

BB
X
17

ARISTOTELIS OPERA.



ARISTOTELIS OPERA

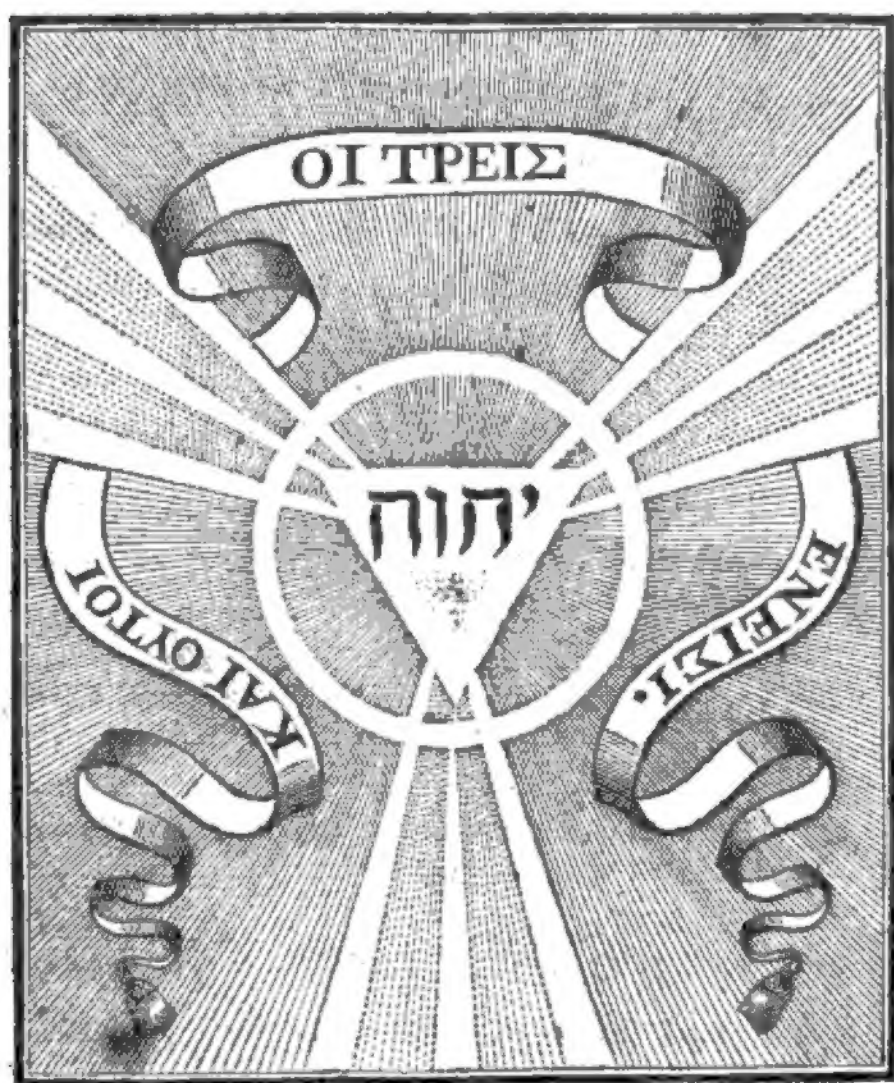
ARISTOTELIS OPERA OMNIA, GRÆCE ET LATINE.

DOCTISSIMORVM VIRORVM INTERPRETATIO
& notis emendatissima, & nunc tandem in quatuor Tomos distributa.

GVILLELMVS DV-VALLIVS REGIS CHRISTIANISSIMI CONSILIARIUS
& Medicus tertio recognouit, *Synopsis analyticam* adiiecit, *novis disquisitionibus,*
notis, & Appendicibus illustravit.

CVM TRIBVS INDICIBVS.

Quæ huic Editioni accesserunt pagina proxima indicabit.



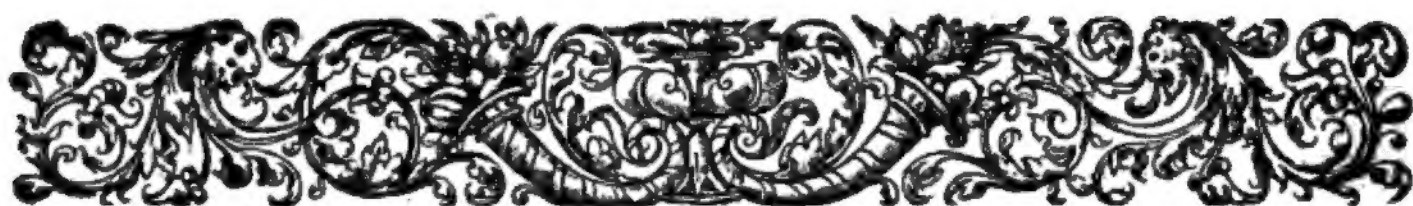
PARISIIS,

Apud { IOANNEM BILLAINE.
SIMEONEM PIGET.
FREDERIC. LEONARD. } Viâ Iacobeâ.

M. DC. LIIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Revised: 1789




CATALOGVS

SIVE SERIES TRACTATIONVM

NOVARVM, QVAS GVILLELMVS DV-VALLIVS

Auctor Synopses, nouissimæ huic editioni addit, & propædiam nouam partim, partim Appendices nouas ideo appellauit, quòd prioribus desint Editionibus.

- I.  *Ropædia noua ad Philosophiam, siue Appendix ad Apparatum, in duas columnas distributa. De Temperamento ad philosophandum idoneo. Pag. 28. Synops. Tom. I.*
- II. *Appendix noua ad Anthologiam Anatomicam De statu Aristocratico, siue Aristocratia Humani corporis. Pag. 49. Synops. Tom. II.*
- III. *Appendix noua ad Lib. I. Politicorum Aristotelis, quæstiunculas siue disquisitiones complectens selectiores. Pag. 37. Synops. Tom. III.*
- IV. *Appendix noua ad Lib. II. Politicorum quæstiunculas complectens selectiores. Pag. 46. Synops. Tom. III.*
- V. *Appendix noua ad Lib. III. Politicorum, quæstiunculas complectens selectiores. Pag. 59. Synops. Tom. III.*
- VI. *Appendix noua ad Lib. IV. Politicorum. Pag. 7. Synops. Tom. III.*
- VII. *Appendix noua ad reliquos libros Politicorum, pag. 89. Synops. Tom. III.*
- VIII. *Appendix noua ad sectionem XI. Problematum Aristotelis siue De Voce, ut ad Medicinam pertinet ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ ΙΑΤΡΟΛΟΓΙΚΟΝ. Pag. 2. Synops. Tom. IV.*
- IX. *Præfatio paranetica ad Phytologiam. Pag. 50. Synops. Tom. IV.*
- X. *Compendium Phytologicum, siue Doctrina de Plantis, generali ac expeditiore methodo nunc-primùm explicata, ad duos libros πρὶ Φυτῶν Aristoteli falsò adscriptos.*

XI. Quae tamen sub decima potest contineri, est *Lexicon* siue *vocabularium Phytologicum*.

XII. Est *Ἰμμάρπον* siue *Auctarium ad Synopsin*, notas exponens *selectiores*. Fol. ult.

INDEX EORVM QVÆ

ARISTOTELIS PRIMO TOMO

CONTINENTVR.

Synopseos Analytica vniuersæ doctrinæ peripateticæ pars prima, in hac vltima editione plusquam mediâ parte auctior, correctior & illustrior.

G. Du Val author hanc vltimam editionem media parte auxit, correxit, illustrauit.

Porphyrj Institutiones lib.	I.	
Categoriz.	I.	
De interpretatione,	I.	
Analytica priora,	II.	
Analytica posteriora,	II.	<i>Iulio Pacio à Beriga interprete.</i>
Topica.	III.	
De reprehensionibus sophistarum,	VIII.	
Physicæ auscultationis siue de motu,	VIII.	
De cælo,	IV.	<i>Io. Argyropylo Byzantio interp.</i>
De generatione & corruptione,	II.	
Meteorologicorum,	IV.	<i>Francisco Vatablo interprete.</i>
De mundo,	I.	<i>Guillelmo Budæo interprete.</i>

QVÆ SECUNDO TOMO.

Synopseos Analytica vniuersæ doctrinæ peripateticæ pars secunda, in hac vltima editione plusquam mediâ parte auctior, correctior & illustrior.

G. Du Val author hanc vltimam editionem media parte auxit, correxit, illustrauit.

De anima.	III.	<i>Iulio Pacio à Beriga interprete.</i>
De sensu & sensili.	I.	
De memoria & reminiscencia.	I.	
De somno & vigilia.	I.	<i>Fr. Vatablo interpr.</i>
De insomniis.	I.	
De diuinatione per somnum.	I.	
De communi animalium motione.	I.	<i>Nicolao Leonico interpr.</i>
De longitudine & breuitate vitæ.	I.	
De iuuentute & senectute, vita & morte, & respiratione.	I.	<i>Fr. Vatablo interpr.</i>
De animalium incessu.	I.	<i>Nicolao Leonico interpr.</i>
De spiritu.	I.	<i>Incerto interprete.</i>
De historia animalium.	X.	<i>Theodoro Gaza interprete, excepto</i>
De partibus animalium & earum causis.	IV.	<i>libro X. Historiarum, cuius in-</i>
De generatione animalium.	V.	<i>terpres Puhus Casar Scaliger.</i>
De miraculis auditis.	I.	
Physiognomonicorum.	I.	<i>Incerto interprete.</i>

Quæstionum mechanicarum.
 De iis quæ sub auditum cadunt.
 De coloribus.
 De lineis infecabilibus.
 Paraphrasis libri De lineis infecabilibus.
 De Xenocrate, De Zenone, De Gorgia.
 Ventorum regiones & nomina.

I. Nicolao Leonico interpr.
 I. Adriano Turnebo interpr.
 I. Calio Calcagnino interp.
 I. Jul. Martiano Rota interpr.
 Iacobo Scheckio interpr.
 Joan. Bernardo Feliciano interp.

QVÆ TERTIO TOMO.

Synopsis Analyticæ vniuersæ doctrinæ pe-
 ripateticæ pars tertia, in hac vltima editio-
 ne plusquam mediâ parte auctior, corre-
 ctior & illustrior.

G. Du Val author hanc vltimam
 editionem media parte auxit,
 correxit, illustrauit.

Ethicorum Nicomachæorum Lib.	X.	D. Lambino interprete.
Magnorum Moralium.	II.	G. Valla Placentino interprete,
Eudemiorum.	VII.	Incerto interprete.
De Virtutibus.	I.	Symeone Gryneo interprete.
De Republica.	VIII.	D. Lambino interprete.
Kyriaci Strozæ Politicorum.	II.	
De cura rei familiaris.	II.	Ioachimo Camerario interprete.
Artis Rhetoricæ.	III.	Antonio Riccobono interprete.
Rhetorica ad Alexandrum.	I.	Francisco Philelpho interprete.

QVÆ QVARTO TOMO.

Synopsis Analyticæ vniuersæ doctrinæ pe-
 ripateticæ pars quarta, in hac vltima editio-
 ne plusquam mediâ parte auctior, corre-
 ctior & illustrior.

G. Du Val author hanc vltimam
 editionem media parte auxit,
 correxit, illustrauit.

De Poetica Lib.	II.	Antonio Riccobono interprete.
Problematarum Sectiones.	XXXVIII.	Theodoro Gaza interprete.
Metaphysicorum.	XIV.	Bessarione interprete.
De Plantis.	II.	Incerto Authore & interprete.
De secretiore parte diuinæ sapientiæ secun- dum Ægyptios.	XIV.	Iacobo Carpentario interprete.

Index Authorum qui suis laboribus ac lucu-
 brationibus Aristotelis libros ac philoso-
 phiam conati sunt illustrare.

Index alter quo declaratur quid sit à quoque è
 superioribus interpretibus in singulas Ari-
 stotelicæ Philosophiæ partes scriptum.

Index rerum & Verborum quæ notata di-
 gniora, in Aristotelis operum IV. tomis
 continentur.

Hosce indices Guillelmus du Val
 Pontæranus author nona
 huius & aucta synopsis lu-
 cubrationibus suis adornauit.





TYPOGRAPHVS

LECTORI CANDIDO.



N his interpretibus eligendis quos Græco contextui adiungere-
mus, ea fuit, Lector candide, mens nostra, id consilium, ut
optimos quosque & maximè in celeberrimis Academiis proba-
tos interpretes ascisceremus, spretis iis qui vel impolitiores e-
rant vel minùs fideles. Itaque, etsi non id nobis sumimus,
ut de doctorum virorum versionibus ferre sententiam velimus; non du-
bitamus tamen, æquum & peritum iudicem in plerisque libris esse nos quod
propositum erat, consecutos, iudicaturum. At contrà libri non pauci
fuere in quibus nobis aqua hæsit. Nam aut nullos omnino reperiēbamus quo-
rum versio vel tolerabilis videretur; aut eorum certè copia nobis non erat: a-
liunde autem ut afferrentur, curare, hoc præsertim rerum statu, perquam
erat difficile. In ijs igitur libris quod unum potuimus, prestitimus: hoc est,
qualescunque interpretationes erant quas nancisci potuimus, eas adiecimus,
ne si pars operis sine interpretatione prodisset, deforme aliquid & iis minùs
utile, quorum studiis hac nostra editione consultum volumus, extitisset. Por-
rò quæ sunt à nobis in hac editione præstita, ne te diutiùs morer, ipse compa-
ratione priorum editionum æstimabis. Vale candide & beneuole Lector, ac
laboribus nostris faue.

SVMMA PRIVILEGII

CA V T V M est auctoritate Christianissimi Regis Francorum & Navar-
ræ Ludouici XIII. ne quis in regno Franciæ, *Guillelmi Du Val Philosophiæ
Græcæ & Latine in Parisiensi Academia Regij Professoris & Doctoris Medicij tra-
ctatum cui titulus est, Synopsis analytica doctrinæ Peripateticæ, seu operum omnium
Aristotelis, unâ cum appendicibus atque in Aristotelem commentarijs, quacumque
forma & charactere, per decem annorum spatium, ab ultimo editionis die
computandum, absque eius permisso excudere, diuendere, & distrahere ac-
deat. Si quis secus fecerit, is non solum exemplarium publicatione, sed etiam
quantâ pro arbitrio videbitur pecuniâ mulctabitur, prout latius in ipso diploma-
mate declaratum est, dato Lutetiæ Parisi. decimâ sextâ die Feb. anno Domini
millesimo sexcentesimo trigesimo septimo.*

Signatum,

DE LALANE.

Eum ipsum tractatum *Synopsos analytica* imprimi ac diuendi ab *Egidio Morel*
permisit idem *Guillelmus Du Val*, eumque solum uti hoc priuilegio voluit, da-
to in eam rem chirographo.

Hæc editio ad finem perducta est Calendis Decembribus anno Domini
M. DC. XXXVIII.

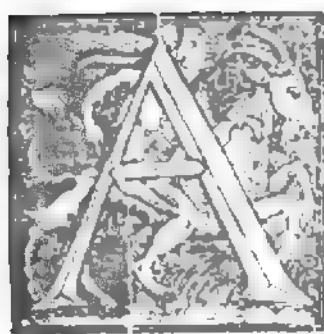


IUSTO ET PACIFICO

LVDOVICO XIII.

GALLIARVM ET NAVARRÆ

CHRISTIANISSIMO REGI.



ACCEDENTI mihi, quantâ animi demissione ac reuerentiâ possum, ad Maiestatem tuam, REX CHRISTIANISSIME, & Philosophiam Peripateticam, dignum Principe munus, offerenti; da quaeso, hanc veniam, ut quos sapientissimi Poëta de Rege optimo aureolos versus, insignesque veterum sententias, te pridem tenere egregiis verèque Regis factis tuis doces, eos primo hoc aditu, si placet, usurpem. Regem non faciunt oes, non vestis Tyria color, non frontis nota Regia, non auro nuda trabe: Rex est, qui posuit metus, & diri mala pectoris: Rex est, iustitia potens: Rex est, cui, cum rectè faciat, charior vitâ est religio & veritas; cuius præceptor, Deus; magistra, Recta ratio; socia, virtus; adspirices, pax, pudor, equitas; scopus, Reipublicæ salus; cui denique, (ut verbulo complectar omnia,) una Sapientia cordi est. Enimvero de Regiâ dignitate, quam Maiestas tua felicissimè ac præclarissimè gerit & sustinet, dicere meritò licebit, quod olim nobilis Heroïna, & Phocionis Athenarum ducis fortissimi coniux, Gracila cuidam, ex Joniâ muliercula suas gemmas aureâque monilia iactanti dicitur respondisse: Mea, autem, inquit, dactylia, & gemma, totumque vxorium decus ac ornamentum meum, sapientia est, probitas & fortitudo Phocionis, optimi charissimique coniugis, quem viri-
sus sua fecit per viginti annos Atheniensium Imperatorem. Neque enim tanta dignitatis, quanta Regum est ac Imperatorum, splendor & gloria ex illâ rerum externarum copiâ & ornatu, fulgente, inquam, purpurâ, ex pretiosâ chlamyde, auro, gemmis, sceptro, tiarâ, diademate, aut vetere illo Persarum luxu ac delitiis, aut denique us omnibus, quæ inani quadam ostentatione & pompâ, spectantis populi atque idiotarum perstringunt oculos; sed ex unius præsertim amore Sapientiae (quæ Pietatis, Iustitiae, virtutumque omnium fons est) aestimari iure debet. Si delectamini se libus & sceptris, ô Reges populi, diligite Sapientiam, ut in perpetuum regnetis, inquit Sapiens Hebraeus, ipse Rex Pacificus. Est enim candor lucis æterna, & speculum sine maculâ Maiestatis Dei, & imago bonitatis illius. Quasi Regnorum constantia felixque perpetuitas ab unius Sapientiae cultu tota dependeat: Atque idcirco Rex ipse Regum, Deus Opt. Max Reges omnes tanquam filiolos chariores inuitet ad Sapientiam, quod hæc à primigenia illa infinitaque Diuitatis luce oriunda, Principum animos ita componat, illustret, instituat, ut diuinæ illius potentiae, quæ humanarum gubernationum prima lex est, immesos ipsis proferat thesauros, iustas imperandi artes arcanaque sanctiora suggerat & explicet, atque ex feliciore quadam Dei ipsius & rerû altissimarû cognitione, eiusdemque supremæ bonitatis ac iustitiæ imitatione, ipsi

Deo reddat quàm simillimos. Hic quippe est Regia dignitatis apex, hoc fastigium, culmenque summum, quod qui affectu sunt, quasi Dij, ut dicebat Augustus Imperator, inter ceteros habentur. Sed & hinc profectò Regij principatus miraculum intelligitur. Quòd enim unus omnibus imperet, quòd unus leges condas & edicta, quòd maria, terras, pacem, bella moderetur, quòd unius capite tot millium capita coërceantur, & sub commune quoddam obedientia iugum redigantur; Quòd denique unum metuant omnes, ament, colant, suspiciant, & quasi Deum inter homines venerentur; Id certè non ab armorum vi esse potest Politicisue artibus, ut profani homines putant, sed maxime à diuina illa, totiusque Mundi rectrice sapientia, quam ut charissimam habent Principes, sic & in iis bonorum honorumque copià augendis, sese diuina providentia impensius ac liberalius solet occupare. Ex quo sanè potentissimi ac gloriosissimi Regni tui, **LVDOVICE REX MAXIME**, nostrique seculi felicitatem, quantam superior ætas obtinuit, obtinebit post te futura, mirari oportet neminem; qui eam ames, secteris, teneasque sapientiam, quæ veræ Religionis adminiculo nixa, & Regiarum virtutum satellitio stipata, immortalis Deo supparem te faciat, & non modò aucto illo & sanctiore maiorum tuorum titulo nomines Christianissimum, sed & tuo ipsius magno merito, ac rebus præclare gestis (quod in hoc tua adolescentia primæ flore, uniuersus orbis admiratur) **IVSTM** atque etiam **PACIFICVM** æternis indigetes cognomentis. Quòd enim veri Dei vera cognitio & cultus apud tuos vigeat, quòd floreat Orthodoxa fides, stet, imò & augeatur in dies Catholica Religio, antiqua Gallorum redeat pietas, triumphet in alta pace Iustitia, splendeant artes & litteræ, viuas Academia Parisiensis, publicus latus reprimatur, singularia nobilium certamina coërceantur, amādetur à iudiciis iniquitas, virtus ametur, in honore sint sapientes, probi, seniores; ornentur etiam præmiolis eruditi: Quòd denique Gallia tua Salomonis & Augusti optimis olim imperiis felicitate par atque amula sis in gloriam, omnesque quotquot alii terra populos religione, virtute, doctrina, imò & fortunis superet & antecellat, id totum à Sapientia tua est, **LVDOVICE**, ab illis inquam, quæ tibi perpetuus liliorum amator & custos Deus feliciter suggerit & inspirat, ac per integerrimos & cōsultissimos sacri tui cōsistorij senes, *τοιοῦτοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ συμβουλίου*, significat, consiliis longè sanctioribus: ut nunc celebre illud Platonis dictum experiamur verissimum, Felicem esse Rempublicam, in qua Reges philosophentur, id est, ex Sapientia legibus imperent, vel Philosophi regnent, id est, suis consiliis sub unius summo Principatorem administrent. **Maeste igitur REX OPTIME**, illa tua regali Sapientia, **Maeste** illo tuo ingenio verè Philosophico, **Maeste** veræ Religionis seruo amore, clementia, bonitate; **Maeste** tandem iustitia illa tua singulari, in qua *συνήκεδον πᾶσι δὲ καὶ ἐπὶ τῇ*, quæ nimirum ita excellis, ut ea te non satis ornatum putes, nisi ceteris quæ ad tuam dignitatem spectant, virtutibus abundè fuerit cumulata: ut sic, honorifico æternoque, **IVSTI**, elogio decoratus, optimus simul, clementissimus, sapientissimus, omnique virtutum genere instructissimus & sis & habearis. O beata igitur nostra tempora Principe **LVDOVICO**, ô beatam Ecclesiam tam pio tamque forti Christiani nominis vindice ac defensore, ô beatissimam Galliam tam iusto Rege, tam sapiente, tam augusto. Eam ob rem quod de Roma illa vetere, mundi domina, dicebat Rutilius, id de te, **O REX OMNI OBSEQVIO DIGNISIME**, multo veriùs tua Gallia predicabit:

Quòd regnas minus est quàm quòd regnare mereris:

Excedis factis grandia fata tuis.

Jam verò cum ad sublimem illam regnandi Sapientiam, quæ pars est Philosophie altissima ac ferè diuinissima, magnum tota Philosophia præbeat adiumentum, cuius scilicet finis sit veritas, virtus, iustitia, pax, publica quoque omnium, & priuata singulorum felicitas; Ecce eam tibi, **REX SAPIENTISIME**, supplex oblatum venio, longè amplissimam, & numeris omnibus partibusque suis, quoad fieri veterum diligentia potuit, & tempora dederunt, absolutissimam; dignum ideo, si

quod aliud, Regiâ Maiestati munus, eoque commendandum magis, quod prædē spon-
 sorēque suum præferat Aristotelem illum, Philosophorum Principem, ingeniorum ver-
 ricem summum, de Philippo Macedone; de Alexandro Magno, de optimis quibusque
 Regibus & imperiis, imò & de omni genere humano optimè meritum, non loqua-
 cem sanè Graculum, res ineptas narrantem, aut inanes nugas ingerētem, sed virum
 undequaque sapientissimum, de Deo, de Naturâ, de Moribus, virtute, beatitudine,
 rebus Politicis, regnandî artibus optimis gravissimè differētem. Huius talis tanti-
 que viri, qui alioquin Ethnicus, & solo adiutus natura lumine, unum Deum pa-
 lam docuit, & inuitâ sui seculi impietate professus est; qui eundem æternum, im-
 mutabilem, optimum, maximū, per se beatissimum, actum parum, incorporeum, infinitū
 virtute præditum, Mundi summum Rectorem, proborum hominum & sapientum ama-
 torem, improborum castigatorem iustissimum esse demonstravit; qui humanam felici-
 tatem in Dei, rerumque altissimarum contemplatione, & virtutis cultu collocavit,
 qui vitia omnia condemnauit, Politicas gubernationes, ad id quod iustum honestum-
 que est, totique Reipublicæ commodum & salutare, renocavit, qui homi-
 nis summam perfectionem ad virtutis usum perfectissimum, gradūque supremum,
ἡδονὴν καὶ ἀρετὴν vocat, retulit; Huius inquam diuini Viri ac pænè Christiani Phila-
 sophiam Tibi affero uniuersam, nouis luminibus ac notis, **ANALYTICAQVE
 SYNOPSI**, quasi admodū ad reconditiorem doctrinam face perpetuâ, nunc pri-
 mū nostrō labore auctam & illustratam. Excipe oro, **REX CLEMENTISSI-
 ME**, ab humillimo Professore tuo, quâ soles Regiâ benignitate omnia, & pascere,
 precor, nomine diuæ Sapientiæ, per quam beatissimè regnas, ut quemadmodum in
 summis apicibus aurei illius candelabri; quod singulari suo artificio, mysticisque figu-
 ris Templum Salomonis mirificè decorabat, lampades septem, quasi stelle, fulgebant,
 sacris lilijs per interiectas spherulas innixæ; sic & magni Aristotelis Philosophia (cu-
 ius quot partes sunt, tot stelle, tot lampades micant) augustissima tuæ Maiestati conse-
 crata, nostraque illâ Synopsi locupletata, Regijs illis liliorum Gallicorum apicibus, tuâ
 inquam auctoritate, gratiâ & fauore quasi solidiore auro mystici illius candelabri susti-
 neatur. Hoc si tua bonitas & clementia concesserit, spero fore ut deinceps clarissima
 illius lampades, scientiæ scilicet omnes, tali loco posita, non suas duntaxat Parisiensis
 Academiæ Regias scholas uberiori ac frequentiori lumine compleant ac recreent, sed
 & diuinis suis nouisque splendoribus ab illo tuo Sole petitis Galliam, Europam, mun-
 dum denique uniuersum, non sine gloriosâ ac sempiterna sacratissimi tui nominis memo-
 ria illustrent. Sic bene vale **REX IMMORTALITATE DIGNISSIME**.
 Lutetia Parisiorum tuæ Metropol. Anno Salutis humanæ 1618. Kal. Nouemb.

Tuæ Majestati additissimus seruus, & humillimus
 ac fidelissimus subditus.

GVILLELMVS DV VAL.



ISAACI CASA V BONI

AD CANDIDVM ET ANTIQVAE

PHILOSOPHIAE STUDIO SV M LECTOREM

PRÆFATIO.



SÆPENVMERO intuenti mihi in viros maximos maximisque ingeniis præditos, qui post reuocata in lucem, quæ per diu sepulta fuerant, cum linguarum, tum omnium liberalissimarum artium ac disciplinarum studia, effloruerunt; admiratione digna res visa est, quid causæ sit, cur in aliis quidem scientiis & disciplinis omnibus quàm plurimi qui excellenter, exstiterint: in studiis verò philosophiæ, quibus humana omnis sapientia continetur, vel paucissimi. Nam quocunque te animo & cogitatione conuerteris, permultos admirabiles in quoque genere, non dicam mediocrium artium, sed etiam maximarum, & quarum cognitio difficilis meritò creditur, videbis. Vt enim de ea scientia primùm loquar quæ scientiarum omnium fastigium est & consumatio, & ut Plato loquitur, *ἐπιστήμη ἀμύμων*, quis est quin fateatur sacrosanctæ Theologiæ exquisitam cognitionem, haud minoribus constare laboribus, quàm aliz cuiusvis scientiæ? Quis autem dubitet quin plurimos, eosque summos Theologos, & qui etiam cum veteribus patribus certare possint, nostra hæc, & patrum nostrorum ætas viderit? Iam vero cum latissimè pateat Iuris Romani scientia, sitque cum summis difficultatibus coniuncta; nemo tamen inficias ire queat, vel vnicam nostram Galliam, ut de aliis regionibus nihil dicam, summos tulisse viros qui cum antiquis Scæuolis, Labeonibus, Africanis, & Papinianis iure merito contendere & comparari posse videantur: Prorsus ut quod sua ætate de philosophia aiebat Aristoteles, meritò nunc de Iurisprudencia liceat augurari: quòd tanta paucis annis accessio facta sit, breui tempore absolutam eam fore. Quid illa humani generis conseruatric, medecina? nōne in ea quoque qui excellenter, & veterum Asclepiadarum gloriam æquarent, multos nostra hæc ætas vidit? In studiis verò linguarum, humanitatisque, ac totius antiquitatis, quæ studia etsi superioribus scientiis iure cedunt, eiusmodi sunt tamen, ut neque suis careant difficultatibus, nec sine industria saltem mediocri, diligentia verò & labore immenso, quisquam in iis possit excellere: In his igitur, quis ignorat, summos viros, ad miraculum usque doctos, omnique laude dignissimos & extitisse, & nunc quoque exstare? At verò in philosophiæ studiis excellentes viros cum omnia diligenter lustraueris, haud tamen scio an non iure possis Satyrici poetæ illud *ἄγασθαι*,

*Rari philosophi: numerus vix est totidem, quot
Thebarum porta, vel dimitis ostia Nili.*

Imò res eò rediisse videtur, ut bene cum genere humano actum iri sit putandum, si singulis ætatibus singuli aut paulò plures excellentes philosophi, & qui tanti nominis mensuram impleant, inueniantur. Non enim de vulgari aliquo philosopho loquimur, qualem magna semper fuit copia, sed de eo qui neque illotis, ut aiunt, pedibus ad philosophiam sese contulerit: verùm iis præsidiiis probè instructus, quibus quisquis fuerit destitutus, nunquam futurus est grauiorum scientiarum *inimicus*: neque de eo qui aliquam philosophiæ partem sibi selegerit, in qua se exerceat: sed qui omnibus eius partibus, quæ mirificè inter se aptæ connexæque sunt, operam nauauerit: qui denique non ex cœnoso aliquo aut lutulento riuo scientiam hauserit: sed ex limpidissimis illis purissimisque philosophiæ fontibus, præstantissimis, inquam, & omni scientiarum genere refertissimis veterum sapientum monumentis. Tales igitur Philosophos omnibus fortasse sæculis raros, sicut etiam Imperator Seuerus in rescripto quodam ait, hoc nostro autem rarissimos esse, fatendū sanè est. Maius enim profectò est philosophia, quàm aut vul-

P R Æ F A T I O.

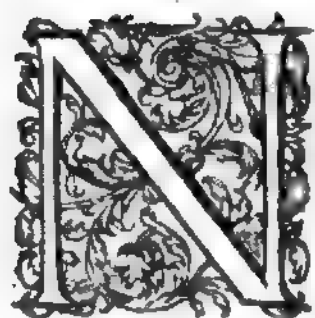
gus, aut multi etiam qui supra vulgus sapere deberent, opinentur: & quod M. Tullius de dicendi arte, longè minori iure dicebat, pluribus ex artibus studiisque collectum: cuius splendore & diuinitatē videntur plerique hodie, qui se eius doctores profitentur, nunquā animo concepiſſe. Quorum quidē videas alios in Logices gyris & mazandris miserè conſeneſcere, neglectā interim earū rerū cognitione, abſq; quibuseſſet, nullus Logices vſus, nulla aut neceſſitas, aut vtilitas foret quod enim Logica, niſi vt aditū nobis ad ſciētias, quarū iure veluti clauis & ianua eſſe cēſetur, patefaciat? Alios cernas qui Naturæ arcana, quorū amœniſſima eſt contemplatio, nō tā via & ratione, q. corū erat munus, poſſinoſuis vel lectorib⁹, vel audiorib⁹ explicare, quā friuolis & ineptis queſtiunculis ſeſe alioſque implicare, diēſq; totos in eo coſumere, vt de omnibus ſēper dubitēt, nihil vnquā ſciāt. Alii ſunt, & ij quidē oppidō quā multi, qui quodd linguarū aut nullā aut admodū tenuē cognitionē habeāt, etiā nunc, in tanta literarū luce, *ἀλλὰ καὶ οὕτως*, agreſtē illā & degenerē atq; ineptā philoſophiā colant: atq; etiā (quę eſt eiufmodi hominū ſcœuitas) in eruditiffimos viros, qui ſtudia ſapientiæ è ſitu & ſqualore priorū ſæculorū liberare nituntur, inſurgāt, honeſtimōſq; corū conatus vltro irriſū eant, nedū ea laude quā merētur, afficiāt. Enim vero tolerandū æquo animo fortaiſſe iſtorum factū videatur, qui nō tā animi malignitate, quā ignorance, & corū culpa à quibus fuerūt in philoſophiæ ſtudiis eruditi, errāt, præ vaſana ſophiſtarū quorūdam amentia, peruerſē ingenioſorū hominū, qui verē philoſophiæ ſimul & eius auctōribus ac *ἀντιπαρὸν* bellū auſi ſunt, bellū nefariū nunc nuper indicare. Illos intelligoſqui cū alios veteres pleroſq; omnes, tū Ariſtotelē maximē, ſummū, bonē Deus, virū, & vnicā philoſophiæ: aquilā omni calumniarū genere vexare, odiūmq; illi & inuidiā apud minūſcatos cautoſq; homines coſflare conati ſunt: atq; vtinā conati tantū eſſent, nō etiā nunc conatētur. Adhuc enim ardet flāma illa ſue incendiū, quod patrū memoria excitatū, paucis annis per pleraſq; omnes orbis Chriſtiani Academies eſt graſſatū. Aded breui tēpore ſeſe extulēre huius infelicis arboris rami: adeoq; ſophiſtis iſtis inſanū hoc auſum ceſſit feliciter: ſi felicitas ea eſt appellāda. Sed nimirū, plerique hominū, quod Venuſinus poëta ait, cerei ſumus in vitiū flekti: facileq; errores & falſas opinionēſ admittimus, atq; alit̄ in animos demittimus: veritati cōtrā aures forēſque occludimus, & ſicut elegātī Græcorū prouerbio dici ſolet, *οὐκ ἐν ἀληθείᾳ ἀλλ' ἐν δόξῃ τὸ πρῶτον τὸν δόξαν*. Atq; hæc ratio eſt, cur cū pauci ſēper fuerint, qui verē philoſophiæ ſtudia amplecterētur, cōtrā noua iſta, tā multos ſtatim quā nata eſt, ſectatores inuenerit, & eos quidē ita cupidos, & amore ipſius ardentes, vt nihil ſuprà. Dicis immēſum aliquē boni theſaurū naſtos eſſe, qui ei diſciplinæ ſemel nomē manuſq; dederūt: ita ſe, miſeri, beatos putant, atq; aded prædicāt. Quod etſi mirū ſanē eſt, & omnibus legitimæ philoſophiæ ſtudioſis ex animo dolendū; eſt tamē quod eos meritō coſoletur, ac meliora ſperare iubeat: Nā licet ingēs eſt quæ ingentē hunc errorē fouet turba: turba tamen proſectō eſt tantū, & *ἀντιπαρὸν* *ἀντιπαρὸν*, qui nec Sophiæ nec Gratiis litantur, *ἵνα*: quos quidē vel melior inſtitutio defecit, vel ſpes meliora coſequēdi. Ita enim ſato neſcio quo cōparatū eſt, vt in ſtudiis tantū quiſq; prober, quātum ſe poſſe aſſequi ſperat. Deniq; vt prudēt̄ de aliis cū Thebano vate doctiſſimus Galenus ait, *καὶ οὕτως ἐστὶν ὡς τὸ πρῶτον τὸν δόξαν*. Nam cordatis quidem viris, & liberaliter educatis, quōſque vel ingenij abundantia, vel diligēt̄ fiducia ad ſpē meliorū erexit, cōſtanter videmus cū vniuerſam iſtorū rationē improbari; tū imprimis odio atque execrationi eſſe immanē illam, vt ipſi appellāt, libertatē, vt res clamat ipſa, licentiā ab animi impotētia ſumma proſectā, qua iſti calumniatores Ariſtotelis paſſim vſi ſunt: quorū libri, ſi nō famoſi libelli potiùs ſunt appellādi, vel eo nomine digniſſimi me iudice ſunt qui ſiunt *ἡμεῖς* *ἀντιπαρὸν*. Nā quid obſecro aliud aut ſentire aut dicere poſſis de iis quos effrænata quædā maledicendi libido eò euexit, vt ſummo & facundiſſimo philoſopho, cuius oratio aded pura, caſta, elegans, ac ſæpe etiā venuſtarū Atticarū plena eſt, vt facilē quemuis ex Græcis oratoribus poſſit prouocare; ignorance Græcæ, hoc eſt, vernaculæ linguæ obſistere ſuſtinerint? O inſignem hominum prodigorum nominis ſui, vt modetiſſimē dicā, cōfidentiā! Itane verò, in tā erudito ſæculo talia monſtra reperiri potuerunt? aut ſi reperta ſunt, non ſtatim tanquā interitū literarū breui imminentē portēdentia, in nouas terras deportata ſunt, & piacularibus ſacris procurata? Pace veſtra liceat dixiſſe, viri Principes, qui Reipublicæ clauū tenetis: ipſi veſtra indulgentia nō philoſophiā tantū, ſed omnia omnium ſcientiarum ſtudia itis perditum. Nam ſi hæc, quæ ſub falſo libertatis nomine toleratur, licentia latiùs ſerpere permittatur, certū eſt de ſtudiis honeſtarum diſciplinarū ac ſcientiarū etiā grauiorū actum eſſe. Exiguū enim tēporis meſurū, & ſtatim, vt quiſq; erit impudentiſſimus, & ad cōſingendas in veteres calūnias ingenio paratiſſimo, ita plurimi à miſera inuentute, vt eſt illa ætas fraudibus ſophiſtarū obnoxia, fiat: is vnus doct̄or præſtantiſſimus habebitur: vnus ceu munere diuino terris conceſſus, coletur: denique vnus ille erit qui deturbatis, tanquam ſenibus aliquibus depontanis, de gradu ſuo veteris ſapientibus, quos tot anteaſtorū ſæculorū auctōritas cōprobauit, tot doctiſſimorū virorū iudiciū cōfirmauit, vacuā corū poſſeſſionē occupet. Lōgē verò fallimur, ſi futurū putamus, vt hac ſiniſtorū ſtet audacia: nā vt principia ſe dant, non eſt dubiū quin qua temeritate in Ariſtotelē, Platonē, Ciceronē, aliōſq; doctiſſimos viros ſunt debacchati; eādē, aut maiore etiā, grauiore certē cū periculo, eos quoque auctōres aliquando inuadant, quorū ſacroſancta auctō-

P R Æ F A T I O.

ritas esse debet, multaq; in iis quæ fixa esse oportet atque *inmutabilia*, innouent: nolo enim dicere, multa iã eos innouasse, aut innouare certè voluisse. Quid enim est tã sanctũ, quod audent isti contaminare nõ ausint? quos quidẽ palã & passim audire est gloriãtes, quasi soli post homines natos reperti sint, qui sciẽtias & disciplinas omnes via & ratione aliis possint tradere. Tãta est vanorũ hominũ vanitas & *inuidia*; qua quidẽ re meũ sēper iudiciũ fuit, nullã esse pestẽ humano generi perniciosiorẽ. Quibus de causis clarissimos doctissimõsq; viros, qui vbiq; locorũ sapiẽtiæ puriorisq; philosophiæ simul & politionis literaturæ studiis delectantur, etiã atque etiã rogatos obtestatõsq; velim, vt quo pauciores sunt qui verã philosophiæ viã, arduã illã quidẽ primo aditu & salebrosã, sentibus etiã ac vepribus obsitã, sed per quã ad suauissima loca & amœntissima Tẽpe mox peruenitur, insistant, eo fortius ipsi & animosius in præclaro instituto suo persistere velint: & vt cùm exẽplo suo adolescentibus honestissimis, quorum simplicitas sophistis istis quæ stui est, præant, inque rectã viam eos reducant: tum verò auctoritate etiam sua insanos corũ conatus infringant, qui philosophorum titulũ & nomẽ sibi arrogantes, germanam philosophiam funditus extirpare, & fidelissimos eius doctores ex animis & manib⁹ studiosorũ hominũ excutere atque extorquere omni opere adnituntur: sua denique nauitate, industria, & solertia, cùm philosophiã ipsã augere & illustrare; tũ principũ philosophorũ Platonis & Aristotelis scripta pene diuina, & aduersus recẽtes istorũ aliorũq; his similiũ calumnias, defendere, & à priorũ sæculorum barbarie magis magisque vindicare pergant. Sanẽ enim nulla ratio est, nulla, inquã, qua omnes omniũ sophistarũ conatus facilius retũdi possint, quã si viri summi, quales nunc quoq; reperire liceat, suam industriã & ingenii aciem, ad verã philosophiam illustrandã, & aurea veterũ philosophorum scripta suo nitore penitus restituenda serũ & sedulò cõtulerint. Nã id quidẽ parum dignẽ adhuc à doctissimis viris, qui post veluti renatas literas vixerũt, præstitum esse, vel noua hæc Aristotelis, vt de Platone nihil nunc dicã, editio, planum testatũque faciet: quæ cùm eo cõsilio ab optimis viris & iuuãdæ rei literariæ cupidis esset suscepta, vt cum Græco contextu fideliorũ ac politionorũ interpretum versiones coniungerẽtur: vbi ad rem ventũ est, piget dicere quã pauci libri ita tractati à nostris hominibus & conuersi reperti sint, vt non adhuc eruditi alicuius, & industrii, nauique intẽrpretis operam manũque desiderent. Ergo agite, doctissimi viri, qui quantum adhuc in hoc philosophico agro operis faciũdi supersit, probẽ cognitũ habetis, tanto operi vos accingite, eique manum ipsi quoque ad mouere: aut si iã admouistis, quod spes est factũ esse à quibusdam è vobis, qui nunquam nisi serò expectationi quam de se pridem concitarũt, satisfacient; nolite, obsecro, doctissimos vestros labores verẽ philosophiẽ candidatis diutius inuidere. Vtinam verò, quod patrum nostrorũ memoria fuit in Anglia, etsi irritò conatu, à tribus viris, Latomero, Grocinio, & magno illo Thoma Linacro institutũ, vt ad illustrandã Aristotelis philosophiã, & vertẽdos denuò eius libros, societatem iucundissimi & fructuosissimi laboris inirẽt: id, inquã, ò vtinã nostra hæc ætate vigiliis & industria doctorũ qui nunc sunt virorũ, & magni alicuius Principis liberalitate effectũ liceat videre: Dux nãque & auctõr opus est: bonus nimirũ aliquis & literarũ ac boni publici amans Princeps, cuius auspiciis tam præclarũ & verẽ regiũ opus institui ac perfici possit. Quod bonũ immẽsum dũ adhuc expectatur, fruãtur interea homines Aristotelis amantes hac librorũ eius editione: Ad cuius expolitionẽ cùm ab amicis viris qui eam curarũt, etiã atque etiã rogatus essem velut symbolã conferre: etsi etiam iis adminiculis patum suffultus, quæ ad tantum opus desiderãtur, feci tamen non inuitus, vel vt amicorum hominũ voluntati, ad eò præsertim honestæ, obsequeretur, & quo possem modo de tanto scriptore eiusque studiosis bene mererer, vt operam aliquam in recensendis ipsius scriptis ponerem: & cùm variantis scripturæ diuersitates, quas vel editionum collatio peperisset, vel aliquot veterum codicum, qui mihi ad manum erant, tum meas etiam locorum aliquam multorũ emendationes, ad oram libri annotarem. Quo in negotio (haud sanẽ ira facili ac nasutulis quibusdã scio videri, qui cùm sint ipsum ignauum fuci pecus, nihil aliud quã alienę industriæ monumenta dente Theonino rodere, & liuoris atramento notunt perfundere) etsi nõ plus temporis est impensum, quã quantum partim operę vix aliquando interiungentes, partim aliæ occupationes nobis concedebant: spero tamen non defuturos gratos homines, qui nostro hoc labore se adiutum iri fateantur: ac proinde gratiã nobis aliquam habeant. Is enim auctõr est Aristoteles, quem vel minimũ iuuisse aliquam fortasse laudem mereatur: nedũ tot locis emendasse, quot sunt à nobis partim librorum ac vet. interp. ope, partim alia ratione correcti, & in integrum restituti, scdẽ in omnibus edit. nec ea quidem excepta quę nuper ab eruditissimis hominibus est profecta, deprauati. Quamobrem vnum illud certẽ asscurũ me spero & confido, nemo vt inueniri queat cuius animus tantis inuidiæ angustiis cõtineatur, quin nostrum hoc in Aristotelem studium, & qualemcunque ei nauatam impensãque à nobis operam æqui bonique consular, & benignẽ interpreteretur. Et verò, quod præfiscinẽ dictũ sit, non ita de nostris studiis desperamus, vt non maiora his, & polliceri *nostris*, & fauẽte diuina eiusdem clementia, suo etiam tempore reapse præstare, atque in communem seueriorum Musarum sacris operarũ iuuenturis vtilitatem, euulgare possimus. Vale lẽctor.

Ex musæo nostro, Idibus Martiis. C I O. I O. X C

GVILLELMVS DV - VALLIVS
LECTOR PHILOSOPHIÆ STUDIOSO.



NEOPTOLEMVS apud Ennium philosophari sibi ait esse necesse, sed paucis. Nam omnino, haud placere. Sententiam hanc non planè probat M. Tullius, qui cum necesse sibi arbitretur philosophari; Nam quid possum, inquit, praesertim nihil agens, agere melius? Non tamè paucis, ut ille: Difficile enim est in Philosophiâ paucæ esse ei nota, cui non sint aut pleraq; aut omnia: Excusat tamen mox vitam actuosam aliisque distractam curis: Sed in vita, inquit ille ipse, occupatâ, atque, ut Neoptolemi sum erat, militari; paucæ ipsa multum saepe profunt, & ferunt fructus. Rectè id quidem & sapienter. Sic enim licebit omnibus philosophari; Otiosis quidem, ut Sacerdotibus olim Aegyptiis, atque etiamnum iis qui nec Reipublicæ nec quaestui vacant, liberalius; sed hi sunt perpauca: Occupatis verò, qui longè plures, pauciùs. At prodesse pluribus, est sanè præstabilius. Bonum quippe quo communius, eo melius. Præterea seruiendum scænz & tempori, suisque hominibus. Quod si philosophari commodum est & salutare, liberisque hominibus dignissimum, qui se à profanâ plebe, ut à bestiâ, solius Philosophiæ (quo nomine scientiam & virtutem intelligo) ope secernunt; profectò ea potius attingenda est ac vel leuiter degustanda, quàm omnino relinquenda: cui scilicet ut honestæ ac formosæ virgini vel vnum osculum libare multo sit iucundius & gloriosius, quàm viliores illas artes etiam totas complecti. Est hoc sæculum ut viuacissimorum ingeniorum ferax, sic & compendiorum, ac breuitatis amantissimum: Vt non absurdè possit vetus illud verbum usurpari, nostris hominibus *in id ipsum*. Fuit sanè & olim amica breuitas, odiosa prolixitas. Laudata fuere parua Phidiae sigilla, vascula Mentoris, formicæ eburnæ Callicratis, naus & quadriga Myrmecidis, quarum hanc cum aurigâ, alis suis musca in-tegebat, illam apicula pennis abscondebat. Sed nunc pæne omnes breuitatem adoramus, & quasi præcepto Virgilij auscultantes, Laudamus ingentia rura, exiguum colimus: magna volumina miramur, sed compendia sectamur. Nec fortè immeritò, ipsâ scilicet nos veluti commonente naturâ, quæ nusquam magis, ut dixit Plinius, quàm in minimis est tota: ita ut hominem ideo Principem suum agnoscat, quod ipse sit magni mundi rerumque omnium breue quoddam compendium. His causis incitatus, Lector beneuole, hanc Doctrinæ Peripateticæ Analyticam Synopsin instruxi & adornaui, ut nempe paucis, & clarè minimoque etiam labore philosopheris. Hoc, inquam, efficere conatus sum, nescio an præstiterim. Quod si præstare non potuerim, satis mihi est si viam primus monstrauerim. Saltem aliquâ ex parte profuero occupatis. Sed & ut amantes, quæ possidere nequeunt, imaginibus imitantur: sic qui scientias amant, & sapientiæ sunt cupidi, quam tamè ampliorè non liceat *ut dixi* obtinere, hac nostrâ Synopsi tanquàm philosophiæ Tabellâ, eam utcumq; tenebunt & assequerentur. Imò verò & lapidè quasi è pharo iis præferet nostra illa Synopsis, qui Aristotelez Sapientiæ amplissimū Oceanū optant traicere, atque eius arcános fontes lustrare ac perscrutari: quæ nimirum quasi Leucothea illa Homerica Vlyssi nigrum pontum trananti, velum substernat clarioris cuiusdam & expeditæ commentationis, ac perspicui si non florentissimi sermonis. Quid si & profutura sit doctioribus, & iam Philosophiâ imbutis, saltem in memoriam? Etenim grauissima illa Philosophiæ theoremata nisi subinde reperantur, facilè ex animo aliis præsertim rebus occupato elabuntur & auolant. Ego hoc sine feci, Lector candide, qui tibi, vno veluti conspectu, omnem Aristotelis Philosophiam exhibeam, & per argumenta breuiora complectar. Tuum est, si placet, oblatum ultro munus non parui sanè laboris (experiat qui volet, palma in medio posita est, *id est pectus, id est mendum*,) æquo animo excipere, iisque, si vis, commodis frui, quæ præcipua ex Aristotele expectantur. Ne igitur diu te in hoc limine morer, qui scias in ianuis loqui nefas olim fuisse, accipe paucis omne consilium meum.

Aristotelis opera omnia, librosque quotquot extant, etiam qui ascripti sunt ac spurrii, meâ Synopsi sigillarim & suo ordine complector: sed eos decurtatos & in compendij formam veluti reductos. Explico perspicuè & breuiter sententiam & decreta Aristotelis. Tango celebriores controuersias & illas *Maximè in Mathematicis & Naturalibus*. Dissero pro rerum naturâ modò breuiùs, modò copiosius: ita ut quæ partes sunt Philosophiæ principes, eas vberioribus scholiis persequar: quæ minoris notæ, attingam tantum, ac fere per periochas, atque, ut magnas vrbes Geographi solent, per minima puncta de-

signem. Aperio quidem ut possum luculenter, obscuriora & graviora, sed seruatâ semper quam Synopses ratio deposcit, breuitatâ lege. Quamquam videar fortassis, cum ceteros libros duntaxat recenseam, posuisse commentarios ad Ilagogen Porphyrij, ad Categorias Aristotelis, librosque alios organi Logici: & amplius adhuc ad libros octo Physicæ auscultationis, quatuor de Cœlo, duos de Generatione & Corrupt. quatuor Meteororum, I. De Mundo, tres de Animâ, I. De Sensu & Sensili, I. De Memorâ & Reminiscentiâ, I. De Somno & Vigiliâ, I. De Insomniis: item ad libros X. Ethicorum Nicomachiorum, & ad XIV. Metaphysicorum. Tandem vberrimos ad VIII. Politicorum. Sed nullum tamen relinquo libellum sine sua quasi tesserâ & argumento. Iterpono etiam meum de quibusdâ libris iudicium, & quasi adhiberâ censurâ à legitimo aliorum catalogo sepono, ut librum de Mundo ad Alexandrum (licet eum citet Stobæus ut Epistolam Aristotelis ad Alexandrum) lib. de Spiritu, lib. de Mirabilibus audicionibus, Fragmentum de iis quæ sub auditum cadunt, lib. secundum Oeconomicorum, duos de Plantis, quatuordecim de Secretiore parte Diuinæ Sapientiæ, secundum Ægyptios, quos non esse Aristotelis perspicuè doceo: cum interim eosdem suis etiam argumentis in gratiam scilicet Aristotelis, cuius nomine circumferuntur, illustrauerim. Sed & quatuor postremos Metaphysicorum libros nouâ serie dispono, illósque duos, qui hætenus habiti sunt vndecimus & duodecimus, facio decimumtertium & decimumquartum; & contrâ, duos alios qui crediti sunt decimumtertius & decimumquartus, vel etiam quia nonnullis ab ordine Aristotelicorum expuncti sunt, suis locis natalibusque restituo: neque tantum demonstro verè esse Aristotelicos, sed & tali serie ac loco debere disponi, eumque à me restitutum ordinem reuerâ sic ab Aristotele fuisse præstitutum. Et quia Aristoteles vir alioqui summus & incomparabilis lapsus fere est in rebus Anatomicis, & partium corporis humani descriptione, *Anthologiam* ideo *Anatomicam* ex magni Hippocratis & Galeni peritiorumque Medicorum scitis & doctrinâ plexam, eamque perbreuem appono, quasi Appendicem ad libros de Animâ, de Sensu & Sensili, de Historiâ, Partibus & Generatione Animalium, ut scilicet diuina illa & mirabilis *κοσμος*, & structura corporis humani, eiusque particulæ omnes tibi certius innotescerent. & ab iis caueres erroribus, licet rarissimis, in Aristotelis textu, de regio vnius cordis principatu, ortu venarum, & neruorum, principio sensus, sanguinis & motus. Præterea verò rerum præcipuarum quæ ab Aristotele tractantur, Græca vocabula, atque interdum sententias integras ex ipso contextu collectas ad margines Synopses sæpius adnoto. Denique vniuersam *Synopsin* meam distribuo in duas summas partes. Prior est Præfatio & Apparatus quidam siue Manu ductio ad Philosophiam Aristotelis, ipsamque *Synopsin*, vndecim comprehensa dissertationibus, vbi de Philosophiâ eiusque definitione, subiecto, diuisione, origine, fine, & Catholicis quibusdam documentis, de Sectis Philosophorum, de Methodo, ingenio, & libris Aristotelis. Posterior est ipse commentarius, isque perpetuus in omnes Aristotelis libros, pro cuiusque ordine. Sed posteriorem hanc partem facio iterum duplicem, iuxta duorum Tomorum diuisionem. Prima eaque vberior & amplior est in libros priore Tomo comprehensos; altera in ceteros, qui posteriore Tomo continentur.

Atque hæc sunt, Lector Erudite & beneuole, quorum Te in ipso operis ingressu ac vestibulo visum est admonere, ut scilicet antequam vterius progredere, quid à me in postremâ hac omniumque ornatissimâ Aristotelis editione præstitum esset, prius intelligeres. Quod licet fatæar esse exiguum (*Synopsis* enim est, non plenior *Commentarius*) non me tamen planè luisse operam existimaui, si exemplo meo veluti classico quodam, viros eruditos eximiósque huius ætatis Philosophos (quos cum alibi gentium, tum maximè in Parisiensi Academia cæterarum principe, scio esse non paucos) incitauero ad summum illum Philosophiæ Dictatorum *Aristotelem* ornatius vberiusque expoliendum ac illustrandum. Bene vale lector humanissime. Datum Parisiis Idibus Nouembris, Anno redemptionis humanæ 1618.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

BIOΣ ΚΑΤΑ ΔΙΟΓΕΝΗ ΤΟΝ ΛΑΕΡΤΙΟΝ.

ARISTOTELIS

VITA AVCTORE DIOGENE LAERTIO.

Interprete Isaaco Casaubono.



ARISTOTELES A
filius fuit Nicoma-
chi & Phzstiadis ,
patria Stagirites. Ni-
comachus autem , à
Nicomacho Machao-
nis filio , cui pater

Æsculapius , originem traxit , teste
Hermippo in libro De Aristotele: fuit-
que Amyntæ Macedonum regi fami-
liaris, quippe amicus eius simul & me-
dicus. Fuit Aristoteles vnus ex omnibus
Platonis discipulis , qui præceptoris do-
ctrinam optimè imbiberet : in loquen-
do balbutiens, vt Timotheus Athenien-
sis ait in libro De vitis. Crura etiam ha-
buit gracilia , vt aiunt , oculos paruos :
veste utebatur eximia, annulos gestabat,
comam tondebat. Filium quoque Ni-
comachum nomine ex Herpylide pel-
lice sustulit , teste Timotheo. A Plato-
ne adhuc viuentē defecit : itaque dixit
se illum aiunt , Aristoteles calce nos pe-
tiit , vt pulli solent matrem , vbi
sunt in lucem editi. Refert Hermip-
pus In vitis , dum Aristoteles lega-
tione fungitur , ab Atheniensibus ad
Philippum missus , Xenocratem inter-
ea scholæ quæ fuit in Academia ,
scholarcham factum fuisse : Illum igitur
reuerſum , cùm videret scholam
eam ab alio occupatam , ambulationem
quæ in Lyceo erat , sibi delegisse :
atque ibi solitum ad eam vsque horam
quæ vnctioni erat dicata , deambulan-
do , cum discipulis suis philosophari : vnde
Peripateticus fuerit appellatus. Alii
scribunt , Aristotelem , dum Alexandro , qui recens
ex morbo conualuerat , comes

Tom. I.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙ-
κομάχου , καὶ Φαιστιάδος ,
Σταγείτης. ὁ δὲ Νικόμα-
χος ὡς ἀπὸ Νικομάχου
τῷ Μαχάρου τῷ Ασκλη-
πιοῦ , κατὰ φησὶν Ερμιππος ἐν τοῖς περὶ
Αριστοτέλους καὶ συνέβη Ἀμύντα τῷ Μα-
κεδόνι βασιλεῖ , ἰατρὸν καὶ φίλον χρεῖα.
ὅτι γνησιώτατος ἦν Πλάτωνος μαθητῆς·
παρὰ τὸν Φωνίω , ὡς φησὶ Τιμόθεος ὁ
Ἀθηνάιος ἐν τοῖς περὶ Βίων. ἀλλὰ καὶ Ἰσο-
κρίτης , φασὶν , ὡς καὶ μικροῦ μαθῶν , ὁ δὲ
τὴν ἐπιστήμην χρώμενος , καὶ δακτυλίοις καὶ
κεραῖς. ἔχει δὲ [καὶ] υἱὸν Νικόμαχον ἔξ Ερ-
πυλίδος τῆς παλλακῆς , ὡς φησὶ Τιμόθεος.
ἀπίση δὲ Πλάτωνος ἐπὶ δεινότητος. ὥστε φα-
σὶν ἐκείνον εἰπεῖν , Αριστέλης ἡμᾶς ἀπε-
λάκεται , κατὰ φησὶ τὴν παλαίαν ἡμνησίαν ,
τὸν μητρίαν. φησὶ δὲ Ερμιππος ἐν τοῖς
Βίοις , ὅτι προσεβόοντες αὐτῷ πρὸς Φίλιπ-
πον ὑπὸ Ἀθηνάων , χορῶν ἐξήμελτο τῶν
ἐν Ἀκαδημίᾳ χορῶν Ξενοκράτης. ἐλθόντα
δὲ αὐτὸν , καὶ ἡρασιμόνους ὑπὸ ἄλλῳ τινὶ
χορῶν , ἐλέσθαι περὶ τὸν ἐν Λυκείῳ·
καὶ μέγρι μὲν αἰετίζετο αἰσχρολογίαντα,
τοῖς μαθηταῖς συμφιλοσοφεῖν· ὅταν δὲ ἐκπα-
τήκων προσεγρηθῆναι· οἱ δὲ , ὅτι ἐν
τόσδε περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου συμπύκνῃ , comes

I

Πελέγης ἄρα. ὅτι δὲ πλείους ἐγίνοντο ἥδη,
 ἔειπεν,

Αἰσχρὸν σιωπᾶν, Ξενοκράτη δὲ εἰς ἀνλέγειν.

καὶ πρὸς τοῖς συνεγύμνασι τοῖς μαθηταῖς,
 ἅμα, καὶ ῥητορικῶς ἐπασκόν. ἔπειτα μὲν
 τοὶ ἀπῆρε πρὸς Ἑρμείδην τὸν ἐυνούχου Α-
 ταρνεῖος ὄντα τύραννον· ὃν οἱ μὲν φασι πα-
 θεναι ἡμέρας αὐτῷ· οἱ δὲ καὶ κηδεύσαι
 αὐτῷ, δόντα τὴν θυγατέρα ἢ ἀδελφίδα,
 ὡς φησι Δημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς Πε-
 ρεῖ ὁμωνύμων ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων·
 ὃς καὶ δούλον Εὐβούλου φησὶ ἡμέρας τὸν
 Ἑρμείδην, ἡμὲν Βιθυνὸν ὄντα, καὶ τὸν δε-
 σπότην ἀνελόντα. Αἰεσίππου δὲ ἐν τῷ
 πρῶτῳ τῷ παλαιᾷ περὶ φησιν, ἐξ-
 ὀλέσθαι τὸν Αἰεσιτέλη παλλακίδος τῆς Ἑρ-
 μείου. τῷ δὲ συγχωρήσαντος, ἐξημέ τε αὐ-
 τῷ, καὶ ἔθουε ὑποχάριον τῷ γυναικί, ὡς
 Ἀθηνῶσι τῇ Εὐθυμίδι Δήμητρι· τῷ τε
 Ἑρμείᾳ παιδῶν ἐχράναι, ὃς εἶδεν γέγρα-
 πται. οὐδὲν γὰρ ἡμέρας ἐν Μακεδονίᾳ
 πρὸς Φιλίππῳ, καὶ λαβεῖν μαθητὴν πρὸ
 αὐτοῦ τὸν υἱὸν Ἀλέξανδρον, καὶ αἰτῆσαι ἀνα-
 στήσαι αὐτῷ τὴν πατρίδα, κατεποκαφεῖσθαι
 ὑπὸ Φιλίππου, καὶ τυχεῖν· οἷς καὶ νό-
 μοις ἦναι. ἅλλα καὶ ἐν τῇ πολλῇ νομοθε-
 σίᾳ, μέμνηται Ξενοκράτης, ὥστε καὶ
 δίκαια ἡμέρας ἀρχοῦντα ποιεῖν. ὅτι δὲ εἶδ-
 και ὅπως αὐτῷ συγγαγῆσθαι Ἀλεξάνδρῳ,
 ἀπῆρεν εἰς Ἀθῆνας, συστήσας αὐτῷ τὸν συγ-
 γρῆν Καλλισθένη τὸν Οὐλύθιον· ὃν καὶ πρὸ
 ῥητορικώτερον λαλοῦντα τῷ βασιλεῖ,
 καὶ μὴ περὶ λόγον αὐτῷ, φασὶν ὅτι πληξά-
 μεν εἰπὼν.

Ὡκύμορος δὲ μοι τέκος ἴσταται, οἷ' ἀρ-
 ρύεις.

καὶ δὲ καὶ ἐξήμετο. δόξας γὰρ Ἑρμολῶ
 συμμετιχηκέναι τῆς εἰς Ἀλέξανδρον ὅτι-
 βουλῆς, ἐν αὐτῷ πρῶτῳ γαλακτῆρα,
 φησὶ καὶ ἀκρίμους, καὶ τέλος λέοντι πα-
 ρεβληκῆς, οὕτω κατέσχευεν. ὃ δὲ αὖ
 Αἰεσιππὸς ἐλθὼν εἰς τὰς Ἀθῆνας, καὶ
 τείνα πρὸς τοῖς δίκαις τῆς πολλῆς ἀφύγη-
 σιάντος ἔτι, ὑπεξῆλθεν εἰς Χαλκίδα,
 Εὐρυμέδοντος αὐτοῦ τῷ ἱεροφάντῳ δίκαιον
 ἀσθεῖας γραφάμενον, ἢ Δημοφίλου,

A adesset deambulanti, solitum cum eo de
 certis rebus disputare: cæterum ubi pau-
 lō frequentior auditorum fuit cœtus, se-
 dere cœpisse, ac dixisse,

Turpe est flere dum docet Xenocrates.

Discipulos autem suos contra propo-
 sitam thesim docens disserere, simul in
 arte Rhetorica eos exercebat. Postea
 autem ad Hermiam eunuchum Atar-
 nei tum tyrannum profectus est: quem
 sunt qui dicant ab eo turpiter amatum:
 alii cum Aristotele affinitatem iunxisse,
 tradita illi in uxorem filia sua, aut ne-
 pte, ut auctor est Demetrius Ma-
 gnes, in libro De poetis & aliis scri-
 ptoribus qui eodem nomine sunt ap-
 pellati. Is hoc quoque addit, Her-
 miam, genere Bythinum, Eubuli ser-
 uum, dominum suum occidisse. Ari-
 stippus sistro primo de veterum luxu scri-
 ptum reliquit, deperisse Aristotelem
 Hermiæ pellicem: quam etiam eius-
 dem concessu duxerit: ex eaque to-
 tantam voluptatem cum cepisse, ut
 mulierculæ illi sacra fecerit qualia A-
 thenienses Cereri Eleusiniæ: quin &
 Hermiæ ipsi præanem cecinisse, quem
 infra descripsimus. Post illa venisse
 dicitur in Macedoniam ad Philippum,
 qui filium illi suum Alexandrum in
 disciplinam tradiderit: petentique ut
 patriam Stagira, quam ipse Philip-
 pus euerterat, restauratam veller, an-
 nuuit. Itaque restituta in integrum pa-
 triæ, Aristoteles, ut aiunt, autor.
 Sed & in schola sua leges tulisse dici-
 tur imitatione Xenocratis: ita ut re-
 ctiores qui denis diebus regerent, crea-
 rentur. Postquam verò visus est sibi sa-
 tis cum Alexandro fuisse, Athenas se
 contulit, posito prius in gratiam apud
 Alexandrum Callisthene Olynthio co-
 gnato suo: quem aiunt quodd paullo li-
 beriùs cum rege loqueretur, neque ei
 obsequeretur, fuisse ab Aristotele ob-
 iurgatum, dicente,

*Mors te, gnate, manet cita, sic cum rege
 loquentem.*

Etque ita euenit: creditus enim
 conscius insidiarum fuisse, quæ ab
 Hermolao fuerant Alexandro stru-
 ctæ, pediculis ac squallore oblitus,
 in ferrea cauea iussus est circumfer-
 ri: tandemque leoni obiectus ita
 vitam finiit. Aristoteles igitur ubi A-
 thenas venit, scholæ ibi annos tredecim
 præfuit: deinde impieratis ab Hicto-
 phanta Eurymedonte, (aut Demophilo,

sicut Favorinus ait in varia siue Omnigena historia,) arcessitus, quodd diceretur in Hermia hymnum supra memoratum cecinisse, clam Athenis egressus, Chalcidem concessit: accedebat eod, quodd eiusdem Hermia statua, quae erat in Delphico templo, epigramma huiusmodi curasset inscribendum:

*Hic iacet Hermias infanda cade peremptus
Perfarum à sano rege sagittiferum.
Non illum arma feri valuerunt perdere
Marsis:
Perdidit as blandum nomen amicitiae.*

Ibi ergo cicutæ potu eduxit se è viuis Aristoteles, ut quidem ait Eumelus, libr. 5. Historiarum, annos natus lxx. qui etiam idem scribit, triginta annorum eum fuisse, cum ad Platonem accessit: magno utrumque errore. Nam vixit quidem Aristoteles annos lxxij. sanium: decimosextimo verò ætatis Platoni se adiunxit. Hymnus de quo locutus sum, ita habet:

*O virtus qua magnis laboribus constas
Generi mortalium:
Quæque pulcherrima res es, quam quisquam
tota visa parare sibi possit.
Tui causa o virgo formosissima,
Vel poti in Gracia salix fors exiitima-
tur,
Nedum labores tolerare quamvis duros
Es intolerabiles. Talis tu
In animis hominum excitas
Spem fractus immortalis
Autoque potioris et parentibus,
Mollisque somno.
Tui causa o Virtus, et Hercules ille
Ionis filius,
Et Leda nati Dioscuri, multi perpe-
si sunt,
Praclaris facinoribus suis, tuam vim pra-
dicantes.
Tui etiam desiderio, dum tibi seruiunt,
Achilles
Ajaxque, occubuerunt.
Tuam verò amabilem ob formam
Etiam Atarnei alumnus Hermias
Solus luce ac vita se privavit.
Itaque clarus eris in posterum ob facta sua:
Musique immortales eum decorabunt,
Mnemofynes filia,
Et Ionis Xenij iura colentes,
Et firma amicitia officium praestantes*

Extat in Aristotelem quoque epigramma nostrum huiusmodi,
Sacræ Dea temerata querens morti cupiebat
Enrymedon mystes tradere Aristotelem:
Tom. I,

Α ὡς φησι Φαβωρίος ἐν Παιδοδαπῇ ἱστορίᾳ·
ἐπειδὴ τὸν ὕμνον ἐποίησεν εἰς τὸν περι-
ρηκόμενον Ἑρμῖαν· ἀλλὰ καὶ ἐπίγραμμα
ὑπὲρ τῆς ἐν Δελφοῖς αἰδριότητος, πικρῶς.

Τίνδ' ἐστὶν οὐχ ὁσίως παρὰ βᾶς μακρό-
ρων ἡμῖν ἀγχιώ;
Ἐκτείνει Περσῶν τοξοφόρων βασιλῆς·
Οὐ φανερὰς λόγῳ φοβήσας ἐν ἀγῶσι κε-
τήσας,
Ἀλλ' * ἀνδρῶν πίσι χροσάμενος δό-
λιον.

ἢ. αἰσθῆς ἐπὶ
χ. δολίον. αἰ.
δολίως.

ἐν ταῦτα δὲ πᾶν ἀκρίβητι ἐπιχρύπτειν, ὡς
φησιν Εὐμήλος ἐν τῇ πέμπτῃ τῆς ἱστορίας,
βιοῖς ἐπὶ ἐβδιδμάχοντα. ὁ δὲ αὐτὸς φησὶν αὖ-
τιν καὶ Πλάτωνι τετακνύοντιν συγγῶμα·
ἀφ' ἐπὶ τῶν. βεβίωκε γὰρ τρία μὲν πρὸς
τοῖς ἐξήκοντα· Πλάτωνι δὲ, * ἐπὶ τακνύοντι-
κῆτος σῖνιση. ὁ δὲ ὕμνος ἐστὶν τῶν
ἑσπέρων.

Mendosè
vulgò, ἰπλά-
κῆτος ἐστὶν
καὶ τῶν.

Αρετὴ πολὺ μολῶτε
Γένε βροτῶν,
Θήσμε καλίστην βίαν.
Σας πῖσι πρῶτον μορφᾶς,
Καὶ θανεῖν ζηλωτὸς [ἐν] Ἑλλάδι πότμος,
Καὶ πόνοις τλήναι μαλ' ἐργῶν [ἐν] ἀκράμα-
τας. ἴσον

Ἐπὶ φρένα βάλλεις
Καρπὸν τ' ἀθάνατον,
Χρυσὸν τε κρέατος, καὶ γένεον,

Μαλακρυπητοῖο δ' ὕπνου.
Σὺ δὲ ἐπὶ * ὁ Διὸς Ἡρακλῆος,
Λήδας τε κόρυς, πολλὰ ἀνέτασθαι.
Ἐργῶν σὺν * ἀγροῦντες διώομαι.
Σοῖς τε πόσις Ἀχιλλεύς,
Αἴας τ' αἰδᾶο δῆμοις ἦλθον.
Σας δὲ ἐτέκεν Φιλίου μορφᾶς
[Καὶ] Ἀταρῆος * ἐν ἑσπέρῳ
Ἀελίου χήρῳσι αἰγᾶς.

ἢ. αἰσθῆς ἐπὶ

Τοίγδ' αἰσθῆς ἐργῶν·
Ἀθῶνατοί τε μὲν αὐξήσουσι Μοῦσας,

Ε Μιαμοσῶνας θυγατρὸς,
Διὸς ξείνου σέβας αὐξήσουσι,
Φιλίας τε ἥρας βεβαίου.

Id est, Ego
hoc nomine
memoriam
eius propa-
gabo, qui
olim et ho-
spitio et a-
micitia
eius sum
usus.

ἔστι δὲ αὖτε εἰς τὸν ἡμῶν οὕτως ἔχον·

Εὐρυμέδων πολὺ μολῶν Ἀριστοτέλει ἀσ-
θείας
Γραμμάτω, Διοῖς μῦσος αὖτε πρῶ-
τος.

ARISTOTELIS

Αλλὰ πῶς ἀκούειτο, * ἐπέφυγε· τέτ' Α

Ille aconita bibens licem fugit : hoc eni-

39. ὑπερφυγ
τῶν ἀκονιτῶν.
Hi ε.

ἀκονιτῶν

iii

Nempe erat iniustos vincere scire do-
los.

Ἦν ἄρα νικῆσαι συκοφάντης ἀδίκους.

τῶν περὶ Φαβωνίου ἐν Γλυπτοδραπῆσι-
εἰς, λόγον φησὶ δικαστὴν ὑπὲρ αὐτῶν συ-
κοφάν, ἐπ' αὐτῇ αὐτῇ τῇ δίκῃ, καὶ λέγειν,
ὡς Ἀθηνῶσι.

οδω. n. sed
vide locū.

Ὅχη ἐπ' ὅχη μετὰ, σὺν δ' ἐπὶ
σὺν.

Φησὶ δ' Ἀπολλόδορος ἐν Χρονικῇ, ἡμι-
αἰῶνι μὲν αὐτὸν τῶν περὶ τῆς ἐνεία-
της καὶ ἐνενήκτης Ὀλυμπιάδος· τῶν βα-
λεῖν δὲ Πλάτωνι, καὶ ἀφαιρῆσαι πρὸ αὐ-
τῶν εἴκοσι ἔτη, ἐπὶ αὐτῇ δεκάτῃ συστάσει,
καὶ εἰς τε Μιτυληνίῳ ἐλθεῖν ἐπὶ ἄρχον-
τος Εὐβούλου, τῶν περὶ τῆς ἐνείατης
καὶ ἐκατῆς Ὀλυμπιάδος. Πλάτωνος δὲ πε-
λαγονίας τῶν περὶ τῆς ἐνείατης Θεοφί-
λου, εἰς Ερμείῳ ἀφαιρῆσαι, καὶ μῆναι ἔτη
τεία. ἐπὶ Πυθοδώρῳ δ' ἐλθεῖν εἰς Φίλιπ-
πον, τῶν δὲ περὶ τῆς ἐνείατης καὶ ἐκα-
τῆς Ὀλυμπιάδος, Ἀλεξάνδρου περὶ αὐ-
τῆς ἔτη ἡδὲ γεροντός. εἰς δὲ Ἀθῆνας ἀφί-
κεισθαι τῶν δὲ περὶ τῆς ἐνείατης καὶ ἐκα-
τῆς Ὀλυμπιάδος, καὶ ἐν Λυκίῳ χρῆ-
σθαι ἔτη τεία πρὸς τοὺς δίκας. εἴπα ἀφαιρῆσαι
εἰς Χαλκίδα τῶν περὶ τῆς ἐνείατης
καὶ δέκατης καὶ ἐκατῆς Ὀλυμπιάδος, καὶ
πελαγονίας ἐπὶ τῇ περὶ τῆς ἐνείατης ἰ-
σοφ. ὅτι καὶ Δημοκρίτου καὶ Ἀριστοφάνους ἐν Κα-
λαυρία ἐπὶ Φιλοκλείῳ. λέγεται δὲ ἀφαι-
ρῆσαι Καλλιμάχου πρὸς Ἀλέξανδρον σύστα-
σιν, περὶ αὐτοῦ τῶν βασιλέων· καὶ αὐτὸν
ἐπὶ τῶν λυπηρῶν, Ἀναξίμανδρῳ μὲν αὐ-
ξῆσαι, πῆμει δὲ καὶ Ξενοκράτει δῶρα.
ἀπὸ αὐτοῦ δ' εἰς αὐτὸν ἐπὶ γράμμα καὶ Θεό-
κριτος ὁ Χίος, οὕτως ποιήσας, ὡς φησὶ Ἀμ-
βρόσιος ἐν τῇ περὶ Θεοκρίτου.

Ερμείῳ Διονύχῳ, ἢ δ' Εὐβούλου ἄμα
δούλου,

Σῆμα κατὸν κατόφρων τῶν ἑν Ἀριστο-
τέλους.

[Ὅς δ' ἔφ' ἡ ἀρετῇ γαστρί φῦσι, εἴλετο
ταῖς.]

Ἀπ' Ἀλεξάνδρου Βορβόρου ἐν ποροῖς.]

Ἀλλὰ καὶ Τίμων αὐτῶν καὶ ἀφαιρῆσαι, εἰπὼν,
Οὐδ' ἄρ' Ἀριστοτέλους εἰς ποροῖς ἡγήσας.
καὶ αὐτῶν μὲν ὁ βίος τῶν φιλοσόφων. ἡμῖς δὲ
καὶ ἀφαιρῆσαι αὐτῶν ἐν τῇ ποροῖς, οὕτως πως
ἐχούσας.

B

C

D

Favorinus in Historia illa varia &
confusanea quam scripsit, auctor est,
Aristotelem ea ipsa in causa primū
pro se orationem in genere iuridicali
conscripsisse, ac dixisse, Athenis *Ps-*
rum super pro senescere, ac sicut super
sico existere. hoc est, Sycophantarum
& calumniatorum ingentem esse co-
piam. In Chronicis Apollodori scri-
ptum est, natum Aristotelem anno
primo olympiadis nonagesimæ nonæ:
Platoni se adiunxisse anno ætatis deci-
moseptimo: versatum cum eo annos
viginti: venisse autem Mitylenem
cū esset prætor Eubulus, anno quar-
to Olympiadis centesimæ octauæ: cu-
ius anno primo cū obiisset Plato
(erat tum archon Theophilus) ad
Hermiam esse profectum: ibique an-
nos egisse tres. Deinde archonte Py-
thodoro ad Philippum venisse anno
secundo Olympiadis centesimæ nonæ,
cū iam xv. annos natus esset Ale-
xander: Athenas verò Olymp. cen-
tesimæ undecimæ anno secundo. Scho-
la in Lyceo præfuisse annos xiii. in-
de Chalcidem profectum anno tertio
Olymp. xiv. supra centesimam: de-
mum obiisse anno ætatis lxi. quo
quidem tempore Demosthenem quo-
que aiunt in Calabria extinctum,
prætor Philocle. Fama est Aristo-
telem, quod Callisthenem Alexan-
dro commendasset, in eius offen-
sionem atque odium incidisse: qui,
ut Aristotelem vreret, Anaximenem
auxerit ornatique, & Xenocrati
dona miserit. Aristotelem falsè irri-
sit Theocritus Chius; facto in
eum epigrammate tali, ut refert
Ambryon in iis quæ de Theocrito
scripsit:

Hermia euncho simul & seruo monu-
mentum

Inane inanis hic Stagirita posuit.

Qui ventri addictus, miser, accoluit
lotulentum

Fœdumque Borborem relicta Acade-
mia.

Momordit eum & Timon hoc ver-
su,

Neque Aristotelis coniectationem ex-
diosam.

Atque ita vixit Aristoteles. Nos verò
in eius quoque testamentum insidimus,
quod ita se habet:

Posterius
distichum
adiecimus
ex Eusebio
& Plutar-
cho.

E

Spero equidem bene ac prospere euenturum: **A** verumtamen si quid humanitus acciderit. hoc est Aristotelis testamentum. Testamenti executor & rerum omnium omnino administrator esto Antipater. Tantisper verò dum hereditatem adeat Nicanor, curatores sunto liberorum, Herpylidis, & relictorum bonorum, Aristomenes, Timarchus (Hipparchus) Diorelex, & si volueris aut vacaueris, Theophrastus. Filiolam meam, ubi nubilus fuerit, volo Nicanori uxorem dari: sin quid ei acciderit, (quod nec dñ sinant, nec sinent,) sine ante nuptias, siue post nuptias quidem,) sed liberis nondum natis, penes Nicanorem esto, & filium meum, & reliqua omnia pro ipsius & mea dignitate regere ac gubernare. Puellam igitur Pythaidem, filiumque Nicomachum cura habeat, resque eorum administret Nicanor suo arbitrio pro patre ac fratre. Quod si quid humanitus Nicanori prius acciderit, (quod absit,) vel nondum ducta in uxorem filia mea, vel iam ducta, nec liberis tamen natis: siquidem factum ab eo fuerit testamentum, vti ille iusserit, ita ius esto: sin minus, & conditionem Theophrastus probauerit, liceat illi puellam ducere, estoque ei ius idem ac Nicanori. Alioquin, administrantor res cum puella tum pueri, de communi curatorum & Antipatri sententia, prout optimum factum ipsis visum fuerit. Cura quoque sis, & curatoribus & Nicanori, memoribus nostri, & Herpylidis, (quando illa proba erga nos fuit,) cum quod ad reliqua attinet, tum etiam, ut si nubendi voluntas fuerit, maritus qui nostra dignitati respondeat, illi detur. Danto autem illi è bonis nostris, prater iam data, argenti talentum, famulas tres, si ita illi placuerit, & ancillam quam habet & puerum Pyrrham: & hoc amplius, siquidem Chalcide habitare volueris, hospitium quod est horto iunctum: si Stragiris, paternas aedes: vitram verò domum Herpylii elegeris, instruamto eam curatores suppellectile, prout & ipsis honestum, & Herpylidi commodum esse videbitur. Curam quoque Nicanor habeat Myrmecii pueri, ut honorificè, sicut nos decet, sui restituatur, cum vniuersis suis bonis que tradita nobis fuerunt. Esto etiam Ambraeus libera: eique post filia nuptias dantor drachma quingenta, & ancilla quam habet. dari etiam Thaleti volo, prater ancillam are emptam quam habet, drachmas mille, & ancillam aliam. Item Simoprater id pecunia quod iam accepit ad famulum comparandum, aut alius famulus ematur, aut iterum pecunia detur qua ipse sibi emere possit. Posteaquam autem filia mea nupserit, Tycho,

Tom. I,

A Εἰς αὐτὸν δὲ. εἰ δὲ τί συμβαίῃ, πᾶσι
δίδωτο Αἰστωτέλης ὅτι ἔσονται αὐτῷ πατρὶ-
ων καὶ ἀφ' αὐτοῦ Ἀντίπατρον· ὥς δ' αὖ
Νικάνωρ καὶ ἄλλοι, ὅτι μελεῖται Αἰστω-
τέλης, Τίμωρον, [Ἰππάρχον·] Διοτέλην,
Θεόφραστον, εἰς βούληται καὶ ἐσδέχονται αὐ-
τῶν, τῶν τε παίδων καὶ Ερπυλίδος, καὶ τῶν κα-
ταλειμμένων, καὶ ὅτῳ ὥς ἢ τῇ παιδί.
* ἐκδοῦναι αὐτῶν Νικάνωρι. εἰ δὲ τῇ παι-
δί συμβαίῃ τί, (ὃ μὴ γένοιτο, εὐδὲ ἔσται) ὥς
τῇ γήμεσθαι, ἢ ἐπειδὴ γήμεσθαι, μήπω
παίδων ὄντων, Νικάνωρ κύριος ἔστω καὶ ὡς
τῇ παιδί καὶ ὡς τῇ ἄλλων διοικεῖν ἀξίως
καὶ αὐτῇ καὶ ἡμῶν. ὅτι μελεῖται * δὲ Νικάνωρ
ἐκ τῆς παιδὸς καὶ τῇ παιδὸς Νικομαχῶν,
* ὅπως αὖ ἀξίῳ πᾶσι αὐτῶν, ὥς καὶ πατὴρ
ὢν καὶ ἀδελφός. εἰ δὲ τί ὡς ἄλλοι συμβαίῃ
Νικάνωρι, (ὃ μὴ γένοιτο) ἢ ὡς τῇ λαβεῖν ἢ
παῖδα, ἢ ἐπειδὴ λαβεῖν, μήπω παίδων
ὄντων, εἰ μὴ τίς ἐκείνους πᾶσι, ὡς ταῦτα κύρια
ἔστω· εἰ δὲ ὅ βούληται Θεόφραστον ἢ μὴ τῆς
παιδὸς, καὶ ὡς Νικάνωρα· εἰ δὲ μὴ,
τοῖς ὅτι ἔσονται βουλευομένοις μὴ Ἀντίπα-
τρον, ἢ ὡς τῇ παιδὸς, καὶ ὡς τῇ παιδὸς,
διοικεῖν ὅπως αὐτῶν ἀδελφῶν ἀξίως ἢ.
ὅτι μελεῖται ὅτι ἔσονται καὶ Νικάνωρα, μνη-
στέρας ἐμοῦ καὶ Ερπυλίδος, (ὅτι αὐτοῦ αὐτῶν
ἐμὲ ἐγένητο) τῶν τε ἄλλων· καὶ εἰ βούληται αὐ-
δρα λαμβάνειν, ὅπως μὴ ἐσδέχεται ἡμῶν δόξῃ.
διδῶναι δ' αὐτῇ ὡς τοῖς ὡς ἄλλοι διδομέ-
νοις, καὶ ὡς ἄλλοι πᾶσι καὶ ὡς τῇ καὶ ὡς
καταλειμμένων, καὶ ὡς ἄλλοι πᾶσι, εἰ βούληται,
ἢ τῇ παιδί καὶ ὡς ἔχῃ, ἢ παῖδα τὸν Πύρ-
ραον. ἢ εἰ μὴ εἰς Χαλκίδι βούληται εἰ-
κεῖν, τὸν ξενίαν τὸν ὡς τῶν καὶ ὡς· εἰ δὲ
εἰς Στραγίρις, ἢ κατὰ οἰκίαν. ὅποιός
δ' αὖ πύτων βούληται, καὶ ὡς ἄλλοι τοῖς ὅτι
ἔσονται οὐδὲν οἷς αὐτῶν ἀδελφῶν καὶ ὡς
ἔχῃ, καὶ Ερπυλίδι ἰσχυρῶς. ὅτι μελεῖται δὲ
Νικάνωρ ἐκ Μύρμηκος τῇ παιδί, ὅπως αὐτῶν
ἀξίως ἡμῶν τοῖς ἰδίῳις ὅτι κομίσθῃ σὺν τοῖς
ὑπὸ ἡμῶν εἰληφάμεν αὐτῶν. ἢ ὡς * Αμ.
ἢ ὡς εἰληφάμεν, ἢ διδοῦναι αὐτῇ, ὅτῳ ἢ
πᾶσι ἐκδοῦναι, πένταχόσιας δραχμας, ἢ πᾶσι
παιδί καὶ ὡς ἔχῃ. διδοῦναι ὡς ὅτι ὡς
τῇ παιδί καὶ ὡς ἔχῃ τῇ ὡς ἔχῃ, χιλίας δρα-
χμας ἢ παιδί καὶ ὡς Σίμωνι καὶ ὡς ὡς
πᾶσι ὡς αὐτῶν εἰς παῖδα ἄλλον, ἢ παῖ-
δα ὡς αὐτῶν, ἢ ὡς αὐτῶν διδοῦναι. Τύχο-
να δὲ εἰληφάμεν ὡς ὅτῳ ἢ πᾶσι ἐκδοῦναι,
ἢ ὡς

Malim δὲ

Vel ut pō-
stulas corā
condicio.Lege, εἰ δὲ
ἢ ὡς.

καὶ Φίλωνα, καὶ Ολύμπιον, καὶ τὸ παῖδιον
 αὐτῶν, μὴ πωλεῖν διὰ τῆς παῖδιον μηδὲνα
 τῆς ἐμῆς κοσποδόντων, ἀλλὰ χρῆσθαι αὐ-
 τοῖς ὅταν εἰς ἐκκλησίαν ἵκωνται, ἐλθόντες
 ἀφ' αὐτῶν κατ' ἀξίας. ὅπως μελεῖσθαι διὰ καὶ
 τῆς ἐκκοσποδόντων εἰκόνων * ὡς ἡ Γρυλλίω-
 να, ὅπως ὅπως μελεῖσθαι αὐτοῖς, ἵνα τε
 Νικηφόρος καὶ ἡ Γεωργίου, ἡ διεπονομένη
 ἐκδοῦναι, καὶ τῆς μετὰ τῆς Νικηφόρος
 καὶ τῆς Αἰμωνίου τῆς πεπονημένης ἀναγι-
 ναι, ὅπως μετὰ αὐτῶν ἡ, ὅπως ἀπαρτί-
 λωτοι. Ἐ τῆς μετὰ τῆς ἡμετέρας * τῆς
 Διμήτρα ἀναγιγναι εἰς Νεμέαν, ἡ ὅπου ἀφ'
 δολῆ. ὅπου εἰς ἀφ' ποιῶνται τῶν πεφω, ἐ-

καὶ Φίλωτα, καὶ Ολύμπιον, καὶ τὸ παῖδίον **A** Phyllo, Olympium & patris eius liberi sunt. Puerorum qui mihi ministrant, nemo uenit: sed eorum ministerio heredes utantur: atque ubi adoleuerint, ut erit quisque meritus, ita illos munusculis. Dent etiam curatores operam, ut quas Gryllio faciendas statuas conduxī, Nicanoris, & matris eius, necnon Proxeni, patris eius, quam locaturus eram faciendam, ea uti perfecta dedificentur: dedificentur etiam Arimnesti fratris mei statua qua iam est perfecta, ut exiet hoc eius monumentum, quando ille sine liberis decessit. Matris quoque meae statuam Cereri consecrari uolo in templo Nemeeo, aut ubi uisum fuerit. **B** Ubique autem candidum ab ipsis corpus meum fuerit, eodem Pythiadis uxoris quondam meae, ossa, sicut ipsa mandauit, transferunt, & cum meis collocant. Dedicet etiam Stagira, Ioni Seruatori, & Minervae Sosipiti Nicanor, ubi saluus & incolumis fuerit, quae pro eius salute uoni, animalia lipidea cubitorum quatuor. Ita habet Aristoteles testamentum. **A**ugetur

Τοῦτον ἰχθυοῖσι αὐτὰ αἱ Διὸς ἦτορ τὸν ἔ-
πον· λέγεσθαι δὲ καὶ λοπάδας αὐτῇ πλεί-
στας θύρῃσιν, καὶ Λύκωτα λέγειν ὡς εὖ
πυέλω θορμῶν ἐλαίου λούοιτο, καὶ πύ-
λαιον Διὸς πωλεῖτο· ἔτιοι δὲ καὶ ἀσπίον θορ-
μῶν ἐλαίου ὑπεκτιθέμεν αὐτὴν τῷ τομαίῳ
φασί· καὶ ὁπότε κοιμῶτο, σφάσσει χαλ-
κῶν βάλλεσθαι αὐτὰ εἰς πλὴν χεῖρα λε-
χέως ὑποκειμένης, ἢ ἐκπιπύουσας τῆς
σφάσσεως εἰς πλὴν λεχέων, ὑπὸ τῷ ψέ-
φου ἔξέχευτο· Ἀποφέρειται δὲ εἰς αὐτὴν ἡ
ἀπορρηγμάτω καλλιπὰ ταυτή· Ἐρωτηθεὶς τί
πρᾶττεται κέρδος τοῖς ψαλιδωμένοις, Ὅταν,
ἔφη, λέγωσιν ἀλήθειαν, μὴ τις βλάσται·
ὁ γὰρ διζωμένος ποτε ὅτι ποτηρῶν αἰδεσθῶν ἐλεη-
μοσύνην ἔδωκεν, Οὐ τὸν ἔπει, εἶπεν,
ἀλλὰ τὸν αἰδεσθῶν ἠλέησα· σὺντυχὲς εἰώη
λέγειν πρὸς τὰ τοῖς φίλους καὶ τοῖς φοιτῶντας
αὐτῷ, ἔνθα αὐτὸν καὶ ὅπου Διὸς τεύχων ἔτυχεν,
ὡς ἐκ μὲν ὄρεσις, ἀπὸ τῷ πρᾶττεται ἀέρος
λαμβάνει τὸ φῶς· ἡ δὲ ψυχὴ, ἀπὸ τῆς με-
ταστάτων· πολλάκις δὲ καὶ ἀποπειρόμενος, τοῖς
Ἀθιναίοις ἔφασκεν ὑπὸ κέναι πυρετὸς καὶ νόμοις·
ἀλλὰ πυρετὸς μὲν χρεῖσθαι, νόμοις δὲ μὴ·
τῆς παιδείας, ἔφη, τοῖς μὲν ῥίζας (ἢ) πικρὰς,
γλυκῶν δὲ τὸν καρπὸν· Ἐρωτηθεὶς τί γρηγορεῖ
ταχὺ, Χάεις, ἔφη· Ἐρωτηθεὶς τί ὅστιν ἐλπίς,
Ἐρηγορεῖς, εἶπεν, εὐπύσιον· Διομήδους ἰσχάδα
αὐτῷ δίδοντας, ἰούσας, ὅτι εἰ μὴ λάβω, χρεῖσθαι
εἴην μεμελετηκὼς, λαβὼν, ἔφη, Διομήδην μὲν
τῆς χρεῖας καὶ πλὴν ἰσχάδα ἀπολωλεμένην.

A. *Phylo*, *Olympius* & *natus eius liberi* fun-
to. *Puerorum qui mihi ministrarunt*, no-
mo *vanito*: sed *eorum ministerio heredes*
veniant: atque *ubi adoleuerint*, *ut eris*
quisque meritis, *ita illos manumissunto*.
Dent etiam curatores operam, *ut quas Gryl-*
lio faciendas statuas conduxi, *Nicanoris*,
& *matris eius*, *necnon Proxeni*, *parris*
eius, *quam locaturus eram faciendam*, *ea*
ut perfectæ dedicerentur: *dedicetur etiam*
Arimnesti fratris mei statua qua iam
est perfectæ, *ut exiet hoc eius monumen-*
tum, *quando ille sine liberis decessit*. Ma-
tris quoque *meæ statuam Cereri consecrari*
B. *volo in templo Nemæo*, *aut ubi visum fue-*
rit. *Vbicunque autem candidum ab ipsis cor-*
pus meum fuerit, *eodem Pythiadæ uxoris*
quondam meæ, *ossa*, *sicut ipsa mandauit*,
transferunto, & *cum meis collocanto*. De-
dices etiam Stagira, *Ioni Sernasori*, & *Mi-*
neræ Sospii Nicanor, *ubi saluus & inco-*
lumis fueris, *qua pro eius salute voti*, *ani-*
malia Lipidea cubitorum quatuor. Ita ha-
bet Aristotelis testamentum. *Atque*
quidam plurimas in eius hereditate pa-
timas fuisse repertas: *testatque Lyco-*
nem, *solitum Aristotelem*, *in folio ca-*
C. *lidi olei pleno lavare corpus*, & *id o-*
leum postea diuendere: *quidam addunt*,
solitum olei calidi vtriculum stomacho
imponere: *ac quando cubitum irer*, *in*
manus capere globum æneum pelui sub-
iecta, *ut cadentis in peluim globi sono ex-*
citaretur.

Referuntur ad Aristotelem auctorem pulcherrima apophthegmata hæc. Interrogatus quid lucri mendaces ex mendacio consequerentur : Vt cum vera loquuntur, inquit, fides eis nulla habeatur. Cum vitio ipsi verteretur quod homini improbo stipem dedisset: Ego verò, ait ille, haudquaquam *†* *†*, hoc est hominis ingenium & mores : sed *†* *†*, hoc est, naturam humanam cuius est particeps, miseratus, dedi. Continuè hoc & passim, siue inter amicos, siue inter discipulos suos, vsurpabat, Oculum quidem lumen à circumfuso aëre accipere : mentem verò à disciplinis. Sæpe etiam in Athenienses inuehens, eos aiebat & triticum & leges inuenisse : cæterum, tritico quidem uti : at legibus non item. Artium liberalium radices dicebat esse amaras : fructus verò dulces. Interrogatus, Quid citò senescit? Beneficium, ait. Item, Quid est spes? Vigilantis, inquit, somniū. Cum ei Diogenes caricam offerret, intelligens Aristoteles accessisse Diogenem ut si ipse ficum non acciperet, dictum aliquod acutum in ipsum iaceret : accepta ficu, Diogenem dixit cum dicto quod parauerat, etiam caricam amisisse :

cumque ille iterum offerret, accepit, at tollens Diogenem in altum, ut pueri solent, O magnum, ait, Diogenem: deinde ei reddidit. Tria opus esse ad eruditionem dicebat, Naturam, Institutionem, Exercitationem. Relatum est ei, fuisse ipsum à quodam conuictis profectum: tum ille, Me verò, inquit, absentem vel flagris cedat. Pulchritudinem plus aiebat commendationis quam vitam epistolam afferre. Alii dictum hoc Diogeni tribuunt: Aristotelem verò pulchritudinem definiisse, formæ venustæ donum: Socratem, tyrannidem modici temporis: Platonem; naturæ prærogatiuam: Theophrastum, tacentem fraudem: Theocritum, eburneum damnum: Carneadem, Regnum satellitibus non egens. Interrogatus, quid esset inter doctos & indoctos discriminis: Quantum, inquit, inter viuos & mortuos. Philosophiam dicebat dum quidem secundæ res sunt, ornamento esse: cum verò aduersæ, perfrugium & solatium præbere. Parentes qui de bene instituendis liberis fuissent solliciti, maioribus honoribus esse dignos, iis qui genuissent tantum: his enim vitam solum: illis, hoc amplius vitæ bene & honestè degendæ rationes deberi. Cum gloriaretur quidam, quod magna esset vrbe ortus: Non istud, inquit, spectandum est: sed quis magna & illustri patria sit dignus. Quæsitum est ab eo, Quid est amicus? Respondit, Animus vnus duobus inhabitans corporibus. Dicebat idem, Hominum alios ita parcè viuere, quasi semper essent victuri: alios ita prodigè, quasi statim essent morituri. Sciscitanti ab eo cuidam, Cur gratæ esse solet vel longi temporis cum pulchris consuetudo ac congressus? Cæci hominis est, ait, id quærere. Interrogatus, quid ex philosophiæ studiis esset consecutus: Hoc, inquit, ut quæ alii legibus facere coguntur, ea ego sponte mea faciam. Rogatus, qua ratione possent discipuli plurimum proficere: respondit: Si eos qui præcedunt persequentes, eos qui sunt à tergo, non morerentur. Loquaci cuidam, qui multum verborum apud eum effuderat, dicenti, Nunquid cædium tibi prolixa mea oratio attulit? Non hercle, inquit: non enim ad dicta tua animum aduertebam. Cum reprehenderetur à quodam, quod stipem homini parum bono erogasset: (nam ita quoque hoc narratur,) Non homini, inquit, huic: sed humanitati dedi. Sciscitanti, Quomodo debeamus cum amicis agere: respondit, Ita ut eos nobiscum agere ipsi optauerimus.

A πάλιν δ' ἐδίδου, λαβὼν καὶ μετακί-
σαι ὡς τὰ παῖδια, εἰπὼν τι, Μῆγας
Διογῆνης, ἀπιδώσει αὐτῷ. περὶ ἔφη
δὴν παῖδια, φύσει, μαθήσει, ἀσκή-
σει. ἀκούσας ὑπὸ τῆς λαοδρεΐας,
Απίπα με, ἔφη, καὶ μασιγῶτω. ὁ χέ-
λος πάντως ἔλεγον ὅτι τοῦτο συκαπικώτε-
ρον. οἱ δὲ τὸ τοῦτο Διογῆνη φασὶν ὀεί-
σασθαι, αὐτὸν δὲ δῶρον εἰπεῖν ὁμορ-
φίας. Σωχεῖται δὲ, ὁλιγοχρόνιον τυραν-
νίδα. Πλατωνα, προτέρημα φύσεως.
B Θεόφραστον, σιωπῶσθαι ἀπάτῃ. Θεό-
κλειον, * ἐλεφαντίνῳ ζῆμιν. Καρ- Id est, dam-
κᾶδιν, ἀδρυφόρητον βασιλείαν. ἐρωτη- nunt quo
θεὶς τίς ἀφ' ἐρεσι τοῖς πεπαυμένοις τῷ delectantur
ἀπαυδῶτων. Οὐα, εἶπεν, οἱ ζῶντες ex
τῷ πεθνήσκοντι. τίς παυδῶν ἔλεγον ebore sua
καὶ τῆς εὐτυχίας εἶναι κόσμον, specie nos
καὶ τῆς ἀτυχίας κατὰ φύσιν. τῷ γὰρ delectantur
παυδῶντος ἐπιμότερος εἶναι τῷ vel grande
μὴν ἡμιπαυδῶν. τοὺς μὲν γὰρ, ὁ ζῶν, instar ele-
C τοὺς δὲ, ὁ καλῶς ζῶν παυδῶν. πρὸς phanti.
τὴν καυχώμενον ὡς ἀπὸ μεγάλης πόλεως
εἶναι, Οὐ τὸ τοῦτο * ἔφη σκεπτεῖν, ἀλλ' ὅς
τις μεγάλης πατείδος ἀξίος ὅστις. ἐρω- Malim' ἵεναι
τηθεὶς, τί ὅστις φίλος, ἔφη, μία ψυ- δι' οὐ καὶ π
χὴ δύο σώμασιν ὁμοιόδοξα. τῷ ἀνδρῶ- δι' ἵαρε ο-
πων ἔλεγον τοὺς μὲν, οὕτως φείδεσθαι, ὡς mittitur.
αἰεὶ ζῶντας. τοὺς δὲ, οὕτως αἰαλί-
σκεν, ὡς αὐτὴν πεθνήσκοντα. πρὸς
τὸν πυθόμενον, Διὰ τί τοὺς καλοὺς πο-
λυὺν χρόνον ὁμιλοῦμεν, Τυφλὸς, ἔφη, ὁ
D ἐρώτημα. ἐρωτηθεὶς τί ποτ' αὐτῷ πρὸς
ζῶντι ἐκ φιλοσοφίας, ἔφη, τὸ αἰετι-
τάκτως ποιεῖν, ἢ τίνες ἀφ' οὗ τὸν ἀπὸ τῶν
νόμων φόβον ποιοῦσιν.

Ερωτηθεὶς πῶς αὐτὸν πρὸς τὸν ζῶντα οἱ με-
σσηταί, ἔφη, Εὰν τοὺς πρὸς τὸν ζῶντα διώ-
κοντες, τοὺς ἐπερωτῶντας μὴ αἰαλίωσι.
πρὸς τὸν εἰπόντα ἀδελφῶν, ἐπειδὴ πολ-
λὰ αὐτῷ κατέκλινον, Μήτι σου κατε-
φλυαρήσῃ; Μὰ Δι', εἶπεν. οὐ γὰρ σὺ
E πρὸς τὸν ζῶντα.

Πρὸς τὸν αἰτιασάμενον ὡς εἴη μὴ ἀγα-
θὸν ἔργον διδασκαίαν, (φέρει γὰρ καὶ
οὕτως,) Οὐ γὰρ ἀνδρῶν, φησὶν, ἔδωκεν,
ἀλλὰ τῷ ἀνδρῶντι.

Ερωτηθεὶς πῶς αὐτὸν τοὺς φίλους πρὸς
φειδύμεθα, ἔφη, ὡς αὐτὸν εὐχαιμέ-
θα αὐτοὺς ἡμῶν προσφύμεθα. τίς δὲ

Εἰς τοῦτο· ὑποσώζων ἔφη ἀρετὴν ψυχῆς, * ἀφ' ἧς. A
 Iustitia est habitus a-
 nīmī, suam δὲ τὰ γῆρα πλὴν παιδείᾳ ἔλεγε. Φησὶ δὲ
 epique tri-
 buens di-
 gnitatem. φασὶν ὅτι· εἰ τὰ δὲ τῶν τῶν ἀπομνη-
 μονεύματων, ὡς ἐκείναι λέγει, Ω, φί-
 λοι, σὺν δὲ φίλος. ἀλλὰ καὶ εἰ τὰ ἠθικῶς
 ἐκδόμῳ ἔστι. καὶ ταῦτα μὲν εἰς αὐτὸν αἰα-
 φέρονται. σὺν ἑξῆς δὲ πᾶσι πλεῖστα βι-
 βλία· ἃ ἀκόλουθον ἡγεσάμεν ἀπογρά-
 ψαι, ἀφ' ἧς καὶ πρὸς τοὺς λόγους τῶν δόξων
 ἀρετῶν.

Περὶ δικαιοσύνης, α β γ δ.

Περὶ ποιητικῆς, α β γ.

Περὶ φιλοσοφίας, α β γ.

Πολιτικῆς, α β.

γρ. Περὶ
 γρ. ἱ. Τρ.

* Περὶ ῥητορικῆς,

Γρύλλου, α.

Νερίνθου, α.

Σοφιστῆς, α.

Μενέξενου, α.

Ερωπικῆς, α.

Συμπόσιον, α.

Περὶ πλούτου, α.

Περὶ πτωχείας, α.

Περὶ ψυχῆς, α.

Περὶ δόξης, α.

Περὶ ἀνδρείας, α.

Περὶ ἡδονῆς, α.

Ἀλέξανδρος, ἢ ὑπὸ ἀποκρίσεως, α.

Περὶ βασιλείας, α.

Περὶ παιδείας, α.

Περὶ παλαιότητος, α β γ.

Τὰ ἐκ τῶν νόμων Πλάτωνος, α β γ.

Τὰ ἐκ τῆς πολιτείας, α β.

Οἰκονομικῆς, α.

Περὶ φιλίας, α.

Περὶ τῆς παλαιότητος ἢ νεότητος, α.

Περὶ ὁπτισμῶν, α.

Περὶ εἰσιπύας, α β.

Λύσεις εἰσιπύας, α.

Διακρίσεις σοφιστικῆς, α.

Περὶ εὐαντησίας, α.

Περὶ εἰδῶν καὶ ἡμετέρας, α.

Περὶ ἰδίων, α.

Υπομνήματα ὁπτισμῶν, γ.

Περὶ τῆς ἀρετῆς, α β γ.

Vetus 17.

* Ενστάσις, α.

οἱ σι.

Vetus 18.

191, &c.

non a.

Περὶ τῶν ποικίλων λεγόμενων, ἢ ἐξ ἑκῆς

ἡσίου, α.

Περὶ παλαιότητος ὁπτισμῶν, α.

A Iustitiam aiebat esse virtutem quæ suam
 cuique dignitatem tribuit : Philosophi-
 am, pulcherrimum esse senectutis via-
 ticum aiebat. Refert Favonius libro se-
 cundo Commentariorum, solitum cum
 identidem dicere, Cui sunt amici, ei
 nullus amicus : idque in septimo eius
 De moribus legitur. Hæ sunt quæ ei
 attribuuntur scitè & acutè dicta. Libros
 verò edidit quàm plurimos quorum ca-
 talogum subiiciendum duxi, ob singu-
 larem eius viri in omni literarum gene-
 re præstantiam.

De iusticia, IV.

De poëtis, III.

De philosophia, III.

Politici, II.

De arte Rhetorica,

Gryllus, I.

Nerinchus, I.

Sophista, I.

Menexenus, I.

Amatorius, I.

C

Conuiuium, I.

De diuitiis, I.

Liber, exhortationem ad philosophiam

complectens, I.

De anima, I.

De votis vel precibus concipiendis, I.

De generis nobilitate, I.

De voluptate, I.

Alexander, aut de colonis, I.

De regno, I.

De recta institutione, I.

De summo bono, III.

D

Excerpta ex Platonis legibus, III.

Excerpta ex eiusdem Republica, II.

Oeconomicus liber, siue, de domo be-
 ne administranda, I.

De amicitia, I.

Quid sit affici aut affectum esse, I.

De scientiis, I.

De criticis siue contentiosis syllogis-
 tis, II.

Solutiones criticæ, IV.

Distinctiones sophisticæ, IV.

De contrariis, I.

E

De formis & generibus, I.

De propriis, I.

Commentarii epicherematici, III.

Propositiones de virtute, III.

Enstasis, α.

De iis quæ variis modis dicuntur, aut

cum adiectione, I.

De perturbationibus iræ, I.

De moribus, V.
De elementis, III.
De scientia, vel pro defensione scientiæ, I.
De principio, I.
Divisiones, aut distinctiones XVII.
Eorum quæ ad diuidendi rationem pertinent, I.
De interrogatione & responsione, II.
De motu, II.
Propositiones, I.
Propositiones criticæ, IV.
Syllogismi, I.

Analyticorum priorum, IX.
Analyticorum posteriorum magnorum, II.
De propositis questionibus, I.
Methodica, VIII.
De eo quod est melius, I.
De idea, I.

Definitiones quæ Topica præcedunt, VII.

Syllogismorum, II.
De ratione conficiendi syllogismos, & de eorum terminis, I.
De eo quod est optabile, & eo quod est per accidens, I.
De iis quæ doctrinam locorum præcedunt, I.
Topicus liber ad inueniendos argumentorum terminos, aut definitiones, II.

Affectiones, I.
Διαρητυκός, siue liber ad diuidendi rationem pertinens, I.
Mathematicus liber, I.
Definitiones, XIII.

Epichirematum, II.
De voluptate, I.
Propositiones, I.
De eo quod sponte fit, I.

De pulchro, I.
Theses epicherematicæ, XXV.
(Theses amatoriz quatuor.)
Theses amicabiles, II.
Theses de anima, I.
Politica, II.

Politica acroasice, qualis est Theophrasti, VIII.
De iustis, II.
Artium compendium, II.

Artis Rhetoricæ, II.
Ars, I.
Ars alia, II.
Methodicus liber, I.

V I T A.

A Ηθικόν, α β γ δ [ε.]

Περὶ σοφείων, α β γ.

Υπὲρ ὁπτισημίας, α.

Περὶ ἀρχῆς, α.

Διαρρίσεις ἐπὶ ἀρχαῖς.

Διαρητυκόν, α.

Ερωτήσιος καὶ ἀποκρίσιος, α β.

Περὶ κινήσεως, * α.

Προτάσεις, α.

Προτάσεις ἐισιτηαί, δ.

Συλλογισμοί, α.

P * Προτέρων ἀναλυτικόν, α β γ δ ε ζ
η [θ]

Αναλυτικόν ὑπὲρ ὁπτισημίας, α β.

Περὶ συμβολημάτων, α.

Μεθοδικά, α β γ δ ε ζ η.

Περὶ τῆς βελτίονος, α.

Περὶ τῆς ἰδίας, α.

Ορεὶ πρὸς τὴν ἡθικὴν, α β γ δ ε ζ.

C Συλλογισμὸς, α β.

* Συλλογιστικόν, καὶ ὁρεὶ, α.

Περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς συμβοληκότητος.

Τὰ πρὸς τὴν ἡθικὴν, α.

Τοπικὸν πρὸς τοὺς ὁρεῖς, α β.

Πάθος, α.

* Διαρητυκόν, α.

Μαθηματικόν, α.

Ορισμοὶ τετρακίδευς.

Επιχρηματῶν, α β.

D Περὶ ἡδονῆς, * α.

Προτάσεις, α.

Περὶ ἐκείνου, α.

Περὶ καλοῦ, α.

Θέσεις * ἐπιχρηματικαί, πέντε καὶ εἴκοσι.

[Θέσεις ἐρωτηαὶ τέσσαρες]

Θέσεις φιλικαί, β.

Θέσεις πρὸς ψυχῆς, α.

E [Πολιτικά, β.]

Πολιτικῆς ἀκροάσεως, ὡς ἡ Θεοφράστου, α
β γ δ ε ζ η.

Περὶ διχαιῶν, α β.

Τεχνὰν οἰκονομικῆς, α β.

Τέχνης ῥητορικῆς, α β.

Τέχνη, α.

Ἄλλη τέχνη, α β.

Μεθοδικόν, α.

γ. α β.

Cum alia
in hoc ca-
tologo sūt
de mendo
susp. sta-
tum hic
quoque
locus: qua
derealias.

γ. Συλλογισ-
τικόν.

γ. Διαρη-
τυκόν.

γ. α β.

γ. Επιχρη-
ματικαί.

ARISTOTELIS

77. ^{συνεχ-} Τέχνης τῆς Θεοδίκτου * εἰσαγωγῆς, α.
 78. ^{πρ.} * Γραμματεία τέχνης ποιητικῆς, α β.
 79. ^{ματιῶν.} Εὐθυμημάτων ῥητορικῶν.
 80. ^{πρ.} Περὶ μεγέθους, α.
 81. ^{πρ.} Εὐθυμημάτων * ἀξιωματικῶν, α.
 82. ^{πρ.} Περὶ λήξεως, α β.
 83. ^{πρ.} Περὶ συμβουλίας, α.
 84. ^{πρ.} Συναγωγῆς, α β [γ.]
 85. ^{πρ.} Περὶ φύσεως, α β γ.
 86. ^{πρ.} Φυσικόν, α.
 87. ^{πρ.} Περὶ τῆς * Αρχυτίου φιλοσοφίας, α β γ.
 88. ^{πρ.} Περὶ τῆς Σπασίππου καὶ Ξενοκράτους, α.
 89. ^{πρ.} Τὰ ἐκ τῆς Τιμοῦ καὶ τῆς Αρχυτίου, α.
 90. ^{πρ.} Πρὸς τὴν Μελίαν, α.
 91. ^{πρ.} Πρὸς τὴν Αλκμαρόν, α.
 92. ^{πρ.} Πρὸς πρὸς Πυθαγορείους, α.
 93. ^{πρ.} Πρὸς τὴν Γοργίου, α.
 94. ^{πρ.} Πρὸς τὴν Ξενοκράτους, α.
 95. ^{πρ.} Πρὸς τὴν Ζιλιαν, α.
 96. ^{πρ.} Περὶ τῆς Πυθαγορείου, α.
 97. ^{πρ.} Περὶ ζώων, α β γ δ ε ζ η θ.
 98. ^{πρ.} Αἰατομῶν, α β γ δ ε ζ η.
 99. ^{πρ.} Εὐλογη ἀνὰ τομῶν, α.
 100. ^{πρ.} Ὑπὸ τῆς σιμωκτεῶν ζώων, α.
 101. ^{πρ.} Ὑπὸ τῆς μυθολογικῶν ζώων, α.
 102. ^{πρ.} Ὑπὸ τῆς μὴ ζώων, α.
 103. ^{πρ.} Περὶ φυτῶν, α β.
 104. ^{πρ.} Τεχνικά, Φιλοσοφικόν, α.
 105. ^{πρ.} * Ιατρικῶν, β.
 106. ^{πρ.} Περὶ μονάδος, α.
 107. ^{πρ.} Σημῶν χαμφίων, α.
 108. ^{πρ.} Αἰσθητικόν, α.
 109. ^{πρ.} Οπτικόν, α.
 110. ^{πρ.} Περὶ κινήσεως, α.
 111. ^{πρ.} Περὶ μουσικῆς, α.
 112. ^{πρ.} Μνημονικόν, α.
 113. ^{πρ.} Απορημάτων Ομηρικῶν, α β γ δ ε.
 114. ^{πρ.} Ποιητικῶν, α.
 115. ^{πρ.} Φυσικῶν * καὶ σιμωκτεῶν, α β γ δ ε.
 116. ^{πρ.} Εὐθυμημάτων περὶ βλημάτων, α β.
 117. ^{πρ.} Εὐθυμημάτων, α β.
 118. ^{πρ.} Μηχανικόν, α.
 119. ^{πρ.} Περί τῆς λίθου, α.
 120. ^{πρ.} Παραβολαί, α.
 121. ^{πρ.} * Απὸ τῆς, δικάδου.
 122. ^{πρ.} * Εὐθυμημάτων καὶ ἄλλων, τίτλος καὶ δικά.
 123. ^{πρ.} * Διαιτήματα, α.
 124. ^{πρ.} Ολυμπιονικῶν, α.

A Artis Rhetoricæ introductio ad Theodecten, I.
 De arte poetica dissertationes, II.
 Enthymemata Rhetorica.
 De magnitudine, I.
 Enthymematum diuisiones, I.
 De dictione, II.
 De consultatione, I.
 Collectanea, II.
 De natura, III.
 Physicus liber, I.
 De Archytæ philosophia, III.
 De Speusippi & Xenocratis philosophia, I.
 B Excerpta quædam ex Timæi & Archytæ sectatorumque eius libris, I.
 Aduersus Melissum, II.
 Aduersus Alcmaeonem,
 Aduersus Pythagoreos, I.
 Aduersus ea quæ Gorgias docebat, I.
 Aduersus Xenocratis decreta, I.
 Aduersus Zenonis scita, I.
 De Pythagoreis, I.
 De animalibus, IX.
 Rei anatomicæ, VIII.
 C Excerpta rei anatomicæ, I.
 De animalibus compositæ ac diuersæ naturæ, I.
 De animalibus quorum fabulæ meminere, I.
 De iis quæ generationem impediunt, I.
 De plantis, II.
 De indiciis morum à corporis lineamentis, I.
 De iis quæ ad medicinam spectant, II.
 De unitate, I.
 Signa tempestatum, I.
 D Liber astronomicus, I.
 Liber opticus, I.
 De motu, I.
 De musica, I.
 De memoria, aut memoriæ arte, I.
 Quæstionum Homericarum, VI.
 Poëtica, I.
 Rerum naturalium ordine literarum scripti libri, XXXVIII.
 Επιτηδεύματα περὶ βλημάτων, α β.
 E Encyclicorum, II.
 Liber de re mechanica, I.
 Problemata ex Democriti scriptis excerpta, II.
 De lapide, I.
 Parabolæ, I.
 Miscellanea, XII.
 Generatim exposita, XIV.
 Iura ciuitatum quarundam, I.
 Olympionicæ, siue, Nomina eorum qui in ludis Olympicis victores fuerunt.

V I T A.

Pythionice musici certaminis, I.
Pythicus liber, siue, oratio de ludis Py-
chiis, I.
Recensio Pythionicarum, I.
Victoriz Dionysiacorum certaminum, I
De tragediis, I.
Διδασκαλίαι, α.
Prouerbia, I.
Lex commendationis, I.
De legibus, IV.

De categoriis, I.
De interpretatione, I.
Mores atque instituta ciuitatum
CLVIII. necnon separatim exempla
status democratici, oligarchici, ari-
stocratici, & tyrannici.

Epistolæ ad Philippum.
Selymbrianorum epistolæ.
Epistolæ ad Alexandrum, IV. ad Anti-
patrum. IX. ad Mentorem, I. ad
Aristonem, I. ad Olympiadem, I.
ad Hephæstionem, I. ad Themista-
goram, I. ad Philoxenum,
Ad Democritum carmina quæ ita inci-
piunt,
Αγέ θωή ορίεσθαι. ἱκανότα.

Scripserunt et Flegia, quorum initium,
Καλλιπικὸν μὲν ὅτι θύγατρ. Hic est catalogus
librorum Aristotelis: ex quibusefficitur
summa versuum ducentorum & septua-
ginta, supra quadringenta quadraginta
quinq; millia. listor numero libris hæc il-
le docet, Philosophiā duas habere partes:
vnā quæ ad res agendas pertinet, & voca-
tur Practica: alterā, quæ ad scientiarū co-
gnitionē, siue rerū contēplationē, & vo-
catur Theoretica. Ad practicam referri e-
thicā & politicā: quibus bene instituēdæ
cū ciuitatis tū domus ratio cōtinetur. Ad
Theoreticam, cū eā quæ est de natura, &
vocatur physica, tū eā quæ ad disputādi &
verū indagādi rationē spectat, vocaturque
logica. vbi quidē Logica non summatim
aut pingui Minerva tractatur: sed ut scien-
tiarū instrumentū accuratissimē. Eius cū
duplicē finē statuisset verisimile & verū,
vtrūque explicauit: duabūque ad eorum
vtrūque facultatibus vsus est: dialectica
& rhetorica ad id quod est probabile: ana-
lytica & philosophica ad id quod est ve-
rū: neq; est ab eo omissum quicquam non
modò quod aut ad inuentionem aut iudi-
ciū faceret: sed ne quod ad vsum quidem.
Ergo quod ad inuentionem attinet, To-
pici & Methodici libri propositionum
ingentem syluam suggerent: vnde por-
rit probabilium argumentorum copia de-
promi ad problemata defendenda oppu-
gnandāve. Ad iudiciū spectat Analytica
priora & posteriora. Illis propositiones

Α Πυθιονικῆ μουσικῆς, α.
Πυθικῆς, α.
Πυθιονικῆ * ἐλεῖχοι, α.
Νίκης Διονυσιακῆς, α.
Περὶ τραγῳδιῶν, α.
Διδασκαλίαι, α.
Γαργιμίαι, α.
Νόμος συστατικῆς, α.
Νόμων, α β γ δ.
Κατηγοριῶν, α.
B Περὶ Ἑρμηνείας, α.
Πολιτικῆ περὶ πόλεων δυοῖν δέσσει ἐξήκοντα καὶ
ἑκατὸν, καὶ ἰδίᾳ δημοκρατικῆς, ὀλιγαρχικῆς,
δριστικῆς, καὶ * τυραννικῆς.
Επιστολὰς πρὸς Φίλιππον.
Σηλυμβριῶν ἐπιστολὰς.
Πρὸς Ἀλέξανδρον τετταρες ἐπιστολὰς.
Πρὸς Ἀντίπατρον, σέξτα πρὸς Μέντορα, α.
πρὸς Ἀρίστονα, α. πρὸς Ολυμπιάδα,
α. πρὸς Ἡφαιστίωνα, α. πρὸς Θεμιστά-
γορα, μία πρὸς Φιλοξένον, α.
C Πρὸς Δημόκριτον ἑπτὰ, ὡς δὲ ἄρχῃ,
Αγέ θωή * ορίεσθαι ἑκατηβόλου.
Ελέγχα, ὡς δὲ ἄρχῃ,
* Καλλιπικὸν μὲν ὅτι θύγατρ. γίνονται.
Θαυμάσιαι πάντα, μυριάδες εἶχον τετταρες καὶ
πεντάκοντα πρὸς τοὺς πεντακυχλίους καὶ
δωδεκάχοις ἐβδομήκοντα: καὶ τοσαῦτα μὲν
αὐτῷ περὶ ἑκάστης βιβλίας βούλε-
ται δι' αὐτοῖς παρὰ διπλὸν εἶναι τὴν ἑ-
ξάκοντα λέγει, τοὺς μὲν, πρὸς ἑκάστον, τὸν
δὲ, περὶ ἑκάστης καὶ τὴν πρὸς ἑκάστον, τοὺς τε
ἠθικὸν, καὶ πολιτικὸν· οὗ τὰ τε πρὸς πό-
λιν, καὶ τὰ πρὸς οἶκον ἀπομνημονεύει τὴν
δὲ περὶ ἑκάστης, τοὺς τε φυσικὸν, καὶ λογικὸν·
οὗ δὲ λογικὸν, οὐχ ἐλομμενός, ἀλλ' εἰς ὅρ-
γανον προσσηκρωμένον. καὶ τοῦτο διπλοῦς
ἀπομνημόνεος οὐκ εἶναι, τὸ τε πιθανόν, καὶ τὸ
ἀληθές, διεσαφηνισί. δύο δὲ πρὸς ἑκάστην
διωόμεναι ἐχέουσιν, ἀφ' ἑκάστης μὲν καὶ
ρητορικῆς, πρὸς δὲ πιθανοῦ ἀναλυτικῆς δὲ
καὶ φιλοσοφίας, πρὸς δὲ ἀληθείας αὐτῶν
ἀπομνημόνεος, οὗτε γὰρ πρὸς ὅρεσιν, οὐ-
τε γὰρ πρὸς κρίσιν, οὐτε μὲν γὰρ πρὸς
ἡγεσίαν. πρὸς μὲν δὲ τὰς ὅρεσιν, τὰ τε
Τοπικὰ καὶ Μεθοδικὰ πρὸς δὲ τὰς κρί-
σεις πλήθος· ὅτι ὡς τὰ πρὸς βλήματα πι-
θανὰν ἐπιχειρημάτων οἷον τι εὐπορῆς πρὸς
δὲ τὰς κρίσεις, τὰ ἀναλυτικὰ πρὸς πρῶτον καὶ
ἑξῆς: ἀφ' ἑκάστης γὰρ πρὸς ἑκάστην, καὶ

Lego, ἵστω-
χι.

Vetus ita
legit, ὅτι πρὸς
ἐκαστὴν ἐπι-
στολὴν πρὸς
Φίλιππον. II-
πολὴ πρὸς
Φίλιππον, Σε-
λυμβριῶν
ἐπιστολὰς Ἀλ-
εξανδρῶν.
πρὸς Ἀντίπα-
τρον.

γ. ορίεσθαι.
γ. καλλι-
πικῶν.

ARISTOTELIS

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

B

C

D

F

Motum

V I T A,

Motum eius diversum esse : quippe quod in orbem moueatur. Animam quoque esse incorpoream : quæ sit nimirum entelechia prima corporis naturalis & organici , potentia vitam habentis. Entelechiam autem vocat, cuius quædam sit forma corporis expers : eam facit duplicem : alteram quæ potentia tantum sit , sicut Mercurius est in cera , quæ natura sua apta est ad excipiendas formas ac figuras , & in ære statua : altera est quam vocat καὶ ἔκ τῆς ὑπαίχου , eo quod habeatur insitque reipsa in subiecto ei recipiendæ apto , qualis est perfecti Mercurii , aut absolutæ statuæ. Ait autem corporis naturalis : quia corporum alia sunt manu facta , ut artificum opera : quod genus turris , nauigium : alia à natura edita , ut planta & animantium genus. Ait, organici , siue instrumentalis , hoc est dicere , ad aliquid comparati , ut oculus ad videndum , auris ad audiendum. Ait potentia vitam habentis : quasi dicat in se ipso. Potentia verò minus est quàm ipso actu. Actui ipso est , ut cum dicitur qui vigilat , habere animam : Potentia & ratione habitus , ut cum is qui dormit. Ergo ut definitionis ambitu hic quoque contineretur , idèò vocem potentia adiecit. Multa quoque alia de multis pronunciauit , quæ recensere longum sit. Fuit enim Aristoteles ut summam dicam , & laboris amantissimus patientissimûsque , & ad inueniendum ingeniosissimus : quod vel superior librorum eius recensio indicat : sunt enim pene quadringenti libri qui ea continentur , de quibus quidem non dubitetur. Nam præter hæc alia plurima sunt , quæ ei tribuuntur , cum scripta , tum apophthegmata multa , quæ sunt scitè & acutè dicta , voce non scripto comprehensa. Octo fuerunt qui Aristotelis nomen gererent : quorum primus est hic : alter qui Athenis vixit , gessitque rempublicam , cuius etiam extant in genere iudiciali orationes non inuenustæ. Tertius est , qui super Iliade est commentatus. Quartus , Siculus orator qui Panegyrico Isocratis contraria oratione respondit. Quintus , qui Mythus dictus est , Æschinis Socratici familiaris. Sextus , Cyrenensis , qui de poëtica scripsit , Septimus fuit corporum exercitator , cuius meminit Aristoxenus in Platonis vita. Octauus igno-

Αλλοίαι δ' αὖτ' τὴν κίνησιν εἶναι· κυκλοφορεῖν γὰρ καὶ τὴν ψυχὴν ἀσώματος, ἐπιλέχαι οἷον τὴν ποσότητα. σώματος γὰρ φυσικὸν καὶ ὀργανικόν, δυνάμει ζοῶν ἔχοντες. διττὴ δ' αὖτε ἐστὶ κατ' αὐτὸν· λέγει δ' ἐπιλέχον, ἥς ἐστὶν εἶδος τὴν ἀσώματον· ἢ μὲν καὶ δυνάμει, ὡς ἐν τῷ κηρῷ ὁ Ἑρμῆς, ἐπιτηδύοτητα ἔχον ἐπιδιδάσκει πρὸς χαρσκητῆρας· καὶ ὁ ἐν τῷ χαλκῷ ἀνδρίας. καὶ ἔξιν δὲ λέγεται ἐπιλέχια, ἢ τῷ σὺντετελεσμένῳ Ἑρμῶς ἢ ἀνδριάντι. σώματος δὲ φυσικὸν· ἐπὶ τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἐστὶ χειρῶν κηματα, ὡς τὰ ὑπὸ τεχνιτῶν γινόμενα, οἷον πύργος, πλοῖον· τὰ δὲ, ὑπὸ φύσεως, ὡς φυτὰ καὶ τὰ τῶν ζώων ὀργανικὰ δὲ εἶπε, πούτῃς πρὸς τὴν κατεσκευασμένου, ὡς ἡ ὄρασις πρὸς τὸ ὄρεον, καὶ ἡ ἀκοὴ πρὸς τὸ ἀκούειν. δυνάμει δὲ ζοῶν ἔχοντες, οἷον ἐν ἑαυτοῖς. τὸ δυνάμει δὲ ἦσαν ἢ κατ' ἐνέργειαν. κατ' ἐνέργειαν μὲν, ὡς ὁ ἐξηγητὴς λέγει ψυχὴν ἔχει καὶ ἔξιν δ', ὡς ὁ καθύδων. ἢ οὖν καὶ οὗτ' ὑποπίπτει, τὸ δυνάμει προσέθηκε. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς πολλοὺς ἀπεφώνητο, ἅσθ' μακρὸν αὖ εἶη καταριθμῆσθαι. πῶς γὰρ ὅλοις φιλοποιώτατος ἔργον καὶ ἀρετικώτατος· ὡς εἶλον ἐκ τῶν ποταμολογῶν συγγραμμάτων, ἀπὸν δ' αἰθρῶν ἐξὺς ἦκει περαχόων, τὰ ὅσα γε ἀναμφίλεκτα. πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα εἰς αὐτὴν ἀναφέρεται συγγραμμάτων αὐτῶν, καὶ ἀποφθέγματα, ἀρχαίου Φωτῆς ἀσώματα. γινώσκει δὲ Ἀριστοτέλης ἕκτῃ· πρῶτος, αὐτὸς οὗτος· δῶκετος, ὁ πολιτὸσομῶμος Ἀθηνῶν, οὗ καὶ διχονοῖ φέρεται λόγος χειρίστις· πρῶτος, πρὸς Ἰλιάδης πεποταματθῆναι· τίς ποτε, ὁ Σικελιώτης ῥήτωρ, πρὸς τὸν Ἰσοκράτη πεποιημένον αἰτήγαντα· πέμψας, ὁ ὀπικλῆς Μυθός, Αἰχίνου τῷ Σακερπίου γάμος· ἕκτος, Κυρίωνος, γεγραμῶς πρὸς ποιητικῆς· ἑβδόμος, παμδοτεῖς, οὗ μίμηται Ἀριστοξένος ἐν τῷ Πλάτωνος βίῳ ὀγδὸς, γεγραμ-

ARISTOTELIS

ματικός ἄσκητος, οὗ φέρεται τέχνη πλεονασμοῦ. τῷ δὲ Σταγείρου γένεσι μὲν πολλοὶ γινώσκουσιν, ἀμφέρον δὲ μάλιστα Θεόφραστος.

bilis quidam grammaticus, cuius circumfertur liber in arte grammatica, De pleonasmis. Stagiritæ nostri cum alii fuere multi discipuli, tam in primis excellens Theophrastus.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ βίος κατ' Ἀμμώνιον.

ARISTOTELIS VITA, auctore Ammonio.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, πατρὶς μὲν ἡμεῖς, ἐκ Μακεδόνων πόλεως δὲ Στάγειρων· υἱὸς Νικομάχου, ἰατρὸς Ἀμύντου βασιλέως· ὅθεν καὶ τὸν ἴδιον

υἱόν, Νικόμαχον προσσηγόρευσε, μνήμης ἕνεκεν τῷ οἰκείου πατρὸς· πρὸς δὲ καὶ τῇ Νικομάχεια ἐγράφη. μητρὸς δὲ ἐκ Φαισίδος. ἀμφότεροι δὲ οὗτοι, ὅ, τε Νικόμαχος καὶ ἡ Φαισίς, ὃ ἡμεῖς εἶχον ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ. μῦθον δὲ τούτοις, ὃ εἰς τὸν Αἰσώτελλον εἰρημὸν ὀπίγραμμα, τῶν ἐχόντων τὸν ἔχον.

Φαισίδος ἐκ μητρὸς, καὶ Νικομάχου πατρὸς,

Τῷ Ἀσκληπιάδῳ, δῖος Αἰσώτελος. Μετὰ δὲ πλεονεκτήσει τῷ Νικομάχῳ καὶ τῇ Φαισίδει, ἀνάγειται ὁ Αἰσώτελος πρὸς τὴν Προξένου Ἀταρνεῖ· οὗ καὶ τῇ Εὐφῆς ἀμφεμνημόνεος ὁ Αἰσώτελος, οὐ μόνον τὸν τύπον υἱὸν Νικόμαχος αἰετρεῖται, καὶ πᾶσιν παιδείαν ἐπαίδευσεν, ἀλλὰ καὶ υἱὸν αὐτοῦ ἀκαιοποιήσας. καὶ πλεονεκτήσει, ἐκ τῆς οἰκείας ἀμφεμνημόνεος ἐπέγραψε πλεονεκτήσει θυγατέρα. Πυθαίδα· δίδωμι γὰρ πλεονεκτήσει Νικόμαχος. Ὁ μὲν δὲ Αἰσώτελος, ἐπὶ νεὸς αἶν, πλεονεκτήσει ἐλευθέρων παιδείαν ἐπαίδευσεν, ὡς διὰ τὴν πλεονεκτήσει αὐτοῦ πρὸς Ποικίλῳ καὶ πρὸς ποιητῶν· ἐπὶ μὲν τῇ Ομηρῷ πλεονεκτήσει, καὶ αἱ Ρητορικῇ τέχνη. Εὐστακίδης δὲ ἐπὶ γένεσις, καὶ τῇ Πυθίᾳ κληθούσης αὐτοῦ φιλοσοφεῖν, γένεται ἐκ Αἰσώτης· ἐπὶ φοιτῶν Σωκράτῃ, καὶ σὺν ἐστὶν ἐπὶ πλεονεκτήσει. πλεονεκτήσει δὲ τῇ Σωκράτῃ, φοιτῶν Πλάτῳ· καὶ πλεονεκτήσει ἐπὶ εἰ-



ARISTOTELES, genere Macedo; vrbe Stagiritæ fuit; Nicomachi, (qui erat medicus Amyntæ Macedonum regis,) filius: quæ

causa fuit cur filio suo Nicomachi nomen imponeret, in memoriam videlicet patris sui: hic est Nicomachus ad quem missi sunt qui vocantur Nicomachei libri. Mater Aristoteli Phæstis fuit: uterque autem parens, Nicomachus inquam, & Phæstis, generis originem habuerunt ab Æsculapio: quod etiam testatur hoc in Aristotelem epigramma:

Nicomacho genitus fuit hic patre, Phæstide matre, (ambo Æsclepiada,) diuus Aristoteles.

Mortuis Nicomacho & Phæstide educatus est Aristoteles apud Proxenum quendam Atarneum: cuius educationis memor Aristoteles, Nicanorem Proxeni filium, non eduxit tantum, & omnibus honestis artibus erudit: sed & in filium sibi adoptavit: ac cum morti propinquus testamentum faceret, mandavit ut Nicanori filia sua nuptum daretur. Enimvero Aristoteles artes quas erudiuntur ingenui, iuuenis didicit: quod vel ex eius scriptis, quæ partim ad ræm poëticam, partim ad poëtas ipsos spectant, licet intelligere: itémque ex Questionibus Homericis, & variis eiusdem de arte Rhetorica libris. Cum autem annum ætatis ageret xvii. monitus oraculo Pythico ut se studiis philosophiæ dederet, Athenas venit: ubi Socratis fuit discipulus: trësque cum illo annos egit. Deinde illo è viuis sublato, Platonem au-

diuit : idque spatio annorum viginti, tantaque in studiis diligentia fuit, ut domum eius vocitaret Plato, Domum anagnostæ. Falsum est autem quod quidam putant, Aristotelem, vivente adhuc Platone, scholæ eius contrariam in Lyceo scholam instituisse. Qui enim fieri potuit? cum quidem eo tempore gratia & auctoritate plurimum apud Athenienses valerent Chabrias & Timotheus, qui è ducibus Atheniensium, & Platonis cognatis fuerunt. Non desunt tamen qui id affirmant, eò impulsî quòd in multis Platoni contradicere Aristoteles. Quibus respondendum est, Aristotelem non ipsi simpliciter Platoni contradicere; sed iis qui dicta eius minùs rectè sunt interpretati. Quòd si & Platoni ipsi aliquando contradicere, quid mirum? Nam hic quoque Platonem ille sequitur auctorem. Ipsi enim sententia est, Veritatem rebus omnibus esse anteponendam: quin eiusdem verba hæc sunt: *Charis quidem Socrates, sed veritas charissima.* & alibi, *Socrates quidem quid dicat, parum solliciti esse debemus: de veritate verò multum esse sollicitos oportet.* Idem ergo ab Aristotele quoque factum: etiam sicubi præceptoris decreta labefactavit atque conuellit: quippe in eo illi obtemperans, dum veritatis partes tueretur. Amorem quidem suum in Platonem abundè testatus est Aristoteles, quando etiam aram ei dedicavit, cum hac inscriptione,

*Gratus Aristoteles struit hocce altare Platoni,
Quem turba iniusta vel celebrare nefas.*

Verfatus est Aristoteles cum Platone annos viginti. Platoni autem mortuo successit in schola Speusippus eius ex sorore (Potonen vocabant) nepos. Aristoteles verò in Macedoniam profectus, Alexandrum Cisteron instituit: atque adeò magna pars regni eius fuit. Nam qui in magna potentia esset apud regem, potentia sua, ut decebat virum bonum, in promouendis tam privatim singulorum, quàm communiter omnium commodis usus est. Ac privatim quidem multorum utilitatibus eum consuluisse, indicio erunt, quæ extant

Tom. I.

Α κασι. καὶ ποσύντων ἡσυχασίαν ὀφειλέμενοι, ὥστε τὸν Πλάτωνα τὸν οἶκον τῷ Αἰστωτέλει, δίκην ἀναγωγῆς καλεῖν. οὐ γὰρ ἐπὶ ζῶντος τῷ Πλάτωνα αὐτοκτοδόμενοι αὐτοῦ ὁ Λύκειον ὁ Αἰστωτέλης, ὡς πῖτες ὑπολαμβάνουσι. πῶς γὰρ ἡδυνάσθη, μέγα τότε δυνάμενος Χαβρίου τε καὶ Τιμωρίου, τῶν Αἰστωτέλει στρατηγῶν, καὶ τὰ γὰρ προσκρίντων τὰς Πλάτωνι; πειράσθη γὰρ πῖτες λέγειν, ὅτι ἐπὶ ζῶντος Πλάτωνος, αὐτοκτοδόμενοι αὐτοῦ ὁ Λύκειον ὁ Αἰστωτέλης, ἐκ τῶν οὐ πολλοῖς ἀντιλέγει τὰς Πλάτωνι. πρὸς εἰς ῥητόν; ὅτι οὐχ ἀπλῶς ἀντιλέγει τὰς Πλάτωνι, ἀλλὰ πῶς μὴ νοήσας τὰ τῷ Πλάτωνος. Εἰ δὲ καὶ αὐτοῦ τὰς Πλάτωνι ἀντιλέγει, οὐδὲν ἀποποιεῖ καὶ ἐν τοῖς γὰρ τὰ τῷ Πλάτωνος φερεῖ. αὐτὸ γὰρ ὅτι λόγος, ὅτι μέλλον διὰ τῆς ἀληθείας φερεῖται, ἢ ἄλλο τι. ἀμέλει καὶ ὅτι λέξεώς φησι τῶν. Φίλος μὲν Σωκράτους, ἀλλὰ φιλικῶς ἢ ἀλήθως. καὶ ἀλλὰ χολῶ. Σωκράτης μὲν ἐπὶ ὀλίγον φερεῖται, τῆς δὲ ἀληθείας ὅτι πολὺ. τῶν δὲ καὶ ὁ Αἰστωτέλης πεποιήκει, Εἰ καὶ * μὴ ἀνέπε. Scilb. πῶ. ἢ τὰ ὑπὸ Πλάτωνος εἰρημνῶν. καὶ τῶν γὰρ σύμφωνά αὐτοῦ διεφάσαντο, μὴ βουλομένης περὶ αὐτῶν πῶς ἀλήθως. ἀμέλει γὰρ, ὅτι πολλὰ δύναιτο εἶναι πρὸς τὸν Πλάτωνα ὁ Αἰστωτέλης, δύναιτο ἐκ τῶν καὶ βωμῶν αἰερεῖσθαι τὰς Πλάτωνι, ἐν ᾧ ἐπιγράψαν οὕτω.

Βωμὸν Αἰστωτέλης εἰσεδύσατο τῶν Πλάτωνος,

Ἀνδρὸς, ὃν οὐτ' ἀνέειν τοῖς κακοῖς ἦμεις.

Συνεὺ δὲ τὰς Πλάτωνι ὁ Αἰστωτέλης ἐπὶ εἴκοσι. Μετὰ δὲ πῶς τῷ Πλάτωνος πλῆθος ἀφείλεται πῶς πύπου χολῶ Σπείσιππος ὁ ἀδελφιδεὺς αὐτοῦ. ὅς γὰρ ὡς ἐπὶ Ποτῶν, τῶς πύπου ἀδελφῆς. ὁ δὲ γὰρ Αἰστωτέλης ἔρχεται ἐν τῇ τῇ Μακεδόνων πόλει, εἶδη παιδῶν Ἀλέξανδροι τὸν Κτίστην, καὶ μέγα μέγας γέγονε τῆς πύπου βασιλείας. πολλὰ γὰρ ἐδυνάσθη πρὸς τὰς βασιλεῖ, καὶ τῇ δυνάσει διόντως ἐχρήσασθαι, διὰ ποιῶν καὶ ἐκαστῶ ἰδίᾳ, καὶ πᾶσι χρηστῶ. καὶ ὅτι μὲν πολλοὺς ἰδίᾳ δι' ἐποίησι, δηλώσονται αἱ φερεῖσθαι αὐτοῦ

ὁ ij

ARISTOTELIS

συστήσας ἑκαστὰ αὐτῶν πρὸς τὸν βασι-
λέα. ὅτι δὲ καὶ κοινῇ πολλοὺς αὖ ἐποίησε, δηλοῖ
ὅ, καὶ πρὸ τῆς Σταγείρων πόλεως ἱερὰ καὶ φη-
σὶν, πῆλιν τὸν Ἀλεξάνδρου αὐτῆς κτί-
ζειν. ὅταν καὶ οἱ Σταγείται ἐορτὴν ἑπιτε-
λοῦσι πρὸς Ἀριστοτέλη, Ἀριστοτελείῳ αὐ-
τῶν προσεγερθέντες. καὶ τὸν μῦθον δὲ,
ὅτι ἐορτὴ ἑπιτελεῖται, Σταγείτων προσε-
γερθῆναι. καὶ πρὸς Ἐρεσσὸν δὲ, πρὸς τὴν Θεο-
φράστου πόλιν, μέλλουσιν ἀδικηθῆναι ὑπὸ
τῷ βασιλεὺς Ἀλεξάνδρου, ἐλύτρωσε τῆς
ἀδικίας. Μετὰ δὲ ταῦτα, τελευτήσαντος
τῷ Σπέρσιππου, ἐλλοιπῶν οἱ Ἀθηναῖοι
τὸν Ἀριστοτέλην. καὶ ἀμφοτέρω εὖτοι, ὁ
Ἀριστέλης καὶ ὁ Ξενοκράτης, διεδίδξαντο
πρὸς τῷ Πλάτωνος σχολῇ. καὶ ὁ μὲν Ξε-
νοκράτης, ἐπαίδευσεν ἐν Ἀκαδημίᾳ. ὁ δὲ
Ἀριστέλης, ἐν Λυκείῳ. Μετέπειτα δὲ
ἀνταρσίας ἡγομένους ἐν τοῖς Ἀθηναίοις, ἦλ-
θον ὁ Ἀριστέλης ἐν Χαλκίδι, εἰρηκαῖς τοῖς
Ἀθηναίοις, ὅτι Οὐκ ἔασι ὑμᾶς δις εἰς
φιλοσοφίαν ἀμφοτέρω. καὶ γὰρ ἤδη ἦσαν τὸν
Σωκράτην φονεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι. ἰδι-
λωσι δὲ καὶ Ἀντιπάτρῳ πρὸς βασιλεῖ, ὅτι
ὅ ἐν Ἀθῶναις ἐδίδχατο, ἐργάζετο.
εἶπε γὰρ ὁ Ὀμηρεὺς ἐκεῖνο ἔπος.

Οὐχὶ ἐπ' ὄγχῃ μερίσκει, σῶναι δὲ
σῶναι.

ὡς ἐκ τούτων ἐλέγχοντες τὰς τῶν Ἀθηναίων
συνφορίας. ἐπιδείκνυνται δὲ αὐτῆς ὁ Ἀ-
ριστέλης ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ πολλὰ ἐδυ-
ναίη. ὡς δὲ τοῖς τότε βασιλεῦσι, ὡς δὲ
πρὸς Ἀλεξάνδρῳ, καὶ ὡς δὲ τῷ Ολυμ-
πιάδῃ τῷ τύπου μνηστῇ, καὶ πρὸς Ἀντι-
πάτρῳ τε καὶ Φιλίππῳ. πρὸς δὲ Ἀλεξάν-
δρῳ καὶ πρὸς βασιλείας ἐγράψαν ἐν
μοιροβίβλῳ, παιδύων αὐτὸν ὅπως διὰ βα-
σιλεύειν. ἀμείλῃ καὶ σὺνὼδόντι αὐτῷ με-
λεῖ καὶ ἔσσι τῷ Βραχμαίῳ, ἐντὶ ἔσσι
τῷ ἀφ' αὐτοῦ πινυμένη πινυτο πολιτείας.
σὺνὼδόντι δὲ αὐτῷ καὶ ἐν τῷ Περσίδι. ἐν-
θα παλῆμον ἡγομένου, καὶ τελευτήσαντος
τῷ Ἀλεξάνδρου, ὑπερέβη ὁ Ἀρι-
τέλης ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι. Μέρειος δὲ
γένηται ὁ αὐτὸς ἐπὶ τοῖς ἡγεσιν εἰς ὑπερβο-
λίαν. ἐν φιλοσοφίᾳ δὲ ὑπερέβηκε πρὸς ἀν-
δραγαθία μέγα, μηδὲν ἐλλείπει πρὸς αὐ-
τῆς ἀνδραγαθίας ἀνδρὸς. ἀλλὰ καὶ πολ-

A ipsius ad regem epistolæ, quibus ei
quosdam commendat. Quod autem
in commune quoque multis profue-
rit, testis est urbs Stagira, hor-
tatu suâque Aristotelis in inte-
grum ab Alexandro restituta, cum
prius æquata solo fuisset: cuius
beneficii ab Aristotele accepti ut
memoriam conferunt, Stagiritæ
festum celebrant, quod Aristo-
teleum nuncupant: mensēque
adeo ipsum in quem festum illud
incidit, Stagiriten nominant. Sed
& Ereßum, Theophrasti patriam,
cum cogitaret Alexander gravi mul-
tare infortunio, Aristoteles eam
periculo exemit. Deinde autem
cum supremum diem Speusippus
obiisset, Athenienses missis lega-
tis Aristotelem ad se accersunt:
atque ita duo hi, Aristoteles &
Xenocrates, scholæ Platonice suc-
cessores sunt: docente in Acade-
mia Xenocrate, in Lyceo Ari-
stotele. Post hæc autem, facta
ab Atheniensibus quibusdam in eum
conspiratione, ille Chalcidem se
recepit, dixitque Atheniensibus,
Ego verò non sinam vos bis in phi-
losophiam peccare. Socratem enim
iam antè interfecerant Athenienses.
Idem quàm sit plena res periculi
Athenis vitam degere, Antipatro re-
gi significavit, usurpans illud Ho-
meri,

Οὐχὶ ἐπ' ὄγχῃ μερίσκει, σῶναι δὲ
ἐπὶ σῶναι.

D arguens ita studiosum & ca-
lumniandi Atheniensium ingenium.
Aristoteles igitur secundo in Mac-
doniam venit, magnâque fuit apud
reges Macedoniæ auctoritate, Ale-
xandrum, matrēque eius Olym-
piadem, necnon Antipatrum, Phi-
lippumque. Alexandro quidem librum
composuit singularem De regno,
quo explicat ei quale sit boni regis
officium. Sanè etiam in expeditione
illa Asiatica ad Brachmanas vs-
que cum comitatus est: apud quos
nobile illud opus De legibus & in-
stitutis civitatum e.c.l.v. constru-
xit. Persidem etiam cum Alexan-
dro peragravit. ubi cum exorto
bello vitam rex finisset, rediit
Aristoteles in patriam. Insigni por-
rò fuit vir hic morum lenitate ac
comitate. In studiis verò philoso-

V I T A

phiz modum ingenii humani excessit: nullam enim philosophiz partem at-
tigit, quam non perfectè tractaverit: quinimò multa ipse (quæ fuit eius fa-
gacitas & ingenii acumen) inveniens, vniuersam absoluit philosophiam, & consummavit. In logica quidem in-
uentum eius est, quòd præcepta dis-
putandi à rebus ipsis de quibus dispu-
tatur, separauit, & demonstrandi viam ac rationem docuit. Nam quicum-
q; atate præcellerunt, etsi demonstrare il-
li quidem poterant: demonstrationem tamen facere nesciebant. prorsus ut idem ipsis vsuueniret, quod iis qui cal-
ceos quidem conficere nesciunt, cal-
ceis tamen uti norunt. In physicis in-
uentum eius est, quinta illa essentia. In Theologia, etsi nullum eius extat in-
uentum, perfectè tamen eius omnes par-
tes est exsecutus. Non enim, ut quidam falsò putant, terrestria tantum, & quæ ad mundum hunc pertinent, nouit Aristoteles: sed & illa quoque quæ supra hunc mundum sunt. Pater hoc vel ex il-
lo loco libr. viii. Physicæ acroases, ubi ait primam causam, neque per se neque per accidens motui esse obno-
xiam. quibus verbis indicat, Deum ne-
que corpus esse, neque villo modo pa-
tibilem. Vixit omnino Aristoteles an-
nos lxi. Annum siquidem agens xvi. ad Socratem accessit: quicum vixit annos l. item cum Platone, an-
nos xx. A Platonis verò obitu vixit adhuc annos xxi. Hæc sunt quæ de vita Aristotelis dicere habuimus.

Αὐτὴ αὐτῷ περὶ τῆς ἐαυτοῦ ἀγχι-
νοίας, πρὶν ὅλως κατάρθῃσι φιλοσοφίᾳ. τῇ
μὲν γὰρ λογικῇ περὶ δεικνύει, ἀφ' ἧς
τὴν ἐκείνης ἀπὸ τῆς πραγματικῆς, καὶ
ποιήσας τὴν ἀποδεικτικὴν μέθοδον. οἱ γὰρ
παλαι, ἀποδείξαι μὲν ἠδύσαντο, ἀποδεί-
ξεις δὲ ποιῆσαι οὐκ ἠπίεσαν. ταῦτα πρῶ-
τον τῆς οὐλοποιήσεως μὲν μὴ διασφιδέουσι,
ἀποδείξαι δὲ χρῆσθαι διασφιδέουσι. τῇ
δὲ γὰρ φυσικῇ περὶ τῆς φύσεως καὶ πρῶτον
οὐσίᾳ. τῇ δὲ θεολογίᾳ εἰ καὶ μηδὲν
περὶ δεικνύει, ἀλλ' αὖτις αὐτὴν ἐπὶ αὐτῆς
ἐκτυπῶν ἐπεξηγηματίζοντα. οὐ γὰρ τὰ ἐγ-
κρίματα μόνον ἦδ' ὡς πρὸς ὑποκαταστά-
σεις, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπερῆματα. ὡς δι-
λὸν ἔστω τὰς ὁγδοῦς λόγῳ τῆς φυσικῆς ἀ-
κρόατος, λέγοντι, ὅτι δὲ περὶ αἰθέρων οὐ-
δὲ καὶ ἐαυτὴν κινήσιν ἔστιν, ὅτι καὶ συμα-
σφιδέουσι: ἐκ τούτου ἐκδηλοῦντες, ὅτι οὐ-
δὲ σῶμα ἔστι δὲ κίνησις, ὅτι παθητόν. ἔστι δὲ
τὴν συμπύκνωσιν χρῆσιν ὁ Λεωπόλιν. ἔστι
ἐξηγηματικῆς. ἐπεξηγηματικῆς γὰρ ἐπὶ
ἀγῶν, φοιτῶν Σωκράτει, ἔστι πύκνωσιν οὐ-
σιν ἔστι πύκνωσιν. οὐκ αὖτις καὶ πύκνωσιν
ἔστι εἰκασίς. μὲν δὲ γὰρ πρὶν τῇ Γράμμῳ
πύκνωσιν, ἔστι ἔστι εἰκασίς. ταῦτα
λέγοντι ἔστι ἔστι τῇ βίῳ τῇ Λεω-
πόλιν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΙΟΣ

ἡ Διονύσιος τῷ Ἀλικαρνασσὶ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, υἱὸς μὲν τοῦ Νικομάχου, ὁ δὲ ἄλλος καὶ πλεονέχων ἀναφύγωντος εἰς Μαχάονα τὸν Ἀσκληπιοῦ· μητρὸς δὲ, Φαισίδος, ἀπαχθῆναι πρὸς τῇ ἐν Χαλκίδος πλεονεξίας ἀναγαγόντων εἰς Στάγειρον ἐλθόντων δὲ καὶ πλεονεξίας καὶ ἐπὶ οὐρανίου Ολυμπιάδῃ, Διοτρεφὸς Ἀθηνῶν δὲ ἄρχοντας, γ' ἐπὶ Δημοφίλῳ ἀφιστάμενος. ὅτι δὲ Πολυζέλου ἄρχοντος, πελοποννησιακοῦ τῷ πατρὶ, ἐκπεπονημένους ἔχον, εἰς Ἀθῆνας ἦλθον· καὶ συσπῆλιν Πλάτωνι χροῖν· εἰκοσάετη δὲ περὶ αὐτοῦ. ἀποδημιότης δὲ Πλάτωνος, ὅτι Θεοφίλου ἄρχοντος ἀπῆρε πρὸς Ερμιόφω τὸν Ἀπαρτίως τύραννον, καὶ περὶ χροῖν ἀφ' αὐτοῦ πέρας, ἐπ' Εὐβούλου ἄρχοντος εἰς Μιτυληναίῳ ἐχούσαν· ἐλθόντων δὲ πρὸς Φίλιππον ἥρχαν, καὶ Πυθόδωρον ἄρχοντα, καὶ διέπειρα χροῖν οὐκ ἐπεὶ ἀφ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγνύμενος Ἀλεξάνδρου. μετ' δὲ πλεονεξίας Φιλίππου πελοποννησιακοῦ Εὐαγρέου ἄρχοντος ἀφικόμενος εἰς Ἀθῆνας, ἐχούσαν ἐν Λυκείῳ χροῖν ἐπὶ δώδεκα. περὶ δὲ πελοποννησιακοῦ μετ' πλεονεξίας Ἀλεξάνδρου πελοποννησιακοῦ, ὅτι Κηφισοδώρου ἄρχοντος, ἀπῆρε εἰς Χαλκίδα, ὅσα πελοποννησιακοῦ, περὶ πρὸς οὐρανίου ἐξήκοντα βιώσας ἔτη.

D

ARISTOTELIS VITA,
ex Dionysio Halicarnassco.

Interpr. Hier. Vuolfio.

ARISTOTELES filius fuit Nicomachi, qui genus & artem referebat ad Machaonem, Aesculapii F. matre natus Phastide, à Chalcidensi quodam oriunda, ex eorum numero qui Stagira in coloniam profecti sunt. Natus autem est Olympiade xcix. triennio Demosthene maior, pratore Athenis Diotrefhe. Polyzelo autem pratore, patre mortuo, decimum octavum annum agens, Athenas venit, & Platoni commendatus, vigineti annos cum eo exegit. Platone autem, Theophilo pratore, mortuo, abiit ad Hermiam Atarnel tyrannum: ac triennium cum eo moratus, Eubulo pratore Mitylenas secessit: inde ad Philippum venit, Pythodoto pratore: apud quem Alexandrum instituens, octo annos exegit. Post Philippi obitum, Euxneto pratore, profectus Athenas, duodecim annos in Lycei scholas habuit. Decimotertio autem, Alexandro mortuo, pratore Cephisodoro Chalcidemi migravit, ibique ex morbo decessit, cum tres & sexaginta vixisset annos.

D

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

βιβλίων, ἐκ τῶν γ' τῷ Στράβωνος

Γεωγραφικῶν.

ΕΚ δὲ τῆς Σχολῆς οἱ περὶ Σωκράτη καὶ μαθητῶν, Εραστος καὶ Κορίσκος, καὶ ὁ τῷ Κορίσκῳ υἱὸς Νηλῆς, ἀπὸ καὶ Ἀριστοτέλει μαθητὴς, καὶ Θεοφράστῳ· ἀφιστάμενος δὲ πλεονεξίας βιβλιοθήκῃ τῷ Θεοφράστῳ, ἐν ᾗ καὶ ὁ τῷ Ἀριστοτέλει. ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης πλεονεξίας Θεοφράστῳ παρέδωκεν, ὡς καὶ πλεονεξίας ἀπὸ αὐτοῦ πρὸς ὅν ἴσμεν σὺν ἀναγνόντων βιβλία, καὶ διδάξας οὐκ ἐν Αἰγύπτῳ βασιλείας βιβλιοθήκῃς σὺν αὐτοῖς. Θεοφράστῳ δὲ Νηλὶ πρὸς

DE LIBRIS ARISTOTELIS

ex lib. xiii. Strabonis, inter-

prete Guil. Xylandro.

PROtulit Scepsis Socraticos Erastum & Coriscum, & Neleum Corisci F. qui auditor fuit Aristotelis & Theophrasti: & huius etiam bibliothecam successionem nactus est, in qua Aristotelis etiam fuit bibliotheca: nam Aristoteles suam Theophrasto tradidit, cui & scholam reliquit. Primus omnium, qui nobis sunt noti, Aristoteles bibliothecam conductis libris composuit, idque Aegypti reges facere docuit. Theophrastus bibliothecam Neleo tra-

didit. Hic libros Scepsin translatoſ poſteris ſuis reliquit, inſeruditis hominibus: qui inſcuriè poſitoſ ſub clauibus retinuerunt: cūmque Attallicorum regum ſtudio intellexiſſent, quibus Scepiſ parebat, conquirentium libros ad inſtruendam Pergami bibliothecam; ſub terra ſuos in foſſa quadam occultauerunt. Ibi ab humore & blattis viciatos, tandem qui ex ea erant ſtirpe Ariſtoteliſ Theophractique libros Appelliconti Teio magna pecunia venderunt. Tenebatur iſ Appellico librorum amore, quàm philoſophiæ ſtudio maiore: itaque eroſarium particularum quærens inſtaurationem, in noua libros tranſtulit exemplaria, lacunas non rectè implens: ediditque libros mendorum plenos. Uſu venit Peripateticis antiquis, qui poſt Theophractum vixerunt, cūm omnino libris carerent, paucūſque duntaxat, præcipuè exotericos, haberent: ut nulla de re exquisitè pertractando eam, philoſophari poſſent, ſed tantūm de propoſitis diſputarent. Poſterioribus ab eo tempore quo libri iſti ſunt editi, facilius fuit philoſophari, & Ariſtotelem imitari: quanquam ob mendorum multitudinem cogerentur multa probabiliter modò dicere. Multum huc etiam Roma contulit: (ſtatim enim à morte Appellicontiſ Sylla cūm Athenas cepiſſet, bibliothecam illius recepit: quæ cūm huc eſſet allata, Tyrannio à bibliothecæ præfecto obtinuit, ut ſibi eorum uſus permitteretur, homo Ariſtoteliſ ſtudioſus:) & librorum venditores nonnulli ineptis uſi librariis, neque cum exemplari deſcripta comparantes: quod & aliis accidit libris qui exſcribuntur vendendi cauſa & Romæ, & Alexandræ.

ὅτι τῶν ἄλλων συμβαίνει τῶν εἰς πρῶτον γραφομένων βιβλίων, ἔστι δὲ καὶ ἡ
 Αλεξάνδρεια.

A δὲ καὶ ὁ δὲ, εἰς Σκῆψιν κομίσεις, ἦν
 μετ' αὐτὸν πρῶτον, ιδιώταις ἀνδρά-
 πούς· οἱ καὶ ἀρχαῖα εἶχον τὰ βιβλία, οὐδ'
 ἐπιμελῶς κείμενα. ὅτῳ δὲ ἤθοντο πλὴν
 αὐτοῦ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων, ἐφ' οἷς
 ἦν ἡ πόλις, ζητούτων βιβλία εἰς πλὴν
 Ἰασην τῆς ἐν Περγᾶμιν βιβλιοθήκης,
 καὶ γὰρ ἐκρυψάν ἐν δώρῳ τῇ. ἔπειτα δὲ
 νοτίας καὶ οὐκ ἀκακῶς, ὅτε παρὰ ἀπὸ
 δούρῳ οἱ δὲ τῶν ἡρώων Ἀπελλικόντῃ τῶ Τηίῳ
 πολλὰ ἔργων, καὶ τὰ Ἀριστοτέλους, καὶ
 τὰ Θεοφράστου βιβλία. ἦν δὲ ὁ Ἀπελ-
 λικὸν φιλοβιβλὸς μᾶλλον ἢ φιλόσοφος.
 οὗ καὶ ζητῶν ἐπιμύθησιν τῶν ἀφ' ἑω-
 των, εἰς ἀντίγραφα καὶ μετῴνους, πλὴν
 γραφῶν αἰσθητῶν οὐκ ἔστι. ἔξεδωκεν
 ἀμφοτέρων πλήρη τὰ βιβλία. Σιωπῶν δὲ
 τοῖς οὐκ ἦν ὡς πᾶτων, τοῖς μὲν πάλαι τοῖς
 μὲν Θεοφράστῳ, ὅλως οὐκ ἔχοντα τὰ βι-
 βλία, πλὴν ὀλίγων, καὶ μάλιστα τῶν ἐξω-
 πικῶν, μηδὲν ἔχον φιλοσοφῶν πραγμά-
 τικῶν, ἀλλὰ ἥσως ληκυθίζον. τοῖς δὲ ἑσ-
 οῖς, ἀφ' οὗ τὰ βιβλία τῶν πρῶτον
 αἰώνων μὲν ἐκείνῳ φιλοσοφῶν, ἔπειτα
 τελίζον· ἀναγκαζομένῳ μὲν τοῖς πολλοῖς
 εἰκότως λέγειν, ἀλλ' ὅτι πλῆθος τῶν ἀμφο-
 τῶν. Πολὺ δὲ εἰς τὴν καὶ ἡ Ρώμη προσι-
 λαβέτω· (ὡς γὰρ μὲν πλὴν Ἀπελλικόν-
 τος τελώμεν, Σύλλας εἶλε πλὴν Ἀπελλί-
 κοντος βιβλιοθήκῃ, ὁ καὶ Ἀθῶνας ἐλὼν·
 δῶκε δὲ κομμάτιον, Τυρρανίῳ τε ὁ
 γεγραμμένους διεχρίστω, φιλοσοφικῶν
 ὢν, ἡγεμονίας τὸν ὅτι τῆς βιβλιοθήκης·)
 καὶ βιβλιοπώλαι πῆες, γραφῶσι φάλοισι
 χρώμενοι, καὶ οὐκ ἀντιβάλλοντες. ὅτῳ καὶ
 ἐστὶν ἀποφορῶν βιβλίων, ἔστι δὲ καὶ ἡ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ἐν Σύλλα.

EX PLUTARCHO
in Sylla.

Αναρτῆς δὲ πάσης τῆς ναυὸν ἐξ Ε-
φέσου, τελευτῶν ἐν Πειραῇ καθαρ-
μίᾳ· καὶ μνηστὴς, ἐξείλεν ἑαυτῷ τὴν
Ἀπελλίκωνος τῷ Τηίου βιβλιοθήκην· ἐν
ᾗ τὰ πλεῖστα τῶν Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφρά-
στου βιβλίων ἦν, οὕτω τίτε σαφῶς γνωρι-
ζόμενα τῆς πολλοῖς. λέγεται δὲ, κομμάδι-
σας αὐτῆς εἰς Ρώμην, Τυρραννίωνα τὸν γραμ-
ματικὸν ἐπισκευάσασθαι τὰ πολλά· καὶ πρὸς
αὐτὸν τὸν Ρόδῳ Ἀνδρόνικον, ὑπορρήσας
τῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων, εἰς μέσσην ἵστασθαι, καὶ ἀνα-
γράψαι τοῖς νῦν φερομένοις πίναξας. οἱ δὲ
πρεσβύτεροι ᾠκυπαιῆται, φαίνονται μὲν
καὶ ἑαυτοὺς ἠρόμενοι γράμματα καὶ φιλόλο-
γοι, τῶν δὲ Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου
γραμμάτων οὔτε πολλοὶς οὔτε ἀκριβοῶς ἐπι-
τυχεῖν, ἀλλὰ τὸν Νηλέως τῷ Σκηφίῳ
κληρονομήσαν (ὃ τὰ βιβλία κατέλιπε Θεο-
φράστῳ) εἰς ἀφιλοτίμους καὶ ἰδιώτας ἀνδρά-
σις ᾤχεσθαι.

ΟMnibus post hæc nauibus soluit
ab Epheso, tertioque die in
Piræum appulit. Ibi sacris initiatus,
Apelliconis Teij bibliothecam sibi
exemit, in qua plerique Aristotelis
& Theophrasti habebantur libri, non-
dum planè vulgo cogniti. Fertur ea
bibliotheca Romam perlata, Ty-
rannionem grammaticum pierosque
libros compilasse: ab eo adeptum
B exemplaria Andronicum Rhodium,
in medium protulisse: atque edidisse
ea, quæ hodie circumferuntur vo-
lumina. Et quidem apparet superio-
ris ætatis Peripateticos ipsos elegan-
tis ingenii studiique fuisse: Aristote-
lis autem libros & Theophrasti, ne-
que multos neque accuratè legisse,
quod hi à Nelei Scepsij (cui libros
Theophrastus reliquerat) hærede ad
rudes & sordidos homines peruenis-
sent.

M. Tul.
lib. 5.
Quæst.
Tuscul.
Plutar-
chus lib.
de puer.
institut.

dagatrix, expultrix vitiorum, magistra morum & disciplinæ, & ἡ πρῶτη ψυχῆς ἀρροσηματίας, & ἡ δὲ καὶ ἀρροσηματίας. Cum enim philosophia nihil aliud sit quàm artificiosa cōpages, ordo, seriesque probè digesta omnium sciētiarum, (sive eæ actiue sint, & mentis morumq; directrices, ac virtutis magistræ, siue cōtemplatrices & nudæ veritatis interpretes;) illa profectò ex clara certaue eorum omnium quæ sunt fiuntque cognitione & intelligentia, tanquam affuso cœlesti ac diuino Theoreticarum lumine, omnem quæ nobis congenita est, ignorantiz caliginem depellit, mentemque vindicat ab erroribus; tū deinde ethicis siue moralibus practicarū disciplinarum (morales enim disciplinæ propriè practicæ dicuntur) documentis ac præceptionibus, vitiorum fibras ex animis radicibus euellit, insanos & lasciuientes appetitionum impetus coercet, ac cōprimit, prauas inclinationes extirpat, ad honestatē & virtutem mores cōponit, purā voluptate mētes implet, beatitudinem summumque bonum exquirat & procurat, tandemque Deo ipsi summè sapienti, summè bono, summè beato homines reddit quàm simillimos: ut vel hinc intelligi facillè possit, Philosophiz finē & scopum esse, suauissimam & ineffabilem quandam hominum ἀντίκλιναν, & quasi Deificationem, solis exploratā probis & sapientibus: atque, ut sapiēter Hierocles, Σωκράτης & Ἀριστοτέλης, ἡ δὲ καὶ ἀρροσηματίας. Hoc cum sciret regum ille sapientissimus Salomon, intelligeretque, magni ad vitā etiam Principum & Imperatorum momēti esse Philosophiam, diuinis illos verbis ad sapientiz amorem & studia, ipse diuino impulsus spiritu, suauiter inuitauit, *Diligite*, inquit, *lumen sapiētiæ omnes qui præstis populis. est enim candor lucis æterna speculum sine maculā maiestatis Dei, & imago bonitatis illius.* Quamquā verba hæc sacra, non sic accipiēda esse putamus, quòd Sapiēs illē Hebræus solos principes aut magistratus, eosq; qui populis præsunt, ad philosophiam exhoretur, quæ cōmuni hominum bono nata est: sed ut hinc summorum virorum exemplo discant infimæ sortis homines, serib, id est, non verbis & lingua tantum, sed re ipsa & factis philosophari: atque adeo philosophiæ finem tandem aliquando consequantur, qui summo bono, ipsique felicitati est coniunctissimus, imò ipsa potiùs est beatitudo, quam scilicet in veritatis, rerumq; diuinissimarum ac præstantissimarū iucundissima contēplatione; itēque in virtutis actione (qui duplex est philosophiz finis) esse repositam magnus Aristoteles demonstrauit. Quæ cum ita sint, quis tandē erit mortaliū adeo hebes & obtusus, quis à rectā ratione, Deique Opt. Max. communione tam alienus, quis tam durum tamque pertinax ignorantiz ac vitii māciipiū, quis inquā

Lib. 1.
Ethic.
ad Nicom.

A suæ naturæ ac felicitatis tā infensus hostis, virtutū osor, contēptor veritatis, qui his illecebris non moueatur, qui his stimulis ad sapientiz studia amplexusq; non vergeatur. Quid .n. attinet, philosophiæ necessitatem, vtilitatē, grauitatē, diuitias, amoenitatem, præstantiam, maiestatem, hoc loco pluribus cōmemoraret. Quid Theoreticarum scientiarū, Physices, Mathematicarū, Theologiæ, quasi diuini nectaris delicias, ac cœlestē manna animorū? Quid practicarū Ethices, Oeconomice, Politicæ sanctitatē, honestatē, gloriā, fructusq; longè vberrimos ac suauissimos? Quid, inquā, artium effectricium opes, copiā, ingentiaq; cōmoda quasi cornua Amaltheæ necesse est diutius persequi, & bona omnia quæ ex sacro hoc fonte pene infinita scaturiūt, sigillatim percensere? si & iudicio sapientū, & quod omni exceptione maius est, testantibus ipsis diuinæ veritatis, æternæq; sapientiz oraculis, humanæ naturæ præcipuum decus, summaq; dignitas & perfectio, atque, ut vno verbulo cōplectar omnia, admiranda illa ἀντίκλιναν, quæ beatitudinis est apex & fastigium, ab vnus sapientiz amore cultuque dependeat?

Ad summam, sapiens vno minor est Ioue, di- Horat.
nes,

C Liber, honoratus, pulcher, rex denique regū. Sanè verò natura, vel potiùs auctor naturæ Deus, eo fine hominem in mundum introduxit, & quasi in emporiū nundinæve Panegyricas demisit, ut cum res varii generis videret mirabili artificio dispositas, eas omnes quasi merces sibi propositas esse intelligeret, quarum pulchritudine excitatus, primum quidem miraretur & stuperet, deinde verò philosopharetur, & assiduè contēplādo, rerum causas summaq; principia rimaretur & cōprehenderet. Hinc corporis figurā ad contēplandū idoneā, celsam & rectā, hinc oculos in cælū facillè mobiles obtinuit, ἡ δὲ καὶ ἀρροσηματίας, vel ἀρροσηματίας: hinc locū habitationis medium, terrā nēpe sortitus est, ut inde tā cœlestia quàm terrena, & quæ interiecta ac immixta sunt, cōmodū contēplaretur, spretisque caducis & vilioribus in diuiniora & sublimiora mētis acie intēderet: ut profectò totus homo ad Sapiētiā & Philosophiā natus atq; cōpositus videatur: siue corporis eximiā illā conformationē, situmque in mundo cōmodissimū & præstantissimū spectes, siue eam animi propensionem perspicias insitumq; desiderii, quo suadēre veluti ac incitante natura fertur vnusquisque ad artes & sciētiās. τὸν δὲ ἀρροσηματίας ἀρροσηματίας, inquit Aristoteles. Tantusq; est, ut loquitur M. Tullius, *capatus in omnibus cognitionis amor & scientia, ut nemo dubitare possit, quin ad eas res hominū natura nullo cōmūto inuitata rapiatur. Videmusne ut pueri*

Lib. 1.
Metaph.
cap. 1.
Cicero li.
1. de finibus.

teles, ille, *Quo minor est, quisquis maximus est hominum*, ille, inquam, Scholæ Platonice, Naturæ Genius, Veritatis interpres, præco virtutis, Dei vnus æterni, Op. Max. assertor & vindex, Politicæ, Rhetoricæ, Poeticæ Doctor eximius, Dogmaticæ Philosophiæ Princeps, in quem omnes Sapientiarumque optimarum atomi vndique confluxerunt, cuius denique, vt de Homero dictum est,

---- ex ore profuso

Manil.

*Omnis posteritas latices in dogmata duxis,
Annemque in tennes ansa est deducere rinos,
Vnius secunda bonis.*

Cum igitur in eo studiorum genere, quod ad Sapientiarum scientiarumque arcana pertinet, errare & labi facile quivis possit, nisi itineris ducem aliquem nactus sit certissimum, rerumque peritissimum; rationi sanè consentaneum duxi, vnum Aristotelem præ cæteris eligendum ac legendum esse; qui cum in hoc genere plurimum excelluerit, palmamque summorum etiam virorum confessione præripuerit, quasi signifer & Antesignanus præeat, & quasi *ἀνδρῶν* præluceat omnibus qui seridè, doctè, grauitèrque cupiunt Philosophari. Aristotelis ergo Philosophiam vt optimam ac præstantissimam (obganniant licet putidi quidam Grammaticuli, & ex infelice ramo, qui Iunoni infernæ sacer meritò dictus est, etiam nū dependentes) omnibus putavi anteponendam: in qua ideo perdiscenda, atque aliis etiam è suggestu explicanda, fateor me per multos annos non segniter, nec sine multorum letissimorum & nobilissimorum auditorum fructu in principe hac Academia elaborasse. Sed cum animaduertterem, doctrinam Aristotelis, vt sine cōfusione difficillimam, sic & sine prolixitate multiplicè & amplissimam esse, librisque quam plurimis ac iustis voluminibus, vt tanta res postulabat, effusam & explicatam; atq; adeo studiosos cōplures, partim doctrinæ obscuritate, partim rerum multitudine, partim vtraque deterritos, à grauissimi contextus planèque aurei lectione auocari, operæpretium me factorum existimaui, & literariæ reipublice gratissimū, si vniuersam Aristotelis Philosophiam in expeditam aliquam Synopsin contraherem, ac veluti coartatam; quæ sua breuitate, & claritate utilis esset & iucunda. Ingens fortasse consilium, audax facinus ac pæne præceps, totum velle Aristotelè cōplecti, idq; vno veluti fasciculo Synopsicos; in cuius nēpe minimis operibus tot tantiq; viri olim defudarunt: Sed tua, Lector beneuole, humanitas & candor ignoscet, si bonū meum animum agnoscas, qui & amore Sapientiarum, & Aristotelis, & tui, hanc Doctrinæ Peripateticæ Synopsin instruxi & adornauī. Fecit tuæ publicæque utilitatis spes

aliqua, vt nullam audaciæ-suspicionem incurrere timuerim. Adde quòd cōpendium potius institui quàm pleniorè cōmentarium, qui nimirum Philosophiæ Aristotelis oracula ferè sola delibem, exponā, & summa sequar fastigia rerum. Quanquam & in tenui labor est, & in magna tabula pingere multa facilius est, quàm in exigua tabella omnia cōplecti. Vt vt res veritat, ecce tibi, Lector humanissime, cū editione noua eaq; ornatissima operum Aristotelis, nouā etiā Synopsim Doctrinæ Peripateticæ: sed ita nouam, vt prisce Philosophiæ, ipsique Aristoteli sit æquæua & *ὀψιχρον*. Licet enim suæ breuitatis specie, texturaque & modulo suo nouitatē aliquam præferat; re ipsa tamē antiqua est Philosophia Peripateticorum: seu potius ipsa principis Peripateticorum Aristotelis doctrina (vnde etiam nomē habet) pura, pura, paucarū linearū angustis coercita, & in formulas quasdam porbreues quasi legum, sententiarum, axiomatum redacta. Hanc boni & æqui consule, & beneuolus, si placet, excipe; neq; quanti sit laboris inquire curiosius. Satis enim est te scire naturā & artem, in minimis vt triūphare; sic & cōniti ac defudare vehementius. Satiū erit si credas me Synopsi mea ex elephanto muscam non fecisse, id est, ex magistro tyronem ac discipulum, ex Aristotele Du Vallium. Cæterum si tibi Aristoteles gratus est & cōmendabilis, quē orbis literarum vniuersus iure laudat, colit & amplectitur; erit sanè & hæc mea Synopsis tibi non iniucunda nec aspernabilis, quæ præcipuam imò omnem gratiā habeat ab Aristotele. Sed & tua causa, Lector Philosophæ, in lucem prodit; quæ scilicet tibi in ipsa prioris Tomi fronte, primoque adpectu libri, doctrinam omnē Peripateticam cōpendiosè exhibeat, & totū, licet pusillum, Aristotelè statim repræsentet. Sic enim constructa est Catholica hæc Synopsis, vt relictis ferè cæteris, vnus Aristotelis doctrinam & decreta, Logica, Physica, Ethica, Oeconomica, Politica, Metaphysica & alia si quæ sint, breuiter explicet, & quid ille tot tantisque libris definierit, distinctè & luculèter aperiat, idque ferè methodo Analytica, vnde ipsa Synopsis nominata est: quæ scilicet tantā doctrinæ molē, quasi totum quoddā Philosophiæ corpus, in præcipuas suas partes, summaque capita resoluat, & in expeditam reducat epitomē. Vt ergo qui totius mundi exemplar circūferunt, nauigant tutius, sic & Analyticam hanc Synopsim, quæ est Peripateticæ doctrinæ Catholicū exemplar, quisquis secum habuerit, integramque attentè perlegerit, is profectò Aristotelicæ Philosophiæ orbē amplissimum, multis alioquin inuium & inaccessum, tutò, faciliè, magnoque suo fructu decurret ac perlustrabit.

DOCTRINÆ PERIPATETICÆ.

Sed antequam Synopsim aggrediar, æquū esse putavi ac pœnē necessariū, quædā hoc loco Philosophiæ prodidagmata, siue proœmialia documenta, præmittere, quasi Apparatū in vniuersā Philosophiam; & aliquam veluti Manuductionem in Synopsim Aristotelis à nobis institutam: quibus quidem proœmialibus documentis, quasi iustalibus aquis nouitius lector præparatus, in Diuæ Sapientię templum, & Aristotelis sacraria religiosum quodam ritu intromittatur; ne cū in Lyceum Peripateticum sibi incognitū, statim sine monito, sine cautione translatus se animaduertit, in nouum veluti orbem delatus videatur. De Philosophia igitur generatim, de quæ iis quæ ad Doctrinæ Peripateticę Synopsim faciunt, ante omnia dicendum.

Apparatus siue Manuductio ad Philosophiæ Peripateticę Synopsim.

QUod præstare solent nobilissimi quique Artifices, Pictores & Architecti, priusquam ad opus suum accedant, rei quę institutionis manus admoliantur; hoc ego in Synopsi proposita faciendum iudicavi. Vt enim illi breue quoddam exemplar effingunt adumbrantve, quo futuri operis formam oculis exponant: sic & in his Philosophicę Synopsicos exordijs, antequam ad singulas Philosophiæ partes accurata breuitate explicandas memet accingā, totūmq; Aristotelē breuiare aggrediar; ipsius Philosophiæ typum aliquē, ac veluti compendiarium descriptionem exhibere constitui: vt intelligatur quæ sit vis vocabuli Philosophiæ, quæ subiecta notio, quæ ipsius definitio, quæ sedes, quod subiectum, quæ partes, quæ earum ratio, distinctio, ordo & cetera quæ Philosophiæ origo, quæ methodus inuentionis, vnde nam scientiarum dignitas repetatur, finis Philosophię, quæ & quæ eius instrumenta, quæ & quæ Philosophorum sectę; an Peripatetica, cuius auctor Aristoteles, sit retinenda vt omnium optima, ceterę explodendę; quæ sit Aristotelis methodus, stylus, oratio, quę opera, qui & quæ libri. His enim ignoratis & neglectis, nō licet sine probro, & præcipitis ingenij suspitione, vltiūs progredi. Sistamus ergo paululum in hoc vestibulo, antequam Sapientię sacra penetralia subeamus, & Aristotelicam Synopsim exordiamur.

Philosophia, Philosophi, Sapientia & Sapientis nomen, Definitio. Dissertatio prima.

ETymon nominis si spectes, Philosophia siue φιλοσοφία, τῆς σοφίας amor est, siue studiū sapientię: si vsum scholarum, est ipsa sapientia. Philosophia enim & sapientia, vt & Philo-

sophus & sapiens, secundū communē loquendi vsum, idem significāt. Nam qui olim σοφοί dicebātur, φιλόσοφοι postea modestiori appellatione vocati sūt, ad Pythagorę exemplum, qui se, quāuis mortalium esset sapientissimus, non sapientē, sed sapientię amatorē nominauit. Vocabāt antiqui eos sapiētes, qui rerum causas tenebāt, & de Deo rebūq; diuinis ac scitu dignissimis egregiē discebāt, vt de natura, principiis, causis rerū omnium, de cælis, elemētis, plantis, animalibus, de generatione, & creatione mūdi, eiusq; administratione, de fato, de diuina prouidentia, de humana beatitudine, de virtute & alijs eiusmodi: vt certē sapiētes nō alij dicerētur, quā iij qui essent doctissimi, & magnarū rerum cognitione ac scientia perillustres. Sapientiam enim in rerum altissimarum intelligentia & scientia positam esse veteres existimarunt.

Est tamen Sapientię nomen multis modis vsurpatum. Primō enim sumitur pro prudentia siue recta ratione bene viuēdi, vel reb. suis consulēdi, quā seruāt homines in rebus agēdis; vt si regē sapientem voces, quia prudēter regnet & regni sui rebus bene cōsulat. sic sapientes, vno verbo, dicūtur qui prudētes sūt.

Secundō pro excellentia in quauis arte. sic Polycletus sapiens statuarius dicitur, id est, excellens & peritus. Cap. 7.
1. 6.
Ethic.

Tertiō pro prima philosophia siue scientia præstantissima, quæ Theologia est siue Metaphysica. Sic solus Theologus siue Metaphysicus sapiens dicitur. Cap. 24
1. 1.
Metaph.

Quartō pro absoluta perfectaque rerum omnium cognitione, quæ per sciētiās artesque omnes comparatur. Et Sapiētia quidem hoc postremo modo sumpta, eadē est cum Philosophia: quam sic de finiendam censeo:

Sapientia, siue, Philosophia est scientia rerum omnium. Vel, si mauis, series & cōplexio sciētiarum artiumque omnium. Neq; enim nomine Philosophiæ vnā vel alteram scientiam intelligere oportet, sed omnium omnino sciētiarum aceruum & compagem; quam qui assequutus est, nominatur Philosophus vel sapiens. nam qui vnā vel duas sciētiās tenet, vt Dialecticam, Arithmeticā, is absolutē Philosophus non dicitur; sed qui omnes omnino caller, nihilque eorū quæ sciri possunt, ignorat: dicitur ergo ille Dialecticus, qui artē nouerit bene subtiliterque discedi; Arithmeticus, qui numerandi; & vterque ex parte Philosophus: at consummatus Philosophus perfectusq; & absolutē sapiēs nemo dici propriē debet, nisi diuina humanaq; omnia nouerit, & sciētiis artibusq; fuerit abūle informatus.

Rectē ergo à veteribus Philosophia dicta est rerum diuinarū & humanarū scientia: siquidē per res diuinas & humanas, omnes intellexerūt. Quicquid enim est, vel cadit sub humanam contemplationē, vel sub actionē. illud diuinum habetur, hoc humanum. Cō-

Diogenes
Laert
in proœ-
mio.

Cap. 24
1. 1.
Metaph.

Plato
in
Theæt.
M. Tall.
1. Tull.
cul.

Lib. 3.
de Rep.
Arist. c.
3 lib 3.
Polit.

templatio quippe Philosophum reddit diuiniorem; actio verò, puta iustitiæ, humanis legibus alligat & astringit. Est enim intellectus theoreticus practico præstantior; quia contemplatio actione nobilior est. Hinc eleganter pro suo more Plato dixit ingenia ad contemplationem nata, videri ex auro purissimo conflata; quæ verò ad res forenses, ex argento; quæ denique ad mercaturam, & mechanicas atque liberales operas, ex plumbo vel ære, aut ferro. Sanè verò Philosophia homines dirigit & informat ad sapienter contemplandum, prudenter agendum, solerter efficiendum. Rectè ergo definita est per res omnes diuinas & humanas; cum quicquid est, vel nobis proponatur cōtemplandum per philosophiam theoreticam, siue scientias contemplantes, vt Physicam, Metaphysicam: vel agendum per Philosophiam practicam siue scientias actiuas, puta Ethicam, Politicam; vel efficiendum per Philosophiam Poeticam, siue artes propriè dictas; vt Chirurgiam, Picturam, Architecturam.

Est verò Philosophia omnis scientia : quia
vetam, certam clarâque rerum cognitionē
inducit per causas : sed minus propriè no-
men scientiæ tribuitur artibus, vt & i philo-
sophiæ. Artes enim potius ad effectiōnem
rerum externarum, quàm ad causarum sciē-
tificam notitiā referuntur ; suntque de
mutabilibus, & quorum principium in arti-
fice est: scientia verò est de immutabilibus &
æternis, quorum principium non in sciente,
sed in iplis rebus insitum est. Constat enim,
res naturales, verbi gratiâ, quæ ad scientiam
Phyficam spectant, non dependere à nobis
vt sint vel fiant: artificiales autem, vt domum
imaginem, poëma, dependere : disciplinæ
verò morales, scientiæ quidem titulum iure
suo & magis propriè quàm artes sortiuntur,
quia causas bonitatis & malitiæ actionum
humanarum scrutantur & cognoscunt, ha-
bent que proprias suas demonstrationes; sed
quia feruntur magis ad actionem virtutis, &
ad querendam fœlicitatem, quàm ad rerum
contemplationem, certamque causarum
comprehensionem: ideo non tam propriè
vocantur scientiæ, quàm contemplatiues,
quæ vnum sibi propositum habent scopum,
vt causas rerum perquirant, inueniant, com-
prehendant, solâque & scientifica veritatis
cognitione contentæ sint, nihil præterea re-
quirentes.

Scientia definitur cognitio vera, certa, clara, rei per propriam causam. Ut cum cognoscis diem esse, quia Sol lucet in hemisphærio; ignem urere, quia summè calidus est, & excellenter siccus; hominem esse capacem Philosophiæ, vel disciplinarum, quia est compos rationis; Lunam pati eclipsim, quia terra interposita est inter ipsam & solem; corpus occupare lo-

cum, quia magnitudinem habet, suasque dimēſiones. nam in his exemplis redditur cauſa propria rei verè, certo & clarè.

Quod si Philosophia scientia est, ut est, seu potius sciētiæ omnes: profectò philosophia, Sapientia, & Scientia, hoc loco idem significabunt.

Vocat Aristoteles Philosophiam *cognitionem rerum ut sunt*; atqui res sunt per suas causas, ergo Philosophia nouit res per causas: atque adeo scientia erit, vel potius scientiæ omnes ordinatæ, siue compages & ordo scientiarum omnium.

Mater Philosophiæ dicitur admiratio. quia *propter admirationem*, inquit Aristoteles, *cæperunt homines philosophari*: admiratio autē tria inuoluit, noticiam effectus, ignorātiā causæ, desiderium scientiæ. Fnim vero prisci illi sapientes naturales quosdā effectus videbāt, vt eclipsim Lunę, sed causas ignorabāt, quas tamen scire cupiebant maximē quare admirātes, causas perquisierunt, quas cum tenuerunt & intellexerunt, admirari desierunt, & perfecti Philosophi, id est, scientes, sapiētesque, habiti fuere. causam autē eclipsis Lunę animaduuerūt esse terræ interpositionem, inter ipsam Lunam & Solem. Hinc enim umbra exiens, globū Lunę tegit & obscurat. Hac ergo cognitā causā quieuerunt Philosophi, nec ampliū eclipsim admirati sunt: cognitio enim rerū causis, cessat admiratio. Idē in aliis fecerunt: rectē ergo concluditur, Philosophiam in notitia causarū consistere. Vnde cū notitia hæc admirationem excludat, dixerunt veteres finē Philosophiæ esse οὐδὲ γαυμάζειν, *nihil admirari*; vnde suavis illa animorum quies ac dulcedo, puraque ac beatissima voluptas consequatur.

*Nihil admirari propè res est una, Numinis,
Sedque, quæ posuit facere & servare beatum.
Dicta est à Platone Philosophia, μελίτη θανά-
του, καὶ χειρὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, me-
ditatio mortis. & separatio anima à corpore, ab
aliis verò, τῷ βίονόμος, vitæ lex; Studiū corri-
gēde mētis τῆς τῆς ψυχῆς ἀρρώστιας τοῦ φαρμα-
κίου medicina morborum animi, appetitio rectæ
rationis; assimilatio cū deo. quia scilicet Phi-
losophia animum quodammodo separat, &
quadam velut metaphorica morte abiungit
à corpore, dum à sensuum blâdiitiis ac volu-
ptatibus, & corporalis vitæ officiis mentem
auocat, adducitque ad virtutis austeritatem,
& quasi per ecstasim rapit eleuatque ad assi-
duam veritatis contemplationem. Item
quia animi vitia emendat, vitam regit, cu-
piditatum flammæ extinguit, depravatos
affectus sanat, fœlicitatem conciliat, sui que
cultores, nempe Philosophos, Deo Opti-
mo Maximo reddit tandem simillimos. quæ
est Philosophica illa apotheosis, summus sa-
pientiæ apex, & fastigium, quo nihil altius,
beatius, diuinius.*

*Sedes siue subiectum Philosophiæ.
Dissertatio secunda.*

Solus homo inter animalia, artium scientiarumque capax est, quas idcirco obtinet disciplinâ. quare solus homo ex animalibus Philosophiam consequitur; estque homo qui homo est, id est, ut mentis compos, sedes & subiectum Philosophiæ. Enim vero brutæ animantes scientias non adiscunt, nec scire appetunt, quia non possunt: cū mente siue intellectu careant, qui solus Philosophiæ capax est, propriâque sedes scientiarum. Est quippe Philosophia lumen mentis ad rerum omnium claram intelligentiam comparatum. Carere autem animantes intellectu nemo non dixerit, nisi qui se eiusdem cum brutis nature esse dixerit. *Nolite fieri sicut equus & mulus in quibus non est intellectus.* Ac licet animantium quædam, ut equi, canes, simiæ, elephanti, dociles sint ad cursum, saltationem, venationem, & similia; hæc tamen docilitas intelligendi facultatem non necessariò arguit, nec ullam ad verè philosophandum aptitudinem. sed sensum, memoriam sensitivam & imaginationem in illis quàm in cæteris indocilibus perfectiorem. Neque enim propterea definiunt canes aut equi, diuiduntur, ratiocinantur, aut aliud mentis & Philosophiæ opus exercet sed solo sensu doloris aut voluptatis, vel metu verberum, vel spe pabuli incitatur ac veluti coactæ, hoc aut illud sine ratione, sine consilio operantur. Ac dicuntur quidem apes & formicæ prudentes, non quod ex vera prudentia operentur, resque suas rationis iudicio disponant, sed ex quadam duntaxat prudentiæ humanæ imitatione, quæ non tam prudentia quàm instinctus nature, aut umbra prudentiæ nominatur. Tribuit enim natura cuique rei suæ conseruationis & incolumitatis appetitum; qui quoniam in apibus & formicis, aliisque consimilibus magis sese profert ac elucescit; ideo apibus insita dicitur quædam prudentiæ & rationis velut umbra, id est, sagacitas quædam, vel instinctus naturalis, quo ad ea quæ sibi utilia sunt, sponte feruntur.

Cap. 1. 1. 2. Metæ. Solus igitur homo, arte, id est Philosophiâ, vivit, *λογισμοῖς, & ratiocinationibus*, cætera verò animalia imaginationibus ac memoriis, inquit Aristoteles.

Est verò in Deo Opt. Max. mirabili modo Philosophia siue scientia rerum omnium, & altissima sapientia, per quam Deus, mens illa prima siue intellectus purissimus, perfectissimus, potentissimus, omnia scit, videt, comprehendit, quæ sunt, fuerunt, erunt, & esse possunt. Sed Philosophia hæc infinitis partibus humanâ excedit, cū sit Deo ipsi congenita, non labore quæsitæ, sed naturalis; non creata nec facta, sed sempiterna non discit-

siua aut ratiocinatrix, sed simplicissima: non finita, sed infinita & incomprehensibilis: denique ipse Deus quatenus seipsum & omnia perfectissimè, simul ac semel, vnico eoque simplicissimo ac æterno intuitu comprehendit. *Omnia quippe nuda & aperta sunt oculis eius,* ad Hebr. 4. inquit Apostolus. Ita tamen ut non particulatim vel sigillatim omnia Deus videre credatur, ac velut alternante conceptu hinc illuc, *inde huc,* inquit diuus Augustinus, *sed omnia simul & semel, ac velut instanti & momento* Lib. de Trin. r. cap. 14. *perpetua æternitatis.* At sanè hoc humanæ menti omnino est denegatum, quæ scilicet post principia cognita discurret ad conclusiones ratiocinando, & alia post alia successivè cognoscit.

Est etiam Angelorum & Cacodæmonum (qui à Peripateticis Mentis separatæ, vel Intelligentiæ, ob perfectiorem intelligendi modum appellantur) Philosophia longè adhuc sublimior ac præstâtior quàm Philosophia hominum. Sic enim subtilissimi illi spiritus res omnes cognoscunt, earumque causas penetrant, ut videant effectus in causis suis: omniaque in momento clarissimè intelligant sine ratiocinatione & discursu: idque per rerum omnium species ac similitudines, quas initio creationis, Deus eis impressit. Etenim Angeli & Dæmones à creatione sua mirè docti sunt & scientes. hinc multa & mira à Dæmonibus interdum reuelantur hominibus. Licet enim Dæmones in lapsu diuinam gratiam amiserint, non tamen scientias sibi congenitas & naturales perdiderunt. *Naturalia enim dona,* inquit diuus Dionysius, *integra & splendidissima remanserunt.* Et scientiæ quidem ideo sunt Angelis & dæmonibus naturales, nec proprio labore acquisitæ, quia mentes sunt integræ, puræ & completæ, ad quarum naturalem perfectionem spectat, ut perfectissimè res omnes intelligant: sicuti docent Philosophi ad naturalem animalium perfectionem pertinere ut sensum habeant. Vnde de Angelis eorumque intelligentia iudicare licet, in quibus hoc Scientia est, quod in animali sensus esse perhibetur.

Videt igitur scitque omnia Deus ab æterno simul & semel, infinitaque comprehensione: vident verò Angeli effectus in causis, conclusiones in principiis, sine discursu aut ratiocinatione: homines autem effectus per causas cognoscunt, & conclusiones ex principiis ante intellectis deducunt ratiocinando & cum discursu. Atque in eo consistit modus & ratio humanæ Philosophiæ, quæ ideo ratiocinatrix & discursiva dicitur: Angelica enim intellectiva est. Diuina autem suprema & infinita. Quod si Philosophia quomodo-
cunque sumpta, etiam ut Deo conuenis, naturæ intelligenti quæ intelligens est, competat: rectè profectò concluditur, intellectum, siue mentem, sedem esse propriam, siue, ut

Scholæ loquuntur, subiectum Philosophiæ ac scientiarum. Sed hoc loco de humanâ Philosophiâ sermo est.

*Partes siue Diuisio Philosophiæ.
Dissertatio tertia.*

SI in commune bonum humani generis scota nata est, ut est, atque inuenta Philosophia; neque ea alium finem sibi propositum habeat, quàm ut hominem quâ homo est, perficiat & exornet; profectò quot modis homo, ut sic, perfici & exornari poterit, tot sibi Philosophia partes & officia vendicabit, quibus suum illum finem consequatur. At homo non est nisi per rationem siue mentem; ita ut si quid fortè ab homine fiat præter rationem, aut sine eius consilio, ac directione, id non humanum sed belluinum potius vel naturale censeatur. Itaque quot modis mens perfici poterit, tot erunt Philosophiæ officia, partésque diuersæ: At tribus modis mens generatim perfici potest, non pluribus, non paucioribus: quippe quæ tribus omnino modis suo munere absolutè defungatur, nempe contemplando, agendo, faciendo. Vnde etiam mens ex capite primo, libro sexto, Metaph. triplex constituitur, *θεωρητικὴ* siue *contemplatrix*, *πρακτικὴ* siue *actiua*, *ποιητικὴ* siue *factiua* vel *effectrix*. ergo Philosophia generali diuisione erit triplex, siue in tres partes generatim distributa, scilicet in Theoreticam, quæ mentem contemplatricem; in Practicam, quæ mentem actiuam; & Poëticam, quæ mentem factiuam perficiat & illustret.

Philosophia Theoretica est, cuius finis est veritas, siue veritatis nuda solâque contemplatio.

Philosophia practica, cuius finis est praxis, id est, actio interna, libera, ex electione profecta, & ad bonum directâ.

Philosophia Poëtica, cuius finis est poësis, id est, effectio, siue actio externa, vel externum opus ac sensui obuium, ut pictura, domus.

Theoretica triplex. Physica, Mathematica, Theologia.

Physica est scientia rerum naturalium, ut naturales sunt, contemplatrix. Vocant verò Philosophi res naturales eas quæ materia & forma constant, possuntque moueri vel quiescere; ut sunt cœli, elementa, plantæ, animalia, omniâque corpora, quorum cognitionem cum tantùm quærat Physica, neque modum doceat quidquam efficiendi, in albo scientiarum Theoreticarum numeratur. Nam sanè cœlos, elementa, metalla, animalia, tantùm contemplatur Physica, non efficit, nec po-

test efficere, cum rerum eiusmodi principium sit in ipsis rebus, non in mente contemplante. Vnde patet mentis theoreticæ discrimen à practica & poëtica. In hac enim vtraque principium est rerum agenda-rum & faciendarum, cum ea quæ aguntur fiuntque ab hominibus, ab ipsis depēdeant, quatenus mente practica vel poëtica instructi sunt.

Physicæ propago & ramus est Medicina. Hæc enim à Physica obiectum principiâque sua desumit, nempe corpus humanum, & axiomata quæ ad ipsum pertinent; definitur enim scientia corporis humani prout sanari potest: dicitur verò medicus Arist. c. 1 lib. de sensu 11 scilicet, quia scientia Medicinæ quasi filia Physi-cæ, eius conclusiones assumit, ut iis tanquam Principiis suis bonisq; maternis v-tatur. piratio. ne.

Et Medicina quidem ab Hippocrate Coe inuenta, à Galeno Pergameno mirè locupletata & illustrata, in quinque partes distribui solet; Physiologiam, quæ hominis naturam, vires, functionesque considerat; Pathologiam, quæ morbos & affectus præter naturam; Prognosticam, quæ prælagiorum de morte & vita leges decernit; Hyginem, quæ salubrium vsu morbos arceat & vitam custodit; Therapeuticam, quæ morbos adhibitis conuenientibus remediis curat ac depellit: Quàm postremam partem diuidunt medici in Dieteticam, quæ victus rationem præscribit; Pharmaceuticam, quæ medicamentum adhibet, ut poriones, enemata, Cataportia, &c. Chirurgicam, quæ manus opera cum opus est, & ex medici præscripto secatur, incidit, vrit, extrahit, fricat, ferit, vngit, aliâque officia ad morbos profligandos pertinentia exequitur.

Mathematica ab Euclide & Archimede inuenta, est scientia quantitatem considerans. Quantitas verò duplex. Continua, ut magnitudo; Discreta, ut numerus: quare Mathematica generatim est duplex, Arithmetica vna, quæ quantitatem discretam, siue numerum considerat: Geometrica altera, quæ magnitudines.

Arithmeticæ soboles est Musica, quia considerat numerum, sed diuerso modo: nam Arithmetica numerum ut numerus est, absolutè contemplatur; Musica autem numerum ut harmonicus est, & sonorum suauem concentum adiunctum habet.

A Geometria deriuantur Astronomia, & Optica, ut riuuli à fonte, rami à trunco.

Astronomia à Ptolemæo inuenta, scientia est magnitudinem cœlorum ac syderum, eorumque motum contemplans.

Optica est scientiâ magnitudinem contemplans, ut visu percipi potest. huius pars est Catoptrica, quæ tota in speculis consumitur, unde nomen habet.

Theologia duplex est, Supernaturalis una siue Christiana, quæ scientia est omnium præstantissima à Deo hominibus reuelata, Deum ipsum reuelatum, resque omnes ad Christianam fidem spectantes cognoscens. Theologiæ supernaturali adiungitur Iuris Canonici ac Decretorum scientia, quæ Ecclesiæ politiam & regimen tradit: Naturalis altera, ab Aristotele, (ut & aliq. nobiliores Philosophiæ partes,) inuenta, quæ vulgo Metaphysica dicitur, definiturque scientia inter humanas & naturales excellentissima, Deum & intelligentias, resque à materia separatas, siue (ut scholæ loquuntur,) ens quatenus ens est, contemplans.

Practica Philosophia quæ vulgò Ethica, idest, moralis, nominatur, eo quod mores siue actiones voluntarias hominum dirigat ad felicitatem summamque bonum; est etiam triplex, pro triplici humanæ vitæ conditione, & statu. Homo enim vel solus vivit ut monachus, vel eremita in solitudine, vel cum uxore, liberis, servis, in familia; vel cum civibus in republica, ciuitate, regno. Quare ex primo viuendi modo constituta est Monastica, quæ vnius hominis in solitudine viuendi mores instruit: ex secundo Oeconomica, quæ hominis in familia viuendi actiones dirigit: ex tertio denique Politica, quæ hominis in ciuitate degentis vitam gubernat & moderatur.

Ad Politicam pertinet Iuris prudentia, quæ est iusti & iniusti scientia, ad hominum gubernationem instituta, ut suum cuique ius reddatur. Moralibus scientiis afflatur & famulatur Prudentia, dum ex ad praxim referuntur: est enim Prudentia vitæ magistra, & recta agendi ratio, ex qua moralium disciplinarum & Prudentiæ affinitate ac nexu, ipsæ morales disciplinæ interdum Prudentiæ nominantur, ut non rarò videas definiri Philosophiam, compagem ordinemque Scientiarum, Prudentiarum & Artium.

Philosophia Poëtica est ars propriè dicta, quæ definitur habitus, rectaque mentis dispositio siue habilitas ad aliquid vera cum ratione efficiendum; ut ars pingendi in mente pictoris, ars ædificandi in mente Architecti.

Sed artis vocabulum homonymum est ac multiplicis sensus. Interdum enim quamcumque animi dexteritatem, solertiam, industriam, imò & sagacitatem, quæ in bestiis elucet, significat: Inter-

dam confunditur cum nomine Scientiæ & Disciplinæ, ita ut ars quamlibet doctrinam denotet: sæpius sumitur pro Scientiâ directrice, ut est Dialectica, quæ mentem dirigit ad bene differendum. Item pro Practica, ut est Ethica, cum scilicet dicitur ars bene viuendi: Sed propriè & ad Aristotelis mentem cap. 4. lib. 6. Ethicorum, est recta ratio aliquid efficiendi, vel *ἡ ἐν τῷ πράξει ἀποδοῦναι μὲν δύναμις*. efficere verò, est actionem externam edere, vel opus; ut salutare, ædificare.

Ars ergo propriè sumpta duplex est, sermocinalis una, realis altera.

Ars sermocinalis sermonem dirigit; (do externo loquor; internum enim siue cogitationem, vel actionem mentis dirigere, Scientiæ est Dialecticæ, quæ ars non est propriè, cum circa actionem opus-ve externum, saltem per se, non versetur;) ut Grammatica, quæ est ars purè loquendi, & Rhetorica, quæ ars ornatè & copiosè dicendi.

Ars realis opus externum molitur, rectèque componit, ut Pictura imaginem, Architectura domum.

Quæ verò artes ad animi cultum pertinent, suntque honestiores ac præstantiores, ex liberales appellantur. At quæ versantur in opere mercenario & seruili, quo maximè corpus exercetur, illiberales & mechanicæ.

Artes liberales septem vulgò recensentur,

Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, Musica, Geometria, Astronomia.

Illiberales totidem, Agricultura, Venatoria, Militaris, Fabrilis, Chirurgica, Textoria, Nautica. Et Liberales quidem hexametro sequenti significantur, Illiberales pentametro.

Lingua, tropus, ratio, numerus, tonus, angulus, astra,

Ros, nemus, arma, faber, vulnera, lana, rates.

Sed quinque postremæ liberales in choro Scientiarum propriè dictarum reponuntur: tamen Aristoteles nomine Scientiæ Artes omnes, etiam Grammaticam, cohonestare & insignire videatur, ut legere est in Categoriis, & initio sexti Metaph. cum Scientiam diuidit in contemplantem, actiuam, & effectricem. Sed ibi usurpat Aristoteles Scientiæ nomen in largiore significato prout idem significat, quod Philosophia liberalius accepta.

Porro ex hac serie & quasi catalogo Scientiarum Artiumque omnium, apparet, Dialecticam non recenseri inter Theoreticas Scientias, nec Practicas; imò nec inter artes propriè dictas: nempe quia

ab his omnibus differt: neque enim versatur circa actionem externam vel opus sensibile, ut ars. Præterea docet modum conficiendi definitiones & syllogismos: quæ nota à Theoreticis distinguitur, quæ nihil conficiendum docent: denique non agit de moribus aut actionibus humanæ voluntatis, quæ solæ nominantur praxes: Vnde à Practicis differt. Restat itaque ut Dialectica vocetur Scientia organica & instrumentalis, ab omnibus aliis Philosophiæ partibus distincta, quoddam sit commune earum instrumentum. Vnde etiam vulgò organum Philosophiæ nuncupatur: Vel certè neutra, si cum Theoretica Practicaque Scientia compareretur, quod subindicat Aristoteles primo Topicorum, ubi Problemata distinguit in Theoretica, Ethica & Neutra: per neutra enim intelligit dialectica.

Cap. 10.

Theoremata siue Hypotheses de Artibus & Scientiis generatim. Dissertatio quarta.

DOcumentum est illustre Aristotelis ex cap. 4. lib. 2. de anima desumptum, differre facultates & habitus per objecta sua, siue res, circa quas agunt & negotiantur: Ita ut ex facultates seu potentie, itemque habitus siue promptitudines ad aliquid agendum, à se inuicem differant, quæ circa diuersa objecta feruntur.

Est verò Facultas, qualitas naturaliter insita, ad agendum vel patiendum comparata: aut, si mauis, potentia siue vis aliqua agendi à natura tributa; ut est visus, qui definitur facultas videndi, perfectis animalibus naturaliter insita; auditus, qui facultas audiendi, & cæteri sensus: item intellectus qui facultas est intelligendi.

Habitus autem est qualitas acquisita, eaque firma & constans, qua disponitur facultas naturalis ad bene vel malè operandum: ut virtus, verbi gratia, iustitia quæ voluntatem animumque disponit & inclinat ad ius cuique tribuendum: Temperantia, ad sobriè viuendum: Item Scientia, quæ intellectum disponit dirigitque ad certam claramque rerum intelligentiam, causarumque notitiam: Et prædicti quidem habitus facultates suas disponunt ad bene operandum: Vitia autem iis opposita, ad malè operandum inclinant, ut iniustitia, gula, error: hinc distinguuntur habitus in bonos & malos; falsos & veros; mentales & morales.

Obiectum vocant Philosophi id omne quod obicitur cognoscendum vel efficiendum facultati vel habitui: vel clariùs, id circa quod occupatur facultas vel habitus, diciturque etiam subiectum & materia circa quam: sic color est obiectum visus; odor, olfactus: res naturales, Physicæ; Deus, Theologiæ; iustitiæ; imago, picturæ: ædificium, architecturæ.

Arqui sensus, appetitus, vis motrix, intellectus, voluntas, memoria, sunt facultates siue potentie naturales. ergo differant à se inuicem per objecta, ut per sensibile, appetibile, locum, intelligibile, volubile, memorabile.

Imò verò artes etiam omnesque scientiæ sunt habitus mentis siue intellectus: ergo differant artes & scientiæ per objecta sua: sic ars pingendi differt ab arte ædificandi, quia illa circa imaginem tantquam proprium obiectum versatur; hæc circa ædificium: sic Physica differt à Metaphysica: quia illa circa res corporeas & sensibiles, materiaque constantes occupatur; hæc circa Deum, resque diuinas, spirituales & materiæ expertes.

Sed habitus mentis quibus verum cerò & clarè cognoscimus, sunt quinque, inquit Aristoteles lib. 6. Ethic. *ἡ ἀρετή, ἡ σοφία, ἡ ἐπιστήμη, ἡ τέχνη, ἡ πολιτική.* Cap. 4. *ἡ ἀρετή, ἡ σοφία, ἡ ἐπιστήμη, ἡ τέχνη, ἡ πολιτική.* *Ars, scientia, prudentia, sapientia, & intelligentia.* sunt enim hæc quasi quinque lumina spiritalia, quibus mens illustratur, ut veritatem semper ac sine errore intueatur. Fieri siquidem potest, inquit summus præceptor, *ἡ ἀρετή, ἡ σοφία, ἡ ἐπιστήμη, ἡ τέχνη, ἡ πολιτική.* Ibid. ut falsum suspitione & opinione dicatur: at quinque illi habitus nunquam nisi verum enuntiant, siue affirmando siue negando. Et horum quidem communis notitia in his philosophicis institutionibus sanequam anticipanda est ac prælibanda, quoddam Philosophia suo ambitu omnes illos habitus complectatur. Artem quidem, quæ est ipsa philosophia poetica: Scientiam, quæ est cognitio causarum sine qua non subsistit Philosophia: Prudentiam, quæ ad philosophiæ practicæ & moralis exercitium, ac beatitudinis adeptionem, planè est necessaria: Sapientiam, quæ est caput philosophiæ, id est, Metaphysica siue Theologia: intelligentiâ denique, quæ principiorum quibus scientiæ fundantur & Philosophia omnis innititur, veritatem ac certitudinem penetrat ac comprehendit.

Ars ergo propriè dicta differt à scientia Theoretica, quoddam hæc solam veritatis cognitionem inquirat; Ars verò actionem & opus, à Practica, quoddam hæc actiones internas dirigat; Ars externas.

A Prudentia, quoddam hæc mores vitamque instituat ad id quod iustum

honestumque est, & cum virtute coniunctum; Ars de moribus nihil dicat, nec eos dirigere curet. Quot enim videmus eximios artifices, ut insignes statuarios, pictores, architectos, qui licet in arte sua plurimum excellent, impii tamen sunt ganeones, & scelerati.

A Sapientia, quod hæc sit rerum altissimarum & æternarum theoria & comprehensio; constetque scientia simul & intelligentia rerum diuinarum: Ars vero res humanas tractet & mutabiles: quæ scilicet ab hominibus aliter atque aliter fieri possint: & quarum principium sit in artificibus, non in ipsis rebus: ex capite primo libri sexti Metaphys.

Denique ab Intelligentia, quod hæc sit habitus principiorum, id est, certa claræque cognitio veritatis axiomatum & propositionum certissimarum, quibus scientiæ nituntur & subsistunt: Ars verò ad actionum operumque suorum leges, præcepta & executionem tota feratur. Quo loco observandum, principium esse duplex, rei scilicet, ut est materia & forma, respectu corporis naturalis: & cognitionis, ut est propositio certa & indubitata in scientiis: ut omne totum est maius sua parte: hic enim sermo est de principiis cognitionis, siue complexis; non de principis rei, siue simplicibus.

Et hæc quidem discrimina habituum mentis petuntur ab obiectis, ut notissimum est.

At in obiecto duo distinguat Philosophi: Materiale scilicet, quod aiunt esse rem, quæ consideratur vel sit; & Formale, quod vocant rationem siue modum quo res ipsa consideratur. Ab utroque igitur facultatum & habituum differentia petuntur; sed maximè à formali: id est, à diuersa considerandi ratione ac modo. sic enim Musica & Arithmetica scientiæ diuersæ sunt, licet circa idem obiectum materiale, nempe numerum, occupentur, nempe quia diuersa est numerum considerandi ratio in utraque. Arithmetica siquidem numerum absolutè ut numerus est contempletur, abstrahitque ab omni qualitate sensibili; Musica autem non sic, sed ut sonorus est & harmonicus. Quare differunt Musica & Arithmetica, non materiali sed formali obiecto. Pari iure Physica & Medicina corpus humanum considerant, herbas etiam, metalla, lapides, elementa, sed sub diuersa ratione formali. Physica quidem, ut simpliciter sunt res naturales, principiumque motus & quietis in se continent: Medicina

verò, ut ad hominum sanitatem referuntur. Sic denique ars frænefactoria, & ars equestris frænos tractant, sed diuersa ratione ac fine. Illa quidem ut simpliciter frænos faciat; hæc, ut iis utatur ad regendum equum.

Finis artium est hominum utilitas & iucunditas. Ideo Magia, Præstigiatrix, Fascinatrix, titulum artis non merentur: quia damna & noxas hominibus inferunt. vnde rectè Lucianus, *ἡγοῦντο δὲ τὴν μάγαν καὶ τὴν πρῆστιν καὶ τὴν φασκίναν ἀρτέσιν, οὐκ ἔχουσιν δὲ τὴν ἀρετὴν.* Ars est collectio & series notionum ac præceptorum, experientia & exercitatione cognitorum ad finem vitæ utilem. Tolle enim necessitatem, utilitatem, vel honestam voluptatem, non erit profectò quòd tanto studio tantoque labore artes inueniantur.

Quis expedit psittaco suum xēon?

Et picas docuit nostra verba conari?

Magister artis, ingenique largitor

Venter, negatas artifex sequi voces.

*Persas in
prologo.*

Hinc enim quæ artes visæ sunt olim humanis vñibus magis necessariæ, & quæ commoda plura maioraque aduehebant, ex prius inuentæ sunt, ut Agricultura, Pistoria, Culinaria, Architectura, Venatrix, Piscatrix, Medicina, Textoria, Sutoria, & fabriles omnes. Hæ enim artes panem nobis subministrant, esculentæ & potulenta omnis generis, domum, sanitatem, vestes, calceos, supellectilem ligneam, ferream, fictilem, stanneam, sine quibus vita humana stare non potest. Et illæ quidem artes primò inuentæ, dictæ sunt artes Necessitatis.

Postea verò comparatis necessariis, opportuniore & commodiore ingeniose quæsitæ sunt per artes commoditatis. ut quia videbatur equitatio opportunior, quàm pedibus incedere; & corporis exercitatio salubris & iucunda, ideo ars equitandi, omnesque Gymnasticæ inuentæ sunt.

Ex his quidem succellere artes voluptatis, ut Musica, Citharistica.

Tandem excogitatæ sunt artes exornatorix, quæ scilicet totæ ad vitæ humanæ ornamenta referuntur: ut Pictura, Statuaria, & consimiles.

Inter scientias verò primum in vñu fuerunt practicæ, ut Morales, quæ scilicet ad vitam rectè honestèque degendam pertinent, & potissimum ad iustitiæ cultum, nempe quia humanæ societates non sine iustitiæ legibus gubernantur.

Grammatica deinde secuta est, quæ sermonem dirigit, sine quo maiores scientias non licet addiscere.

*Ordo Ar-
tium.*

*Ordo
Scientia-
rum.*

Cap. 1. &
2. lib. 1.
Rhetor.

Tum Rhetorica, quæ sermonem ornat & eloquentiæ mater est, accersita fuit: simulque Dialectica: cum Rhetorica & Dialectica etiam Aristotelis iudicio affines sint ac veluti sorores.

Dialectica, inquam, sine qua nihil exquisitè saltem ac perfectè sciri potest; quæ nimirum formulas modosque sciendi exhibeat.

Tandem Scientiæ principes inuentæ fuerunt Mathematicæ, Physica, & domina omnium Theologia. Et hæ quidem disciplinæ præstantiores, vocari solent scientiæ honestatis. Artes igitur omnes ad humanæ vitæ necessarios vsus, iucunditatem & ornamenta referuntur: Scientiæ verò ad splendorem & honestatem. unde indoctos & sapientes gloria honorque redundat, qui ideo artes scientiæve alere dicitur. *Honos alit artes, omnesque accendimur ad studia, gloria*, inquit Marcus Tull.

Ars naturam adiuuare ac perficere dicitur, ut Medicina, Saltatoria, Musica: quia ubi natura deficit, supplet ars defectum.

Lib. 2.
Physic. 8.

ἡ ἀρτεὶς οὐκ ἔστιν ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς φύσεως ἀπορροῦν. Οὐκ ἔστιν ἀρτεὶς, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς φύσεως ἀπορροῦν. *Omnino ars, inquit Aristoteles, quædam absolutis perficitur, quæ natura non potest efficere & complere.* Ideo rectè Antiphon,

In Ale.
chancis.

apud Aristotelem, *ἡ ἀρτεὶς οὐκ ἔστιν ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς φύσεως ἀπορροῦν.* *Arte superamus, inquit, ea quibus à natura vincimur: quod est sanè verissimum.* Scientiæ enim quædam emendant errores & vitia naturæ nostræ, ut Dialectica & Ethica.

Arte tamen potentior est natura. Hæc enim rebus tribuit esse simpliciter; Illa easdem dirigit & exornat. Sic natura corpus humanum animamque rationalem (quam Deus infundendo creat & creando infundit) cum naturalibus suis donis & facultatibus gignit procreatque. Artes verò corpus & animam ac veriusque facultates perficiunt & exornant.

Quod si natura omni ex parte perfecta est, eam tunc ars, quasi simia, imitari & repræsentare conatur: Ideo addidit Aristoteles Physicorum loco citato, *ἡ ἀρτεὶς οὐκ ἔστιν ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς φύσεως ἀπορροῦν.* *quædam autem ars imitatur; supple ea quæ in naturâ perfecta sunt.* Imo vero licet naturæ opera perfecta satis absolutâque non sint, ea tamen, quocumque se habeant modo, artes quædam graphicè exprimunt; ut Pictura, Sæcuaria. Artifex enim quod in natura videt, id ipsum siue pulchrum sit siue deforme, perfectum siue imperfectum, pari arte & industria potest repræsentare. Aiunt ex umbris, Picturam fuisse excogitatam; ex antris naturalibus, ædes siue Architecturam; ex avium volatu, vela navium; ex piscium pinnis, remos; ex caudâ, gubernaculum.

Deus creat, Natura generat, Ars con-

cinnat, disponit, expolit, illustrat. Deus enim ex nihilo res producit, Natura ex præiacente materiâ, ut ex semine lactucæ, lactucam; Ars verò corpora naturalia, lignum, lapidem, aurum, integra assumit, ut ex his certo modo concinnatis ac dispositis, sua opera molitur, & construat, cathedrâ scilicet, domum, calicem, vestem. Siquidem ars certâ ratione purgando, dolando, poliendo, tornando, adiciendo, detrahendo, res antea naturales, reddit artificiosas, & ornatiores.

Natura in suis operibus non deliberat, neque etiam Ars, inquit, Aristoteles. Nam cum corpus infantuli natura in matris utero format, non deliberat nec consilium capit, an cor, an hepar, an cerebrum, ossa, cartilagine, nervos debeat procreare, sed sine mora consilii, partes corporis necessariò procreat. Sic etiam ars scribendi, verbi gratia, non deliberat, an in scribendo hoc nomine Plato, debeat scribere p. l. a. t. o. neque etiam quam primam litteram scribat, sed necessariò & sine prævia consultatione scribit, Plato. primo, p, secundo, l, & ita consequenter. Item Architectura in ædificando, non deliberat an iacienda primò sint fundamenta, an extruendi parietes, an tectum superponendum, vno verbo, an domus ædificanda, nempe quia Architectura necessariò sic ædificat. Denique ars pingendi imaginem Henrici Magni, verbi gratia, non deliberat an Henrici facies sit exprimenda, an decor, an maiestas, comitatus, item nasus subaquilinus describendus: hæc enim necessariò depingenda sunt, quia certa ratione sunt determinata: nec in consilium aut deliberationem vocari debent, alioqui ars finem non assequeretur.

Quædam tamen artes deliberant; ex potissimum quibus adiuncta est prudentia, & quæ in iis versantur, quorum principium ita in nobis est, ut à nostro pendeant arbitrio. Cuiusmodi sunt Rhetorica, Medicina, Iurisprudentia, quæ in suis officiis & exercitationibus observant circumstantias locorum, temporum, personarum. Rhetores enim & oratores deliberant, consiliumque capiunt de habendis suis sermonibus, de exordiis & perorationibus, hoc vel illo modo contexendis, apud has vel illas personas, tali vel tali tempore. Sed & iudices deliberant & consilium capiunt in ferendis iudiciis; itemque Medici in morborum curationibus. Estq. non deliberent artes de fine: quædam tamen de mediis quibus finis commodius obtineatur, deliberant; ut sunt ex quas postremò commemoravi. Etenim aliæ quædam nec de fine, nec de mediis deliberant, cum habeant certa definitaque media, & præcepta, quibus debeant fines suos obtinere: ut alia eligere, aut

Lib. 2.
Physic.
cap. 2.

aut assumere, non sit in hominum potestate.

Porro in artibus & scientiis practicis, exercitatio frequens plurimum valet, ut excellamus. nam fabricando fabri simus; in Theoreticis autem confert maxime meditatio attenta & profunda rei propositæ. Item crebra disputatio, & curiosa disquisitio veritatis. Ad omnem verò eruditionem & sapientiam dixit Aristoteles tria esse necessaria, φύσις, μάθησις, ἀσκησις, naturam, disciplinam, & exercitationem. Naturam quidem, quia quidam sunt ad artes & scientias ineptissimi, vitio naturæ & defectu ingenij, vel quia morbo sunt præditi: disciplinam verò, quia natura, licet optima, si tamen sola sibi relinquitur, vacillabit, facile decipietur, & à recto veritatis tramite sæpius declinabit, nisi præsto adsit magistra disciplina, siue artificiosa quædam institutio. Denique exercitationem, quia otio & inertia natura enervatur, languentque & rubignem contrahunt artes ac disciplinæ, nisi exerceantur, ut gladij vaginare conditi.

Diogenes
Laërt. in
vita Arist.

Origo Philosophiæ. Dissertatio quinta.

Philosophiæ genesis & originem repetere licet ex tribus omnino modis.

Infusione, quæ est à Deo, scientias artesque infundente, quibus libitum est. Spiritus enim, ut est in litteris sacris, ubi vult, spirat. Inventionem, quæ est ab hominū experientia, longaque rerum observatione.

Disciplina, quæ sit tum ex præceptore docente addiscimus.

Primo modo scientias habuerunt Adamus ille πρῶτος πλάστης, Salomon, Christus Dominus, Apostoli, quibus sine proprio eorum studio & labore Deus Philosophiam, Theologiam, noticiamque linguarum admirabilem infudit, quæ ideo à modo productionis infusa appellata est; illi verò θεοδιδασκτοι, & θεόπνεστοι, quasi à Deo edocti & inspirati.

Secundo modo Philosophiam habuerunt primi scientiarum auctores & inventores, posteaquam scilicet rerum naturam & proprietates longo usu observant, certaque nixi experientia, atque in primis sagaci ingenio pollentes, principia & documenta quædam indubitata ac verissima stabilierunt; quibus positi conclusiones artificiosè collegerunt, omniaque definiendo, diuidendo, & recto ordine ac methodo disponendo, in perfectæ artis ac scientiæ formam reducerunt.

Per varios usus artem experientia fecit;

Exemplo monstrante viam.

Ἡ μὲν ἐμπειρία τὴν τέχνην ἐποίησεν, ἀπειρία

Tom. 1.

τὴν τέχνην, inquit Aristoteles. *Experientia artem fecit, inexperientia fortunam. Vfus me genuit, mater peperit memoria*, inquit de se loquens Philosophia apud Gellium: *σεφία vocante me Gratj, vos Sapientiam*. Fit verò experientia ex multis recordationibus eiusdem rei:

Cap. 1. lib. 1.
Metaph.

Lib. 11. ca. 8
ex Afranio.

exempli gratia, recordari se decies vel centies vidisse eos qui à rabioso cane demorssi sunt, in rabiem & hydrophobiam incidisse. Item recordari se vidisse eos omnes interisse, qui à scorpione aut vipera icti fuerint. Item cicutam, apium, aconitum, sustulisse hunc hominem, illum & istum, aliosque multos. Præterea Rhabarbarum exhibitum his & istis, purgasse flauam bilem: phlebotomiam in pleuritide celebratam, morbum sanasse: & ita de ceteris. Ex his enim experimentis intellexerunt scientiarum inventores, morsum rabiosi canis hydrophobiam inducere, morsum scorpionis & viperæ esse lethalem, cicutam, opium, aconitum esse venena; Rhabarbarum esse medicamentum cholagogum, purgans choleram; Venæ sectionem, sanare pleuritidem. Quare certa rerum experientia fulci scientiarum illi inventores, axiomata quædam siue principia, certasque propositiones sapienter adstruxerunt, & quibus conclusiones postea deduxerunt ad scientiarum artiumque perfectionem. Unde sic licet argumentari. A quibus dependent principia scientiarum, ab iisdem ipsæ scientiæ dependent: atqui principia scientiarum dependent ab experientia, ergo & ipsæ scientiæ. Iam verò scientiarum principia notum est ab experientia dependere: quia principiorum veritas & certitudo examinatur in particularibus: neque crediderunt primi Philosophi vllis Philosophiæ principiis, priusquam eorum veritatem intuerentur in particularibus. Sic huius principij *omne totum est maius sua parte*, veritatem illi viderunt, & examinarunt in particularibus totis, & in partibus inter se comparatis, hoc pacto: Video Lutetiam esse totum aliquod: puta totam aliquam integram perfectamque urbem; palatium verò siue regiam Luparam, esse Lutetiæ partem: atqui video totam Lutetiam esse maiorem Lupara, ergo video & sensu iudico totum sua parte esse maius. idem de tota domo cum pariete suo comparata licet existimare. Ecce aliud principium: *omne animal sensum habet*. At huius veritatem experti sunt veteres in particularibus animalibus, puta in singulis hominibus, piscibus, quadrupedibus, avibus, vermiculis, insectis in quibus omnibus sensum esse, aliquem saltem, ut tactum, & gustum, longa observatione deprehenderunt.

Sic ergo certissima experientia, quæ merito rerum magistra dicitur, inuentæ fuit.

B

Virgilius.

Cap. 1. lib. 1.
posterior
Analyt.

Cap. 1. lib. 1.

runt artes & scientiæ. Vnde nihil inter res humanas scientius certius, nihilque verius aut præstabilius habitum fuit. Ideo scientem dixit Aristoteles esse ἀμετάπλωτον, id est, adeo firmum & constantem in iis quæ cognoscit, ut nulla vi cadere possit, aut à recto sensu deijci, vel minimum errare. Per inexperiencem verò fortuna prodiit, siue casus fortuitus, inquit initio Metaphys. Aristoteles. Nam qui agunt in experti, agunt temerè, sæpèque sæpius errant, & à scopo deflectunt.

Hinc igitur artium & scientiarum magister parensque Mercurius, appositè pingi solet in cubo siue basi quadrata, quæ est constantiæ & stabilitatis emblemata, fortuna autem in globo volubili.

Alciatus
Embl. 98.

*Vt Sphæra fortuna, cubo sic insidet Hermes,
Artibus hic variis, casibus illa præst.*

Tertio denique modo, nempe disciplina, Philosophiam obtinent ij omnes sanè quamplurimi, qui ex præceptore eiusve viva voce instruuntur, & vel legendo, vel scriptis scientiarum Theoremata perdiscunt, crebris profundisque meditationibus, atque assiduis disputationibus animum excolentes.

Sed non videtur quæstioni plenè satisfactum, ad tres illos suprà expositos modos, philosophiæ siue scientiarum genesis ac originem retulisse, nisi hoc loco explicetur ars illa admirabilis, ingenioque plenissima Methodus, quâ prisce illi scientiarum inventores vti fuere in scientiis stabiliendis.

*Methodus inventionis Philosophiæ.
Dissertatio sexta.*

Methodus est ordo, via, ratio, siue recta certaque sermorum, artium, & scientiarum dispositio.

Scientiæ verò duobus modis ad Methodum pertinere possunt. Primo, quatenus inveniuntur. Secundo, quatenus doceri debent & inventæ explicari. Hinc Methodus generatim duplex, inventrix una, dispositiva, altera. Hæc est scientiæ, vel artis iam constructæ & inventæ dispositio & ordinatio; cum scilicet certa ratione & ordine convenienti scientia iam inventa traditur & explicatur. Illa verò est scientiæ nondum inventæ, sed inveniendæ ratio & modus, & de hac hoc loco sermo est.

Ut igitur manu prehendimus & opera quinque digitorum tenemus omnia; sic Philosophiæ illi Proceres, scientiarumve primi auctores quinque vias & rationes sapienter inierunt, quibus omnia mente comprehendere, artesque & scientias præeunte semper sensu, feliciter inveniunt.

Enimvero ut inventionis quinque viæ sunt, sic & eiusdem instrumenta duo constituantur, nempe sensus, & mens siue ratio, quæ κριτική, id est, iudicatoria, nominantur; quod in eum finem animali fuerint naturæ lege attributa, ut iudicium de rebus ferret, easque discerneret; irrationali quidem sensus, rationali autem & sensus, & mens. Inter quæ criteria hic ordo est, ut semper præeat sensus. *Nihil enim est in intellectu, instar obiecti saltem; quod prius non fuerit in sensu.* Quippe cum species, imagines, primæque rerum impressiones externo sensu primum recipiantur: deinde ad interiorum sensum phantasiam & memoriam ascendunt; denique mentem subeant penetrantque, in quâ nulla est impressa rerum notio, aut similitudo, quæ nimirum sit instar tabulæ rasæ, vel puræ chartæ, in quâ nihil est actu descriptum. A sensu enim memoria est, à memoria nascitur experientia, cum scilicet sæpius iterata & repetita est eiusdem rei observatio: ab experientia denique ars siue scientia, ut suprà fuit demonstratum. *γίνεται γὰρ τίς τις, ὅταν ἐκ πολλῶν τῆς ἐμπειρίας ἐπινομήτων, καὶ λόγου μία γίνηται ἀπὸ τῆς ὁμοιωτικῆς ἀποδόσεως.* Fit enim ars, cum ex multis experientia notionibus, una de similibus existimatio in universum oritur. ex 1. cap. lib. 1. Metaph. Vnde dicitur sensus ianua scientiæ: & Quisquis sensus cuiusdam expertus est, putà visus, is etiam scientia quadam necessariò caret, putà colorum & luminis. Cæcus enim non potest de coloribus iudicare, ex libro de sensu & sensibili. quamquam fallax est interdum sensus. Quare diligenter observanda est fallacia & causa modusque erroris, qui inter sentiendum obrepit, ne mens in rerum iudiciis aberret: quod in principiis maximè est turpissimū, *τίς γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξ ἀμαρτοῦ;* *ecquis enim à ianua aberrat?* inquit Aristot. Atque hinc fortè natus est error Academicorum & Scepticorum, qui scientias nullas esse existimarunt, quod earum fundamenta ruinosa & fallacia essent, nempe sensus. Vnde etià Empedocles, sensuum nostrorum vias angustiores esse querebatur, quàm per eas posset certa rerum cognitio pertransire, ac sine erroris periculo mentem subire. Huc pertinet illud mentis sensusque dissidium quod ex Democrito commemorat Galenus in fragmento aduersus Empyricos. Sic enim fingebat Democritus sensus nostros contra mentem loquentes; *Μίσηται μένος, quæ cum à nobis fidem assumpservit, nos deijcis; at cum nos deijcis, tu ipsa cadis.* Veruntamen ipsi Sceptici vehementer aberrarunt: qui ex sensuum erroribus, tollendas esse scientias concluderunt. Neque enim humani sensus semper, aut in omnibus errant, ut doceri solet libris de Anima: & si quando errare eos cōtingat, satis est eorum

Cap. 1. lib. 1.
Metaph.

errores à mente obseruari, à qua sanè ut à magistra & directrice sua corrigi possunt & emendari. Sed de Academicis & Scepticis postea. Sanè verò tunc optimè res habet in iudiciis cum sensus & ratio consentiunt. Est autem omnino sensui credendum, cum eius organum bene dispositum est, cum eius obiectum in iusta distantia idoneoque situ positum est; & cum medium, puta aer, bene etiam affectum est.

Prisci ergo illi sapientes sensus acumine ac subtilitate, simulque mentis perspicacia præditi, ad inuentionem scientiarum sese accinxerunt, quinque celebres expeditasque vias secuti: nempe Comparisonem, Separationem, Analysim, Synthesim, & Analogiam.

Et viam quidem comparisonis siue similitudinis hoc pacto videntur iniisse. cum enim mēs humana quamdiu in corpore est, dependeat à notitia sensuum: sensu autem homines deprehenderint multa esse in rebus accidentia, quibus res inter se conueniant, ut leo & homo in motu: alia verò quibus differant, ut iidem figura & effigie externa, qua tamen leones omnes inter se conueniāt, itēmq; singuli homines inter se: hinc deducti fuere sapiētes in cognitionem substantiæ & essentiæ rerum. Etenim ea omnia individua quæ consimilem figuram sortita sunt, eiusdem etiam esse speciei & naturæ iudicarunt; quæ verò dissimilem, diuersæ essentiæ. Voluit enim sapientissimus rerum artifex Deus, ut quæ res eiusdem essent naturæ, formæ & essentiæ, eadē etiam figurā ac effigie externā conuenirent, quæ esset veluti index identitatis naturæ: & contrā, quæ diuersæ essent speciei, diuersam etiam figuram sortirentur. Vnde homines hominibus, leones leonibus similes esse conspiciuntur, homines verò leonibus dissimiles. Rursus ab inferioribus ad superiora ascendentes Philosophi, cum animaduertērent, reseas, quæ figurā externā, atque adeo natura specifica & propria differunt, in aliis tamen accidentibus conuenire, ut leonem & hominem in motu progressionis & in sensu; ea omnia quæ gradiuntur & ambulant, in vnum genus colligentes; iudicarunt in vna quadam natura generica; nempe in natura animalis conuenire. qua arte comparandi res inter se, usque ad summum genus imò & ad ens ipsum, quod omnia complectitur; peruenerunt. Et de similibus quidem hæc tanquam certa & verā crediderunt, scilicet similia vna notione, qua nimirum similia sunt, posse comprehendī. Debere etiam similia comparari, ut ex comparatione colligatur similitudo, secernendo quicquid occurrit dissimilitudinis. Similium esse iudicium simile. Similia se inuicem illustrare.

Viam verò secundam, quæ est separationis siue distinctionis, incuntes, accedens à substantia, & accidentia ab accidentibus sagacissimè distinxerunt; cum enim experirentur, hominem, verbi gratia, nunc calidum esse, nunc frigidum, nunc rubicundum, nunc pallidum, semper tamen in essentia sua permanere; iudicarunt; & quidem sapienter, esse quidpiam in homine, aliisque simili modo rebus naturalibus, quod non pertineat ad essentiam; sed iis duntaxat accidere: Ita ut siue id accedat ad res, siue ab his recedat, integræ semper secundum essentiam res ipsæ perseuerent, neque inde vlla earum corruptio aut essentialis mutatio obueniat. licet interim quod ipsis rebus accidit, reuera iis inhaereat. Atque hoc vocarunt accidens, essentiam verò rerum, quæ accidenti subiicitur, substantiam nominauere. Eodem etiam modo iudicarunt frigus & calorem à se inuicem posse separari, quod quæ eadem sunt, non possint à se inuicem separari & seorsim existere; sicuti frigus & calor à se inuicem in homine possunt separari. Et hac quidem methodo vsus videtur Aristoteles in postrema parte Categoriarum: cum scilicet probauit, accretionem & alterationem non esse eundem motum, & quod possit aliquid crescere, neque tamen commutari siue alterari, quod docet ibidem exemplo quadrati, cui circumponitur Gnomon: sic enim quadratum crescit oppositione Gnomonis, (Gallice, *Esquierre*) cum tamen non alteretur, siue nouam qualitatem acquirit, alterari enim est nouam inducere qualitatem: in illa autem hypothēsi quadratum nouam quidem quantitatem siue magnitudinem admittit; qualitatem verò nullam. Cæterum qui hæc duas priores vias inierunt, præceptum hoc semper ante oculos habuerunt, Similium dissimilitudines querendas esse, & Dissimilium similitudines.

Iam vero tertiam viam, quæ est Analysis siue resolutionis; sectantes primi illi Philosophi, naturas quas in rebus diuersis distinctas repererunt, licet iam copulatas & in eadem re coniunctas, à se inuicem separarunt, remque totam quasi horologium in minutissimas ac simplicissimas quasque partes diuiserunt ac resoluerunt: qua resolutione facta, non modò rem secundum partes quolibet, verumetiam principia & causas affectionum ac proprietatū quæ rei competunt, facile intellexerunt: cum enim in eadem natura, puta in homine, communia quædam, quædam propria esse animaduertērent, propria à communibus ingeniose seposuerunt hoc fere pacto: Homo est animal, est etiam rationis compos. Ac esse quidem rationis particeps, propriū est

homini: esse autem animal, & homini & bruto commune est. Quare rationali seu potius graduationis relicto sumpserunt animal, quod est viuens sentiens. Hominem igitur, ut sentiens est, collegerunt à planta differre, cum eadem tamen conuenire ut viuens est, siue secundum gradum viuentis: relicto igitur sentiente, & assumpto viuente, quod est corpus animatum & vitæ particeps, cognouerunt hominem cum planta conuenire quatenus est viuens; differre verò à lapide, quatenus vitam habet, estque animatus: sed cum eo, id est, cum lapide, hominem conuenire, quatenus homo corpus est, ratione cuius differt homo ipse à substantiis separatis siue spiritibus, cum quibus tamen hominem conuenire intellexerunt in communi gradu substantiæ: quatenus scilicet homo substantia est per se coherens. Itaque relicto corpore quod est proprium homini, si conferatur cum Angelis, substantiam assumpserunt, quæ est ens per se coherens: hominem igitur ut per se coherens est, cognouerunt differre ab accidentibus, quæ non sunt per se: ut verò ens est, cum iisdem conuenire saltem Analogicè & similitudine ac proportionem quadam. Facta igitur hac analysi, cognitæ sunt omnes partes & attributa essentialia, tam communia quàm propria hominis. ex quo apparet, perfectam essentiam rei intelligentiam per analysim acquiri: imò verò non essentiam tantum, sed & affectionum siue proprietatum comprehensionem, cum homini insint varij ordines proprietatum, quarum alix ab homine ipso oriuntur, quatenus est rationalis, ut capacitas disciplinæ, admiratio, risus: alix ab eodem manant, ut est sentiens, siue animal, ut quod audiat, quod videat, vigilet, dormiat, ambulet: alix verò ut viuens est, ut quod nutriatur, crescat, generet: alix, ut est corpus constans elementis, ut quod generetur, intereat, locum occupet, magnitudinem suam habeat, trinamve dimensionem: alix ut substantia est, ut quod non suscipiat intensionem & remissionem, capax sit contrariorum: alix denique quatenus ens est, ut quod sit vnum quid, verum, bonum, finitum vel infinitum, idem vel diuersum: ex qua resolutione facillè quivis intelliget quæ sit causa propria, prima & immediata singularum affectionum. ut si vertatur in questionem, quænam sit prima origo & radix proprietatum primi ordinis, in promptu erit respondere non esse animal, neque aliud attributum superius. quoniam in multis reperitur natura animalis, ut in equo & leone, in quibus tamen non reperiuntur proprietates primi ordinis. Relinquitur ergo ut non rationale, quæ hominis ultima est differentia, propria sit &

adæquata causa illarum affectionum. quòd si rursus quaeratur, quænam sit causa affectionum secundi ordinis: eodem modo probabimus reuera esse animal, non autem rationale, neque vllum aliud attributum superius. Ex quibus intelligere licet methodi huius, quæ per analysim fit, præstantiam & dignitatem in scientiis.

Viam autem compositionis siue syntheseos, quæ quarta est, & præcedenti opposita, secuti sunt veteres, cum partes & gradus naturæ in vnam totam naturam copularent, ac veluti composuerunt; ex qua coniunctione affectiones, quæ alioqui latebant, clarissime cognouerunt. & de hac quarta inuentionis via plura annotare non videtur necessarium; cum ex præcedenti facile cognoscatur; ei enim penitus est contraria, cum analysis diuisione fiat, synthesis autem coniunctione ac coniunctione.

Quintam denique ac postremam viam, quæ Analogicè est siue proportionis, veteres Philosophi instituerunt; cum naturas eorum quæ inter se proportionem habere videbantur, inuestigarunt, ex rebus notioribus & sensu perceptis, ad res ignotas & obscuras deuenientes. Hanc Philosophandi rationem secutus videtur Aristoteles in Categoriis capite de Qualitate: dum causam ruboris naturalis, ex rubore qui ex animi pathemate, putà pudore vel iracundia, nascitur, inuestigauit; illiusque ex simili causa & affectione naturali ortum esse dixit; hocque tantum inter vtrumque interesse, quòd vnus sit permanens, & quasi infixus, alter verò fugax & repentinus. Item in problematis quaestione prima sectionis 30. ubi ex natura & moribus ebriorum, causas ingeniosissime perscrutatur naturæ morumque diuersorum, qui in hominibus melancholicis observantur, eo quod scilicet ebrij ac melancholici moribus videantur persimiles. Ut enim vinum homines reddit interdum iracundos, interdum mites, interdum misericordes, interdum audaces, nunc hilares, nunc tristes, &c. sic etiam melancholia alios aliter habet, atque in diuersos affectus trahit. Eandem Analogicæ ac proportionis methodum insinuauit Diuus Paulus primo capite epistolæ ad Romanos. Vbi inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intelligi posse significauit. & Sapiens Hebræus Salomon, Sapientiarum decimo tertio capite, ubi ait à magnitudine speciei & creaturæ, posse cognoscibiliter videri Creatorem. Atque hæc etiam analogica edignoscendi ratio, plurimum in scientiis commendatur. His ergo quinque viis præci illi sapientes Philosophiam & scientias creduntur inuenisse.

Est tamen hæc primò obseruandum, me-

thodum quintam posse ad primam reuocari: cum Analogia rerum comparatione ac similitudine niti videatur.

Secundò nū iam hīc factam esse methodi definitionem mentionem, licet ea alioqui præstantissima habeatur: quia nempe definitiua methodus non ad inueniendum, sed ad docendum dicendumque est comparata. Tertio ex omnibus methodis, tres ut celeberrimas, maximè iactari à Philosophis, nempe Analyticam siue resolutiuam quæ à toto ad partes, à conclusione ad principia, ab effectis ad causas progreditur: Synteticam siue compositiuam, quæ contrario modo procedit nempe à partibus ad totum, à causis ad effecta: & Aristoticam siue definitiuam, qua scilicet statim initio doctrinæ proponitur definitio vel ipsius scientiæ, vel finis eiusdem, idque per partes: deinde singulæ definitionis partes ordine explicantur, totaque scientia hoc modo absoluitur. Hanc methodum secutus est doctissimus Galenus in Arte medicinali, ubi primò definit Medicinam, scientiam salubrem, insalubrem & neutrorum: secundò partes definitionis explicat, quid nimirum & quoduplex salubre, insalubre, neutrum. Tertio partes partium definitionis pergit exponere, quoad artem absoluat. Verum methodus hæc definitiua ad alias duas videtur posse commodissimè reuocari maximè vero ad Analyticam: qui enim definit, resoluit definitum in partes, ut pote genus & differentiam: si definitio Metaphysica fuerit, si Physica, in materiam, & formam.

*Dignitas Scientiarum siue partium Philosophiæ.
Dissertatio septima.*

Pro obiecti præstantia, à docendi subtilitate, ab usu meliore, nobilitas & peritus Philosophicarum scientiarum desumitur.

Duos priores dignitatis & excellentiæ modos notâsque refert Aristoteles initio lib. 1. de Animâ. tertiam verò colligunt interpretes ex capite secundo, vel iuxta præsentem editionem primo, libri primi Ethicorum ad Nicomachum: quo loco vocat Aristoteles, ratione scilicet potioris usus, Politicam, Architectonicam & dominam aliarum scientiarum.

Quæ igitur artes & scientiæ obiectum habent præstantius: ex sunt nobiliores: sic Theologia nobilissima est omnium, quia Deum quod nihil maius est, pro obiecto habet, resque præstantissimas contemplantur. Sic Physica nobilior est Mathematicis: quia Physica occupatur circa sustinens, corporaque naturalia; Mathematica verò cir-

ca accidentia, nempe quantitates, siue magnitudines & numeros. Quæ verò scientiæ exacta & subtiliore docendiratione ac methodo traduntur, certioribusque nituntur argumentis ac demonstrationibus, ex aliis minùs accuratis nobiliores reputantur. & hæc nota Mathematicæ Physicæ sunt nobiliores; quarum scilicet demonstrationes certiores sint, clariiores & accuratiores demonstrationibus Physicis, à materiæ circumstantiis liberiores. Etenim à motu, loco, & tempore, quæ sunt materiales circumstantiæ, incertitudo, rerumque mutabilitas proficiscitur.

Quæ denique scientiæ usu potiore prævalent, & humano generi maiores fructus afferunt, ex aliis omnibus anteponuntur. Sic enim ex maiori utilitate scientiæ dignitas æstimatur: qua notâ & titulo scientia civilis siue Politica præcellit: quæ regnum & ciuitatum custos est ac conseruatrix, quæ bellum arceat, pacem publicam tuetur, lites componit, malos castigat, bonos remunerat, ius suum cuique reddit, & tandem summum omnium hominum bonum ac felicitatem procurat. Eodem iure Medicina cæteris solet anteponi, quæ omnium hominum, regum & populorum vitam custodiat, sanitatem restituat, sine qua nihil potest esse tota vita iucundum. Atque eo excellentior adhuc Medicina creditur, quòd Theologiæ sacrosanctæ maximè sit affinis & propinqua, ususque vtriusque pœnè idem: cum vtraque homini medeatur, Theologia quidem animæ; Medicina corpori, ut Causidicina fortunæ bonis. Dicerem hoc loco non inuitus de prærogatiua honoris, quam parili quidem studio, sed imparibus multò rationum momentis controuersantes Medicina & Causidicina ambiunt & affectant, atque alteri altera certatim conatur præripere. Dicerem facillè in hac acie, & contentione honoris velites esse Causidicos, Medicos antepilanos. efficerem bonis, ut modestè dicam, argumentis, vni Medicinæ tanquam meliori & illustriori, palmam esse tribuendam. Dicerem, si liceret, causidicos, quæ tales, non tantum in solis hominum fortunis pecuniisque defendendis, quæ sunt omnium iudicio, infra firmitatem, & bonâ corporis, conniti ac desudare; sed neque eos vnquam grauissimam iudicis in causarum actionibus, suoque forensi ordine personam & auctoritatem sustinere, aut sibi iure aliquo vendicare posse; Medicos autem in causa sanitatis, in morborum disceptationibus, in rebus inquam, ad hominum vitam pertinentibus supremos esse iudices, à quibus non liceat prouocare. Dicerem, Principes, Reges, & Imperatores, Saporem

Cap. 1. lib. 1.
Ethic.

Virgil li. 6.
Aeneid.

& Gygem, Medorum. Sabid Arabum, Mithridatem Persarum, Hermetem Ægyptiorum, Salomonem Hebræorum, Alexandrum Magnum Macedonum, Euacem Arabum, Iubam Maurorum, Mesuem, Regis Damasci Nepotem, Avicennam Cordubæ Principem, alióque plurimos medendi scientia præcelluisse, imò & Medicinam & sibi & aliis fecisse: atque ex ea, absq; vti Causidicina, nominis immortalitatem fuisse consecutos. Dicerem, Medicos. *ἑστὶν ἁγίων, Deorum manus*, dictos, atque etiam Deorum loco olim habitos fuisse, & cælo diuinisq; honoribus donatos; Minoem autem, Æacum, Rhadamanthum, causarum & litium intelligentissimos, pro omni sua mercede & gloria, vt Poëtæ quidam aiunt, causas inter vmbas cognoscere, vitas & crimina discere, audire dolos, vnam mouere, reos cogere, castigare, poenas indicere, durissima regna. Dicerem ex Plinio, solam inter artes Medicinam ipsis Imperatoribus imperare; eius inuentionem cælo dicatam esse. Proferrem denique, multis aliis prætermisissis, ipsum verbum Dei, æternæ inquam sapientiæ oraculum ac iudicium omni exceptione maius, Medicinæ honorem lege ac præcepto statuents, & quod admiratione dignum est, ipsam Medicinam, Medicumque honorificâ commendatione prædicantis: *Sapientia Medici extollit caput eius*, inquit, *vt sit admirationi principibus. Honora Medicum*, &c. Ecclesiastici cap. 38. Sed hanc de honoris prærogatiuâ controuersiam relinquere me cogit, mei instituti ratio, & modestia Philosophicæ professionis. Quare vt eò vnde paululum in Medicinæ gratiam digressa erat oratio nostra, reuertatur: Mathematicæ etiam practicæ, quæ scilicet ad vsum referuntur, putà ad architecturam, ad castra ordinanda, ad extruendas arces, disponendos milites, mercaturam incundam, commercia scilicet habenda, magnitudines dimetiendas, & alia eiusmodi, hac tertiâ dignitatis notâ, quæ ab vso potiore petitur, aliis etiam Theoreticis habentur nobiliores.

Præcipua tamen perfectionis nota in scientiis & artibus ab obiecto reperenda videtur, quòd ipsas scientias constituit, distinguit, suumque iis splendorem affundit atque dignitatem.

Hinc facillè intelligitur ordo dignitatis scientiarum, & quot quibúsque modis scientiæ aliæ aliis dici possint nobiliores. Cæterum de ordine temporis siue inuentionis scientiarum, dixi suprâ in quarta dissertatione.

Finis Philosophiæ. - Dissertatio octaua.

CVi bono sit Philosophia, docui in præfatione. Theoreticæ quidem finis est, perfecta iucundâque veritatis contemplatio. Et veritas quidem in rebus omnibus suo modo conspicitur, sed in Deo rebusque diuinis vnice refulget; cum Deus sit ipso Sol veritatis, ipsâque veritas. quare vt Philosophia à Deo est, omnis veritatis parente; sic ad eum vnum tendit ac dirigitur, atque in eo tanquam in vltimo fine suauissimè conquiescit. Practicæ finis est actio virtutis. Poëticæ est effectio recta siue artificium quodlibet. quamquam effectiones & opera artium, exquisitè loquendo, ad primum finem Philosophiæ non pertinent, qui in vita beata, id est diuina illa contemplatione & virtutum exercitio consistit. Vt verò Deus per se beatus est æterna sui contemplatione & amore infinito: sic & homo Dei contemplatione & amore felix efficitur. hoc enim modo fit homo Deo simillimus: In qua similitudine vitam beatam consistere veteres docuerunt; ipseque Aristoteles decimo libro Ethicorum demonstrauit. Porro perfectam felicitatem in hac vita, quæ plena est caliginis, miseræ & tenebrarum, vix sperare audemus aut possumus, iuxta illud regij Psalmographi: *Satiabor cum apparuerit gloria tua, Domine*. Et Diui Augustini in confessionibus, *Fecisti nos Domine ad te, & irrequietum est cor nostrum donec ascendat ad te*: Imò & Poëtæ profani,

---- *ultima semper*

Expectanda dies homini: discique beatus

Ante abitum nemo supremæque funera debet:

Sed de morali siue naturali duntaxat felicitate agunt Philosophi; quæ ideo miscenda non est aut confundenda cum supernaturali & Christiana: de qua dicere diuinioris est artificis, nempe Theologi Christiani. Tantum enim Philosophica beatitudo à Christiana & cœlesti differt,

A terra quantum sublimis distat Olympus.

Instrumenta Philosophiæ, & ordo tradendarum Scientiarum. Dissertatio nona.

HOminem natura vel potius naturæ autor Deus ad Philosophiam destinauit, vt equum ad cursum, auem ad volatum, piscem ad natandum. Vnde vt equo pedes expeditos, aui liberiores alas, pisci pinnas idoneas & faciles, sic homini instrumenta quædam suo fini consentanea liberaliter impertiuir, nempe rationem

Difert, G.

finē mentem, cuius sensus nuntius est ac mi-
nister: orationem, & manum. Hæc enim
tria ad philosophandum videntur esse ne-
cessaria. Enim verò ratione ac mente præ-
diti homines, sensuque pollentes acerrimo
(ut dixi suprà in methodo inuentionis) re-
rum causas, naturam, affectiones & proprie-
tates inuestigant ac perquirunt, & identi-
dem ratiocinando obscura & abdita quæ-
que inveniunt, definiunt, diuidunt, com-
ponunt, disponunt.

Aristot.
lib. 1. Po-
lit. cap. 2.

Orationis autem siue locutionis aut sermonis beneficio, ab aliis inquirunt & addiscunt, ideoque vocabula inuenta vsurpant pro rebus, iusticiam dicunt & exercent, mutuis se auxiliis adiuvant.

Mann denique, quam sapientiæ ac prudē-
tiæ symbolum esse veteres voluerunt; actio-
nes externas eleganter & expedite perficiūt,
opera artificiosa bellissimè componunt, le-
ges scribunt, Deo aras erigunt, naues con-
struunt, ædificant domos, citharam pulsant
gladios distingunt, tela iaculantur, pin-
gunt, fingunt, poliūt, dolant, secāt, sculpūt,
serunt, gestus exprimunt: hæc enim manus
sunt officia. Neque dubitavit Amaxagoras,
inquit Plutarchus, ἐν ταῖς χειρὶ τοῦ αἰνίου
τῆς θεοῦ τῆς ἀνθρώπων σοφίας, manibus cau-
sam ortumque humana sapientia attribueret.

22

Rationem igitur propter Philosophiam, omnesque absolute disciplinas natura tribuit hominibus, sed maxime ac peculiari quodam iure propter scientias propriè dictas, puta Logicam, siue rationalem, Ethicam, Physicam, Mathematicas, in quibus longè perfectius ratio exercetur: sermone vero propter artes sermocinales, Grammaticam, Rhetoricam, licet dicat Aristoteles primo Polit. hominibus à natura tributum esse sermonem propter officia iustitiæ, vitæque communionem. Manum denique propter artes reales & operum effectrices, ut Picturam, Architecturam, Textoriam, Chirurgiam, quæ exerceri sine manu non possunt. Mirum igitur esse non debet, quod tria hæc præsidia & instrumenta obtinendæ Philosophiæ, solis hominibus sapiens natura concesserit: cætera enim animalia philosophari non possunt, aut scientias artesve ullas perdiscere. Quod si sermonem humanum aves quædam platyglossæ, id est, latiorē linguam habentes, ut psittaci, picæ, merulæ, exprimere videantur; eæ profecto dant sine mente sonum, nec loqui propriè dicuntur, cum nesciant quid loquantur. Ut enim sit locutio propriè dicta, debet antecedere in mente quædam rei comprehensio, cum locutio per se sit signum mentalis conceptus, siue intellectus. Sunt igitur tria Philosophiæ naturalis organa, mens, sermo, manus, solis hominibus attributa.

Ex cap. i.
Al. i. de
Interpret.

Sed est præterea vnum aliquod, illud-
que præstantissimum & artificiale Philoso-
phiæ organum, nempe Dialectica, sine qua
nihil perfecte sciri potest. Tradit enim &
suppeditat Dialectica omnes sciendi for-
mulas & modos, deque iis egregias leges
constituit. Sunt verò illi sciendi modi om-
nino quatuor; nempe definitio, diuisio,
argumentatio, & methodus: quibus quis-
quis fuerit probe institutus, faciliè is scien-
tiarum fastigia assequetur: alioqui si doctri-
na illa formularum sciendi si destitutus, vix
vnquam verum à falso poterit discernere; &
sæpe sæpius in errorum sepulos impinger.

Est igitur in studio philosophicarum disciplinarum à Dialectica incipiendum; quæ est ars ipsa docendi & discendi, quæ docet verum à falso distinguere, quæ leges omnes explicat de rebus omnibus differendi, & quam sciendi modum methodumve appellat Aristoteles, eique ideo in primis dandam esse operam præcipit; quod *absurdum* sit ac nimis operosum *scientiam simul & modum scientia querere*, ἀποπορεύμα (ἡ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ τρόπου ἐπιστήμης, cap. 3. lib. 1. Metaph. atque id quidem sic breuiter demonstrare licet. Scientiæ enim omnes non aliis constant, quàm obiecti sui rerumque quas tractant definitionibus, diuisionibus, demonstrationibus bene ordinatis: ergo qui artem bene definiendi, diuidendi, demonstrandi, disponendi nesciet, nullas ille scientias poterit comparare. atqui ars siue scientia bene definiendi, diuidendi, demonstrandi, ordinandi, vnoque verbo recte differendi, Dialectica est: itaque à Dialectica vt à comuni organo Philosophiæ & clauis scientiarum, ducendum est Philosophicarum disciplinarum initium; si nempe exquisitiore doctrinæ ordo seruandus est, imò & naturæ, quæ res suas inchoare solet à necessariis. Sanè si vetustissimam Philosophiam, vt quæ Solonis fuisse dicitur, excipiamus; cuius primum imò eorum studium fuit in motibus, & Ethicæ doctrina positum, omnes aliæ Philosophorum sectæ, à Dialecticæ explicatione videntur incepisse. Licet enim quæ illi successit philosophia, in naturæ solius contemplatione fuerit occupata, eius tamen professores, aliquas Dialecticæ leges, cum sua Physica coniungebant: quamquam & hinc abiens Socrates, atque, vt ait Sidonius,

--- de natura ponderis migrans,

Ad mores hominum limandos transtulit vsū.
Sed Zeno à Dialectica exorsus est, cui phy-
sicam subiunxit. Tum deinde Ethicam ag-
gressus est. Incepit & Apollodorus à Dia-
lectica à qua ad Ethicam sese conuertens, in
Phyfica postremo versatus est. Volebat Pla-
to, auditores suos antequam scholam ingre-
derentur, Mathematicis esse informatos,

ideo hac suo auditorio iussit inscriptionem apponi, οὐδὲς ἀγνομήστωρ εἰσὶ τα. *Nemo Geometria rudis, aut ignarus, huc ingrediatur.* Aristoteles autem ordinis amantissimus, ac methodi magister optimus, princepsque Dogmaticorum, ab ipsa arte differendi & resoluendi, quæ Logica etiam & Analytica vocatur, omnino decreuit esse auspicandum, ut ex loco citato, aliisque passim, maxime verò ex lib. 1. 3. & 4. Metaphysicorum colligere licet. Tum debere Mathematicas addisci, ita ut Arithmetica & Geometria Ethicam, Politicam, Physicam, & Metaphysicam antecedant. Sed tamen Physicæ aliqua saltem theoremata philosophiæ Morali esse præmittenda ex cap. ultimo lib. 1. Ethic. ad Nicom. nempe ea quæ ad animum pertinent. Politicus enim cum animi Medicus sit, cuius sanitas & υἱεξία in virtute consistit, ut morbus in vitio; is profectò animi naturam, partes, vires & facultates nosse imprimis debet, ut medicus naturam corporis humani. Dixerim etiā pari iure, quædam adhuc de hominis animo documenta, ipsi Dialecticæ esse anteponenda; quæ scilicet mentem, eiusque functiones instituunt. est enim res de qua agitur, saltem modo quodam cognoscenda. Totam deinde tradendam esse Physicam; ac denique Metaphysicam, quæ Theologia naturalis indigetatur, & cum ordine dignitatis sit omnium prima, doctrinæ tamen facilioris, imò & naturæ ordine, ut scilicet natura in perfectissimo desinit, postrema est.

Sed cum de sectis Philosophorum hac dissertatione nonnihil obiter dixerim, & Aristotelem dogmaticorum Principem appellauerim; æquum videtur, ut de sectis pauca nunc annotare aggrediar: præsertim cum Peripateticam sim omnino amplexus, & in eius, tanquam omnium optimæ, ac præstantissimæ, gratiam, Synopsim Doctrinæ peripateticæ instituerim.

Sectæ Philosophorum. Dissertatio decima.

Ingeniorum, opinionum, affectionumque humanarum incredibilis varietas, atque intelligendæ veritatis ratio in diuersis hominibus Philosophiam proficientibus plerumque diuersa, secuit diuisitque Philosophiam in Schismata, siue sectas, hæresesque quamplurimas. Nonnulli enim rerum fortassis inconstantia & veritatis obscuritate ac difficultate perterriti; vel suo potius ingenio diffidentes, nihil ausi sunt de rebus affirmare, sed assensum iudiciumque suum cohibentes, nulla certa dogmata decreuerunt aut definierunt, res propositas sine villo assensu apprehendentes. Alij opinionem secuti sunt, quæ cum vel ad phantasiā si-

ue apparentiam, ut quod res videatur talis; vel ad rem referatur, ut quod res sit talis; duobus etiam illis opinandi modis, hi quidem priore, illi posteriore philosophati sunt. Alij denique illis omnibus cōstantiores & audentiores, cum potiundæ veritatis desiderio accensi essent, cuius scilicet percipiendæ cupiditatem natura hominibus tribuisse videtur, τὴν κατὰ φύσιν, *comprehensionem* scilicet, introduxerunt. Vnde illi rerum naturam, principia, proprietates & officia penetrantes, de eis certa expressere iudicia, & Methodi lumine adiūtā, documenta plurima ritèque collecta & excogitata, sapienter disponentes, in scientiæ formam pulcherrimam redegerunt. Vt certè tribus potissimum intelligendi modis, assensus retentione, opinione, & comprehensione, philosophandi diuersitas omnis, atque adeo sectarum origines & discrimina contineri videantur. Licet enim, ut præclare docet Aristoteles, intelligendæ veritatis difficultas ex duobus capitibus soleat æstimari, nempe ex rebus ipsis quæ aciem mentis humanæ plerumque fugiant aut superant; vel ex nostri intellectus naturali imbecillitate; difficultatis tamen causa in nobis potius, (id est, in sensuum mentisque imperfectione ac defectu,) quàm in rebus ipsis alioquin præstantissimis sita esse videtur. ὡς περ γὰρ καὶ τὰ τῆς οὐρανόθεν ὁμματα πρὸς τὸ φῶς οὐχ ἔχον τὸ μέγιστον, οὐτὼ καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς, πρὸς τὰ φύσιν φαινόματα πάντων. *Ut enim se habent oculi vesperilionum ad lumen diurnum & meridianum: Sic & anima nostra intelligentia siue mens ad res naturæ omnium clarissimas & præstantissimas.* Quod si potissima percipiendæ veritatis causa ab humanæ mentis imperfectione & fragilitate, ipso teste Aristotele, petenda sit; profectò ab eadem mentis imbecillitate, varietatem illam opinionum diuersamque philosophandi rationem, vnde sectarum turbæ multiplices prodierūt, iure potiori repetere licebit. Quamquam audire hoc loco oportet quid veteres de sectis tradiderint, & quid propriè secta sit, & quod duplex, ut tandem ad earum aliquam, quæ nimirum omnium optima sit & præstantissima, ipsi nos adiungamus.

Secta, inquit Marcus Tullius, est disciplina seu potius certa quædam disciplina formula, factio, studium, ratio vice.

Luculentius Diogenes Laërtius de Secta loqui videtur, cum eam ait ab antiquis vocatam esse αἰρεσις τὴν λόγῳ πρὶν τὸ φαινόμενον ἀκολουθεῖν ἢ δοκοῦσαν ἀκολουθεῖν. *Hæresim; siue institutionem eam, quæ rationem aliquam iuxta id quod apparet, & in promptu est, sequitur, aut sequi videtur.* Hinc enim sectam à sectando dictam voluit, quod multi primum alicuius doctrinæ vel opinionis assertorem auctoremve sequantur: licet

Lib. 2.
Metaph.
cap. 1.

Lib. 1. de
Orat.

In Proem.

alij quidam à sectione sectam appellare malint, quodd secta sit quædam doctrinæ vel opinionum diuisio; & quasi sectio, & cum omnes omnium sectarum Principes Philosophi habeantur, sententiarum tamen diuersitate distracti sint atque diuisi.

Accommodatiùs tamen & specialiùs secta definitur, certa doctrinæ ratio, multis ijsque sibi consentientibus constans documentis siue Decretis, quibus homines obfirmatè constantèrque adherent. Quæ definitio ex eodem Diogene Laërtio colligitur, ubi in Proœmio, *τὴν αἵρεσιν, sectam* ait esse, *πρόσκλησιν ἐν δόγμασιν ἀκολουθίας ἔχουσαν*, *Inclinationem animi ad ea dogmata quæ sibi consentiant*. Malè enim, ut obiter dicam, Laërtij interpretes *πρόσκλησιν*, vertit *appellationem*: cuius erroris causam esse puto; quodd falsò crediderit legendum interpretes illi *πρόσκλησιν*, quæ vox *aduocationem* vel *appellationem* re vera significat, *ὅτι τῷ πρὸς ὁμιλίαν*, quod est *aduocare*, accersere: sed legendum dum *πρόσκλησιν*, ut textus Græcus habet, de inclinatione enim animi loquitur auctor: *πρόσκλησις* autem *inclinatio* est & animi propensio, *ὅτι τῷ πρὸς ὁμιλίαν*, quod est *acclinare*.

Apparet ergo duas esse sectæ definitiones: Generalem vnam, quæ priore loco tradita est à Diogene Laërtio, conuenitque omnibus Philosophorum ordinibus, siue illi dogmatici sint, siue non dogmatici: Specialem alteram, quæ ab eodem Laërtio posteriore loco posita est, & quæ iis solum conuenit qui certis adherent documentis, & comprehensionem sequuntur, vnde Dogmatici appellati sunt.

Et enim Philosophorum duo sunt generales ordines ac veluti exercitus, vnus est Dogmaticorum, ὅσοι τῶν πρὸς δόγματα ὁμοφώνηται ὡς ἡγεταὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, qui de rebus affirmant; differunt, certaque constituunt documenta, ac si res sciri ac comprehendendi possent. ut Plato, Zeno, Aristoteles, alijque plurimi: Alter Scepticorum siue Ephecticorum; ὅσοι τῶν αὐτῶν ἐπιχρῶσι, ὡς ἀχρησταὶ τῶν ἀληθειῶν, qui de rebus nihil affirmant certoque quidquam definiunt, quasi nihil possit comprehendere. Sed assensum retinent cohibetque, quæ intelligendi ratio dicitur Græcis ἐποχή, Latinis *retentio*, siue *apprehensio rei*, siue assensu certoquo iudicio. Aliud enim est apprehendere siue intelligere & cognoscere simpliciter, aliud assentiri. Assentitur scilicet is, qui iudicat existimatque sic esse vel non, sic videri vel non: apprehendit verò qui simpliciter rem percipit & considerat tantum. Est autem apprehensio semper assensu prior; neque hinc illa, sed hic illam sequitur ac præsupponit. Nomen igitur Sectæ generaliter sumptum conuenit Ephecticorum ordinibus, qui quia dubitant de omnibus, sim-

pliciter considerando & sine assensu apprehendendo, ἀπορητικοὶ, *dubitatores*, ἀκαταληκτοὶ, *consideratores*, ἐφικτικοὶ, *retentores*, fuerunt nominati: speciatim verò & propriè compertie Dogmaticis, qui in communi quadam doctrinæ ratione consentiunt, certa de rebus pro suo quisque sensu ac iudicio documenta stabilientes; non ita tamen ut omnia sciri certoque comprehendere existiment. multa enim esse ipsi consentiunt, quæ in utramque partem ex æquo cadere possint, quorum nullam esse scientiam sed opinionem duntaxat profitentur. Hinc faciunt Dogmatici assensum duplicem, certum vnum, quem vocant Catalepsin siue comprehensionem; incertum alterum, quem vocant opinionem vel simpliciter assensum. Vnde nomine comprehensionis certam & indubitatam cognitionem, nomine verò opinionis incertam existimationem significant. Atque huius quidem dogmatis de apprehensione, assensu, & comprehensione illustris claraque expositio colligi potest ex Lucullo Ciceronis, ubi egregium Zenonis dictum factumque celebratur, quo ille apprehensionem siue visum, assensum & comprehensionem mirè videtur expressisse. Cum enim Zeno extensis digitis aduersam manum ostenderet, visum phantasiæ, inquebat, est eiulmodi: Deinde cum paulum digitos constrinxerat, assensus huiusmodi: tum cum plane compresserat, id est, clauserat, pugnamque fecerat, comprehensionem illam dicebat esse: quæ ex similitudine nomen factum esse certæ & indubitæ cognitionis. Dogmatici igitur, καταληκτικοὶ, *comprehensionem*, stabilierunt, Ephectici verò sustulerunt, eiusque loco contrariam ἀκαταληκτικὴν, siue, si ita loqui licet, *incomprehensibilitatem*, introduxerunt.

Atque ex duobus illis Philosophorum summis ordinibus, sectæ utrimque plures maximeque discrepantes prodierunt, ac veluti pullularunt. Neque id mirum cuiquam esse debet; cum enim veritas hominum adspæctum fugiat, totaque caligine ac tenebris sit circumfusa; profecto ut variè affecti ac instituti fuerent ij qui eam philosophica indagine perquisierunt: sic & illi de veritate differentibus modis plerumque etià ridiculis philosophati fuerunt: ut si quo in alio studij genere, id in hoc maxime possit usurpari, quot capita sunt Philosophorum, tot fere esse sensus & opiniones. Enim vero si de humana beatitudine (ut cætera mittam) ducentas octoginta octo differentes veterum Philosophorum sententias, Marcus Varro à suo iam tempore collegerit, ut restatur Diuus Augustinus capite primo lib. decimi noni de Civitate Dei: quid de rebus alijs abstrusissimis longeque difficilioribus, & nunc maxime post tot maiorum

Laërtius
in proœm.

Ibidem.

hostrorum exacta secula cogitandum est: Profectò in statuendis philosophiæ decretis veteres illi horrenda & miserabili infinitarum prope, atque etiam non raro absurdissimarum opinionum dissensione pugnantes, nouam ipsi veritati caliginem asperserunt, non sine illius insigni detrimento ac iniuria: quam scilicet dum omnes ad se pertrahere conati sunt, misere discerpsērunt atque dilacerarunt, ita ut cum veritatem totam singuli possidere, atque ut suam sibi vindicare vellent, quasi proci illi puellam illam formosissimam à Plutarcho celebratam sponsam habere volentes, eam ferè omnes infeliciter amiserint.

Ij igitur quibus omnia visa sunt *ἀεὶ ἀνάλυτα, incomprehensibilia*, ideoq; nō Dogmatici appellati, veri ignorantiae vindices & patroni, in diuersas classes diuisi sunt. Quidam enim ex iis illud ipsum, quod omnia sunt incomprehensibilia, quasi asseuerabant: ut Academici noui: quorum auctor Lacydes fuit: Item Cyrenæici, quorum dux erat Aristippus Cyrenæus. Imò & Socrates ipse, ut quidam aiunt, qui se hoc vnum scire profitebatur, quod nihil sciret: alij verò ex non Dogmaticis, illud ipsum quod omnia sint incomprehensibilia, videri etiam incomprehensibile dicebant. Et hi in duas alias sectas classesve abierunt, Pyrrhonis scilicet & Arcesilai. Pyrrho siquidem eiusque sectatores, item Aporetici, Scepticique, qui scilicet perseverant in quaerendo, aiebant nondum esse desperatum, neque omnino desperandum de scientiis, certaue comprehensione veritatis: Arcesilaus vero mediæ Academicæ magister ac princeps, eiusque discipuli, de scientiis actum esse, & de comprehensione veritatis desperatum ac desperandum dicebant: Ita ut nullus humanæ menti super sit occurratque modus, quo, Arcesilai opinione, veritatem: rectè tutoque possit assequi, & comprehendere. Atque hæc quidem fuit ratio doctrinæ, nouorum & mediorum Academicorum, & Pyrrhonorum; si quæ tamen doctrinæ ratio aut forma esse potest apud eos qui de omnibus dubitant, nihilque approbant. Quamquam & suæ dubitationis, *ἡ ἀπορία*, rationem Pyrrhonij reddebant, qui scilicet assensum ideo retinendum esse dicebant, quod nuntij, testes, siue exploratores veritatis, id est, sensus, & ratio, duo illa *κρίματα ὁρᾶται*, incerti essent nec fidei, atque adeo neutri fidendum esse concludebant. Cum enim duo tantum testes adsunt, & uterque à seipso, & alter ab altero vicissim reprehenditur, utique fides est deroganda. At omnes sciunt sensum sensui contradicere, intellectum intellectui, siue rationi, & rationem sensui, & sensum rationi. Nam sensus sensui: siue visum, visus

apparentia, apparentiæ; phantasia, phantasiæ repugnat; dum turris, v. g. vna & eadem, nunc rotunda apparet, nunc quadrata. Ratio verò rationi aduersatur, cum colligit ex mundi structura & ordine admirabili, necessario esse aliquam Dei providentiam; & cum nullam contrā providentiam esse concludit, quod scelerati impiique homines bonis & honoribus abundant, atque pace fruuntur, iusti autem & sapientes, paupertate, probis, multisque aliis malis opprimantur. Ratio denique sensui, sensus rationi refragatur & obsistit, dum sensu & phantasia nix candida iudicatur; ratio verò minimè candidam esse demonstrat: quia sit aqua concreta. Item dum sensus iudicat esse motum localem, siue corpora loco moueri; ratio autem contradicit, hoc argumento: Si res loco mouerentur, vel ex mouerentur ubi sunt, vel ubi non sunt: sed neque mouentur ubi sunt, siue in suo loco, quia motus localis aliò tendit, resque ex vno in alium locum transfert, alioqui non esset motus; neque etiam mouentur ubi non sunt. Quia motus rei in loco supponit rei præsentiam in tali loco. Ergo res non mouentur loco, atque adeo non datur motus localis. Quid igitur facias, dicebat Pyrrho, quo te vertes? cui potius fidem habebis, sensuiue, an rationi? At ille fallax est, & impostor: hæc mendax, & insolens. Hic Scylla, illic Charybdis.

Inter utrumque vola, medio tutissimū ibis.

Certè si bene iudicas, neutri iudicabis esse credendum. cum sensus sensum, ratio rationem, ratio sensum, sensus rationem reprehendat: & quasi accuset falsitatis. Satiùs ergo est propter illam *ἀπορίαν*, æquilibrium, pariaque pondera & momenta probabilitatis, iudicium suspendere, assensum cohibere, & in illa tutissima epoche, tanquam in arce, consistere. Dogmatici verò, & scientiarum Assertores, qui certarum saltem plurimarum comprehensione freti, Aporeticos Scepticosque explorarunt, validisque rationibus eorum inania fundamenta diruerunt; in varias etiam classes sectasve fuerunt distributi; quæ quidem sectæ ab Auctoribus ipsis, vel à Scholarum locis, vel à moribus & viuendi modo, vel à certa docendi ratione, seu actione aliqua nomen receperunt. Sic secta Pythagoreorum, Epicureorum, Platoniorum, à Pythagora, Epicuro, Platone, nominata est; Secta Stoicorum, *ἡ τῆς σοφίας*, à porticu Athenarum, quæ *ποικίλη* à picturæ varietate vocabatur, in qua scilicet Zeno Citiensis Stoicorum Princeps, Philosophiam professus est. Secta Academicorum veterum, ab Academo, siue Academia; nemoso quoddam Athenarum suburbano, in quo Plato veteris Academicæ Princeps de-

cuerat. Secta Cynicorum, à canino vivendi modo, & reprehensionum morfu, ac rigore, quem Diogenes, Cynicus siue canis Philosophorum dictus, sectabatur & affectabat. Secta denique Peripateticorum, ὁποῦ τὸ περὶ πᾶσι, à deambulando, quòd eius auctor Aristoteles in Lyceo Athenarum etiam loco deambulans doceret, & cum discipulis differeret.

Hic igitur omnes varia de rebus Dogmata statuerunt, secundum varios comprehensionis & intelligentiæ modos, quos in inuestiganda veritate secuti sunt. Sic enim Pythagoras per numeros, Empedocles per discordiam & concordiam, Leucippus & Democritus per atomos, Anaxagoras per Mentem & Chaos, Plato per ideas & figuras Mathematicas & lumen, Aristoteles per motum, res, rerumque principia penetrasse creduntur. Porro licet Hippobotus libro de Sectis, nouem vniuersim sectas, ἑνὰ καὶ ἑκάστην, & instituta Philosophorum commemoret, Megaricam ab Euclide Megariensi, Eretricam à Menedemo Eretrienti, Cyrenaicam ab Aristippo, Epicuream ab Epicuro, Anniceriam, Theodosiam, Zenoniam siue Stoicam à Zenone Cirtico, Academicam veterem, (quæ scilicet antecessit Arcefilaum & Lacyden, hunc nouæ, illum mediæ Academicæ Principem,) à Platone; Peripateticam, ab Aristotele; ipsæque Hippobotus, Cynicam, Eliacam, & Dialecticam dicatur præterisse, imò & Pyrrhoniæ, quam multi ἀπὸ τῆς ἀσάφειας, incertitudinem & obscuritatem reijciunt, ut loquitur Laërtius; omnes tamen quotquot sunt, ad duas principes familias solent reuocari; Ionicam, cuius pater fuit Thales, à Mileto Ioniz ciuitate Milesius cognominatus; & cui ordine successerunt Anaximander, Anaximenes, Anaxagoras, Archelaus, Socrates: & Italicam, cuius caput fuit Pythagoras; qui licet patria Samius fuerit, quia tamen in ea Italiæ parte quæ nunc Calabria, olim magna Græcia dicebatur, philosophiam professus est, ideo Italicæ familiæ auctor fuit nuncupatus. Pythagoræ autem successerunt ordine Thelauges, Xenophanes, Parmenides, Zeno Eleates, Leucippus, Democritus, Nausiphanes, Epicturi præceptor, à quo secta Epicureorum, ideo condemnata, quod ad voluptatem referat omnia, & summum bonum in ἀπάθεια, vacuitate perturbationum & dolorum constitueret; ἡ δὲ τῶ ἀπορίῃς ἔστι, ut loquitur ipse Epicurus epistola ad Pythoclem. Sed fortasse non est hæc adeo iusta reprehendendæ Epicuræ Philosophiæ causa, ut plerique putant. Quis enim credat, hominem eum verè perfectèque beatum esse, qui animi perturbationibus quasi tempestatibus agitur, aut qui crucietur doloribus?

Nonne voluptas, beatitudinis, si non essentialis ratio, ut scholæ loquuntur, saltem proprietas aliqua est, & perpetua comes, vel insigne ornamentum voluptas, inquā, ea quæ animi est, pura scilicet, honesta, & quæ actionem virtutis, vel contemp'tationem comitatur? Hoc sanè tradit Aristoteles lib. 10. Ethic. ad Nicom. quem sequuntur omnes, qui ex Boëtio fatentur rectè defini. *Beatitudinem, statum omnium bonorum aggregatione perfectum & cumulatam.* At inter bona omnia præcellit *σωφροσύνη, animi pax, dulcedo & tranquillitas*, ab Epicuro inuicta. Est. Corporea voluptas, puta gulæ, veneris, tanquam fœda, & illicita rejiciatur. At quæ animi est, cum talis esse non possit, nisi cum virtute, & sapientia, diuinoque cultu coniuncta sit; ea sanè diuina est, honestissima, purissima; atque, ut verbo dicam, vel ipsa fœlicitas, vel socia fœlicitatis. Ideo Cyrenaicos, eorumque principem Aristippum, præstitisset condemnare, qui humanæ vitæ studium omne, & Philosophiam suam referebant ad voluptatem corporis, id est, ad aliquam titillationem, motumve blandum & suauem qui sensu perciperetur. Iustiores igitur ob causam damnatum esse Epicurum, virum alioqui temperantem, & continentissimum crediderim; quod scilicet diuinam providentiam è rebus humanis sustulisse videatur: licet alioqui Deum beatissima frui immortalitate palam publiceque doceret ac profiteretur. Sed & hunc ipsum, ut & Democritum, Protagoram, Theodorum, & Diagoram, excusari adhuc in eo posso auius nonnulli, quod non quidem absolutè negauerint Dei providentiam, quæ lumine naturali potest facillè demonstrari; sed quod voluerint non esse in Deo providentiam eam, quæ sit cum cura, sollicitudine, diffidentia, metu, & animi anxietate coniuncta: qualis plerumque hominibus inest, quibus opetosa & difficilis est suarum & alienarum rerum cura & administratio. At certum est talem in Deo non esse providentiam, sed eam solam, quæ omnis molestiæ experta est; atque ex ineffabili sapientia, immensa bonitate, summaque voluptate proficiscitur: quam fortè non satis exploratam perspectamque veteres illi habuerunt. Relicto igitur Epicuro, eiusque exploso & damnato grege, omnis Italiciæ familiæ propago facillè defloruit, solaque superstes mansit Ionica: quæ cum priscis temporibus rudis fuisset & balbutiens, atque, ut loquitur Aristoteles, *Ἰωνικὴ γλῶσση*, in Socrate formam accepit expressiorem; è cuius schola prodire tandem tres illi Philosophorum summi ordines omniumque celeberrimi: quorum videlicet singuli auctores, ipsius Socratis auditores fuerunt, vel eius auditores.

Bocinus

Cap. 7.1.
Meta-
physic.

**In fine
Profus.**

rum discipuli. Primus enim ordo fuit Academicorum, quorum summus Magister fuit Plato, Socratis discipulus; è cuius doctrina descedentes Arcefilaus, & Lacydes, hic quidem nouæ, ille mediæ Academicæ ante signanus, nihil sciri posse contenderunt. Secundus fuit Stoicorum: quorum dux fuit Zeno Cittieus, discipulus Cratetis Thebani: qui quidem Crates, Arcefilai etiam præceptor fuit, & Diogeni Cynico successit; Diogenes autem Cynicus Antistheni Cynicæ sectæ parenti, qui Socratis fuit auditor. Tertius fuit Peripateticorum, quorum Coryphæus extitit Aristoteles, Platonis quidem per viginti annos discipulus, sed qui prius Socratis per triennium integrum auditor fuerat.

Et Academici quidem veteres ac primi, more Socratis, in veritatis inquisitionem ita incubuerunt, ut scientiam dissimulantes, in omnem sese partem verterent disserendo, nihilque ex se asserendo, sed ex aliorum confessione concluderent: De iis vero quæ ad affectum pertinent, sic statuebant, ut nihil per se honestum, turpe, malum, iucundum, sed opinione, & instituto hominum tale esse dicerent. Stoici autem contrà, audacter de rebus sentiebant, tamque multa per se certa & indubitata adstruebant; ut etiam somniis fidem haberet: sed & æqualia esse vitia contendebant, nec minus peccare aiebant; qui gallum gallinæcum, cum non esset opus, quam qui patrem occideret. Item ἀπὸ δὲ inducebant, eumque sapientem ac probum non esse dicebant, qui affectu aliquo etiam misericordix commoueretur. Omnia etiam fato & necessitati subiecta esse. Et alia pleraque seuerè ac pertinaciter asseriebant. Sed Peripatetici, Stoicorum & Academicorum errores oppositos, quasi vitia duo extrema fugientes, veram, germanam, solidamque philosophandi rationem inierunt. Illi enim, duce Aristotele, multa certissima esse, indubitata, ac per se nota, ut principia siue axiomata scientiarum, docuerunt. Alia etiam, quæ horum firmitate ac perspicuitate essent certa & vera, ut conclusiones & Theoremata scientiarum; alia quæ minus certa & euidentia, alia denique probabilia & verisimilia, ut colligere est ex libris Analyticorum, Topicorum, item lib. 4. Metaphysicis, & aliis locis. Atque vtilissimam veritatis disquisitionem expeditissimam Methodum secuti sunt; sic & in doctrina morum ac virtutis pariter excelluerunt, ut videre est libris Ethicorum ad Nicom. Magnorum Moral. & alibi passim, ubi Aristoteles ad virtutem refert affectus ad mediocritatem redactos, & egregie de fine optimo siue beatitudine humana (inde merito Ἀριστοτέλης quasi ἀριστὸν τέλος, appellatus) philoso-

phatur. Sed & ut de Natura vberissime & optime disseruit Aristoteles; sic de Deo rebusque diuinis non pauca præclare demonstrauit. Neque vnquam in superstitionem Stoicorum aut impietatem Academicorum prolapsus est: Imò verò ad Christianæ fidei veritatem fere in omnibus, si mundi æternitatem excipias, videtur accedere: quippe qui demonstraret asseratque constanter, Dei Optimi, Maximi, existentiam, vnitatem, infinitatem, immutabilitatem, æternitatem, indiuisibilitatem, spiritualitatem, felicitatem, providentiam, iusticiam, denique summam eiusdem erga sapientes probosque homines amicitiam & charitatem. lib. 7. & 8. Physic. libro, ut nos restitimus hac editione, 14. Metaphysicis, qui hætenus perperam habitus fuerat, 12. lib. 10. Ethic. ad Nicom. cap. 9. lib. 2. Magnorum Moral. cap. 8. & alibi. Quæ cum ita sint, mirum esse non debet, quod præ aliis philosophorum ordinibus & Sectis Peripatetica laudem & famam habuerit; atque eam vnā probè tandem discussam & examinatam Ecclesia Dei, orbisque vniuersus notatis reiectisque erroribus paucissimis, qui apud Academicos & Stoicos erant quamplurimi, ambabus, ut aiunt, vniis amplexus sit; ita ut solus penè Aristoteles in Scholis auditus fuerit, solus in Philosophia leges & præcepta dederit, atque Ecclesiæ Catholicæ permisso & auctoritate, sic fuerit eius doctrina selecta & emendata; ut non aliis fundamentis aut adminiculis sterneretur hoc tempore vniuersa Philosophia, quàm vnius Aristotelis sapientia, decretis, atque institutionibus.

Sectam igitur Aristotelis, quæ est Doctrina Peripatetica, & nos omni studio amplectimur, & retinendam semper censemus: quia scilicet nulla melior, nulla verior, præstantiorque vnquam extiterit: ita tamen ut si quid vitij aut erroris, (quod per raro contingit,) interdum proferat, id secundum Ecclesiæ decreta, repudiemus: & si quid in aliis sectis laudabile est & præclarum, non aspernemur.

Est verò secta Peripatetica ex vno præsertim Aristotele tanquam ex principe æstimanda ac perdiscenda; tum ex Theophrasto, Alexandro Aphrodisiensis, Themistio, Averroë, (qui ὁ ἀπὸ τῶν ἰσοχρότων dictus est Commentator,) D. Thoma, Simplicio, Philopono, Cæsare Scaligero, & alijs primè notæ Interpretibus.

Quod si, ut sit, Peripateticam doctrinam audias à nonnullis vituperari, & Aristotelem ipsum contemni: scias velini nihil esse tam diuinum tamque sacrum, quod sacrilegum & blasphematorem non inueniat, & Zoiolos illos, ferè viles esse grammaticullos, aulicos, idiotas, sciolos, rudes, indoctos,

Etos *ἀνιθ' ἑαυτοῦ*, qui cūm vix apte loqui, no-
dum iudicare sciant, interim invidia tum-
pantur, & fœdæ ignorantia vinculis con-
stricti, ut canes cetera, clarissimum Philo-
sophiæ sydus, quod mordere nequeunt,
inopportunissime alligant. *Consequens* Aristo-
telis philosophia *σεβαστὴ ἀνυπολόγητος*: & dia-
ma hæc splendidissima, in cœlo veritatis ful-
gens, & ad calumniatoris sapienter obsur-
descens, non desinet cursum perficere suæ
immortalitatis. Rectè Plutarchus in calum-
niatores Aristotelis, pronuntiat: Eorum
omnium qui in Aristotelem scribuntur, etsi
tota disciplina sapienter instituta sit, ij ta-
men, propter audaciam criminandi, in-
quit, à cœtu Philosophorum excludun-
tur.

Philos. Iud. Enim vero quod pupilla in oculo, quod in anima mens, quod in Græcia Athenæ: hoc in orbe Philosophiæ, est doctrina Aristotelis.

*Ingenium; Stylus, Oratio. Methodus, Libri
Aristotelis. Dissertatio
undecima.*

Æ Quum verò est rectæque rationi consentaneum, ut cui Imperatori in Philosophica militia fidem dedimus, & in cuius verba & doctrinam, salua veritatis integritate, iurauimus; eiusdem natales, ingenium, industriam, stylum, Methodum, opera, librosque agnoscamus, & recensamus.

Aristoteles, Nicomachi insignis Medici, & Phæstiadiis filius, genere seu natione Macedo fuit, patria Stagiritis, ter centum octoginta & vno annis natus, ante Christi Domini Natiuitatem, Socratis per annos tres, Platonis per viginti, auditor studiosissimus, diligentissimus, ingeniosissimus, atque hic à præceptore Platonis *scilicet mens*, itémque, τῷ ἀληθείας φιλόσοφος, *veritatis Philosophus* appellatus: vt tandem qui Alexandro Magno Philippi Macedonis filio; præceptor admoueretur, & postea Philosophiam & Rhetoricam publicè in Lyceo profiteretur, dignissimus fuerit iudicatus. Quo in negotio sic se gessit. vt & Alexandri animum mirificè sibi demeruerit; & magni Rhetoris, summiq; Philosophi nomen & gloriam conciliauerit. Docuit verò philosophiam quidem horis matutinis. Oratoriam, pomeridianis, ambulans in Lyceo per tredecim annos: & Sectam inibi Peripateticam instituit: tandemque in Regia Philippi & Alexandri diu multumque versatus, postquam in Chalcidem Bubœæ urbem venisset, & Theophrastum successorē delegisset, annum agens circiter sexagesimum tertium, ex hac vita decessit;

Том. 1:

dolore sicut ac spe in lacrymas percellitur
profusus, quibus Deo, cuius oculum, per
maque causa misericordiam ditionis
implorasse: *Nunc veni, dūm vixi, i
certam mortem, quo etiam nescio, Tu dāmi
ne, eis curam, inferre mer.* Sed notatu
dignum est quod nonnulli dicunt, cum Ho
meri sententiam ex *Odyssæa* vehementer
approbasse, quā non esse immortalibus diis
indecorum dixit, hominis induere natu
ram, ut ab erroribus & peccatis abocantur
mortales. Hinc enim colligunt, Aristot
elem, Christi Domini Incarnationem &
aduentum præsentasse. Quæ de re lege, si
placet, Cœlium Rhodigium, cap. 34.
libr. 17. lectionum antiquarum. Stylus
Aristotelis eiusve oratio, & scribendi mo
dus, brevis est; concisus, gravis, proprius;
purus & excultus. erat enim Aristoteles
(etiam iudicio Ciceronis) non solum in *Phi
losophia*, sed in *dicendo*, singularis, vir summo
ingenio, scientiæ copia, quo nihil potestis, nihil
acutius, & aureum eloquentiæ flumen. Quam
quam obscurus videtur & difficilis in libris
acroamaticis sine ætiologicis, ubi causæ &
principia rerum, & similia maioris momen
ti dogmata disquiruntur. Sed causa obscu
ritatis non tantum ex Aristotelis animo &
voluntate, qui eam affectasse dicitur, repe
tenda est; sed ex rebus ipsis obscurissimis,
& maxime ex tarditate, & hebetudine le
ctorum, vel auditorum qui doctrinæ
Peripateticæ maiestati minus sunt assue
ti.

Est etiam Aristoteles ordinis amantissimus, & præcipuus Methodi magister; ita ut nihil fere vnquam aggrediatur, nisi prius rationem docendi methodumve præscripserit, & cur de hac potius quàm de illa tali ordine pertractet, admonuerit: seruauit autem in phylicis Methodum Syntheticam, siue compositionis à principijs, partibus, causisque, puta, à materia, forma, priuatione, causa efficiente, materiali, formali, ideali, finali, summisque proprietatibus corporis naturalis, procedendo ad ipsa principiata, tota, effectusque, id est, ad ipsa corpora naturalia, simplicia primò, scilicet cælos & elementa: deinde mixta; tam imperfecta, ut meteora, quàm perfectæ, ut metalla, & viuientia. Itavt priore loco inanimata, posteriore animata exposuerit, eumque ordinem tenuerit in Theoria animatorum, ut ea primò quæ ad animam Vegetatricem; 2o. quæ ad Sentientem; 3. quæ ad Rationalem siue intelligentem pertinent, fuerit admirabili ingenio & industria persecutus, ut qui à simplicissimis, scilicet materia & forma inceperat & per minus composita progressus fuerat, in compositissimis, ut ita loquar, & elaboratissimis naturæ operibus, id est,

c

in animalibus, totumque præstantissimo, nempe homine, sapienter desinere, Ibi enim desinere dicitur Physicus, ubi incipit Medicus, id est, in homine: in quo, ut in naturæ summo artificio, Physiologia finem ponit suæ contemplationis. In Ethicis vero siue Moribus ad Nicomachum secutus fuit Aristoteles Methodum Analyticam siue resolutionis, à fine ad media, ab effectu ad causas & principia progrediens id est à summo bono seu beatitudine, ad eius causas, nempe virtutes, & principia, nempe electionem, siue *προαιρεσιν*, & *ἡθικῶν*, & cætera. Hic enim media ad finem, & virtutes ad felicitatem, se habent ut causæ efficientes ad effectum. Ita ut finis comparatione mediorum quibus obtinetur, propriè effectus consecatur. Sed hæc Methodi ab Aristotele, observatz particulares sunt & certis scientiis siue sermonibus alligatz. Soleo ergo in uniuersum Aristoteles ea ratione ac Methodo philosophari; ut ante omnia proponat id de quo differere instituit: tum exponat citetque veterum sententias: tertio eas diligenter examinet & discutat; ut si quid non rectè dictum comperiat, illud refutet, si quid bene dictum sit, illud approbet assumatque: sic enim fit ut ex dictis inuentisque aliorum qui prius philosophati sunt, posteriores sapiant, & accuratorem rerum intelligentiam consequantur: Denique suam ipse sententiam explicet, stabiliat, confirmet, inductione, ratiocinatione, autoritate. Ita tamen ut nihil unquam decernat, leges nullas aut axiomata fanciat, nisi ex ijs quæ vel semper, vel ut plurimum fiunt. Neque verò quidquam, gratis, ut aiunt, asseueret, & *ἀναιπολογητος*, sine redditione causæ, & sine fundamento. Turpe enim est hominem Philosophum, inquit Lactantius, id dicere quod probare non possit. Adde solere Aristotelem, propositam quæstionem prius & Dialecticè in utramque partem agitare, quod vocat libro tertio metaphys. τοῦ ἀφ' ὧς πορῆσαι καλῶς, bene dubitare, atque maximè conferre ad veritatis certam cognitionem, si primo bene dubitemus: id est, si pro utrauis parte rationes vltro citroque afferamus, easque diligenter excutiamus. Deinde verò repetito altius principio Analyticè & Philosophicè agamus, & quæstionem clarè distinctèque definiamus, quæ docendi ratio omnium profectò accuratissima est & præstantissima: Et hanc seruat præsertim Aristoteles in Physicis, Metaphysicis, & Politicis, ubi non rarò legas, *ἴσως*, fortasse, *οἷον*, quasi, *ὥς τινάquam* dubitandi ex sua quidem significatione particulas; non quod reuera decretum suum ac definitionem, puta naturæ animæ, in dubium reuocet Aristoteles, quam

ut certam ponit, sed quòd Stoicæ ac Sophisticæ arrogantiz in decernendo suspensionem velit effugere, modestamque amant philosophiam. Quantum enim in Peripatetica oratione ac stylo puritatis est & munditici, tantum in sentiendo modestiæ refulcet & honestatis.

In iudicio igitur de præstantia ingeniorum, palma poëtas demur Homero. Certent septem clarissimæ vrbes de eo sibi vendicando. Tribuant alij primas ingenij partes Hippocrati Coo, eique ob insignem & planè admirabilem in medendi arte peritiā, statuum erigant immortalitatis, cuius scilicet dogmata & Aphorismi tanta certitudine nitantur & fulgeant, ut nemo unquam à totis bis mille annis, eos conuellere aut erroris arguere potuerit. Socratem appellent alij patrem Philosophorum, appellet numeris honorificis ipse Delphicus Apollo seu Pythiæ oraculum, *αἰσχύνη ἀπὸ τοῦ Σοκράτους σοφώτατον*. Laudent alij Platonem, diuinumque clamitent, admirantes; dicant, in Platone ornamenta illa ingenij, quæ in orationis splendore & eruditione posita sunt, mirificè enituisse. Dicant, omnia in Platonis operibus adeo plena esse lectione antiquitatis, ita ornata & polita, ut non sine causa dictum sit, Iouem, si Græcè loqui vellet, Platonico sermone locuturum. Iactent alij alios. Nos sane à veritate coacti, ingeniorum, Philosophiæ, doctrinæque multiplicis, verioris, altioris palmam vni Aristoteli adiudicandam esse censemus, qui humanæ sapientiæ sit quasi parens, ac verè Philosophorum omnium; excellens præterea Rhetor, Poëta, Historicus, Grammaticus, Criticus, Mechanicus, sed & insignis Mathematicus, præstans Medicus, & Dialecticæ artis Cap. ultimo lib. Elench auctor primus ac subtilissimus. Quam laudum congeriem is demum veram esse sciet, qui in Aristotelis operibus ac libris fuerit diu multumque versatus.

Quippe libros Aristoteles edidit quamplurimos, eosque materia & stylo, siue scriptiois modo admodum differentes. Itaque eorum partitio vna fiat, ratione materiz; id est, rerum quæ in iis tractantur. Hinc libri alij vocantur Rhetorici, qui vel ad Alexandrum, vel ad Theodectem; alij Poëtici, alij Mathematici, ut de lineis insecabilibus, & quæstiones Mechanicæ; alij Philosophici, qui vel sunt Logici, vel Physici, vel Ethici, Oeconomici, Politici, Evdemiij, Metaphysici; Altera verò fiat ratione formæ siue styli, vel modi scribendi. Hinc enim libri alij dicti sunt, *ἀκροαματικοί*, vel *ἑρμηνευτικοί*, auscultatorij, scientifici, qui scilicet de rebus grauissimis, subtri-

liore & accuratiore docendi genere pertrahant, eamque doctrinam continent, quæ vix comprehendi possit sine vinâ voce præceptoris à discente diligenter auditâ & præceptâ: ut sunt Analytici quatuor, tam priores quàm posteriores; Physici octo, quatuor de Cælo, duo de generatione, & corruptione, tres de animâ, quatuordecim Metaphysici, & Ethici etiam decem, ac Politici octo, licet Moraliū libri facilioris esse videantur comprehensionis: Alij verò vocati fuere, ἑξωτερικοὶ καὶ ἐπιχρῆστοι, καὶ τυπικοὶ, *externi, circulares, figurati*, qui scilicet de rebus sunt communibus & facilibus, nec adeo exquisita exactâve Methodo conscripti, ita ut hominum citulis ac multitudini sint accommodati; resque popularibus argumentis, ut exemplis, similitudinibus & figuris exponant: Ut sunt libri de Historia & generatione Animalium, de Rhetorica, de Arte Poëtica, de Mirabilibus auditionibus, de Virtutibus & vitiis, & consimiles. Quamquam & Typicos sermones miscet interdum, inseritque Aristoteles acroamaticis, & Dialecticos apodicticis, ut res fert & occasio. Sanè videntur libri de partibus animalium, & de generatione, partim acroamatici, partim exoterici, & mixta quadam scribendi ratione compositi: quippe qui nunc altiore stylo procedentes, scientifica & grauiissima contineant ἀποδείγματα, siue documenta; nunc historias veluti stylo populari enarrare videantur. Quo loco non erit iniucundum scire, ob Physicam Animalium quinquaginta voluminibus descriptam, Alexandrum Magnum dono dedisse Aristoteli octoginta talenta, ut refert Athenæus

lib. 9. Deipnosoph. cap. 20. quæ summam faciunt quadringentorum & octoginta milium aureorum Gallicorum. Atque licet Diogenes Laërtius ingentem librorum Aristotelis Catalogum describat, & usque ad quadringentos numeret, quod mirum in homine tot annos in Philippi & Alexandri Magni regia occupato; vix tamen nobis superfuerunt centum triginta, expunctis scilicet tanquam spuris duobus illis, *ἑξωτερικῶν, de plantis*; & aliis quatuordecim de secretiore parte diuinæ sapientiæ secundum Ægyptios, qui falsò Aristoteli attribuuntur, ut in Synopsi docebimus. Quamquam & hi quos spurios vocamus, dici possint Aristotelis, non quidem eius Stagiritæ præstantissimi, sed aliorum qui eodem nomine erant insigniti, & qui illius fuerunt fortè discipuli. Plures enim fuisse Aristoteles testatur Laërtius in vita nostri Stagiritæ, qui tamen inter omnes alios tantum caput exstulit. *Quantum lenta solent inter viburna cupressi.* Seriem porro ac numerum librorum Aristotelis qui nunc extant, legere licet in Indice duplici: vno quidem, qui priori tomo præsentis editionis præfixus est; altero, qui posteriori. Quamquam & nostræ Synopsæ ordo ac methodus Aristoteli in omnibus futura conformis, seriem eandem operum omnium Aristotelis luculenter declarabit. Hanc igitur Doctrinæ Peripateticæ Synopsin par est ut nunc auspicemur; quæ enim dicta sunt hætenus, & Proemij, vel potiùs expeditæ cuiusdam χειρὸς ἡγεσίας, siue Manuductionis loco explicata, viam nobis apertam, tutam facilemque fecisse videntur ad Philosophiam Aristotelis.

Finis Apparatus.

PROPÆDIA NOVA AD PHILOSOPHIAM,

SIVE

APPENDIX

AD APPARATVM, DE TEMPERAMENTO AD PHILOSOPHANDVM IDONEO.

PRÆFATIVNCULA.



QUOD Sapiens ille Hebraeus Salomon populi Israelitici Rex pacificus ac potentissimus fecisse dicitur, dū sacrosanctum illud templum ac tantopere decantatum Domino Deo exstrueret, In cuius scilicet templi porticu Columnas duas statui erigique iussit, quarum vnam quæ in dextra parte sita erat, Iachim vocavit, quod nomen latine redditum præparationem significat; alteram, quæ in sinistra parte erat, Boos appellavit, ut si latine diceret. In fortitudine vel fortitudinem: Quarum quidem Columnarum capitibus in modum Epistilij siue Capitelli lilia (vel ut loquitur Scriptura sacra, 3. Reg. cap. 7. Opus in modum lilij imponi curavit: Id nos qui Philosophiæ templū sanctissimum in quo veritas & virtus quasi duo numina adorantur, mox exstruere, ac ingredi statuimus, præstare debere sapientissimi Regis exemplo operæ pretium putauimus, ut antequam Philosophici illius templi fores aperiamus aut sanctiora eius penetralia subeamus, Columnas veluti duas in porticu Propædiæ huius statuamus, priorem, quæ erit instar Iachim præparans videlicet vel præparationē aliorū ad rite philosophandū ubi de Temperamento ad Philosophiam idoneo breuiter differemus; breuiarij Philosophici posteriorem, quæ erit instar Boos fortitudo scilicet aut fortissima certissimaq; ingeniorum, aut si ita fas est loqui, fundamentalis institutio, quā velut expeditiore compendiolo scientiarum omnium fundamenta, principia, videlicet, de-

finitiones, diuisiones & axiomata vnde scientiarum vis, robur, & certitudo existit continente, mentes imprimis fundatæ ac decenter institutæ, ipsius Philosophiæ ornatissimum ædificium templūque facillime sustineant totūque possideant.

Quoniam igitur Philosophari, scientiæque alioqui difficiles, nemo assequi facile ac expedite potest nisi rite fuerit animus præparatus atq; ut par est dispositus benèq; compositus; Eiusmodi autem præparatio à temperamento corporis certaque humorum symmetriâ & commoderatione dependeat, propterea de temperamento illo idoneo ante omnia dicendum est.

Propædia Columna prior, animum in intelligendo dependere à temperamento corporis.

ARTICVLVS I.

Illustrioris doctrinæ causa præmittendæ sunt aliquot hypotheses, exque clarissimæ.

1. Constat homo anima & corpore; illo quidem ut forma & principio actiuo, hoc ut materia & principio passiuo.
2. Corpus in gratiam animi conditum est ipsique deseruit ut instrumentum artifici, ideo anima ipsū informat, mouet, perficit, atque ut loquuntur scholæ, actuat, dum ei vitam, motum, sensum, aliæque viuentium officia impertitur, vnde definitur, actus; id est perfectio organici corporis, ex Arist. l. 2. de anima.

3. Omnes homines natura scire desiderant, ex cap. 1. lib. 1. Metaph. Quia scientia hominem ut homo est ornat perficitque maxime, vnumquidque autem suam maxime perfectionem appetit. Si enim ideo chari sint sensus quod nobis cognitionem aliquam afferant, propterea enim visus charissimus est, quia res plurimas manifestat, erunt nobis scientiæ multò chariores, quia cognitiones pariunt excellentiores quibus mens illustratur ad rerum omnium comprehensionem.

4. Scire & philosophari, atque adeò Philosophia & scientia idem apud omnes & ex communi sensu significant.

5. Omnis cognitio duplex, mentis una, quæ dicitur intellectio vel cognitio intellectiva, ut est ratiocinatio; sensus altera, quæ dicitur sensitiva, ut visio, quæ fit à sensu videndi cuius organum est oculus.

6. Scire siue philosophari, vel scientia siue Philosophia est cognitio mentis siue intellectiva, non sensus, alioquin bestiarum philosopharentur quæ scilicet compotes sunt sensus, adeoque sensitivæ cognitionis. Certum autem est solum hominem philosophari res quasvis definiendo, diuidendo, & de iis componendo demonstrationes ac methodos.

7. Philosophia & scientia cognitio est intellectiva, vera, clara, certa, rerum omnium per causas, ut nosse hominem esse risibilem, vel capacem scientiarum quia & rationalis, cognitio est scientifica, quæ est dicitur apodictica vel demonstrativa quia causam explicat ratiocinando.

8. Philosophia omnis vel est theoretica, cuius finis est sola contemplatio veritatis, ut Physica quæ res naturales contemplatur, nec facit; vel practica cuius finis est opus vel actio; ut Dialectica quæ conficit opera mentis ut potè definitiones, Syllogismos; & Ethica cuius finis est actio virtutis.

9. Cognitio intellectiva hominum dependet à sensitiva, humanaque intellectio fit ope phantasmarum, phantasmata autem sunt imagines rerum sensibilium, quæ scilicet sensum movent & ab eo excipiuntur.

10. Cognitio sensitiva dependet ab organis sensuum ut visio ab oculis, auditio ab auribus.

11. Necessè est organa sensuum ut bene officiis suis defungantur, esse rite conformata, bonaque temperie prædita, alioqui vitiosa erit & deprauata sensatio, sic visus ab oculo bene temperato beneque conformato dependet, alioqui si oculus male fuerit conformatus, ut in mydriasi quæ est nimia pupillæ dilatatio, & in strabismo seu conuulsione oculi, ipsa visio deprauabitur.

His igitur ita constitutis positisque documentis longe certissimis licebit hunc in modum eleganter ratiocinari.

Homini animus diuinæ conditionis pat-

riceps, naturaque sua, ut pote de genere spiritualium substantiarum, immortalis, dum liber est, solutusque à corpore, ipse per se sine corporis adminiculo aut sensuum ope, rerum essentiam ac proprietates perspicue contempletur & intelligit, clarissimaque omnium cognitione perfruitur Angelo simillimus; ac cum primum in terreni mortalisque corporis ergastulum obscurius crassiusque veluti deicitur, suam illam spiritali luce & claritate destitutus, & quasi Letheo flumine immersus, ignorat omnia, nihil videt, nihil percipit, nihil intelligit aut contempletur, sciendi interim desiderio exæfluans.

Hanc autem sciendi naturalem sitim, ac cognoscendam rerum innatam cupiditatem cum diu ferre non possit, utpotè ad contemplandum præcipue natus, eam idcirco explere, aut aliquam saltem ex parte leuare omni studio contendit. Atque hoc quidem cum assequi aliter non possit quam corporis ministerio & ope phantasie sensus & organorum quibus est fato quodam legèque naturæ, & ipso informationis vinculo alligatus, ultro se se ad corpus suum ut ad instrumentum naturale, & ad sensus tamquam ad ministros eorumque organa conuertit, ut ex ijs suam hauriat ac veluti emendicet cognitionem. Nempe quia nihil est in intellectu (ut aiunt Philosophi) quod prius non fuerit in sensu, & cognitio intellectiva à sensitiva primò dependet; scientiaque humana omnis ab experientia quæ in rebus sensibilibus & singularibus versatur, ortum habet.

Enimverò quisquis nihil vnquam vidit, nec audiuit, nec aliud quidvis sensibile percepit, is nihil imaginari, neque quicquam scire potest, ideo cæci nihil sciunt de coloribus, nec de lumine, cæci inquam à natiuitate; Nihil surdi de musica, nec sonis, quia illi carent sensu coloris & luminis, hi sonorum & musicæ.

Cum igitur animus quoad humanum corpus organisque sensuum quasi caucâ cancellisque inclusus est, (neque enim hic sermo est de animo prout sibi viuit, & per se subsistit extra corpus ut Angelus,) ab ipso corpore sensibusque dependeat, nihilque possit sine phantasia aut sensibus intelligere, intelligentem enim necesse est phantasmata speculari inquit Aristoteles 3. de anima, cap. 8. & 9. οὐδὲ ποτε τοῦ ἀνθρώπου τῷ σώματι ἢ ψυχῇ, & postea, ὅταν δὲ γινώσκῃ αἰσθητὰ ἅμα φαντασματῶν γινώσκῃ. Oportet sanè animum alioqui spiritualement ab organorum recta cōformatione, à corporis temperamento, sensuumque integritate in intelligendi agendique officiis dependere; non sectis atque in efficiendo, artificis culilibet industria ab instrumentorum qui-

bus necessario uti debet, bonitate prorsus dependet.

Iam vero corporis organa ut cerebrum, oculus, auris, sensusque adeo omnes tam externi ut visus, auditus, quam interni, ut phantasia, memoria, à primarum qualitarum nempe caloris, frigoris, humiditatis & siccitatis certâ commodatione ac temperie omnino dependent, ita ut nulla actio, manifesta saltem, sine temperamento illo fieri possit; Ergo animus siue mens ab eadem temperie dependebit: Ita ut quo corpus fuerit temperatius, organa meliora, phantasia præstantior, sensus acutiores fortioresque, eo etiam animus ab iis dependens, & eorum operâ utens sit excellentior, eo, inquam ingenium acius, iudicium maturius, officia intelligendi ut Philosophicæ contemplationes, officia virtutum, consilia, humanaque artificia, quæ à mente rectaque ratione proficiuntur, futura sint perfectiora.

Verum enim profectò illud est, quod à doctissimo Galeno Medicinæ genio clarè fuit demonstratum, animi mores & actiones sequi temperamentum corporis; Et quales sunt humores, tales esse mores, proclivitates & animos; unde quia hominum temperamenta dependent ab influxu corporum cælestium, à syderibus natalitiis & horoscopis, à parentibus, regionibus, ventis, tempestatibus, esculentis, potulentis & exercitationibus, ideo pro bonitate, aut vitio cæli, maligna, benignaque astrorum natalitiorum coniunctione, parentum valetudine, regionum, ventorum & alimenterum varietate ingenia variant, suntque excellentiora, vel deteriora, mores meliores, aut vitiosiores; scientiæ artésque perfectiores, aut imperfectiores, Non quod ex commemoratis causis animus hominis libertasque ac voluntas vim aut necessitatem patiantur, vel quoquo modo cogatur, sed quod ad has & illas actiones virtutis, vitiaque magis inclinent ac disponantur.

A temperamento igitur ut à præparante ac disponente causas dependent ingenia, moresque hominum, scientiæ & artes, ut quod quisque feliciore ac excellentiore temperamento sit natus, eò præstantior futurus sit Philosophus, Legislator, Imperator, Medicus, Iurisconsultus, Rhetor, Poëta, Mercator, Artifex, & quivis alius.

Quid sit Temperamentum, & quod simplex.

ARTIC. II.

Temperamentum generatim ἁπλως Græcè, est certa primarum qualitarum

caloris scilicet, frigoris, humiditatis & siccitatis commodatio & concentus, ex quatuor elementorum mixtione consurgens. Mixtio enim quæ est ἡ μίξις ἑνῶν, miscibilium, id est, elementorum unio, quibus mixta constant omnia, fit in gratiam temperamenti, ideoque definitur etiam temperamentum, finis seu perfectio mixtionis, vel forma mixti, quia forma & finis in rebus Physicis reipsa sunt unum & idem.

In homine autem temperamentum est certa corporis humani, partiumque singularum, organorum, & humorum dispositio, è quatuor primarum qualitarum harmonia & commodatione orta, ac veluti resultans.

Estque quadruplex: iuxta humorum quatuor, bilis nimirum, sanguinis, phlegmatis siue pituitæ, & melancholicæ distinctionem.

Primum enim dicitur biliosum siue cholericum, quod sequitur excessum cholæræ prædominantis, estque calidum siccum, analogia quadam respondens igni, ætati, & iuventuti. Secundum sanguineum, quod sanguinis copiam & qualitates consequitur; estque calidum humidum, & respondet aëri, veri, & adolescentiæ. Tertium, phlegmaticum siue pituitosum, quod excedentem pituitam sequitur, estque frigidum & humidum, & respondet aquæ, hyemi, & senectuti. Quartum melancholicum, quod nigram bilem siue melancholiam sequitur, estque frigidum siccum, & respondet terræ, autumnio, & ætati maturæ constanti & virili.

Quæ sint excellentiæ Rationes & Argumenta in singulis Temperamentis.

ARTIC. III.

CVm ergo quatuor sint eiusmodi genera temperamentorum, non est adeò facile definire, quodnam eorum sit omnium excellentissimum, atque ad philosophandum ut & ad alias quaslibet animi functiones, artésve & conditiones humanas, seu vitæ genera magis idoneum. Nempe quia pro singulis temperamentis suæ pugnant, concluduntque, aut concludere videntur rationes & coniecturæ.

Quod temperamentum biliosum præcellat, & ad ingenij excellentiam mentisque perspicaciam ac subtilitatem conferat magis, adeoque ad sciētias artésque magis sit accommodatum, ex eo ostenditur, quod igneus vigor, & calida siccaque temperies acuant maximè ingenium, eique tribuant comprehendēdi ac intelligendi celeritatē,

simulque agendi promptitudinem & alacritatem, hinc biliosi acres sunt, ingeniosi, celeres, expediti, magnanimi & audaces, hinc anima sicca vel splendor siccus animus sapientissimus Heraclito dictus est.

At contra præstare phlegmaticum temperamentum, hæc ratio videtur comprobare. Mollities enim carnis deliculæ, ingenij bonitatem & prudentiam testatur, ut durities aut crassities hebetudinem mentis, sensuumque imperfectionem, ut docet Aristoteles cap. 9. lib. 2. de anima. At temperamentum phlegmaticum mollitiem carnis inuehit, pituitosi enim sunt carne molliori, delicatula albicante, atque ideo pisces tenelli sunt molles, delicatuli, quia sunt phlegmatici & aquei, & forte an idcirco Spiritus Domini ferebatur super aquas, ut est in sacra Genesi, quia ab aqua siue aqueo temperamento sensus, mens & sapientia perficitur.

Iam verò bilioso & phlegmatico temperamento sanguineum esse præstantius, ex eo probari potest, quod vitæ principis sit conformius, calori scilicet & humiditati, producatque copiosum sanguinem, cumque purum ac dulcissimum, cuius ope actiones omnes animæ naturales, vitales, & animales facile & iucundè perficiantur. Sunt enim sanguinei ad omnia paratissimi; mansueti, amatores, hilares, urbani & ferè ad omnia se se componentis, & accommodantes. Imo & anima ipsa sanguis est, vel in sanguine, ut poëtæ dixerunt ut Critias.

Quod denique temperamentum omnium præstantissimum sit melancholicum, & ad mentis officia, ingenijque excellentiam accommodatissimum docet Aristoteles, experientia demonstrat, ipsaque persuadet ratio; melancholici enim fideliter proposita quæque comprehendunt, discutunt, maturè examinant, iudicant, diu meditantur, constanter retinent, nempe ob siccitatem & caloris iustam moderationem.

Enimverò Aristoteles problem. 1. sect. 30. causam excellentiæ melancholicorum diligentius inquit & explicat, hocque tanquam certum supponit, excellentes & ingeniosos viros omnes fuisse melancholicos, quod cum sit ad humana studia artisque & Philosophiam magni momēti, operæ pretium erit problematis sententiam breuiter explicando colligere, ut exposita ipsius Aristotelis opinione, iudicium nostrum de temperamento excellentiæ, & eo maximè quod ad philosophandum est magis idoneum, interponamus, ac deinde breuiarium Philosophiæ exhibeamus, & quasi alteram templi Delphici columnam præstituamus.

Iudicium & sententia Aristotelis, de Temperamento excellentiæ, ex interpretatione Problematis 1. Sect. 30.

ARTIC. IV.

PRæclara & illustris tota sectio 30. Problematum Aristotelis, in qua scilicet quæstiones scitu dignissimas & curiosiora problemata proponit, exponitque ipse Aristoteles, de iis nimirum rebus quæ pertinent ad intellectum, prudentiam, scientiam artes, ut v. g. quid causæ sit cur homo animalium sit prudentissimum? Cur homines cum ætate sunt prouectiori, & seniores, intellectu & iudicio valeant, dum iuniores, celeriter addiscant? Item cur homini potius quàm cæteris animalibus credendum sit? præterea cur medicus artem exercens consistat in sanitate, neque ulterius progrediatur? Item cur veteres corporum certaminibus, ut pote in ludis Olympicis præmia instituerint aliqua, nullum verò sapientiæ; & alia non pauca. Sed profectò omnium huius sectionis problematum pulcherrimum, curiosissimum ac loeupletissimum est primum, in quo diligenter inuestigat Aristoteles causam excellentiæ temperamenti melancholici hac formula. *ἂν γὰρ πᾶντι ὅσοι φιλοσοφῶσι, ἢ πολιτικῶν, ἢ ποιητῶν, ἢ τέχνης, φαίνεται μελαγχολικῶς ὄντες.*

Quid causæ est inquit, cur excellentes quique viri siue in Philosophia, siue in rep. administranda, rebúsque politicis, siue in poësi, artibusque quibuslibet fuerint melancholici.

Ut problema siue quæstionem soluat, supponit primò, excellentes illos illustréque viros reuera fuisse melancholicos, & probat, quia morbis iis, qui ab humore melancholico procreantur, fuerunt obnoxij, sic Hercules qui fuit vir illustrissimus, fortissimus & heroum præcipuus, Epilepsiæ, quam gignit humor melancholicus (hinc enim melancholici sunt epileptici & contra ut docet Hippoc. 6. epidem.) fuit obnoxius, quia ille melancholicus erat natura, vnde & Epilepsia dicta est morbus Hercules; quem etiam morbum veteres appellauere sacrum, magnum, comitiale; quia sacram Sapientiæ arcem cerebrum scilicet, impetit; quia totum corpus percellit ac prosternit; quia ægros inuadit in comitiis & frequentia hominum.

Definitur autem Epilepsia, conuulsio totius corporis; eaque periodica, id est, rediens ex interuallis, cum læsione mentis & sensuum ab humore melancholico, vel etiam pituitoso, crasso & viscoso, cerebri

ventriculos anteriores obstruente genita, vocaturque vulgò morbus Diui Ioannis.

Sic & Lyfander illustris Lacon vlceribus atrabiliariis & melancholicis interit, Ajax Græcorum fortissimus, post adiudicata Vlyssi Achillis arma, ira correptus, exstaticus euasit, furiosus, atque vt loquuntur, maniacus, ex adustione melancholiz subtilioris cerebrum afficientis. Bellerophon inuictus ille heros ab Homero celebratus, factus etiam est ab affectu melancholico *μωλιόφαντος*, id est, Ofor hominum atque, ciuiliū societatum: nempe quia hi homines vt & alij plerique viri excellentissimi, natura sua erant melancholici; sit enim sepius ex doctrinā medicorum longè certissimā, vt in eos morbos incidant homines, qui vniuscuiusque naturæ & temperamento sunt congeneres. Sed & Empedocles, Socrates, Plato, præstantissimi Philosophi, itemque poëtæ illustriores fuerunt melancholici. Constat ergo excellentes viros fuisse melancholicos, ex hac diligenti enumeratione & quasi catalogo.

Iam vero vt rationem reddat Aristoteles excellentiæ melancholicorum, vtitur eleganti & apposita similitudine & comparatione vini & humoris melancholici, quorum videlicet eadem videtur esse vis & facultas. vt enim vinum liberalius epotum & frequentius varios inducit affectus, morēsque manifestè commutat, prout bibitur largius & crebrius, ita vt potantes modò faciat iracundos, modò humanos, hilares, clementes audaces, atque è taciturnis & frigentibus reddat primò verbosos, loquaces & calidiores, deinde eloquentes & facundos, postea confidentes, tum gradatim aucto calore audaces, contumeliosos, petulantes, insanos, furiosos, stultos, interdum verò reddat lachrymabundos & tristes, interdum amantes, & rei venereæ deditos, interdum anxios, inquietos, timidos, dolentes ac desperabundos, ita vt non pauci post nimium vini potum animo succumbant, sibi que manus afferant violentas; qui quidem omnes vini effectus à calore quidem sunt naturali, sed qui variis modis excitatur, certisque gradibus augetur, ac modò augetur & perficitur, modò minuitur ac detrimentum patitur à vini vario potu; vel etiam à vino naturalis idem calor reprimatur extinguiturque pro varia dispositione potantium, & prout moderatius potant, vel immoderatius, sicque diuersos admodum motus morēsque dissimiles induunt, qui copiosius vinum hauriunt. Ita & variis modis homines afficiunt, commouentque nigra bilis aut melancholica *χρᾶσις*, quæ vt vario modo temperata est, & infusa corpori, vt varios & inæquales gradus fri-

goris vel caloris obtinet; vt à diuersis causis gignitur commoueturque; vt à natura est, vel alimentis, vt aliud impressa est & infusa corpori, aut leuiss affusa, sic & motus affectusque inæquales ac longè diuersissimos inducit, quorum ratio præsertim dependet ab excessu frigoris, vel caloris, à quibus omne existit temperamentum & complexio. Quanquam hoc discrimen est inter naturam siue naturalem melancholiam, & vinum, quod vinum inducat affectus fugaces, & ad breue tempus; natura autem siue naturale temperamentum melancholicum pertinaces ac diuturnos.

Esse autem vinum & melancholiam eiusdem ferè naturæ, & conditionis probat Aristoteles, quia vt vinum præsertim nigrum vel rubrum, flatu mouet, sic & melancholia; vnde melancholici præsertim hypochondriaci flatulenti sunt. Dixi vinum nigrum, quia calidius & corpulentius est albo, licet quorundam opinione album sit veluti mas, nigrum autem siue rubrum, femina. Esso autem vinum flatulentum probat, nō quia calidum sit, oleum enim calidum est, neque tamen flatulentum, sed quia spumofum, spumosa enim flatu continent, ac propterea cum flatulentum sit, & spumofum vinum, maximè vero nigrum, ideo veneris quæ è maris spumâ creditur procreata, vnde dicta fuit *ἀφροδίτη*, cupiditatem affert, ac propterea, eleganter finxere veteres Baccho Venerem fuisse coniunctam. Atque huic vino melancholiam esse simillimam adhuc probat, quod melancholia ad venerem proripet, quia flatulenta est & spumosa; facileque pudenda distendat & flatibus impleat ac spiritu, sine quo res venerea exerceri nō potest. Cerrum enim est flatulenta, esculenta & potulenta omnia; vt phascolos, nucleos pini, fabas, castaneas, pisa; venerem excitare; enimuerò melancholici magnā ex parte ad venerem sunt procliuēs: sed & flatulentos esse melancholicos ex eo probat Aristoteles quod sint plerique duriori cute & venas habeant tumidas ac turgentes: illa enim durities cutis ac venarum tumor à tensione est & flatu, non à sanguinis copia, licet interim & verum sit, non omnes melancholicos durā esse carne aut nigricanti, qua de re alibi.

His ita explicatis vt problema distinctius explicet, variosque motus ac mores melancholicorum recenscat, hoc tanquam certum supponit, humorem melancholicum se se statim in naturam corpusque nostrum insinuare, infundere ac intermiscere, nōque adeò totos suo liquore ac viribus, imbueret: Deinde docet humorem illum siue nigram bilem esse quādam *χρᾶσι* siue temperationem frigidi & calidi, ita vt modò euadat melancholicus humor calidissimus,

modò frigidissimus, cum scilicet aptus sit ex se vicissim excipere & summum calorem & summum frigus, licet suapte natura ac per se sit magis frigidus ut pote terrestris & crassus. Quod illustrat Aristoteles exemplo aquæ lapidis & ferri, quæ omnia licet natura suâ ac per se sint frigida, si tamen vehementer incalescant, ita ut aqua ebulliat, lapis verò & ferrum incandescent, tunc calidiora sint flammâ & carbonibus.

Statuit itaque Aristoteles humorem melancholicum, si in frigiditate modum excedat, inferre apoplexiam & stupores; item reddere ignavos homines, timidos ac meticulosos; quia scilicet hi affectus à frigiditate procreantur; est autem apoplexia repentina privatio motus, sensus, & rationis; cum difficultate respirandi, ab obstructione ventriculorum cerebri quam parit ut plurimum melancholicus vel pituitosus humor. Stupor verò græcis *πάρεση*, est sensus motusque diminutus nervosarum partium proprius, à frigidis humoribus causisque progenitus. Si autem vehementius incalescat melancholicus humor, eum inducere lætitiâ, alacritatem, cantandi cupiditatem, extases etiam seu manias, ebullitiones, itemque eruptiones ulcerum.

Hoc loco appositissimè annotat Aristoteles eam melancholiam quæ aduentitia est, & ab alimentis crassioris succi, à victu quotidiano procreatur, quod referri possunt studia vehementiora, curæ, maioresque sollicitudines scrupulosæ conscientie, exercitia immoderata, vix mores animosque immutare, potius morbos creare melancholicos, puta febres quartanas, affectus hypochondriacos, obstructions lienis, ulcera tibiæ, hæmorrhoides, varices, quàm fixa quædam & diuturna temperamenta inducere. unde insigniter, diu, multumque animi afficiantur.

Hinc apparet non esse hic sermonem de melancholia asciticiâ & ab externis causis progenita, sed de insita & naturali, quam ait Aristoteles producere affectus, morésque omnimodos, & pro diversa sua crassi & inæqua temperatione varios ac differentes; quibuscumque enim, inquit, plurima inest eaque frigida melancholia, ij stolidi sunt, & ignavi; & eiusmodi melancholia vulgò, dicitur asinina; quibuscumque autem plurima & calidior, ij sunt ingeniosi, solertes, expediti, amatores, vehementes, ad iracundiam & cupiditates propensi; quidam loquaces & nugatores; multi etiam, quorum scilicet cerebrum sedem mentis impetit exferuescens ista calidiorque melancholia, morbis corripuntur mentem commouentibus ac perturbantibus, ut sunt extases, manie siue furores & excessus mentis, di-

uini illi raptus motusque; *ἐκθροναίηται*, unde inquit, extiterunt Sybillæ diuinæ illæ ac prophetæ mulieres bacchæ, & οἱ ὕμνοι γὰρ τὰς πάρτις, & omnes qui à Deo inspirati sunt cum scilicet tales evadunt non morbo, sed naturali temperamento, ut pote melancholico. Enimverò Maracus Syracusanus longè excellentior erat poëta cum in extasim quodammodo rapiebatur & diuinum illum furorem ac impetum, ab effervescente scilicet melancholia accensum patiebatur. Tunc enim commota mens & calente illo spiritu melancholico velut exagitata fundebat versus & multos, & pulcherrimos, & facillimè. De imperu enim ac furore poetarum hi versus circumferuntur:

*Est Deus in nobis, agitante calescimus illo,
Impetus hic facta semina mentis habet.*

Item:

*Impetus ille sacer Fatum qui pectora nutrit,
Qui prius in nobis esse solebat, abest.*

Inquit Ovidius.

Sed ut ingenue dicam, temeraria videtur atque etiam erronea Aristotelis sententia vixque excusabilis in vera Christianâque fide ut qui prophetiæ dona, & oracula Sybillarum diuinæque inspirationes hoc loco refert ad vim naturalis temperamenti, eiusque melancholici calidioris, qui error esse videtur in fide Catholica, si absolute & simpliciter intelligatur, qua de re viderint Theologi. Quanquam mirari meritò licet eò audaciæ deuenisse ethnicum Philosophum qui diuina retulerit in naturales causas, & naturam humorumque condiciones præstare docuerit ea quæ vel reuera miracula sunt, vel esse existimantur.

Iam verò, inquit Aristoteles, quibuscumque moderatior in est melancholiæ calor, atque ad certam medioocritatem reductus, ita ut non tam acres fumos emittat, tantòque in animo cicat motus, ijs sanè natura quidem melancholicis prudentia inest maxima, & solertia ingenij, qui licet non sint mente aded emoti, & eleuata ut illi *ἐκθροναίηται*, sunt tamen multis in rebus præstantiores; ut alij quidem in scientiis studiisque litterarum, alij in artibus etiam mechanicis; alij in politica siue reipub, administratione sint excellentes.

Postea docet Aristoteles habitum illum siue temperamentum melancholicum, ut diuersum est, ita & diuerso modo homines afficere circa res periculosas & terribiles ita ut melancholicorum nonnulli audito tristi nuntio, & proposito periculo timeant maximè, si videlicet frigidior sit eorum melancholia quæ timorem per se inducit; metus autem refrigerat: alij sint intrepidi & audaces, si nimirum ille ipse melancholicus humor calidior fuerit, & vehementer

tius efferuescat. Neque verò mirum id esse debere quòd melancholicus humor videlicet pro diuersa sui complexionem modò frigidior, modò calidior, tottàmque diuersos effectus proferat, cum vnusquisque nostrum experiatur quotidie se modò tristem esse & anxium, modò lætum & hilarem, licet causam nesciat, cuius tamen mutationis ratio est inæqualitas, & varia commotio atque agitatio melancholiæ, qua vnusquisque nostrum saltem leuiter est affectus, calore nimirum vel frigore vicissim dominantibus. At in quibuscumque melancholia viget & abundat maximè, altiusque impressa est, siue excedat calore, siue frigiditate; in iis etiam mores insigniter permutantur, secundum diuersitatem complexionis, nempe quia humor melancholicus varius est, inæqualis ac multiformis: atque vt plurimas diuersissimâsque morborum species procreat, sic & magnam morum ingeniorumque inducit varietatem, ita vt melancholicorum species penè sint infinitæ ac inexplicabiles vt Galenus, Auicenna, Medicique alij annotarunt. licet enim in complexione melancholica conueniant omnes melancholici, differunt tamen in specie, gradu, & modo complexionis ac temperamenti; ita vt alij vno excessu peccent, alij contrario, alij medio quodam statu contineantur, sint tamen omnes melancholici, vt homines qui licet conueniant in eo quod faciem habeant, differunt tamen quod aliorum sit pulchra & venusta facies, aliorum deformis, aliorum neutra. In quibuscumque ergo modum aliquem, harmoniâ certâque proportionem ac moderationem obtinuit melancholica complexio, eaq; naturalis, ita vt neque nimium sit frigida, neque nimium calida, in iis excellentia est & præstantia singularis; in quibus autem minime temperata est, sed insigniter excedens, in iis vehementissimi affectus excitantur, vitiosi, extraordinarij. pessimi ac terribiles, vt desperationes, suspensio, mortes voluntariæ, audaciæ, (vt Archelao Regi Macedonum contigit, qui cum esset Alcetæ Regis seruus, & Perdicæ fratris Alcetæ filius illegitimus, ipsum Alcetam incredibili audacia spoliavit regno, imo, & fratrem suum legitimum Perdicæ, & Cleopatæ filium quos crudeliter interfecit,) extases, furores, insanix, confidentiæ, epilepsiæ & conuulsiones terrificæ, quales impostori Mahumeti pseudoprophetæ pessimo melancholico contigerunt. Quanquam & prudenter admonet Aristoteles melancholicos, etiam temperatos posse in vitia morbósque prædictos prolabi & incidere, nisi sibi caueant, rectâque ex medicinæ præceptis viuendi rationem dictâque salubriorem obseruent.

Porro causam voluntariæ mortis, quam sibi inferunt melancholici, refert hoc loco Aristoteles ad temperamentum melancholici insignem refrigerationem, quæ eadem causa est in vinolentis, ebriisue, præsertim melancholicis frigidioribus, quorum quidam se interficiunt: eo quòd animo & calore natiuo deficient propter nimiam copiam vini cuius, scilicet calor vehemens extinguit naturalem; in senibus quidem, sed sæpius & citius in iunioribus, quia vis maior est in iunioribus, vt qui propter ætatis vigorem fortius resistunt; refrigeratio enim senibus non adeo violenta est, cum naturaliter etiam sint frigidi. Quæ autem connaturalia sunt minùs tardiusque lædunt, vnde aiunt medici, morbos congeneres minùs esse periculosos.

Vt autem ex nimio vino sic ex venere nimia tristes fiunt, & imbecilles plerique ob euacuationem benignioris excrementi, nimirum seminis spiritibus turgentis, vnde vis, & robur inest toti corpori, licet interdum è re venerea surgant nonnulli alacriores, ij scilicet qui vnâ cū seminis profusione liberantur serosis quibusdam excrementis, & acribus, itémque molesto calore, & flatibus vnde quies obtingit & solatium.

Sed & melancholia calidior lætitiâ infert vt frigidior mœrorem, quia lætitiâ à calido est, vnde & à vino certa mensura hausto facillè inducitur, vt & spes rerum bonarum quæ etiam propria est iuuentutis, quia iuuentus calidior est ætas, vt diffidentia, & desperatio propria est senectutis, quia senectus ætas est frigidior, cum ipsa senectus nihil aliud sit, quàm caloris natui imminutio ac refrigeratio; atque hæc est causa propterquam pueri, adolescentes, ac iuvenes senibus ipsi sunt lætiores achilariiores, & in spem rerum bonarum propensissimi; nempe quia sunt illi his calidiores. Ita vt non humores duntaxat & corporis humani temperamenta, sed & mores affectusque animi scilicet passionès à caloris & frigoris modo dependant.

Quibus omnibus ita declaratis tandem summam rationum breui epilogo colligens Aristoteles, sic concludit. Eos melancholicos qui naturali temperamento sunt tales, vt eorum complexio, licet alioquin ex se varia sit admodum & inæqualis ob caloris, & frigoris excessum quem subinde excipere potest, indèque variis modis ingenia nostra morésque informare vt vinum; à calido enim, & frigido ingenia morésque formantur ac dependent, ἡγορεῖται γὰρ τὸ θερμὸν ὡς ψυχρὸν μάλιστα τῷ ἐν ἡμῖν ἔστι. redacta sic ad optimam humoris melancholici mediocritatem, eâque contemperacionem, vt cum opus fuerit calidior fiat, itémque frigidior, non tamen in excessu summo

utriuslibet qualitatis, sed in certâ quadam moderatione, & harmoniâ, eos inquam homines esse in omnibus excellentissimos planèque singulares. Atque hæc habet Aristoteles primo hoc probl. sect. 30.

Scholion siue animaduersio ad textum expositi Problematis eiusque conclusionem.

ARTIC. V.

Sapienter quidem, eruditè ac præclare pro suo more Aristoteles de ingenio & complexione melancholicorum, problem. illo primo sect. 30. disseruit, quos docuit pro ipsius humoris melancholici inæqualitate ac differentiis esse etiam anomalos siue varios, & inæquales, vira scilicet, moribus; ingenio, affectibusque valdè dissimiles, nimirum alios ignavos esse, pusillanimes, stupidos, tardos, stolidos, anxios, meticulosos, tristes, desperabundos, atque interdum sibi mortem consciscientes, esse etiam obnoxios morbis quibusdam vt apoplexiæ, epilepsiæ, stuporibus, mœstitiæ, animi angoribus, curis, sollicitudinibus, (qui primus est ordo melancholicorum;) Alios contra securos, hilares, musicæ & cantilenis deditos, acres, ingeniosos, amatores, ad iram & cupiditates propensos, loquaces, audaces, nugatores, furiosos vaticinatores Prophetas, diuinos à Deo inspiratos (qui secundus est ordo;) Alios denique prudentes atque in omnibus singulares & præstantissimos, qui tertius est ordo melancholicorum, Quorum quidem affectuum diuersissimorum causa sit diuersa & inæqualis melancholici humoris complexio secundum caloris, vel frigoris excessum vel utriusque certam cōmoderationem; Ita vt primus ordo melancholicorum peccet excessu frigoris, secundus excessu caloris, tertius autem excellentior habeatur ex eo quod in tanta illa inæqualitate, varietate, & excessu caloris, vel frigoris melancholicum humorem efficiētis, ipse humor sit certa ratione ac proportionē contemperatus, ita vt talium melancholicorum temperamentum modò calidius sit, & vbi oportet, modò frigidius, aut e contra, & vbi semper oportet, idque propter excessum aliquem qualitatis quæ tamen insigniter non excedat bonæ naturæ limites, sitque omnino morbi expertus. Tunc enim exquisitum est ac præstantissimum melancholicæ temperamentum atque ad res magnas accommodatissimum. Enimvero optimum esse maximèque accommodatum ad certa studia, fines & officia melancholicum temperamentum, dum est naturæ conueniens paulò frigidius hinc patet.

Quòd tale temperamentum sit aptum contemplationi, prudentiæ, sapientiæ, philosophiæ, artibus; hinc enim qui frigidiores sunt temperatura sapientiores sunt, vt senes, & ij homines qui calidiores regiones incolunt, ij enim natium internumque calorem habent languidiorem, vt qui dissipetur externo calore regionis calidioris, vt docet ipse Aristoteles sect. 14. Problem. Ideoque motus humorum, & animi remissiores habent. Præterea, optimum etiam esse temperamentum melancholicum, cum est paulò calidius, neque tamen nimium excedens; hinc patet, quòd tale temperamentum aptum sit ad fortitudinem, & strenuitatem bellicam, & consiliorum executionem, resque animosè gerendas, atque ad finem felicemque exitum constanter, & generosè perducendas.

Quòd si fiat vt in vno, & eodem, vt reuera contingere potest; sit modò calidior melancholia, modò frigidior; profecto hoc temperamentum longè optimum erit ac præstantissimum; tam ad contemplandum, siue ad philosophiam, & scientias; quàm ad agendum siue ad res mortales, & bellicas, vicissim scilicet & diuersis temporibus eos ergo qui eam nacti sunt melancholicam complexionem ita contemperatam, esse præstantissimos conclusit Aristoteles.

At sane si iudicium nouum interponere liceat, tamen si sententiam Aristotelis tanquam verissimam ambabus vlnis amplectimur; censemus tamen adhibendam esse micam salis, ad temperamenti scilicet melancholici maiorem perfectionem & excellentiam.

Putamus enim melancholicam illam *χρᾶν* quæ ex calidi, & frigidi contemperatione consurgit, & in qua excellentiæ gloria & primatus consistit, perfectiorem fore, si sanguinis purioris tantilla dulcedine, & bilioli humoris pauco veluti sale condatur. Cum enim melancholicus humor, sit per se austerus & acerbior, nimiumque acer, pungens, vellicans, mordax, idèoque sæpius ferox, is profecto si suauillo ac exiguo saltem liquore sanguinis clarioris dulcescat, fiet temperatior, dilutior & salubrior: cui si præterea subtilioris cholæræ, quasi salis portio aliqua admisceatur, tum demum melancholicæ terrenæ crassities ac limus, grauitasque attenuabitur, emendabitur, fietque ad comprehendendi celeritatem expeditior, & agendi promptitudo, hæc tamen temperatio debet esse eiusmodi, vt humor superabundet melancholicus. hoc igitur temperamento qui præditi sunt, ij sunt præstantissimi, siue in scientiis, siue in republica, siue in artibus, cum excellant ingenii subtilitate, mentis perspicacia, iudicii maturitate, consilio,

prudencia, memoria, animi dexteritate, sintque moribus non adeò efferis, ita ut in quæcunque studia animum intenderint tales melancholici, ibi valeant plurimum, sintque cæteris præstantiores. Ut ergo contrarias rationes pro aliis temperamentis allatas dissoluam.

Sanguineum temperamentum ad vitam confert, & actiones naturales, ut probavit argumentum, articulo tertio supra allatum, sed nimio suo humore obruit animum, ad vitia disponit & inclinat, nocetque acumini sensuum: ut & plegmaticum omnium temperamentorum ineptissimum. Nempe quia obtundit aqueam suam frigiditate calorem nativum, & offuscat mentis aciem plurimis superfluitatibus ac excrementis, unde laxitas & mollires aquea cutis, quæ stoliditatis est comes, indexque hebetudinis. Molliem enim æream incute benè temperatam solam, non aqueam, quæ est à pituitoso temperamento, laudat Aristoteles loco supra in articulo tertio citato, & certè vberiore illam humiditatem ingenio nocere, & sensibus ut docet experientia quotidiana, sic & confirmat vetus Heracliti verbum, splendor siccus animus sapientissimus.

Cholericum autem temperamentum celeres quidem motus inducit, & imaginationem præparat, redditque expeditiorem ad promptè intelligendum & generosè acriterque agendum, at ei temperamento deest iudicii maturitas, firmitas & constantia ad retinendum, quæ excellunt melancholici. Etenim animi acies, & intelligentia à bilioso humore est, inquit Galenus, constantia autem & firmitas à melancholia. Præstat ergo absolute melancholicum temperamentum in quo scilicet proportionè aliorum humorum melancholia abundat, non densa quidem nimis, limosa, sæculenta, neque etiam nimium frigida aut in summo excessu sicca, quasi arida terra, sed quæ calore blando foueatur, claro dulcique sanguine diluatur & dulcescat, tantillaque affusa bile siue cholera attenuetur, ac purpureo colore nitescat, ut scilicet inde puriores sint simulque constantiores spiritus ad sensuum, phantasie, memorie, rationis ac intelligentie officia necessarii, ita tamen ut ipsa semper abundet naturalis melancholia, teneatque humorum aliorum comparatione, principatum; Hoc igitur temperamento ac complexione quicumque præditi erunt quoad functiones, & officia mentis erunt præ cæteris præstantiores & acuratiores.

*Quodnam sit propriè temperamentum ad
Philosophandum magis
idoneum.*

ARTIC. VI.

Melancholicum profectò, ut apparet ex ijs quæ hætenus discussa fuere, & comprobata. Sed cum sint varij gradus & ordines melancholici temperamenti, propter humoris inæqualitatem, variâque caloris, & frigoris moderationes, illud demum melancholicum temperamentum ad philosophiam, scientiâque, & artes magis est idoneum, quod neque calore nimio, neque frigore excedat, sed sit certo utriusque qualitatè moderamine, quasi harmonia quadam, & suavi concentu temperatum, atque definitum; ita tamen ut calorem vno, aut altero gradu vincat frigus: multis autem gradibus superet siccitas humiditatem ob rationes supra allatas. Enimvero senes ideo sunt iuuenibus prudentiores, pollentque iudicio, non ob longam duntaxat rerum experientiam, quæ est τῆς φρονήσεως ὄμμα, prudentie oculus ex l. 6. Ethicor. sed quia sunt frigidiores, siue minus calidi, & sicciores. Sed senes dico non scilicet non decrepitos, aut extremè frigidos, qui cum pituita multa abundant, & phlegmaticis superfluitatibus, sæpe delirant atque hallucinantur, sed virides, vergetos ac crudos, in primo scilicet senectutis gradu constitutos, quos vocat Aristoteles ἀμύχροντας.

Atque hinc intelligitur M. Tullium non satis prudenter, nec ad veram Philosophiam mentemque Aristotelis accommodatè hæc verba pronuntiasse prima Tulcul. Aristoteles, inquit, omnes ingeniosos melancholicos esse ait, ut ego me tardiorē esse non molestè feram. Videtur enim Cicero his verbis melancholicorum temperamentum improbare. Sed reuera tantus Orator tanti Philosophi mentem non fuit assecutus, nec probè satis intellexit aut diiudicavit, ut pote rerum Physicarum, & Medicarum non adeo peritus, discrimina melancholicorum, illud præsertim temperamentum quod in melancholia dominatur, certam harmoniam iustamque commoderationem qualitatū nanciscitur, quod dicimus sapientiæ, virtutum, scientiarum, artium, & meliorum ingeniorum esse temperamentum, adeoque ad philosophandum magis idoneum. Quæ est doctrina Aristotelis in exposito problemate. Et certè id ipsum ratio manifestè conuincit, sic enim licet ratiocinari.

Illud temperamentum, de naturali loquor,

quor, ad philosophiam, scientias, animiq; opera omnia magis est idoneum, quod animum mentemque præparat, meliusque disponit ad intelligendum subtilius, iudicandum maturius, agendum prudentius, efficiendum rectius, certius & expeditius, siue ad perfectiorem veritatis comprehensionem, virtutis cultum faciliorem, & artificiosorum operum dexteritatem maiorem; hæc enim sunt officia finisque philosophiæ tam theoreticæ quàm practicæ, & poëticæ siue artium quarumlibet: Atqui melancholicum temperamentum est eiusmodi, illud nempe quod à nobis est designatum, & certa illa qualitatibus mediocritate definitum, in quo videlicet non est excessus, ab eo si quidem temperamento spiritus gignuntur subtiliores, & constantiores, redditurque humorum & sanguinis massa temperatior, & quietior; unde ingenij subtilitas, phantasie viuacitas, mentis solertia, intelligendi promptitudo, ratiocinandi dexteritas, iudicij maturitas, laboris patientia, animi pathemata moderatio, & maior propensio ad officia prudentiæ, tam politicæ quàm priuatæ; ad virtutes honestamque vitam, & consilia meliora; imò & ad fortiter strenuèque agendum, operaque artis maiore cum industria & sagacitate perficienda, ut ipsa etiam probat experientia; totque & tam illustres viri testantur: qui quia melancholici sunt, vel fuerunt, in illis omnibus prædictis dotibus excelluerunt: Ergo temperamentum melancholicum sic temperatum & naturale, ad philosophiam scientias artesque omnes magis est idoneum.

Sed cum longè latèque pateat temperamenti illius melancholici amplitudo, & potestas, plurimisque obtineat differentias & gradus diuersissimos; sint verò præterea philosophiæ partes, scientiæ artesque admodum differentes, quæ idcirco ingeniorum ac temperamentorum varietatem aliquam ad sui perfectionem requirant, non est adeo facile statuere, ad quam præcipuè partem philosophiæ, & ad quam specialem scientiam, artemve profitendam, hoc vel illud temperamentum melancholicum sit magis idoneum. Quod tamen interim magni est ad hominum vitam momenti, & ad perfectionem scientiarum, & artium facile comparadam, ut videlicet unusquisque ei scientiæ artiue obtinendæ diligentius ardentiusque incumbat, quæ ei ex ingenio, naturali que temperamento ac propria indole magis respondeat, situe conformior, atque ut nihil inuita faciat discatue Minerva, sic enim fiet ut facile euadat in scientia artiue, suo genio ingenioque & naturæ consentanea præstantissimus ac felicissimus. Hæc siquidem ratio est propter quam

Tom. I.

eligi debeant auditores, eorumque exploranda ingenia scrutandaque, propterea enim Plato ut ex eius Tymæo constat, dum arcana quædam philosophica documenta, & à vulgi sensu, communique opinione remotiora aggredieretur exponere, discipulos solebat eligere magis idoneos, qui scilicet meliori indole nati essent, ac ingenio subtiliore præditi, ut enim,

Non omnis fert omnia Tellus,

Nec terra ferre omnes omnia possunt.

Fluminibus salices, crassique paludibus al-
ni

Nascuntur steriles, saxosis montibus orni,
Littora myrtæis latissima, denique aper-
tos

Bacchus amat colles, Aquilonem & frigora
taxi,

Diuisa arboribus patriæ, sola India nigrum
Fest ebennum, solus est thurea virga Sabais.

Lib. 2. Georgic.

Neque ex quolibet fit quidlibet, sic neque cuius arti aut scientiæ ingenia quævis paria sunt, aut satis accommodata. Neque è quouis ligno fit Mercurius, nimirum quia certissimum id habetur in tanta animorum ingeniorumque varietate ac differentiis, quæ in variis hominibus obseruantur, vnam duntaxat ingenij differentiam, in vno homine præcipuam eminere, ac peculiariter excellere, raro enim fit ut duas vel tres ingeniorum differentias, ut pote oppositas aut dissentaneas, in vno homine naturâ coniungat, sicuti etiam fieri non potest, ut vnus idemque homo & respub. eiusdem partis, oppositis ac differentibus constet temperamenti.

Quod si vnica sit, eaque singulariter & eximia in vno homine ingenij differentia, siue naturalis quædam optimaque propensio ad aliquod mētis opus rectè perficiendū, erit profectò etiam inter artes, scientiasque tam varias tamque multiplices vna aliqua præcipua, cuiusmodi ingenij gradus & differentia, siue dispositio naturalis erit magis accommodata, nō autem plures. Adeo ut si vnā illam artem capeßat ita probè dispositum ingenium, futurum sit ut in eâ facile excellat, alioquin si alias artes studiaque confectetur, genio ingenioque suo minùs accommodata, oleum & operam perdet, aut saltem minùs proficiet, nec excellet vnquam, ut idcirco vix probare possim quod vulgò iactatur in scholis Philosophorum, si adolescens vel iuuenis non est auditor idoneus philosophiæ moralis (quod notauit Aristoteles 1. Eth.) faciendus est, vix enim ac ne vix quidem fortassis, etiam adhibita arte idoneus auditor Ethices poterit esse, aut fieri iuuenis, quia caret usu & experientia rerum humanarū & moralium; ac præterea suis cupiditatibus facile obtem-

D

petat quæ sunt impedimenta non leuia philosophiæ moralis cum fructu saltem obtinendæ, & ex prudentiæ rectæque rationis moderamine ac virtutis cultu in salutarem praxim reducendæ. Et certè inter doctos celebresque viros, alij excellunt magis in Theoreticis scientiis, alij in practicis. Atque id non rarò contingit, vt qui rerum præclarissimâ quadam cognitione ac Theoriâ excellunt, faciliè torpescant & hallucinentur, peccentq; in ipsâ actione & praxi, Neque adeo apti sint & à natura dispositi ad agendum, aut saltem minùs ad ipsam praxim idonei; Et contra, qui in practicis excellunt, resque gerunt optimè, minùs in Theoriâ excellent, nec adeò docti, scientes & intelligentes euadant.

Ac propterea perspicere oportet imprimis ac diligenter expendere an sint ingenia nostra ad contemplandum, an ad agendum paratiora, hæc enim duo, agere scilicet & contemplari non parum à se inuicem distant. Imò adeò sibi mutuò repugnare videntur, vt constituent diuersa vitæ genera, theoreticum scilicet & practicum, siue vitam, vt aiunt, contemplatiuam & actiuâ, quod manifestè indicat requirere hæc duo vitæ genera ingeniorum ac temperamentorum varias præparaciones ac dispositiones. Nempe quia vita contemplatiua & vita actiua in suos fines differentibus modis feruntur ac tendunt, diuersisq; propterea vtuntur mediis, instrumentis ac inclinationibus; itavt illa quidem quiete gaudeat, otio & studiis, adeoque & libris profundâque cogitatione, & solâ contenta sit cognitione, quærâtque non opus, externum saltem ac popolare, sed solitudinem ac secessum; iuxta illud Poëtæ, Scriptorum chorus omnis amat nemus & fugit vrbes. Et illud aliud, Carmina secessum scribentis & otia quærunt: hæc autem actiuosa scilicet vita in motu & negotio externâque actione cum aliis hominibus versetur, societates amet, totâque curis ac negotiis siue publicis, siue priuatis addicta sit & occupata, scilicet diuersitatis huius causa est, quod perfectiùs viuat & operetur iucundiùs in actiuosa vitâ is qui ad eam naturali ingenio procliuus est: & contra in contemplatiua, is qui amat ferriurque naturali impetu ad sapientiam philosophiamque theoreticam. Atque idcirco sapienter anteponit Aristoteles 1. Met. expertos scientibus & doctis, quoad ea videlicet quæ ad praxim & actiones pertinent, vbi ait expertos quos vocat ἐμπειροὺς magis & sæpius id quod intendunt consequi, quam sciētes tantum, qui scilicet rationem duntaxat teneant & causas norint, ἀνεὺ τῆς ἐμπειρίας sine experientia vlla. Et causa est, inquit, quod experientia sit rerum singularium, ars autem siue scientia sit rerum vni-

uersalium cognitio, αἱ δὲ πράξεις, καὶ αἱ γνώσεις πᾶσαι πρὸς τὸ κατ' ἐξαίρετον εἶσι. Actiones autè & generationes omnes sunt circa singulare, non enim is qui medicinam facit, inquit ille ipse, curat sanare hominem inuisum, sed Calliam, aut Socratē, siue hunc & illum particularem hominem. Itaque si quis doctus quidem fuerit rationemve teneat, careat autem experientia, itavt vniuersale quidem documentum scientiæque inuisum habeat, ignoret autem particulare sub illo vniuersali contentum πᾶσι διαμαρτύνεται τῆς θεραπείας, sæpe aberrabit à sanando, ἡ ἐξέπειρος γὰρ τὸ κατ' ἐξαίρετον μάλλον, quia id sanabile est quid particulare magis. Quæ tamen Aristotelis sententia intelligi debet de sciente tantum, & de experto tantum. In curandis enim morbis experti licet minùs docti, sanant non rarò felicius, licet non tutò semper, quia experientia, teste Hippocrate 7 aph. sect. 1. fallax est, nisi videlicet sciētia fulciatur; quam qui sciunt tantum & omni carent experientia; alioqui exactè & perfectè medicinam faciunt ij, qui scientiam simul cum experientia coniunctam habent, cum teste Galeno scientia & experientia duo sint medicinæ crura & adminicula, quoniam si deficiat alterutrum, claudicat Medicina, terramque multis implet erroribus & cadaueribus.

Ex his colligitur patetque satis ad varias artes & scientias, imò & ad theoriam & praxim, ad tempus & bellum ingenia diuersissima requiri, adeoque & temperamenta varia, naturalesque inclinationes prorsus differentes: vt nimirum cum dignitate, facilitate & excellentiâ maiori artes & scientiæ possideantur & exerceantur. Sic enim verissimum illud est quod vulgò iactatur. Non omnia possumus omnes, supple excellenter & faciliè, nam alioqui certum est, vel mediocre ingenium in quamcumque artē scientiæve inclinet incumbatque gnauiter & generosè, tandem improbo assiduoque labore posse aliquos excellentiæ gradus obtinere, sed non (saltem respectu quarumlibet artium indiscriminatim) cū tanta facilitate, felicitate & eminentia, de qua hic sermo est, & ad quam idcirco obtinendâ requiratur certum aliquod cōueniensque naturæ temperamentum, & inclinatio.

Sic enim propterea docuit Aristoteles c. 7. lib. 7. Polit. & problem. 1. 8. 15. 16. sect. 14. diuersos esse mores, diuersa ingenia, studia, formas etiam, artes virtutes & vitia Europæorum, Asiaticorum; Græcorum; siue Septemtrionalium hominum, Meridionalium & mediorum, siue eorum qui medias regiones inter Septemtrionalē & Meridionalem incolunt, quòd scilicet ij omnes cōstent temperamentis differentibus, itavt in aliis abundet nativus calor, in aliis deficiat,

fitque languidior, in aliis temperatus sit, & ad certam redactus mediocritatem.

Europeos enim, & qui frigidas regiones incolunt, ut Septentrionales, esse animosos id est fortes, iracundos, generosos, audaces, bellicosos, sed imprudentes, temerarios, neque ita pollere iudicio, intelligentiâ, ingenio, neque etiam florere scientiis & artibus, nempe quia calidiore sunt temperamento & sanguine, humoribusque feruidis abundant, ac spiritibus nimium exagitatibus ob antiperistaltin siue obsessionem frigoris regionum Septentrionalium, cuius scilicet vehementia & excessu intus regreditur recurritque natiuus calor, & se se colligit in viscera partesque internas, fitque sic feruidior, fortior & vehementior. Hinc enim caueat & loca subterranea ac profundiora hyeme calent magis, imò & ventres nostri hyeme sunt calidiores ut docuit Hippocra. in aphorismis ideoque sunt coctiones meliores ac perfectiores, adeo ut tunc liceat multum comedere, non multum bibere, ut ætate contrâ, ob causam contrariam,

Sed & ratio altera ob quam non sint adeo ingeniosi & prudentes, neque etiam excellent scientiis Septentrionales, ea est, quod in frigidis ac Septentrionalibus regionibus aer, & cælum non raro crassius sit, & nubibus plerumque infestum, unde cibibus potusque crassior, nec satis purus aut tenuis, itemque spiritus ex aëre, aut sanguine geniti, turbidiores sint, nebulosiores, nec satis lucentes, clari & subtiles, quales ad philosophiam, prudentiam, ingenium & literas requiruntur; iam verò Asiaticos, & Africanos vel Meridionales ingenio, prudentiâ, artibus, scientiis, & sapientiâ plurimum valere, sed esse ignavos, imbecilles, timidos, molles, effœminatos, lasciuos, ideoque perpetuò aliis populis fortioribus, bellicosisque Imperatoribus ac Regibus parere, seruire, esseque subditos, ut pote Europæis & Septentrionalibus, qui bello armisque natura sunt aptiores. Hinc enim est quod Septentrionales natura suâ bellicosi gladium terræ infixum adorent, ut annotavit Solinus; & contra Africani ac Meridionales natura sua molles, effœminati ac libidinosi Venerem venerentur, cui dediti sunt ac procliuēs; unde & polygamia vtuntur pluresque habent uxores, quas magna diligentia magnaque zelotypia custodiunt, in quam curam propterea adhibent Eunuchos ut de Turcarum Principe constat, qui greges puellarum venustissimarum sibi iubet ab Eunuchis asservari. Cum interim Septentrionales ut pote multo castiores obseruent monogamiam; ita ut vni viro uxor una sufficiat, inquit Cornel. Tacitus, Imò & pluribus, ut Iulius Cæsar in suis Comment. annotauit, adeo ut rata sit, imò

Tom. I.

nulla inter Septentrionales zelotypia, apud quos, ut annotauit Munsterus, viri & feminae simul & cum alienigenis exterisque viris nudi ingradientur in balnea. Rationem igitur ob quam Meridionales ut Asiatici prudentes sint & ingeniosi, sed ignaui, & timidi, eam esse constat, quod degant in cælo calidiore, unde fit ut sint exsuccidi & paruo corpore ac imbecilliore, ut Septentrionales magno, & robustiore, nempe quia Meridionales cibo vtuntur parciori, ac tenuiore, suntque magis sobrii, quam Septentrionales natura voraces, & famelici; aeremque iidem Meridionales inspirant subtiliorem ac defecatiorem, vno verbo quod sint illi temperamento frigidior, id est, minus calido, cum eorum natiuus calor calore extraneo, qui in regionibus illis meridionalibus viget feruetque, facile dissipetur, & à visceribus partibusque intimis euocatus dispergatur, sicque elanguescat & imminuatur.

Medios denique homines ut sunt Græci, qui inter Europæos & Asiaticos medijs sunt, regionesque non nimis calidas, nec nimis frigidas incolunt, sed temperatas, virtutis amborum extremorum esse participes, ideoque simul fortes & animosose esse, itemque ingeniosos ac prudentes, scientiisque idoneos, unde factum est ut Græci, inquit Aristoteles 7. Polit. semper liberi sint, & reipub. suam optimè administrent, ita ut si vnam Politiam seruarent, facile possent gentibus omnibus dominari.

Sed ut dicam obiter, quod Græcis suis attribuit Aristoteles, id non probat, nec credit M. Tullius, qui Romanis solis, sapientiae, scientiarum, eloquentiae, ingenij & armorum, virtutisque ac generositatis bellicae gloriam famamque censet attribuendam, ut sic suæ quisque genti fauere plus fortassis æquo videatur, & quid de se non dicent Galli, Germani, Hispani, & ceteri?

Quicquid tamen sit de Græcorum aut Romanorum gloria, id semper verum manet, ingeniorum morumque varietatem à conditione, & modo naturalium temperamentorum, calorisque potissimum, aut frigoris excessu, vel mediocritate maximè dependere. His igitur ita constitutis, cum satis superque fuerit demonstratum à qualitatibus primarum contemperacione & dispositionibus temperamentisque naturalibus, hominum ingenia moresque dependere; ut & hos & illos populos gentesque, ad hæc vel illa ingenia, libenter artesque esse procliuiores, ita ut alij excellent in quibusdam, deficient in alijs, & contra, sicque varient pro varietate temperamentorum, ita & singulos homines particularibus sumptis, & in indiuiduo, ut loquuntur

D ij

Logici, prout his vel illis atque in tali gradu definitis constant temperamentis ad hæc vel illa studia artēque magis esse idoneos; statuere nunc oportet de particularibus singulorum temperamentis, & solerter distinguere ac diiudicare quænam sint temperamenta illa particularia, quæ ad has vel illas philosophiæ partes & scientias, artēque magis sint idonea præsertim cum ut ex ante dictis constat, singulis temperamentis singulæ respondeant, artes, scientiæ, vitæque conditiones, non secus atque singulis sensibus respondent singula obiecta sensibilia, ipsorum videlicet sensuum organis potentia ac temperiei consentanea, ut visui visibilia, lumen scilicet & color; auditui voces & soni, sine audibilia omnia; olfactui odores, gustui sapor, tactui qualitates tactiles, tam primæ, ut calor, frigus, quàm secundæ, ut durities, mollicies asperitas, politices, & cæteræ. Sed quia temperamentorum eiusmodi alia sunt magis generalia, alia specialia, aut minùs generalia, de generalibus primò dicendum.

Decreta generalia de Temperamento excellentia.

ARTIC. VII.

Absolutè loquendo, ad excellentiam quamlibet temperamentum melancholicum magis est idoneum quàm aliud quodlibet; sed temperamentum dico melancholicum illud quod suis notis & conditionibus fuit à nobis supra definitum, atque etiam ad mentem Aristotelis. Huius decreti confirmatio pendet ex superioribus, nec pluribus eget argumentis.

Secundum Decretum. Cum philosophia generatim sit duplex, theoretica scilicet & practica, ad utramque in gradu perfectionis obtinendam, diuersa requiruntur temperamenta melancholica, gradibus videlicet quibusdam inter se distincta. Nempe quia diuersi sunt modi, diuersa media, diuersa instrumenta, diuersique fines utriusque philosophiæ, ergo ad utramque vel utramlibet requiruntur diuersi saltem ordines, & gradus temperamenti melancholici. Nempe quia ad vnā artem, vnumque vsum & finem excellenter comparandum, etiam vnicum à natura tributum est temperamentum præcipuum, ingenijque eximia quædam differentia, ut constat ex antedictis. Natura siquidem ad singulos vsus, officia & fines, etiam singula facit instrumenta, ὅθεν ποῦ πρὸς οἷον χαλκὸν ποῦ τῷ δὲ φέρει μὲν χαλκόν, & nihil facile parce ac tenuiter, ut fabri ferrarij delphicum gladium cuius erat vsum ad mactan-

das victimas, & ad plectendos nocentes ac reos.

Decretum 3. Ad philosophiam theoreticam siue scientias contemplantes, vitamque contemplatiuam atque adeo ad eas artes, studiaque omnia, quæ cognitionem altiore profundiorēque meditationes desiderant, ratiocinationes, & intellectum iudiciūque maius, magis est idoneum temperamentum illud melancholicum, quod declinat à calido, estque paulò frigidius. Probo sic, Illud enim temperamentum ad theoreticam philosophiam vitamque contemplatiuam magis est idoneum, quod animi motus facilius compescit cōponitque; & mentem disponit magis ad benè contemplandum, sciendum, sapiendum: atqui temperamentum melancholicum paulò frigidius siue minus calidum est eiusmodi; compescit enim facilius, componitque motus animi, & mentem disponit exactius ad benè contemplandum, sciendum, sapiendum; Ergo temperamentum melancholicum paulò frigidius ad philosophiam vitamque contemplatiuam magis est idoneū Maior propositio huius syllogismi certissima est ac per se nota, nam ad bene contemplandum oportet imprimis animum esse quietum, tranquillum ac probè dispositum & à curis perturbationibusque liberum, imò & vitiis, iuxta illud S. Scripturæ. In maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Deinde necesse est mentem ritè esse dispositam ad officia contemplandi, ut scilicet expeditius faciliusque veritatem cōprehendat, probè intelligēdo, subtiliter ratiocinando, maturè iudicando, patienter examinando, appositè distinguendo. Qui enim ad hæc omnia probè dispositus fuerit, optimè se habebit ad philosophiam cōtemplatiuam, studiaque grauiora. Et reuerā matutinæ contemplationes studiaque ad auroram meliora sunt & vtiliora, quia nimium animus magis est compositus & quietus propter ipsam sanguinis & humorum quietem ac moderationem. Vnde illud, Aurora Musis amica, & illud Aristotelicum ex sect. 3. problem. 5. Manè facilius discimus, memoriaque perficitur. Minor autem propositio omnino est indubitata, ut enim commouetur nimium animus, ipsaque mens quodammodo concutitur & exagitur calidioris sanguinis, bilisque igneæ dominatu, vnde fumi & vapores plurimi ac feruentes in cerebrum efferuntur, spiritusque gignuntur fugaces, nimiumque vagi ac tumultuantes, qui idè cogitationes meditationesque philosophicas perturbant & confundunt, cum bilis ignem imitetur qui in perpetuo est motu: sic animus idem mēque sit trāquillior & sui magis compos dum

gaudet frigidiore temperamento quod nimium reprimat, sedatque celeriores animi motus, nimiumque præcipites, impediendo scilicet vaporum ascensum fumorumque plurimorum & sanguinis humorumque feruorem aut agitationem extinguendo, vel moderando, ipsosque spiritus nimium vagos & mobiles sistendo, constanterque reddendo, adeoque aptiores ad intelligendum & sapiendum. Propterea enim iactatur vetus illud verbum, animus sedendo fit vegetior, id est dum tranquilla mens est, nec villo motu distracta; Atque adeò infantes aut pueri non sunt adeò apti ad disciplinas, præsertim verò inepti sunt ad scientias studiaque philosophica, & grauiora, vt notauit Aristoteles lib. 6. eth. quia puerorum mentes exundanti ac præcalido humore qui perpetuò agitur, quodammodo concutuntur; mentis autem tranquillitas est à moderatione caloris, imò & à frigidiore temperamento. Idcirco enim senes prudentiores sunt, & consiliis aptiores, valentque plurimum iudicio & intelligentia qua superant iuniores, vt notauit Aristoteles problem. 5. sect. 30. Licet iuniores discant celerius, vt pote puberes & adulescentes, quia inquit eodem loco Aristoteles, eâ ætate pauca tenentur, vixque aliquid sciunt, quo autem plura sciuntur, eò pauciora possunt addisci, ideoque senes discunt tardius quia multa iam sciunt, licet intelligant perfectius. Itaque ad philosophiam theoreticam & cognitiones excellentiores, melancholicum temperamentum frigidius minusve calidum magis est idoneum, & ceterè causam hanc affert Aristoteles, vbi locis supra citatis decernit de ingenio, moribusque Meridionalium, Septentrionalium, & Græcorum. Nimirum idcirco Meridionales & Asiaticos esse prudentiores, ingeniosiores, sapientioresque ipsis Septentrionalibus, quia sunt temperamento frigidiore, minusque abundant calore, quàm Septentrionales, quia videlicet natiui eorum calor dissipatur caloris externi qui Australes regionesurit, excessu ac vehementia.

Quotquot igitur exstabant adolescentes, iuuenes, viri qui tali temperamento præditi videbuntur, scilicet ritè temperato, ita vt declinet in frigidum magis quàm in calidum, illi omnes erunt ad philosophiam theoreticam magis idonei, & ad eas artes, quæ studia longiora meditationesque requirunt attentiores, discendique patientiam.

Quartum Decretum, Ad philosophiam practicam, vitamque actiuam, & ad artes eas, quarum finis est actio, vel opus externum, corporisque labor; imò & monitoria, colloquia atque consuetudo cum hominibus, cum quibus scilicet, vel contra

quos agere quoquomodo, oportet, melancholicum illud temperamentum ritè temperatum magis idoneum est, quod in calidum potius deuergit quàm in frigidum. Probat, Illud enim temperamentum ad practicam philosophiam, vitamque actiuam, artes, negotiaque gerenda magis est idoneum, quod ad agendi facilitatem, promptitudinem, alacritatem & constantiam magis confert; atqui temperamentum melancholicum paulò calidius est eiusmodi. Agendi enim vis, promptitudo & constantia à calore est, eoque vegeto ac viuidiore, vnde scilicet animus & sanguis incitantur, spiritusque fiunt expeditiores & paratiores ad operandum, frigus enim reddit ignauos, inertes, timidos, taciturnos & imbelles aut saltem frangit, remittitque agendi efficaciam & energiam, ergo ad philosophiam vitamque actiuam, temperamentum illud paulò calidius erit magis idoneum, quàm paulò frigidius. Et certè pro diuersis vitæ generibus requiruntur diuersa temperamenta, vt notum est ex supradictis: atqui vita contemplatiua & actiua creant constituuntque diuersa vitæ genera, vt notum est: ergo si ad contemplatiuam requiritur temperamentum paulò frigidius; ad actiuam paulò calidius erit magis idoneum, ex lege contrariorum. Contraria enim, contrariis; diuersa, diuersis conueniunt, & contrariorum, contraria sunt iudicia.

Quintum Decretum. Vt philosophia theoretica scientiarum contemplantes inter se differunt, sic & temperamenta minus, vel magis frigida, & gradibus quibusdam distincta, pro modò contemplationis, & rerum contemplabilium varietate requirunt; probatur. Vt enim se habent scientiæ sic & se habere debent temperamenta illis in statu perfecto ac excellenter obtinendis respondentia. Ergo sicuti scientiæ contemplantes studiaque & cognitiones à se differunt, sic & à se differre debebunt temperamenta ad has vel illas magis idonea, quod est per se clarissimum.

Sextum Decretum. Vt philosophia actiua scientiarum practicarum artes & disciplinae in praxi & actionibus externis, negotiis, operibusque occupatæ à se inuicem differunt, sic & temperamenta paulò calidiora, semper tamen melancholica, sed gradibus quibusdam secundum magis & minus distincta requirunt. Huius decreti ratio eadem est cum ratione superioris, nempe quia temperamenta debent scientiis artibus, studiis, negotiisque esse accommodata; atqui philosophia vitamque actiua & scientiarum practicarum artesque, differunt inter se, ergo & temperamenta ad eas idonea, eodem modo differunt inter se.

*Decreta specialiora de Temperamentis ad
certas scientias & artes accom-
modatoribus.*

ARTIC. VIII.

EX generalibus decretis hæc ferè sequi
ac colligi merito possunt specialia de-
creta ad singulas penè scientias, certaque
studia & artes pertinentia.

Primum speciale decretum est eiusmodi.
Temperamentum ad Dialecticam magis
idoneum debet quodammodo mixtum es-
se ex calido & frigido cum siccitate, sed fri-
gido magis, probatur, Dialectica enim ars
est siue scientia organica, & practica sum-
pto nomine practicæ generalius, quatenus
significat actionem directam vel dirigibi-
lem siue sit mentis, siue voluntatis, est enim
Dialectica ad mentis actiones dirigendas,
& conficienda Logicæ opera, ut pote de-
finitiones, diuisiones, Syllogismos, Me-
thodos; itémque ad subtiliter & animosè
disputandum comparata; Ergo requirere
temperamentum partim sub calidum pro-
pter acres illas subtilioresque disputatio-
nes, quæ promptum & expeditum inge-
nium, adeoque bile aliqua incitatum, po-
stulant: cum bilis suapte natura calida ad
celeritatem cogitationum, & ad pugnan-
dum argumentis, siue verbis ut & armis,
valde conferat, & ad comprehendendi,
obiiciendi, arguendique promptitudinem;
partim frigidum, atque illud paulò magis,
propter iudicandi facultatem, & veri à
falso discernendi peritiam, ipsasque men-
tis functiones, quæ cum ad contemplan-
dum magis pertineant, temperamentum
etiam Philosophiæ contemplatiuæ, quod
est paulò frigidius, magis exigunt.

Secundum decretum Speciale tempe-
ramentum ad Mathematicam, Physicam,
& Metaphysicam siue Theologiam natu-
ralem magis idoneum, est melancholicum,
ità contemperatum ut sit paulò frigidius.
Probatum, quia hæc omnes scientiæ theore-
ticæ sunt. Ergo temperamentum ad illas
idoneum, debet esse paulò frigidius; ni-
mirum ut sit animus quietior, quies enim
requiritur ad contemplationem. Hinc
non datur alteratio ad virtutes & scientias;
quia alteratio (ut calefactio & refrigeratio)
est motus, neque anima mensue dicitur
alterari, cum scientiam acquisiuit, sed per-
fici. Et tantum abest ut sit motus ad scien-
tias, aut in parte intellectiuâ animæ sit al-
teratio; quin potius otio & quiete, ac seda-
tis perturbationibus anima fit sciens ac pru-
dens, inquit Aristoteles cap. 3. lib. 7. Phys.
Hinc ebrij, pueri, ægrotantes, scientiæ va-

care non possunt propter humorum agi-
tationem, ac motum, qui motus à calore
est.

Tertium decretum. Speciale tempera-
mentum ad theoreticas scientias licet de-
beat esse paulò frigidius, minus tamè fri-
gidum conuenit Mathematicæ, frigidius au-
tem Physicæ ac Theologiæ siue Metaphy-
sicæ. Probatum, Mathematica enim præ-
sertim requirit ingenij subtilitatem ac
promptitudinem, vimque imaginandi vi-
uam & expeditam; atqui ad subtilitatem
ingenij, viuamque imaginationem non
conferre temperamentum adeò frigidum;
imò paulò minus, propterea enim docuit
Aristoteles cap. 6. lib. 6. Ethicor. Iuuenes
posse quidem fieri Geometras & Mathe-
maticos, & in talibus euadere sapientes,
id est doctos, & eruditos; at prudentes fieri
non posse. Sed & eodem loco docuit, pue-
ros posse reddi Mathematicos, non autem
sapientes aut Physicos; quia nempe res
Mathematicas abstractas à materia facilius
comprehendunt ac diiudicant, Physicas
autem minimè: quia cognitio rerum Phy-
sicarum experientiam & vsum requirit,
quo carent pueri; atqui pueri & iuuenes
non sunt frigido temperamento, quare i-
doneum satis ad Mathematicas tempera-
mentum non necessariò erit adeò frigidum,
ad Physicam verò & Metaphysicam con-
ferret frigidius, quia hæc scientiæ vsum, &
experientiam, iudicium, longasque & ex-
positas auditiones ac cõtemplationes attentis-
simas requirunt, propter rerum difficulta-
tem, sunt enim Physica & Metaphysica
difficiliora Mathematicâ & operosiora;
quod faciliè intelligi potest ex veterum
philosophorum consuetudine, ac ordine
quem seruabant in pertractandis philoso-
phicis scientiis, etenim, ut nihil dicam de
aliis, ipse Plato discipulos Mathematicæ
ignaros, & qui se prius in Geometriæ pul-
uere non exercuissent, arcebat à suæ phi-
losophiæ Gymnasio inscriptâ Academix
foribus hac verborum formulâ: *μηδὲ γὰρ
μέτρητος εἶναι*.

Nemo Geometriæ ignarus ingrediatur,
Propterea enim vocabat idem Plato lib. 7.
de Repub. Mathematicas artes *πονη-
δίας*; quali priores institutiones quibus ado-
lescentum animi ad Physicas, grauiorésque
scientias ut pote Physicam & Theologiam
siue Metaphysicam instrui deberent ac præ-
parari.

4. Decretum. Disciplinæ & artes in no-
titiis grauioribus, attentionibus studiis, pru-
dentia officijs, mentisque contentione oc-
cupatæ, ut Medicina, Ethica, Politica, ars
Poetica, Rhetorica, siue oratoria, iurispru-
dencia, ars pingendi, quatenus theoriæ siue
accuratæ cognitioni studiisque vacant, re-

quirunt temperamentum melancholicum paulò frigidius ad sui consecutionem faciliore & felicior. Probat, Officia enim prædictarum artium requirunt studia attritiora, quæ non nisi cum otio & quiete & animi tranquillitate, diuturno labore, vñ, experientiaque perfici queunt. Atqui hæc requirunt frigidum magis quàm calidum temperamentum, ut de Physica, Metaphysica, & Mathematicis dictum est, licet alioqui artes illæ practicæ sint, & ad adiuuam vitam pertinentes. Nempe quia in scientiis practiciis duo spectari debent, ipsa imprimis cognitio, siue theoria rerum ad eas pertinentium, ut in medicina cognitio siue theoria corporis humani, elementorum, temperamentorum, partium, humorum, spirituum, actionum, facultatum, quæ in homine sunt, quæ pars medicinz dicitur Physiologia; imò & cognitio morborum & symptomatum, rerumque salubrium, insalubrium & neutrarum. In arte oratoria, cognitio factorum, causarum, rerumque, de quibus dicere oportet ex præceptis bene dicendi. In Dialectica cognitio modorum siue formularum differendi, definitionum diuisionum, argumentationum, & methodorum. In arte Imperatoria & militari, cognitio rerum bellicarum, gentium, locorum, personarum, temporum, annorum, & præceptorum bene feliciterque gerendi belli, & ipsa consilia militaria. Deinde in iisdem scientiis practiciis & artibus considerari debet, vsus, praxis & exercitatio siue executio præceptorum, ut sunt in scientia militari, fortiter pugnare ac tepesliuè; in Dialectica bene disserere; in Medicina perite prudenterque mederi, ægros monendo, consolando, hisque consulendo, & consentanea remedia præscribendo & præparando, & applicando. In Oratoria & Iuris prudentia siue causidicina causas agere, orationem habere, docere, mouere, delectare, persuadere. Posita enim hæc distinctio facile est quæstionem soluere & obiectionem diluere, quæ fieri potest. Certum enim est, ad theoriam & cognitionem perfectiorem rerum, quarumlibet, & ad prudentiæ officia temperamentum paulò frigidius magis esse idoneum; ad praxes autem, vsus, operationes, & exercitia artium paulò calidius, sit ergo

5. Decretum; Scientiæ artésque practicæ & studia ac disciplinæ omnes quæ ad vitam actiuam pertinent, & ad actiones mortales externalque referuntur, ut Theologia practica, quæ in fidei mysteriis explicandis, (de Theologia Christiana loquor) in docendo, monendo, prædicando consistit. Item Medicina practica, quæ in ægris sanandis sanisque conseruandis occupatur: Iuris prudentia causidicina, Rhetorica, Oratoria, quæ in causis agendis versatur & orationibus

Tom. I.

bus, elocutione, gestu, pronuntiatione, viuaque forti, & clara voce. Ars denique militaris, quæ in strenuè pugnando occupata est, aliæque consimiles artes, temperamentum calidius desiderant, ad sui perfectionem & excellentiam; quoad fines sibi propósitos, probatur. Etenim prædictarum scientiarum artiumque vsus, praxis & exercitia desiderant firmiorem valetudinem, vires, acrobatur & animi & corporis; itemque expeditam quamdam facultatem & vim ad externas operationes constanter, generosè & alacriter exercendas, sic enim ad conciones orationesque pronuntiandas, ad causas agendas, ad bellica certamina requiruntur firma latera, robur membrorum, vox arguta, vis imaginatrix, & prompta quædam excitandorum in seipsis & in aliis pathematum passionumque ut iræ, odij, spei, naturæ habilitas, & in re militari armorum mouendorum strenua dexteritas, laborumque, & caloris & frigoris patientia: atqui hæc omnia dependent à calore nativo, eoque vegeto & vberiore; aut saltem à calido magis quàm à frigido temperamento. Ergo ad praxim externalque actiones animosè perficiendas temperamentum paulò saltem calidius erit magis idoneum.

6. Ac postremum Decretum, quod est instar epilogi totius dissertationis, Cū melancholici omnes varij sint & inæquales, quia vis humoris melancholici varia est & inæqualis, quippe qui calidior modò, modò frigidior reddi possit, vnde morum & ingeniorum varietas, itemque temperamentorum etiam sub vno genere ipsius melancholici gradibus distinctorum, ut à vino pauciore vel copiosiore varij affectus; fieri autem possit & reuerà fiat, ut illa inæqualitas temperetur, iustamque aliquam moderationem nanciscatur ita ut pulchrè se habeat possitque *χαλὸς πῶς ἔχει* ut loquitur Aristoteles, nempe quod ubi opus est, fiat calidior, & tunc ad agendum maxime valet, & cum opus est frigidior, & tunc ad contemplandum consultandumque confert plurimum, propter excessum humoris. Profectò ad philosophiam omnem scientiasque, & artes & studia omnis generis temperamentum melancholicum maxime est idoneum. Quod quia est ex ante dictis quam notissimum, hinc fit ut melancholici à natura, non modo sint in philosophia & artibus quibuslibet vel his vel illis, pro distinctione suarum peculiarium complexionum *ὡς τῶν ἰδίων χροσίων* illustres, eximij, singulares ac omnium præstantissimi.

D iij.

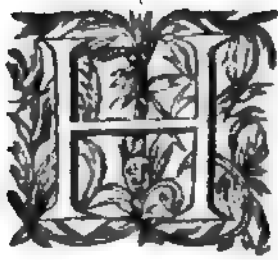
APPENDIX BREVISSIMA,

D E

FACULTATIBVS ANIMI QVE DOTIBVS AD PHILOSOPHIAM

ARTESQVE VARIAS, IN GRADV

Excellentiæ obtinendas requisitis.



HACTENVS de temperamentis eorumque varietate & distinctionibus, præsertimque de melancholico, quod prout vario modo temperatum calore & frigore, & ad mediocritatem & æquabilitatem quandam redactum est, excellentiam præstat in philosophia scientiisque tam cõtemplatiuis quàm practicis & artibus omnis generis vt abundè probatum est. Restat vt pauca de facultatibus subiiciamus ad scientias artésque maximè conducentibus præsertim cum facultates vt & actiones à temperamentis maximè dependeant, cum agendi vires, vt ex Medicâ physiologiâ constat, à conditione temperamentorum omnino repetantur.

Facultates autem appello hoc loco naturalis animæ potentias siue quasdam veluti virtutes homini insitas, & ad certa officia comparatas, quæ præsertim sunt destinatæ, ad cognoscendum, cuiusmodi sunt sensus tam externi, vt visus, & auditus, & cæteri, quorum ope res sensibiles percipimus; quàm interni, vt communis sensus, phantasia, siue vis imaginatrix, æstimatoria; & memoria sensitiva; quæ in cerebro, tanquam in organo, sedem habent: & ipsæ tandem facultates propriæ animæ rationalis, mens scilicet siue intellectus, & memoria spiritalis quæ scilicet cum ratione coniuncta est. De voluntate enim siue appetitu rationali non est necesse quidquam hîc adnotare, cum dumtaxat hîc sit sermo de facultatibus cognoscentibus, quæ ad scientias artésque sunt prorsus necessariae. Esto igitur.

Decretum Primum.

Facultates omnes cognoscentes tam sensitivæ quàm intellectivæ quod perfectiores sunt, atque à perfectiore temperamento, eò magis sunt idoneæ ad scientias

& artes excellenter acquirendas; probatur. Artes enim & scientiæ sunt cognitiones intellectivæ; cognitio autem intellectiva à sensitiva dependet, cum nihil sit in intellectu quod non prius fuerit in sensu. Ergo vt erit cognitio sensitiva perfecta, aut imperfecta (si recta est ac perfecta) ita & perfecta erit, vel imperfecta intellectiva, quæ philosophiam artesque facit & constituit. Est enim intellectus siue mens organum vel instrumentum naturale, ad artes scientiasque & rerum omnium comprehensionem destinatum. Vtenim Deus & natura manus corpori dedit, tanquam organum ad vsum instrumentorum externorum, vt pennis, mallei, gladii; sic mentem tribuit animæ ad vsum scientiarum & ad omnia rectè intelligenda, vt præclare docuit Aristoteles problem. 5. sect. 30. Vbi interim notari à curioso lectore & erudito debet error Theodori Gazæ interpretis, qui malè reddidit vocem græcam, quæ est in textu ὁ θεὸς veritque natura; quod dixerim obiter aduersus eos qui nomen Dei non extare aut perarò reperiri aiunt in philosophia Aristotelis, hoc enim est falsissimum.

Decretum Secundum.

Sensus quinque externi debent esse optimè dispositi, acuti, expediti, & in propriis organis ritè præparatis ac egregiè conformatis, ad excellentiam artium & scientiarum comparandam; sed præsertim visus & auditus; ratio est, quia hæ duæ facultates sunt veluti fores & ianux scientiarum: & visus quidem sensus est inventionis per ea quæ videntur & oculis observantur. Auditus autem sensus est disciplinæ, per ea quæ audiuntur, & viua præceptoris voce excipiuntur ac edocentur, sic enim defectu visus cæci nullam habere possunt colorum scientiam quia carent sensu colorum; surdi nullam sonorum & musicæ, quia vocis ac sonorum sensu destituuntur.

Decretum Tertium.

Sensus interni ut sensus communis, phantasia, & ceteri eodem iure requiruntur, perfectique esse debent ad excellentiam artium scientiarumque comparandam. Maximè verò phantasia siue facultas imaginatrix; probatur, etenim interni illi sensus viciniore sunt menti, cui omnino deserviunt, ergo si requiritur perfectio sensuum externorum, multò magis internorum, præsertimque imaginatricis facultatis, quippe excipiat imagines (unde & nomen habet imaginatricis) rerum sensibus externis perceptarum, quas in phantasmata & simulachra quædam conuertit, quæ cum res repræsentent necessaria sunt ad intellectum, oportet enim intelligentem, inquit Aristoteles 3. de anima, speculari phantasmata. Hinc est quod qui polleant vi imaginatrice ut sunt melancholici & biliosi, ij ad scientias artesque magis sunt idonei. Imo tanta est connexio & societas phantasie & mentis, ut Aristoteles ipsam phantasia vocet intellectum siue mentem, cap. 5. libr. 3. de Anima, ubi dicitur phantasia, τοῦ παθητικοῦ, ut libro secundo, de Anima; & alibi.

Decretum Quartum.

AD perfectionem & excellentiam philosophiæ, scientiarum, & artium requiritur excellentia facultatis imaginatricis, & intellectus, (ad quem pertinet iudicium,) & memoriæ tam sensitivæ quam intellectivæ, quæ nimirum Reminiscencia ἀνάμνησις appellatur, eo quod cum discursu & ratione sit coniuncta. Probatur, quia excellentia philosophiæ, & artium, consistit in vivâ quadam ac forti apprehensione, comprehensione, iudicio, ac recordatione rerum ad ipsas pertinentium; atqui vivâ illa apprehensio, iudicium, recordatio sunt à prædictis facultatibus; Nam imaginatio si excellens est, facillè celeritèrque apprehendit, intellectus comprehendit & iudicat, memoria retinet & asseruat species philosophicas, cogitationes & decreta, præceptaque artium & scientiarum, tanquam ταμὲλιος arca & thesaurus ad usus necessarios: Ergo ad perfectionem scientiarum & artium requiritur potissimùm excellentia imaginationis, intellectus, & memoriæ.

Sed quia eiusmodi facultates videntur præsertim relucere ac residere in capite, & earum actiones manifestæ sunt in cerebro; idè ad earum excellentiam, & perfectionem requiritur maximè cerebri ipsius capitique quod cerebrum continet, optima

temperies, & concinna conformatio atque figura; sic ergo

Decretum Quintum.

AD excellentiam artium, & philosophiæ necessaria est optima cerebri temperies, capitique structura & conformatio idonea. Probatur, quia organa partisque corporis humani debent esse ita à naturâ temperatæ & conformatæ, ut sint functionibus & facultatibus suis accommodatæ; anima enim, ex cap. 2. libr. 2. de Anima, est actus corporis naturalis, non cuiuslibet, sed organici, tali, vel tali temperie & figura ad conformationem prædicti secundum diversitatem actionum ipsius animæ: atqui cerebrum est organum parsue ea humani corporis, in qua resident facultates supradictæ, & in qua earundem actiones perficiuntur, scilicet imaginatio, recordatio, iudicium, ratiocinatio, contemplatio, deliberatio, quæ sunt animæ principes actiones, quæ vocat Galenus Medicinæ genius, ἡγεμονικὸν. Neque enim in corde, aut in hepate aut diaphragmate sunt hæ actiones ut nonnulli existimarunt, sed in cerebro, arce sapientiæ & intellectus, quod vel ipsa docet experientia, & sensus uniuscuiusque: licet quidam è veteribus philosophis, imò & ipse Aristoteles, crediderint in corde fieri omnes illas principales animæ actiones & earum facultates; propterea in corde ut in propria sede ac subiecto residere; contra quos tamen decreverunt Hippocrates, Plato, Galenus, & alij Medicinæ principes, ipsa anatome experientiæque edocti & confirmati: ergo cerebrum & caput ita debent temperari & conformari ut sint maximè accommodata actionibus illis & facultatibus principibus quæ ipsi cerebro insunt.

Decretum Sextum.

Optima cerebri temperies debet esse ita moderata in omnibus qualitatibus primis, ut calor non excedat frigus, imò potius non nihil excedat superetque frigus calorem; nec humiditas siccitatem adeo exuperet, sed ipsa siccitas tantillò potius superet humiditatem, nimirum ut excellentia philosophiæ, prudentiæ, & artium obtineatur. Etenim calidius cerebrum mirabile est, inconstans, temerarium & præceptis in opinionibus & cogitationibus suis, ut & frigidius plus æquo, stupidum; humidius autem, & quod fluida est substantiæ, non satis retinet, & siccus non facillè concipit, nec promptè statimve apprehendit. Sed tamen ferè moderatè esse debent omnes illæ qualitates, calor nimirum & frigus, ratione intellectus & iudicii; humiditas ratione phan-

taſiæ, ſiccitas propter memoriam ad retinendas nimirum ſpecies aſſeruandasque actiones, præcepta, documenta, conſilia.

Sed & requiritur ut medulla cerebriſ, partēſque totius cerebri, ritē ſint inuicem unitæ, coherentes & compactæ; ita tamen ut ipſa cerebri ſubſtantia ſubtilior ſit, quàm craſſior, ab illa enim ingenij bonitas exiſtit à ſuavia, ſive ſolertia & diſcendi facilitas, ab hac tarditas intellectus, ut docet Galenus cap. 12. artis parux. Vbi etiam ait memoriam indicare Cerebri ſubſtantiam ſtabilem & firmā; obliuionem verò, fluidam, ſicuti & mobilitas ſive mutatio in opinionibus ſignificat calidam, & contra ſtabilitas frigidam eiufdem ſubſtantię celebris tēperaturam; hinc enim melancholici tenaces ſunt propoſiti, imò pertinaces.

Decretum Septimum.

O Prima capitis conformatio requirit quatuor conditiones.

Prima eſt, ut caput ſit rotundum ſive orbiculari figura tornatum ad capacitatem maiorem, ut nempe cerebri molem ampliffimam facilius contineat; Ita tamen, ut figura capitis non ſit exquiſitè rotunda, neque etiam acuminata, mucronata, turbinata ut in Therſite Homerico; ſed quadamtenus oblonga, verticibus geminis extumefcens, & ad latera compreſſa, ac utrinque proruberans, tam in anteriore parte ob carunculas mammillares, organa odoratus; quàm in poſteriore, ob exortum Medullæ ſpinalis.

Secunda ut ſit caput magnum, quia caput paruum ſignum eſt vicioſæ conſtitutionis cerebri, ut docet Galenus cap. 11. Artis parux. Nempe quia paruum caput arguit imbecillitatē facultatis formatricis & inopiam materiæ ſpermaticæ, & certè Phyſiognomones parua capita aiunt teſtari ingenium præceps & temerarium, ob ſpirituum paucitatem, qui anguſto conclauī quaſi carcere coerciti incaleſcunt ſine modo, nec liberè ut patet, exſpatiantur. Magnum autem caput, quod eſt tale ob inſitæ virtutis robur, quæ multam & optimam materiam efformauerit, cerebri conſtitutionem optimam, eiufque copiam, atque ad id ingenij bonitatem creat & teſtatur. Solus enim homo inter animalia abundat cerebro, ita ut homo vnus licet paruus habeat plus cerebri, quàm boues ex ratione ac proportionē corporum duo etiam maximi; & reuerà inter brutas animantes ſimia, vulpes, canis plus ſapiunt cæteris, hominiſque prudentiam propius attingunt aut imitantur, quia plus habent cerebri, quàm aliæ animantes. Enimverò ad id quod obiicitur ex probl. 3. ſect. 30. ubi ait Ariſtoteles ho-

minem eſſe animal prudentiſſimum, quia paruum caput habet; facile reſponderetur, per paruitatem capitis eo loco intelligi carnis paucitatē, & adipis & oſſium tenuitatem, non ipſius ſubſtantiæ cerebriſ. Capita enim quæ magna ſunt & craſſa propter molem carneam, & adipofam, & oſſeam extra cerebrum, ea ſunt tardiora, minùſque idonea ad mentis officia, aut ingenij bonitatem. Veriſſimum enim eſt illud Platonis, nocere intellectui ac ingenio pinguedinem carnemque nimiam, & oſſa craſſiora, idè ſiquidem cæteris paribus graciles & macilentī ſunt craſſis & pinguibus & obetis ut & viuaciores ex Hippocrate in aphoriſ. & ingenioſiores: quæ autem parua ſunt eo modo, deſtitutione nimirum carnis nimix, & oſſium craſſiorum, aptiſſima ſunt ad mētis & prudentiæ munera, non quæ parua defectu cerebri; hinc enim illud Æſopiciū de larua, pulchrum caput, ſed cerebrum nō habet, nempe quia copia cerebri ſemper ad ingenium confert, quod & perbellè explicatur malo punico ſive aureo, vel auren-gio, vel citrio, quod ſi craſſus eſt abundatue cortice multo, idem caret laudabili ſucco; qui eſt eius veluti anima.

Tertia ut quatuor ventriculi capitiſ bene ſint ſiti & diſtincti in cerebro, duo quidem anteriores, vnus in dextra, alter in ſiniſtra parte; 3. ſit medius, quartus in poſteriore cerebri parte, ut docet Anatome.

Quarta ut ſubſtantia cerebri ſit ſubtilior. Cuius conditionis ratio ſuprà expoſita fuit ex Galeni doctrina. Nam à ſubtiliore ſubſtantia exiſtit ſubtilitas ingenij, à craſſiore ſtupor & tarditas, quod eſt notatu digniſſimum.

Decretum Octauum.

TAmēſi ad artes ſcientiæſue quaſlibet maximè conferant prædictæ facultates imaginandi, intelligendi, memorandi; ad has tamen vel illas artes hæ, vel illæ facultates magis conferunt. Huius decreti veritas colligitur ex ante dictis. Omnes enim artes ſcientiæſque requirunt imaginationem, intellectum & memoriam. Sed cū imaginatio viua conferat magis ad certas functiones, earumque perfectionem, ut ad pingendum, ad declamandum, ad concionandum, ad pangendos iuerſus; intellectus ac iudiciū, ad comprehensionem grauiffimorum theorematum ac documentorū; quæ in ſcientiis traduntur; memoria ad ea quæ in promptu ſemper eſſe debent, atque in theſauro animi conſeruari, ut ſunt leges politiæ in Iuriſprudētia; partes corporis humani per Anatomē diſſectæ. Item herbar & medicamenta ſimplicia in Medicinæ propterea imaginatio ad has magis artes, in-

& iudicium ad illas, memoria ad istas excellentius obtinendas magis est idonea. Esto igitur

Decretum Nonum.

Phantasia siue facultas imaginatrix, itémque memoria ad Rethoricam, artemque Oratoriam, Poëticam, Picturam, Concionem seu Prædicationes Theologicas, atque adeò ad Theologiam practicam, ad gubernationes politicas siue reipub. administrationem; Ad Medicinam practicam siue praxim medicam, aut curandos ægros; ad militiam, itémque artem militarem non modò necessariae sunt maximè, sed si excellent, ad earumdem artium præstantiam, gloriamque præcipuè cōferunt. Probat, Omnes enim illæ artes & scientiæ, ut suum finem perfectius obtineant, ab officiis functionibusque phantasie ac memoriæ, ijsque omnibus quæ ad utramque facultatem pertinent, prorsus dependent; adeo ut egeant etiam calore siue temperamento calidiore, quòd si cum quadam humiditate coniunctum est, excellentem reddit imaginationem; si cum siccitate, memoriam eximiam. Et enim in Oratoriæ arte, in Poëtica, in causis agendis, regendis populis, praxi Medica, militaribus officiis, requiritur viva quædam, & subtilior rerum vel dicendarum, vel describendarum, vel pingendarum vel quoquomodo faciendarum apprehensio: Præterea ordo aliquis, dispositio, descriptio, actio, gestus, elocutio, pronuntiatio; & vis ornatè, copiosè, ac memoriter de quacunque re proposita dicendi: auditorum animos commouendi, delectandi, persuadendi: & in Medicina feliciter faciendæ, accuratè considerandi partes affectus, particularia symptomata, causas morbificas, & peculiare complexionis; & τὰς ἰδίων ἁρξίας, ægrotum; itémque remedia præscribendi, hoc vel illo ordine, & observatis circumstantiis locorum, temporum, personarum, ut & in militia in qua eadem debent considerari, non prætermisso ordine & dispositione equitum, ac militum pedestrium. Atque hæc omnia spectant ad facultatem imaginatricem & memoriam. Nam imaginatio subtiliter apprehendit, inuenit, ordinat disponit, corporis gestus, motumque regit, mouet affectus, concitat animos, fingit figuras & ornamenta; & exempla ac similitudines excogitat, facileque allequitur, vocis mutationes, contentiones, remissiones moderatur, sententias, iocos, sales, dicta habet prompta & in numero, leporem, linguam expeditam comites habet, cum hæc omnia sint à calore, quem requirit ipsa vis imaginandi perfectior, & Poësis,

quam idcirco alioqui rudior, perficit interdum iracundiæ motus & indignatio, sanguisve calidior, iuxta illud Poëtæ:

Si natura negat, facit indignatio verum.

Sed cum officia illa non possint fieri facile & commodè sine multa lectione, studio & memoria rerum, sententiarum, figurarum, quæ ab ipsa facultate reminiscendi dependent, profectò ad illa eadem omnia maximè conferet felix memoria.

Decretum Decimum.

VT ad politicam gubernationem legumque ciuiliū executionem requiritur excellens imaginatio; sic & ad iudicandi sapientiam, causarumque forensium ac litium definitionem, siue ad ipsa iudicia ciuilia, ut pote Prætorias sententias, & Senatusconsulta, requiritur maximè ipsa vis & facultas intelligendi, vel intellectus siue mens optimè composita: sicuti ad legum ciuiliū, regularum iuris, & consuetudinum populorum, variorumque locorum notitiam, vnòque verbo ad Iurisprudentiam excellentiorem & causidicinam desideratur excellens memoria. Probat, Nam iudicandi munus & functio perfectam requirit rerum causarumque comprehensionem ac intelligentiam, ut videlicet optimum de omnibus feratur iudicium nemo enim de incognitis rectum ferre iudicium potest cum eorum quæ quisque nouit solus esse rectus iudex possit, ex i. Ethic. Atqui id munus pertinet ad intellectum, siue facultatem comprehensiuam optimèque cognoscentem, & τὴν κρ. πάλω: Ergo ad iudicandi prudentiam maximè & omnino confert intellectus. Iam verò quòd memoria ad legum scientiam sit pernecessaria, reddatque insignem Iurisconsultum, hinc manifestè apparet, quòd debeant causidici & iurisperiti legibus omnibus ac regulis iuris, variisque variarum nationum & ciuitatum consuetudinibus imò & sententijs iudicialijs, senatusconsultis, regum edictis, responsis prudentium, prouerbijs, factis particularibus, quæ omnia penè sunt innumerabilia, esse instructissimi: alioqui hærebunt & obmutescunt in causis, negotijsq; forensibus, hinc enim vulgò dicitur, erubescat Iurisconsultus sine lege loqui. Atqui tot leges, tot regulæ, tot consuetudines, tot senatusconsulta, arcta, placita, adagia, edicta, quibus alligata est iurisprudentia & causidicina, non possunt certò teneri, esseque ad manum & mentem sine excellenti memoria, hinc enim datus est prouerbio locus, Memoria Iuriconsultorum. Ergo ad iurisprudentiam memoria maximè confert, ut ijs qui memoria excelluerint, futuri sint insignes iurisperiti.

Decretum Undecimum.

Intelligendi facultas quæ vno nomine intelligentia siue mens appellatur, & quæ maximè ad cognitionem & contemplationem pertinet, omninò & maximè necessaria est ad Dialecticam, Physicam, Metaphysicam, principes Mathematicas, Arithmeticam scilicet & Geometriam, itémque Christianam Theologiam, eam maximè quæ contemplatiua dicitur & Scholastica, in gradu excellentiæ acquirendas. Probat; Etenim hæ scientiæ requirunt longa studia, assiduas meditationes, intelligentiam altissimorum principiorum, rationationes subtiliores, distinctiones acutæ & accuratas, magnam iudicii maturitatem, profundas cogitationes logicasque abstractiones: atqui hæc omnia sunt intellectus siue mentis officia præstantissima, potius quàm phantasie aut memorie; ita ut præterea requirant intelligendi officia contrarium ferè temperamentum, nempe paulò frigidius, imò & siccus. Hinc enim fit ut qui excellunt in scientijs contemplatiuis, valentque intellectu & iudicio, vix fiant saltem excellentes Oratores, disertis, eloquentes, aut etiam Poëtæ, imò non adeò excellent memoria aut, vlla siue palàm, siue priuatim bene loquendi aut dicendi venustate; quòd si fortè hæ dotes simul concurrant, inde erit profectò rara avis in terris, albòque simillima coruo. erit siquidem id prodigij instar, nec nisi immenso labore, ac indefessis studijs fiet, prorsusque inuita Minerva.

Decretum Duodecimum.

Tres hæ facultates, intellectus, memoria, imaginatio, simul concurrere debent quantum fieri potest, ad excellentiam Medicinæ, saltem respectu diuersarum illius partium & officiorum variorum. Probat; In Medicina enim est profectò Theoria, siue cognitio ampla, difficilis & ardua rerum omnium salubrium, insalubrium, & neutrarum. Imò rerum omnium, quæ in natura sunt, ad quas perfectè cognoscendas requiritur intellectus, ut ferè in scientijs theoreticis; Sed & in arte medica multa sūt memorie commendanda, ut partes omnes corporis humani, plantæ generum omniū, arbores, frutices, herbæ, fructus, flores, animalia etiam, eorumque partes, item sententia & aphorismi medicinales, observationes quoque; sed & metalla, gemmæ, lapides, denique experimenta morborum & remediorum multa & longa, quæ omnia absque feliciore quadam memoria non possunt retineri, & in animo conserua-

ri. Denique Medica praxis perfectione imaginationis omninò requirit, ut faciliè & clare, & celeriter obseruet Medicus, percipiatque ægrorum temperamenta, causas morborum, actiones varias, sermonem, gestus ipsorum ægrotantium se, se ipsis accommodet, circumstantias omnes examinet, remediorum ordinem præscribat, tandèmq; ægros elegantioribus alloquijs recreet, confoletur, atque in spem erigat recuperandæ sanitatis, etiam adhibita humanitate, comitate & iucundioribus narratiunculis, quæ omnia pertinere maximè videntur ad vim imaginationis. Atque ex his intelligitur quanta sit Medicinæ dignitas ac præstantia, eiusque in statu perfectò obtinendæ difficultas, quæ scilicet omnium principum facultatum imaginatricis, memoratricis, atque intellectricis dotes ac excellentiam desideret.

Decretum Decimumtertium.

Temperamenti in vnoquoque homine bonitas è symmetria, iustaque proportionem & isonomia qualitatū primarum consurgens, itémque partium humani corporis decora harmonicæque conformatio, viuendus ac florens color, vnde pulchritudo, sensuum prætereavigor, acumen, subtilitas, denique interiorum ac principum facultatum, phantasie, intellectus, memorie excellentiæ, virtusque naturalis, & perfectio tanti est momenti ac preterij, tantæque esse debet existimationis, ut non modò sic natos homines reddat, in humana sapientia, artibus, scientiis, virtutibusque moralibus per illustres & excellentissimos, & quasi admirandos Heroas, & ἡμῶν προφῆας præsertim si temperamento illo melancholico ad exquisitam mediocritatem redactò à natura præditi sint, ut supra cum Aristotele docuimus ad problem. 1. sect. 30. Sed & illa eadem proba indoles, εὐφροσύνη εὐχρηστική; temperatura scilicet optima, constitutioque corporis pulchra & egregia, & facultatum illarum principum præstantia naturalis, suauiter ac perbelle eosdem illustres viros disponat ad diuinam gratiā, donaque super naturalia, ad sanctas Domini Dei vocationes ac inspirationes facilius audiendas & efficacius acceptandas, ad vitæ religiosiora & meliora instituta sapientius eligenda & amplectenda, adeoque tandem ad æternam salutem, & gloriam cœlestemque ac supernaturalem beatitudinem, quæ hominum finis est vltimus & optimus, expeditius obtinendum. Quod decretum sic velim accipi & intelligi, non quòd naturale temperamentum, siue natura nostra, sed voluntas, liberumque arbitriū, sit propria aut sola causa gratiæ diuinæ æternæque salutis, & glo

& glorię, vt Pelagius Hęresiarcha falsę existimauit, ideoque ab Ecclesiā sancta Catholica & Romana, quę sola orthodoxa est, & maternostra fuit condemnatus; sed quod naturā nostrā probe disposita ac temperata, & virtutis seminibus ac igniculis veluti fecundata sit aptius quoddam diuinę gratię fundamentum & adminiculum, quā si minū bene affecta esset, vt sicuti gratia semen est glorię (vt pię ac eleganter loquuntur Theologi) sic natura siue naturalis temperamenti bonitas, sit ipsius gratię quędam, remota saltem præparatio, fulcrum, scabellum ac pedamentum. Cuius interim bonitatis naturalis auctor primus sit Deus opt. max. qui & naturę, & gratię & glorię pater est munificentissimus. Gaudeant ergo bene nati, Deoque ipsi gratias agant, referantque immortales. Lxtentur melancholici illi illustres, qui ob exquisitioris temperamenti bonitatem, non tantū excellunt in humanis artibus, sapientiā, scientiis, negotiis rebusque gerendis: sed & Deo ipsi gratiores sunt, aut esse possunt, atque vt ad diuina beneficia excipiēda paratiores, sic cęlo digniores, æternęque felicitati propiores ac viciniore, licet certissimum sit illud D. Pauli, vult Deus omnes homines & quouis temperamento præditos, saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire, nullaque sit apud Deum *repugnanti* aut acceptio personarum, siue temperamentorum. Interim tamen Sanctorum virorum illustrissimi, ipsique Prophetę non pauci, fuere excellenter melancholici vt ex eorum vitā scriptisque patet, sic Hieremias, Isaias, Ionas, Iob, quod nomen Latine redditur dolens, gemens, vlulans, nec non Ecclesię illi reuerendissimi patres, & Christianę religionis lumina & columna D. D. Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Ioannes Chrysostomus, Bernardus, Bruno princeps Carthusianorum, aliique complures, qui ideo vt doctrinę præstantiā, sic & vitę morumque sanctitate ac seuerioribus institutis, diuina tamen præeunte ac semper prælucente gratiā, ipsumque naturale temperamentum promouente, resulserunt, sui que apud omnes admirationem concitauerunt. Atque idem profecto existimare par est, de piis illis hominibus quā Domino Deo inspirati, eiusque gratiā donati, ac illustrati, religiosos quosdam ordines, & sanctiora vitę genera, ac instituta hæc vel illa seligunt, & amplectuntur, singuli singula, varij varia, pro suo quippe genio & ingenio; id est prout sacra illa austerioris vitę instituta, societates, congregationes, eorum naturę, temperamentis ac complexionibus particularibus, quas Medici vocant

Tom. 1. †

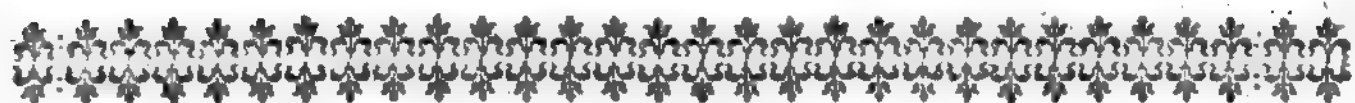
idoneiores conformiores videntur, magisque consentaneę, vnde etiam maior existit fructus, maiorque consequitur gloria sanctitatis, & famę Christianę, è certo illo certorum ordinum delectu, quem sectantur certarum Religiosarum institutionum candidati; qui si vitę instituta præter insitam vim, aut contra naturales suas propensiones, & temperamenta amplecterentur, profecto facerent incommodę, aut saltem minū congruenter, minūque perfectę. Licet diuina voluntas, virtus, gratiāque absolutę sit omni humanā dispositione superior. Enimvero Deus opt. max. verē *quidam* sese pro sua singulari, & prorsus admiranda bonitate, miscellis & naturā suā infirmis hominibus accommodat, atque vt Sol aërem & limpidas ac puriores aquas, magis illuminat, radiisque opplet vberioribus, & opacā intūs, toridā extrūs nubem iride pulcherrimā pingit, & mille adornat coloribus: An non sic à Deo sunt diuisiones gratiarum? Aliis enim datur sermo sapientię, aliis scientia, fides, gratia sanitatum, prophetia, discretio spirituum: alios posuit Deus Apostolos in Ecclesiā, alios Prophetas, alios Doctores, &c. Vt ait Apost. cap. 12. Epist. 1. ad Corinth. An non sic alios Deus vocat ad Societatem Iesu, alios ad sacrum Oratorium, alios ad alios ordines, Carthusianorum, Franciscanorum, Dominicanorum. Minimorum, alios aliō: vnus licet sit, idēque spiritus, diuidens singulis prout vult, vt loquitur D. Paulus, ibidem; An non sic vt semel dicam, secundū Dei nutum, naturę sequitur semina quęque suę? Sic temperatiores, & temperantiores homines, animosque probē dispositos Dominus Deus donis exquisitioribus, certisque muneribus, potius beat, redditque sanctiores: quippe naturam gratia non destruit, vt Theologi aiunt, sed perficit; ita vt quod natura (id est temperamentum) in hominibus perfectior, ornatiorque secundum dotes suas extiterit, eō in illā diuinę gratię thesuri, lumināque magis redundent, ac elucescāt. vt inde non immeritō colligere quis possit in Domino nostro Iesu Christo Dei filio, vero Deo, homine vero, in quo reconditi erant sapientię, scientiarum, sanctitatis, virtutum, miraculorum, gratiarum, & perfectionum fontes & thesauri omnes, qui speciosus erat formā præ filiis hominum, & in cuius labiis diffusa erat gratia, & cui propterea (hanc enim fere benedictionis rationem & causam, scilicet egregiam corporis conformationem, & pulchritudinem, quę optimum supponit temperamentum, reddit Psalter regius) benedixit Deus in æternum: In Christo inquit Domino, quem vt ait Saresberiensis, flo-

E

uisse legimus, risisse non legimus; temperamentum illud melancholicum, quod scilicet est omnium præstantissimum, adeoque ipsi sapientiae, excellentiae, & heroicæ virtuti, ac denique sanctitati sacrum, insigniter, & in eminentissimo quodam prorsusque singulari gradu effloruisse, ac præcelluisse. Aequissimum quippe fuit, atque diuinæ sapientiae, imo & naturæ ordini consentaneum, ut qui optimâ corporis conformatione, tamque eximiâ pulchritudine præditus erat Christus Dominus; ita ut fulgor ipse & maiestas diuinitatis occultæ, quæ in eius facie relucebat, exprimo, ad se, videntes trahere posset adspectu, ut loquitur D. Hieronym. cap. 1. comm. in Matth. Ille idem optimo, omniumque perfectissimo temperamento donaretur, quod cum sit sine controversiâ melancholicum illud, ad amissimæ exquisitum, ut antea probatum est, fuit profectò Christus Dominus, illo excellentiæ modo melancholicus; atque adeo temperamentum in cæteris hominibus, quorum est Christus Dominus exemplar & mensura, ad Philosophiam, scientias, sapientiam & artes, virtutes etiam heroicæ, imo & sanctitatem, magis idoneum erit melancholicum. Primum enim in vnoquoque genere lex est & mensura cæterorum. Sed hæc de hoc argumento satis; si quæ de Christi Domini pulchritudine ac figurâ veteres Christiani tradiderunt, curiosâ pietate adductus adiecero. Egregio is viuidoque vultu fuit, inquit Nicephor. postremo cap. lib. 1. hist. Ecclæs. Corporis statura ad palmos prorsus septem. (intellige maiores, quorum singuli continent pollices 12. ut notat Daniel Barbarus ad cap. 1 lib. 3. super Vitruuium, sic enim palmi 7. faciunt 8. nostræ mensuræ, quos octo testatur, indicatque manifestissimè Sacra Christi effigies, expressa in

sancto illo sudatio, quod magna pietate & reuerentiâ asseruant Taurinenses, ita ut Christi Domini magnitudo fuerit octo palmorum, quæ sic pulcherrima est, hominique decoram affert maiestatem, ut colligitur ex Vegetio capite quinto lib. 1. de re militari. Legendus interim ipse D. Hieronym. com. in Ezech. cap. 40. Cæsariem habuit subflauam, ac non admodum densam, leniter quodammodo ad crispas declinantem, supercilia nigra, non proinde inflexa, ex oculis subflauescentibus mirifica prominebat gratia, acres ij erant, & nasus longior, barbæ capillus flauus, nec admodum demissus. Capitis porro capillos tulit prolixiores. Nouacula enim in caput eius non ascendit, neque manus aliqua hominis, præterquam matris, in tenerâ duntaxat ætate eius. Collum fuit sensim decliue, ita ut non arduo, & extento nimium corporis statu esset: porro tritici referens colorem, non rotundam aut acutam habuit faciem, sed qualis matris eius erat, paululum deorsum versus vergentem, ac modicè rubicundam: gravitatem atque prudentiam cum lenitate coniunctam, placabilitatemque iracundiæ expertem, præ se ferentem. En sacri corporis Christi Domini venerabilem figuram, En augustam illam speciem, prorsusque admirandam dignitatem, en & maiestatem eius hominis, qui Deus est veræque *θεογονίας*, & *θεογονίας*, & cuius sanctissima mater est illa virgo *θεογονίας* Maria, en illud *θεογονίας* *θεογονίας*. & plusquam *θεογονίας* *θεογονίας*. En ille rerum Archetypus, per quem facta sunt omnia, atque ut vno verbo dicam omnia, Homo Deus, & Deus de Deo, quem oramus supplices, ut sit in æternum noster, qui splendor est patris, beatorum gloria, & Sol empyrei cæli sempiternus.

FINIS.



PROPÆDIÆ
COLVMNA POSTERIOR,
SIVE
BREVIARIUM
PHILOSOPHICVM,

SCIENTIARVM PERIOCHAS
SUMMAQVE ARGVMENTA
PRÆSIGNANS.

PRÆFATIVNCVLA DE PHILOSOPHIÆ
ADMINICVLIS.



VAM animi ac studiorum præparationem, quæ adiu-
menta, & adminicula requi-
rit & insinuat Medicorum
ille princeps Hippocrates
ad Medicinæ scientiam; ut
nempe quisquis artis gloriam & præstan-
tiam affectat, imprimis oporteat eum, ὅτι
ὁλοκλήρως φύσις, διδασκαλίας, τόπον ἐν-
φύσις, παιδαγωγίας, φιλοπονίας, χρόνον, ut
ille loquitur, ἐν νόμῳ, nactum esse naturam
idoneam, seu esse bonâ indole natum; cum
doctrinæ compotem ac bene institutum;
deinde versari in loco studiis apto & con-
sentaneo; item à puero esse informatum;
præterea egregiam studiis operam nauare,
nullisque parcere laboribus: denique tem-
pore (cuius filia est veritas) & otio abun-
dare, ad artis maturitatem & complemen-
tum: eandem profectò dispositionem,
eademque instrumenta, & adminicula ad
vniuersam Philosophiam (quæ est animo-
rum Medicina, & scientias omnes suo am-
bitu complectitur) plenius planiusque cõ-
parandam, multò meliori iure desiderari,
nemo est qui non facillè coniiciat & existi-
met. Si enim à naturâ probè affectus non
fuerit animus, qui philosophiæ ager est, sit-
que ingenium tardius, iudicium præceps,
fallax fluxâque memoria, sensus obtusi ac
hebetes; vix ac ne vix quidem sapientiæ &
scientiarum documenta, quæ veluti semi-
na sunt, ipse animus excipiet, aut si ita ex-
cipiat ea citò corrumpet, suffocabit aut ex-
tinguet. Nimirum ut è quouis ligno non

sit Mercurius; sic neque è quouis homine
philosophus: quanquam non rarò fiat, ut
labor omnia vincat improbus, & duris vr-
gens in rebus egestas; studiâque longiora
compensent emendentque ingeniorum
tarditatem. Attamen cum id verum per-
petuò sit,

Tu nihil inuitâ dices faciesve Minervâ,
Rectissime Hippocrates ibidem, πρῶτον μὲν
οὐδὲ δὲ φύσις. φύσις γὰρ αἰπερὰ φύσεως κα-
τεὰ πάντα. Imprimis igitur natura opus est
inquit, natura enim repugnante vana & ir-
rita sunt omnia: eadem autem quasi duce
ac luce præeunte & fauente, ut quæ in id
quod optimum est, viam commonstret
& quasi manu ducat, cum doctrinæ artis
comparatur. φύσις δὲ εἰς τὸ ἀριστὸν ὁδηγεῖ, δι-
δασκαλίᾳ πλεονεχὴς γίνεσθαι, & certè cum hu-
mana mens per se sit scientiæ & cognitionis
expers, & quasi tabula rasa, in qua nihil est
depictum: nemo enim doctus vnquam na-
tus est, nec philosophus; necessaria profe-
ctò est disciplina seu doctrina, quam vel
propria experientia & usu, vel ex præce-
ptore vivâque doctoris voce accipiamus.
Iam verò cum disciplinæ scientiæque om-
nes tot tantisque sint difficultatibus inuo-
luta, rerumque cognoscendarum veritas
in puteo Democritico, cui fundus non sit,
demersa lateat; ita ut non nisi magna ani-
mi contentione, studio, labore, industria,
idoneo loco, exercitatione, longoque tem-
pore artes possint comparari, est profectò
quòd agnoscamus adminicula illa sex, na-
turam, doctrinam, locum aptum, institu-

tionem à puero, laboris patientiam, & tempus à sapientissimo Hippocrate commemorata, ut ad medicinam, sic maxime ad vniuersam philosophiam esse pernecessaria. Quæ tamen omnia ipse philosophorum coryphæus Aristoteles ut pote breuitatis amantissimus ad tria dumtaxat reuocauit *φύσις, μάθησις, ἀσκήσις*, naturam scilicet, disciplinam, & exercitationem. Atque ipsa quidem exercitatio, quæ est frequens meditatio, discussio, disputatio, usus & applicatio præceptorum, tanti est in philosophia momenti, ut licet prompta pa-

ratæque sit naturæ bonitas, & consentaneum ac laudabile temperamentum, adfuitque ingenij viuacitas, & disciplinæ excellentia, parum tamen hæc profutura sint, si deest exercitatio; quæ sicut corporis sanitatem, & *ὡς ἐν ἔργῳ* labor & deambulatio iuuat, fouet adaugetque, & illa ab Hippocrate tantopere commendata, *ἀσκήσις πόνου* sic & animi facultates doctes, scientiæque firmat, perficit illustrat, exacuit ipsa exercitatio. *ψυχῆς ἀείματος, φρονέως*, animi ambulacrum ut eleganter dixit Hippocrates lib. 6. Epidem.



PARTITIO BREVIARII.



Philosophiæ orbis & compages quatuor partibus (nihil enim de Mathematicis hoc loco exquiritur) tota continetur ac subsistit, Dialectica scilicet, Physica, Metaphysica, & Ethica, siue philosophia Morali, quarum unaquæque cum nomine communi philosophiæ gaudeat & insigniatur, est e-

nim Dialectica philosophia mentis dirigendæ ad bene differendum; Physica, philosophia naturæ; Metaphysica, entis; Ethica morum, ita ut conueniant omnes in philosophiæ titulo, ut species in genere; propterea breuiarii huiusce statuo partes quinque. Prima erit de Philosophiâ vniuersim, secunda de Dialectica, tertia de Physica, quarta de Metaphysica, quinta de Ethica.



PARS PRIMA

DE PHILOSOPHIA VNIERSIM.



Philosophiæ summa breuis ac prospectus omnis ut strictim & expedite, sic clarè & luculenter fuit in apparatu expositus ac definitus, ubi de nomine Philosophiæ definitione, sede, siue subiecto, usu, dignitate, fructu, diuisione, origine, inuentione, methodo, fine, sectis, & illustrioribus quibusdam theorematibus ac documentis generalibus dictum fuit pro compendij ratione satis. Propterea ne nos quisquam accuset repetitionum, aut *πυρολογίας*, Lectorem vltro remittimus ad nostri illius apparatus dissertationes, in quibus pars hæc prima videtur non ineleganter, nec ciuine pertractata. Placet tamen hoc loco adnotare, aut inculcare, amabiles ideo esse scientias, & charissimam hominibus ex naturali quodam insitæque sciendi appetitu philosophiam, siue sapientiam, quod ea ex proprio officio ac fine, qui sapere est, omniæque ut par est intelligere, ipsam hominis natu-

ram ac essentiam quæ diuina est, & cuius functio opusve est intelligere & sapere, exornet ac perficiat: in quem propterea finem, vni homini præ cæteris animalibus sapiens prouidæque natura, seu potius author naturæ Deus, erectum corpus attribuit, ut facilius ac libentius vacare posset contemplandi officiis, & in diuina illa maxime cælestiæque corpora; imò & in mundi partes omnes & quaquauersum oculos animumque minore negotio conuerteret. Nimirum id peruidit docuitque miro ingenij acumine præditus Aristoteles, qui cap. 10. l. 4. de partibus animalium, de humani corporis figura & conformatione prout à bestiarum corpore differt, loquens, hæc verba habet. *ὁ μὲν οὖν αἰθρῶν ποτὶ τοὺς οὐρανούς, βραχίονας ἔχει καὶ χεῖρας ἔχει. ὁ δὲ μὲν γὰρ ἐστὶ μόνον τῆς ζώης, διὰ τὸ πλεονάζειν αὐτῷ, ἔτι καὶ οὐσίας αἰσθητὰς. ἔργον δὲ τῷ θεοτάτῃ, τὸ ποιεῖν ἔφρονεῖν τὰ τοῦ οὐρανοῦ πολλοῦ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπὸ καὶ μὲν οὐρανίου, τὸ γὰρ βαρὺς, δυσκίνητον ποιεῖ τὸν ἀνθρώπον, καὶ τὸν κοινὸν αἰσθάνων. quæ sic reddo:*

Homo igitur vice pedum anteriorum, brachia & quas appellamus manus habet. Solus enim inter animalia erectus est, quia natura eius & essentia siue substantia diuina est: officium autem diuinissimum est intelligere & sapere. Hoc autem non facile fuisset, multâ de super incumbente corporis mole, graui enim moles siue pondus, pigram & tardiores facit mentem & communem sensum. Ex quibus verbis certò clarèq; constat putasse Aristotelem, hominem diuinæ naturæ ac substantiæ participem esse, diuinissimâsque esse eiusdem functiones & opera, quæ scilicet in intelligendi officiis & in sapientia, quæ est ἡ σοφία τῆς θεωρίας, consistant; atque adeo hominem ea parte qua intelligit & sapit quæ est mens seu potius anima rationalis, diuinæ id est immortalis vitæ esse compotem; quæ mea est coniectura & interpretatio. De iis itaque pro-

didagmatis & proœmialibus quæstiūculis, quæ ad hanc primam partem de philosophia vniuersim, pertinent, consueudus est nosse apparatus & per legendæ dissertationes.

Iam verò cum nemo rectè intelligere possit aut sapere, id est probè gustare ac percipere rerum veritatem (sapientiæ enim nomen à saporibus quos percipit gustandi sensus, in lingua residens, ad notiones mentis, quibus veritas comprehenditur, traductum fuit) siue scientias sibi cōparare, nisi sciendi modos, & recte differendi formulas & instrumenta prius teneat; has autem differendi formulas & præcepta radat explicetque vna Dialectica, meritò philosophi ab ipsa Dialectica docendi sumunt initium, quæ est parens & magistra methodorum.



PARS SECUNDA

BREVIARIUM PHILOSOPHICI. DE DIALECTICA.

PRÆFATIVNCULA.

De modis & gradibus cognitionum, & necessitate Dialecticæ.



Misera est profectò & hominum animis scientiarum & sapientiæ amore flagrantibus, inuisa, infensâque maximè ignorantia; seruitus; miserior, verèque tyrannica, quæ peccati est & vitiorum. Qui enim facit peccatum, seruus est peccati, ut est in literis actis; miserrima, quæ ab ignorantia est simul & à vitiis, longèque deterior tyrannide illa & seruitute Pharaonis, qua olim oppressi ac diuexati fuerunt Israëlitz. Sed ut Dominus Deus Opt. Max. pro infinita sua prorsusq; singulari bonitate & sapientia populi sui misertus & de eius libertate & salute sollicitus, duas è cœlo exhibuit præstititque fulgentes columnas, quarum ductu & auspiciis per viam deserti, quæ erat iuxta mare rubrum fugientes Israëlitz, regerentur ac securè deducerentur, ut tandem excusso iugo Pharaonicæ seruitutis, in optatam libertatem restituerentur & assererentur; ita ut etiam ipse Deus dux esset itineris, utroque tempore, ut loquitur Scriptura sacra, Exodi cap. 13. Atque ad ostendendam viam

Tom. 1.

præcederet eos, in columna quidem nubis, per diem; & per noctem, in columna ignis: sic & philosophia quæ, ut sapientia, dei donum est; descendens à patre luminum, imò ut æternæ illius ac ineffabilis sapientiæ nūtia, interpres; ac ministra quasi Iunonis Deæ iris, hominum animis, ignorantia, errorum, ac vitiorum veluti carcere, & obscurioribus fœdisque ergastulis ex miserrima seruitute vindictis ac detentis, calamitosissimæ huius vitæ, tanquam deserti viam aut periculosum mare ineuntibus ac veluti inter Orium & solem errantibus duas columnas in ipso philosophici cursus principio, sapienter exhibet & ostentat, Dialecticam scilicet, quæ est veluti columna ignis mentem humanam illuminans in nocte difficultatū philosophicarū, siue in obscuris abditisque rerum essentiis, causis, proprietatibus, atque vno verbo ipsius veritatis penetralibus ex recta differendi methodo, peruestigandis, indagandis, clarèque & sine errore vilo intelligendis ac pernoscentis: & ethicam, siue philosophiam Moralem, quæ est veluti columna nubis, humanas appetitiones, mores, cupiditates, & animi pa-

E ii)

themata placidè, suaviterque adhibito rectæ rationis iudicio ac prudentiæ moderamine componens, & quasi affuso dulci ac fecundo virtutis imbre, aut blandiore honestatis halitu, ac veluti nubis refrigerio fouens, irrigans, dirigensque ad beatam illam *εὐθυμίας* & summa fastigia nostræ felicitatis; ut enim Dialectica mentis & intellectiōnū, sic Ethica voluntatis, morum & passionum animi directrix est, & magistra. Iam vero ut intelligant omnes, quis sit in philosophia & scientiis usus, & necessitas, utilitasque Dialecticæ, nosse ante omnia oportet, rerum quæ cognitione utuntur, ordines siue gradus esse quatuor. Primus est brutorum animantium, quæ duce sensu & dirigente phantasiâ res cognoscunt corporeas & sensibiles; hæc cognitio nominatur vulgò sensitiva. Secundus est hominum, qui licet sensum & imaginationis ope cognoscant, ut brutæ animantes, ratione præterea utuntur & discursu, vnum ex alio putâ causâ ex effectu colligentes, & hæc cognitio dicitur discursiva. Tertius est mentium separatarum, sed creatarum, quas Theologi vocant Angelos & Dæmones, Aristoteles autem *αἰσθητικὰ καὶ νοητικὰ* substantias separatas, quia à materiâ separatæ sunt, & extra corpoream molem subsistunt: atque mentes huiusmodi à materiâ separatæ, nec sensu nec discursu utuntur, sed ut hominibus sūt naturæ dignitate excellentiores; ita & modo perfectiores res cognoscunt: nempe per simplicem ac momentaneam intelligentiâ, quâ effectus statim vident in causis & conclusiones in principiis sine ratione aut discursu, à quo propterea intelligendi modo, qui creatorum est præstantissimus, nominatæ fuerunt intelligentiæ, & hæc cognitio dicitur intellectiva siue angelica. Quartus est mentis æternæ & increatæ, nimirum Dei Optimi Maximi, qui & seipsum, & omnia ab æterno simul & semel cognoscit, intelligit, ac per æternam suam sapientiam omni humana & angelica cognitione infinites perfectiorem, incomprehensibilibus modis comprehendit, quæ cognitio comprehensiva appellatur, omnium eminentissima, ex qua cognitionum illustri distinctione, faciliè intelligitur admirabilis varietas rerum cognitione utentium; quæ ut modo cognitionis, sic & perfectione naturæ distinguantur. Itaque quod præstantior est cognoscendi modus, eò etiam res sine naturæ excellentioris: hinc enim Deus ens est absolutissimum ac simpliciter perfectissimum, quia eius cognitio infinitè perfecta est: Angeli hominibus, homines brutis excellentiores, quia Angeli perfectius cognoscunt quàm homines: homines, quàm bruta. Denique & brutæ animantes excellentiores plantis, quia plantæ omni sensu &

cognitione destitutæ sunt.

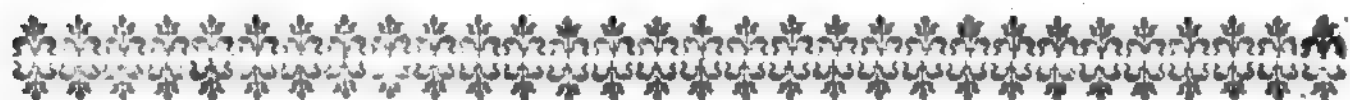
Iam verò inter has omnes cognitionis species ac modos hoc est discrimen, quod divina quidè cognitio nihil opis aut adiumenti requirat, ut dirigatur, aut rectè fiat: quippe quæ sit per se optima ac præstantissima; imo neque angelica, quæ scilicet naturali quadam conditione erroris expert, res ut sunt clarè distinctèque percipiat, neque vnquam à veritate deflectat: hinc enim Angeli & Dæmones doctissimi à naturâ perhibentur & insitâ quadam scientiâ res omnes perfectissimè creduntur cognoscere. Sensitiva autem cognitio & discursiva ob naturalem quandam imperfectionem, aliquâ præparatione & directione egeant, ut rectè fiant, & obiecta sua sine errore ac deceptione percipiant, quippe ipsi experimur, nos in rerum sensibilibus comprehensione decipi & aberrare, ut cum amara pro dulcibus, lingua male affectâ, flava vel rubra pro albis, oculo ægrotante vel impedito, percipimus: itemque rotunda pro quadratis, cum scilicet obiectum nimis distat à facultate videndi: & cum aer vel aqua mediave corpora malè affecta sunt, plenâque crassis vaporibus aut exhalationibus. Experimur præterea falli nos ac decerrare in rerum intelligentiâ ac discursu; ita ut falsa pro veris interdum assumamus; sic malè hominem definiuit Plato, cum dixit, homo est arbor inuersa: anima est circulus, triangulus, harmonia. Vitiosæ enim sūt hæc definitiones, quia improptiæ, figuratæ & metaphoricæ. Item si animal diuideretur in hominem & Petrum & Paulum, brutum, canem & piscem, vitiosa esset diuisio, quia membra diuidentia sub aliis continentur in eadem diuisione. Præterea error est in discursu, si mens syllogismum hunc tanquam rectum & idoneum construat, Aliquod animal est asinus, atqui homo est aliquod animal, ergo homo est asinus. Vitiosa eius est ratiocinatio, quia ex maiori propositione particulari in prima figura non concluditur veri quidquam, & vi formæ, ut docent Dialectici.

Ut ergo sensus quadam eget præparatione ad perfectionem suæ cognitionis, ad quam scilicet requirit organum aptè dispositum, medium ritè præparatum, & obiectum in æquabili ac conveniente distantia positum: sic & mens humana ad discursu suæ cognitionis & intellectiōis cuiuslibet certitudinem & claritatem, quasdam intelligendi leges & differendi formulas, præceptaque bene cognoscendi desiderat, quibus ad expeditam veritatis comprehensionem dirigatur. Atqui Dialectica formulas illas modosque sciendi & omnia rectè intelligendi ac differendi præcepta exponit, docetque certissimè ac subtilissimè: Est igitur

tur Dialectica omnino necessaria ad veritatis claram certamque cognitionem, & scientias omnes perfectè obtinendas. Quod libet clarius hunc in modum concludere, & hoc syllogismo comprobare, Quæ doctrina modos cognoscendæ veritatis tradit, & instrumenta scientiarum, ea est ad veritatis cognitionem & scientias comparandas necessaria: atqui Dialectica est eiusmodi, quæ scilicet doctrina sit exquisita & subtilis, modos tradens ac explicans cognoscendæ veritatis, ipsaque conficiens & tradens instrumenta scientiarum, nempe artes probè definiendi, diuidendi, argumentandi, recteque cogitationem & sermonem disponendi: cum fuerit in eum finem instituta,

nihilque aliud doceat aut exponat: Ergo Dialectica ad veritatis cognitionem & scientias obtinendas est necessaria. Atque hæc est ratio propter quam, si id adhuc inculcare licet, in explicatione veritatis, ipsique pertractandis, scientiis, initium duci debeat à Dialectica ἀποποιεῖται γὰρ ἀμαξήντων ἐπιστήμων, καὶ βόπων ἐπιστήμων, absurdum est simul querere scientiam, & modum scientiæ, ut scripsit Aristoteles cap. 3. lib. 2. Metaphysicorum.

Sed ut ratio & natura Dialecticæ clariùs innotescat, operæ pretium erit proœmiales illius minucias quæ vulgò in scholis τὰ προελεγμένα vocitantur, breviori quodam capitulo perstringere.



CAPITVLVM PROOEMIALE.

RATIO PROOEMIALIVM.

NOMINALIA DIALECTICES,

DEFINITIO, OBJECTVM,

DIVISIO, FINIS.



T in cæteris facultatibus, artibus, & disciplinis præfati quædam oportet, iuxta illud Aristotelis cap. 1. lib. 8. Polit.

ὅτι πῶς, δυνάμεις καὶ τῆς ἐν αὐτῇ τοῦ παιδείας, sic in Dialectica maximè, quæ & ipsa præfandi modum artemque præscribit, ex artis, scilicet & scientiæ pertractandæ definitione, diuisione, fine, & cæteris proœmialibus quæstiunculis. Etenim intelligere oportet in primis in arte qualibet, quid sit id quod querimus, quæ, & quot eius partes, quis vsus, qui finis: hæc siquidem proœmialia appellantur.

Dialectica igitur ἀπὸ τῆς διαλύσεως, quod est differere, sic appellata, itémque Logica dicta ἀπὸ τῆς λόγου, à ratione seu mète, quam dirigit, est scientia organica, modum bene differendi explicans.

Est inquam scientia, quia reddit veram causam suarum conclusionum, quas de objecto suo conficit, ut quod modus bene differendi, qui Dialecticæ objectum est, mentem dirigat, eamque errore liberet; quia rem distinctè ut est explicat; hoc pacto, omne instrumentum Logicum, quod rem distinctè explicat, ut in se est, dirigit mentem, eamque errore liberat: atqui modus bene differendi est instrumentum Logicum, quod rem distinctè explicat, ut in se est, ergo modus differendi dirigit mentem, eamque errore liberat: Item quod definitio essentiam manifestet, quia expli-

cat & distinguit partes essentiz, nempe genus & differentiam. Quod demonstratio pariat scientiam; quia constat principiis veris, primis, certis, immediatis, necessariis, & causam conclusionis continentibus; Quod Syllogismus Dialecticus siue probabilis generet opinionem, quia constat propositionibus probabilibus: Quod Sophisticus Syllogismus in errorem inducat, quia constat propositionibus, quæ apparent veræ, nec tamen sunt. Quanquam dici potest Dialectica ars, si artis nomen sumatur pro cognitione quavis methodica aliquid efficiendi, siue sit opus externum, siue internum: opera enim Dialectica siue Logica sunt interna, puta definitiones, diuisiones, ratiocinationes, & iudicia mentalia.

Dici etiam potest facultas, differendi scilicet de omnibus, prout in vsum reuocatur, siue quatenus est vtens, id est quatenus ipsius Dialecticæ præcepta applicantur quæstionibus & rebus quibuscumque explicandis, quo sensu scientia non est, quia non habet objectum determinatum, quale requirit omnis scientia: at quatenus docens est, id est prout scientificè modum differendi pertractat, habet objectum determinatum, scilicet modum differendi, cuius principia, partes, species, & proprietates & fabricam explicat.

Rectè ergo Dialectica statuitur scientia, ars, facultas, diuerso respectu; sed scientia maximè, cum sit & pars Philosophiæ quam

veteres in naturæ obscuritatem, unde Physica; in differendi subtilitatem, unde Dialectica; in vitam atque mores, unde Ethica, distribuerunt. Huc enim pertinet triplex ille animi foetus à philosophia ortus, ut præclare exponit M. Tullius libro 5. Tuscul. quæst. Vnus in cognitione rerum positus & in explicatione naturæ, qui Physica est. Alter in discretionem expetendarum, fugiendarumve rerum, qui Ethica; Tertius in iudicando quid cuique rei sit consequens, quid repugnans, qui Dialectica est.

Est autem modus differendi instrumentum Logicum menti siue rationi deferuens, ad dirigendas ipsas mentis operationes, ad certam & claram veri cognitionem.

Estque quadruplex definitio, quæ naturam rei explicat. Diuisio, quæ totum diuidit in partes suas. Argumentatio, quæ vnum ex alio concludit; cuius præcipua species est Syllogismus, præsertim demonstratiuus, siue ipsa demonstratio, quæ definitur, Syllogismus necessarius, pariens scientiam. Denique methodus, quæ sermones & tractationes conuenienti ordine explicat. Et quia in his instrumentis Logicis Dialectica prorsus occupatur, ideo vocata fuit organum, vel scientia organica: non practica, siue actiua propriè, quia non versatur circa praxim propriè dictam, quæ est actio libera & moralis, cuius principium est electio; & in quâ probè digerendâ versatur philosophia morum, siue Ethica; neque Theoretica, aut contemplatiua, quia docet aliquid efficiendum, putâ syllogismos, definitiones; theoretica autem scientia non docet quidquam efficiendum, sed solâ cognitione veritatis contenta est. Potius ergo Dialectica dici debet effectiua, non operum quidem externorum, ut artes propriè dictæ, sed internorum, id est organorum Logicorum, siue modorum differendi.

Diuiditur Dialectica generatim in naturalem, quæ est ipsa ratio siue mens, prout naturali lumine differit, ut cumque definiendo, diuidendo, ratiocinando: & artificialem, quæ ars ipsa est bene differendi, estque vel docens, nempe ipsamet scientia modum ipsum ac leges differendi certâ methodo explicans: vel vtens, quæ reuocat leges docentis in vsum, & hæc distinctio Dialecticæ est vnius eiusdemque habitus, qui pro diuersa ratione docens dicitur, vel vtens. Docentis Dialecticæ partes sunt quatuor.

Isagogica, quæ est de quinque vocibus siue prædicabilibus.

Categorica, quæ de categoriis siue summis rerum generibus.

Hermeneutica, quæ de interpretatione

siue fabrica enuntiationum, aut propositionum quibus quasi interpretamentis exprimentur ac declarantur sensa mentis siue cogitationes.

Analytica siue resolutoria, quæ est de argumentatione, præsertimque de Syllogismo, prout consideratur secundum suam materiam & formam, atque in sua principia resoluitur, nempe in terminos, propositiones, figuras, & modos quibus constat componiturque omnis syllogismus, & hæc pars subdiuitur iuxta diuersitatem Analyseos, quæ vel est generalis in communem materiam, communemque formam omnium Syllogismorum: & hæc dicitur Analytica prior, quæ explicatur ab Aristotele libris duobus de priori resolutione, ubi generatim agitur de termino & propositione, ut sunt partes syllogismi: Itemque & maximè de formâ syllogisticâ, siue de figuris & modis construendorum syllogismorum: vel specialis, quæ fit in determinatam, ac specialem materiam Syllogismi, quæ quia est vel necessaria, vel probabilis, vel captiosa, ideo Analytica specialis est triplex; prima dicitur de Syllogismo necessario seu demonstratione, & explicatur libris posteriorum Analyticorum, quæ pars dicitur Analytica posterior, quia explicatur post priorem, estque de materia speciali, alicuius syllogismi, scilicet demonstrationis: secunda de Syllogismo probabili, quæ pars dicitur Topica, quod communes locos tradat & Axiomata ad disputandum de omnibus probabiliter. Tertia de Syllogismo captioso, quæ pars dicitur Sophistica, quia Sophistarum fallacias & vitia Syllogismorum declarat & reprehendit; hæc partium Dialecticæ diuisio noua est, sed accurata planeque didascalica, & illustris finis Dialecticæ, est bene differere.

Bene autem differere, est rem obscuram & incognitam per id, quod clarius ac notius est, manifestare. Quod præstamus dum rectè definimus, diuidimus, ratiocinamur, ac sermones nostros legitimo ordine disponimus.

Dialecticus itaque is perfectus erit, qui probè intellectas definiendi, diuidendi, ratiocinandi & ordinandi leges, in vsum peritè sapienterque reducet.

Ordo & Syntaxis Dialecticæ.

Quamquam differendi modus & formula, quæ est oratio veritatis manifestatrix, obiectum est adæquatum & totale Dialectices, atque adeo iuxta diuisionem modi differendi, deberet in suas partes Dialecticæ diuidi, cum debeat ex Aristotelis decreto diuidi scientia omnis, iuxta ob-

iecti diuisionem, sicque deberent quatuor partes Dialecticæ constitui, cum differendi modus sit quadruplex, definitio, diuisio, ratiocinatio & methodus, quibus singulis singulæ partes Dialecticæ responderent. Quia tamen hi differendi modi sunt de rebus omnibus, siue de ente omni tam reali quàm logico, quod dicitur vulgò ens rationis: & constant præterea explicanturque terminis quibusdam communibus & logicis nēpe genere, specie, differentia, proprio, & accidente: imo & fere omnes propositionibus, siue enuntiationibus nituntur, ut affirmant vel negant, ideo aliter quàm per differendi modos debent distingui partes quatuor Dialecticæ, eo scilicet ordine, ut antequam de modis differendi sermo fiat, doctrina propositionum explicetur & categoriarum, & quinque illarum vocum, generis scilicet & speciei, &c. sine quibus nec esse nec intelligi possint modi differendi, cum definitio constet genere & differentia, diuisio sit generis in species, per differentias: Syllogismus demonstratiuus, ut definitio, pro subiecto habeat speciem, pro medio ipsam definitionem, pro attributo proprium.

Iam vero cum doctrina modorum differendi, quæ est Dialectica, ad mentis institutionem tota referatur: tribus autem modis possit mens institui ac dirigi ad cognitionē veritatis, quia mens tribus illis modis ac operationibus veritatem assequitur ac comprehendit, scilicet apprehendendo, iudicando, & discurrendo, siue ratiocinando: ideo tres libellos statuere æquissimum est, quorum primus sit de simplicibus terminis, tam Logicis & notionalibus, ut sunt

quinque voces, quàm realibus & categoricis, ut sunt decem categoricæ, è quorum terminorum cognitione, prima illa mentis operatio dirigitur; quæ scilicet est rerū simplex apprehensio, & quasi primus intuitus, affirmationis expers & negationis; ut est ea cogitatio quam mens format, audita hac voce sol: & præterea ipsa modi differendi materia & partes, quæ sunt ipsæ quinque voces, & categoriæ cognoscuntur. Secundus erit de propositionibus, quæ doctrina instruet secundam operationem mentis, quæ est affirmatio & negatio, siue iudicium, quæ mens vnum de alio enuntiat, affirmando vel negando, ut Sol est lucidus, Sol non est elementum; & materiam præbebit Syllogismorum, ac Methodorum, propositionibus rectè dispositis & ordinatis constantium. Tertius de discursu, seu argumentatione & fabrica Syllogismorum, qui libellus tertiam mentis operationem, discursūve diriget, & artem definitionum, diuisionum, ac methodorum breuiter perstringet. Enimvero discursus, siue argumentatio est ea mentis operatio quæ vnum ex altero concludit, ut sol est lucidus, ergo visibilis.

Hi porro tres libelli respondent; Primus quidem introductioni Porphyrianæ & Categoriis Aristotelis; Secundus libro de Interpretatione, Tertius analyticis, topicis, & elenchis.

Sed summas & argumenta librorum reperet studiosus lector ex commentariolis Synopses ad eosdem libros, sequimur enim fastigia rerum, & doctrinæ disputatricis fundamenta notionesque præcipuas.

LIBELLVS PRIMVS

DIALECTICES.

DE TERMINIS SIMPLICIBVS.



Timur vocibus ad loquendum vel differendum. Has voces vocant Logici terminos, quibus constant propositiones; qui termini si vna voce exprimuntur, dicuntur simplices, si pluribus, complexi.

Simplicium alij sunt purè Logici & notionales, qui rem nullam verè existentem significant, sed à mente finguntur, ad commodiorem veritatis cognitionem, dicunturque vulgò entia rationis, sunt enim duntaxat externæ denominationes, rebus ter-

minisve realibus attributæ ab ipso intellectu, ut facilius differat de rebus quibuscumque: termini ergo Logici sunt genus, species, differentia, proprium & accidens: alij reales & Categorici, qui res verè existentes significant, ut substantia, quantitas, qualitas, de quibus terminorum generibus particularim dicendum ac breuissimè.

Particula prima de quinque vocibus.

Vniuersalia vulgò dicuntur quinque voces & prædicabilia, quia conueniunt multis, de quæ iis prædicantur synonymè & diuifim, id est secundum idem nomen, vt homo est animal; & significationem vt animal est substantia viuens & corporea, compos sensus, hæc enim definitio animalis re vera homini conuenit. Ita tamen conuenit natura vniuersalis multis, vt potè natura animalis hominibus & brutis, vt ea multiplicetur ad multiplicationem particularium, sic natura animalis multiplicatur ad multiplicationem hominum & brutorum. Non sic natura diuina, quæ licet sit communis tribus personis Sanctissimæ Trinitatis, non est tamen vniuersalis, quia non multiplicatur ad multiplicationem diuinarum personarum, alioqui essent tres Dij quod est falsum, quia natura diuina vt est maximè ens, sic maxime vna est, ita vt repugnet esse plures Deos.

Sunt autem hæ voces siue vniuersalia vel termini communes ac prædicabiles distincti à termino singulari, quòd terminus singularis de vno tantum particulari prædicetur, vt Socrates de seipso.

Vniuersale generatim duplex. Essentialè, quod ad naturam rei pertinet siue ad essentiam, vt genus, species, differentia; vel accidentale, quod non pertinet ad essentiam: si tamen reciprocetur sitque inseparabile & à natura rei fluens, dicitur proprium; si autem ex speciali natura rei non fluat, nec reciprocetur, dicitur accidens commune.

Distinctiùs ergo loquendo vniuersalia sunt quinque. Primum est genus, quod prædicatur de multis specie differentibus, in quid, vt pars communior essentia, vt animal respectu hominis & bruti. Prædicari autem in quid est dici essentialiter, sic enim animal de homine dicitur, quia pars est communior essentia hominis, cum conueniat etiam aliis, vt brutis. Secundum est species, quæ de multis indiuiduis solo numero differentibus prædicatur in quid vt tota essentia, sic homo species est animalis, diciturque de Petro, Paulo & cæteris, qui non essentia quidem differunt, omnes enim conueniunt in natura hominis, sed sola multitudine siue multiplicatione eiusdem naturæ, in multa indiuidua: ea enim numero solo differre dicuntur, quæ in eadem prorsus natura multitudinem faciunt & numerum; non sic diuinæ personæ, quæ diuinam non multiplicant, licet ipsæ multiplicentur.

Indiuiduum autem est, quod in alia non

diuiditur vt inferiora, diciturque de vno solo, id est de seipso: aut de nullo, à se scilicet diuerso, vt Plato de Platone, non autem de villo alio.

Tertium est differentia, quæ de multis specie vel numero differentibus dicitur in quale quid, id est instar formæ seu qualitatis subiectum suum determinantis, vt sensitium de homine & bruto: rationale de hominibus, ad modum formæ Physicæ, à quâ definitio & ratio compositi perfecta desumitur.

Quartum est proprium, quod de specie cuius est proprium dicitur necessariò & reciprocè, atque adeo de omnibus sub specie contentis, vt risibile de homine. Necessè enim est posito risibili poni hominem, & sublato tolli, nempe quia proprium fluit ab essentia rei estque cum ea coniunctissimum.

Quintum est accidens commune, quod de multis prædicatur contingenter, nec reciprocè, vt album respectu marmoris, hominis, gallinæ.

De diuisionibus, distinctionibus, canonibus, & locis communibus generis, speciei, differentia, proprii, & accidentis, legere oportet commentariolos nostræ Synopsos ad Isagogem Porphyrij, & Topica Aristotelis, vbi hæc omnia clarè exponuntur.

Particula Secunda, de Categoriis.

ARdua est & grauis doctrina Categoriarum, magnique vsus & momenti, non ad Logicam tantum, sed & Metaphysicam, omnesque Philosophiæ partes, quæ de ente vniuersim, vel de partibus entis differunt; sunt enim Categoriæ veluti quædam familiæ, classes & ordines entis, seu compendia rerum omnium, certa ratione dispositarum, vnde differendi amplissima materies petitur & ipsa scientiarum obiecta tanquam è locupletissimo penu; depromuntur.

Κατηγορία, græca vox est accusationem significans, ἀπὸ τῆς κατηγορίας, quod est accusare, à iudiciis forensibus vbi sunt accusationes, translata in Lyceum scholæve Peripateticas, vt significet, impropriè quidem, quoduis attributū siue prædicatum: propriè verò seriem & ordinem multarum naturarum eiusdem generis: vel etiam ipsummet genus summum, quod quia declarat ac veluti palam accusat prædicatque essentiam earum rerum, quæ sub ipso disponuntur, ideo Græcis κατηγορία, latinis prædicamentum nominatur. Est igitur Categoria ordo multarum naturarum sub vno comuni & supremo genere eâ ratio-

ne dispositarum, ut alix sint species infimæ, quæ individua continent, alix subalternæ vel genera interiecta; alix genera summa: ita ut in vnoquoque ordine categorico, sit vnum genus summum, quod reliqua complectatur, ac velutiis præsit. sic ordo substantiarum, tam animatarum, quàm inanimatarum, simplicium, quam mixtarum; corporearum, quàm spiritualium, quæ omnes sub vno summo genere scilicet substantia continentur, propriè Categoria est, ut & ordo quantitatum, qualitarum, actionum; & quia summum genus quodlibet, ut substantia, quantitas ordinem suum complectitur & explicat, ideo & propriè etiam Categoria vocatur. & cum simplici termino explicetur, propterea Categoriarum omnes ad terminos simplices eosque reales reuocantur.

Ut autem Categoriarum sunt genera & partes, pertinent ad Metaphysicam, quia sic diuidunt ens in summa genera: ut autem præbent materiam differendi, & ex iis constant definitiones, diuisiones, argumentationes, methodi, pertinent ad Dialecticam, diriguntque primam mentis operationem quæ est apprehensio simplicium.

Categoriarum sunt decem. Omne enim ens vel est per se, & hinc existit substantia, quæ vel est infinita ut Deus: vel finita, ut homo; sola autem finita substantia, integra & completa est summum genus siue Categoria.

Substantia Categorica diuiditur in spiritalem, ut sunt Angeli & Dæmones. Deus enim non est substantia Categorica, quia simplex est (imensus, ensque supertranscendens & simplicissimum:) & corpoream, quæ vel est simplex, ut cælum, elementa: vel mixta, quæ vel inanimata est, ut lapis, metalla: vel animata; quæ vel viuit tantum, ut planta: vel viuit & sentit, ut animal: quod est vel irrationale, ut brutum: vel rationale, ut homo. Homo autem in individua diuiditur, siue singulos homines: sicque habet ordo Categoriarum substantiarum: vel ens est in alio, vnde accidens, cuius sunt

nouem genera, ordines, siue Categoriarum. Nimirum.

Quantitas, quæ vel est discreta, ut numerus: vel continua, eaque permanens, ut linea siue longitudo simplex: latitudo siue superficies: altitudo siue crassities: vel successiua, ut motus, actus entis in potentia, ut potentia: vel mobilis, ut mobile est: & tempus siue numerus, & mensura motus secundum prius & posterius; vel duratio rerum successiuarum & corruptibilium siue mobilium, ut dies, annus.

Relatio, quæ est ordo siue comparatio vnius ad alterum, ut ad terminum. Cuiusmodi est paternitas, per quam pater refertur ad filium; vel filiatio per quam filius ad patrem.

Qualitas, cuius quatuor sunt genera duplici nomine expressa, habitus & dispositio, bene vel male subiectum afficiens ad agendum. Sed habitus est constans, & firma qualitas, ut virtus perfecta, quæ à longo tempore in nobis est: dispositio, leuis & fugax, ut virtus incipiens in tyrone. Naturalis facultas & imbecillitas, ut visus, qui in iuvene dicitur facultas, quia robustior est & viuidior viuendi acies: in sene vel puero imbecillitas; quia imperfectior. Patibilis qualitas & passio, ut calor, pallor ex irâ procedens: forma denique & figura, ut forma externa hominis & figura rotunda, quadrangularis.

Actio, quæ vel est immanens & interna, ut videre: vel transiens & externa, ut calefacere, illuminare.

Passio, ut calefieri, illuminari.

Vbi, quod est esse in loco, ut Parisiis, in cubiculo.

Quando, quod est esse in tempore, ut heri, cras.

Situm esse: quod est certo modo esse in loco, ut sedere, stare.

Habere, quod est aliquid alteri adhærere, ut esse vestitum, vel habere vestem.

Hi igitur sunt ordines Categoriarum, siue rerum omnium.

LIBELLVS SECVNDVS,

De Propositione siue Enuntiatione.



T in Grammaticâ primò simplices litteras & elementa discimus, eaque seorsim agnoscere & nominare docemur, ac deinde coniungimus per syllabas, ut tandem integras dictiones ac periodos pronunciemus. & congruè loquamur, affirmemusque vel negemus: sic in Logicâ seruatò naturæ ordine,

qui syntheticus est, siue compositionis à terminis simplicibus, & solitariis sumpto initio prouehimur ad complexos & coniunctos, qui vulgò dicuntur orationes, & enuntiationes & propositiones, quibus scilicet simplices termini connectuntur, ut sensum aliquem reddant, nostrasque explicent cogitationes.

In simplicibus ergo terminis simul verba.

li iunctis copula, quæ est verbum aliquod, vel ipsum substantivum est, sit propositio quæ etiam dicitur interpretatio, quia interpretatur mentem, nostrasve cogitationes, & definitur oratio verum, vel falsum significans, ut Sol lucet, Sol est lucidus.

Propositio enim omnis constat nomine & verbo, atque ut oratio definitur, vox ex instituto hominum significans, cuius pars significat separatim, non ut affirmatio, aut negatio, sed ut dictio, ut homo albus & musicus: sic nomen, vox est ex institutione siue arbitrio hominum significans, sine tempore, cuius nulla pars significat separatim, ut est ipsius nominis pars: verbum autem vox tempus ad significans, id est aliquid esse, vel fieri in tempore: cuius pars separatim nihil significat, estque eorum quæ de altero dicuntur, nota. Verbum enim indicat attributum dici de subiecto. Sic in hac propositione, Sol est lucidus. verbum, est, indicat lucidum dici de Sole. Omnis enim propositio constat subiecto & prædicato, seu attri-

buto & copulâ verbali, siue verbo.

Subiectum est id de quo aliud dicitur, ut Sol in allata propositione, attributum vel prædicatum est, quod dicitur de subiecto, ut lucidus, copula verbalis est verbum, est.

Fit tamen in quibusdam propositionibus, ut verbû sit simul copula & attributû: ut in his homo sentit, Petrus scribit, Deus est; quæ dicuntur de secundo adiacente: sed resoluuntur in eas quæ de tertio adiacente nominantur, ut homo est sentiens. Propositio omnis vel est affirmans, vera, simplex, ut ignis est calidus: vel negans falsa & composita, ut ignis non est calidus nec siccus.

Item absoluta, ut homo est animal: vel modalis, quæ explicat modum prædicationis, ut necesse est hominem esse animal.

Est enim quadruplex modus, Necesse, possibile, cõtingens, impossibile. Vnde existunt quatuor genera modalium. De oppositione, æquipollentiâ, conversionibus propositionum consulenda Synopsis.



LIBELLVS TERTIVS,

De Discursu siue Argumentatione et formulis differendi.



In legibus ritè definiendi, diuidendi, ordinandi, sic maxime in fabricâ argumentationis, eiusque generibus & discursu dirigendo relucet ars bene differendi siue Dialectica. Sunt enim omnino quatuor differendi formulæ, quibus non licet philosophari, aut de re quavis aptè differere.

Enim vero in re qualibet vel consideratur essentia, cui respõdet definitio: vel partes aut quasi partes, vnde existit diuisio: vel facultates siue proprietates, vnde demonstratio, quæ ad argumentationem, siue Syllogismum refertur: vel denique ordo partium & proprietatum, vnde methodus.

Est siquidem definitio, oratio rei naturam explicans. At natura rei cuiusque explicatur, vel genere & differentiâ, ut homo est animal rationale, quæ ratio definiendi dicitur Metaphysica: vel materiâ & formâ, ut homo est substantia naturalis constans corpore organico ut materia, & anima rationali ut forma, quæ ratio definiendi dicitur Physica, quia fit per materiam.

Definitio propriè est specierum, quarum si differentia essentialis & infimæ ignorantur, ut fere fit, nam essentia rerum nos plerumque latent, eas supplebunt pro-

prietates, vel multa accidentia communia, simul coaceruata. Vnde diuiditur definitio in essentialem; & accidentalem: quæ posterior dicitur descriptio.

Omnis definitio debet esse clara, brevis, propria, non metaphorica. Ratio est, quia definitio rem obscuram explicare debet paucis, & secundum ea quæ rei propriè conueniunt.

Diuisio est oratio totum distribuens in suas partes, quomodocumque ex accipiantur.

Partes alia sunt Metaphysicæ, ut actus & potentia, genus & differentia: alia Physicæ, ut materia & forma: alia integrantes & quantitativæ, ut pars pedalis, bipedalis, brachia, pedes, in homine: folia, cortex, rami, in arbore. Ideo diuisio triplex. Metaphysica; Physica, integralis. quæ postrema propriè dicitur partitio. Diuisio etiam alia est accidentis in subiecta, ut candidi in lac, colorem, gipsum; alia subiecti in accidentia, ut hominis in nigrum, putâ Æthiopem, & album putâ Anglum: alia accidentis in accidentia, ut candidi in dulce, ut lac, & amarum, ut est succus osulæ, qui succus est amarissimus & albus siue lacteus in colore, iuxta illud Phytologorum.

Esula lactescit, sine lacte linaria crescit.

Methodus est recta ratio rerum considerandarum & tractandarum, cum ordine iusto & conuenienti: vel sermones, artes scientiasque, inueniendi, disponendi, docendi, ac discendi, & quia ea ratio creat scientias, propterea scientiæ appellatæ fuerunt methodi certorum obiectorum, siue rerum, quæ in iis considerantur Methodus alia Synthetica siue compositionis, quâ à simplicibus ad composita; à partibus ad tota; à principiis ad principia: à causis ad effecta progredimur. quæ Methodus seruat in Physica & in dialectica. Alia Analytica Synthetica opposita, quæ seruat in anatome corporis humani, quæ diuidit totum corpus in partes etiam minimas. Alia horist ea siue definitiua, quæ artem vel artis finem primò definimus per partes: deinde ipsas partes sigillatim explicamus, ut fecit Galenus in arte parua Medicinæ.

Sed clarissima & præstantissima formularum differendi est argumentatio, in quâ idcirco præcipuas operas ponit Dialectica. Definitor autem argumentatio siue discursus oratio vnum ex alio concludens. Ideo partes habet duas: prior dicitur antecedens, siue constet vna, siue multis propositionibus: posterior consequens, ut omnis homo sentit, ergo omnis homo est animal.

Species siue genera argumentationis sũt quatuor.

Primus est Syllogismus, definiturque oratio, vel melius argumentatio in quâ ex quibusdam positis, aliud quiddam diuersum ab his quæ posita sunt, necessario sequitur, eo quod hæc sint.

Quæ definitio clarè docet constare syllogismum tribus propositionibus: quarum prima siue maior, & secunda siue minor dicuntur præmissæ & antecedentes: tertia ab his diuersa dicitur conclusio & consequens, quæ necessario inferitur, ex præmissis si Syllogismus bene fuerit formatus, vel ut scholæ loquuntur, si sit in modo & figurâ.

Exemplum esto

Omne animal est mortale,

Atqui omnis homo est animal.

Ergo omnis homo est mortalis.

Secundum genus est Enthymema, definiturque à Philosophis, Syllogismus imperfectus, in quo scilicet est vnica propositio præmissa siue antecedens, è quâ colligitur conclusio, ut omne animal est mortale, ergo homo est mortalis.

Omittitur enim minor propositio, nempe omnis homo est animal, ac propterea in Enthymemate conclusio dicitur festinata.

Tertium est inductio *ἐπαγωγή* dicta, definiturque argumentatio, in quâ ex particularibus sufficienter enumeratis colligitur conclusio vniuersalis, ut vinum Aurelianense calefacit, vinum etiam Surrentinum, vinum Aisanum, vinum album, vinum rubrum, vinum Cretense siue Maluaticum, & cætera vina singula calefaciunt, ergo omne vinum calefacit.

Quartum est exemplum, græcè *παράδειγμα*, definiturque argumentatio in qua concluditur ex simili, ut Aristoteles labore multo & studiorum patientia, optimoque fretus ingenio, euasit sapientissimus philosophus, ergo qui labori non parceret, eritque studiorum patiens, probèque ingeniatus, fiet similiter sapientissimus insignisque philosophus. His quatuor generibus argumentationis adduntur sorites & dilemma, quæ tamen referuntur ad syllogismum sub quo continentur. Dilemma enim duplex est Syllogismus vtriusque capiens: ut si est ducenda vxor, ea erit vel deformis, vel formosa: atqui non est ducenda deformis, quia displicebit: neque ducenda formosa, quia erit, vel esse poterit communis. Ergo non est omnino vxor ducenda. Si quis enim hanc argumentationem examinet, & discutiatur, in duoseam resoluet Syllogismos: Sorites autem *ἐκ τῶ ἀσπρου* siue congerie propositionum nomen habens, est multarum propositionum consequentium & quarum alix ab aliis inferuntur, coaceruatio, quæ in plures Syllogismos resoluitur. Ac propterea in vno Syllogismo præcipuas ponit operas Dialectica, de cuius Syllogismi fabrica ideo dicendum est speciatim.

ARS SYLLOGISTICA, SIVE

De fabricâ Syllogismi.



Operis cuiuslibet artificiosi, sic & Syllogismi, duæ sunt partes, materia scilicet & forma.

Materia, alia est remota, suntque termini quibus constat Syllogismus, eos autem oportet esse

Tom. I.

tres, maiorem, minorem, & medium.

Alia proxima, suntque propositiones suis constantes terminis. Definitor enim terminus in quem resoluitur propositio: sic in hoc Syllogismo, Omnis virtus est laudabilis: sed omnis iustitia est virtus: ergo omnis iustitia est laudabilis. Terminus maior

F

qui dicitur etiam maius extremum est laudabilis : medius qui absolute dicitur medium , est virtus : iustitia autem est minor terminus , qui etiam dicitur minus extremum.

Forma Syllogismi est recta, certa que dispositio propositionum , e quibus constat Syllogismus , secundum figuram & modum.

Figura est apta collocatio medij cum extremis ad bene concludendum.

Modus est certa ordinatio , ac situs propositionum Syllogisticarum , secundum quantitatem & qualitatem, id est secundum vniuersalitatem & particularitatem : affirmationem & negationem in certa figura.

Figura triplex. Prima in qua medium est subiectum in maiori propositione , & predicatum in minori. Secunda in qua medium est predicatum in vtraque. Tertia in qua medium est subiectum in vtraque. Hæc doctrina declaratur, hic disticho.

Prima prius subicit medium , post prædicat ipsum,

Alterat his dicit : tertia his subicit.

Exemplum Syllogismi, primæ figuræ nouissime allatum fuit sic, omnis virtus est laudabilis, &c. Qui Syllogismus est in modo primo primæ figuræ, qui vulgò dicitur Barbara, & concludit affirmatiue ac vniuersaliter.

Exemplum Syllogismi in secunda figura, & modo Cæsare vniuersaliter & negatiue concludente, esto eiusmodi.

Nullum vitium est laudabile,

Atqui omnis virtus est laudabilis,

Ergo nulla virtus est vitium.

Exemplum Syllogismi, in tertia figura & modo Darapti, est eiusmodi.

Omnis olor est albus,

Atqui omnis olor est avis,

Ergo aliqua avis est alba.

Modi primæ figuræ sunt nouem. Nempe quatuor directi , quorum conclusiones habent pro subiecto minus extremum , pro prædicato maius : & quinque indirecti, quorum conclusiones maius extremum habent pro subiecto, minus pro attributo.

Quatuor modi directi sunt Barbara, Celarent, Darij, Ferio.

Quinque indirecti sunt Baralip. Celantes, Dabitis, Fapesmo, Frisefomorum.

Modi secundæ figuræ sunt quatuor, Cæsare, Camestres, Festino, Baroco.

Modi tertiæ sunt sex, Darapti, Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

In omnibus modis notandæ sunt vocales quatuor *a, e, i, o.*

a, Significat propositionem vniuersalem affirmantem.

e, Vniuersalem negantem.

i, Particularem affirmantem.

o, Particularem negantem.

Primæ autem imo & aliæ consonantes in modis indirectis primæ figuræ & directis aliarum suos habent significatus, sed pertinent ad analysim & reductiones Syllogismorum imperfectorum ad perfectos, de qua atre Analytica tabellam edidimus ad libros Analyticorum Aristotelis in nostra Synopsi perlegendam : in qua exempla singulorum modorum perbelè disposita secundum figuras poterunt obseruari.

Leges Syllogismorum.

Prima. Omnis Syllogismus concludit necessariò, si non vi materiæ, id est propositionum, quæ non sunt semper necessariæ, saltem vi formæ Syllogisticæ, seu dispositionis terminorum. Quam legem aliter alij explicant dum aiunt : e duabus præmissis concessis necessariò sequi conclusionem.

Secunda Omnis Syllogismus constans præmissis particularibus vel negantibus, nihil per se concludit, ideo vitiosus est hic Syllogismus:

Aliquod animal est asinus,

Sed aliquis homo est animal,

Ergo aliquis homo est asinus.

& hic;

Nullus lapis est animal,

Atqui nullus homo est lapis,

Ergo nullus homo est animal.

Tertia, In omni Syllogismo conclusio sequitur deteriorem partem, siue debiliorem; ita vt si vna præmissa sit particularis vel negans; debeat conclusio esse particularis vel negans : quia negatio pars est deterior, itémque particularitas. Fingantur exempla

Quarta, Syllogismus non debet plus concludere quàm probent præmissæ, alioqui vitiosus erit, vt patet hoc exemplo:

Omnis causa peccandi tollenda est,

Atqui femina, gladius, vinum sunt causa peccandi, inducunt enim ad peccatum,

Ergo femina, gladius, & vinum tollenda sunt.

Nimirum probat nempe absolute & simpliciter, cum tanùm probare debeat tollenda ea esse secundum quid, & sub ea sola ratione qua inducere possunt ad peccatum, id est secundum abusum, est siquidem reiiciendus abusus, vsus autem retinendus.

Quinta, In prima figura nullus Syllogismus directe concludit ex maiore particulari & minore negante. fingantur exempla:

Sexta, In secunda figura Syllogismus nihil concludit ex maiore particulari, nec ex

DOCTRINÆ PERIPATETICÆ.

utraque præmissa affirmante, ideo non valent hi Syllogismi:

*Aliqua planta flores,
Atqui nulla ficus flores,
Ergo aliqua ficus non est planta.*

Et

*Omnis asinus est animal,
Atqui omnis homo est animal,
Ergo omnis homo est asinus.*

Septima. Syllogismus è minori negante in tertia figura nihil concludit ut patet hoc Syllogismo.

*Omnis arbor est planta,
Sed aliqua arbor non est quercus,
Ergo aliqua quercus non est planta.*

Octava. In prima figura concluditur omnibus modis, id est, vniuersaliter; particulariter, affirmatiuè, negatiuè. Quia prima figura est perfectissima & aliarum basis.

Nona. Omnes Syllogismi secundæ figuræ concludunt semper negatiuè.

Decima. Omnes Syllogismi tertiæ figuræ concludunt tantum particulariter; fingantur exempla pro otio & diligentia cuiusque.

Vndecima. Veritas, visque concludendi modorum indirectorum primæ figuræ; omniumque aliorum tam secundæ quam tertiæ, resoluitur reduciturque in primam figuram, ac per illius modos directos clarissime & certissime comprobatur, quia illorum modorum indirectorum & aliorum ad alias figuras pertinentium veritas & certitudo, à veritate ac certitudine modorum primæ figuræ omnino dependet, quæ cum sit prima in genere suo, est etiam mensura cæterarum. Sicuti Deus, qui prima est veritas siue primum verum, ut primum ens, est mensura veritatis & essentiæ ac perfectionis omnium creaturarum, quæ ab ipso dependent. Sed hæc ratio dependentiæ modorum indirectorum primæ figuræ & modorum secundæ & tertiæ, fiet clarissima ex doctrina Analyticorum & tabella Analytica nostræ Synopsis, mox exhibendæ.

Quæ & quot sint genera Syllogismorum.

VT pro diuersa ratione formæ Syllogisticæ secundum dispositionem terminorum ad bene concludendum, tres figuræ constituentur: sic pro diuersa conditione & natura propositionum Syllogisti-

carum, distinguunt Dialectici diuersa genera Syllogismorum, habita nimirum ratione materiæ Syllogisticæ, quæ quia quadruplex est: genera etiam Syllogismorum sunt quatuor.

Etenim si propositiones sunt necessariæ, existet demonstratio quæ est Syllogismus epistemonicus siue scientificus qualis est hic,

*Omne animal rationale est capax doctrinæ,
Atqui omnis homo est animal rationale,
Ergo omnis homo est capax doctrinæ.*

Demonstratio autem alia dicitur per causam, ut illa; alia per effectum, ut probare hominem esse animal rationale, quia est capax doctrinæ.

Si verò appareant propositiones necessariæ, nec sint, existit Syllogismus demonstrationi cōtrarius: qui dicitur Pseudographus, vel *ψευδογραφία*, pariens errorem scientiæ contrarium, qualis perhibetur hic Syllogismus. Omnes lineæ ductæ ab eodem puncto, ad idem punctum sunt æquales: Atqui diameter & semi circulus sunt lineæ ductæ ab eodem puncto ad idem punctum: Ergo diameter & semicirculus sunt æquales. Conclusio est erronea quia maior apparet necessario vera, nec est, nisi addas, si per eandem lineam eandemque viam ducantur.

Iam verò si propositiones Syllogisticæ sint probabiles, existit Syllogismus probabilis qui dicitur Dialecticus, & qui opinionem ac credibilitatem generat, ut est hic Syllogismus.

Quicunque loca frigidiora incolunt, sunt audaces & bellicosi.

Atqui omnes homines Septentrionales incolunt loca frigidiora,

Ergo omnes Septentrionales sunt audaces & bellicosi.

Maior enim propositio probabilis est duntaxat, & fere vera ut plurimum, sed non necessario.

Denique si propositiones appareant probabiles, nec sint, inde existit Syllogismus Sophisticus falsam inducens opinionem; ipsi Dialectico contrarius, qualis est hic;

Id habes quod non amisisti,

Atqui non amisisti mille aureos,

Ergo habes mille aureos.

Conclusio est falsa, quia sequitur è maiori; quæ apparet probabiliter vera cum falsa omnino sit; sed de parte secunda Breuiarij satis.



PARS TERTIA BREVIARII PHILOSOPHICI.

DE PHYSICA CAPITVLVM PROOEMIALE.



Quam Græci φυσικὴν ἐπιστήμην vel φυσιολογίαν vocant ἀπὸ τῆς φύσεως quod est natura, καὶ λόγῳ quod est sermo, latini naturalem appellant Philosophiam, vel scientiam naturæ, siue rerum omnium naturalium.

Est enim Physica scientia corporis naturalis, ut naturale est, contemplatrix.

Corpus autem naturale est substantia constans materia & forma, habens in se principium motus & quietis.

Estque corpus idem naturale obiectum Physicæ quia illius principia, causas, proprietates, partes, speciesque omnes explicat ipsa Physica, totaque occupatur in corpore naturali considerando.

Ut verò in omni Philosophiæ parte excelluit Aristoteles, sic maximè in Physica, unde dictus est naturæ genius. Non enim accuratè tantum, sed & vberimè res naturales exposuit, nempe scientifica methodo & historica quadam enarratione, hinc Physica duplex.

Ætiologica & accurata, siue æroamatica; quæ rerum naturalium causas scientificè explicat, quam tradit Aristoteles libris Physici auditus, de cælo, de generatione, de meteoris, de anima,

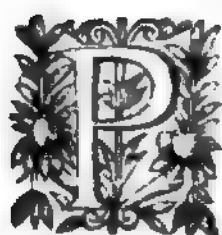
Historica, quæ facili enarratione & apertiore stylo naturæ pertexit historiam, quam tradit Aristoteles libris de historia, & partibus & generatione animalium.

Physica Ætiologica, sic ab Aristotele digesta est, ut primùm de principiis corporis naturalis materia, forma, & priuatione: atque de communibus eiusdem proprietatibus, scilicet quantitate, motu, loco & tempore pertractauerit, octo libris Physicæ auscultationis. Deinde de corpore naturali simplici, tam incorruptibili, ut sunt cæli & astra, quàm corruptibili, ut sunt elementa, libris quatuor de cælo, cum de ortu, interitu, actione, passione, accretione, decrectione, alteratione, mixtione rerum elementarium, libris duobus de generatione & corruptione, postea de mixtis imperfectis, quæ meteora dicuntur, tribus libris Meteororū, quàm perfectis, inanimatis quidem, ut lapidibus, metallis, mineralibus, eorumque qualitatibus actiuis & passiuis, item coctione, incoctione, concretionem, liquationem, libro quarto Meteororū, animatis verò libris tribus de anima & aliis paruis naturalibus, appellatis, de sensu & sensili, vita & morte, iuventute, senectute, memoria & reminiscencia, de somno & vigilia, &c. Quarum rerum breue argumentum damus, ducto ab ipsis principiis principio.



PARTICVLA PRIMA.

De principiis corporis naturalis.



Principium est id primum, è quo aliquid est, vel fit, vel cognoscitur, ut vnitas, è qua numerus, punctum, è quo linea, lignum, è quo cathedra, & hæc principia dicuntur simplicia siue incomplexa & rei. Alia enim sunt complexa & cognitionis, ut axiomata, definitiones, & propositiones scientiarum, quibus res cognoscuntur; hoc loco sermo est de principiis simplicibus & rei, è quibus fit, constatque corpus naturale.

Corpus ergo naturale spectatur, vel in fieri, id est quatenus generatur, vel in facto esse, id est, quatenus iam est genitum & compositum, atque in sua natura permanens. Vnde principia Physica alia sunt generationis, seu in fieri; alia compositionis, seu in facto esse. Illa sunt, quæ nec ex se mutuo, nec ex aliis sunt, sed ex ipsis omnia; suntque tria: Materia, forma & priuatio. Cum enim nihil fiat naturaliter ex nihilo, quidquid sit fiet ex aliquo, ut è subiecto præiacente. Alioquin crearetur, si non fieret ex subie-

Et præiacente : id autem ex quo insito aliquid fit, materia est. Ita ut cum id quod fit, non sit antequam fiat, illa absentia rei generandæ, siue ipsa non existentia rei, vel formæ in subiecto & materia, dicitur privatio, quæ est absentia formæ generabilis in subiecto ad illam apto, è quo nempe ipsa forma produci possit.

Denique cum per generationem aliquid producat, illud aliquid quod primò producit, forma est, quæ est ratio essentia cuiusque rei propriæ.

Est enim forma finis siue terminus proximus generationis. Remotus autem & ultimus, ipsum compositum, siue totum

Physicum; quod non differt à forma & materia simul unitis; hinc tria principia distinguere licet in generatione ignis ex ligno; lignum enim materia est ignis: privatio est absentia formæ ignis in ligno aliquo, antequam illa producat, ipsa autem forma est propria ignis essentia, quæ forma simulatque genita est, abie privatio, id est nō ignis, remanentque simul post absolutam generationem materia & forma quæ ipsum totum Physicum componunt, ideoque sunt principia compositionis sola, privatio enim nihil componit, cum sit nihil, & non esse purum formæ in subiecto apto ad illam formam.

PARTICVLA SECVNDÆ.

De causis corporis naturalis.



E sunt quatuor: internæ duæ, quæ rem componunt; materialis & formalis: quarum illa dicitur natura passiva, hæc activa: omnis enim actio & virtus à forma est; pati autem & recipere proprium est materię quæ ex se ignava est, nullamque habet vim ad agendum. Est autem natura principium & causa motus & quietis eius rei in qua est primò & per se, & non per accidens. Sic causa cur lapis tendat deorsum & in centro mundi siue terra quiescat, dicitur natura lapidis. quia natura est origo & principium internum omnium actionum & virtutum quæ sunt in rebus.

Externæ duæ, finalis, quæ est id cuius gratia aliquid fit, ut Dei cultus, sapientia, virtus, propter quam homo nascitur; & efficiens, quæ est id unde, vel à quo aliquid fit, ut Deus & parentes respectu liberorum, siue proles.

Nihil autem agit efficiens, nisi proposito fine, omnia enim ut propter bonum, sic &

propter finem agunt. Ad causam efficientem refertur idea siue causa exemplaris, quæ est ratio agendi in iis quæ agunt per intellectum ut artificibus & Deo. Causæ responder effectus: estque res naturalis ab efficiente, propter finem facta, ex materia, per formam.

Atque ut causæ commemoratæ dicuntur causæ per se: sic casus & fortuna dicuntur causæ per accidens, quæ in iis sunt quæ præter intentionem fiunt, & non ex destinato.

Fortuna enim est in humanis, atque iis agentibus quæ agunt ex consilio.

Casus in naturalibus, quæ non agunt ex consilio, seu propria cognitione, sed pondere, aut impetu naturæ, ut si tegula in caput hominis ad templum euntis è recto cadat, erit casus, nimirum respectu lapidis: respectu autem hominis, fortuna.

Monstra, ut infantes bicipites, referuntur ad effecta fortuita naturæ impeditæ, & à recto solitoque fine deerrantis.

PARTICVLA TERTIA,

De proprietatibus communibus corporis naturalis.



E sunt quatuor: Prima est quantitas siue magnitudo, omne enim corpus suam habet extensionem, quæ in viventibus est definita ad certos terminos: sic homines crescunt ad certam mæ-

Tom. I.

gnitudinem, in aliis rebus minimè, aut negligenter.

Secunda est locus. Omne enim corpus alicubi est in certo videlicet loco. Definitorque superficies siue extremitas corporis continentis, immobilis, & prima. Non

F. iij

enim datur locus vacuus in natura, quia ordo & cohesio corporum dissolueretur, sicque rerum natura periret, quæ unio- nem amat, mutuūque auxilium quod est à contactu, proximitate, vicinā.

Tertia est motus, quia omne corpus mobile est, potestque moveri; vel motu locali; ut graua deorsum, leuia sursum, cœli circulariter; vel motu alterationis, quæ est mutatio in qualitate, ut cum res frigida fit calida: vel motu accretionis, ut cum res crescunt, fit enim motus ad tres Categorias, qualitatem, quantitatem, & ubi.

Motus potro definitur actus entis in potentia ut potentia: vel actus mobilis ut mobile est, ut calefactio aquæ, quæ ut sic tendit ad calorem, ad quem est in potentia, & quem cum acquisierit desinet ipse motus calefactionis, quia acquisito termino cessat motus.

Quarta est tempus. Omnia enim sunt in tempore, quod est duratio rerum mobilium & caducarum: vel numerus aut mensura motus, secundum prius & posterius: ut dies, hora, annus.



PARTICULA QUARTA,

De corpore naturali, speciatim, de Mundo.

ARTICULUS I.

Mundus Græcis *κοσμος* est ordo & syntaxis rerum naturalium: vel compages cœli terraque & ius naturis, quæ inter ea continentur, coagmentata, ad vsum hominis, & ad Dei gloriam, ipsa diuina virtute creata.

Creationem Verno tempore factam, ut Philosophi veteres, ipsæque præsertim Aristoteles, qui mūdum putat fuisse ab æterno, non agnouere: sic & eius desitionem, nemo nisi reuelante Deo potest cognoscere.

aut suppleat Vndecimum est primum Mobile, quod viginti quatuor horis motum absoluit, ab Oriente in Occidentem: supra vndecim illos mobiles cœlos eminet Empyreum cœlum, quadratæ, ut aiunt Theologi, figuræ, quod cœlum ignorauit verus Philolophia, imo Aristoteles & Plato cœlos duntaxat octo agnouerunt. Est autem cœlum Empyreum aula Dei, paradysus, sedesque beatorum.

De Elementis.

ARTIC. III.

A Cœlesti mundo descendere fas est in elementarem, qui constat elementis quatuor, & mixtis omnibus, quæ à cœlesti ac superiore mundo regantur, æquū enim est inferiora gubernari à superioribus. Elementum est corpus naturale, simplex, corruptibile, in quod alia corpora, quæ mixta sunt ex iis, resoluntur, in quibus inest actu, vel potentia: ipsum autem in alia corpora non resoluitur.

Elementa sunt quatuor

Ignis, qui definitur elementum summè calidum, summè leue, excellenter siccum, subtilissimum, rarissimum, in concauo lunæ situm, licet ibi non videatur, ob nimiam raritatem; rara enim vix videri possunt.

Aër element summè humidum, secundū quid leue, mediocriter calidum, subtile, rarum igni suppositum, & in tres distinctum regiones; summam, quæ est vicina igni; mediam, in qua nubes creantur: & infimam, in qua viuimus.

Aqua, elementum summè frigidum, se-

De Cælo & Astris.

ARTIC. II.

Cœlum est corpus simplex, naturale, luminosum, materia ab elementari distincta, formæque præstantissima constans, omnis expers corruptionis, perpetuo ac circulari motu, circa mundi centrum siue terram à præside intelligentia, quasi ab assistente anima, sapientissimè agitur, ad mundi totius conseruationem & rerum elementarium in quas influit, generationem.

Cœli sunt vndecim. Primum & infimum est Lunæ, secundum Mercurij, tertium Veneris, quartum Solis, quintum Martis, sextum Iouis, septimum Saturni, octauum dicitur Firmamentum aplanæ, in quo sunt stellæ fixæ, mille ut aiunt viginti duæ, siue astra, quæ sunt partes densiores ipsius cœli, ut nodi abulæ, nonum & decimum vocantur orbes crystallini, sine stellis; quorum scilicet puritas splendorque crystallinus fulgores compenset stellarum,

cundum quid graue,excellenter humidū, aëri suppositum, in mare distinctum & fluuios, lacus, stagna, fontes, & riuulos.

Terra, elementum summè siccum, summè graue, summè crassum, mediocriter frigidum, in centro, id est, in medio mundi situm, aquarum riuus & ductibus, quasi venis distinctum, ad commoda animalium, cum aquā globum vniuersum constituens.

Agunt in se inuicem elementa, quia contraria sunt, vnde facile miscentur, sed cum sui pernicie ac detrimento, reclusis videlicet ipsorum qualitatibus, ac virtutibus, formis verò extinctis, sic enim mixta oriuntur varia, secundum varietatem mixtionis. elementorum, quæ nimirum vt eleganter Ppëta cecinit vitam mixtis & semina præbent, nascendique vices alternâ morte rependunt.

De mixtione & mixtis.

ARTIC. IV.

Mixtio est miscibilium siue elementorum alteratorum vnio, ad producendum mixtum. *ἡ μίξις ἐστὶν ἐνωσις.*

Elementa miscentur, vel imperfectè, dum scilicet essentiam formamque retinent, sed mutatam secundum qualitates, vt cum ex aqua fit vapor. Vapor enim est aqua subcalida, rara, levis, vnde meteora; quæ definiuntur corpora imperfectè mixta sic dicta, quòd in sublimiore loco magna ex parte procreantur. Nam *μετέωρον* est sublime, siue altum: vel elementa miscètur perfectè, dum propriam essentiam formasque suas substantiales amittunt. & succedit propria ac essentialis forma mixti, vt cum è quatuor elementis probè mixtis fit aurum, lapis, planta, tunc est mixtio perfectà. Igitur ex elementis imperfectè mixtis, siue ex imperfectà mixtione meteora creantur.

De Meteoris.

ARTIC. V.

Meteora fiunt ex terrâ & aquâ, vt ex materiâ remota. Ex exhalatione & vapore, vt proxima. Exhalatio est halitus terræ, calidus & siccus: qui si pinguior est & viscosus; materia est meteororum igneorum, vt cometarū: si macer & aridus, flatuum siue ventorum.

Vapor est halitus aquæ calidus & humidus: vnde nubes, pluuia.

Forma meteororum non differt essentialiter à forma elementorum, è quibus fiunt, sed tantum secundum qualitates. Re-

Tom. I.

manet quippe in meteoris forma & essentia elementorum, sed alterata, sic vapor, nubes est essentialiter aqua, sed leuior, rarior, minùsque calida.

Causa efficiens est Sol, qui calore suo vapores & exhalationes mouet attrahitque.

Finis est utilitas naturæ inferioris, frugum, fructuumque generatio & maturitas.

Meteora alia ignea, quæ pro exhalationis magnitudine, figura & dispositione, diuersa sunt: & nunc in summo aëre gignuntur, vt cometæ, lanceæ; nunc in medio, vt fulgura, fulmina: nunc in imo, vt ignes fatui Castoris, Pollucis, Helenæ.

Alia aquea, quæ ex vapore fiunt in medio aëre, vt nubes, pluuia: vel in imo, vt grando, nebula, ros, pruina.

Vel in terra, vt glacies, ad quam crystalum referunt, & græcè *κρύσταλλος* est glacies.

Alia lucida, vt varij colores in aëre & nubibus apparentes, è lumine, eiusve reflectione nati, vt voragine, hiatus, virgæ, parelij, iris, decus & miraculum meteororū, mille trahens varios aduerso Sole colores.

Alia sicca, vt terræ motus, venti, qui quatuor sunt præcipui.

Subsolanus, flans ab Oriente.

Zephyrus, ab Occidente.

Aquilo, à Septentrione.

Auster, à Meridiè.

Interiectos ventos, distinguere & commemorare, puta viginti octo, vt obseruant nautæ, alterius est loci, vt & singulorum virtutes & qualitates. Sunt autem flabella saluberrima, si ex Septentrione & Oriente flauerint, euerricula aëris, sic enim producit Deus ventos de thesauris suis, vt canit Regius psaltes.

De perfectè mixtis inanimatis.

ARTIC. VI.

Eorum genus primum dicitur fossile: quod ita effoditur è terra, vt cum aliis corporibus diuersis mixtum non sit, nec eget arte, vt purgetur, estque vel liquabile; vt sulphur, naphtha, sal fossile; vel non liquabile, vt lapides: qui vel sunt communes, vt saxum: vel pretiosi & lucidi, vt adamantas, saphirus, smaragdus.

Secundum genus dicitur metallum, ex sulphure & argento vno, in terra genitum, calore excoctum, frigore condensatum, durum, liquabile, ductile, vt aurum, argentum, æs, ferrum, stannum, plumbum, quorum paritas in fornacibus probatur.

Tertium dicitur neutrum, vt succi, vel liquores expressi è plantâ, aut fructibus, vt oleum, vinum, pomaceum; vel ex anima-

F. iij.

li, ut mel, sanguis, lac, quibus & adiciunt nonnulli semen, licet dicatur potentia viues & animatum.

De corporibus perfecte mixtis & animatis.

ARTIC. VII.

COrpus naturale, perfecte mixtum, animatum & viuens constat partibus duabus, nempe anima & corpore; non simplici aut homogeneo, cuius scilicet partes omnes sint eiusdem rationis, ut partes aquæ, partes auri, quæ ideo dicuntur similes: sed organico & heterogeneo, id est partibus diuersa ratione temperatis, aliterque efformatis, ad diuersa vitæ officia instructo, & præparato. Enimvero plures sunt & varix facultates & operationes animæ, ut attrahere cibum, eundem retinere, sentire, moueri, siue videre, audire, ambulare, vnde necessaria fuerunt organa siue instrumenta diuersa in corpore viuente, vel animato, cuius videlicet anima dicitur *ἐντέλεια*, id est, actus siue forma, vel perfectio substantialis. Anima siquidem definitur actus corporis naturalis organici potestate vitam habentis, vel principium primum quo viuimus, sentimus, loco mouemur, & intelligimus, ex lib. 2. de Anima, cap. 1.

Anima triplex, vegetans, sentiens, & rationalis. Vegetans est principium nutriendi, crescendi & generandi sibi simile, quæ sola plantis inest, qui enim sensum tribuunt stirpibus, stipitibus & truncis, duriores sunt ipsis stipitibus & truncis, magisque lignei quàm ligna ipsa, inquit, D. Augustinus. Sentiens est principium vitæ & sensus, per quod animal formaliter est animal.

Sensus autem est facultas certo corporis organo insidens, & circa obiectum sensibile occupata, estque duplex.

Exterior, cuius organum est extra cerebrum ut visus, qui in oculo residet, & circa colores & lumen occupatur: auditus, qui in aure & sonum pro obiecto habet: odoratus, qui in nare interna vel carunculis mammillaribus, & odorem percipit: gustus, qui in lingua & sapores sentit: tactus, qui in cute, & qualitates tactiles ut calorem, frigus, molliem, duritiem percipit.

Interior, cuius organum est in cerebro

reconditum, eiusve ventriculis.

Sensus interior est quadruplex:

Comunis, qui iudex est externorum omnium, eorumque obiecta distinguit.

Phantasia, siue imaginatio, quæ rerum sensibilibus imagines excipit ac repræsentat.

Æstimatiua, quæ iudicat ac determinat de faciendis ac fugiendis.

Memoria sensitiua, quæ res iam perceptas retinet, quasi arca & thesaurus.

Sed non omnes sensus omnibus insunt animalibus, ut neque facultas motrix; hinc distinctio animalium in perfecta, quæ omnibus sensibus prædita sunt, & se se loco mouent: & imperfecta quæ quibusdam sensibus carent, atque etiam loco non mouentur, ut sunt *ζωόφωνα*, mituli & conchilia, quæ testis siue saxis adhærescunt.

Omne animal tactum habet, sub quo sensu gustus comprehenditur, ut omne viuens quandiu viuic nutritur, quia vita in nutritione consistit.

Rationalis est principium vitæ, sensus, & rationis; vel forma hominis, ut homo est, quæ Deum vnum & trinum tanquam viua illius imago pulcherrimè repræsentat, ut enim Deus essentia vnus est, personis trinus: sic anima rationalis, quæ sola spiritalis est & immortalis, secundum substantiam vna est simplex, indiuidua, tota in toto corpore, & tota in qualibet parte, ut Deus in toto mundo. At secundum facultates trina est, cum prædita sit intellectu, voluntate, & memoria.

Intellectus siue mens est facultas qua cognoscimus & intelligimus quidquid est intelligibile, id est omnia entia, etiam fragmenta & entia rationis imo & nihil, de quo etiam mens philosophatur.

Voluntas est facultas animæ intelligentis, per quam liberè volumus, nolumus, eligimus, respuimus.

Memoria est facultas per quam res intellectas retinemus, & asseruamus ut iam intellectæ & cognitæ fuerunt.

Sic Physica in homine desinens, ut obiecto suo principali, elusque animam tanquam Dei imaginem ut pote spiritalem, immortalem, intellectu & libertate præditam cognoscens, inter facit ad Theologiam naturalem, quæ vulgò prima Philosophia & Metaphysica nominatur, deseritque ex professo ac generatim de ente: speciatim vero de Deo & Angelis rebusque spiritalibus, & à materia separatis.



PARS QUARTA,
BREVIARII PHILOSOPHICI,
DE METAPHYSICA, SIVE
THEOLOGIA NATURALI.
CAPITVLVM PROOEMIALE.



VT Physica res naturales & corporeas, quæ materia constant & forma contemplatur: sic Metaphysica res incorporeas, & materiae expertes, quæ diuinæ dicuntur, spirituales & transnaturales. Imo cum sit Metaphysica scientiarum vniuersalissima, differit de rebus omnibus, vt in ente conueniunt, & à materia re & ratione separantur: differit autem accuratè per supremas causas, primæque principia: vnde nominata fuit sapientia, quæ est cognitio scientifica & præstantissima rerum altissimarum ac diuinissimarum per summa principia causasque vniuersales.

Est igitur Metaphysica scientia omnium princeps, entis vtens est, contemplatrix.

Vnde quia omnia ente continentur, omnia etiam à Metaphysica quodam modo considerantur; non quidem speciatim, & secundum proprias naturas, vt pote homo, prout homo est; sed vt sunt entia, & quatenus habent esse, explicanturque communibus entis proprietatibus, & generalibus attributis vno, vero, bono, eodem, diuerso, causa, effectu, actu, potentia, parte, toto, & similibus terminis.

Agit ergo Metaphysica primò de ente generatim; eius principiis, essentia scilicet & existentia; & partibus, nempe substantia, & accidente, siue de summis generibus entis & categoriis, vt res sunt, siue partes entis, deque eius communibus proprietatibus; deinde speciatim de substantia spiritali, siue spiritu; Deo scilicet & Angelo.



PARTICVLA PRIOR,

De Ente generatim.



ES vniuersim dicitur quidquid verè & realiter est, aut esse potest.

Hac veluti definitione, neque enim definiri accuratè ens potest cum careat genere, sed describi tantum, excluditur ens rationis quod verè non est, sed per solam mentis cogitationem, siue sit negatio, vt non homo, siue privatio, vt tenebræ, cæcitas, quæ sunt negationes formarum vt pote luminis & visus in subiectis ad illas formas recipiendas aptis: aère scilicet & oculo, siue relationis rationis, vel secunda intentione logica, vt genus, species, subiectum, prædicatum, de quibus in Logica. Itaque ens rationis dicitur ens nomine tenus & æquivocè, vt homo pictus qui dicitur homonymè, homo.

Ens verum & reale, vel est per se, estque substantia, vel in alio, vt in subiecto inhaerens.

estque accidens.

Substantia definitur ens per se subsistens, vt arbor, homo. Accidens entis id est substantiæ ens, siue ens in alio existens tanquam in subiecto inhaerens, vt albedo in homine.

Substantia alia est spiritalis, quæ vel infinita est, & increata, vt Deus: vel finita & creata, vt Angelus: alia corporea & materialis, quæ pertinet ad Physicam.

Omnis substantia vel est categorica, vel non. Sed Categorica finita esse debet, completa, integra, siue totalis. Ideo Deus non reponitur in Categoria: quia est infinitus essentia & virtute: neque anima rationalis, quia est substantia partialis & incompleta, cum sit pars hominis. Reducitur tamen ad Categoriā hominis, quia pars omnis reducitur ad Categoriā sui totius, scilicet indirectè lateraliter & reductiue, vt explicatur in Dialectica, per lineam directam, quæ est ordo generum & specierum,

usque ad individua; & indirectam quæ partes, formas, & differentias describit ad latus generum & specierum.

Accidens diuiditur in novem Categorías: quantitatem, relationem, qualitatem, actionem passionem, ubi, quando, situm esse, & habere, de quibus parte secunda dictum est in Dialectica, quæ de Categoriis agit, quatenus earum notitia dirigit mentem ad differendū. Metaphysica, autem ut sunt partes, aut genera entis, Ens quod est obiectum Metaphysicæ, habet principia, simplicia & complexa.

Simplicia, sunt essentia & existentia.

Essentia est id quo res est id quod est. Sic animal rationale est essentia hominis, quia per animal rationale homo est homo, siue id quod est in se.

Existentia est modus quo essentia est actu extra suas causas, utpote cum est producta & existit actualiter. Principia complexa entis sunt axiomata & propositiones generales de ente, ut impossibile est aliquid esse simul & non esse; quodlibet est, vel non est; omne ens habet esse.

Sed ut ens generatim est duplex, substantia, & accidens; sic existentia una est propria substantiæ, quæ dicitur hypostasis siue subsistentia, per quam substantia est per se & incommunicabiliter, quæ si intelligen-

tia est particeps dicitur persona, si minus, suppositum. Altera accidentis, quæ dicitur inhærentia, quia accidentis esse est inesse scilicet in substantia ut in subiecto inhaesionis.

Proprietates entis, simplices quidem, sunt tres, unitas, veritas, bonitas, quia omne ens est unum, verum, bonum. Ita ut quod ens est magis ens, siue perfectius, eo magis sit unum, magis verum, magis bonum. Vnde Deus est maxime unus, maxime verus, maxime bonus: quia maxime ens. Ratio enim entis est prima radix ac veluti fons, vnde manant proprietates modique omnes ipsum ens afficientes ac exornantes. Unum est id quod in se indivisum est, & diuisum à quolibet alio. Verum, quod est ut esse debet, secundum suam naturam. Bonum, quod in se perfectum est & conueniens & appetibile, siue quod appetunt omnia. ex 1. Ethic. Nicom. Proprietates complexæ entis sunt etiam tres, nempe esse actu, ut est Deus, vel potentia ut est Anti-christus, esse idem, vel diuersum genere, specie, numero. esse necessarium quod nēpe aliter esse nequit ut ignem vrere; vel contingēs quod aliter esse potest, seu esse, vel non esse, ut studere, vel non studere.



PARTICVLA POSTERIOR,

De Ente speciatim, siue de substantia spiritali.



T ens quatenus ens est, totale est obiectum Metaphysicæ: sic substantia spiritalis obiectum est eiusdem, sed parziale seu speciale, maximeque proprium. Cum nulla alia scientia de substantia spiritali differat ex professo, præter Metaphysicam. Definitur substantia spiritalis siue spiritus, ens per se & sine materia, corporea ve mole subsistens, intelligentiæ compos, & libertatis. Siue ut loquitur Aristoteles expeditius οὐκ ἔστιν ἀποχωριστὸν, substantia separata, scilicet à materia.

Estque vel completa seu perfecta, ita ut nihil componat, ut Deus, Angelus: vel partialis & incompleta, ut animatio rationalis, quæ hominem componit, estque Physicæ considerationis prout est forma hominis, licet ut separata à corpore, & viuens sibi instar Angeli pertinere possit ad Metaphysicam.

Substantia spiritalis, perfecta, & completa, vel est increata, æterna, infinita, & independens, ut Deus: vel creata finita &

dependens, ut Angelus.

Deus iuxta doctrinam ipsius Aristotelis octauo Physicorum & decimo quarto Metaphysicæ. vnus est, incorporeus, immutabilis, æternus, infinitus, perfectissimus, per se beatissimus, sibi sufficientissimus, primum ens, prima intelligentia, prima causa, primus motor, ut qui imnotus in se, cælum tamen primum mobile, adeoque totum mundum moueat, regat, & viuificet, detque cuncta moueri.

Cæteræ autem intelligentiæ, seu Angeli præsident inferioribus cælis, eosque mouent, ex doctrina Aristotelis. Itaque quot sunt diuersi motus planetarum, qui ad summum quinquaginta quinque notabantur tempore Aristotelis, tot etiam sint intelligentiæ ac spiritus: quibus interim Plato ipso totum mundum impleuit singulos singulis elementis prouinciis, ciuitatibus, imo & hominibus, genios aut dæmonas, spiritusve attribuens, vel custodes, vel insidiatoreas, bonos vel malos. Verum accuratior doctrina de spiritibus, Deo nempe Angelis, & de-

monibus à Theologis Christianis est rependa, qui Angelos distinguunt, ex doctrina D. Dionysij in tres hierarchias, quarum vnamquamque diuidunt in tres choros, siue ordines, ita vt prima hierarchia distributa sit in Seraphinos, Cherubinos & thronos: secunda in dominationes, virtutes, & po-

testates; tertia in principatus, archangelos, & angelos. Sed hæc doctrina excedit philosophiam, estque plusquam Metaphysica, planèque Diuina & Christiana, quam venerari & credere, & mirari oportet, non discutere.



PARS QUINTA

BREVIARIÏ PHILOSOPHICI,

DE ETHICA, SIVE MORALI PHILOSOPHIA.

CAPITVLVM PROOEMIALE.



Ocratis illius ἀνδρῶν ἀντί-
λων σοφῶν, seu exemplo, qui
Philosophiam è cœlo in fa-
milias, vrbesque deuoca-
uit, atque vt cecinit Sido-
nius.

*è Natura pondere migrans
Ad mores hominum formandos transfudit
vsum.*

Transimus tandem è Physica & Metaphysica, id est è scientia rerum naturalium, & diuinarum, in Ethicam, siue scientiam de moribus, vt inspectâ in scientiis contemplantibus, quasi in nitidiore speculo, ipsa specie nudæ veritatis, oculos animumque deinceps intendamus, ac conuertamus in virtutem, quæ est alterum Philosophiæ Numen; & cuius exercitio, ac cultu diligētiore felices fiamus & vndequaque beati.

Vt enim contemplatricis Philosophiæ finis est veritas; sic practicæ, quæ Ethica est, virtus, eiusque actio. Enimvero Philosophia practica siue moralis nihil ferè aliud, quàm præcepta tradit de virtute, ad humanam beatitudinem conducentia, quæ quidem beatitudo in actu virtutis consistit, & vita vndequaque perfecta. Hoc autem cū fieri nequeat, nisi humanæ actiones, quæ à libera hominis voluntate proficiuntur, rectè instituantur, & ad veram fœlicitatem dirigantur, summūve bonum; idcirco hæc Philosophia in eo tota occupatur, vt actiones humanas, tanquam obiectum conside-

rando, eas dirigat ad beatitudinem, quæ est huius Philosophiæ finis; vnde cum actiones humanæ, siue bonæ, siue malæ, appellantur mores, etiam Philosophia hæc ἠθικὴ Græcis dicta est ἀπὸ τῆς ἠθικῆς, moralis Latinis, à moribus quos informat & instruit ad felicitatem.

Ethica ergo definitur scientia practica, dirigens actiones humanas, siue mores ad beatitudinem.

Iam verò humanæ actiones, quas Græci πρακτικὰς vocant, exerceri possunt in triplici vitæ statu.

Primus est monasticus, siue solitarius, vnde existit Ethica Monastica, quæ vnius hominis mores dirigit, quatenus scilicet sibi soli viuit, extra societatem, quasi Eremita, Anachoreta, aut Solitarius.

Secundus domesticus & familiaris, vnde Ethica œconomica, ἀπὸ τοῦ οἴκου dicta; quæ rationem docet bene viuendi in familia siue domo, cum vxore, liberis & seruis, ita vt legem faciat domus ritè gubernandæ,

Tertius Politicus siue civilis aut reipublicæ, vnde existit Ethica Politica, quæ rationem explicat bene viuendi in ciuitate seu republica, aut statu civili quolibet.

Ferè autem miscetur, traditurque Monastica simul cum Ethica generaliter dicta, quæ de honesta actione generatim præcipit, quam ipsa requirit Monastica, vt & aliæ partes Philosophiæ Moralis.



PARTICULA PRIMA.

De Ethica Monastica.

Vz documenta in Ethica generali siue communi doctrina de moribus, quæ Monastica, Oeconomica, & Politica possunt accommodari, de virtute, & felicitate, et assumuntur à Monastica, ad dirigendos mores singulorum hominum. Quæ causa fortè est cur hæc distincta non fuerit Ethica generalis à Monastica, sed utraque simul mixta & tradita fuerit, atque promulgata.

Ethica igitur agit de actione humana, eiusque principiis, causis, speciebus & proprietatibus, quatenus per ipsam felicitas obtinetur.

De Humana actione.

ARTICVLVS I.

CVM proprium sit hominis munus, ut homo est agere ex mente, consilio, & libertate. Actio humana ideo definitur operatio voluntatis humanæ, cuius principium est electio; vel quæ liberè fit & nobis volentibus ac scientibus.

Ad humanam scilicet actionem requiritur posse, scire, & velle ex plena integraque libertate.

Humana actio, alia est elicitæ, quæ fit immediate à voluntate, & in ea manet, ut est volitio, siue actus volendi, actus amoris, odij: alia imperata, quæ fit quidem ab alia facultate, & organo quodam corporis; sed imperatur à voluntate, ut est locutio honesta, vel turpis.

Bona autem dicitur actio, quæ fit ex recta ratione circa obiectum conueniens: ut dare eleemosinam egeno. Mala quæ à recta ratione dissentit, ut parricidium, adulteriû, furtum.

Neutra siue indifferens, quæ per se nec bona est, nec mala: ut mulcere barbam, fricare manus, nullo proposito fine, de qua tamen actione meritò dubitatur, siue propriè humana, quia non fit ex consilio, siue destinato.

Principia & causæ actionis humanæ, efficientes quidem sunt, libera voluntas, intellectus practicus, virtutes & vitia; finis & obiectum idem in moralibus, estque vel bonum verum, ut virtus: vel apparens, ut for-

da voluptas, eleemosyna ex vana gloria.

Forma & species est cuiusque actionis propria ratio, siue ordo ad rectam rationem & obiectum.

Materia in qua siue subiectum actionis humanæ est ipsa voluntas siue facultas, in qua fit actio, & in eadem residet. Humanæ actionis proprietates sunt bonitas, malitia, honestas, turpitudine, excessus, defectus, mediocritas, voluptas, tristitia,

Sed actio saltem perfectè bona manat proditque à virtute, mala autem à vitio, illam regit prudentia, hoc imprudentia, error, affectusque immoderatus.

De virtute & vitio.

ARTIC. II.

VIRTUS est habitus disponens ad bene operandum, siue dispositio perfecti ad optimum, id est, rectæ facultatis ad actionem officiumque suum præclare perficiendum. Virtus, alia est mentis, quæ dicitur *dianoëtica*, estque quintuplex, scientia, sapientia, ars, intelligentia, & prudentia, de quibus supra: alia *ethica*, siue moralis, quæ ad hunc locum pertinet.

Virtus moralis definitur habitus electivus, in mediocritate consistens, eâ, quæ est ad nos, prout vir prudens definitur. Etenim consistit virtus in mediocritate, non Arithmetica & rei, sed Geometrica & rationis, quâ nimirum recta ratio constituit, inter excessum & defectum, plus & minus, alioquin existit vitium.

Vitium enim est excessus, vel defectus à recta ratione, vel habitus electivus à mediocritate deflectens, & prudentiæ expers.

Virtus Ethica, alia est præcipua, siue cardinalis, estque quadruplex, nimirum.

Prudentia, quæ licet *Dianoëtica* sit, ratione subiecti, quia residet in mente; magis tamen propriè est Ethica, nempe ratione obiecti & officij: quia mores dirigit, estque regula aliarum virtutum, lex vitæ humanæ, & omnium humanarum actionum dux, lux & magistra, verèque *ὁρθὸς λόγος*.

Iustitia, quæ ius suum cuique reddit, iuris autem præcepta sunt, honeste vivere, alterum non lædere, suum cuique tribuere. ex Tit. instit.

Fortitudo, quæ est mediocritas circa timores

mores & audacias, consistitque in fortiter agendo simul & patiando cum generositate quadam, animique magnitudine.

Temperantia, quæ moderatur ac regit voluptates ac dolores tactus & gustus: & quidem temperantiæ tactum regens dicitur castitas; pars autem gustum gubernans, dicitur sobrietas. Ideo temperantia rebus venere is modū adhibet, itémque esculentis & potulentis.

Alia gregaria & minùs præcipua, minùsque ad vitam moralem & popularem necessaria, ut modestia, liberalitas, affabilitas, urbanitas, sine quibus absolute, loquendo, honestè satis vivere fas est.

De Beatitudine.

Artic. III.

OMnia bonum appetunt, vel appetitu naturali, ut res inanimatæ: vel sensitiuo, ut animantes: vel rationali & intellectiivo, ut homines: qui eo ardentius bonum suum appetunt, quò est præstantius, magisque consentaneum. Propterea homines summum suum bonum, quod est ipsa beatitudo, summo appetitu prosequuntur.

Est si quidem beatitudo status omnium bonorum aggregatione perfectus: ut dixit Boëtius.

Bona autem, alia sunt animi, ut virtutes: alia corporis, ut sanitas: alia fortunæ, ut opes. Itaque horum omnium bonorum cumulus est felicitas, *εὐδαιμονία*.

Quanquam vera ratio & essentia beatitudinis in virtute consistit, seu potius in *ἐνέργεια*, actione virtutis, quæ scilicet sit summum animi bonum, & perfectio partis præstantissimæ, unde cætera bona consentur, vel adiumenta, vel ornamenta. Ideo rectè Aristoteles cap. 6. lib. 1. Ethicorū. Beatitudo inquit, est actus animi virtute utentis in vitâ unde quâque perfecta: id est cui nihil desit cæterorum bonorum, *ἡ ἀριστία καὶ τὸ ἀριστὸν, ἐν βίᾳ πλείω*.

Beatitudo duplex. Vna theoretica, quæ est ab habitu sapientiæ, consistitque in contemplatione iucunda rerum diuinarum & altissimarum. Altera practica quæ est functio siue exercitium virtutis moralis, prudentiæ, iustitiæ & cæterarum, cum bonis fortunæ & corporis, sine quibus commodè nemo vivere potest in republica, cœtūque hominum.

PARTICVLA SECVNDÆ.

De Oeconomica.

O Economica quasi *ὅμοιος τῇ οἰκίᾳ*, lex familiæ siue domus, definitur scientia moralis prudenter regendæ domus, seu familiæ.

Domus autem siue familia est hominum paucorum societas, in qua alius imperat, alius obtemperat, in commune bonum domesticorum, siue totius familiæ, obsequio.

Societas domestica siue familiaris triplex statuitur.

Prima dicitur *δωδεκάτη* siue herilis, domini & serui. Seruus verò vel est naturalis, corpore scilicet robustiori, sed mentis parum cauta aut prudenti: unde existit seruitus naturalis: vel talis est lego, vi, & bello, unde existit seruitus bellica & violenta, naturæ ac libertati repugnans, planèque coacta: vel talis est conditione civili, ex pacto & contractu voluntario, unde seruitus civilis & voluntaria, propter alimentum, stipendia & pecunias, cuius seruitutis usus est plurimus inter homines.

Secunda *γαμική* siue coniugalis, inter virum & uxorem, est enim de lege naturæ, ut vir imperet uxori, mas fœminæ. Atque huius societatis usus ac finis est procreatio educatio probaque institutio liberorum ex iure diuino, & naturali & civili.

Tertia *πατρική* siue paterna, inter patrem & liberos, cuius societatis finis est mutuuum auxilium, ut & aliarum, sed maxime ipsa liberorum honesta institutio ad virtutem, veramque beatitudinem.

Cum autem vivere non liceat siue diuitiis & possessionibus, ideo necessaria est *οἰκονομική* ars *καὶ τέχνη* siue possessionum, & rei quærendæ, quæ dicitur *χρηματιστική*, id est quæstuaria. Quæ est vel naturalis ut agricultura, pecuaria, aucupium, venatio, piscatus; vel artificiosa ut mercatura, fœneratio, siue vsura, & operarum locationes, de quibus alibi. Est tamen notatu dignum: Aristotelis documentum de vsura rei, cientes quasi peccato contra naturam, quia vsura ex nummo nummum generat contra ipsius nummi naturam qui nihil per se generat, licet alioqui ipsa vsura & fœnus dicatur *τοιοῦτον* quasi aliquid generaret.

PARTICVLA TERTIA.

De Politica.

VT monastica singulos homines, economica domos siue familias: sic remanet.

publica, ciuitates, & imperia regit Politica, eaque ad beatam vitam perducit, quæ quidem beata vita in publica honestate, pace, copiâque bonorum omnium reposita est.

Nomen nimirum habet Politica ἀπὸ τῆς πόλεως quod est ciuitas, quasi sit Philosophia ciuilis, vel ciuitatum regendarum.

Politica ergo scientia est omnium moralium disciplinarum princeps, & ciuitatum ac imperiorum optima gubernatrix, circa bonum publicum perpetuò occupat; si modo iusta est & recta.

Ciuitas autem est ciuium vnitas, cuius ordo siue directio, græcè πολιτεία, latinè Respublica dicitur, atque ut loquitur Aristoteles, τὰς τῆς πόλεως.

Constat ciuitas è vicis, ut vicis è domibus.

Præclara definitio ciuitatis est hæc, Ciuitas est hominum præstantissima societas, pluribus vicis constans, cum sufficiente copia bonorum, ἀνταρχία Græci dicunt, ad bene beateque viuendum.

Conuenerunt siquidem naturæ quodam instinctu homines ut se mutuis auxiliis adiuuarent. Omnes enim natura duce ea quærunt, quæ sibi sunt commoda. Hinc homo natura sua animal est politicum, id est societatis amans. Itaque si quis ciuitates hominumque cœtus fugiat vel Deus sit, vel fera, ἡ θεία ἢ θῆρ' inquit Aristoteles primo Politicorum.

Ciuis autem dicitur is, qui ita viuere in ciuitate, ut sit particeps imperiorum, iudiciorum, & magistratuum, ac officiorum & honorum Respublicæ.

Iam vero Respublica omnis imperio constat & subsistit, quod aliud nihil est, quam imperantium ordo & obtemperantium: qui ordo si ad utilitatem publicam prudenter referatur, rectum ac legitimum constituet imperium: alioqui vitiosum; ut enim Sol. planetæ, stellæque omnes in summâ mundi parte, quæ cælum est, Domini Dei iussu sunt collocatæ, ut motu suo, lumine ac influxu benefico, & salutaribus radiis elementarem mundum, corporaque inferiora, stirpes & animalia gubernent: itaque non tam sui gratia, quam incommoda rerum inferiorum moueantur & luceant: sic & qui statuente Deo, inter homines summam rerum tenent Imperatores, Reges, Principes, Magistratus; ita se in imperando ac iure dicendo regere debent ut in publicam subditorum utilitatem, ordinumque omnium Politicorum, ac populi salutem & commodâ, prælucente, semper ac præeunte iustitia sapientiâque, quæ comitem habet pietatē, veramque religionem, perpetuò dominentur. Alioqui ordo omnis, iuraque diuina & humana, & leges boni regiminis funditus corruent, ac destruentur, fientque faciliè magna imperia, magna latrocinia, magna

homicidia, magna sacrilegia, pessimæque Tyrannides.

Communis itaque omnium, tam obtemperantium, quam imperantium utilitas, lex est, & mensura recti regiminis, ac legitimi imperij. Propterea rectum imperium omnino triplex est.

Etenim si vnus imperat in publicam utilitatem, inde Regnum exister, siue βασιλεία, quod vocabulum est accommodatius significando regno, quam Monarchiæ, quæ est simpliciter vnus principis (siue is bonus iustusque sit, siue malus) dominatio, unde etiam Tyrannus Monarchia dicitur, quod solus imperet: si optimates, id est, viri prudentissimi, ac optimi eodem fine, erit ἀριστοκρατία.

Si populus, in publicum commodum, fiet πολιτεία specialiter dicta, vel communi nomine Respublica, Ut verò iustum rectumque imperium triplex est; sic & vitiosum etiam triplex iuxta legem topicam. Tot modis dicitur vnum contrariorum, quot alterum.

Etenim si vnus imperet ad propriam tantum utilitatem, atque ad libidinem subditorum enecet, opprimat populum, legesque diuinas & humanas violet, inde erit Tyrannus, naturæ humanæ opprobrium, crux, pestis, & carnificina sæuissima.

Si pauci, iique ditiores & potentiores, ita dominantur, ut omnia ad se rapiant, cum aliorum pernecie ac detrimento, inde exurget ἐλιγρχία, paucorum dominatus.

Si denique omnes promiscuè etiam egeni & plebei, teneant dominatum, itaque omnia ad suam conuertant utilitatem, inde oriètur δημοκρατία populi dominatio, pessimum gubernandi genus.

Est autem profectò, regnum bonorum regiminum optimum ac præstantissimum, siue illud sit ἀριστον, & electione constitutum, vulgò electiuum, ut regnum Poloniæ; siue αἰμαγενής, ex iure natalium & successionis, vulgò hæreditarium, ut regnum Galliarum, & Hispaniarum. Nempe quia maior est concordia, vnio, consensus, & ordo in monarchico regimine siue regno, quam in Republicâ, & Aristocratia, ubi multi dominantur. Licet enim Aristocratia, sit ἀριστον κράτος, optimorum imperium, multitudo tamen confusionem parit, & ubi est æqualitas imperantium, faciliè dissensiones, & schismata exoriuntur ciuitatibus perniciosissima. Quamquam sunt etiam sunt pro Aristocratia, regno anteponenda, rationes; cum inter viros optimates, qui sapientia & virtute excellunt, publicamque semper procurant utilitatem, vix ac ne vix quidem contentio, pugna, controuersiaque obonatur, quippe qui omnes, quia optimi sunt ex hypothefi dent, manus virtuti, veritati ac

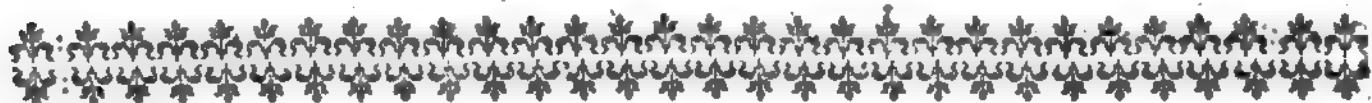
iustitia. Sed quia ἀπλῶς in regno relucet ordo longè pulchrior, vnióque maior, & pluralitas dominantium, vt & Deorum, nullitas est dominantium: vnus optimus & sapientissimus regere potest commodius, quam plures, frustra que fit per plura, quod æquè bene fieri potest per pauciora; & facilius est vnum optimum reperire quam multos, rari quippe boni vix sūt numero totidem quot Thebarum portæ, vel diuitis ostianili, & bonorum Imperatorum nomina, adeo sunt pauca, vt omnia vnus annuli palā includi ac insculpi possint, vt ipse Augustus Imperator dictitabat.

Item & maximè, quia perfectissimum est illud politicum regimen quòd ordinem & politicam ipsius naturæ imitatur, Deique optimi maximi in mūdi, rerumque omnium gubernatione, sapientiam ac regendi modum qui monarchicus est, propius accedit: sit autem Monarchia, siue regnum eiusmodi, quod nimirum Regem vnicum agnoscat vt mundus Deum vnum; vt natura solem vnum tanquam Principem ac Regem inter planetas ostentat; inter animalia quadrupeda, Leonem; inter aues, Aquilam; Delphinum coronatum, inter pisces, inter apes grandiore & pulchriore, & alibi rerum regiam explicat, profertque quantū potest dignitatē; ac præterea regalis monarchia omnium politicarum administrationū est antiquissima, atque inter varias gentes ac populos vnicatissima, propterea bonorum regiminum optimum erit regnum, quòd eo erit præstantius, sanctius & diuinus, quòd erit religiosius, & virtutum Christianatum

atque moralium radiis illustrius. Sunt enim regnorum, vt suo emblemate significauit Carolus nonus Rex Galliarum, columnæ duæ, Pietas scilicet, quæ Dominum Deū ex vera religione & fide orthodoxa (quæ Catholica est Apostolica & Romana) colit; amat, adorat; & Iustitia, quæ homines sapienter regit, ius suum cuique tribuit, bonis præmia decernit, malis infligit supplicia, omnes denique optimarum legum, quibusdam veluti frænis & rectæ rationis suauissimo iugo continet, ac prudentissimè gubernat; Atque his quidem columnis duabus, cum non modò regnum Galliarum suæ & Nauarræ sed & vitam morēsque suos religiosissimè fulciat, firmetque sine fūco, sine fallaciis politicis, sine Machiauellisticis fraudibus, sine dōlis, sine imposturis Ludouicus ille noster verè pius, verè Catholicus, verè Iustus, Regūque qui floruerunt vnquam, optimus ac Christianissimus, adeoque Ecclesiæ filius primogenitus, etiam καὶ ἱεροκλητὴς cognominatus, & propterea, vt & eius charissimæ tamdiūque expectatæ, & expectatæ Regiæ soboli, propediem Deo bene iuuantē, nascituræ, vitæ & Imperij beatissimam optamus perpetuitatem.

Sed hæc de Politica, & de parte quinta Breuiarij philosophici; atque adeo de toto Breuiario philosophico dicta, pro compendioli sagogici ratione, ad Synopsin catholicam Doctrinæ Peripateticæ, & de noua Appendice ad Apparatum, sufficiant. Recta nunc docendi ratio postulat, vt ipsam Synopsin aggrediamur.

F I N I S.



SYNOPSIS CATHOLICA

DOCTRINÆ

PERIPATETICÆ.



*Loferis vt apes in sauis
omnialibant.
Omnia nos iidem depascimur
aurea dicta.*

Aurea dicta quidem, sed verius dixerim diuina oracula, sapientissimi mortalium Aristotelis; quæ sedulò ac curiosè delibata, & ad hoc vnum Catholicæ, id est, vniuersalis Synopses quasi mellificium breuiter redacta in lucem publicam inuocato prius æternæ illius Sapientiæ, id est, Iesu Christi, sacro nomine & gratia, sine qua nemini ad sapientiam aut veritatem aditus patet, vltro damus, om-

Tom. I.

niūque oculis quantulacumque sit, subiicimus.

Cum igitur eo ordine disposita videatur Aristotelis Philosophia; vt scientiam rerum naturalium, (quæ Phisica vulgo nominatur,) morales etiam disciplinas, & Theologiam siue Metaphysicam, aliósque omnes Philosophicos tractatus antecedant libri Dialectici, qui scilicet ad differendi artem pertinent, & vno organi nomine in scholis significantur; recta ratio postulat, vt qui Aristotelis & scholarum, atque huius maximè editionis omnium emendarissimæ ordinem sequi instituumus, ab ipso Dialecticæ organo, nostræ

Q ij

Synopsis exordium repetamus. Vnde cum in serie librorum Logicorum, Isagoge Porphyrij prima occurrat, ab ea profectò initium ducere oportebit. non quasi sit Aristotelis opus sed quia ad Aristotelis Categorías, totamque differendi artem, atque adeo ad omnes Philosophiæ partes maximè conferat, ut ipse Porphyrius prima illius periodo præfatur. Sicut autem Catholicam hanc Synopsin disponemus, ut pro ratione & ordine operum omnium Aristotelis, aliam Synopsin in libros Organi, siue Dialecticos, aliam in Physicos, aliam in Ethicos, aliam in Oeconomicos, aliam in Politicos, aliam in Metaphysicos, aliam in alios simus exhibituri. Ita ut nullus planè, Deo dante, liber vel minimus sit, quem suo saltem argumento; imò, ut res feret, commentariolo non illustremus; ea nimirum summam quidem, sed dilucidè & stylo familiari ac scholastico exposituri, quæ ab Aristotele ex professo definiuntur, & omnino ad Peripateticæ doctrinæ integritatem pertinent. Quo tamen in negotio sic versabimur, ut in omnibus fere diligentes, sed in grauioribus diligentiores, & in grauissimis, difficillimis, ac præstantissimis, quantum compendiosæ Synopses ratio, breuitas, modulúsque pati poterit, futuri simus diligentissimi. Interim noli quæso, Lector beneuole, ex vngue leonem id est, ex quadam huius Synopses particula, de tota iudicare. Integram lege, ut integrè iudices. Sed relege, rumina, recoque; & quod gladiatoribus olim solebat imperari, *Repete*. Solidior est quippe & firmitior hic cibus, quem non nisi temporis mora, longaque & crebra meditatione robustior etiam animus digerat. Ordiamur ergo bonis ausibus: & Logica Philosophiæ Peripateticæ instrumenta imprimis, & ante omnia duce & auspice Christo Domino, *Pindarus*. Ἐ τοῦ διζήματος ἀρχὴν, è Dialectices organo tanquam ex armamentario & arce munissima depromamus.

*Synopsis Organi, siue Librorum
Logicorum Aristotelis.*

VT domū prius purgare oportet, quàm lauta suppellectile & imaginibus exornetur: sic in Philosophiæ studiis hic ordo renendus est; ut Mens, quæ Scientiarum, Sapientiæ & virtutis sedes est & quasi domus, sordibus suis id est, erroribus, quibus obnoxia est, primò repurgetur, deinde verò artibus, scientiis, ac virtutibus, quasi pretiosa suppellectile, & pulcherrimis ornamentis decoretur. Atqui purgatur Mens commodissimè; & ab omni erroris periculo liberatur; cum certis instituitur præceptionibus &

regulis ad veritatis cognitionem; siue quod idem est, dum Artem calleat bene differendi: hæc quippe ars methodum sciendi explicat, & cognoscendæ veritatis formulas omnes tradit, quæ rite definiendi, diuidendi, argumentandi, disponendi, docendi, & discendi legibus continentur. Est ergo Ars siue Scientia bene differendi ante alias omnes Philosophiæ partes accersenda: Sine cuius auspiciis nihil certò sciri rectèque intelligi possit. Hinc enim Ars artium, Scientia scientiarum dicta est: non quasi sit scientiarum princeps, & præstantissima, (Hic enim titulus vni Theologiæ, id est, Metaphysicæ, debetur,) sed quòd ad omnes sit necessaria, ideo accommodatius dicitur organum organorum, instrumentum instrumentorum, ancilla, clavis, ianua, sepes, testa, murus Philosophiæ, docendi verò discendique Magistra, veri falsique disceptatrix & iudex; arbitra etiam Methodorum, definitionum, diuisionum, syllogismorum, Pegasi vngula, Si'enus Alcibiadis, plus habens in recessu, quàm in fronte, lima ingeniorum, cos veritatis, Ars disputandi, Scientia rationis oratione conclusæ, denique Rationalis, siue Logica, dissertatrix siue Dialectica. Enimvero Dialectica tota est in mente siue ratione, tota ἐν τῷ διζήματι, in differendo occupata: Cum differere nihil sit aliud, quàm id quod obscurius est & incognitum, ex his quæ clariora & notiora sunt, appositè, subtiliter, & sine erroris periculo manifestare: quod certè aliter fieri nequit, quàm rectè definiendo, diuidendo, argumentando, disponendo. Ita ut bene differere idem sit ac bene definire, diuidere, argumentari, ordinare. Vnde cum definitur Dialectica, *Scientia bene differendi*, idem est ac si diceretur, Scientia bene definiendi, diuidendi, argumentandi & disponendi. Hanc ergo bene differendi artem tradit ex professo Aristoteles, absoluitque libro Categoriarum, vno; de interpretatione, vno; priorum Analyticorum, duobus; posteriorum siue de demonstratione, duobus; Topicorum, octo; Elenchorum, vno; iuxta nouissimæ huius editionis in quam commentamur, ordinem ac distinctionem: quamquam & aliis in libris, Canones Dialecticos tradit idem Aristoteles, ut in Physica, & Metaphysica, maximè verò lib. 7. & 8. Metaph. Sed ex occasione tantùm id præstat, & è re nata. Cum igitur libris illis Logicæ Aristotelicæ, præmitti soleat atque etiam diligenter in Scholis explicari, Libellus quidam à Porphyrio editus, quem ἰσχυρισμὸς Græci, *Introductionem* Latini vocant, ideo Logicam nostram Synopsin ab illa Porphyrij Isagoge inchoandam decreuimus, non tam auctoris nomine, (qui

natione Iudæus, & Tyro oriundus, vnde laudatissima purpura, Malchus primùm, s. est linguâ patriâ Rex, deinde Porphyrius à vestis purpureæ vſu cognominatus, religionē à principio Christianus, postea verò impius perfidusque transfuga, ἀποστῆναι, desertor, hostisque nominis Christiani acerrimus, professione Philosophus, sectâ Platonici, Plotini scilicet insignis Platonici discipulus, condiscipulus magni Origenis, præceptor Iamblici, & Chrysaorii Romani patritij, & adolescentis nobilissimi, hanc suam Isagogen scripsit ad Chrysaorium,) quàm nomine & gratiâ Aristotelis, ad cuius intelligendas Categorias scripta est, ut & ad artem totam definiendi, diuidendi, & demonstrandi. Hinc enim nomen habuit εἰσαγωγή, ἀπὸ τοῦ εἰσάγειν, quod est, *introducere*, quia scilicet facili, & quasi manu Philosophiæ tyrones deducat, & intromittat in Categorias totamque Logicam Aristotelis. Nempe ut illi hoc veluti scirpo seu leuiore iunco nixi, Oceanum Scientiarum securiùs traiciant. Sic enim pueris cum nâre discunt, inquit Plautus, scirpea inducitur ratis: facilius ut nent, & moueant manus. Ecce igitur summam Porphyrianæ Isagoges:

Isagoge Porphyrij.

CONSTAT capitibus octodecim, in tres partes redactis. Prima est Præfatio: Secunda est ipsa tractatio de quinque vocibus; (in quibusdam enim Codicibus hæc inscriptio legitur, εἰς πέντε φωνάς) siue prædicabilibus, siue vniuersalibus, ut sunt prædicabilia: Vniuersale enim ut prædicabile, obiectum est huius Isagoges. Definitur vniuersale vox communis multis: vel aptius ex cap. 7. libri de Interpretatione, & lib. 7 Metaph. Vnum quid aptum inesse multis, & de iis prædicari: addo vniuocè ac diuisim, id est, vno sensu, modo, nomine, ratione; & ita ut inferiora de quibus dicitur, sint à se inuicem particularibus naturis diuisa; vniantur autem & conueniant in natura communi & vniuersali: sic Animal est vniuersale, quia est vna natura, sensus compos, apta inesse multis, putà brutis & hominibus: de iis prædicari; homo enim est animal, brutum est animal; idque σπουδαίως, id est, *vninocè*: quia eadem ratione conuenit natura animalis brutis & homini. Denique dicitur diuisim, quia natura animalis diuiditur, & multiplicatur ad diuisionem suorum inferiorum, nempe brutorum & hominum. Tertia pars, est comparatio prædicabilium inter se.

Ad Caput primum.

PRÆFATUR necessitatem suæ Isagoges ad Aristotelis Categorias, totamque differendi artem. Cum enim Categoriarum sint *Quid Categoria.* coordinationes generum, specierum, indiuiduorum, sub vno communi & summo genere: Itémque ars differendi definitionum formulas tradat, quæ constant generibus & differentis; vel interdum proprietatibus; interdum accidentibus coaceruatis: item leges diuisionum, quarum præcipua est generis in species, per differentias: denique regulas demonstrationum, quarum subiectum est species; attributum, proprietas medium, definitio: profectò hæc intelligi non poterunt, nisi prius intelligatur, quid sit genus, quid differentia, species, proprium, accidens: quæ sunt quinque vniuersalia, de quibus hic clarè ac prætermisissis obscurioribus quæstionibus agit Porphyrius, & congruenter doctrinæ Peripateticorum, licet alioqui Platonici esset, ut suprà notauimus.

Ad Caput secundum.

εἰς τὴν γένους.

GENUS primò dicitur gens, familia, vel multitudo hominum ab vno capite orta, Ut genus Heraclidarum ab Hercule. Secundò principium siue caput multitudinis. Tertiò cui subiicitur species. Hac tertia acceptione quæ philosophica est, definitur hic genus, quod de pluribus & specie differentibus prædicatur in quid, ut animal de homine & bruto. Prædicantur enim alia de vno tantum, ut indiuidua: nempe Socrates de Socrate: alia de multis, ut genera, species, differentia, propria, & accidentia. Est autem genus, ut animal; species, ut homo; differentia, ut rationale; proprium, ut risibile, vel aptum ad ridendum; accidens, ut album.

Legitimam esse generis definitionem constat: per eam enim genus differt ab indiuiduo, quod de vno tantum dicitur: à specie, quia hæc dicitur de solo numero differentibus: à proprio, quod dicitur tantum de sua specie: à differentia & accidente, quòd hæc dicantur in quale, genus in quid. Dici autem in quid, est dici essentialiter: In quale, non essentialiter: nisi sic iungas, in quale quid, quod est proprium differentia, quæ dicitur essentialiter instar formæ subiectum determinantis, ac veluti qualificantis. Tria ergo vniuersalia dicuntur essentialiter: Genus quidem, ut pars essentialis respondens materiæ; species, ut tota essentia; differentia, ut pars essentialis nobilior, respondens formæ: duo autem, ac-

accidentariò, id est, non essentialiter: propriū quidem reciprocè, accidens non reciprocè: Hoc enim non conuertitur nec reciprocatur cum subiecto: putà album cum homine: illud verò, ut risibile cum homine, reciprocatur.

Ad Caput tertium.

Ἐπεὶ τὸ τρίτον.

A Diungitur à nonnullis hoc caput superiori. Fortè quia idem locus est & doctrina relatorum, genus autem & species sunt relata. Satiùs utrumque distinguere.

*In Phæ-
nisi.
ἰδὲς π.*

Sumitur hic species non pro pulchritudine, quam imperio dignam dixit Euripides, sed pro eo prædicabili quod subiicitur generi, intellige immediatè: vel cui genus attribuitur: vel quod prædicatur de multis numero differentibus in quid. Hæc tertia definitio conuenit soli speciei infimæ, quæ nunquam est genus, & immediatè diuiditur in indiuidua, ut homo. Est enim alia species subalterna, quæ modò est species, respectu scilicet superioris attributi, modò genus, respectu inferioris. ut animal, quod est genus hominis, species viventis. Genus autem summum est quod non habet genus supra se, ut substantia. Sunt verò genera summa decem, quæ dicuntur Categoriz, de quibus postea.

Superiora attributa dicuntur de inferioribus, æqualia de æqualibus, non inferiora de superioribus. Sic animal dicitur de homine, non contra: Æqualia autem & reciproca ut homo & risibile dicuntur de se mutuo. Genera ergo de speciebus & indiuiduis dicuntur, indiuiduum de vno particulari, cuius nempe ex sint proprietates & accidentia, quæ in alio non liceat reperire.

Ad Caput quartum.

Ἐπεὶ 2^a 9^a πορὰ.

Differentiam diuidit & definit. Alia enim est communis, qua differt etiā idem à se ipso, ut Socrates vir à se puero: alia propria, qua alterum ab altero differt inseparabili accidente, ut nasi ad uncitas: alia maximè propria, qua res essentialiter & specificè differt ab alia, ut rationale per quod homo differt, specie à bruto. Ac per differentiam quidem quamlibet, rerum varietas aliqua inducitur, sed communes & propriæ differentiz reddunt subiectum suum alterum, id est, accidente diuersum: quæ autem maximè propria est, subiectum suum reddit aliud, id est, essentia differens,

Differentia autem quæ aliud facit, di-

uidit genus in species, & constituit ipsas species, ut rationale, quod diuidit animal, & hominem constituit. Sunt verò differentiz generatim aliæ separabiles, ut valere, ægrotare: aliæ inseparabiles, quarum quædam insunt, per se, ut rationale, mortale, quæ hic dicuntur hominis maximè propriæ, ut rationale & immortale Dei, idque iuxta doctrinam Platoniorum; & hæc non intenduntur, nec remittuntur, cum sint indiuisibiles & de essentia rerum. neque enim essentia intenditur, vel remittitur: quædam per accidens, ut esse summum: & hæc intenduntur ac remittuntur: ita ut homo vnus possit esse magis summus quàm alter. ergo differentiz i. l. x per se sunt diuisionæ generum, & constitutiuz specierum, quæ ideo etiam specificæ vocantur.

Differentia est, quæ species superat genus. Per rationale enim & mortale, homo superat animal: id est, plura actu continet, quàm animal: quia animal nihil est actu horum, nempe rationalis & mortalis, sed potestate tantum. actu, inquam, distincto; confuso enim, potest.

Differentia est, quæ de multis specie differentibus prædicatur in quale quid. Item quæ vim habet distinguendi species sub vno genere contentas: vel etiam, id quod vnumquodque differt: vel denique exquisitiùs, quod pertinet ad essentiam, & quidditatem speciei: ita ut sit eius pars, eaque nobilior.

Ad Caput quintum.

Ἐπεὶ ἰδὲν.

Definit proprium primo modo, quod soli speciei conuenit, sed non omni, ut homini esse medicum. Secundo modo, quod omni non soli, ut homini esse bipedem. Tertio modo, quod soli & omni, sed non semper, ut homini canescere in senectute. Quarto modo, quod, soli omni & semper, ut homini aptum esse ad ridendum. Docet verò proprium quarto modo propriè esse proprium; quia reciprocatur cum specie.

Ad Caput sextum.

Ἐπεὶ οὐ μὲν ἴσθιν οὐτὶ θ.

Quod adest, & abest sine corruptione. Quæ subiecti: Item quod contingit eidem rei inesse & non esse, accidens nominatur. Quod est duplex; separabile, ut dormire: inseparabile, ut, esse nigrum in coruo.

In reliquis Capitulis.

Comparantur quinque prædicabilia inter se: & declarantur eorum convenientiæ & discrimina in textu perspicua, & ex superioribus facilia. In claris enim non immorabimur.

Liber Categoriarum Aristotelis.

Constat Capitibus quindecim ad tres partes redactis. Primam vocant scholæ Antepædicamenta. Secundam, Prædicamenta. Tertiam, Postpædicamenta.

Antepædicamenta sunt ea quæ explicantur ante Categorias, ut Homonyma, Synonyma, Paronyma, divisiones eorum quæ dicuntur, & quæ sunt; item regulæ tres.

Prædicamenta sunt ipsæ Categoriæ, siue summa rerum genera, suos quæque ordines classesque distinctas habentia. Categoria enim est series vel ordo rerum, sub vno summo genere digestarum: vel ipsum gentis summum multas inferiores naturas eiusdem ordinis continens; ut est substantia, quæ omnes substantias spirituales & corporeas suo ambitu comprehendit: item quantitas, quæ omnes quantitates. Vocantur autem Categoriæ, quia accusant, id est, manifestant, explicantque essentiam naturalem inferiorum, quæ sub ipsis continentur: κατηγόρια enim accusatio est, vox è foro in Lyceum traducta.

Post prædicamenta sunt ea quæ post Categorias explicantur, ut opposita, prius, simul, motus, & modi habendi,

Ad Caput primum.

Homonyma siue æquiuoca dicuntur, quorum nomen est idem, definitio diuersa: ut animal, respectu hominis veri & picti.

Synonyma siue vniuoca, quorum nomen idem & definitio eadem, ut animal, respectu hominis & bouis. Verumque enim quatenus animal est, eandem habet definitionem.

Paronyma siue denominata, vel etiam coniugata, quæ ab aliquo denominationem habent, sed differunt casu & terminatione, ut à fortitudine, fortis, fortiter.

Ad Caput secundum.

Quæ dicuntur, vel dicuntur secundum complexionem, ut sunt orationes multis constantes terminis: vel simpliciter & sine complexione, ut homo,

Tom. I.

bos, alique termini simplices.

Eorum quæ sunt, alia dicuntur de subiecto, supple, attributionis, sed in nullo subiecto sunt, supple, inhætionis, ut homo, animal, & substantiæ omnes vniuersales: alia in subiecto quodam sunt, inhætionis, de subiecto autem nullo, attributionis, dicuntur. In subiecto esse dico, quod cum in aliquo insit, non ut pars, sine eo in quo est, esse non potest, ut quædam Grammatica, quæ est in anima cuiusdam Grammatici: hoc album in hoc corpore. omnis enim color est in corpore. Quædam de subiecto dicuntur, attributionis, & sunt in subiecto, inhætionis; ut scientia, quæ dicitur de Grammatica, & est in anima. Quædam denique nec in subiecto sunt inhætionis, nec de subiecto dicuntur attributionis, ut quidam homo & omnia individua substantialia: nam accidentalia individua sunt in subiecto.

Porro subiectum attributionis, est idomne de quo aliud dicitur in propositione. Subiectum verò inhætionis, id in quo accidens inest vel inhæret, ut corpus oloris, in quo est candor.

Ad Caput tertium.

Quæ dicuntur de attributis, dicuntur etiam de subiectis, ut quia animal dicitur de homine, quia homo est attributum Petri, ideo animal dicitur etiam de Petro.

Quæ sunt indiuerfis generibus siue Categoriis, ea habent diuersas differentias. Sic animal differentias habet diuersas à differentiis scientiæ; puta terrenum & volucrum, quæ non possunt esse differentiæ ipsius scientiæ.

Genera tamen subalterna, quorū vnum sub altero continetur in eadem Categoria, habent easdem differentias, intellige cōstituentes. Sic animalis & bruti est eadem differentia constituens, nempe sensitiuum.

Ad Caput quartum.

Simpliciū, id est, eorum quæ sine conjunctione dicuntur, vnūquodque aut substantiā significat, ut homo: aut quantum, ut tricubitale: aut quale, ut album: aut ad aliquid, ut duplū: aut vbi, ut in foro: aut quando, ut heri: aut sitū esse, ut iacere: aut habere, ut esse calceatū: aut facere, ut vrere: aut pati, ut vri. Et hæ sunt Categoriæ decē, quæ per se & seorsim non significant verum aut falsum, quia sunt simplices termini: si tamen coniunguntur in propositionibus: hoc modo, homo est albus, homo non est lapis, facient affirmationes & negationes, verūque vel falsum significabunt.

G iij

Ad Caput quintum.
Ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ.

Dividit substantiam quæ est prima Categoriarum; tum eius proprietates recenset.

Substantia, inquit, vel est particularis siue prima, ut aliquis homo: vel vniuersalis siue secunda, ut homo.

Tum docet in primis substantiis omnia esse, vel, ut in subiectis inhætionis, ut accidentia, vel, ut in subiectis attributionis, ut sunt secundæ substantiæ, quæ de primis prædicantur. Hinc primas esse nobiliores, quia sunt fundamenta secundarum, itémque accidentium. Sublatis enim primis substantiis, colluntur omnia.

Prima proprietas substantiæ est, non esse in subiecto, supple, inhætionis. 2. Dici synonymè, id est, vno sensu & modo. 3. Primas substantias significare hoc aliquid, id est, singulare determinatum, secundas verò, qualequid, nempe vniuersalitatem. 4. Non habere contrarium: non enim ignis contrarius est aquæ ratione substantiæ, sed qualitatibus, nempe caloris. 5. Non suscipere intensionem & remissionem, id est, vnam substantiam non esse magis substantiam, quàm sit altera: quod intellige de primis inter se comparatis. Secundarum enim, ex magis sunt substantiæ quæ magis accedunt ad primas, & quæ pluribus substantiis attributis. 6. Posse suscipere contraria cum reali munitione sui. Sic lignum frigidum potest calorem suscipere.

Ad Caput sextum.
Ἐπὶ ποσῷ.

Dividit quantum siue quantitatem; deinde refert proprietates.

Quantum duplex; discretum, cuius partes sunt diuise, ut numerus, oratio: continuum, cuius partes sunt communi termino coniunctæ, ut linea, superficies, locus, tempus: partes enim lineæ iunguntur punctis, superficiei verò, lineis.

Quantum aliud constat partibus inter se situm habentibus, ut continuum: aliud non habentibus, ut numerus.

Prima proprietas, quanto nihil contrarium esse. Secunda, non intendi, nec remitti. Dicuntur autem intendi ea, quæ paulatim ac per certos gradus ascendunt ad perfectionem; remitti, quæ paulatim deficiunt à perfectione. Sic calor dicitur intendi, cum sit fortior & perfectior: remitti, cum debilior. Tertia, dici æquale vel inæquale.

Ad Caput septimum.
Ἐπὶ τῇ ὁμοιότητι.

DVplex ponitur definitio relatorum. Prior, relata sunt quæ id quod sunt, aliorum esse dicuntur: aut quouis alio modo ad aliud se habent, ut duplum, quod est cuiusdam duplum.

Inferuntur proprietates. 1. Est in relatis esse contrarietatem, ut in vicio & virtute, sed non in omnibus, puta in duplo. 2. Intendi & remitti, ut similia & dissimilia: quædam tamen relata non intenduntur, ut duplum. 3. Dici ad conuertentiam, id est, reciprocari, nam seruus est domini seruus, & dominus serui dominus. Monet obiter in reciprocationibus fingenda esse propria vocabula. 4. Esse simul naturâ, ut duplum & dimidium. Licet quædam relata sic non habeant, ut scibile & scientia, sensibile & sensus: vno enim horum posito, non ponitur alterum necessario.

Posterior definitio & exquisitior, Relata sunt, quorum natura seu esse totum est ad aliquid aliud quodammodo esse affectum.

5. Proprietas est, relata se mutuo manifestare. Si enim quis definitè nouit hoc aliquid esse duplum, statim nouit cuius sit duplum. concluditur in relatis rectè cognoscendis necessariam esse crebram meditationem.

Ad Caput octauum.
Ἐπὶ ποιοῦ.

Definit diuiditque qualitatem. Definit qualia. Enarrat proprietates. Qualitas est per quam quales quidam nominantur.

Quatuor sunt species Qualitatis, singulæ duobus nominibus expressæ. 1. Habitus & dispositio. sed habitus qualitas est firma & permanens, ut scientia, virtus: Dispositio autem fugax & facile mutabilis, ut morbus, sanitas. 2. Est facultas naturalis & imbecillitas. Sed hæc vis est diminuta & infirmior, ut sanitas valetudinariorum: illa robusta est & valida, ut sanitas pugilum & Athletarum. 3. Est patibilis qualitas & passio, sic differentes, quòd illa sensum moueat, ut calor tactum; hæc oriatur ex motu animi, ut rubor ex pudore. 4. Est forma & figura, ut triangularis, quadrata.

Qualia sunt ea quæ à qualitatibus denominantur, ut calidum à calore, candidum à candore.

Prima proprietas, quæ conuenit maximè

tertiæ speciei, est recipere cōtrarium. 2. Intendi & remitti: album enim vnum altero albius est. 3. A qualitate res dici similes & dissimiles. Sic per candorem duo candida sunt similia; vnum candidum, & vnum nigrum, dissimilia.

Ad Caput nonum.

Contrarietas est in Actione & Passione, item magis & minus. De situ, quādo, vbi, habere, nihil hic notatur præter exempla quarto capite exposita. Hæc de prædicamentis.

Ad Caput decimum.

Ἐπὶ τῷ αὐτοκρίτῳ.

Docet, oppositorum esse genera quatuor Relata, quæ id quod sunt, aliorum esse dicuntur, vt duplum dimidij: Cōtraria, quorum alia medium non habent, sed alterutrum in subiecto proprio esse debet, vt sanitas, morbus in animali; par, impar, in numero: alia habent; quorum scilicet alterutrum non est necesse in subiecto inesse, vt album & nigrum in corpore: non enim necesse est omne corpus esse album vel nigrum, cum sint medij quidam colores. Priuantia, quorum vnum est habitus, id est qualitas, siue forma realis; alterum priuatio, id est, negatio formæ in subiecto apto ad formam: priuatiæ enim idem subiectum habent, vt visus & cæcitas oculum.

Denique contradicentia, quorum vnum affirmat, alterum negat, vt sedere, non sedere. Distinguuntur priuantia à contrariis, quod inter contraria possit esse alterius cōmutatio. Sic enim frigidum fit calidum, & contra: Ac vero à priuatione ad habitum non datur regressus, nam cæcus amplius videre non potest naturaliter. In contradicentibus necesse est propositionem vnā veram esse, alteram falsam.

Ad Caput undecimum.

Si contrariorum vnum sit, non est necesse alterum esse: possunt enim omnes bene valere, & tunc sola erit sanitas sine morbo.

Duo contraria non possunt esse simul & semel in eodem numero subiecto.

Subiectum contrariorum idem est specie vel genere. Sic sanitas & morbus animali conueniunt, iustitia & iniustitia homini.

Contraria sunt in eodem genere. Vt album & nigrum sub colore: vel in contrariis, vt iustitia & iniustitia sub virtute & vitio: vel ipsa sunt genera aliquorum, vt virtus & vitium.

Ad Caput duodecimum.

Docet, prius dici quinque modis, tempore, consecutione, quod scilicet nō reciprocatur cum altero, secundum existendi consecutionem, vt vnum respectu duorum, non enim valet cōsequentia hæc, est vnum, ergo sunt duo; licet valeat hæc, sunt duo, ergo est vnum: ordine, sic Proœmium in oratione, prius est narratione: dignitate, sic Rex primus est in regno suo: Denique vt causa prior est effectui.

Ad Caput decimumtertium.

Simul dicuntur vel tempore, vel naturā, vt relata, vel diuisione, vt species & differentia eiusdem generis. Dicuntur autem ea esse simul natura, quæ reciprocantur secundum existendi consequentiam, neque vnum est causa alterius.

Ad Caput decimumquartum.

Facit sex motus species, generationem, corruptionem, accretionem, decretionem, alterationem, & loci mutationem. Tum ait, differre alterationem, quæ est mutatio in qualitate, ab accretione; quia quod alteratur, puta quod fit album, non sit necesse augeri, nec contra: augetur enim quadratum gnomone circumposito, non variatur. Denique motui quietem simpliciter opponi; generationi corruptionem; accretioni decretionem; motui locali quietem in loco; vel potius motum in contrarium locum; vt ascensionem descensum; alterationem, mutationem in contrariam qualitatem.

Ad Caput decimumquintum.

Notat octo habendi modos: Primus est, habere, Vt scientiam. 2. Vt magnitudinem. 3. Vt vestem. 4. Vt in parte, puta annulum in manu. 5. Vt partem, puta manum. 6. Vt in vase, sic Amphora vinum habere dicitur. 7. Vt habere agrum, id est, possidere. 8. Vt mulierem, id est, cohabitare. Hæc de Categoriis & post prædicamentis.

Aristotelis de Interpretatione Liber vnus.

Nosse verum, illudque definiendo, diuidendo, argumentando, rite & cum methodo explicare, Logicæ finis est: quem ipsa non assequitur, nisi prius mentem definiendi, diuidendi, & argumentandi artificem, iustis differendi legibus informet, eiusque functiones dirigat; quas tres agnoscunt Philosophi. 1. Est simplex apprehen-

sio siue intuitus rei, primusque conceptus.
2. Est iudicium, quod sit affirmatione vel negatione. 3. Argumentatio, siue discursus, quo vnum ex alio concluditur.

Primam igitur mentis actionem, quæ est simplicium & indiuisibilium, liber Categoriarum instruit, prima Logicæ pars, quæ est de simplicibus. Terciam libri Analytici, Topici, & Elenchorum, ubi agitur de argumentatione. Secundam hic *πρὸς ἐπεὶ μὴ* liber, qui totus est in propositione siue enuntiatione, quam Græci vocant *ἐπιμνηστικὴν*, interpretationem, quia propositio interpretatur conceptus & sensus mentis; dum iunctis nominibus & verbis affirmando, vel negando explicat rerum iudicia, animique notiones. Sic hæc propositiones, Deus est iustus, ignis non est frigidus, explicant, quod mens iudicet de Deo, per affirmationem, de igne, per negationem.

Hic igitur liber quem alij duplicem faciunt, constat quatuordecim capitibus, quibus enuntiationis principia, partes, nomen scilicet & verbum; species, affirmatio & negatio; ipsa etiam oratio & enuntiatio; itemque proprietates enuntiationis, oppositio nempe & æquipollentia pulcherrimo ordine exponuntur.

Ad Caput primum.

POnit egregias hypotheses. 1. est, vocabula esse signa passionum, id est, notionum animi. 2. Vt litteræ non sunt ex deo ubique gentium; sic vocabula esse diuersa, atque adeo linguas. 3. Notiones & res ipsas apud omnes populos esse easdem. 4. Vt in mente duplex est intelligendi modus; vnus simplex, qui veri & falsi (iudicati scilicet & enuntiati) est expers; alter autem veri & falsi indicatiuus: sic in vocabulis, quædam esse simplicia, quæ nec falsum affirmant negantve, vt est, homo, album: quædam complexa siue coniuncta, quibus, est, aut non est, adiicitur: vt homo est.

Ad Caput secundum.

πρὸς τὴν ἐνότητα.

πρὸς ἐνότητα.

Definitur nomen, vox significans ex instituto, (id est, beneplacito, aut arbitrio hominum, non natura, aut per se,) sine tempore, (quia nomen non denotat aliquid fieri in tempore,) cuius nulla pars est significatiua separatim; quatenus est pars scilicet nominis. Nomen infinitum, vt non homo, nil significat: ideo propriè non est nomen, vt neque casus nominum, genitiuus, datiuus.

Ad Caput Tertium.

πρὸς τὴν ἐνότητα.

Definitur verbum, id quod adsignificat tempus (id est, aliquid in tempore esse, vel fieri) cuius pars nulla significat separatim, estque semper nota eorum quæ de altero dicuntur, siue attributorum. Vt, valet, quod ad significat nunc inesse valetudinem, estque nota significans valetudinem esse in aliquo. Verbum autem hoc, non valet, non est propriè verbum, sed infinitum; quia tam de ente, quàm non ente, dici potest, vt nomen infinitum. Valuit, valebit, casus sunt verbi, non verba.

Ad Caput quartum.

Definitur oratio, vox ex instituto significans, cuius aliqua pars significat separatim, vt dictio, non vt affirmatio, aut negatio. Vt Ludouicus Rex Galliarum.

Oratio alia est enuntiatiua, quæ scilicet verum vel falsum dicit, vt Ludouicus est iustus: alia non, quæ nec verum, nec falsum dicit, vt sunt orationes precatiorum, imperatorum. Sola enuntiatiua ad Philosophiam pertinet, quæ verum quærit.

Ad Caput quintum.

Enuntiatio alia est vna, alia multiplex: alia simplex, alia composita. Vna (quæ est affirmatio, deinde negatio) dicitur, vel quæ significat vnum duntaxat, vt Sol est lucidus: vel quæ coniunctione est vna; vt Sol est lucidus & calidus. Multiplex sunt multæ enuntiationes multa significantes coniunctione carere. Vt Sol est lucidus. Deus est iustus. Simplex significat aliquid inesse, aut non inesse pro temporum diuisione. Non fit enuntiatio nisi adhibeatur est, erat, aut erit.

Ad Caput sextum.

Affirmatio est enuntiatio alicuius de aliquo, vel propositio affirmans, vt Deus est iustus. Negatio est alicuius ab aliquo remotio, vt, ignis non est aqua. Affirmatio & negatio oppositæ; contradictionem faciunt. Oppositio est eiusdem de eodem, non homonymè: nam accipi debent termini in oppositione eodem modo ac sensu.

Ad Caput septimum.

VTres aliæ sunt vniuersales, aliæ singulares; sic & enuntiationes. Vniuersale est quod suapte natura mul-

is attribuitur, vt homo. Singulare, quod non multis sed vni, vt Callias, Socrates.

Enuntiationes alie contrarie sunt, quæ vniuersaliter aiunt, vel negant: alie contradicentes, quarum vna vniuersaliter ait, altera particulariter negat.

Enuntiationes contrarie, contradictorie, & singulares, non possunt esse simul veræ. Contradictorium maximè necesse est vnam esse veram, alteram falsam.

In propositione nota vniuersalis, vt omnis, nullus, nunquam debet iungi prædicato. Si nulla nota vniuersalis nec particularis, vt quidam, aliquis, in propositione reponatur, fiet propositio indefinita, vt, homo est albus.

Ad Caput octauum.

Repetit, affirmationem & negationem vnam dici, quæ vnum de vno significat. Tum docet, in contradictoriis, si subiectum vel attributum homonymum est, vtræque enuntiationem posse esse veram. Quod vulgò dicitur *Homonymia tollit contradictionem*; Sic vtræque hæc propositio, canis latrat, canis non latrat, vera est; quia canis est homonymum. Sumitur enim in priori propositione pro cane animali, in posteriori, pro astro.

Ad Caput nonum.

Docet, enuntiationes alias esse de præterito, alias de præsentī, alias de futuro. Tum statuit, earum quæ de præterito sunt, vel de præsentī (siue ex vniuersales sint, siue singulares) vnam partem esse determinatè veram, alteram determinatè falsam. Nempe quia res determinatè fuit, vel est actu: nam ad esse sequitur prædicari; id est, vt res est, ita dici debet; & vice versa si affirmatio vera est, res etiam est: si negatio vera est, res etiam non est. Earum autem quæ sunt singulares de futuro contingenti, vt cras fiet navalis pugna, vel non fiet; statuit vnam quidem esse indeterminatè veram, alteram verò indeterminatè falsam. Ratio est, quia res contingenter futura, adhuc est indeterminata, vt sit, vel non sit: alioqui non posset dici contingens. Vnde sic ratiocinari videtur Aristoteles, Propositio eatenus vera est, vel falsa, quatenus res est, vel non est: atqui res futuræ contingentes, sunt indeterminatæ ad esse, vel non esse; (quod enim est contingens, æquè potest non esse ac esse;) ergo propositio de futuro contingenti erit indeterminatè vera, vel falsa. Alioqui omnia necessariò fierent, nihilque esset à casu aut fortunâ: quod manifestè falsum est, multa enim fortuito eveniunt.

Ad Caput decimum.

Hoc caput primum est libri secundī, iuxta eos qui hoc opus distinguunt in libros duos: quorundam etiam opinione est septimum. sed parui momenti est capitum distinctio. Hoc igitur capite repetit, enuntiationem constare nomine & verbo, finito vel infinito. Deinde ponit distinctionem enuntiationum de secundo adiacente, vt, homo est; & de tertio, vt, homo est iustus: Item finitarum, vt, homo est; & infinitarum, vt, non homo est. Postea exponit earum oppositiones & consecutiones, siue æquipollentias, affirmatiuam nempe infinitam, inferre negatiuam finitam. Sic, homo est non iustus: ergo homo non est iustus: Item affirmatiuam finitam inferre negatiuam infinitam, sic, homo est iustus, ergo homo non est non iustus. Dux enim negationes æquipollent affirmatiui. Admonet vocabula transposita non mutare sensum. Vt, est albus homo, & homo albus: idem enim significant.

Ad Caput undecimum.

Docet, enuntiationem vnam & simplicem esse, quæ significat vnum de vno: coniunctam verò quæ multa de vno, aut vnum de multis: deinde admonet ex quibuscumque diuisis, non rectè fieri vnicum subiectum, vel prædicatum, vt, est futor, est etiam bonus, ergo est bonus futor: non sequitur; quia à diuisis ad coniuncta non valet semper consequentia: vt neque ex coniunctis ad diuisa. Licet enim hæc consequentia vera sit, Socrates est homo albus, ergo est homo: non tamen in omnibus concludere licet eodem modo: Vt, Homerus est Poëtarum princeps, ergo Homerus est; falsa est consecutio: item, Cadauer est homo mortuus, ergo Cadauer est homo: non sequitur.

Ad Caput duodecimum.

Explicat quatuor modos enuntiationum, Possibile, Contingens, Impossibile, Necessarium, ex quibus constituuntur quatuor modalium propositionum genera. In his docet spectari oppositionem & æquipollentiam, vt in absolutis. Oppositionem verò æstimari ex modi affirmatione & negatione, vt, necesse est, non necesse est.

Ad Caput decimumtertium.

Exponit modalium æquipollências, quæ vocatur *ἀναλλογιότης*, id est, consecutiones, statuitque propositiones affirmantes de contingenti, negatiuas de impossibili, & negatiuas de necesse, æquipollere iis, quæ sunt affirmantes de possibili. Ponit exempla per quatuor ordines, æquipollentia & oppositionem demonstrantes. Vbi emendat seriem antiquorum, cum ait primum modum debere esse de necesse, quia necessarium est principium unde sunt cetera omnia. Hinc quod necessarium est, verè actus est: quod si æterna priora sunt, actus erit potentia prior: alia enim entia sunt actus sine potentia ad esse & non esse, supple, ut substantia primæ, id est nobilissimæ, nempe Deus & intelligentiæ: alia actus cum potentia, quæ naturâ priora sunt potentiis, sicut tempore posteriora: alia nunquam sunt actus, sed potentia, ut numerus, quia potentia infinitus est secundum additionem.

*Metaph.
lib. 9.*

Ad Caput decimumquartum.

Statuit contrarietatem enuntiationum esse ex affirmatione & negatione eiusdem attributi de eodem subiecto. Hæc habentur libro de interpretatione.

Analyticorum priorum liber primus.

Resolutio quæ Græcis est *ἀνάλυσις*, definitur rei in suas causas, principia, partesque reductio. Ut cum homo in morte dissolvitur in animam & corpus: vel cum corpus humanum reducitur in quatuor elementa, quibus constat. tunc enim fit resolutio hominis vel corporis, in sua principia & causas.

Quatuor sequentes libri vocantur Analytici siue resolutorij, quia in illis syllogismus resolvitur in partes, principiaque sua, materiam nempe & formam, utpote in terminos, propositiones, figuras, modos, propositiones necessarias, certas, immediatas, siue vno verbo, demonstratiuas: de quibus omnibus copiosè agitur partim libris duobus priorum Analyticorum, partim aliis duobus posteriorum. Sed duo primi vocantur priores Analytici, quia documenta exhibent omnibus syllogismis communia, & in iisdem agitur de communi materia: id est, de terminis & propositionibus generatim: Item de formâ syllogisticâ, quæ est recta terminorum & propositionum dispositio, continetque figuras & modos bene argumentandi, in

qualibet materia. Duo autem alij qui sunt de demonstratione, vocantur posteriores Analytici, quia demonstratio est species syllogismi, propria quadam materia constans, nempe propositionibus veris, certis, primis, immediatis: species posterior est sui generis, cumposito genere non ponatur species. Vtergo de animali prius dicere oportet, quàm de homine: sic de syllogismo prius dicendum est, quàm de demonstratione.

Priores itaque Analytici sunt de syllogismo in vniuersum: posteriores de demonstratione, quam epigraphen antiquam esse, & ab Aristotele his libris institutam, testatur Galenus libro de propriis libris.

Prior igitur liber priorum Analyticorum tres habet partes, siue *μήματα*, aut sectiones: (divisio enim per Capita non est Aristotelis, nec Græcorum interpretum, sed Latinorum:). Prima pars est de structura syllogismi: Secunda, de inuentione medi: Tertia, de reductione siue Analyti syllogismorum in certas figuras, & modos. Facit tamen Boëtius quadraginta duo capita, Firminus, Durus, Perionius & alij quidam triginta octo: Iulius Pacius, quem hæc editio sequitur, quadraginta sex.

Ad Caput primum.

Definit Aristoteles propositionem, & *πρότασις* rationem affirmatiuam vel negatiuam alicuius de aliquo: cum eam diuidit, in vniuersalem, particularem, & indefinitam: Item in syllogisticam, quæ scilicet componit syllogismum: in demonstratiuam, quæ est sumptio alterius partis contradictionis, eaque vera, certa, necessaria: & in Dialecticam, quæ respectu eius qui querit, est interrogatio contradictionis: ut estne mundus æternus, necne? Respectu autem eius qui ratiocinatur, sumptio partis probabilis.

Deinde definit terminum, in quem resolvitur propositio; ut attributum propositionis, putà animal, & subiectum, putà homo, in hac propositione, homo est animal.

Postea definit syllogismum, orationem *συλλογισμὸς* in qua quibusdam positis, aliud quiddam *νομὸς* ab his quæ posita sunt, necessariò accidit, eo quod hæc sunt quæ definitio docet, syllogismum esse argumentationem, duabus antecedentibus propositionibus, maiore scilicet & minore constantem, & vna tertia ex illis necessariò consequente, id est, conclusione, cuius vis veritatisque ex duabus præmissis sic dependet, ut si ex ritè dispositæ sint, & concessæ tanquam veræ, necessariò

necessariò sequatur conclusio, in omni materia: quæ concludendi necessitas ex formâ est. Hinc lex Dialecticæ Vulgata, *Concessis duabus præmissis, necessariò sequitur conclusio*, intellige, si syllogismus fuerit in formâ.

Annotat, syllogismum, vel esse perfectum, cum nempe qui nullo alio eget, ut eius vis, claritas, necessitasque fiat perspicua: vel imperfectum, qui alio eget, ut eius robur appareat, nempe conuersione, vel etiam transpositione propositionum.

Dici verò id de omni, quod prædicatur de omnibus inferioribus subiecto comprehensis, ut animal de homine: dici autem de nullo, quod contra se habet, ut lignum de homine.

Ad Caput secundum.

DAta definitione & diuisione propositionum, explicat earum conuersiones. Est autem conuersio Græcè ἀντιπροσφάν, terminorum transpositio seruata affirmatione, negatione, & veritate propositionis.

Statuit ergo, propositionem vniuersalem negantem, de inesse, siue simplicem & absolutam, conuerti simpliciter, vel conuersione simplici. (conuersio enim alia simplex, in qua seruatur eadem quantitas, & qualitas: alia per accidens, siue in partem, in qua non seruatur eadem quantitas: quæ æstimatur quidem ex vniuersalitate & particularitate, ut qualitas ex affirmatione & negatione, veritate & falsitate propositionis) ut, Nulla voluptas est bonum: ergo nullum bonum est voluptas: Nullus homo est lapis, ergo nullus lapis est homo. Secundò, vniuersalem affirmantem conuerti in partem; ut, omnis homo est animal, ergo quoddam animal est homo. Tertiò, particularem affirmantem conuerti simpliciter; ut, quædam voluptas est bona, ergo quoddam bonum est voluptas. Quartò, particularem negantem non conuerti, ut constat hoc exemplo, Aliquod animal non est homo, ergo aliquis homo non est animal: non sequitur.

Ad Caput tertium.

DOcet, modales de necesse, conuerti ut absolutas. Vniuersales quidem negantes, & particulares affirmantes simpliciter: vniuersales verò affirmantes in parte. Ponit exempla obscura per a, b: pono clariora: Necesse est nullum hominem esse lapidem, ergo necesse est nullum lapi-

Tom. I.

dem esse hominem. Necesse est aliquem hominem esse rationalem, ergo necesse est quoddam rationale esse hominem. Necesse est omnem hominem esse animal: ergo necesse est quoddam animal esse hominem. Non conuerti tamen particularem negatiuam; ut neque in absolutis. Deinde docet propositiones affirmantes de contingenti & possibili, dum æquipollent necessario, conuerti ut propositiones absolutas, & de necesse: sed non omnes negatiuas de contingenti, conuerti ut absolutas.

Porto ex modales sunt simpliciter affirmatiuæ, in quibus modus affirmatur de dicto, licet alioqui prædicatum dicti negetur de subiecto dicti. Sic hæc modalis affirmatiua est, Necesse est hominem non esse lapidem. Quia modalis ex modo maximè constituitur ac dependet. Aliud est in conuersione.

Ad Caput quartum.

ὅτι πρὸς τὸ σχῆματος.

DOcet esse prius agendum de Syllogismo vniuersum, quàm de demonstratione: quia Syllogismus est quid communius. Tum Syllogismi materiam esse tres terminos; formam verò, esse terminorum certam rectamque dispositionem, quæ pendet ex figura & modo.

Figuras esse tres, modos autem longè plures. Est verò figura medij termini cum extremis idonea ad bene concludendum dispositio. Medius terminus in prima saltem figura est qui in alio est, & in quo aliud est, vel qui alteri subicitur, & de altero prædicatur. Extremum duplex; maius, in quo aliud est, seu quod de medio prædicatur: minus, quod in alio est, seu de quo medius dicitur, vel cui attribuitur affirmatiuè vel negatiuè. Modus est dispositio propositionum secundum quantitatem & qualitatem.

Cùm ergo tres termini ita disponuntur, ut vltimus sit in toto medio, medius autem in toto primo sit, aut non sit; docet Aristoteles Syllogismum perfectum esse, id est, necessarium & euidenter: Nempe in *Barbara*, vel *Celarent*. Statuitque hanc dispositionem esse primam figuram omnium perfectissimam. Sed Scholæ clariùs primam figuram definiunt, in qua medius terminus in maiori propositione subicitur, in minori autem prædicatur.

H

Primæ figuræ quatuor sunt modi utiles, directi & perfecti: Primus est, qui vocatur *Barbara*, in quo ex præmissis vniuersalibus affirmantibus, colligitur conclusio affirmans vniuersalis. 2. *Celarent*, in quo ex maiori vniuersali negante, & minore vniuersali affirmante, colligitur conclusio vniuersalis negans. 3. *Darii*, in quo ex maiore vniuersali affirmante, & minore particulari affirmante, colligitur conclusio particularis, affirmans. 4. *Ferio*, in quo ex maiore vniuersali negante & minore particulari affirmante, colligitur conclusio particularis negans. Hos modos approbat Aristoteles, ponitque eorum exempla per litteras a, b, c. Pono clariora. In *Barbara* quidem sic: Omnis virtus est laudabilis, sed omnis iustitia est virtus, ergo omnis iustitia est laudabilis. In *Celarent*: Nullum vitium est honestum, sed omnis impudentia est vitium, ergo nulla impudentia est honesta. In *Darii*: Omnis olor est albus, sed quædam avis est olor; ergo quædam avis est alba. In *Ferio*: Nullum animal est lapis, sed quoddam viuens est animal, ergo quoddam viuens non est lapis.

Reiicit verò modos alios inutiles, docetque prædictos, qui tam clarè directèque concludunt, esse perfectos, & niti principis *Cap. 1. l. 1. Analytic.* *Dici de omni, vel Dici de nullo.* De quibus suprà. Admonet in primâ figurâ aptè concludi quæstiones omnis generis, vniuersales, particulares, affirmatiuas, & negatiuas; ideòque meritò principem siue primam esse aliarum.

*Ad Caput quintum,
ἑξ ὁμοίων σχήματος.*

DOcet primò secundam figuram esse, in quâ medius terminus dicitur de utroque extremo: vel in quâ medium est in utraq; propositione prædicatum. 1. Esse sexdecim modos, nempe duodecim falsos & illegitimos, quatuor autem utiles ac legitimos; quorum duo vniuersaliter & negatiuè concludunt, vocanturque in Scholis, *Cesare* & *Camestres*: Duo alij particulariter & negatiuè, qui vocantur *Festino* & *Baroco*. Exemplum in *Cesare*, est eiusmodi: Nullus homo est quadrupes, sed omnis asinus est quadrupes, ergo nullus asinus est homo. Fingi facile possunt exempla aliorum modorum. 3. Omnes conclusiones secundæ figuræ esse negantes.

*Ad Caput sextum.
ἑξ ὁμοίων σχήματος.*

DOcet, tertiam figuram esse, in qua medium utriusque extremo subiicitur:

vel subiectum est in utraque præmissa. Tum enarrat sexdecim modos, nempe decem illegitimos, & sex legitimos, quos Scholæ vocant, *Darapti*, *Felapton*, *Disammi*, *Datisi*, *Bocardo*, *Ferison*. Exemplum in *Darapti*. Omnis coruus est niger, sed omnis coruus est avis, ergo quædam avis est nigra. 3. Statuit conclusiones tertiæ figuræ omnes esse particulares.

Ut verò figuras earumque modos utiles & inutiles, legitimos & illegitimos agnoscas, Lector Philosophice, & facilis discernas, scire te oportet primò, tres prædictas figuras in Scholis solere vulgari hoc disticho designari:

Prima prius subicit medium: post prædicat ipsum.

Alterabis dicit, tertiabis subicit.

Secundò esse nouemdecim modos utiles, quorum nouem primi pertinent ad primam figuram, quatuor sequentes ad secundam: sed postremi ad tertiam: qui omnes quatuor vltatis versibus significantur:

Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Baralipson:

Celantes, Dabitis, Fapesmo, Faisfomorum.

Cesare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti.

Felapton, Disammi, Datisi, Bocardo, Ferison.

Tertiò in his artificiosis uocabulis obseruandas esse vocales quatuor, A, quæ significat propositionem vniuersalem affirmantem: E, quæ vniuersalem negantem: I, quæ particularem affirmantem: O, quæ particularem negantem.

Quartò, nullum modum præter illos nouemdecim esse utilem & legitimum.

Quintò, nouem primæ figuræ modos, alios esse directos, perfectos, & clarissimè concludentes, ut sunt quatuor primi, de quibus præsertim hic loquitur Aristoteles: alios quinque esse indirectos, imperfectos, & obscurius concludentes, qui ideo resolui & reduci debeant ad quatuor primos directos.

Denique alios modos aliarum figurarum esse imperfectos, si cum modis directis primæ figuræ comparentur: ideòque ad hos posse reduci, ut fiant clariores & perfecti. Quæ reductio Græcis est ἀνάλυσις, Latinis *resolutio*.

Ad Caput septimum.

STatuit primò, in quauis figura ex duabus præmissis particularibus, & duabus negantibus, nihil vi formæ concludi. Secundò, conclusionem particularem esse, vel negatiuam, si una præmissarum

particularis fuerit, vel negatiua. Ratio est, quia *Conclusio sequitur debilitatem & deteriorationem partem*. At particulare deterius est vniuersali; negatiuum, affirmatiuo.

Ad Caput octauum.

DOcet, Syllogismos varios esse pro varietate enuntiationum quibus constant. Vnde colligit conclusiones alias esse absolutas, alias necessarias, alias contingentes, iuxta præmissarum conditionem. Vnde si vtrique præmissa fuerit de necesse, conclusio siue Syllogismus erit etiam de necesse.

Ad Caput nonum.

SI maior præsertim, fuerit de necesse, & minor absoluta in prima figura: docet, sequi posse conclusionem de necesse, hoc pacto: necesse est omne animal esse substantiam, at omnis homo est animal, ergo necesse est omnem hominem esse substantiam.

Ad Caput decimum.

DOcet, ex propositione vniuersali negante & de necesse, & propositione vniuersali vel particulari absoluta & affirmante, sequi conclusionem de necesse in secunda figura. Vt patet in *Cesare*, *Camestres*, *Festino*. In quibus exempla facile fingi possunt.

Ad Caput undecimum.

DOcet, in 3. figura cum maior est de necesse, & minor absoluta, sequi conclusionem de necesse, præterquam in *Baroco*, formetur exemplum. Nos enim documenta sectamur.

Ad Caput duodecesimum.

STatuit, non colligi conclusionem affirmantem in Syllogismo de inesse, nisi ambæ propositiones significant inesse, id est, nisi sint affirmantes. Quod si altera tantum esset de necesse, colligi conclusionem de necesse.

A Capite decimotertio ad vicesimum tertium.

Agit de contingentibus. Statuit primò, contingens esse quod cum non sit necessariò, si tamen ponatur, nullum sequi incommodum.

Secundò, omnes propositiones de contingenti, conuerti posse ad oppositam qualitatem, non quòd affirmationes commu-

Tom. I.

tentur in negationes, sed quia cum sint affirmatiue, (habet enim vtrique modum affirmatiuum, scilicet contingit,) videntur tamen opponi, quia altera in dicto habet verbum esse affirmatiuum, altera negatum, cuius rei ratio est, quia quod contingit esse, contingit etiam non esse, & contra. Admonet, contingens duobus modis dici. Primò, quod fit sæpe, nò tamen necessariò, vt hominem canescere. Secundò, quod fit fortuito, estque indifferens ad esse & non esse, vt animal ambulare: potest enim non ambulare. Et de his contingentibus ac indefinitis, ait non esse scientiam, nec demonstrationem; secus de iis quæ vt plurimum eueniunt.

Ex vtrique ergo præmissa de contingenti in prima & tertia figura, sequi conclusionem de contingenti: vt ex vna absoluta vel de necessariò; cum altera de contingenti.

In secunda figura, ex ambabus de contingenti nihil sequi, vt nec ex negatiua de contingenti, licet altera sit de necesse, vel de inesse. Quòd si affirmatiua sit de contingenti, & negatiua de inesse, vel de necessariò, sequi conclusionem de contingenti. Atque vt semel & generatim dictum sit, *Vbiunque est præmissa de contingenti, sequi conclusionem de contingenti.*

Ad Cap. vicesimum tertium.

Oportet omnem Syllogismum ad notam & legem alicuius figuræ ex tribus antea commemoratis constitui. Sed cum Syllogismi tertie & secundæ figuræ imperfecti sint, vt perficiantur, docet Aristoteles eos reduci ac resolui debere ad primam figuram, per modos vniuersales perfectissimos & clarissimos, *Barbara*, & *Celarent*.

Ad Cap. vicesimum quartum.

Decernit, in quouis Syllogismo alteram præmissarum debere esse affirmantem & vniuersalem: quia ex vtrique negante & vtrique particulari nihil necessariò & vi formæ concluditur. Tum conclusioni similem esse debere alteram præmissarum.

Ad Caput vicesimum quintum.

Decernit, omnem demonstrationem & Syllogismum tribus tantum terminis constare debere, nisi per diuersa media conclusio eadem confirmetur; vel accedat Prosyllogismus, qui est probatio præpositionis Syllogismi principalis: aut eadem nisi sit compositus Syllogismus, *κατά*.

H ij

Sed tunc Syllogismi sunt plures. Deinde docet, omnem Syllogismum constare duabus propositionibus, quia tres termini faciunt duas propositiones: ex quibus fit conclusio, quæ dicitur dimidia pars propositionum.

Ad Caput vicesimum septimum.

Decernit, quæstiones eas quæ pluribus figuris & modis probantur, esse probatu faciliores, quàm quæ paucioribus confirmantur. Atqui quæstiones particulares constat probari posse pluribus modis & figuris: vniuersales verò paucioribus: ergo vniuersales sunt confirmatu difficiliores, licet refelli facilius possint. Refelli verò vniuersales per particulares, & contra particulares per vniuersales. Sed confirmationem particularium fieri per vniuersales, non contrà. Quo loco docet, refutationem confirmationis esse faciliorem, nempe quia facilius sit destruere, quàm construere. Sententia est, *το ἀναδυάζω, τὸ ἀγνοοῦν ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ.*

Ad Caput vicesimum septimum.

Secunda est libri pars, in qua agitur de Methodo inueniendi media, & de copia Syllogismorum, eaque generali. Nam particularis, (quæ pro diuersitate materię necessariæ, probabilis, & Sophisticæ, triplex est, Apodictica scilicet, Dialectica, & Sophistica) explicatur speciatim libris posteriorum Analyticorum, Topicorum, & Ethicorum. Docet igitur primò Aristoteles, res alias de nullo (supple tanquam de inferiori) prædicari, vt individua: alias prædicari de aliquo, & subijci alicui, vt sunt homo, animal, & genera interiecta: alias sic prædicari, vt nunquam subijciuntur: cuiusmodi sunt genera summa, id est, Categoriæ. Et de interiectis quidem fieri maximè sermones & Syllogismos.

Vt ergo inueniatur medium ad quodlibet problema siue quæstionem omnem probandam, statuit oportere ante omnia supponere, quòd res de qua agitur, sit: deinde nosse rei definitiones, proprietates, consequentia, antecedentia, repugnantia. Tertiò, distinguenda essentialia, propria, accidentia, vera, & probabilia. Quartò, eligenda media consequentia, id est, quæ rem siue subiectum de quo agitur, consequantur vel semper, vel plerumque. Quintò antecedentia, quæ res ipsa consequatur. Vbi obseruat notam vniuersalem, vt omnis, nullus nunquam esse iungendam consequenti, sed antecedenti.

Est verò id Antecedens, de quo aliud dicitur: Consequens, quod de alio: sic a-

nimal dicitur consequens ad hominem, antecedens ad viuens. Repugnans verò est quod de alio, & de quo aliud vicissim negatur: vt lapis de homine; homo de lapide.

Ad Cap. vicesimum octauum.

Exponit leges & præcepta quibus omnia genera problematum & conclusionum possint confirmari.

Primum est, vt probetur, A, id est, conclusio vniuersalis affirmans, medium debet esse consequens ad minorem terminum, siue ad subiectum conclusionis, & antecedens ad maiorem terminum, siue ad prædicatum. Hac lege nititur, *Barbara*, formetur exemplum.

Secundum, vt probetur, I, id est, particularis affirmans, in tertia quidem figura medium debet esse antecedens ad vtrumque. Hac lege stant tres modi tertiæ figuræ affirmantes, *Darapti*, *Disamis*, *Datisi*: In prima verò figura & modo directo, debet sumi medium antecedens ad prædicatum, & consequens ad subiectum. Qua lege nititur *Darii*. Vt denique in prima figura indirecto, medium debet esse consequens ad prædicatum, & antecedens ad subiectum. Qua lege nititur, *Baralipson*. Sed *ton*, nihil hic significat.

Tertium, vt probetur, E, id est, conclusio vniuersalis negans in prima figura & modo directo, puta in *Celarent*, debet assumi medium repugnans prædicato, & consequens ad subiectum: vt autem in modo indirecto, puta in *Celantes*, debet sumi medium repugnans subiecto, & consequens ad prædicatum. Vt autem in secunda figura eadem conclusio confirmetur, debet sumi medium, quod sit consequens ad vnum, & repugnans alteri. Vt in *Cesare*, & *Camestres*.

Quartum, vt probetur, O, id est, conclusio particularis negans, in tertia quidem figura debet medium esse repugnans prædicato, & antecedens ad subiectum. Qua lege nititur, *Bocardo*, *Felapton*, *Ferison*: in secunda autem debet medium esse vni repugnans, & consequens ad alterum. Qua lege stant, *Festino*, & *Baroco*: vt verò in prima figura, & modo directo, debet medium esse repugnans prædicato, & consequens ad subiectum. Qua lege regitur, *Ferio*: in modo autem indirecto, debet medium esse antecedens ad subiectum, & repugnans prædicato: Quia lege stant *Fapesmo*, & *Frissonorum*, sed *orum*, nihil denotat. Hic obseruandum particularem conclusionem probari posse vt vniuersalem, quia particularis dependet ab vniuersali. Cæterum prædictas inuentionis leges in textu explicari per

octo elementa siue litteras, quarum duæ A, & E, significant duas partes quæstionis siue conclusionis, E, quidem subiectum, A, attributum; aliæ sex medium, cuiusque habitudinem ad illas, qualem nunc explicuimus. Et ad A, quidem pertinent, B, C, D, ad E verò F, G, H, ex quibus describi solet in Scholis tabula inuentionis medij, ad quamlibet conclusionem confirmandam: quæ quidem tabula cum ingenia paulò viuaciora & acutiora postulet, vocatur vulgò in Scholis *Pons Assinorum*. Sed res tota, ex iam expostis, satis est, ni fallor, perspicua.

Ad Cap. vigesimum nonum.

Propositam inuentionis medij Methodum artemque laudat, quam docet valere in Syllogismis ostensiuus, & iis qui ducunt ad incommodum, siue absurdum: item in absolutis, modalibus, simplicibus & coniunctis.

Ad Cap. trigesimum.

Statuit, eandem Methodum etiam ad omnia artium & scientiarum genera conferre.

Ad Cap. trigesimum primum.

Docet, prædictæ Methodi particulam esse diuisionem per genera. Quia diuisio est imbecillus Syllogismus, & petens principium, supple, cum applicatur; alioqui vel est propositio tantum, vt est hæc, animal vel mortale est, vel immortale: vel certè simplex intuitus partium ac totius. Sic autem applicatur diuisio: animal vel est mortale, vel immortale: atqui homo est animal, nec tamen est immortale, ergo homo est animal mortale. Ex quo apparet, diuisionem, hoc modo, id est, Syllogisticè, applicatam, petere principium, id est, supponere, quod probare oportet, vel probare idem per idem.

Ad Cap. trigesimum secundum.

Hæc est pars tertia libri, in quâ agit Aristoteles de Analyti & reductione Syllogismorum.

Docet ergo hoc cap. resolui omnem Syllogismum in duas propositiones, è quibus sequitur conclusio, in tres terminos, & tres figuras: & argumentum quidem siue medium terminum eum esse, qui in vtraque est præmissâ, & ex cuius vario situ nascitur figura triplex, vt suprâ fuit expostum.

Tom. 1.

Ad Cap. XXXIII. ad XLII.

Statuit primò terminos Syllogismi eodem modo ac sensu sumendos esse in toto Syllogismo.

2. Rectè & clarè eosdem exponi debere, etiam periphrasi & circumlocutione, si deest proprius terminus.

3. Syllogismos alios rectos esse; in quibus scilicet omnes termini sunt nominatiui casus: alios obliquos, in quibus termini sunt obliqui casus.

4. Propositionem accipi debere secundum nominis cuiusque casus, & modos attributionis. Quòd si quæ reduplicatio fiat in Syllogismo, eam iungendam primò, id est, maiori extremo, non medio, nec minori. Vt, omne animal quatenus animal, sentit: sed homo est animal, ergo homo quatenus animal, sentit. Ineptum enim est dicere in minore, sed homo est animal, quatenus animal. Licet verò commutare orationem & terminos in clariore, ita tamen vt non mutetur significatio, vel sensus. Porro cum fit expositio rerum, monet non esse requirendam veritatem exemplorum, sed rerum ipsarum manifestationem: quod documentum valde notandum est: ipse enim Aristoteles passim falsa exempla ponit. Docet præterea non omne problema in omni figura probari: item conclusionem indicare figuræ rationem. Esse verò diligenter vitandam prolixitatem terminorum inutilium, in reprehendendis definitionibus.

Ad Cap. XLII.

Docet, Syllogismos hypotheticos. (ad quos referuntur ij qui per impossibile concludunt,) non posse resolui. quia nempe sunt conditionales, & nituntur conuentione, id est, consensu aduersarij, non Syllogismo absoluto & Categorico, & per se vero: deductionem autem ipsam ad impossibile resolui in figuram & modum, cum Categoricè fiat.

Ad Cap. XLII.

Statuit, Syllogismos figuræ vnius in alteram resolui posse: quorum problema siue conclusiones in vtraque figura probari possunt, non omnes tamen.

Resolui ergo primam figuram in secundam, quia *Celarent*, reducitur in *Cesare*, simplici maioris conuersione. Imò & in *Camestres*, simplici conuersione & transpositione maioris: *Ferio* in *Festino* conuersione maioris. Item primam figuram, in tertiam. Nam *Darii* mutatur in *Datisti*,

H iij

conuersione minoris, *Ferio* in *Ferison*, conuersione minoris.

Sed perfectam Analyſim fieri docet, cum ſecunda & tertia figura reſoluuntur in primam. Quia prima figura per modos ſuos directos clariffimè demonſtrat veritatem conſuſionum ſecundæ & tertiæ figuræ.

Ceſare, ergo reſolui in *Celarent*, conuersione ſimplici maioris, *Cameſtres* etiam in *Celarent*, conuersione ſimplici minoris & conſuſionis, itémque tranſpoſitione propoſitionum: *Fefſino* in *Ferio*, ſimplici conuersione maioris. Sed *Baroco* qui quartus eſt modus 2. figuræ, non reducitur oſtenſiuè, vt nec *Bocardo*, modus quintus tertiæ, licèt vterque confirmetur ductu ad incommodum. Reſolui etiam *Darapti* in *Darij*, conuersione per accidens minoris: *Datifi* in *Darij*, conuersione ſimplici minoris: *Diſamis* in *Darij*, conuersione ſimplici maioris & conſuſionis, itémque tranſpoſitione propoſitionum: *Felapton* in *Ferio*, conuersione per accidens minoris. Denique *Ferison* in *Ferio*, ſimplici conuersione minoris.

Sic explicat Analyſim Syllogiſmorum Ariſtoteles. Nos dum è ſuggeſto regio eam doceremus, Anno 1616 tabulam ſequentem dedimus hic deſcriptam, in quâ Syllogiſmi per tres ordines egregiè diſtincti, & leges reductionum luculenter deſcriptæ, & quatuor conſonantes, S, P, M, C, quæ in modis figurarum paſſim ſunt interſitæ, exponuntur. Ad cuius tabulæ intelligentiam, notandum primò reductionem oſtenſiuam eſſe, per quam imperfectus modus reducitur ad perfectum, ſolâ conuersione vel tranſpoſitione propoſitionum: reductionem verò ad impoſſibile, ſive per ductum ad incommodum, eam eſſe per quam cogitur is qui negauit conſuſionem modi imperfecti, admittere impoſſibile, ſcilicet contradictionem. Secundò notandum, modos imperfectos reduci oſtenſiuè ad eos perfectos, cum quibus primam ſuam litteram communem habent. Sic *Baralip.* reducitur ad *Barbara*, *Ceſare*, ad *Celarent*. Vnde apparet plene eſſe myſteris quatuor illos verſus tantopere in Scholis Dialecticorum celebratos, & ſuprà commemoratos, *Barbara*, *Celarent*, *Darij*, &c. Quorum ſenſum quiſquis probè aſſequetur, facilè Analyſim, omnium Syllogiſmorum comprehendet.

Ad Cap. Quadrageſimum ſextum.

VT quædam nomina ſunt infinita, & propoſitiones infinitæ (de quibus dictum eſt lib. de Interpret.) ita & Syllogiſmi, qui ſcilicet conſtant attributis infinitis.

Differre ergo attributa finitè negata, ab attributis infinitè affirmatis, docet Ariſtoteles, quia hæc faciunt propoſitiones affirmantes, illa negantes. Sic, homo non eſt albus, homo eſt non albus. Vnde concludit, Syllogiſmos infinitos non reſolui vt finitos negantes, quia illi ad Syllogiſmum affirmatiuum reſoluuntur: hi ad negatiuum. At modi negatiuè concludentes differunt à modis affirmatiuè concludentibus, vt eſt perſpicuum.

Priorum Analyticorum Liber ſecundus.

Habet Capita viginti ſeptem, Tractatus, ſive partes tres. Prima eſt, de ſex virtutibus, ſive poteſtatibus Syllogiſmorum. Secunda de vitiis. Tertia, de reciprocatone & imperfectioribus Argumentationum formis, inductione, exemplo, abductione, instantia, & enthymemate.

Ad Cap. primum.

Docet, primam virtutem Syllogiſmi eſſe multas inferre conſuſiones. nam ex vniuerſali conſuſione ſequitur particularis per conuersionem, imò & vniuerſalis, ſi negans eſt: vt ſi concludas omnem hominem eſſe animal, concludes etiam quendam hominem, vt Petrum, eſſe animal, & quoddam animal eſſe hominem: ſi nullum hominem eſſe lapidem, etiam nullum lapidem eſſe hominem.

A Cap. ſecundo, ad quintum.

Explicat ſecundam Syllogiſmi poteſtatem, quæ eſt concludere verum ex falſis, non per ſe & ratione propoſitionum falſarum, ſed ratione formæ Syllogiſticæ & diſpoſitionis, vt omnis aſinus eſt rationalis, ſed omnis homo eſt aſinus, ergo omnis homo eſt rationalis: ſi enim concedantur præmiſſæ, neceſſariò ſequitur conſuſio.

Ad Cap. quinto, ad Octauum.

Explicat tertiam poteſtatem, quæ eſt ratiocinari in circulum, id eſt, ex conſuſione & propoſitione alterâ ſimpliciter conuerſâ reliquam concludere, vt in *barbara*, omnis homo eſt riſibilis, ſed omne rationale eſt homo, ergo omne rationale eſt riſibile: Circulus fiet conuertendo minorem, & aſſumendo conſuſionem; vt ſit maior, omne rationale eſt riſibile, ſed omnis homo eſt rationalis, ergo omnis homo eſt riſibilis. Sic enim ad eandem

propositionem proceditur in secundo Syllogismo, à qua initium sumptum erat in primo, ut sit in circulo, qui in idem punctum definit, à quo incipit. Sed hæc potestas concludendi in orbem æstimanda est ratione formæ: alioqui vitiosus est circulus, ut docebitur capite tertio libri primi posteriorum Analyticorum.

Ad Capite octavo ad nonum.

Explicat quartam potestatem, quæ est concludere per conuersionem siue transpositionem, id est, ex opposito conclusionis, cum vna præmissa colligere oppositum alterius, ut, Omnis ars est utilis, sed omnis architectura est ars, ergo omnis architectura est utilis: conuersio sic fit: Aliqua architectura non est utilis, sed omnis architectura est ars, ergo aliqua ars non est utilis.

Ad Capite undecimo, ad decimum quintum.

Explicat quintam potestatem, quæ est deducere ad impossibile siue ad incommodum. Est autem deductio ad incommodum, probatio per quam ex contradictione propositionis confirmandæ, & altera Syllogismi propositione accersita, cogitur aduersarius admittere falsum. Quæ de re dictum est cap. 45. Libri primi priorum: ubi observandum, Syllogismum ducentem ad incommodum, fieri in omni figura.

Ad Caput decimum quintum.

Explicat sextam Syllogismi potestatem, quæ est concludere ex oppositis, ita ut idem negetur de seipso. quod sit contra pertinaces, qui propositiones oppositas admittunt, tanquam veras. Sic si quis has propositiones contrarias admittat ut veras: Omnis homo est animal, nullus homo est animal, arguetur hac consequentia, Ergo nullus homo est homo.

Ad Caput decimum sextum.

Transit ad secundam partem libri, quæ est de vitiis Syllogismorum; quorum primum ait esse petitionem principij. Petere principium, est non probare propositum, cum tamen probare videaris: quod sit cum peccas in forma Syllogismi; vel cum probas obscurum per obscurius; vel per æquè obscurum; aut æquè dubium ac incertum; vel priora per posteriora; vel idem per idem. ut si probares animam rationalem esse immortalem, quia non moritur: niuem esse albam, quia est candida.

Tom. I.

Ad Caput decimum septimum.

Secundum est, falsum propter hoc non accidere, quod proprium est Syllogismorum ducentium ad impossibile: cum scilicet disputator, quasi ex concessio & non contra hypothese colligit falsum, quod tamen non sequitur ex nostra hypothese. ut si hæc hypothese imponit respondens, vsus vini est licitus, & contra insurgat disputator, hoc modo: Si vsus est vini licitus, ebrietas erit licita: quia à vino ebrietas: at falsum est consequens, ergo & antecedens, siue hypothese: Respondens dicet, illud falsum propter hoc non accidere, siue quod idem est, non sequi ex hypothese, quia vsus vini, non est causa ebrietatis, sed abusus.

Ad Caput decimum octauum.

Tertium est falsa ratio, quæ assumitur in Syllogismo ex falsa propositione. Nam si conclusio est falsa, necesse est propositionem aliquam esse falsam, quia causa veritatis, vel falsitatis, in conclusione pendet ex præmissis.

Ad Caput decimum nonum.

Explicat modum quo respondens possit impedire, ne disputator contra ipsū aliquid Syllogismo concludat. possit & ca. Cauere enim debet respondens ne duas propositiones admittat, eundem terminum habentes: quia ille idē terminus assumitur tanquam medium, ex quo fortè conclusio contraria thesi sequi potest. Debet etiam respondens examinare dispositionem medij, & rationem figuræ, ut bonas malasque consequentias intelligat. Qui verò disputat, debere eum celare consilium, reticere propositiones principales, turbare ordinem propositionum, ut facilius arguat respondentem. Sed ea de re agit etiam Aristoteles lib. 8. Topicorum.

Ad Caput vigesimum.

Definit Elenchum siue redargutionē: quam ait esse, cum respondens, vi Syllogismi aduersarij tam acriter reprehenditur, ut cogatur negare concessum, vel concedere negatum. Tum docet impediedum esse Elenchum, ut Catasyllogismum de quo supra: & speciatim non debere admitti vllam affirmationem, aut propositionem vniuersalem: quia ex negantibus & particularibus solis nihil concluditur.

Ad Caput vigesimum primum.

ADimonet, inter disputandum & respondendum occurrere deceptiones, aptis distinctionibus cauendas.

Et quidem nos decipi posse primò, cum statuimus oppositos Syllogismos. Quia vni rei, duo diuersa insunt, vt Medicus non est Euangelista, sed Diuus Lucas est Medicus, ergo non est Euangelista contra, Qui scripsit Euangelium, est Euangelista, sed Diuus Lucas scripsit Euangelium, ergo est Euangelista. Secundò, cum nouimus maiorem siue generalem propositionem, puta, omnem patrem esse honorandum; minorem tamen ignoramus, scilicet omnem regem esse patrem: vnde non admittimus conclusionem quæ ex maiore colligitur, scilicet ingratos & seditiosos, cõlve qui non honorant regem, non futuros longæuos. 3. Cum propter contrarias rationes admittimus contraria, vt si quis concedat animam rationalem esse mortalem & immortalem; mortalem quidem, quia eget organo corporeo, immortalem, quia appetit æternitatem.

Ad Caput vigesimum secundum.

HÆc est pars tertia lib. quæ Syllogisticas reciprocationes siue regulas consecutionum primò explicat præsentî capite. Deinde species argumentationum, inductionem, exemplum, abductionem, instantiam, enthymema. Vbi nonnihil de signis & de Physiognomoniâ.

Quod ergo spectat ad reciprocationes, docetur primò quæ affirmantur de se mutuo, ea omnia etiam reciprocari, vt sunt homo, risibile, rationale. 2. Reciprocationes crebras esse in prima figura. Ponuntur leges. I. Quoties in 1. figura maior & minor terminus reciprocantur, vt homo, risibile; necessum est medium, puta rationale, reciprocari cum extremis: atque adeò ipsas propositiones. II. Cum duo, vt ingenitum & incorruptibile, reciprocantur, & alia duo, puta genitum & corruptibile etiam reciprocantur; vt se habent primum & tertium, sic & secundum & quartum. Tertia, si ponatur bonum cum opposito malo, & supponatur alterum bonum cum opposito malo, si bonorum vnum coniunctum cum malo quod opponitur alteri (vt sanitas cum paupertate) optabilius est quàm alterum bonum cum altero malo; bonum illud est præstabilius, vt apparet hoc exemplo:

Sanitas,  Aegritudo, quid deterius.
Diuitiæ  Paupertas, melius.

Ad Caput vigesimum tertium.

STatuit, omnia probari syllogismo, vel inductione. Tum definit inductionem, argumentationem qua alterum extremum de medio concluditur per alterum. Quam-^{πὶ ἀναγ-}quam aliter definit cap. 10. lib. 1. Topic. ^{γὰρ} nempe progressionem à singularibus, vel à minus vniuersalibus ad vniuersalia, vt hic homo ridet, ille etiam, & ille, & hic alius, ergo omnis homo ridet. 3. Syllogismum esse natura priorem; & per se notio-^{γὰρ}rem, quia sit per medium: inductionem verò esse euidentio-^{γὰρ}rem & notio-^{γὰρ}rem quoad nos.

Ad Caput vigesimum quartum.

Definit exemplum inductionem im-^{πὶ ἀναγ-}perfectam, siue argumentationē per ^{διὰ γὰρ}quam ostenditur maius extremum inesse medio, per aliquid simile tertio, scilicet minori extremo. Vnde patet oportere in exemplo esse quatuor terminos, ideòque exemplum resolui in duos syllogismos; quorum vnus sit principalis, per quem maius extremum præbetur de minori per medium: alter prosyllogismus probans maiorem principalis inductione imperfectâ, puta ex vno aut quibusdam. Ponit conclusionem probandam hoc modo: Athenienses contra Thebanos bellum gerere malum est. Syllogismus principalis est, Contra finitimos bellum gerere est malum, atqui Athenienses contra Thebanos bellum gerere, est contra finitimos bellum gerere: ergo Athenienses bellum contra Thebanos gerere; est malum. Probat maiorem exemplo in tertiâ figurâ quamquam imperfectè; quia conclusio est vniuersalis, quod non licet. Sic, Thebanos bellum gerere contra Phocenses malum fuit: atqui Thebanos contra Phocenses bellum gerere, est contra finitimos bellum gerere; ergo contra finitimos bellum gerere, est malum.

Ad Caput vigesimum quintum.

DOcet, abductionem refelli ad syllo-^{πὶ ἀναγ-}gismum, imò esse syllogismum, non ^{γὰρ} eum quidem qui pariat scientiam; sed qui ducat ad scientiam; quia respondens concessa maiori perspicua & nota, & negata minore non adeo nota & certa, disputantem ita abducit ab illatione conclusionis, vt cogat ad eius confirmationem: quam cum perfecit disputans, & vsque ad immediatam propositionem, tunc scientiam habet, & respondens captus est.

Ad Caput vigesimum sextum.

νύξαι. **I**Nstantia, quæ dicitur obiectio vel refutatio, est propositio propositioni contraria. Ut si quis hanc propositionem in syllogismo poneret, Omnis homo est albus: respondens diceretur dare instantiam, si reponeret Æthiopem, qui homo est, non esse albus; ideoque non omnem hominem esse albus. Fit verò sæpius instantia in tertia figura, ut patet examine.

Ad Caput vigesimum septimum.

*νέξαι
μυα.
νι ονυα.
ισ.* **D**efinitio enthymema syllogismus imperfectum, constantem verisimilibus vel signis. Signum verò, inquit, est propositio demonstratiua, vel necessaria, vel probabilis, verisimilis est propositio probabilis, ut qui invident, oderunt. In enthymemate signum mediis respondet. quot igitur modis sumitur medium, tot & signum. Hinc in tribus figuris sunt enthymemata; fortissima quidem, cum ad primam figuram reducuntur, ut lac habet, ergo utero fert: nam quæcumque mulier lac habet, utero fert; vel conceptus infirma, cum ad tertiam, ut Pittacus est probus; ergo sapientes probi. admodum infirma cum ad secundam, ut pallida est, ergo utero fert: supprimitur enim in enthymemate una propositio; quæ si exprimitur, syllogismus est.

*νέξαι
φυσιογ-
νομονικ.* Transit postea Aristoteles ad Physiognomoniam, id est, ad coniectionem naturæ cuiusque rei, ex qua elici possit syllogismus physiognomonicus in prima figura. Supponit inter animam & corpus esse sympathiam item unius affectionis unum esse signum, & hæc reciprocari. Syllogismus physiognomonicus talis est, Quæcumque animalia magnas habent extremitates, ea sunt fortia: atqui leo est animal magnas habens extremitates, ergo leo est fortis. De physiognomonicis libellum scripsit Aristoteles, in quem etiam postea suo loco breuiter commentabimur.

Analyticorum Posteriorum, siue de Demonstratione, Liber primus.

Habet Capita XXXIV. Tractatus siue partes IV. Prima est de prænotionibus & præcognitis. Secunda, de scire & essentia demonstrationis. Tertia, de ignorantia scientiæ opposita. Quarta, de variis quæstionibus ad principia & media demonstrationis, & ad eius genera, itemque ad scientiam pertinentibus.

Ad Caput primum.

Primo Capite absoluitur primus tractatus, ubi demonstrat Aristoteles, omnem doctrinam & disciplinam Dianoëticam, id est discursiuam, fieri ex præuiâ quadam cognitione, siue ex prænotione rerum ipsarum, de quibus est sermo: neque enim ratio cinatio fit de omnino ignotis. Demonstratio autem cognitio est discursiua, ergo eget præcognitionibus: quæ duæ sunt, prima quod res sit, secunda quid sit, supple ruditer & confusè: Itaque ante demonstrationem cognoscere debeamus, an res sit, & quid nominis, id est, confusè quid res sit. Sunt autem tria in demonstratione præcognita, de quibus scilicet prænotiones fieri debent: subiectum, de quo præcognoscendum est an sit, & quid sit: attributum, quod est proprietas siue passio subiecti, de quo præcognoscendum est quid sit, vel quid significet: principia siue propositiones, de quibus præcognoscendum est quod sint, id est quod sint vera. Nam esse propositionum, est earum veritas.

Statuit in fine Capitis, rem antequam conclusio fiat, modo quodam sciri, nempe vniuersaliter, & in principiis, quatenus ea præcognoscuntur, & modo quodam nesciri, quia nesciunt propriè in se & distinctè, nisi per conclusionem expressè elicitam. Sed notandus est hoc capite, insignis error & planè ridiculus Collegij Comimbriensis, in explicatione Græci vocabuli *διεργασίαν*, quod derivat à nomine *ἀργεία*, & à verbo *τρέω*: quod, ut ait, significat *Viam conficere*, seu, *discurrere*. vitiola quippe est hæc derivatio, quoad verbum *τρέω*, quod propriè significat *liquefacio*, *consumo*, *tabefacio*, *colliquo*, unde *συντρέχω* vel *συντρέχων* *μπετός*, Medicis, id est, *Febris colliquans*, ardentissima pinguedinem & carnes colliquans: neque vnquam usurpatum legitur pro viam conficere aut discurrere: præterea debet sic esse (n) loco (i) in penultima, ut in *συντρέχω*.

Ad Caput secundum.

Secundus est tractatus, in quo definit Aristoteles scire, demonstrationem, & principium.

Scire est cognoscere causam per quam res est, eius rei esse causam, nec posse aliter habere.

Demonstratio est syllogismus scientialis, siue faciens scire,

Scientia demonstratiua siue demonstratio est ex veris, primis, immediatis, notioribus, prioribus, causis conclusionis: sic enim

ciunt etiam principia propria rei demonstrata. Priora & notiora, vel dicuntur quoad nos, quæ scilicet magis accedunt ad sensum, & facilius percipiuntur, ut singularia: vel simpliciter, quæ longè distant à sensu, ut vniuersalia. Principium demonstrationis est propositio immediata, quæ non est alia prior, & quæ duplex; Thesis, quæ est quidem indemonstrabilis, sed non necessariò, nec statim cognita dilecti, ut definitiones naturæ, numeri, trianguli; quæ in suis scientiis non probantur, sed declarantur: & Axioma, quod est indemonstrabile, & quod necessariò cognoscit qui discere vult. Axiomatum enim generalium, ut propositionum cognitionem à se ipso habet discipulus, non à Doctore, ut, omne totum est maius sua parte.

Thesis verò duplex, hypothesis scilicet, & definitio. Illa ponit aliquid esse, vel non esse: hæc explicat quid res sit.

*ἀνὰ γὰρ δι
δὲ ὑπάρχει
ἐκ τούτου, ἐ-
κείνο μάλ-
λον ὑπάρ-
χει.*
Statuit Capitis statuit principia credibilia esse & certiora conclusione: quia conclusionem cognoscimus per principia, & conclusio ipsa vera, certaque est, quia principia à quibus colligitur, certa sunt & vera: at propter quod vnumquodque tale, & illud magis.

*Κύκλος
ἀποδείκ-
νύσκει
πλὴν ἀ-
δύνατον.*
Ad Caput tertium.

Statuit, principia per se ipsa certò cognosci, non per demonstrationem: quia principia prima sunt, immediata, & per se nota: nec possunt per alia demonstrari. Neque verò ad hoc ut principia sciantur, id est certò cognoscantur, necessarium esse circulum in demonstrationibus, per quem scilicet ipsa principia probentur per conclusiones ex ipsis elicitas. Talis enim circulus planè vitiosus esset: quia oporteret conclusionem primæ demonstrationis fieri principium secundæ, & principium primæ fieri conclusionem secundæ: sicque vna eademque propositio esset simul & semel notior & ignotior, prior & posterior, quod repugnat.

Ad Caput quartum.

Docet, scientiam demonstratiuam esse de re necessariam, atque ad eam ipsam demonstrationem, qua talis scientia gignitur, constare propositionibus necessariis: quæ quidem necessitas explicationem requirit eius quod dicitur de omni, per se, & quod est vniuersale.

ἐξ παντός
De omni id dicitur, quod cuilibet attribuitur, & quouis tempore, ut animal homini.

καὶ ἀπὸ
Per se dicitur quatuor modis. Primò, quod est de essentiâ. Secundò, quod est

proprium. Tertio, quod per se subsistit.

Quarto, quod alteri conuenit propter ipsum, ut mori iugulato, quatenus enim iugulatus est, per se moritur.

- Attributum vniuersale est quod omni inest, per se & secundum quod ipsum; ut risibile, respectu hominis.

Ad Caput quintum.

It contingere deceptionem circa attributum vniuersale, quod debet conuenire subiecto quatenus subiectum est tale. sed ratio vitandi deceptionem est: cum scilicet conuenit subiecto sublati omnibus quæ in ipso sunt, præter id quo constituitur in tali esse; ita ut si esse tale auferatur, tollatur etiam primò illud attributum vniuersale, ut habere tres angulos pares duobus relictis, respectu trianguli: risibile respectu hominis; atque vno verbo proprium quarto modo, respectu suæ speciei.

Ad Caput sextum.

Sola per se sunt necessaria, sed demonstratio constat necessariis: nam ex demonstratione sequitur scientia quæ est necessariorum; ergo demonstratio constat iis quæ sunt per se.

Ad Caput septimum.

In demonstrando docet non licere è genere in genus migrare, id est, è subiecto vnius scientiæ transire ad aliud, alioqui omnia confunderentur. Sic non est Arithmetici probare problema Geometricum. Quod enim vnius scientiæ est, non conuenit alteri diuersæ: nisi fortè sit subalternatio, ut optices ad Geometriam, Musices ad Arithmeticam.

Ad Caput octauum.

Statuit demonstrationem esse conclusionum sempiternæ veritatis, quia propositiones sunt vniuersales: hinc enim sequitur nec demonstrationem, nec scientiam esse rerum caducarum; ut neque definitiones, quæ sunt principia ipsius demonstrationis.

Ad Caput nonum.

Principia demonstrationis probat debere esse propria, non extranea, aut aliena. Quia per principia scire debemus: sci-mus autem rem per principia sua, id est rei propria, per quæ scilicet propriè & per se talis est, & non alia.

Ad Caput decimum.

P Rincipia dicuntur quæ quod sint, demonstratione probari non possunt. Ea docet, vel esse communia, quæ nempe pluribus scientiis accommodantur: ut hoc, si ab æqualibus æqualia demas, quæ remanebunt, erunt æqualia, Arithmetice & Geometrice: id est, numeris & magnitudinibus: vel propria, quæ ceteræ scientiæ sunt peculiaris, siue ea simplicia sint, ut linea, numerus: siue complexa, ut horum definitiones redactæ in propositiones.

Ad Caput undecimum.

*De ideis li.
1. ethic. ca.
4. lib. 7.
Metaph.
cap. 14. lib.
11. cap. 4.
c. 5.*

D Ocer, ut fiat demonstratio, non esse necesse ad ideas Platonis separatas à singularibus confugere. Satis enim est dari communes naturas, quæ sint in singularibus, & de his prædicentur. Deinde profert communissimum axioma, idem de eodem non posse simul affirmari & negari. Item, affirmationem vel negationem de quavis re veram esse. Postea docet communicare scientias omnes secundum cōmunia. Dialecticam (utentem supple) omnibus convenire ac misceri, ut & Metaphysicam, licet diuerso modo. Dialectica enim de omnibus differit ex probabilibus: Metaphysica scientificè.

Ad Caput duodecimum.

*ip̄a t̄n̄ua
ep̄imous*

C Ym interrogatio & propositio sint eadem re ipsa, & modo tantum differant, docet esse cuiusque scientiæ propria theoremata siue quæstiones, vel interrogationes: quia cuiusque scientiæ propriæ sunt propositiones siue principia. Hinc statuit debere vnumquemque de rebus suæ artis respondere, Geometram de Geometricis, Medicum de medicis. Subiungit, parallogismos, id est syllogismos deceptorios, peccare, nunc in formâ; ut cum in secundâ figura concluditur ex puris affirmantibus: nunc in materia, ut cum concluditur ex falsis: propriè autem parallogismos esse, qui in materia peccant.

Ad Caput decimum tertium.

*in d̄n̄
d̄n̄n̄*

A Liud, scire quod res ita sit; aliud, cur ita sit. Hinc distinctio demonstrationis in demonstrationem quia, siue quod res sit: & in demonstrationem propter quid, siue cur res sit. Et hæc quidem vera est, perfecta ac potissima, quæ nimirum probat effectum per causam propriam, de qua hætenus dixit Aristoteles. Illa est imperfectior, sitque duobus modis in eadem scien-

tia. Primò, cum demonstratur causa per effectum hoc modo: Stellæ quæ non scintillant, sunt terræ viciniore; sed planetæ, id est, stellæ errantes, non scintillant, ergo planetæ sunt terræ viciniore. Probatur enim hac demonstratione planetas esse prope terram: quia non scintillant; cum tamen non scintillare sit effectus propinquitatis, nam idem non scintillant planetæ, quia sunt prope nos. Vnde fieri potest demonstratio propter quid ex iisdem terminis, si sumatur causa pro medio: hoc modo: Quæcumque stellæ sunt prope terram, siue prope nos, non scintillant; atqui planetæ sunt prope nos, ergo planetæ non scintillant. Secundò fit demonstratio quia, cum effectus probatur per causam remotam & non reciprocā, vel per effectum causæ remotæ: hoc modo: Omne respirans est animal, sed nullus paries est animal, ergo nullus paries respicit. Nam causa remota non respirandi, est non animal, ut respirandi, animal, propria autem animal habens pulmones.

*Non effecti-
bines a-
pud Sey-
thas dixit
Anachar-
sis, quia
nec vites:
responsio
est ex cau-
sa remota*

Deinde docet, scire propter quid, proprium esse scientiarum subalternantium & principum, ut Geometrice, Arithmetice, quæ scilicet causas primas & proprias contemplantur: scire autem quod res sit, subalternatarum & inferiorum, ut Optices, Musice: imò verò inter scientias non necessariò subalternatas, fieri interdum, ut quod una demonstrat per demonstrationem quia, altera demonstrat propter quid. Sic Medicus scit quidem, vlcera siue vulnera rotunda, vel circularia, difficillius tardiusque sanari, & in hoc consistit, nec ulterius inquit, cur autem res ita sit, scit Geometra, nempe quia partes circuli maximè distant à centro: quæ autem partes dissolutæ maximè distant, eæ difficulter possunt reuniri & coalescere.

Ad Caput decimum quartum.

S Tatuat figuram ad scientias accommodatissimam esse primam: quia in hac sola concluditur vniuersaliter affirmatiuè, sitque in eadem syllogismus, siue demonstratio propter quid.

Ad Capite decimo quinto ad decimum nonum.

H Atenus de scientia, nunc tertium tractatum aggreditur, qui est de ignorantia, scientiæ opposita, quæ in affirmationibus est & negationibus, mediatis vel immediatis. Immediatas negationes ait esse eas quæ sunt per terminos generales primò sibi oppositos, ut Nulla substantia est accidens, magnitudo non est qualitas. Mediatas, contra.

Facit duplicem ignorantiam, vnam pu-
ἡ ἀπὸ τοῦ ἀποφασ

re negationis ut est ea, qua puer vel rusticus tenetur, quando nescit Solem esse maiorem terra: quia est expertus Astrologia: altera prauae dispositionis, ut est ea qua Astrologus aliquis, vel Opticus malè eruditus, sibi persuadet corpora sic esse, ut videntur. est enim error. Hanc ergo ignorantiam quæ erronea est, ait esse vel in propositionibus falsis; vel in syllogismo per medium falsum; ut canem esse rationalem; quia eligit & ratiocinatur.

Tum decernit orbitatem sensuum causam esse eius ignorantiae, quæ dicitur puræ negationis. Si enim aliquis deest sensus, necesse est etiam quorundam sensibilibus deesse scientiam. *Nihil enim est in intellectu, quod non prius fuerit in sensu.* Omnia siquidem discimus inductione, vel demonstratione.

Inductio autem fit ex singularibus sensu perceptis; demonstratio autem est ex vniuersalibus; quæ quidem vniuersalia inductione declarantur & innotescunt: quare à singularibus, quæ sensibilia sunt, initium est scientiæ. Vnde impossibile est cæcum natum assequi colorum scientiam.

A Cap. decimo nono ad viceesimum septimum.

Hic est quartus tractatus, in quo docetur primò, in demonstrationibus deueniendum esse ad prima principia & immediata, idè quæ non esse principia infinita: præsertim cum media sint finita, quia extrema finita sunt, ut constat ex summis rerum generibus & indiuiduis, ultra quæ abire non licet.

Docetur secundò, in demonstrando reduci debere propositiones medias & demonstrabiles, ad principia prima & immediata, sumendo medium terminum, qui sit proximus minori extremo.

Tertiò, demonstrationem vniuersalem præstantiorem esse particulari; affirmantem, negante; Categoricalam, eam quæ ducit ad incommodum.

A Cap. viceesimo septimo ad trigesimum tertium.

Cap. 27.

Confert scientias inter se. Docetque, scientiam eam accuratiorem esse & priorem, quæ demonstrat quòd res sit, & cur sit; quam eam, quæ tantum demonstrat aliterutrum.

Item certiore eam esse, quæ magis abstrahit à subiecto; id est, à materia sensibili, ut est Arithmetica, respectu Musicæ; illa enim abstrahit à qualitate sensibili, ut est sonus: circa quam tamen qualitatem versatur Musica.

Denique eam quæ versatur in re simplici: sic Arithmeticam perfectiorem

esse Geometriam, quia illa vnitatem cor sidentat. hæc punctum, hoc autem habet situm in continuo, non illa.

Docet postea eam scientiam vnam esse, *Cap. 28.* quæ circa vnum genus subiectum versatur, quod habet principia, partes, & proprietates: esse verò diuersas scientias, quarum principia nec ex iisdem sunt, nec alia ex aliis.

Deinde eiusdem rei posse esse diuersas *Cap. 29.* demonstrationes, per diuersa media.

Item fortuitorum non esse demonstrationem, quia demonstratio est necessarium duntaxat, aut certè eorum quæ ut plurimum eueniunt. *Cap. 30.*

Nullam verò scientiam esse à sensu proximè & immediatè. Quia sentire est singulare, quæ sunt hic & nunc: scientia autem & demonstratio vniuersalium, quæ ubique sunt & semper (supple negatiue) nec sentiuntur: quamquam ex particularibus sensu cognitis colligitur vniuersale: Hinc sensum conferre ad scientiam & demonstrationem.

Denique non esse eadem syllogismorum principia & propositiones, quia syllogismi alij veri, alij falsi sunt: non possunt autem esse eadem principia veri & falsi, quare scientiarum diuersarum diuersa esse principia. *Cap. 31.*

Ad Caput trigesimum tertium.

Ponit discrimen scibilis & scientiæ, opinabilis & opinionis: nempe quòd scientia sit vniuersalium & necessariorum; opinio mutabilium, quorum scientia non est, nec intelligentia. est enim intelligentia principium scientiæ, cognitio scilicet vera & certa principiorum, siue axiomatum communium: ut scientia indemonstrabilis principiorum immediatorum & priorum cuiusque scientiæ, scilicet definitionum. Accedit quòd fieri non possit, ut eandem rem opinetur quis & sciat simul: quia alioqui existimaret idem aliter posse se habere, per opinionem; & non posse aliter se habere, per scientiam. quod repugnat. *Cap. 32.*

Ad Caput trigesimum quartum.

Agit de solertia siue sagacitate, quæ definitur prompta mentis perspicacitas, qua citò medium siue causam conicimus. ut si videas lucidam partem lunæ semper esse conuersam ad Solem, & hinc statim causam esse iudices, quòd Luna luce luceat aliena, id est, Solis lumine illustretur, sagax siue solers appellaberis. *Cap. 33.*

Analyticorum Posteriorum lib. 2.

Habet Capita 19. Tractatus quatuor. Primus est de quæstionibus, quæ & quot sint, Secundus de definitione, cuiusque discrimine à demonstratione. Tertius, de causarum generibus, ex quibus conficitur demonstratio; & de ratione inuestigandæ definitionis ac problematum. Quartus, de cognitione primorum principiorum. Vnde obiectum huius libri est definitio, ut est medium demonstrationis,

Ad Caput primum.

Primus est tractatus, in quo docetur quatuor quæri solere, quia quatuor sciendi debent. Primum, an res ita sit? ut deficit Sol, an non? Secundum, cur sit; ut cur deficit Sol? Tertium, an sit, nec ne, ut est-ne Deus? Quartum, quid sit, ut quid Deus?

Ad Caput secundum.

Docet, omnem quæstionem petere medium: medium autem esse causā, qua cognita quærere definimus.

Ad Capite tertio, ad octauum.

Secundus est tractatus, in quo docetur, non esse eundem sciendi modum per definitionem & demonstrationem. Omnis enim definitio affirmans est & vniuersalis: at demonstrationes quædam sunt negantes & particulares. Deinde explicare quid res sit, non est demonstrare. Item definitio est subiecti; demonstratio, proprietatum. Denique definitio est medium demonstrationis: differt ergo definitio à demonstratione.

Statuit secundò non posse syllogismo demonstrari quid res sit, quia peteretur id quod quæritur in assumptione.

Item non posse idem concludi diuisione, quia diuisio nihil probat: nec definitione ipsius quidditatis: nec definitione contrarij, non enim probatur quid sit album, v. g. nec definitione quidditatis, nec nigri. Denique non posse omnino probari quid res sit, nec inductione, nec sensu. Quare solam definitionem explicare quid res sit.

Ad Caput octauum.

Docet, probari quidditatem per quidditatem, definitionem per definitionem. Prindò, quia idem est scire quid sit, & causam quæstionis, an sit, an ita sit. Secundò, quod habet causas proprias & priores,

Tom. I.

potest per eas demonstrari: atqui definitio ad definitionem sic se habere potest, cum vtrique est in diuerso genere. sic ergo per definitionem in causa finali ostenditur definitio in genere causæ efficientis.

Ad Caput nonum.

Distinguit quidditates in indemonstrabiles, ut principia prima & immediata, ut est definitio vnitatis: & demonstrabiles, quæ medium habent, siue causam essentia, per quam quidem declarantur demonstratione, sed non ipsum quid sit.

Ad Caput decimum.

Statuit definitionem vniuersim esse operationem explicantem quid res sit. Deinde eam esse vel nominis, vel rei. Definitio autem definitionis quidditatiuæ est, ut dicatur oratio explicans propter quid est, id est, explicans naturam rei, quæ sumitur pro medio in demonstratione. Nam definitio quidditatiua ad eò necessaria est demonstrationi, ut ferè sit ipsa demonstratio, sola scilicet terminorum dispositione differens.

Ad Caput undecimum.

Et tractatus tertius, in quo statuuntur quatuor genera causarum, materialis, formalis, efficiens, finalis. Tum docetur, per omnia genera causarum licere demonstrare. Item causam probare causam. Finis enim, ut sanitas, causa efficiens, ut deambulatio, se inuicem demonstrant: sed & eundem effectum demonstrari posse per plures causas, quia est à pluribus causis.

Ad Caput duodecimum.

Statuit, causam eandem esse temporis sequi, quia eadem est causa eorum quæ sunt, & eorum quæ sunt nunc, & quæ antea facta sunt, & quæ fient postea: ut interpositio terræ ad eclipsim lunæ, aquæ concretio & glacies.

Deinde causas effectusque tales semper esse simul: non tamen semper omnem effectum coherere causæ, nec ex ea continenter sequi. Nam posito architecto, non statim ponitur domus. Valet ergo consecutio à posterioribus tempore, ad priora tempore, non contra, ut domus facta est, ergo lapides cæsi, iacta fundamenta, non contra.

Tertiò causas, cum ita nectuntur ut sibi inuicem sint causæ, se mutuò demonstrare, ut patet in generationibus circularibus, & iis quæ in orbem redeunt, ut, madefacta

est terra, fit vapor, ex vapore nubes, ex nube pluuiæ, ex pluuiâ madet terra, rursus ex terra madefacta vapor, ex vapore nubes, & ita in infinitum.

Ad Caput decimum tertium.

Ars definiendi.

DOcet, ut struatur definitio, debere congeri in vnum multa attributa cōmunia essentialia, donec proprium quid ex omnibus simul iunctis effeceris, ut ternarius est numerus, impar primus.

Ponit methodum definiendi duplicem, diuisiuam, quæ fit diuisione generis in species per differentias, vsque ad rem definiendam, & hæc ratio vocatur descensus, ab vniuersalibus nempe ad particularia: inductiuam siue compositiuam, quæ fit procedendo à particularibus ad vniuersalia: & hæc ratio dicitur ascensus, cum scilicet ex definitionibus individuorum vel specierum, colligitur definitio generis. Præcepta vtriusque sunt eiusmodi:

In priore methodo, sola essentialia adhibenda esse: eadem recto ordine disponenda: nullum prætermittendum.

In posteriore, similitudines esse obseruandas in indiuiduis & speciebus; vitandâ ubique homonymiam siue ambiguitatem, reiciendas metaphoras, debere claram esse definitionem. Hanc propriè esse vniuersaliū, sed specierum potius quàm generum, quia in generibus latet ambiguitas.

Ad Caput decimum quartum.

Conferre diuisionem generum in species vltimas ad problemata inuenienda, & causas problematum, si considerentur ea quæ cuiusque generis sunt propria, quæ attribui possunt inferioribus. Consideranda & Analoga.

Ad Caput decimum quintum.

Explicat quomodo quæstiones siue problemata dicantur eadem. Nempe primò quia commune habent medium, & per eandem causam explicantur, licet sint de rebus specie diuersis, ut cur fiat Echo, cur representatio in speculo, cur iris in nubibus apparet? Hæc omnia problemata dicuntur eadem, quia explicantur per eandem causam, putà per reflexionem. Secundò dicuntur eadem, quia medium vnius continetur sub medio alterius, ut, cur Nilus Ægypti fluuius in fine mensis maior est & concitator? quia extremo mense imbres sunt frequentiores. Cur hoc? quia extremo mense luna decreuit.

Omnia enim ista sunt. αἰάχλασις.

Ad Caput decimum sextum.

DOcet, causâ ex effectu colligi demonstratione quia, si causa propria est & per se, & vniuersalis. Ut, arbor detrōdescit, ergo lata habet folia: deficit luna, ergo terra interponitur. deinde effectum ex causâ cōcludi demonstratione propter quid.

Φυλλοποιεῖται, πλατύνεται, οὐρανὸς ἐκλείπει.

Ad Caput decimum septimum.

Statuit, in demonstrationibus propter quid, non posse esse plures & diuersas causas, per se, proprias & veras, vnius effectus; posse tamen alias esse causas, plures, saltem in diuersis rebus. Sic vitæ diuturnioris causam in quadrupedibus esse carentiâ fellis; in auibus; siccum temperamentum, & in his non statim ex effectu certam causam colligi: sed prædictæ causæ sunt per accidens, vnde etiam sunt diuersæ. nam causa per se & propria, ut bona temperies, vna est genere, vel specie, vel proportionem.

Esse etiam eiusdem effectus plures causas, cum est causarum subordinatio: ita ut vna sit proxima, altera remota, ut cur folia cadunt? quia succus siue humor seminalis foliorum concreuit in pedunculo. Cur humor concreuit & congelatur? quia lata sūt folia. Cæterum in demonstratione medium esse definitionem primi extremi, id est, subiecti; ideòque omnes scientias per definitionem comparari.

Ad Caput decimum octauum.

DOcet in demonstrando propinquo-rem causam esse potio-rem.

Ad Caput decimum nonum.

Tractatus est quartus, in quo de intelligentia & cognitione principiorum agitur, quæ cognosci debent, antequam sciamus per demonstrationem.

Principiorum notitiam non esse à natura insitam probat: quia cum sit perfectissima & clarissima, fieri non posset ut eam haberemus, & tamen nos eam habere dubitarem, præsertim cum scientia, quæ non est certior intelligentia, non lateat habentem siue scientem: sciens enim scit se scire: atqui dubitamus, an principiorum cognitionem habeamus.

Est enim scientia luminis, mensura, seipsa illustrata conspicua.

Sed contra, probat esse insitam. Quia alioqui deberet acquiri per disciplinam, id est, discendo: at non potest sic acquiri: quia *Lib. 1. p. 2.* Omnis disciplina fit ex præexistenti cognitione *ser. Ana-* intellectiva: At nulla potest esse cognitio *lyt. 2.* prior cognitione principiorum.

Statuit, intelligentiam siue habitum prin-

cipiorum neque insitum à natura esse, neque acquiri antecedente cognitione intellectiva, sed per sensum siue inductionem ex multis particularibus, è quibus à sensu collectis, intellectus elicit vniuersale: fit enim memoria ex sensu, experientia ex memoria, vt dicitur cap. 1. lib. 1. Metaph. Ex experientia autem vniuersale, vnde principium scientiæ & intelligentiæ.

Probat postea, habitum principiorum non esse scientiam, quia scientia supponit cognitionem principiorum, quæ est ipsa intelligentia: scientia enim est conclusio-
num, vt intelligentia principiorum, ex qua sequitur, intelligentiam esse longè certiore scientiâ. Hæc de posterioribus Analyticis.

Ad Libros Topicorum.

Dialecticæ pars vna dicitur Analytica, de qua hæcenus: altera Topica, siue localis, cui propriè Dialecticæ nomen solet attribui: de qua deinceps.

Est ergo pars Topica, sylua locorum è quibus argumenta petuntur, ad differendum de omnibus probabiliter.

Locus est, vel maxima siue axioma commune, quod multis accommodatur: vel nota siue differentia maximæ seu axiomatis, vt genus, vnde loci à genere: contrarium, vnde loci à contrario.

Locus est sedes argumenti siue vnde petitur argumentum. Argumentum est ratio rei dubiæ faciens fidem, siue id quod assumitur ad aliquid probandum. Dicitur etiâ locus principium epiche-
rematis: epiche-
rema autem est syllogismus ipse Dialecticus siue probabilis.

A loco igitur sic sumpto, nomen habent hi libri, τοπος enim locus est: quia communia axiomata, quorum vsus est in differendo, explicant, itémque notas siue differentias maximarum.

Sunt ergo libri Topicorum octo. Primus est de syllogismo Dialectico & rebus necessariis ad methodum Dialecticam: Secundus & Tertius, de problemate accidentis, in hoc quidè comparatè, in illo, absolute. Quartus, de problemate generis. Quintus, de problemate proprii. Sextus & Septimus, de Definitione & eodem. Octauus, de officiis respondentis & disputantis, siue de exercitatione dialectica.

Liber Primus Topicorum.

Constat capitibus octodecim.

Tom. 1.

Ad Caput primum.

Designat scopum operis, inuenire scilicet methodum argumendi de omnibus probabiliter, & respondendi sine contradictione.

Reperit ex Analyticis, definitionem syllogismi & demonstrationis.

Syllogismum Dialecticum definit eum, quicquid probabilibus concludit.

Probabilia, quæ videntur omnibus, vel multis, vel sapientibus, vel sapientissimo.

Syllogismum ἐπιτηδεωτικόν siue contentiosum, qui videtur ex probabilibus constare, cum tamen reuerà iis non constet.

Ad Caput secundum.

Vtilem esse Dialecticam demonstrat, ad exercitationem differendi in utrâque partem: ad sermones siue congressus familiares; & ad Philosophicas scientias: nempe quia probabilitas in qua occupatur Dialectica, id est Topica, illustrat principia scientiarum.

Ad Cap. tertium.

Dialecticam esse artem coniecturalem, vt sunt Rhetorica & Medicina; ideo non semper illam, vt nec has, assequi suum finem. Satis tamen est ad Dialecticum, vt nihil artis suæ prætermittat, ad probabiliter concludendum.

Ad Cap. quartum.

Docet, disputationem omnem esse de iis quæ in quæstionem veniunt: hæc autè esse quatuor attributa, genus, sub quo differentia continetur, definitionem, proprium, & accidens, quæ de re qualibet queri possunt. Ex his omnem propositionem siue problema constare. Propositionem verò & problema differre modo, nempe quòd problema utramque partem interroget, vt
animal estne genus hominis, an non? pro-
positio autem vnâ, vt, nonne animal est ge-
nus hominis?

Ad Cap. V. ad X.

Definitur definitio, oratio quæ significat quid res sit. Proprium, quod non declarat quid res sit, sed ei soli inest & cum eâ recipitur. Genus, quod pluribus specie differentibus attribuitur in quid. Accidens, quod neque est definitio, nec genus, nec proprium, & eidem inesse potest & non inesse. Atque hæc tria quidem reuocantur quodam modo ad problema

definitionis; sed satius est ea distinguere. Ad definitionem reducitur idem genere, specie, numero.

Omnes propositiones & problemata referuntur ad quatuor illa attributa. omne enim attributum vel recipitur, & hoc vel est essenziale, unde definitio: vel accidentale, estque proprium; vel non recipitur: estque adhuc vel essenziale, unde genus, vel non essenziale, estque accidens.

Peruntur autem attributa ex serie decem Categoriarum.

Ad Caput decimum.

ἡ πρότασις διαλεκτικὴ καὶ πιθανή.
Definit propositionem dialecticam, interrogationem probabilem, receptam ab omnibus, vel multis, vel praestantissimis, ita ut tamen à communi opinione non sit adeò aliena. Deinde statuit similia probabilibus habenda esse ut probabilia.

Ad Caput undecimum.

Facit Dialecticum problema, triplex. Practicum siue morale pertinens ad electionem vel fugam: Theoreticum, pertinens ad scientiam: neutrum, quod ad illa confert, id est, Logicum.

Deinde thesim ait esse sententiam paradoxam illustris cuiuspiam Philosophi, contra communem opinionem.

Admonet, non oportere omnem thesim revocare in questionem, ut an oporteat nec-ne deos colere, & parentes diligere? Qui enim hoc in dubium reuocat, poenà dignus est, ut is qui dubitaret an nix sit alba, egere sensu id est, visu, diceretur.

Ad Caput duodecesimum.

Argumentationem dialecticam, aliam ait esse inductionem, quae est progressio à singularibus ad vniuersale: aliam, syllogismum, de quo supra.

A Cap. XIII. ad XVIII. & finem libri.

Docetur primò, quatuor instrumentis parari copiam argumentationum, delectu propositionum, distinctione homonymorum, inuentione differentiarum, consideratione similitudinum.

Deligi ergo debere propositiones probabiles & à multis receptas, & singularum artium proprias, & generales omni exceptione maiores.

Discernendam homonymiam, eius causam afferendo. Ut verò homonymiam, siue ambiguitatem sagaciter possis odorari & animaduertere, decem locos esse conside-

randos, à contrariis, à mediis inter contrariis, à contradictione, priuantibus, relatis, coniungatis, genere, definitione, differentia & specie, quorum quae circumferuntur axiomata, tenere oportet.

Quarendas esse differentias eorum quae sunt sub eodem genere: Item eorum quae affinia sunt, ne similitudo decipiat.

Quarendam esse similitudinem in diuersis, quae scilicet tam longè distant ut lateat affinitas, ut in visu & mente, Rege & Pastore.

Horum instrumentorum summam esse utilitatem ad rerum perspicuitatem, ad syllogismos hypotheticos, ad definitiones.

Liber Secundus Topicorum.

Habet Capita undecim, licet alij quinque tantum recenscant. In primo traditur generalis doctrina de problemate: in cæteris exponuntur loci unde promantur argumenta ad infirmandum, vel confirmandum accidens, quibus scilicet proberur, aliquid esse accidens, vel non esse.

Ad Caput primum.

Problematum alia esse vniuersalia, alia particularia.

Qui loci vniuersalia destruunt, vel adstruunt, eosdem adstruere vel destruere particularia,

Incipiendum ab vniuersalibus.

A Proprio, Genere, Definitione, fieri statim & simpliciter denominationem, ab accidente, non item: quia accidens est quid externum, nec necessariò vel intimè rei coniunctum. Vitiosam esse propositionem quae falsa sit, vel quae usurpet impropria vocabula.

Ad Caput secundum.

Explicantur loci pertinentes ad problema accidentis.

Primus, quod conuenit ut genus, ut proprium, ut definitio, non est accidens.

Secundus, quod nulli speciei inest, non inest generi: sed quod omnibus speciebus inest, rectè attribuitur generi.

Tertius, quod non conuenit definitioni, non conuenit definito: & cui conuenit definitio, conuenit & definitum.

Vna instantia destruit propositionem generalem.

Loquendum ut plures, vsuatis scilicet vulgò nominibus, sentiendum de rebus, ut docti & sapientes.

Ad Caput tertium.

Impugnandam esse thesim homonymam ea ratione qua refelli facilius potest.
Examinandas esse orationes amphibologicas.

Ad Caput quartum.

Debere obscurum nomen mutari in notius & clarius.

Quod affirmatur de specie, affirmari de genere, saltem particulariter.

De quibus dicitur genus, de iisdem dici aliquam speciem.

Posito antecedente, ut iustitia, poni consequens, ut virtutem.

Quod non semper conuenit, id non inesse simpliciter nec necessario.

Obiter, scire esse presentium & futurorum; memoriam esse præteritorum tantum.

Ad Caput quintum.

Vitiosam esse digressionem in disputando, nisi ea sit necessaria.

Falsam & ineptam propositionem, id est, ad rem non magnopere facientem, posse concedi per, *transseat*, sed negandam conclusionem.

In disputando satis esse vnum incommodum e problemate consequens, ostendere.

Ad Caput sextum.

Contrariorum immediatorum vtrūlibet positum, tollere alterum. Vtrouis sublato à proprio subiecto, alterum poni. Si sanitas est, ergo morbus abest: si morbus est, ergo abest sanitas. Putauit enim Aristoteles, quidquid in contrarium dicant Medici, sanitatem & morbum esse contraria immediata, id est, inter quæ nullum sit medium, nullus status neuter.

*Galenus in
antepernā.*

Cui conuenit notatio nominis, ei & nomen conuenire.

Disparata non posse simul coherere, ut plantam & hominem.

Polygonima sibi non accidere, quia sunt eadem; sic non accidit cultro, ut sit gladius: voluptati, ut sit gaudium, lætitiæ, iucunditas.

Ad Capite septimo ad finem libri.

Contrariorum contraria, oppositorum opposita esse attributa.

Eidem contraria non conuenire.

Idem non conuenire contrariis.

Tom. I.

Contraria non posse esse simul.

Contrariorum consequentiā, esse contraria.

Coniugatorum consequentiā per se, esse etiam coniugata.

Cuius rei ortus bonus est, eiusdem interitum esse malum, & contra.

Similium esse simile iudicium.

Quod magis est, magis inesse.

Si quid conuenit ei cui conuenire minus videtur; conuenire etiam ei cui magis videtur conuenire.

Si quod magis videtur inesse, non inest tamen; neque inesse id quod minus videtur conuenire.

Parium esse parem rationem.

Si quid, ut virtus, adiectum vni, facit illud tale, puta bonum, necesse est illud cui adicitur, puta hominem esse tale, puta bonum.

Quod tali rei adiectum, facit eam magis talem, ipsum quoque tale est.

Quod dicitur cum additione loci, temporis, alteriusve circumstantiæ, potest etiam dici simpliciter. Rex est Parisius, ergo Rex est.

Liber Tertius Topicorum.

Habet cap. Sex tractatus, siue partes quatuor.

Prima exponit locos, quibus docetur aliquid melius esse & optabilius; tribus capitibus comprehensos.

Secunda, locos de absolutè eligendis & fugiendis Quarto Capite.

Tertia locos communes de comparatione accidentium. Quinto Capite.

Quarta de problemate accidentis particulari. Sexto Capite.

Ad Caput primum.

Bonum, quo diuturnius & constantius est, eo esse optabilius, intellige cæteris paribus.

Quod vir prudens ac peritus iudicat esse bonum: quod secundum meliorem scientiam tale iudicatur; & quod per se & simpliciter bonum est, id melius esse, quam quod bonum est per accidens & secundum quid.

Bonum naturale melius esse artificiale, diuinum humano, spiritale corporeo, finē medio, ut id à quo maius oritur bonum, & minus malum maiori, plura bona paucioribus, difficiliora facilioribus, propria communibus in eadem specie.

Ad Caput secundum.

Quod habet propriam virtutem, id esse magis eligendum, quàm, id quod non habet, &c.

Fugiendum magis, quod magis impedit res eligendas, ut morbum quàm deformitatem.

A Cap. III. ad VI. & finem libri.

Natura tale, magis esse tale, quàm quod non est natura.

Quod efficit, nobilius esse eo quod non efficit, siue agens esse patiente præstantius.

Item, quod magis efficit, quàm quod minus; ut quod semper, quàm quod aliquando.

Magis esse tale, quod contrarij minus habet: sic minus nigrum esse magis candidum, quàm magis nigrum.

Statuit postea ad problema; particulare de accideri facere locos omnes vniuersales. Nam si omni inest, fuerit alicui.

Opposita oppositis attribui, & hoc oppositum huic opposito.

Si corrumpens, ut sic, est bonum; corruptum, erit malum.

Quod in vno eiusdem speciei verum est, verum esse in aliis eiusdem speciei.

Propositiones indefinitas similes esse particularibus.

Diuisionem generis vtilem esse, ut doceatur aliquid inesse, vel non inesse: ut cognoscatur, an accidens insit, vel non, diuisione opus esse.

Liber Quartus Topicorum.

Habet Capita sex, quibus explicantur loci de genere: quorum hi sunt insigniores.

Id non esse genus, quod non prædicatur de omnibus speciebus: & quod non dicitur in quid: & quod est accidens: & quod non est eiusdem Categoriz: & quod non æquè latè patet.

Vnam speciem vnum habere proximū genus.

Genus non includere definitionem inferiorum.

De quo dicitur genus, de eodem superiora generis attributa prædicari.

Differentiam rei, non esse genus rei.

De quo differentiz diuidentes nullæ dicuntur de eo nec dici genus.

Posita specie, poni genus; non contrà.

Quod non habet plures species, non esse genus.

In analogis, si vnum est genus vnius, alte-

rum etiam esse genus alterius: sic, ut se habet visus ad sensum: sic Physica ad scientiam; ergo si sensus est genus visus, scientia erit genus Physicæ.

Ut se habet causa efficiens, ad genus suum; sic effectum ad suum. v.g. si vrere est agere; vri esse pati. Si species est habitus, esse etiam genus habitum.

Vbi species, ibi & genus.

Subiectum non esse pro genere ponendum: sic Iustitia non est voluntas, quia voluntas est subiectum iustitiæ, vnde malè iurisconsultus iustitiam definit perpetuam constantemque voluntatem ius suum cuique tribuendi.

Terminus transcendentem, ut sunt res & ens, non esse genus.

Nihil esse genus sui subiecti, ut album

*Lib. 1. inst
di iustit.
& iuris ti-
culi.*

Ut concretum se habet ad concretum; sic abstractum ad abstractum. Si musicus est sciens, musica erit scientia.

Liber Quintus Topicorum.

Habet Capita nouem, quibus declarantur sequentes loci de proprio.

Statuit autem imprimis Aristoteles, Proprium dici quatuor modis, per se, ut hominis, esse animal mansuetum natura, aut capax disciplinæ: vel per comparisonem cum altero: sic animæ proprium imperare, quatenus cum corpore comparatur: vel semper, ut Deum esse immortalem: vel aliquando, ut cuiusdam hominis, deambulare in Gymnasio. Deinde considerandum esse illud proprium quod est per se & semper. Et de eo quidem hos esse locos, saltem præcipuos.

Proprium notius esse debere & euidentius, quo ad nos, suo subiecto. Quare errasse Democritum, qui dixit proprium ignis esse, ut sit animæ simillimus.

Explicandum esse proprium sine ambiguitate.

Quod conuenit rebus omnibus, non esse proprium certæ speciei.

Subiectum non esse de essentia proprii.

Quod conuenit certo tantum tempore, non esse proprium.

Proprium conuenire speciei, ut species talis est.

Non esse de essentia subiecti.

Idem non esse sui proprium.

In homogeneis, id est, iis quorum partes eiusdem sunt naturæ cū toto, id quod proprium est totius, esse etiam proprium partium: aqua tota refrigerat, ergo & pars.

Si duo contraria attributa conferantur cum subiectis oppositis, si vnum est proprium vnius, alterum esse proprium al-

terius, & contra. Idem de relatis iudicium.

Si habitus proprius est habitus, vel forma formæ, res rei priuationem esse priuationis propriam, ut si proprium visus est videre, proprium cæcitas erit non videre.

Cum contradictio confertur cum contradictione, si affirmatio est propria affirmationis, negatio erit propria negationis. Formetur exemplum.

In Analogia, ut se habet primus terminus ad secundum, sic tertium ad quartum se habere, & ut secundus se habet ad primum, ita quartum ad tertium se habere; ut in hoc exemplo, oculus, videre, auris, audire.

In re esse tria, ipsum esse, generationem rei, & eius corruptionem. Cum ergo duæ res conferuntur, ut se habet esse ad esse, ita corruptio ad corruptionem; generatio ad generationem.

Quod ideæ non conuenit, putà naturæ humanæ in vniuersum, non esse proprium eius rei, cuius est idea, putà singulorum hominum.

Quod conuenit ideæ, ut idea est simpliciter separata à sensibilibus, ut est immortalitas, id non conuenire inferioribus.

De eo quod magis est & minus, dictum fuit supra.

Parium parem esse rationem.

Potentiam vnā, ad actum reduci ab alio, ut inflammabilitatem in oleo: alteram reduci ab eo cui inest, quæ sola dici potest proprium: quia prior dependet ab alio.

Proprium non debere assignari hyperbolicè, nec termino superlatiuo explicari. Sic ineptè dici proprium esse ignis, ut sit corpus leuissimum.

Liber Sextus Topicorum.

Habet Capita 14. tractatus tres, in quibus exponuntur loci de definitione, quibus scilicet probatur aliquid esse definitionem, vel non esse, aut esse definitionem accuratam benèque traditam, aut non. Insigniores loci sic habent.

Vitiosa est definitio quæ constat vocabulis metaphoricis, homonymis, inusitatis: Item quæ superflua continet.

Definitio debet rem explicare per notiora & priora.

Non licet definire opposita per opposita, nisi in relatis.

Negationes & priuationes non definiuntur propria & accurata definitione.

Definitio debet explicare proprium genus, & veram propriamque differentiam.

Tom. 1.

Vitiosa est differentia, quæ per negationem exprimitur.

Genus & differentia debent esse eiusdem Categoriz.

Cui conuenit genus, & differentia, eadem conuenire debet definitio generis, & definitio differentiz.

Cum terminus vnus habet rationem finis, alter medij, res definienda est per finem.

Non debet definiiri contrarium per contrarium, ut calor per frigus.

Homonymum multiplici definitione debet explicari. *Cap. 13. l. 2. poster. & anal.*

Homonymia latet sæpe in generibus.

Reddere verbum pro verbo, non est definire.

Debet fieri definitio per præstantiorem differentiam.

In definiendo, aut hæc definiuntur, ut cum hydromel dicitur aqua & mel: aut ex iis, ut cum hydromel dicitur ex aqua & melle factum: aut hoc cum illo, ut cum hydromel dicitur aqua cum melle.

Partes definitionis dicuntur de definito, vel in recto casu, vel in obliquo; vel partim in recto, partim in obliquo.

Cum non potest tota definitio conuelli vel refutari, debet pars eius impugnari.

Melior definitio enervat tollitque deteriorem, ut lex legem.

Quisquis verum probè nouit, mendacia facillè apprehendit. Ideò ut fucatas definitiones facillimè apprehendere possis, paratam semper promptamque definitionem, habeto, quæ vera sit & legitima.

Liber Septimus Topicorum.

Habet Capita quinque, partes tres. In prima exponuntur loci de eodem & diuerso. In secunda, loci de confirmanda definitione. In tertia, ponuntur communia documenta.

Idem ergo dicitur vel genere, vel specie, vel proportionem; sed propriissimè, inquit Aristoteles, quod numero vnum est, siue quod re & ratione planè est idem, ut culter & gladius.

Cum duæ vocabulorum coniugationes conferuntur inter se, ut fortitudo fortiter, iustitia iuste; ut se habet casus vnus ad casum alterius, ita reliqui ad reliquos. Ergo si iustitia non est idem quod fortitudo, iustus non erit idem quod fortis.

Isdem eadem, eodemque modo opponuntur.

Ea sunt eadem quibus eadem opponuntur & modo eodem.

Eorundem idem est ortus & interitus.

I iij

Quibus idem superlatium attribuitur, ea sunt eadem.

Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se, supple, in ratione illius tertij: ut homo & brutum, sunt eadem vni tertio, nempe animali, unde sunt eadem inter se, ratione scilicet illius tertij, id est, genericè.

Quæ differunt categoria, differunt numero.

Si è duobus vnum intenditur, alterum non intenditur, ea non sunt eadem.

Diuerfa genere, sunt diuerfa specie.

Diuerfa specie, sunt diuerfa numero, non contra.

Quæ possunt separari, ita ut vnum possit esse sine altero, ea non sunt eadem.

Quibus locis euertitur identitas, iisdem euertitur & definitio.

Qui loci valent ad identitatem, non sufficiunt ad confirmandam definitionem, idè ad hoc, loci alij exponendi. Sciendum tamen prius definitiones in scientiis supponi, non probari. Item esse potius partis Analyticæ quàm Dialecticæ, præcipere de definiendo.

Definitionem esse orationem quæ quid res sit, explicat. Denique genus & differentiam coniuncta dici in quid. Igitur

Oppositarum definitionum, si vna bona est, erit & altera.

Omnis bona definitio constat genere & differentia totali.

Coniugata definiuntur eodem modo, sed secundum casus suos: si enim obliuisci est amittere scientiam, obliuio erit dicenda amissio scientiæ.

Similium similis est definitio.

Cum vna oratio æquè videretur definitio, atque altera; si hæc definitio est, erit & illa.

Oppugnatur definitio longè facilius quàm propugnatur.

Proprium & genus facilius oppugnatur quàm confirmatur.

Accidens facilius confirmatur, difficilius refutatur.

Liber Octauus Topicorum.

Habet Capita 14 partes tres. Prima est de interrogatione, id est, de disputatione: interrogare enim, apud Aristotelem, est disputare, siue agere ratiocinando aduersus aliquem. Secunda, de responsione. Tertia, de exercitatione.

Ad Caput Primum.

Hætenus de inuentione locorum, nunc de dispositione, & quomodo

interrogare, seu agere Dialecticè & disputare oporteat.

Docet ergo, eum, qui disputaturus est, debere primò inuenire locum. Secundò, disponere, & interrogare apud se. Tertiò, proferre in aduersarium.

Vtitur ergo Dialecticus propositionibus necessariis, ex quibus nempe fit omnis argumentatio, aut sine quibus hæc non potest extrui, (necessaria enim propositio hic non vocatur, quæ est de materia necessaria, sed quæ necessariò requiritur ad argumentationem Dialecticam: Constat enim, propositionem Dialecticam simpliciter non esse necessariam, ne quis hic offendantur) & assumptis: quarum sunt quatuor genera: vel enim inductionis gratia adhibentur propositiones; vel ad ornatum siue amplificationem; vel ad occultandum consilium; vel ad perspicuitatem maiorem. Hæ enim propositiones assumuntur tanquam non necessariae, licet utilissimæ.

Adhibetur autem inductio, ut ex particularibus confirmantur propositiones vniuersales, ex quibus oportet argumentari: ornatus verò, ut amplificetur & illustretur oratio: occultatio, ut conclusio lateat; denique perspicuitas, ut ex disputatione omnis ambiguitas remoueatur.

De singulis ergo generibus propositionum, hæc præcepta traduntur.

Non debere statim initio proponi necessarias propositiones, sed alias quasdam minimè necessarias, & quæ à re videantur remotiores, quæ assumptæ dicuntur; ut paulatim ad conclusionem intentam trahatur imprudens aduersarius, qui nèpe responderet.

Sic esse interrogandum, ut aduersarius nesciat, quam partem sis assumpturus.

Diuertendum aliquando ad similia, & ad auctoritates.

Miscendas propositiones & quodammodo perturbandas, ne respondens aduertat vim syllogisticam.

Ad amplificationem & illustrationem orationis, id est, ad ornatum, uti oportere inductione, de qua dictum est, & diuisione: ut si de scientiis agens, dicas alias esse contemplatiuas, alias actiuas, alias effectiuas.

Denique ad perspicuitatem, utendum esse exemplis idoneis & parabolis, siue rerum similium collationibus.

Ad Cap. secundum.

Statuit in disputando utendum esse syllogismo apud doctos, putà Dialecticos & Philosophos; inductione verò apud vulgum.

De inductione præcipit, ut si vniuersale

probandum proprio nomine careat, fingatur accommodatum.

Item ne obiectio siue instantia petatur, nisi facta fuerit inductio.

Explicandam homonymiam.

Postulari debere conclusionem inductionis, si non detur contraria instantia.

De syllogismo præcipit, ut fiat ostensivè, non per impossibile.

Ut constet propositionibus perspicuis, & quæ ægrè possint negari, vel refutari.

Ut colligatur conclusio, non per interrogationem, sed nudè & simpliciter, tanquam necessariò consequens.

Ne sæpius interrogetur & repetatur eadem propositio.

Increpetur, vel deseratur adversarius, si aptè non respondet.

Ad Cap. tertium.

DOcet, ea problemata siue hypotheses, quæ difficulter impugnantur, faciliè defendi: ut sunt prima principia, & ultimæ conclusiones.

Item propositiones proximas primis & ultimis difficilè impugnari.

Propositionem confirmatu difficilem ege re definitione, vel esse homonymam, vel metaphoricam.

Si male constituta est definitio, difficulter confici syllogismos, cum in aliis artibus, tum maxime in mathematicis.

Ad Caput quartum.

DOcet esse interrogantis cogere respondentem ad incredibilia & absurda ex thesi sequentia: Respondentis verò officium esse, dare operam, ne quidquam absurdum ex suis responsionibus & thesibus colligatur, & potius argumenta interrogantis videantur absurda.

Ad Cap. quinto, ad decimum quartum.

Admonet, sermones siue disputationes alias institui ad docendum, esseque didascalicas, in quibus nihil vnquam falsi esse debet: alias contentiosas, siue Sophisticas, in quibus interrogator conatur vincere respondentem, cum deducendo ad absurdum, respondens verò opposita argumenta dissolvit: alias denique Dialecticas, quas vocat *συνόδοις*, quæ sunt exercitationis gratia, periculi & inquisitionis, interrogando & respondendo. Et de ratione quidem interrogandi, dixit suprâ, nunc de ratione respondendi agit.

Ait ergo, thesim omnem, vel esse probabilem, vel improbabilem, vel neutram. Qui respondet de improbabili, non debere

admittere propositiones à disputante propositas, nisi valde probabiles: qui de probabili, debere admittere probabiles & non probabiles, minùs tamen improbabiles conclusionem. Qui de neutra, debere concedere probabiles & non probabiles, modò sint minus improbabiles conclusionem.

Agendum esse ad hominem ex concessis ab ipso.

Si quid non ad rem proponatur: Respondendum, *transseat, esto.*

Si quid falsum, obscurum, multiplex afferatur, negandum: petenda explicatio, distinguendum.

Respondendum esse ad inductionem concedendo probabilia singula, negando tamen conclusionem vniuersalem, simulque afferendo instantiam.

Responsurum de thesi, debere secum primò agere & meditari quid sit responsurus ad argumenta, quæ possunt opponi.

Non debere improbabilia defendi.

Falsam conclusionem in legitimo syllogismo, indicare alterutram, vel utramque propositionem syllogismi esse falsam: idèd negari debere monstrando causam falsitatis; & hoc est solvere argumentum.

Impediri autem argumentum ait, cum argumentanti opponitur obiectio, quam non potest solvere.

Si disputatio non rectè perficitur, in causa esse interrogatorem vel respondentem: hunc quidem, si pertinaciter & malè respondeat, negèrque ea quæ concedi debent: illum, si ineptè & non ad propositum argumentetur.

Reprehendi argumentationem præsertim ex vitiosa forma & falsa materia.

Si non est ad rem, dicendum nihil concludi contra thesim: si ad rem, esse sophisma, siue syllogismum contentiosum & fallacem. Vbi annotat, syllogismum demonstrativum dici Philosophema; Dialecticum, Epicherema; syllogismum verò Dialecticum contradictionis, qui scilicet dubios nos facit an hanc vel illam partem probare debeamus, Aporema. σὸ φιλσοφῆμα, φιλοσοφῆμα, ὅτι χείρημα.

Non esse verò probandum per plura, cum sufficiunt pauciora.

Atque ut caueat respondens ab obscura falsaque argumentatione, scire debere, eam esse perspicuam argumentationem, cuius propositiones adeò claræ vel certæ sunt, ut non egeant confirmatione: falsam verò, quæ non concludit, quia vel est Sophistica; vel non est contra thesim; vel probat ex alienis; vel constat falsis propositionibus.

Debere etiam respondentem reprehendere disputantem, cum petit principium, id

est, cum idem per idem probat quocumque modo id faciat, item cum petit contrarium, id est, cum callide postulat sibi concedi duas propositiones contrarias: Hinc enim turbaretur respondens.

Ad Caput decimum-quartum.

ἡ δὲ τῆς
γυμνα-
σίας.

Agit de exercitatione Dialectica. Cum enim Natura reddat nos habiles, artes taciles & promptos, usus & exercitatio potentes ad agendum; sane ut recte dispuemus ac respondeamus, exerceri oportet in conuertendis propositionibus & syllogismis; item differendum in utramque partem. Inventarum rationum solutiones querendæ, providendum quid sequatur ex nostra affirmatione, vel negatione. Tenenda principia & fundamenta questionum.

Sciendæ definitiones plurimæ, itemque loci communes de iis quæ in questionem sæpe cadunt. Assuescendum divisioni propositionis unius generalis in plures. Incipiendum à remotissimis & clarissimis, ab hypothesi ad thesim transeundum id est, à particulari ad vniuersale. Agendum Inductionibus apud tyrones: Syllogismo, apud peritos.

Referendum ex disputatione fructum aliquem, ex cognitione syllogismi propositi, solutionum, objectionum.

Examinandam esse rationem disputationis. Non esse cum quouis disputandum. Oportet enim sophistas oppugnare, sed non semper decet.

Fugiendos esse pertinaces & contumeliosos.

Denique habendas esse in promptu argumentationes de iis thesibus, de quibus suppetunt pauca argumenta; sic tamen ut sint vniuersalia & ad multas theses possint adhiberi. Hæc habet Aristoteles octo libris Topicorum.

Liber unus de Elenchis Sophisticis.

Habet Capitula triginta quatuor. Tractatus siue partes quinque. Prima docet esse quosdam syllogismos Sophisticos & fallaces. Secunda, exponit fines siue scopos Sophistarum. Tertia, fallacias in dictione extra dictionem. Quarta dispositionem & interrogandi rationem, qua uti Sophistæ debeant. Quinta rationem respondendi & soluendi Sophismata.

Agit quippe Dialectica de vitiosis & Sophisticis syllogismis, ut Medicina, de venenis, Ethica, de vitiis; nempe ut euitentur.

Ad Cap. primum.

VT sunt syllogismi quidam veri, ita quosdam esse falsos, præfatur Aristoteles; qui nempe videntur esse, nec tamen sunt, ut in aliis rebus contingit: quosdam enim homines videmus reuerà carnosos & pulchros: alios autem timore aequo pinguedinem, & fucos pulchritudinem ementiri.

Definit Elenchum, syllogismum cum πῖ ἐλεγχ. contradictione conclusionis illius, quæ ἀχρ. respondente posita est.

Et Elenchum quidem alium esse verum, alium falsum: hunc sectari Sophistas, vel in vocabulis siue dictione; vel extra dictionem; ut videantur sapientes & docti, faciuntque inde questum & lucrum.

Sophistam enim eum esse, qui ex fucata sapientiâ questum captat, & mauult videri, quàm esse. πῖ σοφιστῆς.

Sapientem cōtrā, cuius scilicet officium est veritatem sectari & defendere; & non tantum non mentiri, sed etiam aliorum mendacia declarare ac refellere.

Ad Caput secundum.

Ponit argumentationum quatuor Genera. λόγοι δι-
neta. Alias enim ait esse didascalicas διδασκαλι-
siue doctrinales, quæ scilicet concluduntur κοί.
ex propriis principiis scientiæ: Alias Dialecticas, quæ ex probabilibus: alias Pirasticas, siue tentatiuas, quæ ad tentandum & ἐπειστικοί,
examinandum instituuntur: alias denique Eristicas siue litigiosas, quæ concluduntur ἐριστικοί.
ex iis quæ videntur probabilia, nec tamen sunt: aut quæ videntur concludere, non tamen reuerà concludunt. Et hoc quidem loco agendum esse de litigiosis siue Sophisticis.

Ad Cap. tertium.

Docet esse quinque fines Sophistarum, nempe Elenchum, siue reprehensionem, Fallum, Incredible, siue paradoxum, Solocismum, & Nugationem ἔσθ' ἢ, siue tautologiam. quia intendunt Sophistæ deducere respondentem ad vnum ex istis finibus, vel ad plures. ἢ ἀδολογησιαί.

Ad Cap. quartum.

Statuit esse duos generales modos, siue locos Elenchorum. ὅθεν τῆς λήξεως.

Vnum consistere in dictione, alterum in rebus, siue extra dictionem. ἢ ἐξω τῆς λέξεως.

Fallacias dictionis esse sex, homonymiam, amphibologiam, compositionem, ὁμωνυμίαν, ἀμφιβολίαν, ἀμφοτερολογίαν,

249-
 25, 26-
 27, 28

STatuit, Sophismata, siue Paralogismos
vel fallacias in rebus siue extra dictio-
nem esse septem. Primam, accidentis, cum
putamus ea quæ insunt alicui subiecto, in-
esse etiam accidentibus subiecti, vel con-
tra. Secundam, dicti simpliciter, vel se-
cundum quid; vt, reddenda sunt arma do-
mino, ergo reddenda domino furioso: non
sunt reddenda arma domino furioso: er-
go non sunt reddenda domino. Tertiam,
ignorationis Elenchi, cum putamus ali-
quid repugnans thesi, conclusum esse ab
aduersario; cum tamen reuerâ conclusum
non sit: quæ deceptio contingit, ex eo quòd
ignoramus latentem fallaciam, siue Elen-

putamus ea quæ insunt alicui subiecto, in-
 esse etiam accidentibus subiecti, vel con-
 tra. Secundam, dicti simpliciter, vel se-
 cundum quid; ut, reddenda sunt arma do-
 mino, ergo reddenda domino furioso: non
 sunt reddenda arma domino furioso: er-
 go non sunt reddenda domino. Tertiam,
 ignorationis Elenchi, cum putamus ali-
 quid repugnans thesi, conclusum esse ab
 adversario; cum tamen reuerâ conclusum
 non sit: quæ deceptio contingit, ex eo quòd
 ignoramus latentem fallaciam, siue Elen-
 chum. Quartam, consequentis; cum vi-
 detur antecedens concludi ex consequen-
 te, sic, hoc est flauum, ergo hoc est mel:

hoc non est flauum. Quintam petitionis
 principij, cum probatur idem per idem:
 sed mutantur termini, vt, anima est im-
 mortalis: probo sic, quia anima non est
 morti obnoxia. Sextam, non causæ vt cau-
 sæ, cum scilicet accipitur pro causa rei, vel
 conclusionis, id quod neutrius causa est, vt,
 arma turbant pacem, ergo tollenda sunt.
 Septimam, interrogationis multiplicis tan-
 quam vnius, cum scilicet multa interro-
 gantur, & datur vna responsio, quia inter-
 rogationes multæ videntur vna, cum non
 sint vna, vt, Iustitia, crudelitas, virtutes,
 vitia, sunt - ne honesta & laudabilia? an
 non?

STatuit, omnes fallacias Sophisticaste-
ferri posse ad ignorationem Elenchi:
quia Elenchus est verus syllogismus con-
cludens: si ergo non concludit, non erit
Syllogismus, nec Elenchus. Quisquis er-
go intelligit Elenchum, faciliè videt nihil
posse ex eo concludi. qui ignorat, faciliè
omni genere fallaciæ decipitur. In homò-
nymia quidem, quia vocabula nescit di-
stinguere; in compositione & diuisione,
quia non nouit iungenda coniungere, se-
iungenda seiungere. In aliis similiter.

Porro fieri Syllogismos, & Elenchos Sophisticos, in materia vel forma peccantes, ex iisdem è quibus fiunt apparentes & fucati syllogismi, referri autem omnes ad locos fallaciarum suprà notatos.

Sophisticum Elenchum, non esse verum Elenchum, nec verè ac meritò redar-

Demonstrativum autem, verè redarguere ex natura rei & per se.

Tentativum denique, redarguere ignorantés, qui volunt docti videri, idque rectè & meritò.

Tot verò esse Elenchos veros & demonstrativos, quot sunt scientiæ & demonstrationes: & tot esse falsos, quot sunt veri.

Non omnes Elenchos, sed communes omnibus scientiis, pertinere ad Dialecticum.

Errare eos, qui diuidunt argumentationes secundum nomen & sententiam : quia diuisio hæc continet tantum homonymias & amphibologias, & sententia ac nomen videntur eodem recidere.

DOcer, cum qui demonstrat, non pe-
dere contradictionem, id est, vtram-
libet propositionem concedi, vel negari; sed
cum qui tentat. Tentatricem enim esse
partem Dialecticæ: cum quærat de omni-
bus, tentando & examinando.

Dialecticum spectare communia ; Sophistam videri tantum hoc facere.

Syllogismus sophisticus, alium peccare in forma; alium, in materia. Hunc differre à Pseudographo, quòd Sophisticus in materia peccans, videatur confici ex iis quæ artis propria sunt, reuera tamen ex iis non conficiatur: Pseudographus autem, qui etiam dicitur Pseudographema, conficiatur ex propriis scientiæ principiis, sed malè acceptis; ut, Omnes lineæ ductæ ab eodem puncto ad idem punctum sunt æquales, sed diameter & semicirculus sunt lineæ ductæ ab eodem puncto ad idem punctum, ergo diameter & semicirculus sunt æquales: conclusio falsa est, quia nititur principio Geometrico malè accepto: debet enim distingui maior, si nempe lineæ per eandem viam ducantur, eodémque modo ab eodem puncto ad idem punctum.

A Capite duodecimo ad decimum quintum.

VT Sophista ad falsum, vel paradoxum cogat respondentem, docet Aristoteles debere Sophistam proponere primo interrogationes varias, nec certæ theses. Item obstruere respondentem multitudine propositionum. Præterea fingere se adduci ad disputandum studio discendi. Debere etiam deducere ad ea contra quæ facilis argumentorum copia suppetit. Insuper debere assumere paradoxa eorum Philosophorum, quorum doctrinam res-

Artes Sa-
phistica.

pondens amplectitur. Debere etiam opponere naturam legi, & legem (humanam scilicet & positivam, ut eam quæ approbat servitutes) naturæ.

Tunc verò Sophistam inducere ad nugationem, cum cogit respondentem ad eiusdem vocabuli inanem repetitionem: quia pro eodem sumi persuadet nomen, ut duplum, & orationem, ut duplum dimidij, quæ tamen sunt distinguenda.

Sophistam etiam ad solacisum inducere, cum ostendit leges Grammaticæ violari à respondente.

Ad Caput decimum sextum.

Insuitur Sophista, qui decepturus interrogare debet multa, prolixè, celeriter, acerbè, confusè. Item celare cōsilium; concludere ex non concessio, quasi concessio; urgere necessitatem conclusionis, ac si necessariò colligeretur; opponere respondentem, eiusque authores sibi ipsis; distinguere interrogationem, ita tamen ut maneat vis Sophismatis; transire & euagari ad alia, si disputatio soluta fuerit, & non suppetant argumenta contra thesim.

A Cap. decimo-sexto, ad finem libri.

ἡ δὲ τῶν
σοφισμάτων
ἀπορίαι, ὅτι
πῶς διὰ
λύει. **E**xponitur ars respondendi & soluendi Sophismata, quæ ex supradictis facile colligi potest. Tunc enim soluitur sophisma, cum ostenditur in quo consistat captio siue fallacia; putà, quia est homonymia, vel aliud vitium suprà explicatum. Quamquam non adèd facile est singulis fallaciis singulas distinctasque solutiones promptè adhibere.

Ut ergo Elenchus, alius verus est, alius falsus: Sic docet Aristoteles solutionem aliam esse veram, aliam fucatam. Et hanc quidem sufficere Sophistæ, qui nempe vult videri redarguere.

Veram solutionem maturè esse adhibendam per distinctionem.

Respondendum veræ propositioni, per, *eilo*, siue, *concedo*: probabili, per, *videtur*.

In comparationibus similium, distinguenda esse dissimilia.

Soluendas esse rationes Sophistarum, priusquam proponantur, si videlicet eas præsentiscimus.

Ut verò sunt argumentationum vitia duo, in materiâ scilicet & formâ; vitium quidem materiæ, esse falsitatem propositionum: quæ falsitas negatione soluenda est, dicendo (nego;) formæ autem esse, quia non concludit argumentatio, nec ea syllogismi veram formam habet: quod vitium declarari debet, ostendendo argumentationem non esse in formâ.

Statuit ergo homonymiam & amphiboliam solui debere distinctione multiplicis significatus; qui in conclusione est, vel in propositionibus.

Compositionem & diuisionem, diuisione eorum quæ Sophista coniunxit, & conjunctione eorum quæ diuisit.

Accentum, distinguendo significationes, quæ pro accentuum diuersitate, in distinctionibus sunt differentes.

Figuram dictionis, distinctione Categoriarum. (Ex hoc loco colligitur Categorias Logico esse necessarias.

Denique omnino esse contradicendum Sophistæ.

Deinde explicatur ratio soluendi alias fallacias, quæ sunt extra dictionem.

Solui enim fallaciam accidentis, dicendo non esse necesse id quod inest accidenti, inesse etiam subiecto: cum non sit utriusque necessaria connexio.

Dicti simpliciter & secundum quid, considerando conclusionem Sophistæ & thesim; diuersosque modos distinguendo.

Ignorantis elenchi, ostendendo non esse de eodem, vel non secundum idem.

Petitionis principij, negando assumptum.

Consequentis, dicendo, non valere argumentum à positione consequentis, ad positionem antecedentis; nec ab euerfione antecedentis ad euerfionem consequentis.

Non causæ ut causæ, ostendendo ex concessione propositionis nō sequi absurdum, sed ex iis potius quæ à Sophista proponuntur.

Multiplicis interrogationis, tanquam vnius; adhibendo multas distinctasque responsiones, pro diuersitate interrogationum.

Nugationis, negando, vocabulum seorsim sumptum idem significare, quod coniunctum.

Solœcismi denique (quæ tamen fallacia, ut & nugatio, ad elenchos dictionis pertinent) dicendo aliter construi vocem in maiore, aliter in conclusione.

Porro ut Patalogismi quidam soluti sūt faciles ob manifestam falsitatem, quæ sola negatione refutatur; sic & alios difficiles esse & acutos, ita ut respondentem dubitare faciant, & quasi mordendo in angustias redigant: sicque eum urgeant, ut nesciat quas propositiones, siue ex Dialecticæ sint, siue Sophisticæ, negare debeat, vel concedere. Hos igitur Patalogismos admonet esse diligenter & maturè expendendos, neque contemnendos.

Ut verò solutiones nunc ad argumentationem pertinent, nunc ad interrogantem siue

sive disputatorem, nunc ad tempus: sic interrogationes modò esse contra thesim, & eas esse optimas; modò contra respondentem, & eas esse minùs bonas; modò ad tempus, & has esse deterrimas; cùm scilicet disputator, ne victus videatur, replicando proponit quidpiam perplexum & inuolutum, quod non potest præfinito disputationis tempore dissolui & explicari.

Concludit de Paralogismis & Methodo interrogandi ac respondendi, hætenus satis esse dictum. Vbi se Methodi Dialecticæ auctorem & inuentorem diserte & ingenuè proficitur; petitque, ut si quid in ea fuerit prætermisum, ipsi venia concedatur; inventis verò à se multis præclarissimisque documentis gratia multa habeatur ac rependatur.

Finit Elenchorum & totius organi Logici.

Synopsis Physiologia Aristotelis.

DOctrina omnis quæ de Natura est, rebusque naturalibus, Physiologia ἡ τῆς φύσεως, quod est *natura*, ἡ λόγος, quod est *sermo*, denominatur. Ea duplex, historica; ætiologica. Illa res naturales historicè describit, ac populari stylo enarrat; neque earum causas & principia ad amulsiomatque scientificè, ut scholæ loquuntur, explicat: Hæc verò effecta demonstrat per causas, & principia, omniâque exquisitissima methodo pertractat. Vtramque tanta diligentia, tamque incredibili inuentionis copia persecutus fuit Aristoteles, ut profectò nihil ab eo, terra, mari, cælo prætermisum fuisse videatur. Vnde licet diuinarum rerum intelligentia à multis Platone iudicetur inferior; in naturæ tamen ratione, omnium calculis, primas obtinuit. Hinc Aristotelem genium naturæ, dæmoniūque posteritas indigetauit.

Huius ergo Physiologia omnis in decem fere partes est distributa. Prima, continet libros octo, de naturali Auscultatione, in quibus principia, origines, causæ & communes proprietates corporis naturalis, quod est obiectum ipsius Physicæ, exponuntur. Est autem corpus naturale, totum quoddam substantiale, constans materiâ & formâ, aptum moueri & quiescere. Secunda, libros quatuor de cælo; ubi de Mundo & quinque corporibus primis ac simplicibus, cælo scilicet & quatuor elementis, ut certum locum definitumque motum sibi vendicant. Tertia, duos de generatione & corruptione, ubi de rerum ortu, interitu, alteratione, accretione, mixtione. Quarta, quatuor de Meteoris, mixtis ve imperfectis, quæ sunt in sublimi, ut de cometis, fulmine, nubibus. Quanquam quar-

Tom. I.

tus Meteororū, qui de qualitatibus primis est: earumque effectis ac viribus, ad lib. de Generat. fortassis referendus est. Quinta, tres de Anima. Et horum quidem librorum, quoniam præcipui sunt, explicatione, contentæ videntur scholæ eorum qui hodie Philosophiam profitentur. Sexta (quæ est veluti appendix ad libros de Anima) continet eos libellos qui vulgò dicuntur parua Naturalia, scilicet de Sensu & Sensili vnum; de Memoria & Reminiscencia vnum; de Somno & Vigilia vnum; de Insomniis vnum; de Diuinatione per somnium, vnum; de longitudine & breuitate vitæ, vnum; de iuuentute, senectute, vita, morte & respiratione, vnum. Septima, decem de historia animalium. Octaua, quatuor; de partibus animalium. Nona, quinque de generatione animalium. Decima, vnum de motione animalium; vnum de incessu, de spiritu vnum; de mirabilibus auditionibus vnum; de Physiognomonicis, vnum; de quæstionibus mechanicis, vnum; de lineis inseparabilibus, vnum, cum Paraphrasi; si hæc tres libelli, Physici dici possunt; de Audibili vnum; de coloribus vnum; de Xenocrate, Zenone, Gorgia, de Ventorum regionibus & nominibus. Quorum omnium librorum, sed ætiologicorum maximè & eorum qui Physiologiæ Peripateticæ summa Theoremata, doctrinamque reconditiorem continent, periochas, & argumenta deinceps Deo dante perstringemus.

Summa octo librorum Physicæ auscultationis.

Primus est de principiis. Secundus, de natura & causis. Tertius, de motu & infinito. Quartus, de loco, vacuo, tempore. Quintus, de differentiis motus. Sextus, de partibus eiusdem. Septimus, & Octauus, de motore primo. Inscribuntur omnes *ἡ τῆς φύσεως ἀκρόασις*, de natura quia ut intelligantur, requirunt seriam & ratiandientiam auditionem viuz vocis optimi cuiusdam interpretis. Quanquam est & alia inscriptio, scilicet *ἡ ἀρχή*, de principiis.

Liber primus Physicorum.

Constat Capitis 9. in quartas partes redactis. Prima, est Proæmium. Secunda, est confutatio Parmenidis & Melissi: quos Metaphysicos vocant interpretes, quia eorum argumenta terminantur.

K

est terra, fit vapor, ex vapore nubes, ex nube pluuia, ex pluuia madet terra, rursus ex terra madefacta vapor, ex vapore nubes, & ita in infinitum.

Ad Caput decimum tertium.

Ars definiendi.

DOcet, ut struatur definitio, debere congeri in vnum multa attributa communia essentialia, donec proprium quid ex omnibus simul iunctis effeceris, ut ternarius est numerus, impar primus.

Ponit methodum definiendi duplicem, diuisiuam, quæ fit diuisione generis in species per differentias, vsque ad rem definendam, & hæc ratio vocatur descensus, ab vniuersalibus nempe ad particularia: inductiuam siue compositiuam, quæ fit procedendo à particularibus ad vniuersalia: & hæc ratio dicitur ascensus, cum scilicet ex definitionibus indiuiduorum vel specierum, colligitur definitio generis. Præcepta vtriusque sunt eiusmodi:

In priore methodo, sola essentialia adhibenda esse: eadem recto ordine disponenda: nullum prætermittendum.

In posteriore, similitudines esse obseruandas in indiuiduis & speciebus; vitandâ ubique homonymiam siue ambiguitatem; reiciendas metaphoras, debere claram esse definitionem. Hanc propriè esse vniuersaliû, sed specierum potius quàm generum, quia in generibus latet ambiguitas.

Ad Caput decimum quartum.

Conferre diuisionem generum in species vltimas ad problemata inuenienda, & causas problematum. si considerentur ea quæ cuiusque generis sunt propria, quæ attribui possunt inferioribus. Consideranda & Analoga.

Ad Caput decimum quintum.

Explicat quomodo quæstiones siue problemata dicantur eadem. Nempe primò quia commune habent medium, & per eandem causam explicantur, licet sint de rebus specie diuersis, ut cur fiat Echo, cur representatio in speculo, cur iris in nubibus apparet? Hæc omnia problemata dicuntur eadem, quia explicantur per eandem causam, putà per reflexionem. Secundò dicuntur eadem, quia medium vnius continetur sub medio alterius, ut, cur Nilus Ægypti fluius in fine mensis maior est & concitator? quia extremo mense imbres sunt frequentiores. Cur hoc? quia extremo mense luna decreuit.

Omnia enim ista sunt. ἀνάλωσις.

Ad Caput decimum sextum.

DOcet, causâ ex effectu colligi demonstratione quia, si causa propria est & per se, & vniuersalis. Vt, arbor destrôdescit, ergo lata habet folia: deficit luna, ergo terra interponitur: deinde effectum ex causâ concludi demonstratione propter quid.

Φυλλορροεῖ, πλατύνεται, οὐκ οὖν.

Ad Caput decimum septimum.

Statuit, in demonstrationibus propter quid, non posse esse plures & diuersas causas, per se, proprias, & veras, vnius effectus; posse tamen alias esse causas, plures, saltem in diuersis rebus. Sic vitæ diuturnioris causam in quadrupedibus esse carentiâ fellis; in auibus; siccum temperamentum, & in his non statim ex effectu certam causam colligi: sed prædictæ causæ sunt per accidens, vnde etiam sunt diuersæ. nam causa per se & propria, ut bona temperies, vna est genere, vel specie, vel proportionem.

Esse etiam eiusdem effectus plures causas, cum est causarum subordinatio: ita ut vna sit proxima, altera remota, ut cur folia cadunt? quia succus siue humor seminalis foliorum concreuit in pedunculo. Cur humor concreuit & congelatur? quia lata sūt folia. Cæterum in demonstratione medium esse definitionem primi extremi, id est, subiecti, ideoque omnes scientias per definitionem comparari.

Ad Caput decimum octauum.

DOcet in demonstrando propinquior rem causam esse potiore.

Ad Caput decimum nonum.

Tractatus est quartus, in quo de intelligentia & cognitione principiorum agitur, quæ cognosci debent, antequam sciamus per demonstrationem.

Principiorum notitiam non esse à natura insitam probat: quia cum sit perfectissima & clarissima, fieri non posset ut eam haberemus, & tamen nos eam habere dubitamus, præsertim cum scientia, quæ non est certior intelligentia, non lateat habentem siue scientem: sciens enim scit se scire: atqui dubitamus, an principiorum cognitionem habeamus.

Est enim scientia lumen mentis, seipsa illustrat, conspicua.

Sed contra, probat esse insitam. Quia alioqui deberet acquiri per disciplinam, id est, discendo: at non potest sic acquiri: quia *Lib. 1. Ps. Omnis disciplina fit ex præexistenti cognitione scilicet. Naturæ intellectiva: At nulla potest esse cognitio prior cognitione principiorum.*

Statuit, intelligentiam siue habitum prin-

cipiorum neque infitum à natura esse, neque aequi antecedente cognitione intellectiva, sed per sensum siue inductionem ex multis particularibus, è quibus à sensu collectis, intellectus elicit vniuersale: sic enim memoria ex sensu, experientia ex memoria, ut dicitur cap. 1. lib. 1. Metaph. Ex experientia autem vniuersale, vnde principium scientiæ & intelligentiæ.

Probat postea, habitum principiorum non esse scientiam, quia scientia supponit cognitionem principiorum, quæ est ipsa intelligentia: scientia enim est conclusio- num, ut intelligentia principiorum ex quo sequitur, intelligentiam esse longè certiore scientiâ. Hæc de posterioribus Analyticis.

Ad Libros Topicorum.

Dialecticæ pars vna dicitur Analytica, de qua hætenus: altera Topica, siue localis, cui propriè Dialecticæ nomen solet attribui: de qua deinceps.

Est ergo pars Topica, sylua locorum è quibus argumenta peruntur, ad differendum de omnibus probabiliter.

Locus est, vel maxima siue axioma commune, quod multis accommodatur: vel nota siue differentia maximæ seu axiomatis, ut genus, vnde loci à genere: contrarium, vnde loci à contrario.

Locus est sedes argumenti siue vnde petitur argumentum. Argumentum est ratio rei dubiæ faciens fidem, siue id quod assumitur ad aliquid probandum. Dicitur etiâ locus principium epicheiæ: epicheiæ autem est syllogismus ipse Dialecticus siue probabilis.

A loco igitur sic sumpto, nomen habent hi libri, τὸ πρῶτον enim locus est: quia communia axiomata, quorum vsus est in differendo, explicant, itémque notas siue differentias maximarum.

Sunt ergo libri Topicorum octo. Primus est de syllogismo Dialectico & rebus necessariis ad methodum Dialecticam: Secundus & Tertius, de problemate accidentis, in hoc quidè comparatè, in illo, absolute. Quartus, de problemate generis. Quintus, de problemate proprii. Sextus & Septimus, de Definitione & eodem. Octauus, de officiis respondentis & disputantis, siue de exercitatione dialectica.

Liber Primus Topicorum.

Constat capitibus octodecim,

Tom. 1.

Ad Caput primum.

Designat scopum operis, inuenire scilicet methodum argumendi de omnibus probabiliter, & respondendi siue contradictione.

- Depetit ex Analyticis, definitionem syllogismi & demonstrationis.

Syllogismus Dialecticum definit eum, qui ex probabilibus concludit.

Probabilia, quæ videntur omnibus, vel multis, vel sapientibus, vel sapientissimo.

Syllogismus ἐπιχειρηματικός siue contentiosus, qui videtur ex probabilibus constare, cum tamen seuerâ iis non constet.

Ad Caput secundum.

Vtilem esse Dialecticam demonstrat, ad exercitationem differendi in utraque partem: ad sermones siue congressus familiares, & ad Philosophicas scientias: nempe quia probabilitas in qua occupatur Dialectica, id est Topica, illustrat principia scientiarum.

Ad Cap. tertium.

Dialecticam esse artem coniecturalem, ut sunt Rhetorica & Medicina; ideo non semper illam, ut nec has, assequi suum finem. Satis tamen est ad Dialecticum, ut nihil artis suæ prætermittat, ad probabiliter concludendum.

Ad Cap. quartum.

Docet, disputationem omnem esse de iis quæ in questionem veniunt: hæc autè esse quatuor attributa, genus, sub quo differentia continetur, definitionem, proprium, & accidens, quæ de re qualibet queri possunt. Ex his omnem propositionem siue problema constare. Propositionem verò & problema differt modo, nempe quòd problema utramque partem interroget, ut animale estne genus hominis, an non? propositio autem vnâ, ut, nonne animal est genus hominis?

Ad Cap. V. ad X.

Definitur definitio, oratio quæ significat quid res sit. Proprium, quod non declarat quid res sit, sed ei soli inest & cum eâ reciprocatur. Genus, quod pluribus specie differentibus attribuitur in quid. Accidens, quod neque est definitio, nec genus, nec proprium, & eidem inesse potest & non inesse. Atque hæc tria quidem reuocantur quodam modo ad problema

definitionis; sed satius est ea distinguere. Ad definitionem reducitur idem genere, specie, numero.

Omnes propositiones & problemata referuntur ad quatuor illa attributa, omne enim attributum vel recipitur, & hoc vel est essenziale, unde definitio: vel accidentale, estque proprium, vel non recipitur: estque adhuc vel essenziale, unde genus, vel non essenziale, estque accidens.

Pertinent autem attributa ex serie decem Categoriarum.

Ad Caput decimum.

ἡ πρότασις διαλεκτικὴ καὶ πιθανή.

Definitio propositio dialectica, interrogationem probabilem, receptam ab omnibus, vel multis, vel praestantissimis, ita ut tamen à communi opinione non sit adeò aliena. Deinde statuitur similia probabilibus habenda esse ut probabilia.

Ad Caput undecimum.

Facit Dialecticum problema, triplex, Practicum siue morale pertinens ad electionem vel fugam: Theoreticum, pertinens ad scientiam: neutrum, quod ad illa confert, id est, Logicum.

Deinde thesim ait esse sententiam paradoxam illustri cuiuspiam Philosophi, contra communem opinionem.

Admonet, non oportere omnem thesim reuocare in questionem, ut an oporteat nec ne deos colere, & parentes diligere? Qui enim hoc in dubium reuocat, poenà dignus est, ut is qui dubitaret an nix sit alba, egere sensu id est, visu, diceretur.

Ad Caput duodecesimum.

Argumentationem dialecticam, aliam ait esse inductionem, quae est progressio à singularibus ad vniuersale: aliam, syllogismum, de quo supra.

A Cap. XIII. ad XVIII. & finem libri.

Docetur primò, quatuor instrumentis parari copiam argumentationum, delectu propositionum, distinctione homonymorum, inuentione differentiarum, consideratione similitudinum.

Deligi ergo debere propositiones probabiles & à multis receptas, & singularum artium proprias, & generales omni exceptione maiores.

Discernendam homonymiam, eius causam afferendo. Ut verò homonymiam, siue ambiguitatem sagaciter possis odorari & animaduertere, decem locos esse conside-

randos, à contrariis, à mediis inter contraria, à contradictione, priuansibus, relatis, coniungatis, genere, definitione, differentia & specie, quorum quae circumferuntur axiomata, tenere oportet.

Querendas esse differentias eorum quae sunt sub eodem genere: Item eorum quae affinia sunt, ne similitudo decipiat.

Querendam esse similitudinem in diuersis, quae scilicet tam longè distant ut lateat affinitas, ut in visu & mente, Rego & Pastore.

Horum instrumentorum summam esse utilitatem ad rerum perspicuitatem, ad syllogismos hypotheticos, ad definitiones.

Liber Secundus Topicorum.

Habet Capita undecim, licet alij quinque tantum recenseant. In primo traditur generalis doctrina de problemate: in ceteris exponuntur loci unde promaneant argumenta ad infirmandum, vel confirmandum accidens, quibus scilicet probetur, aliquid esse accidens, vel non esse.

Ad Caput primum.

Problematum alia esse vniuersalia, alia particularia.

Qui loci vniuersalia destruunt, vel adstruunt, eosdem adstruere vel destruere particularia,

Incipiendum ab vniuersalibus.

A Proprio, Genere, Definitione, fieri statim & simpliciter denominationem, ab accidente, non item: quia accidens est quid externum, nec necessariò vel intimè rei coniunctum. Vitiosam esse propositionem quae falsa sit, vel quae usurpet impropria vocabula.

Ad Caput secundum.

Explicantur loci pertinentes ad problema accidentis.

Primus, quod conuenit ut genus, ut proprium, ut definitio, non est accidens.

Secundus, quod nulli speciei inest, non inest generi: sed quod omnibus speciebus inest, rectè attribuitur generi.

Tertius, quod non conuenit definitioni, non conuenit definito: & cui conuenit definitio, conuenit & definitum.

Vna instantia destruit propositionem generalem.

Loquendum ut plures, vsitatis scilicet vulgò nominibus, sentiendum de rebus, ut docti & sapientes.

Ad Caput tertium.

Impugnandam esse thesim homonymam ea ratione qua refelli facilius potest. Examinandas esse orationes amphibologicas.

Ad Caput quartum.

Debere obscurum nomen mutari in notius & clarius.

Quod affirmatur de specie, affirmari de genere, saltem particulariter.

De quibus dicitur genus, de iisdem dici aliquam speciem.

Posito antecedente, ut iustitia, poni consequens, ut virtutem.

Quod non semper conuenit, id non inesse simpliciter nec necessarium.

Obiter, scire esse presentium & futurorum; memoriam esse preteritorum tantum.

Ad Caput quintum.

Vitiosam esse digressionem in disputando, nisi ea sit necessaria.

Falsam & ineptam propositionem, id est, ad rem non magnopere facientem, posse concedi per, *transseat*, sed negandam conclusionem.

In disputando satis esse vnum incommodum e problemate consequens, ostendere.

Ad Caput sextum.

Contrariorum immediatorum utriusque positum, collere alterum. Vt rōis sublatō a proprio subiecto, alterum poni. Si sanitas est, ergo morbus abest: si morbus est, ergo abest sanitas. Putauit enim Aristoteles, quidquid in contrarium dicant Medici, sanitatem & morbum esse contraria immediata, id est, inter quā nullum sit medium, nullus status neuter.

*Galenus in
arte parua.*

Cui co.uenit notatio nominis, ei & nomen conuenire.

Disparata non posse simul coherere, ut plantam & hominem.

Polygonima sibi non accidere, quia sunt eadem; sic non accidit cultro, ut sit gladius: voluptari, ut sit gaudium, lætitia, iucunditas.

A Capite septimo ad finem libri.

Contrariorum contraria, oppositorum opposita esse attributa.

Eidem contraria non conuenire.

Idem non conuenire contrariis.

Tom. I.

Contraria non posse esse simul.

Contrariorum consequentia, esse contraria.

Coniugatorum consequentia per se, esse etiam coniugata.

Cuius rei ortus bonus est, eiusdem interitum esse malum, & contra.

Similium esse simile iudicium.

Quod magis est, magis inesse.

Si quid conuenit ei cui conuenire minus videtur; conuenire etiam ei cui magis videtur conuenire.

Si quod magis videtur inesse, non inest tamen; neque inesse id quod minus videtur conuenire.

Parium esse parem rationem.

Si quid, ut virtus, adiectum vni, facit illud tale, puta bonum, necesse est illud cui adicitur, puta hominem esse tale, puta bonum.

Quod tali rei adiectum, facit eam magis talem, ipsum quoque tale est.

Quod dicitur cum additione loci, temporis, alteriusue circumstantiæ, potest etiam dici simpliciter. Rex est Parisius, ergo Rex est.

Liber Tertius Topicorum.

Habet cap. Sex tractatus, siue partes quatuor.

Prima exponit locos, quibus docetur aliquid melius esse & optabilius; tribus capitibus comprehensos.

Secunda, locos de absolute eligendis & fugiendis Quarto Capite.

Tertia locos communes de comparatione accidentium. Quinto Capite.

Quarta de problemate accidentis particulari. Sexto Capite.

Ad Caput primum.

Bonum, quo diuturnius & constantius est, eo esse optabilius, intellige cæteris paribus.

Quod vir prudens ac peritus iudicat esse bonum: quod secundum meliorem scientiam tale iudicatur; & quod per se & simpliciter bonum est, id melius esse, quam quod bonum est per accidens & secundum quid.

Bonum naturale melius esse artificiale, diuinum humano, spiritale corporeo, sine medio, ut id a quo maius oritur bonum, & minus malum maiori, plura bona paucioribus, difficiliora faciliioribus, propria communibus in eadem specie.

Ad Caput secundum.

Quod habet propriam virtutem, id esse magis eligendum, quàm, id quod non habet, &c.

Fugiendum magis, quod magis impedit res eligendas, ut morbum quàm deformitatem.

A Cap. III. ad VI. & finem libri.

Natura tale, magis esse tale, quàm quod non est natura.

Quod efficit, nobilius esse eo quod non efficit, siue agens esse patiente præstantius.

Item, quod magis efficit, quàm quod minus; ut quod semper, quàm quod aliquando.

Magis esse tale, quod contrarij minus habet: sic minus nigrum esse magis candidum, quàm magis nigrum.

Statuit postea ad problema; particulare de accideri facere locos omnes vniuersales. Nam si omni inest, fuerit alicui.

Opposita oppositis attribui, & hoc oppositum huic opposito.

Si corrumpens, ut sic, est bonum; corruptum, erit malum.

Quod in vno eiusdem speciei verum est, verum esse in aliis eiusdem speciei.

Propositiones indefinitas similes esse particularibus.

Diuisionem generis utilem esse, ut doceatur aliquid inesse, vel non inesse: ut cognoscatur, an accidens insit, vel non, diuisione opus esse.

Liber Quartus Topicorum.

Habet Capita sex, quibus explicantur loci de genere: quorum hi sunt insigniores.

Id non esse genus, quod non prædicatur de omnibus speciebus: & quod non dicitur in quid: & quod est accidens: & quod non est eiusdem Categoriz: & quod non æquè latè patet.

Vnam speciem vnum habere proximū genus.

Genus non includere definitionem inferiorum.

De quo dicitur genus, de eodem superiora generis attributa prædicari.

Differentiam rei, non esse genus rei.

De quo differentiz diuidentes nullæ dicuntur de eo nec dici genus.

Posita specie, poni genus; non contrà.

Quod non habet plures species, non esse genus.

In analogis, si vnum est genus vnius, alte-

rum etiam esse genus alterius: sic, ut se habet visus ad sensum: sic Physica ad scientiam; ergo si sensus est genus visus, scientia erit genus Physicæ.

Ut se habet causa efficiens, ad genus suum; sic effectum ad suum. v.g. si vrere est agere; vri esse pati. Si species est habitus, esse etiam genus habitum.

Vbi species, ibi & genus.

Subiectum non esse pro genere ponendum: sic Iustitia non est voluntas, quia voluntas est subiectum iustitiæ, vnde malè iurisconsultus iustitiam definit perpetuam constantemque voluntatem ius suum cuique tribuendi.

Terminum transcendentem, ut sunt res & ens, non esse genus.

Nihil esse genus sui subiecti, ut album niuis.

*Lib. 1. in 1.
di insit.
& in res
cubi.*

Ut concretum se habet ad concretum, sic abstractum ad abstractum. Si musicus est sciens, musica erit scientia.

Liber Quintus Topicorum.

Habet Capita nouem, quibus declarantur sequentes loci de proprio.

Statuit autem imprimis Aristoteles, Proprium dici quatuor modis, per se, ut hominis, esse animal mansuetum natura, aut capax disciplinæ: vel per comparisonem cum altero: sic animæ proprium imperare, quatenus cum corpore comparatur: vel semper, ut Deum esse immortalem: vel aliquando, ut cuiusdam hominis, deambulare in Gymnasio. Deinde considerandum esse illud proprium quod est per se & semper. Et de eo quidem hos esse locos, saltem præcipuos.

Proprium notius esse debere & evidentius, quo ad nos, suo subiecto. Quare errasse Democritum, qui dixit proprium ignis esse, ut sit animæ simillimus.

Explicandum esse proprium sine ambiguitate.

Quod conuenit rebus omnibus, non esse proprium certæ speciei.

Subiectum non esse de essentia proprii.

Quod conuenit certo tantum tempore, non esse proprium.

Proprium conuenire speciei, ut species talis est.

Non esse de essentia subiecti.

Idem non esse sui proprium.

In homogeneis, id est, iis quorum partes eiusdem sunt naturæ cū toto, id quod proprium est totius, esse etiam proprium partium: aqua tota refrigerat, ergo & pars.

Si duo contraria attributa conferantur cum subiectis oppositis, si vnum est proprium vnius, alterum esse proprium al-

terius, & contra. Idem de relatis iudicium.

Si habitus proprius est habitus, vel forma formæ, res rei priuationem esse priuationis propriam, ut si proprium visus est videre, proprium cæcitatæ erit non videre.

Cum contradictio confertur cum contradictione, si affirmatio est propria affirmationis, negatio erit propria negationis. Formetur exemplum.

In Analogia, ut se habet primus terminus ad secundum, sic tertium ad quartum se habere, & ut secundus se habet ad primum, ita quartum ad tertium se habere; ut in hoc exemplo, oculus, videre, auris, audire.

In re esse tria, ipsum esse, generationem rei, & eius corruptionem. Cum ergo duæ res conferuntur, ut se habet esse ad esse, ita corruptio ad corruptionem; generatio ad generationem.

Quod ideæ non convenit, putà naturæ humanæ in uniuersum, non esse proprium eius rei, cuius est ideæ, putà singulorum hominum.

Quod convenit ideæ, ut ideæ est simpliciter separata à sensibilibus, ut est immortalitas, id non convenire inferioribus.

De eo quod magis est & minus, dictum fuit suprâ.

Parium parem esse rationem.

Potentiam unam, ad actum reduci ab alio, ut inflammabilitatem in oleo: alteram reduci ab eo cui inest, quæ sola dici potest proprium: quia prior dependet ab alio.

Proprium non debere assignari hyperbolicè, nec termino superlatiuo explicari. Sic ineptè dici proprium esse ignis, ut sit corpus leuissimum.

Liber Sextus Topicorum.

Habet Capita 14. tractatus tres, in quibus exponuntur loci de definitione, quibus scilicet probatur aliquid esse definitionem, vel non esse, aut esse definitionem accuratam benèque traditam, aut non. Insigniores loci sic habent.

Vitiosa est definitio quæ constat vocabulis metaphoricis, homonymis, inusitatis: Item quæ superflua continet.

Definitio debet rem explicare per notiora & priora.

Non licet definire opposita per opposita, nisi in relatis.

Negationes & priuationes non definiuntur propria & accurata definitione.

Definitio debet explicare proprium genus, & veram propriamque differentiam.

Tom. I.

Vitiosa est differentia, quæ per negationem exprimitur.

Genus & differentia debent esse eiusdem Categoriz.

Cui convenit genus, & differentia, eadem convenire debet definitio generis, & definitio differentiz.

Cum terminus unus habet rationem finis, alter medij, res definienda est per finem.

Non debet definiri contrarium per contrarium, ut calor per frigus.

Homonymum multiplici definitione debet explicari. *Cap. 13. l. 2. poster. Anal.*

Homonymia latet sæpe in generibus.

Reddere verbum pro verbo, non est definire.

Debet fieri definitio per præstantiorem differentiam.

In definiendo, aut hæc definiuntur, ut cum hydromel dicitur aqua & mel: aut ex iis, ut cum hydromel dicitur ex aqua & melle factum: aut hoc cum illo, ut cum hydromel dicitur aqua cum melle.

Partes definitionis dicuntur de definito, vel in recto casu, vel in obliquo; vel partim in recto, partim in obliquo.

Cum non potest tota definitio conuelli vel refutari, debet pars eius impugnari.

Melior definitio enervat tollitque deteriorem, ut lex legem.

Quisquis verum probè novit, mendacia faciliè deprehendit. Ideò ut fucatas definitiones facillimè deprehendere possis, paratam semper promptamque definitionem, habeto, quæ vera sit & legitima.

Liber Septimus Topicorum.

Habet Capita quinque, partes tres. In prima exponuntur loci de eodem & diuerso. In secunda, loci de confirmanda definitione. In tertia, ponuntur communia documenta.

Idem ergo dicitur vel genere, vel specie, vel proportionem; sed propriissimè, inquit Aristoteles, quod numero unum est, siue quod re & ratione planè est idem, ut culter & gladius.

Cum duæ vocabulorum coniugationes conferuntur inter se, ut fortitudo fortiter, iustitia iustè; ut se habet casus unius ad casum alterius, ita reliqui ad reliquos. Ergo si iustitia non est idem quod fortitudo, iustus non erit idem quod fortis.

Iisdem eadem, eodemque modo opponuntur.

Ea sunt eadem quibus eadem opponuntur & modo eodem.

Eorundem idem est ortus & interitus.

I iij

Quibus idem superlativum attribuitur, ea sunt eadem.

Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se, supple, in ratione illius tertij: ut homo & brutum, sunt eadem vni tertio, nempe animali, unde sunt eadem inter se, ratione scilicet illius tertij, id est, genericè.

Quæ differunt categoria, differunt numero.

Si è duobus vnum intenditur, alterum non intenditur, ea non sunt eadem.

Diuerfa genere, sunt diuerfa specie.

Diuerfa specie, sunt diuerfa numero, non contra.

Quæ possunt separari, ita ut vnum possit esse sine altero, ea non sunt eadem.

Quibus loci euertitur identitas, iisdem euertitur & definitio.

Qui loci valent ad identitatem, non sufficiunt ad confirmandam definitionem, idè ad hoc, loci alij exponendi. Sciendum tamen prius definitiones in scientiis supponi, non probari. Item esse potius partis Analyticæ quàm Dialecticæ, præcipere de definiendo.

Definitionem esse orationem quæ quid res sit, explicat. Denique genus & differentiam coniuncta dici inquit. Igitur

Oppositarum definitionum, si vna bona est, erit & altera.

Omnis bona definitio constat genere & differentia totali.

Coniugata definiuntur eodem modo, sed secundum casus suos: si enim obliuisci est amittere scientiam, obliuio erit dicenda amissio scientiæ.

Similium similis est definitio.

Cum vna oratio æquè videatur definitio, atque altera, si hæc definitio est, erit & illa.

Oppugnatur definitio longè facilius quàm propugnatur.

Proprium & genus facilius oppugnatur quàm confirmantur.

Accidens facilius confirmatur, difficilius refutatur.

Liber Octauus Topicorum.

Habet Capita 14 partes tres. Prima est de interrogatione, id est, de disputatione: interrogare enim, apud Aristotelem, est disputare, siue agere ratiocinando aduersus aliquem. Secunda, de responsione. Tertia, de exercitatione.

Ad Caput Primum.

Hactenus de inuentione locorum, nunc de dispositione, & quomodo

interrogare, seu agere Dialecticè & disputare oporteat.

Docet ergo, cum, qui disputaturus est, debere primò inuenire locum. Secundò, disponere, & interrogare apud se. Tertiò, proferre in aduersarium.

Vtitur ergo Dialecticus propositionibus necessariis, ex quibus nempe fit omnis argumentatio, aut sine quibus hæc non potest extrui, (necessaria enim propositio hic non vocatur, quæ est de materia necessaria, sed quæ necessariò requiritur ad argumentationem Dialecticam: Constat enim, propositionem Dialecticam simpliciter non esse necessariam, ne quis hic offendantur) & assumptis: quarum sunt quatuor genera: vel enim inductionis gratia adhibentur propositiones; vel ad ornatum siue amplificationem; vel ad occultandum consilium; vel ad perspicuitatem maiorem. Hæ enim propositiones assumuntur tanquam non necessariae, licet utilissimæ.

Adhibetur autem inductio, ut ex particularibus confirmantur propositiones vniuersales, ex quibus oportet argumentari: ornatus verò, ut amplificetur & illustretur oratio: occultatio, ut conclusio lateat; denique perspicuitas, ut ex disputatione omnis ambiguitas remoueatur.

De singulis ergo generibus propositionum, hæc præcepta traduntur.

Non debere statim initio proponi necessarias propositiones, sed alias quasdam minimè necessarias, & quæ à re videantur remotiores, quæ assumptæ dicuntur; ut paulatim ad conclusionem intentam trahatur imprudens aduersarius, qui nepe responderet.

Sic esse interrogandum, ut aduersarius nesciat, quam partem sis assumpturus.

Diuertendum aliquando ad similia, & ad auctoritates.

Miscendas propositiones & quodammodo perturbandas, ne respondens aduertat vim syllogisticam.

Ad amplificationem & illustrationem orationis, id est, ad ornatum, uti oportere inductione, de qua dictum est, & diuisione: ut si de scientiis agens, dicas alias esse contemplatiuas, alias actiuas, alias effectiuas.

Denique ad perspicuitatem, utendum esse exemplis idoneis & parabolis, siue rerum similium collationibus.

Ad Cap. secundum.

Statuit in disputando utendum esse syllogismo apud doctos, putà Dialecticos & Philosophos; inductione verò apud vulgum.

De inductione præcipit, ut si vniuersale

probandum proprio nomine careat, fingatur accommodatum.

Item ne obiectio siue instantia petatur, nisi facta fuerit inductio.

Explicandam homonymiam.

Postulari debere conclusionem inductionis, si non detur contraria instantia.

De syllogismo præcipit, ut fiat ostensivè, non per impossibile.

Ut constet propositionibus perspicuis, & quæ ægrè possint negari, vel refutari.

Ut colligatur conclusio, non per interrogationem, sed nudè & simpliciter, tanquam necessariò consequens.

Ne sæpius interrogetur & repetatur eadem propositio.

Increpetur, vel deferatur adversarius, si aptè non responderet.

Ad Cap. tertium.

DOcet, ea problemata siue hypothesies, quæ difficulter impugnantur, facile defendi: ut sunt prima principia, & ultimæ conclusiones.

Item propositiones proximas primis & ultimis difficilè impugnari.

Propositionem confirmatu difficilem ege re definitione, vel esse homonymam, vel metaphoricam.

Si male constituta est definitio, difficulter confici syllogismos, cum in aliis artibus, tum maxime in mathematicis.

Ad Caput quartum.

DOcet esse interrogantis cogere respondentem ad incredibilia & absurda ex thesi sequentia: Respondentis verò officium esse, dare operam, ne quidquam absurdum ex suis responsionibus & thesibus colligatur; & potius argumenta interrogantis videantur absurda.

Ad Cap. quinto, ad decimum quartum.

Admonet, sermones siue disputationes alias institui ad docendum, easque didascalicas, in quibus nihil unquam falsi esse debet: alias contentiosas, siue Sophisticas, in quibus interrogator conatur vincere respondentem, cum deducendo ad absurdum, respondens verò opposita argumenta dissolvit: alias denique Dialecticas, quas vocat *συνώδιαι*; quæ sunt exercitationis gratia, periculi & inquisitionis, interrogando & respondendo. Et de ratione quidem interrogandi, dixit suprâ; nunc de ratione respondendi agit.

Ait ergo, thesim omnem, vel esse probabilem, vel improbabilem, vel neutram. Qui respondet de improbabili, non debere

admittere propositiones à disputante propositas, nisi valde probabiles: qui de probabili, debere admittere probabiles & non probabiles, minùs tamen improbabiles conclusionem. Qui de neutra, debere concedere probabiles & non probabiles, modò sint minus improbabiles conclusionem.

Agendum esse ad hominem ex concessis ab ipso.

Si quid non ad rem proponatur: Respondendum, *transseat, esto.*

Si quid falsum, obscurum, multiplex afferatur, negandum: petenda explicatio, distinguendum.

Respondendum esse ad inductionem concedendo probabilia singula, negando tamen conclusionem vniuersalem, simul, quæ afferendo instantiam.

Responsurum de thesi, debere secum primò agere & meditari quid sit responsurus ad argumenta, quæ possunt opponi.

Non debere improbabilia defendi.

Falsam conclusionem in legitimo syllogismo, indicare alterutram, vel utramque propositionem syllogismi esse falsam: idèd negari debere monstrando causam falsitatis; & hoc est solvere argumentum.

Impediri autem argumentum ait, cum argumentanti opponitur obiectio, quam non potest solvere.

Si disputatio non rectè perficitur, in causa esse interrogatorem vel respondentem: hunc quidem, si pertinaciter & malè respondeat, negètque ea quæ concedi debent: illum, si ineptè & non ad propositum argumentetur.

Reprehendi argumentationem præsertim ex vitiosa forma & falsa materia.

Si non est ad rem, dicendum nihil concludi contra thesim: si ad rem, esse sophisma, siue syllogismum contentiosum & fallacem. Vbi annotat, syllogismum demonstrativum dici Philosophema, Dialecticum, Epicherema; syllogismum verò Dialecticum contradictionis, qui scilicet dubios nos facit an hanc vel illam partem probare debeamus, Aporema. σόφισμα
φιλοσό-
φημα, ὅτι
χρίσμα.

Non esse verò probandum per plura, cum sufficiunt pauciora.

Atque ut caueat respondens ab obscura falsaque argumentatione, scire debere, eam esse perspicuam argumentationem, cuius propositiones adeò claræ vel certæ sunt, ut non egeant confirmatione: falsam verò, quæ non concludit, quia vel est Sophistica; vel non est contra thesim; vel probat ex alienis; vel constat falsis propositionibus.

Debere etiam respondentem reprehendere disputantem, cum petit principium, id

est, cum idem per idem probat quocumque modo id faciat, Item cum petit contrarium, id est, cum calide postulat sibi concedi duas propositiones contrarias: Hinc enim turbaretur respondens.

Ad Caput decimum-quartum.

ἡ δὲ τῆς
γυμνα-
σίας.

Agit de exercitatione Dialectica. Cum enim Natura reddat nos habiles, ars faciles & promptos, usus & exercitatio potentes ad agendum; sane ut recte dispuemus ac respondeamus, exerceri oportet in conuertendis propositionibus & syllogismis; item differendum in utramque partem. Inventarum rationum solutiones querendæ, providendum quid sequatur ex nostra affirmatione, vel negatione. Tenenda principia & fundamenta questionum.

Sciendæ definitiones plurimæ, itemque loci communes de iis quæ in questionem sæpe cadunt. Assuescendum divisioni propositionis unius generalis in plures. Incipiendum à remotissimis & clarissimis, ab hypothesi ad thesιν transeundum id est, à particulari ad vniuersale. Agendum Inductionibus apud tyrones: Syllogismo, apud peritos.

Referendum ex disputatione fructum aliquem, ex cognitione syllogismi propositi, solutionum, obiectionum.

Examinandam esse rationem disputationis. Non esse cum quouis disputandum. Oportet enim sophistas oppugnare, sed non semper decet.

Fugiendos esse pertinaces & contumeliosos.

Denique habendas esse in promptu argumentationes de iis thesibus, de quibus suppetunt pauca argumenta; sic tamen ut sint vniuersalia & ad multas theses possint adhiberi. Hæc habet Aristoteles octo libris Topicorum.

Liber unus de Elenchis Sophisticis.

Habet Capitula triginta quatuor. Tractatus siue partes quinque. Prima docet esse quosdam syllogismos Sophisticos & fallaces. Secunda, exponit fines siue scopos Sophistarum. Tertia, fallacias in dictione extra dictionem. Quarta dispositionem & interrogandi rationem, qua uti Sophistæ debeant. Quinta rationem respondendi & soluendi Sophismata.

Agit quippe Dialectica de vitiosis & Sophisticis syllogismis, ut Medicina, de venenis, Ethica, de vitiis; nempe ut evitentur.

Ad Cap. primum.

VT sunt syllogismi quidam veri, ita quosdam esse falsos. præfatur Aristoteles; qui nempe videntur esse, nec tamen sunt, ut in aliis rebus contingit: quosdam enim homines videmus reuerà carnosos & pulchros: alios autem timore a quo pinguedinem, & furo pulchritudinem ementiri.

Definit Elenchum, syllogismum cum πῖ ἐλεγχ-
contradictione conclusionis illius, quæ αὐτῷ
respondente posita est.

Et Elenchum quidem alium esse verum, alium falsum: hunc sectari Sophistas, vel in vocabulis siue dictione; vel extra dictionem; ut videantur sapientes & docti, faciāntque inde quæstum & lucrum.

Sophistam enim eum esse, qui ex fucatὰ πῖ σοφί-
sapientiā quæstum captat, & mauult ἰδε-
ri, quàm esse.

Sapientem cōtrā, cuius scilicet officium est veritatem sectari & defendere; & non tantum non mentiri, sed etiam aliorum mendacia declarare ac refellere.

Ad Caput secundum.

Ponit argumentationum quatuor Ge-
nera. Alias enim ait esse didascalicas δασκαλι-
siue doctrinales, quæ scilicet concludunt
ex propriis principiis scientiæ: Alias Diale-
cticas, quæ ex probabilibus: alias Pirastι-
cas, siue tentatiuas, quæ ad tentandum &
examinandum instituuntur: alias denique
Eristicas siue litigiosas, quæ concludunt ex
iis quæ videntur probabilia, nec tamen
sunt: aut quæ videntur concludere, non
tamen reuerà concludunt. Et hoc quidem
loco agendum esse de litigijs siue Sophi-
sticis.

Ad Cap. tertium.

Docet esse quinque fines Sophista-
rum, nempe Elenchum, siue repre-
hensionem, Falsum, Incredible, siue pa-
radoxum, Solœcismum, & Nugationem
siue tautologiam. Quia intendunt Sophi-
stæ deducere respondentem ad vnum ex
istis finibus, vel ad plures.

Ad Cap. quartum.

Statuit esse duos generales modos, siue
locos Elenchorum.

Vnum consistere in dictione, alterum in
rebus, siue extra dictionem.

Fallacias dictionis esse sex, homonymiam, amphibologiam, compositionem,

βολογία, diuisionem, accentum, & figuram dictio-
συνθεσις, nis.

24. 3. 1. 1.
σι, 24. 3. 1. 1.
συνθεσις, 24. 3. 1. 1.
σχῆμα, 24. 3. 1. 1.
λέξεις, 24. 3. 1. 1.

Ad Caput quintum.

STatuit, Sophismata, siue Paralogismos
vel fallacias in rebus siue extra dictio-
nem esse septem. Primam, accidentis, cum
putamus ea quæ insunt alicui subiecto, in-
esse etiam accidentibus subiecti, vel con-
tra. Secundam, dicti simpliciter, vel se-
cundum quid; vt, reddenda sunt arma do-
mino, ergo reddenda domino furioso: non
sunt reddenda arma domino furioso: er-
go non sunt reddenda domino. Tertiam,
ignorationis Elenchi, cum putamus ali-
quid repugnans thesi, conclusum esse ab
aduersario; cum tamen reuerâ conclusum
non sit: quæ deceptio contingit, ex eo quod
ignoramus latentem fallaciam, siue Elen-
chum. Quartam, consequentis; cum vi-
detur antecedens concludi ex consequen-
te, sic, hoc est flauum, ergo hoc est mel:
vel ex opposito antecedentis, oppositum
consequentis, vt, hoc non est mel, ergo
hoc non est flauum. Quintam petitionis
principij, cum probatur idem per idem:
sed mutantur termini, vt, anima est im-
mortalis: probo sic, quia anima non est
morti obnoxia. Sextam, non causæ vt cau-
sæ, cum scilicet accipitur pro causa rei, vel
conclusionis, id quod neutrius causa est, vt,
arma turbant pacem, ergo tollenda sunt.
Septimam, interrogationis multiplicis tan-
quam vnius, cum scilicet multa interro-
gantur, & datur vna responsio, quia inter-
rogationes multæ videntur vna, cum non
sint vna, vt, Iustitia, crudelitas, virtutes,
vitia, sunt - ne honesta & laudabilia? an
non?

A Cap. sexto ad nonum.

STatuit, omnes fallacias Sophisticas re-
ferri posse ad ignorancem Elenchi:
quia Elenchus est verus syllogismus con-
cludens: si ergo non concludit, non erit
Syllogismus, nec Elenchus. Quisquis er-
go intelligit Elenchum, facile videt nihil
posse ex eo concludi. qui ignorat, facile
omni genere fallaciæ decipitur. In homö-
nymia quidem, quia vocabula nescit di-
stinguere; in compositione & diuisione,
quia non nouit iungenda coniungere, se-
iungenda seiungere. In aliis similiter.

Porro fieri Syllogismos, & Elenchos So-
phisticos, in materia vel forma peccantes,
ex iisdem è quibus fiunt apparentes & fu-
cati syllogismi, referri autem omnes ad lo-
cos fallaciarum supra notatos.

Sophisticum Elenchum, non esse ve-
rum Elenchum, nec verè ac meritò redar-

guere, sed apparenter tantum.

Demonstratiuum autem, verè redar-
guere ex natura rei & per se.

Tentatiuum denique, redarguere igno-
rantes, qui volunt docti videri, idque rectè
& meritò.

Tot verò esse Elenchos veros & demon-
stratiuos, quot sunt scientiæ & demon-
strationes: & tot esse falsos, quot sunt
veri.

Non omnes Elenchos, sed communes
omnibus scientiis, pertinere ad Dialecti-
cum.

Errare eos, qui diuidunt argumentatio-
nes secundum nomen & sententiam: quia
diuisio hæc continet tantum homony-
mias & amphibologias, & sententia ac no-
men videntur eodem recidere.

Ad Caput undecimum.

DOcet, eum qui demonstrat, non pe-
ccare contradictionem, id est, vttram-
libet propositionem concedi, vel negari; sed
eum qui tentat. Tentatricem enim esse
partem Dialecticæ: cum quærat de omni-
bus, tentando & examinando.

Dialecticum spectare communia; So-
phistam videri tantum hoc facere.

Syllogismum sophisticum, alium pec-
care in formâ; alium, in materia. Hunc
differre à Pseudographo, quod Sophisti-
cus in materia peccans, videatur confici ex
iis quæ artis propria sunt, reuera tamen ex
iis non conficiatur: Pseudographus autem,
qui etiam dicitur Pseudographema, con-
ficiatur ex propriis scientiæ principiis, sed
malè acceptis; vt, Omnes lineæ ductæ ab
eodem puncto ad idem punctum sunt æ-
quales, sed diameter & semicirculus sunt
lineæ ductæ ab eodem puncto ad idem
punctum, ergo diameter & semicirculus
sunt æquales: conclusio falsa est, quia ni-
titur principio Geometrico malè accepto:
debet enim distinguere maior, si nempe li-
neæ per eandem viam ducantur, eodem-
que modo ab eodem puncto ad idem
punctum.

A Capite duodecimo ad decimum quintum.

VT Sophista ad falsum, vel parado-
xum cogat respondentem, docet A-
ristoteles debere Sophistam proponere pri-
mo interrogationes varias, nec certæ the-
seos. Item obruere respondentem mul-
titudine propositionum. Præterea fingere
se adduci ad disputandum studio discendi.
Debere etiam deducere ad ea contra quæ
facilis argumentorum copia suppetit. In-
super debere assumere paradoxa eorum
Philosophorum, quorum doctrinam res-

Artes so-
phistica.

sue disputatorem, nunc ad tempus: sic interrogationes modò esse contra thesim, & eas esse optimas; modò contra respondentem, & eas esse minùs bonas; modò ad tempus, & has esse deterrimas; cum scilicet disputator, ne victus videatur, replicando proponit quidpiam perplexum & inuolutum, quod non potest præfinito disputationis tempore dissolui & explicari.

Concludit de Paralogismis & Methodo interrogandi ac respondendi, hætenus satis esse dictum. Vbi se Methodi Dialecticæ auctorem & inuentorem diserte & ingenuè proficitur; petitque, ut si quid in ea fuerit prætermisum, ipsi venia concedatur; inuentis verò à se multis præclarissimisque documentis gratia multa habeatur ac rependatur.

Finit Elenchorum & totius organi Logici.

Synopsis Physiologia Aristotelis.

DOctrina omnis quæ de Natura est, rebusque naturalibus, Physiologia ὁποῦ τῆς φύσεως, quod est *natura*, & λόγου, quod est *sermo*, denominatur. Ea duplex, historica; ætiologica. Illa res naturales historicè describit, ac populari stylo enarrat; neque earum causas & principia ad amussim atque scientificè, ut scholæ loquuntur, explicat: Hæc verò effecta demonstrat per causas, & principia, omniâque exquisitissima methodo pertractat. Vtramque tanta diligentia, tamque incredibili inuentio- nis copia persecutus fuit Aristoteles, ut profectò nihil ab eo, terra, mari, cælo prætermisum fuisse videatur. Vnde licet diuinarum rerum intelligentia à multis Platone iudicetur inferior; in naturæ tamen ratione, omnium calculis, primas obtinuit. Hinc Aristotelem genium naturæ, dæmoniumque posteritas indigetauit.

Huius ergo Physiologia omnis in decem fere partes est distributa. Prima, continet libros octo, de naturali Auscultatione, in quibus principia, origines, causæ & communes proprietates corporis naturalis, quod est obiectum ipsius Physicæ, exponuntur. Est autem corpus naturale, totum quoddam substantiale, constans materiâ & formâ, aptum moueri & quiescere. Secunda, libros quatuor de cælo; ubi de Mundo & quinque corporibus primis ac simplicibus, cælo scilicet & quatuor elementis, ut certum locum definitumque motum sibi vendicant. Tertia, duos de generatione & corruptione, ubi de rerum ortu, interitu, alteratione, accretione, mixtione. Quarta, quatuor de Meteoris, mixtis ve imperfectis, quæ sunt in sublimi, ut de cometis, fulmine, nubibus. Quanquam quat-

Tom. 1.

rus Meteororū, qui de qualitatibus primis est: earumque effectis ac viribus, ad lib. de Generat. fortassis referendus est. Quinta, tres de Anima. Et horum quidem librorum, quoniam præcipui sunt, explicatio- ne, contentæ videntur scholæ eorum qui hodie Philosophiam profitentur. Sexta (quæ est veluti appendix ad libros de Anima) continet eos libellos qui vulgò dicuntur parua Naturalia, scilicet de Sensu & Sensili vnum; de Memoria & Reminiscen- tia vnum; de Somno & Vigilia vnum; de Insomniis vnum; de Diuinatione per somnium, vnum; de longitudine & breuitate vitæ, vnum; de iuuentute, senectute, vita, morte & respiratione, vnum. Septima, decem de historia animalium. Octaua, quatuor, de partibus animalium. Nona, quinque de generatione animalium. Decima, vnum de motione animalium; vnum de incessu, de spiritu vnum; de mirabilibus auditionibus vnum; de Physiognomonicis, vnum; de quæstionibus mechanicis, vnum; de lineis insecabilibus, vnum, cum Paraphrasi; si hi tres libelli, Physici dici possunt; de Audibili vnum; de coloribus vnum; de Xenocrate; Zenone, Gorgia, de Ventorum regionibus & nominibus. Quorum omnium librorum, sed ætiologicorum maximè & eorum qui Physiologiæ Peripateticæ summa Theoremata, doctrinamque reconditiorem continent, periochas, & argumenta deinceps Deo dante perstringemus.

Summa octo librorum Physicæ auscultationis.

Primus est de principiis. Secundus, de natura & causis. Tertius, de motu & infinito. Quartus, de loco, vacuo, tempore. Quintus, de differentiis motus. Sextus, de partibus eiusdem. Septimus, & Octauus, de motore primo. Inscribuntur omnes *ἁπασι φύσεως ἀποδόσεις*; *De natu-* quia ut intelligantur, requirunt seriam & rati audi- attentam auditionem viuz vocis optimi *tionis.* cuiusdam interpretis. Quanquam est & alia inscriptio, scilicet *ἁπλῶς*, de principiis.

Liber primus Physicorum.

Constat Capitibus 9. in quartas partes redactis. Prima, est Proœmium. Secunda, est confutatio Parmenidis & Melissi: quos Metaphysicos vocant interpretes, quia eorum argumenta terminant.

K

Metaphysicis, ut ente, vno, constabant. Tertia, est contra Physicos, Empedoclem & Anaxagoram; qui sese terminis Physicis continebant. Quarta, est ipsa doctrina de principiis, ex Aristotelis proprio sensu & mente explicata.

Ad Caput Primum.

Procerium est, Physicæ methodum designans, à principiis scilicet esse incipiendum. Quia ex eorum cognitione scientia dependet: sed ita ut in exponendis principiis, initium sumatur à communioribus, & magis vniuersalibus; quia communiora sunt nobis notiora; cum sint tota, & compositiora. Hinc enim pueri primò omnes viros patres vocant, communi appellatione: Deinde cum perfectius cognoscunt, eos discernunt particularibus nominibus.

Ad Cap. secundum.

Orditur Aristoteles disputationem de principiis à principij distinctione. Principium, inquit, vel vnum est, vel plura; si vnum, aut immobile, ut voluere Parmenides & Melissus, aut mobile, ut Physici; quorum alij aquam; alij aërem constituerunt: si plura; vel finita, id est certo numero comprehensa; vel infinita, quæ vel eiusdem generis, figuræ autem diuersæ; ut Democritus infinitas ponens atomos ac multiformes; vel contraria. Sed de vno & immobili non est Physico disputandum: Hæc enim destruunt principia Physica, cum ratio vnus tollat rationem principij, quod est alicuius, vel aliquorum; immobile autem tollat motum, qui naturalibus omnibus corporibus, vel quibusdam conuenit; adeoque naturam, quæ est principium motus. At contra negantem principia non est disputandum. Fieri autem nequit ut omnia sint vnum ens. Nam quomodocumque ens sumatur, semper multiplicitas arguetur. vbi notat non dari accidens sine subiecto. Partem diuersam esse à toto. Omnes partes simul, non differre à toto. Vnum re siue subiecto, posse esse ratione multiplex.

Ad Cap. tertium.

Docet, rationes Parmenidis & Melissi peccare in materia, quia falsa assumunt: & in forma, quia non recte concludunt. Sic enim Melissus ratiocinatur. Quod factum est, principium habet; ergo quod factum non est, non habet principium. Sed vniuersum, siue id quod est, non est factum, ergo non habet principium,

atque adeo neque finem. Ergo infinitum. Ergo vnum. Quia non sunt plura infinita. Ergo immobile, quia omnia occupat, & non habet à quo moueatur. Sed falsa est prima consequentia & Sophistica, quia ex opposito antecedentis, infert oppositum consequentis, quod non licet. at dato vno absurdo alia sequuntur. Falsum etiam ea quæ non habent principium temporis, esse infinita in magnitudine. Sed neque fieri potest ut omnia sint vnum specie, putà homo & equus. Errat etiam Parmenides qui sic disputat: Quicquid est præter ens, est non ens, ergo nihil. At ens vnum est, ergo quicquid est præter vnum, est nihil, atque adeo omnia sunt vnum. Cum enim ens dicatur multis modis, de substantia scilicet & accidentibus, perperam Parmenides ens vno sensu, seu vniuocè sumpsit. Vnde primum antecedens verum est, si ens sumatur pro substantia & accidentibus: sed tunc alterum, nempe quod ens sit vnum, falsum. Sed & vitiose concludit, quia seruata eadem concludendi formula in aliare, antecedens verum erit, & falsum consequens.

Ad Cap. quartum.

Dvobis modis Physici explicuere principia.

Quidam vnum posuere principium materiale, quod esset vel ignis, vel aër, vel aqua, vel quid medium: duo autem contraria vice formæ, ut raritatem & densitatem, defectum & exuperantiam: Alij verò è permixtione cōfusa quæ dicitur *μίσμα*, Chaos, omnia fieri, resque secretionem, *ἐκκρίσει*, produci dixerunt, ut Anaximander, Empedocles, Anaxagoras. Sed Anaxagoras infinitas ponit rerum etiam contrariarum materias in Chao; omniaque vult in omnibus esse; quæ Mens suprema, id est, Deus, proferat ac è Chao segreget. Nihil enim fit ex nihilo. Quod ergo fit, erat iam antea: alioqui è nihilo fieret, si ex non ente fieret. Sed & contraria videmus fieri ex contrariis, calida è frigidis, humida è siccis, ergo contraria in contrariis. Omnia in omnibus. Errasset tamen Anaxagoram docet, primò quia infinita statuens principia rerum naturalium, earum scientiam sustulit, quæ infinita principia complecti non potest. Secundò, quia non omnia sunt in omnibus. Neque enim quodlibet animal aut planta, sub quantalibet magnitudine aut paruitate esse possunt: sed res naturales præsertim viuentes, definitos habent suæ quantitatis limites. Sed neque quiduis è quouis segregatur: Nec quidquid fit, ex similaribus fit; aër enim fit ex aqua. Lutum non ex luto, sed aqua & terra.

Denique satius est pauciora finitæque principia adstruere.

quatenus ea materia accidit: licet generatio per se priuationem inuoluat.

Ad Caput quintum.

Satuit principiarum naturalium esse contraria, id est, opposita priuatiuè. Id enim non modò veteres tradidisse, sed & rationem demonstrare. Nam principia sunt, quæ nec ex sese mutuo, neque ex aliis, sed ex ipsis omnia: at prima contraria sunt eiusmodi: Quia enim prima, ex aliis non sunt: quia contraria, non ex se mutuo. Intellige tanquam è partibus componentibus. Vnum enim contrariorum non componitur. Alioqui sunt ex se inuicem contraria, tanquam ex terminis à quibus. Homo ex non homine, album è non albo. Neque enim quoduis agit in quoduis: Patitur à quouis: Fit è quouis: Corruptur in quoduis. Sed agit quoduis in contrarium; patitur à contrario: fit è contrario: corruptur in contrarium.

Ad Cap. sextum.

Pincipia si contraria sunt, ut sunt, necesse est, inquit, esse plura. Non sunt enim contraria vnum. Atqui non sunt infinita. Primò, quia res naturales non possent scientia comprehendere. Secundò, in omni genere est vna prima contrarietas duobus extremis clausa: at contrarietas principiorum est in genere substantiæ prima, ergo finita & duobus contrariis extremis clausa. Erunt ergo duo contraria principia: præter quæ statuendum commune subiectum, quod sit tertium principium, & vicissim contraria sustineat; ipsum verò subsistet atque permaneat, neque contrariorum alterutri aduersetur. Neque enim oportet omnia principia esse contraria: cum è principii componantur substantiæ omnes naturales, quæ è non substantiis componi non possunt.

Ad Caput septimum.

Tria ergo sunt principia; duo contraria, priuatio scilicet & forma, & vnum còmune subiectum quod est materia. Quæ certè in omni mutatione tam substantiali quàm accidentali, tam naturali quàm artificiali, manifestè deprehenditur: sit enim planta è fernine; calidum lignum è frigido ligno: ex ære statua. Sed eius essentia cognoscitur per materiam artis. Vt enim æs se habet ad statuam, aut figuram statuarum: sic materia ad formam. Ex utraque constant omnia corpora Physica, ut ex principii componentibus ac per se. Ex priuatione autem nihil constat nisi per accidens;

Tom. I.

Ad Caput octauum.

Nihil generari, nihil corrumpi dixerunt quidam, hoc adducti argumento: Si quid sit, vel ex ente sit, vel ex non ente, at neutro modo sit quidquam: Non primo, quia iam est: Non secundo, quia fieret ex nihilo. Sed male. Quia res sunt ex ente potestate, id est, ex materia prima; non vero ex ente actu; item ex non ente actu, non tamen ex non ente potestate, quod solum est merum nihil. Nam materia prima est non ens actu.

Ad Caput nonum.

Materia à priuatione differt, quòd hæc sit non ens per se, illa per accidens, ut scilicet priuatione affecta est. Præterea materia ad substantiam accedit: & permanet in compositis cum forma, ut eorum causa & mater. Formam enim ut diuinum & bonum quid appetit materia, sicut forma mater, turpe pulchrum, at priuatio non appetit formam, cum ei sit contraria. Non generatur, non corrumpitur materia, sed ex ea omnia fiunt, in eam desinunt. Est enim materia primum rei cuiusque subiectum, è quo initio aliquid sit, non per accidens; & in quod si quid corrumpitur, vltimum abit. De formali autem principio generatim dicere, est primæ Philosophiæ. De formis naturalibus & caducis deinceps.

Liber secundus.

Constat Capitibus 9. in duas partes reductis. Prior est de Natura, & discrimine Physici à Mathematico: Posterior de causis.

Ad Cap. primum.

Etiam alia constant natura, ut plantæ, elementa, alia aliis causis: illa insitum habent principium sui motus, hæc minime. Quasi Natura sit principium quoddam & causa motus & quietis eius rei in qua est, primò, per se, & non per accidens. Naturam habent substantiæ naturales materia & forma constantes. Secundum naturam sunt quæ vulgò vocantur proprietates naturales. Natura duplex, materia, & forma; sed hæc magis, quia est actu.

K H

Ad Caput secundum.

Physicus, Geometra, Astrologus in iisdem versantur: magnitudinibus scilicet, solidis, punctis, figuris; sed diverso modo. Phisicus enim hæc contemplatur, ut sunt termini & affectiones corporum naturalium, atque ut sunt in materia: Mathematicus autem abstrahit à materia. Phisici est, materiam & formam simul contemplari, quia utriusque cognitio est eiusdem artis, ut patet in Medicina & Architectura. Ars verò naturam imitatur. Sed & finis ac mediorum eadem est scientia: materia autem est ad formam, ut ad finem. Non quodvis ultimum finis, sed optimum. Sumus nos omnium finis, quia omnibus utimur. Cognoscit materiam Ars quæ ea videtur, & quæ præest, Architectonica. Sol & homo generant hominem ex materia.

Ad Cap. tertium.

Causarum genera quatuor. Materia, ex qua res fit eo pacto ut insit, ut æs statuit. Forma atque exemplar siue idea, quæ est ratio essentia. Efficiens, unde primum principium mutationis aut quietis: ut consultor, pater. Finis, id cuius gratia: ut sanitas, deambulationis. Vnius effectus sunt plures causæ per se. Causæ sunt sibi inuicem causæ. Idem, causa esse potest contrariorum. Causa vel proxima, vel remota: per se, vel per accidens: actu vel potentia; particularis, vel vniuersalis. Causa actu est cum effectu: non causa in potentia. In causarum investigatione ad ultimam progredi oportet. Effectuum particularium causæ particulares reddendæ. Vniuersalium vniuersales, & ita in cæteris.

Ad Capite quarto, ad septimum.

*τί τὸ χεῖρ
τὸ αὐτὸ
ματὸν.* **F**ortuna & casus causæ sunt multorum effectuum, licet id negent quidam, aientes omnium esse definitam causam: quibus resistunt alij, omnia fortunæ subiectantes, adeoque ipsum coelum. Sed hi errant, quia animalia & plantæ certas causas sui ortus habent: coelum verò, diuinissimæque sensibilibus eodem semper tenore, constantissimè perseverant. Deam alij Fortunam faciunt sed hominibus incognitam. Non est fortuna in iis quæ per se, semper, eodem modo fiunt, aut plerumque; sed quæ raro eueniunt & per accidens, & præter intentionem. Est enim casus & fortuna in iis quæ alicuius gratia fiunt, siue ea fiant consilio, siue naturâ. Fortuna igitur est causa per accidens in iis quæ per electionem

alicuius gratia fiunt. Casus autem latius patet: quia quod à fortunâ est: à casu etiam est, non contra: cum sit casus causa per accidens in iis quæ alicuius gratia fiunt. Quamquam si pressè sumatur casus, in iis erit tantum quæ sine consilio fiunt. Fortuna ergo in humanis. Casus in aliis quibuslibet sine consilio agentibus. Vtraque autem causa ad efficientem referenda.

Ad Caput septimum.

Tot genera causarum statuenda quot sunt quæstiones: at hæc sunt 4. ex quo, & est materia, per quid, & est forma; à quo, & est efficiens; cuius gratia, & est finis. Hæc omnia perquirat Phisicus. Vnde per omnia causarum genera demonstrat.

Ad Caput octauum.

Natura agit propter finem. Et alicuius gratia, non temerè nec casu. Quia quæ fiunt à natura, eodem semper modo aut frequenter fiunt. Araneæ, formicæ, hirundines, sine consilio & solo impetu naturæ telas texunt & nidos. Imò & stirpes folia emittunt ad fructus regendos, & radices deorsum agunt non sursum, alimenti causa, quod è terra exugunt. Ad hæc materia, quæ natura est, tendit ad formam, quæ est illius finis: est igitur natura alicuius gratia: licet interdum suo fine frustreretur, ut in monstris, quæ tamen non intendit. Neque enim monstra producit natura nisi impedita: ideo dicuntur peccata naturæ: Nec si natura non deliberet, hinc sequitur non agere ob finem: Arsenim non deliberat, saltem semper. Nec tamen Ars desinit operari propter finem: Perficit verò Ars ea quæ natura nequit perficere; licet quædam imiteretur: Quod si Ars alicuius gratia agit; quidni & Natura?

*ὅλας τὴν
τίχην τὰ
μὲν ὅτι
λῆν, ἃ ἡ
φύσις ἀ-
δυνατῇ
ἀποφύ-
γεῖν
τὰ δὲ με-
μῶται.*

Ad Cap. nonum.

Necessitas duplex: Absoluta, quæ est à materia: Sic absolutè necessum est ferram esse duram, quia est ferrea; Hypo-thetica, quæ à fine vel forma supposita: Sic necesse est ferram esse duram, quia ad secundandum est comparata: Vtraque necessitas in rebus Phisicis est, licet veteres solam absolutam ex materia amplexi fuerint: imò necessitas simpliciter in naturalibus, non ex materia, sed ex suppositione est, siue fine, quia forma quæ finis est materiæ & generationis, est causa materiæ. cum hæc sit propter illam, non contra: Vnde finis & forma præcipuè sunt considerationis in Phisica, licet non sit negligenda materia: Sed

*αὐτὴν
ἀπὸ τῆς
ἐξ ὑπο-
θέσεως.*

Physicus artifexque omnis à forma & fine suas ducunt definitiones.

Liber tertius Physicorum.

Habet Capita VIII. partes II. Prior est de motu, in tribus primis capitibus: Posterior, de infinito in reliquis.

A Cap. primo ad quartum.

Ignorato motu, ignorari & naturam necesse est: cum hæc sit illius principium. Sed motus est de genere continuorum, continuum autem est divisibile in infinitum: De infinito igitur dicendum, ut & de loco, vacuo, tempore, sine quibus motus non est, & quæ omnibus sunt communia. De communibus autem primò dicendum, entia alia actu, alia potentia & actu. Horum aliud est hoc aliquid siue I. substantia, aliud tantum, tale, &c. Motuum & mobile sunt ad aliquid. Motus mutatio-ve omnis in substantia est, vel quantitate, qualitate, loco. Quot species entis, tot & motus. Est igitur Motus, actus entis in potentia, ut est tale. Sic alteratio est actus alterabilis, ut est alterabile. Neque absurdum est idem esse simul actu & potentia, respectu diversorum: res enim quæ moventur, putà aqua quæ calefit, est actu, quatenus aliquid caloris acquisivit: est verò in potentia, quatenus potest plus caloris acquirere, & ad ipsum tendit, quo nondum affecta est, sic ergo motus actum & potentiam simul involuit: alioqui res quæ tantum in potentia est, non dicitur moveri, ut & quæ tantum est in actu. Mouetur verò omne movens Physicum, quod est potentia mobile, & cuius immobilitas quies est. Ut enim agit in hoc, movet; at hoc facit per contactum, ergo patitur: est igitur motus actus mobilis, ut mobile est: semper autem quod movet, formam affert. In mobili ergo est motus à motivo. Sed utriusque actus est motus, qui respectu mobilis passio, respectu moventis, actio est. Actio autem & passio unus est re ipsa actus, sed ratione multiplex. Ut via de urbe Atheniensi ad urbem Thebas, & Thebana ad Atheniensem eadem est re, ratione diversa, ob diversitatem terminorum.

*Ad Caput quartum,
de infinito.*

Phyfici est agere de infinito, propter motum, magnitudinem, tempus, in quibus est; & quia veteres de eo egerunt, ipsumque principium fecere. Ut ythagorei parem numerum, Platonici magnum

Tom. I.

& paruum, qui etiam in Ideis infinitatem ponebant. Democritus & Anaxagoras atomos infinitas, hic in homoiomeria, partium-ve similitudine; ille in corpusculorum panspermia figuris differentium. Alij infinitum sic esse principium statuebant, ut esset ingenitum, incorruptibile, omnia continens & gubernans, diuinum, immortale numen. Dari infinitum probat tempus principio & fine carens; magnitudo, infinite diuidua; generationes & corruptiones perpetuæ; mens infinitum cogitans; Spatium infinitum extra celos: quod quidem si potest infinitum corpus complecti, illud actu continebit. Nam in perpetuis & sempiternis idem est esse ac posse. Sed ponatur, non ponatur infinitum; utrimque difficultas est Physico decidenda. Dicitur ergo infinitum: Primò, quod non potest pertransiri, quia ad hoc aptum non est; sic vox est invisibilis. Secundò, quod pertransiri aptum est, sed sine fine, ut si esset infinitus locus. Tertiò, quod vix. Quartò, quod aptum est terminum aut finem habere, sed non habet actu, ut circulus. Quintò, quod potest infinite augeri, ut numerus: aut semper diuidi ut magnitudo.

A Cap. quinto ad octavum.

Non datur infinitum secundo modo, à sensibilibus separatim: esset enim vel substantia, & sic esset indivisibile, quod repugnat infinito; vel accidens & sic non esset principium, sed id potius cui inesset: Secundò separata à sensibilibus magnitudinem non habent, nec numerum, ex illius divisione consurgentem, in quibus solis infinitum est. Nullum datur corpus sensibile infinitum: omne enim corpus est superficie terminatum: nec numerus, quia omnis est numerabilis, adeoque transiri potest & percurri: At infinitum non pertransitur. Præterea nullum corpus simplex, aut mixtum infinitum est, elementa enim certo numero & loco sunt comprehensa: Mixta verò ex elementis finitis constant: Non datur ergo infinitum actu & Categorematicè; sed datur infinitum potentia, quale est infinitum additione, ut numerus quæ infinite augeri potest: & infinitum divisione, ut magnitudo, quæ semper diuidi potest; cum non detur ultima pars: & infinitum in tempore, ac successione continua generationum. Interim veteres malè definiunt infinitum, extra quod accipere nihil est: Sic enim universon esset infinitum, quia extra illud nihil restat accipere. Rectius dixissent esse id cuius aliquid extra semper est. Nam infinito, additione restat semper pars addenda;

K iiij

divisione, adimenda: Obscurum est infinitum & materiae primae simile. Non tolluntur Hypotheses aut Theoremata Mathematicorum sublato infinito actu; quia licet lineas infinitas produci iubeant, hoc tamen sola cogitatione faciunt.

Liber quartus Physicorum.

Capita habet 14. partes tres. Prima est de loco : Secunda, de vacuo : Tertia, de tempore.

*A Cap. primo ad sextum,
ἐξ ἑτ' ου.*

DE loco agere Physici est, quia res naturales sunt in loco, & motus fit in illo: Locum esse, probat motus localis corporum; licet non esse quidam malè concludant: locus enim vel est communis, qui plura corpora continet; vel proprius, qui vnicum. Locus nec forma est, nec materia: Quia hæc à re sua non separantur; locus verò separatur à locato, vt vas ab aqua. Octo modis vnum est in altero: vt Pars in toto: Totum in partibus: Species in genere: Genus in specie: Accidens in subiecto. siue Forma in materia: Gubernatum in gubernante: Effectum in fine: Propriissimè, vt in vase, & omnino in loco: Nihil autem in seipso est primò per se, & secundum se totum, licet secundum partem & per aliud possit. Locum proprietates sunt, continere locatum. A locato omnino & re ipsa differre. Æqualem esse locato, à locato esse separabilem. Locum & locatum esse simul. Esse deorsum, vel sursum. Corpus omne physicum fertur natura in proprium locum, & in eo manet. Locus est superficies siue extremitas corporis continentis, immobilis, prima. In loco autem ea sunt, quæ ab alio corpore continentur. Quæ verò suprà vel extra se aliud corpus non habent, propriè non sunt in loco, vt cælum, & vniuersum. Quiescunt corpora in locis naturalibus: quia ad ea tendunt, vt pars auulsa ad suum totum, vt pars aquæ ad aquam.

A Cap. sexto, ad decimum,
ὁ δὲ καὶ τοῦ.

DE vacuo, Physici est agere, ut & de loco, cum quidam vacuum & locum pro eodem sumpserint. Credidit Anaxagoras vacuum non esse. Quia quod maxime videtur vulgò vacuum, ut vases inflati, non est vacuum: nam vases inflati, pleni sunt aëre. Sed non soluit problema. Probat enim tantum aërem esse aliquid. At

non demonstrat non esse vacuum insertum corporibus, ut putauere Democritus & Leucippus, aut non esse vacuum extra coelum. Esse vacuum, videtur probare motus localis corporum: nisi enim moucantur in vacuo, duo corpora simul erunt, quod impossibile. Item vas cineribus plenum, tantumdem aquæ recipit, quantum idem vacuum. Malè definierunt veteres vacuum id in quo nihil est, aut in quo nullum graue est, aut leue. Nam alioqui punctum esset vacuum, in quo scilicet nihil est. Malè etiam, in quo non est hoc aliquid, neque corporea vlla substantia: etenim materia esset vacuum. Non est verò necessum ob motum localem dari vacuum, quia corpora sibi mutuò cedunt. Recipit autem vas cineribus plenum tantumdem aquæ, vel circiter; quia densantur premunturque cineres tenuioribus particulis compressione explosis, vnde minorem locum cineres occupant, & datur locus aquæ. Rectè dicitur vacuum, locus corpore priuatus. Sed tale vacuum non datur in rerum natura. Eo enim posito tollitur motus, cum in vacuo neque sursum sit, neque deorsum; nec ratio sit cur potius in hanc quàm illam partem fiat motus; vel ibi potius quàm hic quies statuatur. Quæ ratio manifestè probat non dari vacuum, ut separatum spatium, & dimensionem. Cui addenda penetrationis impossibilitas, quæ consequeretur, si vacuum illud esset trina dimensio, quam corpora penetrarent. Sed neque vacuum corporibus insertum admittendum est, licèt alia rara, alia densa. Esset enim tale vacuum ob motum; ut volunt eius assertores, at hoc falsum. Cum enim dicant, vacuum esse raritatis & leuitatis causam; quæ duntaxat sursum ferunt; vacuum illud admittent ob motum leuium tantum, quod absurdum; si enim concedunt grauiamoueri deorsum natura, non propter insertum vacuum; cur non pari modo leuia & rara sursum moueri dicent natura, & sine fictio illo vacuo? Accedit porro raritas & densitas materiz absque vllius rei nouæ additione, aut decessione: atque ut leue & molle sequuntur raram; sic graue & durum, densum. Licèt non semper quo quid durius est, eo sit grauius. Ferrum enim durius est plumbo; nec tamen grauius.

A Cap. decimo, ad finem libri.
ѿѣ ꙗꝑовъ.

DE tempore quærendum, An sit, & quid? Non esse videtur: quia eius partes non sunt; præteritum enim non est actu, nec futurum. Sed nec dici potest, tempus esse ratione præsentis momenti: quia momentum non est pars temporis, neque re-

Cap. II.

ἡ κίνησις

pus constat momentis siue instantibus ut partibus, sed ut terminis. Dixerunt quidam tempus esse conuersionem siue motum cœli. Alij esse ipsum cœlum. Sed falsò. Nam tempus non desinit esse die & nocte, licet conuersio siue motus non sit absolutus: sed & motus sunt plures & diuersi, ut & cœli multi: at tempus est vnum & idem vbique. Denique motus velocior vel tardior dicitur, non tempus: & ille tempore definitur. Nam motus velox est quo mobile paucò tempore multum spatij conficit: tardus contrà. Quis verò dicat tempus tempore definiri? Ergo tempus, non est motus siue mutatio. Non est tamen sine motu. Cum non percepto motu, tempus non percipiamus: Ut dormiendo. Vnde tempus est aliquid motus. Vtrumque autem continuum est, ut & magnitudo. Sed continuïtas primo competit magnitudini, deinde motui, tertio tempori; quare ut prius & posterius est in magnitudine; sic & in motu: licet in illa permanenter, in hoc successiuè. Est ergo Tempus, Numerus motus secundum prius & posterius. Tunc enim tempus cognoscimus, cum apprehensa priore & posteriore motus parte, motum ipsum distinguimus, inter priorem & posteriorem partem medium quid apprehendentes, quod finis sit prioris, & initium posterioris. Cum verò numerus sit, vel numerans, ut binarius; vel numeratus, ut duo lapides, siue res numeratae; hicque vel sit in rebus actu disiunctis; vel in continuatis, solâque cogitatione discretis; Tempus est numerus numeratus posteriore modo: nempe partes motus reipsa continuæ & sibi succedentes, prout tamen à mente numerante discernuntur, & quo ad durationem sunt definitæ. Partes temporis copulat momentum siue instans, ut punctum partes lineæ; sed hoc manet, ab illud. In tempore ut numerus est, datur minimum, nempe binarius; ut verò est continuum, non: quia continua magnitudo non habet minimum, cum sit infinitè diuidua. Dicitur tempus multum, paucum, ut est numerus, longum & breue, ut continuum. Tempus partim idem, nempe ut est communis duratio rerum mobilium; partim diuersum, ratione prioris & posterioris. Ut idem redit motus; sic & tempus. Tempus & motus se mutuo metiuntur. Sic ex peractò pulueris traicctu in horologio arenario, horam fluxisse cognoscimus. Res esse in tempore est eas mensurari tempore. Tempus dicitur causa corruptionis & obliuionis potius quàm ortus & scientiæ; quia est numerus motus, motus autem res immutat, inuertit, ad interitum vocat. Vnde æterna non subiacent tempori. Est etiam tempus mensura quietis, ut motus: quia eadem est mensura habitus & priuationis.

Tom. I.

Nunc, aliquando, iam, nuper, olim, subito, aduerbia sunt diuersi temporis. Simonides vocauit tempus σφότατον, sapientissimum, quòd eo sapientes fiant homines; Παρο, insipientissimum, ἀμαρτίαν, quia eo omnia abolentur, & rerum memoria intercidit. Fit omnis motus mutatioque in tempore: quia in omni motu velocitas tarditasve insunt, quæ tempore definitur. Tempus ergo in cœlo, terra, mare, aliisque sensibilibus est: quia hæc mobilia sunt. Sed cum tempus sit numerus numeratus, talis verò numerus non sit sine numerante, si id quod numerat tempus & distinguit, tollatur, nempe anima siue mens, non erit tempus. Quatenus scilicet tempus est numerus numeratus. Τέ-
porum primum & aliorum mensura, est illud quod motum primum maximèque æquabilem, ut est motus primæ sphaeræ, metitur; quia primum in vnoquoque genere est mensura cæterorum.

Res humanæ & mortales circulus sunt, quia tempori subiectæ; quod circulus dicitur, quia est mensura lationis circularis, & primi illius motus. Idem est omnium tempus, quoad numerum; non quoad res.

Liber quintus Physicorum.

H Abet capitula 6. partes tres. Prima, est de generibus motus. Secunda, de vnitatem & diuersitate. Tertia, de contrarietate eiusdem.

Ad Caput primum.

T Ribus modis res mouentur & moueantur, mutantur & mutant. Per accidens, ratione partis; pot se. In omni motu sunt quinque; mouens, mobile, tempus, terminus à quo, terminus ad quem. Denominatur mutatio à termino ad quem. Fit omnis mutatio ex vno in aliud, vel inter terminos posituios, vel negatiuos; vel terminum à quo negatiuum, & ad quem posituium; vel à quo posituium ad quem negatiuum. Dicitur verò in textu terminus posituius subiectum, negatiuus non subiectum. Sed mutatio nulla inter negatiuos: restant ergo tres modi: quorum is qui fit inter posituios, putà calidum & frigidum, constituit motum: qui verò inter à quo negatiuum, & ad quem posituium, generationem; qui denique inter à quo posituium, & ad quem negatiuum, corruptionem. Generatio alia propriè & simpliciter, quâ fit substantia, ut homo: alia secundum quid, quâ accidens, ut album. Corruptio itidè. Generatio substantialis & corruptio, motus non sunt, quia quæ generantur non sunt, nec in loco sunt; ac quæ non sunt, nec in loco sunt, non mouentur.

K iij

Ad Caput secundum.

Motus triplex, iuxta tres Categorias id quas motus esse potest: quantitatem scilicet, ad quam spectant Accretio, & Decretio; Qualitatem, ad quam Alteratio; & locum siue ubi, ad quod latio, siue motus localis. Neque enim datur motus ad substantiam: quia motus est à contrario in contrarium: Substantiæ autem nihil est contrarium: neque ad relationem; quia non inducit mutationem: neque ad motum ipsum, mutationemve: daretur enim motus, & mutatio mutationis, & generationis generatio. Immobile dicitur, vel quod non potest omnino moveri, vel quod tardissimè: vel quod non mouetur, quando, ubi, & quomodo moveri aptum est. Et hoc tertium quiescere dicitur: quies enim est motus in corpore, quando, ubi, & quomodo moveri natum est, privatio.

Ad Cap. tertium.

Simul ea sunt loco, quæ uno in loco sunt *ἀμα.* Scorsim, quæ diuerso. *χωρῖς.* Tangunt se ea quorum extrema sunt simul. *ἀπ' ἀλλήλων.* Intermedium, ad quod mobile deducitur, antequam ad ultimum veniat. *μεταξύ.* Continenter moveri dicitur, cuius motus non est interruptus. *συνεχῶς.* Contraria loco sunt, quæ multum distant *ἀντιθέτως.* in recta linea. Deinceps sequentia sunt, inter quæ nihil est eiusdem generis. *ἐχόμενα.* Cohærentia sunt quæ cum deinceps sequantur, tangunt. *συνεχῆ.* Continua sunt, ut cohærentia: sed quorum extrema sunt unum. Vnitas differt à puncto, quod punctum tangat lineam, & inter duo puncta sit linea: vnitas autem nihil tangat: & inter eam & alteram nihil sit medium.

Ad Cap. quartum.

Motus vnus est genere, specie, numero. Genere, qui ad vnum idemque genus summum siue Categoriam tendit. Sic accretio & decretio sunt vnus motus genere; quia sunt circa quantitatem. Specie qui ad eandem specie formam tendit, ut duæ dealbationes, ad albedinem. Specie verò diuersus, qui ad diuersas specie formas, ut dealbatio, denigratio. Vnus numero, qui absolute & substantia vnus est. Et hic, requirit vnum mobile numero, vnam numero formam siue terminum ad quem, & vnum numero tempus. Omnis motus vnus, continuus etiam est, & contrā. Non potest autem esse continuus, nisi idem sit motus, mobile idem, & tempus minimè interruptum. Motus æquabilis & vniformis, vnus est. Inæquabilis motus duæ sunt cau-

sa, spatium inæquabile, & tortuosum: & mouendi ratio inæqualis. Velocitas & tarditas non sunt differentia motus aut eius speciei; quia omni motui conueniunt.

Ad Caput quintum.

I motus propriè contrarij sunt, qui è terminis contrariis tendunt ad contrarios: ut ægoratio, ut sanatio, moveri sursum, & moveri deorsum, scire & errare. Quod si non ex aliquo præeunte contrario, puta ex non nigro, quidpiam album fieret, mutatio esset, non motus. Sunt verò contrariæ mutationes, quarum termini sic se habent, ut terminus à quo vnus, sit terminus ad quem alterius. Hoc enim modo contrariatur generatio & corruptio. In contrariis, medium habentibus, motus qui fiunt è contrario in medium, & è medio in contrarium, sunt quodammodo contrarij quia medium ad vtrumlibet extremum collatum, induit rationem contrarij. Ut quod, sursum, cum albo & nigro.

Ad Caput sextum.

Motus motui contrariè opponitur, quies motui, privatiuè. Non quilibet quies cuiuslibet motui opponitur: sed quies in eodem genere, in quo est motus. Quies enim in loco non opponitur calefactioni, sed motui ad eum locum. Motus non aduersatur quieti in termino ad quem, sed quieti in termino à quo: quia motus relinquit terminum à quo, ut ignis sursum tendens, terram; & ferrum ad terminum ad quem puta sursum, ubi quietem optat, ut in loco naturalizat nihil tendit in contrarium. Quietes verò in locis contrariis contrariæ sunt, ut & motus ad illas. Ut motus alius naturalis, alius violentus: ignis enim sursum auolat naturali motu; deorsum truditur, violento: sic Generatio & Corruptio, Accretio & Decretio, aliæ naturales, siue, ut loquitur, *ἐκ τῆς φύσεως, naturales,* quæ scilicet naturæ lege fiunt, ut cum res statò tempore oriuntur, crescunt, decrescunt, intereunt: *ἐκ τῆς φύσεως, naturales,* aliæ violentæ, quæ præter naturam contingunt & fiunt vi, ut accretiones præmaturæ ex nimio cibo & deliciis, quibus vrgetur natura. Sed & alterationes violentæ & naturales in ægriscernuntur manifestè: cum enim liberantur *ἐκ τῶν κρίσεων, in diebus criticis,* ut 7. 14. naturalis est alteratio; quia fit à natura: cum verò diebus non criticis, violenta est; quia non fit lege naturæ & tempore consueto ac debito. In motu autem naturali & violento manifesta est contrarietas.

Liber sextus Physicorum.

Habet Capita X. in quibus agitur de continuo, magnitudine, motu, tempore, finito, infinito, diuisibili, indiuisibili. Summa eorum omnium sequentibus continetur documentis.

Ad Caput primum.

Nullum continuum constat indiuisibilibus. Linea enim, quæ prima est magnitudo, non constat punctis 3. motus non constat mutatis esse: tempus non componitur momentis siue instantibus. Nam si linea constaret punctis; vel puncta essent continua, vel contigua; quorum utrumque falsum: quia continua sunt, quorum extrema sunt vnum; contigua, quorum extrema sunt simul; at puncta carent extremis, nec partes habent. vel cerre se deinceps sequerentur, at hoc etiam falsum; quia ea se deinceps sequuntur, inter quæ nihil eiusdem generis est: sed inter quælibet duo puncta interiacet linea, quæ adhuc puncta habet. præterea constat vnum quodque ex iis in quæ diuiditur: at omne continuum diuiditur in partes diuisibiles in infinitum, vt linea in lineas minores & minores. Sunt verò eiusdē rationis, & recipiuntur inter se magnitudo, motus, & tempus: quare si magnitudo non constat indiuisibilibus, neque iisdem motus tempusve constabunt: tanquam partibus, supple, constat enim continuum indiuisibilibus, tanquam terminis & copulis. Ergo mobile velocius, æquali tempore maius spatium transibit. Idem in minori tempore percurrat spatium æquale ei, quod tardius in maiori decurrit. Item velocius in minori tempore, spatium maius conficiet, quàm tardius in maiori. Magnitudo autem infinita ætate, tempore finito percurrere non potest. Et contrà, quia hæc sibi respondent, vt & motus. Quare nullus motus fiet in instanti, sed in tempore; quia ipsum instans, quod est finis præteriti, & initium futuri, est indiuisibile. Non fiet etiam quies in momento, quia quiescere dicitur id, quod cum aptum est moueri non mouetur. Omne quod mouetur, diuisibile est: quia partim est in termino à quo, partim in termino ad quem, in vtroque imperfectè. Ergo nullum indiuisibile mouetur, nisi per aliud. Diuiditur motus iuxta diuisionem temporis & mobilis. Mobile, spatium, motus, terminus ad quem, moueri, & tempus, eadem ratione diuiduntur. Mobile autem primò diuiduum est, cætera per ipsum: sed maximè qualitates, quæ motu acquiruntur: ex enim non per se, sed per mobile

diuisibiles sunt.

Quidquid mutatur, cum primum mutatum est, in termino est, id est, in eo in quod mutatum est, & quod tendebat Nam quod mutatur, relinquit statum siue formam in quâ erat, & assumit eam ad quam tendit: quantumque abiicit de termino à quo, tantum acquirit de termino ad quem. Sed id in quo primo mutatum est quod mutatum est, planè est indiuisibile: diciturque mutatum esse, & responder instanti temporis. Non datur mutatum esse in principio, sed in fine motus: nihil enim mutatum esse dicitur, nisi motus antecesserit. Quod in tertio tempore primò mutatur in qualibet parte illius temporis necessariò mutatur. Finitum spatium tempore infinito non pertransit: nisi spatium identidem repetatur, vt fit in motu cœli. Nihil etiam quiescit tempore infinito, Res finita infinitam magnitudinem, infinita finitam magnitudinem finito tempore pertransire non potest, neque in eâ itidem quiescere. Nullus motus infinitus esse potest tempore finito.

Omne stans, id est, quicquid mouetur, ad statum siue quietem necesse est moueri: Quidquid stat in tempore stat. Stare enim est moueri ad quietem, mouetur autem nihil nisi in tempore. Non datur prima pars quietis, vt neque temporis. Quies est in tempore: eadem enim motus & quietis est mensura.

Confutauit olim simulque derisit Zenonem motum absurdissimè negantem, Diogenes Cynicus; qui auditis Zenonis rationibus, surrexit in scholâ, nec aliter quàm coram ambulando respondit, vt ait Simplicius com. 53. in 6. Physic. Sed prudentius Aristoteles, qui ne indictâ cauâ Zenonem damnet, eius rationes affert & diluit. Si datur motus, inquit Zeno, fiatque in magnitudine, certè finito tempore infinitum conficietur; quia in omni magnitudine sunt infinitæ partes. At consequens falsum. Ergo non datur motus. Respondet Aristot. Infinitum potestate, vt est magnitudo omnis, posse finito tempore percurrere: præsertim cum tempus sit eodem modo infinitum, ac magnitudo. Alia ratio, quam vocabat Zeno Achillem, quia sibi fortissima videbatur, est hæc:

Si datur motus, sequitur, id quod velocissimum est, vt erat Achilles, nunquam posse cursu assequi tardissimum, vt est testudo. Hoc falsum & ridiculum, ergo illud. Probat sequela maioris. Nam si Achilles decuplo celerius currat, quàm testudo, & cum eam incipit insectari, vno ab ea stadio distet; interim dum stadium decurret ille, hæc decimam alterius stadij partem conficiet: cuius decimæ partis metam priusquàm pertingat Achilles; adhuc testudo aliam de-

Cap. 2.

Cap. 3.

Cap. 4.

Cap. 5.

Cap. 6.

Cap. 7.

Cap. 8.

Cap. 9.

cumam decimæ illius portionis pertransibit, atque ita pari proportionem in infinitum. Quare nunquam Achilles, licet perniciosissimus, tardigradam testitudinem & dimportam comprehendet. Hanc rationem eandem esse cum priori ait Aristot. quia utraque à diuisione magnitudinis in semper diuisibilia procedit: & hinc concludit nunquam ad finem magnitudinis perueniri: ideo simili modo utraq; explicat, quod nempe infinita illa segmenta diuisionelque potentia tantum conueniant magnitudini, atque adeo posse superari. Nam licet in æquali tempore plura spatia potentia non pertranscat celerissimum, quam tardissimum pertransit tamen maiora secundum proportionem celeritatis. Quare tandem in aliquo spatio signo concurreunt atque coniunguntur, & celerissimum citissime assequetur tardissimum. Non potest punctum aut aliud indiuisibile moueri per se, ex accidenti potest; pro ut scilicet magnitudo, cui affixum est, per se mouetur. Nulla mutatio infinita aut perpetua est: quia certis extremis est comprehensa, ut generatio & corruptio, ente & non ente; alteratio duabus contrariis qualitatibus: v. g. dealbatio, nigro & albo; Accretio & decretio, quantitate minori & maiori. Latio recta siue motus localis qui non fit circulariter, loco supero & infero. Nam in iis quæ circulo aguntur, ut in cælis, alia ratio est. Infinitas est in moribus siue mutationibus diuersæ speciei: alteratio enim potest lationi succedere; alterationi accretio; accretioni decretio; decrecioni corruptio; corruptioni generatio; generationi latio. huic rursus alteratio; & ita in infinitum. Sed vnus est cæli motus, qui vnus manens tempore est infinitus. Posuit enim Aristoteles mundi æternitatem.

Cap. 10.

Liber septimus Physicorum.

Habet Capita 5. in duas partes redacta. Prior demonstrat vnum esse primum motorem, & mouens simul esse cum mobili. Posterior comparat motus inter se secundum tarditatem & velocitatem: & rationem explicat proportionum.

Ad cap. 1.

Quidquid mouetur necesse est ab aliquo moueri. Mouetur enim quilibet vel à principio externo, vel interno: Si prius, clarum est ab aliquo alio moueri: si posterius, oportet, id quod mouetur, partem siue vim quandam motricem in se habere, quæ ipsū ipsiusve partes alix moueantur: Alioqui idem simul respectu eiusdem moueret & moueretur; quod est impossibile. Quicquid ergo loco mouebitur, ab alio mouebitur; & hoc quod mouet, quia etiam mouetur, ab alio adhuc mouebitur; donec stetur alicu-

bi, & ad illud mouens perueniatur, quod primò causa erit, ut omnia moueantur, neque ipsū ab alio moueatur. Neque enim datur progressus in infinitum in mouentibus, quia heret motus infinitus tempore finito. Licet enim singuli motus eorum corporum essent finiti, quia certis extremis essent definiti; eorum tamen omnium collectio in motum quendam infinitum euaderet: ergo si illa omnia vno tempore mouerentur, quod fieri deberet; (cū necessum sit inter mouentia & mobilia essentialiter subordinata, vno eorum moto, alia omnia moueri;) & ex hypothese vnum quoddam moueretur, cū hoc vnum finito tempore inoueretur, alia certè finito tempore infinitum motum absoluerent, quod repugnat. Vnus est ergo primus motor.

Primum proximumve mouens quod actiue seu efficienter mouet, non ut finis, simul est cum eo quod mouetur. Patet inductione motuum, lationis, alterationis, accretionis & decretionis: in his enim omnibus quod primò mouet, immediate coniunctum est, cum eo quod primò mouetur. Nā si de motu locali qui motuum est primus, sermo est, id aperte constat: cū res loco moueantur vel à se, id est à principio interno, ut corpus ab animā; vel ab alio, externo. Vtroque enim modo mouens cum re motā coniunctum est, & prior quidem modus, perspicuus est: posterior autem sic ostenditur: sunt enim modi 4. quibus res à principio externo mouentur, tractus, pulsus, vectio, volutatio: Quorum duo posteriores ad priores reuocantur: at quod pellit trahitque, proximum est, & simul cū re pulsā & tractā. Sed & quod alterat, putā quod calefacit proximum est rei alteratæ, putā calefactæ: (alterantur sensus quia patiuntur ab obiectis sensibilibus: nam ipsorum actio motus est per corpus, patiente aliquid sensu;) Item accretio, additio est; quod ergo auget & augetur, simul sunt: decretio verò detractio est partis inexistens. Nihil igitur medium est inter proximè mouens & motum. Sed vtrumque est simul.

Alteratio motus est ad qualitatem, non tamen propriè ad omnem, sed tantum ad inopabilem seu sensibilem; putā ad calorem, frigus, siccitatem, humiditatem, duritiem, molitiem, raritatem, densitatem, albedinem, nigredinem & consimiles: Quia nempe inter has solas qualitates propriè contrarietas est. Enim vero ad figuram formamve non datur alteratio: Quia quæ figurantur, priorem appellationem non retinent, & non tam alterari quàm fieri dicuntur. Nam æs factum simulacrum, non postea vocamus æs, sed simulacrum; & non alteratum illud dicimus, sed factum & formatum: æs verò iteratum, putā calefactum, æs semper non

Ad cap. 2.

ἐλξίς, ὁ-
σις, ὁχ-
σις, δυνάμις

Ad cap. 3.

πῶς ἀλλο-
πῶς

minamus, nec ideo fieri aut efformari dicimus. Nec quæ generantur, dicuntur alterari, licet alteratio comes sit generationis. Nō datur etiam alteratio ad virtutes & vitia, siue corporis. Virtus enim perfectio est. At quod perficitur, id alterari non dicitur, ut neque quod è perfectione decidit. Præterea virtutes & vitia sunt in relatis, ad quæ nullus est motus. ex 5. Physic. Atque tantū abest ut motus sit ad scientias, aut in parte intellectiua animæ sit alteratio; quin potius otio & quiete & sedatis perturbationibus, anima sit sciens ac prudens. Hinc ebrij, pueri, ægrotantes, scientiæ vacare nequeunt, ob humorum motum.

Ad cap. 4. Non quilibet motus cum quolibet rectè comparari posse videtur, alioqui latio recta conversioni erit æqualis, atque adeo circulus lineæ rectæ; item si alteratio lationi sit æqualis, erit & affectus siue qualitas, nempe calor, æqualis longitudini: quod absurdū. Sed quidni motus varij comparari poterunt secundum tarditatem & velocitatem? Cūr super circulo & recta linea non poterunt duo mobilia ferri pari celeritate? Dari enim potest recta linea circulo æqualis. Sūt ergo certę leges comparationis. prima, Quæ comparantur, non debent esse homonyma: sic malè comparantur in ratione acuti vinū, stylus, & fides siue chorda vltima citharæ: quia acutum est homonymū: in stylo enim pertinet ad magnitudinem siue figuram: in vino ad saporem: in chorda ad sonum. Secunda, debere esse eiusdem generis Tercia, id in quo res comparantur; debet habere idem subiectum proximum. Sic equus & canis comparari possunt secundum albedinem, quia albedo in qua fit comparatio, est in eodem subiecto proximo, scilicet superficie. Quarta, secundum speciem indiuiduā facienda est comparatio, putā secundum albedinem, an vnum altero sit albius, non secundum colorem, quia diuiduus est in album, nigrum, quæ non bene comparantur secundum coloratum Rectè ergo conferentur motus specie iidem, qui æquali tempore æquale spatium conficiunt: quoad velocitatem & tarditatem, alteratio alterationi, ut sanatio sanationi, sic comparatur. alij enim aliis celerius sanantur.

Ad cap. 5. Propositiones motuum quæ hic explicantur per, A, quod significat mouens, B, quod mobile, C, quod spatium, D, quod tempus: sic sunt accipiendæ.

Si mouens moueat quoddam mobile per certum spatium & in certo tempore; idem mouebit dimidium mobilis eiusdem, eodem tempore, per duplum spatium. Vel per totum spatium dimidio temporis. Vel per dimidium spatij, dimidio temporis. Quod si mouens mouet mobile, certo tempore, per certum spatium, dimidia virtus mouen-

tis, mouebit dimidium mobile æquali tempore, per æquale spatium. Non est verò necessum, ut mouens quod certo tempore per certum spatium, aliquod pondus mouet, idem etiam moueat pondus duplo maius, eodem tempore, per dimidium illius spatij. Fit enim sæpe ut vis mouentis duplo ponderi non respondeat. Neque etiam oportet, ut dimidia mouentis virtus, quæ posset dimidium totius ponderis mouere, (quod quidem totum pondus tota virtus mouet,) certo tempore, per aliquod spatium, totum moueat pondus, dimidio temporis, aut spatij. Alioqui naus quam trahunt multi, ab vno trahi posset, per aliam spatij partem. Vnde refellitur Zeno qui ex malè assumpta proportionē simili concludebat, granū milij in terram cadentis, debere per se sonum efficere, quia eum modius milij cadendo faciebat. Denique si duorum mouentium vnumquodque per se, certum pondus, certo tempore, per certum spatium ferat; poterit vtrumque mouens simul & coniunctim duo pondera, per idem spatium, eodemque tempore ferre: quæ enim vnus est ad vnum, eadem est ad duo duorum proportio. Et hæc quidem de motu locali proportionum regulæ possunt ad alterationem & accretionem traduci. Nam si alterans certo tempore alteret, augensve augeat, alterans augensque duplo fortius, duplo longiori tempore alterabit, augebitque alteratum, vel auctum. Sed si tota quæpiam virtus tantum alteret augeatve certo tempore, non est necesse dimidiā virtutem, dimidiū illo eodem tempore alterare, vel augere. Fit enim interdum ut subiectum alterabile resistat penitus alteranti, eiusque virtutem procul repellat ac refuter.

Liber octauus Physicorum.

Totus diuinus est, ac ferè Theologicæ potius quàm Physicæ contemplationis; in quo scilicet summus Philosophus, ex accurata mobilium corporum, motuum, causarumque subordinatè mouentium perquisitione, ad vnus primi Motoris, id est, Dei Optimi Maximi, notitiam quasi per gradus ascendit; eumque æternum, immobilem, vnum, infinitæ virtutis, indiuisibile, omnis corporeæ molis expertem, penitus immutabilem, πᾶσι τῆς οὐκότητος μετὰ βολῆς καὶ ἀπλῶς ἔχον συμβεβηκός, agnoscit, profiteatur, ac demonstrat. Est verò hic liber absolute Physicus, nō Metaphysicus; licet enim sit de Deo primaque causa, quia tamen ex motu ac per motum, qui naturæ fidus est ac indiuisus comes, unò & vita, ut ait Aristot. i. cap. sequentis libri, in Dei cognitionem prouehitur, & Deum, primumve

motorem contemplatur, ut est causa & principium celestis motus, atque adeo omnium naturalium causarum ordinem & analysin in se terminat, habendus ideo est naturalis, & inter eos qui de Physica auctoritate sunt, ut ordine postremus, sic & dignitate primus. Est verò omnis quæ eo continetur, doctrina, decem diffusa & explicata capitibus; quæ quia grauis est, ardua exquisita, & vberima, ampliorem paulò requirit explicatum.

Ad Caput primum.

Estne motus æternus, necne? Qui infinitos mundos posuere; quorum alij percant, oriantur alij, continua successione, iidem & motum fecere perpetuum; ut & ij qui sempiternum esse mundum, atque vnũ & eundem putauerunt. Sed Anaxagoras omnia credidit, in Chao informi, per infinitum tempus quicuisse, & confusa delituisse; quæ diuina mens cum voluit, in naturæ lucem elegantissimè protulit, & hoc quem videmus, ordine distinxit ac segregauit: quare motum & mundum incepisse Anaxagoras existimauit. Empedocles verò Mūdũ interpolatis vicibus generari dixit, & identidē corrupti, atque interuallis inter litē destruentē, & amicitia constructentē mediis omnia quiescere. Digna est perquisitio hęc quæstio, & ad naturæ explorationem & addoctrinā de primo rerũ principio, id est, Deo. Sic igitur hęc cōclusio. Motus est æternus, qui scilicet nec initium habuit, nec finem sit habiturus. Motus enim est actus mobilis, ut mobile est; ergo si motus aliquando ortus est, & res mobiles præcessisse necesse est, cum mobile sit motu prius. Si igitur præcesserint res mobiles, aut ex perpetuæ fuerunt, an genitæ aliquando; si genitæ, ergo motus per quem genitæ sunt, eas antecessit; vnde sequitur, motum illum, quem primum assignabas, non esse primum: quod repugnat. Si verò res mobiles perpetuæ fuerint, & motus profectò fuerit perpetuus: absurdum enim est res mobiles infinito tempore fuisse sine motu. Et certè mouens & mobile fuissent in quiete: ergo huius quietis erat causa quædam, cum quies sit privatio motus: at nunquam est quies sine præiio motu. Erat igitur motus siue mutatio prior prima. Cum ergo primum motum assignare nequeas, quo scilicet prior alius nō sit; erit motus infinitus & æternus. Sed & tempus est perpetuum, ut omnes, vno excepto Platone, dixerunt; ergo & motus. Quia tempus est numerus siue mensura motus. Probatur Antecedens. Nō potest enim incepisse tempus sine nunc, siue instanti; at omne nunc est medium; est enim finis vnius, id est, præteriti, & principium alterius,

id est futuri: nullum ergo nunc assignari potest, quin præcesserit tempus: nullum tempus, quin nunc præcesserit; atque ita in infinitum. Si ergo tempus initium non habuit, neque etiam motus. Ut verò motus & tempus non inceperunt, ita neque desinent vnquam. Non tempus quidem, quia, nunc, est post quodlibet tempus, & tempus post quodlibet nunc. Neque etiam motus corruptetur vnquam, daretur enim motus siue mutatio posterior vltima: quod repugnat. Vel enim desinente ac corrupto motu, res mobiles corruptentur vel manerent superstites: si prius, cum nihil in nihilum abeat, ut nihil sit è nihilo, abibunt res & corruptentur in aliquid aliud, hoc autem esse nequit sine motu. Erat ergo hic motus corruptionis rerum, vltimo motu posterior: Si posterius, manebunt ergo mouens & mobile in quiete & otio perpetuo: quod natura pati non potest. Cum enim mouens & mobile sic se habeant, ut mouens mouere possit, mobile autem moueri & pati, quid obstabit quominus hoc ab illo motum excipiat; cum vtrumque aptum sit ad motum; mouens quidem per potentiam actiuam, mobile per passiuam? Fabulas ergo narrant, qui motum crepisse vel desitutum esse aiunt. Neque causam rationemve suarum assertionum reddunt Anaxagoras & Empedocles: licet Empedocles non adeo absurdè sensisse videatur, qui ordinem quietis & motus in natura agnouit: Anaxagoras verò ordinem, cuius natura studiosissima est, perturbauit: qui quietem infinitam fuisse ait, cui successerit motus infinitus. Nam infinitæ quietis ad motum infinitum nulla est proportio, ordoque: Estque natura ad vnum simpliciter semperque definita: ut motus leuium, semper sursum; grauium, contra. Vel si aliter eueniat, ratio aliqua subest. At rationem non proferit Anaxagoras: neque etiam cur Mēs hoc potius quàm illo tempore mouerit, mūdumque distinxerit. Contra naturam ergo philosophantur, qui ordinem tollunt, nec rationem proferunt.

Ad Caput secundum.

Verum perpetuitatem motus destruit hæ rationes. Prima, omnis mutatio ac motus fit inter contraria: ergo nullus motus est infinitus: ipsa enim contraria sunt termini, quibus clausus est ac definitus motus. Secunda, videmus multa, post quietem incipere motu: potuit ergo idem fieri in vniuerso. Tertia, animal, ut homo qui parvus est mūdus, ubi quieuit, mouetur: ergo in magno mūdo potuit quies motu antecessisse. Ad primā respondet Arist. nullū motū, qui ē contrariis sit in contrarium esse perpetuū, vnumque

unumque numero & continuum : sed esse motum aliquem ab aliis omnibus diuersū, nempe cœlestem & circularem : qui, cum eius contrarietatis sit expertus, quæ tollere posset perpetuitatem, vnus & idem est, continuus, & sempiternus. Ad secundam, mouetur quod quieuit, ab excitante externo mouente ; sed hunc motum alius antecedit, quo mouens fuit incitatum, & hunc alium alius, & ita in infinitum. Ad tertiam, semper animal quodam affici motu extrinsecus adueniente : & cum mutat locum, iam antea ad id motum & impulsū fuisse ab æterna quadam causa, mentem vel appetitum prouocante. Sed & motum localem in animalibus antecedit respiratio, aut saltem nutritio : ergo nunquam non mouetur animal : atque adeo malè in argumento assumptum fuit, animal à quiete motum incipere, si sermo est de omni quiete. Tolle enim motum nutritionis ab animali, imò & viuentē quolibet, simul & vitam sustuleris.

Ad Caput tertium.

Necessē est omnia, vel semper moueri, vel semper quiescere; vel quædā moueri, quædam quiescere. Ex horum rursus, aut ea quæ mouentur, semper moueri; & ea quæ quiescunt, semper quiescere; aut omnia apta simul esse vt moueantur & quiescant, aut id quod restat atque tertium est; eorum, inquam, quæ sunt, alia semper esse immobilia, alia semper moueri, alia vtrumque, moueri scilicet ac quiescere posse. Non igitur omnia semper mouentur : licet Heraclitus & Cratylus contra senserint, qui omnia fluminis instar perpetuo motu volui ac fluere contendebant: ita vt ille negaret eundem fluuium bis posse pertransiri; hic ne semel quidē. Sed malè. Natura enim principium est quietis, vt & motus. Neque omnia perpetuo generantur, corrumpuntur, crescunt, decrescunt, alterantur: sed aliquando ab his mutationibus cessant, & quiescunt. Ecquis verò nisi mentis impos montes & saxa quiescere inficiabitur : aut lapides in eadem duritie & statu, certo tempore permanere, aut elementa in suis locis consistere ? At neque etiam omnia quiescunt semper : Vt ex motu notissimum est. Alia ergo interdum quiescunt, interdum mouentur. Vnde patet, falsum esse, omnia semper quiescere, vel semper moueri. Restat contemplandum, an omnia, aut quædam, moueantur & quiescant; an verò alia quiescant semper, alia semper moueantur.

Ad Caput quartum.

Mouent res & mouentur per se, vel per accidens. Quæ per se mouentur, vel a seipsis mouentur, vt animalia; vel ab alio, vt inanimata. Quæ ab alio, vel natura mouentur, vt graua deorsum; ea verò natura mouentur, quorum motionis principium in eis est: vel præter naturam & violententer, vt ignis deorsum. Patet ergo, quicquid mouetur, ab alio moueri, in iis quæ præter naturam mouentur; atque etiam in iis quæ ita mouentur natura, vt à seipsis moueantur; vt sunt animalia, in quibus mouens & motum, anima scilicet & corpus, vt in nauigiis nauta & nauis, distinguatur. In his, inquam, clarum est quæ mouentur; ab alio moueri. At in iis quæ dicta sunt; ita ab alio moueri, vt natura simul moueantur: non adeo est perspicuū; nempe in grauib; & leuib; inanimatis, vt sunt elementa, lapides. Ea enim non videntur moueri ab extrinseco, nisi vi quadam impressa: Nec à seipsis, quia hoc proprium est animalium, quæ motum vbi, & cum libet, incipiunt, sistuntque: hoc enim est à seipso moueri. At motus grauium & leuium vnus est ac determinatus, vt ignis sursum. Certum tamen est, graua & leuia ab alio moueri. Sed à quo? Præsciendum, mouens aliud præter naturam mouere, vt est *μολός*, vectis, respectu ponderis: Aliud natura, vt est ignis actu calidus, respectu ligni, quod naturali potestate calidū est, potestque fieri ignis. Mobile itidem duplex. Graua igitur & leuia, vt ignis & terra, ab aliquo mouentur. Vi quidem, cum præter naturam: Naturā verò, cum in potentia sua naturali existentia, ad suas ipsorum proprias actiones feruntur, nempe ad motus proprios, quibus loca naturalia consequuntur. Sed duobus modis aliquid est in potentia: vno, ad actum primum; altero, ad secundum: ille est, vt forma in naturali; vel vt habitus scientiæ in sciente & docto; hic est, vt actio à forma manans, vel vt actio scientiæ siue ipsa contemplatio ab ipso habitu profecta. Sed differt id quod in potentia est ad actum primū, ab eo quod est in potestate ad secundum, quod hoc, nisi impediatur, agat; illud, non item. Sic lignum frigidum in potentia est ad ignem, vt ad actum primum; ad comburendum, vt ad actum secundum; sed actus secundus supponit semper primum: quare vt primum erit lignum actu calidum, siue ignis, statim comburet, nisi impediatur. Idem dicendum de graui & leui. Graue enim, vt aqua, in potentia est ad leue, puta vt sit aer, vt ad actum primum: vbi verò est aer, in potentia est ad motum sursum, vt ad actum

*πὸ μὲν φε-
σι καὶ
ταὶ τὰ δὲ
βία, &
τὰ φε-
σι.*

*Potētia dū-
plex remi-
ta siue ad
actum pri-
mum: pro-
xima, siue
ad actum
secundum.*

secundum. Quare statim sursum fertur, nisi quid prohibeat. Hoc igitur modo graua & leuia sunt in potentiâ, vt in locum suum ferantur, id est, in potentiâ proximâ, non remotâ. Ea verò potentia reducitur in actum, à Generante, quod scilicet fecit corpus graue, vel leue: vel à remouente prohibens, id est, ab eo quod motus impedimenta tollit. Vt si quis tolleretur lapidem, quo vter aëre plenus in aqua detineretur, statimque vter ascenderet; huius ascensus causa diceretur, qui lapidem remouit: Sed hic moueret tantum per accidens; Generans verò per se. Quia Generans fecit ipsum mobile leue, purâ ex aqua aërem. Si ergo Generans tribuit esse leue, tribuit etiam sursum ferri, quod è leui per se consequitur. Statuit itaque Aristoteles graua & leuia tendere in loca propria: quia corpus omne physicum aptitudinem habet, vt sit alicubi, certo videlicet loco, in quo placidè consistat atque conseruetur; & talem locum respectu leuium esse sursum, respectu grauium, esse deorsum Ferri vero ea ratione ad propriū locum, vt ab eodem deducantur per se ad actum secundum, ex potentia illa proxima, à quo è potentia remota ducta sunt ad actum primum; id est, vno verbo, à suo generante, quia ab actu primo dependet secundus: causa autem primi est ipsum Generans. Concludit, si omne quod mouetur, siue per vim, siue à seipso, siue natura, necessariò ab alio moueri.

Gravia & leuia moueri à Generante.

Ad Caput quintum.

Mouēs vnum, mouet; quia ab alio externo mouetur, vt baculus lapidem mouens, qui tamen ab alio mouetur, puta à manu. Alterum per se mouet, nec ab vlllo alio mouetur, siue quod immotum mouet. Vt homo baculo lapidem proiciens. Homo enim ab alio non mouetur. Sed mouens immotum, vel per vnum medium mouet; vt si homo manu proiciat lapidem; vel per plura, vt si idem proiciat manu lapidem per baculum.

Primū ergo mouens magis mouet, quàm posteriora: Quia hæc ab illo mouentur, non contra. Et illud sine his mouet, hæc nō sine illo; à quo scilicet vim mouendi mutuatur. In mouentibus verò necessariò est vnū primum, quod ab alio minimè moueatur. Nā quidquid mouetur, ab aliquo mouetur; illud ergo à quo mouetur, vel à se solo mouetur, vel ab alio ipsum adhuc mouente: si à se solo, iam erit primū mouens; quia ex se mouet, nec aliunde motum recipit: Si ab alio, & hoc adhuc ab alio; dabitur progressus in infinitum, quod repugnat: quia in infinitis mouentibus & inobilibus non datur primū: at vbi primum non est, neque etiam est vl-

In mouentibus esse vnum primum immotum.

timum: Quia hoc ab illo dependet; vbi autem neque primum est mouens, neque vltimum, non est motus. Ergo non dantur infinita mouentia: atque adeo erit vnum primum mouens, quod ab alio non mouebitur, eritque vel omnino immobile, vel à seipso mouebitur. At sanè primum mouens, omni modo immobile est, vt de Mente dixit Anaxagoras: alioqui moueretur vel per accidens, vel per se; non per accidens, quia posset non moueri, quod falsū: cetera enim desinerent moueri; atque adeo omnis motus tolleretur: quem tamen suprâ demonstratum est, necessariò esse semper: Non per se, vel enim eadem motus specie, vel diuersa; non eadem; sic enim qui Geometriam doceret, debuisset ab alio Geometriam doceri, qui sanat, sanari; qui proicit, proici, quod est aperte falsum: non diuersa, quia standum erit tandem in aliquo motu, vel potius mouente, quod alia motus specie nō moueatur: quia scilicet sunt motus finiti, vt constat ex 2. & 3. libro Physic. Et certè sequeretur alioqui, omne mouens esse mobile, vt omne sanans sanabile, omne edificans edificabile: Quo nihil ineptius. Datur ergo primum mouens, quod ab alio, externo saltem, non mouetur. Sed & ne quidem primum mouens à seipso moueri, hinc cōstat, quod quatuor tantum modis intelligi possit, id è seipso moueri. Primò, ita vt totum à se toto moueri dicatur: Secundò, vt vtraque pars ab vtraque parte: Tertiò, vt vna pars vel plures à se inuicem, aliis manentibus immotis: Quartò, vt vna tantum moueat nec moueatur, nisi fortè per accidens, aliz verò tantum moueantur: atqui tres primi modi sunt impossibiles. Primus quidem, quia idem simul moueret & moueretur eodem motu, essetque ideo simul actu & potentia respectu eiusdem. Secundus item, quia non daretur primum mouens. Non enim esset ratio, cur vna pars diceretur potius primum mouens, quàm altera, cū vtraque vtramque pariter moueret, At sublato primo mouente, non est motus. Tertius denique, quia si totum aliquod ideo à seipso moueri diceretur, quod vna vel plures partes se inuicem mouerent, sequeretur contra hypothèsim totum non primò mouere seipsum, quia nempe partes se primò mouerent: & per ipsas totum. Moueretur enim totum, vel ab vna parte se mouente, vel vt totum à toto. Non ab vna parte, quia tunc totum non se moueret primò; non etiam vt totum à toto: partes enim se per accidens mouerent, nempe eo modo quo partes totius continui mouentur per accidens, ratione scilicet totius. Vnde fieri posset, vt cessaret motus, quod est absurdum. Restat ergo quartus modus, vt scilicet totum, cum à seipso mouetur, habeat partem vnā, quæ

immota moueat, & aliam vel alias, quæ tantum moueantur. Ita ut totum & mouens & motum dici possit: mouens quidem, ratione partis mouentis, motum, ratione partis motæ; totum autem à seipso moueri dicatur, non quòd se totum moueat, sed quia per aliquid sui mouetur, & per aliquid sui mouet: quæ duæ partes, mouens scilicet & mota, sunt simul, seque mutuo contingunt, si corpora sint; aut altera alteram, licet hæc ab illa vicissim non contingatur; ut cum mouens non est corpus. Sic anima simul est cum corpore, quod ipsa anima tangit contactu virtutis. At corpus non tangit animam rationalem, ut nec cœlum intelligentiam motricem. Contactus enim est corporum.

Quod igitur primum mouet, in omnibus quæ mouentur, est immobile.

Ad Caput decimum sextum.

MOTUS perpetuus est; ergo datur primum mouens perpetuum, æternū, immobile, ac prorsus expers mutationis; tam per se quàm per accidens, quod quidem sit causa æterni illius motus. Præterea necesse est esse causam aliquam eorum, quæ cum se ipsa moueant, aliquando sunt, aliquando non sunt; at neque vnum eorū, neque omnia simul possunt esse causa huius vicissitudinis; non vnum, quia quod sempiternum non est, non potest esse causa effectus perpetui, qualis est hæc vicissitudo nunquam deficiens: non omnia simul, quia sunt infinita, & quia non existunt simul & eodem tempore. Restat ergo ut causa perpetua vicissitudinis sit sempiterna, quæ contineat omnia, & generationum continuorum sit commune principium. Quæ quidem causa, siue vna sit, siue plures, erit ipsū mouens primum, immobile. Sed præstat causam illam æternam siue primum mouēs esse vnum quàm plura; & si plura essent, esse finita quàm infinita: finitum enim amata natura, & quod melius est, si modò esse potest. At sufficit vnum, quod cum primum immobile sit, perpetuumve; cæteris erit principium motus. Sed & motus ille perpetuus, vnus est & continuus, ad quem alij omnes motus, ut ad suum principem (intellige motum cœli primique mobilis) referuntur, & à quo dependent. Ergo & motor erit vnus. Quod si primum, mouens æternū est, itémque motus, perennis & continuus, erit & primum mobile vnum; quod certè ob situm differentem & ad spectum ad inferiora, & varietatem eorum quæ patiuntur, generationum & corruptionum perpetuū sibi succedentium erit causa, cum id de primo mouente dici nequeat, quod eodem semper se habet modo. Obseruabis obiter

Tom. I.

generationum & corruptionum vicissitudines & stata discrimina referri etiam ad Zodiaci motum & vires planetarum, ex l. 2. de Generat. & Corrupt. Ex his ergo apparet, cur quædam mobilia semper moueantur, ut cœli, nempe quia à mouente immobili, & eodem semper modo se habente, motumque perpetuum vnum ac simplicem edente, agitantur; & cur quædam nunquā moueantur ut ipsum primum mouens: quia in mouentibus ad vnum deuenire necesse est: & cur interdum alia moueantur, alia quiescant, ut res sublunares: quia à primo mobili sic reguntur, ut ab eo nunc quietem, nunc motum accipiant.

Ad Caput septimum.

SI quis est motus vnus, & idem, continuus siue perpetuus, ac omnium primus: eo sanè motu primum mobile à primo mouente moueri necessarium est: semper enim & eodem modo mouet primum mouens: atqui motus localis, quem φέρω siue lationem appellamus, inter cæteros motus maximè vnus est, continuus, imò & omnium primus: ergo hoc motu mouet primum mouens, primum mobile. Esse verò lationem omni motu priorem pater. Antecedit enim Accretionem & Alterationem. Nihil quippe potest crescere, nisi per alimentū: quod quidem ex dissimili & contrario, fit tantum simile viuenti, opera facultatis nutritientis. At è dissimili fieri simile, alteratio est: hæc enim ad qualitatem pertinent. Alteratio autem non fit, nisi alterans accedat ad alteratum; & certè constat esse alterans interdum alterato propinquius, interdum remotius: quod non fit sine latione. Si ergo motus æternus est, & latio, quæ est motuum prima, æterna erit: quod si latio alia sit prior, ut circularis; alia posterior, ut recta, purà quæ sit sursum; necessarium erit profectò lationem illam priorem esse semper, omnemque aliam lationem motumque antecedere.

Imò verò prior est latio motu quolibet; omnibus modis; consequentiā, tempore, & dignitate, siue perfectione: quem tertium modum vocat Aristot. κατ' οὐσίαν, secundum substantiam, id est, ut volunt interpretes, secundum essentiae perfectionem, vel etiam naturæ prioritatem. Quod enim perfectius est, id natura prius dicitur, ut ciuitas, domo; licet ordine generationis sit posterius. Nam quod generatur, imperfectum est: vnde generatione priora, posteriora dicuntur natura, id est perfectione; & contra, ortu posteriora, priora natura, id est, perfectiora, ut vir puero, ex c. 8. l. 9. Metaphysic. & c. 9. huius libri. Quanquam quæ generatione sunt

L ij

priora, dici etiam solent priora natura. Ut corpus, anima; subiectum, accidente; imò & quæ primo illo ordine, consequentia scilicet priora sunt, dicuntur etiã natura priora, ut unitas, binatio: Licet non sint necessariò perfectiora. Imò-verò ordinem illum consequentia vocant Conimbricenses hoc loco, & alij quidam, ordinem naturæ; non satis accuratè expedientes vocabula τῆς οὐσίας, καὶ τῆς φύσεως; quibus hic utitur Aristoteles, non ad significandum ordinem illum primum consequentia, sed ad tertium illum perfectionis. Ergo ut solvam nodum: Ordo naturæ duplex, generationis vel executionis; & intentionis, siue finis. Illo ordine potest contineri ordo consequentia, & ea que imperfectiora sunt, dicuntur hoc modo priora natura: Sic enim ab imperfectioribus incipit natura, in generando scilicet, & quoad executionem; hoc autem, nempe ordine naturæ secundum intentionem & finem, perfectiora priora sūt; quæ scilicet prius & ardentius à natura intenduntur atque exoptantur; licet posteriùs fiat: vnde κατ' ἐξοχήν, & per excellentiam dicuntur priora natura. Hoc ergo sensu latio est prior natura, id est, perfectione, omni aliò motu; ut & tempore & consequentia. Consequentia quidem, quia latio cum sit continua & perpetua, potest esse sine alio quouis motu; sine latione autem nullus motus esse potest, præsertim cum ex sententia veterum, πύκνωσις καὶ μαλάωσις, densitas, raritasque, sint principia generationum, corruptionum, omniumque qualitarum, densitas verò πυκνότης sit συγκρίσις, congregatio siue cōcretio, vnde corruptiones; raritas ἀραιότης, sit ἀλγίσις, segregatio siue secretio, vnde generationes; cōgregatio autem & segregatio non sint sine latione. Tempore etiam, quia latio eterna est, ceteri motus, minimè. Observabis tamen in iis quæ generantur, lationem esse postremam tempore; generationem verò primã, ut patet. sed hic loquitur Aristoteles purè & simpliciter: quia necessum est causam aliquam vniuersalem esse, quæ loco moueatur, & ad rerum sublunarium generationem concurrat, ut est cœlum: Denique perfectione. Primò, quia latio corporibus perfectis conuenit, putà animalibus non recens natis, sed adultis, ut grandioribus: Secundò, quia latio minimè omnium motionum, subiecti sui naturam immutat, peruertit, aut à suo statu dimouet: cum nec magnitudinem mutet, nec affectiones, nec substantiam, ut alij motus: Tertiò, quia quæ seipsa mouent, se simpliciter & maximè propriè, latione mouere dicantur: Vnde latio, quasi per excellentiã, Motus simpliciter solet appellari. Alij autem motus non sic, sed ex parte & cum addi-

to, motus denominantur. Ut dicitur etiam cap 9. Sola latio inter omnes motus ac mutationes, continua ac perpetua est: quia alie mutationes oppositis definitisque terminis, ente non ente, albo nigro, paruo magno, sunt circumscriptæ, quæ ideo non possunt in vnam continuari: præsertim cum media quies tempusque inter illas intercedat, ut patet in ortu atque interitu: res enim non intereunt simul ac ortæ sunt: latio autem non necessariò continetur terminis oppositis, ut ea quæ circularis est.

Ad Caput octauum.

Solus localis motus, qui fit in orbem siue circulum, diciturque vno nomine conuersio, perpetuus esse potest. Omnis enim motus localis, vel fit in cyclum siue orbem; vel in rectum; vel mixto modo; siue, quod eodem recidit, omnis latio vel est circularis, vel recta, vel mixta; at neque recta, neque mixta potest esse infinite continua, siue perpetua, ergo sola circularis perpetua esse potest. Probatur minor: deberet enim vtraque latio fieri per magnitudinem rectam, infinitam, quæ nulla est. Sed & motus localis rectus & mixtus fiunt inter contrarios terminos, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, sinistrorsum; non possunt ergo esse continui. Nisi fortè fiat reflexio, & mobile retrocedat, à loco sursum, v. g. ad locum deorsum, vnde coeperat. Sed tunc fiunt motus contrarij, directus scilicet & reflexus. Quicquid enim τὸν ἐνθυσιασμένον, per rectam reflectitur, id contrariis motibus mouetur, qui non possunt in vnum continuari: cum motus continuitas requirat unitatem mobilis, (hic pro exemplo rei mobilis, ponitur Deus, sed in exemplis non requiritur veritas, ex secundo Prior. Analyt.) temporis, & formæ, quæ non deprehenduntur in motibus contrariis. In puncto enim reflexionis, vnde cetera per se nota omittantur, datur quies, interrumpons continuitatem, siue reflexio fiat in linea recta, ut sursum & deorsum, siue in circulari. Nullum enim mobile ad punctum aliquod peruenit, & ab eodem recedit, nisi interquiescat. Verum, Esto: Nulla intercipiatur quies in puncto recursus siue reflexionis, semper tamen verum erit motus reflexus non esse continuos, cum specie differant. Si ergo rectus motus, reflexus sit continuus esse non poterit aut perpetuus. Hic incipit 9. cap in quibusdam codicibus. Sola itaque conuersio perpetuam continuitatem, sine villo incommodo obtinebit, cum semper ab eodem puncto in idem punctum fiat, circulariter per vnam continuam lineam, neque ab vno extremo puncto ad aliud regrediat per eandem lineæ partem, ut

motus reflexus. Nunquam enim in iisdem lineæ partibus fit conuersio, per reditum scilicet & retrocessionem ad easdem lineæ partes, viasque, quæ iam præteritæ sunt. sic enim Sol dum per nostri hemisphærij lineam fertur ab ortu in occasum, non redit per eandem lineam à puncto Occidentis ad punctum Orientis; sed pergit ab occasu ad ortum commeare continuo motu, per lineam alterius hemisphærij. Quæ autem motu recto reflectantur, redeunt eò vnde digressa erant, per eandem lineam siue spatium. Hoc vult Aristoteles, cum ait, *motum circularem nunquam in iisdem esse; rectum vero sæpe in iisdem.* Non potest vero in semicirculo, nec vlla circuli particula, inquit, iugis motus continuari. Quia in nulla semicirculi parte coeunt principium & finis, vt in circulo; vnde fit vt in nulla circuli parte separata, ab eodem ad idem punctum reditio recursusve esse possit, nisi per idem spatium: quod tollit continuitatem. Vnde cum in aliis motibus ac mutationibus, sæpe per eadem media fiat regressio; album enim regreditur in nigrum, è quo factum fuerat, per fuscum viridémque colorem, siue alium quemdam medium; qui motus alteratio est: & magnum in paruum, per medium statum, qui motus decretio est: & ignis in aërem, per medias easdem dispositiones, quæ mutatio generatio est; perspicuum est, nullum planè motum mutationémve infinitè continuam esse posse, præter conuersionem, siue, vt ait Aristoteles, *ἐξ αὐτῆς καὶ ἐλθὼν πορῆσι.*

Ad Caput nonum.

Lationum prima est circularis. Quia latitudo omnis est circularis, vel recta, vel mixta. At mixta quidem illæ sunt priores, quia ex illis constat: Circularis verò prior est recta: cum circularis sit simplicior & perfectior, vt circulus recta linea. Circulo enim nihil addi potest, rectæ autem lineæ potest semper adici quidquam, cum non detur infinita: quæ si daretur, non esset in ea tota motus, quia non posset pertrāfiri. Infinita verò non est motus perpetuus, nisi per reflexionem: quod tamen unitatem & continuitatem impedit, & motum multiplicem reddit: at simplex prius est multiplici. Quod si non fiat reflexio in recta linea, motus imperfectus erit, deficientque & corrumpetur in ipso lineæ fine: atque adeo planè degenerabit à perfectione conuersionis, quæ vna semper & continua est. Conuersio igitur recto motu prior erit; *πρῶτον* quidem siue natura, quia perfectior & incorruptibilis siue æterna: *λόγῳ*, ratione, id est, definitione; quia habitus prior est definitione quàm priuatio; cū pri-

Tom. I.

uatio ad sui cognitionem necessariò prærequirat habitus cognitionem, non contra: perfectum verò ita se habet ad imperfectum, vt habitus ad priuationem: *ἡ ἐξ ὧν* denique, id est, tempore: quia conuersio æterna est, recta autem latitudo, minimè. Quæ ratio probat, omnes etiam alios motus, qui perpetui esse non possunt, esse conuersione posteriores. Sed & latitudo recta præstantiorem esse conuersionem, hinc patet: quòd in illa determinatum est principium motus, medium, & finis: ita vt certò possit assignari vnde incipiat moueri lapis. v. g. quæ transibit, & vbi quiescet, delinèt-ve. Hæc autem non sunt in conuersione determinata; cum motus principium in sphaera vbique esse possit: & mediū & finis. Hinc vnum & idem punctum oriens est, meridies & occidens, respectu diuersarum regionū. Vt certè possit etiam sphaera dici simul moueri ac quiescere, moueri quidem, quia circumagitur: quiescere autem, quia in eodem loco spatio ve manet. Quòd si conuersio sit aliorum motuū mensura, vt est, esse autem mensuram & primum, recipiuntur. certè erit conuersio lationū absolute prima: & si prima, etiā mensura: quia primum in quolibet genere est, ex c. vi. li. 4. Phisic. mensura ceterorū. Accedit quòd conuersio sit æquabilis, vniformis, regularis, atque eadem semper celeritate perficiatur: rectus autem motus inæquabilis sit & difformis; naturalis enim, vt lapidis deorsum, in fine celerior, initio tardior est: violentus, contra. At vniformis & regularis motus prior est difformi & irregulari: cum sit magis sibi similis & magis vnus: nam difformis dissimilis est sibi, ac veluti multiplex & varius. Vnum verò prius est multiplici. Ergo conuersio prior est quauis latione recta. Quòd si veteres lationi principatum dederint inter omnes motus, vt Empedocles, Democritus, Anaxagoras, Plato; sit autem conuersio latio prima, efficitur profectò, conuersionem esse motuum omnium primam, verèque principem.

Ad Caput decimum.

Primus motor expers est corporeæ motus & magnitudinis, vacat partibus, infinita virtute ac potentia præditus est, vnicus *μερῶν ἀνέστης* est, immutabilis, & cum ab æterno moueat, *ἡ μὴ* nunquam fatigatur, sed immotus residet in *ἐν τῷ μέγιστῳ* summo cælo, atque in ea potissimum parte, *ἡ ἐν τῷ μέγιστῳ* in qua motus est celerrimus & rapidissimus. Vt verò doceat Aristoteles, primum motorem esse virtute infinita præditum, tres certas præmittit hypotheses.

Prima est, vis finita infinito tempore mouere non potest. Ad motum autem tria

L. iij

accedant necesse est, mobile, mouens, tempus; quæ sibi proportionem quadam debent respondere.

Secunda, Vis infinita non potest esse infinita magnitudine: quia posset vis infinita, magnitudinem mouere in instanti, siue in non tempore; quod falsum. Omnis enim motus fit in tempore, ex cap. 3. l. 6. Physic. Probatur maior, duobus suppositis. Primò, quod vis maior minori tempore moueat, cæteris paribus: Secundò, mobile ab infinita virtute motum, citius magisque moueri, quàm à quauis finita. Si enim infinita vis in tempore certo mouere posset, æquali tempore vis finita & infinita moueret: cum enim omne finitum possit, additione facta, aliud quodlibet finitum superare, eò posset exerescere vis finita, ut certi illius temporis finitudinem superaret. Esset ergo proportio finitæ virtutis cum infinita. Quod falsum.

Tertia, Finita vis in finita magnitudine esse nequit. Quia quæ infinita magnitudine vis est, omnem aliam finitam superat. Licet enim virtus non semper respondeat magnitudini mobilis; & in parua mole magna interdum vis esse possit, ut in seminibus; recta tamen ratio postulat, ut vis maior sit in maiori mole; atque adeo in infinita mole, vis etiam infinita. Sed etsi pars aliqua infinitæ magnitudinis vim habet mouendi certo tempore, profectò maior pars quæ maiorem vim habet, minus in mouendo temporis impendit consumetve: ergo tota infinita moles, seruata proportione, nullum tempus consumeret: vnde efficitur in ea vim mouendi infinitam esse.

Atqui primus motor tempore infinito mouet primum mobile, cum eius motus sit æternus; ergo primus motor est virtute infinita præditus. Quæstio hic inferitur de motu projectorum, à quo scilicet moueantur, an à projectore, an à medio per quod proiciuntur, ut est aer, vel aqua, vel ali-
 οὐδὲ τὸ φερόμενον ἢ πρὸς τοὺς μένους.
 quid tale; an à se. At certè projecta se ipsa non mouent, cum hoc animalium sit proprium; nec moueri videntur ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ κινέου, à projectore, siue tangente; quia mouentur ipso non tangente: neque etiam à medio impellente, putà ab aëre tergum urgente; quia eadem manet difficultas de aëre, à quo moueatur, & quomodo moueat, nullo mouente aut tangente: supponimus enim projectorem à motu cessasse. Sed non sic se habet projector ad projectum, ut magnes: (ὥσπερ ἡ λίθος lapidem enim vertunt multi interpretes, magnetem; quia exemplum magnetis maximè ad rem facit; non alterius lapidis;) ad ferrum, quod ab ipso vim mouendi mutuatur. Nam si magnes tollatur aut abscondatur, ferri vis illa

mouendi euanesceat. At primo impellente, seu proiciente sublato ac deficiente, non ideo projecti vis mouendi tollitur aut euanesceat. Sic ergo soluenda difficultas: Id quod primum mouet, id est, projector, non modò medium proximum, ut aërem, mouet; sed ei vi quamdam monendi imprimat, ut vicinam partem pellat; hæc aliam attrigam, donec ea quæ projecto coniuncta est, tanquam vas aliquod ipsum deferat urgeatque. Et hæc quidem vis à proiciente impressa non deficit; licet iam defecerit, uel mouere desierit projector, sed aliquamdiu durat mouetque: alioqui simul atque primum mouens, id est, projector, quiesceret, ipsum etiam projectum procumberet, & moueri desineret, ut ferrum statim absente magnete: quod est falsum. Tunc verò projectum incipit ferri tardius, cum vis illa impressa languescit: & cum eadem vis tota defecit, desinit projectum ulterius moueri, incipitque quiescere. Hic ergo motus iis rebus cōuenit, quæ modò quiescere, modò moueri possunt, cum non sit ipse cōtinuus, ut sunt lapides, globi, tela: nō iis quæ continuo ac perenni motu cidentur: quia fit à variis successiue mouentibus, projectore, aëre, aqua, variisque partibus medijs interpositi: Neque regularis aut vniformis. Est enim initio præceps & velox; in fine lētus & retusus. At ἐν τοῖς οὐρανῶν, in entibus, siue in rerū natura vnū quid mouetur συνεχῶς, continuè & perpetuò, nē pe cælū. Ergo eius motus vnus est. vnde efficitur, eū esse vnus magnitudinis; atque ab vno primo æternoque motore: alioqui enim non esset continuus.

At vnus ille primusque ac sempiternus motor planè immobilis est, atque immutabilis: quia cum non detur infinitas mouentium, in vno tandem erit consistendum, quod ab alio non moueatur: & cum cætera moueat, ipsum sit penitus immobile. hoc enim non est necesse συμμεταβάλλειν, simul mutari, sed poterit semper mouere, sine vlllo labore, aut fatigatione. ἀποτοὶ γὰρ χεῖρ τοῦ οὐνοῦ κινεῖν. Quod certè æterno motori necessariò conuenire debet, omni mole & magnitudine carenti. fatigantur enim motu animalia, quia corporea sunt & mutabilia; dum scilicet assiduo labore imminuuntur vires, facta spirituum vitalium iactura & exolutione.

Atque hinc etiam motus ille cœlestis, vel solus est æquabilis, vniformis, siueque semper simillimus, vel certè æquabilium perfectissimus, quia scilicet Motor primus nulli obnoxius est mutationi, vnde etiam sequitur ipsum primum mobile, æternum esse ac immutabile.

Residet verò primus motor in peripheria οὐ κύκλω mundi siue circumferentia, id est, in cælo, non in centro, siue medio, id est, in terra,

Emenda-
tio con-
textus.

Corpora enim quæ celerrimè mouentur, sunt mouenti quàm proxima: ac celerrimus & rapidissimus sphaeræ motus fiet in Circulo, Æquatore scilicet, (malim enim legere in textu, τῷ κύκλῳ quàm τῷ ὅλῳ,) qui æqualiter distat à polis. Ergo ibi residet primus motor. Non potest autem mouens ab alio motum, efficere motionem continuā, perpetuam, atque vniformem; quia tale mouens mouebit pulsione, vel tractione immediata, vel mediata, nimirum per partes diuersas medij, vel per diuersa media; quorum vnum ab altero vim excipit successiue, vt dictum est de proiectis: at neutro modo motus ille continuus est, vniformis. aut perpetuus: quia quæ sic mouentur, tandem deficiunt. Ex quo fit, vt solus ille motus continuus sit, quem facit mouens immobile. Cùm enim eodem semper modo se habeat, & ipsum mobile consimiliter se habebit, continuèque ac vniformiter mouebitur. Quæ cùm ita sint, pateretiam primum motorem nullam habere corpoream molem siue magnitudinem. Effet enim ea finita, vel infinita; non infinita, quia nulla talis existit: non finita; quia vt constat ex antè dictis, primus motor infinità virtute præditus est; cùm infinito tempore mouerit; at virtus infinita in finita magnitudine esse nequit. Est ergo primus motor siue Deus, magnitudinis expers, partium, & diuisionis: atque adeo maximè vnus, indiuiduus, simplicissimus, putréque spiritalis. Qua Theologia quid quæso poterat ab homine ethnico, ne dicam à Christiano, dici verius aut diuinius?

Porro autem in ea summi cœli parte, quæ incitatissimo motu fertur, sic putauit Aristoteles, Deum primūve motorem residere, non quasi eum certo loco definierit; aut circumscripserit, quem sciebat aut scire facillè poterat, vbique esse, omniāque sua illa virtute, quam infinitam agnouit, implere; cùm lib. i. de partibus Animalium, cap. 5. dictum Heracliti commendauerit, aientis ne ab exigua quidem domuncula, seu casa furnacea Deum abesse; sed quia primus motor in illa cœli parte, vberiori atque illustriore suæ admirandæ virtutis significationem exhibeat, propter incredibilem motus, qui inibi fit, celeritatem, à quo motu inferiora omnia, totusque adeo mundus regitur atque conseruatur. Vnde sicut anima dicitur esse in corde, vel cerebro, non quòd non sit in extremo digito, omnibusque aliis Corporis partibus; sed quia in corde vel cerebro principes edic actiones, perfectiusque in eis operatur; sic & primus motor in cœlo esse dicitur; non quòd cœlum & terram non impleat, & vbique non sit per essentiam, præsentiam, & potentiam, vt Theologi loquuntur, & pri-

Tom. 1.

sci etiam Sapientes ac Poëtæ didis celeberrimis & Carminibus confessi sunt: Trismegistus in Asclepio, Orpheus in hymno ad Satur. Pythagoras, Thales Milesius, Anaxagoras, Virgilius: Sed quòd in cœlo quasi in regio suo tribunali, vberius splendeat, perfectius moueat, diuinius operetur. Et hoc quidem Aristotelicum Theorema mirè consentaneum est Christianæ fidei decretis, cum ipsa Dei Sapientia æternāque Veritas Christus Dominus hanc orandi formulam nos docuerit: *Pater noster qui es in cælis*. Scilicet cœlum Dei aula est & sedes præcipua: terra autem scabellum pedum eius, vt Sacræ literæ perhibent. Et inter res omnes creatas quæ corporatæ sunt, *Cæli* maximè enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum. Sed hætenus de primo motore, cœli Domino ac Mundi principe; deinceps de Cœlo ipso Mundiūque dicendum ad quatuor sequentes libros. Æquum enim est ipso viso & salutato Principe, eius Basilicam & Palatium inuisere & contemplari.

Summa librorum quatuor de Cælo.

CORPUS simplex, quod cœlum est, vel elementum; horum librorum materia est siue obiectum; non quouis modò, sed vt in vniuerso certum locum motumque localem obtinet. Hoc declarat doctrinæ ratio methodusque toto opere seruata. Non igitur Vniuersum siue Mundus; non etiam Cœlum obiecta dicenda sunt Librorum de cœlo, quia mundus ens est per aggregationem, omniāque continet, tam simplicia quàm mixta, animata quàm inanimata; quæ vt diuersa sunt, sic ad diuersas Physicæ partes pertinent: Cœlum verò pars est vna, siue species corporis simplicis: at hic non de vnicò corpore simplici, sed de omnibus agitur: id est, de cœlo & elementis; licet epigraphe siue inscriptio sit tantum *τὸ πρῶτον, de cælo*: à præstantiori enim, vt fere fit, petita est, singularia autem cuiusque libri argumenta suis exponentur locis.

Libri primus de Cælo.

Habet capita duodecim, in quinque edacta partes. In prima docetur, mundum esse perfectum: In secunda, motum simplicem esse, vel à centro siue medio, vel ad medium, vel circa medium, In tertia, cœlum non esse naturæ elementaris. In quarta, finitum esse mundum, & vnicum. In quinta, mundum æternum

L. iij

esse, id est, fuisse semper & futurum semper.

Ad Cap. primum.

Phyfica siue scientia naturalis est corporum, & magnitudinum, & affectuum, & motuum, & principiorum, quæ substantiæ tali, corporibus scilicet Phycis, conueniunt. Hæc enim omnia sunt secundum naturam, vel constant natura, vel ipsa sunt natura.

τὸ συνεχές. Continuum est quod diuisibile est in semper diuisibilia.

χρ.
τὸ συνεχές. Corpus est quod omni ex parte, id est, secundum omnem dimensionem est diuisibile, puta longitudinem, latitudinem, crassitiem.

Ternarius est numerus perfectissimus. Magnitudo secundum vnum, id est, longum, diuidua, dicitur *γραμμὴ*, *linea*, longitudo: Secundum duo, id est, longum & latum, *ἐπιφάνεια*, *superficies*, latitudo: Secundum tria, longum scilicet, latum, & crassum siue profundum, *σῶμα*, *corpus*, crassities. Præter has magnitudines nulla est, quia tria sunt omnia. Corpus ergo quod trina, id est, omni, dimensione constat, perfectum est: ternarius enim, numerus est perfectionis. Perfectum enim omne tribus definiunt Pythagorici, principio, medio, fine. Et rectè, cum lege naturæ res primò incipiant, deinde progrediantur, tertio finem obtineant: finis autem perfectio est. Imò & ternarius in Sacris Religiose obseruatur. Si quidem *numero Deus impare gaudet*. Hinc Chaldei rem Sacram olim facturi, thus, aurum, myrrham adhibebant. Alij thus, ignem, orationem; alij, vt Græci, ad altare victimam adducebant, & ignem. Sed & cum de duobus loquimur, ambos dicimus: cum de tribus, omnes: quasi ternarius sit primus numerus omnium. Corpus ergo tribus illis dimensionibus constans, omnino perfectum est. Quippe cui nihil desit, & quod in aliam non transeat magnitudinem, vt linea quæ transit in superficiem, hæc quæ in ipsum corpus. Fit enim transitus siue migratio propter defectum & imperfectionem.

Ex his sequitur, Mundum siue Vniuersum, esse perfectum, quia ex res quibus constat, perfectæ sunt, cum corpora sint; ipsum autem omnium perfectiones complectatur, neque ab alio comprehendatur, vt nomen ipsum vniuersi sonat. Vnde necessum est absolute esse perfectum.

Ad Caput secundum.

DE Vniuersi partibus, *κατὰ μέρη*, per speciem, nunc dicendum, suppositis quatuor documentis.

I. Corpora Phycia per se locomoueri possunt omnia. Constant enim natura, quæ est principium motus.

II. Localis motus omnis rectus est, vel circularis, vel mixtus. Sunt enim duo priores soli simplices. Quia solæ hæc duæ magnitudines, recta & circularis, simplices sunt. Motus Circularis est, qui fit circa medium mundi, nempe terram: Rectus, qui sursum vel deorsum tendit.

III. Latio simplex, vel est à medio, vel ad medium, vel circa medium, vt sint omnino tres motus simplices corporis; cuius perfectio tribus est definita.

IV. Vt corporum alia simplicia, alia mixta, siue ex illis cōposita; sic & motuum alij simplices, qui corporibus simplicibus conueniunt; alij mixti, qui mixtis. Quamquam mouentur etiam mixta, *κατὰ τὸ ἐκτετακένον*, id est, secundum prædominans elementum: sic enim plumbum, in quo terræ grauitas prædominatur, mouetur vt terra, deorsum.

Est igitur in natura rerum, præter quatuor elementa, quæ recto motu feruntur, corpus quoddam simplex siue substantia longè illis excellentior, prior, diuinior, nempe cœlum, cui motus circularis per se conueniat. *Primò, quia omnis motus simplex debetur corpori simplici. Sed motus circularis est simplex: ergo debetur corpori simplici. Atqui non debetur vlli elemento, cum omne recto motu feratur. Debetur ergo corpori simplici, quod nō sit elementum, nempe cœlo. Secundò, vnius corporis simplicis vnus est secundum naturam motus, cui violentus contrarius est: (vnum autem vni contrarium:) motus ergo circularis vel inerit cœlo secundum naturam, vel violenter siue præter naturam. Si secundum naturam, ergo cœlum erit diuersum ab elementis, quæ tali motu non cientur: ipsumque suapte natura circulariter mouebitur. Si præter naturam, ergo erit vni cuiuspiam elemento naturalis, puta igni. Cum enim motus ille circularis sit simplex, necesse autem sit, motum simplicem alicui corpori simplici secundum naturam conuenire; profectò si non conueniat cœlo secundum naturam sed *κατὰ φύσιν*, conueniet vni ex alijs simplicibus *κατὰ φύσιν*, puta igni, vel aëri; At hoc falsum: vnumquodque enim elementum vniço, eoque naturali motu fertur, diuerso à circulari; ignis enim & aër sursum rectè feruntur; aqua & terra deorsum, iuxta Phycum axioma, *vni corpori simplici vnus secundum naturam motus conuenit*. Imò verò neque circularis motus conuenit vlli elemento præter naturam, & quasi naturali motui contrarius: quia cum recto & naturali cuiusque elemēti motui cōtrarius

si alius motus rectus, ut motui sursum, motus deorsum; si circularis elementi cuiusdam, ut ignis, motui natio contrarius esset, vni duo essent contraria, nempe motui naturali sursum, ipse circularis, & motus deorsum; Quod est contra legem naturæ, vnum vni opponens. Tertio, motus circularis prior est natura, alio quouis simplici recto: quia perfectior. *Perfectiora enim, natura priora sunt*: ergo ei corpori simplici conueniet, quod est cæteris natura prius & perfectius, nempe cælo. Est verò motus circularis recto perfectior; quia circulus in quo fit, est perfectior linea recta: cum sit vbique vnus, eique nihil addi possit: lineæ autem, si finita est, addi semper aliquid possit; si verò infinita, eo ipso sit imperfecta, quia finem non habet. Finis enim perfectio est, cum res perfecta non sint sine principio, medio, & fine. Denique motus circularis, vnus, continuus, & perpetuus est: ergo necessariò conuenit corpori cuiusdam simplici & æterno secundum naturam. Alioqui motus ille qui solus æternus est, esset violentus & præter naturam. Atque adeo violentum esset æternum in naturâ, quod absurdissimum est, *ἡ περὶ τὰς ἀλυσί- γων.* Nullum enim violentum durabile. At corpus illud est cælum ab elementis differens: ergo existit in naturâ corpus ab elementis separatum, tanto præstabiliorem naturam habens, quanto plus ab illis loco distat.

Ad Cap. tertium.

Non omne corpus graue est, vel leue: cælum enim, quia illa simplexque substantia, ab elementis quatuor distincta, neque graue est neque leue. Nam graue *τὸ βαρὺ*, est, quod aptum est ferri ad medium, id est deorsum. Leue *τὸ κοῦρον*, quod à medio, id est, sursum. At cælum corpusve illud quod circulariter mouetur, neque fertur ad medium, neque à medio; sed secundum naturam, siue præter naturam, ut ex suprâ dictis colligitur. Ergo cælum nec graue est, nec leue: imò nec eius vlla particula: cum in simplicibus eadem sit ratio totius & partis. Ut verò grauissimum illud est, quod omnibus quæ deorsum feruntur, substat; sic leuissimum, quod super omnia quæ sursum ascendunt, collocatum est.

*ἀγέννητον
ἢ ἀφ-
θάρτων.* Cælum, generationis expers est atque corruptionis, accretionis, & decretionis, omnisque alterationis. Generatio enim & corruptio inter contraria versantur, & quod fit, è materia fit contrarias qualitates suscipiente, ut & quod corrumpitur, in contrarium abit: at nihil cælo est contrarium: si enim cælo contrarium quid esset, ei neces-

sariò conuenirent contrarij motus: at non conueniunt cælo motus contrarij: conuersioni enim, quæ est eius proprius motus, nullus est contrarius motus: & sapienter quidem prouida Natura cælum ab omni contrarietate liberauit, quod debebat esse ingenitum & incorruptum. Sed neque accretioni decretionive obnoxium est cælum. Quia accretio est veluti quædam generatio, ex assimilato vberiore alimento, & in viuientis substantiam conuerso. Decretio, quædam corruptio, ex depereunte parte aliquâ viuientis. At nec generatur, nec corrumpitur cælum. Sed nec habet cælum materiam talem ex quâ fieri possit accretio, aut etiam quæ resolui ac perire possit. Quod si nec generationi, nec corruptioni, accretioni nec decretionis obnoxium est cælum: neque etiam poterit alterari. Quia alteratio fit inter contrarias qualitates, & ordinatur ad prædictas mutationes: quibus cum minimè subijciatur cælum, neque etiam alterationi subijciatur. Est ergo cælum primum corporum, & perpetuum. Quod *διαλλοι-
ωτον, ἀ-
νιέρων,
ἔ ἀπαθὲς* nec tempore consumitur, nec senio. Et id quidem agnouerunt tam barbari quàm Græci: qui Deos credentes esse immortales, ipsis supremum locum, cælum scilicet, attribuerunt, immortale cælum, Deo immortali accommodantes. Sed & Astrologi nullam vnquam in cælo eiusve partibus mutationem deprehenderunt. Denique locum supremum appellauere veteres *ἀγέ-
γη. ὅτι τὸ γὰρ αἰεὶ τὸ αἰδίων ἡρότων,* à currendo semper & perpetuo tempore; non *ὅτι τὸ αἰθερ,* quod est, ardere, ut malè Anaxagoras, qui pro igne, æthera dixit: nempe quia cælum igneum esse crederet, & Solem vocaret ferum candens & ignitum.

Ad Cap. quartum.

Nillus motus conuersioni contrarius est. Non rectus: huic enim alter rectus contrariatur: ut sursum, deorsum. At vni vnum contrarium. Non alius circularis. Hic enim vel ex motu semicirculi, vel totius circuli diuidendus est. At primò, diuersorum semicirculorum motus si ab eisdem signis versus eadem fiant, ut ab A, versus B, non sunt contrarij, quia possunt esse infiniti. vni ergo motui contrarij essent infiniti, quod absurdum. Secundò, neque motus diuersorum semicirculorum facti opposito modo, ut de A in B & de B in A, sunt contrarij ob eandem rationem: & quia non maximè distant termini, cum maximi distantia iudicetur & mensuretur per lineam rectam, quæ nulla est in semicirculis. Tertio, non sunt etiam contrarij motus eiusdem circuli, qui sunt secun-

dum eius diuersos semicirculos. Quia continui esse possunt & ab eodem in idem, neque secundum distantiam rectæ lineæ. Quare, motus circuli totius, non est contrarius motui eiusdem totius, neque alterius. Non alterius: si enim essent infiniti motus, essent infinita contraria vni. Neque eiusdem: nam motus essent ab eodem in idem, ut liquet ex paradiigmate. Quos tamen si quis pertinaciter contrarios defendat: vel ij erunt simul in circulo, quod falsum: vel æquè fortes aduenient: & sic se impediunt, & perpetuâ quiete sese vincla tenebunt, atque adeo frustra essent: vel alter dominabitur & superabit. Et sic vni-
co motu ciebitur mobile, & nunquam altero. Hic igitur esset frustra, sicut frustra calceus ille diceretur, cuius nunquam futura est calceatio. *Ad Deum & naturam nihil frustra faciunt.*

ὁ δὲ θεὸς
καὶ ἡ φύσις
οὐδὲν μα-
τὼν πο-
ιοῦσι.

Ex hoc loco colligit S. Thomas, Aristotelem agnouisse Deum esse causam effectricem cœlorum, cum frustra esse non possint. Nihil autem, inquit Aristoteles, frustra fit à Deo. Sanè verò multis visum est, ut obiter dicam, mundi creationem innotuisse Aristoteli, qui Deum infinitæ virtutis esse professus est: quæ sola virtus ad creationis opus necessaria est; non tamen eam creationem quam vocant cum nouitate essendi, quâ Deus à primis mundi originibus, res è nihilo produxit; sed quâ ab æterno omnia condidit. Dixit enim Aristoteles, cap. 23. lib. 2. Rethoric. Dæmones esse opus Dei, & cap. 10. lib. 2. de Gener. Deum æternitatem iis quæ eam sustinere poterant, imperituisse. & 2. Metaph. cap. 1. Primam causam, nempe Deum, esse cæteris causam ut sint. Item cap. 2. lib. 2. Metaph. Ad vnam omnium rerum effectricem causam, esse deueniendum. & lib. 12. Metaph. cap. 7. Cœlum & naturam pendere à Deo, & cap. 8. Deum esse principium absolutè, causamque primam.

Ad Caput quintum.

τὸ ἐν ἀρ-
χῇ μικρὸν
ἐστὶν πε-
λευτὴν καὶ
μετὰ
πρῶτον
μεγέθυς.

DE infinito corpore dicendum, an sit. In hoc enim quasi in principio quisque errat vel minimum; postea in progressu errat decies millies magis. Paruus enim error in principio, magnus fit in fine.

Nullum ergo corpus infinitum est in naturâ. Quia corpus omne vel est mixtum siue compositum, vel simplex. At neutrum est infinitum: non mixtum, quia constat è simplicibus, quæ mole & numero finita sunt: non etiam simplex; cœlum enim quod simplicium primum est, & circulariter mouetur, infinitum non est; quia non posset moueri. Nunquam enim pertransirentur infinita spatia, tantum abest ut

conuersionem conficeret per 24. horas: Quod tamen experientia docet. Sed & nullum figuratum est infinitum. Omne enim figuratum finem habet & terminum; cum figura sit modificatio & determinatio magnitudinis. At omne corpus figuratum est, & certis terminis circumscriptum. Nullum igitur corpus, atque adeo nec quod circulariter mouebitur, erit infinitum.

οὐδὲν σῶ-
μα ἀπεί-
ρον.

Ad Caput sextum.

NEque etiam alia corpora, simplicia scilicet elementa, sunt infinita. Vel enim à medio feruntur, vel ad medium. Quæ sunt contrariæ lationes. At medium est definitum, ergo & latio ad ipsum erit finita. Ergo & ei opposita latio, contrariorum enim si alterum definitum est, erit & alterum. Quod si loca sunt finita, erunt & corpora locata finita. Sed & grauitas & leuitas elementorum finita est, ergo elementa finita. Antecedens patet: quia si esset infinita fieret motus in instanti. Quod repugnat. Locus etiam quod graua & leua feruntur, finitus est.

Ad Caput septimum.

PAtet ex iis quæ dicta sunt, mundum non esse infinitum: Nullum enim corpus simplex & ὁμοιομερές, simile vel similitum partium, infinitum est: cum motus simplices & primi finiti sint. Nullum etiam ἀντιομοιομερές, dissimilare, siue partibus dissimilibus constans, infinitum est. Constaret enim vel ex specie infinitis, quæ nulla sunt; vel finitis; & sic non esset infinitum. Quod si corpora simplicia, ut elementa, essent infinita; essent & loca, & motus infiniti; nihilque adeo sursum iret, vel deorsum. At hoc nunquam visum est. Igitur ἀδυνάτον, quia quod hætenus non fuit, non erit vnquam. Addo quod omne corpus sensibile agere debeat, vel pati, vel utrumque posse. At infinitum nec agere potest in infinitum, nec ab eo pati, nec mouere, nec moueri. non tempore infinito, quia sic actio & passio finem non haberent; non finito, quia finitum & infinitum æquali tempore mouerent: essetque ideo inter ea proportio, quod falsum. Nullum autem corpus est extra cœlum, ne intelligibile quidem aut Mathematicum: quia omne sensibile est, & in loco certo. Mathematicis autem non competit locus, qui scilicet solius motus gratiâ est, à quo illa sunt absoluta. Sed neque moueri posset infinitum: vel enim ab alio, & sic essent duo infinita: vel à se, & sic esset animal, quod est impossibile. Omne enim animal figuram ha-

οὐδὲν ὄ-
λος σῶ-
μα ἔξω
τῷ οὐρανῷ.

bet, & proportionem: quæ infinito repugnant.

Ad Caput octauum.

ἡ φύσις
ἡ φύσις.

Corpora Physica elementaria mouentur & quiescunt, vel naturā, vel vi. In quo autem loco natura quiescunt, in eundem naturaliter feruntur; & contra, in quo quiescunt vi, in eundem vi feruntur. Quod si motus aliquis secundum locum corpori cuidam sit violentus, eius profectò contrarius, erit eidem naturalis. Si enim motus sursum est terræ violentus, motus deorsum erit eidem naturalis.

Non sunt ergo plures mundi. Quia terra vnus apta esset moueri ad terram alterius, essent enim congeneres: at hoc fieri non posset. Terra enim in proprio mundo ascenderet. Vnus igitur est mundus, cū sit vnicum mouens primum.

Ad Cap. nonum.

Plures esse aut fieri mundos est impossibile. Quia materia omnis in illo absumpta est, è qua tota scilicet constare poterat. Nulla ergo materia portio superest, è qua alij mundi cœliue procreentur. Nomine autem cœli intelligitur, id omne quod à summo cœlo continetur: Id est compages & ordo omnium corporum, siue mundus. Non est igitur extra cœlum corpus vllum, siue simplex, siue mixtum. Ideoque nec locus, nec vacuum, nec tempus, nec motus. Vnde quæ illic sunt entia, in loco non sunt, neque tempore senescunt, neque vlli mutationi sunt obnoxia: ἀλλ' αἰαλλόιωτα, & ἀπαθὴ τὴν αἰετὴν ἔχοντα ζῶντα, & τὴν αἰετὴν ἔχοντα, ἀγαπᾶν τὸν ἀπαρταῖνα, quorum primum plane diuinum est, immutabile, summum, nihil prauum habens, nullius egens boni, sempiterno & incessabili motu mouens & sapientissimè, rerum omnium finis, tempus omne, & infinitatem, vt summa perfectio, continens; æternum, semper ens, & immortale, à quo cæteris datum est esse & vivere; his exactius siue perfectius, illis obscurius.

Ad Cap. decimum.

Ortum esse mundum, sed nunquam perituum, dixit Plato in Timæo; sed maiè. Quia quæ orta sunt, omnia pereunt. Secundò, si ortus est, ergo ex principiis quibusdam: ea ergo ante ortum mundi aliter se habere poterant, vel non. Si hoc, ergo vt ex iis antea non oriebatur mundus, sic nec postea oriri potuit: si illud, ergo & aliquando adhuc aliter habere poterunt, va-

de mundi corruptio sequi poterit. Democritus, vt ortum esse dixit, sic & perituum, sed ita, vt nunquam possit restitui. adhuc malè. Quia vt antea cum non esset, oriri potuit; sic & cum interierit, adhuc poterit reparari, manente scilicet eadem systasi & constitutione, quæ erat ante ortum. Empedocles verò pugnantia dicit, dum alternis mundum oriri putat & interire, amicitia & lite: facit enim mundum substantia perpetuum, & secundum elementorum naturas remanentem; ordine autem; forma & dispositione corruptibilem. Sed hoc est sempiternitatem inuhere; vt si quis vicissim ex puero vir, ex viro puer fieret, maneret semper idem homo secundum naturam.

Ad Caput vndecimum.

Anceps & confusa mens redditur, & ἀνορίστει, per homonymiam, dum pro vno sumit id quod multis vsurpatur modis. Ergo æquiuocum distinguendum; vt est ingenerabile, quod dicitur tribus modis. I. Quod cum antea non esset, nunc ἀγέννητον est, sed tamen nulla præeunte generatione & γέννηται aut motu, vt contactus, motus. II. Quod τὸν φθαρτὸν actu genitum non est, licet gigni possit, vt τὸν, & ἀρόσα hyeme. III. Quod impossibile est φθαρτὸν generari, ita vt aliquando sit, aliquando non: vt cœlum Aristoteli. Tot modis dicitur generabile, corruptibile, incorruptibile. Sed impossibile bifariam dicitur. Primò, simpliciter, quod nec est, nec esse aut fieri potest. Secundò, quod non facillè, nec ἀδυσκότη, nec bene.

Vis & potentia naturalis, quantum ad id quod potest, explicari ac determinari debet secundum terminum excellentiæ. Vt si maximum pondus quod portare vales, sit ducentarum librarum, diceris vim habere portandi 200. libras, qui enim potest maius, potest minus; & si vides festucam, videbis & trabem. Quantum autem ad id quod non potest facultas naturalis, debet ea designari per minimum: quod non potest. Si enim minimum præstare nequeas, vt portare 200. libras: neque maius præstabis, vt 300.

Ad Cap. duodecimum.

Quæ possunt esse & non esse, ea certum ac definitum tempus habent ad existendum; alioqui quàm maximo tempore dato, possent adhuc esse in maiori, vel non esse; sicque possent esse infinito tempore, & non esse: quod repugnat.

Impossibile, possibile, verum, falsum, dicuntur vel ex hypothesi, vel absolutè. Sed absolutè falsum, & absolutè impossibile

Insignis de
Deo &
celestibus
entibus
sententia.

non idem valent. Nam falsum est absolute, cum qui sedet, stare; non impossibile: At Diametrum esse commensurabilem constat, vel simul stare & sedere, absolute falsum est & impossibile. Posito igitur impossibili accidit impossibile; falso autem, non necessario accidit impossibile. Idem enim simul ad appposita potentiam habet, sed non ut ea simul habeat.

Omne igitur sempiternum est incorruptibile. Si enim sempiternum esset corruptibile, idem simul esset & non esset. Esset quidem, quia sempiternum; non esset, corruptione adueniente. Est etiam omne sempiternum ingenitum, quia quod genitum est, aliquando existit, aliquando non. Non erat enim antequam generaretur. Omne igitur sempiternum est ingenerabile & incorruptibile, & contra. Ut ergo reciprocantur, ingenerabile, incorruptibile, sempiternum: sic & generabile, corruptibile, caducum. Erravit igitur Plato qui mundum genitum esse dixit, esse tamen incorruptibilem. Quod si velit Plato omne genitum esse secundum naturam suam corruptibile, nunquam tamen actu corruptum iri, propter externam causam eius conservatricem, nempe Deum, fallitur. Quia daretur aliquid, quod esset semper, & non posset esse semper. Hic tamen monuerim, rationes Aristotelis non necessario concludere neque eas valere nisi in generatione physica. Quid enim verat mundum suae relictum naturae, posse dissolui ac interire? Eum tamen à Deo, cuius potentia nullis est limitibus circumscripta, perpetuo conservari? Ut ergo mundum, cum nihil esset, praepotens Deus creare voluit, sic & eundem semel productum pari bonitate, sapientia, & virtute in aeternum conservabit. Ratio facti, potentia est facientis. Quamquam crediderim non posse rationes Aristotelis, pro aeternitate motus & mundi adductas, humanis & Physicis responsionibus dissolui, quicquid reclamant scioli quidam. Optime enim eae concludunt, secundum naturalia principia. Neque iis satisfieri potest nisi adducto miraculo creationis, quod fide quidem innotescit, nullam autem fortè aptam satis demonstrationem potest persuaderi. Ut intelligant omnes, vnum Aristotelem, solo naturae lumine illustratum, de rebus naturalibus secundum naturae Physicæque principia, optime fuisse philosophatum. Quid si crediderit Aristoteles maiorem Deo, eiusque infinitae bonitati, gloriam cedere ex aeternitate mundi, quàm ex eius temporanea creatione?

Liber secundus de Caelo.

Habet Capita 14. vel, ut alij volunt, duodecim: Partes tres. Prima, est de toto caelo. Secunda, de stellis. Tertia, de terra, quatenus est mundi centrum, circa quod volutur caelum.

Ad Caput Primum.

Caelum nec ortum esse, nec corruptum iri, sed vnum ac sempiternum esse, constat ex dictis. Et praeterea ex praeceptorum sapientum consensu, qui Deo sempiterno caelum sempiternum assignarunt. Porro fabula est, Atlantem humeris caelum sustinere, gravitas enim nulla in eo est. Falsum etiam Animam movere caelum, quasi animal; cum enim perpetuo movere deberet, non esset lassitudinis & doloris expertus, nedum beatus: sed Ixioni similis, & infelicior anima mortalium: quae somno & quiete reficitur ac recreatur.

Ad Caput secundum.

Loci, positionisque differentiarum omnes, *ἄνω, ὀπίσσω, ἔμπροσθεν, ἄρξιν, ἄριστεν, ἄριστεν*, quae sunt seorsum, deorsum, ante, retro, intro, dextrum, sinistrum, caelo conveniunt. Quia caelum est animatum & perfectum: (animam enim, id est, intelligentiam, *διάνοιαν*, habet, non quasi formam informantem, *εἰς τὸν νοῦν*, sed assistentem:) at sex illarum situs differentiarum rebus animatis perfectisque conveniunt. Male Pythagorei dextrum duntaxat & sinistrum caelo tribuerunt. Quia has differentias aliae quatuor antecedunt. Primae enim sunt sursum & deorsum, quae ubique sunt, & in viventibus pertinent ad accretionem: Sequuntur ante & retro, quae solis sentientibus insunt. Sensus enim est in anteriori parte, saltem maxime. Ultimae vero & perfectissimae sunt, dextrum & sinistrum, quae animalibus locum mutantibus perfectisque conveniunt.

Sursum ergo primi caeli est polus Antarcticus; deorsum, Arcticus. Ante, Meridies; retro, media nox, siue punctum veriusque. Dextrum, Oriens, à quo scilicet est motus. Sinistrum, Occidens. In aliis sphaeris, quae opposito modo moventur, aliter res habet.

Ad Cap. tertium.

VNumquodque quod agere aptum est, *ἐκ τῆς φύσεως*, gratia suae operationis est. Dei autem *ἐκ τῆς φύσεως* operatio; immortalitas est siue perpetua *ἐκ τῆς φύσεως* vita, motus ergo perpetuus ei convenit, quo scilicet caelum divinum corpus *ἐκ τῆς φύσεως* movebit.

mouebit. Ergo cælum circulariter mouebit, eritque rotundum. Tale enim corpus per se semper conuertitur. Quod si semper cælum conuertitur, certè quiescet aliquid in medio mundo, nempe terra, idque naturaliter. Cum enim terra perpetuò quiescat, si violenter quiesceret, aliquid violentum esset perpetuum. Iam verò, si terra est, erit & ignis. Si enim vnum contrarium est, erit & alterū. Et si terra & ignis sunt, erunt media elementa, aer & aqua, terræ & igni contraria. Quod si sint 4 elementa, erunt generationes & corruptiones ex illis, & propter illa, contraria scilicet & corruptibilia. Si autem sint generationes & corruptiones, necesse est esse plures sphaerarum cœlestium conuersiones. Si enim esset sola prima, semper omnia se se eodem modo haberent, cum sit maximè vna & æquabilis.

Ad Cap. quartum.

σφαιρική
αἰθέρις.
COELUM figuræ est rotundæ. Hæc enim figura est omnium prima, & perfectissima. circulus enim in planis & rectilineis tenet principatum: at vt se habet circulus ad plana, sic sphaera siue figura rotunda ad solida. Vt enim circularis figura vnicâ lineâ continetur, sic sphaerica superficie vnâ. Conuenit ergo figura rotunda primo & perfectissimo corpori, nempe cœlo vltimo; si autem huic, ergo & inferioribus; atque etiam elementis, quæ sibi omnia coherant. Nam quæ à rotundo continentur, necesse est esse rotunda. Neque verò figura rectilinea, neque lenticularis, neque oualis, aut alia præter rotundam cœlo conuenit. Cum enim circulariter moueatur, sequeretur dari vacuum extra cælum. Nam cum necesse esset in motu angulos sibi vicissim succedere, esset nunc ibi corpus cœli, vel pars eius, vbi antea non erat: At vacuum non est extra cælum. Sed & motus cœli aliorum est mensura. At mensura in omni genere est quid minimum: vt in numeris vnitas, in ponderibus granum, minimus autem motuum celerissimus est. Ergo erit lineæ in seipsam minimæ, quæ certè circularis est. Si igitur cælum circulariter mouetur, erit necessariò rotundum. Quod si aqua rotunda est, vt hinc constat quod ea nunquam quiescat, donec paribus à mundi centro lineis distet: & quod ære rotundo ambiatur, aer etiam ab igne: si, inquam, elementa rotunda sunt, & cælum adhuc rotundius: profectò erit totus mundus exquisitissimè rotundus, vt nihil arte factum & ἡ πόρρωτι perfectius possit rotundari.

Ad Caput quintum.

CUM in æternis nihil casu & fortuito conueniat, subest sanè causa cur moueatur cælum ab oriente in occasum, per punctum meridiei, non contrà: hæc verò est, quia dextrum cœli est oriens; antrorsum verò est meridies: at præstabilius & melius est motum fieri à parte dextrâ & ad anteriorem partem, quàm contrà. Natura autem semper optimum facit. Hinc enim ignis elementorum nobilissimum, sursum mouetur; quia hic locus est diuinius.

Ad Cap. sextum.

VNIFORMIS est primi cœli motus ac regularis; quia pari semper velocitate fertur. Si enim esset αῤωμαλός & irregularis, posset nunc intendi, id est, fortior & celerior esse; nunc remitti, id est, fieri tardior; nunc esse in statu, id est, in vigore; summâque perfectione. Omnis enim difformis irregularis latio & αἰεὶ οὖν, & ὀπίσσω, & ἀκμῇ ἔχει, remissionem, intensionem, vigoremque habet. Sic motus grauium & leuium, qui naturalis dicitur, in fine celerior est: proiectorum, initio: animalium, in medio. At in primi cœli motu, hæc esse non possunt, quia sempiternus est & circularis, ideòque principio, fine, & medio carens. Secundò, irregularitas motus vel est à mouente, cuius scilicet non sit eadem semper mouendis vis; vel à mobili, quod scilicet non sit eadem ratione dispositum: at neutra causa est in motu cœli. Mobile enim, id est, cælum ipsum, semper manet idē, simplex, ingenitum, incorruptibile, immutabile; mouens verò longè magistale. Tertiò, stellæ firmamenti, semper eandem distantiam seruant inter se. Quartò, remissio est ἀδυναμία, imbecillitas quædam, siue impotencia: omnis autem impotencia est præter naturâ, vt senectus, decretio: quæ proximè à spirituum defectu, remotè à pugna & dissidio elementorum contingit. Cum ergo cælum non sit naturæ elementaris, neque quidquâ habere possit præter naturam, quia deberet esse id quod præter naturâ est, sempiternū, erit omnis impotentiæ expertus, adeòque remissionis. Motus ergo primi cœli regularis est.

Cælum mouetur ὁμαλῶς.

Ad Caput septimum.

ASTRA sunt eiusdem naturæ cum suo cœlo. Vnumquodque enim de eius corporis naturâ est, in quo est. Sic voluerunt alij, stellæ esse igniculos: quia cælum, in quo sunt, ignem esse putarunt; licet falsū sit, cœlos & alia ignea esse. Calorem enim luménque producunt, suo motu aerem

πύρρα fricando. Motus enim calefacit, imò & *γὰρ ἡ χύμα* accendit ligna, lapides, ferrum, liquat *πύρρα* plumbum, ut in sagittis per aerem violentè impulsis. Non igniuntur tamen ipsæ *ξύλα*, & sphaerae coelestes, sed aer, qui etiā obiectum, *λίθου*, & motione fit ignis: Intalefcit autem maximè à sphaera solis, caloris incrementa suo accessu facientis, radiis scilicet in nostros vertices arctius cocuntibus ac geminatis.

Ad Caput cēlanum.

Astra cœlis infixa non mouentur per se & proprio suo motu, ut pisces in aqua, aues in aere; sed ad motū suorum orbium. Alioqui mouerentur quiescentibus orbibus, ipsisque astris, quod est apertè falsum, vel vtriusque proprio motu motis: & sic æquales essent orbium & astrorum velocitates: quod absurdum; quia maiora, velociora, vel ipso cœlo quiescente, quod etiam falsum, ob eandem fere rationem. Nam astra quæ in circulis maioribus sese mouerent, velociora essent his quæ in minoribus; sicque celeritates astrorum proportionem haberent ad circulorum magnitudines. Secundò, si astra mouerentur proprio motu, ea cum rotunda sint, vel mouerentur per conuersionem; & hoc non; quia quæ conuertuntur non mutant locum; astra autem mutant; nunc enim in ortu sunt, nunc in occasu. Quòd si Sol circumagi videtur, vel quodammodo versari, cum oritur, vel occidit, id fit ob visus longè se extēdentis imbecillitatem: cuius visibilis spiritus ab ipso Sole circumuoluitur. Quæ etiam causa est, cur stellæ fixæ micare videantur, non planetæ, cum illæ distent magis. Vnde ob distantiam tremat vis⁹, qui tremor in ipso astro esse putatur. Vel per volutionē, & hoc non. Semper enim eadem astrorum facies non apparet: quæ tamen eadem semper apparet, ut in luna videre licet: quæ cum plenum orbem exhibet, eandem semper faciem, maculosam scilicet & obscurioribus particulis interlitam ostentat. Denique nulla stellis organa data sunt ad progressum, ut animalibus dati sunt pedes; ergo signum est ea non progredi propria vi, sed moueri ad sui cœli motum.

Ad Cap. nonum.

Eleganter quidem, *χομψός*, & *ἡδυσ*, dixit Pythagoras, sphaeras coelestes, astraque his infixa, impulsu suo motuque perenni, harmoniam & concentum edere suauissimum, qui tamen ob audiendi consuetudinem non percipiatur, sed procul à veritate. Si enim à cœlis esset sonus, is sanè vim inferret corporibus sensilibus, longè maiorem & nocentiorē quàm conitui sonus

*Nulla est
cœli musi-
ca.*

& fragor, qui scilicet lapides & robustissima corpora frangit. Secundò, quæ sonum edunt, ea se vehementer collidunt: sed astra cū feruntur, se non collidunt, cum sint coniuncta & infixa suo cœlo. Sic enim malus puppis, prora, in naue coniuncta, non sonant; quia sunt in eo quod fertur, & ictum non faciunt.

Notandum hoc capite, Aristotelem, Dei & naturę prouidentiam agnouisse, eamque ad sublunaria extendisse, per hæc verba, *sansquam futuris prouidente natura.*

*ὡς τὸ τὸ μέλλον
συνταξι-
σθαι τῶν
οὐρανίων
φύσεως.*

*Ad Cap. decimum,
ἡ τὰ ζῶντα ἀσπρά.*

Est inter cœlos stellæque ordo & dispositio Astrologis probè cognita: alix enim priores, alix posteriores; alix celeriores, alix tardiores. Posteriores enim sunt, quæ à primo orbe magis distant; priores, quæ cœntra. Ut verò primum cœlum ocys- simè mouetur; sic & posteriores orbes, quo ei sunt propinquiore, eo ocysius mouentur, motu illo raptus: & quo remotiores, eo tardius. Vnde ut planetæ & eorum orbes; quò supremo cœlo viciniore sunt, eo tardior sit proprius ipsorum morus, qui est motui primo contrarius; cum sit ab occasu in ortum: & quo remotiores, eo celerior: ita ut qui medio modo distant, medio etiam modo secundum distantiam proportionem moueantur.

Ad Caput undecimum.

Astra rotunda sunt. Natura enim nihil sine ratione facit, aut frustra. Cum ergo astra per se sint immobilia, siue inepta ad motum per se, tribuit eis natura figuram ad se mouendum ineptissimam: qualis est rotunda. Sed & luna rotunda est, crescit enim & decrescit per sectiones orbiculares. Ergo & alia astra, cum eadem sit hæc in re omnium ratio.

Ad Cap. duodecimum.

Dubia duo difficilia, sed præclara, hic soluenda sunt.

Primum, cur cœlorum motus non multiplicentur secundum distantiam à primo, id est, cur cum primum cœlum vno simplicissimo motu moueatur, & secundum, duobus; & tertium, tribus; alij etiam orbes, quo distant longius à primo, eo pluribus motibus non moueantur. Nam orbes solis & lunæ paucioribus motibus cientur, quàm alij quidam superiorum planetarum. Poterit fortasse solui quæstio, si hæc supponuntur. I. Naturam eam perfectam optimamque esse, quæ sine motu

& actione (qua finem alium à se obtineat) optimè sese habet; qualis est solus Deus. II. Huic naturæ proximam esse eam, quæ vno motu & actione perfectionem & finem assequitur; & huic eam, quæ duabus, & ita deinceps. Vt in animalibus videre licet; quorum alia sanitatem habent, sine vilo motu & exercitatione, & ea perfecta sunt: alia vno motu eam assequuntur; alia pluribus: ita ut quæ non nisi pluribus actionibus eam assequuntur, sint imperfectiora. III. Esse quædam animalia, quæ sanitatem assequi nullo motu possunt; ut quæ insanabili morbo laborant, licet ea meliùs interdum habere possint. IV. Difficilius esse multa rectè facere & sæpe, quàm pauca. V. cœlos agere quasi viuientia, vnde patet esse quinque genera rerum. I. Earum quæ ad eò perfectæ sunt, ut nullo egeant motu, ad suam perfectionem, bonumque obtinendum; ut est Deus, siue primus motor. II. Earum quæ multa obtinent per diuersos motus & actiones multas, ut homines. III. Earum quæ bonum perfectum assequuntur paucissimis actionibus, ut sunt intelligentiæ. IV. Earum quæ assequi nulla actione possunt perfectum omnino bonum, sed tantum aliquam ad ipsum dispositionem, ut animantes, stirpes. V. Earum quæ nec perfectum, nec dispositionem ad ipsum possunt assequi, ideoque actione & motu non egent. Vnde patet primum & vltimum rerum genus nullo motu aut actione egere; sed ratione diuersissima. Primum enim non requirit motum, quia perfectissimum est, & sibi per se sufficiens; quintum verò, quia imperfectissimum. Sic ergo quæstio solui posse videtur.

Corporum perfectissimum est primum Mobile; ideo vno motu suam perfectionem obtinet. Terra autem imperfectissima, ideo motum nullum actionemve habet. Quæ autem corpora interiecta sunt, prout terræ & cœlo primo, situ viciniora sunt; sic & perfectiora, vel imperfectiora sunt, & vno pluribusve motibus perfectionem obtinent. Mouentur ergo tria superiora elementa vno motu recto, sed vitam non attingunt; eam quæ in cœlo esse supponitur, per animam assistentem: & quæ tanquam vniuersali causa viuit subsistitque mundus sublunaris; alia verò, nempe inferiores orbis, Lunæ & Solis, (hos enim infimos esse putauit Aristoteles) mouentur aliis pluribusque motibus quàm elementa: quia vitam illam cœlestem sortita, sempiternitatem ducunt; & in sublunarem mundum pro sua virtute influunt; sed tamen paucioribus motibus mouentur, quàm superiores orbis: quia pauciores perfectiones consequi debent, quàm superiores, ut Iouis, Saturni. Vnde fit, ut hi plures habeant

Tom. 1.

motus: quia plures perfectiones consequuntur, vitamque illam cœlestem (quæ in regendo sublunari mundo per influentias consistit) magis possident, participantve: Cum ex vniuersalitate causandi, id est, influendi, potius quàm ex ordine facti, plures aut pauciores motus, in mediis illis orbibus sint colligendi.

Alterum dubium. Cur primum cœlum, quod putauit Aristoteles esse firmamentum; tanta astrorum copia sit exornatum, cum in inferioribus ea singula sint, & vnum in vno? Facilius est huius dubij solutio, quàm prioris. Nam primo cœlo aliorum principi, maior debetur vi, & pulchritudo: vtræque autem est ab astrorum multitudine. Sed & consentaneum erat, cœlum illud pluribus stellis adornari, quod vno motu agitur; alij enim orbis, quorum vnicum est astrum, pluribus motibus exercentur.

Sed pace Aristotelis dixerim, errata quædam irrepsere in hoc caput, quæ recentiores Astrologi iure reprehendant. Vt quod Solis & Lunæ orbis sint omnium infimi. Falsum enim hoc, de Sole, qui superior est Luna, Mercurio, Venere. Item quod cœlum stellatum, a planes, siue firmamentum sit primum mobile. Sunt enim tres cœli firmamento superiores, nempe primum mobile, & duo crystallini, ut demonstrant Astronomi, ex varietate motuum, quos in ipso firmamento longa freti experientia obseruatunt: ita ut undecim sint cœli mobiles: Lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, firmamentum, nona sphaera & decima, quæ dicuntur crystallinæ, & motu librationis cientur: illa ab ortu ad occasum: & contra: hæc ab austro ad Septentrionem, & contra: denique primum mobile, quod viginti quatuor horis diem vnum naturalem facientibus, circulationem absoluit, ab ortu in occasum: cum alij orbis fere omnes ab occasu in ortum proprio motu moueantur. His omnibus cœlum empyreum immobile superius est, aula Dei, & beatorum æterna sedes. Denique, quod dixerit Aristoteles stellas esse innumerabiles. Sunt enim tantum 1022. Sed nobis summa rerum fastigia sequētibz, in his erroribus refellendis immorari non licet. Excusatione tamen dignus est Aristoteles, cuius ætas ea cœlorum phaenomena non perceperit, quæ recenti & nostra præsertim tempestate innotuerunt.

Ad Cap. decimum tertium.

DE terra, eiusque situ, motu, quiete, & figura, varij varia dixerunt. Alij quippe eam in medio esse sitam affirmarunt; alij ignem in medio mundi esse; terram verò esse vnam stellarum, quæ circa medium

M ij

Medium
naturæ
differt
a
medio
ma-
gnitudi-
nis.

moueatür; sicque noctem faciat & diem, & habeat terrā alteram oppositam ἀντιπο-
δα dictam. Ita senserunt Pythagorei, qui medio loco, ut præstantissimo, ignem ele-
mentorum perfectissimum incluserunt, ibi-
que à natura repositum esse, ut diligentius tutiusque conseruaretur: hinc enim ignem illum vocabāt Διὸς φυλακίον, Iouis carcerem, vel custodiam. Sed errant: quia medium magnitudinis & naturæ idem esse putant: quæ tamen valdè differunt. Illud enim est, quod æquè distat ab extremis: ut centrum in circulo. Hoc, in quo vis totius conseruatrix continetur, ut cor in animali. Medium ergo naturæ semper quidem nobilius est, sed tale non est centrum mundi, ubi continetur terra & circumscribitur à vicinis elementis ipsa nobilioribus, cum hic pretiosius sit continens contento, ut forma perfectior est materia. Quare in centro mundi ignis esse non debuit: sed in medio naturæ, virtutis, & perfectionis, id est, in cælo siue iuxta cælum, quod est veluti cor naturæ, ignem probe conseruans. Dixerunt alij terram esse in medio, & circa medium ferri. Alij esse plures terras; alij vnā, & sphericā; alij esse figuræ tympani: Alij, ut Empedocles, eam quiescere, ob motum cæli rapidissimum, quo impeditur ipsa terra, ne moueatür, aut decidat; ut in vase aqua pleno conspicitur: quod si celerrimè conuertatur, aquam effluere non sinet: sed hi errant in assignanda causā quietis terræ. Supponunt enim terram motum iri aliò, quod falsum. Alioqui ascenderet: vbi nam autem quiesceret? Præterea partes terræ feruntur ad centrum, ut omnia graua: cuius motus causa, non est rapidissima circumgyratio, ut satis patet.

Ad Cap. decimum-quartum.

NON potest terra circa polum moueri circulariter, siue in medio, siue extra medium sit. Esset enim hic motus naturalis; vel violentus: non naturalis, quia idem est naturalis motus partium & totius: partes autem terræ feruntur recta ad medium: non violentus, quia cum motus iste ad ordinem mundi spectaret; ordo autem mundi perpetuus sit, daretur violentum perpetuum.

Terra quiescit. Terra igitur quiescit in medio, immobilisque consistit. Omne enim graue, ut est terra, ad medium tendit: vnumquodque autem in eo loco naturaliter quiescit, ad quem naturaliter fertur. Sed & pondera sursum projecta ab vno terræ loco, in eundem locum *καὶ καθύπερθε* ad perpendicularum recidunt, licet multum consumant temporis in reditu. Apta scilicet est per se terra, ut

omni ex parte feratur ad medium, sic ut igni aptus est sursum ascendere, & à medio ferri: hinc enim fit, ut nulla terræ pars, nedum tota, à medio mundi auelli queat, nisi per vim. Ergo in eo naturaliter quiescit: quod & ut certum, supponunt Astrologi. Terra rotunda est. Quia pars terræ quælibet, suā gravitate tendit ad medium: & quæ maior est, descendit per decliue, aut minorem pellit; quoad æquata tumorem relinquat, omnesque partes æquè à medio, (medium autem terræ & mundi idem) distent. Hoc autem est figuram habere rotundam. Sed & luna patitur eclipsim per circularem sectionem, ab umbrā terræ factam, ergo terra est sphericā. Neque tantum globosa est, sed & admodum parua comparatione astrorum. Euntibus enim ab Arcto ad Meridiem fit nouus horizon, nouæ apparent stellæ, latent arcturi: quod terræ paruitatem certò clarèque demonstrat: Si enim prægrandis & vastissimæ molis esset, non tam citò nobis paululum translatis noua sydera apparerent, & alia occultarentur. Aiunt etiam Mathematici ambitum terræ continere quadraginta stadiorum myriadas 400000. quam magnitudinē superat multis partibus astrorum moles. *Admodū exigua est, etiam comparatione Syderum.*

Liber tertius de Cælo.

CONSTAT Capitibus 8. partibus fere totidem, cum singulis capitibus singulæ quæstiones excutiantur. Est autem hic liber & qui sequitur de Elementis, ut sunt partes mundi, & gravitatem vel leuitatem sortiuntur.

Ad Cap. primum.

HAftenus de cælo & astris. Nunc de elementis, quæ duobus, graui scilicet & leui significantur: atque adeo de generatione & corruptione dicendum; quippe quæ solis hisce elementis, & mixtis conueniant. Est enim cælum; (quod hic dicitur primum elementum, id est, primum corpus simplex, ortus expers & interitus.

Generationem ergo alij omnem sustulerunt, alij in omnibus posuerunt. Alij omnia quidem esse genita: sed horum quædam incorruptibilia putauerunt. Alij solum ignem facere perpetuum. Alij corpus generari ex superficiebus, & in eisdem resolui. Sed

Non potest corpus constare superficiebus. Eadem enim ratio est corporis ad superficies, quæ superficie ad lineam, & lineæ ad puncta. At sexto Physic demonstratum est lineam non constare punctis, nec superficiem lineis: neque vllam magni-

rudinem vllis indiuisibilibus. Ergo neque corpus constabit superficiebus, quæ sunt indiuisibilia respectu corporis, id est, secundum crassitiem. Sed neque qua itates physicæ in indiuisibili consistere possunt, ut grauitas in puncto, lineâ, superficie: grauitas enim est corporum, & omne graue diuisibile est, quia omne graue (absolutè, ut terra,) alio est grauius, nempe aqua: licet non contrâ; (cum in his quæ nunc absolutè dicuntur, nunc comparatè, comparatiuum non semper supponat positium, ut in graui & leui;) at quod grauius est, diuisibile est, in excessum, scilicet, & id quo excedit. Sed & omne graue densum est, omne rarum, leue: at densum à raro differt, quod sub æquali mole plus habeat potentia; at quod tale est, diuisibile est. Quod si magnitudo constaret ex indiuisibilibus, nulla profectò esset diuisibilis; aut omnia, pūcta essent. Atque ob eandem causas non constat corpus numeris, siue unitatibus inter se compositis; cum sint ex indiuisibilibus, nec grauitatem aut leuitatem habeant vllam, ut corpora Physica.

Ad Caput secundum.

Omne corpus simplex motum aliquem habet naturalem: mouetur enim. Ergo vi, vel naturâ. At motus violentus posterior est naturali. Si igitur est violentus, erit naturalis. Corpus igitur quod sursum mobile est, leue est; quod deorsum graue. Leuitas enim & grauitas principia sunt recti motus, qui vel sursum fit, vel deorsum. Naturalis motus est, cuius principium est natura rebus insita: violentus, cuius principium est vis externa.

Ad Caput tertium.

Vt constet de iis quæ fiunt & generantur, à cognitione eorum quæ prima insunt (hæc autem elementa) incipiendum. Est ergo elementum id corporum, in quod cætera corpora diuiduntur siue resoluuntur; in quibus inest potentia aut actu: ipsum autem in forma, specieue diuersa, est indiuisibile. Sed quod hic definitur elementum, corporum est: imò & ipsum, corpus est; sunt enim alia, quæ elementa dicuntur. Ut elementa literarum, & principia physica, materia scilicet & forma: quæ hic non definiuntur. Esse autem talia corporum elementa patet, in carne enim, ligno & similibus inest ignis potentia, atque terra, cum hæc ex illis segre gentur: in igne autem nec caro, nec lignum sunt, cum hæc ex eo non segre gentur. Sed & dantur simplices motus, ergo & elementa.

Ad Cap. quartum.

Aburdè Anaxagoras posuit, quædam elementa. Lignum enim & os, similia sunt, aliæque mixta; quæ tamen non sunt elementa. Absurdus infinita ea esse dixit. Finita enim elementa sufficiunt, ut visum est Empedocli. Et certè differentiarum elementorum certo numero sunt definitæ, nempe per calidum, frigidum, humidum, siccum: non sunt ergo elementa infinita. Ideo Democritus & Leucippus non erroris tantum sunt accusandi, qui atomos, siue corpuscula magnitudine indiuisibilia, multitudinem infinita, ut rerum principia & elementa, inuenerunt; sed & contradictionis; cum infinitis illis elementis figuram attribuant: imò nec eam definiant, nisi in igne, quem sphericum faciunt, aerem autem, aquam, terram magnitudine & paruitate discernunt, tanquam ea sint omnium quæ elementa nuncupamus, & seminarium. Esse verò elementa finita arguunt motus simplices, & loca finita.

Ad Caput quintum.

Num posuere alij elementum, quod quidam voluerunt esse aquam; quidam, aerem, quidam ignem. Quidam, medium quid: aqua quidem subtilius, sed aere densius. Hi omnium maximè errant. Faciunt enim pura elementa, rarum & densum: aut subtile, crassum: aut quid mixtum ex denso & raro. Quod si subtilioris rationem habeant, cur non potius ignem ponunt? subtile autem λεπτόν, est μικρομερές, paruum partium; πᾶχος, crassum, magnarum siue μακρομερές. Ergo magnum & paruum essent elementa, quod falsum; cum sint ad aliquid. Sunt igitur elementa plura quidem, cum sint plures & diuersi simplices motus; sed finita:

Ad Cap. sextum.

Elementa non sunt æterna, (supple secundum omnes suas partes,) cum reciprocis mutationibus dissoluantur & intereant; & ex se se mutuo gignantur.

Ad Caput septimum.

Secretione quadam generari elementa se inuicem dixerunt Democritus & Empedocles; v. g. aerem ex aqua, segregatis partibus, siue atomis aeris ex aqua, cui erant immixta. Sed erant; cum factam inuehant generationem, rerum formas, quasi ex vase, non ut par est, ex materia.

ἀπὸ τοῦ
ἀέρος.

præuiis alterationibus deposita depromen-
tes, & in actum educentes, sed omnem
generationem ad rarefactionem & conden-
sationem referentes. Aërem enim sic ex
aquâ generati, est tantum aquam rarefce-
re: & ex aëre fieri aquam, nil aliud est, quàm
aërem addensari. Iam enim erat aër in a-
quâ: aqua in aëre. Vt verò secretionem, sic
nec transfigurationem, μετεσχηματισμόν, fiunt
ex se inuicem elementa, ut ex eadem cera
globus, & tessera; alioqui elementa essent
indivisibilia; neque pars ignis esset ignis;
quod falsum. Neque etiam resolutione su-
perficierum, aut diuisione in plana. Quia
qui hoc aiunt, experientia repugnant, do-
centi omnia elementa ex se inuicem gene-
rari, ut corpora ex corporibus. Quod si
corpus è planis componant, coguntur fieri
generationem fieri ex non corpore.

Ad Cap. octauum.

τὰ ἀπλά-
στὰ σώματα
σχηματί-
ζουσιν ἄλ-
λο-
θεν.

ἀντὶ τοῦ
ἀμορφου
δὲ τὸ
ὑποκαί-
μενον ἵ-
σταται.

NVlla certa ac determinata figura ele-
mentis est attribuenda, ut putarunt
Platonici. Si enim ignis figuræ esset pyra-
midalis vel sphaericæ; aër octaedræ; aqua
eicosedræ; terra cubicæ; daretur vacuum
in aëre & aqua. Eorum enim figuræ locum
non implerent. Secundò, simplicia cor-
pora à continente & loco figurantur, præ-
sertim aër & aqua: non habent ergo deter-
minatam figuram. Et certè id natura doce-
re videtur, & ratio. Subiectum enim sine
materia expers esse debet formæ omnis, ut
commodius quamlibet possit excipere: Vt
dicitur in Timæo. Cum ergo elementa
sint mixtorum materies, debeantque simul
ad eorum procreationem commisceri, &
figuras diuersas inducere, omnis determi-
natæ figuræ debent esse expertia. Neque
verò propter motum, vllamve ipsorum
affectionem, iis figuræ attribuendæ sunt,
putà sphaerica vel pyramidalis igni; quod
scilicet illa ad motum, hæc ad vim cale-
faciendi sit aptissima: angulus enim, ut a-
iunt, calefacit & accendit: item cubica
Terræ, quod figurarum constantissima sit
& firmissima; non, inquam, propterea cer-
tæ elementis figuræ debent accommodari,
quia sphaerica non est apta recto motui, &
ignis proprio; & Terra extra suum locum
mouetur, & cætera elementa in suis locis
quiescunt. Quod si ignis ideo calefacit
quod angulos habeat, alia etiam omnia ele-
menta calefacient cum angulos habeant:
Sed & pyramidalis figura secat, diuidit, se-
parat: at proprium ignis est vnire congre-
gare & ὁμόφυλα; quæ sunt generis eiuf-
dem; licet per accidens secernat quæ diuer-
si generis sunt. Denique calidum & fri-
gidum elementum, sunt contraria: ergo ha-
berent figuras contrarias; sed hoc falsum,

eum nihil sit figuræ contrarium. Secum in-
terim pugnant Platonici, qui relicta figura
vim calefaciendi ad tenuitatem & subtili-
tatem partium referunt; frigefaciendi, ad
magnitudinem. Non differunt igitur ele-
menta figuris.

Liber quartus de Cælo.

Absoluitur sex capitibus, vbi de graui
& leui, & motu elementorum.

Ad Cap. primum.

Graue & leue aliud ἀπλῶς, simpliciter
cale; aliud πρὸς ἑτέρον, ad alterum, siue
comparatè, id est, grauius altero, ut æs li-
gno. Quæcumque naturaliter feruntur sur-
sum, ea apta sunt ferri à medio; quæ deor-
sum, ad medium. Sursum autem est extre-
mum cæli; deorsum, medium: graue ergo πρὸς τὸ ἄνω
est, quod ad medium ferri natum est. Le-
γὲν δὲ, ἔτι πρὸς
ue, quod à medio. Graue simpliciter, quod καὶ πρὸς τὸ
simpliciter deorsum & ad medium tendit.
Leue simpliciter, quod sursum fertur ad ex-
tremum. Graue ad alterum est, cum datis
duobus æqualis molis grauibus, alterum
deorsum velocius & alterum tardius fer-
tur. Nam quod velocius fertur, grauius
dicitur, quod tardius, minus graue, &
ad alterum graue. Leue ad alterum, con-
tra.

Ad Cap. secundum.

Malè Plato putauit corpora grauia
esse ob multitudinem superficialium,
vel triangulorum. Sic enim maior ignis plus
haberet grauitatis, quia constaret pluribus
trigonis; & minor, plus leuitatis: quod fal-
sum. nam ignis maior celerius ascendit: mi-
nor, contrà. Item maior aeris portio gra-
uior esset, aqua minore: & multa lana pau-
co ære. Sed & falsò dixerunt alij ea esse
grauiora, quibus minus interceptum est va-
cui. Quia leuitatem ad vacuum; grauita-
tem ad plenum & solidum sine ratione re-
tulerunt. Imò neque plus materię causa
est grauitatis, neque minus, leuitatis: nihil
enim esset simpliciter leue: & multus ignis
pauca aqua esset grauior.

Ad Cap. tertium.

Sic de latione iudicandum, ut de altera-
tione & accretione. Fiunt enim om-
nes inter contraria, & determinata. Omne
ergo loco mobile, fertur vel sursum si le-
ue: vel deorsum, si graue: vnumquodque
verò ad suum locum fertur, ut ad actum
suum, perfectionem, & speciem, idque

Cap. 4. l.
8. Physic.

à suo generante, quod nimirum generando, & tribuendo esse, tribuit etiam gravitatem & leuitatem, quibus naturalis locus obtineatur. Qui quidem locus cum se habeat ut terminus continens rem locatam, eamque benignè & suauiter excipiat, conseruetque naturæ suæ conuenienter, actus & perfectionis titulum iure sortitur.

Ad Caput quartum.

Graue simpliciter, est quod omnibus substat, ut terra. Leue simpliciter, quod omnibus supereminet, ut ignis, siue utrumque in parua, siue in magna sit quantitate. Graua & leuia ad alterum, sunt ea quibus utrumque inest, id est, quæ ἁπλῶς ὑπάρχειν, quibusdam supereminet, quibusdam substat, idque per se & secundum eorum quantitasque particulas, ut aër, aqua.

Ab his mixta gravitatem & leuitatem habent.

ἡ ἀπὸ τοῦ
πρὸς τὸ
κατὰ φύσιν

Graua feruntur ad definitum medium, leuia ad definitum extremum. Nihil enim fertur in infinitum, & mouentur omnia ad pares angulos in contraria, sursum scilicet & deorsum: ex quo sequitur, duo esse elementa extrema contraria, simpliciter leue, & simpliciter graue: ignem scilicet & terram: quæ in loca illa contraria ferantur. Inter hæc autem esse duo media, utriusque extremi naturam participantia, aërem & aquam.

Quæ autem elementa superiora sunt & leuiora, ea perfectiora sunt, & formæ rationem sortiuntur respectu inferiorum: quia hæc ab illis continentur contineri enim, materiæ est, continere, formæ.

Ad Caput quintum.

πρὸς τὸ
κατὰ φύσιν

Elementa sunt quatuor. Est enim vnū simpliciter leue, semper aptū ferri sursum: est alterum ei omnino contrarium: ergo sunt alia duo media, quæ modò sursum, modò deorsum, inter se comparata feruntur. Vnde sequitur tot esse materias particulares, & secundas, accidentario scilicet discrimine caloris, frigoris, humiditatis, siccitatis, leuitatis & gravitatis (utriusque duplicis) differentes, licet vna sit omnium communis materia, cum ex se mutuo fiant. Intermedia elementa grauantur in propriis locis: detracta enim terra, aqua deorsum tendit in terræ locum succedens: aqua subtracta descendit aër in locum aquæ. Ac non contra. Nam non ascendit aqua in locum aëris, nisi per vim.

Extrema aliter habent: ignis enim non descendit in locum aëris sublatis, nec terra ascendit in locum aquæ, vel aëris. Quia ignis

Tom. I.

non grauitat, nec terra leuitat, in loco naturali, cum extrema sint.

Ad Caput sextum.

Confert figura ad motus celeritatem, vel tarditatem, siue sursum, siue deorsum; non tamen ipsius motus per se ac simpliciter causa est. Sic acuta figura & angulosa, cum facile diuidat secetque medium, facit celeritatem; lata verò, & expansa, & obtusa, tarditatem. Hinc plumbi aut ferri lamina in latiore figuram expansa, aquis innatat: multum enim de subiecto corpore comprehendit: quod non facile diuidere ac penetrare potest. Sed de graui & leui satis.

Summa librorum duorum de Generatione & Corruptione.

Subiecta his libris materies corpus est physicum, ut generabile & corruptibile. Licet enim de alteratione, accretione, mistione, hic etiam agatur, explicantur tamen talis corporis gratia. Hinc patet ratio inscriptionis, quæ ab excellentia generabilium mutatione, quæ generatio est, petita fuit.

In libro igitur priorē, veterum opiniones primò referuntur de ortu & interitu rerum, deque discrimine generationis & alterationis. Tum quid de iisdem sit ex rei veritate sentiendum, explicatur. Tertio notantur discrimina alterationis, accretionis, decretionis. Quarto agitur de contactu, actione, passione. Postremo de mistili & mistione. Atque hæc quidem omnia decem capitibus absoluuntur.

Liber posterior est de elementis, ut sunt prima generabilia & corruptibilia, & principia mixtorum.

Ad Caput primum, libri prioris.

Dicendum est de γενεῇ καὶ φθορᾷ, ἐν δὲ αὐτῇ ἀσθένει, καὶ ἀλλοιώσει, de generatione & corruptione, & de accretione & alteratione. Sed audiendi primum veteres, quorum alij generationem dixerunt esse alterationem: quia generari nil aliud esse putent quàm alterari: cum ab vno remanente eodem secundum naturam omnia oriri affirmant: alij utramque distinxerunt, plura principia materialia constituentes, e quibus omnia oriantur, per coitiones, intereant per disunctionem; alterentur per varias qualitates. Sed hi (Empedocles & alij, de quibus etiam primò Physic.) non tā distinxerunt generationem ab alteratione, quàm distinxisse videntur. Aiunt enim qua-

M iij

lucres esse formas elementorum, & has nūquam deponi aut de nouo introduct; cum elementa sint perpetua, neque vnum ex altero fiat, adeoque nec materia vnius disponi possit qualitatibus alterius. alteratio enim est in gratiam generationis. At hoc, quid aliud est, quàm tollere alterationē? Si enim tollitur commune subiectum, quod contrarias affectiones vicissim recipiat, ut illi tollunt, necessum est tolli funditus alterationem. Sed sensui & sibi contradicit Empedocles.

Ad Caput secundum.

Tenuiter & diminutè Plato de ortu egit & interitu; tantum enim de elementorum origine, nihil de mixtis, nihil de alteratione, accretione, aliusve mutationibus. Vt nec alij Philosophi. *ὅτι τὸ πρῶτον*, nisi superficie tenus, præter vnum Democritum, qui de omnibus dixit, licet non satisfecerit: Figuras scilicet siue corpuscula insectilia & infinita introduxit, quorum *ἀσκήσιον καὶ συγκρίσιον*, segregatione & congregatione, generatio fieret, & corruptio; *τάξις δὲ καὶ γένεσις*, ordine & situ, alteratio. Sic enim ex iisdem literis variè dispositis, dictionum, imò & comediarum & tragicæ varietas existit.

Absurdus sentit Plato, quàm Democritus. Ille enim corpora Physica in superficies, è quibus tamen nihil materiale, aut Physicæ affectionis composiri potest, ut in principia resoluebat, neque causam mutationum Physicarum reddere poterat: Hic verò omnia in corpuscula indiuidua atomosve, reducebat; ex quarum diuerso situ, compositione, figurisque differentibus, diuersas alterationes explicabat. Quamquam falsa est Democriti opinio, generationem, atomorum coniunctionem facientis; & corruptionem, secretionem. Vbiq; enim ac si ex punctis existeret, compositum diuisibile esset; & in minima segregatio, & ex minimis congregatio; at perfecta generatio est totius in totum mutatio. Generatio enim & alteratio differunt subiecto. Huius enim subiectum est ens in actu, integrum, completum: Illius verò materia & generatio substantiæ est, alteratio qualitatis. Quamquam concedere par est, segregationem & congregationem facere ad generationem & corruptionem, quatenus quæ magis segregata & diuisa sunt, facilius corrumpuntur: cum minùs resistent; quæ autem magis congregata sunt, unita, & grandiora, difficilius, tardiusve, cū fortius resistent. Virtus enim unita fortior est seipsa dispersa.

Ad Caput tertium.

Generatio propriè dicta & substantialis sic aliquo modo, è non ente simpliciter, autem modo ex ente semper. Quia omnia fiunt è materia, quæ est non ens actu, ens autem potentia, (ut dictum primo Physic.) siue substantia potestate. Neque enim materia est hoc aliquid, substantia scilicet actu & determinata, siue simpliciter; neque ens simpliciter quantum, aut quale, sed potentia tantum.

Perpetuæ successionis generationum, tamen earum quæ simpliciter, quàm earum quæ secundum partem fiunt, dicunturque alterationes, duæ sunt causæ; efficiens, quæ est duplex, vna mouens, immobilis æterna, scilicet primus motor; altera mouens & corruptibilis simul, scilicet cælum, quod cum semper moueat & moueatur, causa est omnium mutationum: & materialis, siue materia, è qua res generabiles & corruptibiles constant. Non quòd ea sit infinita actu, (nō enim datur tale infinitum.) nec quòd sit infinita potestate: & quoad diuisionem in minores semper particulas, quas vocant scholæ proportionales: sic enim quæ generantur, fierent in dies minora; quod falsum est. Multi enim filij parentibus sunt maiores: sed quia, cum materia finita sit, semperque eadem maneat & incorruptibilis, corruptio vnius entis Physici, sit generatio alterius. Ita ut quæ materia relinquitur in corruptione vnius, eadem in alterius generatione assumatur; & ita consequenter abeuntium & succedentium formarum vicissitudines vna materia in se recipiat, nec formam vnā dimittat vnquam, quin aliā semper adsciscat.

Generatur substantia & corrumpitur simpliciter: Accidens verò secundum quid. Quia substantia est ens simpliciter, accidens non item; sed modo quodam atque entis ens. Generatio etiam ignobilioris substantiæ, ut terræ, dicitur secundum quid, respectu nobilioris, ut ignis; quia differentia terræ, quæ est frigus, ignobilior est, differentia ignis, quæ est calor. Explicat autem Aristoteles differentias substantiales elementorum, quæ sunt ignotæ, per accidentales, quæ sunt notissimæ: nam frigus est veluti priuatio, calor autem veluti habitus. Denique ea quæ magis sunt sensibilia, dicuntur etiam simpliciter generari; minus sensibilia, secundum quid. Tres ergo sunt modi generationis simpliciter & secundum quid. Corruptionem semper sequitur generatio: quia terminus ad quem corruptionis, scilicet non ens, est terminus, à quo, generationis & terminus ad quem, generationis, scilicet ens actu, est terminus à quo,

*ὅτι μὲν
παράλλω
ἐκ τοῦ
εἰς τὸ
ὅλον.*

Geniti & corrupti materia eadem. corruptionis. Est verò eadem reipsa corrupti & geniti materia, prout fiunt ambo, aut fieri possunt ex se mutuo, ut aer ex aqua, aqua ex aëre, diuersa autem ratione, prout aliter est disposita sub corrupto, quam sub genito. breuius dicerem. Conuenire corruptum & genitum primâ materiâ, non secunda.

Ad Caput quartum.

ἀλλοίωσις. **G**eneratio & alteratio sunt diuersę mutationes. Fit enim tunc alteratio, cum subiectum sensibile permanens & integrum, mutatur in suis affectionibus, ut cum corpus idem manens è sano fit ægrum, vel contra. Generatio autem, cum totum mutatur in totum, nullo sensibili ut subiecto remanente. Ut cum ex aëre toto fit aqua, aut cōtra: corruptio verò cum totum corrumpitur. Quod si contingat in genito remanere affectionem & qualitatem, quæ fuit in corrupto, ut est perspicuitas, aut frigus in aquâ ex aëre orta, sane putandum non est fieri transmutationem secundum illam qualitatem communem: etenim ea transmutatio non erit alteratio, cum tunc fiat mutatio totius in totum: nec generatio, cum hoc non fiat ex recepta qualitate. Alteratio enim est mutatio secundum qualitatem; ut accretio & decretio secundum quantitatem; & latio, secundum locum. Et generationis quidem subiectum maximè proprium est materia. Quodam autem modo, id quod aliis subiicitur mutationibus, id est totum Physicum, quod potest dici subiectum generationis: cum ea sit mutatio totius in totum. Et hæc est nostra huius loci interpretatio. Licet fortè omnes censcant velle Aristotelem, materiam esse propriè subiectum generationis, ut scilicet prima est: eandem verò, esse etiam aliarum mutationum subiectum, sed impropriè & modo quodam; quia tunc secunda est: & quia omnes materia in se suscipit contrarietates. Sed si Aristoteles de vnâ & solâ materia loqueretur, non diceret, Omnia subiecta susceptiua sunt quarundam contrarietatum, sed in singulari, omne subiectum, &c. Signum est ergo cum voluisse, diuersa diuersarum mutationum subiecta significare; præsertim cū hęc intendat generationem ab aliis mutationibus, penes subiectorum diuersitatem, distinguere: Itaque velut subiectum propriū aliarum mutationum esse totum completum & integrum, sed tamen illud idem totum Physicum modo quodam esse etiam subiectum generationis. Hoc enim disertè & non semel inculcanit hoc capite Aristoteles, generationem esse cum totum mutatur. Legatur textus, sub finem. Vbi subiectorum diuersitas & multitudo non obscu-

re significatur. πάντα δὲ καὶ τὰ ὑποκείμενα, ὡς αὐτὸς αὐτῶν πρῶτον.

Ad Caput quintum.

A Periendum discrimen Accretionis, Generationis, Alterationis: deinde explicandus modus quo res crescunt & decrescunt. *Discrimē accretionis ab aliis mutationibus.*

Differt Accretio & decretio ab aliis mutationibus. Primò, quia generatio & corruptio versantur circa substantiam; alteratio, circa qualitatem; latio, circa locum; accretio autem & decretio, circa quantitatem. Et hoc discrimen petatum est à termino ad quem. Secundò, quia quod generatur & interit, vel alteratur, non necessariò mutat locum: at quod crescit & decrescit, a liquo modo mutat. Fit enim crescendo maius, decrescendo minus. Et hoc discrimen petitū est ex modo.

Non fit Accretio ex aliquo separato, ut neque generatio, sed ex coniuncto, id est, ex materiâ quanta, inlita, corporea, vna, eademque numero, ratione tamen non vna, & separabili tantum per cogitationem à magnitudine & qualitate. Accretio enim est præexistentis quantitatis additamentum τοῦ ἔκρυπτοντος μεγέθους ἐκιδδόντι. Decretio verò eiusdem μείωσις, diminutio; ergo existit materia quanta, corporea & magnitudine affecta, in re crescente, vel decrescente, antequam crescat vel decrescat.

Quicquid verò crescit vel decrescit, secundum quamlibet sui partem crescit & decrescit. Fit quippe Accretio ex aliquo in singulis partibus, quæ augescunt, recepto; Decretio, ex aliquo ex iisdem abeunte. In accretione verò augetur crescitque viuens, siue corpus animatum, cui scilicet alimentum apponitur, non autem ipsum alimentum: quia viuens remanet: alimentum verò corrumpitur, & in substantiam viuientis conuertitur. Hinc quod crescit, simile est ei quod alteratur: vtrumque enim permanet. Et quemadmodum in eo quod crescit, est vis auērix; sic in eo quod alteratur, est vis alteratrix. Sunt autem duo genera Alterantium: vnum quod agendo non repatitur, ut Sol, qui calefaciendo elementaria, nihil inde repatitur: alterum, quod agendo repatitur, ut elementaria omnia. Sic aqua calida cum in frigidam effunditur, eam calefacit, & simul ab eadem refrigeratur. Viuentis partes omnes accrescunt, sed similes prius (nempe ossa & carnes) quàm dissimiles, (nempe manus:) cum hæc ex illis constant. Neque verò ut aliquid crescat, vacuum necessarium est, aut penetratio corporum, in eodem loco se occupantium. Neutrum enim

fert natura. Augetur ergo pars viuētis quælibet & accedente aliquo *τὸ πρὸς αὐτῷ*, secundum formam, non *κατὰ τὴν οὐσίαν*, secundum materiam. Etenim per illud, augetur totum *ἅπλως*, non per quod maius sit qua totum est tale: Sed accedente aliquo secundum formam, totum fit maius, qua totum tale, non secundum materiam. Accedere enim dicitur quid secundum formam, cum similem speciem & figuram habet ei cui aduenit; secundum materiam verò, quod eandem retinet materiam, non eandem formam. At viuens non crescit, nisi partes eius singulæ crescant secundum suam propriam speciem, puta os, secundum id quod accedens formam habeat ossis; caro, secundum id quod accedens ad accretionem faciendam, habeat formam & speciem carnis: & ita de cæteris. Licet enim alia multa accederent materię rationem habentia, & partibus apponerentur; non fieret tamen accretio; quia hoc esset aduenire secundum materiā tantum neque totum viuens, ut tale est, formaliter, & secundum speciem, per ea sola materialia, id est, forma & specie partium augendarum destituta, crescere posset; cum os crescere non possit per non os, caro per non carnem. Cum ergo accretio fieri debeat per similia viuenti, seu potius per ea quæ sint eiusdem naturæ & speciei cum suis partibus; caro enim per carnem superadditam crescit, non per aliud, rectè dicitur accretionem fieri accedente aliquo secundum formam, non secundum materiam. Ideo enim accretio manifestior est in dissimilibus, ut in manu, brachio, pede, quā in similibus, ut in carne, ossē, quia hæc magis ad materiam accedunt quā illæ. Dissimilares enim formam & speciem magis arguunt, & in eis speciei discrimen relucet magis. Atque exantè dictis palam est, id quo res augetur, puta alimentum, tale esse debere potentia, quale actu est id quod augetur. Sic panis est potentia caro. Quia scilicet accessio fit secundum speciem & for-

Alimentū initio dissimile, in fine simile. mam. Itaque alimentum initio est contrarium & dissimile, cum nempe adhuc est potentia pars viuētis, & actu quid aliud: in fine autem, cum scilicet assimilatur, vnitur, & agglutinatur, simile est; quia tunc induit formā partis, fitque quodāmodo generatio, quam vocant aggenerationem: Idque virtute corporis animati, quod digerit alimentum, illudque in suam transmutat substantiam. Quare accretio supponit nutritionē. Nihil enim crescit, quod non nutriatur. Nutritio autem fit, cum alimentum, quatenus substantia est, conuertitur in substantiā viuētis: Accretio autem, cum idem alimentum, ut quantum est, accedit ad quantitatem viuētis. Quæ non fit ut vniuersalis & abstracta, sed ut hæc est, & singularis. Caro

igitur quanta, auget: caro autem solum, nutrit: id est, ut substantia est, unde nutrienda & augens, & si subiecto vnum sint & idem, ratione tamen differunt & secundum esse *τὸ εἶναι ἄλλο*. text. 4^o. Hinc animal quantumdiu viuit saluumque est, nutritur, non tamen semper crescit, quia quamdiu viuit animal, semper accedit alimentum, quod est potentia caro, quæ ut caro nutrit, sed non semper caro accedit, ut quanta; ideo non semper auget. Atque ut aqua paulatim in vinum infusa, primò quidem vinum auget, cum vinum tunc aquam superet: deinde cum multa adhuc aqua addita fuerit, vinum deterius reddit & aqueum; donec tandem nimia aquæ copia vinum in aquam degeneret, sic dum nutriendi facultas in viuente validior est ac fortior, plus alimenti digerit, conuertitque. Sed cum plus materię siue alimenti accedit quā par est, frāgitur tūc, *Fit accretio, fit de-creta & collapsa* plus materię perdit, quā *creta re* reparat: unde decretio quantitatis sequitur: *permanens* licet tam in decrectione quā accretione, forma speciei que rei viuētis salua perseueret.

Ad Caput sextum.

Dicendum de actione, passione, mistione; ne, quia de generatione elementorum, quam explicarunt quidam, congregatione, quæ mistio est, agere oportet, quæ sine agente & patiente fieri nequit: aiuntque qui plura constituunt elementa, eorum actione & passione mutuā fieri generationē, licet interim cogantur admittere, præter elementa, vnum commune subiectum, quod contrariorum vices pugnasque sustineat, cum vnum contrarium non agat in alterū, nec in calorem transeat frigus, sed ipsum subiectum, nempe materia, mutationem recipiat. Necessè est ergo, ea quæ agunt in se inuicem & à se mutuo patiuntur, habere vnā communem materiam: ut sunt sola elementaria.

Quòd si de actione, passione, mistione dicendum sit, & de tactu quoque dicere oportet; quia non est actio, passio, mistio, sine cōtactu. Tactus ergo dicitur *παραχρησις*. Primò enim ea se tangere dicuntur quæ cum diuersas habeant magnitudines, & differant situ, eorum tamen extrema sunt simul. Secundò, quæ ita diuersas habent magnitudines, situm, locum, & extrema simul, ut sint ad inuicem actiua & passiuæ. Et hic contactus Physicus est, qui conuenit elementis, grauib; leuib; (Non omne mouens est agens, siue faciens, id est, alterans.) Tertio, quæ ita se habent, ut vnum immobile moueat alterum ab illo moueatur: sic cæli tangunt sublunaria influendo; cum interim non

ἐν ὁποίῳ τὸ ποιῆν, ἔστω πάσ-χεον ὅτι ἄλλήλων ἴσιν, αἱ αἰ-κατοῦ τῶν μίαν εἶναι τῶν ὁπο-καὶ μὲν φέρον. αἱ δὲ αἰ-

moucantur, aut mutantur à sublunaribus. Quartò, quorum vis in aliud transit impropria motione. Sic nos tangere dicitur, qui molestia nos afficit.

Ad Caput septimum.

ἐστὶν ὁμοῖον
καὶ ἕτερον
πρὸς τὸ αὐτὸ.

Est-ne actio à simili, an à dissimili? Vult Democritus à simili; alij, à dissimili. Dicendum est inter omnino similia non esse actionem, nec passionem. Quia non est ratio, cur vnum potius ageret, aut pateretur, quàm alterum. Item, quo res essent similiores; eò fortius in se agerent. Et cum nihil similis sit eodem ad seipsum comparato, idem ageret maximè in seipsum, seque citò corrumpere: Sed neque inter omnino dissimilia actio est, non enim candor agit in lineam. Quæ ergo in se inuicem agunt & patiuntur, partim sunt dissimilia, secundum speciem scilicet & formam: quæ enim sic agunt, contrarietatem habent: Partim similia, scilicet secundum materiam, siue genus subiectum, quod idem est in agentibus reciprocis; quorum vnumquodque intendit sibi patiens assimilare, vt ignis, lignum.

ὅμοιοι ἀγὼντες
καὶ παθόντες.

Omne agens physicum agendo repatur à patiente, dummodo agens & patiens actiua sint, & formam vtrumque habeat in materia eiusdem rationis, siue elementari, & quæ contrariorum sit particeps. Sic alterans, vt cibus calidior, alteratur à stomacho; & cum agat in stomachum, repatur à stomacho; & tandem mutatur in substantiam viuientis, licet ipsum etiam calefaciat. Vt autem quod primò mouet, expertus est motus: sic quod primò agit, pati nequit. Agens ad causam efficientem pertinet, vnde principium motus; ideòque efficit, quia inducit formam in patientem: qua præsentē cessat motus & actio. Præsentibus enim habitibus, quales sunt formæ & fines, nihil amplius fit. Finis autem non est actiuus, nisi metaphoricè. Materia verò, vt materia, passiva est; in qua ideo ignis calorem habet, & alia elementa suas passiones; vnde ea agunt inter se, quia speciem & qualitates contrarias habent: patiuntur verò, quia materiam habent, quæ, vt sic, principium est passiuum. Calor enim, frigus, formæ ve villæ, aut qualitates non patiuntur quidquam, licet ab omni subiecto, quod tamen est impossibile, essent separata.

Ad Caput octauum.

μὴ συνδυάζονται
οἱ ποιοῦντες
καὶ οἱ παθόντες.

Modum agendi explicarunt alij aliter. Empedocles, per poros symmetros siue meatus commensuratos & proportionatos: Itavt fiat quidem actio & passio, dum agens præcipuum sese insinuat in patientem, per meatus inuisibiles, frequentes,

& eleganti serie dispositos, repletos tamen tenuioribus corpusculis, quæ Agenti subeundi cedant. Mistio autem, dum pori illi sunt commensurati vtrique, vt in vino & aqua. Alij, per poros vacuos: sed malè. Non enim alij quidam audiendi, qui motum tollunt, adeòque naturam, vt Melissus; aut qui corpora componunt ex superficiebus, vt Plato. Malè, inquam, priores; quia si pori illi sunt pleni & repleti, tandem manet difficultas ac si non essent: cur per aliud plenum agens subire potuerit? Posteriores etiam malè. Quia cum agens repleuerit inanes poros, nō poterit amplius agere; quia tales pori, vt illi aiunt, necessarij sunt ad actionem, qui tamen tunc non erunt. Sunt ergo pori illi superflui. Vel enim actio fit per solum contactum, & sic non erunt pori fingendi: vel non, & sic nō erunt adhuc necessarij, quia introduxerunt illi poros propter contactum. Quod si corpora diuisibilia sint omni ex parte, & eo ipso possint separari & cedere agenti; nihil certe peris opus erit.

Ad Caput nonum.

Agit id omne, quod, vt tale, actu est: patitur, quod qua tale, est in potentia. Sic id calefacit, quod actu calidum est, vel calefactuum, vt ignis; id verò calefit, quod potentiam habet ad recipiendum calorem, vt aqua. Conditiones actionis & passionis, siue agentis & patientis, sunt quinque. Prima, tale est patiens potentia, quale est agens actu. Secunda, patiens tale est secundum quamlibet sui partem. Tertia, magis dispositum patitur magis, & contra. Quarta, omne patiens est continuum, & non actu diuisum. Quinta, Agens debet tangere patientem, immediatè, vel mediatè.

Ad Caput decimum.

Dicendum tandem de mixtione. Quam non esse aiunt quidam, hac ratione persuasi: Vel enim quæ miscerentur, remanerent in esse suo; & sic non erunt magis mixta quàm erant prius; proindeque nulla erit mixtio: vel vnum corrumpetur, alterum seruetur: (nam quæ miscetur, duo saltem sunt,) & sic quod non est, misceretur; & idem manens idem, etiam misceretur; quod est à mixtione alienum. Quia quod non est, non miscetur; vt & quod non mutatur. Mistilium autem eadem ratio. Vel ambo corrumpuntur, quod absurdum. Quæ enim non sunt, non sunt mixta. Solueatur tamen hæc ratio ex sequentibus.

Mistio non est generatio: quia materia formæ non miscetur. Sic lignum non mi-

fecerit igni, vel eius formæ, cum sit ignis è ligno; sed ignis generari dicitur, lignū corrupti. Est enim generatio, cum forma aduenit materiæ.

Mistio non est alteratio: quia qualitas, nec accidens vllum subiecto suo miscetur, ut candor corpori; scientia animæ. Quæ enim miscentur, à se inuicem separari possunt.

Mistio non est Accretio. Nam materia accretionis est alimentum, quod corpori viventi non miscetur, sed corrumpitur, & in eius substantiam vertitur; quadam generationis specie & modo. Quæ verò miscentur ut elementa, non sic se habent; sed remanent in tertio, nempe in mixto: non quidem actu, ἐν ῥηϊ, id est secundum formas, ὡς πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὸ λευκόν, ut corpus & album: sed virtute & potentia, id est secundum vires suas & qualitates, absentium formarum vicarias: non enim mistilia in mixtione corrumpuntur, formas-ve essentielles deperdunt, σώζεται γὰρ ἡ δύναμις αὐτῶν. *Servatur virtus eorum.*

Minutorum corpusculorum coniunctio, quali aiunt, κριθὰς μεμῖχθαι πυρὸς, hordeacea grana mista esse frumentaceis, non est vera mixtio: quia compositio est potius & coaceruatio, siue iuxta positio, quam mixtio: cum corpuscula illa iuxta se posita manent actu secundum formas: neque ita coeant in vnum tertium siue mixtum, ut quamlibet eius partem mixtam faciant: quod tamen necessarium est. Quælibet enim mixti pars, mixta est. Non est mixtio eorum quæ eandem materiam non habent. Quia quæ misceri possunt, inter se actiua esse debent & passiva. quæ autem eandem non habent materiam, non sunt inter se actiua & passiva, ut cœli & elementa: Ats medendi, & sanitas.

Quæ ergo propriè miscentur, communè materiam habere debent, & in se agere, à se mutuò pati, esse ἐνδιαφέροντα, faciliè diuisibilia: sed ita, ut vnum nimio excessu alterum nō superet: sic enim non mistio esset, sed mutatio in potentius, οἷον σταλαγμός οἶνου μύριον χεῖρον ὕδατος οὐ μέγιστον, λύεται γὰρ τὸ αἶδος, & μεταβάλλεται πρὸς τὸ πᾶν ὕδωρ. Ut gutta vini decies milienis aquæ mensuris non miscetur, sed mutatur in aquam. Quare æquales debent esse quodammodo etiam agendi virtutes, ut se non transmutent, sed certū quid nempe mixtum, remaneat; omnium naturam aliquatenus retinens. Ad mixtionem autem apta sunt, parua, humida, liquida, ὡς ῥεῖα: quia cedunt facilius, seque citius transmeant: intellige verò liquida, non lenta, non viscosa, non tenacia: ut sunt adeps, oleum. Hæc enim ob lentorem nō penetrant, nec faciliè separantur. Sed neque miscetur quod tantum agit & quod tantum

patitur: Vt neque id quod potentius agit, & alterum quod nimis patitur, ut stannum æri. Est ergo mistile id quod cum faciliè diuidi queat, passivum & actiuum est. Mixtio ^{τὴν μίχθιν} autem ^{ἀλλοιωθῆναι τὸν ἐναυτὸς} ^{τὴν μίχθιν} *scilicet alteratorum unio.* Debent enim v-niri & coire, & se mutuò alterare ea quæ miscentur, nempe elementa, quæ propriè miscibilia sunt.

Liber secundus de generatione & Corruptione.

Constat capitibus vndecim, ad tres partes redactis. Prima, est de natura elementorum. Secunda, de eorum ortu. Tertia, de reciproca eorundem generatione.

Ad Caput primum.

HActenus de missione, tactu, actione, passione, generatione, corruptione, alteratione. Nunc de elementis, sine quibus, ut sensibilibus corporibus, aliæ substantiæ naturales mixtæ non oriuntur, nec intereunt. Materiale ergo principium omnium generabilium alij vnum fecere, ut ignem, vel ærem, vel medium quid: quod corpus sit & separabile: alij duo, ut ignem, terram; alij cum his ærem: Empedocles quatuor elementa: Plato τὰ πέντε, siue id quod formas omnes excipit & complectitur; quo nomine materiam intellexit. Sed errant, ^{Refutatur} qui corpus medium sensibile ab omni cō- ^{verres in} trarietate & forma elementari separatū ^{materiali} adstruunt, quia non potest sensibile esse ^{principio} nisi contrarietatem habeat, id est, nisi sit calidum, vel frigidum, graue, vel leue. Errat & Plato, qui materiam suam obscure inuexerit, cāmque rebus subiecerit, ut aurum aureis operibus: ita ut quemadmodum de aurea statua dicitur aurum, sic materia illa dicatur de re genita: Denique qui materiam superficiem esse voluerit, cum corpora resolui dixerit in superficies, omnia autem in materiam vltimò abeant: quæ omnia falsa sunt. Alia igitur est materia rerum sensibilem, ea scilicet quæ non est actu separata ab omni forma, sed semper vni contrariorum coniuncta, & omnibus contrariis vicissim subiici apta, & principium primum ipsorum elementorum. Quare tria sunt veluti principia in elementis: ipsa Primò materia, quæ potentia est sensibile corpus. Secundò, contrarietates, ut calor, frigus. Tertiò ^{Triplex} ipsa elementa, quæ sibi mutuò sunt princi- ^{principij} pia: quatenus in se transmutantur, & ex se ^{ratio in ele-} mutuò oriuntur, reclamante licet Empe- ^{mentu.} docle, qui cū generationem tollat, alterationem etiam, quæ ad illam ordinatur, tollere conuincitur.

Ad Caput secundum.

P Rincipia & differentia corporis sensibilis, id est, elementi, (Sensibile autem hic sumitur pro tactili, siue eo quod tactu sensum facit,) sunt qualitates tactiles, quæ scilicet tactu percipiuntur. Quia per tales qualitates, corpora sensibilia, id est, tangibilia, ut talia sunt, constituuntur ac differunt; unde colores, sapores, & similes qualitates, elementa non constituunt: licet visibiles priores habeantur tactilibus, ut visus prior est tactu. non enim sunt affectiones corporis tangibilis, ut tale est, quales tamen quaerimus.

Sunt verò qualitatum tactilium ordines siue paria septem. Calidum, frigidum; humidum, siccum, grave, leue, durum, molle, γλίχρον, κριπτόν, παχύ, λεπτόν; viscosum aridum; alperum, lzue, crassum, tenue. Ex duobus ergo primis ordinibus peti debent differentia elementorum: quia per calorem, frigus, humiditatem & siccitatem, agunt & patiuntur, atque inuicem transmutantur, actionibus scilicet & passionibus alteratiuis. Hinc enim excluduntur grauitas & leuitas; quia licet motrices sint, non sunt tamen alteratrices, per quas in se inuicem agant elementa, quæ solæ hic quaeruntur.

Et harum quidem quatuor primarum qualitatum duæ actiue sunt, calor & frigus; duæ passiuæ, humiditas & siccitas. Calidum enim est, quod congregat homogenea; frigidum, quod heterogenea, siue ea quæ sunt diuersi generis. Humidum, quod alieno termino, non proprio, definitur aut circumscribitur: Siccum, quod proprio termino bellè definitur, alieno ægrè. Calidi namque & frigidi ratio per actionem; humidi verò & siccæ natura per passionem explicatur. Atque quatuor has qualitates esse primas omnium ac veluti principes, ex eo constat; quod alix omnes ad illas bellissimè reducuntur, ut inductione notum est. Ergo principia & differentia elementorum, ut corpora sunt sensibilia siue tactilia, sunt quatuor primæ qualitates.

Ad Caput tertium.

S I elementa sunt quatuor, ut sunt; erunt siue quatuor copulæ, & legitima coniugia, πάλαι οὐζώσις, primarum qualitatum: è quibus singulis singula elementa colligantur. Prima coniugatio erit calidi, siccæ; unde ignis. Secunda calidi, humidæ; unde aer. Tertia humidæ, frigidi, unde aqua. Quarta frigidi, siccæ; unde terra. Neque enim contraria vno iugo simul possunt consociari, ut frigidum & calidum, humidum & siccum.

Tom. i.

Hic nota errorem esse in versione Latina Argyropyli ad tex. 16. Vbi legitur, saltem in quibusdam exemplaribus, *Aer verò frigidus*, pro eo quod est *Aer verò calidus*. Habetur enim in textu Græco, ὁ δὲ ἀπὸ γ. πυρός. Hinc rectè καὶ ἀλόγως, distributæ sunt primis corporibus primæ illæ qualitates, tanquam differentia; secundum quas etiam cõster quaternarius elementorum. Porro aer, & aqua, simplicia non sunt, sed mixta: id est, non pura & sincera, præsertim apud nos. Quia nihil ex elemento eccellente gignitur, ut ex igne & glacie. Loca autem aeris & ignis sũt sursum; aquæ & terræ deorsum. Media elementa impuriore sunt extremis. Superiora aduersantur inferioribus, nempe ignis aquæ, aer terræ, vtrique qualitate. Quodlibet elementum vna qualitate excellit. Terra enim magis sicca est, quàm frigida; aqua magis frigida, quàm humida; aer magis humidus, quàm calidus; ignis calidus magis, quàm siccus.

Ad Caput quartum.

E Lementa omnia in se mutuò possunt transmutari, & quoduis è quouis fieri. Quia omnia sunt cõtraria, vel ratione vtriusque, vel ratione vnius qualitatis. Hinc facilius & celerius aliorum in se inuicem migratio; aliorum tardior. Quæ enim symbolum habent, id est, quæ vna qualitate conueniunt, ut aer & aqua, facilius commutantur: quàm quæ symbolum non habent, ut ignis & aqua. Facilius quippe est vnum vincere, quàm duo. E duobus verò asymbolis, alia duo possunt generari, ut ex igne & aqua, aer & terra; & ex aere & terra, ignis & aqua. Victo enim ignis calore, & humore aquæ, manebit siccitas & frigus, quæ sunt terræ qualitates. Si contrà, aer. Item ex aere & terra ignis oritur, victo terræ frigore, aeris humore. Et id quidem in flamma, quæ maximè ignis est, conspicitur; hæc enim est fumus ardens, καπνὸς καὶ μέγας. fumus autem fit ex aere & terra. Sed è symbolicis tertium non generatur, altera qualitate ab vtroque abeunte. Nam quæ remaneret, esset eadè, vel contraria: si eadem in vtroque, ut humor in aere & aqua, non prodibit tertium: quia ex vna qualitate non fit elementum: neque vlli elemento humor, quàm acri & aquæ inest; si contraria, ut calor aeris & frigus aquæ, non exurget etiam tertium elementum, quia hæc copula non subsistit. Ergo dum migrant symbolica, vnum dumtaxat interit; dum verò duo pugnant asymbola, ita ut tertium oriatur, ambo moriuntur.

N

Ad Caput quintum.

Elementa
non sunt
materia
corporum,
Prima, sup-
ple.

Elementa non sunt materia naturalium corporum, id est, nec sui inuicem, nec mixtorum: vel enim eorum vnum esset talis materia, ut aer aquæ; & hoc non, quia omnia essent vnum, & cum ex aëre fieret aqua, non esset generatio sed alteratio. Aer enim remaneret essentialiter aer, ut prius; at cum manet subiectum idem actu & essentialiter, & mutatio fit in qualitate, alteratio est non generatio: Vel certè eorum plura; & hoc non, cum ob eandem rationem, tū quia duo contraria in eodem essent: elementa enim omnia sunt contraria. Sed neque medium corpus inter elementa, aliorum materia esse potest; nam cum ex eo generari deberent omnia, contrariū esset omnibus, atque adeo in eodem simul essent contraria. Est ergo materia quedam communis, è qua omnia fiunt. Sed & elementa in se inuicem commutantur omnia: ergo vnum non est aliorum principium magis quàm aliud. Cum autem duæ sint in elementis contrarietates, calor & frigus; humor & siccitas; vnāque subicit materia communis illarum capax, erunt quatuor elementa, non plura, non pauciora: presertim cum sint quatuor tantum illarum coniugationes. Non sunt ergo elementa infinita: cum enim omnia sint contraria, oporteret iis infinitas inesse qualitates, per quas contraria essent.

Ad Caput sextum.

Refutatur
Empedocles.

Malè sentit Empedocles, de elementorum alterna commutatione. Hæc enim cum tollat, illa tamen inter se comparabilia facit; quippe quæ vocet æqualia, in quantitate; siue in qualitate, similia: ac sic communem eorum materiam agnoscit, ut si ex aquæ cotyla siue sextatio vno fiant decem aeris. Idem enim erit vtrumque, si eodem mensuretur. Alioqui id in quo comparatio fieret, homonymum esset.

Malè etiam de accretione: eam enim similitum appositione explicat.

Malè de generatione secundum naturā, quam casu euenire ait. Nam quæ secundū naturam fiunt, eodem semper sunt fiuntque modo, aut plerumque.

Malè de motu, & tenuiter: quia litem & amicitiam mouere dixit, nec modum exposuit.

Pessimè de anima, quam elementum esse voluit, aut ex elementis mixtam, vtrumque enim falsum. Si enim esset elementum, v. g. ignis, eius affectiones essent elementares: quales, v. g. igni competunt; sed tales non sunt animæ affectiones, ut scientiæ, memoria. Si verò ex iis mixta esset, eius affectio-

nes essent, plurium elementorum, atque adeo corporeæ; atque animæ affectionū scilicet, nulla corporea est. Sic enim interpretor, ex serie Græci contextus: quem nō satis diligenter expendunt Conimbricenses, qui quod de affectionibus dicit Aristoteles, ad animam traducunt. Nam τὰ συµπληρωτικά ad τὰ πᾶσι, debere referri, Grammatica ipsa docet, & lex probæ constructionis.

Ad Caput septimum.

Mixtionis modus, quo videlicet elementa concurrunt & permiscentur ad generationem mixti, malè etiam ab Empedocle explicatur; qui mixta putauit fieri, καὶ ἄλλο ἐκ πλείων στοιχείων τοῖχος, ut ex lateribus & lapidibus fit paries. Sic enim mixtio esset συνθεσις, compositio, coaceruatio; nec possent è qualibet parte misti, ut carnis, elementa omnia prodire; ut nec è quauis parte muri educuntur lapides, & lateres. Hoc autem falsum. Debet ergo mixtio sic explicari: Cum calidum & frigidum aliarumque primæ qualitates magis & minus suscipiant, possintque intendi & remitti: Itemque calidum & frigidum dicantur tribus modis, primò, simpliciter actu, id est, in gradu summo & excellentissimo, ἀπλῶς ἐν τελείᾳ: secundò, potentia, δυναμει; tertio medio quodammodo, id est, in aliquo gradu, adeo ut aliquatenus vtrūque contrarium sit in eodem subiecto; atque, ut scholæ loquuntur, in gradibus remissis: Elementa ita miscentur, ut neque solum potentia, neque etiam simpliciter actu, id est, in sūma sua perfectione, eorum contrariæ qualitates in mixto remaneant, sed medio quodam modo, & refractis retusisque earum hyperochis seu exuperantiis, & in temperiem aliquam καὶ μεσότητα reductis; è qua quidem moderate & contēperatione oriuntur mixta, pro varia temperamenti proportionē à se inuicē differentia. Et sicut ex elementis mixta componuntur; sic & in illa resoluuntur: adeo ut è mixtis elementa educi ac prodire dicantur, & quodammodo gigni per resolutionem, ut mixta ex illis per mixtionem, vel compositionem, generari.

Ad Caput octauum.

Mixtum omne, circa medium mundi collocatum, ex omnibus elementis constat. Ex terra quidem; quia vnumquodque naturam eius rei, in cuius loco natū est, sortitur & participat. Ex aqua verò, quia necessum est mixtū concrefcere, agglutinari, terminari, quod bellissimè præstat humor aqueus: quo scilicet terrea materies, quæ alioqui dissiparetur, figitur ac continetur.

Quodd si terra & aqua coëant in mixtionem, aer etiam & ignis conuenient; quia perfectum mixtum fit è contrariorum temperamento: aer autem, terræ; ignis, aquæ, contraria sunt. Secundò, eadem est mixtorum omnium tam viuientium quàm vita carentium ratio, quo ad mixtionem ex elementis: at viuentia constant elementis omnibus. His enim simul permistis nutriuntur, vt plantæ aqua terræ mixta, & fimo. Omnia autem nutriuntur his quibus constant. Solus ignis inter elementa nutritur: (nutritione impropria & per iuxta positionem, non propria & vitali per intus susceptionem;) quia nutriri eorum est quæ maximè sunt efficacia, formalia, actiua: vnde alimentum est veluti materia; quod autem alitur, vt forma ac species. At verò ignis solus & maximè inter elementa formæ est, vel quid maximè formale, id est, vt ego interpretor, efficacissimum. Hic etiam negligentes fuisse Conimbricenses in examinando textu Græco, & eo scitè vertendo, qui genitiuum Græcum, τοῦ εἶδους, fecere Latinum nominatiuum, forma, contra sensum & mentem Aristotelis, & doctrinæ veritatem. Non enim ignis forma est, sed formæ efficacissimæ participes, quia sursum ad terminum vniuersi suæ natura fertur, vbi est orbis cælestis; qui, vt & ipsi commentantur, maximè formalis est, id est, actiuus, & ad quem sublunaria sese habent, vt materia ad formam.

Ad Caput nonum.

Causæ & principia communia eorum quæ oriuntur & intereunt, (sic autem generatio maximè circa medium mundi.) prius explicari debent, quàm de his particulari dicatur. Sunt autem tria, vt in æternis primis que corporibus, id est, cælis; nempe materia, forma, efficiens. Materia est, potentia ad esse & non esse per quam res elementares oriuntur & intereunt. Forma siue species (ad quam reuocatur finis, quatenus formæ gratia efficiens agit,) est ratio substantiæ siue essentia cuiusque rei. Efficiens, ex sententia quidem Socratis, in Phædone, est idea materiæ experta & æterna; quæ sui impressione in materiam, ἡ πρῶτη μεταλλεινὴ, causa est generationis; suo autem recessu & abiectione, ἡ πρῶτη ἀποβολικὴ, causa corruptionis: ex aliorum verò opinione, efficiens est ipsa materia, à qua scilicet bene disposita motus est. & omnium procreatio. Sed neutri rectè dicunt. Non Socrates, quia deberet continuè & semper idea generare; cum semper sit, vt pote æterna & immutabilis: itemque materia præsto sit semper. Secundò, in artificiosis præter formam & materiam datur efficiens eiusdem generis, nempe artifex.

Tom. 1.

Sic in medicina facienda est corpus vt materia, sanitas vt forma, Medicus vt efficiens. Ergo in naturalibus præter materiam & formam erit efficiens, in eodem genere, qualis non est idea. Non alij, quia materia non est mouere aut agere; sed moueri & pati. In naturalibus autem & arte factis id efficiens dicitur, quod mouendi vim obtinet. Sed & eo errant isti turpius, quod formam κατὰ τὴν φύσιν prætermittant, quæ scilicet actus est perfectio; atque adeo agendi munus sortitur, vt materia patiendi. At materia, inquiunt, per vires & potentias, vt calorem & frigus, tanquam per instrumenta agit. Verum omne instrumentum eatenus agit, quatenus à principali & efficiente causa mouetur. Quare necessaria semper erit efficiens causa principalis, à materia omnino differens. Hic locus materiarios quosdam medicos arguit conuincitque falsitatis, qui à materia agendi vim & facultatem repetunt, contra omnem Philosophiam: quæ de re fusiùs dixi, in meæ Medicinæ compendiolò, quod Libellum iatrológicum nominavi.

Ad Caput decimum.

Motus cæli causa est perpetuæ seriei generationum: non tantum quia æternus est & continuus, & omni mutatione ac generatione prior; sed maximè quia ad mouet abmouetque id quod vim habet gignendi omnia, nempe Solem, aliæque sidera, quæ suo accessu & recessu generationum causæ sunt & corruptionum; ad quarum tamen vicissitudines necessariae sunt plurium orbium lationes, eæque variae. Cū enim idem semper maneat primus orbis, eiusque conuersio sit maximè vna, semperque sui similis; si vnicus ille esset, & motus vnus ac simplex, certè esset tantum causa generationis, vel tantum corruptionis: cum idem manens idem, semper aptum sit facere idem: at extant mutationes in rebus diuersissimæ, nempe generationes & corruptiones; ergo referendæ sunt, non ad motum primi orbis vniformem, sed ad eum qui sit ὡς πρὸς λόγον κύκλου, secundum obliquum circulum, nempe Zodiacum. Hic enim motus continuus est & perpetuus; & sic causa est perpetuæ seriei generationum: & præterea duplex & varius, & quodāmodo contrarius, pro vt, nūc procul est, cū scilicet Solem abmouet abducit-ve versus Austrum, in Capricornum; nunc prope, dum Solem ad nos reducit versus Septentrionem. Sic enim accessu Solis sunt generationes Vere, Æstate, recessu autem, corruptiones; Autumno, & Hyeme. Hinc rei cuiusque vita & tempus

N ij

Quæ
tritur
est.Errone-
ligi
Conim-
bricenses.Causæ
et
principia
physica.Idea non
est causa
efficientis,
physica.Materia
non est agere
sed pati.Mutatio-
nes Physicæ
à cælo, ma-
ximè à cir-
culo obli-
quo, siue
Zodiaci.

πᾶσι
ταῖς.

Natura
melius ap-
petit, ut
semper esse

Circulus
generatio-
num.

certo numero definitur, statisque periodis; non tamen iisdem. omnium quippe ordo est. Quanquam contingit res interdum suæ periodi meram non attingere, & non raro ante diem occumbere; ob cau. αὐτὸ οὐκ ἔστι, confusionem, & materiz ἀνομαλίαν inæqualitatem. Sed & perpetuæ sunt Generationes & Corruptions, ob hanc maximè causam, quòd Natura præstabilius meliusque semper appetat: Melius autem est esse quàm non esse: & semper esse quàm aliquādo: at verò non omnia semper esse possunt (in diuiduo supple) quia longè ab ipso es. ἐ- di fonte & principio, nempe Deo, immortalis, distant: eo igitur qui testabatur modo οὐκ ἔστι πᾶσι τὸ ὅλον ὁ Θεός, τὸ πλεῖον ποιῶν, πλὴν γένεσι, complevit vniuersum Deus, perpetuam continuamque faciens generationem. Vt nimirum omnia, etiam corruptibilia, perpetua essent; si non in particulari, saltem in specie. Quod commune summumque naturæ beneficium, non nisi Generationis continuæ subsidio fieri poterat. Atque hæc quidem perpetuitas non tantum à viuentibus affectatur, sed & ab elementis: quæ circularem ac sempiternum cæli motum imitantur, mutuarum generationum indefinenti ac reciproca vicissitudine ac veluti circulari: dum scilicet ab eodem ad idem regrediuntur, neque cessant vnquam. Vt cum ex aqua fit aer, ex aere ignis, & rursus ex igni aer, ex aere aqua, & ita deinceps sine fine. Vnde quia sic mutantur elementa, eorum nullū hætenus (secundum se totum saltem) & à tempore infinito (mundum enim ab æterno posuit Aristoteles) vlllo in certo statòque loco māsit, sed omnia susque deque obetant, & summa imis, ima summis permiscuntur. Et cum motus perpetuus sit, est etiam mouens perpetuū vnum, ἀκίνητος, καὶ ἀσίνητος, καὶ ἀαλλοίωτος. Licet enim plures sint motus, atque adeo plures orbes, & plura mouentia; omnia tamen hæc quodammodo sub vno illo principio esse necessum est.

Ad Caput undecimum.

VT entium alia necessariò sunt & simpliciter futura: alia non necessariò, quæ possunt esse & non esse: sic generationum quædam sunt necessariæ, quatenus videlicet ordinantur ad specierum conseruationem, quæ ad vniuersi ordinem necessariæ sunt: quædam non necessariæ sed contingentes, quæ scilicet ad hoc vel illud singulare terminantur, quòd potest esse & nō esse, nec perse sumptum ad vniuersi perfectionem necessariò spectat. Est enim necesse esse hominem, non Socratem; equum non bucephalum.

Si ergo posterius esse necesse est, valebit

consequentia à priori ad illud: ita ut si prius sit, sit etiam posterius, & tunc est reciprocatio. Ut si necesse est domum esse, non tantum necesse erit esse fundamentum, & μέλιον; sed & si fundamentum est, esse etiā domum, alioqui non retroagitur.

Sed progressus generationum, vel est re-ctus; cum scilicet formæ sibi succedentes specie differunt semper: vel circularis, cum ad easdem specie fit regressus. Priore modo generationes perpetuæ non sunt; vel enim essent finitæ, & sic non essent perpetuæ; vel infinitæ, sic species non seruarentur, & nulla proinde generatio esset simpliciter necessaria. Specierum enim gratia generationes sunt necessariae. Posteriores igitur modo perpetuæ sunt generationes, quibus redeat idem specie perenni circuitione, ut ex aqua aer, ex aere ignis, ex igne aer ex aere aqua in infinitum. Qui generationum circulus fit secundum cæli motum circularem, & motum Solis, vnde anni tempora in circulum etiam fiunt redeuntque. Porro quæ sempiterna sunt, eadem numero per circuitum redeunt, ut Sol & astra. Quæ verò corruptibilia, non numero, sed specie redeunt eadem, ac per generationum vices reparantur. Vnde licet è vapore pluuia fiat, & è pluuia vapor, non tamen idem numero redit vapor: ut neque in animalibus, quorum nullum idem numero renascitur: alioqui resurrectio mortuorum non esset miraculosa.

Summa librorum quatuor Meteorologicorum.

DE corpore simplici, cælo scilicet & elemento, deque mutua elementorū commutatione, ortu, ac interitu communi, & mixtione, hætenus. Restat ut de mixtis dicatur. Sed mixtum vel est imperfectum, quod naturam formamque elementi retinet, sed alteratam; ut nubes, quæ naturam retinet aquæ, è qua in uaporem sublata, & leuiore, & rariore, & subcalida facta orta est: est enim nubes essentialiter aqua, (hinc enim faciliè in pluuiam soluitur.) sed aqua excedens suas natiuitas qualitates, subcalida scilicet, leuior, rarior, quàm pura eius natura postulet: Vel perfectum, quod ex elementis perfectè mixtis constat, formamque ab illis planè diuersam sortitur. Et hoc quidem, vel animatum est, siue viuens, ut herba, homo; vel inanimatum, ut lapis, metallū. De mixtis ergo imperfectis, quæ vulgo dicuntur μετῴρα, id est, sublimia, quòd eorum magna pars fiat in sublimi, id est, in aere, agitur tribus primis libris Meteororum: de perfectis autem inanimatis: vel potius de eorum affectionibus,

quæ ipsis accidunt, exprimarum qualitatum diuersa actione & passione, ut sunt generatio, putrefactio, coctio, cruditas, durities, mollieties, liquabilitas, fragilitas, libro quarto. Qui tamen cum Meteora non tractet, expungitur à nonnullis à serie Meteorologicorum: & libris de ortu annectitur. Obiectum itaque trium priorum, est mixtum imperfectum: quarti, perfectum, vitæ expers modo dicto. Nam de mixto perfecto animato, agitur libris de anima, & aliis quæ parua Naturalia vocitantur.

Primus igitur liber constat 14. capitibus, ubi de Meteoris igneis, ut Cometis; & de aqueis, ut nube, pluuia. Secundus, de mari, vētis, tonitru, fulgure, terræ motu. Tertius, de flatibus, procella, typhone, de Meteoris etiam æreis, & lucidis, ut Iride, Pareliis.

*Ad Caput primum.
Lib. I. Meteororum.*

Explicanda Μετεωρολογία, id est, scientia eorum quæ in sublimi fiunt. Hæc autem sunt quæ accidunt quidem secundum naturam, sed ἀτακτοίται, inordinationem, minusque sibi constantem, quam sit cœlestium corporum ordo. Fiunt tamen iuxta cælum: Ut Cometæ, lacteus circulus, φάσματα, apparitiones igneæ, de quibus dicendum; ut & de aqueis, æreis, terreis. Deinde de animalibus & plantis. His enim pertractatis, absoluta erit vniuersa Physiologia.

Air se distinguit de plantis.

Ad Caput secundum.

Mundus sublunaris quodammodo continuus est supernis lationibus, id est, cœlis, ut ille ab his regatur. Quare elementa cœlis subiecta, ut ab his participantur; sunt veluti materia eorum quæ fiunt. Ipsum autem cælum causa efficiens prima, vnde scilicet motus principium. A cœlo igitur & elementis Meteora & alia omnia pendent.

A cœlo, & elementis alia omnia.

Ad Caput tertium.

Elementa ex se mutuo fiunt. Terra cum ambientibus corporibus comparata, parua est. cum minor sit stellis pluribus, quæ nobis appatent minimæ. Dixerunt quidam spatium à terra ad cælum, esse ære plenum; alij igne, alij vtroque. Malè; quia ignis, vel ær nimis excederent, & iamdiu aia elementa periissent. Ergo inter cælum & terram sunt ignis, ær, aqua, & ignis quidem cœlo Lunæ coniguus est, & ære superior, quia purior.

Inter ignem

Primum elementum, id est, cælum, suo motu rapidissimo, astra mundo inferiori ap-

Tom. I.

plicat, vnde calor in subiectis corporibus; A motu igne, ære, & maxime in terra, licet magis calidior distant: quia terra æris iusima regione ambitur, quæ ideo calida est, quod vapores calidos humidos, qui sunt potentia aqua, & exhalationes calidas siccas, quæ sunt potentia ignis, recipiat: itemque reuerberari luminis radios terræ soliditate reflexos, adeoque fortiores excipiat. Sunt enim æris regiones tres. Suprema, quæ cum igni sit contermina, puriorque cæteris, semper caler. Infima quæ ob prædictas causas, calida etiam est: & Media, quæ frigida & densior: quia ibi sita est, ubi desinit vis ignis superioris, & reflexionis inferioris: & hæc causa est, cur circa terram maior sit calor ab astris, quam in medio aere, ubi fiunt nubes: quia vapor materia nubis, in mediam illam regionem frigidiusculam ascendens, ibi densatur. Est enim frigidi densare. Hinc in suprema regione non fiunt nubes: quia pæne ignea est; & motu circulari agitata, concretionem prohibente: neque etiam venti, qui altissimos montes non transcendunt. Vt verò fiat calor motu, oportet eum esse celerem, nec abesse procul. Quod conuenit lationi vnius Solis. Stellæ enim fixæ licet celeriter ferantur, nimis tamen distant. Et Luna vicinior quidem est, sed pigra. Vnus igitur Sol maxime calefacit, alia astra minus; non tamen ideo ea calida sunt, actu scilicet & formaliter; nec ignita, ut sunt, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκursionem stellarum vagarum, quæ ideo in cœlo non fiunt, quod sint ignitæ. Sunt enim Meteora ignea. Quod si Sol actu calidus esset, non appareret candidus, sed igneus, πῦρ ὀδύς: At candidus apparet. Sunt igitur Sol, sydera, cœli calidi virtute, eminenter, non actu, nec formaliter ut ignis: & calefaciunt quidem, non tamen calefieri vnquam possunt.

*Astrum re-
giō tri-
plex.*

*Motus So-
lis, causa
caloris, in
terra.*

*Cælum &
astra vir-
tute, non
actu cali-
da.*

Ad Caput quartum.

De ortu flammarum Meteoricarum.

Flammæ in summo aere appatentes sic fiunt. Sol terram calefaciens ex ea halitum educit: qui si calidus & siccus est, dicitur exhalatio; si calidus humidus, vapor. Sed licet vterque halitus simul ascendat, transcendit tamen exhalatio vaporem, quia leuior est. Cum ergo in supremam aeris regionem peruenit, ibi accenditur, & fumi modo inardescit, vel leuiore summi illius aeris, qui igni vicinus est, motu. Est enim flamma sicci spiritus ardor. Et hæc quidem flammæ multitudine, paucitate, situ, figura differunt. Hinc stipulæ ardentes, torres, capræ, stellæ vagæ, quæ à figura nomen habent; fiuntque interdum ab exhalatione motu deflagante; interdum ab aere frigidiori calidum secernente, & extrudente.

*ἀπὸ τοῦ
μῖασι
καπνίσ-
δης.*

*φλόγης
καὶ ὀδύς
δαλός, ἀ-
γῆς, ἀγ-
γίοντος
ἀγίτης.*

N iij

Inflama-
tiones.

Atque ut suppositus lucernæ superiori ar-
denti fumus, facti inflammabilis inferio-
ris lucernæ recens extinctæ, totus vide-
tur subito accendi; sic in aëre, exhalatio-
ne multa leui occasione accendit. videtur
multus aër subito exardescere. Hinc ex-
cursus stellarum cadentium celerrimus. Ap-
parent verò hæc ὀπταζόμενα nocte sere-
na, rarò interdiu: & sub globo Lunæ, ut
testatur eorum celeritas, proiectorum citis-
simo motu similis: ita ut videantur moueri
celerius Stellis, & Sole; quod accidit, quia
sunt nobis propiora.

Ad Caput quintum.

Περὶ φασμάτων.

φάσματα
βόρνοι,
ἔσματα
διχρόμα
τα.

IN cælo, id est, in aëre, phasmata siue ap-
parentia, ut hiatus, voragine, fouea, co-
lores sanguinei, sunt ab eadem causa, id est,
ab exhalatione, per luminis refractionem
variis distincta coloribus, puniceo maximè
& purpureo, qui ex igneo & candido misti
oriuntur. Sed clariores sunt, qui in exha-
latione rariore; obscuriores, qui in crassiori.
Phasmata parum durant, ob materiam eua-
nidam: nec videntur summa die ob diurni
luminis vim & copiam; nec summa nocte,
ob nimiam obscuritatem. Hiatus fit lumine
aerum ambiente, unde media apparet pro-
funditas.

Ad Caput sextum.

Περὶ κομήτης.

COMETA non est σύμφασσι siue coappa-
ritio planetarum sibi vicinorum, ad se
suum lumen alternatim refundentium, ut
voluit Anaxagoras & Democritus, Quia
dissoluto cometa semper apparent stellæ
multæ, quod non fit. Secundò, constat
sæpe iungi & coire planetas, etiam cum
aliis; neque tamen ideo nasci Cometam.
Non est etiam Cometa, vnus è planetis
qui lateat sub Sole pæne semper; & cum
ab eo digreditur, videatur; ut Pythagor-
as & Itali dixere: vel qui comam capiat
à loco, Sole humorem ad ipsum eleuan-
te, aut alio quouis modo, ut Hippocrates
& Æschylus voluit: quia planetæ omnes
sub Zodiaco decurrant semper: ac visi sunt
Cometæ extra Zodiacum.

Ad Caput septimum.

EFFICIENS causa Cometæ est Sol & Astra,
Materialis, exhalatio, calida, sicca, plu-
rima, densa, compacta, sicque inflammabi-
lis, ut nec multum exuratur, nec citò extin-
guatur, sed continuò diùque perduret; at-
que adeo ad eius semel inflammatæ pabu-
lum ascendat subuolensque consimilis exha-

latio, Dicitur ergo Cometes siue stella cri-
nita, cum vndiqueque similis est & coma-
rum modo in vertice hispida; pogonias,
cum oblonga, instar barbæ. Cometam esse
igneæ constitutionis, patet: quia cum appa-
ret, venti exurgunt, siccitates, squalores.
Apparet autem rarò, ilque ferè vnicus &
extra Tropicos; quia eius materia dissipatur
ab astris, & sole præsertim, qui Tropicos
non prætergreditur.

Ad Caput octauum.

TO γάλα, lac, id est, circulus lacteus,
non est locus, siue pars cæli, visione
facta candidior, à cæci Phaetontea conflagratione fabulosa. Similem enim ob causã
Zodiacus, sub quo semper Sol decurrit &
planetæ, iamdiu deflagrasset & incãduisset.
Non est etiam lumen astrorum proprium,
quod eorum congregatione, & Sole absen-
te, terræque interposita videatur, ut dixit A-
naxagoras. Quia lac in eisdem astris est sæ-
per; at tale lumen sine Sole in diuersis astris
esse posset. Adde quòd fieri nō potest, quin
Sol omnia astra illustret: licet enim terra in-
terponatur, non impedit tamen eius umbra
aspectum Solis, tota terra longè maioris; id
est, quominus Sol astra à terra maximè di-
stantia illustret: quia conus umbræ terræ de-
ficit circa astra. Neque etiam lac est refra-
ctio radiorum Solis: quia nocte lac apparet
in aqua, vbi nulla refractione.

Est ergo lac, exhalatio multa, virtute a-
strorum plurimorum, quæ in via illa, siue πὶ γάλα,
cælesti circulo, lacteo dicto, clarissimè ful-
gēs, eleuata; in qua recipitur, refringiturque
lumen astrorum illic existentium, & illius
partis cæli: unde apparet circulus magnus
& lacteo candore conspicuus, ut sub astri
rotunditate, halo vel corona. Si enim vnum
astrum materiam Cometæ potest eleuare,
multò magis stellæ multæ in illa cæli lactea
parte splendentes, & ἀσπράδης dictæ mate-
riam lactei circuli sustollent. Sed & si lac-
teus circulus extra Tropicos, ut Cometa;
quod arguit ipsum à multa exhalatione fie-
ri. Ibi enim vis est & copia exhalationum
longè maior quàm intra Tropicos. Notabis
perite lector, multis summisque viris non
probari hæc de lacteo circulo sententiam;
qui statuunt, lacteum circum non esse
μυρίασιν: aut quid ab exhalatione natum; sed
veram cæli octauam, quod dicitur firmamen-
tum, partem, siue Zonam, per Geminos &
Sagittarium, transeuntem, vel sua densita-
te, vel stellarum minimarum magna fre-
quentia splendentem. Quas quidem stellas
videri nunc dioptriciis instrumentis aiunt,
siue ocularibus Mathematicis, nuperrimè
inuentis.

2010

πὶ νέφος
τῇ οὐρανῷ
ἐκείνῃ.

Ἰσοσταθ. ἑπ' ἀρχῇ

Ad Caput undecimum.

αἰχό-
της.

Ad Caput duodecimum.

πρὸς τὴν
ἀνάγκην.

Tom. I.

αιτιαι
 ειναι
 est causa
 multorum
 effectuum

*Orige font-
cium, Co-
flantiorum.*

Ad Caput decimumquartum.

MVtantur loca terræ, suntque nunc humida & aquosa; nunc sicca; ob fluuiorum neuos ortus ac defectiones; vel maris accessum & recessum, secundum cer-
terra loca tos ordines ac periodos. Habent enim ter-
suam ba- ræ partes, suam veluti iuuentutem siue vi-
gent inuē- gore & senium, ἀκμὴν & γῆρας: ut plantæ
tutem suū- & animalia: idque à calore & conuersione
que senio. Solis: ita ut inundatio locorum sit quali iu-

uentus, exiccatio, senectus: vtraque verò sit per vices & circuitus infinitos. Hinc deser-
Error A- ræ fiunt regiones: hinc dixerunt quidam
ristotelis mundum sæpe renouari: quanquam hoc
de infinita falsum. Est enim parua admodum illa ter-
duratiōe ræ & regionum mutatio respectu mundi:
mundi. cum terræ moles nihil sit, cum toto cœlo comparata: Talis ergo mutationis causa,

est magna aliqua hyems periodica. ἡ ὥρ-
πὶ κατε- βολὴ ὁμβροῦ ἢ καὶ καλοῦ, excessus im-
χυροῦ. brium, vel diluuium certis temporum spa-
 tiis adueniens: nec semper iisdem locis flu-
 minum perennium causæ sunt loca altissi-
 ma, densa, frigida, gignendis seruandis-
 que aquis idonea: deficientium humiliora,

siue montium μικρὰ στείλαι, σμυρὰ, λι-
Causa γώδεις, & ἀργώδεις, productiones pusillæ,
fluuiorum fungosæ, lapidosæ, argillosæ, aquis gene-
perennium randis, diuè continendis ineptæ. Quan-
et deficiē- quam fluuij propriè perpetui nulli sunt: cum
tium. omnes suas habeant fluendi periodos; nec semper loca eadem præterfluant, ut nec ip-
 sum mare. Quod docet Ægyptus alique regiones. Quare cum Tempus & Vniuersum æterna sint, Nilus & Tanais non semper fluxerunt; & ea, vnde primò prodierunt, loca olim arida fuere. Tempus enim permutat omnia.

Libet Secundus Meteororum.

Constat capitibus nouem, partibus quatuor. I. est de mari. II. de ventis. III. de terræ motu. IV. de Tonitru & fulgure.

Ad Caput Primum.

Veteres περὶ τῆς θιολογίας ἀγρίβοις, mare dixerunt à fontibus ortum esse.
περὶ θα- Malè: quia Rubrum mare, Hyrcanicum,
λάτης. Caspium, à fontibus nullis oriuntur. Alij dixerunt, terram principio aquis opertam fuisse; sed ex vna parte fuisse exiccatam feruore Solis, eiusque ac Lunæ conuersionibus, & quod superest, esse mare; futurumque tandem, ut tota terra inarescat. Alij denique dixerunt, mare esse sudorem Terræ, à Sole calcfactæ: & hinc esse falsum;

Mare su-
det terra.

quia sudor falsus est: ut enim aqua per cineres colata, salta est; sic mare terræ admixtum. Mouetur fluitque mare; quia in fretis angustioribus coactum, hinc refluat, in amplum sese diffundens; Sed & fluit à Septentrione ad Austrum: quia terra Septentrionalis altior est; humilior, australis: & fluuij multi à Septentrione decurrunt in mare.

Ad Cap. secundam.

Mare esse corpus & principium omnis aque putarunt veteres, à quo fluant, & in quod refluant amnes: qui ideo dulces sunt, & potulenti; quòd aqua marina percolata, è qua fiunt, dulcescat. At quomodo aqua illa marina salta & crassior, poterit dici principium aliarum aquarum subtiliorum & simpliciorum & potabilium? Mare terram alluit & circundat, inquiunt alij, ut mare, aër; aërem, ignis. Sol autem è mari dulciores & subtiliores aquas euocat, in vapores mutat, quibus alitur. Sed hi risu digni sunt, quia vapores concreti redeunt in terram: neque Sol alitur, ne quidem ut ignis; qui continuè fit nouus addito pabulo. Sol enim non denuo aut continuè generatur. Dixit Socrates, Tartarum, ingentem terræ fossam, esse originem maris & aquarum omnium: dum, quas euomit aquas, identidem resorbet: aquas verò colores & sapes varios contrahere à variis locis. Sed falsò, quia non semper refluunt aquæ ad eum locum, è quo fluxerunt. Neque est ratio, cur aqua in profundo Tartaro posita deorsum; illinc exurgat sursum, & resorbeatur. Locus ergo aquæ est concauum aëris: sed hunc locum, qui aquæ est naturalis, mare terram ambiens, nunc occupat; quia dulcis & subtilior aqua, sursum calore Solis eleuatur: salta autem, crassior & terrea, quæ dicitur mare, subidet: & hæc causa est, cur aquæ omnes fluant in mare; quòd scilicet aquæ locum occupet, eumque maximè concauum. At si aquæ, fluuiique omnes remeant in mare: cur, inquires, mare non fit maius? Ratio est, quia quantum aque dulcis in mare deuoluitur, tantum à Sole consumitur & resoluitur: dum aqua illa in mare deducta, ex arcto & angusto effunditur in vastam amplitudinem: sic enim in latum effusa citò relieccatur & resoluitur: ut si cyathum aquæ in mensā amplissimam effundas: citissimè enim aqua sic expansa dissipabitur.

Nō alitur
Sol vapo-
ribus.

Mare est
aqua salta
crassior,
et terrea.

Cur access-
su fluui-
orum mare
non sit ma-
ius.

Ad Cap. tertium.

Qui mare defecturum aiunt, Æsopi fabulas narrant: est enim, ut mundus, sempiternum. De falsedine alij alia dicunt.

ἡ αἰ-
μυρότη-
τος.

Tenendum, mare esse salsum aliquo terre-
stri adusto admixto, scilicet exhalatione,
quæ mari admisceatur. Nam à summo ma-
ri dulcis vapor eleuatur; à fundo autem, So-
lis feruore adusto, exhalatio: quæ per mare
transiens, & cum vapore etiam ascendens,
atque in mare relabens, inducit, αἰμυρότη-
τα, saluginem: non secus atque cineres
per aquam sæpius transeuntes eam salsum
faciunt. Salsedinem verò esse ab adusto
terrestri permixto, indicant pluuiæ austra-
les, & primæ autumnales; quæ ob mixtas
exhalationes, salæ sunt. Sed & aqua ma-
ris, ob mixtas terrestres & vltas exhalatio-
nes, calidior est, crassior & grauior aliis, i-
deoq̃ue magnis nauibus portandis apta,
non fluuiatilis. Eandem ob causam, vas
cercum bene clausum & circumligatum in
mari demersum, solam dulcem aquam ad-
mittit, relictis salis partibus crassis & ter-
reis vltis; quas ob suorum pororum tenui-
tatem, non potest excipere. Et in Palæsti-
næ quodam lacu ob aquæ salæ crassitiem,
nec homo licet vinētus, nec iumentum
mergitur, sed supernatat: & oua etiam ple-
na; aquæ plurimum salæ innatant. Ex
Chaoniz fonte falso fit sal niucus, relicto
per decoctionem & euaporationem crassio-
re vltioque sedimento. Est enim Sal adu-
stæ terræ species, quæ frigido & humido
soluitur, calido & sicco concrescit & indu-
ratur. Hinc Umbri ex arundinum & iun-
corum cineribus coctis salem conficiunt.
Quotquot autem fluuij fontèsque salii sunt,
eos aliquando incaluisse oportet: deinde
ignis principium extinctum fuisse; ita ta-
men vt terra, δὲ ἡ διαφύωτα, per quam
transmissi colantur, remaneat, οἷον καὶ τὰ
πίφρα, vt cinis & calx. Sed & passim fluunt
amnes, fontèsque variis affecti saporibus,
& coloribus ab igne virtute iis impressi,
per terras plus minus, ignem expertas, συ-
νηγίας & κορίας, aluminis & calcis & similium
facultatibus plenas. Hinc fontes quidam
acidi, quorum aqua, quæ dicitur ὀξάλημ,
acida muria, tanquam aceto vtuntur inco-
lz in Sicilia: quidam amari. Quæ omnia
ab igneo calore terram adurentem proficis-
cuntur. Terra autem vltas omnis potentia
calida est; vt adusta omnia, quod satis pro-
bant calx, cineres, & sedimenta animalium;
quæ ideo calida sunt, saltem potentia;
quod vltionem passa sint.

Ad Cap. quartum.

ἡ αἰ-
πνεύμα-
τος.

Ventorum & flatuum causa efficiens,
Sol & astra: materialis, exhalatio, ca-
lida, sicca. Est enim, ἀρχομιάσις, Hali-
tus simul ascendens duplex αἰμυρόδης, siue
humidus & vaporosus vnu: è quo pluuiæ:
καὶ πνέουσι, siue fumidus, alter, & siccus;

vnde venti. Nam quo plures eleuantur
exhalationes, eo venti crebriores sunt: &
ventus cessare facit pluuiam: & contrà, ^{pluuia} ventus se-
quia scilicet sibi aduersantur, fitque mutua ^{dat.}
eorum commutatio. Denique vbi eleuan-
tur multæ exhalationes, vt in Septentrione
& Meridie, ibi multi venti: vbi pauca, vt
intra Tropicos, & in Ortū & Occasū, pau-
ci. Sol enim has permeans vias, materiam
dissipat & consumit. Quamquam & vehe-
mens frigus suffocat exhalationes. Ven-
torum frequentissimi, Aquilones, βορέαι
νότοι, & Austri, quia Sol hæc loca non adit.
Venti oblique mouentur, initio parui,
longè verò abeuntes, maximi; vt flumina.
Licet enim sursum rectà ascendant exha-
lationes, iis tamen obuiæ sunt nubes, me-
diæque obstat aëris regio; cuius frigore re-
pelluntur, & ad latus, atque in obli-
quum meare coguntur, magnas circum
terram, & in ima regione aëris turbas ex-
citantes.

venti obli-
que mo-
uentur.

Ad Caput quintum.

Ventos sedat, excitatque Sol. Se-
dat, cum materiam dissoluit, terram-
que assiccat, antequam multum exhalau-
erit: excitat, modo contrario. Fiunt ^{ai}
ὑμεῖς, siue tranquillitates, summo fri-
gore, & summo æstu. Quinque sunt in
terra Zonæ. Prima, feruida & inhabitabi-
lis, quam Sol decurrit. Secunda, tempera-
ta, inter primam sita & circulum arcticum. ^{Quinque}
Tertia, arctica, frigore nimio inhabitabi-
lis. Quarta, temperata & habitabilis, in-
ter primam & poli antarctici circulum. ^{sunt in}
Quinta, antarctica frigidissima, inhabita-
bilis. Terra habitabilis tympani figuram
refert: quia maior est eius longitudo, quæ
est à columnis Herculis ad terram Indicam,
quàm latitudo; quæ est ab Æthiopia ha-
bitabili, ad Maxotin & Scythiam etiam ha-
bitabilem. Vt ergo ventos in terra nostra
habitabili agnoscimus, sic consimiles in op-
posita oportet supponere. Sed caue, Le-
ctor, ab hac Aristotelica terræ habitabilis
& inhabitabilis descriptione; quam esse
falsam recentiorum nauigationes nouissi-
mæ testantur.

Ad Cap. sextum.

Vt intelligatur situs & contrarietas
ventorum, opus est quadam hypogra-
phe seu descriptione. Sit ergo horison, ^{πρὸς τῆς}
(circulus ille qui partem cœli visam, siue ^{αἰ-}
hemisphærium nostrum, à parte non visa, ^{μυρὸν}
id est, ab altero hemisphærio diuidit,) in ^{σπῆς.}
quo litteræ & puncta è diametro opposita
notentur. Singula puncta singulos ventos,
eorumque numerum, positionem & con-

trarietatem indicabunt. Ij enim contrarij venti sunt, qui è diametro siti sunt. A ergo erit Ζέφυρος, Fauonius, in Occidente æquinoctiali situs. B, erit ἀπιδιώτης, Subsolanus, in Oriente æquinoctiali, η, Γορίας & ἀπαρατίας, Aquilo & Septentrio, in Arcto siue Vrsa. θ. νότος, Auster in Meridie. ζ. καρίας, Cæcias, in Oriente æstiuo υ, λίψ. Africus, in Occidente hyberno, δ: Έρπης, Eurus, Vulturnus, in Oriente hyberno, vicinus Africo: vnde Euronoti. ε, ἀργέτης, Argestes, vel Sciron, Corus in occasu æstiuo, id est, Ήγεσιās. inter Corum, siue Argestem & Septentrionem. κ. μέσος. Meses inter Cæciam & Septentrionem. Sed his duobus nulli contrarij nisi forte Phœnicias, Thrasciæ. Hinc aiunt esse quidem duodecim ventos, licet vndecim tantum hic exprimantur; sed quatuor esse principes, Subsolanum, Fauonium, Austrum, Boream & Australes, calidos; Boreales, frigidus; Orientales, minus calidos Australibus; Occidentales, minus frigidus Borealibus. Ex parte autem Boreali plures assurgere: quia illic abundant aquæ & niues, quæ solutæ spiraminum materiam præstāt.

Oppositi è Ventis è diametro oppositi non possunt simul spirare, sed qui potentior est, præualeat & spirat; qui debilior, cessat. Possunt spirare simul. *Oppositi*, oppositis flant tempestatibus: & interdum idem, interdum oppositum faciunt. Alij tepidi, sicci, humidi, sereni, grandinosi, niuosi. Dicitur Cæcias trahere nubes, quod in se reflectatur. Hinc prouerbium, *trahit ad se malum, vt Cæcias nubem.* Ventis qui nubibus excussi szuiunt, dicuntur ἐκ-
Venti Boreæ quid νεφίου procellæ; suntque, cum alijs flantibus, alij ingruunt, Vère; Autumno. Etesia, flatus sunt anniuersarij, saluberrimi, à Septentrione siue Arcto incipientes, & longè abeuntes. Oriuntur cum canicula post Solstitium æstiuum, colliquatis locorum Septentrionalium, vnde prodeunt, niuib;: ex cap. 5. vt ardorem æstiuum temperent, aerem inquinamentis repurgent, pestis seminaria pellant. Hinc scoparij dicti, quod aerem scoparum in modum verrant.

Ad Caput septimum.

Dei Terræ motus non fit ab æthere, siue igne, aut aere ex altero hemisphærio terram inferiorem subeunte, & superiorem, exitus gratia quatiente; vt pueriliter credidit Anaxagoras: non est enim pars terræ, quam incolimus, altera opposita superior. Neque ignis, aut aer ibi, aliter quàm hic mouetur. Non fit etiam terræ motus ab aqua exuberante in terræ conceptaculis, vt dixit Democritus; quia potius à concus-

sione prohibetur terra, fitque firmior aquæ pondere. Non denique à madore terræ aut siccitate, fit terræ motus, vt putauit Anaximenes: quia creberrimi fuissent hætenus terræ motus: cum sæpe pluuiis maderet, sæpe siccitatibus squalleat. Adde quod sunt terræ motus in locis nec nimium madentibus & humidis, nec nimium siccis.

Ad Cap. octauum.

*C*ausæ τῆ σεισμῶν & κινήσεως γῆς, concussionis & motus terræ, efficiens quidem Sol, astra, spiritus terra inclusus, qui sua tenuitate, celeritate, vehementia, vim habet maximè mouendi: Materialis, ipsa terra, quæ exhalationibus coercitis abundans, rumpitur. Cum enim terra naturaliter sicca, sed aquas continens, Solis feruore, igneisque quibus scatet, corporibus incaluit, multas exhalationes, spiritumve copiosum facile concipit: qui cum subtilis sit, vehemens, leuis ac longè celerrimus, huc illuc per terræ ventrem & conceptacula inclusus vagatur & discurret, exitum quærens & libertatem, quam tandem collisione inflammatus, ipse sibi facit, terram violenter quatens & dirumpens.

Esse verò terræ motum ab exhalationibus, signa multa demonstrant. Fit enim cum nimia in aere tranquillitas est, inclusis terra & asseruatis exhalationibus, idque noctu, diluculo, & meridie; si quando, die fiat: & in locis cauernosis & inanibus, quæ mare vrget, repellendo intus exhalationes, vt circa Helespontum, Siciliam: & temporibus exhalationi generandæ dicatis, Vère, & Autumno. Sed & constat ab exhalatione constricta sonum fieri & fragorem, vt in lignis in igne crepitantibus. Durat terræ motus interdum per 40. dies: audiuntur tunc fragores & soni pro varietate locorum diuersi. Mugit & boat tunc terra: atque quasi plorabunda aquas passim profundit vberimas, cum copia lapillorum.

Ad Cap. nonum.

*I*dem principium & causæ ἀστραπῆς, Γροντῆς, τυφῶνος, ἀρηγῆρος, κεραυνῶν, fulguris, tonitru, vorticis, turbinis accensū, fulminum: nempe exhalatio, vt materia; Sol; vt efficiens. Sed Tonitruum fit, cum exhalatio, crassa nube, sed in summa parte, densiori & frigidiori inclusa, magno impetu nubem mouet & exagitat, eiusque latera validissimè concutit, ac tandem dirumpit, vnde sonus & ingens fragor, qui propriè Tonitru est, pro cauz nubis, & τῆ βροντῆς denū rarique varietate differens. Potest

hic sonus explicari per crepitum, è lignis siccis, dum vruntur, editum; cum spiritus eorum, poris inclusus, exitum querit. Et exhalatio quidem, cum summæ parti nubis, quæ frigidior est & densior, occurrit, valido vibrata impetu subtiliter accenditur; cuius incendij apparitio fulgur est ac coruscatio. Eadem autem exhalatio sæpius in imum violenter detruditur, contrariam densitati partem; quæ si flammam conceperit, & vi emissæ fuerit, fulmen est; si verò sine flamma proruat, ecnephias & typhones parit. Et licet videatur fulgur, antequam audiatur Tonitruum, fit tamen Tonitruum ante fulgurationem. Quod accidit, quia visus auditum antecedit. Ex his apparet errasse Anaxagoram, qui putavit ignem è suâ sphaerâ in nubem cadere, in quâ cum emicat, fulgur videri; cum extinguatur, & extinctione stridet, tonitruum fieri non audiri. Non enim descendit ignis. Item Empedoclem, qui dixit ignem segregari in nube, ex radiis concurrentibus, & se sæpe replicantibus, talisque ignis emicationem, esse fulgurationem; extinctionis verò crepitum, tonitruum. Nam cum incalescit aqua Sole vel igne, nunquam apparet eiusmodi segregatio, quæ pari iure deberet apparere. Denique Clidemum, qui voluit fulgur apparere, non quidem ob ignem, sed ob collisionem nubium, ut in aqua accidit, quæ de nocte percussa fulgorem emittit. Nam quod in aqua deprehenditur, à refractione est, αἰάλαον Græci vocant: in collisione autem nubis, nihil tale: & fit fulguratio die; aquæ autem virga percussæ fulgor, nocte. Videtur verò percussa fulgere, refracto ab ea visu, ad quidpiam lucidum. Et quoniam maius lumen offuscat & obtundit minus, fulgor ille exiguus non videtur interdiu. Et hæc quidem ex libro secundo.

Liber Tertius Meteororum.

Habet sex capita, partes tres. I. est de Meteoris calidis siccis, quæ fiunt in media regione, ecnephia, prestere, typhonibus, fulminibus. II. de Meteoris lucidis, halone siue area, Iride, virgis, pareliis. III. de iis quæ in terra fiunt, quæ duorum sunt generum; alia enim fossilia vocantur, alia metallica.

Ad Cap. primum.

Vt è subtiliore spiritu, & in partes exiguas sparsim diffuso, atque è nube excreto fiunt tonitrua & fulgura; sic è multo & densiore, dum altius ascendere nititur & à forti nube deorsum violenter repellitur, fit

procella siue ventus tumultuosus & vehemens, ἐκνέφιας, dictus, quasi ἐκ νεφῶν, è nubibus erumpens, multos imbres mox advehens, ex relicta nube humida & statim liquata. Quod si excussus è nube flatus, in alteram adhuc incurrendo ἀντιτυπήσῃ, repercutiatur; & quasi ventus ἐξ ὠρέων, eis τῶν, ex lato in angustum, ut in portis & viis fieri cernimus, adactus, in circulum, & δίναν, siue vertiginem, torqueatur, fit vortex, τυφών, sic dictus, ὅτι τὸ τυπίζει σφοδρῶς, quod validè & vehementer verberet & quatit. Est enim Typhon præcipua nauigantium pestis, partem nubis secum trahens, circulos agens, arbores & nauigia confringens. Contingit verò ut flatus isti adeo saeuientes & agitati per antiperistasin, vel collisionem & repercussum attenuentur & accendantur, & tunc fit incendium πυρῆς. Quod si è nube flatus multus ac tenuis erumpat, fit χαλαρὸς, fulmen: & πῶς τὸ πυρῆς hoc si tenue sit & clarum, ita ut non adurat, πικρὰ nec inquinet, sed penetret celerrimè, ἀπὸ τῶν vocant: si verò tardius sit & inquinet inficiatque transeundo, neque tamen vtar, sed penetret, φλόγῃ, id est, fumidum, nominant. Hinc quæ corpora fulmini obliunt, patiuntur & consumuntur; quæ cedunt, minimè. Sic ἀσπίς χαλκῶμα ἐπὶ τῇ, τὸ δὲ ξύλον οὐδὲν ἐπαθε: clypei æs liquatum est, lignum verò nihil passum. Fulmina antecedunt & comitantur spiritus, licet non videantur, quia colorati non sunt. Hinc enim quod fulmine icitur, prius mouetur & agitur, quàm percutiatur. Fulmina etiam & tonitrua nubem findunt dissipantque non sono, sed spiritu; qui si percutiat, findit diuiditque, non vrit.

*Ad Caput secundum,
& tertium.*

Dicendum de Meteoris lucidis, quæ in nubibus apparent, nempe ὅτι ἄλλοι τρεῖς, ἐπαφελίον, & ῥάβδον, id est, de area siue corona, Iride siue arcu cælesti, pareliis, & bacillis siue virgis. Area igitur circuli formam ut plurimum exhibet circa Solem, Lunam, & stellas splendidiore, nocte, die, ante & post meridiem: sed mane & serò rarius. Iris nunquam circulus est, nec maior semicirculo. Fit maior, Sole ad Orientem vel Occasum existente: Minor, dum altior est. Apparet post æquinoctium Autumnale dum breuiores fiunt dies, quolibet hora. Longioribus diebus non oritur meridie: non apparent Irides plures duabus: utraque tricolor. Exterioris tamen colores obscuriores, & contrario ordine dispositi. Interioris colores; siue χεῖματ᾽, τὸ φονικῶν, πράσινοι, ἄλουργόν, puniceus, viridis, purpureus. Parelij & virgæ.

virgæ die & circa Solem sunt descendentes, vel ascendentes, sæpius Occidentem. Horum omnium vna causa, scilicet refraction; differunt tamen modis, secundum diuersa lucida, à quibus fiunt. Area ergo fit, cum in æquabili nube exiguis partibus constante & circum, vel sub astro, nempe Luna, consistente, excipitur inciditque ipsius astri radius luminosus, à nube refractus ac per omnes nubis extremitates desiliens ac diffusus. Et area quidem si consistat, densiorque fiat, pluuiam, si distrahatur & aliquà ex parte dissipetur, flatum; si marcescens evanescat, serenitatem prænuntiat. Fit sæpe circa Lunam, quia Sol materiam dispergit & absumit.

*Ad Caput quartum,
& quintum.*

Quid sit? **I**RIS est refraction; visionis, in Solem aduersum, id est, sit ex refractione: cum scilicet torida nubes, ad pluuiam parata, & Soli vel alteri cuiuspiam astro lucidissimo, tanquam speculum, è regione opposita, refringit reflectitque radios in corpus lucidum; cuiusque si non figuram, saltem coloris apparitionem refert. Fit à nube torida refraction;: aër enim densior est aqua, & omne politum ac leue, visum radiisve visibiles refringit. Quidam imbecilles habens oculos, simulacrum, cum ambularet, sibi aduersum videbat: quia cum tenues essent præ infirmitate visibiles radij, ab aëre proximo, quasi à speculo, refringebantur. Euro spirante videntur omnia maiora, ut Sol & astra, cum oriuntur & occidunt: quia tunc aër crassior vaporosus & caliginosus factus radios visibiles frangit. Sed aqua longè fortius, præsertim cum fieri incipit, & stillare parata est.

Ille quidam, Antiphonem interpretatur ab his.

Est Iris tricolor, Punicea quidem; quia fulgidum in nigro visum, aut per nigrum, ut est fere nubes, apparet puniceum. Viridis, quia fulgidum debilius viride videtur. Purpurea, quia fulgidum debilius adhuc degenerans, fit purpureum. Radij enim, quod protenduntur magis, eò fiunt debiliores & obscuriores.

Si duæ simul fiant Irides, debiliior est fortioris imago, & colores contrario modo dispositi. Vix apparet tertia. Si quartus color assignari potest, est *ξανθός*, flauus, inter puniceum & viridem apparens. Sed is reuera non est, sed apparet; quia puniceus viridi proximus, flauum æmuletur: fit enim ut varij colores iuxta se positi variè constituti alios à se differentes referre videantur. Hinc peccant in coloribus, qui ad lucernam operantur: & qui noctu flores legunt, colorem pro colore accipientes.

Iris est circuli portio, nunquam maior

semicirculo. Ponatur enim, fieri Iridem in Oriente: si Solis centrum est in Occidente, centrum Iridis erit in Oriente. Quare sola Medietas circuli apparebit super Horizontem, & ubicumque fuerit Sol supra Horizontem, alibi quàm in Occidente, erit necessario Iridis centrum sub Horizonte; atque adeo semicirculo minor, ut ex diagrammate constat. Itaque nunquam maior est Iris, quàm cum Sol est in Oriente, vel Occidente; nunquam minor, quàm cum est in Meridie.

Ad Cap. sextum.

CAUSÆ *περὶ τοῦ*, siue geminati Solis, *ἢ ῥάδιος*, & virgarum, eadem quæ arcæ & arcus. Cum ergo nubis iuxta Solem positæ consistentia inæquabilis est, hic densa, illic rara; ibi aqua magis, alibi minus, refringuntur Solis radij à nube, quæ radiis penetratæ, variis, pro varietate partium, imbuuntur coloribus; qui quoniam instar linearum lucidarum, perpendiculariter versus terram protenduntur, & virgarum referunt similitudinem, virgæ vel bacilli vocitantur, colorum Iridis æmuli, & pluuiæ nuntij. Parelius autem est imago Solis in nube maximè æquabili, continua, densa, & iuxta Solem, id est, ad eius latus, *quid sit?* posita, tanquam in aëre polito vel speculo, expressa. Sic tamen disponi debet nubes, ut ea parte qua Solem respicit, sit aquea & perspicua, ut nempe eius imaginem excipiat; ex altera verò densior ac veluti terminata, ut eandem reflectat. Neque enim resiliunt imagines, nisi dum impingunt in id quod earum progressum inhibet ac terminat. Hinc speculis plumbum avertere à parte illinitur. Si ergo plures nubes sic affectæ sint, videbuntur Soles plures, quos *περὶ τοῦ*, vel *περὶ τοῦ*, vocant, pluviæ signa, virgis certiora. Sed de iis quæ supra terram per secretionem, *τῶν ἐκ τῆς*, fiunt, satis. Dicendum nunc de iis quæ intra terram fiunt, ab eodem illo halitu duplici; exhalatione scilicet & vapore. Illa enim vel fossilia sunt, *ὀρυκτά*; vel metallica, *μεταλλεύματα*. Et fossilium quidem causa est exhalatio, ut lapidum illiquabilium; sandarachæ, ochræ, sulfuris, einnabari. Metallicorum autem, & eorum quæ *ἢ χρυσός*, *ἢ ἰσχυρὰ*, fusilia, vel ductilia sunt, vapor. Ideo enim illa liquantur, vel ducuntur, quia à vapore fiunt. In concretionem tamen vaporis exhalatio adiungitur sicca: ideo aquam & terram continent, videnturque auro excepto omnia; quod scilicet siccam exhalationem habeant. Sed de his agere est eorum, qui de singulis metallis pertractant. Aduerte, si placet, perite lector, sequentem librum, qui quartus

tus est Meteororum, recto suoque ordine hic collocari, post tertium librum Meteororum, non quòd Meteora propriè dicta traher, & quæ sunt supra terram in sublimi: sed quia de iis agit quæ licet intra terram fiant, & perfectè mixta sint; iisdem tamen causis principiisque constant, quibus Meteora, nempe exhalatione & vapore, ut liquet ex serie contextus.

Liber quartus Meteororum.

DVodecim constat capitibus, in quatuor partes redactis; I. est de qualitatibus actiuis, earumque effectis, cōcoctione, incōcoctione. II. de passiuis. III. de passionibus mixerū perfectorum, è primis qualitatibus ortis. IV. de homœomeris siue similitudinibus.

Ad Caput primum.

*Qualitas
tri dua*

ποιησις,

calor, fri-

gus. Dua

παθησις

secitas, hu-

miditas.

Putrefactio,

exce-

ptio ignis.

τι ον

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

τις

Elementorum causæ, id est, qualitates primæ, vel sunt actiuæ, ut calor & frigus; vel passiuæ, ut secitas & humiditas. harum omnium generatio, naturalis est effectus: & gignunt quidem calor & frigus, cū materiam vincunt; alioqui sit μόλυνσις καὶ ἀπείθεια, id est, inquinatio; & inconcoctio. Simplici generationi aduersatur putrefactio, σήψις. Vnumquòdque enim, nisi vi corrumpatur, putrescit. Hinc quæ putrent, primò apparent humida, deinde sicca. Calor enim externus humorem internumque calorem simul foras elicit, absumitque tandem: vnde marcor & secitas. Hinc omnia præter ignem, putrent. Nam putrefactio, est propriæ naturæ caloris in vnoquoque humido existentis ab externo calore corruptio. At ignis, humidus non est, sed maximè actiuus, ita ut aer, aqua, terra, ad ipsum sint ut materia; ille ad ea, ut forma. Sed & iuuat putrefactionem propria frigiditas, quæ caloris interni penuriam monstrat, & externi victoriam faciliorem: abeunte autem interno, simul humor natiuus, σπιγδατμιζ, euaporat. Hinc quæ putrent, tandem sicca fiunt, ut terra & fimus, κοπρος. In frigore tamen minus res putrent, ut & in motu. & quo res calidioris sunt naturæ, & maiores, eò minus putrescunt. Mare secundum particulam diuisam facillè putret; totum, nunquam. Ex putrefactis verò gignuntur animalia; quòd calor, qui naturalis est, dum separatur, faciat quantum potest, ut quæ diuisa sunt & segregata per corruptionem, coeant & terminentur secundum quasdam particulas, quæ mox vitam animamque Sole rem promouente, suscipiunt. Hinc enim vermes, scarabei, culices, aliaque id genus animalcula è materia putri o-

Tom. I.

ri dicuntur. A calore ergo & frigore existit rerum terminatio & consistentia, σέστασις, ab humiditate & secitate terminabilitas: quia hæ passiuæ, illæ actiuæ sunt: terminare enim actiuum est, terminari passiuum.

Ad Caput secundum.

Concoctio, πέψις, opus est caloris; incōcoctio, ἀπέψια, frigoris. Illa triplex: Maturatio, πέπυσις: elixatio, ἐψησις: allatio, Concoctio ὁπλίσσις. Hæc etiam triplex Cruditas, ἀμότης, incōctio inquinatio, μόλυνσις: excaldatio, ζάτυσις, triplex. Concoctio est perfectio à naturali calore facta, ex oppositis passiuis, quæ sua cuique mixta materia sunt. Quod enim concoctum est, perfectum est & genitum: sic cū alimentum concoctum est, dicitur perfectū & elaboratum; quæ perfectio est à natiuo calore, ut à principe causâ, licet sit ab aliis, ut à balneis, tanquā ab externis adminiculis, coctionem iuantibus: Intellige per opposita passiuæ, humidū & siccum; quæ ideo materia mixti dicuntur, quòd sint passiuæ, ut materia. Finis concoctionis, in aliis est formæ & essentia mutatio, ut cum cibus, putà panis, vertitur in sanguinem, hic in carnē: caro enim essentiam habet diuersam à pane: in aliis mutatio secundum qualitatem vel quantitatem, ut in fructibus crudis, dum matureseunt; carnibus, dum coquuntur; musto, quod dicitur, τὸ γλεῦκος, dum deferbuit; tuberculis, φύμασι, suppuratis; lacrymis, in lemas sordesque concretis. Quæ enim coquuntur, crassiora fiunt & calidiora. Incoctio est imperfectio in oppositis passiuis, à ἀπείθεια, caloris penuria, siue frigiditate.

Ad Caput tertium.

Maturatio est coctio fructuum: quæ τὴ πέπυσις, tunc perfecta est, cum semina illis σπέρματι, incluta, apta sunt simile generare. Dicitur maturatio de aliis multis, ut de tuberculis pituita, sed metaphoricè. Et hæc maturatio est contenti humoris concoctio à natiuo calore. Opponitur maturationi cruditas, inconcoctio fructuum à penuria caloris, humorem definire ac vincere nequeuntis. Dicitur cruditas etiam de cathartis & excrementis, quæ calor natiuus non vincit nec coquit, & de terra figlina & lacte; si cū possint calore permutari, non mutantur tamen, sed manent inalterata. Nullum humidum se sine arido maturescit. Crudorum succus tenuis, frigidus, ἀέρωσις, ἀπόσις. Elixatio est indefiniti in humore existē- ἐψησις, tis concoctio, ab humido calore & externo. Differunt elixa à frixis, quòd hæc à calore secco fiant, humidum exterius rapiente: illa calore humido externo, humidum interius trahente. Hinc elixa sicciora assis. Hinc

○

propriè sola humida, non sicca, non densa, possunt elixari. Transfertur tamen elixatio ad aurum, lignum: lac vero elixari dicitur, cum à circumstante igne saporis speciem mutat. Finis elixationis, elixatio, sorbitio, ῥόφισι: elixantur & pharmaca, non oleum purum; quia non fit crassius, minus, gravius, maius, subtilius, per elixationem: quod tamen requiritur ad elixabile. Inelixatio siue inquinatio est inconcoctio, opposita elixationi, in humido interminato, ab externi & circumfusi caloris humidi penuria & defectu, non sine frigore; quod vel in humore circumiacente est, vel in eo quod elixatur. & coquentem calorem depellit ac enervat. Hinc inquinata siue non elixa duriora elixis: transfertur inelixatio ad metalla & liquida multa. Assatio est concoctio à sicco & externo calore, siue igneo; non tamen cum excessu, alioqui esset adustio. Hinc assorum extrema aridiora intimis; elixorum, contra. Hinc assa industriam maiorem requirunt quàm elixa. Sed ut arte fit assatio & elixatio, sic & natura: μιμνῆσαι γὰρ ἡ τῆς φύσεως.

Idem lib. 2. Phys. c. 8. ἡ γὰρ τῆς φύσεως. Imitatur enim ars naturam.

Concoctio alimenti in corpore, similis est elixationi; indigestio, inelixationi. Non creantur animalcula, putà vermes, in concoctione; sed ἐν τῇ σπικρίσει σπομιμένη ἐν τῇ σάτυσει. καὶ τὰ κοιλία, in excremento putrescente in aluo inferiore. Excoctio est inconcoctio assationi opposita, ab externi caloris ignei paucitate, vel nimio rei assabilis humore.

Ad Cap. quartum.

Corporum principia passiva sunt humilum & siccum. Humidiora alia, alia sicciora, secundum utriuslibet dominium. Humida alia actu, ut liquor; alia potentia, ut liquabile: itidem sicca. Mixta ex humido & sicco sunt terminata. Nam humidum & siccum se mutuò terminant; & alteri, alterutrum est, οἷον κόλλα ut gluten: quare ut ex farina & aqua unum quid compingitur; sic ex humido & sicco, mixta. Hinc corpora terminata non consistunt sine terra & aqua; cum hæc humida, illa sicca sit, maximè propriè. Ideo in terra & aqua tantum existunt animalia: quia illa horum sunt materia. Terminatorum primæ passionēs, σκληρότης, & μαλακότης, durities & mollities. omne enim humido & sicco constans, durum est, vel molle Durum est quod non refugit in sese secundum superficiem, siue quod non cedit tactui: molle, contra. Vtrumque vel est absolutè tale, vel ad aliud.

Per terram & aquam omnia sunt terminata.

πὶ σκληρόν, & μαλακόν.

Ad Caput quintum.

Omnino molle & durum fit tale per concretionem: concretio, assiccatio quædam est. Agens calore agit, vel frigore; patiens humidum est, vel siccum, vel utroque constans. Frigus passiuorum potius est, quia aquæ & terræ inest, quàm calor. licet sit actiuum. Imò vrere dicitur per antiperistasin, & calorem vniendo, id est, per accidens. Siccescunt, quæ aqua constant, vel aduentitia, ut lana madens; vel insita, ut lac: aquæ species vinum, urina, serum; & quæ cum viscosa non sint, nullum aut paucum sedimentum habent. Quibusdam enim, ut oleo & pici tenacitas, γλαρότης, causa est, ut nihil subsideat: omnia ergo siccantur, vel calefacta, vel refrigerata. Vtrumque præstat calor internus, vel externus. Nam quæ frigore siccantur, ut vestis humida, horum calor internus expirans, madorem humoremve si exiguus est, secum educit propter circumfusum frigus. Quæ autem calefacta exarescunt, eorum humor foras educitur externo calore, ut in elixis.

τὸ πᾶν τοῦ ξυγερῆς, & πᾶν ὅτι.

Assiccatione cessante, οὐδὲν, ὁρῶν, ὁρῶν.

Ad Caput sextum.

Humectationis modi duo. Primò, cum humor vel vapor concretus sit aqua. Secundò, cum solidum, ut metallum, liquatur. Id vero notum erit si de liquatione & concretionem dicatur. Quæcunque ergo concretescunt, frigore, vel calore sicco concretescunt. Quæcunque concreta, solvuntur contrariis. Sic quæ calido sicco concreta sunt, frigo humido solvuntur. Aquea ergo non concretescunt igneo feruore, sed frigore coagulantur igne solvuntur. Nō incrassantur tamen sic coagulata, vel condensantur. Non enim fit incrassatio, nisi abeunte humido, & manente sicco: at in his humidum manet; & sola aqua inter humida non inspissatur. Aquea simul & terrea frigore & calore concretescunt, illo quidem, calidum pelente, cum quo abicit humidum, hoc verò, idem humidum educite. Mollia non liquida, ut lateres cocti siue parum humida, ex eunte humido concretescunt, non incrassantur. Liquida verò & humidiora incrassantur, ut lac. Eorum quæ coagulantur, multa prius humectantur, quæ scilicet ante frigus indurauerat, ut lateres. Aquea-terrea, sed magisterrea quæ frigore concreta sunt, & caloris egressu; liquantur calore redeunte, οἷον ὁ πηλὸς ὅταν παρῇ, ut cænum, dum in gelu concreuit. Quæ frigore concreuerunt, ita ut calor simul omnis abierit, ea calore mollescunt, nec solvuntur, nisi igne fortissimo, ut cornu, ferrum. Sæpe autem liquatū ferrum

τὸ πᾶν τῆς ξύσεως, & πᾶν τῆς ξύσεως.

Qui fiat incrassatio, τὸ παχύνει.

Ad Caput septimum.

Ebennus
aqua su-
pernatat.

• Series
qualitatū
passivarū
in mixtis.

Mollificabilia sunt concreta terrea, *Definitio:*
magis quam aquea cum aliquo hu- *nes molli-*
more; quo excitato ignis opera mollescunt, *flexibilium*
ut ferrum, cornu. Immollificabilia, contra. *liquabi-*
Liquabile, alia tinctilia siue humectati- *lium, tin-*
lia, alia non, ut & inliquabile. Tincti- *stibile, -*
lia, id est quæ tingi possunt, terrea sunt, *flexibile,*
largioribus poris aquam admittentia. Fle- *fractibile,*
xilia, ut vimen, λύγος, sunt quorum lon-
gicudo ex ambitu in rectum, & contra
permutatur. Inflexilia contra, ut later.
Fractilia, quæ flexionem non patiuntur,
sed diuisa in duas easque magnas partes
abeunt, ut lignum. Infractilia, contra.
Friabilia, quæ diuisa in plures & inæqua-
les partes plerumque exiguas abeunt &
comminuuntur. Horum quædam sunt fra-
ctilia, ut lateres. Impressilia, quorum su-
perficie, tactu ictu, ve forti in profundum
cedunt. Horum alia mollia, ut cera: alia du-
ra, ut æs. Non impressilia, contra; ut later,
aqua. Formabilia sunt quæ manu faciliè im-
primi queunt, & impressa manent, ut cera.
Informabilia, contra. Pressatilia sunt ea in-
formabilia, quæ vel difficilè imprimuntur,
ut lapis: vel faciliè, sed impressio non manet;

ut spongia : & hæc quidem pulsa sese colligunt intro, nō diuulsā superficie, nec parte aliā aliō abeunte, ob poros multos in quos cēdunt; ut spongia, caro, cera. Impressatilia, cōtra, ut aqua. Tractilia, quorum superficies continua manens, porrigitur ad latus versus trahens, ut lorum *ἰμάς* pasta *πᾶς*, & neruus. Intractilia, contra. Ductilia, ut æs, quæ in latū & profundum eodem ictu trāsferūtur, secundū partem & superficiem, ut ferrum; Nō ductilia, contra. omnia ductilia sunt impressilia, non contra. Fissilia, ut lignum, quæ ampliū diuiduntur & magis, quā diuidens diuidat Non fissilia, contra. Sectilia, quæ eūm dura sint vel mollia, non anticipant diuisionem, nec comminuūtur, dum diuidūtur. Insectilia, contra, ut liquida. Quædam simul sectilia & fissilia sunt, ut lignum. Sed fissile dicitur in longum *ἰκτὶλε* in latum. Tenacia siue lenta, quæ cūm liquida vel mollia sint, trahi possūt, distendi, cōtrahi. Remittentia, contra. Densatilia, quæ cūm pressatilia sint, stabilem habent pressationem, nec resiliunt. Non densatilia, contra. Vtilia, quæ habent poros ignem facile excipientes, ita tamen ut in poris rectis humorem igne debiliorem contineant. Incombustibilia, contra, ut glacies, & quæ videntur. Exhalabilia, quæ cum humorem habent, ut evaporare sine igne nequeant: Inexhalabilia, contra. Exhalatio lignosi corporis dicitur fumus, *καπνός*: pinguis, *λίψυς*, fuligo: oleosi *πίονος* odor. Vinum passum & dulce, quia pingue, exhalat; ut oleum, sed leuiter: non est autem propriè sed nomine tenus vinum, ut sapor indicat, idēque nec ebrietatem inducit. Quæ in cineres resoluuntur, omnia combustibilia sunt. Carbunculus gemma non vritur. Combustilium alia flammabilia, ut pix, oleum; alia non: & horum quædam nempe *αἰθέρα*, carbonēs fieri possunt, quæ scilicet terræ plus quā fumi habent. Thus, *λίβανος*, liquabile & flammabile simul. Flamma est fumus ardens. Exhalantia liquida, humidiora: ardentia, sicciora.

Ad Caput decimum.

οὐκ ὁμοιομεν. **S**imilaria corpora, ut in fossilibus, aurū, æs; in animalibus, ossa, caro; in plantis, lignū, cortex; (dissimilaria autem sunt quæ ex similaribus variis constant, ut manus ex carne, osse, venis; prædictis qualitatibus differunt, itēque odore, colore, sapore. Consistunt omnia ex humido & sicco, ut ex materia, ac proinde ex terra & aqua; per calorem & frigus, quæ agunt, & ipsa corpora compingunt. Liquida ergo euaporantia, aquea, sunt. Non euaporantia, terrea, vel terraquea, ut lac: terraærea, ut mel, vel aëraquea, ut oleum. Quæ calore spissantur, cō-

munia. Vinum recens nec defæcatum, plus habet terræ, ideo incrassatur calore. Terrea sunt, quæ frigus incrassat. Communia, quæ ab utroque, ut oleum, mel. liquida frigore concreta, aquea: ut glacies, grando. Calore autem cōcreta, terrea; ut lateres, sal, caseus. ab utroque autem concreta, communia aquæ & terræ. Quorum humor totus exudauit, ea terrea sunt, ut electrum siue succinum, & lacrymæ, myrrha, thus gummi, quæ frigore concrescunt, nec liquabilia sunt: quorum verò totus non exudauit, ea terrea quidem sunt, sed mollescere possunt, ut ferrum. Liquabilia igni liquata, sunt aquosiora: licet quædam sint communia, ut cera. Quæ autem aqua liquantur, terrea. Quæ nec aqua nec igne; vel terrea, vel utraque. Aqueæ igitur sortis sunt aurum, argentum, æs, stannum, plumbum, vitrum, alique anonymi lapides multi; quia calore saltem excellenti liquantur. Item vina quædam, vrina, acetum, lixiuium, serum, ichor; quia frigore concrescunt. Terrea autem, ferrum, cornu, vnguis, pili, ossa, lignum, succinum, lacrymæ, tofus lapis asper, legumina, frumentum, plus minus. Sanguis tamen & semen genitale communia sunt terræ, aquæ, aëris.

Ad Caput undecimum.

Aquea sunt frigida, nisi alieno calore affecta sint, ut lixiuium. Terra ut plurimum calida, ut calx. *καλὸν θερμὸν δημιουργία*, ob caloris efficiētiā, & ignitionē. omnia enim ignita, siue ignem experta, calida remanent: alioqui terrea, ut aquea, secundum se frigida sunt. Sed accidit illa occupari alieno calore, & ita putrescere, ut fiant animalcula. Terraquea calorem habent, vel natium & digerentem, quo consistunt; vel alienum, ut putrida. Hinc sanguis, semen, & alia id genus, quamdiu suam seruant naturam, calida sunt: dum corrumpuntur, frigida: quia remanet eorum materia, terra & aqua per se frigida. Hinc sanguis & semen, ab aliis calida dicuntur, naturam respicientibus; ab aliis frigida, concretionem & materiam spectantibus. Sed res ita est, ut definita est. Hinc aquea frigida, quoddam aqua igni omnino aduersetur: Terrea autem, vel aërea, calidiora: fit verò ut idem interdum frigidissimum sit & calidissimū externo calore. Nam solidissimum corpus, ut maximè frigidum sit, si suo priuetur calore; ita si igne incandescat, calidissimum euadet: utriusque vehementer. Sic aqua efferuefcens magis vrit, quā fumus; & ignitus lapis magis, quā aqua. Ratio est, quia solidiora corpora caloris & frigoris impressionem altissimè admittunt, & impetillam qualitatem fortiter retinent.

Ad Caput duodecesimum.

quæ his constant, ut de homine, planta, animalique id genus. Hæc habentur lib. quarto Meteororum.

Liber de mundo ad Alexandrum.

Hunc librum credit Iustinus Martyr orat. parænet ad gentes, esse Aristotelis, non est tamen: ut declarat doctrinæ ipsa ratio, styli laxitas, dictioque liberalior, & Poëticis floribus, oratoriisque ornamentis passim illustrata, Rhetorem & Historicum prodens potius, quàm Philosophum. Est tamen doctrina insigni & copiosa plenus, eaque non Physica tantum, sed & Theologica septem omnino diffusa capitibus. Quæ licet, sola fere lectione & mediocri adhibita attentione possint forte an intelligi, digna tamen sunt (vel unius Aristotelis, cuius nomine circumferuntur, causa) quæ summatim saltem, ac veluti per breuaria, perstringantur.

Primum caput præfatio est, ad Imperatorem Alexandrum, Physicæ dignitatem commendans in cælum usque: in quod cū homini non liceat secundum corpus ascendere, ut olim dementes Aloaæ & gigantes conati sunt: animus tamen, viæ ducem nactus intellectum, sese facile extollat, & sedula contemplatione studioque, non modò cælum, sed mundum vniuersum consequatur. Cuius cognitio, ut & maximarum quarumcumque rerum, Imperatorem maximè deceat, virosque optimates, ingenuos, liberales.

Caput secundū mundi profert definitiones duas: Prima est, κόσμος ἐστὶ σύστημα τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ζωῆς καὶ ἀνθρώπων. Mundus est cōpages è cœlo terraque coagmentata, iisque naturis quæ inter illa continentur. Secunda, Μῦδος ἐστὶ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀφροσύνης, ὑποθετοῦ πᾶσι καὶ ἀφροσύνης, ὁρδὸς καὶ ἀφροσύνης, ordo & digestio rerum omnium à Deo & per Deū conseruata. Mediū mundi est terra immota, mater & nutritrix animalium. Pars summa cælum, Dei sedes, syderibus adornata, perpetuò mobilis, sphaerica: cuius duo poli; arcticus, antarcticus; qui intelliguntur tanquam fines lineæ demetientis, quæ axis dicitur, terræ mediū secans. Sydera si fixa sunt, quæ cum firmamento mouentur, & eundem semper inter se situm seruant. In horum medio est Zodiacus ζωοφῶρος, in duodecim partes diuisus, per tropicos transuersus: vel erratica, quæ pari cum fixis celeritate non mouentur, nec eandem semper inter se positionē seruant, suntque septem, affixa totidem cœlis. Ætheri siue cœlo continis est natura patibilis & elementaris, ignea, ærea, in qua fiunt meteora ignea, aquea, venti.

Ad cap. 2
τὸν κόσμον

Similaria constant elementis; ex similibus, ut ex materia, omnia naturæ opera. Vt autem ex essentia, ratione, id est, forma, quæ est ratio essentia. Quæ posteriora ordine generationis, ea sunt nobis notiora. Sic organa partēsque dissimilares, cognoscuntur magis, quàm similes; puta caput, quàm os, quia quod accedit propius ad finē & formam, id est notius, quàm quod ad materiam. Vbi enim multum materiae, ibi parum formæ finisve constat. Vbi autem formæ minus, minus est cognitionis. Sūt enim materia & forma, ut duo extrema: quare ut materia ubique eadem, nihil declarat discriminis: sic forma per quam omnia sunt definita, omnes rerum differentias indicabit. Quæ verò media sunt inter formam & materiam, ea ut propiora erunt vtrilibet; sic & notiora vel ignotiora erunt. Vnde cum simularia materiae sint propria, ignotiora etiam erūt dissimilares & organicis, quæ formæ sunt propinquiora, & quorum gratiā illa sunt. Sed & ea notiora sunt, quorum actiones & officia magis sunt definita. Ea enim verè sunt, quæ opera sua facere possunt, suoque munere defungi, ut oculus verè est, si videt; ut contrā, quæ non possunt. nam mortuus & lapideus oculus non est oculus, nisi æquiuocè; quia actionem suam exercere nequit. Atqui actiones & officia, posteriorum, puta dissimilares, ut oculi, manus, magis sunt definita, quàm priorum, puta simularium ut carnis, cutis, ossis; & horum adhuc magis quàm ignis aut aquæ, ut in mixtis sunt: ergo posteriora, notiora.

Ad hæc plantarum partes, metalla, inanimata, agendi aut patiendi quadam facultate prædita sunt, ἀλλ' οἱ λόγοι αὐτῶν οὐκ ἀπρόσβλητοι, sed eorum rationes, id est formæ essentielles, non sunt exactè cognitæ: quia materiae sunt magis addictæ, partiumque similitudine quasi lepulchro, obscuratæ. Differunt ergo simularia calore, frigore, eorum iue motionibus, concrezione, liquatione, duritia, mollietate, suprà expositis. Atque ut ex auro vel argento, quæ frigore aut calore fiunt, constant tanquam ex materia, ferra, phiala, aliaque arte facta; neque verò ad horum essentiam, aurum, æve sufficiunt; sed requiritur præterea ars siue forma artificialis ferræ vel phialæ: sic ex simularibus partibus, ut ex materia, fiunt dissimilares; quas tamen natura, aut alia quædam causa, (animam intelligo) ab illa natura, id est a forma purè naturali, ut est forma ignis, distinctam, generat, perficit, & complet. Hactenus ergo de hominomeris, restat ut de anomeris dicamus siue dissimilares, ac denique de his

Oculus lapideus, oculus est nomine

Ex similibus sunt dissimilares

Caput tertium situm terræ & maris exponit, quæ duo sunt mundi infæra vniuersitas. Ne verò dispositus est mundus, vt minor regio à maiore coëreatur. Insulæ aliæ maiores & memorabiles, vt Sicilia, Sardinia, Lesbos: aliæ minores, vt Cyclides. Maria multa: Oceanus, qui per columnas Herculis fretumve Gaditanum, *le détroit de Gibraltar*, angustis faucibus transiens, creat mare interius, scilicet Mediterraneum. Hinc Sardoum, Gallicum, Hadriaticum, Siculum, Creticum, &c.

Ad cap. 4. Caput quartum distinguit exhalationes siue halitus in siccos, qui à terrâ; & humidos, qui ab aqua ascendunt. Qui duo halitus causæ sunt meteoricarum impressionû, tam aquearum & humidarum, quàm siccarum & ignearum. De quibus dictum est libris Meteororum. Sed doctrina de vento, quem huius operis auctor definit acré multum, fluctuantem, & coactum, repugnat Aristoteli. Vt vel hinc constet librum hunc non esse Aristotelis: licet alioqui in multis doctrinam Peripateticam redoleat.

Ad cap. 5. Caput quintum docet, mundum è contrariis sic constare, vt per ea aptè disposita & contemperata seruetur ac perduret; non secus atque ciuitas contrariis gentibus, diuersisq; hominum ordinibus, ætatibus, moribusque constans, incolumis perseuerat: & pictura colorum varietate splendet: & Musica vocum concordia discrepantia consistit, cōcentumque reddit admirabilē. Quod igitur non dissoluatur mundus, rebus adeò sibi aduersantibus constans, causa est *ἡ συντυχία ὁ μολογία*, *elementorum concordia*, & consensus contrariorum. Huius verò concordia causa est *ἰσομορφία*, *equabilitas*. Habent enim graua leuia, calida frigida, *τινὶ ἀντίπαον, ἴσιν αἰτίεσσιν*, id est, æquilibrium.

Ad cap. 6. Caput sextum causam demonstrat rerû omnium conseruatricem, nempe Deum, qui omnium rerum auctor est & opifex. Hinc enim dixere veteres omnia plena esse Deorum. Sed vt omnia diuinæ virtuti quæ nunquam fatigatur, subiacent, eamque sentiunt; sic maximè corpus illud supremum, quod ipsius Dei sedes est, eiusdem vim ac numen experitur. Eo enim ordine tenetur

mundus, vt quæ corpora Deo, eiusve domicilio sunt viciniora, eò sint perfectiora; & quæ remotiora, eò etiam imperfectiora. Quare vt cælum summum est & perfectissimum corporum; sic terra terrenaque omnia infæra sunt & imperfectiora; ad quæ tamen licet remotissima, Dei virtus perueniat, ac cœli influxu transfundatur. Nequè enim decet, Deum *αὐτοῦ γὰρ τὰ ἑαυτοῦ*, ipsum per se res terrenas administrare; vt nec Regem, viles operas obire; sed cum ea maiestate præsidere, vt ipse perfectissimam obiens actionem, quæ est summi cœli perpetua, simplex æquabilis, & rapidissima moueo, per hanc vnâ, res omnes nullo negotio gubernet & absoluat, à summis ad ima per medios gradus mirabiliter permeando. Hinc mundi ornatus & gratia, & quasi chorus Musicus, cuius magister, coryphæus, ac præcentor Deus est. Quod si Dei vim spectes, *ἡ ἁρετὴ τοῦ νομοῦ* ei tribues; si pulchritudinem, *ὡς ὁμογενείας* si vitam, *ἀθάνατον* si virtutem ac potentiam, *κρατίαν*. Qui quâquam per se sit *ἀθεώριτος* & inadspicibilis; in operibus tamen videri facile potest. Quod ergo est in naui gubernator, in curru agitator, in choro præcentor, lex in ciuitate, dux in exercitu, hoc in mundo Deus est: nisi quod illos labor & curæ fatigant: huic verò ad nutum obediunt succedantque omnia, sine vlla infirmitate aut molestia.

Caput septimum Dei naturam vnâ asserit nomina plura. Deum enim vocant *Ζῆτα, ὃ Δία*, quia per eum viuimus. Dicitur *est natura*, & altitonans, fulgurator, ætherius, fulminator, pluuius, frugipotens, vrbiû custos, seruator, hospitalis, cælestis, terrenus, &c. *sed multis nominibus appellatur*. Necessitas, Fatum, Nemesis, Adrastra. Huc pertinent quæ de Parcibus dicuntur. Omnia enim hæc, inquit Plato, Deus sunt: cùm Deus principium, medium, finemque teneat rerum omnium; rectâque linea incens secundum naturam agat, comitem & adfetricem habens Dicen, Iustitiæ præsidem, quæ diuinæ legis violatæ vltrix est ac vindex; cuius ideo iustitiæ præsidis particeps & cultor obseruantissimus esse debet etiam à principio, quisquis futurus est felix & beatus. Hæc ex libro de Mundo.



ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

γρ. Πορφύριος
Φίλιππος υι-
ος γαβριήλ, μα-
θητὴς Πλάτωνος
καὶ τοῦ Διονυσίου.

INSTITUTIONES

PORPHYRII, EX IULII

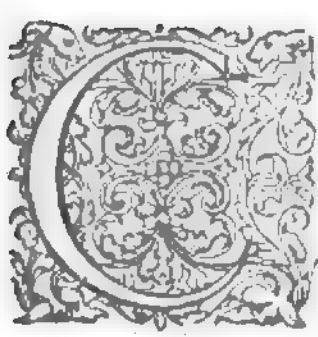
PACII, IVRECONSULTI,

accuratissima Interpretatione.

PRÆFATIO.

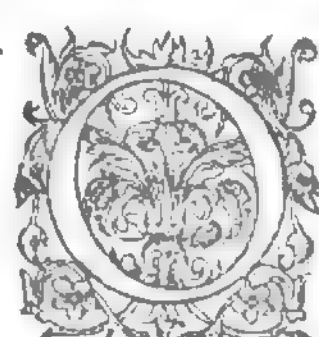
CAP. I.

1. Subiectum, utilitas, 2. Et methodus huius libri. 3. Quaestiones omittenda.
4. Reductio huius libri ad Logicen.



VM sit necesse, Chry-
saori, & ad Catego-
riarum Aristotelica-
rum doctrinam, nosse
quid sit genus, quid
differentia, quid spe-
cies, quid proprium,
quid accedens, & ad

definitiones asserendas, & omnino ad ea
quæ ad diuisionem & demonstrationem
spectant: cumque utilis sit horum cognitio:
2. Breuem tibi tractationem faciens, tenta-
bo paucis, ut institutionis ratio postulat, ea,
quæ apud priscos philosophos extant, percur-
rere; ab abstrusioribus quidem quæstioni-
bus abstinens, simpliciores verò modicè
coniectans. 3. Ne longè abeam, de generi-
bus & speciebus, consistantne in *terminis natu-
ra*, an in solis nudis animi notionibus posita
sint: & si consistunt in *rebus natu-
ra*, num
corpora sint, an incorporea: & utrùm sepa-
rata sint, an in *rebus* sensilibus & circa has
consistant, recusabo dicere: cum abstrusissi-
ma sit huiusmodi tractatio, & alius maioris
indigeat exquisiitionis. 4. Quemadmodum
autem de his ac de *reliquis* propositis magis
ad logicen accommodatè veteres disserue-
runt, & horum maximè Peripatetici, nunc
tibi tentabo monstrare.



ΝΤΟΣ ἀναγκαῖον,
Χρυσάορι, καὶ εἰς πᾶσι
τῶν ἀπὸ Λεωτελείου
κατηχητῶν διδασκα-
λῶν, τὴν γὰρ πρῶτην
καὶ πρῶτην διδασκαλίαν
εἶδος, καὶ τὴν ἰδίαν, καὶ τὴν

συμβεβηκός, εἰς τε πᾶσι τῶν ὁρισμῶν ἀποδο-
σιν, ὅπως εἰς τὰς αὐτὰς διατρέψας ὁ ἀποδο-
ξείας· χρησίμους ὄντας τῆς ὑποκειμένης θεωρίας.
2. Συνοπτικῶς σοὶ ἀναγγελλοῦμαι ποιεῖσθαι, περὶ
B σμῶν, ἀλλὰ βραχέως, ὥστε εἰς εἰσαγωγῆς ὅ-
πως, τὰς αὐτὰς τῶν ἀποδοχῶν ἐπιλέγειν, τῶν
μὲν βαρυτέρων ἀπεχόμενος ζητημάτων, τῶν δὲ
ἀπλυστέρων συμμετρῶς συζητῶντος. 3. Αὐ-
τίκα αὖτε ἡμῶν τε καὶ εἰδῶν, ὅ μὲν, εἴτε ὑφ' ἑσ-
κεν, εἴτε ὅτι μόνον ψυχῆς ὁπτιοῦς κεῖται,
εἴτε ὅτι ὑφ' ἑσκεν, σώματι δέσιν, ἢ ἀσώματα, καὶ
πότερον χωρεῖν, ἢ εἰς τῶν ἀσώματων, καὶ αὖτε
ταῦτα ὑφ' ἑσκεν, περὶ αἰσθητικῆς λέξεως· βαρυ-
πότης ὄντας τῆς ὑποκειμένης πραγματείας, καὶ
C ὅπως αὖτε αὐτῶν τε ὅτι τῶν ἀποδοχῶν λογικῶ-
προνόοι παλαοὶ διέλεγον, ὅτι τούτων μάλιστα
εἰς τὴν αὐτὴν πρῶτην, καὶ σοὶ περὶ αἰσθητικῆς δι-
κηνώσας.

EXPOSITIO QVINQUE VOCVM,
TRACTATVS PRIOR.

De genere & specie.

Cap. II.

1 ¶ De homonymia generis & speciei. 2 ¶ De genere. Significatio prima. 3 Significatio altera. 4 Expositum significationum collatio ab usu. 5 & origine. 6 Significatio tertia. 7 In hac tertia significatione genus accipi à philosophis. 8 Definitio & exemplum. 9 Protheoria sequenti expositionis. 10 Expositio definitionis prior, qua ostenditur nihil in definitione desiderari, quia per eam genus coniungitur ab aliis categoriis, id est, individuo. 11 specie. 12 proprio. 13 differentia, & accidente. 14 Expositio posterior: qua, ut appareat nihil in definitione supernacuum esse, declaratur usus singularum particularum definitionis: hoc est, dici de pluribus. 15 Differentibus specie. 16 In quaestione quid est. 17 Conclusio. 18 ¶ De specie. Significatio prima. 19 Significatio secunda. 20 Obiectionis solutio. 21 Definitiones. 22 Discrimen dictarum definitionum mox explicandum. 23 ¶ De generum & specierum divisione: Singularum categoriarum partes seu membra. 24 Exempla in categoria substantia. 25 Habitus subalternorum. 26 generalissimi 27 & specialissimi. 28 Definitiones generalissimi. 29 specialissimi. 30 & subalternorum. 31 Expositio à simili. 32 Numerus generalissimorum. 33 specialissimorum. 34 & individuum. 35 De scientia. 36 De ascensu & descensu in categoriis. 37 De ratione attribuendi & subiiciendi. 38 De individuo. 39 De ratione totius continentis & partis contenta. 40. ¶ Epilogus.

Εοικε δὲ μήτε ὁ γένος, μήτε ὁ εἶδος ἀπλάως λέγεσθαι. 2 Γένος γὰρ λέγεσθαι, καὶ ἡ τινῶν ἐχόντων πως πρὸς ἑνὶ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀθροισίς. καὶ ὁ σημανόμηνος, ὁ Ἡρακλεῖδων λέγεται γένος, ἐκ τῆς ἀφ' ἐνὸς χάσις, λέγω δὲ τῶ Ἡρακλέους, καὶ τῶ πληθὸς τῶν ἐχόντων πως πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἀπ' ἐκείνης οἰκειότητος, καὶ ἀπομιμῶν τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων γένος καλεσθῆναι. 3 Λέγεσθαι δὲ ὁ δῆλος πάλιν γένος, ἡ ἐκαστοῦ τῆς γένεως ἀρχή, εἴτε ἀπὸ τοῦ τεκόντος, εἴτε ἀπὸ τοῦ τύπου ἐκ οὗ τις γένεσθαι ὅπως ὁ Ορέστῳ μὲν ἀπὸ Τανταλίου φαρμῶν ἐχόντος γένος, Ὑλλῳ δὲ ἀφ' Ἡρακλέους καὶ πάλιν, Πίνδαρον μὲν Θεβαίων εἶναι γένος Πλατωνὶ δὲ Ἀθηναίων. καὶ γὰρ ἡ πατεὶς, ἀρχὴ τίς ἐστὶ τῆς ἐκαστοῦ γένεως, ὥστε ὁ πατήρ. 4 Τοῦτο δὲ εἰκοι πρὸς ἄλλους σημανόμηνος. Ἡρακλεῖδων γὰρ λέγεσθαι, * οἱ ἀπὸ γένος καλεσθῆναι Ἡρακλέους καὶ Κεκροπίδας, * οἱ ἀπὸ Κεκροπος, καὶ οἱ ὕπτων ἀγχιταῖς. 5 Καὶ πρὸς τὸν γὰρ ὠνομάσθη γένος, ἡ ἐκαστοῦ τῆς γένεως ἀρχή. μὲν δὲ τῶν καὶ ὁ πληθὸς τῶν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, οἷον τῶ Ἡρακλέους ὁ ἀφορίζοντες ὁ ἀπὸ τῶν δῶν χωρίζοντες ἐφαρμῶν ὁ ὅλον ἀθροισμα, Ἡρακλεῖδων γένος. 6 Ἄλλως δὲ πάλιν γένος λέγεσθαι, ὁ ὑποτάσσεται ὁ εἶδος, καὶ ὁμοιότητος ὥς ὕπτων Εἰρημῶν. καὶ γὰρ ἀρχὴ τίς ἐστὶ ὁ ὑποπῶν γένος τῶν ὑφ' αὐτοῦ, καὶ δοκεῖ καὶ ὁ πληθὸς πρὸς τὸν ὅλον ὁ ὑφ' αὐτοῦ. 7 Τελὸς οὖν τῶ γένος λεγόμενον, πρὸς τὸ πᾶν πρὸς τῶ φιλοσόφους ὁ λόγος.

γρ. οἱ τὸ γένος
καλεσθῆναι
ἀφ' Ἡρ-
κλέους καὶ Κε-
κροπος,

Videtur autem neque genus neque species simpliciter dici. 2 Genus enim dicitur collectio aliquorum, qui ad unum quiddam & inter se quodammodo affecti sunt. Qua significatione dicitur Heraclidarum genus ex habitudine quæ est ab vno (nimirum ab Hercule) & multitudinis eorum qui necessitudine ab illo ducta sunt aliquo modo inter se coniuncti, ut ab aliis genetibus distinguatur, ita appellatum. 3. Rursus & aliter genus dicitur principium, unde quisque ortum ducit, siue consideretur ortus ab eo qui genuit, siue à loco in quo genitus est. sic enī dicimus Orestem à Tantalō genus ducere, Hyllum ab Hercule: & rursus Pindarum esse genere Thebanum: Platonem Atheniensem. quoniam patria est principium quoddam ex quo singuli ortum ducunt; sicut etiam pater. 4 Hæc autem significatio videtur esse in promptu. Heraclidæ namque dicuntur, qui genus ducunt ab Hercule: & Cæcropsidæ, qui à Cæcrops: & horum affines. 5. Ac primum genus vocatum est principium illud, unde ortum quisque ducit. postea verò & multitudo eorum qui ab vno principio, utputà ab Hercule, orti sunt: quod genus definientes & ab aliis segregantes, nominavimus unīversam multitudinem, Heraclidarum genus. 6 Alio quoque modo iterum dicitur genus, cui subiicitur species, horum fortasse exemplo ita appellatum. Etenim huiusmodi genus est principium quoddam eorum quæ sub se sunt, & videtur etiam unīversam multitudinem continere quæ sub se est. 7 Cum igitur tribus modis genus dicatur, de tertio apud philosophos sermo est.

8. Quod etiam descriptione explicant, dicentes genus esse quod pluribus & differentibus specie attribuitur in *questione* quid est: velut animal. 9. Nam eorum quæ attribuuntur, alia dicuntur de vno tantum, ut individua, cuiusmodi est Socrates, & Hic, & Hoc: alia de pluribus, ut genera, & species, & differentia, & propria, & accidentia communiter non propriè alicui. Est autem genus, ut animal: species, ut homo: differentia, ut rationale: proprium, ut aptum ad ridendum: accidens, ut album, nigrum, sedere. 10. Ab iis igitur, quæ vni tantummodo attribuuntur, genera differunt, quia ipsa pluribus attribuuntur. 11. Ab iis vero, quæ pluribus attribuuntur, ita differunt: A speciebus quidem: quoniam etsi species multis attribuuntur, non tamen specie, sed numero differentibus attribuuntur. homo enim, cum sit species, Socrati & Platoni attribuitur, qui non specie inter se differunt, sed numero: animal autem, cum sit genus, homini & boui & equo attribuitur, qui specie quoque inter se differunt, non solum numero. 12. A proprio autem differt genus: quoniam proprium vni tantum speciei, cuius est proprium, & indiuiduis sub ea specie *consentis* attribuitur: ut aptum ad ridendum, attribuitur soli homini & particularibus hominibus: genus verò non vni speciei attribuitur, sed pluribus & differentibus specie. 13. Verum à differentia & communiter accidentibus differt genus, quia etsi pluribus & differentibus specie attribuuntur differentia & communiter accidentia, non tamen attribuuntur in *questione* quid est, sed in *questione* quale quid est. Interrogantibus enim aliquibus quid sit illud cui hæc attribuuntur, genus respondemus: differentias verò, & accidentia non respondemus: quia non in *questione* quid est, attribuuntur subiecto, sed potius in *questione* quale quid est. cum enim quis interrogat quale quid est homo, dicimus rationale: & cum interrogat quale quid est coruus, dicimus nigrum. ac rationale quidem est differentia: nigrum verò accidens. sed cum, quid homo sit, interrogamur, animal respondemus: animal autem est hominis genus. 14. Quapropter genus, eo quod dicitur de pluribus, secernitur ab indiuiduis quæ vni duntaxat attribuuntur. 15. Sed eo quod dicitur de differentibus specie, distinguitur ab iis quæ ut species siue ut propria attribuuntur.

Tom. I.

Α 8 C ἡ ἀποχρηστικὴ ἀποδεδωκεται, ἡ ὅς ἐστι λέγοντες, * τὸ πλῆθος καὶ ἀφαιρούμενων ὡς εἶδει, ἐὰν πᾶσι κατὰ τὸν ὅσον, οἷον τὸ ζῶον. 9 Τὰ γὰρ κατὰ τὸν ὅσον, πᾶσι καὶ ἑνὶ λέγονται μόνον, ὡς τὰ ἀτόμα, οἷον Σωκράτης, καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ τί ἐστι. πᾶσι δὲ, καὶ πλῆθους, ὡς τὰ ἡμέτερα, καὶ τὰ εἶδη, καὶ αἱ ἀφαιρούμεναι, καὶ τὰ ἴδια, καὶ τὰ συμβεβηκότα κοινῶς, ἀλλὰ μὴ ἰδίως τινί. ἐστὶ δὲ ἡ ὅς ἐστι τὸ ζῶον εἶδος, οἷον ὁ ἀνθρώπος. ἀφαιρούμεναι δὲ, οἷον τὸ λογικόν ἴδιον, οἷον τὸ γλαυκὸν συμβεβηκός δὲ, οἷον τὸ λευκόν, καὶ τὸ μέλαν, * τὸ κατὰ τὸ ζῶον. 10 Τὰ μὲν οὖν κατὰ ἑνὸς μόνον κατὰ τὸν ὅσον ἀφαιρούμεναι τὰ ἡμέτερα, ὡς τὰ πλῆθος κατὰ τὸν ὅσον. 11 Τὰ δὲ αὖ καὶ πλῆθους, ἢ μὲν εἶδων, ὅτι τὰ μὲν εἶδη, εἰ καὶ καὶ πλῆθους κατὰ τὸν ὅσον, ἀλλὰ ἢ ἀφαιρούμενων ὡς εἶδη, ἀλλὰ πᾶσι τῶν μόνων. ὁ γὰρ ἀνθρώπος εἶδος ὢν, καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτωνος κατὰ τὸν ὅσον, οἷον καὶ εἶδη ἀφαιρούμεναι ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τῶν μόνων. τὸ δὲ ζῶον ἡ ὅς ἐστι, ἀνθρώπου καὶ βοῦς καὶ ἵππου κατὰ τὸν ὅσον, οἱ ἀφαιρούμενοι καὶ ὡς εἶδη ἀλλήλων, ἀλλὰ ἢ καὶ τῶν μόνων. 12 Τοῦ δὲ αὖ ἴδιον ἀφαιρούμεναι τὸ ἡμέτερον, ὅτι τὸ μὲν ἴδιον κατὰ ἑνὸς μόνον εἶδος, ἢ ὅσον ἴδιον, κατὰ τὸν ὅσον, καὶ τὸ ὡς τὸ εἶδος ἀτόμα. ὡς τὸ γλαυκόν, ἀνθρώπου μόνον, καὶ τὸ καὶ τὸ μέλαν ἀνθρώπων. τὸ δὲ ἡμέτερον, ἢ καὶ ἑνὸς εἶδος κατὰ τὸν ὅσον, ἀλλὰ πλῆθους καὶ ἀφαιρούμενων ὡς εἶδει. 13 Τῆς δὲ αὖ ἀφαιρούμεναι καὶ τὸ κοινῶς συμβεβηκότων ἀφαιρούμεναι τὸ ἡμέτερον, ὅτι εἰ καὶ καὶ πλῆθους καὶ ἀφαιρούμενων ὡς εἶδει κατὰ τὸν ὅσον αἱ ἀφαιρούμεναι καὶ τὰ κοινῶς συμβεβηκότα, ἀλλὰ οἷον ὡς ἡ ἐστὶ * κατὰ τὸν ὅσον, ἀλλὰ ἐὰν οἷον πᾶσι κατὰ τὸν ὅσον ἐρωτησάμεν γὰρ * τί ἐστιν ὅσον, οἷον καὶ κατὰ τὸν ὅσον τὰ ἡμέτερα, τὸ ἡμέτερον ἀποχρηστικῶς. τὰ δὲ ἀφαιρούμεναι καὶ * τὰ συμβεβηκότα, οἷον ἀποχρηστικῶς. ἢ γὰρ ἐὰν πᾶσι κατὰ τὸν ὅσον τῶν ἀποχρηστικῶν, ἀλλὰ μάλιστα ἐὰν οἷον πᾶσι κατὰ τὸν ὅσον ἐρωτῶν, ὅσον πᾶσι κατὰ τὸν ὅσον ὁ ἀνθρώπος, φανερὸν ὅτι λογικόν. ἐὰν οὖν, ὅσον πᾶσι κατὰ τὸν ὅσον, φανερὸν ὅτι μέλαν. ἐστὶ δὲ, τὸ μὲν λογικόν, ἀφαιρούμεναι τὸ δὲ μέλαν, συμβεβηκός. ὅταν δὲ πᾶσι κατὰ τὸν ὅσον ἐρωτησάμεν, ζῶον ἀποχρηστικῶς. ὡς δὲ ἀνθρώπου ἡ ὅς ἐστι, 14 Ὡς τε τὸ μὲν καὶ πλῆθους λέγεσθαι τὸ ἡμέτερον, ἀφαιρούμεναι αὖτὸ ἀπὸ τῶν κατὰ ἑνὸς μόνον κατὰ τὸν ὅσον κατὰ τὸν ὅσον. 15. Τὸ δὲ ἀφαιρούμενων ὡς εἶδη, ἀφαιρούμεναι αὖτὸ ἀπὸ τῶν ὡς εἶδη κατὰ τὸν ὅσον ἢ ὡς ἴδιον.

Topic. I. 2. c. 4.

ἢ ἰσαδαι. aliter ὡς καὶ διέκδοται, πᾶσι κατὰ τὸν ὅσον.

κατὰ τὸν ὅσον. οἷον κατὰ τὸν ὅσον. κατὰ τὸν ὅσον. κατὰ τὸν ὅσον. κατὰ τὸν ὅσον.

20. π. 105

16 Τὸ δὲ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγερέσθαι, χωρίζεται
αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἁποφαινομένου καὶ τοῦ * κοινῆ συμ-
βεβηκέντων, ἀλλὰ οὐ τῷ τί ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ
ἐκείνῳ τί ἐστίν, ἢ πῶς ἔχει τὸ τί ἐστίν, κατηγερέσθαι
ἐκείνῳ ὡς κατηγερέσθαι. 17 Οὐδὲν ἄρα πρὸς
ἐκείνῳ οὐδ' ἐλλείπον ἐκείνῳ ἢ τῷ ἡμῶν ῥηθι-
σαι ὑπογραφή τῆς ἐνοίας. 18 Τὸ δὲ εἶδος
λέγεται μὲν ἐν τῷ τί ἐστίν ἐκείνου μορφῆς καὶ
ὅ ἐρηται.

Euripides

Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυρανίδος.

19 Λέγεται δὲ εἶδος, καὶ τὸ ὑπὸ τὸ ἀποδοθέν
ἡμῶν. καὶ ὅ ἐν τῷ τί ἐστίν λέγεται, τὸ μὲν αὐτοφαι-
νον εἶδος τῷ ζῶντι, ἡμῶν ὄντος τῷ ζῶντι· τὸ δὲ
λευκόν, τῷ χρώματι εἶδος· τὸ δὲ τρίγωνον, τῷ
σχήματι εἶδος. 20 Εἰ δὲ καὶ τὸ ἡμῶν ἀποδο-
θέντες, τῷ εἶδους ἐμμενέμεθα, εἰπόντες. τὸ
καὶ πλείονων καὶ ἁποφαινομένων ὡς εἶδει ὅτι
ὅτι ἐστὶ κατηγερέσθαι, ἐν τῷ εἶδους φανερῶν, τὸ
ὑπὸ τῷ ἀποδοθέντι ἡμῶν· εἶδοναι καὶ ὅτι ἐπὶ
τὸ ἡμῶν πῶς ἐστὶ ἡμῶν, ἐν τῷ εἶδους πῶς ἐστὶν εἶ-
δος, ἐκείνῳ ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀμ-
φοτέρων λόγῳ * καὶ ἡμῶν ἀμφοτέρων. 21 Α-
ποδοδῶσιν οὖν τὸ εἶδος καὶ ὅπως, εἶδος ἐστὶ τὸ
ἐκείνῳ μὲν ὑπὸ τὸ ἡμῶν καὶ, ὅτι τὸ ἡμῶν ὅτι
τί ἐστὶ κατηγερέσθαι. Ἐπὶ δὲ καὶ ὅπως, εἶδος ἐστὶ
τὸ καὶ πλείονων καὶ ἁποφαινομένων ὡς ἀριθμῶν ὅτι
ὅτι ἐστὶ κατηγερέσθαι. 22 Ἀλλ' αὐτὴ μὲν
ἢ ἀποδοσίς, τῷ εἰδικωτάτου αὐτὸ εἶναι, καὶ ὅ ἐστὶ
μόνον εἶδος, οὐδέ τι καὶ ἡμῶν· αἱ δὲ ἀλλὰ εἶναι
αὐτὸ καὶ τῷ μὲν εἰδικωτάτων. 23 Σαφές δ' αὖ
εἶναι τὸ λεγόμενον, τῷ τὸν τὸ ἔστιν. Καὶ ἐκεί-
νη κατηγερέσθαι ἐστὶ πῶς ἡμῶν καὶ, ἐπὶ αὐτὴν
ἀλλὰ εἰδικωτάτου, καὶ μεταξὺ τῶν ἡμῶν καὶ τῶν
εἰδικωτάτων ἄλλα, αἱ καὶ ἡμῶν καὶ εἶδη λέγεται
τῷ αὐτῷ. Ἐστὶ δὲ ἡμῶν καὶ μὲν, ὑπὸ ὅτι ἐκ
αὐτῷ εἶναι ἀλλὰ ἐπὶ αὐτῷ βεβαιὸς γένος. εἰδικωτάτου
δὲ, μὲν ὅτι οὐκ αὐτὸ εἶναι ἄλλο ὑποβεβαιὸς εἶ-

20. π. 105
π. 105
π. 105

δος. μεταξὺ δὲ τῷ * ἡμῶν καὶ εἰδικω-
τάτου ἄλλα, αἱ καὶ γένος καὶ εἶδη ἐστὶ τῷ αὐτῷ,
πρὸς ἄλλο μὲν τοῖς καὶ ἄλλο λαμβανόμενα.
24. Γενέσθαι δὲ ἐπὶ μίας κατηγερέσθαι ὅπως
τὸ λεγόμενον. ἢ ὅπως, ἐστὶ μὲν καὶ αὐτὴ γένος.
ὑπὸ δὲ τῷ αὐτῷ ἐστὶ τὸ σῶμα. καὶ ὑπὸ τὸ
σῶμα, τὸ ἐμφυρὸν σῶμα· ὑπὸ ὅτι, τὸ ζῶον. ὑ-
πὸ δὲ τὸ ζῶον, λογικὸν ζῶον. ὑπὸ ὅτι ὅτι αὐτοφαι-
νον δὲ τὸ αὐτοφαινον, Σωκράτης, ἐπὶ Πλά-
τωνι, καὶ οἱ καὶ μέγας αὐτοφαινον. Ἀλλὰ τούτων, ἢ
μὲν ὅπως, τὸ ἡμῶν καὶ, ἐπὶ ὅτι μόνον γένος. ὅτι
αὐτοφαινον, τὸ εἰδικωτάτου, καὶ ὅ μόνον εἶδος.

16 Eo autem quod attribuitur in *questio-*
ne quid est, separatur à differentibus & à
communiter accidentibus, quæ non in
questione quid est, sed in *questione* qua-
le quid est, aut quomodo quid affe-
ctum est, attribuuntur, unumquod-
que *scilicet* in quibus attribuitur. 17 Ni-
hil igitur superuacuum, nihil prætermis-
sum est in dicta generis, id est, notionis,
descriptione. 18 Species verò dicitur e-
tiam de cuiusque forma: qua *significatione*
dictum est:

Primum quidē species digna est
imperio.

19 Dicitur quoque species, quæ sub ex-
plicato genere *ponitur*. qua *significatione*
consuevimus dicere hominem esse spe-
ciem animalis, cum animal sit genus:
album autem, speciem coloris: trian-
gulum verò, speciem figuræ. 20 Quod
si & genus explicantes, speciei mentio-
nem fecimus, dicentes, Quod pluribus
& differentibus specie attribuitur in *que-*
stione quid est, & speciem dicimus
esse, quæ sub explicato genere *ponitur*;
nosse oportet, quoniam & genus alicu-
ius est genus, & species alicuius est
species, utrumque utriusque: necesse
fuisse in utrorumque definitionibus uti
utrisque. 21 Explicant igitur speciem
& sic, Species est, quæ collocatur
sub genere: & Cui genus attribui-
tur in *questione* quid est. Præterea e-
tiam sic, Species est, quæ pluribus
& differentibus numero attribuitur in
questione quid est. 22 Sed hæc explicatio
est speciei specialissimæ, & quæ est tan-
tum species, nunquam genus: alix ve-
rò sunt etiam earum quæ non *sunt* spe-
cialissimæ. 23 Perspicuum verò fiet, quod
dicimus, hoc modo: In unaquaque ca-
tegoria sunt quædam generalissima, & rur-
sus alia specialissima: & inter generalissi-
ma & specialissima, *sunt* alia, quæ ea-
dem dicuntur & genera & species. Ge-
neralissimum est, quo non potest esse al-
liud superius genus. Specialissimum est,
quo non potest esse alia inferior species.
Inter generalissimum autem & specialis-
simum *sunt* alia, quæ eadem sunt & ge-
nera & species, ad aliud tamen atque
aliud relata. 24 Fiat autem in vna ca-
tegoria manifestum quod dicimus. Sub-
stantia est & ipsa genus. sub ea est cor-
pus, & sub corpore, animatum cor-
pus: sub quo animal. sub animali au-
tem, rationale animal: sub quo homo.
sub homine autem Socrates, & Plato, &
particulares homines. Sed ex his Sub-
stantia est generalissimum illud, & quod
solum est genus. homo verò est specia-
lissimum illud, & quod solum est species.

B

C

D

E

corpus autem est species substantiæ, genus animati corporis. sed & animatum corpus est species corporis, genus animalis. rursus animal est species animati corporis, genus rationalis animalis. rationale autem animal est species animalis, genus hominis. homo verò est quidem species animalis rationalis, sed non est etiam genus particularium hominum, verum species tantummodo. & quicquid ante individua posita, proximè in attribuitur, species solum est, non etiam genus. Vt igitur substantia, quæ in summo loco posita est, quia nullum habet ante se genus, est generalissimum illud: ita etiam homo, qui est species, postquam non est alia species, nec aliquid quod possit diuidi in species, sed individua; (individuum enim dicitur Socrates, & Alcibiades, & Plato, & hoc album;) solum est species, & extrema illa species, & (vt diximus) specialissimum illud. Media verò, priorum species, posteriorum genera sunt. 25. Quocirca hæc duos habent habitus: alterum ad priora, quo species eorum esse dicuntur: alterum ad inferiora, quo genera eorum esse dicuntur. 26 Extrema verò vnum habent habitum. nam & generalissimum erga inferiora quidem affectum est, cum sit omnium summum genus: erga superiora verò non item habet, cum summum sit, & principium primum, & (vt diximus) id quo nullum potest esse superius genus. 27 Sed & species specialissima vnum habet habitum, quo quidem erga anteriora, quorum est species, affecta est. nec diuersum habet cum habitum, quo refertur ad posteriora: sed & individuorum species dicitur, vt ea continens: species verò priorum, vt ab eis contenta. 28 Sic igitur definiunt genus generalissimum. Quod, cum sit genus, non est species. & rursus, Quo non potest esse aliud superius genus. 29 Speciem autem specialissimam sic definiunt: Quæ, cum sit species, non est genus. & quæ, cum sit species, in species diuidere non possumus. item, Quæ pluribus & differentibus numero attribuitur in quæstione quid est. 30 Media vero extremorum, vocant species & genera subalterna: & vnumquodque eorum, genus ac speciem esse ponunt, ad aliud tamen atque aliud relatum. Nam quæ sum ante specialissima ascendendo vsquo ad generalissimum, subalterna genera & species dicuntur. 31 Vt Agamemnon est Atreides, Pelopides, Tantalides, & postremum Iouis.

Tom. I.

A τὸ δὲ σῶμα, εἶδος μὲν τῆς οὐσίας, γένος δὲ τοῦ ἐμφύχου σώματος. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμφύχον σῶμα, εἶδος μὲν τοῦ σώματος, γένος δὲ τοῦ ζῶντος. πάλιν δὲ ζῶον, εἶδος μὲν τοῦ ἐμφύχου σώματος, γένος δὲ τοῦ λογικοῦ ζῶντος. τὸ δὲ λογικὸν ζῶον, εἶδος μὲν τοῦ ζῶντος, γένος δὲ τοῦ ἀνθρώπου. ὁ δὲ ἄνθρωπος, εἶδος μὲν τοῦ λογικοῦ ζῶντος, οὐκ ἐστὶ καὶ γένος τῶν μετέχοντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνον εἶδος. καὶ πάλιν τὸ πρὸς τῇ ἀτόμῳ πρὸς ὅλους καὶ τοὺς μετέχοντες, εἶδος αὐτῶν εἶναι μόνον, οὐκ ἐστὶ δὲ καὶ γένος. ὡς περὶ αὐτῶν ἡ οὐσία αἰωπάται ὅσα, ὥς μὲν εἶναι τὸ πρὸς αὐτῶν γένος, ὡς τὸ γνησιώτατον ὅτι ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, εἶδος ὡς μὲν ὁ οὐκ ἐστὶν ἄλλο εἶδος, οὐκ ἐστὶ τῇ τέλει αὐτῶν διωκαμένων εἰς εἶδη, ἀλλὰ τῇ ἀτόμῳ (ἀνθρωπὸν γὰρ λέγεσθαι Σωκράτους, καὶ Γλαύκωνος, καὶ Ἀλκιβιάδους, καὶ τοὺς τοιοῦτους) μόνον αὐτῶν εἶναι εἶδος, καὶ τὸ ἔχατον εἶδος, καὶ (ὡς ἐφαλέμεν) τὸ εἰδικώτατον. τὰ δὲ μέσα, τῇ μὲν πρὸς αὐτῶν εἶναι αὐτῶν εἶδη, τῇ δὲ μετ' αὐτῶν, γένος. 25 Ὡς τε ταῦτα μὲν ἔχει χάσις δύο, πλὴν τε πρὸς τὰ πρὸς αὐτῶν, καὶ ὡς εἶδη αὐτῶν εἶναι λέγεται. πλὴν τε πρὸς τὰ μετ' αὐτῶν, καὶ ὡς γένος αὐτῶν εἶναι λέγεται. 26 Τὰ δὲ ἀκρῶς μίαν ἔχει χάσιν. τὸ τε γὰρ γνησιώτατον πλὴν μὲν ὡς πρὸς τὰ ὑφ' αὐτὸ ἔχει χάσιν, γένος δὲ πρὸς τὸ αἰωπάται. πλὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ πρὸς αὐτῶν οὐκ ἐστὶν ἔχει, ἀνθρώπων δὲ, καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς, ὡς ἐφαλέμεν ὡς οὐκ αὐτῶν εἶδη ἄλλο ἐπομαβεβηκὸς γένος. 27 Τὸ δὲ εἰδικώτατον μίαν ἔχει αὐτῶν χάσιν. πλὴν μὲν ὡς πρὸς τὰ πρὸς αὐτῶν, ὡς ἐστὶν εἶδος. πλὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ μετ' αὐτῶν, οὐκ ἀλλοίαν ἔχει χάσιν, ἀλλὰ τῇ ἀτόμῳ εἶδος λέγεσθαι. ἀλλ' εἶδος μὲν λέγεται τῇ ἀτόμῳ, ὡς περὶ αὐτῶν αὐτῶν εἶδος δὲ πάλιν τῇ πρὸς αὐτῶν, ὡς περὶ αὐτῶν αὐτῶν. 28 Αφορίζονται τοίνυν τὸ μὲν γνησιώτατον γένος, ὁ γένος δὲ, οὐκ ἐστὶν εἶδος. ὡς πάλιν, ὡς οὐκ αὐτῶν εἶδη ἄλλο ἐπομαβεβηκὸς γένος. 29 Τὸ δὲ εἰδικώτατον εἶδος ὅτι, οὐκ ἐστὶ γένος. καὶ, ὁ εἶδος δὲ, οὐκ αὐτῶν διελθόμενα εἰς εἶδη. ἐπὶ δὲ καὶ, ὁ καὶ πλεόνων καὶ διαφορῶντων τὰς ἀριθμῶν ἐν τῇ τῇ ὅτι κατηγρηται. 30 Τὰ δὲ μέσα τῇ ἀκρῶν, ὡς ἄλληλα τε καλοῦσιν εἶδη καὶ γένος. καὶ ἕκαστον αὐτῶν εἶδος εἶναι καὶ γένος ἵπτανται, πρὸς ἄλλο μὲν τι καὶ ἄλλο λαμβανόμενον. τὰ γὰρ πρὸς τῇ εἰδικώτατον ἄλλο τὸ γνησιώτατον αὐτῶν ὡς μὲν λέγεται καὶ εἶδη ὡς ἄλληλα. 31 Ὡς ὁ Ἀγαμέμνων, Ἀτρεΐδης, καὶ Γελοπιδης, καὶ Τανταλίδης, ὡς τὸ πλεονάζον Διός.

A iij

32. Ἀλλ' ἐπεὶ μὲν τῶν ἡμετέρων εἰς ἓνα αἰε-
 τισι (φέρει εἰπεῖν τὸ Δία) πλὴν ὁρῶν ὡς ἐπὶ
 τὸ πλεον. ἐπεὶ δὲ τῶν ἡμετέρων τε καὶ εἰδῶν ἔχ-
 τας ἔχῃ. ὅ γὰρ ἐστὶ κοινὸν ἡμῶς πρῶτον τὸ
 ὄν. ὅθεν πάντα ὁμοῦ καὶ ἐν τῷ αἰωπαίω
 ἡμῶς, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης. ἀλλὰ κείτω, ὡς
 παρὰ τὰς Κατηγορίας, τὰ πρῶτα δέκα γέ-
 νη, οἷον ὁρῶν δέκα. πρῶτον καὶ ἀπὸ πάντων τις,
 ὄντα καλῶν ὁμωνύμως (φησὶ) καλέσθαι ἀλλ' οὐ
 σὺνωτόμως. εἰ μὲν γὰρ ἐν κοινὸν ἡμῶς πρῶ-
 των τὸ ὄν σὺνωτόμως δὴ πάντα, ὄντα ἐλέγε-
 τ'· δέκα δ' ὄντων τῶν πρῶτων, ἡ κοινότης καὶ
 ἡμῶς μόνον, ὅ μὲν καὶ καὶ τὸ ὁρῶν τὸν καὶ
 τοῦ ὁρῶν. δέκα μὲν οὖν τὰ ἡμικώτατα. 33. Τὰ
 δὲ εἰδικώτατα εἰς ἑξήκοντα μὲν πρῶτον, ὅ μὲν
 ἀπείρω. 34. Τὰ δὲ ἀπείρω, * ἀπὸ τοῦ καὶ τῶν
 εἰδικώτατα, ἀπείρω. 35. Διὸ μέγιστον τῶν εἰδι-
 κώτατων ἀπὸ τῶν ἡμικώτατων καπνίζας, πα-
 ρεχέσθαι τὸ Πλάτων παύεσθαι. καπνίζας δὲ
 ἀπὸ τῶν εἰδικώτατων, διαμερίζας τὸ εἰδικώτατον
 ἀπὸ τῶν ἀπείρων. φησὶν ἔαν' μὴ δὲ γὰρ
 ὁ μὲν ἡμετέρων τοῦτον ὅτις ἡμῶς. 36. Καπνίζας
 μὲν οὖν εἰς τὰ εἰδικώτατα, αἰετὶς διαμερίζ-
 τας ἀπὸ πλεονεξίας εἶναι. ἀπὸ τῶν δὲ εἰς τὰ ἡμι-
 κώτατα, αἰετὶς σὺνωτοῦς ὁ πλεονεξίας εἰς ἐν
 σὺνωτοῦς γὰρ τῶν πολλῶν εἰς μὲν φύσιν τὸ
 εἶδος, καὶ ἐν μάλιστα τὸ ἡμῶς. τὰ δὲ καὶ μέγιστον
 καὶ καὶ ἑκάστα, τοῦτον εἰς πλεονεξίας αἰετὶς δια-
 μέριξ τὸ ἐν τῇ μὲν γὰρ τῶν εἰδῶν μετοξίας, οἱ πολ-
 λοι ἀνδρῶν εἰς τοῖς δὲ καὶ μέγιστον καὶ * καὶ
 ἑκάστα, οἷον καὶ κοινὸς πλεονεξίας. διαμερίζας μὲν
 γὰρ αἰετὶς τὸ καὶ ἑκάστον συλληπτικὸν δὲ καὶ ἐνο-
 ποιὸν τὸ κοινόν. 37. Ἀποδεδομένον δὲ τῶν ἡμῶς
 καὶ τῶν εἰδῶν, ἡ ἐστὶν ἑκάτερον αὐτῶν. ὅ τῶν μὲν
 ἡμῶς, ἐνὸς ὄντος. τῶν δὲ εἰδῶν, πλεονεξίας (αἰετὶς
 γὰρ εἰς πλεονεξίας εἶδη * ἡ τομὴ τῶν ἡμῶς) τὸ μὲν
 ἡμῶς, αἰετὶς τῶν εἰδῶν κατηγορίζεται. καὶ πάντα τὰ
 ἐπὶ τῶν, τῶν ὑποκείμενα. τὸ δὲ εἶδος οὔτε τῶν
 * πρῶτον αὐτῶν ἡμῶς, ὅτε τῶν ἐπὶ τῶν. ὅθεν
 γὰρ αἰετὶς φησὶ. δεῖ γὰρ ἡ πλεονεξίας τῶν ἴσων κατη-
 γορίζεται, ὡς τὸ γρημελιστικὸν ὅτι ἴσων. ἡ πλε-
 μείω τῶν ἐλαττωτέρων, ὡς τὸ ζῶν τῶν ἀνδρῶν.
 τὰ δὲ ἐλαττωτέρων τῶν μείζονων, ὅτις ἐπὶ. ὅτις ἐπὶ γὰρ
 τὸ ζῶν εἰς τοῖς ἀνδρῶν, ἀνδρῶν, ὡς πρὸς τὸ ἀν-
 δρῶν εἰς τοῖς ἀνδρῶν ζῶν. καὶ ὡς δ' αὖ τὸ
 εἶδος κατηγορίζεται, κατ' ἐκείνων καὶ τὸ τῶν εἰδῶν
 ἡμῶς ὅτι αἰετὶς κατηγορίζεται, ὅτι τῶν
 γένους γένος ἀπὸ τῶν ἡμικώτατων. εἰ γὰρ
 ἀληθὲς τὸ τὸ Σωκράτην εἰπεῖν ἀνδρῶν,
 τὸν δὲ ἀνδρῶν ζῶν, τὸ δὲ ζῶν οἰσίδω.

32. Sed in genealogiis ad vnum (verbi
 gratia ad Iovem) plerumque principium
 referunt. in generibus verò & speciebus
 non sic res habet: quoniam Ens non est
 commune omnium genus: nec omnia
 ratione vnius supreni generis sunt ho-
 mogenea, ut ait Aristoteles. sed ponan-
 tur, ut in Categoriis, prima illa decem
 genera, quasi prima decem principia.
 quod si quis omnia appellet ENTIA, ho-
 monymus (inquit) appellabit, non sy-
 nonymus. etenim si Ens esset commune
 omnium Genus, omnia synonymus di-
 cerentur Entia. sed cum decem sint pri-
 ma illa; communitas est in nomine tan-
 tum, non etiam in definitione ad illud
 nomen accommodata. Decem igitur sunt
 generalissima. 33. Sed specialissima sunt
 quidem aliquo numero, non tamen in-
 finito. 34. Individua verò, quæ sunt post
 specialissima, sunt infinita. 35. Idcirco cum
 usque ad specialissima à generalissimis
 descenderimus, iubebat Plato quiescere:
 descendere autem per ea quæ sunt in me-
 dio, diuidendo specificis differentiis. in-
 finita verò, inquit, omittenda, quia
 non potest eorum scientia comparari.
 36. Descendendo igitur ad specialissima,
 necesse est diuidendo per multitudinem
 ire: ascendentes autem ad generalissi-
 ma, necesse est colligere multitudi-
 nem in vnum. vim enim multa in vnum
 colligendi habet species, & adhuc ma-
 gis genus: contra verò quæ sunt in par-
 te & singulæ res vnum in multa semper
 diuidunt. etenim speciei participatione
 multi homines sunt vnus homo: ob eos
 verò qui sunt in parte & singulos, v-
 nus ille & communis est multi. quia quod
 est singulare, semper habet vim diui-
 dendi: quod autem est commune,
 habet vim colligendi & vniendi. 37. Iam
 verò cum quid sit genus, & quid spe-
 cies, explicatum sit, cumque genus
 sit vnum, species plures: (quando-
 quidem diuisio generis semper fit in plu-
 res species) genus quidem semper speciei
 attribuitur, & omnia superiora infe-
 rioribus: species autem nec generi
 proximo, nec superioribus attribuitur:
 quia non reciprocatur. oportet enim, aut
 æqualia æqualibus attribui, ut equo ap-
 tum ad hinnendum: aut maiora minori-
 bus, ut animal homini: sed minora ma-
 ioribus non item. nam dicere non possis
 animal esse hominem, ut dicere po-
 tēs hominem esse animal. Quibus au-
 tem species attribuitur, iis etiam spe-
 ciei genus necessarid attribuetur, & gene-
 ris genus, usque ad generalissimum. nam si
 verè dicitur, Socratem esse hominem, homi-
 nem esse animal, animal esse substantiam;

verè etiam dicitur, Socratem esse animal, & substantiam. cum enim semper superiora inferioribus attribuantur, species quidem individuo attribueretur: genus autem, tam speciei quam individuo: generalissimum verò & generi, vel generibus, si plura sint media & subalterna, & speciei, & individuo. nam generalissimum quidem dicitur de omnibus generibus, & speciebus, & individuis sub se constitutis: genus autem, quod est ante speciem specialissimam, de omnibus specialissimis, & individuis: quæ vero species est duntaxat, de omnibus individuis: sed individuum de vno tantum particulari. 38 Individuum autem dicitur Socrates, & Hoc album, & Hic qui accedit. Sophronisci filius. si modò solus ei Socrates filius sit. quæ autem huiusmodi sunt, ideo dicuntur individua, quia vnumquodque constat ex proprietatibus, quarum collectio nunquam in aliquo alio eadem esse potest. nam Socratis proprietates non possunt in aliquo alio particulari eadem esse. hominis verò (communis inquam) proprietates possunt esse eadem in pluribus, immo in omnibus particularibus hominibus, quia homines sunt. 39 Continetur igitur individuum à specie: species à genere. propterea quòd genus est totum quoddam: individuum, pars: species, & totum & pars: sed pars alius: totum, non alius, sed in aliis, quia totum est in partibus, 40 De genere igitur & specie, & quid sit generalissimum, & quid specialissimum, quæque eadem sint genera & species, necnon quæ sint individua, & quot modis accipiuntur genus & species, dictum erat.

Αληθὲς καὶ τὸ Σωκράτειν ζῷον εἶπαι καὶ οὐκ οἶον. Αεὶ γὰρ τὸ ἐπὶ μὲν κατηγορουμένῳ τῷ ὑποκείμενῳ, τὸ μὲν εἶδος καὶ τῷ ἀτόμῳ καταγορηθῆσεται. τὸ δὲ γένος ἔστι τῷ εἶδει, ἔστι τῷ ἀτόμῳ. τὸ δὲ ἡμικώτατον, καὶ καὶ τῷ γένει, ἢ τῷ ἡμῶν, εἰ πλείω εἴη τὰ μέσθ' ἐν ὑπάλ-
λαια, καὶ καὶ τῷ εἶδει, καὶ καὶ τῷ ἀτόμῳ. λέ-
γεται γὰρ τὸ μὲν ἡμικώτατον καὶ πρῶτον τῷ
ὑφ' αὐτῷ ἡμῶν τε ἔστι εἶδ' καὶ ἀτόμῳ. τὸ δὲ
γένος τὸ πρῶτον τῷ εἰδικώτατῳ, καὶ πρῶτον τῷ
εἰδικώτατῳ, καὶ ἀτόμῳ. τὸ δὲ μέσον εἶδος, καὶ
πρῶτον τῷ ἀτόμῳ. τὸ δὲ ἀτόμῳ, ἐφ' ἑνὸς
μὲν τῷ καὶ μέθ' ἐστι. 38 Ατομοὶ δὲ λέγεται ὁ
Σωκράτης, ἔστι τὸ λευκόν, καὶ ὑποστὶς ὁ πορ-
σιών Σωφρονίσκου υἱός, εἰ μόνος αὐτῷ εἴη Σω-
κράτης υἱός. ἀτομος δὲ λέγεται ἡ ἰσότης, ὅτι
ἐξ ἰσότητων οὐκ ἐστὶν ἕκαστον, ὡς τὸ ἀθροί-
σμα ἑκάστου ἐπ' ἄλλ' ἑνὸς ποτε τὸ αὐτὸ γένοι-
το. αἱ γὰρ Σωκράτους ἰσότητες ἑκάστη αὐτῷ ἐπ' ἑ-
λίου ἑνὸς τῷ καὶ μέθ' ἐστὶν γένοιτο. αἱ
ἀτομοὶ τῷ ἀθροίσμῳ (λέγω δὲ τῷ κοινοῦ) ἰσ-
ότητες, γένοιτο. αἱ αὐταὶ ὅτι πλείων, μάλ-
λον δὲ ὅτι πρῶτον τῷ καὶ μέθ' ἀθροίσμῳ,
καὶ ἀθροίσμῳ. 39 Περιέχεται οὖν τὸ μὲν ἄ-
τομον ὑπὸ τῷ εἶδει, τὸ δὲ εἶδος ὑπὸ τῷ γέ-
νει. ὅλον γὰρ τὸ γένος. τὸ δὲ ἀτόμῳ, μέθ' ἐστι
τὸ εἶδος, καὶ ὅλον ἔστι μέθ' ἐστι. ἀλλὰ μέθ' ἐστι
ἑλίου, ὅλον δὲ ἑκάστη ἄλλ' ἐστὶ ἄλλοις. ἐπὶ γὰρ
τοῖς μέρεσι τὸ ὅλον. 40 Περὶ μὲν οὖν γένους καὶ
εἴδους, καὶ τί τὸ ἡμικώτατον, ἔστι τί τὸ εἰδικώτατον,
καὶ τίνα γένη τὰ αὐτὰ καὶ εἶδη, τίνα τε ἄτομα, καὶ
πεσαχῶς τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, εἴρηται.

De differentia.

Cap. III

1 ¶ De differentia latissime accepta. Distinctio prima in differentiam. 2 Communiter 3 proprie, 4 & maxime proprie dicitur. 5 Collatio dictorum membrorum sumpta ab effectu, 6 ab appellatione, 7 & usu. 8 Distinctio secunda in separabiles & inseparabiles. 9 Subdistinctio inseparabilium in differentias per se, & per accidens. 10 Collatio membrorum secunda distinctionis ab usu, & effectu, 11 & proprietate. 12 ¶ De differentiis per se. Collatio plurium differentiarum cum uno subiecto: unde colligitur divisio in divisiones & constitutivas. 13 Collatio unius differentiae cum pluribus subiectis: unde colligitur eandem differentiam dividere genus superius, & constituere speciem inferiorem. 14 Nomen. 15 Usus. 16 Definitio prima, 17 secunda, 18 tertia, 19 quarta. 20 Supplementum tertiae, & quartae definitionis. ¶ 21 Epilogus.

Differentia verò communiter, & proprie & maxime proprie dicatur. 2 Communiter enim differre alterum ab altero dicitur, quod varietate distat quomodocumque, vel à semetipso, vel ab alio. differt enim Socrates à Platone, varietate: & ipse à se ipso, cum est puer,
Tom I.

Η Διαφορὰ δὲ κοινῶς τε καὶ ἰδίως, καὶ ἰδιαιτάτα λέγεται. 2 Κοινῶς μὲν γὰρ ἀφ' ἑτέρου ἐτέρου λέγεται, τὸ ἐπερὶ τι ἀλλὰ πῶς ὅπως αὐτῷ, ἢ πρὸς αὐτὸ, ἢ πρὸς ἄλλῳ. ἀφ' ἑτέρου γὰρ Σωκράτης Πλάτωνος τῇ ἐπερὶ τι καὶ αὐτῷ παῖδος τε ὄντος,
Α iiiij

12. Cum igitur tres species differentiarum conspiciantur; cumque aliae sint separabiles, aliae inseparabiles: & inseparabilium aliae sint per se, aliae ex accidente; rursus differentiarum per se, aliae sunt, quibus diuidimus genera in species; aliae, quibus diuisa efficiuntur species. Veluti cum haec omnes sint per se differentiae animalis, animatum & sensituum, nec non rationale & irrationale, item mortale & immortale; animatum & sensituum est differentia constituens essentiam animalis: animal namque est substantia animata sensitua: mortale autem & immortale, nec non rationale & irrationale, sunt differentiae diuisuarum animalis; quia per eas diuidimus genera in species. 13. Sed haec differentiae diuisuarum generum, completius sunt & constitutivae specierum. animal enim diuiditur his differentiis, rationali & irrationali, item mortali & immortali. sed haec differentiae, rationale & immortale, constituunt hominem: rationale & immortale, Deum: mortale & irrationale, bruta animalia. Sic etiam cum supremam substantiam diuidant haec differentiae, animatum & inanimatum, necnon sensituum & sensu carens: animatum & sensituum adiuncta substantiae, perficiunt animal: animatum autem & sensu carens perficiunt plantam. 14. Quoniam igitur eadem aliquo modo acceptae, sunt constitutivae, aliquo modo diuisivae: omnes appellantur Specificae. 15. Atque harum maxime usus est in diuisionibus generum, & in definitionibus: non etiam differentiarum ex accidente inseparabilium, & multo minus separabilium. 16. Quas etiam definiunt, inquirunt: Differentia est, qua species superat genus. nam homo superat animal, quia habet rationale & mortale: quandoquidem animal neque nihil horum est: (alioquin vnde species haberent differentias?) neque omnes oppositas habet: (quoniam idem simul haberet opposita:) sed (ut censent) potestate quidem omnes specierum sub se constitutarum differentias habet, actu vero nullam. itaque nec ex iis quae non sunt, aliquid fit, nec opposita simul erunt in eodem. 17. Sic quoque eam definiunt: Differentia est, quae pluribus & differentibus specie attribuitur in quaestione quale quid est. Rationale enim & mortale cum homini attribuitur, de eo dicitur in quaestione quale quid est homo, non in quaestione quid est. nam interrogati quid est homo, apte respondebimus, animal:

A 12 Τεινὼν οὖν εἰδὼν τὸ ἄλφαφορεῖς θεωρημάτων,
 ἔτι μὲν, ὅσων χωρεῖται, τῷ ὅ, ἀχωρεῖται· καὶ
 πάλιν τὸ ἀχωρεῖται, τὸ μὲν ὅσων καὶ αὐτῶν, τῷ
 δὲ, καὶ συμβεβηκὸς· πάλιν τὸ καὶ αὐτῶν ἀλφα-
 φορῶν, αἱ μὲν εἰσι, καὶ αὐτῶν διαμερόμεναι τὰ γέ-
 νη εἰς τὰ εἶδη· αἱ δὲ, καὶ αὐτῶν διαμερόμεναι εἰ-
 δοποιεῖται. οἷον τὸ καὶ αὐτῶν ἀλφαφορῶν πασῶν
 τῶν οὐρανῶν τῷ ζῶν ὅσων, ἐμφύχου τε καὶ αἰσθητι-
 κοῦ, λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου, θνητοῦ τε καὶ ἀθανά-
 του· ἡ μὲν ὅ ἐμφύχου ἔστι αἰσθητικοῦ ἀλφαφορεῖς,
B συστατικὴ ὅστις τῆς τῷ ζῶν ὁσίας· ἐστὶ γὰρ τὸ ζῶν
 ὁσία ἐμφύχου αἰσθητικῆς· ἡ δὲ τῷ θνητοῦ καὶ
 ἀθανάτου ἀλφαφορεῖς, ἔστι τῷ λογικοῦ τε καὶ ἀ-
 λόγου, διαμερίσκει εἰς τῷ ζῶν ἀλφαφορεῖς· δι-
 αμερὶν γὰρ τὰ γένη εἰς τὰ εἶδη διαμερόμεναι.
 13 Ἀλλ' αὐτῶν αἱ διαμερίσκει ἀλφαφορεῖς τῷ γε-
 νῶν, συμπληρωτικαὶ γίνονται καὶ συστατικαὶ τῶν εἰ-
 δῶν. τέμνει γὰρ τὸ ζῶν τῇ τε ὅ λογικῇ καὶ τῷ
 ἀλόγου ἀλφαφορεῖς, καὶ πάλιν τῇ τε τῷ θνητοῦ καὶ
 τῷ ἀθανάτου ἀλφαφορεῖς. ἀλλ' αἱ μὲν τῷ λογικοῦ
 ἔστι τῷ θνητοῦ ἀλφαφορεῖς, συστατικαὶ γίνονται τῷ ἀν-
C δροφῶν. αἱ δὲ ὅ λογικῇ ἔστι ἀθανάτου, τῷ θεοῦ
 αἱ ὅ τῷ θνητοῦ καὶ ἀλόγου, τῷ ἀλόγων ζῶν.
 ὅτε δὲ καὶ τὸ αὐτῶν ὁσίας* διαμερίσκει ὅσων,
 τὸ τε ἐμφύχου καὶ ἀψύχου ἀλφαφορεῖς, ἔστι τὸ αἰ-
 σθητικῆς τε καὶ ἀσθητικῆς· ἡ μὲν ἐμφύχου καὶ αἰ-
 σθητικῆς* ὡς οὐρανῶν τῇ ὁσίας, ἀπὸ τέλε-
 σθαι τὸ ζῶν ἡ δὲ ἐμφύχου καὶ ἀσθητικῆς, ἀπὸ
 τέλεσθαι τὸ φυτῶν. 14 Ἐπεὶ αὖτε αὐτῶν, πῶς
 μὴ ληφθεῖσαι, γίνονται συστατικαὶ πῶς δὲ, δια-
 μερίσκει· εἰδοποιοὶ πᾶσαι κέκλιον. 15 Καὶ τοῦ-
D ταν γὰρ μάλιστα χρεῖα εἰς τὰς διαμερίσκει τῷ
 ἡμῶν, ἔστι εἰς τοὺς ὁμοιοῦς, ἀλλ' ὅ τῷ καὶ συμ-
 βεβηκὸς ἀχωρεῖται, ὅδ' ἐπὶ μᾶλλον ὅ χωρεῖται.
 16 Ἀς δὲ ἔστι οὐρανῶν, φασὶ· ἀλφαφορεῖς ὅστις,
 ἡ ὡς αὐτῶν τὸ εἶδος τῷ γένει. ὁ γὰρ ἀνδρῶν,
 πλέον ἔχει τῷ ζῶν τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνητόν. τὸ γὰρ
 ζῶν, ὅτε οὐρανῶν τῶν ὅστις (ἐπεὶ πόρτι αὐτῶν
 εἶδη χωρεῖται ἀλφαφορεῖς) ὅτε δὲ πᾶσαι τὰς
 αὐτῶν κλίμας ἔχει (ἐπεὶ τὸ αὐτῶν ἀμα ἔστι τὰ
 αὐτῶν κλίμα) ἀλλ' (ὡς ἀξιοῦσι) διωάμεναι
 μὴ πᾶσαι ἔχει τὰς τῷ ὅ ἀπὸ ἀλφαφορεῖς,
E οὐρανῶν δὲ οὐρανῶν μία· καὶ οὕτως ὅτε ὅτε
 ὅτε, πῶς γὰρ, οὐτε τὰ αὐτῶν κλίμα ἀμα ὡς
 τὸ αὐτῶν ἔστι. 17 Οὐρανῶν δὲ αὐτῶν καὶ οὐ-
 τως· ἀλφαφορεῖς ὅστις τὸ καὶ πλεονάζει καὶ ἀλφα-
 φορεῖται ὅ εἶδει ὅ ὅποῖον τί ὅστις κατηγορεῖ-
 μένοι τὸ γὰρ λογικὸν καὶ τὸ θνητόν, ὅ ἀνδρῶν
 κατηγορεῖται, ὅ ὅποῖον τί ὅστις ὁ ἀνδρῶν,
 λέγει, ἀλλ' ὅτε ὅτε τί ὅστις. πῶς γὰρ ἔστι ὁ ἀν-
 δρῶν* ἔρωτα μὲν ἡμῶν, οὐρανῶν εἰπεῖν ζῶν

מק. תלמידי-
המסע, ת.

Dr. C. A. M. J.

nam etsi non semper rider , tamen dicitur aptum ad ridendum , non quòd semper rideat , sed quòd natura aptus sit *ad ridendum*. hoc autem ei semper naturâ insitum est : ut equo aptum *esse* ad hinniendum. 6 Atque hæc propriè propria *esse* inquirunt : quia reciprocantur. si quid enim *est* equus , *est* aptum ad hinniendum. & si quid *est* aptum ad hinniendum , *est* equus.

A καὶ γὰρ μὴ μετὰ αἰεὶ, ἀλλὰ μετὰ σικόν λέγο-
ται, ὃ ὦ μετὰ αἰεὶ, ἀλλὰ ὦ πεφυκέναί. τὸ
δὲ αἰεὶ αὐτὸ σὺμφυτον ὑπὲρ γὰρ, ὡς καὶ ὦ ἴπ-
πος ὃ χρεματισκόν. ὁ ταῦτα ὃ καὶ κυρίως
ἰδοὺ φασιν, ὅτι καὶ αἰτίστέ φη. εἴ τι γὰρ ἴπ-
πος, χρεματισκόν. καὶ εἴ τι χρεματισκόν, ἴπ-
πος.

De Accidente.

Cap. V.

1 Definitio. 2 Divisio. 3 Definitio secunda. 4 Definitio tertia.

Accidens verò est, quod adest & ab-
est sine subiecti interitu. 2. Diuidi-
tur autem in duo genera. nam aliud est
separabile, aliud inseparabile. Vtputà
dormire est accidens separabile: nigrum
autem esse, ita accidit coruo & Æthio-
pi, vt separari nequeat. sed potest intel-
ligi coruus albus, & Æthiops abiecto
colore, siue interitu subiecti. 3. Sic etiam
definiunt, Accidens est, quod contingit
eidem inesse & non inesse. 4. Ex quod ne-
que est genus, neque differentia, nec
species, nec proprium, semper autem
in subiecto inhaeret.

ΣΥμβεβηκός δὲ ἔστιν, ὃ ὅτε καὶ ἀποκρίνεται
 χεῖς τῆς τῆ ὑποκρίσεως φθορᾶς. Topic. I. i. c. 4.
 2 Διακρίνεται δὲ εἰς δύο. Ὁ μὲν γὰρ αὐτῆς, χεῖς ἐστὶν
 ἔστι. Ὁ δὲ, ἀχεῖς ἐστιν. Ὁ μὲν οὖν καθάπερ, χε-
 ρὶς ἐστὶ συμβεβηκός. Ὁ δὲ μὴ οὐκ ἔστι, ἀχεῖς
 ὡς ἐν κόρακι ἔστι Αἰθίοπι συμβεβηκε. δύ-
 ναται δὲ ὅππῃ οὐκ ἔστι καὶ κόραξ λευκός, καὶ Αἰ-
 θίοπι ἀποβαλὼν τὴν χροίαν, χεῖς φθορᾶς ἔ-
 ὑποκρίσεως. 3 Ορίζεται δὲ καὶ ὅτε, Συμβε-
 βηκός ἔστιν, ὃ ἐνδέχεται ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῆς χεῖς
 ὑπὸ τῆς χροῖας. 4 Καὶ ὅτε γένος ἔστιν, ὅτε ἀφ' ὅ-
 ρου, ὅτε εἶδος, ὅτε ἴδιον, αἰεὶ δὲ ἔστιν ἐν ὑπο-
 κρίσει ὑφιστάμενον.

DE COMMVNITATIBVS ET DIFFERENTIIS QVINQVE
VOCVM, TRACTATVS POSTERIOR.

Collatio quinque vocum:

Cap. VI.

1 *Scopus & nexus.* 2 *Communitas.* 3 *Differentia:*



EXpositis separatim omnibus quæ proposita fuerunt, nimirum genere, specie, differentia, proprio, accidente; dicendum est, quænam sint eis communia, & quæ propria. 2. Commune igitur omnium est, pluribus attribui, ut dictum fuit. 3. Sed genus attribuitur speciebus, & individuis quæ sub se sunt. itidemque differentia. species autem individuis sub se constitutis. proprium verò attribuitur speciei cuius est proprium, & individuis quæ sub ea specie sunt. accidens autem & speciebus, & individuis. Nam animal attribuitur equo, & bovi, quæ sunt species: necnon huic equo, & huic bovi, quæ sunt individua. rationis autem expers attribuitur equo & bovi, particularibusque equis ac bovinis.



Φοραδέντων δὲ πρὸς τῶν τῶν
 πρυτανείων, λέγω δὲ γέ-
 νοις, εἶδοις, ἀφ' ὧν φέρει, ἰδίῳ
 συμβεβηκότις, ῥητέον τίνα
 τε κοινὰ πρὸς σὺν αὐτοῖς, καὶ
 τίνα ἴδιον. 2 Κοινὸν μὲν οὖν ἀπὸ τῶν, ὅτι καὶ
 πλείονων κατηγόρηται, ὡς εἴρηται. 3 Αλ-
 λὰ ὅτι μὲν γὰρ, τῶν ἑκὼν αὐτῶν εἰδῶν, καὶ ἀ-
 πόμων. καὶ ἐκ' ἀφ' ὧν φέρει ὡς αὐτοῖς. ὅτι εἰ-
 δος, τῶν ἑκὼν αὐτῶν ἀπόμων. ὅτι δὲ ἴδιον, τῶν
 εἰδῶν οὐ ὅτι ἴδιον. καὶ τῶν ἑκὼν ὅτι εἶδος ἀ-
 πόμων. ὅτι δὲ συμβεβηκός, καὶ εἰδῶν καὶ ἀπό-
 μων. ἵνα γὰρ ζῶον ἵππου τε καὶ βοῦς κατη-
 γορήται, εἰδῶν ὄντων καὶ τῶνδε τῶν ἵππου, καὶ
 τῶνδε τῶν βοῶν, ἀπόμων ὄντων. τὸ δὲ ἀλλοθι, ἵπ-
 πον καὶ βοῦς κατηγόρηται, καὶ τῶν καὶ μίαν.

3-4. Forme de
C. 100

x. αὐτῶν.

ὁ μὲν τοι εἶδος, οἷον αἱ διαφοραὶ, τῶν καὶ μέρος
μῶνων κατηγορεῖται. ὁ δὲ ἰδὼν, τῶν τε εἰδῶν ὅ
ἐστὶν ἰδὼν, ἐ τῶν ὑπο * ὁ εἶδος ἀτόμων. οἷον
ὁ γλαυκὸν, καὶ τῶν αἰθεράπου, ἐ τῶν καὶ μέ-
ρος. ὁ δὲ μέγαν, τῶν τε εἰδῶν τῶν χορδαίων, καὶ
τῶν καὶ μέρος, συμβεβηκὸς ὅν ἀχάριστον. ἐ ὁ
κινῆσθαι, αἰθεράπου τε καὶ ἵππου, χωριστὸν ὅν
συμβεβηκὸς. ἀλλὰ θεωρησόμεθα μὲν τῶν
ἀτόμων καὶ δὲ περὶ δὲ λόγων, καὶ τῶν ἀει-
χόντων τὰ ἀτομα.

At species, ut homo, solis particularibus at-
tribuitur. proprium verò attribuitur & spe-
ciei cuius est proprium, & individuis sub ea
specie constitutis: ut aptum ad ridendum &
homini, & particularibus hominibus. ni-
grum verò attribuitur speciei coruorum, &
particularibus coruis, cum sit accidens in-
separabile. item moueri, homini, & equo,
cum sit accidens separabile: sed primum at-
tribuitur individuis, secundo autem loco
etiam iis quæ continent individua.

Collatio generis, & differentiarum.

Cap. VII.

1 ¶ Communitates, Prima, à vi continendi species. 2 Secunda, ab iis quæ attribuantur generi, vel
differentiæ 3 Tertia ex eo quod sublati superioribus, tolluntur inferiora. 4 Differentia. Prima à
numero eorum, quibus attribuantur. 5 Secunda, à vi continendi. 6 Tertia à priori & posteriori.
7 Quarta, quia genus sublatum tollit differentiam: non contrà. 8 Quinta, à ratione attribuendi.
9 Sexta à numero. 10 Septima à comparatione cum materia vel forma. 11. ¶ Excursio.

αἰθεράπου
καὶ ἵππου. vide
suprà.x. ὅσα γὰρ
κατηγορεῖται
τῶν ἁπλῶν
αὐτῶν.

Κοινὸν δὲ ἁπλῶς ἐ διαφορᾶς, ὁ ἀει- B
κατὰ τῶν εἰδῶν. ἀειχὼν γὰρ ἐ ἡ δια-
φορᾶ εἶδη, εἰ καὶ μὴ πᾶσι, ὅσα τὰ ἁπλῶς. ὁ γὰρ
λογικὸν, εἰ καὶ μὴ ἀειχὼν τὰ ἀλογα ὡς τὸ
ζῶον, ἀλλὰ ἀειχὼν * ἀγγελοῦ καὶ αἰθερά-
που, ἀπὸ ἐστὶν εἶδη. 2 * Ὅσα τε κατηγορεῖται
τῶν ἁπλῶς ὡς ἁπλῶς, καὶ τῶν ὑπο ἀπὸ εἰδῶν κα-
τηγορεῖται. ὅσα τε τῆς διαφορᾶς ὡς δια-
φορᾶς, * καὶ τῶν ὅς αὐτῆς εἰδῶς κατηγορη-
θεῖται. ἁπλῶς τε γὰρ ὄντος τῶν ζῶων, ὡς ἁπλῶς
κατηγορεῖται ἡ ὕστα, καὶ ὁ ἐμφύλοισι, ἐ ὁ αἰ-
θεράπουν. ἀλλὰ ἐ τῶν ὑπο ὁ ζῶον εἰδῶν *
πᾶσι τῶν κατηγορεῖται αὐτῶν, ἀπὸ καὶ τῶν ἀτό-
μων. διαφορᾶς τε ὕστερ τῶν λογικῶν, κατη-
γορεῖται ὡς διαφορᾶς, ὁ λόγος γενῆσθαι. οὐ
μόνον δὲ τῶν λογικῶν, ἀλλὰ ἐ τῶν ὑπο ὁ λο-
γικὸν εἰδῶν κατηγορηθεῖται ὁ λόγος γενῆσθαι.
3 Κοινὸν δὲ καὶ ὁ, ἀναγκαστικὸς τῶν ἁπλῶς ἢ τῶν δια-
φορᾶς, σὺν ἀναγκαστικῶν ἐ τὰ ὑπο αὐτῶν. ὡς γὰρ
μὴ ὄντος ζῶον, οὐκ ἐστὶν ἵππος, οὐδὲ αἰθερά-
πος. ὅτε μὴ ὄντος λογικῶν, οὐδὲν ἐστὶν ζῶον ὁ
λόγος γενῆσθαι. 4 Ἰδὼν δὲ τῶν ἁπλῶς, ὁ ἐπὶ
πλεονάζοντων κατηγορεῖται, ἢ τὸν ἢ διαφορᾶς, καὶ ὁ
εἶδος, καὶ ὁ ἰδὼν, καὶ ὁ συμβεβηκὸς. ὁ μὲν γὰρ
ζῶον, ἐπὶ αἰθεράπου, ἐ ἵππου, ἐ ὀρνέθ, καὶ ὁ-
φείως. ὁ δὲ περὶ ἀπομύ, ἐπὶ μόνων τῶν τέλει ὡς
πῶδας ἐχόντων. ὁ δὲ αἰθεράπος, ἐπὶ μόνων τῶν
ἀτόμων. καὶ ὁ χρεμετιστικὸν, ἐπὶ ἵππου μόνον, καὶ
τῶν καὶ μέρος. καὶ ὁ συμβεβηκὸς, ὁμοίως ἐπὶ ἐ-
λατῶν. διὸ διαφορᾶς λαμβανέτω, αἷς τε-

Commune est generis ac differentiarum,
habere vim continendi species. nam
& differentia continet species, etsi non
omnes quas genus. Rationale enim
etsi non continet ea quæ sunt ra-
tionis expertia, ut animal, ac cer-
tè continet angelum & hominem,
qui sunt species. 2 Et quæcumque at-
tribuantur generi ut genus est, etiam
speciebus ei subiectis attribuantur: &
quæcumque attribuantur differentiæ
ut differentia est, etiam speciei ex
ea oritur attribuentur. Cum enim ani-
mal sit genus; ei tamquam generi at-
tribuitur substantia, & animatum, &
sensu præditum. sed & omnibus specie-
bus animali subiectis hæc attribuantur vs-
que ad individua. Cumque rationale sit
differentia; ei tamquam differentiarum
attribuitur Ratione uti. nec solum ra-
tionali, sed etiam speciebus rationali
subiectis attribuetur Ratione uti. 3 Sed
& hoc commune est, sublato gene-
re aut differentia, tolli etiam quæ
sub eis sunt. ut enim, nisi sit animal, non
est equus, nec homo: sic, nisi sit ratio-
nale, nullum erit animal ratione utens.
Proprium autem generis est, pluribus at-
tribui, quàm differentiam, & speciem, &
proprium, & accidens. nam animal de
homine, & equo, & aue, & angue dicitur:
quadrupes autem de iis solis quæ quatuor
pedes habent. homo verò de solis indivi-
duis; & aptum ad hinniendum, de solo e-
quo, & particularibus equis. Itidemque
accidens de paucioribus. Oportet autem
differentias accipere, quib. diuiditur genus,
non

non completius essentia generis, sed di-
uisius. 5 Præterea genus differentiam con-
tinet potestate: nam animal partim est ratio-
nis particeps, partim expers: differentia ve-
rò non continent genera. 6 Præterea gene-
ra sunt priora differentiis sub se positis. 7 Id-
circo si tollantur, eas unà tollunt, sed ab illis
unà non tolluntur. sublato enim animali,
simul tollitur rationale & irrationale. diffe-
rentia autem non simul tollunt genus: nam
licet omnes tollantur, tamen substantia ani-
mata, sentiendi facultate prædita, intelli-
gitur, quæ quidem est animal. 8 Præterea ge-
nus attribuitur in questione quid est, diffe-
rentia in questione quale quid est, ut iam di-
ctum fuit. 9 Præterea in quaque specie v-
num est genus, ut hominis genus est animal:
differentia autem multæ, ut rationale,
intelligentia ac scientia capax, quibus ab
aliis animalibus homo differt. 10 Ac ge-
nus quidem assimilatur materiae, diffe-
rentia verò formæ. 11. Cum autem alia
quoque sint communia & propria
generis & differentia; tot exposuisse suf-
ficiat.

A μὲν οὖν τὸ γένος, ὃ τὰ συμπληρωτικὰ τῆς οὐ-
σίας τῶν ἁνθρώπων, ἀλλὰ τὰ διαφερόμενα. 5 Ἐπὶ τῷ
γένει οὖν τὸ μὲν, λογικόν, ὃ δὲ, ἀλογον. αἱ δὲ δια-
φοραὶ ὅτι οὐκ ἔχουσιν τὰ γένος. 6 Ἐπὶ τῷ μὲν γένει,
πρῶτον τῶν ἁνθρώπων αὐτὸν διαφερόμενον. 7 Διὸ
οὐκ ἀναγκαῖον μὲν αὐτῷ, ὃ οὐκ ἀναγκαῖον δὲ ὑπὲρ
αὐτοῦ. αἱ ἀποδείξεις γὰρ τῶν ζώων, οὐκ ἀναγκαῖον
τὸ λογικόν, καὶ τὸ ἀλογον. αἱ δὲ διαφοραὶ οὐκ ἐπὶ
οὐκ ἀναγκαῖον τὸ γένος. καὶ γὰρ πᾶσαι ἀνα-
γκαῖον, ὅτι ἐμφυτος ἀποδείκνυται ὅτι οὐκ ἐπὶ
B ἡμῶν οὖν τὸ ζῶον. 8 Ἐπὶ τῷ μὲν γένει, ὃ τὸ πᾶν
ζῶον, ὃ δὲ διαφερόμενον, ὃ δὲ ὅποιον τὸ ζῶον, ὡς
εἶρηται, κατηγορεῖται. 9 Ἐπὶ γένει μὲν, ὃ καὶ
ἕκαστος εἶδος. ὃ δὲ ἀνθρώπου γένος τὸ ζῶον δια-
φοραὶ δὲ, πλείους, ὃ δὲ λογικόν, ἀνθρώπον, τοῦ καὶ
ὅτι οὐκ ἐπὶ τῶν ζώων, αἱ δὲ τῶν ἁνθρώπων ζώων δια-
φοραὶ. 10 Καὶ τὸ μὲν γένος οὐκ ἐπὶ τῷ μὲν, μορφῇ
δὲ ὃ διαφερόμενον. 11 Ἐπὶ τῶν ζώων δὲ καὶ ἁλλων
κρίνων τε καὶ ἰδίων τὰ γένος καὶ τῶν διαφορῶν.
* ὅτι οὐκ ἐπὶ τῷ μὲν.

γὰρ ὃ καὶ
αὐτὸν εἶδος
δ.

Collatio generis, & speciei.

Cap. VIII.

1 Communitates. Prima, Attribui pluribus. 2 Secunda, Esse prius. 3 Tertia, Esse totum. 4 Differ-
ferentia. Prima, Genus continet species, non contrā. 5 Secunda, Genus latius patet quā species.
6 Tertia, Genera sunt priora speciebus. 7 Quarta, Genus sublatum, tollit speciem, non contrā. 8 Quinta,
sa, ab attributione. 9 Sexta, a speciebus & differentiis. 10 Septima, a generalissimo, & specialissi-
mo.

Genus & species commune hoc habent
pluribus, (ut dictum est) attribui. Ac-
cipiatur autem species ut species tantum:
non etiam ut genus, si fortè idem sit tam spe-
cies quā genus. 2 Commune etiam his
est, priora esse in quibus attribuuntur. 3 Et
utrumque esse totum quiddam. 4 Diffe-
runt autem: quia genus continet species, at
species continentur, non continent gene-
ra. 5 Genus enim pluribus attribuitur,
quā species. 6 Præterea opus est, ut prius
subiciantur genera, & efformata specificis
differentiis perficiant species. unde etiam
naturā priora sunt genera. 7 Et unà tollunt,
non unà tolluntur. nam si species sit, omni-
no est etiam genus: quod si genus sit, non
omnino est species. 8 Ac genera quidem sy-
nonymus attribuuntur speciebus sibi sub-
iectis, non item species generibus. 9 Præter-
ea genera superant specierum sibi sub-
iectarum comprehensione: species au-
tem superant genera propriis differen-
tiis. 10 Præterea nec species potest
fieri generalissimum: nec genus specia-
lissimum.

Γένος δὲ καὶ εἶδος, κοινὸν μὲν ἔχουσιν, ὃ καὶ
πλείονων (ὡς εἶρηται) κατηγορεῖται. εἰ-
ληφθῶν δὲ τὸ εἶδος, ὡς εἶδος μόνον, ἀλλ'
ἔτι καὶ ὡς γένος, αὐτὸν ὃ αὐτὸ καὶ εἶδος καὶ γέ-
νος. 2 Κοινὸν δὲ αὐτοῖς, ὃ τὸ πρῶτον τῶν
κατηγορεῖται. 3 Καὶ τὸ ὅλον τὸ εἶδος ἐκτελεῖται.
4 Διαφέρει δὲ, ὅτι τὸ μὲν γένος οὐκ ἐπὶ τῷ
εἶδει, τὰ δὲ εἶδη οὐκ ἐπὶ τῷ γένει. 5 Ἐπὶ
πλείον γὰρ τὸ γένος τῶν εἰδῶν κα-
τηγορεῖται. 6 Ἐπὶ τῷ γένει πρῶτον καὶ δὲ,
καὶ διαμορφωθῆναι τὸ εἶδος ποῖς διαφοραῖς,
ἀποτελεῖν τὰ εἶδη. ὅταν καὶ πρῶτον τῇ φύσει
D τῷ γένει. 7 Καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τὰ, ἀλλ' ὃ συνα-
ναγκασθῆναι. εἶδος μὲν γὰρ ὅπως, πᾶντως ὅτι
καὶ γένος. γένος δὲ ὅπως, ὃ πᾶντως ὅτι εἶδος.
8 Καὶ τὰ μὲν γένος, οὐκ ἀναγκασθῆναι κατηγορεῖται
τῷ ὑπὲρ αὐτῶν εἶδων. τὰ δὲ εἶδη, τῷ γένει ἐπὶ.
9 Ἐπὶ τῷ μὲν γένει πλείονας τῇ τῷ ὑπὲρ
αὐτῶν εἶδων οὐκ ἐπὶ. τὰ δὲ εἶδη, τῷ γένει
πλείονας τῇ οὐκ ἐπὶ. 10 Ἐπὶ τῷ
τῷ εἶδει γένος αὐτὸν γένος τῷ γένει,
εἰδικά ποῖν.

γὰρ ὃ καὶ
αὐτὸν εἶδος
δ.

Collatio generis, & proprii.

Cap. IX.

1 ¶ *Communitates. Prima, Sequi species. 2 Secunda, Equè attribui. 3 Tertia, Synonymus attribui. 4 ¶ Differentia. Prima, Genus est prius propriis. 5 Secunda à numero specierum quibus attribuntur. 6 Tertia, à reciprocatione. 7 Quarta, Proprium inest in una specie, genus in pluribus. 8 Quinta, Sublato genere tollitur proprium, non contra.*

ΓΕΝΟΙΣ ΔΕ ΧΑΙ ΙΔΙΩ ΚΟΙΝΟΝ ΜΟΝΟΝ ΕΠΕΑΘΑΙ ΤΟΙΣ Α
ΕΙΔΕΙΝ, ΕΙΤΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΖΩΟΝ. ΧΑΙ ΕΙΤΙ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΓΑΛΑΞΙΚΟΝ. 2 ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΣΤΗΣ ΚΑΤΗ-
ΓΟΡΕΑΖΕΤΟ ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΤΩ ΕΙΔΩΝ, ΧΑΙ ΤΟ ΙΔΩΝ ΤΩ ΑΝΤΙ-
ΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΑΝΤΙΜΩΝ. ΕΠΙΣΤΗΣ ΤΟ ΧΑΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩ-
ΠΟΣ ΧΑΙ ΤΟ ΒΟΙΣ, ΖΩΟΝ ΧΑΙ ΑΝΥΤΟΣ ΚΥ ΜΕΛΙΤΟΣ, ΓΑ-
ΛΑΞΙΚΟΝ. 3 ΚΟΙΝΟΝ ΔΕ ΚΥ ΤΟ ΣΙΩΝΑΝΤΙΜΟΣ ΚΑΤΗ-
ΓΟΡΕΑΘΑΙ ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΤΩ ΟΙΚΕΙΩΝ ΕΙΔΩΝ, ΚΥ ΤΟ ΙΔΩΝ
ΩΝ ΑΝ ΕΙΝ ΙΔΩΝ. 4 ΔΙΑΦΕΡΕΤΟ ΔΕ, ΟΤΙ ΤΟ ΜΟΝΟ ΓΕΝΟΣ
ΕΙΤΑ ΔΙΑΦΕΡΕΤΟ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΧΑΙ ΙΔΙΟΙΣ, 5 ΚΑΙ ΤΟ
ΜΟΝΟ ΓΕΝΟΣ, ΧΑΙ ΠΛΗΘΟΝ ΕΙΔΩΝ * ΚΑΤΗΓΟΡΕΙΤΑΙ
ΤΟ ΔΕ ΙΔΩΝ, * ΕΝΟΣ ΕΙΔΕΙΣ ΤΙΝΟΣ, Ε ΒΕΤΙΝ ΙΔΩΝ.
6 ΕΤΙ, ΤΟ ΜΟΝΟ ΙΔΩΝ ΑΝΤΙΚΑΤΗΓΟΡΕΙΤΑΙ Ε ΒΕΤΙΝ
ΙΔΩΝ ΤΟ ΔΕ ΓΕΝΟΣ, ΟΥΔΕΝΟΣ ΑΝΤΙΚΑΤΗΓΟΡΕΙΤΑΙ. Ε-
ΤΕ ΤΟ ΕΙΤΙ ΖΩΟΝ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ. ΕΤΕ ΕΙΤΙ ΖΩΟΝ, ΓΑ-
ΛΑΞΙΚΟΝ. ΕΙΤΙ ΔΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΓΑΛΑΞΙΚΟΝ. Ε ΕΜ-
ΠΑΛΙΝ ΕΙ ΓΑΛΑΞΙΚΟΝ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ. 7 ΕΤΙ ΤΟ ΜΟΝΟ
ΙΔΩΝ, ΠΟΛΥΤΙ ΤΩ ΕΙΔΩΝ ΕΠΕΑΧΕΤΟ, Ε ΒΕΤΙΝ ΙΔΩΝ, ΧΑΙ
ΜΟΝΟΝ, ΚΥ ΑΕΙ. ΤΟ ΔΕ ΓΕΝΟΣ, ΠΟΛΥΤΙ ΜΟΝΟ ΤΩ ΕΙΔΩΝ,
Ε ΑΝ ΤΗ ΓΕΝΟΣ, ΧΑΙ ΑΕΙ, Ε ΜΟΝΟ ΤΟΙ Ε ΜΟΝΟΝ. 8 ΕΤΙ
ΤΑ ΜΟΝΟ ΙΔΩΝ ΑΝΑΓΕΝΟΥΜΕΝΑ, Ε ΣΙΩΝΑΝΤΙΜΟΣ ΤΑ ΓΕ-
ΝΗ. ΤΑ ΔΕ ΓΕΝΗ ΑΝΑΓΕΝΟΥΜΕΝΑ, ΣΙΩΝΑΝΤΙΜΟΣ ΤΑ ΕΙ-
ΔΗ, ΩΝ ΒΕΤΙΝ ΙΔΩΝ. ΩΣΤΕ ΧΑΙ ΩΝ ΒΕΤΙΝ ΙΔΩΝ ΑΝΑΓΕ-
ΝΟΥΜΕΝΑ, Ε ΑΝΤΙΜΕΤΕΧΟΝΤΑ.

γρ. κατὰ
ρῆμα· ὡς δὲ
τὸ
γε· μόνον
ἀντὶ κατὰ
γρῆμα.

ΓENERI CUM PROPRIO COMMUNE EST, SEQUI
SPECIES. Nā si quid est homo, est animal.
& si quid est homo, est aptum ad ridendum.
2 Item, æquè attribui genus speciebus, &
proprium individuis quæ ipsum participāt.
homo enim & bos æquè est animal: & Any-
tus atque Melitus æquè est res apta ad riden-
dum. 3 Commune etiam est, synonymus at-
tribui genus propriis speciebus, & propriū
iis quorum fuerit proprium. 4 Differunt au-
tem: quia genus est prius, proprium est po-
sterius. primum enim oportet esse animal,
postea diuidi differentiis & propriis. 5 Ac
genus quidem pluribus speciebus attribui-
tur: proprium verò vni alicui speciei cuius
est proprium. 6 Præterea proprium recipro-
catur cum eo cuius est proprium: genus au-
tem cum nullo reciprocatur. neque enim si
quid est animal, continuo est homo: nec si quid
est animal, continuo est aptum ad ridendum.
at si quid est homo, est aptum ad ridendū: vi-
cissimq; si est aptum ad ridendum, est homo.
7 Præterea proprium inest in tota specie cu-
ius est proprium, & sola, & semper: genus
verò inest quidem in tota specie cuius est
genus, & semper, non tamen sola. 8 Præter-
ea propria sublata, non simul tollunt gene-
ra: sed genera sublata, secum vnà tollunt spe-
cies, quarum sunt propria: quare iis, quo-
rum sunt propria, sublatis, ipsa quoque pro-
pria simul tolluntur.

Ca. 2. par.
9. & c. 6.
par. 1. & 3.

Collatio generis, & accidentis.

CAP. X.

1 ¶ *Communitas una, pluribus attribui. 2 ¶ Differentia. Prima, quia genus est prius speciebus: accidens, posterius. 3 Secunda, ab attributione equali, vel inæquali. 4 Tertia, ab individuis, 5 Quar-
ta, ab attributione in quaestione quid est, vel quale est.*

ΓΕΝΟΙΣ ΤΗ ΧΑΙ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΟΣ ΚΟΙΝΟΝ, ΤΟ ΧΑΙ
ΠΛΗΘΟΝ (ΩΣ ΕΙΡΗΤΑΙ) ΚΑΤΗΓΟΡΕΑΖΕΤΟ ΑΝ ΤΙ
ΤΩ ΧΩΡΙΣΤΩΝ ΤΗ, ΑΝ ΤΙ ΤΩ ΑΧΩΡΙΣΤΩΝ. ΚΥ ΤΟ
ΚΥΝΟΣ, ΧΑΙ ΠΛΗΘΟΝ. ΚΥ ΤΟ ΜΕΛΑΝ, ΧΑΙ ΧΟ-
ΡΕΑΚΩΝ, Ε ΑΙΘΙΟΠΩΝ, ΧΑΙ ΤΙΝΩΝ ΑΨΥΧΩΝ. 2 ΔΙΑ-
ΦΕΡΕΤΟ ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΤΩ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΟΣ ΟΤΙ ΤΟ ΜΟΝΟ
ΓΕΝΟΣ, ΑΝ ΤΩ ΕΙΔΩΝ. ΤΑ ΔΕ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΑ, ΤΩ
ΕΙΔΩΝ ΟΥΣΤΕΡΑ. ΑΝ ΤΟ ΑΧΩΡΙΣΤΩΝ ΓΑΜΕΛΑΝΤΑΙ
ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΑ, ΑΛΛ' ΟΥΩ ΑΝΤΙΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΤΟ Ε
ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΑ ΤΩ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΟΣ. 3 ΚΑΙ ΤΩ
ΜΟΝΟ ΓΕΝΟΣ ΕΠΙΣΤΗΣ ΤΑ ΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΜΕΤΕΧΟΝΤΑ

ΓENERIS & ACCIDENTIS COMMUNE EST,
PLURIBUS (VT DICTUM EST) ATTRIBUI: SIVE
SIT EX ACCIDENTIBUS SEPARABILIBUS, SIVE EX IN-
SEPARABILIBUS. etenim & moueri pluri-
bus attribuitur: & nigrum coruis, &
Æthiopibusque, ac nonnullis anima ca-
rentibus. Differt autem genus ab ac-
cidente: quia genus est prius propriis
speciebus, accidentia verò sunt specie-
bus posteriora. nam etiam si accipiatur
accidens inseparabile, tamen prius est id
cui accidit, quàm accidens. 3 Ac genus
quidem quæ participant, æquè participant:

accidens autem non æquè. quoniam contentionem ac remissionem recipit accidentium participatio : generum , non item. 4. Et accidentia primum sunt in indiuiduis : genera verò & species naturâ priora sunt indiuiduis substantiis. 5 Et genera iis quæ sub se sunt , attribuuntur in *questione* quid est : accidentia verò in *questione* quale quid est , aut quomodo se habet vnumquodque. interrogatus enim qualis est Æthiops , dices esse nigrum : aut quomodo se habet Socrates , dices eum ægrotare , aut valere.

Α τῷ δὲ συμβεβηκότι, οὐκ ὁπίσσης. ὁπίσσης γὰρ καὶ αἰεὶ ὁπιδέχεται ἢ τῷ συμβεβηκότι μέγεθός· ἢ δὲ τῷ ἡρώδι, οὐκ ἐπὶ. 4 Καὶ τὰ μὲν συμβεβηκότα, ἐπὶ τῷ ἀτόμῳ πρὸς ἡμετέρας ὁρίζεται· τὰ δὲ ἡμῶν καὶ τὰ εἶδη, φύσις αὐτῶν τῶν ἀτόμων ὁρίσκει. 5 Καὶ τὰ μὲν ἡμῶν, οὐκ ἐπὶ τί ἐστι κατεργασμένη τῷ ἄνω αὐτῶν· τὰ δὲ συμβεβηκότα ἐπὶ ὁποῖον τί ἐστιν, ἢ πῶς ἔχει ἕκαστον. ὁποῖος γὰρ Αἰθίοψ ἐρωτηθεὶς, ἐρῶς ὅτι μέλας· ἢ πῶς ἔχει Σωκράτης, ἐρῶς ὅτι νοσεῖ, ἢ ὑγιαίνει.

De numero Collationum.

Cap. XI.

1 Supputatio falsa. 2 Supputatio vera.

Quid igitur genus ab aliis quatuor differat, dictum est. Accidit autem, ut & vnumquodque aliorum à reliquis quatuor differat. quare cùm quinque sint, & vnumquodque ab aliis quatuor differat : quater quinque accepta , fiunt viginti differentiarum omnes. 1 Verùm non ita se res habet. sed cùm semper quæ deinceps sunt, connumerentur; & in secundo vna differentia deficiat, quia iam sumpta est; in tertio duæ; in quarto tres; in quinto quatuor: profecto decem fiunt cunctæ differentiarum; quatuor, tres, duæ, vna. Nam quâ genus differat à differentia, & specie; & proprio, & accidente, dictum est. quatuor igitur sunt hæ differentiarum. Differentia verò quâ distet à genere, dictum est, cùm dicebatur quâ genus ab ea differret. quod autem reliquum est, quomodo differat à specie, à proprio, & ab accidente, dicetur : fiuntque tres differentiarum. Rursus quomodo species differat à differentia, dictum erit, cùm dictum fuerit quomodo differentia differat à specie. quomodo autem differat species à genere, dictum fuit, cùm dicebatur quomodo differat genus à specie. quod igitur restat, quomodo species differat à proprio, & ab accidente, dicetur. ergo duæ sunt hæ differentiarum. Proprium verò quomodo ab accidente differat, tandem explicandum relinquetur. nam quomodo à specie, differentia, & genere differat, dictum antea fuit in eorum ab his iam exposita differentia. Cùm igitur quatuor differentiarum sumantur generis à ceteris, tres autem, differentiarum, duæ speciei, vna proprii ab accidente : decem erunt omnes differentiarum: ex quibus quatuor, quæ sunt generis à ceteris, iam ostendimus.

Tom. I.

B **T**Ο μὲν οὖν ἡμῶν ἢ τῷ ἄλλῳ τετάρῳ διαφέρει, εἰρησται. συμβεβηκε δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ ἕκαστον διαφέρει τῷ τετάρῳ ὥστε πέντε μὲν ὄντων, εἰς δὲ ἕκαστου τὸ τετάρῳ διαφερόντος, τετράκις τὰ πέντε, εἴησι γίνεσθαι διαφορὰς τὰς πάσας. 2 Ἀλλ' ὅχι· πῶς ἔχει. ἀλλ' αἰεὶ τῷ ἐφεξῆς καὶ αὐθιμομύων, καὶ τῷ μὲν δύο μίαν ἀπομύων διαφορά, διαφ' ὃ ἡδὴ εἰλησται, τῷ δὲ πλείων δύο, τῷ δὲ τετάρῳ πλεί, τῷ δὲ πέντε τέσσαρι, δέκα αἱ πάσαι γίνονται διαφοραὶ, τέσσαρες. 3 πρῶς, δύο, μία. 3 μὲν γὰρ ἡμῶν ἢ διαφέρει τῷ διαφορὰς καὶ τῷ εἶδους, καὶ τῷ ἰδίῳ, καὶ τῷ συμβεβηκότι, εἰρησται. τέσσαρες οὖν αἱ διαφοραὶ. ἢ διαφορὰ δὲ πῇ μὲν διενέωχε τῷ ἡμῶν, εἰρησται, ὅτε πῇ διαφέρει τῷ ἡμῶν αὐτῆς, ἐρρέθη. λοιπὸν γ', πῇ διαφέρει τῷ εἶδους καὶ τῷ ἰδίῳ καὶ τῷ συμβεβηκότι, ῥηθῆσται· καὶ γίνονται πρῶς. πάλιν 3 εἶδος πῇ μὲν διαφέρει τῷ διαφορὰς, ἐρρέθη, ὅτε πῇ διαφέρει ἢ διαφορὰ τῷ εἶδους ἐλέγχετο. πῇ γ' διαφέρει τὸ εἶδος τῷ γένους, ἐρρέθη, ὅτε πῇ διαφέρει τὸ γένος τῷ εἶδους, ἐλέγχετο. λοιπὸν οὖν, πῇ διαφέρει 3 εἶδος τῷ ἰδίῳ, καὶ τῷ συμβεβηκότι, ῥηθῆσται. δύο οὖν καὶ αὗται αἱ διαφοραί. Τὸ δὲ ἴδιον πῇ διαφέρει τῷ συμβεβηκότι, κατελεσθήσεται. πῇ γὰρ τῷ εἶδους καὶ τῷ διαφορὰς 3 τῷ γένους διαφέρει, πρὸς ἡμετέρας ὅτιν ὡς τῷ ἐκείνων πρὸς αὐτῶν διαφορὰ. Τεσσάρων οὖν λαμβανόμενων τῷ γένους πρὸς τὰ ἄλλα διαφορῶν, πλείων δὲ τῷ διαφορὰς, δύο δὲ τῷ εἶδους, μίας γ' τῷ ἰδίῳ πρὸς τῷ συμβεβηκότι, δέκα ἔσονται αἱ πάσαι ὡς τὰς τέσσαρας, αἱ ἡσυχῇ γένους πρὸς τὰ ἄλλα, φησὶ σήμερις ἀπὸ δὲ ξαμῶν.

B ij

3 Proprium autem est differentiarum: quod ipsa quidem de pluribus speciebus sæpe dicitur; ut rationale de angelo, & de homine: at proprium de una specie, cuius est proprium. 4 Ac differentia quidem iis consequens est quorum est differentia, non tamen recipitur: propria verò vicissim attribuantur iis quorum sunt propria, quia recipiuntur.

Α 3 Ιδὲν τὸ διαφορῶδες ὅτι αὐτὰ μὲν ὅτι πλὴθόνων εἰδῶν λέγεσθαι πολλάκις οἷον, ὁ λογικὸν, * ὅτι ἀγγέλου καὶ ὅτι ἀνθρώπου. ὁ δὲ ἰδὲν, ἐφ' ἐνὸς εἰδὸς ὅτι ἰδὲν. 4 Καὶ ἡ μὲν διαφορῶς ἐπέσθαι ἐκείνοις ὡς αὐτὴ εἶναι διαφορῶς, ὡς μὲν δὲ καὶ αὐτὴν ἐπέσθαι. τὰ δὲ ἰδὲν αὐτὴν ἐπέσθαι. γὰρ αὐτὴν ὡς ἰδὲν, ὅτι αὐτὴν ἐπέσθαι.

κ. ἐν τῷ

Collatio differentiarum, & accidentis.

Cap. XIV.

1 ¶ Communitates. Prima, Dicitur de pluribus. 2 Secunda, Semper & omni adesse. 3 ¶ Differentia. Prima à contentis, & continentibus. 4 Secunda à contentione, & remissione. 5 Tertia à mixtione. 6 ¶ Epilogus.

Differentiarum & accidenti commune est, B in pluribus dici. 2 Item commune est cum accidentibus inseparabilibus, semper & omni adesse. nam & bipes semper adest homini: itidemque nigror omnibus corvis. 3 Differunt autem: quia differentia continet species, neque ab eis continetur: rationale enim continet hominem & angelum: accidentia verò aliquo modo continent, quia sunt in pluribus; aliquo modo continentur, quia subiecta non unius accidentis sed plurium sunt susceptiva. 4 Ac differentia quidem non potest contendere & remitti: accidentia verò contentiōnem & remissionem recipiunt. 5 Et differentiarum contrariarum misceri nequeunt: accidentia autem contraria misceri interdum possunt. 6 Tot sunt communitates & proprietates differentiarum & aliorum categorizatum.

Δ 1 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι χρὴν μὲν, 2 ὅτι πλὴθόνων λέγεσθαι. 2 Κοινὸν δὲ καὶ συμβεβηκότι. 3 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 4 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 5 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 6 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 7 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 8 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 9 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 10 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 11 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 12 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 13 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 14 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 15 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 16 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 17 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 18 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 19 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 20 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 21 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 22 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 23 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 24 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 25 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 26 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 27 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 28 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 29 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 30 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 31 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 32 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 33 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 34 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 35 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 36 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 37 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 38 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 39 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 40 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 41 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 42 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 43 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 44 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 45 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 46 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 47 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 48 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 49 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 50 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 51 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 52 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 53 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 54 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 55 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 56 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 57 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 58 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 59 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 60 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 61 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 62 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 63 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 64 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 65 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 66 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 67 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 68 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 69 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 70 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 71 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 72 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 73 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 74 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 75 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 76 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 77 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 78 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 79 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 80 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 81 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 82 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 83 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 84 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 85 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 86 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 87 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 88 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 89 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 90 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 91 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 92 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 93 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 94 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 95 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 96 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 97 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 98 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 99 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι. 100 διαφορῶς δὲ καὶ συμβεβηκότι.

Collatio speciei, & proprii.

Cap. XV.

1 ¶ Prothesis. 2 ¶ Communitates. Prima, Mutua attributio. 3 Secunda, Equaliter attributio. 4 ¶ Differentia. Prima ab iis quibus attribuantur. 5 Secunda, quia species est prior proprio. 6 Tertia ab actu & potestate. 7 Quarta, à definitione.

Quia verò species differat à genere & à differentia, dictum est, cum exposuimus quā genus differt ab aliis, & quā differentia differt ab aliis. Quod reliquum est, quā species differat à proprio & ab accidente, nunc dicetur. 2 Speciei cum proprio communis est mutua attributio. si quid enim est homo, est aptum ad ridendum: & si quid est aptum ad ridendum, est homo. Aptum verò ad ridendum accipi debere secundum naturalem ridendi potestatem, sæpe dictum est.

Tom. I.

ΤΟ δὲ εἶδος πῶς μὲν διαφορῶς ἔχεται καὶ διαφορῶς, εἴρηται, ὡς ὁ ἐλέγχον πῶς ὁ ἦμος διαφορῶς τῶν ἀνθρώπων, ὡς πῶς ἡ διαφορῶς διαφορῶς τῶν ἀνθρώπων. λοιπὸν, πῶς διαφορῶς τῶν ἰδίων καὶ τῶν συμβεβηκότων, ῥηθῆσθαι. 2 Εἶδος δὲ καὶ ἰδίον χρὴν μὲν, ὅτι ἀλλήλων ἀντικεινὰ γινώσκονται. εἴ τι γὰρ ἀνθρώπος, γινώσκεται. εἴ τι γὰρ γινώσκεται, ἀνθρώπος. ὅτι γὰρ γινώσκεται ὅτι καὶ ὁ πεφυκέναι γινώσκεται ἀνθρώπου, πολλάκις εἴρηται.

B iii

3 Κοινὸν δὲ καὶ τὸ ὅτις (τῇ). ὅτις τε γὰρ A
 πῦρ καὶ εἶδη τοῖς μετέχουσιν καὶ τὰ ἴδια,
 ὧν ἔστιν ἴδιον. 4 Διαφέρει δὲ τὸ εἶδος τῷ
 ἴδιον ὅτι τὸ μὲν εἶδος διώκεται καὶ ἄλλων γένος
 εἶναι. τὸ δὲ ἴδιον, ἄλλων εἶναι ἴδιον, ἀδιώκεται.
 5 Καὶ τὸ μὲν εἶδος περιφύεται τῷ ἴδιον. τὸ
 δὲ ἴδιον ἐπιγίνεται τῷ εἶδει διὸ γὰρ ἀνθρώ-
 πον εἶναι, * ἵνα γελασθῶν ἦ. 6 Ἐπὶ, τὸ μὲν
 εἶδος αἰεὶ ἐνεργεῖα πῦρ καὶ ἀποκαίμεν.
 τὸ δὲ ἴδιον, ποτὲ καὶ διωάμεν. ἀνθρώπος μὲν
 γὰρ αἰεὶ ἐνεργεῖα ὁ Σωκράτης ἔστι, ἡ δὲ αἰεὶ
 αἰεὶ, καὶ ποτὲ αἰεὶ πεφυκὸς εἶναι * γελασθῶν.
 7 Ἐπὶ ὧν οἱ ὅροι ἀφ' ὧν, καὶ αὐτὰ ἀφ'-
 ὧν ἔστιν. ἔστι δὲ εἶδος μὲν, τὸ ὑπὸ τῷ γένος
 εἶναι, καὶ τὸ πλεονάζει καὶ ἀφ' ὧν ἔστιν.
 ἀριθμῶν ἐν τῷ πᾶσι, * κατηγορούμενον εἶναι,
 καὶ ὅσα πρὸς αὐτὰ ἴδιον δὲ τὸ μόνον καὶ πᾶσι
 ἀποστέλλει.

3 Hoc etiam commune est, quod æqua-
 liter adsunt. æqualiter enim species ad-
 sunt iis quæ eas participant : & propria,
 iis quorum sunt propria. 4 Differt autem
 species à proprio : quia species potest et-
 iam aliorum genus esse : proprium verò,
 aliorum esse proprium nequit. 5 Ac species
 quidem ante proprium subsistit : pro-
 prium verò speciei adnascitur : quippe
 oportet hominem esse, ut sit aptum ad
 ridendum. 6 Præterea species semper a-
 ctu adest subiecto : proprium verò inter-
 dum potestate. Socrates enim semper est
 actu homo : at non semper ridet, quam-
 vis semper naturâ sit aptus ad ridendum.
 7 Præterea quorum definitiones sunt di-
 versæ, ipsa quoque sunt diversa : est autem
 definitio speciei, Sub genera esse, & pluri-
 bus ac differentibus numero attribui in
 questione quid est, & quæ sunt eiusmodi:
 proprii verò, Soli & omni & semper
 adeste.

Collatio speciei, & accidentis.

Cap. XVI.

1 ¶ Communitas, Pluribus attribui. 2 ¶ Differentia. Prima, ab attributione in questione quid est, vel quale quid est. 3 Secunda à numero. 4 Tertia, quia species est prior accidente. 5 Quarta, à communicatione, seu participatione.

Eἶδος δὲ καὶ συμβεβηκός τις κοινὸν μὲν,
 τὸ ὅτι πλεονάζει κατηγορεύεται. ἀν-
 τιστοιχοῦν δὲ αἱ ἄλλαι κοινότητες, ὅτις τὸ πλεονάζει δὲ
 ἀλλῶν διεσπᾶται τὸ, τε συμβεβηκός, καὶ τὸ ὅτι συμ-
 βεβηκεν. 2 Ἰδίον δὲ ἐκαστέον, τῷ μὲν εἶδους, τὸ
 ἐν τῷ πᾶσι κατηγορεύεται ὧν ἔστιν εἶδος. τῷ
 δὲ συμβεβηκός, τὸ ἐν τῷ ὅποιον * πᾶσι, ἵνα
 πᾶσι ἔχον. 3 Καὶ τὸ ἐκαστέον ὅτις ἐνὸς μὲν
 εἶδους μετέχει, συμβεβηκός τινος δὲ πλεονάζει,
 ὅτις τε χωρεῖται, καὶ ὅτις ἀχωρεῖται. 4 Καὶ τὰ
 μὲν εἶδη περιεπενοεῖται ὅτις συμβεβηκός τινος,
 καὶ ἀχωρεῖται. (διὸ γὰρ εἶναι) τὸ ἀποκαίμεν,
 ἵνα ἐκείνῳ τὸ συμβεβηκός (τῷ δὲ συμβεβηκός, ὡς
 εἰρησθῇ εἶναι) πεφυκός, ὅτις ἐποισιῶν τὴν φύ-
 σιν ἔχει. 5 Καὶ τῷ μὲν εἶδους ἵνα μετὰ ὅτι-
 σος. τῷ δὲ συμβεβηκός, καὶ ἀχωρεῖται ἦ,
 οἷον ὅτις. καὶ γὰρ Αἰθίοψ Αἰθίοπος ἔχει
 αὐτὴν τὴν χροίαν ἵνα ἀνθρώπῳ ἵνα ὅτις τε ἀνθρώπῳ
 καὶ ἀνθρώπῳ.

Species & accidentis commune est, plu-
 ribus attribui. Raræ autem sunt alie
 communitates : quia plurimum inter se di-
 stant accidens, & id cui accidit. 2 Propria
 verò utriusque hæc sunt : Speciei quidem
 in questione quid est, attribui iis quorum
 est species : accidentis autem, in questione
 quale quid est, aut quomodo se habet.
 3 Et quamque substantiam unius speciei
 participem esse : accidentium verò plu-
 rium, tam separabilium quàm insepara-
 bilium. 4 Ac species quidem prius intel-
 liguntur quàm accidentia, licet separa-
 bilia sint : (oportet enim esse subiectum,
 ut ei aliquid accidat :) accidentia verò
 naturâ sunt posteriora, & naturam ha-
 bent in eo constitutam, ut substantiæ in-
 hæreant. 5 Item speciei participatio est
 æqualis : accidentis verò, quamvis sepa-
 rabile sit, non æqualis. etenim Æthiops
 Æthiope potest habere colorem magis re-
 missum, vel intensum, secundum nigro-
 rem.

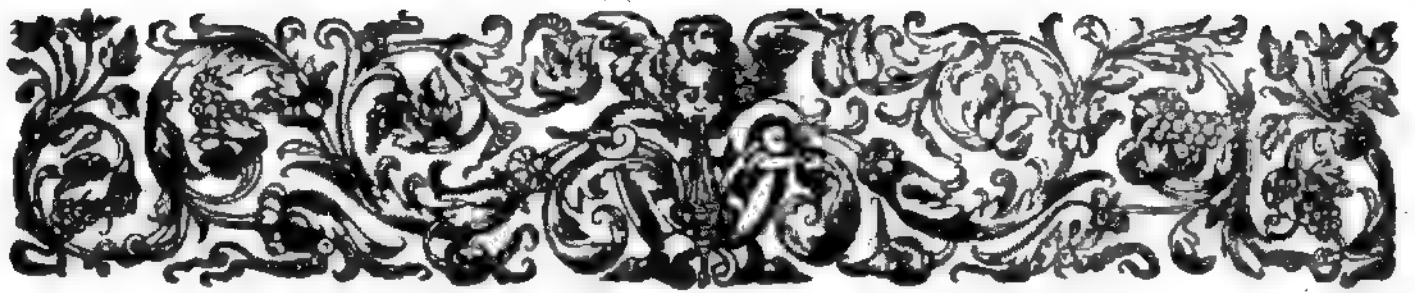
Collatio proprii, & accidentis.

Cap. XVII.

1 ¶ *Propositio.* 2 ¶ *Communicates.* Prima, quia subiecta sine his esse non possunt. 3 *Secunda*, quia adsunt omni & semper. 4 ¶ *Differentia.* Prima à numero eorum quibus insunt. 5. *Secunda* à mutua vel non mutua attributione. 6 *Tertia* ab equali & inequali participatione. 7 *Excussio.*

R Estat, ut de proprio & accidente dicatur: nam quâ proprium à specie, & à differentia, & à genere differat, iam dictum est. 2 Commune igitur est proprio & accidenti inseparabili, sine his ea non consistere in quibus spectantur. ut enim sine aptitudine ad ridendum, non consistit homo; sic sine nigrotate non consisteret Æthiops. 3 Ac quemadmodum & omni & semper accidit proprium, ita etiam inseparabile accidens. 4 Differunt autem: quia proprium uni tantum speciei adest, ut homini aptum ad ridendum: inseparabile verò accidens, ut nigrum, non solum Æthiopi, sed etiam coruo adest, & carboni, & ebено, & aliis nonnullis. 5 Præterea proprium recipitur cum eo cuius est proprium, & æquè latè patet: inseparabile autem accidens non recipitur. 6 Et propriorum quidem æqualis est participatio: accidentium verò alia maior, alia minor. 7 Sunt & aliæ communicates ac proprietates dictorum *categoryarum*: sed hæc abundè sufficiunt ad ea discernenda; & communitatem inter ea constituendam.

Λ Εἰπεῖται δὲ περὶ ἰδίου καὶ συμβεβηχός· πρὸς εἰπεῖν· πῇ γὰρ τὸ ἴδιον τῷ τε εἶδει, καὶ τῇ ἀφ' οὗ, & τῷ ὅπως διενήνοχεν, εἴρηται. 2 Κοινὸν δὲ τὰς ἰδίᾳ καὶ τῷ ἀχώριστον συμβεβηχός, τὸ αὐτὸ αὐτῷ μὴ ὑποστῆναι ἐκείνῳ, ἐφ' ᾧ θεωρεῖται· ὡς γὰρ αὐτὸ τῷ μεγιστοῦ ὅχι ὑφίσταται ἀνθρώπου, οὕτως αὐτὸ αὐτὸ τῷ μέλανος ὑποστῆναι αὐτῷ Αἰθίοπι. 3 Καὶ ὡς αὐτὸ καὶ πᾶσι καὶ αἰεὶ παρῇ τὸ ἴδιον, οὕτω καὶ τὸ ἀχώριστον συμβεβηχός. 4 Διεικλύσκει δὲ· ὅτι τὸ μὲν ἴδιον, ἐνὶ μόνῳ παρῇ εἶδει, ὡς τὸ μεγιστὸν ἀνθρώπου· τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηχός, οἷον τὸ μέλαν, οἷον Αἰθίοπι μόνον, ἀλλὰ καὶ χόρῳ παρῇ, καὶ ἀνδρακί, & ἐβένῳ, καὶ ἄλλοις τοῖσι. 5 Ἐπὶ, τὸ μὲν ἴδιον ἀπὸ κατηγορίας, ὅ ἐστιν ἴδιον, & ἐστὶν ἐπίσης· τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηχός, οἷον ἀπὸ κατηγορίας. 6 Καὶ τὸ μὲν ἴδιον ἐπίσης ἐστὶν μετὰ τῷ δὲ συμβεβηχόν, ἐστὶν μὲν, μᾶλλον, ἐστὶν ἧτον. 7 Εἰσὶ μὲν οὖν & ἄλλαι κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ ἰδέαν τῷ εἰρημονίων· ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς αὐταὶ εἰς διακρίσιν τε αὐτῶν, καὶ τῇ κοινότητι τῶν εἰρημονίων.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ

ARISTOTELIS

CATEGORIÆ

PROTHEORIÆ SEV

PRINCIPIA.

PARS I.

Definitiones.

CAP. I.

1. Definitio & exempla homonymorum, 2 synonymorum, & denominatorum.

Verba illa
φύσας, ve-
ceres qui-
dā non le-
gerunt, ut
annotat
Simpli-
cius.

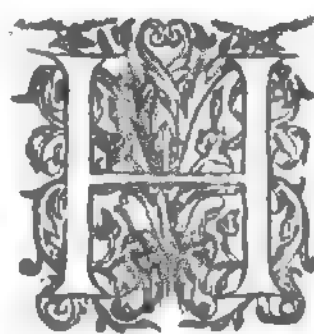
Ita hūc lo-
cum Por-
phyrius
legit. At
Iāblichus
& Syria-
nus aliter;
& itē aliter
Alexāder.
ut annotat
Simpli-
cius.



ΜΟΝΥΜΑ ΛΕ-Α

γεται, ὡν ὄνομα μόνον,
χεινόν· ὁ δὲ χεῖ τοῦ ὀνό-
μα λόγος * τῆς φύσεως,
ἐπεὶ οὗτος ζῶν, ὁ, τε
ἀνδρῶν, καὶ ὁ γ-
ραμμεῖον. πύτων γὰρ

ὄνομα μόνον, κοινόν· ὁ δὲ χεῖ τοῦ ὀνόμα λόγος
τῆς φύσεως, ἐπεὶ οὗτος ζῶν, ὁ, τε
ἐκαστέρῳ αὐτῶν ὁ ζῶν (εἶ), ἴδιον ἐκαστέρῳ
λόγον ἀποδίδωσι. 2. Συωνύμα δὲ λέγεσθαι, ὡν
τὸ, τε ὄνομα κοινόν· καὶ ὁ χεῖ τοῦ ὀνόμα λό-
γος τῆς φύσεως, ὁ αὐτός. οὗτος, ζῶν, ὁ, τε ἀνδρῶ-
ν, καὶ ὁ βοῦς. πύτων γὰρ ἐκαστέρῳ κοινῶ
ὀνόματι προσαναγορεύεται ζῶν· καὶ ὁ λόγος τῆς
τῆς φύσεως, ὁ αὐτός· ἐὰν γὰρ ἀποδίδωσι τίς τῇ ἐκα-
τέρῳ λόγον, τί ἐστὶν ἐκαστέρῳ αὐτῶν ὁ ζῶν
(εἶ), τῇ αὐτῇ ἀποδίδωσι λόγον. 3. Παράνομα
δὲ λέγεσθαι, ὅσα ἀπὸ ἑνὸς, ἀφ' ἑτέρου τῇ
πρώτῃ, πλεονεχίῃ τοῦ ὀνόμα προσαναγορεύεται ἔχ-
ουσι ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ὁ γραμματικός, ὁ
ἀπὸ τῆς ἀνδρείας ὁ ἀνδρεῖος.



ΟΜΟΝΥΜΑ di-
cuntur, quorum no-
men solum est com-
mune, ad illud verò
nomen accommoda-
ta definitio est diuer-
sa: quemadmodum
& homo, & quod pi-

etum est, animal dicitur. horum namque no-
men solum est commune: ad illud verò no-
men accommodata definitio est diuersa. si
quis enim explicet quid sit utrumque eo-
rum, quā animal est: propriam utriusque de-
finitionem tradet. 2. Synonyma autem di-
cuntur, quorum & nomen est commune, &
ad illud nomen accommodata definitio est
eadem: quemadmodum & homo & bos di-
citur animal. horum enim utrumque com-
muni nomine appellatur animal: ac defini-
tio quoque est eadem. si quis enim tradat ut-
riusque definitionem, quid est utrumque
quā est animal, eandem tradet definitio-
nem. 3. Denominata verò dicuntur, quā-
cumque ab aliquo, ita ut differant casu,
nominis appellationem habent ut à gram-
matica dicitur grammaticus, & à fortitudi-
ne fortis.

Divisions.

CAP. II.

1 Divisio prima eorum que dicuntur, 2 Divisio altera eorum que sunt.

Eorum quæ dicuntur, alia coniuncta, alia sine coniunctione. Etæfferuntur, alia sine coniunctione. coniuncta: vt, homo currit, homo vincit: sine coniunctione: vt homo, bos, currit, vincit. 2. Eorum quæ sunt, alia de subiecto aliquo dicuntur, sed in subiecto nullo sunt: vt homo de subiecto dicitur, *nempe de aliquo homine*, sed in subiecto nullo est. alia in subiecto aliquo sunt, de subiecto autem nullo dicuntur: (in subiecto *esse* dico, quod, cum in aliquo non quasi pars sit, non potest esse sine eo in quo est:) vt quædam grammatica est in subiecto, *id est, in anima*, sed de nullo subiecto dicitur: & hoc album est in subiecto, *id est in corpore*, (omnis enim color *est* in corpore,) verum de nullo subiecto dicitur. quædam & de subiecto dicuntur, & in subiecto sunt: vt scientia est in subiecto, *nimirum in anima*, ac dicitur de subiecto, *nempe de grammatica*. nonnulla nec in subiecto sunt, nec de subiecto aliquo dicuntur: vt quidam homo, & quidam equus. nam quæcumque sunt eiusmodi, *ea* neq; in subiecto sūt, neq; de subiecto aliquo dicuntur. Omnino autem indiuidua & quæ sunt vnum numero, de nullo quidem subiecto dicuntur: in subiecto autem quædam *eorum* esse, nihil prohibet. nam quædam grammatica ex eorum *est numero quæ sūt* in subiecto, verum de nullo subiecto dicitur.

ΤΩΝ λεγόμενων, τὰ μὲν, καὶ συμπλο-
 κλῶ λέγεται· τὰ δὲ, αἰδοῦ συμπολιτικῆς.
 Ἡ μὲν οὖν καὶ συμπλοκῶν· οἷον ἀνδρῶν πρὸς
 χεῖ, ἀνδρῶν πρὸς νικῶν· Ἡ δὲ αἰδοῦ συμπολιτικῆς·
 οἷον ἀνδρῶν πρὸς, βοῦς, πρὸς νικῶν. 2 Τῶν ὄν-
 των, Ἡ μὲν, καὶ ὑποκειμένης πρὸς λέγει,
 ἐν ὑποκειμένης δὲ ὁδῶν ὅτι, ὁ ἀνδρῶν
 πρὸς, καὶ ὑποκειμένης μὲν λέγεται τὴ πρὸς
 ἀνδρῶν, ἐν ὑποκειμένης ὅτι ὁδῶν ὅτι· Ἡ
 δὲ, ἐν ὑποκειμένης μὲν ὅτι, καὶ ὑποκει-
 μένης δὲ ὁδῶν λέγεται· (ἐν ὑποκειμένης δὲ
 λέγει, ὅτι ἐν πρὸς μὲν ὁδῶν ὅτι, ἀδύνα-
 τον χεῖς ὅτι) τὴ ἐν ὅτι ὅτι· Ἡ πρὸς γραμμα-
 τικῆς, ἐν ὑποκειμένης μὲν ὅτι τὴ ψυχῆς, καὶ
 ὑποκειμένης δὲ ὁδῶν λέγεται· καὶ τοῦτο ὅ
 λαλῶν, ἐν ὑποκειμένης μὲν ὅτι πρὸς αἵματι,
 (ἀπὸ τοῦ γὰρ χεῖμα, ἐν αἵματι,) καὶ ὑπο-
 κειμένης ὅτι ὁδῶν λέγεται· τὰ δὲ, καὶ ὑπο-
 κειμένης τε λέγεται, καὶ ἐν ὑποκειμένης ὅτι
 ἡ ὁδῶν ἐν ὑποκειμένης μὲν ὅτι τὴ ψυχῆς,
 καὶ ὑποκειμένης δὲ λέγεται τὴς γραμματι-
 κῆς· Ἡ δὲ, ὅτι ἐν ὑποκειμένης ὅτι, ὅτι καὶ
 ὑποκειμένης πρὸς λέγεται· οἷον ὁ πρὸς ἀνδρῶν,
 καὶ ὁ πρὸς ἵππων. ὁδῶν γὰρ τὴν πρὸς ὅτι ἐν ὑ-
 ποκειμένης ὅτι, ὅτι καὶ ὑποκειμένης πρὸς
 λέγεται. Ἀπλῶς δὲ, τὰ ἅπαντα καὶ ἐν ὁδῶν
 μὲν, καὶ ὁδῶν μὲν ὑποκειμένης λέγεται,
 ἐν ὑποκειμένης δὲ * ὅτι ὁδῶν καλῶς ὅτι.
 ἡ γὰρ πρὸς γραμματικῆς, τὴν ἐν ὑποκειμένης
 μὲν ὅτι, καὶ ὑποκειμένης δὲ ὁδῶν λέγει.

Regulz.

Cap. 111.

*Regula prima de attributis & subiectis.
tia de differentiis generum subalterorum.*

2. *Secunda de differentiis heterogeneorum.* 3. Ter-

3 Ter-

CUm alterum alteri attribuitur tanquam subiecto : quocumque de attributo dicuntur , totidem & de subiecto dicentur. vt homo cuidam homini attribuitur : animal autem homini : ergo etiam alicui homini animal attribuetur. nam quidam homo , & homo est & animal. 2 Heterogeneorum , quorum alterum sub altero non collocatur , diuersæ specie *sunt* etiam differentiz:

ΟΤΑΝ ἔτερον καθ' ἑτέρου κατηγόρηται, ὡς καθ' ὑποκείμενόν· ὅσα καὶ τῆ κατηγόρου μὲν λέγειται, * ποσαῦτα καὶ καὶ τῆ ὑποκείμενόν ρηθῇσιν. οἷον, ὁ ἀνθρώπος, καὶ τίς τις ἀνθρώπος κατηγόρηται· ὁ δὲ ζῶν, καὶ τῆ ἀνθρώπου· ἐκ τοῦ καὶ τίς ἀνθρώπου ὁ ζῶν κατηγόρησιν· ἐν γὰρ ἵς ἀνθρώπος, καὶ ἀνθρώπος ἐστίν, ἐξ ὧν. 2. Τῶν * ἑτερογενῶν καὶ μὴ ὑπάλλυλας ταπειμένων, ἔτεροι * ὧν εἶδει ἐκ αἰσθηφορέα· οἷον ζῶν, ἐκ ἐκτετήματος.

3. quā ad-
 ditionem
 veteres in-
 terpretes
 non agno-
 scūt. Boë-
 thus ita
 hunc locū
 emēdādū
 censuit, ut
 scilicet vide
 Simplic.

ζῶς μὲν γὰρ ἀφ' αὐτοῦ, πῖ, πεπεζέν, καὶ ὁ δι-
 πικρὸς, καὶ ὁ πικρὸς, ὁ δ' ἐνυδρὸν ὁπτιήμης
 δι' ὁδοῦ μία γίνεται. ὃ γὰρ ἀφ' αὐτοῦ ὁπτιήμης
 ὁπτιήμης ὁ δ' ἐνυδρὸν ὁπτιήμης. 3 Ταῦτα δὲ γὰρ ὑπὸ
 ἀλλήλων ἡμῶν, ὁδοῦν καὶ τὰς αὐτὰς ἀφ' αὐτοῦ
 αὐτοῦ. * πῖ γὰρ ἐπὶ τῷ ὑπὸ αὐτῶν ἡμῶν.
 κατηγρηται. ὥστε ὅσα τῷ κατηγρηται
 ἀφ' αὐτοῦ εἰσι, ὁπτιήμης ὁ δ' ἐνυδρὸν
 ὁπτιήμης.

vt animalis, & scientiæ. animalis enim differ-
 entia sunt terreſtre, & bipes, & volucre,
 & aquatile: quarum nulla eſt differentia
 ſciẽtiæ: non enim ſcientia à ſcientia differt,
 eo quòd bipes ſit. 3 Subalternorum au-
 tem generum nihil prohibet eaſdẽ differẽ-
 tias eſſe. nam ſuperiora inferioribus gene-
 ribus attribuuntur. quare quocumque at-
 tributi differentia ſunt, totidem etiam
 ſubiectiones erunt.

CATEGORIÆ VVLGO PRÆDICAMENTA,
PARS II.

De decem categoriis.

Cap. IV.

1 Enumeratio, 2 & expositio decem categoriarum. 3 Distinctio simplicium vocabulorum ab orationibus.

ΤΩΝ ἑξ' μηδεμίαν συμπλοκὴν λε-
γερμένων, ἔχασον ἥτοι ὅσας σημάνει,
ἐκ ποσὸν, ἐκ ποιόν, ἐκ πρὸς τί, ἢ ποῦ, ἐκ ποτέ,
ἐκ κεῖσθαι, ἐκ ἔχειν, ἐκ ποιῆν, ἐκ πάσχειν.
2 Ἐστὶ δὲ ὅσα μὲν, (ὡς τὴν πρῶτον εἰπεῖν) οἷον, ἀν-
θρωπος, ἵππος. ποσὸν δὲ, οἷον διπλήν, τριπλή-
ν. ποιόν δὲ, οἷον λευκόν, γαμματικόν. πρὸς
τί δὲ, οἷον διπλάσιον, ἡμῶν, μείζον. ποῦ δὲ,
οἷον ἐν ἀγρῷ, ἐν Λυκαίῳ. ποτέ δὲ, οἷον ἡδὲς,
πέρτερον. κεῖσθαι δὲ, οἷον ἀνὰ κεῖσθαι, κατέσθαι.
ἔχειν δὲ, οἷον ὑποδεδεδωκεῖν, ὠπλίσθαι. ποιῆν
δὲ, οἷον τέμνειν, ἔχειν. πάσχειν δὲ, οἷον τέμνεσθαι,
χάσθαι. 3 Ἐχασον δὲ τῶν εἰρημένων, αὐτὰ μὲν
καθ' αὐτὸ ἐν ὁσὶν μιᾷ κατέφασι λέγεσθαι ἢ
ἀποφασί τῇ ᾗ πρὸς ἄλληλα τοῦτων συμ-
πλοκῇ κατέφασις ἐκ ἀποφασίς γ' ὅτι. ἀπασα
γὰρ κατέφασις ἐκ ἀποφασίς δοκεῖ, ἥτοι ἀλη-
θὴς ἐκ ψευδὸς οἷον. τῶν δὲ ἑξ' μηδεμίαν συμ-
πλοκὴν λεγερμένων, ὁσὸν ὅτε ἀληθὲς, οὐτε
ψευδὲς ἐστίν· οἷον ἀνθρωπος, λευκόν, τρέχει,
πικρόν.

Eorum quæ sine omni coniunctione dicuntur , vnumquodque aut substantiam significat , aut quantum , aut quale , aut ad aliquid , aut vbi , aut quando , aut situm esse , aut habere , aut agere , aut pati. 2 Est autem substantia , (vt typo dicam ,) velut homo , equus. quantum , vt *quod est* duorum vel trium cubitorum. quale , vt album , grammaticum. ad aliquid , vt duplum , dimidium , maius. vbi , vt in foro , in Lycio. quando , vt heri , superiore anno. situm esse , vt iacet , sedet. habere , vt calceatum esse , armatum esse. facere , vt secare , vrere. pati , vt secari , vri. 3 Singula autem quæ dicta sunt , ipsa per se *accepta* , nec affirmant nec negant : sed eorum mutua coniunctione affirmatio vel negatio fit. omnis enim affirmatio vel negatio videtur aut vera aut falsa esse : eorum autem quæ sine omni coniunctione dicuntur , nihil est aut verum aut falsum ; vt homo , album , currit , vincit.

De substantia.

Cap. V.

1 ¶ *Distinctio substantia in primam. 2 & secundam. 3 ¶ Collatio primae substantiae & aliarum rerum, Protheoria, de huius qua dicuntur de subiecto. 4 vel sunt in subiecto. 5 Primam substantiam esse ceterarum rerum subiectum: quo sublato, cetera tolluntur. 6 ¶ Collatio generum & specierum: quae confirmatur, cum ex illis quod species propius accedit ad naturam primae substantiae, 7 sunt etiam ex eo quod magis subiicitur quam genus. 8 ¶ Collatio specierum infimarum. 9 ¶ Collatio*

primarum substantiarum. 10 ¶ Collatio substantia & accidentium : quia confirmatur ex eo quod sola secunda substantia declarant primam, 11. & aliis rebus subiiciuntur. 12 ¶ Proprietas prima, Non esse in subiecto : quia convenit omni substantia, 13 non soli. 14 Obiectionis solutio. 15 ¶ Proprietas secunda, Omnes attributiones dici synonymas. 16 Proprietas tertia, Significare hoc aliquid. 17. Obiectionis solutio. 18 ¶ Proprietas quarta, Nihil habere contrarium : quia convenit omni, 19 non soli. 20 Proprietas quinta, Non recipere magis vel minus. 21. Proprietas sexta, Cum unum & idem numero sit, contraria suscipere posse : quia convenit soli, & omni substantia. 22 Obiectio. 23 Solutio prior & posterior. 24 Solutio posterior & tunc utriusque. 25 Conclusio. 26 ¶ Epilogus.

Substantia autem, quæ maximè proprie & primùm & maximè dicitur, ea est, quæ neque de subiecto aliquo dicitur, neque in subiecto aliquo est : ut quidam homo, & quidam equus. 2. Secundæ autem substantiæ dicuntur species, in quibus speciebus insunt quæ primùm substantiæ dicuntur : hæc, inquam, species, & harum specierum genera, ut quidam homo est, tanquam in specie, in homine : genus verò speciei est animal. hæc igitur, secundæ substantiæ dicuntur, ut homo, & animal. 3. Iam verò perspicuum ex dictis est, eorum quæ de subiecto dicuntur, necesse esse & nomen & definitionem attribui subiecto. ut, homo de subiecto dicitur aliquo homine, attribuiturque alicui homini etiam nomen hominis : nam hominem alicui homini attribues. sed & definitio hominis alicui homini attribuetur : nam quidam homo, & homo est & animal. quare & nomen & definitio attribuetur subiecto. 4. Eorum verò quæ sunt in subiecto, pleræque sunt, quorum neque nomen neque definitio attribuitur subiecto. quorundam autem nomen nihil prohibet aliquando attribui subiecto, definitionem verò impossibile est. ut album, cum sit in subiecto, nempe in corpore, attribuitur subiecto : quia corpus album dicitur : definitio verò albi numquam corpori attribuetur. 5. Cetera verò omnia vel de subiectis dicuntur primis substantiis, vel in subiectis eis sunt. Quod quidem ex singulis propositis perspicuum fiet. Vtputa animal homini attribuitur : ergo etiam alicui homini attribuetur. nam si nemini singulorum hominum, omnino nec homini attribuetur. Rursus color est in corpore : est igitur etiam in aliquo corpore. nam si in nullo singulorum corporum est, omnino in corpore non est. Itaque reliqua omnia vel de subiectis primis substantiis dicuntur, vel in eis subiectis insunt. Ergo nisi primæ substantiæ sint, ceterarum rerum nulla esse potest. 6. Secundarum verò substantiarum species est magis substantia, quàm genus.

των ὁσίων, ἀδυνάτην τῇ ἄλλων πῖναι. 6. Τῶν δὲ δεύτερων ὁσίων μᾶλλον ὁσία οὐκ εἶδεν ὁ γένους ἐστίν.

Οὅσα δὲ ἐστίν, ἡ κυριώτατα τε ἐπεὶ πρῶτος καὶ μάλιστα λεγόμενα, ἢ μήτε κατὰ ὑποκειμένου ἢ ὡς λέγονται, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ ἐστίν. οἷον ὁ πῖς ἀνθρώπος, καὶ ὁ πῖς ἵππος. 2. Δευτερά δὲ ὁσία λέγονται, ἐν οἷς εἶδεν αἱ περὶ τῶν ὁσίων λέγονται ὑποκειμένου. οἷον τῶν τε καὶ τῶν εἰδῶν πύτων γένος. οἷον ὁ πῖς ἀνθρώπος, ἐν εἶδει μὲν ὑποκρίνεται ἐν αὐθροπῳ γένος δὲ τῷ εἶδει ἐστὶν ὁ ζῶον. δευτερά οὖν αὐτὰ λέγονται ὁσία, οἷον ὁ, τε ἀνθρώπος, καὶ ὁ ζῶον. 3. Φανερόν δὲ ἐκ τῆς εἰρημῶν, ὅτι τῶν κατὰ ὑποκειμένου λεγόμενων, αὐαγχείον ἐκ τοῦ ὅμοιο καὶ τὸ λέγον κατηγορεῖσθαι τῷ ὑποκειμένῳ. οἷον, ὁ ἀνθρώπος κατὰ ὑποκειμένου μὲν λέγεται τῷ ἵνους ἀνθρώπου. ἐκ κατηγορεῖσθαι γὰρ καὶ τοῦ ὅμοιο. τὸν γὰρ ἀνθρώπον κατὰ τῷ πῖος ἀνθρώπου κατηγορήσας. καὶ ὁ λόγος ὅτι τῷ ἀνθρώπου, κατὰ τῷ πῖος ἀνθρώπου κατηγορήσεται. ὁ γὰρ πῖς ἀνθρώπος, καὶ ἀνθρώπος ἐστὶν, καὶ ζῶον. ὥστε καὶ τοῦ ὅμοιο, καὶ ὁ λόγος, κατὰ τῷ ὑποκειμένῳ κατηγορήσεται. 4. Τῶν δὲ ἐν ὑποκειμένῳ ὄντων, ὅτι μὲν τὰ πλείων, ὥστε τοῦ ὅμοιο, ὥστε ὁ λόγος κατηγορεῖσθαι τῷ ὑποκειμένῳ. ἐπὶ εἰδῶν δὲ τοῦ ὅμοιο μὲν εἶδεν καλὴ κατηγορεῖσθαι ποτε τῷ ὑποκειμένῳ. τὸ γὰρ λέγον, ἀδυνάτην. οἷον, ὁ λευκὸν, ἐν ὑποκειμένῳ ἐν τῷ σώματι, κατηγορεῖσθαι τῷ ὑποκειμένῳ. λευκὸν γὰρ τὸ σῶμα λέγεσθαι. ὁ γὰρ λόγος, ὁ τῷ λευκῷ, εἶδεν ποτε κατὰ τῷ σώματος κατηγορήσεται. 5. Τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἢ τοῖς κατὰ ὑποκειμένων λέγονται τῶν περὶ τῶν ὁσίων, ἢ ἐν ὑποκειμένῳ, ἢ ἐν ὑποκειμένῳ αὐτῶν ἐστὶν. Φανερόν δὲ τῷ τῷ ἐκ τῆς κατέκαστα περὶ τῶν ὁσίων. οἷον, ὁ ζῶον κατὰ τῷ ἀνθρώπου κατηγορεῖται. οὐκοῦν καὶ κατὰ τῷ πῖος ἀνθρώπου κατηγορήσεται. εἰ γὰρ κατὰ μὲν τῶν τῶν ἀνθρώπων, ὥστε κατὰ τῷ ἀνθρώπου ὅλως. πάλιν δὲ λευκῶμα, ἐν σώματι. εἰκοῦν ἐν τῷ σώματι. εἰ γὰρ μὴ ἐν τῷ τῷ κατέκαστα, εἶδεν ἐν σώματι ὅλως. ὥστε τὰ ἄλλα πάντα ἢ τοῖς κατὰ ὑποκειμένων τῶν περὶ τῶν ὁσίων λέγονται, ἢ ἐν ὑποκειμένῳ αὐτῶν ἐστὶν. Μὴ ὁσίων οὖν τῶν περὶ τῶν ὁσίων, ἀδυνάτην τῇ ἄλλων πῖναι. 6. Τῶν δὲ δευτέρων ὁσίων μᾶλλον ὁσία οὐκ εἶδεν ὁ γένους ἐστίν.

λέγονται
τὰ εἶδη, ὡς
legit ποῦ-
thus, sub-
lata mox
voce εἶδη.
quarū vo-
cū altera
ex glossa
profecta
est.

ἐξ ἑνὸς γὰρ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὅτι ἐστὶν ἐὰν γὰρ ἀπο-
 διδῶ τίς τινὲς αὐτῆς οὐσίας τί ἐστὶν· γινώσκου-
 σι καὶ οἰκείως ἀποδιδῶσι, ὅ ἐστις ἢ ὁ γέ-
 νος ἀποδιδῶσι· οἷον, τὸν ζῶον ἀνθρώπου ἀποδι-
 δῶσι, γινώσκουσιν ἀνθρώπῳ, ἀνθρώπου
 ἀποδιδῶσι, ὡς ὅτι· ὁ μὲν γὰρ ἴδῃ μᾶλλον τῷ
 πῖνος αἰ. ἀνθρώπου· ὁ δὲ, κοινότερον, καὶ τὸ π
 δένδρον ἀποδιδῶσι, γινώσκουσιν καὶ οἰκείως
 ἀποδιδῶσι, δένδρον ἀποδιδῶσι, ἢ φυτὸν. 7 Ἐξ
 αἱ αὐτῆς οὐσίας, ἀλλὰ ὁ πῖς ἄλλοις ἀπασι
 ὑποκείμεναι, ὅτι πᾶσι τὰ ἄλλα καὶ πᾶσι
 κατηγορεῖσθαι, ἢ ἐν αὐτοῖς εἶναι, ὅτι τὸ μᾶ-
 λιστα οὐσίας λέγονται. ὡς δὲ καὶ αἱ αὐτῆς οὐσίας
 αὐτῶν τὰ ἄλλα πᾶσι ἔχουσιν, οὕτως καὶ ὁ εἶδος
 αὐτῶν ὁ γένος ἔχει· ὑποκείμεναι γὰρ ὁ εἶδος τῷ
 γένει· τὰ μὲν γὰρ γένος, καὶ τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται·
 ὅτι δὲ εἶδη, καὶ τῶν γένος οὐκ αἰ. ἀνθρώπου· ὡς
 καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ εἶδος τῶν γένος μᾶλλον οὐσία.
 8 Αὐτῶν γὰρ τῶν εἰδῶν, ὅσα μὴ ὅτι γένος, οὐκ
 μᾶλλον ἔτι ἐν οὐσίας ὅτι ἐστὶν· οὐκ ἔτι γὰρ οἰ-
 κείως ἀποδιδῶσι, καὶ τῶν πῖνος αἰ. ἀνθρώπου τ
 ἀνθρώπου ἀποδιδῶσι, ὡς καὶ τῶν πῖνος ἴππου τ
 ἴππου. 9 Ὡσαύτως γὰρ ἐπὶ τῶν αὐτῶν οὐ-
 σιών, οὐκ ἔτι μᾶλλον ἔτι ἐν οὐσίας ὅτι ἐστὶν·
 οὐκ ἔτι γὰρ μᾶλλον ὁ πῖς αἰ. ἀνθρώπου οὐσία ὅτι ἐστὶν, ὡς
 ὁ πῖς βοῦς. 10 Εἰκότως οὖν μὴ αὐτῶν αὐτῶν
 οὐσίας, μὴ αὐτῶν ἄλλων τὰ εἶδη καὶ τὰ γένος, δι-
 τασθαι οὐσίας λέγονται· μὴ αὐτῶν διὰ τοῦτο αὐτῶν
 τινὲς οὐσίας τῶν κατηγορουμένων. τὸν γὰρ πῖνα
 ἀνθρώπου ἐὰν ἀποδιδῶ τίς τί ἐστὶ, ὁ μὲν εἶ-
 δος ἢ ὁ γένος ἀποδιδῶσι, οἰκείως ἀποδιδῶσι· (καὶ
 γινώσκουσιν ποιῶσι ἀνθρώπου ἢ ζῶον ἀπο-
 διδῶσι) τῶν δὲ ἄλλων πᾶσι, ὅτι πᾶσι ἀποδι-
 δῶ τίς, ἀλλοτρίως ἔσθαι ἀποδιδῶσι· οἷον, λα-
 χὸν, ὡς ὅτι πῖνα ἄλλο ὁ πῖνος τῶν ποιούντων
 ἀποδιδῶσι· ὡς εἰκότως αὐτὰ μὴ αὐτῶν ἄλ-
 λων, οὐσίας λέγονται. 11. Ἐπὶ αἱ αὐτῆς οὐ-
 σίας, ἀλλὰ ὁ πῖς ἄλλοις ἀπασι ὑποκείμεναι,
 καὶ αὐτῶν πᾶσι καὶ αὐτῶν κατηγορεῖ-
 σθαι, ὡς ὅτι αὐτοῖς εἶναι, κυριώτατα οὐσίας λέ-
 γονται. ὡς δὲ καὶ αἱ αὐτῆς οὐσίας αὐτῶν τὰ
 ἄλλα πᾶσι ἔχουσιν, οὕτως καὶ αὐτῶν εἶδη καὶ
 αὐτῶν γένος τῶν αὐτῶν οὐσιῶν αὐτῶν αὐτῶν
 πᾶσι πᾶσι ἔχει· καὶ αὐτῶν γὰρ πᾶσι αὐτῶν
 λοιπὰ κατηγορεῖσθαι. τὸν γὰρ πῖνα ἀνθρώ-
 που ἐρῶς γραμματικὸν· οὐκ ἔτι καὶ ἀνθρώ-
 που καὶ ζῶον γραμματικὸν ἐρεῖς. ὡσαύτως
 δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. 12 Κοινὸν δὲ καὶ πᾶ-
 σις οὐσίας, ὅ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι· ὡς μὲν
 γὰρ αὐτῶν οὐσία, ὅτι ἐν ὑποκειμένῳ ὅτι ἐστὶν,

A quoniam est propius primam substan-
 tiam. si quis enim explicet quid sit pri-
 ma substantia, apertius & magis pro-
 prie explicabit, tradens speciem,
 quàm genus. veluti quendam homi-
 nem explicans, - planius explicabit tra-
 dens hominem, quàm animal. illud
 enim magis proprium est cuiusdam ho-
 minis: hoc verò, communius. &
 quendam arborem explicans, apertius
 & magis propriè explicabit tradens ar-
 borem, quàm plantam. 7 Præterea
 primæ substantiæ, quia ceteris omni-
 bus *rebus* subiiciuntur, & cetera om-
 nia his attribuuntur, aut in eis *insunt*,
 propterea maximè substantiæ dicun-
 tur. sed quam rationem habent primæ
 substantiæ ad cetera omnia, eandem
 habet species ad genus: subiicitur nam-
 que species generi: nam genera specie-
 bus attribuuntur: species autem generi-
 bus vicissim non attribuuntur. quare ex
 his quoque *fit*, ut species *fit* magis sub-
 stantiæ quàm genus. Ipsarum autem spe-
 cierum quæcumque non sunt genera,
 nulla est magis substantia, quàm alte-
 ra: non magis enim propriè explicabit,
 in aliquo homine *explicando*, hominem
 tradens, quàm in aliquo equo equum.
 9 Paritérque in primis substantiis, nihil
 est magis substantia quam altera. nam
 aliquis homo non est magis substantia
 quàm aliquis bos. 10 Merito igitur post
 primas substantias solæ inter alias *res*
 species & genera, secundæ substantiæ
 dicuntur: quandoquidem ex his quæ
 attribuuntur, *hæc* sola declarant primam
 substantiam. nam si quis explicet quid sit
 aliquis homo; speciem quidem aut ge-
 nus tradens, propriè explicabit: (& no-
 tiorem efficiet tradens hominem, quàm
 animal:) ceterarum autem rerum quam-
 cumque quis tradat, aliena erit expo-
 sitio: veluti album *esse*, aut currere,
 aut eiusmodi aliud quodvis tradens.
 Quamobrem merito hæc sola inter cete-
 ra *essia*, Substantiæ dicuntur. 11. Præ-
 terea primæ substantiæ, quia aliis om-
 nibus *rebus* subiiciuntur, & reliqua om-
 nia eis attribuuntur vel in eis *insunt* pro-
 pterea maximè propriè substantiæ dicun-
 tur. quam autem rationem habent primæ
 substantiæ ad cetera omnia, eandem spe-
 cies & genera primarum substantiarum
 habent ad reliqua omnia: his enim re-
 liqua omnia attribuuntur. nam quem-
 piam hominem dices *esse* grammati-
 cum: ergo & hominem & animal di-
 ces *esse* grammaticum. itidémque in a-
 liis *se res habet*. 12 Commune autem
 est omni substantiæ, non esse in subie-
 cto. Nā prima substantia nec in subiecto est,
 nec

nec de subiecto aliquo dicitur. Secundarum autem substantiarum sic etiam perspicuum est nullam esse in subiecto : quia homo de subiecto quidem dicitur quodam homine, sed in subiecto non est : homo namque non est in quodam homine. itidemque animal de subiecto quidem dicitur quodam homine, sed animal non est in quodam homine. Præterea eorum quæ in subiecto sunt, nomen quidem interdum subiecto attribui nihil prohibet, definitionem verò impossibile est. atqui secundarum substantiarum & definitio & nomen attribuitur subiecto : nam hominis definitionem cuidam homini attribues, itémque animalis definitionem. quare substantia non est in eorum numero quæ sunt in subiecto.

13. Hoc autem non est proprium substantiæ ; sed & differentia est in eorum numero quæ non sunt in subiecto. nam terrestre & bipes de subiecto quidem dicitur, nempe de homine ; verum in subiecto non est : non enim in homine est bipes, nec terrestre. & definitio quoque differentiarum attribuitur ei, de quo dicitur differentia. videntur si terrestre de homine dicitur, etiam definitio ipsius terrestris homini attribuetur : homo enim est terrestre.

14. Porro ne nos conturbent partes substantiarum, quasi sint in totis ut in subiectis, ne quando cogamur fateri eas non esse substantias : quia non ita dicebantur ea quæ sunt in subiecto, ut partes, inesse in aliquo.

15. Inest autem substantiis & differentis, omnia synonymas ab eis dici. omnes enim attributiones ab eis sumptæ, aut indiuiduis attribuuntur, aut speciebus. A prima namque substantiâ nulla attributio est, quia de nullo subiecto dicitur. Secundarum verò substantiarum, species indiuiduo attribuitur, genus & speciebus & indiuiduis. Itidemque differentiarum & speciebus & indiuiduis attribuuntur. ac definitionem quoque specierum & generum recipiunt primæ substantiæ, nec non generis definitionem species. nam quocumque de attributo dicitur, totidem etiam de subiecto dicuntur. itidemque differentiarum definitionem recipiunt tam species quàm indiuidua. atqui synonymæ erant, quorum est & nomen commune & definitio eadem. Quare omnia, quæ à substantiis & differentis dicuntur, synonymas dicuntur.

Tom. I.

A ὅτι καὶ ὑποκειμένης τινὸς λέγεται. ἥν δ' ἐδιδόκειν ὅτι οὐκ ἔστιν, φανερόν ἐστι καὶ ὕτως, ὅτι οὐδὲ μία ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ ὁ γὰρ ἀνθρώπος, καὶ ὑποκειμένης μὲν τῷ ἄλλῳ ἀνθρώπου λέγεται, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐκ ἔστι· ὃ γὰρ ἐν τῷ πρὶ ἀνθρώπου ὁ ἀνθρώπος ἐστίν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ζῷον καὶ ὑποκειμένης μὲν λέγεται τῷ τινος ἀνθρώπου, οὐκ ἔστι δὲ ὁ ζῷον ἐν τῷ πρὶ ἀνθρώπου. Ἐπὶ, ἥν ἐν ὑποκειμένῳ ὄντων, ὁ μὲν ὅνομα οὐδὲν καλύπτει κατηγορησάτω ποτε τῷ ὑποκειμένῳ· τὸ δὲ λέγειν, ἀδυνάτων. ἥν δὲ γὰρ ἐδιδόκειν ὅτι οὐκ ἔστιν κατηγορησάτω καὶ ὁ λόγος καὶ τῷ ὑποκειμένῳ, καὶ τῷ ὀνόματι· τὸ γὰρ τῷ ἀνθρώπου λέγειν, καὶ τῷ τινος ἀνθρώπου κατηγορησάτω καὶ τῷ ζῷῳ δὲ, ὡσαύτως· ὥστε οὐκ ἀν' εἴη ἐν ὑποκειμένῳ.

13 Οὐκ ἴδιον δὲ ὅτι τῷ πρὶ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἀφ' ὧν, ἥν μὴ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶ. ὁ γὰρ πεζῶν, καὶ ὁ δίπους, καὶ ὑποκειμένης μὲν λέγεται τῷ ἀνθρώπου, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐκ ἔστι· ὅτι γὰρ ἐν τῷ πρὶ ἀνθρώπου ἐστὶ ὁ δίπους, οὐδὲ ὁ πεζῶν· καὶ ὁ λόγος δὲ κατηγορησάτω, ὁ τῷ ἀφ' ὧν, καὶ ὁ ἀφ' ὧν λέγεται ἐν τῷ ἀφ' ὧν. ὁ δὲ πεζῶν καὶ τῷ ἀνθρώπου λέγεται, καὶ ὁ λόγος ὁ τῷ πεζῶν κατηγορησάτω τῷ ἀνθρώπου· πεζῶν γὰρ ἐστὶν ὁ ἀνθρώπος.

14 Μὴ θεωρήτω δὲ ἡμᾶς τὰ μέρη τῶν οὐκ ὄντων, ὡς ἐν ὑποκειμένοις ὄντων τοῖς ὅλοις, μή ποτε αἰσχυροῦμεν οὐκ ὄντας αὐτὰ φερόμεν ἐν· ὃ γὰρ ὕτως ἐν ὑποκειμένῳ ἐλέγεται, ὡς τὰ μέρη ὑπερχοῦντα ἐν πᾶσι.

15 Ὑπάρχει δὲ τοῖς ὅλοις καὶ τοῖς ἀφ' ὧν ὁ πότος σινωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι. πᾶσι γὰρ αἱ ἀπὸ πάντων κατηγορεῖται, ἥτοι καὶ τῷ ἀτόμῳ κατηγορεῖται, ἐν τῷ τῷ εἶδῳ. ἀπὸ μὲν γὰρ τῷ πρὶ ὅλου ὅλου, οὐδὲν μὲν κατηγορεῖται καὶ οὐδὲν γὰρ ὑποκειμένης λέγεται. ἥν δὲ ἐδιδόκειν ὅτι οὐκ ἔστιν, ὁ μὲν εἶδος, καὶ τῷ ἀτόμῳ κατηγορεῖται· ὁ δὲ ὅλος, καὶ τῷ εἶδῳ καὶ τῷ ἀτόμῳ. ὡσαύτως δὲ καὶ ἀφ' ὧν ὁ πρὶ τῷ εἶδῳ καὶ τῷ ἀτόμῳ κατηγορεῖται, καὶ τὸ λέγειν δὲ ἐκείνῳ αἱ πρὶ ὅλου ὅλου καὶ τῷ εἶδῳ, ἐν τῷ ὅλῳ· καὶ ὁ εἶδος δὲ τῷ ὅλῳ, ὡσαύτως καὶ τῷ ὑποκειμένῳ ῥηθῆσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ τῷ ἀφ' ὧν λέγειν ἐκείνῳ πᾶσι εἶδῳ καὶ τῷ ἀτόμῳ. σινωνύμως δὲ γὰρ ὡς, ὡς τῷ ὀνόματι καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός. ὥστε πᾶσι τῷ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων ἐν τῷ ἀφ' ὧν, σινωνύμως λέγεται.

□

21 Sed maximè proprium substantiæ videtur esse, cum vnura & idem numero sit, contraria suscipere posse. cuiusmodi in aliis quæ non sunt substantiæ, nihil possit quis proferre, quod, cum vnum numero sit, contraria suscipere queat. vt color, qui est vnus & idem numero, non est albus & niger. neque eadem actio & vna numero, est vitiosa & recta. itidemque in aliis dicendum est, quæcumque non sunt substantiæ. Substantia verò, cum vnum & idem numero sit, contraria suscipere potest: vt quidam homo, cum vnus & idem sit, interdum albus, interdum niger sit: necnon calidus, ac frigidus: & improbus, ac probus.

22. In nulla autem alia re tale quiddam videtur. Nisi fortè quis obiiciat, orationem & opinionem, inquiring posse contraria recipere: quoniam eadem oratio & vera & falsa videtur esse. veluti si vera est oratio, aliquem sedere: cum is surrexerit, hæc eadem oratio falsa erit. Eadem est ratio opinionis. si quis enim verè putet aliquem sedere: cum is surrexerit, falsò putabit, eandem habens de eodem opinionem.

23 Sed & si quis hoc admittat: tamen modo differunt. nam quæ in substantiis sunt, ipsa mutata possunt suscipere contraria. quod enim sit ex calido frigidum, mutatur: siquidem variatur: item quod sit ex albo nigrum: & quod ex vitioso honestum. itidemque aliorum vnumquodque mutationem suscipiens, recipere contraria potest. oratio verò & opinio omnino immota permanent: sed re mota, contrarium in his fit. nam oratio permanet eadem, sedere quempiam: sed re mota, interdum vera, interdum falsa fit. Itidem se res habet & in opinione. Quare hoc modo proprium erit substantiæ, sui mutatione posse suscipere contraria.

24. Sed & si quis hæc admittat, orationem inquam & opinionem suscipere posse contraria: id verum non est. nam oratio & opinio, non quia ipsa recipiant aliquid, contraria suscipere posse dicuntur, sed quia facta est affectio in alia re. eo enim quod res est vel non est, oratio vera vel falsa esse dicitur, non quod ipsa possit contraria suscipere. omnino namque oratio vel opinio à nullo mouetur. quare suscipere contraria non possunt, cum nulla contraria affectio in ipsis fiat.

Tom. I.

21 Μαλιστα δὲ ἴδιον τῆς ὑσίας δοκεῖ εἶναι τὸ, ταῦτόν ἐστιν ἀριθμὸς ὅν τῷ ἐσθμύων εἶναι δικηκόν. οἷον ὅτι μὴ τῷ ἄλλων ὁμοίᾳ ἀν' ἐξαιτίας τὸ ταῦτόν ἐστιν ἀριθμὸς, ὅσα μὴ εἰσὶν ὑσίας, ὅ ἐν ἀριθμῷ ὄν, δικηκόν τῷ ἐσθμύων ἐστίν. οἷον, τὸ χροῖμα, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ταῦτόν τῷ ἀριθμῷ, ὅσα εἰσὶν ἀριθμὸς ἐν μὲν τῷ ἀριθμῷ, φανερὸν, καὶ ἀποδοχὰς. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅτι τῷ ἄλλων, ὅσα μὴ εἰσὶν ὑσίας, ἢ δὲ γε ὑσίας, ἐν τῷ ταῦτόν τῷ ἀριθμῷ ὄν, δικηκόν τῷ ἐσθμύων ἐστίν. οἷον, ὁ τις αἰσθητός, εἰς καὶ ὁ αὐτός ὄν, ὅτι μὴ ἀληθὺς, ὅτι ἡ μέλας γὰρ καὶ θερμὸς, καὶ ψυχρὸς καὶ φανερὸς, καὶ ἀποδοχὰς.

22. Ἐπὶ δὲ τῷ ἄλλων ὁμοίᾳ φαίνεται τὸ ταῦτόν. εἰ μὴ ἄρα ἡς εἰσάγω, τὸ λόγον καὶ πλὴν δόξαν φανερὸν τῷ ἐσθμύων εἶναι δικηκόν. ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος, ἀληθὺς τε καὶ ψευδὴς δοκεῖ εἶναι. οἷον, εἰ ἀληθὺς ἐστὶν ὁ λόγος τῷ καθεστῶτι πῖνα· αἰσθητός αὐτὸς, ὁ αὐτὸς δὲ λόγος ψευδὴς ἐστίν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅτι τῆς δόξης. ἀν' γὰρ τις ἀληθὺς δόξα εἴη τῷ καθεστῶτι πῖνα· αἰσθητός αὐτὸς, ψευδὴς δὲ δόξα, πλὴν αὐτῷ ἐκείνῳ εἰ αὐτὸς δόξαι.

23. Εἰ δὲ τις καὶ τῷ πῖνα δόξα εἴη, ἀλλὰ τὰ γε ἔτι φανερὸν εἶναι. τὰ μὲν γὰρ ὅτι τῷ οὐσίᾳ, αὐτὰ μεταβάλλονται, τῷ ἐσθμύων δικηκόν καὶ ἐστίν. ψυχρὸν γὰρ ὅτι θερμὸν* ἡνιόχον, μεταβάλλεται. ἀλλοιῶν γὰρ καὶ μὴ ἀν' ἐκ ἀλφειῶν, καὶ ἀποδοχὰς ὅτι φανερὸν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅτι τῷ ἄλλων, ἔκαστον αὐτῶν μεταβάλλεται δικηκόν, τῷ ἐσθμύων δικηκόν ἐστίν. ὁ δὲ γε λόγος, καὶ ἡ δόξα, αὐτὰ μὲν αἰσθητὰ πῖνα τῷ δόξαι. τῷ δὲ πῖνα δόξα εἴη, ὁ γὰρ λόγος ἀφ' αὐτῶν εἰ αὐτὸς τῷ καθεστῶτι πῖνα. τῷ δὲ πῖνα δόξα εἴη, αἰσθητός, ὅτι μὴ ἀληθὺς, ὅτι ἡ ψευδὴς γὰρ. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅτι τῆς δόξης. ὡς δὲ γε ἔτι φανερὸν εἶναι τῆς ὑσίας, ὅτι καὶ πλὴν αὐτῆς μεταβάλλεται, δικηκόν τῷ ἐσθμύων εἶναι.

24. Εἰ δὲ ἡς καὶ ταῦτα φανερὸν εἶναι, τὸ λόγον καὶ πλὴν δόξαν δικηκόν τῷ ἐσθμύων εἶναι, ὅσα εἰσὶν ἀληθὺς τῷ πῖνα. ὁ γὰρ λόγος, καὶ ἡ δόξα, ὅτι αὐτὰ δὲ δόξαν ἡ, τῷ ἐσθμύων εἶναι δικηκόν λέγεται. ἀλλὰ τὰ φανερὸν εἶναι τῷ πῖνα γε φανερὸν εἶναι. τὰ γὰρ τῷ πῖνα δόξα εἶναι ἡ μὴ εἶναι, ταῦτα καὶ ὁ λόγος ἀληθὺς ἡ ψευδὴς εἶναι λέγεται. οὐ τὰ αὐτὸν δικηκόν εἶναι τῷ ἐσθμύων. ἀπλῶς γὰρ ὡς ὁμοίᾳ ὅτι ὁ λόγος κινήται, οὐτε ἡ δόξα. ὡς τε ὅτι αὐτὸ εἶναι δικηκόν τῷ ἐσθμύων, μηδενὸς ἐσθμύων ἐκ αὐτῶν γινώσκοντες.

C ij

ἡ δὲ γὰρ ὁσία, τὴν αὐτὴν ἔχει ἐναντία διαχεῖσθαι, ὅταν διαπικῇ τῇ ἐναντίων ὅτι λέγεται· ἴσον γὰρ καὶ ὑγίαν διαχεῖσθαι, ἔστι καὶ χύμα καὶ μέλαν. ἔχειται τῇ ὁσίαν αὐτὴν διαχεῖσθαι, τῇ ἐναντίων ὅτι διαπικῇ λέγεται.

25 Ὡς ἴδοντες αὐτὴν ὁσίαν εἶναι, ὅταν εἴη ἐν ἀριθμῷ ὅτι, καὶ πλὴν ἑαυτῆς μετὰ ἑαυτὴν διαπικῇ τῇ ἐναντίων ὅτι.

26 Περὶ μὲν οὖν ὁσίας πρὸς εἰρήνην.

A Substantia vetō, eo quod in se contraria recipit, contraria recipere posso dicitur: quandoquidem recipit morbum, & sanitatem: necnon alborem, & nigrorem. cūque vnumquodque eorum quæ sunt eiusmodi, ipsa suscipiat, contraria suscipere posse dicitur.

25 Quare proprium substantiæ est, cū vnum & idem numero sit, sui mutatione posse contraria suscipere.

26 Hæc de substantiâ dicta sunt.

De quanto.

Cap. VI.

1 ¶ Prima, & secunda divisio. 2 ¶ Expositiō prima divisionū. De quantū discretū: 3 id est, numero; 4 & oratione. 5 De quantū continuū: id est, linea, 6 superficte, 7 corpore, 8 tempore, 9 loco 10 ¶ Expositiō secunda divisionis. 11 De quantū habentibus partium positionem: id est, linea, 12 superficte, 13 corpore, 14 loco. 15 De his quæ non habent positionem partium: id est, numero, tempore, oratione. 16 Epilogus. 17 ¶ Tertia divisio in quantum per se, & per accidens. ex qua intelligitur, nullas esse species quanti præter supra enumeratas. 18 Proprietas prima, Non habere contrarium. 19 Obiectio prima sumpta à magno & parvo, necnon à multo & paucō, 20 Solutio prior, Hæc non esse quantū. quod probatur duplici argumento, altero sumpto à re ipsa, 21. altero à significatione vocabulorum. 22. Solutio posterior, Hæc non esse contraria: quod probatur, cum quia referuntur ad aliterum, 23. tum etiam per deductionem ad absurditates. 24. Obiectio secunda. 25. ¶ Proprietas secunda, Non recipere magis & minus. 26. ¶ Proprietas tertia, Dici æquale vel inæquale.

ΤΟΥ Δ' ποσὸς ὁ μὲν ἔστι διωρισμένον· ὁ δὲ, συνεχές· καὶ ὁ μὲν, ἐκ ἰσῶν ἐχόντων πρὸς ἀλλήλας τῇ ἐν αἰσῶς μερίων συνίσταται· ὁ δὲ, ἐξ ὁσῶν ἐχόντων ἰσῶν.

2 Ἐστὶ δὲ διωρισμένον μὲν, ὅτι ἀριθμὸς, καὶ λόγος· συνεχές δὲ, ὅτι γραμμὴ, ὅτι φανεία, σῶμα· ὅτι δὲ καὶ τὸ αὐτὸ, τίς, καὶ χρόνος.

3 Τῶν μὲν γὰρ τῶν ἀριθμῶν μερίων ὁσῶς ἔστι κοινὸς ὅρος, πρὸς ὃν συνάπτεται τὰ μέρη αὐτῶν. ὅτι ἡ πέντε εἰς ἑστὶ τῇ δὲ καὶ μέρη, πρὸς ὁσῶς ἔστι καὶ ὁσῶν συνάπτεται τὰ πέντε καὶ τὰ πέντε, ἀλλὰ διώρισται καὶ τὰ πέντε καὶ τὰ πέντε πρὸς ὁσῶς καὶ ὁσῶν συνάπτεται. ὅτι ὁσῶς αὐτὸ ἔχει ἐκ ἀριθμῶν καὶ ὁσῶν ὅρος λαβὴν τῇ μερίων, * ἀλλ' αὐτὸ διώρισται ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῇ διωρισμένον ἔστι.

4 Ὡς αὐτὸς δὲ καὶ ὁ λόγος. ὅτι μὲν γὰρ ἔστι ποσὸς ὁ λόγος, φανερὸν κατεμαρτύνει γὰρ συλλαβὴ βραχυία καὶ μακροί· λέγω δὲ * ὅτι μὲν φωνῆς λόγος γινώσκοντες. πρὸς ὁσῶς ἔστι καὶ κοινὸς ὅρος αὐτῶν τὰ μέρη συνάπτεται. καὶ γὰρ ἔστι κοινὸς ὅρος, πρὸς ὃν αἱ συλλαβαὶ συνάπτεται, ἀλλ' ἐκάστη διώρισται αὐτὴ κατὰ αὐτὴν.

5 Ἡ δὲ γραμμὴ, συνεχές ἔστι· ἐστὶ γὰρ κοινὸς ὅρος λαβὴν, πρὸς ὃν ἡ μέρη αὐτῆς συνάπτεται, στιγμῶν. 6 Καὶ τῆς ὁπτιφανείας, γραμμῶν· ἡ γὰρ τῆς ὁπτιφανείας μέρη, πρὸς τίνα κοινὸν ὅρος συνάπτεται.

B Q Vanti autem aliud est discretum, aliud continuum. atque aliud ex partibus positionem inuicem inter se habentibus constat, aliud ex non habentibus positionem. 2 Discretum est, ut numerus, & sermo: Continuum est, ut linea, superficies, corpus: ac præterea locus, & tempus. 3 Nam partium numeri nullus est communis terminus, quo eæ partes coniungantur. Ut si quinque, sunt partes decem, nullo communi termino coniunguntur quinque & quinque, sed secreta sunt: tria quoque & septem nullo communi termino coniunguntur. & omnino haud possis in numero communem terminum partium accipere, sed semper secreta sunt. quare numerus est in iis quæ sunt discreta. 4 Itidēque sermo. Nam sermonem esse quātum, perspicuum est: quoniam cum metimur syllabā breui & longā, sermonem inquam voce prolatum. nullo enim communi termino partes eius coniunguntur: quia nullus est communis terminus, quo syllabæ coniungantur, sed per se quæque secreta est. 5 At verò linea est continua: quia communem terminum sumere licet, quo partes eius coniunguntur, nempe punctum.

6 Et superficiei quoque communem terminum licet accipere lineam: quoniam plani partes communi quopiam termino coniunguntur. 7 Itidēque in corpore potes accipere communem terminum, lineam vel superficiem, qua corporis partes coniunguntur.

γρ. αὐτὸ διώρισται.

α. αὐτὸς δὲ μὲν φωνῆς λόγος.

nam si magnum est contrarium paruo, idemque simul est magnum & paruum: certè idem sibi ipsi contrarium fuerit. sed fieri nequit ut idem sibi ipsi contrarium sit. Non est igitur magnum paruo contrarium, nec multum pauco. Quare etiam si non ad aliquid hæc dicat aliquis esse, sed quantitas, tamen nihil contrarium habebunt. 24 Maximè verò quanti contrarietas videtur in loco esse. nam superiorem infero contrarium esse ponunt, locum qui ad medium est, infra esse dicentes: propterea quòd maxima est medii distantia à mundi extremitatibus. Quinimo aliorum quoque contrariorum definitionem videntur ab his ducere: quòd quidem contraria definiunt, quæ cum in eodem genere sint, plurimum à se invicem distans. 25 Non videtur autem quantum recipere contentionem & remissionem, ut bicubitum: non est enim aliud alio magis bicubitum. Nec in numero est aliqua contentio vel remissio: ut tria non magis, quàm quinque, dicuntur quinque vel tria: nec quinque magis, quàm tria. Neque tempus dicitur aliud alio magis tempus. Et omnino in nulla dictarum specierum quantum dicitur magis & minus. Quia propter quantum non recipit contentionem & remissionem. 26 Sed maximè proprium est quanti, dici æquale & inæquale. dictorum enim quantumrum unumquodque dicitur æquale & inæquale. ut corpus dicitur æquale & inæquale. numerus quoque & tempus æquale & inæquale dicitur. itidem aliorum quæ dicta sunt, unumquodque æquale & inæquale dicitur. Cetera verò quæ non sunt quantitas, non utique videntur æqualia & inæqualia dici. ut dispositio æqualis & inæqualis non admodum dicitur, sed potius similis & dissimilis. Item album æquale & inæquale non admodum dicitur, sed potius simile vel dissimile. Quare maximè proprium fuerit quanti, dici æquale & inæquale.

[illegible]

De relativis.

Cap VII.

1 ¶ Quid sint relata, ex aliorum sententia. Definitio. 2 Exemplo eorum quae referuntur in patrio casu, 3 vel alio modo. 4 Solutio tacita obiectionis. 5 ¶ Proprietas prima, Habere contrarium: quae inest quibusdam, 6 non omnibus relatis. 7 ¶ Proprietas secunda, Inseparandi & remitti: quae inest quibusdam relatis, 8 non omnibus. 9 Proprietas tertia, referri ad id quod reciprocatur. 10 Non reciprocari, nisi aptè concipiatur relatio. 11 Interdum fingenda esse vocabula. 12 De ratione fingendorum vocabulorum. 13 Quotiescumque non reciprocatur, vitium esse in relatione male concepta. 14 Quomodo cognosci possit, utrum relatio bene, 15 an male concepta sit. 16 Epilogus. 17 ¶ Proprietas quarta, Simul esse naturæ: quae inest in quibusdam relationibus: 18 non in omnibus: quia scibile est prius scientiæ: cum quia res prius sunt, quam scientiæ comprobentur: 19 tum etiam quia scibili sublato scientia tollitur, non contra: 20 item sensibile est prius sensui: cum quia sublato sensibili tollitur sensus, non contra: 21 tum etiam quia sensus fit una cum

Præterea sublato animali non erit scientia, scibilia verò multa esse contingit.

20. Similis est ratio eorum quæ ad sensum *pertinent*. nam sensibile prius sensu videtur esse : sensibile enim sublatum, simul tollit sensum : sensus verò *sublatus*, sensibile simul non tollit. Nam sensus circa corpus & in corpore sunt : sensibile verò sublato tollitur etiam corpus : (siquidem *in* rerum sensibilibus *numero est* etiam corpus :) & si corpus non sit , tollitur etiam sensus. quare sensibile *sublatum* , simul tollit sensum. Sensus autem *sublatus* , non simul tollit sensibile : quia sublato animali, sensus tollitur : sensibile autem *nilo minus* erit, ut corpus , calidum , dulce , amarum, & cetera omnia quæ sub sensum cadunt.

21 Præterea sensus fit vnà cum eo quod sentiendi vi præditum est : simul enim fit animal & sensus. sensile autem est , antequam animal aut sensus sit : ignis etenim, & aqua, & cætera eiusmodi, ex quibus animal constat, sunt etiam antequam omnino animal aut sensus sit. Quamobrem prius sensu sensile videri potest.

22 Sed dubitari potest, verum nulla substantia *in* eorum quæ ad aliquid referuntur, *numero esse* dicatur, quemadmodum videtur; an hoc contingat in quibusdam secundis substantiis. Sanè in primis substantiis verum est: quia nec totæ primæ substantiæ, nec partes earum ad aliquid referuntur: nam quidam homo non dicitur alicuius quidam homo: nec quidam bos, alicuius quidam bos. Eadem *est* ratio partium. nam quædam manus non dicitur alicuius quædam manus, sed alicuius manus: & quoddam caput non dicitur alicuius quoddam caput, sed alicuius caput. Itidémque *se res habet* etiam in plerisque secundis substantiis. ut homo non dicitur alicuius homo: nec bos, alicuius bos: nec lignum, alicuius lignum: sed dicitur alicuius possessio. Quæ igitur eiusmodi sunt, perspicuum *est* non esse *in* eorum *numero* quæ ad aliquid referuntur. Verum de quibusdam secundis substantiis est dubitatio: ut caput dicitur alicuius caput, & manus dicitur alicuius manus: & cetera eiusmodi. quare hæc videri possunt esse ad aliquid. 23 Ergo si satis *commode* relatorum definitio tradita est: aut valde difficile, aut impossibile est ostendere, nullam substantiam *in* eorum *numero esse* dici quæ ad aliquid referuntur.

24 Si verò non facis *commodè*, sed ad aliquid sunt, quorum essentia nihil aliud est quàm ad aliquid modo quopiam esse affectum: fortassis aliquid ad hæc responderi poterit.

A. Ἐπὶ, ζῶντι δὲ διαμένοντι, οὐκ ἔστιν ἁπλοῦς,
τῷ δὲ ἁπλοῦς πολλὰ ἐκδέχεται (ἦ).

20 Ομοίως δὲ ἱούποις καὶ τὰ ἐπὶ τῆς αἰσθη-
σεως ἔχον· ὅ γὰρ αἰσθητὸν, πλεόντερον τῆς αἰσθη-
σεως δοκεῖ εἶναι. ὁ μὲν γὰρ αἰσθητὸν αἰσθάνετον,
σύναισθαι πλεὺς αἰσθησιν· ἡ δὲ αἰσθησις ὁ αἰσθη-
τὸν ἢ σύναισθαι· αἱ γὰρ αἰσθησεις, ὡς τὸ σῶμα καὶ τὸ
σῶμα πῶς εἰσιν· αἰσθητὸν δὲ αἰσθάνετον, * αἰσ-
θάνεται καὶ ὁ σῶμα· (τὴν γὰρ αἰσθησὶν ἔστι τὸ σῶμα)
σώματος δὲ μὴ ὄντος, αἰσθάνεται καὶ ἡ αἰσθησις.
ὥστε σύναισθαι ὁ αἰσθητὸν πλεὺς αἰσθησιν· ἡ δὲ
καὶ αἰσθησις ὁ αἰσθητὸν ἢ σύναισθαι. (ὥς γὰρ
αἰσθάνετον, αἰσθησις μὲν αἰσθάνεται· αἰσθητὸν
δὲ ἔσται, οἷον σῶμα, θερμὸν, γλυκὺ, πικρὸν, καὶ
τὰ ἄλλα πᾶντα ὅσα ἔστιν αἰσθητά.)

21. Ἐπὶ, ἢ μὴ ἀποθῆσις, ἅμα τὰ ἀποθηκάζοντα
 ἔσται ἅμα καὶ ζῶντες καὶ ἀποθῆσις. τὸ δὲ καὶ
 ἀποθῆσις ἔστι καὶ ἅμα τῶν ζῶντων ἢ ἀποθῆσις ἔστι).
 πῦρ καὶ ὁ ὕδωρ ὅτι τοιαῦτα, εἰς ὧν καὶ τὸ ζῶν
 σπένδεται, ἔστι καὶ ἅμα τῶν ζῶντων ὅλως ἔστι) ἢ
 ἀποθῆσις. ὡς καὶ ἅμα τῶν ἀποθῆσις, τὸ
 ἀποθῆσις ἔστι) δὲ ζῶντες.

12 Ἐχ' ὃ ἀπορίας, πότερον οὐδέ μία οὐσία
τῷ πρὸς ἡ λέγεσθαι, καθάπερ δοκεῖ, ἐκ τῶν
ἀνδράων κατὰ ἡμέρας ἢ δαυτέρων ὑποδύν. Ἐπὶ
μοῦ γὰρ ἢ πρὸς τῶν ὑποδύν ἀληθὲς ἔστιν ὅτι γὰρ
πρὸς ἡ, ὅτι τὰ μέρη τῶν πρὸς τῶν ὑποδύν, πρὸς
ἡ λέγεσθαι ὁ γὰρ τις ἀνδρῶν ὁ λέγεσθαι π-
νὸς τις ἀνδρῶν. Οὐδὲ ὁ τις βοῦς, πνὸς τις βοῦς.
ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ μέρη. ἐκ γὰρ τις χεὶρ ὁ λέ-
γεσθαι πνὸς τις χεὶρ, ἀλλὰ πνὸς χεὶρ. καὶ ἐκ τις
κεφαλὴ ὁ λέγεσθαι πνὸς τις κεφαλὴ, ἀλλὰ πνὸς
κεφαλὴ ὡσαύτως ὅτι καὶ ἐκ τῶν δαυτέρων οὐ-
σῶν, ὅτι καὶ τῶν πλείων ὅτι, ὁ ἀνδρῶν ὁ λέ-
γεσθαι πνὸς ἀνδρῶν. Οὐδὲ ὁ βοῦς, πνὸς βοῦς,
οὐδὲ τὸ ξύλον, πνὸς ξύλον. ἀλλὰ πνὸς καὶ ἡμε-
λέγεσθαι. ὅτι μοῦ οὐκ τῶν ὑποδύν φασι ὅτι
οὐκ ἔστι τῶν πρὸς ἡ. Ἐπ' οὖν δὲ τῶν δαυ-
τέρων οὐσῶν ἔχει ἀμφισβήτησιν ὅτι, ἐκ κεφαλῆς
πνὸς λέγεσθαι κεφαλὴ. Ἐκ χεὶρ, πνὸς λέγεσθαι
χεὶρ. Ἐκ ἐκαστοῦ τῶν ὑποδύν ὡς αὐτὰ, τῶν πρὸς
ἡ δὲ δέξασθαι ὅτι).

23 Εἰ μὴ οὖν ἰσχυρὸς ὁ τ' πρὸς τὴν ἰερισμὸς
ἀποδίδεται ἐ' τ' πρὸς χαλεπῶν, ἐ' τ' ἀδυνα-
ται ὅτι, τὸ διῆξαι ὡς οὐδὲ μία ὕστα, τ' πρὸς τὴν
λέγου.

24 Εἰ δὲ μὴ ἰσχυρὰς, ἀλλ' ἔστι τὰ πλεῖστα τῶν
οἰκιστῶν τῶν αὐτῶν ἔστι τὰς πλεῖστας ἐκ τῶν ἰσχυρῶν
αὐτῶν ἰσχυρὰς τῶν αὐτῶν.

25 Ο δὲ πρότερος ορισμός ὡς ἀκολουθεῖ μὲν Α
πᾶσι τοῖς πρὸς 2. ὃ μὲν γὰρ τῶν ὄντων ἐστὶ, ὃ πρὸς
2. ὡς οἷς ἐστὶ, τὰς αὐτὰς ἀφ' ὧν ἐστὶν, ἐτέρων λέγε-
σθαι. 26 Ἐκ δὲ τούτων δὴλον ἐστὶν, ὅτι εἰ μὴ τις
εἰδῇ τι ὡριμένως τῶν πρὸς 2, καὶ αἰὶν, πρὸς ὃ
λέγεται, ὡριμένως εἶσθαι. Φανερόν μὲν οὖν καὶ
ἐξ αὐτῶν ἐστὶν. Εἰ γὰρ οἷός τις πᾶσι τι ὅτι τῶν
πρὸς 2 ἐστὶν· ἐστὶ δὲ ὃ ἐστὶ τοῖς πρὸς 2 τῶν ὄντων
τὰς πρὸς 2 πᾶσι ἔχει· καὶ αἰὶν οἷός τις, πρὸς ὃ
τῶν πᾶσι ἔχει· Εἰ γὰρ μὴ οἷός τις ὅλως πρὸς ὃ
τῶν πᾶσι ἔχει· ἂν· Εἰ πρὸς 2 πᾶσι ἔχει, εἴ-
παι.

27 Καὶ ἐπὶ τῶν κατέχευα δὲ δὴλον ὅτι
οἷός τις, πᾶσι τι εἰ οἷός τις ἀφωριμένως ὅτι
ἐστὶ διπλάσιον· καὶ ὅπου διπλάσιόν ἐστιν, δι-
πλάσιον ἀφωριμένως οἷός τις· Εἰ γὰρ μηδὲν τῶν ἀφω-
ριμένων οἷός τις ὡς διπλάσιον, ὡς· Εἰ ἐστὶ δι-
πλάσιον ὅλως οἷός τις, ὡσαύτως δὲ καὶ πᾶσι τι εἰ
οἷός τις καλλιόν ἐστὶ καὶ ὅπου καλλιόν ἐστὶν, δι-

28 Τὸ δὲ γὰρ κεφαλὴν, καὶ τὸ χεῖρ,
καὶ ἕκαστον τῶν τούτων, ἃ εἰσὶν ὅσας, αὐτὰ μὲν
ἀφ' ὧν ἐστὶν, ὡριμένως ἐστὶν εἰδέναι. πρὸς ὃ δὲ
λέγεται, ὡς * αἰαγχεῖον· πῶς γὰρ αὐτὴν κε-
φαλὴν, ἢ πῶς ἢ χεῖρ, ὡς ἐστὶν εἰδέναι ὡρι-
μένως. ὡς αὖτε αὐτὴ τῶν πρὸς 2. Εἰ
δὲ μὴ ἐστὶ τῶν πρὸς 2· ἀληθὲς δὲ εἶναι
λέγει, ὅτι οὐδὲ μία ὅσα τῶν πρὸς 2 ἐστὶν.

29 Ἴσως δὲ χαλεπὸν καὶ * ὡς τῶν πούτων
σφοδρῶς ἀποφαίνεσθαι, μὴ πολλὰς * ἐπι-
σκεμμένους. ὅ μὲν τοὶ διπαρακίνας ὡς ἐκείνου
αὐτῶν, ὡς ἀχρηστὸν ἐστὶ.

25. Prior autem definitio conuenit
quidem omnibus iis quæ sunt ad aliquid:
sed non idem est, eorum essentiam esse ad
aliquid; & ipsa id quod sunt, ad alia re-
ferri.

26 Atque ex his manifestum est, si
quis definitè quidpiam nouerit quod sit
ad aliquid, etiam id, ad quod refertur,
eum definitè cogniturum esse. Ac perspi-
cuum quidem ex his est: quod si quis no-
uit hoc aliquid esse relatum, relatorum
autem essentia nihil aliud est quàm ad ali-
quid modo quopiam esse affectum; etiam
illud nouit, ad quod hoc est aliquo modo
affectum. etenim si omnino id ignoret, ad
quod hoc est aliquo modo affectum: ne
quidem, an sit aliquo modo ad aliquid
affectum, cognosceret. 27 Sed & in singu-
lis hoc est perspicuum. ut si quis definitè
nouit hoc aliquid esse duplum: etiam cu-
ius duplum sit, statim definitè nouit:
quia si nullius definitè sciuit hoc esse du-
plum; neque an duplum sit, omnino no-
uit. Itidemque si nouit hoc aliquid esse
honestius; etiam quo honestius est, statim
definitè necesse est eum cognoscere, ob
eandem rationem. neque indefinitè co-
gnosceret hoc esse deteriori honestius.
nam quod est eiusmodi, suspicio est, non
scientia: quippe cum non exquisitè sciat
esse honestius deteriori; quoniam, si ita
contingit, nihil est eo deterius. Quocir-
ca perspicuum est, necesse esse, ut qui ali-
quid eorum quæ cum aliquo conferun-
tur, definitè cognoscit; illud quoque, ad
quod refertur, definitè cognoscat. 28 Sed
caput, & manum, & cetera eiusmodi quæ
sunt substantiæ, ipsa quidem id ipsum
quod sunt, definitè cognoscere licet: id
verò, ad quod referuntur, non necesse est
cognoscere. cuius enim sit hoc caput, aut
cuius sit hac manus, non est necesse scire
definitè. quare hæc non possunt esse in iis
quæ ad aliquid referuntur. Si verò hæc
non sunt in iis quæ referuntur ad aliquid;
utique verè dicitur nullam substantiam
esse in iis quæ referuntur ad aliquid.

29. Fortassis autem difficile est, eum
de huiusmodi rebus certum aliquid affir-
mare, qui non sæpius in eis versatus sit:
verum de his singulis dubitasse non est
inutile.

De qualitate, & quali.

Cap. VIII.

1 ¶ De qualitate. Descriptio. 2 Diuissio. 3 Species prima, Habitus & affectio. 4 Habitus & af-
fectionis collatio prima, 5 qua probatur à communi usu & ratione loquendi. 6 Collatio altera. 7 Spe-
cies secunda, Naturalis potestas & imbecillitas. 8 Species tertia, Patibilis qualitas & passio; qua
declaratur exemplis qualitatuum corporalium. 9 Confirmatio dictorum exemplorum. 10 Qualitates
patibiles dici, vel quia passione sensum afficiunt, 11 vel quia à passione efficiuntur. 12 Distinctio pa-
tibilium qualitatuum, & passionum. 13. Eadem qualitatuum species explicatur exemplis patibilium
qualitatum

D

ἀ γὰρ τὰ ἀφαιεῖσθαι πως, ἔχασον τῷ τοιούτῳ λέγεται, ἀλλὰ τὰ δυνάμειν ἔχει φυσικῶς ἢ ἀδυναμίαν τῷ παῖσσι πὶ ραδίως, ἢ μηδὲν πάχιν. οἷον, πυκτοὶ ἢ δρομικοὶ λέγονται, οὐ τὰ ἀφαιεῖσθαι πως, ἀλλὰ τὰ δυνάμειν ἔχει φυσικῶς τῷ παῖσσι πὶ ραδίως. ὑψηλοὶ δὲ λέγονται, τὰ δυνάμειν ἔχει φυσικῶς τῷ μηδὲν πάχιν ὑπὸ τῷ τυχόντων ραδίως. τοιοῦτοι δὲ, ὡς ἀδυναμίαι ἔχει φυσικῶς τῷ μηδὲν πάχιν ραδίως ὑπὸ τῷ τυχόντων. ὁμοίως δὲ τοῖσι καὶ ὁ σκληρὸν, καὶ ὁ μαλακὸν ἔχει. ὁ μὲν γὰρ σκληρὸν λέγεται, τὰ δυνάμειν ἔχει τῷ μὴ ραδίως διαρρεῖσθαι. ὁ δὲ μαλακὸν, ὡς ἀδυναμίαν ἔχει τῷ αὐτῷ τοιούτῳ.

8 Τρίτῳ δὲ γένος ποιότητος, κατητήκατο ποιότητες καὶ πάθη. ἐστὶ δὲ τοιαῦτα, οἷον γλυκύτης τε καὶ πικρότης καὶ σφριφύτης, καὶ πόρτα τὰ τοῖσι συγγρηῖ. ἐν δὲ καὶ θερμότης, καὶ ψυχρότης, καὶ λευκότης, καὶ μελανία.

9 Οἱ μὲν οὖν αὐτὰ ποιότητες εἰσι, φανερόν. τὰ γὰρ διδρυμένα αὐτὰ, ποῖα λέγεται κατ' αὐτὰς. οἷον, ὁ μῆλι, τὰ γλυκύτητα δέχεσθαι, λέγεται γλυκὺ. ὁ δὲ σῶμα, λευκόν, τὰ λευκότητα δέχεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἔχει.

10 Παθητικὰ δὲ ποιότητες λέγονται, ὡς αὐτὰ τὰ διδρυμένα τὰς ποιότητας, πεποιθῆναι ἢ ὅτε γὰρ ὁ μῆλι, ὡς πεποιθῆναι πὶ, λέγεται γλυκὺ. ὅτε τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὁμοίως δὲ τοῖσι καὶ ἢ θερμότης καὶ ἢ ψυχρότης, κατητήκατο ποιότητες λέγονται, ὡς αὐτὰ τὰ διδρυμένα πεποιθῆναι πὶ. τὰ δὲ καὶ τὰς αἰσθησὶς ἔχασιν τῶν εἰρημύων ποιότητων πάθος. οἷον ποιητικῶν, κατητήκατο ποιότητες λέγονται. ἢ τε γὰρ γλυκύτης πάθος πὶ καὶ πικρῶς ἐμποιεῖ, καὶ ἢ θερμότης καὶ πικρῶς αἰσθῆναι. ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλα.

11 Λευκότης δὲ καὶ μελανία, καὶ αἱ ἄλλαι χροαί, ὡς αὐτὸν ὅσον τοῖς εἰρημύοις παθητικὰ ποιότητες λέγονται, ἀλλὰ τὰ αὐτὰς ὁμοίως πάθος. * γαρρῆναι ὅτι μὲν οὖν γίνονται διὰ πάθος πολλὰ μεταβολαὶ χρωμῶν, δῆλον. αἰσχυρῶς γὰρ πὶς, ἐρο. θεός ἐγχετο. καὶ φοβηθεὶς, ὡς χροός. καὶ ἔχασον τῶν τοιούτων. ὡς καὶ εἰ πὶς φύσιν τῶν τοιούτων πὶ παθῶν πέποιθε, πικρὸν ὁμοίως χροαί. εἰς αὐτὸν ἔχειν ὅτι. ἢ πὶς γὰρ οὖν ὡς τὰ αἰσχυρῶναι ἀφαιεῖσθαι, τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐγχετο, καὶ καὶ φυσικῶς οὐκ αὐτὴ γένεσις. ἀν' ἀφαιεῖσθαι. ὡς φύσιν καὶ πικρὸν χροαί. ὁμοίως δὲ γένεσθαι.

non enim singula hæc dicuntur quia sint aliquo modo affecta : sed quia naturalem vim aut imbecillitatem habent ad aliquid facile faciendum, aut nihil patiendum. Ut pugilares seu apti ad pugilatum, & cursorii seu apti ad cursum dicuntur, non quia sint affecti aliquo modo, sed quia naturalem facultatem habent ad aliquid facile efficiendum. Valentes autem seu salubri corpore dicuntur ; quia naturalem vim habent, ne quid facile à quibuscumque patiantur : Valetudinarii verò, quia naturalem imbecillitatem habent, ne quid facile à quibuscumque patiantur. His similia sunt durum & molle. durum enim dicitur, quia naturalem vim habet, ne facile secetur ; molle autem, quia ad hoc ipsum imbecillitatem habet.

8 Tercium genus qualitatis sunt patibiles qualitates & passionες : ut dulcedo, amator, acerbitas, & quæcumque sunt in eodem genere : item calor, frigus, albor, nigror.

9. Has igitur esse qualitates, perspicuum est. nam quæ eas recipiunt, ab eis dicuntur qualia. ut mel, quia suscipit dulcedinem, dicitur dulce ; & corpus dicitur album, quia recipit alborem. itidemque in aliis res se habet.

10. Patibiles autem qualitates dicuntur, non quod ipsa subiecta qualitates recipientia, quicquam patiantur. nec enim vel eo quod aliquid patiatur, dicitur dulce : nec aliud quidpiam tale, similiter calor & frigus, patibiles qualitates dicuntur, non quod ipsa subiecta, à quibus recipiuntur, aliquid patiantur : verum quia in sensibus omnes dictæ qualitates sunt passionis effectrices, idcirco patibiles qualitates dicuntur : nam dulcedo passione quadam afficit gustum, & calor tactum, & similiter aliz.

11. Albor verò, & nigror, & ceteri colores, non eodem modo quo ea quæ dicta sunt, patibiles qualitates dicuntur, sed quia à passionibus producti sunt. Multas igitur propter passionem mutationes colorum fieri, manifestum est : nam pudore affectus, ruber factus est : & paucifactus, pallidus : & cetera eiusmodi. quare si quis naturam sit huiusmodi passione affectus, consentaneum est, cum simili colore præditum esse. nam quæ nunc, dum pudefieret, affectio circa corpus fiebat, eadem affectio in naturali constitutione fieri potest : adeo ut naturam etiam similis color fiat.

12. Quæcumque igitur talia symptomata principium sumpserunt ab aliquibus passionibus quæ non facile amoveri possunt, sed permanent, patibiles qualitates dicuntur. Siue enim in naturali rei constitutione pallor aut nigror fiat, qualitates dicuntur: quales enim ex eis appellantur, siue ob longum morbum aut æstum eidem accidit pallor vel nigror, nec facile commendantur, aut per totam vitam permanent, qualitates etiam hæ dicuntur: quia similiter quales ab ois dicimur. Quæcumque verò ab his sunt quæ facile dissoluntur, & citò corriguntur, passionibus nominantur, non qualitates: quia quales quidam ab eis non dicuntur. neque enim erubescens quia pudefit, ruber dicitur: nec pallescens quia timet, pallidus: sed potius dicitur aliquid passus esse. Quocirca quæ eiusmodi sunt, passionibus quidem dicuntur, non tamen qualitates.

13. Similiter etiam in anima patibiles qualitates & passionibus dicuntur. Nam quæcumque in ipso ortu statim à quibusdam passionibus, quæ non facile amoveri queunt, effecta sunt, qualitates dicuntur: ut amentia, & ira, & cetera eiusmodi. quales enim ab his dicuntur, nempe iracundi, & amentes. Similiter quæcumque aliæ sunt amentie non naturales, sed quibusdam aliis casibus effectæ, ita ut non facile mutari, aut nullo modo amoveri possint: hæ quoque vacantur qualitates, quia quales ab eis dicuntur. Quæ verò ab his sunt quæ facile & cito corriguntur, passionibus appellantur. veluti si quis molestia affectus, fiat iracundior. non enim dicitur iracundus, qui in huiusmodi perturbatione iracundior est, sed potius dicitur quidpiam passus esse. quare quæ sunt eiusmodi, passionibus quidem dicuntur, qualitates autem non item.

14. Quartum verò genus qualitatis est figura, & circa quamque rem consistens forma: ut triangulum & quadratum: præterea rectitudo, & obliquitas; & si quid his simile est: quia secundum singula hæc quale quidpiam dicitur. nam triangulum aut quadratum esse, quale quiddam dicitur: nec non rectum, aut obliquum. sed & secundum formam unumquodque dicitur quale. 15. Rarum autè, & Densum, & Asperum, & Læve, videri possunt quale quiddam significare. sed apparet hæc aliena esse à qualis divisione. situm enim quendam partium videtur potius utrumque declarare. Densum enim dicitur, quia partes sibi inuicem propinquæ sunt: Rarum autem, quia distant à se inuicem: & Læve quidem, quia partes in rectum quodam modo positæ sunt; Asperum autem, quia alia eminet, alia superatur.

Tom. I.

12. Όσα μὲν οὖν τῶν φυσικῶν συμπτωμάτων ἀπὸ πῶν παθῶν δεκνῆται ἐκ τῶν μακρόν, ὅτε ἀρχὴν εἴληφε, καὶ οὐ πῶς ποιότητες λέγονται. οἷον γὰρ τὸ χεῖρ φύσιν οὐκ ἔστι ὡς ἔστι ἡ μεταβολὴ ἡρώται, ποιότητες λέγονται. ποιοὶ γὰρ καὶ τῶν λέγονται. εἴτε ἀπὸ ἰσότητος μακρὸν ἢ ἀπὸ καὶ μακρὸν καὶ ἀπὸ οὐρανόθεν ἢ ὡς ἔστι ἡ μεταβολὴ, ἢ μὴ βολῶς ἀποκαθίσταται, ἢ ἐκ ἀπὸ βίης τῶν μακρόν ποιότητες καὶ αἰσθῆ λέγονται ὁμοίως γὰρ ποιοὶ καὶ αἰσθῆ λέγονται.

13. Όσα δὲ ἀπὸ βολῶς ἀφαιρουμένων καὶ τῶν ἀποκαθιστάμενων γὰρ, καὶ λέγεται, ποιότητες δὲ ὄν. οὐ γὰρ λέγονται ποιοὶ πῆρες, καὶ αἰσθῆ. ὅτε γὰρ ὁ ἐρυθρῶν ἀπὸ τοῦ αἰσθῆσθαι, ἐρυθρίας λέγεται. ὅτε ὁ ὡχρῶν ἀπὸ τοῦ φοβεῖσθαι, ὡχρίας ἀλλὰ μάλλον * πεποιθῆται π. ὥς κ. τῆς πεποιθῆται ἢ πεπεισμένη.

13. Ομοίως ὅ τούτοις καὶ χεῖρ φύσιν παθητικὴ ποιότητες ἐκ τῶν λέγονται. ὅσα γὰρ ἐκ τῆς φύσεως ἀπὸ τῶν παθῶν δεκνῆται γινῆται, ποιότητες λέγονται. οἷον ἢ τε μαρτυρῶν ἐκ τῶν, καὶ ἢ ὀργῆς, ἐκ τῶν τοιαύτων. ποιοὶ γὰρ καὶ αἰσθῆ λέγονται, ὀργίλοι τε καὶ μαρτυρῶν ὁμοίως δὲ ἐκ τῶν ἀλλὰ ἐκ τῶν μὴ φύσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἄλλων συμπληρωμάτων γινῆται διακρίναται, ἢ ὅλως ἀκίνητοι, ποιότητες ἐκ τῶν τοιαύτων. ποιοὶ γὰρ καὶ αἰσθῆ λέγονται. Όσα δὲ ἀπὸ βολῶς καὶ τῶν * ἀποκαθιστάμενων γὰρ, καὶ λέγονται. οἷον, εἰ λυπούμενος πῆς, ὀργιλότερος γὰρ. ὅτε γὰρ λέγεται ὀργίλος, ὅς ἐστι τῶν τοιαύτων καὶ ὀργιλότερος ὢν, ἀλλὰ μάλλον πεποιθῆται π. ὥς καὶ τῶν λέγεται τὰ τοιαύτων ποιότητες δὲ ὄν.

14. Τέταρτον δὲ γένος ποιότητος, σχῆμα τε ἐκ τῶν ἐκαστοῦ ἀπὸ ἀρχῆς * μορφῆς. ἐπὶ δὲ τῶν τοιαύτων, ὡς ἔστι καὶ καμπυλότης, καὶ εἴτε τοιαύτοι ὁμοίως ἐκ τῶν καὶ ἐκαστοῦ γὰρ τοιαύτων ποιοὶ τι λέγεται. ὅ γὰρ τριγωνοὶ ἢ τετραγωνοὶ ἀγνοοῦντες (οἷον, ποιοὶ τι λέγεται) - καὶ ὁ ὡς ἢ ὁ καμπύλος ἐκ τῶν καὶ τῶν μορφῶν δὲ ἐκαστοῦ ποιοὶ λέγεται.

15. Τὸ δὲ μαρτυρῶν, καὶ ὁ πυκνῶν, καὶ ὁ τραχύς, ἐκ τῶν ἀπὸ, ὡς ἔστι μὲν ἀπὸ ποιοὶ τι σημαίνει. ὅσα δὲ ἀλλοτρία τὰ τοιαύτα (οἷον) τῶν τῶν τοιαύτων διακρίναται. ἵσται γὰρ πῆς μάλλον φαίνεται. ὅτε μορῶν ἐκ τῶν διὰ τῶν πυκνῶν μὲν γὰρ τὰ τὰ μορῶν οὐκ ἔστι ἀλλήλοις. μαρτυρῶν δὲ ὁ διακρίναται ἀπὸ ἀλλήλων. ἐκ τῶν μὲν, τὰ ἐπὶ ὡς ἔστι πῶς τὰ μορῶν καὶ τῶν τραχύς δὲ, ὅς, ὁ μὲν, ὡς ὅτε, ὁ δὲ, ἐλλείπειν.

D 11

27 Non omnia tamen, sed pleraque ita se habent. Nam dubitare quispiam possit, an iustitia magis & minus quam alia iustitia dicatur: similiterque dubitari potest de aliis affectionibus. quidam enim de huiusmodi rebus dubitant, & iustitiam iustitiâ non admodum aiunt magis & minus dici, nec sanitatem sanitate: sed minus alterum altero habere sanitatis inquirunt, & iustitiæ minus alterum altero habere: itidemque minus grammaticæ, & aliarum affectionum. Quæ verò ab his dicuntur qualia, sine dubitatione recipiunt contentionem & remissionem. nam magis grammaticus alter altero dicitur, & iustior, & sanior, & in aliis itidem se res habet.

28 Triangulus verò & quadratum non videntur recipere intentionem & remissionem, nec vlla alia figura. nam quæ recipiunt trianguli & circuli definitionem, omnia æque trianguli aut circuli sunt. ex iis autem quæ non recipiunt eadem definitionem, non dicetur alterum altero magis tale. nihilo enim magis quadratum, quam altera parte longius, est circulus: cum neutrum recipiat circuli definitionem. Simpliciter autem, nisi ambo recipiant rei propositæ definitionem, non dicetur alterum altero magis tale. Itaque non omnia qualia recipiunt intentionem & remissionem.

29. Nihil igitur ex iis quæ dicta sunt, est proprium qualitatis.

30 Similia verò aut dissimilia secundum solas qualitates dicuntur. simile enim alterum alteri non est alia ratione, quam quâ est quale. Quare proprium qualitatis fuerit, simile vel dissimile secundum eam dici. 31. Non oportet autem commoveri & vereri, ne quis dicat, nos, cum de qualitate dicere instituerimus, multa quæ ad aliquid referuntur, connumerasse: quoniâ habitus & affectiones dicebamus esse ad aliquid. 32 Ferè enim in eiusmodi omnibus genera dicuntur ad aliquid, singulorum autem nihil est ad aliquid. Nam scientia, cum sit genus, id quod est, alterius dicitur: alicuius enim scientia dicitur. singularum autem scientiarum nulla id quod est, alterius dicitur: ut grammatica non dicitur alicuius grammatica: nec musica, alicuius musica: ni fortè ratione generis hæc quoque dicantur ad aliquid. ut grammatica dicitur alicuius scientia, non alicuius grammatica: & musica, alicuius scientia, non alicuius musica. Quare singulæ scientiæ non sunt ad aliquid. dicimur autem quales ex scientiis singulis: quoniam has habemus: & scientes dicimur, eo quod singularum scientiarum aliquas habemus.

Tom. I.

A 27 Οὐ πάντα δὲ, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα. διχαιοσύνη γὰρ διχαιοσύνης εἰ λέγεται μᾶλλον καὶ ἢ τὸν ἀπορήσκει αὐτῆς ὁμοίως δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀφαιρέσει. ἐπὶ γὰρ ἀμφισβητήσιν οὐδὲν ἵκνεται. διχαιοσύνη μὲν γὰρ διχαιοσύνης οὐ πᾶν φασι μᾶλλον ἢ ἡττον λέγεσθαι, οὐδὲ ὑγιείας ὕγιαιας ἡττον μὲν τοὶ ἔχοντες ἐτέρου ὑγιείας φασι, ἢ διχαιοσύνην ἡττον ἐτέρου ἔχοντες ὡσαύτως δὲ ἢ γραμματικῶν, καὶ τὰς ἄλλας ἀφαιρέσει. ἀλλ' οὗτοί γε καὶ αὐτοὶ λέγουσιν, αἰαμφισβητήτως ἐπιδέχεται ὁ μᾶλλον καὶ ὁ ἡττον γραμματικώτερος γὰρ ἐτέρου ἐτέρου λέγεται, καὶ διχαιότερος καὶ ὑγιειότερος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως.

28 Τριγωνοὶ καὶ τετραγῶνοι ἔδρασι ὁ μᾶλλον ἢ ὁ ἡττον ἐπιδέχεται, οὐδὲ τῶν ἄλλων γημῶν οὐδὲν τὰ μὲν γὰρ ἐπιδέχονται τὰ τετράγωνον λόγον, καὶ τὰ τε κύκλῳ, πᾶσι δὲ ὁμοίως τετράγωνα ἢ κύκλοι εἰσὶ. τῶν δὲ μὴ ἐπιδέχονται τὰ αὐτὸν λόγον, οὐδὲν ἐτέρου ἐτέρου μᾶλλον ῥηθίσαι. ἔστι γὰρ μᾶλλον ὁ τετράγωνος τῷ ἐπερμῆκος κύκλος ὅτιν' ἔτερον γὰρ ἐπιδέχεται τὸν τε κύκλῳ λόγον. ἀπλῶς δὲ, εἰ μὴ ἐπιδέχεται ἀμφοτέρω τὸν περὶ κυκλῶν λόγον, ἢ ῥηθίσαι ὁ ἐτέρου τῷ ἐτέρου μᾶλλον ἢ πᾶντα οὗτοί ἐπιδέχεται τὰ ποῖα ὁ μᾶλλον καὶ ὁ ἡττον.

29. Τῶν μὲν οὖν εἰρημύων ἔστιν, ἴσον ποιότητος.

30 Ομοία δὲ ἢ ἀνόμοια καὶ μόνος τὰ ποιότητες λέγεται. ὁμοίον γὰρ ἐτέρου ἐτέρου οὐκ ἐστὶ καὶ ἀπὸ οὐδὲν, ἢ καὶ ὁ πείον ἐστὶν ὡς ἴσον αὐτῆς ποιότητος, ὁ ὁμοίον ἢ ἀνόμοιον λέγεσθαι καὶ αὐτῶν.

31 Οὐδεὶς δὲ ἀφαιρέσει, μὴ τις ἡμᾶς φήσει ὅτι ποιότητος πᾶν περὶ ποιησάμενοις, πολλὰ τῶν περὶ τὴν συγκαταριθμεῖσθαι. τὰ γὰρ ἔστι καὶ τὰ ἀφαιρέσει, τῶν περὶ τὴν ἀφαιρέσει. 32 Σχεδὸν γὰρ ἐπὶ πάντων τῶν ἱκνεται, τὰ γὰρ, τῶν περὶ τὴν λέγει. τῶν καὶ ἕκαστον, ἔστιν ἢ μὲν γὰρ ἐπιτήμη, γένος ἔστι, αὐτὸ οὐδὲν ἐστὶν, ἐτέρου λέγεται. πῶς γὰρ ἐπιτήμη λέγει. τῶν δὲ καὶ ἕκαστον, ἔστιν αὐτὸ οὐδὲν ἐστὶν, ἐτέρου λέγει. οὐδὲν, ἢ γραμματικὴ οὐ λέγει πῶς γραμματικὴ. οὐδὲ ἢ μουσικὴ, ἔστιν μουσικὴ. ἀλλ' ἢ ἄρα καὶ τὸ γένος καὶ αὐτὰ τῶν περὶ τὴν λέγει. οὐδὲ ἢ γραμματικὴ λέγει πῶς ἐπιτήμη, ἢ πῶς γραμματικὴ καὶ ἢ μουσικὴ, ἔστιν ἐπιτήμη, ἢ πῶς μουσικὴ. ὡς αἱ καὶ ἕκαστα, ἔστιν εἰσὶ τῶν περὶ τὴν λέγει. λέγουσιν ὅτι ποῖοι τὰ καὶ ἕκαστα. τῶν γὰρ καὶ ἔχοντες ἐπιτήμους γὰρ λέγουσιν ὅτι ἔχοντες τῶν καὶ ἕκαστα ἐπιτήμους ἔστιν.

D iij

ἄσπερ αὖτις αὖ καὶ ποιότητες εἰσὶν αἱ καὶ ἔχουσιν, καὶ αὖτις ποτε καὶ παρὰ λογισμῶν. αὖτις δὲ οὐκ εἰσὶ τῶν ποτε π. 33 Ἐν, εἰ τυγχάνῃς ὁ αὖτις, καὶ ποιότης ποτε π. ὅτι αὖτις ἀποποι, ὁ ἀμφοτέρωθεν αὖτις τῶν ἡμεῶν κατελεθμῶν.

A Quocirca qualitates sunt hæ singulæ, & quibus dicimur quales : sed hæ non sunt in iis quæ referuntur ad aliquid. Præterea si idem sit quale & ad aliquid : nihil absurditatis est, in utrisque generibus id connumerari.

De actione, & passione, & reliquis categoriis.

Cap. IX.

1 ¶ De actione & passione. Proprietates duæ. 2 Exempla posterioris proprietatis. 4 Epilogus. 5 ¶ De sita. 6 ¶ De reliquis categoriis. 7 ¶ Epilogus.

CAP. IX.

ΕΠιδίχεται δὲ καὶ ὁ ποιῶν καὶ ὁ πάσχων ὁδοντότητα, καὶ ὁ μάλλον ἢ ὁ ἥττον. 2 Τὸ γὰρ θερμαίνειν ὁ ψύχειν ὁσπερ, καὶ ὁ θερμαίνεσθαι ὁ ψύχεσθαι, καὶ ὁ ἥδιεσθαι τῶν λυπνίσθαι. ὥστε ἐπιδίχεται ὁδοντότητα. 3 Καὶ ὁ μάλλον ἢ ὁ ἥττον. θερμαίνειν γὰρ μάλλον ἢ ἥττον ὅτι, καὶ θερμαίνεσθαι μάλλον καὶ ἥττον, ἢ λυπνίσθαι μάλλον καὶ ἥττον. ἐπιδίχεται οὖν καὶ ὁ μάλλον καὶ ὁ ἥττον, ὁ ποιῶν καὶ ὁ πάσχων. 4 Ὑπὸ μὲν οὖν οὕτως πρὸς λέγεσθαι. 5 Εἴρηται δὲ καὶ ὑπὸ τῆς καίεσθαι ὁ πῦρ ποτε π. ὅτι πρὸς αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἡσίου λέγεσθαι. 6 Ὑπὸ δὲ τῆς λειπῶν, τῆς τε πότι, καὶ τῆς ποδ, καὶ τῆς ἐχθρῶν, ἀφ' ὅτου φαίνεται ὅτι, ὁδὸν ὑπὸ αὐτῶν ἄλλο λέγεσθαι, ἢ ὅπου ὁ δὲ ἐχθρῶν ὅτι ὁ ἐχθρῶν μὲν σημαίνει ὁ ὑποδιδέσθαι, ὁ ὠπλίσθαι. ὁ δὲ ποδ, ὅτι, ὁ Λυκίῳ, ὁ ἀγροῦ. ὁ πῶν δὲ, ὅπου αὐτῶν ἐρρέθῃ. 7 Ὑπὸ μὲν οὖν τῆς ποτε γένεσθαι ἡμεῶν ἰσχυρὰ πῶν εἰρημῶν.

B Agere & Pati recipiunt contrarietatem, & contentionem ac remissionem.

2 Nam calefacere & refrigerare sunt contraria : necnon calefieri & refrigerari : item letari, ac dolere. itaque recipiunt contrarietatem.

3 Et intentionem ac remissionem, calefacere enim licet magis & minus : & dolere magis & minus. agere igitur & pati recipiunt intentionem & remissionem.

C 4 Hæc de his dicta sunt. 5 Dictum est autem & de eo quod est situm esse, in iis quæ sunt ad aliquid, nempe id à positionibus denominari. 6 Quod verò ad reliquas categorias, id est, Quando, Vbi, & Habere : quoniam manifestæ sunt, nihil aliud de eis dicitur, quàm quæ initio dicta fuerunt : quòd habere quidem significat calceatum esse, armatum esse : Vbi, ut in Lycio, in foro : & cetera quæ de his dicta sunt.

7 De propositis itaque generibus sufficiunt quæ dicta sunt.



HYPOTHEORIÆ, PARS III.

De oppositis.

Cap. X.

1 ¶ De oppositis. Propositio. 2 Divisio. 3 Expositio per exempla. 4 ¶ De relatiis. 5 De contrariis. Distinctio à relatiis. 6 Definitio contrariorum medio carentium, 7 vel medium habentium. 8 Exempla contrariorum medio carentium, 9 & medium habentium. 10 Medii quod contrariis intersectum est, divisio in innominatum & nominatum. 11 ¶ De privatione & habitu. Idem esse utrique subiectum. 12 Quando aliquid dicatur privatum esse. 13 Habere habitum, & privatum esse, differre ab habitu & privatione. 14 sed & hac & illa eodem modo opponi. 15 Idem dicendum esse de affirmatione negationeque & rebus subiectis : quia etsi res differunt ab orationibus, 16 tamen eadem est oppositio inter res, quæ est inter orationes. 17 Distinctio privantium & relatorum, cum quia privantia non referuntur, 18 tum etiam quia non recipiuntur. 19 Distinctio privantium & contrariorum : cum quia privantia non possunt reduci, nec ad contraria mediata, nec ad immediata : 20 tum etiam quia ex privatione in habitum regressus non fit. 21 ¶ Contradictentium distinctio ab aliis oppositis, 22 tam simplicibus, 23 quàm coniunctis. contrariis, 24 vel privationibus : 25 quia contradictentium proprium est, semper alterum esse verum, alterum falsum. 26 Epilogus.

Iam de oppositis, quor modis opponi A
solcant, dicendum est.

2 Dicitur autem alterum alteri oppo-
ni quadrifariam: vel, ut ad aliquid, vel, ut
contraria, vel, ut priuatio & habitus, vel,
ut affirmatio & negatio.

3 Sic autem opponitur horum vnum-
quodque, ut typis dicam: ut ad aliquid,
veluti duplum dimidio: ut contraria: ut
luxi malum bono: ut priuatio & habitus,
veluti cæcitas & visus: ut affirmatio &
negatio, veluti, sedet, non sedet.

4 Quæcumque igitur ut ad aliquid
opponuntur, id ipsum quod sunt, opposi-
torum dicuntur, aut quomodocumque
aliter ad ea referuntur. Ut duplum dimi-
dii, id ipsum quod est, alterius dicitur: a-
licuius enim duplum dicitur. Scientia
quoque scibili opponitur ut ad aliquid:
diciturque scientia id ipsum quod est, ip-
sius scibilis. & scibile quoque id ipsum
quod est, ad oppositum refertur, nempe ad
scientiam: nam scibile dicitur aliquo sci-
bile, nempe scientiâ.

5 Quæcumque igitur opponuntur ut
ad aliquid, id ipsum quod sunt, opposi-
torum esse dicuntur, aut quomodocum-
que inter se referuntur. quæ verò oppo-
nuntur ut contraria; id ipsum quod sunt, ne-
quaquam sui inuicem dicuntur, sed con-
traria inter se dicuntur. neque enim bo-
num dicitur mali bonum, sed contra-
rium: nec album, nigri album, sed con-
trarium. Quare hæc oppositiones inter se
differunt.

6 Quæcumque verò contraria, eius-
modi sunt, ut necesse sit eorum alterum
in iis inesse, in quibus naturâ compara-
tum est ut in iis, aut quibus attribuun-
tur, inter hæc contraria nihil est interie-
ctum.

7 Quorum autem non est necesse alte-
rum inesse, in horum medio est omnino
aliquid collocatum. 8 Ut putâ naturâ com-
paratum est, ut morbus & sanitas sint in
corpore animalis: ac necesse est, alterum
in esse in animalis corpore, vel morbum
vel sanitatem: item impar & par numero
attribuitur: ac necesse est, alterum nume-
ro inesse, aut impar, aut par. atque nihil
est his interiectum, nec morbo & sanita-
ti. nec impari & pari. 9 Quorum verò non
est necesse alterum inesse, in horum me-
dio est aliquid. Ut putâ natura compara-
tum est, ut nigrum & album sint in cor-
pore: neque necesse est, alterum eorum in
corpore inesse: quia non omne corpus
est vel album vel nigrum. item impro-
bum & probum attribuitur & animali
& aliis multis: neque necesse est, horum
alterum in iis inesse, quibus attribuitur;

Tom. I.

Περὶ δὲ τῶν ἀντικειμένων ποσῶς εἶναι C A P. X.
ἀντικείμενα, ῥητίον. 2 Λέγεται δὲ ἐπι-
στὴν ἐπὶ τῶν ἀντικείμενων τινα ποσῶς. ἢ ὡς
τὸ πρὸς τὴν, ἢ ὡς τὰ ἐναντία, ἢ ὡς ἐρησις καὶ
ἐξίς, ἢ ὡς κατὰ φασιν καὶ ἀπὸ φασιν.

3 Ἀντικείμενα δὲ ἔχουσιν τῶν εἰδῶν, ὡς τύπος
εἰπεῖν. ὡς μὲν τὰ πρὸς τὴν, οἷον, τὸ διπλάσιον τῶν
ἡμίσων ὡς δὲ τὰ ἐναντία, οἷον, τὸ κακὸν τὸ ἀγα-
θόν. ὡς δὲ τὰ κατὰ φασιν καὶ ἐξίς, οἷον, τυφλότης
καὶ ὄψις. ὡς δὲ κατὰ φασιν καὶ ἀπὸ φασιν, οἷον, κα-
θήμεναι, καὶ ἐκκείμεναι. 4 Οὕτως μὲν οὖν ὡς τὰ πρὸς
τὴν ἀντικείμενα, αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἀντικειμένων
λέγονται, ἢ ὅπως οὖν ἄλλως πρὸς αὐτὰ. οἷον, τὸ
διπλάσιον τῶν ἡμίσων, αὐτὸ ἀπὸ τῶν, ἐπὶ τοῦ
λέγειν ἡμὸς γὰρ διπλάσιον λέγει. καὶ ἢ ἐπιση-
μῶς δὲ τὸ ἐπισημαίνον, ὡς τὸ πρὸς τὴν, ἀντικεί-
μενον καὶ λέγεται καὶ ἢ ἐπισημῶς, αὐτὸ ἀπὸ τῶν, τὸ ἐπι-
σημαίνον. καὶ τὸ ἐπισημαίνον δὲ, αὐτὸ ἀπὸ τῶν, πρὸς τὸ
ἀντικείμενον λέγεται, πῶς ἐπισημαίνον. τὸ γὰρ
ἐπισημαίνον, πῶς λέγει ἐπισημαίνον, τῇ ἐπισημῶς.

5 Οὕτως οὖν ἀντικείμενα ὡς τὰ πρὸς τὴν, αὐτὰ ἀπὸ
τῶν ἀντικειμένων ἢ ὅπως δὲ ποτε πρὸς ἄλ-
λα λέγεται. τὰ ὡς ἐναντία, αὐτὰ μὲν ἀπὸ
τῶν, ἐναντίας πρὸς ἄλληλα λέγει. ἐναντία
μὲν τὰ ἀλλήλων λέγει. ὅτι γὰρ τὸ ἀγαθόν, τὸ
κακὸν λέγει ἀγαθόν, ἀλλ' ἐναντίον. οὐτε τὸ
λευκόν, τὸ μέλανος λευκόν, ἀλλὰ ἐναντίον. ὡς
ἀφ' ἐρησις αὐτὰ καὶ ἀπὸ ἐρησις ἀλλήλων.

6 Οὕτως δὲ τὸ ἐναντίον, εἰς αὐτὸ τὸ ἐναντίον, ὡς εἰς
πέφυκε γένεσθαι, ἢ ὡς κατηγορεύεται, ἀναγκάσιον
αὐτὸν γὰρ περὶ ὑπὸ τῶν. οὕτως οὖν εἰς αὐτὸ
μῖσος. 7 Ὡς δὲ μὴ ἀναγκάσιον γὰρ περὶ ὑ-
πὸ τῶν, οὕτως αὐτὸ μῖσος ἐστὶ τὸ πᾶντως.

8 Οἷον, ἴσος ἐστὶ ὑγία καὶ σωματὶ ζῶν πέφυκε
γίνεσθαι. καὶ ἀναγκάσιον γὰρ γὰρ περὶ ὑπὸ τῶν
οὐ πᾶν τὸ ζῶν σωματὶ, ἢ ἴσος, ἢ ὑγία. καὶ
πρὸς τὸν καὶ ἀρῶν ἀριθμὸς κατηγορεύεται. καὶ
ἀναγκάσιον γὰρ γὰρ περὶ τῶν ἀριθμῶν ὑπὸ τῶν
ἢ πρὸς τὸν, ἢ ἀρῶν. ἐστὶ γὰρ οὕτως οὖν
ἀπὸ μῖσος, ὅτι ἴσος καὶ ὑγίας, ὅτι πρὸς τὸν καὶ
ἀρῶν.

9 Ὡς δὲ γὰρ μὴ ἀναγκάσιον γὰρ περὶ ὑπὸ τῶν
καὶ, οὕτως ἐστὶ καὶ αὐτὸ μῖσος. οἷον, μέλαν καὶ λευ-
κὸν ἐστὶ σωματὶ πέφυκε γίνεσθαι καὶ οὕτως ἀναγ-
κῶν γὰρ περὶ αὐτὸν ὑπὸ τῶν καὶ σωματὶ
οὐ γὰρ πᾶν σῶμα ἢ τοι λευκόν, ἢ μέλαν ἐστὶ.
καὶ φαῦλον δὲ καὶ ἀσυνεχὲς κατηγορεύεται
μὲν καὶ κατὰ ἀσυνεχῆ, καὶ κατὰ ἀλλοίαν πᾶν
λαλῶν. οὕτως ἀναγκῶν δὲ, γὰρ περὶ αὐτὸν
ὑπὸ τῶν ἐστὶ ἐκείναις, ὡς κατηγορεύεται.

D iij

ὅ γὰρ πρῶτον ἢ τὸ φαῦλον ἢ ἀποδαῖν εἶσι· ἔστι γὰρ ἢ τοῦτων αἰὰ μέσσι· ὅς, τὸ μὲν λευκόν, καὶ τὸ μέλαν, ὁ φαῖον, καὶ ὁ ὀχρεόν, καὶ ὅσα ἄλλα χρώματα τῷ δὲ φαύλου καὶ ἀποδαῖν, ὁ μὲν τε φαῦλον μὴτε ἀποδαῖν.

10 Ἐπ' αἰῶν μὲν οὖν ἐνόνμετα καί ται τοῖς αἰὰ μέσσι· ὅς, λευκόν καὶ μέλαν, ὁ φαῖον, καὶ ὁ ὀχρεόν, καὶ ὅσα ἄλλα χρώματα. ἐπ' αἰῶν δὲ, ἐνόνματι μὲν οὐκ ἔστι πορὸν ὁ αἰὰ μέσσι ἀποδαῖν· τῷ δὲ ἐκπέσθαι τῷ ἀχρῶν ἀποφασί· ὁ αἰὰ μέσσι οὐκ ἔστι· ὅς, ὅτι ἀγαθόν, οὐτε κακόν, ὅτι δίκαιον, ὅτι ἀδίκαιον.

11 Στήρησι δὲ καὶ ἐξίσι λέγει· μὲν γὰρ τῶν τῶν ὅς, ἢ ὅψις καὶ ἢ τυφλότης καὶ ὁφθαλμῶν. καὶ τοῦ δὲ εἰπεῖν, ἐπ' ὅ μὲν πέφυκεν ἢ ἐξίσι γίνεσθαι, καὶ τῷ τῷ λέγεται ἐκπέσθαι αὐτῷ. 12 Ἐστῆναι δὲ τῷ λέγει μὲν ἐκπέσθαι τῷ τῷ ἐξίσι δὲ καὶ τῷ, ὅταν ἐπ' ὅ πέφυκεν ὁ πέφυκεν, ἢ ὅτι πέφυκεν ἐχέει, μὴ δα μὲν ἀπαρχῇ οὐδὲν τῷ λέγει μὲν, ὅ μὲν ἔχει ὁδόν· καὶ τυφλόν, ὅ μὲν ἔχει ὅψιν· ἀλλὰ τὸ μὲν ἔχει ὅτι πέφυκεν ἐχέει· ἐνία γὰρ οὐκ ἔστι τῷ ὅτι πέφυκεν, ὅτι ὁδόν· ἀλλὰ τὸ λέγει μὲν ὅτι οὐδὲν, ὅτι τυφλόν.

13 Τὸ δὲ ἐστῆναι, καὶ τὸ ἔχει πῶς ἐξίσι, οὐκ ἐστὶ στήρησι· ἔξίσι μὲν γὰρ ὅτι ὅψις, στήρησι δὲ ἢ τυφλότης· τὸ δὲ ἔχει πῶς ὅψιν, οὐκ ἐστὶ ὅψις· οὐδὲ τὸ τυφλόν· ὅς, τυφλότης· στήρησι γὰρ τῷ ὅτι ὅψις· τὸ δὲ τυφλόν· ὅς, ἐστῆναι ὅτι, ὅ στήρησι ὅτι· εἰ γὰρ μὲν τυφλότης τῷ τῷ τυφλόν· ὅς, κατὰ τῷ τῷ ἀμφοτέρω καὶ τῷ αὐτῷ· ἀλλὰ τυφλός μὲν λέγεται ὁ ἀνθρώπος, τυφλότης δὲ ὁ δαίμων ὁ ἀνθρώπος λέγεται.

14 Ἀντικείμενα δὲ καὶ τῷ τῷ δοκεῖ, τὸ ἐστῆναι, καὶ τὸ πῶς ἐξίσι ἔχει, ὡς στήρησι καὶ ἐξίσι· ὅ γὰρ ὅτι τῷ ἀντίκειναι, ὁ αὐτός· ὡς γὰρ ἢ τυφλότης τῷ ἀντίκειναι, ὅτι καὶ τὸ τυφλόν· ὅς, τῷ ὅψιν ἔχει ἀντίκειναι.

15 Οὐκ ἐστὶ δὲ οὐδὲ τὸ ὅτι πῶς κατὰ φασιν καὶ ἀποφασιν, κατὰ φασιν καὶ ἀποφασιν· ἢ μὲν γὰρ κατὰ φασιν, λόγος ὅτι κατὰ φασιν· καὶ ἢ ἀποφασιν, λόγος ἀποφασιν· ὅς, δὲ ὅτι πῶς κατὰ φασιν ἢ ἀποφασιν, οὐδὲν ὅτι λόγος, ἀλλὰ πρᾶγμα.

16 Λέγει δὲ καὶ τῷ τῷ ἀντικείμενα ἀλλήλοις, ὡς κατὰ φασιν καὶ ἀποφασιν· καὶ γὰρ καὶ ὅτι τῷ τῷ ὅτι τῷ ἀντίκειναι, ὁ αὐτός· ὡς γὰρ ποτε κατὰ φασιν, πρᾶγμα πῶς ἀποφασιν ἀντίκειναι, ὅς, τὸ κατὰ φασιν, πρᾶγμα οὐ κατὰ φασιν.

A quia non omnia improbae ut proba sunt: & est aliquid in horum medio; ut albi & nigri, fuscum, & pallidum, & quicumque alii colores sunt: improbi autem & probi, quod neque est improbum neque probum.

10. In nonnullis igitur pro se res habet, ut nomina mediis sint imposita, ut albi & nigri media sunt fuscum & pallidum, & quicumque alii colores sunt in quibusdam vero haud facile est, id, quod est in medio; nomine demonstrare: sed utriusque extremi negatione definitur, quod est in medio: veluti, quod neque bonum est neque malum, & neque iustum neque iniustum.

11. Priuatio autem & habitus dicitur circa idem aliquid, ut visus & caecitas circa oculus. &, ut in vniuersum dicam, in quo naturā comparatum est ut habitus sit, circa hoc dicitur horum utrumque esse.

12. Tunc verò dicimus singula quae habitum recipere possunt, priuata esse: cum in quo naturā inesse debet, aut quando naturā haberi debet, nullo modo inest. edentulum enim dicimus, non quod non habet dentes; & caecum, non quod non habet visum: sed quod non habet, quando naturā habere debet. nam quaedam ab ortu nec visum nec dentes habent: non tamen dicuntur edentula, neque caeca.

13. Iam verò priuatum esse & habere habitum, non est priuatio & habitus. nam aspectus est habitus, caecitas est priuatio. habere autem aspectum, non est aspectus: nec caecum esse, est caecitas. etenim caecitas est priuatio quaedam: at caecum esse, est priuatum esse, non priuatio. Nam sic caecitas & caecum esse, idem essent; utraque eidem attribuerentur. atqui homo dicitur caecus, nequaquam autem homo dicitur caecitas.

14. Sed & haec, priuatum esse, & habere habitum, videntur opponi ut priuatio & habitus: nam modus oppositionis est idem. ut enim caecitas opponitur aspectui; ita etiam caecum esse, opponitur ei quod est habere aspectum.

15. Id quoque quod sub affirmationem & negationem cadit, non est affirmatio & negatio. nam affirmatio est oratio affirmans, & negatio est oratio negans: ex iis verò quae sub affirmationem & negationem cadunt, nihil est oratio, sed res.

16. Sed & haec dicuntur sibi inuicem opponi, ut affirmatio & negatio: quoniam in his quoque idem est modus oppositionis. ut enim affirmatio & negatio opponuntur, veluti, sedet, non sedet.

γ. π. μ.
χ.

ἐπὶ τῷ κα-
ταφασί
κατὰ φασιν.

ita etiam opponuntur res utrique orationi A
subiectæ, veluti, federe aliquid, & non
federe.

17. Privationem autem & habitum non opponi ut ea quæ sunt ad aliquid, perspicuum est: quia id ipsum quod est, non dicitur oppositum, nam aspectus non est cæcitatis aspectus, nec ulli alio modo ad id refertur. item cæcitas non dicitur cæcitas aspectus: sed privatio quidē aspectus ipsa cæcitas dicitur: cæcitas autem aspectus non dicitur. 18. Præterea quæcumque sunt ad aliquid, referuntur ad ea quæ recipiuntur. quare etiam cæcitas, si esset ad aliquid, recipiatur cum eo ad quod refertur. sed non recipiatur: quoniam aspectus non dicitur cæcitis aspectus. 19. Ne quidem ut contraria opponi ea quæ secundum privationem & habitum dicuntur, ex his manifestum est. Nam contrariorum, inter quæ nihil est interiectum, semper necesse est alterum inesse in quibus natura comparatum est ut insint, aut quibus attribuuntur: siquidem inter ea nihil erat medium, quorum alterum necesse erat in eo inesse, quod suscipiendi vim habet: ut in sanitate & morbo, nec non impari & pari perspicere potest. Inter quæ autem est medium, nunquam necesse est eorum alterum in omni eo inesse, quod suscipiendi vim habet: neque enim album aut nigrum necesse est esse, quodcumque suscipiendi vim habet, nec calidum vel frigidum: quia medium aliquod inter hæc esse, nihil prohibet. Præterea eorum erat aliquod medium, quorum alterum in *subiecto* vim recipiendi habente inesse, necesse non erat, exceptis *is* quibus naturā vnum inest: ut igni calidum esse, & niui albam esse. in his autem definitè necesse est alterum inesse, non vtrumlibet. neque enim contingit ignem esse frigidum, aut nivem nigram; quare non est necesse, omni *subiecto* suscipiendi vim habenti inesse horum alterum, sed *is* solū, quibus natura vnum inest: hisque definitè vnum, non vtrumlibet. In privatione autem & habitu neutrum eorum quæ dicta sunt, verum est. Non enim semper in eo quod suscipiendi vim habet, necesse est alterum horum inesse: quia quod naturā nondum videre potest, id neque cæcum esse, neque aspectum habere dicitur. quapropter hæc non erunt ex *is* contrariis quorum nihil est medium. Sed neque ex *is* quorum est medium. quoniam necesse est quandoque omni *subiecto* suscipiendi vim habenti inesse eorum alterum. cum enim ei à natura tributum est ut visum habeat, tunc aut cæcum aut videns dicitur. nec horum definitè alterum, sed vtrumlibet.

οὐ γὰρ αἰε γιγνώσκειν τὸ φανερὸν ἔχειν ἔστι· ἀλλ' ἂν
ὅποτερον ἐτυχεῖν· ὅτι δὲ τῶν ἐναντίων, ὡς ἔστι π
αὐτὰ μίση, ὡς ποτε αἰε γιγνώσκειν αὐτὸν, πάντ' ἴσχυται
ἐπ' ἀρχαί, ἀλλ' ἂν καὶ ἐν ὑπόθεσι ἀφαιρέ
σμενως τὸ ἐν, καὶ ὅποτερον ἐτυχεῖν· ὡς δὲ λόγον
ὅτι κατ' ἑτέρον τῶν ἑπὶ, ὡς τὰ ἐναντία
ἀντίκεινται) τὰ καὶ ἐρήσειν καὶ ἔξιν ἀντικείμενα·

20 Ἐπὶ δὲ τῶν ἐναντίων, ἡ ἀρχαί, τὸ
τῶ δικτύου, διωκτὸν εἰς ἀμνηστία μεταβαλὼν
γινέσθαι, εἰ μὴ ἡ φύσις τὸ ἐν ἀρχαί, ὅτι
ὅτι περὶ τὸ θερμὸν ἔστι· καὶ γὰρ καὶ τὸ ὑγρὸν,
διωκτὸν ἰσχυρῶς· καὶ τὸ λευκὸν, μέλαν ἡμέλει·
καὶ τὸ ψυχρὸν, θερμὸν· καὶ ὁ θερμὸν, ψυχρὸν· καὶ
ἐκ ἀποδοῦν φανερὸν, καὶ ἐκ φανερὸν ἀποδοῦν
διωκτὸν ἡμέλει. ὁ γὰρ φανερὸς, εἰς βελτίους
ἀφαιρέσθαι ἀπαρτίζοντες, καὶ λόγους, καὶ μίσην
καὶ πᾶσι δὲ εἰς βελτίων ἔστι· εἰ δὲ ἀπὸ
καὶ μίσην ἡμέλει λαβὼν, φανερὸν ὅτι ἡ
λείως αὐτὸ μεταβαλὼν, ἡ πᾶν παλιν αὐτὸ
ἀποδοῦν λαβὼν· αἰε γὰρ ἀκίνητος πρὸς ἑα
τὸν γὰρ, καὶ ἡ ἡμέλει ἡμέλει εἰληφὼς ἡ
ἐξ ἑαυτοῦ· ὡς εἰκὸς καὶ πλείον ἡμέλει αὐτὸν
καταβαλὼν· καὶ τῶν αἰε γιγνώσκον, τελείως εἰς
τὸν ἐναντίον ἔξιν * ἀποκαταστήσθαι, εἰ δὲ μὴ
γινώσκει ὅτι γινώσκει. ὅτι δὲ καὶ τῆς πρῆσεως ἐκ τῆς
ἔξως ἀδιωκτοῦ εἰς ἀμνηστία μεταβαλὼν ἡμέλει.
ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς ἔξως ὅτι τὸν ἐρήσειν γινέσθαι
μεταβολή. ἀπὸ δὲ τῆς ἐρήσεως ὅτι τὸν ἔξιν,
ἀδιωκτοῦ· ὅτι γὰρ τὸ φανερὸν ἡμέλει τῆς, πάλιν
ἀντικείμενον· ὅτι φανερὸν ὡς, πάλιν ἐμνήσθαι
ὅτι ἡμέλει· ὅτι ἡμέλει ὡς, πάλιν ὅτι ἡμέλει ἔφυσιν.

21 Ὅσα δὲ ὡς κατὰ φασιν καὶ ἀπὸ φασιν ἀντί
κειται, φανερὸν ὅτι κατ' ἐναντία τῶν εἰρημίων
ἔπουν ἀντικείμενα· ὅτι μόνον γὰρ ἔπουν αἰε γ
καὶ αἰε, ὅ μὲν, ἀληθὲς, ὅ δὲ, ψευδὲς, αὐτὸν
ἔστι.

22 Οὐτε γὰρ ὅτι τῶν ἐναντίων ἀναγκασίον
αἰε, ἡμέλει μὲν, ἀληθὲς ἔστι, ἡμέλει δὲ, ψευ
δὲ· οὐτε ὅτι τῶν πρὸς ἡ· ὅτι ὅτι τῆς ἔξως
καὶ τῆς ἐρήσεως. Ὅσον ὅτι καὶ ἡμέλει, ἐπὶ
πᾶ· καὶ ὅτι ἡμέλει καὶ ἡμέλει, ὅτι ἀληθὲς, οὐ
τε ψευδὲς ὅτιν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅ διπλά
καὶ ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι, ὡς τὰ πρὸς πᾶ, ἀντικείμενα·
καὶ ὅτι ὅτι αὐτὸν ὅτι ἡμέλει, οὐτε ἀληθὲς,
οὐτε ψευδὲς. ὅτι καὶ τὰ καὶ ἡμέλει καὶ ἔξιν
λεγόμενα· ὅτι ἡ ὅτι καὶ ἡ τὸ φανερὸν· ὅτι
δὲ, τῶν καὶ μὲν μὲν συμπλοκὴν λεγ
όμενα ὅτιν οὐτε ἀληθὲς ὅτιν, οὐτε ψευδὲς

non est enim: necesse aut ex eum esse
aut visum habere, sed alterutrum con
trariorum verò, quorum est aliquod
mediū, numquam alterum necesse
est inesse in omni subiecto quod recipiendi
vim habet, sed in quibusdam tantum:
atque in his desinere unum, non utrum
libet. Quare manifestum est, neutro
modo ut contrariis opponi, ut quæ
secundum privationem & habitum op
ponuntur.

20. Præterea in contrariis, dummo
do subiectum extet quod habeat vim
recipiendi, potest vicissim inter se
commutatio fieri: nisi si cui naturā vi
num inest, ut igni calidum esse: Nam
& quod est sanum, potest ægrotare: &
quod est album, nigrum fieri: & quod
est frigidum, calefacti: & quod est ca
lidum, refrigerari: ex probis quoque
improbis fieri potest, & ex improbo
probis: nam improbus ad meliores e
xercitationes ac sermones deductus,
progreditur, quamvis parum, ad
hoc ut melior sit: quod si semel vel
parvum incrementum acceperit, per
spicuum est, tandem eum aut perfectè
mutatum iri, aut permultum incre
menti accepturum. semper enim ad vir
tutem proclivior fit, si vel modicam
progressionem initio fecerit. quare veri
simile est, eum in dies maius incremen
tum accipere. quod si semper fiat, per
fectè in contrarium habitum tandem eum
restituet, nisi tempore excludatur. In
privatione verò & habitu mutatio in
ter se vicissim fieri nequit. nam etsi ab
habitu ad privationem mutatio fit, ta
men à privatione ad habitum fieri non
potest. neque enim qui cæcus factus est,
rursus aspexit: neque calvus comam
recepit: nec edentulus dentes emi
sit.

21. Quæ verò opponuntur ut affir
matio & negatio, perspicuum est ea
nullo ex dictis modis opponi: quo
niam in his solis necesse est, semper al
terum eorum esse verum, alterum fal
sum.

22. Nec enim in contrariis necesse est,
semper alterum esse verum, alterum fal
sum: nec in iis quæ sunt ad aliquid, nec in
habitu & privatione. Verputa sanitas &
morbus sunt contraria: atque eorum neu
trum est verum vel falsum. Idem du
plum & dimidium opponuntur ut ea quæ
sunt ad aliquid: eorumque neutrum est
verum aut falsum. Sed neque ea quæ
dicuntur secundum privationem & ha
bitum: ut aspectus & cæcitas. Et omni
no eorum quæ sine omni coniunctione
dicuntur, nullum est verum aut falsum:

predicta verò omnia sine coniunctione dicuntur.

23. Verum enim vero maximè videri possit tale quidpiam contingere in iis contrariis quæ coniuncta dicuntur. Nam Socratem valere, & Socratem ægrotare, sunt contraria. Sed neque in his necesse est, semper alterum verum, alterum falsum esse. cum enim Socrates est; alterum est verum, alterum falsum. cum autem non est, utraque sunt falsa: quia nec verum est, Socratem ægrotare, nec valere; cum omnino ipse Socrates non sit.

24. In priuatione autem & habitu, cum omnino subiectum non est, neutrum est verum. cum verò subiectum est, non semper alterum est verum, alterum falsum. nam Socratem visu præditum esse, & Socratem cæcum esse, opponuntur ut priuatio & habitus. cumque Socrates est, non est necesse alterum esse verum aut falsum. quando enim nondum secundum naturam habere debet, utraque falsa sunt. cum verò Socrates omnino non est, sic quoque utraque sunt falsa: nempe, cum visu præditum esse, & eum cæcum esse.

25. Verum in affirmatione & negatione semper, siue Socrates sit, siue non sit; alterum erit verum, alterum falsum. nam Socratem ægrotare, & non ægrotare, cum ipse Socrates est, perspicuum est alterum horum esse verum, alterum falsum. similiterque cum non est Socrates. cum enim ægrotare, quando non est, falsum est: non ægrotare autem, est verum.

26. Quare his solis quæ opponuntur ut affirmatio & negatio, proprium est, semper alterum eorum verum vel falsum esse.

Α πῶτα δὲ τὰ εἰρημύα αὐτῶ συμπλοκῆς λέγε-
ται. 23 Οὐ μὲν ἄλλὰ μάλιστα αὐτῶ δοξάζει ὁ
Γειῶτον συμβαίνει ὅτι τῷ καὶ συμπλοκῶς ἐ-
καστὴν λεγόμενον. ὁ γὰρ ὕμνησεν Σωκράτην,
τῷ νοσῶν Σωκράτην, ἐκαστὸν ὅτι. ἄλλ' οὐδὲ
ὅτι Γεῖτων αἰσχυρῶς αἰεὶ, θάπερ μὲν ἀληθές,
θάπερ δὲ, ψευδές ἐστι. ὅπως μὲν γὰρ Σωκρά-
τοις, ὁ μὲν, ἔστι ἀληθές, ὁ δὲ ψευδές· μὴ ὅπως
δὲ, ἀμφοτέρω ψευδὴ ἔτι γὰρ ὁ νοσῶν Σωκρά-
την, ἔτι ὁ ὕμνησεν, ὅτι ἀληθές, αὐτὸ μὴ ὅπως
* ὅπως τῷ Σωκράτει.

Β 24 Ἐπὶ δὲ τῆς τερήσεως καὶ τῆς ἐξέως, μὴ ὅπως
καὶ ὅπως, οὐδέτερον ἀληθές ὅπως δὲ, ὅτι αἰεὶ
θάπερ μὲν ἀληθές, θάπερ δὲ, ψευδές. ὁ
γὰρ ὅτι ἔχει Σωκράτην, τῷ τυφλὸν ἐστὶ Σω-
κράτην, ἀπίκεται ὡς τερήσις καὶ ἐξίς· καὶ ὅπως
καὶ, ὅτι αἰσχυρῶς θάπερ ἀληθές ἐστὶ καὶ ψευ-
δές. ἔτι γὰρ μὴ πῶς πέφυκεν ἔχει, ἀμφοτέρω
ψευδὴ· μὴ ὅπως δὲ ὅπως τῷ Σωκράτει, καὶ οὐ-
τῷ ψευδὴ ἀμφοτέρω, καὶ ὁ ὅτι αὐτὸν ἔχει, καὶ
ὁ τυφλὸν αὐτὸν ἐστὶ.

25 Ἐπὶ δὲ καὶ τῆς καταφάσεως καὶ τῆς ἀποφά-
σεως, αἰεὶ, ἔστι τῷ, ἔστι τῷ μὴ ἢ, ὁ μὲν ἔπερ
C ἔστι ψευδές, ὁ δὲ ἔπερ, ἀληθές. ὁ γὰρ νο-
σῶν Σωκράτην, καὶ ὁ μὴ νοσῶν, ὅπως αὐτὸν, φα-
νερὸν ὅτι ὁ ἔπερ αὐτὸν, ἀληθές, ὁ δὲ ἔπερ,
ψευδές ἐστὶ. καὶ μὴ ὅπως καὶ, ὁμοίως. ὁ μὲν γὰρ
νοσῶν, μὴ ὅπως, ψευδές. ὁ δὲ μὴ νοσῶν, ἀλη-
θές.

26 Ὡς ὅτι μόνων Γεῖτων εἴη αὐτῶ ἴδιον, ὁ αἰεὶ
θάπερ αὐτὸν ἀληθές καὶ ψευδές ἐστὶ, ὅπως ὡς
κατάφασις καὶ ἀποφάσις ἀπίκεται.

De contrariis.

Cap. XI.

1 Bono contrarium esse malum. 2 Malo contrarium esse aliàs bonum, aliàs malum. 3 Possibile unum contrarium esse sine altero, siue sint contraria simplicia, 4 siue coniuncta. 5 Subiectum contrariorum aut esse idem specie, aut genere. 6 Contraria vel esse in eodem genere, vel in contrariis generibus, vel contraria genera.

B Ono contrarium necessariò est ma-
lum. atque hoc manifestum est sin-
gularum rerum inductione. ut sanitati
contrarium est morbus, & iustitiæ iniustitia,
& fortitudini ignavia, & cetera similiter.
2 Malo autem interdum bonum est con-
trarium, interdum malum. nam defectui
qui est malum, exsuperantia est contraria
quæ est malum. mediocritas verò, quæ
similiter utrique est contraria, bonum
est. In paucis autem hoc videre licet: sed
in plurimis semper malo bonum est con-
trarium.

Ε Ναιτίον δὲ ἐστὶν, ἀγαθὸν μὲν ἔξ ἀνάγκης
κακόν· τῷ δὲ δὴλον τῷ κατὰ ἐκαστὸν ἐπα-
γωγῇ· ὅτι ὕμνησεν νόσος, καὶ δικαιοσύνη ἀδικία, καὶ
αἰδρεῖα δόλια· ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ ἄλλων.
2 Κακὸν γὰρ ὅτι μὲν ἀγαθὸν ἐστὶν ἐκαστὸν, ὅτι γὰρ
κακόν· τῷ γὰρ ἐσθλὴν, κακὸν ὅτι, καὶ ὑπερβολὴ
ἐσθλῶν, κακόν ὅτι· ὁμοίως δὲ καὶ καὶ μεσότης,
ἐσθλὴν ἐκαστὸν ὅτι, ἀγαθὸν ἐστὶν. ἐπὶ ὀλίγων
δ' αὖτ' ὁ ποιότητι ἴδιος· ὅτι δὲ τῷ πλείων αἰεὶ
τῷ κακῷ ὁ ἀγαθὸν ἐσθλὸν ἐστὶν.

CAP. XII.

3 Ἐπὶ τῆς ἐναντίας οὐκ ἀναγκασίον ἔστι, ἐὰν ἂν
 ὁ ἕτερος ἢ, καὶ ὁ λοιπὸν εἴη· ὑγιαίνοντων γὰρ ἀ-
 πορώτων, ὑγία μὴ ἔσται, νόσος δὲ ὄν· ὁμοίως δὲ
 καὶ λευκῶν ὄντων ἀπορώτων, λευκότης μὴ ἔσται,
 μελανία δὲ ὄν. 4 Ἐπὶ, εἰ τὰ Σωκράτειον
 ὑγιαίνει, ὁ Σωκράτειον νοσεῖ, ἐναντίον ἔστι, μὴ
 ἐσθλὸν δὲ ἅμα ἀμφοτέρω τῶν αὐτῶν ὑπάρ-
 χει· οὐκ ἂν ἐσθλὸν τῷ ἑτέρῳ τῆς ἐναντίας
 ὄντος, καὶ ὁ λοιπὸν εἴη· ὄντος γὰρ τῷ Σωκράτειον
 ὑγιαίνει, οὐκ ἂν εἴη ὁ νοσεῖν Σωκράτειον.
 5 Διὸν δὲ, ὅτι καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς ἢ εἶδει ἢ ἡμῶν
 πέφυκε γίνεσθαι τὰ ἐναντία· νόσος μὴ γὰρ καὶ
 ὑγία ἐν σώματι ζῶν πέφυκε γίνεσθαι· λευκό-
 τος δὲ καὶ μελανία, ἀπλῶς ἐν σώματι, διαφο-
 ροῦν δὲ καὶ ἀδικία, ἐν ψυχῇ ἀνδραπόδου.
 6 Ἀναγκασίον δὲ, πόθεν τὰ ἐναντία ἢ ἐν τῷ
 αὐτῷ ἡμῶν εἴη, ἢ ἐν τοῖς ἐναντίοις ἡμέσιν, ἢ αὐ-
 τῷ ἡμῶν εἴη. λευκὸν μὴ γὰρ καὶ μέλαν, ἐν τῷ αὐ-
 τῷ ἡμῶν· χροῖμα γὰρ, αὐτὸν ὁ ἡμῶν. διαφο-
 ροῦν δὲ καὶ ἀδικία, ἐν τοῖς ἐναντίοις ἡμέσιν· τῷ
 μὴ γὰρ, ἀρετὴ ὁ ἡμῶν· τῷ δὲ, κακία· ἀγαθὸν
 δὲ καὶ κακὸν οὐκ ἔστι ἐν τῷ ἡμῶν· ἀλλ' αὐτὰ τυγ-
 χυμὲν ἡμῶν πινόντων ὄντα.

3 Præterea non necesse est, si contra-
 riorum alterum sit, etiam reliquum esse.
 nam omnibus bene valentibus, sanitas e-
 rit, non morbus. itémque si omnes albi
 sint, albor erit, non nigror.

4 Præterea si Socratem valere, & So-
 cratem ægrotare, contraria sunt: nec
 simul contingit utraque *contraria* eidem
 inesse; fieri non potest, ut cum alterum
 contrarium sit, etiam reliquum sit. cum e-
 nim *verum* est, Socratem valere: non po-
 test esse *verum*, Socratem ægrotare.

5 Manifestum verò est, naturā ita com-
 paratum esse, ut contraria sint circa idem
 vel specie vel genere. naturā enim com-
 paratum est, ut morbus & sanitas sit in
 corpore animalis: albor autem & nigror,
 simpliciter in corpore: iustitia verò & in-
 iustitia, in anima hominis. 6. Necesse est
 autem, omnia contraria vel in eodem ge-
 nere esse, vel in contrariis generibus, vel
 ipsa genera esse. Album enim & nigrum
sunt in eodem genere: quia color *est* eo-
 rum genus. iustitia verò & iniustitia *sunt*
 in contrariis generibus: nam illius genus
est virtus: huius, vitium. bonum autem &
 malum non sunt in genere, sed ipsa sunt
 genera aliquorum.

De priori.

Cap. XII.

1. ¶ Quot modis Prius ab aliis accipiat. 2. Modus primus. 3. Secundus. 4. Tertius.
 5. Quartus. 6. Epilogus. 7. ¶ Adiectio quinti modi. 8. Epilogus.

γρ. καὶ ἴν,
 π' minus
 recte.

Πρῶτον δὲ ἑτέρου ἑτέρου λέγεται τετρα-
 γῶν. 2 Πρῶτον μὲν καὶ κυριώτατα καὶ
 τὸ χροῖον· καὶ ὅν, πρῶτον ἑτέρου ἑτέρου
 καὶ παλαιότερον λέγεται· ὁ γὰρ τὸ χροῖον
 πλείον εἴη, καὶ παλαιότερον καὶ πρῶτον λέ-
 γεται. 3 Δεύτερον δὲ, ὁ μὴ ἀντιστρέφει καὶ
 τῷ τῷ εἴη ἀκολουθεῖν οἴη, ὁ ἔν, τῷ δύο πρῶ-
 τος· δύο μὴ γὰρ ὄντων, ἀκολουθεῖ δὲ τῷ
 εἴη· εἰς δὲ ὄντος, οὐκ ἀναγκασίον δύο εἴη· ὥστε
 οὐκ ἀντιστρέφει ἀπὸ τῷ εἰς ἢ ἀκολουθεῖς ὅ
 εἴη ὁ λοιπὸν. πρῶτον δὲ δοκεῖ ὁ ποιοῦν εἴη.
 ἀφ' ὅ μὴ ἀντιστρέφει ἢ τῷ εἴη ἀκολουθεῖς.
 4 Τρίτον δὲ κατὰ τινα τῶν τῶν πρῶτον λέ-
 γεται, κατὰ τὸ ὅτι τῷ ἐπιστημῶν καὶ τῷ λόγῳ.

Post hanc
 vocem in-
 feruit qui-
 dam, καὶ
 ἀρχὴ τοῦ
 πρῶτου τῷ
 ῥηματι, τῷ
 πρῶτον. non
 recte. est
 enim glos-
 sa.

¶ Prius aliud alio dicitur: quadrifa-
 riam.

2. Primum ac maximè propriè ra-
 tione temporis, ex quo aliud alio ve-
 tustius & antiquius dicitur. nam anti-
 quius & vetustius dicitur, quia tempus
 longius est.

3. Secundò quod non reciprocatur
 secundum existendi consecutionem. Ut
 vnum duobus *est* prius. nam si duo sunt,
 statim sequitur, vnum esse. quod si vnum
 est, non *est* necesse, duo esse. quare
 non reciprocatur, ut, si vnum sit,
 sequatur reliquum esse. Prius autem
 videtur id esse, à quo non reciprocatur
 existendi consecutio.

4. Tertiò, ratione ordinis prius di-
 citur: ut in scientiis, & orationibus.
 nam ordine prius & posterius inest in
 scientiis demonstratiuis. elementa nam-
 que *sunt* ordine priora descriptionibus.
 & in grammatica, elementa *sunt* prio-
 ra syllabis. similiterque in orationibus:
 quoniam proœmium ordine prius est
 narratione.

5. Præter

5 Præter ea quæ dicta sunt; quod est melius & præstantius, id videtur esse natura prius. Multi etiam dicere soliti sunt priores apud se esse, quos magis honorât magisque diligunt. Sed hic modus est omnium ferè maximè alienus.

6 Qui igitur modi Prioris vsurpantur, ferè tot sunt.

7 Sed præter modos commemoratos videri potest etiam alius esse Prioris modus. eorum enim quæ secundum existendi consecutionem recipiuntur, quod quomodocumque est causa cur alterum sit, meritò prius natura dici potest, esse autem quædam talia, manifestum est. nam esse hominem, cum vera de eo oratione recipiatur secundum existendi consecutionem. quandoquidem si homo est, vera est oratio qua dicimus hominem esse. & recipiatur: quia si vera est oratio qua dicimus hominem esse, homo est. vera autem oratio nequaquam est causa cur res sit: sed constat, rem quodammodo causam esse cur vera sit oratio. nam quia res est, vel non est, oratio dicitur vera vel falsa. Quare quinque modis aliud alio prius dici potest.

A 5. Ἐπὶ τῶν εἰρημῶν, ὅ βέλτιον ἐστὶ τὴν μὴ πρῶτον, πρῶτον τῇ φύσει δοκεῖ. εἰδέναι δὲ καὶ οἱ πολλοὶ καὶ ἀπαιτήτως, καὶ μάλλον ἀγαπῶμεν αὐτὸν αἰσῶν, πρῶτον καὶ αἰσῶν φάσκει. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀλλοτριότης τῆς ἑστῆς. 6. Οἱ μὲν οὖν λεγόμενοι ἕπονται τὸ πρῶτον, καὶ οὐδὲν αἰσῶν.

7. Δόξαι δὲ αὖ τῶν εἰρημῶν ἐστὶν ἡ πρῶτον ἕπονται. καὶ γὰρ αὐτὸν φησὶ τὸ πρῶτον τῇ ἀκρίβειαν, ὅ αἰσῶν ὁποῦν θατέρω τῇ πρῶτον, πρῶτον εἰκότως τῇ φύσει λέγεται. αὐτὸν δὲ βέλτιον πᾶσι φαίνεται, διότι ὁ γὰρ αἰσῶν ἀνδρῶν, ἀντιφύσει καὶ τὸ πρῶτον τῇ ἀκρίβειαν, πρῶτον τὴν ἀληθῆς αἰσῶν λέγει. εἰ γὰρ βέλτιον ἀνδρῶν, ἀληθῆς ὁ λόγος ὁ λέγων ἐπὶ βέλτιον ἀνδρῶν. καὶ ἀντιφύσει καὶ εἰ γὰρ ἀληθῆς ὁ λόγος ὁ λέγων ἐπὶ βέλτιον ἀνδρῶν, ἔστιν ἀνδρῶν. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀληθῆς λόγος, ἔστι δὲ αἰσῶν τῇ πρῶτον. ὁ πρῶτον αἰσῶν γὰρ πρῶτον φαίνεται πως αἰσῶν τῇ ἀληθῆς τὸ λέγει. ὁ γὰρ ὁ πρῶτον αἰσῶν, ἀληθῆς ὁ λόγος, καὶ αἰσῶν λέγεται. 8. Ὡς καὶ πᾶσι ἕπονται ἕπονται πρῶτον λέγει. αἰσῶν.

De modis Simul.

Cap. XIII.

1. Modus primus. 2. Secundus. 3. Tertius: 4. a quo remouentur genera & species.

5. Epilogus.

Simul autem dicuntur simpliciter & C
S maximè propriè, quorum ortus est in eodem tempore. neutrum enim horum est prius, aut posterius. hæc autem dicuntur simul tempore.

1. Naturâ verò simul dicuntur, quæ eumque recipiuntur quidem secundum existendi consecutionem, sed nullo modo alterum est causa cur alterum sit: ut in duplo & dimidio perspicitur. hæc enim recipiuntur: quia cum duplum est, dimidium quoque est: & cum dimidium est, duplum est. neutrum verò est causa cur alterum sit.

3. Ea quoque quæ ex eodem genere sibi inuicem in diuisione opponuntur, simul naturâ dicuntur. sibi inuicem in diuisione opponi dicuntur, quæ in se, de ut voluere opponitur terrestri & aquatili. hæc enim sibi inuicem in diuisione opponuntur, cum sint ex eodem genere quippe animal in hæc diuiditur: hoc est, in voluere, & terrestre, & aquatili. atque horum nullum est prius vel posterius: sed videntur, hæc simul esse naturâ.

Tom. I.

A Ma δὲ λέγεται ἀπλῶς μὲν καὶ κυρίως. Cap. XIII.
πρῶτον, ὡς καὶ ἡ φύσις ἐστὶν αὐτῶν ἡ φύσις. ὁ γὰρ πρῶτον, πρῶτον ὡς ἡ φύσις, αὐτὸν βέλτιον. ἀμα δὲ καὶ τὸ ἡ φύσις αὐτῶν λέγεται. 2. Φύσις δὲ ἀμα, ὡς ἀντιφύσει μὲν καὶ τὸ πρῶτον τῇ ἀκρίβειαν, μηδὲν δὲ αἰσῶν θατέρω τῇ πρῶτον βέλτιον. ὁ γὰρ τῇ διπλασίονος καὶ τῇ ἡμίσιος ἀντιφύσει μὲν γὰρ αὐτῶν διπλασίονος γὰρ ὡς ἡμίσιος βέλτιον καὶ ἡμίσιος ὡς, διπλασίονος βέλτιον. ὁ γὰρ πρῶτον δὲ ὡς ἡ φύσις αὐτῶν βέλτιον αἰσῶν.

D 3. Καὶ τὰ ἐκ τῆς αὐτῆς φύσεως ἀντιδιακρινόμενα ἀλλήλοις, ἀμα τῇ φύσει λέγεται ἀντιδιακρινόμενα δὲ λέγεται ἀλλήλοις, καὶ τὸ πρῶτον αὐτῶν διακρίνεται, ὁ πρῶτον τῇ φύσει, καὶ τῇ φύσει αὐτῶν. καὶ γὰρ ἀλλήλοις ἀντιδιακρίνεται, ἐκ τῆς αὐτῆς φύσεως ὡς. ὁ γὰρ τῶν διακρίνεται εἰς αὐτῶν, εἰς τὴν ὡς πρῶτον, καὶ ὁ πρῶτον, καὶ ὁ πρῶτον. καὶ ὡς ἡ φύσις αὐτῶν, πρῶτον καὶ ὡς ἡ φύσις αὐτῶν. ἀλλ' ἀμα τῇ φύσει καὶ τῇ φύσει αὐτῶν.

E

maximè autem videtur opponi mutatio in locum contrarium, ut descensui ascensus, & ascensui descensus.

7 Reliquæ verò ex motionibus explicatis non facile exponere quid contrarium sit: sed nihil ei videtur esse contrarium. nisi quis etiam huic opponat quietem in qualitate, vel mutationem in contrariam qualitatem: quemadmodum etiam loci mutationi *oppositum* quietem in loco, vel mutationem in contrarium locum. Variatio namque est mutatio in qualitate. quamobrem opponetur motui secundum qualitatem, quies secundum qualitatem, aut mutatio in contrariam qualitatem: sicut *opponitur* album fieri, & nigrum fieri: quia *res* variatur facta qualitatis mutatione in contraria.

Α μάλιστ' αὖτε εἴκειν ἀντίκεισθαι ἑῷ εἰς τὸ ἐναντίον τὸν μεταβολή, οἷον τὴν κείτωθεν εἰς ἄνω, τὴν δὲ ἀνωθεν εἰς κείτω. 7 Τῇ δὲ λυγρῇ τῇ ἀποδοθιστῶν κινήσει, ὅτι ῥαδὺν ἀποδοῦναι τί ποτὶ ὅτιν εἰσάγειν. εἴκει δὲ εἶναι αὐτῇ εἰσάγειν. Εἰ μὴ τις εἴ ὅτι τούτης πλὴν καὶ τὸ ποῖον ἡρεμίας ἀντίκειν, ἢ πλὴν εἰς εἰσάγειν τῷ ποῖον μεταβολῇ. καὶ ἄρα καὶ ἐπὶ τῇ καὶ τὸν μεταβολῆς, πλὴν καὶ τὸν ἡρεμίας, ἢ πλὴν εἰς τὸ εἰσάγειν τὸν μεταβολῇ. ἐστὶ γὰρ καὶ ἡ ἀλλοίωσις, μεταβολή καὶ τὸ ποῖον. ὥστε ἀντίκεισθαι τῇ καὶ τὸ ποῖον κινήσει, ἢ καὶ τὸ ποῖον ἡρεμίας, ἢ ἢ εἰς εἰσάγειν τῷ ποῖον μεταβολῇ. οἷον, τὸ λευκὸν γίνεσθαι, πλὴν μάλιστα γίνεσθαι ἀλλοιοῦται γὰρ, εἰς τὰ εἰσάγειν τῷ ποῖον μεταβολῆς γινόμενης.

De modis habendi.

Cap. XV.

1 Quot modis habere dicatur. 2 Primus modus. 3 Secundus. 4 Tertius. 5 Quartus. 6 Quintus. 7 Sextus. 8 Septimus. 9 Octavus. 10. Excusatio.

HAbere multis modis dicitur. 2 Vel enim ut habitum & affectionem, aut aliquam aliam qualitatem. nam dicimur & scientiam habere, & virtutem.

3 Vel ut quantum: ut quam quis magnitudinem habet: dicitur enim habere magnitudinem trium quatuorve cubitorum. 4 Vel ut ea quæ sunt circa corpus: ut vestimentum, aut tunicam. 5 Vel ut in parte: ut in manu anulum. 6. Vel tanquam partem: ut manum, vel pedem.

7 Vel ut in vase: ut modius triticum, aut amphora vinum: dicitur enim amphora habere vinum, & modius triticum: hæc igitur omnia dicuntur habere tanquam in vase.

8 Vel ut possessionem: dicimur enim habere domum, vel agrum.

9 Dicitur etiam vir mulierem habere, & mulier virum. Sed hic habendi modus, quem nunc dixi, videtur esse maximè alienus: quia hoc *sermone*, habere mulierem, nihil aliud significamus, quàm simul habitare. 10. Fortasse autem habendi videri possunt esse etiam aliqui alii modi: sed qui dici consueverunt, ferè omnes enumerati sunt.

ΤΟ δὲ ἔχει, καὶ πλείους ἔπος λέγεται. Videl. 4. Metaph. c. 23. CAP. XV.
2 Η γὰρ ὡς ἔστιν καὶ ἀφ' ἑαυτῆς, ἢ ἀλλῶ πῶς ποιοῦντα λεγόμενα γὰρ καὶ ὅτις ἡμῶν ἔχει, καὶ ὅτις τῶν. 3 Η ὡς ποσόν· οἷον, ὅτι τυγχάνει τις ἔχειν μέγεθος· λέγεται γὰρ τείπηχυ μέγεθος ἔχειν, ἢ πεπλάπηχυ. 4 Η ὡς τὰ περὶ τὸ σῶμα· οἷον, ἱμάτιον, ἢ χιτῶνα. 5 Η ὡς ἐν μέρει· οἷον, ἐν χεὶρὶ δακτύλιον. 6 Η ὡς μέρος, οἷον, χεῖρα, ἢ πόδα. 7 Η ὡς ἐν ἀγγείῳ· οἷον, ὁ μέδιμνος ποῖον πυρεῖς, ἢ τὸ κεράμιον τὸ οἶνον· οἶνον γὰρ ἔχειν λέγεται τὸ κεράμιον, καὶ ὁ μέδιμνος πυρεῖς. Ταῦτ' οὖν πᾶντα ὡς ἐν ἀγγείῳ ἔχειν λέγεται. 8 Η ὡς κτῆμα· ἔχειν γὰρ οἰκίδον ἢ ἀγρὸν λεγόμενα. 9 Λέγεται δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα ἔχειν, καὶ ἡ γυνὴ ἀνδρα: εἴκει δὲ ἀλλοτρίωματος ὁ νῦν ῥηθεὶς ἔπος τὸ ἔχειν οἷον· εἶναι γὰρ ἄλλο πλὴν ἔχειν γυναῖκα σημαίνοντο, ἢ ὅτι σὺν οἰκεῖ. 10 Ἵσως δ' αὖ καὶ ἄλλοι τῶν φανερίων τῶν ἔχειν ἔπος· οἱ δὲ ἐκθότες λέγεσθαι, σχεδὸν ἀπῶντες κατεβημένωται.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ARISTOTELIS

DE INTERPRETATIONE.

LIBER I.

DE INTERPRETATIONE GENERALITER ACCEPTA.

Tractatus I.

CAP. I.

1. Propositio eorum de quibus in hoc libro agendum est. 2. Explicatur natura interpretationis, eorum, intelligentiarum, vocum, & scripturarum collatione prima, 3 atque altera. 4. Excursio. 5 Interpretationis divisio in simplicem & compositam. 6 Simplicis subdivisio in nomen & verbum.

ΠΡΩΤΟΝ δι' ἡσυχίας τὴν ὀνομασίαν
 ὄντι, καὶ τὴν ῥῆμα ἔπειτα, τὴν ὄντιν
 ἀποφασιν, καὶ κατὰ φασιν, καὶ ἀπο-
 φανοισιν, καὶ λογισιν.

2 Εἰ μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ φωνῇ τῇ ἐν τῇ ψυχῇ
παθημάτων σύμβολα· καὶ τὰ γραφόμενα, τῇ
ἐν τῇ φωνῇ. 3 Καὶ ὥσπερ ὁδοὶ γραμματα,
πάντα τὰ αὐτὰ· ὅπως ὁδοὶ φωταί, αἱ αὐταὶ ὧν
μὲντοι ταῦτα σημεῖα ὡς τὸν, τὰ αὐτὰ πάνσι
παθήματα τῆς ψυχῆς· καὶ ὧν ταῦτα ὁμοιώματα,
Lib. 3. c. 6. ὡς γράμματα ἤδη τὰ αὐτὰ. 4 Περὶ μὲν οὖν

Lib. 3. c. 6. **Π**ορραγματι ἥδη τὰ αὐτὰ. 4 Περὶ μὲν οὖν
 τούτων εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς· ἄλλης γὰρ τῆς
 πορραγματίας. Ἔστι δὲ ὡς περ ἐν τῇ ψυχῇ
 ὅτι μὲν νόημα αἰδῶ τῷ ἀληθεῖν ἐκ ψεύδεσθαι,
 ὅτι δὲ ἥδη ὡ ἀνάγκη πύτων· παρὰ τὴν θάτε-
 ρον ἔτι καὶ ἐν τῇ φωνῇ· περὶ γὰρ οὐκ οὐκ καὶ
 διαίρεσιν ἐστὶ τὸ ψεύδους τε καὶ τὸ ἀληθές.

6. Τα κτλ οὖν ὀνόματα αὐτὰ καὶ τὰ ῥήματα ἔοι-
κε ὅτι ἀπὸ συνήσεως καὶ διακρίσεως νοήματι· οἷον
ὅτι αὐθροπος, ἢ ὁ λευκός, ὅταν μὴ παρρησιῇ πι-
πτε γὰρ ψεύδους, ἔτι ἀληθὲς πω. σημαῖον δὲ ἐστὶ
τῆδε· καὶ γὰρ ὁ παραγέλαφος σημαίνει κτλ τι, ἔγω
δὲ ἀληθὲς τι ἢ ψεύδους, αὐτὸ μὴ ὅτι ἐστὶν, ἢ ὅτι μὴ ἐστὶν
παρρησιῇ, ἢ ἀπλῶς, ἢ ἐπὶ χροῖον.

P R I M U M oportet ponere,
quid sit nomen, & quid ver-
bum: deinde quid sit nega-
tio, & affirmatio, & enuncia-
tio, & oratio. 2 Quæ igitur *sunt* in voce,
sunt notæ passionum, quæ *sunt* in anima:
& quæ scribuntur, *sunt nota* eorum quæ
sunt in voce. 3 Atque ut literæ non *sunt*
apud omnes eadem, ita nec voces *sunt*
eadem: sed passionēs animi quarum hæc
primū *sunt* signa, eadem *sunt* apud om-
nes; eadem *sunt* etiam res, quarum hæc
passiones *sunt* simulachra.

4. Ac de his quidem dictum est in *libris* de anima: quia pertinent ad alium tractatum. 5. Quemadmodum autem in anima interdum est intelligentia veri vel falsi expers, interdum verò cui iam necesse est alterum horum inesse, ita etiam in voce. nam in compositione & divisione est veritas aut falsitas.

6 Ipsa igitur nomina & verba affimi-
lantur intelligentiæ quæ ꝑ sine compo-
sitione & diuisione : vt homo , aut album,
quando non est aliquid adiectum , quia
nondum est verum , aut falsum : cuius rei
signum est ; quia Hircoceruus significat
quidem aliquid , nondum tamen verum
quidpiam , aut falsum nisi ESSE aut NON
ESSE adiciatur , vel simpliciter , vel se-
cundum tempus.

DE SIMPLICIBVS INTERPRETATIONIBVS.

TRACTATVS II.

De nomine.

Cap. II.

1 ¶ Nominis definitio. 2 Expositio quarundam partium definitionis: id est, Cuius nulla pars significat separatim: 3 & Ex instituto. 4 ¶ De nomine infinito. 5 ¶ De casu nominis.

Nomen igitur est vox significans ex A
instituto, sine tempore, cuius nulla
pars significat separatim.

2 Nam in nomine κέλεται, nihil ipse
per se significat, ut in hac oratione, κέ-
λεται ἵππος. Sed non ut in nominibus simpli-
cibus, sic res se habet in coniunctis. in il-
lis enim pars nullo modo significat: in
his verò vult quidem aliquid significare,
sed nihil significat separatim. ut in voca-
bulo ἱπποκλέους, nihil illud κλέους signifi-
cat per se acceptum.

3 Ex instituto autem dixi: quia nul-
lum nomen est naturā, sed cum sit nota. B
significant enim aliquid etiam soni illite-
rati, veluti belluarum, quorum nullum
est nomen.

4. Non homo verò non est nomen. at-
qui non est constitutum nomen, quo o-
porteat id appellare: quia nec est oratio,
nec negatio: sed esto nomen infinitum:
quia similiter in quouis inest, tam ente
quàm non ente. 5 Philonis autem, aut
Philoni, & cetera eiusmodi, non sunt no-
mina, sed casus nominis. Definitio au-
tem huius, quoad cetera, est eadem cum
definitione nominis. sed quia coniunctum
cum verbo Est, vel Erat, vel Erit, non si-
gnificat verum aut falsum; nomen verò id
semper significat: idcirco à nomine differt.
Vtputà Philonis est, aut non est: necdum
enim significat verum, nec falsum.

Ονομα μὲν οὖν ἐστὶ φωνὴ σηματική καὶ
οὐκ ἔχουσα χρόνον, ἥς μὲν δὲν μέρος
ἐστὶ σηματικὸν χωρισμένον. 2 Ἐν γὰρ τῷ
Καλλιππος, ὃ ἵππος ἐστὶν ἀπὸ καθ' ἑαυτὸ
σημαίνει, ὡς καὶ ἐν τῷ λόγῳ ὁ καλὸς ἵππος·
ὁ μὲν γὰρ ὡς καὶ ἐν τοῖς ἀπλοῖς ὀνόμασι, οὐ-
τως ἔχει καὶ ἐν τοῖς συμπλεγμένοις· ἐν οὐκ ἐν-
τοῖς μὲν γὰρ ὁ δαίμων ὃ μέρος ἐστὶ σηματικόν·
ἐν δὲ τοῖς βύλεται μὲν, ἀλλ' ἐστὶν ὁ καλὸς
χωρισμένον· οἷον ἐν τῷ ἱπποκλέους, ὃ καλὸς οὐ-
δὲν τι σημαίνει καθ' ἑαυτὸ. 3 Τὸ δὲ καὶ οὐκ ἔ-
χουσα, ὅτι φύσις τῷ ὀνόματι ἐστὶν ἐστὶν, ἀλλ' ὅταν
ῥηθῇ σύμβολον· ἐπεὶ δηλοῦσι γὰρ καὶ οἱ ἀ-
γράμματοι ἄνθρωποι, οἷον θηρίων, ὡς ἐστὶν ἐστὶν
ὄνομα. 4 Τὸ δὲ οὐκ ἀνθρώπος, οὐκ ὄνομα.
ὁ μὲν γὰρ καὶ τὰ γὰρ ὄνομα, ὅτι δὲ καλεῖται αὐ-
τὸ· ὅτι γὰρ λόγος, ὅτι ἀπόφασις ἐστὶν. ἀλλ' ἐστὶν
ὄνομα ἀόριστον, ὅτι ὁμοίως ἐφ' ὅπου καὶ ὑπάρ-
χει, καὶ οὐκ ἐν χρόνῳ. 5 Τὸ δὲ Φίλωνος,
ἢ Φίλωνι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, οὐκ ὄνομα, ἀλλὰ
πρώτης ὀνόματος. λόγος δὲ ἐστὶν αὐτὸ, τὰ μὲν
ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτὰ· ὅτι δὲ μὲν τὸ ἐστὶν, ἢ ἡ, ἢ
ἐστὶν, οὐκ ἀληθεύει, ἢ ψεύδεται, ὃ δὲ ὄνομα
αἰεὶ ἀληθεύει, ἢ ψεύδεται, ὃ δὲ ὄνομα
αἰεὶ ἀληθεύει, ἢ ψεύδεται, ὃ δὲ ὄνομα
αἰεὶ ἀληθεύει, ἢ ψεύδεται.

De verbo.

Cap. III.

1. ¶ Verbi definitio. 2. Expositio quarundam partium definitionis: id est, Adsignificare tem-
pus: 3 &, Esse notatio eorum quae de altero dicuntur. 4 ¶ De verbo infinito. 5 ¶ De casu verbi.
6 De copula verbali.

Verbum autem est, quod adsignificat D
tempus, cuius nulla pars significat
separatim, & est semper nota eorum quae
de altero dicuntur. 2 Dico autem adsi-
gnificare tempus: utputà, valetudo est
nomen; valet, verbum; adsignificat enim,
nunc inesse. 3 Et est semper nota eorum
quae de altero dicuntur: ut eorum quae de
subiecto, vel in subiecto sunt.

Tom. I.

Ρήμα δὲ ἐστὶ ὃ προσημαίνει χρόνον, ὃ μέρ- CAP. III.
ος ἔχον σημαίνει χρόνον, καὶ ἐστὶν αἰεὶ τῷ κατὰ
ἐπὶ λέξεσιν σημείον. 2 Λέγω δὲ ὅτι
προσημαίνει χρόνον· οἷον ἡλικία μὲν, ὄνομα· ὃ δὲ
ὡς καὶ ῥήμα· προσημαίνει γὰρ τὸν χρόνον ὑπάρχειν.
3 * Καὶ αἰεὶ τῷ κατὰ ἐπὶ λέξεσιν σημείον ἐστὶν· vide Am-
οἷον τῷ κατὰ ὑποκείμενον, ἢ ἐν ὑποκείμενον ὄντων.
mon.

E ii)

4 Τὸ δὲ ἔχ' ὑμῶν, καὶ τὸ ἔχ' αὐτῶν, ἔχ' ῥή-
μα λέγει· προσσημῶνται μὲν γὰρ χρόνον, ἔπει-
κα πῶς ὑποάρχει· τῇ δὲ ἀφ' ὧν ὄνομα
ἔχεται· ἀλλ' ἔστιν ἀόριστον ῥήμα, ὅτι ὁμοίως ἐφ'
ὁποῦν ὑποάρχει, καὶ ὄντος, καὶ μὴ ὄντος.

For. ὁ ῥή-
μα, α. sic
vte. 1. m
ὄνομα αἰ-
λα δὲ αἰ-
vel mox
πῶς, vt
legit voc-
tius.

5 Ομοίως δὲ ἐὶ ὑμῶν, καὶ τὸ ὑμῶν, ἔχ' ῥή-
μα, ἀλλὰ πῶς ῥήματος· ἀφ' ὧν δὲ τῷ
ῥήματος· ὅτι τὸ μὲν, τὸ παρὸντα προσσημῶνται
χρόνον· τῷ δὲ, τὸ πῶς.

6 Αὐτὰ μὲν οὖν καὶ αὐτὰ λεγόμενα τὰ ῥή-
ματα, ὀνόματά ἐστι, καὶ σημεῖναι τὴν (ἴσως γὰρ
ὁ λέγων, πῶς ἀφ' ὧν, καὶ ὁ ἀκούων, ἡρέμῃσιν)
ἀλλ' εἰ ἐστίν, ἢ μὴ, ὁ δὲ πῶς σημεῖναι· ὡς δὲ γὰρ
τῷ, ἢ μὴ τῷ, σημεῖον ἐστὶ τῷ πρῶτον.
ὡς δὲ ἐάν τὸ ὅτι εἴπῃς αὐτὸ ψαλόν· αὐτὸ μὲν γὰρ,
ὡς δὲ ἐστὶ· προσσημῶνται δὲ σὺν ἑσὶν ἅνα, ἢ
ἀνὰ τῷ συγκαταλέγοντι ἐστὶ νοῦν.

4. Non valet autem, & Non laborat, non voco verbum: et si adsignificat tem-
pus, & semper de aliquo est. huic verò
differentiæ non est nomen impositum:
sed esto infinitum verbum: quia si-
militer in quouis inest, tam ente
quam non ente. 5. Similiter, Va-
luit, & Valebit, non voco verbum, sed
casus verbi: à verbo autem hæc differunt:
quoniam illud adsignificat tempus præ-
sens; hæc verò adsignificant tempus quod
est circa præsens. 6 Ipsa igitur verba per se
dicta, sunt nomina, & significant aliquid:
(nam qui dicit, audientis diancæam listit,
& qui audiuit, acquieuit,) sed utrum sit,
an non sit, nondum significat. neq; enim
Esse, aut Non esse, est signum rei:
nequidem si ipsum Ens dixeris nudum:
id enim nihil est; sed compositionem
quandam adsignificat, quam sine com-
positione non licet intelligere.



DE INTERPRETATIONIBVS COMPOSITIS,

ID EST ORATIONIBVS.

TRACTATVS III.

De Oratione.

Cap. IV.

1 Definitio. 2 Expositio partium definitionis, id est, verbi Significat, & verbi Aliqua pars, & verbi Ex instituto. 3 Divisio. 4 Quæ orationes prætermitti debeant, & de qua agendum sit.

Λόγος δὲ ἐστὶ φωνὴ σηματική καὶ σὺν-
θήκην, ἥς τῷ μέρει τι σηματικὸν ἐστὶ
καταμετέρον.

1. ὡς κατ.
2. ὡς κατ.
3. glossa.
4. de απο-
mon.

2 Ὡς φάσις, ἀλλ' ἔχ' ὡς κατὰ φάσις, ἢ
ἀπὸ φάσις. λέγει δὲ, ὅτι, ἀν' ὧν πῶς σημεῖναι
μὲν ἢ, ἀλλ' ἔχ' ὑπὸ ἐστίν, ἢ ὅτι ἐστίν. ἀλλ' ἔστι
κατὰ φάσις, ἢ ἀπὸ φάσις, ἐάν πῶς ἢ πῶς.

3 Αλλ' ἔχ' ἢ τῷ ἀν' ὧν πῶς συλλαβὴ μία. οὐ-
δὲ γὰρ ὅτι πῶς μὴς τὸ ἢ σηματικόν, ἀλλὰ φω-
νὴ ἐστὶ τῷ μέρει· ὅτι δὲ πῶς διπλοῖς, σημεῖναι
μὲν τι, ἀλλ' ἔχ' αὐτὸ, ὡς πῶς εἴρηται.

4 Ἐστὶ δὲ ἅπας λόγος μὲν σηματικός, ἔχ' ὡς
ὄργανον δὲ, ἀλλ' (ὡς πῶς εἴρηται) καὶ σὺν-
θήκην.

5 Απεφαιδότης ὁ ἔχ' ἅπας, ἀλλ' ὅτι τὸ ἀλη-
θεῖν ἢ ψευδέσθαι ὑπὸ ἑκάστου· ὅτι ὅτι ἅπας δὲ
ὑποάρχει· ὅτι, ἢ διχῶς, λόγος μὲν, ἀλλ' ὅτι ἀ-
ληθής, ὅτι ψευδής.

6 Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἀφ' ὧν πῶς ῥητορικῶς
γὰρ ἢ ποιητικῶς οἰκιστικῶς ἢ σάτις· ὅτι δὲ ἀπὸ-
φαιδότης τῆς τῷ φωνῆς.

C Ratio est vox significans ex institu-
to, cuius aliqua pars significat sepa-
ratim.

2 Significat, inquam, ut dictio, non ut
affirmatio vel negatio. Dico autem: ut
homo significat quidem aliquid, non ta-
men significat esse, vel non esse: sed erit af-
firmatio, vel negatio, si quid adiunctum
fuerit. 3 At verò hominis syllaba vna
non significat. neque enim in vocabulo
Sorex, rex significat aliquid: sed nunc est
tantum vox. in duplicibus autem vocabu-
lis pars significat quidem aliquid, sed non
per se accepta, ut dictum est. 4 Iam verò
Domnis oratio significat, non ut instru-
mentum, sed, (quemadmodum dictum
est,) ex instituto. 5 Enunciatiua autem
est, non omnis, sed ea cui verum vel fal-
sum dicere convenit. non omnibus au-
tem convenit: ut precatio est quidem ora-
tio, sed nec vera, nec falsa. 6 ceteræ igitur
orationes missæ fiunt: quoniam rhetoricæ
vel poeticæ magis propria est earum con-
sideratio. enunciatiua autem præsentis
est inspectionis.



DE ENVNCIATIONIBVS SINE MODO.

TRACTATVS IV.

De enunciationibus vniuersalibus, particularibus, indefinitis, & singularibus.

Cap. VII.

1 ¶ Quasi enunciationes contrariae, vel contradicentes. Prothetia. 2 De vniuersalibus contrariis. 3 De indefinitis. 4 Notam vniuersalem, Omnis, vel Nullus, non posse adiungi attributo. 5 De enunciationibus contradicentibus. 6 ¶ Regula ad discernendum verum a falso. De contrariis. 7 De subcontrariis. 8 de vniuersali & particulari contradicentibus. 9 De singularibus. 10 De indefinitis. 11. ¶ Vnam negationem uni negationi contradicere. 12 ¶ Epilogus.

ΕΓεί δὲ ὅτι, τὰ μὲν, καθόλου τῶν κατηγορημάτων· τὰ δὲ, καθ' ἑκάστου· (λέγω δὲ καθόλου μὲν, ὅ ἐστι πλεόνων πέφυκε κατηγορημάτων· καθ' ἑκάστου δὲ, ὅ μὴ ὅτι, ἀνθρώπος μὲν, τῶν καθόλου· καλλίας δὲ, τῶν καθ' ἑκάστου) ἀνάγκη δὲ ἀποφαινεσθαι ὡς ἑσάρχη τι ἢ μὴ, ὅτι μὲν τὸ καθόλου τίνι, ὅτι δὲ τῶν καθ' ἑκάστου. 2 Εὰν μὲν οὖν καθόλου ἀποφαινηταί τις ὅτι τῷ καθόλου ὅτι ἑσάρχη, ἢ μὴ· ἐσονται αὐταί ἐναντία αἱ ἀποφάνσεις· λέγω δὲ ὅτι τῷ καθόλου ἀποφαινεσθαι καθόλου ὅτι, πᾶς ἀνθρώπος λευκός, ὅτι δὲ ἀνθρώπος λευκός. 3 Ὅταν δὲ ὅτι τῶν καθόλου μὲν, μὴ καθόλου δὲ· αὐταί μὲν ἔχουσιν ἐναντία· τὰ μὲν τι δηλούμενα, ἔστι ὅτι ποτε ἐναντία. λέγω δὲ ὅ μὴ καθόλου ἀποφαινεσθαι ὅτι τῶν καθόλου ὅτι, ἔστι λευκός ἀνθρώπος, ὅτι δὲ λευκός ἀνθρώπος· καθόλου γὰρ ὅτις τῷ ἀνθρώπου, ἔχῃ ὡς καθόλου κέχρηται τῇ ἀποφάνσει· ὅ γὰρ πᾶς, ὃ καθόλου σημαίνει, ἀλλ' ὅτι καθόλου. 4 Ἐπὶ δὲ τῷ κατηγορουμένῳ καθόλου, ὃ καθόλου κατηγορεῖται, ὅτι ἔστι ἀληθὲς· ὅτι μὴ γὰρ κατὰ φασιν ἀληθὲς ἔσθαι, εἰ ἢ τῷ κατηγορουμένου καθόλου, ὃ καθόλου κατηγορεῖται ὅτι, ἔστι πᾶς ἀνθρώπος πῶν ζῶον.

QUoniam autem rerum alix sunt vniuersales, alix singulares; (vniuersale appello, quod suapte naturā multis attribuitur; singulare, quod non attribuitur; vt homo est res vniuersalis; Callias, singularis;) necesse est utique enunciare, aliquid inesse aut non inesse interdum rei vniuersali, interdum rei singulari.

2 Si quis igitur vniuersaliter de re vniuersali enunciet aliquid inesse aut non inesse: erunt hæ enunciationes contrariæ. Dico autem de re vniuersali vniuersaliter enunciare: veluti, omnis homo est albus, nullus homo est albus.

3 At cum de rebus vniuersalibus non vniuersaliter enunciat: hæ non sunt contrariæ: quæ verò significantur, possunt aliquando esse contraria. Dico autem, non vniuersaliter enunciare de rebus vniuersalibus: veluti, est albus homo, non est albus homo. cum enim homo sit res vniuersalis, non quasi vniuersali utitur in enunciatione. etenim OMNIS, non rem vniuersalem significat: sed vniuersaliter subiectum accipere ostendis.

4. Attributum autem vniuersale si vniuersaliter attribuatur, non est verum pronuntiatum: nulla enim affirmatio vera erit, in qua, cum attributum sit vniuersale, vniuersaliter attribuitur, vt, omnis homo est omne animal. 5 Dico igitur affirmationē negationi opponē contradictoriē, id est, eam quæ rem vniuersalem significat vniuersaliter, ei quæ eandem significat non esse vniuersaliter accipiendam: vt, omnis homo est albus, nō omnis homo est albus: nullus homo est albus, est quidam homo albus. Contrariæ autem, rei vniuersalæ affirmationem & rei vniuersalæ negationem: vt, omnis homo est albus, nullus homo est albus: omnis homo est iustus, nullus homo est iustus. 6 Idcirco hæ non possunt esse simul veræ.

α. ἀποφαινεσθαι, ut ποταμὸς ἀποφαινεσθαι. γρ. τὸ καθόλου, ὅτι μὴ γὰρ κατὰ φασιν ἀληθὲς ἔσθαι, εἰ ἢ τῷ κατηγορουμένου καθόλου, ὃ καθόλου κατηγορεῖται ὅτι, ἔστι πᾶς ἀνθρώπος πῶν ζῶον. α. ὅτι μὴ καθόλου ἀποφαινεσθαι, ὅτι μὴ γὰρ κατὰ φασιν ἀληθὲς ἔσθαι, εἰ ἢ τῷ κατηγορουμένου καθόλου, ὃ καθόλου κατηγορεῖται ὅτι, ἔστι πᾶς ἀνθρώπος πῶν ζῶον.

5 Αντίκεισθαι μὲν οὖν κατὰ φασιν ἀποφάνσει λέγω * αἰτιφατικῶς * πλεὺς ὃ καθόλου σημαίνει ὅτι τῷ ὅτι ὅτι ὅτι καθόλου ὅτι, πᾶς ἀνθρώπος λευκός, ὃ πᾶς ἀνθρώπος λευκός· ὅτι δὲ ἀνθρώπος λευκός, ἔστι τις ἀνθρώπος λευκός. ἐναντίας γὰρ, πλεὺς τῷ καθόλου κατὰ φασιν, ἔστι πλεὺς τῷ καθόλου ἀποφαινεσθαι * ὅτι, πᾶς ἀνθρώπος λευκός, ὅτι δὲ ἀνθρώπος λευκός· πᾶς ἀνθρώπος λευκός, ὅτι δὲ ἀνθρώπος λευκός. 6 Διὸ τούτων μὲν ἕχῃ ὅτι πᾶς ἀληθὲς ἔστι.

His autem oppositas contingit aliquando in eodem simul veras esse: veluti, non omnis homo *est* albus, & est aliquis homo albus.

8 Quæcumque igitur rerum vniuersalium contradictiones sunt vniuersaliter, earum necesse *est* alteram esse veram vel falsam. 9 Et quæcumque sunt de rebus singularibus: vt, est Socrates albus, non est Socrates albus.

10 At earum quæ sunt de rebus vniuersalibus, non tamen vniuersaliter, non semper altera est vera, altera falsa. Nam simul verè dicitur, est homo albus, & non est homo albus. item homo est pulcher, & non est homo pulcher. etenim si turpis *est*, non est pulcher. & si quid *est*, non *est*. statim autem videri potest absurdum esse: propterea quod videtur idem significare hoc *est*, non est homo albus: si mulque hoc, nullus homo *est* albus. sed nec idem significat, nec simul necessariò *est*. 11. Peripicuum autem *est*, vnam negationem vnius affirmationis esse. idem enim oportet negationem negare, quod affirmatio affirmavit: & ab eodem, *id est*, vel ab aliquo particulari, vel ab aliquo vniuersali, siue vniuersaliter, siue non vniuersaliter accepto: verbi gratia, est Socrates albus, non est Socrates albus. quod si aliud quid ab eodem, vel ab alio idem; non erit opposita illa, sed ab ea diuersa. Huic verò enunciationi, omnis homo *est* albus, opponitur hæc, non omnis homo *est* albus. sed huic, quidam homo *est* albus, hæc, nullus homo *est* albus: huic autem, est homo albus, hæc non est homo albus.

12. Vnam igitur affirmationem vni negationi contradictoriè opponi, & quænam sint hæ, dictum est: item contrarias esse alias, & quænam sint hæ, dictum est: ac non omnem contradictionem esse, veram vel falsam, & cur, & quando *sic* vera vel falsa.

7 Τὰς δὲ ἀντικεινὰς τούτοις, ἐνδέχεται πο-
τε ὅτι τὸ αὐτὸ σίναληθὺν· οἷον, ὅτι πᾶς ἀν-
θρωπος λευκός, ἔστι τις ἀνθρωπος λευκός.

8 Ὅσαι μὲν οὖν ἀντιφάσεις καθόλου εἰσὶ τῇ κα-
θόλου, ἀνάγκη τὴν ἑτέραν ἀληθεῖν ἢ ψευδῆ.

9 Καὶ ὅσαι ὅτι τῷ καθ' ἑκάστα· οἷον, ἔστι Σω-
κράτης λευκός, οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός.

10 Ὅσαι δὲ ὅτι τῷ καθόλου μὲν, μὴ καθόλου
δὲ· οὐκ αἰεὶ ἡ μὲν ἀληθής· ἡ δὲ, ψευδής· ἀμα
γὰρ ἀληθὲς ὅτιν εἰπεῖν, ὅτι ὅστις ἀνθρωπος λευ-
κός, καὶ οὐκ ἔστι ἀνθρωπος λευκός· καὶ ἔστιν ἀν-

θρωπος καλός, καὶ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπος καλός.
Εἰ γὰρ αἰσχρός, ἔστι καλός· καὶ εἰ γίνεταί τι, καὶ
οὐκ ἔστι. δοξάζει δ' αὖτ' ἐξ αἰφνης ἀποποιεῖν· οἷον·

ὁ Φαίεσθαι σημαίνει τούτῳ, ὅ, οὐκ ἔστιν ἀν-
θρωπος λευκός, ἀμα καὶ ὁ, οὐδεὶς ἀνθρωπος
λευκός· ὁ δὲ ὅτε τούτῳ σημαίνει, ὅτι ἀμα
ἐξ ἀνάγκης.

11 Φανερόν δὲ, ὅτι καὶ μία ἀπο-
φασὶς μίας κατεφάσεως ἔστι· ὁ γὰρ αὐτὸς δι
ἀποφῆσαι πλὴν ἀπίφασιν, ὅτε κατεφῆσιν ἢ κα-
τεφασιν, ἔστι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἢ τῷ καθ' ἑκάστα π-

τος, ἢ ἀπὸ τῷ καθόλου πίνος, ἢ ὡς καθόλου, ἢ
ὡς μὴ καθόλου. λέγω δὲ, οἷον, ἔστι Σωκράτης
λευκός, οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός. εἰ δὲ ἄλ-

λὸς ἢ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἢ ἀπ' ἄλλου ὁ αὐτὸς, ὅχι ἢ
ἀντικεινὸν, ἀλλ' ἔσται ἐκείνης ἑτέρας. Τῇ ὅ
πᾶς ἀνθρωπος λευκός, ἢ, ὅτι πᾶς ἀνθρώπος
λευκός· τῇ δὲ, πῶς ἀνθρώπος λευκός, ἢ, οὐ-

δεὶς ἀνθρώπος λευκός· τῇ δὲ, ἔστι ἀνθρώπος
λευκός, ἢ, οὐκ ἔστι ἀνθρώπος λευκός.

12 Ὅτι μὲν οὖν μία κατεφασὶς μίᾳ ἀπο-
φάσει ἀντίκειται ἀντιφατικῶς, καὶ πῶς εἰσὶν
αὐταί, εἴρηται· * καὶ ὅτι αἱ ἐν ἀντιφάσει ἄλλαι, καὶ ται·

πῶς εἰσὶν αὐταί, εἴρηται· καὶ ὅτι ὅτι πᾶσαι ἀλη-
θὲς ἀντιφασιν, ἢ ψευδὲς, καὶ ἀληθὲς πῶς καὶ πότι
ἀληθὲς ἢ ψευδὲς.

Vox ἰου-
est, non
Aristote-
lis: vide
Ammon.

De enunciatione vna, vel pluribus.

Cap. VIII.

1. Quæ sint enunciationes vna, 2 vel multa. 3 Regula enunciationum multa significantium.

Vna autem affirmatio & negatio *est*, quæ vnum de vno signifi-
cat, æquè subiecto vniuersali vniuer-
saliter accepto, ac non vniuersaliter:
vt, omnis homo albus *est*, non om-
nis homo albus *est*: est homo albus,
non est homo albus: nullus homo al-
bus *est*, est aliquis homo albus: si mo-
do album vnam rem significat.

Μία δὲ ἔστι κατεφασὶς καὶ ἀποφασὶς,
ἢ ἐν καθ' ἑνὸς σημαίνουσα, ἢ καθόλου
ὄντως καθόλου, ἢ μὴ, ὁμοίως οἷον, πᾶς ἀν-
θρωπος λευκός ἔστι, ὅτι πᾶς ἀνθρωπος λευκός
ἔστι· ἔστι ἀνθρωπος λευκός, οὐκ ἔστι ἀνθρω-
πος λευκός· οὐδεὶς ἀνθρωπος λευκός ἔστι, ἔστι
πῶς ἀνθρωπος λευκός· εἰ δὲ λευκὸν ἔν σημαίνει.

10 Εἰ δὲ αὖτε, ἀδυνατεῖ (ὁρᾷ μὲν γὰρ ὅτι ἂν
ᾖ τὸν ἀρχὴν τῆς ἐσομένης καὶ ἀπὸ τῆς βυλθῆσθαι,
ἔστι τὸν ἀρχὴν αἰ π. καὶ ὅτι ὅλως ᾖ τὸν ἐν τοῖς
μὴ αἰεὶ ἐκτελεσθῆσι, ὁ δυνατὸν εἶναι, καὶ μὴ εἶναι) ὁ-
μοίως· ἐν οἷς ἀμφω ἐκτελεσθῆσι, καὶ ὅτι καὶ ὁ
μὴ εἶναι ὥστε καὶ ὁ γινέσθαι, καὶ ὁ μὴ γινέσθαι
ἔστι πολλὰ ἡμῶν δηλοῦν ὅτι ὅλως ἔχρηται ὅτι, πούτι
ὁ ἰμαῖον, δυνατὸν ᾖ τὸ ἀφαιρῆσθαι, καὶ οὐ
ἀφαιρῆσθαι, ἀλλ' ἐμπεριεχέναι κατεπεριβή-
σθαι· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μὴ ἀφαιρῆσθαι δυ-
νατὸν ἔστι γὰρ αὖτ' ἑστῆναι ὁ ἐμπεριεχέναι αὐτὸ
κατεπεριβῆσθαι, εἴ γε μὴ δυνατὸν ἔστι ὁ μὴ
ἀφαιρῆσθαι ὥστε ἔστι τῆς ἄλλων γινέσεως,
οὐ καὶ ὁ δυνατὸν λέγεσθαι πλὴν τοιαύτων.)

11 Φανερόν δ' ὅρα, ὅτι ἔχ' ἀπὸ τῆς αἰ-
κῆς ὅτι ᾖ τὸν, ὅτι γὰρ· ἀλλὰ πᾶσι μὲν ὅτι περ
ἔτυχε, καὶ ὅτι μᾶλλον ἢ ἢ κατεφάσκει ἢ ἢ
ἀποφάσκει ἢ ἀληθῆς. πᾶσι δὲ, μᾶλλον μὲν καὶ
ὥς ὅτι ὁ πολὺ γὰρ περὶ ἢ μὲν ἀλλ' ἐκτελε-
σθῆναι γινέσθαι καὶ γὰρ περὶ, γὰρ περὶ δὲ μὴ.

12 Τὸ μὲν οὖν εἶναι ὅτι ὅτι ὅτι μὴ ὅτι
ἔστι ὅτι μὴ ἢ, ἀνάγκη· ἢ μὲν τοῖς ὅτι ὅτι ἀ-
πὸ ἀνάγκης εἶναι· ὅτι ὅτι μὴ ὅτι, ἀνάγκη μὴ
εἶναι· ἢ γὰρ αὐτὸν ᾖ τὸ ὅτι ἀπὸ τῆς αἰ-
κῆς ἔστι ᾖ τὸ, καὶ ὁ ἀπλῶς εἶναι ὅτι ἀνάγκης. ὁ-
μοίως δὲ καὶ ὅτι τῆς μὴ ὄντος.

13 Καὶ ὅτι τῆς ἀντιφάσεως δὲ ὁ αὐτὸς λόγος
εἶναι μὲν ἢ μὴ εἶναι ἀπὸ, ἀνάγκη· καὶ ἔσθαι γὰρ
ἢ μὴ· ἢ μὲν τοῖς γὰρ διελόντες εἰπεῖν γὰρ περὶ ἀ-
ναγκῆς. λέγει δὲ, ὅτι ἀνάγκη μὲν ἔσθαι ναυ-
μαχίας αὐτοῖς ἢ μὴ ἔσθαι· ἢ μὲν τοῖς γὰρ ἢ
γὰρ αὐτοῖς ναυμαχίας ἀνάγκη, ὅτι μὴ γὰρ
γινέσθαι· γινέσθαι μὲν τοῖς ἢ μὴ γινέσθαι, ἀνάγκη
εἶναι.

14 Ως· ἐπὶ ὁμοίως οἱ λόγοι ἀληθεῖς, ὥστε καὶ
τῆς ἀντιφάσεως· δηλοῦν ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
ὥστε ὅτι περὶ ἔτυχε, ἔστι τὸν αἰεὶ ἐκτελεσθῆναι,
ἀνάγκη ὁμοίως ἔχῃ καὶ πλὴν ἀντιφάσεως. ὅτι
συμβαίνει ὅτι τοῖς μὴ αἰεὶ οὐσιν, ἢ μὴ αἰεὶ
μὴ εἶναι. ὅτι γὰρ ἀνάγκη μὲν γὰρ περὶ μὲν
τῆς ἀντιφάσεως ἀληθεῖς εἶναι ἢ ψευδῆς, ἢ μὲν
τοῖς πᾶσι, ἢ πᾶσι, ἀλλ' ὅτι περὶ ἔτυχε· ἔστι μᾶλ-
λον μὲν ἀληθῆς πλὴν ἔτι περὶ, ἢ μὲν τοῖς ἢ ἀλη-
θῆς, ἢ ψευδῆς· ὥστε δηλοῦν ὅτι οἱ ἀνάγκη, πᾶ-
σι κατεφάσκει καὶ ἀποφάσκει τῆς ἀντιφάσεως
πλὴν μὲν, ἀληθῆς, πλὴν δὲ ψευδῆς εἶναι. ἢ γὰρ
ὥστε ὅτι τῆς ὄντος, ὅτι ἔχῃ καὶ ὅτι τῆς μὴ
ὄντος μὲν, δυνατὸν δὲ εἶναι, ἢ μὴ εἶναι· ἀλλ'
ὥστε εἶρηται.

10 Ergo si hæc sunt, impossibilia: (vi-
demus enim esse rerum futurarum prin-
cipium, & ex eo quod consultamus, & ex
eo quod agimus aliquid: & omnino in iis
quæ non semper sunt actu, videmus quæ
esse potestatem ut sint & ut non sint in
quibus utrumque evenire potest: *nimirum*
tam esse, quàm non esse: proinde &
fieri, & non fieri. multæque nobis mani-
festa sunt, ita se habentia: Vtputà hæc ve-
stis potest discindi, nec discindetur, sed
prius atteretur. itidemque potest non
discindi: neque enim prius attrita fuisset,
nisi potuisset non discindi. quare etiam
in aliis generationibus *idem dicendum est*,
quæcumque dicuntur secundum eius-
modi potestatem.) 11 Perspicuū igitur est,
nec esse nec fieri omnia ex necessitate: sed
alia quidem utrius modo contingere,
nec magis affirmationem esse veram,
quàm negationem: alia verò esse, in quibus
alterum magis & plerumque fit: sed ta-
men accidit etiam, ut alterum fiat, alte-
rum minimè.

12 Ergo quod est, necesse est esse quan-
do est: & quod non est, necesse est non esse
quando non est. verum nec necesse est ef-
se quicquid est: nec necesse est non ef-
se quicquid non est: quoniam, quicquid est,
esse ex necessitate quando est, non idem
valet quod, simpliciter esse ex necessi-
tate. *idem dicendum est* de eo quod non
est.

13 Eadem est ratio contradictionis,
quidvis enim esse aut non esse, & fore aut
non fore, necesse est: non tamen separa-
tim dicendum est, alterum necessarium
verbi gratia: necesse est, cras fore vel
non fore bellum navale: non est autem
necesse, cras fieri bellum navale: nec ne-
cesse est, cras non fieri, sed necesse est fieri
aut non fieri.

14 Quare cum orationes similiter ve-
ra sint atque res; manifestum est, in iis
quæ ita se habent, ut utrolibet modo contin-
gāt, & contraria evenire possint, necesse
esse ut similiter sese habeat contradictio:
quod quidem in iis accidit, quæ nō semper
sunt, vel non semper non sunt. ex his o-
mnim necesse est alteram partem contradi-
ctionis esse veram vel falsam: non tamen
hoc, vel illud, sed utrumvis, & magis quæ-
dam esse veram alteram partem, non ta-
men esse iam veram, aut falsam. Itaque
manifestum est, non necesse esse ut omnis
affirmationis & negationis quæ sibi inhi-
cent opponuntur, altera sit vera, altera fal-
sa: non enim ut in iis quæ sunt, sic res se ha-
beret etiam in iis quæ non sunt, possuntque
esse vel non esse: sed quemadmodum di-
ctum est.

De equi-

Cap. X.

Quoniam autem affirmatio significat aliquid de aliquo: atque hoc est vel nomen, vel innominatum: vnum autem esse oportet, & de vno, quod est in affirmatione: (quid autem sit nomen, & quid innominatum, dictum est antea: etenim Non homo, non voco nomen, sed infinitum nomen: nam vnā rem quodammodo significat nomen infinitum: quemadmodum Non valet, non appello verbum, sed infinitum verbum:) erit igitur omnis affirmatio & negatio vel ex nomine & verbo, vel ex infinito nomine & verbo.

5 Verbi gratiâ, est iustus homo: illud
EST, dico tertium componi, (*scu nomen
scu verbum appelletur,*) in hac affirmatio-
ne. Idcirco quatuor hæc erunt: quorum
duo ad affirmationem & negationem *sc*
habent secundum consecutionis ordi-
nem, vt priuationes, duo verò minimè.
Hoc dico: quia *verbum* EST, aut iusto adii-
cietur, aut non iusto: quare etiam nega-
tio. quatuor igitur erunt. Intelligimus
autem quod dictum est, ex infrâ scriptis:
Est iustus homo: huius negatio, non est ius-
tus homo. est non iustus homo: huius
negatio, non est non iustus homo. nam
hic *verbum* EST, & NON EST, iusto &
non iusto adiiciuntur. Hæc igitur, vt in
Analyticis dictum est, ita disposita sunt.

Α **Ε** Πεί δὲ ἐστὶ κατὰ πῶς ἢ κατὰ φασίς ση-
 μαινόμενα· τῶν δὲ ἐστὶν ἢ ὀνόματα, ἢ ὁ ἀνὴρ-
 νυμὸν· ἐν δὲ διττῷ, καὶ κατὰ ἑνὸς ὅ ἐστι τῇ κα-
 ταφάσῃ. (τί δὲ ὀνόματα, εἰρήνη, καὶ τῇ ἀνὴρ νυμὸν,
 πρὸς τὸν ὅ γὰρ εἶναι ἀνδρῶν, ὀνόματα μὲν οὐ
 λέγω, ἀλλ' ἀόριστον ὀνόμα· ἐν γὰρ πῶς σημή-
 νη ὁ ἀόριστος ὀνόμα· ὥστε καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἢ ῥή-
 μα, ἀλλ' ἀόριστον ῥήμα.) ἔστι δὲ πάντα κα-
 τὰ φασίς ἢ ἀπόφασίς, ἢ ὅτι ὀνόματος καὶ ῥήμα-
 τος, ἢ ὅτι ἀόριστου ὀνόματος καὶ ῥήματος. 2 Αἰσθ-
 ῆ ῥήματος ὁμοίᾳ μία κατὰ φασίς, ὁμοίᾳ ἀπόφα-
 σίς· ὁ γὰρ ἔστιν, ἢ ἔστιν, ἢ οὐκ ἔστιν, ἢ ὅτι ἄλλα
 πιαῦτα, ῥήματα εἰς τῶν καὶ μὲν ἐστὶν πρὸς
 σημήνῃ γὰρ ἡρόντοι. 3 Ὡς πρὸς τὴν ἔστιν κα-
 τὰ φασίς καὶ ἀπόφασίς, ὅ, ἔστιν ἀνδρῶν, εἶναι
 ἔστιν ἀνδρῶν. εἶπε, ἔστιν εἶναι ἀνδρῶν, εἶναι
 ἔστιν εἶναι ἀνδρῶν. πάλιν, ἔστι πᾶς ἀνδρῶν,
 εἶναι ἔστι πᾶς ἀνδρῶν· ἔστι πᾶς ἄνθρωπος,
 ἄνθρωπος, ἄνθρωπος· ἔστι πᾶς ἄνθρωπος· ἄνθρωπος,
 ἄνθρωπος· ἄνθρωπος· καὶ ὅτι τῶν εἰ-
 πὸς δὲ ἡρόντοι, ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν. 4 Ὅτι δὲ
 ὅ ἐστι, τείνει πρὸς καταγρηθήναι, ἢ διχῶς λέ-
 γησθαι αἰ ἀπὸ τῆς. 5 Λέγω δὲ, ὅτι, ἔστι διχῶς
 ἀνδρῶν, ὅ ἐστι, τείνει φησὶ συγκαταῆσαι, ὀνο-
 μα ἢ ῥήμα, εἰς τῇ καταφάσῃ· ὥστε ἀφ' οὗτο
 τέτληται αὐτὰ ἔστιν ὡς πᾶς μὲν δύο, πρὸς τῶν
 καταφασίς καὶ ἀπόφασίς· ὅτι ὁ αὐτὸς, ὡς αἰ-
 τρηθήσεται· ὅ δὲ δύο, ἢ λέγω δὲ, ὅτι ὅ ἐστιν, * ἢ
 τῶν διχῶς πρὸς αἰσθῆσθαι, ἢ ὅτι ἢ διχῶς· ὡς ἢ
 ἀπόφασίς. τέτληται οὖν ἔστιν. νοῦ μὲν δὲ ὁ λε-
 γόμενος, εἰς τῶν πρὸς καταγρηθήναι· ἔστι διχῶς
 ἀνδρῶν· οὗτου ἀπόφασίς, ἄνθρωπος, ἄνθρωπος·
 ἀνδρῶν. ἔστιν ἢ διχῶς ἀνδρῶν· οὗτου ἀπό-
 φασίς, ἄνθρωπος, ἄνθρωπος ἀνδρῶν. ὁ γὰρ ἔστιν,
 εἰς τῶν, καὶ ὁ ἄνθρωπος, τῶν διχῶς ἢ ὅτι ἢ διχῶς
 * πρὸς αἰσθῆσθαι. αὐτὰ μὲν οὖν, ὡς πᾶς εἰς τῶν
 ἀναλυτικῶς εἰρήνη, ἔτι πάντες.

* Plerique
codices,
ait Am-
monius,
habent, ἡ
ἐν τῷ αὐτῷ
ἐκείνῳ*)
ἐν τῷ αὐτῷ
ἐκείνῳ. sic,
erit ἡ ἐν-
ἐκείνῳ; non
pro subie-
cto acci-
piendum:
sed pro at-
tributo, vñ
cum dici-
mus, ἡ ἐν-
ἐκείνῳ αὐτῷ
ἐκείνῳ. Hæc
lectionem
mutavit
primus A-
lexander
defensam
à Porphy-
rio, Her-
mino,
Boëtho.
quæ vide.
H. ἐκείνῳ-
ἐκείνῳ. Priorū
lib. 1. c. 7. l.

6 Ομοίως δὲ ἔξῃ, καὶ καθόλου τῷ ὀνόματι· ἢ καὶ κατὰ φασιν· οἷον πᾶς ἔστιν ἀνθρώπος δίκαιος· ἀπόφασις τοῦτου, ὅτι πᾶς ἔστιν ἀνθρώπος δίκαιος. πᾶς ἔστιν ἀνθρώπος καὶ δίκαιος, οὐ πᾶς ἔστιν ἀνθρώπος καὶ δίκαιος. πλὴν ὅχι ὁμοίως τὰς ἑξῆς ἀφαιρέσειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας· ἐν δὲ χροίῳ δὲ ποτε. 7 Αὐτὰ μὲν οὖν, δύο ἀντίκεινται ἀλλήλαις. 8 Ἀλλὰ δὲ δύο πάλιν οἷον ἀνθρώπος, ὡς ἀποκρίνεται τὸ πρῶτον· οἷον, ἔστι δίκαιος οἷον ἀνθρώπος, καὶ ἔστι δίκαιος καὶ ἀνθρώπος· ἔστιν ὁ δίκαιος καὶ ἀνθρώπος, καὶ ἔστιν ὁ δίκαιος καὶ ἀνθρώπος.

9 Πλείους δὲ ἑνὶ τῶν καὶ εἶναι ἀντιθέσεις.

10 Αὐτὰ δὲ χωρὶς ἐκείνων, αὐτὰ καὶ αὐτὰς εἶναι, ὡς ὀνόματι τῶν καὶ ἀνθρώπος, πρὸς χωρὶς αὐτῶν.

11 Εφ' ὅσων δὲ ὁ ἔστι, μὴ ἀρμόζει, οἷον * ὅτι τῷ ὑμῶν καὶ βαδίζειν, ὅτι ἑνὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἔστιν ἡ ἀνθρώπων, ὡς αὐτὸς εἶναι ὁ ἔστι πρὸς τῶν οἷον, ὅτι ὑμῶν εἶναι πᾶς ἀνθρώπος, καὶ ὑμῶν εἶναι πᾶς ἀνθρώπος, ὅτι ὑμῶν εἶναι πᾶς καὶ ἀνθρώπος, καὶ ὑμῶν εἶναι πᾶς καὶ ἀνθρώπος.

12 Οὐ γὰρ ἔστι ὁ καὶ πᾶς ἀνθρώπος, λέκτον· ἀλλὰ ὁ καὶ, πλὴν ἀπόφασις * τῶν ἀνθρώπων πρὸς τῶν οἷον. * ὁ γὰρ πᾶς, καὶ ὁ καθόλου σημαίνει, ἀλλ' ὅτι καθόλου. διὸ δὲ ἐκ τῶν δι, ὑμῶν εἶναι ἀνθρώπος, καὶ ὑμῶν εἶναι ἀνθρώπος· ὑμῶν εἶναι καὶ ἀνθρώπος, καὶ ὑμῶν εἶναι καὶ ἀνθρώπος. τῶν γὰρ ἐκείνων ἀφαιρέσει, τῶν μὴ καθόλου οἷον. ὡς τε ὁ πᾶς, καὶ ὁ μηδὲν, οὐδὲν δὲ πρὸς τῶν σημαίνει, ὅτι ὁ καθόλου τῷ ὀνόματι * ὁ κατὰ φασιν καὶ ἀπόφασις. τὸ οὖν ἀπὸ τῶν αὐτῶν δὲ πρὸς τῶν.

13 Ἐπὶ δὲ ἐκείνῃ ἀπόφασιν ἔστι τῷ, ἀπὸ τοῦ ἔστι ζῶον δίκαιον, ὁ σημαίνει, ὅτι ἐκείνῃ ἔστι ζῶον δίκαιον αὐτῶν μὲν φανερόν ὅτι ἐκείνῃ ἔστιν, ὅτι ἀληθὲς ἀμῶν, ὅτι ἐκείνῃ αὐτῶν· αἱ δὲ ἀντικείμεναι τῶν, ἔστιν αὐτῶν ποτε· οἷον, οὐ πλὴν ἔστι ζῶον δίκαιον, καὶ ἔστι καὶ ζῶον δίκαιον. Ἀκολουθοῦσι ὅτι καὶ αὐτῶν, τῷ μὲν, πᾶς ἀνθρώπος καὶ δίκαιος ἔστιν, ὁ, ἐκείνῃ ἔστιν ἀνθρώπος δίκαιος· τῷ δὲ, ἔστιν ὁ πᾶς ἀνθρώπος καὶ δίκαιος, ὁ ἀντικείμενός, ὅτι ἔστι πᾶς ἀνθρώπος δίκαιος· ἀνάγκη γὰρ εἶναι πᾶν.

14 Φανερόν δὲ, ὅτι ἐκείνῃ μὲν τῷ καὶ ἔστιν, εἰ ἀληθὲς ἐρωτηθέντα ἀποφῆσαι, ὅτι καὶ κατὰ φῆσαι, ἀληθὲς οἷον. ἀπὸ γὰρ Σωκράτους σοφός; ὁ Σωκράτης ἀπὸ καὶ σοφός. ὅτι δὲ τῷ καθόλου, καὶ ἀληθὲς ὁ ὁμοίως λεγόμενος· ἀληθὲς δὲ ὁ ἀπόφασις. οἷον, ἀπὸ γὰρ πᾶς ἀνθρώπος σοφός; οὐ· πᾶς ἀπὸ ἀνθρώπος οὐ σοφός.

6. Similis erit ratio, si nominis vniuersaliter accepti sit affirmatio. ut omnis est homo iustus: huius negatio, non omnis est homo iustus omnis est homo non iustus, non omnis est homo non iustus. praterquam quod non similiter contingit veras simul esse, quæ ex diametro opponuntur; sed contingit aliquando.

7 Hæ igitur, binæ inter se opponuntur.

8 Aliæ autem, similiter binæ inter se opponuntur, quæ pertinent ad non homo, tamquam ad subiectum quoddam additum. ut, est iustus non homo, non est iustus non homo: est non iustus non homo, non est non iustus non homo.

9 His autem non sunt plures oppositiones.

10. Sed hæ seorsum ab illis erunt ipsæ per se, utpote quæ vtuntur nomine, Non homo.

11. In quibus autem verbum EST non accommodatur, ut in verbis VALERE & AMBULARE: in his idem efficit ita positum, ac si verbum EST adiunctum esset: veluti, valet omnis homo, non valet omnis homo; valet omnis non homo, non valet omnis non homo.

12 Non est enim dicendum, Non omnis homo: sed illa negatio NON, homini adiungi debet. etenim OMNIS, non significat rem vniuersalem, sed ostendit rem accipi vniuersaliter. Quod hinc perspicuum fit: valet homo, non valet homo: valet non homo, non valet non homo. hæc enim ab illis differunt, quia non sunt vniuersaliter acceptæ. Quare OMNIS, vel NULLVS, nihil aliud adsignificat, quàm affirmationem vel negationem esse de nomine vniuersaliter accepto. Cetera igitur eadem apponere oportet. 13 Quia verò huic affirmationi, Omne est animal iustum, contraria est negatio significans, nullum animal esse iustum: hæc perspicuum est nunquam fore simul veras, nec in eodem. his verò oppositæ, erunt aliquando simul veræ: ut, non omne est animal iustum, &c, est aliquod animal iustum. Sequuntur autem hæ: illam quidem, Omnis homo non iustus est, hæc, Nullus est homo iustus; hanc verò, Est non omnis homo non iustus, sequitur opposita, nempe, Est aliquis homo iustus: necesse est enim esse aliquem.

14 Perspicuum autem est, in singularibus si interrogatus verè negat, verè etiam affirmari: velut, Est ne Socrates sapiens? non. Socrates igitur est non sapiens. In vniuersalibus autem non est vera affirmatio, quæ similiter dicitur: vera autem est negatio: ut, Est ne omnis homo sapiens? non. ergo omnis homo est non sapiens.

hoc enim falsum est. sed hoc, non omnis igitur homo est sapiens, est verum. hæc autem est opposita: illa verò, contraria.

15 Quæ autem sunt oppositæ secundum infinita nomina & verba; qualia sunt, non homo, & non iustus; quasi negationes absque nomine & verbo videri possunt. non sunt tamen: quia semper necesse est, veram vel falsam esse negationem: at qui dixit non homo, non magis quàm qui dixit homo, imò minus verè vel falso dixit, nisi quid addatur. 16 Hoc verò, *affatum*, est omnis non homo iustus, non idem significat quod aliqua ex superioribus illis enunciationibus. sed neque huic opposita, nempe, non est omnis non homo iustus. Hoc autem *pronunciatum*, omnis est non iustus non homo, & nullus est iustus non homo, idem significant.

17 Transposita autem nomina & verba idem significant: velut, est albus homo, est homo albus: nisi enim hoc *ita* sit, eiusdem erunt plures negationes: sed ostensum est vnam esse vnius. huius enim enunciationis, est albus homo, negatio est, non est albus homo: huius verò, est homo albus; nisi sit eadem cum illa enunciatione, est albus homo; negatio erit, aut, non est non homo albus, aut, non est homo albus: sed altera est negatio huius, est non homo albus: altera huius, est albus homo: quare duæ erunt vnius. Transposito igitur nomine & verbo, eandem fieri affirmationem & negationem, manifestum est.

Α τὴν γὰρ ψαῖδος· ἀλλὰ τὸ, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος σφόδρα, ἀληθὲς· αὐτὴ δὲ γὰρ ἐστὶν ἡ ἀντικειμένη, ἐκείνη δὲ ἡ ἐναντία. 15 Αἱ δὲ καὶ αἱ ἀντικειμένη ονόματα καὶ ῥήματα· οἷον· ὅτι τὸ μὴ ἄνθρωπος, καὶ μὴ δικαίος, ὡς καὶ ἀποφασίς· αἰδὼ ονόματος ἔρῃματος διζαμένον· οἷον· οὐκ εἰσὶ δὲ. αἰεὶ γὰρ ἀνάγκη ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι πλεὺς ἀποφασίαν· ὅτι εἰπὼν, οὐκ ἄνθρωπος, ὁδὸν μᾶλλον τῷ εἰπόντι ἀνθρώπος, ἀλλὰ ἢ ἡτὸν ἐκβαλεῖν, ἢ ἐψεύσασθαι· ἐὰν μὴ τι προσέτιγῃ. 16 Σημαίνει δὲ τὸ, ἐστὶ πᾶς οὐκ ἄνθρωπος δικαίος, ὁδὸν μίαν ἐκείνων τῶν· ὁδὸν ἢ ἀντικειμένη τῶν, ἢ, οὐκ ἐστὶ πᾶς οὐκ ἄνθρωπος δικαίος· τὸ δὲ, πᾶς ὁ δικαίος οὐκ ἄνθρωπος, τῷ, ὁδὸν δὲ δικαίος οὐκ ἄνθρωπος, τῶν τῶν σημαίνει. 17 Μετατίθεσθαι δὲ τὰ ονόματα καὶ τὰ ῥήματα, τῶν σημαίνει· οἷον, ἐστὶ λευκὸς ἄνθρωπος, ἐστὶ ἄνθρωπος λευκός. Εἰ γὰρ μὴ τὴν ἐστὶ, τὴν αὐτὴν πλείους ἐστί· ἀποφασίς· ἀλλὰ διδύκεται, ὅτι μία μίαν· τὴν αὐτὴν γὰρ, ἐστὶ λευκὸς ἄνθρωπος, ἀποφασίς τὸ, οὐκ ἐστὶ λευκός ἄνθρωπος· τὴν δὲ, ἐστὶ ἄνθρωπος λευκός, εἰ μὴ ἢ αὐτὴ ἐστὶ τῇ, ἐστὶ λευκός ἄνθρωπος, ἐστὶ ἀποφασίς· ὅτι τὸ, οὐκ ἐστὶ οὐκ ἄνθρωπος λευκός, ἢ τὸ, οὐκ ἐστὶ ἄνθρωπος λευκός. ἀλλὰ ἢ ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἐστὶν ἀποφασίς τῇ, ἐστὶ οὐκ ἄνθρωπος λευκός· ἢ ἐπὶ τῇ, τῇ, ἐστὶ λευκός ἄνθρωπος· ὡς πλεονάζει δύο μίας. ὅτι αὐτὴ οὕτω μετατίθεσθαι τῷ ονόματος ἔρῃματος, ἢ αὐτὴ γὰρ κατὰ φασίς, ἔστι ἀποφασίς, δύνανται.

De enunciationum coniunctione, ac diuisione.

Cap. XI.

1 ¶ Prothæoria, De enunciatione vna, vel pluribus. 2 Corollarium primum de interrogatione non vna. 3 Corollarium alterum de interrogatione. Quid est. 4 ¶ De compositione attributorum separatorum. Quæstio. 5 Fundamentum quæstionis. 6 Responsionis, prima, 7 & secunda pars. 8 ¶ De diuisione attributorum coniuñctorum. Quæstio. 9 Responsio prior. 10 Emendatio 11 Responsio posterior. 12 De non ente.

V Num autem de multis, aut multa de vno affirmare & negare, nisi vnum quidpiam sit quod ex multis illis declaratur, non est affirmatio vna, nec negatio vna. Vnum dico, non si nomen vnum sit impositum multis rebus, nec fiat vnum quidpiam ex illis: vt homo fortasse est & animal, & bipes, & cicur: sed vnum quiddam ex his sit. ex albo autem, & homine, & ambulare, non fit vnum. quare nec si vnum quidpiam de his aliquis affirmet, est vna affirmatio: sed vox quidem vna, affirmationes autem multæ: nec si hæc de vno affirmet: sed similiter sunt multæ affirmationes.

Tom. I.

ΤΟ ὅτι ἐν καὶ πολλῶν, ἢ πολλὰ καὶ ἐν κατὰ φασίς, καὶ ἀποφασίς, ἐὰν μὴ ἐν τῇ ἢ τὸ ἐκ * τῷ πολλῶν δηλούμενον, ὅτι ἐστὶ κατὰ φασίς μία, ὁδὸν ἀποφασίς. λέγω ὅτι ἐν, ὅτι ἐὰν ὀνόμαζεν ἢ καίμενον, μὴ δὲ ἢ ἐν τῇ ἐκ ἐκείνων· οἷον, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν ἴσως καὶ ζῶον, ἔστι δὲ δίπαιον, ἔστι ἡμερὸν· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ γὰρ ἐκ τῶν. ἐὰν δὲ τῷ λευκοῦ, ἔστι τῷ ἀνθρώπου, καὶ τῷ βαδίσει, οὐχ ἐν· ὡς ὅτι ἐὰν ἐν τῇ τῷ τῷ κατὰ φασίς τῇ, οὐ μία κατὰ φασίς, ἀλλὰ φωνὴ αὐτῇ μία, κατὰ φασίς δὲ πολλὰ· ὅτι ἐὰν καὶ ἐν τῷ τῷ, ἀλλὰ ὁμοίως πολλά.

F ij

8. Verè autem de aliquo dicitur etiam simpliciter: ut quendam hominem, *esse* hominem: aut quendam album hominem, *esse* hominem album. at non semper.

9. Sed cum in adiuncto *est* aliquid repugnans ex quo sequitur contradictio, *tunc* non verum, sed falsum *est*: ut si mortuus homo, dicatur *esse* homo. Cum autem non inest *aliquid repugnans*, *tunc* verum *est*.

10. An quando *repugnans* inest, nunquam *est* verum? cum autem non inest, non semper *est* verum? velut Homerus est aliquid, ut poeta. ergo *est* ne? an non *est*? quoniam ex accidente illud *est* attribuitur Homero. nam quia *est* poeta, non per se attribuitur Homero illud *est*.

11. Quocirca in quibus attributionibus neque repugnantia inest, si definitiones pro nominibus dicantur, & per se attribuitur, non ex accidente; in his quod *est tale aliquid*, verè dicitur etiam simpliciter *tale*. Sed non ens, quia *est* opinabile, non *propterea* verè dicitur *esse* ens quiddam: siquidem haud opinamur ipsum *esse*, sed non *esse*.

8. Αληθές δὲ ἔστιν εἰπεῖν καὶ τὴν τίσις, καὶ ἀπλῶς· ὅτι, τὸν τίνα αὐθροποι, αὐθροποι· ἢ τὸν τίνα λευκὸν αὐθροποι, αὐθροποι λευκὸν· οὕτως αἰεὶ δὲ.

9. Αλλ' ὅταν μὲν εἰς τὰς ἀντιφάσεις, τῶν ἀντιφάσεων τι εὐκρίνηται, ὃ ἐπιφάνειαι, οὕτως αἰσθητός, ἀλλὰ ψευδής· ὅτι, τὸν τίνα αὐθροποι, αὐθροποι εἰπεῖν. ὅταν δὲ μὴ εὐκρίνηται, ἀληθές.

10. Ἡ ὅταν μὲν εὐκρίνηται, αἰεὶ ἔκ ἀληθείας· ὅταν δὲ μὴ εὐκρίνηται, ἔκ ἀληθείας; ὡς ποῦ, Ομηρός ἐστι τίς, ὅτι ποιητής. ἀρετὴ οὖν καὶ ἐστίν, καὶ ὅτι συμβεβηκός γὰρ κατηγορήσεται ὅτι ἐστίν, * τὴν Ομήρου· ὅτι γὰρ ποιητής ἐστίν, ἀλλ' ὃ καὶ αὐτὸν κατηγορήσεται τὴν Ομήρου ὅτι ἐστίν.

11. Ὡς εἰς ὅσας κατηγορίας μὴτε εὐκρίνηται, ἐκείναι λέγονται ἀντὶ ὀνομάτων λέγονται, καὶ καὶ αὐτὰ κατηγορήσεται, καὶ μὴ καὶ συμβεβηκός, ὅτι τούτων ὅτι, καὶ ἀπλῶς ἀληθές ἐστίν εἰπεῖν. Τὸ δὲ μὴ οἶν, ὅτι δόξα οἶν, ἔκ ἀληθείας εἰπεῖν οἶν π· δόξα γὰρ αὐτὸν ἐστίν, ἔκ ὅτι ἐστίν, ἀλλ' ὅτι ἔκ ἐστίν.



DE ENUNCIATIONIBVS MODIFICATIS.

TRACTATUS V.

De oppositione enunciationum modificatarum.

Cap. XII.

1. *Propositio.* 2 *Falsa oppositionis confirmatio.* 3 *Eiusdem confutatio syllogismo categorico.* 4 *Disiunctio.* 5 *Reversio argumenti pro falsa oppositione adducti.* 6 *Enumeratio singularum oppositionum de possibili, 7 de necessario, 8 de impossibili.* 9 *Epilogus.*

His determinatis, considerandum *est*, quonam modo inter se affectæ sint affirmationes & negationes eius quod possibile *est* esse, & non possibile: item contingens, & non contingens: necnon de impossibili, & de necessario: habet enim *hac consideratio* dubitationes quasdam. 1. Nam si ex connexis hæc contradictiones sibi inuicem opponuntur, quæ secundum *verbum* *Esse*, & *Non esse*, disponuntur, (ut huius, *esse* hominem, negatio *est* hæc, *non esse* hominem; non illa, *esse* non hominem; & huius, *esse* album hominem, hæc non *esse* album hominem: non illa, *esse* non album hominem: quia si de omni *re affirmatio* vel *negatio vera est*; verè dicitur, lignum *esse* non album hominem: quod si hoc ita *se habet*; & in quibus *verbum* *Esse*, non adiicitur, idem efficiet *aliud verbum*, quod loco verbi *Esse* dicitur: Tom. I.

Tούτων γὰρ διωρισμένων, σχετίζον ὅπως τῆς ἀφαιρέσεως αἱ καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις πρὸς ἀλλήλας, αἱ τὴν διωκτικὴν καὶ μὴ διωκτικὴν, καὶ ἐνδεχόμενοι, καὶ μὴ ἐνδεχόμενοι, καὶ τὴν ἀδυνατίου καὶ ἀναγκῆς. ἔχει γὰρ ἀπορίας πέντες.

1. Εἰ γὰρ τῶν συμπλεκόμενων, αὐτὰς ἀλλήλας ἀντίκεινται αἱ ἀντιφάσεις, ὅσαι καὶ ὅτι καὶ μὴ καὶ μὴ καὶ μὴ αὐθροποι, αὐθροποι, ὅτι καὶ μὴ αὐθροποι, ὅτι καὶ μὴ αὐθροποι, ὅτι καὶ μὴ αὐθροποι, ὅτι καὶ μὴ αὐθροποι. Εἰ γὰρ καὶ πᾶσι καὶ κατὰ φάσεις καὶ κατὰ ἀφαιρέσεις, τὸ ζήτημα ἔσται ἀληθές εἰπεῖν καὶ μὴ λευκὸν αὐθροποι. Εἰ δὲ τὸ οὕτως, καὶ ὅσοις τὸ καὶ μὴ κατὰ φάσεις, τὸ αὐτὸ ποιήσει τὸ αὐτὸ τὸ καὶ μὴ κατὰ φάσεις. F. iii.

8. Et huius, impossibile esse, non hzc, impossibile non esse; sed hzc, non impossibile esse: huius autem, impossibile non esse, hzc, non impossibile non esse. 9. Ac generaliter, ut dictum est, verba illa, Esse & Non esse, poni debent tamquam subiecta: hzc verò, affirmationem & negationem efficientia, ad verba illa, Esse & Non esse, adiungenda sunt. atque hzc habendæ sunt pro oppositis affirmationibus & negationibus: possibile, non possibile: contingens, non contingens: impossibile, non impossibile: necesse, non necesse: verum, non verum.

A 8 Καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι, ὃ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ, μὴ ἀδύνατον εἶναι· τὸ δὲ, ἀδύνατον μὴ εἶναι, τὸ, ὅτι ἀδύνατον μὴ εἶναι.
9 Καὶ καθόλου δὲ, ὡς ἂν εἴρηται, τὸ μὴ εἶναι, καὶ μὴ εἶναι, διὲ πρῖναι ὡς τὰ ἀποκείμενα· κατὰ φασιν δὲ ἔστιν ἀπὸ φασιν τὰ ὅσα ποιοῦντα, ὡς ὅτι τὸ εἶναι ἔστι μὴ εἶναι σὺν ταύτῃ. ἔστι τὰ ὅσα οἷον ἡ χρῆ εἶναι τὰς ἀντικείμενας φάσεως ἔστι ἀποφάσεως· δύνατον, ἢ δύνατον· ἐπὶ δὲ χρόνον, ὅτι ἐπὶ δὲ χρόνον ἀδύνατον, ὅτι ἀδύνατον ἀναγκάσιον, ὅτι ἀναγκάσιον ἀληθές, ὅτι ἀληθές.

De consecutione enunciationum modificatarum.

Cap. XIII.

1. ¶ Series secundum antiquos. 2. ¶ Disquisitio Aristotelis. De impossibili. 3. De necessario, quomodo. 4. Et cur eo modo. 5. Et quod non recte collocatum sit ab antiquis. 6. Quæ enunciatio de necessario in primo, et quæ in secundo ordine collocari debeat, tribus rationibus ostenditur: prima à sufficienti partium enumeratione: 7. secunda ab absurditate, in quam veteres inciderunt, vitata: 8. tertia ab analogia. 9. Dubitatio. 10. Solutio una, 11. atque altera. 12. Conclusio. 13. ¶ Ordo enunciationum in singulis ordinibus servandus proponitur, 14. Et ratione confirmatur.

Consecutiones quoque pro ratione B fiunt, si ita ponamus. Nam illam enunciationem, possibile esse, consequitur hzc, contingere esse, atque hzc cum illa reciprocatur, & hzc, non impossibile esse, & hzc, non necesse esse. Eam verò, possibile non esse, & contingens non esse, consequitur hzc, non necesse non esse, & non impossibile non esse. at illam, non possibile esse, & non contingens esse, hzc, necesse non esse, & impossibile esse. hanc autem, non possibile non esse, & non contingens non esse, hzc, necesse esse, & hzc, impossibile non esse. Quod autem dicimus, ex subiecta descriptione perspicitur.

δύνατον εἶναι.

ἐπὶ δὲ χρόνον εἶναι.

ὅτι ἀδύνατον εἶναι.

ὅτι ἀναγκάσιον εἶναι.

δύνατον μὴ εἶναι.

ἐπὶ δὲ χρόνον μὴ εἶναι.

ὅτι ἀδύνατον μὴ εἶναι.

ὅτι ἀναγκάσιον μὴ εἶναι.

I. ORDO.

1. Possibile esse.
2. Contingens esse.
3. Non impossibile esse.
4. Non necesse esse.

II. ORDO.

1. Possibile non esse.
2. Contingens non esse.
3. Non impossibile non esse.
4. Non necesse non esse.

Tom. I.

Καὶ αἱ ἀκολουθήσεις δὲ καὶ λόγον ἔχοντες, ὅτι πρὸς τὰς ἀδυναμίας. τὰς μὴ γὰρ δύνατον εἶναι, ἀκολουθεῖ τὸ ἐπὶ δὲ χρόνον εἶναι, ἔστι τὸ ἐπὶ δὲ χρόνον ἀντικείμενον, καὶ τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι, ἔστι τὸ μὴ ἀναγκάσιον εἶναι· τὰς δὲ, δύνατον μὴ εἶναι, καὶ ἐπὶ δὲ χρόνον μὴ εἶναι, τὸ μὴ ἀναγκάσιον μὴ εἶναι, καὶ ὅτι ἀδύνατον μὴ εἶναι· τὰς δὲ μὴ δύνατον εἶναι, καὶ μὴ ἐπὶ δὲ χρόνον εἶναι, τὸ ἀναγκάσιον μὴ εἶναι, καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι· τὰς δὲ μὴ δύνατον μὴ εἶναι, ἔστι μὴ ἐπὶ δὲ χρόνον μὴ εἶναι, τὸ ἀναγκάσιον εἶναι, ἔστι τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι. ἡ ἀκολουθία δὲ ἐκ τῆς ἀπογραφῆς * ὅτι λέγεται.

C οὐ δύνατον εἶναι.

ὅτι ἐπὶ δὲ χρόνον εἶναι.

ἀδύνατον εἶναι.

ἀναγκάσιον μὴ εἶναι.

οὐ δύνατον μὴ εἶναι.

ἢ ἐπὶ δὲ χρόνον μὴ εἶναι.

ἀδύνατον μὴ εἶναι.

ἀναγκάσιον εἶναι.

III. ORDO.

1. Non possibile esse.
2. Non contingens esse.
3. Impossibile esse.
4. Necesse non esse.

IV. ORDO.

1. Non possibile non esse.
2. Non contingens non esse.
3. Impossibile non esse.
4. Necesse esse.

F iiij

π. δυνατ.

π. ἀναγκ.

π. δυνατ.

2 Τὸ μὲν οὖν ἀδύνατον, καὶ οὐκ ἀδύνατον, ἅ-
 τας ἐσθ' ἡμῶν, καὶ δυνατὰς, καὶ μὴ ἐσθ' ἡμῶν,
 καὶ ὅτι δυνατὰς, ἀκολουθεῖ μὲν ἀντιφάσι-
 κως, ἀντιφάσιμος δὲ τὰς μὲν γὰρ * δυνα-
 τὸν εἶναι, ἢ ἀπόφασις τῆς ἀδυνατοῦ ἀκολουθεῖ,
 ἢ οὐκ ἀδύνατον εἶναι. τῇ δὲ ἀποφάσει, ἢ κα-
 τὰφασιν. τὰς γὰρ ὅτι δυνατὸν εἶναι, ὅτι ἀδύνατον
 εἶναι. κατὰφασιν γὰρ ὅτι ἀδύνατον εἶναι. ὅτι οὐκ
 ἀδύνατον εἶναι, ἀπόφασις. 3 Τὸ δ' ἀναγκάσιον
 πῶς ἐστὶν, ὁπίσθιν. φανερόν δὲ, ὅτι ὅτι οὕτως ἐστὶν.
 ἀλλ' αἰεὶ ἀντίαι ἐκτεταται. αἰεὶ δ' ἀντιφάσις, ἡ-
 ρεῖς ὅτι γὰρ ὅτι ἀπόφασις τῆς ἀναγκάσιον μὴ εἶναι,
 ὅτι οὐκ ἀναγκάσιον εἶναι. ἐσθ' ἡμῶν γὰρ ἀντιφάσις
 ὅτι τῆς αἰεὶ ἀμφοτέρω. ὅτι γὰρ ἀναγκάσιον μὴ
 εἶναι, οὐκ * ἀναγκάσιον εἶναι. 4 Αἰτίον δὲ ὅτι
 μὴ ἀκολουθεῖν ὅτι ἀναγκάσιον ὁμοίως ταῖς ἐτέροις,
 ὅτι ἐστὶν ὅτι ἀδύνατον εἶναι ἀναγκάσιον ἀποδι-
 δῆσαι, ὅτι αἰεὶ δυνατὸν εἶναι. ὅτι γὰρ ἀδύνατον εἶναι,
 ἀναγκάσιον τῆς, ὅτι εἶναι, ἀλλ' αἰεὶ μὴ εἶναι. ὅτι δὲ
 ἀδύνατον μὴ εἶναι, τῆς ἀναγκάσιον εἶναι. ὅτι πᾶσι
 ἐκείνοις ὁμοίως ἀκολουθεῖ τὰς δυνατὰς καὶ μὴ,
 ταῦτα ἐστὶν ἀναγκάσιον. ὅτι ὅτι συμπεριεῖται ταῦτον,
 τῶ, τῆς ἀναγκάσιον ὅτι ἀδύνατον, ἀλλ' αἰεὶ ἐστὶν
 ἡμῶν, ἀντιφάσις. 5 Ἡ ἀδύνατον ὅτι
 καὶ ταῖς τῆς ἀναγκάσιον ἀντιφάσις, ὅτι μὲν γὰρ
 ἀναγκάσιον εἶναι, δυνατὸν εἶναι. (εἰ γὰρ μὴ, ἢ
 ἀπόφασις ἀκολουθεῖ. ἀναγκάσιον γὰρ ἢ φανερὸν, ἢ
 ἀποφάσις. ὅτι εἰ μὴ δυνατὸν εἶναι, ἀδύνατον
 εἶναι. ἀδύνατον ὅτι εἶναι ὅτι ἀναγκάσιον εἶναι, ὅ-
 τι ἀποποιεῖται.) ἀλλ' αἰεὶ μὲν τὰς δυνατὸν εἶναι,
 ὅτι οὐκ ἀδύνατον εἶναι, ἀκολουθεῖ. ταῦτα δὲ ὅτι
 μὴ ἀναγκάσιον εἶναι. ὅτι συμβαίνει, ὅτι ἀνα-
 γκαῖον εἶναι, μὴ ἀναγκάσιον εἶναι ὅτι ἀποποιεῖται.
 6 Ἀλλὰ μὲν οὖν ὅτι ἀναγκάσιον εἶναι, ἀ-
 κολουθεῖ τὰς δυνατὸν εἶναι, ὅτι ὅτι ἀναγκάσιον
 μὴ εἶναι τὰς μὲν γὰρ, ἀμφοτέρω ἐσθ' ἡμῶν συμ-
 βαίνει. ταῦτα δὲ ὅτι ἀποποιεῖται ἀληθὲς ἢ, οὐκ
 ὅτι ἐστὶν ἐκείνοις ἀληθὲς ἀμφοτέρω γὰρ δυνατὸν εἶναι, ὅτι
 μὴ εἶναι. εἰ δὲ ἀναγκάσιον εἶναι, ἢ μὴ εἶναι, οὐκ
 ἐστὶν δυνατὸν ἀμφοτέρω. λυπεῖται οὖν, ὅτι οὐκ ἀ-
 ναγκάσιον μὴ εἶναι, ἀκολουθεῖ τὰς δυνατὸν εἶναι.
 7 Τοῦτο γὰρ ἀληθὲς καὶ ὅτι τῆς ἀναγκάσιον εἶναι.
 8 Καὶ γὰρ αὐτὴ γὰρ ἀντιφάσις * τῆς ἀποποιεῖται
 ὅτι ὅτι δυνατὸν εἶναι. ἐκείνοις γὰρ ἀκολουθεῖ ὅτι ἀ-
 δυνατον εἶναι, ὅτι ἀναγκάσιον μὴ εἶναι. ὅτι ἢ ἀπόφα-
 σιν, τῶ οὐκ ἀναγκάσιον μὴ εἶναι. ἀκολουθεῖ τῆς
 ἀναγκάσιον καὶ αὐτὴ αἰεὶ ἀντιφάσις καὶ τῆς ἀντιφάσις
 ὅτι οὐκ ἀδύνατον συμβαίνει, ὅτι
 ἀμφοτέρω ὅτι.

2. Ergo impossibile & non impossi-
 bile contingenti, & possibili, & non con-
 tingenti, & non possibili, consequuntur
 contradictorie, sed vice versa. nam illi,
 possibile esse, negatio eius quod impossi-
 bile est, consequitur, nempe non impossi-
 bile esse. negationi verò affirmatio: ei
 namque non possibile esse, consequitur
 hæc, impossibile esse. etenim impossi-
 bile esse, est affirmatio: at non impossibile
 esse, negatio. 3 Sed necessarium quomo-
 do se habet, videndum est. Perspicuum
 igitur est, id non ita se habere, sed contra-
 rias consequi contradictiones autem se-
 orsum esse collocatas. huius enim, necesse
 non esse, non est negatio hæc, non neces-
 se esse: quia contingit utrasque in eodem
 veras esse: quod enim necesse est non esse,
 non necesse est esse. 4 Cur autem neces-
 sarium non ita consequatur, ut ceteræ
 enunciationes modificata, causa est, quod
 necessario impossibile contratio modo
 enunciatur, idem valet: quod enim im-
 possibile est esse, id necesse est, non quidem
 esse, sed non esse. quod autem impossi-
 bile est non esse, id necesse est esse: quare
 si ea similiter sunt consequentia possibili
 & non possibili; hæc est contratio consequi
 oportet: quia necessarium & impossibile
 non idem significant, nisi accipiantur, ut
 dictum est, vice versa. 5 An fieri non po-
 test, ut ita collocentur necessarij contra-
 rii contradictiones? quod enim necesse est
 esse, possibile est esse: (sin minus, negatio
 consequetur: quia necesse est vel affir-
 mare, vel negare: quare si non possibile
 est esse, impossibile est esse: ergo impossi-
 bile est esse, quod necesse est esse: quod est
 absurdum.) Atqui isti, possibile esse, con-
 sequitur hæc, non impossibile esse: & huic
 illa, non necesse esse: itaque fit, ut quod
 necesse est esse, non necesse sit esse: quod
 est absurdum. 6 At verò illi, possibile ef-
 se, neque hæc consequitur, necesse esse;
 neque hæc, necesse non esse: quoniam il-
 li accidere ambo possunt: horum autem
 utrumvis verum sit, non erunt amplius il-
 la vera. simul enim hæc vera sunt, possibi-
 le esse, & non esse, sed si necesse est esse,
 vel non esse: non erit possibile utrum-
 que. Ergo relinquitur, ut hæc, non neces-
 se non esse, sit consequens illi, possibile
 esse. 7. Hoc enim verè dicitur etiam de
 eo quod est necesse esse. 8 Etenim hæc est
 contradictoria eius quæ sequitur illam,
 non possibile esse. nam illi consequens
 est hæc, impossibile esse, & necesse non
 esse: cuius negatio est hæc, non necesse
 non esse. Sequuntur igitur etiam hæc con-
 traditiones eo quem diximus modo: eis-
 que ita positæ, nihil absurdi accidit.

I. ORDO.

1. Possibile esse.
2. Contingens esse.
3. Non possibile esse.
4. Non necesse non esse.

II. ORDO.

1. Possibile non esse.
2. Contingens non esse.
3. Non impossibile non esse.
4. Non necesse esse.

9. Dubitabit autem aliquis, an illi, necesse esse, consequatur hæc, possibile esse. nisi enim hæc sequatur, contradictoria sequetur, id est, non possibile esse. quod si quis neget hæc esse contradictoria: necesse est dicere, contradictoria esse hæc, possibile non esse. quarum utraque falsa est de eo quod est necesse esse. At contra, idem videtur posse secari, & esse, & non esse. itaque quod necesse est esse, contingeret non esse: hoc autem falsum est.

10. Sed perspicuum est, non quodcumque potest aut esse, aut ambulare, etiam posse opposita: verum sunt nonnulla, in quibus hoc non est verum. Primum quidem in iis quæ sine ratione possunt: ut ignis est calefactivus, habetque potestatem irrationalem. Potestates igitur quæ sunt cum ratione, eadem sunt plurimum & contrariorum. irrationales autem non omnes. sed, ut dictum est, ignis non potest calefacere & non calefacere, nec quæcumque alia semper actu sunt. aliqua tamen etiam ex iis quæ potestatibus irrationabilibus prædicta sunt, simul opposita suscipere possunt. Sed hoc ideo dictum est, quia non omnis potestas est susceptiva contrariorum, ne quidem ex quæ dicuntur secundum eandem speciem.

11. Quædam autem potestates sunt homonymæ. nam possibile, non simpliciter dicitur: sed aliud quidem, quia verum est, utpotè quod est actu; ut possibile ambulare, quia ambulat, & omnino possibile esse, quia iam est actu id quod dicitur esse possibile: aliud verò, quia actu esse poterit, ut possibile ambulare, quia fieri poterit ut ambulet. & hæc quidem potestas est in solis rebus mobilibus: illa verò etiam in immobilibus. utrumque autem verè dicitur posse ambulare, vel esse, & quod ambulat iam, atque actu est, & quod est aptum ad ambulandum. Quod igitur ita possibile est, non verè de simpliciter necessario dicitur: alterum autem verè dicitur.

12. Itaque cum ei quod est in parte, universale consequens sit: ei quod necessario est, consequens erit posse esse, non tamen omne.

A

III. ORDO.

1. Non possibile esse.
2. Non contingens esse.
3. Impossibile esse.
4. Necesse non esse.

IV. ORDO.

1. Non possibile non esse.
2. Non contingens non esse.
3. Impossibile non esse.
4. Necesse esse.

9. Απορήσας δ' αὖ τις, εἰ τὰ ἀναγκάων εἶναι, τὸ δυνατὸν εἶναι ἐπιταί. Εἰ γὰρ μὴ ἐπιταί, * ἡ ἀντίφασις ἀκολουθήσῃ, τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. καὶ εἰ τις ταύτῃ μὴ φησὶν εἶναι ἀντίφασιν, ἀνάγκη λέγειν τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι. ἀλλ' ἂν μὴ φησὶν ταύτῃ, καὶ τὸ ἀναγκάων εἶναι ἀνάγκη μὴ πάλιν τὸ αὐτὸ δοκεῖ εἶναι δυνατὸν, τὴν ἀνάγκην, καὶ μὴ τὴν ἀνάγκην, καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. ὅτι εἰ τὸ ἀναγκάων εἶναι, αὐτοχρόνως μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ δὲ φησὶν.

10. Φανερὸν * δὲ, ὅτι ὁ πῦρ τὸ δυνατὸν εἶναι, ἡ βασιλεύειν, καὶ τὰ ἀντικείμενα δυνατὰ εἶναι. ἀλλ' ἐστὶ ἐφ' ᾧ οὐκ ἀληθές. φανερὸν μὲν * ὅτι τὸ μὴ εἶναι δυνατὸν. ὅτι τὸ πῦρ θερμαίνει, καὶ ἔχει δυνάμειν ἀλγεῖν. αἱ μὲν οὖν δυνάμεις, αἱ αὐτὰι πληροῦν καὶ τὸ εἶναι αἱ δ' ἀλγεῖν, ὅτι πᾶσαι. ἀλλ', ὡς φησὶν εἶρηται, τὸ πῦρ ὁ δυνατὸν θερμαίνειν, καὶ μὴ ἔχει ὅσα ἄλλα ἐνεργεῖ αἰετ. εἶναι μὲν τὸ δυνατὸν εἶναι τὸ πῦρ καὶ τὰ ἀλγεῖν δυνάμεις, ἀλλ' οὐκ ἀντικείμενα διέσταναι. ἀλλὰ τὸ μὲν πῦρ καὶ τὸ εἶναι εἶρηται, ὅτι ὁ πῦρ δυνάμειν, τὸ ἀντικείμενον δὲ δεικνύει, ὅτι ὅσα λέγονται καὶ τὸ αὐτὸ εἶδος.

11. Εἶναι δ' δυνάμεις ὁμογενεῖς εἶναι. τὸ γὰρ δυνατὸν, ὅτι ἀπλῶς λέγεται. ἀλλὰ τὸ μὲν, ὅτι ἀληθές, ὡς ἐνεργεῖα ὅτι οἷον, δυνατὸν βασιλεύειν, ὅτι βασιλεύει. καὶ ὅπως δυνατὸν εἶναι, ὅτι ἡδὴ εἶναι καὶ ἐνεργεῖν, ὅτι λέγεται εἶναι δυνατὸν τὸ δὲ, ὅτι ἐνεργεῖται αὐτὸ, οἷον, δυνατὸν εἶναι βασιλεύειν, ὅτι βασιλεύει αὐτὸ. καὶ αὐτὸ μὲν ὅτι τὸ εἶναι καὶ τὸ ἐνεργεῖν ἡδὴ εἶναι δυνάμεις. ἐκείνη δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀκινήτοις. ἀμφω δὲ ἀληθές ἐστὶν εἶναι, * τὸ δυνατὸν βασιλεύειν (ἡ δὲ εἶναι), καὶ τὸ βασιλεύειν ἡδὴ εἶναι ἐνεργεῖν, καὶ τὸ βασιλεύειν τὸ μὲν οὖν ὅτι δυνατὸν, οὐκ ἀληθές. ὅτι τὸ ἀναγκάων ἀπλῶς, εἶναι. φανερὸν δὲ, ἀληθές.

12. Ως περὶ τὰς αἰτίας μίαν δὲ ὄντι, τὸ καὶ ὅλου ἐπιταί. ὅτι ἀνάγκη ὄντι, εἶναι τὸ δυνατὸν εἶναι, καὶ μὴ τὸ πῦρ.

13 Καὶ ἐστὶ δὲ δὲχθῆναι ἴσως τὸ ἀναγκάσιον καὶ μὴ ἀναγκάσιον πρῶτον εἶναι ἢ μὴ εἶναι· καὶ τ' ἄλλως ὡς πάντοις ἀκολουθοῦντα, ὅτι σκοπεῖται δι'.

A 13. Ac fortasse necessarium, & non necessarium, est principium unde omnia sunt, aut non sunt: reliqua verò tamquam his consequentia spectari debent.

I. ORDO.

- 1 Necessè esse.
- 2 Non possibile non esse.
- 3 Non contingens non esse.
- 4 Impossibile non esse.

II. ORDO.

- 1 Necessè non esse.
- 2 Non possibile esse.
- 3 Non contingens esse.
- 4 Impossibile esse.

14 Φανερόν δὲ ἐκ τῆς εἰρημύων, ὅτι τὸ εἶναι ἀνάγκης ὄν, κατ' ἐνέργειαν εἶναι. ὥστε ἐπὶ τῶν τῶν αἰδῶν, καὶ ἐπὶ ἐνέργειαν δυνάμειος τῶν τῶν. Ἐπὶ τῶν μὲν, ἀλλὰ δυνάμειος ἐνέργειαν εἶναι, εἶναι αἰδῶν τῶν τῶν. Ἐπὶ δὲ, μὲν δυνάμειος, αἰδῶν τῶν μὲν φύσιν, τῶν τῶν, τῶν δὲ χρόνον ὥστε. Ἐπὶ δὲ, ὅτι ποτε ἐνέργειαν εἶναι, ἀλλὰ δυνάμειος μόνον.

III. ORDO.

- 1 Non necessè esse.
- 2 Possibile non esse.
- 3 Contingens non esse.
- 4 Non impossibile non esse.

IV. ORDO.

- 1 Non necessè non esse.
- B 2 Possibile esse.
- 3 Contingens esse.
- 4 Non impossibile esse.

14 Ex dictis igitur perspicuum est, id, quod necessarium est, actu esse. quare si externa sunt priora, etiam actus potestate prior est. Et alia quidem sunt actus sine potestate, ut prima substantia: alia autem cum potestate, quæ naturæ sunt priora quàm potestates, tempore posteriora: alia verò numquam actus sunt, sed potestates dumtaxat.



QUÆNAM SINT ENUNCIATIONES CONTRARIÆ.

TRACTATUS VI.

Cap. XIV.

1 ¶ Quæstio prior, de enunciationibus contrariis: 2 cuius solutio ex posterioris solutione pendet. 3 ¶ Quæstio posterior, de opinionibus contrariis, & eius expositio per exempla. 4 ¶ Responsio ad posteriorem quæstionem. Non esse contrarias opiniones, quæ sunt de subiectis contrariis, nec quæ differunt attributo. 7 Contrarias esse, quæ idem de eodem affirmant & negant, quatuor rationibus ostenditur: prima à deceptione: 8 secunda à falsitate per se, & per accidens: 9 tertia à rebus, quibus nihil est contrarium: 10 quarta à commutata proportionem. 11 Hypothecoria, Indefinitas opiniones, de quibus dictum fuit, accipiendas esse pro universalibus. 12 ¶ Responsio ad priorem quæstionem, 13 ¶ Hypothecoria, Quod contraria non possint esse simul vera.

Π Οτι ἐστὶ δὲ ἐναντία εἶναι ἢ κατὰ φασιν τῇ ἀποφασί, ἢ ἢ κατὰ φασιν τῇ κατὰ φασί, ἢ ὁ λόγος τῶν λόγων, ὁ λόγος ὅτι πᾶς ἀνθρώπος διχως, τῶν, ὅτι πᾶς ἀνθρώπος διχως, ἢ ὁ δὲ, πᾶς ἀνθρώπος διχως, τῶν πᾶς ἀνθρώπος ἀδίκως, ὅτι, ἐστὶ Κολυίας διχως, ὅτι ἐστὶ Κολυίας διχως, Κολυίας ἀδίκως εἶναι. ποτέ οὖν ἐναντία εἶναι τῶν; 2 Εἰ γὰρ τὸ μὲν ἐπὶ τῇ φωνῇ, ἀκολουθεῖ τῶν ἐπὶ τῇ ἀφροσύνῃ. ἐκ δὲ ἐναντία δόξα ἢ τῇ ἐναντίᾳ εἶναι, ὅτι, ὅτι πᾶς ἀνθρώπος διχως, τῇ, πᾶς ἀνθρώπος ἀδίκως. καὶ ὅτι τῇ ἐπὶ τῇ φωνῇ κατὰ φασιν, ἀνάγκη ὁμοίως εἶναι. Εἰ δὲ μὴ ἐκ δὲ ἢ τῇ ἐναντίᾳ δόξα ἐναντία εἶναι, ὅτι ἢ κατὰ φασιν τῇ κατὰ φασί εἶναι ἐναντία, ἀλλ' ἢ εἰρημύων ἀποφασί.

C V Trum autem contraria est affirmatio negationi, an affirmatio affirmationi? & hæc oratio, omnis homo est iustus, illi orationi, nullus homo est iustus: an hæc, omnis homo est iustus, illi, omnis homo est iniustus? veluti, est Callias iustus, non est Callias iustus, Callias iniustus est: vera igitur haturæ contraria?

2 Nam sicæ quæ sunt in voce, consequuntur iis quæ sunt in diancæ: illic autem est contraria opinio, quæ contrarii est, ut hæc, omnem hominem esse iustum, illi, omnem hominem esse iniustum: cerè etiam in enunciationibus voce expressis necesse est similiter rem sibi habere. si verò non est illic ea opinio contraria, quæ est contrarii: neque affirmatio affirmationi erit contraria, sed dicta negatio.

3. Quare considerandum est quænam opinio falsa, sit contraria veræ opinioni: negationisne, an quæ contrarium esse opinatur.

4 Sic autem dico: Est quædam de bono vera opinio, esse bonum: alia verò falsa, non esse bonum: item alia, esse malum. vera igitur harum *est* contraria vera? & si est una, secundum quàm *est* contraria?

5 Si quis igitur putet, hoc definiri con-
trarias opiniones, quod contrariorum
sint, falsò *id putat*. nam de bono *opinio*, *id*
esse bonum; & de malo, *id* esse malum, ca-
dem fortassis, & siue multæ siue una *sit*,
vera est. atqui hæc sunt contraria. sed
non eo quod sunt contrariorum, contra-
ria vocantur, sed potius quod contrario
modo *se habent*. 6 Ergo si de bono opinio
quadam est, *id* esse bonum, alia verò, *id*
non *esse* bonum, est autem aliud quid-
piam, quod *bono* neque inest neque inesse
potest: profectò nullam aliarum *contra-*
riam esse ponendum est, nec quæ opinan-
tur inesse, quod non inest, nec quæ non
in esse quod inest: infinitæ enim sunt utre-
que, & quæ inesse opinantur quod non
inest, & quæ non inesse quod inest.

7 Sed in quibus est deceptio: hæc verò sunt, ex quibus ~~sur~~ generationes: atqui ex oppositis sunt generationes: ergo etiam deceptiones.

8. Si igitur bonum est & bonum, & non malum; & illud quidem, per se, hoc autem, ex accidente; (quoniam ei accidit, ut non malum sit;) magis autem de quaque re vera est ea opinio quæ est per se, & magis falsa itidem quæ est per se, si quidem magis vera ita accipitur: hæc igitur opinio, non bonum esse bonum, falsa est de eo quod per se inest: hæc autem, esse malum, falsa est de eo quod est ex accidente: quare magis falsa est de bono opinio negationis, quàm contrarii. maximè autem in quaque re fallitur, qui contrariam habet opinionem: contraria namque sunt quæ in eodem genere plurimùm differunt. Si igitur harum altera est contraria, sed quæ est negationis, est magis contraria: constat, hanc esse verè contrariam. Hæc verò opinio, bonum esse malum, est connexa: fortasse enim necesse est, eundem etiam existimare bonum non esse bonum.

9 Præterea si in aliis similiter rem se habere oportet : hic quoque rectè dictum videri poterit. aut enim ubique *contraria est opinio* negationis, aut nusquam. at quibus non sunt contraria , de his falsa est *opinio* quæ veræ opponitur: ut qui hominem putat non *esse* hominem, fallitur. si igitur hæ negationes *sunt* contrariæ , etiam aliæ negationis *opinionēs contrariæ sunt*.

3 Ως σκεπτός πῶς δόξα ψυχῆς, εἰς ἀπὸ
ἀληθῆ δόξῃ, πικρὸν ἐκ τῆς ἀποφάσεως, ἐν ᾗ
εἰσάγει(ται) δόξα(ισα).

4. Λεγὼ δὲ ὁ δὲ. ἔστι τις δοξὰ ἀληθὴς τῆ ἀγα-
θοῦ, ὅτι ἀγαθὸν ἀγαθὸν δὲ, ὅτι οὐκ ἀγαθὸν, φθι-
δὴς ἐπεὶ δὲ, ὅτι κακόν. ποτέρω δὲ πύται, ὁ-
μοῖα τῇ ἀληθεί; καὶ εἰ ἔστι μία, καὶ ὁ ποτέρω;

ἡ εὐαγγελία· ἡ τὸ μὲν δὲ εὐαγγέλιον οἰεσθαι τὴν
 εὐαγγελίαν δοξασθαι ὡς εὐαγγέλιον, τὰς τῶν εὐαγγελίων εἰς
 ψαλμοῦς· τὸ γὰρ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθόν, καὶ τὸ κακὸν
 ὅτι κακόν, ἢ αὐτὴ τῶς, καὶ διηγήσας, εἴτε πλείους,
 εἴτε μία ὅσιν. εὐαγγελία δὲ τούτα. ἀλλ' ὅτι τῶν
 εὐαγγελίων εἰς, εὐαγγελία· ἀλλὰ μᾶλλον τὰς εὐαγγ

πως. 6 Εἰ δὲ, ἔστι μὲν τῆ ἀγαθότητος ὅτι ἐστὶ
 ἀγαθόν, δόξα· ἀλλ' ἂν οἷ, ὅτι οὐκ ἀγαθόν· ἔστι δὲ
 ἀλλότῃ, ὃ ὑπάρχει ἀρχῇ, ὅδ' οἷ, τε ὑπάρχει
 τῇ μὲν δὲ ἄλλων οὐδὲ μίαν δεύον, ὅτι ὅσαι ὑ-
 πέρχοντο μὴ ὑπάρχον δόξάζουσιν, ὅτι ὅσαι
 μὴ ὑπάρχοντο ὑπάρχον· ἀπὸ τοῦ γὰρ ἀμι-
 φότερα, καὶ ὅσαι ὑπάρχον δόξάζουσι το μὴ
 ὑπέρχον, καὶ ὅσαι μὴ ὑπέρχοντο ὑπέρχον.

7 ΑΜ' ὁ ὁπάς ἐστὶν ἡ ἀπάντη αὐτῶν δι' εἶσιν,
ἐξ ὧν αἱ θυσίαις ἐπ' τῷ ἀντικειμένῳ ἡ αἱ θυσί-
αις ὡς καὶ αἱ ἀπάντη,

8 Εἰ οὖν ὁ ἀγαθὸν, καὶ ἀγαθὸν καὶ ἕ κακὸν ἔστι·
καὶ ὁ κακὸν, καὶ αὐτὸ· ὁ δὲ, καὶ συμβεβηκός·
(συμβεβηκε γὰρ αὐτῷ κακὸν·) μᾶλλον ὅ
ἐκείνου ἀληθὴς ἢ καὶ αὐτὸ καὶ ψευδής, εἴτε
καὶ ἀληθὴς· ἢ καὶ οὖν, ἐπὶ ἕκαστον ὁ ἀγαθὸν, ὁ
καὶ αὐτὸ ὑπερχόντος, ψευδής· ἐπεὶ δὲ τῷ ὅτι κα-
κόν, τῷ καὶ συμβεβηκός· ὥστε μᾶλλον αὐτὸ εἶναι
ψευδής ἢ τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀποφάσεως, ἢ ἢ τῷ
ἐκείνου δόξα. διὰ ψευδὲς δὲ μέγιστα πᾶσι ἐκα-
στον, ὅτι καὶ ἐκείνου ἔχον δόξαν· πᾶς γὰρ ἐκεί-
νος, τῷ πλείονι ἀποφασίζων πᾶσι ὁ αὐτός· εἰ
οὖν ἐκείνος καὶ οὖν ἢ ἐτέρω, ἐκείνῳ πᾶ-
σι δὲ ἢ τῆς ἀποφάσεως· διὸ οὖν ὅτι αὐτὸ εἶναι κα-
κόν· ἢ δὲ τῷ ὅτι κακὸν ὁ ἀγαθὸν, συμπε-
πλεγμένον ἔστι· καὶ γὰρ ὅτι ἕκαστον ἀνάγκη
ἴσως ὑπολαμβάνειν τὸ αὐτόν.

Ε 9 Επὶ δὲ, εἰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως δεῖ ἔχειν,
καὶ ταῦτα αὖθις καλῶς εἰρηάζαι· ἢ γὰρ πρυ-
ταχεὺς ὅτῃς ἀποφάσεως, ἢ ἕδαμον. ὅστις δὲ
μὴ ὅστις ἐν δυνάμει, * καὶ ἐν τούτων φλυδῆς ὅστις ἢ κ. ἐν τούτων
τῇ ἀντιθέσει ἀντικειμένη· οἷον, ὅτι ἄνθρωποι οἰόμε-
νοι ἔκ ἀνθρώπων, διέφλυται. Εἰ οὖν αὖται αἱ
ἀποφάσεις ἐν δυνάμει, καὶ αἱ ἄλλαι αἱ τῆς * ἀπο-
φάσεως.

10. Επὶ ὁμοίως ἔχει τὸ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθόν, ἢ ἢ τὸ μὴ ἀγαθὸν ὅτι οὐκ ἀγαθόν· καὶ περὶ τούτων, ἢ τὸ ἀγαθὸν ὅτι οὐκ ἀγαθόν, καὶ ἢ τὸ μὴ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθόν· καὶ οὖν τὸ μὴ ἀγαθὸν ὅτι οὐκ ἀγαθόν, ἀληθεῖ ὡς δόξα, ἢς αὖ εἴη εἰσαγωγή; ὃ γὰρ δὴ ἢ λέγουσιν ὅτι κακόν. ἀμαρτὴν δὲ ποτε εἴη ἀληθὴς· ὡς ποτε δὲ ἀληθὴς ἀληθεῖ εἰσαγωγή. εἰ γὰρ πὶ μὴ ἀγαθόν, κακόν. ὡς τε εἰδέχεται ἀμα ἀληθεῖς εἶναι. ὡς αὖ ἢ ὅτι ὃ κακόν. ἀληθεῖς γὰρ καὶ αὐτὴ· ἀμα γὰρ καὶ ταῦτα αὖ εἴη· λείπεται δὲ τὸ τὸ μὴ ἀγαθὸν ὅτι οὐκ ἀγαθόν, εἰσαγωγή ἢ τὸ μὴ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθόν· ἢ αὖ δὲ αὐτὴ. ὡς τε ἢ τὸ ἀγαθὸν ὅτι οὐκ ἀγαθόν, εἴη αὖ εἰσαγωγή τὸ τὸ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθόν.

11. Φανερόν δὲ, ὅτι ὁρῶν δόξαι, ὡς αὖ καθόλου ἡρώδην πλὴν κατέφασι· ἢ γὰρ καθόλου ἀποφασίς, εἰσαγωγή εἴη, τὴ δόξῃ τὴ δόξα, ὡς πᾶς ὃ αὖ ἢ ἀγαθόν, ἀγαθόν εἶναι, ἢ, ὅτι ὁρῶν τὴν ἀγαθόν, ἀγαθόν εἶναι. ἢ γὰρ τὸ ἀγαθὸν, ὡς ἀγαθόν, εἰ καθόλου ὃ ἀγαθόν, ἢ αὖ τὸ εἶναι τὸ, ὅτι ὃ αὖ ἢ ἀγαθόν, δόξα ὡς ὅτι ἀγαθόν· τὸ δὲ ὡς δὲ ἀγαθόν, ἀγαθόν εἶναι. ὡς αὖ ἢ ἀγαθόν, ἀγαθόν εἶναι. ὡς αὖ ἢ ἀγαθόν, ἀγαθόν εἶναι. ὡς αὖ ἢ ἀγαθόν, ἀγαθόν εἶναι. ὡς αὖ ἢ ἀγαθόν, ἀγαθόν εἶναι.

12. Ὡς εἴη ὅτι δόξῃς ὡς εἴη, εἰσὶ δὲ αὖ τὸ φωνὴ κατεφάσκει καὶ ἀποφάσκει, σύμβολα τὴν οὖν τὴ ψυχῇ· δὴλον ὅτι, καὶ κατεφάσκει μὴ εἰσαγωγή ἢ ἀποφάσκει, ἢ περὶ τὸ αὐτὸ καθόλου· ὡς, τὸ, ὅτι πᾶς ἀγαθόν, ἀγαθόν, ἢ ὅτι πᾶς ἀγαθός, ἀγαθός, ἢ, ὡς ὁρῶν, ἢ ὁρῶν. ἀντιφατικῶς δὲ, ἢ, ὡς ὃ πᾶς, ἢ ὃ πᾶς.

13. Φανερόν δὲ, ὅτι καὶ ἀληθεῖ ἀληθεῖ οὐκ εἰσαγωγή εἰσαγωγή εἴη, ὡς δόξα, ὡς ἀποφάσκει. εἰσαγωγή μὴ γὰρ, αὖ περὶ τὸ ἀντιφατικῶς· ὡς ταῦτα δὲ εἰδέχεται ἀληθεῖς τὸ αὐτὸν· ἀμα δὲ οὐκ εἰδέχεται τὸ εἰσαγωγή ὡς ἀρχὴ τὸ αὐτὸ.

10. Præterea, similiter habent hæc opinionēs bonum esse bonum, & non bonum non esse bonum: ac præterea bonum non esse bonum, & non bonum esse bonum. ergo huic veræ opinionī, non bonum non esse bonum, quænam erit contraria? non enim ea quæ ait esse malum: quia quandoque simul vera esse potest, nunquam autem vera est veræ contraria: aliquod enim non bonum est malum: quare contingit hæc opinionēs simul veras esse. rursus non erit contraria hæc opinio, non bonum non esse malum: quoniam hæc quoque vera esse potest: nam & hæc simul esse queunt. relinquitur ergo, ut ei, non bonum non esse bonum, contraria sit hæc, non bonum esse bonum: hæc enim est falsa. Quapropter etiam hæc, bonum non esse bonum, erit contraria illi, bonum esse bonum.

11. Perspicuum autem est, nullum fore discrimen, etiam si vniuersalem ponamus affirmationem: vniuersalis enim negatio, erit contraria. ut puta opinionī, quæ existimatur, quicquid est bonum, esse bonum, contraria erit hæc, nihil eorum quæ bona sunt, esse bonum. nam illa opinio, bonum esse bonum, si vniuersaliter bonum accipiat, idem valet quod hæc, quæ putatur, quod est bonum, esse bonum. hæc autem nihil differt ab illa, quicquid est bonum, esse bonum. Similiter & in non bono res se habet. 12. Quare si in opinione ita res se habet, & affirmationes negationesque voce prolata, eorum quæ mente concipiuntur, sunt notæ: constat affirmationi contrariam esse negationem de eodem vniuersalem: ut illi, omne bonum esse bonum, aut, omnem hominem esse bonum, hæc, nullum esse bonum, vel, neminem esse bonum: contradictoriè verò opponi hanc, non omne, aut, non omnem.

13. Perspicuum etiam est fieri non posse, ut opinio vel negatio vera veræ contraria sit. contrariæ namque sunt, quæ circa opposita sunt: circa quæ eundem verè opinari ac dicere contingit. simul autem contraria eidem inesse non contingit.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

ARISTOTELIS

ANALYTICORVM PRIORVM.

LIBER I.

DE RATIONE CONFICIENDORVM
SYLLOGISMORVM,

TRACTATVS I.

Subiectum, & scopus librorum Analyticorum: Item definitiones
aliquor, ac diuisiones.

CAP. I.

1 ¶ Principia communia librorum Analyticorum: id est, subiectum, & scopus horum librorum.
2 ¶ Proponit explicanda principia syllogismorum, 3 & principia propria prima figura. 4 ¶ De prin-
cipiis syllogismorum: & primo, De propositionis descriptione sumpta a speciebus: 5 & eius diuisione in
vniuersalem, particularem, & indefinitam: 6 ac distinctione syllogistica, demonstratiua, & diale-
ctica. 7 De termino. 8 ¶ Quid sit syllogismus, 9 & qui sit perfectus, 10 vel imperfectus. 11. ¶ Prin-
cipia propria prima figura: id est, Quid sit esse, vel non esse in toto, & dici de omni, vel de nullo.

PRIMUM dicere oportet cir-
ca quid, & cuius causā sit hęc
consideratio: hoc est, esse circa
demonstrationem, & scien-
tię demonstratiuę causā.

2 Postea definire oportet, quid sit propo-
sicio, & quid terminus, & quid syllogis-
mus: & quis sit perfectus; & quis imper-
fectus.

3 Post hęc, quid sit in aliquo toto quid-
piam esse, aut non esse: & quid dicimus,
omni, vel nulli attribui.

4. Propositio igitur est oratio affir-
mans, vel negans aliquid de aliquo.

5 Hęc autem aut est vniuersalis, aut
in parte, aut indefinita. Vniuersale appel-
lo, omni, aut nulli inesse. in parte vero,
alicui, aut non alicui, aut non omni in-
esse. indefinitum autem, inesse, aut non
inesse, absq; vniuersali aut particulari no-
ta: veluti, contrariorum eandē esse scien-
tiam: aut, voluptatem non esse bonum.

Tom. I.

ΠΡΩΤΟΝ εἰπεῖν δεῖ τὸ ἐπὶ τί-
νος καὶ περὶ οὗτις ἐστὶν· ὅτι περὶ δει-
κνύν, καὶ ἐπιστήμης ἀποδεικτι-
κός.

2 Εἰπε δεῖξαι, τί ἐστὶ πρότασις, καὶ τί ὅρος,
καὶ τί συλλογισμός, καὶ ποῖος τέλος, καὶ ποῖος
ἀτελής. 3 Μετὰ δὲ ταῦτα, τί τὸ εἰς ὅλον εἶναι,
ἢ μὴ εἶναι τὸ διὰ μέρος, καὶ τὸ λεγόμενον εἶναι πάν-
τος ἢ μὴδενός κατηγορεῖσθαι.

4 Πρότασις μὲν οὖν ἐστὶ λόγος καταφατικός
ἐν ἀποφατικῷ τίνος κατὰ τίνος.

5 Οὗτος δὲ ἐν καθόλου, ἐν εἰ μέρει, ἐν ἀ-
δύνατον. λέγω δὲ καθόλου μὲν, τὸ πάντι, ἐν μὴ-
δυνὶ ὑπάρχειν. εἰ μέρει δὲ, τὸ ἑνι, ἢ μὴ ἑνι,
ἐν μὴ πάντι ὑπάρχειν. ἀδύνατον δὲ, τὸ ὑπάρχειν,
ἢ μὴ ὑπάρχειν, αἰεὶ τῷ καθόλου, ἐν ἧς μέρει
εἶναι, τὸ τῷ ἐναντίων εἶναι πλεονάζον ἐπιστήμην,
ἢ τὸ πλεονάζον μὴ εἶναι ἀγαθόν.

G

6 Διαφέρει δὲ ἡ ἀποδεικτική περὶ τῆς ἀφελικτικῆς· ὅτι ἡ μὲν ἀποδεικτική, λήψας θάτερον μέρος τῆς ἀντιφάσεως ἔστιν (οὐ γὰρ ἐρώτᾳ, ἀλλὰ λαμβάνει τὸ ἀποδεικνύον)· ἡ δὲ ἀφελικτική, ἐρώτησις τῆς ἀντιφάσεως ἔστιν. ὡς δὲ ὁ δίδως πρὸς τὸ ἡμεῖς τὸν ἐκαστοῦ συλλογισμόν· καὶ γὰρ ὁ ἀποδεικνύων, καὶ ὁ ἐρωτῶν, συλλογίζεσθαι λαβὼν τι κατὰ τινος ὑπάρχον, ἢ μὴ ὑπάρχειν. ὡς ἔστι συλλογιστικὴ μὲν περὶ τῆς ἀπλῆς κατὰ φασιν ἢ ἀποφασιν τινος κατὰ τινος, καὶ τὸν εἰρημνύον ἔστιν. ἀποδεικτική δὲ, ἐὰν ἀληθὴς ἢ, καὶ ἀφελικτική δὲ, ἀποφασίων εἰλημνύον. ἀφελικτική δὲ, πικρὰ νομίζουσα μὲν, ἐρώτησις ἀντιφάσεως· συλλογίζουσα δὲ, λήψας τὴν φαινομένην καὶ ἐσθλόν, κατὰ τὴν τῶν τοπικῶν εἴρηται. Τί μὲν οὖν περὶ τῶν, καὶ τί ἀφελικτική, καὶ ἀποδεικτική, καὶ ἀφελικτική, δι' ἀκριβοῦς μὲν ἐπὶ τοῖς ἐπομύοις ῥηθῆσεται· πρὸς δὲ τὴν πρῶτον χρῆσιν ἰκανῶς ἡμῖν διωρίσθαι πᾶσι.

7 Οὐδὲν δὲ καλῶς, εἰς ὃν ἀφελῆσαι ἢ περὶ τῶν, τὸ, τι κατηγορούμενον, καὶ τὸ κατὰ τὸ κατηγορεῖται, ἢ περὶ τῶν μὲν ἢ διαμενῶν τῶν εἰς, ἢ μὴ εἰς.

8 Συλλογισμὸς δὲ ἔστι λόγος, ἐν ᾧ πλείων ἡμῶν, ἔτερον ἢ τῶν κειμένων, ἔξ ἀνάγκης συμβαίνει, πρὸς τὸ αὐτὸ εἶναι. λέγω δὲ, πρὸς τὸ αὐτὸ εἶναι, τὸ ἀφελῆσαι συμβαίνει. τὸ δὲ ἀφελῆσαι συμβαίνει, τὸ μηδενὸς ἔξωθεν οὐδὲν πρὸς τὸ ἡμεῖς τὸ ἀνάγκη.

9 Τέλειον μὲν οὖν καλῶς συλλογισμόν, τὸν μηδενὸς ἄλλου πρὸς τὸν μὲν πρὸς τὸ εἰλημνύμεν, πρὸς τὸ φαινόμεν τὸ ἀνάγκη.

10 Ἀπλή δὲ, τὸν πρὸς τὸν μὲν ἢ ἐνός, ἢ πλείων, ἢ ἔστι μὲν ἀνάγκη ἀφελῆσαι τῶν κειμένων ὅρων, οὐ μὲν εἰλημνύει ἀφελῆσαι.

11 Τὸ δὲ ἐπὶ ὅλῳ εἶναι ἔτερον ἐτέρῳ, καὶ τὸ κατὰ τὸν μὲν κατὰ τὸν θάτερον θάτερον, τὸν μὲν ἔστι. λέγω μὲν δὲ τὸ κατὰ τὸν μὲν κατὰ τὸν θάτερον, ὅταν μὲν ἢ τῶν κειμένων λαβὼν, κατὰ τὸν θάτερον οὐ λαμβάνεται· καὶ τὸ κατὰ τὸν μὲν, ὡσαύτως.

6 Iam verò propositio demonstratiua differt à dialectica: quia demonstratiua est sumptio alterius partis contradictionis: (non enim interrogat, sed sumit, qui demonstrat:) dialectica autem est interrogatio contradictionis. Sed *quæd* ad utriusque syllogismum conficiendum attinet, nihil hac ab illa differt. nam & qui demonstrat, & qui interrogat, syllogismum exstruit, cum aliquid alicui inesse, aut non inesse sumpserit. Quare syllogistica propositio simpliciter est affirmatio vel negatio alicuius de aliquo, eo quo diximus modo. Demonstratiua autem *ita demum est*, si vera sit, & per initio *positæ* hypotheses sumpta. Dialectica verò, quod ad eum spectat qui percontatur, est interrogatio contradictionis: quod autem ad eum qui ratiocinatur, est sumptio eius quod videtur, & probabile est, ut in Topicis dictum est. Quid igitur sit propositio, & quo syllogistica, demonstratiua, ac dialectica differant, exquisitè in sequentibus *libris* dicetur: sed quod ad præsentem usum attinet, sufficiant quæ nunc à nobis definita sunt.

7 Terminum verò appello, in quem dissolvitur propositio: ut attributum, & id cui attribuitur, siue adiciatur siue separaretur *verbum* Esse, vel Non esse.

8. Syllogismus autem est oratio, in qua quibusdam positis, aliud quiddam *diversum* ab his quæ posita sunt necessario accidit, eo quod hæc sunt. Dico autem eo quod hæc sunt, propter hæc evenire. ac propter hæc evenire *intelligo*, nullo externo termino opus esse, ut sit necessaria *consecutio*.

9. Perfectum igitur syllogismum appello eum, qui præter ea quæ accepta sunt, nulla alia re indiget, ut necessitas *consecutionis* appareat.

10 Imperfectum *voco* eum qui una re pluribusve indiget, quæ quidem per suppositos terminos sunt necessaria, non tamen sumpta sunt per propositiones.

11 In toto autem altero alterum esse, & alterum alteri omni attribui, idem est. dicimus autem omni attribui, quando nihil subiecti accipere licet, de quo alterum non dicatur; ac nulli attribui, accipitur eodem modo.

De conuersione propositionum simplicium.

Cap. II.

1. ¶ *Protheoria.* 2. ¶ *Regule de propositionum conuersione, & regularum exempla.* Regula prima de propositione vniuersali negante. 3. Secunda de vniuersali affirmante. 4. Tertia de particulari affirmante. 5. Quarta de particulari negante. 6. Probatio regula prima, 7. secunda, 8. tertia, 9. quarta.

Cum autem omnis propositio significet aut inesse, aut necessariò inesse, aut contingere inesse, harumque aliz sint affirmatiuæ, aliz negatiuæ, in quauis attribucendi ratione, ac rursus affirmatiuarum & negatiuarum aliz sint vniuersales, aliz in parte, aliz indefinitæ. 2. Propositionem de eo quod inest, vniuersalem priuatiuam, necesse est terminis reciprocatis conuertere: ut, si nulla voluptas est bonum, etiam nullum bonum erit voluptas. 3. Attributiuiam autem conuertere quidem necesse est, non tamen vniuersaliter, sed in parte: ut, si omnis voluptas est bonum, necesse est etiam quoddam bonum esse voluptatem. 4. Ex particularibus verò affirmatiuam necesse est in parte conuertere: nam si quædam voluptas est bonum, etiã quoddam bonum erit voluptas. 5. Priuatiuam autem conuertere, non est necesse. non enim, si homo non inest cuidam animali, propterea etiam animal non inest cuidam homini. 6. Primum igitur propositio a, sit priuatiua vniuersalis. si igitur nulli a inest, etiam nulli a inerit. nam si alicui inest, exempli causâ a: non erit verum quod dictum est, nulli a inesse: quia a est aliquid a. 7. At si a inest omni a, etiam a inerit cuidam a. nam si nulli a inest, etiam a nulli a inerit: sed supposebatur, omni inesse. 8. Similiter sit conuersio, si propositio sit particularis: nam si a inest alicui a, necesse est etiam a inesse alicui a: quia si nulli a inest, etiam a nulli a inerit. 9. Si verò a alicui a non inest, non est necesse, ut etiam a alicui a non inest: ut si a est animal, ac a est homo: quoniam homo quidem non omni animali, animal verò, omni homini inest.

Επει δὲ πάντα πρῶτα εἰς τὸ ὑπάρχειν, ἢ τὸ εἶναι αἰάγχεσθαι ὑπάρχειν, ἢ τὸ εἶναι ἀντιθέτως ὑπάρχειν. οὕτως δὲ, αἱ μὲν, καταφατικαὶ αἱ δὲ, ἀποφατικαὶ, καὶ ἐκαστὴν πρῶτον πάλιν δὲ τῇ καταφατικῇ ἢ ἀποφατικῇ, αἱ μὲν, καθόλου, αἱ δὲ, ἐν μέρει, αἱ δὲ, ἀντιστρέφουσιν. 2. Τὴν μὲν ἐν τῷ ὑπάρχειν καθόλου ἐπιτηδεύον, ἀνάγκη τοῦ ὅτι ἀντιτρέφειν, εἰ μὴδὲ μία ἡδονὴ ἀγαθόν, ὅτι ἀγαθόν ἐστὶν ἡδονή. 3. Τὴν δὲ ἐπιτηδεύον ἀντιτρέφειν μὲν αἰάγχεσθαι, ὅτι μὲν καθόλου, ἀλλ' ἐν μέρει, εἰ πάντα ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ἀγαθόν πᾶσι ἡδοναῖς. 4. Τῇ δὲ ἐν μέρει, τὴν μὲν καταφατικῇ ἀντιτρέφει αἰάγχεσθαι μέρους· εἰ γὰρ ἡδονὴ τις ἀγαθόν, καὶ ἀγαθόν τίς τινος ἡδονή. 5. Τὴν δὲ ἐπιτηδεύον, ὅτι ἀνάγκη, ὅτι γὰρ, εἰ ἀνθρώπος μὴ ὑπάρχει πρὸς ζῷον, ἢ ζῷον ὃ ὑπάρχει πρὸς αἰδέσθω. 6. Πρῶτον μὲν δὲ εἰς ἐπιτηδεύον καθόλου, ἢ α β πρῶτα. εἰ δὲ μὴδὲ τῇ β δ α ὑπάρχει, ὅτι τῇ α ἐστὶν ὑπάρξει δ β. εἰ γὰρ πρὸς τῇ γ, ὅτι ἀληθὲς ἐστὶν τὸ μὴδὲ δ β δ α ὑπάρχειν· δ γ γ, τῇ β ἢ ἐστὶν. 7. Εἰ γὰρ πρὸς τῇ β, καὶ δ β ὡς δ α ὑπάρξει, εἰ γὰρ μὴδὲ, ὅτι δ α ἐστὶν δ β ὑπάρξει. ἀλλ' ὑπάρχει, πρὸς τῇ ὑπάρχειν. 8. Ομοίως γὰρ εἰ καὶ μέρους ἐστὶν ἢ πρῶτα. εἰ γὰρ δ α ὡς δ β, ἢ δ β ὡς δ α αἰάγχεσθαι ὑπάρχειν εἰ γὰρ μὴδὲ, ὅτι δ α ἐστὶν δ β ὑπάρξει. 9. Εἰ δὲ γὰρ δ α πρὸς δ β μὴ ὑπάρχει, ὅτι ἀνάγκη καὶ τὸ δ α μὴ ὑπάρχειν· ὅτι εἰ δ μὲν β ἐστὶ ζῷον, τὸ δ α, ἀνθρώπος· ἀνθρώπος μὲν γὰρ ὃ πρὸς ζῷον, ζῷον γὰρ πρὸς αἰδέσθω ὑπάρχει.

De conuersione propositionum modificatarum.

Cap. III.

1. ¶ *De propositionibus necessariis.* 2. *De negante vniuersali.* 3. *De affirmante vniuersali, vel particulari.* 4. *De negante particulari.* 5. ¶ *De propositionibus contingentibus, Affirmantibus.* 6. *De negantibus quod necessario non inest, vel non necessario inest.* 7. *vel quod plerumque evenit.*

Eodem autem modo res se habebit etiam in necessariis propositionibus: vniuersalis enim priuatiua, vniuersaliter conuertitur. affirmatiuarum autem utraque conuertitur in parte.

Tom. I.

Τοι αὐτοὶ δὲ ὅτι τινος ἢ ἐπὶ τῇ αἰάγχεσθαι πρῶτον πάλιν δὲ τῇ αἰάγχεσθαι ὑπάρχειν, ἢ τὸ εἶναι ἀντιθέτως ὑπάρχειν. οὕτως δὲ, αἱ μὲν, καταφατικαὶ αἱ δὲ, ἀποφατικαὶ, καὶ ἐκαστὴν πρῶτον πάλιν δὲ τῇ καταφατικῇ ἢ ἀποφατικῇ, αἱ μὲν, καθόλου, αἱ δὲ, ἐν μέρει, αἱ δὲ, ἀντιτρέφουσιν. 2. Τὴν μὲν ἐν τῷ ὑπάρχειν καθόλου ἐπιτηδεύον, ἀνάγκη τοῦ ὅτι ἀντιτρέφειν, εἰ μὴδὲ μία ἡδονὴ ἀγαθόν, ὅτι ἀγαθόν ἐστὶν ἡδονή. 3. Τὴν δὲ ἐπιτηδεύον ἀντιτρέφειν μὲν αἰάγχεσθαι, ὅτι μὲν καθόλου, ἀλλ' ἐν μέρει, εἰ πάντα ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ἀγαθόν πᾶσι ἡδοναῖς. 4. Τῇ δὲ ἐν μέρει, τὴν μὲν καταφατικῇ ἀντιτρέφει αἰάγχεσθαι μέρους· εἰ γὰρ ἡδονὴ τις ἀγαθόν, καὶ ἀγαθόν τίς τινος ἡδονή. 5. Τὴν δὲ ἐπιτηδεύον, ὅτι ἀνάγκη, ὅτι γὰρ, εἰ ἀνθρώπος μὴ ὑπάρχει πρὸς ζῷον, ἢ ζῷον ὃ ὑπάρχει πρὸς αἰδέσθω. 6. Πρῶτον μὲν δὲ εἰς ἐπιτηδεύον καθόλου, ἢ α β πρῶτα. εἰ δὲ μὴδὲ τῇ β δ α ὑπάρχει, ὅτι τῇ α ἐστὶν ὑπάρξει δ β. εἰ γὰρ πρὸς τῇ γ, ὅτι ἀληθὲς ἐστὶν τὸ μὴδὲ δ β δ α ὑπάρχειν· δ γ γ, τῇ β ἢ ἐστὶν. 7. Εἰ γὰρ πρὸς τῇ β, καὶ δ β ὡς δ α ὑπάρξει, εἰ γὰρ μὴδὲ, ὅτι δ α ἐστὶν δ β ὑπάρξει. ἀλλ' ὑπάρχει, πρὸς τῇ ὑπάρχειν. 8. Ομοίως γὰρ εἰ καὶ μέρους ἐστὶν ἢ πρῶτα. εἰ γὰρ δ α ὡς δ β, ἢ δ β ὡς δ α αἰάγχεσθαι ὑπάρχειν εἰ γὰρ μὴδὲ, ὅτι δ α ἐστὶν δ β ὑπάρξει. 9. Εἰ δὲ γὰρ δ α πρὸς δ β μὴ ὑπάρχει, ὅτι ἀνάγκη καὶ τὸ δ α μὴ ὑπάρχειν· ὅτι εἰ δ μὲν β ἐστὶ ζῷον, τὸ δ α, ἀνθρώπος· ἀνθρώπος μὲν γὰρ ὃ πρὸς ζῷον, ζῷον γὰρ πρὸς αἰδέσθω ὑπάρχει.

E ij

Philopon.

Philopon.

2 Εἰ μὲν γὰρ ἀνάγκη ὅτι αὐτὸ β μὴδὲν ὑ-
πάρχει, ἀνάγκη καὶ ὅτι β ὅτι α μὴδὲν ὑπαρ-
χει. * Εἰ γὰρ ἡνι ἐδέχεται, καὶ τὸ α ὅτι β
πὴν ἐδέχεται αὐτό. 3 Εἰ δὲ ἀνάγκη ὅτι α παν-
τὶ ἢ ἡνι τὸ β ὑπάρχει, καὶ τὸ β πᾶσι τὸ α
ἀνάγκη ὑπαρχει. Εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη, ἔστω αὐ-
τὸ α * πᾶσι τὸ β ὅτι ἀνάγκη ὑπάρχει

4 Τὸ δὲ ἐν μέρει πρῆτικόν, οὐκ ἀντιφύκει
ἐξ ἧς πλεονάζουσιν αἰτίαι, δι' ἧς καὶ πρὸς τὸν
ἐφαλθον. 5 Ἐπὶ δὲ τῷ ἐδέχεται, (ὅτι
πολλὰ λέγεται τὸ ἐδέχεται, καὶ γὰρ καὶ τὸ
ἀνάγκη, καὶ τὸ μὴ ἀνάγκη, ὅτι δὲ αὐτὸν,
ἐδέχεται λέγεται, ὅτι μὴ τοῖς καταφατι-
κῶς, ὁμοίως ἐξ ἧς πλεονάζουσιν αἰτίαι
ἐστὶν. Εἰ γὰρ τὸ α παντὶ ἢ πᾶσι ὅτι β ἐδέχεται, ὅτι
τὸ β πᾶσι ὅτι α ἐδέχεται αὐτό. εἰ γὰρ μὴδὲν, οὐδὲ
αὐτὸ α μὴδὲν ὅτι β ἐδέχεται. διδόνται γὰρ
τῷ πρὸς τὸν. 6 Εἰ δὲ τοῖς ἀποφατικῶς οὐκ
ὡσαύτως. ἀλλ' ὅσα μὴ ἐδέχεται λέγεται,
ἢ ὅτι ἀνάγκη μὴ ὑπάρχει, ἢ ὅτι μὴ ὅτι
ἀνάγκη ὑπάρχει, ὁμοίως ὅτι, εἰ ἡνι φάνη πᾶσι
ἀνδρῶν ἐδέχεται μὴ ὅτι ἵππων, ἢ τὸ λευ-
κὸν μὴ ἵματιον ὑπάρχει ἡνι τῶν γὰρ τὸ μὴ,
ὅτι ἀνάγκη ὑπάρχει. τὸ δὲ, οὐκ ἀνά-
γκη ὑπάρχει, καὶ ὁμοίως ἀντιφύκει ἢ πρὸς
ταῖς. Εἰ γὰρ ἐδέχεται μὴδὲν ἀνδρῶν
ἵππων ὅτι, καὶ ἀνδρῶν ἐγγράφ μὴδὲν ἵπ-
πων. καὶ εἰ τὸ λευκὸν ἐγγράφ μὴδὲν ἵματιον,
καὶ τὸ ἵματιον ἐγγράφ μὴδὲν λευκόν. Εἰ γὰρ
ἡνι ἀνάγκη, ὅτι τὸ λευκὸν ἵματιον ἡνι ἔσται ὅτι
ἀνάγκη. πᾶσι γὰρ δίδεται πρὸς τὸν.
Ὅμοιως δὲ καὶ ὅτι τῶν οὐ μέρει ἀποφατι-
κῶς.

7 Ὅσα δὲ τὰ ὡς ὅτι τὸ πλεονάζον ὅτι πεφυ-
κέναι, λέγεται ἐδέχεται, (καθ' ὅτι ἔστιν ὅτι
ἐξ ἧς πλεονάζουσιν αἰτίαι, ὅτι ὁμοίως ἐξ ἧς
πλεονάζουσιν αἰτίαι. ἀλλ' ἢ μὴ καθ' ὅτι
πρὸς τὸν πρῆτικόν, οὐκ ἀντιφύκει ἢ
ὅτι μέρει, ἀντιφύκει. τῷ δὲ ἔσται φανε-
ρόν, ὅτι μὴ τῷ ἐδέχεται λέγεται. καὶ
δὲ πρὸς τὸν ἡνι ἔσται πρὸς τῶν ἐπὶ τῶν αἰ-
τιῶν, ὅτι τὸ ἐδέχεται μὴδὲν ἢ ἡνι μὴ ὑ-
πάρχει, καταφατικῶς ἐξ ἧς τὸ ἡνι. τὸ γὰρ
ἐδέχεται, τὸ ἔστι, ὁμοίως πᾶσι τῶν. τὸ δὲ ἔστι,
ὅτι αὐτὸ πρὸς τὸν πρῆτικόν, καταφατικῶς αἰ-
τιῶν, καὶ πλεονάζον. ὅτι τὸ ἔστι, οὐκ ἀνάγκη, ἢ ὅτι
ἀνάγκη, ὅτι ἀνάγκη. τὸ ἔστι, ὅτι τὸν. διδόνται
δὲ καὶ τῶν ἀφ' ἧς ἐπὶ τῶν αἰ-
τιῶν ὁμοίως ἐξ ἧς πλεονάζουσιν αἰτίαι.

2 Nam si necesse est α inesse nulli β:
necesse est, etiam β α accidere alicui.
3 Quod si necesse est α inesse omni,
aut alicui β: necesse est, etiam β α inesse
alicui: quia nisi necesse sit α inesse, neque
α necesse est inesse alicui β. 4 Quod
verò est in parte privativum, ob eam ip-
sam quam prius diximus causam, non
conuertitur.

5 Quod attinet ad contingentia; (quo-
niam contingere dicitur multifariam;
contingere enim dicimus, & quod est ne-
cessarium, & quod non est necessarium;
& quod est possibile;) in affirmatiuis om-
nibus similis erit conuertendi ratio. Nam
si α accidit omni, aut alicui β: etiam β α
accidet alicui: quia si nulli accideret, et-
iam α α accideret nulli β: quandoquid-
em hoc antea demonstratum est.

6 In negantibus res non itidem se ha-
bet; sed quæ dicuntur contingere, vel
quia necessarium non insunt, similiter reci-
procantur ut superiora: ut si quis contin-
gere dicat hominem non esse equum,
aut nulli vestimento album inesse: ho-
rum enim alterum necessarium non inest;
alterum non necessarium inest. & simili-
ter conuertitur propositio. si enim nulli
homini accidit equum esse, etiam homi-
nem esse accidit nulli equo: & si album
accidit nulli vestimento, etiam vesti-
mentum accidit nulli albo: quia si cui-
dam albo vestimentum necessarium inest,
etiam album cuidam vestimento necessa-
rium erit: quoniam hoc antea demonstra-
tum fuit. Similiter se res habet in propo-
sitione particulari negatiua.

7 Quæ verò eo quod plerumque ene-
niant & ita naturæ sunt comparata, con-
tingere dicuntur, (quomodo definimus
contingens,) non similiter se habebunt in
privatiuis conuersionibus: sed propo-
sitiō vniuersalis privatiua non conuertitur:
quæ verò est in parte, conuertitur:
hoc autem perspicuum erit, cum de con-
tingente dicemus: in præsentia hoc tan-
tū præterea quæ dicta sunt, manifestum
est, quod contingere nulli inesse, aut ali-
cui non inesse, affirmatiuam figuram ha-
bet nam verbum Contingit, similiter po-
nitur in oratione, ut verbum Est: verbum
autem Est, quibuscumque attributis
addiciatur, semper & omnino affirmatio-
nem facit: ut, est non bonum: vel, est
non album: vel, (si simpliciter & uno
verbo dicam,) est non hoc. Sed ex se-
quentibus etiam hoc confirmabitur:
quod verò attinet ad conuersiones, ha-
militer se habebunt verba.

De syllogismis ex puris propositionibus in prima figura.

Cap. IV.

1 ¶ *Corpius dicendum sit de syllogismo quàm de demonstratione.* 2 ¶ *De modis prima figura vniuersalibus. Definitio huius figurae.* 3 *Definitio medij, & extremorum.* 4 *Si utraque propositio sit vniuersalis affirmans.* 5 *Si maior propositio neget, & minor affirmet.* 6 *Si maior affirmet, & minor neget.* 7 *Si utraque propositio neget.* 8 *Epilogus.* 9 ¶ *De modis particularibus. Si altera propositio sit vniuersalis, altera particularis vel indefinita.* 10 *Quid sit maius, vel minus extremum.* 11 *Si maior propositio sit vniuersalis, & minor particularis affirmans.* 12 *Si maior sit vniuersalis negans, & minor particularis affirmans.* 13 *Si maior sit vniuersalis negans, & minor indefinita affirmans.* 14 *Si maior sit particularis, vel indefinita.* 15 *Si maior sit particularis, & minor vniuersalis affirmans.* 16 *vel negans.* 17 *Si maior sit indefinita.* 18 *Si minor sit particularis negans, & maior vniuersalis* 19 *affirmans.* 20 *vel negans.* 21 *Nova confirmatio eorum quae proxime dicta fuerunt in partic. decimaoctaua, decimanona, & vicesima.* 22 *Si utraque propositio sit particularis: vel indefinita: vel altera particularis, altera indefinita.* 23 *Epilogus.* 24 ¶ *Communia de vtilibus syllogismis prima figura. De eorum perfectione.* 25 *De problematis quae in hac figura demonstrantur.* 26 *Nomen huius figurae.*

His definitis, iam dicamus, ex quibus, & quando, & quomodo fit omnis syllogismus. posterius autem dicendum de demonstratione. prius enim de syllogismo dicendum est, quam de demonstratione: quia syllogismus est magis vniversalis. etenim demonstratio est syllogismus quidam: sed non omnis syllogismus est demonstratio.

2. Cùm igitur tres termini ita inter se affecti sunt, vt extremus sit in toto medio, & medius in toto primo sit vel non sit: necesse est, extremorum esse syllogismum perfectum.

3 Voco autem medium, quod & ipsum est in alio, cum aliud in ipso sit; & positione quoque sit medium. Extrema autem appello & id quod est in alio, & id in quo est aliud. 4 Nam si \rightarrow attribuitur omni, & \rightarrow omni: necesse est, \rightarrow attribui omni: antè enim expositum est, quomodo de omni dicimus.

5 Similiter etiam, si $a = a$ attribuitur nulli b , ac $a = b$ omni, $a = a$ nulli, inheret. 6 Si verò primum omni medio sit consequens, medium autem nulli extremo insit: non erit syllogismus extremorum: quia nihil necessarìò euenit, eo quòd hæc sint: accidit enim, vt primum & omni & nulli extremo insit: vnde nec particularis, nec vniuersalis *conclusio* necessarìò colligitur. cum autem nihil necessarìò colligatur, ex his non erit syllogismus. Terminum *conclusionis* omni inesse *sint hi*, animal, homo, equus: *conclusionis* nulli inesse, animal, homo, lapis.

7 Nequē ~~autem~~ erit syllogismus, cū & primum nulli medio, & medium nulli extremo inest. Termini *conclusionis* affirmantis *sint* hi, scientia, linea, medicina: negantis, scientia, linea, vnicas.

Tom. I.

Α Δ Ιωρισμένων δὲ ὅτων, λέγων ἡδὲ, ὅτι
 πίνων, ὃ τότε καὶ πῶς ἦν πᾶς συλλογι-
 σμός· ὅτι δὲ λεκτέον ὅτι ἀποδείξεως. ὅτι
 πρὶν γὰρ ὅτι συλλογισμοῦ λεκτέον, ἢ ὅτι
 ἀποδείξεως, ὅτι ὅτι καὶ τοῦ μαῖλλον ὅτι, τὸ
 συλλογισμὸν. ἢ μὲν γὰρ ἀποδείξεις, συλλογι-
 σμός ὅτι ὁ συλλογισμός δὲ ὃ πᾶς, ἀποδείξεις.

2 Ὅταν οὖν ὅροι πρὸς ἄλλους ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους, ὥστε τὸ ἕνα πρὸς τὸ ἄλλο πρὸς μέσον, καὶ τὸ μέσον πρὸς τὸ ἄλλο πρὸς τὸ πρῶτον, ἢ μὴ ἢ· ἀνάγκη τῶν ἄλλων εἶναι συλλογισμὸν τέλος.

Β 3 Καλὰ δὲ μέσιν μὲν, ὅ καὶ αὐτὸς ἐς ἄλλω, καὶ
ἄλλω ἐς βούτω ἐστίν· ὅ καὶ τῇ θήσῃ γὰρ μέσιν ἄ-
κρα δὲ, ὅ, αὐτὸς τε ἐς ἄλλω ἐν, ἐς ἐς ἄλλω ἐστίν.

4 Εἰ γὰρ ὁ α χτ' πλὺτος τῆ β, καὶ ὁ β χτ'
πλὺτος τῆ γ, ἀνάγκη ὁ α χτ' πλὺτος τῆ γ κα-
ταχρῆσθαι· παρ' ὅτι γὰρ εἴρηται, πῶς ὁ χτ'
πλὺτος λέσσεται. Ἡ Ομοίως δὲ καὶ εἰ ὁ αὐτὸς α

25 μὲν οὖν τῆ β, δ' ἔβ' 26 πάλιν τῆ γ * ὁπλ' 27. 28. 29.
 30 ὁ α' ὁπλ' 31 τῆ γ * 32 ἀρξί. 33 Εἰ δ' ὁ μὲν 34 πάλιν.

[illegible]

Εἰς τὴν ἀρχὴν ὅσων γὰρ ἀναγκαῖον συμβαί-
ναι τὰς ταῦτα εἶ)· καὶ γὰρ παντὶ καὶ μηδενὶ ἐν-
δεχθῆναι τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· ὥστε ὅταν

ὁ κτ' μέγας, ὅτε ὁ καθολὸς γένε' αἰαγαθόν μη-
διδὸς ὅστις ἀαγαθὸν, δ' α' ἑὺ πῶς ἐκ ἑσσυ συλ-

λαχισμός. ὁμοῦ παρὰ ὑπὸ χθι. ζῶον, ἀνθρώπος, ἵππος τε μηδὲ ὑπὸ χθι, ζῶον, ἀνθρώπος,

λῖθος. 7 Οὐδὲ ὅταν μὴτε πὶ περὶ τοῦ ἐξ ἡμῶν,
μὴτε ὁ μῖστος ἐξ ἡμῶν μὴτε ὁ μῖστος ἐξ ἡμῶν.

τῶς ἐστὶ συλλογισμός. οὐδὲ ὁ ὑπὸ χηρῶν, ἐπιστήμη,
ἡγεμονία, ἡ τελευτή, ὁ μὲν ὑπὸ χηρῶν, ἐπιστήμη,
ἡγεμονία, ἡ τελευτή. C. iii.

G ü

8 Καθόλου μὲν οὖν οἰσιν τῶν ὁρίων, δὴ λέν, ἐν Α
 πύτω ὅ γ' ἡμέτι ποτε ἔσαι ἐ ποτε οὐκ ἔσαι
 συλλογισμός. * ἔστι οὗτος συλλογισμός, τοῖς
 ὅροις ἀναγκαῖον ὅπως ἔχουσιν, ὡς εἴπωμεν· αὐτὸν
 ὅπως ἔχουσιν, δὴ λέν, ὅτι ἔσαι συλλογισμός.

9 Εἰ δὲ ὁ μὲν, καθόλου, τῶν ὁρίων, ὁ δὲ, ἐν μέ-
 ρει, πρὸς τὸν ἑπείγον· ὅταν μὲν τὸ καθόλου πε-
 ρὴ πρὸς τὸ μείζον ἀκρον, ἢ κατηρηκόν, ἢ
 περιττικόν· τὸ δὲ ἐν μέρει, πρὸς τὸ ἐλαττον, κα-
 τηρηκόν· ἀναγκαῖον συλλογισμὸν εἶναι τέλος·
 ὅταν δὲ πρὸς τὸ ἐλαττον, ἢ ἑτέλλως πως ἔχω-
 σιν οἱ ὅροι· ἀδυνάτου.

10 Λέγω δὲ, μείζον
 μὲν ἀκρον ἐν ὅ τὸ μέσον ὅστις ἐλαττον δὲ, τὸ
 ὑπὸ τὸ μέσον ὄν. 11 Ὑπὸ γὰρ τὸ μὲν
 α παντὶ τῷ β, τὸ δὲ β, πῶς γ' οὐκοῦν, εἰ ἔστι
 χ' παντὶς κατηρηκόμεναι τὸ ἐν δ' ἔχει λεγόν,
 ἀναγκαῖον τὸ α πῶς γ' ὑπάρχειν. 12 Καὶ εἰ τὸ
 μὲν α μηδενὶ τῷ β ὑπαρχέει, τὸ δὲ β πῶς τῷ
 γ, ἀναγκαῖον τὸ α μὴ τῷ γ μὴ ὑπαρχειν· ὡς
 ἔσαι γ' ὅτι τὸ χ' μηδενός, πῶς λέγεται· ὡς ἔσαι
 συλλογισμός τέλος.

13 Ομοίως δὲ καὶ εἰ
 ἀδύνατον εἶναι τὸ β γ, κατηρηκόν ὄν· ὅ γ' αὖ-
 τος ἔσαι συλλογισμός, ἀδύνατον τε καὶ ἐν μέρει
 λαφύγος. 14 Εὰν δὲ πρὸς τὸ ἐλαττον ἀκρον
 τὸ καθόλου περὴ, ἢ κατηρηκόν, ἢ περιττικόν·

οὐκ ἔσαι συλλογισμός, * ὅτι καταφατικὸς, ὅ-
 τε ἀποφατικὸς τῷ ἀδύνατον ἢ τῷ χ' μέρος ὄν-
 τος. 15 Οἷον, εἰ τὸ μὲν α πῶς τῷ β ὑπαρ-
 χέει, ἢ μὴ ὑπαρχέει· τὸ δὲ β πῶς τῷ γ ὑπάρ-
 χέει, ὅροι τῷ ὑπαρχειν, ἀναδόν, ἔστις, φερόμενος·
 τῷ μὴ ὑπάρχειν, ἀναδόν, ἔστις, ἀμάρτια.

16 Πάλιν, εἰ τὸ μὲν β μηδενὶ τῷ γ, τὸ δὲ α
 πῶς τῷ β ὑπάρχει, ἢ μὴ ὑπάρχει, ἢ μὴ πῶς
 ὑπάρχει· ὅ γ' ὅπως ἔσαι συλλογισμός. ὅροι τῷ
 μὲν πῶς τῷ β ὑπάρχει, λεγόν, ἵππος, κύνες· τῷ
 μὴ ὑπάρχειν, λεγόν, ἵππος, κύνες.

17 Οἱ αὖτε δὲ, καὶ εἰ τὸ α β ἀδύνατον εἶναι.

18 Οὐδὲ ὅταν τὸ μὲν πρὸς τὸν μείζον ἀκρον,
 καθόλου περὴ, ἢ κατηρηκόν, ἢ περιττικόν· τὸ δὲ
 πρὸς τὸ ἐλαττον, περιττικόν χ' μέρος· ὡς ἔσαι
 συλλογισμός, ἀδύνατον τε καὶ ἐν μέρει λαφύγος.

19 Οἷον, εἰ τὸ μὲν α πῶς τῷ β ὑπαρ-
 χέει, τὸ δὲ β πῶς τῷ γ μὴ ὑπαρχέει, ἢ μὴ πῶς
 ὑπαρχέει· ὅ γ' αὖτε μὴ ὑπαρχέει τὸ μέσον,
 ἴστω καὶ πῶς τῷ γ ὅστις ἀκολουθεῖ τὸ πρὸς
 τῷ ὑπαρχειν ὅταν γ' οἱ ὅροι, ζῶον, ἀνθρώπος,
 λεγόν· εἴπα καὶ ὡς μὴ κατηρηκόμεναι λεγόν· ὁ
 ἀνθρώπος, εἰλήσθω κύνες ἐ καὶ· οὐκοῦν τὸ
 ζῶον, τῷ μὲν * πῶς τῷ κατηρηκόμεναι τῷ δὲ, οὐ-
 νός· ὡς ἔσαι συλλογισμός.

8 Cum igitur termini sunt universa-
 les; manifestum est, in hac figura quando
 erit, & quando non erit syllogismus; & si
 sit syllogismus, necesse esse ut termini, eo
 quo diximus modo se habeant: constat
 etiam si ita se habeant, fore syllogismum.

9. At si terminorum alius sit universali-
 ter, alius in parte erga alterum affectus:
 cum universale adiungitur maiori extre-
 mo, siue attributivum, siue privativum,
 particulare autem, minori extremo attri-
 butivum; necesse est, syllogismum esse
 perfectum. cum autem universale adiu-
 gitur minori extremo, aut quovis alio mo-
 do termini se habent; impossibile est, esse
 syllogismum. 10 Maius extremum appel-
 lo, in quo medium est: minus autem, quod est sub medio.

11 Infit enim α· omni, ac β· alicui;
 igitur, si omni attribui, est id quod initio
 dictum fuit, necesse est, α· alicui, inesse.

12 Et si α· nulli inest, ac β· alicui;
 necesse est, α· alicui, non inesse; nam &
 quomodo Nulli tribui dicamus, defi-
 nitum est; quare erit syllogismus per-
 fectus.

13 Similiter etiam concludetur, si pro-
 positio, sit indefinita, cum sit attribu-
 tiva: nam idem erit syllogismus, siue in-
 definita siue in parte sumatur.

14. Quod si minori extremo univer-
 sale adiciatur vel attributivum, vel pri-
 vativum; non erit syllogismus: siue inde-
 finita particularisve propositio affirmet,
 siue neget.

15. Ut si α· alicui inest, vel non in-
 est, ac β· omni, inest. Termini conclusio-
 nis affirmantis hissonio, bonum, habitus,
 prudentia; negantis, bonum, habitus, in-
 scitia.

16 Rursus si α· nulli inest; ac β· alicui
 inest, aut non inest, aut non omni
 inest: neque ita erit syllogismus Termini
 conclusionis Omni inesse, album, equus,
 cygnus: nulli inesse, album, equus, corvus.

17 Idem termini sumantur, si pronuncia-
 tum α· sit indefinitum. 18 Sed neque ita
 erit syllogismus, cum maiori extremo v-
 niversale adiciatur vel attributivum vel
 privativum, minori autem extremo priva-
 tivum secundum partem, siue indefini-
 tum, siue in parte sumatur.

19 Ut si α· omni inest, ac β· alicui,
 non inest, aut non omni inest. nam
 cui non inest medium, huic & omni
 & nulli consequens erit primum: suppo-
 nantur enim termini, animal, homo, al-
 bum: deinde ex iis albis, quibus homo
 non attribuitur, sumatur cygnus & nix:
 igitur animal illi quidem omni, huic ve-
 ro nulli attribuitur: quare non erit syllo-
 gismus.

20 Rursus *α* nulli *β* insit, ac *β* alicui, non insit: sintque *hi* termini, inanimatum, homo, album: deinde accipiantur alba, quibus homo non attribuitur, cygnus & nix: inanimatum enim huic quidem omni attribuitur, illi verò, nulli.

21 Præterea cum hoc *sit* indefinitum, *α* non inesse alicui (siue enim nulli, siue non omni insit, verè dicitur alicui non inesse,) sumptis autem huiusmodi terminis ita ut nulli insit, non fiat syllogismus; (hoc enim antea dictum fuit) apparet igitur, ita positis terminis, *ut alicui non insit*, non fore syllogismum: alioqui syllogismus esset etiam in illis terminis *quod* *ita* accipiebantur *ut nulli inesset*. Similiter autem ostendetur, & si uniuersale ponatur priuatiuum.

22 Neque tum vlllo modo erit syllogismus, cum ambo interualla in parte affirmant, aut negant, aut alterum affirmat, alterum negat, aut alterum *est* indefinitum, alterum definitum, aut ambo indefinita. Termini omnium communes *sumpto*, animal, album, homo: animal, album, lapis.

23 Ex his igitur quæ dicta sunt, perspicuum *est*, si sit syllogismus particularis in hac figura, necesse esse ut termini ita se habeant ut diximus: & si termini ita se habeant, necessariò fieri syllogismum: aliter autem *positis* terminis, nequaquam syllogismum fore.

24 Constat etiam omnes syllogismos qui in hac *figura* sunt, esse perfectos: quoniam omnes perficiuntur per ea quæ ab initio sumpta sunt.

25 Item, omnia problemata probari per hanc figuram: quia & omni, & nulli, & cuidam, & non cuidam inesse probatur.

26 Huiuscemodi verò figuram appello primam.

Α 20 Γ'άλιν, ὅ μὴ α μὴδὲν τὰ β ὑπάρχειται, ὅ δὲ β πὴν τὰ γ μὴ ὑπάρχειται καὶ οἱ ὅροι ἔσονται, ἄψυχοι, αἰθερῶδες, λευκόν· εἴτα εἰληφθῶσιν, ὡς μὴ κατηγορεῖται λευκὸν ὁ αἰθερῶδες, κύκλος καὶ χιών· ὅ γὰρ ἄψυχοι, τὸ μὲν, πᾶσι τοῖς κατηγορεῖται τῷ δὲ, ὁσίνος. 21 Εἴ, ἐπεὶ ἀδύνατοι τὸ, πὴν τὰ γ τὸ β μὴ ὑπάρχειται (ἀληθεύεται δὲ, καὶ εἰ μὴδὲν ὑπάρχει, καὶ εἰ μὴ παντὶ, ὅτι πὴν ἔχει ὑπάρχει) ληφθέντων ὅτι τῶν ὅρων, ὥστε μὴδὲν ὑπάρχει, * ὅ γὰρ συλλογισμός· (τῷ γὰρ εἰρησὶ περὶ τοῦ) φανερὸν δὲ, ὅτι τὰς ὅρων ἔχουσιν τοὺς ὅρους, οἷα ἔσται συλλογισμός· ὡς γὰρ αὐτὸ καὶ ὅτι τοῖς ὅροις, ὁμοίως δὲ διακρίνεται, καὶ εἰ τὸ καθόλου τελεῖται σερητικῶν.

22 Οὐδὲ γὰρ εἰ αὐτὸ ἀμφοῖν ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ μέγας καὶ κατηγορεῖται καὶ σερητικῶς λέγεται· ἢ * τὸ μὲν, κατηγορεῖται, τὸ δὲ, σερητικῶς· ἢ τὸ μὲν, ἀδύνατον, τὸ δὲ, δυνατὸν ἢ ἀμφοῖν, ἀδύνατον· οἷα ἔσται συλλογισμός ὁ δὲ αὐτὸς ὅροι ὅτι κοινοὶ πᾶσι τοῖς, ζῶον, λευκόν, αἰθερῶδες. ζῶον, λευκόν, λίθος. 23 Φανερὸν δὲ ἐκ τῆς εἰρησὶς, ὡς εἰ μὴ ὁ συλλογισμός ἐστὶ τούτων ὁ γὰρ ματὶ καὶ μέγας, ὅτι αἰάγνη τοὺς ὅρους ὅπως ἔχει ὡς εἰπομέν· καὶ εἰ μὴ ὅπως ἔχουσιν οἱ ὅροι, ἀνάγνη γινέσθαι συλλογισμὸν ἄλλως δὲ ἐχόντων, ὡς αὐτὸς γίνεται. 24 Διὸ δὲ, καὶ ὅτι πᾶσι τοῖς αὐτοῖς συλλογισμοῖς, τέλει οἱ εἰσι· πᾶσι γὰρ ὅτι τελεῖται καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ὅς ἐστιν ἀρχὴ ληφθέντων.

25 Καὶ ὅτι πᾶσι τοῖς προβλήμασι δείκνυται ἀφ' ἑαυτῶν τῶν ἀρχῶν· ὅ γὰρ καὶ τὸ παντὶ, καὶ τὸ μὴδὲν, ὅ γὰρ πᾶσι, ὅ γὰρ μὴ μὴ ὑπάρχειται. 26 Καλὸν δὲ τὸ πᾶσι τοῖς ἀρχῶν περὶ τῆς.

25 Καὶ ὅτι πᾶσι τοῖς προβλήμασι δείκνυται ἀφ' ἑαυτῶν τῶν ἀρχῶν· ὅ γὰρ καὶ τὸ παντὶ, καὶ τὸ μὴδὲν, ὅ γὰρ πᾶσι, ὅ γὰρ μὴ μὴ ὑπάρχειται. 26 Καλὸν δὲ τὸ πᾶσι τοῖς ἀρχῶν περὶ τῆς.

26 Καλὸν δὲ τὸ πᾶσι τοῖς ἀρχῶν περὶ τῆς.

De syllogismis ex propositionibus puris in secunda figura.

Cap. V.

1 ¶ Communia de syllogismis huius figurae. Definitio figura sumpta a modis uniuersalibus. 2 Definitio medij, & extremorum. 3 De loco medij termini. 4 De imperfectione syllogismorum huius figurae. 5 Diuisio horum syllogismorum in uniuersales & particulares. 6 De modis uniuersalibus. 7 Si maior neget, minor affirmet. 8 Si maior affirmet, minor neget. 9 Vt utrumque syllogismorum noua confirmatio. 10 De imperfectione eorumdem syllogismorum. 11 Si utraque propositio affirmet, 12 vel neget. 13 Epilogus. 14 ¶ De modis particularibus. Si altera propositio sit uniuersalis, altera particularis, & figura differant: 15 veluti si maior uniuersalis neget, minor particularis affirmet: 16 aut maior uniuersalis affirmet, minor particularis neget: 17 aut maior particularis neget, minor uniuersalis affirmet: 18 aut maior particularis affirmet, minor uniuersalis neget. 19 Epilogus. 20 Si altera sit uniuersalis, altera particularis, & simili figura praedita: 21 veluti si maior uniuersalis, & minor particularis negent, 22 aut affirmet: 23 aut maior particularis, & minor uniuersalis negent, 24 vel affirmet. 25 Epilogus. 26 Si ambae propositiones sint particulares, vel indefinitae: vel altera particularis, altera indefinita. 27 ¶ Epilogus. 28. ¶ Corollaria. De imperfectione syllogismorum huius figurae. 29 De conclusione.

ΟΤαν δὲ τὸ αὐτὸ, τὰς αὐτὰς, πᾶσι, τὰς δὲ, ἢ
 μηδενὶ ὑπαρχῇ· ἢ ἑκατέρῳ πᾶσι, ἢ
 μηδενὶ· τὸ αὐτὸ γῆμα τὸ ἑαυτοῦ, καλὰ δὲ πε-
 ρεῖ. 2 Μέσσι δὲ οὐ ἀπὸ λέγω. τὸ κατηγε-
 ρυμένον ἀμφοῖν· ἀρετὴ δὲ, καὶ δὲ αὐτὸ λέγεται
 τῆς. μείζον· ἄκρον, τὸ πρὸς τὸ μέσον κείμενον·
 ἑλπίων δὲ, τὸ πρῶτον τῆς μέσου. 3 Τίθεται
 δὲ τὸ μέσον· ἔξω αὐτὸ ἄκρον, πρῶτον δὲ τῆς ἡ-
 σίας. 4 Τέλειος αὐτὸ οὖν οὐκ ἔστι συλλογισμὸς ὡ-
 δαμῶς ἐκόντων τὸ γῆματι. 5 Δυνατὸς δὲ ὁ
 καὶ ἄλλος ἐστίν, καὶ καλὸν, καὶ καλὸν· τὸ ὅριον ἄντων.
 6 Καθόλου αὐτὸ οὖν τῆς ὅριον, ἔστι συλλογι-
 σμὸς, ὅταν τὸ μέσον τὸ αὐτὸ πᾶσι, τὸ δὲ ὁ αὐτὸ ὡ-
 πῆχ· καὶ πρὸς ὁποτέρου ἢ τὸ περιττικόν.
 ἄλλως δὲ, ὡδαμῶς. 7 Κατηγερέσθαι γὰρ τὸ
 μ, τὸ αὐτὸ ἢ μηδενὶ, τῆς δὲ ἔκ πατὸς. ἐπὶ οὖν
 ἀντιπρὸς τὸ περιττικόν, ὁ αὐτὸς δὲ μ ὑπαρχῇ
 τῶν. τὸ δὲ μ, πᾶσι τὰς ἔκ πατὸς. ὡς τὸ ἢ,
 ὁ αὐτὸς δὲ τῆς γὰρ διδῆκται πρῶτον.
 8 Γάλλιν εἰ τὸ μ, τὰς αὐτὰς, πᾶσι, τὸ δὲ ἔκ
 μηδενὶ· ὁ αὐτὸς τὸ δὲ ἢ ὁ αὐτὸς ὑπαρχῇ. Εἰ
 γὰρ τὸ μ ὁ αὐτὸς δὲ ἔκ, ὁ αὐτὸς τὸ δὲ, ὁ αὐτὸς δὲ μ ὡ-
 πῆχ· τὸ δὲ γὰρ πᾶσι τὸ ὑπὲρ τῆς· τὸ δὲ ἔκ
 ὁ αὐτὸς δὲ ὑπαρχῇ· γὰρ πᾶσι γὰρ πᾶσι τὸ
 πρῶτον γῆμα. ἐπὶ τῷ ἀντιπρὸς τὸ περιττικόν,
 ὁ αὐτὸς τὸ ὁ αὐτὸς δὲ ὑπαρχῇ· ὡς ἔστι ἰσχυ-
 ρὸς συλλογισμὸς. 9 Εἰ τὸ δὲ καὶ αὐτὸς καὶ
 εἰς τὸ ἀδυνατῆν ἀπάρχεται. 10 Οἱ αὐτὸ οὖν
 γὰρ συλλογισμὸς ὅπως ἐχόντων τῶν ὅριον, φαν-
 ερόν, ἀλλ' ὡς τέλος· ὡς γὰρ μὴν εἰς τῶν ὅριον
 ἀλλὰ ὡς ἄλλων ἐπιπλάσθαι τὸ ἀναγκαῖον.
 11 Εἰ δὲ τὸ μ πᾶσι τῶν, καὶ τῶν ἔκ κατηγερέ-
 ται, οὐκ ἔστι συλλογισμὸς. ὅριον. τῶν ὑπαρχῇ,
 ὡς αὐτὸ, ὡς αὐτὸς· τῶν μὴ ὑπαρχῇ, ὡς αὐτὸ,
 ὡς αὐτὸ, λίθος· μέσον, ὡς αὐτὸ. 12 Οὐδ' ὅταν μὴ
 τῶν, μὴ τῶν ἔκ μηδενὶ κατηγερέσθαι τὸ μ ὅριον
 τῶν ὑπαρχῇ, γὰρ μὴ. ὡς αὐτὸ, ὡς αὐτὸς· τῶν
 μὴ ὑπαρχῇ, γὰρ μὴ, ὡς αὐτὸ. * λίθος.
 13 Φανερὸν οὖν, ὅτι αὐτὸ ἢ συλλογισμὸς, καλὸν
 τῶν ὅριον οὖν, ἀνάγκη τῶν ὅριον ἔχει ὡς οὐ
 ἀρχὴ εἰπομένη· ἄλλως γὰρ ἐχόντων, ὡς γὰρ * τὸ
 ἀναγκαῖον. 14 Εἰ δὲ πρὸς τὸ ἔπερι ἢ κα-
 θόλου τὸ μέσον· ὅταν αὐτὸ πρὸς τὸ μείζον γῆματι
 καθόλου, ἢ κατηγερέσθαι, ἢ περιττικόν· πρῶτον τὸ
 ἑλπίων γὰρ, καὶ μέγας, καὶ ἀντικείμενος τὸ κα-
 θόλου· (λέγω γὰρ τὸ ἀντικείμενος· εἰ αὐτὸ τὸ καθό-
 λου, περιττικόν, τὸ οὐ μέρει, κατηφαπτικόν· Εἰ
 γὰρ κατηγερέσθαι τὸ καθόλου, τὸ οὐ μέρει, περιττικόν.)
 ἀνάγκη γὰρ εἶναι συλλογισμὸν περιττικόν καὶ μέ-
 γας.

Cum autem idem partim omni, par-
 tim nulli inest; aut utriusque omni, aut
 utriusque nulli, huiusmodi figuram voco
 Secundam.

2 In qua medium appello, quod am-
 bobus *extremis* attribuitur. Extrema ve-
 rò, ea de quibus hoc dicitur. maius extre-
 mum, quod est situm prope medium. mi-
 nus *extremum*, quod longius *abest* à me-
 dio. Ponitur autem medium extra ex-
 trema, ac primum situ. 4 Perfectus igitur
 syllogismus neutiquam erit in hac figu-
 ra. 5 Esse autem *syllogismus* poterit, siue
 termini sint universales, siue non univer-
 sales. 6 Si universales sint termini, *tunc*
 erit syllogismus, cum medium partim
 omni, partim nulli inest, verius *extremis*
 adiciatur negatio nullo autem alio mo-
 do *syllogismus* erit. 7 Attribuat enim τὸ μ
 nulli, & omni: quoniam igitur *proposi-
 tio* privativa conuertitur, τὸ ἢ inest nulli
 μ. atqui τὸ μ supposebatur *inest* omni: &
 quare τὸ ἢ inest nulli: hoc enim demon-
 stratum est antea.

8 Rursus si τὸ μ *inest* omni, & nulli ἢ
 etiam τὸ ἢ inest nulli, nam si τὸ μ inest nul-
 li, etiam τὸ ἢ inest nulli. atqui τὸ μ inest
 omni, ergo τὸ ἢ nulli, inest: facta est e-
 nim iterum prima figura: quia verò *proposi-
 tio* privativa conuertitur, etiam τὸ ἢ inest
 nulli. quare erit idem syllogismus.

9 Hoc probare licet etiam deductio-
 ne ad impossibile. 10 Perspicuum igitur
 est, terminis ita constitutis syllogismum
 fieri, non tamen perfectum: quia non ex
 iis tantum, quae ab initio *in praesentia*, sed
 ex aliis quoque perficitur *colligendi* vis &
 necessitas. 11 At si τὸ μ attribuitur omni,
 & omni, non erit syllogismus. Termini
 conclusionis affirmantis, substantia, ani-
 mal, homo: negantis, substantia, animal,
 lapis; medium est Substantia. 12 Neque
tunc erit syllogismus: cum τὸ μ nulli, & nul-
 li attribuitur. Termini *conclusionis* affir-
 mantis, linea, animal, homo: negantis, li-
 nea, animal, lapis.

13 Perspicuum igitur est, si sit syllogismus
 terminis universaliiter positis, necesse esse,
 ut termini *ita se* habeant ut initio dixi-
 mus; his enim aliter constitutis, nulla est
concludendi necessitas. 14 Quod si me-
 dium ad alterum *duas* *extremis* uni-
 versaliiter *affectum* sit; cum maiori extre-
 mo adiciatur universale, siue attributū
 siue privativū, minori autem *extremo* par-
 ticulare oppositum universali; (opposi-
 tum appello si universale sit privativum,
 particulare affirmativum; si verò univer-
 sale sit attributivum; particulare, priva-
 tivum;) necesse est fieri syllogismum pri-
 vativum in parte.

τῷ μὴ ὑπάρχειν, λευκόν, λίθος, κρέας.

24 Εἰ δὲ κατηγορεῖται αἱ προτάσεις, ὅροι τῷ μὴ ὑπάρχειν, λευκόν, ζῷον, χεῖρ· τῷ ὑπάρχειν, λευκόν, ζῷον, κύκλος. 25 Φανερόν οὖν ὅτι οἱ ἐμοιογράμους ὥσιν αἱ προτάσεις· ἔν ῥα μὲν, καθόλου, ἐν δὲ, ἐν μέρει· ὅτι ἰδμεν ὅτι γίνεται συλλογισμός. 26 Ἀλλ' οὐδ' εἴ τι ἐκατέρῃ ὑπάρχει, ἐν μὴ ὑπάρχει, ἐν ὧ μὲν ἔστι, τῷ δὲ μὴ, ἐν μηδενί, πᾶσι, ἐν ἀδελείῳ. ὅροι δὲ χεῖρ, πᾶσι, λευκόν, ζῷον, ἀνδρῶν· λευκόν, ζῷον, ἄψυχον. 27 Φανερόν οὖν ἐκ τῶν εἰρηκμένων, ὅτι ἐάν τι ὑπὸς ἑξῆς οἱ ὅροι πρὸς ἀλλήλους ὡς ἐλέγη, γὰρ συλλογισμός ἐξ ἀνάγκης· ἀν' τε ἡ συλλογισμός, ἀνάγκη τις ὅρους ὑπὸς ἑξῆς. 28 Διὸ δὲ καὶ ὅτι πάντες ἀπλῆς εἰσι· αἱ οὖν οὕτως ὡς γήματα συλλογισμοί· πάντες γὰρ ὅτι τελεφούται κατηγορηματικοῖς ἑκαστῶν, αἱ δὲ οὐκ ὑπάρχει τις ὅρος ἐξ ἀνάγκης, ἐν πᾶσι ὡς ὑποθέσει, ὅτι ὅτι ἀφ' τῷ ἀδυνάτῳ δικνύμεν. 29 Καὶ οὕτως γὰρ κατηγορηματικὸς συλλογισμός ἀφ' οὗτος ὡς γήματος· ἀλλὰ πάντες γεννητοὶ, καὶ οἱ καθόλου, καὶ οἱ ἐν μέρει.

A *Conclafionis non inesse*, album, lapis, coruus. 24. Si verò attributiva sint propositiones, termini *conclafionis* non inesse *hi*, album, animal, nix: *Conclafionis* inesse, album, animal, cygnus.

25. Perspicuum igitur est, quando propositiones sunt figuræ similes; & altera est vniuersalis, altera particularis; nullo modo fieri syllogismum.

26. Neque item *est syllogismus*, si utriusque alicui inest, vel non inest: vel partim cuidam *inest*, partim non: vel neutri omni, vel indefinitè. Termini cōmunes omnium, album, animal, homo: album, animal, inanimatum. 27 Ex dictis igitur perspicuum est, si termini ita inter se affecti sint, ut diximus, necessariò fieri syllogismum: & si sic syllogismus, necesse esse ut termini ita affecti sint. 18 Manifestum est etiam, omnes syllogismos, qui sunt in hac figurâ, esse imperfectos: omnes enim perficiuntur assumptis quibusdam, quæ vel in terminis necessariò insunt, vel ponuntur tamquam hypotheses, ut cum demonstramus per impossibile. 29 Item non fieri syllogismum affirmatiuum in hac figurâ, sed omnes fieri priuatiuos, tam vniuersales, quàm particulares.

De syllogismis ex puris propositionibus in tertia figura.

Cap. VI.

1 ¶ *Communia de syllogismis tertiae figurae. Definitio huius figurae sumpta à modis vniuersalibus.* 2 *Definitio medij, & extremorum.* 3 *De loco medij termini.* 4 *De imperfectione horum syllogismorum.* 5 ¶ *Diuisio in syllogismos vniuersales & particulares.* 6 ¶ *De syllogismis ex ambabus propositionibus vniuersalibus. Si amba affirmant.* 7 *Si maior neget, minor affirmet.* 8 *Si maior affirmet, minor neget.* 9 *Si amba negent.* 10 *Epilogus.* 11 ¶ *De syllogismis ex altera propositione vniuersali, altera particulari. Si utraque affirmet:* 12 *& maior sit particularis, minor vniuersalis:* 13 *vel maior vniuersalis, minor particularis.* 14 *Confirmatio eorum quæ in proximis particulis dicta fuerunt.* 15 *Si maior neget in parte, minor affirmet vniuersaliter.* 16 *Si maior affirmet vniuersaliter, minor neget in parte.* 17 *Si maior vniuersaliter neget, minor in parte affirmet.* 18 *Si maior in parte affirmet, minor vniuersaliter neget.* 19 *Si utraque propositio neget:* & maior sit particularis, minor vniuersalis: 20 *vel maior vniuersalis, minor particularis.* 21. ¶ *De syllogismis inutilibus ex ambabus propositionibus particularibus, vel indefinitis, vel altera particulari, altera indefinita.* 22 ¶ *Epilogus.* 23 ¶ *Corollaria. De imperfectione horum syllogismorum.* 24 *De conclusione.*

ΟΤαν δὲ ὧς αὐτὰ, τὸ μὲν, πᾶσι· ὅ δὲ, μηδενὶ ὑπάρχει· ἢ ἀμφὶ πᾶσι, ἢ μηδενί· τὸ μὲν γήμα τὸ πρῶτον καλῶς τρίτον. 2 Μέσον δ' ἐν αὐτῷ λέγει, καὶ ἢ ἀμφὶ κατηγορουμένων· ἀπὸ δὲ, ὅτι κατηγορουμένων· μείζον δ' ἄκρον, τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ ἔλαττον δὲ, τὸ ἐγγύτερον. 3 Τίτηται δὲ τὸ μέσον, ἔξω μὲν τῶν ἄκρων, ἔξωτον δὲ τῶν ἁπλῶν. 4 Τέλος μὲν οὖν ὡς γὰρ συλλογισμός αὐτὸς οὗτος ὡς γήματι. 5 Διωνάτος δ' ἔστι, καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τῶν ὁρῶν ὅτι τῶν πρὸς τὸ μέσον.

CVM' autem eidem inest aliud quidem omni, aliud verò nulli, vel ambo omni vel ambo nulli: huiuscemodi figuram appello Tertiam. 1 In qua medium voco *id* cui ambo attribuimus. extrema verò, quæ attribuantur. maius autem extremum, quod longius abest à medio: minus, quod propius accedit. 2 Ac medium ponitur quidem extra extrema, vltimum autem positione *scilicet* sita. 3 Perfectus igitur syllogismus neque in hac figura fit. 4 Esse autem *syllogismus* poterit terminis tam vniuersaliter quàm non vniuersaliter medio iunctis.

6. Terminis igitur vniuersaliter positis, cum & α & β inest omni, syllogismus erit quo necessario colligetur α inesse alicui. cum enim pronuntiatum attributuum conuertatur, inest α alicui. quare cum β inest omni, & β alicui, necesse est, α inesse alicui. sic enim syllogismus in prima figura. Potest etiam demonstratio fieri per impossibile, & per expositionem. Nam cum utraque infunt omni, si sumatur aliquid α , veluti γ : huic & α & β , inest, quare alicui, α inest.

7. Et si α omni, & β nulli, inest: erit syllogismus, quo necessario colligetur α inesse cuidam, non inesse. idem enim erit demonstrationis modus conuersa propositione. Probari etiam potest per impossibile, ut in prioribus syllogismis factum est.

8. Si verò α nulli, β omni inest: non erit syllogismus. Termini conclusionis affirmantis, animal, equus, homo: negantis, animal, inanimatum, homo.

9. Neque sum erit syllogismus, cum ambo dicuntur de nullo. Termini conclusionis affirmantis, animal, equus, inanimatum: negantis, homo, equus, inanimatum. medium est inanimatum.

10. Perspicuum igitur est, etiam in hac figura quando erit; & quando non erit syllogismus, si termini vniuersaliter positi sint. Nam cum utrique termini sunt attributui, erit syllogismus, quo colligetur alicui extremo extremum inesse. cum autem sunt priuatiui, non erit syllogismus, sed cum alter est priuatiuus, alter affirmatiuus: si quidem maior terminus sit priuatiuus, & alter affirmatiuus, erit syllogismus quo colligetur cuidam extremo extremum non inesse. sin contrà fiat, non erit syllogismus.

11. Quod si alter terminus vniuersaliter, alter particulariter medio adiungatur, cum ambo sunt attributui, necesse est fieri syllogismum, uteruis terminorum vniuersaliter acceptus sit.

12. Nam si α inest omni, & β alicui: necesse est, α inesse alicui. Cum enim pronuntiatum affirmans conuertatur, α inest alicui: itaque cum β omni, ac α alicui inest: etiam β alicui inest: unde etiam α inest alicui.

13. Rursus si α alicui, ac β omni inest: necesse est, α inesse alicui. idem enim est demonstrandi modus.

14. Licet autem hac demonstrare etiam per impossibile, & expositione, ut in prioribus syllogismis factum fuit.

Καθόλου μὲν οὖν ὄντων τῶν ὁρων, ὅταν καὶ ὁ π καὶ ὁ ρ πᾶσι τὰς σ ὑπάρχῃ, ἔσται συλλογισμὸς, ὅτι ὑπὸ τὰς ρ ὁ π ὑπάρξει ἔξ ἀνάγκης. ἐπεὶ γὰρ ἀντιφρέφει ὁ κατηγορικὸν, ὑπάρξει ὁ σ πρὶν ὅ ρ. ὡς ἐπὶ τὰς μὲν σ πᾶσι ὁ π, ὡς δὲ ρ πρὶν ὁ σ, αἰάγκη ὁ π πρὶν τὰς ρ ὑπάρχειν. ὅς γὰρ συλλογισμὸς ἀφ' τῆς ποσότητος ἡμάρτυς. Ἐστὶ δὲ καὶ ἀφ' τῆς ἀδυναμίας, ὅτι τῆς ἐκκλῆσαι, ποιεῖν πᾶσι ἀποδείξει. Εἰ γὰρ ἀμφω πᾶσι ὁ σ ὑπάρχῃ, αὐτὸ ληφθῆναι πρὶν ὁ σ, ὅς τὸν, πᾶσι καὶ ὁ π καὶ ὁ ρ ὑπάρξει. ὡς τε πρὶν τὰς ρ ὁ π ὑπάρξει.

7. Καὶ μὲν ὁ μὲν ρ πᾶσι ὁ σ, ὁ δὲ π μηδενὶ ὑπάρχῃ, ἔσται συλλογισμὸς, ὅτι ὁ π πρὶν τὰς ρ ὑπάρξει, ἔξ ἀνάγκης. ὁ γὰρ αὐτὸς ὅπως ἔσται τῆς ἀποδείξεως, αὐτὸς φείσεται τῆς ρ σ ποσότητος. Διὰ τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ἀφ' τῆς ἀδυναμίας, κατὰ τὸν ὅτι τῶν ποσότητων. 8. Ἐὰν δὲ ὁ μὲν ρ μηδενὶ, ὁ δὲ π πᾶσι ὑπάρχῃ, ὅτι ἔσται συλλογισμὸς. ὅροι τῶν ὑπάρχειν, ζῶον, ἵππος, αἰθερῶν. τῶν μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, αἰθερῶν, αἰθερῶν. 9. Οὐδ' ὅταν ἀμφω καὶ μὴ μὲν τῶν σ λέγεται, ὅτι ἔσται συλλογισμὸς. ὅροι τῶν ὑπάρχειν, ζῶον, ἵππος, αἰθερῶν. τῶν μὴ ὑπάρχειν, αἰθερῶν, ἵππος, αἰθερῶν. μύσος, αἰθερῶν. 10. Φανερόν οὖν καὶ ἐν πύτοι τὰς ἡμάρτυς πᾶσι ἔσται, ὅτι πᾶσι ὅτι ἔσται συλλογισμὸς, καθόλου τῶν ὁρων ὄντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀμφότεροι οἱ ὅροι ὡς κατηγορικὸν, ἔσται συλλογισμὸς, ὅτι πρὶν ὑπάρχει ὁ ἄκρος τὰς ἄκρας. ὅταν δὲ εἰρηπικὸν, ὅτι ἔσται. ὅταν δὲ ὁ μὲν ἢ εἰρηπικὸς, ὁ δὲ, κατὰ φαικὸς. ἔσται μὲν ὁ μὲν ἢ εἰρηπικὸς, ἀπὸ τοῦ κατὰ φαικὸς, ἔσται συλλογισμὸς, ὅτι ὑπὸ τὰς ρ ὑπάρχει ὁ ἄκρος τὰς ἄκρας. ἔσται δ' αἰάπαλι, ὅτι ἔσται.

11. Ἐὰν δὲ ὁ μὲν ἢ καθόλου ποσὸς ὁ μέσος, ὁ δὲ, ἐν μέρει κατηγορικῶν μὲν ὄντων αἰμφοῖν, ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμὸν, μὲν ὅπως ποσὸν ἢ καθόλου τῶν ὁρων. 12. Εἰ γὰρ ὁ μὲν ρ πᾶσι τὰς σ ὑπάρχει, ὁ δὲ π πρὶν, ἀνάγκη ὁ π πρὶν ὁ ρ ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ ἀντιφρέφει ὁ κατὰ φαικὸν, ὑπάρξει ὁ σ πρὶν ὁ π. ὡς ἐπὶ τὰς μὲν ρ πᾶσι τὰς σ, ὡς δὲ αὐτὸς π, ἐν τῶν πρὶν ὑπάρξει ὡς καὶ τὸ π ὑπὸ τὰς ρ. 13. Πάλιν, εἰ τὸ μὲν ρ πρὶν τὰς σ, τὸ δὲ π πᾶσι ὑπάρχει ὁ σ. ἀνάγκη τὸ π ὑπὸ τὰς ρ ὑπάρχειν. ὁ γὰρ αὐτὸς ὅπως τῆς ἀποδείξεως.

14. Ἐστὶ δ' ἀποδείξει καὶ ἀφ' τῆς ἀδυναμίας, καὶ τῆς οὐκ ἐκκλῆσαι, κατὰ τὸν ὅτι τῶν ποσότητων.

15. Εὰν δὲ ὁ μέν ἢ κατηγεῖνός, ὁ δὲ, γερ-
 τικός, καθόλου δὲ ὁ κατηγεῖνός· ὅταν μὲν ὁ
 ἐλάττω ἢ κατηγεῖνός, ἔσται συλλογισμός. Εἰ
 γὰρ ὁ ρ πᾶσι τὰς σ, ὁ δὲ π πῶς μὴ ὑπάρ-
 χει, ἀνάγκη ὁ π πῶς τὰς ρ μὴ ὑπάρχειν. Εἰ
 γὰρ πᾶσι, ὁ δὲ ρ πᾶσι τὰς σ· καὶ ὁ π πᾶσι
 ὁ σ ὑπάρξει· ἀλλ' ὅχι ὑπάρχει. Δείκνυ-
 ται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἀπαγωγῆς, ἐὰν λαβῇ τὴν
 σ, ὁ δὲ π μὴ ὑπάρχει.

16. Ὅταν δὲ ὁ μέν ἢ κατηγεῖνός, οὐκ ἔσται
 συλλογισμός· οἷον, εἰ ὁ μέν π πᾶσι τὰς σ, τὸ δὲ
 ρ πῶς τὰς σ μὴ ὑπάρχει. ὅροι τῶ πᾶσι ὑπάρ-
 χει, ἐμφυτοί, ἀνθρώποι, ζῶον. Τοῦ δὲ μη-
 δενί, οὐκ ἔστι λαβῆναι ὅροι, εἰ πῶς μὲν ὑπάρ-
 χει τὰς σ ὁ ρ, ὡς δὲ μὴ π γὰρ πᾶσι ὁ π ὁ σ
 ὑπάρχει, ὁ δὲ ρ πῶς τὰς σ, καὶ ὁ π πῶς τὰς
 ρ ὑπάρξει· ὑπάρχει δὲ μηδενί ὑπάρχει. ἀλλ'
 ὡς περὶ τοῦ πᾶσι πᾶσι, λαβῆναι ἀδύνατον γὰρ
 ὅτι τῶ πῶς μὴ ὑπάρχει· καὶ τὸ μηδενί ὑπάρ-
 χει, ἀλλ' οὐκ εἰπὴν πῶς μὴ ὑπάρχει· μηδενί
 δὲ ὑπάρχοντος, οὐκ ἔστι συλλογισμός. Φανε-
 ρόν τιν' ὅτι οὐκ ἔσται συλλογισμός.

17. Εὰν δὲ ὁ γερτικός ἢ καθόλου τῶ ὅρων, ὁ
 δὲ ὁ μέν, κατηγεῖνός· ὅταν μὲν ὁ μέν ἢ
 ἢ γερτικός, ὁ δὲ ἐλάττω, κατηγεῖνός, ἔσται
 συλλογισμός. Εἰ γὰρ τὸ π μηδενί τὰς σ, τὸ δὲ
 ρ πῶς ὑπάρχει ὁ σ· τὸ π πῶς ὁ ρ ὅχι ὑπάρ-
 ξει. πάλιν γὰρ ἔσται τὸ πᾶσι γῆμα, τῆς ρ σ
 ἀναπόσπαστος ἀντιστροφείσης.

18. Ὅταν δὲ ὁ ἐλάττω ἢ γερτικός, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι
 τῶ ὑπάρχει, ζῶον, ἀνθρώποι, ἀνελον τῶ μὴ
 ὑπάρχει, ζῶον, ὅτις μὴ, ἀνελον. μέσος ἀν-
 φων, τὸ ἀνελον. 19. Οὐδ' ὅταν ἀμφοτέρω
 γερτικοὶ πᾶσι· ἢ δὲ ὁ μέν, καθόλου, ὁ δὲ ὁ μέν
 μέν· ὅροι τῶ μὴ ὑπάρχει, ὅταν ὁ ἐλάττω ἢ
 καθόλου πᾶσι τὸ μέν, ζῶον, ὅτις μὴ, ἀνελον
 τῶ ὑπάρχει, ζῶον, ἀνθρώποι, ἀνελον.

20. Ὅταν δὲ ὁ μέν ἢ καθόλου, ὁ δὲ ἐλάττω
 πᾶσι, ὁ μέν τῶ μὴ ὑπάρχει, ὅταν ὁ ἐλάττω ἢ
 ἀνελον. Τῶ δὲ ὑπάρχει, ὅχι ἔστι λαβῆναι, εἰ τὸ ρ
 πῶς μὴ ὑπάρχει τὰς σ, πῶς δὲ μὴ ὑπάρχει.
 Εἰ γὰρ τὸ π πᾶσι τὰς ρ, τὸ δὲ ρ πῶς τὰς σ, καὶ τὸ
 π πῶς ὁ σ ὑπάρξει· ὑπάρχει δὲ μηδενί. ἀλλ'
 οὐκ ἔστι ἀδύνατον διεικτέον.

21. Οὐδ' ὅταν ὁ μέν
 κατὰ πῶς πῶς τὰς μέσος ὑπάρχει, ὅχι μὴ ὁ
 πᾶσι· ὅχι μὴ ὑπάρχει, ὁ δὲ, μὴ ὑπάρ-
 χει· ὅχι μὴ, πῶς, ὁ δὲ, μὴ πᾶσι· ὅχι ἀδύνατον
 λαβῆναι, ὅχι ἔσται συλλογισμός ὁ δὲ μὴ. ὅροι δὲ κοινὸν
 πᾶσι, ζῶον, ἀνθρώποι, λαβῆναι· ζῶον, ἀν-
 φων, λαβῆναι.

15. Si verò alter terminus sit attribu-
 tiuus, alter priuatiuus, & vniuersaliter ac-
 cipiatu attributiuus; quando minor est
 attributiuus, erit syllogismus. Nam si
 omnis inest, ac non p cuius non inest: necesse
 est, non p alicui non inesse. Si enim omni
 inest, & non inest omni s: etiam non p omni s
 inest: attamen non inest. Confirma-
 tur etiam absque deductione ad impossi-
 bile, si accipiatu aliquid quod non p non
 inest.

16. Cum autem maior terminus est at-
 tributiuus, non erit syllogismus. ut si non p
 omni s inest, ac non alicui s non inest. Ter-
 mini conclusionis omni inesse, animatum,
 homo, animal. Terminos conclusionis nul-
 li inesse, accipere non licet, si non alicui s
 inest, cuius non inest. nam si non p omni s
 inest, & non alicui s: etiam non p alicui s in-
 erit. Verum supponebatur nulli inesse.
 Sed, quemadmodum in prioribus, hic
 quoque accipiendum. cum enim hoc pro-
 ponatur sit indefinitum, cuius non
 inest etiam quod nulli inest, verè dici-
 tur cuius non inesse. atqui cum nulli
 inest, non erat syllogismus. perspicuum
 igitur est, etiam cum sumitur cuius non in-
 esse, non fore syllogismus.

17. At si terminus priuatiuus sit vni-
 uersalis, terminus autem particularis sit
 attributiuus: cum maior est priuatiuus, &
 minor attributiuus; erit syllogismus.
 Nam si non p nulli s, ac non alicui s inest:
 certe non p cuius non inest: iterum e-
 nim erit prima figura, conuersa propo-
 sitione r s.

18. Cum autem minor terminus est
 priuatiuus, non erit syllogismus. Termi-
 ni conclusionis affirmantis, animal, homo,
 ferum: negantis, animal, scientia, ferum.
 utrobique ferum, est medium. 19. Neque
 cum syllogismus erit, cum utrique termini
 ponentur priuatiui, & alter est vniuersa-
 lis, alter in parte. Termini conclusionis ne-
 gantis; quando minor est vniuersaliter
 adiunctus medio, animal, scientia, ferum:
 affirmantis, animal, homo, ferum.

20. Cum autem maior est vniuersalis, &
 minor in parte: termini conclusionis negan-
 tis hi sunt, coruus, nix, album. Termini
 conclusionis affirmantis accipi non pos-
 sunt, si non alicui s inest, cuius non in-
 est. nam si non p inest omni s, & non alicui s:
 etiam non p inest alicui s. verum suppone-
 batur nulli inesse. Sed ex indefinito osten-
 dendum est. 21. Item nullo modo erit syl-
 logismus, si uterque terminus extremus
 cuius medio inest: vel non inest: vel al-
 ter inest, alter non inest: vel alter alicui, al-
 ter non omni inest: vel indefinitè. Termini
 omnium communes sunt, animal, homo,
 album: animal, inanimatum, album.

22. Perspi-

22. Perspicuum igitur est, etiam in hac figura quando erit, & quando non erit syllogismus: & II termini ita habeant, dictum fuit, necessario fieri syllogismum: & si fiat syllogismus, necesse esse ut termini ita se habeant.

Et 23. Perspicuum quoque est; omnes syllogismos, qui *sunt* in hac figura, esse imperfectos: quoniam omnes perficiuntur assumptis quibusdam.

24. Item non licere in hac figura col-
ligere conclusionem vniuersalem, nec
priuantem nec affirmantem.

Α 22 Φάμερόν οὖν, καὶ οὐ πούτω περὶ χήματι πότε
ἔσαι, καὶ πότε οὐκ ἔσαι συλλογισμός· καὶ ὅτι δι-
χόται τὸ ὄρεον εἰς ἐλάττω, κινεῖται συλλογισμὸς
εἰς ἀνάγκην· αὐτὴ ἡ συλλογισμὸς, αἰάγκη τὰς
ὀρεῖς ἄνω ἔχει. 23 Φάμερόν δὲ καὶ ὅτι πᾶν
τὸ ἀτελὲς εἴη, οἱ δὲ οὐτόν περὶ χήματι συλ-
λογισμοί. πᾶντες γὰρ τελειοῦνται πρὸς τελειο-
τάτους πινόν. 24 Καὶ ὅτι ὁ καθόλου συλ-
λογισμὸς διὰ τοῦτο περὶ χήματος οὐκ ἔσαι, ὅ-
τι ἐρητιχόν, ἔτι κατεφαττόν.

Communia de tribus figuris.

Cap. VII.

1 ¶ De modis inutilibus, qui nihil prorsus, 2 vel aliquid indirectè concludunt, 3 in prima, 4 vel secunda, vel tertia figura. 5 ¶ Indefinitum comparari particulari. 6 ¶ Omnes syllogismos imperfectos perfici per primam figuram. 7. ¶ De reductione omnium aliorum syllogismorum ad syllogismos uniuersales primæ figuræ. 8 De syllogismo secundæ figuræ. 9 De syllogismo particularibus primæ figuræ. 10 De syllogismo tertiæ figuræ ex propositionibus uniuersalibus, 11 vel altera uniuersali, altera particulari. 12 Epilogus. 13 ¶ Epilogus.

Illud quoque manifestum est, in om-
nibus figuris, quando non fit syllogis-
mus, si attributivi vel privatiui *sint* veri-
que termini, item *si* *utriusque* sint in parte,
nihil omnino colligi necessario.

¶ 2. At si *alter sit* attributiuus, *alter priuatiuus*, & vniuersaliter accipiatur priuatiuus: semper fieri syllogismum minoris extremi de maiori.

3. Vt si = omniaut alicui, ac = nulli, *infr.* conuersis enim propositionibus, necesse est & alicui = non inesse.

4. Similiter fit etiam in aliis figuris: semper enim fit syllogismus per conversionem.

5 Præterea manifestum est pronuncia-
tum indefinitum pro attributiuo parti-
culari acceptum, efficere eundem syllo-
gismum in omnibus figuris.

6. Item perspicuum est, omnes imperfectos syllogismos perfici per primam figuram. aut enim demonstratione, aut per impossibile perficiuntur omnes: utroque autem modo fit prima figura. Ac demonstratione quidem si perficiantur: fit prima figura: quia sic omnes perficiebantur per conuersionem: conuersio autem efficiebat primam figuram. Si uero per impossibile confirmentur: adhuc fit prima figura: quia posito quod falsum est, syllogismus conficitur in prima figura. Vt in postrema figura si $\alpha = \alpha$ et ζ insunt omni γ : probatur $\zeta =$ inesse alicui ζ . nam $\Pi \zeta =$ insit nulli ζ , et $\Theta \alpha$ omni γ : $\zeta =$ inerit nulli γ . sed antea positum erat, omni inesse. Similiter fit etiam in aliis.

Tom. I.

Δ Ηλυν δὲ καὶ ὅτι ἐκ ἀπασιν τοῖς γήμασι, CAP. VΠ.
 ὅταν μὴ γίνηται συλλογισμός, κατηρε-
 κτω μὲν, ἢ στενήκτω ἀμφοτέρων, καὶ ὅτι μέρει
 ὄντων τῶν ὄρων, ὁσθὲν ἔλως γίνεται αἰαγχεῖον.
 2 Κατηρεκτω δὲ καὶ στενήκτω, καθόλου
 ληφόντος τῷ στενήκτω, αἰεὶ γίνεται συλλογι-
 σμός τῷ ἐλαττώοντι ἀκρυπαρῶς τὸ μείζον.
 3 Οἷον, εἰς τὸ μὲν ἀπρυπὶ ὧ β, ἢ πηι, ὁ δὲ
 β μεδυνὶ τῷ γ· αὐτίςρεφομῶν γδ τῷ πρε-
 πατοιον, αἰαγχεῖ ὁ γ πηι τῷ α μὴ ὑπαρχόν.
 4 Ομοίως δὲ καὶ πὶ τῷ ἐτέρων γήματι, αἰεὶ γδ
 γίνεται ἀλφ· τῆς ἀντιστροφῆς συλλογισμός.
 5 Δῆλον γ καὶ ὅτι ὁ ἀδύσειον ἀπὶ τῷ κατη-
 ρεκτω τῷ ὧ μέρει πηι μεδυν, τ' αὐτὸς ποιῶν
 συλλογισμὸν ἐκ ἀπασιν τοῖς γήμασι.

δ φανερόν δὲ ὅτι πάντες οἱ ἀπελθὲς συλλο-
 γισμοὶ πελθοῦνται διὰ τὸ πρῶτον χάματι·
 ἐν γὰρ δεκτικῶς, ἐν διὰ τὸ ἀδιωκόμενον φερόμενον
 πάντες· ἀμφοτέρως δὲ γίνεται ὁ πρῶτος
 ἡμέα. καὶ δεκτικῶς μὲν πελθομένων, ὅτι διὰ
 τῆς ἀνιερροφῆς ἐφερόμενον πάντες· ἐν δὲ ἀνι-
 ερροφῇ δὲ πρῶτον ἐποίει ἡμέα. διὰ δὲ τὸ ἀ-
 διωκόμενον δεκτικῶς· ὅτι πάλιν τὸ ψευδὲς
 ὁ συλλογισμὸς γίνεται διὰ τὸ πρῶτον χάμα-
 τος· ὅτι εἰ δὲ πελθομένη χάματι, εἰτὶ α καὶ τὸ
 β πλητὶ τὰ γ ὑπάρχει· ὅτι τὸ α ἔνι τὰ β
 ὑπάρχει· εἰ γὰρ μηδενὶ τὸ α τὰ β, τὸ δὲ ε
 πλητὶ δὲ γ, οὐδενὶ δὲ γ τὸ α· ἀλλ' ἡ πλὴν
 Ομοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων.

7. Ἐστὶ δὲ τὸ ἀνασχετὸν πρὸς τοὺς συλλογισμοὺς εἰς τοὺς αὐτοὺς τῶν πρώτων σχηματῶν καὶ δόλου συλλογισμοῦ. 8. Οἱ μὲν γὰρ αὐτοὶ δόλου, φανερόν ἐστι δὲ ἐκείνων τελευτῶν πλὴν ἔχειν αἰεὶ πρὸς τοὺς ἀλλοὺς καὶ δόλου, τὸ ἐκείνων δὲ ἀπὸ τῆς φύσεως. Τὰ δὲ αὐτὰ μέρη ἐκείνων, ἀλλὰ τὰς εἰς τὸ ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς.

9. Οἱ δὲ αὐτοὶ πρώτοι, εἰ καὶ μέρος, ὅτι τελευτῶν μὲν αὐτῶν ἐστὶ τὸ καὶ ἀλλὰ τὸ δόλου σχηματῶν ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς. Οἷον, εἰ δὲ αὖ πάλιν τὸ β, δὲ β πάλιν γ, ὅτι δὲ αὖ πάλιν γ ἀπαρξέει. εἰ γὰρ μὲν τὸ δὲ β πάλιν, αὐτὸν δὲ γ δὲ β ἀπαρξέει. τὸ γ δὲ ἴσμεν ἀλλὰ τὸ δόλου σχηματῶν. Ομοίως γὰρ ὅτι τὸ ἐκείνων ἀπαγωγῆς. εἰ γὰρ δὲ αὖ μὲν τὸ δὲ β, δὲ β πάλιν γ ἀπαρξέει, δὲ αὖ πάλιν γ ἀπαρξέει. εἰ γὰρ πάλιν, τὸ δὲ β μὲν ὅτι γ, αὐτὸν δὲ γ δὲ β ἀπαρξέει. τὸ δὲ αὖ μὲν ὅτι γ. Ὡς ἐπὶ εἰ μὲν εἰ δὲ μὲν σχηματῶν συλλογισμοὶ πρὸς τοὺς ἀλλοὺς εἰς τοὺς αὐτοὺς τῶν πρώτων καὶ δόλου συλλογισμοῦ. αὐτὸν δὲ καὶ τὸ μέρος αὐτοὺς τῶν πρώτων, εἰς τοὺς αὐτοὺς μὲν φανερόν ἐστι καὶ αὐτὸν τὸ μέρος, ἀναρξέειν εἰς τοὺς αὐτοὺς τῶν πρώτων σχηματῶν καὶ δόλου συλλογισμοῦ. 10. Οἱ δὲ αὐτοὶ τρίτοι, κα-

γινώσκου.

δὲ αὐτοὺς ὅτι ὅροι, ὡς ὅτι τελευτῶν αὐτῶν ἐκείνων τῶν συλλογισμῶν. 11. Ὅταν δὲ αὐτὸν μέρος ἀπαρξέει, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν μέρος συλλογισμῶν, τὸν αὐτὸν τῶν πρώτων σχηματῶν. ὅτι δὲ ἀναρξέειν εἰς ἐκείνους ὥστε καὶ αὐτοὶ τῶν πρώτων σχηματῶν, αὐτὸν τὸ μέρος. 12. Φανερόν ἐστι, ὅτι πρὸς τοὺς ἀναρξέειν εἰς τοὺς αὐτοὺς τῶν πρώτων σχηματῶν καὶ δόλου συλλογισμοῦ. 13. Οἱ μὲν αὖ τῶν συλλογισμῶν ἀπαρξέειν ἢ μὴ ἀπαρξέειν διακρίνεται, εἴρηται πῶς ἔχουσιν, καὶ καὶ ἐκείνους αὐτοὺς τῶν πρώτων σχηματῶν, ἐπεὶ ἀλλήλους αὐτοὺς τῶν πρώτων.

A 7. Licet etiam reducere omnes syllogismos ad syllogismos universales primæ figuræ.

8. Nam qui sunt in secunda figuræ, sine dubio per illos perficiuntur; non tamen omnes eodem modo: sed universales, convertendo præmissas privativas. Particularium autem uterque per deductionem ad impossibile.

9. Particulares autem primæ figuræ perficiuntur quidem per seipsos, sed licet etiam secundæ figuræ confirmare ducendo ad impossibile. Ut si *a* inest omni *b*, ac *a* alicui, *b* inest alicui, nam si nulli *a* inest, omni autem *a* inest: certe nulli *a* inest: hoc enim sensus per secundam figuram. Similiter in privativo syllogismo erit demonstratio. Nam si *a* nulli *b*, ac *a* alicui, inest: *a* alicui non inest. etenim si omni *a* inest, ac nulli *a* inest: *a* nulli, inest: hoc enim erat media figuræ. Itaque cum omnes syllogismi mediæ figuræ reducuntur ad syllogismos universales primæ figuræ, particulares autem primæ ad syllogismos secundæ: perspicuum est, etiam syllogismos particulares primæ figuræ reduci ad syllogismos universales primæ figuræ.

10. Qui verò sunt in tertia figuræ, terminis quidem universaliter acceptis, statim per eos syllogismos perficiuntur.

11. Terminis autem in parte sumptis, perficiuntur per syllogismos particulares primæ figuræ: hi verò ad illos reduci sunt: quapropter ad eosdem reducuntur etiam syllogismi particulares tertiæ figuræ. 12. Perspicuum igitur est, omnes reduci ad syllogismos universales primæ figuræ.

12. Dictum igitur est, quomodo syllogismi inesse aut non inesse ostendentes, se habeant: cum per se, qui sunt ex eadem figuræ: tum inuicem, qui sunt ex diversis figuræ.

De syllogismis ex ambabus propositionibus necessariis.

Cap. VII.

1. Distinctio eius quod inest, & necessarii, & contingentis. 2. Quibus modis syllogismi de necessitate utiles vel inutiles extruantur. 3. quibus modis conclusionis necessitas ostendatur.

Cap. VII.

E. Περὶ δὲ ἐπεὶ ὅτι ἀπαρξέει τι καὶ δὲ αἰάγνης ὑπαρξέει, ἐπεὶ δὲ ἀπαρξέει (πολλὰ γὰρ ὑπαρξέει μὲν, ὅτι μὲν αὐτὸν αἰάγνης τὰ δὲ, ὅτι δὲ αἰάγνης ὅτι ὑπαρξέει ὅλως, αὐτὸν δὲ ὑπαρξέει) δὲ αὐτὸν ὅτι καὶ συλλογισμῶν ἐκείνων ὅτι, ἐπεὶ ἔστι, καὶ ὅτι ομοίως ἐκείνων τῶν ὅρων ἀλλὰ ὅτι μὲν, δὲ ἀναρξέειν ὅτι, δὲ ὑπαρξέειν ὅτι, δὲ αὐτὸν δὲ αὐτὸν.

D Q. Via verò diversa hæc sunt, inesse, & necessario inesse, & contingere inesse: multa enim insunt quidem, non tamen necessariæ: alia verò nec necessariæ, nec omnino insunt, sed possunt inesse: manifestum est, etiam horum cuiusque syllogismum diversum fore, ac terminis constare haud simili modo se habentibus: sed alium ex necessariis, alium ex his quæ insunt, alium ex contingentibus.

100

Cap. IX.

H ij

ζῶον ἰδὲ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ κίνη-
 τος. 4 Ομοίως δὲ καὶ εἰ ἐρηπικὸν εἶναι ὁ α β. ἢ
 γὰρ αὐτὸ ἀπὸδείξις. 5 Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτοῦ μέρους συλ-
 λογισμῶν, εἰ ἰδὲ ὁ καθόλου ἐστὶ ἀναγκαῖος, καὶ
 ὁ συμπέρασμα εἶναι ἀναγκαῖον. Εἰ δὲ ὁ καὶ
 μέρος, οὐκ ἀναγκαῖον, ὅτε ἐρηπικὸς, ὅτε κη-
 τηρεῖται ὅσης τῆς καθόλου προτάσεως.
 6 Ἐστὶ δὲ πρῶτον ὁ καθόλου ἀναγκαῖος, καὶ
 ὁ ἰδὲ α πᾶσι τὰ β ὑπάρχειτω ὅς ἀναγκαῖος, ὁ
 δὲ β ὑπὲρ τὰ γ ὑπαρχέτω μόνον ἀνάγκη δὲ
 ὁ α πᾶσι τὰ γ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης ὁ γάρ
 γ ὑπὲρ ὁ β ἐστὶ, τὰ δὲ β πᾶσι ὁ α ὑπαρχέτω
 ἐξ ἀνάγκης. 7 Ομοίως δὲ καὶ εἰ ἐρηπικὸς
 εἶναι ὁ συλλογισμὸς. ἢ γὰρ αὐτὸ εἶναι ἀπὸδείξις.
 8 Εἰ δὲ ὁ καὶ μέρος ἐστὶ ἀναγκαῖος, οὐκ
 εἶναι ὁ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ὅθεν γὰρ ἀ-
 δύνατον συμπιπῆναι, καθάπερ ὅτι αὐτὸς καθό-
 λου συλλογισμῶν. 9 Ομοίως δὲ καὶ ὅτι τῆς
 ἐρηπικῆς ὅροι, κινήσεις, ζῶον, λευκόν.

quoniam homo necessarium est animal: sed
 nec animal, nec homo necessario moue-
 tur. 4 Similiter etiam si res habet, si a sit
 priuatiuum: quoniam eadem est demon-
 stratio. 5 In syllogismis autem particu-
 laribus, si quidem pronuntiatur vniuersa-
 le est necessarium, etiam conclusio erit
 necessaria: ac si particulare est necessarium,
 conclusio non erit necessaria: siue priuati-
 ua, siue attributiva sit propositio vniuer-
 salis. 6 Primum ergo vniuersale sit ne-
 cessarium: ac nō a omni ē insit necessa-
 rio, nō a autem alicui, insit tantum: ne-
 cessarium igitur est, nō a alicui, inesse neces-
 sario: quoniam nō, est sub a, atque om-
 ni ē a inerat necessario. 7 Similiter si
 res habet, si priuatiuus sit syllogismus,
 quoniam eadem erit demonstratio. 8 Si
 vero particulare est necessarium, non erit
 conclusio necessaria. nihil enim absurdi
 accidit, quemadmodum nec in syllogis-
 mibus vniuersalibus. 9 Similiter res se habet
 in syllogismis particularibus priuatiuis. Ter-
 mini sunt, motus, animal, album.

De syllogismis ex altera propositione pura, & altera necessaria in secunda figura.

Cap. X.

1 ¶ De syllogismis vniuersalibus. 2 Si maior propositio necessaria neget, & minor pura affirmet.
 3 Si maior pura affirmet, ac minor necessaria neget. 4 Si maior necessaria affirmet, ac minor pura
 neget, conclusionem puram sequi probatur per resolutionem in primam figuram, 5 deductione ad in-
 commodum, 6 & terminorum expositione. 9 ¶ De syllogismis particularibus. 8 Si necessaria sit ma-
 ior propositio vniuersalis negans, 9 aut maior vniuersalis affirmans, 10 aut minor in parte negans.

Ἐπὶ δὲ τῷ δεύτερῳ σχήματι, εἰ ἰδὲ ἡ ἐρη-
 πικὴ πρότασις ἐστὶ ἀναγκαῖα, καὶ ὁ συμ-
 πέραςμα εἶναι ἀναγκαῖον εἰδὲ ἢ κητηρεῖται,
 οὐκ ἀναγκαῖον. 2 Ἐστὶ γὰρ πρῶτον ἡ ἐρη-
 πικὴ ἀναγκαῖα, καὶ ὁ α πᾶσι ἰδὲ β μὴδὲν ἐν-
 δέχεται, τὰ δὲ γ ὑπαρχέτω μόνον. ἐπεὶ οὖν
 ἀντιστρέφει τὸ ἐρηπικόν, ὅθεν τὸ β πᾶσι α ἐνδὲν
 ἐδέχεται. τὸ δὲ α πᾶσι τὰ γ ὑπαρχέτω ὡς
 ὅθεν τὸ γ τὸ β ἐνδέχεται. τὸ γάρ γ ὑπὲρ τὸ α
 ἐστὶν. 3 Ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ πρῶτον τὰ γ πᾶσι
 τὸ ἐρηπικόν εἰ γὰρ τὸ α μὴδὲν ἐνδὲν ἐδέχεται, ὅ-
 θεν τὸ γ πᾶσι α ἐγγράφει. τὸ δὲ α πᾶσι τὰ
 β ὑπάρχει ὡς ὅθεν τὸ β τὸ γ ἐνδέχεται γὰρ
 γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα πάλιν. οὐκ ἄρα ὅθεν τὸ β
 ἐνδὲν ἀντιστρέφει γὰρ ὁμοίως.

4 Εἰ δὲ ἢ κητηρεῖται πρότασις ἐστὶ ἀναγ-
 καῖα οὐκ εἶναι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ὅ-
 παρχέτω γὰρ τὸ α πᾶσι ὁ β ἐξ ἀνάγκης,
 ὁ δὲ γ μὴδὲν ὑπαρχέτω μόνον. ἀντιστρα-
 φεύει οὖν τὸ ἐρηπικόν, τὸ πρῶτον γὰρ σχῆμα.

IN secunda autem figura, si priuati-
 ua propositio sit necessaria, etiam
 conclusio erit necessaria. si affirmati-
 ua sit necessaria, conclusio non erit neces-
 saria.

2. Primum enim priuatiua sit ne-
 cessaria, ac nō a nulli a contingat, sed
 nō a insit solum. quoniam igitur propositio
 priuans conuertitur, nō a nulli a con-
 tingit: atqui b ē inest omni γ: ita-
 que nō b nulli γ contingit, quia nō, est
 sub a.

3 Idem conclusio erit necessaria, si
 negatio adiciatur nō γ. Nam si nō a
 nulli γ contingit, etiam nō a nulli a
 inesse potest. verum nō a inest om-
 ni a. quare nulli a nō a contingit: sit
 enim iterum prima figura. ergo nec
 nō a inesse poterit nō a: quia similiter con-
 uertitur.

4. Si vero attributiva propositio sit
 necessaria, non erit conclusio neces-
 saria. insit enim nō a omni b necessario,
 ac nulli a insit solum, conuersa igitur
 propositione priuante, sit prima figura:

ostensum autem est, in prima figura, A cum non est necessaria propositio maior priuatiua, neque conclusionem fore necessariam. quare nec in his erit conclusio necessario.

5. Præterea si conclusio sit necessaria, accidit, ut ϵ alicui α necessario non insit. Nam si α necessario nulli ϵ inest, etiam ϵ , necessario nulli ϵ inerit. atqui necesse est, ϵ ϵ inesse alicui α , si quidem ϵ α omni ϵ necessario inerat. quare necesse est, ϵ alicui α non inesse. sed nihil prohibet, ϵ α eiusmodi accipi, ut omni, inesse possit.

6. Præterea etiam terminorum expositione licet ostendere conclusionem non esse simpliciter necessariam, sed esse his positis necessariam. Esto, Exempli causa, ϵ α , animal: ϵ ϵ , homo: ϵ β , album: ac propositiones similiter sumantur. accidit enim ut animal nulli albo insit. ergo etiam homo inerit nulli albo: sed non necessario: contingit enim, hominem fieri album, non tamen quandiu animal nulli albo inest. quare his positis necessaria erit conclusio, simpliciter autem non erit necessaria.

7. Similiter res se habebit & in syllogismis particularibus. Cum enim priuatiua propositio est vniuersalis & necessaria, etiam conclusio erit necessaria. cum autem attributiua est vniuersalis & necessaria, priuatiua autem est particularis & non necessaria; non erit conclusio necessaria.

8. Primum igitur priuatiua sit vniuersalis & necessaria: ac α α nulli ϵ inesse possit, cuidam vero, insit; cum igitur priuatiuum conuertatur, etiam ϵ ϵ nulli α inesse poterit. atqui ϵ α cuidam, inest. quare necessario cuidam, non inerit ϵ α .

9. Rursus attributiua propositio sit vniuersalis & necessaria: & affirmatio adiiciatur α α . Si igitur ϵ α omni ϵ necessario inest, cuidam autem, non inest: perspicuum est, α α cuidam, non inesse: sed non necessario. Iidem enim termini usui erunt ad hoc demonstrandum, qui in syllogismis vniuersalibus accepti fuerunt.

10. Ac ne tum quidem erit conclusio necessaria, cum pronuntiatur priuatiuum est necessarium in parte acceptum: per eosdem enim terminos demonstratio fieri potest.

Δίδεται δ' ὡς τὸ πρῶτον, ὅτι μὴ ἀναγκαῖον ὅτι τῆς πρὸς τὸ μείζονι τερητικῆς, ὅτι δὲ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ὡς δ' ὅτι τῶν ἐστικῶν ἀνάγκης. 5. Ἐν δ' εἰς συμπέρασμα ὅτι ἀναγκαῖον, συμβαίνει δὲ τὸ πρὸς α μὴ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. εἰ γὰρ τὸ β δὲ γ μὴ δυνὲ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης, ὅτι δὲ τὸ γ δὲ β ὅτι δὲ ἢ ὑπάρξει δὲ ἀνάγκης. τὸ δὲ γ β τῆς α ἀνάγκῃ ὑπάρχει, εἴπερ καὶ τὸ α πᾶσι δὲ β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει. ὡς τὸ γ ἀνάγκῃ τῆς α μὴ ὑπάρχει. ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ α ποιεῖται ληφθῆναι, ὅ πᾶσι τὸ γ εἰδέχεται ὑπάρχειν.

6. Ἐπὶ καὶ ὅροις ἐκ τῶν αὐτῶν εἰς διζαί, ὅτι ἐκ ἐστὶ τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ἀπλῶς, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν ὅρων, ἀναγκαῖον. ὅτι, ἔστω τὸ α, ζῶον τὸ δὲ β, αἰθερπος τὸ γ, λευκὸν. ἔστω αὖ πρῶτος ὁμοίως εἰληφθῶσαν. εἰδέχεται γὰρ τὸ ζῶον μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχειν. ὅχ ὑπάρξει δὲ ὅτι αἰθερπος ὅτι δὲ λευκῷ, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης εἰδέχεται γὰρ αἰθερποι θνῆσθαι λευκοί, ὅ μὲν πῶς αὖ τὸ ζῶον μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχει. ὡς τῶν αὐτῶν ὅρων, ἀναγκαῖον ἔσται τὸ συμπέρασμα, ἀπλῶς δ' οὐκ ἀναγκαῖον. 7. Ομοίως δ' ἔξει καὶ ὅτι τῶν αὐτῶν μέρει συλλογισμῶν.

ὅταν μὲν γὰρ ἡ τερητικὴ πρότασις καθόλου τῇ ἢ ἀναγκαῖα, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ὅταν δὲ ἡ κατηγορικὴ καθόλου τῇ ἢ ἀναγκαῖα, ἡ δὲ τερητικὴ, καὶ μέρει, καὶ οὐκ ἀναγκαῖα. οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον.

8. Ἐστω δὲ πρῶτον ἡ τερητικὴ, καθόλου τῇ καὶ ἀναγκαῖα, καὶ τὸ α δὲ μὲν β ὅτι δὲ εἰδέχεται ὑπάρχειν, ὅ γὰρ τῆς α ὑπάρχει. ἐπὶ οὖν ἀντιφύ τὸ τερητικόν, ὅτι δὲ τὸ β δὲ α ὅτι δὲ εἰδέχεται αὖ ὑπάρχειν. τὸ δὲ α ἢ δὲ γ ὑπάρχει. ὡς ἐξ ἀνάγκης τῆς α γ ὅχ ὑπάρχει τὸ β.

9. Πάλιν, ἔστω ἡ κατηγορικὴ καθόλου τῇ καὶ ἀναγκαῖα, ἔστω πρῶτος δὲ β τῇ κατηγορικῇ. εἰ δὲ τὸ α πᾶσι τῶ β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τῶ δὲ γ τῆς α μὴ ὑπάρχει. ὅτι ὅχ ὑπάρξει τὸ β τῆς α γ φανερόν. ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι εἰσὶν αὐτοὶ πρὸς τῶν ἀπὸ διζαί, εἴπερ ὅτι τῶν καθόλου συλλογισμῶν.

10. Ἀλλ' ὅτι εἰ τῇ τερητικῇ ἀναγκαῖον ὅτι α μέρει ληφθῇ, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἀλλ' ὅτι τῇ αὐτῇ ὅρων ἡ ἀπὸ διζαί.

De syllogismis ex altera propositione pura, & altera necessaria in tertia figura.

Cap. X1.

1 ¶ De syllogismis ex propositionibus universalibus. 2 Si utraque propositio affirmet, & maior sit necessaria, minor pura: 3 vel maior pura, minor necessaria. 4 Si maior necessaria neget, minor pura affirmet. 5 Si maior pura neget, minor necessaria affirmet, conclusionem puram sequi probatur resolutione in primam figuram, 6 & expositione terminorum. 7 Epilogus. 8 ¶ De syllogismis ex altera propositione universalis, & altera particulari. Si utraque propositio affirmet, & universalis sit necessaria minor. 9 vel maior: 10 aut particularis sit necessaria, 11 minor, 12 vel maior. 14 Si altera affirmet, altera neget, ita ut propositio universalis sit negans necessaria, 15 aut affirmans sit necessaria, aut negans sit particularis.

Cap. 31.

ΕΝ ΔΙ' ΤΩ ΤΑΛΑΝΤΩ ΓΗΜΑΤΙ, ΚΑΘΟΛΟΥ Α
 ΜΗΔ' ΟΥΤΩΙ ΤΗ' ΟΡΩΙ ΠΡΟΣ Θ ΜΙΣΟΙ, ΚΑ-
 ΤΗΡΕΙΧΘ' ΑΜΦΟΤΕΡΩΙ ΤΗ' ΠΡΟΤΑΣΕΩΙ, ΕΑΝ Θ-
 ΠΟΠΡΟΣΩΩ Η ΑΙΑΓΧΗΟΣ, ΚΑΙ Θ ΣΥΜΠΕΡΟΣΜΑ
 ΕΣΤΑΙ ΑΝΑΓΧΗΟΝ· ΕΑΝ ΔΕ Θ ΜΗΔ', Η ΓΕΡΗΤΙΚΟΝ, Θ Ζ',
 ΚΑΤΗΡΕΙΧΘΙ· ΟΤΑΝ ΜΗΔ' Θ ΓΕΡΗΤΙΚΟΝ ΑΝΑΓΧΗΟΝ
 Η, ΚΑΙ Θ ΣΥΜΠΕΡΟΣΜΑ ΕΣΤΑΙ ΑΝΑΓΧΗΟΝ· ΟΤΑΝ ΔΕ
 Θ ΚΑΤΗΡΕΙΧΘΙ, ΟΤΑΝ ΕΣΤΑΙ ΑΙΑΓΧΗΟΝ. 2 ΕΣΤΑ-
 ΝΤΑΝ Χ' ΑΜΦΟΤΕΡΑ ΚΑΤΗΡΕΙΧΘΙ ΤΕΘ'ΤΑΙ ΑΙ ΤΡΟ-
 ΠΙΣΤΕ, ΚΑΙ Θ Α ΚΑΙ Θ Β ΠΡΩΤΗ Θ Γ ΥΠΕΡΧΕΙΤΩ, Α-
 ΙΑΓΧΗΟΝ Δ' ΕΣΤΑΙ Θ Α Γ· ΕΠΙ ΤΩ Θ Β ΠΡΩΤΗ Θ
 Γ ΥΠΕΡΧΕΙ, Ε Θ Γ ΠΗΙ ΤΩ Β ΎΠΟΑΡΧΕΙ, ΔΕ Θ
 Θ ΑΠΙΣΤΡΕΦΕΙ Θ ΚΑΘΟΛΟΥ Θ Χ' ΜΕΡΟΣ. ΩΣ' ΕΙ
 ΠΡΩΤΗ ΤΩ Γ Θ Α ΕΞ ΑΝΑΓΧΗΣ ΥΠΕΡΧΕΙ, ΚΑΙ Θ Γ
 ΤΩ Β ΠΗΙ, ΚΑΙ Θ Α ΤΩ Β ΠΗΙ ΑΝΑΓΧΗΟΝ ΥΠΕΡ-
 ΧΕΙ· Θ Ζ' Β ΎΠΟ Θ Γ ΕΣΤΙ. Ζ' ΟΤΩ ΤΕΘ'ΤΑΙ
 ΓΗΜΑ ΠΑΛΙΝ. 3 ΟΜΙΩΣ ΔΕ ΔΙΔΡΗΟΤΕΙ, ΚΑΙ ΕΙ
 Θ Γ Γ ΕΣΤΙ ΑΙΑΓΧΗΟΝ· ΑΠΙΣΤΡΕΦΕΙ Ζ' Θ Γ Θ Α
 ΠΗΙ· ΩΣ' ΕΙ ΠΡΩΤΗ ΤΩ Γ Θ Γ ΕΞ ΑΝΑΓΧΗΣ Υ-
 ΠΕΡΧΕΙ, ΤΗ ΔΕ Χ Θ Α ΠΗΙ, ΚΑΙ Θ Α ΠΗΙ Θ Γ Υ-
 ΠΕΡΧΕΙ ΕΞ ΑΝΑΓΧΗΣ. 4 ΠΑΛΙΝ ΕΣΤΑΙ ΤΟ ΜΗΔ' Α Γ,
 ΓΕΡΗΤΙΚΟΝ Τ' ΔΙ' Β Γ, ΚΑΤΑΦΑΤΙΚΟΝ ΑΝΑΓΧΗΟΝ ΔΕ,
 ΤΗ ΓΕΡΗΤΙΚΟΝ· ΕΠΙ ΤΩ ΑΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΤΟ ΚΑΤΑΦΑΤΗ-
 ΚΟΝ, * ΕΣΤΑΙ ΠΗΙ Θ Γ ΤΗ Γ, ΤΗ ΔΕ Α ΟΥΔΗΙ Θ Γ ΕΞ
 ΑΝΑΓΧΗΣ, ΟΥΔΕ Θ Β ΠΗΙ ΥΠΕΡΧΕΙ ΕΞ ΑΝΑΓΧΗΣ ΤΗ
 Α ΤΗ Ζ' Β ΎΠΟ ΤΟ Γ ΕΣΤΙΝ. 5 ΕΙ ΔΕ ΤΟ ΚΑΤΗ-
 ΡΕΙΧΘΙ ΑΝΑΓΧΗΟΝ, ΟΤΑΝ ΕΣΤΑΙ ΤΟ ΣΥΜΠΕΡΟΣΜΑ
 ΑΝΑΓΧΗΟΝ ΕΣΤΑΙ ΤΟ Γ ΚΑΤΗΡΕΙΧΘΙ ΚΑΙ ΑΙΑΓ-
 ΧΗΟΝ Τ' ΔΙ' Α Γ, ΓΕΡΗΤΙΚΟΝ, Ε ΜΗ ΑΝΑΓΧΗΟΝ· Ε-
 ΠΙ ΤΩ ΑΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΤΟ ΚΑΤΑΦΑΤΙΚΟΝ, ΥΠΕΡΧΕΙ ΚΑΙ
 ΤΗ Γ ΠΗΙ ΤΩ Β ΕΞ ΑΝΑΓΧΗΣ. ΩΣ' ΕΙ ΤΟ ΜΗΔ' Α ΜΗ-
 ΔΗΙ Θ Γ, ΤΗ ΔΕ Χ ΠΗΙ Θ Β ΥΠΕΡΧΕΙ, Ε ΤΗ Α ΠΗΙ Θ
 Β ΥΠΕΡΧΕΙ· ΑΛΛ' ΟΤΑΝ ΕΞ ΑΝΑΓΧΗΣ ΔΙΔΡΗΟΤΑΙ
 ΖΩΡ, ΟΤΑΝ ΤΕΘ'ΤΩ ΓΗΜΑΤΙ, ΟΠΙ ΤΗΣ ΓΕΡΗΤΙΚΗΣ
 ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΜΗ ΑΝΑΓΧΗΑΣ ΎΠΟΙ, ΟΥΔΕ ΤΟ ΣΥΜ-
 ΠΕΡΟΣΜΑ ΕΣΤΑΙ ΑΝΑΓΧΗΟΝ. 6 ΕΝΙ ΚΑΙ ΔΕ
 ΤΗ' ΟΡΩΙ· ΑΝ ΕΙΠΘΑΙ ΟΥΤΩ ΕΣΤΑΙ ΤΟ ΜΗΔ' Α, ΑΝΑ-
 ΓΧΗΟΝ· ΤΗ ΔΕ ΕΦ' Ε ΤΗ Β, ΖΩΡΟΝ, ΤΗ ΔΕ Γ, ΙΠΠΟΣ·

IN tertia verò figura cùm termini sunt
vniuersaliter medio iuncti, & verax-
que propositiones attributivæ, vtravis
si necessaria, etiam conclusio erit ne-
cessaria. quòd si altera *propositio* sit pri-
uatiua, altera attributiva: cùm priuati-
ua est necessaria, etiam conclusio erit
necessaria: cùm autem attributiva *est*
necessaria, *conclusio* non erit necessa-
ria.

2. Primum enim utraque propositiones sunt attributivæ : ita ut $\phi \equiv \psi$ & $\psi \equiv \phi$ omni γ insit, & necessaria sit *propositio* $\equiv \gamma$. quoniam igitur $\phi \equiv$ inest omni γ , etiam $\phi \rightarrow$ inest alicui β : convertitur enim *propositio* uniuersalis in particularem. quare ψ omni γ , $\phi \equiv$ necessario inest, ac $\phi \rightarrow$ alicui β : etiam $\phi \equiv$ alicui ϕ necesse est inesse : quia \equiv est sub \rightarrow , sit ergo iterum prima figura.

3. Similiter ostendetur, si *propositio*
 β , sit necessaria: nam α , recipiatur
 cum aliquo α . quare si omni, ϵ neces-
 sariò inest, ac α alicui α inest, e-
 tiam ϵ alicui α necessariò inest.

4. Rursus *propositio* \rightarrow sit *privatiua*,
 & *propositio* \rightarrow *affirmatiua* : *privatiua*
 autem sit *necessaria*. quoniam igitur *af-*
firmatiua *conuertitur*, \rightarrow *in* *cui-*
dam \rightarrow , ac \rightarrow *necessario* *nulli* : item
cui *dam* \rightarrow *necessario* *non* *in* *erit* : quia
 \rightarrow \rightarrow *est* *sub* \rightarrow .

5. At si *propositio* attributiva sit necessaria, non erit conclusio necessaria, sit enim *propositio* a et attributiva & necessaria, & *propositio* a et privativa non necessaria. cum igitur affirmativa conuertatur etiam, a et necessarid inheret cuidam, quare si a nulli, ac b et cuidam a inest: etiam a et cuidam a non inheret, sed non necessarid: ostensum enim fuit, in prima figura, positâ propositione privativa non necessaria, conclusionem non fore necessariam. 6. Præterea etiam ex terminis hoc perspicuum esse potest sit enim a a, bonum: a b, animal: a c, equus.

contingere igitur potest, ut bonum nulli equo insit: necesse autem est, animal omni equo inesse: sed non necesse est, aliquod animal non esse bonum, siquidem contingere potest, ut omne animal sit bonum. Aut si hoc fieri nequit, alius terminus poni debet, ut vigilare, vel dormire: quoniam omne animal hæc recipere potest.

7 Si igitur termini vniuersaliter medio iuncti sunt, dictum est quando conclusio erit necessaria.

8 Si verò alter vniuersaliter, alter in parte de medio dicatur, ita ut ambo sint attributivi, cum *propositio* vniuersalis sit necessaria, etiam conclusio erit necessaria. Demonstratio autem eadem est, quæ antea: quia conuertitur etiam *propositio* attributiva particularis. Itaque si necesse est, *a* inesse omni, ac *b* est sub, necesse est, *c* inesse alicui. quod si *a* inest alicui, etiam *a* alicui inesse necesse est: quoniam hæc *propositio* conuertitur.

9 Idem est, si *propositio* sit necessaria & vniuersalis: quia *c* est sub.

10 Si verò *propositio* particularis sit necessaria, non erit conclusio necessaria.

11 Sit enim *propositio* *a*, particularis & necessaria: ac *a* insit omni, non tamen necessario: conuersa igitur *propositione* *a*, sit prima figura: & vniuersalis *propositio* non est necessaria, sed particularis est necessaria: cum autem ita habent *propositiones*, non erat conclusio necessaria: quocirca nec in his terminis quos nunc posuimus, erit conclusio necessaria.

12 Præterea ex terminis hoc perspicuum est. Sit enim *a*, vigilia; *b*, bibes: ubi *a*, animal; necesse igitur est, *c* alicui inesse; contingitque ut *c* omni insit: ac *c* non necessario inest; quia non necesse est, ut aliquod bipes dormiat, aut vigilet.

13 Similiter autem & per eosdem terminos ostendetur, & si *propositio* sit particularis & necessaria.

14 Quod si terminorum alter sit attributivus, alter priuatiuus, cum *propositio* vniuersalis est priuatiua & necessaria; etiam conclusio erit necessaria. Nam si *c* nulli, contingit: ac *c* a cuidam, inest: necesse est, *a* a cuidam non inesse.

15 Cum autem *propositio* affirmatiua necessaria fuerit, siue vniuersalis, siue in parte, aut priuatiua particularis; non erit conclusio necessaria. Cetera namque eadem dicemus, quæ in prioribus diximus. Termini autem, cum *propositio* vniuersalis affirmans est necessaria, sint, vigilia, animal, homo: medium sit homo. Cum autem *propositio* in parte affirmans, est necessaria: termini sint, vigilia, animal, album:

Tom. I.

A τὸ μὲν οὖν ἀναγκὴν ἐσθιέναι μὴδὲ ἵππῳ ὑπάρχειν· τὸ δὲ ζῶον ἀνάγκη πᾶσι ὑπάρχειν· ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη ζῶον πᾶσι μὴ εἶναι ἀναγκὴν, εἴπερ ἐσθιέναι πᾶσι εἶναι ἀναγκὴν. * Ἡ εἰ μὴ τὸ πᾶσι καὶ τὸ ἐξ ἐξήγηται, ὡς τὸ καθόλου, ὅσον ἡγεῖται· ἀπὸ τοῦ ζῶον, διὰ τὴν φύσιν.

7 Εἰ μὲν οὖν οἱ ὅροι, καθόλου πρὸς τὸ μέσον εἶσιν, εἴρηται πότι ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκάσιον. 8 Εἰ δὲ, ὁ μὲν καθόλου· ὁ δ', ἐν μέρει, κατηγορεῖται μὲν ὅτιων ἀμφοτέρων, ὅταν τὸ

B καθόλου ᾖ ἡμῶς ἀναγκάσιον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκάσιον. ἀποδείξις δ' ἐστὶν αὕτη, ἢ ἐπὶ πρῶτον ἀντιθέσει γὰρ καὶ τὸ ἐν μέρει κατηγορεῖται· Εἰ οὖν ἀνάγκη τὸ β πᾶσι τὰ γ ἀναγκάσιον, τὸ δ' α πᾶσι τὸ γ ἐστίν, ἀνάγκη τὸ β πᾶσι τὸ α ἀναγκάσιον· εἰ δὲ τὸ β πᾶσι α πᾶσι, καὶ τὸ α ἐν β πᾶσι ἀναγκάσιον ἀναγκάσιον ἀντιθέσει γάρ.

9 Ομοίως δὲ καὶ εἰ τὸ α γ εἶναι ἀναγκάσιον, καθόλου ὂν· τὸ γ β πᾶσι τὸ γ ἐστίν.

10 Εἰ δὲ τὸ ἐν μέρει ἐστὶν ἀναγκάσιον, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκάσιον. 11 Ἐστω γὰρ τὸ β

C ἐν μέρει καὶ ἀναγκάσιον, τὸ δὲ α πᾶσι τὸ γ ἀναγκάσιον, μὴ μὲν τοῦ ἀνάγκης. ἀντιθέσει οὖν οὗ τῷ β γ, τὸ πρῶτον γίνεται ἡμῶς καὶ ἐν μέρει ἀναγκάσιον, οὐκ ἀνάγκη· ὅτι δ' ὅπως ἔχειται αἱ πρῶται, οὐκ ἐστὶ τὸ συμπέρασμα ἀναγκάσιον. ὡς· εἰ δὲ ὅτι πᾶσι.

12 Ἐπὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν ὁρων φανερόν· ἔστω γὰρ τὸ μὲν α, ἐξήγηται· τὸ δὲ β, διπλῶν· ἐφ' ὃ δὲ τὸ γ, ζῶον· τὸ μὲν οὖν β ἐν μέρει γ ἀνάγκη ἀναγκάσιον, τὸ δὲ α πᾶσι τὰ γ ἀναγκάσιον· ἀντιθέσει γὰρ καὶ τὸ α πᾶσι β οὐκ ἀναγκάσιον· ὅταν ἀνάγκη διπλῶν τι καθόλου, ἢ ἐξήγηται.

13 Ομοίως δὲ καὶ εἰ α γ εἶναι ἐν μέρει πᾶσι ἀναγκάσιον.

14 Εἰ δὲ ὁ μὲν, κατηγορεῖται· ὁ δ', ἐν μέρει, τῶν ὁρων· ὅταν μὲν ἢ τὸ καθόλου κατηγορεῖται καὶ ἀναγκάσιον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκάσιον· εἰ γὰρ τὸ α ἐν μέρει μὴδὲ ἐσθιέναι, τὸ δὲ β πᾶσι γ ὑπάρχει, τὸ α πᾶσι γ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχει.

E 15 Ὅταν δὲ τὸ κεφαλαιὸν ἀναγκάσιον τι ᾖ, ὡς καθόλου ὂν, ἢ ἐν μέρει· ἢ τὸ ἐν μέρει καὶ τὸ ἐν μέρει· οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκάσιον. τὸ μὲν γὰρ ἀλλὰ τὸ αὐτὸ, καὶ ἐπὶ τῶν πρῶτων, ὅταν μὲν ὅροι δὲ ὅταν μὲν ἢ τὸ καθόλου κατηγορεῖται ἀναγκάσιον, ἐξήγηται, ζῶον, ἀνθρώπος· μέσον, ἀνθρώπος. Ὅταν δὲ ἐν μέρει τὸ κατηγορεῖται ἀναγκάσιον, ἐξήγηται, ζῶον, λευκόν.

H iiij

Ζῷον μὲν γὰρ ἀνάγκη ἐνὶ λευκῷ ὑπάρχειν. Ἄνεστι δ' ἐν λευκῷ μηδὲν· καὶ οὐκ ἀνάγκη, τίς τὸ λευκὸν ὑπάρχει ἐν λευκῷ. Οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἐν λευκῷ οὐ μὲν ἐστὶν, ἀναγκαῖον ἢ, διπλῶν, * κί-
νησις, ζῷον· μίσην, ζῷον.

A necesse est enim, animal cuidam albo in-
esse: accidit autem ut vigilia nulli albo in-
sit: nec necesse est, cuidam animali non in-
esse vigiliam. Cum autem *propositio* pri-
uans in parte, est necessaria: *termini sunt*,
bipes, motus, animal: medium, animal.

Collatio necessarii, & eius quod inest.

Cap. XII.

1 Discrimen. 2 Similitudo. 3 Epilogus.

Φανερόν οὖν, ὅτι τὸ μὲν ὑπάρχειν οὐκ ἐστὶ συλλογισμός, ἐπεὶ μὴ ἀμφοτέρωθεν αἰ-
τιώμενος οἱ τὰς ὑπάρχοντες τὴν δ' ἀναγ-
καίαν ἐστὶ, ὥς τῆς ἐπίσης μίσην ἀναγκάσιαν ὄντος.
2. Ἐν ἀμφοτέροις δὲ, καὶ καταφατικῶν καὶ ἐ-
κρηκτικῶν ὄντων τῶν συλλογισμῶν, ἀνάγκη πλεονέ-
κτην περὶ τοῦ ἐκείνου ὅτι ἐστὶν συμπερίσσευμα πλεονέ-
κτην γὰρ ὁ ὁμοίαν· ἐπὶ μὲν ὑπάρχειν, ὑπάρχειν-
σθαι· ἐπὶ δ' ἀναγκαῖον, ἀναγκαῖον. ὥς τε καὶ τὸ πλεονέ-
κτην, ὅτι οὐκ ἐστὶν συμπερίσσευμα, ὅτι ἀναγ-
καῖον, ὅτι ὑπάρχειν ὅτι, μὴ ληφθεὶς ἀναγ-
καῖος, ὡς ὑπάρχοντος περὶ τοῦ αἰτιώμενου.
3. Περὶ μὲν οὖν τὴν ἀναγκάσιαν, πῶς γινώσκαι, καὶ
τίνα ἀναγκαῖον ἔχει περὶ τοῦ ὑπάρχοντος, εἴρηται
καθὼς ἐκείνους.

Perspiciuum igitur est, non esse syllo-
gismum eius quod inest, nisi utraque
propositiones significant inesse: col-
ligi tamen necessariam conclusionem,
etiam si altera tantum *propositio* necessa-
ria sit. 2. In utrisque autem, siue affir-
mativi siue privativi sint syllogismi, ne-
cesse est alteram propositionem esse simi-
lem conclusioni. Sic autem similem di-
co: Si *concludatur* inesse, etiam altera *propo-
sitis* significat inesse, si necessarium, etiam
altera *propositio* est necessaria: quare con-
stat non concludi necessarium, vel quod
inest, nisi altera propositio accipiat nec-
cessaria, vel significans inesse.

3. De necessario igitur, id est, quo mo-
do colligitur, & quā differat ab eo quod
inest, satis fere dictum est.

De contingenti, & propositionibus inde acceptis.

Cap. XIII.

1 Scopus & nexus. 2 Contingentis definitio: 3 & definitionis confirmatio. 4 De mutua af-
firmationum & negationum propositionum conversione. 5 Distinctio contingentis. 6 Quodnam
contingens ad dictam convertendi ratio. 7 & quodnam sciri ac demonstrari possit, vel
soleat. 8 Transitus. 9 Ordo eorum quae proxime secunda sunt.

Περὶ δὲ τὴν ἐκείνου μὲν τῶν λεγόν-
των, πότε, ὥς πῶς, καὶ ἀπὸ τίων ἐστὶ συλ-
λογισμός. 2. Λέγω δ' ἐκείνου, καὶ ὁ
ἐκείνου, ὅτι μὴ ὅτις ἀναγκαῖος, τίς τις
ὅτι ὑπάρχει, ὅτι ἐστὶν ἀπὸ τῶν ἀδυνάτων.
ὁ γὰρ ἀναγκαῖος, ὁμοιούτως ἐκείνου λέγω-
μεν. 3. Οὐδὲν γὰρ ἐστὶ ὁ ἐκείνου, φανέ-
ρον ἔκ τε τῶν ἀποφάσεων, ὥς τῶν καταφατικῶν, ὥς
ἀπὸ τῶν ἀδυνάτων. ὁ γὰρ, οὐκ ἐκείνου ὑπάρχειν, καὶ
ἀδυνάτων ὑπάρχειν, καὶ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν, ὥς
τῶν ἀδυνάτων, ὡς ἀποφάσεων· ὥς τε καὶ πᾶσι
ἀπὸ τῶν ἀδυνάτων, ὁ ἐκείνου ὑπάρχειν, ὥς οὐκ
ἀδυνάτων ὑπάρχειν, ὥς οὐκ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρ-
χειν, ὡς τῶν ἀδυνάτων, ὡς ἀποφάσεων· ὥς τε
καὶ πᾶσι τῶν ἀδυνάτων, ὡς ἀποφάσεων ὅτι.
ἔστιν ἄρα ὁ ἐκείνου, οὐκ ἀναγκαῖος· καὶ τὸ
μὴ ἀναγκαῖον, ἐκείνου.

Post hæc de contingenti dicamus,
quando, & quomodo, & ex quibus
erit syllogismus. 2. Contingere autem &
contingens id appello, quod, cum non
sit necessarium, si ponatur esse, nihil inde
sequitur impossibile: quod enim necessa-
rium est, homonymos contingere dicitur.
3. Hoc autem esse contingens quod
diximus, perspicuum est ex negationibus
& affirmationibus oppositis. hæc enim,
non contingit inesse, & impossibile est in-
esse, & necesse est non inesse, aut eadem
sunt, aut sese mutuo consequuntur. qua-
re etiam his opposita, id est, contingit in-
esse, & non impossibile est inesse, & non
necesse est non inesse, aut erunt eadem,
aut sese mutuo consequuntur. nam de
omni re vel affirmatio vel negatio vera
est. ergo contingens est non necessa-
rium: & non necessarium, contingens.

4 Omnes autem de contingenti propositiones in se inuicem conuertere possunt: *conuertere* inquam, non affirmatiue in negatiuas, sed quæcumque affirmatiuam figuram habent, secundum oppositionem: ut hæc, contingit inesse, *mutatur* in hanc, contingit non inesse: & hæc, contingit omni, in hanc, contingit nulli, vel non omni: & hæc, alicui contingit, in hanc, non omni contingit. eodem modo & in aliis sit *conuersio*. cum enim contingens non sit necessarium, ac non necessarium possit non inesse, perspicuum est, si contingit inesse, contingere etiam non inesse. & si omni contingit inesse, etiam omni contingere non inesse. Similis est ratio affirmationum in parte: quoniam eadem est demonstratio. Eiusmodi verò propositiones sunt attributiue, non priuatiue. nam *verbum* Contingit, similiter *ponitur in oratione*, ut *verbum* est: sicut prius dictum fuit.

5 His definitis, rursus dicamus, Contingere dici duobus modis: vno, quod pletumque sit, ac deesse à necessario: (ut hominem canescere, vel astringi; vel rabescere, & omnino quod naturâ esse soler: hoc enim non habet continuam necessitatem, quia non semper homo est: sed si homo sit, aut necessario, aut pletumque est:.) alio modo, quod est indefinitum, quodamque & ita & secus esse potest, ut animal ambulare, aut eo ambulante fieri terræ motum, & omnino quod sit à fortunæ: *horum* enim nihil magis ita naturâ comparatum est, quam contrariio modo.

6. Conuertitur ergo secundum oppositas propositiones utrumque contingens: non tamen eodem modo: sed quod naturâ comparatum est ut sit, in id conuertitur quod non necessario inest: sic enim contingit non canescere hominem. quod autem est indefinitum, in id conuertitur quod non magis hoc quàm illo modo esse potest.

7 Scientia verò & syllogismus demonstratiuus non est eorum quæ sunt indefinita, quia medium est inordinatum: sed eorum quæ naturâ comparatum est ut sint. ac ferè disceptationes considerationesque de his fiunt, quæ hoc modo contingunt. de his autem quæ illo modo contingunt, licet quidem potest syllogismus, sed quæri non consuevit. 8. Hæc igitur magis definiuntur in sequentibus. nunc verò dicamus, quando, & quomodo, & quis erit syllogismus ex contingentibus propositionibus. 9. Quia verò hæc loquuntur, contingit hoc huic inesse, bifariam accipi potest: (aut enim significat cui hoc inest, aut cui hoc contingit inesse:

A 4 Συμβαίνει δὲ πᾶσαι αἱ ἐπὶ τῷ ἐνδεχέσθαι προτάσεις, αἰσπρέτῃ δὲ ἀλλήλαις. λέγει δὲ, αὐτὰς καταφατικὰς τῆς ἀποφατικῆς, ἀλλ' ὅσαι καταφατικὴν ἔχουσιν, τὸ ἄντικατ' αὐτῆς ἀντιπῶν. τὸ ἐνδεχέσθαι ὑπαρχεῖν, τὸ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν. καὶ τὸ πᾶσι ἐνδεχέσθαι, τὸ ἐνδεχέσθαι μηδενὶ, ἢ μὴ πᾶσι. καὶ τὸ πᾶσι μὴ ἐνδεχέσθαι, τὸ αὐτῷ δὲ ἔσθαι καὶ ὅτι τῷ ἄλλῳ ἐπὶ γὰρ τὸ ἐνδεχέσθαι οὐκ ἔστι ἀναγκάσιον, τὸ δὲ μὴ ἀναγκάσιον ἐνδεχέσθαι οὐκ ἔστι. καὶ ἐπεὶ ὅτι ἐνδεχέσθαι ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ οὐ μὲν εἶναι καταφατικῶν. ἢ γὰρ αὐτὴ ἀποδείξις. εἰσὶ δ' αἱ τοιαῦται προτάσεις, κατηγορικά, καὶ ἐπερηχηαὶ. αὐτὰς ἐνδεχέσθαι, τῷ εἶναι, ὁμοίως καταφατικῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ εἶναι.

Alexander, Philopon. Boethius, legunt ut vulgò.

B 4 καὶ ἐπεὶ ὅτι ἐνδεχέσθαι τὸ ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ οὐ μὲν εἶναι καταφατικῶν. ἢ γὰρ αὐτὴ ἀποδείξις. εἰσὶ δ' αἱ τοιαῦται προτάσεις, κατηγορικά, καὶ ἐπερηχηαὶ. αὐτὰς ἐνδεχέσθαι, τῷ εἶναι, ὁμοίως καταφατικῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ εἶναι.

C 4 καὶ ἐπεὶ ὅτι ἐνδεχέσθαι τὸ ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ οὐ μὲν εἶναι καταφατικῶν. ἢ γὰρ αὐτὴ ἀποδείξις. εἰσὶ δ' αἱ τοιαῦται προτάσεις, κατηγορικά, καὶ ἐπερηχηαὶ. αὐτὰς ἐνδεχέσθαι, τῷ εἶναι, ὁμοίως καταφατικῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ εἶναι.

D 4 καὶ ἐπεὶ ὅτι ἐνδεχέσθαι τὸ ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ οὐ μὲν εἶναι καταφατικῶν. ἢ γὰρ αὐτὴ ἀποδείξις. εἰσὶ δ' αἱ τοιαῦται προτάσεις, κατηγορικά, καὶ ἐπερηχηαὶ. αὐτὰς ἐνδεχέσθαι, τῷ εἶναι, ὁμοίως καταφατικῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ εἶναι.

E 4 καὶ ἐπεὶ ὅτι ἐνδεχέσθαι τὸ ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ ὑπαρχεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ οὐ μὲν εἶναι καταφατικῶν. ἢ γὰρ αὐτὴ ἀποδείξις. εἰσὶ δ' αἱ τοιαῦται προτάσεις, κατηγορικά, καὶ ἐπερηχηαὶ. αὐτὰς ἐνδεχέσθαι, τῷ εἶναι, ὁμοίως καταφατικῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐνδεχέσθαι μὴ εἶναι.

7 Ἐπεὶ μὲν δὲ ὁ συλλογισμὸς ἀποδεικτικὸς, τῷ μὴ ἀόριστον εἶναι, ἀλλ' ὅτι ἀπακτοῦ εἶναι. τῷ δὲ πεφικέναι, εἶναι καὶ σχεδὸν ἢ λογίζεσθαι αἰσθητὸς γίνεσθαι. τῷ ὅπως ἐνδεχέσθαι. ὁμοίως δὲ ἐνδεχέσθαι μὴ γίνεσθαι. συλλογισμὸν, ὃ μὲν εἰσὶν καὶ ὑπαρχεῖν.

8 Ταῦτα μὲν οὖν ἀναγκαῖον εἶναι μακάριον εἰς τοὺς ἐπὶ μέρους. οὐδὲ λέγειν, ποτε, καὶ πῶς, καὶ τίς ἐστι συλλογισμὸς ἐπὶ τῷ ἐνδεχέσθαι προτάσεων.

9 Ἐπὶ δὲ τῷ ἐνδεχέσθαι τὸδε τῷδε ὑπαρχεῖν, ὡς εἶναι ὁμοίως. (ἢ γὰρ ὃ ὑπαρχεῖ τὸδε, ἢ ὃ ἐνδεχέσθαι αὐτὸ ὑπαρχεῖν.)

ὅ γ' καὶ ἔστι β, ὅ α' ἐδέχεται, τί πω σι-
μῆναι θάπτεται, ἢ καὶ ἔστι λέγειται ὅ β, ἢ καὶ
ἔστι ἐδέχεται λέγειται. ὅ δ' καὶ ἔστι β, ὅ α'
ἐδέχεται, ἢ παντὶ ὅ β ὅ α' ἐγχαρὶν, ὅτι
ἀφ' ἑρῆ. φάμερ δ' οὖν, ὅτι διχῶς αὖ λέγεται
ὅ α' πρὸ β παντὶ ἐδέχεται ὑπ' ἀρχῆν.)
ἡρῆται οὖν ἐπὶ τοῦ, εἰ καὶ ἔστι γ ὅ β ἐδέ-
χεται, καὶ καὶ ἔστι β, ὅ α', τίς ἔσται καὶ ποῖος
συλλογισμός. ἔτι γ' αὖ περὶ τῶν ἀμφοτέρων
λαμβανόμενα καὶ ὅ ἐδέχεται. ὅταν γ' καὶ ἔστι
ὅ β ὑπ' ἀρχῆν, ὅ α' ἐδέχεται. ἢ μὲν ὑπ' ἀρχῆν
σα, ἢ δὲ ἐδέχεται ὅτιν. ὅτι δ' ἀπὸ τῶν ὁμοει-
σημένων ὁρμητοί, καὶ ἀπὸ τῶν πῶς ἄλλοις.

A nam hac oratio, de quo α , ei contingere
 α , horum alterum significat, vel de
quo dicitur α , vel de quo dici contin-
git. hæc autem nihil differunt: de quo α ,
ei α contingere, & omni ϵ , α inesse pos-
se. perspicuum igitur est, duobus modis
dici posse, ϵ omni α contingere inesse:)
primum ergo dicamus, si de quo α , ei α
contingit, & de quo ϵ , ei α contingit,
quis erit & qualis syllogismus: ita nam-
que ambæ propositiones contingentes
sumuntur. cum verò cui α inest, ei α
contingit, altera propositio est de eo
quod inest, altera contingens. Quare à
similibus figurâ incipiendum est, sicut in
aliis quoque fecimus.

De syllogismis ex ambabus propositionibus contingentibus in prima figura.

Cap. XIV.

1. § Modi universales. Si utraque propositio affirmet. 2. Si maior neget, minor affirmet. 3. Si
maior affirmet, minor neget. 4. Si utraque neget. 5. Epilogus. 6. § Modi particulares. Si minor
sit particularis affirmans, & maior universalis, 7. affirmans, 8. vel negans. 9. Si maior universali-
ter affirmet, minor in parte neget. 10. Si maior sit particularis. 11. § Epilogus. 12. § Hypothesis,
In qua significatione contingens accipi debet.

cap. xiv.

ΟΤΑΝ οὖν ὅ α' παντὶ πρὸ β ἐδέχεται, καὶ
ὅ β παντὶ πρὸ γ, συλλογισμός ἔσται τέ-
λος, ὅτι τὸ α' παντὶ πρὸ γ ἐδέχεται ὑπ' ἀρ-
χῆν. τί το γ' φάμερ δ' ἐκ τῶν ὁρισμῶν. ὅ γ' ἐ-
δέχεται παντὶ ὑπ' ἀρχῆν, ὅπως ἐλέγμεθα.
2. Ομοίως δ' καὶ εἰ τὸ μὲν α' ἐδέχεται μη-
δενὶ ὅ β, καὶ ὅ β παντὶ πρὸ γ, ἔτι τὸ α' ἐδέχε-
ται μηδενὶ πρὸ γ. τὸ γ' καὶ ἔστι τὸ β ἐδέχεται,
τὸ α' μὴ ἐδέχεται, τί το ἡ' τὸ μηδέν ἀπο-
λείπει τῶν ὑπὸ τὸ β ἐδέχεται ὁρίων.
3. ΟΤΑΝ δ' ἐπὶ α' παντὶ ὅ β ἐδέχεται, τὸ γ' β,
ἐδέχεται μηδενὶ ὅ γ. ὅ γ' μὲν τῶν εἰλημμέ-
των περὶ τῶν ὁρίων ὅτις γ' συλλογισμός. ἀπὸ
εὐφροσύνης δ' τῶν β γ καὶ τὸ ἐδέχεται, γ' ὅ
αὐτὸς ὡς καὶ περὶ τῶν. ἐπὶ γ' ἐδέχεται
τὸ β μηδενὶ πρὸ γ ὑπ' ἀρχῆν. ἐδέχεται καὶ
παντὶ ὑπ' ἀρχῆν. τί το γ' εἰρησὶ περὶ τῶν.
ὡς ἐπὶ τὸ μὲν β παντὶ ὅ γ, καὶ δ' α' παντὶ ὅ
β, πάλιν ὁ αὐτὸς γ' συλλογισμός.
4. Ομοίως γ' εἰ περὶ ἀμφοτέρων τῶν περὶ
τῶν ὁρίων ἢ ἀποφασίς περὶ μὲν τῶν ἐδέχεται.
λέγω δ' ἐπὶ, εἰ τὸ μὲν α' ἐδέχεται μηδενὶ ὅ
β, καὶ τὸ β μηδενὶ ὅ γ. ὅ γ' μὲν γ' τῶν εἰλημμέ-
των περὶ τῶν ὁρίων, ὅτις γ' συλλογισμός ἀπὸ
εὐφροσύνης γ', πάλιν ὁ αὐτὸς ἔσται, ὡς καὶ
περὶ τῶν.

CUM igitur α contingit omni β ,
ac ϵ omni γ , syllogismus erit per-
fectus, quo colligetur α contingere omni
 γ . hoc autem perspicuum est ex defini-
tione. nam omni contingere, ita acci-
piamus.

2. Similiterque si α contingit nul-
li β , ac α omni γ , syllogismus erit quo
colligetur α accidere nulli β . nam cui ϵ
contingit, ei α non contingere, hoc
erat, nihil relinquere ex iis contingen-
tibus quæ sunt sub ϵ .

3. Cum autem ϵ contingit omni ϵ ,
ac α contingit nulli γ : ex propositio-
nibus quidem acceptis nullus syllogis-
mus fit: sed conuersâ propositione β sicut
contingens conuertitur, fit idem syllogis-
mus, qui & antea factus est: cum enim
contingat ϵ nulli γ , inesse, contin-
git etiam omni inesse: hoc enim an-
te dictum est: quare cum α β accidat
omni γ , ac α omni β : rursus fit idem
syllogismus.

4. Similis ratio est, si ambabus pro-
positionibus adiciatur negatio una cum
verbo contingere: ut si ϵ contingit
nulli β , ac α nulli γ , nam ex propo-
sitionibus quidem acceptis nullus syllo-
gismus fit: sed propositionibus conuersis
rursus erit idem syllogismus, qui & prius fa-
ctus est.

4. Cum igitur minor propositio inesse, maior contingere significat, syllogismos fieri perfectos, perspicuum est.

5. Cum autem contrario modo res habet, syllogismos fore, ostendendum est per deductionem ad impossibile: simulque constabit, esse syllogismos imperfectos, quia demonstratio non fit ex propositionibus initio acceptis.

6. Primum autem explicandum est, si cum est, τ , necesse est esse τ , pariter etiam, cum τ est possibile, τ fore possibile: idque necessario. Sit enim *rebus* ita se habentibus, ubi τ , possibile, ubi τ , impossibile. Si igitur possibile, quando possibile est, factum fuerit: at certe impossibile; quia est impossibile, factum non erit. Quod si simul τ est possibile, & τ impossibile, continget τ factum esse sine τ . & si factum esse, etiam esse: quod enim est factum, quando est factum, est.

7 Possibile autem & impossibile accipere oportet, non solum quod fieri potest, sed etiam quod verè dicitur, & quod *actu* est, & quocumque aliis modis dicitur possibile: omnium enim similis ratio est. 8. Præterea *quod dicimus*, cum est α , esse β : non *ita* accipere oportet, quasi cum vnum quiddam sit, *nempe* α = β futurum sit: quia nihil necessario colligitur ex eo quòd vnum quiddam sit, sed quòd duo minimùm *sint*: vt cum propositiones eo quo diximus modo *se* habent in syllogismo. nam si α , dicitur de β , ac β de γ , etiam α , de γ dicitur necessariò. & si vtræque *propositio* est possibilis, etiam conclusio erit possibilis. tamquam igitur si quis posuerit α , propositiones, α = β , conclusionem, non solum sit, vt cum α sit necessarium, simul etiam β sit necessarium, sed etiam, cum *illud sit* possibile, *hoc quoque sit* possibile.

9. Hoc autem ostenso, constat, si falsa nec impossibilis sit hypothesis, etiam id falsum nec impossibile fore, quod propter hypothese[m] accidit. ut si α est falsum, non tamen impossibile; cum autem β est, etiam γ est; certe etiam γ erit falsum, non tamen impossibile. Nam quia ostensum est, si cum est α , est γ , etiam cum possibile est α , possibile fore γ : supponitur autem, α esse possibile: ergo etiam γ erit possibile: quia si sit impossibile, idem simul erit possibile & impossibile.

io His definitis, α inest omni β , ac β α β contingat omni, necesse igitur est, ut omni, α inesse contingat. Fac enim non contingere: ac β omni, ponatur inesse: hoc autem falsum quidem est, non tamen impossibile. si igitur β non contingit α , ac α inest omni β ; α non omni β contingit.

Tom. I.

A 4. Οὐ μὲν οὖν τὸ ὑπερῆχον ἀπὸ τοῦ ὀπίσθου ποιεῖ τὸ
ἐλάττω ἀχρον, πάλιν γίνεται συλλογισμὸς,
Φανερὸν. Ὁ δὲ ὡς ἐκείνως ἔχοντες, ἐστὶν ὁ
συλλογισμὸς, ὁ γὰρ τῷ ἀδυνάτου δυνάτον ἄμα
ἢ ἔσται δύνατον, ἢ ὅτι ἀτελέστατον γὰρ διΐξαι, οὐκ
ἐκ τῆς εὐλογημάτων περὶ τούτων. ὁ Γράφων
δὲ λεκτικόν, ὅτι εἰ τῷ α ὄντος, ἀνάγκη τὸ β εἶναι
καὶ δυνατὸν ὄντος τῷ α δυνατὸν ἔσται τὸ β ὅτι
ἀνάγκη. ἔγω γὰρ, ὅπως ἔχοντες, τὸ μὲν ἐφ' ᾧ
τὸ α, δυνατὸν τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ β, ἀδυνάτον. Εἰ
B οὖν τὸ μὲν δυνατὸν, ὅπερ δυνατὸν εἶναι ἡμῖν αὐτοῖς
τὸ δὲ ἀδυνάτον, ἐπὶ ἀδυνάτον, οὐκ αὖ ἡμῖν
ἄμα ἢ εἰ τὸ α δυνατὸν, καὶ τὸ β ἀδυνάτον, αὐ-
τὸν γὰρ αὖ τὸ α ἡμῶν αὐτῶν αὐτὸ τῷ β, εἰ δὲ ἡμῶν
αὐτῶν, καὶ εἶναι τὸ γὰρ μενόν, ὅτε γίγνεται, ἐστὶ.

π. Δὲ ὅ λαμβάνει μὴ μόνοι ἐν τῇ γῆσιν τὸ
δυνατὸν καὶ ἀδυνατον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ αἰν-
θόλει, καὶ ἐν τῇ ὑπὸ ἥχῃ, καὶ ὅσα ἄλλως
λέγεται τὸ δυνατὸν ἐν ἅπασιν γὰρ ὁμοίως ἔχει.

C 8. Επὶ ὅτις τῷ α β εἶ, ἔχ' ὡς ἐπὶ τινος ἑ-
 τος τῷ α ὁ β ἔσται, διὸ ὑπολαμβάνομεν· οὐ γὰρ
 ὅστις πρὸς τὸν δὲ ἀνάγκης ἐνός ἡνός ὅτις, ἀλλὰ
 δυοῖν ἐλάττω· οἷον, ὅτις αἱ περὶ τῆς οὐσίας
 ἔχουσιν, ὡς ἐλέγξα, καὶ τὸ συλλογισμὸν· εἰ γὰρ π
 γ καὶ τῷ δ, π δ, δ καὶ τῷ ζ, καὶ π γ καὶ τῷ ζ
 εἰς ἀνάγκη· καὶ εἰ διωμάτων δ' ἐκείνου, καὶ τὸ
 συμπέρασμα ἔσται διωμάτων. ὡς περὶ οὗτο εἴ τις
 θεῖν, τὸ μὲν α, καὶ περὶ τῆς, τὸ δ' β, τὸ συμ-
 πέρασμα· συμβαίνει αὐτῷ μόνον ἀναγκῆς τῷ
 α ὅτις, ἀμα καὶ τὸ β εἶ ἀναγκῆς· ἀλλὰ καὶ
 διωμάτων, διωμάτων.

9 Τύπου δὲ διακρίσεως, φανερόν ἐστι, ὅτι ἡ ἀδυναμία
ἐκτελέσεως καὶ μὴ ἀδυναμία, ἔστι συμβαίνει
ἀλλ' οὐκ ἀποδοτική, ἡ ἀδυναμία ἐστὶν, καὶ οὐκ ἀδύ-
νατον. ὅτι, εἰ τὸ α, ἡ ἀδυναμία ἀδύνατον, μὴ μόνον ἀ-
δύνατον ὅπως δὲ τὸ α, τὸ β ἐστὶν, ἔστι τὸ β ἐστὶν
ἡ ἀδυναμία ἀδύνατον, ἢ μόνον τὸ γ ἀδύνατον ἐστὶν γὰρ
δὲ δὲ ἀδύνατον, ὅτι εἰ τὸ α ὅπως ἐστὶ τὸ β καὶ δυνατὸν
ὅπως τὸ α, ἐστὶν τὸ β δυνατὸν ἀποδοτική δὲ τὸ
α δυνατὸν ἐστὶν. ἔστι τὸ β ἀδύνατον. ἔστι
γὰρ ἀδύνατον, ἀλλὰ δυνατὸν ἐστὶν τὸ αὐτὸ καὶ
ἀδύνατον.

10 Διωρισμένων δὲ τούτων, ὑπάρχει τὸ α
 πρὸς τὸ β, τὸ δὲ β πρὸς γ ἐνδεχάτω. α
 γὰρ αὐτὸ πρὸς γ τὸ α ἐνδεχάτω ὑπάρχει
 μὴ γὰρ ἐνδεχάτω. τὸ δὲ β πρὸς γ καί αὖ
 ὑπάρχει· τὸ δὲ ψάδες αὐτὸ, ὅθεν τὴ ἀδυνα
 τει εἰ αὐτὸ αὐτὸ α μὴ ἐνδεχάτω γ. τὸ δὲ β
 πρὸς α ὑπάρχει γ, τὸ α ὑπὸς γ β ἐνδεχάτω.

15. Non tamen semper est necessaria; sit enim α , motum: β , scientia: ubi γ , homo. igitur α nulli inest: ac β contingit omni: nec erit conclusio necessaria: quia non est necesse nullum hominem moveri, sed non est necesse aliquem moveri. Constat igitur conclusionem esse de eo quod non necessario inest. Termini autem melius sunt accipiendi.

16. Quod si privatio iungatur minori extremo, & significet contingere; ex ipsis propositionibus acceptis nullus erit syllogismus: sed conuersa propositione contingente, erit syllogismus, quemadmodum in prioribus. Insit enim α omni β , & γ contingat nulli: sic igitur terminis constitutis, nihil necessario colligetur. si vero conuertatur propositio γ , & accipiat α omni γ contingere, sic syllogismus ut antea: similem enim situm termini habent.

17. Eodem modo fiet, cum ambo interualla sunt priuatiua; si interuallum α , non inesse, interuallum β , nulli contingere significet. nam ex propositionibus acceptis nihil necessario colligitur: conuersa autem propositione contingente, erit syllogismus. accipiat enim α nulli β inesse, ac γ contingat nulli. ex his ergo nihil necessario colligitur. si vero sumatur α omni γ contingere, quod quidem verum est: propositio autem α similiter habeat: rursus erit idem syllogismus.

18. Quod si sumptum sit, α non inesse γ , non autem, contingere non inesse: nullo modo erit syllogismus, siue propositio α sit negatiua, siue affirmatiua. Termini communes, Conclusionis necessario inesse, album, animal, nix: Conclusionis non contingere, album, animal, pix.

19. Perspicuum igitur est, cum termini sunt vniuersales, & altera propositio accipitur pura, altera contingens, si propositio, in qua est minus extremum, accipiat contingens, semper fieri syllogismus: sed interdum ex ipsis propositionibus, interdum conuersa propositione. quando autem horum utrumque fiat, & quam ob causam, supra diximus.

20. Sin autem alterum interuallum sumatur vniuersale, alterum in parte: cum maiori extremo vniuersale contingens iungitur, siue affirmatiuum, siue negatiuum; particulate autem interuallum est affirmatiuum & purum: erit syllogismus perfectus, quemadmodum & cum termini sunt vniuersales. demonstratio autem est eadem, quae antea.

Tom. I.

Α 15. Αλλ' ὅτ' ἀναγκαῖον αἰ εἶναι γὰρ τὸ μὲν α, κινῆσθαι· τὸ δὲ β, ὁπτισημὴν· τὸ δὲ γ, ἄνθρωπος· τὸ μὲν οὖν α οὐδὲν εἶναι β ὑπάρχον· τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ εἰδέχεται. καὶ οὐκ ἔστι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον· ὅτι ἀνάγκη μηδὲν α κινῆσθαι, ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη πάντα διῆλθαι οὖν ὅτι τὸ συμπέρασμα ἐστὶ τῷ μηδεὶ εἶναι ἀνάγκης ὑπαρχῆν. ληπτέον δὲ βέλτιον περὶ ὁρίων. 15. Ἐὰν δὲ τὸ περιεχόμενον περὶ τὸ ἐλάττω ἀκρον, εἰδέχεται σημαίνει· ὅτι αὐτῷ μὲν τῷ εἰλημμένῳ προτάσει, οὐδὲν ἔστι συλλογισμός· ἀντίγραφείσης δὲ τῆς κτ' τὸ εἰδέχεται προτάσει, ἔστι, καθάπερ ἐν τοῖς προτέραις. ὑπάρχει γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β, τὸ δὲ β εἰδέχεται μηδεὶ τῷ γ. ὅτι μὲν οὖν αἱ ἔχοντων τῷ ὁρίων, οὐδὲν ἔστι ἀναγκαῖον. ἔὰν δὲ ἀντίγραφῃ τὸ β γ, εἰ ληφῇ τὸ β παντὶ τῷ γ εἰδέχεται, γίνεσθαι συλλογισμός ὡς περὶ προτέρων· ὁμοίως γὰρ ἔχουσιν οἱ ὅροι τῇ θέσει. 17. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ περιεχόμενον ὄντων ἀμφοτέρων τῷ ἀφαιρετικῷ, ἔὰν τὸ μὲν α β, μὴ ὑπαρχῆν, τὸ δὲ β γ, μηδεὶ εἰδέχεται σημαίνει· δι' αὐτῷ μὲν γὰρ τῷ εἰλημμένῳ γίνεσθαι τὸ ἀναγκαῖον. ἀντίγραφείσης δὲ τῆς κτ' τὸ εἰδέχεται προτάσει, ἔστι συλλογισμός· εἰληφθῶ γὰρ τὸ μὲν α μηδεὶ τῷ β ὑπαρχῆν, τὸ δὲ β εἰδέχεται μηδεὶ τῷ γ. ἀφ' οὗ οὖν οὕτως οὐδὲν ἀναγκαῖον ἔὰν δὲ ληφῇ τὸ β παντὶ τῷ γ εἰδέχεται, ὅτι ὅτι ἀληθές· ἐπεὶ δὲ α β προτάσεις ὁμοίως ἔχουσιν· πόλιν οὖν αὐτὸς ἔστι συλλογισμός. 18. Ἐὰν δὲ μὴ ὑπαρχῆν περὶ τὸ β γ, καὶ μὴ, εἰδέχεται μὴ ὑπαρχῆν· οὐκ ἔστι συλλογισμός· ὅτι ἀφαιρετικῆς ὕψους ὅτι καὶ ἀφαιρετικῆς τῆς α β προτάσεως. ὅροι δὲ κοινὸν, ὅτι μὲν εἰ ἀνάγκης ὑπαρχῆν, λευκὸν, ζῶον, χιὼν· ὅτι δὲ μὴ εἰδέχεται, λευκὸν, ζῶον, πίττα. 19. Φανερόν οὖν, ὅτι καθόλου τῷ ὁρίων ὄντων, καὶ τὸ μὲν ὑπαρχῆν, τῆς δὲ εἰδέχεται λαμβανόμενης τῷ προτάσει, ὅταν ἡ προτὶς τὸ ἐλάττω ἀκρον εἰδέχεται λαμβάνεται προτάσεις, αἰ γίνεσθαι συλλογισμός· πάλιν ὅτι μὲν εἰ αὐτῷ, ὅτι δὲ ἀντίγραφείσης τῆς προτάσεως· ποτε δὲ τούτων εἰ κατεργασθῇ, καὶ ἀφ' οὗ τίνα αἰεὶ εἶναι, εἰρήκεσθαι. 20. Ἐὰν δὲ τὸ μὲν καθόλου, τὸ δὲ ἐν μέρει ληφῇ τῷ ἀφαιρετικῷ· ὅταν μὲν προτὶς τὸ μείζον ἀκρον καθόλου περὶ καὶ εἰσεχόμενον, εἴτε ἀποφατικόν, εἴτε καταφατικόν· ποτε δὲ ἐν μέρει, καταφατικόν εἰ ὑπαρχῆν ἔστι συλλογισμός τέλειος, καθάπερ εἰ καθόλου τῷ ὁρίων ὄντων. ἀπὸ δὲ τῆς δὲ ἡ αὐτῇ ὅτι καὶ κατεργασθῇ.

I ij

21. Οταν δὲ καθόλου μὴ ἢ ὁ πρὸς ὁ μείζων ἄκρον, ὑπάρχει δὲ, καὶ μὴ ἐσδέχεται. ἴσως δὲ, ἐν μέρει καὶ ἐσδέχεται. ἴσως τε ἀποφατικῇ, ἐάν τε καταφατικῇ τεθῶσι ἀμφοτέρω. ἐάν τε ἐν μέρει, ἀποφατικῇ, ἐν δὲ, καταφατικῇ. πῶς ἔστι συλλογισμὸς ἀτελής. πλὴν οἱ μὲν, ἀφ' οὗ ἀδυνάτου διζήσονται. οἱ δὲ, ἐκ ἀφ' οὗ ἀδυνατοφῆς τῆς τῷ ἐσδέχεται, καταφατικῇ ἐν τοῖς πρὸς. ἔστι δὲ συλλογισμὸς ἀφ' οὗ ἀδυνατοφῆς. καὶ ὅταν ἢ μὴ καθόλου τεθῶσι πρὸς ὁ ἄκρον μείζων, σημαίνει ὁ ὑπάρχειν, ἐν μὴ ὑπάρχειν. ἐν δὲ ἐν μέρει, σημαίνει ἴσως, ὁ ἐσδέχεται σημαίνει ὅτι, εἰ ὁ μὲν α. πᾶσι ὁ β. ὑπάρχει, ἐν μὴ ὑπάρχει, ὁ δὲ β. πᾶσι ὁ γ. ἐσδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ἀδυνατοφῆς γὰρ τῷ β. γ. ὁ ἐσδέχεται, γὰρ συλλογισμὸς.

22. Οταν δὲ ὁ μὴ ὑπάρχειν σημαίνει ἐν μέρει μέγας τεθῶσι πρὸς, ὅτι ἔστι συλλογισμὸς. ὅροι τῷ μὲν ὑπάρχειν, λευκόν, ζῶον, χιὼν. τῷ δὲ μὴ ὑπάρχειν, λευκόν, ζῶον, πῖπτα. ἀφ' οὗ τῷ ἀδυνατοφῆς ληπτέον τίς ἀποδείξει.

23. Ἐάν ὃ τὸ μὴ καθόλου, τεθῶ πρὸς ὁ ἔλαττον ἄκρον, τὸ δὲ ἐν μέρει, πρὸς τὸ μείζων ἐάν τε κατηγορητικῇ, ἐάν τε καταφατικῇ. ἴσως τε ἐσδέχεται, ἐάν τε ὑπάρχει ὁποτέρου. ἴσως ἔστι συλλογισμὸς. ἴσως ὅταν ἐν μέρει, ἐν ἀδυνατοφῆς τεθῶσι αἱ πρὸς, εἴτε ἐσδέχεται σημαίνουσα, εἴτε ὑπάρχειν, εἴτε ἐσδέχεται, ἴσως ἔστι συλλογισμὸς. ἀποδείξεις δ' ἡ αὐτὴ, ἐν καὶ ὅτι τῷ πρὸς. ὅροι δὲ κοινοὶ, τῷ μὲν ὑπάρχειν, ὅτι αἰάγκας, ζῶον, λευκόν, ἀνθρώπος. τῷ δὲ μὴ ἐσδέχεται, ζῶον, λευκόν, ἱμάτιον.

24. Φανερόν οὖν, ὅτι τῷ μὲν πρὸς τὸ μείζων ἄκρον, καθόλου τεθῶσι, αἰεὶ γὰρ συλλογισμὸς. τῷ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον, ὅτι ποτε ἀτελής.

21. Cum autem *internallum* quo continetur maius extremum, est purum, non contingens: alterum autem, in parte contingens: siue affirmatiue, siue negatiue positae sint ambae *propositiones*; siue altera affirmatiua, altera negatiua: omnino erit syllogismus imperfectus; sed alii confirmabuntur per impossibile, alii etiam per conuersionem *propositionum* contingentis, sicut in prioribus *syllogismis factum est*. Erit autem syllogismus per conuersionem; cum vniuersalis *propositio* iuncta maiori extremo, significat inesse, aut non inesse: particularis autem, cum sit priuatiua, contingere accipit; ut si *omnis* inest, aut non inest: ac si *calicui*, contingit non inesse: nam conuersa pro ratione contingentis *propositione* 22, fit syllogismus.

22. Cum autem propositio particularis accipit non inesse, non erit syllogismus. Termini *conclusionis* affirmantis, album, animal, nix; negantis, album animal, pix; nam ab indefinito sumenda est demonstratio.

23. Quod si vniuersale iunctum sit minori extremo, particulare maiori: siue priuatiuum, siue affirmatiuum; siue contingens, siue purum *utrumvis sit acceptum*; nullo modo erit syllogismus. Neque tunc erit syllogismus, cum in parte, vel indefinitae positae fuerint propositiones: siue contingere *ambae* accipiant, siue *ambae* inesse, siue altera contingere, altera inesse. Est autem demonstratio eadem, quae in superioribus. Termini autem communes in *quibus* necessario inest, animal, album, homo; in *quibus* non contingit, animal, album, vestimentum. 24. Perspicuum igitur est, si maior *propositio* posita sit vniuersalis, semper fieri syllogismum; si minor, nihil unquam *in hac colligi posse*.

De syllogismis ex altera propositione necessaria, & altera contingente, in prima figura.

Cap. XVI.

1 ¶ *Summa rei.* 2 ¶ *De modis vniuersalibus.* Si utraque propositio affirmet, & maior sit necessaria, 3 vel contingens. 4 Si maior sit negatiua necessaria, 5 vel contingens. 6 Si maior affirmet, ac minor contingens, 7 vel necessaria neget. Si ambae propositiones negent. 8 ¶ *De modis particularibus.* Si maior sit vniuersalis negans necessaria, 9 vel contingens. 10 Si maior sit particularis necessaria, 11 vel contingens: & minor sit necessaria negans, 12 vel affirmans. 13 Si ambae propositiones sint indefinitae, vel particulares. 14 ¶ *Collatio syllogismorum mixtorum in prima figura.* De modis utilibus, vel inutilibus. 15 De imperfectione modorum utilium, & de ratione eos perficiendi.

21. Οταν ὃ ἐν μέρει, ὅτι αἰάγκας ὑπάρχει, ἢ μὴ ὑπάρχει, ἐν δὲ, ἐσδέχεται σημαίνει, τῷ πρὸς. ὅροι δὲ κοινοὶ, τῷ μὲν συλλογισμὸς ἔστι,

Cum autem altera propositio necessaria, id est inesse aut non inesse, altera contingere significat, syllogismus quidē erit,

terminis eodem modo habentibus : *si- que perfectus*, cum minori extremo iungeretur necessarium : conclusio vero ; si termini sint attributivi, siue vniuersaliter siue non vniuersaliter positi, significabit contingere, non inesse. sin alterum *interuallum* sit affirmatiuum, alterum priuatiuum : cum affirmatiuum est necessarium, *conclusio similiter significabit* contingere, non autem non inesse; cum vero priuatiuum est necessarium, *concludetur* contingere inesse, & non inesse: siue termini sint vniuersales, siue non vniuersales. Contingere autem in conclusione eodem modo accipi debet, quo in superioribus. Nullus autem syllogismus erit *quo colligatur* necessario non inesse; nam aliud est, non necessario inesse; aliud, necessario non inesse.

2. Cum igitur termini sunt affirmatiui, non effici conclusionem necessariam, perspicuum est. Insit enim α α omni β necessario, ac α α accidat omni γ , erit igitur syllogismus imperfectus, *quo colligetur* α contingere omni γ . Imperfectum autem esse, ex demonstratione manifestum est: demonstrabitur enim eodem modo, quo in superioribus *ubi sumus*.

3. Rursus α α contingat omni ϵ , ac α α , necessario insit omni γ , erit igitur syllogismus, *quo colligetur* α contingere omni γ , sed non *colligetur* inesse. atque *hic syllogismus est perfectus*, non imperfectus: quia statim perficitur ex propositionibus initio sumptis.

4. Quodd si propositiones figurâ differant; primum propositio priuatiua sit necessaria, ac α α necessario nulli β contingat, sed ϵ ϵ contingat omni γ ; necesse igitur est, α α nulli γ inesse. Ponatur enim inesse aut omni, aut alicui; supponebatur autem nulli α contingere. cum igitur *propositio* priuans conuertatur, etiam ϵ ϵ nulli α contingit. atqui ϵ α omni aut alicui γ ponitur inesse; quare nulli aut non omni γ α contingit inesse: verum initio supponebatur omni *contingere*. Perspicuum autem est colligi etiam contingere non inesse, quandoquidem *colligatur* non inesse.

5. Rursus affirmatiua propositio sit necessaria: & contingat nulli ϵ α inesse, omni autem γ , ϵ α insit necessario. syllogismus igitur erit perfectus: *quo tamen non colligetur* non inesse: sed, contingere non inesse: licet enim accepta fuit maior propositio, nec licet deducere ad impossibiles

Tom. I.

A τὸν αὐτὸν ἔσται ἐχόντων τῶν ὁρίων· καὶ τέλος, ὅταν πρὸς ὃ ἐλάττωι ἄκρῳ τῇ δ' ἀντιγχεῖται. τὸ δὲ συμπέρασμα, κατασκευῶν μὴ ὄντων τῶν ὁρίων, τῷ ἐνδέχεται καὶ ὅτι τῷ ὑποαρχῶν ἔσται, καὶ καθόλου, ἔ μὴ καθόλου ὑπομνήτων. ἐὰν δὲ ἦ, τὸ μὴ, καταφατικόν, τὸ δὲ, αρνητικόν· ὅταν μὴ ἢ τὸ καταφατικόν, ἀναγκασίον, τῷ ἐνδέχεται, καὶ ὅτι μὴ ὑποαρχῶν ὅταν δὲ ἢ τὸ αρνητικόν, ἀναγκασίον, καὶ τῷ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, καὶ τῷ μὴ ὑπάρχειν καὶ καθόλου, καὶ μὴ καθόλου τῶν ὁρίων ὄντων. τὸ δὲ ἐνδέχεται, ἐν ὃ συμπέρασμα π τὸν αὐτὸν ἔσται ληπτόν, ὅταν καὶ ὅτι πῶς πρὸς τῶν. τῷ δ' ὅτι ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. ὅτι ἔσται συλλογισμὸς ἔπειτα γὰρ τὸ μὴ ὅτι ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἔ τὸ ὅτι ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν.

2. Οἱ μὴ οὖν, καταφατικῶν ὄντων τῶν ὁρίων, ὅτι γίνεται συμπέρασμα ἀναγκασίον, φανερόν. ὅτι πρὸς τὸ μὴ αὐτὸν πρὸς ὃ β ὅτι ἀνάγκης, τὸ δὲ β ἐνδέχεται πρὸς τὸ γ ἔσται δὲ συλλογισμὸς ἀτελής, ὅτι ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ πρὸς γ ὑπάρχειν. Οἱ ὅτι ἀτελής, ἐκ τῆς ἀποδείξεως διδόν· πῶς αὐτὸν γὰρ ἔσται ἀναγκασίον, ὅταν καὶ ὅτι τῶν πρὸς τῶν.

3. Πάλιν, τὸ μὴ αὐτὸ ἐνδέχεται πρὸς τὸ β, τὸ ὅτι πρὸς τὸ γ ὑπάρχειν ὅτι ἀνάγκης. ἔσται δὲ συλλογισμὸς, ὅτι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ἀλλ' ὅτι ὅτι ὑπάρχει καὶ τέλος, ἀλλ' ὅτι ἀτελής· ὅτι γὰρ ὅτι τελεῖται ἀπὸ τῶν ὅτι ἀναγκασίον.

4. Εἰ ὅτι μὴ ὁμοιογενεῖς αἱ πρὸς τῶν ὁρίων πρὸς τὴν αρνητικὴν ἀναγκασίαν· καὶ τὸ μὴ αὐτὸ μὴ ἐνδέχεται τῷ β ὅτι ἀνάγκης· τὸ ὅτι β πρὸς τὸ γ ἐνδέχεται. ἀνάγκη δὲ τὸ αὐτὸ μὴ ἐνδέχεται γ ὑπάρχειν. Κεῖται γὰρ ὑπάρχειν ὅτι πρὸς τὸ γ πρὸς τὸ β ὑπέκειτο μὴ ἐνδέχεται. ἐπεὶ οὖν αὐτὸ πρὸς τὸ αρνητικόν, ὅτι τὸ β τῷ αὐτὸ ἐνδέχεται τὸ δὲ αὐτὸ γ πρὸς τὸ γ πρὸς τὸ β ὑπάρχειν· ὅτι ὅτι, ὅτι πρὸς τὸ γ τὸ β ἐνδέχεται ὅτι ὑπάρχειν· ὑπέκειτο δὲ πρὸς τὸ γ ὅτι ἀναγκασίον. φανερόν δ' ὅτι καὶ τῷ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν γίνεται συλλογισμὸς, ὅταν καὶ τῷ μὴ ὑπάρχειν.

5. Πάλιν, ἔσται ὅτι καταφατικὴ πρὸς τῶν ἀναγκασίαν· καὶ τὸ μὴ αὐτὸ ἐνδέχεται μὴ ἐνδέχεται τῷ β ὑπάρχειν, τὸ δὲ β πρὸς τὸ γ ὑπάρχειν ὅτι ἀνάγκης. ὅτι μὴ οὖν συλλογισμὸς ἔσται τέλος, ἀλλ' ὅτι μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ τῷ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν· ὅτι γὰρ πρὸς τῶν ὅτι ἐλάττωι ἀπὸ τῶν μείζονος ἄκρῳ ἔ εἰς τὸ ἀδυνάτον ὅτι ἔσται ἀναγκασίον.

I III

7-10-68

Εἰ γὰρ ὑποπείλῃ τὸ α* πρὶ γ ἐνὶ ὑπαρ-
χειν, καὶ τὰ δὲ καὶ τὸ α ὧ β ἐν δόξῃ μνηστὶ
ὑπαρχειν, ὅθεν συμβαίνει ἄλλ' οὐ πύτωι ἀ-
δυνάτων. 6 Εἰ δὲ τὸ πρὶς τῷ ἐλάττειν ἀκρο-
τερῇ τῇ ἐρητικῇ, ὅτε μὲν ἐν δόξῃ σιμμενται,
συμμοχισμὸς ἔσται ἄλλ' οὐ τῆς ἀντιπροφῆς, καὶ δα-
σφὶς ἐν τοῖς πρὶς περὶ. 7 Οὐδὲν δὲ μὴ ἐν δό-
ξῃ, οὐκ ἔσται. Οὐδ' ὅτε ἀμφω πρὶς ἐ-
ρητικῇ, μὴ ἢ δὲ ἐν δόξῃ μνηστὶ τὸ πρὶς ἐλάττειν.
ὅθεν δὲ οἱ αὐτοὶ, τὴν μὲν ὑπαρχειν, λαχὼν,
ζῶν, χιὼν τὴν δὲ μὴ ὑπαρχειν, λαχὼν, ζῶν,
πύτωι. 8 Τὸν αὐτὸν δὲ ἔσται ἐξ ἑκῆς ἐπὶ τῇ
ἐν μέρει συμμοχισμῷ. ὅτε μὲν γὰρ ἢ τὸ ἐρητι-
κὸν ἀναγκῆς, ἐν τὸ συμπίεσμα ἔσται τὴν μὴ
ὑπαρχειν ἄλλ', εἰ τὸ μὲν α μνηστὶ ὧ β ἐν δό-
ξῃ ὑπαρχειν, τὸ δὲ β πρὶς ὧ γ ἐν δόξῃ ὑ-
παρχειν, ἀνάγκη τὸ α πρὶς ὧ γ μὴ ὑπαρχειν. εἰ
γὰρ πρὶς ὧ γ, ὧ δὲ β μνηστὶ ἐν δόξῃ, ὅθεν
τὸ β ὧ α ὅθεν ἐν δόξῃ ὑπαρχειν. ὅθεν
εἰ τὸ α πρὶς τῷ γ ὑπαρχειν, τὸ β ὅθεν τῷ
γ ἐν δόξῃ, ἀλλὰ ὑπέκλειπτο τὴν ἐν δόξῃ.

9 Οὗτω δὲ τὸ εἰς μέρει κατὰ φαικόν, αἰα γ-
καὶ ἢ, τὸ εἰς τῷ ἐρητήκῳ συλλογισμῷ, οἷ τὸ β
γ· ἢ τὸ καὶ δόλου, τὸ εἰς τῷ κατὰ φαικῳ, οἷ τὸ
α β· οὐκ ἔστι τῷ ὑπὲρ τῶν συλλογισμῶν. ἀπὸ
δυσίς δ' ἡ αὐτὴ, ἢ ἔστι τῶν πρὸς τῶν.

ΙV Εὰν δὲ τὸ μὲν καθόλου τιγῇ πρὸς ὃ ἐλάτ-
 ται ἄκρῳ, ἢ καταφατικὸν ἢ ἀρνητικόν, * καὶ
 ἐσδεχόμενον τὸ δ' εἰς μέρει ἀναγκάσιον πρὸς
 τῷ μείζονι ἄκρῳ· οἷα ἔστι συλλογισμός· ὅστις
 δὲ, τῷ μὲν ὑπὲρ ἤν ὅτι ἀνάγκης, ζῶον, λυ-
 κόν, ἀνθρώπος· τῷ δὲ μὴ ἐσδύχεσθαι, ζῶον,
 λυκόν, ἱμάτιον.

11 Οταν δὲ ἀναγεῖται ἡ τὸ καθόλου, τὸ δι-
 εἰ μέρει, ἐκτελέσουσι τερπικροὺς ἀλλ' ὅπως τῷ
 καθόλου, τῷ μὲν ὑπάρχειν ὅσον, ζῶον, λαλόν,
 κίεον· τῷ δ' ἢ μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, λαλόν, πίπτα.

12 Κατεφαίνουσ' ὃ, τῷ μὲν ὑπὸ χερσίν, ζῶον,
λάκην, κύκλους· τῷ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, ζῶον, λα-
κὸν, χιῶν.

13 Οὐδ' ὅταν ἀδύνατοι ληφθῶσι αἱ παρ-
 τήσεις, ἢ ἀμφοτέραι καὶ μέρες, οὐδ' ὅπως ἔσται
 συλλογισμός. ὅροι δ' καιροὶ, τῷ μὲν ὑπαρχόντι,
 ζῶντι, λαλόντι, ἀνδραποδιστῇ δ' ἢ μη' ὀπλίζοντι,
 ζῶντι, λαλόντι, ἀψύχῳ. Ἐπεὶ δὲ τὸ ζῶντι λαλόντι,
 καὶ τὸ λαλόντι ἀψύχῳ πρὸς, καὶ αἰαγμένον ὑπαρ-
 χόντι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται ὑπαρχόντι. καὶ ὅτι τῷ ἐν-
 δέχεται, ὁμοίως. ὥστε πρὸς ἀπόλυτα χρήσιμοι
 αἱ ὅροι.

A quia si supponatur \rightarrow alicui finesse, & ponatur etiam contingere \rightarrow nulli finesse, nihil inde colligitur impossibile.

6. Si verò minori extremo iuncta sit
priuatio, cùm significat contingere, syl-
logismus erit per conversionem, quem-
admodum in prioribus *factum fuit*.

7 Cum autem significat non contingere, non erit syllogismus. Neque tunc erit syllogismus, cum ambo intervalla posita erunt priuatiua, nisi contingens iungatur minori extremo. Termini autem iidem sunt, quibus positis colligitur inesse, album, animal, nix: non inesse, album animal, pix.

8 Eodem modo *res* habebit etiam in particularibus syllogismis. Cum enim priuativum *internallum* est necessarium, colligitur non inesse: ut si $\neg a$ nulli β contingit inesse, ac $\neg c$ alicui, contingit inesse; necesse est, $\neg c$ alicui, non inesse. nam si α mai inest, ac nulli β contingit, etiam $\neg c$ nulli α inesse contingit. quare si $\neg a$ omni, inest, $\neg a$ nulli, contingit: sed supponebatur alicui contingere.

9 Cum autem *pronunciatum* in parte affirmans, est necessarium, quod *ponitur* in syllogismo priuatiuo, vt *pronunciatum* B, aut *pronunciatum* vniuersale affirmans, quod est in syllogismo attributiuo, vt *pronunciatum* C: non erit syllogismus *concludens* inesse. demonstratio verò eadem est, quæ in prioribus.

10 Si verò vniuersale iungatur mino-
ri extremo, vel affirmatiuum vel priua-
tiuum, & contingens, particulare autem
necessarium minori extremo : non erit
syllogismus. Termini *conclusionis* necessa-
riò inesse, animal, album, homo. *Conclu-*
sionis non contingere, animal, album, ve-
stimentum.

II Quodd si pronunciatum vniuersale sit
necessarium; particulare verò, contin-
gen; cùm vniuersale est priuatiuum; ter-
mini, in quibus inest, *sint hi*, animal, al-
bum, coruus: in quibus non inest, animal
album, pix.

12. Cum autem pronunciatum univ-
ersale affirmat, termini conclusionis inesse, sint
hi, animal, album, cygnus: conclusionis
non inesse, animal, album, nix.

E 13 Neque tum erit syllogismus, cum propositiones indefinitæ, vel ambæ in parte sumptæ fuerint. Termini communes, in quibus inest, animal, album, homo: in quibus non inest, animal, album, inanimatum. etenim animal cuidam albo, & album cuidam inanimato & necessariò inest, & non contingit inesse. & in contingenti, similiter *res habet*, quare omnibus *modis* hi termini conueniunt.

14 Ex dictis igitur perspicuum est, si-
militer se habentibus terminis in eo quod
inest, & in necessariis propositionibus, fieri,
& non fieri syllogismum. præterquam
quod si priuatiua propositio ponatur pu-
ra; colligitur contingere non inesse: si verò
priuatiua sit necessaria, colligitur & con-
tingere non inesse, & non inesse.

15 Constat etiam, omnes syllogismos
esse imperfectos, & perfici per figuras su-
prà dictas.

Α 14 Φανερόν οὖν ἐστὶ τῶν εἰρημῶν, ὅτι ὁμοίως
ἐχόντων τῶν ὁρων, εἴτε τὰ ὑπάρχοντα, καὶ εἴτε τὰς
ἀναγκαῖους, γίνεσθαι ἢ ἂν γίνεσθαι συλλογισμὸς·
πλὴν καὶ μὴ τὸ ὑπάρχον πρὸς τὸν ὁρὸν τῆς περι-
τήκης προτάσεως, τὸ ἐνδέχεται ὡς ὁ συλλο-
γισμὸς· καὶ δὲ τὸ ἀναγκαῖον τῆς περιτήκης, καὶ τὸ
ἐνδέχεται, ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον. 15 Δῆλον δὲ
εἶναι, ὅτι πᾶσι τοῖς συλλογισμοῖς, ἀτελεῖς· καὶ ὅτι τε-
λειοῦνται διὰ τῶν προσημειωμένων σχημάτων.

De syllogismis ex ambabus propositionibus contingentibus in secunda figura.

Cap. XV.

1 § Summa huius & duorum sequentium capitulum. 2 § Prothæoria, Propositionem uniuersalem
contingentem negantem non recipiari: ut probatur primo ab absurdo: 3 secundo ab exemplis: 4 ter-
tiò, quia si negetur recipiatio, nihil absurdi inde colligitur. 5 Epilogus. 6 § De modis uniuersali-
bus. Si maior neget, minor affirmet. 7 De aliis modis. 8 § De modis particularibus. 9 Epilogus.

IN secunda autem figura, cum ambæ
propositiones contingentes accipiun-
tur, nullus erit syllogismus, siue attribu-
tiua siue priuatiua ponantur, siue uni-
uersales siue in parte. cum autem altera
inesse, altera contingere significat; si
affirmatiua significet inesse, numquam
erit syllogismus: si verò priuatiua uniuer-
salis significet inesse, semper erit syllogis-
mus. Eodem modo res se habebit, et-
iam cum altera propositio accipietur
necessaria, altera contingens. Opor-
tet autem in his quoque syllogismus ita
accipere contingens quod in conclusio-
nibus ponitur, ut in superioribus acce-
ptum fuit.

1. Primum igitur ostendendum est,
contingens priuatiuum non conuerteri. ut
si a contingit nulli b , non est necessæ-
tiam a contingere nulli a . hoc enim po-
natur, & contingat a nulli a inesse. cum
igitur contingentes affirmationes mu-
tentur in negationes, tam contrariæ
quàm oppositæ, & contingat a nulli a in-
esse: perspicuum est, contingere etiam
ut a omni a insit. hoc autem falsum est.
non enim si hoc illi omni contingit, ne-
cessæ est etiam illud huic contingere.
quare contingens priuatiuum non con-
uertitur. 3. Præterea nihil prohibet
quominus a contingat nulli b , verum
 a cuidam a necessario non insit. ver-
bi gratiâ, contingit ut omni homini
album non insit, quia contingit etiam
ut insit. sed non verè dicetur contin-
gere ut homo nulli albo insit: quia
multis necessario non inest: quod
autem est necessarium, non erat con-
tingens.

Tom. I.

ΕΝ δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι, ὅταν μὴ ἐν-
δεχόμενα λαμβάνωσιν ἀμφοτέραι αἱ
προτάσεις, ὁμοίως ἐστὶ συλλογισμὸς, ὅτε κατη-
γορικῶν ὅτε περιτήκων πρὸς τὸν ὁρὸν, ὅτε καθόλου,
ὅτε καὶ μέρος. ὅταν δὲ ἡ μὴ ὑπάρχον, ἢ ὅ,
ἐνδέχεται * σημαίη· τῆς μὴ καταφατικῆς ὅ-
τι σημαίησιν, ὁμοίως ἐστὶ τῆς ὅ περι-
τήκης τῆς καθόλου, αἰεὶ. ἢ αὐτὸν ὅ ἔσται, καὶ ὅταν
ἡ μὴ, ὅ ἀνάγκης, ἢ δὲ, ἐνδέχεται λαμβάνη-
ται, τῶν προτάσεων. Δὲ ὅ καὶ ἐν τοῖς λαμ-
βάνειν τὸ ἐν τοῖς συμφοράσμασι ἐνδεχόμενον,
ὡς καὶ ἐν τῇ προτάσει.

2. Πρῶτον οὖν δεχτέον, ὅτι εἰ ἀντι-
τρέφει τὸ ἐν τῇ ἐνδέχεται περιτήκῃ· οἷον, εἰ τὸ a ἐνδέχεται
μηδενὶ τῷ b , εἰ δὲ ἀνάγκη καὶ τὸ b μηδενὶ τῷ
 a ἐνδέχεται. καί ποτε τὸ a καὶ ἐνδέχεται τῷ b
μηδενὶ ὅ a ὑπάρχον. εἰκομὴ ἐπὶ ἀντι-
θέσει, καὶ αἰτιασίῃ, καὶ αἰ ἀντικείμενα· τὸ ὅ
εἰ a ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχον· φανερόν ὅτι
καὶ πᾶσι ἐνδέχεται ὡς τὸ a ὑπάρχον· τὸ
ὅ, ψευδές. ὅ γὰρ εἰ τὸ a τῷ b ἐνδέ-
χεται, ἢ τὸ a τῷ b ἀναγκαῖον ὡς· εἰ ἀντι-
τρέφει τὸ περιτήκον. 3. Ἐπὶ ὅ, ὅτι καὶ
τὸ μὴ a ἐνδέχεται μηδενὶ, τὸ ὅ b * πᾶσι
ὅ a ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχον. οἷον, τὸ μὴ λα-
βόντι πᾶσι ἀνθρώποις ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχον·
ἢ ὅ ὑπάρχον. ἀνθρώποι ὅ εἰς ἀληθὲς εἰ-
πεῖν, ὡς ἐνδέχεται μηδενὶ λαβόντι. πολλοῖς γὰρ
ἐξ ἀνάγκης εἰς ὑπάρχον· τὸ δὲ ἀναγκαῖον,
εἰς ὡς ἐνδεχόμενον.

I iij

sed ne quidem contingit non inesse: quia necesse est nullū equum esse hominem: quod verò est necessarium, non erat contingens: non fit igitur syllogismus.

7 Similiter etiam ostendetur, si inuerso ordine priuatio ponatur, vel ambæ propositiones sumptæ sint affirmatiuæ, vel ambæ priuatiuæ: quoniam per eosdem terminos erit demonstratio.

8 Et quando altera *propositio est* vniuersalis, altera in parte, vel ambæ particulares, vel indefinitæ, vel quouis alio modo mutare propositiones licet, semper enim erit demonstratio per eosdem terminos.

9 Perspicuum igitur est, si ambæ propositiones ponantur contingentes, nullum fieri syllogismum.

Α δὲ οὐδὲ εἰδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ἀνάγκη γὰρ μηδὲν εἶπαι ἀνθρώπον εἶναι τὸ δὲ αἰετῶν, οὐκ ἔστιν εἰδέχοντο. οὐκ ἔστι γὰρ συλλογισμός. 7 Ομοίως δὲ δηλοῖται, καὶ ἀνὰ πάλιν πρὸς τὸ εἰρητικόν, καὶ ἀμφοτέρων καταφατικῶν ληφθῶσι, ἢ εἰρητικῶν. ὁ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις.

8 Καὶ ὅταν ἢ μὲν, καθόλου, ἢ δὲ, εἰς μέρος ἢ ἀμφοτέρων, καὶ μέρος, ἢ ἀδύνατον ἢ ὅσων ἄλλως εἰδέχεται μεταλλάξαι τὰς προτάσεις. αἰεὶ γὰρ ἐστὶν ὁ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις. 9 Φανερόν οὖν, ὅτι ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων καὶ τὸ εἰδέχεται ὑπερῶν, οὐδὲν γὰρ συλλογισμός.

De syllogismis ex altera propositione pura, & altera contingente, in secunda figura.

Cap. XVIII.

1 ¶ De modis vniuersalibus. 2 Si maior propositio pura neget, minor contingens affirmet: 3 vel contra, maior contingens affirmet, minor pura neget. 4 Si ambæ propositiones negent, 5 vel ambæ affirment. 6 ¶ De modis constantibus ex altera propositione vniuersali & altera particulari. Si propositio negans sit contingens: 7. aut pura vniuersalis coniuncta cum minore particulari affirmante, 8 vel negante: 9 aut pura particulari. 10 Si ambæ propositiones sint particulares, vel indefinitæ.

QUOD si altera *propositio* inesse, altera contingere significet: cum attributiva significat inesse, & priuatiua, contingere: numquam erit syllogismus, siue vniuersaliter siue in parte termini accipiantur. demonstratio autem est eadem, & per eosdem terminos. Cum autem affirmatiua significat contingere, priuatiua inesse: erit syllogismus.

2 Nam sumptum esto ε = nulli β inesse, & omni γ contingere: conuerso igitur *intervallo* priuatiuo, ε β inest nulli α: atqui ε α continebatur omni γ: fit igitur syllogismus, quo colligitur contingere ε β nulli γ, in prima figura.

3 Similiter etiam fit syllogismus, si adiciatur priuatio π γ.

4 Si verò ambæ propositiones sint priuatiuæ, & altera significet non inesse, altera contingere non inesse: sanè ex his propositionibus acceptis nihil efficitur necessarium: sed conuersâ propositione contingente fit syllogismus, quo colligitur contingere ut ε β nulli γ inest, ut in prioribus syllogismis: erit enim iterum prima figura.

5 Quod si ambæ propositiones positæ sint attributiuæ, non erit syllogismus. Termini in quibus inest, sanitas, animal, homo: in quibus non inest, sanitas, equus, homo.

ΕΙ δὲ ἢ μὲν, ὑπάρχειν, ἢ δὲ, εἰδέχεται σι- C. xxvii.
μῆναι. τῆς μὲν * καταφαικῆς, ὑπάρχειν * κατὰ
* σημαίνοντες, τῆς δὲ εἰρητικῆς, εἰδέχεται. οὐ- * κατὰ
δέποτε ἐστὶν συλλογισμός, ὅτε καθόλου * τῶν ο- * κατὰ
ρων, ὅτι εἰς μέρος λαμβανόμενοι. ἀπόδειξις δὲ
ἢ αὐτῶν, καὶ ὁ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων. Ὅταν δὲ ἢ μὲν
καταφατικῇ, εἰδέχεται. ἢ δὲ εἰρητικῇ, ὑπάρ-
χειν, ἐστὶν συλλογισμός. 2 Εἰλήφθω γὰρ τὸ α πρὸς
μὲν β μηδενὶ ὑπάρχειν, πρὸς δὲ γ παντὶ εἰδέ-
χεται. ἀντιστρέφοντες οὖν τὸ εἰρητικόν, τὸ β εἰ-
C α εἰδέναι ὑπάρχειν. τὸ δὲ α παντὶ γ εἰδέχεται.
γίνεται δὲ συλλογισμός, ὅτι εἰδέχεται τὸ β μη-
δενὶ γ γ, ὁ γὰρ τῶν πρὸς τοῦ γήματος. 3 Ομοίως
δὲ, καὶ εἰ πρὸς γ γ πάλιν τὸ εἰρητικόν. 4 Εὰν δὲ
ἀμφοτέρων μὲν ὡς εἰρητικῶν σημαίη δὲ ἢ μὲν,
μὴ ὑπάρχειν, ἢ δὲ, εἰδέχεται μὴ ὑπάρχειν. δι-
αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων, οὐδὲν συμβαίνει ἀ-
ναγκαῖον. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς καὶ τὸ εἰδέχεται
πρὸς τῶν, γίνεται συλλογισμός, ὅτι τὸ β εἰ-
D εἰδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν, κατὰ τὸ ὅτι τῆς
πρὸς τῶν. ἐστὶν γὰρ πάλιν τὸ πρὸς τοῦ γήματος.
5 Εὰν δὲ ἀμφοτέρων πρὸς καθόλου, οὐκ
ἐστὶν συλλογισμός. ὅτι τῶν μὲν ὑπάρχειν, ὑγίεια,
ζῶον, ἀνθρώπος. τῶν δὲ μὴ ὑπάρχειν, ὑγίεια,
ἵππος, ἀνθρώπος.

6 Τὸν αὐτὸν δὲ ὅποιον ἔξει καὶ τὴν αὐτὴν μὴ
 ρεῖ συλλογισμῶν. ὅταν μὲν γὰρ ἡ ὁ καταφατι-
 κὴν, ὑπαρχόν, εἴτε καθόλου, εἴτε ἐν μέρει λη-
 φθῇ, οὐδὲν ἔστι συλλογισμὸς. τῷτο δὲ ὁμοίως
 καὶ εἰ τὴν αὐτὴν ὁρῶν δεικνύται τῆς πρὸς τὸν
 7 ὅταν δὲ ὁ εἰρηπικὴν, ἔστι ἀλλὰ τῆς ἀντι-
 φροφῆς, * καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τῆς πρὸς τὸν
 8 Πάλιν, εἰ αὖ ἀμφοῖν μὲν τὰ ἀλλήματα, εἰ-
 ρηπικῆς * ληφθῇ, καθόλου δὲ ὁ μὴ ὑπαρχόν. ὅς
 αὐτὸν μὲν τὴν πρὸς τὰς αἰτίας οὐκ ἔστι ὁ ἀναγκαῖον
 ἀμύγραφόντος δὲ τῷ αὐτῷ, * καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
 τοῖς πρὸς τὸν, ἔστι συλλογισμὸς.
 9 Εἰ δὲ ὁ ὑπαρχόν μὲν ἡ εἰρηπικὴν, ἐν μέρει δὲ
 ληφθῇ. οὐκ ἔστι συλλογισμὸς, ὅτι καταφατι-
 κῆς, ὅτι εἰρηπικῆς ὅσης τῆς ἐπερὶ πρὸς τὸν
 10 Οὐδὲ, ὅταν ἀμφοτέρω ληφθῶσι ἀδελ-
 φοὶ ἢ καταφατικῆς ἢ ἀποφατικῆς, ἢ ἔξ μέρους.
 ἀποδείξαι δὲ ἢ αὐτῇ, καὶ ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁρῶν.

A 6. Eodem modo res habebit etiam in syl-
 logismis particularibus. Cum enim propo-
 sitionem affirmativam est purum, siue uni-
 versaliter siue in parte acceptum; nullus
 erit syllogismus. hoc autem similiter, &
 per eosdem terminos probatur, quibus
 supra usus sumus. 7 Cum autem privativum
 est purum, erit syllogismus per conversio-
 nem, ut in prioribus syllogismus factum est.
 8. Rursus si ambo intervalia privativa
 sumpta sint: & quod significat non inesse, sit
 universale: sanè ex his propositionibus
 nihil colligitur necessarium: sed per con-
 tingentis conversionem, ut in superiori-
 bus, erit syllogismus. 9 Quod si priva-
 tivum intervalium sit quidem purum, sed
 in parte acceptum: non erit syllogismus,
 siue affirmativa siue privativa sit altera
 propositio. 10 Neque iungatur syllogismus,
 cum ambæ propositiones sumptæ sunt
 indefinitæ siue negantes siue affirmantes,
 aut in parte: demonstratio verò eadem
 est, & per eosdem terminos.

De syllogismis ex altera propositione necessaria, & altera contingente, in tertia figura.

Cap. XIX.

1 ¶ Summa rei. 2 ¶ De syllogismis universalibus. Si altera propositio affirmet, altera neget: & negans propositio sit necessaria maior, 3 vel necessaria minor, 4 vel contingens maior, 5 vel contingens minor. 6 Si ambæ propositiones negent: 7 & necessaria sit maior, 8 vel minor. 9 Si ambæ affirment. 10 ¶ De syllogismis constantibus ex altera propositione universali, & altera particulari. Si altera affirmet, altera neget: ita ut necessaria universalis neget, 11 vel necessaria affirmet. 12 Si ambæ propositiones affirment, 13 vel negent. 14 ¶ Si ambæ propositiones sint particulares. 15 ¶ Epilogus. 16 ¶ Collatio syllogismorum mixtorum in secunda figura. De modis utilibus, vel inutilibus. 17 De imperfectione modorum utilium, & de ratione eos perficiendi.

C. XVIII.

E AN δὲ ἡ μὲν, ὅς ἀνάγκη, ἡ δὲ, οὐδέχεται -
 ὅσα σημαίη, τὴν πρὸς τὰς αἰτίας τῆς μὲν εἰ-
 ρηπικῆς ἀναγκαῖας ὅσης, ἔστι συλλογισμὸς, οὐ
 μόνον ὅτι οὐδέχεται μὴ ὑπαρχόν, ἀλλὰ & ὅτι
 ἔχ ὑπαρχόν. τῆς δὲ καταφατικῆς, οὐκ ἔστι.
 2 Κεῖσθαι γὰρ ὁ αὐτὸς μὲν β μὲν δὲ ἀνάγ-
 κης ὑπαρχόν, ὅς γὰρ γ πᾶσι οὐδέχεται. ἀντι-
 γραφείσης οὖν τῆς εἰρηπικῆς, οὐδὲ ὁ β αὐτὸς
 μὲν δὲ ὑπαρχόν, ὅς δὲ α πᾶσι ὅς γ * οὐδέχεται.
 γίνεται δὲ πάλιν ὅς τῷ πρὸς τὸν γήματος * ὁ
 συλλογισμὸς, ὅτι ὁ β αὐτὸς γ οὐδέχεται μὲν δὲ
 ὑπαρχόν. Αἰμα δὲ δῆλον, ὅτι οὐδὲ * ὑπαρχόν ὁ
 β οὐδὲν αὐτὸς γ. κεῖσθαι γὰρ ὑπαρχόν. οὐκ οὖν, εἰ
 τὸ α αὐτὸς β μὲν δὲ οὐδέχεται, ὅς δὲ β ὑπαρχόν
 πᾶσι * ὅς γ, τὸ α πᾶσι αὐτὸς γ οὐκ οὐδέχεται. ἀ-
 λλὰ πᾶσι ὑπάρχει οὐδέχεται.
 3 Τὸν αὐτὸν δὲ ὅποιον διηρησέναι, & εἰ πρὸς
 ὅς γ πᾶσι ὁ εἰρηπικόν.

C SI verò altera propositio, necessarium
 sinesse vel non inesse, altera contingere
 significet: cum privativa est necessaria,
 erit syllogismus, quo colligetur non solum
 contingere non inesse, sed etiam non in-
 esse. cum autem affirmativa est necessaria,
 non erit syllogismus.

2 Ponatur enim α = necessarium nul-
 li & inesse, & omni, contingere. conuer-
 sâ igitur propositione privativa, ε = neces-
 sarium nulli & inerit. atqui ε = omni, con-
 tingebat. sit igitur iterum in prima fi-
 gura syllogismus quo colligitur contin-
 gere ut α = nulli, inest. Simulque per-
 spicuum sit, α = nulli & inesse. ponat-
 ur enim inesse. ergo si α = nulli & con-
 tingit, ac ε = inest alicui: certe ε = cui-
 dam > non contingit. verum suppone-
 batur omni contingere.

3. Eodem modo demonstrabitur, si
 α > iungatur privatio.

4. Rursus attributivum *internallum* A
sic necessarium, alterum verò privativum
contingens: ac $\forall x$ contingat nulli x , &
omni x necessariò insit. sic igitur habentibus terminis, nullus erit syllogismus:
quia fieri potest, ut $\forall x$ $A \supset x$ necessariò
non insit. sic enim a , album: ubi c ,
homo: ubi γ , cygnus. album igitur
cygno ex necessitate inest, & contingit
nulli homini: homoque ex necessitate
nulli cygno *inest*. Ergo contingentis
non fore syllogismum, patet: quia quod
est ex necessitate, non est contingens.
Neque verò est syllogismus *conclusionis* ne- B
cessariæ: quia *conclusio* necessaria colli-
gebatur vel ex ambabus *propositioni-*
*b*us necessariis, vel ex privativa. Præ-
terea, his positis fieri potest ut $\forall x$ c in-
sit $\forall x$. nihil enim vetat, $\forall x$ esse
sub c , ac $\forall x$ a accidere omni x ,
& $\forall x$ necessariò inesse. ut si γ , sit vi-
gilans; $\forall x$ animal; ubi a , motus. nam
omni vigilanti necessariò motus inest:
omni que animali contingit: & omne
vigilans est animal. Perspicuum igitur
est, neque colligi non inesse; quandoqui-
dem *terminis* ita habentibus, necesse est in- e
esse: neque oppositas affirmationes: ita-
que nullum fore syllogismum.

5 Similis erit probatio, si vice versa
propositio affirmativa posita sit.

6. Quodd si propositiones sint figuræ similes, cum sunt priuatiuæ, semper fit syllogismus conuersæ propositionis contingente, vt in superioribus factum fuit.

7. Nam sumptum esto $\zeta = \psi$ & necessarium non inesse, ac $\psi \gamma$. contingere non inesse : conuersis igitur propositionibus, ψ & inest nulli α , ac $\zeta \alpha$ contingit omni γ . quare sic prima figura.

3. Idem fiet, si priuatio iuncta sit \wedge .

9. Si verò attributivæ positæ sine
ambæ propositiones, non erit syllogis-
mus. Constat enim neque colligi non
inesse, neque necessariò non inesse :
quia non est accepta *ulla* propositio
privativa : *id est*, neque de eo quod
inest, neque de eo quod necesse est
inesse. Quin ne colligetur quidem con-
tingere non inesse. ex necessitate e-
nim, ita *terminis* positis, *6 C 4*, non
inerit : verbi causâ, si *a* ponatur
album : ubi *B* ; cygnus : *6 7*, ho-
mo : Nec item colligentur oppositæ
affirmationes : quia ostensum est *a 14*
necessariò non inesse. omnino igitur
non fit syllogismus.

[illegible]

10 Ομοίως δὲ ἔξει καὶ ἐπὶ τῷ ἐν μέρει συλλογισμῷ. ὅταν μὲν γὰρ ἡ ὁ γενική, καὶ ὁλοῦ τι καὶ ἀναγκαῖον, αὐτὸ συλλογισμὸς ἔσται καὶ τῷ ἐν δόξαναι, καὶ τῷ μὴ ὑπάρχειν. ἀποδείξις δὲ ὅτι τῆς αὐτῆς φωνῆς.

11 Ὅταν δὲ καταφατικῶν, ὁ δὲ ποτε, τὸν αὐτὸν γὰρ ἔσται ἀναγκαῖον, ἐν καὶ ἐν τοῖς καὶ ὁλοῦ, καὶ ὅτι τῷ αὐτῷ ὅρων. 12 Οὐδ' ὅταν ἀμφοτέραι λεηθῶσι καταφατικῶν· καὶ γὰρ πῶς ἐν αὐτῇ ἀποδείξις, ἐν ὅτι ποτε. 13 Ὅταν δὲ ἀμφοτέραι μὲν γενική, καὶ ὁλοῦ δὲ καὶ ἀναγκαῖα ἢ ὁ μὴ ὑπάρχειν σημαίνουσα· δὲ αὐτῷ μὲν τῷ εἰλημμένῳ, ὅτι ἔσται ὁ ἀναγκαῖον ἀποδείξις δὲ τῆς καὶ ὁ δὲ δόξαναι ποτε ποτε. 14 Ἐάν δὲ ἀμφοτέραι, ἀδύνατοι ἢ ἐν μέρει πῶς, ὅτι ἔσται συλλογισμὸς· ἀποδείξις δὲ ἢ αὐτῇ, ὅτι ὅτι τῷ αὐτῷ ὅρων.

15 Φανερόν οὖν ὅτι τῷ εἰρημμένῳ, ὅτι τῆς μὲν γενική καὶ ὁλοῦ πῶς καὶ ἀναγκαῖα, αὐτὸ γίνεται συλλογισμὸς, ὃ μόνον τῷ ἐν δόξαναι μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ ὑπάρχειν· τῆς δὲ καταφατικῆς, ὁ δὲ ποτε. 16 Καὶ ὅτι τὸν αὐτὸν ἔσται ἔχοντες ἐν τε τοῖς ἀναγκαῖοις καὶ ἐν τοῖς ὑπάρχειν, γίνεται καὶ ὃ γίνεται συλλογισμὸς.

17 Δῆλον δὲ καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς οἱ συλλογισμοί, ὅτι πλεονάζει ὅτι τῷ εἰρημμένῳ σημαίνου.

A 10. Similiter res habebit in particularibus syllogismis. cum enim *propositum* priuatiuum erit vniuersale necessarium, semper erit syllogismus, quo colligetur contingere, & non inesse. demonstratio autem fiet per conuersionem. 11 Cum autem affirmatiuum erit necessarium, numquam erit syllogismus. eodem namq; modo hoc ostendetur quo in modo vniuersalibus *visum*, & per eosdem terminos.

12 Neque *sanctus* erit syllogismus, cum ambæ *propositiones* accipiuntur affirmatiuæ. cuius rei eadem est demonstratio, quæ prius.

13. Cum autem ambæ *propositiones* accipiuntur priuatiuæ; & ea quæ significat non inesse, est vniuersalis & necessaria: sanè ex his *propositionibus* quæ acceptæ sunt, non erit *concludendi* necessitas: sed conuersa *propositione* contingente, erit syllogismus, ut in superioribus. 14 Sin ambæ *propositiones* positæ sint indefinitæ vel in parte, non erit syllogismus: demonstratio autem erit eadem, & per eosdem terminos. 15. Ex dictis igitur perspicuum est, cum priuatiua *propositio* ponitur vniuersalis & necessaria, semper fieri syllogismum; quo colligitur non solum contingere non inesse, sed etiam non inesse. cum autem affirmatiua ponitur necessaria, nunquam fieri syllogismum.

16. Constat etiam, terminum eodem modo se habentibus in necessariis & in puris *propositionibus*, fieri & non fieri syllogismum. 17 Denique manifestum est, omnes hos syllogismos esse imperfectos, & perfici per dictas figuras.

De syllogismis ex utrisque propositionibus contingentibus in tertia figura.

Cap. XX.

1 Si *Summa* huius, & duorum sequentium capitulum. 2 Si *propositiones* sint vniuersales affirmantes: 3 vel negans & affirmans: 4 vel negantes. 5 Si altera sit vniuersalis, altera particularis: 6 ita ut maior sit vniuersalis, & minor particularis, affirmantes: 7 vel maior particularis, & minor vniuersalis, affirmantes: 8 vel maior negans, & minor affirmans: 9 vel ambæ negantes. 10 Si ambæ sint particulares, vel indefinitæ, vel altera particularis & altera indefinita.

CAP. XX.

EN δὲ ὁ πλεονάζειν σημαίνου, καὶ ἀμφοτέρω ἐν δόξαναι, καὶ τῆς ἐπὶ τῆς, ἔσται συλλογισμὸς. ὅταν μὲν οὖν ἐν δόξαναι σημαίνουσι αἱ ποτε ποτε, ὅτι συμπερίσσευμα ἔσται ἐν δόξαναι. ὅταν ἢ μὲν, ἐν δόξαναι, ἢ δὲ, ὑπάρχειν. ὅταν ἢ ἢ ἐπὶ τῆς ἀναγκαῖα· αὐτὸ μὲν ἢ καταφατικῇ, ὅτι ἔσται ὁ συμπερίσσευμα, οὐτὶ ἀναγκαῖον, ὅτι ὑπάρχειν ἐπὶ δὲ ἢ γενική, τῷ μὴ ὑπάρχειν ἔσται συλλογισμὸς, καὶ ὅτι καὶ ἐν τοῖς ποτε ποτε. λεηθῶσι δὲ ἐν τοῖς ὁμοίως ὅτι ἐν τοῖς συμπερίσσευμα ἐν δόξαναι.

D IN postrema verò figura, & cum ambæ *propositiones* sint contingentes, & cum altera tantum, erit syllogismus. Cum igitur *propositiones* contingere significant, etiam conclusio erit contingens: & cum altera significat contingere, altera inesse. Cum autem altera posita sit necessaria, si quidem sit affirmatiua, non erit *ulla* conclusio, nec necessaria, nec pura. sin autem sit priuatiua, colligetur non inesse, quemadmodum etiam in superioribus. Sed & in his similiter accipiendum est contingens in conclusionibus *positum*.

2 Primum

2. Primum igitur sint *ambæ propositiones* contingentes, & α , & β contingat omni, inesse: quoniam igitur *propositum affirmativum* convertitur in parte, & α contingit omni γ , etiam β continget omni α . quare si α contingit omni γ , ac β alicui α : necesse est etiam α contingere alicui β . fit enim prima figura.

3. Et si contingit α nulli γ , inesse, β autem omni, necesse est etiam contingere ut α alicui β non inest. rursus enim erit prima figura per conversionem.

4. Quod si *ambæ propositiones* positæ sint privatiuæ, sanè ex ipsis *propositionibus* quæ acceptæ sunt, non erit *concludendi* necessitas: sed conuersis propositionibus erit syllogismus, ut in superioribus factum fuit. Nam si contingit α & β nulli, inesse, si commutetur contingere non inesse, iterum erit prima figura per conversionem.

5. Si verò terminorum alter sit vniuersalis, alter in parte, cum eodem modo habent, quo in eo quod inest, erit & non erit syllogismus.

6. Contingat enim α omni γ , ac β alicui γ inesse. erit igitur iterum prima figura, conuersa propositione particulari. nam si α omni γ , ac β alicui γ , etiam α alicui β contingit.

7. Idem fit, si *nota* vniuersalis iuncta sit *propositioni* β .

8. Similiterque si *propositio* α sit privatiua, & β affirmatiua. iterum enim erit prima figura per conversionem.

9. Si verò *ambæ* privatiuæ positæ sint, altera vniuersalis, altera in parte: ex his quidem quæ sumptæ sunt, non erit syllogismus, sed eis conuersis erit *syllogismus*, quemadmodum in superioribus.

10. Cum autem *ambæ* sumptæ sunt indefinitæ, vel in parte, non erit *syllogismus*. etenim necesse est α & omni & nulli β inesse. Termini in quibus inest, *hi sunt*, animal, homo, album. in quibus non inest, equus, homo, album: medium sit album.

2. Εἰς τὸν δὲ πρῶτον ἐκδέχεται, ὅτι α καὶ β πᾶσι γ ἐκδέχεται ἀρχαί. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει ὁ καταφατικὸς ἐπὶ μέρους, δὲ β πᾶσι γ ἐκδέχεται καὶ α πᾶσι β ἐκδέχεται ἀντί. ἔστε εἰ δὲ μὲν α πᾶσι γ ἐκδέχεται, δὲ γ πᾶσι β, αἰάγῃ καὶ α πᾶσι β ἐκδέχεται. γὰρ γὰρ πρῶτον γῆμα.

3. Καὶ εἰ δὲ μὲν α ἐκδέχεται μηδενὶ γ ὑπάρχῃ, δὲ β πᾶσι γ, αἰάγῃ δὲ α πᾶσι β ἐκδέχεται μὴ ὑπάρχῃ. ἔσται γὰρ πάλιν ὁ πρῶτος γῆμα δι' ἀντιστροφῆς.

4. Εὰν ὅ ἀμφοτέραι ἐρηπικαὶ τεθῶσι, ὅτι αὐτῶν μὲν ἢ εἰλημεμένων, οὐκ ἔσται δὲ ἀναγκαῖον. ἀντιστραφεῖ δὲ ἢ πρῶτον, ἔσται συλλογισμός, κατὰ τὸν οὗτος πρῶτος. εἰ γὰρ α καὶ β ἐκδέχεται γ μὴ ὑπάρχῃ, ἐὰν μεταληφθῇ δὲ ἐκδέχεται μὴ ὑπάρχῃ, πάλιν ἔσται ὁ πρῶτος γῆμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς.

5. Εἰ δὲ ὁ μὲν ἐστὶ καθόλου, ἢ ὅρων, ὁ δὲ, ὅς μὲν ῥεῖ. τὸ αὐτὸν ὅρον ἔχοντες ἢ ὅρων, ὅθεν ἐπὶ τῷ ὑπάρχῃ, ἔσται τε καὶ οὐκ ἔσται συλλογισμός.

6. Ἐκδέχεται γὰρ α πᾶσι γ, δὲ δὲ γ πᾶσι β, καὶ α πᾶσι β ἐκδέχεται. ἔσται δὲ πάλιν ὁ πρῶτος γῆμα, τῆς οὗ μέρους πρῶτος αἰτιστραφείσης. εἰ γὰρ α πᾶσι γ, δὲ δὲ γ πᾶσι β, καὶ α πᾶσι β ἐκδέχεται.

7. Καὶ εἰ πρὸς δὲ β γερῆς ὁ καθόλου, ὡς αὐτως. 8. Ομοίως δὲ, εἰ εἰ δὲ μὲν α γ, ἐρηπικὸν εἶη, δὲ δὲ β γ, καταφατικὸς. ἔσται γὰρ πάλιν ὁ πρῶτος γῆμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς.

9. Εἰ ὅ ἀμφοτέραι ἐρηπικαὶ τεθῶσι, ἢ μὲν, καθόλου, ἢ δὲ, ὅς μέρους δὲ αὐτῶν μὲν ἢ εἰλημεμένων, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀντιστραφεῖ δὲ, ἔσται κατὰ τὸν οὗτος πρῶτος.

10. Ὅταν δὲ ἀμφοτέραι ἀδύνατοι, ἢ ὅς μέρους ληφθῶσι, οὐκ ἔσται συλλογισμός. εἰ γὰρ πᾶσι αἰάγῃ τὸ α δὲ β, καὶ μηδενὶ ὑπάρχῃ. ὅθεν τῷ ὑπάρχῃ, ὅσον, ἀνθρώπος, λευκὸν τῷ μὴ ὑπάρχῃ, ἵππος, ἀνθρώπος, λευκὸν μῖσον, λευκὸν.

De syllogismis ex altera propositione pura, & altera contingente, in tertia figura.

Cap. XXI.

1. *Summa.* 2. *De syllogismis ex ambabus propositionibus vniuersalibus.* Si maior propositio sit pura, & minor contingens, affirmantes. 3. Si maior sit contingens, minor pura, affirmantes. Si maior neget, minor affirmet. 4. Si maior affirmet, minor neget. 5. *De syllogismis ex altera propositione vniuersali & altera particulari.* Si ambæ propositiones affirment. Si vniuersalis neget, particularis affirmet. 6. Si vniuersalis affirmet, particularis neget. 7. *De modis inutilibus ex ambabus propositionibus particularibus.*

CAP. XX.

ΕΑΝ ὅτι μὲν, ὑποαρχῇ, ἢ δὲ ἐνδεχέ-
σθαι σημαίνει, τὴν προτάσεων· ὅ μὲν
συμπέρασμα ἔσται, ὅτι ἐνδεχέσθαι, ἔστι ὅτι ὑ-
πάρχει. συλλογισμὸς δὲ ἔσται, πὺν αὐτὸν ἔσται
ἐχόντων τὴν ὁρῶν, ὅτι καὶ ἐν τοῖς προτέροις.

1. Εἰσὸς μὲν γὰρ προῖον κατηρεμῶν· καὶ ὅ μὲν
αὐτοῦ ὅ γ' ὑποαρχῇ, ὅ γ' β' πρὸς τὸ γ'
ἐνδεχέσθαι ὑποαρχῇ. ἀντιστραφέντος δὲ τῷ
β' γ', ὅ προῖον ἔσται γῆμα· καὶ ὅ συμπέ-
ρασμα, ὅτι ἐνδεχέσθαι τὸ α' πρὸς τὸ β' ὑπάρχει. ὅτε
γὰρ ἢ ἐπὶ τῇ προτάσει αὐτῇ τῷ προῖον
γῆματι σημαίνει ἐνδεχέσθαι, ἔστι ὅ συμπέ-
ρασμα, ἢ ἐνδεχόμενον.

3. Ομοίως ὅ καὶ εἰ ὅ μὲν β' γ', ὑποαρχῇ, τὸ
δὲ α' γ', ἐνδεχέσθαι· καὶ εἰ τὸ μὲν α' γ', περιττὸν,
τὸ δὲ β' γ', κατηρεμῶν, ὑποαρχῇ δ' ὅποτε-
ρον· ἀμφοτέρως ἐνδεχόμενον ἔσται τὸ συμπέ-
ρασμα· γὰρ γὰρ πάλιν τὸ προῖον γῆμα· διδ-
κται δ', ὅτι. τῆς ἐπὶ τῇ προτάσει ἐνδεχέσθαι
σημαίνει αὐτῇ, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται
ἐνδεχόμενον.

4. Εἰ δὲ ὅ ἐνδεχόμενον, τὸ περιττὸν, τῇ
πρὸς τὸ ἐλαττω ἀκρον, ἢ καὶ ἀμφω ληφθῆναι
περιττῶν· δι' αὐτὸν μὲν τὴν κατηρεμῶν ὅτι ἔσται
συλλογισμὸς· ἀντιστραφέντων δ', ἔσται, κατὰ τὸ
ὅ τις προῖον.

5. Εἰ ὅ μὲν, κατὰ τὸν τὴν προτάσεων, ἢ δὲ,
ἐνδεχόμενον κατηρεμῶν μὲν ὅσον ἀμφοτέρων· ἢ
τῆς μὲν κατὰ τὸν, περιττῶν, τῆς δ' ἐνδεχόμενον, κα-
ταφατικῆς· ὁ αὐτὸς ἔσται ὁ συλλογισμὸς.
πρῶτες γὰρ φανερὸν αὐτῇ τῇ προῖον γῆμα-
τις. ὡς φανερὸν, ὅτι τῇ ἐνδεχέσθαι, ἔστι ὅτι ὑ-
πάρχει, ἔσται ὁ συλλογισμὸς.

6. Εἰ ὅ μὲν κατὰ τὸν κατὰ τὸν, ἢ δὲ, ἐν-
δεχόμενον, ἐνδεχόμενον· ὅτι τῇ ἀδυνατέον ἔσται ὁ ἀπο-
δεικτικὸς. ὑπάρχει γὰρ τὸ μὲν β' πρὸς τὸ γ', τὸ γ'
αὐτὸ ἐνδεχέσθαι πρὸς τὸ γ' μὲν ὑπάρχει· ἀνάγκη δὲ
τὸ α' ἐνδεχέσθαι πρὸς τὸ β' μὲν ὑποαρχῇ. Εἰ
γὰρ πρὸς τὸ β' πρὸς τὸ α' ὑπάρχει ὅτι ἀνάγκη, τὸ δὲ
β' πρὸς τὸ γ' καὶ τῇ ὑποαρχῇ, τὸ α' πρὸς τὸ γ'
γὰρ ἀνάγκη ὑπάρχει· τῷ γὰρ διδιδκται
προῖον. ἀλλ' ὑπάρχει ἢ ἐνδεχέσθαι μὲν
ὑπάρχει.

7. Ὅταν δὲ ἀδυνατέον, ἢ ἐνδεχόμενον ληφθῶσι
ἀμφοτέρω, ὅτι ἔσται συλλογισμὸς. ἀποδεικτικὸς ὅ
ἢ αὐτῇ, ἢ καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὸν, καὶ αὐτῇ τῇ αὐ-
τῇ ὁρῶν.

Α **Σ**I verò altera propositio significet in-
esse, altera contingere : concludetur
contingere, non inesse. syllogis-
mus autem erit, terminis eodem, quo
in prioribus, modo habentibus.

2. Primum enim sint attributivi,
ac α ϵ omni, in sit, verum α ϵ omni,
in esse contingat. conuersa igitur propo-
sitione β γ , erit prima figura, & con-
cludetur contingere ut ϵ α in sit ali-
cui β . Nam cum propositionum altera
in prima figura significat contingere,
etiam conclusio erat contingens.

3. Similiter si propositio ϵ γ significet
in esse, propositio verò α γ contingere :
item si α γ sit priuatiua, β γ attributi-
ua, & vtrius sit pura : utroque modo
erit conclusio contingens. iterum enim
sit prima figura : ostensum autem est,
cum altera propositio in ea figura con-
tingere significat, etiam conclusionem
fore contingentem.

4. Quod si contingens priuatiuum
iunctum sit minori extremo, aut ambo
in *interualla* sumpta sint priuatiua : sanè ex
his quæ posita sunt, non erit syllogismus :
cui verò conuersis, erit syllogismus, ut in su-
perioribus.

5. Si verò altera propositio sit vni-
uersalis, altera particularis : cum am-
bæ sunt attributivæ, aut vniuersalis
est priuatiua, particularis affirmati-
ua : idem erit modus syllogismo-
rum. omnes enim perficiuntur per
primam figuram. vnde constat fore syl-
logismum quo colligatur contingere non
in esse.

D 6. Si verò affirmatiua propositio sit
vniuersalis, priuatiua in parte : de-
monstratio fiet per impossibile. In sit
enim α ϵ omni, & contingat α ϵ
cuidam γ non in esse : necesse igitur
est contingere ut α ϵ alicui ϵ non in-
sit. nam si omni β α necessariò in-
sit, ac α ϵ omni, ponatur in esse, ϵ α
omni, necessariò in erit : hoc enim
antea demonstratum est. verum sup-
ponebatur contingere ut cuidam non
in esset.

E 7. Cum autem indefinitæ vel in par-
te acceptæ sunt ambæ propositiones, non
erit syllogismus. demonstratio autem
est eadem, quæ fuit etiam in vniuersa-
libus, & per eosdem terminos.

De syllogismis ex altera propositione necessaria, & altera contingente,
in tertia figura.

Cap. XXII.

1. ¶ De Syllogismis ex utrisque propositionibus universalibus. 2. Si amba propositiones affirmant: & necessaria sit maior, 3. vel minor. 4. Si altera affirmet, altera neget: ita ut maior propositio sit contingens negans, 5. vel necessaria negans, 6. vel necessaria affirmans, 7. vel contingens affirmans. 8. ¶ De syllogismis ex altera propositione universalis & altera particulari. Si amba propositiones affirmant. Si maior neget, minor affirmet. 9. Si maior particularis affirmet, & minor universalis neget: ita ut maior sit necessaria, minor contingens: 10. vel contra maior contingens, minor necessaria. 11. ¶ Communia de syllogismis in tertia figura ex utraque vel ex altera propositione contingente. De modis utilibus, vel inutilibus. De conclusione. 12. De imperfectione horum syllogismorum, & de ratione eos perficiendi.

SI verò altera propositio sit necessaria, altera contingens, & termini sint attributivi: semper erit syllogismus, quo colligetur contingere. cum autem alterum intermedium est attributivum, alterum privativum: si affirmativum sit necessarium: colligetur contingere non inesse. si privativum id fuerit: concludetur & contingere non inesse, & non inesse. non colligetur autem, necessarium non inesse, quemadmodum nec in aliis figuris.

2. Primum igitur termini sint attributivi, ac α α necessarium inest omni, sed ϵ ϵ omni, inesse contingat. quoniam igitur ϵ α omni, inest necessarium, & ϵ γ alicui contingit: etiam ϵ α alicui continget, non, inest: sic enim eveniebat in prima figura.

3. Similiter etiam demonstrabitur, si propositio α , posita sit necessaria, & propositio ϵ contingens.

4. Rursus altera propositio sit attributiva, altera privativa, & attributiva sit necessaria: contingatque α nulli, inesse, sed α α omni, necessarium inest. erit igitur rursus prima figura: & conclusio contingens, non pura: quia privativa propositio significat contingere: unde perspicuum est conclusionem fore contingentem: cum enim ita se habent propositiones in prima figura, conclusio erat contingens.

5. Si verò privativa propositio sit necessaria: conclusio erit, & contingere ut alicui non inest, & non inesse. Ponatur enim α α γ necessarium non inesse, ac ϵ ϵ omni contingere. conversâ igitur propositione α , affirmativa, erit prima figura, & necessaria erit propositio privativa. cum autem ita propositiones habent, concludebatur tum contingere ut α α cuidam non inest, tum non inesse. quare necessarium est, ut α α alicui non inest.

Tom. I.

ΕΙ δὲ ὅτιν τι μὲν, ἀναγκαῖον, τὸ πρῶτον. CAP. XXII.
οἷον, ἢ δὲ, ἐσθλὸν μὲν, κατηρεῖν μὲν
ὄντων τῶν ὄντων αἰὲν τὸ ἐσθλὸν εἶναι συλλογι-
σμός. ὅταν δ' ἢ τὸ μὲν, κατηρεῖν, τὸ δὲ ἐρη-
τικόν· ἐὰν μὲν ἢ τὸ κατὰ φύσιν, ἀναγκαῖον, τὸ
ἐσθλὸν εἶναι μὴ ὑπάρχειν· ἐὰν δὲ τὸ ἐρητικόν, ἢ
τὸ ἐσθλὸν εἶναι μὴ ὑπάρχειν, ἢ τὸ μὴ ὑπάρ-
χειν τὸ δὲ ἀναγκαῖον μὴ ὑπάρχειν, οὗτος ἐστὶ
συλλογισμός, ὅς, ὅτι ἐὰν πῶς ἐστὶν ἡμέ-
τερον. 2. Ἐστω δὲ κατηρεῖν πρῶτον αἰὲν,
ἢ τὸ μὲν αὖ πάλιν ὅτι ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, τὸ
ἢ ὅτι πάλιν ὅτι ἐσθλὸν εἶναι ὑπάρχειν. ἐπὶ οὗτω
μὲν αὖ πάλιν ὅτι ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ ὅτι πάλιν
β ἐσθλὸν εἶναι. καὶ τὸ αὖ πάλιν β ἐσθλὸν εἶναι
ἐστὶν, καὶ ὅτι ὑπάρχειν ὅπως γὰρ αἰὲν ἐστὶν ὅτι
τὸ πρῶτον ἡμέτερον. 3. Ομοίως δὲ δεῖξαι
σέβει, ἢ εἰ τὸ μὲν β γ πάλιν ἀναγκαῖον, τὸ δὲ α γ,
ἐσθλὸν εἶναι. 4. Ἄλλιν ἐστὶν τὸ μὲν, κατη-
ρεῖν, τὸ δὲ, ἐρητικόν· ἀναγκαῖον δὲ, τὸ κατη-
ρεῖν, ἢ τὸ μὲν α ἐσθλὸν εἶναι μὴ ὑπάρχειν
ἢ τὸ β πάλιν ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης ὅτι γ.
ἐστὶν δὲ πάλιν τὸ πρῶτον ἡμέτερον, ἢ τὸ συμ-
πέρασμα, ἐσθλὸν εἶναι, ἀλλ' ὅτι ὑπάρχειν ἢ γὰρ
ἢ ἐρητικὴ πρῶτος ἐσθλὸν εἶναι σημεῖον.
Φανερόν οὖν, ὅτι τὸ συμπέρασμα ἐστὶν ἐσθ-
λὸν εἶναι ὅτι γὰρ ὅπως ἔχουσιν αἱ πρῶτες αἱ
πρῶτες ἡμέτεροι, ἢ τὸ συμπέρασμα μὲν ἐ-
σθλὸν εἶναι. 5. Εἰ δ' ἢ ἐρητικὴ πρῶτος, ἀνα-
γκαῖον ἢ τὸ συμπέρασμα ἐστὶν, ἢ ὅτι ἐσθλὸν
εἶναι μὴ ὑπάρχειν, ἢ ὅτι ὅτι ὑπάρχειν. καὶ οὗτω
γὰρ πάλιν ὅτι μὴ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ β
πάλιν ἐσθλὸν εἶναι. αἰτίαι φέρονται οὗτω γὰρ κα-
τὰ φύσιν, τὸ πρῶτον ἐστὶν ἡμέτερον, καὶ ἀναγκαῖον
ἢ ἐρητικὴ πρῶτος. ὅτι δ' ὅπως ἔχουσιν αἱ πρῶ-
τες, αἰὲν ἐστὶν τὸ α γ ἐσθλὸν εἶναι πάλιν
μὴ ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. ὅτι ἢ τὸ α γ β
καὶ πάλιν πάλιν μὴ ὑπάρχειν. K. Ij

6 Οταν ὅ δ' ἐρητικὸν τῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἢ αὐτὸ μὴ ἐνδεχόμενον, ἔσται συλλογισμὸς, μεταληφθεὶς τῆς πρὸς τὴν ἀντιθέσιν, καὶ ὁμοῦ ἐνδεχόμενος. 7 Ἐάν δ' αἰαγέσθῃ, οὐκ ἔσται καὶ γὰρ πρὸς τὴν ἀντιθέσιν, καὶ ἐνδεχόμενος ἐνδεχόμενος. ὅροι τῶν πρὸς τὴν ἀντιθέσιν, ὕπνος, ἵππος, καὶ ἄλλοι, ἀνδρὸς τῶν δὲ μηδενὶ, ὕπνος, ἵππος, ἐχρηστώς, ἀνδρὸς. 8 Ομοίως δὲ ἔξω καὶ εἰ ὁ μὴ καὶ ὅλοι, τῇ ὅρῳ, ὁ δ', ἐνδεχόμενος, πρὸς τὸ μέγιστον καὶ τὸ ἐλάττω μὴ γὰρ ὄντων ἀμφοτέρων, τῶν ἐνδεχόμενων, καὶ τῶν ὄντων, ἔσται συλλογισμὸς. καὶ ὅταν ὁ μὴ, ἐρητικὸν ληφθῇ, ὁ δ', κατεφαπτικὸν αἰαγέσθῃ, ὁ κατεφαπτικὸν. ὅταν δὲ ὁ ἐρητικὸν, αἰαγέσθῃ, καὶ ὁ συμπεπλεγμένον ἔσται τῶν μὴ ἐνδεχόμενων. ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται τῆς ἀποδείξεως, ἐνδεχόμενος ἐνδεχόμενος καὶ ὅλοι τῇ ὅρῳ ὄντων. ἀνέγκη γὰρ εἶναι τῶν πρὸς τὴν ἀντιθέσιν πλεονάζοντων ἐνδεχόμενοις. ὅτι καὶ ὁμοῦ ἐνδεχόμενος, καὶ ὅτι ὄντων αἰαγέσθῃ συμπεπλεγμένον. 9 Οταν δὲ ὁ ἐρητικὸν, καὶ ὅλοι ληφθῇ, τῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἢ αὐτὸ μὴ ἐνδεχόμενον, ἔσται συλλογισμὸς ἀπὸ τῆς ἀντιθέσεως. 10 Ἐάν δ' αἰαγέσθῃ, οὐκ ἔσται. ἀνέγκη δὲ τῶν αὐτῶν ἔσται, ὅτι καὶ ἐνδεχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ὄντων. 11 Φανερόν δ' αὖτε, ἐνδεχόμενος τῶν ἀντιθέσεων πᾶσι ἐκείνοις ἔσται συλλογισμὸς καὶ πᾶσι τῶν ἐνδεχόμενων, καὶ πᾶσι τῶν ὄντων. 12 Διόλου δὲ καὶ, ὅτι πᾶσι ἀπὸ τῶν ὄντων, καὶ ὅτι πλεονάζοντων ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἀντιθέσεων.

6. Cum autem privativum iunctum est minori extremo, si id sit contingens, erit syllogismus conuersa propositione, quemadmodum in superioribus.

7 Si verò sit necessarium, non erit syllogismus: quia & necesse est omni inesse, & nulli contingit inesse. Termini conclusiui, nulli inesse somnus, equus dormiens, homo: conclusiui nulli inesse somnus, equus vigilans, homo.

8. Similiter quoque res habebit, si alter terminus vniuersaliter, alter in parte iungatur medio. cum enim ambo sunt attributivi, colligetur contingere; non, inesse. item cum alterum inuicem acceptum erit privativum, alterum affirmativum, ita ut affirmativum sit necessarium, cum autem privativum est necessarium, etiam concludetur non inesse. idem enim erit demonstrandi modus, siue termini sint vniuersales, siue non vniuersales. necesse est enim hos syllogismos perfici per primam figuram. proinde, ut in illis, sic in his necesse est euenire.

9 Cum autem privativum vniuersaliter acceptum iungitur minori extremo, si quidem contingens, erit syllogismus per conuersionem.

10 Si verò necessarium, non erit syllogismus, idque demonstrabitur eodem modo, quo in vniuersalibus, & per eosdem terminos.

11 Perspicuum igitur est, etiam in hac figura quando & quomodo erit syllogismus: & quando colligatur contingere, quando inesse.

12. Constat etiam omnes syllogismos esse imperfectos, & perfici per primam figuram.

Omnem syllogismum extrui in aliqua ex tribus figuris, & perfici per primam figuram, & reduci ad modum vniuersalem primæ figuræ.

Cap. XXIII.

1. § Transitio. 2. § Prothetia. Diuisio syllogismorum. 3. Ordo eorum que dicenda sunt. 4. § De syllogismo ostensiuo. Oratio esse ut sumatur propositio, 5. diuersa à conclusione. 6. Non sufficere unam propositionem, sed duas opus esse. 7. In propositionibus medium terminum esse debere, qui coniungatur cum utroque extremo. 8. Hanc coniunctionem fieri tribus modis, unde oriuntur tres figure. 9. Eandem esse rationem syllogismorum compositorum. 10. Epilogus. 11. § De syllogismo ducensibus ad impossibile. 12. § De reliquis syllogismis hypotheticis. 13. § Conclusio.

Cap. XXIII.

ΟΤΙ μὴ αὖτε εἰ ἐνδεχόμενος τῶν ἀντιθέσεων συλλογισμὸς, πλεονάζοντων ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἀντιθέσεων, καὶ εἰς τὴν ἀντιθέσιν ἀντιθέσεων, διόλου ἐκ τῆς ἀντιθέσεως ὅτι δ' ἀπὸ τῶν πᾶσι συλλογισμὸς ἔσται ἔξω, καὶ ὅλοι τῇ ὅρῳ ὄντων.

EX dictis, syllogismos qui in his figuris sunt, per syllogismos vniuersales primæ figuræ perfici, & ad has reduci constat: simpliciter autem eandem esse rationem omnium syllogismorum, nunc erit perspicuum, cum omnem syllogismum in aliqua ex his figuris confici, ostensum fuerit.

2. Necesse igitur est, omnem demonstrationem & omnem syllogismum ostendere vel quidpiam inesse, vel non inesse: idque aut vniuersaliter, aut in parte: præterea aut ostensiuè, aut ex hypothesi. eius autem qui sit ex hypothesi, pars est qui sit per impossibile: 3. Primum igitur dicamus de syllogismo ostensiuo: de quibus cum hoc probatum fuerit, perspicuum erit etiam in syllogismo ducentibus ad impossibile, & omnino in hypotheticis.

4. Si igitur oporteat syllogismo colligere de α , id est, inesse, aut non inesse; necesse est sumpsisse aliquid de aliquo.

5. Ergo si sumptum fuerit de α : id sumptum erit, quod ab initio propositum fuerat ut probaretur.

6. Si verò sumptum sit de γ : verum nec, de villo alio, nec aliud de eo, nec de α aliud: nullus erit syllogismus: quoniam ex eo quod vnum de vno acceptum sit, nihil colligitur necessarium. itaque assumenda est altera propositio.

7. Si igitur sumptum sit α de alio, vel aliud de α , vel aliud de γ : esse quidem syllogismum, nihil vetat: sed ex iis quæ sumpta sunt, non pertinebit ad A. Neque tum erit syllogismus α de α relatiuè, cum α attribuetur alii, idque alii, & hoc aliud alii, si nullum horum coniungatur cum α . Omnino enim diximus, nullum unquam fore syllogismum alterius de altero, nisi sumptum sit aliquod medium, quod ad utrumque extremum attributione quadam referatur. Nam syllogismus simpliciter ex propositionibus constat. syllogismus autem qui ad hoc pertinet, conficitur ex propositionibus ad hoc pertinentibus. at syllogismus huius ad illud relatiuè, extrahitur ex propositionibus, in quibus hoc ad illud refertur. fieri autem nequit, ut accipiat propositio pertinet ad α , si nec attribuat ei quidpiam, nec negetur: aut rursus ut accipiat propositio α de α , si nihil commune sumatur, sed utrique propria quædam attribuantur, vel negentur. Quare sumendum est aliquod amborum medium, quod attributiones coniungat: si quidem erit syllogismus huius ad hoc relatiuè. 8. Si igitur necesse est aliquid sumpsisse ambobus commune: atque hoc trifariam accidit: vel enim α & γ , & β & γ attribuiamus, vel α & β de ambobus vel ambobus de γ : hæc verò sunt figuræ illæ quas diximus: certè patet necesse esse ut omnis syllogismus fiat per aliquam ex his figuris. 9. Eadem namque ratio est, & si per plura media coniungatur cum α . nam in multis quoque medijs eadem erit figura, quæ in uno. 10. Omnes igitur ostensiuos syllogismos perfici per supra dictas figuras, perspicuum est.

Tom. I.

A 2. Ανάγκη δὲ, πᾶσιν ἀποδείξαι, ὅτι πᾶν συλλογισμὸν, ἢ ὑποαρχὴν π, ἢ μὴ ὑποαρχὴν, δεκτικὸν καὶ τῆτο, ἢ καθόλου, ἢ καὶ μέρος ἐστὶ, ἢ δεκτικῶς, ἢ ἐξ ὑποθέσεως. τῷ δὲ ἐξ ὑποθέσεως, μέρος ἐστὶ τὸ ἀφ' οὗ τὸ ἀδυνάτου.

3. Γράψαντες οὖν εἴπωμεν πᾶσι τῶν δεκτικῶν. λέγειν γὰρ διακρίνεται, φανερόν ἐστι καὶ ὅτι τῶν εἰς τὸ ἀδυνάτου, καὶ ὅλως ὅτι τῶν ἐξ ὑποθέσεως.

4. Εἰ δὲ δίδωμι α καὶ τῷ β συλλογισσάμεθα, * ἢ ὑποαρχὴν, ἢ μὴ ὑποαρχὴν ἀνάγκη λαβεῖν π α .

B κατὰ τινος. 5. Εἰ μὲν οὖν α καὶ τῷ β λεφθῇ, α ἐξ ἄρχῃς ἐστὶ εἰλημμένον.

6. Εἰ δὲ καὶ τῷ γ , α δὲ γ καὶ μὴ δυνάτος, μὴ δὲ ἄλλο κατ' ἐκείν, μὴ δὲ καὶ τῷ α ἐπερὶ ὁμοίως ἐστὶ συλλογισμὸς. τὰς γὰρ ἐκ κατ' ἐκείν λαφθῇ, ὁμοίως συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης, ὥστε πρὸς λεφθῇ καὶ ἐπερὶ πρὸς πᾶσι.

7. Εὰν μὲν οὖν λεφθῇ α κατ' ἄλλ, ἢ ἄλλ, καὶ τῷ α , ἢ καὶ τῷ γ ἐπερὶ. εἰ μὲν συλλογισμὸν, ὁμοίως καλύπτει. πρὸς μὲν τοὺς β καὶ ἐστὶ ἀφ' οὗ εἰλημμένον. Οἷον ὅταν α γένηται, κατέπῃ ἄλλ, καὶ τῷ ἐπερὶ, μὴ σὺν ἀπὸ δὲ πρὸς β , καὶ ὅτι ὅπως ἐστὶ πρὸς β συλλογισμὸς τῷ α . Ὅλως γὰρ εἴπωμεν, ὅτι οὐδὲν ὁμοίως ἐστὶ συλλογισμὸς ἄλλ, κατ' ἄλλ, μὴ λεφθῇ τινος μέσου, ὃ πρὸς ἐκείν ἐστὶ πρὸς τῷ κατ' ἐκείν. ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς ἀπλῶς ἐκ πρὸς τῷ ἐστὶ. ὁ δὲ πρὸς τῷ συλλογισμὸς, ἐκ τῷ πρὸς τῷ πρὸς τῷ ἐστὶ. ὁ δὲ τῷ πρὸς τῷ, ἀφ' οὗ τῷ πρὸς τῷ πρὸς τῷ πρὸς τῷ. ἀδυνάτου δὲ, πρὸς β λαβεῖν πρὸς πᾶσι, μὴ δὲ μὴ κατ' ἐκείν αὐτῷ, μὴ ἀπὸ τῷ κατ' ἐκείν. ἢ πάλιν, τῷ α πρὸς β , μὴ δὲ κοινὴν λαμβάνουσιν, ἀλλ' ἐκείν ἐξ ἄλλ, κατ' ἐκείν, ἢ ἀπὸ τῷ κατ' ἐκείν. ὥστε λεφθῇ π, μίσην ἀμφοῖν, ὃ σὺν ἀπὸ κατ' ἐκείν, εἴτ' ἐστὶ τῷ πρὸς τῷ συλλογισμὸς.

8. Εἰ οὖν ἀνάγκη μὲν π, λαβεῖν πρὸς ἀμφοῖν κοινὴν τῷ α καὶ ὁμοίως τῷ γ . ἢ γὰρ α τῷ γ , ἐκ τῷ τῷ β κατ' ἐκείν, ἢ α κατ' ἀμφοῖν, ἢ ἀμφοῖν καὶ τῷ γ . ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ εἰρημνῶτα χήματα. φανερόν οὖν ὅτι πᾶν συλλογισμὸν ἀνάγκη γίνεσθαι ἀφ' οὗ λέγειν πρὸς τῷ χήματι.

9. Ὅ γὰρ αὐτὸς λόγος, καὶ εἰ ἀφ' οὗ πρὸς πᾶσι πρὸς β . α αὐτὸ γὰρ ἐστὶ χήμα ἐκ τῷ τῷ πᾶσι. 10. Ὅ γὰρ οὖν εἰ διακρίνεται πᾶν περὶ τῷ ἀφ' οὗ πρὸς τῷ χήματι, φανερόν.

K iii

11. Οὐ δὲ καὶ οἱ εἰς τὸ ἀδυνάτου, διόλου ἔσται **A**
 ἀφ' οὗτων. πρῶτες γὰρ οἱ ἀφ' τῷ ἀδυνάτου
 ἀφαιρούμενοι, τὸ μὲν ψεύδους συλλογίζονται· τὸ δ'
 ἐξ ἀρχῆς, ἐξ ὑποθέσεως διεκρίνουν, ὅταν
 ἀδυνάτου ἢ συμβαίνει τῆς ἀντιφάσεως τῆς αἰτίας.
 οἷον, ὅτι ἀσύμμετρος ἢ ἀφ' ἀμετρου, ἀφ' οὗ γίνε-
 σθαι τὰ πλείονα ἴσα τοῖς ἀρτίοις, συμμέτρου τε-
 ραίσης. τὸ μὲν οὖν ἴσα γίνεσθαι τὰ πλείονα τοῖς
 ἀρτίοις, * συλλογίζονται· τὸ δ' ἀσύμμετρον οἷον
 πλεονάζει ἀφ' ἀμετρου, ἐξ ὑποθέσεως διεκρίνουν,
 ἐπὶ ψεύδους συμβαίνει ἀφ' οὗ πλεονάζει ἀντιφάσει.
 τῷ τ' οὖν ὡς τὸ ἀφ' τῷ ἀδυνάτου συλλογισμῷ,
 τὸ δι' ἀντιφάσεως ἀδυνάτου ἀφ' οὗ πλεονάζει ἐξ ἀρχῆς ὑ-
 πόθεσι. ὥστε ἐπὶ τῷ ψεύδει γὰρ συλλογισμὸς
 διεκρίνεται ὡς τοῖς εἰς τὸ ἀδυνάτου ἀπαγωγῆς.
 τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς, ἐξ ὑποθέσεως διεκρίνεται. τοῖς
 δι' ἀντιφάσεως πλείονα ἢ ἴσα γίνεσθαι, ὡς ἀφ' οὗτων
 ἀφαιρούμενοι τῷ ἡμιμέτρῳ φανερὸν οὖν, ὅτι καὶ οἱ
 ἀφ' τῷ ἀδυνάτου συλλογισμοὶ, ἀφ' οὗτων
 ἔσονται τῷ ἡμιμέτρῳ.

22. συλλο-
 γισμῷ.

12. Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρῶτες οἱ ἐξ
 ὑποθέσεως· οἱ ἅπασιν γὰρ ὁ μὲν συλλογισμὸς
 γὰρ πρὸς τὸ μεταμετέωρον τὸ δ' ἐξ ἀρ-
 χῆς, ἀφαιρούμενοι δὲ ὁμολογίας, ἢ πρὸς ἄλλης
 ὑποθέσεως.

13. καὶ τῷ
 καὶ τῷ
 καὶ τῷ

13. Εἰ δὲ τῷ ἀληθῆς, πᾶσιν ἀντιφάσει καὶ
 πᾶσι συλλογισμοῖς ἀνάγκη γίνεσθαι ἀφ'
 οὗ πλεονάζει τῷ ἡμιμέτρῳ. οὗτω δ'
 διεκρίνεται, διόλου ὡς ἅπασιν συλλογισμῶν ὅτι
 πλείονα ἢ ἴσα γίνεσθαι τῷ ἡμιμέτρῳ, καὶ ἀντιφάσει
 εἰς τοῖς οἱ οὗτω καὶ ὅλα συλλογισμοί.

11. *Per eandem vero perfici etiam eos qui
 ducunt ad impossibile, ex his manifestum
 erit. Nam quicumque per impossibile
 concludunt, falsum colligunt: sed quod
 ab initio propositum fuit, ex hypothese o-
 stendunt, cum impossibile quidpiam ac-
 cidit posita contradictione. verbi gratia,
 probant non esse communem mensuram
 dimetienti & lateri: quia posita commu-
 ni mensura, fit ut imparia paribus sint æ-
 qualia. ergo imparia fieri paribus æqua-
 lia, syllogismo colligunt: dimetientem vero
 non habere communem mensuram, ex hypo-
 thesi ostendunt: quia falsum quidpiam e-
 uenit ex contradictione. hoc enim est ra-
 tiocinari per impossibile, ostendere ali-
 quid impossibile per hypothese ab initio
 concessam. Quocirca cum iis rationibus,
 quæ ad impossibile ducunt, fal-
 sum probetur syllogismo ostensiuo; quod
 vero ab initio propositum fuit, ex hypothese
 probetur; cumque antea dixerimus syllogis-
 mos ostensiuos perfici per has figuras; per-
 spicuum est, etiam syllogismos qui sunt
 per impossibile, per easdem figuras con-
 ficiendos fore.* 12. *Idemque fient omnes
 alii qui arguunt ex hypothese. in omnibus
 enim syllogismus quidem fit de eo quod
 transumptum est: sed quod ab initio pro-
 positum fuit, probatur per confessionem,
 aut aliquam aliam hypothese.*

13. *Quod si verum est: necesse est om-
 nem demonstrationem & omnem syllo-
 gismum fieri per tres supra dictas figuras.
 cumque hoc sit probatum; constat om-
 nem syllogismum perfici per primam fi-
 guram, & reduci ad syllogismos vniuer-
 sales eius figuræ.*

De qualitate & quantitate terminorum syllogismi.

Cap. XXIV.

1. ¶ In omni syllogismo reperiri aliquid affirmativum, & aliquid vniuersale. 2. ¶ Collatio pro-
 positionum & conclusionis: quatenus similes, vel dissimiles sunt. De vniuersali, & particulari. 3. De
 affirmatione, & negatione: & de modis. 4. ¶ Epilogus.

C. XXIV.
 22. ἀνα-
 γαγε-

EΤΙ γὰρ, ὡς * ἅπασιν δὲ κατηγορεῖται πᾶσι **D**
 τῷ ὅρῳ οἷον, καὶ τὸ καὶ ὅλου ὑπαρ-
 χῆν· αὐτὸ γὰρ τῷ καὶ ὅλου, ἢ οἷον ἔσται συλ-
 λογισμὸς, ἢ ὡς πρὸς τὸ πρὸς αἰτίαν, ἢ τὸ ἐξ
 ἀρχῆς αἰτιόσθαι. καὶ ὅταν γὰρ, πλεονάζει
 ἡδονῇ, οἷον ἀποδιδόναι. εἰ μὲν οὖν αἰτιώ-
 σθαι ἡδονῇ οἷον ἀποδιδόναι, μὴ πρὸς τὴν
 πᾶσιν οἷον ἔσται συλλογισμὸς. εἰ δὲ πᾶσι ἡδονῇ
 εἰ μὲν ἀντὶ τῆς αἰτίας πρὸς τὸ πρὸς αἰτίαν. εἰ
 δὲ αὐτὸ τὸ αὐτὸ, τὸ ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει.

IAm vero in omnibus syllogismis oportet
 esse aliquem terminum attributi-
 uum, & aliquem vniuersalem: quia sine
 vniuersali vel non erit syllogismus, vel
 non pertinebit ad rem propositam, vel pe-
 teretur quod ab initio quaesitum est. Pona-
 tur enim esse demonstrandum, musicam vo-
 luptatem esse honestam. si quis igitur sibi
 concedi postulet voluptatem esse hone-
 stam, non adiiciens Omnem: non erit
 syllogismus. sin autem quādam volup-
 tatem esse honestam: si quidem aliam, nihil
 pertinebit ad rem propositam: si vero hanc
 ipsam, accipit id quod ab initio quaerebat.

Hoc magis perspicuum fit in descriptionibus mathematicis. verbi gratia probandum sit angulos æquicruris qui sunt iuxta basim esse æquales: sint ad centrum ductæ lineæ $\alpha\gamma$. Si igitur accipiat angulum $\alpha\gamma$ esse æqualem angulo $\beta\delta$, non omnino postulans angulos semicirculorum esse æquales, rursusque accipiat angulum γ esse æqualem angulo δ , non assumens generaliter angulum sectionis esse æqualem alteri angulo eiusdem sectionis; præterea accipiat, demptis partibus æqualibus à totis angulis æqualibus, reliquos angulos esse æquales: postulat quod ab initio querendum proposuit, nisi accipiat, ab æqualibus si æqualia demantur, æqualia relinqui. Apparet igitur, opus esse ut in omnibus syllogismo sit vniuersale. \equiv Constat etiam, vniuersale probari ex omnibus terminis vniuersalibus: particulare verò, tum hoc, tum illo modo. Quare si conclusio sit vniuersalis, necesse est etiam terminos esse vniuersales: si verò termini sunt vniuersales, fieri potest ut conclusio non sit vniuersalis.

3 Manifestum quoque est, in omni syllogismo vel ambas vel alteram propositionem necessariò similem esse conclusioni. similem inquam, non solum quod sit affirmatiua, aut priuatiua; sed etiam quod sit necessaria, vel pura, vel contingens. considerare autem oportet alias quoque attribuendi rationes. 4. Quinotiam perspicuum est simpliciter quando erit, & quando non erit syllogismus; & quando possibilis, & quando perfectus: & ubi syllogismus sit, necesse est ut termini aliquo ex dictis modis affecti sint.

A μάλλον δὲ ὅτι φανερόν ἐστι τοῖς ἀναγκασμασιν ὅτι τὸ ἰσοσκελεῖς, ἴσται αἱ ὑπὸ τῇ βάσει ἑσώσθαι εἰς τὸ καὶ ἔχειν ἡμέτερον αἱ α β. Εἰ οὖν ἴστω λαμβάνει τὸ α γ γωνίαν τῇ β δ, μὴ ὅλως ἀξιώσας γωνίας τὰς τῇ ἡμικυκλίων· καὶ πάλιν τὸ γ δ, μὴ πᾶσιν ὑπολαμβάνει τὸ τμῆματος· ἐπὶ δὲ, ἀπ' ἴσων ὕψων τῇ ὅλων γωνιών, καὶ ἴσων ἀφ' ἡμετέρων, ἴσται εἶ) τὰ λοιπὰς τὰς ε ζ· τὸ δὲ ἀρχῆς αἰτήσεται· εἰ μὴ λάβῃ, ἀπὸ τῇ ἴσων ἴσται ἀφ' ἡμετέρων, ἴσται λείπεισθαι. φανερόν οὖν ὅτι ἐστὶ ἀπὸ διττῆς αἰτίας.

B καθόλου ὑπὸ τῇ γ.

2 Καὶ εἰ τὸ καθόλου, εἰς ἀπὸ τῶν τῇ ὅρων καθόλου δέικνται τὸ δ' ἐστὶ μέρει, καὶ οὕτως, καὶ αἰτίας. ὥστε εἰ μὴ ἢ τὸ συμπέρασμα, καθόλου, καὶ τοῖς ὅροις αἰτία καθόλου εἶ)· εἰ δὲ οἱ ὅροι, καθόλου, εἰ δέχεται τὸ συμπέρασμα μὴ εἶ) καθόλου.

3 Δῆλον ὅτι, καὶ ἐστὶ ἐκ ἀπὸ τῆς συλλογισμοῦ, εἰ ἀμφοτέρως, ἢ τὸ ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν, ὁμοίαν αἰτία γίνεσθαι τὸ συμπέρασμα. λέγει δ', ὅμοιοι δὲ καὶ τὰ καθόλου εἶ), ἢ τὸ ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν, καὶ τὰ ἀναγκασμῶν, ἢ ὅτι ἀναγκασμῶν. ὅτι καὶ φανερὸν δὲ διττῇ καὶ τὰ ἄλλα κατηγόριας.

4 φανερόν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς πότι ἔσται, καὶ πότι ὅτι ἔσται συλλογισμός· ἐστὶ πότι διωκτός, καὶ πότι τέλος· καὶ ὅτι συλλογισμοῦ ὅτις, ἀναγκασμῶν ἔχῃ τὰς ὅρους κατὰ πᾶσα τῇ εἰρημῶν ἔσται.

De numero terminorum, propositionum, & conclusionum.

Cap. XXV.

1 ¶ De numero terminorum, Regula. 2 Exceptio prima, nisi probetur eadem conclusio per diversa media. 3. Exceptio secunda, nisi syllogismo principali adiungantur prosyllogismi. 4. Exceptio tertia, nisi sit syllogismus compositus. 5 Regula probatio. 6 ¶ De numero propositionum. 7 Corollarium. 8 Collatio terminorum, propositionum, & conclusionum in syllogismo simplici, 9 vel composito.

Manifestum quoque est, omnem demonstrationem fore per tres terminos, nec plures. 2 Nisi per alia atque alia argumenta efficiatur eadem conclusio: ut ϵ , per $\alpha\delta$, & per $\gamma\delta$: vel per $\alpha\beta$, & $\alpha\gamma$. nam plura esse media earundem conclusionum, nihil verat. cum autem hæc sunt multa, non vnus sed multi sunt syllogismi.

3. Rursus demonstratio non est per tres, sed per plures terminos, cum vtrumque propositum, id est $\delta\epsilon\epsilon$ & $\epsilon\epsilon\epsilon$, per syllogismum accipitur: veluti $\alpha\alpha$, per $\beta\alpha$, ac $\epsilon\epsilon$ per $\gamma\theta$. Vel alterum inductione, alterum syllogismo: Verum sic quoque sunt plures syllogismi: quia plures sunt conclusiones: veluti $\alpha\alpha$, & $\alpha\beta$, & $\alpha\gamma$.

Tom. I.

Δ Ηλόν ὅτι καὶ ὅτι πᾶσα ἀπόδειξις ἔσται ἀπὸ τῆς **CAP. XXV.** τριῶν ὅρων, καὶ ὅτι πλεονέων. 2 Εἰ μὴ δὲ ὁμῶν καὶ ὁμῶν τὸ αὐτὸ συμπέρασμα γίνεται ὅτι, τὸ ε, δὲ τὸ τῇ α β, καὶ δὲ τῇ γ δ· ἢ ἀπὸ τῇ α β, καὶ α γ, καὶ β γ. πλείω γὰρ μίση τῇ αὐτῇ. ὅτι εἶ) καὶ ὅτι· οὕτως ὅτι ὄντων, ὅχις, ἀλλὰ πλείους εἰσὶν οἱ συλλογισμοί. 3 Ἡ πάλιν, ὅταν ἐκείτην τῇ α β δὲ συλλογισμοῦ ἀναγκασμῶν ὅτι, τὸ α, δὲ τῇ δ ε· ἐπὶ πάλιν τὸ β, ἀπὸ τῇ ζ θ. Ἡ τὸ καθόλου, ἐπαγωγῇ τὸ δὲ, συλλογισμῶν. Ἀλλὰ ἐστὶς πλείους οἱ συλλογισμοί· πλείω γὰρ τὸ συμπέρασμα πλεονέων. ὅτι, τὸ α καὶ τὸ β, καὶ τὸ γ.

K iij

4 Εἰ δὲ μὴ πλείους, ἀλλ' εἷς ὅπως μὲν ἐκ
 δίχαται γίνεσθαι ἀφ' ἑκαστοῦ πλείονων ὁ αὐτὸς συμπί-
 ρασμα. ὅς δὲ ὅτε ἀφ' ἑκάστων αβ, ἀδυνά-
 τιν, ἔστι γὰρ ὁ συμπίπτειν ἀσμένον ἐκ τῶν αβγδ.
 Οἷον ἀνάγκη πὶ αὐτῶν ἀπὸ πρὸς ἄλλο εἰ-
 λῆφθαι. ὁ μὲν, ὡς ὅλον, ὁ δὲ, ὡς μέρος. τὸ π
 γὰρ δίδεικε πρὸς τὸν, ὅτι ὅτε συλλογισμοῦ,
 ἀναγκαῖον ὅπως πῶς ἔχει τῶν ὅρων, ἔχεται οὕτω
 ὁ αὐτὸς πρὸς ὁ β. ἔστι ἄρα πὶ ἔξ αὐτῶν συμ-
 πύρσμα. Οἷον ἢτοι ὁ ε, ἢ τῶν γδ θάτερον,
 ἢ ἄλλο πὶ τῶν αὐτῶν. καὶ εἰ μὲν ὁ ε ἐκ τῶν
 αβ * μόνον ἀπὸ εἰς ὁ συλλογισμός. πὰ δὲ γδ εἰ
 μὲν ἔχει ὅπως, ἄρα εἰ, ὁ μὲν, ὡς ὅλον, ὁ δὲ,
 ὡς μέρος. ἔστι πὶ καὶ ἔξ ὁ κείνῳ. καὶ ἢτοι ὁ ε, ἢ
 τῶν αβ θάτερον, ἢ ἄλλο πὶ τῶν αὐτῶν. καὶ εἰ ὁ
 μὲν ε, ἢ τῶν αβ θάτερον, ἢ πλείους ἔσονται οἱ
 συλλογισμοὶ, ἢ, ὡς ὅτε δίδεικε τὸ πὶ ἀφ' ἑκαστοῦ
 πλείονων ὅρων ἀναγκαῖον συμπίπτειν. Εἰ δὲ ἄλλο πὶ
 τῶν αὐτῶν πλείους ἔσονται, ἔσονται αὖτε οἱ
 συλλογισμοὶ πρὸς ἀλλήλους. εἰ δὲ μὴ ὅπως ἔχει
 ὁ γ πρὸς ὁ δ, ὡς τε πῶς συλλογισμὸν μάλιστα
 ἔστι εἰλημμένα, εἰ μὴ ἐπαγωγῆς, ἢ κρύψεως, ἢ
 πῶς ἄλλῃ τῶν ἑνὶ τῶν γαίν. Εἰ δὲ ἐκ τῶν αβ
 μὴ ὁ ε, ἀλλὰ ἀπὸ πὶ γδ συμπίρσμα. ἐκ δὲ
 τῶν γδ ἢ τῶν αβ θάτερον, ἢ ἄλλο τῶν αὐ-
 τῶν, πλείους πὶ οἱ συλλογισμοὶ γίνονται, καὶ ὅτε
 ὁ αὐτὸς μὲν ὅπως ὑπὸ καὶ γδ ὅτε τῶν ὅρων συλλο-
 γισμὸν. Εἰ δὲ μὴ γδ * ἐκ τῶν γδ μὴ δὲ

Alexander
 & Philo-
 pon. cor-
 ruptū lo-
 cū putant,
 leguntque
 αβ αβ.
 C. xxvi. 101.

συμπύρσμα, μάλιστα τε αὐτῶν εἰληφθαι συμ-
 βαίνει, καὶ μὴ τῶν ἔξ ἀρχῆς εἰς τὸ συλλογι-
 σμὸν. ὡς τε φανερόν, ὅτι πᾶσα ἀπὸ διδίδει καὶ
 πᾶς συλλογισμὸς ἔστι ἀφ' ἑκαστοῦ ὅρων μόν-

6 Τύπου δ' ὅπως φανερόν, δίδεικε ὡς καὶ ἐκ δύο
 προτάσεων καὶ ὅτε πλείονων. οἱ γὰρ πρὸς ὅροι, δύο
 προτάσεις, εἰ μὴ πρὸς λαμβάνονται πὶ, καὶ θά-
 τερον οἱ πῶς ἔξ ἀρχῆς εἰληφθαι, πρὸς πᾶσι πλείω-
 σιν τῶν συλλογισμῶν.

7 Φανερόν οὖν, ὅτι ὡς ἐκ ὁ λόγος συλλογισ-
 τῶν μὴ ἀρπῆς εἰσιν αἱ προτάσεις, δὲ ὡν γίνονται
 ὁ συμπίρσμα ὁ κύριον, (ἐντα γὰρ τῶν ἀνωθεν
 συμπίρσμων ἀναγκαῖον ἢ) προτάσεις, ὅτε
 ὁ λόγος ἢ ὁ συλλογισμὸς, ἢ πλείω τῶν ἀναγ-
 γῶν ἡρώτηκε πρὸς πᾶσι γίνονται.

8 Κατὰ μὲν οὖν τὰς κυρίας προτάσεις λαμ-
 βάμεν οὖν τῶν συλλογισμῶν, ἅπας ἔστι συλ-
 λογισμὸς ἐκ προτάσεων μὲν ἀρχῶν, ἔξ ὅρων
 δὲ πρὸς τῶν. εἰ γὰρ πλείους οἱ ὅροι, τῶν προ-
 τῶν. ἔστι γὰρ καὶ τὰ συμπίρσματα, ἡμίση τὴν
 προτάσεων.

4. Quodd si non plures, sed unus sit
 syllogismus: sic quidem per plura effici po-
 test eadem conclusio.

5 ut autem, probatur per α, impossi-
 bile est esse plures quam tres terminos. Sic e-
 nim conclusio α, quæ colligatur ex α β γ, α
 ergo necesse est, horum aliquid sumi tan-
 quam totum, aliud tanquam partem. hoc
 enim antea demonstratum fuit, cum est
 syllogismus, necesse esse ut quidam termi-
 ni ita sint affecti. Ergo sic affectum sit α ad
 β. est igitur aliqua ex his conclusio, quæ
 aut est α, aut β, aut γ, aut alia quæpiam ab
 his diversa. Et si quidem α, concludatur: ex
 solis α β erit syllogismus. γ autem & δ si ita
 se habent, ut alterum habeat rationem
 totius, alterum partis, colligetur ex eis α
 aliquid, nempe aut α, aut alterum ex α β,
 aut aliud quidpiam ab his diversum: si colligatur
 α, alterumve ex α β: aut plures erunt
 syllogismi: aut eo modo quo fieri posse
 diximus, idem per multos terminos con-
 cludi accidit. si aliud quidpiam ab his di-
 versum colligatur, plures erunt atque à se
 invicem discreti syllogismi. si verò γ, non
 sit ita affectum ad δ, ut syllogismum effi-
 ciant, frustra sumpta erunt: nisi inductio-
 nis, aut occultationis, aut eiusmodi alius
 rei causâ sumpta fuerint. Quodd si ex α ε non
 colligatur conclusio α, sed alia quæpiam,
 ex γ δ verò colligatur vel horum alterum,
 vel aliud ab his diversum: syllogismi plu-
 res fiunt, nec de re proposita: supposeba-
 tur enim esse syllogismum α β γ. si verò
 non colligitur ex γ δ aliqua conclusio, ac-
 cidit ut frustra sumantur, & syllogismus
 non sit eius quod ab initio quasitum fuit.
 Quare perspicuum est, omnem demon-
 strationem & omnem syllogismum con-
 stare ex tribus terminis solis.

6. Cum autem hoc perspicuum
 sit: planum est etiam, syllogismum con-
 stare ex duabus propositionibus, non
 pluribus. nam tres termini sunt duæ
 propositiones, nisi quid assumatur, ut
 initio dictum est, ad perficiendos syllo-
 gismos.

7 Perspicuum igitur est, in qua ora-
 tione syllogistica pares non sunt proposi-
 tiones ex quibus efficitur conclusio prin-
 cipalis, (quasdam enim ex superioribus
 conclusionibus necesse est esse proposi-
 tiones,) hanc orationem aut nihil colli-
 gere, aut plura interrogare quàm quæ ad
 thesim necessaria sint.

8 Itaque si secundum principales pro-
 positiones syllogismi accipiantur, omnis
 syllogismus ex propositionibus paribus,
 terminis verò imparibus constabit. uno
 enim plures sunt termini, quàm proposi-
 tiones. conclusiones autem erunt dimi-
 dia pars propositionum.

9. Cum autem per prosyllogismos A 9 concluditur, vel per plura media continua: (ut *a per b, & per c*) multitudo terminorum itidem vno superabit propositiones: aut enim extra, aut in medio terminus inferetur: utroque autem modo fit, ut vno pauciora sint intervalla quam termini. Propositiones verò æquales sunt intervallis. non tamen hæc semper erunt pares: illi, impares. sed vicibus commutatis, cum propositiones pares fuerint, termini erunt impares: & cum termini pares, propositiones impares. nam vna cum termino vna propositio adiicitur, vnde cumque terminus adiiciatur. quocirca cum propositiones essent pares, termini impares, necesse est rationem commutari factâ vtriusque eadem accessione. Conclusiones verò non habent amplius eandem rationem, nec ad terminos, nec ad propositiones. vno enim termino adiecto conclusiones adiiciuntur vnâ pauciores terminis antea positis: quia duntaxat ad vltimum terminum non fit conclusio, ad reliquos verò omnes fit. Ut si *a, b, c*, adiiciatur *c, d*, statim adiiciuntur duæ conclusiones, altera ad *a*, altera ad *b*. Similiter fit & in aliis. Et si medio loco terminus inseratur, eadem erit ratio: quia ad vnum tantum terminum non faciet syllogismum. quare multo plures erunt conclusiones terminis & propositionibus.

Οταν δὲ ἀφ' ἐπυσυλλογισμῶν περ-
ιηται, ἢ ἀφ' ἀπλοῦν μίσων συνεχῶν· (ὅτι δ
α β ἀφ' αὐτῶν γ δ·). τὸ μὲν πληθος τῶν ὅρων
ὡσαύτως ἐνὶ ὑπερέξει τῶν προτάσεων· ἢ γὰρ
ἐξωθεν, ἢ εἰς τὸ μίσον τεθῆσθαι ὁ κερμεπί-
πλων ὅρος. ἀμφοτέρως δὲ συμβαίνει ἐν ἐ-
λάττω τῶν ἀφ' ἐπυσυλλογισμῶν, τῶν ὅρων· αἱ γὰρ προ-
τάσεις ἴσας τοῖς ἀφ' ἐπυσυλλογισμῶν· ὁ μὲν γὰρ αἱ μὲν, αἱ
ἀρτίαι εἰσιν· αἱ δὲ, ἀπειροί· ἀλλ' ἐκείναι,
ὅταν μὲν αἱ προτάσεις ἀρτίαι, ἀπειροί οἱ ὅροι·
ὅταν δὲ οἱ ὅροι ἀρτίοι, ἀπειροί αἱ προτάσεις.
C ἅμα γὰρ τῶν ὅρων μία προτείνεται πρότασις,
ἀπὸ ὁποῦν καὶ προτεθῇ ὁ ὅρος. ὥστε ἐπὶ αἱ
μὲν, ἀρτίαι, αἱ δὲ, ἀπειροί ἦσαν· ἀνάγκη πε-
ραλλεῖσθαι τῆς αὐτῆς προθεσίως ἡρομένης. τὰ
δὲ συμπεράσματα οὐδέ τι τῶν αὐτῶν ἐξ ἐπὶ
ἐξιν, ὅτι πρὸς τοὺς ὅρους, ὅτι πρὸς τὰς προ-
τάσεις· εἰς γὰρ ὅρου προτείνεται μόνον, συμπερά-
σματα προτείνονται ἐν ἐλάττω τῶν προ-
πληθύνων ὅρων· πρὸς μόνον γὰρ τὸ ἔχον ὅρον
ἢ πᾶς συμπεράσμα, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους
πᾶσι· ὅτι, εἰ δὲ α β γ πρὸςκαίται δ δ, ὅθεν
καὶ συμπεράσματα δύο πρὸςκαίται, πᾶσι πρὸς
δ α, καὶ δ πρὸς δ β. ὁμοίως γὰρ καὶ τῶν ἀπλοῦν.
Καὶ εἰς τὸ μίσον δὲ κερμεπίπλων, τὸ αὐτὸν ἔ-
πον· πρὸς εἶνα γὰρ μόνον ἢ ποιῶσιν συλλογισμὸν.
ὥστε πάλιν πλείων τὰ συμπεράσματα καὶ τῶν ὅ-
ρων ἔσται, καὶ τῶν προτάσεων.

De problematis in quaque figura adstruendis, vel evertendis.

Cap. XXVI.

1. ¶ Quæ problemata facilius vel difficilius confirmantur aut refellantur. Facilius probari, quæ in pluribus figuris & modis probantur: difficilius, quæ in paucioribus. 2. Vniuersalia probari in paucioribus, particularia in pluribus. 3. Ideoque vniuersalia difficilius confirmari, & facilius refelli, quàm particularia. contra autem particularia difficilius confirmari, facilius everti. 4. An vniuersale & particulare se invicem evertant, s vel confirmant. 5. Quædam facilius refutari, quàm confirmari. 7. ¶ Epilogus primi tractatus.

Quia verò habemus de quibus syllo-
gismi exstruuntur, & qualia in qua-
que figura, quòtque modis probantur,
perspicuum quoque nobis est, cuiusmodi
problema sit difficile aut facile ad pro-
bandum. nam quod in pluribus figuris
& per plures casus concluditur, facilius
est. quòd verò in paucioribus figuris &
per pauciores casus, difficilius probari
potest. 1. Problema igitur affirmati-
uum vniuersale per solam primam fi-
guram probatur, vnoque per eam mo-
do. Priuatiuum autem, per primam, &
per mediam: & per primam quidem vno
modo, per mediam verò duobus modis.

Επεὶ δὲ ἔχοντες τὰς οἱ συλλογισμοὶ, καὶ C. xxvii
ποῖον εἶδος ἔχοντες σχήματι, καὶ ποσῶς δι-
κνυται· φανερόν ἡμῖν ὅτι, καὶ ποῖον πρὸς βλημα
χαλεπὸν. καὶ ποῖον διεπιχείρηται. τὸ μὲν γὰρ εἶ-
δος πλείους σχήμασι, καὶ ἀφ' ἀπλοῦν πλείους πε-
ρασιόμενοι, ῥᾶον δὲ εἰς ἐλάττωσι, εἰ δὲ ἐλατ-
τόνων, δυσπιχρητότερον.

2. Τὸ μὲν οὖν κατὰ φασίαν δὲ κατὰ δὲ ἀφ'
τῆς πρώτης σχήματος δικνύσθαι μόνον, καὶ ἀφ'
τύπου μοναχῶς. δὲ δὲ τερητικόν, ἀφ' τῆς πρώ-
της, καὶ ἀφ' τῆς μέσης· καὶ ἀφ' αὐτῶν τῆς πρώ-
της, μοναχῶς. ἀφ' δὲ τῆς μέσης, διχῶς.

3 δ' οὐ μέρει * καταφατικόν, ἀλλ' τῷ πρῶ-
 τῳ, ὃ ἀφ' τῷ ἐχάτῳ μοναχῶς μὲν, ἀφ' τῷ
 πρῶτου· τριχῶς δὲ, ἀφ' τῷ ἐχάτῳ. 3 ὅτι
 ρητικόν ὃ καὶ μέρε, ἐν ᾧ περὶ τῶν γήμασι δύ-
 κνυται· πλὴν ἐν μὲν τῷ πρῶτῳ, ἀπαξ· ἐν
 δὲ ὃ μέρει, ἐν τῷ ἐχάτῳ ἐν τῷ μὲν, διχῶς·
 ἐν τῷ δὲ, τριχῶς. 3 Φανερόν δὲ, ὅτι ὃ καθό-
 λου καταφατικόν κατασκαδάσκει μὲν χαλεπώ-
 ται, ἀνασκαδάσκει δὲ * ῥᾶρον· ὅλως δ' ὅτι
 αἰσχυρῶς μὲν τὰ καθόλου τῶν ἐν μέρει ῥᾶρον
 καὶ γὰρ μὴ μὲν, καὶ μὴ πῶς μὴ ὑπαρχί, B
 ἀνῆρηται· τοῖτον δὲ, ὃ μὲν πῶς μὴ, ἐν ᾧ περὶ
 τῶν γήμασι δείκνυται· ὃ δὲ μὲν, ἐν τῶν δυ-
 οί. τὸν αὐτὸν δὲ ἔπειτα καὶ τῶν τριηκόντων. καὶ
 γὰρ εἰ πῶς, καὶ εἰ πῶς, αἰσχυρῶς τὸ ἐξ ὅ-
 ρων· τῶν δ' ἐν ἐν δύο γήμασι. ὅτι ὅτι ἐν
 μέρει, μοναχῶς, ἐν πῶς, ἐν μὲν διέξαιτο
 ὑπαρχί. κατασκαδάσκει δὲ ῥᾶρον τὰ ἐν μέρ-
 ρει· ἐν γὰρ ἐν πλείοσι γήμασι, καὶ ἀφ' πλεί-
 ον. 4 ὅτι. 4 ὅλως τῶν δι' ἀνῆρηται, ὅτι
 αἰσχυρῶς μὲν δὲ ἀλλήλων ὅτι ἐν τῷ καθό-
 λου ἀφ' τῶν ἐν μέρει, καὶ τοῖτον ἀφ' τῶν κα-
 θόλου. κατασκαδάσκει δ' ἐν ἐν ἀφ' τῶν κα-
 μέρε, τὰ καθόλου, δὲ ἐκείνων δὲ τοῖτον ὅτι.
 5 Ἀμα δὲ δὴλον, ὅτι ἐν τῷ ἀνασκαδάσκει τῷ
 κατασκαδάσκει ῥᾶρον.
 6 Πῶς μὲν οὖν τῶν πᾶς συλλογισμῶς, ἐν ἀφ'
 πόσων ὅρων ἐν πρῶτοις, ἐν πῶς ἐχουσὶν πρῶς
 ἀλλήλους· ἐν δὲ, ποῖον πρῶτον ἐν ἐχάτῳ
 γήματι, ἐν ποῖον ἐν πλείοσι, ἐν ποῖον ἐν ἐλάττω-
 σι δείκνυται, δὴλον ἐν τῶν εἰρημίων.

A Sed particulare affirmativum, per pri-
 mam, & per ultimam: vno modo per pri-
 mam, tribus modis per ultimam. Deni-
 que privativum particulare in omnibus
 figuris probatur: sed in prima vno modo:
 in secunda & tertia pluribus modis, id est,
 in illa duobus, in hac tribus.

3 Perspicuum igitur est, univrsale
 attributivum difficillimè adstrui, facilli-
 mè euerri posse: & omnino ad euerren-
 dum faciliora esse univrsalia quam par-
 ticularia: quia univrsalia tolluntur, siue
 nulli insit, siue alicui non insit: quorum
 hoc, id est, alicui non inesse, in omnibus
 figuris probatur: illud, id est, nulli inesse,
 in duabus. Eadem est ratio privativor-
 um. siue enim omni, siue alicui insit: tol-
 litur quod ab initio propositum fuit. hoc
 verò erat in duabus figuris. In particula-
 ribus autem vno modo sit refutatio, nem-
 pe si vel omni, vel nulli probetur inesse.
 Ad confirmandum autem faciliora sunt
 problemata particularia: quia & in pluri-
 bus figuris, & per plures modos confir-
 mantur, quàm univrsalia.

C Et omnino non oportet latere, in-
 uentem refelli univrsale per particularia,
 & hæc per univrsalia. Confirmare au-
 tem non licet univrsalia per particula-
 ria, sed hæc per illa licet. 5 Item pla-
 num est, refutationem esse faciliorem
 confirmatione. 6 Quomodo igitur
 fiat omnis syllogismus, & per quot termi-
 nos, ac propositiones, & quomodo inter
 se affectas; præterea quale problema in
 quaque figura, & quale in pluribus, qua-
 le in paucioribus probetur, manifestum
 est ex his quæ dicta sunt.

DE INVENTIONE.

TRACTATUS II.

De inventione præcepta generalia.

Cap. XXVII.

1 ¶ Propositio. 2 ¶ Prasbeoria. Rerum divisio: 3 ¶ divisionis confirmatio. 4 Quibus de rebus
 syllogismi fiunt. 5 ¶ Regula seu præcepta de inventione. Primum præceptum de sumendis terminis
 problematicis, & eorum definitionibus, proprietatibus, consequentibus, antecedentibus, repugnantibus.
 6 Secundum, de distinguendis essentialibus, propriis, & accidentibus: item veris, & probabili-
 bus. 7 Tertium, ut eligantur consequentia univrsaliter. 8. Quartum, ut eligantur antecedentia
 quibus res univrsaliter consequens est. 9 Quintum, de nota univrsali non iungenda consequenti,
 sed antecedenti. 10 Sextum, de consequentibus proximis accipiendis, non remotis. 11 Septimum, de
 antecedentibus proximis sumendis, non remotis. 12 Octavum de his quæ plerumque consequuntur,
 aut antecedunt. 13 Nonum, de his quæ omnibus consequentia sunt.

ΠΩΣ δὲ ἀπορήσει μὲν αὐτὸ πρῶς τὸ πᾶ-
 λλον αἰεὶ συλλογισμῶς, καὶ ἀφ' πόσων ὁδῶν
 λαμβάνεται τὰ πρῶτα ἐκαστοῦ ὅρων, καὶ ὅθεν λα-

QVo autem modo syllogismorum
 copia nobis semper suppetet ad
 questionem propositam, quaque via
 sumemus principia ad quodque proble-
 ma pertinentia, nunc dicendum est

quia fortasse non solum oportet syllogismorum constructionem intelligere, sed etiam ~~eorum~~ conficiendorum facultatem habere.

2: Eorum igitur omnium quæ sūt, quædā sūt eiusmodi, ut nulli alii verè vniuersaliter attribuantur: (ut Cleon, & Callias, & quod singulare est, quodque sub sensum cadit:) his autem alia *attribuantur*: (horum enim utrumque est & homo & animal:) nonnulla aliis attribuantur, sed ipsis alia prius non attribuantur: reliqua *sunt eiusmodi ut* & ipsa aliis, & ipsis alia *attribuantur*, ut homo Callia attribuitur, & homini animal. 3 Constat igitur quasdam res suapte naturā esse tales, quæ de nullo dicantur. nam eorum quæ sub sensum cadunt, vnumquodque ferè est eiusmodi ut nulli attribuat nisi ex accidente. dicimus enim aliquando album illud esse Socratem: & quod accedit, esse Calliam. sursum quoque versùs procedendo sisti aliquando, iterum dicemus: nunc verò hoc positum & concessum esto.

4 De his igitur non possumus demonstrare aliud attributum, nisi secundum opinionem: sed hæc de aliis. Nec singularia de aliis, sed de his alia. Quæ verò *his interiecta*, constat utroque modo *sub demonstrationem* cadere posse: quoniam & ipsa de aliis, & alia de ipsis dicuntur. ac ferè disceptationes & considerationes de his maximè sunt. 5 Oportet autem propositiones ad quamque rem *pertinentes* ita accipere: ut principio supponatur ipsa res *de qua agitur*, nec non definitiones, & quæcumque sunt *eius rei propria*: deinde quæ rei consequentia sunt, & ea quibus ipsa res consequens est, & quæ non possunt illi inesse. quibus autem res *inesse* non potest, ea non *sunt* sumenda, quia *pronuntiationem* priuatiuum conuertitur. 6 Distinguenda sunt etiam consequentia, ut intelligatur quænam in *questione* quid est, & quæ ut propria, & quæ ut accidentia attribuantur: & horum quænam secundum opinionem, quæ re vera *tribuantur*. nam quò maior horum copia alicui suppetit, eò expeditius propositum concludet: & quò veriora fuerint, eò magis demonstrabit. 7 Oportet autem eligere, non quæ alicui, sed quæ vniuersæ rei consequentia sunt. verbi gratiā, non quod alicui homini, sed quod omni homini consequens est: quoniam ex propositionibus vniuersalibus syllogismus *constat*. cum igitur propositio est indefinita, non constat an sit vniuersalis. cum autem est definita, id apparet.

8 Similiter eligenda *sunt ea*, quibus ipsa res vniuersæ consequitur: idque ob dictam causam.

A τίτις ὁ μόνος γὰρ ἴσως διὲν ἡρώδης τῶν ἡρώδων τῶν συλλογισμῶν, ἀλλὰ ἔτι καὶ διὰ τὴν ἐξουσίαν ἔχει τὴν ποιῆν. 2 Ἀποδύων δὲ τῶν ὄντων, καὶ μὴ ὅτι τοιαῦτα, ὥστε καὶ μηδὲν ἄλλου κατηγορεῖσθαι ἀληθῶς καθόλου· (οἷον Κλέων, καὶ Καλλίας, καὶ τὸ κατέκαστο, καὶ ἀμαθῆτιν·) καὶ δὲ πάντων, δηλοῦ· (καὶ γὰρ ἀνθρώπου καὶ ζώου, ἐκείνου τοιαῦτα ὅτι) καὶ ὅ, αὐτὰ μὲν κατ' ἄλλων κατηγορεῖται, καὶ τοιαῦτα δὲ ἄλλα περὶ τούτου ἔκτεροι κατηγορεῖται· καὶ δὲ καὶ αὐτὰ ἄλλων, καὶ αὐτὰ ἑτέρων, οἷον ἀνθρώπου Καλλίου, καὶ ἀνθρώπου ζώου. 3 Οἷον μὲν οὖν ἐνταῦθα τῶν ὄντων κατ' ἐξουσίαν πέφυκε λέγεσθαι, δηλοῦ τῶν γὰρ ἀμαθῶν καὶ μετὰ ἑκαστὸν ὅτι τοιοῦτον, ὥστε μὴ κατηγορεῖσθαι καὶ μηδὲν ἄλλου, πλὴν ὡς καὶ συμβεβηκός. Φαίνεται γὰρ ποτε τὸ λευκὸν ἐκείνο, Σωκράτει (οἷον) καὶ τὸ περὶ τὸν, Καλλίαν· ὅτι ὅ καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ περὶ τὸν οἷον ἴσται ποτε, * καὶ Posterior.
lib. pr. αὐτὸ ἐξουσίαν· καὶ δ' ἔστι τῶν καίμων.

4 Κατὰ μὲν οὖν τοιαῦτα οἷον ἐστὶν ἀποδείξαι C κατηγορεῖσθαι ἑτέρων, πλὴν εἰ μὴ καὶ δόξαν· ἀλλὰ τοιαῦτα κατ' ἄλλων. ὅτι καὶ ἐκείνα κατ' ἄλλων· ἀλλ' ἑτέρων κατ' ἐκείνων· ὅτι μετὰ τὸ, δηλοῦ ὡς * ἀμφοτέρως ἐκείνηται. καὶ ὅ καὶ αὐτὰ κατ' ἄλλων, καὶ ἄλλα καὶ τούτων ἐκείνηται. καὶ μετὰ οἱ λόγοι καὶ αἱ σκέψεις εἰσὶ μέγιστα περὶ τοιαῦτα. 5 Δεῖ δὲ τὰ περὶ τούτου ἐκείνηται, ὥστε ἐκείνηται * ἐκείνηται. καὶ αὐτὰ κατ' ἄλλων, καὶ τὰς ἐκείνηται, καὶ αὐτὰ ὅσα ἴσται τὸ περὶ τούτου ὅτι· εἴπερ μὴ τῶν, ὅσα ἐπέται τὰ περὶ τούτου, καὶ πάλιν οἷον τὸ περὶ τούτου ἀχρὸν, καὶ ὅσα μὴ ἐκείνηται αὐτὰ ἐκείνηται. οἷον δὲ αὐτὰ μὴ ἐκείνηται, ὅτι ἐκείνηται, δηλοῦ τὸ ἀντιθέμεν τὸ ἐκείνηται. 6 Διαμετέον ὅ καὶ τῶν ἐκείνηται, ὅσα τὰ ἐκείνηται, καὶ ὅσα ἐκείνηται, καὶ ὅσα ὡς συμβεβηκόςτα κατηγορεῖται· καὶ τοιαῦτα ποῖα δόξαν, ὅ καὶ κατ' ἀλήθειαν. ὅ καὶ γὰρ αὐτὰ πλείων τοιαῦτα ἐκείνηται, ὅ καὶ ἐκείνηται συμπεράσματα· ὅ καὶ δὲ αὐτὰ ἀληθεύων, μάλλον ἀποδείξαι.

E 7 Δὲ ὅ ἐκείνηται, μὴ τὰ πᾶσι ἐκείνηται, ἀλλ' ὅσα ἐκείνηται περὶ τούτου ἐπέται· οἷον μὴ τὴν ἀνθρώπου, δηλοῦ τὴν πᾶσι ἀνθρώπων ἐπέται. δηλοῦ γὰρ τῶν καθόλου περὶ τούτου ὁ συλλογισμός. ἀνθρώπου μὲν οὖν ὅτι, ἀδελφὸν εἰ καθόλου ἢ περὶ τούτου· διωρισμὸν ὅ, φανερόν.

8 Ομοίως δὲ ἐκείνηται καὶ οἷον αὐτὰ ἐπέται ὅτι, δηλοῦ τὴν εἰρημνίαν αἰτίαν.

1. Si verò non sit probandum omni, sed alicui inesse; spectanda sunt ea quæ utrumque sequitur. nam si horum quidpiam sit idem, necesse est alicui inesse.

3. Cum autem nulli inesse oportet; quod attinet ad id cui non oportet inesse; respiciendum est ad consequentia: quod verò ad id quod oportet non inesse; ad ea quæ illi adesse nequeunt. vel è contratio ex parte eius cui oportet non inesse, respiciendum est ad repugnantia, quæ non possunt illi adesse: ex parte autem eius quod oportet non inesse, ad consequentia. horum enim utraque sunt eadem, accidit ut alterum alteri nulli insit: quia sit syllogismus modò in prima figura, modò in media.

4. Quod si probandum sit, alicui non inesse, eius cui oportet non inesse, spectanda sunt antecedentia quibus est consequens: eius verò quod oportet non inesse, spectanda sunt repugnantia, quæ non possunt ei inesse. nam si horum quidpiam sit idem, necesse est alicui non inesse.

5. Sic autem fortasse quæcumque dicta sunt, magis erunt perspicua. Consequentia α , sint ea in quibus est β . quæ verò ipsum sequitur, sint ea in quibus est γ . quæ autem ei non possunt inesse, sint ea in quibus est δ . rursus quæ α insunt, sint ea in quibus est ζ . quæ ipsum sequitur, sint ea in quibus est η . quæ non possunt ei inesse, sint ea in quibus est θ .

6. Si igitur aliquod, & aliquod ζ sint idem, necesse est, α inesse omni: quoniam α ζ inest omni, ac ζ omni: quare α inest omni.

7. Si verò, & sint idem: necesse est ζ inesse cuidam: quia ζ α est consequens omni, ac α omni.

8. Quod si ζ & δ sint idem, ζ nulli inerit: idque per prosyllogismum. cum enim effatum privativum recipitur, & ζ sit idem quod δ : nulli ζ inerit ζ : omni autem inest α .

9. Rursus si β & θ sint idem, ζ nulli inerit. nam ζ β inerit omni, & nulli: idem enim erant δ & β , ac θ nulli inerat.

10. Si verò α & γ sint idem, α cuidam non inerit. nam α non inerit γ , cum non insit γ . atqui α est sub γ . itaque cuidam non inerit.

11. Sin α & β idem sint, syllogismus in- versus erit. nam α inerit omni, (si quidem α β inest α) ac si α inerit β : (idem enim erat, quod α) necesse autem non est, α inesse omni: sed necesse est alicui inesse, quia vniuersalis attributio conuertitur in particularem.

12. Perspicuum igitur est, ab utraque cuiusvis problematis parte respiciendum esse ad ea quæ diximus: quoniam ex his consciuntur omnes syllogismi.

Tom. I.

2. Ηι γ μὴ ὅτι πᾶσι, ἀλλ' ὅτι τινὶ οἷς ἐπὶ ταῖς ἐκείνων. Εἰ γὰρ πᾶσι τούτων ταῦτόν εἴη, ἀνάγκη τινὶ ὑπαρῆναι.

3. * Οἷον δὲ μὴ δένει διηυπάρχειν. ὅ μὲν δὲ ὑπάρχειν, εἰς τὰ ἐπόμενα. ὅ δὲ μὴ ὑπάρχειν, εἰς ἃ μὴ εὐδίζονται αὐτὰ πᾶσι. ἢ αἰά- πάλιν, ὅ μὲν δὲ μὴ ὑπαρῆναι, ἃ μὴ εὐδίζονται αὐτὰ πᾶσι. ὅ δὲ μὴ ὑπάρχειν, εἰς τὰ ἐπόμενα. Τούτων γὰρ ὅτι τινὶ αὐτῶν ὁποτεροῦν, εὐδένι εὐδίζονται πατέρω πατέρω. ὑπάρχειν γὰρ ὅτι μὲν ὅτι εὐδίζονται ἡμῶν συλλογισμός, ὅτι δὲ ὅτι εὐδίζονται.

4. Εὰν δὲ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ὅ μὲν δὲ μὴ ὑπάρχειν, οἷς ἐπὶ ταῖς. ὅ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ἃ μὴ διωκτοὶ αὐτὰ ὑπάρχειν. Εἰ γὰρ πᾶσι τούτων εἴη ταῦτόν, ἀνάγκη τινὶ μὴ ὑπάρχειν.

5. Μᾶλλον δὲ ἴσως ὡς ἐστὶ τῶν λεγομένων ἐκείνων φανερόν. ἔστω γὰρ τὰ μὲν ἐπόμενα ὅ α, ἐφ' ὧν β. οἷς ὅ αὐτὸ ἐπὶ ταῖς, ἐφ' ὧν γ. ἃ δὲ μὴ εὐδίζονται αὐτὰ ὑπαρῆναι, ἐφ' ὧν δ. πάλιν ὅ, ὅ ε. τὰ μὲν ὑπαρῆναι, ἐφ' οἷς ζ. οἷς δὲ αὐτὸ ἐπὶ ταῖς, ἐφ' οἷς η. ἃ δὲ μὴ εὐδίζονται αὐτὰ ὑπάρχειν, ἐφ' οἷς θ.

6. Εἰ μὲν οὖν ταῦτόν ἐστιν ὅ γ. τινὶ τῶν ζ, ἀνάγκη τὸ α. πᾶσι τῶν εὐπαρῆναι. τὸ μὲν γὰρ ζ πᾶσι τῶν ε, ὅ γ γ πᾶσι τὸ α. ὥστε πᾶσι τῶν ε τὸ α.

7. Εἰ δὲ τὸ γ. καὶ τὸ α, ταῦτόν, ἀνάγκη τινὶ πᾶσι τὸ α. ὑπαρῆναι. ὅ μὲν γὰρ γ τὸ α, ὅ δὲ η τὸ ε πᾶσι ἀκολουθεῖ.

8. Εἰ δὲ τὸ ζ. καὶ τὸ θ, ταῦτόν, εὐδένι ὅ ε τὸ α. ὑπαρῆναι. ὅ μὲν γὰρ εὐδίζονται τὸ ε. τινὶ τῶν ζ, ὅ δὲ ταῦτόν, εὐδένι τῶν ζ ὑπαρῆναι τὸ α, τὸ δὲ ζ πᾶσι τῶν ε.

9. Πάλιν, εἰ τὸ β, καὶ τὸ θ, ταῦτόν, εὐδένι ὅ ε τὸ α. ὑπαρῆναι. τὸ γὰρ β ὅ μὲν α. πᾶσι τῶν ε. ἐφ' ὧν ε, εὐδένι ὑπαρῆναι. ταῦτόν γὰρ ὡς ὅ θ τὸ β, τὸ δὲ θ εὐδένι ὅ ε ὑπαρῆναι.

10. Εἰ δὲ τὸ δ, καὶ τὸ η, ταῦτόν, τὸ α. πᾶσι τῶν ε. ὑπαρῆναι. ὅ γὰρ η. ὑπαρῆναι τὸ α, ὅτι εὐδένι ὅ δ. τὸ δὲ η. ὑπαρῆναι τὸ α. εὐδένι τῶν ε. ὑπαρῆναι. 11. Εἰ γὰρ τὸ η, ὅ τὸ β, ταῦτόν, ἀντιστραμμένος ἐστὶ ὁ συλλογισμός. τὸ μὲν γὰρ η. ὅ α. ὑπαρῆναι πᾶσι, (τὸ γὰρ ὅ α.) τὸ δὲ ὅ β. (ταῦτόν γὰρ ὡς ὅ η.) τὸ δὲ α. ὅ ε. πᾶσι μὲν εὐκ. ἀνάγκη ὑπαρῆναι, τινὶ δὲ ἀνάγκη, ἀλλ' ὅτι ἀντιστρέφει τὸν καὶ ὅτι καὶ τῶν εἰδῶν τῶν μέρους. 12. Φανερόν οὖν, ὅτι εἰς τὰ παρρησια βλεπτοὶ ἐκείνων καὶ ἐκείνων παρρησια δὲ τῶν πᾶσι γὰρ ἀπᾶντες οἱ συλλογισμοί.

L

In Alexā. dri codicib. hic locus aliter legebatur, ut ex eius com. apparet.

x. αἰσιν

13 Δὲ δὲ καὶ τῶν ἐπομένων, καὶ οἷς ἐπιτεταμέναι-
 σιν, εἰς τὰ πρῶτα καὶ τὰ κατὰ λόγους μάλιστα, * ὅτι-
 βλέπειν. οἷον, τὸ μὲν εἰς μᾶλλον εἰς δ' αὖτε, καὶ εἰς
 δ' αὖτε μᾶλλον. τὸ δ' αὖτε, εἰς δ' αὖτε, καὶ εἰς δ' αὖτε μᾶ-
 λον. Εἰ μὲν γὰρ τὰ καὶ ζ' ἀπαρχὴ δ' αὖτε, καὶ ζ'
 ζ' καὶ δ' εἰς ἀπαρχὴν. Εἰ δ' αὖτε οὕτως μὴ ἐπι-
 τεταμέναι, ἐγγυρὶ δ' αὖτε ἐπιτεταμέναι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐφ' ὅτι
 αὐτὸ ἀκαλουγῆναι, σκεπτικόν. Εἰ μὲν γὰρ τῶν πρῶ-
 τισ, καὶ τοῖς ἑσπέραις ἐπιτεταμέναι. Εἰ δ' αὖτε μὴ
 τῶν πρῶτῶν, ἀλλὰ τοῖς ἑσπέραις ἐπιτεταμέναι ἐγγυρὶ.

14 Δὴλον δὲ καὶ ὅτι ἀφ' ὧν περὶ ὅρων εἰ-
 τῶν δύο προτάσεων καὶ σκέψας. 1; Καὶ ἀφ' ὧν
 πρῶτον μὲν ἀναγίνεται οἱ συλλογισμοὶ πρῶτοι.
 Δείκνυνται γὰρ ἀπαρχὴν μὲν πρῶτον τὰ εἰς δ' αὖτε,
 ὅταν τῶν γ' καὶ τῶν ζ' αὐτῶν πῶς ληφθῶν. τῶν δ' αὖτε
 ἑσπέραις μέσων. ἀλλὰ δὲ, δ' αὖτε καὶ εἰς γ' αὖτε οὕτως
 πρῶτον γῆμα. πῶς δὲ ὅταν δ' αὖτε καὶ δ' αὖτε ληφ-
 θῶν αὐτῶν. τῶν δὲ δ' αὖτε ἑσπέραις γῆμα. μέσων γὰρ
 δ' αὖτε γ' αὖτε μὲν δὲ, ὅταν δ' αὖτε καὶ δ' αὖτε αὐτῶν.
 ὅταν δὲ καὶ δ' αὖτε πρῶτον γῆμα, καὶ δ' αὖτε μέσων. δ'
 αὖτε πρῶτον, ὅτι αὐτῶν δ' αὖτε ἀπαρχὴ δ' αὖτε,
 (εἰσὶν αὐτῶν δ' αὖτε ἐπὶ τῶν δ' αὖτε πρῶτον.) δ' αὖτε γ' αὖτε πρῶτον
 δ' αὖτε δ' αὖτε μέσων, ὅτι δ' αὖτε δ' αὖτε αὐτῶν, δ'
 αὖτε πρῶτον ἀπαρχὴν. πῶς δὲ μὴ ὁπρὶν, ὅταν
 δ' αὖτε καὶ δ' αὖτε αὐτῶν γῆμα. τῶν δὲ δ' αὖτε ἑσπέραις γῆ-
 μα. δ' αὖτε γὰρ αὖτε αὐτῶν τὰ αὖτε ὁπρὶν, δ' αὖτε
 αὖτε πρῶτον τὰ αὖτε. φανερόν οὖν ὅτι ἀφ' ὧν πρῶ-
 τῶν μὲν ἀναγίνεται οἱ συλλογισμοὶ πρῶτοι.

16 Καὶ ὅτι οἷον ἐκλεκτικὸν ὅσα πᾶσι ἐπι-
 τεταμέναι, ἀφ' ὧν δ' αὖτε μὲν ἀναγίνεται συλλογισμὸν εἰς
 αὐτῶν. κατὰ σκεπτικὸν μὲν γὰρ, ὅπως οἷον ἐκ
 τῶν ἐπομένων ἀποστρέφειν δ' αὖτε αὐτῶν δ' αὖτε
 τῶν πᾶσι ἐπομένων. δὲ γὰρ δ' αὖτε μὲν, ὁπρὶν, δ'
 αὖτε, μὴ ὁπρὶν.

17 Φανερόν γ' ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι σκέψας τῶν
 καὶ τὰ ἐκλογαί, ἀλλοίως πρῶτον δ' αὖτε ποιῶν συλ-
 λογισμὸν. οἷον, εἰ τὰ ἐπομένα ἐκ τῶν αὐτῶν
 ὅταν, καὶ εἰ οἷς ἐπιτεταμέναι δ' αὖτε, καὶ αὖτε μὴ ἐπὶ δ' αὖτε
 δ' αὖτε. καὶ ὅσα πάλιν μὴ ἐγγυρὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ὁπρὶν
 καὶ γὰρ τῶν συλλογισμῶν ἀφ' ὧν οὕτως. εἰ μὲν
 γὰρ πᾶσι ἐπομένα, αὐτῶν, οἷον δ' αὖτε καὶ δ' αὖτε δ' αὖτε
 μέσων γ' αὖτε γῆμα, κατὰ σκεπτικὸν ἔχει ἀμφοτέρω-
 τας τὰς προτάσεις. Εἰ δ' αὖτε οἷς ἐπιτεταμέναι δ' αὖτε, καὶ
 αὖτε μὴ ἐπὶ δ' αὖτε δ' αὖτε, οἷον τὸ γ' καὶ τὸ δ', τὸ πρῶ-
 τῶν γῆμα ἐπὶ τῶν ἔχει τὴν πρῶτον τὴν ἐκλογαί
 ἀλλοίως πρῶτον. Εἰ δ' αὖτε μὴ ἐπὶ δ' αὖτε ἐκ τῶν αὐτῶν
 τῶν, οἷον τὸ δ' καὶ τὸ δ' ἐπὶ τῶν ἀμφοτέρω αἱ
 προτάσεις, καὶ αὖτε τὰ πρῶτον, καὶ αὖτε δ' αὖτε μέσων
 γῆμα. οὕτως δ' αὖτε μὴ ἐπὶ δ' αὖτε συλλογ-
 σμός.

13. Cum autem consequentium aut
 quamque rem antecedentium ratio habe-
 tur, ad prima & maximè vniuersalia res-
 picere oportet. utputà ex parte α, magis
 respicere ad α, quàm ad ζ tantum. ex parte
 verò α, magis ad α, quàm ad ζ tantum.
 nam si α inest α, inest etiam α & α
 sed & si huic non est consequens, ta-
 men potest esse consequens α. simili-
 lis ratio seruanda est in iis quibus ipsa res
 est consequens: nam si sequitur prima, e-
 tiam sequitur illa quæ sub his collocantur.
 quod si non sequitur hæc, tamen potest ea
 sequi quæ sub his ponuntur.

14 Constat etiam, in tribus terminis
 ac duabus propositionibus hanc confide-
 rationem consistere.

15 Et in prædictis figuris omnes syl-
 logismos exstare. Ostenditur enim α in-
 esse omni α, cum ex α & ex ζ quidpiam
 idem esse accipitur: hoc autem erit me-
 dium: extrema verò, α & ζ: fit igitur pri-
 ma figura. Alicui verò inesse ostenditur,
 cum α & α idem esse accipitur. hæc autem
 est postrema figura: nam α fit medium.
 Nulli autem inesse probatur, cum α & ζ i-
 dem sunt. sic autem fit & prima figura, &
 media. prima quidem; quia nulli α in-
 est α, (si quidem priuatiuum essatum
 conuertitur,) omni autem α inest α. me-
 dia verò; quia α nulli α, & omni α inest.
 Alicui non inesse probatur, cum α & α sunt
 idem. hæc autem est vltima figura: nam
 α nulli, inest, ac α omni α. Perspicuum
 igitur est, in prædictis figuris fieri omnes
 syllogismos.

16 Item non esse eligenda, quæ om-
 nibus consequentia sunt: quia nullus syl-
 logismus ex his fit. omnino enim ad-
 struere non licebat ex consequenti-
 bus. priuatio verò probari nequit per
 ea quæ omnibus consequentia sunt: quo-
 niam oportet alteri inesse, alteri non in-
 esse.

17 Perspicuum quoque est, alias de-
 lectus habendi rationes esse inutiles ad
 conficiendum syllogismum. veluti si v-
 trique consequentia, eadem sunt: aut ea
 quibus consequens est α, & ea quæ non
 possunt inesse α: aut rursus quæ neutri
 possunt inesse: quia non fit ex his syllo-
 gismus. Nam si consequentia sit eadem,
 ut α & ζ: fit media figura attributivas ha-
 bens ambas propositiones. Sin eadem sint
 ea quibus consequens est α, & quæ non
 possunt inesse α, ut α & α: fit prima fi-
 gura priuatiuam habens minorem pro-
 positionem. Si verò eadem sint, quæ neu-
 tri inesse possunt, ut α & α: ambæ pro-
 positiones erunt priuatiuæ vel in prima
 vel in media figura: sic autem nullo mo-
 do erit syllogismus.

18. Liquecet etiam, certa quædam sumenda esse eadem in hac inspectione, non certa quædam diuersa, aut contraria. Primum quia mediæ causâ est hæc inspectio: medium autem non diuersum, sed idem accipere oportet.

19. Deinde in quibus contingit fieri syllogismum, eo quod contraria sumpta sint, aut quæ non possunt eidem inesse, omnia reducuntur ad prædictos modos.

20. Ut si α & β sunt contraria, vel non possunt eidem inesse. erit enim his acceptis syllogismus, quo colligetur nulli inesse γ . sed hoc ex his *sumptionibus* non efficitur, verum ex suprâ dicto modo; quia α β omni α & nulli β inerit. quare necesse est, α & β idem esse atque aliquod δ .

21. Rursus si γ & δ non possunt eidem adesse, concludetur, cuidam α non inesse γ . nam ita quoque erit mediæ figura: quia γ α omni α , & nulli β inerit. quare necesse est, γ & δ idem esse atque aliquod ϵ : quia hæc nihil inter se differunt, non posse γ & α β eidem inesse, & γ & δ esse idem atque aliquod ϵ : quippe cum in δ sumpta sint, quæcumque α inesse nequeunt.

22. Perspicuum igitur est, ex his inspectionibus nullum fieri syllogismum. quod si γ & α & β contraria sunt; necesse est, α & β esse idem atque aliquod δ , syllogismumque ex his confici. His igitur qui ita inspicunt, accidit ut ad viam à necessaria diuersam respiciant, quia quandoque latet γ & α & β idem esse.

18. Δηλον δὲ ὅτι, ὅτε ὁποῖα ταῦτα ἀναγίγνωται παρὰ τὴν ἐπιτομήν, ἢ ὅτε ὁποῖα ἐπερὶ τὴν ἐπιτομήν. καὶ τὸν μὲν, ὅτι τὸ μέσον χαλεπὸν * ἐπὶ τὴν ἐπιτομήν. τὸ δὲ μέσον, ὅτι ἐπερὶ, ἀλλὰ ταῦτα διὰ λαβῆν. 19. Εἴτε οἱ ὅσοι συμβαίνει γίνεσθαι συλλογισμὸν παρὰ λαφύων ἐπιτομήν, ἢ μὴ ἐπιτομήν, ταῦτα αὐτὰ ὑποαρχῶν; εἰς τοὺς περὶ τὴν ἐπιτομήν ἀποδείξεις * ἀναγίγνωται ἐπιτομήν. 20. Οἷον εἰ β , καὶ γ , ἐπιτομήν; ἢ μὴ ἐπιτομήν, ταῦτα αὐτὰ ὑποαρχῶν. ἔσται μὲν γὰρ, τοῦτων λαφύων, συλλογισμὸς ὅτι οὐδὲν ἐστὶ τὸ α ὑποαρχῶν. ἀλλ' οἷον ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ οἷον τὴν περὶ τὴν ἐπιτομήν ἔσται. τὸ γὰρ β παρὰ μὲν α πᾶσι, παρὰ δὲ ϵ οὐδὲν ὑποαρχῶν. ὡς ἀνάγκη ταῦτα εἶναι τὸ β πᾶσι τὰ δ . 21. Πάλιν, εἰ τὸ β καὶ ἡ μὴ ἐπιτομήν δ αὐτὴ. καὶ τὴν ἐπιτομήν, ὅτι ἡ μὴ ἐπιτομήν, ὅτι α , καὶ ὑποαρχῶν τὸ α . ἔσται γὰρ ὅπως τὸ μέσον ἔσται χῆμα. * τὸ γὰρ β καὶ μὲν α πᾶσι, παρὰ δὲ ϵ οὐδὲν ὑποαρχῶν. ὡς ἀνάγκη τὸ β ταῦτα πᾶσι εἶναι τὸ δ . καὶ τὸ γὰρ μὴ ἐπιτομήν, τὸ β καὶ τὸ δ αὐτὰ ὑποαρχῶν. οὐδὲν ἀφαιρέσει, * ἢ τὸ β τὴν ἐπιτομήν καὶ τὸ δ πᾶσι γὰρ εἰληπταί εἰ * δ καὶ τὸ μὴ ἐπιτομήν. 22. Φανερόν μὲν οὖν, ὅτι ἐξ αὐτῶν μὲν πᾶσι τὴν ἐπιτομήν ἐπιτομήν, καὶ τὸν συλλογισμὸν. εἰ γὰρ τὸ β , καὶ τὸ γ , ἐπιτομήν. ἀνάγκη ταῦτα πᾶσι εἶναι τὸ δ καὶ τὸ β τὴν ἐπιτομήν καὶ τὸν συλλογισμὸν γίνεσθαι ἀφαιρέσει τοῦτων. συμβαίνει δὲ τοῖς ὅπως ἐπιτομήν, περὶ τὴν ἐπιτομήν ἀλλὰ οὐδὲν τὴν ἀναγκάσας. ἀφαιρέσει τὸ λαφύων ποτὶ τὴν ἐπιτομήν τὸ β καὶ τὸ δ .

De syllogismis ducentibus ad incommodum, & de reliquis hypotheticis: necnon de coniugationibus vtilibus ex hypothesi: & de attributionibus modificatis.

Cap. XXIX.

1. De syllogismis ducentibus ad incommodum. Collatio cum ostensiu: 2. quia eadem est in utriusque inspectio: 3. & per eosdem terminos utrique fiunt: differunt autem, quia propositio falsa ponitur in syllogismo ducente ad impossibile, non item in ostensiu. 4. Excusatio. 5. De reliquis syllogismis hypotheticis. Quomodo inueniuntur. 6. Quot modi fiunt. 7. De coniugationibus vtilibus ex hypothesi. 8. De syllogismis modificatis. 9. Coniungens quomodo accipi debet. 10. De aliis modis attribuendis.

Eodem autem modo habent syllogismi ad impossibile ducentes, quo ostensiu. nam hi quoque fiunt per consequentia, & ea quæ utrumque sequitur. eademque est in utrisque inspectio. quod enim demonstratur ostensiuè, etiam per impossibile probari potest: & quidem per eosdem terminos: item quod probatur per impossibile, etiam ostensiuè confirmari potest.

Tom. I.

TON αὐτὸν δὲ ἔσται ἔχοντες καὶ εἰς τὸ ἀδυνάτου * ἀπαργίς συλλογισμοί, καὶ ἀργίς. οἷον δεικνύς. καὶ γὰρ ὅποι γίνονται ἀφαιρέσει τὴν ἐπιτομήν, καὶ οἷον ἐπερὶ ἐκείνους. καὶ ἢ αὐτὴ * ἐπιτομήν ἐν αὐτοῖς. ὅ γὰρ δεικνύται δεικνύς. καὶ ὅ γὰρ τὴν ἀδυνάτου ἐστὶ συλλογισμὸς, καὶ ὅ γὰρ αὐτὸν ὅταν καὶ ὅ γὰρ τὴν ἀδυνάτου, καὶ δεικνύς.

L ij

Rursum si dicitur, si eadem, ac solis. Atribuitur: concludetur nulli. in-
esse. Apparet igitur, hoc etiam modo
esse inspicendum.

9. Eodem modo fit & in necessariis
& contingentibus. est enim eadem con-
sideratio: & per terminos eodem ordi-
ne dispositos fit syllogismus de eo quod
inest, & de contingenti.

10. In contingentibus autem acci-
pienda sunt etiam quæ non insunt, sed
possunt inesse: quippe cum ostensum
fuerit, etiam ex his fieri syllogismum
de contingenti.

11. Similis ratio est aliarum attribu-
tionum.

12. Ex dictis non solum constat, hæc
via posse confici omnes syllogismos,
sed etiam aliâ viâ non posse. Ostensum
namque est, omnem syllogismum fieri
in aliqua ex suprâ dictis figuris: hæc ve-
rò ex aliis constitui nequeunt, quàm
ex consequentibus, & cuiusque rei an-
tecedentibus: quandoquidem ex his
propositiones efficiuntur, & mediuster-
minus accipitur. quare syllogismus per
alia fieri non potest.

Α καὶ πάλιν, εἰ τὰ δὲ καὶ τὰ η' τῶνδε, μόνον δὲ τῶν
η' δεκατῶν εἶναι ὅτι αὐτὸν τὰς α' δὲ α' ὑπάρχει.
Φανερὸν οὖν, ὅτι καὶ ὅπως ἐπιβεβαιώσεται.

9. Τὸ αὐτὸν δὲ εἶπαι ἐπὶ τῶν ἀναγκασίων,
ἐπὶ τῶν ἀδυνατούντων· ἡ γὰρ αὐτὴ μένεται, καὶ δὲ
τῶν ἀναγκασίων ὅρων ὅσον τῶν τῶνδε, τῶν τε ἀδυνατούντων
ὅρων ὅσον τῶν τῶνδε, ὁ συλλογισμὸς.

10. Αὐτὸν δὲ εἶπαι ἐπὶ τῶν ἀδυνατούντων καὶ τὰ μὲν
ἀναγκασιά, ἀδυνάτα δὲ ἀναγκασιά. διδόνται
ἀλλήλοις ἐπὶ αὐτῶν γὰρ ὅτι ἐπὶ εἰδηχάται
συλλογισμὸς. 11. Ομοίως δὲ εἶπαι καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων κατηγοριῶν.

12. Φανερὸν οὖν ὅτι τῶν εἰρημένων, ὅτι ὁ μόνον
ἐγγράφεται αὐτῶν τῶνδε τῶνδε ὁδοῦ γινέσθαι πᾶσι
ταῖς συλλογισμοῖς. ἀλλὰ ἐπὶ αὐτῶν δὲ ἀλλήλων ἀδύ-
νατοι. ἅπας γὰρ συλλογισμὸς διδόνται αὐτῶν
πῶς τῶν ἀναγκασίων χρημὶν γινέσθαι. ταῦ-
τα δὲ οἷα ἐγγράφεται δὲ ἄλλων συσκευάζονται, πᾶσι
δὲ τῶν ἀδυνατούντων, καὶ οἷς ἐπὶ αὐτῶν ἔχεται. οἷα τοῦ-
των γὰρ αἱ προτάσεις εἰ ἢ τῶν μίσου λήψεις. ὥς
οὖν συλλογισμὸν ἐγγράφεται γινέσθαι δὲ ἄλλων.

De syllogismis in philosophia, vel in quavis arte, seu disciplina, & quacumque
exstruendis.

Cap. XXX.

1. Expositam inventionis methodum persinere ad omnes artes & scientias: 2. & esse gen-
eralem 3. De methodo speciali, id est, analytica, & vel dialectica.

OMnium itaque via est eadem tum
in philosophia, tum in arte quali-
bet atque disciplina: oportet enim,
quòvis *problemate* proposito, ea colligere
quæ insunt, & quæ subiiciuntur,
horumque copiam quàm maximam ha-
bere: atque hæc per tres terminos con-
siderare, hoc modo, si evertatur, illo,
si adstruatur. & veritatis quidem causâ
ex iis *ratiocinari*, quæ verè inesse descri-
buntur; ob dialecticos autem syllogis-
mos, ex propositionibus probabili-
bus.

2. Principia syllogismorum vniuer-
salia, dictum est quomodo se habent,
& quomodo ea venari oporteat: nec res-
piciamus ad ea omnia quæ dicuntur:
neque ad eadem, confirmantes, & e-
vertentes: neque confirmantes de om-
ni vel de aliquo, & evertentes in to-
tum vel ex parte: sed respiciamus ad pau-
ciora & definita.

3. Circa singulas autem res oportet
eligere, ut de bono, vel scientia.
Propria verò principia in quaque scientia
permulta sunt. Idcirco experientiz pro-
pria est, cuiusque rei principia tradere.

Tom. I.

HΜέν τῶν ὁδῶν, καὶ πᾶσι τῶνδε αὐτῶν καὶ C. ιxxi.
ταῖς φιλοσοφίᾳ καὶ ταῖς τέχναις ὅποι-
α, ἐμάθημα δὲ γὰρ τὰ ἀναγκασιά, καὶ
οἷς ἀναγκασιά, ταῖς ἔχεται ἀδύνατοι. ἐπὶ ταῖς
ὡς πλείστον ὑπάρχει καὶ ταῦτα αὐτῶν τῶνδε
ὅρων σκοπεῖν, ἀνασκαβεῖντα μὲν ὥς κα-
τασκαβεῖντα δὲ, ὥς καὶ γὰρ μὲν ἀληθεῖς, οἷα τῶν
καὶ ἀληθεῖς αὐτῶνδε ἀναγκασιμάτων ἀναγκασιά.
εἰς δὲ πᾶσι αὐτῶνδε συλλογισμοῖς, οἷα τῶν
καὶ δοξᾶν προτάσεων.

2. Αἱ δὲ ἀρχαὶ τῶν συλλογισμῶν, καὶ ὅσον
μὲν εἰρηται, ὅν εἰπον τε ἔχουσι, ἐπὶ εἰπον δὲ
D ἀναγκασίαι αὐτῶνδε ὅπως μὴ βλέπωμεν εἰς ἀπᾶ-
ντα τὰ λεγόμενα, μὴδὲ εἰς ταῦτα κατασκα-
βεῖντες καὶ ἀνασκαβεῖντες μὴδὲ κατασκαβεῖν-
τες τε καὶ πᾶσι ἢ πῶς, καὶ ἀνασκαβεῖντες
ἀπὸ πᾶσι τῶνδε πῶς, ἀλλ' εἰς ἐκάστην ἐκά-
στην.

3. Καθ' ἑκάστην δὲ οὐκ ἐλάττω τῶν ὅρων
οἷα ταῖς ἀγαθῶν, ἡ ἐπιτηδεύσεως. ἰδίαι δὲ καθ'
ἐκάστην εἰσὶν αἱ πλείους. ὅτι ταῖς μὲν ἀ-
ρχαῖς ταῖς ἀληθεῖς, ἐμπειρίας δὲ ἀδυνατούντων.

L iii

λέγειν οἱ, οἷον πάλιν ἀστρολογικῶς μὲν ἐμπειρίαν, ἅ-
πας ἀστρολογικὰς ἐπιτηδεύσεις λαφύονται γὰρ ἰσχυ-
ρῶς τῇ φαινομένῳ, ὥστε ὁρέσασθαι αἱ ἀστρο-
λογικαὶ ἀποδείξεις ὁμοίως ὥς ἐπὶ ἄλλῳ ἐ-
πιστημῇ ἔχει τέλει τε καὶ ἐπιτηδεύσει. ὡς
ἐὰν λαφύῃ τὰ ὑπαρχόντα πρὸς ἕκαστον, ἡ-
μίτερον ἢ δὴ τὰς ἀποδείξεις ἐπίμους ἐμφανέσθαι
εἰ γὰρ μηδὲν ἔστι πάλιν ἰσορῶν τὸ ἀλλήλοισιν τῇ
ἐκλήθῃς ὑπαρχόντων τῆς πρὸς ἕκαστον, ὥς ο-
μῶν πρὸς τὸν μὲν ὅτιν ἀποδείξει, τῶν τε
ἑρῶν καὶ ἀποδείξεων, ὅτι μὴ πέφυκεν ἀπὸ-
δείξει, τῶν τε ποιῶν φαιεῖν.

Καθόλου μὲν οὖν, οἱ διὰ τῶν τῶν πρὸς
τῶν ἐκλήθῃν, εἰρηται ἡ δὲ διὰ ἀκριβείας ὅτι
διεληλυθα μὲν ἐστὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς τῇ πρὸς πάλιν
ἀφ' ἑκαστοῦ.

De diuisione

Cap. XXXI.

1 *Expositam methodum pertinere etiam ad diuisiones.* 2 *Veterum ignorantia.* 3 *Reductio di-
uisionis ad syllogismum, & distinctio à demonstratione.* 4 *De his quæ per diuisionem probari ne-
queunt.* 5 *Epilogus huius capituli.* 6 *Epilogus huius secundi tractatus de inuentione.*

C. XXXI.

ΟΤΙ δὲ ἡ διὰ τῶν ἡμετέρων διαιρέσεις μὲν
χρὸν ἡ μέγιστον ἐστὶ τῆς εἰρημῆς μεθόδου,
ῥαδόν ἰδεῖν. ἐστὶ γὰρ ἡ διαιρέσεις, ὅτι ἀδυνάτως συλ-
λογισμός. ὁ μὲν γὰρ διὰ διείξαι, αἰτιῶν· συλλο-
γίζεται δὲ αἰεὶ πρὸς τὴν ἀκρότητα.

α. β. γ.
δ. ε. ζ.
η. θ. ι.

1 *Πρῶτον οἱ αἰεὶ τῶν ἐκλήθῃν ποιῶν ἡμε-
τέροις αὐτῇ πρὸς τὸν καὶ πρὸς τὸν ἐπιτηδεύειν, ὡς
ὅτις διωκτὴ πρὸς τὸν ἀδυνάτως ἀποδείξειν γίνεσθαι, καὶ
τῶν ἐκλήθῃν. ὡς τε ὅτι, * ὅτι οὐδέποτε συλλογι-
σθαι πρὸς * διαμετρήσεις, ἑκαστοῦ οὐτε, ὅτι
ὅτις οὐδέποτε, ὡς τε εἰρημῆς.*

α. β. γ.
δ. ε. ζ.
η. θ. ι.

3 *Εν μὲν οὖν τῆς ἀποδείξεων, ὅταν δὴ 2 D
συλλογισθαι ὑπαρχόντων, διὰ τὸ μέσον, διὰ τὸ
γίνεσθαι ὁ συλλογισμός, ἡ πρὸς αἰεὶ ἐστὶ, καὶ μὴ κα-
θόλου τῶν πρὸς τὸν τῇ ἀκρότητι. ἡ δὲ διαιρέσεις
ποιῶν αὐτοῦ βούλεται. ὅ γὰρ καθόλου λαμβαν-
οῦνται μέσον. ὅταν γὰρ λαβόν μὲν, ἐφ' οὗ α.
ὅ γὰρ θνητὸν, ἐφ' οὗ β. καὶ ἀθάνατον, ἐφ' οὗ γ. ὅ
δὲ ἀθάνατος, ἐφ' οὗ δ. ὅταν δὲ λαβόν, ἐφ' οὗ δ.
δ. ἀπὸ τοῦ δὲ λαβόν λαμβάνει, ἡ θνητὸν ἡ ἀ-
θάνατον. τῶν δὲ ἐστὶν, ὅταν ἡ α. ἀπὸ τοῦ δὲ ἡ β. ἡ
γ. πάλιν τὸ ἀθάνατον αἰεὶ διαμετρήσεις πρὸς τὸν
λαβόν ἐστὶ. ὡς τε ὅτι οἱ δὲ λαμβάνει ὅτις.*

A verbi gratia, astrologica experientia sup-
pediat principia astrologica scientiæ. suf-
ficienter enim acceptis iis quæ apparent,
ita inuenta sunt astrologice demonstra-
tiones. Similiter res habet in quauis alia
arte & scientia. Quocirca si accepta fue-
rint, quæ insunt circa quamque termino-
strum iam erit, promptè demonstra-
tiones edere. nam si nihil, quod ad histo-
riam attinet, prætermisissum fuerit ex iis
quæ verè insunt rebus: poterimus de
omni re, cuius est demonstratio, eam
inuenire ac demonstrare. Si quid autem
natura ita sit comparatum ut demonstra-
ri nequeat, id ipsum palam facere.

4 Ergo vniuersaliter, quomodo pro-
positiones eligere oporteat, ferè dictum
est: exquisitè autem hac de re egimus in
eo tractatu qui ad dialecticam pertinet.

Diuisionem autem, quæ per gene-
ra fit, esse paruum particulam huius
methodi, facile est videre. diuisio
namque est velut imbecillus syllogis-
mus: petit enim, quod ostendere oportet:
semper autem concludit aliquid ex
superioribus.

2. Primum autem hoc ipsum la-
cuit omnes eâ viuentes: conatque
sunt persuadere, demonstrationem de
substantia fieri posse, & quid res
quæpiam sit. Quare neque intellexe-
runt, quid ij qui diuidunt, conclu-
dant: neque intellexerunt, id eo quo di-
ximus modo fieri.

3. In demonstrationibus igitur,
cùm concludendum est, aliquid in-
esse, opus est ut medium, per quod
fit syllogismus, semper minus sit pri-
mo extremo, non de eo vniuersali-
ter dicatur. E contrariò diuisio sumit
vniuersale pro medio termino. fit e-
nim animal, vbi α: mortale, vbi β:
immortale, vbi γ: homo cuius de-
finitionem accipere oportet, vbi α. su-
mit igitur, omne animal esse aut mor-
tale aut immortale: hoc autem est,
quodcumque est α, id omne esse aut β aut
γ. rursus qui diuidit, semper ponit homi-
nē esse animal: vnde accipit α dici de α.

DE RESOLUTIONE SYLLOGISMORVM
IN FIGURAS ET MODOS.

TRACTATVS. III.

De accipiendis propositionibus, terminis, medio termino, & figura.

Cap. XXXII.

1 ¶ Proponit hunc tractatum, & eius utilitatem. 2 ¶ De propositionibus. Vt prius accipiantur, quam termini. 3 De vniuersalibus, & particularibus. 4 De iis qua defunt, aut superflunt. 5 Si videatur esse, nec tamen sit syllogismus. 6 ¶ De terminis. 7 ¶ De medio termino, & figura. De ratione cognoscendi medium terminum. 8 Ex medio termino cognosci figuram. 9 Quomodo deprehendatur nullum esse medium terminum. 10 De figura ex problemate & ex medio termino cognoscenda.

C. XXXII.

ΠΩς δὲ αἰδέσθωμεν τοὺς συλλογισμοὺς εἰς τὰ
πρῶτα ἀναλύειν, λεκτέον ὅτι εἴη
μὲν ταῦτα· λοιπὸν γὰρ ἐπὶ τῷ τῆς σκέ-
ψης. εἰ γὰρ πλεονάζουσιν τῶν συλλογισμῶν ἡ
ἐξήγησις, καὶ τῷ δεικνύειν ἐξήγησις δύναμις, ἐπὶ δὲ
τοῖς γενημένοις αἰαλῶσι μὲν εἰς τὰ πρῶτα
ἀναλύειν· τέλος αὖ ἐξοὶ καὶ ἐξ ἀρχῆς
πρῶτα. συμβαίνει δ' ἅμα ὅτι πρῶ-
τα εἰρημνῶν ἐπιβεβαιωθῶσι, καὶ φανερω-
θῶσι, ὅτι ὅπως ἐστὶν. ἀλλὰ τῶν νῦν λεγόμε-
νων· οὐ γὰρ πᾶσι τὸ ἀληθὲς αὐτῶν· ἐάντι οὐ-
λογημένοις ἐπὶ πᾶσι. 1. Πρῶτον μὲν οὖν οὐ
πείθεσθαι τὰς δύο προτάσεις ἐκλαμβάνειν τὸν
συλλογισμόν· ῥᾶσι γὰρ εἰς τὰ μείζω διελεῖν,
καὶ τὰ ἐλάττω· μείζω δὲ τὰ συγκείμενα, καὶ τὰ
ἐξ ὧν συγκείμενα. 3. Εἴτε σκοπεῖν, ποτίειν
ἅλα, καὶ ποτίειν ὅτι μέρει. 4. Καὶ εἰ μὴ ἅμ-
φω εἰλημμένα εἴεν, αὐτῶν τίθενται πλεονάζοντα.
εἰσὶ γὰρ πλεονάζοντες προτάσεις, πλεονάζοντες
καὶ ταῦτα καὶ λαμβάνουσιν, ὅτι χράσονται, ὅτι
ἐρωτῶντες. καὶ ταῦτα μὲν προτείνουσιν· δι' ὧν
δὲ αὐτὰ φανερῶνται, ὁ δὲ λαμβάνουσιν, ἄλλα δὲ
μέγιστον ἐρωτῶσι. σκοπεῖν οὖν, εἴτε πείθεσθαι
εἰλημνῶν, καὶ εἴτε τῶν αἰαλῶν ὁ δὲ λαμβάνειν
ταῦτα· καὶ τὸ μὲν, ἵπτοι· τὸ δ', ἀφαιρετικοί· ἕως
αὖ ἐλθόντες εἰς τὰς δύο προτάσεις· ἀπὸ γὰρ πύ-
των, οἷον ἐστὶν ἀναγκαζέμεν πῶς ἡρώτημένοις
λόγους. 5. Εἰς οὖν μὲν οὖν ῥᾶσι ἰδίῳ τὸ ἐν-
δεῖν. εἴη δὲ λαμβάνουσιν καὶ δοκῶσι συλλο-
γίζεσθαι, ἀλλὰ τὸ ἀναγκαζέμεν τι συμβαίνει
ἐκ τῶν καμμένων. ὅτι, εἰ ἀφαιρετικοί, μὴ ὅσας
ἀναγκαζέμεν, μὴ αἰαλῶντα ὅσας· ἐξ ὧν δ'
ἐστὶν, ἀναγκαζέμεν, ἐκ τῶν οὖν φανερῶντα.

Post hæc dicendum est, quomodo re-
ducemus syllogismos ad supra dictas
figuras. hoc enim reliquum adhuc est ex
tractatione proposita. nam si structuram
syllogismorum intelligamus, & inue-
niendi facultatem habeamus, præterea
syllogismos confectos resoluamus in præ-
dictas figuras: perductum ad finem erit,
quod explicare ab initio instituimus. Si-
mul autem eueniet, ut antea dicta confir-
mentur, & magis perspicue constet ea sic
se habere, ex iis quæ nunc dicenda sunt,
quicquid enim est verum, opus est ut ip-
sum secum omni ex parte consentiat.

1. Primum igitur niti oportet, ut duæ syl-
logismi propositiones excipiantur: faci-
lius est enim in maiora diuidere quàm in
minora: maiora autem sunt composita,
quàm ea ex quibus componuntur. 3. De-
inde oportet inspicere, vtra sit in toto, v-
tra in parte. 4. Et si ambæ propositiones
sumptæ non sint, altera supplenda est.
nam qui scribunt, aut interrogant, in-
terdum vniuersalem proponentes, alte-
ram, quæ in ea continetur, non acci-
piunt: aut has quidem proponunt, sed
eas omittunt per quas hæc concluduntur,
& alia frustra interrogant. videndum igitur
est, an quid superuacuum acceptum
sit, vel necessarium prætermisum. &
hoc quidem adiacere debet, illud verò
adimi, donec ad duas propositiones
perueniatur. etenim sine his haud reduct
possunt orationes ita rogari. 5. In quibus-
dam igitur facile est videre quod deest.
nonnullæ autem obscuræ sunt, ac viden-
tur esse syllogismi, quia necessariò ali-
quid accidit ex iis quæ posita sunt. ut si
sumptum sit, non sublatâ substantiâ non
colli substantiam; iis autem, ex quibus res
est, sublati, interimi quod ex his constat:

his enim positis, sanè est necesse partem substantiæ esse substantiam: non tamen syllogismo conclusum est ex his quæ sumpta sunt, sed propositiones deficiunt. Kura si cum est homo, necesse est animal esse; & cum est animal, esse substantiam. certò cum est homo, necesse est esse substantiam, sed nondum syllogismus exstructus est: quia propositiones non *in se* habent, ut diximus. In his autem *ideo* decipimur, quia necessarium quidpiam accidit ex his quæ posita sunt, cum syllogismus quomque sit res necessaria, sed latius patet res necessaria, quam syllogismus; quoniam omnis syllogismus est res necessaria: non omnis autem res necessaria, est syllogismus. Quamobrem non continuò, si quid positum quibusdam accidit, tentanda est reductio: sed primùm accipiendæ sunt duæ propositiones.

6. Ita deinde faciendæ est divisio in terminos. 7. Ex terminis autem, is qui in ambabus propositionibus dicitur, pro medio haberi debet: quandoquidem necesse est, medium in ambabus propositionibus interesse: idque in omnibus figuris. 8. Si igitur medium ali, & aliud medio attribuitur; aut ipsum ali attribuitur, aliud verò de eo negetur; erit prima figura. Si verò & attribuitur & negetur ab aliquo, erit media figura, quod si alia ei attribuantur; aut aliud negetur; aliud attribuitur; erit ultima figura. sic enim disponebatur medium in singulis figuris. Similiter autem fit, etiam si propositiones non sint universales: eadem namque est definitio medii.

9. Perspicuum igitur est, cum in oratione idem sæpius non dicitur, non fieri syllogismum: quia non est sumptum medium.

10. Cum autem habeamus quale problema in quaque figura concludatur; & in qua concludatur universale, in qua particulare; constat, non esse ad omnes figuras respiciendum, sed ad cuiusque problematis propriam. cum autem in pluribus figuris concluditur, ex medii collocatione figuram cognoscemus.

Αὐτὸν γὰρ τίθεται, ἀναγκαστικὸν τὸ εἶναι μέσον εἰς τὸ εἶναι ἢ μὴ συνυπαρκεῖν. Ἀλλὰ τὸ εἶναι ἀναγκαστικόν, ἀλλ' ἐκείνου αἰ. πρὸς τὸ εἶναι. πάλιν, εἰ αἰ. θεοῦ ὄντος, ἀνάγκη ζῆναι. καὶ ζῶν, εἶναι. αἰ. θεοῦ ὄντος, ἀνάγκη εἶναι. ἀλλ' ὅπως συνυπαρκεῖν ὃ γὰρ ἐγγεῖται αἰ. πρὸς τὸ εἶναι, ὡς εἴπομεν. ἀπατῶμεθα ὅτι τοιοῦτοι, ἀλλὰ τὸ ἀναγκαστικὸν συμβαίνει ἐκ τῆς κειμένων, ὅτι καὶ ὁ συλλογισμὸς ἀναγκαστικὸς ἐστίν. ὅτι πλείον διὰ τὸ ἀναγκαστικόν, ὁ συλλογισμὸς ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς πᾶς, ἀναγκαστικὸν τὸ εἶναι ἀναγκαστικὸν ὃ πᾶν, συλλογισμὸς. ὡς. εἴτε εἰ τὸ συμβαίνει τίθεται πᾶν, πειρατέον ἀνάγκη διζῆς, ἀλλὰ πρὸς τὸν ληπτέον τὰς δύο προτάσεις.

6. Εἴη. ὅταν διαμετέον εἰς πρὶς ὅρους.

7. Μέσον ὃ τίθεται τῶν ὀρων, τὸ αἰ. ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων λεγόμενον ἀνάγκη γὰρ τὸ μέσον αἰ. ἀμφοτέρων. ὡς ἀρχὴν αἰ. ἀπὸ τῶν ὀρων ἡμασιν. 8. Εἰ μὲν οὖν κατηγορή, καὶ κατηγορηθῆναι τὸ μέσον. ἢ αἰ. μὲν κατηγορή, ἄλλο δ' ἐκείνῃ ἀπρὸς τὸ πρὸς τὸ εἶναι ἡμα. εἰ μὲν δὲ καὶ * κατηγορή & ἀπρὸς τὸ πρὸς τὸ μέσον. εἰ μὲν ὅτι ἄλλα ἐκείνῃ κατηγορηθῆναι. ἢ τὸ μὲν κατηγορή, τὸ δὲ κατηγορηθῆναι τὸ εἶναι. ὅταν γὰρ εἶχεν αἰ. ἐκείνῃ ἡμα τὸ μέσον. ὁμοίως δὲ, εἰ μὲν μὴ κατὰ τὸν ὡς αἰ. πρὸς τὸ εἶναι. ὃ γὰρ αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς τῷ μέσῳ.

9. Φανερόν οὖν, ὡς αἰ. ὃ λόγῳ μὴ λέγεται τὸ αἰ. πλεονάκεις, ὃ γὰρ συλλογισμὸς. ὃ γὰρ εἰληπταί μέσον.

10. Ἐπὶ δὲ ἔχοντες ποῖον αἰ. ἐκείνῃ ἡμα πειρατέον τῶν προβλημάτων, καὶ αἰ. πᾶν τὸ κατὰ τὸν, εἰ αἰ. πᾶν ὃ αἰ. μὲν. φανερόν, ὅτι αἰ. εἰς ἀπὸ τῶν τῶν ἡματα βλεπτέον, ἀλλ' ἐκείνου προβλήματα εἰς τὸ οἰκείον. ὅσα δὲ αἰ. πλείονσι φαίνεται, τῇ τῷ μέσῳ ἡμα. γομενομένη τὸ ἡμα.

De terminorum quantitate spectanda.

Cap. XXXII.

1. De deceptione ob concludendi necessitatem. 2. De deceptione ob similitudinem collocationis extremorum: 3. quæ uno, 4. & altero exemplo explicatur. 5. & consistit in exigua discrimine, quod est inter propositionem universalem & indefinitam.

Sæpe igitur accidit ut in syllogismis decipiamur ob concludendi necessitatem, ut antea dictum est. Interdum verò propter similitudinem collocationis terminorum: quod non oportet nos latere.

Πολλὰ μὲν οὖν ἀπατῶμεθα συμβαίνει. ὅτι πρὶς συλλογισμοῖς, ἀλλὰ τὸ ἀναγκαστικόν, ὡς εἴρηται πρὸς τὸν. εἰσὶ δὲ τῶν πᾶν ὁμοιότητα τῆς τῶν ὀρων ἡμα. ὅτι ὃ γὰρ κατὰ τὸν ἡμα.

quo non accepto, non fit syllogismus, nisi contingentis: quod *sanè* non est impossibile: contingit enim, nulli homini sanitatem inesse.

2. Rursus in mediâ figurâ similiter erit falsitas. nam sanitatem nulli morbo, & omni homini contingit inesse: proinde nulli homini morbum.

3. In tertia verò figura falsum colligitur ratione contingentis. nam & sanitatem & morbum, necnon scientiam & ignorantiam, atque omnino contraria eidem omni contingit inesse: sibi autem mutuo *inesse*, impossibile est. Hoc autem cum iis quæ suprâ dicta fuerunt, non consentit. cum enim contingit eidem plura inesse, contingebat etiam sibi inuicem *inesse*.

4. Perspicuum igitur est, in his omnibus deceptionem oritur ex terminorum expositione. transmutatis enim *vocabulis* quibus habitus significantur, nihil falsi colligitur. vnde liquet in huiusmodi propositionibus loco habitus sumendum esse ac pro termino ponendum id quod est habitu prædictum.

A. Οὗτου δὲ μὴ ληφθέντος, ὃ γὰρ συλλογισμὸς, εἰ μὴ τὸ εὐδὲχασθαι τὸ πρὸς, οὐκ ἀδυνάτου· εὐδὲχασθαι γὰρ μηδενὶ ὑπὲρ ἧν ἀνθρώπων ὑγίαιεν.

2. Πάλιν ἐπὶ τῷ μίσθῳ γήματος ὁμοίως ἔσται τὸ ψεύδους. πλεὺς γὰρ ὑγίαιεν ἴσως μὲν οὐδὲ μίαν, ἀνθρώπων δὲ πλεονὴ εὐδὲχεται ὑπὲρ ἧν. ὥς· οὐδὲν ἀνθρώπων ἴσους. 3. Εἰ δὲ ὅτι τρεῖς γήματα, καὶ τὸ εὐδὲχασθαι συμβαίνει τὸ ψεύδους. καὶ γὰρ ὑγίαιεν ἴσους, ὅτι τρεῖς μὲν καὶ ἄγροισι, καὶ ἔλας τὰς εἰαυτὰς πλεονὴ δὲ αὐτὰς εὐδὲχεται ὑπὲρ ἧν. Ἀλλήλους δ', ἀδυνάτου. Τοῦτο γὰρ ἀ-

νομολογουμένοις τῶν περὶ φημιόους. ὅτι γὰρ πλεὺς αὐτὰς πλείω εὐδὲχεται ὑπὲρ ἧν, εὐδὲχεται καὶ Ἀλλήλους.

2. Φανερόν οὖν, ὅτι εἰ ἀπαντα τοῖς ἡ ἀπάντη γὰρ πλεὺς τῶν ἑρῶν ἐκείνων μεταληφθέντων γὰρ τῶν καὶ τὰς ἑξῆς, οὐδὲν γὰρ ψεύδους. δὴλοι οὖν, ὅτι καὶ τὰς εἰαυτὰς περὶ τὰς αἰεὶ τὸ καὶ πλεὺς ἔστιν, αὐτὴ τῆς ἑξῆς μεταληφθείον, καὶ ἡτίον ὅροι.

De iis quæ nomine carent.

Cap. XXXV.

NEC verò semper nomen quærere non oportet quo termini exponantur: sæpe enim erunt orationes, quibus non est positum nomen. ideoque difficile est reducere huiusmodi syllogismos: & quandoque accidit ut fallamur ob huiusmodi inquisitionem: verputà quoniam immediatorum est syllogismus. Sit enim $\epsilon =$, duo recti: vbi β , triangulus: vbi γ , æquiculus. π , igitur inest ϵ per β : inest autem π ϵ , non per aliud: quia per se triangulus habet duos rectos. quare non erit medium propositionis $\epsilon = \beta$, quæ est demonstrabilis. Perspicuum est igitur, medium non ita semper accipiendum esse, quasi sit hoc aliquid: sed interdum accipiendam esse orationem: quod quidem evenit etiam in dicto exemplo.

OΥ δὲ δι' οὗ πῶς ὅροι αἰεὶ ζητῶν ὀνόματι ἐκτίθεσθαι. πολλὰ γὰρ ἔσονται λόγῳ, οἷς ὃ καὶ ὀνόματα· ὅς ἐστι καὶ χαλεπὸν ἀνάγειν τοῖς τοῖς συλλογισμοῖς. εἰοίτε γὰρ καὶ ἀπαντὰς συμβαίνει διὰ τὸ πλεὺς εἰαυτῶν ζητῶν. ὅτι τῶν ἀμίσθων ἐστὶ συλλογισμὸς. ἔστω γὰρ τὸ α , δύο ὀρθαὶ· τὸ ϵ β , τρεῖς γωνίαι· ἐφ' ὃ δὲ γ , ἰσοσκελές. ὅ μὲν οὖν γ ὑπὲρ ἧν α δέχεται τὸ β . τὰς γὰρ β , οὐκ ἐπὶ δὲ ἄλλο καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ τρεῖς γωνίαι ἔχει δύο ὀρθὰς. ὥς· οὐκ ἔσται μίσθον τῶν $\alpha \beta$ * ἀπὸ δὲ τῶν ὅρων. Φανερόν οὖν, ὅτι τὸ μέ-

C. XXXV.

π. καὶ ἀπὸ μὲν

Don οὐχ οὕτως αἰεὶ ληπτέον, ὡς τὸ δὲ π, ἀλλ' εἰοίτε λόγον, ὅς ἐστι συμβαίνει καὶ πὶ τῶν λεγόντων.

De nomine recto, & obliquis casibus.

Cap. XXXVI

1. Variè terminos efferrī. 2. Exemplum affirmationū in casu obliquo concepta. 3. De syllogismis affirmationū in prima figura: in quibus maior propositio est recta, minor, & conclusio obliqua: 4. vel minor recta, maior, & conclusio obliqua: 5. vel amba propositiones obliquæ, & conclusio similiter obliqua: vel amba propositiones obliquæ, & conclusio recta. 6. De syllogismis negantibus. 7. in prima, 8. vel secunda, 9. vel tertia figura. 10. Communia de omnibus syllogismis.

Primum autem inesse medio, & hoc extremo, non debet accipi,

TΟ δὲ ὑπάρχει τὸ πρῶτον πρὸς μίση, καὶ τὸ πρὸς ἄκρῳ, ἐν δὲ λαμβάνειν,

ὥς αἰεὶ κατηγοροῦσιν ἀλλήλων ὁμοίως, ὡς αὐτὸς τὸ μέσον, ὅτι τὸ μέσον ἐστὶν ἀρχὴ καὶ τέλος. καὶ ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος. 2 Οἷον, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος. 3 Συμβάλλει δὲ, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος.

καὶ τὸ μέσον
ἐστὶν ἀρχὴ καὶ
τέλος, ὡς αὐτὸς
λέγει, καὶ ὅτι
ἀληθὲς εἶπεν
αὐτὸς τὸ μέσον
ἀρχὴ καὶ τέλος.

4 Οἷον, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος. 5 Εἰ δὲ ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος.

6 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος. 7 Οἷον, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος.

8 Οἷον, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος. 9 Πάλιν, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος.

Alexander
suspiciatur
mendū ef-
se, ac legē-
dū ὡς μέσον.

10 Πάλιν, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος.

11 Οἷον, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος.

12 Οἷον, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος.

13 Πάλιν, ὅτι τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς λέγει, καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν αὐτὸς τὸ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος, ὡς αὐτὸς οἶσθαι καὶ σημεῖον ὅτι ὁ μέσον ἀρχὴ καὶ τέλος.

A quasi semper sibi attribuantur similiter primum medio, & hoc extremo. eademque est ratio eius quod dicitur non inesse. sed quot modis verbum Esse accipitur, & aliquid verè dicitur; totidem existimandum est significationes est verbi Inesse, & Non inesse.

2. Veluti quodd contrariorum est una scientia. sit enim $a = b$, vnam esse scientiam: inuicem autem contraria, vbi c inest igitur $b = a$, non quasi contraria sint una scientia, sed quia verè de eis dicitur, vnam esse eorum scientiam.

3. Accidit autem interdum vt de medio primum dicatur, medium autem de tertio non dicatur. vt si sapientia est scientia, boni autem est sapientia: concluditur, boni esse scientiam. bonum igitur non est sapientia: sapientia verò est scientia.

4 Interdum verò medium de tertio dicitur: primum autem de medio non dicitur. vt si omnis qualis, aut contrarii est scientia; bonum autem est & contrarium, & quale; concluditur, boni esse scientiam: bonum autem, aut quale, aut contrarium non est scientia: sed bonum est hzc ipsa.

5. Quandoque nec primum dicitur de medio, neque hoc de tertio: vbi primum de tertio aliquando dicitur, aliquando non dicitur. verbi causâ, si cuius est scientia, eius est genus: boni autem est scientia: concluditur, boni esse genus. ex his autem nullum alii attribuitur. Si verò cuius est scientia illud est genus: boni autem est scientia: concluditur, bonum esse genus. Extremo igitur attribuitur primum: de se autem non dicuntur.

6. Eodem modo accipiendum est in eo quod non inest: quoniam hoc non inesse huic, non semper significat, hoc non esse hoc, sed aliquando non esse hoc huic, aut hoc huic.

7. Vtputà non est motionis motio, vel generationis generatio: voluptatis autem est motio, & generatio: voluptas igitur non est generatio, aut motio. Rursus, ipsius risus est signum: signi autem non est signum: itaque ipse risus non est signum.

8. Similiter fit in aliis, in quibus evertitur problema ex eo quod genus aliquo modo ad id refertur.

9. Rursus occasio non est tempus opportunum: quoniam Deo est occasio: non est autem ei tempus opportunum, quia nihil est Deo vtile. terminos enim ponere oportet, occasionem, & tempus opportunum, & Deum: propositio

4 Οὐχ ἡ αὐτὴ δὲ ἰσὺς τῆς ὁρᾶς, ὅταν αὖ-
πλῶς τι συλλογιαθῇ, καὶ ὅταν πῶς τι, καὶ πῶς,
καὶ πῶς.

5 Λέγω δὲ, οἷον ὅταν ᾖ ἀγαθόν, ἐπισηπὶ δι-
 γμῶν, καὶ ὅταν ἐπισηπὶ πὶ, ὅτι ἀγαθόν. Αλλ' εἰ
 μὴ ἀπλῶς ἐπισηπὶν δίδωκεται, μέσσω ἡγίων
 ᾖ οἱ. 6 Εἰ δὲ ὅτι ἀγαθόν, πὶ πὶ οἱ. ἔγω γὰρ ᾖ
 μὴ α, ἐπισημῶν ὅτι πὶ οἱ. ἐφ' ᾧ δὲ 6, οἱ πὶ. ᾖ
 δὲ ἐφ' ᾧ γ, ἀγαθόν· ἀληθὲς δὲ, ᾖ α τῷ β κα-
 ταγρηφῶν. ἔγω γὰρ ἐπισημῶν τῷ πῶς οἱ οἱ, ὅτι πὶ οἱ.
 Ἀλλὰ καὶ ᾖ β τῷ γ. ᾖ γὰρ ἐφ' ᾧ γ, οἱ πὶ. ὡς ἔδ
 α τῷ γ· ἔγω δὲ ἐπισημῶν τῷ ἀγαθῷ ὅτι ἀγα-
 θόν. ἔγω γὰρ πὶ πὶ οἱ, τῆς ὑσίας σημαίον.

7 Εἰ δὲ ὁ ὄν, μέσση πείρη, καὶ παρὰ τὸ ἀκρὸς
 ὁ β, ἀπλοῦς, καὶ μὴ πείρη ἐλέγξει· ὅρα αὖ ὡς
 συλλογισμὸς ὅτι ὅστις ἐπισημὸς τῷ ἀγαθῷ, ὅτι
 ἀγαθόν, ἀλλ' ὅτι ὄν. εἴ, ἐφ' ᾧ α, ἐπισημὸς, ὅτι
 ὄν· ἐφ' ᾧ π β, ὄν· ἐφ' ᾧ γ, ἀγαθόν.

5 Φανερόν δὲν, ὅτι αὐτῆς αὐτῆς μέρει συλλο-
γισμοῖς, ὅπως λαμβάνει τὰς ὁδοὺς.

4. Non est autem eadem terminorum positio, cum simpliciter quidpiam in syllogismum deducitur, & cum hoc aliquid, aut quadamtenus, aut quodam modo. 5 Verbi causâ, cum bonum ostenditur esse scibile, & cum ostenditur esse scibile quoddam, *exempli causâ* quod bonum: verum si simpliciter scibile ostendatur, medius terminus constituetur Ens. Quod si probetur scibile esse quod bonum: *pro medio termino* accipietur aliquod ens. Sic enim 6 a, scientia quod ens quodpiam: vbi a, quodpiam ens: vbi y, bonum: verè igitur 6 a - 7 a attribuitur: nam scientia est cuiusdam entis quod sit quoddam ens. sed & 6 c - 7 y: quia vbi y, est ens quoddam. quapropter etiam 6 a - 7 a attribuetur 7 y: erit igitur scientia boni quod bonum: nam illud quoddam ens propriæ essentiae signum erat. 7 Sin ens ponatur esse medius terminus, & extremo adiiciatur ens simpliciter, non quoddam ens: non concluditur, scientiam esse boni, quod bonum, sed quod ens. sit vbi a, scientia, quod ens: vbi a, ens: vbi y, bonum. 8 Perspicuū igitur est, in iis syllogismis qui ex parte *concludunt*, ita esse terminos accipiendos.

De commutatione orationum & nominum.

Cap. XXXIX.

1. *Præceptum.* 2. *Exemplum.*

C. XXXI.

Δ Εἰ δὲ καὶ μεταλαμβάνει ἡ πόλις αὐτὴ δι-
 νάται, ὀνόμαζα αὐτὸ ὀνομάτω, ἔλθεις
 ἀπὸ λόγων, καὶ ὄνομα καὶ λόγον, ἔτι αὐτὴ τῷ
 λόγῳ βούλομαι λαμβάνειν· ῥαῖον γὰρ ἡ τῷ ὄντι
 ἔκδοσις.

2. Οἷον, εἰ μὴ δὲν ἀφ' αὐτοῦ εἰπῶν, ὃ ὑπο-
λαβὴν τῆ διδασκ. μὲν εἶναι ἄλλος, ἐν μὲν εἶναι
ἑαυτὸν ὑπολαβὴν καὶ τὴ διδασκ. ὡς γὰρ τὸ
σημασιολογικόν· ἀπὸ τῆ λέξεως τῆ λαβόντος, τὸ
ὑπολαβὴν καὶ τὴ διδασκ. ὅπως ἴσταιον.

O Portet etiam commutare, & accipere quæ idem valent, *nimirum* nomina pro nominibus, & orationes pro orationibus: item *mutare* nomen & orationem, semperque pro oratione nomen sumere: *sic* enim facilius eris terminorum expositio. 2 Verbi gratiâ, si nihil refert utrum dicatur suspicabile opinabilis non esse genus, an opinabile non esse id quod suspicabile quoddam: idem enim *est* quod *utraque* ratione significatur: loco dictæ rationis, ponendi sunt termini, suspicabile & opinabile.

De articulis.

Cap. XL.

Επει δὲ ἡ ζωὴν ἔστι τὸ ὅτι πλεὺς ἡδονῶν,
ἀγαθὸν, καὶ τὸ ὅτι πλεὺς ἡδονῶν τὸ ἀγα-
θὸν ἢ ἡ ὁμοίαις ἡδοναῖς ὅσον δὲ εἰ μὴ ἔστι
ὁ συλλογισμὸς ὅτι ἡδονὴ τὸ ἀγαθόν, ὅσον ἡδονῶν
τὸ ἀγαθόν· εἰ δὲ ὅτι ἀγαθόν, ἀγαθόν· ὅπως ἂν
ἔστι τῆς ἀληθείας.

Quia verò non idem est, voluptatem esse *ἀγαθόν*, id est bonum, &c, voluptatem esse *κακόν*, id est, ipsum bonum: non similiter poni termini debent. verum si syllogismo probetur voluptatem esse *ἀγαθόν*, terminus constituendus est *κακόν*: si probetur esse *κακόν*, terminus constitui debet *ἀγαθόν*. Sic & in aliis faciendum est.

Interpretatio quarundam orationum.

Cap. XLI.

1 ¶ Interpretatio sequentium orationum: Cui α β inest, ei omni γ α inest: Cui omni γ α inest, etiam α β inest. 2 Tò α inest, ψ γ ; non ei omni de quo dicitur ψ γ . De quo α β verè dicitur, huic omni α β inest. 4 Tò α de eo dicitur, de quo omni dicitur α β . 5 De quo dicitur γ α , de omni eo dicitur α β . 6 ¶ Hypothecaria.

HÆc autem nec in re nec in oratione idem sunt. Cui α β inest, ei omni α β inest: & Cui α β omni inest, etiam α β omni inest. nihil enim vetat, γ α β inesse, non tamen omni. Vtputà γ α sit pulchrum quoddam: γ β , album. Si igitur cuidam albo inest pulchrum quoddam, verè dicetur albo inesse pulchrum, sed fortasse non omni.

2 Itaque si α β inest, sed non omni ei de quo dicitur α β : siue omni, α β inest, siue alicui tantum, non solum non est necesse α β inesse omni, sed ne quidem alicui.

3 Si verò, de quo α β verè dicitur, huic omni α β inest: eveniet ut α β de eo omni dicatur, de quo omni γ α dicitur.

4 Quòd si α β de eo dicitur de quo omni dicitur α β : nihil prohibet, quominus γ α inest ψ γ , cui non omni aut omnino nulli α β inest.

5 In tribus ergo terminis manifestum est, hanc orationem, de quo dicitur α β , de eo omni dici γ α , hoc significare, de quibuscumque γ α dicitur, de iis omnibus dici etiam α β , & si α β dicitur de omni, etiam α β ita dicitur. si verò non de omni, non est necesse γ α dici de omni.

6 Non oportet autem existimare, propter terminorum expositionem evenire aliquid absurdi. neque enim ad probandum eo etiam utimur, quòd hoc aliquid sit: sed ita illud adhibemus, ut geometra pedalem & rectam & sine latitudine ait esse hanc lineam quæ non est eiusmodi. non ita verò geometra his utitur quasi ex his ratiocinetur. omnino enim nisi quid referatur tanquam totum ad partem, & aliud ad hoc tamquam pars ad totum, ex iis non demonstrat, qui demonstrat: quia nec syllogismus ex his fit. expositio autem sic utimur, ut & sensu, dum cum, qui discit, instituiamus: non enim ita utimur quasi sine his demonstrati nequeat, quomodo utimur propositionibus, ex quibus syllogismus constat.

ΟΥΚ ἔστι τὸ τῶτον, ὅτ' εἶ, οὐτ' εἰπεῖν, ὅτ' ὁ β ὑπαρχει, τούτω πᾶσι τὸ α ὑπαρχει. καὶ τὸ εἰπεῖν τὸ, ὅ πᾶσι τὸ β ὑπαρχει, καὶ τὸ α ὑπαρχει πᾶσι. εὐδὲν γὰρ κωλύει, τὸ β ὅ γ ὑπαρχει, μὴ πᾶσι δὲ. οἷον, ἔστω τὸ μὲν β, καλὸν τι. τὸ γ, λευκόν. εἰ δὲ πᾶσι λευκῷ ὑπαρχει καλὸν τι. ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ὁ λευκῷ ὑπαρχει καλόν. ἀλλ' ὃ πᾶσι ἴσως. 2 Εἰ μὲν οὖν τὸ α ὅ β ὑπαρχει, μὴ πᾶσι δὲ καὶ ὃ τὸ β. ὅτ' εἰ πᾶσι ὅ γ τὸ β, ὅτ' εἰ μὲν οἱ πᾶσι ὑπαρχει, ἀνάγκη τὸ α ὑχέσθαι ὅ β πᾶσι. ἀλλ' ὅ β ὑπαρχει ὅ γ.

3 Εἰ δὲ καὶ ὅπου αὐτὸ β λέγεται ἀληθῶς, τούτω πᾶσι τὸ α ὑπαρχει. συμβαίνει τὸ α, καὶ ὃ πᾶσι τὸ β λέγεται, καὶ τούτω πάντες λέγεσθαι.

4 Εἰ μὲν οἱ τὸ α λέγεται, καὶ ὃ αὐτὸ β λέγεται, καὶ πάντες εὐδὲν κωλύει, ὅ γ ὑπαρχει τὸ β, μὴ πᾶσι δὲ τὸ α, ὡς ὅλως μὴ ὑπαρχει.

5 Εἰ δὲ τοῖς τοῖσι ὅροις δῆλον, ὅτι τὸ καὶ οὐ τὸ β, πάντες τὸ α λέγεσθαι, τῶτ' ἔστι, καὶ ὅτι τὸ β λέγεται, καὶ πᾶσι λέγεσθαι τὸ α. καὶ εἰ μὲν καὶ πάντες τὸ β, καὶ τὸ α ὅπως. εἰ δὲ μὴ καὶ πάντες, εἴη ἀνάγκη τὸ α καὶ πᾶσι.

6 Οὐ δὲ τὸ οἶσθαι, ὅτ' αὐτὸ ἐκ πᾶσι συμβαίνει ὡς αὐτὸν. εὐδὲν γὰρ παρεχόμενα ὅτι πᾶσι εἶ. ἀλλ' ὡς ὅτ' ὁ γεωμέτρης πᾶσι τοῖσι δῆλον ὅτι δῆλον πᾶσι εἶ. ὅτι ἀπὸ τῆς λέξεως ὅτι ὅσον. ἀλλ' ὅτι ὅπως χρῆται, ὡς εἰς τὸν συνλογισμὸν. ἔλως γὰρ ὅ μὴ ἔστι, ὡς ὅσον πρὸς μέρος, καὶ ἄλλο πρὸς τῶτον, ὡς μέρος πρὸς ὅλον, ὅτι εὐδὲν τῶν ἑνὸς δίκαιον ὁ δὲ κούων εὐδὲν γὰρ ὅτι ὁ συνλογισμὸς. ὅτι εἰ ἐκ πᾶσι, ὅπως χρῆται. ὡς ὅτι εἰς αἰσθάνεσθαι, πρὸς τὸ μὴ δῆλον λέγοντες ὅτι ὅπως, ὡς αὐτὸν ὅπως ὅτι. καὶ ἀπὸ τῆς λέξεως ὡς ὅτι εἰς ὁ συνλογισμὸς.

De resolutione syllogismorum compositorum.

Cap. XLII.

1 Resolutionem fieri in plures figuras. 2 In qua figura quæri debet.

ΜΗ λανθάνετω δὲ ἡμαῖς, ὅτι ἐν ταῖς αὐταῖς συλλογισμαῖς οὐχ ἀπύρτα τὰ συμπεράσματα δι' ἐνὸς γήματός ἐστιν· ἀλλὰ ὁ μὲν, ἀφ' οὗτου· ὁ δὲ, δι' ἄλλου. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ τὰ ἀναλύσεις ἔγω ποιητήριον.

2. Ἐπὶ δ' ὃ πρῶτον ὁ λόγος ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἁ-
μαρτίας, ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ περὶ τῆς ἁμαρτίας. φανερὸν ἐκ
τῆς συμπερίστασις, ἐν ᾧ ἡ ἁμαρτία ζητητῆται.

Illud nos non lateat, in eodem syllogismo non omnes conclusiones per unam figuram effici, sed alias per hanc, alias per aliam. Constat igitur, etiam resolutiones ita faciendas. *ff.*

2. Quia verò non omne problema in omni figura, sed certa in singulis probantur; ex conclusione perspicuum est, in qua figura querendum sit.

De reprehendenda definitione.

Cap. XLIII.

ΤΟΙΣ ΠΕΡΟΣ ΘΕΙΣΜΟΙΣ ΤΗΣ ΛΟΓΩΝ, ΟΣΟΙ
ΠΕΡΟΣ ΕΙΝ ΤΙ ΤΥΓΧΟΜΟΙΣ ΔΙΦΛΕΓΜΕΝΟΙ ΤΗΣ
ΕΝ ΤΑΙΣ ΟΡΑΙΣ, ΠΕΡΟΣ Ο ΔΙΕΙΛΕΚΤΑΙ, ΖΗΤΙΟΝ ΟΡΟΙ, ΚΑΙ
ΕΙ Τ' ΑΠΟΜΠΕ ΛΟΓΩΝ · ΗΠΙΟΝ ΓΑΡ ΣΥΜΒΗΨΕΤΑΙ
ΕΛΠΙΣΘΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΜΗΚΟΥΣ. ΟΥ, ΕΙ Τ' ΎΔΩΡ ΕΔΩ-
ΞΕΝ ΟΤΙ ΎΡΕΞΙ ΠΟΤΗΝ ΤΟ ΠΟΤΕΙΝ, ΚΑΙ Τ' ΎΔΩΡ, ΟΡΟΙ
ΖΗΤΙΟΝ.

Quod attinet ad rationes quibus aduersus definitiones differitur, id est, quibus vnum quidpiam ex iis quæ in definitione posita sunt, reprehenditur, terminus poni debet id quod reprehenditur, non tota definitio. minùs enim accidet, vt turbemur ob prolixitatem. vtputa si aquam ostendit esse humidum potabile: potabile, & aquam, terminos ponemus.

**De resolutione syllogismorum ducentium ad incommodum, & cæterorum qui
fiunt ex hypothefi. Cap. XLIV.**

Cap. XLIV.

1 De syllogismis hypotheticis. 2 De syllogismis ducentibus ad incommodum. 3 Horum & illorum discrimen. 4 Excursus.

CARTEL

ΕΤΙ ΔΕ ΤΙΣ ΕΞ ΑΠΟΘΕΩΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥΣ, C
 ΕΥ ΠΙΣΤΕΥΟΝ ΑΙΔΑΧΗ. Ε ΓΑΡ ΕΣΤΙΝ ΟΑ ΤΗ
 ΚΑΙΔΕΥΟΝ ΑΙΔΑΧΗ. Ε ΓΑΡ ΔΕΘ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΔ ΔΕ
 ΔΗΧΕΙΝΟΙ ΕΙΟΝ, ΔΑΛΑ ΔΕΘ ΣΥΝ ΔΗΧΕΣ ΕΜΟΛΟΓΗ-
 ΜΕΡΟΙ ΠΟΝΤΕΣ. ΕΙ, ΕΙ ΑΠΟΘΕΩΣ, ΕΙ ΜΙΑ ΤΙΣ
 ΔΥΝΑΜΙΣ ΜΗ ΕΙΝ ΤΗ ΕΝΑΝΤΙΩΝ, ΜΗΔ' ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ
 ΕΙ ΜΙΑΝ, ΕΙΠΕ ΔΕΘ ΛΕΓΕΙΝ, ΟΤΙ ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΜΙΑ
 ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗ ΕΝΑΝΤΙΩΝ. ΕΙ ΤΕ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΚΑΙ ΤΕ ΕΝΑ-
 ΝΤΙΟΝ. ΑΜΑ ΓΑΡ ΕΣΤΙΝ Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΚΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ
 ΟΤΙ ΜΗ ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΜΙΑ ΠΑΝΤΩΝ ΤΗ ΕΝΑΝΤΙΩΝ
 ΔΥΝΑΜΙΣ, * ΔΕΘ ΔΕΘ ΚΑΙ. ΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΟΥΚ
 ΕΣΤΙΝ, Ε ΔΕΘ ΚΑΙ. ΚΑΙ ΤΙ ΜΗ ΕΜΟΛΟΓΗΙ ΑΙΔΑΧΗΝ.
 ΔΑΛ' ΟΥΚ ΕΚ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΔ, ΔΑΛ' ΕΞ ΑΠΟΘΕ-
 ΩΣ. ΤΕΤΙΝ ΜΗ ΔΥΟ ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΑΝΑΓΑΓΕΙΝ. ΟΤΙ ΔΕ
 Ε ΜΙΑ ΔΥΝΑΜΙΣ, ΕΣΤΙ. ΕΩ ΓΑΡ ΕΝ ΙΩΣ ΣΥΛ-
 ΛΟΓΙΣΜΟΣ. ΟΑΚΙΟ ΔΕ, * ΑΠΟΘΕΩΣ.

C **I** Am verò conari nō debemus, vt syllogismos *qui sunt* ex hypothesi, reducamus: quoniā ex iis quæ posita sunt, reduci nequeunt: quippe qui nō per syllogismū probāt, sed ex conuentione & consensu. Exēpli causa, si *quis* supponēs, nisi vna sit facultas & contrariorū, neq; scientiā vnā esse, deinde disserat & *probet* non esse cōtrariorum vnā facultatem, vt salubris & insalubris, quia idem simul esset salubre & insalubre; certē non esse vnā omnium contrariorum facultatem, demonstratum est: non esse autem *contrariorū vnā* scientiam, non est demonstratum: ac qui necesse est hoc fateri. sed nōn ex syllogismo, verūm ex hypothesi. Hunc igitur *syllogismum* non licet reducere. cum verò quoprobatur contrariorum non esse vnā facultatem, reducere licet. fortassis enim hic est syllogismus, illud verò, hypothesi.

2. Similis est ratio eorum qui per impossibile concludunt: quia nec hos resolvere licet: sed deductionem quidem ad impossibile resolvere licet, quia syllogismo probatur. alterum verò ideo resolvere non licet, quia concluditur ex hypothesis.

3. Differunt autem à prædictis syllogismis ex hypothesis: quoniam in illis antea fateri oportet ut postea conveniat: utputà si ostendatur unam esse facultatem contrariorum, etiam scientiam esse eandem: hic verò etiam qui antea falsi non sunt, post probationem admittunt, quia falsitas est evidens: utputà si diameter dicatur habere communem mensuram, imparia esse paribus æqualia.

4. Multi quoque alii concluduntur ex hypothesis, quos considerare oportet, ac dilucidè explanare. Quznam igitur sint horum differentiarum, & quot modis fiant syllogismi ex hypothesis, posterius dicemus: nunc id tantum nobis manifestum esto, huiusmodi syllogismos non posse in figuras resolvere: cuius rei causam diximus.

A 2. Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀφ' αὐτῆς ἀδυνατοῦς ἀποδείξεως ὅτι γὰρ οὗτοι ἐστὶν ἀναλύειν ἀλλὰ πλεονάζει τὸ ἀδυνατὸν ἀπαγωγῆς, ἐστὶν συλλογισμὸς γὰρ δίκην αὐτοῦ. ὁ δὲ περὶ δ', οὗτος ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἀποδείξεως γὰρ ἀφαιρέσει. 3. Διαφέρεται δὲ τῆς ἀποδείξεως ὅτι ἐὰν ἐκείνοις μὲν διὰ τὴν ἀποδείξεωσιν ἀποδοῦναι, εἰ μὲν συμφορῇ. ὅτι, ἐὰν διὰ τὴν μίαν δύναμιν τῆς ἐκείνων, καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλεονάζει. ἐὰν δὲ μὴ ἀποδοῦναι ἀποδοῦναι, ἀλλὰ τὸ φανερόν ἐστὶν τὸ φανερὸν. ὅτι, περὶ τῆς ἀφαιρέσεως συμμέτρων, * τὸ πᾶν ἀφαιρέσει ὅτι πᾶν ἀφαιρέσει.

4. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῆς ἀποδείξεως, οὗτοι ἐπὶ τῆς ἀφαιρέσεως, καὶ ἀφαιρέσει καὶ ἀφαιρέσει. πᾶν μὲν οὖν αἱ ἀφαιρέσεις οὗτων, ἐκείνων * γίνεται καὶ ἀπὸ τῆς ἀποδείξεως, ἐστὶν ἐκείνων. καὶ δὲ ποσὸν ἡμῶν ἐκείνων φανερόν, ὅτι οὗτος ἐστὶν ἀναλύειν εἰς τὴν ἀφαιρέσει πᾶν οὗτων συλλογισμὸς. καὶ δὲ οὗτοι αἱ ἀφαιρέσεις, εἰρήκεται.

De resolutione syllogismorum unius figuræ in aliam.

Cap. XLV.

1. § An resolutio fieri possit. 2. § De resolutione syllogismorum prima figura in secundam: & primum à Celarent in Cesare. 3. Ferio in Festino. 4. § De resolutione syllogismorum secunda figura in primam. 5. Cesare in Celarent. 6. Camestres in Celarent. 7. Festino in Ferio. 8. Baroco resolui non posse. 9. § De prima & tertia figura. 10. § De resolutione syllogismorum prima figura in tertiam: ac primum à Darji in Datissi. 11. Ferio in Ferison. 12. § De resolutione tertia figuræ in primam. 13. Darapti in Darji. 14. Datissi in Darji. 15. Disamis in Darji. 16. Felapton in Ferio. 17. Ferison in Ferio. 18. De Brocardo. 19. § De minore propositione convertenda in minorem resolutione prima & tertia figuræ. 20. § De resolutione secunda figuræ in tertiam. 21. Festino in Ferio. 22. de Baroco. 23. § De resolutione tertia figuræ in secundam: & primum à Felapton & à Ferison in Festino. 24. De Brocardo. 25. § Qui syllogismi non resolvantur. 5. § Epilogus.

Quæcumque autem problemata in pluribus figuris probantur, si in vno syllogismo probata sint, licet syllogismum referre in aliam: ut syllogismum privativum in prima figura exstructum referre in secundam: & cum qui in media exstructus est, referre in primam: non omnes autem, sed quosdam ita resolvere poterit. quod in sequentibus perspicuum erit.

1. Nam si ϵ insit nulli, ac δ omni: γ à α inerit nulli, sic igitur sit prima figura. quod si pronuntiatur privativum conuertatur, erit media figura: quia ϵ nulli, & omni, inerit.

2. Similitèrque sit, si syllogismus non sit universalis, sed in parte: ut si ϵ insit nulli, ac δ alicui: quia conuersa propositione privativum, erit media figura.

Tom. I.

C OΣΑ δὲ ἐὰν πλείονα γήματα δίκην αὐτοῦ τῆς ἀφαιρέσεως, αὐτὸς οὗτος συλλογισμὸς ἐστὶν ἀναλύειν τὸ συλλογισμὸν εἰς τὴν περὶ δ', τὸ ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως ἀφαιρέσει εἰς τὸ δὲ περὶ δ' τὸ ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως, εἰς τὸ περὶ δ' ἀφαιρέσει, ἀλλ' οὗτος ἐστὶν ὁ φανερόν ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως.

2. Εἰ γὰρ τὸ α μὲν δὲ τὸ β, τὸ δὲ β πᾶσι τὸ γ, τὸ α ἐκείνῳ γ. ὅτι μὲν οὖν τὸ περὶ δ' ἀφαιρέσει, ἐὰν δὲ ἀφαιρέσει τὸ ἀφαιρέσει, τὸ μὲν οὖν ἐστὶν τὸ γ δὲ β δὲ α ἐκείνῳ, τὸ δὲ γ πᾶσι * ἀφαιρέσει. 3. Ομοίως δὲ καὶ εἰ μὴ καὶ δὲ α, ἀλλ' ἐκείνῳ δὲ συλλογισμὸς ἐστὶν, εἰ τὸ μὲν α μὲν δὲ τὸ β, τὸ δὲ β πᾶσι τὸ γ. ἀφαιρέσει γὰρ τὸ περὶ δ', τὸ μὲν οὖν ἐστὶν γήματα.

M. ii)

4 Τὸν δὲ οὖν τῶν ἀντιθέτων ἡμῶν συλλογισμὸν
 μὲν, οἱ μὲν καὶ ὅλον, αἰσχυρίζονται εἰς τὸ πρῶτον
 γῆμα. τῷ δὲ οὖν μέρει, ἀπεργάζονται.
 5 Ἐάν γὰρ δὲ αὐτὸ μὲν β μὲν δὲ γ πᾶν
 τὸ ἀρχαῖον. ἀντιστραφεῖντος δὲ τῷ ἐκτελέσει,
 τὸ πρῶτον εἰς γῆμα. τὸ μὲν γὰρ β, οὐδὲν δὲ α.
 τὸ δὲ α πᾶν δὲ γ ἀρχαῖον.
 6 Ἐάν δὲ τὸ κατηγορεύον μὲν ἢ πρὸς τὸ β,
 τὸ δὲ ἐκτελέσει πρὸς τὸ γ, πρῶτον ὅσον ἵππον
 τὸ γ. τῷ γὰρ οὐδὲν δὲ α. τὸ δὲ α, πᾶν τὸ β.
 ὡς οὐδὲν δὲ β τὸ γ. ὡς ἀρχαῖον τὸ β τὸ γ οὐδὲν
 ἀντιστρέφει γὰρ τὸ ἐκτελέσει. 7 Ἐάν δὲ οὖν μέρει
 ἢ ὁ συλλογισμὸς. ὅταν μὲν ἢ τὸ ἐκτελέσει
 πρὸς τὸ μείζον ἀρχαῖον, ἀναλυθῇ εἰς τὸ
 πρῶτον γῆμα. οἷον, εἰ δὲ α μὲν δὲ β, δὲ γ
 πᾶν. ἀντιστραφεῖντος γὰρ τῷ ἐκτελέσει, τὸ πρῶτον
 εἰς γῆμα. τὸ μὲν γὰρ β, οὐδὲν τὸ α. τὸ δὲ
 α, ἵππῳ δὲ γ. 8 Ὅταν δὲ τὸ κατηγορεύον, οὐκ
 ἀναλυθῇ εἰς τὸ πρῶτον, εἰ δὲ α τὸ μὲν β πᾶν, δὲ γ
 γὰρ πᾶν. ὥστε γὰρ δὲ ἀρχαῖον ἀντιστρέφει τὸ α β.
 ὥστε ἡμετέρας, εἰς συλλογισμὸς. 9 Ἐάν, οἱ
 μὲν οὖν τῶν τριῶν γῆματῶν οὐκ ἀναλυθῇ
 πᾶν εἰς τὸ πρῶτον. εἰ δὲ οὖν τῶν πρῶτων πᾶν
 εἰς τὸ τρίτον. 10 Ὑπάρχον γὰρ τὸ μὲν
 α πᾶν δὲ β, τὸ δὲ β πᾶν δὲ γ. οὐκ οὖν, ἐπὶ
 ἀντιστρέφει τὸ οὖν μέρει κατηγορεύον, ἀρχαῖον
 εἰς τὸ γ ἵππῳ δὲ β. τὸ δὲ α πᾶν ὑπάρχει τὸ β.
 ὡς γὰρ ἵππῳ τὸ τρίτον γῆμα. 11 Καὶ εἰ ἐκτελέσει
 ὁ συλλογισμὸς, ὡσαύτως. ἀντιστρέφει γὰρ
 τὸ οὖν μέρει κατηγορεύον. ὡς τὸ μὲν α οὐδὲν
 δὲ β, τὸ δὲ γ πᾶν ἀρχαῖον. 12 Τὸν δὲ οὖν
 τῶν τεσσάρων γῆματῶν συλλογισμὸν, εἰς μόνον
 οὐκ ἀναλύεται εἰς τὸ πρῶτον, ὅταν μὲν καὶ ὅλον
 πᾶν τὸ ἐκτελέσει. οἱ δὲ ἄλλοι πᾶντες ἀναλύονται.
 13 Κατηγορεύον γὰρ πᾶν τὸ γ τὸ α,
 τὸ δὲ β. οὐκ οὖν ἀντιστρέφει τὸ γ πρὸς ἐκτελέσει
 πᾶν μέρει. ἀρχαῖον εἰς τὸ β.
 ὡς εἰς τὸ πρῶτον γῆμα, εἰ δὲ μὲν α πᾶν δὲ γ,
 τὸ δὲ γ πᾶν τὸ β. 14 Καὶ εἰ τὸ μὲν α πᾶν
 δὲ γ, τὸ δὲ β πᾶν δὲ γ. ὁ αὖτε λόγος. ἀντιστρέφει
 γὰρ τὸ πρὸς τὸ β. 15 Ἐάν δὲ
 τὸ μὲν β πᾶν δὲ γ, τὸ δὲ α πᾶν τὸ γ. πρῶτον
 ὅσον ἵππον τὸ β. τὸ γὰρ β πᾶν τὸ γ. τὸ
 δὲ γ πᾶν τὸ α. ὡς τὸ β πᾶν τὸ α. ἐπὶ δὲ ἀντιστρέφει
 τὸ οὖν μέρει, εἰ δὲ α ἵππῳ τὸ β ὑπάρχει.
 16 Καὶ εἰ ἐκτελέσει ὁ συλλογισμὸς, καὶ ὅλον τῶν
 ἄρων ὄντων, ὁμοίως λαμβάνει. ἀρχαῖον γὰρ
 εἰ δὲ β πᾶν τὸ γ, τὸ δὲ α μὲν δὲ γ. οὐκ οὖν πᾶν
 β ἀρχαῖον τὸ γ. τὸ δὲ α οὐδὲν τὸ γ ὡς εἰς
 μέσον τὸ γ.

4. Ex syllogismis autem qui extrinsecus in secunda figura, universales referuntur in primam figuram, ex particularibus verò alter tantum.

5 In hoc enim si nulli, & omni, conuerso igitur pronuntiato priuatiuo erit prima figura: quia si nulli, ac si omni, in erit.

6 Quod si affirmatio iungatur si, priuatio si, primus terminus poni debet si. hoc enim nulli inest, ac si omni, quare nulli si, inest. ergo etiam si nulli: quia conclusio priuatiua conuertitur.

7. Si vero syllogismus sit in parte: cum priuatio iungitur maiori extremo, resoluetur in primam figuram: ut si si inest nulli, & alicui, conuerso enim pronuntiato priuatiuo, erit prima figura. nam si inest nulli, & si alicui.

8 Cum autem affirmatio iungitur maiori extremo, non resoluetur: ut si si inest omni, & non omni: quia neque conuersionem admittit propositio si: neque conuersione facta erit syllogismus.

9 Rursus syllogismi qui sunt in tertia figura, non resoluentur omnes in primam. sed qui sunt in prima, resoluentur omnes in tertiam.

10. In hoc enim si omni, ac si cui, cum igitur conuertatur pronuntiatum in parte attributiuum, inest etiam si, cui, verum si inest omni, quare sit tertia figura.

11 Idemque, si priuatiuus sit syllogismus. conuertitur enim propositum in parte attributiuum. quare nulli si, cui, verum si inest, inest.

12. Ex syllogismis autem qui sunt in tertia figura, unus tantum non resoluitur in primam, cum priuatiuum pronuntiatum non universale positum fuerit: reliqui autem omnes resoluntur.

13. Attribuaturn enim omni, si & si, ergo si conuertitur in parte ad utrumque extremum: inest igitur alicui, quocirca erit prima figura, si si inest omni, ac si alicui.

14. Et si si inest omni, ac si alicui, eadem est ratio: quia reciprocatur si cum.

15. Quod si si inest omni, ac si cui, primus terminus poni debet si, nam si inest omni, ac si cui: ergo si cui, & quia reciprocatur quod est in parte, etiam si inest cui.

16 Et si priuatiuus sit syllogismus, cum termini sunt universales, similiter accipi debet. In hoc enim si omni, ac si nulli, ergo cui, inest si, ac si nulli, itaque medium erit.

17. Similiter fiet, si priuatiuum prononciatum sit vniuersale, & attributiuum sit in parte. nam α nulli, ac β cuidam inest.

18. Si verò in parte accipiatur prononciatum priuatiuum, non fiet resolutio. vt si α omni, & β cuidam non inest. nam conuersa propositione, ambæ propositiones erunt in parte. 19 Perspicuum autem est, vt b.e. figuræ in se inuicem resoluantur, eam propositionem, in qua est minus extremum, conuertendam esse in vtraque figura: hac enim transposita transitus fit.

20. Ex syllogismo autem qui sunt in media figura, alter resoluitur, alter non resoluitur in tertiam. 21 Cum enim propositio vniuersalis est priuatiua, resoluitur. Nam si α nulli & cuidam, inest, ambo extrema similiter reciprocantur cum α . quapropter β nulli, ac γ cuidam inest. medium igitur est α .

22. Cum autem α omni inest, cuidam verò, non inest: non fit resolutio. neutra enim propositio, cum fuerit conuersa, erit vniuersalis. 23 Ex tertia quoque figura syllogismi resoluuntur in secundam, cum priuatiuum prononciatum est vniuersale. vt si α inest nulli, & β inest alicui vel omni. etiam γ nulli, & cuidam inest. 24 Si vero propositio priuatiuum sit in parte, non resoluetur: quia negatiuum in parte, non admittit conuersionem.

25 Perspicuum igitur est, eosdem syllogismos non resolui in his figuris, qui nec in primam resoluebantur: & cum in primam figuram syllogismi referantur, hos solum confirmari per deductionem ad impossibile.

26 Quomodo igitur syllogismos reducere oporteat, & figuras in se inuicem resolui, perspicuum est ex his quæ dicta sunt.

17 Ομοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν ἐρηπικόν, καὶ ὅλον· τὸ δὲ κατηγεκόν, οὐ μέρος. τὸ μὲν γὰρ αὐτὸν τῷ γ· τὸ δὲ γ πρὸς τῷ β ὑπερβαίνει.

18 Εὰν δὲ οὐ μέρος λαβῇ τὸ ἐρηπικόν, οὐκ ἔστι ἀνάλλοις· οἷον, εἰ τὸ μὲν β πᾶσι τῷ γ, τὸ δὲ α πρὸς μὴ ὑπερβαίνει· ἀντίγραφον γὰρ τῷ β γ, ἀμφοτέρω αὖ περιπέσει ἐπὶ τῷ μέσῳ. 19 Φανερόν δὲ, ὅτι καὶ πρὸς τὸ ἀναλύειν εἰς ἄλληλα τὰ σχήματα, ἢ πρὸς ἀναλύειν ἑκάστης περιπέσει, ἀντιπεριπέσει αὖ ἀμφοτέρω τῶν σχήμασι. ταύτης γὰρ μεταπρὸς ἀλλήλων, ἢ μεταβάσει

B* γὰρ. 20 Τῷ δὲ οὐ τῷ μέσῳ σχήματι, ἀπὸ τοῦ μὲν ἀλλοιῶς ἀπὸ τοῦ δὲ ἀναλύειν εἰς τὸ τρίτον.

21 Οὔτω μὲν γὰρ ἢ τὸ καὶ ὅλου ἐρηπικόν, ἀναλύεται. εἰ γὰρ τὸ α μὲν τῷ β, τῷ δὲ γ ὑπὲρ, ἀμφοτέρω ὁμοίως ἀντιπεριπέσει πρὸς τὸ α. ὥστε τὸ μὲν β, αὐτὸν τῷ α· τὸ δὲ γ, πρὸς μέσον ἄρα τὸ α. 22 Οὔτω δὲ τὸ α πᾶσι τῷ β, τῷ δὲ γ πρὸς μὴ ὑπερβαίνει, * ἢ γίνεται ἀνάλλοις· οὐκ ἔστι γὰρ τῷ περιπέσει ἐκ τῆς ἀντιπεριπέσεως, καὶ ὅλου.

23 Καὶ οἱ οὐ τῷ τρίτῳ δὲ σχήματι, ἀναλυθῆσθαι εἰς τὸ μέσον, οὔτω ἢ καὶ ὅλου τὸ ἐρηπικόν. οἷον, εἰ τὸ α μὲν τῷ γ, τὸ δὲ β ὑπὲρ, ἢ πᾶσι. καὶ γὰρ τὸ γ τῷ μὲν α αὐτὸν, τῷ δὲ β πρὸς ὑπερβαίνει. 24 Εὰν δὲ ὅτι μέρος ἢ τὸ ἐρηπικόν, οὐκ ἀναλυθῆσθαι· ἢ γὰρ διχῶς ἀντιπεριπέσει τὸ μέρος ἀποφατικόν. 25 Φανερόν οὖν, ὅτι οἱ αὐτοὶ συλλογισμοὶ οὐκ ἀναλύονται ἐκ πῦναις τοῖς σχήμασι, οἷον ὅτι εἰς τὸ περιπέσει ἀναλύονται· καὶ ὅτι εἰς τὸ περιπέσει σχήμα τῷ συλλογισμῷ ἀναλυθῶν ἔστι * μέντοι ἀπὸ τῆς ἀδυναμίας μὴ μεταφρασθῆναι.

26 Πῶς μὲν οὖν διὰ τοῖς συλλογισμοῖς ἀνάγειν, καὶ ὅτι ἀναλύεται τὰ σχήματα εἰς ἄλληλα, φανερόν οὐ τῷ εἰρημῶν.

26 Πῶς μὲν οὖν διὰ τοῖς συλλογισμοῖς ἀνάγειν, καὶ ὅτι ἀναλύεται τὰ σχήματα εἰς ἄλληλα, φανερόν οὐ τῷ εἰρημῶν.

De attributis finitis, vel infinitis: & de habitibus, vel priuationibus. Cap. XLVI.

1 ¶ De collatione attributi negantis, & attributi infiniti. Questionem an hac attributa differant, pertinere ad resolutionem syllogismorum. 2 Duplex interea discriminatio: 3 quod tribus argumentis probatur: primum quia alteram potest esse verum una cum affirmatione, alteram non potest: 4 deinde quia alteri subicitur aliquid, alteri nihil: 5 postremo quia fieri potest, ut alterum sit verum, alterum falsum. 6 Collatio attributionis & negationis attributi infiniti de eodem subiecto. 7 ¶ Collatio finis dispositionis quatuor attributionum, finis affirmantis, finis negantis, infinitis affirmantis, & infinitis negantis. 8 Eadem dispositio attributionum & priuationum. 9 ¶ De prononciatis definitis. 10. ¶ Exposicio resolutionis. 11 ¶ Hypothesis. Generalis confirmatio dispositionis supra explicatae. 12 Dubitatio. 13 Solutio.

Refert autem, in problemate confirmando vel euertendo, vtrum quis hæc existimet eandem an diuersam rem significare, non esse hoc, &, esse non hoc: vt, non esse album, &, esse non album.

Tom. I.

Διαφέρει δὲ τὸ εἶναι τὸ κατὰ τὸ ἀναλυθῆναι, ἢ C. xpi. ἀναλυθῆναι, τὸ ὑπερβαίνειν, ἢ τῷ τόν, ἢ ἐπερὶ σημειῖν, τὸ μὴ εἶναι τὸδε, καὶ τὸ μὴ τὸδε· οἷον, τὸ μὴ εἶναι λευκόν, τὸ εἶναι μὴ λευκόν.

M iij

Contrà, cuiuscunque *inest* α, *inest* etiam β. Aut enim *inest* β, aut α: sed quia non potest simul esse non album & esse album, β α *inest*. nam de eo quod est album, verè dicitur non esse non album. Non tamen de omni α *dicitur* α: quia de eo quod omnino non est lignum, non verè dicitur α, nempe esse lignum album. quare α β *erit* verum: β α, non verum: id est, esse lignum album. Manifestum quoque est, β α, nulli eidem *inest*, etsi α & β possint eidem alicui simul *inest*.

8 Huic collocationi similis est collocatio priuationum *relatarum* ad attributiones. Sit enim αquale, ubi α: non αquale, ubi β: inαquale, ubi γ: non inαquale, ubi δ.

9 Quinetiam in multis, quorum aliis *inest*, aliis non *inest* eadem res, negatio similiter vera esse potest, *veluti*, non sunt alba omnia, aut, non est album vnumquodque: cum falsa sit affirmatio, est non album vnumquodque, vel, omnia sunt non alba. Similiter huius affirmationis, est omne animal album, non est negatio hæc, est non album omne animal, amba enim sunt falsa, sed hæc, non est omne animal album.

10. Cum autem constet diuersam esse *horum pronuntiatorum* significationem, est non album, & , non est album: & alterum esse affirmationem, alterum negationem; perspicuum est, non eodem modo vtrumque probari. Exempli causa, non eodem modo hæc probantur. Quodcumque est animal, non est album, aut, contingit non esse album: & , verè dicitur non album, hoc enim est esse non album. Sed hæc, verè dicitur esse album, siue non album, *probandi* modus idem est. ambo enim adstruendo probantur per primam figuram. nam *articulus ille*, Verè dicitur, similiter collocatur ut *verbum* Est. huius enim *pronuntiati*, verè dicitur album, non est negatio, verè dicitur non album. sed, non verè dicitur album. Quod si hoc *probandum* sit, verè dicitur, quodcumque est homo, esse musicum aut esse non musicum: accipiendum est, quodcumque est animal, esse musicum, aut esse non musicum: ac demonstratum erit. At verò quodcumque est homo, non esse musicum, refutando probatur in dictis tribus modis. 11 Simpliciter autem cum ita se habent β α ac γ β, ut simul eidem *inest* nequeant, cuius autem necessario alterum *inest*, idemque rursus se habent γ δ ac β δ, consequens autem est α δ α, nec reciprocatur: tunc etiam α β α consequens erit, nec reciprocabitur: & β α ac β δ poterunt eidem *inest*, β α autem & α δ non poterunt.

A α δ παλιν τίνυν δ α, δ δ παρὰ. λέ γάρ δ γ. λέ δ δ. ἐπεὶ δ' ἔχ' οἱ τὰ α μαθὴν μὴ λυκὸν καὶ εἶ λυκὸν, δ δ ὑπαρξέει. εἴ γάρ τῷ ὄντος λυκοῦ, ἀληθὲς εἶπεν, ὅτι οὗτος ἐστὶν οὐ λυκὸν. εἴ δ' οὐ τῷ δ, ὅτι παρὸς δ α. εἴ γάρ τῷ ὅλως μὴ ὄντος ζύλου, οὗτος ἀληθὲς δ α εἶπεν, ὡς ἐστὶ ζύλον λυκὸν. ὡς τε δ δ, ἀληθὲς δ α, οὗτος ἀληθὲς, ὅτι ζύλον λυκὸν. δὴλον δ' ὅτι καὶ δ α γ οὐδὲν τὰ αὐτὰ ὑπαρξέει, εἴ καὶ δ β εἴ δ δ ἐν δὲ χέει π: τὰ αὐτὰ ὑπαρξέει.

B 8 Ομοίως δ' ἔχουσιν αὖ ἐρησὶς πρὸς τὰς κατηγορίας τούτῃ τῇ θέσιν. ἔστω γάρ ἴσον, ἐφ' ὃ δ α. οὗτος ἴσον ἐφ' ὃ δ β. αἰσιν, ἐφ' ὃ δ γ. οὗτος αἰσιν, ἐφ' ὃ δ δ.

9 Καὶ ὅτι πολλὰν γ, ὡν ποῖς μὲν ὑπαρξέει, τοῖς δ' ἔχ' ὑπαρξέει δ αὐτὸ, λέ μὲν ἀπόφασις ὁμοίως ἀληθεύουσιν αὖ, ὅτι οὗτος ἐστὶ λυκὸν παρὰ, λέ ὅτι οὗτος ἐστὶ λυκὸν ἕκαστον ὅτι δ' ἐστὶν ὅτι λυκὸν ἕκαστον, ἢ ὅτι παρὰ ἐστὶν ὅτι λυκὸν, ψευδὲς. ὁμοίως δ' καὶ τῷ, ἐστὶ παρὰ ζῶον λυκὸν, ἐφ' ὃ δ, ἐστὶν ὅτι λυκὸν ἀπὸν ζῶον, ἀπόφασις. ἀμφω γάρ ψευδὲς. ἀλλὰ δ οὗτος ἐστὶ παρὰ ζῶον λυκὸν.

10 Ἐπεὶ δ' δὴλον, ὅτι ἔτιον σμενέει δ, ἐστὶν ὅτι λυκὸν, καὶ δ, οὗτος ἐστὶ λυκὸν. εἴ δ μὲν, κατὰ φασιν, δ δ ἀπόφασις. φαιερὸν ὡς ἔχ' ὅ αὐτὸς ὅπως τῷ δὲ καὶ αὐτὸν ἐκείττον. οἱ ὅτι ὅ αὐτὸ ἢ ζῶον, οὗτος ἐστὶ λυκὸν, λέ ἐν δὲ χέει μὴ εἶ λυκὸν. καὶ ὅτι ἀληθὲς εἶπεν μὴ λυκὸν. τῷ γάρ ἐστὶν εἶ μὴ λυκὸν. ἀλλὰ τῷ μὲν, ἀληθὲς εἶπεν, ἐστὶ λυκὸν, εἴτε μὴ λυκὸν, ὅ αὐτὸς ὅπως. κατὰ σκευαστικῶς γάρ ἀμφω ἀφ' τῷ πρὸς τοῦ δὲ καὶ αὐτὸν γήματι. δ γάρ ἀληθὲς, ὅτι ἐστὶν ὁμοίως τὰ τῷ. τῷ γὰρ ἀληθὲς εἶπεν λυκὸν, ὅτι ἀληθὲς εἶπεν μὴ λυκὸν, ἀπόφασις, ἀλλὰ δ μὴ ἀληθὲς εἶπεν λυκὸν. εἴ δ' ἐστὶ ἀληθὲς εἶπεν, ὅ αὐτὸ ἢ ἀφ' ὅπως, μοιτικὸν εἶ. λέ μὴ μοιτικὸν εἶ. ὅ αὐτὸ ἢ ζῶον, ληπτεόν λέ εἶ μοιτικὸν, λέ μὴ μοιτικὸν εἶ. καὶ δὲ δὲ κατὰ. δ δ μὴ εἶ μοιτικὸν ὅ αὐτὸ ἢ ἀφ' ὅπως, ἀφ' ὅπως δὲ καὶ αὐτὸν καὶ τῷ εἰρημνόμενους τῷ εἶπεν.

E 11 Ἀπλῶς δ' ὅτι αὐτὸν ἔχ' δ α εἴ τὸ β, ὡς τε αὐτὸ μὲν τὰ αὐτὰ μὴ ἐν δὲ χέει, παρὰ ἢ ὅτι αὐτὸν γήματι. καὶ πάλιν τὸ γ εἴ τὸ δ ὡς αὐτὸν. ἐπὶ τῷ γ τὸ α, καὶ μὴ αὐτὸν γήματι. καὶ δ β τὸ δ αὐτὸν γήματι, καὶ οὗτος αὐτὸν γήματι. καὶ τὸ μὲν α καὶ τὸ δ ἐν δὲ χέει τὰ αὐτὰ, τὸ δ β καὶ τὸ γ οὗτος ἐν δὲ χέει.

Πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι τὸ β ἐπιτεταγμένον τῷ δ, ὡς ἴσμεν. Αὐτὸ δὲ φανερόν. ἐπεὶ γὰρ πᾶσι τῶν γ δὲ γάτερον ἐστὶ ἀνάγκη. ὅτι δὲ β, οὐκ ἐνδέχεται γ, ἀλλὰ δὲ σὺν ἐπιτεταγμένον τῷ α, τῷ α καὶ β ἐνδέχεται τὰ αὐτὰ. φανερόν, ὅτι τὸ δ ἀκολουθεῖ. πάλιν, ἐπὶ τῷ α τὸ γ οὐκ ἀντιτίθεται, πᾶσι δὲ ἢ τὸ γ ἢ τὸ δ, ἐνδέχεται τὸ α καὶ τὸ δ. ὅτι αὐτὰ ὑπερχεῖν. τὸ δὲ γ β καὶ τὸ γ οὐκ ἐνδέχεται, ἀλλὰ τὸ σὺν ἀκολουθεῖν τῷ γ τὸ α. συμβαίνει γὰρ τι ἀδυνάτου. φανερόν οὖν, ὅτι οὐδὲ τὸ β τὰ δ ἀντιτίθεται. ἐπεὶ γὰρ ἐγγεγραμμένον ὅτι δ ἐπὶ α ὑπερχεῖν.

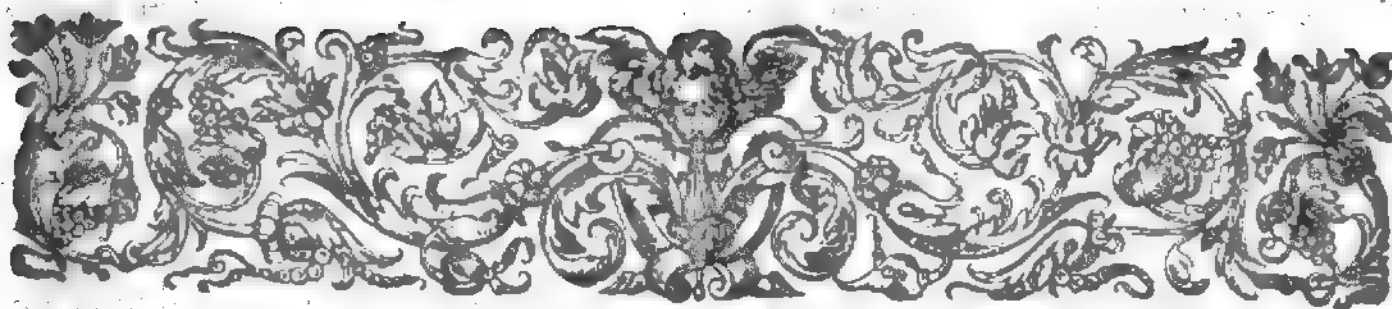
12 Συμβαίνει δὲ εἶναι καὶ ἐν τῇ τριᾷ τῷ α τῷ β ὅροι ἀπαμῶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ ἀντικείμενα λαμβάνειν ὁρθῶς, ὡς αἰάγνη παρὰ τὴν γάτερον ὑπερχεῖν. ὅτι, εἰ τὸ α καὶ τὸ β μὴ ἐνδέχεται ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν, αἰάγνη δὲ ὑπερχεῖν, ὅτι μὴ γάτερον, γάτερον καὶ πάλιν τὸ γ καὶ τὸ δ, ὡς αὐτῶς. ὅτι δὲ τὸ γ, πᾶσι ἐπιτεταγμένον τῷ α. συμβαίνει γὰρ ὅτι τὸ δ, τὸ β ὑπερχεῖν ἐστὶ ἀνάγκη, ὅτι ὅτι ψευδές. Εἰλήφθην γὰρ ἢ ἀποφασίς τῶν α β, ἢ ἐφ' ὧν ζ. καὶ πάλιν τῶν γ δ, ἢ ἐφ' ὧν θ. ἀνάγνη δὲ παρὰ τὴν α ἢ τὸ ζ. ἢ γὰρ πᾶσι φάσιν, ἢ πᾶσι ἀποφασίς. καὶ πάλιν, ἢ τὸ γ, ἢ τὸ θ. φάσιν γὰρ καὶ ἀποφασίς. καὶ ὅτι τὸ γ, πᾶσι τὸ α ὑπερχεῖν. ὡς τε ὅτι ζ, πᾶσι τὸ θ. πάλιν ἐπὶ τῶν ζ β, πᾶσι γάτερον καὶ τῶν θ δ ὡς αὐτῶς ἀκολουθεῖ δὲ τῶν ζ τὸ θ καὶ ὅτι ἀκολουθεῖ τὸ β. τὸ γ γὰρ ἴσμεν. Εἰ ἄρα ὅτι γ τὸ α καὶ ὅτι δ τὸ β. τὸ γ δὲ ψευδές. ἀνάπαλιν γὰρ ἢ ἐν τοῖς ὅτοις ἔχουσιν ἢ ἀκολουθεῖν.

13 Οὐ γὰρ ἴσως ἀνάγνη παρὰ τὴν α ἢ τὸ ζ, οὐδὲ τὸ ζ ἢ τὸ β. γὰρ ὅτι ἀποφασίς τῶν α τὸ ζ. τὸ γ γὰρ ἀγαθόν, τὸ οὐκ ἀγαθόν, ἀποφασίς. ὅτι τὸ δὲ ὅτι τὸ οὐκ ἔστι ἀγαθόν, τὰ οὐκ ἀγαθόν, οὐκ οὐκ ἀγαθόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν γ δ. αἱ γὰρ ἀποφασίς αἱ εἰλημμέναι, δύο εἰσιν.

Primum igitur $\alpha \in \beta$ consequens esse α , hinc apparet. Cum enim cuius ex necessitate *inest* alterum $\alpha \in \beta$, ei verò cui $\alpha \in \beta$ *inest*, non possit *inest* β , quia secum infert α , α verò & β non possunt eidem *inest*; perspicuum est, consequens esse β . Rursus quia α non reciprocatur cum β : cuius autem *inest* aut γ , aut δ : accidit ut α & β eidem *inest*. Verum β & α non possunt eidem *inest*: quia statim ad, consequitur α , atque ita evenit quiddam impossibile. Perspicuum igitur est, cum δ non reciprocari: quia una cum α contingit etiam α *inest*.

12 Interdum verò etiam in huiusmodi terminorum dispositione falli contingit: quia non rectè accipiuntur opposita, quorum alterum cuius *inest* necesse est. Ut si α & β non accidant simul eidem, necesse autem sit, cui alterum non *inest*, alterum *inest*: rursus eodem modo se habeant γ & δ : omnia autem, consequens sit α . concludetur enim, cui α *inest*, ei β necessariò *inest*: quod quidem est falsum. Sumatur enim negatio $\alpha \in \beta$, quæ sit ubi: rursusque negatio $\alpha \in \beta$, quæ sit ubi. necesse igitur est, cuius *inest* aut α aut β , nimirum aut affirmationem aut negationem: rursus aut γ aut δ quia sunt affirmatio & negatio: & cuicumque α *inest*, etiam β *inest* suppositum fuit. itaque cuicumque α *inest*, etiam β *inest*. Rursus quia $\alpha \in \beta$ alterum cuius *inest*, & $\alpha \in \beta$ idem alterum, consequens autem est $\alpha \in \beta$: etiam $\alpha \in \beta$ consequens erit β : hoc enim scimus. Si igitur $\alpha \in \beta$ consequens est α , etiam $\alpha \in \beta$ consequens erit β . quod tamen falsum est: quia vice versa erat consecutio in iis quæ ita se habent.

13 Non enim fortasse necesse est, cuius *inest* aut α aut β , nec $\alpha \in \beta$, aut $\beta \in \alpha$: quia α non est negatio β . nam boni negatio est non bonum: hæc autem non idem valent, non est bonum, & neque est bonum, neque non bonum. Similis est ratio $\alpha \in \beta$: quoniam negationes, quæ sumptæ fuerunt, duæ sunt.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ, ΤΟ Β'.

ARISTOTELIS

ANALYTICORVM PRIORVM.

LIBER II.

DE POTESTATIBVS SYLLOGISMORVM.

TRACTATVS I.

De potestate plura concludendi.

Cap. I.

1 § Anacephalosis. 2 § De conuersione conclusionis. 3 § De iis quae continentur sub medio termino, aut sub minori extremo. 4 De syllogismis vniuersalibus in prima figura affirmantibus. 5 vel negantibus. 6 De syllogismis vniuersalibus in secunda figura. 7 De particularibus in prima figura, 8 & in aliis figuris.

IN quot igitur figuris, & per quales ac quot propositiones, & quando, & quomodo fiat syllogismus, amplius, ad quae respiciendum sit euerenti vel adstruendi, & quomodo quæri debeat de re proposita secundum quamvis methodum: praeterea qua via sumemus cuiusque *quæstionis* principia, iam exposuimus.

2. Cum autem syllogismorum alii sint vniuersales, alii particulares: vniuersales semper plura concludunt: ex particularibus, attributui plura concludunt: negatiui vnā conclusionem colligunt. nam aliae propositiones conuertuntur. particularis autem priuatiua non conuertitur. conclusio vero est *oratio significans* aliquid de aliquo. quapropter alii syllogismi plura concludunt. Vt si ostensum fuerit *esse inesse* omni aut alicui: necesse est, etiam *esse inesse* alicui. quod si ostensum sit nulli *esse inesse*, etiam



EN πόσους μὲν οὕτως σχήμασι, **CAV. I.**
καὶ διὰ πῶς καὶ πῶς Librū hūc
προτάσεων, καὶ πότι, καὶ interpre-
πῶς ὅσους συλλογισμοὺς ἐπὶ τῷ, res alii in
ἐἰς ποῖα βλεπόμενα τὰς τρεῖς partes
σκέδαζοντι, ἑκατασκέδα- scindunt,
ζοντι, καὶ πῶς διὰ τῶν τῶν κατεσκευασμένων, alii in
κατ' ὁποῖον μὲν ὁδὸν ἐπὶ τῷ καὶ διὰ ποῖας priorem
ὁδοὺ λαμβόμεθα τὰς τρεῖς ἑκάστον ἀρχάς, ἥδη hunc in-
διεληλυθαμένοι. scribing, De
ratione iu-
dicandi.

2. Ἐπὶ δὲ οἱ μὲν, καθόλου, τῶν συλλογισμῶν εἰσιν, οἱ δὲ, ὅτι μέρους. οἱ μὲν καθόλου πάντες, αἰ πλείω συλλογίζονται τῶν ὅτι μέρους, οἱ μὲν κατηχεῖται, πλείω. οἱ δὲ ἀποφατικοί, τὸ συμπέρασμα μόνον. αἱ μὲν γὰρ ἀλλὰ προτάσεις ἀντιγράφουσιν. ἡ δὲ ὅτι μέρους επιτική, ὅσα ἀντιγράφει. τὸ δὲ συμπέρασμα, τὴ κατὰ πῶς ὅτι. ὅσα οἱ μὲν ἄλλοι συλλογισμοὶ πλείω συλλογίζονται. ὅτι. ἔἰ το α διδιδίκεται παντὶ ὅτι β, ἡ γὰρ. ἔ το β γὰρ ὅτι α, ἀναγνώσκειν ὅτι γ. ἔ εἰ μηδενὶ ὅτι β, τὸ α, ὅτι α.

6 β οὐδὲν τῷ α. τὸ πρὸ δὲ ἐπεὶ τὸ ἴδιον ἐστὶν. Εἰ δὲ δ α πρὸ μὴ ὑποαρχῇ δ β, οὐκ ἀνάγκη εἶναι δ β ὑπὸ τῷ α μὴ ὑποαρχεῖν· ἐν δὲ λέγεται γὰρ πρῶτον ὑποαρχεῖν. Αὐτὴ μὲν οὖν οὕτως κριτὴ πρῶτον αἴτια, τῇ τε καθόλου, καὶ τῇ ἐν μέρει.

3 Εἰ δὲ ὡς τῇ καθόλου καὶ ἄλλως εἰπὴν. ὅσα γὰρ ἔστιν ὑπο δ μέσσοι, ἢ ὑπο δ συμπε-
ρασμα εἶναι, ἀπὸ τῶν ἐστὶν ὁ αὐτὸς συλλογι-
σμός· εἰς τὴν μὲν, ἐν τῷ μέσσοι· ἐν δὲ, ἐν δὲ
συμπερασματικῇ.

4 Οἷον, εἰ δ α β συμπερασμα. Ἀφ' οὗ γ'
ὅσα ὑπο δ β ἔστιν τὸ γ εἶναι, ἀνάγκη εἶναι πρῶτον
λέγεσθαι δ α· εἰ γὰρ τὸ δ ἐν ὅλῳ τῷ β, τὸ γ
β ἐν ὅλῳ τῷ α· καὶ τὸ δ ἐστὶν ἐν ὅλῳ τῷ α.
πάλιν, εἰ τὸ ε ἐν ὅλῳ δ γ, τὸ γ ε ἐν τῷ α·
καὶ τὸ ε ἐν ὅλῳ δ α ἐστὶν.

5 Ομοίως δὲ, εἰ εἰς τερητικὸς εἶναι ὁ συλλογι-
σμός.

6 Ἐπὶ δὲ τῷ διττῷ σχήματι, * π' ὑπο
π' συμπερασμα, μόνον ἐστὶν συλλογισμός.
ὅτι, εἰ τὸ α δ β μὴ εἶναι, δ γ πρῶτον συμπε-
ρασμα, ὅτι οὐδὲν δ γ τ' β. Εἰ δὲ τὸ δ ὑπο
τὸ γ εἶναι, φανερόν ἐστιν ὅτι ὑχ ὑποαρχῇ αὐτῷ τ'
β. ὅτι δὲ ὑπο τὸ α, ὅτι ὑχ ὑποαρχῇ, εἰ δὲ
λαβὼν ἀφ' οὗ συλλογισμός. καὶ τὸ ὑχ ὑποαρχῇ δ
ε, εἰ ἐστὶν ὑπο τὸ α. ἀλλὰ τὸ μὲν, δ γ μὴ εἶναι
ὅτι ὑποαρχῇ τ' β, ἀφ' οὗ συλλογισμός δίδει-
ται. τὸ δὲ, δ α μὴ ὑποαρχεῖν, ἀναπόδεικτον
εἶναι· ὅτι εἰ δ γ τ' συλλογισμὸς συμβαί-
νῃ, τὸ β δὲ μὴ ὑποαρχῇ.

7 Ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ μέρει, τῷ μὲν ὑπο τὸ συμ-
περασμα, οὐκ ἐστὶν τὸ ἀναγκαῖον· εἰ γὰρ τὸ
συλλογισμός, ὅτι αὐτὸ λαμβάνει ἐν μέρει· τῷ
δὲ ὑπο τὸ μέσσοι, ἐστὶν πρῶτον, πάλιν εἰ ἀφ'
τ' συλλογισμῶν.

8 Οἷον, εἰ δ α παρὶ δ β, τὸ γ β πρὸ δ γ
τὸ μὲν γὰρ ὑπο τὸ γ πρῶτον, οὐκ ἐστὶν συλ-
λογισμός· τὸ γ ὑπο τὸ γ, ἐστὶν ἀλλ' οὐ ἀφ'
τ' συλλογισμῶν.

9 Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ σχήματι·
τὸ μὲν γὰρ ὑπο τὸ συμπερασμα, οὐκ ἐστὶν
ἀναγκαῖον· εἰ γὰρ πάλιν εἰ ἀφ' τ' συλλογισμῶν,
* ἢ καὶ ἐν τῷ καθόλου εἰς ἀναπόδεικτον τῆς
ἀποδείξεως τὸ ὑπο τὸ μέσσοι εἰδόμενον· ὅτι
ἢ οὐδὲν οὐκ ἐστὶν, ἢ εἰς τὸ πρῶτον.

A nulli α inheret β : hæc autem conclusio
est diuersa à superiori. At si α cuidam ϵ
non inest : non est necesse, etiam ϵ α cui-
dam α non inesse. potest enim omni in-
esse. Hæc igitur est causa omnium syllogis-
morum communis, tam vniuersalium,
quàm particularium.

3 Licet autem de vniuersalibus etiam
aliter dicere. nam quæ sub medio aut sub
conclusionem sunt, eorum omnium erit
idem syllogismus, si illa in medio, hæc
in conclusionem ponantur.

4. Vtputà si α ϵ concludetur per γ :
B necesse est α dici de ϵ omnibus, quæ
sunt sub ϵ , aut sub γ : nam si α est in toto
 ϵ , ac ϵ in toto α : etiam α erit in toto α .
Rursus si α est in toto γ , ac ϵ in ipso
 α : etiam α erit in toto α .

5. Similis ratio est, si priuatiuus sit
syllogismus.

6. In secunda autem figura syllo-
gismus erit eius dumtaxat quod est sub
conclusionem : Vt si α inest nulli ϵ , &
omni γ : concludetur, nulli γ inesse ϵ .
Si igitur ϵ α est sub γ : perspicuum est,
ei non inesse ϵ . his verò quæ sunt sub
 α , non inesse, non est manifestum per
syllogismum. atqui non inheret α , si
est sub α . sed nulli quidem, inesse ϵ ,
syllogismo probatum fuit : α verò non
inesse, sine demonstratione acceptum
fuit. quare non colligitur ex syllogis-
mo, ϵ α non inesse.

7. In particularibus autem syllogis-
morum, eorum quæ sunt sub conclusionem con-
cludendorum non erit ulla necessitas : quia
non fit syllogismus, cum hæc propositio ac-
cipitur in parte. eorum autem omnium
quæ sunt sub medio, erit quidem, non ta-
men per eum syllogismus.

8 Vt si α inest omni β , ac α cuidam
 γ , quod enim positum est sub γ , non con-
cludetur. quod verò est sub β , conclude-
tur, non tamen per syllogismum antecede-
ntem.

9. Similis est ratio aliarum figura-
rum. quod enim est sub conclusionem,
non concludetur : alterum conclude-
tur, non tamen per eum syllogismum :
quæ etiam in syllogismis vniuersalibus ex
non demonstrata propositione proba-
bantur quæ sunt sub medio. quare aut ibi
quoque non concludetur, aut concludetur
etiam in his.

Cap. II.

N

ὥστε εἰ μέσον τιθέντες τὴν ἀληθεύσαντων ἀληθείαν
τὸ α μὴ εἶναι ὅτι β ὑπάρχειν, τὸ δὲ β πῶς τῷ γ
ὑπάρχειν· ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα,
ψευδὲς ὅτις ὅλος τῆς α β προτάσεως.

21 Καὶ εἰ ὅτι τὴν ψευδὲς ἢ α β προτάσεις, τὸ
β γ ἀληθεύσας, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀλη-
θές· ὅθεν γὰρ καλύπτει τὸ α καὶ τὸ β καὶ τὸ γ
πῶς ὑπάρχειν, καὶ τὸ β τῷ γ πῶς ὑπάρχειν· ὅτι,
τὸ ζῶον, ὑπὲρ καλῶν, καὶ πῶς μεγάλην, καὶ τὸ κα-
λὸν, ὑπὲρ μεγάλης ὑπάρχειν. εἰ δὲ οὕτως ἀληθὲς τὸ α
παρὰ τὸ β, ἔσται τὸ β πῶς τῷ γ· ἡ δὲ α β προ-
τάσεις, ὅτι τὴν ψευδὲς ἔσται· ἡ δὲ β γ, ἀληθὲς·
καὶ τὸ συμπέρασμα, ἀληθὲς. 22 Ομοίως δὲ καὶ

ἐκρηπτικῆς ὅτις τῆς α β προτάσεως. οἱ γὰρ αὐτοὶ
ὅροι ἔσονται, καὶ ὡσαύτως καὶ ὁμοίως, πρὸς τὸ δόξαι
δείξιν. 23 Γὰρ εἰ εἰ μὲν α β, ἀληθὲς· ἢ τὸ β
γ ψευδὲς· ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα· ὅθεν
γὰρ καλύπτει, τὸ α τῷ μὲν β ὅλον ὑπάρχειν, ὅτι τὸ
γ ὑπὲρ, καὶ τὸ β τῷ γ μὴ εἶναι ὑπάρχειν· ὅτι,
ζῶον, κύκλιος μὲν παρὰ τὴν, μέλας δὲ ὑπὲρ, κύκλιος
δὲ ὅθεν μὲν μέλας. ὥστε εἰ ἀληθὲς παρὰ τὸ β τὸ

α, καὶ τὸ β τῷ γ πῶς· ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρα-
σμα, ψευδὲς ὅτις τῆς β γ. 24 Ομοίως δὲ καὶ
ἐκρηπτικῆς ἀσμενολογικῆς τῆς α β προτάσεως.
ἐγχαρὶς γὰρ, τὸ α τῷ μὲν β μὴ εἶναι, ὅτι δὲ γ ὑπὲρ
μὴ ὑπάρχειν, τὸ μὲν πῶς β μὴ εἶναι τῷ γ· ὅτι, τὸ
ἄνθρωπος ὅτις ἄλλος ἄνθρωπος εἶναι, καὶ ὅτι συμβεβηκό-
τις αὐτῷ εἶναι· τὸ γὰρ ζῶον ἀειθμῶς μὲν ὅθεν
ὑπάρχει, λευκῶς δὲ ὑπὲρ, ὅτι δὲ ἀειθμῶς ὅθεν
λευκῶς. εἰ δὲ οὕτως μέσον τιθέν· ὁ ἀειθμῶς, ἔσται ἀλη-
θὲς τὸ μὲν α μὴ εἶναι τῷ β, τὸ δὲ β πῶς τῷ γ· τὸ α
πῶς τῷ γ ὑπάρχειν, ὅθεν ὡς ἀληθὲς· καὶ ἡ α β
προτάσεις, ἀληθὲς· ἡ δὲ β γ, ψευδὲς.

25 Καὶ εἰ ὅτι τὴν ψευδὲς ἢ α β, ψευδὲς δὲ ἢ
β γ· ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς. ὅθεν γὰρ κα-
λύπτει, τὸ α τῷ β ὑπὲρ καὶ τὸ γ πῶς ὑπάρχειν· ἔκαστος
τὸ δὲ β μὴ εἶναι τῷ γ· ὅτι, εἰ εἶναι ὅθεν τὸ β τῷ γ,
ἀμφω δὲ συμβεβηκότα τῷ αὐτῷ ἄνθρωπος· τὸ γὰρ ζῶον,
ὑπὲρ λευκῶν, καὶ ὑπὲρ μέλας ὅθεν ὑπάρχει, λευκῶν δὲ
δὲ μὴ εἶναι. εἰ δὲ οὕτως ἀληθὲς τὸ α παρὰ τὸ β, καὶ
τὸ β πῶς τῷ γ, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα.

26 Καὶ ἐκρηπτικῆς δὲ ἀσμενολογικῆς τῆς α β
ὡσαύτως. εἰ γὰρ αὐτοὶ ὅροι, καὶ ὡσαύτως, τιθένται·
εἰ πρὸς πῶς δόξαι δείξιν. 27 Καὶ ἀμφοτέρων τῶν
ψευδῶν ὅρων, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς· ἐγ-
χαρὶς γὰρ τὸ α τῷ μὲν β μὴ εἶναι, τῷ δὲ γ πῶς ὑ-
πάρχειν, τὸ μὲν πῶς β μὴ εἶναι τῷ γ· ὅτι, τὸ ἄνθρωπος
τῷ ὅτις ἄλλος ἄνθρωπος εἶναι, ἔσται τὸ συμβεβηκότις
αὐτῷ· ζῶον γὰρ ἀειθμῶς μὲν ὅθεν ὑπάρχει, λευ-
κῶς δὲ πῶς ὑπάρχει, καὶ ὁ ἀειθμῶς ὅθεν ὑπάρχει λευκῶς.

A Itaque si homo ponatur *medius terminus*,
& sumatur *α*· nulli *β* inesse, & autem cui-
dam *γ* inesse: vera erit conclusio, cum
propositio *α β* tota sit falsa.

21. Et si propositio *α β* sit falsa ex par-
te, cum *propositio α* sit vera: erit conclu-
sio vera. nihil enim verat, *α β* & *ψ* & *φ* *η*
alicui inesse, & *ε* alicui inesse: ut ani-
mal alicui pulchro, & alicui magno, &
pulchrum alicui magno inesse. Si igitur
sumptum fuerit, *α β* inesse omni *ε*. & *ε* alicui
γ: propositio *α β* erit falsa ex parte,
propositio autem *ε γ* vera, & conclusio ve-
ra.

22. Similiterque si privativa sit pro-
positio *α β*. iidem enim erunt termini, &
eodem modo positi, ad demonstratio-
nem *conficiendam*.

23. Rursus si *propositio α* sit vera, &
propositio ε γ falsa: vera erit conclusio: nihil
enim prohibet, quominus *ε* in sit toti *β*,
& alicui γ, & *ε* in sit nulli γ: ut animal
omni cygno, & cuidam nigro, cygnus
autem nulli nigro. Quare si sumptum
fuerit, *ινεσσε* omni *ε* *α*, & alicui γ *α β*: ve-
ra erit conclusio, cum falsum sit *prolo-*
quium α γ.

24. Similis est ratio, si privativa ac-
cipiatur propositio *α β*. potest enim *α*
nulli *ε* inesse, & cuidam γ non inesse, *α β*
autem nulli γ: ut genus speciei quæ est
ex alio genere, & ei quod accidit suis
speciebus. animal enim inest nulli nu-
mero, & cuidam albo, numerus au-
tem nulli albo. Si igitur numerus ponatur
medius terminus: & accipiatur *α* in-
esse nulli *ε*, ac *α β* cuidam *ε*: *ε* *α* cuidam γ
non inerit, quod quidem erat verum:
& propositio *α β* est vera: *propositio ε γ*,
falsa.

25. Et si falsa sit ex parte *propositio α β*,
falsa autē sit etiam *propositio ε γ*, erit conclusio
vera. nihil enim prohibet, quominus *ε*
cuidam *β*, & cuidam γ in sit, *ε ε* autē nulli γ:
ut si sit contrarium *α β* & *ψ*, ambo autem ac-
cident eidem generi. animal enim cui-
dam albo, & cuidam nigro inest; album
autem nulli nigro. Ergo si sumptum fue-
rit, *α β* inesse omni *β*, & *ε* alicui γ: vera e-
rit conclusio.

26. Idemque si propositio *α β* acci-
piatur privativa: iidem enim termini ac-
cipiantur, & eodem modo ponentur ad
demonstrationem *efficiendam*.

27. Sed & si ambæ *propositiones* sint
falsæ, erit conclusio vera. potest enim
ε *α* nulli *ε*, & alicui γ inesse, *ε β* au-
tem nulli γ: ut genus speciei quæ est ex
alio genere, & ei quod accidit suis specie-
bus. animal enim nulli numero, & cui-
dam albo inest, & numerus nulli albo.

Si igitur sumptum fuerit, $\alpha =$ inesse
omni ϵ & $\epsilon =$ alicui γ : conclusio erit
vera : propositiones verò ambæ falsæ.

28. Similitérque si priuatiua sit pro-
positio $\alpha = \beta$. nihil enim prohibet quomi-
nus $\epsilon =$ toti β insit, cuidam verò γ non
insit, & $\epsilon = \beta$ nulli γ : vt animal cygno
inest, & cuidam nigro non inest, cy-
gnus autem nulli nigro. Quocirca si
sumptum fuerit, $\alpha =$ inesse nulli β , ac
 $\epsilon = \beta$ cuidam γ : $\epsilon =$ non inerit cuidam γ .
erit igitur conclusio vera, propositio-
nes autem falsæ.

A εἰ δὲ τὸ αὐτὸ ληφθῇ ὅτι αὐτὸ πᾶσι β, ὅτι β πρὸς γ· τὸ μὲν συμπέρασμα, ἀληθές· αἱ δὲ προ-
τάσεις ἀμφω, ψευδείς. 28. Ομοίως ἔτι προ-
τάσις ὅτις αὐτὸς α β. εἰ δὲ γὰρ καλὸν, τὸ α εἰς μὲν
β ὅλον ὑπερβαίνει, πᾶσι δὲ γ πρὸς μὴ ὑπερβαίνει,
μὴ δὲ τὸ β μὴδὲν εἰς γ· οἷον, ζῶν κύων μὲν
πάντῃ, μέλας δὲ πρὸς ἕχ· ἀπαρχή· κίχνη
δὲ εἰς μὴδὲν μύσας. ὥστε· εἰ ληφθῇ τὸ α μὴδὲν
εἰς β, τὸ δὲ β πρὸς γ· τὸ α πρὸς γ ἕχ· ὑ-
περβαίνει· τὸ μὲν οὖν συμπέρασμα, ἀληθές· αἱ
δὲ προτάσεις, ψευδείς.

De potestate concludendi verum ex falsis in secunda figura.

Cap. III.

1 ¶ Summaria expositio. 2 ¶ De syllogismis vniuersalibus. Si ambæ propositiones sint omnino
falsæ in Camestres 3 vel Cesare. 4 Si altera sit vera, altera omnino falsa, 5 Si propositio vera affir-
met, & falsa neget, in Cesare. 6 vel Camestres. 7. Si propositio vera neget, & falsa ex parte affir-
met. 8 Si ambæ propositiones sint ex parte falsæ in Camestres, 9 vel Cesare. 10 ¶ De syllogismis par-
ticularibus. Si maior propositio sit falsa, & minor vera, in Festino. 11 vel Baroco. 12 Si maior sit ve-
ra, minor falsa in Festino, 13. vel Baroco. 14. Si ambæ propositiones sint falsæ in Festino, 15. vel
Baroco.

IN media verò figura omnino licet ex
falsis verū cōcludere: siue ambæ propo-
sitiones totæ falsæ accipiātur: siue alteru-
tra falsa ex parte: siue altera sit vera, altera
tota falsa, vera uis falsa ponatur: siue am-
bæ sint ex parte falsæ: siue altera sit ve-
ra simpliciter, altera falsa ex parte: si-
ue altera sit tota falsa, altera ex parte,
idque tum in vniuersalibus tum in parti-
cularibus syllogismis:

1. Nam si $\epsilon =$ insit nulli β , & om-
ni γ : vt animal nulli lapidi, & omni
equo: propositiones autem contrario
modo ponantur, & accipiantur $\epsilon =$ inesse
omni ϵ , ac nulli γ : ex propositionibus
in totum falsis vera erit conclusio.

3. Similitérque, omni ϵ , & nulli γ , in-
sit $\epsilon =$, quoniam erit idem syllogismus.

4. Rursus, si altera propositio sit to-
ta falsa, altera tota vera. nihil enim
prohibet, quominus $\epsilon =$ insit omni β ,
& omni γ , $\alpha =$ autem nulli γ : vt genus
speciebus non subalternis. animal enim
& omni equo, & omni homini inest: &
nullus homo est equus. Si igitur sum-
ptum fuerit, animal alteri omni, alteri
nulli inesse: propositio tota falsa erit, al-
tera tota vera, & conclusio vera, veri-
vis adiuncta sit negatio. 5 Item si al-
tera sit falsa ex parte, altera tota vera:
potest enim $\epsilon =$ cuidam β inesse, & om-
ni γ : $\alpha =$ autem nulli γ : vt animal cuidam
albo, & omni coruo, & albū nulli coruo.

πρὸς β μὴδὲν τῷ γ· οἷον, ζῶν λευκὸς μὲν ζῶνι, κίχνη δὲ παντὶ, καὶ τὸ λευκὸν εἰς μὴδὲν κίχνην

EN δὲ ὅτι μίσην ἡματι πρῶτως ἐγχαρῆ
ἔχει ψευδῶν ἀληθῆς συλλογισμοῦ, καὶ
ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ὅλων ψευδῶν λα-
βασιμῶν· καὶ ὅτι τὸ ἐκαστέρως· καὶ τῆς μὲν,
ἀληθοῦς, τῆς δὲ, ψευδοῦς ὅσης ὅλης, ὅποτερα-
σιμῶν ψευδοῦς πρὸς μὴδὲν· καὶ εἰ ἀμφοτέρω, ὅτι
τὸ ψευδὲς· ἔτι εἰ μὲν, ἀπλῶς ἀληθὲς, ἢ δὲ
ὅτι τὸ ψευδὲς· καὶ εἰ ἡ μὲν, ὅλη ψευδὲς, ἔτι δὲ,
ὅτι τὸ ἀληθὲς· καὶ ὅτι τῶν καὶ ὅλων, καὶ ὅτι
τῶν εἰς μέγεθος συλλογισμῶν. 2 Εἰ γὰρ τὸ α εἰς
μὲν β μὴδὲν ὑπερβαίνει, ὅτι γ πρὸς πᾶσι· οἷον
ζῶν μὲν εἰς πᾶσι· ἵππων δὲ πρὸς πᾶσι· εἰς εἰς μὴδὲν
πρὸς πᾶσι αἱ προτάσεις· ἔτι ληφθῇ τὸ α πρὸς μὲν β
πᾶσι, πᾶσι δὲ γ μὴδὲν, ἐκ ψευδῶν ὅλων τῶν
προτάσεων, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα.
3 Ομοίως ὅτι, εἰ τὸ α μὲν β πᾶσι, πᾶσι δὲ γ
μὴδὲν ὑπερβαίνει τὸ α· ὅτι γ αὐτὸς ἔσται συλλογι-
σμός. 4 Πάλιν, εἰ ἡ μὲν ἔτερος, ὅλη ψευδὲς·
ἢ ὅτι ἔτερος, ὅλη ἀληθὲς. εἰ δὲ γὰρ καλὸν, τὸ α καὶ
πᾶσι β, καὶ πᾶσι γ πρὸς πᾶσι ἀπαρχή· τὸ μὲν τοι β
μὴδὲν τῷ γ· οἷον, τὸ γένος τοῖς μὴ ἐπ' ἀλλήλων
εἶδεισι. τὸ γὰρ ζῶν καὶ ἵππων πᾶσι, καὶ αἰθερῶν
καὶ ἐπίγειας ἀνθρώπων, ἵππων. εἰ δὲ οὖν ληφθῇ τὸ
ζῶν, τῷ μὲν, πᾶσι, τῷ γ, μὴδὲν ὑπερβαίνει· ἔτι
μὲν, ὅλη ψευδὲς ἔσται· ἢ δὲ, ὅλη ἀληθὲς· καὶ τὸ
συμπέρασμα, ἀληθές· ὅποτερος οἱποτεροῦν τε-
λεῖτος τῶν ἐρητικῶν. 5 Καὶ εἰ ἡ ἔτερος, ὅτι τὸ
ψευδὲς· ἔτι δὲ ἔτερος, ὅλη ἀληθὲς. ἐγχαρῆ γὰρ τὸ
α τῷ μὲν β πρὸς πᾶσι, τῷ δὲ γ πᾶσι, τὸ μὲν
C. iij

ἔστω οὖν λεγόμενον ὅτι αὐτὸ μὲν β μὴδενί, ὥς δὲ γ αὐτὸ ἀρχαί· ἡ δὲ α β πρότασις, ὅτι α ψευδής· ἡ δὲ α γ, ὅλη ἀληθής· καὶ ὁ συμπίεσμα, ἀληθές. 6 Καὶ μετατιθεμένων δὲ τῶν ερηπικῶν, ὡς αὐτῶν· ἀλλὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀποδείξις. 7 Καὶ εἰ ἡ καταφατικὴ πρότασις, ὅτι α ψευδής· ἡ δὲ ερηπικὴ, ὅλη ἀληθής. ὅθεν γὰρ καλεῖται, ὅτι α ὅ μὲν β πῶς ὑπάρχειν, πῶς γ ὅλα μὴ ὑπάρχειν, καὶ ὁ β μὴδενί ὥς γ· οἷον, ὅ ζῶον λευκὸν μὲν ἔστιν, πῆλη δὲ σὺνδριμῶν, καὶ ὁ λευκὸν σὺνδριμῶν πῆλη. ὡς τε ἑαυτὸν λεγόμενον ὅτι α ὅλα ὥς β ἀρχαί, ὥς δὲ γ μὴδενί· ἡ δὲ α β, ὅτι α ψευδής· ἡ δὲ α γ, ὅλη ἀληθής· καὶ ὁ συμπίεσμα, ἀληθές. 8 Καὶ εἰ ἀμφότεραι αἱ πρότασις ὅτι α ψευδής, ἔσται τὸ συμπίεσμα ἀληθές. ἐγχαρὶ γὰρ, ὅτι α καὶ ὥς β, ὥς γ ἔστιν ἀρχαί, τὸ γ β μὴδενί ὥς γ· οἷον, ζῶον καὶ λευκὸν πῆλη, καὶ μέλανι ἔστιν· ὁ δὲ λευκὸν, σὺνδριμῶν μέλανι. ἑαυτὸν οὖν λεγόμενον τὸ α ὥς μὲν β πῶς, πῶς γ μὴδενί· ἀμφω μὲν αἱ πρότασις, ὅτι α ψευδής· τὸ δὲ συμπίεσμα, ἀληθές. 9 Ομοίως δὲ καὶ μετατιθέσθαι τῆς ερηπικῆς, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. 10 Φανερόν γ καὶ ὅτι τῶν α μέρει συλλογισμῶν ὅθεν γὰρ καλεῖται, τὸ α τῶν μὲν β πῶς, πῶς δὲ γ πῶς ὑπάρχειν, καὶ τὸ β ὥς γ πῶς μὴ ἀρχαί· οἷον, ζῶον πῶς μὲν ἀνθρώπων, λευκὸν δὲ πῆλη, ἀνθρώπος δὲ πῆλη λευκὸν ὅχι ἀρχαί. ἑαυτὸν οὖν λεγόμενον τὸ α τῶν μὲν β μὴδενί ὑπάρχειν, ὥς γ γ πῶς ἀρχαί· ἡ δὲ μὲν καθόλου πρότασις, ὅλη ἀληθής· ἡ δὲ α μέρει, ἀληθής· καὶ τὸ συμπίεσμα, ἀληθές. 11 Ὡς αὐτῶν δὲ καὶ καταφατικῆς λαμβανομένης τῆς α β· ἐγχαρὶ γὰρ τὸ α ὥς μὲν β μὴδενί, ὥς δὲ γ ἔστιν μὴ ὑπάρχειν· καὶ τὸ β ὥς γ πῶς μὴ ὑπάρχειν· οἷον, τὸ ζῶον σὺνδριμῶν ἀψύχον, λευκὸν δὲ ἔστιν ὅχι ὑπάρχει, καὶ τὸ ἀψύχον πῆλη λευκὸν ὅχι ἀρχαί. ἑαυτὸν οὖν λεγόμενον τὸ α τῶν μὲν β πῶς, πῶς δὲ γ πῶς μὴ ὑπάρχειν· ἡ δὲ μὲν α β πρότασις, ἡ καθόλου, ὅλη ἀληθής· ἡ γ α γ, ἀληθής, καὶ τὸ συμπίεσμα, ἀληθές. 12 Καὶ τῆς μὲν καθόλου, ἀληθοῦς τελέσεως· τῆς δὲ α μέρει, ψευδοῦς. ὅθεν γὰρ καλεῖται, τὸ α μὴτε πῶς, μὴτε ὥς γ σὺνδριμῶν, τὸ μὲν πῶς ἔστιν ὥς γ μὴ ὑπάρχειν· οἷον, ζῶον σὺνδριμῶν, σὺνδριμῶν ἀψύχον, καὶ ὁ ὁρισμὸς πῶς ἀψύχον ὅχι ἔσται. ἑαυτὸν οὖν λεγόμενον τὸ α τῶν μὲν β μὴδενί, πῶς δὲ γ ἔστιν· τὸ μὲν συμπίεσμα ἔσται ἀληθές· καὶ ἡ καθόλου πρότασις, ἀληθής· ἡ δὲ α μέρει, ψευδής. 13 Καὶ καταφατικῆς γ τῆς καθόλου πῆλη μὲν, ὡς αὐτῶν.

A Si igitur sumptum fuerit, $\epsilon = \text{nulli } \beta$, & toti γ inesse: propositio α erit falsa ex parte, propositio autem α tota vera, & conclusio vera.

6. Itidemque priuatione transposita: quia per eisdem terminos fiet demonstratio.

7. Item si affirmatiua propositio sit falsa ex parte, priuatiua autem tota vera. nihil enim verat, $\alpha = \text{cui-dam } \epsilon$ inesse, & toti γ non inesse, ac ϵ β nulli γ : ut animal cuidam albo, & nulli pici, & album nulli pici. Quare si sumptum fuerit $\alpha = \text{toti } \beta$ inesse, & nulli γ : propositio α erit falsa ex parte, propositio autem α tota vera, & conclusio vera.

8. Sed & si ambæ propositiones sint ex parte falsæ, erit conclusio vera. potest enim $\alpha = \text{alicui } \epsilon$ & alicui γ inesse, α ϵ autem nulli γ : ut animal alicui albo, & alicui nigro, album autem alicui nigro. Ergo si acceptum fuerit $\epsilon = \text{in esse omni } \beta$, & nulli γ : ambæ propositiones erunt falsæ ex parte, conclusio autem vera.

9. Similiter, si transponatur propositio priuatiua, demonstrabitur per eisdem terminos.

10. Perspicuum autem est, hoc fieri etiam in particularibus syllogismis: nihil enim prohibet, $\epsilon = \text{omni } \epsilon$, & cuidam ϵ inesse, & α β cuidam γ non inesse: ut animal omni homini, & cuidam albo inesse, homo autem cuidam albo non inest. Si igitur positum fuerit, $\epsilon = \text{nulli } \beta$ inesse, & alicui γ inesse: propositio vniuersalis erit tota falsa: particularis, vera: & conclusio, vera. 11. Eadem est ratio, si propositio α accipiat affirmatiua. potest enim $\epsilon = \text{nulli } \beta$ inesse, & cuidam γ non inesse, & α β cuidam ϵ non inesse: ut anima, nulli inanimato, & cuidam albo non inest: inanimatum verò cuidam albo non inest. Si igitur positum fuerit, $\alpha = \text{omni } \beta$ inesse, & cuidam γ non inesse: propositio illa vniuersalis α β , erit tota falsa: propositio autem α γ , vera: & conclusio, vera. 12. Item si vniuersalis posita fuerit vera, & particularis falsa. nihil enim prohibet, $\alpha = \text{nulli } \beta$ & nulli ϵ esse consequens, ϵ β autem cuidam γ non inesse: ut animal nulli numero, & nulli inanimato consequens est, & numerus cuidam inanimato non est consequens. Si igitur positum fuerit, $\epsilon = \text{nulli } \beta$, & cuidam γ inesse: conclusio quidem erit vera: & vniuersalis propositio vera: particularis autem, falsa. 13. Idem est, si vniuersalis propositio ponatur affirmatiua.

potest enim : « inesse toti », & toti », non
autem cuidam » non esse consequens :
ut genus, speciei, & differentiae. animal
enim omni homini, & omni pedestri
consequens est : homo autem non omni
pedestri. Quare si sumptum fuerit, «
toti e inesse », & cuidam » non inesse :
propositio vniuersalis erit vera : & particu-
laris, falsa : conclusio autem, vera.

14. Perspicuum autem est, etiam ex ambabus falsis veram fore conclusionem. siquidem accidit ut $\neg a$ toti b , & nulli c , insit, b autem cuidam, non sit consequens. nam si sumptum fuerit, $\neg a$ nulli c , & cuidam b inesse: ambæ propositiones erunt falsæ: conclusio autem, vera.

15 Item si vniuersalis propositio sic attributiuæ: & particularis, priuatiuæ. potest enim π nulli & omni esse consequens, π δ verò cuidam, non inesse. vt animal nulli scientiæ, omni autem homini est consequens: scientia verò non omni homini. Si igitur sumptum fuerit, π π toti & inesse, & cuidam, non esse consequens: propositiones erunt falsæ: conclusio autem vera.

A εἰς χωρὶς γὰρ τὸ αὐτὸ βεβαίως καὶ τῷ ἱεροῦ ὑποκρίναι,
ὅτι καὶ τοῖς βιβλίοις γὰρ μὴ ἐπιδοῦναι· οἷον, ὅτι ἡμεῖς
τὰς εἰδήσεις καὶ τῇ ἀφροσύνῃ. ὅτι γὰρ ζῶσι πάντες ἀν-
θρώποι, καὶ ἐλπίδι περὶ ἐπιδοῦναι· ὅτι δὲ ἀνθρώποις,
καὶ πάντες περὶ. ὥστε ἐὰν λαφύρῃ τὸ αὐτὸ καὶ βε-
βαίως ὑποκρίναι, τὰς ὅτι καὶ μὴ ὑποκρίναι· καὶ καὶ
καθόλου πρὸς ταύτας ἀληθείας· καὶ οἷον εὐμύρει,
ψευδής· ὅτι συμπίπτουσα, ἀληθής.

14 Φανερόν δὲ, ὅτι καὶ ὁ ἀμφοτέρων ψα-
δῶν ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα· εἴτερ οὐδέ-
χεται ὁ α καὶ * τὰ β καὶ ὁ γ ὅλῳ ὑπάρχειν,
ὁ μὲντοι β πρὸς τὰ γ μὴ ἔπειθαι. λεφθῆτος
γὰρ τῷ α ὁ μὲν β μηδενί, ὁ δὲ γ πρὸς ὑπάρχειν
αἱ μὲν προτάσεις ἀμφοτέρω, ψαδῆς· ὁ δὲ
συμπέρασμα, ἀληθές. 15 Ομοίως δὲ καὶ κα-
τηγορικῆς οὐσης τῆς κατόλου προτάσεως· ἡ δὲ
ὡς μέρῳ, γενικήῃς· ἐγχωρεῖ γάρ, ὁ α ὁ μὲν β
μηδενί, ὁ δὲ γ πᾶσι ἔπειθαι, ὁ γ δὲ ὁ γ
γ μὴ ὑπάρχειν. 16, (ἴσον ὅτις τῇ μὲν οὐδέ-
μια, αἰ δευτέρῳ δὲ πᾶσι ἔπειθαι· ἡ δὲ ὅτις τῇ
ὑπὸ πᾶσι αἰ δευτέρῳ· ἐμὲ οὕτω λεφθῆτος τὸ μὲν α ὁ
β ὅλῳ ὑπάρχειν, τὰ γ δὲ πρὸς μὴ ἔπειθαι· αἱ μὲν
προτάσεις, ψαδῆς· ἡ δὲ συμπέρασμα ἀληθές.

37. 7^o 3^o 3^o 7^o
 3. 7^o 7^o 3^o
 7. 7^o 3^o 7^o
 7. 7^o 3^o 7^o
 & ita Boë-
 thius legit
 qui sic ver-
 tit: siquidē
 contingit
 a & b & c,
 huic qui-
 dē omni,
 illi verō
 nulli inef-
 fe. Philo-
 pon. quid
 legerit ob-
 scurum.

De potestate concludendi verum ex falsis in tertia figura:

Cap. IV.

1 ¶ *Summaria expositio.* 2 ¶ *De syllogismis ex ambabus propositionibus uniuersalibus. Si ambe propositiones sint omnino falsæ in Darapti. 3 Vel Felapton. 4 Si amba sint falsæ ex parte in Darapti, 5 vel Felapton. 6 Si in Felapton maior sit tota falsæ, & minor uera: 7 vel maior uera, & minor tota falsæ. 8. Si in Darapti maior sit tota falsæ, & minor uera: 9 vel maior uera, & minor tota falsæ. 10. Si in Darapti maior sit falsæ ex parte, & minor uera: 11 vel maior uera, & minor falsæ ex parte. 12 Si in Felapton minor sit falsæ ex parte, & minor uera: 13 vel maior uera, & minor falsæ ex parte. 14. ¶ *De syllogismis ex ambabus propositionibus particularibus.* 15. ¶ *Corollaria communia tribus figuris.* 16 *Cur non valeat argumentum à falsitate conclusionis ad falsitatem propositionum.* 17 *Nec à falsitate propositionum ad ueritatem conclusionis.**

IN postremâ quoque figurâ concluditur verum ex falsis ; cùm ambæ *propositiones* sunt totæ falsæ , vel utraq̃ue ex parte , vel altera tota vera , altera falsa , vel altera falsa ex parte , altera tota vera : vel contra: denique quocumque aliis modis licet commutare propositiones.

2. Nihil enim prohibet quo minus neque \rightarrow & neque \leftarrow vlli, insit, \rightarrow & autem alicui \leftarrow insit. reputa nec homo nec pedestre vlli inanimato consequens est: homo autem alicui pedestri inest. Si igitur sumptum fuerit, \rightarrow & & \leftarrow omni, inesse; propositiones quidem ~~erant~~ totae falsae: conclusio autem vera.

Tom. I.

ΕΣπει δὲ καὶ ἐν τῷ ἐξατώ ἡμίματι ἀφ' ἑ-
 φιδῶν ἀληθὲς, καὶ ἀμφοτέρων φιδῶν ὅ-
 σων ὅλων· καὶ ὅτι ἡ ἐκείνη, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας,
 ὅλης ἀληθοῦς ὕψους, τῆς δὲ ἑτέρας, φιδῶν· καὶ ἡ
 μὲν, ὅτι ἡ φιδῶν, τῆς δ', ὅλης ἀληθοῦς· καὶ ἀ-
 ναπαλιν· καὶ ὅσα ἄλλω, ἐν χωρὶς* μεταβάλ-
 λει τὰς ποσότητας. 2 Οὐδὲν γὰρ καλὸν, μή-
 τε τὸ α, μήτε τὸ β μὴδὲν τῷ γ ἕως ἀρχεῖν, τὸ
 μὲν τὸ α πῶς τῷ β ὑπὲρ χεῖν· οἷον, ὅτι αὐθροπος,
 ὅτι πεζὸν οἰκιστὴν ἀφύχων ἐπειται. αὐθροπος μὲν
 τὸ γινὶ πεζὸν ὑπὲρ χεῖν· ἐὰν οὐκ ἀληθὴς τὸ α καὶ τὸ
 β παντὶ τῷ γ ὑπὲρ χεῖν· αἱ μὲν ποσότητες, ὅλας
 φιδῶν· τὸ δὲ σύμπερσμα, ἀληθὲς.

CAP. IV.

27. JUNE 1963
CUT.

N iii

3 Ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς μὲν, περιττικῆς τῆς ζ', κατεφαπικῆς ὅσης· ἐγχρησθῇ γὰρ, ὅ μὲν β μὴ δυνάμει ὧ γ' ὑπάρχειν, ὅ δὲ α παντί, καὶ ὅ α τινὶ ὧ β μὴ ὑπάρχειν· οἷον, ὅ μέλαν ὁπότεν κύκλω, ζῶον δὲ παντί, ἔ τὸ ζῶον ὃ παντὶ μέλανι. ὥς· ἐὰν ληφθῇ ὅ μὲν β παντί τὰς γ, ὅ δὲ α μηδενί· ὅ α τινὶ τὰς β ὅ γ' ὑπάρχει· ἔ τὸ συμπέρασμα, ἀληθές· αἱ δὲ προτάσεις ψευδῆς. 4 Καὶ εἰ ὅτι πὶ ἐκατέρω ψευδῆς, ἔσται ὅ συμπέρασμα ἀληθές. ὁπότεν γὰρ κωλύει, ἔ ὅ α καὶ β τινὶ ὧ γ' ὑπάρχειν, καὶ ὅ α τινὶ ὧ β. οἷον, πὶ λευκόν, καὶ τὸ καλόν, τινὶ ζῶον ὑπάρχει, καὶ τὸ λευκόν, τινὶ καλῶ. ἐὰν οὖν τελεῖται τὸ α καὶ τὸ β παντί ὧ γ' ὑπάρχειν· αἱ μὲν προτάσεις, ὅτι ἡ ψευδῆς· τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. 5 Καὶ περιττικῆς δὲ τῆς α γ' ἡμετέρας, ὁμοίως. ὁπότεν γὰρ κωλύει, τὸ μὲν α τινὶ ὧ γ' μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β τινὶ ὑπάρχειν, ἔ τὸ α ὧ β μὴ παντί ὑπάρχειν. οἷον, πὶ λευκόν, τινὶ ζῶον ὅ γ' ὑπάρχει, τὸ δὲ καλόν, τινὶ ὑπάρχει, καὶ τὸ λευκόν ὃ παντὶ καλῶ. ὥς· ἐὰν ληφθῇ τὸ μὲν α μηδενί ὧ γ', τὸ δὲ β παντί. ἀμφοτέρω μὲν αἱ προτάσεις, ὅτι πὶ ψευδῆς· τὸ δὲ συμπέρασμα, ἀληθές. 6 Ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς μὲν, ὅλης ψευδῆς, τῆς δὲ, ὅλης ἀληθοῦς λαμβανομένης· ἐγχρησθῇ γὰρ, καὶ τὸ α ἔ τὸ β παντί τὰς γ' ἐπιθαμ· τὸ μὲν πὶ α τινὶ ὧ β μὴ ὑπάρχειν. οἷον, ζῶον ἔ λευκόν παντὶ κύκλω ἐπιθαμ· τὸ μὲν πὶ ζῶον ὃ παντὶ ὑπάρχει λευκῶ. πρὸς τὸν οὖν ὅρων ὅρων, ἐὰν ληφθῇ τὸ μὲν β ὅλη ὧ γ' ὑπάρχειν, τὸ δὲ α ὅλη μὴ ὑπάρχει· ἢ μὲν β γ' ἔσται ἀληθὴς ὅλη· ἢ δὲ α γ', ὅλη ψευδῆς· καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. 7 Ὁμοίως δὲ καὶ, εἰ τὸ μὲν β γ', ψευδῆς, τὸ δὲ α γ', ἀληθὴς· εἰ γὰρ αὐτοὶ ὅροι πρὸς τὸν ἀποδείξιν, μέλαν, κύκλος, ἄψυχος. 8 Ἀλλὰ καὶ εἰ ἀμφοτέρω λαμβανόμενα κατεφαπικῆ· ὁπότεν γὰρ κωλύει, τὸ μὲν β παντί ὧ γ' ἐπιθαμ, τὸ δὲ α ὅλη μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α τινὶ ὧ β ὑπάρχειν· οἷον, κύκλω μὲν παντὶ ζῶον, μέλαν δὲ ὃ δυνάμει κύκλω, καὶ τὸ μέλαν ὑπάρχει τινὶ ζῶον. ὥς· ἐὰν ληφθῇ τὸ α καὶ τὸ β παντί ὧ γ' ὑπάρχειν· ἢ μὲν β γ', ὅλη ἀληθὴς· ἢ δὲ α γ', ὅλη ψευδῆς· ἔ τὸ συμπέρασμα, ἀληθές. 9 Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς α γ' ληφθείσης ἀληθοῦς· ἀφ' ὧ γὰρ αὐτῶν ὅρων ἢ ἀποδείξιν. 10 Πάλιν τῆς μὲν, ὅλης ἀληθοῦς ὅσης· τῆς δὲ, ὅτι πὶ ψευδῆς. ἐγχρησθῇ γὰρ, τὸ μὲν β παντί τὰς γ' ὑπάρχειν, τὸ δὲ α τινὶ ὧ γ', καὶ τὸ α τινὶ ὧ β. οἷον, διπῶν μὲν παντὶ ἀνθρώπων, καλόν δὲ ὃ παντί, ἔ τὸ καλόν τινὶ διπῶν ὑπάρχει.

A 3 Idem est, si altera *propositio* sit privativa, altera, affirmativa, potest enim $\alpha \epsilon$ nulli, inesse, $\alpha \epsilon$ autem omni, & $\alpha \epsilon$ cuidam β non inesse: ut nigrum nulli cygno, animal vero omni cygno, & animal non omni, nigro. Quare si sumptum fuerit, $\epsilon \beta$ omni, & $\alpha \epsilon$ nulli inesse: $\alpha \epsilon$ cuidam ϵ non in-erit: & conclusio *erit* vera: propositiones autem, falsæ.

B 4 Sed & si utraque *propositio* sit falsa ex parte, erit conclusio vera. nihil enim verat, quominus & $\epsilon \alpha$ & $\alpha \beta$ cuidam, inest, & $\alpha \epsilon$ cuidam ϵ : ut album, & pulchrum cuidam animali inest, & album cuidam pulchro. Si igitur positum fuerit, $\epsilon \alpha$ & $\epsilon \epsilon$ omni, inesse: propositiones quidem *erunt* ex parte falsæ: conclusio autem, vera.

C 5 Item si privativa ponatur propositio $\alpha \gamma$. nihil enim prohibet, $\alpha \epsilon$ cuidam, non inesse, $\alpha \beta$ autem cuidam inesse, ac $\alpha \epsilon$ non omni β inesse: ut album cuidam animali non inest, pulchrum autem cuidam inest, & album non omni pulchro. Quare si sumptum fuerit, $\epsilon \alpha$ nulli, $\alpha \beta$ autem omni inesse: ambæ propositiones *erunt* ex parte falsæ: conclusio autem, vera.

D 6 Item si altera *propositio* tota falsa, altera tota vera accipiat. potest enim & $\alpha \epsilon$ & $\alpha \beta$ omni ϵ consequens esse, $\alpha \epsilon$ vero cuidam ϵ non esse: ut animal & album omni cygno est consequens, animal autem non omni albo inest. Positis igitur his terminis, si sumptum fuerit $\alpha \epsilon$ toti ϵ inesse, $\alpha \epsilon$ autem toti non inesse: *propositio* $\beta \epsilon$ erit tota vera: *propositio* autem $\alpha \epsilon$, tota falsa: & conclusio, vera.

7 Item si $\alpha \epsilon \gamma$ sit falsum; $\alpha \epsilon \gamma$, verum. hi namque termini *sumentur* ad demonstrationem *conficiendam*, nigrum, cygnus, inanimum.

E 8 Sed & si ambæ *propositiones* accipiantur affirmativæ. nihil enim prohibet $\alpha \beta$ omni consequens esse, $\epsilon \alpha$ autem toti non inesse, ac $\epsilon \alpha$ cuidam β inesse: ut omni cygno animal, nigrum autem nulli cygno, & nigrum alicui animali inest. Quare si sumptum fuerit, $\alpha \epsilon$ & $\alpha \epsilon$ omni, inesse: *propositio* $\epsilon \gamma$ erit tota vera: *propositio* autem $\alpha \gamma$ tota falsa: & conclusio vera.

9 Item si vera sumpta fuerit propositio $\alpha \gamma$: fiet enim demonstratio per eosdem terminos. 10 Rursus si altera sit tota vera, altera falsa ex parte: potest enim $\alpha \beta$ omni, inesse, $\alpha \epsilon$ autem alicui, & $\epsilon \alpha$ alicui β : ut bipes omni homini, pulchrum autem non omni, & pulchrum alicui bipedi inest.

Si igitur sumptum fuerit, & α & β A toti, inesse: *propositio* α , erit tota vera: *propositio* autem α , falsa ex parte: conclusio autem, vera.

11. Item si *propositio* α , sit vera, & *propositio* β , accipiaturs falsa ex parte. transpositis enim iisdem terminis, erit demonstratio.

12. Et si altera sit priuatiua, altera affirmatiua. nam quia fieri potest, ut α toti, insit, β autem alicui *tan-* *tum*; cum *termini* ita se habent, non omni β inest α . Si igitur sumptum fuerit, β toti, inesse, α autem nulli; *propositio* priuatiua, falsa ex parte: altera, tota vera: & conclusio vera erit.

13. Rursus quia ostensum est, cum α inest nulli, β vero inest alicui, fieri ut α cuidam β non insit: perspicuum igitur est, etiam cum *propositio* α , est tota vera, & *propositio* β , falsa ex parte, posse conclusionem esse veram. Nam si sumptum fuerit, α inesse nulli, β autem inesse omni: *propositio* α erit tota vera: *propositio* autem β , falsa ex parte.

14. Perspicuum autem est, etiam in syllogismis particularibus omnino concludi verum ex falsis. iidem enim termini sumendi sunt, qui sumebantur cum *propositiones* erant vniuersales: nempe in attributiuis attributiui, in priuatiuis priuatiui. nihil enim refert, utrum, cum nulli insit, accipiaturs omni inesse, an, cum insit alicui, sumatur vniuersaliter: quod attinet ad terminorum expositionem. Similis est priuatiuorum.

15. Apparet igitur, cum falsa est conclusio, necesse esse ut ea, ex quibus ratio constat, falsa sint aut omnia, aut aliqua. cum autem conclusio est vera, non necesse esse ut aliquid, aut omnia vera sint: sed fieri posse, ut, cum nihil veri sit in syllogismo, conclusio similiter vera sit, non tamen necessarium. 16. Causa autem est: quia cum duo inter se affecta sunt, ut si vnum sit, necessarium sit alterum: nisi hoc sit, neque illud erit: sed si sit, non necesse est illud esse. 17. At vero, si idem sit, & nisi sit, eandem rem necessarium esse, est impossibile. ut puta, si α sit album, β esse magnum necessarium: & si α non sit album, β esse magnum necessarium. Cum enim si hoc est album, ut α , necesse est hoc esse magnum, ut β : & si α sit magnum, β non esse album: necesse est, si α sit album, β non esse album. Et cum duobus propositis, si vnum sit, necesse est alterum esse: certe si hoc non sit, necesse est primum non esse. Ergo cum α non est magnum, β non potest esse album.

Α εἰς οὗτω ληφθῆναι τὸ αὖτε τὸ β ὅλην τὴν γ ὑπάρχειν ἢ μὴ β γ, ἀληθὲς ὅλην ἢ ὅτι α γ, ὅτι πᾶσι ψευδὲς ὅδε συμπέρασμα, ἀληθές.

11 Ομοίως δὲ εἰ τῆς μὲν α γ, ἀληθοῦς οὕσης τῆς δὲ β γ, ψευδοῦς ὅτι πᾶσι συμβασιμότητος μεταθέτων γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων, ἔσται ἢ ἀποδοχῆς.

12 Καὶ τῆς μὲν, γενικήης τῆς γ, κατηφαπτικής ὕσης. ἐπεὶ γὰρ ἐγχωρεῖ, ὅτι μὴ β ὅλην τὴν γ ὑπάρχειν, * ὅδε α ἡνίκα ὅταν ὅπως ἔχουσιν, ὅτι α β α β πᾶσι τῶν β α. εἰς οὗτω ληφθῆναι τὸ μὴ β ὅλην τὴν γ ὑπάρχειν, ὅδε α μὴδενὶ ἢ μὴ γενικήης, ὅτι πᾶσι ψευδὲς, ἢ ὅτι ἑτέρω, ὅλην ἀληθὲς.

καὶ ὅδε συμπέρασμα ἔσται ἀληθές. 13 Πάλιν ἐπεὶ δὲ δέχεται, ὅτι τῆς μὲν α μὴδενὶ ὑπάρχοντος τῶν γ, τῆς δὲ β γ, ἐγχωρεῖ ὅδε α τῶν β πᾶσι μὴ ὑπάρχειν. Φανερόν οὖν, ὅτι καὶ τῆς μὲν α γ, ὅλης ἀληθοῦς ὕσης, τῆς δὲ β γ, ὅτι πᾶσι ψευδοῦς, ἐγχωρεῖ ὅδε συμπέρασμα εἶ) ἀληθές. εἰς γὰρ ληφθῆναι τὸ μὴ α μὴδενὶ τῶν γ, ὅδε β πᾶσι ἢ μὴ α γ, ὅλην ἀληθὲς ἢ δὲ β γ, ὅτι πᾶσι ψευδὲς.

14 Φανερόν δὲ καὶ ὅτι τῶν ἐν μέρεσι συλλογισμῶν, ὅτι πᾶσι τῶν α β γ ψευδοῦς ἀληθές. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι ληπτέοι, οἱ δὲ ὅταν καὶ ὅλου ὅσον αἱ προτάσεις. οἱ μὲν ἐν τοῖς κατηφαπτικοῖς, κατηφαπτικοῖς οἱ δὲ ἐν τοῖς γενικαῖς, γενικαῖς. ὅδε γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν, μὴδενὶ ὑπάρχοντος, παντὶ λαβὴν ὑπάρχειν καὶ πᾶσι ὑπάρχοντος λαβὴν καὶ ὅλου, πᾶσι τῶν ὅρων ἔχουσιν. ὁμοίως δὲ εἰ ὅτι τῶν γενικῶν.

15 Φανερόν οὖν, ὅταν μὴ ἢ ὅδε συμπέρασμα * ψευδὲς, ἀνάγκη, ὅτι ὅτι λόγος, ψευδὲς εἶ) ἢ πᾶσι, ἢ ὅτι. ὅταν δὲ ἀληθὲς, εἶ) ἀνάγκη ἀληθὲς εἶ), ὅτι πᾶσι, ὅτι πᾶσι. ἄλλ' ἐστὶ μὴδενὸς ὅντος ἀληθοῦς τῶν ἐν τῶν συλλογισμῶν, ὅδε συμπέρασμα ὁμοίως εἶ) ἀληθὲς, ὅτι μὴ ὅδε ἀνάγκης.

16 Αἴτιον δὲ, ὅτι ὅταν δύο ἔχῃ ὅπως πᾶσι ἀλλήλας, ὅτι γὰρ ὅντος ὅδε ἀνάγκης γὰρ πᾶσι εἶ) πᾶσι μὴ ὅντος μὴ, ὅτι γὰρ πᾶσι ὅντος δὲ, εἶ) ἀνάγκη εἶ) γὰρ πᾶσι.

17 Τοῦ δ' αὖτε ὅντος, καὶ μὴ ὅντος, ἀδυνάτου ὅδε ἀνάγκης εἶ) ὅδε αἰετ. λέγω δ', ὅτι, τῆς α ὅντος λαβὴν, ὅδε β εἶ) μέγα ὅδε ἀνάγκης καὶ μὴ ὅντος λαβὴν τῆς α, ὅδε β εἶ) μέγα ὅδε ἀνάγκης. ὅταν γὰρ τοῦδ' ὅντος λαβὴν, ὅτι τῆς α, πᾶσι ἀνάγκη εἶ) μέγα, ὅτι ὅδε τῆς δὲ ὅντος μεγάλου, ὅδε γ μὴ εἶ) λαβὴν ἀνάγκη, εἶ) α λαβὴν, καὶ γ μὴ εἶ) λαβὴν καὶ ὅταν δύο ὅντοι γὰρ πᾶσι ὅντος, ἀνάγκη γὰρ πᾶσι εἶ) πᾶσι μὴ ὅντος, ἀνάγκη ὅδε α μὴ εἶ) τῆς δὲ β μὴ ὅντος μεγάλου, ὅδε α οὐχ ὅτι πᾶσι λαβὴν εἶ).

τῷ δὲ α μὴ ὄντι λευκῷ. Εἰ ἀνάγκη δὲ β μὴ
 γὰρ ὅτι· συμβαίνει δὲ ἀνάγκης, τῷ β μὴ ὄντι
 μεγάλῳ, αὐτὸ δὲ β μὴ γὰρ ὅτι· (τῷ το δὲ, ἀδύ-
 νατον) εἰ γὰρ δὲ β μὴ ὅτι μὴ γὰρ, δ α οὐκ ἔστι
 λευκὸν ὅτι ἀνάγκης. εἰ οὖν μὴ ὄντι τῷ α λευ-
 κῷ, δὲ β ἔστι μὴ γὰρ· συμβαίνει, εἰ δὲ β μὴ
 ὅτι μὴ γὰρ, ὅτι μὴ γὰρ, ὡς ἀφ' ἐπειρῶν.

A Quod si cum α non est album, necesse
 est α esse magnum; necessarium evenit, ut
 si α non sit magnum, ipsum α sit ma-
 gnum: (hoc autem est impossibile:) nam
 si α non est magnum, α necessarium non
 erit album. si igitur, cum α non est al-
 bum, α erit magnum: efficitur quasi per
 tres terminos, ut, si α non sit magnum, il-
 lud ipsum sit magnum.

De probatione circulari seu reciproca in prima figura.

Cap. V.

1 \S Expositio generalis. Quid sit probatio circularis, & quomodo fiat. 2 Exemplum. 3 Non
 posse aliter fieri, quam dictum sit. 4 In quibus terminis locum habeat. 5 \S Expositio specialis
 Barbara, & Celarent, 12 Dary, 15 Ferio,

CAP. V.

ΤΟ ΔΕ ΚΥΚΛΩ ΚΑΙ ἄλλῳ δύνανται δεικνύσθαι B
 ὅτι, δὲ ἀφ' τῷ συμπέρασματι, καὶ τῷ
 ἀνὰ πάλιν τῇ κατηγορίᾳ πῶς ἐπεὶ λαβόντα
 πρῶτον, συμπεραίνεσθαι πῶς λοιπὸν, ὡς ἐ-
 πὶ τῷ πρώτῳ λαμβάνειν * ἐπὶ τῷ συλλογισμῷ. 2 Οἷον,
 εἰ ἔδει δεῖξαι ὅτι δ α παρ' γ πᾶσι ὑπάρχει
 ἔδειξε δὲ ἀφ' τῷ β· πάλιν εἰ δὲ κινῶσι ὅτι δ α
 παρ' β ὑπάρχει, λαβὼν δὲ μὴ α δ γ ὑπάρ-
 χειν, δ δὲ γ δ β, καὶ δ α δ β· πρῶτον δὲ
 ἀνὰ πάλιν * ἔλαβε δὲ δ γ * ὑπάρχειν. ἢ
 εἰ ὅτι δ β δ γ δὲ δὲ δὲ δὲ ὑπάρχει, εἰ λαβὼν
 δ α χτ' τῷ γ, ὅ ὡς συμπέρασμα, δ δ β χτ'
 πᾶσι ὑπάρχει· πρῶτον δὲ ἐλήφθη ἀνὰ
 πάλιν τὸ α χτ' τῷ β.

γρ. ἡ λαβὴ
 καὶ ὑπάρχει.

3 Ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν ἄλλῳ δύνανται δεῖξαι. εἴ-
 τι γὰρ ἄλλο μέσον ληψέσθαι, ὃ κύκλω· οὐδὲν γὰρ
 λαμβάνεσθαι τῷ αὐτῷ. εἴτε ὑπότιν πῶς, ἀνάγκη
 θάπτεσθαι μόνον· εἰ γὰρ ἀμφω, τὸ αὐτὸ ἔστιν συμ-
 πέραςμα· δὲ δὲ ἐπεὶ.

4 Ἐν μὲν οὖν τῷ τῷ μὴ ἀντιγράφουσιν, ἔξ ἀντι-
 ποδότητος τῆς ἐπεὶ πρῶτον πρῶτον γὰρ ὁ συλλο-
 γισμός· ὃ γὰρ ὅτι ἀντιδίδει ἀφ' ὑπότιν τῷ
 ὅρων, ὅτι παρ' μέσῳ τὸ πᾶσι ὑπάρχει, ἢ τῷ
 πρῶτον τὸ μέσον. οὐ δὲ τῷ ἀντιγράφουσιν ὅτι
 πᾶσι δὲ κινῶσι δὲ ἄλλῳ δύνανται, εἰ τὸ α δ π δ
 β καὶ τὸ γ ἀντιγράφουσιν ἄλλῳ δύνανται.

5 Δεδείχθη γὰρ τὸ α γ δ φ' μέσῳ τῷ β, καὶ
 πάλιν τὸ α δ ἀφ' τῷ συμπέρασματι, καὶ τῷ
 β γ πρῶτον ἀντιγράφουσιν· ὡσαύτως δὲ
 καὶ δ β γ, ἀφ' τῷ συμπέρασματι, δ τῷ α
 β πρῶτον ἀντιγράφουσιν. δὲ δὲ πᾶσι π γ
 β, καὶ πᾶσι α πρῶτον ἀντιδίδει. ταύτας γὰρ
 ἀντιποδότητος καὶ ἀντιγράφουσιν. Εἰ οὖν λαβόν-
 τῷ τὸ β πᾶσι τῷ γ ὑπάρχειν, καὶ τὸ γ παρ'
 τῷ τὸ α· συλλογισμὸς ἔστι τῷ β πρῶτον τὸ α,

Circulo autem & ex se invicem pro-
 bari, nihil aliud est, quam per con-
 clusionem & alteram propositionem ac-
 tributione inuersam, concludi reli-
 quam propositionem quae accepta fuerat
 in altero syllogismo.

2. Vt si probare oportebat α omni,
 inesse: probavit autem per β : rursus si
 probet α β inesse, accipiens α inef-
 se γ , β autem γ inesse: ita fiet ut etiam α
 inesse γ : prius autem contra acceperat,
 β inesse γ . Vel si ostendere oporteat
 β inesse γ : & sumat α inesse γ , quae
 erat conclusio: & α inesse γ : prius
 autem sumptum ē contrarium fuerat α in-
 esse γ .

3. Aliter verò non licet mutuo pro-
 bare. siue enim aliud medium sumetur,
 non probabitur circulo: nihil enim idem
 accipietur. siue quid horum accipiat,
 necesse est alterum solum accipi: quia si
 ambo sumantur, erit eadem conclusio,
 cum diuersam esse oporteat.

4. In iis igitur terminis, qui non con-
 uertuntur, ex altera propositione non
 demonstrata sit syllogismus: quia non li-
 cet per hos terminos demonstrare ter-
 tium inesse medio, aut medium primo.
 In iis qui reciprocantur, licet omnia in-
 uicem probare, voluti si α & β , & γ ,
 inuicem conuertuntur.

5. Ostensum enim sit α per medium β :
 & rursus α β per conclusionem, & pro-
 positionem β , conuersam: item α γ per
 conclusionem, & propositionem α in-
 uersam. Oportet autem demonstrare pro-
 positionem γ , & propositionem α : his enim
 solis non demonstratis vti sumus. Si igitur
 sumptum fuerit, α inesse omni γ , &
 γ omni α : syllogismus erit α de α .

Rursus si sumptum fuerit, α , inesse omni β , & α omni γ : necesse est α inesse omni β & inesse. In ambobus igitur his syllogismis propositio α sumpta est sine demonstratione: alix namque probatae fuerant. quare si hanc demonstremus, omnes erunt ex se inuicem probatae. si igitur sumptum fuerit, α , omni β , & α omni γ inesse: ambae propositiones demonstratae accipiuntur, & necesse est α inesse γ . Perspicuum igitur est, in iis solis quae conuertuntur, circulo & ex se inuicem fieri posse demonstrationes: in aliis autem, quemadmodum antea diximus.

6. Sequitur & in his accidit, ut eo quod probatum est, utamur ad demonstrationem *consequendam*. nam α de β , & α de γ probatur, sumpto γ dici de α : γ autem de α probatur per has propositiones. Itaque utimur conclusione *ad extruendam* demonstrationem.

7. In priuatiuis autem syllogismis ita fit mutua probatio. Infit quidem α omni β , α autem nulli γ : conclusio est, α inesse nulli γ . Si igitur oporteat rursus concludere α inesse nulli β , quod pridem acceperat: α inesse nulli γ , & γ autem omni β , sic enim inuersa est propositio.

8. Quod si, α β γ inesse concludendum sit, non est amplius similiter conuertenda *propositio* α β . est enim eadem propositio, α γ nulli β , & α γ nulli inesse.

9. Sed accipiendum est, cui α γ nulli inest, α γ omni inesse. infit α γ nulli β : quae quidem erat conclusio. cui verò α γ nulli inest, α γ accipitur omni inesse. necesse igitur est, α γ inesse omni β .

10. Quare cum tria sint, unumquodque effectum est conclusio. & circulo demonstrare, hoc est, sumptis conclusione & altera propositione inuersa, reliquam concludere.

11. In particularibus autem syllogismis, vniuersalem propositionem non licet ex aliis demonstrare, particularem verò licet.

12. Vniuersalem igitur non posse demonstrari, perspicuum est: quia vniuersale probatur ex vniuersalibus, conclusio autem non est vniuersalis: & probatio effici debet ex conclusione & ex altera propositione. Præterea, omnino non fit syllogismus conuersa propositione: quoniam in parte efficiuntur ambae propositiones. 13. Particularem autem *propositionem demonstrari* licet. probatum enim sit α de aliquo γ per β .

Α πάλιν ἐὰν ληφθῇ τὸ μὲν γ παντὶ δ' α, τὸ δὲ α παντὶ δ' β· αὐάγκη τὸ γ παντὶ δ' β ὑπάρχειν. ἐὰν ἀμφοτέρω δὴ τούτοις τῶν συλλογισμῶν ἢ γ α πρῶταισι, αὐαπιδέχεται εἰληπταί. αἱ γὰρ ἐπὶ τὰς δεδεδγμένας ἡσθμ· ὥστε αὐτῶν τῶν ἀποδείξεων, ἀπασαί ἔσονται δεδεδγμέναί δι' ἀλλήλων· ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ γ παντὶ δ' β, καὶ τὸ β παντὶ δ' α ὑπάρχειν· ἀμφότεραί τε αἱ πρῶταις δεδεδγμένας λαμβάνονται, καὶ τὸ γ δ' α ἀνάγκη ὑπάρχειν. Φανερόν οὖν, ὅτι ἐὰν μὲν τοῖς τῶν ἀντίστροφῶν, κύκλῳ καὶ δι' ἀλλήλων ἐκδέχεται γίνεσθαι τὰς ἀποδείξεις· ἐὰν δὲ τοῖς ἀλλοῖς, ὥστε πρῶτοι εἴπομεν. 6 Συμβαίνει δὲ καὶ ἐὰν τοῖς αὐτοῖς, αὐτὰς δὲ δεικνύμεν χρῆσθαι πρῶς τῶν ἀποδείξεων. τὸ μὲν γὰρ γ καὶ τὸ β, καὶ τὸ β καὶ τὸ α δείκνυσθαι, ληφθέντος τῆ γ καὶ τῆ α λέγεσθαι· τὸ δὲ γ καὶ τὸ α, ἀλλ' αὐτῶν δεικνύται τῇ πρῶτῃ. ὥστε δὲ συμπεράσματι χρῆσθαι πρῶς τῶν ἀποδείξεων. 7 Ἐπὶ τῇ τῇ τερητικῇ συλλογισμῶν ὡς δὲ δείκνυσθαι δι' ἀλλήλων. ἐστὶν τὸ μὲν β παντὶ δ' γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ α μηδενὶ δ' β συμπεράσμα, ὅτι τὸ α ἐστὶν δ' γ· εἰ δὲ πάλιν δὲ συμπεράσασθαι, ὅτι τὸ α ἐστὶν δ' β, ὁ πάλαι ἔλαβεν· ἐστὶν τὸ μὲν α μηδενὶ δ' γ, τὸ δὲ γ παντὶ δ' β· ὅτε γὰρ ἀνάπαλιν ἢ πρῶταισι. 8 Εἰ δ' ὅτι τὸ β δ' γ, δὲ συμπεράσασθαι, ὅτι ἐστὶν ὁμοίως ἀντίστροφῶν τῶν α β· ἡ γὰρ αὐτὴ πρῶταισι, τὸ β μηδενὶ δ' α, καὶ τὸ α μηδενὶ δ' β ὑπάρχειν. 9 Ἀλλὰ ληπτόν, ὅτι τὸ α μηδενὶ ὑπάρχει, τὸ β παντὶ ὑπάρχειν· ἐστὶν τὸ α μηδενὶ δ' γ ὑπάρχειν, ὅτε γὰρ τὸ συμπεράσμα· ὅτι δὲ τὸ α μηδενὶ, τὸ β εἰληπταί παντὶ ὑπάρχειν. αὐάγκη οὖν τὸ β παντὶ δ' γ ὑπάρχειν. 10 Ὡς περὶ ὅτων, ἕκαστον, συμπεράσμα γίνεσθαι καὶ τὸ κύκλῳ ἀποδείξεως, τῶν ἐστὶν, τὸ συμπεράσμα λαμβάνεται, καὶ αὐαπάλιν τῶν ἐτέρων πρῶταισι, τῶν λοιπῶν συλλογίζεσθαι. 11 Ἐπὶ δὲ τῇ ἐὰν μέρει συλλογισμῶν, τῶν μὲν καθόλου πρῶταισι ὅτι ἐστὶν ἀποδείξεαι δὲ τῇ ἐτέρῳ, τῶν δὲ καὶ μέρους ἐστὶν.

Ε 12 Ὅτι μὲν οὖν ὅτι ἐστὶν ἀποδείξεαι τῶν καθόλου, φανερόν· τὸ μὲν γὰρ καθόλου δείκνυσθαι δὲ τῇ καθόλου· τὸ δὲ συμπεράσμα ὅτι ἐστὶν καθόλου· δὲ δὲ ἐὰν τὸ συμπεράσμα δὲ ξαί καὶ ἐὰν τῆς ἐτέρας πρῶταισι· ἐπὶ, ὅπως ἐστὶν γὰρ συλλογισμῶν, ἀντίστροφῶν τῶν πρῶταισι· ἐὰν μέρει γὰρ ἀμφοτέρω γίνονται αἱ πρῶταις. 13 Τῶν δὲ ἐπὶ μέρους ἐστὶν. δὲ δὲ δὲ τὸ α κατὰ μέρος τῇ γ, ἀλλ' τῇ β.

ἐάν οὖν ληφθῇ ὅτι β παντὶ τῷ α, καὶ ὅτι συμ-
πίεσμα μὲν ὅτι β ἐν ὧ γ ὑπάρχει. γὰρ
ὅτι ὁ πρῶτος γῆμα· καὶ ὅτι α, μέσον.

14 Εἰ δὲ ζητηθῇ ὁ συλλογισμὸς, πλὴν μὲν
καθόλου πρῶτασι δὲ ἐστὶ δειξαι, δι' ὃ καὶ πρῶ-
τον ἐλέγξῃ. 15 Πλὴν δὲ ἐν μέρει, ἐάν μὲν
ὁμοίως ἀναγραφῇ τὸ α β, ὡς πρὶν καὶ ὅτι τῷ κα-
θόλου, δὲ ἐστὶ ἀφ' ὁμοειδέως δὲ ἐστὶν ὅτι,
ὅτι τὸ α ἐν μέρει ὑπάρχει. τὸ β πᾶσι ὑπάρχειν. Αλ-
λως γὰρ ἐξήκων, καὶ γὰρ συλλογισμὸς, ἀφ' ὅτι
ἀποφατικῶν ὅτι πλὴν ἐν μέρει πρῶτασι.

A Si igitur sumatur, *et inesse omni*, & con-
clusio maneat: *et inerit alicui*. fit enim
prima figura: & *et*, medium.

14 Quodd si syllogismus sit priuatiuus,
vniuersalem propositionem non licet
probare ob id quod antea dictum est.

15. Particularem autem, si similiter
conuertatur *pronunciatum* = *et*, quemad-
modum in vniuersalibus, probare non li-
cet: verum per assumptionem licet: ut,
cui *et* = cuidam non inest, = *et* cuidam inest.
Quodd si *termini* aliter habeant, non fit
syllogismus, quia propositio particularis
est negatiua.

De probatione circulari in secunda figura

Cap. VI.

1 § De syllogismis vniuersalibus. 2 De propositione affirmante. 3 De propositione negante, in
Camestres. 4 vel in Cesare. 5 § De syllogismis particularibus. De propositione vniuersali. 6 De
propositione particulari negante, 7 vel affirmante.

CAP. VI.

ΕΝ δὲ τῷ δεικνύει γῆματι ὅτι μὲν κατα-
φατικὸν δὲ ἐστὶ δειξαι ἀφ' οὗτου ὅτι
πρῶτον ὅτι ἐρητικόν, ὅτι. 2 Τὸ μὲν οὖν κα-
τηρεῖται, δεικνύει, ἀφ' ὅτι μὴ ἀμφοτέρως
ὅτι καὶ πρῶτασι καταφατικῶν. τὸ γὰρ συμ-
πίεσμα, ἐρητικόν ἐστὶ· τὸ δὲ κατηρεῖται, ὅτι
ἀμφοτέρως ἐδείκνυτο καταφατικῶν.

3. Τὸ δὲ ἐρητικὸν ὡς δὲ δείκνυται. ὑπάρχει τῷ
α παντὶ ὅτι β, τῷ γ γ μὲν δὲ συμπίεσμα,
τὸ β τῷ γ ὅτι δὲ. ἐάν οὖν ληφθῇ τὸ β παντὶ
τῷ α ὑπάρχει, ὅτι δὲ γ μὲν δὲ ἀνάγκη τὸ
α μὲν δὲ ὅτι γ ὑπάρχει. γὰρ γὰρ τὸ δεικνύει
γῆμα· μέσον, τὸ β. 4 Εἰ δὲ τὸ α β, ἐρητι-
κὸν ληφθῇ· ὅτι πρῶτον δὲ, κατηρεῖται τὸ πρῶ-
τον ἐστὶ γῆμα. τὸ μὲν γὰρ γ παντὶ τῷ α, τὸ
δὲ β ὅτι δὲ τῷ γ. ὡς ὅτι δὲ τῷ α τὸ β· ὅτι
ἀφ' ὅτι β τῷ α· μέσον τὸ γ. ἀφ' ὅτι μὲν οὖν τῷ
συμπίεσματι, ὅτι τῷ μίᾳ πρῶτασι, καὶ γ-
μεῖται συλλογισμὸς· πρῶτασι δὲ ἐπὶ πρῶτασι,
ἐστὶ. 5 Ηὖ γ μὴ καθόλου ὁ συλλογισμὸς ἢ, ἐάν
μὲν ἐν ὅλῳ πρῶτασι οὐ δείκνυται ἀφ' οὗ πλὴν
αὐτῶν αἰτίων, ὡς πρὶν αἰτίων καὶ πρῶτασι.

6 Ηὖ ἐν μέρει δεικνύει, ὅτι δὲ τὸ καθόλου
κατηρεῖται. ὑπάρχει τῷ γ τὸ μὲν α παντὶ τῷ
β, τῷ γ γ μὴ παντὶ συμπίεσμα, πᾶσι ὅτι γ
τὸ β ὅτι γ ὑπάρχει. ἐάν οὖν ληφθῇ τὸ β παντὶ
τῷ α, ὅτι δὲ γ μὴ παντὶ τὸ α ἐν μέρει ὅτι γ ὅτι γ
ὑπάρχει· μέσον, τὸ β.

7 Εἰ δὲ ἐστὶν ἐν καθόλου, ἐρητικῶν· καὶ ἀναφύ-
ται ἐν α γ πρῶτασι, ἀναφύει τῷ α β.

B IN secunda autem figura *pronunciatum*
affirmatiuum non potest hoc modo
probari, priuatiuum potest.

2 Affirmatiuum non probatur, quia
non sunt ambæ propositiones affirmati-
uæ: conclusio namque est priuatiua: affir-
matio autem ex ambabus *propositionibus*
affirmantibus probatur.

3 *Pronunciatum* autem priuatiuum sic
probatur. In sit *et* = omni, ac nulli. con-
cludetur *et* = inesse nulli. Si igitur sum-
ptum fuerit, *et* = inesse omni, & nulli:
necesse est, *et* = nulli, inesse. fit enim me-
dia figura: medium est *et*.

4 Quodd si *pronunciatum* = *et* sumptum
fuerit priuatiuum, alterum autem attri-
butiuum: erit prima figura. nam *et* = inesse
omni, & = nulli. quare nulli = in-
esse = *et*. proinde nec *et* = inesse vlli. me-
dium est *et*. Per conclusionem igitur
& vnā propositionem non fit syllogis-
mus: assumptā autem altera propo-
sitione, erit *syllogismus*.

5 Si verò non vniuersalis sit syllogis-
mus, propositio, quæ est in toto, non
probatur ob eam ipsam causam, quam &
prius diximus.

6. Particularis autem probatur, quan-
do *pronunciatum* vniuersale est attri-
butiuum. In sit enim = omni, & non
omni, concludetur, cuidam, *et* non
in esse. Si igitur sumptum fuerit, *et* =
omni, & non omni: *et* = cuidam, non
inerit: medium est *et*. 7 Si verò *proposi-
tio* vniuersalis sit priuatiua, non probabi-
tur propositio = *et*, conuersio *pronunciata* = *et*.

accidit enim, ut vel ambæ, vel altera propositio sit negatiua. quare non erit syllogismus. Sed similiter probabitur, ut in syllogismis vniuersalibus, si sumptum fuerit, cuius in parte non inest, ei in parte inesse.

Ἀμφότερ γὰρ, ἢ ἀμφοτέρως, ἢ πλὴν ἐπὶ τῶν προτάσεων γίνεσθαι ἀποφαικτικῶν ὡς· ὅτι ἐστὶ συλλογισμός. Ἀλλ' ὁμοίως διαρρήσκειν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου, εἰς ἀληθείαν, ὅτι τὸ β πῆν μὴ ὑπάρχει, τὸ α πῆν ὑπάρχει.

De probatione circulari in prima figura.

Cap. VII.

1 ¶ De syllogismis ex ambabus propositionibus vniuersalibus. 2 ¶ De syllogismis ex altera propositione vniuersali & altera particulari. 3 Datisi: 4 Disamis: 5 Brocardo: 6 Ferison. 8 ¶ Communia de tribus figuris. Quando mutua confirmatio efficiatur in eadem vel in diuersis figuris. 9 An sit verus circulus in diuersis figuris.

IN tertia verò figura, quando ambæ propositiones vniuersaliter sumptæ sunt, mutua & reciproca probatio locum non habet. vniuersale enim probatur ex vniuersalibus: conclusio autem quæ est in hac figura, semper est particularis. vnde perspicuum est, omnino in hac figura propositionem vniuersalem probari non posse.

2 Sin altera propositio sit vniuersalis, altera particularis: interdum licebit mutua confirmare, interdum non licebit. Sanè cum ambæ propositiones attributiuæ sumptæ fuerint, & vniuersale innatum sit minori extremo, licebit. cum autem alteri extremo, non licebit.

3 Insit enim ϵ α omni γ , α β autem alicui: conclusio erit α ϵ . Si igitur sumptum fuerit, α γ inesse omni ϵ , conuersa propositione vniuersali, & α β inesse alicui ϵ , quæ erat conclusio: ϵ γ quidem probatum est α ϵ inesse: α β autem alicui γ inesse probatum non est. Atqui necesse est, si α γ inesseret alicui ϵ , etiam β inesse alicui γ . Sed non idem est, hoc illi inesse, & illud huic. verum assumi debet, si hoc illi in parte inest, etiam illud huic in parte inesse. Hoc autem sumpto, non efficitur amplius syllogismus ex conclusione & altera propositione.

4 Si verò ϵ β in sit omni γ , & α β alicui: licebit probare propositionem α γ : cum sumptum fuerit, ϵ γ omni ϵ inesse, & α β alicui. nam si ϵ γ inest omni ϵ , & ϵ α cuidam: necesse est α β cuidam γ inesse: medium est α β .

5 Et cum altera propositio est attributiuæ, altera priuatiuæ, attributiuæ autem est vniuersalis: probabitur altera: Insit enim ϵ α omni γ : α β autem cuidam non in sit: concludetur ϵ α cuidam non inesse. Si igitur assumptum fuerit, α γ omni ϵ inesse: inerat autem ϵ α non omni β : certe necesse est ϵ α cuidam non inesse. medium est ϵ β .

Tom. I.

ΕΠὶ δὲ τῇ τρίτῃ σχήματος, ὅταν μὲν ἀμφοτέραι αἱ προτάσεις καθόλου λαφθῶσι, ὅτι ἐστὶ συλλογισμός. ὅταν δὲ ἡ καθόλου διαρρήσκειν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου, εἰς ἀληθείαν, ὅτι τὸ β πῆν μὴ ὑπάρχει, τὸ α πῆν ὑπάρχει.

CAP. VII.

2 Ἐάν δ' ἡ μὲν ἢ καθόλου· ἢ δ', ὡς μὲν εἰποτέ μὲν ἐστὶ, ποτέ δ' ὅτι ἐστὶ. ὅταν μὲν οὕτω ἀμφοτέραι κατηγορεῖται λαφθῶσι, καὶ ὁ καθόλου ἁρῆται πρὸς ὃ ἐλάττω ἀκρῶ, ἐστὶ ὅταν δὲ πρὸς θατέρω, ὅτι ἐστὶ.

3 Ὑπάρχει γὰρ τὸ α παντὶ ὃ γ, τὸ δὲ β πῆν συμπέρασμα, τὸ α β. εἰς οὗτο λαφθῶσι τὸ γ παντὶ ὃ α ὑπαρχῆν, ἀπὸ γραφείας τῆς καθόλου. ὅτι α πῆν ὃ β, ὅτι μὲν συμπέρασμα τὸ μὲν γ διδίδεται πῆν ὃ β ὑπαρχῆν. τὸ δὲ β πῆν ὃ γ ὑπάρχει. καὶ τοιαύτη, εἰ τὸ γ ὑπάρχει τὸ β πῆν ὃ γ ὑπαρχῆν. ἀλλ' ὅτι οὕτω ἐστὶ, τὸ δὲ τῶν δὲ ὑπαρχῆν, καὶ τὸ δὲ τῶν δὲ. ἀλλὰ πρὸς ληψίαν, ὅτι, εἰ τὸ δὲ πῆν τῶν δὲ, καὶ θατέρω πῆν τῶν δὲ. οὕτω δ' λαφθῶσι, ὅτι ἐστὶ γίνεσθαι ἐκ τῶν συμπερασμάτων, καὶ τῆς ἐπίσης προτάσεως, ὁ συλλογισμός.

4 Εἰ δὲ τὸ μὲν β παντὶ τῶν γ, τὸ δὲ α πῆν ὃ γ, ἐστὶ διζῶν τὸ α γ, ὅταν λαφθῶσι τὸ μὲν γ παντὶ ὃ β ὑπάρχει, τὸ δὲ α πῆν. Εἰ γὰρ τὸ γ παντὶ ὃ β ὑπαρχῆν, τὸ δὲ α πῆν ὃ β, ἀνάγκη τὸ α πῆν ὃ γ ὑπάρχειν μέσον τὸ β. 5 Καὶ ὅταν ἡ ἢ μὲν, κατηγορεῖται, ἢ δὲ, κατηγορεῖται, καθόλου δὲ ἢ κατηγορεῖται διαρρήσκειν ἢ ἐπίσης. ὑπάρχει γὰρ τὸ β παντὶ ὃ γ, τὸ δὲ α πῆν μὴ ὑπάρχειν συμπέρασμα, ὅτι τὸ α πῆν ὃ β ὑπάρχει. ἰδὼ οὕτω πρὸς ληψίαν τὸ γ παντὶ ὃ β ὑπαρχῆν, ὡς δὲ καὶ τὸ α παντὶ ὃ β, ἀνάγκη τὸ α πῆν ὃ γ μὴ ὑπάρχειν. μέσον τὸ β.

O

ἐάν τι αὐτῶν ληφθῇ ὅ β' πᾶσι τὰ α', καὶ ὅ συμ-
πίεσμα μὲν ὅ β' ἐν ὅ γ' ὑποαρχῇ. ὅ γ'
ὅ δ' ἀπὸ τῶν γῆμα· καὶ ὅ α', μέσον.

14 Εἰ δὲ ἐρηπὶς ὁ συλλογισμὸς, πῶς μὲν
καθόλου πρὸς τὰς αὐτὰς εἶναι δεῖξαι, δι' ὃ καὶ πρὸς
περὶ ἐλέγχου. 15 Τῶν δὲ ἐν μέρει, εἰ μὲν
ὁμοίως ἀντιγραφῇ τὸ α β, ὡς πρὸς καὶ ὅτι τῶν κα-
θόλου, εἰ εἰς α' πρὸς ἀντιγραφῇ δὲ ὅτι ὅ γ',
ὅ τὸ α' ἐν μέρει ὑποαρχῇ, τὸ β' πᾶσι ὑποαρχῇ. Αλ-
λως γὰρ ἐχόντων, ὅ γ' συλλογισμὸς, α' ὅ δ'
ἀποφατικῶς εἶναι πῶς ἐν μέρει πρὸς τὰς α'.

A Si igitur sumatur, *et inesse omni*, & con-
clusio maneat: *et ineri alicui*. fit enim
prima figura: & *c*, medium.

14 Quod si syllogismus sit privatiuus,
vniuersalem propositionem non licet
probare ob id quod antea dictum est.

15 Particularem autem, si similiter
conuertatur *pronunciatum* *a c*, quemad-
modum in vniuersalibus, probare non li-
cet: verum per assumptionem licet: ut,
cui *c* = cuidam non inest, *et* *c* cuidam inest.
Quod si termini aliter habeant, non fit
syllogismus, quia propositio particularis
est negatiua.

De probatione circulari in secunda figura

Cap. VI.

1 ¶ De syllogismis vniuersalibus. 2 De propositione affirmante. 3 De propositione negante, in
Camestres. 4 vel in Cesare. 5 ¶ De syllogismis particularibus. De propositione vniuersali. 6 De
propositione particulari negante, 7 vel affirmante.

CAP. VI.

ΕΝ δὲ τὰ δὲ τῶν γῆμα καὶ ὅ μὲν κα-
ταφατικὸν εἶναι δεῖξαι α' ὅ γ' ὑποαρχῇ. ὅ γ'
ὅ δὲ ἐρηπὶς, εἶναι. 2 Τὸ μὲν αὐτὸ κα-
τηρεῖον ὅ δὲ δίκην α', α' ὅ μὲν ἀμφοτέρως
εἶναι πρὸς τὰς α' κατὰ τὰς α'. τὸ γὰρ συμ-
πίεσμα, ἐρηπὶς εἶναι τὸ δὲ κατηρεῖον, ὅ γ'
ἀμφοτέρως ἐδείκνυτο κατὰ τὰς α'.

3 Τὸ δὲ ἐρηπὶς ὡς δὲ δίκην α'. ὑποαρχῇ τὸ
α πᾶσι ὅ β', τὰ γ' μὲν μὲν· συμπίεσμα,
τὸ β' τὰ γ' εἶναι. εἰ μὲν αὐτῶν ληφθῇ τὸ β' πᾶσι
τὰ α' ὑποαρχῇ, ὅ δὲ γ' μὲν· ἀντιγραφῇ τὸ
α μὲν ὅ γ' ὑποαρχῇ. ὅ γ' γὰρ τὸ δὲ τῶν
γῆμα· μέσον, τὸ β'. 4 Εἰ δὲ τὸ α β, ἐρηπὶς
καὶ ληφθῇ· ἀπὸ τῶν δὲ, κατηρεῖον τὸ πρὸς
τὰς α' εἶναι γῆμα. τὸ μὲν γὰρ τὸ πᾶσι τὰ α', τὸ
δὲ β' εἶναι τὰ γ' ὡς εἶναι τὰ α' τὸ β'· ὅ γ'
α' τὰ β' τὸ α'· μέσον τὸ γ'. α' μὲν αὐτῶν τῶ
συμπίεσματος, ὅ τῶν μίας πρὸς τὰς α', ὅ γ'
εἶναι συλλογισμὸς· πρὸς ἀντιγραφῇ δὲ ἐπὶ τῶν
εἶναι. 5 Ην δὲ μὲν καθόλου ὁ συλλογισμὸς ἢ, ὅ γ'
μὲν ἐν ὅ γ' πρὸς τὰς α' οὐ δείκνυται α' πᾶσι
αὐτῶν αἰτίαν, ὡς πρὸς εἶναι καὶ πρὸς τῶν.

6 Η δὲ ἐν μέρει δίκην α', ὅ γ' μὲν τὸ καθόλου
κατηρεῖον. ὑποαρχῇ γὰρ τὸ μὲν α' πᾶσι τὰ
β', τὰ γ' μὲν πᾶσι· συμπίεσμα, πᾶσι ὅ γ'
τὸ β' ὅ γ' ὑποαρχῇ. εἰ μὲν αὐτῶν ληφθῇ τὸ β' πᾶσι
τὰ α', ὅ δὲ γ' μὲν πᾶσι· τὸ α' ἐν ὅ γ' ὅ γ' ὅ γ'
πρὸς τὰς α'· μέσον, τὸ β'.

7 Εἰ δὲ εἶναι ὅ γ' καθόλου, ἐρηπὶς ὅ γ' ἀντιγραφῇ
τὰ α' γ' πρὸς τὰς α', ἀντιγραφῇ τὰ α' β'.

B IN secunda autem figura *pronunciatum*
affirmatiuum non potest hoc modo
probari, priuatiuum potest.

2 Affirmatiuum non probatur, quia
non sunt ambæ propositiones affirmati-
uæ: conclusio namque est priuatiua: affir-
matio autem ex ambabus *propositionibus*
affirmantibus probatur.

3 *Pronunciatum* autem priuatiuum sic
probatur. Inest *c* = omni *c*, ac nulli *c*. con-
cludetur *et inesse nulli* *c*. Si igitur sum-
ptum fuerit, *et inesse omni* *c*, & nulli *c*:
necesse est, *et* *c* nulli *c*, inesse. fit enim me-
dia figura: medium est *c*.

4 Quod si *pronunciatum* *a c* sumptum
fuerit priuatiuum, alterum autem attri-
butiuum: erit prima figura. nam *et inesse*
omni *c*, & *et* *c* nulli *c*, quare nulli *c* in-
est *c*. proinde nec *c* inest ulli *c*. me-
dium est *c*. Per conclusionem igitur
& vnā propositionem non fit syllogis-
mus: assumptā autem altera proposi-
tione, erit *syllogismus*.

5 Si verò non vniuersalis sit syllogis-
mus, propositio, quæ est in toto, non
probatur ob eam ipsam causam, quam &
prius diximus.

6 Particularis autem probatur, quan-
do *pronunciatum* vniuersale est attri-
butiuum. Inest enim *a* = omni *b*, & non
omni *c*, concludetur, cuidam *c* *et* *b* non
inest. Si igitur sumptum fuerit, *et* *c*
omni *c*, & non omni *c*: *et* *c* cuidam *c* non
inerit: medium est *c*. 7 Si verò *propositio*
vniuersalis sit priuatiua, non probabi-
tur propositio *c*, conuersio *pronunciata* *a*.

accidit enim, ut vel ambæ, vel altera propositio sit negatiua: quare non erit syllogismus. Sed similiter probabitur, ut in syllogismis vniuersalibus, si sumptum fuerit, cuius in parte non inest, ei in parte inesse.

Ἀμφότερα γὰρ, ἢ ἀμφοτέρως, ἢ πλὴν ἐπὶ τῶν προτάσεων γίνεσθαι ἀποφαικτικῶν ὡς· ὅτι ἔστι συλλογισμός. Ἀλλ' ὁμοίως διαρρηθῆναι, ὡς καὶ ὅτι τῷ καθόλου, ἐὰν ληφθῇ, ὅτι τὸ β πρὶ μὴ ὑπάρχει, τὸ α πρὶ ὑπάρχει.

De probatione circulari in prima figura.

Cap. VII.

1 ¶ De syllogismis ex ambabus propositionibus vniuersalibus. 2 ¶ De syllogismis ex altera propositione vniuersali & altera particulari. 3 Datisi: 4 Disamis: 5 Brocardo: 6 Ferison. 8 ¶ Communia de tribus figuris. Quando mutua confirmatio efficiatur in eadem vel in diuersis figuris. 9 An sit verus circulus in diuersis figuris.

IN tertia verò figura, quando ambæ propositiones vniuersaliter sumptæ sunt, mutua & reciproca probatio locum non habet. vniuersale enim probatur ex vniuersalibus: conclusio autem quæ est in hac figura, semper est particularis. vnde perspicuum est, omnino in hac figura propositionem vniuersalem probari non posse.

1 Sin altera propositio sit vniuersalis, altera particularis: interdum licebit mutua confirmare, interdum non licebit. Sanè cum ambæ propositiones attributivæ sumptæ fuerint, & vniuersale innotum sit minori extremo, licebit. cum autem alteri extremo, non licebit.

3 Infit enim $\epsilon = \text{omni } \gamma$. $\alpha = \beta$ autem alicui: conclusio erit $\alpha = \epsilon$. Si igitur sumptum fuerit, $\alpha = \gamma$ inesse omni ϵ , conuersa propositione vniuersali; & $\alpha = \epsilon$ inesse alicui ϵ , quæ erat conclusio: $\epsilon = \gamma$ qui dem probatum est $\alpha = \epsilon$ inesse: $\alpha = \beta$ autem alicui γ inesse probatum non est. Atqui necesse est, si $\alpha = \gamma$ inesser alicui ϵ , etiam β inesse alicui γ . Sed non idem est, hoc illi inesse, & illud huic. verum assumi debet, si hoc illi in parte inest, etiam illud huic in parte inesse. Hoc autem sumpto, non efficitur amplius syllogismus ex conclusione & altera propositione.

4 Si verò $\epsilon = \text{infit omni } \gamma$, & $\alpha = \text{alicui } \gamma$: licebit probare propositionem $\alpha = \gamma$: cum sumptum fuerit, $\epsilon = \text{omni } \epsilon$ inesse, & $\alpha = \text{alicui}$. nam si $\epsilon = \gamma$ inest omni ϵ , & $\epsilon = \text{cuidam } \epsilon$: necesse est $\alpha = \text{cuidam } \gamma$ inesse: medium est $\alpha = \beta$.

5 Et cum altera propositio est attributiva, altera priuatiua, attributiva autem est vniuersalis: probabitur altera: Infit enim $\epsilon = \text{omni } \gamma$: $\alpha = \text{autem cuidam non inest}$: concludetur $\epsilon = \text{cuidam non inesse}$. Si igitur assumptum fuerit, $\alpha = \gamma$ omni ϵ inesse: inerat autem $\epsilon = \text{non omni } \alpha$: certe necesse est $\epsilon = \text{cuidam non inesse}$. medium est $\epsilon = \beta$.

Tom. I.

EΠὶ δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι, ὅταν μὲν ἀμφοτέραι προτάσεις καθόλου ληφθῶσι, ὅτι ἐκδέχεται διῆσαι δὲ ἀλλήλων. ὁ μὲν γὰρ καθόλου δέχεται ἀφ' ἑνὸς καθόλου. ὁ δὲ ἐκ τούτου συμπέρασμα, αἰετ' ἔσται. ὡς φανερόν ὅτι ὅτι ἐκδέχεται ὅλως διῆσαι ἀφ' αὐτοῦ τῷ σχήματι πλὴν καθόλου προτάσιν.

2 Ἐάν δ' ἡ μὲν ἢ καθόλου· ἢ δ' ἐκ μέρους· ποτὲ μὲν ἔσται, ποτὲ δ' ὅτι ἔσται. ὅταν μὲν οὖν ἀμφοτέραι κατηγορητικῶς ληφθῶσι, καὶ ὁ καθόλου ὑπάρχει πρὸς ὃ ἐλάττω ἀκρῶ, ἔσται ὅταν δὲ πρὸς ταύτην, ὅτι ἔσται.

3 Ὑπάρχεται γὰρ τὸ α παντὶ ὃ γ, τὸ δὲ β πρὶ συμπερίσπασμα, τὸ α β. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ γ παντὶ ὃ α ὑποαρχῇ, ἀπὸ τῆς φάσεως τῆς καθόλου. ἔτι α πρὶ ὃ β, ὃ ὡς συμπερίσπασμα τὸ μὲν γ δέδωκεται πρὶ ὃ β ὑποαρχῇ. τὸ δὲ β πρὶ ὃ γ δὲ δέχεται. ἔσται αἰάγνη, εἰ τὸ γ πρὶ τὰ β καὶ τὸ β πρὶ ὃ γ ὑποαρχῇ. ἀλλ' ὅταν ᾖ ἔτι, τὸ δὲ πρὶ ὃ γ ὑποαρχῇ, καὶ τὸ δὲ πρὶ ὃ γ ἀπὸ τῆς φάσεως, ὅτι, εἰ τὸ δὲ πρὶ τὰ β, καὶ ὅταν πρὶ τὸ δὲ. τούτου δ' ληφθόντος, ὅτι ἐκδέχεται ἐκ τῶν συμπερίσπασμα, καὶ τῆς ἐπίσης προτάσεως, ὁ συλλογισμός.

4 Εἰ δ' ὁ μὲν β παντὶ τὰ γ, τὸ δ' α πρὶ ὃ γ, ἔσται διῆσαι τὸ α γ, ὅταν ληφθῇ τὸ μὲν γ παντὶ ὃ β ὑπάρχῃ, τὸ δ' α πρὶ. Εἰ γὰρ τὸ γ παντὶ ὃ β ὑποαρχῇ, τὸ δ' α πρὶ ὃ β, αἰάγνη τὸ α πρὶ ὃ γ ὑπάρχειν μέσον τὸ β. 5 Καὶ ὅταν ἢ ἢ μὲν, κατηγορητικῇ, ἢ δὲ, κατηγορητικῇ, καθόλου δὲ ἢ κατηγορητικῇ διαρρηθῇ ἢ ἐπίσης. ὑπάρχεται γὰρ τὸ β παντὶ ὃ γ, τὸ δ' α πρὶ μὴ ὑπάρχεται συμπερίσπασμα, ὅτι τὸ α πρὶ ὃ β ὅτι ὑπάρχει. ἐάν οὖν πρὸς ληφθῇ τὸ γ παντὶ ὃ β ὑπάρχειν, ὡς δὲ καὶ τὸ α πρὶ ὃ β, αἰάγνη τὸ α πρὶ ὃ γ μὴ ὑπάρχειν. μέσον τὸ β.

Cap. VII.

μηδὲ

○

6. Οταν δὲ ἡ ἐπιτελική, καθόλου γινώσκαι καὶ
 δύναιτο ἡ ἐτερεῖα, εἰ μὴ ὡς περὶ ὅτι τῷ πο-
 τερὸν ἐληφθῇ, εἰς ἀληθείαν, ὅτι τὸ πῶς μὴ
 ὑποαρχῇ, ἀλλὰ περὶ πῶς ὑποαρχῇ. 7. Εἰ δὲ
 μὲν α μὴδὲν ὑποαρχῇ, τὸ γὰρ β δὲ πῶς
 συμπεράσματος, ὅτι ἡνὶ δὲ β δὲ α ὕχ ὑποαρχῇ.
 εἰς οὗτω ἀληθείαν, ὅτι δὲ α πῶς μὴ ὑποαρχῇ.
 οὕτω δὲ α πῶς ὑποαρχῇ, ἀλλὰ γὰρ γ πῶς
 τὸ β ὑποαρχῇ. 7. Ἄλλως δὲ ἐστὶν αἰτι-
 στέφαντα πῶς καθόλου ποσῶσι, διῆξαι πῶς
 ἐτερεῖαν ὡς αὐτῶς γὰρ ἐστὶν συλλογισμός.

8. Φανερόν οὖν, ὅτι εἰ μὲν τὸ ποσῶν γή-
 ματι ἢ δὲ ἀλλήλων διῆξαι, ἀλλὰ τε τῷ ποσῶν
 ἢ τῷ πείναι γὰρ γήματος. κατηρεῖται μὲν γὰρ
 ὅντες τῷ συμπεράσματος, ἀλλὰ τῷ ποσῶν γή-
 ματι δὲ, ἀλλὰ τῷ ἐσχάτου λαμβάνεται γὰρ
 ὅτι τὸ μὴδὲν, ἀλλὰ περὶ πῶς ὑποαρχῇ. εἰ δὲ
 τὸ μέσων, καθόλου μὲν ὅντες τῷ συλλογισμοῦ,
 δι' αὐτῶν τε καὶ ἀλλὰ τῷ ποσῶν γήματος. ὅταν
 δὲ εἰ μὲν, δι' αὐτῶν τε καὶ ἀλλὰ τῷ ἐσχάτου.
 εἰ δὲ τὸ πείναι, δι' αὐτῶν πῶς.

9. Φανερόν δὲ καὶ, ὅτι εἰ τὸ μέσων, καὶ εἰ τὸ
 πείναι, οἱ μὴ δὲ αὐτῶν γινώσκοντες συλλογισμοί, ἡ
 ὅτι εἰς ἡ τῶν κύκλων διῆξαι, ἢ ἀτελής.

A 6. Cum autem priuatiua est vniuersa-
 lis, non probatur altera: nisi, ut in priori-
 bus sumebatur, si sumptum fuerit, cui
 hoc non omni inest, alterum alicui inesse
 se. ut puta si ϵ inest nulli, & α autem
 alicui: concludetur, cuidam α non
 inesse. Si igitur sumptum fuerit, cui α
 non omni inest, ϵ alicui inesse: necesse
 est, ϵ inesse alicui.

7. Alio modo non licet conuersâ vni-
 uersali propositione alteram confirmare:
 neutiquam enim erit syllogismus.

8. Perspicuum igitur est, in prima fi-
 gura probationem reciprocam fieri per
 primam & per tertiam figuram: nempe
 cum attributiua est conclusio, per pri-
 mam: cum priuatiua, per vltimam: su-
 mptur enim, cui hoc nulli inest, alterum
 omni inesse: in media vero figura, cum
 syllogismus est vniuersalis, probationem
 fieri per eam ipsam, & per primam figu-
 ram: cum particularis, per eam ip-
 sam, & per vltimam. in tertia autem
 figura, omnes probationes per eam ipsam
 fieri. 9. Perspicuum est etiam, in media
 & tertia figura, syllogismos qui per eas
 ipsas non efficiuntur, aut non esse secun-
 dum circulem probationem, aut esse
 imperfectos.

De conuersione syllogismorum in prima figura.

Cap. VIII.

1. § Definitio. 2. § Diuissio. 3. § De syllogismis vniuersalibus. De contraria conuersione a Bar-
 bara, 4 vel Celarent. 5 De contradictoria conuersione. 6 a Barbara, 7 vel Celarent. 8 § De syllo-
 gismis particularibus. 9 De conuersione 7 Darii contradictoria, 10 vel contraria. 11 De conuersione
 a Ferio.

CAP. VIII

ΤΟ δ' αἰτιστέφαν ὅτι, ὅ μὴ ἀπὸ τῶν δὲ C
 συμπεράσματος, ποσῶν τὸ συλλογισμὸν, ὅτι
 ἡ δὲ ἀπὸ τῶν μέσων ὕχ ὑποαρχῇ, ἢ τῷ τῶν
 πείναι, ἀλλὰ γὰρ τῷ συμπεράσματος αἰ-
 στέφαντος, καὶ τῶν ἐτερεῶν ποσῶσι μὲν οὐ-
 σης, ἀλλὰ γὰρ πῶς λαμβάνεται. εἰ γὰρ ἐστὶν, ἢ δὲ
 συμπεράσματος ἐστὶν. 2. Διαφέρει δὲ ὁ αἰτι-
 στέφανος ἡ εἰς αὐτῶν ἀπὸ τῶν ποσῶν συμπεράσματος.
 ὅτι γὰρ ὁ αὐτῶς γὰρ συλλογισμός, ἐκατέρως ἀπὸ
 στέφαντος. διῆξαι δὲ τῶν ἐστὶν ἀλλὰ τῶν ἐπὶ
 τῶν λέγειν ὅτι ἀπὸ τῶν μὲν, τὸ πῶς δὲ ὕχ
 ἡ εἰς τὸ πῶς, τὸ γὰρ δὲ. εἰς αὐτῶν δὲ, τὸ πῶς
 δὲ δὲ τῶν. εἰς τὸ πῶς, ὅτι ὕχ ὑποαρχῇ.

3. Εστὶν γὰρ διδιδυμένοι δὲ α καὶ τῷ γ. ἀλλὰ μέσων
 τῷ β. εἰ δὲ δὲ α μὴδὲν ἀληθείαν ὅτι γ ὑποαρχῇ,
 τὸ δὲ β πῶς, εἰ δὲ τὸ γ ὑποαρχῇ, τὸ
 β. καὶ εἰ τὸ μὲν α μὴδὲν ὅτι γ, τὸ δὲ β πῶς
 γ. τὸ α οὐ πῶς τὸ β, καὶ ὕχ ὅλως εἰ δὲ.

C Onuerrere autem est, transpositâ
 conclusione efficere syllogismum;
 quo colligatur aut maius extremum medio
 non inesse, aut hoc medium postremo.
 necesse enim est conclusione conuersâ,
 & altera propositione manente, reli-
 quam tolli: nam si illa quoque propositio e-
 rit, etiam conclusio erit.

2. Interest autem, utrum oppositè
 an contrariè conuertatur conclusio: quia
 non fit idem syllogismus eâ utrovis mo-
 do conuersâ. hoc autem planum fiet ex
 sequentibus. Dico opponi, Omni, &
 Non omni: item, Alicui, & Nulli. con-
 traria uero, Omni, & Nulli: item, Alicui,
 & Non alicui inesse.

3. Sit enim probatum ϵ de γ per
 medium ϵ . Si igitur sumptum fuerit,
 ϵ inesse nulli, & omni: certè nulli
 inerit ϵ . Et si sumptum sit, α inesse
 nulli, & ϵ autem omni: concludetur
 α non omni inesse, non omnino nulli;

quia non probabatur vniuersale per tertiam figuram. Et omnino propositionem quæ maiori extremo iuncta est, non licet euertere vniuersaliter per conuersionem: quia semper evertitur per tertiam figuram. necesse est enim, vt ad minus extremum ambæ propositiones sumantur.

4. Idem fit, si syllogismus sit priuatiuus. Ostensum enim sit α = nulli γ inesse, per ϵ . Ergo si sumptum fuerit, α = omni γ , & nulli β inesse: nulli γ ϵ inerit. Quod si α & ϵ inesse omni β , β = inerit alicui: atqui nulli inerat.

5 Si verò oppositè conuertatur conclusio; etiam alii syllogismi, oppositi, non vniuersales erunt: quoniam altera propositio fit particularis: proinde etiam conclusio erit particularis.

6 Si enim syllogismus attributiuus, atque ita conuertatur. Ergo si α non omni β , & omni ϵ inest: ϵ non omni β inerit. Et si α non omni β , ϵ autem omni inest: α non omni β inerit.

7 Similiter fit, si syllogismus sit priuatiuus. Nam si α inest alicui, & nulli ϵ , ϵ alicui non inerit: non simpliciter nulli. Et si α alicui, ϵ autem omni inest, vt initio sumptum fuit: ϵ inerit alicui.

8 In syllogismis autem particularibus, vbi oppositè conuertitur conclusio, tolluntur ambæ propositiones. vbi contrariè, neutra. non enim ampliùs fit, quemadmodum in vniuersalibus, vt eueratur, deficiente conclusione, dum conuertitur: imo omnino eueri non potest.

9. Ostensum enim sit α de aliquo γ . Ergo si sumptum fuerit α inesse nulli γ , ϵ autem alicui γ : α cuidam ϵ non inerit. Et si α nulli γ , omni autem ϵ inest, nulli γ ϵ inerit: Quare eueruntur ambæ propositiones.

10 Si verò contrariè conuertatur conclusio, neutra propositio evertitur. Nam si α cuidam β non inest, omni autem β inest: α cuidam β non inerit. sed nondum euersum est, quod ab initio fuit propositum: quia potest alicui inesse, & alicui non inesse. Vniuersalis autem propositionis α β omnino non fit syllogismus. nam si ϵ alicui γ non inest, & ϵ alicui inest: neutra propositio est vniuersalis.

11. Similiter fit, si syllogismus sit priuatiuus. nam si sumptum fuerit α omni β inesse, tolluntur ambæ propositiones: si alicui, neutra. demonstratio verò est eadem.

Tom. I.

A α γδ ἐδείκνυτο τὸ καθόλου ἀπὸ τῆς τρίτης ἁφῆς. ὅλως δὲ πλεὺς πρὸς τὰς μείζονας ἀφῆς πρὸς ταύτας ὅτι ἐστὶ ἀναγκαῖον καθόλου δι' ἀντίτροφης. αἰεὶ γὰρ ἀναγράφεται ἀπὸ τῆς τρίτης ἁφῆς ἀνάγκη γὰρ πρὸς τὸ ἔσχατον ἄκρον ἀμφοτέρως λαβὴν τὰς πρῶτας. 4 Καὶ εἰ ἐξηγητικὸς ὁ συλλογισμὸς, ὡς αὐτῶς. δεδιχθῆναι γὰρ τὸ α μὴ εἶναι ὡς γ ὑπάρχον, ἀπὸ τῆς β. ὅτι οὐκ ἐστὶ ληφθῆναι τὸ α ὡς γ πᾶσι ὑπάρχον, ὅτι δὲ β μὴ εἶναι ὡς γ τὸ β ὑπάρξει. καὶ εἰ τὸ α, καὶ τὸ β πᾶσι ὡς γ τὸ α πᾶσι ὡς β. ἀλλ' ὅθεν ὑπάρχειν. 5 Εὰν δὲ ἀντικειμένως ἀντιγραφῇ τὸ συμπέρασμα, καὶ οἱ ἄλλοι συλλογισμοὶ ἀντικείμενοι, καὶ ὁ καθόλου ἐσονται. γὰρ γδ ἡ ἐπεὶ πρὸς ταύτας, ὅτι μείζον· ἀπὸ καὶ τὸ συμπέρασμα ἐστὶ καὶ μείζον. 6 Ἐστὼ γδ κατηγορικὸς ὁ συλλογισμὸς ὡς ἀντιγραφῇ ὅπως. ὅτι οὐκ ἐστὶ τὸ α μὴ πᾶσι τὰς γ, τὸ δὲ β πᾶσι τὸ β ὡς γ πᾶσι ὡς γ. καὶ εἰ τὸ α μὴ πᾶσι ὡς γ, τὸ δὲ β πᾶσι τὸ α ὡς πᾶσι ὡς β. 7 Ομοίως δὲ ὡς ἐξηγητικὸς εἶναι ὁ συλλογισμὸς. εἰ γὰρ τὸ α πᾶσι ὡς γ ὑπάρχει, ὅτι δὲ β μὴ εἶναι τὸ β ὡς γ ὡς γ ὑπάρξει, καὶ ὡς ἀπλῶς ὅθεν καὶ εἰ τὸ α μὴ πᾶσι, τὸ δὲ β πᾶσι, ἀπὸ ὅθεν ἀρχὴ ληφθῆναι τὸ α ὡς β ὡς γ ὑπάρξει. 8 Ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ μέρους συλλογισμῶν, τὸν αὐτὸν ἀντικειμένως ἀντιγραφῇ τὸ συμπέρασμα, ἀναγκαῖον εἶναι ἀμφοτέρως αἱ πρῶται. ὅθεν δὲ ἐκαστὴς, ὅθεν τέρμα. καὶ γδ ἐπὶ συμβαίνει, καθάπερ ὅτι πᾶς καθόλου, ἀναγράφει, ἐλλείποντος τῆς συμπεράσματος καὶ πλεὺς ἀντίτροφῶν. ἀλλ' ὅλως ἀναγράφει. 9 Δεδίχθαι γὰρ τὸ α κατὰ μέρος τῆς γ. ὅτι οὐκ ἐστὶ ληφθῆναι τὸ α μὴ εἶναι ὡς γ ὑπάρχον, τὸ δὲ β πᾶσι ὡς γ τὸ α ὡς β πᾶσι ὡς γ ὑπάρξει. καὶ εἰ τὸ α μὴ εἶναι ὡς γ, ὅτι δὲ β πᾶσι ὅθεν καὶ τὸ β. ὡς ἀναγκαῖον εἶναι ἀμφοτέρως.

10 Εὰν δὲ ἐκαστὴς ἀντιγραφῇ, ὅθεν τέρμα. εἰ γὰρ τὸ α πᾶσι ὡς γ μὴ ὑπάρχει, ὅτι δὲ β πᾶσι τὸ β πᾶσι τὰς γ ὡς γ ὑπάρξει. ἀλλ' ὅπως ἀντιγραφῇ τὸ ὅθεν ἀρχῆς. ἐκδέχεται γὰρ πᾶσι ὑπάρχειν, καὶ πᾶσι μὴ ὑπάρχειν. τῆς δὲ καθόλου, τῆς α β, ὅλως ὡς γδ συλλογισμὸς. εἰ γὰρ τὸ α μὴ πᾶσι τὰς γ μὴ ὑπάρχει, τὸ δὲ β πᾶσι ὑπάρχει. καὶ δετὶρα καθόλου τῆς πρῶτης.

11 Ομοίως δὲ καὶ εἰ ἐξηγητικὸς εἶναι ὁ συλλογισμὸς. εἰ μὴ γὰρ ληφθῆναι τὸ α πᾶσι τὰς γ κατὰ μέρος ὑπάρχειν, ἀναγκαῖον εἶναι ἀμφοτέρως. εἰ δὲ πᾶσι, ὅθεν τέρμα. ἀπὸ δὲ εἰς δὲ αὐτὴν.

O ij

De conuersione syllogismorum in secunda figura

Cap. IX.

1 ¶ De syllogismis vniuersalibus. 2 Conuersio ¶ Camestres contrariè, 3 vel contradictoriè. 4 Conuersio ¶ Cesare. 5 ¶ De syllogismis particularibus. 6 Conuersio ¶ Festino contrariè, 7 vel contradictoriè. 8 Conuersio ¶ Baroco.

CAP. XI.

ΕΝ ΔΕ Τῇ ΔΕΥΤΕΡῃ ΓΗΜΑΤΙ ΤΙΝΙ ΜὲΝ ΠΡΩΤῇ
Ἐ μίζοντι ἄκρῳ πρῶτον οὐκ ἔστι αἰε-
τὴν ἀσπίως, ὅποτε πρῶτον τῆς ἀντιστροφῆς γε-
νομένης· αἰετὴν γὰρ ἔστι τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ πεί-
τερον γήματι· καθόλου δὲ οὐκ ἔστι εἰς τὸ πύτερον
συλλογισμός. τίς δ' ἐτέρῃ ὁμοίως ἀναιρέσου-
μεν τὴν ἀντιστροφήν. λέγω δὲ τὸ ὁμοίως, εἰ μὲν
ἐναντίως ἀντιγράφεται, ἐναντίως· εἰ δ' ἀντικα-
ταστήσῃ, ἀντικαταστήσῃ.

2 Ὑπάρχῃ τῷ πᾶσι αὐτῷ β, ὅθεν γ μὴ-
δενί συμπέρασμα, τὸ β γ· εἰ δ' αὖτε ἀντι-
β παρὰ γ ὑπάρχει, καὶ τὸ α β μὴ· τὸ
α πᾶσι γ ὑπάρχει. ὅθεν γὰρ τὸ πρῶτον
γήματι, εἰ δ' τὸ β παρὰ γ, τὸ δὲ α μὴδενί
γ· τὸ α ὅτι πᾶσι β· γήματι, τὸ ἔχοντι.

3 Εἰ δ' ἀντικαταστήσῃ ἀντιστροφήν τὸ β γ·
ἢ μὲν α β, ὁμοίως ἀντιγράφεται· εἰ δ' α γ, ἀντι-
καταστήσῃ, εἰ δ' τὸ β πᾶσι γ, τὸ δ' α μὴδενί γ·
τὸ α πᾶσι β ὑπάρχει. πάλιν, εἰ τὸ β πᾶ-
σι γ, τὸ δὲ α πᾶσι τῷ β· τὸ α πᾶσι γ· ὡς
ἀντικαταστήσῃ ὁ συλλογισμός.

4 Ὅμοιως δ' ἀντιγράφεται, καὶ εἰ ἀντιπαρὰ ἔχοντι
αἱ πρῶτοι.

5 Εἰ δ' ἔστι ὅτι μίξις ὁ συλλογισμός· ἐναν-
τίως μὲν ἀντιγράφεται τὸ συμπέρασμα, ἐναν-
τίως τῇ πρῶτῃ αἰτιᾷ ἀναιρέσθαι, κατὰ τὴν
οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον γήματι· ἀντικαταστήσῃ,
ἀμφοτέρω.

6 Κείσθω γὰρ τὸ α τῷ μὲν β μὴδενί ὑπάρ-
χειν, ὅθεν γ πᾶσι συμπέρασμα, τὸ β γ· εἰ δ' αὖτε
τῇ πᾶσι β πᾶσι γ ὑπάρχει, καὶ τὸ α β μὴδενί.
συμπέρασμα ἔστι, ὅτι τὸ α πᾶσι γ ὑπάρ-
χει· ἀλλ' οὐκ ἀναιρέσθαι τὸ β γ· ἀρχῆς· ἐν δὲ ἔστι
γὰρ αὐτῷ ὑπάρχειν, καὶ μὴ ὑπάρχειν. πάλιν, εἰ
τὸ β πᾶσι γ καὶ τὸ α πᾶσι τῷ γ· οὐκ ἔστι συλ-
λογισμός· ἐναντίως γὰρ καθόλου τῇ εἰλημμέ-
νῳ· ὡς· οὐκ ἀναιρέσθαι τὸ α β.

7 Εἰ δ' ἀντικαταστήσῃ ἀντιστροφήν, ἀναι-
ρεῖται ἀμφοτέρω. εἰ δ' τὸ β πᾶσι τῷ γ, τὸ
δὲ α μὴδενί τῷ β· ἐναντίως τῷ γ τὸ α· ὡς δὲ πᾶ-
σι πάλιν, εἰ τὸ β πᾶσι τῷ γ, τὸ δὲ α πᾶσι τῷ γ·
ἔστι πᾶσι τῷ β τὸ α· ὡς αὖτε δὲ ἀντιγράφεται, καὶ
εἰ τὸ καθόλου, κατὰ τὴν εἰλημμένην.

Α IN secundâ autem figurâ propositio-
nem maiori extremo iunctam non li-
cet euertere contrariè, utrouis modo
conuersio fiat. semper enim erit conclu-
sio in tertia figura, in qua non erat syl-
logismus vniuersalis. alteram verò pro-
positionem euertemus eo modo, quo
conuersio facta fuerit: nempe, si contra-
riè facta sit conuersio eueretur contrario
modo: si oppositè: opposito.

2. Insit enim ϵ α omni β , nulli au-
tem γ : conclusio est $\beta \gamma$: Si igitur sum-
ptum fuerit, α ϵ omni γ inesse, & pro-
nunciatum α β maneat: ϵ α omni, inerit.
fit enim prima figura. Quod si α β insit
omni γ , α γ verò nulli γ : α γ non om-
ni β inerit: figura est vltima.

3 Si verò oppositè conuertatur con-
clusio $\epsilon \gamma$: propositio $\alpha \beta$ simili modo osten-
detur: propositio autem $\alpha \gamma$, oppositè.
Nam si ϵ α insit cuidam γ , α γ autem
nulli γ : α γ cuidam β non inerit. Rur-
sus si α β insit alicui γ , α γ autem omni
 ϵ : ϵ α inerit alicui γ , itaque opposito mo-
do fit syllogismus.

4 Similiter etiam probabitur, si vice
versa se habeant propositiones.

Κ 5 Si verò syllogismus sit in parte: con-
trariè conuersâ conclusione, neutra pro-
positio eueritur, quemadmodum nec
in prima figura eueriebatur: oppositè con-
uersâ, ambæ eueriuntur.

6 Ponatur enim ϵ α inesse nulli γ , & α γ
alicui γ : conclusio est $\beta \gamma$. Si igitur positum
fuerit α β cuidam, inesse, & pronunciatum
 α β maneat, conclusio erit, α γ cuidam,
non inesse. sed non eueritur, quod ab
initio propositum fuit: quia potest alicui
in esse, & non inesse. Rursus si α β insit a-
licui γ , & α γ alicui γ : non erit syllogis-
mus: quia neutrum ex pronunciatis ac-
ceptis est vniuersale. quare non eueritur
pronunciatum $\alpha \beta$.

7. Quod si oppositè conuertatur,
tolluntur ambæ propositiones. Nam si ϵ α
inest omni γ , α γ autem nulli γ : nulli γ in-
erit ϵ α alicui tamen inerit. Rursus si α β
inest omni γ , α γ autem alicui γ , inerit a-
licui $\alpha \epsilon$.

8 Eadem erit demonstratio, & si pro-
nunciatum vniuersale sit attributivum.

De conuersione syllogismorum in tertia figura.

Cap. X.

1. § Summaria expositio. 2. § De syllogismo affirmatiui. De contraria conuersione si Darapti, vel Disamis, vel Datifi. 4. De contradictoria conuersione. 5. si Darapti, 6. vel Datifi. 7. § De syllogismo negatiui. De conuersione si Felapton contraria, 8. vel contradictoria. 9. De conuersione si Ferison contradictoria, 10. vel contraria. 11. § Communia de tribus figuris. Quomodo fiat conuersio. 12. Quid inde colligatur. 13. In quibus figuris fiant syllogismi contrarii. 14. Epilogus.

IN tertia uero figura, quando contrariè conuertitur conclusio, neutra cuiusuis syllogismi propositio euertitur: quando oppositè, ambæ euertuntur, & in omnibus syllogismis.

1. Ostensum enim sit = a cuidam B inesse: & medium sumptum sit = γ: sintque propositiones vniuersales. Ergo si sumptum fuerit, = a cuiusdam non inesse, = a: autem omni γ inesse, non sit syllogismus = a de γ. Item si = a cuidam B non inest, omni autem γ inest, non erit syllogismus = a de γ.

3. Similiter ostendetur, & si propositiones non vniuersales sint, aut enim necesse est ambas esse particulares per conuersionem, aut vniuersale iungi minori extremo: sic uero non erat syllogismus, nec in prima figura, nec in media.

Quod si oppositè conuertantur propositiones, euertuntur ambæ.

5. Nam si = a inest nulli ε, & ε est omni γ, = a inest nulli γ. Rursus si ε inest nulli ε, & omni γ, ε inest nulli γ.

6. Idem sit, & si altera propositio non vniuersalis sit. Nam si = a nulli ε, & = a cuidam γ inest, = a cuidam γ non inest. Si uero = a nulli ε, & omni γ inest, nulli γ inest.

7. Similiter hoc, si syllogismus sit priuatiuus. Ostensum enim sit = a cuidam non inesse: sitque attributum pronuntiatum γ: negatiuum, = γ. Sic enim efficiebatur syllogismus: cum igitur pronuntiatum conclusioni contrarium sumptum fuerit, non erit syllogismus. Nam si = a inest alicui ε, & a autem omni γ: non erat syllogismus = a de γ. Item si ε inest alicui ε, nulli autem γ, non erat syllogismus = a de γ. Quare non euertuntur propositiones.

8. Cum autem oppositum sumptum fuerit, propositiones euertuntur. Nam si ε omni ε, & ε omni γ inest, = a omni γ inest, sed nulli inerat. Rursus si = a omni ε, nulli autem γ inest, = a nulli inerat: sed omni inerat.

Tom. I.

ΕΠΙ ΔΕ Τῇ ΤΡΙΤῃ ΣΧΗΜΑΤΙ, ὅταν μὲν ὁ ἀποκρίσας ἀντιφρονῇ τὸ συμπέρασμα, & ἀπὸ τῆς προτάσεως ἀπαρῆται, κατ' ἀνάγκην τῶν συλλογισμῶν. ὅταν δὲ ἀντικειμένως, ἀμφοτέρωθεν, καὶ εἰ ἀπασιν. 2. Δεδείχθη γὰρ τὸ ἀπὸ τῶν β' καὶ α' ἀρχῶν μέσον δι' εὐληθῆ τὸ ἀποκρίσας. ἔστω δὲ καὶ τοῦ α' προτάσεως. ὁμοῦ ἐὰν ληφθῇ τὸ ἀπὸ τῶν β' μὴ ἀρχῶν, τὸ δὲ β' πᾶσι τῶν γ' ὅτι γίνεσθαι συλλογισμὸς τῶν α' καὶ τῶν γ'. ἔδ' εἰ τὸ α' τῶν μὴ β' πᾶσι μὴ ἀρχῶν, τῶν δὲ γ' πᾶσι, ὅτι ἐστὶ τῶν β' ὅτι τῶν γ' συλλογισμὸς. 3. Ὅμοιος δὲ δεῖξεται, εἰ εἰ μὴ καὶ τοῦ α' προτάσεως. ἔδ' ἀμφοτέρωθεν ἀναγνώσκει μὲν εἰς τὴν ἀντιφροσύνην, ὅτι τὸ καὶ τοῦ α' ὅτι ἐλθόντι ἀκρὸν γίνεσθαι. ὅτι τῶν γ' ὅτι συλλογισμὸς, ὅτι εἰ τῶν α' προτάσεως, ὅτι εἰ τῶν μὴ α'. 4. Εὰν δ' ἀντικειμένως ἀντιφρονῇ αἱ προτάσεις, ἀναγνωσθήσονται ἀμφοτέρωθεν. 5. Εἰ γὰρ τὸ α' μὴ εἶναι τῶν β', τὸ δὲ β' πᾶσι τῶν γ'. τὸ α' εἶναι τῶν γ'. πάλιν, εἰ τὸ α' τῶν μὴ β' εἶναι, τῶν δὲ γ' πᾶσι τὸ β' εἶναι τῶν γ'. 6. Καὶ εἰ ὅτι τῶν α' μὴ καὶ τοῦ α', ὅτι αὐτῶν. εἰ γὰρ τὸ α' μὴ εἶναι τῶν β', τὸ δὲ β' πᾶσι τῶν γ'. τὸ α' πᾶσι τῶν γ' ὅτι ἀρχῶν. εἰ δὲ τὸ α' τῶν μὴ β' μὴ εἶναι, τῶν δὲ γ' πᾶσι εἶναι τῶν γ' τὸ β'. 7. Ὅμοιος δὲ εἰ, εἰ περιττὸς ὁ συλλογισμὸς. δεδεικνύει γὰρ τὸ ἀπὸ τῶν β' μὴ ὑπάρχειν. ἔστω δὲ καὶ τοῦ α' μὴ τῶν γ'. ἀποφαντικὸν δὲ τὸ α' γ' ὅτι γὰρ γίνεσθαι τὸ συλλογισμὸς. ὅταν μὲν εἰ τὸ εἰς αὐτοὺς ληφθῇ τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐστὶ συλλογισμὸς. εἰ γὰρ τὸ α' εἰ τῶν β', τὸ δὲ β' πᾶσι τῶν γ', ὅτι συλλογισμὸς τῶν α' καὶ τῶν γ'. ἔδ' εἰ τὸ α' πᾶσι τῶν β', τῶν δὲ γ' μὴ εἶναι, ὅτι τῶν β' εἶναι τῶν γ' συλλογισμὸς. ὅτι ὅτι ἀναγνωσθήσονται αἱ προτάσεις. 8. Ὅταν δὲ τὸ ἀντικείμενον, ἀναγνωσθήσονται. εἰ γὰρ τὸ α' πᾶσι τῶν β', ὅτι τὸ β' πᾶσι τῶν γ'. τὸ α' τῶν γ' πᾶσι. ἀλλ' εἶναι ὑπάρχει. πάλιν, εἰ τὸ α' πᾶσι τῶν β', τῶν δὲ γ' μὴ εἶναι τὸ β' εἶναι τῶν γ'. ἀλλὰ πᾶσι ὑπάρχει.

O ij

24 Perspicuum igitur est, alia omnia A problemata per impossibile probari in prima figura, vniuersale autem affirmatiuum non probari.

41 Φανερόν οὖν, ὅτι ἐὰν τῷ πρῶτῳ ᾄματι τῶ μὲν ἄλλα προβλήματα πρῶτα δεικνύται διὰ τῆς ἀδιωάτου, τὸ δὲ κεφάλαιον καταφατικὸν οὐ δεικνύται.

De deductione ad impossibile, in secunda figura.

Cap. XII.

1 ¶ De problemate vniuersali affirmante. Si hypothesis problemati contradicat, 2 vel contraria sit. 3 ¶ De problemate particulari affirmante. Si hypothesis problemati contradicat, 4 vel contraria sit. 5 ¶ De problemate vniuersali negante. 6 ¶ De problemate particulari negante. 7 ¶ Corollarium, quod omnia problemata probentur in secunda figura.

IN media verò, & in vltima figura hoc quoque probatur. Supponatur enim, a non omni c inesse: & sumatur omni, inesse c. ergo si non omni a, & omni, inesse c: non omni c inesse c, hoc autem est impossibile. sit enim manifestum omni c inesse a, quare falsum est, quod suppositum fuit. verum est igitur, omni inesse.

2. Quod si contrarium suppositum fuerit, syllogismus quidem erit, & impossibile probabitur: non tamen confirmatur propositum. Nam si c a nullis, omni autem, inesse: nulli a inesse a: hoc autem est impossibile. quare falsum est, nulli inesse. sed non, si hoc est falsum, omni inesse est verum.

3 Quando autem alicui c inesse a: supponatur a nulli c inesse: omni autem, inesse. necesse igitur est c, nulli c inesse. quare, si hoc est impossibile, necesse est a alicui a inesse.

4 Si verò suppositum fuerit, alicui non inesse: eadem erunt, quæ in prima figura.

5. Iterum supponatur, c a cuidam a inesse, a, autem nulli inesse. necesse est igitur c, cuidam a non inesse. sed omni inerat. quare falsum est quod suppositum fuit. nulli igitur a a inerat. 6 Cum verò non omni c inesse c: supponatur omni inesse, nulli autem, necesse est igitur a, nulli a inesse. hoc autem est impossibile. quare verum est, non omni inesse.

7 Apparet igitur, omnes syllogismos fieri per mediam figuram.

EN ΔΕ τῷ μέσῳ ἢ τῷ ἐσχάτῳ ἔτετι δεικνύται. ὑποκείμενον γὰρ τὸ α μὴ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν· εἰληφθῶ δὲ τῷ γ παντὶ ὑπάρχειν τὸ α. οὐκ οὖν εἰ τῷ μὲν β ὑπάρχει τὸ α μὴ παντὶ, τῷ δὲ γ παντὶ ὑπάρχει τὸ β ἔτι γ. τῷ δὲ, ἀδιώατον· ἔστω γὰρ φανερόν, ὅτι τῷ β παντὶ ὑπάρχει τὸ γ. ὥστε ψευδὲς, ὅτι ὑποκείμενον. ἀληθὲς ἄρα, τὸ παντὶ ὑπάρχειν. 2 Εὰν δὲ τὸ ἐσχάτον ὑποτεθῇ· συλλογισμὸς μὲν ἔσται, ἢ τὸ ἀδιώατον· ἢ μὲν δεικνύται τὸ πρῶτον· εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β, τῷ δὲ γ παντὶ ὑπάρχειν τὸ γ. τῷ δὲ, ἀδιώατον. ὥστε ψευδὲς, τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' ὅχι, εἰ τῷ β παντὶ ὑπάρχειν, ἀληθὲς. 3 Ὅτι δὲ ἔτι τῷ β ὑπάρχει τὸ α, ὑποκείμενον τὸ α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν· τῷ δὲ γ παντὶ ὑπάρχειν. ἀνάγκη οὖν τὸ γ μηδενὶ τῷ β· ὥς· εἰ τῷ β, ἀδιώατον, ἀνάγκη τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχειν. 4 Εὰν δὲ ὑποτεθῇ, τὸ μὴ ὑπάρχειν· ταῦτα ἔσται, ὅτι τῷ πρῶτῳ ᾄματι. 5 Ἄλλιν ὑποκείμενον τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχειν· τῷ δὲ γ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀνάγκη οὖν τὸ γ τῷ β παντὶ μὴ ὑπάρχειν. ἀλλὰ παντὶ ὑπάρχειν. ὥστε ψευδὲς, τὸ ὑποτεθῆναι. οὐδὲν ἄρα τῷ β τὸ α ὑπάρχει. 6 Ὅτι δὲ ἢ παντὶ τῷ β τὸ α, ὑποκείμενον παντὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ μηδενὶ. ἀνάγκη οὖν τῷ β γ μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν. τῷ δὲ, ἀδιώατον. ὥς· ἀληθὲς, τὸ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. 7 Φανερόν οὖν, ὅτι πρῶτες οἱ συλλογισμοὶ γίνονται διὰ τῶ μέσου ᾄματος.

De deductione ad impossibile, in tertia figura.

Cap. XIII.

1 ¶ De problemate vniuersali affirmante. Si hypothesis problemati contradicat. 2. vel contraria sit. 3 ¶ De problemate particulari affirmante. 4 ¶ De problemate vniuersali negante. Si hypothesis problemati contradicat. 5 vel contraria sit. 6. ¶ De problemate particulari negante. Si hypothesis problemati contradicat, 7 vel sit contraria. 8 ¶ Communia de tribus figuris. Accipiendam esse hypothesis, quæ contradicat problemati. 9 Quæ problemata probentur in secunda figura.

CAP. XIII.

Ομοίως δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἐσχάτου. κείσθω **A** γὰρ ὅτι αὐτὸς β μὴ ὑπαρξάν, ὅτι γ παρὰ τὸ ὅτι αὐτὸς β μὴ ὑπαρξάν. εἰ οὖν τὸ αὐτὸ, ἀδυνάτον ψεύδης, τὸ πῶς μὴ ὑπαρξάν. ὥστε ἀληθὲς, ὅτι παρὰ τὸ. 2. Εἰ δὲ ὅτι ὑποτιθεῖται μὴδὲν ὑπαρξάν, συλλογισμὸς μὴ ἔσται, καὶ τὸ ἀδυνάτον· ὅτι δεικνύται δὲ ὅτι παρὰ τὸ. εἰ γὰρ ὅτι ἐνδεῖον ὑποτιθεῖται· ταῦτα ἔσται, ὅτι ἐπὶ τῆς παρὰ τὸ. 3. Ἀλλὰ παρὰ τὸ πῶς ὑπαρξάν, αὐτὴ ληπτεία ἐκ ὑποθέσεως. εἰ γὰρ ὅτι α μὴδὲν παρὰ β, ὅτι δὲ γ ὑπὲρ β. ὅτι α οὐ παρὰ τὸ γ. εἰ οὖν τὸ αὐτὸ, ψεύδης· ἀληθὲς, ὅτι α ὑπὲρ β ὑπαρξάν. 4. Ὅτι δὲ οὐδὲν ὅτι β ὑπαρξάν ὅτι α ὑποκείσθω ὑπὲρ ὑπαρξάν· εἰλήφθη δὲ ὅτι γ παρὰ τὸ ὅτι β ὑπαρξάν. οὐκοῦν ἀνάγκη ὅτι α πῶς ὅτι γ ὑπαρξάν. ἀλλ' οὐδὲν ὑπαρξάν. ὥστε ψεύδης, τὸ πῶς παρὰ τὸ α ὑπαρξάν. 5. Εἰ δὲ ὑποτιθεῖται παρὰ τὸ ὅτι β ὑπαρξάν τὸ α, ὅτι δεικνύται τὸ παρὰ τὸ. 6. Ἀλλὰ παρὰ τὸ μὴ παρὰ τὸ ὑπαρξάν, αὐτὴ ληπτεία ἐκ ὑποθέσεως. εἰ γὰρ τὸ α παρὰ τὸ β, καὶ τὸ γ ὑπὲρ β τὸ α ὑπαρξάν πῶς γ· τὸ α δὲ οὐκ ἔστι ὥστε ψεύδης, τὸ παρὰ τὸ ὑπαρξάν. εἰ δ' οὕτως, ἀληθὲς, τὸ μὴ παρὰ τὸ. 7. Εἰ δὲ ὑποτιθεῖται ὑπὲρ ὑπαρξάν, ταῦτα ἔσται ὅτι ἐπὶ τῆς παρὰ τὸ. 8. Φανερόν οὖν, ὅτι ἐκ ἀπασί πῶς ἀπὸ τῆς ἀδυνατίου συλλογισμοῖς τὸ ἀληθὲς καὶ μὴ ὑποτιθεῖται. 9. Διὸ δὲ οὕτως, ὅτι ἐκ μὴδὲν ὑπαρξάν δεικνύται πῶς τὸ κατὰ φύσιν, καὶ ἐκ τῆς ἐσχάτης τὸ κατὰ φύσιν.

Similiter concludetur etiam per tertiam figuram. Ponatur enim α a cuidam ϵ non inesse, β γ autem omni inesse: ergo α a cuidam, non inerat. si igitur hoc est impossibile: falsum est, alicui non inesse. itaque verum est, omni inesse.

2. Si verò supponatur, nulli inesse; syllogismus quidem erit, & impossibile probabitur: sed non confirmatur propositum. nam si contrarium supponatur, eadem erunt quæ in superioribus.

3. Sed ad concludendum alicui inesse, hæc hypothesis sumenda est. nam si ϵ a nulli ϵ , α a autem alicui inesse: α non omni inerat. si igitur hoc est falsum: verum est, α a alicui ϵ inesse.

4. Cum autem nulli ϵ inest α a: supponatur alicui inesse: sed & α a omni ϵ inesse accipiat, necesse igitur est, α a alicui inesse. at nulli inerat: quare falsum est, alicui ϵ α inesse. 5. Quod si supponatur omni ϵ inesse α a, non probatur propositum. 6. Sed ad concludendum non omni inesse, hæc hypothesis sumenda est. nam si ϵ a inest omni ϵ , & α a alicui ϵ : α a inest alicui ϵ . hoc autem non erat: quare falsum est, omni inesse. proinde verum est, non omni inesse. 7. Quod si supponatur cuinam inesse, eadem erunt quæ in prædictis. 8. Perspicuum igitur est, in omnibus syllogismis, qui per impossibile construuntur, supponendum esse quod est oppositum.

9. Constat etiam, in media figura probari aliquo modo problema affirmativum, & in postrema universale.

Collatio probationis ducentis ad incommodum, & ostensivæ,

Cap. XIV.

1. ¶ De propositionibus. 2. ¶ De conclusione, 3. ¶ De terminis, & figura, & minus resolutione. 4. ¶ De resolutione syllogismorum qui sunt per impossibile, in ostensivos. 5. ¶ De prima figura. De problemate negante & reductione α Darii ad Camestres: 6. α Barbara ad Baroco: 7. α Ferio ad Cesare: 8. α Celarent ad Festino. 9. De problemate particulari affirmante, & reductione α Celarent ad Darapti, vel Disamis: 10. α Ferio ad Datisi. 11. ¶ De secunda figura, De problemate universalis affirmante, & reductione α Baroco ad Barbara. 12. De problemate particulari affirmante, & reductione α Camestres ad Darii. 13. De problemate universalis negante, & reductione α Ferio ad Celarent. 14. De problemate particulari negante, & reductione α Cesare ad Ferio. 15. ¶ De tertia figura. De problemate universalis affirmante, & reductione α Brocardo ad Barbara. 16. De problemate particulari affirmante, & reductione α Ferison ad Darii. 17. De problemate universalis negante, & reductione α Disamis ad Cesare. 18. De problemate particulari negante, & reductione α Datisi ad Festino. 19. ¶ Corollarium de terminis, ex quibus probatur problema utroque modo probatur. 20. ¶ Corollarium de coniunctione utriusque probationis.

C. XIV.
x. + ὑποτιθεῖται

Διὰ τὸν ὅτι εἰς τὸ ἀδυνάτον ἀποδείξαι, ὅτι δὲ πῶς ὅτι β μὴ ὑπαρξάν, αὐτὸς γ παρὰ τὸ ὅτι α μὴδὲν παρὰ β, ὅτι δὲ γ ὑπὲρ β. ὅτι α οὐ παρὰ τὸ γ. εἰ οὖν τὸ αὐτὸ, ψεύδης· ἀληθὲς, ὅτι α ὑπὲρ β ὑπαρξάν.

Iam verò demonstratio ducens ad impossibile, differt ab ostensiva: quia ponit quod vult evertere, ducens ad confessum mendacium: ostensiva autem

initium sumit à concessis positionibus. Accipiunt igitur ambæ duas propositiones concessas : sed altera *sumit* ex quibus fit syllogismus : altera verò vnam harum, & contradictionem conclusionis.

2 Item in altera non est necesse notam esse conclusionem, nec prius sumi eam esse, vel non esse : in altera verò necesse est, prius sumi eam non esse. Nihil autem refert, utrum conclusio sit affirmatio, an negatio : sed similiter res se habebit in ambabus.

3. Quicquid autem ostensivè concluditur, etiam per impossibile probabitur : & quod per impossibile, ostensivè : & per eosdem terminos, non tamen in iisdem figuris.

4 Cum enim syllogismus fit in prima figura : verum erit aut in media, aut in ultima : prius in media, attributivum in ultima : cum autem syllogismus est in media figura, verum erit in prima figura, idque in omnibus problematis. cum autem in postrema est syllogismus, verum erit in prima, & media : nempe affirmantia in prima, negantia in media.

5. Probatum enim sit α nulli aut non omni β inesse, per primam figuram. Ergo hypothesis erat, alicui β inesse α : ϵ , autem sumebatur omni quidem α inesse, nulli autem β . sic enim efficiebatur syllogismus, & impossibile. hæc autem est media figura, si ϵ , omni α : & nulli β inest. & ex his apparet, nulli β inesse α .

6 Similiter fiet, si probatum fuerit non omni inesse. nam hypothesis est, omni inesse : α , verò sumebatur inesse omni α , & non omni β .

7 Itidemque si prius in medium accipiatur pronuntiatum, γ , α . nam sic quoque fit media figura.

8 Rursus probatum sit alicui β inesse ϵ , ergo hypothesis est, nulli inesse. ϵ ϵ autem sumebatur omni, inesse : ac α vel omni, vel alicui γ . sic enim conclusum erit impossibile. hæc autem est ultima figura, si α & ϵ inest omni γ : atque ex his perspicuum fit, necesse esse, ut α cuidam ϵ inest.

9 Similiter fiet, & si alicui γ sumptum fuerit inesse α , aut ϵ .

10 Rursus in media figura probatum sit α omni γ inesse. ergo hypothesis erat, non omni ϵ α inesse : sumptum autem fuit, ϵ α inesse omni γ , & α omni β . sic enim efficietur impossibile. atque hæc est prima figura, si α omni inest γ , & α omni β .

A ὅτι ἡ ἀρχὴ ἐξ ὁμολογουμένων γίνεται λαμβάνουσα μὴ οὐκ ἀμφοτέραις δύο προτάσεσιν ὁμολογουμένων· ἀλλ' ἢ μὴ, ὅτι ὁ συλλογισμὸς ἢ δις μίας μὴ ἴσῃται, μίας δὲ τὴν αἰτιφασιν ἢ συμπεράσματι. 2 Καὶ εἴδη μὴ εἶναι αἰτιφασιν ἢ συμπεράσματι τὸ συμπεράσμα, ὅτι προκύπτει λαμβάνουσας ἐστίν, ἢ εἴδη δὲ αἰτιφασιν, ὡς ἔστι. Ἀφ' ὧν δὲ ὁδὸν, * φασὶν ἢ ἀπ' αἰτιφασιν ἢ τὸ συμπεράσμα· ἀλλ' ὁμοίως ἔχει καὶ ἀμφοῖν.

3 Ἀπὸ τῆς δὲ ἀδυνατοῦς συμφοροῦντος, καὶ ἀφ' τῆς ἀδυνατοῦς ἀφαιρέσει· καὶ τὸ ἀφ' τῆς ἀδυνατοῦς, ἀφαιρέσει· καὶ ἀφ' τῆς αἰτιφασιν ὅτι εἶναι εἰς τοὺς αἰτιφασιν δὲ γήματα.

4 Ὅταν μὴ γὰρ ὁ συλλογισμὸς εἴη ὡς προέτω γήματα γήματα· τὸ ἀληθὲς ἐστὶν ἢ εἴη μίση, ἢ εἴη τὰ ἐλάττω· τὸ μὴ ἐπὶ τὸν, εἴη τὰ μίση· τὸ γὰρ κατηχέον, εἴη τὰ ἐλάττω· ὅταν δὲ εἴη μίση ἢ ὁ συλλογισμὸς ὁ ἀληθὲς, εἴη τὰ προέτω, ὅτι πάντων τῶν προβλημάτων· ὅταν δὲ εἴη τὰ ἐλάττω ὁ συλλογισμὸς ὁ ἀληθὲς, εἴη τὰ προέτω, καὶ τὰ μίση· τὰ μὴ κατηχέον, εἴη τὰ προέτω· τὰ δὲ ἐπὶ τὸν, εἴη μίση.

5 Ἐστὶν γὰρ διδιδυμένον τὸ α μηδενὶ, ἢ μὴ παντὶ β , ἀφ' τῆς προέτω γήματος. ὅπου ἢ μὴ ὑποθέσειν ἢ, πᾶσι β ὑπάρχει τὸ α · τὸ δὲ γὰρ ἐλαμβάνειν τὰ μὴ α παντὶ ὑπάρχει, εἴη δὲ β' ὁδὸν· ὅταν γὰρ ἐγένετο συλλογισμὸς, καὶ τὸ ἀδυνατέον. τῆτο δὲ, τὸ μίση γήματα, εἴη τὸ γὰρ μὴ α παντὶ, τῶν δὲ β' μηδενὶ ὑπάρχει. ὅφανερον εἶναι ἴσῃται, ὅτι ὁδὸν τῶν β' ὑπάρχει τὸ α .

6 Ὁμοίως δὲ καὶ, εἴ μὴ παντὶ διδιδυμένον * ὑπάρχει, ἢ μὴ γὰρ ὑποθέσειν ἢ, παντὶ ὑπάρχει· τὸ δὲ γὰρ ἐλαμβάνειν τὰ μὴ α παντὶ, τῶν δὲ β' ὑπάρχει.

7 Καὶ εἴ τινος τινος λαμβάνουσι τὸ γ , ὡσαύτως. καὶ γὰρ ὅταν γὰρ τὸ μίση γήματα.

8 Πάλιν διδιδυμένον πᾶσι ὑπάρχει τῶν β' τὸ α · ἢ μὴ οὐκ ὑποθέσειν, μηδενὶ ὑπάρχει· τὸ δὲ β' ἐλαμβάνειν παντὶ τῶν γ' ὑπάρχει, καὶ τὸ α ἢ παντὶ, ἢ πᾶσι γ'. ὅταν γὰρ ἔσται τὸ ἀδυνατέον. τῆτο δὲ, τὸ ἔσχατον γήματα, εἴη τὸ α καὶ τὸ β' παντὶ τῶν γ'. καὶ φανερόν εἶναι ἴσῃται, ὅτι αἰτιφασιν τὸ α ὑπὲρ τῶν β' ὑπάρχει. 9 Ὁμοίως δὲ καὶ, εἴ ἴσῃται τῶν γ' ληφθέν ὑπάρχει τὸ β', ἢ τὸ α .

10 Πάλιν καὶ εἴ τῶν μίση γήματα διδιδυμένον τὸ α παντὶ τῶν β' ὑπάρχει. ὅπου ἢ μὴ ὑποθέσειν ἢ, μὴ παντὶ τῶν β' τὸ α ὑπάρχει· εἴληπται δὲ τὸ α παντὶ τῶν γ', καὶ τὸ γ' παντὶ τῶν β'· ὅταν γὰρ ἔσται τὸ ἀδυνατέον. τῆτο δὲ, τὸ προέτον γήματα, εἴη τὸ α παντὶ τῶν γ', καὶ τὸ γ' παντὶ τῶν β'.

10. Εν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι καταφατικὸς μὲν συλλογισμὸς, οὐδὲ ποτ' ἔσται ὅξ ἀντικειμένων προτάσεων, ἀλλ' ἢ πλεὺς ἀντικειμένων αἰτιῶν, καὶ ὅτι τῷ τρίτῳ σχήματι. Αποφατικὸς δὲ ἔσται, καὶ καθόλου, καὶ μὴ καθόλου τῶν ὄρων ὄντων.

11. Ἐστω γὰρ ὅτισημη, ἐφ' ὃ β καὶ γ· ἰατρικὴ ᾧ, ἐφ' ὃ α. εἰ οὖν λαβὼι πᾶσαν ἰατρικὴν ὅτισημῶν καὶ μηδὲμίαν ἰατρικὴν, ὅτισημῶν. ὅ β πᾶν δὲ ὅ α εἴληφε, ἔσθ' ὃ γ οὐδενί· ὡς' ἔσται τις ὅτισημη, οὐκ ὅτισημη.

12. Ομοίως γ' ἔστω μὴ καθόλου ληφθῇ ἢ α β προτάσεις. εἰ γὰρ ὅτι τις ἰατρικὴ, ὅτισημη· καὶ πάλιν μηδὲμία ἰατρικὴ, ὅτισημη· συμβαίνει ὅτισημῶν πᾶν μὴ εἶναι ὅτισημῶν. 13. Εἰσὶ δὲ, καθόλου μὲν τῶν ὄρων λαμβανομένων, ἐκαστὴ αἱ προτάσεις· εἰ δὲ ἐκ μέρους ἕτερος, ἀντικειόμεναι. 14. Δὲ γ' κατὰ μοῖν, ὅτι ἐκδέχεται μὲν ἔτι τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν, ὡς περ εἴπομεν, πᾶσαν ὅτισημῶν, ἀποδοῦναι εἶναι, ἔσθ' ὃ πάλιν οὐδενί, ἢ ἕνα, μὴ ἀποδοῦναι· ὅσον οὐκ εἴωθε λαμβάνειν. ἔσθ' ὃ καὶ δὲ ἄλλων ἐρωτημάτων συλλογισμαθῶν πᾶν πᾶν ἢ καὶ, ὡς ἐν Τοπικαῖς ἐλέχθη, λαβόν.

15. Ἐπεὶ δὲ τῶν καταφατικῶν αἱ ἀντικείμεναι, ἢ ἔσθ' ὃ συμβαίνει τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν, ἢ πᾶν καὶ μηδενί, ἢ πᾶν καὶ μὴ πᾶν, ἢ ἕνα καὶ μηδενί· καὶ τῶν ἀντικείμενων ὅτι τῶν ὄρων. ὅξ, ὅ α πᾶν καὶ τῶ β, τῶ δὲ γ μηδενί· ἢ ὅ γ πᾶν καὶ, ὅ δὲ β μηδενί· ἢ ὅ μὲν, πᾶν, τῶ γ, μὴ πᾶν. καὶ πάλιν τῶν ἀντικείμενων καὶ τῶν ὄρων. ὁμοίως δὲ ἔσθ' ὃ τῷ τρίτῳ σχήματι. ὅσον φανερόν, ὅσον πᾶν, καὶ ἐκ ποίοις σχήμασι ἐκδέχεται ἀλλ' ἢ τῶν ἀντικειμένων προτάσεων· γινέσθαι συλλογισμὸν.

16. Φανερόν δὲ, ὅτι καὶ ἐκ ψευδῶν μὲν ὅτιν αληθὲς συλλογισμαθῶν, κατὰ τὸ εἶρηται προτέρῳ· ἐκ δὲ τῶν ἀντικειμένων οὐκ ἔστιν. αἰ γὰρ ἐκαστὸς ὁ συλλογισμὸς γ' ὅσον προτάσεων· ὅξ, εἰ ἔστιν ἀγαθόν, μὴ εἶναι ἀγαθόν· ἢ εἰ ζῶν, μὴ ζῶν. ἀλλ' ὅσον ἀποφασίως εἶναι τὸν συλλογισμὸν· ἔστιν ὅσον ἀποφασίως ὅσον, ἢ ὅσον ἀποφασίως εἶναι ἢ τῶ μὲν, ὅσον, τῶ δὲ, μέρους. 17. Δῆλον δὲ καὶ, ὅτι ἐκ ποίῃ προτάσεων οὐδὲν καλύπτει γινέσθαι πᾶν ἀποφασίως ἀντίφασιν· ὅξ, εἰ ἔστιν ὅσον, μὴ εἶναι πᾶν. ὅσον γὰρ τῶν ἀντικειμένων προτάσεων ἐκαστὸς ὁ συλλογισμὸς· ἐκ δὲ οὖν λαβὼι τῶν αὐτῶν, ἔσται τις ἀποφασίως ἀντίφασιν.

18. Δὲ γ' κατὰ μοῖν, ὅτι ἔτι μὲν οὐκ ἔστιν ἐκαστὴ συμπεράσασθαι ὅσον ἐκ συλλογισμῶν, ὡς εἶναι ὅσον συμπεράσασθαι, ὅ μὴ ὅσον ἀγαθόν, ἀγαθόν,

10. In tertia verò figura affirmativus syllogismus nunquam erit ex oppositis propositionibus, ob causam in prima figura expositam. Negativus autem erit, siue termini sint vniuersaliter, siue non vniuersaliter accepti.

11. Sit enim scientia, vbi a & b: medicina, vbi a. Si igitur acceperit omnem medicinam esse scientiam, & nullam medicinam esse scientiam: b & omni a, ac b, nulli inesse sumpsit. quare quædam scientia non erit scientia.

12. Similiter fiet, & si non vniuersalis sumpta fuerit propositio a b. nam si quædam medicina & scientia, rursusque nulla medicina est scientia; accidit ut quædam scientia non sit scientia.

13. Sunt autem propositiones, terminis vniuersaliter acceptis, contrariæ: si verò alter sit in parte, oppositæ.

14. Iam verò intelligendum est, sic posse opposita sumi, ut diximus, omnem scientiam esse honestam, & rursus nullam esse, aut aliquam non esse honestam: quod quidem latere non solet. posse etiam per alias interrogationes alterum concludi, vel, ut in Topicis dictum est, sumi.

15. Cum autem affirmationum tres sint oppositiones: sex modis accidit accipi opposita: vel omni & nulli, vel omni & non omni, vel alicui & nulli. idque in terminis conuertere licet. verbi gratia, si a potest inesse omni b, & nulli, vel omni, & nulli: vel alteri omni, alteri non omni. & hoc rursus secundum terminos conuertere licet. Similiter fit etiam in tertia figura. Quare perspicuum est, quod modis, & in quibus figuris accidit per oppositas propositiones fieri syllogismum.

16. Perspicuum autem est, etiam ex falsis verum concludi posse, quemadmodum antea dictum fuit: ex oppositis autem non posse: semper enim fit syllogismus rei contrarius. ut, si est bonum, concluditur non esse bonum: aut, si est animal, non esse animal: quoniam ex contradictione syllogismus constat: & subiecti termini aut sunt iidem; aut alter est totum, alter est pars.

17. Constat etiam, in viciosis rationationibus nihil prohibere quominus efficiantur suppositionis contradictio; ut, si est impar, non esse impar: quoniam ex oppositis propositionibus syllogismus erat contrarius. si igitur tales sumpsit, erit contradictio suppositionis.

18. Iam intelligi debet, ita non posse contraria concludi ex vno syllogismo, ut conclusio sit, quod non est bonum, esse bonum,

aut aliud quippiam eiusmodi, nisi statim talis propositio sumpta fuerit; veluti, Omne animal esse album & non album, hominem autem esse animal. sed vel oportet præsumere contradictionem, (ut omnem scientiam esse existimationem; & non esse existimationem, postea sumere ex eo, quod omnis medicina est scientia, nulla autem est existimatio: quomodo elenchi fiunt,) vel concludendum est ex duobus syllogismis. Ut autem secundum veritatem contraria sint quæ sumpta fuerunt, alio modo quàm hoc fieri non potest, quemadmodum antea dictum fuit.

ἢ ἄλλο τι ποιοῦσιν, ἐὰν μὴ δι' οὗτος ἡ παρ' ἡμῶν
 βιαύτη ληφθῇ· οἷον, παρὼν (ζῶον εἶ) λαλῶν καὶ
 μὴ λαλῶν, τ' δὲ ἀμφοτέρων, ζῶον. ἄλλ' ἢ παρ-
 λαβὴν δι' τὴν αὐτίφασιν· (οἷον, ὅτι πᾶσαι ἔπιστή-
 μαι, ὑπολήψεις, καὶ ὕψις ὑπολήψεις· εἴπερ λα-
 βὴν, ὅτι ἡ ἱατρικὴ, ἔπιστήμη μὲν ὅτιν, σὺν δὲ
 μία δὲ, ὑπολήψεις· ὥστε οἱ ἔλεγχον γίνονται)
 ἐκ δὲ δύο συλλογισμῶν· ὥστε δι' εἶ) ἐκ αὐτῶν
 κατ' ἀλήθειαν πᾶσι εἰλημμένα, οὐκ ἔστι ἄλλου
 ἔργου ἢ τούτου, καὶ θαρσύνειν εἴρηται παρ' ἡμῶν.

DE VITIIS ET IMBECILLITATIBVS
SYLLOGISMORVM.

TRACTATUS II.

De petitione quæsitæ.

Cap. XVI.

1 ¶ *Definitio.* 2 ¶ *Divisio prima in eam quæ sistit in se, & eam quæ fit per transitionem ad aliam.*
3. ¶ *Divisio secunda.* De syllogismis affirmativis primæ figuræ, qui propositum petunt in maiore,
4. *vel minore propositione.* 5. *De reliquis syllogismis.* 6 ¶ *Divisio tertia sumpta à demonstrationibus*
& syllogismis dialecticis.

PEtete & sumere quod ab initio *qua. B*
sistū fuit, vt eius genus accipiā, in *copo-*
situm est, quod *vocatur* non demonstrare
propositum.

2. Hoc autem accidit multis modis: nempe siue omnino non concludatur, siue per ignotiora vel æquè ignota, siue prius per posteriora, demonstratio namque ex credibilioribus & prioribus constat. Horum igitur *modorum* nullus est petitio *quæsi* ab initio *propositi*. Sed quia naturâ comparatum est, ut quædam per se, nonnulla per alia cognoscantur: (nam principia, per se: quæ verò sub principiis continentur, per alia cognoscuntur:) cùm id quod per se cognosci non potest, conatur quis per se demonstrare: tunc petit quod ab initio *propositum* fuit.

3 Hoc autem ita fieri potest, ut statim postuletur propositum: accedit etiam, ut transeuntes ad alia quædam, quæ per illud probari comparata sunt naturâ, per hæc demonstremus quod ab initio *fuit* *quisitum*. Vt si $a = b$ demonstraretur per c , ac $c = d$ per $e = f$; verò naturâ comparatum sit probari per a . accedit enim, ut ipsum a per se ipsum probetur ab iis qui ita faciliocinantur: quod quidem faciunt, qui *lineas* parallelas se describere putant. non enim intelligunt se talia sumere quæ demonstrari nequeant, nisi sint parallele. Quare iis qui ita ratioocinantur, accedit ut dicant singula esse, si ea ipsa sint.

Tom. I.

Β **Τ**Ο ΔΕ ΕΣΤΙΝ ΑΡΧΗ ΑΙΤΙΩΘΑΙ ΚΑΙ ΛΟΓΙΖΕ-
 ΙΝΑΙ, ΕΣΤΙ ΜΕΝ, ΩΣ ΕΣΤΙΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΖΕΙΝ, ΕΣΤΙ ΜΗΝ. **Γ**. **ΧVII.**
 ΔΙΠΛΩΝΟΜΕΝΟΙ ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΕΙΝΑ. 2 ΤΟΥΤΟ Δ' ΕΠΙ-
 ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΠΟΛΛΑΧΩΣ. ΚΑΙ γὰρ εἰ ὅλως μὴ συλλο-
 γίζεσθαι, καὶ εἰ δὲ ἀγνοώτερον, ἢ ὁμοίως ἀγνοώ-
 στων, καὶ εἰ δὲ καὶ τῶν ὑπέρων τ' ἀγνοώτερον. ἢ γὰρ
 ἀποδείξεις, ἐκ πισυτέρων τε καὶ ἀγνοώτερον ἐστίν.
 Οὕτως μὲν οὖν φαίνεται ἐστὶν τ' αἰτιώσθαι ὅτι ἀρ-
 χή, ἀλλ' ἐπὶ ταῖς μὲν, δὲ αὐτῶν πύφυκα γινώσ-
 κεισθαι, καὶ δὲ, δὲ ἄλλων. (αἱ μὲν γὰρ ἀρχαί,
 δὲ ἰσχυροί. ὅτι δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρχαί, δὲ ἄλλων)
Γ ἐπὶ τοῦ μὴ δὲ αὐτῶν γινώσκειν, δὲ ἰσχυρὸς ὡς ἐπι-
 χεῖρη δὲ ἀγνοώσθαι, τότε αἰτιώσθαι τοῦ ἀρχαί.

3 Τούτοι δὲ ὅτι μὲν ἔγωγε ποιῶ, ὡς· ἀξύνε-
 αἰδίαται τὸ πρῶτον, ἐνδεχέσθαι δὲ ἐμ-
 παθεῖν ἐπ' ἄλλα ἅπαντα τῶν πεφυκότων δι'
 * ἐκείνῳ δεικνύσθαι, ἂν οὖν τοῦτο ἀποδεικνύ-
 ναι τοῦδε ἀρχῆς. ὅτι, εἰ τὸ ἀνενεργὸν ἂν οὐκ ἔβ, αὐτοῦ
 τὸ β β, ἂν οὖν τὸ γ πεφυκὸς εἴη δεικνύσθαι
 ἂν οὖν τὸ α· συμβαίνει γὰρ, αὐτὸ δὲ εἶναι
 τὸ α ἀνενεργὸν τοῦτο οὖν τὸ συλλογιζόμενον. ἔ-
 φη· ποιοῦσι εἰ τὸ ἀνενεργὸν οἰόμενοι γὰρ
 φη· ἀνενεργὸν γὰρ αὐτοῖς εἶναι, τοῦτο
 λαμβάνοντες, ὡς οὐκ ὅτι πρὸς ἀποδείξαι, μὴ οὐ-
 σίας τὸ ἀνενεργὸν, ὡς τοῦτο οὖν συλλογιζο-
 μένοις συμβαίνει, ἕκαστον λέγει ὅτι, εἰ ἔστι ἕκαστον

10 Φανερόν οὖν, ὅτι τῷ ἀδιώκοντι μὴ πρὸς ἄ-
ρχης ὄρους ὄντος, ὃ καὶ πλεὺν ἴσιν
συμβαίνει τὸ ψεῦδος. 11 Ἡ δὲ ἔτις αὖ
ἐστὶ πλεὺν ὑποθέσιν ἔσται τὸ ψεῦδος; καὶ γὰρ εἰ
μὴ πρὸς β, ἀλλὰ πρὸς α ἐτίθηται δα ἐκπύχην, δὲ γ
καὶ δ γ, ἐστὶν τὸ δ γ. καὶ ἔτι μὴ δ ἀδι-
ωκτον. Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τὸ δὲ λαμβάνοντι
τοὺς ὄρους. Ως· ἐπὶ καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος ὑ-
που, συμβαίνει τὸ ἀδιώκοντι. Οὐκ ἂν εἴη καὶ
πλεὺν ἴσιν. 12 Ἡ δὲ μὴ ὄντος ὑπου, μηδὲν
ἡτοίχον γίνεσθαι τὸ ψεῦδος, ὅτι ἔτις λαμβάνον, ὡς
ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν, συμβαίνει τὸ ἀδιώκοντι. ἀλλ'
ἐπὶ αὐτῷ, ἀφαιρέσας ὑπου, ἀλλὰ πρὸς λαμβάνον
πρὸς αὐτὸν τὸ αὐτὸ ἀφαιρέσας ἀδιώκοντι. ἐπὶ
τὸ αὐτὸ γὰρ ψεῦδος συμβαίνει ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν ὑ-
ποθέσιν, ὡς αὐτὸν ἴσως ἄνθρωποι οἶσι, τὸ καὶ καὶ λα-
μβάνοντι ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰ μάλιστα ὅτι καὶ ἐπὶ
τῆς αὐτῆς, καὶ εἰ τὸ πρὸς αὐτὸν ἔχει πλείους ὁρμῆς
δυσί.

10 Perspicuum igitur est, nisi impossi-
bile coniungatur cum terminis ab initio
acceptis, non propter positionem falsum
accidere.

11 An ne sic quidem semper propter
hypothesim erit falsum? Nam si α po-
natur inesse, non π β, sed π α, & β π γ,
atque hoc π α: sic quoque manet ipsum
impossibile. Similiterque sursum versus
acceptis terminis. Cum igitur impossi-
bile accadat, siue hoc sit, siue non sit: non
erit propter positionem. 12 Aut si hoc
non sit, nihilominus effici falsum, non ita
accipi debet, quasi alio posito accadat
impossibile: sed cum hoc ablato, per reli-
quas propositiones concluditur idem im-
possibile. quandoquidem nihil fortasse
absurdi est, si falsum concludatur per
multas hypotheses: veluti lineas peralle-
las concurrere, siue maior sit angulus in-
ternus externo, siue triangulus plures
duobus rectis angulos habeat.

De falsificatione.

Cap. XVIII.

CAP. XX.

Ο Δὲ ψευδὴς λόγος γὰρ καὶ τὸ κατὰ
τὴν ψευδὴς. ἢ γὰρ ἐκ τῆς δύο προτά-
σεων, ἢ ἐκ πλείων πᾶς ὅτι συλλογισμός. Εἰ
μὴ οὖν ἐκ τῆς δύο· ὑπόκειται αἰσάχνη πλεὺν ἐτί-
σαι, ἢ ἐκ ἀμφοτέρων τῶν ψευδῶν· ἐκ ἀληθῶν
γὰρ οὐκ ἔστι ψευδὴς συλλογισμός. εἰ δὲ ἐκ πλεί-
ων· οἶσι, τὸ μὴ γ, ἀλλὰ τῆς α β. καὶ πρὸς δὲ, ἀλλὰ
τῆς δ ε ζ η. ὑπόκειται πρὸς ἑκατέρῃ τῶν ἐπὶ αὐτῷ ψευδῶν,
ἐστὶν καὶ τῶν ὁ λόγος. τὸ γὰρ α καὶ β δὲ οὐκ εἰ-
ναι ἀληθῆ. ὡς πρὸς ἐκείνων πρὸς συμβαίνει
τὸ συμπέρασμα καὶ τὸ ψεῦδος.

FALSA autem ratio efficitur ob id quod
primum falsum est. aut enim ex dua-
bus propositionibus, aut pluribus, con-
stat omnis syllogismus. Si igitur ex dua-
bus constet, harum alteram, vel ambas ne-
cesse est falsas esse: ex veris namque non
erat falsus syllogismus. sin ex pluribus
constet, velut α γ probetur per α β, hæc autem
per α β ε: horum superiorum quippiam
falsum est: & propter hoc ratio est falsa.
nam β α & ε α per ea concluditur. itaque
propter eorum quippiam efficitur con-
clusio & falsum.

De impediendo catasylllogismo: id est, ne contra nos syllogismo concludatur.

Cap. XIX.

1. ¶ Præcepta pro respondente, contra eum qui argumentatur. Cautio, ne fiat ullus syllogismus.
2 Cautio, ne probetur certa conclusio. 3. ¶ Præceptum generale pro eo qui argumentatur, contra re-
spondentem. 4. ¶ Præcepta specialia pro eo qui argumentatur, contra respondentem. De pro-syllogismo.
5. De syllogismo compositis. 6 De uno & simplici syllogismo.

Πρὸς δὲ τὸ μὴ κατασυλλογίζεσθαι, κατὰ
την τῶν, ὅτι αὐτὸ τῆς συμπεράσμα-
των ἐρωτῇ τὸ λόγον, ὅπως μὴ δοθῇ δις
τὸ αὐτὸ ἐκ πᾶς προτάσεων· ἐπὶ δὲ ἴσως,
ὅτι αὐτὸ μὴ συλλογισμός· ὅτι γὰρ, μὴ οὐκ
ἐστὶ τὸ πλείους λαμβάνον.

VT autem contra nos syllogismo non
concludatur, observare debemus,
cum sine conclusionibus rationem adver-
sarii rogat, ne bis concedatur idem in
propositionibus: quoniam scimus sine
medio non effici syllogismum; medium
verò est, quod sæpius dicitur.

1 Quomodo autem ad quamque conclusionem medium obseruare oporteat, perspicuum est ex eo quod scimus quoniam in quaque figura probetur. hæc autem nos non latebit : quia scimus, quomodo sustineamus disputationem.

3 Quod verò iussimus respondentes cauere, id ut lateat, conentur efficere qui argumentantur.

4 Quod fiet primum, si prosyllogismis non concludant, sed sumptis propositionibus necessariis conclusiones prosyllogismorum lateant.

Præterea si quis non proxima roget, sed quam plurima media. Vtputà concludendum sit a de ζ : media verò sint η , θ , ι . oportet igitur rogare, an ζ a insit η & θ : & rursus, non an ζ b insit η , sed an θ η : deinde an ζ c η : atque ita reliqua. Et si per vnum medium fiat syllogismus, à medio incipere oportet : sic enim maximè poterit latere respondentem.

2 Πᾶς δὲ δι' ὧν ἕκαστον συμπύκνωται τὸ μέσον, φανερόν ἐστι τὴν εἶδιναι ποῖον εἶναι ἕκαστον γήματι δεικνύσαι. τὸ τοιοῦτον δὲ ἡμᾶς ἔλυσται, ἀλλ' ὅτι εἶδιναι πῶς ὑπὲρ ἡμῶν τὸ λόγον.

3 Χρὴ δὲ, ὅταν φυλάττεσθαι τὸ ἀγνῶστον ἀποκρινομένους, αὐτοὺς ὀπιχθεῖν πειράσθαι λαμβάνειν. 4 Τοῦτο δὲ ἔστιν ὡς τὸ μέσον, ἐὰν τὰ συμπύκνωματα μὴ προσυλλογίζονται· ἀλλ' εἰλημμένων τῶν ἀναγκαίων, ἀδυνατῇ.

5 Εἰ δὲ, ἐὰν μὴ τὰ συνήγηται ἐρωτᾶται, ἀλλ' ὅτι μάλιστα τὰ μέσα. οἷον, ἔστιν ὁρίον συμπυκνῶσθαι ὅτι a καὶ τὸ ζ μέσα η , τὰ θ η ϵ . δι' οὗ ἐρωτᾶται, εἰ ζ a ὡς θ β · καὶ πάλιν, μὴ εἰ ζ β ὡς γ , ἀλλ' εἰ τὸ η τὰ ϵ · ἔπειτα, εἰ θ β ὡς γ · καὶ ὅταν τὰ λοιπὰ. 6 Καὶ δὲ εἰς μέσου γίνεσθαι ὁ συλλογισμὸς, ἀπὸ τοῦ μέσου ἀρχοῦ· μάλιστα γὰρ αὐτὸν λαμβάνοι τὸ ἀποκρινομένον.

De impediendo Elencho.

Cap. XX.

1 *Propositio.* 2 *Expositio quando sit Elenchus, & quid sit :* 3 *& quando non sit.* quia propositiones negent, 4 *vel sint particulares.*

Q Via verò habemus, quando, & quomodo se habentibus terminis sit syllogismus, perspicuum etiam est, quando erit, & quando non erit Elenchus. 2 Omnibus enim concessis, aut responsionibus vice versa positis, (utputà altera affirmante, altera negante,) potest fieri elenchus. erat enim syllogismus tam hoc quàm illo modo se habentibus terminis. quare si quod positum est, sit contrarium conclusioni, necesse est fieri elenchum : quoniam elenchus est syllogismus contradictionis. 3 Quod si nihil concedatur, impossibile est fieri elenchum. non enim erat syllogismus, cum omnes termini sunt priuatiui. quare nec elenchus etenim si sit elenchus, necesse est esse syllogismum. si verò sit syllogismus, non necesse est esse elenchum. 4 Idem dicendum est, si nihil per responsionem positum fuerit quod sit in toto : quoniam elenchi & syllogismi eadem est ratio.

C Ε Πεί δὲ ἔχομεν, πότε, ὡς ἐχόντων τῶν ὅρων γὰρ ὁ συλλογισμὸς φανερόν ἐστι πότε ἔστιν, ὡς πότε οὐκ ἔστιν ἔλεγχος. 2 Πάντων μὲν γὰρ συγχευομένων, ἢ ἐναλλαξὶ τῶν ὁρίων τῶν ἀποκρισίων, (οἷον τῆς μέν, ἀποφατικῆς· τῆς δὲ κατεφατικῆς,) ἐγχεῖν γίνεσθαι ἔλεγχον. ὡς καὶ γὰρ συλλογισμὸς, καὶ ὅταν καὶ ἐκείνους ἐχόντων τῶν ὅρων. ὥστε, εἰ τὸ καίμενον εἴη ἐναπείον τὰ συμπύκνωματι, ἀνάγκη γίνεσθαι ἔλεγχον· ὁ γὰρ ἔλεγχος, αἰτιφάσις συλλογισμὸς. 3 Εἰ δὲ μηδὲν συγχεῖται, ἀδιώαται γίνεσθαι ἔλεγχον. ὡς γὰρ ὡς συλλογισμὸς, ἀπὸ τῶν τῶν ὁρίων τῶν ὁρίων. ὥστε ἐδ' ἔλεγχος. Εἰ μὲν γὰρ ἔλεγχος, ἀνάγκη συλλογισμὸν εἶναι· συλλογισμὸς ὅντος, οὐκ ἀνάγκη ἔλεγχον. 4 Ὡσαύτως δὲ, καὶ εἰ μηδὲν τελεῖται καὶ πᾶσι ἀποκρισίων ἐν ὅλῳ· ὁ γὰρ αὐτὸς ἔστιν ὁ συλλογισμὸς ἔλεγχου καὶ συλλογισμοῦ.

De Deceptione.

Cap. XXI.

1 *Prima deceptio propter maiorem propositionem uniuersalem falsam, cum sunt duo media non subalterna.* 2 *Secunda deceptio, cum media sunt subalterna.* 3 *Quomodo non fiat secunda, 4. vel prima deceptio.* 5 *Quomodo utraque fiat.* 6 *Tertia deceptio propter minorem particularem ignoratam.* 7 *De ratione Platonii in Menone, quod scientia sit reminiscencia.* 8 *An deceptio sit contraria scientia.* 9 *Quarta deceptio ex eo quod non exercetur actu & coniunctim cognitio utriusque propositionis.* 10 *unde confirmatur deceptio tertia.* 11. *Quartam deceptionem non esse contrariam scientia.* 12 *Obiectio.* 13 *Solutio.*

ἐπεὶ οὖν τὸ αὐτὸν ὑπολαμβάνει· ὁ β καὶ ὁ γ, καὶ εἴ ὁ γ τὸ β ὑπολαμβάνεται· καὶ πάλιν ὁ β ὁ α εἴ ὡσαύτως. ὥστε καὶ ὁ γ τὸ α. Ὡς οὖν γὰρ εἰ μὴ ἀληθές, καὶ ὁ γ, ὁ β· καὶ καὶ ὁ β, ὁ α· καὶ εἴ τὸ γ τὸ α, ἀληθές μὲν· οὕτω καὶ ὅτι τὸ ὑπολαμβάνει. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τὸ εἴ. τὸ αὐτὸ γὰρ ὅτι τὸ γ καὶ τὸ β, καὶ πάλιν τὸ β καὶ τὸ α, καὶ ὁ γ ὁ α τὸ αὐτὸν μὲν. ὥστε καὶ ὅτι τὸ δόξα (ὅμοίως).

13 Ἀρ' οὖν τὸ μὲν ἀναγκαῖον, εἴ τις δώσει ὁ παρ' αὐτοῦ; ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνο, ψεύδος, ὁ ὑπολαμβάνει πᾶσι, καὶ εἴ ὁ ἀγαθὸν εἴ, εἰ μὴ καὶ συμβεβηκός. πολλὰ γὰρ ἐγχαρὶ τὸ ὑπολαμβάνει. ὅτι καὶ τὸν δὲ τὸ βέλτιον.

A Quoniam igitur idem esse existimat α & β , etiam existimabit esse β & α , rursusque itidem existimabit β esse α ; proinde β esse α . Quæadmodum enim si verum erat, de quo dicitur α de eo dici β ; & de quo dicitur β , de eo dici α ; etiam de γ dici α , verum erat: ita etiã *se res habet* in verbo Existimare. Similitérq; in verbo Esse. nam si idem sit γ , & α , rursusq; α & β ; etiam β , idẽ erat quod α . ita etiam in verbo Opinari, similiter *se res habet*. 13 An hoc est quidem necessarium, si quis primum concesserit; sed fortasse illud est falsum, quempiam existimate essentiam boni esse essentiam mali, nisi ex accidente. multis enim modis licet hoc existimare. Sed hoc diligentius considerandum est.



DE VARIIS ARGUMENTANDI SEV RATIOCINANDI generibus, quæ ad syllogismos reducuntur.

TRACTATUS III.

De consecutionum regulis, quæ ad terminorum conuersionem, & eligendorum fugiendorumque comparationem pertinent.

Cap. XXII.

1 Theorema primum. Conuersio propositionum α Barbara, ob conuersionem conclusionis. 2 Conuersio conclusionis α Celarent ob conuersionem maioris, 3 vel minoris propositionis. 4 Conuersio maioris propositionis α Celarent ob conuersionem conclusionis, & minoris propositionis. 5 Secundum. 6 Tertium. 7 Quartum. 8 Quintum. 9 Sextum, de eligendo & fugiendu.

CA. XXII.

Οὗτω δὲ ἀντιγράφεται τὰ ἀρχαῖα ἀνάγκη B καὶ ὁ μέσος ἀντιγράφεται πρὸς ἀμφο. εἰ γὰρ ὁ α καὶ τὸ γ ἀφ' αὐτοῦ ἡ ἀρχὴ. εἰ ἀντιγράφεται, καὶ ὑπάρχει, ὁ β α, πᾶσι τὸ γ καὶ τὸ β πᾶσι α ἀντιγράφεται. καὶ ἀρχὴ, ὁ α, πᾶσι τὸ β, ἀφ' αὐτοῦ τὸ γ. εἰ τὸ γ ὁ α ἀντιγράφεται, δὲ μέσος τὸ γ. εἰ τὸ γ ὁ α ἀντιγράφεται, δὲ μέσος τὸ γ.

Post hæc verba ex antiquis codicibus quæ mox sunt his uerbis conclusa

2 Καὶ ὅτι τὸ μὲν ὑπάρχει ὡσαύτως. εἴ τὸ β ὁ γ ἀρχὴ, ὁ δὲ β τὸ α μὴ ὑπάρχει. εἰ δὲ τὸ α πᾶσι γ ὑπάρχει. εἰ δὲ τὸ β ὁ α ἀντιγράφεται, καὶ τὸ γ ὁ α ἀντιγράφεται. ὥστε γὰρ τὸ β μὴ ὑπάρχει. * ὁ α. ὅτι ἀφ' αὐτοῦ τὸ γ πᾶσι γὰρ ὁ γ * τὸ β ὑπάρχει. 3 Καὶ εἰ ὁ β τὸ γ ἀντιγράφεται * καὶ ὁ α τὸ β ἀντιγράφεται. καὶ ὁ γ αὐτὸ πᾶσι τὸ β, εἰ τὸ γ. 4 Καὶ εἰ τὸ γ πρὸς τὸ α ἀντιγράφεται καὶ τὸ β ἀντιγράφεται πρὸς τὸ α. ὁ γὰρ τὸ β, καὶ τὸ γ. ὁ α, τὸ γ ὑπάρχει. καὶ μόνον τὸ α τὸ β συμπεριλαμβανόμενα ἀρχαῖα, (τὰ δ' ἄλλα, ὅτι ὁμοίως) ὡς καὶ ὅτι τὸ κατηγελασμένον ὁμοίως.

I Am verò quando extrema conuertuntur, necesse est etiam medium conuerti cum ambobus. Nam si α est β , inest per γ ; si conuertitur, & cuicumque inest α inest etiam β ; eadẽ etiam β cum α conuertitur; & cuicumque β inest, etiam α inest per medium; item β cum α conuertitur per medium.

2. Itidẽmque *se res habet* in eo quod non inest. Vt si α est β , inest, β autem α non inest. neque α inest. si igitur α cum α conuertitur, etiam β cum α conuertetur. ponamus enim α non inesse β ; ergo neque β inest; quoniam omni β inest α .

3. Et si cum α conuertitur, etiam cum α conuertetur; nam de quocumque dicitur α , dicitur etiam β .

4. Et si α cum α conuertitur, etiam β conuertetur cum α ; nam cui α inest, eidem inest etiam β ; cui uero inest α , non inest β , atque hoc solum à conclusione incipit, (alia uerò non similiter,) ut etiam in attributio syllogismo.

5 Rursus si $\alpha = \beta$ & γ conuertuntur: item β & γ α cuius autem necesse est aut α aut β , inesse: etiam α & β ita se habebunt, ut cuius alterum insit. Cum enim cui α insit, etiam β & γ insit, & cui β , etiam α & γ : cuius autem insit γ vel β , non utrumque simul: perspicuum est, etiam β vel γ cuius inesse, nec ambo simul. duo namque syllogismi componuntur.

6 Rursus si cuius insit α aut β & γ aut β , simul autem non insit, si conuertuntur β & γ , etiam β & γ conuertuntur: nam si alicui non insit β , cui insit α , constat α inesse. quod si α insit, etiam β inest: quandoquidem conuertuntur. quare simul erant β & γ . hoc autem est impossibile. Vtputa si ingenitum, est incorruptibile, & incorruptibile est ingenitum: necesse est, genitum esse corruptibile, & corruptibile esse genitum.

7 Cum autem α toti β , & toti γ inest, & nulli alii attribuitur, inest autem etiam β & γ omni: necesse est α & β conuertere. Cum enim de solis β , dicatur α , attribuat autem β , & ipsum sibi, & γ : apparet, de quibus dicitur α , de β omni: β dictum iri: quin & de ipso α .

8 Rursus cum β & γ toti, insunt, conuertitur autem β cum γ : necesse est, α inesse omni. Cum enim insit omni β & γ omni β , propterea quod reciprocantur: etiam α omni β inest.

9 Cum autem ex duabus rebus oppositis, puta α & β , α est optabilius quam β , & β autem idem optabilius quam α : si optabilia sunt α & β , quam β & α , α est optabilius quam β : æquè enim expetendum est α , & fugiendum β , quippe cum sint opposita. item æquè fugiendum est β , atque expetendum α : quoniam hæc quoque opponuntur. si igitur α est æquè eligendum, ac β : etiam β est æquè fugiendum ac α . utrumque enim utriusque similiter opponitur, fugiendum expetendo. quare etiam ambo erunt æquè fugienda vel eligenda, nempe α & β , æquè ac α & β . quia verò illa sunt his magis eligenda, non possunt esse æquè eligenda: alioquin α & β essent æquè eligenda. Quod si α sit optabilius quam β , etiam β erit minus fugiendum quam α : quia minus minori opponitur. Optabilius autem est maius bonum & minus malum, quam minus bonum & maius malum. ergo etiam totum α & β est optabilius quam α & β . sed non ita est. α igitur est optabilius quam β . proinde etiam β , minus fugiendum quam α . Si igitur omnis amans, secundum amorem eligit α , nempe ita se habere ut gratificetur, & non gratificari quod est ubi γ ,

A 11 Πάλιν, εἰ α & β ἀντιτρέφει, & γ & δ ὡς αὐτὸς ἀπαντὶ δὲ ἀνάγκη τὸ α ἢ τὸ γ ὑπαρῆαι. & τὸ β καὶ δ ὅπως ἔξει, ὥστε παντὶ θατέρῳ ὑπαρῆαι. ἐπεὶ γὰρ α , β καὶ γ , τὸ δὲ παντὶ δὲ α ἢ γ , καὶ β ἢ δ ἀμὰ φανερόν ὅτι καὶ β ἢ δ παντὶ, & ἢ α μὰ δύο γὰρ συλλογισμοὶ συνταίεσθαι.

B 6 Πάλιν, εἰ παντὶ μὲν τὸ α ἢ β , & γ ἢ δ ἀμὰ δὲ μὴ ὑπαρῆαι· εἰ ἀντιτρέφει α καὶ γ , καὶ β & τὸ δ ἀντιτρέφει. εἰ γὰρ πῃ μὴ ὑπαρῆαι β , ὅ δ δὲ δῆλον ὅτι α ὑπαρῆαι. εἰ δὲ α , & γ ἀντιτρέφει γὰρ. ὥστε ἀμὰ τὸ γ καὶ τὸ δ . τῷ δὲ ἀδυνάτοι. οἷον, εἰ τὸ * ἀγνῆτον, ἀφθαρτὸν. & τὸ ἀφθαρτὸν, ἀγνῆτον· ἀνάγκη τὸ γινώσκον, φθαρτὸν, & τὸ φθαρτὸν γινώσκον.

C 7 Οὔτεν δὲ α ὅλα β , & γ ὑπαρῆαι, & μηδενὸς ἄλλου καταγρητῆαι, ὑπαρῆαι δὲ & τὸ β παντὶ γ ἀνάγκη τὸ α καὶ τὸ β ἀντιτρέφειν. ἐπεὶ γὰρ καὶ μόνον τῷ β γ λείπεσθαι τὸ α , καταγρητῆαι δὲ τὸ β καὶ αὐτὸ ἐαυτῷ καὶ τῷ γ φανερόν ὅτι καὶ ὡς τὸ α , καὶ τὸ β λείπεσθαι πάντων, πλὴν αὐτῷ τῷ α .

D 8 Πάλιν, οὔτεν τὸ α & τὸ β ὅλα γ ὑπαρῆαι, ἀντιτρέφει δὲ τὸ γ β ἀνάγκη τὸ α παντὶ τῷ β ὑπαρῆαι. ἐπεὶ γὰρ παντὶ γ τὸ α , τὸ δὲ γ τῷ β , καὶ τὸ ἀντιτρέφειν. & τὸ α παντὶ β ὑπαρῆαι.

E 9 Οὔτεν δὲ, δυοῖν ὄντων, οἷον τῷ α & τῷ β , τὸ α τῷ β αἰρετώτερον ἢ, ὄντων ἀντικειμένων, καὶ τὸ δὲ τῷ γ ὡς αὐτὸς εἰ αἰρετώτερον α καὶ τῷ β δὲ, τὸ α τῷ δ αἰρετώτερον. ὁμοίως γὰρ διακτῶν τὸ α , & φθκτῶν τὸ β ἀντικείμενα γὰρ. καὶ τὸ γ τῷ δ καὶ γὰρ καὶ ὡς ἀντικείμενα. εἰ οὖν τὸ α β ὁμοίως αἰρετὸν καὶ τὸ β γ φθκτῶν. ἐκάτερον γὰρ ἐκάτερον ὁμοίως, φθκτῶν διακτῶν. ὥστε καὶ τὰ ἀμφοτέρω τῷ α καὶ τῷ β δὲ. ἐπεὶ δὲ μέλλον, ἢ ὅτι τὸ ὁμοίως καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ β ὁμοίως ἦσθαι. εἰ δὲ τὸ δὲ τῷ α αἰρετώτερον, καὶ τὸ β τῷ γ ἦτορ φθκτῶν. τὸ γὰρ ἔλαττον τῷ ἔλαττον ἀντικείμενα. αἰρετώτερον δὲ τὸ μέλλον ἀγαθὸν καὶ ἔλαττον κακόν, ἢ ὅτι τὸ ἔλαττον ἀγαθὸν & τὸ μέλλον κακόν καὶ τὸ ἀπαν ἀρετὴ τὸ β δὲ, αἰρετώτερον τῷ α γ . καὶ δὲ οὖν εἰ. τὸ α ἀρετῶν, αἰρετώτερον τῷ δ . καὶ τὸ γ ἀρετῶν, τῷ β ἦτορ φθκτῶν. εἰ δὲ ἔλαττον πᾶς ὁ ἐρωτῶν καὶ ἔρωτα τὸ α , τὸ ὅπως ἔχειν ὥστε χαρίζεσθαι, καὶ τὸ μὴ χαρίζεσθαι τὸ ἐφ' οὗ γ ,

ἡ δὲ τοῦ ἀγαπᾶσαι τὸ ἐφ' ἑαυτῇ, καὶ τὸ μὴ ποιῶντων Α
 τῇ τοῦ ἀγαπᾶσαι τὸ ἐφ' ἑαυτῇ. ὁ δὲ λέγει ὅτι τὸ αὐτὸ
 ποιῶντι τῇ, αἰρετώτερον ὅστις ἡ ἀφ' ἧς ἀγαπᾶ
 ᾧ. τὸ ἄρα φιλεῖν, τῆς συνουσίας αἰρετώ-
 τερον καὶ τὸ ἔρωτα. μᾶλλον ἄρα τὸ ἔρωτα ὅτι τῆς
 φιλίας, ἡ ἀφ' ἧς συνῆναι. εἰ δὲ μάλιστα τοῦτου,
 καὶ τὸ τέλος τούτου. τὸ ἄρα συνῆναι, ἡ ὅτι ἐστὶν
 ὅλως, ἡ τῇ φιλεῖν ἔνεκα. καὶ γὰρ αἱ ἄλλαι
 ὁπτασίαι καὶ πέναι ἔτι γίνονται.

10 Πῶς μὲν οὖν ἔχουσιν οἱ ὄροι καὶ τὰς αἰτι-
 εροφάς, καὶ ὁ* αἰρετώπιοι καὶ φωκτώπιοι εἴ-
 ραι, φανερόν.

३४. अंगुली-
माला १०.
माला १०.

potius quam gratificari quod est vbi 1, & non talem esse vt gratificetur, quod est vbi 2: manifestum est, & 2, id est esse talem, optabilius esse quam gratificari. itaque diligere est congressu optabilius secundum amorem. amor igitur est potius dilectionis quam congressus causa. quod si huius causa est maximè, finis hoc est. Ergo congressus aut non est omnino, aut est dilectionis causa. nam alix quoque cupiditates & artes ita fiunt. 1. Quomodo igitur termini se habeant secundum conversionem, & eligendorum aut fugiendorum comparisonem, perspicuum est.

De inductione.

Cáp. XXIII.

1 Utilitas huius tractatus. 2 Quid sit inductio. 3 Exemplum alphabeticum. 4 Exemplum in terminis realibus. 5 Quanam potissimum inductione probentur. 6 Collatio inductionis cum syllogismo prima, 7 secunda, 8 & tertia.

C. XIII.

Hic inci-
pit secūdū
quosdā in-

terpretes ,
altera libri
huius pars:

**quā in scri-
būt, De re-
uocandis**

rationibus
omnibus ad

**artificium
fyllogifti-
cum.**

20. 1990

27. 70. 11. 11

21. 22.

ΟΤΙ Δὲ οὐ μόνον οἱ ἀφ' ἀληθείας εἰς ἀπο-
 δικτὴν συλλογισμοὶ ἀφ' ἧς ὡρε-
 ρημένων γίνονται ζημεῖν, ἀλλὰ καὶ οἱ ῥητορικοί,
 καὶ ἀπλῶς ἡτίσιν πείσεις, καὶ ἡ κατὰ ὁποῖον αὐτῶν
 μέθοδον, καὶ ἡ εἰς ἀποδοτικόν. ἀποδοτικὸν γὰρ * πι-
 τεύοντες ἡ ἀφ' ἀληθείας συλλογισμοὶ, ἡ δὲ ἐπαγωγὴς.
 2. Ἐπαγωγὴ μὲν οὖν ἐστὶν, καὶ ὁ δὲ ἐπαγωγῆς
 συλλογισμὸς, ὅς τις ἐπίστανται ἡ ἀποδοτικὸν ἀκροῦ
 ἐκ μίσης συλλογισμοῦ. 3. Οἷον, εἰ τῶν α. γ.
 μίσησι δὲ β, ἀφ' αὐτῶν γ διδύκειται δὲ αὐτῶν * ὑπερ-
 χεῖν. ἔστω γὰρ ποιεῖται ἡ ἐπαγωγὴς.
 4. Οἷον, ἔστω δὲ α, μακρότερος. δὲ δ' ἐφ' αὐτῶν β,
 ὅς ὁλοκλήρως μὴ ἔχει. ἐφ' αὐτῶν δὲ γ, ὅς ὁλοκλήρως
 μακρότερος, οἷον ἡ ἀποδοτικὸς, καὶ ἡ ἴσως, ἡ ἡμί-
 νος. * πᾶς δὲ γ ὅλος ἡ ἀποδοτικὸς δὲ α. πᾶς γὰρ
 πᾶς γ, μακρότερος. ἀλλὰ καὶ δὲ β πᾶς μὴ * ἔχει ὅ-
 λως, πᾶς ὑπερχειρεῖ δὲ γ. εἰ οὖν αὐτῶν ἀποδοτικὸς
 γ δὲ β, καὶ μὴ ὑπερχειρεῖ δὲ μίσησι αἰάγχει δὲ
 α δὲ β ἀποδοτικὸν. διδύκειται γὰρ ὡς ἀποδοτικὸν, ὅτι
 εἰς δύο ἀποδοτικὸς αὐτῶν ὑπερχειρεῖ, καὶ ὡς ἀποδοτικὸν
 αὐτῶν ἀποδοτικὸς πᾶς ἀκροῦ, οἷον δὲ ἀποδοτικὸς πᾶς
 ἀποδοτικὸν ὑπερχειρεῖ τῶν ἀποδοτικῶν. διὸ
 δὲ ὡς πᾶς, πᾶς δὲ ἀποδοτικὸν τῶν ἀποδοτικῶν συγ-
 χεῖται. ἡ γὰρ ἐπαγωγὴ, ἀφ' αὐτῶν πᾶς.

5 Εστὶ δὲ τοιοῦτος συλλογισμὸς τῆς περὶ τῆς αὐ-
 τῆς ἀμύσου περὶ τῆς αὐτῆς.
 6 Ὡς δὲ γὰρ ἔστι μέσον, ὅθεν τὸ μέσον οὐ συλ-
 λογισμὸς· ὡς δὲ μὴ ἔστι, δι' ἐπαγωγῆς. 7 Καὶ
 ὅπου τινὰ ἀπὸ τῆς ἐπαγωγῆς ὁ συλλογισμὸς
 ὁ μὴ γὰρ, ὅθεν τὸ μέσον τὸ ἄκρον ὅθεν τὸ πρῶτον δι-
 κολουσιν· ἢ δι', ὅθεν τὸ πρῶτον τὸ ἄκρον ὅθεν τὸ μέσον.

B **N**unc verò exponendum est, non solum dialecticos & demonstrativos, syllogismos in suprà dictis figuris extrui, sed etiam oratorios, & omnino quancumque fidem, & secundum qualemcumque methodum. *rerum enim omnium fidem facimus aut syllogismo, aut inductione.*

2. Est igitur inductio, & syllogismus ex inductione, cum alterum extremum per alterum de medio concluditur.

3 Veluti si α & β medium sit γ , & per γ proberetur α & β inesse. sic enim facimus inductiones. 4 Vtputa, esto ζ , longum: ubi δ , vacans bile: ubi γ , vnumquodque longum, vt homo, & equus, & mulus. Ergo toti, inest ζ : omne enim vacans bile est longum. sed & α est id est vacans bile, inest omni γ . si igitur conuertatur ζ γ cum δ , nec medium excedat; necesse est α & β inesse: quandoquidem antea ostensum est; cum duo aliqua eidem insunt, & cum altero eorum conuertitur extremum; ei quod conuertitur, etiam alterum attributum inesse. Intelligere autem oportet α & β , quasi ex omnibus singularibus compositum: nam inductio fit ex omnibus singularibus.

5. Est autem huiusmodi syllogismus primæ & medio carentis propositionis.

6 Quorum enim est medium, syllogismus fit per medium: quorum autem non est medium, per inductionem.

7 Et quodammodo opponitur indu-
ctio syllogismo : hic enim per medium
probat extremum de tertio : illa verò per
tertium *probat* extremum de medio.

8 Natură

8. Naturâ igitur prior & notior est syllogismus qui fit per medium : nobis verò est euidentiôr , qui fit per inductionem.

8 Φύσιν μὲν οὕτω ποθέμενος καὶ γινώσκων,
• ἀφ' ἧς μέσου συλλογισμός· ἡμῖν δὲ ἐπαρτέ-
• ρος, ὁ ἀφ' ἧς ἐπαγωγὴς.

De exemplo.

Cap. XX.V.

1 Definitio exempli. 2 Quibus in terminis sit huic argumentationi locus. 3 Exemplum eiusdem argumentationis. 4 Proprietates. 5 Discrimen exempli & inductionis.

EXemplum verò est, cùm medio extremum inesse ostenditur per simile tertio: 1. Oportet autem, vt medium tertio, & primum simili inesse, notum sit.

3. Verbi causâ, esto α , malum : $\alpha\beta$, contra finitimos bellum suscipere : vbi γ , Athenienses contra Thebanos : vbi δ , Thebanos contra Phocenses. Ergo si velimus probare, cum Thebanis bellum gerere, malum esse, accipiendum est, aduersus finitimos bellum gerere, esse malum. huius autem rei fides est ex similibus, veluti quia Thebanis perniciosum fuit bellum contra Phocenses. Quoniam igitur bellum aduersus finitimos malum est : bellum autem contra Thebanos, est contra finitimos, perspicuum est, aduersus Thebanos bellum gerere, malum esse. Itaque $\alpha\beta$ $\gamma\delta$, & $\alpha\delta$ inesse, perspicuum est : utrumque enim est, finitimis bellum inferre. item $\alpha\gamma$ inesse $\alpha\delta$: quia Thebanis non profuit bellum contra Phocenses. verum $\alpha\alpha$ $\alpha\gamma$ inesse, per δ probabitur. Eodem modo fiet, & si ex pluribus similibus fides fiat, medium esse in extremo.

4 Perspicuum igitur est, exemplum non habere rationem totius ad partem, nec partis ad totum, sed partis ad partem, cum ambo sunt sub eodem contenta, alterum autem altero notius est.

5 Ac differt ab inductione : quoniam illa ex omnibus indiuiduis probabat extremum inesse medio , neque connectebat syllogismum ad extremum : hoc vero & connectit , & non ex omnibus probat.

Π Αρδείγμα δὲ ἔστιν, ὅταν ὃ μέρος ὃ ἄ-
 χρον ὑποαρχὸν διζῇται ἀφ' τῶ ὁμοίου ὃ CAP
 πείτω. 2 Δὲ δὲ καὶ ὃ μέρος ὃ πείτω, καὶ
 ὃ πείτω ὃ ὁμοίῳ, * γινώσκοντες ὅτι ὑποαρχ-
 ον. 3 Οἷον, ἔστω ὃ α, καὶ ὃ β, πρὸς ὁ- π. 700
πεν
 μόρους ἀναγράφεται πόλεμον· ἐφ' ὃ δὲ γ, ὃ Α-
 θηναίοις πρὸς Θηβαίοις· ὃ δ' ἐφ' ὃ δ, Θη-
 βαίοις πρὸς Φωκεῖς. ἐὰν οὖν βυλόμεθα δεῖξαι,
 ὅτι ὃ Θηβαίοις πολεμεῖν, καὶ ὃν ἔστι· ἀπλήρον,
 ὅτι ὃ πρὸς τοὺς ὁμούςους πολεμεῖν, καὶ ὃν. Τούτου
 δὲ πίστες ἐκ τῆς ὁμοιότητος· ὅτι, ὅτι Θηβαίοις ὃ
 πρὸς Φωκεῖς. ἐπεὶ οὖν ὃ πρὸς τοὺς ὁμούςους,
 καὶ ὃν πρὸς Θηβαίοις, πρὸς τοὺς ὁμό-
 εις ἔστι· φανερόν, ὅτι ὃ πρὸς Θηβαίοις πολε-
 μεῖν, καὶ ὃν. ὅτι μὲν οὖν τὸ β πρὸς γ, καὶ πρὸς δ
 ὑποαρχὸν, φανερόν· ἀμφω γάρ ἔστι πρὸς
 τοὺς ὁμούςους ἀναγράφεται πόλεμον. καὶ ὅτι ὃ α ὃ
 δ, Θηβαίοις γὰρ ὃ σκυλόμενοι πρὸς Φωκεῖς
 πόλεμος. ὅτι δὲ ὃ α πρὸς β ὑποαρχὸν, ἀφ' τῶ
 δ διζῇται. Τὸν αὐτὸν ὃ ἔστι, καὶ εἰ ἀφ'
 πλῆθους τῆς ὁμοιότητος πίστες γινώσκοντες τὸ μέρος
 τὸ ἄχρον. 4 Φανερόν οὖν, ὅτι ὃ ἀρδείγμα
 ἔστιν, ὅτι ὡς ὅλον πρὸς μέρος, ὅτι ὡς μέρος
 πρὸς ὅλον, ἀλλ' ὡς μέρος πρὸς μέρος, ὅταν
 ἀμφω μὲν ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ, γινώσκοντες ὅτι ταῦτα.
 5 Καὶ ἀφ' ἐκείνης τῆς ἐπαγωγῆς, ὅτι ἢ μὲν, ὅτι ἀπὸ
 τῆς ἀτόμου τὸ ἄχρον ἐδείκνυται ὑπὸ τῆς πρὸς
 μέρος, καὶ πρὸς τὸ ἄχρον ὃ συνήπτε τὸ συλλογισμὸν
 τὸ ὃ, ὃ σὺν ἀπὸ τῆς, ὃ ὅτι ὅτι ἀπὸ τῶν δεικνύει.

De abductione.

Cap. XXV.

¹ *Due species abductionis.* ² *Exemplum primæ speciei.* ³ *Exemplum secundæ.* ⁴ *Affinia.*

A Bductio verò est, cùm primum E
medio inesse constar: medium au-
tem postremo inesse, est quidem igno-
tum, æquè tamen credibile, aut etiam
magis quàm conclusio. Præterea, si pau-
ca sint media postremi & medii. Omnino
enim accidit, ut propius accedamus ad
scientiam.

Tom: I.

Α Παγωγή δέ ἐστιν, ὅταν τὰ μὲν μέσα τὸ
 ὡροῦνται δῆλον ἢ ὑπερβαίνει· ὅ δὲ ἐλάττω C. xiv.
 τὰ μέσον, ἀδηλον μὲν, ὁμοίως ὅτι πᾶσι, ἢ
 τῷ συμπάσματος. Εἰ, ἐὰν ὀλίγα ἢ τὰ μέσα
 τῷ ἐλάττω ἢ τῷ μέσῳ. πρῶτως γὰρ ἐγγύτερον
 εἰ) συμβαίνει τῷ ὁρισμῷ.

2 Οἷον, ἔστω δ' α, δ' διδασκόν· ἐφ' ὃ β, ὅτι- A
 ἡμῶν· δ' δ' γ, διανοοῦν. ἡ δ' αὖ τῶν ὅτι ἡμῶν
 31. ἡ δ' αὖ τῶν ὅτι διδασκόν, φανερὸν· ἡ δ' ὅτι διανοοῦν ἐπὶ
 αἰ.
 ὅτι ἡμῶν, ἀδελφόν. Εἰ δὲ τῶν ὅτι ἡμῶν, ἡ μᾶλλον πι-
 στὸν τὸ β γ τῶ α γ, ἀπαγωγὴ ὅτι· ἐγγύτερον
 γὰρ τῶ ὅτι αὐτῶν, ἢ τῶ πρὸς αὐτῶν·
 32. πῶς αὖ
 33. αὖ.
 * τῶ α γ πῶ β γ, ὅτι ἡμῶν πρὸς πρὸν ὅτι
 ἔστιν αἰ. 3 Πάλιν, εἰ αὖ ὁλίγα τὰ μέσα τῶ β γ
 καὶ γὰρ ὅτι ἐγγύτερον τῶ εἰδέναι· ὅτι, εἰ τὸ δ εἴη
 περὶ αὐτῶν· τὸ δ' ἐφ' ὃ ε, ἀδύνατον·
 τὸ δ' ἐφ' ὃ ζ κύκλος· εἰ τῶ ε ζ, εἰ μόνον εἴη
 μέσον, τὸ μὲν μένισκον ἴσον γίνεσθαι ἀδύνατον·
 ἡ δ' αὖ κύκλος, ἐγγύτερον εἴη τῶ εἰδέναι.
 4 Ὅταν δὲ μᾶλλον πιστότερον ἢ τὸ β γ τῶ α γ,
 μᾶλλον ὁλίγα τὰ μέσα, ἢ λέγω ἀπαγωγὴν, οὐδ'
 ὅταν αἰετοὶ ἢ τὸ β γ· ὅτι ἡμῶν γὰρ τὸ τριῶν
 πῶν.

2 Verbi causa, esto α, quod doceri
 potest: ubi ε, scientia: β γ, iustitia. scien-
 tiam igitur posse doceri perspicuum est:
 sed, an iustitia sit scientia, ignotum est,
 quare si æquè aut magis credibile sit ε γ,
 quàm α γ: est abductio: propius enim ac-
 cedimus ad scientiam: quoniam adiu nxi-
 mus conclusioni α γ, propositionem α γ, cum
 scientiam antea non haberemus. 3 Rur-
 sus abductio est, si pauca sint media termi-
 norum α γ: nam sic quoque propius accedi-
 tur ad cognitionem. Veluti si ε δ sit qua-
 drati: ubi ε, figura rectilinea: β γ, circulus:
 cum si pronuntiatur, ε, unum tantum sit me-
 dium, per lunulas circulum rectilineæ fi-
 gura æqualem fieri, prope cognitionem
 res est. 4 Cum autem neque credibilior
 est propositio α γ quàm conclusio α γ, neque
 pauciora sunt media, non voco abductio-
 nem, neque cum pronuntiatur α γ medio
 caret: hoc enim est scientia.

De obiectione, quæ vulgò instantia vocantur.

Cap. XXVI.

1 ¶ Quid sit. 2 ¶ Quid differat à propositione. 3 ¶ Quot modis fiat, & in quibus figuris: 4 si
 obijciatur aduersus propositionem affirmantem. 5 vel negantem. 6 Cur non fiat obiectio in secunda
 figura: ratio prima, à dispositione medij accepti in obiectione. 7 ratio secunda, quia in secunda fi-
 gura non concluditur negatio. 8 Ratio tertia, ab euidencia vel obscuritate. 9 Corollarium. 10 ¶ Pre-
 termissa.

CAP. XXVI

ΕΝταῖς δὲ τῶν πρὸς ταῖς πρὸς ταῖς εἰσα-
 πῶν. 2 Διαφέρει δὲ τῆς πρὸς ταῖς εἰσα-
 πῶν τῶν μὲν εἰσαπῶν ὅτι δέχεται εἶναι ὅτι μέρους·
 πῶν δὲ πρὸς ταῖς, ἢ ὅλως ὅτι δέχεται, ὅτι ὅλως
 εἰσαπῶν καὶ ὅλως συλλογισμοῖς. 3 Φέρει δὲ ἢ
 εἰσαπῶν διχῶς τε, ὅτι δὲ δύο χρημῶν. διχῶς μὲν
 ὅτι ἡ καὶ ὅλως, ἡ δὲ εἰ μέρους, πῶν εἰσαπῶν.
 * ἢ δὲ δύο ὅτι χρημῶν· ὅτι ἀντικείμενα φέρει
 τῶ πρὸς ταῖς· πῶν δὲ ἀντικείμενα, εἰ δὲ πρὸς ταῖς
 καὶ εἰ δὲ πῶν χρημῶν φέρει μέρους.
 4 Ὅταν γὰρ ἀξιῶσιν πῶν πρὸς ταῖς εἰσα-
 πῶν, ἡ δὲ ὅτι ὅλως, ἡ δὲ ὅτι πῶν εἰσαπῶν.
 ὅλως δὲ, τὸ μὲν μέρους, ὅτι τῶ πρὸς ταῖς χρημῶν.
 πῶν δὲ ὅλως, ὅτι τῶ πρὸς ταῖς εἰσαπῶν. ὅλως, ὅτι α,
 μέρους δὲ ὅτι β γ, εἰσαπῶν. ὅλως, ὅτι α, πρὸς
 ταῖς εἰσαπῶν δὲ μέρους δὲ τῶ πρὸς ταῖς εἰσαπῶν.
 ἡ δὲ ὅτι ὅλως ἢ ἀντὶ τῶ ἀντικείμενων, εἰσαπῶν,
 πῶν δὲ εἰσαπῶν, ἀντικείμενα· ὅλως * γίνεσθαι τὸ
 πρὸς ταῖς χρημῶν. ἡ δὲ ὅτι τῶ πρὸς ταῖς καὶ ἀγνώστου ὅτι
 μέρους τῶ πῶν τὸ πῶν. καὶ γὰρ τῶ γ, τῶ πρὸς ταῖς
 καὶ ἀγνώστου, τὸ μὲν εἰσαπῶν ὅλως, ἀληθές· τὸ δὲ
 μέρους ἀντὶ τῶ πρὸς ταῖς εἰσαπῶν, ψευδές. 5 Πά-
 λιν ὅτι τῶ πρὸς ταῖς εἰσαπῶν πρὸς ταῖς εἰσαπῶν ὅλως.

C O Biectionem autem est propositio propo-
 sitioni contraria. 1. Differt autem
 à propositione: quoniam obiectionem potest
 esse etiam in parte: propositio verò aut
 omnino non potest, aut saltem non in v-
 niuersalibus syllogismis 3 Obijciatur au-
 tem bifariam, & in duabus figuris. bifa-
 riam quidem; quia omnis obiectionem vel est
 vniuersalis, vel in parte. in duabus autem
 figuris: quoniam afferuntur obiectiones
 oppositæ oppositioni: opposita verò in
 prima & tertia tantum figura concludun-
 tur. 4 Nam cum quis omni inesse, sibi
 concedi postulauerit; obijcimus, vel
 quod nulli inest, vel quod cuidam non in-
 est. ex his autem illud, nulli inesse ex pri-
 ma figura ducitur: hoc, cuidam non inesse,
 ex postrema. utputa esto ε α, vnam esse
 scientiam: ubi ε, contraria. Ergo cum
 quis proposuerit vnam esse contrariorum
 scientiam; obijciatur, vel quod omnino
 non est eadem scientia oppositorum, con-
 traria verò sunt opposita, adeo ut fiat pri-
 ma figura. Vel quod noti & ignoti non
 est vna scientia. atque hæc est tertia figura.
 nam de γ id est de noto & ignoto, ve-
 re dicitur ea esse contraria: sed vnam ef-
 se eorum scientiam, falsum est. 5 Rur-
 sus itidem fit in priuatiua propositione.

postulante enim aliquo sibi concedi, non esse unam scientiam contrariorum, vel dicimus oppositorum esse eandem, vel quorundam contrariorum, ut salubris & morbidus omnium igitur esse unam obijciuntur ex prima figura: quorundam, ex tertia. 6 Simpliciter enim in omnibus disputationibus necesse est ut qui vniuersaliter obijcit, ad id quod vniuersale est, propositorum contradictionem iungat. ut puta postulante aliquo sibi concedi, non eandem esse scientiam contrariorum omnium, dicat oppositorum esse unam scientiam. sic autem necesse est esse primam figuram: medium enim sit, quod est vniuersale ad id quod propositum fuit ab initio.

Qui autem in parte obijcit, necesse est ut contradictionem ei iungat, ad quod subiectum propositionis sit vniuersale: veluti, noti & ignoti non eandem esse scientiam: contraria namque sunt vniuersalia ad hæc, sicque tertia figura: quippe cum medium sit, quod in parte accipitur, veluti notum & ignotum.

7 Ex quibus enim licet concludere contrarium, ex his etiam obiectiones dicere conamur. idcirco ex his solis figuris afferimus obiectiones: in his enim solis oppositi syllogismi exstruuntur: quandoquidem in secunda non licebat concludere affirmatiue. 7 Præterea etiam si esset, tamen prolixiori oratione indigeret obiectio allata in secunda figura: ut puta si quis non concedat $\epsilon\alpha\psi$ esse, quia $\epsilon\gamma$ non sit ei consequens. Hoc enim per alias propositiones manifestum est. non oportet autem obiectionem ad alia conuerti, sed continuò perspicuam habere alteram propositionem. 9 Ideoque signum ex hac sola figura non est. 10 Considerandæ autem sunt etiam aliz obiectiones: veluti quæ sumuntur ex contrario, & simili, & eo quod est secundum opinionem. item considerandum est, an obiectio particularis ex prima figura, vel negatiua ex media possit accipi.

A' αξιουῶντος γὰρ τὸ μὴ εἶναι μίαν ἐπιστήμην τῶν ἐναντίων, ἢ ὅτι πάντων τῶν ἀντικειμένων, ἢ ὅτι πάντων τῶν ἐναντίων ἢ αὐτῇ, λέγεσθαι, εἴς ὑπερβολὴν ἢ ὑποβολὴν. τὸ μὲν οὖν πάντων, ἐκ τῆς πρώτης· τὸ δὲ ἑνὶ, ἐκ τῆς τρίτης σχήματος.

6 Ἀπλῶς γὰρ ἐν πᾶσι καθόλου μὲν ἐνστάσεων, ἀνάγκη πρὸς τὸ καθόλου τῶν προσηγορευμένων πλὴν ἀντίφασιν εἶπαι. εἴ, εἰ μὴ πλὴν αὐτῶν ἀξιοῖ τῶν ἐναντίων πάντων, εἰπόντα τῶν ἀντικειμένων μίαν. ὅτε δ' ἀνάγκη τὸ πρῶτον εἶναι σχῆμα· μέσον γὰρ γὰρ τὸ καθόλου πρὸς τὸ εἶναι ἀρχῆς.

ἐν μέρει δ', πρὸς ὅτι καθόλου, καθ' ὅτι λέγεσθαι ἢ πρὸς τὰς, εἴς ὑπερβολὴν καὶ ὑποβολὴν μὴ πλὴν αὐτῶν· τὰ γὰρ ἐναντία, καθόλου πρὸς αὐτὰ καὶ γὰρ τὸ τρίτον σχῆμα· μέσον γὰρ τὸ ἐν μέρει λαμβανόμενον, εἴς τὸ γινώσκον καὶ τὸ ἀγνώσκον.

7 Ἐξ ὧν γὰρ ὅτι συλλογισσάμεθα βεβαιώσθαι, ἐκ βούλων καὶ τῶν ἐναντίων ἐπιχειροῦμεν λέγειν. δὲ καὶ ἐκ μόνων τῶν σχημάτων βούλων φέρεσθαι. ἐν μάλιστα γὰρ βούλοις οἱ ἀντικείμενοι συλλογισμοί. ἀλλὰ γὰρ τὸ μέσον οὐκ ἔστιν ἀπαφαικῶς.

8 Ἐπὶ δ', καὶ εἴη, λόγος δίδωκε πλείονος ἢ ἀλλὰ τὸ μέσον σχήματος· εἴ, εἰ μὴ δὴν τὸ αὐτὸ β' ἀρχαίαν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀκολουθεῖν αὐτῇ τὸ γ'. Τοῦτο γὰρ δὲ ἄλλων προτάσεων δίδωκεν· ὅτι δὲ εἰς ἄλλα ἐκ τῆς χιτρίτης πιᾶσαι πλὴν ἐνστασις, ἀλλὰ δὲ οὐκ ἀμεροῦς ἔχειν πλὴν ἐτέρων προτάσεων. 9 Διὸ καὶ τὸ σημεῖον ἐκ μόνου βούλου τῶν σχημάτων οὐκ ἔστιν.

10 Ἐπισκεπτόμενοι δ' ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐνστάσεων· εἴ, πρὸς τῶν ἐκ τῆς ἐναντίας, καὶ τῶν ὁμοίων, καὶ τῶν κατὰ δόξαν· καὶ εἰ πλὴν ἐν μέρει ἐκ τῆς πρώτης, ἢ πλὴν ἐν ἑνὶ ἐκ τῶν μέσων διωμάτων λαμβάνει.

De enthymemate.

Cap. XXVII.

1 ¶ Protheoria. De verisimili. 2 De signo. 3 ¶ Definitio enthymematis. 4 ¶ De figura, 5 prima, 6 tertia, 7 secunda. 8 ¶ Differentia signi & syllogismi. 9 ¶ De vi syllogismi, ad quem reducitur enthymema. 10 Conclusio. 11. ¶ Hypothesis prima de differentia signi. & tectery. 12. ¶ Hypothesis secunda de physiognomia & syllogismo physiognomico, seu de natura coniectanda, An sit. 13. si sit uno animalium genere sit affectio una, vel plures. 14. Quomodo natura coniectatur.

Verisimile autem & signum non sunt idem. sed verisimile est propositio probabilis. quod enim plerumque sciunt ita fieri, vel non fieri, aut esse, aut non esse, hoc est verisimile: ut inuidentes odisse, aut amantes diligere.

Tom. I.

Εἰκὸς δὲ, καὶ σημεῖον, ὃ αὐτὸν εἶναι. ἀλλὰ τὸ καθόλου εἶναι πρὸς τὰς ἐνστάσεις ἐνδόξος. ὁ γὰρ ὡς ἐπιτηδὸν ἴσασιν ὅτε γινόμενον, ἢ μὴ γινόμενον, ἢ ὄν, ἢ μὴ ὄν· τὸ δὲ εἶναι εἰκὸς· εἴ, τὸ μισθὸν τοῦ φθοροῦ καὶ, ἢ τὸ φιλεῖν τοῦ ἐρωμένου.

Q. II

2 Σημείον δὲ βύλεται^ῖ πρὸς τὰς ἀποδεί-
κτικὰς καὶ ἀναγκαστικὰς, καὶ ἐνδοξοῦς· ὅ γὰρ οὗτοι ὄντι,
καὶ ὁ ἡμετέριος, πρὸς τὸν καὶ ὅστις γένηται ὁ
πρῶτος· τὸ σημεῖον ὅτι τὸ γέννηται, ἢ ἔστι.

3 Εὐθύμημα μὲν οὖν ὅτι συλλογισμὸς ἐξ
εἰκότων, καὶ σημείων.

4 λαμβάνεται δὲ ὁ σημεῖον τριῶν, ὅσα καὶ
καὶ ὁ μέσος ἐν τοῖς γήμασι. καὶ γὰρ ὡς ἐν τῷ
πρῶτῳ, καὶ ὡς ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ὡς ἐν τῷ τρί-
τῳ.

5 Οἷον, ὁ μὲν δείξει λόγον, ἀφ' ὃ
γάλα ἔχει, ἐκ τῷ πρῶτῳ γήματος· μέσος γὰρ
τὸ γάλα ἔχει. ἐφ' ὃ τὸ α, τὸ κύβη· τὸ β, τὸ γά-
λα ἔχει· γυνὴ δὲ, ἐφ' ὃ τὸ γ.

6 Τὸ δ', ὅτι οἱ ἄφροι, ἀπουδαῖοι· Πιττακὸς
γὰρ, ἀπουδαῖος· ἀφ' ὃ τῷ ἐχάπου. ἐφ' ὃ τὸ α,
ἀπουδαῖος· ἐφ' ὃ τὸ β, οἱ σοφοί· ἐφ' ὃ τὸ γ,
Πιττακὸς. ἀληθὲς δὲ καὶ τὸ α καὶ τὸ β τῷ γ κα-
τηρησάμεν. πάλιν τὸ μὲν, ὅτι λέγειται, ἀφ' ὃ τὸ εἰ-
δέναι· τὸ δὲ, λαμβάνοι.

7 Τὸ δὲ κύβη, ὅτι ὡχρὰ, ἀφ' ὃ τῷ μέσῳ γή-
ματος βύλεται^ῖ· ἐπὶ γὰρ ἐπὶ τῷ μέσῳ
τὸ ὡχρὸν, ἀπολαύει δὲ καὶ τῷ πρῶτῳ. διδύχα
οἰσθῆναι ὅτι κύβη, ὡχρὸν, ἐφ' ὃ τὸ α· ἐφ' ὃ τὸ β,
κύβη· γυνὴ, ἐφ' ὃ τὸ γ.

8 Εἰ μὲν οὖν οὕτως καὶ
μία λαμβάνεται πρὸς τὰς, σημεῖον γὰρ μόνον. εἰ
δὲ καὶ ἐπὶ τῷ πρῶτῳ, συλλογισμὸς ὅτι,
ὅτι οἱ Πιττακὸς, ἐλθόντες· οἱ γὰρ φιλότιμοι, ἐ-
λθόντες· Πιττακὸς γὰρ, φιλότιμος. καὶ πάλιν,
ὅτι οἱ ἄφροι, ἀγαθοί· Πιττακὸς γὰρ, ἀγαθός, ἀλ-
λά καὶ ἄφρος· ὅτι μὲν οὖν γίνονται οἱ συλλογισμοί.

9 Πάλιν δὲ μὲν ἀφ' ὃ τῷ πρῶτῳ γήματος, ἀ-
λυστος, ἀπὸ ἀληθείας ἢ καὶ λόγου γὰρ ὄντι. ὅ γὰρ
ἀφ' ὃ τῷ ἐχάπου, λύσιμος, καὶ ἀληθὲς ἢ τὸ
συμπέρασμα, ἀφ' ὃ τὸ μὲν ὅτι καὶ λόγου, μηδὲ
πρὸς τὸ πρῶτον, τὸ συλλογισμὸν· ὅ γὰρ, εἰ
Πιττακὸς ἀπουδαῖος, ἀνάγκη ἀφ' ὃ τῷ ἐχά-
πῳ ἄλλοις ἄφροις. ὅ δὲ ἀφ' ὃ τῷ μέσῳ γήματος,
εἰ ἐκ πάντως λύσιμος. ὅτι ποτε γὰρ γὰρ συλ-
λογισμὸς, ὅπως ἐχόντων τῷ ὄρω. ὅ γὰρ, εἰ καὶ
κύβη, ὡχρὰ, ὡχρὰ δὲ καὶ ἡδὲ, κύβη ἀνάγκη
τῷ πρῶτῳ. 10 Αληθὲς μὲν οὖν ἐκ ἀπασι ὅ-
τις τῷ γήμασι· ἀφ' ὃ τῷ πρῶτῳ δὲ ἐχόντι τῷ
εἰρημίας.

11 Ἡ δὲ ὅτι διαρετὸν τὸ σημεῖον· οἷον
γὰρ, τὸ μέσον, τεκμήριον λαμβάνον· τὸ γὰρ τεκμή-
ριον, τὸ εἰδέναι ποιοῦν φασι^ῖ· οἷον τῷ δὲ
μάλισα, τὸ μέσον. καὶ πάλιν ἐκ τῷ ἄλλῳ,
* σημαῖα λεκτικὰ· τὸ δὲ ἐκ τῷ μέσῳ, τεκμή-
ριον· ἐκδοξάται γὰρ, καὶ μάλισα ἀληθὲς, τὸ ἀφ' ὃ
τῷ πρῶτῳ γήματος.

2 Signum autem nihil aliud esse vide-
tur, quam propositio demonstratiua, aut
necessaria, aut probabilis, nam quo ex-
stante res exstat, vel quo facto, prius aut
posterius res facta est: hoc est signum in-
dicans rem factam esse aut exstare.

3 Enthymema igitur est syllogismus
ex verisimilibus, vel signis.

4. Accipitur autem signum tribus
modis, quot & medium in figuris. vel e-
nim ut in prima figura, vel ut in secunda,
vel ut in tertia.

5. Utputa probare mulierem vterum
ferre quia lac habet, ex prima figura est:
medium enim est, habere lac. esto, vbi α,
vterum ferre: καί, habere lac: mulier au-
tem, vbi γ.

6. At sapientes esse viros probos, quia
Pittacus sit probus, per ultimam figuram
concluditur. sit vbi α, probum: vbi ε, sa-
pientes: vbi γ, Pittacus. verum est igitur,
& εα & εε καί, attribueret: sed alterum
non dicunt, quia norunt: alterum acci-
piunt. 7 Mulierem autem vterum gestare
quia sit pallida, ad mediam figuram re-
ferri debet. Cum enim vterum gestanti-
bus consequens sit pallor, & huic quo-
que consequens sit: probatum esse pu-
tant eam vterum gestare: esto pallidum,
vbi α: gestare vterum, vbi ε: mulier vbi γ.

8 Si igitur una propositio dicta fuerit,
fit tantum signum. quod si & altera sit as-
sumpta, fit syllogismus. Utputa, Pittacum
esse liberalem: quoniam ambitiosi sunt li-
berales: Pittacus autem est ambitiosus.
Rursus, sapientes esse viros bonos: quia
Pittacus est vir bonus, sed & sapiens.
Sic igitur sunt syllogismi. 9 Verum qui
fit in prima figura, est insolubilis, si verus
sit: vniuersalis enim est. Qui vero fit in
postrema, solui potest, etiam si conclusio
vera sit: quia syllogismus non est vniuer-
salis, nec ad rem. non enim si Pittacus est
vir probus, necesse est propterea etiam a-
lios sapientes esse probos. Qui vero fit in
media figura, semper & omnino solui po-
test: numquam enim fit syllogismus, cum
termini ita se habent. non enim, si vterum
ferens est pallida, atque haec est pallida,
continuo necesse est hanc vterum ferre.

10 Verum igitur inest in omnibus fi-
guris: sed habent eas differentias quae di-
ctae sunt. 11 Aut igitur sic diuidendum
est signum: ex his autem tecmerium, siue
indicium, accipi debet, quod est medium:
indicium enim aiunt esse, quod scire
facit: medium vero maxime tale est
aut quae ex extremis sumuntur signa vo-
cari debent: quod vero ex medio, in-
dicium: nam maxime probabile & ma-
xime verum est, quod per primam figu-
ram probat.

12. Natura autem conici potest, si quis concedat naturales affectiones simul immutare corpus & animam (fortasse enim qui musicam didicit, mutatus est animo: at ex iis quæ naturâ nobis *insunt*, non est hæc affectio: sed *aliæ potius*, ut ira, & cupiditates, quæ in naturalibus motionibus numerantur: si igitur hoc concessum fuerit, & vnum vnius affectionis signum esse, & accipere possimus propriam cuiusque generis affectionem & signum: *terre poterimus naturam conicere*. Nam si alicui generi individuo inest propria affectio, ut leonibus fortitudo: necesse est esse etiam aliquod signum: (in vicem enim compati, suppositum est,) atque hoc esto magnas extremitates habere: quod contingit aliis quoque generibus non totis inesse. signum enim ita proprium est, quoniam affectio est propria totius generis, non propria solius, quemadmodum loqui soliti sumus. Idem igitur inerit etiam in alio genere: & homo erit fortis, & aliud quodpiam animal. habebit igitur illud signum, quoniam vnum erat vnius affectionis signum.

13 Si igitur hæc sunt, & poterimus huiusmodi signa colligere in his animalibus, quæ vnam tantum affectionem propriam habent, (vnaquæque autem *affectio sumit* habet signum, quandoquidem vnum signum habere necesse est,) poterimus naturam conicere.

14 Sin totum genus duas habeat proprietates, ut leo fortitudinem & liberalitatem: quomodo cognoscemus, utrum ex signis illis propriè consequentibus sit vtrius affectionis signum? An si cuidam alii non totiambo *insunt*, & in quibus non totis vtrumque *inest*, cum vnum habet, alterum non *inest*? nam si est fortis non liberalis, habet autem hoc ex duobus signis; apparet, etiam in leone hoc esse signum fortitudinis.

15 Est autem naturæ coniectio in prima figura, eò quod medium recipitur cum primo extremo, & superat tertium, neque cum eo recipitur: Vtputa esse fortitudo, α: magnæ extremitates, ubi β: α, autem, leo. Igitur cui α *inest*, ei ε *est* omni, sed & aliis *inest*. cui autem *inest* α *est* ε *est* omni, nec pluribus, sed conuertitur: alioquin non erit vnum vnius affectionis signum.

12 Τοῦ φαινομένου, διωκόντες εἴ τις δίδωσι, ἅμα μεταβολήν τὸ σῶμα & τὴν ψυχὴν, ὅσα ἐστὶ φυσικὰ παθήματα· (μαθὼν γὰρ ἰσως τις μουσικῶς, μεταβεβληκέν τινι ψυχῇ. ἀλλ' ὅτι φύσις ἡμῖν ἐστὶ τὸ πάθος· ἀλλ' οἷον ὀργαί, & ἐπιθυμίαι, τῇ φύσει κινήσεων) εἰ δὴ τὸ τοιοῦτον δοθῇ, καὶ ἐν ἐνὸς σημείον εἴη, καὶ λαμβάνειν διωκόμεθα τὸ ἴδιον ἐκείνου γένους πάθος καὶ σημείον, διωκόμεθα φαινομένον. Εἰ γὰρ ἐστὶν ἰδίαν τὴν γένεσιν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πάθος, οἷον τοῖς λέοντι ἀνδρεία· ἀνάγκη καὶ σημείον εἶναι. (συμπάγει γὰρ ἀλλήλοις ἀποκρίνεται.) καὶ ἐστὶν τὸ τοιοῦτον, ὅτι μεγάλα τὰ ἀκρωτήρια ἔχουσιν καὶ ἄλλοις ἀρχαίαν γένεσιν μὴ ὅλοις ἐκδέχεται. τὸ γὰρ σημείον, ὅπως ἴδμεν ἐστὶν, ἐπὶ ὅλοις γένεσιν ἴδμεν ἐστὶ τὸ πάθος, καὶ ὁ μόνου ἴδμεν, ὡς εἴπαμεν λέγειν. ὑπὸ τῆς δὴ καὶ εἰς ἄλλα γένεσιν * ταῦτα καὶ ἐστὶν ἀνδρεία ὁ ἀνδρεῖος, & ἄλλοι τι ζῶσι. ἐξ εἰς ἄρα τὸ σημείον, ἐν γὰρ ἐνὸς ὡς.

13 Εἰ τὸν αὐτὸν αὐτὰ ἐστὶ, & διωκόμεθα τοιαῦτα σημεία συλλέξαι ὅτι τούτων τῇ ζῳῳ, αὐμοῖον ἐν πάθος ἔχει καὶ ἴδμεν, (ἐκαστοὶ δὲ ἔχει σημείον, ἐπειδὴ ἐν ἔχει ἀνάγκη,) διωκόμεθα φαινομένον.

14 Εἰ δὲ δύο ἔχει ἴδμεν ὅλον τὸ γένος· οἷον, λέων, ἀνδρεῖος, καὶ μεταβολήν· πῶς γνωσόμεθα πότερον ποτέρου σημείον, τῇ ἰδίᾳ ἀκολουθούτων σημείων, ἢ εἰ ἄλλοι τινὲς μὴ ὅλα ἀμφω, & εἰ οἷς μὴ ὅλοις ἐκδέχεται, ὅταν τὸ μὲν, ἔχει, τὸ δὲ, μὴ; εἰ γὰρ ἀνδρεῖος μὲν, ἐλαφύς ὅ μὴ, ἔχει δὲ τῇ δύο ἐστὶ δὴ λανθάνει καὶ ἐπὶ τῷ λέοντι τὸ τοιοῦτον σημείον τῆς ἀνδρείας.

15 * Εἰ δὲ τὸ φαινομένον, εἰς τὴν πρώτην καὶ εἰς τὴν δεύτεραν, τῇ τὸ μίσην τῇ μὲν πρώτην ἀκρὰ ἀντιτρέφειν, ὅτι δὲ τρίτην ἀντιτρέφει, & μὴ ἀντιτρέφει. οἷον, ἀνδρεία, α. τὰ ἀκρωτήρια μεγάλα, ἐφ' ὧς β. τὸ δὲ γ, λέων. ὅ δὲ τὸ γ, * τὸ β. πᾶσι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις. ὅ δὲ τὸ β, α. πᾶσι, καὶ ὁ πλείοσι, ἀλλ' ἀντιτρέφει. εἰ δὲ μὴ, οἷον ἐστὶ ἐν ἐνὸς σημείον.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ * ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

ARISTOTELIS

ANALYTICORVM POSTERIORVM.

LIBER I.

AN SIT SCIENTIA DEMONSTRATIVA.

TRACTATVS I.

Cap. I.

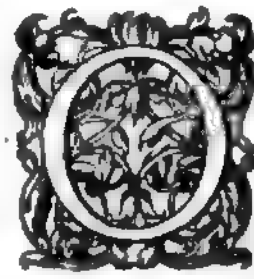
1 Axioma. 2 Probatio prima per inductionem. 3 Probatio altera à simili. 4 Interpretatio prima, antecedentis cognitionis, id est, de praenotionibus quod sit, & quid significet. 5 Interpretatio altera; id est, de praenotione acquisita per antecedentem cognitionem, vel sine antecedente cognitione. 6 An conclusio cognoscatur ante quàm probetur. 7 Solutio dubitationis qua est apud Platonem in Menone. 8 Altera dubitatio, & prava eius solutionis refutatio. 9 Vera solutio.

CAP. I.



ΑΣΑ διδασκαλία ἐ πᾶ-
σα μαθησις ἀναγομένη, ἐκ
προϋπάρχουσιν ἢ γνώ-
σεως. 2 Φανερόν ὅτι τῶν ἡ-
ρωδῶν ἐπὶ πᾶσιν. αἱ τε γὰρ
μαθηματικαὶ τ' ἐπιστημῆς,

ἡ δὲ αἰτία. ὅτι τὸν τῶν ἑρῶν * ἀναγομένη, ἐκ τῶν
αἰτιῶν, sic hi
loponus
ege vide-
tur. quod
interpre-
tatur τι-
σιώται &
αἰτιώται.
The-
mist ὅτι
ἀναγομένη, qui
explicat
αἰτιώται.
Quidā
legunt & αἰ-
τιώται.
ἡ δὲ αἰτία. ὅτι τὸν τῶν ἑρῶν * ἀναγομένη, ἐκ τῶν
αἰτιῶν, sic hi
loponus
ege vide-
tur. quod
interpre-
tatur τι-
σιώται &
αἰτιώται.
The-
mist ὅτι
ἀναγομένη, qui
explicat
αἰτιώται.
Quidā
legunt & αἰ-
τιώται.



mnis doctrina & om-
nis disciplina dianoëtica
fit ex antecedente co-
gnitione.

1 Hoc autem perspi-
cuum erit, si omnes con-
siderentur. nam mathe-
maticæ scientiæ hoc modo comparantur,
& ceterarum artium unaquæque. 3 Simi-
liter autem se res habet & in rationibus,
tam quæ syllogismis fiunt, quàm quæ in-
ductione: ambæ namque ex præcognitis
docent, illæ quidem accipientes quasi ab
intelligentibus, hæ vero probantes v-
niuersale ex eo quod particulare est
manifestum. Eodem modo etiam ora-
toriarum rationes persuadent. aut enim per-
suadent exemplis, quæ sunt inductiones:
aut enthymematibus, quæ sunt syllogis-
mi. 4. Dupliciter autem necesse est
præcognoscere. nam aliàs quod sit, præsu-
mere necesse est: aliàs quid sit quod
dicitur, intelligere oportet: aliàs v-
trumque. Vtputà illud, verè quodvis aut
affirmari aut negari, quod sit, præsumi de-
bet: trianguli verò hæc esse significatione:

[illegible]

Scilicet. *scilicet*
scilicet sic le-
git Boe-
thius &, ut
viderur
Philopon-
vel lege.
scilicet *scilicet*
scilicet *scilicet*
aut *scilicet* &
ut apud
Themist.

၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ၊ မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ အမိန့်အရ

1970

70.

၁၂။ အသံအသံ
 အသံအသံ ၃၀, ၁၀
 ၁၃။ အသံအသံ
 ၁၄။ အသံအသံ

Quid sit scire, item quid sit demonstratio, & ex quibus constet. Cap. II.

1 ¶ De scientia seu Scire. Definitio. 2 Definitionis confirmatio. 3 Corollarium. 4 An sit alius sciendi modus. & quomodo in praesentia Scire accipiatur. 5 ¶ De demonstratione. Definitio. 6 Cuiusmodi sint principia demonstrationis, per quae distinguitur ab aliis syllogismis. 8 Quod principia demonstrationis sint vera. 9. Quod sint prima indemonstrabilia. 10. Quod sint causa, & priora conclusioni. 11 Priora & notiora quod modis dicantur. 12 Quod sint priora. 13 Quid sit principium demonstrationis. 14 Principij divisio in thesim & axioma. 15 Thesis subdivisio in hypotheseim & definitionem. 16 Quod principia demonstrationis sint notiora conclusioni. 17 Corollarium. 18 De cognitione eorum quae principia demonstrationis opponuntur.

Cap. II.

உள்ளேயே

1984

WILEY

Επίπαιθαι δὲ οἰώμεθα ἕκαστον ἀπλῶς, ἀλ-
λὰ μὴ τὸ σοφιστικὸν ἔργον, τὸ κατὰ συμβε-
βηκός, ὅταν πλεοναίτια οἰώμεθα γνώσκῃν, δι' ἡν
ὁ περὶ ἡμᾶς ἔστιν, ὅτι ἐκείνου αἰτία ἔστι, καὶ μὴ
* ἐκείνου ἔστιν ἄλλως ἔχειν.

2 Δὴλον τοίνυν ὅτι τοιοῦτον τί τὸ ἔπισταλ-
 ῖται. καὶ γὰρ καὶ οἱ μὴ ἔπιστάμενοι, ἔ
 οἱ ἔπιστάμε-
 νοι, οἱ μὲν, οἰοῦνται * αἰεὶ ὅπως ἔχουσιν· οἱ δὲ ἔπι-
 στάμενοι, ἔ ἔχουσιν. 3 Ὡς δὲ ἀπλῶς ὅστις
 ἔπιστήμη, τὴν ἀδιωκάντων ἄλλως ἔχουσιν.

4 Εἰ μὲν οὖν ἐπεὶ τῷ ὅπιστα αὐτῶν
 πος, ὑστερονέρος· φανερὸν δὲ καὶ διὰ τοιοῦ-
 τως εἰδέναι. γ Αποδείξιν δὲ λέγω συλλογι-
 σμὸν ὀπισθημονικόν. ὀπισθημονικὸν δὲ λέγω, καθ'
 ὃν, ὡς ἔχειν αὐτὸν, ὀπιστάμεθα.

6 Εἰ γύνυν ἔσθ' ἑπίστασθαι, οἷ' ἔκλυε· ἀ-
νάγκη κ' πλεὺς ἀποδύετο κ' ἐπὶ στήθεσιν, ἥ α-
ληθῶς τ' εἴη, καὶ παρέρων καὶ ἀμύμων, ἔγωγε
εὐμωτέρων, ἔγωγε παρέρων, καὶ αἰτίων τῷ συμ-
περίσματος. ὅπως γὰρ ἔσονται κ' αἱ δ' ἔχαι οἰ-
κίαι τῷ δεικνυμένῳ.

7 Συλλογισμὸς μὲν γὰρ ἔστι καὶ αὐτὸ οὗτων·
ἀπὸ δὲ ξίς δὲ οὐκ ἔστι· ὃ γὰρ ποιεῖ ὁ πεποιημένω.

8 Αληθῆς μὲν οὖν δι' αὐτῆς, ὅτι * οὐκ ἔστι ὁ μὴ
ὄν ὀπίσθασιν· οἷ, ὅτι ἐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, σύμμε-
τρος. 9 Εκ αὐθότων δ' ἀναποδείκτων, ὅτι οὐκ
* ὀπισθίστηται μὴ ἔχει ἀπὸ ἀφ' ἑαυτοῦ. τὸ γὰρ
ὀπίσθασιν ὄν ἀπὸ ἀφ' ἑαυτοῦ ὄν, μὴ καὶ συμμετρο-
χὲς, ὅ ἐστιν ἀπὸ ἀφ' ἑαυτοῦ ὄν.

[illegible]

11 Πρότερον ἐστὶ καὶ γνωσιμότερον διχῶς. ὃ γὰρ
 ταῦτόν, πρότερον τῇ φύσει, καὶ πρὸς ἡμᾶς πρό-
 τερον ὅτι γνωσιμότερον, καὶ ἡμῖν γνωσιμό-
 τερον. λέγω ὅτι πρὸς ἡμᾶς μὲν πρότερον καὶ
 γνωσιμότερον, ὅτι ἐγγύτερον τῆς αἰσθησεως·
 ἀπλῶς ὅτι πρότερον ὁ γνωσιμότερον, τὰ πρό-
 ρωτερα. ἐστὶ ὅτι πρόρρωτάτω μὲν, τὰ καθόλου μά-
 λιστα, ἐγγυτάτω δὲ, τὰ καθέκαστα· καὶ ἀντί-
 κεῖται ταῦτ' ἀλλήλοις.

12 Εκ παλαιών δ' ἔστιν ὃς ἀρχαιοτάτων.
 Τῷ τὸ γὰρ λέγει παλαιὸν ἔρχεται. 13 Ἀρχὴ δ'
 ἔστιν ἀποδιέξεως, πρῶτος αἰσός. αἰσός ὅς
 ἦς μὴ ἔστιν αἴτιον παλαιόν. Πρῶτος δ' ἔστιν,
 ἀποφαισέως ὅτι περὶ μέλει. ἐν καὶ ἐνός ἀφ-
 λεκτικὸν μὲν, ἡ ὁμοίως λαμβάνεται ὅτι περὶ ὧν

A Scire autem putamus vnamquamque rem simpliciter, non sophistico modo, id est ex accidenti, cum putamus causam cognoscere, propter quam res est, eius rei causam esse, nec posse eam aliter se habere.

2. Constat igitur tale quidpiam esse ipsum Seire, nam & qui nesciunt & qui sciunt: illi quidem putant se ita habere: hi verò qui sciunt, etiam habent.

3 Quapropter id cuius simpliciter est
scientia, non potest aliter se habere.

4 An igitur sit etiam alius sciendi mo-
 B dus, postea dicemus: sed *scire* dicimus e-
 tiam, per demonstrationem cognoscere.

5 Demonstrationem autem voco syllogismum scientialem. scientialem appello secundum quem, eò quod ipsum habemus, scimus.

6 Si igitur scire est, vt posuimus, neces-
se est, etiam demonstratiuam scientiam
ex veris esse, & primis & immediatis, &
notioribus, & prioribus, & causis conclu-
sionis. Sic enim erunt etiam principia
propria eius quod demonstratur.

C 7 Nam syllogismus quidem erit etiam
sine his: demonstratio verò non erit, quia
non efficiet scientiam.

8 Vera igitur esse oportet: quia quod non est, sciri nequit: veluti diametrum habere communem *cum latere* mensuram.

9 Ex primis autem indemonstrabilibus: nam *aliqui* nesciret, non habens eorum demonstrationem: quia scire *ea* quorum est demonstratio, non ex accidente, *nihil aliud est quam* habere demonstrationem. 10 Causas verò, & notiora esse oportet, & priora. Causas quidem: quia tunc scimus, cum causam cognoscimus. & priora, quia *sunt* causæ. & præcognita non solum altero modo, quia intelligatur *quid significent*, sed etiam quia cognoscatur *ea vera esse*. 11. Priora autem & notiora sunt duobus modis. non enim idem est prius naturæ & prius quod ad nos, neque notius *naturæ* & notius nobis. Quod ad nos, priora & notiora appello *ea*, quæ *sunt* propinquiora sensui: simpliciter autem priora & notiora, quæ longius *absunt*. ac longius quidem *absunt*, quæ *sunt* E maximè vniuersalia: proxima verò *sunt* singularia. atque hæc sibi inuicem opponuntur.

12 Ex primis autem est, quod *est* ex principiis propriis. idem enim voco primum & principium. 13 Principium autem demonstrationis est propositio immediata. Immediata verò *est*, quæ non est alia prior. Propositio autem est enunciatio altera pars, vnum de vno, dialectica quidem, quæ vtrumvis æquè sumit.

demonstratiua verò, quæ definitè *sumit* alterum esse verum. Enunciatio est contradictionis utraque pars. Contradictio est oppositio, medio carens per se. Partium contradictionis ea quæ significat aliquid de aliquo, est affirmatio: quæ aliquid ab aliquo, negatio. 14 Ex immediatis autem principiis syllogisticis, thesīm seu *propositionē* appello eā, quā non licet demonstrare, nec necesse est eum habere qui discere aliquid velit. eā verò, quā necesse est eum habere qui discere quid vis debeat, voco axioma. sunt enim quædā eiusmodi: & potissimum in his appellandis soliti sumus hoc nomine uti. 15 Ex positionibus verò, ea, quæ utramque contradictionis partem accipit, (veluti esse aliquid, aut non esse aliquid,) est hypothesis sine suppositio: at quæ hoc vacat, definitio appellatur. definitio namque est quidem thesis: ponit enim arithmeticus unitatem id esse quod est individuum secundū quantitatem: nō tamen est hypothesis. nā quid sit unitas, & esse unitatem, non idem est.

16 Quia verò ob id credere & scire re oportet, quod talis habetur syllogismus, quem vocamus demonstrationem, hic autem est, eo quod hæc sunt ex quibus syllogismus constat: propterea necesse est non solum prænoscere prima aut omnia, aut quædam, sed etiam magis. sæper enim id magis tale est, propter quod unūquodque est tale: utputā id magis dilectum est, propter quod diligimus: quocirca si propter prima scimus & credimus, illa quoque scimus & credimus magis, quia per illa scimus & credimus etiam posteriora. 17 Fieri autem nequit, ut magis quam ea quæ nouit, credat aliquis quæ neque scit, neque melius affectus est quam si sciret. hoc tamen accidet, nisi per demonstrationem credens prænouerit: quia necesse est maiorem fidem habere principiis aut omnibus, aut quibusdam quam conclusioni. 18 Non solum autem oportet, eum qui habiturus est scientiā per demonstrationē, magis principia cognoscere, & magis eis credere, quam rei demonstratæ: sed neque aliud ei credibilius esse, neque notius, quā principiis opposita, ex quibus erit syllogismus contrariæ deceptionis: siquidem opus est, ut qui simpliciter scit, labi & errare nequeat.

Αποδεικτική δὲ, ἡ ὁριζομένης ἰσχυροῦς, ὅτι ἀληθὴς. Ἀπὸ φαισι δὲ, ἀπὸ φαισις ὅπου τερονιῶν μὲν. Ἀπὸ φαισι δὲ, ἀπὸ φαισις, ἡς οὐκ ἐστὶ ματαξὺ καὶ αὐτῶν. μὲν δὲ ἀπὸ φαισις, ὅπου τερονιῶν καὶ τῶν, ὅπου φαισις. 14 Ἀμείνου δὲ ἀρχῆς συλλογιστικῆς, ἡσὶν μὲν λέγω, ἡ μὴ ὅτι διῶμαι, μὴ δὲ ἀνάγκη ἔχει τὸ μαθησόμενον τι. ἡ δὲ ἀνάγκη ἔχει τὸ οἷον μαθησόμενον, ἀξίωμα. ἐστὶ γὰρ ὅτι αἰσῶμαι. * τὸ γὰρ μάλιστα ὅτι τοῖς αἰσῶμαι εἰσῶμαι λέγειν ὄνομα.

Β 15 Θετικῶς δὲ, ἡ μὲν ὅπου τερονιῶν τῆς ἀπὸ φαισις λαμβάνουσα, (ὅτι) λέγω, τὸ εἶναι ἢ ἡ μὴ εἶναι (ἡ) ἀπὸ φαισις. ἡ δὲ ἀπὸ φαισις, ὁριζομένης. ὁ γὰρ ὁριζομένης, ἡσὶς μὲν ὅτι. ἡσὶς γὰρ ὁ ἀειδημητικὸς μονάδα τὸ ἀδιαίρετον. ὅτι) γὰρ ὁ ποσὶν ἀπὸ φαισις δὲ οὐκ ἐστὶ. τὸ γὰρ ἢ ὅτι μονάδα, καὶ τὸ ὅτι) μονάδα, ὅτι αὐτόν.

16 Ἐπὶ δὲ διὰ πιστεύειν τε καὶ εἰδέναι τὸ πρῶτον, τὰς ὁριζομένης συλλογισμὸν, ὅν καλεῖται μὲν ἀπὸ φαισις, ἐστὶ δὲ ὅτι τὰ δὲ ὅτι) ὅτι ὅτι ὅτι συλλογισμὸς ἀνάγκη μὴ μόνον πρῶτον ἀπὸ φαισις. 17 Οὐχ ὅτι) τε δὲ πιστεύειν μάλιστα ὅτι οἶδιν, & μὴ τυγχάνει μὴτε εἰδέναι, μὴτε βέλτιον ἀπὸ φαισις, ἡ εἰ ἐτύχονεν εἰδέναι. συμβήσεται δὲ τῶν, εἰ μὴ ἡς πρῶτον ἀπὸ φαισις δὲ ἀπὸ φαισις πιστεύοντων. μάλιστα γὰρ ἀνάγκη πιστεύειν τῶν ἀρχῆς, ὅτι ὅτι συλλογισμὸς ὁ τῆς ἐκδοχῆς ἀπὸ φαισις εἰσῶμαι τὸ ὅτι αἰσῶμαι ἀπὸ φαισις, * ἀμείνου δὲ.

Δ ἀρχῆς ἡ πάσης, ἡ τῆς, τῆς συμπεριλαμβανόμενης. 11 Τὸν δὲ μάλιστα ἔξιν τῶν ὁριζομένης τὸ δὲ ἀπὸ φαισις, ὅτι μόνον δὲ τῶν ἀρχῆς μάλιστα γινώσκον, καὶ μάλιστα αὐτῶν πιστεύειν, ἡ ὅτι διὰ φαισις. ἀλλὰ μὴ δὲ ἄλλο αὐτῶν πιστεύειν ὅτι), μὴ δὲ γινώσκον τῶν ἀπὸ φαισις τῶν ἀρχῆς, ὅτι ὅτι συλλογισμὸς ὁ τῆς ἐκδοχῆς ἀπὸ φαισις εἰσῶμαι τὸ ὅτι αἰσῶμαι ἀπὸ φαισις, * ἀμείνου δὲ.

Alti addunt: αἰσῶμαι εἰσῶμαι, μαθησόμενον, πρῶτον ἀπὸ φαισις, καὶ τὸ ὅτι αἰσῶμαι, quæ Boëthius & alii non agnoscunt: & glossam sapienter: et si extat apud Themistid & Philoponum.

Refutatio errorum, in quos nonnulli inciderint, eò quod principia demonstrationis sciri debent. Cap. III.

1. Opiniones aliorum, 2. qui scientiam demonstratam esse negabant, 3. aut omnia circulo demonstrari afferebant. 4. Sententia Aristotelis. 5. Contra circulare demonstrationem, Ratio prima ducens ad absurditatem, quia idem eodem esset prius & posterius. 6. Ratio altera, quia demonstratio circulari probat idem per idem. 7. Ratio tertia, quia non in quibusvis terminis circulus locum habere potest.

CAP. III.

ΕΝίοις μὲν οὖν ὅτι δὴ τὰ πρῶτα ἐπι-
σταθαι, ὅδοι δὲ ἐπιστήμη (ἢ) πῶς δ', (ἢ)
μὲν, πρῶτον μὲν τοῦ ἀποδείξεως (ἢ). ὡς οὐδὲ
περὶ, ὅτ' ἀληθές, ὅτ' ἀναγκαῖον.

2 Οἱ μὲν γὰρ ὑποθέμενοι μὴ (ἢ) ἔλαττον ἐπι-
σταθαι, ὅτι εἰς ἀπειρον ἀξιολογῶν ἀναγκαῖον,
ὡς οὐκ ἀπὸ ἐπιστάμενοι τὰ ὑστερὰ ἀφ' ἑαυτοῦ
περὶ, ὡς μὴ ὅτι πρῶτα ὁρθῶς λέγοντες· ἀ-
διώκον γὰρ τὰ ἀπειρα διελθῶν. εἰ δὲ ἴστανται
καὶ εἰσιν ἀρχαί, τὰς ἀγνώστους (ἢ), ἀποδεί-
ξεως γὰρ μὴ ὅτι αὐτῶν· ὅθεν φασὶν (ἢ) τὸ ἐπι-
σταθαι μόνον· εἰ δὲ μὴ ὅτι τὰ πρῶτα εἰδέναι,
οὐδὲ τὰ ἐκ τούτων (ἢ) ἐπιστάμενοι, ὡς ἀπλῶς,
οὐδὲ κυρίως, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως εἰ ὁκνη-
ῶσιν.

3 Οἱ δὲ, ὡς μὲν τῷ ἐπιστάμεναι ἐμολο-
γῶσι· δὲ ἀποδείξεως γὰρ (ἢ) μόνον. ἀλλὰ πρῶ-
τον (ἢ) ἀποδείξιν, οὐδὲν κωλύει· ἐν δὲ χεῖρα γὰρ
κύκλω γίνεσθαι τὴν ἀποδείξιν, καὶ ἐξ ἀλλή-
λων. 4 Ἡμεῖς δὲ φασί, ὅτι πᾶσιν ἐπι-
στήμῃ ἀποδείκνυται (ἢ), ἀλλὰ τὴν τῇ ἀμέ-
σῃ, ἀναπόδεικτον (καὶ τῇ ὅτι ἀναγκαῖον, φα-
νερῶν. εἰ γὰρ ἀνάγκη μὲν ἐπιστάμεναι τὰ πρῶ-
τα, καὶ ὅτι ὡς ἐκ ἀποδείξεως, ἴστανται δὲ ποτε
τὰ ἀμέσῃ· τούτ' ἀναπόδεικτα ἀνάγκη (ἢ).)
τούτ' οὖν ὅτι λέγοντες· καὶ ὅτι μόνον ἐπιστήμῃ,
ἀλλὰ καὶ ἀρχῇ ἐπιστήμης (ἢ) πᾶσι φασί, ἢ
ποῦ ὅτι γνωρίζοντες. 5 Κύκλω δ' ὅτι ἀδύ-
νατον ἀποδείκνυται ἀπλῶς, δύνανται, εἴθε ἐκ
πρῶτων δὴ τὴν ἀποδείξιν (ἢ), καὶ γνωριμω-
τέρων· ἀδιώκον γὰρ ὅτι τὰ αὐτὰ τῇ αὐτῇ
ἀμέσῃ πρῶτα καὶ ὑστερὰ (ἢ), εἰ μὴ τὸν ἑπερὶ
ἔργον· οἷον, τὰ μὲν, πρῶτος ἡμεῖς· τὰ δ', ἀπλῶς,
ὅθεν ἔργον ἐκ παλαιῆς ποιεῖ γνωρίζοντες. εἰ δὲ
ἔτι, οὐκ ἀπὸ εἰς τὸ ἀπλῶς εἰδέναι, καλῶς ὡ-
ριμένον, ἀλλὰ διπλῶν· ὅτι καὶ ἀπλῶς, ἢ ἑτέρως
ἀποδείξιν, ἢ ἡμιόρῃ ἐκ τῇ ἡμῶν γνωριμω-
τέρων.

6 Συμβαίνει δὲ πῶς λέγεται κύκλω τὴν ἀπο-
δείξιν (ἢ), ὅτι μόνον ὅτι εἰρησύνοντες, ἀλλ' οὐδὲν
ἄλλο λέγειν, ἢ ὅτι τῷ ὅτι εἰς τῷ ὅτι εἰς· οὐτὼ
δὲ πρῶτον ἀφ' ὅθεν δειξάμενοι, δύνανται ὅτι τῷ συμ-
βαίνει, περὶ ὅρων τελέων. (τὸ μὲν γὰρ ἀφ' ὅθεν
πολλοί, ἢ δὲ ὀλίγοι ἀναχέμενοι φαίμεν, οὐδὲν
ἀφ' ὅθεν δὲ ὀλίγοι δ', ἢ δυοῖν.) ὅθεν γὰρ
τῷ α ὅτι, ἐξ ἀνάγκης ἢ τὸ β· τούτου δὲ, τὸ
γ· τῷ α ὅτι, ἴστανται τὸ γ. εἰ δὲ τῷ α ὅτι, ἀ-
νάγκη τὸ β (ἢ)· τούτου δὲ ὅτι, τὸ α· (τῷ γ γὰρ
ὡς τὸ κύκλω) καί οὖν τὸ α, ἐφ' ὅτι γ. τὸ οὖν, τῷ
β ὅτι, τὸ α (ἢ) λέγειν, ὅτι τὸ γ (ἢ) λέγειν.

QUibusdam igitur, quoniam oportet
prima scire, non videtur scientia ef-
se: aliis videtur quidem esse, sed omnium
esse demonstrationes. quorum neutrum
est verum, aut necessarium.

2 Nam qui supponunt non esse omni-
no scire, hi censent in infinitum deduci:
utpote cum non cognoscantur postero-
ra per priora, quorum non sunt prima: re-
cte dicentes, quoniam impossibile est in-
finita percurrere. Si verò statur, & sunt
principia; hæc esse ignota, cum demon-
stratio eorum non sit: quod quidem so-
lum aiunt esse scire. quod si non licet pri-
ma cognoscere; nec illa quidem, quæ ex
his efficiuntur, sciri posse simpliciter &
proprie, sed sub conditione si illa sunt.

3 Alii verò, quod ad ipsum scire, con-
sentiunt: tantum enim per demonstra-
tionem esse: verum, quominus omnium
sit demonstratio, nihil vetare: posse enim
circulo fieri demonstrationem, & omnia
ex se invicem probari. 4. Nos verò dici-
mus nec omnem scientiam esse demon-
strativam: sed ea quæ medio vacant, sciri
sine demonstratione: (atque hoc necessa-
rium esse constat, nam si necesse est ut
sciantur priora & ea ex quibus demon-
stratio constat, & consistit tandem in iis
quæ medio catent; certe necesse est hæc ef-
se indemonstrabilia;) hæc igitur ita dici-
mus: nec solum esse scientiam, sed etiam
principium quoddam scientiæ, quo ter-
minos cognoscimus.

5 Circulo autem non posse demon-
strari simpliciter, manifestum est: liqui-
dem ex prioribus oportet demonstratio-
nem constare, ac notioribus. fieri enim
nequit, ut eadem iisdem simul priora &
posteriora sint, nisi diverso modo: veluti
alia quod ad nos; alia simpliciter, quo mo-
do inductio notum facit. Quod si ita est;
non est rectè definitum scire simpliciter,
sed est duplex: aut non simpliciter est alte-
ra demonstratio, quæ scilicet sit ex notio-
ribus nobis. 6 Accidit autem iis qui asse-
runt circulo demonstrationem esse, non
solum quod nunc dictum est, sed etiam
ut nihil aliud dicant, quam hoc esse si
hoc sit: sic autem facile est omnia demon-
strare. constat autem hoc accidere, tri-
bus terminis positis: (nihil enim refert
utrum quis per multos, an per paucos de-
monstrationem reflecti dicat: nec utram per
paucos, an per duos:) quotiescumque e-
nim, cum est α, necessarium est β; & cum
est hoc, necessarium est γ: cum sit β, erit
γ. Si igitur cum α est, necesse est α β ef-
se: cum autem hoc sit, α esse: (hoc enim
erat, circulo demonstrare:) ponatur β, ut
bi erat α. illa igitur oratio, cum sit β, ef-
fesse α, perinde valet, ac si dicatur esse γ.

hæc autem probat, cum nō sit, nō esse: nō γὰρ A
autem est idem quod nō. Quare accidit,
vt qui circulo aiunt esse demonstratio-
nem, nihil aliud dicant, quàm si nō est, nō
esse. sic autem omnia demonstrari facile
possunt. 7 Immo ne quidem fieri hoc
potest, nisi in iis quæ sese mutuo conse-
quuntur, vt propria. Vno igitur posito,
ostensum est, numquam aliud quicquam
necessariò effici. vno inquam termino,
aut vna thesi posita. minimum autem ex
duobus thesibus primis potest aliquid col-
ligi, siquidem etiam ratioeinari licet. Si
igitur nō est & nō consequens sit, & hæc
sibi inuicem, ac nō: sic sanè ex se inuicem B
probari possunt omnia postulata. in pri-
ma figura, vt demonstratum est in libro
de syllogismo. sed & illud ibi ostensum
fuit, in aliis figuris aut non fieri syllogis-
mum, aut non de acceptis. quæ verò non
reciprocantur, neutiquam posse demon-
strari circulo. Quocirca cum pauca talia
sint in demonstrationibus; apparet, va-
num quiddam esse & impossibile, si quis
mutuam & reciprocam demonstratio-
nem esse, idèoque omnia demonstrari
posse dicat.

τὸ τοῦ δ' ὅτι τὸ α ὄντος, ὅ γ' ἔστι· ὅ δ' γ, τὰ α
ὅ αὖτε ὥστε συμβαίνει λέγειν τοὺς κίχας φά-
σκειν (εἰ) πλεὺς ἀποδείξειν, ὡς δὲ ἐπερὶ, πρὶν
ὅτι τὸ α ὄντος, ὅ α ἔστιν. ἔτι δὲ πρῶτον διῆξαι
ῥαδόν. 7 Οὐ μὲν γάρ· ὡς δὲ τὸ τοῦ διυνα-
ται, πλεὺς ὅτι λέγειν ὅσα ἀλλήλοις ἐπιτετα, ὡς-
τε τὰ ἴδια. εἰς δὲ αὐτὸ αὐτὸν καὶ μὲν, διδύκται ὅτι
ὡς δὲ περὶ ἀνάγκη (εἰ) ἐπερὶ. λέγει δ' εἰς, ὅτι
ἔτι ὅρου εἰς, ἔτι ἰσως μίαν πηλίσσης. ἐκ δὲ
δὲ ἰσως περὶ τῶν καὶ ἐλαχίστων ἀποδείξεων, εἰ-
περὶ ὅτι συλλογισμοὶ εἰναι μὲν αὐτὸ τὸ α ὅ β καὶ
ὅ γ ἐπιτετα, ὅ τῶν ἀλλήλοις, καὶ τὰ α· ἔ-
τι μὲν ἀποδείκται ἐξ ἀλλήλων ἀναγκάσαι πρῶ-
τον. ὅτι αἰτηθέντα ἐπὶ περὶ τῶν γήματι, ὡς δι-
δύκται ἐπὶ τοῖς περὶ συλλογισμοῦ. διδύκται δὲ
καὶ, ὅτι ἐπὶ τοῖς ἀλλοῖς γήμασι μὲν οὐ γὰρ συλ-
λογισμός, μὲν γὰρ περὶ τῶν ἀποδείκται. τὰ δὲ μὲν
αἰτηθέντα περὶ αὐτὰ, ὡς δὲ αὐτὸς ὅτι διῆξαι κί-
χας. ὡς δὲ ὅτι ὀλίγα λέγειν ἐπὶ τοῖς ἀποδεί-
ξεσι φανερὸν ὅτι κινῶν τε καὶ ἀδυνάτοι, ὅ λέ-
γειν ἐξ ἀλλήλων (εἰ) πλεὺς ἀποδείξειν, καὶ ἀφ' ὅ-
τι τοῦ ἀποδείκται πρῶτον (εἰ) ἀποδείξειν.

Quid sit De omni, Per se, & Vniuersale.

Cap. IV.

1 ¶ Demonstrationem esse ex necessariis. 2 ¶ Propositio. 3 ¶ Que dicantur de omni. 4 ¶ Qua
quos modis dicantur per se, vel per accidens. Modus primus, & secundus. 5 Tertius. 6 Quartus.
7. Quæ primo aut secundo modo sunt per se, eadem esse propter se, & necessaria. 8. Epilogus. 9. ¶ De
vniuersali. Definitio, 10. Corollarium, quod vniuersale sit necessarium. 11. Expositio definitionis.
12. Quod nam sit subiectum, de quo vniuersaliter demonstratur.

Q Via verò non potest aliter se habere C
id cuius est scientia simpliciter: ne-
cessarium vtrique erit, quod cadit sub
scientiam demonstratiuam: demonstrati-
ua autem est, quam ideo habemus, quia
habemus demonstrationem: demonstra-
tio igitur est syllogismus ex necessariis.

2 Accipiendum igitur est, ex quibus &
qualibus propositionibus demonstrationes
constent. sed primum definiamus, quid
vocemus De omni, & quid Per se, & quid
Vniuersale. 3 De omni igitur id appello,
quod non in aliquo est, in aliquo non
est, nec interdum est, interdum non est.
Vtputà si de omni homine dicitur ani-
mal: si verè dicitur hunc esse hominem,
verè dicitur etiam esse animal. & si nunc
alterum est verum, alterum quoque si-
militer est verum. Et si in omni linea est
punctum, eadem est ratio. Huius autem
rei signum est: quoniam ita obicimus,
cum velut de omni interrogamur, vel
quodd alicui non inest, vel quodd inter-
dum non inest.

E Γεῖ δ' ἀδυνάτοι ἄλλως ἔχειν ὅτιν ὅτι. CAP. VI.
τήν αἰσθησίν, ἀναγκάσαι αὐτὸν εἶναι ὅτι τῆ-
τον ὅτι πλεὺς ἀποδείκται μὲν ὅτι τῆ-
τον ὅτι εἶναι, μὲν ἔχοντος ὅτι ἔχειν ἀποδεί-
ξειν. ὅτι ἀναγκάσαι ἀπὸ συλλογισμοῦ ὅτιν ὅτι ἀπο-
δείξειν.

2. Ἀποδείκται ἀπὸ τῶν πρῶτων καὶ ποίων αἱ ἀποδεί-
ξεις εἰσι. περὶ δὲ ἀποδείκται πρὶν λέγειν ὅτι
τῶν πρῶτων, καὶ ὅτι ὅτι αὐτὸ, καὶ πρὶν ὅτι καὶ ὅ-
τι.

D3 Κατὰ πρῶτον μὲν αὐτὸ τὸ λέγειν, ὅ αὐτὸ ὅ-
μην ὅτι πρὸς αὐτὸ, πρὸς ὅ μὲν μὲν, ποτὶ αὐτὸ,
ποτὶ δὲ μὲν. ὅτι, εἰ τῶν πρῶτων ἀπὸ τῶν ζῶον
εἰ ἀληθὲς τῶν ὅτι εἰπεῖν ἀπὸ τῶν ζῶον, ἀληθὲς καὶ
ζῶον καὶ εἰ νῦν θάπτεται, ὅ θάπτεται. καὶ εἰ ἐπὶ
πᾶσι γραμμῇ σιγῇ, ὡς αὐτὸς σημειῖον δὲ· καὶ
γὰρ τῶν εἰσαφῶν ὅτι φέρεται, ὡς τῶν πρῶ-
των ἐρωτῶμενοι, μὲν ὅτι ὅτι πρὶν, μὲν, μὲν εἰ-
ποτὶ μὲν.

γὰρ πρὶν
μὲν, ὅτι πρὶν
μὲν,

4 Καθ' αὐτὰ δ', ὅσα ὑποαρχοῦν ὡς ἢ ἔστιν· ὅτι πειρώμεθα γραμμῇ, & γραμμῇ σημήν· ἢ γὰρ ὅσα αὐτὰ ἐκ τούτων ἔστι, καὶ ὡς τὰ λόγον ὡς λέγουσι τί ἔστιν, ἐνυπάρχουσι. & ὅσοις τῶν ἐνυπάρχοντων αὐτοῖς, αὐτὰ ὡς τὰ λόγον ἐνυπάρχουσι, ὡς ἢ ἔστι διανοῶντι. ὅτι. ὁ δὲ ὑποαρχοῦν γραμμῇ, καὶ ὁ περιφερὲς, καὶ ὁ περιττὸν & ἀρτιον ἀριθμῶν, καὶ ὁ περὶ τὸν, καὶ σὺν τῷ, καὶ ἰσοπλάθει, & ἐπερὶ μὲν. καὶ πᾶσι τούτοις ἐνυπάρχουσι ὡς ὡς λόγον τὰ τί ἔστι λέγουσι, ἔστι μὲν γραμμῇ, ἔστι δὲ ἀριθμῶν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων, τὰ ἑαυτῶν ἐκείνοις καθ' αὐτὰ λέγουσι. ὅσα δὲ μηδετέρως ὑποαρχοῦν, συμβεβηκότα. ὅτι, ὁ μεικτὸν, καὶ λευκὸν ὡς ζῶον.

5 Ἐπὶ δὲ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεται ἄλλου εἶνός. ὅτι, ὁ βαδίζων, ἐπερὶ τί ὄν, βαδίζον ἔστι, & λευκὸν· καὶ δ' ὅσα, καὶ ὅσα τούτῳ τί σημαίνει, ὅχι ἐπερὶ τί ὄντα ἔστιν, ὅχι ἔστι. ὅτι μὲν δὲ μὴ καθ' ὑποκειμένου, καθ' αὐτὰ λέγουσι. τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου, συμβεβηκότα.

6 Ἐπὶ δὲ ἄλλον τρόπον, ὁ μὲν δὲ αὐτὸ ὑπάρχον ἐκείνῳ, καθ' αὐτὸ. ὁ δὲ μὴ δὲ αὐτὸ, συμβεβηκός. ὅτι, εἰ βαδίζοντος ἤσπραψα, συμβεβηκός· ὅτι γὰρ ἀφ' ὁ βαδίζον, ἤσπραψα, ἀλλὰ σὺν ἑσθίῃ, φάσμα, τῷ. εἰ δὲ δὲ αὐτὸ, καθ' αὐτό. ὅτι εἰ τις σφαττόμενος ἀπὸ θανάτου, καὶ τῷ πῶς σφαγῆναι, ὅτι ἀφ' ὁ σφαττέσθαι, ἀλλ' οὐ σὺν ἑσθίῃ σφαττόμενος ἀποθανεῖν.

7 Τὰ ἄρα λεγόμενα ὅτι τῶν ἀπλῶς ἐπισητῶν καθ' αὐτὰ, ἕως ὥς ἐνυπάρχουσι τοῖς κατηγορουμένοις, καὶ ἐνυπάρχουσαι, δὲ αὐτὰ τί ἔστι, καὶ ἐξ αἰάγκης. ὅτι γὰρ ἐνυπάρχουσι μὴ ἐπὶ χεῖν καὶ ἀπλῶς, καὶ τὰ ἀντικείμενα. ὅτι, γραμμῇ ὁ δὲ ὑποαρχοῦν καὶ ἀριθμῶν ὁ περιττὸν καὶ ἀρτιον. ἔστι γὰρ ὁ ἐναντίον, καὶ ἐναντίον, ἢ ἀντίφασις ὡς τὰ αὐτὰ γὰρ. ὅτι, ἀρτιον ὁ μὴ περιττὸν, ὡς ἀριθμοῖς ἢ ἐπιταῖ. ὡς· εἰ αἰάγκη φάσαι ἢ ἀποφάσαι· αἰάγκη καὶ τὰ καθ' αὐτὰ, ὑποαρχοῦν.

8 Τὸ μὲν οὖν τῷ πᾶσι, καὶ καθ' αὐτὸ, διαιεῖσθαι τὸ ἔστιν τῷ.

9 Καθόλου δὲ λέγουσι, ὅτι μὴ τῷ πᾶσι πᾶσι ὑποαρχοῦν, & καθ' αὐτὸ, & ἢ αὐτό. 10 Φαίνεται ἄρα ὅτι ὅσα καθόλου, ἐξ αἰάγκης ὑποαρχοῦν τοῖς περὶ ἡμᾶς.

11 Τὸ καθ' αὐτὸ δὲ, καὶ ἢ αὐτό, τῷ πᾶσι. ὅτι, καθ' αὐτὸ τῷ γραμμῇ ὑποαρχοῦν σημήν, καὶ ὁ δὲ ὑποαρχοῦν καὶ γὰρ ἢ γραμμῇ. καὶ τὰ πειρώμεθα, ἢ πειρώμεθα, δύο ὄντα· & γὰρ καθ' αὐτὸ, ὁ πειρώμεθα δύο ὄντας ἴσους.

A 4. Per se autem voco, quæcumque insunt in distributione declarante quid est: ut triangulo inest linea, & lineæ punctum: essentia namque ipsorum ex his est, atque hæc insunt in oratione dicente quid sit. Item ea quæ attributis suis insunt oratione declarante quid sit: ut rectum & curvum inest lineæ, & impar ac par numero, nec non primum & compositum, item æquilaterum & altera parte longius. atque his omnibus inest in oratione quid sit dicente, illic quidem linea, hic verò numerus. Similiter & in aliis, ea quæ sunt eiusmodi, singulis per se inesse dico. Quæ verò neutro modo insunt voco accidentia: ut musicum, aut album inest animali.

5 Præterea per se appello, quod non dicitur de ullo alio subiecto: ut ambulans, cum aliud quiddam sit, ambulans est & album. substantia verò & quæcumque hoc aliquid significant, non aliud quiddam sunt, quàm id quod sunt. Quæ igitur de subiecto non dicuntur, per se: quæ verò de subiecto dicuntur, accidentia voco.

C 6 Alio præterea modo, quod propter se inest unicuique, per se est: quod non propter se, accidens. ut si ambulante aliquo fulguravit, accidens est: non enim propter ambulationem fulguravit: sed dicimus, hoc accidit. Si verò propter se, per se inest. ut si quis iugulatus interiit, & per iugulationem: quoniam ideo periit quia iugulatus est, non autem accidit iugulatum interiire.

D 7 Quæ igitur in iis quæ simpliciter cadunt sub scientiam, dicuntur per se, ita ut ipsæ insint attributis, aut ipsis attributa, cum propter se sunt, cum ex necessitate. non enim accidit non inesse aut simpliciter, aut opposita, ut lineæ rectum vel inflexum, & numero impar vel par. nam contrarium est aut privatio aut contradictio in eodem genere: ut par est quod non est impar, in numeris quâ consequitur. quare si necesse est affirmare vel negare; necesse est etiam ea quæ sunt per se inesse.

8 Ergo de omni, & Per se, definita sunt hoc modo.

E 9 Vniuersale autem voco, quod & omni inest, & per se, & quâ ipsum est.

10 Apparet igitur, quæcumque sunt vniuersalia, necessariò inesse rebus.

11. Per se autem & quâ ipsum, idem sunt. utputa per se lineæ inest punctum, & rectum: quia inest, quâ linea est. item triangulo quâ est triangulum, insunt duo recti: quia per se triangulum est æquale duobus rectis.

12. Iam verò vniuersale tunc *ineff*, cum A
de quouis & primo demonstratur: exem-
pli causâ, duos rectos habere, nec figuræ
ineff vniuersaliter: (quamquam licet de
figura demonstrare quod duos rectos ha-
bet, sed non de quavis figura: nec vitur
quavis figura is qui demonstrat:) nam
quadratum *est* quidem figura, non tamen
habet *angulos æquales* duobus rectis.
quodlibet verò isosceles habet *angulos æ-*
quales duobus rectis, sed non primum,
cum triangulum prius *id habeat*. Quod
igitur omne & primum ostenditur duos
angulos rectos aut quodvis aliud habere,
huic primo ineff vniuersaliter: ac de-
monstratio per se est huius vniuersalis: a-
liorum autem modo quodam, non per se:
neque isoscelis est vniuersaliter, sed latius
pates quam isosceles.

12 Το καθόλου δὲ ὑπαρχει τότε, ὅταν
ὑπὶ τῆς τυγχόντος καὶ πρῶτου * δεικνύται. ὅς, δὲ
δύο ὀρθαὶ ἔχον, ὅτε ὃ γήματι ἐστὶ καθόλου
(καίτοι ἐστὶ δειξαι καὶ γήματος, ὅτι δύο ὀρθαὶ
ἔχει, ἀλλ' ὅτι τυγχόντος γήματος ἐστὶ γήματι
ὃ τυγχόντι γήματι ὁ δεικνύει.) τὸ γὰρ πείραζο-
ντο, γήματι μὲν, ὅτε ἔχει δὲ δύο ὀρθαὶ ἴσας.
ὃ δὲ ἰσοσκελὲς ἔχει μὲν τὸ τυχόν δύο ὀρθαὶ
ἴσας, ἀλλ' ὅτι πρῶτον. ἀλλὰ τὸ πείραζον πρῶ-
τον. ὃ γίνωκε τὸ τυχόν πρῶτον δεικνύται δύο
ὀρθαὶ ἔχον, ἢ ὅποιον ἄλλο. γούτω πρῶτον ὑ-
παρχει καθόλου καὶ ἡ ἀποδείξις καὶ αὐτὸ γού-
του καθόλου ἐστὶ. τῆς δὲ ἄλλων ἔργον τίνα, ὅς
καὶ αὐτὸ ἐστὶ τῆς ἰσοσκελεὶς ὅτε ἐστὶ καθό-
λου, ἀλλ' ὅτι πλέον.

Quibus ex causis peccetur in vniuersali accipiendo, & qua ratione error vitetur.

Cap. V.

1 ¶ De causis errandi. Enumeratio. 2 Exemplum quarta, 3 prima, 4 tertia, 5 & secunda
causa. 6 ¶ De errore vitando. Differentia homonymorum & synonymorum. 7 Ratio inueniendi
proprij subiecti synonymi, de quo affectio demonstratur.

Non est autem ignorandum, sapere ac- C
cidere ut peccetur, nec sit, quod de-
monstratur, primum vniuersale, quā vi-
detur demonstrari vniuersale primum.
sic autem fallimur, cum aut nihil licet ac-
cipere superius præter singulare, vel sin-
gularia: aut licet quidem, sed *id* nomine
caret in rebus specie differentibus: aut est
ut in parte totum in quo demonstratur:
particularibus enim inerit demonstratio,
& erit de omni, non tamen erit demon-
stratio huius primi vniuersalis. Dico au-
tem demonstrationem *esse* huius primi
quā *est* hoc, quando est *huius* primi vni-
uersalis. 2 Si quis igitur ostenderit rectas
non concurrere, videri possit huius esse
demonstratio propriè, quoniam *hæc affe-*
ctio est in omnibus rectis. non est autem
propriè demonstratio: siquidem id sit, non
quia *sunt* ita æquales, sed quā *sunt* quo-
modocumque æquales. 3. Et si aliud
triangulum non esset, quā isosceles, quā
isosceles, videretur ineff. 4 Et propot-
tio commutata *videbatur ineff*. quā *sunt*
numeri, & qualinez, & quā solida, &
quā tempora, sicut ostendebatur ali-
quando separatim: cum de omnibus vnā
demonstratione probari possit. sed quo-
niā hæc omnia, numeri, longitudo, tē-
pora, solida, *ita sunt* vnum *ut* nominatum
quidpiam non sint, ac specie differunt in-
ter se: *idcirco* separatim accipiebantur.

Tom. I.

Δ Εἰ δὲ μὴ λαμβάνειν, ἐπὶ πολλάκις συμβαί- Cap. V.
ναι ἀφαιρῶνται, καὶ μὴ ὑπαρχει τὸ δει-
κνύμενον, πρῶτον καθόλου, ἢ δοκεῖ δεικνύσθαι
καθόλου πρῶτον. ἀπατώμεθα δὲ γούτω τιμῶ
ἀπατίω, ὅταν ἢ μηδὲν ἢ λαβὴν αἰώτερον πα-
ρὰ τὸ καθέκαστον, ἢ τὰ καθέκαστα. ἢ ἢ μὲν, ἀλλ'
ἀνώνυμον ἢ ὅτι ἀφαιρῶντες εἶδει πρῶτον
ἢ τυγχόντων ὅς ἐσθ' ὅλοι ἐφ' ὃ δεικνύ-
ται. τίς γὰρ ἐσθ' ὅλοι ὑπαρχει μὲν ἢ ἀπο-
δείξις, καὶ ἔσθ' καὶ πᾶσι, ἀλλ' ὅμως ὅτε ἔσθ'
γούτου πρῶτου καθόλου ἢ ἀποδείξις. λέγω δὲ γού-
του πρῶτον, ἢ γούτου, ἀποδείξιν, ὅταν ἢ πρῶ-
του καθόλου. 2 Εἰ οὖν τις δείξεν ὅτι αἱ ὀρθαὶ
D ὅ συμπίπτουσιν, δόξειεν αὐτὸ γούτου εἶναι ἢ ἀποδεί-
ξις κυρίως, ὅς τὸ ὅτι πᾶσιν εἶναι τῆς ὀρθῶν. ὅτε
ἐστὶ δὲ εἰσὶν μὴ ὅτι αἱ δὲ ἴσας, γὰρ τῆς. ἀλλ' ἢ
ὅπως αὐτῶν ἴσας. 3 Καὶ εἰ πείραζον μὴ γού-
του, ἢ ἰσοσκελὲς αὐτὸ δοκεῖ ὑπαρχειν.

4 Καὶ τὸ ἀνάλογον ὅτι ἐσθ' ἀλλὰ, ἢ ἀριθ-
μοί, καὶ ἢ γραμμῆς, καὶ ἢ στερεά, καὶ ἢ χρό-
νοι, ὡς ὅτι εἰδείκνυτο ποτε χωρὶς, ἐσθ' ὅμως
ἰόν γε καὶ πᾶσι μιᾷ ἀποδείξει δεικνύσθαι.
ἀλλὰ ἀφαιρῶν τὸ μὴ εἶναι ὁμομασμένον ἢ πᾶσι
γούτω εἶναι, ἀριθμοί, μήκη, χρόνοι, στερεά, καὶ
εἶδει ἀφαιρῶν ἀλλήλων, χωρὶς ἐλαμβανέτο.

R

νῦν δὲ καθόλου δείκνυται ὅτι ἡ γραμμὴ, ἢ ἡ
 ὄρθος, ἐπὶ ἑκάστου ἀλλ' ἢ τοῦ καθόλου ὑπο-
 τίθεται ὑποαρχή. 5 Διὰ τὸ ὅτι αὐτὴ τις
 δειξὴ κατ' ἑκάστον τριγωνίων ἀποδειξεί· ἢ
 μὴ ἢ ἐπεὶ, ὅτι δύο ὀρθαὶ ἐξ ἑκάστον, ὅ ἰσο-
 πλάγιοι γαί, καὶ ὁ σκαλιών, καὶ ὁ ἰσοσκε-
 λές· ὅτε οἶδε ὁ τριγωνίων ὅτι δύο ὀρθαὶ ἴσων,
 εἰ μὴ ἢ σοφιστικὸν ἔργον· ὅτε καθόλου τριγων-
 νων, ὅτε εἰ μὴ δὲν ὅτε ὅτε τριγωνίων ἐπε-
 ρον· ὅτε ἢ τριγωνίων, οἶδε· ὅτε πᾶν τριγων-
 νων, * ἀλλ' ἢ κατ' ὄρθων· κατ' εἶδος δ', οὐ
 πᾶν, ὅτε εἰ μὴ δὲν ὅτε ὅτε οἶδε.

6 Πότε οὖν οἶδε καθόλου, ὅτε πότε οἶδε
 ἀπλάως; δῆλον δὲ, ὅτι εἰ τὸ αὐτὸν ὡς τριγωνίων
 ὅτε καὶ ἰσοπλάγιοι ἢ ἐκείνη ἢ πᾶσι. Εἰ δὲ
 μὴ τὸ αὐτὸν, ἀλλ' ἐπεὶ, ὑποαρχή δ' ἢ τρι-
 γωνίων· οἶδε οἶδε.

7 Γόπερ δ' ἢ τριγωνίων ἢ ἢ ἰσοσκελές,
 ὑποαρχή; καὶ πότε καὶ τῶν ὑποαρχή ὅτε
 τιν; καὶ καθόλου τίνος ἢ ἀποδειξίς; δῆλον ἐπὶ ὅ-
 τε ἀφαίρουμένων ὑποαρχή ὅτε ὅτε. ὅτε
 ὁ ἰσοσκελὲς χαλκῷ τριγωνίων ὑποαρχή οἶδε
 δύο ὀρθαί. ἀλλὰ καὶ τῷ χαλκῷ ὅτε ἀφαίρε-
 ῖντος, καὶ τῷ ἰσοσκελές. ἀλλ' ὅτε τῷ γήματος, ἢ
 πᾶσι. ἀλλ' ὅτε ὅτε τινος οὖν ὅτε τινος;
 Εἰ δὲ τριγωνίων, καὶ τῶν * ὑποαρχή ὅτε πᾶσι
 ὅτε, καὶ ὅτε καθόλου ὅτε ἢ ἀποδειξίς.

A nunc verò vniuersaliter demonstratur. nō enim *hæc affectio* inest *lineæ* quā sunt *lineæ*, & *numerū* quā sunt *numeri*. sed quā sunt hoc quod supponunt esse vniuersale.

5 Proinde & si quis singillatim ostenderit vnā aut alterā demonstratione vnū quodq; triangulū habere duos rectos, æquilaterū inquam separatim, & scalenum, & isosceles: nōdū nouit *ipsum* triangulum esse æquale duobus rectis, nisi *sophistico modo*: nec vniuersaliter triangulū, licet nullū præter hæc sit aliud triangulū. nō enim quā triangulū, nouit: nec omne triangulū, nisi secundū numerū: secundū formā verò non omne, etsi nullū est quod non cognoscat. 6 Quando igitur non nouit vniuersaliter, & quādo nouit simpliciter? Manifestū est, quod si eadē sit essētia triāguli & æquilateri aut cuiusvis aut omniū, vniuersaliter nouit. si verò non idem sint, sed diuersa, & inest illa affectio triāgulo quā est triangulū, nō nouit. 7 Vtrum autē inest quā triangulum, an quā isosceles? & quando ratione huius primi inest aliū? & vniuersaliter cuiusnam est demonstratio? Tunc sanè, cū aliū ablati, nihilominus in- C erit huic primo de quo demonstratum est. Vt isosceli æneo triangulo inerunt duo recti: sed & hū ablati æneū esse, & isosceles esse, nihilominus inerit eadem affectio. atqui non inerit sublatā figura, vel termino: sed non hū primū sublatū tollitur. Quo igitur primo sublato affectio tollitur? Si quidem triāgulo, ratione huius inest etiam aliis, & huius vniuersaliter est demonstratio.

Demonstrationem constare ex principiis necessariis, & per se.

Cap. VI.

1 ¶ Brevi & summatia probatio. 2 ¶ Diffusa & proluxa probatio. 3 Quod propositiones de-
 monstratiue sint necessariae. Ratio prima, quia conclusio est necessaria. 3 Ratio secunda à distinc-
 tione demonstrationis & aliorum syllogismorum. 4 Ratio tertia ab obiectione contra demonstrationes.
 5 Corollarium contra sophistas. 6 Ratio quarta, quia propositiones non necessariae non possunt esse
 causa conclusionis necessariae. 7 Ratio quinta ab interitu medi termini. 8 Obiectio prima, quia cō-
 clusio necessaria colligi potest ex propositionibus contingentibus. 9 Solutio. 10 Corollarium. 11 Ob-
 iectio secunda, quia interrogationes sunt etiam de accidentibus. 12 Solutio. 13 ¶ Quod demonstra-
 tionis principia & conclusio sint per se. Ratio prima communis propositionibus & conclusioni, quia
 sunt necessariae. 14 Ratio altera propositionum propria, ab earum effectu sumpta, quia scientiam pa-
 riunt. 15 Corollarium, Non haberi veram scientiam per ea quæ non sunt per se, licet sint de omni,
 veluti per signum. 16 Ambas propositiones per se esse debere.

CAP. VI.

Εἰ οὖν ὅτι ἢ ἀποδεικτικὴ ἐπιστήμη ἐξ
 ἀναγκάων ἀρχῶν· (ὅτι ὅτι ἐπιστήμη, ὅτι δὲ
 ἢ ἀλλως ἐξαι) ὅτε δὲ κατ' αὐτὴ ὑποαρχή
 ὅτε, ἀναγκά πᾶσι ὅτε ὅτε τινος· (πᾶσι μὴ
 γὰρ, ὅτε πᾶσι πᾶσι ὅτε ὑποαρχή πᾶσι δ', αὐτὴ ὅτε
 πᾶσι πᾶσι ὅτε ὅτε ὅτε κατ' ὄρθων αὐτῶν,

SI igitur est demonstratiua scientia
 sex necessariis principiis: (quod e-
 nim scitur, non potest aliter se habe-
 re:) quæ autem per se rebus insunt,
 necessaria sunt: alia namque insunt
 in attributione, quid est: alia verò sunt,
 in quorum quidditate insunt subiecta:

quibus *ita* attribuuntur, ut necesse sit alterum oppositorum inesse, perspicuum est demonstrativum syllogismum ex huiusmodi propositionibus constare. quidvis enim vel ita inest, vel ex accidenti: accidentia verò non sunt necessaria.

2 Aut igitur ita dicendum est: aut hoc principio posito, demonstrationem esse rem necessariam, & si demonstratum est, non posse rem aliter se habere: ex necessariis igitur oportet esse syllogismum illū.

3 Nam ex veris fieri potest ut etiam non demonstrans ratiocinetur: ex necessariis autem non potest *quisquam* ratiocinari, præter eum qui demonstrat. hoc enim iam demonstrationis est proprium.

4 Hoc autem signum ostendit demonstrationem constare ex propositionibus necessariis: quoniam aduersus eos qui se demonstrare putant, ita obicimus, quod non necesse est: siue existimemus fieri posse ut res aliter se habeat, siue disputationis causā.

5 Ex his constat, stultos esse eos qui putant se rectè accipere principia, si propositio sit probabilis & vera: ut sophistæ hanc propositionem acciperent: Scire est scientiam habere. non enim id est principium, quod est probabile aut non probabile: sed quod est primum ex eo genere, de quo demonstratur: nec proprium est quicquid verum est. 6 Quod autē syllogismū illum oporteat esse ex necessariis, hinc etiā apparet. Nam si ignorans rationem cur res sit, cum sit eius rei demonstratio, non est sciens: facit a de, necessariò dici: & e autem, medium per quod demonstratum fuit, non esse ex necessitate: certè non novit cur res sit: quoniam hoc non est propter illud medium: quandoquidem accidit illud non esse, conclusio verò est necessaria. 7 Præterea si quis nūc nō novit, cum rationem habeat, sitque saluus, re saluā, ne sit oblitus: ne antea quidem cognoscebat, sed interire medium potest, si necessarium non sit, quare habebit rationem, & erit saluus re saluā; nec tamen novit. ergo ne antea quidem cognoscebat. Quod si medium non interiit, sed fieri potest ut intereat: id quod accidit, erit possibile & contingens. sed fieri nequit, ut qui ita affectus est, cognoscat. 8 Cum igitur conclusio est necessaria, nihil prohibet quominus non necessarium sit medium per quod demonstratum est: quia necessarium potest etiam ex non necessariis concludi, quemadmodum & verum ex non veris. Cum autem medium est necessarium, etiam conclusio est necessaria: sicut ex veris verū semper colligitur. Dicatur enim necessariò a de c. atque hoc de necesse est igitur etiam a de c. inesse.

Tom. I.

A ὅτι γὰρ πρὸς τὴν αἰτιατικὴν ἀνάγκην ὑποαρχῇ. 1 Φανερόν ὅτι ἐκ τούτων πινόντων ὅτι εἰναι ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς. ἀπὸ τοῦ γὰρ ὅτι οὕτως ὑποαρχῇ, ἢ καὶ συμβεβηκὸς τὰ δὲ συμβεβηκὸς, ἐκ αἰαγχεῖα. 2 Ἡ δὲ ὅτι λέγειται ὅτι ἀρχὴν * καὶ μὴ οἷον, ὅτι ὅτι ἀποδεικτικὸς αἰαγχεῖον ἐστὶ καὶ, εἰ ἀποδείκνυται, ὅτι οἷον τὸ ἀλλως ἔχειν. ἐκ αἰαγχεῖον ἀρχὴν δὲ εἶναι τὸ συλλογισμὸν. 3 Ἐξ ἀληθῶν μὲν γὰρ ὅτι καὶ μὴ ἀποδεικνύεται συλλογισσάμεθα. ἐκ αἰαγχεῖον δὲ B ὅτι ἐστὶν. ἀλλ' ὅτι ἀποδεικνύεται τὸ γὰρ ὅτι ὅτι ἀποδεικτικὸς ἐστὶ. 4 Σημεῖον δὲ ὅτι ὅτι ἀποδεικτικὸς ἐκ αἰαγχεῖον, ὅτι καὶ τὰς ἐκείνης ὅτι φανερόν πρὸς τοὺς οἰομένους ἀποδεικνύμεθα, ὅτι ὅτι * ἀνάγκη. ἀπὸ οἰώμεθα ὅτι ὅλως ἀποδείκνυται ὅτι ἀλλως ἔχειν, ὅτι ἐνεκα γὰρ τοῦ λόγου.

5 Διὰ τοῦτο δὲ ὅτι τούτων, καὶ ὅτι δι' ἧς οἱ λαμβάνει οἰομένοι καλῶς τὰς ἀρχάς, ἐὰν εἰσδῶς ἢ ἢ πρὸς τὰς καὶ ἀληθείας. ὅτι οἱ σοφισταί, ὅτι ὅτι ἐκείνης, ὅτι ἐκείνης ἔχειν. ὅτι γὰρ ὅτι εἰσδῶς, ἢ μὴ, ἀρχὴν ἐστὶν, ἀλλὰ ὅτι πρὸς τὸ γὰρ οἷον ὅτι δίκνυται καὶ πάλιν ὅτι πρὸς, οἰομένοι.

6 Ὅτι δὲ ἐκ αἰαγχεῖον εἶναι διὰ τὸ συλλογισμὸν, φανερόν ἐκ τούτων. εἰ γὰρ ὅτι μὴ ἔχον λέγει τὸ ἀρχὴν πῶς, ὅτι ἀποδεικτικὸς ἐκ ἐκείνης μὲν. εἰ δὲ ἀπὸ ὅτι ὅτι α καὶ τὸ γὰρ ἐκ αἰαγχεῖον ὑποαρχῇ. ὅτι δὲ β, μέσον, δὲ ὅτι ἀποδεικτικὸν, μὴ ἐκ ἀνάγκης. ὅτι οἷον δὲ γὰρ ὅτι τὸ γὰρ ὅτι μέσον. ὅτι μὲν γὰρ, ἀποδείκνυται μὴ εἶναι. ὅτι δὲ συμπέρασμα, ἀνάγκη.

7 Ἐκείνους μὲν οἷον ἔχον τὸ λόγον, καὶ σωζόμενος, * σωζόμενος τὸ πρὸς τὸ μαρτυροῦν, μὴ ὅτι λελησμένοις, ὅτι ἀρχὴ πρὸς τὸ πρὸς. φανερόν δὲ ὅτι ὅτι μέσον, εἰ μὴ αἰαγχεῖον. ὅτι ἐκείνους μὲν τὸ λόγον, * σωζόμενος, σωζόμενος τὸ πρὸς τὸ μαρτυροῦν. ὅτι οἷον δὲ ὅτι ἀρχὴ πρὸς τὸ πρὸς. εἰ δὲ μὴ ἐκείνους, ἀποδείκνυται δὲ φανερόν. ὅτι συμβαίνει ἀπὸ εἰναι διωκτὸν καὶ ἀποδείκνυται. ἀλλ' ἐστὶν ἀδυνάτον, τὸ ὅτι ἔχοντα εἰδέναι.

8 Ὅτι μὲν οἷον ὅτι συμπέρασμα ἐκ ἀνάγκης ἢ, ἐκείνους καλῶς ὅτι μέσον μὴ αἰαγχεῖον εἶναι, δὲ ὅτι ἐκείνους ἐστὶ γὰρ ὅτι ἀνάγκη καὶ μὴ ἐκ αἰαγχεῖον συλλογισσάμεθα, ὅτι καὶ ἀληθείας * ἐκ μὴ ἀληθῶν. ὅτι δὲ ὅτι μέσον, ἐκ ἀνάγκης. ὅτι ὅτι συμπέρασμα, ἐκ ἀνάγκης. ὅτι καὶ ἀληθῶν ἀληθείας εἶναι. Εἰ γὰρ ὅτι α καὶ τὸ β, ἐκ ἀνάγκης, ἐκ τούτων καὶ γὰρ αἰαγχεῖον ὅτι καὶ τὸ α καὶ γὰρ ὑποαρχῇ.

R ij

Οταν δὲ μὴ ἀναγκάσιον ἢ τὸ συμπέρασμα· οὐδὲ
τὸ μίσην, ἀναγκάσιον, οἷον τ' ἐστίν. ἔστι γὰρ τὸ α
ὅτι γ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχῇ, ὅτι δὲ β, καὶ
ἐστὶν ὅτι γ ἐξ ἀνάγκης· καὶ τὸ α ἀρεθὲς ὅτι γ ἐξ
ἀνάγκης ὑπαρξέει· ἀλλ' ὅχι, ὑπέκειντο.

9. *ἐπὶ τοῖσι* *ὅτι πῶς αὖτε ἀποδεικτικῶς, δι
ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχῇ, δὴλον ὅτι καὶ ἀφ'
μίσου ἀναγκάσιον δι' ἐχθρὸν τὴν ἀποδείξιν. ἢ οἷον
ἐπιστήσεται, ὅτι δὴ, ὅτι ὅτι ἀνάγκη ἐκείνο ἐστίν.

10. *ἀλλ' ἔτι* *οἷον οἷον οἷον οἷον, ἐάν ὑπολάβῃ ὡς
ἀναγκάσιον, τὸ μὴ ἀναγκάσιον. ἔτι ὅτι οἷον οἷον
οἷον, ἐάν τε τὸ ὅτι εἶδη ἀφ' μίσου, ἐάν τε
τὸ δὴ ἐκ δὲ δὲ μίσου. 10. Τὸ δὲ συμβεβη-
κῶν μὴ καὶ αὐτὰ, ὅτι ὅτι διωρεῖται πᾶ
καὶ αὐτὰ, οἷον ἐστὶν ἐπιστήμη ἀποδεικτική. οὐ
γὰρ ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης δεῖξαι τὸ συμπέρασμα·
τὸ συμβεβηκὸς γὰρ ἐκδέχεται μὴ ὑπαρχῇ·
ὡς τοῖσι γὰρ λέγει συμβεβηκός.

11. Καίτοι ἀπορήσκει αὖ τις ἴσως, ὅτις ἐνεκα
ταῦτα δι' ἐρωτᾷ ὡς τοῖσι, εἰ μὴ ἀνάγκη
τὸ συμπέρασμα ἐστίν; οὐδὲν γὰρ ἀφ' ἐξέει, εἰ
ὡς ἐρωτῶντος πᾶ τυχόντα, εἴτε εἴποι τὸ συμ-
πέρασμα. 12. Δεῖ γ' ἐρωτᾷ, ὅχι ὡς ἀνα-
γκάσιον ἐστίν; ἀφ' πᾶ ἡρωτησῶντα, ἀλλ' ὅτι λέγειν
ἀνάγκη πᾶ ἐκείνα λέγοντι, καὶ ἀληθῶς λέ-
γειν, ἐάν ἀληθῶς ἢ ὑπαρχόντα. 13. Ἐπὶ δ'

Cap. 11.

ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχῇ ὡς ἐκείνου ἡμῶς, ὅσα
καὶ αὐτὰ ὑπαρχῇ, καὶ ἢ ἐκείνου· φανερόν
ὅτι ὡς τῇ καὶ αὐτὰ ὑπαρχόντων αἱ ἐπι-
στημονικαὶ ἀποδείξεις, καὶ ἐκ τῇ πρῶτον εἰσι. ὡς
μὲν γὰρ συμβεβηκός, οἷον ἀναγκάσιον.

14. Ὡς οἷον ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα εἶδη-
ται ὅτι ὑπαρχῇ, ὅτι εἰ αἱ εἰσι, μὴ καὶ
αὐτὰ γ', οἷον αἱ ἀφ' σημείων συλλογισμοί. τὸ γὰρ
καὶ αὐτὰ ὅτι καὶ αὐτὰ ἐπιστήσεται, οὐδὲ δὴ.
τὸ δὲ δὴ ἐπιστήσεται, ἐστὶ τὸ δὴ τῇ αἰτίου
ἐπιστήσεται. Δι' αὐτὸ ἀρεθὲς δι' ἐκ τὸ μίσην πᾶ
πᾶ, ἐκ τὸ ὡς τῇ μίσην ὑπαρχῇ.

A Cum autem non necessaria est conclusio;
fieri nequit ut medium sit necessarium.
finge enim * * *, non ex necessitate inesse,
verum * *, atque hoc * * * inesse ex ne-
cessitate inerit: sed non, ita esse suppone-
batur. 9. Quoniam igitur quod per de-
monstrationem quissiam scit, necessarium
inesse oportet: per medium quoque ne-
cessarium demonstrationem haberi oportere
constat. alioquin neque sciet cur,
nec quod necesse sit illud esse: sed vel pu-
tabit se scire, cum nesciat, nempe si acce-
perit quasi necessarium quod non est ne-
cessarium: aut ne putabit quidem scire, si-
ue per media sciat quod est, siue per im-
mediata scias quamobrem sit. 10. Acci-
dentium verò quæ non sunt per se quo-
modo definita fuerunt ea quæ sunt per se,
non est scientia demonstratiua: quia non
potest necessarium probari conclusio: quā-
do quidem accidens potest non inesse, de
tali enim accidente loquor. 11. At qui du-
bitabit fortasse quispiam, quare hæc in-
terrogare de his oportet, nisi necesse sit
conclusionem esse? nihil enim refert, si
quis, cum quævis interrogauerit, postea
dicat conclusionem. 12. Sed oportet in-
terrogare, non quare hoc quod concluditur,
necessarium sit propter ea quæ interroga-
ta fuerunt: sed quia necesse est, ut hoc quo-
que dicat, qui illa dicit: & verè dicat, si ea
vera sunt. 13. Quia verò necessarium insunt
in vnoquoque genere, quæcunque insunt
per se, & quæ est vnumquodque, apparet
de his quæ per se insunt, atque ex his esse
demonstrationes quæ scientiam pariunt.
accidentia namque non sunt necessaria.

14. Quocirca non necesse est scire cur sit
res quæ concluditur, ne quidem si illa
semper sunt, non autem per se, cuiusmodi
sunt syllogismi à signis ducti. nam quod
est per se, non per se sciet. nec quamob-
rem sit. scire autem quamobrem res sit, ni-
hil aliud est quàm per causam scire. Per se
igitur oportet & medium tertio, & pri-
mum medio inesse.

Principia & conclusionem demonstrationis non esse heterogenea, sed syngenea.

Cap. VII.

1. Principia demonstrationis non esse heterogenea. Propositio. 2. Protheoria. 3. Expositio. 4. Probatio, 5. Exempla, in quibus medius terminus, 6 vel affectio sumitur ex alia scientia.

ΟΤα ἀρεθὲς ἐστὶν ἐξ ἄλλου ἡμῶς μετα-
βάλλει διξαι· οἷον, τὸ γαμπεύειν ἀ-
ειδήμην. 2. Τεῖα γὰρ ἐστὶ πᾶ ἐν ταῖς ἀπο-
δείξεσιν· ἐν μὲν, τὸ ἀποδείκνυμεν συμπέρα-
σμα τῶν δ' ἐστὶ τὸ ὑπὸ ἡμῶς πᾶ καὶ αὐτῇ.

N On licet igitur ex alio genere in
aliud migrantem demonstrare: ut
puta non licet arithmetice probare proble-
ma geometricum. 1. Tria namque
sunt, quæ in demonstrationibus spectant.
Primum, conclusio quæ demonstratur,
id est, quod alicui generi per se inest,

alterum, axiomata: axiomata autem sũt, ex quibus *demonstratio conficitur*. tertium est genus subiectum, cuius affectiones & per se accidentia demonstratio declarat. 3 Ex quibus igitur demonstratio *constat*, ea possunt eadem esse. quarum autem *scientiarum* genus est diuersum, vt arithmetice & geometrie, in his nõ licet arithmeticam demonstrationem accommodare ad ea quæ magnitudinibus accidunt, nisi magnitudines numeri sint. hoc autem quomodo accidat in quibusdam, postea dicetur. 4 Sed arithmetica demonstratio semper habet genus circa quod demonstratio *versatur*: & alia similiter. quare aut simpliciter necesse est idem esse genus, aut quodam modo, si futurum est vt demonstratio transferatur. alioquin id fieri non posse constat: quoniam ex eodẽ genere necesse est & extrema & media esse: quandoquidem, nisi *sint* per se, accidentia erunt. 5 Idcirco geometrie non licet demonstrare contrariorum vnã esse scientiam, sed nec duos cubos cubum facere. nec ulli alii scientie licet demonstrare problema alterius scientie, iis exceptis quæ ita sunt affecta inter se, vt alterum sub altero contineatur: quomodo optica *problemata* ad geometriam, & harmonica ad arithmeticam *referuntur*. 6 Ne id quidem ad geometriam pertinet, si quid inest lineis, non quia lineæ sunt, & quæ ex propriis principiis constant. veluti si linea recta sit linearum pulcherrima, aut circumductæ congrua. non enim proprii generis, sed communis cuiusdam ratione, *lineis hac in-*

Α ἐν οὖν, τὰ ἀξιώματα· ἀξιώματα δ' ὄντων, ὅς
 ὦν. πλείον, τὸ ἥμος ὁ ὑποκείμενον, ὃ τὰ πάντα
 καὶ τὰ καθ' αὐτὰ συμβεβηκότε δυνάει καὶ ἀπόδει-
 ξις. 3 Εξ ὧν μὲν οὖν ἡ ἀπόδειξις, ἐσθ' ἵνα
 τὰ αὐτὰ εἴη. ὦν δὲ ὁ ἥμος ἔπασθον, ὡς αὖ
 ὁρθομητικῆς καὶ γεωμετρίας, οὐκ ἔστι πλεονά-
 ρου ὁρθομητικῶς ἀπόδειξιν ἐφαρμόσας ἐπὶ ταῖς
 μεγέθεσι συμβεβηκότε· εἰ μὴ τὰ μεγάλα ἀ-
 ριθμοὶ εἰσι. τῷτο δ' ὡς ἐσθ' ἵνα πλεονά-
 ρου λεγέσθαι. 4 Ἡ δ' ὁρθομητικὴ ἀ-
 πόδειξις αἰετῶς ἔχει τὸ ἥμος, ὡς οὖν καὶ ἀπόδειξις. καὶ
 αἱ ἄλλαι ὁμοίως. ὡς καὶ ἀπλῶς ἀνάγκη τὸ αὐ-
 τὸ εἴη ἥμος, καὶ πῶς, εἰ μέλλει καὶ ἀπόδειξις με-
 τὰ βαρύνει· ὡς δ' ὅτι ἀδυνάτον, δῆλον. οὐκ ἔστι
 τῷ αὐτῷ ἥμος ἀνάγκη τὰ ἀπὸ καὶ τὰ μέσα εἴη.
 εἰ γὰρ μὴ καὶ αὐτὰ, συμβεβηκότε ἔσται.
 5 Διὰ τούτων τῇ γεωμετρίας οὐκ ἔστι δεῖξαι ὅτι τῶ
 εἰσενέγκον μία ὁπτισημῇ, ἀλλ' ὅτι οἱ κύβοι
 κύβος· ὅτι ἄλλη ὁπτισημῇ τὸ ἔτερος. ἀλλ' ὡς
 ὅσα ὕψος ἔχει πρὸς ἀλλήλας, ὡς· εἴη τὰ πρὸς
 ὑποτὰ πρὸς οἷον τὰ ὁπτικὰ πρὸς γεωμετρίας,
 καὶ τὰ ἀρμονικὰ πρὸς ὁρθομητικῶν.

Themist.
in para-
phrasi alio
loco ista
habet :
prorsusq;
loco suo
esse motu
censent
quidā: vi-
de Zaba-
rellæ cōm.
Philopon.
annotat
legi hunc
locum in
plerisque
codicibus
ita, *ἐκ τῆς*
ἀπορίας, quam
lectionem
explicat :
sed nega-
tionem se-
quentem
ἀπορίας, reti-
nendā di-
ctat.

Demonstrationem esse tantum rerum æternarum.

Cáp. VIII.

1 De demonstratione. 2 De definitione. 3 De his quæ sæpe fiunt.

Perspiciuum quoque *est*, si proposi-
tiones sunt vniuersales, ex quibus
sylogismus ille *constat*, necesse *esse* vt ex-
terna sit etiam conclusio huiuscemodi
demonstrationis, & (vt simpliciter di-
cam) ipsius demonstrationis. non est igitur
demonstratio rerum caducarum, nec
scientia absolute, sed tanquam per acci-
dens: quia non est ipsius vniuersalis, sed
interdum & quodam modo. cum autem
talis sit, necesse *est saltem* alteram propo-
sitionem non vniuersalem esse & cadu-
cam, caducam quidem: quia conclusio
quoque erit, si sit *utraque* propositio. non
vniuersalem autem: quoniam aliud e-
rit, aliud non erit, *ex his de quibus dicitur*.
quare non licet concludere vniuersaliter,
sed quod nunc *ita res se habeat*. 2 Simi-
liter *se res habet* in definitionibus: quia

Tom. I.

Φανερόν δὲ ἐστὶν, ἐὰν ὦσιν αἱ περὶ τούτου κα-
θόλου ὁξῶς συλλογισμοί, ὅτι ἀνάγκη καὶ
τὸ συμπέρασμα αἰθεροῦ ἐστίν, τῆς ποιότητος
ἀποδείξεως, καὶ τῆς (ἀπλῶς εἰπεῖν) ἀποδεί-
ξεως. ὅτι ἐστὶν ἄρα ἀποδείξεις τῶν φθαρτῶν, ὡς
ἐπισημὴ ἀπλῶς, ἀλλ' ὅπως, ὡς ἔφ' ἡμῶν συμ-
βεβηκός· ὅτι ὁ καθόλου * αἰθερὸς ἐστίν, ἀλλ' ἂν ποτε
ἔτι πῶς. ὅταν δ' ἡ βουλή, ἀνάγκη πλεονέκτησαν
μὴ καθόλου ἐστὶν περὶ τούτου, καὶ φθαρτῶν. φθα-
ρτῶν μὲν, ὅτι ἐστὶ καὶ τὸ συμπέρασμα, ὅπως τῆς
περὶ τούτου. μὴ καθόλου δὲ, ὅτι * ὁ μὲν, ἐστὶν,
ὁ δὲ, ὅτι ἐστὶν, ἐφ' ὧν. ὡς ὅτι ὅτι ἐστὶ συλλογισμὸς
ἐστὶν καθόλου, ἀλλ' ὅτι καὶ.

2. *Cratichneumon* *exilis* *de* *temperatus* *temperatus*
R. III

ἔστιν ὁ ὁρισμὸς, ἢ ὅτι ἀρχὴ ἀποδείξεως, ἢ ἀποδεί-
ξις, ἢ ὅτι ἀφ' ἑαυτῆς, ἢ συμπέρασμα τι ἀ-
ποδείξεως. 3 Αἱ δὲ τῶν πολλῶν γινόμενων
ἀποδείξεις καὶ ὑποθέσεις, οἷον, σελιῶν ἐκλεί-
ψας, δὴλον ὅτι, ἢ μὴ τοιαῦτα εἶναι, αἱ εἰσιν. ἢ
οἱ οὐκ αἱ, καὶ μέγας εἶναι. ὡς περὶ δ' ἢ ἐκλεί-
ψας, ὡς παρὰ τοῖς ἄλλοις.

A definitio vel est principium demonstra-
tionis, vel demonstratio positione *termini-*
porum differens, vel conclusio quædam
demonstrationis. 3. Eorum autem quæ
sepe sunt, demonstrationes & scientias,
ut Lunæ defectionis, perspicuum est, quæ
tales sunt, semper esse: quæ verò non sem-
per sunt, in parte esse. Quod autem de Lu-
næ defectione dixi, idem in cæteris simili-
bus rebus intelligi debet.

Demonstrationem non esse ex communibus, sed ex propriis, proinde ex indemonstrabi-
libus principiis: ex quibus an quis sciat, non facile cognitu est.

Cap. I X.

1 ¶ Quia conclusio est per se, propositiones quoque esse per se, proinde non communes. 2 Probatio
secundæ consequentiæ. 3 Probatio primæ consequentiæ à conclusione demonstrationis ad propositiones.
4 Exceptio scientiarum subalternarum, quibus principia communia sunt. 5 ¶ Principia esse inde-
monstrabilia. Probatio. 6. Prolepsis. 7 Corollarium.

Scrib. ut
in p. vel
in p. tātū,
ut Boethius
legit.

Εἰ δὲ φανερόν ὅτι ἕκαστον ἀποδείξαι οὐκ
ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν ἐκείνων ἀρχῶν, αὐτὸ
δευτέρωθεν ὑποαρχῇ ἢ ἐκείνῳ. οὐκ ἔστι δὲ
ὑποθέσθαι, τῷ τε, αὐτὸ ὅτι ἀληθὲν καὶ ἀναποδεί-
κτων διὰ τὴν καὶ ἀμύσην. ἔστι γὰρ ὅτι ἀποδείξαι, ὡς
περὶ Βρύσων τὴν τετραγωνισμὸν. 2 Κατὰ * καί-
νον τε γὰρ δευτέρωθεν οἱ τοιοῦτοι λόγῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ
τοῦ πρῶτου εἰ δὲ καὶ ἐπὶ ἄλλων ἐφαρμόττου-
σιν οἱ λόγοι καὶ συγγραφαὶ οὐκ οὐκ ἔχουσιν, ἢ ἐκείνῳ,
ὑποθέσθαι, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. καὶ γὰρ αὐτὸ φή-
μην ἢ ἀποδείξαι ἐπὶ ἄλλο ἥμος.

3 Ἐκαστον δὲ ὑποθέσθαι μὴ καὶ συμβεβηκός,
ὅταν κατὰ ἐκείνῳ γινώσκωμεν, καὶ ὁ ὑποαρχῇ
καὶ ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶν ἐκείνων ἢ ἐκείνῳ. οἷον, δὲ
δυοῖν ὁρθαῖς ἴσας ἔχιν, ὅτι ὑποαρχῇ καὶ αὐ-
τὸ δὲ ὑποθέσθαι, ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶν τοιούτων. ὡς
εἰ καὶ αὐτὸ * ἐκείνῳ ὑποαρχῇ, ὅτι ὑποαρχῇ
ἀναρχῇ δὲ μόνον ἐπὶ αὐτῇ συγγραμμῇ. 4

ἢ ἐκείνῳ

4 Εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ὡς τὰ ἀρμονικὰ δὲ ἀριθ-
μητικὰ. τὰ δὲ τοιαῦτα δεικνύσθαι μὴ ὡς αὐτῶς,
ἀφ' ἑαυτῆς δὲ. ὁ μὲν γὰρ ὅτι, ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων
ὅτι ὁ ὑποαρχῇ ἥμος, ἐπὶ τῶν. ὁ δὲ ἀπὸ
τῆς αὐτῆς, ἢ καὶ αὐτὸ τὰ πᾶσι ἔστιν. ὡς καὶ
ἐκ τοιούτων φανερόν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀποδείξαι ἐ-
καστον ἀπλῶς, ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἀρχῶν. δι-
ὰ τὸ τοιούτων αἱ ἀρχαὶ * ἐχρῆσθαι δὲ χρῆσθαι.

Quidam
ἐχρῆσθαι
x. Philo-
pon. n. m.

5 Εἰ δὲ φανερόν τῷ τε, φανερόν καὶ ὅτι
οὐκ ἔστι τὰ ἐκείνῳ ἰδίας ἀρχαὶ ἀποδεί-
ξαι. εἶναι γὰρ ἐκείνῳ ἀπλῶς ἀρ-
χαὶ. καὶ ὑποθέσθαι ἢ ἐκείνῳ, καὶ πᾶσι.

¶ CUM autem perspicuum sit, fieri non
posse ut unumquodque demonstre-
tur, nisi ex suis principiis, si res quæ pro-
batur, *subiecto* insit, quæ *subiectum* est illud
ipsum quod est: certè eam rē scire, nō est hoc,
si ex veris & indemonstrabilibus atque im-
mediatis probatū fuerit: fieri enim potest,
ut ita probetur, quæ admodū Bryso tetra-
gonismū. 2 Etenim huiusmodi ratio-
nes probāt per cōmune *quidpiā*, quod &
alteri rei inerit. idcirco aliis quoq; nō e-
iusdē generis *rebus* hæ rationes aptantur.
itaq; nō quæ est illud, scit, sed ex acciden-
ti: alioqui demonstratio nō aptaretur etiā
alii generi. 3 Unūquodq; autē scimus nō
ex accidente, cū secūdū illud cognosci-
mus, secūdū quod inest, ex principiis, quæ
illius, quæ illud *ipsū* est, *principia* sūt. exē-
pli causā, duobus rectis æquales *angulos*
habere *scimus*, quando cui per se inest
quod dictum est, *cognoscimus* ex principiis
huius. quare si & illud per se inest ei cui in-
est, necesse est mediū in eadē syngenia ef-
se. 4 Sin minùs, ut certè ita erit, ut cū pro-
bantur *problemata* harmonica per *princi-*
pium arithmeticum. quæ autem *sunt* eius-
modi, et si itidem demonstrantur, tamen
differunt. quodd enim *sit*, est alterius scien-
tiæ: quia *subiectum* genus, est diuersum;
cur autem *sit*, est *scientia* superioris, cuius
per se affectiones sunt. quare ex his etiam
perspicuum est, non posse demonstrari v-
numquodque simpliciter, nisi ex propriis
principiis: sed harū principia habent *ali-*
quid commune. 5 Quodd si perspicuū hoc
est, perspicuum quoque est, non posse
cuiusque propria principia, demonstrari:
quoniam illa erunt omnium principia,
& eorum *scientia* erit omnium domina.

etenim magis scit, qui ex superioribus
causis nouit: ex prioribus enim nouit, cū
ex iis nouit, quæ non sunt effecta, sed tan-
tū causæ quare si magis nouit, etiā ma-
ximè, & si scientia illa sit, & magis & ma-
ximè scientia est. 6. Demonstratio verò
non aptatur ad aliud genus, nisi (vt dictū
est) geometricæ ad opticas vel mechan-
icas, & arithmeticæ ad harmonicas.

7 Difficile autem est cognoscere, an quis
piā nouit necne: difficile enim est cognos-
cere, verum ex cuiusq; res principiis scia-
mus, an non: putamus autē scire, si modo
ex veris & primis quibusdam *propositioni-*
buz habeamus syllogisimum. sed non *ita*
est: verū syngenea primis esse oportet.

A καὶ γὰρ ἐπίσταται μάλλον ὅσα τῇ * ἀνωτέρων
αἰτίων εἰδώς· ὅσα τῇ περὶ τῶν γὰρ οἶδεν, ὅταν
μὴ ὅς αἰτία τῇ εἰδῇ, ἀλλ' αἰτίων. ὥς· εἰ μάλ-
λον οἶδε, καὶ μάλιστα· καὶ ἐπιστήμη ἐκείνη εἴη,
καὶ μάλλον ἐμάλιστα. ὅτι δ' ἀπὸδειξίς τις ὅτι ἐ-
φαρμότῃ ἐπ' ἄλλο γένος, ἀλλ' ἢ (ὡς εἴρηται)
αἰτιώματα καὶ ἐπὶ τῶν ὀπτικῶν, ἢ μηχανικῶν·
ἢ αἰθριωματικῶν ἐπὶ τῶν ἀρμονικῶν. 7 Χαλε-
πόν δ' ἐστὶ τὸ γινώσκειν, εἰ οἶδεν, ἢ μὴ. χαλεπόν γὰρ
τὸ γινώσκειν, εἰ ὅσα τῇ ἐκείνου ἀρχῶν ἴσμεν, ἢ μὴ·
B ὅτι ἐστὶ τὸ εἰδέναι· οἰόμεθα δ', ὅτι ἔχωμεν ὅς ἀλη-
θῶν πινον συλλογισμοὶ καὶ ἀποδείξεις, ἐπίσταται· ὅ
δ' ὅτι ἐστὶ· ἀλλὰ συγγρηγῇ διὰ τῆς αἰτίας ἀποδείξεως.

Definitio & divisio principiorum.

Cap. X.

1 ¶ Definitio: 2 & definitionis expositio. 3 ¶ Divisio in principia communia & propria. 4 ¶ Subdivisio propriorum principiorum. 5 Expositio dictæ subdivisionis. 6 Prolepsis. 7 ¶ Distinctio axiomatis ab hypothesis & postulato. 8 ¶ Distinctio hypothesis, & postulati. 9 ¶ Distinctio definitionis & hypothesis. Differentia prima, à significatione esse vel non esse. 10 Prolepsis, de suppositionibus geometricis. 11 Secunda differentia, à significatione univervi vel partis.

P Rincipia verò in quoque genere ap-
pello ea, quæ quòd sint, probari ne-
quit. 2 Quid igitur significant & prima,
& quæ ex his *concluduntur*, sumitur. quòd
autè principia sint, sumere; *quod alia sint*,
probare necesse est: veluti, quid *sit* vnitas,
aut quid rectum & triangulum. sed *etiam*
vnitatem, & magnitudinem esse, *sumere*
oportet: reliqua verò probare. 3 Ex *is* autè
quibus vtuntur in demonstratiuis scien-
tiis, alia sunt propria cuiusque scientiæ, a-
lia communia. communia *inquam*, secun-
dum proportionem: quoniam *unumquod-*
que *utile est*, in quantum *est* in genere sub
scientiam *subiecto*. Propria *sunt*, vt, lineam
esse eiusmodi, & rectum *esse eiusmodi*. cõ-
munia, vt, ab æqualibus æqualia si aufe-
ras, quæ relinquuntur, *esse æqualia*. Suffi-
cit autem horum vnumquodque, in quã-
tum *est* in genere *scientiæ subiecto*. idem e-
nim faciet, etiam si non de omnibus *geo-*
metra sumpserit, sed in magnitudinibus
solis. arithmetico verò *sufficiet*, si accipia-
tur in *solis* numeris. 4 Sunt autem propria,
& quæ sumuntur esse, circa quæ scientia
cõsiderat ea quæ insunt per se. verbi cau-
sâ, vnitates *esse* arithmetica *sumit*: geome-
tria verò pũcta, & lineas. nam hæc sumũt
esse, & esse hoc. quæ verò *sunt* horũ affe-
ctiones per se, quid *eorum* vnaquæq; signi-
ficet, accipiũt: vt arithmetica, quid impar
vel par, vel quadratũ, vel cubus, geome-
tria, quid irrationale, aut quid insecti, aut
concurrere. quòd autem sit, demonstrant
per communia, & per ea quæ demonstra-
ta fuerunt. itidẽmque *facit* astrologia.

Tom. I.

Λ Εγω δ' ἄρχαις ἐοικέναι ἔγωγε ταύτας, αἵ, Cαρ. viii.
 ὅ, τί ἐστὶ, μὴ ἀνδριχταὶ διΐξαι. 2 Τί μὲν
 οὖν σημάνει καὶ τὰ πρῶτα, καὶ τὰ ἐν
 τεύτοι, λαμβάνεται. ὅτι δ' ἐστὶ. τὰς μὲν ἄρ-
 χαις, ἀνάγκη λαμβάνειν τὰ δ' ἄλλα, δεικνύει.
 οἷ, τί μοι αἵ, ἐπὶ τῷ δ' οὐδ', καὶ πείθονται. οἷ, ὅ
 πλὴν μὲν μονάδα, λαβόν, ἐπὶ μεγέθους. τὰ δ'
 ἔπειτα, δεικνύει. 3 Εστὶ δ' οἷς χρῶνται ἐν
 ταῖς ἀποδεικτικαῖς ἐπισημασίαις, τὰ μὲν, ἵδμεν ἐκ-
 της ἐπισημασίας. τὰ δ' οἷ, κοινὰ κοινὰ δὲ κατ' ἀνα-
 λογίαν. ἐπὶ χρῆσιν μὲν γὰρ, ὅσοι ἐν ταῖς ἀποδείξεσι
 ἐπισημασθῶσι. ἵδμεν μὲν, οἷ, χρῆσιν μὲν ἵδμεν
 δὲ, καὶ τῷ δ' οὐδ'. κοινὰ δὲ. οἷ, δ', ἵσα ἀπὸ ἴσων αἵ
 ἀφ' ἑαυτῶν, ὅτι ἵσα τὰ λοιπὰ. ἵδμεν δ' ἐκείνων ταύ-
 των. ὅσοι ἐν τῷ γὰρ ἵδμεν. ταύτων γὰρ ποιήσας, καὶ
 μὴ χεῖρ πρῶτον λαβόν, ἀλλ' ἐπὶ μεγέθους* μέ-
 γη. καὶ
 ἵδμεν τὰ δ' ἀριθμητικὰ, ἐπὶ ἀριθμῶν.

4. Εσι δ' ἴδμε μὲν, καὶ ἄ λαμβάνεται (εἶ), ὡς
 ἂ ἡ ὀπισθέμνη θεωρεῖ τὰ ὑποάρχοντα καὶ αὐ-
 τὰ. οἷ, μονάδας ἡ δριβμητική· ἡ δὲ γεωμε-
 Ε τρία, σημεῖα, ἔ γραμμάς. Ταῦτα γὰρ λαμβά-
 νοισι (εἶ), καὶ τοῖς (εἶ). τὰ δὲ πούτων πᾶσι καὶ
 αὐτὰ, ἡ μὲν σημεῖα ἕκαστον, λαμβάνουσιν· οἷ,
 ἡ μὲν δριβμητική, τὴ ὡσεὶ ὄν, ἡ ἀρῶν, ἡ τε-
 τραγωνον, ἡ κύβος. ἡ ὅ γεωμετρία, τὴ δ' ἄλο-
 γον, ἡ ἡ δ' κεκλᾶσθαι, ἡ νύμφ. ὅτι δ' ἐστὶ, διευκ-
 οισι δ' ἡ τε τῇ κοινῇ καὶ ἐν τῇ ἀποδεδιγμέ-
 νων. ἔ ἡ ἀερολογία ὡσαύτως.

R iiij

5 Πᾶσα γὰρ ἀποδεικτικὴ ἐπιτήμη, ὥς τε τρία ἄ
 ὅστις, ὅσα τι εἶ) πῆται· ταῦτα δ' ὅτι ὁ ἥμος,
 ὃ ἥμος αὐτὰ παθημάτων ὅτι θεωρητικὴ· καὶ
 τὰ χεῖρα, αὐτὰ λέγειν ἀξιωματικά, ὅς ὡς ὡς
 τῶν ἀποδεικτικοῖς· καὶ τρεῖς, τὰ πᾶσι, ὡς πῆ
 σημήνεις ἐκαστον, λαμβάνει.

6 Εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιτήμησιν ὁ δὲ πᾶσι ἐντα
 ῥα τῶν πῆται· οἷον, ὁ ἥμος μὴ ἀποπῆται
 εἶ), ἀν' ἡ φησὶν ὅτι ὅστις (ὅς ὡς ὡς δὲ ὅμοιος δὲ ὅλοι,
 ὅτι ὁ ἀριθμὸς ὅτι, καὶ ὅτι ἡρμόν καὶ ψυχρὸν.)
 καὶ τὰ πᾶσι μὴ λαμβάνειν πῆ σημήνεις, ἀν' ἡ δὲ
 λαμβάνει ὅτι τὰ χεῖρα ὅτι λαμβάνει * πῆ ση-
 μένεις ὅτι ὅτι ὅτι ἀφελῆν, ὅτι γινώσκον.
 ἀλλ' ὅτι ἡ πῆται τῇ γε φύσιν τρία ταῦτα ὅτι,
 ὥς ὅτι, πῆται, καὶ αὐτὰ δεικνύει, καὶ ὅτι ὅτι.

7 Οὐκ εἶναι δ' ἀποδείξεις, ὅς ἀίτημα, ὅ ἀνὰ γ-
 νῆ) δ' αὐτῇ, καὶ δοκεῖν ἀνὰ γνῆ. ὅ γὰρ ὡς
 τ' ὅτι λέγειν ἀποδείξεις, ἀλλὰ ὡς τ' ὅτι
 ψυχρὸν· ἐπὶ ὅτι συλλογισμὸς. αὐτὰ γὰρ ὅτι
 εἰς ὅτι ὡς τ' ὅτι λέγειν· ἀλλὰ ὡς τ' ὅτι
 ὅτι λέγειν, * ὅτι αὐτῇ.

8 Ὅσα μὲν οὖν διὰ τὰ ὅτι λαμβάνει αὐ-
 τὸς μὴ δεικνύει· ταῦτα, εἰς αὐτὸν δοκεῖν λαμβ-
 νάμεν ὅτι μαθημάτων, ἀποπῆται· καὶ εἶναι ὅτι
 ἀπλῶς ἀποδείξεις, ἀλλὰ ὡς τ' ὅτι μόνον.
 εἰς δ' ὅτι μὴ δεικνύει ὅτι δεικνύει, ὅτι ὅτι
 πῆται ὅτι, λαμβάνει ὅτι αὐτῇ· καὶ ὅτι
 τῇ ἀφελῆν ἀποδείξεις καὶ ἀίτημα· εἰ γὰρ
 ἀίτημα, ὅ ὅτι τῇ μαθημάτων τῇ δεικνύει.
 ὅτι ὅτι πῆται ἀποδεικτικὸν λαμβάνει, καὶ ὅτι
 μὴ δεικνύει.

9 Οἱ μὲν οὖν ὅτι εἶναι ἀποδείξεις· ὅτι
 γὰρ ὅτι μὴ ὅτι λέγειν. Ἀλλ' ὅτι ὅτι ὅτι
 πῆται αὐτῇ ἀποδείξεις. τοῖς δ' ὅτι μόνον ὅτι
 ὅτι δὲ, ὅτι ἀποδείξεις· εἰ μὴ καὶ ὅτι α-
 χύειν, ἀποδείξεις ὅτι φησὶν ὅτι). Ἀλλ' ὅτι ὅτι
 τῇ, τῇ ὅτι ὅτι), γὰρ ὅτι συμπερίεχον.

10 Οὐδ' ὅτι γεωμετρίας ψευδὴ ἀποδείξεις,
 ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι λέγειν, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
 δι * ὅτι ὅτι, τ' ὅτι γεωμετρίας ψευδὴ ἀποδείξεις, λέ-
 γειν πῆται πῆται πῆται πῆται, ὅτι ὅτι πῆται
 γεωμετρίας, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι. ὅτι ὅτι γεωμε-
 τρίας ὅτι συμπερίεχον ὅτι πῆται ὅτι) γεω-
 μετρίας, ὅτι αὐτῇ ὅτι φησὶν, ἀλλὰ τῇ ὅτι ὅτι
 τῇ δεικνύει.

11 Ἐπὶ ὅτι ἀίτημα καὶ ἀποδείξεις πῆται, ὅτι ὅτι ὅτι,
 ὅτι ὅτι μὴ ὅτι ὅτι ὅτι, ὅτι πῆται ὅτι τῇ.

5 Omnis enim demonstrativa scien-
 tia circa tria est. *horum duo sunt*, quæ po-
 nuntur esse: nempe genus, cuius per se af-
 fectiones *scientia* contemplatur: & com-
 munia illa, quæ vocamus axiomata, ex
 quibus primis demonstrant. tertium est,
 affectiones; quarum quid quæque signi-
 ficet, *demonstrator* accipit. 6 Sanè scien-
 tiæ nonnullæ quominus ex his quædam
 despiciant, nihil vetat. *verumtamen aliqua scien-*
tia non supponat genus esse, si liquidò
 constet *illud* esse: (non enim æquè mani-
 festum est numerum esse, atque calidum
 & frigidum:) neque accipiat, quid affe-
 ctiones significant, si sint manifestæ:
 quemadmodum ne communia quidem
 accipit quid significant, *veluti quid signifi-*
cat æqualia ab æqualibus auferre quia no-
 tum est. Sed nihilominus naturâ tria hæc
 sunt; *id est*, circa quod demonstrat, & quæ
 demonstrat, & ex quibus. 7 Non est au-
 tem suppositio, nec postulatum, *id* quod
 necesse est esse per se, & videri necesse est.
 non enim ad externum sermonem de-
 monstratio pertinet, sed ad eum qui est in
 anima: quia nec syllogismus *ad illum*, sed
ad hunc pertinet. semper enim licet obice-
 re aduersus sermonem externum, sed ad-
 uersus internum sermonem non semper
 licet. 8 Quæcumque igitur, cùm probari
 possint, sumit ipse *demonstrator* sine pro-
 batione, hæc si accipiat probabilia dis-
 centi, supponit: & est non simpliciter
 suppositio, sed ad illum solum: si verò
 cum nulla insit opinio, aut etiam cū
 contraria insit, *demonstrator* sumat, idem
 postulat. eoque differunt, suppositio, quæ
Græco vocabulo, hypothesis appellatur, & po-
 stulatum. est enim postulatum, quod est
 subcontrarium discantis opinionis: quod
 cū sit demonstrabile, aliquis sumit, eoque
 utitur non probato. 9 Definitiones
 igitur non sunt suppositiones, quia non
 dicunt esse aut non esse. Verum in pro-
 positionibus suppositiones continentur.
 Definitiones verò tantum intelligi oportet.
 hoc autem non est suppositio: nisi
 quis *et verbum* AUDIRE, suppositionem
 esse dixerit. Sed *illæ sunt suppositiones*, qui-
 bus positis, quia illæ sunt, efficitur con-
 clusio. 10 Neque geometra falsa suppo-
 nit, ut nonnulli asserunt, qui non oportet
 re inquit falsò principio uti; geometram
 verò mentiri, dum pedalem ait esse lineam,
 quæ non est pedalis; aut rectam eam,
 quam describit, quæ nō est recta. at geo-
 metra nihil concludit *ex eo* quod sit hæc
 linea, quam ipse protulit, sed *quod sunt ea*
 quæ hisce *notis* declarantur. 11 Præterea
 postulatum suppositioque omnis vel est
 ut totum, vel ut in parte. definitiones
 autem neutrum horum sunt.

Post hæc
 verba se-
 quuntur
 apud rhe-
 mistiū que
 toto deci-
 mo textu
 continen-
 tur. vide
 Zabar.
 Comm.

31. ὅτι δὲ
 γεωμετρίας
 ψευδὴ
 ἀποδείξεις.

E

De principiis quibusdam omnium scientiarum communibus.

Cap. XI.

1 ¶ De ideis. 2 ¶ De axiomatibus contradictionis. Affirmationem & negationem simul veras esse non posse. 3 Aut affirmationem esse veram, aut negationem. 4 Vsum horum axiomatum. 5 ¶ Scientiis communia esse axiomata, 6. & dialecticam, 7. & metaphysicam. 8. ¶ Discrimen dialecticae & metaphysicae.

Species igitur esse aut vnum quidpiam A
præter multa, non necesse est, si demonstratio fuerit. sed necesse est, vt verè dicatur esse vnum de multis: quia non erit vniuersale, nisi hoc sit: quod si vniuersale non sit, medium nõ erit: proinde nec demonstratio. Oportet igitur aliquid vnum & idem in pluribus esse non homonymum. 2 Fieri autem non posse vt idem simul affirmetur & negetur, nulla sumit demonstratio, nisi oporteat etiam cõclusionem sic probare: probatur autem, cum sumptum fuerit primum de medio verè affirmari, non verè negari. medium autem sumere esse & non esse, nihil refert: itidẽque tertium. nam si concessum fuerit, de quo homo verè dicitur, quamvis non homo verè dicatur, si modò tamẽ homo verè dicitur esse animal, non autem non animal, profectò verè dicetur, Calliam, etiã si non sit Callias, tamen esse animal, non autem non animal. Huius autem rei causa est: quia primum non solum de medio dicitur: sed etiam de alio: quippe quod est in multis: quocirca si medium, & id ipsum est & non id ipsum, ad conclusionẽ nihil attinet. 3 De quauis autem re affirmationem aut negationẽ veram esse, ea demonstratio sumit, quæ ducit ad impossibile.

4 Atque hæc axiomata non sumuntur sēper vniuersaliter, sed in quantum sufficit. sufficit autem, quod sumitur in genere subiecto. dico autẽ in genere subiecto, vt circa quod genus demonstrationes offert, quemadmodum antea quoq; dictũ fuit.

5 Communicant autem inter se omnes scientiæ secundum communia. communia verò appello ea quibus vtrūque tanquã ex his demonstratẽs, non ea de quibus demonstrat, nec quod demonstrat. 6 Ac dialectica omnibus scientiis communis est. 7 Et si qua scientia vniuersaliter conatur probare cõmunia principia: veluti, de quacũque re veram esse affirmationem vel negationẽ: aut esse æqualia quæ relinquuntur, cū ab æqualibus æqualia dempta fuerint: aut alia eiusmodi. 8. Dialectica verò non est ita definitorum quorundam, neq; vnius cuiusdam generis. alioqui non interrogaret. demonstranti namque non licet interrogare: quia ex oppositis non probatur idem, vt probatum fuit in libro de syllogismo.

Εἰδὲ μὲν οὖν ὅτι, ἡ ἐν τῷ πρῶτῳ τὰ πολλὰ, οὐκ ἀνάγκη, εἰ ἀποδείξει ἔσται. ὅτι μὲν ἐν τῇ πολλῇ ἀληθὲς εἰπὴν, ἀνάγκη· ὃ γὰρ ἔσται ὁ καθόλου, αὐτὸ μὴ τῷ πᾶσι· εἰ δὲ ὁ καθόλου μὴ ᾖ, ὁ μέσος οὐκ ἔσται· ὥς· ὅδ' ἀποδείξει. δι' αὐτῶν * τί ἐν τῷ αὐτῷ ὅτι πλεόντων ὅτι μὴ ὁμόθυμοι. 2 Τὸ δὲ μὴ ἐνδείχεται ἅμα φαίαι καὶ ἀποφαίαι, ὅθεν μία λαμβάνεται ἀποδείξει, ἀλλ' ἡ ἐν δὴ δείξαι τῷ συμπίεσμα ἔτιος. δείκνυται γὰρ λαβοῦσι ὁ πρῶτος καὶ τῷ μέσῳ, ὅτι ἀληθὲς· ἀποφαίαι δ', οὐκ ἀληθὲς. ὃ γὰρ μέσος ὅθεν ἀφαιρείται ὅτι μὴ ὅτι λαβόν. ὡσαύτως καὶ ὁ τρίτος. εἰ γὰρ ἐδόξῃ, καὶ ὁ ἀνθρώπων ἀληθὲς εἰπὴν, εἰ καὶ μὴ αὐτῶν ἀληθὲς, ἀλλ' εἰ μόνον ἀνθρώπων, ζῶον ὅτι, μὴ ζῶον δὲ μὴ· ἔσται γὰρ ἀληθὲς εἰπὴν, Καλλιῶν, εἰ ἔμὴ Καλλίαι, ὅμως ζῶον, μὴ ζῶον δ', αἵτιοι δὲ, ὅτι ὁ πρῶτος ὃ μόνον καὶ τῷ μέσῳ λέγεται, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλω, ἀφ' ὅτι ὅτι πλεόντων. ὥς· ὅδ' εἰ τὸ μέσον, καὶ αὐτὸ ὅτι μὴ αὐτῷ, πρὸς ὁ συμπίεσμα, ὅθεν ἀφαιρείται. 3 Τὸ δ' ἀπὸ φαίαι ἡ ἀποφαίαι, ἢ εἰς τὸ ἀδυνάτων ἀποδείξει, λαμβάνεται.

4 Καὶ ταῦτα ὅτι αἰ καθόλου, ἀλλ' ὅσον ἰσχυρόν. ἰσχυρόν δ' ὅτι τῷ ἥκει. λέγω δ', ὅτι τῷ ἥκει, ὅτι πρὸς ὁ ἥκει τῷ ἀποδείξει φέρει, ὡς πρὸς εἰρησὶ καὶ πρὸς πρῶτον.

5 Επικοινωνοῦσι γὰρ πᾶσαι αἱ ὁμοειδήσιν ἀλλήλων καὶ τῷ κοινῷ. κοινὰ δὲ λέγω, οἷς χρῶνται ὡς ἐκ τούτων ἀποδεικνύουσιν· ἀλλ' ὃ πρὸς ὁ δεικνύουσιν, ὅδ' ὁ δεικνύουσιν.

6 Καὶ ἡ ἀφαιρέτικὴ πᾶσι.

7 Καὶ εἰ ἡ καθόλου πρῶτον δεικνύει τὰ κοινὰ ὅτι, ὅτι ἀπὸ φαίαι καὶ ἀποφαίαι, ἡ ὅτι ἰσὺς ἀπὸ ἴσων, ἢ τῷ τούτων ἀπὸ.

8 Ἡ δὲ ἀφαιρέτικὴ οὐκ ἔστι οὕτως ἀειμένειν ἡκόν, ὅθεν ἥκει εἰς ἡκόν. οὐ γὰρ ἀνθρώπων. ἀποδεικνύει γὰρ οὐκ ἔστι ἐρωτῶν, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἀντικειμένων ὅτι, μὴ δεικνύει τὸ αὐτῷ. δίδειται δὲ τῷ, ὡς πῶς πρὸς συλλογισμοῦ.

De interrogationibus, & obiter de scientiarum incremento.

Cap. XII.

1 ¶ De interrogationibus scientialibus. An sint. 2 Quenam sint. 3 De quibus sit disceptandū, 4 Quenam interrogare, & ad quæ respondere oporteat. 5 Quomodo & ex quibus disputari, probari, credargui debeat. 7 Apud quos disceptandum sit. 8 ¶ De interrogationibus à scientia alienis. An sint, & quanam sint: & quomodo fiant pravi syllogismi in scientiis. 9 De interrogationibus ad aliam artem pertinentibus: & de falsis. 10 De paralogismo propter homonymiam. 11 De obiectione adversus mathematicos, quasi committant paralogismos arguentes ex particularibus. 12 De paralogismo ex duabus propositionibus affirmantibus in secunda figura. 13 De paralogismo ex propositionibus falsis. 14 De incremento scientiarum per assumptionem, 15 & per transversum.

[illegible]

SI verò idem est interrogatio syllogistica, & propositio *qua est altera pars contradictionis: propositiones autem sunt in quaque scientia, ex quibus constat syllogismus ille qui in quaque scientia efficitur: erit utique interrogatio quædam scientialis, de his ex quibus fit syllogismus in quaque scientia propria.* 2 Constat igitur non omnem interrogationem esse geometricam, aut medicam. similiter autem *se res habet etiam in aliis. sed ea demum sunt interrogationes geometricæ, ex quibus vel probatur eorum quidpiam, de quibus est geometria, vel quæ ex eisdem principiis probantur, ex quibus geometria, cuiusmodi sunt optica problemata.* similiterque *res se habet in aliis.* 3 Ac de his quidem etiam disceptatio subeunda est ex geometricis principiis & conclusionibus, de principiis autem disceptatio subeunda non est geometriæ quâ est geometria. similiterque *se res habet in aliis scientiis.* 4 Neque igitur omni interrogatione quisque sciens est interrogandus, nec ad omnem interrogationem respondere oportet *se quavis res, sed ad ea quæ illius scientiæ, quam quisque tenet, finibus continentur.* 5 Si quis verò sic disputet cum geometria quâ geometria est, apparet eum rectè disputare, si ex his quidpiam probet. sin minùs, non rectè. 6 Sed & manifestum est, cum non redarguere geometriam, nisi per accidens. 7 Quocirca apud geometriæ imperitos non est de geometria differendū: latebit enim vitiosè differens. similiter autem *res se habet etiam in aliis scientiis.* 8 Quia verò sunt quædam geometricæ interrogationes, suntne etiam non geometricæ? & in quaque scientia, quæ sunt secundum ignorantiam, secundum qualem sunt geometricæ, vel non geometricæ? & utrū syllogismus secundū ignorantiam est syllogismus constans ex oppositis, an paralogismus, secundū geometriam tamen? 9 An ex alia arte, ut interrogatio musica est non geometrica de geometria: putare autem æquidistantes concurrere, geometricum est quodammodo, & non geometricum alio modo? duplex enim hæc est, quemadmodum arhythmicum: & alterum quidem est non

geometricum, quia non habet sicut arrythmum: alterum verò, quia prauè habet. atque hæc ignorantia quæ est ex huiusmodi principiis, est contraria scientia.

10 In mathematicis autē non *αὐτὸς αὐτὸς* *A* 10 *in disputationibus, est paralogismus*: quia mediū semper est duplex. etenim *aliud de hoc omni, & hoc de alio omni* dicitur. attributiū verò nō dicitur omne. hæc autē licet quasi videre intelligētia. in disputationibus verò latet, an omnis circulus sit figura. quod si descripserit, manifestū est. quid autē? carmina sunt circulus? apparet nō esse. 11 Non oportet autē aduersus id obicere, si sit propositio inductiua. nam quemadmodum non est propositio quæ non est in pluribus; (quia non erit in omnibus: ex vniuersalibus autē *propositionibus* syllogismus ille *constat*;) ita nec obiectionem esse constat. eadem enim sunt propositiones & obiectiones. quam enim obiectionem *quispiam* affert, hæc potest fieri propositio vel demonstratiua, vel dialectica. 12 Accidit autem vt nonnulli vitiosè concludant: quoniā accipiunt *ea quæ* ambobus *extremis* consequentia sunt, vt & Cæneus facit *concludens* ignem *gigni* multiplici proportionē: quia & ignis celeriter gignitur, vt *ipse* ait, & hæc proportio. sic autem non est syllogismus: sed si celerrimæ proportioni cōsequēs sit multiplex, ignique celerrima in motionē proportio. Interdum igitur nō accidit vt cōcludatur ex iis quæ sūpra fuerunt: interdum verò contingit, sed non videtur. 13 Quod si non posset ex falsis verū probari, facilis esset resolutio: quia necessariō conuerteretur. ponatur enim esse *ε*. cum autem hoc sit, hæc *quoque* sunt quæ esse noui, veluti *ε* *δ*. ex his igitur ostendā illud esse. Magis autē conuertuntur, quæ *traduntur* in mathematicis: quia nullum accidens accipiunt, (immo hoc differunt ab iis, de quibus differitur,) sed definitiones. 14 Augentur autem non per media, sed quia assumunt *alia*, vt *α* *δε*, & hoc *δε*, rursus hoc *δε*, & hoc in infinitum. 15 Et in transuersum: veluti *α* *δε*, & *δε* *α*. vtputā est numerus tantus vel infinitus: hoc, vbi *α*: impar numerus tantus, vbi *δ*: numerus impar, vbi *γ*: est igitur *ε* *δε*. atque est par tantus numerus, vbi *δ*: par numerus, vbi *ε*: est igitur *α* *δε*.

10 Εἰ δὲ τῶν μαθημάτων οὐκ ἔστι ὁμοίως ὁ *παραλογισμός*, ὅτι τὸ μέσον ἔστιν αἰεὶ διττὸν κατὰ τὸ τοῦτου πρῶτος, καὶ τὸ τοῦ πάλιν κατ' ἄλλου λέγεσθαι πρῶτος. ὅς ὁ κατηγορούμενος ἔστι λέγεται πρῶτον. ὡς παρὰ δ' ἔστιν ὅτι ὁρᾷ τὴν τοιούτην. εἰ δὲ τοῖς λόγοις λαμβάνεται, ἄρα πᾶς κύκλος σχῆμα; αὐτὸς ὁ γεῶμετρος, δὴλον. ἢ δὲ; ἢ ἔπειτα κύκλος; φανερόν ὅτι οὐκ ἔστιν.

11 Οὐ δὲ δ' ἐνσταίνει αὐτῷ φέρειν, αὐτὸς ἢ ἢ *πρότασις* ἐπακτική. ὡς παρὰ δ' ἔστιν ὅτι *πρότασις* ἔστιν, ἢ μὴ ἔστιν ἐπὶ πλεόντων. (ὅς γὰρ ἔστιν ἐπὶ πλεόντων· εἰ τὸ κατὰ τοῦ δ, ὁ συλλογισμός.) δὴλον ὅτι ἔστιν ἐνστασις. αἱ αὐταὶ γὰρ, *πρότασις* καὶ ἐνστάσις. ὡς γὰρ φέρει ἐνστασις, αὐτὴ γήμει αὐτὴ *πρότασις* ἢ ἀποδεικτική, ἢ ἀναγωγική.

12 Συμβαίνει δ' αἰτίαις ἀσυλλογίστως λέγειν, ἀλλὰ ὁ λαμβάνει ἀμφοτέρους τὰ ἐπόμενα. ὅτι καὶ ὁ Κανὼς ποιεῖ, ἐπὶ δ' οὗτοισι πολλὰ πλάσιον αἰαλογία. καὶ γὰρ ὁ πῦρ ἔχει ἡμιᾶται, (ὡς φησι) ἔστι αὐτῇ αἰαλογία. ἔτι δ' οὐκ ἔστι συλλογισμός. ἀλλ' εἰ τῇ ἔχει αἰαλογία ἐπὶ ταῖς ἢ πολλὰ πλάσιος, καὶ ὡς περὶ ἢ ταχίστη ἐπὶ ταῖς αἰαλογίαις. εἴοτε μὲν αὖτε οὐκ ἐστὶν αἰαλογία. συλλογισμοὶ εἰ τῇ εἰλημμένων. ὅτι δ' ἐστὶν δέχεται, ἀλλ' ἔχει ὁρᾷ.

13 Εἰ δ' ὡς ἀδύνατον ἔστι καὶ ἄλλων ἀληθῶς δεῖξαι, ῥαδὸν δὲ ὡς ἀδύνατον. ἀντίστροφον γὰρ αὐτῷ ἐστὶν ἀνάγκη. ἔστι γὰρ δ' α, ὅτι τοῦτο δ' ὅντος, περὶ ἔστιν, αὐτὸ δ' οὐκ ἔστιν, ὅτι δ' β. εἰ τοῦτων ἄρα δεῖξαι ὅτι ἔστιν ἐκείνο. ἀντίστροφον ὅτι μάλλον πᾶσι τοῖς μα-

θημασιν, ὅτι *συμβεβηκός* λαμβάνουσιν, (ἀλλὰ ἐπὶ τούτῳ διαφέρει τὸ εἶναι τοῖς ἀλλοῖς λόγοις,) ἀλλ' ὁρᾷ. 14 Αὐξάνει δ' ὁ δ' ἔστιν μέγιστον, ἀλλὰ ὡς πλεονάζει. ὅτι, τὸ α καὶ β, τὸ γ καὶ δ, πάλιν τὸ γ καὶ δ, καὶ τὸ γ καὶ δ εἰς ἄλλοις. 15 Καὶ εἰς τὸ πλάσιον ὅτι, τὸ α καὶ γ, καὶ γ καὶ ε, ὅτι, ἔστιν ἀριθμὸς πρὸς ἢ ἔστιν ἀπὸ τοῦ, τὸ γ καὶ ε, ὅτι, ἔστιν ἀριθμὸς πρὸς, ἐφ' ὃ β. ἀριθμὸς πρὸς, ἐφ' ὃ γ. ἔστιν ἄρα δ' α καὶ γ, καὶ γ καὶ ε, ὅτι, ἔστιν ἀριθμὸς πρὸς, ἐφ' ὃ δ. ὁ ἀριθμὸς πρὸς, ἐφ' ὃ ε, ἔστιν ἄρα δ' α καὶ γ, καὶ γ καὶ ε.

Differentiæ demonstrationis ac scientiæ quod sit, & cur sit.

Cap. XIII.

1. ¶ Duobus modis in eadem scientia differre. Quod sit & Cur sit. 2. ¶ De primo modo. Exemplum demonstrationis per effectum 3 collata cum demonstratione per causam. 4 Alterum exemplum demonstrationis per effectum 5 collata cum demonstratione per causam. 6 Quando per effectum demonstraretur quod sit: non per causam cur sit. 7 ¶ De secundo modo, id est, de demonstratione per causam remotam. Cum hac causa utimur, solum demonstrari quod sit, non cur sit. 8 Exemplum primum. 9 De figura huiusmodi syllogismorum. 10 Comparatio. 11 Exemplum alterum. 12 ¶ Epilogus. 13 ¶ Quomodo in diuersis scientiis differant, Quod sit & cur sit. De scientiis omnino subalternis. 14 De nexu & ordine plurium scientiarum subalternarum. 15 De scientiis non omnino subalternis, sed ratione quorundam problematum.

ΤΟ δ' οὖν, ἀφ' ὧν ἐστὶν, καὶ ὅθεν ἐστὶν, ἀ-

φ' ὧν, ὡς ἔστιν, καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς ὁρίσεως, καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς διχῶς, ἐνα μὲν ὅσον, καὶ μὴ δι' ἀ-
μείων γίνεσθαι ὁ συλλογισμός. ὃ δ' λαμβάνεται
ὅ ὡς ἔστιν αἴτιον. ἡ δὲ τῆς ὁρίσεως, καὶ ὅθεν
ὡς ἔστιν αἴτιον. ἄλλον δ', εἰ δι' ἀμείων μὲν, ἀλ-
λα μὴ δ' ἐκ τῆς αἰτίας, ἀλλὰ τῆς ἀντιστροφῆς
δ' ἐκ τῆς γνωσεύσεως. καλύπτει γὰρ ὅθεν, τῆς
αἰτίας τῆς γνωσεύσεως, γνωσεύσεως ἢ ἐκείνου
ὅ μὴ αἴτιον. ὡς, ἔστιν ἀφ' ὧν ὡς ἔστιν ἢ ἀπὸ δ' ὅθεν.

2 Οἷον, ὅτι ἐγγύς οἱ πλανῆτες, ἀφ' ὧν μὴ
εἰσέλθω. ἔστιν, ἐφ' ὧ γ, πλανῆτες. ἐφ' ὧ β, ὅ μὴ
εἰσέλθω. ἐφ' ὧ α, ὅ ἐγγύς ἔστι. ἀληθὲς δὲ ὅ β
καὶ τῆς γ εἰπεῖν. οἱ γὰρ πλανῆτες ἢ εἰσέλθωσι.
ἀλλὰ καὶ ὅ α καὶ τῆς β. ὅ γ μὴ εἰσέλθω, ἐγγύς
ἔστι. τῆς γ εἰσέλθω δὲ ἐπαγωγῆς, ἡ δὲ αἰ-
σθησεως. αἰσθησεως οὖν ὅ α ὧ γ ὑπαρχειν.
ὡς, ἀπὸ δ' ὅθεν, ὅτι οἱ πλανῆτες ἐγγύς εἰσιν.
ἔστι οὖν ὁ συλλογισμός, ὃ τῆς ὁρίσεως, ἀλλὰ τῆς ὁρί-
σεως. ὃ δ' ἀφ' ὧ μὴ εἰσέλθω, ἐγγύς εἰσιν. ἀλλὰ
δ' ἐγγύς ἔστι, ἢ εἰσέλθωσι.

3 Εγγύς δὲ καὶ ἀφ' ὧν ὡς ἔστιν ὡς ἔστιν δει-
κνύμεν, καὶ ἔστιν τῆς ὁρίσεως ἡ ἀπὸ δ' ὅθεν. οἷον, ἔστι
ὅ γ, πλανῆτες. ἐφ' ὧ β, ὅ ἐγγύς ἔστι. ὅ α, ὅ
μὴ εἰσέλθω. ὑπαρχει δὲ καὶ ὅ β ὧ γ, καὶ ὅ α
τῆς β ὅ μὴ εἰσέλθω. ὡς ἔστι ὅ α τῆς γ. καὶ ἔστι
τῆς ὁρίσεως ὁ συλλογισμός. εἰσέλθω γὰρ τὸ ὡς ἔστιν
αἴτιον.

4 Πάλιν ὡς πλὴν σελήνης δεικνύουσιν,
ὅτι σφαιροειδὲς, ἀφ' ὧ τῆς αὐξήσεως. εἰ γὰρ ὅ αὐ-
ξήσεως ἔστι, σφαιροειδὲς αὐξάνει δὲ ἡ σε-
λήνη. φανερόν, ὅτι σφαιροειδὲς. ἔστι μὲν οὖν ὅ α
ὅτι γάρ ἐστι ὁ συλλογισμός. 5 Ἀνάπαλιν δ' πε-
ρί τῆς μέσου, τῆς ὁρίσεως. ὃ δ' ἀφ' ὧ τῆς αὐξή-
σεως σφαιροειδὲς ἔστι. ἀλλὰ δ' ἐκ τῆς σφαιροει-
δὲς ἔστι, λαμβάνεται τῆς αὐξήσεως ὡς αὐξάνει. σε-
λήνη, ἐφ' ὧ γ σφαιροειδὲς, ἐφ' ὧ β αὐξήσεως,
ἐφ' ὧ α. 6 Εφ' ὧ δὲ τῆς μέσου μὴ ἀντι-
στροφῆς, καὶ ἔστι γνωσεύσεως τὸ ἀντίτιον τὸ ὅτι
μὴ, δεικνύμεν. ὅ δ' ὅθεν ὡς, 7 Εἰ, ἐφ' ὧ τὸ
μέσου, ἔστι τῆς μέσου. καὶ γὰρ ὡς ὡς ὡς, τῆς ὁρί-
σεως, καὶ τῆς ὁρίσεως, ἢ ἀπὸ δ' ὅθεν. ὃ δ' λέγεται τὸ αἴτιον.

8 Οἷον, ἀφ' ὧ πῶς ἀναπνέει ὁ πῆχος; ὅτι
ἢ ζῷον. εἰ γὰρ τῆς τῆς μὴ ἀναπνέει αἴτιον,
ἔδει τὸ ζῷον ἔστι αἴτιον τῆς ἀναπνέει. οἷον, εἰ ἡ
ἀπὸ φασίς, αἴτια τῆς μὴ ὑπαρχειν. ἡ κα-
πνοῆς, αἴτια τῆς ὑπαρχειν. ὡς ἔστι τὸ
ἀσύνμετρον ἔστι τῆς θερμῆς καὶ ψυχρῆς, τῆς μὴ
ὑγιαίνει. τὸ σύμμετρον ἔστι, τῆς ὑγιαίνει.

Sic autem quod sit, & cur sit, diffe-
rentia: atque in hac bifariam. vno modo, si
non ex immediatis efficiatur syllogismus:
quia non accipitur prima causa: scientia
verò cur res sit, per primam causam habe-
tur. alio modo, si fiat quidem ex imme-
diatis, at non ex causa, sed ex eo, quod in-
ter ea, quæ reciprocantur, notius est. nihil
enim prohibet quominus inter ea quæ si-
bi inuicem attribuuntur, notius sit in-
terdum id quod non est causa. itaque ex
hoc erit demonstratio.

2 Veluti quod planetæ propè sunt, ex
eo demonstratur quod non scintillant. es-
to, vbi γ, planetæ: vbi β, non scintillare:
vbi α, propè esse. verè igitur τὰ dicitur do-
cens: quia planetæ non scintillant, sed & α
docet: quia quod non scintillat, propè est.
hoc autem sumptum sit per inductio-
nem, aut per sensum. necesse est igitur
τὰ α inesse. quare demonstratum est,
quod planetæ propè sunt. Hic igitur syl-
logismus non ostendit cur res sit, sed quod
sit. non enim quia scintillant, sunt propè:
sed quia propè sunt, non scintillant.

3 Accidit etiam, vt alterum per alte-
rum probetur: & erit demonstratio do-
cens cur res sit. Vtputa esto γ, planetæ:
vbi β, propè esse; α, non scintillare: In-
est igitur & α β γ, & α id est, non scintil-
lare, α β: quare etiam α inest γ. Et est
syllogismus ostendens cur res sit: quia sum-
pta fuit prima causa.

4 Rursus vt ostendunt Lunam esse
globosam per accretiones. etenim si quod
ita augetur, est globosum; augetur autem
Luna: perspicuum est, quod est globosa.
Sic igitur factus est syllogismus ostendens
quod res sit.

5 At si è contrario ponatur medium,
erit syllogismus ostendens cur sit: quia non
propter accretiones Luna est globosa: sed
quia est globosa, idcirco suscipit accretio-
nes huiusmodi. Sit Luna, vbi γ: globo-
sum, vbi β: accretio, vbi α.

6 In quibus autem media non reci-
procantur, idque est notius quod non est
causa, ostenditur quod sit, non cur sit.

7 Item in quibus medium extrinsecus
ponitur. In his enim demonstratur quod
sit, non cur sit, quia non dicitur causa.

8 Veluti cur non respirat paries? quia
non est animal. etenim si hæc esset causa
non respirandi, oporteret animal esse
causam respirandi: vt si negatio est cau-
sa cur in sit, affirmatio est causa cur in-
sit. veluti si intemperies calidorum &
frigidorum est causa non bene valendi, co-
rumpentem temperies est causa bene valendi.
similiterque

5 Similis ratio est, si a sit in toto aliquo, velut in a , etenim b omnia; nulli autem a inest. quare a nulli b inest, ut per syllogismum concluditur. 6 eodem modo probatur, si ambo in toto aliquo sint.

7 Quod autem fieri possit, ut in quo toto est a , non sit a ; & rursus, in quo a est a , non sit a ; perspicuum est ex rerum classibus; quæ inter se non permiscuntur. Nam si nihilo eorum quæ sunt in classe a , b attribuitur ulli eorum quæ sunt in classe c ; a autem est in toto b , ut eiusdem classis: perspicuum est, a non esse in c ; alioquin permiscerentur classes. Similis est ratio, si a sit in toto aliquo sit. 8 Quod si neutrum sit in ullo toto, a non inest b ; necesse est, ut individue non inest. Nam si quid medium sit; necesse erit, alterum eorum in toto aliquo esse. aut enim in primâ figura, aut in media erit syllogismus. Si igitur sit in prima, a erit in toto aliquo: quoniam affirmatiuam efficit oportet propositionem in qua ipsum consideratur. Si vero syllogismus sit in media figura, utrumvis poterit esse in toto: quoniam utrius iungatur priuatio, sic syllogismus. at si utraque propositiones sint negatiuæ, non erit syllogismus. 9 Perspicuum igitur est, fieri posse ut individue aliud alii non inest: & quando quomodoque ita fieri possit, iam diximus.

Ομοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν β ἐν ὅλῳ πινύσται, οἷον ἐν τῷ δὲ πινύτι γὰρ δὲ πινύτι β ὑπάρχει, τὸ δὲ αὐτὸν ὡς ἐν τῷ αὐτῷ β ὑπάρχει. 6 Τὸν αὐτὸν δὲ ἔπειν διὰ τὴν αὐτὴν, ὅτι εἰ ἀμφὸς ἐν ὅλῳ πινύσται. 7 Ὅτι δὲ ἐνδέχεται τὸ β μὴ εἶναι ἐν ὅλῳ βεῖν τὸ α. ἢ πάλιν τὸ α, ἐν ὅλῳ τὸ β. φανερόν ἐστι τῆς συστοιχίας, ὅσα μὴ ἐπαλλάττοιεν ἀλλήλαις. εἰ γὰρ μὴδὲν τῆς α τῆς β συστοιχία, καὶ μὴδὲν κατὰ τὴν β τῆς α τῆς β ἐξ ὅλῳ βεῖν τὸ α, συστοιχίῳ οἷον φανερόν ὅτι τὸ β ἐκείνῳ ἐν ὅλῳ ἐπαλλάττοιεν γὰρ αὐτὴς συστοιχίαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ β ἐν ὅλῳ πινύσται. 8 Εὰν δὲ μὴδέτερον ἢ ἐν ὅλῳ μὴδὲν, μὴ ὑπάρχει τὸ α ἐν ὅλῳ ἀνάγκη, ἀτόμως μὴ ὑπάρχει. Εἰ γὰρ ἔσται πλείονος ἀνάγκη ἵνα τερον αὐτῶν ἐν ὅλῳ πινύσται. ἢ γὰρ ἐν ὅλῳ πινύσται ἡ μὲν α, ἢ ἐν ὅλῳ μὲν α ἐστὶν ὁ συλλογισμός. εἰ μὲν οὖν ἐν ὅλῳ πινύσται τὸ β ἐστὶν ἐν ὅλῳ αὐτῶν κατὰ φαικίαν γὰρ διὰ τὴν πλείονος τὴν γινεσθαι πινύσται. εἰ δὲ ἐν τῷ μίᾳ, ὁ πό- τος πινύσται. πινύσται ἀμφοτέρω γὰρ ληφθέντες τῶν φαικίαν, γὰρ συλλογισμός. ἀμφοτέρων δὲ ἀποφατικῶν οὖν, ἐκείνῳ ἐστὶν. 9 Φανερόν οὖν, ὅτι ἐνδέχεται τε διὸ διὸ μὴ ὑπάρχει ἀτόμως. ὅτι πινύσται, καὶ πινύσται, εἰρήκε μὲν.

De ignorantia secundum prauam dispositionem in iis quæ medio vacant.

Cap. XVI.

1 ¶¶ Definitio. 2 ¶¶ Divisio. 3 ¶¶ Specierum discrimen. 4 ¶¶ Eius discriminis expositio. 5 Si falsum existimetur omni inesse. 6 per unam, vel utramque propositionem falsam. 6 De syllogismo exstructo in prima figura, id est, in Barbara, ex ambabus propositionibus falsis, 7 vel ex altera vera & altera falsa, cum maior propositio sit immediata. 8 vel mediata. 9 Epilogus. 10. ¶ Si falsum existimetur non inesse. 11 De syllogismo exstructo in prima figura, id est, in Celarent, ex ambabus propositionibus falsis, 12 vel ex una falsa, 13 nempe minore, 14 vel maiore. 15 Epilogus. 16 De secunda figura: cum ambæ propositiones sint falsæ in totum. 17 aut ambæ falsæ ex parte in Camestres, 18 vel in Cesare: 19 cum altera tantum est falsa, id est, cum in Camestres est falsa minor, 20 vel maior: 21 aut in Cesare est falsa minor, 22 vel maior. 23. Epilogus.

Ignorantia verò, quæ non secundum C negationem, sed secundum dispositionem dicitur, est deceptio quæ per logismum efficitur.

1 Hæc autem in iis quæ primum insunt, vel non insunt, bifariam accidit: nempe aut cum simpliciter existimauerit quissam inesse, vel non inesse; aut cum per syllogismum ad existimandum adductus fuerit. 3 Simplicis igitur existimationis simplex est deceptio: eius autem quæ sit per syllogismum, plures. 4 Non inest enim a b individue. ergo si concludat inesse a b , medium accipiens c ; deceptus erit per syllogismum.

Tom. I.

A Γνωστέον δὲ ὅτι μὴ ἐξ ἀποφαστικῆς ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀφαιρητικῆς λεγόμενον ἐστὶν μὲν, ἢ δὲ * λεγόμενον γινώσκον ἀπὸ τῆς. 2 Αὐτὴ δὲ ἐν μὲν συστοιχίᾳ πινύσται ὑπάρχει, ἢ μὴ ὑπάρχει, συμβαίνει διχῶς. ἢ γὰρ ὅταν ἀπλῶς ὑπολάβῃ ὑπάρχει, ἢ μὴ ὑπάρχει ἢ ὅταν δὲ συλλογισμοῦ λαβὴ πινύσται ὑπολάβῃ. 3 Τῆς μὲν οὖν ἀπλῆς ὑπολήψεως, ἀπλῆ ἢ ἀπὸ τῆς πινύσται συλλογισμοῦ, πλείους. 4 Μὴ ὑπάρχει γὰρ τὸ α μὴδὲν ἐν β ἀτόμως. ἐκ κοινῶν οὖν συλλογισμῶν ὑπάρχει τὸ α τῷ β, μέσσοι λαβὼν τῶν, ὅταν τῶν μὲν ἐστὶν δὲ συλλογισμοῦ. 5 η

5 Εἰδὶχθεὶς μὲν οὖν ἀμφοτέρους τὰς προτά-
 σεις εἶναι ψευδεῖς· ἐοδὶχθεὶς δὲ τὴν ἐπίεσιν * μὲ-
 νον. 6 Εἰ γὰρ μήτε δ α μηδὲν δ γ ὑπαρ-
 χῇ, μήτε δ γ μηδὲν δ β, εἰληπῆται δὲ ἕνα τι-
 ον αἰάπαλιν· ἀμφω ψευδεῖς ἐσονται. ἐγχο-
 ρῇ δ' ὅπως ἔχῃ δ γ πρὸς δ α, καὶ δ β, ὥς
 μὴτι ὑπὸ δ α εἶναι, μήτε καθόλου * πρὸ β.
 7 μὲν γὰρ β, ἀδιώατοι εἶναι ἐν ὅλῳ ὑπὸ πρῶ-
 τως γὰρ ἐλέγετο αὐτῷ δ α μὴ ὑπαρῆναι.
 8 δ α οὖν αἰάγῃ πᾶσι τοῖς ὄντι εἶναι καθόλου·
 ὥς ἀμφοτέρω ψευδεῖς. 7 Ἀλλὰ καὶ πλεὺν
 ἐπίεσιν ἐοδὶχθεὶς ἀληθῆ λαμβάνειν, ὅ μὲν τοῖς
 ὁποτέρω ἐτυχῇ, ἀλλὰ πλεὺν α γ. ἡ γὰρ γ β
 πρῶταις, αὖτε ψευδεῖς ἐσται, ἀλλὰ δ α μηδε-
 νί εἶναι δ β· πλεὺν δὲ α γ, ἐγχορῇ. οἷον, εἰ δ α καὶ
 δ γ ἐπὶ β ὑπαρῇ ἀτόμως. ὅταν γὰρ
 * πρῶτως δ αὐτὸ πλεονάζῃ κατηγορήσῃ, ἐνδὲ-
 τερον ὁποτέρω ἐσται. 8 Διαφέρει δὲ ὁδὸν,
 ὅτι εἰ μὴ ἀτόμως ὑπαρῇ. 9 Ἡ μὲν οὖν τῇ
 ὑπάρχει ἀπάτη, ἀλλὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὅτι γὰρ
 μῖνος. ὅ γὰρ ὡς ἐν ἄλλῳ σχήματι τῇ ὑπάρχει
 συλλογισμός. 10 Ἡ δὲ τῇ μὴ ὑπάρχει, ἐ-
 τι πρὸς πρῶτον, καὶ ἐν ὅ μῖνος σχήματι. πρῶ-
 τος οὖν εἰπωμένον, ποσῶς ἐν ὅ πρῶτον γὰρ,
 καὶ πῶς ἐχουσὶν τῇ προτάσει.
 11 Εἰδὶχθεὶς μὲν οὖν, ἀμφοτέρων ψευδῶν οὐ-
 σῶν. οἷον, εἰ δ α καὶ δ γ καὶ δ β ὑπάρχει ἀτό-
 μως· ἐὰν γὰρ ληφθῇ δ μὲν α πρὸ γ μηδὲν, γ
 δὲ γ πρὸ β· ψευδεῖς αἱ προτάσεις.
 12 Εἰδὶχθεὶς δὲ καὶ τῆς ἐπίεσιν ψευδεῖς ὄντος,
 καὶ τούτοις ὁποτέρω ἐτυχῇ.
 13 Εγχορῇ γὰρ πλεὺν μὲν α γ, ἀληθῆ εἶναι, πλεὺν
 δὲ β γ, ψευδῆ. πλεὺν μὲν α γ, ἀληθῆ· ὅτι ὅτι πᾶ-
 σι τοῖς ὄντι ὑπάρχει δ α. πλεὺν δὲ γ β, ψευδῆ.
 14 ἀδιώατοι ὑπάρχει δ β πρὸ γ, ὅ μὲν δὲ ὑ-
 παρχει δ α· ὅ γὰρ ἐπὶ ἀληθῆς ἐσται ἡ α γ
 πρότασις· ἀλλὰ δὲ, εἰ καὶ εἰσι ἀμφοτέρω ἀ-
 ληθεῖς, καὶ δ συμπέρασμα ἐσται ἀληθές.
 14 Ἀλλὰ καὶ πλεὺν β γ ἐοδὶχθεὶς ἀληθῆ εἶναι,
 τῆς ἐπίεσιν ὄντος ψευδεῖς. οἷον, εἰ δ β καὶ δ γ
 γ, καὶ ἐν δ α ὅτι. αἰάγῃ γὰρ ἴαπερ ὑπὸ
 ἴαπερ εἶναι. ὥς αὖ λαβὴ δ α μηδὲν πρὸ γ
 ὑπάρχει, ψευδεῖς ἐσται ἡ πρότασις.
 15 Φανερόν οὖν, ὅτι καὶ τῆς ἐπίεσιν ψευδεῖς ὄντος,
 * ἀμφοῖν, ἐσται ψευδῆς ὁ συλλογισμός.
 16 Εἰ δὲ πρὸ μῖνος σχήματι ὅλας μὲν εἶναι ἀμ-
 φοτέρω τὰς προτάσεις ψευδεῖς, οὐκ ἐοδὶχθεὶς.
 ὅταν γὰρ δ α πρὸ β ὑπάρχει, ἐνδὲν ἐσται λα-
 βή, ὅ δ μὴ ἐπὶ πρῶτον, ἴαπερ δ' ἐνδὲν ὑπάρχει.

5 Fieri igitur potest, ut ambæ propo-
 sitiones sint falsæ: fieri etiam potest, ut al-
 tera tantum sit falsa.

6 Nam si neque α vlli sine sit, neque
 β , vlli sine, sumpta autem fuit utraque pro-
 positio è contrario: ambæ falsæ erunt.
 fieri autem potest, ut ita affectum sit α , ad
 α , & ad β , ut neque sit sub α , neque vni-
 versaliter attribuitur β : quia α non po-
 test esse in toto aliquo: dicebatur enim,
 ei primum α non inesse. non est autem
 necesse, ut α omnibus rebus attribua-
 tur universaliter. quare ambæ propositiones
 falsæ erunt.

7 Accidit etiam, ut altera propositio ve-
 ra accipiat, non tamen vera sit, sed pro-
 positio α si nam propositio α si semper falsa
 erit: quia in nullo est α . ac propositio α si
 vera esse potest. veluti, si α & β & γ & δ
 inest individuum. quando enim idem plu-
 ribus primum attribuitur, neutrum al-
 teri attribuetur.

8 Nec quicquam refert, si in sit non in-
 dividuum.

9 Deceptio igitur, quæ existimatur in-
 esse, per hæc atque hoc modo solum fit:
 quia non erat in alia figura syllogismus,
 quo concluderetur inesse.

10 Ea verò, quæ existimatur non inesse,
 fit & in prima, & in media figura. pri-
 mum itaque dicamus, quot modis in pri-
 ma figura fiat, & quomodo habentibus
 propositionibus.

11 Fieri igitur potest, cum ambæ pro-
 positiones sint falsæ. veluti si α & β , & γ
 inest individuum. nam si sumptum fuerit,
 α = nulli, β , verò omni γ inesse: falsæ er-
 unt propositiones.

12 Fieri etiam potest, cum altera pro-
 positio sit falsa, & quidem vera sit.

13 Fieri enim potest, ut propositio α si sit
 vera; sed β , falsa. α si vera: quia non om-
 nibus rebus inest α , β , falsa: quia non
 potest inesse α si β , cui nulli inest α : 2.
 liou non erit amplius vera propositio α
 si. item si sint ambæ veræ, etiam conclusio
 erit vera.

14. Accidit etiam, ut propositio α si
 sit vera, cum altera sit falsa: veluti si
 α si est in γ , & in α : necesse est e-
 nim alterum sub altero esse: quare si
 acceperit α si nulli, inesse, falsa erit
 propositio.

15 Perspicuum igitur est, & cum alte-
 ra propositio sit falsa, & cum ambæ, falsum
 syllogismum fore.

16 In media verò figura fieri non
 potest ut ambæ propositiones sine
 in totum falsæ. cum enim α si om-
 ni β inest; nihil licebit accipere,
 quod alteri omni, alteri nulli in sit.

oportet autem ita sumere propositiones, ut *medius terminus* alteri *extremo* insit, alteri non insit: siquidem futurus est syllogismus. si igitur ita acceptæ, sunt falsæ; manifestum est, quodd contrariio modo acceptæ, vice versa se habebunt. hoc autem est impossibile.

17 At ex parte utramque falsam esse, nihil verat. veluti si α & β , & γ cui-dam inest. nam si sumptum fuerit omni α , nulli autem ϵ inesse: falsæ erunt ambæ propositiones, non quidem totæ, sed ex parte.

18 Itidemque fiet, si commutato ordine *pronunciatio* priuatiuum positum fuerit.

19 Fieri autem potest, ut altera & quidem utrauis falsa sit. quod enim inest omni α , etiam γ inest. si igitur sumptum fuerit, toti α inesse γ , toti autem β non inesse, certè *propositio* γ , vera erit: β , falsa.

20. Rursus quod nulli ϵ inest, omni α non inest, nam si γ , etiam γ inest: atqui non inerat. si igitur sumptum fuerit γ , toti α inesse, & nulli ϵ , *propositio* γ , vera erit: altera verò, falsa. 21 Similiter fiet transposito *pronunciatio* priuatiuo, quod enim inest nulli α , etiam nulli β inest. si igitur sumptum fuerit β , toti α non inesse, toti autem ϵ inesse: certè *propositio* α , vera erit: altera verò, falsa.

2. Acturus, quod omni α inest, falsò accipitur nulli α inesse: quia necesse est, si omni ϵ inest, ut etiam cuidam α insit. si igitur sumptum fuerit, omni α inesse γ , nulli autem α : *propositio* quidem γ , vera erit: sed α , falsa. 23. Perspicuum igitur est, & cum ambæ propositiones sint falsæ, & cum altera tantum, fore syllogismum deceptiuum in iis quæ sunt indiuidua.

Α δὲ δ' ἔτι λαμβάνειν τὰς προτάσεις, ὥς τε τὰς αὐτὰς, ὑπάρχειν, ὥς δ' μὴ ὑπάρχειν, εἴτε ἔσται συλλογισμός. εἰ οὖν ἔτι λαμβανόμεναι, ψευδῆς· διότι ὡς εἰσέλθω, αἰά παλιν ἔξοισι, ἵστω δ' ἀδυνάτων. 17. Ἐπὶ τῇ δ' ἐκαστέρῳ ὁμοίᾳ καὶ ψευδῆ εἶναι οἷον, εἰ τὸ γὰρ τὰς α καὶ β ὑπὸ ὑπάρχειν. ἀντὶ τοῦ δ' αὐτῶν ληφθῆναι πάλιν ὑπάρχειν, ὥς δ' β μὴ δένει· ψευδῆς μὲν ἀμφοτέρω αὐτῶν προτάσεσιν· ὅ μὲν γὰρ ἔλαβεν, ἀλλ' ὅτι οὐ. 18. Καὶ αἰά παλιν ὅτι τῆς τῆς ε ἑρρηγμένης, ὡς αὐτῶν, 19. Τὴν δ' ἐπὶ τῇ εἰς ψευδῆ καὶ ἐπὶ τῇ εἰς αὐτῶν, εἰ δὲ ἔλαβεν. ὅ γὰρ ὑπάρχειν ὥς α πάλιν, ὥς β * ὑπάρχειν. εἰ οὖν αὐτῶν ληφθῆναι ὥς α μὲν α ἔλαβεν ὑπάρχειν τὸ γ, τὰς δὲ β ὅλα μὴ ὑπάρχειν· ἢ μὲν γ α, ἀληθῆς ἔσται· ἢ δὲ γ β, ψευδῆς. 20. Πάλιν ὅ γ β μὴ δένει ὑπάρχειν, ὁμοίᾳ δ' α πάλιν ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τὰς α, ὥς τὰς β. ἀλλ' ὅ γ ὑπάρχειν. εἰ οὖν αὐτῶν ληφθῆναι τὸ γ τὰς α μὲν α ὅλα ὑπάρχειν, ὥς δὲ β μὴ δένει· ἢ μὲν γ β προτάσεσιν, ἀληθῆς· ἢ δὲ ἐπὶ τῇ ε, ψευδῆς. 21. Ὁμοίως δὲ καὶ μεταπερὶ τῆς τῆς ε ἑρρηγμένης. ὅ γ μὴ δένει ὑπάρχειν ὥς α, ὁμοίᾳ δ' β ὁμοίᾳ ὑπάρχειν. εἰ οὖν αὐτῶν ληφθῆναι τὸ γ ὥς α μὲν α ὅλα μὴ ὑπάρχειν, ὥς δὲ β ὅλα ὑπάρχειν· ἢ μὲν α γ προτάσεσιν, ἀληθῆς ἔσται. ἢ δὲ ἐπὶ τῇ ε, ψευδῆς. 22. Καὶ πάλιν, ὅ γ πάλιν ὥς β ὑπάρχειν, μὴ δένει λαβεῖν ὥς α ὑπάρχειν, ψευδῆς· ἀντὶ τοῦ γὰρ, εἰ ὥς β πάλιν, ὥς α πάλιν ὑπάρχειν. εἰ οὖν αὐτῶν ληφθῆναι ὥς α μὲν β πάλιν ὑπάρχειν τὸ γ, ὥς δὲ α μὴ δένει· ἢ μὲν γ β, ἀληθῆς ἔσται· ἢ δὲ γ α, ψευδῆς. 23. Φανερόν οὖν, ὅτι ὅτι ἀμφοτέρων ὅσων ψευδῶν, ὅ γ ἐπὶ τῇ ε μόνον, ἔσται συλλογισμός ἀπατητικός ἐν τοῖς ἀτόμοις.

De ignorantia secundum prauam dispositionem in iis quibus medium aliquod est interiectum. Cap. XVII.

1. § Regula de syllogismo ex proprio medio. 2. § Quod sit proprium medium. 3. § De syllogismo negantibus in prima figura ex medio proprio, 4. vel quasi proprio, 5. vel non proprio, quod est, 6. vel non est sub primo. 7. § De syllogismo negantibus in secunda figura. De ambabus propositionibus in totum falsis. 8. Si alterutra falsa sit. 9. id est, sola minor, 10. vel sola maior. 11. § Epilogus. 12. § De syllogismo affirmantibus in prima figura. De proprio medio. 13. De quasi proprio. 14. De non proprio, quod est, 15. vel non est sub primo. 16. § Epilogus.

IN iis autem quæ non indiuiduè insunt, aut non insunt, cum per proprium medium sit syllogismus falsus, non possunt ambæ propositiones falsæ esse, sed ea tantum, in qua continetur maius extremum.

1. Proprium medium id appello, per quod sit syllogismus contradictionis.

Tom. I.

ΕΝ δ' οἷς μὴ ἀτόμους ὑπάρχοισιν, ἢ μὴ ὑπάρχοισιν, ὅταν μὲν δ' οἷς οἰκείᾳ μέσῳ γινώσκται· ψευδῆς ὁ συλλογισμός, ὅ γ οἷς ἀμφοτέρω ψευδῆς εἶναι τὰς προτάσεις, ἀλλὰ μόνον πλὴν τῆς ὥς μείζονι ἀκέρῳ. 2. Λέγεται δὲ οἰκείον μέσον, δι' ὅ γ τῆς ἀντιφάσεως ὁ συλλογισμός.

S. iij

3 Ὑπὸ γὰρ τῷ δ' α' τῷ β' ἀφ' αὐτοῦ μέσου τῷ γ. Ἀ
ἐπὶ οὖν ἀνάγκη τῷ γ β, καὶ ἀφ' αὐτοῦ λαμβάνεται, συλλογισμοῦ γινώσκοντος, ὅτι αὐτὴ ἀληθής· ἢ γὰρ αὐτὴν ἀντιφρονεῖται. ἢ δὲ α γ, ψευδής· ἀντιφρονεῖται γὰρ ἀντιφρονεῖται, ἐν αὐτῇ γὰρ ὁ συλλογισμὸς. 4 Ομοίως δὲ καὶ εἰ ἐξ ἄλλης συστοιχίας ληφθῇ τὸ μέσον· οἷον, δ δ, εἰ καὶ εὖ δ α ὅλα ἐστὶ, καὶ καὶ τῷ β' κατηγόρηται πᾶν τὸ ἀνάγκη γὰρ τῷ αὐτῷ δ β' ἀντιφρονεῖται, τῷ δ' ἐπὶ ἀντιφρονεῖται. ὡς δὲ ἡ αὐτὴ, αὐτὴ ἀληθής· ἐῖ δ', αὐτὴ ψευδής· καὶ καὶ δὲ ἡ αὐτὴ ἀντιφρονεῖται, ἐῖ δὲ αὐτὴ ἐστὶ τῷ δ' αὐτῷ οἰκείῳ μέσῳ.

5 Εὰν δὲ μὴ ἀφ' αὐτοῦ οἰκείῳ μέσῳ γίνηται ὁ συλλογισμὸς· ὅταν μὲν ὑπὸ δ' α' ἢ δ' μέσον, ὅταν β' μὴδὲν ὑπὸ γ' αὐτῷ ἀνάγκη ψευδής· οἷον ἀμφοτέρως ληφθῇ γὰρ ἐν αὐτῇ, ἐῖ δὲ ὡς ἔχουσιν, αὐτὴ ἀντιφρονεῖται, εἰ μὴ οἱ συλλογισμοὶ ἐστὶν αὐτῇ. οὕτως δὲ λαμβάνονται, ἀμφοτέρως γίνονται ψευδής. οἷον, εἰ δ' αὐτὸ α ὅλα ἐστὶ καὶ ὑπὸ γ' α' δ' μὴδὲν ἐστὶ β'. ἀντιφρονεῖται γὰρ αὐτῇ, συλλογισμὸς ἐστὶ καὶ αὐτὴ ἀντιφρονεῖται ἀμφοτέρως ψευδής.

6 Ὅταν δὲ μὴ ὑπὸ δ' α' τὸ μέσον, οἷον τὸ δ'· ἐῖ δ' αὐτὸ α δ, ἀληθής· ἐστὶ ἢ δὲ δ β, ψευδής. ἢ αὐτὸ γὰρ α δ, ἀληθής, ὅτι εἰ καὶ αὐτὸ εὖ δ' α τὸ δ. ἐῖ δ β, ψευδής· ὅτι, εἰ καὶ αὐτὸ ἀληθής, καὶ τὸ συμπέρασμα αὐτὸ ἀληθές· ἀλλ' αὐτὸ ψευδές.

7 Διὰ τὸ τῷ μέσῳ γινώσκοντος γινώσκοντος ὁ ἀπάτης, ἀμφοτέρως αὐτὸ εἰ καὶ ἀντιφρονεῖται ψευδής· οἷον αὐτὴ ἀντιφρονεῖται ὅλας. ὅταν γὰρ ἢ τὸ β, ὑπὸ τῷ α, ἀντιφρονεῖται ἐῖ δ' αὐτὸ πᾶν, ἐῖ δ' μὴδὲν ὑπὸ γ' α', καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἐλέγχεται καὶ ἀντιφρονεῖται.

8 Τῷ ἐπὶ δ' ἐλέγχεται, ἐῖ δ' ἀντιφρονεῖται ἐπὶ γ.

9 Εἰ γὰρ τὸ γ καὶ τῷ α καὶ β' ὑπὸ γ' α', εἰ καὶ ληφθῇ δ' αὐτὸ α ὑπὸ γ' α', ἐῖ δ' β' μὴ ὑπὸ γ' α'· ἐῖ δ' α γ, ἀληθής· ἐστὶ ἢ δ' ἐπὶ γ, ψευδής. 10 Πάλιν, εἰ δ' αὐτὸ β' ληφθῇ τὸ γ ὑπὸ γ' α', ἐῖ δ' α μὴδὲν· ἢ αὐτὸ γ β, ἀληθής· ἐστὶ ἢ δ' ἐπὶ γ, ψευδής. 11 Εὰν δὲ οὖν ἐπὶ γ καὶ τῷ α τῷ β' ἀπάτης ὁ συλλογισμὸς, εἰρήνη, ποτε, καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἐστὶ ἢ ἀπάτης. 12 Εὰν δὲ κατηγόρηται, ὅταν μὲν ἀφ' αὐτοῦ οἰκείῳ μέσῳ, ἀδυνάτῳ ἀμφοτέρως· οἷον ἀφ' αὐτοῦ ἀνάγκη γὰρ τῷ γ β' αὐτῷ, εἰ καὶ ἐστὶ συλλογισμὸς, καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἐλέγχεται ἀντιφρονεῖται. ὡς τε ἐῖ δ' α, αὐτὸ ἐστὶ ψευδής. αὐτὴ γὰρ ἐστὶ ἢ ἀντιφρονεῖται. 13 Ομοίως δὲ καὶ, εἰ ἐξ ἄλλης συστοιχίας λαμβάνοιτο τὸ μέσον, ὡς ἀφ' αὐτοῦ ἐλέγχεται καὶ ἐπὶ τῷ γ κατηγόρηται ἀπάτης. ἀνάγκη γὰρ τῷ αὐτῷ δ β' αὐτῷ, τῷ δ' α δ' ἀντιφρονεῖται. ἐῖ δ' ἀπάτης, ἢ αὐτὴ τῷ ἀντιφρονεῖται.

3 Insit enim $\alpha \beta$ per medium, cum igitur necesse sit, ut *propositio* $\gamma \epsilon$ sumatur affirmatiua, si sit syllogismus: manifestum est, hanc *propositionem* semper fore veram, quia non conuertitur. *propositionem* autem α , falsam: quoniam hac conuersa syllogismus contrarius efficitur.

4 Similiter fiet, & si ex alia classe medium sumptum fuerit; ut $\epsilon \alpha$, si & in toto α est, & omni β attribuitur: necesse enim est ut *propositio* $\alpha \beta$ maneat, altera verò couertatur. quapropter altera seper vera erit, altera semper falsa. ac ferè huiusmodi deceptio eadem est, atque ea quæ sit per proprium medium.

5 Quod si non per proprium medium fiat syllogismus; sanè cum sub α est medium, nulli autem β inest, necesse est falsas esse ambas *propositiones*. sumendæ enim sunt *propositiones* contrario modo, quàm *re vera* habeant, si futurus est syllogismus. cum autem ita sumuntur, ambæ efficiuntur falsæ. veluti si $\epsilon \alpha$ toti β inest, $\epsilon \beta$ autem nulli ϵ . his enim conuersis, erit syllogismus, & *propositiones* ambæ falsæ. 6 Cum verò sub α non est medium, veluti $\pi \delta$: *propositio* quidem $\alpha \beta$, vera erit: *propositio* autem $\alpha \gamma$, falsa. erit enim $\alpha \delta$, vera: quia non erat in $\alpha \pi \alpha$. at $\delta \epsilon$, falsa: quia si vera esset, etiam conclusio esset vera: sed erat falsa.

7 Quando autem per mediam figuram sit deceptio, fieri nequit ut ambæ *propositiones* sint totæ falsæ. eum enim $\alpha \epsilon$ est sub α : nihil est, quod possit alteri omni alteri nulli inesse, ut antea quoque dictum fuit.

9 Potest autem esse altera falsa, & quidem verauis.

9 Nam si $\epsilon \beta$, & $\pi \alpha$ & $\pi \beta$ insit: si sumptum fuerit $\pi \alpha$ inesse, sed $\pi \beta$ non inesse: *propositio* $\alpha \gamma$, vera erit: altera verò, falsa.

10 Rursus si sumptum fuerit $\pi \beta$ inesse $\pi \alpha$, nulli autem α : *propositio* quidem $\gamma \delta$, vera erit: altera autem falsa.

11 Si igitur priuatiuus sit syllogismus deceptionis, dictum est, quando, & per quæ erit deceptio.

12 Si verò sit affirmatiuus: cum est per proprium medium, impossibile est ambas *propositiones* esse falsas: necesse est enim *propositionem* $\gamma \beta$ manere, si futurus est syllogismus, ut antea quoque dictum fuit. quare *propositio* $\gamma \alpha$ semper erit falsa: hæc enim est, quæ conuertitur.

13 Similis ratio est, si ex alia classe sumatur medium, ut dictum fuit etiam in priuatiua deceptione: quia necesse est, ut *propositio* $\delta \beta$ maneat, $\alpha \alpha$ verò couertatur: ac deceptio eadem est cum priore.

14 Cùm autem non per proprium me-
dium extruitur syllogismus, si quidem sit α
sub α : hæc erit vera: altera, falsa. potest e-
nim α pluribus inesse, quorum alia sub
aliis non sint collocata.

15 Quoddam si α non sit sub α : hæc qui-
dem constat esse falsam, quia sumitur af-
firmatiua: sed α tam vera quam falsa esse
potest. nihil enim prohibet, quominus
 α nulli β insit, β autem omni α . ut ani-
mal inest nulli scientiæ: scientia omni musi-
cæ. Rursus nihil prohibet, quominus α nul-
li α ac β nulli β insit. Perspicuum igitur
est, cùm medium non est sub α , & ambas
propositiones falsas esse posse, & alteru-
tram.

16 Quatupliciter igitur, & per quæ
possint effici deceptiones syllogisticæ,
tam in immediatis, quàm in iis quæ per
demonstrationem probantur, perspi-
cuum est.

A 14 Οὐδὲν δὲ μὴ εἶναι τῷ οἰκεῖν, ἐὰν μὲν ἢ ὅτι
ὑπὸ ὁ α , αὐτὴ μὲν ἔσται ἀληθὴς, ἢ ἑτέρα δὲ,
ψευδής. ἐγχαρὶς γὰρ τὸ α πλείοσιν ὑπὲρ ἔχειν, ἢ
οἷα ἔστιν ὑποάλληλα. 15 Εὰν δὲ μὴ ἢ τὸ β
ὑπὸ τὸ α · αὐτὴ μὲν αἰεὶ ἀληθὴς ὅτι ὅτι ψευδής·
καταφατικὴ γὰρ λαμβάνεται. * πλὴν δὲ β α β β
εἰδέχεται καὶ ἀληθὴς εἶναι, καὶ ψευδής. οὐδὲν γὰρ
κωλύει, τὸ μὲν α τῷ β μηδενὶ ὑπὲρ ἔχειν, τὸ δὲ β
τῷ α παντί· οἷον, ζῶον ὅτις ἐστὶ μὴ, ὅτις ἐστὶ μὴ
οἰκῆ. ὅθεν αὖτε τὸ α μηδενὶ ὅτι β , μήτε τὸ β
μηδενὶ τῷ β . φανερόν οὖν ὅτι μὴ ὅτις τῷ μὴ-
σου ὑπὸ τὸ α , καὶ ἀμφοτέρως ἐγχαρὶς ψευδὴς
εἶναι, ὅτις ὅτις ἐστὶν ἑτέρα. 16 Ποσαυχὴς μὲν οὖν,
ὅτις πῶς ἐγχαρὶς γίνεσθαι τῷ α καὶ συλλογι-
σμοῦν ἀπ' αὐτῶν ἐν τε τοῖς ἀμείστοις, καὶ ἐν τοῖς δι-
σποδιζέως, φανερόν.

De ignorantia secundum negationem.

Cap. XIII.

Perspicuum etiam est, si quis sensus
desit, necesse esse ut aliqua scientia
desit, quam impossibile est percipere. si-
quidem discimus aut inductione, aut de-
monstratione: est autem demonstratio ex
vniuersalibus: inductio verò ex particu-
laribus: impossibile verò est vniuersalia
contemplari, nisi per inductionem: (quo-
niam & ea quæ abstracta dicuntur, erunt
per inductionem nota, si quis declarare
velit quædam cuique generi inesse, quæ-
vis non separabilia sint, quatenus vnum-
quodque est hoc tale:) ut autem inducant
qui sensu carent, fieri nequit: quia singu-
larium est sensus. non enim potest accipi
ipsorum scientia: quia nec ex vniuersali-
bus accipi potest sine inductione, nec per
inductionem, sine sensu.

C Φανερόν δὲ καὶ, ὅτι, εἰ τις ἀγνοῖ τὸ ἐκ λέλοι-
πεν, ἀνάγκη καὶ ὅτις ἐστὶ μὴ πῶς ἐκ λέλοι-
πεναι, καὶ ἀδυνάτον λαβεῖν εἴτε μανθάν-
οντι καὶ ἐπαγωγῇ, ἢ ἀποδείξει. ἔστι δ' ἡ μὲν
ἀποδείξις, ἐκ τῶν καθόλου· ἡ δ' ἐπαγωγή, ἐκ τῶν
καὶ μέρους· ἀδυνάτον γὰρ τὰ καθόλου θεωρῆσαι, εἰ
μὴ δὲ ἐπαγωγῆς· (ἐπεὶ καὶ τὰ ὅτις ἀφαιρέσεως λε-
γόμενα, ἔσται δὲ ἐπαγωγῆς γνώριμα, ἐὰν τις βύ-
ληται γνώριμα ποιῆναι, ὅτι ὑπὲρ ἔχει καὶ ἡμέτε-
ρα, καὶ εἰ μὴ χωριστὰ ὅτις, ἢ τοιοῦτον ἔχον) ἐπα-
γῶναι γὰρ, μὴ ἔχοντες ἀγνοῖν, ἀδυνάτον. τῶν γὰρ
καθόλου καὶ ἀγνοῖν ἢ ἀγνοῖν· ὅτι καὶ ἐκ τῶν καθόλου ἀδύνατον ἐπα-
γωγῆς, ὅτις εἴτε ἐπαγωγῆς ἀδύνατον ἢ ἀγνοῖν.



VARIARVM QVÆSTIONVM SOLVTIO, EX QVA

DEMONSTRATIONIS ET SCIENTIÆ DEMONSTRA-
tiuz proprietates manifestæ sunt.

TRACTATVS IV.

Utrum principia demonstrationis sint finita, an infinita.

Cap. XIX.

1 Hypothesis prima. 2 secunda, 3 tertia, 4 quarta, 5 quinta, 6 Quæstio prima, 7 secunda:
8 Discrimen prima & secunde quæstionis, 9 Quæstio tertia. 10 Summa harum quæstionum. 11 De
syllogismis & propositionibus negantibus. 12 De iis quæ recipiuntur.

Omnis autem syllogismus ex tribus
terminis constat.
Tom. I.

Εστὶ δὲ πᾶς συλλογισμὸς ἀπ' αὐτῶν C. II
ὅρων.

S iiij

2 Καὶ ὁ μὲν διειρηνώμενος ἀνάλυσις, ὅτι ἐκ τῆς
 αὐτῆς αὐτῆς γ, ἀφ' ἧς τὸ ὑπερχεῖν πρὸς β, καὶ τὸ
 πρὸς γ· ὁ δὲ συνηπνός, πρὸς μὲν ἐπεὶ πρὸς
 πρὸς γ, ἐπὶ ὑπερχεῖν ἄλλο ἄλλο· πρὸς
 δ' ἐπεὶ πρὸς, ὅτι ὑπερχεῖν. 3 Φανερόν οὖν,
 ὅτι αἱ μὲν ἀρχαί, καὶ αἱ λεγόμεναι ὑποθέσεις,
 αὐταὶ εἰσι. λαβόντα γὰρ ταῦτα ὅπως ἀνάγκη δι-
 κινῶναι· οἷον, ὅτι πρὸς αὐτὴν γ ὑπερχεῖν, ἀφ' ἧς
 β· πάλιν δ', ὅτι πρὸς αὐτὴν β, δι' ἄλλου μέσου. Ἐ-
 πὶ τὸ β πρὸς γ, ὡσαύτως. 4 Κατὰ μὲν οὖν
 δόξαν συλλογισμοῖς, καὶ μόνοι διαλεκτικῶς,
 διδοῦντες τὸ μόνον σκοπεῖν, εἰ ἐξ ὧν ἐνδέχεται
 εἰς ἀδύνατον γὰρ ὁ συλλογισμός· ὡς· εἰ
 καὶ ἐστὶ τῆ ἀληθείας τῆ α β μέσον, δοκῇ δ' μὴ
 εἶναι· ὁ δ' ἀφ' οὗτου συλλογισμοῦ, συλλεγί-
 νεται διαλεκτικῶς· πρὸς δ' ἀλήθειαν, ἐκ τῆς
 ὑπερχεῖν δι' σκοπεῖν. 5 Ἐκ δ' ὅπως
 ἐπεὶ δὲ ἐστὶν ὁ, αὐτὸ μὲν κατ' ἄλλου κατηγορεῖ-
 ται μὴ κατ' συμβεβηκός· λέγειν δὲ ὅτι κατ' συμβε-
 βηκός· οἷον, τὸ λευκὸν ποτ' ἐκ τῆς φανερῆς
 ἀνθρώπων, ὅτι ὁμοίως λέγοντες καὶ τὸ ἀνθρώπων
 λευκόν· ὁ μὲν γὰρ, ὅτι ἐπεὶ πρὸς τὸ ὄν, λευκόν ὅτι
 τὸ δὲ λευκόν, ὅτι συμβεβηκεν δὲ ἀνθρώπων τῇ
 * λευκῷ· ἐστὶν οὖν ἐν αὐτῷ, ὡς κατ' αὐ-
 τὰ κατηγορεῖσθαι. 6 Ἐστὶν δὲ τὸ γ ποιοῦν, ὁ,
 αὐτὸ μὲν μὴ κατ' ὑπερχεῖν ἀφ' ἧς, πείτω δὲ τὸ
 β πρὸς γ, καὶ ὅτι ἐστὶν ἄλλο μεταξὺ. καὶ πάλ-
 λιν, τὸ εὖ ζ, ὡσαύτως· Ἐπὶ τὸ δὲ β. ἀφ'
 οὗτου τὸ ἀνάγκη εἶναι, ἢ ἐνδέχεται εἰς ἀ-
 πείρου ἵεναι; 7 Καὶ πάλιν, εἰ τὸ α μὴ δι' κα-
 τηγορεῖται κατ' αὐτὸ, τὸ δὲ α * δὲ ὑπερχεῖν
 πρὸς γ, μεταξὺ δὲ μὴ δι' πρὸς γ, καὶ
 τὸ δὲ δ, Ἐπὶ τὸ δ β· ἀφ' ἧς καὶ τὸ πρὸς γ
 ἀνάγκη, ἢ καὶ τὸ ἐνδέχεται εἰς ἀπείρου ἵ-
 εναι; 8 Διαφέρει δ' τὸ τὸ πρὸς γ, πρὸς γ, πρὸς
 γ, ὅτι τὸ μὲν, ὅτι, ἀφ' ἧς ἐνδέχεται ἀφ' ἧς
 ἀφ' ἧς τὸ οὗτου, ὁ μὴ δι' ὑπερχεῖν ἐπεὶ,
 ἀλλ' ἄλλο ἐκείνου, ὅτι τὸ ἀφ' ἧς εἰς ἀπείρου ἵ-
 εναι· καὶ πρὸς γ, ἀφ' ἧς ἀφ' ἧς τὸ οὗτου, ὁ, αὐ-
 τὸ μὲν ἄλλου, ἐκείνου δὲ μὴ δι' κατηγορεῖται,
 ὅτι τὸ κατὰ σκοπεῖν εἰς ἐνδέχεται εἰς ἀπείρου
 ἵεναι; 9 Ἐπὶ, τὸ μεταξὺ, ἀφ' ἧς ἐνδέχεται
 ἀπείρου εἶναι, ὡς οὐκ ἐστὶν τῆς ἀφ' ἧς; λέγειν δ',
 οἷον, εἰ τὸ α δὲ γ ὑπερχεῖν, μέσον δ' αὐτῶν τὸ
 β, τὸ δὲ β καὶ τὸ α ἐπεὶ, οὗτω δ' ἄλλα·
 ἀφ' ἧς καὶ ταῦτα εἰς ἀπείρου ἐνδέχεται ἵεναι, ἢ
 ἀδύνατον; 10 Ἐστὶν δὲ τὸ σκοπεῖν, ταῦτα, καὶ
 εἰ αἱ ἀποδείξεις εἰς ἀπείρου ἔρχονται, καὶ εἰ
 ἐστὶν ἀποδείξεις ἀπείρου, ἢ πρὸς ἀλλήλους
 φανερῶν.

2 Et alius quidem vim habet proban-
 di inesse $\alpha = \gamma$, quia inest $\alpha = \beta$, atque hoc
 $\alpha = \gamma$, alius vero est privativus, alteram pro-
 positionem habens qua significatur inesse
 quidpiam aliud alii; alteram, qua significa-
 tur non inesse.

3 Perspicuum igitur est, hæc esse prin-
 cipia, & quæ vocantur suppositiones: his
 enim ita acceptis, necesse est probare: ve-
 luti $\alpha = \gamma$ inesse per β : rursus $\alpha = \beta$, per
 aliud medium: itidemque $\alpha = \gamma$.

4 Constat igitur, eos, qui probabiliter
 tantum ac dialecticè argumentantur, hoc
 solum respicere debere an ex propositioni-
 bus, quæ ad eios fieri potest, quàm maxi-
 mè probabilibus efficiatur syllogismus.
 quocirca etsi re vera est aliqua medium
 inter α & γ , sed videtur non esse; qui per
 hoc argumentatur, dialecticè argumen-
 tatur. Cum autem ad veritatem probatio-
 nes diriguntur, ex iis quæ insunt, conside-
 rare oportet. 5 Ideo autem quedam sic se
 habent: quia in unoquoque genere reper-
 tur, quod alii attribuitur non ex acciden-
 ti. Dico autem, ex accidenti: veluti al-
 bum illud interdum dicimus esse homi-
 nē, cū non similiter dicamus etiam homi-
 nem esse album. hic enim, cū non sit a-
 liud quiddam, est albus. album autem di-
 citur homo: quia accidit homini ut sit al-
 bus. sunt igitur nonnulla eiusmodi, ut per
 se attribuantur.

6 Esto igitur α , eiusmodi, quod alii non
 insit, huic vero primo insit α nec sit aliud
 interiectum. itidemque rursus α insit α :
 atque hoc α . utrū igitur necesse est
 hoc consistere, an potest in infinitum pro-
 gredi?

7 Ac rursus si α nihil attribuitur per
 se: α verò α inest primo, interiecto au-
 tem nulli priori: item α inest α : atque
 hoc α : utrū hoc quoque necesse est
 consistere, an & hoc potest in infinitum
 progredi? 8 Differt autem hoc quæ situm à
 priori: quoniam illo modo quæritur, in-
 ciendo ab eo quod nulli alii inest, cū
 aliud ipsi insit, utrū liceat sursum versus
 in infinitum progredi: hoc autem modo
 quæritur, sumpto initio ab eo quod alii
 attribuitur, & nulli subicitur, utrū
 deorsum versus liceat in infinitum pro-
 gredi. 9 Præterea terminatis extremis,
 possuntne media esse infinita? verbi gra-
 tiā, si α inest α , medium autem eorum
 est β , &c. verò & α sunt alia media, at-
 que horum alia: utrū hæc quoque in in-
 finitū possunt progredi, an non possunt?

10 Hoc autem considerare, nihil aliud
 est, quàm quætere utrū demonstrationes
 in infinitum progrediantur, & utrū
 omnium sit demonstratio, an extrema se
 inuicem terminent.

11 Similiter dico *querendum esse* de priuatiuis syllogisimis; & propositionibus: veluti an α nulli insit primo, an sit aliquid medium cui priori non insit: veluti an medium sit α , quod insit omni β : & rursus an hoc alii priori α non insit, veluti an medium sit α quod omni β insit. etenim in his quoque aut infinita sunt ea, quibus prioribus non inest, aut consistunt.

12 In iis verò quæ reciprocantur, non similiter *seres* habet: quoniam in iis quæ sibi inuicem attribuuntur, nihil est cui primo vel postremo attribuatur. omnia namq; ad omnia, quantum ad hoc, similiter affecta sunt; siue sint infinita, quæ eidem attribuuntur; siue ambo illæ, de quibus dubitatur, sint infinita: præterquam si non similiter fiat reciprocatio: sed alterum sit ut accidens; alterum verò, ut attributio.

A 11 Ομοίως δὲ λέγειν ἐπὶ τῶν γενικῶν συλλογισμῶν, καὶ προτάσεων ὅτι, εἰ δὲ αὐτὸ μὴ ὑπάρχει δὲ βεβαιῶν, ἥτοι πρῶτον, ἢ ἕκαστὴ μετὰ τοῦ, ὃ πρῶτον ἔχει ὑπάρχῃ. ὅτι, εἰ δὲ η, ὃ δὲ β ὑπάρχει παντὶ καὶ πάλιν τοῦτου εἰς ἄλλα πρῶτον, ὅτι εἰ δὲ η, ὃ πρῶτον ὑπάρχει. καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦτου καὶ ἀπειρα οἷς ὑπάρχει πρῶτον, καὶ ἕκαστῃ.

B 12 Ἐπὶ δὲ τῶν ἀντιπροσφόντων ὑπομοίως ἔχει. ὃ γὰρ ὅτι καὶ τοῖς ἀντιπροσφόντων ὡς οἷς ὑπάρχει κατηγορήται, καὶ τελευτῶν παντὶ γὰρ πρῶτον καὶ τῇ μετὰ τοῦ ομοίως ἔχει, εἴτ' ὅτι ἀπειρα καὶ κατ' αὐτὴν κατηγορεύεται, εἴτ' ἀμφοτέρω ὅτι καὶ ἀπορητικὰ ἀπειρα. πλὴν εἰ μὴ ὁμοίως ἐκδιχῆται ἀντιπροσφόντων. ἀλλὰ δὲ μὲν, ὡς συμβεβηκώς. δὲ δ', ὡς κατηγορία.

Media non esse infinita.

Cap. XX.

1 Vera sententia confirmatio. 2 Præva solutionis refutatio.

QVod autem media non possint esse infinita, si tam deorsum quàm sursum versùs attributiones consistant, manifestum est. (voco autem attributionem sursum versùs, eam quæ progreditur ad magis vniuersale; deorsum versùs eam quæ progreditur ad particulare.) nam si cùm α attribuatur β , infinita sunt media, ubi constat accidere posse, ut ab α deorsum versùs alterum alteri attribuatur in infinitum: (quia priusquam perueniatur ad β , infinita sunt media:) & à β sursum versùs sint infinita attributa, priusquam perueniatur ad α . quare si hæc sunt impossibilia, etiam α & β impossibile est infinita esse media.

2 Nec enim quicquam refert, si quis dicat quædam α & β inuicem hæerere, ad eò ut nihil sit interiectum: alia verò non posse accipi. quodcumque enim sumpsero α & β , media vel relatione habita ad α vel ad β , aut erunt infinita, aut non. à quo autem primùm incipiant esse infinita, siue statim, siue non statim, nihil refert. nam quæ sunt post hæc infinita sunt.

C OΤι μὲν οὖν ἐὰν μεταξὺ οὐκ ἐκδιχῆται ἀπειρα εἴ, εἰ ὅτι δὲ καὶ τὸ καὶ δὲ αὐτὸ ἵκανον αἱ κατηγορίαι, δηλον. (λέγω δ' αὖτὸ μὲν, πλὴν ὅτι τὸ καὶ τοῦ μαλλον καὶ τὸ δὲ, πλὴν ὅτι τὸ καὶ τὸ μείζον.) εἰ γὰρ, τῷ α κατηγορευόμεν καὶ τῷ β , ἀπειρα ἐὰν μετὰ τοῦ, ἐφ' ὧν τὸ β . δηλον ὅτι ἐκδιχῶν αὐτὸ, ὥστε καὶ ἀπὸ τῷ α ὅτι τὸ καὶ τὸ, ἔτερον ἐτέρου κατηγορεύεται εἰς ἀπειρον. (ὅτι γὰρ ὅτι τὸ β ἐλθὲν, ἀπειρα καὶ μετὰ τοῦ) καὶ ἀπὸ τῷ β ὅτι τὸ αὐτὸ, ἀπειρα, ὅτι ὅτι τὸ α ἐλθὲν. ὥς· εἰ τοῦτε, ἀδυνάτα καὶ τῷ α καὶ τῷ β , ἀδυνάτοι ἀπειρα εἴ) καὶ μεταξὺ.

D 2 Οὐδὲ γὰρ εἴ τις λέγει, ἐπὶ τῷ μὲν, ὅτι, τῷ α καὶ τῷ β ἐξουσία ἀλλήλων, ὥστε μὴ εἶ) μεταξὺ, καὶ οἱ οὐκ εἰς λαβὴν. ὅτι δὲ ἀφ' ὧν ὁ γὰρ αὐτὸ λαβὼν τῷ β , ἕκαστὸν πρῶτον τὸ α , ἢ πρῶτον τὸ β , καὶ ἀπειρα ἐὰν μεταξὺ, ἢ ἢ ἀφ' ὧν δὲ πρῶτον ἀπὸ τοῦ, εἴτ' ἀδυνά, εἴτε μὴ ἀδυνά, ὅτι δὲ ἀφ' ὧν καὶ γὰρ μὲν τοῦτε, ἀπειρα εἴ.

In negationibus esse quoddam supremum, & quoddam ultimum, in quibus est consistendum.

Cap. XXI.

1 Prothesis. 2 Probatio. De prima figura. 3 De secunda figura. 4 De tertia figura. 5 De combinatione signarum. 6 Epilogus.

CA. XVII.

Φανερόν δὲ ἐν ὅτῃ τῆς σερητικῆς ἀποδεί-
ξεως ὅτι γήσεται, εἴτῃ ὅτῃ τῆς κατηγ-
ορικῆς ἴσεται ἢ ἀμφοτέρω. ἔγω γὰρ μὴ
ἐνδεχόμενοι, μῆτε ὅτῃ δ' αὖτε ἀπὸ τῆς ὑστάτης
εἰς ἀπειρον ἵεναι, (λέγω δὲ ὑστατον, ὃ, αὐτὸ μὲν
ἄλλω μὴδὲν ὑπαρχει, ἐκείνῳ δὲ ἄλλο, ὅτῃ
δ' ζ,) μῆτε ἀπὸ τῆς προτέρου ὅτῃ δ' ὑστατον
(λέγω δὲ προτέρον, ὃ, αὐτὸ μὲν κατ' ἄλλω, κατ'
ἐκείνῳ δὲ μὴδὲν ἄλλο) εἰ δὲ ταῦτ' ὅτῃ, δηλον
ὡς ἐν ὅτῃ τῆς ἀποφάσεως γήσεται. 2 Τριχῶς
γὰρ δείκνυσθαι μὴ ὑπαρχειν. ἢ γὰρ ὅ μὲν δ'
γ, δ' β ὑπαρχει παντί· ὃ δὲ δ' β, ὡδινί
δ' α. Τοῦ μὲν ἵνυν β γ, καὶ αἰὶ τῆς ἐτέρου
ἀφ' ἑαυτοῦ, αἰάγην βαδίζεις ἀμείψα· κα-
τηγορικὸν γὰρ τῆς δ' ἀφ' ἑαυτοῦ. δ' δ' ἐπερ.
δηλον ὅτι εἰ ἄλλω ὑχ ὑπαρχει προτέρω, ὅτῃ
ταῦ δ, τῆς διήσε ταῦ β παντί ὑπαρχειν. καὶ
εἰ πάλιν ἄλλω προτέρω τῆς δ' ὑχ ὑπαρχει,
ἐκείνῳ διήσε ὃ δ' παντί ὑπαρχειν. Ως ἐπεὶ
* ἢ ὅτῃ δ' κατὰ ἴσεται ὁδὸς, καὶ ἢ ὅτῃ δ' αἰὶ
γήσεται, ἐν ἑσὶ πὶ προτέρον, ὃ ὑχ ὑπαρχει.
3 Πάλιν, εἰ δ' μὲν δ' παντί ταῦ α, ταῦ γ γ
μὴδὲν· δ' α ταῦ γ ὡδινί ὑπαρχει. Πάλιν τῆς
εἰ δὲ διήσε· δηλον ὅτι ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ αἰὶ τῆς
διήσεται, ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς τῆς.
ὁ μὲν αἰὶ προτέρος εἴρηται. ὃ δὲ δ' ὑπερὸς διήσε-
ται. ἢ τῆς δ' αἰὶ διήσεται, ὅτῃ, ὅτῃ δ' δ' μὲν β
παντί ὑπαρχει, ὃ γ γ ὡδινί. εἰ αἰάγην ὑ-
παρχει πὶ δ' β. καὶ πάλιν εἰ τῆς δ' γ μὴ ὑ-
παρχει, ἄλλω ταῦ δ' ὑπαρχει, ὃ ταῦ γ ὑχ ὑ-
παρχει. Οἰκοῦν ἐπεὶ δ' ὑπαρχει αἰὶ δ' αἰὶ
τέρω ἴσεται, γήσεται δ' δ' μὴ * ὑπαρχει.
4 Οὐ δὲ τῆς τῆς αἰὶ· εἰ δ' μὲν α ταῦ
β παντί ὑπαρχει, δ' δὲ γ * μὴ ὑπαρχει· οὐ
παντί ὑπαρχει δ' γ δ' δ' α. πάλιν γ τῆς ἢ
ἀφ' ἑαυτοῦ αἰὶ εἰρημῶν, ἢ ὁμοίως διήσεται.
ἐκείνῳ μὲν δὲ ἴσεται. εἰ δ' ἢ τῆς, πάλιν λή-
ται δ' β δ' εὑπαρχει, ὃ δ' γ μὴ παντί ὑπαρ-
χει. Καὶ τῆς πάλιν ὁμοίως. ἐπεὶ δ' ὑπαρχειται
ἴσεται ἐν ὅτῃ δ' κατὰ, δηλον ὅτι γήσεται ἐν δ' γ
ὑχ ὑπαρχει. 5 Φανερόν δ' ὅτι καὶ, εἰ μὴ μὴ
ὁδὸς διήσεται, ἀλλὰ πάσαις, ὅτε μὲν ἐκ τῆς
προτέρου γήσεται, ὅτε δὲ ἐκ τῆς δ' ὑπερὸς, ἢ
τῆς, ὅτι δ' ἢ τῆς γήσεται. πεπρασμένα γὰρ
εἰσιν αἱ ὁδοί· ταῦ δὲ πεπρασμένα πεπρασμέ-
ναις, αἰάγην πεπρασμένα παντί.
6 Ὅτι μὲν αἰὶ ὅτῃ τῆς σερητικῆς, εἴτῃ καὶ ὅτῃ
τῆς ὑπαρχει, ἴσεται, δηλον.

x. d

x. d. ὅτῃ π
αἰὶ δ' αἰὶ
ὅτῃ κατὰ

γ. ὑπαρχει

γ. κατὰ
ὑπαρχει

Perspiciuum autem est, etiam in priva-
tiua demonstratione fore terminum in
quo consistetur, siquidem in attributiva
consistitur ex utraque parte. ponatur e-
nim fieri non posse ut progressus sit infi-
nitus tam ab ultimo sursum versus, (vlti-
mum appello, quod nulli alii inest, cum
ipso aliud inest ut dicitur) quam à primo ad vl-
timum: (voco autem primum, quod de
alio dicitur, cum de eo nihil aliud dica-
tur:) si igitur hæc sunt, constat etiam in
negatione fore terminum in quo consiste-
tur. 2 Tripliciter enim probatur non in-
esse. Aut enim cui inest ϵ , ei omni inest ϵ
: cui verò inest ϵ , nulli inest ϵ . Ergo
in pronunciati ϵ , atque adeò semper al-
terius interualli probatione necesse est pro-
gredi ad principia medio vacantia: quo-
niam hoc interuallum est attributiuum.
Alterum autem si alii priori non inest, ve-
luti δ : opus erit, ut hoc omni inest. Et
si rursus alii priori ipso δ non inest, opus
erit ut illud omni δ inest. Quocirca cum
progressus deorsum versus consistat, e-
tiam sursum versus consistet, atque erit al-
iquid primum, cur non inest.

3 Rursus si ϵ omni, nulli autem γ :
 ϵ nulli, inest. Si rursus hoc probare o-
porteret, manifestum est, vel superiori mo-
do probatum iri, vel hoc, vel tertio. De
primo igitur dictum est. secundus autem
ostenderetur: sic verò probaret, veluti quia
 δ omni ϵ inest, nulli autem γ , si necesse
est inesse quidpiam δ . Ac rursus si hoc δ
non inest: aliud δ inest, quod δ non
inest. Itaque cum inesse semper supe-
riori, sistatur: sistetur etiam non in-
esse.

4 Tertius autem modus erat: si δ omni
inest, γ autem non inest: non
omni inest δ . Rursus autem hoc vel
per suprà dictos modos, vel similiter pro-
babitur. illis igitur modis consistitur. si
verò sic probetur: rursus accipietur δ β α ,
inest, cui ϵ , non omni inest. Et hoc rur-
sus similiter probabitur. Cum autem sup-
ponatur deorsum versus stari, manifes-
tum est, fore ut consistat etiam δ , ne-
gatum.

5 Perspicuum autem est, & si non v-
nâ viâ probetur, sed omnibus, id, modò
ex prima figura, modò ex secunda, vel
tertia, hoc etiam pacto fore terminum in
quo consistetur. finitæ namque sunt viæ.
ac necesse est ut finitæ finities acceptæ, sint
finitæ vniuersæ.

6 Quòd igitur in negatione, si qui-
dem & in affirmatione, statur, manife-
stum est,

ὅ γὰρ ἐστὶν ὁ αὐτοῦ ἄνθρωπος, ὅτε ὅτε λευκόν, οὐτε
 ὅτε λευκόν τι· ἀλλὰ ζῶον ἴσως· ὅτε γὰρ ζῶον
 τί ἐστὶν ὁ αὐτοῦ ἄνθρωπος. 8 Ὅσα δὲ μὴ οὐσίαν
 σημαίνει, διὰ κατὰ τινος ὑποκειμένου κατη-
 γορεύεται, καὶ μὴ ἐπὶ τι λευκόν, ὅ ὅτε ἐπερὶ τι
 ὄν, λευκόν ἐστὶ. πᾶς γὰρ εἶδη χαίρειν. περιπέσματ'
 γὰρ ἐστὶ· καὶ εἰ ἐστὶν, ὅθεν παρὰ τὸ λευκόν ἐστὶ.
 * ὅ γὰρ ἀποδείξας παρὰ τῷ ζῴοντι εἶναι.

γ. αἰ γ. α.

κ. αἰ β.

9 Ἐκ, εἰ μὴ ἐστὶ τῆτο πρὸς ποιότητος, καὶ αἰνῶ
 * ζῴου, μὴ δὲ ποιότητος ποιότητος· ἀδυνάτου
 ἀντικατηγορεῖσθαι ἀλλήλων ὅπως. ἀλλ' ἀλη-
 θὲς μὲν εἰπεῖν ἐνδέχεται, ἀντικατηγορεῖσθαι δὲ
 ἐλπίσως ὅτε ἐνδέχεται. 10 Ἡ γὰρ ὡς οὐσία
 κατηγορηθῆσθαι; οἷον, εἰ γῆρας ὄν, ἐκ ἀφ' οὗ
 τῆς κατηγορουμένου.

11 Ταῦτα δὲ διδύκται ὅτι ὅτε ἐστὶ ἀπειρος,
 ὅτε ὅτε ὅτε καὶ, ὅτε ὅτε ὅτε αὐτῷ. οἷον, αὐτοῦ
 ποῦ, δι' οὗ· τῆτο, ζῶον· τῆτο δὲ, ἐπερὶ ὅθεν
 ὅ ζῶον κατ' αὐτοῦ, τῆτο δὲ κατ' Κανόν, ὅ
 τῆτο δὲ κατ' ἄλλω, ἐκ τῶν ὅθεν. πᾶς μὲν γὰρ
 οὐσίας ἀπατῶν ἐστὶν ὁρίσασθαι πᾶς ποιούτων· πᾶς
 δ' ἀπειρος ὅτε ἐστὶ διεξελθὼν τοῦ αὐτοῦ. ὡς· ὅτε
 ὅτε τὸ αὐτῷ, ὅτε ὅτε τὸ κατὰ ἀπειρος· ἐκείνῳ
 γὰρ ὅτε ἐστὶν ὁρίσασθαι, ὅς πᾶς ἀπειρος κατηγο-
 ρεῖται.

12 Ὡς μὲν δὲ γῆρας, ἀλλήλων ὅτε ἀντικατη-
 γορηθῆσθαι· ἐστὶν γὰρ αὐτῷ, ὅτε αὐτῷ ὅτε.

13 Οὐδὲ μὲν τῆ ποιού, ἐκ τῶν ἄλλων ὅθεν,
 καὶ μὴ κατ' συμβεβηκός, κατηγορηθῆ· πᾶς
 γὰρ ταῦτα συμβεβηκός, καὶ κατ' τῶν οὐσίαν κα-
 τηγορεῖται. 14 Ἀλλὰ δὲ ὅτε εἰς τὸ αὐτῷ, ἀ-
 πειρος ἐστὶν. ἐκείνου γὰρ κατηγορεύεται, ὅ αὐτῷ
 σημαίνει ἐκείνου τι, ἐκείνου τι, ὅτε τῶν ποιούτων,
 ἢ πᾶς ἐκ τῶν οὐσίαν. ταῦτα δὲ πεπερασμένα, καὶ πᾶς
 γῆρας τῶν κατηγορευμένων πεπερασμένα· ἢ γὰρ ποιόν,
 ἢ ποσόν, ἢ παρὰ τι, ἢ ποιού, ἢ πάρος, ἢ ποῦ, ἢ
 πότι. 15 Ὑποκείμενα δὲ ὅτε κατ' ἐνός κατη-
 γορεύεται. 16 Αὐτὰ δὲ αὐτῷ, ὅσα μὴ τί
 ἐστὶ, μὴ κατηγορεύεται. συμβεβηκός γὰρ ἐστὶ
 πᾶς· ἀλλὰ τὰ μὲν, κατ' αὐτῷ· τὰ δὲ, κατ'
 ἐπερὶ ὅθεν. ταῦτα δὲ πᾶς κατ' ὑποκει-
 μένου ὅθεν κατηγορεύεται φανερὸν. πᾶς δὲ συμ-
 βεβηκός ὅτε ἐστὶ ὑποκειμένου τι· ὅθεν γὰρ τῶν
 ποιούτων πᾶς μὲν ἐστὶ, ὅ, ὅτε ἐπερὶ ὅθεν ὄν, λέγεται ὅ
 λέγεται· ἀλλ' αὐτῷ ἄλλω, καὶ ἄλλ' ἄλλω κατ'
 ἐπερὶ.

17 Οὐτ' εἰς τὸ αὐτῷ ἀφ' ἐκείνου κατ' ἐνός, ὅτε
 εἰς τὸ κατὰ ὑποκείμενον, λέγεται. κατ' ὅθεν
 μὲν γὰρ λέγεται τὰ συμβεβηκός, ὅσα
 ἐκ τῶν οὐσίαν ἐκείνου· ταῦτα δὲ, ὅτε ἀπειρος.

A homo namque nec est ipsum album, nec
 ipsum quiddam album. sed fortasse ani-
 mal: homo enim est ipsum quiddam ani-
 mal.

8 Quæ verò non essentiam significant,
 oportet alicui subiecto attribui: nec esse
 album quoddam, quod, cum non sit aliud
 quidpiam, album sit. valeant enim idæ:
 quia sunt teretissima: & si vera sint, ni-
 hil tamen ad hunc sermonem pertinent:
 non enim demonstrationes de rebus sunt
 huiusmodi.

B 9 Præterea si non est hoc huiusce qua-
 litas, & illud huius, nec qualitatis quali-
 tas: fieri non potest, ut ita inuicem attri-
 buatur: sed verè quidem dici potest, inui-
 cem autem attribui verè non potest.

10 Quid enim? attribuetur ne ut sub-
 stantia? veluti si sit genus, aut differentia
 generis attributi. 11. Atqui ostensum est,
 hæc non fore infinita, nec deorsum, nec
 sursum versùs. veluti, homo est bipes: hoc
 est animal: hoc autem est aliud. nec pro-
 gressu infinito animal dicitur de homine;
 hoc de Callia, hoc de alio, in questione
 quid est. omnem enim huiusmodi sub-
 stantiam licet definire: infinita verò non
 possunt intelligentiâ percurri. quocirca
 nec sursum nec deorsum versùs sunt infi-
 nita: quandoquidem eam definire non li-
 cer, cui infinita attribuuntur.

12 Sanè ut genera, non sibi mutuò ac
 reciprocè attribuentur: alioquin genus
 erit pars sui ipsius. 13 Sed nec quale, nec a-
 liquod aliud accidens inuicem attribuitur,
 nisi per accidens: hæc enim omnia acci-
 dunt, & substantiis attribuuntur.

D 14 At verò nec sursum versùs infinita
 erunt. nam unicuique rei attribuitur,
 quod significat vel quale quiddam, vel
 quantum quiddam, vel tale quidpiam,
 vel quæ sunt in rei essentia. hæc autem fi-
 nita sunt, ac genera categoriarum finita
 sunt: aut enim est quale, aut quantum, aut
 ad aliquid, aut faciens, aut patiens, aut
 ubi, aut quando.

E 15 Supponitur autem, vnum vni attri-
 bui. 16 Quæ autem non significans quid
 est, ipsa sibi non attribui: quoniam omnia
 sunt accidentia. sed alia per se, alia se-
 cundum alium modum. hæc verò omnia
 dicimus alicui subiecto attribui: accidens
 autem non esse subiectum quoddam:
 nullam enim eiusmodi rem ponimus es-
 se, quæ cum non sit aliud quidpiam, dica-
 tur id quod dicitur: sed ipsum alii dicimus
 attribui, & alia quædam alii.

17. Itaque nec sursum nec deorsum
 versùs vnum vni inesse dicitur. de
 quibus enim dicuntur accidentia, sunt
 ea quæ continentur in cuiusque rei es-
 sentia: atque hæc non sunt infinita.
 sursum

27 Ως' εἰ τὰ μὲν κατηγορούμενα, καὶ αὐτὰ
τὰ πρῶτα λέγεται. Τούτων δὲ, μὴ ἀπειροῦ ἴσταιτο
δὴ τὰ ὅτι δ' αὖτε ὥστε καὶ ὅτι δ' καὶ τῷ.

28 Εἰ δὲ ὅτι, καὶ τὰ ἐν ταῖς μεταξὺ δύο
ὄρων, αὐτὰ * εἰν πεπερασμένα. 29 Εἰ δὲ τῷ
δὴλον ἦδ' καὶ τῷ ἀποδείξεω ὅτι ἀνάγκη ὄρ-
χας τε εἶναι, καὶ μὴ πρῶτων εἶναι ἀποδείξιν, * ὅτι
ἐφαρμόζειν πῖνας λέγει κατ' ὄρχας εἰ γὰρ εἰσιν
ὄρχας ὅτι πρῶτα, ἀποδείκναι ὅτι εἰς ἀπειρον
εἶναι τε βαδίζειν. ὅ γ' εἶναι τούτων ὁποτέρου, ὡς
ὅτι ἄλλο ἐστὶν ὅτι μὴδὲν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνα-
στῆναι καὶ ἀδιαίρετον, ἀλλὰ πρῶτα διαίρεται. τῷ γ' δὲ
ἐν τοῖς ἐμβάλλεσθαι ὄρον, ἀλλ' ὅτι ὅτι ἀποδείκναι
βαδίζειν, ἀποδείκναι ὅτι ἀποδείκναι μὴδὲν. ὡς
εἰ τῷ εἰς ἀπειρον ἐκδίδεσθαι ἵεναι, ἐκδίδεσθαι
δὴ δύο ὄρων ἀπειρον μεταξὺ εἶναι μίση. ἀλλὰ
τῷ ἀδιώτατον, εἰ ἴσταιτο αὐτὸν κατηγορεῖται ὅτι δ'
αὖτε, καὶ ὅτι καὶ τῷ. ὅτι δὲ ἴσταιται, δέδεικται λογι-
κῶς μὲν ἀποδείξιν, ἀλλὰ λογικῶς δὲ νῦν.

A 17 Quare si omnia attributa dicuntur per
se, hæc autem non sunt infinita; utique
consistent, quæ sunt sursum versûs: proin-
de & deorsum. 28 Quod si ita est: ea quo-
que finita erunt, quæ sunt duobus termi-
nis interiecta. 29 Si autem hoc verum est, iam
pater necesse esse, ut sint demonstrationû
principia, neq; sit omnium rerum demonstra-
tio, quod initio diximus quosdā asserere.
etenim si sint principia: nec omnia sunt de-
monstrabilia. nec in infinitum iri potest. esse
enim horû utrûlibet, nihil aliud est, quā
nullū esse intervallū immediatū & indi-
duum, sed omnia esse diuidua: quoniā ob
terminū intrinsecus immissum, nō extrin-
secus assumptum, demonstratur id quod
demonstratur. quare si hoc in infinitum
abire potest, fieri etiam potest ut infinita
sint media duobus terminis interiecta.
sed hoc est impossibile, si attributiones
consistent sursum & deorsum versûs.
quod autem cōsistant, antea logicè, nunc
verò analyticè ostensum fuit.

Corollaria.

Cap. XXIII.

1 De eo quod duobus inest immediatè. Propositio. 2 Expositio. 3 Probatio per deductionem ad
impossibile. 4 Limitatio. 5 Quando demonstrari possit affirmatio, 6 vel negatio: 7 & quæ sint prin-
cipia demonstrationis simplici, 8 vel coniuncta. 9 Quomodo progrediamur ad prima & immediata
principia in syllogismis affirmantibus prima figura, 10 aut negantibus prima, 11 vel secunda, 12 vel
tertia figura.

C. XIX.

Δ Εδιωμένωι δὲ τούτων, φανερόν ὅτι, ἐάν τι
δ' αὖτε δυοῖν ὑπαρχῇ ὅτι, τὸ αὖτε πε-
γ, καὶ ὅτι δ, μὴ κατηγορουμένων διατίθου καὶ
διατίθου, ἢ μὴδ' αὖτε, ἢ μὴ καὶ πρῶτος. ὅτι
οἷα αὖτε καὶ κοινόν τι ὑπαρξέει. 2 Οἷον ὅτι
ἰσοσκελῆ, καὶ ταῖς σκαλιωῶ, τὸ δυοῖν ὄρθαις
ἴσας ἔχειν, καὶ κοινόν τι ὑπαρξέει. ἢ γ' ἡμί-
ται ὑπαρξέει, καὶ ὅτι ἢ ἔπειτα. τῷ δ' οἷα
αὖτε ὅτι ἔχει.

3 Εἰ γὰρ τὸ β, καὶ ὅτι δ' αὖτε γ δ' ὑπαρ-
χέει δὴλον τοίνυν, ὅτι καὶ τὸ β ὅτι γ, καὶ ὅτι δ' κατ'
ἄλλο κοινόν, καὶ αὖτε καὶ ἔπειτα. ὡς τε δύο ὄ-
ρων μεταξὺ, ἀπειρον αὖ ἐμπιπτοῖεν ὄροι. ἀλλ'
ἀδιώτατον. καὶ μὲν τοίνυν κοινόν τι ὑπαρξέει,
οἷα ἀνάγκη αὖτε τὸ αὖτε πλείστον, ἐπεί τῷ ἴσται
αὖτε αὖτε ἀφ' ἑαυτοῦ.

4 Εἰ μὲν τοι ταῖς αὖτε ἡμίται, καὶ ὅτι ὅτι
αὖτε τῷ μὲν ἀνάγκη τοῖς ὄροις εἶναι, εἰ τῷ ὅτι
καὶ αὖτε ὑπαρξέει τῷ ἴσται τὸ κοινόν. ὅ γ' δὲ
αὖτε ὅτι ἄλλο ἡμίται εἰς ἄλλο ἡμίται ἀφ' ἑαυτοῦ
τοῖς διωκόμενα.

H Is autem probatis perspicuum est, si
unum quidpiam duobus inest, velu-
ti α & β, & γ δ, cum alterum alteri aut
nullo modo, aut non omni attribuat, non
semper secundum aliquid commune
inest.

2 Utputa isosceli & scaleno hæc affe-
ctio, duobus rectis æquales angulos habe-
re, secundum commune quiddam inest:
inest enim quæ est figura quædam, non
quæ est aliud. hoc verò non semper ita se
habet. 3 Esto namque β α secundum
quod α & γ α inest: constat igitur, etiam
α & γ, & γ δ inesse secundum aliud com-
mune, & illud secundum aliud. quare
inter duos terminos infiniti esse termini
poterunt. quod tamen est impossibile.
Non est igitur necesse, ut semper idem
multis inest secundum commune quid-
piam; quandoquidem erunt immediata
intervalla. 4 Porro necesse est, terminos
esse in eodem genere, & ex eisdem totis;
siquidem commune illud est ex iis que
per se insunt. non enim licebat ex vno
genere in aliud genus transferre ea quæ
demonstrantur.

Perfpiciam quoque, quando $\alpha\beta$ inest, si est quoddam medium, demonstrari posse quod $\alpha\gamma$ inest. atque huius elementa sunt hæc, & quæcūq; sūt media. nā immediate propositiones sūt elementa, vel omnes, vel ex quibus uniuersales. at si nō est illud medium, nō est ampliùs demonstratio, sed ad principia via hæc est. 6 Similiter si $\alpha\gamma$ non inest, siquidē est quoddam vel medium, vel prius cui nō inest, est demonstratio. si m^o, nō est. 7 Sed principia & elementa tot sūt. quot sūt termini ex iis enim constitutæ propositiones, sūt principia demonstrationis. 8 Et quæadmodū quædā principia sūt indemonstrabilia, quibus affirmatur hoc esse hoc, & hoc inesse huic: ita etiam sunt quædā indemonstrabilia, quibus pronuntiatur hoc nō esse hoc, aut hoc non inesse huic. Quapropter alia erūt principia, quæ signifi. abunt esse quidpiā: alia, quæ significabūt nō esse quidpiam. 9 Cū autem aliquid probare oportet, sumendum est id quod est primū attribuitur. sic $\alpha\beta$, & huic similiter attribuitur γ . atq; ita sēper progrediendū, nūquam extrinsecus accipitur propositio, nec sumitur quod inest $\alpha\beta$. in probatione faciendū: sed semper medium densatur, donec indiuisibilia facta sint, & vnū. Est autē vnū cū factū est immediatū, & vna propositio simpliciter: nimirum immediata. & ut in aliis rebus, ita in demonstrationibus principium est res simplex, hoc autem non ubiq; est idem: sed in pondere mina, in concētu diesis, aliud verò in alia re. sic in syllogismo vnū illud est propositio immediata. in demonstratione autem & scientia est intelligentia. In syllogismis igitur quibus inesse ostenditur, nullum medium extrā cadit. 10 In priuatiuis autem, hic quidem nihil cadit extra id quod inesse non oportet. veluti si $\alpha\beta$ per, non inest: nam si omni β inest γ , nulli autem γ α : rursus si oporteat probare α nulli γ inesse medium sumendum est $\alpha\beta$ & γ . atque ita semper progredietur. 11 Quod si oporteat probare $\alpha\beta$ nō inesse, quia $\alpha\gamma$ inest omni γ , & nulli aut non omni β : nūquā medium cadet extra, hoc autē est id cui non oportet inesse. 12 In tercio autem modo numquam progredietur extra id a quo vel quod priuare oportet.

Α 5 Φανερόν δὲ ἐστὶν, ὅτι, ὅταν δὲ αὐτὸ β ὑπάρχῃ εἰ μὴ ἐστὶ πὶ μίσει, ἐστὶ δειξαι ὅτι δὲ α β ὑπάρχῃ. καὶ στοιχεῖα τοῦτο ἐστὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ποσὺν ὅσα μίσει ἐστὶν. αἱ γὰρ ἀμειστοὶ πρῶτοις, στοιχεῖα, ἐκ πάντων, ἐκ αἱ καθόλου. εἰ δὲ μὴ ἐστὶν, οὐκ ἐπὶ ἐστὶν ἀποδείξις, ἀλλὰ ἡ ὅτι τὰς ἀρχαὶς ὁδὸς αὐτὴ ἐστὶν. 6 Ομοίως δὲ καὶ εἰ δὲ α β μὴ ὑπάρχῃ, εἰ μὴ ἐστὶ πὶ μίσει, ἡ πρῶτος ἐστὶν ἡ ὑπάρχῃ. ἐστὶν ἀποδείξις· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐστὶν. 7 Ἀλλὰ ἀρχαὶ καὶ στοιχεῖα ποσὺν ἐστὶν, ὅσοι ὅσοι. αἱ γὰρ τούτων πρῶτοις, ἀρχαὶ τῆς ἀποδείξεως εἰσι. 8 Καὶ ὡς περ εἶναι ἀρχαὶ εἰσι αὐτὰ ποδείκται, ὅτι, ἐστὶ πότε πότε, ἐκ ὑπάρχῃ, πότε πότε· ὅτι καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶ πότε πότε, ὅτι ὡς ἀρχὴ πότε πότε. ὡς αἱ μὲν, εἰ δὲ ἡ, αἱ γὰρ, μὴ εἰ δὲ πὶ, εἰσονται ἀρχαὶ. 9 Ὅταν δὲ δὴ πὶ δειξαι, ληπτέον, ὅτι τὸ πρῶτον κατηγορεῖται. ἐστὶν δὲ γ καὶ τοῦτο ὁμοίως δὲ α. καὶ ὡς αὐτὸς αἰ β αδελφοῖ, οὐκ ἐπὶ ποτε ἐξωτέρω πρῶτοις, ὅτι ὡς ἀρχὴ λαμβάνεται τὸ α εἰς δὲ δεικνύται· ἀλλὰ αἰ δὲ μίσει πυκνοῦται, ὡς ἀδιαίρετα γίνονται, καὶ ἐν. ἐστὶ δὲ ἐν, ὅταν α μίσει γίνονται, ἐκ μίαι πρῶτοις ἀπλῶς ἡ ἀμειστοί. ἐκ ὡς περ ἐκ τοῖς ἀλλοῖς, ἐκ ἀρχῇ ἀπλουῶν. τὸ πὶ δὲ ὡς πότε πότε δὲ αὐτὸ, ἀλλὰ ἐκ βαρὺ μὲν μοῦ, ἐκ γὰρ μὲν δεισις, ἀλλὰ οὐκ ἐκ ἀλλῶ. ὡς αὐτὸς ἐκ συλλογισμῶν δὲ ἐν, πρῶτοις ἀμειστοί. ἐκ δὲ ἀποδείξεως καὶ ὅτι πότε, ὅτι οὐκ. ἐκ μὲν οὐκ οὐκ δεικνύται συλλογισμοῖς ἐκ ὑπάρχῃ πρῶτοις. οὐκ ἐπὶ ἐξω πρῶτοις. 10 Εἰ δὲ τοῖς περὶ πρῶτοις, ἐστὶν μὲν, ὅτι δὲ ὑπάρχῃ, οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἐξω πρῶτοις. ὅτι, εἰ δὲ α β, ἀρχὴ τὸ γ, μὴ· εἰ γὰρ ἐκ μὲν β πότε πότε γ, αὐτὸ δὲ γ μὲν δὲ α· πάλιν δὲ δειξαι, ὅτι δὲ γ τὸ α οὐκ ἐπὶ ὡς ἀρχὴ, μίσει ληπτέον τὸ α καὶ γ· ὡς αὐτὸς αἰ δὲ πρῶτοις. 11 Ἐὰν δὲ δὴ δειξαι ὅτι δὲ α β ὡς ἀρχὴ, πότε γ μὲν δεικνύται ὡς ἀρχὴ, ἐκ δὲ α μὲν δειξαι, ἡ μὲν πρῶτοις τὸ α· οὐκ ἐπὶ ἐξω πρῶτοις. Sic Philopon. & Boeth. vulgò ἐκ τ' ἐκ αὐτῶν.

Verūm vniuersalis an particularis demonstratio sit prestantior.

Cap. XXIV.

1 Quæstio. 2 Quod particularis demonstratio videatur esse prestantior vniuersali. Ratio prima, quia videtur, magis scientiam gignere quā vniuersali. 3 Ratio secunda & tertio: quia vniuersali videtur esse de eo quod non est, & inducere in errorem, ut credatur esse quod non est. 4 Solatio rationis primæ, 5 secundæ, 6 & terciæ. 7 Quod demonstratio vniuersali sit melior, quā particularis. Ratio prima, quia vniuersale est magis causa. 8 Ratio secunda, quia quod magis demonstratio est vniuersali, eo magis est de eo quod est propter se. 9 Ratio tertia,

Tom. I.

T ij

quia particularia declinant ad infinita, universalia vero ad finitum & unum. 10 Ratio quarta, quia demonstratio universalis plura scire facit, quam particularis. 11 Ratio quinta, quia medium quo magis universale est, eo est principium primum. 12 Ratio sexta, quia demonstratio universalis magis est ex principio. 13 Multas ex supra allatis rationibus esse logicas. 14 Rationes principia sunt, quia cognitio universalis potestate continet particularem, non contra: 15 & quia universalis intelliguntur, particularia ad sensum referuntur. 16 Epilogus.

CAP. XX

ΟΥΤΗΣ Δ' ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΣ, ΤΗΣ ΜΕΡΟΣ, ΚΑΘΟΛΟΥ Α
ΤΗΣ ΔΕ, ΚΤ' ΜΕΡΟΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΡΟΣ, ΚΑΤΗΓΟΡΕΙ-
ΚΗΣ, ΤΗΣ ΔΕ, ΓΕΝΙΚΗΣ, ΑΜΦΙΣΤΗΤΕΤΑΙ, ΠΟΤΕΡΑ
ΒΕΛΤΙΩΝ. ΩΣ Δ' ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΕ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΣ
ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΔΥΝΑΤΟΝ ΑΓΧΥΣΗΣ
ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΣ. ΠΡΩΤΟΝ ΜΕΝ ΟΥΤΩ ΕΠΙΣΤΕΦΩΜΕΝΑ
ΠΩΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΟΥ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΤ' ΜΕΡΟΣ, ΔΥΛΩΘΗΝΤΕΣ
ΔΕ ΤΥΤΟ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΗΣ ΔΕΚΑΝΩΝ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΑΔΥΝΑΤΟΝ, ΕΙΠΩΜΕΝ.

2 ΔΟΞΕΙ ΜΕΝ ΟΥΤΩ ΠΑΧ' ΑΥΤΟΙΣ ΩΔΙ ΣΥΝΟΡΙΣΙΝ,
ΕΙ ΚΤ' ΜΕΡΟΣ ΕΙ ΒΕΛΤΙΩΝ. ΕΙ Δ' ΚΑΘ' ΙΩ ΜΑΛ-
ΛΟΝ ΕΠΙΣΤΕΦΩΜΕΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΙΝ, ΒΕΛΤΙΩΝ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.
(ΑΥΤΗ ΓΑΡ, ΔΡΑΤΕ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΣ) ΜΕΛΛΟΝ Δ' ΕΠΙ-
ΣΤΕΦΩΜΕΝΑ ΕΚΑΣΤΟΝ, ΟΤΑΝ ΑΥΤΟ ΕΙΔΩΜΕΝ ΚΑΘ' ΑΥΤΟ,
Η ΟΤΑΝ ΚΑΤ' ΑΛΛΟ. (ΟΙ ΓΑΡ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΟΡΙΣΚΟΝ,
ΟΤΑΝ ΟΤΙ Ο ΚΟΡΙΣΚΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ, ΕΙ ΟΤΑΝ ΟΤΙ Ο ΑΥ-
ΔΕΣΤΟΣ, ΜΟΥΣΙΚΟΣ. ΕΜΟΙΩΣ ΔΕ ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΕΩΣ.)
ΕΙ ΔΕ ΚΑΘΟΛΟΝ, ΟΠ' ΑΛΛΟ, ΕΧ' ΟΤΙ ΑΥΤΟ ΠΕΤΥΧΗΚΕΝ,
ΕΠΙΔΕΙΚΝΟΥΣΙ. (ΟΙ ΓΑΡ ΟΤΙ ΙΣΟΣΚΕΛΕΣ, ΕΧ' ΟΤΙ ΙΣΟΣΚΕ-
ΛΕΣ, ΑΛΛ' ΟΤΙ ΤΡΙΓΩΝΟΝ) Η ΔΕ ΚΤ' ΜΕΡΟΣ, ΟΠ' ΑΥ-
ΤΟ. ΕΙ ΔΕ ΒΕΛΤΙΩΝ ΜΕΝ Η ΚΑΘ' ΑΥΤΟ, ΙΔΙΑΥΤΗ Δ' ΕΙ
ΚΤ' ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΟΥ ΜΑΛΛΟΝ, ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΝ ΑΥΤΗ
ΚΤ' ΜΕΡΟΣ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΙΝ.

3 ΕΠΙ, ΕΙ ΤΟ ΜΕΝ ΚΑΘΟΛΟΝ ΜΗ ΕΣΤΙ ΤΙ ΤΩΣΤΕ ΠΕ
ΚΑΘΗΚΑΣ. ΕΙ Δ' ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΔΙΔΩΝ ΕΜΠΟΙΣ ΕΙ
Η ΤΥΤΟ ΚΑΘ' Ο ΑΠΟΔΕΙΚΝΟΥΣΙ, ΚΑΙ ΠΙΝΑ ΦΥΣΙΝ Ε-
ΠΕΤΥΧΗΚΕΝ ΟΤΙΣ ΕΣΤΙ ΠΙΝΑΤΕΥ. (ΟΙ ΓΑΡ, ΤΡΙΓΩΝΟΝ ΠΙ-
ΝΑ, ΚΑΙ ΠΙΝΑ, ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟΝ ΤΩΣΤΕ ΠΙΝΑ, ΚΑΙ
ΑΡΙΘΜΟΝ ΤΩΣΤΕ ΠΙΝΑ ΑΡΙΘΜΟΝ.) ΒΕΛΤΙΩΝ
Δ' Η ΠΩΣ ΟΥΤΟΣ, Η ΜΗ ΟΥΤΟΣ. ΚΑΙ ΔΕ ΙΩ ΜΕΝ Α-
ΠΕΤΥΧΗΚΕΝ, Η ΔΕ ΙΩ ΕΠΙ Δ' ΕΙ ΜΕΝ ΚΑΘΟΛΟΝ
ΕΙΔΕΤΕ. ΠΡΩΤΟΝ ΓΑΡ ΔΙΔΕΙΚΝΟΥΣΙΝ, ΩΣ ΕΡΩΤΕΙ
ΤΩ ΑΙΔΑΛΕΥΕΝ. ΟΙ ΓΑΡ ΟΤΙ Ο ΑΥΤΟ ΠΙΝΑΤΕΥ, ΕΣΤΙ ΔΥΝΑ-
ΛΟΝ. Ο ΕΠΙ ΓΕΝΙΚΟΝ, ΕΠΙ ΑΡΙΘΜΟΝ, ΕΠΙ ΓΕ-
ΝΙΚΟΝ, ΕΠΙ ΕΠΙΠΕΔΟΝ, ΑΛΛΑ ΤΩΣΤΕ (ΑΥΤΗ ΕΙ) ΕΙ
ΟΥΤΩ ΚΑΘΟΛΟΝ ΜΕΝ ΜΑΛΛΟΝ ΑΥΤΗ, ΠΩΣ ΟΥΤΟΣ Δ'
ΗΠΟΝ ΕΙ ΚΑΘΟΛΟΝ ΤΗΣ ΚΤ' ΜΕΡΟΣ, ΚΑΙ ΕΜΠΟΙΣ ΔΙ-
ΔΩΝ ΔΕ ΔΕ ΧΕΙΡΩΝ ΑΥΤΗ ΕΙΝ ΕΙ ΚΑΘΟΛΟΝ ΤΗΣ ΚΤ'
ΜΕΡΟΣ.

π. 2 πο-
π. 2 πο-
minus re-
ad Philo-
pon &
Boethius
επιπλ.

4 Η ΠΡΩΤΗ ΜΕΝ ΕΙΝ ΜΑΛΛΟΝ ΕΠΙ
ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΟΥ, ΕΙ ΤΗΣ ΚΤ' ΜΕΡΟΣ, ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΕ
ΕΙΝ, ΕΙ ΓΑΡ Ο ΔΥΝΑΤΟΝ ΟΥΤΟΣ. * ΚΑΤΑΡ-
ΧΕΙ, ΜΗ Η ΙΣΟΣΚΕΛΕΣ, ΑΛΛΑ Η ΤΡΙΓΩΝΟΝ.

UM autem alia sit demonstratio uni-
versalis, alia particularis, & alia at-
tributiva, alia privativa: ambigitur, utra
sit melior. idem quaeritur de ea demon-
stratione, quae dicitur *directo* demonstrare, &
de ea quae ducit ad impossibile. Primum
igitur tractemus de universali & particu-
lari, atque hoc exposito, de ea quoque di-
camus, quae *directo* probare dicitur, & de
ea quae ducit ad impossibile.

2 Videri igitur fortasse possit quibusdā
ita considerantibus, particularis esse melior.
nā si ea demonstratio melior est, secundum
quā demonstrationē magis scimus, (hæc e-
nim est virtus demonstrationis,) magis au-
tē scimus unūquodque, cū id cognosci-
mus per se, quā cū per aliud: (ut Coriscū
esse musicū magis scimus, cū Coriscū esse
musicū cognoscimus, quā cū cognoscimus ho-
minē esse musicū. similiter dicendum est e-
tiā in aliis:) universalis autē demonstratio
quod aliud, nō quod ipsū sit, demonstrat,
(veluti quod isosceles, non quia est isosce-
les, sed quia est triangulū, habeat tres angu-
los æquales duobus rectis,) particularis verō
demonstratio, quod ipsū sit: si igitur melior
demonstratio est quae demonstrat per se, talis
autē est particularis potius quā universa-
lis; etiā melior est particularis demonstra-
tio. 3 Præterea si universale non est quid-
piā præter singularia; demonstratio verō eā
opinionē inducit, ut aliquid esse putemus
id secundum quod demonstrat, & eiusmodi
quandā naturam in rebus extare: (veluti
trianguli præter particularia triangula, & fi-
guræ præter particulares figuras, & nume-
ri præter particulares numeros.) melior
autē est demonstratio de eo quod est, quā
de eo quod nō est. & ea per quā non deci-
pietur, quā ea per quā decipietur: universa-
lis autē est eiusmodi: (precedentes enim
demonstrant, quēadmodū de eo quod est a-
nalogū: veluti quod est eiusmodi, ut ne-
que sit linea, neque numerus, neque soli-
dum, neque planum, sed aliquid præter
hæc, id fore analogum.) Si igitur hæc est
magis universalis; minus autem versatur
in eo quod est, universalis demonstratio quā
particularis, & falsam opinionem gignit;
deterior utique est universalis particulari.

4 An primum quidem altera ratio non
magis in universali, quā in particulari
locum habet: Nam si hæc affectio, habere
tres angulos æquales duobus rectis, inest
non quā isosceles, sed quā triangulum:

221

qui nouit isosceles *affectione illa pradium esse*, minus nouit per se, quam qui nouit triangulum *eam affectionem habere*. & omnino, si non sit quā triangulum, & id ostēdat, non erit demonstratio. at si sit, *profecto* qui quāque rem, quā res quāque *est* nouit, magis nouit. Si igitur triangulum latius patet *quā isosceles*, & est eadem definitio, nec secundum homonymiam dicitur triangulum: atque inest omni triangulo *affectio illa, habere tres angulos aequales duobus rectis*: certē non triangulum quā isosceles, sed isosceles quā triangulum, habet huiusmodi angulos. Quocirca qui vniuersale nouit, magis nouit quā inest, quā qui particulare. Melior igitur est *demonstratio* vniuersalis, quā particularis. 5 Præterea si sit vna quædā definitio, nec sit homonymia: vniuersale nihilo minus erit quā nonnulla particularia: immo magis, quatenus incorruptibilia in illis sunt, particularia verò sunt magis corruptibilia. 6 Præterea nulla necessitas nos cogit vt existinemus hoc esse aliquid præter hæc *singularia*, quia vnā rē significat, nō magis quā in aliis, quæ non significant quid, sed vel quale, vel ad aliquid, vel facere. si quis verò *id existimet*, non demonstratio est *huius erroris* causa, sed is qui audit. 7 Præterea si demonstratio est syllogismus ostēdēs causā, & cur res sit: vniuersale *autem* est magis causa: id enim cui quidpiam per se inest, ipsum sibi *est* causa: vniuersale *autē* est primum: vniuersale igitur *est* causa. quare demonstratio quoque *est* melior: quoniam magis ostēdit causam, & cur res sit. 8 Præterea eò vsque quærimus cur res sit, ac tunc putamus cognoscere, quādo non *ideo* quod aliud *fit* vel sit, hoc fit, vel est. sic enim iā est finis & terminus vltimus. Vtputā, cui⁹ causa venit? vt pecuniā accipiat. hoc verò, vt redderet quod debebat. hoc autē, ne iniuste agat. atq; ita progrediētes, quando non *est* amplius propter aliud, neq; alius rei causā, dicimus propter hoc, tāquā finē, venisse, & esse, & fieri tūcque maximē scire cur venerit. si igitur similiter res se habet in omnibus causis & *questionibus* cur sit, in iis autē, quæ sic *sunt* causæ vt *id* cuius gratiā, ita maximē cognoscimus: etiam in aliis tūc maximē cognoscimus, cū nō amplius sit hoc quia aliud. Cū igitur cognoscimus *angulos externos esse æquales quatuor rectis*, quia *est* isosceles: adhuc desideratur quā obrem isosceles *habeat* hanc *affectionem*: quia *scilicet* triangulum *eam habet*: & hoc, quia figura rectilinea *eandem habet*. quod si hæc non amplius propter aliud *habet*, tunc maximē scimus. atqui tunc vniuersaliter *scimus*. ergo vniuersalis demonstratio melior *est*, quā particularis.

Α ὁ εἰδὼς ὅτι ἰσοσκελές, ἤτιον οἶδιν ἢ αὐτὸ, εἰ ὁ εἰ-
δὼς ἐπὶ πείγωντο. Οὕτως τε· εἰ μὲν μὴ ὄντος ἢ
πείγωντο, εἶπε δόκεισιν, οὐκ αὖ εἴη δόξειν εἰς.
εἰ δὲ ὄντος· ὁ εἰδὼς ἕκαστον ἢ ἕκαστον ὑπαρῆσαι,
μᾶλλον οἶδιν. εἰ δὲ τὸ πείγωντο, ὅτι πλέον ὅτι,
καὶ ὁ αὐτὸς λόγος, καὶ μὴ κατ' ὁμοιότητα τοῦ
πείγωντο, καὶ ὑπαρῆσαι πᾶσι πείγωντο τὸ
δύο· οὐκ αὖ τὸ πείγωντο ἢ ἰσοσκελές, ἀλλὰ τὸ
ἰσοσκελές ἢ πείγωντο, ἔχει ἰσαύτως τὰς γωνίας.
ὥστε ὁ καθόλου εἰδὼς, μᾶλλον οἶδιν ἢ ὑπαρῆσαι,
ἐν ὅ τ' ἔστι μέρους, βελτίων ἄρα ἢ καθόλου τὸ
ἔστι μέρος.

5 Εἴ, εἰ μὲν εἴη τις λόγος εἷς, καὶ μὴ ὁμοφυ-
μία τὸ παρολόν, εἴη δὲ συνένητοι εἰσὶν τῶν χ^τ
μέρος, ἀλλὰ καὶ μάλλον ἴσθι τὰ ἀφθαρτα, ἐν
ἐκείνοις ὅτι· τὰ δὲ χ^τ μέρος, φθαρτὰ μάλ-
λον.

6. Ἐπιτιθεμένη αἰσάγχη ὑπολαμβάνειν τὴν
τῷ ποταμῷ αὐτῇ, ὅτι ἐν δηλοῖ, ὅσον μάλ-
λον ἐκ τῶν ἄλλων, ὅσα μὴ τὴ σφαιρίσει, ἀλλ'
C ἐκ ποίων, ἢ παρὰ τὴν, ἐκ ποίων. Εἰ δὲ ἄρα, οὐχ
ἢ ἀπὸ δειξίς, αἰτία, ἀλλ' ὁ ἀκρῶν.

7 Εἴ, εἰ ἡ ἀπόδειξις καθ' ἑστὶ συλλογισμὸς τῆς
αἰτίας ἐ τῷ Δ' φ' τί τὸ καθόλου ἐ' αἰτιώπρωτ.
ὅ γ' καθ' αὐτὸ ὑπαρξή τῇ τῷ τ' αὐτὸ αὐ-
τῷ αἰτιῶν· τὸ δ' ἐ' καθόλου, καθ' ὅσον αἰτιῶν ἄρθε
τὸ καθόλου. ὅς τε καὶ ἡ ἀπόδειξις, βελτίων μαλ-
λον γ' τῷ αἰτιῶν καὶ τῷ Δ' φ' τί ἐστι.

Δ 8 **Ε**πὶ μέλει τούτου ζήτησθαι τὸ ἀφ' οὗ καὶ
 τότε οἴομαι εἶδεναι, ὅταν μὴ ἢ οὐ ἄλλο, τῆτο,
 ἢ γινώσκοντες, ἢ οὐ. τέλος γὰρ ἐπεὶ τὸ ἔχοντος
 ἡδὺ ὅπως ὅτι. οὐ, ἄνθρωπος ἦλθεν; ὅπως λα-
 βὴ τὸ ἀργύριον τῆτο δ', ὅπως ἀποδῶ, ὃ ὠφέ-
 λε. τῆτο δ', ὅπως μὴ ἀδικήσῃ. καὶ ὅπως ἴσμεν
 ὅταν μὴ ἐπὶ δ' ἄλλο, μὴ δ' ἄλλο ἔνεκεν, ἀφ'
 τῆτο ὡς τέλος φανερὸν ἔλθῃ, καὶ οὐ, καὶ γιν-
 ὶσθαι, καὶ τότε εἶδεναι μάλιστα ἀφ' οὗ ἦλθεν. εἰ
 δὲ ὁμοίως ἔχει ὅτι πᾶσιν τῶν αἰτιῶν, καὶ τῶν
 ἀφ' οὗ πᾶσι τῶν ὅσα αἰτία ὅπως ὡς ὃ ἔνεκεν,
Ε ὅπως ἴσμεν μάλιστα. καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἄρα τότε
 μάλιστα ἴσμεν, ὅταν μὴ ἐπὶ ἀρχὴ τῆτο,
 * οὐ ἄλλο. ὅταν μὴ οὐ γινώσκοντες, ἢ πᾶσι
 ταρσι αἰ ἐξ ὧς ἴσμεν, ὅτι ἴσμεν. ἐπὶ λείπειται,
 ἀφ' οὗ πᾶσι ἴσμεν. ὅτι πᾶσι. καὶ τῆτο, ὅτι
 γῆμα δ' οὐ γινώσκοντες. εἰ δὲ τῆτο μὴ ἐπὶ δ' ἄλλο,
 τότε μάλιστα ἴσμεν. καὶ καὶ δὲ τότε. ἢ
 καὶ δὲ ἄρα, βελτίονι.

Ε ὅπως ἴσμεν μάλιστα· ἐν τῇ ἄλλῃ ἄρα τότε
 μάλιστα ἴσμεν, ὅταν μὲν ἡ ἀρχὴ τῆτο,
 * οὐ ἄλλο. ὅταν μὲν οὖν γινώσκωμεν, ὅτι τῆ-
 ται αὐτὴ ἴσα, ὅτι ἴσους ἐστὶν· ἐπὶ λείπειται,
 ἀλλὰ τὸ ἴσους ἐστὶν· ὅτι τῆτο, ὅτι
 ἡμεῖς οὐ γινώσκωμεν· εἰ δὲ τῆτο μὲν ἡ ἀρχὴ
 ἄλλο, τότε μάλιστα ἴσμεν. καὶ καὶ δὲ τῆτο· ἡ
 καὶ δὲ ἄρα, βελτίων.

4. 100

9 Εἰ, * ὅσοι αὐτὸ μᾶλλον χεῖ μέρους ἢ, εἰς τὰ Α
ἀπειρα ἐμπιπεί· ἢ δὲ κεθόλου, εἰς τὸ ἀ-
πλοῦν καὶ τὸ πύρρος· ἐστὶ δ', ἢ μὲν ἀπειρα, οὐκ
ἐπισητὰ· ἢ ὅ πεπερασμέναι, ἐπισητὰ· ἢ ἄρα κε-
θόλου, μᾶλλον ἐπισητὰ, ἢ ἢ χεῖ μέρους. ἀποδεί-
κται ἄρα μᾶλλον τὰ κεθόλου. τῶν δὲ ἀποδείκται

Sic legendu,
dū, vt re-
tē quidā
cōiecerūt:
sic Boeth.
& Philo-
pon. non
vno in lo-
co.

39. **முதுகு**

1997

20-10000-20

μᾶλλον, * μᾶλλον ἐὶ ἀποδείξεις· ἅμα γὰρ μᾶλλον καὶ πρὸς ἐκ· βελτίων ἄρα, * ἐὶ μᾶλλον καὶ θούλου· ἐπείπερ καὶ μᾶλλον ἀποδείξεις.

10 Εὐ, αἰρετωτέρω, καθ' ἡμῶν τῶν καὶ ἄλλο,
ἢ καθ' ἡμῶν τῶν μόνον οἶδιν· ὁ δὲ πλεὺς καθόλου Β
ἔχων, οἶδι καὶ ὁ καὶ μέγας· ὅθεν δὲ ὁ καθόλου
ὅσα οἶδιν, ὥστε καὶ ὕψους αἰρετωτέρω εἶη.

Π. Επὶ δὲ ᾧδε· τὸ ᾧ καθόλου μέλλον* εἰδ-
κίναί ᾧ, πρὶν ἂν μέσου δὲ κενώσῃ ἐγγυτέρω
ὄντος τῆς ἀρχῆς· ἐγγυτέρω δὲ, ὅ ἄμεινον τῆς
αἰ., ἀρχῆς.

12 Εἰ οὖν ἡ ἐξ ἀρχῆς, τῆς μὴ ἐξ ἀρχῆς· ἡ
μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς, τῆς ἡθον, ἀκριβεστέρως ἀπο-
δείξει. ἔστι δὲ Ἰουδαῖται ἡ καθόλου μᾶλλον. κρείτ-
των ἂρ' αὐτὴ εἶναι ἡ καθόλου. οἷον, εἰ ἔδει ἀποδεί-
ξαι ὅτι αὐτὴ τῆς δ' αὖτε παρὰ ἐφ' ὧν β γ. * ἀνω-
τέρως δὲ ὅ β. ὥστε ἡ ἀκριβεστέρως, καθόλου μᾶλ-
λον. 13 Ἀλλὰ τίς μὴ εἰρημῶν ἔπειτα, λογι-
σάμενος.

Dr. K. S. Srinivasan

14 Μάλιστὰ δὲ δεῖλόν, ὅτε ἡ καθόλου, κυριωτέ-
ρα ὅτε τῶν περὶ τῶν πτωχῶν μὲν περὶ τῶν πτωχῶν ἔχει-
τες, ἴσμεν πως καὶ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἔχουσιν δυνά-
μει· ὅτι, εἰ τις οἶδεν ὅτι πτωχὸν πείσονται δυοὶ ὁρ-
θαῖς, οἶδεν ὅτι καὶ τὸ ἴσος πελὸς, ὅτι δύο ὁρθαῖς,
δυνάμει, καὶ εἰ μὴ οἶδεν ὅτι πείσονται ὁ ὅτι τῶν
πτωχῶν ἔχον τὴν περὶ τῶν πτωχῶν, τὸ καθόλου ὑδάμους
οἶδεν, ὅτι δυνάμει, ὅτι ἀνεργία.

κς Καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ τοῦ σώματος ἡ δὲ ἐν μέσῳ, εἰς
αἰθέρι τελευτᾷ.

16. Ὁ μὲν οὖν ἦ καὶ ἄλλαι, βελπίων τῆς χ^ρ
μύσεως, πσαυθὶ ἡμῖν εἰρήσθω.

9 Præterea quò magis particularia sunt, eò magis ad infinita declinant: quâ verò sunt vniuersalia, ad simplex & terminû accedunt. sed quâ sunt infinita, sciri nequeunt: quâ verò sût finita, sciri possunt. quâ igitur sunt vniuersalia, magis sciri possunt, quàm quâ particularia. ergo vniuersalia sũt magis demonstrabilia; eorũ autẽ quæ sũt magis demonstrabilia, magis est demonstratio. simul enim sunt magis, quæ referuntur ad aliquid. melior igitur est demonstratio magis vniuersalis: siquidẽ est etiã magis demonstratio. 10 Præterea optabilior est ea demonstratio, secundũ quã hoc & aliud nouit, quã ea, secundũ quã hoc solum nouit: qui verò habet vniuersale, nouit etiã particulare: hic autem non nouit vniuersale. quare etiã ita efficitur, ut demonstratio vniuersalis sit optabilior. 11 Præterea sic idem probatur: vniuersale enim magis nosse licet, quia demonstratur per mediũ propinquius principio. proximũ autẽ est, quod est immediatũ: atq; hoc est principiũ. 12 Si igitur demonstratio ex principio, exquisitior est ea demonstratione quæ non est ex principio; certè quæ magis est ex principio, exquisitior demonstratio est, quã ea quæ minus est ex principio. eiusmodi autem est, quæ est magis vniuersalis. melior igitur est, quæ est vniuersalis. Veluti si oportebat demonstrare $a = d$, media autẽ sint ubi c . superius igitur est a . quocirca demonstratio, quæ per hoc efficitur, est magis vniuersalis. 13 Sed ex dictis argumentis quædã logica sunt. 14 Maximè autẽ patet, vniuersalem demonstrationẽ esse præstantiorem: quia duarum propositionum priorem habentes, etiam posteriorem quodammodo cognoscimus, & habemus potestatem: veluti si quis nouit omne triangulum habere tres angulos aequales duobus rectis, quodammodo nouit etiam isosceles habere tres angulos aequales duobus rectis, potestate scilicet, etiam si non nouerit esse triangulum: qui verò hanc propositionem habet, nullo modo nouit vniuersale: id est, nec potestate, nec actu. 15 Et vniuersalis quidem propositio est intelligibilis, particularis verò in sensum definit.

16 Quodd igitur demonstratio vniuersalis
fit melior particulari, tot à nobis dicta
sunt.

Quodd affirmans demonstratio sit melior negante.

Cap. XXV.

1 Prothesis. 2 Ratio prima, quia sit expansioribus. 3 Prothecia. 4 Secunda ratio, quia negativa confirmatur per affirmationem, non contra. 5 Tertia, à dignitate & praestantia maioris propositionis. 6 Quarta, quia magis accedit ad naturam principii.

CAP. XL

ΟΤΙ Δ' ἡ δὲ πικρὴ, τῆς ἐρηπικῆς χρείσιον,
ἐστὶν ὅτι δίδωται.

QUod autē ostensū sit melior quā
privatū, hīc manifestum erit.

2. Esto namque demonstratio melior, (cū cetera eadem sint,) quæ ex paucioribus postularis, vel hypothesebus, vel propositionibus constat. nam si propositiones æquæ notæ sunt, celerius cognitio per has acquireretur. hoc autem est optabilius. Ratio autem huius propositionis, quod melior sit demonstratio, quæ est ex paucioribus, sed vniuersalis, ratio (inquam) hæc est. nam si æquæ notæ sint media, sed priora sint notiora: esto per media $C \gamma \delta$ demonstratio, quæ probetur $\alpha \in \beta$ inesse: demonstratio verò per ζ , quæ probetur $\alpha \in \beta$ inesse. Hæc autem similiter se habent, $\alpha \in \beta$ inesse, & $\alpha \in \beta$. quod autem $\zeta \in \alpha$ insit $\beta \delta$, prius & notius est, quàm quod $\alpha \in \beta$ insit $\beta \delta$: quoniam hoc per illud demonstratur. credibilius autem est id per quod demonstratur, quàm quod demonstratur. Demonstratio igitur quæ per pauciora absoluitur, melior est, si cetera eadem sint. Itaque ambæ per tres terminos & duas propositiones demonstrant: sed altera sumit esse quidpiam, altera verò & esse, & non esse quidpiam: per plura igitur fit. proinde est deterior. 3. Præterea quia probatum est non posse, cū ambæ propositiones sint priuatiuæ, fieri syllogismum: sed opus esse, ut altera sit eiusmodi, altera verò significet inesse: hoc insuper sumere oportet: attributiuas enim, aucta demonstratione, necesse est fieri plures: priuatiuas autem impossibile est esse plures vnâ in omni syllogismo. pone enim $\zeta \in$ nulli ex his inesse, quibus inest $\alpha \beta$, omni autem γ inesse $\alpha \beta$. si rursus oporteat augere propositiones, medium intericiendum est. Tūc α medium esto $\zeta \alpha$, $\alpha \beta$, $\zeta \gamma$. Perspicuum igitur est, $\alpha \in$ esse attributiuum: $\alpha \beta$ verò ad ζ referri attributiue, ad α priuatiue. etenim opus est, ut $\alpha \beta$ omni ζ , $\zeta \in$ autem nulli α insit. fit igitur vna priuatiua propositio, nempe $\alpha \beta$. Idem est modus etiam in aliis syllogismis. semper enim medium terminorum attributiuorum, est attributiuum ab vtraque parte. priuatiui autem interualli necesse est ut medium sit ex altera parte priuatiuum. quocirca hæc vna propositio sit eiusmodi: aliz verò sunt attributiue. 4. Si igitur notius & credibilius est id per quod probatur, probatur autem demonstratio priuatiua per attributiuam, hæc verò per illam non probatur: hæc cū sit prior & notior & credibilior, utique melior est. 5. Præterea quia principium syllogismi est vniuersalis propositio immediata: vniuersalis autem propositio in ostensiva demonstratione affirmat, in priuatiua negat: affirmans autem negante prior & melior est, quia per affirmationē negatio fit nota: & prior est affirmatio, sicut esse est prius quàm non esse.

Α 2 Εἰς τὸ αὐτὸ τὴν ἀποδείξιν βελτίων, (τῇ ἄλ-
 λων τῇ αὐτῇ ὑποαρχήντων,) ἢ ἔξ ἐλαττω-
 ν αἰτημάτων, ἢ ὑποθέσεων, ἢ προτάσεων. εἰ γὰρ
 γνωρίζοι ὁμοίως, τὸ ἴδιον γινώσκαι, ὅθεν
 ὑποαρχεῖται τὸ δὲ, αἰρετώπερον λόγος ὅτις
 προτάσεις, ὅτι βελτίων ἢ ἔξ ἐλαττω-
 ν ὅλων δὲ, ὅθεν εἰ γὰρ ὁμοίως εἴη τὸ γινώσκαι
 τὸ μὲν αὖτε ὅτις προτάσεις, γνωρίζοι, ἔστω ἢ
 μὴ ὅθεν μὲν ἀποδείξιν τῇ β γ δ, ὅτι τὸ α ὅ-
 τι ὑποαρχεῖται ἢ δὲ ὅθεν τῇ ζ η, ὅθεν τὸ α * ὅτι ε. η. τὸ δ.
Β ὁμοίως ὅτις ἔχει, ὅτι τὸ α ὅτι δ ὑποαρχεῖται, τὸ α
 ὅτι ε τὸ δ, ὅτι τὸ α * ὅτι δ, προτάσεις καὶ γνω-
 ριστώπερον, ἢ ὅτι τὸ α ὅτι ε. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἐκεί-
 νου ἀποδείκνυται πιστώπερον δὲ, τὸ δὲ ὅτι. Καὶ ἢ ὅθεν
 τῇ ἐλαττω-
 ν ἀποδείξιν, βελτίων, τῇ ἄλ-
 λων τῇ αὐτῇ ὑποαρχήντων. ἀμφοτέρω μὴ
 οὖν ὅθεν τὸ ὅρον περὶ, καὶ δύο προτάσεων δὲ
 κινεῖται. ἀλλ' ἢ μὴ, εἴη π λαμβάνει ἢ δὲ, καὶ ὅτι
 καὶ μὴ εἴη ἢ. ὅθεν πλάττονται ἀλλ' ὅθεν χεῖρον.
 3 Εἰ, ὅθεν διδύκται ὅθεν ἀδυνάτη, ἀμφοτέ-
 ρων ὅθεν ἐρηκτικῇ τῇ προτάσεων * γινώσκαι η. τὸ ἴδιον
Γ συλλογισμοί. ἀλλὰ πῶς μὴ, δὲ τοιαύτην εἴη.
 πῶς δ', ὅτι ὑποαρχεῖται ἔξ ὅθεν τὸ α καὶ τὸ δ
 λαβόντες μὴ γὰρ κατασκευασί, αὐξήσονται τὸ
 ἀποδείξεως, ἀναγκασί γινώσκαι πλείους. ὅθεν
 ἐρηκτικῇ, ἀδυνάτη εἴη πλείους μίας ἐπὶ ἀπο-
 τι συλλογισμοῦ. ἔστω γὰρ μηδενὶ ὑπὲρ χον τὸ α, ἐφ'
 ὅσον τὸ β. ὅθεν δ γ ὑποαρχεῖται πᾶσι τὸ β. * αὖ
 ὅθεν ὅθεν πάλιν αὐξήσονται προτάσεις μὲν ἐμ-
 βλητικῇ. τὸ μὴ α β, ἔστω τὸ δ. τὸ δ β γ, τὸ ε
 τὸ μὴ δ ε, φανερόν, ὅθεν κατασκευασί τὸ δ ε
 τὸ μὴ β κατασκευασί, προτάσεις δὲ τὸ α ὡς ἐρη-
Δ κτικῇ καὶ τῇ. τὸ μὴ γ δ * πᾶσι τὸ β, τὸ δ α β. καὶ
 δὲ τὸ δ γ τὸ δ ὑπὲρ χον. γὰρ οὖν μία ἐρηκτικῇ
 προτάσεις, ἢ α δ. ὅθεν αὐτὸς ὅπος καὶ ὅτι τῇ
 ἐτέρω συλλογισμοῦ. αἰ γὰρ τὸ μὲν τῇ κα-
 τηρετικῇ ὅρον, κατασκευασί ἐπ' ἀμφοτέρω. ὅθεν
 δὲ ἐρηκτικῇ, ὅτι ὅθεν ἐρηκτικῇ ἀναγκασί
 εἴη. ὅθεν αὐτὴ μία τοιαύτη γὰρ προτάσεις. αἰ δ'
 ἀλλὰ, κατασκευασί. 4 Εἰ δὲ γνωρίζοι, ὅθεν
 δὲ ὅθεν ἐκείνῃ, ὅθεν πιστώπερον δεικνύται δὲ ἢ μὴ
Ε ἐρηκτικῇ ἀλλὰ τὸς κατασκευασί, αὐτὴ δὲ δὲ ἐ-
 κείνης δ δεικνύται. προτάσεις καὶ γνωρίζοι
 ὅθεν καὶ πιστώπερον, βελτίων αὐ εἴη. 5 Εἰ, ἐπὶ ἀρ-
 χῇ συλλογισμοῦ, ἢ καθόλου ἀπόψεις ἀλλὰ
 ἐπὶ δὲ, ἐπὶ μὴ τῇ ἐκείνῃ κατασκευασί, ἐπὶ δὲ τῇ
 ἐρηκτικῇ ἀποφασί, ἢ καθόλου ἀπόψεις. ἢ ὅθεν
 κατασκευασί, τὸ ἀποφασί προτάσεις καὶ γνω-
 ριστώπερον. ὅθεν γὰρ πᾶσι ἀπόφασιν ἢ ἀπόφασιν
 γινώσκαι. ὅθεν προτάσεις ἢ ἀπόφασιν, ὅθεν καὶ τὸ

ὅτι, τὴν μὴ εἶναι. ὥστε βελτίων ἢ ἀρχὴ τῆς δεικτι-
κῆς, ἢ τῆς ἐρητικῆς. ἡ δὲ βελτίον ἀρχὴς
ἡ ἀρχὴ, βελτίων.

6 Ἐπὶ καὶ ἀρχὴ δεικτικῆς αἰὲν γὰρ τῆς δεικτι-
κῆς οὐκ ἐστὶν ἡ ἐρητικῆς.

A quare melius est principum demonstrationis
ostensivæ quā privativæ: quæ verò utitur
melioribus principiis, est melior. 6 Quin-
etiam ad principii naturam magis acce-
dit: quia privativa non est sine ostensi-
va.

Demonstrationem ostensivam præstare demonstrationi ducenti ad incommodum.

Cap. XXVI.

1 ¶ *Problema.* 2 ¶ *Prothœoria.* Explicandum esse discrimen demonstrationis privativæ & de-
monstrationis ducens ad impossibile. 3 Exemplum utriusque demonstrationis in eisdem terminis.
4 De collocatione terminorum communi ambabus demonstrationibus. 5 Discrimen primum: 6 & al-
terum. 7 Prolepsis. 8 ¶ *Negativam demonstrationem esse meliorem & accuratorem ea quæ ducit*
ad incommodum. 9 Proinde affirmativam, quæ negativam præstat, etiam ducens ad incommodum
longè præstare.

CAP. XXVI.

α. α. β. γ.
τὸ β.

ΕΠΕΙ Δ' ἡ κατηγερεῖν, τῆς ἐρητικῆς βελ-
τίων· διόλου ὅτι καὶ τῆς εἰς τὸ ἀδυνάτου ἀ-
γούσης. 2 Δὲ εἰδέναι τίς ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀδύ-
νου. 3 Ἐστὼ δὲ α μὴ εἶναι ὑπὸ β, ἡ δὲ γ
τὸ β πόρρω ἀπὸ α καὶ δὲ γ μὴ εἶναι ὑπὸ β
α. ἔστω μὲν οὖν ληφθέντων, δεικτικῆς ἢ ἐρητι-
κῆς ἀπὸ εἰς τὸ ἀδυνάτου, ὅτι α τὸ γ ὑπὸ β
ἡ δὲ εἰς τὸ ἀδυνάτου, αὐτὴ εἶναι. Εἰ δὲ οἱ δι-
κτοὶ ὅτι α τὸ β ὑπὸ γ, ληφθέντων ὑπὸ β, καὶ
τὸ β δὲ γ. ὥστε συμβαίνει α τὸ γ ὑπὸ β. τῶ-
ν δ', ἔστω γνώμενον καὶ ὁμογεγενημένον, ὅτι ἀδύ-
νατον οὐκ εἶναι πὶ α τὸ β ὑπὸ γ. εἰ οὖν
τὸ β δὲ γ ὁμολογῶμεν ὑπὸ β, α τὸ β ἀδύ-
νατον ὑπὸ β. 4 Οἱ μὲν οὖν ὅροι ὁμοίως τίθη-
ται. 5 Διαφέρει δὲ τὸ ὅποτις ἀπὸ ἡ γνώμε-
ται ἢ ἀπὸ τῆς ἐρητικῆς, πότερον οὖν α τὸ β
ὑπὸ γ, ἢ ὅτι α τὸ γ. ὅταν μὲν οὖν ἡ τὸ
συμπέρασμα γνώμεται πρὸς τὸ οὐκ εἶναι, ἡ εἰς
ἀδυνάτου γὰρ ἀπὸ διειξίς. ὅταν δ' ἡ α τὸ β συλ-
λογισμῶς ἡ, ἡ ἀπὸ δεικτικῆς. 6 Φύσει δὲ προτι-
τε, ὅτι α τὸ β, ἢ ὅτι α τὸ γ. * ἀπὸ τῆς
γὰρ ἐστὶ τὸ συμπέρασμα, ὅτι α τὸ β, συμ-
πέρασμα. ἐστὶ γὰρ α τὸ γ μὴ ὑπὸ β, συμ-
πέρασμα. τὸ δὲ α τὸ β, ὅτι α τὸ β, συμ-
πέρασμα. 7 Οὐ γὰρ, εἰ συμβαίνει ἀναγκαστὶς ἡ, τῶν συμ-
πέρασμα ἐστὶν οὐκ εἶναι, ὅτι α τὸ β. ἀλλὰ α τὸ β ὅτι
εἰ, συλλογισμῶς ἐστὶν, ὅς α τὸ β ὅτι α τὸ β, ὥστε ἢ ὅταν
προτιτε, ἢ μίαν προτιτε ὅταν ὅταν α τὸ β
γὰρ α τὸ β προτιτε οὐκ ὅταν ὅταν α τὸ β ἀλ-
λά α τὸ β. 8 Εἰ οὖν ἡ οὐκ γνώμεται πρὸς τὸ προτι-
τε, κρείττων εἰσὶ δ' ἀμφοτέρω οὐκ τὴν μὴ εἶναι
ἡ πρὸς α τὸ β. ἀλλ' ἡ μὲν, οὐκ προτιτε, ἡ δ', ὅτι α
τὸ β. βελτίων ἀπὸ α τὸ β εἰς τὸ ἀδυνά-
του, ἢ ἐρητικῆς ἀπὸ διειξίς. 9 ὅτι καὶ εἰ τῶν
βελτίων ἡ κατηγερεῖν, διόλου οὖν καὶ τῆς εἰς τὸ
ἀδυνάτου ἐστὶ βελτίων.

B CVM autem attributiva demonstratio
sit melior privativā, constat eam esse
meliorē etiā ducēte ad impossibile. 2 O-
porteret autē cognoscere, quæ sit ipsarum
differētia. 3 Ponatur igitur α inesse nulli
ε, omni autē γ α: ergo necesse est nulli
ε, inesse α. Terminū igitur ita sūptis, demō-
stratio privativa probans α α γ, nō inesse,
erit ostensiva. Demonstratio verò ducens ad
impossibile, sic habet: Si probare oporteat
α α γ nō inesse: sumēdū est inesse, nec nō
α α γ, quapropter accidit ut α α γ in sit.
hoc autē esse impossibile, notū sit & con-
fessū. nō igitur potest α α γ inesse. Itaq;
si cōceditur α α γ, inesse; impossibile est α
α γ inesse. 4 Terminī igitur similiter col-
locantur. 5 Interest autem, utra privativa
propositio sit notior, id est, utrū α α γ nō
in esse, an α α γ. Cū igitur notius est, cō-
clusionē nō esse; sit demōstratio ducēs a-
impossibile. cū autē negatio quæ est in syl-
logismo, est notior: sit probatio demōstrati-
va. 6 Naturā verò prior est hac negatio α α
γ non inesse, quā α α γ, quoniā cōclusio-
ne priora sūt ea ex quibus colligitur cōclu-
sio: & hac quidē negatio, α α γ, nō inesse, est
cōclusio: α α γ autē α α γ nō inesse, est id ex quo
colligitur cōclusio. 7 Non enim si quid re-
felli potest, cōtinuū hoc est conclusio: illa
verò per quæ refellitur, sūt ea ex quibus con-
cluditur. sed id ex quo cōclusio colligitur, est
syllogismus, qui ita habet, ut altera propo-
sitis erga alterā affecta sit, vel ut totum ad
partē, vel ut pars ad totū: illæ autē propo-
sitiones, α γ, & α ε, nō sūt ita inter se affe-
ctæ. 8 Si igitur demōstratio quæ est ex no-
tioribus & prioribus, est præstatio: ambæ
autē ex eo, quòd quidpiam nō est, fidē fa-
ciūt, sed altera ex priori, altera ex poste-
riori: profectò demōstratio privativa est
simpliciter melior quā ducens ad impos-
sibile. 9 Quocirca ἡ hac melior est attri-
butiva: patet eam etiā ducens ad impos-
sibile, esse meliorem.

Quæ sit scientia certior & prior, vel minus certa & posterior.

Cap. XXVII.

Est autem scientia exquisitior & prior, quam alia scientia: nempe ea quæ percipitur quòd sit & cur sit, nõ seorsum quòd sit; quàm scientia tantum cur sit. 1 Et quæ non est de subiecto, quàm ea quæ est de subiecto: ut arithmetica, quàm musica. 3 Et quæ est ex paucioribus, quam ea quæ est ex adiectione: ut arithmetica, quàm geometria. Dico autem ex adiectione: veluti, vnitas est substantia absque situ, punctum verò est substantia non sine situ: hanc voco ex adiectione.

Ακριβεστερα δ' ὁπισθίμη ὁπισθίμης, καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν, ἢ πρὸς τὸ ὅτι καὶ ὅτι ἐστὶν αὐτῇ, ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸ ὅτι καὶ τὸ ὅτι ἐστὶν. 2 Καὶ ἡ μὴ καθ' ἑαυτὴν, τῆς καθ' ἑαυτὴν ὁψίτης, ἢ ἀειθμητικῆς τῆς ἀρμονικῆς. 3 Καὶ ἡ ἐξ ἐλαττοτέρων, τῆς ἐκ προδοτικῶν ὁψίτης, γεωμετρικῆς ἀριθμητικῆς. λέγω δὲ ἐκ προδοτικῶν ὁψίτης μουσικῆς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς τῆς ἀρμονικῆς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς τῆς ἀρμονικῆς.

Quæ sit scientia vna, vel plures.

Cap. XXVIII.

1 Quæ sit vna scientia. 2 Quæ sint plures scientia. 3 Signum sumptum à principii, quo cognoscitur utrum sit vna scientia, an plures. 4 Alterum signum sumptum à conclusionibus.

Vna scientia (quæ scilicet est vnius generis) est eorum quæ ex primis componuntur, & partes sunt, aut affectiones horum per se. 2 Diuersæ scientiæ sunt eorum, quorum principia nec ex eisdem principii oriuntur, nec altera ex alteris.

3 Huius rei signum est, cum quis ad indemonstrabilia peruenerit. oportet enim ea esse in eodem genere in quo sunt conclusiones demonstratæ. 4 Signum quoque huius rei est, cum ea quæ monstrantur, sunt in eodem genere & syngeneæ.

Μία δ' ὁπισθίμη ἐστὶν, ἡ ἐπὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ὅτι ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς αὐτὴ ἐστὶν, ἢ κατὰ τὸ ὅτι καὶ τὸ ὅτι ἐστὶν αὐτῇ. 2 Ἐπεὶ δ' ὁπισθίμη ἐστὶν ἐπὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, μὴ δ' ἐπὶ τοῖς ἀριθμοῖς ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς. 3 Τὸ τοῦ ὅτι σημεῖον, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς. 4 Σημεῖον δ' ἐστὶν τοῦ τοῦ ὅτι, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς.

De pluribus demonstrationibus eiusdem rei.

Cap. XXIX.

1 De syllogismi prima figura, in quibus medij termini sumuntur ex eadem classe, 2 vel ex diuersis classibus. 3 De alijs figuris.

Feri autem potest, ut eiusdem conclusionis sint plures demonstrationes, non solum ex eadem classe sumpto termino non continenter coherente: veluti si terminorum a & sumatur medium γ, & α, & β. 2 Sed etiam ex diuersis classibus. Vtputa esto α, mutari: vbi β, moueri: α & β autē, voluptatē affici: & rursus γ, tranquillari. verè igitur α & β γ, α & β γ attribuitur: etenim qui voluptate afficitur, mouetur: & quod mouetur, mutatur. rursus α & β γ, α & β γ verè attribuitur: quicūque enim voluptate afficitur, tranquillatur: & qui tranquillatur, mutatur. Quare per diuersa media, & non ex eadem classe conficitur syllogismus. non ita tamen ut neutrum medium de altero dicatur: quia necesse est ut ambo alicui eidem insint.

3 Considerare autem oportet, quoties etiam per alias figuras syllogismus fieri possit eiusdem conclusionis.

Πλείους δ' ἀποδείξεις τῆς αὐτῆς ἐκείνης, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς. 2 Ἀλλὰ ἐστὶν ἐπὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς. 3 Ἐπεὶ δ' ὁπισθίμη ἐστὶν ἐπὶ τοῖς ἀριθμοῖς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς. 4 Σημεῖον δ' ἐστὶν τοῦ τοῦ ὅτι, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς.

Quocirca eiusmodi rerum, quarum alia est causa, vniuersalis cognitio est præstantior sensuum perceptionibus, & intelligentiâ: primorum autem principiorum alia est ratio.

7 Perspicuum igitur est, fieri non posse ut sentiendo sciatur aliquid demonstrabile: nisi quis sentire, hoc appellet, scientiam habere per demonstrationem.

8 Sunt verò nonnulla, quæ ob sensus defectum referuntur inter problemata. quædam enim si videremus, non quæreremus, non quasi scientes eo ipso quod videremus, sed tanquam habentes vniuersale ex eo quod oculis cerneremus. Veluti si videremus vitrum perforatum, & lumen pertransiens: manifestum esset etiam cur illuminet: quia videremus quidem seorsum in singulis vitris, simul autem intelligeremus rem ita se habere in omnibus.

Α ὥςτις πρὸς τῶν πρώτων ἐκ καθόλου, τιμιώτερον τῶν αἰσθητικῶν, καὶ τῆς ἰσότητος, ὅσον ἐπεὶ τὸ αἶσθητον. πρὸς δὲ τῶν ὑστέρων ἄλλος λόγος.

7 Φανερόν οὖν ὅτι ἀδιώτατον, ὅ ἀσάφεια, ὅτις αἰσθάνηται τὴν ἀποδείκνυσθαι· εἰ μὴ ὡς τὸ αἰσθάνεσθαι, τὸ τε λέγειν, τὸ ὁπσιμῶς εἶναι δι' ἀποδείξεως.

8 Ἔστι μὲν τι ἓνα ἀναγνώριμα εἰς αἰσθητικῶς ἐκλήψαι ἐν ταῖς προβλήμασι. ἓνα γὰρ εἰ ἐωρῶμεν, ὅτι ἀπὸ ἐξ ἑτέρου, ὡς εἰδότες τὸ ὅτι, ἀλλ' ὡς ἔχοντες τὸ καθόλου ἐκ τῶν ὅτι. οἷον, εἰ πᾶσι ὕδασι περυσνηδύνῳ ἐωρῶμεν, καὶ τὸ φῶς διὶν δῆλον αὐτῷ ὅτι ἐστὶν ὕδωρ.

Β * φησὶ δὲ, ἀλλ' ὡς ὅτι μὲν γινώσκεις ἐφ' ἑκάστης, καὶ οἷον ἰσῆσαι δ' ἅμα ὅτι ὅτι πᾶσι ὕδασι,

De principiorum diuersitate.

Cap. XXXII.

1 Quod non sint eadem omnium principia. Ratio prima, quia alia sunt vera, alia falsa. 2 Secunda, quia principia falsa inter se differunt. 3 Tertia, quia principia vera inter se differunt. 4 Quarta, quia non demonstratur ex solis principijs communibus, sed eis adiunguntur propria. 5 Quinta, quia principia non sunt multo pauciora conclusionibus, 6 Sexta, quia conclusiones sunt infinitæ, termini verò finiti. 7 Septima, quia alia sunt principia necessaria, alia contingencia. 8 Epilogus. 9 Refutatio quorundam modorum, quibus dicere aliquis posset eadem esse principia. Si dicantur eadem esse, quia singula à se ipsis non differunt. 10 Si ex omnibus principijs simul iunctis dicatur quodvis demonstrari. 11 Si dicantur eadem esse propositiones prima & immediata. 12 Si dicantur principia esse eadem genere, ac differre specie.

Fieri autem nequit, ut eadem principia sint omnium syllogismorum. ac primum logicè considerantibus hoc verum esse patebit. syllogismorum enim alii sunt veri, alii falsi. nam etsi liceat verum ex falsis concludere, tamen hoc semel sit: veluti si α de γ verum est, medium autem β est falsum: neque enim α β inest, neque β γ . Sed si harum propositionum media accipiantur, falsæ erunt propositiones prosyllogismorum: quia omnis conclusio falsa ex falsis principijs efficitur: veræ autem ex veris. differunt autem falsa & vera.

2 Deinde nec falsæ conclusiones ex eisdem principijs colliguntur, etenim sibi inuicem falso attribuantur & contraria, & quæ non possunt simul esse: veluti iustitiam esse iniustitiam, aut ignauiam: & hominem esse equum aut bouem: & equale esse maius, vel minus. 3 Ex iis autem quæ posita sunt, ita probari possunt, quia nec omnium verarum conclusionum eadem sunt principia, multarum enim principia genere differunt, nec aptari quibusvis possunt. reputa vnitates punctis non aptatur: quoniam illæ non habent situm, hæc verò habent.

Τ Ας δὲ αὐτὰς ἀρχὰς ἀπομνησθῆναι τῶν συλλογισμῶν, ἀδιώτατον πρὸς τοὺς λογικῶς θεωροῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ἀληθεῖς εἰσι τῶν συλλογισμῶν· οἱ δὲ ψευδεῖς. καὶ γὰρ εἴη ἀληθὺς ἐκ ψευδῶν συλλογισμασθαι, ἀλλ' ἀπαξ τῶν * α β γ , εἰ τὸ α γ τὸ γ , ἀληθὺς· β γ μὲν οὖν τὸ β , ψευδὸς ὅτι γὰρ τὸ α β γ α β γ , ὅτι τὸ β γ . Αλλ' εἰς τούτων μίση λαμβάνεται τῶν προβλημάτων, ψευδεῖς ἐσθαι, ἀλλ' τὸ πᾶν συμπερασμα ψευδὲς ἐκ ψευδῶν· οἷον, τὰ ἀληθῆ, ὅτι ἀληθῆ· ἐπεὶ δὲ τὰ ψευδῆ καὶ τὰ ἀληθῆ. Εἴτα, οἷον, τὰ ψευδῆ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐσθαι, ὅτι γὰρ ψευδῆ ἀληθῆ, καὶ ἀνατῆα, καὶ ἀδιώτατα ἀμα· οἷον, τὸ πᾶν ἀνατῆα καὶ ἀδιώτατον, ἢ διελίας· α β γ αἰθερποι, ἰπποὶ, ἐβουῶν· καὶ τὸ ἴσον, ἐμ. ζόν, ἐλ. ἔλατον.

3 Ἐκ δὲ τῶν ἀπομνησθῆναι γὰρ τῶν ἀληθῶν αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ πᾶσι τῶν ἐπεὶ γὰρ πολλὰ τὰ ἡμεῖς αἱ ἀρχαὶ, καὶ δὲ ἐφαρμοσθῆσαι. οἷον, αἱ μονάδες τῆς ἐξ ἑκάστης ἐφαρμοσθῆσαι. αἱ μὲν γὰρ, ὅτι ἔχοντες ἑκάστης αἱ δὲ, ἔχοντες.

ἀνάγκη δὲ γὰρ ἢ εἰς μίαν ἐφαρμογήν, ἢ αὖ-
 γαν, ἢ κατὰ γὰρ, ἢ τοῖς μὲν εἶσω ἔχειν, πρὸς δὲ
 ἔξω τῶν ὁρίων. 4 Ἀλλ' ὁδοὶ τῶν κοινῶν ἀρχῶν
 οἷον τὸ εἶναι πῦρ, ὅθεν ἀπορρέει διζήσις.
 (λέγω δὲ χεῖρας, οἷον τὸ πᾶν φαίει ἢ ἀποφύει.)
 τὰ γὰρ ἡμῶν τῶν ὁρίων, ἔτι περὶ καὶ τὰ μὲν, τῶν πο-
 σοῖς, τὰ δὲ, τοῖς ποιοῖς ἀρχαὶ μόνοις, μὴ
 οὐκ ἀδύνατον ἀλλὰ τῶν κοινῶν.

κ. λέγουται.

5 Ἐπὶ αἱ ἀρχαὶ, ὅσες πολλὰ ἐλάττω τῶν συμ-
 περασμάτων. ἀρχαὶ μὲν γὰρ αἱ περὶ τὰς αἰ-
 δὲ περὶ τὰς, ἢ περὶ τὰς ἀπορρέουσας ἔξω, ἢ
 ἐμβαλλομένας, εἰσὶν. 6 Ἐν, τὰ συμπερά-
 σματα, ἀπὸ τῶν οἱ δὲ ὅροι, πεπερασμένοι.

7 Ἐπὶ αἱ ἀρχαὶ, αἱ μὲν, ὅθεν ἀνάγκη· αἱ δὲ,
 ἐκ δεξιῶν. 8 Οὕτω μὲν οὖν σχεπυμύνοις,
 ἀδύνατον τὰς αὐτὰς ἀρχὰς εἶναι πεπερασμένας,
 ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν συμπερασμάτων.

κ. λέγουται.

κ. αὐτὰ.

9 Εἰ δ' ἄλλως πως λέγῃ τις, οἷον αἰδὲ μὲν,
 γεωμετρίας· αἰδὲ δὲ, ἀριθμῶν· αἰδὲ δὲ, ἰα-
 τρικής· τί αὖ εἴη τὸ λεγόμενον ἄλλο, πλὴν ὅτι
 εἰσὶν ἀρχαὶ τῶν ὁρίων; ὅθεν δὲ, τὰς αὐτὰς
 φαίει, λεγόντων, οἷον αὐτὰς αἱ αὐτὰς πρὸς
 τὰ γὰρ ὅτι τῶν αὐτῶν.

10 Ἀλλὰ μὲν ὁδοὶ τῶν ἀπορρέουσιν διζήσις
 οὐκ οὐκ, τῶν δὲ τῶν ἀπορρέουσιν εἶναι τὰς αὐ-
 τὰς ἀρχὰς. λίαν γὰρ ὀλίγη· ὅτι γὰρ ἐκ τῶν
 φαινομένων μαθήματα τῶν γὰρ, ὅτι ἐκ τῶν αἰα-
 λούσιν δυνατὸν αἱ γὰρ ἀμύσει περὶ τῶν, ἀρχαὶ
 ἔτι περὶ δὲ συμπεράσματα, περὶ τῶν αἰα-
 λούσιν ἀμύσει.

11 Εἰ δὲ λέγῃ τις, τὰς αὐτὰς ἀμύσει περὶ
 τῶν, τὰς αὐτὰς εἶναι ἀρχὰς· μία οὖν ἐκαστὴ
 γὰρ εἶναι.

12 Εἰ δὲ μήτε ὅθεν ἀπορρέουσιν διζήσις
 οὐκ οὐκ, μὴ ὅπως ἐπὶ τῶν, ἀλλ' ἐκαστὴς ὁρίων
 εἶναι εἶναι.

κ. λέγουται
 ἐπὶ αἱ αὐ-
 τὰς αὐτὰς
 εἶναι ἀρχὰς
 ἢ συγγραφεῖς.

ἀρχαὶ πρὸς τὸν ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτῶν, παρὶ· ἐκ
 δὲ τῶν αὐτῶν, τὰς αὐτὰς ἀρχὰς· καὶ αὐτὸ οὐκ οὐκ
 ἀρχαὶ· διζήσις γὰρ ὅθεν ἀπορρέουσιν ἀρχὰς
 εἰσὶν, αἱ τῶν ἀπορρέουσιν τῶν ἀρχῶν, αἱ γὰρ ἀρχ-
 αὶ διζήσις, ὅθεν ἀπορρέουσιν, καὶ αὐτὸ οὐκ οὐκ
 ἀρχαὶ, αἱ δὲ ἀρχαὶ, τὰς αὐτὰς ἀρχὰς, αἱ δὲ ἀρχαὶ, αἱ
 ἀρχαὶ.

A necesse est autem vel ad media loca aptare
 terminos: vel supra, vel infra: vel alios ter-
 minos intra, alios extra extrema.

4 Sed nec principiorum communium
 quædam esse possunt, ex quibus omnia o-
 stendantur. (Dico autem communia, ut
 illud, Quodvis affirmare aut negare licet:)
 genera enim entium sunt diversa: & alia
 quantis, alia qualibus solis insunt, qui-
 buscum demonstratur ex principis com-
 munitibus. 5 Præterea principia non mul-
 to pauciora sunt quam conclusiones. prin-
 cipia namque sunt ipse propositiones:
 propositiones autem vel assumpto vel in-
 teriecto termino fiunt. 6 Præterea con-
 clusiones sunt infinitæ: termini verò, fini-
 ti.

B 7 Præterea principiorum alia sunt ex
 necessitate, alia contingentia. 8 Sic igitur
 considerantibus apparebit fieri non posse
 ut eadem sint principia finita, cum infinitæ
 sint conclusiones. 9 Quod si alio quo-
 dam modo dicat aliquis eadem esse princi-
 pia, veluti quia hæc sunt geometriæ, illa
 numerorum, alia medicinarum: hoc quid a-
 liud est, quam esse principia scientiarum?
 Ridiculum autem est, si quis dicat eadem
 esse, quia ipsa à se ipsis non discrepant. sic
 enim omnia fiunt eadem. 10 At verò ue-
 que hoc, ex omnibus demonstrari quod-
 vis, est querere omnium esse eadem prin-
 cipia. hoc enim est valde ineptum. neque
 enim in manifestis disciplinis hoc fit, nec
 in resolutione fieri potest: quoniam im-
 mediatæ propositiones sunt principia; alia
 verò conclusio fit assumptâ propositione
 immediata. 11 Si quis autem dicat primas
 immediatas propositiones esse principia
 eadem: una in quoque genere est.

C 12 Quod si nec fieri potest ut ex omni-
 bus sicut oportet demonstretur quodvis,
 nec ut principia sint ita diversa, ut singula-
 rum scientiarum sint diversa, relinquatur
 ut eiusdem generis sint omnium princi-
 pia, sed ex his hæc, ex illis illa demonstren-
 tur. Sed & hoc accidere non posse con-
 stat: quippe ostensum est diversa genere
 principia esse eorum quæ genere differe-
 runt. nam principia duplicia sunt, id est
 ex quibus, & circa quod. principia igitur
 ex quibus, sunt communia: principia verò
 circa quæ, sunt propria, ut numerus, ma-
 gnitudo.

Distinctio scientiarum & opinionis.

Cap. XXX.

1 Distinctio prima à rebus subiectis, quia scilicet opinio est eorum quæ possunt aliter & aliter se
 habere: quod confirmatur, quia harum rerum nec scientia est, nec intelligentia: 2 Item quia opinio
 est inconstans: denique à communi hominum opinione. 4 Obiectio. 5 Solutio una, & atque altera.
 7 Distinctio secunda: quia non possunt esse in eodem homine. 8 Excusatio.

ID verò quod sub scientiam cadit, & scientia, differunt ab opinabili & opinione: quia scientia est vniuersalis & ex necessarius: necessarium autem non potest aliter se habere. quædam autem sunt vera, & sunt, sed possunt etiam aliter se habere: constat igitur, circa hæc non esse scientiam, (alioquin non possent aliter se habere quæ possunt aliter se habere) sed neque intelligentiam, (voco enim intelligentiam principium scientiæ,) nec scientiam indemonstrabilem: (hæc autem est existimatio propositionis immediatæ) atqui vera est intelligentia, & scientia, & opinio, & quod per hæc dicitur: quamobrem restat, ut opinio sit circa id quod est quidem verum, aut falsum, sed etiam potest aliter se habere. hoc autem est existimatio immediatæ propositionis & non necessariæ.

2. Atque hoc est consentaneum iis quæ apparent. nam opinio est res inconstans, & natura eius est eiusmodi.

3. Præterea nemo putat se opinari, sed scire, cum putat rem non posse aliter se habere. cum autem putat rem ita esse, verum aliter quoque esse posse: tunc nihil prohibet quominus opinetur: quasi talis rei sit opinio, necessariæ verò scientia.

4. Quomodo igitur non licet idem opinari & scire? Et cur opinio non est scientia, si quis posuerit, quodcumque nouit, de eo opinionem haberi posse? persequetur enim media, & qui scit, & qui opinatur, donec ad immediata perueniat, quare si ille nouit, etiam qui opinatur, nouit. ut enim licet opinari quod sit, ita etiam cur sit. hoc autem est medium.

5. An si ita existimabit quæ non possunt aliter se habere, ut existimet se habere definitiones per quas demonstrationes conficiuntur: non opinabitur, sed sciet? Si verò existimabit vera quidem esse, non tamen hæc ipsis inesse secundum essentiam & secundum formam, verè opinabitur, non autem sciet, & quod sit, & cur sit, si per immediata opinatus fuerit: si verò non per immediata, opinabitur solum quod sit.

6. Eiusdem autem rei opinio & scientia non omnino sunt. sed quemadmodum & falsa & vera opinio sunt aliquo modo eiusdem rei, ita etiam scientia & opinio sunt eiusdem rei. Si quis enim dicat & opinionem veram & falsam, ut scilicet nonnulli asserunt, eiusdem rei esse: accidit ut absurda probet, cum alia, tum hoc, non opinari quæpiam id quod opinatur falsò. Quia verò idem dicitur multis modis: alio modo possunt esse eiusdem rei, alio modo non possunt,

Tom. I.

ΤΟ δὲ ἐπιστητὴν ἐπιστήμη διφ. φέρει τὴν δόξαν, ὅτι καὶ μὴ ἐπιστήμη, καὶ δόξα, καὶ δὲ ἀναγκαῖον τὸ δὲ ἀναγκαῖον εἶναι εἰδέσθαι ἄλλως ἔχει. ἐστὶ δὲ πῶς ἀληθὴ μὴ καὶ ὅτι. εἰ δὲ γὰρ μὴ καὶ ἄλλως ἔχει. δὴλον οὖν ὅτι καὶ μὴ ἐπιστήμη εἶναι ἐστὶ, (εἴη γὰρ αὖ ἐδυνάμει ἄλλως ἔχει, τὰ δυνάμει ἄλλως ἔχει) ἀλλὰ μὴ οὐδὲ τοῖς, (λέγω γὰρ νοῦν. ἀρχὴν ἐπιστήμης) οὐδὲ ἐπιστήμη ἀπαπόδεικτος. (τὸ δὲ ὅτι ἐστὶν ἀποδείκνυται τῆς ἀμεσοῦ προτάσεως ἀληθὴς δὲ ἐστὶ τοῖς, καὶ ἐπιστήμη, καὶ δόξα, ἐπὶ τὸ διφ. τοῦτων λεγόμενον. ὥστε λέγεσθαι, δόξαν εἶναι τὸ ἀληθὲς μὴ καὶ τὸ ψευδές, εἰ δὲ γὰρ μὴ καὶ ἄλλως ἔχει. * τὸ δὲ ὅτι ἐστὶν ἀποδείκνυται τῆς ἀμεσοῦ προτάσεως, καὶ μὴ ἀναγκαῖας.

2. Καὶ ὁμολεγεμένον δὲ ἔπω τοῖς φαινομένοις. ἢ τε γὰρ δόξα, ἀβέβαιον καὶ ἡ φύσις ἐστὶ τοιαύτη. 3. Πρὸς δὲ τοῖς, οὐδὲ οἷον δόξα εἶναι, ὅτι οἷον ἀδυνάτον ἄλλως ἔχει, ἀλλὰ ἐπιστάται. ἀλλὰ ὅτι μὴ ἔπω, καὶ μὴ ἀλλὰ καὶ ἄλλως οὐδὲν παύει τὸτε δόξα εἶναι. ὥς τὴν μὴ τοῦτου δόξαν ἔπω τὴν δὲ ἀναγκαῖαν, ἐπιστήμην. 4. Πῶς οὖν εἶναι τὸ αὐτὸ δόξα εἶναι καὶ ἐπιστάται; Καὶ διφ. ἔστι εἶναι καὶ δόξα ἐπιστήμη, εἴ τις ἴσως ἀπὸ τοῦ οἰδὶν εἰδέσθαι δόξα εἶναι; ἀκολουθήσας γὰρ, ὅτι μὴ εἶδως, ὅτι δόξα εἶναι, διφ. τὴν μέσων, ὥς εἰς τὰ ἀμεσοῦ ἔλθει. ὥς εἴπω ἐκείνος οἶδε, καὶ ὁ δόξα εἶναι οἶδε. ὥς γὰρ τὸ ὅτι δόξα εἶναι ἐστὶ, καὶ τὸ διφ. τὸ μέσον.

5. Ἡ εἰ μὴ ἔπω ἀποδείκνυται τὰ μὴ εἰδέσθαι ἄλλως ἔχει, ὥς ἔχει τοῖς οἰσμοῖς, δὲ ὡς αὖ ἀποδείκνυται, καὶ δόξα εἶναι, ἀλλὰ ἐπιστάται; εἰ δὲ ἀληθὴ μὴ εἶναι, καὶ μὴ τοῖς τοῦτου καὶ αὐτοῖς ἀναγκαῖον κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τὸ εἶδος, δόξα εἶναι, καὶ εἶναι ἐπιστάται ἀληθὲς, καὶ τὸ ὅτι, καὶ τὸ διφ. εἶναι μὴ διφ. τὴν ἀμεσοῦ δόξα εἶναι; εἰ δὲ μὴ διφ. τὴν ἀμεσοῦ, τὸ ὅτι μὴ οἶδε δόξα εἶναι;

6. Τοῦ δὲ αὐτοῦ δόξα καὶ ἐπιστήμη ἢ πᾶντως ἐστὶν. ἀλλὰ ὥς ἔπω καὶ ψευδὲς καὶ ἀληθὲς ἢ αὐτὸ εἶπον πᾶν, ἔπω καὶ ἐπιστήμη καὶ δόξα ἢ αὐτοῦ. καὶ γὰρ δόξα ἀληθὴ καὶ ψευδὴ, ὥς μὴ πᾶν λέγουσι, ἢ αὐτὸ εἶναι, ἀπὸ συμβαίνει αἰρεῖσθαι, ἀλλὰ τι καὶ μὴ δόξα εἶναι ὁ δόξα εἶναι ψευδὲς ἐπὶ δὲ τὸ αὐτὸ πλεοναχὺς λέγεται, ἐστὶ μὴ ὥς εἰδέσθαι, ἐστὶ δὲ ὥς ἔπω.

V

CA. II.

Ζητούμεν δὲ, ὅταν μὲν ζητούμεν τὸ ὅτι ἢ τὸ εἶναι ἀπλῶς, ἢ ὅτι μέρει αὐτοῦ, ἢ οὐκ εἶναι. ὅταν δὲ γινώσκωσι ὅτι ὅτι εἶναι, ἢ τὸ ὅτι μέρει, ἢ τὸ ἀπλῶς, πάλιν τὸ αἴτιον τὸ ζητούμεν, ἢ τὸ ὅτι εἶναι τὸτε ζητούμεν, ἢ τὸ μέρει. (Λέγω δὲ τὸ ὅτι, ἢ τὸ εἶναι, ὅτι μέρει, καὶ ἀπλῶς ὅτι μέρει μὲν, ἢ ἐκλείπει ἢ σιλιών; ἢ αὐξάνει; εἰ γὰρ ὅτι πῶς μὴ ὅτι πῶς, ἐν τοῖς τοῖς ζητούμεν. ἀπλῶς δὲ, εἰ εἶναι, ἢ μὴ, σιλιών, ἢ νύξ.) Συμβεβαίον δὲ ἐν ἀπάντησι τοῖς ζητούμεν, ἢ εἰ εἶναι μέρει, ἢ πῶς τὸ μέρει.

γρ. πῶς γὰρ
μὲν εἶναι
μὴ.

2 * Τὸ μὲν γὰρ αἴτιον, τὸ μέρει ἐν ἀπάντησι, δὲ τὸτε ζητούμεν. ἢ ἐκλείπει; ἢ ὅτι πῶς αἴτιον, ἢ μὴ; μὲν αὐτὴ γινώσκωσι ὅτι ὅτι εἶναι, ἢ τὸτε ζητούμεν. τὸ γὰρ αἴτιον τὸ εἶναι μὴ ποδὶ, ἢ τοδὶ, ἀλλ' ἀπλῶς πῶς ὅτι, ἢ τὸ μὴ ἀπλῶς, ἀλλὰ πῶς καὶ αὐτὸ, ἢ καὶ συμβεβηκός, τὸ μέρει ὅτι. λέγω δὲ τὸ μὲν ἀπλῶς, τὸ ὅτι αἴτιον, ὅτι σιλιών, ἢ γὰρ, ἢ ἡλιον, ἢ τείνονον. τὸ δὲ ἢ ἐκλείπει, ἢ σιλιών, αἰσούτης, εἰ ἐν μέρει ἢ μὴ.

3 Εἰ ἀπαντῶν γὰρ τοῖς φαινομένοις ὅτι, ὅτι τὸ αἴτιον ὅτι εἶναι, καὶ αἴτιον πῶς εἶναι. πῶς εἶναι ἐκλείπει; σιλιών; φαινομένοις ἀπὸ σιλιών. ἢ πῶς ἀπὸ φαινομένων. αἴτιον πῶς εἶναι ἐκλείπει; ἢ ὅτι πῶς ἐκλείπει ἢ σιλιών; αἴτιον τὸ ἀπλείπει τὸ φαινομένοις, ἀπὸ φαινομένων τῆς γῆς. πῶς εἶναι συμφωνίαν; λόγος ἀριθμῶν ἐν ὅτι ἢ βαρὺ. αἴτιον τὸ συμφωνίαν τὸ ὅτι ἢ βαρὺ; αἴτιον τὸ λόγον ἔχειν ἀριθμῶν, τὸ ὅτι καὶ τὸ βαρὺ; αἴτιον εἶναι συμφωνίαν τὸ ὅτι ἢ βαρὺ; αἴτιον εἶναι ἀριθμῶν ὅτι λόγος αἰσούτης; λαβόντες δὲ ὅτι εἶναι, πῶς αὐτὸ εἶναι ὅτι λόγος;

4 Ὅτι δὲ εἶναι τὸ μέρει ἢ ζητούμεν, δηλοῖ ὅτι τὸ μέρει αἰσούτης. ζητούμεν γὰρ μὴ ἡ ἀπάντησι ὅτι τῆς ἐκλείπει, εἰ εἶναι ἢ μὴ; εἰ δὲ ἡ ἀπάντησι τῆς σιλιών, οὐκ αὐτὸ ἐζητούμεν, ὅτι εἰ γὰρ, ὅτι αἴτιον πῶς ἀλλ' ἀπλῶς δηλοῖ αὐτὸ. ἐκ γὰρ τῆς αἰσούτης, ἢ τὸ καὶ αὐτὸ εἶναι αὐτὸ εἶναι εἶναι. ἢ μὲν γὰρ αἰσούτης, ὅτι καὶ ἀπὸ φαινομένων. καὶ γὰρ δηλοῖ ὅτι καὶ ἐκλείπει. ἐκ δὲ τοῦτο τὸ καὶ αὐτὸ εἶναι.

5 Ως δὲ αὐτὸ λέγουμεν, τὸ πῶς εἶναι, τὸ αἴτιον εἶναι, ἢ ὅτι πῶς. τὸ δὲ ἢ ἀπλῶς, ἢ μὴ τῶς ἀπλῶς τῶς. ἢ τῶς ἀπλῶς τῶς, ὅτι δύο ὅτι, ἢ ὅτι μέρει, ἢ ὅτι αἴτιον. ὅτι μὲν αὐτὸ πῶς τῶς ζητούμεν, μέρει ζητούμεν εἶναι, δηλοῖ.

Αν sit simpliciter, *nam* quaerimus utrum sit medium ipsius, an non sit. cum autem cognoscentes vel quod sit, vel an sit, siue in parte, siue simpliciter; rursus quaerimus cur sit, aut quid sit: tunc quaerimus quodnam sit medium. (Sic autem intelligo quod sit, vel an sit, in parte, & simpliciter: in parte quidem, *veluti* deficientne Luna? vel, augeturne? etenim sitne aliquid necne, huiusmodi *questionibus* quaerimus, simpliciter autem, *veluti*, an sit necne Luna, vel nox.) In omnibus igitur *questionibus* accidit ut quaeratur, vel an sit medium, vel quod sit medium.

2 Nam causa est medium: in omnibus autem haec quaeritur: *veluti*, deficientne? estne causa aliqua, an non? Post haec, cum cognouimus esse aliquam causam, quaerimus quanam haec sit. Nam causa cur sit, non hoc, vel illud, sed simpliciter essentia; vel non simpliciter, sed aliquid ex iis quae *insunt* per se, aut per accidens; *nihil aliud est quam* medium. Dico autem simpliciter esse ipsum subiectum, ut Lunam, vel terram, vel Solem, vel triangulum: esse autem aliquid, ut eclipsim, & qualitatem, inaequalitatem, an sit in medio necne. 3 In iis enim omnibus perspicuum est idem esse quid est & quomobrem est. Quid est eclipsis? priuatio luminis in Luna ob terrae oppositionem. cur est eclipsis? aut cur deficit Luna? propterea quod *eam* lumen deficit terra opposita. Quid concentus? ratio numerorum in acuto & graui. cur concinunt acutum & graue? quia numerorum rationem habent acutum & graue concinuntne acutum & graue? *hoc est*, estne in numeris ratio eorum? Cum verò recepimus quod est, *nam* quaerimus, quanam igitur est ratio illa? 4 Quod autem medii sit *omnium* questio, ea declarant quorum medium est sensibile. quaerimus enim non percepta per sensum, (exempli causa, eclipsi, an sit necne? quod si essemus supra Lunam, non quaereremus an fiat, neque cur fiat: sed confestim manifestum esset: quoniam ex sensu fieret ut etiam vniuersale cognosceremus. sensus enim *percepit* terram nunc opponi, quia constat Lunam nunc deficere: ex hoc autem fieret vniuersale.

5 Quomodo igitur diximus, nosse quid sit, idem est atque nosse cur sit. hoc autem vel simpliciter, non eorum quidpiam quae insunt: vel eorum quidpiam, cuiusmodi sunt habere duos *angulos* rectos, aut esse maius vel minus. Quod igitur in omnibus questis est questio medii, manifestum est.



DE QUIDDITATE, AC DEFINITIONE.

TRACTATUS II.

Distinctio definitionis & demonstrationis.

Cap. III.

1 ¶ *Scopus & nexus.* 2 ¶ *Quæstio prima, ut idem secundum idem sciatur & demonstretur.* 3 *Non omnium rerum esse definitionem, quarum est demonstratio, ratio prima, quæ definitio affirmatur vniuersaliter de definito, conclusionum verò quædam sunt negatiuæ, quædam particulares.* 4 *ratio secunda, quia non omnis conclusio vniuersalis affirmans potest definiri.* 5 *Ratio tertia ducens ad incommodum, rem demonstrabilem sciri posse sine demonstratione.* 6 *ratio quarta, id est, indirectio.* 7 *ratio quinta, quia definitio significat essentiam, demonstrantur autem accidentia.* 8 *An quæcumque possunt definiri, possint etiam demonstrari.* 9 *ratio prima ducens ad incommodum, rem demonstrabilem sciri sine demonstratione.* 10 *ratio secunda, quia definitio est principium demonstrationis.* 11 *An quædam possint & definiri & demonstrari.* 12 *Quod non possint, ratio prima, quia demonstrationes supponunt & sumunt essentiam, & quid res sit.* 13 *ratio secunda, quia conclusio affirmat vel negat, non item definitio.* 14 *ratio tertia, quia definitio ostendit quid sit, demonstratio verò quod sit vel non sit.* 15 *Conclusio.* 16 *Corollarium.* 17 ¶ *Epilogus.*

Quomodo autem probetur quid sit, & quis sit modus reductionis, & quid ac quorum sit definitio, dicamus, cum prius de his dubitauerimus.

1. Initium autem futurorum esto, quod est maximè proprium sequentium sermonum. dubitare enim aliquis possit, an idem & secundum idem definitione sciri possit, & demonstratione. 3 *An hoc est impossibile? nam definitio videtur explicare quid res sit: quicquid autem significat quid res sit, est vniuersale & attributum: syllogismorum verò quidam sunt priuatiui, quidam non vniuersales: veluti qui exstruuntur in secunda figura, omnes sunt priuatiui: qui verò in tertia, non vniuersales.*

4 *Deinde non omnium affirmationum quæ probantur in prima figura, est definitio, veluti huius, omne triangulum duobus rectis æquales angulos habere.*

5 *Huius rei ratio est: quia scire rem demonstrabilem, est habere demonstrationem. quare si huiusmodi rerum est demonstratio, perspicuum est non posse eorundem esse etiam definitionem: alioquin soleret quispiam etiam ratione definitionis, non habens demonstrationem: nihil enim prohibet, quominus non simul habeat demonstrationem.*

6 *Satis autem fidem facit etiam inductio: nihil enim vnquam definiētes nouimus, ex iis quæ vel per se insunt, vel accidentia sunt.*

7 *Præterea si definitio est essentia notificationis quædam: eiusmodi autem res constat non esse essentias: pater igitur non omnium rerum esse definitionem, quarum est demonstratio.*

Tom. I.

ΠΩς δὲ τὸ τί ἐστὶ δείκνυται, καὶ τίς ὁ ὅρος. Cap. III. τῆς αἰαγωγῆς, ἢ τί ἐστὶν ὁρισμός, ἢ ἡ ἰσότης, εἴπωμεν, ἀποδείκνυται ὡς ἔστι αὐτῶν. 2 Ἀρχὴ δ' ἐστὶν ὅτι μελλόντων, ἢ ὅτι ἐστὶν οἰκειοτάτη τῶν ἐχόντων λόγων. ἀποδείκνυται αὖ τίς, ὅτι ἐστὶν αὐτὸ καὶ ἡ ὁρισμὸς εἶδεναι, καὶ ἀποδείκνυται. 3 Ἡ ἀδυναμία, ὅτι μὴ γὰρ ὁρισμός, τῶν τί ἐστὶν εἶδεναι, τὸ δὲ ἡ ἐστὶν, ἀπὸ καὶ λόγου καὶ κατηρημένην συλλογισμοὶ δ' εἰσὶν, οἱ μὴ, τερητικῶν, οἱ δ', ὅτι καὶ λόγου, ὅτι, οἱ μὴ εἰς τὸ δὲ τῶν γήμερα, τερητικῶν πᾶντες οἱ δὲ εἰς τὸ πείτω, ὅτι καὶ λόγου. 4 Εἴπα, ὅτι τῶν εἰς τὸ πείτω γήμερα κατηρημένη ἀπὸ τῶν ἐστὶν ὁρισμός, ὅτι, ὅτι πᾶν πείτω δυνάμει ὁρίσας ἴσας εἶναι.

5 Τοῦτου δὲ λόγος, ὅτι ὁ ὁρίσας αὐτῶν ἐστὶν ὁ ἀποδείκνυται, ὁ ἀποδείκνυται εἶναι. ὡς εἰ ὅτι καὶ ὅτι τῶν ὁρίσας ἀποδείκνυται ἐστὶν, δύνανται ὅτι εἶναι αὐτῶν καὶ ὁρισμός. ὁρίσας γὰρ αὐτῶν τίς καὶ ἡ ὁρισμὸν, εἶναι ἔχον τὸ ἀποδείκνυται. ὅτι γὰρ καλύπτει, μὴ ἀμφοτέρω.

6 Ἰσότης δὲ τίς ἐστὶν ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. ὅτι γὰρ πᾶν ὁρίσας αὐτῶν ἐστὶν ὁρίσας, ὅτι τῶν καὶ αὐτὸ ὡς ἀρχήν, ὅτι τῶν συμβεβηκότων.

7 Εἰ, εἰ ὁ ὁρισμός, οὐσίας τίς ὁρίσας πᾶν ὁρίσας φανερὸν ὅτι εἶναι ὅτι μὴ ὅτι εἶναι ὁρίσας ἀπὸ τῶν, ὅτι καὶ ἀποδείκνυται, δύνανται.

V iij

8 Τί δ', ὃ ὁρισμὸς ἔσται, πρῶτος ἀποδείξις ἂν
ᾖ;

9 Η ὅτι, εἰς * αὐτὸν δὲ λόγον, καὶ αὐτὸν πῶς
ὁ αὐτός. τὸ γὰρ ἓνός, ἢ ἓν, μία ὁρισμένη. ὡς
εἴη ὁ ὁρισμὸς ὁ ἀποδείκτον ὅτι ὁ πῶς
ἀποδείξιν ἔχον· συμβήσεται τι ἀδυνάτον. ὃ
γὰρ τὸ ὁρισμὸν ἔχον, αὐτὸ ἀποδείξεως ὁρισμένη
ᾖ.

10 * Εἰ, αἱ ἀρχαὶ τῶν ἀποδείξεων, ὁρι-
σμοί· ὡς ὅτι οὐκ ἔστιν ἀποδείξις, δίδικται
ἡ ἀρχή. ἡ ἔστιν αἱ ἀρχαί, καὶ ἀποδεικταί,
καὶ τῶν ἀρχῶν ἀρχαί, καὶ τὸ εἰς ἀπειρον βα-
θεύεται· ἡ γὰρ ἀρχή, ὁρισμοί ἔστιν αἱ ἀπο-
δείκται.

11 Ἀλλ' ἔσται εἰ μὴ πρῶτος τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ
πῶς τῶν αὐτῶν ὅτι ὁρισμὸς καὶ ἀποδείξις;

12 Η ἀδυνάτοι; ὃ γὰρ ὅτι ἀποδείξις, ὃ
ὁρισμὸς. ὁρισμὸς μὲν γὰρ, τὸ πῶς ὅτι, καὶ ὅτι
αἱ δ' ἀποδείξεις φαίνονται πᾶσι ὑποκείμεναι,
καὶ λαμβάνονται ὅτι ὅτι, αἱ μαθηματικαί,
πῶς, καὶ τὸ ὅτι, καὶ αἱ ἀλλαι ὁμοίως.
13 Εἰ, πᾶσαι ἀποδείξεις πῶς καὶ πῶς δίκου-
σι, ὅτι, ὅτι ὅτι, ἡ οὐκ ἔστι· ὡς δὲ τὸ ὁρισμὸν
ὅτι, ἐπεὶ ἐπεὶ κατηγόρηται ὅτι, οὐτε ὁ
ὅτι καὶ τὸ ἀποδείξις, ὅτι τῶν καὶ τῶν ὅτι
καὶ τῶν ὁρισμῶν ὁ ὅτι. ὃ γὰρ ὅτι ὁ ὁρι-
σμός, ὅτι ὅτι ὁ ὅτι, ὁ ὁρισμός.

14 Εἰ, ἐπεὶ ὅτι ὅτι, καὶ ὅτι ὅτι, διδύται·
ὁ μὲν αὐτὸς ὁρισμὸς, πῶς δὲ καὶ ὅτι ἀποδείξις,
ὅτι ὅτι ὅτι πῶς καὶ τῶν, ἡ οὐκ ἔστι. ἐπεὶ δὲ
ἐπεὶ ἀποδείξις, ἔσται μὴ ὡς μέρους ἢ πῶς ὅ-
τι. τῶν δὲ λέγει, ὅτι δίδικται ὁ ὁρισμὸς
δύο ὁρίσταις, εἰ πᾶν πείσονται δίδικται· μέρους
γὰρ ὁ δ', ὅτι. ὅτι δὲ πῶς ἀλλήλα οὐκ
ἔχεται, ὅτι ὅτι, καὶ ὅτι ὅτι. ὃ γὰρ ὅτι ὁρι-
σμός, ὁ ὁρισμός.

15 Φαίνεται ἔσται, ὅτι ὅτι ὁ ὁρισμὸς, ὅτι
πῶς ἀποδείξις· ὅτι ὅτι ἀποδείξις, ὅτι πῶς
πῶς ἀποδείξις· ὅτι ὅτι ἀποδείξις, ὅτι πῶς
πῶς ὁρισμὸς· ὅτι ὅτι ὅτι αὐτῶν ὅτι ὅτι
δίδικται ἀμφω ἔχεται.

16 Ὅτι δὲ καὶ ὅτι ὅτι ὁρισμὸς καὶ ἀποδείξις,
ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
γὰρ ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι.

17 Ταῦτα μὲν αὐτὸς μὲν πῶς δίδικται.

8 Quid autem? quarum rerum est defi-
nitio, estne omnium demonstratio? 9 An
non? Sanè una ratio etiam ad hoc *quæsi-*
tum pertinet. vnius enim, quia vnum est, v-
na est scientia. quapropter si rem demon-
strabilem scire est habere scientiam: eue-
niet aliquid impossibile: quia definitione
habens, sine demonstratione sciet.

10 Præterea principia demonstrationum
sunt definitiones: quorum principiorum
non esse demonstrationes, antea probatū
fuit. autem principia erunt demonstra-
bilia, necnon principiorum principia, &
hoc in infinitū procedet: aut prima *princi-*
pia erunt definitiones indemonstrabiles.

11 Numquid igitur, si non omnium, sal-
tem quarumdam rerum simul est defini-
tio & demonstratio? 12 An hoc quoque
est impossibile? quia non est demonstra-
tio eius rei cuius est definitio: quandoqui-
dem definitio *explicat* quid res sit, & esse
tiam: demonstrationes autem omnes vi-
dentur supponere & sumere quid sit: ve-
luti mathematicæ, quid vnitas, & quid
impar: & alia similiter. 13 Præterea om-
nis demonstratio probat aliquid de ali-
quo, veluti esse, aut non esse: in defini-
tione verò alterum alteri non attribui-
tur: utputà, neque animal dicitur debipe-
de, neque hoc de animali: sed neque de
plano figura; quia nec planum est figura,
nec figura est planum. 14 Præterea aliud
est, probare quid sit & probare quod sit.

definitio igitur declarat quid sit: demon-
stratio verò, quod hoc de hoc est, aut non
est: rei autem diuersæ diuersa est demon-
stratio: nisi sit ut pars quædam totius. hoc
autem *ideo* dico; quia probatum fuit isof-
celes habere tres angulos æquales duobus
rectis, si probatum fuit triangulum *eo* ha-
bere: illud enim est pars: hoc verò est totum.

Sed hæc nō sunt ita inter se affecta, quod
sit, & quid sit: quia non est alterum alteri
pars. 15 Perspicuum igitur est, neque
cuius rei est definitio, eius omnino esse de-
monstrationem: neque cuius est demon-
stratio, eius esse omnino definitionem, ne-
que vllius prorsus rei posse utraque haberi.

16 Quare constat, definitionem & do-
monstrationem æque idem esse: nec al-
terum sub altero contineri: nam alioqui etiam
subiecta similiter se haberent.

17 De his igitur hactenus dubitatum
est.

Quid res sit, non probari syllogismo.

Cap. IV.

1 Ratio: quia si quid sit, probaretur syllogismo, peteretur quæsitum in minori propositione. 2 Pro-
ponit exemplum in simplicibus terminis. 3 Alterum exemplum in propositionibus. 4 Probatum

Quid autem res sit, utrum explicatur syllogismo & demonstratione, an non explicatur, sicut praesens disputatio supponebat: syllogismus enim aliquid de aliquo probat per medium: quidditas autem est promptio, & attribuitur in *questione* quid est. haec autem reciprocari necesse est. nam si α est proprium β , constat *id esse proprium* etiam β , atque hoc β : proinde omnia vicissim reciprocari. atqui si α inest omni β in *questione* quid est, & universaliter β α dicitur de omni, in *questione* quid est, necesse est etiam α dici de β in *questione* quid est. Si quis vero sine hac geminatione sumpserit *principia*, non necesse erit ut α β attribuat in *questione* quid est: etiam si α de β dicatur in *questione* quid est, non autem β de quibus dicitur, de α dicatur in *questione* quid est. ergo quid res sit, ambo haec significabunt, itaque etiam β α significabit quid sit β . Si igitur quid sit & quidditatem ambo significant, in medio termino ante *conclusionem* continebatur quid res sit. 2. Et omnino si licet probare quid sit homo, esto γ , homo: β α quid sit, siue animal bipes, siue aliud quidpiam. Si igitur concludetur, necesse est, ut α attribuat in omni β . huius autem erit alia definitio media: quapropter haec quoque significabit quid sit homo. Sumit igitur, quod probare oportet: quoniam α β significat quid sit homo. 3. Oportet autem in duabus propositionibus & in primis atque immediatis *principiis* hoc considerare: maximè enim perspicuum fiet, quod dicimus. Qui igitur propter reciprocationem ostendunt quid sit anima, aut quid sit homo, aut quaevis aliae res, postulant id quod initio *quasitum* fuit. veluti si quis sibi concedi postulet animam esse id quod sibi est causa viuendi, hoc autem esse numerum se ipsum mouentem. necesse est enim, ut postulet animam esse ipsissimum numerum se ipsum mouentem, adeo ut idem sint. 4. Non enim si consequens est α β , atque hoc β α : propterea α β erit quidditas β , (sed tantum licebit dicere *id esse verum*) ne quidem si β α ita dicatur de omni β , ut β sit id ipsum quod α . etenim animal esse, attribuitur α hominem esse. hoc enim *effatum* verum est, quicquid est hominem esse, est animal esse: (quemadmodum & omnis homo est animal,) sed non ita ut sint unum. Si quis igitur non ita sumpserit *propositiones*, non concludetur α β esse quidditatem & essentiam β . Si vero ita sumpserit, ante *conclusionem* summet β α esse quidditatem β , quare non fuit demonstratum: quia sumpsit id quod in principio *quasitum* fuit.

T α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν

Quid sit, non concludi per diuisionem.

Cap. V.

1 Ratio prima, quia methodus diuisionis petit quæsitum. 2 Ratio secunda, quia non probat attributum esse essentiam & quidditatem. 3 Ratio tertia à vitijs definitionis, id est, superfluitate, defectu, hyperbato. 4 Solutio tertia rationis, id est, ratio vitandi supra dicta vitia. 5 Ratio quarta, quia conclusio syllogismi diuisi non est definitio.

CAP. V.

Priorū I. i.

c. 32. inso-

lens locu-

tio, pro,

nō demō-

strat, sicut

nec is qui

inductio-

ne vitatur.

h. c. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

c. i. c. i.

Aλλὰ μὴν ὅτι ἡ διὰ τῆς διαιρέσεως ἡ οὐδὲς συλλογίζεται, καὶ οὐδὲν ἐστὶ τῆς αἰα-
λύσεως τῆς αἰατῆς τὰ σχήματα εἰρησθαι. οὐδὲν μὲν γὰρ
ἀνάγκη γὰρ τὸ πρῶτον ἐκείνο εἶναι, πρὶν δὲ οὐ-
των. * ἀλλ' ὥστε ὅτι ὁ ἐπὶ τῇ ἀποδείξει οὐκ
ἔστι γὰρ διὰ τὸ συμπέρασμα ἐρωτᾶν, ὅτι τὸ πρῶ-
τον εἶναι, εἶναι. ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι, ἐκείνῳ ὄντων,
καὶ μὴ φησὶ τὸ ἀποκρινόμενος. ἀλλ' ὁ ἀνδραπο-
δόν, ἢ ἀψυγόν; εἴτ' ἐλαβε ζῶον, ὃ συλλε-
γεται. πάλιν ἀπὸ τοῦ ζῶου, ἢ πεζόν, ἢ ἐνυδρον-
ἐλαβε πεζόν. καὶ τὸ εἶναι. τὸ ἀνδραποδόν, τὸ ὄντων,
ζῶον πεζόν, οὐκ ἀνάγκη ἐκ τῆς εἰρησθῆναι, δι-
ὰ λαμβάνειν ἐκ τῆς. ἀλλ' ἐπεὶ δὲ ὅτι ἐπὶ τῇ
πολλῇ, ἢ ἐλὶ γὰρ ὅτι πρὶν τὸ αὐτὸ γὰρ ὅτι
ἀσυλλόγιστος μὲν οὖν καὶ ἢ χρεῖς γὰρ τοῖς ὅ-
τις μετὰ τοῖς, καὶ τῇ οὐδὲν ἀποδείξει συλλογισ-
ται. 2 Τί γὰρ καλὸν ἐστὶ, τῆς ἀληθείας μὲν τὸ
πρῶτον εἶναι καὶ τῆς ἀνδραποδίου, μὴ μὲν τοῖς τὸ τί ὅτι,
μὴ δὲ τὸ τί μὲν εἶναι διὰ τοῦτο;
3 Ἐπὶ τῇ καλῇ ἐστὶ καὶ ἀποδείξει καὶ ἢ ἀφ-
εἶναι, ἢ ἀποδείξει καὶ τῆς οὐσίας;
4 Ταῦτα μὲν οὖν παρέχει μὲν, οὐδὲν γὰρ δι-
λύσαι, πρὶν λαμβάνειν τὰ ἐκ τῆς τὸ τί ὅτι πρῶτον, ἐ-
στὶν ἐπὶ τῇ διαιρέσει πρὶν, ἀπὸ τοῦ μὲν τὸ πρῶ-
τον, ἐκ μὲν δὲ ἀφαιρείται. τῆς δὲ ἀνάγκης,
εἰ ἀπὸ τοῦ εἰς τὴν διαιρέσιν ἐμπίπτει, καὶ μὴ
δὲν ἐλλείπει. ἀπὸ τοῦ γὰρ * ἢ δὲ διὰ τῆς.
5 Ἀλλὰ συλλογισμὸς ὅμως οὐκ ἐστὶν. ἀλλ'
εἴτ' ἄλλοι εἶπον γινώσκοντες πρὶν. καὶ τῆς μὲν
οὐδὲν ἀπὸ τοῦ. οὐδὲ γὰρ ὁ ἐπὶ τῇ ὅπως ἀποδεί-
ξει, ἀλλ' ὅμως διὰ τοῦτο.
6 Συλλογισμὸς δὲ ὃ λέγει ὁ ἐκ τῆς διαιρέ-
σεως * ἐκ λέγειν * τὸ ὅτι οὐκ ἐστὶν. ὥστε γὰρ ἐκ τῆς
συμπέρασμα τοῖς ἀπὸ τῆς μὲν, ἐκ τῆς
εἴτ' ὅτι οὐκ ἐστὶν ὄντως ἀνάγκη πρὶν εἶναι. οὐδὲν γὰρ
ταῦτα ἐρωτᾶται τὸ ὅτι τὸ ἐπὶ τῇ καὶ ἐκ τῆς διαιρέ-
σεως ὅτι τὸ τί ὅτι ἀνδραποδόν; ζῶον ὄντων; ἀπο-
ποιῶν, διὰ τοῦτο, ἀπὸ τοῦτο. ὅτι τὸ * καὶ ἐκ τῆς
ἀποδείξεως ἐπὶ γὰρ, ἐκ τῆς διαιρέσεως, ὥς οἴεται,
ὅτι πρῶτον ἢ ὄντων ἢ ἀδύνατον. ὃ τὸ ποιοῦν λόγος
ἀπὸ τοῦ, οὐκ ἐστὶν ὅτι οὐκ ἐστὶν. ὥστε εἰ ἀποδείξει τῇ
διαιρέσει, ἀλλ' ὅτι ὅτι οὐκ ἐστὶν ὅτι οὐκ ἐστὶν γὰρ.

NEquē verò via illa concludit, quæ
per diuisiones absoluitur, sicut in re-
solutione ad figuras prosyllogismorum perti-
nente dictum fuit. nunquam enim neces-
se est, ut, cum hæc sint, res illa sit: quem-
admodum nec inducens demonstrat: non
debet enim conclusio interrogari: nec
ideo esse, quia concessa fuerit: sed necessa-
riū est, cum illa sine, etiamsi non fateatur
qui respondet. Homo estne animal, an
inanimatum: tunc sumpsit esse animal, non
concluit. rursus omne animal aut est pe-
destre, aut aquatile, sumpsit hominem esse
pedestre. & hominem esse totum illud,
animal pedestre, non necesse est ex iis quæ
dicta fuerunt: sed hoc quoque sumit. Ni-
hil autem refert, utrum in multis, an in
paucis ita fiat; idem namque est. his igitur
qui ita progrediuntur, ineptus sit usus di-
uisionis, vel ad ea concludenda quæ aliis
syllogismo concludi possunt.

2 Quid enim prohibet, quominus to-
tum hoc verè dicatur de homine, non ta-
men significet quid sit & quidditatem?

3. Præterea quid verat vel aducere
quidpiam, vel detrahere, vel transilire, ad
essentiā pertinēs? 4 Hæc igitur vitia com-
mittuntur quidē: vitari tamē possunt: si ac-
cipiatur omnia attributa in quæstione quid
est: & primo postulato, diuisione consti-
tuatur ordo eorum quæ deinceps in definitio-
ne poni debent: ac nihil prætermittatur,
hoc autem necessarium est, si omnia in di-
uisionem cadunt, & nihil deest. iam enim
individuū esse oportet. 5 Verumtamen
syllogismus non est: sed si notum facit, a-
lio modo notum facit. atque hoc non est
absurdum: quia fortasse nec inducens de-
monstrat, aliquid tamen declarat. 6 Per
syllogismum autem non colligit, qui ex
diuisione elegit definitionem. ut enim in
conclusionibus quæ sine mediis inferuntur,
si quis dicat his positis necesse esse, ut hoc
sit, potest interrogari & queri quā obrem:
sic etiam fieri potest in definitionibus quæ
per diuisionem probantur. quid est ho-
mo? animal mortale, pedes habens, bipes,
pennis carens. quid ita? secundum quam-
quē adiectionē. dicet enim & ostendet
diuisione, (ut putat,) quia omne animal
vel mortale vel immortale. tota autem
hæc oratio non est definitio, quare etiam
demonstretur diuisione, tamen definitio

esset rei essentiam, & ab eo quod scientia faciunt, & à modis definiendi qui sunt in usu. 6 Ratio tertia: quia definitio idem significaret quod nomen. hoc autem falsum esse 7 probatur: quia hoc posito definiretur etiam non substantia, & non ens: 8 & omnes orationes essent definitiones: 9 item quia nulla scientia probat significationem verborum. 10. Epilogus.

CAP. VII.

ΠΩς οὖν δὴ ὁ οὐρεζόμενος διέξει τὴν οὐ-
σίαν, ἢ ὅτι ἐστίν; ὅτι γὰρ, ὡς ἀποδείκνυται
ἐξ ὁμολογουμένων (1), δὴλον ποιήσῃ· ὅτι ἀνάγκη,
ἐκείνων ὄντων, ἔτι ὅτι ἐστίν· ἀποδείξας γὰρ
τὴν οὐσίαν ὡς ἐπάρχον αὐτῆς τῆς καθεύεσθαι δὴ-
λων ὄντων, * ὅτι πᾶν ὅτις, τὰ μὴ δὴν ἄλλως
ἢ γὰρ τί ἐστίν, δείκνυσιν, ἀλλ' ὅτι ἐστίν, ἢ ὅτι
ἐστίν. τίς οὖν ἄλλος ὅπως λοιπός; ἢ γὰρ δὴ διέ-
ξει καὶ ἀνάγκη, ἢ τὰ δακτύλῳ. 2. Ἐπὶ, πῶς
διέξει ὅτι ἐστίν ἀνθρώπος; ἀνάγκη γὰρ, ὅτι
εἰδόμενα ὅτι ἐστίν ἀνθρώπος, ἢ ἄλλο ὅτιον, εἰ-
δόμενα καὶ ὅτι ἐστίν· ὅ γὰρ μὴ ὄν, ὁδοῖς οἶδεν
* ὅτι ἐστίν, ἀλλὰ τί μὴ σημαίνει ὁ λόγος, ἢ ὅτι
ὄνομα, ὅτιον εἶπω πραγματικός. τί δὲ ἐστίν πρα-
γματικός, ἀδυνάτων εἰδόμενα. ἀλλὰ μὴ εἰ διέ-
ξει τί ἐστίν, καὶ ὅτι ἐστίν, * πῶς τὰ αὐτὰ λόγῳ διέ-
ξει; ὅτι γὰρ ὁ οὐρεζόμενος ἐν τῇ δὴλῳ, καὶ ἢ ἀποδεί-
ξας ὅτι ἐστίν ἀνθρώπος, καὶ ὅτι ἐστίν ἀνθρώ-
πον, ἄλλο. 3. Εἴπα καὶ δὴ ἀποδείξας ὡς φανερὸν
ἀνάγκη (2) δείκνυσθαι ἅπαν ὅτι ἐστίν, εἰ μὴ
ὑπόστασις. ὅτι δὲ ἐστίν, ὅτι ὑπόστασις ὁδοῖς· ἢ γὰρ
ἄλλος ὅτι· ἀποδείξας ἄρα ἔσται ὅτι ἐστίν.
4. Οὗτος καὶ νῦν ποιοῦσιν αἱ ἐπιστήμαι· τί μὴ
γὰρ σημαίνει ὅτι πείρατον, ἔλαβεν ὁ γεωμέ-
τρης· ὅτι δὲ ἐστίν, δείκνυσιν. τί οὖν διέξει ὁ οὐ-
ρεζόμενος τί ἐστίν, ἢ ὅτι πείρατον; εἰδόμενα ἄρα τίς
ὁ οὐρεζόμενος τί ἐστίν, εἰ ἔστιν ὅτι εἴσεται. ἀλλ' ἀ-
δυνάτων. 5. Φανερόν δὲ καὶ τῶν νῦν ὅτι-
ταις τῶν ὄντων, ὡς ἢ δὴ κινῶσιν οἱ οὐρεζόμενοι ὅτι
ἐστίν. εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἐκ τῆς μέσης ὅτι ἴσον, ἀγ-
ρὰ αὐτῶν τί ἐστίν ὁ οὐρεζόμενος; καὶ αὐτῶν τί τῶν
ἐστὶ κύκλος; εἴη γὰρ αὐτῶν καὶ ὁρχαλκεῖον φάσμα
(3) αὐτῶν. ὅτι γὰρ ὅτι δυνάτων (4) τὸ λεγέ-
μενον, πρὸς δὴ λῶσιν οἱ ὄροι· ὅτι ὅτι ἐκείνῳ, ὅ
φασιν (5) ὁ οὐρεζόμενος. ἀλλ' αὐτῶν ἔξωθεν λέγειν ὅ
αὐτῶν.

6. Εἰ ἄρα ὁ οὐρεζόμενος δείκνυσιν ἢ τί ἐστίν, ἢ
τί σημαίνει τοῦ ὀνόματος· εἰ μὴ ἐστὶ μὴ δυνάτων τῶν
τί ἐστίν· εἴη αὐτῶν ὁ οὐρεζόμενος, λόγος ἰνόματι ὅ
αὐτῶν σημαίνων. ἀλλ' ἀπὸ τῶν.

7. Πρῶτον μὴ γὰρ καὶ μὴ ὑπόστασις εἴη, καὶ
τῶν μὴ ὄντων· σημαίνον γὰρ ἐστὶ καὶ τὰ μὴ ὄν-
των. 8. Ἐπὶ πᾶσι τοῖς οἱ λόγοι, ὁ οὐρεζόμενος αὐτῶν
εἴη γὰρ αὐτῶν ὄνομα ἵσθαι ὅτιον αὐτῶν λόγῳ. ὅτι ὁ
οὐρεζόμενος αὐτῶν λέγειν μὴ πᾶσι· καὶ ἢ ἱλίας,
ὁ οὐρεζόμενος αὐτῶν εἴη.

Quomodo igitur definiens probabit
essentiam, vel quid sit? non enim
planum faciet ut demonstrans ex iis quæ
esse conceduntur; quia necesse est, cum il-
la sint, aliud quiddam esse: demonstratio
namque hoc est. nec ut inducens ex sin-
gularibus notis, quoddam omne ita se habet,
quia nullum aliter se habet. inductio nam-
que non probat quid sit, sed quoddam sit, vel
non sit. Quis igitur alius modus reliquus
est? non enim sanè ostendet sensu, vel di-
gito. 2. Præterea quomodo ostendet quid
sit homo? necesse enim est, ut qui cognos-
cit quid sit homo, aut quidvis aliud, co-
gnoscat etiam quoddam sit. quod enim non
est, nemo novit quid sit: sed signi-
ficet oratio, vel nomen, ut cum dico
hircocœvus. quid autem sit hircocœvus,
cognosci non potest. At verò si ostendet
quid sit, & quoddam sit: quomodo eadem o-
ratione utrumque ostendet? nam defini-
tio vnum quid declarat, nec non demon-
stratio: quid autem sit homo, & esse ho-
minem, differunt. 3. Deinde necessarium
esse dicimus, ut per demonstrationem
quidvis probetur esse, nisi sit essentia. esse
autem, nullius rei essentia est: quandoqui-
dem Ens non est genus. demonstratione
igitur probabitur esse. 4. Quod quidem
etiam scientiæ nunc faciunt. quid enim
triangulum significet, geometra sumpsit:
quoddam autem sit, probat. Quid igitur pro-
babit definiens quid sit? an triangulum?
cognoscens igitur quispiam definitione
quid sit, ignorabit an sit. sed hoc est impos-
sibile. 5. Perspicuum autem est, etiam se-
cundum modos definitionum qui nunc
observantur, definiens non probare quoddam
sit. nam et si est æqualitas linearum ex me-
dio ductarum, tamen cur est ipsum defini-
tum? & cur hoc est circulus? nam dici etiā
poterit orichalci esse eandem definitionem.
quandoquidem definitiones neque de-
clarant esse posse id quod dicitur, nec esse
illud, cuius aiunt esse definitionem. sed
semper licet dicere, quomobrem? 6. Si igitur
definiens probat vel quid sit, vel quid
nomen significet: si nullo modo significet
quid res sit: definitio erit oratio idem si-
gnificans, quod nomen. atqui hoc absur-
dum est. 7. Primum enim esset etiam
non substantiarum & non entium: quo-
niam etiam non entia possunt aliquid si-
gnificare. 8. Præterea omnes orationes
possent esse definitiones. licet enim no-
men imponere cuius orationi, quare om-
nes disceptationes essent definitiones, &
illas esset definitio.

39. in vno
utroque ixi.

Legendū,
i. x. in
vulgo, in
falso, qui-
dā ē mi-
nus recte.
39. 5. vno
utroque

9 Præterea nulla scientia demonstrat hoc nomen hanc rem significare : ergo nec definitiones hoc declarant.

10 Ex his igitur nec definitio & syllogismus videntur idem esse, neque eiusdem rei esse syllogismus & definitio : in super dicendum videtur definitionem nec demonstrare, nec probare ullam rem : & quid res sit, nec definitione nec demonstratione cognosci posse.

9 Ἐπὶ, ὅτι μὴ ἐπισημαίνον ἀποδείκνυσθαι ὅτι τὸ πρῶτον πρὸς τὸν διὰ τοῦτο ὅτι οἱ ἐπιστήμης τῶν τούτων ἀποδείκνυσθαι. 10 Ἐκ μὲν τούτων ὅτι οἱ ἐπιστήμης τῶν τούτων ἀποδείκνυσθαι. 10 Ἐκ μὲν τούτων ὅτι οἱ ἐπιστήμης τῶν τούτων ἀποδείκνυσθαι. 10 Ἐκ μὲν τούτων ὅτι οἱ ἐπιστήμης τῶν τούτων ἀποδείκνυσθαι.

Quomodo probetur quid sit.

Cep. VIII.

1 ¶ Prothesis. 2 ¶ Expositio prior. Quidditatem probari per quidditatem. 3 Qualis sit hac probatio. 4 ¶ Afferendam esse alteram expositionem. 5 ¶ Protheoria. Prima, Non posse cognosci quid sit, quin cognoscatur quod sit. 6 Secunda, De cognitione quod sit, per se, vel per accidens. 7 Tertia, Quatenus cognitio, quod sit, conducat ad cognoscendum quid sit. 8 ¶ Expositio posterior. Primum quæritur an sit. 9 Hoc inuenio, vel cognosci quid sit & cur sit : 10 vel solum quid sit. 11 cum autem cognoscitur quid sit, tunc quæritur cur sit, id est, quid sit medium, 12 & medij medium. 13 ¶ Epilogus.

Rursus autem considerandum est, quid horum dicatur rectè, quid non rectè, & quid sit definitio : & quidditatis utrum aliquo modo sit demonstratio & definitio, an nullo modo.

2 Quoniam igitur idem est, (ut supra diximus,) nosse quid sit, & nosse causam ipsius quid sit : ratio autem huius est, quia est aliqua causa : atque hæc vel eadem, vel alia : & si sit alia, vel est demonstrabilis, vel indemonstrabilis : ergo si causa est alia, & potest demonstrari, necesse est ut causa illa sit medium, & in prima figura probetur, quod enim probatur, est vniuersale & attributivum. Vnus igitur modus est, quem nunc inquisiuimus, nempe ut per aliud probetur quid sit, etenim ad probandum quid sit, per medium sumitur quid sit : & ad probanda propria, proprium. quare ex duabus quidditatibus eiusdem rei alteram probabit, alteram non probabit.

3 Hunc igitur modum non esse demonstrationem antea dictum fuit : sed est logicus syllogismus ipsius quid sit.

4 Quo autem modo fieri hoc possit, repetito initio dicamus.

5 Ut enim quærimus cur sit, cum sciimus quod sit, interdum verò ambo simul manifesta fiunt : sed non prius cognosci potest cur sit, quàm quod sit : ita planè quid sit, cognosci non potest sine cognitione quod sit. fieri enim nequit, ut qui ignorant an sit, cognoscant quid sit. 6 An autem sit, interdum per accidens cognoscimus, interdum cognoscetes aliquid ipsius rei : veluti esse tonitruum, quia est sonus quidam nubium : & esse eclipsin, quia est privatio luminis : & esse hominem, quia est animal quiddam : & esse animam, quia est quod seipsum mouet.

ΠΑΛΙΝ ὅτι σχετίζον, ἢ πῶς λέγεται καὶ λαός, ἢ πῶς καὶ λαός. καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 2 Ἐπὶ δ' ἐστὶν (ὡς ἐφαμὲν) τούτων, τὸ εἶδέναι πῶς ἐστὶ, καὶ τὸ εἶδέναι τὸ αἴτιον * τῶ πῶς ἐστὶ. λέγεται ὅτι πῶς, ὅτι ἐστὶ αἴτιον καὶ τῶ πῶς, ἢ τὸ αἴτιον, ἢ ἄλλο. καὶ ἢ ἄλλο, ἢ ἀποδείκτον, ἢ ἀναποδείκτον. εἰ πῶς ἐστὶν ἄλλο, καὶ εἰς δὲ λέγεται ἀποδείξαι, ἀναγκάσει μὲν ὅτι * τὸ αἴτιον, ὅτι ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 3 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 4 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 5 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 6 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός.

CAP. VIII.

In scholis Graecis in-
certum au-
tem si le-
gitur con-
stanter, ὅτι
ἢ ὅτι αἴτιον

7 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 8 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 9 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 10 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 11 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 12 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 13 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός.

3 Οὕτως μὲν οὖν ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 4 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 5 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 6 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 7 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 8 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 9 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 10 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 11 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 12 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 13 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός.

4 Οἱ δὲ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 5 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 6 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 7 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 8 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 9 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 10 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 11 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 12 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός. 13 Ὁ οὐρανός ἐστὶν ὁ οὐρανός, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ οὐρανός.

6 Τὸ ὅτι ἐστὶν, ὅτι μὲν καὶ συμβεβηκός ἐχούσης, ὅτι δὲ ἐχούσης πῶς αὐτὴν ἀνάγκη ὅτι βεβαιώ, ὅτι φόρος ὡς νεφελῶν καὶ ἐκλεψίν, ὅτι γέρωνες ὅτι φώτες καὶ αἰθέρες, ὅτι ζῶντες καὶ ψυχῶν, ὅτι αἰὲς ἐκαστὸν κινουῦν.

7. Οσα μὲν οὖν καὶ συμβεβηκὸς οὐδαμῶς ὅτι ἔστιν, αἰαγχοί· μηδαμῶς ἔχει πρὸς τὸ τί ἐστιν· οὐδὲ γὰρ ὅτι ἔστιν, ἵσμεν· τὸ δὲ ζητοῦν τί ἐστι, μὴ ἔχοντες ὅτι ἐστι, μηδὲν ζητοῦν ἐστι. καὶ ὅσον δ' ἔχοντες τί, ῥᾶον. ὥς ὡς ἔχοντες ὅτι ἐστιν, ὅπως ἔχοντες καὶ πρὸς τὸ τί ἐστιν.

8. Ως οὖν ἔχοντες τί τῷ τί ἐστιν, ἔσω πρὸς τὸν αὐτὸν ὡς ἐκλήψεις, ἐφ' ὧ α· σελήνη, ἐφ' ὧ γ· ἀντιφραξίς γῆς, ἐφ' ὧ β. Τὸ μὲν οὖν πότερον ἐκλείπει ἢ ὧ, τὸ β ζητοῦν ἐστιν, ἀρ' ἐστιν ἢ οὐ. τῷ π δ' οὐδὲν ἀφ' ὧ φέρει ζητοῦν, ἢ εἰ ἐστὶ λόγος αὐτῶν. καὶ ἐμὴ ἢ τῷ γ, καὶ αὐτὸ φανερὸν ἐστίν. ἢ πότερος τῆς ἀντιφραξίως ἐστὶν ὁ λόγος, πότερον τῷ ἔχει δύο ὁρθὰς, ἢ τῷ μὴ ἔχει.

9. Οὗτω δ' οὐρανόθεν, ἀμὰ τὸ ὅτι καὶ τὸ δῖον ἵσμεν, ἀπ' ὧ μίσην ἢ.

10. Εἰ δὲ μὴ, τὸ ὧ, τὸ δῖον δὲ ὧ. σελήνη, γ· ἐκλήψεις, α· τὸ πρὸς σελήνῃ σκιαρὶ μὴ διώσασθαι πρὸς μηδὲν ἢ μὴ μίσην ὅντος φανερόν, ἐφ' ὧ β. εἰ πίνω δ' γ· ὑπερᾶρχα τὸ β, τὸ μὴ διώσασθαι πρὸς σκιά, μηδὲν μίσην ἢ μὴ ὅντος. ὡς δὲ τὸ α· τὸ ἐκλείπειν· ὅτι μὲν ἐκλείπει, δῖον δῖον δ' ὧ, ὅπως. καὶ ὧ μὲν ἐκλήψεις ἐστίν, ἵσμεν· τί δὲ ἐστίν, οὐκ ἵσμεν.

11. Διόλου δ' ὅντος ὅτι τὸ α· πρὸ γ· ὑπερᾶρχα, ἀλλὰ ἀφ' ὧ τί ὑπερᾶρχα, τὸ ζητοῦν τὸ β τί ἐστίν, πότερον ἀντιφραξίς, ἢ σπορὴ τῆς σελήνης, ἢ ἀποβίσις τῷ φωτός. τῷ γ δ' ἐστὶ ὁ λόγος τῷ ἐπὶ τοῦ ἀφ' ὧ, ἐπὶ τοῦ α· ἐστὶ γὰρ ἢ ἐκλήψεις, ἀντιφραξίς ὑπὸ γῆς. τί ἐστὶ βροχὴ; πρὸς ἀποβίσις ἐπὶ κέφ. ἀφ' ὧ τί βροχὴ; ἀφ' ὧ τὸ ἀποβένυσθαι τὸ πῦρ ἐπὶ τῷ κέφ. ἢ φος, γ· βροχὴ, α· ἀποβίσις πρὸς, τὸ β· τὸ δ' γ· ὧ κέφ. ὑπερᾶρχα τὸ β· ἀποβένυσθαι γὰρ ἐπὶ αὐτῷ τὸ πῦρ. ὡς δὲ τὸ α·, ὥς φος. καὶ ἐστὶ γὰρ λόγος τὸ β τῷ α· τῷ πρὸς τοῦ ἀφ' ὧ.

12. Αἰ δὲ πάλιν τοῦτου ἄλλο μίσην εἶναι, ἐκ τῆς ὧ λείπειν ἐστὶν λόγον.

13. Ως μὲν πίνω λαμβάνειν τὸ τί ἐστίν, καὶ γὰρ γινώσκω, εἴρηται, ὥς συλλογισμὸς μὲν τῷ τί ἐστίν, ὧ γὰρ, ὧ δ' ἀποδείξις. διόλου μὲν τοῦ ἀφ' ὧ συλλογισμὸς, ὧ δ' ἀποδείξις. ὥς ὅτι ἀμὰ ἀποδείξις ἐστὶ γινώσκω τὸ τί ἐστίν, ὧ ἐστίν· ἀπὸ τοῦ ἄλλο· ὅτι ἐστὶν ἀποδείξις αὐτῶν, ὥς φ' ὧ ἐπὶ τοῦ ἀφ' ὧ πρὸς μίσην εἶναι.

7. Quaecumque igitur per accidens nouimus quod sint, ad cognoscendum quid ea sint, necesse est ut nullo modo simus comparati: quia ne quidem nouimus quod sint: quærere autem quid sit, cum ignoretur quod sit, profecto est nihil quærere. quarum autem rerum aliquid cognoscimus, facile est quærere quid ea sint. Quocirca ut cognoscimus quod sit, ita sumus apti ad cognoscendum etiam quid sit.

8. Quorum igitur aliquid cognoscimus pertinens ad essentiam, primum esto hoc exemplum: eclipsis, ubi α: Luna, ubi γ: oppositio terræ, ubi ε. Quærere igitur utrum Luna deficiat, an non, nihil aliud est, quam quærere an α sit necno. quod perinde est, ac si quæretur, an sit eius ratio. & si sit hoc, illud quoque dicimus esse. Vel (ut alterum exemplum proponam,) quærimus, utrius contradictionis ratio sit, utrum habendi duos angulos rectos, an non habendi.

9. Cum autem inuenimus; simul cognoscimus quod sit, & cur sit, si per media demonstratum sit.

10. Sin minus, cognoscimus tantum quod sit, non cur sit. Luna sit γ: eclipsis, α: in plenilunio umbram non posse facere, cum nihil inter nos interiectum appareat, ubi ε. Si igitur α, inest τ β, id est, non posse umbram facere, cum nihil sit nobis interiectum, atque huic α α, nempe deficere: certè quod deficiat, manifestum est: cur autem deficiat, nondum constat. & quod sit eclipsis, cognoscimus: quid autem sit, non cognoscimus.

11. Cum autem manifestum est, τ α α, inesse: quærere cur in sit, nihil aliud est, quam quærere quid sit α β, utrum oppositio terræ, an conuersio Lunæ, an lucis extinctio. hæc autem est definitio alterius extremi, ut in his exemplis est definitio α α: eclipsis enim est oppositio terræ. Quid est tonitruum? ignis extinctio in nube. cur tonat? quia extinguatur ignis in nube. nubes, γ: tonitruum, α, extinctio ignis, α β. Ergo α γ, id est nubi, inest α β, quoniam in ea extinguatur ignis. huic autem inest τ α id est sonus. ac τ β est definitio α α primi extremi.

12. Quod si rursus sit huius aliud medium, id erit ex reliquis definitionibus.

13. Dictum igitur est, quomodo sumatur & notum fiat quid sit. Quare ipsius quid sit, non sit quidem syllogismus aut demonstratio: manifestum tamen sit per syllogismum, & per demonstrationem. Itaque nec sine demonstratione licet cognoscere quid sit, cuius est alia causa: nec est eius demonstratio, ut in dubitationibus diximus.

Quænam

Quznam quidditates probentur, aut non probentur.

Cap. IX.

1 Protheoria: 2 De hiis quæ probantur. 3 De hiis quæ non probantur.

IAm verò quorundam est alia causa, quorundam non est: 2 Quare pater, etiam quidditatū quasdam esse immediatas, & principia: quas & esse, & quid sint, supponere oportet, aut alio modo manifestas facere. quod quidem arithmeticus facit: nam & quid sit unitas, supponit, & quod sit. 3 *Eæ* verò quidditates quæ medium habent, & quarum est aliqua diversa causa essentiae, licet, per demonstrationem, ut diximus, declarare, non demonstrando quid sit.

Εστι δὲ τῶν μὲν, ἑτέρων τὴν αἰτίαν· τῶν δ' οὐκ ἔστιν. 2 Ὡς δὲ δῆλον ὅτι καὶ τῶν τὴν ἔστι, τὰ μὲν, ἀμείβεται ἀρχαί· εἰσι δ' αἱ καὶ οὐκ ἔστιν, ὑποθέσθαι δὲ, ἢ ἄλλοι ἔποιν φανερόν ποιῶσι. ὅθεν ἀριθμητικὸς ποιεῖ· καὶ γὰρ τὴν ἔστι, πλὴν μονάδα ὑποτίθεται, καὶ ὅτι ἔστι. 3 Τῶν δ' ἐχόντων μέσον, καὶ ὧν ἔστι πᾶσι περὶ αἰτίαν τῆς οὐσίας, ἔστι δὲ ἀποδείξεως, ὡς ὅθεν εἰπεῖν, δηλώσαι, μὴ τὸ τί ἔστιν ἀποδεικνύειν.

Quid sit definitio, & quocuplex.

Cap. X.

1 *Quid sit definitio.* 2 *Species definitionis.* Prima definitio nominalis, 2 una. 3 Secunda declarans cur sit. 4 Collatio primæ & secundæ speciei. 5 Tercia, quæ per demonstrationem concluditur. 6 Quarta, quæ est principium demonstrationis. 7 Colliguntur tria genera definitionum realium. 8 *Epilogus.*

Quia verò definitio dicitur esse oratio explicans quid sit: profecto quiddā est oratio declarans quid significet nomen, siue oratio altera nominalis: veluti quid significat, *scilicet* quid est quā triangulum vocatur. quod cum scimus esse, quaerimus cur sit. difficile autē est sic accipere, quæ non nouimus esse: ac difficultatis causa fuit antē exposita: quia ne quidē sit necne, scimus, nisi per accidēs. 2 Oratio verò una est bifariā: altera, coniunctione, ut Ilias: altera, quia vnū de vno significat non per accidēs. 3 Vna igitur definitionis definitio est, quā dixi. Alia verò definitio est oratio declarans cur sit. 4 Quocirca prior significat quidē, nō tamē probat: posterio-
re autē apparet esse quasi demonstrationē probantiē quid sit, terminorū seu differentē a demonstratione. differt enim dicere, cur tonat: & quid est tonitrus: ad illam enim quaestionē sic respōdebit: quia extinguitur ignis in nubibus. quid autem est tonitrus? sonus extincti ignis in nubibus. Quare eadē oratio alio *aliquo* alio modo effertur: & eo quidē modo est demonstratio cōtinua: hoc autem modo est definitio. 5 Præterea est definitio tonitruī, sonus in nubibus. hæc autem est conclusio demonstrationis probantiū quid sit. 6 Immediatorum autē definitio est thesis indemonstrabilis *constituens* quid sit. 7 Definitionum igitur alia est oratio declarans quid sit, indemonstrabilis: alia verò est syllogismus probans quid sit, casu differens a demonstratione: tertia verò est conclusio demonstrationis probantiū quid sit.

Tom. I.

Ορισμός δ' ὅπῃ λέγεται ἡ λόγος τῆς τῆς ἔστι. φανερόν ὅτι ὁ μὲν ἵς ἔσται λόγος τῆς τί σημαίνει τὸ ὄνομα, ἢ λόγος ἑτέρος οἰοματιώδους· ὅς, τὸ, ἢ σημαίνει, τί ὅστιν ἢ περιγινώσκον. ὅθεν ἔχοντες ὅτι ἔστι, ζητῶμεν ἀφ' οὗ τί ἔστι. χαλεπὸν δ' ὅπως ἔστι λαβεῖν, ἀμείβεται ὅτι ἔστιν. ἢ δὲ αἰτία εἶρηται περὶ τῆς χαλεπότητος· ὅτι ὅτι εἰ ἔστιν ἢ μὴ, ἴσμεν, ἀλλ' ἢ καὶ συμβεβηκός. 2 Λόγος δὲ εἰς ἔστι διχῶς· ὁ μὲν, σῶν δέσμοι, ὡς ὅθεν ἢ Ιλίας· ὁ δὲ, ὅς ἐν κατὰ εἶδος διλεῖται μὴ καὶ συμβεβηκός. 3 Εἰς μὲν δὲ ὅρος ἔστιν ὁ ὅρος οὐ εἰρημικός. ἄλλος δὲ ἔστιν ὅρος, λόγος ὁ δηλῶν ἀφ' οὗ τί ἔστιν. 4 Ὡς δὲ ὁ μὲν περὶ τῆς σημαίνει μὲν, δείκνυσιν δ' ὅς· ὁ δ' ὅς, φανερόν ὅτι ἔσται ὅς ἀποδείξεως τῆς τί ἔστι, καὶ ἵς ἀφ' οὗ τῆς ἀποδείξεως. ἀφ' οὗ φέρει γὰρ εἰπεῖν, ὅς ἢ βρογίτις, καὶ ἢ ἔστι βρογίτις, ὅς γὰρ ὅπως μὲν, δὲ ὅτι ἀποδείκνυσιν τὸ πόρ ὅς τῆς ἵς φέσι· τί δ' ἔστι βρογίτις, φόρος ἀποδείκνυσιν πύρος ὅς τῆς ἵς φέσι. ὡς ὁ αὐτὸς λόγος ἄλλοι ἔποιν λέγεται καὶ ὡς μὲν, ἀποδείξεως σῶν καὶ ὡς δὲ, ὅρος οὐ 3 Ἐπὶ, ἔστι ὅρος βρογίτις, φόρος ὅς φέσι, τῆς δ' ἔστι τῆς τῆς τί ἔστι ἀποδείξεως συμπερίστωμα. 6 Ὁ δὲ τῶν ἀμείβεται ὅρος, ἵς ἔστι τῆς ἢ ἔστι αἰαποδίκης. 7 Ἐστὶν ὅρος ὅρος, εἰς μὲν, λόγος τῆς τί ἔστι αἰαποδίκης· εἰς δὲ, συλλογισμὸς ὅς τί ἔστι, καὶ ὡς ἀφ' οὗ τῆς ἀποδείξεως· τῆς δὲ, τῆς ἢ τί ἔστι ἀποδείξεως συμπερίστωμα.

X

Α 5 Οὐκ ἔστι δὲ αἴτιον τὸ ἐνεκεν τίνος· οἷον, ἄλλ' ἢ τὴν
 ὡφελικαυτῆ; ὅπως ὑγιαίνῃ· ἄλλ' ἢ τὴν οἰκίαν ὅσῃ; ὅ-
 πως σώζῃται ἵνα σκεδῇ· τὸ μὲν, ἐνεκεν τῷ ὑγιαί-
 νει· τὸ δ' ὅ, ἐνεκεν τῷ σώζεσθαι. ἄλλ' ἢ δὲ ἀπὸ
 αἰτίας δι' ὡφελικαυτῆ; καὶ, ἐνεκεν τίνος δι' ὅ; οὐ-
 δὲν ἄλλ' ἔφασκε.

6 Γερίπατος δὲ ἀπὸ δείπνου, γ· τὸ μὴ ὅτι πο-
 λαΐζει τὰ στήα, ἐφ' ᾧ β· τὸ ὑγιαίνει, ἐφ' ᾧ α·
 ἔστω δὲ ὧ ἀπὸ δείπνου ἀειπατῆιν, ἀπαρχὴν
 τὸ ποιῆν μὴ ὅτι πολαΐζει τὰ στήα πρὸς ὧ τὸ
 ματὶ τῆς κυλίας. Ἐν τῷ τοῦ ὑγιαίνει. Δοκεῖ γὰρ ὁ
 πρῶτος ὧ ἀειπατῆιν ὧ γ, τὸ β τὸ μὴ ὅτι πο-
 λαΐζει τὰ στήα. Τούτω δὲ τὸ α τὸ ὑγιαίνει. ἢ οὕτω
 αἵτιον ὧ γ τῷ τ· α * ἀπαρχὴν τὸ ὅτι ἔστω; τὸ
 β τὸ μὴ ὅτι πολαΐζει. Τούτω δὲ ὅτι ὡς ὅτι ἐ-
 κρίναι λόγους τὸ γὰρ α ὕτως ἀποδοθῆσιν. Διὰ τὴν
 ὅτι τὸ β ὧ γ ὅτι; ὅτι τῷ τ· ἔστι τὸ ὑγιαίνει, τὸ ὕτως
 ἔχειν. Δεῖ δὲ μεταλαμβάνειν τοὺς λόγους, Ἐν-
 τως ἔχοντα μέλλοι φασίται.

7 Αἱ δὲ ῥήσεις, ἀνάπαυσις αἰσῶν καὶ ὅτι τῷ
 χριστῷ αἰτίαι. ἐὰν μὲν γὰρ τὸ μέσον δὲ γε-
 νῆσθαι πρῶτον· αἰσῶν δὲ τὸ γὰρ πᾶσι χαρι-
 τῶν γ, τὸ δ' ἐνεκα.

8 Ενδέχεται γὰρ τὸ αὐτὸ ἔνεκα ἑνὸς εἶναι, καὶ
 ἐξ αἰάγκης. οἷον, δεῖν τὸ διδοῖν δεῖν τῇ λαμπτή-
 ρει τὸ φῶς; καὶ γὰρ ἐξ αἰάγκης διέρχεται τὸ μι-
 χρομερίστερον δεῖν τῇ μειζούτῳ ποῦναι, εἴ ποτε
 φῶς γὰρ εἴη διέναι. ἔνεκα πῶς, ὅπως μὴ
 πταίωμαι. * ἄρα οὕτω εἰ εἶναι οὐδέχεται, καὶ
 * ἡρεῖσθαι οὐδέχεται. ὥς ποτε, εἰ βρογίτῃ ἀπο-
 σβεῖναι μὴ τῇ πυρὸς, ἀνάγκη σίζειν ἔφοφιν,
 ἔ (ὥς ποτε οἱ Πυθαγόρειοι φασιν) ἀπειλῆς ἔνεκα
 D τίς εἰς τὸ παρῶν, ὅπως φοβῶνται.

9 Γλῆσα ᾧ βιαῶται ὄντι, καὶ μάστιγα ἐν τοῖς
καὶ φύσιν σπένδοντα μερόσιν, καὶ σπένδοντα. ἡ μερὶ γὰρ,
ἐνεκά τινος, ποιῶ φύσιν· ἢ ᾧ, ἐξ ἀνάγκης,
10 Ἡ δ' ἀνάγκη, διττὴ· ἢ μερὶ γὰρ, καὶ φύσιν καὶ
πλεονόμῳ· ἡ δὲ, βία, ἡ καὶ πλεονόμῳ
ὡς αὖτε ὁ λόγος ἐξ ἀνάγκης καὶ αὖτε ἐκ ἐκείνου φέ-
ρεται, ἀλλ' ὅτι καὶ πλεονόμῳ ἀνάγκη.
11 Ἐν δὲ τοῖς ἀπὸ ἀφροσύνης, πᾶσι μερὶ, ὅσοι ποτε
ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης ἔσονται ἀρχὴ, οἷον οἰκία, ἡ αἰ-
δριαί, ὅτι ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐνεκά τινος· πᾶσι, καὶ
ἀπὸ τύχης, οἷον, ὕψος, ἐκ στυγρίας.

12. Μάλιστα ὅσοις ἐδίδεχται ἔφθε ἡ
 λως, ὅταν μὴ ἀπὸ τύχης ἢ γήμισις ἦ, ὡς * δὲ
 τὸ τέλος ἀγαθόν, ἐνεκὰ τοῦ γ'· καὶ ἡ φύσις, ἡ
 τέχνη. ἀπὸ τύχης δὲ ὅταν ἐνεκὰ τοῦ γί-
 νηται.

8 Considerandum autem est, quid sit quod continet, ita ut post factum esse, insit fieri in ipsis rebus. An patet non coherere ei quod factum est, id quod sit? quia nec factum facto *coheret*: sunt enim extremitates & individua, itaque ut puncta sibi inuicem non cohererent, sic facta non *cohererent*. ambo namque sunt individua, ergo neque id quod sit, facto, *coheret* ob eandem rationem: quia quod sit, est divisibile: quod vero factum est, indivisibile. ut igitur linea se habet ad punctum, ita etiam quod sit, ad id quod factum est: insunt enim facta infinita in eo quod sit. Sed de his dilucidius in libro v. universalibus de motu dicendum est.

9 Quomodo igitur, cum deinceps alia res ex aliis gignuntur, se habeat causa media, eoque sumptum sit, necesse enim etiam in his est, ut primum & medium sint immediata. veluti, si factum est, quia, si factum est, posterius autem factum est &c, paulo prius &c. principium vero est: quia propius accedit ad instans, quod est principium temporis &c, vero factum est, si &c factum est. Si igitur &c factum sit, necesse est &c factum esse. causa vero est &c, nam si &c factum sit, necesse est &c factum esse. quod si &c factum sit, necesse est ut prius &c factum fuerit. Sic autem accipiendo medium, consistet ut ne aliquando in immediato? an propter *mediorum* infinitatem semper *medium* incidet? quandoquidem factum facto non coheret. ut dictum fuit. verumtamen necesse est incipere à medio, & ab instanti primo.

10 Similis est ratio futurorum. nam si verè dicitur fore &c, necesse est ut prius verè dicatur fore &c cuius rei causa est &c, etenim si &c erit, prius &c erit: quod si &c erit, prius &c erit. Similiter autem in his quoque infinita est divisio: quia futura sibi inuicem non cohererent. Principium autem etiam in his sumi debet immediatum.

11 Sic autem se res habet in operibus. veluti, si facta est domus, necesse est caelos fuisse lapides & factos esse. quid ita? quia necesse est iacta esse fundamenta, si domus facta est. quod si fundamenta iacta sunt, necesse est, prius lapides factos fuisse.

12 Rursus si erit domus, itidem prius erunt lapides. ac probatur per medium similiter, quia prius erunt fundamenta.

13 Quia verò in iis quæ fiunt, videmus circulo esse aliquam generationem; hoc tum accidit, cum sese mutuo consequuntur medium & termini extremi. in his enim est reciprocatio. hoc autem in primis libro ostensum est, conuerti conclusiones.

Tom. I.

8 Επισκεψάμενοι δὲ εἰ τὸ αἰνέχον, ὥς μὲν τὸ γινώσκειν τὸ γινώσκον ἀνάγκη ἐστὶν τοῖς πράγμασι, δὴλον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐχόμενον γινώσκον γινώσκον; ὅθεν γὰρ γινώσκον γινώσκον. περὶ τὰ γὰρ, καὶ ἀτομα. ὥς τῶν οὖν ὅθεν σχηματίζονται ἀλλήλων ἐχόμενα, ὅθεν γινώσκον. ἀμφοτέρω δὲ ἀδύνατον. ὅθεν δὲ γινώσκον γινώσκον. ἀλλὰ τὸ αὐτὸ τὸ μὲν γὰρ γινώσκον, διαρετόν. τὸ δὲ γινώσκον, ἀδύνατον. ὥς τῶν γὰρ μετὰ τοῦ σχηματίζεσθαι, ὅθεν τὸ γινώσκον τοῦ γινώσκον. οὐ γὰρ ἀπείρου γινώσκον τὸ γινώσκον. μάλλον δὲ φανερόν * ὅτι τοῖς ἐχόμενοις καὶ τοῖς ἐφεξήκουσιν δὲ λεγόμενοις πρὸς τοῦτον.

9 Περὶ μὲν οὖν τῶν πρὸς αὐτὸ ἐφεξῆς γινώσκον τῶν γινώσκον ἔχει τὸ μέσον τὸ αἰνέχον, * εἰληφέναι καὶ εἰρησύν. ὅτι τοσοῦτον ἀνάγκη γὰρ, ὅτι ἐστὶν τοῖς τῶν πρὸς τοῦ μέσου ἀμφοτέρω. ὅθεν, τὸ αὖ γινώσκειν, ἐπὶ τὸ αὖ γινώσκειν. ὅθεν γὰρ γινώσκειν, ἐμπεριέχει δὲ τὸ αὖ. ἀρχὴ δὲ τὸ γ, ἀλλὰ τὸ ἐγγύτερον πρὸς τῶν πρὸς, ὅθεν ἀρχὴ τῶν πρὸς. τὸ δὲ γ γινώσκειν, εἰ τὸ δὲ γινώσκειν. τῶν δὲ δὲ γινώσκον, ἀνάγκη τὸ αὖ γινώσκειν. αἴτιον δὲ τὸ γ. τῶν γὰρ δὲ γινώσκον. ἀνάγκη τὸ γ γινώσκειν. τῶν δὲ γ γινώσκον, ἀνάγκη πρὸς τὸ αὖ γινώσκειν. Οὕτως γὰρ λαμβάνονται τὸ μέσον, εἰσεταιίπου * εἰς ἀμφοτέρω, καὶ εἰς ἀμφοτέρω. ἀλλὰ τὸ ἀπείρου, καὶ γὰρ ὅθεν ἐχόμενον γινώσκον γινώσκον, ὥς τῶν ἐφεξῆς. ἀλλὰ ἀρξάμεθα γινώσκον ἀνάγκη ἀπὸ τῶν πρὸς, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς τοῦ πρὸς.

10 Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἔσθαι. εἰ γὰρ ἀληθὲς εἴπειν, ὅτι ἔσθαι τὸ δὲ ἀνάγκη πρὸς τὸν ἀληθὲς εἴπειν, ὅτι τὸ αὖ ἔσθαι. τοῦτον δὲ αἴτιον τὸ γ. εἰ μὲν γὰρ τὸ δὲ ἔσθαι, πρὸς τὸ γ ἔσθαι. ἔσθαι γὰρ τὸ γ ἔσθαι, πρὸς τὸ αὖ ἔσθαι. Ομοίως δὲ ἀπείρου ἢ τομῇ καὶ ἐν τοῖς. καὶ γὰρ ὅθεν ἐσόμενα, ἐχόμενα ἀλλήλων. ἀρχὴ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀμφοτέρω λαμβάνεται.

11 Ἐστὶν γὰρ ὅθεν τῶν ἔργων. εἰ γινώσκειν αἰτία, ἀνάγκη τετμεῖσθαι λίθους, καὶ γινώσκειν. τῶν δὲ ἀρχὴ ἢ; ὅτι ἀνάγκη θεμέλιον γινώσκειν, εἴτῃ καὶ αἰτία γινώσκειν. εἰ δὲ θεμέλιον, πρὸς τὸ γ γινώσκειν λίθους ἀνάγκη.

12 Πάλιν εἰ ἔσθαι οἰκία, ὥς τῶν πρὸς τὸν ἔσθαι * λίθους. δεικνύμεν δὲ ὅτι ἀρχὴ καὶ πρὸς τῶν πρὸς ομοίως ἔσθαι γὰρ θεμέλιον πρὸς τὸν.

13 Ἐπὶ δὲ ὁμοίως ἐν τοῖς γινώσκουσιν, κύκλω πρὸς γινώσκον ὅθεν ἐσόμενα τῶν πρὸς, εἴτῃ ἐπὶ τῶν ἀλλήλοισιν τὸ μέσον καὶ αἱ ἀρχαί. ὅθεν γὰρ ἢ ἔσθαι πρὸς τὸ ἀντιστρέφειν ὅθεν. δεικνύμεν δὲ τῶν πρὸς τοῖς πρὸς τοῖς, ὅτι ἀντιστρέφει τὸ συμπεριέχοντα.

X ii

4 Verbi gratiâ, omni ternario inest nu-
merus, impar, primum utroque modo, &
quoddam numerus non meritor, & quod
non componitur ex numeris. Nam igitur
hoc est ipse ternarius, numerus impar pri-
mus & ita primus. Horum animalia om-
nibus imparibus insunt, vltimum vero e-
riam binario. Et omnia simul nulli ali
insunt quàm ternario.

¶ Quia verò declarauit vobis à nobis in
superioribus esse necessaria, quæ attri-
buntur in *quæstione* quid est? *sunt enim*
vniversalia, vniversalia verò *sunt* necessa-
ria: quæ autem de triangulo dicitur quavis
alia re ita fumuntur, *in sunt in attributione*
quid est? ita *sunt ternarius* necessariò sic
hæc.

6. Quodd autem *hæc sit essentia ternarii*, hinc manifestum est: quia *hæc esse est*, nisi hæc sit essentia ternarii, ut sit veluti genus quoddam aut nominatum, aut nomine vacans. latius igitur patebit, quam ut soli ternario insit. supponatur enim genus esse eiusmodi, ut vi sua latius pateat. Ergo si nulli inest alii quam individuis ternariis, hæc erit essentia ternarii. nam hoc quoque supponatur, eiusmodi de individuis ultimam attributionem, esse cuiusque rei essentiam. Quare similiter cum quævis alia res ita demonstrabitur, ea erit illius essentia. 7 Oporret autem, cum quis circa aliquod totum versatur, dividere genus in prima individua specie: verbi gratia, numerum in ternarium & binarium: sic deinde nitendum est, ut horum definitiones sumantur: veluti linear rectæ, & circuli, & anguli recti, postea sumendo quid sit genus, veluti verum sit quantitas an qualitas, proprias affectiones contemplari per communia prima: quæ enim compositis ex individuis accidunt, manifesta ex definitionibus erunt: propterea quod definitio, & simplex est principium omnium. & solis simplicibus per se insunt accidentia, cæteris autem ratione illorum. 8 Porro divisiones quæ per differentias fiunt, utiles sunt ad ita progrediendum. 9 Quatenus autem probent, dictum est supra: sed utiles sic tantum esse possunt, ad concludendum quid sit. 10 Atqui videntur nihil *utilitatis afferre*, sed statim omnia sumere, perinde ac si quis ab initio sumeret sine divisione. 11 Refert autem, utrum aliquod attributum prius an posterius attribuat, veluti *utrum* dicatur animal mansuetum bipes, an bipes animal mansuetum. nam si res omnis ex duobus constat: & animal mansuetum est unum quiddam, rursusque ex hoc & differentiâ fit homo, vel quodvis aliud est quod unum fit: necesse est dividendo petere.

Том. I.

[illegible]

8 Αἱ δὲ διατριβὴς αἱ ἐν ταῖς φρονήσεσι, ἡγε-
ται εἶναι εἰς τὸ ὅτι καὶ κατὰ τὴν φύσιν.

9 Ως μόνον διχνοῦσιν, εἰρηται αὐτοῖς παρ-
 πιν. χησμοι δὲ μόνον μόνον αὐτοῖς παρ-
 συλλογίζεσθαι τὸ πᾶν.

10 Καίτοι δὲ ξέναι αὖ ὄντιν. ἀλλ' ὁμοῦς λαμβάνειν ἅπαντα, ὡς ὅτε εἰς τὴν ἀρχὴν ἐλαμβανέ τις αὐτὴ τῆς διατρέσεως.

11 Διαφέρει δὲ τὸ πρῶτον καὶ ὑστερον τῶ κα-
τηγορηματικῶν κατηγορεῖσθαι. οἷον εἰπῶν ζῶον ἢ
μέρον διποικῶ, ἢ διποικῶ ζῶον ἢ μέρον. Ἐν γὰρ
ἀπὸ τοῦ ἐκ δύο ἔστι, ὅτι ἐν τῷ ζῶον ἢ μέρον, καὶ πα-
λιν ἐκ τούτου καὶ τῆς ἀναφορῆς ὁ ἀντιστοίχος, ἢ
ὅτι διποτεῖ ἔστι τὸ ἐν γινόμενον· ἀναστρέφον, διελθ-
όμενον ἀπὸ τοῦ αἵματος.

similis est ceterorum ratio. 19 Quod autem hæc sint omnia, perspicuum est: quia sumimus quod est primum in diuisione illa, omne est vel hoc vel hoc, inest autem hoc: rursumque huius totius differentiâ: vltimi verò non est amplius differentia: aut contestim hoc sumptum cum vltima differentia, à toto illo non differt, 20. Cõstat enim neque plus quàm oporteat, adiectum esse. quæcumque enim sunt attribuntur in quæstione quid est: neque deesse quicquã: aut enim genus, aut differentia esset. genus igitur est & illud primum, & hoc cum differentiis assumptum. differentia verò omnes hærent. non est enim amplius vlla differentia posterior, alioquin vltimum specie differret: sed dictum fuit, hoc non differre. 21 Quærere autem oportet, respiciendo ad ea quæ sunt similia, nec differunt inter se, primum quid hæc omnia cõmunè habeant. deinde rursus id quærendum est in aliis, quæ sunt in eodem cum illis genere, inter se autem si cõparentur, sunt eadẽ specie, sed ab illis diuersa. Cum autem in his sumptum fuerit, quid sit cuius ratione omnia sunt vnũ & idẽ, & in aliis similiter, tunc in iis quæ sũpta fuerunt, rursus considerare oportet an aliquomodo idem sint, donec ad vnã rationẽ perueniatur. hæc enim erit rei definitio. si verò non perueniatur ad vnã rationẽ, sed ad duas, vel plures: constat essentiam non posse esse vnã, quæ quæritur, sed plures.

22 Verbi gratiâ, si queramus quid sit magnanimitas, considerandum est in aliquibus magnanimis, quos nouimus, quid omnes vnũ & cõmune habẽt quã sunt tales. veluti, si Alcibiades est magnanimus, vel Achilles, & Ajax: considerandũ est, quid omnes vnũ & cõmune habeãt: putã nõ perpeti cõtumeliã. alius enim pugnavit, alius iratus est, alius sibi mortẽ conscivit. Rursus considerandũ est in aliis, veluti in Lyfandro aut Socrate. Si igitur hoc his cõmune sit, eodẽ modo in secundis & in aduersis rebus se habere: his duobus acceptis, considero quid cõmune habeant, non moueri ab vtraq; fortuna, & nõ perpeti cõtumeliam. Quod si nihil commune habeãt, dux vtriusque species erunt magnanimitatis. 23 Omnis porrò definitio semper est vniuersalis. nõ enim medicus definit, quid sit cuidam oculo salubre, sed vel omni, vel specie.

24 Ac facilius definitur singulare quā vniuerſale. Idcirco oportet à ſingularibus ad vniuerſalia tranſire. etenim homonymiæ magis latent in vniuerſalibus quàm in iis quæ non diſtinguuntur. 15 Vt autem in demonſtrationibus oportet ineſſe vim concludendi, ita etiam in definitionibus perſpicuitatem. hæc autem *inerit*, ſi ex iis quæ ſingularim dicuntur, ſeorſum definiatur *id* quod in quoque genere eſt.

Α ὁμοίως δὲ ἐκτίθει τῶν ἄλλων. 19 Οὗ δ' ἀ-
πομύπη τῶν τε, φανερὸν ἐκ τῆς λαβῆς * πό, τε ^{κ. 6 π.}
ὡς ποῖται ἐξ διαίρεσις οὗ ἀπὸ τοῦ ἐκ τῆς * ἢ πᾶσι, ^{π. ὁ πᾶσι} (ὡν,
ὡς ἀρχὴ τῶν πᾶσι· ἐκ πάλιν τοῦ τοῦ οὐλοῦ τ' ὁμο-
φορῶν τῶν δὲ πελοποιῶν μηχανή (εἴ) ὁμοφορῶν·
ἐκ ἐκ τοῦ οὐλοῦ μὲν τῆς πελοποιῶν ἀποφορῶν, ὅ
οὐλοῦ μὴ ἀποφορῶν εἶδεν τῶν. 20 Δὴ λαν-
θάνει ὅτι ἔτε πᾶσι τοῖς ποῖται. πομύπη γὰρ ἐκ
τῶν πᾶσι εἰληπία τοῦ τῶν· ἔτε ἀπολείπει οὐ-
δὲν· ἐκ γὰρ ἡμῶν, ἐκ ὁμοφορῶν αἰετ. ἡμῶν μὲν
οὐκ, πό, τε ὡς ποῖται, ἐκ μὲν τῶν ἀποφορῶν τῶν τοῦ

[illegible]

αἰών ὁμοίως· ὅτι τ' εἰλημερῶν σπασαίν πα-
 λιπεί τὸ αὐτὸν, ἕως αὐτὸς εἰς ἕνα ἔλθῃ λόγον. ὅτι
 γὰρ ἔστι τ' ὁμοίωμα τοῦ οὐρανοῦ. εἰς δὲ μὴ
 βαδίζῃ εἰς ἕνα, ἀλλ' εἰς δύο, ἡ πλείων· δηλονότι
 ὅτι οὐκ αὐτὸς εἶναι ἕνός τ' εἶναι τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ
 πλείων. 22 Οἷον λέγω, εἰ ἡ βίβλις μεγαλοψυ-
 χία, ζητούμενον, σκεπτόμενον ὅτι πᾶσι μεγαλοψυ-
 χων, οὐκ ἴσμεν, τί ἔχουσιν ἐν πόρεσι ἢ τιούται.
 οἷον, εἰ Αλκιβιάδης μεγαλοψυχός· ἢ Ἀχιλλεύς.
 καὶ ὁ Αἴας· τί ἐν ἀποφύτοι· τὸ μὴ ἀνέχεσθαι ὁ-
 βριζομένοι. ὁ μὲν γὰρ, ἐπολέμουν· ὁ δὲ ἐμῆ-
 ρισεν· ὁ δ', ἀπέκτεινεν ἑαυτὸν. πάλιν ἐφ' ἐτέρων,
 οἷον Λυσσάνδρου ἢ Σωκράτους. εἰ δὴ τὸ ἀδράφο-
 ρον οἷον ἀτυχεῖς καὶ ἀτυχεῖς αὐτῶν δύο
 λαβὼν, σκοπεῖν τί τὸ αὐτὸ ἔχουσιν ἢ τε ἀπάνα ἢ
 πᾶσι τὰς τύχας καὶ ἡ μὴ ὑπομενῇ αἰμαζο-
 μενῶν. εἰ δὲ μηδὲν, δύο εἶδη αὐτὸς εἶναι τῶν με-
 γαλοψυχίας. 23 Αἰεὶ δ' ὅτι πᾶς ὁρὸς κατό-
 λου· ὅ γὰρ πᾶσι ὁφθαλμῶν * λέγει τὸ ὕψιστον ὁ γὰρ αἰεὶ
 ἰατρὸς, ἀλλ' ἢ πᾶσι, ἢ εἰς ἀφορίστας.

Ε 24. Ρᾶόν τι τὸ καθέκαστον οὐρίσθαι, ἢ τὸ καθόλου. διὸ διττὸν ἡ καθέκαστον ὅτι τὰ καθόλου μεταβάλλει. καὶ γὰρ αἱ ὁμοφυμίαι λαμβάνονται μᾶλλον ὡς τοῖς καθόλου, ἢ ὡς τῷ αἰσθητικῷ.

25 Ως οὖν δι' αὐτῆς ἀποδιζέσει δι' τὴν συλ-
λογισαμένην ὑποαρχὴν, ἕτω καὶ αὐτῆς οἱ τοῖς ὅροις τῶ
σαφές. πῶς δ' ἔσται, ἐὰν ἴδῃ τὴν καλῶς εἰ-
ρημύοντι ἢ τὸ αὐτὸ ἐκείνη γὰρ οὐκ ἐξιστάται γὰρ αὐτῇ.

οἷ, ὃ ὁμοῖον μὴ πᾶσι, ἀλλὰ ὃ ἐν χρώμασι, καὶ
 χήμασι καὶ ὃ οἷον, ὃ ἐν φωνῇ. καὶ ὅπως ὅτι ὃ
 κοινὸν βαδίζειν, ἀλλὰ βύθιον μὴ ὁμοιότητα ἐν-
 τύχει. 26 Εἰ δὲ μὴ ἀφ' ἀλλήλων διὰ μετα-
 φορῆς· δηλοῦν ὅτι ἐν τῷ οὐκ ἐξ ἀλλήλων, ὅτι μετα-
 φορῆς, ὅτι ὅσα λέγεται μεταφορῆς· ἀφ' ἀλ-
 λήλων ὅτι αἰσθητὴ ἔστι μεταφορῆς.

A veluti simile, non omne, sed quod est in
 coloribus, & in figuris: & acutum, quod
 est in voce. atque ita ad commune pro-
 gredi oportet, cauendo ne incidat homo-
 nymia. 26 Quod si non est differendum
 metaphoris, constat nec definiendum es-
 se metaphoris, nec definienda esse ea quæ
 dicuntur per metaphoram: alioqui ne-
 cesse erit, ut metaphoris differatur.

De inuentione problematum.

Cap. XIV.

1 De synonymiis. 2 De his quæ communem naturam habent, sed communi nomine carent. 3. De
 analogiis.

CA. XVI.
 27. ὑποθί-
 κτω.

28. πρὸς ἑνὶ
 τῷ.

29. ὑποθί-
 κτω.

Πρὸς ὃ ὅτι ἔχον τὰ προβλήματα, ἐκλέ-
 γειν διὰ τῆς τιμῆς, καὶ τῆς διαίρε-
 σης. ὅπως δὲ ἐκλέγῃ, * ὑποθήκῃ μὲν ὃ ὅμοιος
 ὃ κοινὸν ἀπὸ τῶν. οἷ, εἰ ζῶα εἴη τὰ τεθωρη-
 μένα, ποῖα πᾶσι ζῶα ὑποαρχαί. λεφθῆνται
 δὲ ὑπὸ τῶν πάλιν τῶν λεπτῶν ὅτι ὅπως ποῖα
 πᾶσι ἐπετα. οἷ, εἰ τῷ ὅμοιος, ποῖα πᾶσι ἐπε-
 τα ὅμοιος. καὶ ὅπως αἰετὶ * ὅτι ἐγγυπῆται. δηλοῦν ὅτι
 ὅτι ἐξ ὁμοῖου ὅτι λέγειν ὃ ἀφ' ἧς ὑποαρχαί τὰ
 ἐπὶ ὁμοῖα ὑπὸ ὃ κοινόν. οἷ, ἀφ' ἧς αἰετὶ
 πᾶσι ἵππων ὑποαρχαί. ὅπως δὲ ζῶα, ἐφ' οὗ
 α. ὃ δὲ β, τὰ ἐπὶ ὁμοῖα πᾶσι ζῶα. ἐφ' οὗ δὲ
 γ δὲ ε, τὰ πᾶσι ζῶα. δηλοῦν δὲ, ἀφ' ἧς ὃ β ὅ-
 πῃ δὲ δ. ἀφ' ἧς τῷ α. ὁμοῖος δὲ καὶ τοῖς ἄλ-
 λους. ὅτι αἰετὶ ὅτι τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς λόγος. Νῦν
 μὲν οὖν καὶ τῶν ὁμοῖων ἀπὸ τῶν ὁμοῖων ὁνομα-
 ζόμεθα. 2 Δὲ δὲ μὴ μόνον ὅτι ὑπὸ τῶν οὐ-
 πῶν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἄλλο τι ὅμοιος κοινόν ὑποαρχ-
 χον, ἐκλεμνόμενα, εἴη τῶν τῶν ἀκολουθῶν
 καὶ ποῖα ὑπὸ τῶν ἐπετα. οἷ, τῶν χερσῶν ἔχοντες, ὃ
 ἔχοντες ἔχοντες, τὰ μὴ ἀμφοτέρωθεν οἷ. πάλιν ὃ χε-
 ρετα ἔχοντες, τῶν ἐπετα. δηλοῦν ὅτι ὅτι τὰ ἐκεί-
 νοις * ὑποαρχαί ὃ εἰρημῶν. ὅτι γὰρ ὃ χε-
 ρετα ἔχοντες ὑποαρχαί. 3 Εἰ δὲ ἄλλος ὅ-
 πως ὅτι, καὶ τὰ αἰσθητὰ ἐκλέγῃ. ἐν γὰρ λαβῆ
 οἷ ἐστὶ τὸ αἰσθητὸν, ὃ δὲ καλεῖται σπινῶν, καὶ ἄ-
 χρωται, ὅτι οἷον. ἐστὶ δὲ ἐπὶ ὁμοῖα ὅτι ὑπὸ τῶν, ὅ-
 πῃ μίας ὑπὸ τῶν φύσεως τῶν ὑπὸ τῶν ὅμοιος.

V T autem habeamus problemata, se-
 ligere oportet sectiones & diuision-
 es. sic autem seligere, supposito genere
 communi omnium. veluti si animalia
 consideretur, *primum spectare oportet*, qua-
 lia omni animali insint. his autem sup-
 ritis, rursus ceterorum primo *videndum est* qua-
 lia omni sunt consequentia. verbi gratia,
 si hoc sit volucris, *videndum est* qualia sint
 omni volucri cōsequētia. atq; ita semper
videndū erit qualia proximo *consequentia*
sint. constat enim fore ut possimus dicere
 cur cōsequētia insint iis quæ sub cōmu-
 ni cōtinētur, veluti cur insint homini, aut
 equo. Esto igitur animal, vbi α: ὁ αὐτὸς, α-
 cōsequētia omni animali: vbi verò γ α, α-
 nimalia quædā. patet igitur, cur β c insint
 α, *inest* enim per α. similiter autē & aliis
inest. Ac sēper in aliis *est* eadē ratio. Nunc
 ergo secūdū tradita cōmunia nomina lo-
 quimur. 2 Oportet autē nō in his tantum
 cōsiderare, sed etiā accipere si quid aliud
 visū fuerit commune esse, deinde quibus
 hoc consequēs sit, & qualia sint huic con-
 sequētia. veluti cornua habentibus, *cōse-*
quētia esse habere omasū, nō habere dētes
 in vtraque maxilla. rursus cornua habere,
 quibus consequens sit. patebit enim, cur
 illis insit quod dictum est. nā ideo inerit,
 quod habet cornua. 3 Præterea alius mo-
 dus est, secūdū analogiā eligere. nō licet
 enim vnū ὅτι idē accipere, quo appellare
 oporteat sepium, & spinam, & os. sūt au-
 tem & consequentia *quædam*, quasi vna
 quædam sit huiusmodi natura.

Quatenus idem medium ad problemata demonstranda adhibeatur,

Cap. XV.

T A δ' αὖτε προβλήματα ὅτι, τὰ μὲν ὅτι τὰ
 αὐτὰ μέσον ἔχον, οἷ, ὅτι πᾶσι ἀμφοτέρωθεν.

P Orrò alia problemata sunt ea-
 dem, quia idem medium habent,
 veluti quia omnia *sunt* antiperistasis.

horum autem nonnulla sunt genere eadem: quæ idem differunt, quod aliorum, vel aliter sunt. veluti cur fiat echo, aut cur appareat imago in speculo, & cur fiat iris. hæc enim omnia sunt idem genere problemata, quandoquidem omnia sunt reflexio: sed specie differunt. Alia verò problemata eò differunt, quod alterum medium sub altero medio continetur. veluti, cur Nilus extremo mense maior & concitator est? quia extremus mensis est hybernior. & cur extremus mensis est hybernior? quia Luna deficit. Hæc enim ita se habent inter se.

Α σις, βούτων δ' ἐστὶν ἡ αἰτία τούτων, ὅσα ἔχει δὲ φορεῖς ὁ ἄλλων ἢ ἄλλως εἶναι. οἷον, ἀφ' οὗ π' ἡ χεῖρ, ἢ δὲ π' ἐμπαίνεται, καὶ δὲ π' ἰεῖς. ἀπορῶν γὰρ τούτων ὁ αὐτὸς παροβλημά ἐστι ὁ γὰρ ἐστὶ πᾶντα γὰρ, ἀνάκλασις. ἀλλ' ἐπὶ δὲ τῶν. τὰ δὲ, ὅς τ' ἐμῶν ὑπὸ τὸ ἐπερὶ μέσων εἶναι, ἀφ' οὗ φέρει, τῶν παροβλημάτων. οἷον, δὲ π' ὁ Νεῖλος φθινοῖτε τῶν μέσων μάλλον ῥᾶ; δὲ π' ἡ χεῖρ φθινοῖτε φθινοῖτε. καὶ δὲ π' ἡ χεῖρ φθινοῖτε φθινοῖτε; δὲ π' ἡ σιλήνη ἀπολείπει. τούτων γὰρ ὅπως ἔχει παρὰ ἀλλήλους.

De causa ex effectu arguenda:

Cap. XVI.

1 Causam & effectum reciprocari. 2 Obiectio prima, quia ex se inuicem demonstrarentur. 3 Solutio. 4 Obiectio secunda, quia possunt esse plures causæ eiusdem effectus. 5 Solutio.

DE causa verò & eo cuius est causa, R dubitare aliquis possit, an cum inest effectus, etiam causa inest: veluti, si arbor defrondescit, vel Luna deficit, an etiam causa erit, cur deficiat, vel defrondescat. verbi gratiā, si hoc sit latis foliis constare; defectiois autē, terræ interpositio: nisi enim sit, alia quædam erit eorum causa. siue causa sit, simul etiam erit effectus. veluti, si terra est interposita, Luna deficit: vel, si latis foliis arbor cōstat, defrondescit. 2 Quod si ita sit, simul erunt, & reciprocè demonstrabūtur. Esto nāque defrondescere, ubi α: latis foliis cōstās, ubi ε: vitis, ubi ζ. Si igitur αβ inest α: quicquid enim latis foliis cōstat, defrondescit: α, autē inest αε, quoniā omnis vitis latis foliis cōstat. αε γὰρ α, & omnis vitis defrondescit. causa autē est αε, quod est medium. Sed & latis foliis vitem constare, quia defrondescit, demonstrare licet. esto enim εα, latis foliis constans: ε, autem defrondescere: vitis verò, ubi ζ. itaque αζ inest α, quia vitis omnis defrondescit: α, autē εα. quicquid enim defrondescit, latis foliis constat: omnis igitur vitis latis foliis constat. causa autem est, defrondescere. 3 At si non possunt sui inuicem esse causæ: (nam causa est prior eo cuius est causa) terræ quidem interpositio est causa defectiois: defectio verò non est causa interpositionis. Si igitur ea demonstratio quæ probat per causam, probat cur sit: ea verò quæ non per causam, probat quod sit: sanè quod terra sit interposita, nouit: cur autem sit interposita, non nouit. Quod autem defectio non sit causa interpositionis, sed hæc defectio- nis, perspicuum est: quoniam in definitione defectiois inest interpositio. quare constat illud per hoc notificari, non contra hoc per illud.

ΠΕρὶ δὲ αἰτίας καὶ αἰτίων, ἀπορήσκειν αὖ τις, CAP. XVI. ἀφ' οὗ τὸ ἀρχαίον αἰτιατόν, καὶ τὸ αἰτίον ὑπὸ ἑκείνου ὡς ὅτι εἰ φυλλορρόφον, ἢ ἐκλείπει, ἢ τὸ αἰτίον τῶν ἐκλείπειν, ἢ φυλλορρόφον ἔσται. οἷον, * εἰ τῶν τ' ἐστὶ, τὸ πλατύφυλλον ἔχει τὰ φύλλα. τῶ δ' ἐκλείπειν, τὸ πλεονέχον ἐν μέσῳ εἶναι. εἰ γὰρ μὴ ὑπὸ ἑκείνου, ἄλλο τι ἔσται τὸ αἰτίον αὐτοῦ. εἴτε τὸ αἰτίον ἀρχαίον, ἢ μετὰ τὸ αἰτιατόν. οἷον, εἰ ἐν μέσῳ ἢ γὰρ, ἐκλείπει. ἢ εἰ πλατύφυλλον, φυλλορρόφον. 2 Εἰ δὲ ὅπως, ἄμα αὖ εἶναι καὶ δεικνύοντες δὲ ἀλλήλων. ἔστω γὰρ τὸ φυλλορρόφον, εἰ δ' α. τὸ δὲ πλατύφυλλον, εἰ δ' β. ἀμπελος δὲ, εἰ δ' γ. εἰ δὲ δ' ὁ ὑπὸ ἑκείνου τὸ α, πᾶν γὰρ πλατύφυλλον φυλλορρόφον. ὅ δὲ γ ὑπὸ ἑκείνου τὸ β. πᾶσα γὰρ ἀμπελος, πλατύφυλος. ὅ δὲ γ ὑπὸ ἑκείνου τὸ α, καὶ πᾶσα ἀμπελος φυλλορρόφον. αἰτίον δὲ τὸ β τὸ μέσον. Ἀλλὰ καὶ ὅτι πλατύφυλος ἢ ἀμπελος, ἔστι δὲ τῶν φυλλορρόφων ἀποδείξαι. ἔστω γὰρ τὸ αὐτὸ δ, πλατύφυλλον. τὸ δὲ ε, τὸ φυλλορρόφον. ἀμπελος δὲ, εἰ δ' ζ. τὸ δὲ ζ ἀρχαίον τὸ ε, φυλλορρόφον γὰρ πᾶσα ἀμπελος. ὅ δὲ ε τὸ δ. ἀπὸ γὰρ τὸ φυλλορρόφον, πλατύφυλλον. πᾶσα ἀμπελος ἀμπελος * πλατύφυλος. αἰτίον δὲ τὸ φυλλορρόφον. 3 Εἰ δὲ μὴ οὐδὲ χρὴ αἰτία εἶναι ἀλλήλων (τὸ γὰρ αἰτίον, παρὰ τὸν αἰτίον). καὶ τῶν αὐτῶν ἐκλείπειν αἰτίον, τὸ ἐν μέσῳ πλεονέχον εἶναι. ὅ δ' ἐν μέσῳ πλεονέχον εἶναι, ὅτι αἰτίον τὸ ἐκλείπειν. εἰ οὖν ἡ αὐτὴ δὲ αἰτία ἀποδείξαι, ἢ δὲ π' ἡ δὲ μὴ δὲ αἰτία, τῶν οὖν αὐτῶν αὐτῶν ἐν μέσῳ, οἷον δὲ δ' α. καὶ ὅτι δὲ ὅτι ἐκλείπειν, αἰτίον τῶν ἐν μέσῳ. ἀλλὰ τῶν τῶν ἐκλείπειν, φανερόν. ὅ γὰρ ὅτι αὐτὸ τῶν ἐκλείπειν, αὐτὸ γὰρ τὸ ἐν μέσῳ ὡς δὲ δ' αὐτὸν, ὅτι ἀφ' οὗ τούτου ἐκείνο παρὰ τὸ αὐτὸ, ἀλλ' ὅτι τῶν δὲ ἐκλείπειν.

Stribonius, αὐτὸν καὶ vel τὸν. Boethius, ve. si huius est, lata habere ē.

γ. αὐτὸν καὶ τὸν.

4 Η ἐνδέχεται εἰς πλείω αἴτια ὅτι; καὶ γὰρ
εἰ ἐστὶ τὸ αὐτὸ πλείονα κατηγορεῖται πρὸς τὴν
ἐξ αὐτοῦ τὰ β πρὸς τὴν ἀρχήν, καὶ τὰ γ
ἄλλα πρὸς τὴν, καὶ ταῦτα τοῖς δ ε. ἀρχὴν
ἀρχὴν δ α τοῖς δ ε αἴτιον δὲ τὰ μὲν δ δ β τὰ
δ ε, δ γ. Ὡς τὴν μὲν αἴτιον ἀρχήν, ἀ-
νάγκη τὸ πρῶμα * ἀρχήν τὴν πρῶ-
ματις ἀρχήν, οὗ αἰνάκη πρὸς δ α
ἢ αἴτιον. ἀλλ' αἴτιον μὲν, ὃ μὲν πρὸς.

5 Η εἰ αἰεὶ καὶ τοῦτο δ πρῶμα, ὅτι καὶ
τὸ αἴτιον, ὅλον τὴν καὶ ὃ αἴτιον, καὶ τοῦτο; ὅτι, τὸ
φυλλορρόον, ὅλον τὴν ἀφαιρεσμένην, καὶ εἶδη
αὐτὴν ἢ, καὶ τοῖς δ καὶ τοῖς δ. καὶ τοῖς δ
φυλλορρόον. ὡς δ τὸ μίσην ἴσον δὲ ὅτι ὅτι
καὶ ὃ αἴτιον, καὶ ἀντίστροφον. ὅτι, ὅτι τὴν δένδρα
φυλλορρόον; εἰ δὲ ἀπὸ πρὸς τὴν ὅτι εἶπε φυλ-
λορρόον δένδρον, δὲ ὅτι πρὸς τὴν πρὸς. εἶπε πρὸς
ὅτι πρὸς μὲν ὅτι οὐκ, ἀλλὰ δένδρον, φυλλορρόον.

A 4 An contingit vnius rei plures causas
esse: etenim si potest idem pluribus attri-
bui primum: & α, primo insit, & α, ali
primo, atque hanc α, insit igitur α, α
α. causa autem cur insit α, α, α: cur in-
sit α, α. Quare si causa sit, necesse est rem
esse: at si res sit, non necesse est omne cau-
sam esse: sanè causam esse necesse est, non ta-
men omnem. 5 An si problema semper
est vniuersale, etiam causa est totum quid-
dam: & id cuius est causa, est vniuersale:
veluti defrondescere inest toti cuidam
determinato, etiam si eius species sint: ac
B talibus inest vniuersaliter, id est, vel plan-
tis, vel talibus plantis. Quocirca in his &
medium, & id cuius est causa, & equalia ef-
se oportet, ac reciprocari. veluti, cur ar-
bores defrondescunt? si igitur defrondes-
cunt propter concrecionem humoris: siue
arbor defrondescat, oportet inesse con-
crecionem: siue concrecio non cuius rei,
sed arbori insit, defrondescere arbori ne-
cesse est.

An vnius effectus sint plures causæ.

Cap. XVII.

1 Quæstio. 2 Responsio. 3 Expositio. Posse demonstrari per accidens. 4 Si non per accidens de-
monstretur, medium esse simile extremis: 5 Et, si accipiat subiectum proprium, non specialia sub-
iecta, cum ea reciprocari: 6 atque esse definitionem maioris extremi: 7 ut figuræ quoque explicatur.

ΠΟτερον δὲ ἐνδέχεται μὴ τὸ αὐτὸ αἴτιον
ὅτι; τὴν αὐτὴν πρὸς, ἀλλ' ἐπερὶ, ἢ οὐ;

2 Η εἰ μὲν καὶ αὐτὸ ἀποδείκνυται,
ὅτι μὲν τὸ σημεῖον ἢ τὸ συμβεβηκός, ὅτι τὴν
ὅτι γὰρ λόγος τὸ ἀρχή, τὸ μίσην ὅτι. εἰ δὲ μὴ
ἔτι, ἐνδέχεται;

3 Ἐστὶ γὰρ αἴτιον, καὶ ὃ, οὐκ αἴτιον καὶ συμ-
βεβηκός. ὃ μὲν δὲ καὶ πρὸς βλήματα ὅτι.

4 Εἰ δὲ μὴ, ὁμοίως ἔξει τὸ μέσον. εἰ μὲν
ὁμοίωμα, ὁμοίωμα τὸ μέσον. εἰ δὲ ὡς αὐτὸ
ἔξει, ὁμοίως ἔξει ὅτι, ὅτι τὴν αὐτὴν ἀνα-
λογίαν. ἀλλο γὰρ αἴτιον ὅτι γὰρ αἴτιον, καὶ ἀντι-
μῆν. καὶ τὸ αὐτὸ γὰρ μὲν γὰρ αἴτιον ἄλλο. ὅτι
ἔξει αὐτὴν τριανθί, τὴν αὐτὴν. ὅτι τὴν πρὸς
τὴν δὲ ὁμοίον ὅτι γὰρ αἴτιον γὰρ αἴτιον, καὶ γὰρ
μα γὰρ αἴτιον, ἄλλο ἄλλο. ὁμοίωμα γὰρ τὸ ὁμοίον
ὅτι τὴν αὐτὴν. ὅτι μὲν γὰρ ἴσος τὸ ἀναλογίαν
ἔξει τὴν πρὸς αἴτιον, καὶ ἴσος τὴν γὰρ αἴτιον. ὅτι
δὲ γὰρ αἴτιον, τὸ πρὸς αἴτιον μὲν ὅτι, ὅτι αἴτιον
δὲ τὴν αὐτὴν. ὅτι δὲ τὴν ἀναλογίαν τὴν αὐτὴν, καὶ τὸ
μὲν ὅτι ὅτι ἀναλογίαν.

C Vtrum autē potest eiusdē nō eadem
causa esse omnibus, sed diuersa, an
non? 2 An si per se demonstratū est, non
per signū vel per accidens, id fieri nequit?
nam medium est definitio extremi. si ve-
rò non ita demonstratū sit, fieri potest? 3 Li-
cet autem & id cuius est causa & id cui est
causa, considerare per accidēs: sed nō vi-
dētur esse problemata. 4 Sin minus, simi-
liter se habebit mediū. id est, si extrema sint
homonyma, etiam mediū erit homonymū. si
verò illa sint vt in genere, simile erit me-
dium: veluti quāobré quibusdā insit propor-
tio commutata: quoniā alia causa est in li-
neis, & alia in numeris. atq; idem medium,
quā lineæ sunt in quibus spectatur, est diuer-
sum: quā verò habet eiusmodi incremē-
tum, est idem. ita se res habet in omnibus.
Cur autem color colori & figura figuræ
similis sit, alia est alii subiecto causa. nam si-
mile in his est homonymū. hic enim for-
tasse nihil aliud est quā latera habere pro-
portionem, & angulos esse æquales: in co-
loribus autem, vnum esse sensum, autē
eiusmodi aliud. Quæ verò secundū ana-
logiam sunt eadem, etiam medium habe-
bunt idem secundū analogiam.

5 Sic

5 Sic autem se res habet: quia se mutuo consequuntur, causa, & id cuius est causa, & id cui est causa. singulariter autem accipiendo, id cuius est causa, latius patet. veluti, quatuor anguli æquales esse angulos externos, latius patet, quam triangulū, vel quadratum omnibus autem est par. quæcumque enim quatuor angulis rectis æquales habent angulos externos, & mediū similiter habent. 6 Medium autem est definitio primi extremi. idcirco omnes scientiæ per definitionem comparantur. Veluti defrondescere simul consequens est viti, & vitæ excedit, nec non ficui, & ficum excedit: sed non omnes excedit: immo est æquale. Si igitur superis primū; mediū est definitio huius verbi Defrondescere. primum enim est alterutrius medium, quod omnia sunt talia: deinde huius medium est, quod succus conrescit, vel eiusmodi aliud. Quid autem est defrondescere? concrescere succum seminis qui est in capite vbi folium cum ramo coniungitur.

7 In figuris autem ita quissiam declarabit, quærentibus consecutionem causæ & eius cuius est causa. Infit igitur a omni c: & c autem vnicuique a, sed latius pateat. c a igitur est vniuersale a. id enim voco vniuersale, quod non reciprocatur. primum autem vniuersale appropinquat id cum quo singula non reciprocantur, omnia vero simul /umpta reciprocantur, nec latius patet. Itaque cur a inquit inquit c, causa est a. Opus est igitur ut a latius pateat quàm c. alioquin cur potius hoc erit causa quàm illud? Si igitur omnibus a inest a: erit aliquid diuersum a c, cuius ratione c a omnia sunt vnum. sin minus, cur dicere licebit, omni a inesse c, nō omni autem a: cur enim non erit aliqua causa, sicut est aliqua causa cui a inest omnibus a? Ergo etiam c, erunt vnum quid. Considerare hoc oportet. atque esto c. possunt igitur eiusdem esse plures causæ, non tamen iisdem specie. veluti cur bonæ sint quadrupedes, causa est, vacare bile. cur volucres, causa est, siccas esse, vel aliud quidpiam. At si ad individuum non statim perueniunt, nec vnum tantum est

A 5 Εχθ' οὖν ἔγωγε, ἀλλ' ὁ ἀποδοῦναι τὸ αἴτιον ἀλλήλοις, ἐν τῇ αἰτίᾳ, ὅτι αἰτίου καὶ ἐκαστοῦ μὲν τοῦ λαμβανοντός. ὁ δ' αἰτίου, ὅτι πλέον. οἷον, ὁ τετράγωνος ἴσας ἔχει, ὅτι πλέον ἢ τρίγωνος, ἢ πεντάγωνος. ἅπαντες δὲ ὁμοίως. ἴσα γὰρ τετράγωνος ὁρθῶς ἴσας ἔχει, καὶ ὁ μέσος ὁμοίως. 6 Ἐστὶ δὲ ὁ μέσος λόγος τῷ πρῶτῳ ἀκρῶ. δὲ πᾶσαι αἱ ὑποθέσεις δι' ὁρισμοῦ γίνονται οἷον, ὁ φυλλορρόφῳ ἅμα ἀκολουθεῖ τῇ ἀμπελῶ, καὶ ὑποθέσκει. καὶ συκῇ, καὶ ὑποθέσκει. ἀλλ' ὅτι τῶντων, * ἀλλ' ἴσος. εἰ δὲ λαβοῖς ὁ πρῶτος μέσος, λόγος τῷ φυλλορρόφῳ ὅστις. ἔστι γὰρ πρῶτος μὲν * ὅτι θατέρου μέσος, ὅτι ἑκαδὲς ἀπὸ τῆς εἰρημίας. ἑκάστου μέσος, ὅτι ὁ ὅπως πηγνύται, ἢ ἄλλο τοῦ αἵματος. ἢ δ' ὅτι ὁ φυλλορρόφῳ; ὁ πηγνύσθαι τὸ τῇ σὺνδῶν τῷ αἵματος ὅπον. 7 Ἐπὶ δὲ τῇ ζημῶντι ὅδε ἀποδοῦναι ζητῶν τὴν ἀκολουθίαν τῷ αἴτιῳ, ὅτι αἰτίου. ἔγωγε αὖ β' ἀρχὴν πρῶτην. ὁ δὲ ἑκάστῳ τῷ δ, ὅτι πλέον δὲ. τὸ μὲν δὲ β, καὶ ὁλοῦ δὲ εἶναι τοῦ δ. τῷ γὰρ λέγω καὶ ὅλοῦ, ὅτι αἰτίου πρῶτην. πρῶτον δὲ καὶ ὅλοῦ, ὅτι ἑκάστου μὲν μὴ ἀποδοῦναι. ἀπὸ τῆς αἰτίου πρῶτης, ὅτι μὴ πρῶτον εἶναι. τῷ δὲ αἴτιον ὅτι α, τὸ β, δὲ ἄρα τὸ α ὅτι πλέον τῷ β πρῶτον εἶναι. εἰ δὲ μὴ, ἢ μάλλον ἔστι αἰτίον τῷ γ ὅτι αἴτιον; εἰ δὲ πᾶσιν ὑποθέσκει τοῖς α τὸ α, ἔστι ἡ ἀρχὴ ἐν ἀπὸ τῆς αἴτιου τῷ β. εἰ καὶ μὴ: πῶς ἔστι εἰπεῖν, ὅτι τὸ α, τὸ α πρῶτην ὅτι τὸ α, ὅτι πρῶτην ὅτι; δὲ πρῶτην ὅτι ἔστι πρῶτην αἴτιον οἷον * τὸ α ἀρχὴν πᾶσι. τῷ δὲ; ἀλλ' ἄρα καὶ Quidā τὸ α ἔστι ἡ ἐν. ἐπὶ τῇ ἀρχῇ δὲ τῷ α. καὶ ἔγωγε αἰτίου τῷ α. καὶ δὲ λέγει δὲ τῷ αἴτιῳ πλείον αἴτιον αἴτιον. & Bo. th. αἴτιον ὅτι αἴτιον ὅτι εἶδεν οἷον τῷ μακροῦ αἴτιον. ut a sit in omnio. d.

D ὅτι μὲν τετράπιδά, τὸ μὴ εἶναι ὅλοῦ. τὸ δὲ ὅλοῦ, τὸ ξηρὸν οἷον, ἢ ἔπεσον ἢ. εἰ δὲ εἰς τὸ ἀποδοῦναι μὴ ἀποδοῦναι ἔρχονται. ὅτι μὴ μέσος εἰς τὸ μέσον, ἀλλὰ πλείον καὶ τὸ αἴτιον, πλείον.

Vtra causa prior sit, propiorne, an magis vniuersalis?

Cap. XVIII.

1 Quæstio. 2 Responso. 3 Epilogus.

Vtrum autem medium est causa singularis: idne quod ad primum vniuersale, an quod ad singula magis accedit? 2 Constat igitur ea media esse causas, quæ sunt proxima cuique rei, cui causæ sunt. cur enim primum sub vniuersali contentum infit, hoc est causa: veluti cur a inquit inquit c, causa est a. Itaque cur a inquit inquit c, causa est c. cur autem inquit inquit c, causa est c. huic verò ipsummet.

Tom. I.

E Πότερον δ' αἴτιον τῷ μέσῳ, τὸ πρῶτον καὶ ὅλοῦ πρῶτον, ἢ τὸ πρῶτον καὶ καθεκαστόν, τοῖς καθεκαστόν; 2 Δῆλον δὲ, ὅτι τὸ ἐγγότατον ἑκάστῳ αἴτιον. τῷ γὰρ τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸ καὶ ὅλοῦ ὑποθέσκει, τῷ αἴτιον οἷον, τὰ δὲ γὰρ τὸ β ἀρχὴν αἴτιον. τὰ μὲν αὖ δὲ τὸ γ αἴτιον τῷ α. * τὰ δὲ γ τὸ β, πύτω δὲ αἴτιον.

Y

3 Περὶ μὲν οὖν συλλογισμοῦ καὶ ἀποδείξεως,
τί τι ἐκείτηρόν ἐστι, καὶ πῶς γὰρ, φανερόν· ἅμα
καὶ ὅτι ἐπὶ τῇ ἐκείτης ἀποδείκτικῃς· ταῦτόν γάρ
ἐστι.

A 4 Desyllogismo igitur ac demonstra-
tione, & quid vtrumque sit, & quomodo
fiat, perspicuum est: simulque de scientia
demonstrativa, quoniam idem est.



DE COGNITIONE PRIMORVM PRINCIPIORVM.

TRACTATUS IV.

Cap. XIX.

1 *Quaestiones duae. Fundamentum propositarum quaestionum.* 3 *Expositio earundem quaestionū.*
4 *Dubitasio.* 5 *Responsio ad priorem quaestionem.* 6 *Solutio dubitationis.* 7 *Interpretasio dictae re-*
sponsionis. 8 *Responsio ad posteriorem quaestionem.*

C. xvii.

Περὶ δὲ τῶν ἀρχῶν, πῶς τε γίνεσθαι γνώ-
ριμοι, ἔτις ἡ γινώσκουσα ἕξις, ἐπιπλεον
ἔστι δὴλον παραπορήσεις πρῶτον.

2 Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐσθλὸν ἔστιν ἐπισημαίνει διὰ
ἀποδείξεως, μὴ γινώσκοντι τὰς πρὸς τὰς ἀρετὰς
τὰς ἀμείους, εἰρηται πρὸς τὸν. 3 Τῶν δ' ἀμέ-
σων τινὲς γινώσκον, καὶ πότῃ ἐν αὐτῇ ὅτι, ἐν ἧ
ἡ αὐτὴ, ἀφ' ἧς πορῆσεν αὐτὴς καὶ πότῃ ἐν ἐπι-
τήμῃ ἐκπύου. ἢ ἢ. ἢ τῷ μὲν, ἐπιτήμῃ, τῷ δὲ,
ἐπὶ τὸν πᾶσι. καὶ πότῃ ἐν οὐκ ἐρῶσαι αἰετὸς
ἐγγίνονται, ἐν ἐρῶσαι λεληθῶσι. 4 Εἰ μὲν
δὲ ἔχοντες αὐτὰς, ἀφ' ἧς. συμβαίνει γὰρ ἀκρι-
βετέρας ἔχοντες γινώσκον ἀποδείξεως, λαμβάνου.
Εἰ γὰρ λαμβάνοντες μὴ ἔχοντες πρὸς τὸν, πῶς
αὐτὴ γινώσκοντες καὶ μαθηταίοντες ἐν μὴ πρὸς
πρὸς γινώσκοντες ἀδυνάτοι γὰρ, ὡς καὶ ἐν ἐπὶ
τῆς ἀποδείξεως ἐλεγχοντες. Φανερὸν τοίνυν, ὅτι
ἔστιν ἔχον, ὅτι τε, ὅτι ἀγνοοῦσι καὶ μηδὲ μίαν ἔχου-
σι ἔστιν ἐγγίνονται. 5 Ἀνάγκη ἄρα ἔχοντες μὲν
εἶνα δυνάμειν, μὴ τῶν αὐτῶν δ' ἔχον, ἢ ὅτι τῶν
τῶν πᾶσι πᾶσι τοῖς ζώοις. ἔχον γὰρ δυνάμειν
σύμφυτοι κριτικῶν μὲν καλοῦσιν ἀγαθόν. ἐν-
τος δὲ ἀγαθότητος· τίς μὲν τῶν ζώων, ἐγγίνε-
ται μὲν τῶν ἀγαθότητος· τοῖς δ', οὐκ ἐγγίνε-
ται. ὅσοις μὲν οὖν μὴ ἐγγίνεται, ἢ ὅπως, ἢ πᾶσι
ἐν μὴ ἐγγίνεται, οὐκ ἐστὶ τῶν γινώσκοντες, ἔξω
τῶν ἀγαθότητος. ἐν οἷς δὲ, ἐν ἐστὶ ἀγαθότητος
τοῖς ἔχον ἐν τῇ ἐν τῇ ψυχῇ. πολλοὶ δὲ τῶν
τῶν γινώσκοντες, ἢ δὲ ἀφ' ἧς τῆς γίνεται. ὡς
τῶν μὲν; γίνεται λόγον ἐν τῆς τῶν ποιούντων
μνήμης· τῶν δὲ, μὴ. ἐν μὲν οὖν ἀγαθότη-
τος γὰρ μνήμη, ὡς καὶ λέγουσιν. ἐν δὲ μνή-
μης πολλὰς τῶν αὐτῶν γινώσκοντες, ἐμπειρία.

B **Q**uomodo autem principia nota fiant, & quis *scire* notificans habitus, hinc manifestum erit, cum prius dubitatum fuerit.

2 Non posse igitur *quempiam* scire per demonstrationem nisi cognoscat prima principia immediata, dictum antea fuit.

3 Verum autem immediatorum eadem an diuersa sit cognitio, dubitare aliquis possit. & si ne vtriusque scientia: an neutrius: an alterius scientia, alterius diuersum quoddam *cognitionis* genus, & verum habitus, cum non insint, ingenerentur: an cum incessent, laterent. 4 Si igitur eos habemus, absurdum est. accidit enim ut eos qui habent cognitiones exquisitiores demonstratione, lateat. Si vero eos accipimus, cum antea non haberemus, quomodo notum faceremus & disceremus ex non antecedente cognitione? hoc enim est impossibile, ut etiam de demonstratione dicebamus. Perspicuum igitur est neque haberi, nec in ignorantibus ac nullo habitu præditis gigni posse.

5 Quare necesse est facultatem quan-
dam haberi, non tamen talem, quæ his
præstantior sit quasi exquisitior. Videtur
autem hoc inesse omnibus animalibus.
D habent enim vim congenitam iudicari-
uam, quam appellant sensum. Cum au-
tem sensus insit; *in* aliis animalibus res
sensu percepta manet, *in* aliis non ma-
net. *In* quibus igitur non manet; hæc
aut omnino, aut eorum quæ non ma-
nent, cognitionem non habent extra
quàm cum sentiunt. alia verò cū sentiunt,
vnum quid in anima retinent. Cum autē
multa *animalia* huiusmodi sint, iam est
discrimen quoddam: aded ut *in* aliis ratio
fiat ex huiuscemodi *rerum* memoriā, *in*
aliis non fiat. Ex sensu igitur fit memoria,
quæ admodum dicimus. ex memoria ve-
rò *speciei* *eiusdem rei* factā, fit experientia.

multæ enim memoriæ numero, *sunt* vna experientia. at verò ex experientiâ siue ex omni & vniuersali quiescente in anima; *nimirum* vno præter multa, quod in omnibus illis inest vnum & idem, *sic* principium artis & scientiæ: artis, si *pertineat* ad generationem: scientiæ, si *pertineat* ad id quod est. 6 Itaque nec insūt definiti habitus, nec sūt ex aliis habitibus notioribus sed ex sensu. Vt in bello, postquam acies in fugam conuersa est, vno stante alius stetit, deinde alius, donec ad principium peruenit. anima verò talis est, vt possit hoc pati. 7 Quod autem antea dictum est, non tamen aperte dictum fuit, iterum explicemus. Stante enim vno indifferente, *tunc* primùm in anima *est* vniuersale. etenim sentitur quidem singulare: sed sensus est *rei* vniuersalis, veluti hominis, non *callix* hominis. rursus in his consistitur, donec imparibilia stent & vniuersalia: veluti huiusmodi animal *est id in quo statuitur*, donec animal in anima stet. & in hoc itidem *statuitur*, donec aliud magis vniuersale stet in anima. Pater igitur, necesse esse vt prima nobis inductione nota fiant. nam & sensus ita efficit in anima vniuersale. 8 Quoniam autem habituum qui in diancea *speculantur*, & veritatis sunt participes, alii semper veri sunt, alii verò falsitatem quoque suscipiunt, vt opinio, & logicismus; semper autem veri *sunt* scientia & intelligentia, ac nullum aliud cognitionis genus præter intelligentiam, *est* exquisitius quàm scientia; principia verò demonstrationum sunt notiora; omnis autem scientia cum ratione est, profectò principiorum scientia esse nequit. quia verò nihil scientiâ verius esse potest præter intelligentiam, intelligentia vtique erit principiorum. *quod* non solum ex his *quæ dixi, probatur*, sed etiam quia demonstrationis principium non est demonstratio: quapropter nec scientiæ principium *est* scientia. si igitur nullum aliud præter scientiam habemus verum *habitu* genus; sanè intelligentia erit scientiæ principium: & principium quidem scientiæ, erit *cognitio* principii: omnis autem scientia seu cognitio similiter se habebit ad omnem rem.

A αἱ γὰρ πολλαὶ μνησὶς ὁ ἀριθμὸς, ἐμπειρία μία ἐστίν· ἐκ δ' ἐμπειρίας ἢ ἐκ πολλοῦ ἡμετέροιο τῆ καθόλου ἐστὶ τῆ ψυχῆ, τῆ ἐνὸς παρὰ τὰ πολλὰ, ὅ μὲν ἐστὶ ἀπαντὶ ἐν εἰς ἐκείνοις τὸ αὐτὸ, τέχνης ἀρχὴ καὶ ὁπτισημῆς· ἐὰν μὲν περὶ ἡμετέροις, τέχνης· ἐὰν δ' ὡς τὸ ὅτι, ὁπτισημῆς. 6 Οὐτε δὲ ἐν πᾶσι χροσὶ ἀφωρεσμέναι αἱ ἐξῆς, ὅτ' ἀπ' ἄλλων ἐξέω γινώσκων γινώσκων, ἀλλὰ ἀπὸ αἰσθησῶς. * οἷον ἐν μάχῃ ἑπὶ τοῦ νομῆος, ἐνὸς πάντος, ἑπὶ τοῦ ἐστὶν, εἰς ἑπὶ τοῦ ἐστὶν, ὅτι πλεὺς ἀρχὴν ἤλθεν. ἢ δ' ὡς ψυχὴ ὁπτισημῆς ἐστὶν, οἷον διὰ δυνάμει πᾶσι τῶν.

Sic Problem. sec. 18. 7. & sec. 26. 8.

7 Ο δὲ ἐλέγη μὲν πάλαι, ὅτι ὡς δὲ ἐλέγη, πάλιν εἰπωμεν. πάντος γὰρ τῆς ἀδελφῶν ἐνὸς, ὡς τῶν μὲν ἐστὶ τῆ ψυχῆ καθόλου. καὶ γὰρ αἰσθάνεται μὲν τὸ καθόλου· ἢ δ' αἰσθησῶς, τῆ καθόλου ἐστίν, οἷον αἰσθησῶς, ἀλλ' ὅτι καθόλου αἰσθησῶς. πάλιν ἐν τοῦτοις ἵσταται, ὅτι αἰσθησῶς, καὶ τὰ καθόλου· οἷον, τοιοῦτο ζῶον, ὅτι ζῶον· ὅτι αἰσθησῶς ὡσαύτως. δῆλον δὲ ὅτι ἡμῶν ὡς τῶν ἐπαγωγῆς γινώσκων ἀναγκαζόντων καὶ ὅτι αἰσθησῶς ὡς τῶν καθόλου ἐμπειρίας.

8 Ἐπεὶ δὲ τῆς ὡς πλεὺς ἀφωρεσμέναι ἐξέω αἱ ἀληθείαι, αἱ μὲν αἰσθησῶς εἰσιν. αἱ δὲ, ὅτι δὲ χροσὶ τὸ ψεύδος, οἷον δόξα καὶ λογισμός· ἀληθὴ δ' αἰσθησῶς καὶ οἷον ὅτι ὁπτισημῆς ἀκριβέστερον ἄλλο ἡμῶς ἢ τοῦ· αἱ δ' ἀρχαὶ τῆς ἀποδείξεως γινώσκων περὶ ὁπτισημῆς ὅτι ἀπαντα μὲν λόγου ἐστὶ· τῆς ἀρχῆς ὁπτισημῆς μὲν ὅτι αἰσθησῶς εἰν. ἐπεὶ δ' ὡς ἀληθῆς ἐστὶν ἐν δόξῃ ὁπτισημῆς ἢ τοῦ, τοῦ αἰσθησῶς, καὶ ὅτι ἀποδείξεως ἀρχὴ, ὅτι ἀποδείξεως ὡς ὅτι ὁπτισημῆς ὁπτισημῆς, εἰ οὐ μὲν ἄλλο ὡς ὁπτισημῆς ἔχοντος ἡμῶς ἀληθῆς, τοῦ αἰσθησῶς ὁπτισημῆς ἀρχῆς καὶ ἢ μὲν ἀρχῆς τῆς ἀρχῆς εἰν αἰσθησῶς, ἢ δὲ πάντα ὁμοίως. ἔχει ὡς τὸ ἀπὸ τοῦ ὡς τῶν.

E



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER I.

De syllogismo, & eius speciebus.

Cap. I.

1 Finis dialectica. 2 De principijs hoc capite explicandis. 3 De syllogismo. 4 De demonstratione. 5 De syllogismo dialectico. 6 Hypothesis, quæ sint vera & prima. 7 quæ sint probabilia 8 De syllogismo contentioso. 9 De parallogismo scientiarum proprio. 10 Excursio.

CAP. I.

ΕΜΕΝ *πρῶτον τῆς περὶ* *ματιῆς, μέθοδον εἶρη, ἀφ'* *ἧς διωκόμεθα συλλογίζεσθαι* *πρῶτον τῆς περὶ τοῦ* *πρόβληματος, ὃς ἐσθλὸς* *καὶ αἰεὶ λόγος ὑποχρεῖται, μηδὲν ἐρεθίζον* *πειρασίων. 2 Πρῶτον αὖτ' ῥητέον, ὅτι συλλο-* *γισμός, καὶ τίνες αὐτῷ διαφοραὶ, ὅπως λεγέσθω* *ὁ διαλεκτικὸς συλλογισμός. τῶτον γὰρ ζητε-* *ῖται καὶ πᾶσι περὶ τοῦ προβλήματος.*

Priorū I. 1. 3 * *Εστὶ δὲ συλλογισμός, λόγος, ἐν ᾧ τίθεν-* *ται πρῶτον, ἔπειτα ἢ τῷ κειμένῳ ὃς αἰάγχει* *συμβαίνει ὃς τῷ κειμένῳ. 4 * Απόδειξις* *δὲ ὅστις, ὅταν ὃς ἀληθῶν ἐκ πρώτων ὁ συλλογ-* *ισμός ἢ, ἢ ἐκ τοῦτων, ἀ ὃς τίτων πρώτων* *καὶ ἀληθῶν τῆς πρῶτ' αὐτὰ γνώσεως πᾶσι ὄρχη* *εἴληφει. 5 Διαλεκτικὸς δὲ συλλογισμός, ὁ ὃς* *ἐσθλὸς συλλογισμός. 6 Εστὶ δὲ ἀληθὴ μὲν* *καὶ πρώτα, πᾶσι δὲ ἔπειτα, ἀλλὰ δὲ αὐτῶν* *ἔχοντα πᾶσι πᾶσι. ὃ δὲ γὰρ ἐκ τῆς ὁπσις καὶ* *ὄρχης ὁπσις τῶν τῶν ἀφ' ἢ ἄλλ' ἐκαστὸν* *τῶν ὄρχων, αὐτῶν καὶ ἐαυτῶν ὃς πᾶσι.* *7 Εἰδοξά ῃ, πᾶσι δοκῶντα πᾶσι, ἢ τῶν πλείστοις,* *ἢ τῶν ὁφείσιν, ἢ τοῖσι, ἢ τοῖσι πᾶσι, ἢ τῶν πλεί-* *στοις, ἢ τοῖσι μάλιστα γνωστοῖς, ἐ ἐσθλῶις.*

PROPOSITVM huius tractationis, est inue-
nire methodum, per
quam poterimus argu-
mentari de omni pro-
posito problemate, ex
probabilibus: & ipsi
disputationem sustinentes, nihil dicemus
repugnans. 2 Primum igitur dicendum
est, quid sit syllogismus, & quæ sint eius
differetia, ut sumatur syllogismus diale-
cticus: hunc enim querimus secundum
propositam tractationem. 3 Syllogismus
igitur est oratio, in qua positis quibusdam,
aliud quiddam *diversum* ab iis quæ posita
sunt, necessario accidit ob ea quæ posita
sunt. 4 Demonstratio est, cum ex veris &
primis syllogismus constat: vel ex eiusmodi,
quæ à quibusdam veris & primis sui
cognitionis principium sumpserunt. 5
Dialecticus syllogismus est, qui ex pro-
babilibus concludit. 6 Sunt autem vera
& prima, ea quæ non ab aliis sed à se ipsis
fidem habent: non debet enim de scien-
tiarum principijs queri quæ obrem sunt:
sed unumquodque principium per se ip-
sum debet esse fide dignum. 7 Probabilia
autem sunt, quæ videntur omnibus, vel
plerisque, vel sapientibus: atque his vel
omnibus, vel plerisque, vel maxime no-
tis & clavis.

8 Syllogismus contentiosus est, qui exiit ex iis quæ videntur probabilia, nec tamen sunt: & qui ex probabilibus, vel iis quæ videntur probabilia, videtur esse, necesse. Non enim quicquid videtur probabile, etiam est probabile. nihil enim eorum quæ dicuntur esse probabilia, superficie tenus habet probabilitatis imaginem: quemadmodum in principis rationum contentiosarum accidit. confestim enim & plerumque iis qui etiam parua contueri possunt, perspicua est falsi natura quæ in ipsis reperitur. Prior igitur ex dictis contentiosis syllogismis, etiam syllogismus appellatur: alter verò vocatur quidem contentiosus syllogismus, non tamen simpliciter syllogismus: quia etsi videtur concludere, re vera tamen non concludit.

9 Insuper sunt præter dictos omnes syllogismos, paralogismi qui ex iis constant, quæ sunt aliquarum scientiarum propria: quemadmodum in geometria, & aliis id genus scientiis accidit. Videtur enim hic modus differre à dictis syllogismis: quoniam qui falsis descriptionibus utitur, nec ex veris & primis concludit, nec ex probabilibus. quandoquidem in definitionem non cadit: quia nec ea sumit quæ omnibus videntur, nec quæ plerisque, nec quæ sapientibus: & his, neque omnibus, neque plerisque, neque clarissimis: sed ex propriis scientiæ sumptionibus, non tamen veris, syllogismum efficit. nam quia vel semicirculos describit, non ut oportet, vel lineas quasdam ducit non quo modo duci debent, paralogismum facit.

10. Species igitur syllogismorum, ut typo complectar, ex funco quas dixi. vniuersaliter autem loquendo de omnibus tam dictis quam post hæc dicendis, eatenus nobis definitum esto: propterea quod de harum rerum nulla exquisitam rationem afferendi, consilium cepimus, sed quatenus typo hæc percurrere volumus, omnino sufficere putantes, secundum propositam methodum, si horum vnumquodque possit quomodocumque notum fieri.

8 Επεικὲς δὲ ὅτι συλλογισμὸς, ὁ ἐκ φαινομένων ἐκδοξῶν, μὴ ὄντων δὲ καὶ ὁ ἐξ ἐκδοξῶν δὲ, ἢ φαινομένων ἐκδοξῶν, φαινόμενος οὐ γὰρ πᾶν ὁ φαινόμενος ἐκδοξῶν, καὶ ἐστὶν ἐκδοξῶν. οὐδὲν γὰρ τῶν λεγόμενων ἐκδοξῶν, ἐπιπόλαιον ἔχει πᾶν πλὴν τῶν φαινομένων, καὶ γὰρ τῶν τῶν ἐκδοξῶν λόγων ἀρχαὶ συμβέβηκεν ἔχειν. παραχρησμά γὰρ ἐστὶν ὡς ἐπιπολὺν τοῖς καὶ σμικρὰ σμικρὰ διωαμένοις κατὰ δὴλος αἰ ἀνδρῶν ἢ τῶν ψεύδους ὅτι φύσις. ὁ μὲν οὖν περὶ τοῦ τῶν ῥηγόντων ἐκδοξῶν συλλογισμῶν, καὶ συλλογισμὸς λεγόμενος. ὁ δὲ λοιπὸς, ἐκδοξῶν μὲν συλλογισμὸς, συλλογισμὸς δὲ ὁ ὅτι φαντασάμενος συλλογίζεσθαι, συλλογίζεσθαι δὲ ὁ. 9 Επὶ τῷ παρὰ τοῖς εἰρηκτοῖς ἀπὸ τῶν συλλογισμῶν, οἱ ἐκ τῶν τῶν πᾶσι ὅτις ἐκδοξῶν οἰκίαν γινώσκοντες παραλογισμοί, καὶ γὰρ ὅτι τῆς γεωμετρίας, καὶ τῶν * ταύτης συγγραμμάτων συμβέβηκεν * ἔχει. ὅμοιος γὰρ ὁ ὅτις ἐστὶν ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν εἰρηκτοῖν συλλογισμῶν. ὅτι γὰρ ἐξ ἀληθῶν καὶ περὶ τῶν συλλογίζεσθαι ὁ ψευδογράφῶν, ὅτι ἐξ ἐκδοξῶν. εἰς γὰρ τὸ ὅτι οἱ ἐκδοξῶν ἐμπέττει. ὅτι γὰρ τὰ πᾶσι δοκῶντα λαμβάνει, ὅτι τὰ τοῖς πλείστοις, ὅτι τὰ τοῖς σοφοῖς καὶ τοῖς ἁγίοις, ὅτι τοῖς πλείστοις, ὅτι τοῖς ἐκδοξοτάτοις. ἀλλ' ἐκ τῶν αἰκαίων μὲν τῶν ὅτις ἐκδοξῶν λαμβάνει, ὅτι ἀληθῶν δὲ τὸ συλλογισμὸν ποιεῖται. τὰ γὰρ ἐκ τῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἐκδοξῶν μὴ ὡς δὲ, ἢ γεωμετρίας ἢ καὶ ἄλλων μὴ ὡς αἰ ἀφ' ἑαυτοῦ. τὸ παραλογισμὸν ποιεῖται. 10 Εἶδη μὲν οὖν τῶν συλλογισμῶν, ὡς τυπὴν ἐκδοξῶν, ἐστὶν τὰ εἰρηκτὰ καὶ ὅτις εἰπεῖν τῶν πᾶσι τῶν εἰρηκτοῖν, καὶ τῶν μὲν ταύτα ῥηγόντων, ὅτι ποσὸν ἡμῶν διωρῶν. ὅτις τῶν ἐκδοξῶν αἰτῶν τὸ ἀκριβὲς λόγον ἀποδοῦναι παραλογισμῶν, ἀλλ' ὅτις τυπὴν τῶν αἰτῶν βυλόμενα διελθῶν. πᾶν πλὴν ἡμῶν οἱ ἐκδοξῶν καὶ τῶν παραλογισμῶν μέθοδον, ὅτι διωρῶν γινώσκοντες ὅτις ἐκδοξῶν αἰτῶν.

De utilitate huius tractationis.

Cap. II.

1. Scopus & nexus. 2. Enumeratio eorum ad quæ hæc tractatio conducit. 3. Expressio & confirmatio. De exercitatione. 4. De congressu. 5. De philosophicis scientiis, & eorum principis.

His quæ dicta sunt, consequens est, ut dicamus ad quor & quæ sit utilis hæc tractatio.

1. Est igitur utilis ad tria, ad exercitationem, ad congressus, ad philosophicas scientias.

Tom. I.

ΕΠΟΛΟΓΟΝ δ' αὖ εἰς τοῖς εἰρηκτοῖς, εἰπεῖν, περὶ τὰς τε καὶ τὰς χηνοίμους ἢ παραλογισμῶν. 1. Εστὶ δὲ περὶ τῶν, περὶ γεωμετρίας, περὶ τῶν ἐκδοξῶν, περὶ τῶν καὶ τῶν φιλοσοφῶν ὅτις ἐκδοξῶν.

Y iij

3 Οτι μὲν οὖν πρὸς γυμνασίαις χρήσιμος, ὅς ἐστιν αὐτῶν καταφανὲς ὅτι· μέθοδον γὰρ ἔχοντες, ῥᾶν πρὸς πάντας τῶν περὶ τῆς ἐπιχειρήσεως διωκόμεθα. 4 Πρὸς δὲ ταῖς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἀποδείξεσιν, ὅτι τῶν πολλῶν κατεργασμένων δόξας, ὅτι ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων δόγματων ὁμιλήσομεν πρὸς αὐτοὺς, μεταδιβαζομένους, ὅτι μὴ καλῶς φανώμεθα λέγειν ἡμῖν. 5 Πρὸς δὲ ταῖς καὶ φιλοσοφίας ἐπιστήμας, ὅτι διωκόμενοι πρὸς ἀμφοτέρωθεν ἀπορροῇ, ῥᾶν εἰς ἐκείνους καταβόμεθα πάλῃς τε καὶ ὁ ψεύδους. 6 Ἐν δὲ πρὸς τῇ περὶ τῆς αὐτῆς ἐπιστήμης ἐπιστήμῃ ἀρχῶν. ἐκ μὲν γὰρ τῶν οἰκείων τῶν καὶ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμῃ ἀρχῶν, ἀδιώκτοι εἰπῶν ἡ περὶ αὐτῶν, ὅτι περὶ αὐτῶν αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ πάντων εἰσὶ. ἡ δὲ τῶν περὶ ἐκείνων ἐκδοξῶν, ἀνάγκη περὶ αὐτῶν διελεῖν. τὸ δ' ἴδιον, ἡ μάλιστα οἰκείον τῆς ἀλεγεινότητος ὅτι. ἐξωτερικὴ γὰρ ἔσται, πρὸς ταῖς ἀπασὶν τῶν μεθόδων ἀρχαὶ ὁδοὶ ἔχαι.

A 3 Quod igitur ad exercitationem sit utilis, ex his perspicuum est: quoniam hanc methodum habentes, facile de omnire proposita poterimus argumentari.

4 Ad congressus autem; quia multorum opinionibus enumeratis, non ex alienis, sed ex propriis singulorum sententiis poterimus cum eis agere, refellentes quod non recte dicere nobis videbuntur.

5 Ad philosophicas autem scientias; quia cum poterimus in utramque partem dubitare, facile in singulis perspicuemus verum & falsum.

6 Præterea ad prima cuiusque scientiæ principia. de his enim ex propriis propositæ scientiæ principiis nihil dici potest, quia sunt prima omnium principia: sed ex iis quæ in singulis probabilia sunt, necesse est de iis dicere. hoc autem vel est proprium vel maximè peculiare dialecticæ. cum enim sit indagatrix, ad omnium scientiarum principia viam continet.

De perfecta dialecticæ cognitione.

Cap. III.

ΕΞΟΜΟΝ ΔΕ ΠΛΕΩΣ ΠΛΩ ΜΕΘΟΔΟΝ, ὅταν ὁμοίως ἔχωμεν, ὡς περὶ ῥητορικῆς, καὶ τῶν τοιούτων διωκόμεν. τὸ δ' ὅτι, ὅ ἐκ τῶν ἐκδοξῶν ποιῶν, ἀπορροῇ μὲν. ὅτι γὰρ ὁ ῥητορικὸς ἐκ πάντων ὅπου πῶς, ὅτι ὁ ἱατρικὸς ὁμοίως. ἀλλ' ἐὰν τῶν ἐκδοξῶν μὲν * ἀπολείπει, ἰσχυρῶς αὐτὸν ἔχειν πλεονεκτημάτων φήσομεν.

π. εἰς

π. εἰς

H Abebimus autem perfectè hanc methodum, cum ita habebimus, ut in rhetorica, & medicina, & huiusmodi facultatibus accidit. hoc autem est, ex possibilibus efficere quæ prælegimus. neque enim orator omni modo persuadebit, neque medicus sanabit. sed si nihil eorum quæ adhiberi possunt, præmittat; sufficienter eum habere scientiam dicemus.

De quibus, & ex quibus differatur.

Cap. IV.

1 Prothesis. 2 Enumeratio. 3 Expositio. 4 Collatio propositionis & problematis, ex qua constatur quod dictum fuit in secunda particula, paria numero esse problemata & propositiones.

Cap. III.

ΠΡΩΤΗΝ Οὖν θεωρήσει, ἐκ τίνων ἡ μέθοδος. 1 Εἰ δὲ λαβόμεν πρὸς πῶς, καὶ πῶς, καὶ ἐκ τίνων οἱ λόγοι, καὶ πῶς τοῦτοι διωκόμενοι. ἔχωμεν αὖ ἰσχυρῶς ὅτι ἀπολείμεν. 2 Εἰ δὲ ἀριθμῶ ἴσα καὶ τὰ αὐτὰ, ὅς ἐστιν οἱ λόγοι, * καὶ περὶ οἱ συλλογισμοί. γινώσκω μὲν γὰρ οἱ λόγοι ἐκ τῶν ἀπορροῇ περὶ αὐτῶν διωκόμεν. οἱ συλλογισμοί, πῶς περὶ αὐτῶν διωκόμεν. πῶς δὲ ἀπορροῇ, καὶ πῶς περὶ αὐτῶν διωκόμεν. ἡ δὲ ἴδιον, ἡ συμβεβηκὸς διωκόμεν. καὶ γὰρ πλεονεκτημάτων φήσομεν.

Marens
ita huc lo-
cum corri-
git, & αὐτὸν
ἀπορροῇ
μὲν γὰρ οἱ
λόγοι διω-
κόμεν. οἱ
συλλογισ-
μοί, πῶς
περὶ αὐτῶν
διωκόμεν.
ἡ δὲ ἴδιον,
ἡ συμβεβ-
κηκὸς διω-
κόμεν. Va-
riar. l. 6. c. 3

P Rimum igitur videndum est, ex quibus hac methodus constet. Si igitur superscriamus ad quos, & quæ, & ex quibus rationes extruantur, & quomodo his abundabimus; satis id quod proposuimus, consequemur. 2 Sūt autē numero paria & eadē, ea ex quibus rationes constant, & ea de quibus syllogismi consciuntur. sūt enim rationes ex propositionibus: ea verò de quibus sūt syllogismi, sunt problemata. omnis autem propositio, & omne problema, aut genus, aut proprium, aut accidens declarat. etenim differentia, cum sit generalis, una cum genere est collocanda.

Quia verò proprium aliud est quod significat quid res sit, aliud quod non significat; diuidatur proprium in has duas partes: voceturque id quod significat quid res sit, Definitio; alterum verò secundum appellationem communiter attributam, appelleretur Proprium. Ex dictis igitur patet, secundum præsentem diuisionem accidere ut quatuor omnia fiant: id est vel proprium, vel definitio, vel genus, vel accidens.

3 Nemo autem nos dicere existimet, horum vnumquodque per se dictum, esse propositionem, aut problema, sed ex his problemata & propositiones fieri.

4 Iam verò propositio & problema differunt modo: nam si ita dicatur, Nōne animal pedestre bipes, est hominis definitio? &, Nōne animal est genus hominis? propositio efficitur. si verò dicatur, vtrum animal pedestre bipes, est hominis definitio, an non? &, vtrum animal est genus hominis, an nō? problema efficitur. similiterque dicendū est de aliis Merito igitur paria numero sunt problemata & propositiones: quoniam ex omni propositione problema facies, si modum commutaueris.

Α ἐπεὶ ὅτι τὸ ἴδιον, ὁ λόγος, ὁ δὲ τὸ ἴδιον ἐστὶν συμμέτρει, ὁ δὲ, ὁ συμμέτρει· διηρησθῶν ὁ ἴδιος εἰς ἄμφω τὰ περὶ τὴν ἀρίστην μέρη· ὁ καλεῖσθαι, ὁ μὲν ὁ δὲ τὸ ἴδιον ἐστὶν συμμέτρει, ὁ ὅρος· ὁ δὲ λοιπὸν, ὁ δὲ ὁ καλεῖσθαι αὐτῶν ἀποδοχῆς ὁνομασίῃ περὶ τὴν ἀρίστην ἴδιον. δὴ λανθάνει ὅτι τὸ εἰρημνύον, ὅτι καὶ τὸ πᾶν τῶν διαιρέσεων, τίτληται πρὸς πᾶν συμβαίνει γίνεσθαι, ὁ ἴδιον, ὁ ὅρος, ὁ γένος, ὁ συμβεβηκός. 3 Μνηστὶς ὅτι ἡμᾶς * ἀποδοχῆς περὶ τὴν ἀρίστην λέγειν, ὅτι ἕκαστον τούτων κατὰ αὐτὸ λεγόμενον, περὶ τὴν ἀρίστην, ὁ περὶ τὴν ἀρίστην ἔστιν, ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τούτων ὁ περὶ τὴν ἀρίστην, ὁ καὶ περὶ τὴν ἀρίστην γίνονται. 4 Διαφέρει ὁ περὶ τὴν ἀρίστην ὁ περὶ τὴν ἀρίστην τὰς ἐξ ἑαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ ῥηθῆναι, ἀρχὴν ὁ ζῶν περὶ τὸν διπῶν, ὁ ὅρος ἔστιν αἰδέσθαι; καὶ, ἀρχὴν ὁ ζῶν, γένος ἔστι τὸ αἰδέσθαι; περὶ τὴν ἀρίστην γὰρ ἔστιν, ὅτι περὶ τὸν ζῶν περὶ τὸν διπῶν, ὁ ὅρος ἔστιν αἰδέσθαι * ὁ δὲ, ὁ περὶ τὸν ζῶν γένος ἔστιν αἰδέσθαι ὁ δὲ, περὶ τὴν ἀρίστην γὰρ ὁμοίως ὅτι καὶ τὸ ἄλλων, ὡς εἰκότως ἴσα δὲ ἀριθμῶν τὰ περὶ τὴν ἀρίστην, ὁ καὶ περὶ τὴν ἀρίστην εἰσὶν ἀπὸ πάσης γὰρ περὶ τὴν ἀρίστην περὶ τὴν ἀρίστην ποιήσης, μεταβδύων * ὁ δὲ ἐξ ἑαυτοῦ.

Quid sit definitio, genus, proprium, & accidens.

Cap. V.

1 Prothetis. 2 De definitione: 3 & de expositione verbi obscurioris per verbum notius: 4 & de questione, vtrum sit idem an diuersum. 5 De proprio. 6 De genere, 7 & de questione an aliqua sint in eodem genere. 8 De accidente, 10 & de ternum comparatione ab accidentibus sumpta. 11 An accidens possit effici proprium.

Dicendum autem est quid sit definitio, quid genus, quid proprium, quid accidens.

2 Est autem definitio; oratio quæ significat quid res sit. Adhibetur autem aut oratio pro nomine, aut oratio pro oratione. possunt enim etiam nonnulla, quæ oratione significantur, definiri.

3 Eos verò qui nomen adhibent, constat non adhibere rei definitionem: quoniam omnis definitio est oratio quædam. attamen hoc quoque ad definitionem referri debet: veluti, honestum esse quod decet.

4 Itēque hoc, vtrum idem sit sensus & scientia, an aliud. cum enim circa definitiones versamur; plurimum studii in eo ponimus, vtrum sit idem an diuersum. Et, ut absolute loquar, definitiua omnia vocentur, quæ sunt sub eadem methodo, sub qua est definitio. Quodd autem omnia quæ nunc dixi, sint eiusmodi, ex his patet.

Tom. I.

Εκτίον δὲ, ὁ ὅρος, ὁ γένος, ὁ ἴδιον, ὁ συμ- CAP. IV.
βεβηκός.

2 Εστὶ ὁ ὅρος μὲν, λόγος ὁ δὲ τὸ ἴδιον ἐστὶν συμμέτρει. ἀποδοχῆς δὲ ὁ λόγος αὐτὸν ὀνόματι, ὁ λόγος αὐτὸν λόγου· διωατὸν γὰρ καὶ τὸν ἀπὸ λόγου ἵνα συμμέτρει ὀνομασθῇ.

3 Ὅτι δὲ ὁ πῶς αὐτῶν * ὀνόματι πᾶν ἀπὸδοχῆς, δὴ λανθάνει ὅτι ἀπὸδοχῆς αὐτῶν τὸ τὸν ἀπὸδοχῆς ὀνομασθῇ. ὁ πᾶς ὀνομασθῇ, λόγος ὁ δὲ ὀνομασθῇ μὲν τὸ πᾶν ἀπὸδοχῆς αὐτῶν. ὅτι καὶ ὁ δὲ τὸν ἀπὸδοχῆς.

4 Ὅμοιως δὲ καὶ τὸ, ὁ πῶς αὐτῶν ὀνομασθῇ καὶ ὀνομασθῇ, ὁ πῶς αὐτῶν καὶ γὰρ ἀπὸδοχῆς ὀνομασθῇ πᾶν ἀπὸδοχῆς, ὁ πῶς αὐτῶν, ὁ πῶς αὐτῶν γίνεσθαι ἀπὸδοχῆς. ἀπὸδοχῆς δὲ ὀνομασθῇ πᾶν ἀπὸδοχῆς, ὁ πῶς αὐτῶν ἀπὸδοχῆς αὐτῶν. ὅτι δὲ πᾶν ἀπὸδοχῆς αὐτῶν, ὁ πῶς αὐτῶν ὀνομασθῇ, δὴ λανθάνει * ὁ πῶς αὐτῶν. καὶ δὲ αὐτῶν.

Y iiiij

διωκόμενοι γὰρ, ὅτι τὸ αὐτὸν, καὶ ὅτι ἕτερον, ἀφ' ἑ-
 λλάδα, ὅς αὐτὰς ἔπειτα καὶ πρὸς τοὺς ὀρεσμοὺς
 ὁπλίσθην ἀπορήσαντες. διέκριντες γὰρ ὅτι οὐ
 τὸ αὐτὸν ἔστιν, ἀπρηκτότερον ἐσόμεθα τὸ ὀρεσμόν. ὁ
 μὲν αὖτις ἐπὶ τῷ νῦν ῥηθὲν, καὶ γὰρ ἰσχυρόν πρὸς
 τὸ κατασκευάσαι τὸ ὀρεσμόν, τὸ διῆλαι τὸ αὐτὸν
 ἐν πρὸς μὲν τὸ ἀνασκευάσαι, αὐταρχίας
 τὸ διῆλαι ὅτι ὁ αὐτὸν. 5 Ἰδὼν δὲ ἔστιν, ὁ μὴ
 δηλοῖ μὲν τὸ τί ἡ εἶς, μόνον δὲ ἡ ἀρχή, καὶ
 αὐτὴ καταρρίψαι τὸ πρῶτον. οἷον, ἰδὼν αὐ-
 θρόπου, τὸ γραμματικῆς εἶς διακρίν. εἰ γὰρ
 αὐθρόπος ἔστι, γραμματικῆς διακρίν ἔστι. ἔ-
 στί γραμματικῆς διακρίν ἔστιν, αὐθρόπος ἔστιν.
 * οἷον γὰρ ἰδὼν λέγει τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλω ὁ-
 πλίσθην. οἷον, τὸ καθύδιν αὐθρόπου. καὶ αὐτὸν
 καὶ κατὰ πᾶσα χρόνον μόνον ἡ ἀρχή. * εἰ δὲ
 ἀρχή τὸ λέγειται τῷ τοῦτων ἰδὼν, καὶ ἀπλῶς
 ἀλλὰ ποτε, ἡ πρὸς τὸ ἰδὼν ῥηθίσται. τὸ μὲν γὰρ
 ἐν * ὁδεῖον οἷον, ποτὲ ἰδὼν ἔστι. τὸ δὲ διπλῶν,
 πρὸς ἡ ἰδὼν τυγχάνει λεγόμενον, οἷον, ὅς αὐ-
 θρόπου πρὸς ἵππων καὶ κύνων. ὅτι δὲ τῷ ἐνδε-
 χόμενον καὶ ἄλλω ὁπλίσθην, ὁδεῖον αὐτὴ καταρ-
 ρίψαι, δηλοῖ καὶ γὰρ ἀναγκάσιον, εἰ ἡ καθύδιν, αὐ-
 θρόπου οἷον. 6 Γένος δὲ ἔστι, τὸ κατὰ πλῆθος
 καὶ ἀφ' ἐφ' ὧν τῶν εἰδῶν ἐν τῷ πᾶσι κατὰ
 χρόνον. ἐν τῷ πᾶσι δὲ κατὰ χρόνον, τοῖ-
 αὐτὰ λεγόμενα, ὅσα ἀρμόττει * ἐρωτηθέντες
 ἀποδοῦναι τὸ ἔστι τὸ πρῶτον. κατὰ τὸν ὅτι
 τῷ αὐθρόπου ἀρμόττει, ἐρωτηθέντες τὸ ἔστι τὸ
 πρῶτον, εἰπὼν, ὅτι ζῶον.
 7 Γενικὸν δὲ καὶ τὸ, πότερον ἐν τῷ αὐτῷ γένει
 αὐτὸ ἄλλω, ἢ ἐν ἑτέρῳ. καὶ γὰρ τὸ τοῦτων ἡ ἀρχή
 πᾶσι αὐτῶν μὴ δὲν πᾶσι εἶς ἡ ἀρχή. ἀφ' ἑ-
 λλάδα γὰρ ὅτι τὸ ζῶον γένος τῷ αὐθρόπου, ὁ-
 μοίως δὲ καὶ τῷ βοῖ, δι' ἡλεγεμένοι ἐσόμεθα ὅτι
 τὸ αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ γένει. ἐὰν δὲ τῷ μὲν ἐτέρῳ
 διέκρινται ὅτι γένος ἔστι, * τῷ ὅτι ἐτέρῳ ὅτι οἷον
 ἔστι, δι' ἡλεγεμένοι ἐσόμεθα ὅτι οἷον ἐν τῷ αὐτῷ
 γένει τὸ αὐτὸν ἔστι. 8 Συμβεβηκὸς δὲ ἔστιν,
 ὁ μὴ δὲν μὲν τοῦτων ἔστι, μὴτε ὅρος, μὴτε ἰδὼν,
 μὴτε γένος, ἡ ἀρχή, ὅς πρῶτον. * καὶ
 ὁ ἐνδεχόμενος ἡ ἀρχή ὁπλίσθην εἰς καὶ τὸ αὐτὸν,
 ἔστι μὴ ἡ ἀρχή. οἷον, τὸ καθύδιν ἐνδεχόμενος
 ἡ ἀρχή πᾶσι τῷ αὐτῷ, καὶ μὴ ἡ ἀρχή.
 ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λεγόμενον. τὸ γὰρ αὐτὸ, ὁδεῖον κα-
 λῶν ὅτι μὲν λεγόμενον, ὅτι δὲ μὴ λεγόμενον οἷον.
 9 Ἐστὶ δὲ τῷ τῷ συμβεβηκὸς ὀρεσμοῦ ὁ
 δὲ πρὸς βελτίαν. τῷ μὲν γὰρ πρῶτον ῥηθίσται,
 ἀναγκάσιον, εἰ μὴ εἰς τὸ πρῶτον, πρῶτον δι-
 ναί τὸ ποτὲ ἔστι ὅρος, καὶ γένος, καὶ ἰδὼν.

A cum enim poterimus quoddam idem *fit* &
 quoddam diversum, differendo probare, eo-
 dem modo abundabimus argumentis ad
 definitiones *persinentibus*: ostendentese-
 nim non idem esse, evertemus definitio-
 nem. Sed non convertitur, quod nunc
 dixi: non enim sufficit ad confirmandam
 definitionem, si ostendatur idem esse: sed
 ad evertendam sufficit, si ostendatur non
 idem esse.

5 Proprium verò est, quod non decla-
 rat quidditatem, sed soli inest, & cum re
 recipitur. Vt proprium hominis est,
 grammaticæ susceptivum esse: quia si
 homo est, grammaticæ susceptivus est: &
*re*tro si grammaticæ susceptivus est, ho-
 mo est. Nemo enim proprium appellat
 id quod potest alii inesse, ut dormire, ho-
 mini, ne quidem si accidat aliquo tem-
 pore ut soli inest. Si quis itaque etiam ta-
 le quiddam vocaverit proprium, non
 simpliciter, sed aliquando, aut *per relatio-*
nem ad aliquid, appellabitur proprium.
 Nam esse à dextro, aliquando proprium
 est, bipes autem *per relationem* ad aliquid,
 vocatur proprium: ut homini *per relatio-*
nem ad equum & canem. Quod autem
 nihil eorum quæ & alii possunt inesse, re-
 ciprocè attribuitur, manifestum est: non
 enim necesse est, si quid dormit, id homi-
 nem esse.

6 Genus autem est, quod pluribus
 & differentibus specie attribuitur in *que-*
stione quid est. In *questione* quid est, ea di-
 cuntur attribui, quæ aptè responden-
 tur, cum rogatur quid sit res proposita:
 ut ad interrogationem quid sit homo, a-
 ptè responderetur, esse animal.

7 Generale est hoc quoque utrum ali-
 quid in eodem in quo aliud genere sit, an
 in diverso: hoc enim sub eadem metho-
 dum cadit, sub quam genus. cum enim
 differendo probaverimus animal esse ge-
 nus hominis, & similiter bovis: hæc in
 eodem genere collocari probaverimus. ac
 si alterius esse genus, alterius non esse ostē-
 derimus, non esse hæc in eodem genere
 probaverimus.

8 Accidens autem est, quod nihil
 horum est, *id est*, nec definitio, nec pro-
 prium, nec genus: inest autem rei, &
 quod cuius rei vni & eidem potest inesse,
 & non inesse. Ut sedere, potest eidem
 alicui inesse, & non inesse. similiterque
 album. nihil enim prohibet quominus
 idem modò sit album, modò non al-
 bum.

9 Harum autem accidentis defini-
 tionum secunda est melior. nam prima
definitione allata, necesse est, si quis est *eam*
 intelleturus, ut prius cognoscat, quid-
 nam sit definitio, & genus, & proprium,

secunda verò per se perfecta est & sufficiens ad notificandum quidnam sit id quod dicitur.

10 Adiungantur autem accidenti etiam mutua rerum collationes, quomodocumque ab accidente ductæ: veluti, vtrum bonum an vtile sit magis eligendum: & vtrum iucundior sit vita quæ est secundam virtutem, an quæ secundum fructuositatem: & si quid aliud consimiliter dicitur: in his enim omnibus quæritur, vtri magis attributum accidit.

11 Ex his autem patet, nihil prohibere quominus accidens interdum & per relationem ad aliquid, proprium fiat. veluti sedere, quod est accidens, cum quis solus sedet, tunc temporis proprium eius erit, cum autem solus sedet, relatione habita ad non sedentes, proprium est. Quocirca nihil verat, quo minus accidens per relationem ad aliquid & interdum efficiatur proprium. simpliciter autem non erit proprium.

A ὁ δὲ δότι περὶ αὐτοῦ λέγεται ὅτι πρὸς τὸ γινώσκειν ἢ ποτὶ ὅτι τὸ λεγόμενον, καὶ αὐτό.

10 Προκειμένου δὲ εἰς συμβεβηκότη, ἐὰν πρὸς ἀλλήλας συγκρίσῃς, ὅπως αὐτὸ ἀπὸ τῆς συμβεβηκότης λεγόμενα. οἷον, πότερον τὸ καλὸν, ἢ τὸ συμφέρον, αἰρετώτερον. ἢ πότερον ὁ κατ' ἀρετήν, ἢ κατ' ἀπόλαυσιν, ἡδίων βίος, καὶ εἴ τι ἄλλο παρὰ πλείους τυγχάνει τοῖς λεγόμενοι. ὅτι πρότερον γὰρ τῷ ἰσχύοντι, ποτίσθαι μᾶλλον τὸ κατηγερούμενον συμβεβηκεν, ἢ ζητήσθαι τῷ. 11 Δῆλον δ' ἐξ αὐτῶν, ὅτι τὸ συμβεβηκὸς ὁρᾷ καλὸν ποτὶ καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν γίνεσθαι. οἷον, τὸ καθεῖσθαι, συμβεβηκὸς οἷον, ὅταν τις μόνος καθεῖται, τότε ποτὶ ἰδίαν ἔσται. μόνον δ' καθεῖσθαι, πρὸς τοὺς μὴ καθεῖσθαι ἰδίαν. ὥστε ἢ πρὸς τὴν καὶ ποτὶ, ὁρᾷ καλὸν τὸ συμβεβηκὸς ἰδίαν γίνεσθαι. ἀπλῶς δ' ἰδίαν οὐκ ἔσται.

Obiectionis solutio.

Cap. VI.

1 Obiectio. 2 Solutio.

NOs autem hoc non lateat, ea omnia quæ ad proprium, & quæ ad genus, & quæ ad accidens referuntur, etiam definitionibus aptari posse. nam si ostenderimus non ei soli inesse, quod est sub definitione, ut & in proprio sit: vel id quod in definitione assignatum est, non esse genus; vel eorum quidpiam quæ in definitione continentur, non inesse, quemadmodum etiam in accidente dici posset; definitionem euerterimus. Quare secundum rationem paulò antè adductam, ea omnia quæ numeravimus, aliquo modo erunt definitiva.

2 Sed non propterea vna in omnibus vniuersalis methodus querenda est. neque enim hoc facile est inuentu. & si fuerit inuentum, talis methodus esset omnino obscura, & inutilis ad propositam tractationem, ac si propria singulorum definitionum generum methodus explicabitur; facile erit, ex iis quæ cuiusque rei propria sunt, de re proposita differere.

3 Quocirca vniuersaliter ætippo, (ut antea dictum fuit,) diuidendum est: ceterorum autem, quæ maxime singulis propria sunt, eis adiungi, & definitiva, aut generalia appellari debent. Ferè autem hæc quæ nunc dixi, singulis adiuncta fuerunt.

MΗ λαμβανέτω δ' ἡμαῖς, ὅτι τὰ πρὸς τὴν ἰδίαν, καὶ τὸ γένος, καὶ τὸ συμβεβηκὸς λεγόμενα, πάντα καὶ πρὸς τοὺς ὁρισμοὺς ἀρμόσθαι λέγεσθαι. δείξαυτες γὰρ ὅτι ἢ μόνον ὑπάρχει εἰς τὸν ὁρισμὸν, ὥς ὅτι καὶ ὅτι τῷ ἰδίῳ, ἢ ὅτι ἢ γένος τὸ ἀποδοθῆναι εἰς τὸν ὁρισμὸν, ἢ ὅτι ἢ καὶ πρὸς τὸν ὁρισμὸν ῥηθῆναι, ὥς ὅτι εἰς τὸν ὁρισμὸν ῥηθῆναι, αἰρηκότες ἐσθαι τὸν ὁρισμὸν. ὥστε καὶ τὸ ἐμπροσθεν ἀποδοθῆναι λόγον, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἶναι ὅτι τὸν ἰδίαν καὶ τὰ κατηγερούμενα.

2 Ἀλλ' ἢ ὅτι τὸ μίαν ὅτι πάντα καθεῖσθαι μίαν μεθόδον ζητήσιν. ὅτι γὰρ ῥα δὲ ὁρᾷ τῷ ὅτι. εἴη ὁρᾷ, πάντεώς ἀσαφὲς καὶ δις χρηστὸς ὁ εἶναι πρὸς τὴν προκειμένην παραγραφήν. ἰδίαν δὲ καὶ ἔχον τῷ δὲ εἰς τὴν ὁρᾷ ἀποδοθῆναι καθεῖσθαι, ῥα εἰς τὸν ὁρισμὸν εἰς τὴν ὁρᾷ εἰς τὴν ὁρᾷ. ὥστε καὶ τὸ ἐμπροσθεν ἀποδοθῆναι λόγον, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἶναι ὅτι τὸν ἰδίαν καὶ τὰ κατηγερούμενα.

3 Ὡς καὶ τοῦ πύπυ μὲν, καὶ τῶν εἰρημῶν πρὸς τὴν διαμετρίαν τῷ δὲ λοιπῶν, ὅτι μίαν ἰδίαν ἔχοντες οἰκίαν πρὸς τὴν ὁρᾷ, ὅτι καὶ τὴν ἰδίαν πρὸς τὴν ὁρᾷ. ὥστε καὶ τὸ ἐμπροσθεν ἀποδοθῆναι λόγον, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἶναι ὅτι τὸν ἰδίαν καὶ τὰ κατηγερούμενα.

Idem quot modis dicatur.

Cap. VII.

1 Prothesis. 2 Distinctio. 3 Obiectio. 4 Solutio. 5 Membrorum inter se collatio. 6 Eiusdem numero subdistinctio in significationem primam, 7 secundam, 8 tertiam. 9 Epilogus.

C. vi.
Marph.
l. 4. c. 6.

π. π. π.
ἐπεὶ.

π. π. π.
ἐπεὶ.

π. π. π.
ἐπεὶ.

Πρώτον δὲ πρῶτον ἐπὶ ταύτῃ θεωρεῖται, ἅπαντα λέγειν. 2 Δόξαι δ' αὖτε ταύτων, (ὡς τύπος λέγειν,) τελεῖται διακρίνεται. ἡ γὰρ ἀριθμῶν, ἡ εἰδῶν, ἡ γένεω, ὅ ταύτων εἰσ-
ταμῶν * προσπαρῶν. ἀριθμῶν μὲν, ὡς οὐ-
μαῖα πλείω· ὅ δὲ προσπαρῶν, ἐν· εἰ, λῶπιον.
καὶ ἱμαῖον. εἰδῶν γ', ὅσα πλείω ὄντα, ἀδελφῶ-
ρα καὶ ὅ εἰδῶν ὅτι· καὶ ἀδελφῶν αἰ-
δεσπῶν, καὶ ἱππῶν ἱππῶν. πᾶν γὰρ ταύτων τῶν εἰ-
δῶν λέγειται ταύτων, ὅσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰδῶν ὄντα,
ὁμοίως δὲ καὶ γένεω ταύτων, ὅσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ
γένεω ὄντα, εἰ, ἱππῶν ἀνδρῶν. 3 Δόξαι δ'
αὖτε ἀπὸ τῆς αὐτῆς κλίμακας ὕδαρ, ταύτων λέγ-
εσθαι, ἔχον πᾶσι ἀδελφῶν ταύτων τῶν εἰ-
δῶν. 4 Οἱ μὲν δὲ καὶ ὅ ταύτων
καὶ εἰ τῶν αὐτῶν πᾶσι καὶ ἐν εἰδῶν ὁ-
πῶσιν λέγειται. ἀπῶντα γὰρ ταύτων
συγγένει καὶ ταύτων πᾶσι ἀδελφῶν εἰ-
δῶν μὲν γὰρ ὕδαρ, πᾶσι ταύτων τῶν εἰ-
δῶν, ἀδελφῶν ἔχον πᾶσι ὁμοίωσιν. ὅ δὲ ἀπὸ
τῆς αὐτῆς κλίμακας ὕδαρ, ὅσιν ἀδελφῶν
ἀλλ' ἡ τῶν σφαιροειδῶν εἰ, πᾶσι ὁμοίωσιν.
ὅ δὲ ὡς ἀδελφῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καὶ ἐν εἰδῶν ὁ-
πῶσιν λέγειται. 5 Μάλιστα δ' ὁμοίωσιν
ἀδελφῶν ὅ εἰ ἀριθμῶν, ταύτων ταύτων πᾶσι ἀδελφῶν
λέγειται. 6 Εἰδῶν δὲ καὶ τῶν ἀπῶντα
πᾶσι ἀδελφῶν. καὶ κῶσιντα μὲν καὶ προσπαρῶν,
ὁμοίωσιντα, ἡ ὅσα τῶν ταύτων ἀπῶντα καὶ ἀ-
δελφῶν ἱμαῖον λῶπιον. καὶ ζῶντα πᾶσι ἀδελφῶν, αἰ-
δεσπῶν. 7 Διὰ τῶν δ', ὅσα εἰ ἰδίῳ κα-
τατῶν ὅ ἐπὶ τῆς ἀδελφῶν ἀδελφῶν, καὶ τῶ
τῆ φύσιν αὐτῶν φερόμενοι, πᾶσι. 8 Τελεῖται δ',
ὅσα ἀπὸ * τῶν συμβεβηκότων εἰ, τῶ κατῶν-
ταμῶν, ἡ τῶ μοιχείῃ, Σακερῶν. πᾶσι γὰρ
ταύτων τῶ εἰ ἀριθμῶν ὁμοίωσιντα συμμῶν. ὅτι δ'
ἀληθὲς τῶ τῶν ὄντα ἐστίν, ἐκ τῶ μεταβαλλόν-
των ταύτων προσπαρῶν μάλιστα· αὖτε πᾶσι κατε-
μάται. πᾶσι γὰρ ὅτι πᾶσι ἀδελφῶν ὁμοίωσιντα κα-
λέσαι πᾶσι τῶ κατῶνταμῶν, μεταβαλλόνταμῶν,
ὅσα τῶν μὴ σῶσιντα, ὡς πᾶσι προσπαρῶν *
πᾶσι ἀδελφῶν, ὡς ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων, αὖτε μᾶ-
λλον σῶσιντα· καὶ κατῶνταμῶν τῶ κατῶνταμῶν, ἡ
τῶ ἀδελφῶν καλέσαι προσπαρῶν ἡμᾶς· δηλοῖ
ὡς ταύτων ὑπολαμβάνοντες κατὰ τῶ ὁμοίωσιντα,
καὶ κατὰ τῶ συμβεβηκότων συμμῶν.

Ρῖμὸν αὐτὸν ὅταν, ὁμοίωσιντα, ὅταν ὁμοίωσιντα, ὅταν ὁμοίωσιντα.

2. Videri autem possit idem (ut typ-
explicem) tripertito distributum esse. aut
enim numero, aut specie, aut genere
idem soliti sumus appellare. numero qui-
dem, cum nomina sunt plura, res autem
vna: ut indumentum, & vestimentum.
specie verò eadem dicimus, quæ cum plura
sint, specie non differunt: ut duos homi-
nes, & duos equos. ea namque specie di-
cuntur eadem, quæ sub eadem specie
sunt. similiterque genere eadem, quæ
sub eodem genere sunt, ut homo & e-
quus.

3 Videri autem possit, aquam quæ ex
eodem fonte manat, alio modo dici ean-
dem, quàm superiora. 4 Verumtamen
in his numeranda est, quæ sub eadem specie
quoquo modo esse dicuntur. hæc enim
omnia syngeneæ & consimilia inter se vi-
dentur esse. Omnis enim aqua dicitur
specie eadem cum omni aqua, quoniam
habent inter se similitudinem quandam.
aqua autem ex eodem fonte manans, nul-
la alia ratione differt ab alijs aquis, quæ e-
adem dicuntur, nisi quod vehementior est
similitudo. Proinde non sciungimus ab
his quæ quoquo modo secundum unam
speciem dicuntur. 5 Maximè autem (ut
in confesso est) quod est unum numero, vi-
detur ab omnibus idem dici. 6 Solet au-
tem & hoc dici multis modis sed maxi-
mè propriè & primum, quando nomine,
aut definitione eadem dicuntur: ut indu-
mentum, & vestimentum, nec non ani-
mal pedestre bipes, & homo.

7. Secundo loco cum proprio eadem di-
cuntur, ut scientiæ susceptivum, & homo:
item quod natura sursum fertur, &
ignis.

8. Tertio loco cum ratione acciden-
tium: ut sedens, vel musicum, & Socra-
tes. hæc enim omnia unum numero si-
gnificant. Quod nunc dixi, verum esse,
ex his qui appellationes commutant, ma-
ximè potest aliquis discere. sæpe enim iu-
bentes nominatim vocari sedentium ali-
quem, commutamus appellationem, cum
non intelligit is cui iubemus, quasi faci-
lius ex accidente sit intellecturus: ac iu-
bemus, sedentem aut disputantem ad
nos vocari, perspicuè pro eodem acci-
pientes, siue nomine, siue accidente si-
gnificetur.

per contradictionem verò, non oportere malè mereri. Similitérque si oportet de amicis bene mereri, de inimicis nō oportet. est autem hoc quoque per contradictionem contrariorū. contrariorū enim est, oportere de inimicis bene mereri. Idem *dicendum est* etiam in aliis. 6 Probabile autem in comparatione videbitur etiam contrarium de contrario. veluti, si de amicis oportet bene mereri, etiam de inimicis oportet malè mereri. Videri autem possit hoc, de amicis bene mereri, esse illi contrarium, de inimicis malè mereri. utrū autem re vera ita habeat, necne, in iis quæ de contrariis dicuntur, explicabitur. 7 Constat autem, & opiniones, quæcumque sunt secundum artes, esse dialecticas propositiones. concesserit enim quispiam, quæ iis videntur, qui in hisce rebus, de quibus agitur, versati sunt: veluti de rebus medicis ita sentiendum esse admitteret, ut medicus docet: de geometricis, ut geometra. similis est aliorum ratio.

A καὶ ἀντίφασιν δὲ, ὅτι ὅπως περὶ ὁμοίως ἔστι, καὶ εἰ δὲ τις φίλος ἐστὶ περὶ, τις ἐχθρὸς ἔστι δὲ. ἐστὶ δὲ καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἀντίφασιν τῶν ἐναντίων. ὅτι καὶ ἐναντίον ἐστὶν, ὅτι δὲ τις ἐχθρὸς ἐστὶ περὶ. ὡσαύτως ἔστι καὶ ὅτι τῶν ἄλλων.

B Εἰδοξέν δὲ καὶ ἐν τῇ ἀποβολῇ φανέναι ὅτι ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ ὅτι, εἰ τις φίλος ἐστὶ δὲ περὶ, ἐπὶ τις ἐχθρὸς δὲ κακῶς. φανέναι δ' αὖ καὶ ἐναντίον ὅτι τις φίλος ἐστὶ περὶ, ὅτι τις ἐχθρὸς κακῶς. πότρεν δὲ καὶ κατ' ἀλήθειαν ὅπως ἔχει, ἢ ὅτι ἐν τοῖς ὑποθέσει ἐναντίων λεγόμενοις ῥηθῆσθαι. 7 Δῆλον δὲ ὅτι ὅσα δοξαὶ καὶ πύχας εἰσὶ, διαλεκτικὰ πρότερον εἰσὶ καὶ ἢ καὶ πᾶσι δακρυώτα τοῖς ὑποθέσει ἐναντίων ἐπισκευασμένοις ὅτι, τῶν μὲν τῶν ἐναντίων, ὡς ὁ ἰατρὸς τῶν δὲ τῶν ἐναντίων γεωμετρία, ὡς ὁ γεωμέτρης ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων.

De problemate dialectico, & thesi.

Cap. XI.

1 ¶ De problemate. Definitio. 2 Definitionis expositio. 3 Divisio. 4 Epilogus. 5 ¶ De thesi. Species una. 6 species altera. 7 ¶ Collatio thesius & problematis. Distinctio. 8 Sumptio pro eodem. 9 ¶ De quibus problematibus, seu thesibus, sit disputandum.

Problema verò dialecticum, est contemplatio pertinens vel ad electionem & fugam, vel ad veritatem & cognitionem: idque vel per se, vel quia adiumentum affert ad aliud quidpiam eiusmodi: de quo aut neutram in partem sentiunt, aut multi contrā ac sapientes, aut sapientes contrā ac multi, aut verique dissentiunt ipsi inter se. 2 Quorundam enim problematum cognitio utilis est ad eligendum, aut fugiendum: veluti, utrū voluptas sit bonum necne. Quorundam verò ad cognoscendū dūtaxat: veluti, utrū mūdus sit æternus, an non. Quædam autem per se ad neutrum horū valent, ad eorum tamen aliqua conferūt: multa enim sunt, quæ nolumus sui ipsorum causā nota facere, sed aliorū causā, ut per hæc aliud quidpiam notum faciamus. 3 Sunt autem problemata, & ea quorum sunt syllogismi contrarii, (quia dubitationem continent, utrū sit sic habent; an secus, propter quodam utramque partem sunt rationes probabiles,) & ea de quibus rationem nō habemus, cum magna sint & ardua, putantes difficile esse, ut afferatur ratio quamobrem ita sit: veluti, utrū mūdus sit æternus, an non: nam & quæ eiusmodi sunt, quæ recte aliquis potest. 4 Problemata igitur, & propositiones, ita ut dictum est, definita sunt.

Tom. I.

C Πρόβλημα δὲ ἐστὶ διαλεκτικόν, θεωρητικὸν καὶ σκεπτικόν ἢ πρὸς αἵρεσιν καὶ φυγὴν, ἢ πρὸς ἀλήθειαν καὶ γνώσιν, ἢ αὐτὸ, ἢ ὡς συνεργὸν πρὸς τι ἑπὶ τῶν ἐναντίων. τῶν δὲ ἐναντίων ὡς ἀλλήτως, ἢ ἐναντίως οἱ πολλοὶ τοῖς σοφοῖς, ἢ οἱ σοφοὶ τοῖς πολλοῖς, ἢ ἐκάτεροι αὐτοῖς.

2 Εἴνα μὲν γὰρ τῶν προβλημάτων χρησιμὸν εἶδεναι πρὸς τὸ ἐλέγχειν, ἢ φυγεῖν. ὅτι, πρότερον ἢ ἡδονὴ ἀγαθόν, ἢ ὄχι. εἴνα δὲ πρὸς τὸ εἶδεναι μόνον ὅτι, πότρεν ὁ κόσμος αἰδῆς, ἢ ὄχι. εἴνα δὲ αὐτὰ μὲν κατ' αὐτὰ, πρὸς ἐνδὲ πρὸν ἐνδὲ πρὸν σκεπτικὰ δὲ ἐστὶ πρὸς τινα τῶν ἐναντίων. πολλὰ μὲν γὰρ αὐτὰ κατ' αὐτὰ ὅτι βεβαιώτα γνώσκον, ἐπὶ δὲ ἐνδεκά, ὅπως ἀφ' ἐνδεκά ἄλλο τι γνώσκον.

3 Ἐστὶ ὁ προβλημάτων. ὅτι ὡς ἐναντίοι εἰσὶν καὶ ὡς αἱρετικοὶ οἱ συλλογισμοί, (ἀπειρὸν γὰρ ἔχει, πρότερον ὅτι ὡς ἔχει, ἢ ὅχι ὡς, ἀφ' οὗ τῶν αἰρετικῶν ὅτι λόγους πιθανοῖς.) ὅτι τῶν ὡς λόγους μὴ ἔχοντων, οἷον μεγάλων χαλεπῶν οἰοῦντο ὅτι τὸ ἀφ' οὗ ἀποδοῦναι ὅτι, πότρεν ὁ κόσμος αἰδῆς, ἢ ὄχι. καὶ γὰρ αὐτὰ, ζητοῦνται δὲ τις.

4 Τα μὲν οὖν προβλήματα, ὅτι αἱ πρὸς τὴν αἵρεσιν, κατὰ τὴν εἰρησιν, διακρίνεται.

Z

5 Θεσις δὲ ἐστὶν ὑπολήψις τοῦ ἀδύνατον ἢ γε-
 ρίμων ἢ τὸς καὶ φιλοσοφίαν· οἷον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀν-
 τίστην, καὶ ἀντίφωτον Ἀντιθέτης· ἢ ὅτι πᾶν
 κινεῖται, καὶ ἡ Ἡράκλειτος· ἢ ὅτι ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἀν-
 τίστην Μελισσός φησι. 6 ὁ δὲ τῆς τυγχάνει ἐκαστίας
 τῆς δόξης ἀποφύλακτον φρονεῖν, ἀντίφω-
 τόν· 6 Ἡ δὲ ἐν τῷ λόγῳ ἔχοντι * ἐκαστίας
 τῆς δόξης· οἷον, ὅτι ἢ πᾶν τὸ οὐκ, ἢ τοὶ ἡρόδοτος
 ἐστὶν, ἢ αἰδοῖν, καὶ ἀντίφωτον οἱ σοφισταὶ φασί· μου-
 σικὸν γὰρ οὐκ, γραμματικὸν οἷον, ὅτι ἡρόδοτος,
 ὅτι αἰδοῖν οὐκ. τὸ γὰρ, εἰ καὶ ἡμεῖς δὲ καὶ, δό-
 ξειν αὐτὸ ἀφ' οὗ λόγῳ ἔχει πιθανόν.
 7 Ἐστὶ μὲν οὖν καὶ ἡ θέσις, προβλημα· ὅτι πᾶν
 δὲ προβλημα, θέσις· ὅτι ἐν τῷ προβλη-
 μάτων ἑκάστῳ ἐστὶ, καὶ ἐν οὐκ ἐκαστίας δόξαι-
 ζόμεν· * ὅτι δὲ ἐστὶ ἐν τῇ θέσις προβλημα, δὲ
 καὶ προβλημα λόγῳ· ἀνάγκη γὰρ ἐκ τῆς εἰρημίας, ἢ τοῖς
 πολλοῖς τοῖς σοφοῖς καὶ τῷ ἡρώδοτος ἀμφισβη-
 τῶν, ἢ ὁποτέρου οὐκ ἐκαστίας· ὅτι ὑπολή-
 ψις τῆς ἀδύνατος ἢ θέσις ἐστὶ· 8 Σχιδὸν δὲ
 οὐκ πᾶν τῷ * ἀφ' ἑκάστης προβλήματι
 θέσις καλεῖται. ἀφ' ἑκαστοῦ δὲ μὲν, ὅ-
 πως οὐκ λεγόμενον· ὅ γὰρ ὁνομαστικῶς βου-
 λόμενοι, δείλονται ὅπως αὐτὰ· ἀλλ' ἵνα μὴ λα-
 θάνωσιν ἡμᾶς, τίνας αὐτῶν τυγχάνουσιν ὅσαι
 αἱ ἀφ' ἑκάστης. 9 Οὐ δὲ τὸ πᾶν προβλημα,
 οὐκ πᾶσιν θέσις ὅτι οὐκ ἐκαστίας· ἀλλ' ὡς ἀπορή-
 σαι αὐτὸς τῆς λόγῳ δεικνύει, καὶ μὴ κατὰ
 σίμω, ἢ ἀπορήσας. οἱ μὲν γὰρ ἀπορῶντες,
 πόττειν δὲ τῶν θέσις ἡμᾶς καὶ τῶν γένεσιν ἀ-
 γαπῶν, ἢ ὅ, κατὰ σίμω δεικνύει· οἱ δὲ, πόττειν
 ἢ χῶν λαλῶν, ἢ ὅ, ἀπορήσας.
 10 Οἱ δὲ δὲ οὐκ ἐκαστίας ἢ ἀπορήσας, οὐκ
 ὅτι λαλῶν πόττειν. τὰ μὲν γὰρ, οὐκ ἔχει ἀπορήσας
 τῷ δὲ, πᾶσι καὶ καὶ γυμναστικῶν.

A Thesis autem est præter opinionem opinio-
 nem sententia alicuius nobilis philosophi.
 voluti, non posse contradici, ut dicebat
 Antisthenes; aut omnia moueri, secundum
 Heraclitum; aut quodcumque est, esse unum, ut
 ait Melissus. nam cuiusvis contraria opi-
 nionibus pronunciatis rationem habere,
 amentia est. 6 Vel thesis est sententia de his
 quorum rationem habemus, cum sint opinionibus
 contraria: veluti non omne quod est,
 aut esse factum aut æternum, sicut sophistæ
 inquirunt. nam qui est musicus, est gramma-
 ticus, cum nec factus, nec æternus sit. hoc
 enim etsi alicui non videtur, tamen videri
 possit, quia rationem habet ad persuadendum
 idoneam. 7 Ergo & thesis est proble-
 ma: non omne autem problema est thesis.
 nam quædam problemata sunt eiusmodi,
 ut de eis in neutram partem seruiamus.
 Quod autem thesis quoque sit problema,
 manifestum est. necesse enim est ex iis quæ
 dicta fuerunt, aut multos cum sapientibus
 de thesi contendere, aut utrosvis inter se:
 quoniam thesis est sententia quædam præ-
 ter opinionem. 8 Sed ferè nunc omnia dia-
 lectica problemata, vocantur theses. Cõ-
 cedatur autem, nihil referre quocumque
 modo dicatur. non enim quia velimus no-
 mina condere, ideo hæc ita diuisimus: sed
 ne nos lateat quæ sint horum differentiarum.
 9 Nec verò oportet omne problema aut
 omnem thesim in quæstionem reuocare:
 sed eam de qua dubitare quispiam possit
 egens rationis, non rationis, aut sensus. nam
 qui ambigunt, utrum oporteat Deos co-
 lere, & parètes diligere, necne, prænam: qui
 verò dubitant, utrum nix sit alba, necne,
 sensu indigent. 10 Nec igitur de his disce-
 ptare oportet, quorum in promptu est de-
 monstratio, nec quorum est nimis remo-
 ta: quoniam illa non habent dubitatio-
 nem: hæc verò maiorem habent, quam
 gymnasticæ conueniat.

De speciebus ratiocinationum.

Cap. XL

1 Scopus & nexus. 2 Diuisio in syllogismum & inductionem. 3 Quid sit syllogismus. 4 Quid
 sit inductio. 5 Collatio syllogismi & inductionis.

C. 4. Δ Ιωριζόμενοι δὲ τούτων, καὶ διελόμενοι τὸ
 σα τῷ λόγῳ εἶδη τῶν ἀφ' ἑκάστης.
 1 Ἐστὶ τὸ μὲν, ἐκπαγωγή· τὸ δὲ, συλλογισμός.
 3 Καὶ συλλογισμὸς μὲν τὸ ἐστὶν, εἴρηται· ἀφ' ἑ-
 καστης. 4 Ἐκπαγωγή δὲ ἢ ἀπὸ τῶν κατὰ
 ἐκαστίαν, καὶ ἢ ἀπὸ τῶν ἐκαστίας· οἷον, εἰ ἐστὶ κυβερνήτης ὁ
 ἐκαστίας, καὶ ἢ ὁ κυβερνήτης, ὅτι ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ κυβερνήτης
 ὁ ἐκαστίας καὶ ὁ κυβερνήτης.

D H Is autem definitis, distinguere o-
 portet & explicare quot sint rationum
 dialecticarum species. 1 Est autem unum,
 inductio: alterum, syllogismus. Ac syl-
 logismus quidem quid sit, dictum antea
 fuit. 4 Inductio verò est progressio à sin-
 gularibus ad vniuersale. veluti si sciens
 gubernator, est optimus, necnon auriga;
 omnino etiam & vniuersaliter sciens in
 quaque re est optimus.

5 Est autem inductio *instrumentum* aptius ad persuadendum, & apertius, & secundum sensum notius, & multis commune: syllogismus vero *instrumentum* maiori vi vrgens, & aduersus eos qui sunt ad contradicendum apti, efficacius.

5 Ἐστὶ δὲ ἡ αὐτὴ ἐπαγγελία, * πρὸς πάντας καὶ
 ὁμοῦτοι, ὡς καὶ πρὸς αἰσθητοὺς γνωρίματόν ἐστιν, ὡς καὶ
 τοῖς πολλοῖς κλητῶν· ὁ δὲ συλλογισμὸς, * βιασι-
 κώτερος, καὶ πρὸς τοὺς ἀντιλογισμοὺς ὁρμη-
 γερὸς.

२० मङ्गल-
 त्रेक ५ स-
 वित्त, &
 गुरुपुत्र-
 कः,
 ४१-५३-
 मङ्गल

De instrumentis intentionis.

Cap. XIII.

Enumeratio. 1 Omnia quodammodo reduci ad unum membrum.

Genera igitur de quibus & ex quibus B
rationes sunt, ut paulò antè dictum
fuit, definita sunt. Instrumenta verò,
per quæ nobis copia suppetet syllogis-
morum & inductionum, quatuor sunt.
vnum est, propositiones sumere: secun-
dum, quò modis quidque dicatur, posse
distinguere: tertium, differentias inue-
nire: quartum, similitudinis considera-
tio.

2 Sed & horum tria sunt quodammodo, propositiones. licet enim secundum unum quodque eorum facere propositionem. veluti, eligendum esse, quod *est* honestum, vel quod *est* iucundum, vel quod *est* utile. &, differre sensum à scientia: quod qui hanc amisit, potest iterum accipere: illum verò non potest. item, quam rationem habet salubre ad sanitatem, eandem habere quod firmam corporis constitutionem efficit, ad firmam constitutionem. est autem prima propositio, *ducta* ab iis quæ multis modis dicuntur; secunda à differentiis, tertia à similibus.

ΤΑ μὲν οὖν γῆν, πρὶν ὧν τε οἱ λόγοι, καὶ CAP. 24
 εἰς ὧν, κατὰ τὴν ἐμπροσθεν εἴρηται,
 διωρίζω. Τὰ δὲ ὄργανα, δι' ὧν ἀπορήσουμεν
 τῶν συλλογισμῶν, καὶ τῶν ἐπαγωγῶν, ἐστὶ τέτρα-
 ρα. εἰ μὲν, ὃ τὰς προτάσεις λαβόν· δὲύτερον
 δὲ, ὃ ποσυχῶς ἔκαστον λέγεσθαι, διώμασιν δι-
 λύν. τρίτον, ὃ τὰς ἀφαιρέσεις ἀρῆν· τέταρτον
 δὲ, ἐν τῷ ὁμοίῳ σκέψιν. 2. Ἐστὶ δὲ ἕκαστον πῖνα καὶ
 τὰ πρῶτα βύτων, προτάσεις. ἔστι γὰρ καὶ ἕκα-
 στον αὐτῶν ποιῆσαι προτάσεων. οἷον, ὅτι αἰρετόν ἐστὶ
 ὃ καλόν, ἢ ὃ ἡδύ, ἢ ὃ συμφέρον. καὶ ὅτι ὁλο-
 φέρῃ αἰσθησις ἐπιτηδεύει· πρὶν τὴν μὲν * ἀποδο- καὶ ἀποβελίξ
 λόντι, διωμάτῃ ἐστὶ πάλιν λαβόν· πρὶν δὲ, αἰ-
 διώματον. καὶ ὅτι ὁμοίως ἔχει ὃ ὑγιεινὸν πρὸς ὑ-
 γίαν, ὡς ὃ ἀνεκτικόν πρὸς ἀνέξιαν. ἔστι γὰρ καὶ μὲν
 πρὸς τὴν ἀρετήν, ἀπὸ * τῶν ποσυχῶς λεγο- ν. καὶ καὶ
 μόνων ἢ γὰρ δὲύτερον, ἀπὸ τῶν ἀφαιρέσεων· ἢ δὲ αἰγρήν.
 τρίτη, ἀπὸ τῶν ὁμοίων.

De propositionibus sumendis.

XIV.

1 De probabilibus, & iis quæ sunt contraria probabilibus; & iis quæ præceptis alicuius artis congruunt. 2 De his quæ sunt similia probabilibus. 3 De iis quæ in omnibus aut plerisque vera sunt. 4 De sermonibus scriptis. 5 De promptuario scribendo. 6 Divisio in propositiones ethicæ, physicæ, & logicæ. 7 & quomodo circa hæc versetur philosophus, vel dialecticus. 8 De universalibus; & particularibus. 9 Epilogus.

Propositiones igitur *tot modis sunt* eligendæ, quot modi positi sunt in definitione propositionis: *adeo* *vs* vel omniū opiniones seligamus, vel plurimorū, vel sapientum: atque horum vel omnium, vel plurimorum, vel nobilissimorum: vel etiam contrarias his quæ videntur: & opiniones illas quæ secundum artem *quampiam* sunt. Oportet autem contrarias his quæ videntur, proponere secundum contradictionem, ut suprà dictum fuit.

1. Virile etiam eas efficere eligendo
non solum eas quæ sunt probabiles,
Tom. I.

ΤΑΣ μὲν οὖν προπύργους ἐπ' ἀκροπόλιν, ὅσα- CAP. xiii
 ὥς διωείσθαι πρὸς * προπύργους, ἐκ τῆς κ. προ-
 πύργου
 πύργων δόξας προχρηζομένοι, ἐκ τῆς τ' πλεί-
 ρων, ἐκ τῆς τῆς ὀφείλει καὶ ὑπὸ τῶν, ἐκ πύργων, ἐκ
 τῆς πλείων, ἐκ τῆς γινωσκουσῶν. ἐκ καὶ τῆς
 εὐαγγελίας τῆς φαινομένης καὶ ὅσα δόξα καὶ
 πρὸ τῆς εἰσελθούσης διὰ τὴν προπύργον τῆς εὐαγγελίας
 τῆς φαινομένης, καὶ ἀντίφασιν, καὶ ἄλλοι εἰρε-
 ῖαι προπύργων. ἢ Χρήσιμον δὲ, καὶ ὁ ποιῶν * αὐ-
 τῆς ἐκ τῆς ἐκλέγει μὴ μόνον τῆς ὕψους ἐκδόξους,

Z ij

ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμοίας αὐταῖς· οἷον, ὅτι τῶν αἰσθη-
τικῶν ἡ αὐτὴ αἰσθησις, καὶ γὰρ ἡ ὁπτισημὴ καὶ ὅτι
ὁραμένοι, εἰςδεχόμενοι πὶ καὶ οὐκ ἐκπύμπαντες·
καὶ γὰρ καὶ ὅτι τῶν ἀλλοῶν αἰσθησις αὐτῶν. αἰ-
κούμενοι τε γὰρ εἰςδεχόμενοι πὶ καὶ οὐκ ἐκπύμπαν-
τες, καὶ γεύμενοι, καὶ ὁσμώμενοι αὐτῶν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων.

3 Ἐπὶ οὖν ὅτι πᾶσι τοῖς ἡμῶν πλείων φαίνε-
ται, λαπτέον ὡς ἀρχὴν, καὶ δοκῶσαν ἴσθαι. ἡ-
θίαισι γὰρ οἱ μὴ σινοροῦντες, ὅτι πῶς ἔχου-
σιν ἔχουσιν. 4 Ἐκλέγει δὲ καὶ τὴν ἐκ τῶν γε-
γραμμένων λόγον.

π. ἐπὶ αἰ.

5 Τὰς δὲ ἀφ' ἑαυτῶν ποιῶσαι * καὶ ἐκεί-
νου ἡμῶν ὑποτίθεται καὶ οὐκ, οἷον καὶ ἀγαθὸν,
ἢ καὶ ζῶν καὶ καὶ ἀγαθὸν πᾶσι, ἀρξά-
μενοι ἀπὸ τῆς αἰσθητικῆς. Παρασημαίνεσθαι δὲ καὶ
τὰς ἐκείνων δόξας, οἷον ὅτι Ἐμπεδοκλῆς τίθη-
ται φησὶ τῶν συμπτῶν κοινὰ ὅτι. ἡμῶν γὰρ αὖτ' ἵνα
ὅτι ὑπὸ πῶς εἰρημῶν ἐσθλῶν.

π. πῶς αἰ.

π. μία αἰ.

6 Ἐπὶ δὲ (ὡς τὴν πρὸς τὴν ἀρετὴν) τῶν προπι-
πτῶν ἐκ τῶν προβλημάτων μέρη τετα. αἱ μὲν γὰρ,
ἡθικὰ προπύπτες εἰσὶν αἱ δὲ, φυσικὰ αἱ δὲ, λο-
γικὰ. ἡθικὰ μὲν οὖν αἱ ὑποτίθενται, οἷον, πότις δὲ
ποῖς γινέσθαι μάλλον * πειθαρχεῖν, ἡ τῶν νόμων,
ἐκείναι ἀφ' ἑαυτῶν. λογικὰ δὲ, οἷον, πότις τῶν
αἰσθητικῶν * ἡ αὐτὴ ὁπτισημὴ ἢ οὐ. φυσικὰ δὲ,
οἷον, πότις ὁ κόσμος αἰσθητικῶν, ἡ ὅτι ὁμοίως καὶ
τὰ προβλήματα. ὁποῖα δὲ ἐκείναι τῶν προπύ-
πτῶν, εἰς μὲν μὲν οὐκ ἀπὸ πῶς ἀποδοῦναι
καὶ αὐτῶν. καὶ δὲ ἀφ' ἑαυτῶν ἐπαγωγῆς σινοροῦν
πειρατικῶν γινέσθαι ἐκείναι αὐτῶν, καὶ τὰ προ-
πύπτα προβλήματα ὁπτισημῶν.

7 Πρὸς μὲν οὖν φιλοσοφίαν, κατ' ἀλήθειαν
καὶ αὐτῶν προσημαίνεσθαι. ἀφ' ἑαυτῶν
δὲ, πρὸς δόξας.

8 Ἀναπείον δὲ, ὅτι μέγιστον καὶ πᾶσι τὰς
προπύπτες καὶ πᾶσι μὲν, πᾶσι ποιητικῶν. οἷον, ὅτι
τὸ αἰσθητικῶν ἡ αὐτὴ ὁπτισημὴ· εἰδὲν ὅτι τῶν
αἰσθητικῶν, καὶ ὅτι τὸ πρὸς π. τὸ αὐτὸν δὲ ἔστιν
ἐκ τῶν πάλιν διαμετῶν, ὡς αὖτ' ἐκείναι
διαμετῶν. οἷον, ὅτι ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ λευκὸν, καὶ
μαῖον, καὶ ψυχρὸν καὶ θερμὸν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι
τὸ ἄλλων.

π. αἰσθη-
τικῶν

π. αἰσθη-
τικῶν

π. αἰσθη-
τικῶν

9 Πρὸς μὲν οὖν * προπύπτες ἐκείναι * τὰ
προσημαίνεσθαι.

A sed etiam eas quæ sunt his similes : veluti
contrariorum eundem esse sensum, quia
est eadem scientia : & nos videre recipien-
tes quidpiam, non emittentes : quia in a-
liis quoque sensibus itidem se res habet.
audimus enim recipientes quidpiam,
non emittentes : atque eodem modo gu-
stamus, & olfacimus. Similis est aliorum
ratio.

3 Præterea quæcumque in omnibus
aut plurimis apparent, sumenda sunt
quasi principia, & probabiles theses. hæc
enim concedunt, qui non vident aliqua
in re non ita habere.

4 Eligere etiam oportet ex sermoni-
bus scriptis.

5 Descriptiones autem faciendæ sunt
de quoque genere separatim supposito,
veluti de bono, vel de animali : de bono
(inquam) omni, incipiendo à questione
quid est. Annotandæ autem sunt & sin-
gulorum opiniones, veluti Empedo-
clem dicere quatuor esse corporum ele-
menta. facile enim quispiam concesserit,
quod à claro aliquo philosopho dictum est.

C 6 Sunt autem (ut typo complectar)
propositionum & problematum partes
tres. nam alix propositiones sunt ethicæ,
alix physicæ, alix logicæ. Ethicæ sunt e-
iusmodi, veluti, utrum oporteat parenti-
bus parere potius quàm legibus, si discre-
pent : Logicæ autem, veluti, utrum con-
trariorum sit eadem scientia, an non : Phy-
sicæ verò, veluti, siue mundus æternus,
necne. Similis est ratio problematum.
Quales autem sint singulæ quas dixi, defi-
nitione explicare non facile est : sed eæ
quæ est per inductionem consuetudine
nitendum est, ut earum quæque notæ
fiant, ad prædicta exempla respiciendo.

7 Quod igitur ad philosophiam attinet,
secundum veritatem de his tractandum
est : dialecticè verò ad opinionem & pro-
babilitatem omnis disputatio dirigi debet.

8 Omnes porro propositiones su-
mendæ sunt quàm maximè uniuersales :
& ex vna multæ fieri debent : veluti, op-
positorum eandem esse scientiam : deinde
esse eandem contrariorum, & eandem
relatorum. Eodem modo & hæc rursus
diuidi debent, quamdiu possunt diuidi :
veluti eandem esse scientiam boni & mali :
necnon albi & nigri, item frigidi & cali-
di. Similiter fieri debet etiam in aliis.

E 9 De propositionibus igitur suffi-
ciant quæ iam dicta sunt.

οὐδὲ γὰρ ταῦτα ἀμφω τῶν ὀνόμασι, ὅτι
 * ἐπὶ αὐτῶν, ὅτι ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ἀμβλύ γὰρ
 καὶ ὁ αἰσθητὴν ἑκατέρω. 5 Ἐπὶ, εἰ τὰ μὲν
 ἔστι τῆ αἰσθητῶν, τὰ δ' ἀπλῶς μὴ δὲ. οἷον, τῇ
 μὲν ἀπὸ τῆ πίψης ἡ δόνη, ἡ ἀπὸ τῆ διψῆς λυπη
 αἰσθητῶν τῇ δ' ἀπὸ τῆ θερμότητος ὅτι ἡ ἀμφω
 τῇ πλῶς ἀσύμμετρος, οὐδὲν. ὅτι * πλεο-
 ναχῶς ἡ ἡδονὴ λέγεται. καὶ ὁ μὲν καὶ πλεὺν
 ἀφαινοῖται φιλήν, ὁ μῖσειν, αἰσθητῶν τὰ δὲ καὶ
 πλεὺν θυματικῶν ἐκέρχεται, οὐδὲν. δὴλον οὖν ὅτι
 ὁ φιλήν ὁ μόνον. 6 Ἐπὶ καὶ ἐπὶ τῶν αἰσθη-
 τῶν, εἰ * τῶν μὲν ἔστι ἡ ἀπὸ μῆσον, τῶν δὲ
 μὴ δὲ. ἡ εἰ ἀμφοῖν μὲν ἔστι, μὴ ταῦτον δὲ. οἷον,
 λευκὸν, ὁ μέλανος, ἐν χρώμασι μὲν ὁ φαιόν,
 ἐν φωτὶ δὲ οὐδὲν. ἡ εἰ ἀπὸ ὁ σμυδόν, καὶ πλε-
 οναχῶς φασι, θυματικῶν φωνῶν ἀπὸ μῆσον (ἡ),
 ὡς δ' ὁ μόνον ὁ λευκὸν ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέ-
 λαν. 7 Ἐπὶ, εἰ τῶν μὲν, πλείω τὰ αἰσθητῶν
 τῶν δὲ, ἐν καὶ ἀπὸ τῶν λευκοῦ, καὶ μέλανος.
 ὅτι μὲν γὰρ τῶν χρωμάτων, πολλὰ τὰ ἀπὸ μῆ-
 σον. ὅτι δὲ τῆς φωτὸς, ἐν ὁ σμυδόν.
 8 Πάλιν ὅτι τῶν κατ' αἰσθητῶν ἀντικειμέ-
 νων σκεπτεῖν, εἰ πλεοναχῶς λέγεται. εἰ γὰρ τῶν
 πλεοναχῶς λέγεται, ὁ ὅτι ἀντικειμένον
 πλεοναχῶς ῥηθῆσεται. οἷον, ὁ μὴ βλέπειν,
 πλεοναχῶς λέγεται. ἐν μὲν, ὁ μὴ ἔχει ὄψιν
 ἔτερον δὲ, ὁ μὴ ἐκέρχεται τῇ ὄψι. εἰ δὲ τῶν
 πλεοναχῶς λέγεται. αἰσθητῶν καὶ ὁ βλέπειν,
 πλεοναχῶς λέγεται. ἑκατέρω γὰρ * ὁ μὴ
 βλέπειν, αἰσθητῶν τῇ ὄψι, ὁ μὲν μὴ ἔχει ὄψιν,
 ὁ ἔχει. ὁ δὲ μὴ ἐκέρχεται τῇ ὄψι, ὁ ἐκέρχεται.

π. π. μ. β.

9 Ἐπὶ, ὅτι τῶν καὶ εἰρησιν καὶ ἐξὶν λεγόμενων,
 ὅτι σκεπτεῖν. εἰ γὰρ ἡ ἀπὸ πλεοναχῶς λέγε-
 ται, ὁ ὅτι λοιπὸν. οἷον, εἰ τὸ αἰσθητῶν πλεονα-
 χῶς λέγεται, κατὰ τὴν πλεὺν ψυχῶν, καὶ ὁ σῶμα.
 καὶ τὸ αἰσθητῶν (ἡ), πλεοναχῶς ῥηθῆσεται. κα-
 τὰ τὴν πλεὺν ψυχῶν, ὁ καὶ τὸ σῶμα. ὅτι δὲ καὶ
 εἰρησιν ὁ ἐξὶν αἰσθητῶν τὰ νῦν λεγόμενα, δὴ-
 λον. ὅτι πλεοναχῶς ἑκατέρω τῶν αἰσθητῶν ἔχει
 τὰ ζῶα, καὶ καὶ πλεὺν ψυχῶν, καὶ καὶ τὸ σῶ-
 μα.

10 Ἐπὶ δὲ ὅτι τῶν πλεοναχῶν ὅτι σκεπτεῖν. εἰ
 γὰρ καὶ διχῶς, πλεοναχῶς λέγεται. καὶ τὸ
 διχῶς, πλεοναχῶς ῥηθῆσεται. καὶ ὁ ἑκατέρω
 ὅτι γὰρ * τῶν διχῶς ὅτι διχῶς. οἷον, εἰ τὸ δι-
 χῶς λέγεται, ὁ, τὴν καὶ πλεὺν αἰσθητῶν χρι-
 ναι, καὶ τὸ ὡς δὲ ὁμοίως καὶ τὸ διχῶς. ὡσαύ-
 τως δὲ καὶ εἰ τὸ ὑμῖν πλεοναχῶς λέγε-
 ται, καὶ τὸ ὑμῖν, πλεοναχῶς ῥηθῆσεται.

π. π. μ. β.

A hæc enim nominibus non discrepāt: quia
 nec in ipsis est hæc differentia, nec in contra-
 riiis, obtusū enim dicitur, quod est contra-
 riū utriusque. 5 Præterea videndū est, sitne al-
 teri aliquid contrariū, alteri nihil omnino.
 Veluti voluptati quæ ex potu percipitur,
 contrariū est dolor qui ex siti oritur: ei ve-
 rò voluptati quam ex eo capimus quod in-
 telligimus non esse cōmunem mensuram
 dimetientis & lateris, nihil est contrarium:
 quare multis modis voluptas dicitur. Itē
 verbo Amare, secūdū animū accepto, con-
 trariū est Odisse: at secūdū corporalem a-
 ctionē accepto, nihil est contrariū. unde cō-
 stat, verbū Amare esse homonymū. 6 Præ-
 terea spectari debent etiam media: nempe an
 quorūdam sit aliquod mediū, aliorū verò
 nihil. vel, an sic quidem amborū mediū,
 non tamen idem: ut inter candidū & fuscū,
 in colorib⁹ pallidū, in voce verò nihil
 est interiectū: nisi fortè raucū sit interiectū,
 sicut quidā aiunt raucā vocē mediā esse:
 quare homonyma sunt candidū & fuscū.
 7 Præterea videndū est, an aliorū plura
 media sint, aliorū vnum: ut in candido
 & fusco intelligere licet. in coloribus enim
 multa sunt media: in voce verò vnum,
 nempe raucum. 8 Item in eo quod secun-
 dū contradictionem opponitur, consi-
 derandum est an multis modis dicatur:
 etenim si hoc multis modis dicatur, e-
 tiam ei oppositum multis modis dicetur:
 veluti non cernere, multis modis dicitur:
 vno, nō habere facultatem vidēdi: altero
 nō vti facultate vidēdi: quod si hoc mul-
 tis modis dicitur, necesse est ut etiā cerne-
 re, multis modis dicatur: utriusque enī, signi-
 ficationi verbi non cernere opponitur ali-
 quid: veluti illi, non habere facultatē vi-
 dēdi, opponitur habere: huic verò non vti
 facultate videndi, opponitur vti. 9 Præter-
 ea in his quæ secūdū privationē & habi-
 tum dicuntur, considerate oportet: nam si
 vnum multis modis dicitur, etiam alterū,
 veluti si sentire multis modis dicitur, id
 est secūdū animam, & secūdū cor-
 pus: etiā sensu carere, dicetur multis mo-
 dis, id est, & secūdū animam & secun-
 dū corpus. Secūdū privationem
 autem & habitum opponi ea quæ nunc
 dixi, manifestum est: quia naturā cōpara-
 tū est, ut animalia utrumque sensum ha-
 beant, id est & secūdū animam, & se-
 cūdū corpus. 10 Præterea in casibus
 hoc cōsiderandū est. Nā si iustē multis mo-
 dis dicitur, etiā iustū multis modis dice-
 tur: quia secūdū utrumque eorum quæ
 iustē sunt, iustū est. veluti si iustē dicitur,
 & ex sententia sua iudicare, & ut oportet:
 similiter etiā iustū his duobus modis dicitur.
 Itidēq; si salubre multis modis dicitur
 etiā salubriter multis modis dicetur:

E

veluti si salubre dicitur quod sanitatis efficiendæ, quod conseruandæ, quod indicandæ vim habet: etiam salubriter dicitur vel accommodatè ad efficiendam, vel ad conseruandam, vel ad indicandam sanitatem. Ac similiter in ceteris, quando ipsum *nomen* multis modis dicitur, etiam casus ab eo *ductus* multis modis dicitur: & retrò si casus multis modis dicatur, etiam ipsum *nomen* multis modis dicitur.

11 Spectare etiam oportet genera categoriarum quæ nomini conueniunt, an eadem sint in omnibus; nisi enim *sint* eadem, patet, homonymum esse id quod dicitur. Veluti bonum in cibis *est*, quod est effectuum voluptatis: in medicina, quod est effectuum sanitatis: in anima, qualem esse, ut temperantem, vel fortem, vel iustam: similiterque in homine; interdum verò Quando, ut bonum quod *prosum est* in occasione; bonum enim dicitur, quod in tempore fit. sæpe autem *bonum dicitur* quod est quantum, ut moderatum: nam & quod moderatum est, bonum dicitur. quocirca bonum est *verbum* homonymum. Itidem candidum in corpore *est* color: in voce, quod facile exaudiri potest. Eadem *est* ratio acuti: quia non eodem modo in omnibus idem dicitur; vox enim dicitur acuta, quæ *est* cita, ut aiunt musici qui circa numeros versantur: angulus verò acutus, qui *est* minor recto: machæra autem, quæ acutum angulum habet.

12 Considerare etiam oportet genera eorum quæ sub eodem nomine *conveniunt*, an sint diuersa nec subalterna. ut *est* dicitur & animal & vas: diuersa enim *est* horum definitio ad illud nomen *accommodata*. alterum enim tale quoddam animal dicitur: alterum, tale quoddam vas. Quod si genera sint subalterna, non *est* necesse diuersas definitiones esse: ut corui, & animal & avis genus est; cum igitur dicimus coruum esse auem, dicimus quoque cum esse tale quoddam animal: quapropter ambo genera ei attribuuntur: similiter etiam cum dicimus coruum *esse* animal alatum bipes, dicimus cum esse auem: ergo sic quoque ambo genera coruo attribuuntur, necnon eorum definitio. in generibus autem non subalternis hoc non contingit; neque enim cum vas dicimus, animal dicimus: neque cum animal, vas.

13 Considerare autem oportet non solum an eius quod propositum est, diuersa nec subalterna genera sint, sed etiā in contrario; nā si contrariū multis modis dicitur, manifestum *est*, etiam id quod propositum fuit, multis modis dici. 14 Vtile *est* etiam ad compositi definitionem respicere: veluti candidi corporis, & candidæ vocis:

Tom. I.

A οἶον, εἰ ὁ μέγιστον λέγεται, τὸ μὲν, ὑμείας ποιητικόν, τὸ δὲ, φυλακτικόν, τὸ δὲ, συμπαθητικόν· καὶ τὸ ὑμείως, ἢ ποιητικῶς, ἢ φυλακτικῶς, ἢ συμπαθητικῶς, ῥηθῆσθαι. ὁμοίως δὲ ἔστι τῶν ἄλλων, ὅταν αὐτὸ πλεοναχῶς λέγῃται, καὶ ἢ πῶσις ἢ ἀπ' αὐτῶν πλεοναχῶς ῥηθῆσθαι· καὶ εἰ ἢ πῶσις, καὶ αὐτὸ. 11 Σκοπεῖν δὲ δεῖ τὰ γῆνη τῶν κατὰ τὸν ὄνομα * κατηγοριῶν, εἰ ταῦτά ἐστιν ὅτι πᾶσι πᾶντων. εἰ γὰρ μὴ ταῦτά, δῆλον ὅτι ὁ μόνον μὲν τὸ λεγόμενον. οἶον, τὸ ἀγαθόν, οἷον * ἐδίσταται καὶ τὸ ποιητικόν ἡδονῆς· οἷον ἰατρικῇ δὲ, τὸ ποιητικόν ὑμείας· ὅτι δὲ ψυχῆς, τὸ ποιοῦν εἶναι, οἶον, σὺφρονα, ἢ ἀνδρείου, ἢ δικαίου· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ αἰσθητικῶν. εἰ γὰρ δὲ τὸ ποτε, οἶον, τὸ ἐπὶ χαρῶν ἀγαθόν· ἀγαθὸν γὰρ λέγεσθαι τὸ ἐπὶ χαρῶν· πολλάκις δὲ τὸ ποσόν, οἶον, τὸ ἐπὶ τῇ μετερί· λέγεσθαι γὰρ ἔστι τὸ μέτερον, ἀγαθόν. ὥς ὁ μόνον μὲν τὸ ἀγαθόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ λυγρὸν, ὅτι σώματος μὲν, χροῖμα· ὅτι δὲ φωνῆς, τὸ δυνάμεον· ὡς πλεοναχῶς δὲ καὶ τὸ ὅζον· ὅτι γὰρ ὡσαύτως ὅτι πᾶντων τὸ αὐτὸ λέγεσθαι. * φωνὴ μὲν γὰρ ὅζον, ἢ ταχυία, κατὰ τὸ φασι οἱ κατὰ τὸν ὄνομα ἀριθμοῖς ἀρμενικῶν· γονία δ' ὅζειν, ἢ ἐλαττωσιν ἑρῆς· μάχαιρα δὲ, ἢ ἐξυζώνιος.

12 Σκοπεῖν δὲ καὶ τὰ γῆνη τῶν κατὰ τὸ αὐτὸ ὄνομα, εἰ ἕτερον καὶ μὴ ὁπότε αὐτὰ. οἶον, ὄνος, τὸ τι ζῶον, καὶ τὸ σκεῦος. ἕτερον γὰρ ὁ κατὰ τὸν ὄνομα λόγος αὐτῶν. τὸ μὲν γὰρ, ζῶον ποῖον τὴν ῥηθῆσθαι· τὸ δὲ, σκεῦος * ποῖον ἔστι. εἰ δὲ ὁπότε αὐτὰ ταῦτα γῆνη ἢ, εἰς ἀναγκαῖον ἕτερον τοῖς λόγοις εἶναι. οἶον, τὸ κόρακος, τὸ ζῶον, καὶ τὸ ὄρεον, γῆνος ὅτιν. ὅταν οὖν λέγῃται τὸ κόρακος ὄρεον, καὶ ζῶον ποῖον τὴν φαμεν εἶναι αὐτόν· ὥς ἀμφότερα τὰ γῆνη κατὰ αὐτὴν κατηγοριῶνται. ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν ζῶον πῶσις διπλῶν τὸν κόρακος λέγῃται, ὄρεον αὐτὸν φαμεν εἶναι· ἔστι οὖν αὐτῶν ἀμφότερα τὰ γῆνη κατηγορεῖται κατὰ τὸ κόρακος, ἔστι ὁ λόγος αὐτῶν. ὅτι δὲ τῶν μὴ ὁπότε αὐτὰ ταῦτα γῆνη, ὅτι συμβαίνει τῷ τῷ. ὅτε γὰρ ὅταν σκεῦος λέγῃται, ζῶον λέγῃται· ὅτι ὅταν ζῶον, σκεῦος.

13 Σκοπεῖν δὲ καὶ μὴ μόνον εἰ τὰ κατηγοριῶν ἕτερον τὰ γῆνη, ἔστι μὴ ὁπότε αὐτὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὰ ἐναντία. εἰ γὰρ τὸ ἐναντίον πλεοναχῶς λέγῃται, δῆλον ὅτι ἔστι κατηγοριῶν.

14 Χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ὅτι τὸ ὁρισμὸν ὅτιν· ὁλέπειν, τὸν ἐν τῇ σὺνθεσιν μόνον γινόμενον. οἶον, λευκοῦ σώματος, καὶ λευκῆς φωνῆς.

Z iii]

ἀφαιρουμένων γὰρ τῶν ἰδίων, τὸ αὐτὸν δὲ λόγον λαί-
πεισθαι. τὴν δὲ ὁ συμβαίνει ἐπὶ τῶν ὁμωνύ-
μων οἷον, ἐπὶ τῶν ἰσῶν εἰρημύων. ὁ μὲν γὰρ, ἔστι
σῶμα τῶνδε χροῖμα ἔχει. ὁ δὲ, φωνὴ δὴ-
κος. ἀφαιρέσειν οὖν τῶν σώματος, καὶ τῆς φω-
νῆς, καὶ ταῦτον εἰς ἑκατέρω ὁ ληπόμενον. ἔδῃ δὲ
καὶ, εἴπερ σῶνόντων μὲν ὁ λευκόν, ὁ ἐφ' ἑκα-
τέρου λευκόμενον οἷον ταῦτον.

15 Πολλάκις δὲ καὶ εἰς αὐτοῖς τῆς λόγους λαί-
πεισθαι παρὰ κλονισθῶν ὁ ὁμωνύμων. δὲ δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν λόγων συνεπίσθαι. οἷον, εἰ μὴ τις ὁ σημασι-
κόν, καὶ ὁ ποιητικόν ὑμείας, τὸ συμμετέρας ἔχει
παρὰς ὑμείας φῶν οἷον. ὥστε ἀποστατέον, ἀλλ'
ἐπισκεπτόμενον τί τὸ συμμετέρας καὶ ἑκάτερον
εἴρηκεν. οἷον, εἰ ὁ μὲν, παρ' ὁμοῦ οἷον, ὥστε
ποιῆν ὑμείας. ὁ δὲ, παρ' ὁμοῦ οἷον, οἷον σημά-
την ποῖα τις ἐξ ἑξῆς.

16 Εἴ, εἰ μὴ συμβλητὰ καὶ τὸ μᾶλλον, ἐὶ ὁ-
μοίως. οἷον, λευκὴ φωνή, καὶ λευκὸν ἱμάτιον καὶ
ὀξύς χυμὸς, καὶ ὀξεία φωνή. ὥστε γὰρ ὅτι ὁ-
μοίως λευκὰ λέγεται, ἐὶ ὀξεία, ὅτι μᾶλλον
θάτερον. ὥστε ὁμωνύμων τὸ ὀξύ, καὶ τὸ λευκόν. τὸ
γὰρ σῶνόντων μὲν παρὰ συμβλητὸν ἐὶ γὰρ ὁμοίως
ῥηθῆσθαι, ἐὶ μᾶλλον θάτερον.

17 Ἐπὶ δὲ τῶν ἐπερὶ ἡμῶν, καὶ μὴ ὑπάλληλα
πεπαγμένον, ἔπειτα ὅτι εἶδον καὶ αἱ ἀφθορεαί,
(οἷον, ζῶν, καὶ ἐπιστήμης. ἔπειτα γὰρ ταῦτα αἱ ἀφ-
θορεαί) συνεπίσθαι πρὸς τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἐπέ-
ρυν ἡμῶν καὶ μὴ ὑπάλληλα ἀφθορεαί εἰσιν.
οἷον, τὸ ὀξύ, φωνῆς καὶ ὄγκου. ἀφθέρει γὰρ φωνῆ
φωνῆς παρ' ὀξείας οἷον. ὁμοίως δὲ καὶ ὄγκος ὄγκου.
ὥστε ὁμωνύμων τὸ ὀξύ. ἐτέρων γὰρ ἡμῶν καὶ ἕχ
ὑπάλληλα ἀφθορεαί εἰσιν.

18 Γάλλιν, εἰ αὐτὸν τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα,
ἔπειτα αἱ ἀφθορεαί. οἷον χροῖμας, τῶνδε ἐπὶ
τῶν συμπτῶν, καὶ τῶν εἰς τῶν μὲν. τῶν μὲν γὰρ ἐπὶ
τῶν συμπτῶν, ἀφθαρτικὸν καὶ συγκριτικὸν ὄψας.
τῶν δὲ ἐπὶ τῶν μὲν, ἕχ αἱ αὐταὶ ἀφθορεαί.
ὥστε ὁμωνύμων τὸ χροῖμα. τῶν γὰρ αὐτὸν αἱ αὐ-
ταὶ ἀφθορεαί.

19 Ἐπὶ, ἐπὶ τὸ εἶδος, ὁμοίως ἐπὶ ἀφθορεαί. (ὁ
γὰρ ἀφθέρει καὶ ὁ βοῦς ὅτι ἐπὶ ἀφθορεαί.
* ἀλλ' εἶδος ἕκαστος αὐτὸν) συνεπίσθαι τῶν ὑπὸ τὸ
αὐτὸ ὄνομα, εἰ τὸ μὲν, εἶδος ἐπὶ, τὸ δὲ, ἀφθο-
ρεαί. οἷον, τὸ λευκόν, τὸ μὲν ἐπὶ τῶν σώματος, εἶδος
χροῖμας. τὸ δὲ ἐπὶ τῆς φωνῆς, ἀφθορεαί.
ἀφθέρει γὰρ φωνῆ φωνῆς ὅτι λευκὸν οἷον.

20 Περὶ μὲν οὖν τῶν πολλὰς, δὲ ταῦτα
καὶ τῶν ὑπὸ τῶν συνεπίσθαι.

A sublato enim eo quod est proprium, o-
porteret eandem definitionem manere :
hoc verò non accidit in homonymis, ut
in iis quæ nunc dixi: illud enim si defini-
tur, erit corpus talem colorem habēs: hoc
autem, vox quæ facillè exauditur; sublato
igitur corpore & voce, non idem est in v-
traque definitione quod relinquitur. atqui
oportebat, si candidum erat verbum sy-
nonymum, idem esse quod in vtraque de-
finitione dicitur.

15 Saepe etiam in ipsis definitionibus
latet consequens homonymia. idcirco de-
finitiones quoque considerandæ sunt; ve-
luti si quis significativum & effectivum
sanitatis, esse dicat quod symmetras affe-
ctum est ad sanitatem, non est desisten-
dum, sed considerandum, quid in vtro-
que vocaverit symmetras: veluti si alte-
rum ita vocaverit, quia tale est, ut efficiat
sanitatem: alterum verò, quia tale est ut
indiceret qualis sit habitus.

16 Præterea videndum est, an conferri
nequeant ex maiori, vel similitudine: ut
vox candida, & candidum vestimentum:
item acutus sapor, & acuta vox: hæc enim
nec similiter dicuntur candida vel acuta,
neque alterum magis altero: quapropter & a-
cutum & candidum est verbum homonymum; om-
ne enim synonymum est comparabile; quia
vel similiter dicitur, vel alterum magis al-
tero. 17 Quia verò diversorum generum,
quorum alterum sub altero non collocatur, di-
versæ specie differentiarum sunt; (veluti ani-
malis, & sciētici; diversæ enim sunt horum
differentiæ;) considerare oportet an ea quæ
sub eodē nomine continentur, diversarum
generum non subalternorum differentiæ
sint; ut acutum est differentia vocis & magni-
tudinis: differt enim vox à voce, quod a-
cuta sit: ac similiter magnitudo à magni-
tudine. quare acutum est verbum homonymum:
quia sunt hæc differentiæ diversorum generum
non subalternorum. 18 Rursus videndum est,
an eorum quæ sub eodē nomine continentur,
diversæ sint differentiæ: ut chromatis quod
est in corporibus, & quod est in melodiis.
eius enim quod est in corporibus, diffi-
rentiæ sunt segregativum & congrega-
tivum aspectus: eius verò quod est in me-
lodiis, non sunt eadē differentiæ: quare chro-
ma est verbum homonymum: quoniam eadē
rerum eadē sunt differentiæ. 9 Præterea quia
species nullius est differentia, (homo enim
& bos non est differentia, sed utrumque est
species.) considerare oportet, an eorum
quæ sub eodē nomine continentur, alterum
sit species, alterum differentia: ut candidum
quod est in corpore, est species coloris:
quod verò est in voce, est differentia: dif-
fert enim vox à voce, quod candida sit.

20 Quæ igitur multis modis dicuntur, ex
his & talibus consideranda sunt.

De differentiis inveniendis.

Cap. XVI.

1 De iis quæ sunt in eodem genere. 2 De diuersis generibus parum, 3 aut longè à se inuicem distantibus.

Mvtuas verò in eisdem generibus A differentias contemplari oportet: veluti quid inter sit inter iustitiam & fortitudinem, & inter prudentiam & temperantiam. hæc enim omnia sunt ex eodem genere, nempe virtute.

2 Item in diuersis generibus, inter quæ non est permagna distantia, veluti quid inter sit inter sensum & scientiam.

3 Nam in iis quæ longè à se inuicem distant, differentiz sunt omnino conspicuæ.

ΤΑΣ δὲ διαφορὰς ἐν αὐτοῖς τοῖς γένεσι C. xiv. * πρὸς ἀλλήλας θεωρητέον. οἷον, τίη ἀφ' αὐτῶν διανοῖσι καὶ αἰσθάνονται. καὶ ἐν τοῖς ἑτέροις γένεσι. 2 καὶ ἐν τοῖς ἑτέροις γένεσι. 3 ἐπὶ αὐτῶν γὰρ τὸ πολὺ διεσπασμένον, κατὰ διόλου πρῶτον καὶ ἑξῆς.

De similitudine consideranda.

Cap. XVII.

1 De diuersis generibus. De similitudine, quæ explicatur per particulas AD, 2 vel per particulas IN. 3 In quibus exercitatio instituenda sit. 4 § De iis quæ sunt in eodem genere.

Similitudo verò consideranda est & in B liis quæ sunt in diuersis generibus, hoc modo: Vt alterum ad alterum quippiā, sic aliud ad aliud: veluti, vt se habet scientia ad scibile, ita sensus ad sensibile.

2 Item vt alterum in altero quopiam, sic aliud in alio: veluti vt visus est in oculo, ita mens in anima: & vt tranquillitas in mari, ita serenitas in aëre: vtrumque enim est quies. 3 Maximè autem in iis quæ longè inter se distant, exerceri oportet facile enim in reliquis poterimus similitudines perspicere.

4 Consideranda autem sunt etiam ea quæ sunt in eodem genere, an idem quidpiam omnibus insit: vt homini, & equo, & cani. nam quatenus in eis idem quidpiam inest, eatenus sunt similia.

ΤΗν ὁμοιότητα θεωρεῖται ὅτι τὸ πρῶτον ἐστὶν ὁμοιότης ὡς ἐπὶ πρῶτον πρὸς ἑπὶ πρῶτον, ὡς ἑπὶ πρῶτον πρὸς ἑπὶ πρῶτον. 2 καὶ ὡς ἐπὶ πρῶτον πρὸς ἑπὶ πρῶτον, ὡς ἑπὶ πρῶτον πρὸς ἑπὶ πρῶτον. 3 καὶ ὡς ἐπὶ πρῶτον πρὸς ἑπὶ πρῶτον, ὡς ἑπὶ πρῶτον πρὸς ἑπὶ πρῶτον. 4 καὶ ὡς ἐπὶ πρῶτον πρὸς ἑπὶ πρῶτον, ὡς ἑπὶ πρῶτον πρὸς ἑπὶ πρῶτον.

De vtilitate dictorum instrumentorum.

Cap. XVIII.

1 § De homonymorum distinctione. De perspicuitate. 2 Vt syllogismi fiant de re ipsa, non de nomine. 3 De paralogismo. 6 § De inuentione differentiarum. 7 § De syllogismo, quibus probatur esse idem, vel diuersum. 8 De cognitione quid sit. 9 § De similitudine. 10 De inductionibus. 11 De syllogismo hypothetico. 12 De definitionibus eorum quæ parum, 13 vel multum inter se distant. 14 § Epilogus.

Considerare autem quot modis quidque dicatur, vtile est ad perspicuitatem. facilius enim intelliget quispiam quid ponit, si explicatum fuerit quot modis dicatur.

Χρήσιμον δὲ τὸ μὲν πρῶτον λέγεσθαι * ἐπισκεψάμενοι, πρὸς τὸ ὅτι μὲν λέγεται καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ πρῶτον, ἐμφανισθέντος τὸ πρῶτον λέγεσθαι.

12 Ad definitiones verò afferendas: quia si possimus perspicere quid in quaque re idem sit: non dubitabimus, ad quod genus propositam rem, quam definiemus, referre debeamus. eorum enim quæ communia sunt, id quod maximè in quaestione quid est, attribuitur, genus utique est.

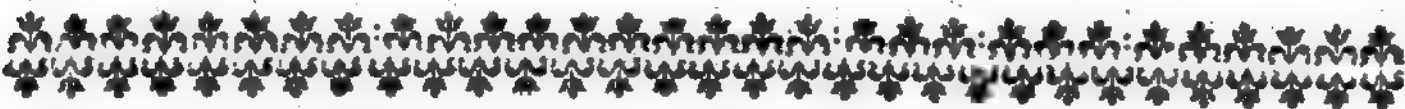
13 Similiter autem & in iis quæ longè inter se distant, utilis est ad definitiones explicandas similitudinis contemplatio. ut idem esse tranquillitatem in mari, & serenitatem in aëre: quoniam utrumque est quies: & idem esse punctum in linea, atque unitatem in numero: quoniam utrumque est principium. Quare commune omnium genus afferentes, videbimur non alienis verbis definire. Ferè autem & qui definiunt, ita solent explicare; nam & unitatem aiunt esse principium numeri: & punctum, principium lineæ. constat igitur eas ad commune utriusque genus referre.

14 Instrumenta igitur, per quæ syllogismi exstruuntur, hæc sunt: Loci verò ad quos conferunt ea quæ diximus, hi sunt.

12 Πρὸς δὲ πλὴν τῶν ὁρισμῶν ἀποδίδονται, διότι διωκόμενοι σιωποῦν ἢ ἐν ἐκείνῳ ταῦτον, οἷον ἀπορήσομεν εἰς τὴν διὰ τῆς οὐσίας οὐσίας ὁ πρὸς καίμενοι πέναι. τῶν γὰρ καίμεν, ὁ μάλιστα ἐν τῷ ἐν ἐστὶ κατηγερομένοισι, ἡμῶς αὖ εἶναι.

13 Ομοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς πολὺ διεσπῶσι, χρησιμὸς πρὸς τοὺς ὁρισμοὺς ἐστὶ τῶν ὁμοίων θεωρία. οἷον, ὅτι ταῦτον θαλάσσης καὶ θαλάττης, νηυσὶς δὲ ἐν αἰεὶ ἐκείτῳ γὰρ, ἡσυχία. καὶ ὅτι σιγή ἐν γραμμῇ, καὶ μονὰς ἐν ἀριθμῷ. ἐκείτῳ γὰρ, ἀρχὴ ὡς ὁ καινὸν ἐπὶ πάντων ἡμῶς ἀποδίδοντες, δόξομεν οἷον ἀλλοτρίως οὐκ εἶναι. σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ὁρισμοὶ, ὥτως εἰωθασιν ἀποδίδοναι. πλὴν τε γὰρ μονάδα, ἀρχὴν ἀριθμοῦ φασὶν οἷον. καὶ πλὴν σιγῆς, ἀρχὴν γραμμῆς. δηλοῖ οὖν ὅτι καὶ εἰς τὸ καινὸν ἀμφοτέρω ἡμῶς πέναι.

14 Τὰ μὲν οὖν ὅργανα δὲ ὡς οἱ συλλογισμοί, ταῦτα εἶναι. οἱ δὲ τόποι πρὸς οὓς χρήσιμα τὰ κληόμενα λεχθέντα, οἱ δὲ εἶναι.



ARISTOTELΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER II.

Prothecoriz.

Cap. I.

1 Problematum alia esse uniuersalia, alia particularia. 2 Argumentorum dialecticorum alia confirmare, alia refellere problema. Loci uniuersale asserentes, vel euersentes, etiam particular asserunt, vel euersunt. 3 Initio declarandos esse locos, qui uniuersaliter euersunt. 4 Distinctio accidentis & ceterorum problematum. 5 De vitiis problematum.

PROBLEMATVM autem C alia sunt uniuersalia, alia particularia. Uniuersalia sunt, ut, Omnis voluptas est bonum, & Nulla voluptas est bonum. Particularia verò, ut, Quædam voluptas est bonum, & Quædam voluptas non est bonum.

ΕΣΤΙ δὲ τῶν προβλημάτων, πρὸς τὰς C. I. μὲν, καθόλου. τὰ δὲ ἐπὶ μέρος. καθόλου μὲν οὖν, οἷον πᾶσι ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ὅτι αὐτὴ μὴ ἡδονὴ ἀγαθόν. ἐπὶ μέρος δὲ, οἷον ὅτι ἐστὶ τις ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ὅτι ἐστὶ τις ἡδονὴ οἷον ἀγαθόν.

2 Εστὶ δὲ πρὸς ἀμφότερα τὰ γῆνη τῶν πρὸς βλημάτων, καὶ τὰ καθόλου κατασκευαστικά τε ἔαυτο κατασκευαστικά. διῆκοντες γὰρ οὐκ ἔστιν ὑπερχῆ, ἔστι δὲ πρὸς ὑπερχῆ, διδύχοντες ἐσόμεθα. ἐμοίως δὲ καὶ οὐκ ἔστιν ὑπερχῆ, διῆκοντες γὰρ οὐκ ἔστιν ὑπερχῆ, διδύχοντες ἐσόμεθα. 3 Πρῶτον οὖν πρὸς τὴν καθόλου ἀποσκευαστικὴν ῥητίον, ἀφ' ἧς τε ὁ καθόλου ἔστι τὰ ἑαυτὰ πρὸς τὰ καθόλου, καὶ τὰ ἑαυτὰ μέρους, καὶ ὅθεν ὁ μᾶλλον τὰς ῥητίον καμίζῃ ἐκ τῆς ὑπερχῆς, ἢ μὴ τῆς δὲ ἀφ' ἧς ἀποσκευαστικὴ ἀποσκευαστικὴ. 4 Εστὶ δὲ χαλεπώτατος ὁ ἀντιφρόνως πρὸς τὴν συμβεβηκότος οἰκίας ὁ νομομασίαν. ὁ γὰρ πῆ, καὶ μὴ καθόλου, ὅτι μόνον ἐκδύχεται τῇ συμβεβηκότῃ. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς ἰδίας, ἔστι τὸ ὅθεν, καὶ τὸ γῆνη, ἀναγκαῖον ἀντιφρόνως. οἷον, εἰ ὑπερχῆ ἔστι, ζῶν περὶ διποδὶ ἔστι. ἀντιφρόνως ἀληθὲς ἔστι λέγειν, οὐκ ἔστιν περὶ διποδὶ ἔστι. ἐμοίως δὲ καὶ ἀπὸ τῆς γῆνης. εἰ γὰρ ζῶν ὑπερχῆ πρὸς τὴν ἔστι, ζῶν ἔστι. τὰ δ' αὖτὰ καὶ ὅτι τῆς ἰδίας. εἰ γὰρ ὑπερχῆ πρὸς γραμματικῆς δικλικῆς ἔστι. γραμματικῆς * δικλικῆς ἔστι. ὅθεν γὰρ ὑπὸ τῆς ἐκδύχεται κατὰ τὴν ὑπερχῆς, ἢ μὴ ὑπερχῆς. ἀλλ' ἀπλῶς ἢ ὑπερχῆς, ἢ μὴ ὑπερχῆς. ὅτι δὲ τῇ συμβεβηκότῃ ὅθεν καλὴ κατὰ τὴν ὑπερχῆς. οἷον, λευκότης, ἢ δικαιοσύνη. ὅθεν οὐκ ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης ὅτι ὑπερχῆς λευκότης ἢ δικαιοσύνη, πρὸς τὸ δικαιοσύνη λευκότης, ἢ δικαιοσύνη. ἔστι γὰρ ἀμφισβήτησις, ὅτι κατὰ τὴν λευκότης ἢ δικαιοσύνη ἔστι. ὅθεν οὐκ ἀναγκαῖον ὅτι τῇ συμβεβηκότων ὁ ἀντιφρόνως. 5 Διορίσασθαι δὲ δεῖ καὶ τὰς ἀμφοτέρων τῶν πρὸς βλημάτων, ὅτι εἰσὶ διτταί, ἢ ὅτι φθόγγοντες, ἢ ὅτι φθόγγοντες πρὸς καὶ μὴ λεῖον. οἷον τὸ φθόγγοντες, καὶ ὁ μὴ ὑπερχῆς ὑπερχῆς πρὸς * λέγοντες, ἀμφοτέρων. καὶ οἷον ἀλλοτείοις ὀνόμασι τὰ πρὸς βλημάτων πρὸς βλημάτων. οἷον, πρὸς βλημάτων, ἀντιφρόνως, φθόγγοντες ἢ καὶ μὴ ὀνόμασι.

A 2 Sunt autem utriusque problematum generi communia, ea quae vniuersaliter astruendi vel evertendi vim habent. cum enim probauerimus omni inesse, etiam cuidam inesse probauerimus. similiterque si nulli inesse ostendamus, etiam non omni inesse ostendamus.

B 3 Primum igitur de his quae vniuersaliter evertendi vim habent, dicendum est: cum quia quae sunt eiusmodi, sunt communia vniuersalibus & particularibus problematibus; tum etiam quia chesces asserunt, potius aientes quam negantes: quas, qui differunt, refellunt.

C 4 Difficillimè autem conuertitur propria appellatio ab accidente ducta. ex parte enim, &, non vniuersaliter inesse, in solis accidentibus reperitur. nam à proprio, & à definitione, & à genere ductam appellationem conuerteri necesse est. Veluti si cui inest esse animal pedestre bipes; conuersione facta, verè dicetur, est animal pedestre bipes. Similis est ratio appellationis à genere sumptae. nam si cui inest esse animal, est animal. Eadem etiam in proprio locum habent. etenim si cui inest esse susceptiuum grammaticae, erit susceptiuum grammaticae. nihil enim horum potest ex parte inesse, aut non inesse: sed simpliciter vel inest, vel non inest. Accidentia verò ex parte inesse, nihil verat: veluti alborem, aut iustitiam. Quare non satis est probare inesse alborem aut iustitiam, ut probetur esse albus vel iustus. habet enim dubitationem: quia fortasse ex parte albus vel iustus est. Quapropter non est necessaria in accidentibus conuersio. 5 Definire etiam oportet peccata quae in problematibus reperiuntur: quae nimirum duo sunt. peccat enim qui periam, vel quia mentitur, vel quia discedit à posita & usitata dictione. mentientes enim & quod non inest, inesse alicui dicentes, peccant. item qui alienis nominibus res appellant. veluti qui platanum, hominem appellant, à positis & receptis nominibus discedunt.

Varij loci problematum de accidente.

Cap. I. L.

1 A distinctione attributorum. 2 A speciebus subiecti. 3 A definitione. 4 Ab obiectione. 5 ab antithetate.

C. II.

EIς μὲν δὲ τὸ πρὸς, ὅτι βλάπτει, εἰ δὲ κατ' ἄλλοις πρὸς τὸ πρὸς ὑπερχῆς, ὅς ἐστιν συμβεβηκὸς ἀπὸ διδύχου. ἀμφοτέρων δὲ μάλιστα τῶν πρὸς τὰ γῆνη. οἷον, εἰ τις ὁ λευκὸς φάρμακον συμβεβηκέναι χρώματι οἷον. ἢ γὰρ συμβεβηκέναι

V Nunc igitur locus est, ut videamus an quod alio quopiam modo dicitur, pro accidente acceperit. Maxime autem hoc peccatum admittitur circa genera, veluti si quis dixerit albus accidere ut sit color, non enim accidit albo,

albo, ut sit color; sed color est eius genus. Accidit igitur, ut is qui thesion constituit; nominatim definiat id esse accidens, veluti iustitiae accidere ut sit virtus. sed saepenumero sine hac definitione manifestum est, genus pro accidente sumptum esse: veluti si quis alborem esse coloratum dixerit, aut incessum moueri: quoniam à nullo genere denominatiue attributio de specie dicitur, sed synonymos omnia genera speciebus attribuuntur. etenim species & nomen & definitionem generum suscipiunt. Qui igitur dixit album esse coloratum; nec ut genus accepit, quia denominatiue dixit; nec ut proprium, vel ut definitionem, quia definitio & proprium nulli alii rei insunt: multae autem aliae res sunt coloratae, ut lignum, lapis, homo, equus. patet igitur, acceptum esse ut accidens.

2. Alius locus est, respicere ad ea quibus omnibus vel multis inesse dictum est: considerare autem singulas species, non infinita: sic enim magis via progreditur, & in paucioribus consistet consideratio. Oportet autem considerare & incipere à primis, postea deinceps progredi usque ad individua. veluti si oppositorum eandem scientiam esse dixerit; considerandum est an relatorum & contrariorum & eorum quae secundum priuationem & habitum, & eorum quae secundum contradictionem opposita dicuntur, sit eadem scientia. & si in his nondum appareat, rursus haec sunt diuidenda usque ad individua: veluti an iustorum & iniustorum, vel dupli & dimidii, vel excitatis & visus, vel ipsius esse & non esse, eadem sit scientia. nam si alicuius non eandem esse probatum fuerit, confutatum erit problema. Similis ratio est & si nulli insit. Hic autem locus conuertitur, id est ad confirmandum & ad refutandum valet. si enim prolata diuisione, in omnibus videatur aut in plerisque; postulandum est ut aduersarius vniuersaliter concedat, vel obiciat & doceat in quo non sit. nam si neutrum horum faciat, ineptus videbitur qui non concedat.

3. Alius locus est, definire accidens & id cui accidit, vel utrumque per se, vel alterum tantum: deinde considerare an sumptum quidpiam sit quasi verum, quod id definitionibus non reueriatur verum. veluti si problema sit; Deus iniuria potest affici; videndum est, quid sit iniuriâ afficere: nam si sit, nocere sponte; patet non posse Deum affici iniuriâ, quia Deo noceri non potest. Item si ponatur vir bonus esse inuidus: videndum est, quis sit inuidus, & quid inuidia.

Tom. I.

A ὁ λευκὸν, χρώματι ἐστίν, ἀλλὰ ἦν αὐτὸν ὁ χρώματι ἐστίν. Ενδιέχεται μὲν αὐτὸν ὁ χρώματι ὁμομοσίαν δὲ εἶναι τὴν πηλίκον, οἷον, ὅτι συμβεβηκε τῇ διανοουμένη, ἀρετῇ ἐστίν. * πλεονέκει δὲ καὶ μὴ δὲ εἶναι τῇ, κατέδωκεν ὅτι ὁ ἦν ὡς συμβεβηκὸς ἀποδίδωκεν. οἷον, εἴ τις τινὲν λευκότητα καλεῖσθαι φησιν, ἐπὶ τινὲν βλάβειν κατέδωκεν. αὐτὸν γὰρ ἦν πλεονέκει καὶ κατεργεῖται καὶ τὸ εἶδος λέγειται, ἀλλὰ πλεονέκει τὸν αὐτὸν πλεονέκει τὸν αὐτὸν εἶδον κατεργεῖται. καὶ γὰρ τοῦτομα ἐπὶ τὸν λόγον ἐπιδίδεται τῇ ἦν, τὰ εἶδη. ὁ αὐτὸν καλεῖσθαι εἰπὼν ὁ λευκὸν, ὅτι ὡς ἦν ἀποδίδωκεν, ὅτι πλεονέκει εἰρηκεν ὅτι ὡς ἦν, ἢ ὡς ὁμομοσίαν. ὁ γὰρ ὁμομοσίαν καὶ ὁ ἦν αὐτὸν ἀλλὰ ὡς ἀρχὴ καλεῖσθαι δὲ πολλὰ καὶ τῇ ἄλλων. οἷον, ξύλον, λίθος, ἀνδραπόδος, ἵππος. δὲ λευκὸν αὐτὸν, ὅτι ὡς συμβεβηκὸς ἀποδίδωκεν.

2. Ἄλλος ὁποῖος, ὁ ἐπιβλέπειν οἷον ὡς ἀρχὴν ἐπὶ πᾶσι ἐμνησθὲν εἰρηκεν. * σκοπεῖν ὅτι εἶδη, ἐπὶ μὴ ἐπὶ τοῖς ἀπείροις. ἐδὼ γὰρ μάλλον, ἐπὶ ἐλάττωσιν ἢ σκέψας. διὲ δὲ σκοπεῖν καὶ ἀρχεῖσθαι ἀπὸ τῇ πλεονέκει, εἴτα ἐφεξῆς, ὡς τῇ ἀτόμων. οἷον, εἴ τῇ ἀντικειμένων τινὲν αὐτὸν ἐπισημῶν ἐφυσιν ἐπὶ σκοπεῖν, εἴ τῇ πλεονέκει, ἐπὶ τῇ ἐλαττωσιν, καὶ τῇ ἐπὶ ἐπὶ εἶδη, καὶ τῇ κατ' ἀπὸφασιν λεγόμενων ἐπὶ αὐτὴν ἐπισημῶν καὶ ἐπὶ τῇ μὴ πλεονέκει φάμεν ἢ, πάλιν τῇ διαρετῇ μὲν τῇ ἀτόμων. οἷον, * εἴ τῇ πλεονέκει καὶ τῇ ἀδίκων, ἐπὶ τῇ διπλασίως καὶ τῇ ἡμισίως, ἢ τῇ πλεονέκει καὶ ὅπως, ἐπὶ τῇ καὶ μὴ ἐπὶ. εἰ γὰρ ἐπὶ ἦν δὲ εἶδη ὅτι ὡς ἐπὶ αὐτὸν, ἀντικειμένους ἐπὶ μὲν τῇ πλεονέκει. ὁμομοσίαν ὅτι καὶ * εἰ μὲν ἐπὶ ἀρχὴ. ἐπὶ δὲ ὁποῖος ἀντικειμένους ἐπὶ τῇ πλεονέκει καὶ ἀντικειμένους. εἰ γὰρ ἐπὶ πλεονέκει φάμεν τῇ πλεονέκει καὶ διαρετῇ, ἐπὶ τῇ πολλῶν ἀξιώτων ἐπὶ καὶ ὅλων πλεονέκει, ἢ ἐπὶ τῇ πλεονέκει ὅτι ἦν ὡς πλεονέκει. εἴ γὰρ μὴ δὲ τῇ πλεονέκει, ἀπὸ τῇ φάμεν μὴ πλεονέκει.

3. Ἄλλος, ὁ λόγους ποιεῖν τῇ συμβεβηκὸς, καὶ ὁ συμβεβηκεν, ἐπὶ ἀμφοτέρων κατέδωκεν, ἐπὶ τῇ ἐπὶ εἴτα σκοπεῖν, εἴ μὴ ἀληθὺς ὡς τοῖς λόγοις, ὡς ἀληθὺς, εἴληπται. οἷον, εἴ ἐστι Θεὸν ἀδικεῖν, ἢ ὁ ἀδικεῖν. εἴ γὰρ ὁ βλάπτειν ἐκδοσῶς, δὲ λευκὸν ὡς εἴληπται Θεὸν ἀδικεῖν. ὅτι γὰρ ἐπὶ βλάπτειν τῇ Θεόν. καὶ εἴ φησιν ὅτι ὁ ἀδικεῖν, τίς ὁ φησιν, ἐπὶ τῇ φησιν. καὶ εἴ φησιν.

Α α

Εἰ δὲ ὁ φθόνος ἐστὶ λύπη ἐπὶ φαινομένην ἀ-
πορροήν τῃ ἐπικειμένη πένος· δῆλον ὅτι ὁ αὐτο-
δαίμων, οὐ φθονερός· φαιδρός γὰρ αὐτῷ εἶναι καὶ εἰ ὁ
νεμεσιπύκός, φθονερός· τίς ἐκείνους ἀντὶν· ὅταν
γὰρ καταφάμεν ἔσται, πότρεν ἀληθὺς ἢ ψευδὴς
τὸ ρηθὲν ὅτι, εἰ φθονερός μὲν, ὁ λυπούμενος ἐπὶ τῷ
τῷ ἀγαθῶν ἀπορροαίᾳ· νεμεσιπύκός γ', ὁ λυπού-
μενος ἐπὶ τῷ κακῶν ἀπορροαίᾳ· δῆλον ὅτι αὐτῷ
αὐτῷ εἶναι φθονερός ὁ νεμεσιπύκός. λαμβάνειν δὲ καὶ
ἀντὶ τῷ εἶναι πένος λόγους ὀνομαζέμεν λόγους, καὶ
* μὴ ἀφίστασθαι, ἕως ἄν εἰς γνώμενοι ἔλθῃ.
πολλάκις γὰρ ὅλγου μὲν τῷ λόγῳ ἀποδοθέντος, οὐ β
δῆλον δὲ ζητούμενον· ἀντὶ δὲ πένος τῷ εἶναι πένος
λόγῳ ὀνομαζέμεν, λόγῳ ρηθέντος, καὶ ἀδύνατον
γίνεται.

4. Ἐπὶ τὸ πρόβλημα πρότερον εἰαυτῷ
ποιούμενον, εἰσαγαγεῖν ἢ γὰρ ἐνστασις ἔσται ἐπιχεί-
ρημα πρὸς τὴν ἑσιν. ἐστὶ δὲ ὁ τόπος ὅτι χεδὸν ὁ
αὐτὸς πρὸς ἐπιβλέπειν, οἷον ὡς ἀρχὴν ἢ πᾶσιν
ἢ μηδὲν εἰρηπαι· ἀφ' ὧν δὲ πρὸς τῷ
πρῶ.

5. Ἐνδεχόμενον ποῖα δὲ καλεῖται ὡς οἱ πολλοί,
καὶ ποῖα οὐ· * χρησιμὸν δὲ ἔσται πρὸς τὸ κατασκευά-
ζειν, * καὶ πρὸς τὸ ἀποσκευάζειν. ὅτι, ὅτι ἡμεῖς
μὲν ὀνομασίαις τὰ πρόβλημα πρὸς ἀπορρο-
αίαν, καὶ ἀντὶ οἱ πολλοί· ποῖα δὲ τῷ πρῶ
γμάτων ὅτι ποῖα δὲ ἢ οὐ ποῖα δὲ, εἰκὲν
πρὸς αὐτὸν τῷ πολλοῖς. ὅτι, ὡς μὲν μὲν ρη-
θέντος τὸ ποιητικὸν ὡς εἰας, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσι.

6. Πότρεν δὲ τὸ προκαίμενον, ποιητικὸν ὡς εἰας
ἢ οὐ, εἰκὲν ὡς οἱ πολλοί, * λεκτικόν, ἀλλ' ὡς
εἰαυτῷ.

A nam si invidia est dolor ex eo perceptus, quod bene cum aliquo viro probo agitur: manifestum est, virum bonum non esse invidum, quoniam esset improbus. Et si is qui ad indignandum propensus est, ponatur esse invidus: definitione explicandum est quis sit eorum uterque. sic enim perspicuum erit, utrum verum an falsum sit, quod dictum est. veluti si invidus est, qui dolet rebus bonorum virorum secundis; ad indignandum autem propensus est, qui dolet rebus malorum hominum secundis: patet, cum qui propensus est ad indignandum, non esse invidum. Oportet etiam sumere definitiones pro nominibus positis in definitionibus: nec desistere, donec ad notum perveniat. sæpe enim tota definitione tradita, non apparet quod quaeritur. sed si pro aliquo nomine posito in definitione, definitio dicta fuerit, perspicuum fit.

4. Præterea ex problemate propositione sibi facta, obijciendum est: quoniam obiectio erit argumentum contra thesim. Hic autem modus ferè est idem atque ille, respicere ad ea quibus omnibus vel nullis inesse dictum est; sed modo differt.

5. Præterea definire oportet, qualia vocanda sint ut multi vocant, qualia non. Hoc autem utile est & ad confirmandum, & ad refellendum. veluti quod iis nominibus res sunt appellandæ, quibus multi conveniunt: cum autem quaeritur quales res sint eiusmodi, vel non eiusmodi, non est amplius sequenda multitudo: exempli gratia, salubre vocandum est, quod valet ad sanitatem efficiendam, ut multi vocant. an autem quod propositum est, ad sanitatem efficiendam valeat, necne; non est amplius dicendum, ut multi dicunt, sed ut medicus.

De locis pertinentibus ad ea quæ multis modis dicuntur.

Cap. III.

1 De homonymia, quæ latet, 2 vel manifesta est. 3 De iis quæ de multis dicuntur non homonymas.

ETI, εἰ πολλὰ ὡς λέγεται, καί μενοι δὲ ἢ
ὡς ὑπάρχει, ἢ ὡς οὐχ ὑπάρχει, γὰρ πρὸς
δεικνύει τὴν πλεοναχὺς λεγόμενον, εἰ μὴ ἀμ-
φω εἰδέχεται. χρησιμὸν γ' ἐπὶ τῷ λαμβανόντων.
εἰ γὰρ μὴ λαμβάνει πολλὰ ὡς λεγόμενοι, εἰς ἑσ-
ταί ὅτι οὐ δειλέχεται, ὅτι αὐτὸς ἢ πόρε, ἀλλὰ
γὰρ πρὸς. εἰ γὰρ ὁ τόπος αὐτῷ ἐπὶ τῷ πρῶ
κατασκευάσαι & ἀποσκευάζειν. καὶ ἀποσκευάζειν μὲν
γὰρ βυλόμενοι, δειξόμενοι ὅτι γὰρ πρὸς ὑπάρχει, εἰ μὴ
μὴ ἀμφωδυνώμεθα· ἀποσκευάζοντες γ', ὅτι ὡς ὑ-
πάρχει γὰρ πρὸς δειξόμενοι, εἰ μὴ ἀμφωδυνώμεθα

P Ræterea si quid multis modis dica-
tur, positum autem sit inesse vel non
inesse, probare oportet alterum eorum
quæ multipliciter dicuntur, si ambo pro-
bari nequeant. Hoc autem loco utendum
est in iis quæ latent: quia si multis modis
dici non lateat, obijciat non esse disputa-
tum de eo quod ipse in dubium vocavit,
sed de altero. Hic autem modus conuer-
titur, id est, & ad confirmandum & ad infir-
mādum valet. cōfirmare enim volētes, o-
stendemus alterū inesse, si ambo non pos-
simus. infirmātes autem, probabimus al-
terum non inesse, si ambo non possimus.

Verum infirmanti non opus est ex confessione differere, nec si non omni, nec si nulli inesse dictum fuerit. nam si ostendamus non inesse cuius, refutatum erit *problema asserens* omni inesse. ac similiter si uni ostendamus inesse, euertemus *problema asserens* nulli inesse. Confirmantes autem, prius ex confesso accipere debent, si cuius insit, omni inesse, si verisimile sit hoc postulatum. non enim satis est ad probandum omni inesse, de vno differere: veluti si hominis anima sit immortalis, omnem quoque animam esse immortalem. quocirca prius ex confesso sumere oportet, si quavis anima sit immortalis, omnem quoque esse immortalem. Hoc verò non semper faciendum est: sed quando non est nobis facultas afferendi communem vnam rationem de omnibus, quemadmodum geometra vna *communi ratione* probat triangulum habere tres angulos aequales duobus rectis.

2 Si verò multis modis dici non lateat, cum distinctum fuerit quot modis dicatur, & refellere & confirmare oportet. Veluti si quod decet, est utile vel honestum; conandum est ambo confirmare vel refellere de eo quod propositum est: veluti id est honestum & utile, aut nec honestum nec utile. Quod si nequeunt ambo probari, alterum probandum est, cum antè iudicatum fuerit alterum tale esse, alterum minimè. Eadem ratio est, si plura sint, in quæ *verbum multiplex* diuidatur. 3 Rursus *consideranda sunt*, quæ multifariam dicuntur, non vt homonyma, sed alio modo. Veluti scientia vna est multarum rerum, vel vt finis & eius quod ad finem refertur; sicut medicina est scientia efficiendi sanitatem, & præscribendi rationem victus: velut duorum finium, vt contrariorum eadem scientia dicitur alterum enim altero non est magis finis: vel vt eius quod est per se, & eius quod est per accidens: vt per se scimus triangulū duobus rectis æquales habere tres angulos: per accidens autē æquilaterum, nam quia triángulo æquilatero accidit vt triangulū sit; secundū hoc cognoscimus quod duobus rectis æquales habet *angulos internos*, si igitur nullo modo contingat eandem esse multarum rerum scientiam, manifestum est omnino non contingere vt sit: aut si quo modo contingit, manifestum est contingere. Diuidere autē oportet, quotupliciter utile est, vt si confirmare velimus, ea proferenda sunt, quæ contingit talia esse qualia probare volumus. atque hæc diuidenda sunt in ea tantū, quæ utilia sunt ad confirmandum. at si refutare velimus, ea sunt proferenda, quæ non contingit talia esse, reliqua verò prætermittenda.

Tom. I.

Α πάλιν ἀνασκαυάσθητι μὲν, ὅθεν δι' ὁμολογίας λέγεται, οὐτ' εἰ πᾶσι, ὅτ' εἰ μὴ δι' ὁμολογίας εἴρηται, εἰ γὰρ διέδομεν * ὅτι οὐχ ὁ πᾶσι χρίσταιν, ἀντιθέτως ἐσόμεθα τὸ πᾶσι ὑπαρχῆναι. ἐμὴς δὲ καὶ ἐν διέδομεν * ὑπαρχῆναι, ἀναρρήσμεν δὲ μὴ δι' ὑπαρχῆναι. καὶ ἀνασκαυάσθητι δὲ πρὸς ὁμολογίαν, ὅτι εἰ ὅπου ὑπαρχῆναι, πᾶσι ὑπαρχῆναι. αὐτὸ πιθανὸν ἢ δ' ἀξίωμα. οὐ γὰρ ἀπορροῖ πρὸς τὸ διέδομεν ὅτι πᾶσι ὑπαρχῆναι, τὸ ἐφ' ἐνός ἀφ' ἑαυτοῦ. οἷον, εἰ ἡ τῆς ἀνθρώπου ψυχῆ ἀθάνατος, * ὅτι πᾶσι ψυχῆ ἀθάνατος. ὡς πρὸς ὁμολογίαν, ὅτι εἰ ἡ τῆς ἀνθρώπου ψυχῆ ἀθάνατος, καὶ πᾶσι ἀθάνατος. τὸ δὲ οὐκ αἰεὶ πιθανόν, ἀλλ' ὅταν μὴ ἀπορροῖ κοινὸν εἶναι λόγον ὅτι πᾶσι εἴπειν. καθάπερ δ' ἡμεῖς, ὅτι τὸ τετραγώνιον δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τρεῖς γωνίας.

2 Εἰ δὲ μὴ λαμβάνοι πολλὰ ὡς λεγόμενοι. διέδομεν ποταῶς λέγεται, καὶ ἀναρρῆναι, καὶ κατασκαυάσθην. οἷον, εἰ τὸ δῖον ἐστὶ τὸ συμφέρον, ἢ τὸ καλόν, πειρατέον ἀμφω κατασκαυάσθην ἢ ἀναρρῆναι. ὡς τῆς προκειμένου. οἷον, ὅτι καλόν καὶ συμφέρον, ἢ ὅτι οὐτε καλόν οὐτε συμφέρον. εἰ δὲ μὴ ἐσδέχεται ἀμφότερα, γὰρ τερον δικτέον, ὅτι σιμμεγνόμενοι ὅτι τὸ μὲν, τὸ δὲ ὅτ' αὐτὸς λόγος καὶ πλείων ἢ εἰς αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ. 3 Πάλιν ὅσα μὴ καθ' ὁμονομίαν λέγεται πολλὰ ὡς, ἀλλὰ κατ' ἄλλοις ἔποι. οἷον, ὅτι ἡ μία πλείων, ἢ ὡς τῆς τέλους καὶ τῆς πρὸς τὸ τέλος, οἷον, ἡ ἰατρικὴ, τῆς ὕγιαινον ποιῆσαι καὶ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ. ἢ ὡς ἀμφότερων τελευτῶν, καθάπερ τῆς ἐσθλότητος ἢ αὐτῆς λέγεται ὅτι σιμμε. ὅθεν γὰρ * πολλοὶ τέ-

λος τὸ ἐπερὶ τῆς ἐπερὶ. ἢ ὡς τῆς καθ' αὐτὸ καὶ τῆς ἐπ' συμβεβηκός. οἷον, καθ' αὐτὸ μὲν, ὅτι τὸ τετραγώνιον δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τρεῖς γωνίας. ἐπ' συμβεβηκός δὲ, ὅτι ὁ ἰσὸς πλῆθος. ὅτι γὰρ συμβεβηκε τὰς πειράων ἰσοπλῆθος, πειράων εἶναι, καὶ τῆς γωνιζόμεν ὅτι * δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τρεῖς γωνίας. εἰ οὖν μὴ δαμῶς ἐσδέχεται πᾶσι ἀντιπῶν. οἷον, πλείων ὅτι σιμμε, δηλον ὅτι ὅλως ἐσθλὸν ἐσδέχεται. ἢ εἰπὼς ἐσδέχεται, δηλον ὅτι ἐσδέχεται. ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ, ὅσα ὡς χρησιμῶν. οἷον, εἰ βουλόμεθα κατασκαυάσθην, τὰ ποιῶντα προσιόντα * ὅσα ἐσδέχεται. καὶ ὡς. ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς ταῦτα μόνον, ὅσα ἐ χρησιμὰ πρὸς τὸ κατασκαυάσθην. εἰ δὲ ἀνασκαυάσθην, ὅσα μὴ ἐσδέχεται. τὰ δὲ λοιπὰ ἀφ' ἑαυτοῦ.

Αα ij

ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμοίας τούτοις· ὅτι τῶν αἰσθη-
τικῶν ἡ αὐτὴ αἴσθησις, καὶ γὰρ ἡ ὁπτιότης καὶ ἡ
ὁρατότης, εἰς διχόμους ἢ καὶ τὰς ἐκ πίμποντες·
ἔστι καὶ ὅτι τῶν ἄλλων αἰσθητικῶν ὁσαύτως. ἀ-
κούσιον γὰρ εἰς διχόμους ἢ καὶ τὰς ἐκ πίμ-
ποντες, ἔστι γὰρ ὁμοίως, καὶ ὁσμήματα ὁσαύτως.
ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων.

3 Ἐὰ ὅσα ὅτι πῶτον ἡ τῶν πλείων φαίνε-
ται, λαμβάνειν ὡς ἀρχὴν, καὶ διχοδομῆσαι ἡσίου. ἡ-
θίσαι γὰρ οἱ μὴ σέβοντες, ὅτι πῶτος ἔχον-
τος ἔχοντος. 4 Ἐκλέγειν δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν γε-
γραμμένων λόγον.

π. π. i.

5 Τὰς δὲ ἀφ' ἑαυτῶν ποιῶσαι * καὶ ἐκ-
του ἡσίου ὑποτίθεντες καὶ οἱ καὶ ἀγαθόν,
ἢ καὶ ζῶν καὶ καὶ ἀγαθόν πῶτον, ἀρχή-
ματι δὲ τῶν π. π. Παρρησιασμένης δὲ καὶ
τὰς ἐκαστὴν δόξαν, ὅτι ὅτι Ἐμπεδοκλῆς τίθη-
ται φησὶ τῶν σωματικῶν τοιαῦτα εἶναι. ἡ δὲ γὰρ αὐ-
τὸ ὑπὸ πῶτος εἰρημῶν ἐσθλόν.

π. π. i. α.

π. π. i. α.

6 Ἐστὶ δὲ (ὡς τὸ πῶτος καὶ λαμβάνει) τῶν πῶ-
των ἔστι τῶν πῶτος καὶ μέρη τετα. αἱ μὲν γὰρ,
ἡ καὶ πῶτος εἰσὶν αἱ δὲ, φησὶ καὶ αἱ δὲ, λο-
γιστῶν. ἡ καὶ μὲν οὕτως αἱ τοιαῦτα εἶναι, πῶτος δὲ
τοῖς γινώσκουσιν * πῶτος καὶ, ἡ τῶν νόμοις,
ἐστὶ ἀφ' ἑαυτῶν. λογιστῶν δὲ, ὅτι, πῶτος τῶν
ἐκαστῶν * ἡ αὐτὴ ὁπτιότης ἢ οὐ. φησὶ καὶ ὅτι,
ὅτι, πῶτος ὁ κόσμος αἰσθητός, ἡ δὲ ὁμοίως ὅτι καὶ
τὰ πῶτος καὶ ὁπτιότης ὁπτιότης ἡ καὶ τῶν πῶ-
τος, ὁμοίως μὲν τὰς ἐκαστῶν ἀποδοῦναι
καὶ αὐτῶν. τῶ δὲ ἀφ' ἑαυτῶν ἐκαστῶν σέβοντες
πῶτος καὶ ὁπτιότης ἐκαστῶν αὐτῶν, καὶ τὰ πῶ-
τος καὶ ὁπτιότης ὁπτιότης ὁπτιότης.

7 Πρὸς μὲν οὖν φιλοσοφίαν, κατ' ἀλήθειαν
καὶ αὐτῶν πῶτος καὶ τῶν. ἀφ' ἑαυτῶν
δὲ, πῶτος δόξαν.

8 Λαμβάνειν δὲ, ὅτι μὲν καὶ ὁπτιότης πῶτος
πῶτος καὶ τῶν μὲν, πῶτος καὶ τῶν. ὅτι, ὅτι
τῶν αἰσθητικῶν ἡ αὐτὴ ὁπτιότης· εἴθι' ὅτι τῶν
ἐκαστῶν, καὶ ὅτι τῶν πῶτος π. π. αὐτῶν δὲ ὅτι
ἔστι τῶν πῶτος πῶτος διαρετικῶν, ὡς αἱ ἐκαστῶν
διαρετικῶν. ὅτι, ὅτι ἀγαθόν καὶ κακόν, καὶ λευκόν, καὶ
μυῖνον, καὶ ψυχρὸν καὶ θερμόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι
τῶν ἄλλων.

π. π. i. α.
π. π. i. α.
π. π. i. α.

9 Πρὸς μὲν οὖν * πῶτος καὶ ὁπτιότης * πῶ-
τος καὶ ὁπτιότης.

A sed etiam eas quæ sunt his similes: veluti
contrariorum eundem esse sensum, quia
est eadem scientia: & nos videre recipien-
tes quidpiam, non emittentes: quia in a-
liis quoque sensibus itidem se res habet.
audimus enim recipientes quidpiam,
non emittentes: atque eodem modo gu-
stamus, & olfacimus. Similis est aliorum
ratio.

3 Præterea quæcumque in omnibus
aut plurimis apparent, sumenda sunt
quali principia, & probabiles theses. hæc
enim concedunt, qui non vident aliqua
in re non ita habere.

4 Eligere etiam oportet ex sermoni-
bus scriptis.

5 Descriptiones autem faciendæ sunt
de quoque genere separatim supposito,
veluti de bono, vel de animali: de bono
(inquam) omni, incipiendo à questione
quid est. Annotandæ autem sunt & sin-
gularum opiniones, veluti Empedo-
clem dicere quatuor esse corporum ele-
menta. facile enim quispiam concesserit,
quod à claro aliquo philosopho dictum est.

C 6 Sunt autem (ut typo complectar)
propositionum & problematum partes
tres. nam alix propositiones sunt ethicæ,
alix physicæ, alix logicæ. Ethicæ sunt e-
iusmodi, veluti, utrum oporteat parenti-
bus parere potius quàm legibus, si discre-
pent: Logicæ autem, veluti, utrum con-
trariorum sit eadem scientia, an non: Phy-
sicæ verò, veluti, siue mundus æternus,
necne. Similis est ratio problematum.
Quales autem sint singulæ quas dixi, defi-
nitione explicare non facile est: sed eæ
quæ est per inductionem consuetudine
nitendum est, ut earum quæque notæ
fiant, ad prædicta exempla respiciendo.

7 Quod igitur ad philosophiam attinet,
secundum veritatem de his tractandum
est: dialecticè verò ad opinionem & pro-
babilitatem omnis disputatio dirigi debet.

8 Omnes porro propositiones su-
mendæ sunt quàm maximè uniuersales:
& ex vna multæ fieri debent: veluti, op-
positorum eandem esse scientiam: dein-
de esse eandem contrariorum, & eandem
relatorum. Eodem modo & hæc rursus
diuidi debent, quamdiu possunt diuidi:
veluti eandem esse scientiam boni & mali:
necnon albi & nigri, item frigidi & cali-
di. Similiter fieri debet etiam in aliis.

9 De propositionibus igitur suffi-
ciant quæ iam dicta sunt.

veluti si salubre dicitur quod sanitatis efficiendæ, quod conseruandæ, quod indicandæ vim habet: etiam salubriter dicitur vel accommodatè ad efficiendam, vel ad conseruandam, vel ad indicandam sanitatem. Ac similiter in ceteris, quando ipsum *nomen* multis modis dicitur, etiam casus ab eo *ductus* multis modis dicitur: & *res* si casus *multis modis dicatur*, etiam ipsum *nomen multis modis dicetur*.

11 Spectare etiam oportet genera categoriarum quæ nomini conueniunt, an eadem sint in omnibus; nisi enim *sint* eadem, patet, homonymum esse id quod dicitur. Veluti bonum in cibis *est*, quod est effectuum voluptatis: in medicina, quod est effectuum sanitatis: in anima, qualem esse, ut temperantem, vel fortem, vel iustam: similiterque in homine, interdum verò Quando, ut bonum quod *positum est* in occasione: bonum enim dicitur, quod in tempore fit. sæpe autem *bonum dicitur quod est* quantum, ut moderatum: nam & quod moderatum *est*, bonum dicitur. quocirca bonum est *verbum* homonymum. Itidem candidum in corpore *est* color: in voce, quod facile exaudiri potest. Eadem *est* ratio acuti: quia non eodem modo in omnibus idem dicitur; vox enim dicitur acuta, quæ *est* cita, ut aiunt musici qui circa numeros versantur: angulus verò acutus, qui *est* minor rector: machizra autem, quæ acutum angulum habet.

12 Considerare etiam oportet genera eorum quæ sub eodem nomine continentur, an sint diuersa nec subalterna. ut *ens* dicitur & animal & vas: diuersa enim *est* horum definitio ad illud nomen *accommodata*. alterum enim tale quoddam animal dicitur: alterum, tale quoddam vas. Quod si genera sint subalterna, non *est* necesse diuersas definitiones esse: ut corui, & animal & avis genus est; cum igitur dicimus coruum esse auem, dicimus quoque eum esse tale quoddam animal: quapropter ambo genera ei attribuuntur: similiter etiam cum dicimus coruum *esse* animal alatum bipes, dicimus eum esse auem: ergo sic quoque ambo genera coruo attribuuntur, nec non eorum definitio. in genoribus autem non subalternis hoc non contingit; neque enim cum vas dicimus, animal dicimus: neque cum animal, vas.

13 Considerare autem oportet non solum an eius quod propositum est, diuersa nec subalterna genera sint, sed etiā in contrario; nā si contrariū multis modis dicitur, manifestum *est*, etiam id quod propositum fuit, multis modis dici. 14 Vtile *est* etiam ad compositi definitionem respicere: veluti candidi corporis, & candidæ vocis:

Tom. I.

A οἶον, εἰ ὑγιὲν λέγεται, τὸ μὲν, ὑγείας ποιητικόν, τὸ δὲ, φυλακτικόν, τὸ δὲ, σημαντικόν· καὶ τὸ ὑγιὲν, ἢ ποιητικῶς, ἢ φυλακτικῶς, ἢ σημαντικῶς, ῥηθῆσθαι. ὁμοίως δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅταν αὐτὸ πλεοναχῶς λέγῃται, καὶ ἢ πῶσις ἢ ἀπ' αὐτῶν πλεοναχῶς ῥηθῆσθαι· καὶ εἰ ἢ πῶσις, καὶ αὐτὸ. 11 Σκοπεῖν δὲ δεῖ καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν τρυφήν * κατηρηλῶν, εἰ ταῦτα ὅτιν' ἐπὶ πόλεων. εἰ γὰρ μὴ ταῦτα, δὴλον ὅτι ὁμῶνυμον τὸ λεγόμενον. οἶον, τὸ ἀγαθόν, οἷον * ἐδίσταλι μὲν, τὸ ποιητικόν ἡδονῆς· οἷον ἰατρικῇ δὲ, τὸ ποιητικόν ὑγείας· ἐπὶ δὲ ψυχῆς, τὸ ποιητικόν, σφραγιστῆρα, ἢ ἀνδρείου, ἢ δικαιοσύνης· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ αἰσθησέων. εἰ γὰρ δὲ τὸ ποτε, οἶον, τὸ ἐν ταῖς καρδίαις ἀγαθόν· ἀγαθὸν γὰρ λέγεσθαι τὸ ἐν ταῖς καρδίαις· πολλάκις δὲ τὸ ποτὶς, οἶον, τὸ ἐπὶ τῇ μετεωρίᾳ λέγεσθαι γὰρ ἐπὶ τῇ μετεωρίᾳ, ἀγαθόν. ὥστε ὁμῶνυμον τὸ ἀγαθόν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ λεγόμενον, ἐπὶ σώματος μὲν, χρεῶμα· ἐπὶ δὲ φωνῆς, τὸ δυνάμεον πᾶσι πλεοναχῶς δὲ καὶ τὸ ὅξυ. καὶ γὰρ ὡσαύτως ἐπὶ πόλεων τὸ αἰεὶ λέγεσθαι. * φωνὴ μὲν γὰρ ὁξεία, ἢ τραχὺς, καὶ ἀπὸ φασίν οἱ κατὰ τὸν ὄρθον ἀρμονικῶς. γυνὴ δὲ ὁξεία, ἢ ἐλαφρῶν ὀρθῶν μαχίρα δὲ, ἢ ἐξυγνῶτος.

12 Σκοπεῖν δὲ καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν τρυφήν· ὡς τὸ αὐτὸ ὄνομα, εἰ ἔπειτα καὶ μὴ ὑπάλληλα. οἶον, ὄνος, τὸ τε ζῶον, καὶ τὸ σκεῦος. ἔπειτα γὰρ ὁ καὶ τρυφήν λέγεται αὐτῶν. τὸ μὲν γὰρ, ζῶον ποῖον τὴν ῥηθῆσθαι· τὸ δὲ, σκεῦος * ποῖον ἢ. ἐὰν δὲ ὑπάλληλα τὰ γῆν καὶ τὴν ἀναγκαῖον ἐτέροις τοῖς λόγοις εἶναι. οἶον, τὸ κρέατος, τὸ ζῶον, καὶ τὸ ὄρεον, ἢ ἡμῶς ἐστίν. ὅταν οὖν λέγῃται τὸ κρέατος ὄρεον, καὶ ζῶον ποῖον τὴν φωνὴν αὐτῶν ὡς ἀμφότερα τὰ γῆν καὶ τὴν κατηρηλῶν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν ζῶον πᾶσι πλεοναχῶς διπλῶν τὴν κρέατος λέγῃται, ὄρεον αὐτῶν φωνὴν εἶναι· ἐπὶ οὖν ἀμφότερα τὰ γῆν κατηρηλῶν καὶ τὸ κρέατος, ἐπὶ ὁ λόγος αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τῇ μὴ ὑπάλληλα γῆν καὶ τὴν συμβαίνει τῷ τῷ. ὅτε γὰρ ὅταν σκεῦος λέγῃται, ζῶον λέγῃται· ὅτι ὅταν ζῶον, σκεῦος.

13 Σκοπεῖν δὲ καὶ μὴ μόνον εἰ τὸ παρεκείμενον ἔπειτα τὴν γῆν, ἐπὶ μὴ ὑπάλληλα, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ ἐν αὐτῇ. εἰ γὰρ τὸ ἐν αὐτῇ πλεοναχῶς λέγῃται, δὴλον ὅτι ἐπὶ παρεκείμενον.

14 Χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ τῷ ὀνομασμένῳ ἐπὶ ἐλέπειν, τὴν ἐν τῇ σὺν ὑπερβολῇ γινόμενον. οἶον, λευκὸν σῶμα, καὶ λευκῆς φωνῆς.

Z iiij

ἀφαιρουμένων γὰρ τῶν ἰδίων, τὸ αὐτὸν δὲ λόγον λαί-
πιαται. τὴν το δὲ ὡς συμβαίνει ἐπὶ τῶν ὁμωνύ-
μων οἷον, ἐπὶ τῶν ἰσῶν εἰρημύων. ὁ μὲν γὰρ, ἔστι
σῶμα πικρὸν χροῖμα ἔχει. ὁ δὲ, φωνὴ δὴ-
κος. ἀφαιρούμενος αὖ τῶν σώματος, καὶ τῆς φω-
νῆς, ὡς αὐτὸν εἰς ἑκατέρω ὁ λαμβάνεται. ἔδῃ δὲ
γὰρ, εἴθερ σῶμα ὡνυμον ὡς ὁ λαμβάνεται, ὁ ἐφ' ἑκα-
τέρου λαμβάνεται οἷον αὐτὸν.

15 Πολλὰ δὲ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους λαί-
πιαται ὡς ἐκ τῶν ὁμωνύμων ὁ ὁμῶνυμος. ὅθεν ὁ καὶ
ἐπὶ τῶν λόγων σκοπεῖται. οἷον, εἰς τὴν ὁ σημασι-
κὸν, καὶ ὁ ποιητικὸν ὁμοίως, ὁ συμμετέρας ἔχει
ὡς ὁ ὁμοῖος φῶν οἷον. ὅθεν ἀποστατοί, ἀλλ'
ὁ σκοπεῖται πὶ τὸ συμμετέρας καὶ ἑκατέρω
εἴρηκεν. οἷον, εἰ ὁ μὲν, πᾶς ὁμοῖος οἷον, ὡς τε
ποιεῖ ὁμοῖος. ὁ δὲ, πᾶς ὁμοῖος οἷον, οἷον συμμέ-
της πᾶς ὡς ἑξῆς.

16 Ἐν, εἰ μὴ συμβλητὰ καὶ τὸ μᾶλλον, ὡς ὁ-
μοῖος. οἷον, λαμβάνεται φωνή, καὶ λαμβάνεται ἰματίον. καὶ
ὁμοῖος χυμός, ὡς ἔξῃ φωνή. ὡς τε γὰρ ὁμοῖος
ὡς λαμβάνεται λέγεται, ὡς ὁμοῖος, ὡς μᾶλλον
θάτερον. ὡς ὁμοῖος τὸ ὁμοῖον, καὶ τὸ λαμβάνεται. τὸ
γὰρ σῶμα ὡνυμον πᾶς συμβλητὸν. ὡς γὰρ ὁμοῖος
ῥηθῆσθαι, ὡς μᾶλλον θάτερον.

17 Ἐπὶ δὲ τῶν ἑκατέρωθεν, καὶ μὴ ὑπάλληλα
πεταχμένον, ἔπειτα ὡς εἶδει καὶ αἱ ἀφαιρούμεναι,
(οἷον, ζῶν, καὶ ὁμοῖος. ἔπειτα γὰρ ὡς τῶν αἱ ἀφαι-
ρούμεναι) σκοπεῖται πὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἐπέ-
ρυν ἡρῶν καὶ μὴ ὑπάλληλα ἀφαιρούμεναι εἰσιν.
οἷον, τὸ ὁμοῖον. φωνῆς καὶ ὁμοῖος. ἀφαιρούμεν γὰρ φωνῆ
φωνῆς πᾶς ὁμοῖος οἷον. ὁμοῖος δὲ καὶ ὁμοῖος ὁμοῖος.
ὡς ὁμοῖος τὸ ὁμοῖον. ἐτέρων γὰρ ἡρῶν καὶ ὡς
ὑπάλληλα ἀφαιρούμεναι εἰσιν.

18 Ἐν, εἰ αὐτὸν τῶν αὐτῶν τὸ αὐτὸ ὄνομα,
ἔπειτα αἱ ἀφαιρούμεναι. οἷον χροῖμα, τῶν ἐπὶ
τῶν σῶμα, ὡς τῶν αὐτῶν ὁμοῖος. τῶν μὲν γὰρ ἐπὶ
τῶν σῶμα, ἀφαιρούμεναι ὡς συγκριτικὸν ὁμοῖος.
τῶν δὲ ἐπὶ τῶν ὁμοῖος, ὡς αἱ αὐτῶν ἀφαιρούμεναι.
ὡς ὁμοῖος τὸ χροῖμα. τῶν γὰρ αὐτῶν αἱ αὐ-
τῶν ἀφαιρούμεναι.

19 Ἐν, ἐπὶ τὸ εἶδος, ὡς ὁμοῖος ὡς ἀφαιρούμεναι (ὡς
γὰρ ὁμοῖος ὡς ὁμοῖος ὡς ὁμοῖος ὡς ἀφαιρούμεναι,
* ἀλλ' εἶδος ὡς αὐτὸν) σκοπεῖται τῶν αὐτῶν τὸ
αὐτὸ ὄνομα, εἰ τὸ μὲν, εἶδος ὡς, τὸ δὲ, ἀφαι-
ρούμεναι. οἷον, τὸ λαμβάνεται, τὸ μὲν ἐπὶ τῶν σώματος, εἶδος
χροῖμα. τὸ δὲ ἐπὶ τῶν φωνῆς, ἀφαιρούμεναι.
ἀφαιρούμεναι γὰρ φωνῆ φωνῆς ὡς λαμβάνεται οἷον.

20 Περὶ μὲν αὖ τῶν πολλὰ ὡς, ὡς ὡς ὡς
ὡς τῶν ὡς σκοπεῖται.

A sublato enim eo quod est proprium, o-
porteret eandem definitionem manere :
hoc verò non accidit in homonymis, ut
in iis quæ nunc dixi: illud enim si definitur,
erit corpus talem colorem habes: hoc
autem, vox quæ facile exauditur; sublato
igitur corpore & voce, non idem est in v-
traque definitione quod relinquitur. atqui
oportebat, si candidum erat verbum sy-
nonymum, idem esse quod in utraque de-
finitione dicitur.

B Saepe etiam in ipsis definitionibus
latet consequens homonymia. idcirco de-
finitiones quoque considerandæ sunt; ve-
luti si quis significativum & effectivum
sanitatis, esse dicat quod symmetras affe-
ctum est ad sanitatem, non est desisten-
dum, sed considerandum, quid in utro-
que vocaverit symmetras: veluti si alte-
rum ita vocaverit, quia tale est, ut efficiat
sanitatem: alterum verò, quia tale est ut
indiget qualis sit habitus.

16 Præterea videndum est, an conferri
nequeant ex maiori, vel similitudine: ut
vox candida, & candidum vestimentum:
item acutus sapor, & acuta vox: hæc enim
nec similiter dicuntur candida vel acuta,
neq; alterū magis altero: quapropter & a-
cutū & cādidū est verbū homonymū; om-
ne enim synonymū est comparabile; quia
vel similiter dicitur, vel alterū magis al-
tero. 17 Quia verò diversorū generum,
quorū alterū sub altero nō collocatur, di-
versæ specie differentiæ sunt; (veluti ani-
malis, & sciētiæ; diversæ enim sūt horum
differentiæ) considerare oportet an ea quæ
sub eodē nomine continentur, diversarum
generum nō subalternorum differentiæ
sint; ut acutū est differentia vocis & magni-
tudinis: differt enim vox à voce, quod a-
cuta sit: ac similiter magnitudo à magni-
tudine. quare acutū est verbū homonymū:
quia sūt hæc differentiæ diversorū generum
non subalternorū. 18 Rursus videndū est,
an eorū quæ sub eodē nomine continentur,
diversæ sint differentiæ: ut chromatis quod
est in corporibus, & quod est in melodiis.
eius enim quod est in corporibus, diffi-
rentia sunt segregativum & congrega-
tivum aspectus: eius verò quod est in me-
lodiis, nō sūt eadē differentiæ: quare chro-
ma est verbū homonymū: quoniam eadē
rerū eadē sūt differentiæ. 9 Præterea quia
species nullius est differentia, (homo enim
& bos nō est differentia, sed utrumque est
species.) considerare oportet, an eorum
quæ sub eodē nomine continentur, alterum
sit species, alterum differentia: ut cādidū
quod est in corpore, est species coloris:
quod verò est in voce, est differentia: dif-
fert enim vox à voce, quod candida sit.

20 Quæ igitur multis modis dicuntur, ex
his & talibus consideranda sunt.

De differentiis inueniendis.

Cap. XVI.

1 De iis quæ sunt in eodem genere. 2 De diuersis generibus parum, 3 aut longè à se inuicem distantibus.

M Vtuas verò in eisdem generibus differentias contemplari oportet: veluti quid intersit inter iustitiam & fortitudinem, & inter prudentiam & temperantiam. hæc enim omnia sunt ex eodem genere, nempe virtute.

2 Item in diuersis generibus, inter quæ non est permagna distantia, veluti quid intersit inter sensum & scientiam.

3 Nam in iis quæ longè à se inuicem distant, differentia sunt omnino conspicuæ.

Τ Ας δὲ διαφορὰς ἐν αὐτοῖς τοῖς γένεσι C. xiv.
* πρὸς ἀλλήλας ἡωρητίον. οἷον, τὴν δὲ φέρει διαφορὰν αὐδρίας, καὶ φέρει σιμωσύνης. ταῦτα γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡμῶν εἰσὶ, τῆς ἀρετῆς. 2 Καὶ εἰς ἄλλαν πρὸς ἄλλο, ἢ μὴ πολὺ λίαν διεστηκότων. οἷον, τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀσθενείας ἐπιστήμης. 3 Ἐπὶ αὐτῶν γὰρ ἢ πολὺ διεστηκότων, κατὰ διὰ πρὸς τὴν αὐτῆς.

De similitudine consideranda.

Cap. XVII.

1 De diuersis generibus. De similitudine, quæ explicatur per particulas AD, 2 vel per particulam IN. 3 In quibus exercitatio instituenda sit. 4 ¶ De iis quæ sunt in eodem genere.

S imilitudo verò consideranda est & in iis quæ sunt in diuersis generibus, hoc modo: Vt alterum ad alterum quippiā, sic aliud ad aliud: veluti, vt se habet scientia ad scibile, ita sensus ad sensibile.

2 Item vt alterum in altero quopiam, sic aliud in alio: veluti vt visus est in oculo, ita mens in anima: & vt tranquillitas in mari, ita serenitas in aëre: vtrumque enim est quies. 3 Maximè autem in iis quæ longè inter se distant, exerceri oportet. facile enim in reliquis poterimus similitudines perspicere.

4 Consideranda autem sunt etiam ea quæ sunt in eodem genere, an idem quidpiam omnibus insit: vt homini, & equo, & cani. nam quatenus in eis idem quidpiam inest, catenus sunt similia.

Τ Ην ὁμοιότητα περὶ τοῦ ἐπὶ τῇ αὐτῇ πρὸς ἡμῶν ὡς ἐπὶ πρὸς ἐπὶ πρὸς ἡμῶν, ὡς ἐπὶ πρὸς ἡμῶν. οἷον, ὡς ἐπὶ πρὸς ἡμῶν, ὡς ἐπὶ πρὸς ἡμῶν. 2 Καὶ ὡς ἐπὶ πρὸς ἡμῶν πρὸς ἡμῶν, ὡς ἐπὶ πρὸς ἡμῶν. οἷον, ὡς ἐπὶ πρὸς ἡμῶν, ὡς ἐπὶ πρὸς ἡμῶν. 3 Μάλιστα δὲ ἐν τοῖς πολὺ διεστηκότων γινώσκονται καὶ ὁμοιότητες. ὅτι τῶν λόγων διωρισμένα τὰ ὁμοιὰ σίμωρον.

4 Σχεπτόμενοι γὰρ τὰ ἐν αὐτῇ αὐτῇ ὡς ἐπὶ πρὸς ἡμῶν, εἰς ἀπασιν ἀρχὰς ταῦτα. οἷον, ἀνθρώπου, καὶ ἵππου, καὶ κυνὸς. ἢ γὰρ ἀρχὰς τῆς αὐτῆς ταῦτα, ταῦτα ὁμοιὰ εἶναι.

De utilitate dictorum instrumentorum.

Cap. XVIII.

1 ¶ De homonymorum distinctione. De perspicuitate. 2 Vt syllogismi fiant de re ipsa, non de nomine. 3 De paralogismis. 4 ¶ De inuentione differentiarum. 5 ¶ De syllogismis, quibus probatur esse idem, vel diuersum. 6 De cognitione quid sit. 7 ¶ De similitudine. 8 De inductionibus. 9 De syllogismis hypotheticis. 10 De definitionibus eorum quæ parum, 11 vel multum inter se distant. 12 ¶ Epilogus.

C Onsiderare autem quot modis quidque dicatur, vtile est ad perspicuitatem. facilius enim intelliget quispiam quid ponit, si explanatum fuerit quot modis dicatur.

Χ Ρήματα δὲ τὰ αὐτὰ ποικίλως λέγεσθαι ἐπισκίφεται, πρὸς τὸ ἑκάστη μαλ. ἢ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τοῖς εἰδῶν τὴν τὴν οὐσίαν, ἐμφανέστερον ποικίλως λέγεσθαι.

2 Καὶ πρὸς τὸ γινώσκειν κατ' αὐτὸ τὸ πρῶ-
γμα, καὶ μὴ πρὸς τοῦτομα ποιεῖ συλλογισμοίς.
ἀλλ' ἵνα γὰρ ὅπως ποσάχως λέγεται, ἐνδείχεται
μὴ ὅτι ταῦτόν τιν' τε ἀποκρινόμενον καὶ τὸ ἐρω-
τῶντε φέρει πλεὺς ἀφαιρέσεων. ἐμφανιζέμενος δὲ
ποσάχως λέγεται καὶ ὅτι ἢ φέρων ἢ ἴσως, * γα-
λῆες δὲ φαίνοιντο ὁ ἐρωτῶν, εἰ μὴ πρὸς πρῶτον
τὸ λόγον ποιοῖτο. 3 Χρήσιμον δὲ καὶ πρὸς τὸ
μὴ παρὰλογισθῆναι, καὶ πρὸς τὸ παρὰλογισθα-
ναι. εἰδότες γὰρ ποσάχως λέγεται, ὅ μὴ πα-
ρὰλογισθῶμεν, ἀλλ' εἰδυσόμεν, εἰ μὴ πρὸς
ταῦτό τ' λόγον ποιοῖται ὁ ἐρωτῶν. αὐτοῖς τε ἐρω-
τῶντες διωκόμεθα παρὰλογισθῆναι, εἰ μὴ
πυγχομένη εἰδώς ὁ ἀποκρινόμενος ποσάχως λέ-
γεται. 4 Τοῦτο δὲ οὐκ ὅτι πάντων αἰεὶ δυ-
νατὴν. ἀλλ' ὅτι ἢ τῶν πολλὰχως λεγόμενων,
ταῦ μὲν, ἀληθῆ. ταῦ δ', ψευδῆ.
5 Ἐστὶ δὲ οὐκ οἰκείος ὁ ἔπος ὅτι τῆς ἀφαι-
ρετικῆς. ἀλλ' ὅτι πρῶτον ἀλλοβητέον τῆς ἀφαι-
ρετικῆς ὁ ἰσχυρὸς, ὁ πρὸς τοῦτομα ἀφαιρέ-
σθαι, εἰ μὴ τῆς ἄλλως ὅτι ἀδυνατῇ πρὸς τῶν
παρακειμένων ἀφαιρέσθαι. 6 Τὸ δὲ ταῦ ἀφαι-
ροῦντες ἀφαιρῶν, χρήσιμον πρὸς τὴν τοῖς συλλογι-
σμοῖς τοῖς πρὸς ταῦτα ὅτι ἐπερὶ, καὶ πρὸς τὸ
γινώσκειν τὸ ὅτι ἐκαστον. 7 Ὅτι μὲν οὖν πρὸς
τοῖς συλλογισμοῖς τοῖς πρὸς ταῦτα καὶ ἐπερὶ
χρήσιμον, διότι διότι γὰρ ἀφαιροῦν τῶν
παρακειμένων ὁ ποιοῦμεν, διδόντες ἐσόμεθα,
ὅτι καὶ ταῦτα. 8 Πρὸς δὲ τὸ γινώσκειν τὸ ὅτι,
ἀλλ' ὅτι τὸ ἴδιον τῆς ὁσίας ἐκαστου λόγον τοῖς πρὸς
ἐκαστον οἰκείως ἀφαιροῦντες γινώσκοντες εἰσόμεθα.

9 Ἡ δὲ τῶν ὁμοίων γινώσκων, χρήσιμος πρὸς τὴν
τοῖς ἐπακτικαῖς λόγοις, ὅτι πρὸς τοῖς ὅτι ὑπο-
θέσεις συλλογισμοῖς, καὶ πρὸς πλεὺς ἀποδίδουν τῶν
ὁρισμάτων.

10 Πρὸς μὲν οὖν τοῖς ἐπακτικαῖς λόγοις, ἀλλ' ὅτι
τῶν κατὰ τὰς ὁμοίων ἐπαγωγῇ, ὅ κα-
τὰ τοῦ ἀλλοιόμενου ἐπαγωγῇ. ὅ γὰρ ὅτι ὅτι ἐπα-
γωγῇ, μὴ * εἰδόντες τὰ ὁμοία.

11 Πρὸς δὲ τοῖς ὅτι ὑποθέσεις συλλογι-
σμοῖς, ἀλλ' ὅτι ἐνδεχόμενον ὅτι, ὡς ποτε ἐφ' ἐνός τῶν
ὁμοίων ἐχθρῶν, ὅπως καὶ ὅτι τῶν λοιπῶν. ὡς πρὸς
ὅτι, ὅτι αὐτοῖς ἀπορῶμεν ἀφαιρέσθαι, πρὸς
ὅτι μολογησόμεθα, ὡς ποτε ὅτι τούτων ἐχθρῶν, ὅ-
πως ὅτι τῶν παρακειμένων ἐχθρῶν. διότι ἀρτίς δὲ
ὁ αἴτιον, καὶ ὁ παρακειμένων ὅτι ὑποθέσεις διδόν-
τες ἐσόμεθα. ὑποθέμενοι γὰρ, ὡς ποτε ὅτι
τούτων ἐχθρῶν, ὅπως καὶ ὅτι τῶν παρακειμένων ἐχθρῶν,
πλεὺς ἀποδίδουν * πεποιήμεθα.

2 Ad id etiam *conducit*, ut syllogismi
fiant aduersus rem *propositam*, non aduer-
sus nomen. cum enim incertum est quot
modis dicatur, accidit ut non eodem co-
gitationem dirigat, qui responderet, & qui
interrogat. cum autem explanatum fue-
rit, quot modis dicatur, & quod respi-
ciat qui ponit: ridiculus videbitur qui
interrogat, nisi aduersus id argumente-
tur.

3 Utile etiam est, ne paralogismo
captamur, & ut *aliud* paralogismo fal-
lamur. nam si intelligamus quot modis
quidque dicatur, non decipiemur para-
logismo, sed intelligemus, si forte non
aduersus idem argumentetur is qui in-
terrogat: ipsi vero, interrogantes pote-
rimus paralogismo fallere, nisi respon-
dens sciat quot modis dicatur.

4 Hoc autem non in omnibus semper
fieri potest: sed quando eorum quae mul-
tis modis dicuntur, alia sunt vera, alia
falsa.

5 Sed hic modus non est proprius dia-
lecticæ. Itaque omnino hoc vitare dia-
lectici debent, ne aduersus nomen disle-
rant: nisi quis aliter nequeat de re pro-
posita disputare.

6 Differentias autem inuenire, utile
est & ad syllogismos de eodem ac diuerso
extruendos, & ad cognoscendum quid
quæque res sit.

7 Ad syllogismos quidem de eodem
ac diuerso *conficiendos* utile esse, constat.
cum enim rerum propositarum quamli-
bet differentiam inuenerimus, ostenderi-
mus non idem esse.

8 Ad cognoscendum autem quid sit,
quia propriam cuiusque rei definitionem
propriis cuiusque rei differentiis *secer-
nere* solemus.

9 Similitudinis autem contemplatio
utilis est & ad inductiuas rationes, & ad
syllogismos hypotheticos, & ad afferen-
das definitiones.

10 Ad inductiuas rationes: quia simi-
lium particularium inductione, vniuer-
sale concludi censemus. non enim facile
possunt inducere, qui similitudines igno-
rant. 11 Ad syllogismos vero hypothet-
icos: quia probabile est, ut in vno eo-
rum quæ similia sunt, res habet, sic et-
iam in reliquis *habere*. Quocirca de quo-
uis eorum differendi copia nobis suppe-
tat, prius ex confesso accipiemus, ut in
illis se res habet, sic & in eo quod pro-
positum est, habere. cum autem illud
probauerimus, etiam propositum ex hy-
pothesi probauerimus. cum enim suppo-
suerimus, ut in illis se res habet, ita etiam
in eo quod propositum est, habere, do-
monstrationem confecimus.

12 Ad definitiones verò afferendas: quia si possumus perspicere quid in quaque re idem sit: non dubitabimus, ad quod genus propositam rem, quam definiemus, referre debeamus. eorum enim quæ communia sunt, id quod maximè in questione quid est, attribuitur, genus utriusque est.

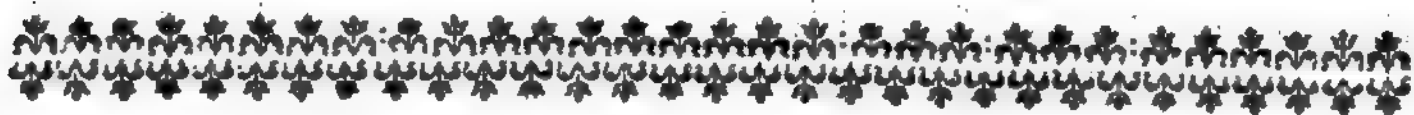
13 Similiter autem & in iis quæ longè inter se distant, utilis est ad definitiones explicandas similitudinis contemplatio. ut idem esse tranquillitatem in mari, & serenitatem in aëre: quoniam utrumque est quies: & idem esse punctum in linea, atque unitatem in numero: quoniam utrumque est principium. Quare commune omnium genus afferentes, videbimur non alienis verbis definire. Ferè autem & qui definiunt, ita solent explicare; nam & unitatem aiunt esse principium numeri: & punctum, principium lineæ. constat igitur eas ad commune utriusque genus referre.

14 Instrumenta igitur, per quæ syllogismi exstruuntur, hæc sunt: Loci verò ad quos conferunt ea quæ diximus, hi sunt.

12 Πρὸς δὲ πλεὺν τῶν ὁρισμῶν ἀποδίδου, διότι διωάμενοι σίνωρεθαι τί ἐσὶ ἐκάστη τῶν, οὕτως ἀπορήσομεν εἰς τὴν διὰ γένος ὁρίζομενοις ὁ παρὰ κείνοισιν πρῶτος. τῶν γὰρ κοινῶν δὲ μάλιστα ἐσὶ ἐν ᾧ ἔστι κατηγορούμενον, γένος αὖτ' εἶναι.

13 Ομοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς πολὺ διεσπασί, χρησόμενος πρὸς τοὺς ὁρισμοὺς ἐν τῷ ἰσότητι θεωρεῖται. οἷον, ὅτι τῶν τῶν θαλῶν καὶ ἐν θαλάττῃ, νηυσὶς δὲ ἐν αἰθέρι· ἐκάτερον γὰρ, ἡσυχία. καὶ ὅτι σιγή ἐν γραμμῇ, καὶ μονὰς ἐν ἀριθμῷ· ἐκάτερον γὰρ, ἀρχή· ὥστε δὲ κοινὸν ὅτι πρῶτον γένος ἀποδίδοντες, δόξομεν οὕτως ἀλλοτεῖως ὁρίζεσθαι. σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ὁρίζομενοι, ὥτως εἰωθασιν ἀποδίδοναι· πλεὺν γὰρ μονάδα, ἀρχὴν ἀριθμοῦ φασιν εἶναι· καὶ πλεὺν σιγῆς, ἀρχὴν γραμμῆς. δηλοῖ οὖν ὅτι καὶ εἰς δὲ κοινὸν ἀμφοτέρων γένος πρῶτος.

14 Τὰ μὲν οὖν ὅργανα δὲ ὧν οἱ συλλογισμοί, τῶντα ἔστιν. οἱ δὲ τόποι πρὸς οἷς χρησόμεθα τὰ κοινὰ λέξεσιν, οἱ δὲ εἰσιν.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER II.

Prothecoriz.

Cap. I.

1 Problematum alia esse uniuersalia, alia particularia. 2 Argumentorum dialecticorum alia confirmare, alia refellere problema. Loci uniuersales astruentes, vel euercentes, etiam particulari astruunt, vel euercunt. 3 Initio declarandos esse locos, qui uniuersaliter euercunt. 4 Distinctio accidentis & ceterorum problematum. 5 De vitiis problematum.

PROBLEMATVM autem C alia sunt uniuersalia, alia particularia. Uniuersalia sunt, ut, Omnis voluptas est bonum, & Nulla voluptas est bonum. Particularia verò, ut, Quædam voluptas est bonum, & Quædam voluptas non est bonum.

ΕΣΤΙ δὲ τῶν προβλημάτων, τὰ Cαπ. I. μὲν, καθόλου. τὰ δὲ ἐπὶ μέρος. καθόλου μὲν οὖν, οἷον, ὅτι πάντα ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ὅτι οὐδὲμία ἡδονὴ ἀγαθόν. ἐπὶ μέρος δὲ, οἷον, ὅτι ἔστι τις ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ὅτι ἔστι τις ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν.

2. Ἐστὶ δὲ πρὸς ἀμφότερα τὰ γῆνη τῶν περὶ βλημάτων, καὶ τὰ καθόλου κατασκευαστικά τε ἑαυτοσυνεπικά. διζήμεναι γὰρ ὅτι πᾶσι ὑπάρχει, ἢ ὅτι πᾶσι ὑπάρχει, διδόντες ἐσόμεθα. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι οὐκ ὑπάρχει, διζήμεθα, καὶ ὅτι ὅτι * πᾶσι ὑπάρχει διδόντες ἐσόμεθα. 3. Πρῶτον οὖν περὶ τῶν καθόλου ἀποσκευαστικῶν ῥητέων, ἀφ' ὧν τὸ κοινὸν εἶναι τὰ τοιαῦτα πρὸς τὰ καθόλου, καὶ τὰ ὅτι μέρους, καὶ ἀφ' ὧν ὁ μέλλων τὰς ἡσυχίας κομίζεσθαι τῶν ὑπάρχον, ἢ μὴ τοῖς δὲ ἀφ' αὐτοῦ, ἀποσκευάζειν. 4. Ἐστὶ δὲ χαλεπώτατον τὸ ἀντιφρόνως πρὸς τὸ συμβεβηκός οἰκίσαι ὁνομασίαν. τὸ γὰρ πᾶσι, καὶ μὴ καθόλου, ὅτι μόνον ἐσόμεθα τῶν συμβεβηκότων. ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν ἰδίων, ἢ τῶν ὅρων, καὶ τῶν ἡσυχίας, ἀναγχαῖον ἀντιφρόνως. οἷον, εἰ ὑπάρχει ἡμῖν, ζῶντις διποδὶ εἶναι. ἀντιφρόνως αὐτὴ ἀληθὲς ἔσται λέγειν, ὅτι ζῶντις διποδὶ ἔστιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἡσυχίας. εἰ γὰρ ζῶντις ὑπάρχει πᾶσι εἶναι, ζῶντις ἔστι τὰ δ' αὐτὰ καὶ ὅτι τῶν ἰδίων. εἰ γὰρ ὑπάρχει πᾶσι, γραμματικῶς δικλινῶς εἶναι. γραμματικῶς * δικλινῶς ἔσται. οὐδὲν γὰρ τοῦτων ἐσόμεθα καταπύ τὸ ὑπάρχει, ἢ μὴ ὑπάρχει. ἀλλ' ἀπλῶς ἢ ὑπάρχει, ἢ μὴ ὑπάρχει. ὅτι δὲ τῶν συμβεβηκότων οὐδὲν κωλύει κατὰ τὸ ὑπάρχειν. οἷον, λευκότης, ἢ δικαιοσύνη. ὡς οὖν ἀποχρηστὸν εἶναι ὅτι ὑπάρχει λευκότης ἢ δικαιοσύνη, πρὸς τὸ διζέαι ὅτι λευκός, ἢ δικαίος ἔστιν. ἔχει γὰρ ἀμφισβήτησιν, ὅτι κατὰ τὸ λευκός ἢ δικαίος ἔστιν. ὡς οὖν ἀναγχαῖον ὅτι τῶν συμβεβηκότων τὸ ἀντιφρόνως. 5. Διορίσασθαι δὲ περὶ τῶν ἀμφοτέρων τῶν ἐσόμεθα πᾶσι πᾶσι πρὸς βλήμασι, ὅτι εἰσὶ διττοί, ἢ ὅτι φθιδόμενοι, ἢ ὅτι φθιδόμενοι πᾶσι καὶ μὴ λείπειν. οἷον τὸ φθιδόμενοι, καὶ τὸ μὴ φθιδόμενοι ὑπάρχειν πᾶσι * λέγοντες, ἀμφοτέρωσι. καὶ οἱ τοῖς ἀλλοτείοις ὀνόμασι τὰ πρὸς ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς. οἷον, τὸ πλάττωσι, ἀφ' ὧν, φθιδόμενοι τὸ καὶ μὴ φθιδόμενοι ὀνομασίαν.

A 2. Sunt autem utriusque problematum generi communia, ea quae vniuersaliter astruendi vel evertendi vim habent. cum enim probauerimus omni inesse, etiam cuidam inesse probauerimus. similiterque si nulli inesse ostendamus, etiam non omni inesse ostendamus.

B 3. Primum igitur de his quae vniuersaliter evertendi vim habent, dicendum est: cum quia quae sunt eiusmodi, sunt communia vniuersalibus & particularibus problematis; tum etiam quia theses afferunt, potius aientes quam negantes: quas, qui differunt, refellunt.

C 4. Difficillimè autem conuertitur propria appellatio ab accidente ducta. ex parte enim, &, non vniuersaliter inesse, in solis accidentibus reperitur. nam à proprio, & à definitione, & à genere ductam appellationem conuertere necesse est. Veluti si cui inest esse animal pedestre bipes; conuersione factâ, verè dicetur, est animal pedestre bipes. Similis est ratio appellationis à genere sumptae. nam si cui inest esse animal, est animal. Eadem etiam in proprio locum habent. etenim si cui inest esse susceptiuum grammaticae, erit susceptiuum grammaticae. nihil enim horum potest ex parte inesse, aut non inesse: sed simpliciter vel inest, vel non inest. Accidentia verò ex parte inesse, nihil verat: veluti alborem, aut iustitiam. Quare non satis est probare inesse alborem aut iustitiam, ut probetur esse albus vel iustus. habet enim dubitationem: quia fortasse ex parte albus vel iustus est. Quapropter non est necessaria in accidentibus conuersio. 5. Definire etiam oportet peccata quae in problematis reperiuntur quae nimirum duo sunt. peccat enim quispiam, vel quia mentitur, vel quia discedit à posita & usitata dictione. mentientes enim & quod non inest, inesse alicui dicentes, peccant. item qui alienis nominibus res appellant. veluti qui platanum, hominem appellant, à positis & receptis nominibus discedunt.

Varij loci problematum de accidente.

Cap. II.

1. A distinctione attributorum. 2. A speciebus subiecti. 3. A definitione. 4. Ab obiectione. 5. Ab auctoritate.

C. II.

Εἰς μὲν δὲ τὸ πᾶσι, ὅτι βλεπόμεναι, εἰ δὲ κατ' ἄλλοις πᾶσι τῶν ὑπάρχον, αἱ συμβεβηκὸς ἀποδίδωκεν. Αμφοτέρωσι δὲ μάλιστα τῶν περὶ τὰ γῆνη. οἷον, εἰ τις τὸ λευκὸν φάνη συμβεβηκέναι χρώματι εἶναι. καὶ γὰρ συμβεβηκέναι

V. Nihil igitur locus est, ut videamus an quod alio quopiam modo dicitur, pro accidente acciperit. Maxime autem hoc peccatum admittitur circa genera; veluti si quis dixerit albo accidere ut sic color; non enim accidit albo,

albo, ut sit color; sed color est eius genus. Accidit igitur, ut is qui thesaurum constituit; nominatim definiat id esse accidens, veluti iustitiae accidere ut sit virtus. sed saepe numero sine hac definitione manifestum est, genus pro accidente sumptum esse: veluti si quis alborem esse coloratum dixerit, aut incessum moveri: quoniam à nullo genere denominatiue attributio de specie dicitur, sed synonymus omnia genera speciebus attribuuntur. etenim species & nomen & definitionem generum suscipiunt. Qui igitur dixit album esse coloratum; nec ut genus accepit, quia denominatiue dixit; nec ut proprium, vel ut definitionem, quia definitio & proprium nulli alii rei insunt: multae autem aliae res sunt coloratae, ut lignum, lapis, homo, equus. patet igitur, acceptum esse ut accidens.

2 Alius locus est, respicere ad ea quibus omnibus vel multis inesse dictum est: considerare autem singulas species, non infinita: sic enim magis viâ progreditur, & in paucioribus consistet consideratio. Oportet autem considerare & incipere à primis, postea deinceps progredi vsque ad indiuidua. veluti si oppositorum eandem scientiam esse dixerit; considerandum est an relatorum & contrariorum & eorum quæ secundum priuationem & habitum, & eorum quæ secundum contradictionem opposita dicuntur, sit eadem scientia. & si in his nondum appareat, rursus hæc sunt diuidenda vsque ad indiuidua: veluti an iustorum & iniustorum, vel dupli & dimidii, vel excitatis & visus, vel ipsius esse & non esse, eadem sit scientia. nam si alicuius non eandem esse probatum fuerit, confutatum erit problema. Similis ratio est & nulli insit. Hic autem locus conuertitur, id est ad confirmandum & ad refutandum valet. si enim prolata diuisione, in omnibus videatur aut in plerisque; postulandum est vt aduersarius vniuersaliter concedat, vel obiciat & doceat in quo non sit. nam si neutrum horum faciat, ineptus videbitur qui non concedat.

3 Alius locus est, definire accidens & id cui accidit; vel utrumque per se, E vel alterum tantum: deinde considerare an sumptum quidpiam sit quasi verum, quod id definitionibus non requiratur verum. veluti si problema sit; Deus iniuria potest affici; videndum est, quid sit iniuriâ afficere: nam si sit, nocere sponte; patet non posse Deum affici iniuriâ, quia Deo noceri non potest. Item si ponatur vir bonus esse invidus: videndum est, quis sit invidus, & quid invidia.

Tom. 1.

Α ὁ λαλῶν, χρώματι ^{ἔῃ}, ἀλλὰ ἦμος αὐτῷ ὁ
 χρομαίεσσι. Ενδίδεσται μὲν οὖν ἐκ τῆς πλὴν ὀνο-
 μασιδὸν ἀφαιρέσει τὴν πηλιδμον, ^{ἔῃ}, ὅτι συμβέβη-
 κε τῇ δικαιοσύνῃ, ^{ἔῃ}. * πλεονάζει δὲ καὶ
 μὴ ἀφαιρέσει, κατὰ δὲ οὐκ ὅτι ὁ ἦμος ὡς συμ-
 βέβηκε ἀποδίδωκεν. ^{ἔῃ}, εἴ τις πλὴν λαλῶνται
 κεχρωσθαι φησιν, ἐκ τῆς βάδιον κινῆσαι. ἀπὸ
 οὐδενός γὰρ ἦμος πρῶτον μὲν ἐκ κατηρεῖα
 ἐκ τῆς εἰδοῦς λέγεται, ἀλλὰ πᾶσι οὖν οὐκ ὡς
 τὰ ἦμος τῶν εἰδῶν κατηρεῖα. καὶ γὰρ τοῦτο
 ἐκ τῆς λέγει ὅτι δίδεσται τῶν ἡμῶν, τὰ εἰδῶν. ὁ οὖν
 κεχρωσμένος εἰπὼν ὁ λαλῶν, ὅτι ὡς ἦμος ἀπο-
 δίδωκεν, ὅτι πρῶτον μὲν εἴρηκεν. ὅτι ὡς ἴδον,
 ἢ ὡς οὐκ ὡς. ὁ γὰρ οὐκ ὡς καὶ ὁ ἴδον οὐκ ὡς
 ἄλλω ὡς ἀρχὴ. κεχρωσθαι δὲ πολλὰ καὶ τῶν
 ἄλλων. ^{ἔῃ}, ξύλον, λίθος, ἀνθρώπος, ἵππος. δὲ
 λαλῶν οὖν, ὅτι ὡς συμβέβηκε * ἀποδίδωκεν.

[illegible]

3 Ἄλλος, ὃ λόγους ποιεῖν τῷ τε συμβεβηκό-
 πος, καὶ ὃ συμβεβηκεν, ἐν ἀμφοτέρων καθ' ἑκά-
 στερον, ἐν τῷ ἑτέρῳ· εἶπε σκοπεῖν, εἴ ἢ μὴ ἀλη-
 θὲς ὡς τις λόγους, ὡς ἀληθὲς, εἴληπται. οἷον, εἰ
 ἔστι Θεὸν ἀδικεῖν, ἢ ὃ ἀδικεῖν. εἰ γὰρ ὃ βλά-
 πην ἐκποιῶς, δὴλον ὡς οὐκ ἔστι Θεὸν ἀδικεῖν.
 ὃ γὰρ ἐν δέχεται βλάβηται ἢ Θεόν. καὶ εἰ φησὶ-
 τὸς ὁ ἀποδυαῖος, τίς ὁ φθονερός, ἔ * τίς ὁ φθονος. κ. κ. κ.

Verum infirmanti non opus est ex confessione differere, nec si non omni, nec si nulli inesse dictum fuerit. nam si ostendamus non inesse cuius, refutatum erit *problema asserens* omni inesse. ac similiter si vni ostendamus inesse, euertemus *problema asserens* nulli inesse. Confirmantes autem, prius ex confesso accipere debent, si cuius insit, omni inesse, si verisimile sit hoc postulatum: non enim satis est ad probandum omni inesse, de vno differere: veluti si hominis anima sit immortalis, omnem quoque animam esse immortalem. quocirca prius ex confesso sumere oportet, si quavis anima sit immortalis, omnem quoque esse immortalem. Hoc verò non semper faciendum est: sed quando non est nobis facultas asserendi communem vnam rationem de omnibus; quemadmodum geometra *vna communis ratione probat* triangulum habere tres angulos æquales duobus rectis.

2 Si verò multis modis dici non lateat; cum distinctum fuerit quot modis dicatur, & refellere & confirmare oportet. Veluti si quod decet, est utile vel honestum; conandum est ambo confirmare vel refellere de eo quod propositum est: veluti id esse honestum & utile, aut nec honestum nec utile. Quod si nequeunt ambo probari, alterum probandum est, cum antè iudicatum fuerit alterum tale esse, alterum minimè. Eadem ratio est, si plura sint, in quæ *verbum multiplex* diuidatur. 3 Rursus *consideranda sunt*, quæ multifariam dicuntur, non ut homonyma, sed alio modo. Veluti scientia vna est multarum rerum, vel ut finis & eius quod ad finem refertur; sicut medicina est scientia efficiendi sanitatem, & præscribendi rationem victus: velut duorum finium, ut contrariorum eadem scientia dicitur alterum enim altero non est magis finis: vel ut eius quod est per se, & eius quod est per accidens: ut per se scimus triangulū duobus rectis æquales habere tres angulos: per accidens autē æquilaterum, nam quia triángulo æquilatero accidit ut triangulū sit; secundū hoc cognoscimus quod duobus rectis æquales habet *angulos internos*. si igitur nullo modo contingat eandem esse multarum rerum scientiam, manifestum est omnino non contingere ut sit: aut si quo modo contingit, manifestum est cōtingere. Diuidere autē oportet, quotupliciter utile est. ut si cōfirmare velimus, ea proferenda sunt, quæ contingit talia esse qualia probare volumus. atque has diuidenda sunt in ea tantū, quæ utilia sunt ad confirmandum. at si refutare velimus, ea sunt proferenda, quæ non contingit talia esse, reliqua verò prætermittenda.

Tom. I.

Α πάλιν ἀνασκαύζοντι μὲν, ὡς δὲν δι' ἐξ ὁμολογίας λέγεσθαι, οὐτ' εἰ πᾶσι, ὅτ' εἰ μὴ δὲν ὑπάρχει εἶρησθαι. εἰ γὰρ δείξομεν * ὅτι οὐχ ὑπάρχει ὅπως αἰρηκότες εἰσόμεθα τὸ πᾶσι ὑπάρχειν. ὁ μὲν δὲ καὶ ἐν δειξομένῳ * ὑπάρχει, ἀναρρήσομεν ὅ μὴ δὲν ὑπάρχει. καὶ ἀσκαύζοντες δὲ πρὸς ὁμολογητέον, ὅτι εἰ ὅπως ὑπάρχει, πᾶσι ὑπάρχει. αὐτὸ πιθανὸν ἢ δ' αἰετῶμα. οὐ γὰρ ἀπὸ τοῦ πᾶσι τὸ δειξάμεν ὅτι πᾶσι ὑπάρχει, τὸ εἶναι εἰς ἀφ' ἑαυτοῦ. οἷον, εἰ ἢ τῷ ἀνθρώπῳ ψυχὴ ἀθάνατος, * ὅτι πᾶσι ψυχὴ ἀθάνατος. ὡς πρὸς ὁμολογητέον, ὅτι εἰ ἡ πᾶσι ψυχὴ ἀθάνατος, καὶ πᾶσι ἀθάνατος. τῷ δὲ οὐκ αἰετῶμα, ἀλλ' ὅτι μὴ ἀπορῶμεν κοινὸν εἶνα λόγον ὅτι πᾶσι εἶναι. καθάπερ ὁ γεωμέτρης, ὅτι τὸ τετράγωνον δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς γωνίας.

2 Εἰ δὲ μὴ λαμβάνοι πολλὰ ὡς λεγόμενον. διελόμενοι ποσὰ ὡς λέγεσθαι, καὶ ἀναρρῶν, καὶ κατασκαύζοντες. οἷον, εἰ τὸ δέον ὅτι τὸ συμφέρον, ἢ τὸ καλόν, πειρατέον ἀμφω κατασκαύζοντες ἢ ἀναρρῶν πρὸς τῷ πρὸς κοινῷ. οἷον, ὅτι καλόν καὶ συμφέρον, ἢ ὅτι αὐτὸ καλόν οὐτὶ συμφέρον. εἰ δὲ μὴ εὐδὲχεται ἀμφοτέρω, γὰρ πρὸς δικτεῖον, ὅτι σημεῖον ὅτι τὸ μὲν, τὸ δὲ ὅτ' αὐτὸς λόγος καὶ πλείων ἢ εἰς αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ.

3 Πάλιν ὅσα μὴ καθ' ὁμοθυμίαν λέγεσθαι πολλὰ ὡς, ἀλλὰ κατ' ἄλλοις ἔκποι. οἷον, ὅτι πρὸς μίαν πλείων, ἢ ὡς τῷ τέλει καὶ τῷ πρὸς τὸ τέλος, οἷον, ἢ ἰατρικῇ, τῷ ὀρίσῳ ποιῶσιν καὶ τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ ὡς ἀμφοτέρω τελευτῶν, καθάπερ τῷ εὐδὲχεται ἢ αὐτὸ λέγεσθαι ὅτι πρὸς. ὁ δὲ γὰρ * μέλλοι τι λος τὸ ἔπειν τῷ ἑτέρω. ἢ ὡς τῷ καθ' αὐτὸ καὶ τῷ ἑτέρω συμβεβηκός. οἷον, καθ' αὐτὸ μὲν, ὅτι τὸ τετράγωνον δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς γωνίας. καὶ συμβεβηκός δὲ, ὅτι ὁ ἰσοπλευρὸν. ὅτι γὰρ συμβεβηκός τῷ τετράγωνῳ ἰσοπλευρῷ, τετράγωνον οἷον, καὶ τῷ πρὸς κοινῷ οὐκ ἔστι δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς γωνίας. εἰ δὲ μὴ μὴ δὲν εὐδὲχεται πᾶσι αὐτῶν ὅτι πλείων ὅτι πρὸς, δηλον ὅτι ὅπως ὁ δὲ εὐδὲχεται οἷον. ἢ εἰπὼς εὐδὲχεται, δηλον ὅτι εὐδὲχεται. ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ, ὅτι καὶ χρησιμῶν. οἷον, εἰ βούλοιντο κατασκαύζοντες, πᾶσι πᾶσι πρὸς οἷον * ὅσα εὐδὲχεται. καὶ ὡς. ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὰ μόνον, ὅσα εὐδὲχεται. πρὸς ὁ κατασκαύζοντες. εἰ δὲ ἀναρρῶμεν, ὅσα μὴ εὐδὲχεται. τὰ δὲ λαμβάνοντες ἀληθείαν.

Λα ii

ποιητέον δὲ καὶ ἐπὶ πάντων, ὅταν λαμβάνη
ποσάχως λέγεται. καὶ εἴ) δὲ πᾶσι τῷδε, ἢ μὴ
εἴ), ἐκ τῆς αὐτῆς τῶπων κατασκευασίον· εἴ)
ἐπισημῶν τιμὸς δὲ τῷδε, ἢ ὡς τέλους, ἢ ὡς τῆς
πρὸς τὸ τέλος, ἢ ὡς τῆς καὶ συμβεβηκός. ἢ
πάλιν μὴ εἴ) ἢ καὶ μηδὲν τῶν ῥηθέντων ἔχ-
πων. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ ἐπιθυμίας, καὶ
ὅσα ἄλλα λέγεται πλεονάζειν. εἴ) γὰρ ἢ ἐπιθυ-
μία πάντων, ἢ ὡς τέλους, εἴ), ὑγείας· ἢ ὡς τῆς
πρὸς τὸ τέλος, εἴ), τῆς φαρμακευτικῆς· ἢ
ὡς τῆς καὶ συμβεβηκός, καὶ ἀφ' ἐπὶ τῷ οἴνου
ὁ φιλόγλυκος, οὐχ ὅτι οἶνος, ἀλλ' ὅτι γλυκὺς
ἐστὶ. καὶ αὐτὸ μὲν γὰρ τῷ γλυκείῳ ἐπιθυμῶν, ||
τῷ δὲ οἴνου καὶ συμβεβηκός. ἐὰν γὰρ αὐτοῦ
ἢ, οἷα ἐπὶ ἐπιθυμῶν· καὶ συμβεβηκός οὖν ἐπι-
θυμῶν. χρήσιμος δ' ὁ τίπος οὗτος ἐν τοῖς πρὸς
τὴν γαστρίαν γὰρ πᾶσι πιαύται, τῶν πρὸς τὴν εἰσιν.

A Ecin his quoque hoc faciendum est, cum lateat
quomodo dicatur. Quinetiam hoc huius
esse, vel non esse, ex iisdem locis confirmandum
est. veluti scientiam hanc huius esse vel ut fi-
nis, vel ut eorum quae pertinent ad finem, vel ut
eorum quae sciuntur per accidens: aut contra
non esse quidpiam vltimo modo eorum quos di-
xi. Eadem ratio est de cupiditatis & cetero-
rum omnium quae dicuntur esse multarum re-
rum. est enim cupiditas huius vel ut finis,
veluti sanitatis: vel ut eorum quae refe-
runtur ad finem; veluti sumendi pharmaci:
vel ut eius quod desideratur per accidens;
quod admodum is qui dulcedine delectatur,
vinum appetit non quia vinum, sed quia dulce
est: dulcedinem enim per se concupiscit: vi-
num autem per accidens: quia si austerum sit, non
concupiscit amplius: per accidens igitur
concupiscit vinum. Utilis autem est hic lo-
cus in iis quae ad aliquid referuntur. scilicet
enim quae sunt eiusmodi, in numero sunt
eorum quae ad aliquid referuntur.

Varij loci.

Cap. IV.

1 A mutatione nominis. 2 A genere vel specie subiecti, unde probatur contraria subiecto
inesse vel non inesse. 3 A speciebus attributi. 4 A pluribus definitionibus. 5 Ab antec-
edentibus, vel consequentibus. 6 A tempore.

ΕΤΙ, ὁ μεταλαμβάνειν εἰς τὸ γνωριμώ-
τερον ὄνομα. εἴ), ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς ἐν
πολλῇ, ὁ σαφὴς· καὶ ἀπὸ τῆς πολυπρα-
γμοσύνης, * τὴν φιλοπραγμοσύνην. γνω-
ριμώτερον γὰρ γνωριμίου τῶν ῥηθέντων, ἀπει-
ρητύτερον ἢ ἡσυχίας. εἴ) δὲ καὶ οὗτος ὁ τίπος πρὸς
ἀμφοτέρους, ἔστι πρὸς τὸ ἀνασχεδάζειν, ἔστι καὶ
ἀνασχεδάζειν. 2 Πρὸς δὲ τὸ διῆξαι τὴν ἀσθένειαν ὅτι αὐτὴ
ὑπερβαίνει, οὐκ ἐπὶ τῆς ἡμῶν. εἴ), εἰ
βουλόμεθα διῆξαι ὅτι ἐστὶ περὶ ἀσθενεῖν ὀρθό-
της καὶ ἀμῶν· τὸ δὲ ἀσθενεῖν, κρίνεται
ἐπὶ· κρίνεται δὲ ἐπὶ ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς· καὶ
περὶ ἀσθενεῖν αὐτὸ εἶναι ὀρθῶς καὶ ἀμῶν.
οὖν μὲν οὖν ἐκ τῆς ἡμῶν περὶ τὸ εἶδος ἢ ἀπο-
δείξις· ὁ γὰρ κρίνεται, ἡμῶν τῆς ἀσθενεῖν·
ὁ γὰρ ἀσθενόμενος, κρίνεται πᾶς. Πάλιν δὲ
ἐκ τῆς εἰδοῦς τῆς ἡμῶν· ὅσα γὰρ τῆς εἰδοῦς
ὑπερβαίνει, καὶ τῆς ἡμῶν. εἴ), εἰ ἐστὶν ἐπι-
σημῶν φαῦλη καὶ ἀσθενεῖν, καὶ ἀσθενεῖς
ἐστὶ φαῦλη καὶ ἀσθενεῖν· ἔστι γὰρ ἀσθεν-
σις, τῆς ἐπισημῶν ἡμῶν. ὁ μὲν οὖν πρὸς
πᾶσι τίπος, ψαδὴς ἐστὶν εἰς τὴν κατασκευά-
σαι· ὁ δὲ ἀσθενεῖς, ἀσθενεῖς. οὐ γὰρ ἀσθεν-
εῖν, ὅσα τῆς ἡμῶν ὑπερβαίνει, καὶ τῆς εἰδοῦς
ὑπερβαίνει· ἐπὶ μὲν γὰρ ἐστὶ πᾶσι καὶ
πᾶσι· ἀσθενεῖς δὲ οὐ. ὅσα δὲ τῆς
εἰδοῦς ὑπερβαίνει, ἀσθενεῖν καὶ τῆς ἡμῶν.

P Ræterea utilis est commutatio in no-
tius nomen: veluti si pro exquisi-
to in existimatione dicatur perspicuum:
& pro curiositate, rerum studium &
cura. cum enim notius sit quod di-
ctum est, facilius contra thesim argu-
mentari possumus. Est autem hic quo-
que locus communis, & ad ambo va-
let, id est, & ad refutandum & ad con-
firmandum.

2. Ut autem probetur contraria ei-
dem inesse, respicere oportet ad genus. ut
puta si probare velimus, in sensu esse re-
ctitudinem & peccatum: quia sentire est
iudicare: iudicare autem licet recte &
non recte; etiam in sensu erit rectitudo &
peccatum. Nunc igitur ex genere de-
monstratio facta est de specie. nam iudi-
care est genus sentiendi. qui enim sentit,
iudicat aliquo modo. Contra etiam ex
specie probari potest inesse generi. quæcum-
que enim specie insunt, etiam generi in-
sunt. veluti si scientia est mala & bona,
etiam affectio est mala & bona: quo-
niam affectio est genus scientiæ. Ac
prior quidem locus falsus est, si ad confir-
mandum adhibeatur: posterior autem est
verus. non enim necesse est, ut quæcum-
que generi insunt, etiam speciei insint. et-
enim animal est alatum & quadrupes; ho-
mo non item. quæcumque verò speciei
insunt, necessarium etiam generi insunt:

nam si est homo probus, etiam animal est probum. At si adhibeantur ad refutandum, prior locus est verus, posterior est falsus. nam quaecumque generi non insunt, nec speciei insunt. quæ verò speciei non insunt, ut generi non insunt, necesse non est.

3 Quia verò necesse est, quibus genus attribuitur, etiam speciem aliquam attribui; & quaecumque habent genus, vel denominatiue à genere dicuntur, etiam speciem aliquam habere necesse est, vel denominatiue ab aliqua specie dici: (veluti si cui scientia attribuitur, etiam grammatica, vel musica, vel aliqua alia scientia attribuetur. & si quis habet scientiam, vel denominatiue à scientia dicitur; etiam grammaticam habebit, vel musicam, vel aliquam aliam scientiam: vel denominatiue ab aliqua eorum dicitur, puta grammaticus, vel musicus.) si quid igitur positum fuerit, quod dicatur à genere quomodocumque, ut animam moueri; considerare oportet, an secundum aliquam speciem motus accidat animam moueri, veluti an accidat augeri, vel minui, vel corrumpi, vel fieri, vel alia motionis specie fieri: si enim secundum nullam speciem id accidit; patet animam non moueri. Hic autem locus est communis, & ad ambo, id est, & ad confirmandum & ad infirmandum valet. nam si secundum aliquam speciem mouetur, procul dubio mouetur: & si secundum nullam speciem mouetur, procul dubio non mouetur.

4 Cui verò non suppetit argumentorū copia ad thesīm pertinentium, & considerare & argumenta petere debet ex definitionibus, quæ sunt, vel esse videntur rei propositæ: & si ab una non possit, à pluribus petat. iis enim qui rem definierint, facilius erit argumentari: quippe cum aduersus definitiones facilius sit argumentatio. 5 Considerare autem oportet in eo quod propositum est, cui rei consequens sit quod est propositum: vel quid necessariò sit, si sit id quod est propositum. Confirmare igitur volenti, considerandum est cui rei necessariò consequens sit quod est propositum. nam si id probatū fuerit esse, id quoque quod est propositum, probatum erit. Refellere autem volenti, considerandum est, quid sit, si quod est propositum, sit. si enim ostēdemus id quod est propositum consequens, non esse, sublatum erit quod est propositum. 6 Præterea ad tempus respicere oportet, an alicubi discrepet. Veluti si quis dixerit id quod alicui, necessariò augeri: nam animalia semper augentur, non tamen semper augentur. Itemque si quis dixerit, scire, nihil aliud esse quam meminisse. hoc enim est præteriti temporis:

Tom. I.

A εἰ γὰρ ἔστιν ἀνθρώπος σπουδαῖος, ἔστιν ἔτι σπουδαῖον. πρὸς δὲ τὸ ἀνασκαβεῖν, ὁ μὲν πρῶτος, ἀληθής· ὁ δὲ δεύτερος, ψευδής· ὅσα γὰρ ἦν οὐχ ὑπαρχει, οὐδὲ τὰ εἶδει· ὅσα δὲ τὰ εἶδεν μὴ ὑπαρχει, οὐκ ἀναγκάσιον τὰ ἦν μὴ ὑπαρχει.

B 3 Ἐπὶ δὲ ἀναγκάσιον, ὡς τὸ ἦν κατηγορεῖται, καὶ τὸ εἶδεν πὶ κατηγορεῖται· καὶ ὅσα ἔχει τὸ ἦν, ἢ πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ ἦν λέγεσθαι, καὶ τὸ εἶδεν πὶ ἀναγκάσιον ἔχειν, ἢ πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ εἶδεν λέγεσθαι· (οἷον, εἰ πῶς ἐπισημῶς κατηγορεῖται· καὶ γραμματική, ἢ μουσική, ἢ τῶν ἄλλων ὡς ἐπισημῶς κατηγορησίνεσθαι. καὶ εἰ πῶς ἔχει ἐπισημῶν, ἢ πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς ἐπισημῆς λέγεσθαι· ἔπειτα γραμματικῶν ἔξω, ἢ μουσικῶν, ἢ ἑνὰ τῶν ἄλλων ἐπισημῶν· ἢ πρῶτον μὲν ἀπὸ πῶς αὐτῶν ῥηθῆσθαι, οἷον γραμματικός, ἢ μουσικός.) εἰ δὲ οὕτω πὶ τῶν λεγόμενων ἀπὸ τοῦ ἦν ὁπωσούτω, οἷον, τὸ πῶς ψυχῶν κινεῖσθαι· σκοπεῖν.

C εἰ κατὰ πὶ τῶν εἶδεν τῶν τῆς κινήσεως ἐκδέχεσθαι πῶς ψυχῶν κινεῖσθαι· οἷον, αὐξεῖσθαι, ἢ μειοῦσθαι, ἢ φθίρεσθαι, ἢ γίνεσθαι, ἢ ὅσα ἄλλα κινήσεως εἶδη. εἰ γὰρ καὶ μὴδὲν, δὴλον ὅτι οὐ κινεῖται. εἰ δὲ ὁ τόπος κοινὸς πρὸς ἀμφω, πρὸς τε τὸ ἀνασκαβεῖν καὶ ἀνασκαβεῖν. εἰ γὰρ κατὰ πὶ τῶν εἶδεν κινεῖται, δὴλον ὅτι κινεῖται· καὶ εἰ καὶ μὴδὲν τῶν εἶδεν κινεῖται, δὴλον ὅτι οὐ κινεῖται.

D 4 Μὴ ἀπορροῦν δὲ ἐπιχειρήματος πρὸς τὸν ἦν, σκοπεῖν ἐκ τῶν ὁρισμῶν ἢ τῶν ὄντων τῶν προκειμένου πρῶτος, ἢ τῶν δευτέρων· καὶ εἰ μὴ ἀφ' ἑνὸς, ἀλλ' ἀπὸ πλείονων. ῥᾶν γὰρ ὁρισμοῖς ἐπιχειρῆν ἔσται· πρὸς γὰρ τοὺς ὁρισμοὺς, ῥᾶν ἢ ἐπιχειρήσεις.

5 Σκοπεῖν δὲ ἐπὶ τῶν προκειμένου, πῶς ὄντος τὸ προκειμένον ἔστι· ἢ πὶ ἔστιν ἐξ ἀνάγκης, εἰ τὸ προκειμένον ἔστι. ἀνασκαβεῖν μὲν οὕτω βουλομένη, πῶς ὄντος τὸ προκειμένον ἔσται ἐξ ἀνάγκης, εἰ γὰρ ἐκείνο διεξῆν ὑπαρχειν, ἔπειτα τὸ προκειμένον διεξῆν μέντοι.

E ἔσται ἀνασκαβεῖν δὲ βουλομένη, πὶ ἔστιν εἰ τὸ προκειμένον ἔστι· εἰ γὰρ διεξῆν τὸ ἀχλυσθόν· τὰ προκειμένα μὴ δὲ, ἀνηρηχότες ἐσόμεθα τὸ προκειμένον.

6 Ἐν, ἐπὶ τὸν χρόνον ἐπελέγειν, εἴπω ἀφ' ὧν οἷον, εἰ τὸ πρῶτον ἐφ' ὧν ἐξ ἀνάγκης αὐξέσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ αἰετὶ πᾶσι (αἰετὶ γὰρ αἰετὶ ὁμοίως) καὶ εἰ τὸ ἐπίστασθαι ἐφ' ὧν μαμῆσθαι. τὸ μὲν γὰρ, τὸ πρῶτον ἐφ' ὧν ἔστι.

Aa iij

ὅ δὲ, καὶ τῶ πρῶτος, καὶ τῶ μέλλοντας. ὅτις αὖ-
 ρθαι μὲν γὰρ λέγεσθαι τὰ πρῶτα, καὶ τὰ μέλ-
 λοντα· ὅς, ὅτι ἔσται ἡλίον ἐκλείψας· μνημονεύει
 δὲ οὐκ ὠδύχεται, ἀλλ' ἢ ὁ πρὸς ἀλλυθός.

A illud verò etiam præsens, & futuri: quā-
 doquidem scire dicimur præsens, & fu-
 tura, veluti Solis defectionem fore: me-
 minisse autem non possumus, nisi quod
 præteritum est.

Loci à translatione disputationis.

Cap. V.

1 De translatione ad id per quod problema confirmatur, vel evertitur. 2 Vel ad id quod
 rei propositæ consequens est.

Quidam
 πῶς,

Quidam
 ἀπορῶν
 οὐκ ἔστι
 περὶ αὐτοῦ
 πῶς αὖτε

ΕΤΙ, ὁ σοφιστικὸς ἔπος, τὸ ἀγνὸν εἰς
 τοιοῦτον, πρὸς ὃ ἀπορῶν μὲν ὅτι χειρη-
 μάτων. τῷ τε δὲ ἔσται, ὅτι μὲν ἀναγκάσιον, ὅτι
 δὲ φαινόμενον ἀναγκάσιον, ὅτι δὲ οὐτε φαινόμε-
 νον, ἔτε ἀναγκάσιον. ἀναγκάσιον μὲν οὖν, ὅταν
 ὁρῶσιν αὐτὸν τῶ ἀποκρινομένου τῷ πρὸς τὸ ἡ-
 σιν τι χρησίμων, πρὸς τῷ τε πρὸς λόγους ποιεῖται.
 τυγχάνη γὰρ τῷ τε τοιοῦτον ὅν, πρὸς ὃ ἀπορῶν
 ὅτιν ὅτι χειρημάτῃ. ὁμοίως γὰρ καὶ, ὅταν ἐπαγω-
 γῶν πρὸς τὸ δὲ τῶ χειρὸς ποιεῖται αὐτός, ἀνα-
 γνῶναι ὅτιν ὅτι χειρὸς τῷ τε αὐαίρεθις, καὶ ὁ πρὸς
 κείνους ἀναγνῶνται. φαινόμενον δὲ ἀναγκάσιον,
 ὅταν φαίνεται μὲν χρησίμων καὶ οἰκίον τῷ ἡσικῶς,
 μὴ ἢ γὰρ πρὸς ὃ γίνεται οἱ λόγοι· εἴτε ὁρῶ-
 σα μὲν τῶ πρὸς λόγους ὑπάρχοντες, εἴτε ἀπὸ ἐπα-
 γωγῆς εἰδὼς δὲ τῷ ἡσικῶς πρὸς αὐτὸ γινόμε-
 νος, ἀναγνῶναι ὅτιν ὅτι αὐτὸ τὸ γὰρ λοιπὸν, ὅταν
 μὴτε ἀναγκάσιον ἢ, μὴτε φαινόμενον, πρὸς ὃ
 γίνεται οἱ λόγοι· ἄλλως γὰρ πρὸς ἐξελίγεται
 συμβαίνει τῷ ἀποκρινομένου. αὐτὸ γὰρ ἀναγνῶναι
 τὸν ἔχοντα τῷ ῥηθέντων ἔπος· πρὸς αὐτὸν γὰρ
 ἀπορῶν μὲν καὶ ἀλλότῃς οἰκίον ἔστι τῶ ἀνα-
 γνῶναι. δὲ δὲ καὶ τὸν ἀποκρινομένου μὴ δυσκο-
 λύνειν, ἀλλὰ τίθει τὰ μὴ χρησίμων πρὸς τὸ
 ἡσικῶς, ὅτιν φαινόμενον ὅσα μὴ δοκῶν μὲν, πρὸς
 αὐτὸν δὲ μὴ μὲν γὰρ ἀπορῶν ὡς ὅτιν πολλὰ συμ-
 βαίνει τοῖς ἐρωτῶσιν, * πρὸς τῶν πρὸς αὐ-
 τοῖς τῷ γινούτων, ἐὰν μὴ φανῶσιν. 2 Εἰ
 πᾶς ὁ εἰρηκῶς ὅτιν, ἔπος τῶ πολλὰ εἰρη-
 κῶν, ὅτιν πλείον ἐκείνῃ καὶ ἀναγκῆς ἀκόλου-
 θῶν ἔστιν. ὅς, ὁ εἰρηκῶς ἀπορῶν ἔστι, καὶ ὅτι
 ζῶν ὅτιν εἰρηκῶς, καὶ ὅτι ἐμψυχοῖ, καὶ ὅτι διπλοῦν,
 καὶ ὅτι τοῦ καὶ ὅτιν ἡσικῶς δὲ τῶν. ὡς ὅτιν οὐκ
 εἰς τῷ ἀναγνῶναι ἀναγνῶναι, ἀναγνῶναι καὶ
 πρὸς αὐτὸν ὁρῶν. ἀναγνῶναι δὲ καὶ εἰς τὸ χα-
 λιώτερον ποιεῖται μεταληψίαν εἰς τοῦ μὲν γὰρ
 ῥῶν ὁ ἀναγνῶναι αὐτὸν, εἰς τοῦ γὰρ αὐτὸ ὁ
 πρὸς αὐτὸν.

Si præterea sophisticus modus, quo
 id uersarium ducimus ad id de quo ar-
 gumentorum copia nobis suppetet. hoc
 autem interdum necessarium est, inter-
 dum videtur necessarium: interdum nec
 videtur, nec est necessarium. Necessa-
 rium est, cum negante eo qui respon-
 det, aliquid eorum quæ ad thesim per-
 tinent, ad id rationes diriguntur: acci-
 dit autem ut id sit eiusmodi, ad quod ar-
 gumentorum copia suppetat. Similiter
 etiam sit, cum quis ab eo quod positum
 est, ad aliquid abductione facta, id euer-
 tere tentat. eo namque everso etiam pro-
 positum evertitur. Videtur autem neces-
 sarium, cum ad thesim pertinere videtur,
 nec tamen pertinet, id ad quod rationes
 referuntur: siue negante eo qui disputa-
 tionem sustinet, siue abductione proba-
 bili à thesi ad illud facta, id evertere co-
 netur. Reliquum est, cum id ad quod ra-
 tiones diriguntur, nec est necessarium,
 nec esse videtur, sed aliter accidit ut pa-
 relencho respondens redarguatur. Ho-
 rum quos dixi modorum ultimum vitare
 oportet: quoniam omnino remotus & a-
 lienus videtur esse à dialectica. Quocirca
 debet etiam is qui responder, non diffici-
 lem & morosum se præbere, sed conce-
 dere quæ non pertinent ad thesim, signifi-
 cans quænam sibi non videantur, licet ea
 concedat. plerumque enim accidit ut
 magis argumentorum inopia laborent ij
 qui interrogant, cum omnia eis conce-
 duntur, quæ sunt eiusmodi, si non conclu-
 dant. 2 Præterea quicumque quoduis di-
 xit, quodammodo multa dixit: quia mul-
 ta cuique rei necessariò consequentia
 sunt: veluti qui dixit hominem esse, etiam
 animal esse dixit, & animatum, & bipè-
 dem, & intelligentiæ scientiæque capa-
 cem. Quare quouis eorum quæ conse-
 quuntur, sublato, tollitur etiam problema
 ab initio propositum. Sed cauere oportet
 ne ad id quod sit difficilius, translatio
 fiat. interdum enim facilius est conse-
 quens evertere: interdum verò ipsum pro-
 blema propositum.

Alii loci.

Cap. VI.

1 Ab oppositis immediatis. 2 Ab etymologia. 3 A diuisione accidentis. 4 A polyonymis.

Quibus autem in rebus necesse est alterum solum inesse vel non inesse, ut homini necesse est inesse vel morbum vel sanitatem; si de altero abundemus argumentis quibus probemus inesse, vel non inesse, etiam de altero abundabimus. hoc autem conuertitur & ad ambo valet. nam si probauerimus alterum inesse; probatum erit, reliquum non inesse. si vero probabimus non inesse, probatum erit reliquum inesse. paterigitur, ad ambo utilem esse hunc locum.

2 Insuper oportet argumentari, translato nomine ad notationem, quasi sit magis consentaneum sic accipere, quam ut positum est nomen. veluti *ἀψυχον*, (id est, bene animatum,) non esse virum fortem, quemadmodum positum est, sed cum qui *ἀπὸ ψυχῆ* habet, id est, bene est animo affectus: sicut *δύστη* (id est, bona spei plenus,) cum qui bona exspectat: similiterque *βδελύκτης* (id est, beatum) cum cuius demon est bonus: quemadmodum Xenocrates ait *βδελύκτης* esse, cuius animus sit bonus: hunc enim cuique esse demonem.

3 Quoniam autem rerum aliarum necessarium sunt, aliarum plerumque, aliarum utrolibet modo; si id quod necessarium est, plerumque accidere ponatur: vel id quod plerumque est, cive contrarium, ponatur esse necessarium; semper locum præbet argumento. nam si necessarium, ut plerumque accidens posuerit; perspicuum est eum dicere, non omni inesse, cum omni insit quare peccauit. necnon si id quod plerumque dicitur, necessarium esse dixerit: omni enim inesse ait, cum non insit omni. similiterque si contrarium ei quod plerumque accidit, necessarium esse dixerit. semper enim in paucioribus dicitur, quod est plerumque accidentis contrarium. veluti si homines plerumque sunt improbi, raro sunt boni. quapropter adhuc magis peccauit, si bonos necessarium esse dixerit. Itidem & si id quod utrolibet modo accidit, necessarium, vel plerumque esse dixerit. quod enim utrolibet modo accidit, nec necessarium est, nec plerumque. Sed & si quis non definierit, utrum plerumque an necessarium esse dicat, res autem plerumque sit; disputari potest, quasi ille ex necessitate esse dixerit. ut si ex heredes dixerit prauos esse, nec definierit; disputari contra eum potest, quasi dixerit necessarium prauos esse.

Tom. I.

Οσοις ὁ ἀνάγκη μόνον θατέρω ὑπάρχειν, ἢ ὑπάρχειν, οἷον τὰ ἀνδραποδιστῶν, ἢ τὴν ὑγίαν· εἰς τοὺς θατέρω διπορούμεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι ὑπάρχει, ἢ οὐχ ὑπάρχει· ὡς τοὺς ὁ λοιπὸν διπορούμεν· τῶν δ' ἀντιθέτων τοὺς ἀμφοτέρωθεν. διζήμενοι μὲν γὰρ ὅτι ὑπάρχει θατέρω, τὸ λοιπὸν διδιδόντες ἐσόμεθα, ὅτι οὐχ ὑπάρχει. εἰ δὲ ὅτι ὑπάρχει διζώμεν, ὁ λοιπὸν ὅτι ὑπάρχει διδιδόντες ἐσόμεθα. δὴλον οὖν ὅτι τοὺς ἀμφοτέρωθεν οὐκ ἔστιν. 2 Εἰ δὲ ὅτι χεῖρ ἐστὶν, μετὰ φέρονται τοῦτομα ὅτι τὸν λόγον, ὡς μᾶλλον προσήκον ἐκλεμμεν, ἢ ὡς κεῖται τοῦτομα. οἷον, ἀψυχον, μὴ τὸν ἀνδραποδιστῶν, καθάπερ κεῖται, ἀλλὰ τὸν ἀπὸ ψυχῆς ἔχοντα· καθάπερ ὡς ἐλεπὶν τὸν ἀγαθὸν ἐλπίζοντα· ὁμοίως δὲ καὶ διδιδόντες, οὐδ' αὖ ὁ δαίμων ἢ ἀποδαίμων· καθάπερ Ξενοκράτης φησὶν διδιδόντες τὸν τὴν ψυχῆς ἔχοντα ἀποδαίμον· (τοῦτο γὰρ ἐν αὐτῷ εἶ) δαίμονα. 3 Ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων, πᾶσι μὲν, ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ· τὰ δὲ, ὡς ὅτι τοπολὺ· τὰ δὲ, ὅποτέρ' ἐτύχει· εἰ δὲ ἐξ ἀνάγκης, ὡς ὅτι τοπολὺ τεστὶ· ἢ ὅς ὡς ὅτι τοπολὺ, ἐξ ἀνάγκης, ἢ αὐτῇ, ἢ τῷ ἐναντίον τῷ ὡς ὅτι τοπολὺ· αἰεὶ διδόντες τὸν ὅτι χεῖρ ἐστὶν, εἰ δὲ ἐξ ἀνάγκης, ὡς ὅτι τοπολὺ τεστὶ· δὴλον ὅτι ὅτι πᾶσι τοῖς ὑπάρχειν, ὑπάρχοντες πᾶσι· ὡς ἡμῶν τῆς. εἴτε ὅς ὡς ὅτι τοπολὺ λεγόμενον ἐξ ἀνάγκης ἐφασκεῖ· πᾶσι γὰρ φησὶν ὑπάρχειν, οὐχ ὑπάρχοντες πᾶσι· ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ὅς ἐναντίον τῷ ὡς ὅτι τοπολὺ, ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν· αἰεὶ γὰρ ἐπ' ἐλαττοῦ λεγόμεν τὸ ἐναντίον τῷ ὡς ὅτι τοπολὺ· οἷον, εἰ ὡς ὅτι τοπολὺ φαύλοι οἱ ἀνδρες, ἀγαθοὶ ἐπ' ἐλαττον· ὡς εἰ μᾶλλον ἡμῶν τῆς, εἰ ἀγαθοὶ ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν εἶ)· ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τὸ ὅποτέρ' ἐτύχει, ἐξ ἀνάγκης ἐφασκεῖ, ἢ ὡς ὅτι τοπολὺ· ὅτι γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὅποτέρ' ἐτύχει, ὅς ὡς ὅτι τοπολὺ· εἰ δὲ ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν, ἢ δὲ ὅς ὡς ὅτι τοπολὺ, ἀφ' ἑαυτοῦ ὡς ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν αὐτῷ· οἷον, εἰ φαύλοις τις ἀποκλήρεται ἐφασκεῖ εἶ), μὴ δεισιπας· ὡς δὲ ἀνάγκης εἴρηκεν αὐτῷ, ἀφ' ἑαυτοῦ.

Aa iij

4. Επὶ εἰς αὐτὴν ἐαυτῶν συμβεβηκὸς ἔσθαι ἄν
ὡς ἐπερὶ, ἀλλ' ὅτι ἐπερὶ εἰς ὅμοια καὶ αὐτῶν
Πρόδικος διηρμήτευσεν ἡδονὰς εἰς χαρὰν, καὶ τέρ-
ψιν, καὶ διφροσύνην. Ταῦτα γὰρ πάντα τῷ αὐτῷ
τῆς ἡδονῆς ὁνόματις ἔστιν. Εἰ οὖν ἡς ὁ χα-
ρῆς παρὰ διφροσύνης φησὶ συμβεβηκεῖναι, αὐ-
τὸ δὲ αὐτῶν φησὶ συμβεβηκεῖναι.

* Quidam
διόματι δὲ,
ut Boeth.

4. Præterea videndum est, an eandem re
sibi accidere posuerit, quasi diuersam;
propterea quod nomen diuersum sit.
quemadmodum Prodicus diuisit volu-
ptates in gaudium & iucunditatem, & le-
ticiam. hæc enim omnia eiusdem rei, id est
voluptatis, nomina sunt. Si quis igitur
gaudium letitiæ dicat accidere, idem si-
bi accidere dicet.

Loci à contrariis.

Cap. VII.

1 A coniunctione contrariorum. 2 A positione contrarij. 3 A consecutione contrarij.
4 A subiecto contrarij.

Cap. III.

ΕΓΓΕΙ δὲ τὰ ἐναντία συμπλέκεται μὲν Β
ἀλλήλοις ἐξαχῶς, ἐναντία δὲ ποιεῖ τε-
τραχῶς συμπλεκόμενα· διττὰ μὲν γὰρ τὰ ἐναν-
τία, ὅπως αὖ χρησιμοὶ ἢ ἐναντιοὶ καὶ κα-
τασκευάζονται. ὅτι μὲν οὖν ἐξαχῶς συμπλέ-
κεται, δῆλον· ἢ γὰρ ἐκαστὸν ἐκαστέρῳ τῶν ἐναν-
τίων συμπλακῆσθαι· τῷ δὲ διχῶς, ὅτι, ὅ
τις φίλος εἶ ποιεῖν, καὶ ὅτις ἐχθρὸς κα-
κῶς, ἢ ἀνὰ πάλιν ὅτις φίλος κακῶς καὶ
ἐχθρὸς εἶ. ἢ ἀμφοτέρωθεν τῷ εἰός· διχῶς
δὲ καὶ τῷ τῷ, ὅτι, ὅτις φίλος εἶ ποιεῖν καὶ ὅ
τις φίλος κακῶς, ἢ ὅτις ἐχθρὸς εἶ ποιεῖν
καὶ ὅτις ἐχθρὸς κακῶς, ἢ ὅτις ἐν ἀμφο-
τέρω· διχῶς δὲ καὶ τῷ τῷ, ὅτι, ὅτις φίλος
εἶ καὶ ἐχθρὸς εἶ, ἢ ὅτις φίλος κακῶς καὶ
ἐχθρὸς κακῶς. Αἱ μὲν οὖν ποιεῖται δύο
ῥητῆσαι συμπλοκαί, οὐ ποιοῦσιν ἐναντιώσιν.
ὅ γὰρ ποῖς φίλος εἶ ποιεῖν, παρὰ ποῖς ἐχθρὸς
κακῶς, οὐκ ἐστὶν ἐναντίον· ἀμφοτέρωθεν γὰρ, αἰ-
ρετὴ, καὶ τῷ αὐτῷ ἥτοις. ὁμοίως τὸ ποῖς φίλος
κακῶς, παρὰ ποῖς ἐχθρὸς εἶ· καὶ γὰρ ταῦτα
ἀμφοτέρωθεν φθικτὰ, ἐπὶ αὐτῷ ἥτοις. οὐ δο-
κεῖ δὲ φθικτὸν φθικτῷ ἐναντίον εἶναι· ἐὰν
μὴ ὁ μὲν, καὶ ὁ ὑπερβολῶν· τὸ δὲ, κατ' ἐν-
δὴμ λεγόμενον ἢ. ἢ τε γὰρ ὑπερβολή, φθι-
κτῷ δοκεῖ εἶναι· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἐνδία. τὰ γὰρ
λατὰ τῆς αἰτίας πάντα ποιεῖ ἐναντιώσιν. ὅ γὰρ
ὅτις φίλος εἶ ποιεῖν, παρὰ ὅτις φίλος κακῶς,
ἐναντίον. ἀπὸ τε γὰρ τῷ ἐναντίου ἥτοις ἐστὶ·
καὶ τὸ μὲν, αἰρετὸν· τὸ γὰρ, φθικτὸν· ὡσαύτως
καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλων. καὶ ἐκείνῳ γὰρ συζυ-
γίαν, τὸ μὲν, αἰρετὸν· τὸ δὲ, φθικτὸν· καὶ τὸ
μὲν, ὑπερβολῶς ἥτοις· τὸ δὲ, φθικτὸν. δῆλον
οὖν ἐκ τῶν εἰρημῶν, ὅτι παρὰ αὐτῶν* πλείονα
ἐναντία συμβαίνει γίνεσθαι. παρὰ γὰρ ποῖς φί-
λος εἶ ποιεῖν, τὸ ποῖς ἐχθρὸς εἶ ποιεῖν, ἐναν-
τίον· καὶ τὸ ποῖς φίλος κακῶς, ἐναντίον.

31. πάλιν δὲ.

Q Vonia autem contraria sex modis
inter se coniunguntur, contrarieta-
tem autem efficiunt quatuor modis con-
iuncta; oportet accipere contraria, prout
expedit euerrenti, & adstruenti. Sex igitur
modis ea coniungi, manifestum est.
aut enim utrumque utrique contrario-
rum iungitur; atque hoc bifariam, ut de
amicis bene mereri & de inimicis malè;
vel contrà de amicis malè & de inimicis
bene: aut ambo de vno: & hoc quoque
bifariam, ut de amicis bene mereri & de
amicis malè; vel de inimicis bene mere-
ri & de inimicis malè: aut vnum de am-
bobus: & hoc quoque bifariam, ut de
amicis bene & de inimicis bene, vel de
amicis malè & de inimicis malè. Primæ
igitur dux coniunctiones quas dixi, non
faciunt contrarietatem: de amicis en-
im bene mereri, & de inimicis malè,
non sunt contraria, cum ambo sint opta-
bilia, & eorundem morum effectus. neque
item contraria sunt, de amicis malè, & de
inimicis bene mereri, nam & hæc sunt am-
bo fugienda, & eorundem morum effe-
ctus. non videtur autem fugiendum fu-
giendo contrarium esse: nisi alterum ex-
superantia, alterum defectus rationem
habeat. nam & exsuperantia, in rerum
fugiendarum numero esse videtur: & si-
militer quod est defectus. Reliqua autem
quatuor omnia efficiunt contrarietatem.
nam de amicis bene mereri, & de amicis
malè mereri, contraria sunt: quia ex
contrariis moribus proficiscuntur: &
alterum est eligendum, alterum fugien-
dum. Idem etiam in aliis se res habet:
quoniam in singulis coniunctionibus al-
terum est eligendum, alterum fugien-
dum: & alterum ex bonis moribus pro-
ficiscitur, alterum ex malis. Constat igitur
ex iis quæ dicta sunt, accidere ut ei-
dem plura contraria sint. huic enim, de a-
micis bene mereri, illud contrarium est,
de inimicis bene mereri: nec non illud
est contrarium, de amicis malè mereri.

Similiter etiam aliorum cuique, si quis ea consideret eodem modo, videbuntur duo contraria esse. Vtrūvis igitur contrariorum vtile sit ad thesim, illud sumi debet. 2 Preterea si quid contrarium sit accidēti: cōsiderandū est, an insit ei, cui accidēs inesse dictum est. si enim hoc insit, illud nō potest inesse: quoniā fieri nequit ve contraria simul eidem subiecto insint. 3 Aut an tale quidpiā dictū sit de aliquo, quod si sit, necesse sit cōtraria in eodē subiecto inesse. vt si quis ideas in nobis esse dixerit: eas enim moueri & quiescere accidet, itēmq; sensibiles & intelligibiles esse. videntur enim idē quiescere, & immobiles & intelligibiles esse, ut placet iis qui ideas esse ponūt. si verō in nobis sint, immobiles esse nequeūt: quia cū nos mouemur, necesse est vt & quæ in nobis sunt, omnia simul moueantur. Constat etiā eas esse sensibiles, si quidem in nobis sint: quia per oculorum sensū formā quæ in quaq; re est, cognoscimus. 4 Rursus si positū est accidens, cui sit aliquid contrarium, cōsiderare oportet, an contrarii quoque sit susceptiuū, quod sit accidentis susceptiuum. idem enim contrariorū est susceptiuū. veluti si odium iræ consequens esse dixerit, ceterū odium erit in parte anime irascibili, quoniā ibi est ira. videndum igitur est, an & contrariū sit in irascibili, nempe amicitia. si enim amicitia non sit in irascibili, sed in concupiscibili, non potest odiū iræ consequens esse. Similis ratio est, si partem anime concupiscibilem ignorare dixerit. nam erit apta ad suscipiendam scientiam, si quidem apta est ad suscipiendam ignorantiam. quod quidem non videtur verum esse, nempe concupiscibilem anime partem esse aptā ad suscipiendā scientiā. Qui igitur refellit, hoc loco, quemadmodum dictū est, vti debet: Confirmanti autem, ad probandum inesse accidens, non est utilis hic locus: sed ad probandum posse inesse vtilis est. cū enim probauerimus non esse susceptiuum contrarii, probatum erit, neque inesse accidens, neque posse inesse. at si probabimus contrarium inesse, vel contrarii susceptiuum esse, nondum probatum erit etiam accidens inesse, sed posse inesse tantummodo probatum erit.

A ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα ἐκείνῳ, τὸν αὐτὸν ὅπου ὁποιοῦντο, δύο τὰ ἐναντία φανήσονται. λαμβάνειν οὖν τῆς ἀληθείας ὁποῖον αὐτὸ ἢ παρὰ τὸν λόγον * χρῆσιμον. 2 Εἴτι, εἰ ἐστὶ τὸ ἀσύνθετον τῶν συμβεβηκότων, σκοπεῖν εἰ ὑποάρχει ὁ τῶν συμβεβηκότων εἶρη ὑποάρχει εἰ γὰρ τὸ ὑποάρχει ἐκείνο εἶναι αὐτὸ ὑποάρχει ἀδιώκων γὰρ τὰ ἐναντία ἀμα τὰς αὐτὰς ὑποάρχει. 3 Ἡ εἴη τριούτων εἴρηται καὶ τὰς πέντες, οὐ ὅτις, ἀνάγκη τὰ ἐναντία ὑποάρχει εἶναι, εἰ τὰς ιδέας ἐν ἡμῖν ἔφασκεν εἶναι. καὶ φανερὸν γὰρ ὅτι ἡρεμῶν αὐτὰς συμβεβηκότων ἐπὶ τῇ ἀσυνθεσίᾳ, καὶ νοητῇ εἶναι. δοκεῖσι γὰρ αἱ ιδέαι ἡρεμῶν, ὅτι ἀκίνητοι καὶ νοηταὶ εἶναι τῆς ὑπερβολῆς ιδέας εἶναι. ἐν τῇ μὲν ὅτι οὐσίας, ἀδιώκων ἀκίνητοις εἶναι. κινουμένων γὰρ ἡμῶν, ἀναρχῶν ὅτι ἐν τῇ ἡμῶν πᾶσι συγκυρῶν. διὰ τοῦτο ὅτι ἐναντία, εἴη ἐν ἡμῖν εἶναι. Ἀλλὰ γὰρ τῆς κατὰ τὸν αἰσθητικὸν, πλεονεξίας ἐκείνῳ μορφῶν γινώσκοντες. 4 Πάλιν, εἰ καὶ συμβεβηκός ὁ ἐστὶ τὸ ἐναντίον, σκοπεῖν, εἰ καὶ τῷ ἐναντίου δικηκόν, ὅτι ἐν τῇ συμβεβηκόντι. ὅτι γὰρ αὐτὸ, τῷ ἐναντίου δικηκόν. εἶναι, εἰ τὸ μῦθος ἐπιδόξῃ τῇ ὀργῇ ἔφασκεν, εἶναι αὐτὸ μῦθος ἐν τῇ θυμοειδῇ. ἐκείνῳ γὰρ ἡ ὀργή. σκοπεῖν οὖν, εἰ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν τῇ θυμοειδῇ, ἡ φιλία. Εἴ γὰρ μὴ, ἀλλὰ ἐν τῇ ὁπιθυμητικῇ ὅτι ἡ φιλία. ὅτι αὐτὸ ἐπιδόξῃ τῇ ὀργῇ. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ὁπιθυμητικὸν ἀρετῆς. ἔφασκεν. εἶναι γὰρ αὐτὸ ἐπιτηδεύου δικηκόν, εἴη ἐν ἀρετῇ. ὅτι γὰρ ὁπιθυμητικόν, δικηκόν εἶναι ἐπιτηδεύου. ἀνασκαυάζοντι μὲν οὖν, κατὰ τὸν εἰρητικόν, χρῆσιμον. κατὰ τὸν ἀσυνθετικόν δὲ, ὅτι μὲν ὑποάρχει τὸ συμβεβηκός, ἡ χρῆσιμος ὁ τῶν. ὅτι γὰρ ἐναντίον ἐπιδόξῃ, χρῆσιμος. διότι αὐτὸ γὰρ ὅτι ἡ δικηκόν τῷ ἐναντίου, διδύχοντες ἐσόμεθα, ὅτι οὐτε ὑποάρχει τὸ συμβεβηκός, οὐτε ἐν δέχεται ὑποάρχει. ἐκείνῳ δὲ διδύχοντες, ὅτι ὑποάρχει τὸ ἐναντίον, ὅτι δικηκόν τῷ ἐναντίου ὅτι. ὁμοίως δὲ διδύχοντες ἐσόμεθα, ὅτι ἐν τῇ συμβεβηκῇ ὑποάρχει, ἀλλὰ ὅτι ἐναντίον ἐπιδόξῃ, ὅτι ποσὸν μόνον διδύχοντες ἐσόμεθα.

Loci ab oppositorum consecutione.

Cap. VIII.

1 A contradicentibus, 2 A contrariis. 3 A privatione & habitu. 4 A relatiu.

Quoniam autem oppositiones quatuor sunt, considerandum est, an argumentum duci possit ex contradictionibus inuersa consecutione, & in refellendo, & in confirmando.

EΓΕΙ δὲ εἰσὶν αἱ ἀντιθέσεις τέταρται, σκοπεῖν ἐκ μὲν τῆς ἀντιφάσις, ἀνάπαλιν ἐκ τῆς ἀκολουθίας, * καὶ ἀναγωγῇ καὶ κατὰ τὸν ἀσυνθετικόν.

λαμβάνειν δὲ ἐξ ἐπαγωγῆς. οἷον, εἰ ὁ ἀνθρώπος ζῷον, ὁ μὴ ζῷον ἢ ἀνθρώπος ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῆς ἄλλων. ἐπὶ αὐτῶν γὰρ ἀνάπαλις ἢ ἀκολουθίαις. τὰ μὲν γὰρ ἀνθρώπου τὸ ζῷον ἐπεταί· τὰ δὲ μὴ ἀνθρώπου, ὁ μὴ ζῷον, οὐ· ἀλλ' ἀνάπαλις τὰ μὴ ζῷον τὸ οὐκ ἀνθρώπος. ὅτι πρῶτον αὖτε ὁ πρῶτον ἀξιωματικός. οἷον, εἰ ὁ καλὸν, ἡδὺ· καὶ ὁ μὴ ἡδὺ, οὐ καλόν. εἰ δὲ μὴ τῆτο, οὐδ' ἐκείνο. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ὁ μὴ ἡδὺ, οὐ καλόν· ὁ καλόν, ἡδὺ. δῆλον οὖν, ὅτι πρῶτος ἀμφοῖν ἀντίστροφος ἢ καὶ τὴν ἀντίφασιν ἀκολουθίαις ἀνάπαλις γινόμεναι.

2. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐσθμῆτιν οὐκ αἰσθάνειν, εἰ τὰς ἐσθμῆτιν τὸ ἐσθμῆτιν ἐπεταί, ἢ ὅτι αὐτῶν, ἢ ἀνάπαλις, καὶ ἀναμετρήσι, καὶ κατασκευάζονται. λαμβάνειν δὲ καὶ τὰ τριῶντα ἐξ ἐπαγωγῆς, ἐφ' ὅσων χρήσιμον. ὅτι * αὐτὸ μὲν οὖν ἢ ἀκολουθίαις· οἷον, τῇ ἀδρίᾳ, καὶ τῇ διλίᾳ· τῇ μὲν γὰρ, ὅρα τὴν ἀκολουθίαν· τῇ δὲ, κακία. καὶ τῇ μὲν, ἀκολουθίᾳ ὁ αἰρετός· τῇ δὲ, ὁ φθικτός. ὅτι αὐτῶν οὖν καὶ ἡ πύτων ἀκολουθίαις· ἐσθμῆτιν γὰρ ὁ αἰρετός τὰς φθικτὰς. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῆς ἄλλων. ἀνάπαλις δὲ ἢ ἀκολουθίαις. οἷον, τῇ ἀνέξῃ μὲν ὑγίεια ἀκολουθίᾳ, καχεξίᾳ δὲ νόσος οὐ, ἀλλὰ νόσος καχεξία. δῆλον οὖν, ὅτι ἀνάπαλις ὅτι πύτων ἢ ἀκολουθίαις γίνονται. ἀνάπαλις δὲ ὁ ἀνάπαλις ὅτι τῆς ἐσθμῆτιν συμβαίνει, ἀλλὰ πῶς πλείους ὅτι τὰ αὐτὰ ἢ ἀκολουθίαις. εἰ οὖν μήτε ὅτι τὰ αὐτὰ τὰς ἐσθμῆτιν ὁ ἐσθμῆτιν ἀκολουθίᾳ, μήτε ἀνάπαλις· δῆλον ὅτι οὐδ' ὅτι τῆς ῥηθέντων ἀκολουθίᾳ τὸ ἐπερι τὰς ἐτίρας. εἰ δὲ ὅτι τῆς ἐσθμῆτιν· καὶ ὅτι τῆς ῥηθέντων, ἀναγχεῖν ὁ ἐπερι τὰς ἐτίρας ἀκολουθίᾳ.

3. Ὁμοίως δὲ πῶς ἐσθμῆτιν, καὶ ὅτι τῆς ἐσθμῆτιν καὶ ἐξῶν οὐκ αἰσθάνειν. πάλιν οὐκ ἐστὶν ὅτι τῆς ἐσθμῆτιν τὸ ἀνάπαλις, ἀλλ' ὅτι αὐτῶν τῆς ἀκολουθίαις ἀναγχεῖν αἰετὶ γίνονται· καθεστὸς ὅτι μὲν αἰσθάνειν, τυφλότητι ἢ ἀναμνησίαν. ἀντίκειται γὰρ ἢ αἰσθάνειν τῇ ἀναμνησίᾳ, ὡς ἐξῆς καὶ ἐτίρας ἐστὶν. 4. Ὁμοίως ὅτι τῆς ἐξῆς καὶ τῆς ἐτίρας, καὶ ὅτι τῆς πρῶτος καὶ ῥηθέντων· ὅτι τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ πύτων ἢ ἀκολουθίαις. οἷον, εἰ ὁ τετραπλάσιος, πολλὰ τετραπλάσιος καὶ ὁ τετραπλάσιος, πολλοὶ τετραπλάσιος. λέγει γὰρ, ὁ μὲν ῥηπλάσιος, πρὸς ὁ ῥηπλάσιος· ὁ γὰρ πολλὰ τετραπλάσιος, πρὸς ὁ πολλοὶ τετραπλάσιος. πάλιν, εἰ ἢ ὅτι τετραπλάσιος, ὡς ὅτι τετραπλάσιος, ὡς ὅτι τετραπλάσιος. καὶ εἰ ἢ * ὅρα τῆς αἰσθάνειν καὶ ὁ ὅρα τῆς αἰσθάνειν.

A Accipere autem hoc oportet per inductionem, veluti si homo est animal; quod non est animal, non est homo. similiterque in aliis res se habet. hic enim inversa est consecutio: quoniam homini animal est consequens: non homini autem; non est consequens non animal: sed converso ordine, non animali consequens est non homo. In omnibus igitur, eiusmodi axiomate utendum est. veluti si honestum est iucundum, etiam non iucundum, non est honestum. quod si hoc non est, ne illud quidem erit. similiterque si non iucundum, non est honestum, honestum est iucundum. patet igitur ad ambo valere consecutionem quæ in contradictione fit ordine commutato.

2. In contrariis autem tam euerrenti quam astruenti considerandum est, an contrarium contrario sit consequens, vel directò, vel ordine inverso. Accipere autem & hæc oportet per inductionem, quatenus utile est. Directò fit consecutio: ut fortitudini, & ignaviz: illi enim virtus consequens est, huic verò vitium: & illi quidem consequens est eligendum, huic verò fugiendum. directa igitur est & horum consecutio: quoniam eligendum est contrarium, fugiendo. Similiter quoque fit in ceteris. Inverso autem ordine fit consecutio: ut bonæ corporis habitudini sanitas consequens est; malæ autem habitudini morbus non est consequens, sed morbo mala habitudo; patet igitur, mutato ordine in his fieri consecutionem. Rarò autem hæc ordinis commutatio in contrariis accidit: sed in plurimis directa est consecutio. Quod si nec directò contrarium contrario consequens sit, nec ordine inverso; manifestum est, ne quidem in iis quæ dicta sunt, alterum alteri consequens esse. Si verò in contrariis, etiam in iis quæ dicta sunt, necesse est alterum alteri consequens.

3. Ut autem in contrariis, sic in privationibus & habitibus considerandum est: præterquam quod in privationibus non est ordinis inversio, sed necesse est, ut directò semper consecutio fiat. quemadmodum aspectus sensus, cæcitatem privatio sensus sequitur. sensus enim opponitur privationi sensus, ut habitus & privatio est. 4. Ut autem habitu & privatione. sic etiam relatis utendum est. directa enim est etiam horum consecutio: Veluti si triplum est multiplex, etiam subtriplum est submultiplex: refertur enim triplum, ad subtriplum, & multiplex ad submultiplex. Rursus si scientia est existimatio, etiam scibile est existimabile. Et si visio est sensus, etiam visibile est sensibile.

Obiectio proponi potest, non necesse esse ut in relatis consecutio fiat, sicut dictum est: quia sensibile, est scibile, sensus autem non est scientia. Non tamen hæc obiectio videtur vera esse. multi enim negant sensibilem scientiam esse. Præterea ad contrarium *probandum* non minus utile est quod dixi: veluti sensibile non esse scibile, quia nec sensus est scientia.

Αἵτις, ὅτι οὐκ ἀνάγκη ἐπὶ τῷ πρῶτῳ τῷ ἀκούσῃ γενέσθαι, καθάπερ εἴρηται· τὸ γὰρ αἰσθητὸν, ἐπιστητὸν ἐστίν· ἢ δὲ αἰσθησις, οὐκ ἐπιστήμη. οὐ μὲν ἀληθὴς γὰρ ἡ ἐνστασις * δοκεῖ εἶναι. πολλοὶ γὰρ οὐ φασι τῷ αἰσθητῶν ἐπιστήμην εἶναι. ἐπὶ πρῶτῳ τῷ αἰσθητῶν, οὐχ ἡ πρῶτον χρῆσιμον τὸ ῥητὸν εἶναι, ὅτι τὸ αἰσθητὸν, οὐκ ἐστὶν ἐπιστητὸν. ὅθεν γὰρ ἡ αἰσθησις, ἐπιστήμη.

Loci à coniugatis, & ab ortu, vel interitu, vel efficiente, vel interimente.

Cap. IX.

1. *Coniugatis eius quod positum est in problemate, vel contrarij. 2. Ab ortu, & interitu: nec non ab iis quæ efficiendi vel corrumpendi vim habent.*

Item consideranda sunt coniugata & casus, & evertendo, & astruendo. Dicuntur autem coniugata, quæ sunt eiusmodi, ut iusta & iustus, cum iustitia: & fortia, & fortis, cum fortitudine. Similiter etiam quæ vim habent efficiendi vel conservandi, coniugata eorum sunt, quorum sunt conservantia vel efficientia: ut sanitatis, salubria: & firmæ corporis constitutionis, ea quæ firmam corporis constitutionem efficiunt vel conservant. Eodemque modo in ceteris *se res habet*. Coniugata igitur dici solent, quæ eiusmodi sunt. Casus autem, ut iuste, & fortiter, & salubriter, & aptè ad firmam corporis constitutionem, & quæcumque hoc modo dicuntur. Videntur autem & quæ secundum casus dicuntur, esse coniugata: ut iuste cū iustitia, & fortiter cū fortitudine. Coniugata autē dicuntur omnia, quæ sunt in eadē coniugatione seu classe: ut iustitia, iustus, iustū, iuste. patet igitur, si quid eorū quæ sunt in eadem classe, probatum fuerit bonum esse aut laudabile, etiam reliqua omnia probata fore. veluti si iustitia sit in numero rerum laudabilium, etiam iustus, & iustum, & iuste, erit in eodem rerum laudabilium numero. Diceretur autem quod est iuste, esse etiam laudabiliter eodem casu: dicitur enim laudabiliter à laudabili, ut iuste à iustitia.

2. Considerare autem oportet non solum in eo quod dictum est, sed etiam in contrario contrarium. veluti bonum non esse necessarium iucundum, quia nec malum necessario est molestum: aut si hoc, etiam illud. & si iustitia sit scientia, etiam iniustitiam esse ignorantiam. & si quod sit iuste, sit scienter & perite, id quod sit iniuste, fieri inscite & imperite: aut si hæc non ita sunt, ne illa quidem, ut in eo quod modo dictum est. potius enim videtur quod iniuste sit, perite fieri, quàm imperite.

Πάλιν ἐπὶ τῶν συσσίχων καὶ ἐπὶ τῷ πρῶτῳ, καὶ ἀναγκασίῳ, καὶ κατασκευάζοντι. λέγεται δὲ σύσσιχα μὴ τὰ πρῶτα δι· οἷον, τὰ δίχαια, καὶ ὁ δίχαιος, τῇ διχαιοσύνῃ· καὶ τὰ ἀνδρεία, ἔ· ὁ ἀνδρῆος, τῇ ἀνδρίᾳ. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ποιητικά, καὶ τὰ φυλακτικά, * σύσσιχα ἐκείνων ἐστίν, ὡς ἐστὶ φυλακτικά, ἢ ποιητικά. οἷον, τὰ ὑμεινά, ὑμείας· καὶ τὰ βυεκτικά, βυεξίας. τὸν αὐτὸν δὲ ἔχον καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ. σύσσιχα μὴ αὖτῳ τὰ πρῶτα εἶναι λέγεσθαι. πρῶτος δὲ, οἷον, τὸ δίχαιος, καὶ ἀνδρείως, καὶ ὑμεινῶς, καὶ βυεκτικῶς· καὶ ὅσα τῶν τῶν ἔχον λέγεται. δοκεῖ δὲ καὶ τὰ κατὰ πρῶτος, σύσσιχα εἶναι· οἷον, τὸ μὴ δίχαιος τῇ διχαιοσύνῃ· τὸ δὲ ἀνδρείως, τῇ ἀνδρίᾳ. σύσσιχα δὲ λέγεσθαι, τὰ κατὰ πρῶτον αὐτῶν συσσίχων ἀπὸ τῶν· οἷον, διχαιοσύνη, δίχαιος, δίχαιος, δίχαιος. δῆλον οὖν, ὅτι ἐνὸς ὁποιοῦν διχθέντος τῷ κατὰ πρῶτον αὐτῶν συσσίχῳ, ἀγαθοῦ, ἢ ἐπαμνετῶς, καὶ τὰ λοιπὰ πρῶτα δεδειγμένα * ἔσται. οἷον, κατὰ πρῶτον· εἰ ἡ διχαιοσύνη τῷ ἐπαμνετῶν· καὶ ὁ δίχαιος, ἔ· τὸ δίχαιος τῷ δίχαιος, τῷ ἐπαμνετῶν. ῥηθῆναι δὲ τὸ δίχαιος, καὶ ἐπαμνετῶς κατὰ πρῶτον αὐτῶν πρῶτον. ἀπὸ γὰρ τῷ ἐπαμνετῶς καθάπερ τὸ δίχαιος, ἀπὸ τῆς διχαιοσύνης.

2. Σκοπεῖν δὲ μὴ μόνον ἐπὶ αὐτῷ τῷ εἰρημνῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ἐναντίῳ τῷ ἐναντίῳ οἷον, ὅτι ἀγαθὸν οὐκ ἐστὶ ἀνάγκης ἡδύ· ὅθεν γὰρ τὸ κακὸν, λυπηρὸν· ἢ εἰ τῷ κακῷ, κακῶν. καὶ εἰ ἡ διχαιοσύνη, ἐπιστήμη· καὶ ἡ ἀδικία, ἀγνοία. καὶ εἰ ὁ δίχαιος, ἐπιστημονικῶς καὶ ἐμπειρῶς· τὸ ἀδικῶς, ἀγνοοῦντως καὶ ἀπείρως· εἰ δὲ τῶν μὴ, ὅθεν ἐκείνα· καθάπερ ἐπὶ τῷ κατὰ πρῶτον. μᾶλλον γὰρ αὐτῷ φαίνεται τὸ ἀδικῶς, ἐμπειρῶς, ἢ ἀπείρως. ὅθεν

4 *Alius locus:* Cū vnum de duobus dicatur: si cui magis verisimile est inesse, nō inest: ne illi quidē cui minūs: & si cui minūs verisimile est inesse, inest; etiam ei cui magis. 5 Item cū duo de vno dicuntur: si quod magis videtur inesse, non inest; ne id quidem quod minūs. sin quod minūs videtur inesse, inest; etiam id quod magis. 6 Præterea cū duo de duobus dicantur; si quod alteri magis videtur inesse, nō inest; ne reliquū quidē reliquo *ineris*. si verò quod minūs videtur alteri inesse, inest: etiam reliquū reliquo *ineris*. 7 Præterea *descendum est argumentum* ex eo quod similiter inest; aut videtur inesse, tribus modis, quemadmodū dicebatur in eo quod magis est, seu videtur esse, in postremis scilicet tribus modis expositis. 8 Cū enim vnū quidpiam duobus similiter inest, aut videtur inesse: si alteri non inest, ne alteri quidem *ineris*. quod si alteri inest, etiam reliquo *ineris*. 9 Cū duo eidem similiter *insunt*, aut videtur inesse: si alterum non inest, ne reliquum quidem *ineris*. at si alterum, etiam reliquum. 10 Eodem modo *arguendum est*, & si duo duobus similiter inest. si enim alterum alteri non inest, ne reliquum quidem reliquo *ineris*. si verò inest alterum alteri, *ineris* etiam reliquum reliquo. 11 Ex eo igitur quod magis, vel minūs, vel similiter est aut esse videtur, tot modis licet argumentari.

4 Ἄλλος· ἐνὸς δὲ δυοῖν λεγόμενου, εἰ μᾶλλον εἰκὸς ὑπαρχειν, μὴ ὑπαρχειν· οἷον· ὁ ἥτιον, καὶ εἰ ὁ ἥτιον εἰκὸς ὑπάρχειν, ὑπάρχει· καὶ ὁ μᾶλλον. 5 Πάλιν δυοῖν δὲ ἐνὸς λεγόμενου, εἰ ὁ μᾶλλον ὑπαρχειν δοκοῦν, μὴ ὑπαρχειν· οἷον· τὸ ἥτιον. εἰ δὲ ὁ ἥτιον δοκοῦν ὑπαρχειν, ὑπαρχει· καὶ τὸ μᾶλλον. 6 Ἐν, δυοῖν δὲ δυοῖν λεγόμενου, εἰ τὸ θατέρω μᾶλλον ὑπαρχειν δοκοῦν, μὴ ὑπαρχειν· οἷον· ὁ λοιπὸν τῶν λοιπῶν. * εἰ δὲ τὸ ἥτιον δοκοῦν τῶν ἐτέρων ὑπάρχειν, ὑπάρχει· καὶ τὸ λοιπὸν τῶν λοιπῶν. 7 Ἐπὶ, οὐ τῷ ὁμοίως ὑπάρχειν, ἢ δοκεῖν ὑπαρχειν, πειχῶς, καθάπερ ἐπὶ τῷ μᾶλλον, ἐπὶ τῷ ὑπερῷ ῥηθέντων τριῶν πόπων ἐλέγγο. 8 εἴτε γὰρ ἐν τῷ δυοῖν ὁμοίως ὑπάρχει, ἢ δοκεῖ ὑπάρχειν· εἰ τῶν ἐτέρων μὴ ὑπαρχει, οἷον· τῶν ἐτέρων· εἰ δὲ θατέρω ὑπάρχει, καὶ τῶν λοιπῶν. 9 εἴτε δύο τῶν αὐτῶν ὁμοίως· εἰ τὸ ἕτερον μὴ ὑπάρχει, οἷον· ὁ λοιπὸν· εἰ γὰρ θατέρω, καὶ τὸ λοιπὸν. 10 τὸν αὐτὸν δὲ ἔσπον, καὶ εἰ δύο δυοῖν ὁμοίως ὑπάρχει· εἰ γὰρ τὸ ἕτερον τῶν ἐτέρων μὴ ὑπάρχει, οἷον· ὁ λοιπὸν τῶν λοιπῶν· εἰ γὰρ ὑπάρχει τὸ ἕτερον τῶν ἐτέρων, ὁ λοιπὸν τῶν λοιπῶν. 11 Ἐκ μὲν οὖν τῷ μᾶλλον ὁ ἥτιον, ὁ ὁμοίως, τοῦτα πειχῶς ἐνδείξει· ὅτι καὶ ἄλλοι.

Locia ab adiectione, & ab eo quod est quoquo modo, ad id quod est simpliciter.

Cap. XI.

1 ¶ Ab adiectione, qua facis rem talem esse, qualis non erat, 2 aut magis talem esse, quam ante erat. 3 ¶ Ab eo quod quoquo modo est, ad id quod simpliciter est. A comparatione ad positum. 4 A determinato ad simplex.

Præterea sumpto argumento ab adiectione: si alterum alteri adiectum, faciat bonum aut album esse, cum antea non esset album aut bonum; certe quod est adiectum, erit album aut bonum, quale etiam totum fecit. 2 Præterea si ad id quod tale est, aliquid adiectum, magis tale faciat quam ante erat: id quoque quod est adiectum, tale erit, similiter etiam in ceteris ferres habere. Non est autem in omnibus rebus utilis hic locus, sed in iis tantum quæ intentionem suscipiunt. Hic verò locus non conuertitur, ut valeat etiam ad refellendum. nam si quod est adiectum, non facit bonum, nondum constat an ipsum non sit bonum: quia bonum malo adiectum, non facit necessario ut totum sit bonum: nec album nigro adiectum, necessario facit ut totum sit album: nec dulce amaro adiectum, facit ut totum sit dulce.

Tom. I.

ETI Δ' οὐ τῷ ὁμοίως· ἐὰν ἕτερον πρὸς ἕτερον προσεθεῖν ποιῇ ἀγαθὸν ἢ λυγρὸν, μὴ δὲ πρὸς πλεονεξίαν ἢ ἀγαθὸν· ὁ προσεθεῖς ἔσται λυγρὸς ἢ ἀγαθὸς, οἷον· ὁ καὶ τὸ ὅλον ποιῇ. 2 Ἐπὶ, εἰ πρὸς τὸ ὑπαρχειν, προσεθεῖς ἔσται, μᾶλλον ποιῇ τοιοῦτον, οἷον· ὑπάρχει· καὶ αὐτὸ ἔσται τοιοῦτον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλοι χρησίμος δὲ οὐκ εἰ ἀπὸ τοῦ ὁμοίως, ἀλλ' οὐ οἷς πλεονεξίαν μᾶλλον ὑπεροχὴν συμβαίνει γενέσθαι. οἷον· δὲ ὁ ὁμοίως οὐκ ἀντιγράφει πρὸς τὸ ἀνασκαυάσειν. εἰ γὰρ μὴ ποιῇ τὸ προσεθεῖς μόνον, ἀγαθὸν· οἷον· πλεονεξία, εἰ αὐτὸ μὴ ἀγαθὸν. τὸ γὰρ ἀγαθὸν καὶ πρὸς πλεονεξίαν, οὐκ ἔστι ἀνάγκης ἀγαθὸν τὸ ὅλον ποιῇ· οἷον· λυγρὸν μείζον· οἷον· γλυκὺ πικρῶν.

Bb

3 Πάλιν, εἴη μάλλον καὶ ἥτιον λέγεται, καὶ ἀπλῶς ὑπεάρχει· τὸ γὰρ μὴ οὐ ἀγαθόν, ἢ λυχόν, ὁσὺν μάλλον ἢ ἥτιον ἀγαθόν ἢ λυχόν ῥηθῆσεται. τὸ γὰρ καχόν, ὁσὺν μάλλον ἢ ἥτιον ἀγαθόν, ἀλλὰ μάλλον καχόν ἢ ἥτιον ῥηθῆσεται. οὐκ ἀντιτρέφει δὲ οὐδὲ ὅτι οὗτος πρὸς τὸ ἀνασκαυάσαι. πολλὰ γὰρ τῶν εὐ λεγόμενων μάλλον, ἀπλῶς ὑπεάρχει. ἀνδρὸς γὰρ οὐ λέγεται μάλλον καὶ ἥτιον, ἀλλ' οὐ ἀφ' ἑνὸς οὐκ ἔστι ἀνδρὸς.

4 Τοῖς αὐτοῖς δὲ ἔρπον σκεπτόμεν καὶ ὅτι τῷ κατὰ τι, καὶ ποτὲ, καὶ ποῦ. εἰ γὰρ κατὰ τι εἰδίχεται, καὶ ἀπλῶς εἰδίχεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ποτὲ, ἢ ποῦ. τὸ γὰρ ἀπλῶς ἀδυνάτου, ὅτε κατὰ τι, ὅτε ποῦ, ὅτε ποτὲ εἰδίχεται. εἰς αἰσ, ὅτι κατὰ τι μὲν εἰς φύσιν ἀσυνδαῖοι, οἷον, ἐλβεῖοι, ἢ σαρκενικοί· ἀπλῶς δὲ ὅτε εἰς φύσιν ἀσυνδαῖοι· ὁσὺν γὰρ, φύσιν φρενιμὸς. ὁμοίως δὲ ποτὲ μὲν εἰδίχεται τῶν φθαρτῶν ἢ μὴ φθαρέναι· ἀπλῶς δὲ οὐκ εἰδίχεται μὴ φθαρέναι. τοῖς αὐτοῖς δὲ ἔρπον καὶ ποῦ μὲν συμφέρει πιαυτή ἀφαιρῆσαι χρῆσθαι, οἷον, ὡς τοῖς ἰσοῦδοις τόποις· ἀπλῶς ὅτε οὐ συμφέρει· ὅτι γὰρ, ποῦ μὲν ἕνα μόνον διωκτὸν εἶναι, ἀπλῶς ὅτε οὐ διωκτὸν, ἕνα μόνον εἶναι. τὸν αὐτὸν δὲ ἔρπον, καὶ ποῦ μὲν καλὸν τὸν πατέρα θύειν, οἷον, εἰς περὶ βαλῆς· ἀπλῶς δὲ οὐ καλόν. ἢ τῷ μὲν οὐ ποῦ σημαίνει, ἀλλὰ πῶς; ὁσὺν γὰρ ἀφαιρῆσαι ὅπου αὐτὸς ὡς. πῶς περὶ γὰρ αὐτοῖς ἔστι καλόν, οὐκ περὶ βαλῆς. πάλιν, ποτὲ μὲν συμφέρει φαρμακεία, οἷον, ὅτε ἰσοῦ, ἀπλῶς δὲ, οὐ. ἢ ὁσὺν τῷ ποτὲ σημαίνει, ἀλλὰ τῷ ἀφαιρῆσαι πῶς; ὁσὺν γὰρ ἀφαιρῆσαι, ὅπου ποῦ, εἰ μὴ οὕτω μόνον ἀφαιρῆσαι μόνον ἢ. τὸ δὲ ἀπλῶς ὅτι, ὅ μὴ μὲν πρὸς τῆς εἰς ὅτι καλόν ὅτι, ἢ ὅτι εἰς αὐτὸν. οἷον, τὸ τὸν πατέρα θύειν, οὐκ εἰς καλόν εἶναι, ἀλλὰ πῶς καλόν εἶναι· οὐκ ἀφαιρῆσαι ἀπλῶς καλόν. ἀλλὰ τὸ εἰς τοῖς ἡμαῖν, εἰς καλόν, μὴ δὲ πρὸς τῆς· ἀπλῶς γὰρ καλόν ὅτι. ὡς ὅτι αὐτὸ μὴ μὲν πρὸς τῆς, δοκεῖ εἶναι καλόν, ἢ αἰσθῆναι, ἢ ἄλλο τι τῶν ποιούντων, ἀπλῶς ῥηθῆσεται.

3 Rursus si quid magis & minùs dicitur, etiam simpliciter est. quod enim non est bonum aut album, non dicitur magis vel minùs bonum aut album. quod enim malum est, nulla re magis vel minùs bonum, sed magis vel minùs malum dicitur. Sed neque hic locus conuertitur, ut valet, ad refellendum. multa enim, quæ non dicuntur magis esse, simpliciter sunt. nam homo non dicitur magis & minùs: non tamen propterea non est homo. 4 Eodem modo considerandum est in eo quod est quadam ex parte, aut aliquando, aut alicubi: nam si quadamtenus accidit, etiam simpliciter accidit. Similiterque quod aliquando aut alicubi est, etiam simpliciter est. quod enim simpliciter est impossibile, nec ex parte, nec alicubi, nec aliquando accidit. Obiectio est: quia quadamtenus sunt naturâ probi, ut liberales, aut temperati: simpliciter autem non sunt naturâ probi: quippe cum nemo sit naturâ prudens. similiter aliquando potest aliquid corruptibile non corrumpi: simpliciter autem non potest non corrumpi. Eodem modo etiam alicubi prodest tali victus ratione uti, ut in locis insalubribus: simpliciter autem non prodest. Insuper ut alicubi vnus tantum sit, fieri potest: simpliciter autem fieri nequit ut vnus tantum sit. Eodem modo etiam alicubi honestum est, patrem immolare, ut apud Tribalos: simpliciter verò non est honestum. An hoc non alicubi significat, sed quibusdam? nihil enim refert, ubi sint: quoniam ubique id eis erit honestum, cum sint Tribali. Rursum aliquando prodest sumptio pharmaci, ut cum quis ægrotat: simpliciter autem non prodest. An nec hoc significat aliquando, sed ei qui certo modo affectus est? nihil enim refert, quando id fiat, si modo ita sit affectus. Id autem simpliciter est, quod nullâ re adiectâ recte dices esse honestum, vel contrarium. ut patrem immolare, non dices honestum esse, sed quibusdam honestum esse: non est igitur simpliciter honestum. At Deos colere, dices honestum esse, nullâ re adiectâ: simpliciter enim honestum est. Quare quodcumque nullâ re adiectâ videtur esse honestum, vel turpe, vel aliud quidpiam tale, simpliciter dicitur esse tale.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER III.

DE QVÆSTIONE VTRVM SIT MELIVS

VEL OPTABILIVS.

TRACTATVS I.

Loci, ex quibus probatur melius esse, vel optabilius.

Cap. I.

1 Prothesis. 2 Protheoria. 3 Si alterum sit diuturnius & permanentius altero. 4 A qualitate & numero eligentium, 5 Ageneri. 6 Si alterum sit optabile propter se, alterum propter alterum. 7 Si alterum per se, alterum per accidens. 8 Si alterum sit boni causa per se, alterum per accidens. 9 Si alterum sit simpliciter bonum, alterum alicui. 10, Si alterum sit naturale, alterum acquisitum. 11. Si alterum insit meliori & prastantiori subiecto. 12 vel melioris proprium sit, 13 vel in melioribus & prioribus & prastantioribus reperiatur. 14 Si alterum sit finis, alterum finis causa. 15 Si alterum propius accedat ad finem. 16 Si alterum ad vitam finem pertineat, alterum ad alium finem. 17 Si alterum sit possibile, alterum impossibile. 18 Si alterius efficientis melior sit finis. 19 A proportione qua est inter efficientes & fines. 20. Si alterum sit bonum & laudabile per se, alterum propter aliud.

DVORVM autem pluriumve A
vtrum seu quodnam sit opta-
bilis & melius, ex his con-
siderandum est. 2 Sed illud
primū definiatur, nos ser-
monem instituere, non de iis quæ longè
inter se distant, & magnam inter se diffe-
rentiam habent, (nemo enim dubitat, v-
trum beatitudo an diuitiæ sint magis eli-
gendæ,) sed de iis quæ vicina sunt, ac
de quibus dubitamus, vtri oporteat ad-
iungi articulum MAGIS: propterea quod
nihil videmus quo alterum alteri ante-
cellat. Patet igitur, in iis prolata præ-
stantia vna vel pluribus, fore vt animus
assentiat & concedat hoc esse magis
eligendum, vtrumvis eorum sit quod ex-
cellat. 3 Primum igitur quod est diu-
turnius & constantius, magis est eligen-
dum, quàm quod est minus tale.

Tom. I.

ΠΟΤΕΡΟΝ ὃ ἀρετώτερον ἢ CAP. I.
βέλτιον δυοῖν, ἢ πλεόντων, ἐκ
τῶνδε σκοπεῖται. 2 Πρῶτον δὲ διω-
ρίστω, ὅτι πλεὺς σκέψιν ποιῶντα,
ὅχι ὑπὸ τῆς πολὺ διεσπῶται, καὶ μεγάλῃ πρὸς
ἀλλήλα διαφοράν ἔχοντων, (οὐκ οἷς γὰρ δύστη-
νότερον ἢ δὲ διαμονία, ἢ ὁ πλοῦτος ἀρετώ-
τερον,) ἀλλ' ὑπὸ τῆς σιῶσεως, καὶ τοῦ ὄν
* διαμφορῶν τῶν ποτέρω δὲ πρὸς ἀλλήλα
μᾶλλον, ὅχι τὸ μηδὲ μίαν ὁρᾶν τῶν ἐπὶ τοῦ ὄντος
τὸ ἔτερον ὑποφύει. δὴλον οὖν ὅτι τοῦτων, ὅτι
διαφέρει τῶν ποτέρω μίας ἢ πλεόντων, συγκα-
ταθῆναι τὴν ἀφαιρέσιν, ὅτι τὸ ἐστὶν ἀρετώτερον,
* ὁποτέρω τυχόντος αὐτῆς ὑποφύει. 3 Πρῶ-
τον μὲν οὖν τὸ πολυχρονιώτερον, ἢ βεβαιώτε-
ρον, ἀρετώτερον τῶν ἡπιοῦν τοῦτον.

Bb ij

4 Καὶ ὁ αὐτὸς μᾶλλον ἔστιν ὁ φρόνιμος, ἢ ὁ
 Quid magis ἀγαθὸς αὐτὸς, ἢ ὁ * νόμος ὁ ὀρθὸς, ἢ οἱ ἀπο-
 δάξαι πρὸς ἑκάστα ἀρετῶν ἢ ποιούτι εἰσιν, ἢ
 οἱ ἐν ἑκάστῳ γὰρ ἐπιστήμῃ, ἢ ὅσα οἱ πλείους,
 ἢ οἱ πάντες. ὅς, ὁ ἰατρικῇ, ἢ τεκτονικῇ, αὐ-
 τοῖς πλείους τῶν ἰατρῶν, ἢ οἱ πάντες. ἢ ὅσα ὅλως
 οἱ πλείους, ἢ πάντες, ἢ πάντα, ὅς, ὁ ἀγα-
 θὸν. πάντα γὰρ τῷ ἀγαθῷ ἐφίεται. διὲν δὲ
 ἔστιν ὅτι, πᾶσι ἢ χρῆσιμον ὁ φρόνιμος.
 ἔστι δὲ ἀπλῶς μὲν βελτίον τῷ ἀρετῶτε-
 ρον, ὁ καὶ πλεον βελτίον ἐπιστήμων. ὅς, ἡ
 βελτίον ἐπιστήμη, φιλοσοφία τεκτονικῆς. καὶ
 ἀπλῶς ἀρετῶτερος τὰ καὶ φιλοσοφία, καὶ
 καὶ τεκτονικῶ. πᾶσι δὲ ὁ καὶ πλεον οἰκείας.

5 Ἐπειτα δὲ ὁ ὅτι πᾶσι, τῷ μὴ ὅτι
 γὰρ. ὅς, ἢ δικαιοσύνη, τῷ δικαίῳ. ὁ μὲν γὰρ,
 ἐν γὰρ τῷ ἀγαθῷ. ὁ δὲ, οὐ. καὶ τὸ μὲν,
 ὅτι ἀγαθόν. τὸ δὲ, οὐ. ὅτι γὰρ λέγεται ὅτι
 ὁ γῆρας, ὁ μὴ τυχερῶς ὅτι τῷ γῆρας. ὅς, ὁ
 λευκὸς ἀνθρώπος, ὅτι ἔστι ὅτι γῆρας.
 ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ ἄλλῳ.

6 Καὶ ὁ δὲ ἑαυτὸ ἀρετὴν, τῷ δὲ ἑπε-
 ἀρετῇ ἀρετῶτερον. ὅς, τὸ ὑμῶν τῷ γυναι-
 ζεῖ. τὸ μὲν γὰρ, δι' ἑαυτὸ ἀρετὴν, τὸ δὲ, δι' ἑτε-
 ρον. 7 Καὶ τὸ κατ' αὐτὸ, τῷ καὶ συμβεβη-
 ὅς, τὸ πρὸς φίλους δικαίους ὅς, τῷ ὑπὲρ ἑαυτοῦ. τὸ
 μὲν γὰρ, κατ' αὐτὸ ἀρετὴν. τὸ δὲ, καὶ συμβεβη-
 κός. τὸ γὰρ ὑπὲρ ἑαυτοῦ δικαίους ὅς, καὶ συμβε-
 βηκὸς ἀρετῶμεθα, ὅπως μὴδὲν ἡμᾶς βλάπτω-
 σιν. ἔστι δὲ τῷ τῷ πρὸς τὸν πᾶσι. ἀφ-
 φέρει δὲ τῷ ὑπὲρ. τὸ μὲν γὰρ πρὸς φίλους δι-
 καίους ὅς, δι' αὐτὸ ἀρετῶμεθα, καὶ εἰ μὴδὲν
 ἡμῖν μέλλει ἔσθαι, καὶ οἱ Ἰνδοὶ ὅς. τὸ δὲ
 ὑπὲρ ἑαυτοῦ, δι' ἑπε- ὅπως μὴδὲν ἡμᾶς βλά-
 πτωσι. 8 Καὶ τὸ αἴτιον ἀγαθόν κατ' αὐτὸ, τῷ
 καὶ συμβεβηκὸς αἴτιον. κατὰ τὸ ἢ ἀρετὴ τῆς
 τύχης. ἢ μὲν γὰρ, κατ' αὐτὸν. ἢ δὲ, καὶ συμ-
 βεβηκὸς αἴτια τῷ ἀγαθῷ. καὶ εἴπ' ἄλλο ποιού-
 τιν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ ἐναντίον. τὸ γὰρ κατ'
 αὐτὸ κακόν αἴτιον, φθικτότερον τῷ καὶ συμβε-
 βηκός. ὅς, ἢ κακία, καὶ ἢ τύχη. τὸ μὲν γὰρ,
 κατ' αὐτὸ κακόν. ἢ δὲ τύχη, καὶ συμβεβηκός.
 9 Καὶ τὸ ἀπλῶς ἀγαθόν τῷ πᾶσι ἀρετῶτερον.
 ὅς, τὸ ὑμῶν, τῷ πᾶσι. τὸ μὲν γὰρ,
 ἀπλῶς ἀγαθόν. τὸ δὲ, πᾶσι τῷ διορίζον το-
 μῶς.

10 Καὶ τὸ φύσι, τῷ μὴ φύσι. ὅς, ἢ δικαιοσύ-
 νη τῷ δικαίῳ. τὸ μὲν γὰρ, φύσι. τὸ δὲ, ὅτι κτην.

11 Καὶ τὸ τῷ βελτίονι καὶ ἡμιώτερον ὑπὲρ χον,
 ἀρετῶτερον. ὅς, ὅτι, ἢ ὅτι ἀνθρώπου καὶ ψυχῆ.

4 Et quod potius eligat vir prudens, aut
 bonus, aut lex recta, aut cuiusque rei stu-
 diosi qui in eius lectione versantur qua-
 tales sunt, aut ij qui in vnoquoque gene-
 re sciētes sūt, aut quæcūq; plures omnēf-
 ve eligāt, vt in arte medica, aut fabrili, quæ
 plures medici, vel omnes eligant; aut quæ-
 cūque omnino plures, vel omnes eligant;
 aut omnia, vt bonū: omnia nāq; bonum
 appetunt. Oportet autem quoddā dictū e-
 rit, ad id ducere quōd utile sit. Est autem
 simpliciter melius & optabilius, quod est
 secundū meliorē sciētiā; veluti si me-
 lior sciētia est philosophica quā si fa-
 brilis; etiā simpliciter ea sunt optabilia
 quæ sunt secundū philosophiā, hīs quæ
 sunt secundū artem fabrilem; ac vni ali-
 cui optabilius est quod est secundū pro-
 priā sciētiā. 5 Præterea optabilius est, quod
 est in genere, eo quod nō est in genere, vt
 iustitia homini iusto. illa enim est in gene-
 re, nempe bono: hic verò nō itē. & illa qui-
 dē est id quod bonū; hic verò minimē: ni-
 hil enim quod in genere non sit, dicitur
 esse id quod genus: vt albus homo nō est
 id quod color; similiterq; dicendum est de
 aliis. 6 Et quod propter se est optabile, o-
 ptabilius est eo quod est optabile propter
 alterum: vt bene valere, est optabilius quā
 exercere. illud enim est optabile propter
 se, hoc vero propter alterum. 7 Et quod
 est per se, potius eligendum est, quā quod est
 per accidens: vt amicos iustos esse, potius
 quā inimicos. illud enim per se est op-
 tabile, hoc vero per accidens: nam inimi-
 cos iustos esse, per accidēs optam⁹, ne no-
 bis noceāt. Hoc autē est idē ferē ac præ-
 cedēs, sed modo differt. amicos enī iustos
 esse propter se optamus, & si nihil nobis
 futurum sit, & si apud Indos sint. inimi-
 cos autem iustos esse optamus propter al-
 liud, id est ne nobis noceant. 8 Et quod
 per se est causa boni, optabilius est eo quod
 est causa per accidens: vt virtus, fortuna.
 illa enim per se, hæc verò per accidens est
 causa bonorum; & si quid aliud est eius-
 modi. Similiter etiam in contrario se res
 habet. quod enim per se est mali causa,
 magis est fugiendum, quā id quod est
 causa per accidens: vt vitium, quā for-
 tuna. illud enim per se est malum, fortuna
 verò per accidens. 9 Et quod est simplici-
 ter bonum, optabilius est quā alicui bo-
 num; vt valere, quā secari. illud enim est
 simpliciter bonum: hoc vero alicui qui
 egeat sectione. 10 Et quod natura est bo-
 num, melius est non naturali; vt iustitia vi-
 ro iusto: illa enim est natura bonum, hic ve-
 ro adscititiē. 11 Et quod rei meliori ac
 maiori honore dignæ inest, magis est eli-
 gendum: vt quod inest Deo, magis quā
 quod inest homini: & quod inest animo,

magis quàm quod inest corpori. 12 Et quod est melioris proprium, est melius quam quod deterius; ut Dei proprium, melius est quam proprium hominis. nam ratione eorum quæ sunt ambobus communia, nihil inter se differunt: iis verò quæ propria sunt, alterum ab altero differt.

13 Et quod est in melioribus, vel prioribus, vel maiori honore dignis, melius est: ut sanitas robore, & pulchritudine. illa enim est in humidis & siccis, & calidis & frigidis, & (ut simpliciter dicam) in iis ex quibus primis animal constat: hæc verò in posterioribus. nam robur in nervis & ossibus consistit: pulchritudo autem videtur esse membrorum symmetria quædam. 14 Et finis iis quæ ad finem diriguntur, videtur esse optabilius.

15 Ex duobus autem id quod ad finem propius accedit.

16 Et omnino quod ad vitæ finem refertur, optabilius est eo quod ad alium quempiam finem. ut quod ad beatitudinem confert, eo quod ad prudentiam: quod enim ad beatitudinem confert, optabilius est. 17 Et possibile impossibili.

18 Præterea cum sint duo effectiva: cuius finis est melior, ipsum quoque melius est.

19 Cum autem alterum sit effectivum, alterum finis: ex proportionem indicandum est: cum pluribus partibus finis finem superat, quàm is causam suam efficientem. veluti si beatitudo pluribus partibus superat sanitatem, quàm sanitas salubre, efficitur ut quod habet vim efficiendi beatitudinem, sit melius sanitate. quanto enim beatitudo sanitati præstat, tanto etiam quod habet vim efficiendi beatitudinem, salubri præstat. sanitas autem salubri minùs præstat quam beatitudo sanitati. quocirca pluribus partibus salubri præstat, quod habet vim efficiendi beatitudinem, quàm sanitas salubri. Pater igitur sanitate optabilius esse quod habet vim efficiendi beatitudinem: quippe quod eidem pluribus partibus præstat.

20 Præterea optabilius est, quod est pulchrius per se, & maiori honore ac laude dignum: ut amicitia est anteponenda divitiis, & iustitia sanitati ac viribus corporis: illa enim sunt per se in rebus honorabilibus & laudabilibus: hæc vero non per se, sed propter aliud: nemo enim divitias propter se honore dignas censet, sed propter aliud. amicitiam verò per se colimus, etiam si nihil inde ad nos perventurum sit.

12 Καὶ τὸ βέλτιον ἴδμεν, ἢ τὸ χείρον· οἷον, τὸ τοῦ θεοῦ, ἢ τὸ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ μὴ γὰρ τὰ κοινὰ εἰς ἀμφοτέρους, οἷον ἀφαιρῆς ἀλλήλων, τοῖς δὲ ἰδίαις τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ ἀφαιρῆς ὑπαρξαι.

13 Καὶ τὸ εἰς βέλτιον, ἢ προτέρους, ἢ ὑμμιώτερος, βέλτιον· οἷον, ὑγίεια ἰσχύος, καὶ κάλλος· ἢ μὴ γὰρ, εἰς ὑγίους καὶ ἐκέρους, καὶ θερμούς καὶ ψυχρούς, ἀπλῶς δ' εἰπεῖν, ὅτι οὐ πρότερον συνέστηκε τὸ ζῶον· τὰ δὲ, εἰς τοῖς ὑστέροις. ἢ μὴ γὰρ ἰσχύς, εἰς τοῖς ἰσχυροῖς καὶ ἐκέρους· τὸ δὲ κάλλος, τῷ μᾶλλον τις συμμετεῖα δοκεῖ εἶναι.

14 Καὶ τὸ τέλος, τῷ πρὸς τὸ τέλος αἰρετώτερον δοκεῖ εἶναι.

15 Καὶ δυναὶ, τὸ εἶναι τῷ τέλει.

16 Καὶ ὅπως τὸ πρὸς τὸ τέλος βίης τέλος αἰρετώτερον μάλλον, ἢ τὸ πρὸς ἄλλο τι· οἷον, τὸ πρὸς ἀδαιμονίαν σὺν πῆναι, ἢ τὸ πρὸς φρόνησιν· τὸ γὰρ πρὸς ἀδαιμονίαν σὺν πῆναι, αἰρετώτερον. 17 Καὶ τὸ δυνατόν, τῷ ἀδυνάτῳ.

18 Εἴ, δύο ποιητικῶν ὄντων, ὃ τὸ τέλος βέλτιον, ἢ αὐτὸ βέλτιον.

19 Παντὶ γὰρ δὲ, καὶ τῷ τέλει, εἰ τῷ ἀνάλωτον, ὅταν πλείονι ὑπερέχη τὸ τέλος τῷ τέλει, ἢ εἴη τοῦ οἰκείου ποιητικῶν· οἷον, εἰ ἡ ἀδαιμονία πλείονι ὑπερέχη ὑγείας, ἢ ὑγεία ὑμεινῶ· ὥστε τὸ ποιητικὸν ἀδαιμονίας, βέλτιον ὑγείας· ὅσα γὰρ ἡ ἀδαιμονία ὑγείας ὑπερέχη, πόσούτῳ καὶ τὸ ποιητικὸν τὸ τῆς ἀδαιμονίας τὸ ὑμεινῶ ὑπερέχη· ἢ δὲ ὑγεία τὸ ὑμεινῶ ἐλάττωσι ὑπερέχον. ὥστε πλείονι ὑπερέχη τὸ ποιητικὸν ἀδαιμονίας, ἢ ὑμεινῶ, ἢ ὑγίεια, ἢ ὑμεινῶ. διὸ οὖν, ὅτι αἰρετώτερον τὸ ποιητικὸν ἀδαιμονίας, τῆς ὑγείας· τὸ γὰρ αὐτὸ πλείονι ὑπερέχει. 20 Ἐπὶ, τὸ καλλίον καὶ αὐτὸ, καὶ ὑμμιώτερον καὶ ἐπαμεινώτερον οἷον, φιλία πλούτου, καὶ διακροσίων ὑγείας καὶ ἰσχύος. τὰ μὴ γὰρ καὶ αὐτὰ τῷ πλείονι καὶ ἐπαμεινῶ· τὰ δὲ, ὃ καὶ αὐτὰ, ἀλλὰ δὲ ἕτερον· οἷον γὰρ πῆμα τὸ πλούτον δὲ αὐτὸν, ἀλλὰ δὲ ἕτερον. πῶς δὲ φιλίας καὶ αὐτὸ, καὶ εἰ μὴδὲν μάλλον ἡμῖν ἕτερον ἀπ' αὐτῆς εἶναι.

ὅτι, καὶ τὸ πρῶτον, καὶ τὸ μέλλον. ὅτι, αὐτὸ μὲν γὰρ λεγόμενα τὰ πρῶτα, καὶ τὰ μέλλοντα. ὅτι, ὅτι ἔστιν ἡλίον ἔχειν. μνημονεύει δὲ οὐκ ὡς λέγεται, ἀλλ' ὡς πρὸς ἀλλήλους.

illud verò etiam præsens, & futuri: quādoquidem scire dicimur præsens, & futura, veluti Solis defectionem fore: meminisse autem non possumus, nisi quod præteritum est.

Loci à translatione disputationis.

Cap. V.

1 De translatione ad id per quod problema confirmatur, vel evertitur. 2 Vel ad id quod rei propositæ consequens est.

Quidam
ἄλλοι,

Quidam
ἀπογινώσκουσιν ὅτι
ἄλλοι,

ἄλλοι
ἄλλοι,

ΕΤΙ, ὁ σοφιστικὸς * ἔπος, τὸ ἄλλοι εἰς τοιοῦτον, πρὸς ὃ ὑποθέσμενον ἐπιχειρημαίων. τῷ τε δὲ ἔστι, ὅτι μὲν ἀναγκάσιον, ὅτι δὲ φαινόμενον ἀναγκάσιον, ὅτι δὲ οὐτε φαινόμενον, ἔτε ἀναγκάσιον. ἀναγκάσιον μὲν οὖν, ὅτι μὲν ἀποκρινόμενον τῷ ἀποκρινόμενον τῷ πρὸς τὸ ἔστιν πὶ χρησίμων, πρὸς τῷ τοιοῦτον πρὸς τοιοῦτον, πρὸς τῷ τοιοῦτον ὅν, πρὸς ὃ ὑποθέσμενον ἐπιχειρημαίων. ὁμοίως γὰρ καὶ, ὅτι μὲν ἀπογινώσκουσιν πρὸς τὸ ἔστι τῷ κειμένον ποιησάμενος, ἀναγκάσιον ἐπιχειρημαίων τῷ τοιοῦτον ἀναγκάσιον, καὶ ὁ πρὸς κείμενον ἀναγκάσιον. φαινόμενον δὲ ἀναγκάσιον, ὅτι μὲν φαινόμενον μὲν χρησίμων ἐοικέναι τῷ ἔστι, μὴ ὅτι, πρὸς ὃ γίνονται οἱ λόγοι. εἴτε ἀποκρινόμενον τῷ πρὸς τοιοῦτον ὑπάρχοντες, εἴτε ἀπὸ ἐπαγωγῆς ἐκδοθέντες τῷ ἔστι πρὸς αὐτὸ γινόμενος, ἀναγκάσιον ἐπιχειρημαίων αὐτὸ τὸ γὰρ λοιπὸν, ὅτι μὲν μὴτε ἀναγκάσιον ἢ, μὴτε φαινόμενον, πρὸς ὃ γίνονται οἱ λόγοι. ἄλλως γὰρ πρὸς ἐξελίχεται συμβαίνει τῷ ἀποκρινόμενον. διὲ γὰρ ἀναγκάσιον τὸν ἔχον τῷ ἔστι τῷ πρὸς πρῶτον πρῶτον γὰρ ἀποκρινόμενος καὶ ἀλλοτέρως ὅμοιος ἐστὶ τῷ ἀποκρινόμενον. ὅτι δὲ καὶ τὸν ἀποκρινόμενον μὴ δυσχεραίνει, ἀλλὰ πρὸς τὸ μὴ χρησίμων πρὸς τὸ ἔστι, ὅτι μὲν ἀποκρινόμενον ὅσα μὴ δοκῇ μὲν, πρὸς δὲ μὲν γὰρ ἀποκρίνεται ὡς ἐπιτεταμένον συμβαίνει ὡς ἐρωτῶσι, * πρὸς τὸν πρῶτον αὐτὸν τῷ τοιοῦτον, ἐὰν μὴ φανῶσι. 2 Εἰ πᾶς ὁ εἰρηκὴς ὅποιον, ἔστιν πρὸς πολλὰ εἰρηκῶν, ὅτι πρὸς ἐκείνους ὅτι ἀναγκάσιον ἀποκρινόμενον ἔστι. ὅτι, ὁ εἰρηκὴς ἀποκρινόμενον ἔστι, καὶ ὅτι ἔστιν ὅτι εἰρηκῶν, καὶ ὅτι ἐμφύχον, καὶ ὅτι δὲ πρῶτον, καὶ ὅτι τοῦ ὅτι ἐπιτεταμένον δὲ πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ ἀποκρινόμενον ἀναγκάσιον, ἀναγκάσιον καὶ τὸ εἰς ἀρχὴν. ἀναγκάσιον δὲ καὶ εἰς τὸ χαλεπότερον ποιῶναι μεταλλάξαι οἷοι μὲν γὰρ ἔστιν ὁ ἀποκρινόμενον ἀναγκάσιον, οἷοι γὰρ αὐτὸ ὁ πρὸς κείμενον.

Si præterea sophisticus modus, quo id evertitur ducimus ad id de quo argumentorum copia nobis suppetet. hoc autem interdum necessarium est, interdum videtur necessarium: interdum nec videtur, nec est necessarium. Necessarium est, cum negante eo qui responder, aliquid eorum quæ ad thesim pertinent, ad id rationes diriguntur: accidit autem ut id sit eiusmodi, ad quod argumentorum copia suppetat. Similiter etiam sit, cum quis ab eo quod positum est, ad aliquid abductione facta, id evertere tentat. eo namque everso etiam propositum evertitur. Videtur autem necessarium, cum ad thesim pertinere videtur, nec tamen pertinet, id ad quod rationes referuntur: siue negante eo qui disputationem sustinet, siue abductione probabili à thesi ad illud facta, id evertere conetur. Reliquum est, cum id ad quod rationes diriguntur, nec est necessarium, nec esse videtur, sed aliter accidit ut per elenchon respondens redarguatur. Horum quos dixi modorum vitium vitare oportet: quoniam omnino remotus & alienus videtur esse à dialectica. Quocirca debet etiam is qui responder, non difficilem & morosum se præbere, sed concedere quæ non pertinent ad thesim, significans quænam sibi non videantur, licet eas concedat. plerumque enim accidit ut magis argumentorum inopia laborent ij qui interrogant, cum omnia eis conceduntur, quæ sunt eiusmodi, si non concludant. 2 Præterea quicumque quodvis dixit, quodammodo multa dixit: quia multa cuique rei necessariò consequentia sunt: veluti qui dixit hominem esse, etiam animal esse dixit, & animatum, & bipedem, & intelligentiæ scientiæque capax. Quare quovis eorum quæ consequuntur, sublato, tollitur etiam problema ab initio propositum. Sed caute oportet ne ad id quod sit difficilius, translatio fiat. interdum enim facilius est consequens evertere: interdum verò ipsum problema propositum.

Alii loci.

Cap. VI.

1 Ab oppositis immediatis. 2 Ab etymologia. 3 A diuisione accidentiū. 4 A polyonymiis.

Quibus autem in rebus necesse est alterum solum inesse vel non inesse, ut homini necesse est inesse vel morbum vel sanitatem, si de altero abundemus argumentis quibus probemus inesse, vel non inesse, etiam de altero abundabimus. hoc autem conuertitur & ad ambo valet. nam si probauerimus alterum inesse; probatum erit, reliquum non inesse. si vero probabimus non inesse, probatum erit reliquum inesse. patet igitur, ad ambo vtilem esse hunc locum.

2 Insuper oportet argumentari, translato nomine ad notationem, quasi sit magis consentaneum sic accipere, quam ut positum est nomen. veluti *ἀνὴρ*, (id est, bene animatum,) non esse virum fortem, quemadmodum positum est, sed cum qui *ἀνὴρ* ψυχῷ habet, id est, bene est animo affectus: sicut *ἀγαθὸς* (id est, bona spei plenum,) cum qui bona exspectat: similiterque *βέλτιον* (id est, beatum) cum cuius dæmon est bonus: quemadmodum Xenocrates ait *βέλτιον* esse, cuius animus sit bonus: hunc enim cuique esse dæmonem.

3 Quoniam autem rerum aliarum necessarium sunt, aliarum plerumque, aliarum utrolibet modo; si id quod necessarium est, plerumque accidere ponatur: vel id quod plerumque est, eive contrarium, ponatur esse necessarium; semper locum præbet argumento. nam si necessarium, ut plerumque accidens posuerit; perspicuum est eum dicere, non omni inesse, cum omni insit: quare peccauit. necnon si id quod plerumque dicitur, necessarium esse dixerit: omni enim inesse ait, cum non insit omni. similiterque si contrarium ei quod plerumque accidit, necessarium esse dixerit. semper enim in paucioribus dicitur, quod est plerumque accidenti contrarium. veluti si homines plerumque sunt improbi, raro sunt boni. quapropter adhuc magis peccauit, si bonos necessarium esse dixerit. Itidem & si id quod utrolibet modo æquè accidit, necessarium, vel plerumque esse dixerit. quod enim utrolibet modo accidit, nec necessarium est, nec plerumque. Sed & si quis non definierit, utrum plerumque an necessarium esse dicat, res autem plerumque sit; disputari potest, quasi ille ex necessitate esse dixerit. ut si ex hæredes dixerit prauos esse, nec definierit; disputari contra eum potest, quasi dixerit necessarium prauos esse.

Tom. I.

Οσοις ὁ ἀνάγκη μόνον θατέρω ὑπαρ-
χειν, ἢ ἔχειν ὑπάρχειν, οἷον τὰ ἀνθρώπων
ἰόσον, ἢ πλεὺς ὑγίαιεν· εἰς τοὺς θατέρω ἀπορρο-
μῶν ἀφ' ἀλλήλων, ὅτι ὑπάρχει, ἢ οὐχ ὑπαρ-
χει· ἐν τοῖς δὲ λοιπὸν ἀπορήσομεν· τῶν δὲ ἀν-
τιθέμεν τοῖς ἀμφο. διέξαστες μὲν γὰρ ὅτι
ὑπαρχει θατέρω, τὸ λοιπὸν διδόντες ἐστὶ-
μεθα, ὅτι οὐχ ὑπαρχει. εἰ δὲ ὅτι ἔχει ὑπάρ-
χει διέξωμεν, τὸ λοιπὸν ὅτι ὑπάρχει διδόντες
ἐστὶμεθα. δῆλον οὖν ὅτι τοῖς ἀμφοὺς χρήσιμος
ὁ τοπος ἐστίν. 2 Εἰ, δὲ ὅτι χεῖρ, μετὰ φέροντα
τοῦτομα ὅτι τὸν λόγον, ὡς μᾶλλον προσήκον
ἐκλαμβάνειν, ἢ ὡς καὶ τὰ τοῦτομα. οἷον, δι-
ψυχον, μὴ τὸν αἰσθητὸν, καὶ θάλασσαν, ἀλλὰ
τὸν διὰ πλεὺς ψυχῶν ἔχοντα· καὶ θάλασσαν ἐν δὲ ἐλπίδι
τὸν ἀγαθὸν ἐλπίζοντα· ὁμοίως δὲ καὶ διδάσκαλον,
οὐδ' αὖτ' ὁ δαίμων ἢ ἀπουδαῖος· καὶ θάλασσαν. Ξενο-
κράτης φησὶ διδάσκαλον εἶναι τὸν πλεὺς ψυχῶν
ἔχοντα ἀπουδαῖον· τοῦτο γὰρ ἐν ἀεὶ εἶναι δαί-
μονα. 3 Ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων, τὰ μὲν, ἐξ
ἀνάγκης ἐστὶ· τὰ δὲ, ὡς ὅτι τοπολὺ· τὰ δὲ, ὅπο-
τερ' ἐτύχει· εἰ δὲ ἐξ ἀνάγκης, ὡς ὅτι τοπολὺ
περὶ· ἢ ὅς ὡς ὅτι τοπολὺ, ἐξ ἀνάγκης, ἢ αὐτὸ,
ἢ τὸ εἰσάγειν τὰς ὡς ὅτι τοπολὺ· αἰεὶ δίδωσι τὸ
ποῦ ὅτι χεῖρ, εἰ δὲ ἐξ ἀνάγκης, ὡς
ὅτι τοπολὺ περὶ· δῆλον οὖν ὅτι ὑπάρχει ὑπάρ-
χειν, ὑπάρχειν περὶ. ὡς ἡμῶν τῆς. εἴτε δὲ
ὡς ὅτι τοπολὺ λεγόμενον ἐξ ἀνάγκης ἐφασκε-
ται περὶ γὰρ φησὶ ὑπάρχειν, οὐχ ὑπάρχειν περὶ.
ὁμοίως δὲ καὶ εἰ δὲ εἰσάγειν τὰς ὡς ὅτι το-
πολὺ, ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν· αἰεὶ γὰρ ἐπ' ἐλατ-
τον λέγειν τὸ εἰσάγειν τὰς ὡς ὅτι τοπολὺ· οἷον,
εἰ ὡς ὅτι τοπολὺ φαῦλοι οἱ ἀνθρώποι, ἀγαθοὶ
ἐπ' ἐλαττον. ὡς εἰ μᾶλλον ἡμῶν τῆς, εἰ ἀγα-
θοὶ ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν εἶναι. ὡσαύτως δὲ καὶ
εἰ τὸ ὅποτερ' ἐτύχει, ἐξ ἀνάγκης ἐφασκε-
ται, ἢ ὡς ὅτι τοπολὺ. ὅτε γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὅποτερ' ἐτυ-
χειν, ὅθ' ὡς ὅτι τοπολὺ. ὡς δὲ λέγειν δὲ, καὶ μὴ
δυσχεύας εἶπεν, ὅτε ὡς ὅτι τοπολὺ, ὡς ἐξ
ἀνάγκης εἴρηκεν, ἢ δὲ τὸ πραγματὸς ὅτι το-
πολὺ, ἀφ' ἀλλήλων ὡς ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν
αὐτὸν. οἷον, εἰ φαύλοις τις ἀποκλήρεται ἐφασκε-
ται, μὴ δυσχεύας· ὡς ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν
αὐτὸν, ἀφ' ἀλλήλων.

Αα iiij

4. Επὶ εἰς αὐτὴν ἐαυτῆς συμβεβηκός ἐστιν ὡς ἐπερὶ, ἀλλ' ὅτι ἐπερὶ εἰς ὄνομα. καὶ ὁ γὰρ Πρωδικὸς διηγεῖτο τὰς ἡδονὰς εἰς χαρὰν, καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ διφροσύνην. ταῦτα γὰρ πᾶσι τῶν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς ὀνόματος ἐστίν. εἰ οὖν ἡς ὁ χαίρειν τὰς διφροσύνας φησὶ συμβεβηκείαι, αὐτὸ δὲ αὐτῆς φαίνεται συμβεβηκείαι.

* Quidam dicunt, ut Boeth.

4. Præterea videndum est, an eandem re sibi accidere posuerit, quasi diuersam, propterea quod nomen diuersum sit. quemadmodum Prodicus diuisit voluptates in gaudium & iucunditatem, & letitiam. hæc enim omnia eiusdem rei, id est voluptatis, nomina sunt. Si quis igitur gaudium letitiæ dicat accidere, idem sibi accidere dicer.

Loci à contrariis.

Cap. VII.

1 A coniunctione contrariorum. 2 A positione contrarij. 3 A consecutione contrarij. 4 A subiecto contrarij.

Cap. III.

ΕΓΕΙ ΔΕ τὰ ἐναντία συμπλέκεται μὲν ἀλλήλοις ἐξαχῶς, ἐναντία δὲ ποιεῖ τετραχῶς συμπλεκόμενα. δι' ἡμετέρας τὰ ἐναντία, ὅπως αὐτὸς χρησόμενος ἢ ἐναντιοῦται καὶ πασχάλλεται. ὅτι μὲν οὖν ἐξαχῶς συμπλέκεται, δῆλον· ἢ γὰρ ἐκαστὸν ἐκαστέρῳ τῶν ἐναντίων συμπλακῆσται· τὴν δὲ διχῶς, οἷον, ὅτι τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ ὅτι τοὺς ἐχθροὺς κακῶς, ἢ ἀνὰ πάλιν ὅτι τοὺς φίλους κακῶς καὶ τοὺς ἐχθροὺς εὖ. ἢ ἀμφοτέρωθεν τῶν ἐνός· διχῶς δὲ καὶ τῆς, οἷον, ὅτι τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν καὶ ὅτι τοὺς φίλους κακῶς, ἢ ὅτι τοὺς ἐχθροὺς εὖ ποιεῖν καὶ ὅτι τοὺς ἐχθροὺς κακῶς. ἢ ὅτι ἐν ἀμφοτέρω· διχῶς δὲ καὶ τῆς, οἷον, ὅτι τοὺς φίλους εὖ καὶ τοὺς ἐχθροὺς εὖ, ἢ τοὺς φίλους κακῶς καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς. Αἱ μὲν οὖν πρῶται δύο ῥηθίσαι συμπλοκαί, οὗ ποιοῦσιν ἐναντίωσιν. ὅ γὰρ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τὰς τοὺς ἐχθροὺς κακῶς, οὐκ ἐστὶν ἐναντίον· ἀμφοτέρω γὰρ, αἰρετὰ, καὶ τῶν αὐτῶν ἥτοι. ἐπὶ δὲ τοὺς φίλους κακῶς, τὰς τοὺς ἐχθροὺς εὖ· καὶ γὰρ ταῦτα ἀμφοτέρωθεν φάσκει, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἥτοι. οὐ δοκεῖ δὲ φάσκει φάσκει ἐναντίον εἶναι· ἐὰν μὴ ὅτι μὲν, καὶ ὅτι ὑπερβολῶς· τὸ δὲ, κατ' ἐνδὴν λεγόμενον ἢ. ἢ περὶ ὑπερβολῆς, φάσκει δόκει εἶναι· ὁμοίως δὲ καὶ ἢ ἐνδῆα. τὰ γὰρ λαμβάνει τὰς πᾶσι ποιεῖ ἐναντίωσιν. ὅ γὰρ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τὰς τοὺς φίλους κακῶς, ἐναντίον. ἀπὸ τοῦ γὰρ τῶν ἐναντίου ἥτοι· καὶ τὸ μὲν, αἰρετὸν· τὸ γὰρ, φάσκει· ὡσαύτως γὰρ καὶ τῶν ἄλλων. καὶ ἐκείνου γὰρ συζυγίας, τὸ μὲν, αἰρετὸν· τὸ δὲ, φάσκει· καὶ τὸ μὲν, ὑπερβαίνει ἥτοι· τὸ δὲ, φάσκει. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημίων, ὅτι τὰς αὐτῶν* πλείονα ἐναντία συμβαίνει γίνεσθαι. τὰς γὰρ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τὸ τοὺς ἐχθροὺς εὖ ποιεῖν, ἐναντίον· καὶ τὸ τοὺς φίλους κακῶς, ἐναντίον.

30. καὶ αὐτὸ.

Q VONIAM autem contraria sex modis inter se coniunguntur, contrarietatem autem efficiunt quatuor modis coniuncta; oportet accipere contraria, prout expedit euerrenti, & adstruenti. Sex igitur modis ea coniungi, manifestum est, aut enim vtrumque vtrique contrariorum iungitur; atque hoc bifariam, ut de amicis bene mereri & de inimicis malè; vel contrà de amicis malè & de inimicis bene: aut ambo de vno: & hoc quoque bifariam, ut de amicis bene mereri & de amicis malè; vel de inimicis bene mereri & de inimicis malè: aut vnum de ambobus: & hoc quoque bifariam, ut de amicis bene & de inimicis bene, vel de amicis malè & de inimicis malè. Primæ igitur duæ coniunctiones quas dixi, non faciunt contrarietatem: de amicis enim bene mereri, & de inimicis malè, non sunt contraria, cum ambo sint optabilia, & eorundem morum effectus. neque item contraria sunt, de amicis malè, & de inimicis bene mereri. nam & hæc sunt ambo fugienda, & eorundem morum effectus. non videtur autem fugiendum fugiendo contrarium esse: nisi alterum exsuperantia, alterum defectus rationem habeat. nam & exsuperantia, in rerum fugiendarum numero esse videtur: & similiter quod est defectus. Reliqua autem quatuor omnia efficiunt contrarietatem. nam de amicis bene mereri, & de amicis malè mereri, contraria sunt: quia ex contrariis moribus proficiuntur: & alterum est eligendum, alterum fugiendum. Itidem etiam in aliis se res habet: quoniam in singulis coniunctionibus alterum est eligendum, alterum fugiendum: & alterum ex bonis moribus proficitur, alterum ex malis. Constat igitur ex iis quæ dicta sunt, accidere ut eisdem plura contraria sint. huic enim, de amicis bene mereri, illud contrarium est, de inimicis bene mereri: nec non illud est contrarium, de amicis malè mereri.

Similiter etiam aliorum cuique, si quis ea consideret eodem modo, videbuntur duo contraria esse. Verum igitur contrariorum vtile sit ad thesim, illud sumi debet. 2 Præterea si quid contrarium sit accidenti: considerandum est, an insit ei, cui accidens inesse dictum est. si enim hoc insit, illud non potest inesse: quoniam fieri nequit ut contraria simul eidem subiecto insint. 3 Aut an tale quidpiam dictum sit de aliquo, quod si sit, necesse sit contraria in eodem subiecto inesse. ut si quis ideas in nobis esse dixerit: eas enim moveri & quiescere accidet, itemque sensibiles & intelligibiles esse. Videntur enim ideæ quiescere, & immobiles & intelligibiles esse, ut placet iis qui ideas esse ponunt. si verò in nobis sint, immobiles esse nequeunt: quia cum nos mouemur, necesse est ut & quæ in nobis sunt, omnia simul moveantur. Constat etiam eas esse sensibiles, si quidem in nobis sint: quia per oculorum sensum formam quæ in quaque re est, cognoscimus. 4 Rursus si positum est accidens, cui sit aliquid contrarium, considerare oportet, an contrarii quoque sit susceptivum, quod sit accidentis susceptivum. idem enim contrariorum est susceptivum. veluti si odium iræ consequens esse dixerit, certe odium erit in parte anime irascibili, quoniam ibi est ira. videndum igitur est, an & contrarium sit in irascibili, nempe amicitia. si enim amicitia non sit in irascibili, sed in concupiscibili, non potest odium iræ consequens esse. Similis ratio est, si partem anime concupiscibilem ignorare dixerit. nam erit apta ad suscipiendam scientiam, si quidem apta est ad suscipiendam ignorantiam. quod quidem non videtur verum esse, nempe concupiscibilem anime partem esse aptam ad suscipiendam scientiam. Qui igitur refellit, hoc loco, quemadmodum dictum est, uti debet: Confirmanti autem, ad probandum inesse accidens, non est utilis hic locus: sed ad probandum posse inesse utilis est. cum enim probauerimus non esse susceptivum contrarii, probatum erit, neque inesse accidens, neque posse inesse. at si probabimus contrarium inesse, vel contrarii susceptivum esse, nondum probatum erit etiam accidens inesse, sed posse inesse tantummodo probatum erit.

A ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα ἐκείνη, τὸν αὐτὸν ἔχοντες ὁποιοῦσιν, δύο τὰ ἐναντία φησὶν εἶναι. καὶ βέλτερον εἶναι τῷ ὁποιοῦν ὁποιοῦν αὐτὸν ἢ τῷ ὅτι τὸν ἔχον * χρῆσιν. 2 Ἐπὶ, εἰ ἐστὶ τὸ ἐναντίον τῷ συμβεβηκότι, σκοπεῖν εἰ ὑπάρχει. ὅτι ὁ συμβεβηκὸς εἶναι ὑπάρχον εἰς τὸ ὑπάρχον ἐκείνο οὐκ αὐτὸ ὑπάρχον ἀδυνάτου γὰρ πᾶν τὰ ἅμα τὰ αὐτὰ ὑπάρχειν. 3 Ἡ εἴη τινος εἶρηται κατὰ μέρος, οὐ ὅλος, ἀνάγκη τὰ ἐναντία ὑπάρχειν. εἰ τὰς ιδέας ἐν ἡμῖν ἔφησιν εἶναι. καὶ ἔστι γὰρ, καὶ ἡρεμεῖν αὐτὰς συμβεβηκός ἐστι τῷ αἰσθητῷ, καὶ νοητῷ εἶναι. δοκεῖ γὰρ αἱ ιδέαι ἡρεμεῖν, & ἀκίνητοι καὶ νοηταὶ εἶναι τῷ νοητῷ ἡμετέροις ιδέαις εἶναι. ἐν ἡμῖν ὅτι οὐσας, ἀδυνατον ἀκίνητους εἶναι. κινουμένων γὰρ ἡμεῶν, αἰσθητῶν & τὰ ἐν ἡμῖν πάντα συγκινεῖσθαι. διὰ τοῦτο ὅτι & αἰσθητῶν, εἴη ἐν ἡμῖν εἶναι. ἀλλὰ γὰρ τῆς κατὰ μέρος αἰσθητικῆς, πᾶν ἐκείνη μορφῇ γινώσκοντες. 4 Πάλιν, εἰ κατὰ συμβεβηκὸς ὅτι ἐστὶ τὸ ἐναντίον, σκοπεῖν, εἰ καὶ τῷ ἐναντίου διενέχον, ὅτι & τῷ συμβεβηκότι. ὅτι γὰρ αὐτὸ, τῷ ἐναντίου διενέχον. εἰ, εἰ τὸ μῖσος ἐπιδόται τῷ ὀργῇ ἔφησιν, εἴη αὐτὸ μῖσος ἐν τῷ θυμῷ. ἐκεί γὰρ ἡ ὀργή. σκοπεῖν οὖν, εἰ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ θυμῷ, ἡ φιλία. ἐστὶ γὰρ μὴ, ἀλλὰ ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ ἐστὶν ἡ φιλία. οὐκ αὐτὸ ἔποιτο τὸ μῖσος τῷ ὀργῇ. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἀγροῖ. ἔφησιν. εἴη γὰρ αὐτὸ ἐπιθυμῆς διενέχον, εἴη & ἀγροῖας. ὅτι ὅτι ὁδοῖ, τὸ ἐπιθυμητικὸν, διενέχον εἶναι ἐπιθυμῆς. ἀνασκαφῶντι μὲν οὖν, καὶ ὁδοῖ εἶρηται, χρῆσιν. καὶ ἀνασκαφῶντι δὲ, ὅτι μὲν ὑπάρχει τὸ συμβεβηκός, ὁ χρῆσιν ὁ τόπος. ὅτι ὅτι ἐν δέχεται ὑπάρχειν, χρῆσιν. διδάσκοντες μὲν γὰρ ὅτι ὁ διενέχον τῷ ἐναντίου, διδύχοντες ἐσόμεθα, ὅτι οὐτε ὑπάρχει τὸ συμβεβηκός, οὐτε ἐν δέχεται ὑπάρχειν. εἰ δὲ διδύχοντες, ὅτι ὑπάρχει τὸ ἐναντίον, ὅτι διενέχον τῷ ἐναντίου ἐστὶν. οὐδέπω διδύχοντες ἐσόμεθα, ὅτι & τὸ συμβεβηκός ὑπάρχει, ἀλλὰ ὅτι ἐν δέχεται ὑπάρχειν, ὅτι ποσὸν μᾶλλον διδύχοντες ἐσόμεθα.

Loci ab oppositorum consecutione.

Cap. VIII.

1 A contradicentibus, 2 A contrariis. 3 A privatione & habitu. 4 A relatiis.

Quoniam autem oppositiones quatuor sunt, considerandum est, an argumentum duci possit ex contradictionibus inversa consecutione, & in refellendo, & in confirmando.

EΠΕΙ δὲ εἰσιν αἱ ἀντιθέσεις τέταρται, σκοπεῖν ἐν μὲν τῷ ἀντιφάσει, ἀνὰ πάλιν ἐκ τῆς ἀκολουθίας, * καὶ ἀναγνώσῃ καὶ ἀνασκαφῶντι. ποσὸν μᾶλλον

Obiectio proponi potest, non necesse esse ut in relatis consecutio fiat, sicut dictum est: quia sensibile, est scibile, sensus autem non est scientia. Non tamen hæc obiectio videtur vera esse. multi enim negant sensibilem scientiam esse. Præterea ad contrarium probandum non minus utile est quod dixi: veluti sensibile non esse scibile, quia nec sensus est scientia.

Αἰσθησις, ὅτι οὐκ ἀνάγκη ὅτι τὸ πρῶτον ἢ τὸ δεύτερον γίνεσθαι, καθάπερ εἴρηται· τὸ γὰρ αἰσθητὸν, ὁπτισητὸν ἐστίν· ἢ δὲ αἰσθησις, οὐκ ὁπτισημὴ. οὐ μὲν γὰρ ἀληθὴς γὰρ ἡ ἐνστασις * δοκεῖ εἶναι. πολλοὶ γὰρ οὐ φασὶ τὸ αἰσθητὸν ὁπτισημὸν εἶναι. ἐπὶ τοῦ πρῶτου αἰσθητοῦ, οὐχ ἡττοῦ χρησιμὸν τὸ ῥηθῆναι, ὅτι τὸ αἰσθητὸν, οὐκ ἐστὶν ὁπτισητὸν. οὐδὲ γὰρ ἡ αἰσθησις, ὁπτισημὴ.

Loci à coniugatis, & ab ortu, vel interitu, vel efficiente, vel interimente.

Cap. IX.

1. A coniugatis eius quod positum est in problemate, vel contrarij. 3. Ab ortu, & interitu: necnon ab iis quæ efficiendi vel corrumpendi vim habent.

Item consideranda sunt coniugata & casus, & evertendo, & astruendo. Dicuntur autem coniugata, quæ sunt eius modi, ut iusta & iustus, cum iustitia: & fortia, & fortis, cum fortitudine. Similiter etiam quæ vim habent efficiendi vel conseruandi, coniugata eorum sunt, quorum sunt conseruancia vel efficientia: ut sanitatis, salubria: & firmæ corporis constitutionis, ea quæ firmam corporis constitutionem efficiunt vel conseruant. Eodemque modo in ceteris res habet. Coniugata igitur dici solent, quæ eiusmodi sunt. Casus autem, ut iuste, & fortiter, & salubriter, & aptè ad firmam corporis constitutionem, & quæcumque hoc modo dicuntur. Videntur autem & quæ secundum casus dicuntur, esse coniugata: ut iuste cū iustitia, & fortiter cū fortitudine. Cōiugata autē dicuntur omnia, quæ sūt in eadē cōiugatione seu classe: ut iustitia, iustus, iustū, iustè. patet igitur, si quid eorū quæ sūt in eadem classe, probatum fuerit bonum esse aut laudabile, etiam reliqua omnia probata fore. veluti si iustitia sit in numero rerum laudabilium, etiam iustus, & iustum, & iustè, erit in eodem rerum laudabilium numero. Dicetur autem quod est iustè, esse etiam laudabiliter eodem casu: dicuntur enim laudabiliter à laudabili, ut iustè à iustitia.

2. Considerare autem oportet non solum in eo quod dictum est, sed etiam in contrario contrarium. veluti bonum non esse necessariò iucundum, quia nec malum necessario est molestum: aut si hoc, etiam illud. & si iustitia sit scientia, etiam iniustitiam esse ignorantiam. & si quod sit iustè, sit scienter & peritè, id quod sit iniuste, fieri inscitè & imperitè: aut si hæc non ita sunt, ne illa quidem, ut in eo quod modo dictum est. potius enim videretur quod iniuste sit, peritè fieri, quàm imperitè.

Πάλιν ὅτι τῶν συσσίχων καὶ ὅτι τὸ πρῶτον καὶ αἰσθητῶν, καὶ ἀσθητῶν, καὶ κατασκευαζομένων. λέγεται δὲ σύσσιχα μὴ τὰ ποιῶντα. οἷον, τὰ δίχμα, καὶ ὁ δίχμος, τῇ διχμοσιῶν καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, ὡς ὁ ἀνδρῆς, τῇ ἀνδρίᾳ. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ποιητικὰ, καὶ τὰ φυλακτικὰ, * σύσσιχα ἐκείνων ἐστίν, ὡς ὁ ἐστὶ φυλακτικὸς, ἢ ποιητικὸς. οἷον, τὰ ὑγεινὰ, ὑγείας· καὶ τὰ θύκτικα, θύκτας. τὸν αὐτὸν δὲ ἔχον καὶ ὅτι τὸ ἄλλων. σύσσιχα μὴ οὖν τὰ ποιῶντα εἶναι λέγεσθαι. πρῶτος δὲ, οἷον, τὸ διχμῶς, καὶ ἀνδρείως, καὶ ὑγεινῶς, καὶ θύκτικῶς· καὶ ὅσα τῶν τῶν ἔχον λέγεται. δοκεῖ δὲ καὶ τὰ κατὰ πρῶτος, σύσσιχα εἶναι· οἷον, τὸ μὴ διχμῶς τῇ διχμοσιῶν· τὸ δὲ ἀνδρείως, τῇ ἀνδρίᾳ. σύσσιχα δὲ λέγεσθαι, τὰ κατὰ πρῶτον αὐτῶν συσσίχων ἀπὸ τῶν· οἷον, διχμοσιῶν, δίχμος, δίχμοι, διχμῶς. δῆλον οὖν, ὅτι ἐνὸς ὁποιοῦναι διχμῶς τὸ κατὰ πρῶτον αὐτῶν συσσίχων, ἀγαθῶν, ἢ ἐπαμεινῶν, καὶ τὰ λοιπὰ πρῶτα δεδειγμένα * ἔσται. οἷον, κατὰ πρῶτον εἰ ἡ διχμοσιῶν τὸ ἐπαμεινῶν· καὶ ὁ δίχμος, ὡς τὸ δίχμοι ὡς τὸ διχμῶς, τὸ ἐπαμεινῶν. ῥηθῆσθαι δὲ τὸ διχμῶς, καὶ ἐπαμεινῶς κατὰ πρῶτον αὐτῶν πρῶτον. ἀπὸ γὰρ τῶν ἐπαμεινῶν καθάπερ τὸ διχμῶς, ἀπὸ τῆς διχμοσιῶν.

2. Σκοπεῖν δὲ μὴ μόνον ἐπὶ αὐτῶν τῶν εἰρημίων, ἀλλὰ καὶ ὅτι τῶν ἐναντίων τῶν ἐναντίων οἷον, ὅτι ἀγαθὸν οὐκ ἐστὶ ἀνάγκη ἡδύ· οὐδὲ γὰρ τὸ κακὸν, λυπηρὸν· ἢ εἰ τῶν τοῦ κακῶν, καὶ εἰ ἡ διχμοσιῶν, ὁπτισημὴ καὶ ἡ ἀδικία, ἀγνοία. καὶ εἰ ὁ δίχμος, ὁπτισημῶς καὶ ἐμπείρως· τὸ ἀδικῶς, ἀγνοοῦντως καὶ ἀπείρως· εἰ δὲ τῶν τοῦ κακῶν, οὐδὲ οὐκ εἶναι· καθάπερ ὅτι τῶν κατὰ πρῶτον. πολλοὶ γὰρ αὖ φασὶν τὸ ἀδικῶς, ἐμπείρως, ἢ ἀπείρως. οὐδὲ

πρὸς

ὅτι δ' ὁ πρὸς εἶρηται πρὸς πρὸς τῶν ἀντιθέτων ἀναλογισμοῖν. ὅτι δ' ἄλλοι οὐκ ἀξιοῦσιν, ἐπεὶ τὰ ἀντιθέτα ὁ αὐτὸς ἀναλογισμὸς.

3. Ἐπὶ τῶν ἡμετέων καὶ φθορῶν, καὶ ποιητικῶν ἔφθαρτικῶν, καὶ ἀναμετρήτων καὶ ἀμετρήτων. ὅτι δ' αἱ ἡμέτερες τῶν ἀγαθῶν, ἔφθαρτικῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ αἱ ἀμετρήτες τῶν ἀγαθῶν, καὶ αἱ ἀμετρήτες τῶν κακῶν.

* Εἰ δὲ αἱ ἡμέτερες τῶν κακῶν, καὶ αἱ ἀμετρήτες τῶν κακῶν. ὅτι δ' τῶν φθορῶν, ἀνάπαλιν. εἰ γὰρ αἱ φθοραὶ τῶν ἀγαθῶν, αὐτὰ τῶν κακῶν. Εἰ δ' αἱ φθοραὶ τῶν κακῶν, αὐτὰ τῶν ἀγαθῶν. ὅτι δ' αὐτὸς λόγος καὶ ὅτι ποιητικῶν ἔφθαρτικῶν. ὅτι δ' αὐτὸς λόγος καὶ ὅτι ποιητικῶν ἀγαθῶν, καὶ αὐτὰ τῶν ἀγαθῶν. ὅτι δ' αὐτὸς λόγος καὶ ὅτι φθορικῶν ἀγαθῶν, αὐτὰ τῶν κακῶν.

A Hic autē locus antea dictus fuit in cōtrariōrū cōsecutionibus: nihil enim aliud in præsētia cōstituimus quā cōtrario cōtrariū cōsequēs esse. 3. Præterea *ducenda sunt argumenta* ab ortu & interitu, & iis quæ efficiēdi vel corrūpendi vim habēt, siue quis refellat, siue cōfirmet. quorū enim ortus *sunt in numero* bonorū, etiā ipsa *sunt bona*. & si ipsa *sunt bona*, etiam ortus *in bonis numeratur*. Ac si ortus *in malorum numero sunt*, ipsa quoque *sunt in malorum numero*. In corruptionibus autē ē contrario arguēdū est. nā si corruptiones *sunt in numero* bonorū, ipsa *sunt in numero* malorū: si verō corruptiones *in numero* malorū, ipsa *sunt in numero* bonorū. Eadē ratio est & in iis quæ efficiēdi vel corrūpendi vim habēt. quorū enim efficiētia *sunt bona*, etiā ipsa *sunt in bonis*: & quorū corruptiua *sunt bona*, ipsa *sunt in malorum numero*.

Loci à proportionne, & à comparatione.

Cap. X.

1. A simili. 2. A comparatione eius quod magis vel minus inesse videtur. 3. Ab inventionione subiecti & accidentis: 4. Ab altero subiecto cui accidens videtur magis vel minus inesse. 5. Ab altero accidente, quod magis vel minus videtur inesse in subiecto proposito, 6. vel in altero subiecto. 7. A comparatione similium seu parium. 8. Ab altero subiecto, cui æquē videtur inesse. 9. Ab altero accidente, quod æquē videtur inesse in subiecto proposito, 10. vel in altero subiecto. 11. Epilogus.

C. IV.

ΠΑΛΙΝ ὅτι τῶν ὁμοίων, εἰ ὁμοίως ἔχει ὅτι. Εἰ δ' ἐπισημειώμεθα πλεονάζον, καὶ ὁμοίως ἔχει, ὁμοίως καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ ὁμοίως ἔχει, ἀπὸ τοῦ ὁμοίως ἔχει καὶ ὅτι τῶν ἄλλων, καὶ ὅτι τῶν ὁμοίων καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ὁμοίως ἔχει. Εἰ δ' αὖτε γὰρ ὅτι πλεονάζον τῶν ὁμοίων οὕτως ἔχει, ἔφθαρτικῶν τῶν ὁμοίων. εἰ δ' ὅτι πλεονάζον, ὅτι τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων. ΣΥΜΠΕΡΙΦΕΡΕΤΑΙ δ' καὶ εἰ ἐφ' ἐνός, καὶ εἰ ὅτι πολλὰ ὁμοίως ἔχει. Εἰ γὰρ γὰρ ἀφ' ἐνός, εἰ δ' ὅτι πλεονάζον, ἀφ' ἐνός καὶ ὅτι πολλὰ ὁμοίως ἔχει, πολλὰ ἀφ' ἐνός. Τῆτο δ' οὐκ ἀληθές ὅτι πλεονάζον καὶ ὅτι πολλὰ, ἀφ' ἐνός καὶ εἰ δ' αὖτε τῆτο μὴ ἔφθαρτικῶν, εἰ δ' οὐκ ἀληθές ὅτι ἐφ' ἐνός, ὅτι δ' ὅτι πλεονάζον, ἀφ' ἐνός ὅτι.

2. Ἐπὶ, ὅτι τῶν μᾶλλον καὶ ἥττον. εἰ δ' αὖτε τῶν μᾶλλον ἔφθαρτικῶν, ὅτι τῶν μᾶλλον, ὅτι τῶν μᾶλλον.

3. Εἰς μὲν, εἰ ἀναλογισμὸς ὁ μᾶλλον ὁ μᾶλλον ὅτι, εἰ ὁμοίως, ἀγαθόν. καὶ εἰ μᾶλλον ὁμοίως, μᾶλλον ἀγαθόν. καὶ εἰ ὁ ἀδίκαιον, κακόν. καὶ ὁ μᾶλλον ἀδίκαιον, μᾶλλον κακόν. Χρησιμὸς δ' ὁ πρὸς ἀμετρήτων ὁ πρὸς. Εἰ δ' αὖτε γὰρ ἀναλογισμὸς τῶν τῶν ἀμετρήτων ὅτι πλεονάζον, ἢ τῶν συμβεβηκότων ὅτι πλεονάζον, καὶ ὅτι εἰρηται, δὴ λυγρὸν ὅτι συμβεβηκεν. Εἰ δ' αὖτε μὴ ἀναλογισμὸς, ἢ συμβεβηκεν. τῆτο δ' ἐπαγωγὴ ἀληθείας.

C I Tem in similibus videndum est, an similiter se habeant, veluti si scientia vna est multarū rerū, etiā vna est opinio. & si visū habere, est videre: etiā auditū habere, est audire. Similis est & ceterorū ratio, tā quæ sunt quā quæ esse videtur. Vtilis autem est hic locus in utrāque partem. nam si in simili quopiā ita res habet, etiam in aliis similibus ita habet: si verō in aliquo simili non ita; nec in ceteris similibus. Considerare etiam oportet an in vno & in multis similiter res se habeat: quoniam interdum discrepat. veluti si scire est cogitare: etiam multa scire, est multa cogitare. hoc autem non est verū: multa enim sciri possunt, nō itē cogitari. si igitur hoc non est, ne illud quidem est quod in vno dictum fuit, nempe scire, esse cogitare. 2. Præterea *sumenda sunt argumenta* ex eo quod est magis vel minus: sunt autem eius quod magis vel minus est, loci quatuor. 3. Vnus est, si quod magis est, consequens est ei quod magis est. veluti si voluptas est bonum, etiam magis voluptas est magis bonum. & si iniuriam facere est malū: etiam magis iniuriam facere, est magis malum. Vtilis autem in utrāque partem est hic locus. nam si subiecti intentioni consequens sit accidentis intentio, sicut dictum est; manifestum est accidere. si verō consequens non sit, non accidere. Hoc autem inductione sumendum est.

4. Alius

4 Alius locus: Cū vnū de duobus dicatur: si cui magis verisimile est inesse, nō inest: ne illi quidē cui minūs: & si cui minūs verisimile est inesse, inest; etiam ei cui magis. 5 Item cū duo de vno dicuntur: si quod magis videtur inesse, non inest; ne id quidem quod minūs. si quod minūs videtur inesse, inest; etiam id quod magis. 6 Præterea cū duo de duobus dicantur; si quod alteri magis videtur inesse, nō inest; ne reliquū quidē reliquo inerit. si verò quod minūs videtur alteri inesse, inest: etiam reliquū reliquo inerit. 7 Præterea descendendum est argumentum ex eo quod similiter inest; aut videtur inesse, tribus modis, quemadmodū dicebatur in eo quod magis est, seu videtur esse, in postremis scilicet tribus modis expositis. 8 Cū enim vnū quidpiam duobus similiter inest, aut videtur inesse: si alteri non inest, ne alteri quidem inerit. quod si alteri inest, etiam reliquo inerit. 9 Cū duo eidem similiter insunt, aut videtur inesse: si alterum non inest, ne reliquum quidem inerit. at si alterum, etiam reliquum. 10 Eodem modo arguendum est, & si duo duobus similiter inest. si enim alterum alteri non inest, ne reliquum quidem reliquo inerit. si verò inest alterum alteri, inerit etiam reliquum reliquo. 11 Ex eo igitur quod magis, vel minūs, vel similiter est aut esse videtur, tot modis licet argumentari.

4 Ἄλλος ἐνός πρὸς δύο λεγόμενον, εἰ μᾶλλον εἰκὸς ὑπαρῆναι, μὴ ὑπαρῆναι οὐδ' ὅτι ἦτον. καὶ εἰ ὅτι ἦτον εἰκὸς ὑπάρχειν, ὑπάρχει καὶ ὅτι μᾶλλον. 5 Πάλιν δύο ὁμοῖον πρὸς εἰκὸς λεγόμενον, εἰ τὸ μᾶλλον ὑπαρῆναι δοκοῦν, μὴ ὑπαρῆναι· ὁμοῖον τὸ ἦτον. εἰ δὲ τὸ ἦτον δοκοῦν ὑπαρῆναι, ὑπαρῆναι· καὶ τὸ μᾶλλον. 6 Ἐν, δύο ὁμοῖον πρὸς δύο λεγόμενον, εἰ τὸ θατέρω μᾶλλον ὑπαρῆναι δοκοῦν, μὴ ὑπαρῆναι· ὁμοῖον τὸ λοιπὸν τῶν λοιπῶν. * εἰ δὲ τὸ ἦτον δοκοῦν τῶν ἑτέρων ὑπάρχειν, ὑπάρχει καὶ τὸ λοιπὸν τῶν λοιπῶν. 7 Ἐπὶ, εἰ τὸ ὁμοῖον ὑπάρχει, ἢ δοκεῖν ὑπαρῆναι, πεισῶς, κατὰ τὸ ὅτι τὸ μᾶλλον, ὅτι τὸ ὑπερῶν ῥηθέντων πεισῶν τῶν πῶν ἐλέγετο. 8 Εἴτε γὰρ ἐν πῶν δύο ὁμοῖον ὑπάρχει, ἢ δοκεῖ ὑπάρχειν· εἰ τῶν ἑτέρων μὴ ὑπαρῆναι, ὁμοῖον τῶν ἑτέρων· εἰ δὲ θατέρω ὑπάρχει, καὶ τῶν λοιπῶν. 9 Εἴτε δύο τῶν αὐτῶν ὁμοῖον· εἰ τὸ ὑπερῶν μὴ ὑπάρχει, ὁμοῖον τὸ λοιπὸν· εἰ δὲ θατέρω, καὶ τὸ λοιπὸν. 10 Τὸν αὐτὸν δὲ ὅσον, καὶ εἰ δύο δύο ὁμοῖον ὑπάρχει· εἰ γὰρ τὸ ὑπερῶν τῶν ἑτέρων μὴ ὑπάρχει, ὁμοῖον τὸ λοιπὸν ὡς λοιπῶν. εἰ δὲ ὑπάρχει τὸ ὑπερῶν ὡς ἑτέρων, καὶ τὸ λοιπὸν ὡς λοιπῶν. 11 Ἐκ μὲν οὖν τῶν μᾶλλον καὶ ἦτον, καὶ ὁμοῖον, τοῦτα πεισῶς ἐνδέχεται ὅτι ὑπάρχειν.

Loci ab adiectione, & ab eo quod est quoquo modo, ad id quod est simpliciter.

Cap. XI.

1 ¶ Ab adiectione, quæ facit rem talem esse, qualis non erat, 2 aut magis talem esse, quam ante erat. 3 ¶ Ab eo quod quoquo modo est, ad id quod simpliciter est. A comparatione ad positiuum. 4 A determinato ad simplex.

Præterea sumpto argumento ab adiectione: si alterum alteri adiectum, faciat bonum aut album esse, cum antea non esset album aut bonum; certe quod est adiectum, erit album aut bonum, quale etiam totum fecit. 2 Præterea si ad id quod tale est, aliquid adiectum, magis tale faciat quam ante erat: id quoque quod est adiectum, tale erit, similiter etiam in ceteris se res habet. Non est autem in omnibus rebus utilis hic locus, sed in iis tantum quæ intentionem suscipiunt. Hic verò locus non conuertitur, ut valeat etiam ad refellendum. nam si quod est adiectum, non facit bonum, nondum constat an ipsum non sit bonum: quia bonum malo adiectum, non facit necessario ut totum sit bonum: nec album nigro adiectum, necessario facit ut totum sit album: nec dulce amaro adiectum, facit ut totum sit dulce.

Tom. I.

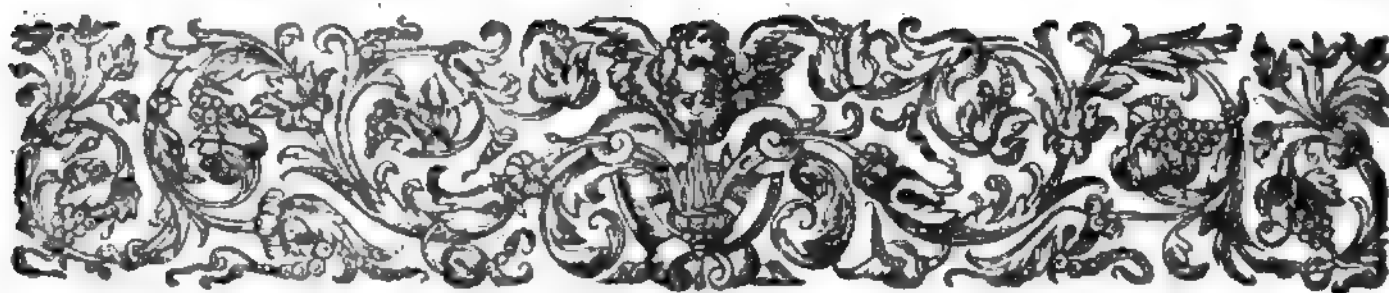
ETI Δ' ἐκ τῆς προαίτιας· εἰ ὑπερῶν πρὸς ὑπερῶν πρὸς ὑπερῶν ποιῶν ἀγαθὸν ἢ λυγρὸν, μὴ ὅτι πρὸς ὑπερῶν λυγρὸν ἢ ἀγαθὸν· τὸ πρὸς ὑπερῶν ἔσται λυγρὸν ἢ ἀγαθὸν, ὅτι τὸ ὅλον πῶν. 2 Ἐπὶ, εἰ πρὸς τὸ ὑπαρῆναι, πρὸς ὑπερῶν ἢ, μᾶλλον ποιῶν τοιοῦτον, ὅτι ὑπάρχει καὶ αὐτὸ ἔσται τοιοῦτον. ὁμοῖον δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων χρησιμὸς δὲ οὐκ ἐν ἅπασιν ὁ τόπος, ἀλλ' ὅτι οἱ πῶν τῶν μᾶλλον ὑποφωτισμὸς συμβαίνει γινεσθαι. ὁμοῖον δὲ ὁ τόπος οὐκ ἀντιπρὸς πρὸς τὸ ἀνασχεδάζειν. εἰ γὰρ μὴ ποιῶν τὸ πρὸς ὑπερῶν μῦθος, ἀγαθὸν· ὁμοῖον πῶν δὴ λυγρὸν, εἰ αὐτὸ μὴ ἀγαθὸν. τὸ γὰρ ἀγαθὸν καὶ πρὸς ὑπερῶν μῦθος, οὐκ ὅτι ἀνάγκης ἀγαθὸν τὸ ὅλον ποιῶν· ὁμοῖον λυγρὸν μῦθος· ὁμοῖον γλυκὺ πικρῶν.

Bb

3 Πάλιν, εἴη μάλλον καὶ ἥττον λέγεται, ἢ ἀπλῶς ὑπεράρχει· τὸ γὰρ μὴ οὐ ἀγαθόν, ἢ λυχρὸν, ὁποῖον μάλλον ἢ ἥττον ἀγαθόν ἢ λυ-
χρὸν ῥηθῆσεται. τὸ γὰρ κακὸν, ὁποῖον μάλλον ἢ
ἥττον ἀγαθόν, ἀλλὰ μάλλον κακὸν ἢ ἥττον ῥη-
θῆσεται. Οὐκ ἀντιστρέφει οὐδὲ ἑστ' ὁ τόπος
πρὸς τὸ ἀνασκαύσασθαι. πολλὰ γὰρ τῶν ἐλεγε-
ριῶν μάλλον, ἀπλῶς ὑπεράρχει. ἀνδρ-
πος γὰρ οὐ λέγεται μάλλον καὶ ἥττον, ἀλλ' οὐ
ἀλλ' οὐτὸν οὐκ ἔστιν ἀνδρὸς.

4 Τὸν αὐτὸν δὲ ἔργον σκοπεῖον καὶ ὑπὲρ
τῶν κατὰ τι, καὶ ποτὲ, καὶ ποῦ. εἰ γὰρ κατὰ τι
ἐκδέχεται, καὶ ἀπλῶς ἐκδέχεται. ὁμοίως δὲ
καὶ τὸ ποτὲ, ἢ ποῦ. οὐ γὰρ ἀπλῶς ἀδυνάτου,
ἢτε κατὰ τι, ἢτε ποῦ, ἢτε ποτὲ ἐκδέχεται.
ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τι μὴ εἰσι φύσιν ἀσυνδάνοι,
οἷον, ἐλθούριοι, ἢ σωφρονικοί· ἀπλῶς δὲ ἔκ
εἰσι φύσιν ἀσυνδάνοι· ὁποῖος γὰρ, φύσιν φρονι-
μος. ὁμοίως δὲ ποτὲ μὴ ἐκδέχεται τῶν φθαρ-
τῶν ἢ μὴ φθαρέων· ἀπλῶς δὲ οὐκ ἐκδέ-
χεται μὴ φθαρέων. τὸν αὐτὸν δὲ ἔργον καὶ
ποῦ μὴ συμφέρει πιαυτή ἀφαιρήσει χερσὶν αἰ-
σῶν, ὡς τοῖς νοσήδουσι τοῖσι· ἀπλῶς ὅτι οὐ συμφ-
έρει· ὅτι γὰρ, ποῦ μὴ ἕνα μόνον διωκτὸν εἶναι,
ἀπλῶς ὅτι οὐ διωκτὸν, ἕνα μόνον εἶναι. τὸν αὐ-
τὸν δὲ ἔργον, καὶ ποῦ μὴ καλὸν τὸν πατέρα
θύειν, οἷον, ἐν πειθαρχείᾳ· ἀπλῶς δὲ οὐ κα-
λόν· ἢ τῶν μὴ οὐ ποῦ σημαίνει, ἀλλὰ πῶς;
ὁποῖον γὰρ ἀφαιρήσει ὅπου αὐτὸν ὡς. πῶς περὶ
γὰρ αὐτοῖς ἔστι καλόν, οὐ πειθαρχείᾳ. πάλιν,
ποτὲ μὴ συμφέρει φαρμακεία, οἷον, ὅταν
νοσῇ, ἀπλῶς δὲ, οὐ. ἢ ὁποῖον τῶν ποτὲ ση-
μαίνει, ἀλλὰ πῶς ἀφαιρήσει πῶς; ὁποῖον γὰρ
ἀφαιρήσει, ὅπου περὶ, ἐὰν οὕτω μόνον ἀφαι-
ρήσει ἢ. τὸ δὲ ἀπλῶς ἔστιν, ὅτι μηδενὸς πρὸς-
εχθρὸς ἔρως ὅτι καλόν ἔστιν, ἢ ὅτι ἐλπίον. οἷον,
τὸ τὸν πατέρα θύειν, οὐκ ἔρως καλόν εἶναι, ἀλ-
λά πῶς καλόν εἶναι· οὐκ ἄρα ἀπλῶς καλόν.
ἀλλὰ τὸ τοῖς θεοῖς ἡμῶν, ἔρως καλόν, μη-
δὲν πρὸς εὐχρίαν· ἀπλῶς γὰρ καλόν ἔστιν. ὡς
ὅτι αὐτὸν μηδενὸς πρὸς εὐχρίαν, δοκεῖ εἶναι κα-
λόν, ἢ αἰσχρὸν, ἢ ἄλλο τι τῶν ποιοῦντων, ἀπλῶς
ῥηθῆσεται.

3 Rursus si quid magis & minùs dicitur,
etiam simpliciter est. quod enim non est
bonum aut album, non dicitur magis vel
minùs bonum aut album. quod enim ma-
lum est, nulla re magis vel minùs bonum,
sed magis vel minùs malum dicitur. Sed
neque hic locus conuertitur, ut valeat, ad
refellendum. multa enim, quæ non di-
cuntur magis esse, simpliciter sunt. nam
homo non dicitur magis & minùs: non ta-
men propterea non est homo. 4 Eodem
modo considerandum est in eo quod est qua-
dam ex parte, aut aliquando, aut alicubi:
nam si quada tenus accidit, etiam sim-
pliciter accidit. Similiterque quod ali-
quando aut alicubi est, etiam simpliciter est.
quod enim simpliciter est impossibile, nec
ex parte, nec alicubi, nec aliquando acci-
dit. Obiectio est: quia quada tenus sunt
naturâ probi, ut liberales, aut temperati:
simpliciter autem non sunt naturâ probi:
quippe cum nemo sit naturâ prudens. si-
militer aliquando potest aliquid corru-
ptibile non corrumpi: simpliciter autem
non potest non corrumpi. Eodem modo
etiam alicubi prodest tali victus ratione
viti, ut in locis insalubribus: simpliciter
autem non prodest. Insuper ut alicubi v-
nus tantum sit, fieri potest: simpliciter au-
tem fieri nequit ut unus tantum sit. Eo-
dem modo etiam alicubi honestum est,
patrem immolare, ut apud Tribalos: sim-
pliciter verò non est honestum. An hoc
non alicubi significat, sed quibusdam? ni-
hil enim refert, ubi sint: quoniam ubique
id eis erit honestum, cum sint Tribali.
Rursum aliquando prodest sumptio phar-
maci, ut cum quis ægrotat: simpliciter au-
tem non prodest. An nec hoc significat ali-
quando, sed ei qui certo modo affectus
est: nihil enim refert, quando id fiat, si mo-
dò ita sit affectus. Id autem simpliciter
est, quod nullâ re adiectâ recte dices esse
honestum, vel contrarium. ut patrem im-
molare, non dices honestum esse, sed
quibusdam honestum esse: non est igitur
simpliciter honestum. At Deos colere,
dices honestum esse, nullâ re adiectâ: sim-
pliciter enim honestum est. Quare quod-
cumque nullâ re adiectâ videtur esse ho-
nestum, vel turpe, vel aliud quidpiam ta-
le, simpliciter dicitur esse tale.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER III.

DE QVÆSTIONE VTRVM SIT MELIVS

VEL OPTABILIVS.

TRACTATVS I.

Loci, ex quibus probatur melius esse, vel optabilius.

Cap. I.

1 Prothesis. 2 Protheoria. 3 Si alterum sit diuturnius & permanentius altero. 4 Aequalitate & numero eligentium, 5 Agnere. 6 Si alterum sit optabile propter se, alterum propter alterum. 7 Si alterum per se, alterum per accidens. 8 Si alterum sit boni causa per se, alterum per accidens. 9 Si alterum sit simpliciter bonum, alterum alicui. 10, Si alterum sit naturale, alterum acquisitum. 11. Si alterum insit meliori & praestantiori subiecto. 12 vel melioris proprium sit, 13 vel in melioribus & prioribus & praestantioribus reperiatur. 14 Si alterum sit finis, alterum finis causa. 15 Si alterum propius accedat ad finem. 16 Si alterum ad viam finem pertineat, alterum ad alium finem. 17 Si alterum sit possibile, alterum impossibile. 18 Si alterius efficientis melior sit finis. 19 A proportionem qua est inter efficientes & fines. 20. Si alterum sit bonum & laudabile per se, alterum propter aliud.

DVORVM autem plurimumve A
vtrum seu quodnam sit opta-
bilis & melius, ex his con-
siderandum est. 2 Sed illud
primū definiatur, nos ser-
monem instituere, non de iis quæ longè
inter se distant, & magnam inter se diffe-
rentiam habent, (nemo enim dubitat, v-
trū beatitudo an diuitiæ sint magis eli-
gendæ,) sed de iis quæ vicina sunt, ac
de quibus dubitamus, vtri oporteat ad-
iungi articulum MAGIS: propterea quod
nihil videmus quo alterum alteri ante-
cellat. Patet igitur, in iis prolata præ-
stantia vna vel pluribus, fore vt animus
assentiat & concedat hoc esse magis
eligendum, vtrumvis eorum sit quod ex-
cellat. 3 Primum igitur quod est diu-
turnius & constantius, magis est eligen-
dum, quàm quod est minus tale.

Tom. I.

ΠΟΤΕΡΟΝ ὃ ἀρετώτερον ἢ CAP. I.
βέλτιον δυοῖν, ἢ πλεόνων, ἐν
τῷδε σχεπλίῳ. 2 Πρώτον δὲ διω-
ρίσας, ὅτι πλεὺς σκεψίαν ποιῶμεθα,
ὅχι ὑπὸ τῆς πολυ διεστώτων, καὶ μεγάλῃ ὁρῇ
ἀλλήλας ἀναφορὰν ἔχοντων, (ὅσῳ γὰρ ἀπορρῇ
πότερον ἢ ἀδυναμία, ἢ ὁ πλεόνων ἀρετώ-
τερον,) ἀλλ' ὑπὸ τῆς σιμῆς, καὶ τοῦ ὅτι
* ἀναμφισβητήτως πότερον διὰ τοῦ ἀδυνα-
μῶν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ μίαν ὁρῇ τῇ ἐπίσταντος * ἀμφισβ.
τὸ ἔτερον ὑποχρῆν. δὴλον οὖν ὅτι τοῦτων, ὅτι
διεστώτων ὑποχρῆν μίας ἢ πλεόνων, συγκα-
ταστήσας ἢ ἀγνοίας, ὅτι τῷ τὸ εἶναι ἀρετώτερον,
* ὁπότερον τυγχάνῃ αὐτῆς ὑποχρῆν. 3 Πρώ-
τον μὲν οὖν τὸ πολυχρονιώτερον, ἢ βεβαίωτε-
ρον, ἀρετώτερον τῷ ἡττον ἵσίουτου.

Bb ij

4 Καὶ ὁ αὖ μάλλον ἔλαττο ὁ φρονιμος, ἢ ὁ
 Quid magis ἀγαθὸς αἷμα, ἢ ὁ * νόμος ὁ ὀρθός, ἢ οἱ αὐτο-
 δυνάμει ἐκαστα ἀρετῶν ἢ τοιοῦτοί εἰσιν, ἢ
 οἱ ἐν ἐκείνῳ γὰρ ὁπτισηματες, ἢ ὅσα οἱ πλείους,
 ἢ οἱ πάντες. οἷον, ἐν ἰατρικῇ, ἢ τεκτονικῇ, αὖ
 οἱ πλείους τῶν ἰατρῶν, ἢ οἱ πάντες. ἢ ὅσα ὅλως
 οἱ πλείους, ἢ πάντες, ἢ πάντα, οἷον, ὁ ἀγα-
 θὸν. πάντα γὰρ τῷ ἀγαθῷ ἐφίεται. διὲ δὲ
 ἀγαθὸν πρὸς ὁ, πᾶσι ἢ χρῆσιμον ὁ ῥηθιστόμο-
 νοι. ἐστὶ δὲ ἀπλῶς μὲν βελτίον καὶ ἀρετώτε-
 ρον, ὁ καὶ πλεον βελτίον ὁπτισημῶν. οἷον, ἐν
 βελτίον ὁπτισημῶν, φιλοσοφία τεκτονικῆς. καὶ
 ἀπλῶς ἀρετώτερον τὰ καὶ φιλοσοφίαν, τῶν
 καὶ τεκτονικῶν. πᾶσι δὲ ὁ καὶ πλεον οἰκίας.

5 Ἐπειτα δὲ ὁ ὅσῳ πᾶσι, τῷ μὴ ὅσῳ
 γὰρ. οἷον, ἢ δικαιοσύνη, τῷ δικαίῳ. ὁ μὲν γὰρ,
 ἐν γὰρ πᾶσι ἀγαθῷ. ὁ δὲ, οὐ. καὶ τὸ μὲν,
 ὅσῳ ἀγαθόν. τὸ δὲ, οὐ. οἷον γὰρ λέγεται ὅσῳ
 ὁ γῆρας, ὁ μὴ τυχερῶς ὅσῳ πᾶσι γὰρ ὄν. οἷον, ὁ
 λευκὸς αἰθερῶς, οἷον ἐστὶ ὅσῳ χρῶμα.
 ὁμοίως δὲ καὶ ὅπτι τῶν ἄλλων.

6 Καὶ ὁ δὲ ἑαυτὸ ἀρετὴν, τῷ δὲ ἑτερον
 ἀρετῷ ἀρετώτερον. οἷον, τὸ ὑγιαίνει τῷ γυμνα-
 ζεσθαι. τὸ μὲν γὰρ, δι' ἑαυτὸ ἀρετὴν, τὸ δὲ, δι' ἑτε-
 ρον. 7 Καὶ τὸ κατ' αὐτὸ, τῷ καὶ συμβεβηκός.
 οἷον, τὸ πρὸς φίλους δικαίους εἶναι, τῷ τοῖς ἐχθροῖς. τὸ
 μὲν γὰρ, κατ' αὐτὸ ἀρετὴν. τὸ δὲ, καὶ συμβεβη-
 κός. τὸ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς δικαίους εἶναι, καὶ συμβε-
 βηκός ἀρετῶν, ὅπως μὴδὲν ἡμᾶς βλάπτω-
 σιν. ἐστὶ δὲ τῷ τὸ αὐτὸν πᾶσι πρὸς πᾶσι. Ἀφ-
 ῥερεῖ δὲ πᾶσι ὅσῳ. τὸ μὲν γὰρ πρὸς φίλους δι-
 καίους εἶναι, δι' αὐτὸ ἀρετῶν, καὶ εἰ μὴδὲν
 ἡμῖν μέλλει ἔσθαι, καὶ ὅσῳ Ἰνδοῖς ὅσῳ. τὸ δὲ
 τοῖς ἐχθροῖς, δι' ἑτερον, ὅπως μὴδὲν ἡμᾶς βλά-
 πτωσι. 8 Καὶ τὸ αἴτιον ἀγαθόν κατ' αὐτὸ, τῷ
 καὶ συμβεβηκός αἴτιον. κατὰ ὅσῳ ἢ ὅσῳ τῆς
 τύχης. ἢ μὲν γὰρ, κατ' αὐτὸν. ἢ δὲ, καὶ συμ-
 βεβηκός αἴτια τῶν ἀγαθῶν. καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦ-
 τόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅπτι τῷ ἐναντίον. τὸ γὰρ κατ'
 αὐτὸ κακὸν αἴτιον, φθονώτερον τῷ καὶ συμβε-
 βηκός. οἷον, ἢ κακία, καὶ ἢ τύχη. τὸ μὲν γὰρ,
 κατ' αὐτὸ κακόν. ἢ δὲ τύχη, καὶ συμβεβηκός.
 9 Καὶ τὸ ἀπλῶς ἀγαθόν τῷ πᾶσι ἀρετώτερον.
 οἷον, τὸ ὑγιαίνει, τῷ τελευτᾷ. τὸ μὲν γὰρ,
 ἀπλῶς ἀγαθόν. τὸ δὲ, πᾶσι τῶν διορθῶν το-
 μῶν.

10 Καὶ τὸ φύσις, τῷ μὴ φύσις. οἷον, ἢ δικαιοσύ-
 νη τῷ δικαίῳ. τὸ μὲν γὰρ, φύσις. τὸ δὲ, ὁπτικῶν.

11 Καὶ τὸ πᾶσι βελτίον καὶ ἡμιώτερον ὁπτικῶν,
 ἀρετώτερον. οἷον, Θεῷ, ἢ ὅσῳ αἰθερῶν. καὶ ψυχῇ,

4 Et quod potius eligat vir prudens, aut
 bonus, aut lex recta, aut cuiusque rei stu-
 diosi qui in eius lectione versantur qua-
 tales sunt, aut ij qui in vnoquoque gene-
 re sciētes sūt, aut quæcūq; plures omnē-
 ve eligāt, ut in arte medica, aut fabrilī, quæ
 plures medici, vel omnes eligant; aut quæ-
 cūque omnino plures, vel omnes eligant;
 aut omnia, ut bonū: omnia nāq; bonum
 apperunt. Oportet autem quidd dictū e-
 rit, ad id ducere quōd utile sit. Est autem
 simpliciter melius & optabilius, quod est
 secundū meliorē scientiam; veluti si me-
 lior scientia est philosophica quā artis fa-
 brilis; etiā simpliciter ea sunt optabilia
 quæ sunt secundū philosophiam, his quæ
 sunt secundū artem fabrilem; at uni ali-
 cui optabilius est quod est secundū pro-
 priā sciētiā. 5 Præterea optabilius est, quod
 est in genere, eo quod nō est in genere, ut
 iustitia hominis iusto. illa enim est in gene-
 re, nempe bono: hic verò nō itē. & illa qui-
 dē est id quod bonū; hic verò minimē: ni-
 hil enim quod in genere non sit, dicitur
 esse id quod genus: ut albus homo nō est
 id quod color; similiterq; dicendum est de
 aliis. 6 Et quod propter se est optabile, o-
 ptabilius est eo quod est optabile propter
 alterum: ut bene valere, est optabilius quā
 exercere. illud enim est optabile propter
 se, hoc vero propter alterum. 7 Et quod
 est per se, potius eligendum est, quā quod est
 per accidens: ut amicos iustos esse, potius
 quā inimicos. illud enim per se est op-
 tabile, hoc vero per accidens: nam inimi-
 cos iustos esse, per accidēs optam⁹, ne no-
 bis noceāt. Hoc autē est idē ferē ac præ-
 cedēs, sed modo differt. amicos enī iustos
 esse propter se optamus, & si nihil nobis
 futurum sit, & si apud Indos sint. inimi-
 cos autem iustos esse optamus propter al-
 liud, id est ne nobis noceant. 8 Et quod
 per se est causa boni, optabilius est eo quod
 est causa per accidens: ut virtus, fortuna.
 illa enim per se, hæc verò per accidens est
 causa bonorum; & si quid aliud est eius-
 modi. Similiter etiam in contrario se res
 habet. quod enim per se est mali causa,
 magis est fugiendum, quā id quod est
 causa per accidens: ut vitium, quā for-
 tuna. illud enim per se est malum, fortuna
 verò per accidens. 9 Et quod est simplici-
 ter bonum, optabilius est quā alicui bo-
 num; ut valere, quā secari. illud enim est
 simpliciter bonum: hoc vero alicui qui
 egeat sectione. 10 Et quod natura est bo-
 num, melius est non naturali; ut iustitia vi-
 ro iusto: illa enim est natura bonum, hic ve-
 ro adscititiē. 11 Et quod rei meliori ac
 maiori honore digna inest, magis est eli-
 gendum: ut quod inest Deo, magis quā
 quod inest homini: & quod inest animo,

magis quàm quod inest corpori. 12 Et quod est melioris proprium, est melius quam quod deteriotis: ut Dei proprium, melius est quam proprium hominis. nam ratione eorum quæ sunt ambobus communia, nihil inter se differunt: iis verò quæ propria sunt, alterum ab altero differt.

13 Et quod est in melioribus, vel prioribus, vel maiori honore dignis, melius est: ut sanitas robore, & pulchritudine. illa enim est in humidis & siccis, & calidis & frigidis, & (ut simpliciter dicam) in iis ex quibus primis animal constat: hæc verò in posterioribus. nam robur in nervis & ossibus consistit: pulchritudo autem videtur esse membrorum symmetria quædam. 14 Et finis iis quæ ad finem diriguntur, videtur esse optabilius.

15 Ex duobus autem id quod ad finem propius accedit.

16 Et omnino quod ad vicem finem refertur, optabilius est eo quod ad alium quempiam finem. ut quod ad beatitudinem confert, eo quod ad prudentiam: quod enim ad beatitudinem confert, optabilius est. 17 Et possibile impossibili.

18 Præterea cum sint duo effectiva: cuius finis est melior, ipsum quoque melius est.

19 Cum autem alterum sit effectivum, alterum finis: ex proportionem iudicandum est: cum pluribus partibus finis finem superat, quàm is causam suam efficientem. veluti si beatitudo pluribus partibus superat sanitatem, quàm sanitas salubre, efficitur ut quod habet vim efficiendi beatitudinem, sit melius sanitate. quanto enim beatitudo sanitati præstat, tanto etiam quod habet vim efficiendi beatitudinem, salubri præstat. sanitas autem salubri minùs præstabat quam beatitudo sanitati. quocirca pluribus partibus salubri præstat, quod habet vim efficiendi beatitudinem, quàm sanitas salubri. Patet igitur sanitate optabilius esse quod habet vim efficiendi beatitudinem: quippe quod eidem pluribus partibus præstat.

20 Præterea optabilius est, quod est pulchrius per se, & maiori honore ac laude dignum: ut amicitia est anteponenda divitiis, & iustitia sanitati ac viribus corporis: illa enim sunt per se in rebus honorabilibus & laudabilibus: hæc vero non per se, sed propter aliud: nemo enim divitias propter se honore dignas censet, sed propter aliud. amicitiam verò per se colimus, etiam si nihil inde ad nos perveniturum sit.

12 Καὶ τὸ τῆς βελτίους ἴδιον, ἢ τὸ τῆς χείρους· οἷον, τὸ τῆς θεοῦ, ἢ τῆς ἀνθρώπου. καὶ μὴ γὰρ πᾶσι κοινὰ ἐστὶ ἀμφοτέρους, οἷον ἀφαιρῆς ἀλλήλων, πῶς δὲ ἴδιοις τὸ ἕτερον τῆς ἑτέρου ἀφαιρῆς ὑπαρξῆς.

13 Καὶ τὸ ἐν βελτίοις, ἢ προτιέροις, ἢ ὑμμιώτεροις, βέλτιον· οἷον, ὑγίεια ἰσχύος, καὶ κάλλος· ἢ μὴ γὰρ, ἐν ὑγείᾳ καὶ ἐν ἐννεσίᾳ, καὶ θερμότητι καὶ ψυχρότητι, ἀπλῶς δ' εἰπεῖν, ὅτι οὐ πρότιον οὐκ ἐστὶν οὐδὲ τὰ δι', ἐν πῶς ὑπάρχει. ἢ μὴ γὰρ ἰσχύς, ἐν πῶς ἰσχύος καὶ ἐν πῶς· τὸ δὲ κάλλος, τῷ μᾶλλον πῶς συμμετεῖα δοκεῖ εἶναι.

14 Καὶ τὸ τέλος, τῷ πρὸς τὸ τέλος αἰρετώτερον δοκεῖ εἶναι.

15 Καὶ δύειν, τὸ εἶχον τὸ τέλος.

16 Καὶ ὅπως τὸ πρὸς τὸ τῆς βίης τέλος αἰρετώτερον μάλλον, ἢ τὸ πρὸς ἄλλο τι· οἷον, τὸ πρὸς ἀδαιμονίαν οὐκ ἐστὶν, ἢ τὸ πρὸς φρόνησιν· τὸ γὰρ πρὸς ἀδαιμονίαν οὐκ ἐστὶν, αἰρετώτερον. 17 Καὶ τὸ δυνατὸν, τῷ ἀδυνάτῳ.

18 Εἴ, δύο ποιητικῶν ὄντων, ὃ τὸ τέλος βέλτιον, ἐστὶν αὐτὸ βέλτιον.

19 Παιδικὸν δὲ, καὶ τῷ τέλει, ἐκ τῆς ἀνάγκης, ὅταν πλείονι ὑπερέχῃ τὸ τέλος τῷ τέλει, ἢ ἐκείνῳ τῷ οἰκείῳ ποιητικῶν· οἷον, εἰ ἡ ἀδαιμονία πλείονι ὑπερέχῃ ὑγείας, ἢ τῆς ὑγείας ὑμεινῶν· ὥστε τὸ ποιητικὸν ἀδαιμονίας, βέλτιον ὑγείας· ὅσα γὰρ ἡ ἀδαιμονία ὑγείας ὑπερέχῃ, πλοῦτον καὶ τὸ ποιητικὸν τῆς ἀδαιμονίας τὸ ὑμεινῶν ὑπερέχῃ· ἢ δὲ ὑγεία τῆς ὑμεινῶν ἐλάττειν ὑπερέχῃ. ὥστε πλείονι ὑπερέχῃ τὸ ποιητικὸν ἀδαιμονίας, τῆς ὑμεινῶν, ἢ τῆς ὑγείας, τῆς ὑμεινῶν. δηλονότι οὖν, ὅτι αἰρετώτερον τὸ ποιητικὸν ἀδαιμονίας, τῆς ὑγείας· τὸ γὰρ αὐτὸ πλείονι ὑπερέχῃ. 20 Εἴ, τὸ κάλλιον καὶ αὐτὸ, καὶ ὑμμιώτερον καὶ ἐπαμνηστώτερον οἷον, φιλία πλούτου, καὶ δικαιοσύνη ὑγείας καὶ ἰσχύος. πᾶσι μὴ γὰρ καὶ αὐτὰ τῶν ἡμῶν καὶ ἐπαμνηστώ· πᾶσι δὲ, ὃ καὶ αὐτὰ, ἀλλὰ δὲ ἕτερον· οἷον γὰρ ἡμᾶς τὸ πλοῦτον δὲ αὐτὸν, ἀλλὰ δὲ ἕτερον. πλεονέκτης δὲ φιλίας καὶ αὐτὸ, καὶ εἰ μὴδὲν μᾶλλον ἡμῶν ἕτερον ἀπ' αὐτῆς εἶναι.

Alii loci.

Cap. II.

1. A consequentiis. 2. A numero. 3. A voluptate. 4. Ab indolentia. 5. Ab opportunitate. 6. Si alterum semper sapientius utile sit. 7. Si cum alterum omnes habent, non indigemus altero. 8. A corruptione, abiectione, generatione, acceptione, & contrariis. 9. A propinquitate boni. 10. A similitudine, si alterum sit simile bono: 11. vel meliori. 12. si alterum meliori, alterum deteriori simile sit. 13. Si alterum sit magis, alterum minus insigne. 14. A difficultate. 15. A proprietate. 16. A malorum absencia. 17. Apositivum ad superlativum. 18. A superlativum ad positivum. 19. Si alterum cum amicis communicare liceat, alterum minime. 20. Si alterum malum agere cum amicis, alterum cum quovis. 21. Si alterum sit ex abundanti, alterum necessarium. 22. Si alterum ab alio suppeditari possit, alterum non item. 23. Si alterum sit per se eligendum, alterum non sine altero. 24. A dissimulatione. 25. Ab increpatione minori, 26. vel maiori.

CAP. II.
77. ἐπεὶ

ΕΤΙ, ὅταν δύο πρὸς ἡ σφόδρα * ἀλλήλους ἁπλῶς, & μὴ διωόμεθα ὑποχρῶμεθα μηδὲ μίαν σιωπῇ τῷ ἑτέρῳ πρὸς ἑπεί, ὅθεν ἀπὸ τῆς κριτικῆς. ὅ γὰρ ἐπὶ μάλιστα ἀγαθόν, τῷ αἰρετώτερον. ἀπὸ δὲ ἢ τὰ ἐπὶ λόγῳ κακῷ. ὅ γὰρ ἐλαττω ἀκολουθεῖ κακόν, τῷ αἰρετώτερον. ὅταν γὰρ ἀμεφοτέρῳ αἰρετῇ, οὐδὲν κωλύει δυσχερές τι πρὸς πείσασθαι. διχῶς δὲ ἀπὸ τῷ ἐπείσασθαι ἢ σκέψιν. ὅ γὰρ πρὸς πείσασθαι ὅς ἐστιν ἐπείσασθαι. ὅς, τὰ μαρτυρόντι, ὅ μὲν ἀποφύγει, πρὸς πείσασθαι. ὅ γὰρ ἐπείσασθαι, ὅς ἐστιν. βέλτιον δ' ὡς ἐπείσασθαι ὅς ὅς ἐστιν ἐπείσασθαι. λαμβάνει οὖν τῷ ἐπείσασθαι, ὅς ἐστιν αὐτὸ ἢ χρῆσιμον. 2. Ἐπὶ τὰ πλείω ἀγαθὰ τῷ ἐλαττωτέρῳ, ἢ ἀπλῶς, ἢ ὅταν τὰ ἑτέρα ἐπὶ τοῖς ἑτέροις ὑποαρχῇ, τὰ ἐλαττω ἐπὶ τοῖς πλείωσι. ἔντασις, εἴπου θάτερον θάτερον χάριν. ὅθεν γὰρ αἰρετώτερον ἢ ἀμφοῖν τῷ ἐπὶ. ὅς τὸ ὑμᾶς εἶναι καὶ ὅς τὸ ὑμᾶς. ὅ γὰρ ὅς ὑμᾶς εἶναι τῷ ὑμᾶς ἐνεκεν αἰρετώμεθα. καὶ μὴ ἀγαθὰ δι' αὐτὰ ἀγαθόν, ὅθεν κωλύει ὅς αἰρετώτερον. ὅς, ἀδυναμία, καὶ ἄλλο τι ὅ μὴ ὅτι ἀγαθόν, διαφύγεις ἐπὶ αἰδρίας. 3. Καὶ τὰ αὐτὰ μὲν ἢ δόξης, μᾶλλον ἢ αἰδρίας. 4. Καὶ τὰ αὐτὰ μὲν ἀλυσίας, μᾶλλον ἢ αἰδρίας. 5. Καὶ ἔκαστον ἐπὶ τῷ κριτικῷ μείζον διώεται, ἐπὶ πῶς καὶ αἰρετώτερον. ὅς, τὸ ἀλύτως ἐπὶ τῷ γήρα, μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῷ νεότητι. μείζον γὰρ ἐπὶ τῷ γήρα διώεται. καὶ τῷ γήρα ἢ φρονήσις ἐπὶ τῷ γήρα αἰρετώτερον. ὅθεν γὰρ τοῖς νέοις αἰρετῇ ἢ γήρα, ὅ γὰρ ὅ μὴ ἀξιοῦν φρονήσις. ἢ δ' ἀνδρία, αἰδρίας. ἐπὶ τῷ νεότητι γὰρ ἀναγκαστέρον ἢ καὶ πλεονάζει ἀνδρίας. ὁμοίως δὲ καὶ ἢ σφροσύνη. μᾶλλον γὰρ οἱ νέοι τῷ σφροσύνη ὑποαρχῇ τῷ ὅτι θυμῶν ἐπὶ χλαῖνται. 6. ὅ γὰρ ἐπὶ πῶς κριτικῷ, ἢ ἐπὶ τοῖς πλείωσι, χρῆσιμον πείσασθαι, διαφύγεις ἐπὶ σφροσύνη αἰδρίας. αἰ μὲν γὰρ, αἰεὶ ἢ γὰρ, ποτὲ χρῆσιμον.

P Ræterea cū duo quædam sunt valde inter se similia, nec possumus vllam excellentiam perspicere, qua alterū alteri præstet: videre oportet an ex cōsequētibz intelligi possit. cui enim consequēs est maior bonū, id est magis eligendū. ac si consequentia mala sint; cui minus malum est consequens, id est magis eligendum. cū enim ambo sint eligenda, nihil prohibet quominus aliquid molestū consequēs sit. bifariam autem ex consecutione consideratur. nam & prius & posterius consequitur: ut discenti ignorantia, prius: scientia, posterius. Melius autē plerūq; est, quod posterius cōsequitur. Cōsequentium igitur utrumvis utile sit, accipi debet. 2. Præterea plura bona paucioribus anteponenda sunt, aut simpliciter, aut quādo altera in alteris insunt, nimirum pauciora in pluribus. Obiectio est, sicubi alterum alterius gratiā sit: non sunt enim ambo vno optabiliora: ut sanari & sanitas, sanitate: quia sanari, sanitatis causā eligimus. Nihil etiam vetat, quominus non bona, si una cum bonis accipiantur, sint bonis anteponenda: ut beatitudo & aliud quidpiam quod non sit bonum, iustitiæ & fortitudini. 3. Et eadem cum voluptate magis eligenda sunt, quàm sine voluptate. 4. Et eadem cum indolentia, magis quàm cum dolore. 5. Et unumquodque quo tēpore magis valet, eo tempore est magis eligendum; ut sine molestia in senectute vivere, magis quàm in iuventute: quia magis in senectute valet. secundum hæc & prudentia in senectute est magis eligenda. nemo enim adolescentes duces eligit; propterea quod pro prudentibus non habentur. fortitudo verò contrā habet: quoniam in iuventute magis necessaria est operatio secundum fortitudinem. similis est ratio temperantiæ: magis enim adolescentes, quàm senes, cupiditatibus afficiuntur. 6. Et, quod omni tempore, vel plerisque temporibus est utile, id utilius est: ut iustitia & temperantia, quàm fortitudo: illæ enim semper; hæc verò aliquando utilis est.

7 Et id quod si omnes habeant, altero nō A
egemus, magis est eligendum, quā id, quod
si omnes habeant, indigemus reliquo: ut in
iustitia & fortitudine videre licet. nam si
iusti omnes sint, nihil prodest fortitudo:
at si omnes sint fortes, iustitia est utilis.

8 Præterea ducenda sunt argumenta ex cor-
ruptionibus, & abiectiōibus, & genera-
tionibus, & acceptionibus, & contrariis.
quorū enim corruptiones sunt magis fu-
giendæ, ea sunt magis eligenda. similiter
etiam in abiectiōibus, & contrariis, acci-
dit. cuius enim abiectio vel contrarium
est magis fugiendū, id est magis eligendū.
Contra sit in generationibus & acceptioni-
bus. quorū enim generationes & acce-
ptiones sunt magis eligendæ, ipsa sunt ma-
gis eligenda. 9 Alius locus: Quod est pro-
pinquius bono, est melius & optabilius.

10 Et quod est similis bono: ut iustitia si-
milior est bono, quā homo iustus. 11 Et quod
utroq; meliori similis est. quemadmodū
aut nonnulli, Aiace m Vlyssē meliorem ef-
se, quod similior sit Achilli. Obiicitur,
hoc non esse verum: quia nihil prohibet,
Aiace, nō quā Achilles optimus est, ei si-
miliorē esse: cū alter sit quidē bonus, non
tamen similis. Cōsiderare etiā oportet, an
in iis quæ sunt magis ridicula, simile sit,
quemadmodū simia est homini similis, cū e-
quus non sit similis: nō enim simia est pul-
chrior, licet sit homini similior. 12 Rursus
cū duo sunt, si alterum meliori, alterū de-
teriori sit similis: melius erit, quod est
meliori similis. Sed & aduersus hoc est
obiectio: nihil enim prohibet, quominus
alterū meliori parū simile sit, alterū verō
deteriori valde simile. veluti si Ajax A-
chilli parū, Vlysses autē Nestori valde si-
milis sit. Et si quod est meliori simile, quā-
tū ad deteriora simile sit: quod autē dete-
riori, quātū ad meliora: quemadmodum e-
quus asino, & simia homini. 13 Alius lo-
cus: Quod est magis insigne, optabilius est eo
quod est minus tale. 14 Et quod est diffici-
lius, charior enim nobis est eorum posses-
sio, quæ non facile acquiri possunt. 15 Et
magis propriū anteponitur magis cōmuni.

16 Et quod magis à malis segregatū est. ma-
gis enim eligendū est id cui nulla est mole-
stia consequens, quā id cui est cōsequens.
17 Præterea si hoc simpliciter illo est me-
lius, etiam simpliciter horum optimū est
melius illorum optimo. veluti si homo est
melior equo, etiā optimus homo est me-
lior optimo equo. 18 Et si optimū optimo
est melius, etiā simpliciter hoc est melius.
ut si optimus homo optimo equo est me-
lior, etiam simpliciter homo est simplici-
tere quo melior. 19 Præterea quæ licet
communicare cum amicis, sunt magis eli-
genda, quā ea quæ non licet. 20 Et quæ

Tom. I.

7 Καὶ ὁ πόρτων ἔχοντων, μὴ δὲ πατέρων διό-
μεθα, ἢ ὁ ἔχοντων, πατρὸς διόμεθα τῷ λοιποῦ.
καθὰ ὅτι διχαστικῶς, ἔσθ' ἀνδρίας. διχαστικῶς
μὲν γὰρ πόρτων ὄντων. ὁ δὲ γὰρ ἀνδρία.
ἀνδρείων γὰρ πόρτων ὄντων, ἀνδρίας ἢ διχαστικῶς.
8 Ἐπὶ, ἐκ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἀποβολῆς, καὶ τῆς
θνήσκων, καὶ τῆς λήξεως, ἔσθ' ἀνδρίας. ὁ γὰρ αἱ
φθορὰς φθικτότεροι, αὐτὰ αἰρετώτεροι. ὁμοίως
γὰρ ὅτι τῆς ἀποβολῆς, καὶ τῆς ἀνδρίας. ὁ γὰρ ἡ ἀπο-
βολὴ ἢ ὁ ἀνδρίας φθικτότερον, αὐτὸ αἰρετώτε-
ρον. ὅτι δὲ γὰρ τῆς θνήσκων καὶ τῆς λήξεως, αὐτὰ πα-
λιν. ὡν γὰρ αἱ λήξεως καὶ αἱ θνήσκων αἰρετώτεροι, καὶ
αὐτὰ αἰρετώτεροι. 9 Ἄλλος τόπος. ὁ εἰς ὑπερ-
τῷ ἀγαθῷ, βέλτιον ἔσθ' αἰρετώτερον. 10 καὶ ὁ
ὁμοιότερον ὁ ἀγαθῷ. οἷον, ἡ διχαστικὴ διχαστικῶς.
11 ἔσθ' ὁ βέλτιον αὐτῷ, ὁμοιότερον. καθὰ
τῆς Αἴαντα τῷ Οδυσσεύς φασὶ βέλτιον πένες
εἶναι, ὅτι ὁμοιότερος αὐτῷ τῷ Αχιλλεῖ. εἰς αἰσιν πεί-
πο ὅτι, ὅτι οἱ ἀληθῆς. ὁ δὲ γὰρ καλῶς, μὴ ἢ
βέλτερος ὁ Αχιλλεῖς, αὐτῷ ὁμοιότερον εἶναι τὸν
Αἴαντα, τῷ ἑτέρῳ ὅπως μὲν ἀγαθῷ, * μὴ
ὁμοῖον δὲ. σπουδῇ γὰρ εἰ ὅτι τὰ χαλεωτέρη εἶναι
* ὁμοῖον. καθὰ ὅτι ὁ πένες * τῷ αἰδεσθῆναι. ὁ
ἵππου μὴ ὄντος ὁμοῖον. ὁ γὰρ καλλίων ὁ πένες,
ὁμοιότερος γὰρ τῷ αἰδεσθῆναι. 12 Πάλιν, ὅτι
δυοῖν. εἰ ὁ μὲν, τῷ βέλτιον. ὁ γὰρ, ὁ χείρων
ὁμοιότερον. εἶναι ὁ βέλτιον τὸ ὁ βέλτιον ὁμοιό-
τερον. ἔσθ' ὁ γὰρ τὸ πένες. ὁ δὲ γὰρ καλῶς, ὁ
μὲν τῷ βέλτιον ἵππου ὁμοῖον εἶναι. ὁ γὰρ, ὁ χεί-
ρων σφίδρα. οἷον, εἰ ὁ μὲν Αἴας τῷ Αχιλλεῖ
ἵππου, ὁ δὲ Οδυσσεὺς τῷ Νέστορι σφίδρα. ἔσθ'
εἰ τὸ μὲν, τῷ βέλτιον ὁμοῖον, ὅτι τὰ χείρων
ὁμοῖον εἶναι. τὸ γὰρ, τῷ χείρων, ὅτι τὸ βέλτιον.
καθὰ ὅτι ἵππου οἷον, καὶ πένες αἰδεσθῆναι.

13 Ἄλλος, ὁ ὅτι φασὶ ὑπὲρ τὸν τοῦτον. 14 ἔσθ',
τὸ χαλεωτέρη. μάλιστα γὰρ ἀγαθῷ μὲν ἔχο-
ντες, αὐτὸ μὲν ὅτι ῥαδίως λαβῆναι. 15 ἔσθ' ὁ ἰσχυρότερον
χρειώτερον. 16 ἔσθ' ὁ τὸ πένες κακοῖς ἀκοινωνητότερον. αἰ-
ρετώτερον γὰρ, ὁ μὴ δὲ μία δυοῖν ἀχλὺς αἰδεσθῆναι, ἢ
ὁ ἀχλὺς αἰδεσθῆναι. 17 Ἐπὶ, εἰς τὸ ἀπλῶς τοῦτον βέλ-
τιον καὶ ἀπλῶς τὸ βέλτιον ὅτι εἰ τοῦτον, βέλτιον ὅτι
εἰ ὁ ἑτέρῳ βέλτιον. οἷον, εἰ βέλτιον αἰδεσθῆναι
ἵππου, καὶ ὁ βέλτερος αἰδεσθῆναι τὸ βέλτιον
ἵππου βέλτιον. 18 καὶ εἰ τὸ βέλτιον ὅτι βέλτιον
βέλτιον, καὶ ἀπλῶς τοῦτον βέλτιον. οἷον, εἰ ὁ
βέλτερος αἰδεσθῆναι βέλτιον ἵππου βέλτιον,
καὶ ὁ ἀπλῶς αἰδεσθῆναι τὸ ἀπλῶς ἵππου βέλ-
τιον. 19 Ἐπὶ, ὡς ὅτι τοῖς φίλοις μετὰ χεῖν, αἰ-
ρετώτερον, ἢ ὡς μὴ. 20 Καὶ αὐτὸ πρὸς τὸν φί-
λον πρὸς τὴν μάχην βουλόμεθα, ἢ αὐτὸ πρὸς τὸν
Bb iiij

τὸν τυχεύει, τοῦτο αἰρετώτερον. ὅς, τὸ δὲ καὶ
 ποιεῖν, καὶ ὁ ποιῶν, μᾶλλον ἢ ποῖν τὸ δὲ καὶ
 ποιεῖν γὰρ φίλου ὁ ποιῶν βουλόμεθα μᾶλλον, ἢ
 δοῦναι· ποιεῖ δὲ τυχεύει, ἀνάγκη. 21 καὶ τὸ ἐκ
 φιλοσοφίας, ἢ ἀναγκῆς βέλτιον, εἴοται δὲ
 αἰρετώτερον. βέλτιον γὰρ τὸ ζῆν, ὅ ὅτι ζῆν· ὅ δὲ
 ὅτι ζῆν, εἴστιν ἐκ φιλοσοφίας· ἀπὸ δὲ ὅτι ζῆν, ἀναγκῆς
 εἴοται δὲ τὰ βέλτιον, ἔχει καὶ αἰρετώτερον·
 οὐ γὰρ εἰ βέλτιον, ἀναγκῆς ἐστὶν αἰρετώτερον.
 ὅ γὰρ φιλοσοφῶν, βέλτιον τὴν χρηματιστὴν, ἀλλ'
 ἔχει αἰρετώτερον τὸ εἶναι ἢ τὴν ἀναγκῆς. ὅ
 δὲ ἐκ φιλοσοφίας εἴστιν, ὅτι τὴν ἀναγκῆς τὴν
 ἀναγκῆς, ἀλλὰ πᾶσι περὶ κατὰ φύσιν ἀξίαν
 καλῶν. καὶ δὲ ἴσως αἰρετώτερον τὸ ἀναγκῆς
 εἶναι· βέλτιον δὲ, ὅ ἐκ φιλοσοφίας. 22 καὶ
 ὁ μὴ εἶναι πρὸς ἄλλαν περιστάσιν, ἢ ὁ εἶναι καὶ πρὸς
 ἄλλαν· ὅποιον πέποιθεν ἢ διαπορεύσθαι πρὸς τὴν
 αἰδρίαν. 23 Καὶ εἰ πῶς μὲν αἰδρὶ τὴν αἰρετὴν,
 πῶς αἰδρὶ τὴν μὴ. ὅς, διὰ μὲν αἰδρὶ φρονή-
 σιως οὐχ αἰρετὴν, φρονήσις δὲ αἰδρὶ διὰ μὲν
 αἰρετὴν. 24 Καὶ δυοῖν εἰ ἕνα πρὸς ἑνὸς μὲν,
 ἵνα τὸ λοιπὸν δόξῃ ἡμῖν ὑπερᾶρξαι· ἐκείνο
 αἰρετώτερον, ὁ βουλόμεθα δοῦναι ὑπερ-
 ἄρξαι. ὅς, φιλοπονεῖν ἑνὸς μὲν, ἢ ὁ φρονῶν
 δόξω μὲν ὅς. 25 Εἰ, οὐ τὴν ἀπεισίαν ἢ τὴν ὁπτι-
 σμῶν δυσφορεῖται, τὴν αἰρετώτερον. 26 καὶ
 οὐ τὴν ἀπεισίαν μὴ δυσφορεῖται, μᾶλλον ὁπτι-
 σμῶν, τὴν αἰρετώτερον.

A erga amicū agere malum, hæc sūt ma-
 gis eligēda, quā quæ erga quēvis: ut iustè
 agere, & bene facere, magis eligenda sunt,
 quā videri: amicis enim bene facere ma-
 lum quā videri: quibuslibet autē, è cō-
 trario. 21 Et quæ sūt ex abūdātī, necessa-
 riis sūt meliora, interdū autē & magis eli-
 gēda. melius enim quā vivere, est bene vi-
 vere. bene autē vivere est ex abūdanti: at
 ipsū vivere est necessariū. Interdum verò
 quæ sūt meliora, nō sūt etiā magis eligē-
 da: nō enim si sūt meliora, ideo necesse
 est ut sint magis eligēda: nā philosophari,
 melius est quā quæstū facere: sed ei nō est
 magis eligēdū, qui indiget rebus necessa-
 riis. Ex abūdātī verò est, cū res necessariæ
 suppetunt, & aliæ præterea quædā hone-
 stæ parātur. Ac ferè est fortasse magis eli-
 gēdū, quod est necessariū: melius autem
 quod est ex abūdātī. 22 Et quod ab alio
 suppeditari nō potest, melius est eo quod
 potest etiā ab alio suppeditari: quomodo
 affecta est iustitia ad fortitudinē. 23 Et si
 hoc sine illo est eligendum, illud verò sine
 hoc nō itē. ut vis sine prudentia nō est eli-
 genda, prudentia verò sine vi est eligenda.
 24 Et si duorū alterū negamus, ut reliquū
 videatur nobis inesse, illud est optabilius,
 quod videri volumus inesse. utputā labo-
 riosos nos esse negamus, ut valere ingenio
 videamur. 25 Præterea cuius absentia qui
 molestè ferūt, minùs reprehēdēdi sūt, id
 est optabilius. 26 Et cuius absentiam qui
 non ægrè ferunt, magis reprehēdēdi
 sunt: id item est optabilius.

Alij loci.

Cap. III.

1 Appropria virtute, quam alterum solum habet, 2 vel magis habet. 3 Si rem in qua est, bonam effi-
 cit alterum solum, 4 vel magis: vel alterum pertineat ad rem præstantiorem, alterum ad deteriotem.
 5 A casibus, & vitiis, & actionibus, & operibus, vel contrā. 6 Si cuius sit alterum maius bonum, alte-
 rum minus. 7 Si alterum sit rei maius maius bonum. 8 Si eidem rei alterum sit magis, alterum
 minus anteponendum. 9 Ab excessu. 10 Si alterum malum per nos acquirere, alterum per
 alios. 11 Ab adiectione ad quatuor rem. 12. vel ad minus bonum. 13 A detractiōe. 14 Si alterum
 per se, alterum gloriae causa: 15 vel alterum uno, alterum utroque modo sit eligendum. 16 Si alte-
 rum sit propter se honorabile, alterum propter aliud. 17 Si alterum ad plura conferat, 18 vel magis
 conferat. A fine. 20 Si alterum æquè probari possit esse eligendum & fugiendum, alterum verò tan-
 tummodo eligendum. 21 Epilogus.

EΤΙ, τὴν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος, τὸ ἔχει τὴν
 οἰκίαν ἀρετῶν, τὴν μὴ ἔχοντες αἰρετώ-
 τερον. 2 Ἀμφω δὲ ἔχοντες, τὸ μᾶλλον ἔχον.
 3 Ἐπὶ, εἰ τὸ μὲν, ποιεῖ ἀγαθόν * ἐκείνο ὃ
 αὐτὸ ποιεῖ· τὸ δὲ, μὴ ποιεῖ· ὅ ποιεῖ, αἰρετώ-
 τερον· κατὰ τὸν ἁρμότερον ὅ ἁρμότιον, τὸ
 μὴ.

4 Εἰ δὲ ἀμφω ποιεῖ, τὸ μᾶλλον ποιεῖ.
 ἢ εἰ τὸ βέλτιον καὶ κρείωντερον ποιεῖ ἀγαθόν.
 ὅς, εἰ τὸ μὲν, πλεονέχων· ὅ δὲ, ὅ σὺ-
 μεν. 5 Ἐπὶ, ἀπὸ τὴν πᾶσι, καὶ τὴν
 χρηστῶν, καὶ τὴν ἀρετῶν, καὶ τὴν ἔργων.

PRæterea eorum quæ sub eadem spo-
 cie continentur, quod habet propriam
 virtutem, eo quod non habet, optabilius
 est. 1 Cum autem ambo habet, id est opta-
 bilius, quod magis habet. 3 Præterea si al-
 terum bonam efficit rem cui adest, alterū
 non efficit, id quod efficit, est optabilius
 quemadmodum calidius est quod cale-
 facit, eo quod non calefacit. 4 Si verò am-
 bo efficient, id est optabilius quod magis
 efficit: aut quod re quæ melior & magis
 præcipua est, bonam facit: veluti si alte-
 rum animā bonam efficiat, alterū, corpus.
 5 Præterea singula confirmanda sunt à casu-
 bus, & vitiis, & actionibus, & operibus:

atque hæc ab illis à quibus orta sunt. nam A
se se mutuo consequuntur: veluti si ius-
tè, est optabilius quàm fortiter: etiam ius-
ticia est optabilior fortitudine. & *reversò*
si iusticia est optabilior fortitudine; etiam
iustè est optabilius quàm fortiter. Similis
est aliorum ratio. 6 Præterea si eodem
alterum sit maius bonum, alterum mi-
nus; id est optabilius, quod est maius.

7 Aut si alterum sit maiori maius. 8 Sed de
si duo quedã sint aliqua re optabiliora;
quod magis est ea re optabilius; eo quod
est minùs eadem re optabilius, optabilius
est. 9 Præterea cuius exsuperantia est opta-
bilioꝝ quã alterius exsuperantia, id quoq;
est optabilius. vt amicitia, quàm diuitiæ:
quoniã optabilior est exsuperantia amici-
tiæ, quã diuitiarũ. 10 Et quod sibi quisq;
mauult per se parare, quã quod per aliũ;
illud est anteponendum; vt amici diuitiis.

11 Præterea ex adiunctione *arguendū est*, si eisdē rei quidpiā adiunctū, faciat vt totum sit optabilius. sed cauere oportet, ne proponatur ea in quibus altero eorū quæ adiunguntur, vtatur *id quod commune est*, aut aliquo alio modo *ab eo* adiuuetur: reliquo autē nec vtatur, nec *ab eo* adiuuetur. veluti si coniungas ferram & falcem cū fabrica; optabilior est serra coniunctim accepta, simpliciter autē non est optabilior. 12 Præterea si minori adiunctum quidpiam, efficiat vt totum sit maius.

13 Similiter etiam *arguendū erit* ex detractiōe. quo enim ab eadē re ablato, quod relinquitur, est minus; illud est maius; quandoquidē ablatum efficit *ut* id quod relinquitur, minus *sit*. 14 Et si alterū propter se, alterum propter gloriam sit eligendum: *ut* sanitas *est optabilior* pulchritudine. Definitio autem eius quod ad gloriam *dirigitur, haec est*, Quod nemine conscio non damus operam *ut* in sit.

15 Et si alterum propter se & propter glo-
riam *sit* eligendum, alterum verò pro-
pter *coram* alterutrum duntaxat. 16 Et
quod *est* magis propter se honorabile,
hoc & melius & optabilius *est*. Honore
autem dignius est per se, quod cùm futu-
rum non sit vt vlla alia res insit, per se eli-
gimus potius. 17 Præterea distinguere o-
portet, quot modis eligendum dicatur, &
quorum gratia: vt utilitatis, vel honesta-
tis, vel iucunditatis *causâ*: quod enim ad
omnia vel ad plura utile est, eo *est* optabi-
lius quod non similiter *est* utile. 18 Cùm
autem eadem ambobus insunt, vtri ma-
gis insint, videndum est; veluti vtrum sit
iucundius, aut honestius, aut utilius.

19. Rurſus quod eſt melioris cauſa , eſt optabilius: veluti quod eſt virtutis cauſa, eſt optabilius , quàm id quod eſt voluptat-
is cauſa. Similis eſt ratio fugiendorum :

καὶ ταῦτα δὲ καὶ ἐκείνων. ἀκολουθεῖ γὰρ ἀλλή-
λοις. οἷον, εἰ τὸ δικαίως, αἰρετώτερον τῆ ἀν-
δρείως· καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρίας αἰρετώ-
τερον. καὶ εἰ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρίας αἰρετώ-
τερον, καὶ τὸ δικαίως τῆ ἀνδρείως. ὡς ἀπλη-
σίως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων.

6 Ἐπὶ εἴς τινος τῶ αὐτοῦ τὸ ἀλλό, μείζον
ἀγαθόν ἔστι· τὸ δὲ, ἔλαττον· αἰρετώτερον τὸ
μείζον. 7 Ἡ εἰ μείζονος μείζον εἴη θαύτερον.

8 Ἀλλὰ καὶ εἰ δύο πόνος εἴη αἰρετώπεια, τὸ
 μάλλον αἰρετώπειον, τῷ ἡτοίῳ αἰρετωτέρου, αἰ-
 ρετώπειον. 9 Ἐπὶ, οὗ ἡ ὑπερβολὴ τῆς ὑπερ-
 βολῆς αἰρετωτέρη, ἢ αὐτὸ αἰρετώπειον· οἷον,
 φιλία, χρημάτων. αἰρετωτέρη γὰρ ἡ τῆς φι-
 λίας ὑπερβολή, τῆς τῶν χρημάτων. 10 Καὶ
 οὗ μάλλον αὐτὸ ἔλπιτο αὐτὸς εἰσαυτῷ αἵτιος εἶναι,
 ἢ οὐ ἔπειτα· οἷον, πικρὰ φίλας, τῶν χρημάτων.

11. Ἐπὶ, ἐκ τῆς προαφύσεως, εἰ τὰς αὐτὰς
προσθεμένων τι, ὅσων αἰρετώτερον πρὸς. ὁ-
λαβέσθαι δὲ διὰ προαίρεσιν, ἐφ' ᾧ τὰς μὴ
ἐτέρω τὰς προσθεμένων * χρῆται τὸ κοινόν.
ἢ ἄλλως πως συνέρχον ἔστι· τὰς δὲ λοιπὰς μὴ
χρῆται, μὴδὲ συνέρχον ἔστι. οἷον, ὁρίονα καὶ
δρεπιδιον μὲν τεκτονικῆς, αἰρετώτερον ὁ ὀρίων
συνδυαζόμενος, ἀπλῶς δ' οὐχ αἰρετώτερον.

12 Γάλιν, εἰ ἐλάττωσι παρρησίῃ, τὸ ὅλον μειζον
ποιεῖ. 13 Ομοίως δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως. ὅ γὰρ
ἀφαιρέσιντος ἀπὸ τῆς αὐτῆς, τὸ λεγόμενον ἐλάττωσι
ἢ ἐκείνο μειζον αὐτῇ εἶναι. ὁπότε ἀφαιρῇ, τὸ
λεγόμενον ἐλάττωσι ποιεῖ. 14 Καὶ εἰ τὸ μὲν,
δὲ ἑαυτὸ· τὸ δὲ, διὰ πλεονάζειν αἰρετόν· ὅτι
ὕψιστα, κάλλιστα. ὅρος δὲ τῆς πρὸς δόξαν, ὅ
μηδεὶς σιωφροσύνης, μὴ αὐτοσυνείδητος ὑπάρ-
χῃ. 15 Καὶ εἰ τὸ μὲν, δὲ ἑαυτὸ, καὶ διὰ
τὸ δεξασθαι αἰρετόν· τὸ δὲ, διὰ τὸ ἴατερον μόνον.
16 Καὶ ὁπότερον μᾶλλον δὲ αὐτὸ πλεονέ-
κει, τῆς τοιαύτης βελτίου καὶ αἰρετώτερον πλεονέ-
κει δὲ αὐτὸ εἶναι καὶ ἑαυτὸ, ὅμηδεὶς
ἄλλου μείλλοντος ὑπερβαίνειν, δὲ ἑαυτὸ αἰρετό-
μεθα μᾶλλον.

17 Ἐπὶ, διελείσθαι ποσάχως τὸ αἰρετὸν
λέγεσθαι, καὶ πίνων χάριν· οἷον, τῷ συμφερόν-
τι, ἢ τῷ καλῷ, ἢ τῷ ἰδίῳ. τὸ γὰρ πρὸς
ἀπομύτα, ἢ πρὸς τὰ πλείω χρῆσιμον, αἰρε-
τώτερον αὖ εἶναι τῷ μὴ ὁμοίως. 18 Τοῦ
δὲ αὐτῶν ἀμφοτέροις ὑπὲρ χρίσιν, ὁποτέρῳ
μᾶλλον ὑπὲρ χρί, σκεπτεῖται· οἷον, πότῳ ἢ δόξῳ, ἢ
καλλίῳ, ἢ συμφερώτερον. 19 Γάλιν, τὸ τῷ
βελήτορος ἔνεκεν, αἰρετώτερον· οἷον, τὸ ἀρετῇ
ἔνεκεν, ἢ ἡδονῇ. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ φθόκῳ.

1 Licet etiam nonnullos eorum quos A diximus, efficere magis vniuersales, paulum immutata appellatione.

3 Veluti quod est naturā tale eo quod non naturā est tale, est magis tale.

4 Et si alterum efficit, alterum non efficit rem quæ illud habet, talem, seu cui illud inest: magis tale est id quod interdum efficit, quam quod non efficit.

5 Si verò ambo efficiunt, id quod magis efficit talem. 6 Præterea si eadem re alterum sit magis, alterum minus tale: & si alterum tali re sit magis tale, alterum non sit tali re magis tale: manifestum est, primum esse magis tale. 7 Præterea ducendum est argumentum ab adiunctione, si quid eidem rei adiunctum, efficiat totum magis tale. 8 Aut si minus tali adiunctum, efficiat totum magis tale. 9 Similiter ex deductione, quo enim ablatō reliquum est minus tale, id est magis tale. 10 Et quæ sunt contrariis minus mixta, sunt magis talia: ut albius est, quod nigro est minus mixtum. 11 Insuper præter supradicta, quod magis suscipit propriam rei propositæ definitionem: veluti si albi definitio est, color habens vim dispartendi visum: id est albius quod magis est color habens vim dispartendi visum.

2 Εἰ δὲ αὐτῶν τῶν εἰρημύων εἰσὶν καὶ ὁλοῦ μάλλον ποιῶν, μικρόν * ὡς ἀλλὰ ποιεῖται γὰρ ὡς ἀπὸ τῆς ὁμοιογενείας.

3 Οἷον, τὸ φύσιν ποιῶν, τῷ μὴ φύσιν ποιῶν, μάλλον ποιῶν. 4 Καὶ εἰ τὸ μὲν, ποιῶν τὸ δὲ μὴ ποιῶν τὸ ἔχον, τῶνδε, ἢ ὅ αὖ ἐκ τῶν χρομῶν * τῶνδε ὅποτε ποιῶν, ἢ ὁ μὴ ποιῶν. γρ. πρ.

5 Εἰ δὲ ἄμφω ποιῶν * τὸ μάλλον ποιῶν ὡς ἔστιν. 6 Εἰ, εἰ τῷ αὐτῷ ἵνους, ὁ μὲν, μάλλον ὁ δὲ, ἢ ἦτοι ὡς ἔστιν. 7 Εἰ εἰ τὸ μὲν, ποιῶν μάλλον ποιῶν. 8 ὁ δὲ μὴ ὡς ἔστιν ποιῶν. 9 ὅτι τὸ ὡς ἔστιν μάλλον ὡς ἔστιν. 7 Εἰ, ἐκ τῆς ὁμοιογενείας, εἰ τὰ αὐτὰ ὡς ἔστιν ὡς ἔστιν, τὸ ὅλον μάλλον ποιῶν ὡς ἔστιν. 8 Η εἰ τὰ ἢ ἦτοι ποιῶν ὡς ἔστιν, τὸ ὅλον μάλλον ποιῶν τῶνδε.

10 Ομοίως ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως * ὅ γὰρ ἀφαιρέσεις, ὁ λειπομένον ἢ ἦτοι τῶνδε, αὐτὸ μάλλον ποιῶν. 10 ἐκ τῆς εἰς ἀντίοις ἀμειγρῶν, μάλλον ποιῶν. οἷον λευκότερον τὸ πρὸς μέλαν ἀμειγρῶν. 11 Εἰ, ὡς τὰ εἰρημύα ὡς ἔστιν, ὁ μάλλον ὅτι δεχόμενοι τὸ οἰκίον τῷ ὡς ἔστιν λέγον. οἷον, εἰ τῷ λευκῷ ὅτι λέγον, λευκῶμα ἀφαιρέσειν ὅπως. λευκότερον, ὅ γὰρ μάλλον λευκῶμα ἀφαιρέσειν ὅπως.



DE PROBLEMATHE ACCIDENTIS PARTICVLARI.

TRACTATVS IV.

Cap. VI.

1 De locis supradictis. 2 Ab oppositis. 3 A coniugatis & casibus. 4 A genere, vel corruptione: & iis quæ generandi vel corruptendi vim habent. 5 Ab eo quod magis, vel minus, vel similiter est: siue sit ex alio genere, 6 siue ex eodem genere, 7 siue sumatur ex hypothesis. 8 Quos modis confirmetur vel infirmetur problema indefinitum, 9 vel definitum, 10 vel magis definitum. 11 vel maxime definitum. 12 A particularibus sub subiecto contentis. 13 A diuisione subiecti. 14 A diuisione attributi. 15 Epilogus.

SI verò problema non vniuersale, sed C in parte positum fuerit: primum loci omnes vniuersales, quos diximus valere ad confirmandum vel refellendum, utiles sunt. cum enim vniuersaliter euercimus aut confirmamus, etiam in parte ostendimus. nam si omni inest, etiam alicui inest: & si nulli inest, ne alicui quidem inest.

2 Maximè autem apti & communes sunt loci, qui sumuntur ab oppositis, & coniugatis, & casibus. æquè enim probabiliter postulatur, si omnis voluptas est in bonis, etiam omnem dolorem esse in malis: & si qua voluptas est in bonis, etiam dolorem quendam esse in malis.

EAN δὲ ὅτι μέγιστος καὶ μὴ κατὰ ὅλον ὁ ὡς ἔστιν τῶνδε. ὡς ἔστιν ὡς ἔστιν οἱ εἰρημύοι κατὰ ὅλον κατὰ ἀσθενεῖς ἢ ἀνασθενεῖς τῶνδε πρὸς τῶνδε χρομῶν. κατὰ ὅλον γὰρ ἀνασθενεῖς ἢ κατὰ ἀσθενεῖς, καὶ ὅτι μέγιστος δύνανται. εἰ γὰρ πρὸς τῶνδε, καὶ ἵνους. καὶ εἰ μηδὲν, ὡς ἔστιν. 2 Μάλιστα δὲ ὅτι κατὰ ὅλον, καὶ κοινὸν τῶνδε, οἷον τῶνδε ἀντικειμένων, καὶ τῶνδε συσείχων, καὶ τῶνδε ὡς ἔστιν: ὁμοίως γὰρ ἐνδεχόν ὁ ἀξιώσας, εἰ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ λύπην πᾶσαν ὡς κακόν, τὰ εἰ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ λύπην ὡς κακόν.

Επὶ, εἴ τις ἀφαιρῇ μὴ ὅτι δυνάμεις, καὶ αἰσθησιᾶς ὅτι ἐστὶν ἀδυναμία. καὶ εἴ τι ὑποληπτόν ὅτι ἐστὶν, ὑποληψίς τις ὅτι ἐστὶν. Γὰρ λιν, εἴ τι τῷ ἀδίκῳ ἀγαθόν, καὶ τῷ δικαίῳ κακόν· καὶ εἴ τι τῷ ἀδίκῳ, κακόν, καὶ τῷ δικαίῳ καὶ ἀγαθόν· καὶ εἴ τι τῷ ἡδύῳ φθικτόν, καὶ ἡδονή τις, φθικτόν. καὶ ταῦτά δὲ, εἴ τι τῷ ἡδύῳ ὠφέλιμον, καὶ ἡδονή τις, ἀγαθόν.

3 Καὶ ὅτι τῷ φθαρτικῷ δὲ καὶ τῷ γενεστικῷ, καὶ φθορῶν, ὡσαύτως. Εἴ γὰρ τι φθαρτικόν ἡδονῆς ἢ ὀπτημένης ὄν, ἀγαθόν ὅτι· εἴη αὖ τις ἡδονή, ἢ ὀπτημένη, τῷ κακῷ· ὁμοίως δὲ καὶ εἴ φθορά τις ὀπτημένης, τῷ ἀγαθῷ· ἢ ἡ γένεσις, τῷ κακῷ· ἔσται τις ὀπτημένη τῷ κακῷ. οἷον, εἴ τὸ ἐπιλαοιδανέσθαι αὖ τις αἰσθητὰ ἐπιδραξέ, τῷ ἀγαθῷ· ἢ δὲ αἰσθητὴ σκεῦος, τῷ κακῷ· εἴη δὲ τὸ ἐπίσσεσθαι αὖ τις αἰσθητὰ ἐπιδραξέ, τῷ κακῷ· ὡσαύτως γὰρ καὶ ὅτι τῷ ἄλλῳ. εἰ ἅπανσι γὰρ ὁμοίως δὲ ἔνδοξον.

4 Επὶ, ἐκ τῶ μᾶλλον, καὶ ἥττον, καὶ ὁμοίως. εἴ γὰρ μᾶλλον μὲν τῷ ἔξ ἄλλου γένους καὶ ποιούτων, ἐκείνων δὲ μηδὲν ὅτι, οὐδ' αὖ δὲ εἰρηκόμων εἰς ποιούτων. οἷον, εἴ μᾶλλον μὲν ὀπτημένη τις ἀγαθόν ἢ ἡδονή, μηδεμίαν γὰρ ὀπτημένη ἀγαθόν, οὐδ' αὖ ἡδονή εἶναι. καὶ ἐκ τῶ ὁμοίως δὲ, καὶ ἥττον, ὡσαύτως. ἔσται γὰρ ἐκ ἀσθενείας, καὶ κατὰσθενείας· πλεονὲς ἐκ μὲν τῶ ὁμοίως, ἀμφοτέρω· ἐκ δὲ τῶ ἥττον, κατὰσθενείας μόνον, ἀσθενείας δὲ οὐ. εἴ γὰρ ὁμοίως δυνάμεις τις ἀγαθόν, καὶ ὀπτημένη· ἔσται δὲ τις δυνάμεις ἀγαθόν· εἴ ὀπτημένη ὅτι· εἴ δὲ μηδεμίαν δυνάμεις, οὐδ' ὀπτημένη. εἴ δὲ ἥττον δυνάμεις τις ἀγαθόν ὀπτημένη, ἔσται δὲ

Schegkian
legiti, si
quod
mon. οὐδὲ
ταυτά.

της δυνάμεις ἀγαθόν· εἴ ὀπτημένη. * Εἴ γὰρ μηδεμίαν δυνάμεις ἀγαθόν, ὅτι αἰσθητὴ καὶ ὀπτημένη μὴδεμίαν ὅτι ἀγαθόν. διὸ δὲ οὗτο, ὅτι κατὰσθενείας μόνον ὅτι ἐκ τῶ ἥττον. 5 Οὐ μόνον γὰρ ἔξ ἄλλου γένους ὅτι ἀσθενείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶ αὐτοῦ, λαμβάνονται τὰ μάλιστα ποιούτων. οἷον, εἰ καὶ τῶ ὀπτημένη τις ἀγαθόν, διεξτείν δ' ὅτι φερόμεν ὅτι ἀγαθόν, οὐδ' ἄλλαν ὁμοίαν ἔσται, ἐπεὶ οὐδ' ἡ μάλιστα δοκεῖται. 6 Εἰ δὲ ὑποθέσῃς, ὁμοίως ἀξιώματα, εἴ ἐνὶ, καὶ πᾶσι ὑποαρχῇ, ἢ μὴ ὑποαρχῇ. οἷον, εἴ τῶ αἰσθητοῦ ἢ ψυχῆ ἀθάνατος, καὶ τῶ ἄλλας· εἴ δὲ αὐτὴ μὴ, μηδὲ τῶ ἄλλας. εἰ μὲν οὗτο ὑποαρχῇ καὶ καὶ, δεκτικὸν ὅτι ὕψι ὑποαρχῇ πᾶσι. ἀκαλουθήσεται γὰρ ὅτι τῶ ὑποθέσῃ τὸ μηδὲν ὑποαρχῇ.

A Præterea si quis sensus non est vis & facultas, etiā sensus privatio quædā nō est imbecillitas. & si quid existimabile, est scibile, etiā existimatio quædā est sciētia. Rursū si quid iniustū est bonū, etiā iustū quidpiā est malū. & si quid iniuste factū est malū; etiā aliquid iuste factū est bonum. & si quid voluptuosū est fugiendū, etiā voluptas quædā est fugiēda. Secundū hæc & si quid voluptuosū sit vrike, etiā voluptas quædam est in bonis. 3 Et in iis quæ corrumpendi vim habēt, necnō in generationibus & corruptionibus itidē se res habet. nā si quid cū vim habeat corrumpendi voluptatē vel sciētiā, est in bonis; certē quædā voluptas vel sciētia erit in malis. Similiterq; si corruptio quædā sciētiæ est in bonis, aut generatio quædam est in malis; erit sciētia quædā in malis. veluti si obliuio eorū quæ turpiter egit, est in bonis, aut reminiscētia est in malis; certē sciētia eorū quæ turpiter egit, erit in malis. Eadē est ratio aliorum. in omnibus enim similiter est probabilitas. 4 Præterea ex eo quod magis, & minūs, & similiter inest. nam si quid eorum quæ sunt ex alio genere, sit magis tale, nullum tamen eorū sit tale: ne id quidem quod dictū est, erit tale. veluti si magis sciētia quædam est in bonis quā voluptas, nulla autem sciētia est in bonis; ne voluptas quidem in bonis erit. Atque ex eo quod est similiter, & ex eo quod minūs, itidem arguitur. licebit enim & infirmare & confirmare. Verū ex eo quod est similiter, ambo facere licet. ex eo autem quod minūs est, confirmare tantum licet, non infirmare. Nam si similiter facultas quædā est in bonis & sciētia, est autem facultas quædā in bonis, etiā sciētia est in bonis. at si nulla facultas, ne sciētia quidem. Si verō minūs facultas quædā est in bonis quā sciētia, est autem quædam facultas in bonis, est etiā sciētia. at si nulla facultas est in bonis, non necesse est etiā sciētiā nullam esse in bonis. patet igitur, confirmari tantū posse ex eo quod minūs est. 5 Non solum autem ex alio genere licet infirmare, sed etiā ex eodem, si sumatur quod est maximē tale. veluti si positum sit sciētiā quandam esse in bonis, ostendatur autem prudentiam non esse in bonis: nec alia quidem sciētia erit in bonis, cum ea non sit, quæ maximē videtur esse. 6 Præterea ex hypothēsi idem efficitur, cum sit postulatum, si vni inest vel non inest, etiā omnibus similiter inesse vel non inesse. veluti si hominis anima sit immortalis, etiā alias esse immortales. at si hæc non sit, ne alias quidē esse. Si igitur cuidam inesse positū sit, probandum est cuidā non inesse: consequetur enim propter hypothēsim, ut nulli inest.

At si

At si cuiusdam non inesse positum sit, probandum est, cuiusdam inesse: sic enim consequens erit, ut omnibus insit. Manifestum autem est, cum qui ita supponit, efficere problema vniuersale, quod positum fuerat in parte. nam æquum censet, & postulat, ut qui in parte concedit, vniuersaliter concedat: quia si vni insit, etiā omnibus similiter inesse censet. 7 Cum igitur problema est indefinitum, vno modo infirmari potest: veluti si dixit voluptatē esse in bonis, aut non esse in bonis: nec aliud quicquam definiēdi causa adiecit. nam si quandam voluptatem dixit esse in bonis: probandum est vniuersaliter nullam esse in bonis, si futurum est ut euertatur quod propositum fuit. Similiter autem, & si quandam voluptatem dixerit non esse in bonis; probandum est vniuersaliter omnem esse in bonis: aliter autem euerti non potest. nam si ostenderimus esse quandam voluptatem non in bonis, aut esse in bonis; nondum euertitur quod propositum fuit. Pater igitur, vno quidem modo refelli posse, confirmari autem bifariam. siue enim vniuersaliter ostenderimus omnem voluptatem esse in bonis, siue esse quandam voluptatem in bonis; probatum erit quod fuit propositum. Similiterque si differendo probare oporteat esse quandam voluptatem non in bonis: si ostenderimus nullam esse in bonis, vel quandam non esse in bonis: probatum erit utroque modo tam vniuersaliter quam in parte esse quandam voluptatem non in bonis. 8 Cum autem thesis est definita, bifariam euertere licebit. veluti si positum fuerit cuiusdam voluptati bonum inesse, cuiusdam non inesse. siue enim probatum fuerit omnem voluptatem esse in bonis, siue nullam, infirmatum erit quod fuit propositum.

9 At si vnam tantum voluptatem posuit esse in bonis, tribus modis infirmari potest. nam si ostenderimus, omnem, vel nullam, vel plures vnā esse in bonis; infirmatum erit quod fuit propositum.

10 Cum autem thesis adhuc magis definita est, veluti prudentiam solam ex virtutibus esse scientiam; quatuor modis licet infirmare. nam si ostenderimus, omnem virtutem, aut nullam, aut etiam aliam quandam, veluti iustitiam, esse scientiam: aut hanc, id est prudentiam, non esse scientiam; infirmatum erit quod propositum fuit. 11 Prodest etiam respicere ad singularia: quibus inesse quidpiam, vel non inesse, dictum fuit; quemadmodum in vniuersalibus problematis.

12 Præterea genera sunt inspicienda, ac diuidenda secundum species usque ad indiuidua, quemadmodum antea dictum fuit. siue enim omni visum fuerit inesse,

Tom. I,

A Εἰ δὲ ἡμὶν μὴ * ὑπαρχόν τινα, δεικνύον ὅτι ὑπαρχὴ τίς. καὶ γὰρ οὕτως ἀναλυθέντι πᾶσι ὑπάρχειν. δῆλον δὲ ὅτι, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁμοίως ποιεῖν τὸ πρὸς ἄλλῃ καθόλου, ὅτι μέρους τιθέν. τὸν γὰρ ὅτι μέρους ὁμολογούμενα, καθόλου ἀξιοὶ ὁμολογεῖν. ὅτι εἰ ἐν, καὶ πᾶσι ὁμοίως ἀξιοὶ ὑπάρχειν.

7 Ἀδελφεῖς μου οὗτοι ὄντες τὴν πρὸς ἄλλῃ μαρτυρίαν, μοναχῶς ἀνασχεθῶμεν εἰς διχασμὸν. οἷον, εἰ ἔφησεν ἡ δόξα ἀγαθὸν εἶναι, ἢ μὴ ἀγαθὸν, καὶ μηδὲν ἄλλο προσδιώκειν. εἰ γὰρ γὰρ ἡ δόξα ἔφησεν ἡ δόξα ἀγαθὸν εἶναι, δεικνύον καθόλου ὅτι ὁμοίως, εἰ μὲν αἰσθητὰ ὅτι πρὸς ἄλλῃ. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἡ δόξα ἔφησεν μὴ εἶναι ἀγαθὸν, δεικνύον καθόλου ὅτι πᾶσι. ἄλλως δὲ εἰς εἰς διχασμὸν ἀναγείναι. εἰ γὰρ δὲ ἡ δόξα, ὅτι ὅτι ἡ δόξα ἀγαθὸν, ἢ ἀγαθὸν. οὐκ ἔστιν αἰσθητὰ ὅτι πρὸς ἄλλῃ. δῆλον οὖν, ὅτι ἀναγείναι μὴ μοναχῶς εἰς διχασμὸν, κατασκευάσει δὲ διχῶς. αὐτὸ γὰρ καθόλου διχῶς οὖν πᾶσι ἡ δόξα ἀγαθὸν, αὐτὸ οὖν ὅτι ἡ δόξα ἀγαθὸν, διδιδυμένον ἔσται τὸ πρὸς ἄλλῃ. ὁμοίως δὲ καὶ διχῶς. ἀφ' ἧς λέγεται ὅτι ὅτι ἡ δόξα ἀγαθὸν, εἰ γὰρ δὲ ἡ δόξα ἀγαθὸν, εἰ γὰρ δὲ ἡ δόξα ἀγαθὸν, διειλεγμένοι ἐσόμεθα * ἀμφοτέρως, καὶ καθόλου, καὶ ὅτι μέρους, ὅτι ὅτι ἡ δόξα ἀγαθὸν. γρ. ἀμφότερα

8 Διειρημένους δὲ τῆς ἡρώδους οὐσίας, διχῶς ἀναγείναι ἔσται. οἷον, εἰ περὶ τῆς ἡρώδους ὑπάρχειν ἡ δόξα ἀγαθὸν, πᾶσι δὲ οὐκ ὑπαρχόν. εἴτε γὰρ πᾶσι διχῶς ἡ δόξα ἀγαθὸν, εἴτε μηδὲν αἰσθητὸν ἔσται ὅτι πρὸς ἄλλῃ.

9 Εἰ δὲ μίαν μόνον ἔσται ἡ δόξα ἀγαθὸν εἶναι, περὶ τῆς ἡρώδους ἀναγείναι. διέξαιτες γὰρ, ὅτι πᾶσι, ἢ ὅτι ὁμοίως, ἢ ὅτι πλείους μίας ἀγαθὸν, ἀνηρηκότες ἐσόμεθα ὅτι πρὸς ἄλλῃ.

10 Ἐπὶ πλείον δὲ τῆς ἡρώδους διειρημένους, οἷον, ὅτι ἡ φρόνησις μόνη τῶν ἀρετῶν ἐπιστήμη, περὶ τῆς ἡρώδους ἀναγείναι. διέξαιτες γὰρ ὅτι πᾶσι ἀρετὴ ἐπιστήμη, ἢ ὅτι ὁμοίως, ἢ ὅτι καὶ ἄλλῃ τις, οἷον, ἢ διανοητικὴ, ἢ ὅτι αὐτὴ ἡ φρόνησις εἶναι ἐπιστήμη, ἀνηρηκότες ἔσται ὅτι πρὸς ἄλλῃ.

11 Χρήσιμον δὲ καὶ ὅτι ὅτι λέγεται ὅτι τὸ καλὸν κατὰ οἷον ὑπάρχειν ἢ, ἢ μὴ, εἶναι, κατὰ οἷον τῶν καθόλου πρὸς ἄλλῃ.

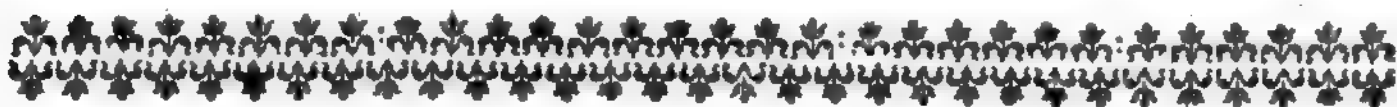
12 Ἐπὶ τῶν τοῖς ἡρώδους ἐπιβλεπόμενοι, διαγορευόμενα κατὰ εἶδη μέρους τῶν ἀτόμων, κατὰ οἷον πρὸς εἶναι. αὐτὸ γὰρ πᾶσι φαίνεται ὑπάρχειν.

CC

αὐτὴ μὴδὲν, πολλὰ προσεγγέχθητι ἀξιώσει A
καθόλου ὁμολογῆναι, ἢ φέρει ἕνασις ὅτι πῆ-
ρος οὐχ οὕτως. 13 Εἴ, ἐφ' ᾧ ὅτι ἢ εἶδη,
ἢ ἀριθμῶ δροῖσαι τὸ συμβεβηκός, σκοπεῖται εἰ
μὴδὲν πύτων ὑπαρχέτω. ὅτι ὁ χρόνος οὐ
κινῆται, ὅτι ὅτι κίνησις, κατεβηκός, ἀμύνον
πόσα εἶδη κινήσεως ἔστιν. Εἰ γὰρ μὴδὲν πύτων
ὑπαρχέτω πᾶς χρόνος, δῆλον ὅτι οὐ κινῆται,
ὅτι ὅτι κίνησις. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι ἢ ψυχὴ οὐκ
ἀριθμῶς, διελόμενον ὅτι πᾶς ἀριθμῶς, ἢ πε-
ρεπτός, ἢ ἀρπός. εἰ γὰρ ἢ ψυχὴ μὴτε περεπτός,
μὴτε ἀρπός, δῆλον ὅτι οὐκ ἀριθμῶς.

14 Γεῖς μὴδὲν πύτων τὸ συμβεβηκός, ἀφ' ἧς
τῶν πύτων καὶ οὕτως ὁρίζηται.

siue nulli, cū multa prolata fuerint, postu-
lādum est vt vniuersaliter cōcedatur, aut
obiiciatur qua in re nō ita sit. 13 Præterea
in quibus licet vel specie vel numero dis-
tribuire accidēs, cōsiderandū est an nullū
horū insit. veluti si probare velimus tempus
non moueri: nec esse motū: enumeratio-
ne dācēdum est, quot sint species motionis.
nā si harū nulla insit tēpori: manifestū est,
tempus nec moueri, nec esse motum. Simi-
liter etiā probabimus animā nō esse nume-
rū, facta diuisione, omnē numerū esse aut
imparem aut parem. si enim anima neque
sit impar, neque par: patet eam non esse nu-
merum. 14 Ad confirmandum igitur vel re-
fellendum accidens, ex huiusmodi locis; &
ita arguendum est.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER IV.

Loci pertinentes ad problema generis.

Cap. I.

1 Prothetis. 2 Si non dicatur de omnibus. 3 Si non attribuatur in quaestione quid est.
4 A definitione accidentis. 5 Si in altera categoria sit genus, in altera species. 6 Si genus
sit speciei particeps. 7 Si de aliquo dicatur species, de quo non dicatur genus. 8 Si nullius
speciei particeps sit, id quod ponitur esse in genere. 9 Si latius pateat species, quam genus.
10 Si de totidem rebus genus & species dicantur. 11 Ab individuis specie non differentibus.

Cap. I.



ΕΤΑ Δ' αὐτῶν, αὐτῶν πᾶσι B
ὁ γένος καὶ ὁ ἴδιος, ὅτι σκοπεῖται.
ἔστι δὲ αὐτῶν, τοιαῦτα τῶν πᾶσι
τοῖς ὅροις. αὐτῶν δὲ τῶν
τοῖς ὅροις αἱ σκέψεις γίνονται τοῖς ἀφελ-
γομένοις.

2 Αὐτῶν δὲ πᾶσι γένος ἕνός τῶν ὄντων, αὐτῶν
τοῖς ὅροις ὅτι βλέπει ὅτι πᾶσι τὰ συγγῆναι πᾶσι
λαχύνει, εἰ πῶς μὴ κατηγόρηται, κατὰ τὸν
ὅτι τὸ συμβεβηκός. ὅτι, εἰ τῶν ἰδίων ὁ ἀγα-
θόν, γένος κινῆται, εἰ πῶς ἰδίων μὴ ἀγαθόν. Εἰ
γὰρ τῶν, δῆλον ὅτι οὐ γένος ὁ ἀγαθόν τῶν
ἰδίων. ὁ γὰρ γένος καὶ πᾶσι τῶν ὄντων αὐτῶν ὁ



O s r hæc de his quæ ad
genus & proprium perti-
nent, videndum est. Hæc
autem sunt elementa eo-
rum quæ pertinent ad defi-
nitiones: de his autem ipsis raro quærunt,
qui disputant. 2 Si igitur positū fuerit esse
alicuius rei genus, primū respicere oportet
ad ea omnia quæ sūt eiusdem generis, cu-
iusca res est: vt videamus, an alicui non at-
tribuatur: quemadmodum in accidente
sit. veluti si bonum ponatur esse genus vo-
luptatis; videndum est, an aliqua voluptas
nō sit in bonis. nam si hoc dici possit; mani-
festum est, bonum nō esse genus volupta-
tis: quia genus omnibus speciebus sub se

contentis attribuitur. Deinde videndum est, an non attribuitur in quibus quid est, sed ut accidens: quod admodum attribuitur animalibus, vel animalibus quod a se mouetur: neque enim nix est id quod album, proinde album non est genus nivi nec animalis est id quod mouetur: sed ei accidit ut moueatur, quod admodum & animalis est ut accidit ut ambulet, & ambulans sit. Præterea videndum est, an non in eadem diuisione sint genus & species: sed alterum sit substantia; alterum, quale: vel alterum sit ad aliquid; alterum, quale. Veluti nix, & cygnus, est substantia: album verò non est substantia, sed quale: quapropter album non est genus nivi, nec cygni. Rursus scientia est in eorum numero quæ ad aliquid referuntur: bonum autem & honestum est quale. quare honestum vel bonum non est genus scientiæ: quandoquidem relatorum genera, ipsa quoque relata esse oportet: quemadmodum in duplo perspicere licet. etenim multiplex, cum sit genus dupli, ipsum quoque in relatorum numero est. Et ut vniuersaliter dicam, sub eadem diuisione oportet & genus & speciem cadere. siue enim species sit substantia, etiã genus est substantia: siue species sit quale quidpiam, etiã genus est quale quidpiam. veluti si album est quale quidpiam, etiã color. Similis est aliorum ratio. 6 Item considerandum est, an necesse sit, vel an contingat, eius quod in genere positum est, genus esse particeps. Definitio autem participandi est, recipere eius quod communicatur, definitionem. Patet igitur, species esse generum participes, genera vero specierum non item. species enim recipit generis definitionem: genus autem non recipit definitionem speciei. Considerandum igitur est, an speciei particeps sit, vel particeps esse possit, genus propositum. veluti si quis statuat aliquid esse genus entis, aut vnius. accidit enim, ut genus sit particeps speciei: quoniam omnibus iis quæ sunt, & ens & vni attribuitur: proinde etiã eorundem definitio. 7 Præterea videndum est, an de aliquo tradita species verè dicatur, genus autem minime.

Tom. I.

αὐτὸ εἶδέν κατηγορήται. 3. Εἴτε, εἰ μὴ οὗτος ἢ ὅστις κατηγορήται, ἀλλ' ὡς συμβεβηκός, καθάπερ τὸ λευκὸν τῆς χιόνος, ἢ ψυχὴς τοῦ κινουμένου ὑφ' ἑαυτοῦ. οὐτε γὰρ ἡ χιών οὐδ' ἡ ψυχὴ, ὅπερ κινουμένων συμβεβηκε δι' αὐτῇ κινεῖσθαι, καθάπερ καὶ τὰ ζῷα πολλάκις βαδίζουσι, καὶ βαδίζοντι εἶ. ἐπὶ τὸ κινουμένον, οὐ πῶς ἐστίν, ἀλλὰ πῶς ποιοῦν ἢ πάρον σημαίνει εἰσιν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λευκὸν οὐ γὰρ πῶς ἐστίν ἡ χιών, ἀλλὰ ποῖον πῶς διὰ τοῦ. ὥς' ἐνδέχεται αὐτῷ εἶναι τὸ ἢ ὅστις κατηγορήται.

4. Μάλιστα δὲ ὅτι πῶς τῷ συμβεβηκότος ὁρισμὸν ὁρίεσθαι, εἰ ἐφαρμόσῃ ὅτι τὸ ῥηθὲν γένος. οἷον, καὶ τὰ τοῦ εἰρημένου. ἐνδέχεται γὰρ πῶς κινεῖ αὐτὸ ἑαυτὸ, ἔ μὴ ὁμοίως δὲ καὶ λευκὸν εἶ, καὶ μὴ. ὥς' ἐνδέχεται αὐτῷ γένος, ἀλλὰ συμβεβηκός. ὅπερ συμβεβηκός ἐλέγχεται, ὃ ἐνδέχεται ὑπὲρ ἧς ἡ καὶ μὴ.

5. Εἴ, εἰ μὴ εἰ τῇ αὐτῇ ἀφαιρέσει τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος. ἀλλὰ τὸ μὲν, οὐσία. τὸ δὲ, ποῖον. ἢ τὸ μὲν, πῶς πῶς, τὸ δὲ, ποῖον. οἷον, εἰ μὲν χιών καὶ ὁ κύκλος, οὐσία. τὸ δὲ λευκὸν, οὐσία, ἀλλὰ ποῖον. ὥς' οὐ γένος τὸ λευκὸν τῆς χιόνος, ἐνδέχεται τοῦ κύκλου. πάλιν εἰ μὲν ὁπίστημι, τῷ πῶς πῶς. τὸ δὲ ἀγαθόν, καὶ τὸ καλόν, ποῖον. ὥς' οὐ γένος τὸ καλόν ἢ τὸ ἀγαθόν τῆς ὁπίστημις. τὰ γὰρ τῷ πῶς πῶς γένος, καὶ αὐτὰ τῷ πῶς πῶς πῶς πῶς. καθάπερ ὅτι τῷ διπλασίου. καὶ γὰρ τὸ διπλασίον, ὃν γένος τῷ διπλασίου, καὶ αὐτὸ τῷ πῶς πῶς πῶς. καθόλου δὲ εἰπὼν, ὑποπλὺν αὐτῷ ἀφαιρέσειν δι' τὸ γένος τῷ εἶδει. οἷον, εἴτε γὰρ τὸ εἶδος οὐσία, καὶ τὸ γένος. καὶ εἰ ποῖον πῶς εἶδος, καὶ τὸ γένος ποῖον πῶς. οἷον, εἰ τὸ λευκὸν ποῖον εἶ, καὶ τὸ χροῖμα. ὁμοίως δὲ ἔστι τῷ ἄλλω.

6. Πάλιν, εἰ ἀνάγκη εἶναι. ἢ εἰ ἐνδέχεται τῷ ἡγήντος εἶναι τῷ γένος, μετέχει τὸ γένος. ὅπως γὰρ τῷ μετέχει, τὸ ὅτι ἐνδέχεται τῷ μετεχούτου λόγῳ. διὰ τοῦτο οὖν, ὅτι τὰ μὲν εἶδη μετέχει τῷ γένος. τὰ δὲ γένος, τῷ εἶδον. τὸ μὲν γὰρ εἶδος ὅτι ἐνδέχεται τῷ γένος λόγῳ. τὸ δὲ γένος, πῶς τῷ εἶδον. οὐ σκεπτόμενοι οὖν, εἰ μετέχει, εἰ ἐνδέχεται μετέχει τῷ εἶδει, τὸ ἀποδοθὲν γένος. οἷον, εἰ πῶς τῷ ὄντος, εἰ εἶδος γένος τὸ ἀποδοθὲν συμβεβηκός γὰρ μετέχει τὸ γένος τῷ εἶδει. καὶ παρῶν γὰρ τῷ ὄντων, τὸ εἶναι τὸ ἐν κατηγορήσει ὥς' εἰ ὁ λόγος αὐτῷ. 7. Εἴ, εἰ καὶ πῶς τὸ ἀποδοθὲν εἶδος ἀληθεύει, τὸ δὲ γένος μὴ.

Cc ij

ἢ, εἰ δ' ὄν, ἢ τὸ ἐπιστητὸν, τῷ δόξαντος γένος
περίη. καὶ γὰρ τῷ μὴ ὄντος τὸ δόξαντος κα-
ταργηθῆσθαι. πολλά γὰρ τῷ μὴ ὄντι, δό-
ξαντα. ὅτι δὲ τὸ ὄν ἢ τὸ ἐπιστητὸν οὐ καταργη-
ται καὶ τῷ μὴ ὄντος, δῆλον. ὥς' οὐ γένος δ' ὄν,
οὐδὲ δ' ἐπιστητὸν, τῷ δόξαντος. καὶ ὡς γὰρ
τὸ εἶδος καταργηθῆται, καὶ τὸ γένος διὰ κατα-
ργηθῆσαι.

8 Γάλιν, εἰ μηδενὸς τῷ εἰδῶν ἐνδεχ-
ται μετέχειν δὲ τετὸν ἐν τῷ γένει. ἀδιωκτοί γὰρ
τῷ γένους μετέχειν, μηδενὸς τῷ εἰδῶν μετέχειν,
αὐτὸ μὴ πᾶσι τῷ πλεονάζοντι ἀφαιρεσὶν τῷ
εἰδῶν ἢ. ταῦτα δὲ τῷ γένους μόνον μετέχει. ἀν-
τὶς ἢ κινήσεως, γένος τῆς ἡδονῆς τε. σκεπτόμεν,
εἰ μήτε φθορᾶ, μήτε ἀλλοίωσις ἢ ἡδονῇ,
μήτε τῷ λοιπῶν ἀποδοχῆς κινήσεως μηδε-
μία. δῆλον γὰρ, ὅτι ἐνδεὲς τῷ εἰδῶν αὐτὸ με-
τέχει. ὥς' οὐδὲ τῷ γένους. ὅτι αἰσθητὸν ἐστὶ
δὲ τῷ γένους μετέχειν, καὶ τῷ εἰδῶν πῶς μετέ-
χειν. ὥς' οὐκ αὐτὸ εἶδος ἢ ἡδονῇ τῆς κινήσεως,
οὐδὲ τῷ ἀπώματι, οὐδὲ τῷ ὑπὸ τὸ εἶδος τῆς
κινήσεως ὄντων. καὶ γὰρ τὰ ἀπώματα μετέχει
γένους, καὶ τῷ εἰδῶν. ὅτι, ὁ πῶς αἰσθητὸς καὶ
αἰσθητὸς μετέχει ἐξ ὧν.

9 Ἐπὶ, εἰ ὅτι * πλεονάζοντι τῷ γένους
τὸ ἐν τῷ γένει περὶ. ὅτι, δὲ δόξαντος τῷ ὄντος. ἔ-
στι δ' ὄν, καὶ τὸ μὴ ὄν, δόξαντος. ὥς' οὐκ αὐτὸ
εἶδος τὸ δόξαντος, εἶδος τῷ ὄντος. ὅτι πλεονάζοντι
αὐτὸ τὸ γένος, τῷ εἰδῶν λέγεται.

10 Γάλιν, εἰ ὅτι ἴσων τὸ γένος καὶ τὸ εἶ-
δος λέγεται. ὅτι, εἰ τῷ πᾶσι ἐπομένῳι, δὲ
μὴ, γένος. τὸ δὲ, εἶδος περὶ. καὶ γὰρ δὲ
ὄν, καὶ τὸ ἐν. * πᾶσι γὰρ δὲ ὄν, καὶ τὸ ἐν. ὥς'
οὐδὲ περὶ οὐδὲ τετὸν γένος, ὅτι ὅτι ἴσων
λέγεται. ὁμοίως δὲ καὶ, εἰ τὸ περὶ, καὶ ἢ
ἀρχῇ, ἐπὶ ἀλλοίωσις περὶ. ἢ πᾶσι γὰρ ἀρχῇ,
περὶ. καὶ τὸ περὶ, ἀρχῇ. ὥς' ἢ ἀμ-
φοτέρω τὰ εἰρημνία ταῦτα ἐστὶν, ἢ οὐδὲ τετὸν
οὐδὲ τετὸν γένος. Στοιχείων δὲ περὶ ἀπώματι
τὰ πᾶσι, τὸ ὅτι πλεονάζοντι τὸ γένος, ἢ τὸ εἶ-
δος, καὶ πλεονάζοντι, λέγεται. ἐπὶ
ἐλαττοῦ γὰρ καὶ ἢ ἀφαιρεσὶ τῷ γένους λέ-
γεται.

11 Οὐδὲν δὲ καὶ, εἰ πῶς τῷ ἀφαιρέ-
σει τῷ εἰδῶν μὴ ἐστὶ γένος τὸ εἰρημνιον, εἰ μὴ
δόξει αὐτὸ καὶ ἀφαιρέσει. εἰ ἐστὶ πῶς. ταῦ-
τα γὰρ πᾶσι τῷ ἀφαιρέσει τῷ εἰδῶν τὸ γένος.
ἀντὶς ἐνὸς ἀφαιρέσει, δῆλον ὅτι πᾶσι. καὶ ἐνὸς
μὴ, δῆλον ὅτι οὐδὲν. ὅτι, εἰ πῶς ἀπώματι πᾶσι
γραμμὰς, τὸ ἀφαιρέσει, γένος αὐτῷ φησὶν ἔσθαι.

veluti si positum fuerit ens aut scibile esse
opinabilis genus: quoniam ei quod non
est, opinabile attribuitur: quandoquidem
multa eorum quae non sunt, opinabilia
sunt. ens verò aut scibile non attribui ei
quod non est, manifestum est: quapropter
neque ens, neque scibile est genus opina-
bilis. quibus enim species attribuitur, in
genus quoque attribui oportet.

8 Item videndum est an nullius speciei
particeps esse possit id quod positum est in
genere. Fieri enim nequit, ut generis sit
particeps, quod nullius speciei est parti-
ceps: nisi forte sit aliqua earum specierum
quae in prima divisione generis ponuntur.
haec autem genus tantum participant. Si
igitur positum fuerit, motum esse genus
voluptatis; considerandum est, an volu-
ptas nec sit corruptio, nec variatio, nec vi-
lus ex reliquis qui dicuntur esse motus:
constat enim eam nullius speciei partici-
pem esse, proinde nec generis: quia ne-
cesse est ut id quod generis est particeps,
etiam alicuius speciei sit particeps. Quo-
circa voluptas non est species motionis,
nec unum ex individuis, nec ex iis quae
sub specie motionis sunt: nam individua
quoque genus & speciem participant: ut
quidam homo & hominis est particeps, &
animalis. 9 Praeterea videndum est, an la-
tius quam genus pateat id quod in genere
positum est. ut opinabile latius pateat quam
ens: quia & quod est, & quod non est, o-
pinabile est. quare opinabile non potest
esse species entis: quia genus semper la-
tius patet, quam species. 10 Rursus an de
totidē rebus genus & species dicatur: ve-
lut si eorum quae omnibus consequentia
sunt, alterum genus, alterum species posi-
ta fuerit: ut puta ens & unum: omni enim
rei ens & unū consequentia sunt. quare neu-
trum est alterius genus: quia de totidem
rebus ambo dicuntur. Similiter sit, si primū
& principium, alterum sub altero po-
situm fuerit: nam principium est primum,
& primum est principium. quare vel am-
bo quae dixi, idem sunt, vel neutrum est
alterius genus. Elementum autem om-
nium eiusmodi locorum est, de pluribus
dici genus, quam speciem, vel differen-
tiam. nam differentia quoque de paucio-
ribus dicitur quā genus. 11 Videre etiam
oportet, an id quod dictum est, nō sit aut non
videatur esse genus alicuius eorum quae
specie non differunt. sed is qui confirmat,
videbit an alicuius eorum sit genus. idem
enim est eorum omnium quae specie non
differunt, genus: si igitur unius generis esse
probatum fuerit, constat esse omnium: &
si unius non esse probatum fuerit, constat esse
nullius: ut si quis individuas lineas ponēs
dixerit, Insecabile, esse earum genus.

linearum enim quæ diuidi possunt, non est genus id quod dictum est, cum specie non differant; quandoquidem omnes rectæ lineæ specie inter se non discrepant.

Α ἢ γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν ἐκαστὴν γραμμὴν, ὅτι ἐστὶ τὸ εἶρημένον γένος, ἀλλ' ἀφ' ὅρων οἷσιν καὶ τὸ εἶδος· ἀλλ' ἀφ' ὅρων γὰρ καὶ τὸ εἶδος ἀλλήλων αἱ ἀπείροι γραμμαὶ πᾶσαι.

Alii Loci.

Cap. II.

1 Si species sit in alio genere. 2 Si genus generis non attribuaturspeciei, vel ei non attribuaturspeciei in quaestione quid est, vel sit eius particeps. 3 Si genus, vel generis genus non attribuaturspeciebusspeciei in quaestione quid est. 4 A definitione eius quod posuitur esse genus. 5 Si differentia ponatur quasi genus. 6 vel quasi species. 7 Si genus speciei subijciatur. 8 Si differentia subijciatur speciei. 9 Si genus subijciatur differentia. 10 Si genus ponatur quasi differentia. 11 Si nulla generis differentia dicatur de specie. 12 Si species sit prior genere, & sublata specie tollatur genus. 13 Si species separetur a genere, vel a differentia.

Considerare etiam oportet, an aliquid aliud genus sit speciei propositæ, quod neque contineat propositum genus, neque sub illo sit; veluti si quis poluerit scientiam esse genus iustitiæ; nam & virtus est genus: & neutrum genus continet reliquum: quare scientia non potest esse genus iustitiæ. videtur enim, cum vna species sub duobus generibus est, alterum sub altero contineri. Hoc autem in quibusdam dubitationem habet. nonnullis enim videtur prudentia esse & virtus & iustitia, & neutrum genus sub altero contineri. sed non ab omnibus conceditur prudentiam esse scientiam. quod si quis concedat hoc verum esse: at certè videtur necesse esse, vt quæ sunt eiusdem generis, vel sint subalterna, vel ambo sint sub eodem genere: quemadmodum etiam in virtute & in scientia contingit: ambo eni n sunt sub eodem genere, quia vtrumque eorum est habitus & affectio. Considerandum igitur est, an neutrum insit proposito generi. Nam si nec subalterna genera sint, nec sub eodem genere ambo collocentur, id quod propositum est, non potest esse genus.

2 Considerare etiam oportet genus propositi generis, atque ita semper superiora genera, nempe an omnia attribuantur speciei, & an attribuantur in quaestione quid est. opus enim est, vt omne superius genus attribuaturspeciei in quaestione quid est. Sicubi igitur discrepat, constat id quod propositum est, non esse genus. Rursus videndum est, an genus particeps speciem, siue ipsum, siue aliquod superiorum generum. quod enim est superius, nullius eorum quæ infra sunt, particeps est. Qui igitur refellit, ita vt dixi, hoc loco vti debet. Ei verò qui confirmat, si concedatur genus propositum inesse speciei, ac dubitetur an vt genus insit, satis est probare aliquod superiorum generum attribui speciei in quaestione quid est.

Tom. I,

Σκοπεῖν δὲ ἐστὶ τί ἄλλο γένος ὂν τῷ ἀποδιδόντι γένος, ὃ μὴτε ἀφ' ἑαυτοῦ ὂν, εἴ τις τῆς διαφορῆς τῶν ὁριστῶν γένος. * ἐστὶ γὰρ καὶ ἡ ἀρετὴ γένος· ἔστι γὰρ περὶ τῆς ἀρετῆς ὁ λόγος ἀφ' ἑαυτοῦ· ὡς· οἷα αὖ ἐστὶ ἡ ὁριστῶν γένος τῆς διαφορῆς. δοκεῖ γὰρ, ὅταν ἐν εἶδος ᾧ δύο γένη ἢ, τὸ ἕτερον ᾧ τῶν ἑτέρων ἀφ' ἑαυτοῦ. ἔχει δὲ ἀπορίαν ἐπ' αὐτῶν τὸ ποιεῖν. δοκεῖ γὰρ αἰσίοις ἢ φρονησίν, ἀρετὴ τε καὶ ὁριστῶν εἶ, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς ἀρετῆς ᾧ οὐδὲν ἀφ' ἑαυτοῦ. οὐ μὲν ᾧ τῶν πόρων καὶ συγχωρήσει, τῶν φρονησίν, ὁριστῶν εἶ. εἰ δὲ αὖ τις συγχωρήσει τὸ λεγόμενον ἀληθὲς εἶ. ἀλλὰ τὸ καὶ ὑπάλληλα, ἢ ᾧ τῶν αὐτῶν γένος ἀμφω γίνεσθαι τὰ τῶν αὐτῶν γένη, τῶν αἰσίων αὖ δὲ εἶναι εἶ. καὶ αὖτε ἐστὶ τῆς ἀρετῆς, ἐστὶ τῆς ὁριστῆς συμβαίνει· ἀμφω γὰρ ᾧ τῶν αὐτῶν γένος ὂν· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν, εἶς, ἐστὶ διαφορῆς ὂν. σκοπεῖν οὖν, εἰ μὴδὲν ἕτερον ᾧ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἀποδιδόντι γένος. εἰ γὰρ μὴδὲ ὑπάλληλα ὂν τὰ γένη, μὴδὲ ᾧ τῶν αὐτῶν ἀμφω· οἷα αὖ ἐστὶ τὸ ἀποδιδόντι γένος.

Cap. II.

π. δ. α. γ.

Δ 2 Σκοπεῖν ὅτι καὶ τὸ γένος τῷ ἀποδιδόντι γένος, καὶ οὕτως αἰεὶ τὸ ἐπόμενον γένος, εἰ πᾶσι κατηγορήσει τῶν εἰδῶν, καὶ εἰ αἰεὶ τὸ πᾶσι κατηγορήσει. πᾶσι γὰρ τὸ ἐπόμενον γένος, κατηγορήσει δὲ τῶν εἰδῶν αἰεὶ τὸ πᾶσι. εἰ αὖτε πᾶσι ἀφ' ἑαυτοῦ, δὲ λοιπὸν τὸ γένος τὸ ἀποδιδόντι. πάλιν, εἰ μετέχῃ τὸ γένος τῶν εἰδῶν, ἢ αὐτὸ, ἢ τὸ ἐπόμενον καὶ γένος. οἷα αὖτε γὰρ τὸ ἐπόμενον τῶν ᾧ τῶν αὐτῶν μετέχῃ. ἀνασκαυάζοντι μὲν οὖν, καὶ αὖτε εἴρηται, χρυσίου. καὶ αὖτε αὖτε τὸ ὁμολογουμένου μὲν ὑπὸ τῶν εἰδῶν τῶν ὁριστῶν γένος. ὅτι ὅτι ὡς γένος ὑπὸ τῶν ἀμφισβητουμένων, ἀποχρησθὲν δὲ διζαῖ τι τὸ ἐπόμενον γένος ἐν ᾧ τὸ πᾶσι τὸ εἶδος κατηγορήσεται.

Ec. iij

ἐνός γὰρ ἐστὶ τὸ πᾶν ἢ ἔστι κατηγορευμὲν, πάντα
καὶ τὰ ἐπὶ τούτου, καὶ τὰ ὑποκείμενα, αὐτὰ
κατηγορεῖται τῷ εἶδους, ἐστὶ τὸ πᾶν ἢ ἔστι κατηγο-
ρηθῆσθαι ὥστε καὶ τὸ ἀποδοθῆναι ἡμῶς ἐστὶ τὸ πᾶν
ἢ ἔστι κατηγορεῖται. ὅτι δὲ ἐνός ἐστὶ τὸ πᾶν ἢ ἔστι
κατηγορευμὲν, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ, αὐτὰ
κατηγορεῖται, ἐστὶ τὸ πᾶν ἢ ἔστι κατηγορηθῆσθαι, δι'
ἐπαγωγῆς ληπτέον. Εἰ δὲ ἀπλῶς ὑπαρ-
χῶν ἀμφισβητεῖται τὸ ἀποδοθῆναι ἡμῶς, οὐκ
ἀπὸρχῃ τὸ δεῖξαι πᾶσι τῶν ἐπὶ τούτου ἡμῶς ἐστὶ τὸ πᾶν
ἢ ἔστι κατηγορευμὲν τῷ εἶδους. ὅτι, εἰ τῆς
βαδίσως ἡμῶς ἀπέδωκε τιτὸν φορεῖν, οὐκ
ἀπὸρχῃ τὸ δεῖξαι ὅτι κινήσεως ἐστὶν ἡ βάδις,
πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι φορεῖ ἐστὶν. ὅτι καὶ ἄλ-
λαι κινήσεις εἰσὶν. ἀλλὰ πρὸς ἀποδοχὴν
ὅτι οὐκ ἐνός μετέχῃ ἡ βάδις τῷ καὶ τῷ αὐ-
τῷ ἀφίρεσιν, εἰ μὴ τῆς φορᾶς. αἰάγχε
γὰρ τὸ τῷ ἡμῶς μετέχῃ, καὶ τῷ εἰδῶν πῶς
μετέχῃ τῷ καὶ τῷ αὐτῷ ἀφίρεσιν. Εἰ
οὖν ἡ βάδις, μὴτ' αὐξήσεως, μὴτε μειώ-
σεως, μὴτε τῷ ἄλλων κινήσεων μετέχῃ, δι-
δραὶ ὅτι τῆς φορᾶς αὐτὴ μετέχῃ ὥστε εἴη αὐτὴ ἡμῶς
ἢ φορεῖ τῆς βαδίσως.

3 Γάλιν, ἐφ' ᾧ τὸ εἶδος τὸ πᾶν, ὡς
ἡμῶς κατηγορεῖται, οὐκ εἶναι εἰ καὶ τὸ ἀποδοθῆναι
ἡμῶς ἐστὶ τὸ πᾶν ἢ ἔστι αὐτῷ τοῦτον κατηγορεῖ-
ται, ὡς καὶ τὸ εἶδος. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὰ
ἐπὶ τούτου ἡμῶς πάντα. Εἰ γὰρ πᾶσι ἀφ' ὧν
δύο ἐστὶ οὐ ἡμῶς τὸ ἀποδοθῆναι. εἰ γὰρ ἡμῶς,
ἀπὸ τῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἐπὶ τούτου, καὶ αὐτὸ τῷ πᾶσι,
ἐστὶ τὸ πᾶν κατηγορεῖται, ὡς καὶ τὸ εἶδος ἐστὶ τὸ
πᾶν κατηγορεῖται. αἰσχυρὰ δὲ ἔστι μὲν οὖν
χρήσιμον, εἰ μὴ * κατηγορεῖται τὸ ἡμῶς ἐστὶ
τὸ πᾶν ἢ ἔστι, ὡς καὶ τὸ εἶδος κατηγορεῖται. κα-
τασκευάζοντι δὲ, εἰ κατηγορεῖται ἐστὶ τὸ πᾶν ἢ
ἔστι, χρήσιμον. συμβαίνει γὰρ καὶ τὸ ἡμῶς, ὅτι
τὸ εἶδος, τῷ αὐτῷ ἐστὶ τὸ πᾶν κατηγορεῖται.
ὥστε τὸ αὐτὸ ὑπὸ δύο ἡμῶς γίνεται. αἰάγχε
οὖν ὑποκείμενα τὰ ἡμῶς εἴ. ἀπ' οὗ δὲ γινώσκῃ, ὅτι
βουλόμεθα ἡμῶς κατασκευάζειν, μὴ ὅτι ὑπὸ
τὸ εἶδος, δύο ἐστὶ τὸ εἶδος ὑπὸ τῶν αὐτῶν εἴη.
ὥστε διδραὶ μὲν αὐτὸ εἴη, ὅτι ἡμῶς τῷ πᾶσι.

4 Σκοπεῖν γὰρ καὶ τοὺς λόγους τῶν ἡμῶς, εἰ
ἐφαρμόττοιται ὅτι τὰ ἀποδοθῆναι εἶδος, ὅτι
τὰ μετέχοντα τῷ εἶδους. ἀνάγκη γὰρ τοῖς τῷ ἡμῶς
λόγους κατηγορεῖται τῷ εἶδους, καὶ τῶν μετέχοντων
τῷ εἶδους. εἰ οὖν πᾶσι ἀφ' ὧν, δὴλον ὅτι ἡμῶς
τὸ ἀποδοθῆναι. 5 Πάλιν, εἰ πᾶσι ἀφ' ὧν ὡς
ἡμῶς * ἀπέδωκε. ὅτι, εἰ τὸ ἀθάνατον, ἡμῶς
Θεοῦ. ἀφ' ὧν γὰρ ἐστὶ ζῶον τὸ ἀθάνατον.

A nam si unum attribuitur in *questione* quid
est, omnia quæ supra & quæ infra hoc
sunt, siquidem attribuantur speciei, at-
tribuetur in *questione* quid est. quare etiā
propositum genus attribuitur in *questione*
quid est. Quod autē si unū attribuitur in
questione quid est, & reliqua omnia, si at-
tribuantur, attribuentur in *questione* quid
est; per inductionem sumi debet. At si
simpliciter dubitetur, an propositum ge-
nus insit, non sufficit probare aliquod su-
periorum generum attribui speciei in
questione quid est. Veluti si quis tradide-
rit lationem esse genus incessus; non suf-
ficit probare incessum esse motionem, ad
probandum esse lationem; quia sunt & al-
iæ motiones: sed simul demonstrandum
est incessum nullius eorum quæ in eadem
divisione *ponuntur*, esse participem, præ-
terquam lationis. necesse enim est, ut id
quod generis est particeps, etiam alicuius
earum specierum; quæ in prima generis
divisione *ponuntur*, particeps sit. Si igitur
incessus neque accretionis, neque immi-
nutionis, nec aliarum motionum parti-
ceps sit; patet enim lationis esse participem.
Quocirca latio erit genus incessus.

C 3 Rursus in quibus proposita species, ut
genus dicitur, considerare oportet, an et-
iam propositum genus in *questione* quid
est, iis ipsis attribuitur, quibus & species
attribuitur; similiterque an quæ *sunt* supra
genus, omnia. sicubi enim discrepat, pa-
tet, id quod propositum fuit, non esse ge-
nus: quia si esset genus, omnia quæ supra
illud sunt, & ipsum illud in *questione* quid
est, attribueretur iis quibus & species in
questione quid est, attribuitur. Euerrenti
igitur utile est, si genus iis non attribuitur
in *questione* quid est, quibus species attri-
buitur. Confirmanti autem utile est, si at-
tribuitur in *questione* quid est. accidet e-
nim ut & genus & species eidem in *que-
stione* quid est, attribuantur; quare idem
sub duobus generibus constituitur. necesse
est igitur, ut genera sint subalter-
na. Si igitur probatum fuerit id quod
volumus genus constituere, non esse sub
specie, manifestum est, speciem sub ipso
esse; quare probatum erit hoc esse genus.

4 Considerate etiam oportet definitio-
nes generum, an aptentur speciei propo-
sitæ, & iis quæ speciem participant;
necesse enim est, ut generum definitio-
nes attribuantur speciei, & iis quæ par-
ticipant speciem; sicubi igitur discre-
pat, patet, id quod propositum fuit, non
esse genus.

5 Rursus animadvertendum est an diffe-
rentiam quasi genus adhibuerit: veluti
an immortale, posuerit quasi genus Dei.
immortale enim est differentia animalis:

quoniam animalium alia mortalia sunt, alia immortalia; patet igitur eum peccasse: quia differentia, nullius rei genus est; hoc autem verum esse, constat: quia nulla differentia significat quid est, sed potius quale quid, quemadmodum terrestre, & bipes.

6 Sed & illud videndum est, an differentiam in genere posuerit quasi speciem: veluti si dixeris, impar esse id quod numerus; impar enim est differentia, non species numeri; nec videtur differentia esse participes generis; quicquid enim est generis participes, aut est species, aut individuū: differentia verò nec est species, nec individuū: patet igitur, differentiam non esse generis participem; quamobrem impar non potest esse species, sed differentia, quia non est participes generis. 7 Præterea videndum est an genus in specie posuerit: veluti si contiguitatem esse id quod continuationem dixeris: aut mixtionem esse id quod temperationem; aut, ut Plato definit, loci mutationem esse lationem; non enim necesse est contiguitatem esse continuationem. sed contra continuationem esse contiguitatem: quia non quicquid aptatur, continuatur: sed quod continuatur, aptatur; similiter fit & in ceteris: neque enim omnis mixtio est temperatio, quia siccorum mixtio non est temperatio: neque omnis loci mutatio est latio: quoniam incessus non videtur esse latio. ferè enim latio dicitur de iis quæ non sponte sua locum mutant, ut in rebus inanimis accidit. Constat autem, latius patere speciem quam genus, in iis quæ adducta fuerunt, cum contra fieri debeat. 8 Rursus videndum est, an differentiam in specie posuerit: veluti immortale esse id quod Deum: accidet enim de totidem, vel de pluribus speciem dici: semper enim differentia de totidem vel de pluribus dicitur quam species. 6 Præterea an genus in differentia posuerit: veluti colorem esse id quod congregatiuum: aut numerum esse id quod imparem. 10 Et an genus quasi differentiam dixerit, fieri enim potest ut aliquis etiam eiusmodi thesim asserat: veluti mixtionem esse differentiam temperationis; aut loci mutationem, lationis. Consideranda autem sunt, quæcumque sunt eiusmodi, ex iisdem locis seu fundamentis: (quia communio quædam est inter locos;) nam & de pluribus genus quam differentia dici, nec differentiam participare debet. Genere autem ita ut in superioribus exemplis allato, neutrum eorum quæ dixi, contingere potest: quoniam & de paucioribus dicitur, & participabit genus differentiam. 11 Item si nulla ex generis differentiis attribuitur speciei propositæ, ne genus quidem attribuetur:

Tom. I.

A ὅτι τὸ ζῶον, τὸ μὲν θνητὸν· τὸ δὲ, ἀθάνατον. δῆλον οὖν ὅτι διμῶρτηται· ὁμοίως γὰρ ἡ ἀφ' ὧν ἕως ἔστιν. ὅτι δὲ τὰ τ' ἀληθῆς, δῆλον· ὁμοίως γὰρ ἀφ' ὧν ὁμοίως ἡ τὸ π' ἔστιν, ἀλλὰ μᾶλλον ποῖον ἔσται, καὶ ὡς τὸ π' ἔστιν, καὶ τὸ διπλοῦν.

6 Καὶ εἰ πῶς ἀφ' ὧν εἰς τὸ γένος ἔσται ὡς εἶδος· οἷον, τὸ ὡς τὸν, ὅθεν τὸν θνητὸν. ἀφ' ὧν γὰρ τὸν θνητὸν τὸ ὡς τὸν, οἷον εἶδος ἔστιν. ὁμοίως δὲ δοκεῖ μετέχειν ἡ ἀφ' ὧν τὸ γένος. πῶς γὰρ τὸ μετέχειν τὸ γένος, ἢ εἶδος, ἢ * ἀπομόνιον. ἔστιν ἡ δὲ ἀφ' ὧν, οὔτε εἶδος, οὔτε ἀπομόνιον ἔστι. δῆλον οὖν ὡς οὐ μετέχει τὸ γένος ἡ ἀφ' ὧν ὡς· ὁμοίως τὸ ὡς τὸν, εἶδος αὐτῷ, ἀλλὰ ἀφ' ὧν· ἐπὶ δὲ μετέχει τὸ γένος. 7 Ἐπὶ εἰ τὸ γένος εἰς τὸ εἶδος ἔσται· οἷον, πῶς σῖναι, ὅθεν σῖναι, ἢ πῶς μῖξιν, ὅθεν κρῖναι, ἢ, ὡς Πλάτων οὐκ εἶπεν, φέρει πῶς καὶ τὸ πῶς κῖναι. οὐ γὰρ αἰαγχεῖον, πῶς σῖναι, σῖναι, ἢ. ἀλλ' αἰαγχεῖον πῶς σῖναι, σῖναι. οὐ γὰρ πῶς τὸ ἀπομόνιον σῖναι. ἀλλὰ τὸ σῖναι ἀπομόνιον αἰαγχεῖον. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τὸ ἄλλων. ὅτε γὰρ ἡ μῖξιν ἀπασα, κρῖναι, ἢ γὰρ τὸν ξηρὸν μῖξιν, οἷον ἔστι κρῖναι· ἢ ἢ καὶ τὸ πῶς μεταβολὴ πῶς, φέρει ἢ γὰρ βᾶσις, ἢ δοκεῖ φέρει. καὶ γὰρ ἡ φέρει ὅτι τὸ ἀκριβοῦς τὸ πῶς ἐκ τὸ πῶς μεταβαλλόντων λέγειται, καὶ ὡς ὅτι τὸ ἀκριβοῦς συμβαίνει. δῆλον δ' ὅτι ἔστι πῶς πῶς λέγειται τὸ εἶδος, τὸ γένος, ἐπὶ τοῖς ἀποδοχῆς, δῆλον αὐτῶν γίνεσθαι.

8 Πάλιν, εἰ πῶς ἀφ' ὧν εἰς τὸ εἶδος ἔσται· οἷον, τὸ ἀθάνατον ὅθεν θῶν. συμβαίνει γὰρ * ἐπὶ ἴσων ἢ ὅτι πῶς τὸ εἶδος λέγειται. αἰετὸς γὰρ ἡ ἀφ' ὧν ὅτις ἢ ὅτι πῶς τὸ εἶδος λέγειται. 9 Ἐπὶ εἰ τὸ γένος εἰς πῶς ἀφ' ὧν ἔσται· οἷον, τὸ χρῶμα, ὅθεν συγκριτικόν· ἢ τὸ θνητὸν, ὅθεν ὡς τὸν. 10 Καὶ εἰ τὸ γένος, ὡς ἀφ' ὧν εἶπεν. ἐγχαρὶ γὰρ πῶς ἔστι πῶς χρῶμα θῶν· οἷον, κρῖναι, ἢ μῖξιν ἀφ' ὧν· ἢ φέρει, ἢ τὸ πῶς μετεβολῶν. σκεπτικόν ἢ πῶς τὰ πῶς ἀφ' ὧν αὐτῶν· (ὅτι κοινῶς γὰρ οἱ τόποι·) ὅτι πῶς τὸ γένος τὸ ἀφ' ὧν δὲ λέγειται, καὶ μὴ μετέχει τὸ ἀφ' ὧν. ὅτε δὲ ἀποδοχῆς, ἢ δῆλον τὸ εἰρημῶν διωκτὸν συμβαίνει· ἐπὶ ἔσται τὸ γὰρ ἢ θῶν, καὶ μετέχει τὸ γένος τὸ ἀφ' ὧν. 11 Πάλιν, εἰ μὴ δὲ μὴ ἀφ' ὧν κατηγόρηται τὸ γένος, καὶ τὸ ἀποδοχῆς εἶδος, ὁμοίως τὸ γένος κατηγόρηται.

Cc iiij

ἢ, ψυχῆς οὐτε δ' ἀετῆρος, οὐτε τὸ ἀριθμὸν κα-
ταγορεύει· ὥστ' οὐδ' ὁ ἀριθμὸς. 12. Ἐπὶ, εἰ
ἐπὶ πλεον φύσιν δ' εἶδος, καὶ σὺν ἀμειψίᾳ τὸ γένος,
(δοκεῖ γὰρ δ' ἐκαστίον,) οὐκ αὖ εἶναι γένος. 13. Ἐπὶ,
εἰ ἐκδιχάται ἀπὸ λυπῆν δ' εἰρημῶν γένος, ὃ δ'
ἀποφορεῖ. ἢ, ψυχῆ τὸ κινεῖσθαι, ἢ δόξαν δ'
ἀληθὲς καὶ ψεῦδος· οὐκ αὖ εἶναι τῶν εἰρημῶν
ἐκδιχάται γένος, οὐδ' ἀποφορεῖ. δοκεῖ γὰρ δ' γένος
καὶ ἡ ἀποφορεῖ ἀποκαλυφθῆναι, ὥς αὖ ἡ δ' εἶδος.

Aut animæ nec impar nec par attribuitur :
proinde nec numerus. 12. Præterea si spe-
cies sit naturâ prior, & secum auferat ge-
nus, (quia contrariū videtur *verum esse* ,)
non potest esse genus. 13. Præterea si acci-
dit ut species relinquat propositū genus vel
differentiam, ut animâ motio, vel opinio-
nem veritas & falsitas: neutrum eorū, quæ
dixi, potest esse genus, aut differentia.
videtur enim genus & differentia conse-
quens esse, quamdiu species.

Alij loci.

Cap. III.

1 ¶ Si species sit, aut possit esse particeps eius quod est generi contrarium. 2 ¶ Si quid commu-
nicetur speciei, quod nulli eorum quæ sub genere sunt, communicetur. 3 ¶ Ab homonymia. 4 ¶ Si
non sit alia species generis. 4. ¶ A metaphora. 6 ¶ A contrariis loci eversentes. 7 Si species
sit aliquid contrarium, quod non sit in genere proposito, vel in eo quod generi proposito contra-
rium est, 8 vel non sit in ullo genere. 9 Si & generi & speciei sint quadam contraria, quo-
rum alia sunt mediata, alia immediata : 10 vel aliis sit interiectum medium per negationem,
aliis ut subiectum. 11 Si medium non sit in eodem genere, cum generi nihil sit contrarium.
12 Si generi sit aliquid contrarium, speciei nihil. 13 Epilogus. 14 ¶ A contrariis loci confir-
mantes. 15 Si contrarium speciei sit in eodem genere. 16 Si medium sit in eodem genere
17 Si contrarium sit in contrario genere.

CAP. III.

Σκοπεῖν δὲ καὶ, εἰ δ' ἐκ γένος καὶ μέρους, με-
τέχῃ τινὸς ὡσαύτως τῶν γένος, ἢ ἐκδιχάται
μετέχῃ· τὸ γὰρ αὐτὸ τῶν ἐκδιχάται ἀμειψί-
α. ὅπως τὸ μὲν γένος ἐκδιχάται ἀπὸ λυπῆς· με-
τέχῃ δὲ καὶ πικρῶν, ἢ ἐκδιχάται μετέχῃ.

2. Ἐπὶ, εἰ τινος κοινωνῇ τὸ εἶδος, ὃ ἀδιώκον
ὅλως ἀπορχῇ ἀπὸ τὸ γένος. ἢ, εἰ ἡ ψυ-
χὴ τῆς ζωῆς κοινωνῇ, τῇ δ' ἀριθμῶν μηδὲνα
διωκτὴν ζῆν· οὐκ αὖ εἶναι εἶδος ἀριθμῶν, ἢ
ψυχῆ. 3. Σκεπτεῖν δὲ καὶ, εἰ ὁμοφύμους δ' εἶ-
δος τῶν γένος, ποιητοῖς ἡρώδων πῶς εἰρημῶ-
ν καὶ πλεον * ὁμοφύμους· σὺν ὡν ὡν γὰρ δ' ὁ
γένος καὶ δ' εἶδος.

4. Ἐπεὶ δὲ γένους πλεον εἶδη πλείον·
σκοπεῖν, εἰ μὴ ἐκδιχάται ἐπὶ πλεον εἶδος ἢ τῶ
εἰρημῶν γένους. εἰ γὰρ μὴ ὅτι, δηλοῖ ὅτι
οὐκ αὖ εἶναι γένος ὅλως τὸ εἰρημῶν.

5. Σκοπεῖν δὲ καὶ, εἰ δ' καὶ μεταφορῶν λε-
γόμενοι, ὡς γένος * ἀπέδωκεν· ἢ, πῶς σω-
φροσύνη, συμφωνία. πῶς γὰρ γένος κρείως
καὶ τῶν εἰδῶν κατηγορεύεται· ἢ δὲ συμφωνία
καὶ τῶν σωφροσύνης οὐ κρείως, ἀλλὰ καὶ με-
ταφορῶν· πᾶσα γὰρ συμφωνία, ἐκ φύσιν
γενέσθαι. 6. Ἐπὶ, ἐὰν ἡ ἐκαστίον * πῶς εἶδος,
σκοπεῖν. ἔστι δὲ πλεοναχὲς ἡ σκέψις. 7. Ἐπὶ πλεον
μὲν, εἰ ἐκ δ' αὐτῶν γένος καὶ τὸ ἐκαστίον, μὴ ὅπως
ἐκαστίον δ' γένος. διὲ γὰρ τὸ ἐκαστίον ἐκ τῶν
αὐτῶν γένος ἢ, αὖ μὴ δὲ ἐκαστίον δ' γένος ἢ.

Considerare etiam oportet, an id quod
in genere positum est, alicuius gene-
ris contrarii particeps sit, vel particeps es-
se possit. idem enim contrariorum simul
particeps erit: quia numquam species dese-
rit genus, & particeps quoque est, vel parti-
ceps potest esse contrarii. 2. Præterea *vide-
dum est*, an aliquid comunicetur cū specie,
quod omnino inesse nequeat iis quæ sunt
sub genere. veluti si anima est vitæ parti-
ceps, numerorū autē nullus vivere potest:
certē anima nō est species numeri. 3. Cō-
siderādum etiā est, an species & genus sine
homonymia, utendo elemētis quæ tradita
sunt ad homonymiā *investigandas* quoniā
genus & species sunt synonyma. 4. Cū au-
tē omnis generis sint plures species; con-
siderare oportet, an altera species esse ne-
queat generis propositi. nā si altera species
non sit, patet nō posse omnino genus esse
id quod dictū est. 5. Considerare etiā *opor-
tet* an id quod per translationem dicitur,
quali genus proposuerit: quale est si quis
dixerit temperatiam esse concentū: omne e-
nim genus propriè speciebus attribuitur:
concentus verò temperantiæ non propriè,
sed per translationem *attribuitur*: quando-
quidem omnis concentus est in sonis.

6. Præterea considerandum est, an con-
trarium quidpiam speciei sit. est autem
multiplex hæc consideratio. 7. Primū
videndum est, an in eodem genere sit etiam
contrarium, cū nihil sit generi contra-
rium. oportet enim contraria esse in eo-
dem genere, si nihil contrarium generi sit.

At si sit aliquid contrarium generi, considerare oportet, an contrarium sit in contrario genere: necesse est enim, contrarium in contrario esse, si quid sit generi contrarium. Hoc autem unumquodque manifestum est per inductionem. 8 Rursus videndum est, an omnino in nullo genere sit id quod est speciei contrarium, sed ipsum sit genus: ut bonum. II enim hoc non sit in genere, ne contrarium quidem eius in genere erit, sed ipsum erit genus: quemadmodum in bono & malo accidit: neutrum enim eorum est in genere, sed utrumque eorum est genus. 9 Præterea videndum est an alicui contrarium sit tam genus quam species, & aliis quidem sit quidpiam interiectum, aliis verò minimè: nam si generibus est aliquid interiectum, etiam speciebus: & si speciebus, etiam generibus: quemadmodum in virtute & vitio, nec non iustitia & iniustitia contingit. utrisque enim est aliquid interiectum. Huic obicitur, quod sanitati & morbo nihil est interiectum, malo autem & bono est aliquid interiectum. 10 Præterea videndum est, an sit quidem ambobus aliquid interiectum, nempe & speciebus & generibus: non tamen similiter: sed aliorum secundum negationem, aliorum ut subiectum. probabile enim est, similiter esse ambobus medium interiectum: quemadmodum in virtute & vitio, nec non iustitia & iniustitia, perspicui potest: utrisque enim per negationem medium est interiectum. 11 Præterea quando non est contrarium generi, considerare oportet, non solum an contrarium, sed etiam an medium sit in eodem genere. in quo enim genere sunt extrema, in eo & medium est: ut in albo & nigro videre licet. color enim est genus & horum, & interiectorum colorum omnium. Obiectio est, quod parum & nimium sunt in eodem genere: ambo enim sunt in eo quod malum est: mediocre autem, quod est medium his interiectum, non est in eo quod est malum, sed in eo quod est bonum. 12 Considerare etiam oportet, an genus quidem sit contrarium alicui, species verò nulli: nam si genus est alicui contrarium, etiam species: quemadmodum virtus & vitium, nec non iustitia & iniustitia. similiterque si alia considerentur, hoc videri possit perspicuum esse. Obiectio est in sanitate & morbo. simpliciter enim sanitas est morbo contraria: quidam autem morbus, cum sit species morbi, nulli est contrarium: ut febris & oculorum dolor, & singuli alii. 13 Ac ei quidem qui refellit, hæc tot modis consideranda sunt: quia nisi insint hæc quæ dicta sunt, patet, id quod est propositum non esse genus. 14 Et verò qui confirmat, tribus modis consideranda sunt.

A ὅτις δὲ εἰσὶν αἱ τὰς ἡμέρας, σκοπεῖν, εἰ τὸ εἰσαίτιον ἐστὶ τὰς εἰσαίτιον ἡμέρας ὅτιν· ἀνάγκη γὰρ τὸ εἰσαίτιον ἐστὶ τὰς εἰσαίτιον εἶναι, καὶ ἢ εἰσαίτιον πὶ τὰς ἡμέρας. φανερόν δὲ τούτων ἕκαστον ἀπὸ τῆς ἐπαγωγῆς.

B 8 Πάλιν, εἰ ὅλως ἐστὶ μὴδὲν ἡμέρας τὸ τὰς εἰσαίτιον, ἀλλ' αὐτὸ ἡμέρας· οἷον, τὸ ἀγαθόν. εἰ γὰρ τὸ πρὸς μὴ ἐστὶν ἡμέρας, εἰδὲ τὸ εἰσαίτιον τοῦ πρὸς ἐστὶν ἡμέρας ἕκαστον, ἀλλ' αὐτὸ γένος· κατὰ τὸν ὅτι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν συμβαίνει. εἰδὲ πρὸς γὰρ πύτων, ἐστὶ γένος· ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν, γένος.

9 Εἴη, εἰ εἶναι εἰσαίτιον πρὸς καὶ τὸ γένος ἐστὶ τὸ εἶδος· καὶ τὸ μὴ, ὅτι τὸ μετὰ τὸ, τὸ δὲ, μὴ. εἰ γὰρ τὸ μὴ ἡμέρας ὅτι πὶ μετὰ τὸ, καὶ τὸ εἶδον. καὶ εἰ τὸ εἶδον, ἐστὶ τὸ μὴ ἡμέρας· κατὰ τὸν ὅτι ἀρετῆς καὶ κακίας, καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας· ἕκαστον γὰρ ὅτι πὶ μετὰ τὸ. εἰσαίτιον οὖν, ὅτι ὑγείας καὶ νόσου εἰδὲν μετὰ τὸ, καὶ δὲ καὶ ἀγαθὸν πὶ μετὰ τὸ.

C 10 Εἴη, εἰ ἐστὶ μὴ πὶ ἀμφοῖν διὰ μέσον, ἐστὶν εἶδον, καὶ τὸ μὴ ἡμέρας· μὴ ἐμοίως δὲ· ἀλλὰ τὸ μὴ, καὶ ἀποφασί· τὸ δὲ, ὡς ὑποκείμενον. εἰδὲ γὰρ, τὸ ἐμοίως ἀμφοῖν· κατὰ τὸν ὅτι ἀρετῆς καὶ κακίας, καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας· ἀμφοῖν γὰρ καὶ ἀποφασί τὸ αὐτὰ μέσον.

D 11 Εἴη, ὅταν μὴ ἢ εἰσαίτιον τὰς γένος, σκοπεῖν μὴ μόνον εἰ τὸ εἰσαίτιον ἐστὶ τὰς αὐτὰς γένος, ἀλλὰ ἐστὶ τὸ αὐτὰ μέσον· ἐστὶ γὰρ τὸ αὐτὰ μέσον· οἷον, ὅτι λευκὸν, καὶ μέλανος. τὸ γὰρ χρομα, γένος τούτων τε καὶ τὸ αὐτὰ μέσον χρομάτων ἀπορώτων. εἰσαίτιον, ὅτι ἢ μὴ εἶδον καὶ ὑποβολή, ἐστὶ τὰς αὐτὰς γένος· ἐστὶ τὰς κακῶν γὰρ ἀμφοῖν· τὸ δὲ μέτρεον, αὐτὰ μέσον ὅν πύτων, ὅτι ἐστὶ τὰς κακῶν, καὶ αὐτῶν. ἀλλ' ἐστὶ τὰς ἀγαθῶν.

E 12 Σκοπεῖν δὲ ἐστὶ, εἰ τὸ μὴ γένος εἰσαίτιον πρὸς, τὸ δὲ εἶδος μὴδὲν. εἰ γὰρ τὸ γένος εἰσαίτιον πρὸς, ἐστὶ τὸ εἶδος· κατὰ τὸν ὅτι ἀρετῆς καὶ κακίας, καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας. ἐμοίως δὲ καὶ ὅτι τὸ ἀλλῶν σκοπεῖν, φανερόν δὲ ὅτι εἶδον εἶναι τὸ ποιεῖν. εἰσαίτιον ὅτι τῆς ὑγείας καὶ νόσου· ἀπλῶς μὴ γὰρ ὑγεία νόσος εἰσαίτιον· ἢ δὲ τῆς νόσου, εἶδος ὅν νόσου, εἰδὲν εἰσαίτιον· οἷον, ὁ πυρετός, καὶ ἡ ὀφθαλμία, καὶ τὸ ἀλλῶν ἕκαστον.

13 Αναμετρεῖν μὴ οὐκ ποσότητος ὅτιν· σκοπεῖν. εἰ γὰρ μὴ ἀναρχὴ τὸ εἰσαίτιον, εἶδον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀποδοῖν. 14 Κατασκευάζοντι δὲ, τριχῶς.

15 Πρῶτον μὲν, εἰ τὸ εἰσαίτιον τὰς εἰ-
δῆς, ὅτι τὰς εἰρημύνας ἡμῶν, μὴ ὄντας ἐν δυν-
αμὶ τὰς ἡμῶν. εἰ γὰρ τὸ εἰσαίτιον ἐν πύτῳ, δι-
δόντες ὅτι καὶ τὸ πρῶτον μὲν.

16 Ἐπὶ, εἰ τὸ ἀνά μίσην, ἐν τὰς εἰρημύνας
ἡμῶν, ἐν ᾧ γὰρ τὰ ἀνά μίσην, ἐν τὰ ἀχρεῖα.

17 Πάλιν, εἰ ἡ εἰσαίτιος τι τὰς ἡμῶν, συ-
κτείν, εἰ καὶ τὸ εἰσαίτιον ἐν τῷ εἰσαίτιον. αὐτὸ γὰρ ἡ δι-
δόντες ὅτι καὶ τὸ πρῶτον μὲν ἐν τὰς εἰρημύνας.

A 15 Primum quidem, an id quod est speciei
contrariū, sit in dicto genere, cum nihil sit
contrariū generi. si enim contrariū sit in
hoc genere, patet, in eodem genere esse etiam
id quod est propositum. 16 Præterea an
medium sit in dicto genere. in quo enim
sunt media, in eo sunt etiam extrema. 17 Ru-
sus si quid sit contrariū generi, considera-
re oportet, an etiam contrariū sit in con-
tratio. si enim sit, patet, etiam propositam
speciem esse in proposito genere.

Alij loci.

Cap. IV

1 ¶ A casibus & coniugatiis. 2 ¶ A proportionibus. 3 ¶ Ab ortu, & interitu: necnon ab
eis quæ gignendi, vel corruptendi vim habent, & facultatibus, & vñibus, & quævis similitudi-
ne. 4 ¶ A privatione speciei opposita. 5 ¶ A negatione generis. 6 ¶ A relatione. Si species vel
genus referatur ad aliquid. 7 Si species non ad idem referatur secundum se, & ratione gene-
ris: 8 vel non ad idem referatur ratione generis, & ratione generum generis. 9 Si genus
& species non referantur in eisdem casibus. 10 Si generis relatio, & speciei relatio non simili-
ter recipiuntur. 11 A numero eorum, ad quæ genus vel species referatur. 12 A genere op-
positi. 13 A subiecto in quo sunt relata.

Πάλιν ὅτι τῶν πῶσεων καὶ τῶν συσπῶν, εἰ
ὁμοίως ἀκολουθοῦσι, καὶ ἀναρῶν, καὶ
κατασπῶν. ἀμα γὰρ εἰ καὶ πᾶσι ὑπὸ τῶν
ἡ οὐχ ὑπὸ τῶν. οἷον, εἰ ἡ διχοστομίη, ὅτισημη-
τις. καὶ τὸ διχῶς, ὅτισημῶς. καὶ ὁ διχῶς,
ὅτισημῶν. εἰ δὲ πύτῳ τι μὴ, ὅτι τῶν λη-
πῶν ὅτι. 2 Πάλιν ὅτι τὸ ὁμοίως ἐχόντων
πρὸς ἀλλήλας. οἷον, τὸ ἡδὺ ὁμοίως ἐχὼν πρὸς
τῷ ἡδονῇ, καὶ τὸ ὠφέλιμον πρὸς τῷ ἀγαθῷ.
ἐκαστέρου γὰρ ἐκαστέρου ποιητικόν. εἰ οὖν ὅτι τῶν
ἡδονῇ ὅτι ἀγαθόν, ἐν τῷ ἡδὺ ὅτι ὠφέλιμον
ἐστίν. διδόντες γὰρ ὅτι ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι ποιητικόν, ὅτι
ἡ ἡδονῇ ἀγαθόν. 3 Ὡσαύτως δὲ καὶ ὅτι τῶν
ἡμῶν, καὶ ὅτι τῶν φθορῶν. οἷον, εἰ τὸ οἰκοδομεῖν,
ἐργάζεσθαι. ὅτι οἰκοδομῆσαι, ἐργάζεσθαι. καὶ εἰ τὸ
μαρτυρεῖν, ἀναμνησκέσθαι. ὅτι μαρτυρεῖν,
ἀναμνησκέσθαι. καὶ εἰ τὸ ἀφελύεσθαι, φθείρεσθαι. καὶ
τὸ ἀφελύεσθαι, ἐφθάρθαι. καὶ ἡ ἀφελύεσθαι, φθορῶν
ἐστίν. 4 καὶ ὅτι τῶν * ἡμῶν, καὶ φθορῶν,
ὡσαύτως. καὶ ὅτι τῶν δυνάμεων, ἐν χεῖρσι,
καὶ ὅτι τῶν ὁμοιωμάτων ὁμοιότητα, καὶ ἀναρῶν
καὶ κατασπῶν. οἷον, καὶ ὅτι τῶν
τῶν ἡμῶν καὶ φθορῶν ἐλέγχου. εἰ γὰρ τὸ
φθορικόν, ἀφελύεσθαι. καὶ τὸ φθείρεσθαι,
ἀφελύεσθαι. καὶ εἰ τὸ ἡμῶν, ποιητικόν,
καὶ τὸ ἡμῶν, ποιητικόν. καὶ ἡ ἡμῶν, ποιητικόν.
ὁμοίως γὰρ καὶ ὅτι τῶν δυνάμεων, ἐν χεῖρσι. ἐν ὅλῳ
εἰ ἡ δυνάμις, ἀφελύεσθαι. καὶ τὸ δυνάμει, ἀφελύεσθαι. ἐν
εἰς τὸν χεῖρσι, ἐργάζεσθαι. τὸ χεῖρσι, ἐργάζεσθαι. ἐν
τῷ χεῖρσι, ἐργάζεσθαι. 5 Ἐὰν γὰρ ὅτι τῶν
τῶν ἀντικείμενων τὰς εἰδῆς, διχῶς ὅτι ἀνελείν.

I Tem in casibus & coniugatis, an simi-
liter consequantur, videndum est, si-
ue refellatur, siue confirmetur. simul e-
nīm vni & omnibus inest, vel non inest.
veluti si iustitia est scientia quædam, etiam
iustus est scienter, & iustus est sciens. at si
quid horum non ita sit, nec aliorum vllum
est. 2 Item consideranda sunt quæ similiter
sunt inter se affecta. veluti iucundum ean-
dem rationem habet ad voluptatem, & v-
tile ad bonum: utrumque enim utriusque
est effectivum. si igitur voluptas est id
quod bonum, etiam iucundum erit id
quod utile. patet enim esse boni efficiens,
quando quidem voluptas est bonum.

3 Idem sit etiam in generationibus &
corruptionibus. ut si ædificare est agere,
ædificasse est egisse. & si discere est recor-
dari, didicisse est recordatum esse. & si
dissolui est corrumpi, etiam dissolutum
esse, est corruptum esse, & dissolutio est
corruptio quædam. 4 Idem etiam in iis
quæ gignendi aut corruptendi vim ha-
bent, & in facultatibus, & vñibus, & om-
nino secundum quamcumque similitudi-
nem, considerandum est, siue refellatur,
siue confirmetur; quemadmodum in ge-
neratione & corruptione dicebamus.
nam si corruptivum est dissolutivum, et-
iam corrumpi est dissolui. & si genera-
tivum est effectivum, etiam gigni est effici,
& generatio est effectio. similiter si in po-
testatibus & vñibus. & omnino si potestas
est affectio, etiam posse est affectum esse: &
si cuius rei usus est actio, ut sit agere, &
vñum esse est egisse.

5 Si verò id quod speciei opponitur,
sit privatio, dupliciter licet refelleretur.

Primum quidem, si oppositum sit in genere proposito. vel enim simpliciter in nullo eodem genere est privatio, vel non in eodem postremo genere. ut puta si aspectus, ut in extremo genere, est in sensu; cæcitas non erit sensus. Deinde si & generi & speciei opponatur privatio, non sit autem oppositum in opposito; ne quidem propositum erit in proposito. Ac is quidem qui refellit, ita ut dictum est, uti debet. Qui verò confirmat, vno modo argumentabitur. si enim oppositum sit in opposito, etiam propositum erit in proposito. veluti si cæcitas est privatio quædam sensus, etiam aspectus est sensus.

6 Rursus negationes considerandæ sunt ordine commutato, quemadmodum in accidente dicebatur. ut si quod est iucundum, est id quod bonum; quod non est bonum, non est iucundum. nisi enim ita res habeat, aliquod non bonum poterit esse iucundum: fieri autem nequit, si quidem bonum sit genus iucundi, ut aliquid non bonum sit iucundum. quibus enim genus non attribuitur, ne specierum quidem vlla attribuitur. Et si quis confirmet, itidem considerare debet. si enim quod non est bonum, non est iucundum; quod est iucundum, est bonum; quare bonum; est genus iucundi.

7 Quod si species sit ad aliquid, considerare oportet, an etiam genus sit ad aliquid. nam si species refertur ad aliquid, etiam genus: ut in duplo & multiplo videre licet: utrumque enim refertur ad aliquid. si verò genus ad aliquid refertur, non necesse est etiam speciem referri. nam scientia quidem refertur ad aliquid, grammatica verò non item. An nec id quod prius dictum est, verum esse videri possit: virtus enim est id quod bonum, & id quod honestum: & virtus quidem refertur ad aliquid: bonum autem & honestum non sunt ad aliquid relata, sed qualia.

8 Rursus videndum est, an non ad idem referatur species per se, & ratione generis. veluti si duplum, dimidii dicitur duplum: etiam multipulum dimidii dici oportet. sin minus, multipulum non potest esse genus dupli.

9 Præterea an non ad idem referatur ratione generis, & ratione omnium generum generis: nam si duplum dimidii & multipulum est, etiam exsuperare dimidium dicetur, & omnino secundum omnia superiora genera ad dimidium referetur. Obiicitur, quod non necesse sit, per se & ratione generis ad idem referri: quia scientia dicitur scientia rei scibilis, habitus autem & affectio, non rei scibilis, sed animæ.

A ὁμοῖοι μὲν, εἰς τὸ τῷ ἀποδοθέντι ἡμῶς τῷ ἀντικείμενῳ. ἢ γὰρ ἀπλῶς εἰς ὅτινι ἡμῶς τῷ αὐτῷ ἢ γένει, ἢ οὐκ εἰς τῷ ἐχάτω. οἷον, εἰ ἢ ὅψις εἰς ἐχάτω ἡμῶς τῷ αἰσθητῷ, ἢ τοφλοῦτος οὐκ ἔσται αἰσθησις. Διὰ τὸν δὲ, εἰ καὶ τῷ ἡμῶς καὶ τῷ εἶδη ἀντίκειται γένει, μὴ ὅτι δὲ τὸ ἀντικείμενον εἰς τῷ ἀντικείμενῳ, οὐδὲ μὲν τὸ ἀποδοθέν εἰς τῷ ἀποδοθέντι εἶναι. Αἰσθητικῶν μὲν οὖν, κατὰ τὸ εἶρησαι, χρηστὸν καὶ ἀσφαλῆ ζοῖν δὲ, μοναχῶς. εἰ γὰρ τὸ ἀντικείμενον εἰς τῷ ἀντικείμενῳ, καὶ τὸ περκαίμενον εἰς τῷ περκαίμενῳ αὐτῷ εἶναι. οἷον, εἰ ἢ τυφλότης, ἀναισθησία τις· καὶ ἢ ὅψις, αἰσθησις.

6 Πάλιν ὅτι τῷ ἀποδοθέντι σκοπεῖν αἰσθητικῶν, κατὰ τὸ ὅτι τῷ συμβεβηκότος ἐλέγξω. οἷον, εἰ τὸ ἡδὺ, ὅπως ἀγαθὸν ὅτι· τὸ μὴ ἀγαθὸν, οὐχ ἡδὺ. εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἔχῃ, εἶναι μὲν πῶς ἀγαθὸν ἡδὺ· ἀδυνάτων δὲ, εἴπως τὸ ἀγαθὸν ἡμῶς τῷ ἡδέος, οἷον ἢ μὴ ἀγαθὸν ἡδὺ. ὡς γὰρ τὸ ἡμῶς μὴ κατηρηται, ὅτι τῷ εἶδῶν ὅτινι. καὶ κατὰ τὸ ἀσφαλῆ ζοῖν δὲ, ὡσαύτως σκοπεῖται. εἰ γὰρ τὸ μὴ ἀγαθὸν, οὐχ ἡδὺ· τὸ ἡδὺ, ἀγαθόν. ὡς πῶς ἡμῶς τὸ ἀγαθὸν τῷ ἡδέος.

7 Εἰ δὲ ἢ πῶς ἢ τὸ εἶδος, σκοπεῖται, εἰ καὶ τὸ ἡμῶς, πῶς πῶς. εἰ γὰρ τὸ εἶδος, τῷ πῶς ἢ, καὶ τὸ ἡμῶς, κατὰ τὸ ὅτι τῷ διπλασίου καὶ πολλαπλασίου· ἐκείπερον γὰρ, τῷ πῶς ἢ. εἰ δὲ τὸ ἡμῶς τῷ πῶς ἢ, οὐκ αἰσθητικῶν καὶ τὸ εἶδος. ἢ μὲν γὰρ ὅτινι, τῷ πῶς ἢ· ἢ δὲ γραμματικῶν, οὐ. ἢ οὐδὲ τὸ πῶς πῶς ῥηθὲν, ἀληθὲς μὲν δόξειεν; ἢ γὰρ ὅτινι, ὅπως ἀγαθόν, καὶ ὅπως καλόν. ἢ ἢ μὲν ὅτινι, τῷ πῶς ἢ· τὸ δὲ ἀγαθόν, καὶ τὸ καλόν, οὐ τῷ πῶς πῶς, ἀλλὰ ποιῶν.

8 Πάλιν, εἰ μὴ πῶς τὸ αὐτὸ λέγεσθαι τὸ εἶδος, κατὰ αὐτὸ πῶς, καὶ κατὰ τὸ ἡμῶς. οἷον, εἰ τὸ διπλασίον, * ἡμίσιος λέγεσθαι διπλασίου καὶ τὸ πολλαπλασίον, ἡμίσιος δὲ λέγεσθαι. εἰ δὲ μὴ, οὐκ αὐτῷ εἶναι τὸ πολλαπλασίον, ἡμῶς τῷ διπλασίον.

9 Εἰ, εἰ μὴ πῶς τὸ αὐτὸ κατὰ πῶς τὸ ἡμῶς λέγεσθαι, καὶ κατὰ πῶς τῷ τῷ ἡμῶς γένει. εἰ γὰρ τὸ διπλασίον ἡμίσιος, καὶ πολλαπλασίον ὅτινι. ἢ τὸ ὑπερέχον ἡμίσιος ῥηθῆναι. ἢ ἀπλῶς κατὰ πῶς τῷ ἐπὶ τῷ ἡμῶς, πῶς τὸ ἡμῶς ῥηθῆναι. ἢ ἢ οὐκ αἰσθητικῶν κατὰ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ ἡμῶς πῶς τῷ αὐτὸ λέγεσθαι. ἢ γὰρ ὅτινι, ὅτινι τῷ λέγεσθαι· ἔστι δὲ καὶ ἀσθησις, οὐκ ὅτινι, ἀλλὰ ψυχῆς.

10 Πάλιν, εἰ ὡσαύτως λέγεται ὁ γένος ἢ
καὶ τὸ εἶδος καὶ τὰς πτώσεως· οἷον, εἴ τιτι, ἢ τίτος,
ἢ ὁσαύτως ἄλλως λέγεται. ὡς γὰρ εἶδος, καὶ ὁ
γένος· καθάπερ ἐπὶ τῷ διπλασίῳ, καὶ τῷ ἐπιδύῳ.
τίτος γὰρ καὶ ὁ διπλασίον, ἔστι ὁ πολλαπλασίον.
ὁμοίως δὲ ἔστι τῷ ὀκτῆσιν· τίτος γὰρ καὶ αὐτῇ,
καὶ τῷ γένει· οἷον, ἢ περὶ ἀφθροισί, καὶ ἢ ἑξίς. ἑξασις,
ὅτι ἐπὶ αὐτοῦ οὐχ ἔτι· ὁ μὲν γὰρ * ἀφθροισί, καὶ
ὁ ἐπιδύον, τίτι. ὁ δὲ ἑτερον, γένος ὅν ποῦται, ἢ
τίτι, ἄλλα τίτος. ἑτερον γὰρ τίτος λέγεται. 11 Πά-
λιν, εἰ ὁμοίως τὰ πρὸς τὴν καὶ τὰς πτώσεως λε-
γόμενα, μὴ ὁμοίως ἀντιστρέφει, καθάπερ ἐπὶ
τῷ διπλασίῳ ἔστι τῷ πολλαπλασίῳ. ἐκείθεν γὰρ
ποῦται, τίτος καὶ αὐτῷ, καὶ καὶ τὴν ἀντιστροφὴν
λέγεται· τίτος γὰρ ἔστι τὸ ἡμισυ, καὶ τὸ πολλοση-
μέριον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ ὀκτῆσιν, καὶ
ἐπὶ τῷ ὑπολήψει· αὐτὰ γὰρ τίτος· καὶ ἀν-
τιστρέφει ὁμοίως, τὸ, τε γὰρ ὑπολήπειν ἔστι ὀκτι-
σητόν, τίτι. Εἰ οὖν ἐπὶ τῷ μὴ ὁμοίως ἀντι-
στρέφει, δῆλον ὅτι ὁ γένος καὶ ἑτερον κατέχει.

12 Πάλιν, εἰ μὴ πρὸς ἴσα τὸ γένος ἔστι τὸ εἶ-
δος λέγεται. ὁμοίως γὰρ καὶ ἴσα καὶ ἐκείθεν δι-
καὶ λέγεται· καθάπερ ἐπὶ τῷ δωρεᾷ, καὶ τῷ
δόσει. ἢ τε γὰρ δωρεᾷ, ἔστι τίτος, καὶ τίτι λέγεται·
καὶ ἢ δόσει, τίτος, καὶ τίτι. ἔστι δὲ ἢ δόσει γένος τῷ δω-
ρεᾷ· ἢ γὰρ δωρεᾷ, δόσει ἐστὶν ἀντιστροφὴ· ἐπὶ
ἐκείνῳ δὲ οὐ συμβαίνει πρὸς ἴσα λέγεται· ὁ
μὲν γὰρ διπλασίον, τίτος διπλασίον· ὁ δὲ
ὑπολήπειν, ἔστι τὸ μῆζον, τίτος καὶ τίτι. πᾶν γὰρ ὁ
ὑπολήπειν, ἔστι ὁ μῆζον, τίτι ὑπολήπειν, καὶ τίτος
ὑπολήπειν. ὥστε οὐ γένος τὸ εἰρημνῶν τῷ διπλα-
σίῳ, ἐπὶ οὐ πρὸς ἴσα τὰ εἶδη λέγεται. ἢ
οὐ καθόλου ἀληθές, τὸ πρὸς ἴσα τὸ γένος καὶ
ὁ εἶδος λέγεται.

13 Ορθὸν δὲ καὶ, εἰ τῷ ἀντικειμένου τὸ ἀντι-
καίμενον, γένος· οἷον, εἰ τῷ διπλασίῳ τὸ πολλα-
πλασίον, ἔστι τῷ ἡμισίῳ τὸ πολλοσημέριον. διὸ γὰρ
τὸ ἀντικείμενον τῷ ἀντικειμένῳ γένος ἐστὶ. εἰ οὖν
τίς τίτι τῷ ὀκτῆσιν ὁ ἀντικείμενος, διήσῃ καὶ
ὁ ὀκτῆσιν ὁ ἀντικείμενος ἐστὶ. ὅτι ἐστὶ δὲ· ὅτι γὰρ
πᾶν ὁ ὀκτῆσιν, ἀντικείμενος. ἔστι γὰρ τῷ ὀκτῆσιν ὅτι
ὀκτῆσιν. ὥστε ὁ γένος τὸ ἀντικείμενον τῷ ὀκτῆσιν. εἰ
δὲ τῷ μὴ, ἢ δὲ ἢ ἀντικείμενος τῷ ὀκτῆσιν. 14 Επεὶ
δὲ τῷ πρὸς τὴν λεγόμενον, τὸ μὲν, ἔστι ἀνάγ-
κη εἰς ἐκείνους ἢ πρὸς ἐκείνους ἐστὶ πρὸς αὐτὸν ποτε
τυγχάνει λεγόμενον· (οἷον, ἢ ἀφθροισί καὶ ἢ ἑξίς,
καὶ ἢ συμμετρία· εἰ ἄλλω γὰρ ὁ ἀντικείμενος διωκτὸν
ὑπολήπειν τὸ εἰρημνῶν, ἢ εἰ ἐκείνους πρὸς
αὐτὸν λέγεται) τὸ δὲ, ὅτι ἀνάγκη μὲν ἐκείνους
ὑπολήπειν πρὸς αὐτὸν λέγεται, εἰ δὲ καὶ δὲ.

10 Item an eodem modo dicantur ge-
nus & species, quod ad casus *accidentis*: velu-
ti an alicui, vel alicuius, vel alio quouis
modo dicantur. ut enim species, ita etiam
genus dicitur. ut si in duplo & superiori-
bus generibus. alicuius enim dicitur & du-
plum, & multiplo. Similiter si etiam in
scientia alicuius enim dicitur & ipsa scien-
tia & eius genera, ut affectio & habitus.
Obiicitur, quod interdum non ita fit.
nam praestans, & contrarium alicui dici-
tur: diversum autem, cum sit horum ge-
nus, non dicitur alicui, sed ab aliquo: di-
versum enim ab aliquo dicitur. 11 Item
videndum est an ea quae similiter, quantum
ad casus, dicuntur, non similiter recipro-
centur: ut si in duplo & multiplo. horum
enim utrumque alicuius dicitur & ipsum,
& secundum reciprocationem. alicuius
enim dicitur & dimidium, & submulti-
plum. itidemque si in scientia & in exi-
stimatione: haec namque dicuntur esse ali-
cuius: & similiter fit reciprocatio: quo-
niam aliquo existimabile & scibile esse di-
citur. Si igitur in aliquo non similiter reci-
procatur, patet, alterum non esse genus al-
terius. 12 Item videndum est, an non ad
totidem genus & species referantur. simili-
ter enim & ad totidem referri utrumque
videtur: ut si in donatione & datione. nam
& donatio alicuius & alicui dicitur, & da-
tio alicuius & alicui: datio autem est ge-
nus donationis: nam donatio est datio
non restituenda. Quaedam autem non
contingit ad totidem referri. nam du-
plum est alicuius duplum. exsuperans au-
tem & excellens, aliquod & aliquo. quic-
quid enim exsuperat, & excellit, aliqua
re exsuperat, & aliquam rem exsuperat.
quocirca haec quae dixi, non sunt genera
dupli: quia non ad totidem specie refe-
runtur. aut non uniuersaliter verum est,
ad totidem genus & speciem referri. 13 Vi-
dere etiam oportet, an oppositum sit oppo-
siti genus. ut si multiplo est genus dupli,
etiam submultiplo est genus dimidii. o-
portet enim oppositum esse oppositi genus.
Si quis igitur posuerit scientiam esse id quod
sensibile, oportebit etiam scibile esse id quod
sensibile. sed non ita est. neque enim om-
ne scibile est sensibile: quoniam in rerum
intelligibilium numero nonnulla scibilia
sunt. quare sensibile non est genus scibilis.
quod si hoc non sit genus, ne sensus quidem
est genus scientiae. 14 Quoniam autem eo-
rum quae ad aliquid referuntur, alia neces-
sario in illis aut circa illa sunt ad quae refe-
runtur, (ut affectio & habitus, & symme-
tria: haec enim in nulla alia recte pos-
sunt, quam in iis ad quas referuntur,) al-
ia vero non necesse est in illis inesse ad
quae referuntur, contingit tamen inesse,
(ut si

(ut si anima sit res scibilis: nihil enim ver-
tat, quominus anima sui ipsius scientiam
habeat: non tamen necesse est, quia potest
& in alio hanc ipsa scientia inesse,) alia verò
simpliciter non possunt in illis inesse ad
quæ referuntur: (ut contrarium non potest
esse in contratio: nec scientia in scibili: nisi
accidat ut id quod est scibile, sit anima
vel homo:) considerare igitur oportet, an
aliquis quod tale est, posuerit in genere
non tali. cuiusmodi est, si quis dixerit me-
moriæ esse mansionem scientiæ. omnis
enim mansio in eo quod manet, & circa
illud est. quapropter etiam scientiæ man-
sio debet esse in scientia. memoriæ igitur est
in scientia, quia est mansio scientiæ. hoc
autem nequit, quoniam omnis memoriæ
est in anima. Hic autem locus etiam ad
accidens pertinet. nihil enim refert,
vtrum mansio dicatur esse genus me-
moriæ, an dicatur ei accidere. nam
II quouis modo memoriæ est mansio
scientiæ, hæc eadem de eadem ratio
conueniet.

A (ὅτι, εἰ ἐπιστητὸν ἡ ψυχὴ· ὁδοῦν γὰρ καὶ αὐτὴς ἐπιστήμην ἔχει πρὸς τὴν ψυχὴν· οἷον ἀναγκαστοὶ δὲ· δυνατὸν γὰρ καὶ εἰ ἀλλὰ οὐκ ἔχει πρὸς αὐτὴν ἐπιστήμην.) πᾶσι δὲ, ἀπλῶς οἷον εἰδὲν χεῖρα εἰ καὶ εἰσὶν ὑποαρχεῖν, πρὸς αὐτὴν ποτὶ τυχρόν λεγόμενα· (ὅτι, τὸ εἰδέναι οὐ τὰς εἰσαίτιας· οἷον πρὸς ἐπιστήμην εἰ τὰς ἐπιστητὰς, εἰ μὴ τυχρόν ὁ ἐπιστητὸν, ψυχὴ ἢ ἀνθρώπος οἷον.) σκοπεῖν δὲ χρὴ, εἰ μὴ εἰς ἄλλος ὅτι ὁ νοῦς εἰς ὁ μὴ νοῦς· ὅτι, εἰ πρὸς μνήμην, μόνον ἐπιστήμης εἴποι. πᾶσα γὰρ μνήμη, οὐ τὰς μνηστικὰς, καὶ πρὸς εἰσὶν· ὥστε καὶ ἡ τῆς ἐπιστήμης μνήμη, εἰ τῇ ἐπιστήμῃ. ἡ μνήμη ἀρχὴ εἰ τῇ ἐπιστήμῃ· ὅτι μνήμη τῇ ἐπιστήμῃ ἐστὶ. τῷ δ' εἰ καὶ εἰδέναι μνήμη γὰρ πᾶσα, εἰ ψυχὴ. ἔστι δ' ὁ εἰρημνός τις, καὶ πρὸς ὁ συμβεβηκός χεῖρος. ὁδοῦν γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ, τῆς μνήμης ἄλλος πρὸς μόνον εἰπεῖν, ἢ συμβεβηκέναι φάσκειν αὐτῇ τῷ. εἰ γὰρ ὁπωσδήποτε ἔστιν ἡ μνήμη μνήμη ἐπιστήμης, ὁ αὐτὸς ἀρμόσι πρὸς αὐτὴν λόγος.

Alii loci.

Cap. V.

1 Si habitus ad actum reducatur, vel actus ad habitum. 2 Si habitus ad facultatem referatur. 3 Si consequens pro genere ponatur. 4 Si non in eodem subiecto sint genus & species. 5 Si species sit generis particeps ex parte. 6 Si genus sit pars speciei. 7 Si id quod vituperandum & fugiendum est, ad facultatem, sine ad id quod potest, referatur. 8 Si id quod est per se honorabile, ad facultatem, vel ad id quod potest, vel ad effectum referatur. 9 Si in uno genere ponatur, quod est in duobus. 10 Si genus pro differentia sumatur, & differentia pro genere. 11 Si affectio dicatur esse species, 12 vel genus subiecti.

P Ræterea si habitum ad actum retulerit, vel actum ad habitum, id non est genus. veluti si dixeris sensum esse motum per corpus. nam sensus est habitus: motus verò est actus. item si dixeris memoriæ esse habitum retinendæ existimationis. nulla enim memoriæ est habitus, sed potius actus. 2 Peccant etiam, qui habitum ad consequentem facultatem reducunt: ut qui dicunt clementiam esse continentiam iræ, & fortitudinem ac iusticiam esse continentiam metus & lucris. Fortis enim & clemens dicitur, qui est perturbatione vacuus: continens autem, qui à perturbatione, in qua est, non trahitur. Fortasse autem utriusque consequens est talis facultas, ut, si in perturbatione esset, non traheretur, sed eam vinceret. non tamen hæc est viri fortis vel clementis essentia, sed omnino ab his perturbationibus non affici.

3 Interdum verò & quod quoquo modo consequens est, quasi genus ponit: ut dolorem generis iræ, & existimationem fidei.

Tom. I,

C ΠΑΛΙΝ εἰ πρὸς ἕξιν εἰς πρὸς εἰσὶν ἐπὶ ἕξιν, ἢ πρὸς εἰσὶν εἰς πρὸς ἕξιν, οἷον εἰς ἄλλος ὁ νοῦς. ὅτι, εἰ πρὸς αἰσθησιν, κινήσιν, ὁδὸς σώματος. ἢ μὴ γὰρ αἰσθησιν, ἕξιν· ἢ δὲ κινήσιν, εἰσὶν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τῇ μνήμῃ, ἕξιν καὶ καὶ πρὸς ὑπολήψεις εἴποι. ὁδοῦν γὰρ μνήμη, ἕξιν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰσὶν. 2 Διαμνηστικὸι δὲ καὶ οἱ πρὸς ἕξιν εἰς πρὸς ἀκατανοήτου δυναμὶν πᾶσι τοῖς. ὅτι, τῇ πρὸς τῇ, ἐγχεῖται δὲ ὁργῆς· ἔτι δὲ ἀνδρὶ καὶ τῇ διανοουμένῃ, φοβῶν καὶ κερδῶν ἐγχεῖται· ἀνδρὶ γὰρ ὁ πρὸς ὁ ἀπαθὴς λέγει· ἐγχεῖται δὲ ὁ πρὸς ὁ μὴ ἀνδρὶς. ἴσως μὴ οὕτως ἀκολουθεῖ δυναμὶς ἐκαστὴν ταύτην, ὥστε, εἰ παθῶν, μὴ ἀνδρὶς ἀλλὰ καὶ πρὸς ὁ μὴ τῇ γὰρ εἰ καὶ ἀνδρὶς ὁ πρὸς ὁ, ἀλλὰ ὁ ὅλος μὴ πρὸς ὁ πρὸς τῇ νοῦν μνηστικόν. 3 Εἰσὶν δὲ καὶ ὁ πρὸς ἀκατανοήτου ὁπωσδήποτε, ὥς ἄλλος πρὸς τῇ. ὅτι, τῇ λυπρῇ τῇ ὁργῆς, καὶ πρὸς ὑπολήψεις τῆς πίστεως.

CAP. II.

Dd

ἀμφω γὰρ τὰ εἰρηλίκια παρὰ τοὺς ἀνθρώπους μὲν ὅτι
 πῶς πῶς τοῖς ἀποδοθέντι εἰδέναι· ἐν δὲ πᾶσι δὲ
 αὐτῶν ἡμῶς ὅτι· ὁ μὲν γὰρ ὁρμητικὸς λυπῶνται,
 πορτέρως δὲ αὐτῶν τῆς λύπης ἡμῶς. οὐ
 γὰρ ἡ ὁρμή τῆς λύπης, ἀλλ' ἡ λύπη τῆς ὁρμῆς
 αἰτία· ὡς δὲ αὐτῶς ἡ ὁρμή ὅτι εἰς λύπην. καὶ
 ταῦτα δὲ ὡς ἡ πίστις ἀποληψίς. ἐν δὲ ταῖς
 γὰρ πᾶσι αὐτῶν ἀποληψίς, ἔμνη πῶς αὐτοὶ
 ἔχον. ὅτι ἐν δὲ ταῖς δὲ, εἴθε ἡ πίστις εἰδέναι τῆς
 ἀποληψίως. ὅτι ἐν δὲ ταῖς πᾶσι αὐτῶν ἡ δὲ
 μῆνιν, ἀμφὶς δὲ τῆς εἰδέναι ὅτι μῆνιν μεταβάλλει
 καὶ αὐτῶν ὅτι τὸ αὐτὸ ζῶον, ὅτι μὲν ἀνθρώπων
 ὅτι, ὅτι δὲ μῆνιν. ἐν δὲ τῆς φῆναι δὲ ἀνθρώπων τῶν
 ἀπολαμβάνοντα ἔμνη πῶς, ἐπ' ὅτι ἡ ἀπο-
 ληψίς καὶ ἡ πίστις ῥηθῆναι. ὡς δὲ αὐτῶν ὅτι
 ἡμῶς· ὅτι πᾶσι γὰρ διὰ λέγεσθαι τὸ ἡμῶς.

4. Ὅτι δὲ εἰ ἐν τῶν πᾶσι αὐτῶν πῶς
 ἀμφω γίνεσθαι. ἐν δὲ γὰρ * τὸ εἰδέναι, καὶ ὅτι γέ-
 νος· ὅτι, ἐν δὲ ὅτι λυπῶνται, καὶ τὸ χρεώμα· καὶ ἐν δὲ
 γραμματικῇ, ἔμνη πῶς. ἐν δὲ οὐ τῶν πᾶσι αὐ-
 τῶν φέρονται εἰπῆ, ἡ πᾶσι ὁρμῶν λυπῶνται· οὐ
 συμβαίνει δὲ τῶν αὐτῶν τῶν, πῶς ἡμῶς καὶ ὅτι εἰδέναι
 ἀποδοθέντι. ἡ μὲν γὰρ αἰσχύνη, ἐν τῶν λογισ-
 τῶν· ὅτι φέρονται, ἐν τῶν θυμωδῶν. ἔμνη ἡ μὲν λυ-
 πῶν, ἐν τῶν ἐπιθυμητικῶν· ἐν τῶν γὰρ ἔμνη ἡ δὲ
 ὅτι. ἡ δὲ ὁρμή, ἐν τῶν θυμωδῶν. ὡς δὲ γέννη τὰ
 ἀποδοθέντα, ὅτι ὅτι ἐν τῶν αὐτῶν πῶς εἰδέναι
 πῶς γίνεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἡ φιλία
 ἐν δὲ ἐπιθυμητικῶν, ἐν τῶν αὐτῶν βούλησις τῶν.
 πᾶσι γὰρ βούλησις ἐν δὲ λογιστικῶν. Χρήσι-
 μος δὲ ὁ πόθος καὶ πορτέρως ὅτι συμβαίνει. ἐν
 δὲ αὐτῶν γὰρ τὸ συμβαίνει, καὶ ὅτι συμβέ-
 ληται. ὡς δὲ αὐτῶν μὲν ἐν δὲ αὐτῶν φάσθαι, δὲ
 λον ὅτι ὅτι συμβαίνει.

5. Ἐπὶ, εἰ καὶ ἡ τὸ εἰδέναι τῶν εἰρηλίκων γέ-
 νος μετέχει· οὐ δοκεῖ γὰρ καὶ τὸ μετέχειν
 τὸ ἡμῶς· ὅτι γὰρ ὅτι ὁ ἀνθρώπος καὶ τὸ ζῶον,
 ἐν δὲ ἡ γραμματικὴ καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν ὁμοίως
 δὲ ἔμνη τῶν ἄλλων. σκοπεῖν αὖτε, εἰ ὅτι τῶν
 κατὰ τὸ μετέχειν τὸ γένος. ὅτι, εἰ ὅτι ζῶον ὅτι
 αἰσθητὸν ὅτι ὁρατὸν εἶναι. κατὰ τὸ γὰρ αἰσθη-
 τὸν καὶ ὁρατὸν τὸ ζῶον. καὶ τὸ σῶμα γὰρ, αἰσθη-
 τὸν καὶ ὁρατὸν, καὶ δὲ τῶν ψυχῶν αὐτῶν· ὡς ὅτι
 αὐτῶν εἰ * γέννη τῶν ζῶων, ὅτι ὁρατὸν καὶ τὸ αἰσθη-
 τὸν.

6. Λαμβάνοντα δὲ εἰσὶν καὶ τὸ ὅτι εἰς τὸ
 μέγεθος ὅτι. ὅτι, τὸ ζῶον, σῶμα ἔμφυτον.
 οὐδαμῶς δὲ τὸ μέγεθος τῶν ὅλων κατηγορεῖται.
 ὡς· ὅτι αὐτῶν εἰς τὸ σῶμα, ἡμῶς τῶν ζῶων, ὅτι
 μέγεθος ὅτι.

A ambo enim illa consequentia sunt aliquo
 modo his speciebus: sed neutrum eorum
 est genus: nam qui irascitur, dolet, cum
 in eo dolor præcesserit. quandoquidem
 non ira doloris, sed dolor iræ causa est:
 quare simpliciter ira non est dolor. Se-
 cundum hæc nec fides est existimatio:
 quia fieri potest ut aliquis fidem non ha-
 bens, eandem existimationem habeat.
 quod fieri nequit, si fides est species existi-
 mationis. non potest enim quidpiam
 idem permanere, si ex specie omnino mu-
 tatum sit: quemadmodum idem animal
 non potest interdum esse homo, interdum
 non homo. Quod si quis dixerit, necessa-
 riò eum qui existimat, etiam credere; æ-
 qualiter existimatio & opinio dicentur.
 quocirca ne sic quidem potest esse genus:
 quoniam oportet genus de pluribus dici.
 4. Videre etiam oportet, an naturā com-
 paratum sit ut in eodem aliquo subiecto
 ambo insint. in quo enim inest genus, inest
 etiam species: ut in quo albor, etiam co-
 lor: & in quo grammatica, etiam scientia.
 Si quis igitur dixerit, verecundiam esse
 metum, aut iram esse dolorem; non acci-
 det ut in eodem & genus & species insint.
 nam verecundia est in parte animæ ratioci-
 nativæ, metus autem in irascibili: ac do-
 lor quidem in concupiscibili, quoniam in
 hoc est etiam voluptas: ira autem in irasci-
 bili. quare ea quæ allata fuerunt, non sunt
 genera: quia non est naturā comparatum
 ut insint in eodem subiecto, in quo insunt
 species. Similiterque si amicitia est in con-
 cupiscibili, non potest esse voluntas quæ-
 dam: omnis enim voluntas est in parte ra-
 tiocinativæ. Utile autem est hic locus et-
 iā ad accidens examinandum: quoniam in
 eodem sunt accidens & id cui accidit.
 quamobrem nisi in eodem esse videantur,
 constat non accidere. 5. Præterea viden-
 dum est, an ex parte species sit eius parti-
 ceptus quod dicitur esse genus: quia non
 videtur genus communicari ex parte. non
 enim homo est quadamtenus animal, ne-
 que grammatica est quadamtenus scien-
 tia. similis est ceterorum ratio. Confide-
 rare igitur oportet, an cum quibusdam ex
 parte genus communicetur. quale est, si
 animal dictum sit esse id quod sensibile,
 aut visibile: quoniam animal est ex parte
 sensibile, & visibile: quandoquidem ra-
 tione corporis est sensibile & visibile, ra-
 tione autem animæ non item. quare visi-
 bile & sensibile non possunt esse genera
 animalis. 6. Interdum etiam non ani-
 madvertunt, scilicet totum ad partem reduce-
 re: ut qui dicunt animal esse corpus anima-
 tum: atqui nullo modo pars toti attribui-
 tur: quare corpus non potest esse genus a-
 nimalis, cum sit pars.

7 Videre etiam oportet, an aliquid vituperandum vel fugiendum, ad facultatem, vel ad id quod potest, retulerit. quale est, si dixeris, sophistam esse eum qui potest ex sapientia, qua videtur esse prae-dictus, lucrari: aut calumniatorem, eum qui potest calumniari, & ex amicis inimicos facere: aut furem, eum qui potest aliena clam furari. nullus enim eorum quos dixi, talis esse dicitur, quia possit aliquid horum facere. potest enim & Deus, & vir probus, quae mala sunt, efficere: non tamen tales sunt: omnes enim improbi ex praeelectione nominantur. Praeterea omnes facultates sunt in rerum eligendarum numero. nam & improborum facultates sunt eligendae. idcirco & Deum & virum bonum dicimus eas habere: dicimus enim eos posse quae mala sunt, agere. Quare facultas nullius rei vituperandae genus esse potest. alioquin accideret, ut aliquid quod sit vituperandum, sit eligendum: erit enim aliqua facultas vituperanda.

8 Videndum etiam est, an aliquid eorum quae sunt per se honorabilia vel eligenda, ad facultatem, vel ad id quod potest, vel ad effectuum retulerit. omnis enim facultas, & quicquid potest, aut efficiendi vim habet, propter aliud est eligendum.

9 Velan aliquid eorum quae in duobus pluribusve generibus collocantur, ad vnum reducerit. quaedam enim non licet ad vnum genus referre: ut impostorem, & calumniatorem. etenim nec qui consilium capit, cum efficere non possit, nec qui efficere potest, nisi consilium capiat, calumniator est, vel impostor: sed qui ambo haec habet: quamobrem ea quae dicta sunt, non in vno genere, sed in utroque poni debent.

10 Praeterea interdum vice versa genus ponunt pro differentia, & differentiam pro genere: ut qui dicunt stuporem esse exsuperantiam admirationis, & fidem esse vehementiam existimationis. nam neque exsuperantia, neque vehementia est genus, sed differentia. stupor enim videtur esse admiratio exsuperans: & fides, existimatio vehemens. quare admiratio & existimatio sunt genera: exsuperantia verò & vehementia, differentiae. Praeterea, si quis exsuperantiam & magnitudinem pro genere acceperit, etiam res inanimatae fidem habebunt, & obstupescunt. cuiusque enim rei vehementia & exsuperantia inest in ea re cuius est vehementia & exsuperantia. si igitur stupor est exsuperantia admirationis, inerit in admiratione stupor: quapropter admiratio obstupescet: Similiterque fides inerit in existimatione: siquidem est vehementia existimationis:

Tom. I.

A 7 Οὐδὲν δὲ ἐπὶ τῷ ψικτῷ ἢ φάκτῳ εἰς δυνάμιν ἢ τὸ δυνατὸν ἔθηκεν. οὗ, * πὺν γὰρ τὸν θεὸν ὁ σοφιστὴς, τὸν δυνάμειον ἀπὸ φαινομένης ὁφείας χρηματίζεσθαι. ἢ ἀφ' ὧν, τὸν δυνάμειον ἀφ' ὧν, ἐξ ὧν ποιεῖ τις φιλίας. ἢ κλέπτειν, τὸν δυνάμειον τὰ ἀλλότρια ἄρχειν. ὡς δὲ γὰρ τῷ εἰρημῶν, ὁ δυνατὸς εἶναι πύτων, ποιοῦντες λέγεσθαι εἰσὶν. δυνάμειον γὰρ ἐπὶ ὁ θεός, καὶ ὁ ἀποδιδόν, τὰ φάλα δρᾶν, ἀλλ' ἔκ εἰσι τοιοῦτοι. πύτων γὰρ εἰ φάλας ἐπὶ πωραῖσιν λέγονται. B Ἐπὶ πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῷ αἰρετῷ. καὶ γὰρ αἱ τῷ φαίλων δυνάμεις αἰρεταί. δὲ καὶ τὸν θεόν καὶ τὸν ἀποδιδόν ἔχει φαίλων αὐτῶν. δυνάμεις γὰρ φαίλων εἶναι τὰ φάλα πωραῖσιν. ὡς ὁ δὲ αὐτὸς αὐτὸν εἶναι ψικτῷ ἥμος ἐδυνάμεις. εἰ δὲ μὴ, συμβήσεται πὶ τῷ ψικτῷ, αἰρετὸν εἶναι. ἔσται γὰρ τις δυνάμεις ψικτῷ.

C 8 Καὶ εἰ πὶ τῷ δὲ αὐτὸ πύτων ἢ αἰρετῷ, εἰς δυνάμιν, ἢ τὸ δυνατὸν, ἢ ὁ ποιητικὸν ἔθηκεν. πᾶσαι γὰρ δυνάμεις, καὶ πύτων τὸ δυνατὸν, ἢ τὸ ποιητικὸν, δὲ ἄλλο αἰρετὸν.

D 9 Ἡ εἰς τῷ δὲ δυοῖ ἥμος ἢ ἀκείσιν, εἰς ἑκάτερον ἔθηκεν. εἶνα γὰρ οὐκ ἔστιν εἰς ἓν ἥμος ἡμῶν. οὗ, τὸν φένακα, καὶ τὸν ἀφ' ὧν. οὐτε γὰρ ὁ πωραῖος, ἀδυνατῷ δὲ. οὐτε ὁ δυνάμειος μὲν, μὴ πωραῖος δὲ. ἀφ' ὧν ἢ φέναξ. ἀλλ' ὁ ἀμφω αὐτὰ ἔχει. ὡς δὲ ἡμίονος εἰς ἓν ἥμος, ἀλλ' εἰς ἀμφότερα, τὰ εἰρημῶν. 10 Ἐπὶ, εἰς τὸ αἰάπαλι τὸ μὲν ἥμος, ὡς ἀφ' ὧν ἀπιδιδόναι. πύτων δὲ ἀφ' ὧν, ὡς ἥμος οὗ, πύτων ἐκ πληξίν, ὑπερβολῇ θαυμασιότητος. καὶ πύτων πίστις, σφοδρότητα ὑποληψίως. οὐτε γὰρ ἡ ὑπερβολή, οὐτε ἡ σφοδρότης, ἥμος, ἀλλ' ἀφ' ὧν. δοκεῖ γὰρ ἡ ἐκ πληξίς, θαυμασιότης εἶναι ὑπερβολή. καὶ ἡ πίστις, ὑποληψίς σφοδρά. ὡς ἥμος ἐπὶ θαυμασιότητος, καὶ ἐπὶ ὑποληψίς ἐστίν. ἐπὶ δὲ ὑπερβολῇ καὶ ἐπὶ σφοδρότητος, ἀφ' ὧν. Ἐπὶ, εἰ τις πύτων ὑπερβολῇ καὶ πύτων σφοδρότητα * ὡς ἥμος ἀπιδιδόν, τὰ ἀφ' ὧν πύτων καὶ ἐκ πληξίσιν. ἡ γὰρ ἐκαστὴ σφοδρότης καὶ ὑπερβολή πύτων ἐκείνη οὐ ἐστὶ σφοδρότης ἐπὶ ὑπερβολῇ. εἰ δὲ πύτων ἐπὶ ἐκ πληξίς, ὑπερβολή ἐστὶ θαυμασιότητος, πύτων τὴν θαυμασιότητην ἐκ πληξίς. ὡς ἡ θαυμασιότης ἐκ πληξίσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ πίστις πύτων τὴν ὑποληψίαν, εἰς σφοδρότητος ὑποληψίως ἐστίν.

Dd ij

ὥστε ἡ ὑπόληψις περὶ αὐτῆς. Ἐπὶ συμβεβησέναι δὲ ἄλλως ἀποδιδόντι, σφοδρότης σφοδρὰ λέγειν, καὶ ὑπερβολὴ ὑπερβάλλουσα. ἔστι γὰρ ἡ πίστις σφοδρὰ. εἰ οὖν ἡ πίστις σφοδρότης ἐστὶ, σφοδρότης δὲ εἴη σφοδρὰ. ὁμοίως δὲ καὶ ἐκπληξίς ἡς ἐστὶν ὑπερβάλλουσα. εἰ οὖν ἡ ἐκπληξίς, ὑπερβολὴ ἐστὶν, ὑπερβολὴ δὲ εἴη ὑπερβάλλουσα. ὃ δὲ δέδεικται δὲ ὁμοίως τῶν ὁμοίων, τῶν ὁμοίων ὁμοίως ἢ ὁμοίων * ὁμοίων, ὁμοίως ἢ κινήσεις κινέμενοι.

11. Ἐνίοτε δὲ ἄλλοι τὸν αἶρα, καὶ τὸ πάθος εἰς γένος τὸ πεποιηθὲς τίθεντες. οἳ, ὅσοι πλεονάζουσιν, ζῶντες αἰδέσθαι φασι εἶναι. πάθος γὰρ τὴν ζωὴν, ἢ σύμπτωμα, ἢ ἀθανασία εἰσὶν εἶναι. ὅτι δὲ ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, δηλοῦν δὲ γένοιτο, εἰ ἡ σύμπτωσις ἡ ἀθανασία εἰσὶν αἰδέσθαι. ὁμοίως γὰρ φησὶ ἐπὶ αὐτὸν ζῶντα λαμβάνειν. ἀλλὰ σύμπτωμά ἐστι, ἢ πάθος * αὐτὴν ἀθανασίαν. ὡς οὐ γένος ἐστὶν ζωὴ τῆς ἀθανασίας. 12. Ἐν δὲ, * εἰ τῶν πάθους, ὃ ἐστὶ πάθος, ἐκείνο γένος φασι εἶναι. οἳ, τὸ πνέμα, αἶρα κινέμενοι. πολλοὶ γὰρ κινήσεις αἶρος τὸ πνέμα. ὁ γὰρ αὐτὸς αἶρ δαμάσκει, ὅταν τε κινήσῃ, καὶ ὅταν ἡμῶν. ὡς οὖν οὐκ ἐστὶ ὅλος αἶρ τὸ πνέμα. ὡς γὰρ αὐτὸ καὶ μὴ κινέμενόν τε αἶρος πνέμα, εἴπερ ὁ αὐτὸς αἶρ δαμάσκει, * ὡς οὖν ὡς πνέμα. ὁμοίως δὲ ὅτι τῶν ἄλλων τῶν κινήσεων. εἰ δὲ αἶρα καὶ ὅτι τούτου δὲ συγχωρήσας, ὅτι ἐστὶν αἶρ κινέμενος τὸ πνέμα. ἀλλὰ ὅτι καὶ τῶν κινήσεων * τὸ τοιοῦτον ἀποδιδόναι, καὶ ὅτι μὴ ἀληθεύειν * τὸ περὶ γένος. ἀλλὰ ἐφ' ὅσων ἀληθῶς κατηγορεῖται τὸ ἀποδιδόναι γένος. ἐπὶ οὖν γὰρ ὃ δὲ δέδεικται ἀληθεύειν. οἳ, ὅτι τῆς χύσεως, καὶ τῆς πηγῆς. πλεονάζει γὰρ χύσις φασι ὕδωρ εἶναι πεπηγὸς. τὸν δὲ πηλόν, γὰρ ὑγρὸν πεφυρμένον. ἐστὶ δὲ οὐδὲ ὁ πηλὸς γὰρ, ὅτι ἡ χύσις ὕδωρ. ὡς οὖν οὐκ εἴη γένος, ὁμοίως τῶν ἀποδιδόντων γένος. δὲ γὰρ τὸ γένος ἀληθεύειν αἰετὶς εἶδεν. ὁμοίως δὲ ὁ οἶνος, ὕδωρ ἐστὶ σιτηπὸς, καὶ αἶρα Ἐμπεδοκλῆς φησὶ,

--- Σαπὲν οὐ ξύλα ὕδωρ.

ἀπλῶς γὰρ οὐκ ἐστὶν ὕδωρ.

A quamobrem existim. fidem habebit. Præterea accidit ei qui ita genus accipit, ut vehementiam vehementem dicat, & exsuperantiam exsuperantem. nam quædam fides est vehemens: si igitur fides sit vehementia, certè vehementia erit vehemens. Similiter etiam quidam stupor est exsuperans. si igitur stupor sit exsuperantia, certè exsuperantia erit exsuperans. Atqui horum neutrum esse videtur: quemadmodum nec scientia est res scibilis, nec motio est id quod movetur.

B 11. Interdum etiam errant, affectionem, quasi in genere, ponentes in eo quod affectum est: ut quicumque aiunt immortalitatem esse vitam æternam: quoniam immortalitas videtur esse affectio quædam siue accidens vitæ, quod quidem verum esse, perspicuum fieri possit, si quis concesserit, aliquem ex mortali immortalem fieri posse. nemo enim dicet cum aliam vitam accipere, sed accidens quoddam vel affectionem ei vitæ quam debebat, accessisse. quocirca vita non est genus immortalitatis.

C 12. Errant etiam, si id cuius est affectio, dicant esse affectionis genus: ut ventum, ærem motum. nam ventus est potius æris motio: quandoquidem idem ær permanet, & cum movetur, & cum stat: quare omnino ventus non est ær: alioquin & non moto ære ventus esset: siquidem ær idem permanet, qui erat ventus. Similiter dicendum est de huiusmodi aliis rebus. Sed & si concedere oporteat ventum esse ærem motum; non tamen in omnibus hoc admitti debet, id est, non etiam in iis de quibus non verè dicitur genus propositum, sed in iis tantum quibus verè attribuitur genus. nam in quibusdam non videtur verè dici: ut in niue, & in luto. niuem enim aiunt esse aquam concretam: lutum autem, terram humore temperatam. sed nec lutum est terra: nec nix, aqua. quare ex propositis generibus neutrum potest esse genus. oportet enim genus semper verè dici de speciebus. Similiter nec vinum est aqua putrefacta, ut Empedocles ait illo loco;

--- Putrefacta in ligno aqua.

simpliciter enim vinum non est aqua.

Alij loci.

Cap. VI.

1 Si dicatur alicuius rei genus esse id quod nullius rei est genus. 2 Si genus vel differentia omnibus rebus consequens sit. 3 Si genus sit in specie ut in subiecto. 4 Si non sit synonymum. 5 Si melior species deteriori generi subiaciat. 6 Si id quod ad duo eodem modo affectum est, ad deterius genus referatur. 7 Ab eo quod magis vel æquè vel minus est genus, aut species. 14 Si quid multis specie differentibus attribuitur in questione quid est. 15 Distinctio generis & differentie. 16 A denominatione. 17 Si quid sit semper consequens, nec reciprocetur. 16 Epilogus.

P Ræterea videndum est, an omnino id quod propositum est, nullius rei sit genus. manifestum enim erit, ne speciei quidem propositæ genus esse. videndum autem est ex eo, quod specie inter se non differunt ea quæ participant propositum genus: ut alba: hæc enim specie non differunt inter se: omnis autem generis species differunt. quare album nullius rei genus esse potest. 2 Rursus videndum est, an id quod omnibus rebus est consequens, genus vel differentiam esse dixerit, multa enim sunt omnibus rebus consequentia, ut ens & unum in eorum numero sunt, quæ res omnes consequuntur. si igitur ens pro genere posuerit, procul dubio veram omnium genus futurum est: quoniam eis attribuitur: nulli enim rei genus, præterquam speciebus, attribuitur. quare etiam unum erit species entis. accidit igitur, ut in omnibus quibus genus attribuitur, etiam species attribuat. quandoquidem & ens & unum omnibus rebus simpliciter attribuuntur, cum paucioribus speciem attribui oporteat. Si verò id quod omnibus consequens est, differentiam esse dixerit, patet, de totidem aut de pluribus differentiam quam genus dictum iri. si enim & genus sit in eorum numero quæ omnibus consequentia sunt, de totidem dicetur. si verò genus non omnibus rebus consequens sit, de pluribus differentia dicetur, quam ipsum genus. 3 Præterea videndum est, an in subiecta specie propositum genus esse dicatur, ut album in niue. itaque perspicuum est non esse genus. de subiecta enim specie tantum genus dicitur. 4 Considerare etiam oportet, an genus & species non sint synonyma: omnibus enim speciebus synonymus genus attribuitur. 5 Præterea peccatur, cum est & generi & speciei aliquid contrarium: ex contrariis speciebus ea quæ melior est, ad deterius genus refertur, accidet enim ut reliqua in reliquo sit: quoniam contraria sunt in contrariis generibus. quare melior species erit in deteriori genere: videtur autem melioris melius genus esse. 6 Peccat etiam, si cum eadem res ad utrumque sit eodem modo affecta, ad deterius non ad melius genus retulerit: ut si dixerit animam esse id quod motionem, vel rem motam. eadē enim videtur æque habere vim sistendi, ac mouendi: quare si status est melior, ad hoc genus refertur oportebat. 7 Præterea ab eo quod est magis vel minus, ei qui refellit, arguere licet, si genus recipiat intentionem, species autē nō recipiat, neque ipsa, neque quod ab ea denominatur. ut puta si virtus intentionem capit, etiam iustitia & iustus capient: dicitur enim alter altero iustior. si igitur propositum genus intentionem recipit,

Tom. I,

E TI, εἰ ὅλως ὁ ἀποδοθὲν, μηδενὸς ἔστι γένος. δῆλον γάρ, ὡς ὅτι τῷ λεγόντι. σκοπεῖν εἰ τῷ μηδὲν ἀφαιρῆν εἶδη τὰ μεταφέροντα τῷ ἀποδοθέντι γένος: οἷον, τὰ λεγόντα. ὅτι γὰρ ἀφαιρῆν τὰ εἶδη αὐτῶν ἀλλήλων. πάλιν δὲ γένος ἔστιν εἶδη ἀφαιρῶν. ὡς ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ λεγόν, γένος ὁδοῦτος.

1 Πάλιν, εἰ τὸ πᾶσι ἀκολουθοῦν, γένος ἢ ἀφαιρῶν εἶπε. πλείω γὰρ τὰ πᾶσι ἐπομύων. οἷον, ὁ ὄν, καὶ τὸ εἶναι, τῶν πᾶσι ἐπομύων ἔστιν. εἰ δὲ αὖ τὸ ὄν, γένος ἀπέδωκε. δῆλον, ὅτι πᾶσι αὐτὸ εἶναι γένος, ὅτι κατηρῆται αὐτῶν. κατ' ὁδοῦτος γὰρ ὁ γένος, ἀλλ' ἢ κατ' εἶδω, κατηρῆται ὡς καὶ τὸ εἶναι, εἶδος αὐτὸ τῷ ὄντι. συμβαίνει δὲ αὖ κατ' ἐπομύων, ὅτι τὸ γένος κατηρῆται, καὶ ὁ εἶδος κατηρῆται, (ὅτι καὶ τὸ ὄν καὶ τὸ εἶναι κατ' ἐπομύων ἀπλῶς κατηρῆται,) * δὲ ὅτι ἐπ' ἐλάσσονος ὁ εἶδος κατηρῆται. εἰ δὲ ὁ πᾶσι ἐπομύων, ἀφαιρῶν εἶπε. δῆλον, ὅτι ὅτις, ἢ ὅτι πλείον ἢ ἀφαιρῶν τῷ γένος ῥηθῆσθαι. εἰ μὲν γὰρ καὶ ὁ γένος τῶν πᾶσι ἐπομύων, ὅτις. εἰ δὲ μὴ πᾶσι ἐπὶ τὸ γένος, ὅτι πλείον ἢ ἀφαιρῶν λέγεται αὐτῶν.

3 Εἰ, εἰς ὅτι ἀποδοθὲν τὰ εἶδη ὁ ἀποδοθὲν γένος λέγεται, κατὰ τὸ λεγόν ὅτι τὸ χεῖρος. ὡς δὲ δῆλον ὅτι ὅτι αὐτὸ εἶναι γένος. κατ' ἀποδοθὲν γὰρ τῷ εἶδει μόνον τὸ γένος λέγεται. 4 Σκοπεῖν δὲ καὶ, εἰ μὴ σῶντων γένος τὸ γένος τὰ εἶδη. κατ' ἐπομύων γὰρ τῶν εἶδων σῶντων γένος τὸ γένος κατηρῆται. 5 Εἰ, ὅτι ὄντι τὰ γένος καὶ τὰ εἶδη ἐπὶ τοῦ, τὸ βέλτιον τῶν ἐπὶ τοῦ εἶδους εἰς τὸ χεῖρος γένος τῶν συμβαίνει γὰρ ὁ λοιπὸν εἰς τὰ λοιπὰ εἶδη. ὅτι τὰ ἐπὶ τοῦ, εἰς τοῖς ἐπὶ τοῖς γένος. ὡς ὁ βέλτιον εἰς τὰ * χεῖρος εἶδη. δὲ καὶ τῷ βέλτιονος γένος βέλτιον εἶδη.

6 Καὶ εἰ τῷ αὐτῷ ὁμοίως. πρὸς ἄμφω ἔχοντες, εἰς τὸ χεῖρος, καὶ μὴ εἰς ὁ βέλτιον γένος εἶδη. οἷον, τὸ ψυχρὸν, ὅτι κρύον, ἢ κρύον. ὁμοίως γὰρ ἢ αὐτῷ ἐπὶ τοῦ καὶ κρύον δὲ καὶ εἶδη. ὡς εἰ βέλτιον, ἢ ἐπὶ τοῦ, εἰς τὸ εἶδη ὁ γένος εἶδη.

7 Εἰ, εἰς τὸ μᾶλλον καὶ ἥϊον, ἀποδοθὲν γένος, εἰ ὁ γένος δὲ γένος ὁ μᾶλλον, ὁ ὅτι εἶδος μὴ δὲ γένος, μὴ αὐτὸ, μὴ κατ' ἐλάττω λεγόμενον. οἷον, εἰ ἢ ἀρετὴ δὲ γένος μᾶλλον. καὶ ἢ δὲ γένος, καὶ ὁ δὲ γένος. λέγεται γὰρ δὲ γένος μᾶλλον ἐπὶ τοῦ εἶδους. εἰ δὲ αὐτὸ ἀποδοθὲν γένος δὲ γένος ὁ μᾶλλον,

Dd iij

ὅ δ' εἶδος μὴ διχάζει, μὴτ' αὐτὸ, μὴτι ὅ κατ' ἐκεῖνο λεγόμενον· ὅτι μὴ εἴη τὸ ἀποδο-
θέν, ἥμος.

8 Πάλιν, εἰ τὸ μᾶλλον δοκῶν ἢ ὁμοίως, μὴ ὅτι ἥμος, δῆλον ὅτι ὅτι δ' ἀποδοθέν. Χρήσιμος δ' ὁ τόπος ὅτι ὅτι τῶν ποιούντων μάλιστα, * ἐφ' ὅσων πλείω φαίνεται τῶν εἰδῶν ἐν τῷ πᾶσι κατηγερούμενα, καὶ μὴ διώρι-
ται, μηδ' ἐξ ἑαυτοῦ εἰπεῖν, ποῖον αὐτῶν γένος. οἷον, τῆς ὀργῆς καὶ ἡ λύπης καὶ ἡ ἀπολαύσεως ὀλιγω-
ρίας, ἐν τῷ πᾶσι, δοκεῖ κατηγερεῖσθαι. λυ-
πιῦν γὰρ ὁ ὀργισμένος, καὶ ἀπολαύσεως ὀλι-
γορεῖσθαι.

9 Ἡ αὐτὴ δὲ σκέψις ἐστὶν τῶν εἰδῶν πρὸς ἄλλο τι συγκρίνοντι. Εἰ γὰρ ὁ μᾶλλον, ἢ ὁμοίως δοκῶν οἷον ἐν τῷ ἀποδοθέντι γένει, μὴ ὅτι ἐν τῷ γένει· δῆλον ὅτι ὅτι τὸ ἀποδο-
θέν ὅλως εἶδος, εἴη μὴ ἐν τῷ γένει. 10 Ανα-
γεῶνται μὲν οὖν, κατὰ τὴν εἰρημίαν, χρησίων.
11 Κατασκευάζοντι δὲ, εἰ μὲν ὅτι διδύχα
ὁ μᾶλλον τὸ ἀποδοθέν γένος καὶ τὸ εἶδος, οὐ
χρήσιμος ὁ τόπος· ὅτι γὰρ καλὴ, ἀμφοτέ-
ρων ὀπιδεχομένων, μὴ οἷον θάτερον θάτερον
γένος. τὸ, τε γὰρ λυγρὸν καὶ τὸ καλὸν ὀπιδιχε-
ται ὁ μᾶλλον· καὶ ὅτι πρὸς, ἐπὶ γένος.
12 Ἡ δὲ τῶν ἡμεῶν καὶ τῶν εἰδῶν πρὸς ἄλλη-
λα σύγκρισις χρήσιμος. οἷον, εἰ ὁμοίως πᾶσι
καὶ πᾶσι γένος, εἰ θάτερον γένος, καὶ θάτερον.
ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ὁ ἥτιον, καὶ τὸ μᾶλλον· οἷον,
εἰ τῆς ἐγκρατείας μᾶλλον ἢ διωάμις ἢ ἡ ἀρε-
τή, ἥμος, ἢ οἷον ἀρετὴ γένος, καὶ ἡ διωάμις.

13 Ταῦτα δὲ αὐτὰ καὶ ὅτι τῶν εἰδῶν ἀρμόσει
λέγεσθαι. Εἰ γὰρ ὁμοίως πᾶσι ἐν τῷ πᾶσι
κατασκευάζοντι εἶδος· εἰ θάτερον, εἶδος, καὶ ὁ λοι-
πὸν. καὶ εἰ ὁ ἥτιον δοκῶν, εἶδος ὅτι, καὶ τὸ μᾶ-
λλον. 14 Ἐπὶ πρὸς τὸ κατασκευάζειν, σκεπτικόν,
εἰ καὶ ὡς ἀποδοθέν τὸ γένος, ἐν τῷ πᾶσι, κατηγε-
ρεῖται, μὴ ὅτι * ἐν τῷ ἀποδοθέντι εἶ-
δος, ἀλλὰ καὶ πλείονων καὶ ἀφαιρέων· δῆλον γὰρ,
ὅτι γένος ἔστι. εἰ δ' ἐν τῷ ἀποδοθέντι εἶδος ὅτι, σκε-
πτῶν, εἰ ἐστὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τὸ γένος ἐν τῷ πᾶσι
κατηγερεῖται. πάλιν γὰρ συμβῆσι καὶ πλείονων
* αὐτὸ καὶ ἀφαιρέων κατηγερεῖται, καὶ γένος ὁμο-
λογεῖται. 15 Ἐπὶ δὲ δοκεῖ πᾶσι καὶ ἡ ἀφαιρέσις
ἐν τῷ πᾶσι τῶν εἰδῶν κατηγερεῖσθαι, χωριστοὶ τὸ
γένος ἀπὸ τῆς ἀφαιρέσεως, χρωόμενοι τοῖς εἰρη-
μαίοις στοιχείοις. πρῶτον μὲν, ὅτι τὸ γένος ὅτι
πλείον λέγεται τῆς ἀφαιρέσεως. Εἰθ' ὅτι καὶ
πᾶσι τῶν πᾶσι ἀποδοσὶν μᾶλλον ἀρμόζει
τὸ γένος, καὶ πᾶσι ἀφαιρέσιν εἰπεῖν· ὁ γὰρ

A species autem non recipit, nec ipsa, nec
quod ab ea denominatur: id quod pro-
positum est, non potest esse genus.

8 Rursus si id quod magis vel æquè
esse videtur, non est genus; patet, ne id
quidem quod propositum fuit, esse genus.
Vtilis autem est hic locus in iis maximè in
quibus plura esse videntur quæ speciei in
questione quid est, attribuantur; nec defi-
nitum est, nec dicere possumus, quod-
nam eorum sit genus: utputà ira & dolor
& existimatio contemptiois, in quæstio-
ne quid est, videtur attribui. nam qui iras-
citur, dolet, seque contemni existi-
mat.

9 Eadem consideratio est in specie, si
cum alia quapiam conferatur. si enim
quod magis, vel quod æquè videtur esse
in genere proposito, non est in genere,
manifestum est, nec propositam omnino
speciem in genere esse.

10 Qui igitur refellit, ita ut dictum
est, uti hoc loco debet.

11 Confirmanti autem non est utilis
locus, si & genus & species intentionem
recipiant. nihil enim verat, cum
ambo recipiant, non esse alterum alte-
rius genus. nam & album & honestum
intentionem suscipit, ac neutrum est al-
terius genus.

12 Generum autem & specierum inter
se collatio utilis est. veluti si æquè hoc &
illud est genus, alterum autem est genus,
etiam alterum erit. Item si id quod minùs
est genus, est genus, etiam quod magis; ve-
luti si continentia potius genus sit facul-
tas quam virtus, virtus autem sit genus;
etiam facultas est genus.

13. Eadem de specie dici conue-
nat. nam si æquè hoc & illud sit pro-
positi generis species, alterum autem sit
species, etiam reliquum erit: & si quod
minùs videtur, species est, etiam quod
magis.

14 Præterea ut confirmetur, consi-
derandum est, an iis quibus assignatum
est genus in questione quid est, attribua-
tur, cum non sit una data species, sed
plures ac differentes: quia proculdubio
erit genus. At si una sit species data,
considerare oportet, an etiam aliis spe-
ciebus genus in questione quid est, attri-
buatur. rursus enim efficietur, ut idem
pluribus ac differentibus attribuat, &
genus esse concedatur. 15 Quoniam autem
quibusdam videtur etiam differentia in
questione quid est, speciebus attribui; sepa-
randum est genus à differentia per dicta
elementa. Primum, quia genus de pluri-
bus dicitur, quàm differentia. deinde,
quia in responsione ad questionem quid est,
aptius dicitur genus, quàm differentia:

nam qui dicit hominem esse animal, magis declarat quid sit homo, quam qui dicit esse pedestre. & quia differentia qualitatem generis semper significat, genus autem differentiae qualitatem non significat. nam qui ait pedestre, quale quid animal dicit: qui verò inquit animal, non dicit quale quid pedestre. Ac differentia quidem à genere ita separanda est.

16 Quia verò musicum videtur, quā musicum est, sciens esse, etiam musica est scientia quædam: & si ambulans propterea quod ambulat, mouetur, ambulatio est motio quædam: hoc igitur modo considerandum est, in quo quis velit genere aliquid collocare. ut si quis probare velit scientiam esse id quod, fidem; videndum est, an sciens, quā scit, credat: sic enim manifestum fiet, scientiam esse fidem quandam. Eodem modo fieri debet in aliis eiusmodi.

17 Præterea, quoniam quod alicui semper consequens est, nec recipitur, difficile est separare à genere, & ostendere non esse genus: si hoc illi omni consequens sit, illud autem huic non omni: (ut tranquillitati quies, & numero diuiduum: non contrà, quia non omne diuiduum est numerus, nec omnis quies est tranquillitas,) ipse quidem disputans uti hoc loco debet, quasi genus sit id quod semper est consequens, cum alterum non recipitur.

18 Alio verò hoc argumentum proponente, non in omnibus admitti debet, sed obicere, id quod non est, ei omni quod sit, consequens esse, (quod enim sit, non est,) nec recipiari, (non enim quicquid non est, sit,) attamen non esse genus id quod non est, eius quod sit simpliciter enim eius quod non est, non sunt species.

19 De genere igitur exposita methodo differendum est.

Α ζῶον εἶπὼν τὸν ἀνθρώπον, μᾶλλον δὲ λέγει πρὸς τὸν ἀνθρώπου, ἢ τὸ πεζὸν εἶπὼν. καὶ ὅτι ἢ μὴ ἀφ' ὧν ποιοῦνται τὰ γένη αἰεὶ σημαίνει. τὸ δὲ γένος, τῆς ἀφ' ὧν ποιοῦνται ὅτι οὐ μὴ εἰπὼν πεζόν, ποῖον ἔτι λέγει ζῶον. ὁ δὲ ζῶον εἰπὼν, ὅτι λέγει ποῖον τὸ πεζόν. πλὴν μὲν οὖν ἀφ' ὧν ποιοῦνται τὰ γένη ἔτι χειρίων. 16 Ἐπὶ δὲ δοκεῖ τὸ μουσικόν, ἢ μουσικὸν εἶναι, ἢ ἡ μουσικὴ ἐπιστήμη τίς ἐστι καὶ εἰ τὴ βαδίζον, τὰ βαδίζον καὶ ἡ βαδισίς, κίνησις τίς ἐστι. 17 οὐκ οὖν, εἰ ὅτι αὐτὸ βούλη γένος τὸ κατὰ φύσιν, τὸν εἰρημονεῖν ἔστι. 18, εἰ πλὴν ἐπιστήμῃ, ὅτι πίστις. εἰ ὁ ἐπιστήμονος ἢ ἐπιστάτης, πιστὴ δὲ λέγει γὰρ, ὅτι ἢ ἐπιστήμη, τίς ἐστι αὐτὸς εἶναι. τὸν αὐτὸν δὲ ἔστι καὶ ὅτι τῶν ἀλλῶν τῶν ποιούντων.

17 Ἐπὶ, ἐπὶ τὸ πρότερον εἶναι αἰεὶ, ἐν μὴ ἀντιθέσει, χαλεπὸν χειρίων τὸ μὴ γένος εἶναι. αὐτὸ δὲ μὴ τὰ δὲ ἐπὶ πᾶσι, τὸ δὲ δὲ τὰ δὲ μὴ πᾶσι. (ἢ, τὴ φύσιν, ἢ ἡρεμία, καὶ τὰ ὄρθου τὸ ἀφ' ὧν ποιοῦνται. διὰ πάλιν δὲ ὅτι γὰρ ἀφ' ὧν ποιοῦνται ὅτι ὄρθου, ὅτι ἡ ἡρεμία ἡρεμία πᾶσι.) αὐτὸ δὲ χεῖρας, ὡς γένος ὅτις τὸ αἰεὶ ἀφ' ὧν ποιοῦνται, ὅτι μὴ ἀντιθέσει γὰρ ἐστίν.

18 Ἄλλου δὲ προτείναντες, μὴ ὅτι πᾶσι τὸν ἀκούειν. εἰς αὐτὸν δὲ αὐτὸν, ὅτι τὸ μὴ ὅτι ἐπὶ πᾶσι τὰ γένος, (τὸ γὰρ γένος εἶναι εἶναι,) καὶ εἶναι ἀντιθέσει. (ὅτι γὰρ πᾶσι τὸ μὴ ὅτι γὰρ) ἀλλ' ὅμοιόν ἐστι γένος ὅτις δὲ τὸ γένος. ἀλλὰ γὰρ εἶναι εἶναι τὸ μὴ ὅτις εἶναι.

19 Περὶ μὲν οὖν τὸ γένος, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν, μεθοδεύονται.

31. μεθόδοι



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΓΕΜΠΤΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER V.

De proprio, & problemato propriij.

Cap. I.

1 Prothesis. 2 Divisio propriij. 3 Quot efficiantur problemata, cum proprium ponitur per collationem cum altero. 4 Definitiones singulorum propriorum. 5 Subdivisio. 6 Qua sint problemata maxime logica. 7 De locis pertinentibus ad proprium quod in collatione consistit.

CAP. I.



ΠΟΤΕΡΟΝ ἢ ἴδιον ἢ οἷον Α
ἴδιον ἔστι τὸ εἰρημύον, ἀφ' ἧς δὲ
σκεπτόμεν.

2. Αποδίδεται δὲ τὸ ἴδιον
καθ' αὐτὸ καὶ αἰεὶ, ὡς πρὸς ἐπὶ πρὸν, καὶ ποτὶ
οἷον, καὶ αὐτὸ μὲν ἀνθρώπου, ὅ, ζῶντος ἄν-
θρωπος. πρὸς ἐπὶ πρὸν δὲ, οἷον. ψυχῆς πρὸς
σῶμα. ὅτι τὸ μὲν, πρὸς σκεπτόμεν. ὅ, ἴδιον
ρεπτόμεν ἔστιν. αἰεὶ ὅ, οἷον, Θεοῦ, ὅ, ζῶντος ἀθάνα-
του. ποτὶ δὲ, οἷον, τὴν πινὸς ἀνθρώπου, ὅ, πρὸς
πατρίν ἐν τῷ γυμνασίῳ.

3 Ἐστὶ δὲ ὅ, πρὸς ἐπὶ πρὸν ἴδιον ἀποδίδ-
μεν, ἢ δύο προβλήματα, ἢ τέσσαρα. εἰ μὲν
γὰρ τὸ μὲν, ἀποδίδω. τὸ δὲ, ἀνθρώπου τῷ
τὸ τῷ π. δύο μόνον προβλήματα γίνονται.
καθ' αὐτὸ, ὅ, ἀνθρώπου πρὸς ἴδιον ἴδιον, ὅτι

ἀνθρώπου ἴδιον. * καὶ γὰρ ὅτι ὁ ἀνθρώπος οὐ δι-
κώμενος ἐστὶν, ἐπιχειρεῖν τις αὐτὸ, καὶ ὅτι ὁ ἴπ-
πος δίκωμος. ἀμφοτέρως δ' αὐτὸ κινεῖται ὅ, ἴδιον.
ἀνθρώπου πρὸς ἴδιον δὲ ἕκαστον ἕκαστον ἀποδίδω, καὶ ἕκα-
στὸς δίκωμος πρὸς ἀνθρώπου, τέσσαρα προβλήματα
ἀμφοτέρως ἐστὶν. καθ' αὐτὸ ὅ, ἀνθρώπου ἴδιον πρὸς ἴπ-
πον. ὅτι τὸ μὲν, δίκωμος. ὅ, δὲ, τετράκωμος

ἴδιον. καὶ γὰρ ὅτι ἀνθρώπος * οὐ δίκωμος ἴδιον,
καὶ ὅτι τετράκωμος πεφύκει, ἐστὶν ἐπιχειρεῖν.
καὶ ὅτι ὁ ἴππος δίκωμος, καὶ ὅτι οὐ τετρά-



ΤΡΥΜ autem proprium
sit, necne, id quod est pro-
positum, ex his locis quos
deinceps exponemus, conside-
randum est.

2 Proponitur autem proprium vel
per se & semper, vel per comparisonem
cum altero, & interdum. Ut hominis pro-
prium est per se, animal naturā mansuetū.
Per comparisonem verò cum altero: ut a-
nimæ cū corpore: quoniam illa iubēdi, hoc
parēdi vim habet. Sēper autē, ut Dei pro-
priū est animal immortale. Interdū autē,
ut cuiusdā hominis, deambulare in gym-
nasio. 3 Propriū autē, quod cōparatione
alterius explicatur, vel efficit duo proble-
mata, vel quatuor. Nā si de vno affirma-
uerit, de altero negauerit id ipsum, duo
tātū problemata sūt: ut hominis per col-
lationē cū equo, propriū est esse bipedem.
nam & hominem non bipedem esse, ar-
gumentando concludere quispiam pos-
sit, & equum esse bipedem: utroque autem
modo proprium tolli potest. Si verò utrū-
que de utroque affirmauerit, & de utro-
que negauerit: quatuor problemata e-
runt. ut hominis proprium est per colla-
tionem cum equo, quod ille est bipes, hic
quadrupes. nam & hominem non bipedē
esse, & naturā cōparatum esse ut quadru-
pes sit, argumentando probare licebit.
nec non equum esse bipedem, & non esse

quadrupedem, argumentando concludi poterit. quouis autem modo probatum fuerit, propositum euertitur. 4 Est autem per se proprium, quod per comparationem cum omnibus affertur, & ab omni re sciungit: ut hominis, animal morale & disciplinæ capax. Alterius comparatione proprium est, quod non ab omni re, sed à certa quadam distinguit, ut virtutis proprium est per comparationem cum scientia. quod naturâ comparatum sit, ut illa gignantur in pluribus, hæc verò in sola rationali facultate, & iis quæ rationali facultate prædita sunt. Semper proprium est, quod per omne tempus verè attribuitur, nec vnquam amittitur: ut animalis proprium est, ex anima & corpore compositum esse. Interdum proprium est quod ad aliquod tempus verè attribuitur, nec ex necessitate semper est consequens: ut cuiusdam hominis proprium est, in foro deambulare. 5 Iam verò alterius comparatione proprium explicare, nihil aliud est quam differentiam dicere vel in omnibus & semper, vel plerumque & in plurimis. Exempli gratiâ, in omnibus & semper: ut hominis cum equo comparati proprium est esse bipedem. homo namque & omnis & semper est bipes: at equus nullus vnquam est bipes. Plerumque autem & in plurimis: ut facultatis rationalis proprium est imperare, per comparationem cum concupiscibili, & irascibili: quoniam altera imperat, altera verò obtemperat. Neque enim rationalis semper imperat, sed interdum etiam patet, neque concupiscibilis & irascibilis semper parent, sed & interdum imperant, nempe cum anima hominis praua est. 6 Propriorum autem ea sunt maxime logica, quæ sunt per se & semper, & quæ in collatione cum altero consistunt. Quod enim per comparationem cum altero proprium est, plura problemata efficit, ut & antea diximus. vel enim duo, vel quatuor problemata necessariò fiunt: multæ igitur rationes ad hæc pertinentes fiunt. Quod verò est per se & semper, ratione multarum rerum in argumentationem venit, & in multis temporibus observari potest, quod (inquam) est per se, ratione multarum rerum in argumentationem venit: quia per comparationem cum quibusque rebus opus est ut proprium ipsi subiecto insit: quare nisi ab omnibus separaret, non est scitè explicatum proprium. Quod verò semper proprium esse dicitur, multis temporibus observare licet: & siue non insit, siue non inerat, siue non inerat, non erit proprium. Quod autem est aliquando proprium, non in aliis quàm in præsentis tempore spectamus. non sunt igitur multæ rationes quæ ad ipsum pertineant.

Α πουν, οἷ' τε ἐπιχειρῶν. ὅπως δ' οὖν διὰ τῆς ῥήταις ὁ ἀποδείκνυται.

4 Ἐστὶ τὸ μὲν καθ' αὐτὸ ἴδιον, ὃ πρὸς ἀπὸματα ἀποδίδωται, & πᾶσι χειρίζεται. καθάπερ αἰθερόπου, τὸ ζῶν ἰσχυρὸν καὶ ἐπισημῆς δικτῆρος. τὸ δὲ πρὸς ἕτερον, ὃ μὴ ἀπὸ πᾶσι, ἀλλ' ἀπὸ τινος πακτῇ δίδεται. καθάπερ ἀρετῆς τὸ πρὸς ἐπισημῆς. ὅτι τὸ μὲν, ἐν πλείοσι. τὸ δ', ἐν λογικῷ μόνῳ, καὶ πῶς ἔχουσιν λογικὴν πεφυκα γίνεσθαι. τὸ δ' αἰεὶ, ὃ ἔστι πᾶσι χρόνον ἀληθεύεται, & μηδέποτε ἀπολείπεται. καθάπερ τῷ ζῶν τὸ ἐν ψυχῇ καὶ σώματι συγκείμενον. τὸ δ', ποτὲ, ὃ κατὰ τὴν χρόνον ἀληθεύεται, καὶ μὴ ἐξ αἰάγης αἰεὶ πρὸς πέταται. καθάπερ τῷ ζῶντος ἀνθρώπου, τὸ περικατεῖν ἐν ἀνθρώπῳ.

5 Ἐστὶ δὲ τὸ πρὸς ἄλλο ἴδιον ἀποδιδῶναι, τὸ διαφερόν εἶπαι ἢ ἐν ἅπασιν καὶ αἰεὶ, ἢ ὡς ἐπιτεπολὺ καὶ ἐν τοῖς πλείοσι. οἷ', ἐν ἅπασιν μὲν καὶ αἰεὶ, καθάπερ τὸ αἰθερόπου ἴδιον πρὸς ἵππων, ὅτι διπῶν. αἰθερόπου μὲν γὰρ καὶ πᾶς καὶ αἰεὶ ὅστις διπῶν. ἵππος δ' οὐδέποτε ὅστις διπῶν οὐδέποτε. ὡς ἐπιτεπολὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πλείοσι, καθάπερ τῷ λογικῷ ἴδιον, τὸ ἀρχῇ, πρὸς ἐπισημῆς καὶ θυμῶν. τὸ δ' αἰεὶ πᾶς, τὸ μὲν, πρὸς πέταται. * τὸ δ', ἀνθρώπῳ. οὔτε γὰρ τὸ λογικὸν πᾶσι πρὸς πέταται, ἀλλ' αἰεὶ καὶ πρὸς πέταται. ὅτι τὸ ἐπισημῆς καὶ θυμῶν αἰεὶ πρὸς πέταται, ἀλλὰ καὶ πρὸς πέταται ποτὲ, ὅταν ἢ μετὰ τὴν ψυχὴν τῷ ἀνθρώπῳ.

6 Τῶν δὲ ἰδίων ὅστις λογικῇ μέγιστα, τὰ περὶ αὐτὰ καὶ αἰεὶ. καὶ τὰ πρὸς ἕτερον. τὸ μὲν γὰρ πρὸς ἕτερον ἴδιον, πλείον * πρὸς ἕτερον. κατὰ ὅστις, καθάπερ εἰπομὴν καὶ πρὸς ἕτερον. ἢ γὰρ δύο, ἢ τετάρη ἐξ ἀνάγκης γίνονται τὰ πρὸς ἕτερον. πλείους οὖν αἱ λόγοι γίνονται πρὸς ἕτερον. τὸ δὲ καθ' αὐτὸ καὶ αἰεὶ, πρὸς πολλὰ ὅστις ἐπιχειρῶν, * ἢ πρὸς πλείους χρόνους πρὸς πέταται. τὸ μὲν καθ' αὐτὸ, πρὸς πολλὰ. πρὸς ἕτερον γὰρ τὸ ὅτι ὅταν δι' ἀρχῇ αὐτὰ τὸ ἴδιον. ὅστις εἰ μὴ πρὸς ἀπὸματα χειρίζεται, οἷ' αὐτὸ εἶπαι καλῶς ἀποδιδῶναι τὸ ἴδιον. τὸ δ' αἰεὶ, πρὸς πλείους χρόνους πρὸς πέταται. καὶ εἰ μὴ ἀρχῇ, καὶ εἰ μὴ ὑπὸ τῆς, καὶ εἰ μὴ ὑπὸ τῆς, οἷ' ἐστὶ ἴδιον. τὸ δὲ ποτὲ, οἷ' ἐν ἄλλοις, ἢ πρὸς τὸ μὲν λογικῷ χρόνον ἐπισημῆς. ὅτι αὐτοὶ αἱ λόγοι πρὸς αὐτὸ πολλὰ.

λογικὸν δὲ τῆς ἐστὶ πρόβλημα, πρὸς ὃ λό-
γοι γίνονται καὶ συχοὶ, καὶ καλοὶ. 7 Τὸ μὲν
οὖν πρὸς ἐπεὶ ἴδον ῥηθὲν, ἐκ τῆς αὐτῆς
συμβεβηκὸς τῶπων, ὅτι σκοπεῖται ὅτι· εἰ τὰ
μὲν συμβεβηκε· τὰ δὲ, οὐ. Περὶ δὲ τῆς
αἰεὶ, καὶ τῆς καθ' αὐτὴν, ἀφ' ἧς διηγο-
ρητέον.

AlIud autem est problema logicum, de
quo crebra & scita rationes efficiuntur.

7 Quod igitur alterius comparatio-
ne proprium vocatur, ex locis acciden-
tis considerandum est, nempe an alii qui-
dem accadat, alii verò non accadat. De
iis autem quæ sunt semper & per se, ex
his locis, quos deinceps exponemus, viden-
dum est.



DE LOCIS PERTINENTIBVS AD QVÆSTIONEM,

BENE AN MALE PROPRIVM EXPOSITVM SIT.

TRACTATVS II.

Cap. II.

1 Prothefis. 2 De ignotioribus, vel notioribus. 3 De ambiguitate proprii: 4 vel cuius cuius est pro-
prium. 3 De tautologia. 6 De eo quod omnibus commune est. 7 De uno, vel pluribus proprii.

CAP. II.

Πρῶτον μὲν, εἰ καλῶς ἀποδίδεται ὁ ἴδον, ἢ
ἢ μὴ καλῶς. 2 Τοῦ δὲ καλῶς ἢ μὴ
καλῶς, ὅτι μὲν, εἰ μὴ ἀφ' ἡγεμονιῶν, ἢ
ἀφ' ἡγεμονιῶν καίτοι ὁ ἴδον· ἀσκαδ-
ζοντα μὲν, εἰ μὴ ἀφ' ἡγεμονιῶν· κατ-
ασκαδίζοντα δὲ, εἰ ἀφ' ἡγεμονιῶν. 3 Τοῦ
δὲ μὴ ἀφ' ἡγεμονιῶν ὅτι, ὁ μὲν, εἰ ὅλως
ἀγνωστοτέρῳ ὅτι ὁ ἴδον ὁ ἀποδίδωσι, τούτου,
οὐ ὁ ἴδον εἴρηκεν· οὐ γὰρ ἔστι καλῶς καί μὲν
ὁ ἴδον. γνόσκεις γὰρ ἕνεκα τὸ ἴδον ποιῶν.
τὸ γὰρ μαθητὴν ἕνεκεν, καὶ τὸ ἴδον, καὶ τοῖς
ὀρεσμοῖς ποιῶν. ἀφ' ἡγεμονιῶν οὖν
ἀποδοτέον· οὕτω γὰρ ἔστι κατὰ μοῖν ἰκα-
νῶς μάλλον. οἷον, ἐπεὶ ὁ τοῖς πρὸς ἴδον (ἢ) τὸ
ὁμοίωται ψυχῇ, ἀγνωστοτέρῳ κέχρηται τῷ πυ-
ρὸς τῇ ψυχῇ, (μάλλον γὰρ ἴσμεν τί ὅτι πῦρ,
ἢ ψυχῇ.) ὅτι αὐτὸ εἶν καλῶς καί μὲν ἴδον πυ-
ρὸς, τὸ ὁμοίωται ψυχῇ. 4 Τοῦ δὲ, εἰ μὴ
ἡγεμονιῶν ὅτι τὰ δὲ τὰ δ' ἡγεμονιῶν. δὲ
γὰρ μὴ μόνον (ἢ) ἡγεμονιῶν τῷ πρὸς ἡμα-
τες· ἀλλὰ καὶ τὰ δ' ἡγεμονιῶν, ἡγεμονιῶν
οἷον. ὁ γὰρ μὴ εἰδὼς εἰ τὰ δ' ἡγεμονιῶν,
οὐδ', εἰ τὰ δ' ἡγεμονιῶν μόνον, ἡγεμονιῶν.
ὡς δ' ὅποτέρῳ τούτων συμβαίνει, ἀσκαδ-
ζοντα μὲν ὅτι, ἐπεὶ ὁ τοῖς πρὸς ἴδον, τὸ ἐκ
ὁ πρὸς τῇ ψυχῇ πέφυκεν (ἢ), ἀγνωστοτέρῳ κέ-
χρηται τῷ πυρὸς, τὰ εἰ ἐκ τούτων ἡγεμονιῶν
ψυχῇ, καὶ εἰ ἐκ αὐτῶν πρὸς ἡγεμονιῶν. ὅτι
αὐτὸ εἶν καλῶς καί μὲν ἴδον πυρὸς, τὸ ἐκ
ὁ πρὸς τῇ ψυχῇ πέφυκεν (ἢ). κατὰ σκοδάζοντα
δὲ, εἰ ἀφ' ἡγεμονιῶν καίτοι τὸ ἴδον, καὶ
εἰ ἀφ' ἡγεμονιῶν καὶ ἕνα πρὸς τὸ ἴδον.

AC primū videndum est, utrū re-
ctè sit explicatum propriū, an nō
rectè. 2 Huius autem quæstionis utrū sit
rectè an non rectè explicatum, primus locus
est, si non per notiora, vel per notiora po-
natur proprium: & confirmatur quidem
propriū, si per notiora positum esse ostenda-
tur: euertitur autem, si per ignotiora.

3 Sunt autem duo modi, quibus non per
notiora positum esse dicitur. Vnus modus est,
si omnino proprium, quod aliquis propo-
suit, eo sit ignotius, cuius proprium esse di-
xit. non rectè enim positum erit pro-
prium: quandoquidem cognitionis cau-
sā proprium facimus. nam discendi cau-
sā & proprium & definitiones confici-
mus. Per notiora igitur explicandum est
propriū. sic enim melius intelligere lice-
bit. Exempli gratiā, quoniam is qui po-
suit ignis proprium esse simillimum ani-
mæ, vsus est anima quæ est ignotior igne:
(magis enim scimus quid sit ignis; quàm
quid sit anima: idcirco simillimum esse ani-
mæ, non rectè positum est quasi proprium
ignis. 4 Alius modus est, si non sit notius
hoc illi inesse: non solum enim oportet
propriū esse notius re, sed etiā notius esse
quod illi insit. nam qui nescit an nihil in-
sit, ne quidem an ei soli insit; cognoscet.
quare utrumvis horum contigerit, pro-
prium sit obscurum. Veluti quoniam is
qui proprium ignis posuit, in quo primo
ut sit anima, naturā comparatum est,
eo vsus est quod est ignotius igne, nem-
pe si in eo inest anima, & si in eo primo
inest: idcirco in quo primo ut anima sit,
naturā comparatum est, non rectè po-
situm est quasi ignis propriū. Cōfirmatur
autem, si per notiora ponatur proprium,
& quidem notiora utroque modo. sic

enim quod ad hoc ; rectè positum erit proprium. (eorum enim locorum qui ad confirmandum *aliquid rectè positum esse* valent , alii quod ad hoc tantum , alii simpliciter ostendent rectè *positum esse* .) veluti quoniam is qui dixit proprium *esse* animalis , habere sensum , ex notioribus , & notius utroque modo proprium tradidit ; rectè quantum ad hoc , traditum est proprium animalis ; habere sensum .

3 Deinde refellitur , si nomen aliquod ex iis quæ in proprio posita sunt, multis modis dicatur , vel omnino oratio multa significet. *sic* enim proprium non rectè positum erit : veluti quia sentire, multa significat, id est, sensum habere:& sensu vti:certè naturâ aptum ad sentiendum, non rectè ponetur *esse* animalis proprium. Idcirco nomine oratione vè proprium significante, quod quæve multis modis dicatur, non est vtendum: quia quod multis modis dicitur, obscurum dictum facit: cùm dubitet is qui argumentaturus est, vtrùm tandem *aliter* dicat ex iis quæ multipliciter dicuntur. proprium enim discendi causâ proponitur. Præterea necesse est elenchum quendam fieri aduersus eos qui ita proprium explicant, quando aliquis in ea *significatione* in qua secus est, conficit syllogismum de eo quod dicitur multis modis. Confirmatur autem *proprium* , si nec vllum nomen , nec tota oratio plura significet. proprium enim quantum ad hoc , rectè positum erit , veluti quia neque corpus multa declarat , neque quod facillimè sursum fertur, neque totum id quod ex his componitur; certè corpus quod facillimè sursum fertur, rectè , quantum ad hoc, positum erit ignis proprium.

4 Præterea refellitur, si multis modis dicatur id cuius proprium traditum est, neque definitum sit cuius eorum ponatur proprium. sic enim proprium non erit rectè traditum. quas autem ob causas, non obscurum est ex suprâ dictis: quoniam eadem contingere necesse est: veluti, quoniam scire hoc, multa significat, nempe id, scientiam habere, vel id, scientiâ vti, vel eius scientiam esse, vel eius scientia vti: non rectè vllum proprium tradetur, sciendi hoc, nisi definitum fuerit cuius eorum ponatur proprium. Confirmatur autem, si non dicatur multis modis id cuius proprium ponitur, sed sit vnum & simplex. rectè enim quantum ad hoc, positum erit proprium: veluti, quoniam homo dicitur simpliciter; rectè hominis proprium esse ponetur, animal natura mansuetum.

ἔστι γὰρ, καὶ τῷτο, καλῶς κείμενον τὸ ἴδμεν.
(τῷ γὰρ καπνοκλάσει καὶ τῷτο καλῶς, οἱ
μὲν, καὶ τῷτο μένον· οἱ δὲ ἀπλῶς διΐξουσιν,
ὅτι καλῶς) οἷον, ἐπὶ ὃ εἰπὼν ζῶντος ἴδμεν τὸ
ἀποθνήσκειν, ἀλλὰ γνωριμωτέρων, καὶ γνω-
ριμωτέρων ἀπιδόκειν ὁ δὲ καὶ ἐκάτερον τῷ
ἴδμεν· εἴη αὖ καλῶς ἀποδοδόμενον, καὶ τῷτο,
ἴδμεν τῷ ζῶντος, ὃ ἀποθνήσκειν.

3 Επειτα, ἀποσπάζονται μὲν, εἴ τι τῶν
ὀνομάτων τῶν ἐν ᾧ ἴδιον ἀποδιδωμένων, πλεο-
ναχῶς λέγεσθαι, ἢ ἔστω ὁ λόγος πλείω ση-
μαίνῃ. οὐ γὰρ ἔστι καλῶς καίμενον τὸ ἴδιον. οἷον,
ἐπεὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, πλείω σημαίνῃ· ἐν μὲν, τὸ
αἰσθῆναι ἔχει· * ἐν δὲ, τὸ αἰσθῆσαι χρῆσθαι.
ὥς αὖ εἴη τῷ ζῶν ἴδιον καλῶς καίμενον, τὸ
αἰσθάνεσθαι πεφυκός. ἀλλὰ τῷ τοιοῦτὶ χρῆσθαι
ἔστιν, οὔτ' ὀνόματι πλεοναχῶς λεγόμενον, οὔ-
τε λόγῳ, τὰ τῶν ἰδίων σημαίνει· ὅτι τὸ πλεο-
ναχῶς λεγόμενον, ἀσαφὲς ποιεῖ τὸ ῥηθῆναι, ἀπο-
ρριμῶν τῷ μέλλοντι ἐπιχειρεῖν, ὅποτερὸν πο-
τε λέγῃ τῶν πλεοναχῶς λεγόμενων. τὸ γὰρ
ἴδιον, τῷ μαθεῖν χάριν ἀποδίδωσιν. ἐπὶ ᾧ τὸς
φύσει, αἰσχυρὸν ἔστιν, ἔλεγχον πῶς γινεσθαι
τεῖς ὅπως ἀποδιδούσι τὸ ἴδιον, ὅταν ἐπὶ τῷ ὁμο-
φωσιμῶς ποιῇ τις τὸν συλλογισμόν τῷ πλεο-
ναχῶς λεγόμενον. καθ' ὅσον αἰσθῆναι δὲ, εἴ μὴ
πλείω σημαίνῃ, μὴτε τῶν ὀνομάτων μηδὲν,
μᾶλλον ὅλος ὁ λόγος· ἔστι γὰρ, καὶ τῷ τοιοῦτὶ καλῶς
καίμενον τὸ ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ οὔτε τὸ σῶμα πολ-
λὰ δηλοῖ, ὅτε τὸ ὀκνητότατον εἰς τὸν αἶω τό-
ποι, ὅτε τὸ σιγώλον τὸ ἐκ τούτων σιγώγημα-
τον εἴη ὁμῶς καλῶς καίμενον, καὶ τῷ τοιοῦτὶ πυρὸς
ἴδιον, σῶμα τὸ ὀκνητότατον εἰς τὸ ἄνω τόπον.

[illegible]

5 **Επειτα**, ἀνασκαυάζοντα μὲν εἰς πλεονάκεις
 εἴρηται τὸ αὐτὸ ὡς τὰ ἴδια. πολλάκις γὰρ λαμβά-
 νοισι τῶν ποιουμένων καὶ ἐκ τῶν ἰδίοις, καθάπερ
 ἐκ τῶν ὅροις. οἷα ἔσται δὲ καλῶς κείμενον ὁ
 τύπος πεποιθὸς ἴδιον· παρὰ τῆς γὰρ τὸν ἀκούοντα
 τὸ πλεονάκεις λεγέειν. ἀσκαυὲς οὖν ἀναγινώσκοντες
 γίνεσθαι· ἐπεὶ τούτοις, ἀδολεγέειν δοκοῦσιν.
 ἔσται ὅ συμπίπτει ὁ πλεονάκεις εἰπεῖν ὁ αὐτὸς,
 καὶ δύο ὅροις. καθ' ἓνα μὲν, ὅταν ὀνομάσῃ
 πλεονάκεις ὁ αὐτὸς· καθάπερ, εἴ τις ἀποδίδῃ ἴδιον
 πύρεθρον, σῶμα τὸ λεπτότατον τῆς σαρμῆς· οἷα
 γὰρ πλεονάκεις εἴρηται ὁ σῶμα. δὲ περὶ δὲ, εἰ
 τις μεταλαμβάνῃ τοῖς λόγοις ἀπὸ τῆς ἰστορίας·
 καθάπερ εἴ τις ἀποδίδῃ γῆς ἴδιον, ὅσα καὶ μά-
 λιστα καὶ φύσιν φεραμένη τῆς σαρμῆς εἰς τὸν κατέ-
 πειν· ἔπειτα μεταλαμβάνει ἀπὸ τῆς σαρμῆς,
 ὁ ὅσων τοῖων δι. ἐν γὰρ καὶ ταῦτόν ἐστι, σῶμα, ἐ-
 ὅσα τοιαυτά· ἔσται γὰρ ὅταν ὁ ὅσα πλεονάκεις εἴ-
 ρηκώς. ὡς δὲ περὶ καλῶς αὐτὸ εἴη κείμενον
 τῆς ἰδίων. κατὰ σκαυάζοντα ὅ, εἰ μηδεὶς χεῖ-
 ρηται πλεονάκεις ὀνομασίᾳ τὰ αὐτὰ· ἔσται γὰρ, καὶ
 τῆς, καλῶς ἀποδεδωμένον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ
 ὁ εἶπας αἰδέσθαι τοῖς ἴδιον, ζῶν ὁ πειστήμης δικτι-
 κῶς, καὶ χεῖρηται τὰ αὐτὰ πολλάκις ὀνομασίᾳ·
 εἴη δὲ, καὶ τῆς, καλῶς ἀποδεδωμένον ὁ αἰδέσθαι
 τοῖς ἴδιον. 6 **Επειτα**, ἀνασκαυάζοντα μὲν, εἰς τῶν
 τῶν ἀποδίδωκεν ἐν ὧ ἴδιον ὀνομασίᾳ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 7 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 8 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 9 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 10 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 11 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 12 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 13 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 14 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 15 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 16 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγον, ἐν ὧ, τοῖς
 τῶν καὶ χεῖρηται ἐν ὧ ἴδιον, ἐν ὧ, ὁ πᾶσι ὑπὸ
 17 **καὶ πῶς** καὶ ἀρχαῖοι γὰρ ἔσται ὁ μὴ χεῖρον * ἀπὸ ἰνών.
 ὁ δὲ ἐκ τῶν ἰδίων λεγόμενον, χεῖρον δὲ, κα-
 θάπερ καὶ τὰ ἐκ τοῖς ὅροις· οἷα οὖν ἔσται καλῶς
 κείμενον ὁ ἴδιον. οἷα, ἐπεὶ ὁ τις ὁ πειστήμης ἴδιον,
 ὑπολήψιν ἀμετάπειστον

A 5 Præterea refellitur, si sæpius idem in proprio dictum sit. sæpe enim hoc faciunt, non intelligentes se id facere, tam in propriis quàm in definitionibus: sed eiusmodi proprium non rectè positum erit. conturbat enim auditorem quod sæpe repetitum est. necesse est igitur ut obscurum fiat: & præterea nugari videntur. Duobus autem modis accidit, ut idem sæpe dicatur, vno modo, cum *quis* sæpe idem nominabit, veluti, si quis tradiderit proprium ignis, corpus tenuissimum corporum: hic enim sæpius dixit corpus. altero, si quis accipiat definitiones pro nominibus: veluti, si quis tradiderit proprium terræ, *esse* substantiam quæ maxime inter corpora deorsum fertur: deinde pro *verbo* corpora, accipiat substantias tales. vnum enim & idem est, corpus, & substantia talis. itaque sæpius vsus est *verbo* substantia. Quare neutrum proprium rectè positum, est. Confirmatur autem, si nullo eodē nomine sæpe utatur: erit enim, quod ad hoc, proprium rectè traditum. Veluti, quoniam is qui dixit hominis proprium *esse* animal scientiæ capax, non est vsus eodē nomine sæpius, erit, quod ad hoc, rectè traditum hominis proprium. 6 Præterea refellitur, si in proprio explicando tale quoddam nomen adhibuerit, quod omnibus insit. inutile enim erit, quod à nullis *rebus* separat. quod verò in propriis *explicandis* dicitur, separare debet, ut & ea quæ *sunt* in definitionibus. non rectè igitur positum erit proprium. veluti, quoniam is qui scientiæ proprium posuit existimationē quæ ratione mutari nequit, cum vna sit, eiusmodi aliquo quod omnibus inest, *nempe* vno, vsus est in proprio *explicando*; non rectè positum est scientiæ proprium. Confirmatur autem si nullo communi *verbo* vsus sit, sed eo *tamen* quod ab aliqua re separat. erit enim proprium, quantum ad hoc, rectè positum. veluti, quoniam is qui dixit animalis proprium *esse*, animam habere, nullo communi *verbo* vsus est; erit, quantum ad hoc, rectè positum animalis proprium, animam habere.

7 Præterea refellitur, si *quis* plura propria eiusdem rei tradiderit, non explicans se plura ponere. non rectè enim possum erit proprium. vt enim in definitionibus non oportet, præter sermonem quo essentia declaratur, aliquid amplius addere; sic in propriis, præter sermonem quo efficitur proprium id quod dictum est, nihil adiungi debet. quod enim *est* eiusmodi, inutile est. veluti, quoniã is qui dixit proprium ignis *esse* corpus tenuissimũ & leuissimum, plura propria tradidit, vtrumque enim de solo igne verè dicitur;

* *dicendum
putat A-
phrodisius*

non rectè positum est ignis proprium esse corpus tenuissimum & leuissimum. Confirmatur autem, si non plura eiusdem rei propria tradidit, sed vnum. erit enim quantum ad hoc, rectè positum proprium. veluti, quoniam is qui dixit humoris proprium esse, corpus quod in omnem formam ducitur vnum proprium tradidit, non plura; erit, quod ad hoc, rectè positum humoris proprium.

Αὐτὸ δὲ εἶναι καλῶς κείμενον ἴδιον πῦρ, σῶμα δὲ λεπτότατον καὶ κορυφαίον. καὶ ἀποδοῖται δὲ, εἰ μὴ πλείον τῷ αὐτῷ ἴδιον ἀποδοῖται, ἀλλ' ἐν ἑσσι γὰρ καὶ τοῖς, καλῶς κείμενον δὲ ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ὕδρῳ ἴδιον, σῶμα δὲ εἰς ἅπαντα γῆμα ἀγόμενον, εἰ ἀποδοῖται δὲ ἴδιον, ἀλλ' ὃ πλείον. εἶναι αὖ, καὶ τοῖς, καλῶς κείμενον δὲ ὃ ὕδρῳ ἴδιον.

Varij loci.

Cap. III.

1 Si in proprio explicando adhibeatur vel non adhibeatur subiectum, aut pars subiecti. 2 Si proprium rem notiore faciat, vel non. 3 Si proprium semper vel non semper insit. 4 De eo quod non simpliciter, sed nunc est proprium. 5 Si proprium sensu percipiat, vel non. 6 Si proprium significet vel non significet quidditatem. 7 De genere, & differentiis. 8 Epilogus.

P Ræterea reprehenditur, si eo utatur, cuius proprium tradit, aut eorum aliquod quæ ei subiecta sunt. non rectè enim positum erit proprium: quia discendi causa proprium traditur. idem igitur equè est ignotum atque ipsum nect: quod verò est alicui subiectum, eo est posterius: proinde non est notius. quare per hæc non fit ut aliquid magis discatur. Veluti, quoniam is qui dixit animalis proprium esse substantiam cuius species est homo, vsus est aliquo eorum quæ animali subiecta sunt: non rectè positum est proprium. Confirmatur autem, si nec eo cuius proprium explicat, nec aliquo eorum quæ ei subiecta sunt, utatur. erit enim quantum ad hoc, rectè positum proprium. veluti, quoniam is qui posuit animalis proprium esse, ex anima & corpore constare, nec ipso animali vsus est, nec aliquo eorum quæ ei subiecta sunt; idcirco rectè quantum ad hoc, traditum erit animalis proprium. 2 Eodem modo considerandum est in aliis quæ non faciunt, vel quæ faciunt notius: ita ut reprehendatur, si quo vsus sit vel opposito, vel omnino quod est simul naturâ, vel posteriori aliquo. sic enim non rectè positum erit proprium. nam oppositum simul naturâ est: quod autem est simul naturâ, & quod est posterius, non facit rem notiore. veluti, quoniam is qui dixit boni proprium esse, quod malo maximè opponitur, vsus est eo quod bono opponitur, non erit boni proprium rectè traditum. Confirmatur autem, si nulla re vsus sit, neque opposita, nec omnino quæ sit simul naturâ. nec posteriori. erit enim quod ad hoc, rectè traditum proprium. veluti, quoniam is qui scientiæ proprium posuit existimationem quæ maximè fidem facit, nulla re vsus est, nec opposita, nec omnino quæ sit simul naturâ, nec posteriori; erit, quod ad hoc, rectè positum scientiæ proprium.

Tom. I.

E Γεῖται, ἀποδοῖται μὲν, εἰ αὐτὸ προσκείμενον, ὃ δὲ ἴδιον ἀποδοῖται, ἢ τῷ αὐτῷ πῶς. ὃ γὰρ ἑσσι καλῶς κείμενον δὲ ἴδιον. τῷ γὰρ μαθεῖν χεῖρ * ἀποδοῖται δὲ ἴδιον. αὐτὸ μὲν αὐτῷ αὐτῷ ὁμοίως ἀγνοεῖται. ὃ δὲ ἡνὶ τῷ αὐτῷ, ἑσσι. οὐκ αὖ ὅτι γινώσκουσιν. ὡς ὃ γὰρ δὲ τῷ αὐτῷ * μάλλον τι μαθεῖν. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ζῶν ἴδιον, οὐσίαν ἢ εἶδος ἀνθρώπου, πῶς προσκείμενον τῷ τῷ ζῶν. οὐκ αὖ εἶναι καλῶς κείμενον δὲ ἴδιον. καὶ ἀποδοῖται δὲ, εἰ μήτε αὐτῷ, μήτε τῷ αὐτῷ μὲν χεῖρ. ἑσσι γὰρ, καὶ τῷ, καλῶς κείμενον δὲ ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ τις ζῶν ἴδιον, ὃ εἰς ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενον, οὐτε αὐτῷ, ὅτε τῷ αὐτῷ εἶναι * κείμενον. εἶναι αὖ καλῶς κείμενον, καὶ τῷ, ἀποδοῖται δὲ τῷ ζῶν ἴδιον. 2 Τὸν αὐτὸν δὲ ἑσσι καὶ ὅτι τῷ ἄλλων οὐσίαν ὅτι τῷ μὴ ποιοῦντων ἢ ποιοῦντων γινώσκουσιν. ἀποδοῖται μὲν, εἰ ἡνὶ προσκείμενον ἢ ἀντικείμενον, ἢ ὅλως ἀμα τῇ φύσει, ἢ ὑστερῶ πῶς. ὃ γὰρ ἑσσι καλῶς κείμενον δὲ ἴδιον, τῷ γὰρ ἀντικείμενον, ἀμα τῇ φύσει. ὃ δὲ ἀμα τῇ φύσει, καὶ τῷ ὑστερῶ, ὃ ποῖς γινώσκουσιν. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἰπὼς ἀγαθοῦ ἴδιον, ὃ κακῷ μάλλον ἀντίκειται, τῷ ἀντικείμενον προσκείμενον τῷ ἀγαθοῦ. οὐκ αὖ εἶναι τῷ ἀγαθοῦ καλῶς ἀποδοῖται τὸ ἴδιον. καὶ ἀποδοῖται δὲ, εἰ μὲν ἀντικείμενον, μήτε ἀντικείμενον, μήτε ὅλως ἀμα τῇ φύσει, μήτε ὑστερῶ. ἑσσι γὰρ, καὶ τῷ, καλῶς ἀποδοῖται τὸ ἴδιον οἷον, ἐπεὶ ὁ τις ὁπότε μὴ ἴδιον, ἀποδοῖται τῷ πιστοτέρῳ, οὐδὲν προσκείμενον, ὅτε τῷ ἀντικείμενον, ὅτε ὅλως ἀμα τῇ φύσει, ὅτι ὑστερῶ. εἶναι αὖ, καὶ τῷ, καλῶς κείμενον τὸ τῆς ὁπότε μὴ ἴδιον.

Eo

ἀμφὶ γὰρ τὰ εἰρημνῶα ἡδονοῦναι μὲν ἔστι· ἀμφὶ γὰρ τὰς ἀποδοῦναι εἰδῶσι· ἐν δὲ περὶ οὗ
αὐτῶν ἡμῶς ἔστι· ὁ μὲν γὰρ ὀργισμένος λυπῆται,
πικρὲς αὖ αὐτῷ τῆς λύπης ἡμεμῶν. οὐ
γὰρ ἡ ὀργὴ τῆς λύπης, ἀλλ' ἡ λύπη τῆς ὀργῆς
αἰτία· ὥστ' αἰτίας ἡ ὀργὴ οὐκ ἔστι λύπη. καὶ
ταῦτα δὲ ἔστι· ἡ πίστις ἀπολαψίς. ἐν δὲ χεῖρα
γὰρ πλεονάζει ἀπολαψίς· ἔτι μὴ πιστεύεται
ἔχειν. οὐκ ἐν δὲ χεῖρα δὲ, εἴθε ἡ πίστις εἶδος τῆς
ἀπολαψίς. ὃ γὰρ ἐν δὲ χεῖρα πῶς αὐτὸ ἔστι δῆ-
λον, ἀμφὶ ἐν τῷ εἶδει ὅπως μεταβάλλει·
καθὰ ἂν ἐν τῷ εἶδει ὅπως μεταβάλλει·
ἔστι, ὅτε δὲ μὴ. ἐὰν δὲ πῶς φησὶ ἀνάγκη πῶς
ἀπολαμβάνοντα ἔστι πιστεύειν, ἐπ' ἴσων ἡ ἀπο-
λαψίς καὶ ἡ πίστις ῥηθῆσθαι. ὥστ' ἔστι αὐτῶν εἶδος
ἡμῶς· ὅτι πλέον γὰρ διττὸ λέγεσθαι τὸ ἡμῶς.

4. Οὐ γὰρ ἔστι εἰ ἐν ἡμῶν τῶν αὐτῶν πέφυκε
ἀμφὶ γένεσθαι. ἐν δὲ γὰρ * τὸ εἶδος, καὶ τὸ γέ-
νος· οἷον, ἐν δὲ τὸ λευκόν, καὶ τὸ χρομαίνον· καὶ ἐν δὲ
γραμμάτιον, ἔστι ὁπτισημῶν. ἐὰν οὖν πῶς αἰ-
σχυρῶς φόβον εἴπῃ, ἡ πῶς ὀργῶν λύπῶν· οὐ
συμβῆσθαι ἐν τῶν αὐτῶν τῶν, τὸ ἡμῶς καὶ τὸ εἶδος
ἀποαρχῆν. ἡ μὲν γὰρ αἰσχυρῶς, ἐν τῶν λογισ-
τικῶν· ὁ δὲ φόβος, ἐν τῶν θυμωδῶν. ἔτι ἡ μὲν λύ-
πη, ἐν τῶν ἐπιθυμητικῶν· ἐν πούτω γὰρ ἔστι ἡ ἡδονή.
ἡ γὰρ ὀργή, ἐν τῶν θυμωδῶν. ὥστ' ἔστι γένος πῶς
ἀποδοῦναι, ὅτι οὐκ ἐν τῶν αὐτῶν τῶν εἰδῶσι
πέφυκε γένεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἡ φιλία
ἐν δὲ ἐπιθυμητικῶν, οὐκ αὖ εἰς βέλους πῶς.
πάντα γὰρ βούλησις ἐν δὲ λογιστικῶν. Χρήσι-
μος δὲ ὁ πότος καὶ πικρὸς τὸ συμβεβηκός. ἐν
δὲ αὐτῶν γὰρ τὸ συμβεβηκός, καὶ ὁ συμβε-
βηκεν. ὥστ' αὖ μὴ ἐν δὲ αὐτῶν φαίνεται, δῆ-
λον ὅτι ἔστι συμβεβηκεν.

5. Ἐπὶ, εἰ καὶ ἔστι τὸ εἶδος τῶν εἰρημνῶν γέ-
νοσι μετέχον· οὐ δοκεῖ γὰρ καὶ τὸ μετέχον
τὸ ἡμῶς· ὃ γὰρ ἔστι ὁ αἰσχυρὸς καὶ τὸ ζῶον,
ἐν δὲ ἡ γραμματικὴ κατὰ ἡ ὁπτισημῶν· ὁμοίως
δὲ ἔστι τῶν ἄλλων. σκοπεῖν οὖν, εἰ ὅτι ἡμῶν
κατὰ τὸ μετέχον τὸ γένος. οἷον, εἰ τὸ ζῶον ὅσον
αἰσχυρὸν ἢ ὀργῶν εἴρηται. κατὰ ἡ γὰρ αἰσχυ-
ρὸν καὶ ὀργῶν τὸ ζῶον. καὶ τὸ σῶμα γὰρ, αἰσχυ-
ρὸν καὶ ὀργῶν, καὶ δὲ πῶς ψυχρῶν οὐ· ὥστ' οὐκ
αὖ εἰν * γένος τῶν ζῶων, τὸ ὀργῶν καὶ τὸ αἰσχυ-
ρὸν.

6. Λαμβάνοντες δὲ εἰσὶν καὶ τὸ ἔλκεν εἰς τὸ
μέρος ἡμῶν. οἷον, τὸ ζῶον, σῶμα ἐμφυρῶν.
οὐδαμῶς δὲ τὸ μέρος τῶν ἔλκεν κατηρεῖται.
ὥστ' οὐκ αὖ εἰν τὸ σῶμα, ἡμῶς τῶν ζῶων, ὅτι
μέρος ἔστι.

A ambo enim illa consequentia sunt aliquo
modo his speciebus: sed neutrum eorum
est genus: nam qui irascitur, dolet, cum
in eo dolor præcesserit. quandoquidem
non ira doloris, sed dolor iræ causa est:
quare simpliciter ira non est dolor. Se-
cundum hæc nec fides est existimatio:
quia fieri potest ut aliquis fidem non ha-
bens, eandem existimationem habeat.
quod fieri nequit, si fides est species existi-
mationis. non potest enim quidpiam
idem permanere, si ex specie omnino mu-
tatum sit: quemadmodum idem animal
non potest interdum esse homo, interdum
non homo. Quod si quis dixerit, necessa-
riò eum qui existimat, etiam credere, æ-
qualiter existimatio & opinio dicentur.
quocirca ne sic quidem potest esse genus:
quoniam oportet genus de pluribus dici.

4. Videre etiam oportet, an naturā com-
paratum sit ut in eodem aliquo subiecto
ambo insint. in quo enim inest genus, inest
etiam species: ut in quo albor, etiam co-
lor: & in quo grammatica, etiam scientia.
Si quis igitur dixerit, verecundiam esse
metum, aut iram esse dolorem; non acci-
det ut in eodem & genus & species insint.
nam verecundia est in parte anima ratioci-
nativa, metus autem in irascibili: ac do-
lor quidem in concupiscibili, quoniam in
hoc est etiam voluptas: ira autem in irasci-
bili. quare ea quæ allata fuerunt, non sunt
genera: quia non est naturā comparatum
ut insint in eodem subiecto, in quo insunt
species. Similiterque si amicitia est in con-
cupiscibili, non potest esse voluntas qua-
dam: omnis enim voluntas est in parte ra-
tiocinativa. Utile autem est hic locus et-
iā ad accidens examinandum: quoniam in
eodem sunt accidens & id cui acc. dit.
quamobrem nisi in eodem esse videantur;
constat non accidere. 5. Præterea viden-
dum est, an ex parte species sit eius parti-
ceps quod dicitur esse genus: quia non
videtur genus communicari ex parte. non
enim homo est quadamtenus animal, ne-
que grammatica est quadamtenus scientia.
similis est ceterorum ratio. Considerare
igitur oportet, an cum quibusdam ex
parte genus communicetur. quale est, si
animal dictum sit esse id quod sensibile,
aut visibile: quoniam animal est ex parte
sensibile, & visibile: quandoquidem ra-
tione corporis est sensibile & visibile, ra-
tione autem animæ non item. quare visi-
bile & sensibile non possunt esse genera
animalis. 6. Interdum etiam non ani-
madvertunt, se totum ad partem reduce-
re: ut qui dicunt animal esse corpus anima-
tum: atqui nullo modo pars toti attribui-
tur: quare corpus non potest esse genus a-
nimalis, cum sit pars.

7 Videre etiam oportet, an aliquid vituperandum vel fugiendum, ad facultatem, vel ad id quod potest, retulerit. quale est, si dixeris, sophistam esse eum qui potest ex sapientia, qua videtur esse præditus, lucrari: aut calumniatorem, eum qui potest calumniari, & ex amicis inimicos facere: aut furem, eum qui potest aliena clam furari. nullus enim eorum quos dixi, talis esse dicitur, quia possit aliquid horum facere. potest enim & Deus, & vir probus, quæ mala sunt, efficere: non tamē tales sunt: omnes enim improbi ex prælectione nominantur. Præterea omnes facultates sunt in rerum eligendarum numero. nam & improborum facultates sunt eligendæ. idcirco & Deum & virum bonum dicimus eas habere: dicimus enim eos posse quæ mala sunt, agere. Quare facultas nullius rei vituperandæ genus esse potest. alioquin accideret, ut aliquid quod sit vituperandum, sit eligendum: erit enim aliqua facultas vituperanda.

8 Videndum etiam est, an aliquid eorum quæ sunt per se honorabilia vel eligenda, ad facultatem, vel ad id quod potest, vel ad effectuum retulerit. omnis enim facultas, & quicquid potest, aut efficiendi vim habet, propter aliud est eligendum.

9 Vel an aliquid eorum quæ in duobus pluribusve generibus collocantur, ad vnum reducerit. quædam enim non licet ad vnum genus referre: ut impostorem, & calumniatorem. etenim nec qui consilium capit, cum efficere non possit, nec qui efficere potest, nisi consilium capiat, calumniator est, vel impostor: sed qui ambo hæc habet: quamobrem ea quæ dicta sunt, non in vno genere, sed in utroque poni debent.

10 Præterea interdum vice versa genus ponunt pro differentia, & differentiam pro genere: ut qui dicunt stuporem esse exsuperantiam admirationis, & fidem esse vehementiam existimationis. nam neque exsuperantia, neque vehementia est genus, sed differentia. stupor enim videtur esse admiratio exsuperans: & fides, existimatio vehemens. quare admiratio & existimatio sunt genera: exsuperantia verò & vehementia, differentia. Præterea, si quis exsuperantiam & magnitudinem pro genere acceperit, etiam res inanimæ fidem habebunt, & obstupescunt. cuiusque enim rei vehementia & exsuperantia inest in ea re cuius est vehementia & exsuperantia. si igitur stupor est exsuperantia admirationis, inerit in admiratione stupor: quapropter admiratio obstupescet. Similiterque fides inerit in existimatione: siquidem est vehementia existimationis:

Tom. I.

A 7 Ορθῶν δὲ ἐστὶ τῶν ψικτῶν ἢ φλυκτῶν εἰς δυνάμειν ἢ τὸ δυνάτον ἔθηκεν. οἷον, * τὸν σοφιστὴν, τὸν δυνάμειον ἀπὸ φαινομένης σοφίας χρηματίζεσθαι. ἢ ἀφ' ὧν, τὸν δυνάμειον ἀφ' ὧν ἀλλήλῃ, ἐξ ἑαυτοῦ ποιῆσαι τοὺς φίλους. ἢ κλέπτειν, τὸν δυνάμειον πρὸς ἀλλοτρίαν ἀφ' ὧν κλέπτειν. ὧν δὲ γὰρ τῶν εἰρηλοφῶν, ὅς δυνάτος ἐστὶ τὸ εὖ τῶν, ποιοῦντες λέγεσθαι δυνάται μὲν γὰρ ἐπὶ ὁ Θεός, καὶ ὁ ἀποδιδόνς πρὸς φαντασά, ἀλλ' ἔκ εἰσι τοιοῦτοι. πάντες γὰρ οἱ φαντασά καὶ ἀποδιδόντες λέγονται. B Ἐπὶ πᾶσι αἱ δυνάμεις τῶν ἀρετῶν. καὶ γὰρ αἱ τῶν φαντασά δυνάμεις ἀρεταί. ὧν καὶ τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀποδιδόντα ἔχειν φαντασά αὐτῶν. δυνάτοις γὰρ φαντασά ἐστὶ πρὸς φαντασά ποιοῦν. ὧν δὲ οὐδὲν αὐτῶν εἶναι ψικτῶν ἥμος ἐστὶ δυνάμεις. εἰ δὲ μὴ, συμβέησκει τὴν τῶν ψικτῶν, ἀρετὴν ἐστὶ. ἔσται γὰρ τις δυνάμεις ψικτῆ.

C 8 Καὶ εἰ τὴν δὲ αὐτὸ πρὸς τῶν ἢ ἀρετῶν, εἰς δυνάμειν, ἢ τὸ δυνάτον, ἢ τὸ ποιητικὸν ἔθηκεν. πᾶσα γὰρ δυνάμεις, καὶ πᾶν τὸ δυνάτον, ἢ τὸ ποιητικὸν, εἰ ἄλλο ἀρετῶν.

D 9 Ἡ εἰ τῶν δὲ δυνάμειν ἢ ἀρετῶν, εἰς ἑκατέρωθεν ἔθηκεν. ἔστι γὰρ οἷον ἐστὶ εἰς ἑν ἥμος πῆσαι. οἷον, τὸν φαντασά, καὶ τὸν ἀφ' ὧν. οὐτε γὰρ ὁ ἀποδιδόνς, ἀφ' ὧν δὲ. οὐτε ὁ δυνάμειος μὲν, μὴ ἀποδιδόνς ἐστὶ, ἀφ' ὧν ἢ φαντασά. ἀλλ' ὁ ἀμφω τῶν ἔχειν. ὧν δὲ ἡμίονος ἐστὶ ἥμος, ἀλλ' εἰς ἀμφότερα, πρὸς εἰρηλοφῶν. 10 Ἐπὶ, οἷον τὸ ἀπὸ πάλιν τὸ μὲν ἥμος, ὧν ἀφ' ὧν ἀποδιδόνς. πᾶν δὲ ἀφ' ὧν, ὧν ἥμος οἷον, πᾶν ἐκ πληθύν, ἀφ' ὧν φαντασά. καὶ πᾶν πῆσαι, σφοδρότητα ἀποληψίως. οὐτε γὰρ ἢ ἀφ' ὧν, οὐτε ἢ σφοδρότης, ἥμος, ἀλλ' ἀφ' ὧν. δοκεῖ γὰρ ἢ ἐκ πληθύν, φαντασά. εἶναι ἀφ' ὧν. καὶ ἢ πῆσαι, ἀφ' ὧν. ἀφ' ὧν σφοδρά. ὧν ἥμος ἐστὶ φαντασά. καὶ ἐστὶ ἀποληψίως ἐστὶ. ἐστὶ δὲ ἀφ' ὧν καὶ ἐστὶ σφοδρότης, ἀφ' ὧν. Ἐπὶ, εἰ

E τις πᾶν ἀφ' ὧν καὶ πᾶν σφοδρότητα * ὧν ἥμος ἀποδιδόνς, πρὸς ἀφ' ὧν πῆσαι, καὶ ἐκ πληθύν. ἢ γὰρ ἐκαστὸν σφοδρότης καὶ ἀφ' ὧν πῆσαι ἐκείνῳ οὐ ἐστὶ σφοδρότης ἐστὶ ἀφ' ὧν. εἰ δὲ πᾶν ἐκ πληθύν, ἀφ' ὧν ἐστὶ φαντασά, πῆσαι τὴν φαντασά τὴν ἐκ πληθύν. ὧν ἢ φαντασά ἐκ πληθύν. ὁμοίως δὲ καὶ ἢ πῆσαι πῆσαι τὴν ἀποληψί, εἰσὶ σφοδρότης ἀποληψίως ἐστὶ.

Dd ij

Praeterea videndum est, an omnino id quod propositum est, nullius rei sit genus. manifestum enim erit, ne speciei quidem proposita *genus esse*. videndum autem est ex eo, quod specie *inter se* non differunt ea quae participant propositum genus: ut alba: haec enim specie non differunt inter se: omnis autem generis species differunt. quare album nullius rei genus esse potest. Rursus videndum est, an id quod omnibus rebus est consequens, genus vel differentiam *esse* dixerit. multa enim *sunt* omnibus rebus consequentia, ut ens & unum *in* eorum numero sunt, quae res omnes consequuntur. si igitur ens pro genere posuerit, procul dubio *rerum* omnium genus futurum est: quoniam eis attribuitur: nulli enim rei genus, praeterquam speciebus, attribuitur. quare etiam unum erit species entis. accidit igitur, ut *in* omnibus quibus genus attribuitur, etiam species attribuantur. quandoquidem & ens & unum omnibus *rebus* simpliciter attribuuntur, cum paucioribus speciem attribui oporteat. Si verò id quod omnibus consequens est, differentiam *esse* dixerit, patet, de totidem aut de pluribus differentiam quam genus dictum iri. si enim & genus *sit in* eorum numero quae omnibus consequentia sunt, de totidem dicetur. si verò *genus* non omnibus *rebus* consequens sit, de pluribus differentia dicetur, quam ipsum *genus*. 3 Praeterea videndum est, an in subiecta specie propositum genus *esse* dicatur, ut album in niue. itaque perspicuum est non esse genus, de subiecta enim specie tantum genus dicitur. 4 Considerare etiam oportet, an genus & species non sint synonyma: omnibus enim speciebus synonymus genus attribuitur. 5 Praeterea peccatur, cum est & generi & speciei aliquid contrarium: ex contrariis speciebus ea quae melior est, ad deterius genus refertur; accider enim ut reliqua in reliquo sit: quoniam contraria *sunt in* contrariis generibus. quare melior species erit in deteriori genere: videtur autem melioris melius genus esse. 6 Peccat etiam, si cum eadem res ad utrumque sit eodem modo affecta, ad deterius non ad melius genus retulerit: ut si dixerit animam esse id quod motionem, vel rem motam. eadem enim videtur aequè habere vim sistendi, ac mouendi: quare si status est melior, ad hoc genus referri oportebat. 7 Praeterea ab eo quod est magis vel minus, ei qui refellit, arguere licet, si genus recipiat intentionem, species autem non recipiat, neque ipsa, neque quod ab ea denominatur. ut puta si virtus intentionem capit, etiam iustitia & iustus *capient*: dicitur enim alect altero iustior. si igitur propositum genus intentionem recipit,

Tom. I,

ETI, si oīas ὁ ἀποδοθὲν, μηδενός ἐστὶ γένος. διότι γὰρ, ὡς εἶπεν τὸ λεγόμενον. σκοπεῖν οἱ ἐκ τῆς μηδὲν ἀφαιρέσειν εἶδη τὰ μεταγενέστερα τῆς ἀποδοθέντος γένους: οἷον, τὰ λευκά. εἶπεν γὰρ ἀφαιρέσει τὰ εἶδη ταῦτα. ἀλλήλων. πρῶτος δὲ γένος ἐστὶν εἶδη ἀφαιρέσει. ὡς εἶπεν αὐτὸ εἶναι τὸ λευκόν, γένος εἰσενός.

2 Πάλιν, εἰ τὸ πᾶσι ἀκολουθοῦν, γένος ἢ ἀφαιρέσειν εἶπεν. πλείω γὰρ τὰ πᾶσι ἐπομύων. οἷον, ὁ ὄν, καὶ τὸ εἶναι, τῶν πᾶσι ἐπομύων ἐστὶν. εἰ δὲ τὸ ὄν, γένος ἀπέδωκε. διότι, ὅτι πρῶτος αὐτὸ εἶναι γένος, ὅτι κατηργήται αὐτῶν. κατ' εἰσενός γὰρ ὁ γένος, ἀλλ' ἢ κατ' εἶδων. κατηργήται ὡς καὶ τὸ εἶναι, εἶδος αὐτὸ εἶναι τῆς ὄντος. συμβαίνει δὲ τῶν κατ' ἐπομύων, ὡς τὸ γένος κατηργήται, καὶ ὁ εἶδος κατηργήσθαι. (ὅτι καὶ τὸ ὄν καὶ τὸ εἶναι κατ' ἐπομύων ἀπλῶς κατηργήται,) * διὸν ἐπ' ἐλέγξον ὁ εἶδος κατηργεῖσθαι. εἰ δὲ ὁ πᾶσι ἐπομύων, ἀφαιρέσειν εἶπεν. διότι, ὅτι ὅτις, ἢ ὅτι πλείον ἢ ἀφαιρέσει τῶν γένους ῥηθῆναι. εἰ μὲν γὰρ καὶ ὁ γένος τῶν πᾶσι ἐπομύων, ὅτις. εἰ δὲ μὴ πᾶσι ἐπὶ τὸ γένος, ὅτι πλείον ἢ ἀφαιρέσει λέγεται αὐτῶν.

3 Επὶ, εἰ ἐκ τοῦ ἀποδοθέντος τὰ εἶδη ὁ ἀποδοθὲν γένος λέγεται, κατὰ τὸ λευκόν ὅτι τὸ γένος. ὡς εἶπεν διότι ὅτι εἶναι αὐτὸ εἶναι γένος. κατὰ τοῦ ἀποδοθέντος γὰρ τῶν εἰδῶς μόνον τὸ γένος λέγεται. 4 Σκοπεῖν δὲ καὶ, εἰ μὴ σὺνώνυμον ὁ γένος τὰ εἶδη. κατ' ἐπομύων γὰρ τῶν εἰδῶν σὺνώνυμος ὁ γένος κατηργήται. 5 Επὶ, ὅταν ὅτις τὰ γένος καὶ τὰ εἶδη ἐπὶ τοῦ, τὸ βέλτιον τῶν ἐπὶ τοῦ εἶναι εἰς τὸ γένος τῶν συμβαίνει γὰρ ὁ λευκὸν ἐκ τῶν λευκῶν εἶδη. ὅτι τὰ ἐπὶ τοῦ, ἐκ τοῦ εἶναι γένος. ὡς ὁ βέλτιον ἐκ τῶν * γένος εἶναι. δοκεῖ γὰρ τῶν βελτίονος ὁ γένος βέλτιον εἶδη.

6 Καὶ εἰ τῶν αὐτῶν ὁμοίως. περὶ ἀμφω ἔχοντες, εἰς τὸ γένος, καὶ μὴ εἰς ὁ βέλτιον γένος εἶπεν. οἷον, πλεονέχων, ὅτις ἀφαιρέσει, ἢ κινῆσθαι. ὁμοίως γὰρ ἢ ἐπὶ τῶν καὶ κινῆσθαι δοκεῖ εἶδη. ὡς εἰ βέλτιον, ἢ ἐπὶ, εἰς τῶν εἶδη ὁ γένος γένος.

7 Εἰ ἐκ τῶν μᾶλλον καὶ ἧτιον, ἀφαιρέσειν αὐτῶν, εἰ ὁ γένος λέγεται ὁ μᾶλλον, ὁ εἶδος μὴ λέγεται, μὴ αὐτῶν, μὴ τὸ κατ' ἐκείνο λεγόμενον. οἷον, εἰ ἢ ἀφαιρέσει λέγεται ὁ μᾶλλον. καὶ ἢ ἀφαιρέσειν, καὶ ὁ ἀφαιρέσειν λέγεται γὰρ ἀφαιρέσει μᾶλλον ἐπὶ τοῦ εἶναι. εἰ δὲ αὐτὸ μὴ ἀποδοθὲν γένος λέγεται ὁ μᾶλλον,

Dd iij

ὅτι εἶδος μὴ δέχεται, μήτ' αὐτὸ, μήτε δ' αὖ κατ' ἐκείνο λεγόμενον· οὐκ ἂν εἴη τὸ ἀποδο-
θῆναι, ἥμος.

8 Πάλιν, εἰ τὸ μᾶλλον δοκεῖν ἢ ὁμοίως, μὴ ἔστι ἥμος, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ ἀποδοθῆναι. Χρήσιμος δ' ὁ τόπος ἐστ' ἐπὶ τῷ ποιούτων μαλιστα, * ἐφ' ὅσων πλείω φαίνεται τῷ εἶδους ἐν τῷ πᾶσι πᾶσι κατηγερούμενα, καὶ μὴ διωρι-
σται, μηδὲ ἐχρήσθη εἰπεῖν, πείον αὐτῷ γένος. οἷον, τῆς ὀργῆς καὶ ἡ λύπης καὶ ἡ ὑπολήψεως ὀλιγω-
ρίας, ἐν τῷ πᾶσι, δοκεῖ κατηγερεῖσθαι. λυ-
πιῦναι γὰρ ὁ ὀργισμένος, καὶ ὑπολαμβάνει ὀλι-
γορεῖσθαι.

9 Ἡ αὐτὴ δὲ σκέψις ἐστὶ ἐπὶ τῷ εἶδους πρὸς ἄλλο τι συγκρίνοντι. Εἰ γὰρ τὸ μᾶλλον, ἢ ὁμοίως δοκεῖν εἶναι ἐν τῷ ἀποδοθῆναι γένος, μὴ ἔστι ἐν τῷ γένος· δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ ἀποδο-
θῆναι ὅπως εἶδος, εἴη ἂν ἐν τῷ γένος. 10 Ανα-
ρῶντι μὲν οὖν, κατὰ τὸ εἶρηται, χρησιμῶν. 11 Κατασκευάζοντι δ' εἰ μὲν ἐπιδίδχεται τὸ μᾶλλον τὸ ἀποδοθῆναι γένος καὶ τὸ εἶδος, οὐ
χρήσιμος ὁ τόπος· οὐδὲν γὰρ καλὸν, ἀμφοτέ-
ρων ἐπιδιδχόμενον, μὴ εἶναι ἴαπερ ἴαπερ
γένος. τὸ, τε γὰρ λεγόν καὶ τὸ καλὸν ἐπιδίδ-
χεται τὸ μᾶλλον· καὶ οὐδὲ πρὸς, ἐπὶ γένος.

12 Ἡ δὲ τῷ ἥμῳ καὶ τῷ εἶδους πρὸς ἄλλη-
λα σύγκρισις χρήσιμος. οἷον, εἰ ὁμοίως τὸδε
καὶ τὸδε γένος, εἰ ἴαπερ γένος, καὶ ἴαπερ.
ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἥμῳ, καὶ τὸ μᾶλλον· οἷον,
εἰ τῆς ἐγκρατείας μᾶλλον ἢ διωαμῆς ἢ ἡ ἀρε-
τῆς, ἥμος, ἢ δὲ ἀρετὴ γένος, καὶ ἡ διωαμῆς.

13 Ταῦτα δ' αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῷ εἶδους ἀρμόσει δ
λέγεσθαι. Εἰ γὰρ ὁμοίως τὸδε ἐπὶ τῷ πρὸς
κειμένου εἶδος· εἰ ἴαπερ, εἶδος, καὶ τὸ λυ-
πῶν, καὶ εἰ τὸ ἥμῳ δοκεῖν, εἶδος ἔστι, καὶ τὸ μᾶ-
λλον. 14 Ἐπὶ πρὸς τὸ κατασκευάζειν, σκεπτικόν,
εἰ καὶ ὡς ἀποδοθῆναι τὸ γένος, ἐν τῷ πᾶσι
κατηγερεῖσθαι, μὴ ὅπως * ἐνὸς τῷ ἀποδοθέντος εἶ-
δους, ἀλλὰ καὶ πλείων καὶ ἀφ' ὧν· δῆλον γὰρ,
ὅτι γένος ἔστι. εἰ δ' ἐν τῷ ἀποδοθέντι εἶδος ἔστι, σκε-
πτικόν, εἰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τὸ γένος ἐν τῷ πᾶσι
κατηγερεῖσθαι. πάλιν γὰρ συμβῆσθαι καὶ πλείων
* αὐτὸ καὶ ἀφ' ὧν κατηγερεῖσθαι, καὶ γένος ὁμο-
λογεῖσθαι. 15 Ἐπεὶ δ' δοκεῖ τῶν καὶ ἡ ἀφ' ὧν
ἐν τῷ πᾶσι εἶδῶν κατηγερεῖσθαι, χωριστικόν τὸ
γένος ἀπὸ τῆς ἀφ' ὧν, χρωστικόν τοῖς εἰρη-
μοῖς συχναῖς. πρὸς μὲν, ὅτι τὸ γένος ἐπὶ
πλείον λέγεται τῆς ἀφ' ὧν. Εἰδ' ἐπὶ καὶ
πᾶσι τῷ πᾶσι ἀποδοθῆναι μᾶλλον ἀρμόσει
τὸ γένος, ἢ πᾶσι ἀφ' ὧν εἰπεῖν· ὁ γὰρ

species autem non recipit, nec ipsa, nec
quod ab ea denominatur: id quod pro-
positum est, non potest esse genus.

8 Rursus si id quod magis vel æquè
esse videtur, non est genus; patet, ne id
quidem quod propositum fuit, esse genus.
Vtilis autem est hic locus in iis maximè in
quibus plura esse videntur quæ speciei in
questione quid est, attribuantur; nec defi-
nitum est, nec dicere possumus, quod-
nam eorum sit genus: utputà ira & dolor
& existimatio contemptionis, in quæstio-
ne quid est, videtur attribui. nam qui iras-
citur, dolet, seque contemni existi-
mat.

9 Eadem consideratio est in specie, si
cum alia quapiam conferatur. si enim
quod magis, vel quod æquè videtur esse
in genere proposito, non est in genere;
manifestum est, nec propositam omnino
speciem in genere esse.

10 Qui igitur refellit, ita ut dictum
est, uti hoc loco debet.

11 Confirmanti autem non est utilis
locus, si & genus & species intentionem
recipiant. nihil enim vetat, cum
ambo recipiant, non esse alterum alte-
rius genus. nam & album & honestum
intentionem suscipit, ac neutrum est al-
terius genus.

12 Generum autem & specierum inter
se collatio utilis est. veluti si æquè hoc &
illud est genus, alterum autem est genus,
etiam alterum erit. Item si id quod minùs
est genus, est genus, etiam quod magis; ve-
luti si continentia potius genus sit facul-
tas quam virtus, virtus autem sit genus;
etiam facultas est genus.

13. Eadem de specie dici conue-
niat. nam si æquè hoc & illud sit pro-
positi generis species, alterum autem sit
species, etiam reliquum erit: & si quod
minùs videtur, species est, etiam quod
magis.

14 Præterea ut confirmetur, consi-
derandum est, an iis quibus assignatum
est genus in questione quid est, attribua-
tur, cum non sit una data species, sed
plures ac differentes: quia proculdubio
erit genus. At si una sit species data,
considerare oportet, an etiam aliis spe-
ciebus genus in questione quid est, attrib-
buatur. rursus enim efficietur, ut idem
pluribus ac differentibus attribuat, &
genus esse concedatur. Quoniam autem
quibusdam videtur etiam differentia in
questione quid est, speciebus attribui; sepa-
randum est genus à differentia per dicta
elementa. Primum, quia genus de pluri-
bus dicitur, quàm differentia. deinde,
quia in responsione ad questionem quid est,
aptius dicitur genus, quàm differentia:

nam qui dicit hominem *esse* animal, magis declarat quid sit homo, quàm qui dicit *esse* pedestre. & quia differentia qualitatem generis semper significat, genus autem differentia *qualitatem non significat*, nam qui ait pedestre, quale quid animal dicit: qui verò inquit animal, non dicit quale quid pedestre. Ac differentia quidem à genere ita separanda est.

16 Quia verò musicum videtur, quā musicum est, sciens esse; etiam musica est scientia quædam: & si ambulans propterea quod ambulat, movetur; ambulatio est motio quædam: hoc igitur modo considerandum est, in quo quis velit genere aliquid collocare. *ut si quis probare velit scientiam esse id quod, fidem; videndum est, an sciens, quā scit, credat: sic enim manifestum fiet, scientiam esse fidem quandam. Eodem modo fieri debes in aliis eiusmodi.*

17 Præterea, quoniam quod alicui
semper consequens est, nec reciproca-
tur, difficile est separare à genere, & osten-
dere non esse genus: si hoc illi omni con-
sequens sit, illud autem huic non omni:
(ut tranquillitati quies, & numero divi-
duum: non contrà, quia non omne divi-
duum est numerus, nec omnis quies est
tranquillitas,) ipse quidem disputans uti
hoc loco debet, quasi genus sit id quod
semper est consequens, cum alterum non
reciprocetur.

II Alio verò *hoc argumentum* propo-
nente, non in omnibus admitti debet,
sed obijcere, id quod non est, ei omni
quod fit, consequens esse, (quod enim
fit, non est,) nec recipiari, (non enim
quicquid non est, fit,) attamen non esse
genus id quod non est, eius quod fit sim-
pliciter enim eius quod non est, non sunt
species.

19 Degenerere igitur exposita metho-
do differendum est.

Α ζῶον εἰπὼν τὸν αὐθροπον, μάλλον δηλοῖ ἢ
 ὅτι ὁ αὐθροπος, ἢ ὁ πεζὸν εἰπὼν. καὶ ὅτι ἡ
 μὲν ἀφροσύνη ποιοῦται τῷ γένει αἰσθητικῇ·
 τὸ δὲ γένος, τῆς ἀφροσύνης ἢ ὁ μὲν γὰρ εἰ-
 πὼν πεζόν, ποῖον ἔλεγε ζῶον· ὁ δὲ ζῶον εἰ-
 πὼν, ἢ λέγει ποῖον τι πεζόν. πάλιν μὲν οὖν ἀφ-
 ροσύνη ἀπὸ τῷ γένει ἔτι χειρότερη. Ἰδὲ περὶ δὲ
 δοκεῖ τὸ μεσοκτὸν, ἢ μεσοκτὸν ὅτιν, ἢ μεσοκτὸν ἢ
 καὶ ἡ μεσοκτὸν ὅτιν πῶς ὅτι καὶ εἰ πῶς βαδίζον,
 περὶ βαδίζον κινήσει· ἢ βαδίζον, κινήσει πῶς ὅτι
 Β οὐκ εἶναι, εἰ ὁ αὐθροπος γένος τι κακὸν ἀν-
 τιστάν, τὸν εἰρημὸν ὅτιν. ἢ, εἰ πάλιν ὅτιν
 μεσοκτὸν, ὅτιν πῶς· εἰ ὁ ὅτιν μεσοκτὸν ἢ ὅτιν
 μεσοκτὸν, πῶς δηλοῦν γὰρ, ὅτι ἡ ὅτιν μεσοκτὸν,
 πῶς εἶναι. τὸν αὐθροπον δὲ ὅτιν καὶ ὅτιν ἢ ἄλ-
 λων τῶν ποιούτων.

17 Ἐπὶ, ἐπὶ τὸ πρὸς κοινὸν ἔστι αἰεὶ, ἐν
μὴ ἀντιστρέφον, χαλεπὸν χωρίον τῷ μὴ γέ-
νος ἔστι. ἀλλὰ τὸδε μὲν παρὰ δι' ἐπὶ πᾶσι, τὸ-
δε δὲ παρὰ δι' μὴ πᾶσι. (ὅτι, τὴν ἡμετέραν ἢ
C ἡμετέραν, καὶ παρὰ θρήνην τὸ ἀφαιρετὸν· ἀφαι-
παλιν ὅτι ἔ. τὸ γὰρ ἀφαιρετὸν ἐπὶ πᾶσι θρή-
νην, ὅτι ἡ ἡμετέρα ἡμετέρα πάντα.) αὐτὰ
μὲν χρῆσθαι, ὡς γένεσις ὅπως τῷ αἰεὶ ἀκολου-
θῶντος, ὅταν μὴ ἀντιστρέφῃ φαίνεται.

18. Αλλου δι' περιτρίαντες, μη ἐπιση-
των ἀπακούειν. ἔκαστος δι' αὐτὸν, ὅτι τὸ μὴ
εἶπεται πομπὴ τῶν χιτοφόρων, (τὸ γὰρ χιτο-
φόροι εἶναι ἐστίν,) καὶ εἶναι ἀλλήλων. (οὐ γὰρ
πομπὴ τὸ μὴ ὄν, γὰρ ὅμοιος εἶναι εἰς χιτὸν
ἐστὶν τὸ μὴ ὄν τῶν χιτοφόρων. ἀπλῶς γὰρ εἶναι
τὸ μὴ ὄντος εἶδη.

19. Περὶ τοῦ τοῦ γένους, καθ' ὅσον ἀ-
ρῶν, * μεθοδεύον.

51-42101



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΓΕΜΠΤΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER V.

De proprio, & problemato propriij.

Cap. I.

1 Prothesis. 2 Diuifio propriij. 3 Quot efficiantur problemata, cum proprium ponitur per collationem cum altero. 4 Definitiones singulorum propriorum. 5 Subdiuifio. 6 Quae sint problemata maxime logica. 7 De locis pertinentibus ad proprium quod in collatione confistit.

CAP. I.



ΟΤΕΡΟΝ ἢ ἴδιον ἢ κύριον ἢ ἴδιον ἢ τὸ εἰρημαῖον, ἀφ' ὧν δὲ ἀκρίβειαν.

2. Αποδίδεται δὲ τὸ ἴδιον

καθ' αὐτὸ καὶ αἰὶ, ὡς πρὸς ἐπὶ πρὸς, καὶ πρὸς ὅτι, καὶ αὐτὸ μὲν ἀνθρώπου, ὅς ἐστιν ἄνθρωπος φύσει. πρὸς ἐπὶ πρὸς δὲ, ὅτι, ψυχῆς καὶ σώματος. ὅτι τὸ μὲν, πρὸς αὐτὸν. ὅς δ', ἄνθρωπος ἐστὶν. αἰὶ δ', ὅτι, Θεός, ὅς ἐστιν ἀθάνατος. πρὸς δὲ, ὅτι, τὸ πρὸς αὐτὸν, ὅς ἐστιν πατεῖν ἐν τῇ γυμνασίᾳ.

3. Ἐστὶ δὲ ὅς πρὸς ἐπὶ πρὸς ἴδιον ἀποδίδεται, ἢ δύο προβλήματα, ἢ τέσσαρα. ἑὰν γὰρ τὸ μὲν, ἀποδῶ. τὸ δὲ, ἀνθρώπου τὸ τῷ πρὸς. δύο μόνον προβλήματα γίνονται. καὶ ἀφ' ὧν, ὅς ἀνθρώπου πρὸς ἴδιον, ὅτι

διπλοῦν ἐστὶ. * καὶ γὰρ ὅτι ὁ ἀνθρώπος οὐ διπλοῦς ἐστὶν, ἐπιχειρεῖν τις αὐτὸ, καὶ ὅτι ὁ ἴππος διπλοῦς. ἀμφοτέρως δ' αὐτὸ κινεῖται ὅς ἴδιον. αἰὶ δὲ ἐκαστέρου ἐκαστέρου ἀποδῶ, καὶ ἐκαστέρου ἀπ' ἑαυτοῦ, τέσσαρα προβλήματα γίνονται. καὶ ἀφ' ὧν ὅς ἀνθρώπου ἴδιον πρὸς ἴππον. ὅτι τὸ μὲν, διπλοῦς. ὅς δὲ, τετραπλοῦς ἐστὶ. καὶ γὰρ ὅτι ἀνθρώπος * οὐ διπλοῦς ἐστὶ, καὶ ὅτι τετραπλοῦς πεφύκει, ἐστὶν ἐπιχειρεῖν. καὶ ὅτι ὁ ἴππος διπλοῦς, καὶ ὅτι οὐ τετρα-



TRUM autem proprium sit, necne, id quod est propositum, ex his locis quos deinceps exponemus, considerandum est.

2. Proponitur autem proprium vel per se & semper, vel per comparisonem cum altero, & interdum. Ut hominis proprium est per se, animal naturā mansuetū. Per comparisonem verò cum altero; ut animæ cū corpore: quoniam illa iubēdi, hoc parēdi vim habet. Sēper autē, ut Dei propriū est animal immortale. Interdū autē, ut cuiusdā hominis, deambulare in gymnasio. 3. Propriū autē, quod cōparatione alterius explicatur, vel efficit duo problemata, vel quatuor. Nā si de vno affirmauerit, de altero negauerit id ipsum, duo tantū problemata sūt: ut hominis per collationē cū equo, propriū est esse bipedem. nam & hominem non bipedem esse, argumentando concludere quispiam possit, & equum esse bipedem: utroque autem modo proprium tolli potest. Si verò utrumque de utroque affirmauerit, & de utroque negauerit: quatuor problemata erunt. ut hominis proprium est per collationem cum equo, quod ille est bipes, hic quadrupes. nam & hominem non bipedē esse, & naturā cōparatum esse ut quadrupes sit, argumentando probare licebit. nec non equum esse bipedem, & non esse

quadrupedem, argumentando concludi poterit. quouis autem modo probatum fuerit, propositum euerit. 4 Est autem per se proprium, quod per comparationem cum omnibus affertur, & ab omni re se iungit: ut hominis, animal mortale & disciplinæ capax. Alterius comparatione proprium est, quod non ab omni re, sed à certa quadam distinguit, ut virtutis proprium est per comparationem cum scientia. quod naturâ comparatum sit, ut illa gignantur in pluribus, hæc verò in sola rationali facultate, & iis quæ rationali facultate prædita sunt. Semper proprium est, quod per omne tempus verè attribuitur, nec vnquam amittitur: ut animalis proprium est, ex anima & corpore compositum esse. Interdum proprium est quod ad aliquod tempus verè attribuitur, nec ex necessitate semper est consequens: ut cuiusdam hominis proprium est, in foro deambulare. 5 Iam verò alterius comparatione proprium explicare, nihil aliud est quam differentiam dicere vel in omnibus & semper, vel plerumque & in plurimis. Exempli gratiâ, in omnibus & semper: ut hominis cum equo comparati proprium est esse bipedem. homo namque & omnis & semper est bipes: at equus nullus vnquam est bipes. Plerumque autem & in plurimis: ut facultatis rationalis proprium est imperare, per comparationem cum concupiscibili, & irascibili: quoniam altera imperat, altera verò obtemperat. Neque enim rationalis semper imperat, sed interdum etiam patet, neque concupiscibilis & irascibilis semper parent, sed & interdum imperant, nempe cum anima hominis prava est. 6 Proptiorum autem ea sunt maxime logica, quæ sunt per se & semper, & quæ in collatione cum altero consistunt. Quod enim per comparationem cum altero proprium est, plura problemata efficit, ut & antea diximus. vel enim duo, vel quatuor problemata necessariò fiunt: multæ igitur rationes ad hæc pertinentes fiunt. Quod verò est per se & semper, ratione multarum rerum in argumentationem venit, & in multis temporibus observari potest, quod (inquam) est per se, ratione multarum rerum in argumentationem venit: quia per comparationem cum quibusque rebus opus est ut proprium ipsi subiecto insit: quare nisi ab omnibus separaret; non est scitè explicatum proprium. Quod verò semper proprium esse dicitur, multis temporibus observare licet: & siue non insit, siue non inerat, siue non inerit, non erit proprium. Quod autem est aliquando proprium, non in aliis quàm in præfenti tempore spectamus. non sunt igitur multæ rationes quæ ad ipsum pertineant.

A πουν, οἷ' τι ἐπιχειρεῖν. ὅπως δ' οὖν διδόντες, ῥήται ὁ θεωρούμενοι.

4 Εἰς τὸ μὲν κατ' αὐτὸ ἴδιον, ὃ πρὸς ἀπὸματα ἀποδίδωται, ἔκ πᾶντες χωρίζεται κατὰ τὸ αἰθερόπου, τὸ ζῶν ὁπότεν καὶ ἐπιτήμης διαπύκ. τὸ δὲ πρὸς ἑτέρου, ὃ μὴ ἀπὸ πᾶντος, ἀλλ' ἀπὸ ἑνὸς τακτῇ δρᾷζει. κατὰ τὸ δρᾷτης τὸ πρὸς ἐπιτήμην. ὅτι τὸ μὲν, ἐν πλείοσι. τὸ δ', ἐν λογιστικῷ μόνον, καὶ τοῖς ἔχουσι λογιστικὸν πεφυκε γίνεσθαι. τὸ δ' αἰεὶ, ὃ κατ' ὅλην πᾶντα χρονον ἀληθεύεται, ἔκ μηδὲ ποτε ἀπολείπεται. κατὰ τὸ τῷ ζῶν τὸ ἐν ψυχῇ καὶ σώματι συγκεῖσθαι. τὸ δὲ, ποτε, ὃ κατὰ ἑνὸς χρονον ἀληθεύεται, καὶ μὴ ὅλ' αἰάγης αἰεὶ πρᾶπεται. κατὰ τὸ τῷ ἑνὸς ἀνδρόπου, τὸ πρᾶπται ἐν ἀνδρῷ.

5 Εἰς δὲ τὸ πρὸς ἄλλο ἴδιον ἀποδιδῶναι, τὸ διφθεράν εἰπεῖν ἢ ἐν ἀπασιν καὶ αἰεὶ, ἢ ὡς ἐπιποπλὺ καὶ ἐν τοῖς πλείοσι. οἷ', ἐν ἀπασιν καὶ αἰεὶ, κατὰ τὸ αἰθερόπου ἴδιον πρὸς ἵππον, ὅτι διπουν. αἰθερόπου μὲν γὰρ καὶ πᾶς καὶ αἰεὶ ὅτι διπουν. ἵππος δ' οὐδέ τις ὅτι διπουν οὐδέ ποτε. ὡς ἐπιποπλὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πλείοσι, κατὰ τὸ τῷ λογιστικῷ ἴδιον, τὸ δρᾷν, πρὸς ἐπιθυμητικὸν καὶ θυμικόν. καὶ τῷ μὲν, πρᾶπται. * τὸ δὲ, ἔσθ' ἡρετεῖν. οὐτε γὰρ τὸ λογιστικὸν πᾶν ποτε πρᾶπται, ἀλλ' αἰεὶ καὶ πρᾶπται. ὅτε τὸ ἐπιθυμητικὸν καὶ θυμικὸν αἰεὶ πρᾶπται, ἀλλὰ καὶ πρᾶπται ποτε, ὅτεν ἢ μετῃ καὶ ἢ ψυχῇ τῷ ἀνδρόπου.

6 Τῶν δὲ ἰδίων ὅτι λογικὰ μάλιστα, τὰ τε κατ' αὐτὰ καὶ αἰεὶ. καὶ τὰ πρὸς ἑτέρου. τὸ μὲν γὰρ πρὸς ἑτέρου ἴδιον, πλείον * πρᾶπται. κατὰ τὸ αἰεὶ, κατὰ τὸ εἰπομὲν καὶ πρᾶπται. ἢ γὰρ δύο, ἢ τετάρη ὅλ' ἀνάγκης γίνονται τὰ πρᾶπται. πλείους οὖν αἱ λόγοι γίνονται πρὸς τῶντα. τὸ δὲ κατ' αὐτὸ καὶ αἰεὶ, πρὸς πολλὰ ὅτι ἐπιχειρεῖν, * ἢ πρὸς πλείους χρονας πρᾶπται. τὸ μὲν κατ' αὐτὰ, πρὸς πολλὰ. πρὸς ἑκάστου γὰρ τῷ ὄντων δι' ἑαρχῇ αὐτῷ τὸ ἴδιον. ὡς εἰ μὴ πρὸς ἀπὸματα χωρίζεται, ὅτεν αὐτὸ εἶναι καλὰς ἀποδιδῶναι τὸ ἴδιον. τὸ δ' αἰεὶ, πρὸς πλείους χρονας πρᾶπται. καὶ εἰ γὰρ πᾶν μὴ ἑαρχῇ, καὶ εἰ μὴ ὑπᾶρξαι, καὶ εἰ γὰρ μὴ ὑπᾶρξαι, ὅτεν ἑκάστου ἴδιον. τὸ δὲ ποτε, ὅτεν ὡς ἄλλοις, ἢ πρὸς τῷ λογιστικῷ χρονον ἐπισυπομὲν. ἢ καὶ οὖν εἰσι λόγοι πρὸς αὐτὸ πολλοί.

λογικὸν δὲ τὸ ἐστὶ πρόβλημα, πρὸς ὃ λό-
γοι γίνονται καὶ συλλογισμοί, καὶ καλοί. 7 Τὸ μὲν
δύο πρὸς ἑπτα ἴδμεν ῥηθῆναι, ἐκ τῶν πρὸς ὅ
συμβέβηκε τῶν, ὅτι καὶ πρὸς ἑπτα ἴδμεν. Εἰ τὰ
μὲν συμβέβηκε· τὰ δὲ ἴδμεν, οὐ. Περὶ δὲ τῶν
αἰετῶν, καὶ τῶν κατὰ αὐτὸν, ἀλλὰ τῶν δὲ γινώ-
σκουσιν.

A Illud autem est problema logicum, de
quo crebrae & scitae rationes efficiuntur.

7 Quod igitur alterius comparatio-
ne proprium vocatur, ex locis acciden-
tis considerandum est, nempe an alii qui-
dem accidat, alii verò non accidat. De
his autem quae sunt semper & per se, ex
his locis, quos deinceps exponemus, viden-
dum est.



DE LOCIS PERTINENTIBVS AD QVÆSTIONEM,

BENE AN MALE PROPRIVM EXPOSITVM SIT.

TRACTATVS II.

Cap. II.

1 Prothetis. 2 De ignotioribus, vel notioribus. 3 De ambiguitate proprii: 4 vel cuius cuius est pro-
prium. 5 De tautologia. 6 De eo quod omnibus commune est. 7 De uno, vel pluribus propriis.

CAP. II.

Πρῶτον μὲν, εἰ καλῶς ἀποδίδεται ὁ ἴδμεν, B
ἢ μὴ καλῶς. 2 Τοῦ δὲ καλῶς ἢ μὴ
καλῶς, ἔστι μὲν, εἰ μὴ ἀλλὰ γνωριμωτέρων, ἢ
ἀλλὰ γνωριμωτέρων καὶ τῶν ἴδμεν· ἀνασκα-
ζομεν μὲν, εἰ μὴ ἀλλὰ γνωριμωτέρων· καὶ
ἀνασκαζομεν δὲ, εἰ ἀλλὰ γνωριμωτέρων. 3 Τοῦ
δὲ μὴ ἀλλὰ γνωριμωτέρων ἔστι, ὁ μὲν, εἰ ὅλως
ἀγνωστότερον ἔστι ὁ ἴδμεν ὁ ἀποδίδωσι, πύπου,
οὐ ὁ ἴδμεν εἴρηκεν· οὐ γὰρ ἔστι καλῶς καί μὲν
ὁ ἴδμεν. γινώσκουσιν γὰρ ἕνα τὸ ἴδμεν ποιούμεν.
τὸ γὰρ μαθηταὶ εἴρηκεν, καὶ τὸ ἴδμεν, καὶ τοῖς
ἐπιστομοῖς ποιούμεν. ἀλλὰ γνωριμωτέρων δὲ
ἀποδίδεται. οὕτω γὰρ ἔστι κατὰ φύσιν ἵκα-
νως μάλλον. οἷον, ἐπὶ ὃ καὶ πρὸς ἴδμεν εἶ) τὸ
ὁμοιότατον ψυχῇ, ἀγνωστότερον καὶ χρησιμὸν τῷ πυ-
ρὸς τῇ ψυχῇ, (μάλλον γὰρ ἴσμεν τί ἔστι πῦρ,
ἢ ψυχῇ,) ὅτι αὐτὸ εἶναι καλῶς καί μὲν ἴδμεν πυ-
ρὸς, τὸ ὁμοιότατον ψυχῇ. 4 Τοῦ δὲ, εἰ μὴ
γνωριμωτέρων ἔστι τὸδε τὰ δὲ ἴδμεν. αἰ
γὰρ μὴ μόνον εἶ) γνωριμωτέρων τῷ πρῶτον
ἔστι. ἀλλὰ καὶ τὰ δὲ ἴδμεν, γνωριμω-
τέρων εἶ). ὁ γὰρ μὴ εἰδὼς εἰ τὰ δὲ ἴδμεν,
οὐδ', εἰ τὰ δὲ ἴδμεν μόνον, γνωριμω-
τέρων ὅτι ὁμοιότατον πύπου συμβέβηκε, ἀσφα-
λὲς τὸ ἴδμεν. οἷον, ἐπὶ ὃ καὶ πρὸς ἴδμεν, τὸ εἶ
ὅτι πρῶτον ψυχῇ πύπου εἶ), ἀγνωστότερον κα-
χρησιμὸν τῷ πυρὸς, τὰ εἰ εἰ πύπου ἴδμεν
ψυχῇ, καὶ εἰ εἰ αὐτὸ πρῶτον ἴδμεν. ὅτι
αὐτὸ εἶναι καλῶς καί μὲν ἴδμεν πύπου, τὸ εἶ
ὅτι πρῶτον ψυχῇ πύπου εἶ). καὶ ἀνασκαζομεν
δὲ, εἰ ἀλλὰ γνωριμωτέρων καὶ τῶν ἴδμεν, καὶ
εἰ ἀλλὰ γνωριμωτέρων καὶ ἑκάτερον τῶν ἴδμεν.

γινώσκουσιν.

A C primū videndum est, vtrum re-
ctè sit explicatum propriū, an nō
rectè. 2 Huius autem quaestionis vtrum sit
rectè an non rectè explicatum, primus locus
est, si non per notiora, vel per notiora po-
natur proprium: & confirmatur quidem
propriū, si per notiora positum esse ostenda-
tur: euertitur autem, si per ignotiora.

3 Sunt autem duo modi, quibus non per
notiora positum esse dicitur. Vnus modus est,
si omnino proprium, quod aliqui propo-
suit, eo sit ignotius, cuius proprium esse di-
xit. non rectè enim positum erit pro-
prium: quandoquidem cognitionis cau-
sā proprium facimus. nam discendi cau-
sā & proprium & definitiones confici-
mus. Per notiora igitur explicandum est
propriū. sic enim melius intelligere lice-
bit. Exempli gratiā, quoniam is qui po-
suit ignis proprium esse simillimum ani-
mæ, vsus est anima quæ est ignotior igne:
(magis enim scimus quid sit ignis; quàm
quid sit anima: idcirco simillimum esse ani-
mæ, non rectè positum est quasi proprium
ignis. 4 Alius modus est, si non sit notius
hoc illi inesse: non solum enim oportet
propriū esse notius re, sed etiā notius esse
quod illi insit. nam qui nescit an nihil in-
sit, ne quidem an ei soli insit, cognoscet.
quare vtrumuis horum contigerit, pro-
prium sit obscurum. Veluti quoniam is
qui proprium ignis posuit, in quo primo
ut sit anima, naturā comparatum est,
eo vsus est quod est ignotius igne, nem-
pe si in eo inest anima, & si in eo primo
inest: idcirco in quo primo ut anima sit,
naturā comparatum est, non rectè po-
situm est quasi ignis propriū. Confirmatur
autem, si per notiora ponatur proprium,
& quidem notiora utroque modo. sic

enim quod ad hoc ; rectè positum erit proprium. (eorum enim locorum qui ad confirmandum *aliquid* rectè positum esse valent , alii quod ad hoc tantum , alii simpliciter ostendent rectè positum esse.) veluti quoniam is qui dixit proprium esse animalis , habere sensum , ex notioribus , & notius utroque modo proprium tradidit ; rectè quantum ad hoc , traditum est proprium animalis ; habere sensum.

3 Deinde refellitur , **¶** nomen aliquod ex iis quæ in proprio posita sunt , multis modis dicatur , vel omnino oratio multa significet. sic enim proprium non rectè positum erit : veluti quia sentire , multa significat , id est , sensum habere : & sensu uti : certè naturā aptam ad sentiendum , non rectè ponetur esse animalis proprium. Idcirco nomine oratione ve proprium significante , quod quæve multis modis dicatur , non est utendum : quia quod multis modis dicitur , obscurum dictum facit : cum dubitet is qui argumentaturus est , utrum tandem *alter* dicat ex iis quæ multipliciter dicuntur. proprium enim discendi causā proponitur. Præterea necesse est elenchum quendam fieri aduersus eos qui ita proprium explicant , quando aliquis in ea *significatione* in qua secus est , conficit syllogismum de eo quod dicitur multis modis. Confirmatur autem proprium , si nec vllum nomen , nec tota oratio plura significet. proprium enim quantum ad hoc , rectè positum erit , veluti quia neque corpus multa declarat , neque quod facillimè sursum fertur , neque totum id quod ex his componitur ; certè corpus quod facillimè sursum fertur , rectè , quantum ad hoc , positum erit ignis proprium.

4 Præterea refellitur , si multis modis dicatur id cuius proprium traditum est , neque definitum sit cuius eorum ponatur proprium. sic enim proprium non erit rectè traditum. quas autem ob causas , non obscurum est ex suprā dictis : quoniam eadem contingere necesse est : veluti , quoniam scire hoc , multa significat , nempe id , scientiam habere , vel id , scientiæ uti , vel eius scientiam esse , vel eius scientia uti : non rectè vllum proprium tradetur , sciendi hoc , nisi definitum fuerit cuius eorum ponatur proprium. Confirmatur autem , si non dicatur multis modis id cuius proprium ponitur , sed sit vnum & simplex. rectè enim quantum ad hoc , positum erit proprium : veluti , quoniam homo dicitur simpliciter , rectè hominis proprium esse ponetur , animal natura mansuetum.

Α ἔστι γὰρ , καὶ τὸ τοῦ καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. (τὸ γὰρ κατασκευαστικὸν τίκων τῷ καλῶς , οἱ μὲν , καὶ τὸ τοῦ μόνου . οἱ δὲ ἀπλῶς διέξουσιν , ὅτι καλῶς) οἷον , ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ζῶον ἴδιον τὸ αἰσθῆσαι ἔχον , ἀλλὰ γινωσκουσὶν , καὶ γινωσκουσὶν ἀπὸ τοῦ καλῶς κατασκευαστικῶν τῶν ἔργων . εἴη αὖ καλῶς ἀποδιδόμενον , καὶ τὸ τοῦ ἴδιον τῷ ζῶον , ὃ αἰσθῆσαι ἔχον .

3 Επειτα , ἀνασκευάζονται μὲν , εἴ τι τῶν ὀνομάτων τῶν ἐν ᾧ ἴδιον ἀποδιδόμενον , πλεοναχῶς λέγεται , ἢ ἔστω ὅπως ὁ λόγος πλείω σημαίνει . οὐ γὰρ ἔστι καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον . οἷον , ἐπεὶ ὃ αἰσθάνεσθαι , πλείω σημαίνει ἢ ἐν μὲν , ὃ αἰσθῆσαι ἔχον . * ἐν δὲ , ὃ αἰσθῆσαι χρῆσθαι . γινώσκουσι δὲ , οἷον αὖ εἴη τῷ ζῶον ἴδιον καλῶς κείμενον , ὃ αἰσθάνεσθαι πεφυκός . ἀλλὰ τὸ τοῦ ὁδοῦ χρῆσθαι ἔστιν , οἷον ὁδοῦ πλεοναχῶς λεγόμενον , οὐτε λόγῳ , τὰ ὅτι ἴδιον σημαίνει . ὅτι δὲ πλεοναχῶς λεγόμενον , ἀσαφὲς ποιεῖ τὸ ῥηθῆναι , ἀπορροῦν τῷ μέλλοντος ὅτι χρῆσθαι , ὅτι τὸ ποτε λέγει τῶν πλεοναχῶς λεγόμενων . τὸ γὰρ ἴδιον , τῷ μαθεῖν χρῆσθαι ἀποδίδεται . ἐπὶ τῷ ὁδοῦ τούτοις , ἀναγκασίον ἔστιν , ἐλεγχόν τινα γινώσκουσι ὅπως ἀποδίδεται τὸ ἴδιον , ὅτι δὲ τῷ ὁδοῦ φαινομένῳ ποιεῖ τίς τὸν συλλογισμόν τῷ πλεοναχῶς λεγόμενον . κατασκευάζονται δὲ , εἴ μὴ πλείω σημαίνει , μήτε τῶν ὀνομάτων μηδὲν , μήτε ὅπως ὁ λόγος . ἔστι γὰρ , καὶ τὸ τοῦ καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον . οἷον , ἐπεὶ οὐτε τὸ σῶμα πολλὰ δηλοῖ , ὅτι τὸ ἐκινήτοισι εἰς τὸ αὐτὸ τὸν , ὅτι τὸ σιμωλόν τὸ ἐκ τούτων σιμωλόμενον εἴη αὖ καλῶς κείμενον , καὶ τὸ τοῦ πυρὸς ἴδιον , σῶμα τὸ ἐκινήτοισι εἰς τὸ αὐτὸ τὸν .

4 Επειτα , ἀνασκευάζονται μὲν , εἴ πλεοναχῶς * λέγεται τὸ τοῦ ἴδιον ἀποδίδωσι , μὴ διότι εἰσὶν ὅτι τὸ πῶς αὐτῶν ἴδιον τίθεται . ὃ γὰρ ἔστι καλῶς ἀποδιδόμενον τὸ ἴδιον . διὰ δὲ αἰτίας , οἷον ἀδελφόν ἔστιν ἐκ τῶν πρῶτον εἰρημίων . τὰ γὰρ αὐτὰ συμβαίνει , ἀναγκασίον ἔστιν . οἷον , ἐπεὶ τὸ ὅτι εἰσαχθὲν τὸ τοῦ πολλὰ σημαίνει τὸ μὲν γὰρ , ὅτι τὸ μὲν ἔχει αὐτὸ τὸ δὲ ὅτι τὸ μὲν χρῆσθαι αὐτῷ . τὸ δὲ , ὅτι τὸ μὲν εἴη αὐτὸ τὸ δὲ , ὅτι τὸ μὲν χρῆσθαι αὐτῷ . οἷον αὖ εἴη τῷ ὅτι εἰσαχθὲν τὸ τοῦ καλῶς ἴδιον ἀποδιδόμενον ὁδοῦ , μὴ διοραθέντος τῷ πῶς τίθεται αὐτῶν τὸ ἴδιον . κατασκευάζονται δὲ , εἴ μὴ * λέγεται πλεοναχῶς τὸ τοῦ ἴδιον τίθεται , ἀλλ' ἔστι ἐν τῷ ἀπλουῶ . ἔστι γὰρ καλῶς , καὶ τὸ τοῦ καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον . οἷον , ἐπεὶ ὁ ἀνθρώπος λέγεται ἀπλῶς , εἴη αὖ καλῶς κείμενον καὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου , τὸ ζῶον ἡμεῖς φησὶ .

non rectè positum est ignis proprium esse corpus tenuissimum & leuissimum. Confirmatur autem, si non plura eiusdem rei propria tradidit, sed vnum. erit enim quantum ad hoc, rectè positum proprium. veluti, quoniam is qui dixit humoris proprium esse, corpus quod in omnem formam ducitur vnum proprium tradidit, non plura; erit, quod ad hoc, rectè positum humoris proprium.

Αὐτὸ δὲ εἶναι καλῶς κείμενον ἴδιον πῦρ, σῶμα δ' λεπτότατον καὶ λευγρότατον. καὶ καταλαμβάνεται δὲ, εἰ μὴ πλείων τῷ αὐτῷ ἴδια ἀποδιδόναι, ἀλλ' ἐν ἑστίᾳ γὰρ καὶ τῷ πυρὶ, καλῶς κείμενον δ' ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ὕδρῳ ἴδιον, σῶμα δ' εἰς ἅπαντα γῆματα ἀγόμενον, εἰ ἀποδίδουσι δ' ἴδιον, ἀλλ' ὃ πλείων. εἶναι αὖ, καὶ τῷ πυρὶ, καλῶς κείμενον δ' ὃ ὕδρῳ ἴδιον.

Varij loci.

Cap. III.

1 Si in proprio explicando adhibeatur vel non adhibeatur subiectum, aut pars subiecti. 2 Si proprium rem notiore faciat, vel non. 3 Si proprium semper vel non semper insit. 4 De eo quod non simpliciter, sed nunc est proprium. 5 Si proprium sensu percipiat, vel non. 6 Si proprium significet vel non significet quidditatem. 7 De genere, & differentiis. 8 Epilogus.

P Ræterea reprehenditur, si eo utatur, cuius proprium tradit, aut eorum aliquod quæ ei subiecta sunt. non rectè enim positum erit proprium: quia discendi causa proprium traditur. idem igitur equè est ignotum atque ipsum nunc: quod verò est alicui subiectum, eo est posterius: proinde non est notius. quare per hæc non fit ut aliquid magis discatur. Veluti, quoniam is qui dixit animalis proprium esse substantiam cuius species est homo, vsus est aliquo eorum quæ animali subiecta sunt: non rectè positum est proprium. Confirmatur autem, si nec eo cuius proprium explicat, nec aliquo eorum quæ ei subiecta sunt, utatur. erit enim quantum ad hoc, rectè positum proprium. veluti, quoniam is qui posuit animalis proprium esse, ex anima & corpore constare, nec ipso animali vsus est, nec aliquo eorum quæ ei subiecta sunt; idcirco rectè quantum ad hoc, traditum erit animalis proprium. 2 Eodem modo considerandum est in aliis quæ non faciunt, vel quæ faciunt notius: ita ut reprehendatur, si quo vsus sit vel opposito, vel omnino quod est simul naturâ, vel posteriori aliquo. sic enim non rectè positum erit proprium. nam oppositum simul naturâ est: quod autem est simul naturâ, & quod est posterius, non facit rem notiore. veluti, quoniam is qui dixit boni proprium esse, quod malo maximè opponitur, vsus est eo quod bono opponitur, non erit boni proprium rectè traditum. Confirmatur autem, si nulla re vsus sit, neque opposita, nec omnino quæ sit simul naturâ nec posteriori. erit enim quod ad hoc, rectè traditum proprium. veluti, quoniam is qui scientiæ proprium posuit existimationem quæ maximè fidem facit, nulla re vsus est; nec opposita, nec omnino quæ sit simul naturâ, nec posteriori; erit, quod ad hoc, rectè positum scientiæ proprium.

Tom. I.

E Γεῖται, ἀνασπιδάζονται μὲν, εἰ αὐτὰ προσέχεται, ὃ δ' ἴδιον ἀποδίδουσι, ἢ τῷ αὐτῷ πῦρ. ὃ γὰρ ἑστὶ καλῶς κείμενον δ' ἴδιον. τῷ γὰρ μαθεῖν χεῖρ * ἀποδίδουσι δ' ἴδιον. αὐτὸ μὲν αὐτῷ αὐτῷ ὁμοίως ἀγνοεῖν ἔστι. ὃ δ' ἔστι τῷ αὐτῷ, ἑστὶν. οὐκ οὖν ἔστι γεωμετρίαν. ὡς ὃ γὰρ δὲ τῷ πυρὶ * μᾶλλον τι μὲν ἔστι. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ζῶν ἴδιον, οὐσίαν ἢ ἔστι εἶδος ἀνθρώπου, πῦρ προσέχεται τῷ τῷ ζῶν. οὐκ αὖ εἶναι καλῶς κείμενον δ' ἴδιον. κατασπιδάζονται δὲ, εἰ μήτε αὐτὰ, μήτε τ' αὐτὰ μηδὲν χεῖται. ἑστὶ γὰρ, καὶ τῷ πυρὶ, καλῶς κείμενον δ' ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ τοῖς ζῶν ἴδιον, ὃ εἰς ψυχῆς καὶ σώματος συγχείμενον, οὐτε αὐτὰ, ὅτε τῷ αὐτῷ εἶναι * χεῖται. εἶναι αὖ καλῶς κείμενον, καὶ τῷ πυρὶ, ἀποδιδόμενον δ' τῷ ζῶν ἴδιον. 2 Τὸν αὐτὸν δ' ἔπειτα καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ σκοπεῖν ὅτι τῷ μὴ ποιοῦνται ἢ ποιοῦνται γεωμετρίαν. ἀνασπιδάζονται μὲν, εἰ ἔστι προσέχεται ἢ ἀντικείμενον, ἢ ὅλως ἀμα τῇ φύσει, ἢ ὑπὲρ πῦρ. ὃ γὰρ ἑστὶ καλῶς κείμενον δ' ἴδιον, τὸ μὲν γὰρ ἀντικείμενον, ἀμα τῇ φύσει. ὃ δ' ἀμα τῇ φύσει, καὶ τὸ ὑπὲρ, ὃ ποιεῖ γεωμετρίαν. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἰπὼς ἀγαθὸν ἴδιον, ὃ κακῶς μάλιστα ἀντίκειται, τὰ ἀντικείμενα προσέχεται τῷ ἀγαθῷ. οὐκ αὖ εἶναι τῷ ἀγαθῷ καλῶς ἀποδιδόμενον τὸ ἴδιον. καὶ κατασπιδάζονται δὲ, εἰ μηδὲν προσέχεται, μήτε ἀντικείμενον, μήτε ὅλως ἀμα τῇ φύσει, μήτε ὑπὲρ. ἑστὶ γὰρ, καὶ τῷ πυρὶ, καλῶς ἀποδιδόμενον τὸ ἴδιον οἷον, ἐπεὶ ὁ τοῖς ὁπότε μὴ ἴδιον, ἀπολαμβάνει τὸ πῦρ πῦρ, οὐδὲν προσέχεται, ὅτε τὰ ἀντικείμενα, ὅτε ὅλως ἀμα τῇ φύσει, ὅτι ὑπὲρ. εἶναι αὖ, καὶ τῷ πυρὶ, καλῶς κείμενον τὸ τῷ ὁπότε μὴ ἴδιον.

Eo

3. *Ἐπειτα, ἀνασκαυάζοντε μὲν, εἰ τὸ μὴ αἰεὶ*
πρὸς πόλιν, ἴδον ἀποδίδωκεν, ἀλλὰ τῷτο, ὃ
γίνεται ποτε μὴ ἴδον· ὃ γὰρ ἔστι καλῶς εἰρημέ-
ται ὁ ἴδον. ὅτι γὰρ ἐφ' ᾧ καταλαμβάνομεν
ὑπὸ ἧς αὐτὸ, καὶ πόπου ἐκ τούτου ἐξ αἰάγ-
κης ἀληθεύεται· ὅτι ἐφ' ᾧ καταλαμβάνεται
μὴ ὑπὸ ἧς, καὶ πόπου ἐξ αἰάγκης οὐ γὰρ γίνεται
ἡ ἀλήθεια. αἰετ' οὖν αἰεὶ καλῶς κείμενος ὁ
*ἴδον. Ἐπὶ δ' ὅτι οὐκ ἐστὶν, * οὐδ' ὅτι ἀποδίδω-*
κε ὁ ἴδον, ἔστι φανερόν· εἰ ὑπὸ ἧς· εἴθε ποιοῦ-
ται ὅτι, ὅτι ἀπολείπειν. οὖν οὐκ ἔστι σαφές ὁ
ἴδον. ὅτι, ἐπεὶ ὁ γὰρ ζῶν ἴδον, ὁ καὶ φανερὸν ποτε
ἢ ἐστὶν, ποιοῦται ἀποδίδωκε τὸ ἴδον, ὃ γίνεται
ποτε μὴ ἴδον· οὖν αὖ ἐστὶ καλῶς κείμενος ὁ
ἴδον. κατὰ σκαυάζοντε δὲ, εἰ τὸ ἐξ αἰάγκης αἰεὶ
*ἔστι, ἴδον ἀποδίδωκεν· ἔστι γὰρ * καλῶς κείμενος*
ὁ ἴδον, καὶ τῷτο. ὅτι, ἐπεὶ ὁ γὰρ δρετὴς ἴδον, ὃ
ἔχειται ποιεῖ ἀποδίδωκεν, ὁ αἰεὶ πρὸς πόλιν
ἴδον ἀποδίδωκεν· εἴθε αὖ, καὶ τῷτο, καλῶς ἀπο-
δίδωκεν ὁ γὰρ δρετὴς ἴδον. 4. Ἐπειτα, ἀνα-
σκαυάζοντε μὲν, εἰ ὁ τῷτο ἴδον ἀποδίδωκεν, μὴ
διωρίζεται ὅτι ὁ τῷτο ἴδον ἀποδίδωκεν· ὃ γὰρ ἔστι
καλῶς κείμενος ὁ ἴδον. φανερὸν μὲν γὰρ ὁ φανερὸς
ὁ ἴδον γινώσκον ἀπὸ τοῦ, διορισμοῦ φανερὸν εἶναι·
εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ὅτι ποτε πολὺ πρὸς πόλιν ὁ αἰεὶ φανερὸς
κολουθῶν, ἴδον ἀποδίδωκεν. ἀλλὰ περὶ δὲ, ἀδελ-
φός ἐστιν ὁ μὴ διορισμένος, εἰ ὁ τῷτο ἴδον ἐστὶν
λατὸν γινώσκον. οὖν, ἐπεὶ ὁ γὰρ γινώσκον τῷτο αἰάγκης
ἴδον, τὸ καὶ φανερὸν μὲν γινώσκον αἰάγκης, ὁ
τῷτο ἴδον γινώσκον· οὖν αὖ ἐστὶ καλῶς ὁ ἴδον
ἀποδίδωκεν, εἴθε μὴ διορισμένος εἶπεν ὅτι
τῷτο. κατὰ σκαυάζοντε δὲ, εἰ ὁ τῷτο ἴδον ἀποδίδωκεν,
*διορισμένος ἐστὶν, * ὅτι τὸ τῷτο ἴδον γινώ-*
σκον· ἔστι γὰρ καλῶς κείμενος καὶ τῷτο, ὁ ἴδον.
ὅτι, ἐπεὶ ὁ εἶπας γινώσκον αἰάγκης ἴδον τὸ φανερὸν
τῷτο, διορισμένος ἐστὶν γινώσκον τῷτο· κα-
λῶς αὖ ἐστὶ κείμενος τὸ ἴδον. 5. Ἐπειτα, ἀνα-
σκαυάζοντε μὲν, εἰ ποιεῖται ἀποδίδωκε ὁ ἴδον, ὃ
φανερὸν μὴ ἐστὶν ἄλλως ὑπὸ ἧς ἀρχόν, ἢ αἰάγκης.
ὃ γὰρ ἔστι καλῶς κείμενος τὸ ἴδον. ἀπὸ τοῦ γὰρ ὁ
αἰάγκης ἐξω γινώσκον τῷτο αἰάγκης, ἀδελφόν
γὰρ· ἀφ' οὗ γὰρ ἐστὶν, εἰ ἐπὶ ὑπὸ ἧς ἀρχόν, ὃ γὰρ
ὁ τῷτο αἰάγκης μὴ γινώσκον. ἔστι δὲ ἀλη-
θὲς τῷτο ὅτι τῷτο μὴ ἐξ αἰάγκης αἰεὶ φανερὸς
κολουθῶν. ὅτι, ἐπεὶ ὁ γὰρ γινώσκον ἢ αἰάγκης ἴδον,
ἀπὸ τοῦ φανερὸν ὑπὸ ἧς τῷτο λαμβανόμε-
ται, ποιεῖται κείμενος ὁ τῷτο ἴδον, τῷτο ὑπὸ ἧς
γινώσκον φανερὸν, ὃ τῷτο αἰάγκης γινώσκον. οὖν
αὖ ἐστὶ καλῶς τὸ τῷτο ἢ αἰάγκης ἀποδίδωκεν ἴδον.

3. *Præterea refellitur, si quod non semper*
est consequens, proprium tradidit, sed id
quod interdum non proprium. sic enim
proprium non rectè expositum erit: quia
neque in quo intelligimus ipsum inesse,
de eo etiam nomen necessariò verè dici-
tur: nec in quo intelligitur non inesse, de
eo nomen necessariò non dicetur. quare
proprium non rectè positum erit. Præter-
ea nec quando proprium tradidit, perspi-
cuum erit an insit; siquidem tale est ut ab-
esse possit. itaque proprium hoc non erit
perspicuum. Veluti, quoniam qui anima-
lis proprium posuit moueri interdum vel
stare, eiusmodi proprium tradidit, quod
fit aliquando non proprium; non rectè e-
rit positum proprium. Confirmatur au-
tem, si quod necessariò semper est, pro-
prium statuit: erit enim rectè positum pro-
prium, quod ad hunc locum attinet. veluti, qui
virtutis proprium posuit, quod habentem ef-
ficit probum: quia quod semper consequens
est, proprium statuit: erit, quātū ad hoc, re-
ctè traditum virtutis proprium. 4. Præterea re-
prehenditur, si quis quod nunc proprium
est, tradens, non declarat se id quod nunc
proprium est, tradere: quia non erit rectè po-
situm proprium. Primum enim quicquid
præter morem fit, declaratione indiget:
plerumque autem omnes consueverunt,
quod semper consequens est, proprium
tradere. Præterea incertum est, an is qui
non declarauit, quod nunc proprium est,
ponere voluerit: non igitur danda est re-
prehensionis causa. Veluti, qui cuiusdam
hominis proprium ponit, sedere cum
quodam homine: quia quod nunc est pro-
prium ponit, non rectè proprium tradi-
dit; nisi declarat se quod nunc est proprium,
tradere. Confirmatur autem, si quis quod
nunc proprium est, tradens, declarauerit
se quod nunc est proprium, ponere. erit
enim proprium, quantum ad hoc, rectè
positum. Veluti, quoniam is qui dixit ali-
cuius hominis esse proprium, de ambulare
nunc aliquo in loco; distinctione adhi-
bita hoc posuit; rectè erit positum pro-
prium. 5. Præterea refellitur, si eiusmodi
proprium tradidit, quod non aliter
cognoscitur inesse, quàm sensu. non e-
nim erit rectè positum proprium. omne
enim sensibile, si extra sensum consti-
tuatur, incertum fit: quoniam igno-
ratur, an adhuc insit, propterea quod
sensu tantum cognoscitur. Hoc autem
verum erit in iis quæ non necessariò sem-
per consequuntur. veluti, qui Solis pro-
prium posuit, astrum quod supra terram
fertur, splendidissimum; quoniam in pro-
prio explicando illud adhibuit, id est, su-
pra terram ferri, quod sensu cognoscitur;
non rectè erit Solis proprium traditum:

incertum enim erit, cum Sol occiderit, an feratur supra terram: quia tunc sensus nos deficit. Confirmatur autem, si tale proprium tradidit, quod non sensu manifestum sit: vel quod, cum sub sensum cadat, necessario inesse constet. erit enim, quod ad hoc, recte positum proprium. veluti, quoniam is qui superficiem proprium posuit, quod primum coloratur, sensibile quiddam adhibuit, nempe colorari, sed eiusmodi quod perspicuum est semper inesse erit, quod ad hoc, recte traditum superficiem proprium. 6 Præterea reprehenditur, si definitionem quasi proprium tradiderit. non enim recte positum erit proprium: quia proprium, declarare quidditatem non debet. veluti, qui hominis proprium *esse* dixit animal pedestre bipes; quoniam id quod quidditatem significat, hominis proprium *esse* statuit; non erit hominis proprium recte traditum. Confirmatur autem, si tradiderit proprium quod reciprocatur, nec declarat quidditatem. erit enim proprium, quantum ad hoc, recte traditum. veluti, quoniam is qui proprium hominis *esse* posuit animal natura mansuetum, tradidit proprium, quod reciprocatur, nec declarat hominis quidditatem; erit, quantum ad hoc, recte traditum proprium hominis.

7 Præterea reprehenditur, si in proprio explicando non posuit quid res sit. oportet enim, ut in definitionibus, ita in propriis primum tradi genus, deinde reliqua adiungi, & rem propositam ab aliis separari. quare proprium, quod hoc modo positum non est, non recte est traditum. veluti, qui dixit animalis proprium *esse*, animam habere, quia non posuit quid animal sit, non recte positum erit animalis proprium. Confirmatur autem, si quis, cum posuerit quid sit id cuius proprium tradit, reliqua deinde adiungat. erit enim proprium, quod ad hoc, recte traditum. veluti, qui posuit hominis proprium, *esse* animal scientiæ capax, quoniam ponens quid sit homo, eius proprium tradidit; erit, quod ad hoc, recte positum proprium hominis.

8 Vtrum igitur recte an non recte traditum sit proprium, ex his considerandum est.

ἄδηλον γὰρ εἶναι, ὅταν δύῃ ὁ ἥλιος, εἰ φέρεται ὑπὲρ γῆς, ἀλλ' οὐ πλεονάζουσιν ὅτι ἀπλείπειν ἡμᾶς. καὶ ἀσφαλῶς δὲ, εἰ τοιοῦτοι ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον, ὃ μὴ τῇ αἰσθησὶ φαίνεται εἶναι ἢ ὁ, αἰσθητὸν ὄν, ὃς ἀνάγκης ὑπαρχόν διῆλόν εἶναι· εἶναι γὰρ, καὶ τῆτο, καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ γέμερος ἐπιφανεῖας ἴδιον, ὃ πρῶτον κέχρωται, αἰσθητὸς μὲν πρὸς πρῶτον χροῖαν, τὸ καχρῶσαι· τοιοῦτον δὲ, ὃ φαίνεται εἶναι ὑπαρχόν αἰεὶ· εἶναι αὖ, καὶ τῆτο, καλῶς ἀποδιδόμενον τὸ τῆς ἐπιφανεῖας ἴδιον.

6 Ἐπειτα, ἀσφαλῶς δὲ, εἰ τὸν ὄρον ὡς ἴδιον ἀποδίδωκεν. οὐ γὰρ εἶναι καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον· ὃ γὰρ διὰ δηλοῦν τὸ πᾶν εἶναι, τὸ ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἶπας ἀνδρῶν ἴδιον, ζῶντι περὶ διπλοῦν, τὸ πᾶν εἶναι σημαίνει, ἀποδίδωκε τῷ ἀνδρῶν ἴδιον· οὐκ αὖ εἶναι τὸ τῷ ἀνδρῶν ἴδιον καλῶς ἀποδιδόμενον. καὶ ἀσφαλῶς δὲ, εἰ ἀντικατηρεγόμενον μὲν ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον, μὴ τὸ πᾶν εἶναι διὰ δηλοῦν. εἶναι γὰρ, καὶ τῆτο, καλῶς ἀποδιδόμενον τὸ ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ τοῖς ἀνθρώπων ἴδιον, τὸ ζῶν ἡμερῶν φύσιν, ἀντικατηρεγόμενον μὲν ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον, ὃ τὸ πᾶν εἶναι διὰ δηλοῦν· εἶναι αὖ, καὶ τῆτο, καλῶς ἀποδιδόμενον τὸ ἴδιον τῷ ἀνθρώπου.

7 Ἐπειτα ἀσφαλῶς δὲ, εἰ μὴ εἰς τὸ πᾶν εἶναι ὁ τοῖς ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον. διὸ γὰρ τῷ ἴδιον, καθάπερ τῷ ὄρει, τὸ πρῶτον ἀποδίδωκεν ἡμῶς, ἐπειδὴ ὅπως ἡδὲ πρῶτον πρὸς τὰ λοιπὰ, καὶ χρεῖζειν. ὥστε τὸ μὴ τῷ τῷ ὄρει κείμενον ἴδιον, οὐκ αὖ εἶναι καλῶς ἀποδιδόμενον. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἶπας τῷ ζῶντι ἴδιον, τὸ ψυχρὸν εἶναι. οὐκ εἴποιεν εἰς τὸ πᾶν εἶναι τὸ ζῶν· οὐκ αὖ εἶναι καλῶς κείμενον τὸ τῷ ζῶντι ἴδιον. καὶ ἀσφαλῶς δὲ, εἰ ἡς εἰς τὸ πᾶν εἶναι τοῖς ὃ τὸ ἴδιον ἀποδίδωκε, τὰ λοιπὰ προσάπτεται. εἶναι γὰρ, καὶ τῆτο, καλῶς ἀποδιδόμενον τὸ ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ τοῖς ἀνθρώπων ἴδιον ζῶντι πρὸς διπλοῦν, εἰς τὸ πᾶν εἶναι ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον· εἶναι αὖ, καὶ τῷ τῷ, καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον τῷ ἀνθρώπου.

8 Γότερον μὲν οὕτω καλῶς, ἢ ὅ καλῶς ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον, ἀλλ' οὐ πλεονάζουσιν.

 ED LOCIS PERTINENTIBVS AD QVÆSTIONEM,
 AN SIT PROPRIVM NECNE.

TRACTATVS III.

Varij loci.

Cap. IV.

1 Prothesis. 2 Si omnibus insit ratione communis subiecti, vel non. 3 Si nomen & oratio reciprocantur, vel non. 4 Si subiectum dicatur esse proprium eius quod est in subiecto, vel contrā. 5 A participatione. 6 A tempore. 7 Si eorundem rerum, quā sunt eadem, non sit, aut sit idem proprium. 8 Si eorum quæ eodem genere continentur, non sit, aut sit proprium genere idem. 9 De subiecto solo vel cum accidente.

CAP. III.

Ποτερον δ' ἴδιον ἔστιν ὅλως τὸ εἰρημόριον, ἢ ὅτι ἐκ ἴδιον, ἐκ τῆς δὲ θεωρητικῆς. οἱ γὰρ ἀπλῶς κατασκευάζοντες τὸ ἴδιον ὅτι καλῶς καί-
 ται, τίποτις αὐτοῖς ἐστὶν αὐτῶν τῶν ἴδιον ὅλως ποιεῖται. ἐπὶ αὐτοῖς δὲ ῥηθῆναι. 3. Πρω-
 τὸν μὲν οὖν ἀνασκευάζοντα ἐπιβλέπειν ἐφ'
 ἑκάστῳ, ὅτι τὸ ἴδιον ἀποδίδωκεν. οἷον, εἰ μὴ δὲ
 ὑποαρχῇ, ἢ εἰ μὴ καὶ τῆς ἀληθείας, ἢ εἰ
 μὴ ἔστιν ἴδιον ἐκαστοῦ αὐτῶν κατ' ἐκείνῳ, ὅτι
 ἴδιον ἀποδίδωκεν. ὅτι γὰρ ἔστιν ἴδιον, τὸ καίμα-
 τον εἶναι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ καὶ τῆ * γαμμέτου ἐκ
 ἀληθείας τὸ ἀνέξαπαται εἶναι ὑπο λόγον.
 ἀπαταται γὰρ ὅτι * γαμμέτης ἐστὶν ἀνέξαπα-
 τῆται. ἐκ δὲ εἶναι τῆς, ἐπιστήμης ἴδιον, τὸ
 μὴ ἀπαταται ὑπο λόγον. κατασκευάζοντα
 δὲ, εἰ καὶ πᾶσι ἀληθείας, καὶ καὶ τῆς ἀλη-
 θείας. ἔστι γὰρ ἴδιον, τὸ καίματον μὴ εἶναι ἴδιον.
 οἷον, ἐπεὶ τὸ ζῶον ἐπιστήμης δικτὴν. καὶ πᾶσι
 ἀνθρώπου ἀληθείας, καὶ ἢ ἀνθρώπου. εἶναι
 αὐτῶν ἴδιον, τὸ ζῶον ἐπιστήμης δικτὴν.
 ἔστι δὲ ὁ τόπος ἐστὶν ἀνασκευάζοντι μὲν, εἰ μὴ
 καὶ ὅτι τοῦτο, καὶ ὁ λόγος ἀληθείας. καὶ εἰ
 μὴ καὶ οὐ ὁ λόγος, καὶ τοῦτο. κατασκευά-
 ζοντι δὲ, εἰ καὶ ὅτι τοῦτο, καὶ ὁ λόγος ἀλη-
 θείας καὶ εἰ καὶ ὅτι τοῦτο, καὶ τοῦτο κα-
 τηρεῖται. 3. Ἐπειτα, ἀνασκευάζοντα μὲν,
 εἰ μὴ καὶ οὐ ὁ λόγος, καὶ τοῦτο ἀλη-
 θείας. καὶ εἰ μὴ καὶ οὐ τοῦτο, καὶ ὁ λό-
 γος. * ὅτι γὰρ ἔστιν ἴδιον, τὸ καίματον ἴδιον. οἷον,
 οἷον, ἐπεὶ τὸ ζῶον ἐπιστήμης * δικτὴν ἀλη-
 θείας καὶ τῆ Θεοῦ, ὅτι ἀνθρώπου οὐ κατη-
 γρηται. ἐκ δὲ εἶναι * ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ ζῶον
 ἐπιστήμης * δικτὴν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ
 καὶ οὐ ὁ λόγος, καὶ τοῦτο κατηρεῖται.
 καὶ καὶ οὐ τοῦτο, καὶ ὁ λόγος κατηρεῖται.

γρ. γαμμέται
καὶγρ. γαμμέται
καὶγρ. λέγειται
ἀλ. ἀναθεῖται.
γρ. γαμμέται.
Quidam
αὐτοῖς
γρ. γαμμέται.

UTrum autem proprium sit omnino id quod dictum est, an non proprium, ex his videndum est. nam qui simpliciter confirmant proprium rectè positum esse, iidem loci erūt atque ij qui proprium omnino efficiunt: proinde in illis dicentur. 2 Primum igitur in confirmatione respicere oportet ad singula sub contenta cuius proprium aliquis tradidit: veluti, an nulli eorum insit, vel non ratione huius verè dicatur, vel non sit vniuscuiusque eorum proprium, ratione eius cuius proprium ille tradidit sic enim proprium non erit id quod positum est esse proprium. veluti, quia de geometra non verè dicitur, eum ratione falli non posse, quandoquidem fallitur geometra, dum falsam descriptionem adhibet: non potest hoc esse scientis proprium, non falli ratione. Confirmatur autem si de omni verè dicitur, & ratione huius verè dicitur. quod enim positum est, non esse proprium, erit proprium. veluti, quoniam animal scientiæ capax, de omni homine verè dicitur, & quā homo est: certè hominis proprium est animal scientiæ capax. Est autem hic locus in refutatione, si de quo nomen, non etiam oratio verè dicitur; & si de quo oratio, non etiam nomen. in confirmatione autem, si de quo nomen, etiam oratio verè dicitur; & si ei cui oratio, etiam nomen attribuitur. 3 Præterea refellitur, si de quo oratio non etiam nomen verè dicitur: & si de quo nomen, non etiam oratio. quod enim positum est esse proprium, non erit proprium. veluti quoniam animal scientiæ capax, verè dicitur de Deo, homo autem Deo non attribuitur: non potest esse hominis proprium, animal scientiæ capax. Confirmatur autem, si de quo oratio, de eo nomen quoque dicitur: &, si de quo nomen, etiam oratio:

quod enim positum est non esse proprium, erit proprium. veluti, quia de quo animam habere, *de eo etiam* animal verè dicitur: & de quo animal, *de eo etiam* habere animam; certè habere animam, est animalis proprium. 4 Præterea reprehenditur, si subiectum *quasi* proprium eius tradidit, quod dicitur *esse* in subiecto. quod enim positum est proprium, non erit proprium. veluti, qui tradidit propriū corporis subtilissimis partibus constanti *esse* ignem, quia subiectum tradidit *quasi* attributi proprium; certè ignis non erit proprium corporis subtilissimis partibus constantis. Idcirco autem subiectum non erit proprium eius quod dicitur *esse* in subiecto: quia idem esset plurium & differentium specie proprium: quandoquidem eidem *subiecto* plura quædam specie differentia insunt, quæ de *eo* solo dicuntur: quorum omnium propriū erit illud subiectum, si quis ita proprium ponat. Confirmatur autem, si id quod est in subiecto, statuit *esse* proprium subiecti. quod omnino positum non esse proprium, erit proprium, dummodo *ei* soli attributur, cuius dictum est *esse* proprium. veluti, qui dixit terræ proprium *esse* corpus gravissimum specie, quia subiecti proprium tradidit, quod de sola *ea* re dicitur, & ut proprium attribuitur: *ideo* terræ proprium rectè positum est. 5 Præterea reprehenditur, si per participationem tradidit proprium. quod enim positum est esse proprium, non erit proprium. quod enim per participationem inest, ad *rei* quidditatem pertinet; quod autem est eiusmodi, differentia quædam est, quæ de specie dicitur. veluti, quoniam is qui dixit hominis proprium *esse* pedestre bipes, per participationem tradidit proprium: certè pedestre bipes, non erit hominis proprium. Confirmatur autem, si non per participationem tradidit proprium, nec quod *rei* quidditatem declarat, cū res ei vicissim attributur. erit enim proprium, quod positum est non esse proprium. veluti, quoniam is qui posuit animalis propriū, naturalem vim habere sentiendi, nec per participationem tradidit proprium, nec quod *rei* quidditatē declarat, cū res de eo vicissim dicatur; certè erit animalis proprium, naturalem vim habere sentiendi. 6 Deinde refellitur, si non cōtingit simul inesse propriū, sed vel posterius, vel prius *est*, quā *id* cuius est nomē. quod enim positum est esse propriū, aut numquā aut non semper erit proprium. veluti, quoniam accidit, ut cuiuspiam & prius & posterius insit deambulatio in foro, quā homo *sit*: certè deambulare in foro aut numquam aut non semper erit proprium hominis.

Tom. i.

A ἔσται γὰρ ἴδιον, ὃ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ
καθ' οὗτο ὃ ψυχὴν ἔχει, ὃ ζῶον ἀληθεύεται. Ἐ
καθ' οὗτο ὃ ζῶον, ὃ ψυχὴν ἔχει. εἴη αὖτο ὃ ψυ-
χὴν ἔχει, τὸ ζῶον ἴδιον. 4. Επειτ' ἀποσυνά-
ζονται μὲν, εἰ τὸ ὑποκείμενον, ἴδιον ἀποδίδωκε
τῷ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ λεγμένῳ. οὐ γὰρ ἔσται
ἴδιον, ὃ κείμενον ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὃ ἀποδιδούς ἴδιον
τῷ λεγόμενῳ σώματος, ὃ πῦρ, ὃ ὑπο-
κείμενον ἀποδίδωκε τῷ κατηγεργουμένου ἴδιον. γρ. κατηγ-
ρουμένου
ὅτι αὖτο εἴη ὃ πῦρ, σώματος τῷ λεγόμενῳ
B τοῦ ἴδιον. ἀλλ' οὐτο εἰ ὅτι ἔσται ὃ ὑποκείμε-
νον, τῷ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ λεγμένῳ ἴδιον,
ὁρῶσι τὸ αὐτὸ πλεονάζει ἔσται καὶ ἀλλοφύων τῷ
εἶδει ἴδιον. τῷ γὰρ αὐτῷ πλείον τινα ἀλλοφύων
τῷ εἶδει ὑπαρχει καὶ μόνον λεγόμενα, ὡς
ἔσται πῦρ τοῦ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ἐλὼ τις ἔτω
τίθηται τὸ ἴδιον. κατὰ συνάξονται δὲ, εἰ τὸ ἐν
τῷ ὑποκειμένῳ * ἀπιδώσει ἴδιον τῷ ὑπο- γρ. ἀποδίδω-
κει
κειμένῳ. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον,
ἐλὼ ὅτι καὶ μόνον κατηγεργῶται, * ὃ εἴρηται τὸ γρ. αὐτῷ
C ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὃ εἵκας γῆς ἴδιον, σῶμα τὸ βα-
ρύτερον τῷ εἶδει, τῷ ὑποκειμένῳ ἀπιδώσει
τὸ ἴδιον καὶ μόνον λεγόμενον τῷ ὡρεγμένῳ, καὶ
ὡς τὸ ἴδιον κατηγεργῶται. εἴη αὖτο τὸ τῆς γῆς ἴδιον,
ὁρῶσι κείμενον.

γ. Ἐπειτα, ἀποσπάζοντα μὲν, εἰ καὶ
 μέγιστον ἀπὸ δίδωκε τὸ ἴδιον· ὅ γὰρ ἔσται ἴδιον, τὸ
 κείμενον εἰς ἴδιον. τὸ γὰρ καὶ μέγιστον ἐκείνου
 εἰς τὸ πᾶν ὡς εἰς συμβαλλεται. εἴη δὲ αὖ τὸ
 τοιοῦτον, ἀφ' οὗτος τίς κατὰ τίνος εἶδος λεγο-
 μένη. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἶπας ἀνθρώπου ἴδιον τὸ πε-
 ζόν διπύον, καὶ μέγιστον ἀπὸ δίδωκε τὸ ἴδιον· οὗτος
 αὖ εἴη ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ πεζόν διπύον. κα-
 τὰ σπάζοντα δὲ εἰ μὴ καὶ μέγιστον ἀπὸ δίδω-
 κε τὸ ἴδιον, μήτε τὸ πᾶν ὡς εἰς δηλοῦν. ἀντί-
 κειται γὰρ οὗτος τῷ πρῶτῳ· ὅτι καὶ ἴδιον,
 τὸ κείμενον μὴ εἰς ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ θύς ζώου
 ἴδιον, τὸ ἀνθρώπου πεφυκός, ὅτε καὶ μέγισ-
 τόν ἀπὸ δίδωκεν ἴδιον, ὅτε τὸ πᾶν ὡς εἰς δηλοῦν,
 ἀντίκειται γὰρ οὗτος τῷ πρῶτῳ, εἴη αὖ
 ζώον ἴδιον, τὸ ἀνθρώπου πεφυκός.

6 Επειτα διασυνάζονται ἅπαντες, ἵνα μὴ
 Εὐδοκίχται * ἅμα ὑπαρχέτω τὸ ἴδιον, ἀλλ'
 ἢ ὕστερον, ἢ πρότερον, ἢ οὐ τὸ ὄνομα. οὐ γὰρ
 ἔστιν ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον, ἀλλ'
 ὁδοῦ ποτε, * ἀλλ' οὐκ αἰεί. οἷον, ἐπεὶ εὐδοκί-
 χται * καὶ πρότερον τοῦ ὑπαρχέω, καὶ ὕ-
 στερον, τὸ βασιλεῖν ἀπὸ τῆς ἀγλαῆς, ἀλλ' τὸν ἀν-
 δροπον· οὐκ αἰεί εἶναι τὸ βασιλεῖν ἀπὸ τῆς
 ἀγλαῆς, ἴδιον ἀνδρόπον, ἢ ὁδοῦ ποτε, ἢ οὐκ αἰεί.

Ee ij

κατασκαδάζοντα δὲ, εἰ ἄμα ἔξ ἀνάγκης αἰεὶ
 ἡσυχάζει, μήτε ὄρεσ' ὄν, μήτε ἀλφειοῦ.
 ἔστι γὰρ ἴδιον, τὸ καίμυρον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον
 ἐπὶ τὸ ζῶον ὁπισθήμεν διχτήκον, ἄμα ἔξ
 ἀνάγκης αἰεὶ ὑπὸ ἥλῳ, καὶ τὸ ἀνδρόπουν, οὔτε
 ἀλφειοῦ ὄν, οὔτ' ὄρεσ'· εἴη δὲ τὸ ζῶον ὁπι-
 στήμεν διχτήκον, τὴν ἀνδρόπου ἴδιον. 7 Ἐπειτ'
 αἰασκαδάζοντα μὲν, εἰ τῶν αὐτῶν, ἢ ταῦτά
 ὄν, μὴ ὄν, τὸ αὐτὸ ἴδιον. οὐ γὰρ ἔστι ἴδιον
 τὸ καίμυρον εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπὶ οὗτοι ἔστι διωκτῆς,
 τὸ φαίνεσθαι πῶς ἀγαθόν, ἴδιον· οὐδ' αὖ αἰ-
 ρετῆς εἶναι ἴδιον, τὸ φαίνεσθαι πῶς ἀγαθόν. ταῦ-
 τόν γὰρ ὄν, τὸ διωκτῆς καὶ τὸ αἰρετῆς. κατα-
 σκαδάζοντα δὲ, εἰ τῶν αὐτῶν, ἢ ταῦτόν ὄν,
 τὸ αὐτὸ ἴδιον· ἔστι γὰρ ἴδιον, τὸ καίμυρον μὴ
 εἶναι ἴδιον. οἷον, ἐπὶ ἀνδρόπου, ἢ ἀνδρόπος
 ὄν, λέγεσθαι ἴδιον, τὸ πειμαρῆ ψυχῇ ἔχειν.
 καὶ βροτῆς ἢ βροτὸς ὄν, εἴη αὖ ἴδιον, τὸ πει-
 μαρῆ ψυχῇ ἔχειν. Χρήσιμος δ' ὁ τόπος οὗτος ἐ-
 ὅτι συμβεβηκός. τοῖς γὰρ αὐτοῖς, ἢ ταῦτά ὄν,
 ταῦτά * εἰ ὑπὸ ἥλῳ, ἢ μὴ ὑπὸ ἥλῳ. 8 Ἐπειτα,
 αἰασκαδάζοντα μὲν, εἰ τῶν αὐτῶν τὰ εἶδη, μὴ
 ταῦτόν αἰεὶ τὰ εἶδη τὸ ἴδιον ὄν. οἷον γὰρ τῶν
 εἰρηλιδῶν ἔστι ἴδιον, τὸ καίμυρον εἶναι ἴδιον. οἷον
 ἐπὶ ταῦτόν ὄν, εἰ εἶδη ἀνδρόπος καὶ ἵππος· οὗτοι
 αἰεὶ τῶν ἵππων ὄν, ἴδιον τὸ εἶναι ὑφ' ἐαυτοῦ.
 οὐδ' εἴη τῶν ἀνδρόπων ἴδιον αἰεὶ, τὸ καίμυρον ὑφ'
 ἐαυτοῦ. ταῦτόν γὰρ ὄν, τὰ εἶδη, τὸ καίμυρον, καὶ
 τὸ εἶναι ὑφ' ἐαυτοῦ, ἢ * ζῶον ὄν, ἐκαστέρῳ αὐ-
 τῶν * τὰ συμβεβηκέναι. κατασκαδάζοντα δὲ,
 εἰ τῶν αὐτῶν τὰ εἶδη, ταῦτόν αἰεὶ εἶδη τὸ ἴδιον.
 ἔστι γὰρ ἴδιον, τὸ καίμυρον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον, ἐπὶ
 ἀνδρόπου ὄν, ἴδιον, τὸ εἶναι πεζὸν δίπονον· καὶ
 ὄρνιθος αὖ εἶναι ἴδιον, τὸ εἶναι πτερόν δίπονον. ἐκ-
 τερον γὰρ πτερόν ὄν, ταῦτόν τὰ εἶδη· ἢ πτερόν,
 ὡς ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ὄν, εἶδη, ὑπὸ τὸ ζῶον ὄν-
 τα· τὰ δὲ, ὡς γένος ἀλφειοῦ τῶν ζῶν. οἷον τὸ
 ὁ τόπος ψαλίδος ὄν, ὅταν τὸ μὲν ἔτερον τῶν λα-
 χύτων, ἐνὶ τίνι μόνῳ ὑπὸ ἥλῳ εἶδη. τὸ δ' ἑτε-
 ρον, πολλοῖς· καὶ τῶν πεζῶν τετραπόων.
 9 Ἐπὶ τὸ ταῦτόν καὶ τὸ ἑτερον, πολλαχῶς λέ-
 γεται· ἔργον ὄν, σφιστικῶς λαμβάνοντι, ἐνὸς
 ἀποδοῦναι καὶ μόνῳ πῶς τὸ ἴδιον. τὸ γὰρ ὑπὸ ἥ-
 λῳ πῶς συμβεβηκέναι, καὶ τὰ συμβεβηκέναι
 ὑπὸ ἥλῳ, λαμβάνοντο μὲν τῶν συμβεβηκέναι.
 οἷον, τὸ ὑπὸ ἥλῳ ἀνδρόπου, καὶ λαλῶν ἀν-
 δρόπου ὑπὸ ἥλῳ, αὐτὸ ἢ λαλῶν ἀνδρόπου. καὶ
 τὸ λαλῶν τῶν ἀνδρόπων ὑπὸ ἥλῳ, ἐν ἀνδρόπου
 ὑπὸ ἥλῳ. ὁμοῦ αὖ αὐτὸς τὸ αὐτὸ τὸ ἴδιον,
 τὸ ὑποκαίμυρον, ἄλλο μὲν καὶ αὐτὸ ποιεῖ,

A Confirmatur autem, si simul necessario
 semper est, cum neque sit definitio, neque
 differentia. quod enim positum est non
 esse proprium, erit proprium. veluti, quo-
 niam animal scientiae capax, necessario
 semper est una cum homine, cum nec sit dif-
 ferentia, nec definitio: certe animal sci-
 entiae capax, erit hominis proprium. 7 De-
 inde refellitur, si earumdem rerum, quae
 sunt eadem, non sit idem proprium. quod
 enim positum est esse proprium, non erit
 proprium. ut quia eius quod est perse-
 quendum, non est proprium, videri qui-
 busdam bonum: nec eius quidem quod est
 eligendum, proprium erit videri quibus-
 dam bonum. quod enim est perseque-
 dum, & quod eligendum, idem sunt. Cō-
 firmatur autem, si eiusdem rei, qua est ea-
 dem, est idem proprium. quod enim posi-
 tum est non esse proprium, erit proprium.
 veluti, quoniam hominis quā homo est,
 proprium dicitur, tripertitam animam
 habere; etiam mortalis quā est mortalis,
 proprium erit, habere animam triperti-
 tam. Est autē utilis hic locus etiam in acci-
 dente. iisdem enim rebus, quae eadem sunt,
 eadem inesse oportet, aut non inesse. 8 De-
 inde refellitur, si eorum quae sunt eiusdem
 speciei, non semper specie idem est pro-
 prium: quia nec rei propositae id erit proprium,
 quod positum est esse proprium. veluti, quia
 eiusdem speciei sunt homo & equus, non
 semper autem equi proprium est, à se sta-
 re; nec hominis quidem proprium semper
 erit, à se moveri. idem namque specie
 sunt, moveri & stare à semetipso: quoniam
 utrique eorum quā est animal, accidunt.
 Confirmatur autem, si eorum quae sunt ei-
 usdem speciei, idem semper specie pro-
 prium est. quod enim positum est non esse
 proprium, erit proprium. veluti, quia ho-
 minis est proprium, esse pedestre bipes: e-
 tiam avis proprium erit, esse alatum bi-
 pes, horum enim utrumque est idem spe-
 cie: quā alia sunt; ut species sub eodem
 genere, nempe sub animali: alia, ut eius ge-
 neris, id est, animalis differentiae. Hic au-
 tem locus falsus est, quando alterum eo-
 rum quae dicta sunt, vni tantum speciei
 inest: alterum verò multis, ut pedestre
 quadrupes. 9 Quoniam autem idem &
 diversum multis modis dicuntur: diffici-
 le est, si quis haec sophisticè accipiat, vnius
 & solius alicuius rei proprium asserre.
 quod enim inest alicui, cui quidpiam ac-
 cidit, etiam accidenti illi inerit sumpto u-
 na cum eo cui accidit. veluti, quod inest
 homini, etiam albo homini inerit, si sit
 albus homo: & quod albo homini inest,
 etiam homini inerit. Calumniari autem
 aliquis potest huiusmodi propria, si
 constituat aliud esse subiectum per se,

γρ. αὐτῶν

γρ. ζῶον
 γρ. τὸ συμβεβηκέναι

aliud cum accidente: verbi gratiâ, si dicat aliud esse hominem, aliud esse album hominem. Præterea, si constituat aliud esse habitum, & id quod ex habitu nominatur. quod enim in habitu inest, in eo quoque inerit quod ex habitu nominatur. & quod in eo quod ex habitu nominatur, inest, etiam in habitu inerit. veluti, quia sciens, secundum scientiam dicitur esse affectus; non erit scientiæ proprium, ratione mutari non posse, quia & sciens ratione mutari nequit. In confirmatione autem dicendum est, non esse aliud simpliciter, id cui accidit, & accidens sumptum cum eo cui accidit: sed ob eam causam aliud dici, quia diuersa est eorum essentia. non enim idem est, hominem esse hominem, & album hominem esse hominem album. Præterea spectandi sunt casus; dicendumque nec scientem esse quod ratione mutari non potest: sed qui mutari non potest ratione: nec scientiam, quod ratione mutari nequit, sed quæ mutari nequit ratione. Nam ei qui omni modo obiicit, omni modo occurrendum est.

Α ἄλλο δὲ μὴ τῷ συμβεβηκότι. οἷον, ἄλλο μὲν
ἀνθρώπων εἶναι λέγειν, ἄλλο δὲ, λαχόντων ἀνθρώ-
πων. ἐπὶ δὲ ἕτερον ποιῶν πάλιν εἶναι, καὶ ὁ χυρὶς
εἶναι λεγόμενον. ὁ γὰρ τῇ ἐξεί ὑπερῖχον, καὶ πάλιν
χυρὶς εἶναι λεγόμενος ὑπερῖχον. καὶ ὁ πάλιν χυρὶς πάλιν
εἶναι λεγόμενος ὑπερῖχον, καὶ τῇ ἐξεί ὑπερῖχον. οἷον,
ἐπεὶ ὁ ὀπίσθημι χυρὶς ὀπίσθημι λέγεται ὀπί-
σθαι, οὐκ αὖ εἴη τῆς ὀπίσθημι ἰδίον, ὁ ἀμε-
τάπειτος ὑπὸ λόγου. καὶ γὰρ ὁ ὀπίσθημι ἔστι
ἀμετάπειτος ὑπὸ λόγου. καὶ τῶν ἀποκρίσεων δὲ,
ῥητέον, * ὅτι οὐκ ἔστι ἕτερον ἀπλῶς, τὸ ὅτι συμ- κ. αἰ. ια

Β βέβηκε, καὶ ὁ συμβεβηκὸς μὴ τῷ ὅτι συμβέβηκε,
λαμβανόμενον. ἄλλ' ἄλλο λέγεται, πάλιν ἕτερον
εἶναι ἀπλῶς ὁ εἶναι. ὅτι τῶν γὰρ ὅτι, ἀνθρώ-
πων τε ὁ εἶναι ἀνθρώπων, καὶ λαχόντων ἀνθρώπων ὁ
εἶναι ἀνθρώπων λαχόντων. ἐπὶ ὃ θεωρητέον ὅτι τῶν
τῶν πτώσεως, λέγεται ὅτι ὅτι ὁ ὀπίσθημι, * ὅτι ὁ γ. ι. ε. σ. α
ἀμετάπειτος ὑπὸ λόγου, ἄλλ' ὁ ἀμετάπειτος ὑπὸ
λόγου ὅτι ὁ ὀπίσθημι ὁ ἀμετάπειτος ὑπὸ λόγου,
ἄλλ' ὁ ἀμετάπειτος ὑπὸ λόγου. τῶν γὰρ τὸν
πρότερον εἰσάμενον, * πρότερον ἀντιπαρτερον ὅτι. γ. ι. α. ι. α

Alij loci.

Cap. V.

1 De eo quod naturâ ineſt. De eo quod eſt per ſe, vel per aliud. 3 ſi explicatum non fuerit quo-
modo proprium ponatur. 13 ſi quid dicatur eſſe ſui ipſius proprium, vel non ſui ipſius, ſed alterius rei
cum qua recipitur. 14 De iis quæ ex ſimilibus partibus conſtant.

DEinderefellitur, si volens id tradere quod naturâ inest, eiusmodi oratione id ponat, ut significet id quod semper inest. sic enim videbitur tolli, quod positum est esse proprium: ut quoniam is qui dixit, bipes hominis esse proprium, vult quidem id tradere, quod naturâ inest, sed oratione significat quod semper inest: certè bipes non erit hominis proprium: siquidem non omnis homo habet duos pedes. Confirmatur autem, si velit proprium quod naturâ inest, tradere, & oratione hunc modum significet. non enim per hunc locum tolletur proprium. veluti, quoniam is qui proprium hominis tradidit, animal scientiæ capax, & tradere vult, & oratione significat proprium quod naturâ inest: non tolletur hac ratione, quasi non sit proprium hominis, animal scientiæ capax. 2. Præterea quæ dicuntur per aliud primum, vel ut ipsum primum, difficile est eorû proprium tradere: si enim proprium tradas eius quod est per aliud, etiam de primo verè dicetur. ac si primi proprium ponas, ei quoque attribuetur, quod est per aliud. veluti, si quis superficiem proprium statuit coloratum esse,

Tom. I.

Επίτα, ἀσκηδάζονται μὲν, εἰ δὲ φύσιν
ὑπερῶν βυλάμενος ἀποδιδῶμαι, τὸν τὸν
ἔποι τῆσι τῇ λέξει, ὥς τὸ αἰεὶ ὑπερῶν σημαί-
ναι. δόξειε γὰρ αὐτὸ κινῆσαι τὸ κείμενον εἰς ἴδρον.
οἷ, ἐπεὶ ὁ εἶπας ἀνδρῶν ἴδρον, τὸ δὲ πῶς,
βούλεται μὲν τὸ φύσιν ὑπερῶν ἀποδιδῶμαι, ση-
μαίνει γὰρ τῇ λέξει τὸ αἰεὶ ὑπερῶν. οὐκ αὖ εἰν ἀν-
δρῶν ἴδρον, τὸ δὲ πῶς. ὅ γὰρ πᾶς ἀνδρῶν
ὅτι δύο πόδας ἔχων. κατὰ σκευάζονται δὲ, εἰ βύ-
λαται τὸ φύσιν ὑπερῶν ἴδρον ἀποδιδῶμαι, καὶ τῇ
λέξει τῶν τὸν ἔποι σημαίνει. ὅ γὰρ κινῆσθαι,
καὶ τῶν, τὸ ἴδρον. οἷ, ἐπεὶ ὁ ἀνδρῶν ἴδρον ἀπο-
διδῶν, τὸ ζῶν ὑπερῶν δικτὴν, καὶ βύλεται καὶ
τῇ λέξει* σημαίνει τὸ φύσιν ὑπερῶν ἴδρον. οὐκ αὖ γὰρ σημαίνει
* κινῶν καὶ τῶν, ὡς οὐκ ἔστιν ἀνδρῶν ἴδρον, καὶ κινῶν
τὸ ζῶν ὑπερῶν δικτὴν. 2. Εἰ δὲ ὅσα λέγει
ὡς κατ' ἄλλο τι ποιεῖται ἢ ὡς ποιεῖται αὐτὸ, ἔρ-
γει ὅτι ἀποδιδῶν τῶν ποιῶν τὸ ἴδρον. εἰ μὲν
γὰρ τῶν κατ' ἄλλο τι ἴδρον ἀποδιδῶν καὶ κατ' ἄλλο
ποιοῦ ἀληθεύεται. εἰ δὲ τῶν ποιεῖται ἴδρον, καὶ
τῶν κατ' ἄλλο κατηρησθῆναι. οἷ, εἰ μὲν
πῶς ὑπερῶν ἴδρον ἀποδῶν τὸ κατὰ τῶν,

Ec 111j

Ἐπεὶ τὸ σῶμα αὐθιγὸν τὸ κεχρῶσθαι. Ἐπεὶ δὲ σῶμα, καὶ ἐπιφανείας κατηρῆσθαι. ὥς ἂν καὶ ὁ λόγος, καὶ τοῦτο αὐθιγὸν. 3 Συμβαίνει δὲ ὡς εἰσὶν τῶν ἰδίων ὡς ἐπιπολυ γίνεσθαι πῖνα αἰμῶντος τοῦτο δὲ μὴ δρῶν, πῶς, καὶ πῶς τῶν ἰδίων.

Απομυθεῖν δὲ ἐπιχειροῦσιν ἀποδιδόναι τὸ ἴδιον, ἢ τὸ φύσιν ὑπὸ τῶν, καὶ τὰς αἰσθητικὰς τὸ διπλοῦν. ἢ τὸ ὑπὸ τῶν, καὶ τὰς αἰσθητικὰς πῖνος τὸ τέταρτος δακτύλους ἔχει. ἢ εἶδη, καὶ τὰς πυρὸς, τὸ λεπτομερές. ἢ ἀπλῶς, καὶ τὰς ζώου, τὸ ζῆν. ἢ κατ' ἄλλο, καὶ τὰς ψυχῆς, τὸ φρόνιμον. ἢ ὡς τὸ πρῶτον, καὶ τὰς λογιστικῶν, τὸ φρόνιμον. ἢ ὡς τὸ ἔχει, καὶ τὰς ἰσχυρὰς ἐπισημῶν τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου. (ὡς δὲ τὸ ἔπειστον, ἢ * τὸ ἔχει πῖ, ἔσται ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου.) ἢ τὰς ἔχει, καὶ τὰς ἐπισημῶν τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου. ἢ τὰς μετέχει, καὶ τὰς ζώου τὸ ἀνδάνεσθαι. (αἰσθητικὴ μὲν γὰρ καὶ ἄλλο τι, οἷον ἀνδρῶν. ἀλλὰ μετέχει ἢ πῶς, αἰσθητικὴ.) ἢ τὰς μετέχει, καὶ τὰς τῶν πῖνος ζώου τὸ ζῆν. 5 Μὴ πρῶτον μὲν οὕτως τὸ φύσιν, αἰμῶντος. ἔστι τὸ διχῶς τὸ φύσιν ὑπὸ τῶν, μὴ ὑπὸ τῶν ἐκείνων. τὸ φύσιν ὑπὸ τῶν καὶ τὰς αἰσθητικὰς τὸ δύο πόδας ἔχει. 6 Μὴ δρῶντος δὲ τὸ ὑπὸ τῶν ἀποδιδόναι, ὅτι οὐκ ἔσται πῖνος, οἷον ὑπὸ τῶν ἐκείνων. καὶ τὰς τὸ τέταρτος δακτύλους ἔχει πῖν αἰσθητικῶν. 7 Μὴ δηλώσας δὲ δρῶν ὡς πρῶτον, ἢ ὡς κατ' ἄλλο πῖν. ὅτι ἂν καὶ ὁ λόγος, καὶ τοῦτο αὐθιγὸν. καὶ τὰς τὸ κεχρῶσθαι, εἴτε τῶν ἐπιφανείας, καὶ τὰς τὸ σῶμα * ἀποδιδόναι ἴδων. 8 Μὴ πρῶτον δὲ, δρῶν ἢ τὰς ἔχει, ἢ τὰς ἔχει, τὸ ἴδων ἀποδιδόναι. δρῶν οὐκ ἔσται ἴδων τὸ ἀποδιδόναι. ὑπὸ τῶν γὰρ, ἐπεὶ μὲν τὰς ἔχει, ἀποδιδόναι τὸ ἴδων, καὶ τὰς ἔχει. ἐπεὶ δὲ τὰς ἔχει, καὶ τὰς ἔχει. καὶ τὰς τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου, τῶν ἐπισημῶν, ἢ ἐπισημῶν τῶν ἰδίων. 9 Μὴ * πρῶτον μὲν δὲ τὰς μετέχει, ἢ τὰς μετέχει, ὅτι καὶ ἄλλοις πῖν ὑπὸ τῶν. ἐπεὶ μὲν γὰρ τὸ μετέχει, ἀποδιδόναι, τῶν μετέχει. ἐπεὶ δὲ τὰς μετέχει, τῶν μετέχει. καὶ τὰς εἰ τῶν ζώου, ἢ τῶν ζώου ζῆν τὸ ζῆν, ἴδων.

10 Μὴ ἀφαιρέσας δὲ τὰς εἶδη ὅτι ἐν μὲν ὑπὸ τῶν τῶν ὑπὸ τῶν ἔντων, οὐ τὸ ἴδων πῖν. τὸ γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν, ἐν μὲν ὑπὸ τῶν. καὶ τὰς τῶν πυρὸς τὸ χυφῶσθαι.

11 Εἰσὶν δὲ τὸ εἶδη πρῶτον, δρῶντος.

A etiam de corpore verè dicetur esse coloratum. ac si corporis, etiam superficiei verè attribueretur. quocirca de quo oratio, non etiam nomen verè dicetur. 3 Accidit autem in quibusdam propriis peccatum quoddam admitti, propterea quod non definiunt, quomodo, & quorum proprium ponant. 4 Omnes enim proprium tradere nituntur, vel quod naturā inest, ut hominis esse bipedem: vel quod inest, ut cuiusdam hominis, habere quatuor digitos: vel specie, ut ignis, tenuissimis partibus constare: vel simpliciter, ut animalis, vivere: vel per aliud, ut animæ, prudentiā esse præditum: vel ut primum, ut rationalis facultati, prudentiā esse præditum: vel quia habet, ut scientis, ratione dissuaderi non posse: (nihil enim aliud erit, ratione dissuaderi non posse, quàm aliquid habere:) vel quia habetur, ut scientiæ, ratione mutari non posse: vel quia communicatur, ut animalis, sentire: (sentit enim & aliud quidpiam, ut homo: sed cum sit huius particeps, sentit:) vel quia est particeps, ut cuiusdam animalis, vivere. 5 Qui igitur non adiunxit hoc verbum NATURA, peccat: quia contingit, ut quod naturā inest, non inest ei cui naturā inest: ut homini, duos pedes habere. 6 Qui verò non exposuit se tradere quod inest, ideo peccat, quia res quandoque non erit talis, qualis nunc est: ut hominem habere quatuor digitos. 7 Peccat etiam, qui non declarat se ponere ut primum, vel ut per aliud: quia de quo oratio, non etiam nomen verè dicetur: ut coloratum esse, siue superficiei, siue corporis proprium esse statuatur. 8 Qui verò non prædixit, se, vel quia res habet, vel quia habetur, proprium tradere, ideo peccat: quia quod traditum est, non erit proprium. nam si proprium tribuat ei quod habetur, inest etiam habenti. sin autem tribuat habenti, inest etiam ei quod habetur: ut ratione immutabile esse, siue scientiæ, siue scientis proprium ponatur. 9 Qui verò antè non significat se proprium dare, quia res est particeps, vel quia communicatur, ideo peccat, quia & quibusdam aliis proprium inest. si enim proprium tradiderit, quia communicatur, inest etiam iis quæ participant. sin quia est particeps, inest etiam iis quæ communicantur: velut, si vivere ponatur esse proprium cuiusdam animalis, vel animalis.

10 Peccat etiam, qui non distinctè explicat se dare proprium specie: quoniam inest vni tantum ex iis quæ sub eo collocantur, cuius proprium ponit. quod enim in exsuperantia consistit, vni tantum inest. ut si ignis proprium statuatur esse leuissimum. 11 Interdum autem & qui adiunxit verbum illud SPECIE, peccavit.

oportebit enim vnam esse speciem eorum quæ dicta sunt *proprium recipere*, cum *verbum* illud SPECIE adiunctum erit: hoc autem in quibusdam non contingit: quemadmodum nec in igne: quia non est vna species ignis: quandoquidem specie differunt pruna, & flamma, & lux, quorum vnumquodque est ignis. Idcirco autem non oportet, cum *verbum* illud SPECIE adiunctum fuerit, aliam esse speciem eius quod dictum est *suscipere proprium*: quia dictum proprium, aliis magis, aliis minus inerit. quale est subtilissimis partibus constare, si *proprium* ignis *ponatur*. subtilioribus enim partibus constat lux, quàm pruna, & flamma. Quod fieri non oportet, nisi & nomen ei magis attribuat, de quo oratio veriùs dicitur. alioquin non erit *verum*, de quo oratio magis *dicitur*, de eo etiam nomen magis *dici*. Præterea accidet idem esse proprium eius quod simpliciter *sale est*, & eius quod maximè est in simpliciter tali. quomodo, si in igne *speciatur*, se habet *hoc proprium*, tenuissimis constare partibus. nam hoc ipsum & lucis & ignis simpliciter proprium erit: tenuissimis enim partibus lux constat. 12 Si igitur alius ita proprium tradiderit, argumentandum est. 13 verò qui *proprium explicat*, non debet huic objectioni *locum* dare, sed statim, dū ponit proprium, definire quomodo proprium ponat. 14 Deinde refellitur, si quid sui ipsius proprium posuit. non enim erit *id* proprium, quod positum est esse proprium. quicquid enim est idem atque res quæpiam, *eius* essentiam declarat: quod verò essentiam declarat, non est proprium, sed definitio. veluti quoniam is qui dixit decorum esse honesti proprium, idem sui ipsius proprium statuit; (idem enim est honestum & decorum;) certè decorum honesti proprium non erit. Confirmatur autè si non idè sui ipsius proprium statuit, id tamè posuit, quod vicissim attribuitur & recipitur. quod enim positum est nō esse proprium, erit proprium. veluti quoniam is qui posuit animalis proprium *esse hoc*, Substantia animata, non idem sui ipsius proprium *esse* posuit, id tamen tradidit quod vicissim attribuitur; certè substantia animata erit proprium animalis. 14 Deinde in iis quæ ex similibus partibus constant, hæc sunt considerata. Refellenti *videndum est*, an totius proprium, non verè dicatur de parte, vel an partis proprium non dicatur de toto, sic enim proprium non erit, quod positum est esse proprium. Hoc autem in quibusdam fieri contingit: nam eorum quæ ex similibus partibus constant, proprium tradere aliquis possit, modò ad totum respiciens, modò eius quod in parte

A δὴ οὐ γὰρ ἐν εἶδος εἶναι λέγεται, ὅτι τὸ τῶν εἶδων ὡς ἐστὶν· τὸ δὲ ἐπὶ εἰδῶν ὅτι συμπίπτει, καθάπερ οὐδὲν ὅτι τῶν πυρὸς, οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν εἶδος τῶν πυρὸς. ἔπειτα γὰρ ἐστὶ τῶν εἶδων, ἀνδραξ, καὶ φλόξ, καὶ φῶς, ἕκαστον αὐτῶν πῦρ ἐστὶν. ἀλλὰ τὸ δὲ οὐ διττὸν, ὅτι τῶν εἶδων ὡς ἐστὶν, ἔπειτα εἶναι εἶδος τῶν λεγόντων· ὅτι τοῖς, μὲν, μάλλον· τοῖς δὲ, ἥττον· ὡς ἀρξεί τὸ λεγόν ἴδιον· καθάπερ ὅτι τῶν πυρὸς τὸ λεγόμενον· λεγόμενον· ἔπειτα γὰρ ἐστὶ φῶς τῶν ἀνδραξ, καὶ τῶν φλόξ. τὸ δὲ οὐ διττὸν γίνεσθαι, ὅτι μὴ καὶ τὸ ὄνομα μάλλον κατηγορεῖται, καθ' οὗ ὁ λόγος μάλλον ἀληθεύεται. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔστι, καθ' οὗ ὁ λόγος μάλλον, καὶ τοῦτο μάλαν. Ἐπὶ δὲ ὡς ἐστὶν, αὐτὸν εἶναι συμβαίνει τὸ ἴδιον πᾶσι ἀπλῶς καὶ τὸ μάλιστα ὄντος ἐπὶ ἀπλῶς τοιούτω· καθάπερ ὅτι τῶν πυρὸς ἔστι τὸ λεγόμενον. καὶ γὰρ τοῦ φωτός, καὶ τοῦ πυρὸς ἀπλῶς ἔστι αὐτὸ τοῦτο C ἴδιον· λεγόμενον γὰρ ἐστὶ φῶς.

12 Αλλοι μὲν οὕτως ἀποδίδοντες τὸ ἴδιον, ὅτι χρησιμῆς. αὐτὰ δ' οὐ δοτεῖν ἐστὶ αὐτῶν εἶναι· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ ἴδιον, ὁμοειδέος ὅτι ὅσον τίς ἴσῃ.

13 Ἐπειτα ἀνασκαζόμενα μὲν, εἰ αὐτὸ αὐτῶν ἴδιον ἔδεικεν. οὐ γὰρ ἔστι ἴδιον, τὸ καί μὲν εἶναι ἴδιον. αὐτὸ γὰρ αὐτῶν πᾶσι, τὸ εἶναι δὴ τοῖς. τὸ δὲ τὸ εἶναι δὴ τοῖς, οὐκ ἴδιον, ἀλλ' ὅρος ἐστὶν. οἷον, ἐπὶ ὁ εἶπας τοῦ καλοῦ τὸ ὡς ἐστὶν ἴδιον, αὐτὸ αὐτῶν ἴδιον ἀπέδωκε· (αὐτὸν γὰρ ἐστὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ὡς ἐστὶν) οὐκ ἀν' εἶναι τὸ ὡς ἐστὶν τοῦ καλοῦ ἴδιον. καὶ ἀνασκαζόμενα δὲ, εἰ μὴ αὐτὸ μὲν αὐτῶν ἴδιον ἀπέδωκεν, ἀντικατηγορούμενον δὲ ἔδεικεν. ἔστι γὰρ ἴδιον, τὸ καί μὲν μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον, ἐπὶ ὁ τοῦ ζώου ἴδιον τὸ, οὐσία ἐμφυχος, οὐκ αὐτὸ μὲν αὐτοῦ ἴδιον ἔδεικεν, ἀντικατηγορούμενον δὲ ἀπέδωκεν, εἶναι αὐτὸ ἴδιον τὸ ζώου τὸ, οὐσία ἐμφυχος.

14 Ἐπειτα ὅτι τῶν ὁμοειδέων οὐκ ἔστιν ἀνασκαζόμενα μὲν, εἰ τὸ τοῦ σινώλου ἴδιον μὴ ἀληθεύεται καὶ τοῦ μέγιστος, ἢ εἰ τὸ τῶν μέγιστος μὴ λέγεται καὶ τοῦ σύμπαντος. οὐ γὰρ ἔστι ἴδιον, ὅ καί μὲν ἴδιον εἶναι συμβαίνει δ' ἐπὶ εἰδῶν τοῦτο γίνεσθαι. ἀποδίδει γὰρ αὐτὸς ὅτι τῶν ὁμοειδέων ἴδιον, εἰσὶν αὐτὸ ὅτι τὸ σύμπαν βλέπει, εἰσὶν δ' ὅτι τὸ καὶ

μέρος λεγόμενον, αὐτὸς αὐτὸν ὁπρὶς αὐτῶν. ἔστι δὲ οὐδὲ πρὸς ὁρῶς ἀποδιδόμενον. οἷον, ὅτι μὲν τῷ σὺμπληρωματι, ἐπὶ ὃ εἶπας θαλάττης ἴδιον, ὃ πλεῖστον ὕδωρ ἀλμυρὸν, ὁμοιομερὲς μὲν πῖτος ἔθηκε ὃ ἴδιον. τοιοῦτον δὲ ἀποδίδωκεν, ὃ οὐκ ἀληθὲς ἐστὶ τῷ μέρει. (ὃ γὰρ ἔστι ἢ τῆς θαλάττης, ὃ πλεῖστον ὕδωρ ἀλμυρὸν.) Οὐκ αὖ εἶναι τῆς θαλάττης ἴδιον, τὸ πλεῖστον ὕδωρ ἀλμυρὸν. ὅτι δὲ τῷ μέρει. οἷον, ἐπὶ ὃ τῆς αἰέρος ἴδιον, τὸ ἀναπνέον, ὁμοιομερὲς μὲν πῖτος εἶρηκε ὃ ἴδιον, τοιοῦτον δὲ ἀποδίδωκεν, ὃ οὐκ ἀληθὲς ἐστὶ τῷ μέρει. (ὃ γὰρ ἔστι ὁ σὺμπληρωματις ὃ λέγεται.) Οὐκ αὖ εἶναι τῷ αἰέρος ἴδιον, ὃ ἀναπνέον. κατασκευάζονται δὲ, εἰ ἀληθὲς ἐστὶ μὲν καὶ ἐκείνου τῷ ὁμοιομερῶν, ὃ ἔστι ἴδιον αὐτῷ καὶ ὃ σὺμπληρωματις. ἔστι γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὲν εἶναι ἴδιον. οἷον, ἐπὶ ἀληθὲς ἐστὶ τῷ πᾶσι τῆς γῆς τὸ κέτω φέρεσθαι καὶ φύσει. ἐστὶ ἴδιον τῷ τοῦ καὶ τῆς πῖτος γῆς καὶ ὃ σὺμπληρωματις. (καὶ γὰρ πᾶσι γῆν, καὶ ὃ γῆν εἶναι.) εἶναι αὖ τῆς γῆς ἴδιον, ὃ κέτω φέρεσθαι καὶ φύσει.

A dicitur, rationē habens. sed neutrum recte traditū erit. Exēplū totius *hoc esse*: Quoniam is qui dixit maris proprium *esse hoc*, plurima aqua salsa, cuiusdam *res* ex similibus partibus constantis proprium posuit: eiusmodi autem tradidit, quod non verē dicitur de parte: (quoddā enim mare non est plurima aqua salsa:) certē non erit maris proprium plurima aqua salsa. *Exemplū* autem partibus *hoc esse*, veluti, quoniam is qui aeris proprium posuit, *esse* respirabile, cuiusdā *res* ex similibus partibus constantis propriū dixit, sed eiusmodi, ut de quodam aere verē dicatur, de toto non dicatur: (non enim totus aer est respirabilis) certē nō erit aeris propriū, *esse* respirabile. Confirmanti autē *videndū est*, an de unoquoque eorū quæ ex similibus partibus constant, verē dicatur id quod est eorum propriū ratione totius. *sic* enim quod positum est non esse proprium, erit proprium. veluti, quia verē dicitur de universa terra, deorsum ferri naturā; hocque est & alicuius terræ proprium ratione totius, nempe ratione terræ, & quia est terra; certē proprium erit terræ, deorsum ferri naturā.

Loci ab oppositis.

Cap. VI.

1 ¶ A contrariis. 3 ¶ A relatis. 5 A primatione & habitu. 7 ¶ Ab affirmatione & negatione. Ab attributis. 8 Ab attributis & subiectis. 10 A subiectis. 12 Ab iis quæ ponuntur in eadē divisione.

CAP. VI.

στ. β. ε. ζ.

στ. β. γ. δ.

στ. β. δ. ε.

στ. β. ε. ζ.

στ. β. ζ. η.

ΕΓΓΡΑΦΑ ὅτι αὐτὸ καὶ μὲν οὐκ ἐστὶν ὅτι, ἀλλὰ καὶ μὲν, ὅτι ὁ ἀντίστοιχος ἀνασκευάζονται μὲν, εἰ τῷ ἀντίστοιχῳ μὴ ἔστι ὁ ἀντίστοιχος, ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τῷ ἀντίστοιχῳ ἔστι ὁ ἀντίστοιχος, ἴδιον. οἷον, ἐπὶ ἀντίστοιχοι ὅτι διχασμοῦ μὲν ἀδικία, ὃ βέλτερος ὃ χαλεπότερος, οὐκ ἐστὶ δὲ τῷ διχασμοῦ τὸ βέλτερος, ἴδιον. οὐκ αὖ εἶναι τῷ ἀδικίας ὃ χαλεπότερος, ἴδιον. 2. Κατασκευάζονται γὰρ, εἰ τῷ ἀντίστοιχῳ ὁ ἀντίστοιχος ἔστι ἴδιον. * ὃ γὰρ τῷ ἀντίστοιχῳ ὁ ἀντίστοιχος, ἴδιον ἔστι. οἷον, ἐπὶ ἀντίστοιχοι ὅτι ἀγαθὸν μὲν καὶ κακόν, αἰρετὸν γὰρ φθονόν, ἐστὶ δὲ τῷ ἀγαθοῦ ἴδιον ὁ αἰρετὸν. εἶναι αὖ κακοῦ ἴδιον τὸ φθονόν. 3. Διπλάσιον δὲ ὅτι τῷ ἀντίστοιχῳ ἀνασκευάζονται μὲν, εἰ τὸ ἀντίστοιχόν τι τῷ ἀντίστοιχῳ μὴ ἔστι ἴδιον, οὐδὲ ὁ ἀντίστοιχος τῷ ἀντίστοιχῳ τὸ ἔστι ἴδιον. οἷον, ἐπὶ λέγει ὃ διπλάσιον μὲν ἀντίστοιχόν τι τῷ ἀντίστοιχῳ, ὃ ἀντίστοιχόν τι τῷ ἀντίστοιχῳ, οὐκ ἐστὶ δὲ τῷ διπλάσιον τὸ ἀντίστοιχόν τι τῷ ἀντίστοιχῳ, ἴδιον. ὃ αὖ εἶναι τῷ ἀντίστοιχῳ τὸ ἀντίστοιχόν τι τῷ ἀντίστοιχῳ, ἴδιον. 4. Κατασκευάζονται δὲ, εἰ τῷ ἀντίστοιχῳ τὸ ἀντίστοιχόν τι τῷ ἀντίστοιχῳ, ἴδιον. * καὶ τὸ ἀντίστοιχόν τι τῷ ἀντίστοιχῳ τὸ ἔστι ἴδιον. οἷον, ἐπὶ λέγει τὸ μὲν διπλάσιον ἀντίστοιχόν τι τῷ ἀντίστοιχῳ, * καὶ τὸ ἀντίστοιχόν τι τῷ ἀντίστοιχῳ, ἴδιον.

C P Retera ex oppositis considerādū est, ac primū ex contrariis. & reprehēdētī quidē *videndū est*, an contrariū non sit contrarii propriū: quia nec alterius contrarii erit propriū contrariū *alterius*. veluti, quia contrariū est iustitiæ iniustitia, & optimo deterrimū; quod autē est optimū; non est iustitiæ propriū: certē quod est deterrimū, nō erit iustitiæ propriū. 2. Confirmanti autē *videndū est*, an contrarii contrariū sit propriū: nā & alterius contrarii *alterius* contrariū propriū erit. veluti, quia contrariū est bono malū, & eligēdo fugiendū: quod autē est eligendū, est boni propriū: certē quod est fugiendū, erit mali propriū. 3. Secundus *locus* est ex iis quæ ad aliquid *referuntur*. *sic* enim refellitur: Si *alterius* relati *alterius* relati nō est propriū, ne *hoc* quidem relatum *huius* relati erit propriū. veluti, quia refertur duplum ad dimidiū, & exsuperans ad exsuperatum: quod verō exsuperat, non est dupli propriū: profectō quod exsuperatur, non erit dimidii propriū. 4. *Sic* autem confirmatur: Si *alterius* relati *alterius* relati propriū sit, etiam *huius* relati *hoc* relatum proprium erit. veluti, quia refertur duplum ad dimidiū, & duo ad unū,

est autem dupli proprium, *ita se habere* ut duo ad vnum: profecto erit dimidii proprium, *ita se habere* ut vnum ad duo. 5 Tertius locus refutatus est, si id quod secundum habitum dicitur, non sit proprium habitus: quia nec id quod secundum priuationem dicitur, priuationis erit proprium. & si id quod dicitur secundum priuationem, non sit proprium priuationis: neque id quod dicitur secundum habitum, erit proprium habitus. veluti, quia non dicitur surditatis proprium, vacuitatem esse sensus; (hoc enim & aliorum commune est) ne auditus quidem proprium erit, sensum esse. 6 Confirmatur autem *hoc modo*: Si id quod dicitur secundum habitum, est proprium habitus; id quoque quod dicitur secundum priuationem, erit proprium priuationis. veluti, quia proprium aspectus est cernere, quam aspectum habemus: certe erit excitatis proprium, non cernere, quam non habemus aspectum; cum naturam apti sumus ad habendum. 7 Deinde ex affirmationibus & negationibus *arguendum est*, ac primum ex ipsis attributis. est autem hic locus utilis refellenti dumtaxat. veluti, si affirmatio, aut quod secundum affirmationem dicitur, ipsius rei proprium est: non enim proprium eius erit negatio, nec quod secundum negationem dicitur. & si negatio, vel quod secundum negationem dicitur, eius proprium sit; non erit affirmatio, nec quod secundum affirmationem dicitur, eius proprium. veluti, quoniam animalis proprium est, id quod est animatum; non erit animalis proprium, id quod non est animatum.

8 Secundus locus est ex iis quae attribuuntur, vel non attribuuntur, & iis quibus attribuitur, vel non attribuitur. & sic quidem refellitur: Si affirmatio affirmationis non est proprium, ne negatio quidem negationis erit proprium. & si negatio negationis non est proprium, ne affirmatio quidem affirmationis erit proprium. veluti, quoniam animal non est proprium hominis, ne eius quidem quod non est homo, proprium erit non animal. & si eius quod non est homo, non videatur proprium non animal, ne hominis quidem proprium erit animal.

9 Sic autem confirmatur: Si affirmationis affirmatio sit proprium, etiam negationis negatio erit proprium; si vero negationis negatio sit proprium, etiam affirmatio affirmationis erit proprium. veluti, quia non vivere, est proprium eius quod non est animal; etiam vivere, erit animalis proprium. quod si vivere videatur esse animalis proprium, etiam eius quod non est animal, videbitur proprium esse non vivere. 10 Tertius locus est ex ipsis subiectis. Et refellitur quidem *hoc modo*:

A Est de his duplicibus idem quod duo opposita sunt: est autem de his multis idem quod duo.

5 Τέτιον δὲ ἀνασκαδίζοντα μὲν, εἰ τὸ ἐξέως τὸ καθ' ἑξιν λεγόμενον, μὴ ἔστιν ἴδιον. * ὅτι γὰρ τὸ ἐρήσιως, τὸ καὶ ἐρήσει λεγόμενον, ἔστι ἴδιον, καὶ εἰ τὸ ἐρήσιως, τὸ καὶ ἐρήσει λεγόμενον, μὴ ἔστιν ἴδιον. ὅτι δὲ τὸ ἐξέως, τὸ καὶ πᾶσι ἐξιν λεγόμενον, ἔστι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁ λέγειται τῆς κοφότητος ἴδιον, τὸ ἀνασκαδίζοντα εἶναι. (καὶ γὰρ τὸ ἄλλω κοινόν.) ὅτι δὲ αὐτὸ τῆς ἀκχῆς εἶναι ἴδιον τὸ ἀσκαδίζοντα εἶναι.

6 Κατασκαδίζοντα δὲ, εἰ τὸ καθ' ἑξιν λεγόμενον ἔστι τῆς ἐξέως ἴδιον. καὶ τῆς ἐρήσιως τὸ καὶ ἐρήσει λεγόμενον, ἔστι ἴδιον. καὶ εἰ τῆς ἐρήσιως, τὸ καὶ ἐρήσει λεγόμενον, ἔστι ἴδιον. καὶ τῆς ἐξέως, τὸ καθ' ἑξιν λεγόμενον, ἔστι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ τῆς ὀφθαλμοῦ ἔστι ἴδιον, τὸ βλέπειν, καὶ ὁ ἔχων ὄψιν. εἶναι αὐτὸ τὸ τυφλότις ἴδιον, τὸ μὴ βλέπειν, καὶ ὁ οὐκ ἔχων ὄψιν, πεφυκότις ἔχον. 7 Επειτα ὡς τὸ κατὰ φύσιν, καὶ τὸ ἀποφασίζον, ὡς τὸν μὲν ἔχει αὐτὸν τὸ κατηρημένον. ἐστὶ δὲ ὁ τότες ὅτι

C ῥησιμὸς ἀνασκαδίζοντι μόνον. οἷον, εἰ ἡ φάσις, ἢ τὸ καὶ τὸ φάσι λεγόμενον αὐτὸ ἴδιον ἔστι. * ὅτι γὰρ ἔστι αὐτὸ ἡ ἀπόφασις, ὅτι τὸ καὶ πᾶσι ἀποφασίζον λεγόμενον, ἴδιον. καὶ εἰ δὲ ἡ ἀπόφασις, ἢ τὸ καὶ πᾶσι ἀποφασίζον λεγόμενον, ἴδιον αὐτὸ. οἷον, ἐπεὶ τῆς ζώης ἔστι ἴδιον. * ἐμφυχόν. οἷον αὐτὸ εἶναι τὸ ζῶν ἴδιον, τὸ οἷον ἐμφυχόν. 8 Διὰ τούτου δὲ ὡς τὸ κατηρημένον, ἢ μὴ κατηρημένον, καὶ καθ' ὅσον κατηρημένον, ἢ μὴ κατηρημένον. ἀνασκαδίζοντα μὲν. εἰ ἡ φάσις τὸ φάσις μὴ ἔστιν ἴδιον, ὅτι δὲ ἡ ἀπόφασις τὸ ἀποφασίζον ἔστι ἴδιον. καὶ εἰ ἡ ἀπόφασις τῆς ἀποφασίζον μὴ ἔστιν ἴδιον, οὐδὲ ἡ φάσις τὸ φάσις. * ἔστι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ οἷον εἶναι τὸ ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ζῶν, ὅτι αὐτὸ μὴ ἀνθρώπου ἴδιον εἶναι τὸ μὴ ζῶν. καὶ εἰ μὴ ἀνθρώπου μὴ φαίνεται ἴδιον τὸ μὴ ζῶν, ὅτι τὸ ἀνθρώπου ἴδιον ἔστι τὸ ζῶν.

9 Κατασκαδίζοντα δὲ, εἰ τῆς φάσις ἡ φάσις ἔστιν ἴδιον, καὶ τῆς ἀποφασίζον ἡ ἀποφασίζον ἔστι ἴδιον. εἰ δὲ τῆς ἀποφασίζον ἡ ἀποφασίζον ἔστι ἴδιον, καὶ ἡ φάσις τῆς φάσις ἔστι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ τὸ μὴ ζῶν ἔστι ἴδιον, τὸ μὴ ζῶν. εἶναι αὐτὸ τὸ ζῶν τὸ ζῶν ἴδιον. καὶ εἰ δὲ τὸ ζῶν φαίνεται ἴδιον τὸ ζῶν, ὅτι μὴ ζῶν φαίνεται ἴδιον τὸ μὴ ζῶν. 10 Τέτιον δὲ, ὅτι αὐτὸ τὸ κατηρημένον. ἀνασκαδίζοντα μὲν, καὶ τὸ κατηρημένον.

Quidam
codd. post
hæc verba
hebent. ὅτι
εἶναι, &
cetera que
mox dicuntur
habentur.

Εἰ δὲ ἀποδοδῶμεν ἴδιον, τῆς φάσεως ἔστιν ἴδιον, οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ καὶ τῆς ἀποφάσεως ἴδιον. Εἰ δὲ τῆς ἀποφάσεως ἴδιον δὲ ἀποδοδῶμεν, οὐκ ἔστι τῆς φάσεως ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ τῷ ζῶον τὸ ἐμφυχεῖν ἴδιον δὲ ἐμφυχεῖν, οὐκ αὖ εἰν τῷ μὴ ζῶν ἴδιον δὲ ἐμφυχεῖν.

II Κατασκευάζοντα δὲ, εἰ δὲ ἀποδοδῶμεν μὴ τῆς φάσεως ἴδιον, εἴη δὲ τῆς ἀποφάσεως. ἔστι δὲ ὁ τόπος ἔστι ψευδής. φάσις γὰρ ἀποφάσεως, καὶ ἀπὸ φάσεως φάσις οὐκ ἔστι ἴδιον. φάσις μὲν γὰρ ἀποφάσις * οὐδ' ὅλως ὑπερ-
 31. εἰς αὐτὸν
 32. εἰς αὐτὸν
 33. εἰς αὐτὸν
 34. εἰς αὐτὸν
 35. εἰς αὐτὸν
 36. εἰς αὐτὸν
 37. εἰς αὐτὸν
 38. εἰς αὐτὸν
 39. εἰς αὐτὸν
 40. εἰς αὐτὸν
 41. εἰς αὐτὸν
 42. εἰς αὐτὸν
 43. εἰς αὐτὸν
 44. εἰς αὐτὸν
 45. εἰς αὐτὸν
 46. εἰς αὐτὸν
 47. εἰς αὐτὸν
 48. εἰς αὐτὸν
 49. εἰς αὐτὸν
 50. εἰς αὐτὸν
 51. εἰς αὐτὸν
 52. εἰς αὐτὸν
 53. εἰς αὐτὸν
 54. εἰς αὐτὸν
 55. εἰς αὐτὸν
 56. εἰς αὐτὸν
 57. εἰς αὐτὸν
 58. εἰς αὐτὸν
 59. εἰς αὐτὸν
 60. εἰς αὐτὸν
 61. εἰς αὐτὸν
 62. εἰς αὐτὸν
 63. εἰς αὐτὸν
 64. εἰς αὐτὸν
 65. εἰς αὐτὸν
 66. εἰς αὐτὸν
 67. εἰς αὐτὸν
 68. εἰς αὐτὸν
 69. εἰς αὐτὸν
 70. εἰς αὐτὸν
 71. εἰς αὐτὸν
 72. εἰς αὐτὸν
 73. εἰς αὐτὸν
 74. εἰς αὐτὸν
 75. εἰς αὐτὸν
 76. εἰς αὐτὸν
 77. εἰς αὐτὸν
 78. εἰς αὐτὸν
 79. εἰς αὐτὸν
 80. εἰς αὐτὸν
 81. εἰς αὐτὸν
 82. εἰς αὐτὸν
 83. εἰς αὐτὸν
 84. εἰς αὐτὸν
 85. εἰς αὐτὸν
 86. εἰς αὐτὸν
 87. εἰς αὐτὸν
 88. εἰς αὐτὸν
 89. εἰς αὐτὸν
 90. εἰς αὐτὸν
 91. εἰς αὐτὸν
 92. εἰς αὐτὸν
 93. εἰς αὐτὸν
 94. εἰς αὐτὸν
 95. εἰς αὐτὸν
 96. εἰς αὐτὸν
 97. εἰς αὐτὸν
 98. εἰς αὐτὸν
 99. εἰς αὐτὸν
 100. εἰς αὐτὸν

III Κατασκευάζοντα δὲ εἰ τῷ λοιπῷ τῷ ἀντιδιηρημένῳ * ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ληθὲν ἴδιον, οὐτὶν ἐκείνου τῷ ἀντιδιηρημένῳ ὅτε ἴδιον πινὸς τῷ ἀντιδιηρημένῳ. καὶ γὰρ δὲ λοιπὸν ἔστι * τῷ λοιπῷ ἴδιον, ὃ καὶ μὴ τῷ ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ φεγγήσιος ἔστι ἴδιον, δὲ καὶ αὐτὸ πεφυ-
 31. εἰς αὐτὸν
 32. εἰς αὐτὸν
 33. εἰς αὐτὸν
 34. εἰς αὐτὸν
 35. εἰς αὐτὸν
 36. εἰς αὐτὸν
 37. εἰς αὐτὸν
 38. εἰς αὐτὸν
 39. εἰς αὐτὸν
 40. εἰς αὐτὸν
 41. εἰς αὐτὸν
 42. εἰς αὐτὸν
 43. εἰς αὐτὸν
 44. εἰς αὐτὸν
 45. εἰς αὐτὸν
 46. εἰς αὐτὸν
 47. εἰς αὐτὸν
 48. εἰς αὐτὸν
 49. εἰς αὐτὸν
 50. εἰς αὐτὸν
 51. εἰς αὐτὸν
 52. εἰς αὐτὸν
 53. εἰς αὐτὸν
 54. εἰς αὐτὸν
 55. εἰς αὐτὸν
 56. εἰς αὐτὸν
 57. εἰς αὐτὸν
 58. εἰς αὐτὸν
 59. εἰς αὐτὸν
 60. εἰς αὐτὸν
 61. εἰς αὐτὸν
 62. εἰς αὐτὸν
 63. εἰς αὐτὸν
 64. εἰς αὐτὸν
 65. εἰς αὐτὸν
 66. εἰς αὐτὸν
 67. εἰς αὐτὸν
 68. εἰς αὐτὸν
 69. εἰς αὐτὸν
 70. εἰς αὐτὸν
 71. εἰς αὐτὸν
 72. εἰς αὐτὸν
 73. εἰς αὐτὸν
 74. εἰς αὐτὸν
 75. εἰς αὐτὸν
 76. εἰς αὐτὸν
 77. εἰς αὐτὸν
 78. εἰς αὐτὸν
 79. εἰς αὐτὸν
 80. εἰς αὐτὸν
 81. εἰς αὐτὸν
 82. εἰς αὐτὸν
 83. εἰς αὐτὸν
 84. εἰς αὐτὸν
 85. εἰς αὐτὸν
 86. εἰς αὐτὸν
 87. εἰς αὐτὸν
 88. εἰς αὐτὸν
 89. εἰς αὐτὸν
 90. εἰς αὐτὸν
 91. εἰς αὐτὸν
 92. εἰς αὐτὸν
 93. εἰς αὐτὸν
 94. εἰς αὐτὸν
 95. εἰς αὐτὸν
 96. εἰς αὐτὸν
 97. εἰς αὐτὸν
 98. εἰς αὐτὸν
 99. εἰς αὐτὸν
 100. εἰς αὐτὸν

Quidam
 add. sic
 hunc lo-
 cum legunt:
 εἰ τῷ λοιπῷ
 τῷ ἀντιδιηρη-
 μένῳ ὅτι οὐκ
 ἔστι τὸ ληθὲν
 ἴδιον, οὐτὶν
 ἐκείνου τῷ
 ἀντιδιηρημέ-
 νῳ ὅτε ἴδιον
 πινὸς τῷ
 ἀντιδιηρημέ-
 νῳ. καὶ γὰρ
 δὲ λοιπὸν ἔστι
 * τῷ λοιπῷ
 ἴδιον, ὃ καὶ
 μὴ τῷ ἴδιον.
 οἷον, ἐπεὶ
 φεγγήσιος ἔστι
 ἴδιον, δὲ καὶ
 αὐτὸ πεφυ-
 κέναι λογιστικῶν
 ἀρετῶν οἷον
 εἰς αὐτὸν
 31. εἰς αὐτὸν
 32. εἰς αὐτὸν
 33. εἰς αὐτὸν
 34. εἰς αὐτὸν
 35. εἰς αὐτὸν
 36. εἰς αὐτὸν
 37. εἰς αὐτὸν
 38. εἰς αὐτὸν
 39. εἰς αὐτὸν
 40. εἰς αὐτὸν
 41. εἰς αὐτὸν
 42. εἰς αὐτὸν
 43. εἰς αὐτὸν
 44. εἰς αὐτὸν
 45. εἰς αὐτὸν
 46. εἰς αὐτὸν
 47. εἰς αὐτὸν
 48. εἰς αὐτὸν
 49. εἰς αὐτὸν
 50. εἰς αὐτὸν
 51. εἰς αὐτὸν
 52. εἰς αὐτὸν
 53. εἰς αὐτὸν
 54. εἰς αὐτὸν
 55. εἰς αὐτὸν
 56. εἰς αὐτὸν
 57. εἰς αὐτὸν
 58. εἰς αὐτὸν
 59. εἰς αὐτὸν
 60. εἰς αὐτὸν
 61. εἰς αὐτὸν
 62. εἰς αὐτὸν
 63. εἰς αὐτὸν
 64. εἰς αὐτὸν
 65. εἰς αὐτὸν
 66. εἰς αὐτὸν
 67. εἰς αὐτὸν
 68. εἰς αὐτὸν
 69. εἰς αὐτὸν
 70. εἰς αὐτὸν
 71. εἰς αὐτὸν
 72. εἰς αὐτὸν
 73. εἰς αὐτὸν
 74. εἰς αὐτὸν
 75. εἰς αὐτὸν
 76. εἰς αὐτὸν
 77. εἰς αὐτὸν
 78. εἰς αὐτὸν
 79. εἰς αὐτὸν
 80. εἰς αὐτὸν
 81. εἰς αὐτὸν
 82. εἰς αὐτὸν
 83. εἰς αὐτὸν
 84. εἰς αὐτὸν
 85. εἰς αὐτὸν
 86. εἰς αὐτὸν
 87. εἰς αὐτὸν
 88. εἰς αὐτὸν
 89. εἰς αὐτὸν
 90. εἰς αὐτὸν
 91. εἰς αὐτὸν
 92. εἰς αὐτὸν
 93. εἰς αὐτὸν
 94. εἰς αὐτὸν
 95. εἰς αὐτὸν
 96. εἰς αὐτὸν
 97. εἰς αὐτὸν
 98. εἰς αὐτὸν
 99. εἰς αὐτὸν
 100. εἰς αὐτὸν

Alij loci.

Cap. VII.

1 A casibus. 3 A casibus oppositis. 6 A proportionibus. 8 Ab iis quae eodem modo se habent. 9 Ab iis quae sunt, vel corrumpuntur, vel fiunt. 10 Ab idea.

ΕΠΕΙΤΕ ὅτι τῷ πινόντι, ἀνασκευάζον-
 31. εἰς αὐτὸν
 32. εἰς αὐτὸν
 33. εἰς αὐτὸν
 34. εἰς αὐτὸν
 35. εἰς αὐτὸν
 36. εἰς αὐτὸν
 37. εἰς αὐτὸν
 38. εἰς αὐτὸν
 39. εἰς αὐτὸν
 40. εἰς αὐτὸν
 41. εἰς αὐτὸν
 42. εἰς αὐτὸν
 43. εἰς αὐτὸν
 44. εἰς αὐτὸν
 45. εἰς αὐτὸν
 46. εἰς αὐτὸν
 47. εἰς αὐτὸν
 48. εἰς αὐτὸν
 49. εἰς αὐτὸν
 50. εἰς αὐτὸν
 51. εἰς αὐτὸν
 52. εἰς αὐτὸν
 53. εἰς αὐτὸν
 54. εἰς αὐτὸν
 55. εἰς αὐτὸν
 56. εἰς αὐτὸν
 57. εἰς αὐτὸν
 58. εἰς αὐτὸν
 59. εἰς αὐτὸν
 60. εἰς αὐτὸν
 61. εἰς αὐτὸν
 62. εἰς αὐτὸν
 63. εἰς αὐτὸν
 64. εἰς αὐτὸν
 65. εἰς αὐτὸν
 66. εἰς αὐτὸν
 67. εἰς αὐτὸν
 68. εἰς αὐτὸν
 69. εἰς αὐτὸν
 70. εἰς αὐτὸν
 71. εἰς αὐτὸν
 72. εἰς αὐτὸν
 73. εἰς αὐτὸν
 74. εἰς αὐτὸν
 75. εἰς αὐτὸν
 76. εἰς αὐτὸν
 77. εἰς αὐτὸν
 78. εἰς αὐτὸν
 79. εἰς αὐτὸν
 80. εἰς αὐτὸν
 81. εἰς αὐτὸν
 82. εἰς αὐτὸν
 83. εἰς αὐτὸν
 84. εἰς αὐτὸν
 85. εἰς αὐτὸν
 86. εἰς αὐτὸν
 87. εἰς αὐτὸν
 88. εἰς αὐτὸν
 89. εἰς αὐτὸν
 90. εἰς αὐτὸν
 91. εἰς αὐτὸν
 92. εἰς αὐτὸν
 93. εἰς αὐτὸν
 94. εἰς αὐτὸν
 95. εἰς αὐτὸν
 96. εἰς αὐτὸν
 97. εἰς αὐτὸν
 98. εἰς αὐτὸν
 99. εἰς αὐτὸν
 100. εἰς αὐτὸν

2 Κατασκευάζοντα γὰρ, εἰ ἡ πινὸς τῆς πινόντος ἔστι ἴδιον. καὶ γὰρ ἡ πινὸς τῆς πινόντος ἔστι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ τῷ διχρῶν ἴδιον τὸ καλῶς, οὐδ' αὖ τῷ διχρῶν ἴδιον εἶναι δὲ καλόν.

3 Οὐ μόνον δὲ ἐπ' αὐτῷ τῷ εἰρημένῳ καὶ τῷ πινόντι ἔστι οὐκ ἔστι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ἀντιχει-
 31. εἰς αὐτὸν
 32. εἰς αὐτὸν
 33. εἰς αὐτὸν
 34. εἰς αὐτὸν
 35. εἰς αὐτὸν
 36. εἰς αὐτὸν
 37. εἰς αὐτὸν
 38. εἰς αὐτὸν
 39. εἰς αὐτὸν
 40. εἰς αὐτὸν
 41. εἰς αὐτὸν
 42. εἰς αὐτὸν
 43. εἰς αὐτὸν
 44. εἰς αὐτὸν
 45. εἰς αὐτὸν
 46. εἰς αὐτὸν
 47. εἰς αὐτὸν
 48. εἰς αὐτὸν
 49. εἰς αὐτὸν
 50. εἰς αὐτὸν
 51. εἰς αὐτὸν
 52. εἰς αὐτὸν
 53. εἰς αὐτὸν
 54. εἰς αὐτὸν
 55. εἰς αὐτὸν
 56. εἰς αὐτὸν
 57. εἰς αὐτὸν
 58. εἰς αὐτὸν
 59. εἰς αὐτὸν
 60. εἰς αὐτὸν
 61. εἰς αὐτὸν
 62. εἰς αὐτὸν
 63. εἰς αὐτὸν
 64. εἰς αὐτὸν
 65. εἰς αὐτὸν
 66. εἰς αὐτὸν
 67. εἰς αὐτὸν
 68. εἰς αὐτὸν
 69. εἰς αὐτὸν
 70. εἰς αὐτὸν
 71. εἰς αὐτὸν
 72. εἰς αὐτὸν
 73. εἰς αὐτὸν
 74. εἰς αὐτὸν
 75. εἰς αὐτὸν
 76. εἰς αὐτὸν
 77. εἰς αὐτὸν
 78. εἰς αὐτὸν
 79. εἰς αὐτὸν
 80. εἰς αὐτὸν
 81. εἰς αὐτὸν
 82. εἰς αὐτὸν
 83. εἰς αὐτὸν
 84. εἰς αὐτὸν
 85. εἰς αὐτὸν
 86. εἰς αὐτὸν
 87. εἰς αὐτὸν
 88. εἰς αὐτὸν
 89. εἰς αὐτὸν
 90. εἰς αὐτὸν
 91. εἰς αὐτὸν
 92. εἰς αὐτὸν
 93. εἰς αὐτὸν
 94. εἰς αὐτὸν
 95. εἰς αὐτὸν
 96. εἰς αὐτὸν
 97. εἰς αὐτὸν
 98. εἰς αὐτὸν
 99. εἰς αὐτὸν
 100. εἰς αὐτὸν

A Si datum proprium, affirmationis est proprium; non erit idem etiā negationis propriū. sin autē quod traditū est, negationis sit propriū; non erit affirmationis propriū. veluti, quoniā animatū est propriū animalis; certē animatū non erit propriū nō animalis. 11 Sic autē cōfirmatur: Si quod datū est, non sit affirmationis propriū, erit vtiq; negationis. Sed hoc locus est falsus. nā affirmatio negationis, & negatio affirmatio-
 B prium, cuius positum est. si propriū. veluti, quoniā animal sensibile, nullius aliorū mortaliū animalium est proprium: certē animal intelligibile non erit Dei proprium. 13 Confirmatur autem, si acceptum quodvis reliquorum condiuidentium sit proprium, cum vnicuique horum condiuidentium proprium sit aliquod condiuidentis. nam & reliquum erit reliqui proprium, cuius positum est non esse proprium. veluti, quia prudentiæ est proprium, per se & secundum naturam suam rationalis facultatis virtutem esse, singulis quoque aliis virtutibus ita acceptis, profectō erit temperantiæ proprium, per se & secundum suam naturam, concupiscibilis virtutem esse.

D Einde ex casibus refellitur, si ille casus non est illius casus proprium: quia neque hic casus erit huius casus proprium. veluti, quoniam eius quod est iuste, non est proprium id quod est honeste; ne iusti quidem proprium erit, quod est honestum.

2 Confirmatur autem, si ille casus sit illius casus proprium: etenim hic casus erit huius casus proprium. veluti, quia hominis proprium est pedestre bipes, etiam homini proprium erit dici pedestri bipedi. 3 Non solum autem in eo quod propositum est, casus spectari debent, sed etiam in oppositis, ut in superioribus quoque locis dictum fuit. 4 Et refellitur quidem, si illius rei oppositæ casus non est proprium eius rei oppositæ casus:

quia

quia ne *huius* quidem oppositæ rei casus erit proprium *huius* oppositæ rei casus. veluti, quia eius quod iuste *fit*, non est proprium id quod bene *fit*: ne eius quidem quod iniuste *fit*, proprium erit id quod malè *fit*. 5 Confirmatur autem, si ille oppositæ rei casus est proprium *illius* oppositæ rei casus, nam *hic* quoque opposita rei casus erit proprium *huius* oppositæ rei casus. veluti, quia boni proprium est id quod est optimum, etiam mali proprium utique est, quod est deterrimum. 6 Deinde, ex iis quæ similiter *se* habent, refellitur quidem, si *illud* similiter *se* habens, *illius* similiter *se* habentis non est proprium: quia ne *hoc* quidem quod similiter *se* habet, erit *huius* quod similiter *se* habet, proprium. veluti, quia similem rationem habet ædificator ad efficiendam domum, & medicus ad efficiendam sanitatem: non est autem medici proprium, efficere sanitatem: ne ædificatoris quidem proprium erit, efficere domum. 7 Confirmatur autem, si *id* quod similiter *se* habet, proprium est eius quod similiter *se* habet: quoniam *hoc* quoque quod similiter *se* habet, proprium erit *huius* quod similiter *se* habet. veluti, quia similem rationem habet medicus & effectivus sanitatis, necnon gymnastes & effectivus bonæ corporis habitudinis, est autem proprium gymnastæ, effectivum esse bonæ corporis habitudinis; utique medici proprium erit, esse effectivum sanitatis. 8 Deinde ex iis quæ eodem modo affecta sunt, refellitur, si *id* quod est eodem modo affectum, *illius* eodem modo affecti non sit proprium: quoniam *id* quod est eodem modo affectum, ne *huius* quidem hoc eodem modo affecti erit proprium. Si verò *illius* eodem modo affecti, *id* quod est eodem modo affectum, proprium sit; *huius* non erit proprium, cuius positum est proprium esse. Veluti, quoniam eandem rationem habet prudentia ad honestum, & turpe, quia scientia est utriusque eorum, non est autem prudentiæ proprium, scientiam esse honesti; profectò non erit prudentiæ proprium, scientiam esse turpis. Si verò est prudentiæ proprium, scientiam esse honesti, certè non erit eius proprium, scientiam esse turpis. fieri enim nequit, ut idem plurium *rerum* proprium sit. 9 Confirmanti autem hic locus nullam utilitatem affert. quod enim eodem modo affectum est, unum cum pluribus comparatur.

10 Deinde refellitur, si id quod esse dicitur, nō est proprium eius quod esse dicitur: quia nec corrumpi quidem erit proprium eius quod corrumpi dicitur: nec fieri, eius quod fieri dicitur. veluti, quia non est hominis proprium, esse animal:

Tom. I.

A. ὅτι γὰρ ἢ τὸ ἀντικειμένου πτώσεως ἔστι ἴδιον τῆς τὸ ἀντικειμένου πτώσεως. οἷον, ἐπεὶ εἷς ἐστὶ δίκαιος ἴδιον, τὸ ἀγαθὸς οὐδὲ ἀδίκαιος εἶναι ἴδιον, τὸ κακὸς.

6 Κατασκαδάζοντα δὲ, εἰ ἢ τὸ ἀντικειμένου πτώσεως ὅτιν ἴδιον τῆς τοῦ ἀντικειμένου πτώσεως. καὶ γὰρ ἢ τὸ ἀντικειμένου πτώσεως ἔστι ἴδιον τῆς τὸ ἀντικειμένου πτώσεως. οἷον, ἐπεὶ ἢ ἀγαθοῦ ὅτιν ἴδιον, τὸ βέλτερον. καὶ τὸ κακοῦ ἀπὸ εἶναι ἴδιον, τὸ χείριστον.

B. 6 Επειτα, εἰ τῶν ὁμοίως ἔχοντων, ἀνασκαδάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχει τὸ ὁμοίως ἔχοντος μὴ ὅτιν ἴδιον. ὅτι γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχοντος ἔστι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ὁ οἰκοδόμος πρὸς τὸ ποιῆναι οἰκίαν, καὶ ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸ ποιῆναι ὑγίαν. εἷς ἐστὶ ὁ ἰατρὸς ἴδιον, τὸ ποιῆναι ὑγίαν. οὐδὲ ἀπὸ εἶναι οἰκοδόμου ἴδιον, τὸ ποιῆναι οἰκίαν.

7 Κατασκαδάζοντα δὲ, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχοντος ὅτιν ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχοντος ἔστι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸ ποιητικὸς ὑγείας. οἷον, καὶ γυμναστὴς πρὸς τὸ ποιητικὸς δυνάμει. ἐστὶ δὲ ἴδιον γυμναστοῦ, τὸ ποιητικὸν δυνάμει. εἶναι ἀπὸ ἴδιον ἰατροῦ, τὸ ποιητικὸν ὑγείας. οἷον.

8 Επειτα, εἰ τῶν ὁμοίως ἔχοντων, ἀνασκαδάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχοντος μὴ ὅτιν ἴδιον. ὅτι γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχοντος ἔστι ἴδιον. εἰ δὲ ὅτιν ὁμοίως ἔχοντος, τὸ ὁμοίως ἔχει, ἴδιον. πύργου εἷς ἐστὶ ἴδιον, ὁ καί τις ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ἡ φρονήσις πρὸς τὸ καλὸν, καὶ τὸ αἰσχρὸν, τὰς ἐπιτημίαν ἐκατέρου αὐτῶν. εἷς ἐστὶ δὲ ἴδιον φρονήσεως τὸ ἐπιτημίαν καλοῦ. εἷς ἀπὸ εἶναι ἴδιον φρονήσεως, τὸ ἐπιτημίαν αἰσχροῦ. εἰ δὲ ἔστι ἴδιον φρονήσεως τὸ ἐπιτημίαν καλοῦ. εἷς ἀπὸ εἶναι ἴδιον αὐτῆς τὸ ἐπιτημίαν αἰσχροῦ. ἀδιώαται γὰρ εἶναι τὸ αὐτὸ πλεόνων ἴδιον.

9 Κατασκαδάζοντα δὲ, ὅτιν ὅτιν ὁ τοῦ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχει, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχοντος μὴ ὅτιν ἴδιον. ὅτι γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχοντος ἔστι ἴδιον. εἰ δὲ ὅτιν ὁμοίως ἔχοντος, τὸ ὁμοίως ἔχει, ἴδιον. πύργου εἷς ἐστὶ ἴδιον, ὁ καί τις ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ἡ φρονήσις πρὸς τὸ καλὸν, καὶ τὸ αἰσχρὸν, τὰς ἐπιτημίαν ἐκατέρου αὐτῶν. εἷς ἐστὶ δὲ ἴδιον φρονήσεως τὸ ἐπιτημίαν καλοῦ. εἷς ἀπὸ εἶναι ἴδιον φρονήσεως, τὸ ἐπιτημίαν αἰσχροῦ. εἰ δὲ ἔστι ἴδιον φρονήσεως τὸ ἐπιτημίαν καλοῦ. εἷς ἀπὸ εἶναι ἴδιον αὐτῆς τὸ ἐπιτημίαν αἰσχροῦ. ἀδιώαται γὰρ εἶναι τὸ αὐτὸ πλεόνων ἴδιον.

10 Επειτα, ἀνασκαδάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχοντος μὴ ὅτιν ἴδιον. ὅτι γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχει, τὸ ὁμοίως ἔχοντος ἔστι ἴδιον. εἰ δὲ ὅτιν ὁμοίως ἔχοντος, τὸ ὁμοίως ἔχει, ἴδιον. πύργου εἷς ἐστὶ ἴδιον, ὁ καί τις ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ἡ φρονήσις πρὸς τὸ καλὸν, καὶ τὸ αἰσχρὸν, τὰς ἐπιτημίαν ἐκατέρου αὐτῶν. εἷς ἐστὶ δὲ ἴδιον φρονήσεως τὸ ἐπιτημίαν καλοῦ. εἷς ἀπὸ εἶναι ἴδιον φρονήσεως, τὸ ἐπιτημίαν αἰσχροῦ. εἰ δὲ ἔστι ἴδιον φρονήσεως τὸ ἐπιτημίαν καλοῦ. εἷς ἀπὸ εἶναι ἴδιον αὐτῆς τὸ ἐπιτημίαν αἰσχροῦ. ἀδιώαται γὰρ εἶναι τὸ αὐτὸ πλεόνων ἴδιον.

EE

οὐδ' αὖ τῷ ἀνθρώπῳ φθίρεσθαι, εἴη ἴδιον ὁ
φθίρεσθαι ζῶον. τὸν αὐτὸν δὲ ἔστιν ἀπολλέον
ἔστι καὶ ἐκ τῷ γίνεσθαι πρὸς ὅ ἐστι καὶ φθί-
ρεσθαι, καὶ ἐκ τῷ φθίρεσθαι πρὸς ὅ ἐστι καὶ
πρὸς ὅ γίνεσθαι, καθάπερ εἴρηται νῦν ἐκ τῷ
ἔστι πρὸς ὅ γίνεσθαι καὶ φθίρεσθαι. 11 Κα-
τασκευάζοντα δὲ, εἰ τῷ καὶ τὸ ἐστὶν πεπαγμένον,
ἔστι ὁ καὶ ὅ ἐστι πεπαγμένον, ἴδιον. καὶ γὰρ τῷ καὶ
ὁ γίνεσθαι λεγόμενον, ἔστι ὁ καὶ ὁ γίνεσθαι λε-
γόμενον, ἴδιον. καὶ τῷ καὶ ὁ φθίρεσθαι, ὁ καὶ
ὁ φθίρεσθαι ἀποδιδομένον. οἷον, ἐπεὶ τῷ ἀνθρώ-
που ἔστιν ἴδιον, ὅ ἐστι βροτὸν. καὶ τῷ γίνεσθαι ἀν-
θρώπου, εἴη αὖ ἴδιον, ὁ γίνεσθαι βροτὸν. καὶ τῷ
φθίρεσθαι ἀνθρώπου, ὁ φθίρεσθαι βροτὸν. τὸν
αὐτὸν δὲ ἔστιν ἀπολλέον ἔστι καὶ ἐκ τῷ γίνεσθαι καὶ
ἐκ τῷ φθίρεσθαι, πρὸς τε ὅ ἐστι, καὶ πρὸς τὸ
γίνεσθαι αὐτὰ ὅτι αὐτῶν, καθάπερ ἐκ ἀσθενεί-
ας εἴρηται. 12 Επειτα, ὅτι βλάπτει ὅτι ἡ
ἰδέσθαι καὶ μὴ αἰσθεσθαι μὴ, εἰ τῷ ἰδέσθαι
μὴ ὑπάρχει, ἢ εἰ μὴ καὶ τῷ, καθ' ὃ λέγεται
τοῦτο, ὅτι ὁ ἴδιον ἀπεδοῖν. καὶ γὰρ ἔστι ἴδιον, ὁ
καί μὴ ὅτι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ἀνθρώπου οὐχ
ὑπάρχει τὸ ἡρεμεῖν, ἢ ἀνθρώπος ἔστιν, ἀλλ' ἢ
ἰδέσθαι. οὐκ αὖ εἴη τῷ ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ ἡρε-
μεῖν. 13 Κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τῷ ἰδέσθαι
ὑπάρχει, ὅ καὶ τῷ ὑπάρχει, ἢ λέγεται κατ'
αὐτὴν ἐκείνην καί μὴ ὅτι ἴδιον. ἔστι γὰρ ἴδιον,
τὸ καί μὴ ὅτι ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ ὑπάρχει
καὶ ἀνθρώπου τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγ-
κεῖσθαι, καὶ ἢ ζῶον αὐτὸ ὑπάρχει τῷ
εἴη αὖ ζῶον ἴδιον, τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος
συγκεῖσθαι.

A utique nec huius, hominem fieri, propriū
erit, fieri animal: nec huius, animal corrū-
pi, propriū erit, corrumpi animal. Eodem
modo sumendum est *argumentum* etiam
ex ortu ad statum, & interitum: & ex inte-
ritu ad statum, & ad ortum: quemadmo-
dum modo dictum fuit ex statu ad ortum,
& interitū. 11 Confirmatur autem, si eius
quod positum est esse, propriū est id quod
positum est esse: quoniam eius quoque quod
fieri dicitur, erit propriū id quod fieri di-
citur: & eius quod dicitur corrumpi, pro-
priū erit id quod dicitur corrumpi. velu-
ti, quia hominis proprium est, esse morta-
lem: certè huius, hominem gigni, propriū
erit, mortalem gigni: & huius, interire ho-
minem, propriū erit interire mortalem.
Eodem modo sumendum est *argumentum*
etiam ex ortu, & ex interitu, ut *concludan-
tur* esse, & ut *concludantur* fieri eadem ex
iisdem: quemadmodum & refellenti præ-
scriptum fuit. 12 Deinde respicere oportet
ad ideam rei propositæ. ac refellitur
quidem, si idea non convenit, vel non
quatenus dicitur *idea* esse huius, cuius pro-
prium traditum est. quod enim positum
est esse proprium, non erit proprium. ut
quia ipsi homini non convenit quies, quā
homo est, sed quā idea, certè non erit ho-
minis proprium, quiescere. 13 Confirma-
tur autem, si idea convenit, & hac ratio-
ne convenit, quā dicitur de hoc, cuius po-
situm est non esse proprium. quod enim
positum est non esse proprium, erit pro-
priū. veluti, quia convenit ipsi animali, ex
anima & corpore constare, eique hoc
convenit, quā est animal: utique animalis
propriū erit, ex anima & corpore con-
stare.

Loci à comparatione.

Cap. VIII.

1 Ab eo quod est magis vel minus, vel simpliciter, locus primus. 6 secundus, 8 tertius, 10 quartus. 12 Ab iis quæ aquè insunt, locus primus, 14 secundus, 18 tertius. 16 Discrimen huius loci ab iis quæ aquè insunt, & loci ab iis quæ similiter affecta sunt.

CAP. V.

EΓΕΙΤΑ, ἐκ τῷ μᾶλλον καὶ ἧτιον, D
πρὸς τὸν μὴ αἰσθεσθαι μὴ, εἰ τὸ
μᾶλλον τῷ μᾶλλον μὴ ἔστι ἴδιον. οὐδ' γὰρ
τὸ ἧτιον ἔστι ἧτιον ἔστι ἴδιον, οὐδ' τὸ ἧτιον,
ἔστι ἧτιον, οὐδ' τὸ μᾶλλον, ἔστι μᾶλλον,
οὐδ' τὸ ἀπλῶς, ἔστι ἀπλῶς. οἷον, ἐπεὶ
εἴη ἐστὶ τὸ μᾶλλον κεχεῖσθαι, ἔστι μᾶλ-
λον σώματος ἴδιον. οὐδ' τὸ ἧτιον κεχεῖσθαι,
ἔστι ἧτιον σώματος αὖ εἴη ἴδιον. οὐδ' τὸ κε-
χεῖσθαι σώματος ἔστι. 2 Κατασκευά-
ζοντα δὲ, εἰ τὸ μᾶλλον ἔστι μᾶλλον ἔστι

D E inde arguendū est ex eo quod magis
vel minus est. Ac primum quidē re-
fellitur, si id quod magis est, eius quod
magis est, nō est propriū: quia nec id quod
minus est, eius quod minus est, propriū
erit: neque id quod minimè est, eius quod
minimè est: neque id quod maximè est, eius
quod maximè est, neque id quod simplici-
ter est, eius quod simpliciter est. veluti,
quia magis coloratū esse, magis corporis
non est propriū: nec minus coloratū esse,
min⁹ corporis propriū erit: neque coloratū
esse, corporis omnino. 2 Confirmatur au-
tem, si quod magis est, eius quod magis est,

proprium sit: nam & quod minus est, eius quod minus est, proprium erit: & quod minimè est, eius quod minimè est: & quod maximè est, eius quod maximè est: & quod simpliciter est, eius quod simpliciter est. veluti, quia magis viventis, magis sentire est proprium: etiam minus viventis, minus sentire erit proprium: & maximè viventis, maximè sentire: & minimè viventis, minimè sentire: & simpliciter viventis, simpliciter sentire. 3 Ex eo quoque quod est simpliciter, ut ad hæc arguatur, considerandum est reprehendenti, an id quod est simpliciter, eius quod est simpliciter, non sit proprium: quia nec id magis est, eius quod magis est: nec id quod minus est, eius quod minus est: nec id quod maximè est, eius quod maximè est: nec id quod minimè est, eius quod minimè est, proprium erit. veluti, quia hominis proprium non est, probum est: nec magis hominis proprium erit, magis probum. 4 Confirmanti autem videndum est, an id quod simpliciter est, eius proprium sit quod simpliciter est, nam & quod magis est, eius quod magis est: & quod minus est, eius quod minus est: & quod minimè est, eius quod minimè est: & quod maximè est, eius quod maximè est, proprium erit. veluti, quia ignis proprium est, sursum ferri naturâ: etiam magis ignis proprium erit, magis sursum ferri naturâ. 5 Eodem modo considerandum & arguendum est ex aliis ad hæc omnia. 6 Secundo loco refellitur, si id quod magis est, eius quod magis est, non est proprium: quia nec id quod minus est, eius quod minus est, proprium erit. veluti, quia magis est proprium animalis sentire, quâ hominis scire: non est autem animalis proprium, sentire: profecto non erit hominis proprium, scire. 7 Confirmatur autem, si id quod minus est, eius quod minus est, proprium sit: nam id quoque quod magis est, eius quod magis est, proprium erit. veluti, qui minus est proprium hominis, naturâ mansuetum esse, quâ animalis, vivere: est autem hominis proprium, natura mansuetum esse: certè erit animalis proprium, vivere. 8 Tertio loco refellitur, si quid eius cuius magis est proprium, non sit proprium: quia nec huius cui minus est proprium, erit proprium. quod si illius sit proprium, non erit huius proprium. veluti, quia coloratum esse, magis superficiei quâ corporis est proprium: non est autem superficiei proprium, certè nec corporis proprium erit coloratum esse. si verò est superficiei proprium, non erit corporis proprium. 9 Confirmati autem hic locus non est utilis: quia fieri nequit ut idē multorum proprium sit. 10 Quarto loco refellitur, si id quod magis ipsius rei propositæ proprium est, non est

Tom. I.

A ἴδον. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἥτιον τῷ ἥτιον ἔσται ἴδον, καὶ ὁ ἥκιστα τῷ ἥκιστα, καὶ ὁ μέγιστα τῷ μέγιστα, καὶ ὁ ἀπλῶς τῷ ἀπλῶς. οἷον, ἐπὶ τῷ μάλλον ζῶντι, ὁ μάλλον ἀσθενεῖν, ἔστιν ἴδον. καὶ τῷ ἥτιον ζῶντι, ὁ ἥτιον ἀσθενεῖν εἶναι αὐτῷ ἴδον. καὶ τῷ μέγιστα δὲ ὁ μέγιστα, καὶ τῷ ἥκιστα ὁ ἥκιστα, καὶ τῷ ἀπλῶς ὁ ἀπλῶς.

3 Καὶ εἰ τῷ ἀπλῶς δὲ πρὸς ταῦτα σκεπτόμενοι ἔστιν ἀσθενεῖν μὴ, εἰ ὁ ἀπλῶς τῷ ἀπλῶς μὴ ἔστιν ἴδον. οἷον γὰρ ὁ μάλλον τῷ μάλλον, οἷον ὁ ἥτιον τῷ ἥτιον, οἷον ὁ μέγιστα τῷ μέγιστα, οἷον ὁ ἥκιστα τῷ ἥκιστα ἔσται ἴδον. οἷον, ἐπὶ οὗ ἐστὶ τῷ ἀνδρὸς τοῦ ἀσθενεῖν ἴδον, οἷον αὐτῷ τῷ μάλλον ἀσθενεῖν τοῦ μάλλον ἀσθενεῖν ἴδον εἶναι.

4 Κατασκευάζοντα δὲ, εἰ ὁ ἀπλῶς τῷ ἀπλῶς ὅτιν ἴδον. καὶ γὰρ ὁ μάλλον τῷ μάλλον, καὶ ὁ ἥτιον τῷ ἥτιον, καὶ ὁ ἥκιστα τῷ ἥκιστα, καὶ ὁ μέγιστα τῷ μέγιστα ἔσται ἴδον. οἷον, ἐπὶ τῷ πρὸς ἔστιν ἴδον, ὁ αἰὼν φέρεται καὶ φύσιν. καὶ τῷ μάλλον πρὸς εἶναι αὐτῷ ἴδον, ὁ μάλλον αἰὼν φέρεται καὶ φύσιν.

5 Τὸν αὐτὸν δὲ ἔσται σκεπτόμενοι ἔστιν * εἰ καὶ ἄλλων πρὸς ἀποδείξεις ταῦτα.

6 Δεῦτερον δὲ ἀσθενεῖν μὴ, εἰ ὁ μάλλον τῷ μάλλον μὴ ἔστιν ἴδον. οἷον γὰρ ὁ ἥτιον τῷ ἥτιον ἔσται ἴδον. οἷον, ἐπὶ μάλλον ἔστιν ἴδον ζῶντος ἀσθενεῖν, ἢ ἀνδρὸς τοῦ ὀπίσθεσθαι. οἷον ἐστὶ δὲ ζῶντος ἴδον τὸ ἀσθενεῖν. οἷον αὐτῷ ἀνδρὸς τοῦ ὀπίσθεσθαι.

7 Κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ἥτιον τῷ ἥτιον ἔστιν ἴδον. καὶ γὰρ τὸ μάλλον τῷ μάλλον ἔσται ἴδον. οἷον, ἐπὶ ἥτιον ἔστιν ἴδον αἰδρὸς τοῦ ἡμερὸν φύσιν, ἢ ζῶντος τὸ ζῆν. ἐστὶ δὲ ἀνδρὸς τοῦ ἴδον, τὸ ἡμερὸν φύσιν. εἶναι αὐτῷ ζῶντος ἴδον, τὸ ζῆν.

8 Τρίτον δὲ, ἀσθενεῖν μὴ, εἰ ὁ μάλλον ἔστιν ἴδον, μὴ ἔστιν ἴδον. * οἷον γὰρ ὁ ἥτιον ἔστιν ἴδον, ἔσται τοῦ ἴδον. εἰ δὲ ἐκείνους ἔστιν ἴδον, οἷον ἔσται τοῦ ἴδον. οἷον, ἐπὶ τὸ κεχρῶσθαι, μάλλον τῆς ὀπιφραείας ἢ τὸ σώματος ἔστιν ἴδον. οἷον ἐστὶ δὲ τῆς ὀπιφραείας ἴδον. οἷον αὐτῷ εἶναι τοῦ σώματος ἴδον τὸ κεχρῶσθαι. εἰ δὲ ἔστι τῆς ὀπιφραείας ἴδον, οἷον αὐτῷ εἶναι σώματος ἴδον.

9 Κατασκευάζοντα δὲ ὁ πότος οἷον οἷον ἐστὶ χεῖρσι μὴ. ἀδυνάτη γὰρ ἔστι τὸ αὐτὸ πλεονάζον ἴδον οἷον.

10 Τέταρτον δὲ, ἀσθενεῖν μὴ, εἰ τὸ μάλλον αὐτῷ ἴδον ὅτι, μὴ ἔστιν ἴδον.

Ff ij

οὐδὲ γὰρ ὅ ἡπλοῦς αὐτῷ ἴδιον, ἔσται ἴδιον. οἷον, ἔπειτα μάλλον ὅτι τῷ ζῶντι ἴδιον τὸ αἰσθάναι, ἢ τὸ μελεῖν. οὐκ ἔστι δὲ τῷ ζῶντι, τὸ αἰσθάναι. ἴδιον. οὐκ αὖ εἰς τῷ ζῶντι, τὸ μελεῖν, ἴδιον.

11 Κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ἡπλοῦς αὐτῷ ὄν ἴδιον, ὅτι ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ μάλλον αὐτῷ ὄν ἴδιον, ἔσται ἴδιον. οἷον, ἔπειτα ἡπλοῦς ὅτι ἴδιον ζῶντι, τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ τὸ ζῆν. ἔστι δὲ τῷ ζῶντι, τὸ αἰσθάνεσθαι, ἴδιον. εἴη δὲ τῷ ζῶντι τὸ ζῆν, ἴδιον.

12 Ἐπειτα, ἐκ τῆς ὁμοίας ὑποαρχόντων. πρῶτον μὲν ἀνασκευάζοντα, εἰ τὸ ὁμοίως ὑποαρχόντι ἴδιον, μὴ ὅτι ἴδιον τοῦτου ὁμοίως ὅτι ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ ὁμοίως ὄν ἴδιον, ἔσται ἴδιον τοῦτου ὁμοίως ὅτι ἴδιον. οἷον, ἔπειτα ὁμοίως ὅτι ἴδιον ὁπτισμῶν τὸ ὁπτισμῶν, καὶ λογιστικῶν τὸ λογίζεσθαι. οὐκ ἔστι δὲ ἴδιον τῷ ὁπτισμῶν τὸ ὁπτισμῶν. οὐκ αὖ εἴη ἴδιον τῷ λογιστικῶν, τὸ λογίζεσθαι.

13 Κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ὁμοίως ὄν ἴδιον, ἔστι τοῦτου ἴδιον, ὁμοίως ὅτι ἴδιον. ἔσται γὰρ καὶ τὸ ὁμοίως ἴδιον, τοῦτου ἴδιον, ὁμοίως ὅτι ἴδιον. οἷον, ἔπειτα ὁμοίως ὅτι ἴδιον λογιστικῶν τὸ πρῶτον φρονιμον, καὶ ὁπτισμῶν τὸ πρῶτον σὺ φρονι. ἔστι δὲ τῷ λογιστικῶν ἴδιον, τὸ πρῶτον φρονιμον. εἴη αὖ ὁπτισμῶν ἴδιον, τὸ πρῶτον σὺ φρονι.

14 Διὰ τούτου δὲ, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὁμοίως ὄν ἴδιον, μὴ ὅτι ἴδιον αὐτῷ. οὐδὲ γὰρ τὸ ὁμοίως ὄν ἴδιον, ἔσται ἴδιον αὐτῷ. οἷον, ἔπειτα ὁμοίως ὅτι ἴδιον ἀνθρώπου καὶ τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν. οὐκ ἔστι δὲ ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ ὁρᾶν. οὐκ αὖ εἴη ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ ἀκούειν.

15 Κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ὁμοίως αὐτῷ ὄν ἴδιον, ἔστι ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ ὁμοίως αὐτῷ ὄν ἴδιον, ἔσται ἴδιον. οἷον, ἔπειτα ὁμοίως ὅτι ἴδιον ψυχῆς, τὸ μέγας αὐτῆς ὁπτισμῶν οἷον, καὶ * λογιστικῶν πρῶτως. ἔστι δὲ ψυχῆς ἴδιον, τὸ μέγας αὐτῆς οἷον ὁπτισμῶν * πρῶτως. εἴη αὖ ἴδιον ψυχῆς, τὸ μέγας αὐτῆς οἷον λογιστικῶν πρῶτως.

16 Τεῖτον δὲ ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ ὁμοίως ὅτι ἴδιον, μὴ ὅτι ἴδιον. οὐδὲ γὰρ ὁμοίως ὅτι ἴδιον, ἔσται ἴδιον. εἰ δὲ ἐκείνου ὅτι ἴδιον, οὐκ ἔσται πατέρου ἴδιον. οἷον, ἔπειτα ὁμοίως ὅτι ἴδιον τὸ καὶ, φλογὸς καὶ ἀνδρακός. οὐκ ἔστι δὲ ἴδιον φλογὸς, τὸ καὶ. οὐκ αὖ εἴη ἴδιον ἀνδρακός, τὸ καὶ. εἰ δὲ ὅτι φλογὸς ἴδιον, οὐκ αὖ εἴη ἀνδρακός ἴδιον. 17 Κατασκευάζοντα δὲ, οὐδὲν οὐδὲ τὸπος ὅτι χησιμος. 18 Διαφέρει δὲ τὸ ἐκ τῆς ὁμοίας ἐχόντων, ὅτι ἐκ τῆς ὁμοίας ὑποαρχόντων.

propriū, quia nec id quod minū est eius propriū erit propriū. veluti, quia magis est propriū animalis, sēibile, quā parti-
bile; nō est autem sēibile, animalis propriū: certē nec partibile animalis propriū erit. 11 Confirmatur autem, si id quod minū est eius propriū, sit propriū. nam & id quod magis est eius propriū, erit propriū: veluti, quia minū propriū est animalis sentire, quā vivere: est autem sentire, animalis propriū, certē vivere animalis propriū erit. 12 Deinde *arguendū*, est ex iis quæ æquē insunt: primum quidē refellitur, si id quod æquē est propriū, non est propriū eius cuius æquē est propriū: quia ne hoc quidē quod æquē est propriū, erit propriū huius cuius æquē est propriū. veluti, quoniam æquē est propriū concupiscibilis concupiscere, & rationalis ratiocinari: non est autem propriū concupiscibilis concupiscere: certē non erit propriū rationalis, ratiocinari.

13 Confirmatur autem, si id quod æquē est propriū, eius est propriū, cuius æquē est propriū: erit enim hoc quoque quod æquē est propriū, huius propriū, cuius æquē est propriū. veluti, quia æquē propriū est rationalis *facultatis*, id quod primum est prudens, & concupiscibilis id quod primum est temperans: est autem rationalis propriū id quod primum est prudens: certē erit concupiscibilis propriū id quod primum est temperans.

14 Secundo loco reprehenditur, si id quod æquē est huius propriū, non est eius propriū: quia ne hoc quidem quod æquē est propriū, erit eius propriū. veluti, quia æquē est propriū hominis & videre & audire; non est autem hominis propriū, videre: certē non erit hominis propriū, audire.

15 Confirmatur autem, si id quod æquē est huius propriū, est propriū. nam & hoc quod æquē est eius propriū, erit propriū. veluti, quia æquē est propriū animæ, partem eius esse concupiscibilem, & rationalem primum; est autem animæ propriū, partem eius esse concupiscibilem primum: erit etiam animæ propriū partem eius esse rationalem primum.

16 Tertio loco refellitur, si eius cuius æquē est propriū, non est propriū: quia nec huius, cuius æquē est propriū, erit propriū. si verò illius est propriū, non erit alterius propriū. veluti, quia incendere est æquē propriū flammæ, & prunæ; non est autem incendere, propriū flammæ: certē incendere, non erit propriū prunæ. at si sit flammæ propriū, non erit prunæ propriū. 17 Confirmanti autem nullo modo hic locus est utilis. 18 Differt autem *locus* ex iis quæ similiter affecta sunt, à loco ex iis quæ æquē insunt:

22. λογισμῶν

21. φρονι

quoddam ille ex proportionem sumitur, nec in eo spectatur, quod aliquid insit: hic verò ex eo quod aliquid insit, comparationem sumit.

ὅτι δὲ μὴ, κατ' αἰαλογίαν συμβαίνει, ὅτι ἐπὶ τῷ ὑπαρχῇ ἢ, θεωρούμενοι· ὅτι, ἐν τῷ ὑπαρχῇ ἢ, συγκρίνεται.

Loci à potestate, & hyperbole.

Cap. IX.

1 A potestate. 3 Ab hyperbole.

DEinde refellitur, si is qui potestate proprium tradidit, etiā ad id quod non est, retulit illud potestate proprium, cum potestas rei quæ non est, inesse nequeat: quod enim positum est esse proprium, non erit proprium. veluti, quoniā is qui dixit aëris proprium esse, respirabile: potestate quidem proprium tradidit; (quod enim est eiusmodi ut respirari possit, id respirabile est;) accommodauit autem proprium etiam ad id quod non est; nam etsi non sit animal, quod naturā aptum est ad respirandum aërem, contingit aërem esse; non tamen, cum animal non sit, respirare licet: idcirco quod tale est ut respiretur, tum non erit aëris proprium, cum animal non erit tale ut respiceret. non igitur est aëris proprium esse respirabile. 2 Confirmatur autem, si is qui potestate proprium tradit, vel ad id quod est, accommodat proprium, vel ad id quod non est; cum potestas possit inesse rei quæ non est. quod enim positum est non esse proprium, erit proprium; veluti, quoniam is qui entis proprium statuit, posse pati vel facere, cum potestate proprium statuatur, ad id quod est, accommodauit illud proprium; (nam quando ens est, etiam pati quidpiam vel efficere potest) idcirco erit proprium entis, posse facere vel pati. 3 Deinde reprehenditur, si superlacione posuit proprium. quod enim positum est esse proprium, non erit proprium: accidit enim iis qui ita proprium tradunt, ut de quo oratio, non etiam nomen verè dicatur: quoniam re corrupta, nihilo minùs oratio manebit: quippe cum alicui eorum quæ sunt, maximè insit. veluti, si quis proprium ignis statuatur, corpus leuissimum: corrupto enim igne, erit ali-quod corpus, quod leuissimum erit: quocirca non est proprium ignis, corpus leuissimum. 4 Confirmatur autem, si non superlacione posuit proprium: erit enim, quantum ad hoc, rectè positum proprium: veluti, quia is qui posuit hominis proprium, animal naturā mansuetum, non superlacione tradidit proprium: erit, quantum ad hoc, proprium rectè positum.

Tom. I.

Επειτα, αἰασκῶντα ἔσονται μὴ, εἰ δυνάμει δὲ ἴδῃν ἀποδίδωμι, καὶ πρὸς μὴ ὅν ἀποδίδωκε τὸ ἴδῃν τῇ δυνάμει, μὴ ἐνδεχομένης τῆς δυνάμεως ὑπάρχειν τῷ μὴ ὄντι· ἔστι γὰρ ἔσται ἴδῃν, ὃ καί μιν ἴδῃν εἴ. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἶπας αἰετος ἴδῃν, ὃ αἰαπνύσιν, τῇ δυνάμει μὴ ἀπέδωκε δὲ ἴδῃν· (ὃ γὰρ ποιοῦν, οἷον, ἀναπνέουσαι, αἰαπνύσιν ὅτιν.) ἀποδίδωκε γὰρ καὶ πρὸς τὸ μὴ ὄν, τὸ ἴδῃν· καὶ γὰρ μὴ ὄντος ζῶν, ὃ ἀναπνέει πεφυκε τὸν αἶρα, ἐνδεχόμενον αἶρα εἶναι· ἔστι μὴ τοι μὴ ὄντος ζῶν, δυνάμειν ὅτιν ἀναπνέειν ὡς τ' αἰετὶ αἶρα ἔσται ἴδῃν. οἷον, αἰαπνύσιν ποιοῦν, οἷον, ὃ ἀναπνέειν. ὅτι ἀπὸ οὗτο εἴη αἶρα ἴδῃν, ὃ ἀναπνύσιν. 2 Κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τῇ δυνάμει ἀποδίδωμι δὲ ἴδῃν, ἢ πρὸς ὅν ἀποδίδωμι δὲ ἴδῃν, ἢ πρὸς μὴ ὄν, ἐνδεχομένης τῆς δυνάμεως τῷ μὴ ὄντι ὑπάρχειν. ἔσται γὰρ ἴδῃν, ὃ καί μιν μὴ εἶναι ἴδῃν. οἷον, ἐπεὶ ὁ ἀποδίδωμι ἴδῃν τῷ ὄντι, ὃ δυνάμει παθεῖν, ἢ ποιῆσαι, δυνάμει ἀποδίδωμι δὲ ἴδῃν, πρὸς ὅν ἀπέδωκε τὸ ἴδῃν· (ὅτι γὰρ ὅν ὅτι, καὶ δυνάμει παθεῖν τί ἢ ποιῆσαι ἔσται.) ὡς τε εἴη αὐτῷ ἴδῃν τῷ ὄντι, τὸ δυνάμει παθεῖν ἢ ποιῆσαι.

3 Επειτα, ἀνασκευάζοντα μὴ, εἰ ὑπερβολῇ τέθηκε δὲ ἴδῃν· ἔστι γὰρ ἔσται ἴδῃν, τὸ καί μιν εἶναι ἴδῃν. συμβαίνει γὰρ τοῖς οὕτως ἀποδίδωμι τὸ ἴδῃν, εὐ καὶ ἢ τὸν λόγον, καὶ πυνόμα ἀληθεύειν. φθαρέντος γὰρ τῷ πρῶτον μαλιστα ὑπαρχῇ. οἷον, εἰ τις ἀποδίδῃ τὸ πρὸς ἴδῃν σῶμα τὸ κουφότατον. φθαρέντος γὰρ τῷ πρὸς ἔσται τὸ σῶμα τὸ κουφότατον ὡς τ' εἴη αὐτῷ πρὸς ἴδῃν, σῶμα τὸ κουφότατον.

4 Κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ ὑπερβολῇ τέθηκε τὸ ἴδῃν. ἔσται γὰρ καὶ ἴδῃν, καλῶς καί μιν τὸ ἴδῃν. οἷον, ἐπεὶ ὁ τις αἰετὸς πυνόμα ἴδῃν, ζῶν ἡμερὶ φύσι, ἔχῃ ὑπερβολῇ ἀπέδωκε τὸ ἴδῃν· εἴη αὐτῷ καὶ ἴδῃν, καλῶς καί μιν τὸ ἴδῃν.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΕΚΤΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER VI.

DE LOCIS GENERALIBVS,

TRACTATVS I.

Cap. I.

1 Quinque modis reprehendi definitionem. 2 Unde petendi sint loci speciales, qui ad primum, 3 vel secundum, 4 vel tertium, vel quartum modum pertinent. 3 Collatio tertii & quarti modi. 6 Divisio quarti modi, 7 Subdivisio.

CAP. I.



Η Σ δὲ πρὸς τοὺς ὅρους Α
πραγματίας μὲν πέντε
ἔστιν. ἡ γὰρ, ὅτι ὅλως οὐκ
ἀληθὲς εἰπὴν, καὶ οὐδὲ
ὄνομα, καὶ τὸν λόγον. (διὲν
γὰρ τὸν τῷ ἀνθρώπου ὁρισμὸν, καὶ πρῶτον
ἀνθρώπου ἀληθείας.) ἡ ὅτι ὅντις ἄνθρωποι,
οὐκ ἔστιν εἰς ἄνθρωπον, ἢ οὐκ εἰς τὸ εἰκαῖον γέ-
νος ἔστιν. (διὲν γὰρ τὸν ὁρίζοντα, εἰς τὸ
ἄνθρωπον γένος, καὶ ἀφ' ὧν ἀπορρέει· μά-
λιστα γὰρ τῷ εἰς τὸν ὁρισμὸν, τὸ ἄνθρωπον δι-
καῖ πρῶτον τῷ ὁρίζοντα οὐσίαν σημαίνει.) ἡ
ὅτι οὐκ ἴδιος ὁ λόγος. (διὲν γὰρ τὸν ὁρισμὸν,
ἴδιον εἶναι, καὶ τὸν ὁρίζοντα εἶναι.) ἢ,
εἰ πρῶτον τὰ εἰρημνῶν πεποιθὲς, μὴ ὡρι-
στα, μηδὲ εἶρηκε τὸ πρῶτον εἶναι τὸν ὁρίζοντα.
λοιπὸν δὲ πρὸς τὰ εἰρημνῶν εἰ ὡριστα μὲν,
μὴ καλῶς ὅτι ὡριστα.

2 Εἰ μὲν οὖν μὴ ἀληθείας, καὶ οὐ
ὄνομα, καὶ ὁ λόγος, οὐκ ἔστιν ὡς τὸ συμ-
βεβηκὸς τόπων ὅτις κεκαίον. καὶ γὰρ οὐκ, πο-
τεστὶ ἀληθὲς ἢ οὐκ ἀληθὲς, πῶσα ἢ οὐκ ἔστιν γὰρ.



Ivs tractationis, quæ ad
definitiones pertinet,
quinque sunt partes. vel
enim definitio reprehendi-
tur, quia omnino nō ve-
rè dicitur, de quo no-
mē, etiā oratio: (quādo-
quidē oportet hominis definitionem de
omni homine verè dici:) vel quia cum sit
aliquod genus, nō collocavit rem definitam
in genere, aut non collocavit in proprio
genere: (quoniam debet is qui definit, cū
in genere definitum collocaverit, differē-
tias adiungere: siquidem eorum quæ in
definitione ponuntur, maximè genus vide-
tur rei definitæ essentiam declarare:) vel
quia oratio non est propria: (nam oportet
definitionem propriam esse, quemadmo-
dum & suprā dictum fuit:) vel quia, cū
omnia quæ dixi, perfecerit, tamen non de-
finiuit, nec dixit quidditatem rei defini-
tæ: reliquum est præterea definitionis vi-
tium, si definiuit quidem, non tamen re-
ctè definiuit.

2 An igitur de quo nomen dicitur, non e-
tiā oratio verè dicatur, ex locis ad accidēs
pertinentibus considerandum est. nam ibi
quoque omnis consideratio in eō cōsistit
ut intelligatur verum si verū, an non verū.

cum enim differendo ostendimus accidēs inesse, dicimus *esse* verum: cum autem ostendimus non inesse, dicimus non *esse* verum. 3 An autem non in proprio genere posuit vel non propria est oratio tradita; ex dictis locis, qui ad genus & ad proprium pertinent, considerandum est.

4 Reliquum est ut dicamus, quomodo disquiri debeat, an non sit definitum, vel an non recte sit definitum. 5 Primum igitur videndum est, an non recte definitum sit. facilius enim est quoduis facere, quam recte facere. constat igitur, saepius in hoc peccari, quia est difficilius. unde sit ut argumentatio facilius de hoc quam de illo suppetat. 6 Huius autem *inquisitionis*, an non recte sit definitum, dux sunt partes. una, si obscura interpretatione usus sit: (oportet enim, eum qui definit, quoad eius fieri potest, clarissima interpretatione uti: quia cognoscendi causâ definitio traditur:) altera, si plus dixit in definitione, quam oportuit: quicquid enim adicitur in definitione, superuacuum est. 7 Rursus utrumque eorum quæ dicta sunt, in plures partes est distributum.

A ὅταν μὲν γὰρ ὅτι ὑπάρχει ὁ συμβεβηκός, ἀφ' ἐλεγόμεθα· ὅτι ἀληθές, λέγομεν· ὅταν δὲ, ὅτι ὑπάρχει, ὅτι οὐκ ἀληθές. 3 Εἰ δὲ μὴ ἐν οἰκείῳ ἡμῶν ἔσται, ἢ πῶς μὴ ἴσως ὁ ἀποδοχὴς λόγος· ἐκ τῆς πρὸς τὸ ἡμῶς καὶ τὸ ἴσως ῥηέντων τῶν ὅτι σκεπτικόν. 4 Λοιπὸν δὲ, εἰ μὴ ὡρεται, ἢ εἰ μὴ * καλῶς ὡρεται, πῶς μετῴσται, ἢ εἰ μὴ. 5 Πρῶτον μὲν οὖν ὅτι σκεπτικόν, πῶς μὴ καλῶς ὡρεται ῥᾶον γὰρ ὅτι οὐκ οὐκ οὐκ οὐκ καλῶς ποιῶται. δῆλον οὖν, ὅτι ἡ ἀμάρτία πρὸς τῆς πλείων, ὅτι ἐργασίαν. ὡς ἡ ὁπταίρις ῥᾶον ἢ πρὸς τῆς, ἢ ἢ πρὸς ἐκείνῳ γὰρ. 6 Εἰ δὲ τῷ μὴ καλῶς, μέρη δύο· ἐν μὲν, τὸ ἀσαφὲς τῆς ἐρμηνείας καχεῖσθαι. (δὴ γὰρ τὸν, ὁρῶμεν, ὡς ἐκδέχεται, σαφές τῆς ἐρμηνείας καχεῖσθαι, ὅτι τῷ γνωρίσθαι χάριν ἀποδίδεται ὁ ὁρισμός.) δὲ πρὸς δὲ εἰ ἐπὶ πλείον ἐίρηκε τὸν λόγον τῷ δέοντος· πρὸ γὰρ τὸ πρὸς οὐκ οὐκ οὐκ οὐκ, ὡς ἐίρηκεν.

7 Πάλιν δὲ ἐκείτῃ τῆς εἰρημῶν εἰς πλείων μέρη διέλκωται.



DE LOCIS PERTINENTIBVS AD QVÆSTIONEM, AN

RECTE DEFINITVM SIT NEQVE.

TRACTATVS II.

De obscuritate definitionis.

Cap. II.

1 Ab homonymia. 4 A translatione. 5 A verbis inusitatis. 6 Ab improprietate. 7 Si non appareat rei contraria definitio. 8 Si non appareat, cuius rei sit definitio. 9 Epilogus.

Primus igitur locus probande obscuritatis est, si homonymum sit aliquod verbum quod in definitione dictum est. ut si quis generationem definiens deductionem ad substantiam: aut sanitatem, symmetriā calidorum & frigidorum. nam & deductio & symmetria sunt verba homonyma. itaque dubium est, utrum dicere velit eorum quæ declarantur eo verbo, quod multis modis dicitur. 2. dem contingit, si, cum definitum multis modis dicatur, non adhibita distinctione dixerit definitionem: quia dubium est, utrius definitionem tradiderit: & cavillari licet, quasi definitio non omnibus aptetur, quorum definitio nem tradidit. 3 Maxime autem tale *ovidriam* evenit, cum homonymia later. Fieri etiam potest, ut aliquis, cum ipse distinxit & exposuerit quos modis dicatur id quod in definitione continetur, syllogismum conficiat. nam si in nulla significatione sufficienter dicta est definitio, patet, eo modo definitum non fuisse.

Tom. I,

EΙΣ μὲν οὖν τὸν τόπον τῆς ἀσαφείας, εἰς ὅσον ἐν μὲν ὅτι τῆς ῥηέν ὅτι, ὅτι ἡ ἡμεῖς, ἀγωγὴ ἐς ὑπόστασιν· ἢ ὅτι ἡ ὑπόστασις, συμμετεῖα ἡμεῖς ἐν ψυχρῶν. ὁμοῖος γὰρ ἡ ἀγωγὴ, ἐν ἡ συμμετεῖα. ἀδελφὸν οὖν, ὁπότῃ βούλεται λέγειν τῆς διελουμένων, ὡς τῷ πλεοναχῶς λεγομένων.

2 Ομοῖος δὲ καὶ, εἰ τῷ ὁρῶμεν πλεοναχῶς λεγομένων, μὴ διελών εἰπει· ἀδελφὸν γὰρ, ὁπότῃ τῷ ὅρῳ ἀποδίδεται. ἐκδέχεται τὸ συκοφαντῶν, ὡς οὐκ ἐφαρμόζοντος τῷ λόγῳ ὅτι πρῶτον, ὡς τὸν ὁρισμὸν ἀπέδωκε.

3 Μάλιστα δὲ ἐκδέχεται τὸ τοιοῦτον ποιῆν, λαμβανούσης τῆς ὁμωνυμίας. ἐκδέχεται δὲ καὶ διελούμενοι αὐτὸν, ποσαχῶς λέγεται τὸ ἐκ τῶν ὁρισμῶν ἀποδοχῆν, συλλογισμὸν ποιῶσαι. Εἰ γὰρ καὶ μὴ δῖα τῆς ὅπῃ ἰσχυρῶς εἴρηται, δῆλον ὅτι οὐκ αὐτὸ ὁρισμὸς εἶναι καὶ ὅπῃ.

FF ilij

4 Ἄλλος, εἰ καὶ μεταφορὰ εἴρηκεν· οἷον, εἰ ἂν
 πλὴν ὀπτιμήλων, ἀμετάπτωτον· ἢ πλὴν γλῶ-
 ῖς· ἢ πλὴν σωφροσύνης, συμφωνίας.
 πῶς γὰρ, ἀσαφές, ὅ καὶ μεταφορὰ λεγέ-
 ραι. ἐοδίζονται δὲ καὶ πλὴν μεταφορὰ εἰπόν-
 τα συκοφαντεῖν, ὥς οὐ κρείως εἰρηκότα. ἢ γὰρ
 ἐφαρμόσῃ ὁ λεγόμενος ὅρος. οἷον, ὅτι τῆς σωφρο-
 σύνης. πᾶσα γὰρ συμφωνία ἐστὶ φθόγγος. ἢ πῶς,
 εἰ ἦμος ἡ συμφωνία τῆς σωφροσύνης, ἐστὶ
 δύο ἦρσι ἐστὶ τὸ αὐτὸν, οὐ παύσειν ἀλλη-
 λα. οὐτε γὰρ ἡ συμφωνία πλὴν ὁρῶν, ἢ
 ἢ ὁρῶν πλὴν συμφωνίας παύσει.

5 Ἐπὶ, εἰ μὴ κειμήλοις ὀνόμασι χρῆται, οἷον
 Πλάτων, ὀφρυόσκιοι, τὸν ὀφθαλμόν· ἢ ὁ φα-
 λάγγιον, σφιδαχέας· ἢ τὸν μυελόν, ὅστις ἦμος.
 πῶς γὰρ ἀσαφές, ὅ μὴ εἰσὶν.

6 Ἐνταῦθα δὲ ἔτι καὶ ὁμοιότητος, ἢ καὶ
 μεταφορὰ, οὐτε κρείως εἴρηκεν. οἷον, ὁ νόμος,
 μέτρον, ἢ εἰκὼν τῆς φύσεως δικαίων. ἐστὶ δὲ τὰ
 τοιαῦτα, χεῖρα τῆς μεταφορᾶς· ἢ γὰρ μετα-
 φορὰ ποιῶν πῶς γινώσκοντες ὁ σημανόμενος, ὁρῶν
 πλὴν ὁμοιότητος· πῶς γὰρ εἰ μεταφέρουσιν,
 καὶ πῶς ὁμοιότητος μεταφέρουσιν. ὅ δὲ πῶς
 τοῦ οὐ ποιῶν γινώσκοντες· οὐτε γὰρ ἡ ὁμοιότητος ὑπάρ-
 χει, καὶ πῶς μέτρον ἢ εἰκὼν ὁ νόμος ὅστις· οὐτε
 κρείως εἴωθε λέγεσθαι. ὥς εἰ μὴ κρείως μέ-
 τρον, ἢ εἰκὼνα τὸν νόμον φησὶν οἷον, φερόμεν.
 εἰκὼν γὰρ ὅστις, οὐ ἡ ἦρσις ἀλλὰ μεμνημένος.
 τῶς δὲ ἢ καὶ ὑπάρχει τὰ νόμον. εἰ δὲ μὴ κρεί-
 ως, δύνανται ὅτι ἀσαφές εἴρηκε, καὶ χεῖρα

στ. ὁμοιότητος * ὁμοιότητος τῆς καὶ μεταφορὰς λεγόμενων.

7 Ἐπὶ, εἰ μὴ δῆλος ὁ τῆς ἐστὶν λόγος ἐκ
 τῆς λεγόμενης· οἱ γὰρ καλῶς * ἀποδοδόμενοι, καὶ
 οἱ ἐστὶν τοῖς περὶ τὴν ἀποδοδόμενον. 8 Ἡ εἰ * καὶ
 αὐτὸν λεγόμενος, μὴ φανερός ἐστὶν πῶς ὅστις ὁρῶν
 οἷος· ἀλλὰ κατὰ τὸν τῆς ἀρχαίων γραφείων,
 εἰ μὴ τις ἐπιγράψαν, ὅτι αὐτὸν ἐγινώσκοντες
 ὅστις ἐκαστον. 9 Εἰ μὴ οὕτω μὴ σαφές, ἐκ
 τῆς τοιούτων ὅστις ὁρῶν πῶς.

4 Alius locus est, si definitionem dixit per
 translationem, ut si dixeris scientiam esse,
 quæ labi non potest: aut terram, alticem:
 aut temperantiam, concentum: quicquid
 enim per translationem dicitur, obscurū
 est. Licet etiam aduersus eum qui transla-
 tione usus est, calumniari, quasi non pro-
 priè locutus sit: quia dicta definitio non
 accommodabitur rei definitæ: ut in tempe-
 rantia perspicere possumus: omnis enim cō-
 centus est in sonis. Præterea si cōcētus sit
 genus tēperātix, idē erit in duobus gene-
 ribus, quorū neutrum cōtinet alterū: quia
 neq; cōcentus virtutē, nec virtus cōcen-
 tum cōtinet. 5 Præterea obscure definit, qui
 non positis nominibus utitur: ut Plato fe-
 cit, qui oculum definivit ciliumbrem: aut
 araneam, putrimordacem: aut medullam,
 ossigenam. omne enim verbum inusitatum,
 obscurum est. Quædam autē nec per ho-
 monymiam, nec per translationem, nec
 propriè dicuntur. ut si lex definitur men-
 sura, vel imago eorum quæ naturā iusta
 sunt. sed eiusmodi omnia sunt translatione
 deteriora. nā translatio facit quodāmodo
 notum id quod significatur, propter simi-
 litudinem, quicumque enim verba trāsfe-
 runt, ratione alicuius similitudinis trans-
 ferunt. at illud tale non facit rem notam:
 quia nec similitudo ulla est, cuius ratione
 lex sit mensura vel imago: nec propriè di-
 ci solet. Quare si legē dicat propriè men-
 suram vel imaginem esse, mentitur: quan-
 doquidem imago est, quæ per imitationē
 efficitur: quod in lege nō reperitur. Quod
 si nō propriè; patet enim obscure locutum
 esse, ac deterius quovis eorū quæ per trā-
 lationē dicuntur. 7 Præterea rectè reprehē-
 ditur, si ex data definitione rei contrariæ de-
 finitio non fiat perspicua. nā qui rectè de-
 finitiones tradunt, etiā contrarias adsigni-
 ficāt. 8 Aut si per se nō appareat, cuius sit
 definitio, quæ data est: sed similis sit veterū
 pictorum operibus, quæ erant eiusmodi,
 ut, nisi quis superscripsisset, cognosci non
 posset, quid vnumquodque esset. 9 An
 igitur non dilucidè aliquis definierit, ex
 huiusmodi locis videndum est.

De superfluitate.

Cap. III.

1. A verbo communi. Si parte detracta, reliqua sit perfecta definitio. 2 Si pars definitionis non
 conueniat omnibus sub definito consentis. 4 Si idem sapius dicatur, 5 aut vniuersali particu-
 lare subiiciatur. 6 Epilogus.

Εἰ δὲ πλεονέκτης εἴρηκε τὸν ὅρον· πλεονέκτης
 αὐτὸν οὐκ εἶναι, εἰ τινι κρείωνται ὁ πᾶσι ὑπάρ-
 χει, ἢ * ἀπλῶς τοῖς οὖσι, ἢ τοῖς ὑπὸ τῶν
 ἦρσι τῶν ὁρῶν· ὅτι πλεονέκτης γὰρ εἴρηκεται

Q Væd si plus dixerit in definitione, quæ
 debuerit; primū videre oportet, an ali-
 quid adhibuerit, quod omnibus in sit: id
 est, vel simpliciter iis quæ sunt, vel iis quæ
 continentur sub eodē genere, sub quo sunt

res definitæ: quia necesse est, ut id super-
uacuo dictum fuerit: quandoquidem o-
pus est, ut genus ab aliis secernat, differē-
tiā verò ab aliquo eorum quæ sunt in eodē
genere. quod igitur omnibus inest, sim-
pliciter à nulla re seiungit. quod verò in-
est omnibus sub eadem genere *continentis*,
non separat ab iis quæ sunt in eadem ge-
nere. quare inane est eiusmodi adiun-
ctum. 2 Vel an sit quidem proprium id
quod adiunctum est: sed eo detracto ni-
hilominus reliqua definitio propria sit, &
essentialiam declaret. ut in definitione ho-
minis, si adiungatur scientiæ capax, su-
peruacaneum est. nam & eo dempto, reli-
qua definitio est propria, & essentialiam de-
clarat. Et ut vno verbo dicam, *id omne su-
peruacuum est*, quo sublato, id quod reli-
quum est, perspicuam facit rem defini-
tam. Talis est etiam animæ definitio, si-
quidem est numerus seipsum mouens: et-
enim quod seipsum mouet, est anima, ut
Plato definiuit. An quod dictum est, pro-
prium quidem est; sed non declarat essen-
tiam numero sublato? Vero autem modo
res habeat, difficile est explicare. Vten-
dum porro est *hoc loco* in omnibus huius-
modi rebus, quatenus expedit. ut cum pi-
tuita definitur humor primus ex cibo in-
coctus. vnum enim est humor primus, non
multi. quare superuacuum est illud ad-
iunctum, incoctus: cum eo quoque subla-
to, reliqua futura sit propria definitio:
quia fieri nequit, ut ex cibo & hoc & aliud
primum sit. An non simpliciter pituita est
primum ex cibo, sed primum eorum quæ
sunt incocta? quare adiciendum est in de-
finitione illud verbum incoctus. illo enim
modo si dicatur, non erit vera definitio: si
quidem non omnium primum est. 3 Pra-
terea videndum est, an aliquid eorum quæ
sunt in definitione, non omnibus iis con-
ueniat, quæ continentur sub eadem specie.
nam huiusmodi definitio deterior est
iis in quibus adhibetur quod omnibus re-
bus inest. illo enim modo si definiatur, sub-
lato eo quod commune est, reliqua oratio est
propria, & tota est propria: simpliciter e-
nim si ad proprium addatur aliquid quod
sit verum, tota oratio sit propria. si quid
autem eorum quæ sunt in definitione, E
non conuenit iis omnibus quæ sunt sub
eadem specie, fieri nequit ut tota oratio
propria sit: non enim de re vicissim dice-
tur: ut hac oratio, animal pedestre bipes
quatuor cubitorum: neque enim huius-
modi oratio de re vicissim dicitur: quia
illud, quatuor cubitorum, non omnibus
iis inest quæ sunt sub eadem specie.

4 Rursus videndum est, an idem sæpe di-
xerit: ut qui dixit cupiditatem esse appeti-
tionem iucundi. omnis enim cupiditas est

A ἀναγκαῖον τὸ τοῦ. διὲ γὰρ, τὸ μὲν ἥμος, ἀπὸ τῆς
ἄλλων χωρίζειν. πλεὺ δὲ ἀφ' ὅρας, ἀπὸ
πίως τῆς οὗ τοῦ αὐτοῦ ἥμος. τὸ μὲν αὖ πᾶσιν
ὑπάρχει, ἀπλῶς ἀπ' αὐτοῦ χωρίζει. τὸ δὲ
τοῖς ὑπὸ τούτῳ ἥμος πᾶσιν ὑπάρχει, οὐ χω-
ρίζει ἀπὸ τῆς οὗ τοῦ αὐτοῦ ἥμος. ὥστε μάταιον τὸ
ποιῆσαι προσκείμενον.

2 Η εἰ ἐστὶν μὲν ἴδιος τὸ προσκείμενον·
ἀφαιρεθέντος δὲ πύτου, καὶ ὁ λοιπὸς λόγος ἴδιος
ἐστὶ, καὶ δηλοῖ τὴν ὕσιν. οἷον, ὅτι τῆς ἀνδρῶ-
που λόγῳ, τὸ ἐπισημῆς δικτὺν προστεθέν,
ἀφαιρεθῆναι. καὶ γὰρ ἀφαιρεθέντος πύτου, καὶ ὁ λοι-
πὸς λόγος, ἴδιος, καὶ δηλοῖ τὴν ὕσιν. ἀπλῶς
δὲ εἰπεῖν, ἀπὸ τοῦ ἀφαιρεθῆναι, ὅτι ἀφαιρεθέντος, τὸ
λοιπὸν, δηλοῖ ποιεῖν τὸ ὁρίζεσθαι. τοιοῦτος δὲ καὶ
ὁ τῆς ψυχῆς ὅρος. εἴ ποτ' ἀριθμὸς αὐτὸς αὐτὸν
κινῶν ὅτι. καὶ γὰρ αὐτὸ κινουῦν, ψυχὴ, καὶ αὐτὸς
Πλάτων ὡρεται. ἢ ἴδιον μὲν ὅτι τῆς τοῦ εἰρη-
μῶνος, ὅτι δηλοῖ δὲ τὴν ὕσιν, ἀφαιρεθέντος τῆς
ἀριθμοῦ; ποτέρως μὲν οὖν ἔχει, χαλεπὸν δια-
σαφῆσαι. χρῆσθαι δὲ ὅτι πᾶσι τῶν τοιού-
των, πρὸς τὸ συμφέρον. οἷον, ὅτι τῆς φλέγματος
ὅρος, ὑγρὸν πρὸς τὸ ἐξ ὅρας, ἀπὸ τοῦ. εἰ
γὰρ τὸ πρὸς τὸν, ὅτι πολλὰ. ὥστε ἀφαιρεθῆναι, τὸ ἀπὸ
τοῦ, προσκείμενον. ὅτι γὰρ τοῦτο ἀφαιρεθέν-
τος, ὁ λοιπὸς ἔσται ἴδιος λόγος. ὅτι ἐνδέχεται
ἀπὸ τῆς ὅρας, καὶ τῆς πὶ καὶ ἄλλο πρὸς τὸν
οἷον. ἢ ὅτι ἀπλῶς πρὸς τὸν ἐξ ὅρας τὸ φλέ-
γμα, ἀλλὰ τῆς ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν; ὥστε πρὸς
τὴν τὸ ἀπὸ τοῦ. ἐκείνως μὲν γὰρ ῥηθέντος,
ὅτι ἀληθὴς ὁ λόγος, εἴ ποτ' μὴ πᾶσι τῶν πρὸς
τὸν ὅτι.

3 Εἴ ποτ' εἴη τῆς οὗ τοῦ λόγῳ, μὴ πᾶσιν
ὑπάρχει τοῖς ὑπὸ τούτῳ εἶδος. ὅτι τοῖς ὅτις χρί-
ον ὡρεται τῆς χρωμάτων ὅτι πᾶσι ὑπάρχαι
τοῖς ὅσι. ἐκείνως μὲν γὰρ αὖ ὁ λοιπὸς ἴδιος ἢ
λόγος, καὶ ὁ πᾶς ἴδιος ἔσται. ἀπλῶς γὰρ πρὸς
τὸ ἴδιον ὅπου οὐ πρὸς τὴν ἀληθείαν, ὅλως ὁ
λόγος ἴδιος γὰρ. εἰ δὲ πὶ τῆς οὗ τοῦ λόγῳ μὴ
πᾶσιν ὑπάρχαι τοῖς ὑπὸ τούτῳ εἶδος, ἀδυνά-
τον ὅλως τὸ λόγον ἴδιον οἷον. ὅτι γὰρ ἀντικατη-
ρηθῆναι τῆς πρὸς τὸν. οἷον, τὸ τοῦ πε-
ζον, διπλοῦν, πεπλάπη. ὅτι γὰρ τοῖς ὅτις λόγος
ὅτι ἀντικατηρηθῆναι τῆς πρὸς τὸν, ἀφ' ὅτι
τὸ μὴ πᾶσι ὑπάρχαι τοῖς ὑπὸ τούτῳ εἶδος τὸ
πεπλάπη.

4 Πάλιν, εἰ τῶν πλεονάκων εἴ-
ρηκεν. οἷον, πλεὺ ἐπιθυμίας, ὅτις ἴδιος
εἰπὼν. πᾶσα γὰρ ἐπιθυμία, ἴδιος ὅτιν.

ὥστε καὶ τὸ αὐτὸν τῷ ἐπιθυμίας, ἡδύος ἔσται. γίνεται οὖν ὅρος τῆς ἐπιθυμίας, ὁρεξίς ἡδύος. (οὐδὲν γὰρ ἀφ' ὧν, ἐπιθυμίας εἰπὺν, ἡ ὁρεξίς ἡδύος.) ὥστε ἑκάτερον αὐτῶν ἡδύος ἔσται. ἢ τὴν μὲν οὐδὲν ἀποποι; καὶ γὰρ ὁ ἀνδραποός, διποῦν ἔστιν. ὥστε ἔστι αὐτὸν τῷ ἀνδραποός, διποῦν ἔσται. ἔστι δὲ αὐτὸν τῷ ἀνδραποός, ζῶον πεζὸν διποῦν. ὥστε ζῶον πεζὸν διποῦν, διποῦν ἔστιν. ἀλλ' ἔτι ἀφ' ὧν τὴν ἀποποιήσιν τὴν συμβαίνει. ἢ γὰρ καὶ ζῶον πεζὸν δις τὸ διποῦν κατηγορεῖται. (οὕτω μὲν γὰρ αὖ δις πάλιν τὴν αὐτὴν τὸ διποῦν κατηγορεῖται.) ἀλλὰ πάλιν ζῶον πεζὸν διποδοῦς, τὸ διποῦν λέγεται. ὥστε ἀπαξ μόνον τὸ διποῦν κατηγορεῖται. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιθυμίας. ἢ γὰρ καὶ τῆς ὁρεξέως, τὸ ἡδύος εἶ) κατηγορεῖται, ἀλλὰ καὶ τῆς συμπεριφοράς. ὥστε ἀπαξ καὶ οὐ πάλιν ἡ κατηγορία γίνεται. οὐκ ἔστι δὲ τὸ δις κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὁνομαστικῶς ἀποποιῶν. ἀλλὰ τὸ πολλὰκις * πάλιν ὅτις τὸ αὐτὸν κατηγορεῖται. οἷον, ὁ Ξενοκράτης τὴν φρονήσιν, ὁρεστικῶς καὶ θεωρητικῶς τῶν ὄντων φησὶν εἶ). ἢ γὰρ ὁρεστικῶς, θεωρητικῶς τῆς ἐστίν. ὥστε δις τὸ αὐτὸ λέγει, πρὸς τὴν πάλιν, καὶ θεωρητικῶς. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσοι τὴν κατέψυξιν, εἰρησιν τῶν καὶ φύσιν θερμῶς, φασὶν εἶ). πᾶσα γὰρ εἰρησὶς ἐστὶ τῶν καὶ φύσιν ὑπὸ ἡρώτος. ὥστε πάλιν πάλιν τὸ πρὸς τὴν καὶ φύσιν. ἀλλ' ἰσχυρὸν ἐστὶ πάλιν εἰρησιν θερμῶς. ὅτι αὐτὴ ἐστὶ εἰρησὶς γεωμετρικῶς ποσῶς, ὅτι τῶν καὶ φύσιν λέγεται. 5. Πάλιν εἰ τῶν καθόλου εἰρησῶν, πρὸς τὴν καὶ ὅτι μέγας. οἷον, εἰ τὴν πάλιν ὅτις καὶ ἐλάττωσιν τῶν συμφερόντων καὶ διχάων. τὸ γὰρ διχάων, συμφέρον τι. ὥστε πάλιν πάλιν εἰ τὴν συμφέροντι. πάλιν οὖν αὖ τὸ διχάων. * ὥστε καθόλου εἰπὺν, ὅτι μέγας πρὸς τὴν καὶ εἰ τὴν πάλιν ἰατρικῶς, ὅτις ἐμὲν τῶν ὑγιανόντων ζῶον καὶ ἀνδραποός. ἢ τὸν νόμον εἰχόμενα τῶν φύσιν καλῶν καὶ διχάων. τὸ γὰρ διχάων, καλὸν τι. ὥστε πλεονάκις τὸ αὐτὸ λέγει.

6. Πότερον μὲν οὖν καλῶς, ἢ οὐ καλῶς, ὡρίσται, ἀφ' ὧν τῶν καὶ τῶν ποιούντων ὅτις ἐστὶν.

A rei iucundæ : quamobrem id quoque quod est idem atque cupiditas, erit rei iucundæ. definitio igitur cupiditatis constituitur, appetitio iucundi : (nihil enim refert, verum cupiditatem dicat, an appetitionem iucundi :) quare horum utrumque erit rei iucundæ. An hoc non est absurdum? nam & homo est bipes. quare id quoque quod est idem atque homo, erit bipes. atqui idem quod homo, est animal pedestre bipes: itaque animal pedestre bipes, est bipes. Sed non ideo aliquid absurdi accidit. non enim animali pedestri bis bipes attribuitur; (sic enim bipes eadem bis attribueretur,) sed de animali pedestri bipede bipes dicitur. Quapropter semel tantum bipes attribuitur. Similiter fit etiam in cupiditate. non enim appetitioni attribuitur esse rei iucundæ, sed toti orationi. quocirca hic quoque semel attribuitur. non est autem res absurda, si idem nomen bis pronuncietur, sed si idem alicui sæpius attribuatur. ut cum Xenocrates ait prudentiam esse definitivam & contemplativam eorum quæ sunt. nam quæ definitiva est, contemplativa quædam est. quare bis eandem rem dicit, adiecto verbo Contemplativa. Similiter facimus, quicumque refrigerationem aiunt esse privationem caloris naturalis. omnis enim privatio est rei naturæ insitæ. quare superuacaneum est addere verbum illud Naturalis: sed sufficiebat dicere, privationem caloris: quandoquidem ex ipso privationis verbo apparet, rei naturalis privationem dici.

5 Item videndum est, an ad id quod univ ersaliter dictum est, aliquid adiungatur quod sit in parte. ut si quis æquitatem definiat imminutionem eorum quæ utilia & iusta sunt. quod enim iustum est, utile quiddam est: proinde in eo quod est utile, continetur. superuacaneum igitur est illud verbum, iusta. itaque cum univ ersale dixerit, particulare adiunxit. Idem fit etiam, si quis medicinam definias scientiam eorum quæ salubria sunt animali & homini: aut legem, simulachrum eorum quæ naturæ honesta & iusta sunt. quod enim iustum est, honestum quiddam est. quocirca sæpius eandem rem dicit.

6 Verum igitur rectè an non rectè definerit, ex his & eiusmodi aliis locis videndum est.

γ. πάλιν
γ. κατὰ
ρῆσιν.

γ. καθόλου
γ. οὐκ
ἐστὶν.



DE LOCIS PERTINENTIBVS AD QVÆSTIONEM,

AN DEFINITVM SIT.

TRACTATVS III.

Si definitum non sit ex prioribus & notioribus.

Cap. IV.

1 *Questio.* 2 *¶* *Expositio huius loci generaliter accepti.* 3 *¶* *Partes huius loci. De notioribus aut ignotioribus natura, vel secundum nos.* 11 *De quiete & motu: necnon de finito & infinito.* 12 *De iis quæ sunt simul,* 13 *ut oppositum,* 14 *isidem,* 15 *& iis qui in eadem diuisione ponuntur.* 16 *De superioribus vel inferioribus in categoria.* 17 *Nexus loci modo expositi cum loco ab eodem.* 18 *Epilogus.*

VTrum autem dixerit ac definierit quid res sit, necne, *videndum est ex his quæ deinceps exponam.* 2. Ac primum si non ex prioribus & notioribus confecerit definitionem. cum enim definitio tradatur, eius quod dictum est, cognoscendi causâ; cognoscamus autem, non ex quibusuis, sed ex prioribus & notioribus: (quemadmodum in demonstrationibus *constingit*: sic enim omnis doctrina & disciplina se habet:) perspicuum igitur est, cum qui nō ex his definiuit, *re vera non definiuisse*; nā si definiuit, plures erunt eiusdem *res* definitiones. constat enim, cum qui ex prioribus & notioribus *definierit*, melius definiuisse. quare ambæ definitiones erunt eiusdem *res*. quod ita *esse* non videtur: quandoquidem vna est cuiusque rei essentia, *quæ est id quod est*. quocirca si plures erūt eiusdem *res* definitiones, eadem erit rei definitæ essentia, quæ vtrâque definitione declaratur hæc verò *essentia* non sunt eadem: quoniam & definitiones *sunt* diuersæ. Patet igitur, cum non definiuisse, qui non ex prioribus & notioribus definiuit. 3. Ergo non ex notioribus sumptam esse definitionē, dupliciter accipi potest: nempe si ex simpliciter ignotioribus, vel ex iis quæ sunt nobis ignotiora: quoniam utroque modo *id fieri* accidit. Quod igitur prius *est*, id eo quod posterius *est*, notius *est* simpliciter: ut punctum *est* prius linea, & linea plano, & planum solido: quemadmodum vnitas numero: quoniam prior *est* & principium omnis numeri. similiterque elementum *est* prius syllaba. Nobis verò contrā interdum accidit: quia solidum sub sensum maximè cadit: planum autem, magis quàm linea: & linea magis quàm punctum. idcirco multi ea magis cognoscūt, quæ *sunt* eiusmodi. hæc enim cuiusvis, illa verò exquiritæ & excellentis cogitationis est discere. 4. Simpliciter igitur melius *est* conari ut ex prioribus posteriora cognoscantur: quoniam ad scientiam gignendam hoc

ΠΟπερν δ' εἴρηκα ὅτι ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, ἢ οὐχί, ἐκ τῶν δὲ. 2. Πρῶτον μὲν, εἰ μὴ δὲ πρῶτον ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, οὐκ ἔστιν ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. ἐπεὶ γὰρ ὁ ὅρος ἀποδίδεται ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. λέγειν γὰρ ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, οὐκ ἔστιν τυχεῖον, ἀλλ' ἐκ τῶν πρῶτον ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. (καθὰ τὸ ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν. ὅτι γὰρ πᾶσα διδασκαλία καὶ μαθησις ἐστὶν.) Φανερόν οὖν, ὅτι ὁ μὴ δὲ ποιῶν ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, οὐκ ὡρίσθη. εἰ γὰρ ὡρίσθη, ὡρίσθη ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. δὴλον γὰρ, ὅτι καὶ ὁ δὲ πρῶτον ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, βέλτιον ὡρίσθη. ὡς ἀμφοτέρω ἀμφοτέρω ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. τὸ δὲ ποιῶν ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. ἐκείνῳ γὰρ ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι ἐν ὅτι τὸ ὅτι ὡρίσθη. ὡς, εἰ πλείους ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, αὐτὸν ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, ὡρίσθη καὶ ἐκείνῳ τῶν ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. αὐτὰ δὲ ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. καὶ εἰ ὡρίσθη, ὡρίσθη. δὴλον οὖν, ὅτι ὡρίσθη ὁ μὴ δὲ πρῶτον ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. 3. Τὸ μὲν οὖν μὴ δὲ πρῶτον ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, διχῶς ἐστὶν ἐκλεγείν. ἢ γὰρ, εἰ ἀπλῶς ἐξ ἀγνωστοτέρων, ἢ εἰ ἡμῖν ἀγνωστοτέρων. ἐοίχεται γὰρ ἀμφοτέρω. ἀπλῶς * μὲν οὖν ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, τὸ πρῶτον ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, σιγήν γεωμετρίας, καὶ γεωμετρίαν ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι, καὶ ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. μοναὶ ἀριθμοῦ. ὡρίσθη γὰρ καὶ ἀρχὴ στοιχείων ἀριθμοῦ. ὁμοίως δὲ καὶ στοιχείων συλλαβῆς. ἡμῖν δὲ ἀνάπαλιν εἴοται συμβαίνει. μάλιστα γὰρ τὸ στοιχείων ἀπὸ πλεονάζοντος πείσθη. τὸ δὲ ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι * μάλλον τῆς γεωμετρίας, * γεωμετρίαν δὲ σημείων μάλλον. * δὲ μάλλον οἱ πολλοὶ τὰ πλείονα ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. τῆς τυχεύσεως. τὸ δὲ, ἀκριβοῦς ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι κατὰ μαθητὴν ἐστὶν. 4. Απλῶς μὲν οὖν βέλτιον, τὸ δὲ πρῶτον τὰ ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι. ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι γὰρ τὸ πλείον ἐστὶν. ὡρίσθη τὸ τί τὸ ὅτι.

π. π. ε.
εμρι,

ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀδυνατούντας γινώσκοντες ἀφ' ἧς τοιοῦτων, ἀναγκάσιον ἴσως ἀφ' ἧς ἐκείνοις γινώσκοντες ποιεῖται τὸν λόγον. εἰσὶ δὲ * τ' τοιούτων ὁρισμοί, ὅ, τε τῆς σιγαῖας, καὶ ὁ τ' γραμμῆς, καὶ ὁ τ' ἐπιπέδου· πάντες γὰρ ἀφ' ὧν ὑπέρων τὰ πρὸς περὶ ἀδυνατοῦσι. τὸ μὲν γὰρ, γραμμῆς· τὸ δὲ ἐπιπέδου· τὸ δὲ, ἑρεῖον φασί περὶ εἶναι. 5 Οὐ δὲ τ' λαμβάνειν, ὅτι τῆς οὐτως ὁρισμοῦς ἐκ ἐκείνου τὸ πᾶν εἶναι τὰς ὁρισμοῦς δηλοῦν· ἐὰν μὴ τυγχάνῃ τούτων, ἡμῖν τε γινώσκοντες ὅτι, καὶ ἀπλῶς γινώσκοντες· εἴτ' δὲ μὲν ἀφ' ἧς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀφ' ὧν ὁρίζεσθαι τὸν καλῶς ὁρισμόν· τούτοις δὲ, τῶν ἀπλῶς γινώσκοντων καὶ πρὸς τῶν εἰδῶς εἰσὶ. σὺν δὲ αὐτῶν γὰρ τὸ ἡμῖν καὶ ἡ ἀφ' ὧν τὸ εἶδος· ὥστε πρὸς περὶ τούτων εἰδῶς. εἰ δὲ καὶ γινώσκοντες· τὸ μὲν γὰρ εἶδος γινώσκοντες, ἀνάγκη καὶ τὸ ἡμῖν καὶ πᾶν ἀφ' ὧν γινώσκοντες· ὁ γὰρ αἰσθητὸν γινώσκοντες, καὶ τῶν καὶ πᾶν γινώσκοντες· εἰ δὲ ἡμῖν ἡ τῆς ἀφ' ὧν γινώσκοντες, ἐκ ἀνάγκη καὶ τὸ εἶδος γινώσκοντες· ὥστε ἀγνοῦντες τὸ εἶδος. 6 Ἐπὶ τοῖς κατ' ἀλήθειαν τοῖς τοιούτοις ὁρισμοῖς φάσκειν εἶναι, τοῖς ἐκ τ' ἐκείνων γινώσκοντες, πολλοὺς τ' αὐτῶν συμβῆναι λέγειν ὁρισμοῖς εἶναι. ἔπειτα γὰρ ἑτέροις, καὶ τούτοις πᾶσι τυγχάνει γινώσκοντες ὅτι. ὥστε πρὸς ἑκάστον ἑτέρους δὲ εἰν ὁρισμὸς ἀποδοτέος, εἴτ' ἐκ τῶν ἐκείνοις γινώσκοντες τὸν ὁρισμὸν ποιεῖται χρῆ. Ἐπὶ τοῖς αὖτε ἄλλοις ἄλλα πολλοὶ γινώσκοντες. 7 Ὁ δὲ ἀρχὴ μὲν γὰρ τὰ αἰσθητὰ· ἀκριβεστεροῖς δὲ νομοῖς, ἀνάπαλιν. ὥστε ὅτι πρὸς τὸν αὐτὸν αἰὲς ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς ἀποδοτέος, τοῖς ἀφ' ἧς ἐκείνοις γινώσκοντες τὸν ὁρισμὸν φάσκειν ἀποδοτέον εἶναι. 8 Ἰδὼν οὖν, ὅτι ὅχι ὁρίζοντες ἀφ' ἧς τοιούτων, ἀλλὰ ἀφ' ἧς ἀπλῶς γινώσκοντες· μόνως γὰρ αὐτῶς εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς αἰὲς γίνονται. 9 ἴσως δὲ καὶ τὸ ἀπλῶς γινώσκοντες, ὅτι πᾶσι γινώσκοντες ὅτι, ἀλλὰ τὸ τοῖς δὲ ἀφ' ὧν γινώσκοντες πᾶν ἀφ' ὧν γινώσκοντες· κατὰ τὸ καὶ τὸ ἀπλῶς ὑγινοῖ, τὸ πᾶν γινώσκοντες. 10 Δὲ μὲν οὖν * ἑκάστα τῶν ποιῶντες ὁρίζοντες· χρῆσθαι τ' ἀφ' ὧν γινώσκοντες, πρὸς τὸ συμφέρον. 11 Μάλιστα δὲ ὁμολογημένως ἀναγκάσιον ἐκείνου τὸν ὁρισμὸν, ἐὰν μὴ τ' ἀπλῶς γινώσκοντες, μήτε ἐκ τ' ἡμῖν τυγχάνῃ τὸν λόγον πεποιτημένους. 12 Εἰς μὲν οὖν * τόπος τ' μὴ ἀφ' ὧν γινώσκοντες, ὅτι, τὸ ἀφ' ἧς ὑπέρων τὰ πρὸς περὶ δηλοῦν, κατὰ τὸ πρὸς περὶ εἰκομέν. 13 Ἄλλος δὲ,

π. π. ε.
εμρι,

π. π. ε.
εμρι,

A magis est accommodatum. attamen apud eos qui ex talibus cognitionem adipisci nequeunt, necesse est fortasse definitionem conficere ex iis quæ illis nota sunt. Tales sunt definitiones & puncti, & lineæ, & plani: omnes enim ex posterioribus priora declarant: illud enim lineæ, illud plani, hoc solidi aiunt terminum esse. Sed non est ignorandum, eos qui ita definiunt, non posse declarare quidditatem rei definitæ: nisi forte idem sit & nobis notius & simpliciter notius: siquidem oportet, eum qui rectè definit, ex genere & differentiis definire: hæc autem sunt in eorum numero, quæ sunt notiora & priora, quàm species. secum enim aufert genus & differentia speciem. quare hæc sunt priora quàm species. Sunt etiam notiora: quia cognita specie, necesse est & genus & differentiam cognosci: etenim qui hominem cognoscit, & animal & pedestre cognoscit. cognito autem genere, vel differentiâ, non est necesse etiam speciem cognosci: itaque species ignotior est.

6 Præterea qui re vera eiusmodi definitiones esse aiunt, quæ ex unicuique notis constant, iis accidit ut dicant eiusdem rei multas esse definitiones; alia namque aliis, non eadem omnibus sunt notiora. quare alia apud alium definitio tradenda erit: siquidem ex iis quæ cuique sunt notiora, definitionem conficere oportet. Præterea iisdem hominibus aliàs alia sunt notiora; nam ab initio notiora sunt ea quæ sub sensum cadunt. cum autem tales effecti sunt, ut exquisitiùs res cognoscere valeant, tum contrà res habet. quocirca ne apud eundem quidem hominem semper eadem definitio tradenda est ab iis qui definitionem ex cuique notioribus tradendam esse asserunt. Patet igitur non esse ex talibus definiendum, sed ex simpliciter notioribus. nam hoc tantum modo una & eadem definitio semper fiet.

7 Fortassis autem quod simpliciter notum est, non id est quod omnibus notum est, sed quod notum est iis qui ratione bene constituta præditi sunt: quemadmodum & simpliciter salubre, dicitur id quod salubre est iis quorum corpus bene affectum est.

8 Oportet igitur, singula quæ sunt eiusmodi, accuratè explicare: qui verò disputant, iis uti debent, quatenus expedit.

9 Maximè autem in confesso est, definitionem everti, si neque ex simpliciter notioribus, neque ex iis quæ sunt nobis notiora, oratio confecta sit.

10 Unus igitur locus probandi definitionem non esse ex notioribus, is est quæ antea diximus, nempe cum priora per posteriora declarantur.

11 Alius autem est, si cius

si eius quod in quiete consistit, & definitum est, definitio tradita sit per id quod est indefinitum, & in motione consistit: quod enim manet & definitum est, prius & notius est eo quod indefinitum & in motu est. 12 Ad probandum autem definitionem non esse ex prioribus, tres sunt loci. 13 Primus est, si oppositum per opposita definitur, ut bonum per malum: quoniam opposita simul sunt natura. quibusdam autem etiam esse eadem amborum scientia videtur. quapropter alterum altero notius non est. Sed non est ignorandum, quaedam fortasse non posse alteri definiti: ut duplicem non potest defini sine dimidio, & quaecumque per se ad aliquid referuntur. in his enim omnibus idem est essentia, & ad aliquid quodam modo affectum esse. quare fieri nequit, ut sine altero alterius notitia compateretur. proinde necesse est ut in alterius definitione alterum quoque comprehendatur. Oportet igitur, ea omnia quae sunt eiusmodi, cognoscere: his autem locis in his rebus uti, prout videbitur utile esse. 14 Alius locus est, si in definitione adhibuit ipsum definitum. Hoc autem latet, cum non utitur ipso rei definitae nomine, ut si quis Solem definiat, astrum die perspicuum. nam qui die utitur, etiam Sole utitur. Ut autem huiusmodi vitia deprehendantur, sumenda est pro nomine definitionis veluti, diem esse Solis lationem supra terram. patet enim, eum qui Solis lationem supra terram dixit, Solem dixisse: quare Sole usus est, qui die usus est. 15 Rursus, si definiuit id quod in diuisione ponitur, per id quod in eadem diuisione collocatur: ut si impar definiuit, quod unitate maius est quam par. si mulenim naturam sunt ea quae in eiusdem generis diuisione ponuntur: impar autem & par in diuisione opponuntur, cum ambo sint numeri differentiae. 16 Similiter, si superius per inferiora definiuit, ut si parum numerum dixit esse eum qui bifariam diuiditur: aut bonum esse habitum virtutis. nam & illud, bifariam, sumptum est a duobus, quae paria sunt, & virtus est bonum quiddam; quare haec sub illis sunt. 17 Necesse autem est, ut is qui inferiori utitur, etiam ipso definito utatur. nam & qui utitur virtute, utitur bono: quia virtus est bonum quiddam. & similiter qui utitur verbo bifariam, utitur pari: quia verbum, bifariam, significat in duo diuidi, duo verò, paria sunt. 18 Ut igitur vniuersaliter dicam, vnus est locus, non ex prioribus & notioribus confectam esse definitionem: cuius loci partes sunt ex quae dictae sunt.

A Εἰ τὸ ἐν ἡρεμίᾳ, καὶ τὸ κινούμενον, ἀλλὰ τὸ αἰετοῦ καὶ τὸ ἐν κινήσει ἀποδέδοται ὁ λόγος. πρῶτον γὰρ ἐκ γινωσκόμενων τὸ μᾶλλον, καὶ τὸ κινούμενον, τὸ αἰετοῦ, καὶ τὸ ἐν κινήσει ὄν-
B τος. 12 Τοῦ δὲ μὴ ἐκ πρῶτων, τῆς εἰς τόποι. 13 Πρῶτος μὲν, εἰ ἀλλὰ τῶν ἀπικειμένων τὸ ἀπικείμενον ὀρίσται· οἷον, ἀλλὰ τὸ κακὸν τὸ ἀγαθόν· ἅμα γὰρ τῇ φύσει τὰ ἀπικείμενα· εἰσὶ οἱ καὶ ἐν αὐτῇ ἐπιτήμη ἀμφοτέρων δοκεῖ εἶναι. ὥστε οὕτως γινωσκόμενον τὸ ἕτερον ἔστι-
C ρον. διὲ δὲ μὴ λαμβάνειν, ὅτι ἕνα ἴσως οἷον ἔστιν ὀρίσασθαι ἄλλως· οἷον, τὸ διπλασίον ἀπὸ τῆς ἡμίσεως· καὶ ὅσα καὶ αὐτὰ πρὸς τὴν λέγε-
D σθαι· πᾶσι γὰρ τοῖς ποιοῦσι, ταῦτον δὲ εἶναι πρὸς τὴν πῶς ἔχον· ὥστε ἀδιώτατον αὐτὸ γα-
E τέρου γὰρ πρὸς γινώσκειν. διότι ἀναγκαῖον ἐστὶ τὸ τῆς ἕτερου λόγῳ συμπεριληφθαι καὶ γα-
F τέρου. γινώσκειν μὲν οὕτω δὲ τὰ ποιαὶτα πᾶν-
G τα· χρῆσθαι δὲ αἰετὶ καὶ ἐπὶ πύτων, ὡς αὐτὸ δοκεῖ συμφέρειν. 14 Ἄλλος, εἰ αὐτὸς κέχρηται τῷ ὀρίζομεν. λαμβάνειν δὲ, ὅτι μὴ αὐτὸς τὸ τῆς ἐρίζομενος ὀνομασθὶ χρῆσθαι. οἷον, εἰ τὸ ἥλιον, ἄστρον ἡμεροφανὲς ὀρίσται. ὁ γὰρ ἡμέρας χρῶ-
H ματος, καὶ ἡλίου χρῆται. διὲ γὰρ πρὸς τὸ φω-
I σθῆναι τὰ ποιαὶτα, μεταλαμβάνειν ἀντὶ τοῦ ὀνό-
J ματος τὸ λόγον. οἷον, ὅτι ἡ ἡμέρα, ἡλίου φασὶν ὑπὲρ γῆς εἶναι· δῆλον γὰρ ὅτι ὁ πῦρ φασὶν ἡλίου ὑπὲρ γῆς εἰρηκαῖς, τὸν ἥλιον εἰρηκαῖς· ὥστε καὶ χρῆσθαι τῷ ἡλίῳ, ὁ τῇ ἡμέρᾳ χρῆσθαι ματος.
K 15 Πάλιν, εἰ τὰ ἀντιδιηρημένα τὸ ἀντιδιη-
L ρημένον ὀρίσται· οἷον, πρῶτον, τὸ μονάδι μί-
M ζον ἀρτίον. ἅμα γὰρ τῇ φύσει, τὰ ἐκ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀντιδιηρημένα· τὸ δὲ πρῶτον καὶ ἀρτίον ἀντιδιηρῶνται· ἅμω γὰρ, ἀριθμὸς διχαφορεῖται.
N 16 Ομοίως δὲ, καὶ εἰ ἀλλὰ τῶν ὑποκείμενων τὸ ἐπόμενον ὀρίσται· οἷον, ἀρτίον ἀριθμὸν, τὸν διχα ἀριθμοῦμενον· ἢ ἀγαθόν, ἔστιν ἀρετῆς. τί, καὶ γὰρ διχα, ἀπὸ τῆς δύο εἰληπταί, ἀρτίον δι-
O ται· ἐν ἡ ἀρετῇ, ἀγαθόν τί ἐστίν. ὥστε ὑπο-
P κείμενα ταῦτα εἰσὶν ἐστίν. 17 Ἐστὶ δὲ ἀνάγκη τὸν τῶν ὑποκείμενων χρῶματον, καὶ αὐτὸς χρῆ-
Q σθαι. ὅ, τι γὰρ τῇ ἀρετῇ χρῶματος, χρῆσθαι δὲ ἀγαθῷ· ὅτι ἀγαθόν ἐν ἡ ἀρετῇ. ομοίως δὲ ἐ-
R ὁ τῶν διχα χρῶματος, τῶν ἀρετῶν χρῆται· ὅτι εἰς δύο διηρῶνται σημαίνει τὸ διχα· τὰ γὰρ δύο, ἀρτίον ἐστίν. 18 Καθόλου μὲν οὕτω εἰπεῖν, εἰς ἐστὶν τόπος τὸ μὴ ἀλλὰ πρῶτον καὶ γινω-
S σόμενων ποιεῖσθαι τὸν λόγον· μὲν δὲ αὐτῶν, τὰ εἰρημένα.

vel omnes differentie superiori generi adiungi debent, per quas proximum genus definitur. sic enim nihil prætermis- sum erit, sed oratione, loco nominis, in- ferius genus dictum erit. Qui verò dicit solum genus superius, non dicit etiam in- ferius genus. etenim qui dicit plantam, non dicit arborem.

Α ἢ πάσας τὰς ἀφ' ὧν ἐπὶ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων
πλείον, δι' ὧν οὐκ εἶχοντο τὸ εἶναι πάντα γένος. ἔπειτα
τὸ οὐκ εἶναι αὐτὸν εἶπε τὸν ἀλλολελειπὸς, ἀλλ' αὐτὸν οὐκ
μακροῦ λόγου εἰρηκὸς αὐτὸν εἶπε τὸ ὑποκείμενον γένος.
ὁ δὲ αὐτὸν μόνον τὸ ἐπὶ τῷ γένει εἶπας, οὐ λέ-
γει καὶ τὸ ὑποκείμενον γένος. ὁ γὰρ φυτὸν εἶ-
πας, οὐ λέγει δένδρον.

Loci à différentiis.

Cap. VI.

1 Si non sint differentia generis. Si non sint differentia. 2 Si nulla sit differentia opposita. 3 Si differentia opposita non dividat genus. 4 Si opposita differentia generi adiecta non constituat speciem. 5 Si differentia exprimitur per negationem, 6 vel ei opponatur negatio. 7 Si species ponatur quasi differentia. 8 Si genus ponatur quasi differentia. 9 Si differentia non significet quale quid. 10 Si per accidens insit rei definita: 11 Si generi attribuitur differentia, vel species, vel ea quae sunt sub specie. 12 Si de differentia dicatur genus, 13 vel species, vel ea quae sunt sub specie. 14 Si differentia non sit prior specie. 15 Si sit differentia alterius generis. 16 Si substantia differentia significet esse in loco. 17 Si affectio pro differentia tradita fuerit. 18 Si relati differentia non referatur ad aliquid. 19 Si definiens non referat ad id, ad quod natura res refertur, 20 vel non ad primum subiectum. 21 A subiecto. 22 A tempore.

Rursus in differentiis similiter cōside-
rādū est, an generis differentiās dixe-
rit; nisi enim propriis rei differentiis defi-
nierit; aut si omnino tale *quidpiam* dixerit,
quod nullius rei possit esse differentia; ut
animal, aut substantiā; patet, eum non de-
finiuisse: quoniam hæc nullius rei diffe-
rentiæ sunt. 2 Videre etiam oportet, an sit
aliquid in diuisione oppositum dictæ dif-
ferentiæ; nisi enim sit, patet, eam quæ di-
cta est, non esse generis differentiam. Om-
ne enim genus iis differentiis diuiditur,
quæ sibi inuicem in diuisione opponun-
tur: ut animal, pedestri & volucris, & a-
quatili, & bipede. 3 Aut si sit quidem op-
posita aliqua differentia, non tamen verè
dicatur de genere; patet enim neutram ef-
se eius generis differentiam: omnes enim
differentiæ, quæ sibi inuicem in diuisione
opponuntur, de proprio genere verè di-
cuntur. 4 Item si verè quidem dicatur de
genere, sed generi adiuncta non efficiat spe-
ciem: constat enim hanc non esse specifi-
cam differentiam generis: quādoquidem
omnis specifica differentia cum genere
coniuncta speciem efficit. quod si hæc non
sit differentia, ne ea quidem quæ dicta
fuit, differentia erit: quoniam huic in diui-
sione opponitur. 5 Præterea peccauit, si
negatione diuisit genus; ut *ŷ* qui lineam
definiunt esse lōgitudinem latitudine ca-
rentem; quod nihil aliud significat, quam
nō habere latitudinem; accidit igitur, ut
genus sit particeps speciei: quoniā omnis
longitudo vel latitudine caret, vel latitu-
dinem habet: quippe cū de omni re
aut affirmatio aut negatio verè dicatur;

Tom. I.

ΠΑΛΙΝ, ὅτι τῷ Διαφορᾷ ὁμοίως σκε-
πτός, εἰ καὶ τῷ Διαφορᾷ εἴπε τῷ
τῷ ἡμῶν. εἰ γὰρ μὴ τῷ * τῷ πρῶτου 21. ἡμῶν
ιδίως ὡς τῷ Διαφορᾷ. ἢ καὶ περὶ τῷ
ἰδιότητος εἴρηκεν, ὃ μηδενὸς ὁδεύεται Διαφο-
ρᾷ εἴ. 2. ὅ, ὅ ζῶν, ἢ πλὴν οὐσίας. δῆλον ὅτι
ὅχι ὡς τῷ. ὁδεύεται γὰρ Διαφορᾷ, τὰ εἴρη-
κόνα. 2. ὅχι δὲ εἴ, εἰ ἔστι ἀντιδιηρηκόματι π
τῷ εἴρηκόματι * Διαφορᾷ. εἰ γὰρ μὴ ὅχι, δῆλον ὅτι 21. π. ἡμῶν
ὅχι δὲ εἴη ἡ εἴρηκόματι, τῷ ἡμῶν Διαφορᾷ. πρῶτον
γὰρ ἡμῶν τῷ ἀντιδιηρηκόματι Διαφορᾷ δια-
ρῆται. καὶ τῷ ὅ ζῶν τῷ πρῶτον, καὶ τῷ πρῶτον.
καὶ τῷ εἴρηκόματι, καὶ τῷ διποδοι. 3. Η, εἰ ἔστι μὴ ἀν-
τιδιηρηκόματι Διαφορᾷ, μὴ ἀληθεύεται δὲ καὶ τῷ
ἡμῶν. δῆλον γὰρ, ὅτι ὁδεύεται δὲ εἴη τῷ ἡμῶν
Διαφορᾷ. πᾶσαι γὰρ αἱ ἀντιδιηρηκόματι Διαφοραὶ
ἀληθεύονται καὶ τῷ εἴρηκόματι ἡμῶν. 4. Ὅμοιως δὲ
καὶ εἰ ἀληθεύεται μὴ, μὴ ποιεῖ δὲ πρῶτον δι-
κόματι τῷ ἡμῶν εἴδος. δῆλον γὰρ, ὅτι ὅχι δὲ εἴη αὐ-
τῷ εἴδος ποιεῖ Διαφορᾷ τῷ ἡμῶν. πᾶσαι γὰρ εἴ-
δος ποιεῖ Διαφορᾷ, καὶ τῷ ἡμῶν, εἴδος ποιεῖ.
Εἰ δὲ αὐτῷ μὴ ὅχι Διαφορᾷ, οὐδὲ ἡ λεγέται-
σα, ἐπὶ τῷ ἀντιδιηρηκόματι.

5. Ἐπὶ, ἐὰν ἀποφασθῇ διὰ τῆς ὁμοιογενείας τῶν γραμμῶν ὁρίζοντες, μήκος ἀπλάτεις εἶναι. ὁμοίᾳ γὰρ ἄλλο σημείῳ, ἢ ὅτι εἰς ἔχει πλάτος. συμβῆναι δὲ, ὅτι γένος μετέχει τῆς εἰδούς. πρὸς γὰρ μήκος, ἢ ἀπλάτεις, ἢ πλάτος ἔχει ὅστις. ἐπὶ γὰρ πρὸς τὸ ἢ ἢ κατὰ φασίς ἢ ἢ ἀποφασίς ἀληθεύεται.

ὥστε καὶ τὸ γένος τῆς γραμμῆς, μήκος ὄν, ἢ ἀπλατὴς, ἢ πλάτος ἔχον ἔσται. μήκος δ' ἀπλατὴς, εἶδος ἔστι λόγος· ὁμοίως δὲ καὶ μήκος πλάτος ἔχον. τὸ γὰρ ἀπλατὴς, καὶ τὸ πλάτος ἔχον, διαφοραὶ εἰσιν· ἐκ δὲ τῆς διαφορᾶς, καὶ τῶν γένους, ὁ τῷ εἶδους ἔστι λόγος. ὥστε τὸ γένος ὁπιδέχεται ἀπὸ τῶν τῷ εἶδους λόγους. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν τῆς διαφορᾶς· ὅτι ἢ ἐτέρῃ τῷ εἰρημύων διαφορῶν, ἢ αἰάγλης κατηγορεῖται τῷ γένους.

6 Ἐστὶ δὲ ὁ εἰρημύων τὸπος χρησίμος πρὸς τοὺς περὶ μῆκους ιδίας (εἶ). Εἰ γὰρ ὅτιν αὐτομήκους, πῶς κατηγορηθῶσιν καὶ τῶν γένους, ὅτι πλάτος ἔχον ἔστιν, ἢ ἀπλατὴς ἔστι; δεῖ γὰρ καὶ πᾶν μήκος τὸ ἔπρεον αὐτῷ ἀληθεύειν, εἴτε καὶ τῶν γένους ἀληθεύειν μέλλει. τῷτο δὲ οὐ συμβαίνει· ἐστὶ γὰρ ἀπλατὴ καὶ πλάτος ἔχοντα μήκη. ὥστε πρὸς ἐκείνους μόνους χρησίμος ὁ τὸπος, * ὅσοι τὸ γένος, ἐν ὁρισμῷ φασιν (εἶ). τῷτο δὲ ποιοῦσιν οἱ τὰς ιδίας μόνον τίθειν. αὐτομήκος γὰρ, καὶ αὐτοζών, γένος φασιν (εἶ).

7 Ἰσως δὲ ἐπὶ εἰσὶν αἰάγλης καὶ ἀπὸ φάσι χρῆσθαι τὸν ὁρισμὸν. εἶ, ὅτι τῷ περιήσιν. τυφλὸν γὰρ ἔστι, τὸ μὴ ἔχειν ὄψιν, ὅτε πέφυκεν ἔχει.

8 Διαφέρει δὲ οὐδὲν, ἀποφασί διελθὶ τὸ γένος, ἢ ὑαύτη καταφασί, ἢ ἀποφασιν αἰάγλης ἀπιδιαιρέσθαι. εἶ, εἰ μήκος πλάτος ἔχει * ὡρίσται. τὰ γὰρ πλάτος ἔχοντι, τὸ μὴ ἔχειν πλάτος ἀπιδιήρηται, ἄλλο δὲ οὐδὲν· ὥστε ἀποφασί πάλιν διαρεῖται τὸ γένος.

9 Πάλιν, εἰ τὸ εἶδος ὡς διαφορὰ ἀπιδιαιρέσθαι· καθάπερ οἱ τὸν περὶ πηλαχισμὸν, ὕβρις καὶ χλιδασίας ὁρισμῶν. ἢ γὰρ χλιδασία, ὕβρις τις ὥστ' ἢ διαφορὰ, ἀλλ' εἶδος, ἢ χλιδασία. 10 Ἐπὶ, εἰ τὸ γένος ὡς διαφορὰ εἰρημύων. εἶ, πῶς ἄρετιν, ἔστιν ἀγαθὸν, ἢ ἀνομολογία. γένος γὰρ, πᾶσαν, τῆς ἀρετῆς ἔστι. ἢ ἢ γένος πᾶσαν, ἀλλὰ διαφορὰ; εἴτε ἀληθὴς, ὅτι οἷα ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ εἰς δύο γένησιν (εἶ), μὴ ὡς ἔχουσιν ἄλληλα. οὐτε γὰρ πᾶσαν πῶς ἔστιν ὡς εἶχαι, ἢ ἢ ἔστι πᾶσαν· οὐ γὰρ πᾶσα ἔστι, ἀγαθὸν· ὅτι πᾶν ἀγαθὸν, ἔστι. ὥστ' ἢ καὶ εἶναι γένος ἀμφοτέρω. * εἰ οὖν ἢ ἔστι, τῆς ἀρετῆς γένος, δὴλον ὅτι πᾶσαν, ἢ γένος, ἀλλὰ μάλλον διαφορὰ ἐστὶ, ἢ αὐτὸ ἔστι τὸ ἔστι σημεῖον, ἢ ἀρετῆ· τὸ δ' ἀγαθὸν, ἢ τὸ ἔστι, ἀλλὰ ποῖον· δοκεῖ γὰρ διαφορὰ ποῖον τὸ σημεῖον. Πότερ' ἢ καὶ εἰ μὴ ποῖον, ἀλλὰ τὸ δὲ τὸ σημεῖον ἢ ἀποδοθῆσαι διαφορὰ.

A quare & genus lineæ, quod est longitudo, vel latitudine carebit, vel latitudinē habebit. atqui longitudo carens latitudine, speciei est definitio: itēque longitudo habēs latitudinē: quia latitudinis expert, & latitudinem habens, sunt differentiz: ex differentia verò & genere constat speciei definitio. quare genus recipiet speciei definitionem. similiterque differentiz definitionem: quandoquidem dictarum differentiarum altera necessariò attribuitur generi. 6 Est autem dictus locus utilis aduersus eos qui ponunt Ideas esse. nam si sic ipsa longitudo, quomodo generi attribuetur latitudine carere, aut latitudine vacare: oportet enim de omni longitudine alterum eorum verè dici, si futurum est, ut de genere verè dicatur. hoc autem non contingit, cum sint longitudines quæ latitudine carent, & quæ latitudinē habēt. Quare aduersus eos solos utilis est hic locus, qui genus aiunt vnum esse numero. quod quidē ij tantum faciunt, qui ideas ponūt: quoniam ipsā longitudinē & ipsū animal genus esse inquirūt. 7 Fortasse autem in nonnullis necesse est negatione uti eū qui definiuit, ut in priuationibus. nam cæcum est, quod non habet visum, quando secundum naturā habere debet. 8 Nihil autē refert, utrū negatione diuidatur genus, an huiusmodi affirmatione, cui necesse sit negationē in diuisione opponi. ut si quis longitudinē quæ latitudinē habet, definierit. nam ei quod latitudinē habet, nihil aliud in diuisione opponitur, quàm id quod latitudinem non habet: proinde rursus negatione genus diuiditur. 9 Rursus videndum est, an speciem tradiderit quasi differentiam: quemadmodum ij qui conuictum definiunt, contumeliā cum irrisione: nam irrisio est contumelia quædam. quam obrem irrisio non est differentia, sed species. 10 Præterea videndum est, an genus quasi differentiam dixerit: ut virtutem esse habitum bonum vel probum: quandoquidem bonum, virtutis est genus. An bonum non est genus, sed differentia? siquidem fieri non potest, ut idem sit in duobus generibus, quorum neutrum alterum contineat: quia nec bonum continet habitum. nec habitus bonum. etenim nec omnis habitus est in bonis, nec omne bonum est habitus: quare non erunt ambo virtutis genera. si igitur habitus est virtutis genus: pater, bonum, non esse genus, sed potiùs differentiam. Præterea habitus significat quid sit virtus: bonum autem, non quid sit, sed quale: videretur autem differentia quale quid significare. 11 Videre etiam oportet, an data differentia non significet quale quid, sed hoc aliquid.

omnis enim differentia videtur quale quid declarare. 12 Considerare etiam oportet, an differentia per accidens insit rei definitæ. nulla enim differentia est in eorum numero quæ per accidens insunt, quemadmodum nec genus; quia fieri nequit, ut differentia eidem insit, & non insit. 13 Præterea, si generi attribuitur differentia, vel species, vel aliquid speciei subiectum; utique non definitur; quia nihil horum quæ dixi, generi attribui potest; quippe cum genus latius quam hæc omnia, pateat. 14 Rursus, si attribuitur genus differentia. non enim differentia, sed *ys* de quibus differentia dicitur, genus attribui videtur: ut animal homini, & boui, & aliis pedestribus animalibus; non ipsi differentia, quæ de specie dicitur. nam si singulis differentiis genus attribueretur, certe multa animalia speciei attribuerentur: quandoquidem differentia speciei attribuntur. Præterea omnes differentia vel erunt species, vel individua: siquidem sint animalia. vnumquodque enim animal aut est species, aut individuum. 15 Similiter etiam considerandum est, an species, vel aliquid eorum quæ sunt sub specie, differentia attribuitur. hoc enim fieri nequit: quia de pluribus differentia dicitur, quam species. Præterea accidet ut differentia sit species, si quæ species de ea dicatur. nam si differentia attribuitur homo, manifestum est, differentiam esse hominem. 16 Rursus videndum est, an differentia non sit prior specie. oportet enim differentiam esse genere posteriorem, specie verò priorem. 16 Considerare etiam oportet, an alterius generis sit ea differentia, quæ dicta fuit, quod neque ab ea contineatur, neque eam contineat; quia non videtur eadem differentia esse duorum generum, quorum neutrum sub altero contineatur. alioquin accidet etiam speciem eandem in duobus generibus esse, quorum neutrum alterum continebit. nam ex vnaquaque differentia concluditur proprium genus: ut ex pedestri & bipede concluditur animal. quare si de eo dicitur utrumque genus, de quo dicitur differentia, patet speciem esse in duobus generibus, quorum neutrum sub altero continetur. 18 An non impossibile est eandem differentiam esse duorum generum, quorum neutrum contineatur sub altero: sed adiiciendum est, nec utrumque sub eodem continetur: nam pedestre animal & alatum animal, sunt genera, quorum neutrum sub altero continetur, & eorum vtriusque, bipes, est differentia. quare adiungendum est, quod nec utrumque sub eodem continetur. hæc enim ambo sub animali sunt. 19 Patet etiā, non necessariò ex omni differentia concludi proprium genus:

Tom. I,

A δοκεῖ γὰρ ποῖον ἢ πᾶσα διαφορὰ δηλοῦν. 12 Σχεπὶν ὅτι, εἰ καὶ συμβεβηκὸς ὑπὲρ τῆς οὐσίας ἢ διαφορὰς. ὅθεν μία γὰρ διαφορὰ τῆς καὶ συμβεβηκὸς ὑπὲρ τῶν ὅντων ἐστὶ, κατὰ τὸ ὅτι ὁ γένος. ὅ γὰρ ἐνδέχεται πλεὺς διαφορὰς ὑπὲρ τῆς οὐσίας, ὅτι μὴ ὑπὲρ τῆς. 13 Ἐπὶ, εἰ κατηγορεῖται τῷ γένει ἢ διαφορὰς, ἢ ὁ εἶδος, ἢ τῷ κατὰ τὸν πῶς εἶδος. ὅτι αὐτὸ εἶναι * ὡρισμένους. ὅθεν γὰρ ὡρισμένοι τῷ εἰρηδύων, ἐνδέχεται τῷ γένει κατηγορεῖσθαι. ὅτι ὁ γένος ἐπὶ * πλεον πόμωτον λέγεται. 14 Πάλιν, εἰ κατηγορεῖται ὁ γένος τῆς διαφορὰς. ὅ γὰρ καὶ τῆς διαφορὰς, διὰ καὶ ὡς ἢ διαφορὰς, τὸ γένος δοκεῖ κατηγορεῖσθαι. ὅτι, ὁ ζῶον καὶ τῷ αἰθερώπου, ὅτι τῷ βοῶν, καὶ τῷ ἄλλων πεζῶν ζῶων. ὅτι αὐτῆς τῆς διαφορὰς, τῆς καὶ τῷ εἶδος λεγόμενης. Εἰ γὰρ καὶ ἐκάστη τῷ διαφορῶν ὁ ζῶον κατηγορεῖται, πολλὰ ζῶα τῷ εἶδος αὐτὸν κατηγορεῖται. ἀλλὰ γὰρ διαφορὰς, τῷ εἶδος κατηγορεῖται. ὅτι, διαφορὰς πᾶσαι, ἢ εἶδη ἢ ἄτομα ἔσται, εἴτε εἰν ζῶα. ἔκαστος γὰρ τῷ ζῶον, ἢ εἶδος ἐστὶν, ἢ ἄτομον. 15 Ομοίως δὲ σκοπεῖν καὶ, εἰ ὁ εἶδος, ἢ τῷ ὑποκείμενῳ πῶς εἶδος, τῆς διαφορὰς κατηγορεῖται. ἀδυνάτον γὰρ. ὅτι πλεον ἢ διαφορὰς, τῷ εἶδος, λέγεται. ὅτι, συμβεβηκὸς πλεὺς διαφορὰς εἶδος, εἴτε * κατηγορεῖται πῶς αὐτῆς τῷ εἶδος. εἰ γὰρ κατηγορεῖται ὁ αἰθερώπου, δηλοῦν ὅτι ἡ διαφορὰ αἰθερώπου ἐστὶ. 16 Πάλιν, εἰ μὴ περὶ τῆς διαφορὰς, ὁ εἶδος. τῷ μὲν γὰρ γένει ὑπερῶν, τῷ δὲ εἶδος περὶ πλεὺς διαφορὰς δὲ εἶδος. 17 Σχεπὶν δὲ καὶ, εἰ ἑτέρου γένος ἢ ῥητέσσα διαφορὰς, μὴ δὲ περὶ τῆς, μὴ δὲ περὶ τῆς. οὐ δοκεῖ γὰρ ἡ αὐτὴ διαφορὰς δύο γένων εἶναι, μὴ περὶ τῶν ἄλληλων. Εἰ ὅ μὴ, συμβεβηκὸς καὶ εἶδος ὁ αὐτός, ἐν δύο γένεσιν εἶναι μὴ περὶ τῶν ἄλληλων. ὅτι φέρει γὰρ ἐκάστη τῷ διαφορῶν τὸ οἰκίον γένος. κατὰ τὸ πῶς καὶ τὸ δίπουν, τὸ ζῶον σίως περὶ. ὡς τε, εἰ καὶ οὐ ἢ διαφορὰς, καὶ τῷ γένει ἐκάστη. δηλοῦν οὖν, ὅτι τὸ εἶδος ἐν δύο γένεσιν ὁ περὶ τῶν ἄλληλων. 18 Ἡ οὖν ἀδυνάτον πλεὺς αὐτῶν διαφορὰς δύο γένων εἶναι, μὴ περὶ τῶν ἄλληλων. ἀλλὰ περὶ τῶν, μὴ δὲ ἀμφοῖν ὑπὸ αὐτὸ ὄντων; τὸ γὰρ πῶς ζῶον, καὶ τὸ πῶς ζῶον, γένος ἐστὶν οὐ περὶ τῶν ἄλληλων. καὶ ἀμφοτέρων αὐτῶν τὸ δίπουν ἐστὶ διαφορὰς. ὡς τε περὶ τῶν, ὅτι μὴ δὲ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄντων ἀμφοῖν. αὐτὰ γὰρ ἀμφοῖν ὑπὸ τὸ ζῶον ἐστὶ. 19 Δηλοῦν δὲ ὅτι ὅτι αὐτὰ γὰρ * τῷ διαφορὰς πᾶσιν, τὸ οἰκίον ὅτι φέρει γένος. καὶ ἐπὶ.

Gg iij

ἐπὶ ἐδίδχετο πάλιν αὐτὸν δύο ἡμέρας (ἔ), μὴ ἂν
 παρέρχοντο ἄλλοι. ὁ δὲ ἔπειτα μόνον
 αἰάγῃ σὺνεπιφέρειν, καὶ τὰ ἐπὶ τούτου
 πάλιν· καὶ γὰρ ὁ δὲ πάλιν, τὸ πάλιν ἢ ὁ πε-
 ρὸν σὺνεπιφέρειν ζῶον.

20 Ορεῖν δὲ καὶ, εἰ, ὅ ἐν ὑμῖν, ὡς δι-
φοραὶ ἀποδιδωκεν οὐσίας. οὐ δοκεῖ γὰρ δι-
φέρειν οὐσία οὐσίας τὰς πού (τῇ). Διό καὶ ταῖς τὰ
πεζῷ καὶ τὰς ἐνύδροι διφαιροῦσι ὁ ζῶον, ὅτι τι-
μῶσιν, ὡς ὁ πεζοὺ καὶ ὁ ἐνυδροὺ πού σημαί-
κον. ἢ ἐπὶ αὐτῶν πύτων οὕτω ἱερῶς ὅτι τιμῶσιν;
οὐ γὰρ ἐν πύνι, οὐδέ πού σημαίνει ὁ ἐνυδροὺ,
α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ς. ϗ. φ. χ. ψ. ω.
καὶ ὁ χρυσάιον, ἀλλὰ ποιεῖν τί. * καὶ γὰρ αὐ-
τοῦ χρυσίου π.
χρυσάιον τ.
οὐσίας χρ.
στάτον, α.β.
οὐκ ἐνυδρ.
τὴν σὺ τὰς ξηρῶν, ὁμοίως ἐνυδροῦ. ὁμοίως δὲ ὁ
χρυσάιον, καὶ σὺ ὑγρῶν, χρυσάιον, ἀλλ' οὕτω
ἐνυδροὺ ἔστι. ἀλλ' ὁμοίως ἐστὶ ποτε σημαίνει ὁ ἐν-
πύνι ἢ διφφοραὶ, διότι οὐκ ἐστὶν δημῶν τε καὶ ἔστι.

21 Πάλιν, εἰ δὲ πάθος ἀφ' ἑσέως ἀποδίδωκε. πῶς γὰρ πάθος μᾶλλον γινόμενον, ὥξισται τῆς οὐσίας· ἢ δὲ ἀφ' ἑσέως, οὐ τοιοῦτον· μᾶλλον γὰρ σώζειν δοκεῖ ἢ ἀφ' ἑσέως, οὗ ὅτι ἀφ' ἑσέως καὶ ἀπλῶς ἀδυνάτου εἶναι αὐτὴ τῆς εἰκείας ἀφ' ἑσέως ἔχασον· περὶ γὰρ μὴ ὄντος, οὐκ ἔστιν ἀνύστροφος.

22 Ἀπλῶς δὲ εἰπεῖν, καὶ ὅσα δλοιοῦ-
ται ὁ ἔχων, δοῦν ἑαυτῶν ἀφ' ὧν ἐκείνου·
ἀπὸ μὲν γὰρ τὰ τοιαῦτα μάλλον χινόμμενα,
ἐξίστησι τῆς οὐσίας. ὥς τ' εἴ τινα τοιαύτου δλοιοῦ-
σας ἀπέδωκεν, ἡμῶς τικεν· ἀπλῶς γὰρ οἷα
δλοιοῦμεθα καὶ τὰς ἀφ' ὧν.

23 Καὶ εἴ τις τῶν πρὸς τὴν, μὴ πρὸς
 ἄλλο τὴν πλὴν ἀφ' ὧν ἀποδίδωκε. τῶν γὰρ
 πρὸς τὴν, καὶ αἱ ἀφ' ὧν πρὸς τὴν· καὶ οὐκ
 καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης· θεωρητικὴ γὰρ, καὶ
 ποικιλική, καὶ ποιητικὴ λέγεται· ἔκαστον ὅ
 τούτων πρὸς τὴν σημαίνει· θεωρητικὴ γὰρ τίνος,
 καὶ ποιητικὴ τίνος, καὶ ποικιλικὴ τίνος.

24 Σκοπεῖν δὲ τῷ, εἰ πρὸς τὸ πέφυκεν
ἔκαστον τῶν πρὸς τὴν, ἀποδίδωσιν ὁ ὀριζόμε-
νος· ἐσίοις μὲν γὰρ, πρὸς τὸ πέφυκεν ἔκ-
αστον τῶν πρὸς τὴν, μόνον ὅτι χρῆσθαι· πρὸς
ἄλλο δὲ ὁτι· οἷον· οἷον, τῇ ὁψι, πρὸς τὸ
ἰδίῳ μόνον. ἐσίοις δὲ καὶ πρὸς ἄλλο τὴν
οἷον, τῇ φλεγμίδι καὶ ἀρύσασθαι πῶς· ἀλλ'
ὁμως, εἰ πῶς ὀρίσασθαι πῶς φλεγμίδα,
ὄργανον πρὸς τὸ ἀρύειν, ἡμῶνται· οὐ
γὰρ πρὸς τῷ πέφυκεν. ὅρος δὲ τῷ
πρὸς τὸ πέφυκεν, ἐφ' ὃ μὲν χρῆσθαι ὁ
φρόνιμος ἢ φρόνιμος, καὶ ἡ πρὸς ἔκαστον οἰ-
κία ὁπιστήμη.

cùm accidat eandem esse duorum generum, quorum neutrum sub altero continetur: sed alterum tantum genus necessario concludi, & omnia quæ supra illud sunt; quemadmodum ex bipede alatum vel pedestre animal concluditur.

20 Videre etiam oportet, an *esse* in aliquo, quasi substantiæ differentiam tradiderit: quia non videtur substantia à substantia differre eo quòd sit alicubi. Idcirco & eos reprehendunt, qui pedestri & aquatili animal diuidunt, quasi pedestre & aquatile significant *esse* alicubi. An in his non rectè reprehendunt? quoniam aquatile & terrenum non significant *esse* in aliquo, nec alicubi, sed quale quid. nam etsi sit in loco sicco, æquè erit aquatile: similiterque si terrenum sit in loco humido, terrenum erit, non aquatile. Verumtamen si quando differētia significet esse in aliquo, manifestum erit, cum peccasse qui definiuit.

21 Item videndum est, an affectionem pro
differentia tradiderit; omnis enim affe-
ctio, maior facta essentiam *de statu* suodi-
mouet: differentia verò non est eiusmodi:
quin potius videtur differentia *id* seruare,
cuius est differentia, & simpliciter fieri

25 Præterea videndum est, an non ad A
primum accommodauerit, cum ad plura
pertineat: ut si quis prudentiam definias,
virtutem hominis, vel animæ: non, ratio-
nalis facultatis; nam prudentia primum est
virtus facultatis rationalis: etenim secun-
dum hanc & anima & homo prudens esse
dicitur. 26 Præterea peccauit, nisi susce-
ptium sit id cuius res definita dicitur esse
affectio, vel dispositio, vel quidvis aliud.
naturâ enim comparatum est, ut omnis
dispositio & omnis affectio in eo gigna-
tur, cuius est dispositio vel affectio: quem-
admodum & scientia gignitur in anima,
cum sit dispositio animæ. Interdum au-
tem in huiusmodi rebus peccant: ut qui
dicunt somnum esse imbecillitatem sen-
sus; & dubitationem, æqualitatem con-
trariarum rationum: & dolorem separa-
tionem partium naturâ coniunctarum vi
factam. etenim nec somnus inest sensui;
deberet autem inesse, si esset imbecillitas
sensus. similiter nec dubitatio inest cōtra-
riis rationibus, nec dolor inest partibus
naturâ coniunctis; dolebunt enim res in-
animæ, siquidem dolor eis aderit. Talis
est etiam valetudinis definitio, si quidem
est symmetria calidorum & frigidorum.
necesse enim est valere res calidas & frigi-
das: quia singulorum symmetria in iis re-
bus inest, quorum est symmetria: itaque
valetudo iis inerit. 27 Accidit præterea,
ut qui sic definiunt, reducant id quod fit,
ad effectuum, vel contra. non enim se-
paratio partium naturâ coniunctarum,
est dolor, sed effectuum doloris: nec im-
becillitas sensus, est somnus: sed alterum
est effectuum alterius: aut enim propter
imbecillitatem somno opprimimur, aut
propter somnum sumus imbecilli. Simi-
literque contrariarum rationum æquali-
tas videri potest esse effectuum dubita-
tionis. cum enim in utramque partem ra-
tiocinamur, & æquæ videntur omnia v-
troque modo fieri, tum dubitamus utrum
agamus.

28 Præterea secundum omnia tempo-
ra inspicendum est, an alicubi discreper,
ut si quis immortalē definierit, quod nunc
est interitus expers. animal enim quod
nunc est interitus expers, nunc immorta-
le erit. An in hoc non accidit? quoniam il-
lud nunc interitus expers esse, ambiguum
est; aut enim non interiisse nunc, significat,
aut non posse interire nunc, aut nunc esse
eiusmodi ut numquam intereat. Cum
igitur dicimus interitus expers nunc ef-
fe animal; non hoc dicimus, nunc ta-
le esse animal, sed quod numquam in-
tereat, quod idem est atque immortale.
quare non accidit ut nunc immortale sit.

Tom. I.

25 Επί, εἰ μὴ τὸ φρόνου ἀπέδωκεν,
ὅταν τυγχάνῃ πρὸς πλείω λεγόμενον· οἷον, ὅτι
φρόνησις, ἀρετὴ δυνάστεως, ἢ ψυχῆς, καὶ
μὴ τῆ λογιστικῆς. φρόνου γὰρ τῆ λογιστικῆς
ἀρετὴ, ἢ φρόνησις· καὶ γὰρ τὸ τοιοῦτον, καὶ ἡ ψυχὴ,
ὅτι ἀνδρὸς φρόνην λέγεται. 26 Επί, εἰ
μὴ διχλινόν ἐστιν, οὐ εἴρηται ὅτι ὁρισμένοι, πᾶ-
ντος, ἢ ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ ὁποῦν ἄλλο, ἢ μὴ τῆς
πᾶσα γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐπὶ πάντος, ἐπὶ ἐκείνῳ
πέφυκε γίνεσθαι, οὐ ἐστὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ πάντος·
καθ' ὅσον ἐπὶ ὁποῦν, ἐπὶ ψυχῆς, ἀφ' ἑαυτοῦ
οὐσα ψυχῆς. εἰς οὗτοι δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν τοιοῦτον
ποιοῦντος· οἷον, ὅτι λέγεται, ὅτι ὁ πᾶν ἐστὶν ἀδυ-
ναμία· ἀδυναμία· καὶ ἡ ἀδυναμία, ἰσοτύπος ἐστὶν
πᾶν λογισμῶν· καὶ ἡ ἀληθείαν, ἀφ' ἑαυτοῦ
συμφύτων μερῶν· μὴ βίας· οὐτε γὰρ ὁ πᾶν
ἔσθ' ἀρχὴ τῆ ἀδυναμίας· ἐστὶ δὲ, εἴσθ' ἀδυνα-
μία ἀδυναμίας ἐστὶν. ὁμοίως δὲ οὐδὲ ἡ ἀδυναμία
ὑπὸ τῆς· ὅτις ἐστὶν τοιοῦτος λογισμῶν· οὐδὲ ἡ ἀ-
ληθείαν τῆς συμφύτων μερῶν ὑπὸ τῆς· ἀλ-
ληλῶν γὰρ τὰ ἀψυχα, εἴσθ' ἀληθείαν αὐτοῖς πρὸς
ἐαυτοῦ. τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ τῶν ὁμοίως ὁρισμῶν, εἴσθ'
συμμετεῖα θερμῶν ἐπὶ ψυχῆς· ἐστὶν· ἀνάγκη
γὰρ ὑπάρχειν τὰ θερμὰ καὶ ψυχρὰ· ἢ γὰρ ἐκείνου
συμμετεῖα, ἐπὶ ἐκείνοις ἔσθ' ἀρχὴ, ὡς ἐστὶ
συμμετεῖα· ὡς ἡ ὑγίεια ὑπὸ τῆς αὐτοῖς.

27 Επί, ὅτι τοιοῦτον εἰς τὸ ποιητικόν, ἢ
αἰάπαλιν συμβαίνει πᾶν τοιοῦτον οὕτως ὁριζο-
μένοις. ὅτι γὰρ ἐστὶν ἀληθείαν ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ
συμφύτων μερῶν, ἀλλὰ ποιητικὸν ἀληθείαν
οὐδὲ ἡ ἀδυναμία τῆς ἀδυναμίας, ὁ πᾶν, ἀλ-
λὰ ποιητικὸν θατέρον θατέρον ἢ τοιοῦτον γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ
ἀδυναμία· ὑπὸ τῆς, ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ πᾶν ἀδυνα-
μίας. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἀδυναμίας διέξεν αὐ-
ποιητικὸν ὅτι ἢ τῆς ἐναντίων ἰσοτύπος λογισμῶν.
ὅταν γὰρ ἐπὶ ἀμφοτέρω λογισμῶν ἡμῶν,
ὁμοίως ἀπὸ τῆς φαίνεται καὶ ἐκείνου γί-
νεσθαι, ἀπορροῦν ὁποῦτον δὲ πρὸς ἑαυτοῦ.

28 Επί, καὶ τοιοῦτος πᾶν τοιοῦτον ὁποῦτον
εἴσθ' ἀφ' ἑαυτοῦ. οἷον, εἰ τὸ ἀθάνατον ὁριζο-
μεν ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ νῦν ἐστὶν. ὅτι γὰρ νῦν ἀφ' ἑαυτοῦ
ζῶν, νῦν ἀθάνατον ἐστὶν. ἢ ὅτι μὴ πᾶν
οὐ συμβαίνει; ἀμφοτέρω γὰρ ὅτι νῦν ἀφ' ἑαυτοῦ
ἐστὶν. ἢ γὰρ ὅτι οὐκ ἐφ' ἑαυτοῦ νῦν, ὁποῦτον
ἢ ὅτι ὁποῦτον φθαρῶν νῦν, ἢ ὅτι τοιοῦτον
ἐστὶν νῦν, οἷον μὴ δὲ ποτε φθαρῶν. ὅταν οὕτω
λέγεται, ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ νῦν ἐστὶ ζῶν, ὅτι τῆς
λέγεται, ὅτι νῦν τοιοῦτον ἐστὶ ζῶν, ἀλλ' οἷον
μὴ δὲ ποτε φθαρῶν. τῆς δὲ τῆς ἀθάνατον ὅτι
αὐτοῦ νῦν. ὡς ὅτι συμβαίνει νῦν αὐτοῦ ἀθάνατον ἐστὶν.

Gg iiii

ἀλλ' ὁ μὲν ἐὰν πῶν συμβαίῃ, ὁ δὲ καὶ πῶν ἂν
λόγον ἀποδοῖεν, ἢ ἀρχὴν νῦν, ἢ πρῶτον.
ὁ δὲ καὶ πῶν ὅμοια, μὴ ἀρχὴν. οἷον δὲ εἰς
αὐτὸν ἡγεσίον οὗ τῶν τῶν, καὶ ἀπὸ εἰρηται.

Attamen sicubi accidat, ut id quod in de-
finitione traditum est, nūc insit, vel prius;
id verò quod nomine *declaratur*, non insit;
certè non idem erit. Utendum igitur est
boc loco, quemadmodum dictum est.

Loci à comparatione, à disjunctione, & à definitione.

Cap. VII.

¶ *A comparatione. Si alia definitio magis conveniat. 2 Si accessionem recipiat res defi-
nita, non definitio: 3 vel ambo non simul recipiant. 4 Si duabus rebus propositis, alteri de-
finitio, alteri definitum magis conveniat: 5 vel alterum æque, vel alterum non æquè conve-
niat. 6* ¶ *A disjunctione. 7* ¶ *A definitione partium definitionū.*

Σ Κεφάλαιον δὲ καὶ, εἰ καὶ ἔτι πρὸς τὴν μᾶλ-
λον λέγεται ὁ οὐρανός, ἢ καὶ πῶν ἀποδοῖεν-
τα λόγον. οἷον, εἰ ἡ διανοουμένη, διώαμις τῶ ἴσου
* ἀφαιρητική· διχῶς γὰρ μᾶλλον, ὁ πρῶτος
ἐξ ὧν ὁ ἴσος ἀφαιρέσθαι, τῶ διωαμῶν. ὥστε
οἷον δὲ εἴη ἡ διανοουμένη, διώαμις τῶ ἴσου ἀφαι-
ρητική· καὶ γὰρ διχῶς εἴη ἀπὸ μάλιστα, * ὁ δι-
ωαμῶς ὁ ἴσος ἀφαιρέσθαι. 2. Ἐπὶ, εἰ ὁ μὲν
πρῶτος δέχεται ὁ μᾶλλον· ὁ δὲ καὶ πῶν λό-
γον ἀποδοῖεν, μὴ δέχεται· ἢ ἀνὰ πάλιν, ὁ μὲν
καὶ πῶν λόγον ἀποδοῖεν, δέχεται· ὁ δὲ πρῶτος
μὴ. διὸ γὰρ ἡ ἀμφοτέρω δέχεται, ἢ μηδέτε-
ρον, εἴτε δὲ αὐτὸν ἐστὶ ὁ καὶ πῶν λόγον ἀποδο-
ῖεν, ὁ πρῶτος. 3. Ἐπὶ, εἰ δέχεται μὲν ἀμ-
φοτέρω ὁ μᾶλλον, μὴ ἀμφοτέρω δὲ πῶν ἐπιδόσιν
ἀμφοτέρω λαμβάνει. οἷον, εἰ ὁ ἔρως, ἐπιθυμία
σιωοσίας ἐστίν. ὁ γὰρ μᾶλλον ἐρᾷ, ὁ μᾶλλον
ἐπιθυμεῖ τῆς σιωοσίας. ὥστε ὅτι ἀμφοτέ-
ρα ὁ μᾶλλον ἐπιδέχεται. ἐδὲ δὲ γε, εἴτε αὐ-
τὸν ἴσος. 4. Ἐπὶ, εἰ δύο πῶν πρῶτον, καὶ
καὶ ὁ πρῶτος μᾶλλον λέγεται, ὁ καὶ πῶν
λόγον ἢ πῶν λέγεται. οἷον, εἰ ὁ πῦρ ἐστὶ σῶμα ὁ
λεπτομερέστατον· πῦρ μὲν γὰρ μᾶλλον ἢ φλόξ ἐστὶ
τῶ φωτός· σῶμα δὲ ὁ λεπτομερέστατον, ἢ πῦρ ἢ
φλόξ τῶ φωτός· ἐδὲ δὲ ἀμφοτέρω μᾶλλον τῶ
αἵματι ὁ πῦρ, εἴτε αὐτὸν ἴσος. 5. Γὰρ, εἰ
ὁ μὲν, ὁμοίως ἀμφοτέροις ἀρχὴν πῶν
πρῶτον· ὁ δὲ ἔτι πρῶτον, μὴ ὁμοίως ἀμφοτέροις
ἀλλὰ τῶ ἔτι πρῶτον μᾶλλον. 6. Ἐπὶ, εἰ πῶν δύο
πῶν οὐρανός ἀποδοῖ καὶ ἐκαστον. οἷον, ὁ κα-
λόν, ὁ δὲ ὁφθαλμός ἢ ὁ δὲ ἀκοῆς ἡδύ. ὁ δὲ ὄν,
ὁ διωαμῶν παθεῖν ἢ ποιῆσαι. ἀμφοτέρω αὐτὸν,
καλόν τε καὶ οὐ καλόν ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ ὄν τε
καὶ οὐ καλόν. ὁ γὰρ δὲ ἀκοῆς ἡδύ, αὐτὸν τῶ κα-
λόν ἐστίν· ὥστε τὸ μὴ ἡδύ δὲ ἀκοῆς, αὐτὸν τῶ
ὁ καλόν. οἷον γὰρ αἰσῶς καὶ τῶ ἀντίκειμενα, αὐ-
τὸν ἀντίκειται δὲ τῶ μὲν καλόν, ὁ οὐ καλόν·
τῶ δὲ δὲ ἀκοῆς ἡδύ, ὁ ὅτι ἡδύ δὲ ἀκοῆς.

Considerandum etiam est, an defini-
tum alia oratione magis explicetur,
quàm ea quæ tradita fuit. ut si iusticia defi-
niatur facultas æqui distributiva: iustus e-
nim potius est *qui consultò vult æquum*
distribuere quàm qui potest. quare iusti-
tia non est facultas æqui distributiva: nam
& iustus *est* maximè esset, qui potest æquū
distribuere. 2. Præterea *videndum est*, an
res suscipiat intentionem; id verò quod
in definitione traditum est, non suscipiat:
vel contrà quod in definitione traditum
est, recipiat; res autem non *item*. oportet
enim vel ambo recipere, vel neutrum: si-
quidem idem est, quod in oratione tradi-
tur, atque res *definita*.

3. Præterea, an recipiant quidem am-
bo intentionem, sed non ambo simul ac-
cessionem recipiant. ut si amor sit cupidi-
tas concubitus. nam qui magis amat, non
magis cupidus est concubitus. quare non
simul ambo intentionem recipiunt: atqui
opus esset, si idem essent. 4. Præterea, an
duobus propositis, de quo res magis dici-
tur, *de eo* minùs dicatur id quod est in de-
finitione. ut si ignis sit corpus tenuissimis
partibus constans. nam flamma est magis
ignis, quàm lux: minùs verò flamma est
corpus tenuissimis partibus constans quàm
lux; debent autem ambo eidem magis
in esse, si idem essent.

5. Rursus, an alterum æque ambobus
propositis conveniat; alterum verò non
æquè ambobus, sed alteri magis, *alteri*
minùs. 6. Præterea, an ad duo definitio-
nem accommodavit secundum utrum-
que: ut si *pulchrum definitur*, id quod visu
vel auditu iucundum est: & ens, id quod
potest pati vel facere. idē enim simul pul-
chrū & non pulchrū erit: similiterque ens
& non ens. nam auditu iucundū, idē erit
quod pulchrum. quare quod non est au-
ditu iucundum, idem erit quod non pul-
chrū. nam & quæ iisdem opponuntur, ea-
dem sunt: opponitur autem pulchro non
pulchrum: & ei quod auditu iucundum
est, id quod non est iucundum auditu,

patet igitur, idem esse *id quod non est iucundum auditu, & quod non est pulchrum*. Si quid igitur sit aspectu iucundum, non auditu; *id & pulchrū & non pulchrū erit*. Similiter autem probabimus idem esse ens & non ens. 7 Præterea generum & differentiarum & exterorum omnium quæ in definitionibus traduntur, definitiones loco nominum conficiantur, & videatur an aliquid eorum discrepet.

Α δὴλον οὖν ὅτι ταῦτον, ὃ ἔχ' ἡδὺ δι' αἰσῆς, πρὸς οὐ καλῶ. εἰ οὖν τί ἐστὶ δι' ὁμοίως μὲν ἡδὺ, δι' αἰσῆς δὲ μὴ, καλὸν τε καὶ ἐν καλὸν ἔσται· ὁμοίως δὲ δείξομεν, καὶ διὰ τὴν ταῦτον, ὅτι τε καὶ οὐκ ὅτι ἐστίν. γ' Ἐπὶ, καὶ τῶν ἡρώων, καὶ τῶν ἀφροδισίων, καὶ τῶν ἄλλων ἀπὸ τῶν τῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ἀποδιδόμενων, λόγους ἀπὸ τῶν ὁμοίων ποιῶντα, σκεπτεῖν εἴ τι ἀφροδισίων.

Loci ab omissione.

Cap. VIII.

1 Si omissum sit id ad quod refertur. 2 Si omissus sit finis, quia non est expressum id quod postremum est. 3 vel quia generatio, actusve pro fine sumptus est. 4 A differentia omissa. 5 in definitione appetitionum.

Si verò quod definitur, ad aliquid referatur, vel per se, vel ratione generis; considerare oportet, an non sit in definitione expressum *id ad quod refertur*, vel per se, vel ratione generis. ut si quis scientiam definierit, existimationem immutabilem: aut voluntatem, appetitionem dolore vacuam. omnis enim rei quæ ad aliquid refertur, essentia consistit in relatione ad alterum: quandoquidem unicuique eorum quæ ad aliquid referuntur, idem est essentia, & ad aliquid quodam modo affectum esse: oportebat igitur dicere, scientiam esse existimationem rei scibilis: & voluntatem, appetitionem boni. Similis ratio est, si grammaticam definierit, scientiam litterarum. oportebat enim in definitione id tradere, ad quod ipsa res definita, vel ad quod genus refertur.

2 Videndum est etiam, an alicuius ad quidpiam relati definitio, non per relationem ad finem tradatur. Finis autem in quaque re est, id quod est optimum, vel id cuius gratia reliqua sunt. dicendum igitur est, vel quod est optimum, vel quod est postremum: veluti cupiditatem esse, non iucundi, sed voluptatis: huius enim gratia etiam iucundum eligimus.

3 Considerare etiam oportet, an id ad quod aptauit, sit generatio vel actus: quia nihil eorum est finis. etenim potius egisse, & genitum esse, finis est quam gigni & agere. An non in omnibus hoc verum est? ferè enim plurimi malunt voluptate affici, quam affici defuisse. quare constituent, agere potius esse finem, quam egisse.

4 Item in quibusdam videndum est, an non definierit quanti, vel qualis, vel ubi sit, vel secundum alias differentias. ut ambitiosus, qualis & quanti honoris appetens sit. omnes enim honorem appetunt. quare non satis est ambitiosum dicere eum qui honoris est appetens: sed adiciendæ sunt diætæ differentie. similiter si avarus desi-

EAN δὲ ἡ πρὸς τὴν ὁμοίαν, ἢ κατὰ αὐτὴν, ἢ κατὰ τὸν ἡμῶς σκεπτεῖν, εἰ μὴ εἴρηται ὅτι πρὸς ὁμοίαν, πρὸς ὃ λέγεται, ἢ κατὰ αὐτὴν, ἢ κατὰ τὸν ἡμῶς· οἷον, εἰ τὴν ἐπιστήμην ὡρίσαστο ὑπολήψιν αἰσθητικῶν· ἢ τὴν βούλησιν, ὅρεξιν ἀλυπῶν. πρῶτος γὰρ τῆς πρὸς τὴν ὁμοίαν, πρὸς ἐπὶ τὸν ὁμοίαν· ὅτι τὴν ταῦτον ὡς ἐκείνη τῆς πρὸς τὴν ὁμοίαν, ὅτι τὸ πρὸς τὴν πρὸς ἔχον. ἔδωκεν οὖν τὴν ἐπιστήμην εἰπεῖν ὑπολήψιν ἐπιστημῶν· καὶ τὴν βούλησιν, ὅρεξιν ἀγαθῶν. ὁμοίως δὲ καὶ, εἰ τὴν γραμματικὴν ὡρίσαστο ἐπιστήμην γραμματικῶν· ἔδωκεν γὰρ ἡ πρὸς ὃ αὐτὸ λέγεται, ἢ πρὸς ὃ ποτε ὁ ἡμῶς, ὅτι πρὸς ὃ ὁμοίαν ἀπο. γ' ἔπειτα δίδωται.

2 Η, εἰ πρὸς πρὸς τὴν εἰρημῶν, μὴ πρὸς ὃ τέλος ἀποδίδωται. τέλος δὲ ὅτι ἐκείνη τὸ βέλτερον, ἢ οὐ χείρον πᾶν. ῥητοὶ οὖν ἢ ὁ βέλτερος, ἢ τὸ ἔσχατον· οἷον, τὴν ἐπιστήμην, ἔχ' ἡδὺς, ἀλλ' ἡδονῆς· ταύτης γὰρ χείρον ἐν τῇ ἡδὺ ἀντιθέμεθα.

3 Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰ ἡμῶς ἐστὶ πρὸς ὃ ἀποδίδωται, ἢ εὐεργεσία· οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων, τέλος. μάλλον γὰρ τὸ εὐεργετικόν καὶ τὸ γνησιώτατον, τέλος, ἢ τὸ γίνασθαι καὶ εὐεργετῆν. ἢ οὐκ ὅτι πάντων ἀληθὲς τὸ τοιούτον; χερόν γὰρ οἱ πλείστοι ἡδύαται μάλλον βέλτερον, ἢ πεπαισθῆναι ἡδύαται. ὥστε τὸ εὐεργετῆν, τέλος αὐτῶν μάλλον ποιοῦντο, τῶν εὐεργετικῶν.

4 Γαλιν ἐπὶ εὐαίῳ, εἰ μὴ διώκει τῶν ποσῶν, ἢ τῶν ποιῶν, ἢ ποῦ, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας διαφοράς. οἷον, φιλότιμος, ὁποῖας καὶ ὁποῖας ὁρεγόμενος ἡμῶς. πάντες γὰρ ὁρεγόμενοι ἡμῶς. ὥστε οὐκ ἀπόχρη φιλότιμοι εἰπεῖν, τὸν ὁρεγόμενον ἡμῶς· ἀλλὰ πρὸς τινα τὰς εἰρημῶν διαφοράς. ὁμοίως δὲ καὶ φιλοχρηστικῶν;

γρ. ομ. γ. α.
ἐλιν ὑπο
γλῶσσιν.

ὅποσον ὀρεζόμενος χρημῖς, ἢ ἀρετῆς, ὁ αὐτὸς Α
ποίας ἡδονῆς. ὅ γὰρ ὁ ὅφ' ὁποιοσὺν ἡδονῆς χρη-
τεύμενος, ἀρετῆς λέγει, ἀλλ' ὁ ὑπό πῖνος. ἢ πῶ-
λιν, ὡς ὀρίζονται τ' εὐκτε, * σκιά γῆς. ἢ τὸν σφ-
σμὸν, κίνησιν γῆς. ἢ ὁ νέφος, πύκνωσιν αἰέρος.
ἢ ὁ πνέυμα, κίνησιν αἰέρος. πρῶτον γὰρ,
πῶσον, καὶ ποῖον, καὶ ποῦ, καὶ ὑπό πῖνος. ὁμοίως
δὲ καὶ ἑπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. ἀπελεί-
πων γὰρ ἀφ' ὧν ἡ πύκνωσις, ἢ λέγει ὁ πῶ-
λιν ὅτι. δι' οὗ αὖτε πρὸς ὁ αὐτὸς ὅτι χερσίν.
ἢ γὰρ ἡ πύκνωσις γῆς κινήσεως, οὐδ' ὁποιοσὺν,
σφμὸς ἔστι. ὁμοίως δὲ οὐδ' αἰέρος ὁποιοσὺν,
ἢ ὁποιοσὺν κινήσεως, πνέυμα ἔστι.

Επὶ, ὅτι τῶν ὀρέξεων, εἰ μὴ πρῶτον
ὁ φαινόμενος. ὁ ἔφ' ὅσων ἄλλων ἀρμόζει. ὅτι,
ὅτι ἡ βούλησις, ὀρεξις ἀγαθοῦ. ἢ δὲ ἐπιθυ-
μία, ὀρεξις ἡδέος. ἀλλὰ μὴ φαινομένη ἀγα-
θοῦ, ἢ ἡδέος. πολλάκις γὰρ λαμβάνει τὴν
ὀρεζομένην, ὅτι ἀγαθόν, ἢ ἡδὺ ὅτι. ὡς τ'
ὅτι ἀγαθόν, ἀγαθὸν ἢ ἡδὺ ὅτι, ἀλλὰ φαι-
νόμενον μόνον. ἔδῃ οὖν ὅτι καὶ τὴν ἀπὸδοσιν
ποιήσασθαι.

Εὰν δὲ καὶ ἀποδοῖ ὁ εἰρημὸν, ὅτι
τὰ εἶδη ἀκτῶν τὸν πῶλιν ἰδέας ὅτι. οὐ γὰρ
ὅτι ἰδέα φαινομένη ὁρίσθαι. ὁ δὲ εἶδος, πρὸς
τὸ εἶδος δοκεῖ λέγεσθαι. ὅτι, ἀποπεριθυμία,
ἀποπείσθαι. καὶ ἀποβούλησις, * ἀποαγαθοῦ.
φαινομένη δὲ ἀγαθοῦ, ὅτι ἔστι ἀποβούλησις.
ὁ δὲ φαινομένη ἡδέος, ἀποπεριθυμία. ἄρτιον
γὰρ ὅτι ἀποφαινόμενος ἀγαθόν, ἢ ἡδὺ.

γρ. οὐκ ἀγα-
θοῦ. ὡς ἔστι
οὐ φαινομένη
ἀγαθοῦ, ὁ
δὲ φαινομένη
ἡδέος.

Απὸ τῆς, dicendum est, quot pecuniarū appetēs
sit: aut incontinens, circa quas voluptates
versetur. nō enim, qui à qualicumq; volu-
ptate superatur, incontinens dicitur, sed qui
à certa quadā. Idē dicendum est de iis definitio-
nibus, quibus noctē definiūt, vmbra terræ:
vel terræ motū, motionē terræ: vel nubē,
defatationē aëris; vel ventū, motionē aëris:
addendum enim est, quāti, & qualis, & vbi, &
à quo. Similis est ratio ceterorū, quæ sunt
eiusmodi. nā qui differētiā quāvis præter-
mittit, nō dicit quidditatē. oportet sēper
aduersus id quod deest, dirigere argumē-
ta. nō enim quādocūq; terra mota sit, nec
quātavis mota sit, terræ motus erit: simili-
ter nec quomodo cūque, nec quātuscūque,
aër motus sit, vētus erit. Sic in appetitio-
nibus definiendis peccatur, si adiectū non sit
id quod videtur: nec non in omnibus aliis,
quibus hoc cōuenit. ut si voluntas definiā-
tur appetitio boni: cupiditas verò, appeti-
tio iucūdi: nō autē, eius quod videtur bo-
nū, vel iucundū: scpe enim qui appetunt,
ignorant, bonū aut iucundum esse. quare
non necesse est, ut bonum vel iucundum
sit, sed ut videatur duntaxat. sic igitur o-
portet etiam expositionē facere. Quod si
id quoque quod dixi, tradiderit; ad ideas
ducendus est, qui ponit ideas esse: quoniā
idea nullius rei est quæ videtur; species
verò ad speciem videtur referri: ut ipsa cu-
piditas, est ipsius iucundi, & ipsa voluntas,
ipsius boni. eius autem quod videtur bo-
num, non erit ipsa voluntas: nec eius quod
videtur iucundum, ipsa cupiditas. absur-
dum est enim, esse ipsum apparens bo-
num, vel iucundum.

De abstractis, vel concretis, & de oppositis.

Cap. IX.

1. A contrariis, & à coniugatis. 2. Ab eo quod ad genus vel species refertur. 3. A definitione op-
positi, vel relati, 4. vel contrarij. 5. Si oppositum per oppositum definiatur ut habitus per privatio-
nem, 7. vel contrarium per contrarium. 8. Si in definitione privationis non explicetur, cuius sit pri-
vatio, & in quo subiecto: 9. Si definitione definiatur id quod non dicitur secundum privationem.

ΕΤΙ, εἰ μὴ ἡ τῆς ἔξεως ὁ ὀρισμὸς, σφ-
πῶν ὅτι τῆς ἔξεως. εἰ δὲ τῆς ἔξεως,
ὅτι τῆς ἔξεως. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων τῶν
τοιούτων. ὅτι, εἰ ὁ ἡδὺ, ὁ αὐτὸς ὡφελίμων. καὶ ὁ
ἡδόμενος, ὡφελόμενος. καὶ οὖν δὲ εἰπῶν, ἐν
τοῖς τοιούτοις ὀρισμοῖς ἔστι πῶν πλείον ἐνός
συμβαιῖν τὸν ὀρίζομενον ὀρίζεσθαι. ὅ γὰρ ὅτι
σημῶν ὀρίζομενος, ἔστι πῶν καὶ τὴν ἀγνοίαν
ὀρίζεται. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐπισημῶν, καὶ τὸ ἀν-
πιστῶν. καὶ ὁ ἐπίστασθαι, καὶ ὁ ἀγνοεῖν. τῶ γὰρ
καρπῶν διόλου γινώσκων, ἔστι πῶν καὶ τὰ λοι-
πὰ διόλου γινώσκων. σκεπτόν οὖν ὅτι πῶν τῶν
τοιούτων, μὴ πῶν ἀφωτῇ; τοιούτοις γινώσκων

Præterea si habitus definitio propo-
sita sit: spectandum est in eo quod
habet; sin autem eius quod habet, in ha-
bitu. Similis est ratio ceterorum, quæ sunt
eiusmodi, ut si iucundum est id quod utile,
etiam qui voluptate afficitur, utilitate af-
ficatur. & ut vniuersaliter dicā, in huius-
modi definitionibus quodammodo acci-
dit, ut qui definit, plura quàm vnum defi-
niat. nam qui scientiam definit, quodam-
modo etiam ignorantiam definit: simili-
terque sciens, & ignorans: nec non scire,
& ignorare. cū enim primum manifestū
sit, quodammodo etiam reliqua manife-
sta sunt. in iis igitur omnibus, ne quid
discrepet, videndum est ex iis elementis,

quæ sunt ex contrariis, & coniugatis.

2 Præterea in iis quæ ad aliquid referuntur, considerare oportet, an ad quod accommodatum est genus, ad illud aliquid accommodetur etiâ species. veluti si existimatio refertur ad existimabile, etiam quædam existimatio refertur ad quoddam existimabile: & si multipulum ad submultipulum, etiam quoddam multipulum ad quoddam submultipulum. nisi enim ita accommodetur, patet esse peccatum. 3 Videre etiam oportet, an oppositi sit opposita definitio: veluti, an dimidii definitio sit opposita definitioni dupli. si enim duplum est, quod æquali superat; dimidium est, quod æquali superatur. 4 Eadem est ratio contrariorum. nam contrarii contraria definitio erit secundum vnam quandam contrariorum connexionem. veluti, si utile est, quod est effectuum boni; damnosum est, quod est effectuum mali, vel quod est corruptivum boni. necesse est enim horum alterum esse contrarium ei quod ab initio dictum fuit. si igitur neutrum sit contrarium ei quod ab initio dictum fuit; patet, neutram ex definitionibus posteriùs traditis esse contrarii definitionem. quocirca nec ea quidem quæ initio data est, rectè tradita fuit. 5 Quoniam autem nonnulla contraria sunt quæ priuatione alterius dicuntur; (ut inæqualitas videtur esse priuatio æqualitatis: etenim quæ non sunt æqualia, dicuntur inæqualia;) manifestum est, id quod secundum priuationem dicitur contrarium, necessariò definiri per alterum: reliquum verò non item definiri debere per id quod secundum priuationem dicitur: quoniam accideret, ut verumque ex utroque notum fieret. Notandum igitur in contrariis est huiusmodi peccatum. ut si quis definierit æqualitatem esse, quod est contrarium inæqualitati. sic enim æqualitas definitur per id quod secundum priuationem dicitur.

6 Præterea necesse est, ut qui sic definit, ipso definito utatur in definitione. quod manifestum fiet, si pro nomine accipiat definitionem. cum enim nihil intersit, utrum inæqualitas dicatur, an priuatio æqualitatis; æqualitas erit, quod est contrarium priuationi æqualitatis. quare ipso definito usus est.

7 Quod si neutrum contrariorum secundum priuationem dicatur, similiter autem definitio tradita fuerit; veluti bonum esse, quod est contrarium malo; profectò malum erit, quod est contrarium bono. nam eorū quæ ita sunt contraria, similiter definitio tradi debet. itaq; rursus accidit ut ipso definito utatur. inest enim in mali definitione bonū. quare si bonū est quod est malo contrarium; malum autem dicatur,

Α ὅτις ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ τῶν συσσίγων. 2 Ἐν, ὅτι τῶν πρὸς τὴν σκοπίαν, εἰ πρὸς τὸ πᾶν ἀποδιδόναι, καὶ τὸ εἶδος πρὸς ἐκείνῳ τὸ ἀποδιδόναι. οἷον, εἰ ἡ ὑποληψίς, πρὸς τὴν ὑποληψίον. ἢ ἡ τῆς ὑποληψίς, πρὸς τὴν ὑποληψίον. καὶ εἰ τὸ πολλαπλάσιον, πρὸς τὸ πολλοσημέριον. καὶ τὸ πᾶν πολλαπλάσιον, πρὸς τὸ πᾶν πολλοσημέριον. εἰ γὰρ μὴ ὕτως ἀποδιδόναι, δῆλον ὅτι ἡμῶς τῆται.

3 Οὐκ ἐν καὶ, εἰ τῶν ἀντικειμένων ὁ ἀντικείμενος λόγος. οἷον, εἰ τῶν ἡμίσεος ὁ ἀντικείμενος τῶν διπλασίων. εἰ γὰρ τὸ διπλασίον, τὸ ἐστὶ ἴσα ὑπερέχει. ἡμῶν, τὸ ἐστὶ ἴσα ὑπερέχον.

4 Καὶ ὅτι τῶν ἐναντίων δι' ὁσάυτως. ὁ γὰρ ἐναντίος, τῶν ἐναντίων λόγος ἔσται, καὶ μῖα ἵνα τῶν ἐναντίων συμπληρωθῇ. οἷον, εἰ ὠφέλιμον, τὸ ποινικὸν ἀγαθόν. βλαβερόν, τὸ ποινικὸν κακόν; ἢ τὸ φθαρτικὸν ἀγαθόν. ἵππερος γὰρ πάντων ἀναγκάσιον ἐναντίον εἶναι τῶν ὄξυς ῥητίνης. εἰ οὖν μηδέν περὶ, ἐναντίον τῶν ὄξυς ῥητίνης. δῆλον ὅτι οὐδέν περὶ αὐτὸ εἶναι τῶν ὄξυς ἀποδοθέντων, τῶν ἐναντίων λόγος. ὥστ' ὅτι ὁ ὄξυς ῥητίνης ἀποδοθὲν, ὁρῶν ἀποδιδόναι.

5 Ἐπὶ δι' ἓνα τῶν ἐναντίων ἐρήσει διατίρου λέγεται. (οἷον, ἡ αἰσούτης, ἐρήσει ἰσότητος δοκεῖ εἶναι) αἰσούτα γὰρ, τὰ μὴ ἴσα λέγεται. δῆλον ὅτι τὸ μὴ καὶ ἐρήσει λεγόμενος ἐναντίον, ἀναγκάσιον εἰσέλασθαι διατίρου. τὸ δ' λοιπὸν, δοκεῖ διὰ διατῆ καὶ τῶν καὶ ἐρήσει λεγόμενος εἰσέλασθαι. συμβαίνει γὰρ αὐτὸν ἐκείνους δι' ἐκείνους γινώσκοντας. ὅτι σκοπεῖται οὖν ἐν τοῖς ἐναντίοις πᾶν τι αὐτὸν ἀμφοτέρω. οἷον, εἰ ἡ εἰσέλασθαι πᾶν ἰσότητα εἶναι, τὸ ἐναντίον αἰσούτης. διατῆ γὰρ τῶν καὶ ἐρήσει λεγόμενος εἰσέλασθαι. ὁ ἔν, τὸν ὕτως εἰσέλασθαι, ἀναγκάσιον αὐτὸν τῶν εἰσέλασθαι χρῆσθαι. δῆλον δὲ τῶν, ἐκ μὲταληψῆς ἀπὸ τῶν ὀνόματος ὁ λόγος.

* ἐπὶ γὰρ αἰσούτης δοκεῖ διαφέρει εἶπαι, ἢ καὶ ἰσότητος ἐρήσει ἰσότητος. ἔσται ἡ ἰσότητος, τὸ ἐναντίον εἰρήσει ἰσότητος. ὥστ' αὐτὸν αὐτὸν εἶναι καὶ λεγόμενος, καὶ

7 Εὰν δι' μηδέν περὶ τῶν ἐναντίων καὶ ἐρήσει λέγεται, ἀποδοθὲν δι' ὁ λόγος ὁμοίως. οἷον, ἀγαθόν, τὸ ἐναντίον κακόν. δῆλον ὅτι κακόν, τὸ ἐναντίον ἀγαθόν ἔσται. τὸ γὰρ ὕτως ἐναντίον, ὁμοίως ὁ λόγος ἀποδοθὲν. ὥστε πάλιν αὐτὸν τῶν εἰσέλασθαι συμβαίνει χρῆσθαι. ἐν περὶ γὰρ ἐστὶ κακόν λόγῳ τὸ ἀγαθόν. ὥστ' εἰ ἀγαθόν ὅτι, τὸ τῶν κακόν ἐναντίον. τὸ δὲ κακόν,

οὐδὲν ἀφ' ὧν, ἢ δὲ τὰ ἀγαθὰ εἰσὶν αἰτίον· ἢ δὲ τὰ ἀγαθὰ εἰσὶν αἰτίον τὰ τῶν ἀγαθῶν ἐν δυνάμει. δυνάμει οὖν ὅτι αὐτὰ κέχρηται.

8 Ἐπὶ, εἰ τὸ κατὰ φύσιν λέγειν ἀποδιδόναι, μὴ ἀπιδύκεν οὐ βῆν ἢ γένεσιν· οἷον, τῆς ἐξέως, ἢ τῆς ἐνδυνάμει, ἢ οὐδυνάμει γένεσιν· καὶ εἰ μὴ εἰς τὸ πεφυκε γίνεσθαι, παρὰ φύσιν, ἢ ἀπλῶς, ἢ εἰς τὸ παρὰ φύσιν γίνεσθαι· οἷον, εἰ πλὴν ἀγνοίας εἰπὼν γένεσιν, μὴ ἐπιστήμης γένεσιν εἴπαι· ἢ μὴ παρὰ φύσιν, εἰς τὸ πεφυκε γίνεσθαι· ἢ παρὰ φύσιν, μὴ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἀπιδύκεν· οἷον, * ὅτι οὐκ εἰς τὰ λογικὰ, ἀλλ' εἰς τὰ αἰσθητὰ, ἢ ψυχῇ. εἰς γὰρ οἷον τούτων μὴ πείσῃ, ἢ μὴ γένεσιν. ὁμοίως δὲ καὶ, εἰ πλὴν τυφλότητος, μὴ ὁφθαλμοῦ γένεσιν εἴπαι. διὸ γὰρ τοὶ κεκλῶς ἀποδιδόναι τὸ τί ἐστὶ, καὶ τί νοεῖ ἐστὶν ἢ γένεσιν ἀποδιδόναι, καὶ τί ἐστὶ δὲ ἐπεξηγητὴν.

9 Οὐδὲν δὲ καὶ, εἰ μὴ λέγειν κατὰ φύσιν γένεσιν, γένεσιν ὡς εἶπατο· οἷον, καὶ ἐπὶ τῆς ἀγνοίας δόξειεν ὅτι ἀπὸ ἀρχῆς ἢ πιαύτης ἀμύρῃα, τοῖς μὴ κατὰ φύσιν πλὴν ἀγνοίας λέγουσι. δὲ γὰρ μὴ ἔχον ἐπιστήμην, οὐ δοκεῖ ἀγνοεῖν, ἀλλὰ μάλλον δὲ διηπατημένον. δὲ ὅτε τὰ αἰσθητὰ, ὅτε τὰ παιδία * φανερὸν ἀγνοεῖν. ὥστε ἢ κατὰ φύσιν γένεσιν ἐπεξηγητὴς ἢ ἀγνοία λέγεται.

An quod est bono contrarium, nihil inter-
est: certè bonū erit, quod est boni contra-
rio cōtrariū. patet igitur, cum qui definit,
ipso definito vsum esse. 8 Præterea videndū
est, an id explicans quod secundum priua-
tionem dicitur, nō exposuerit id cuius est
priuatio: veluti habitus, an contrarii, an
cuiusvis priuatio sit: & an non adiūxit id,
in quo ut gignatur simpliciter, vel in quo
primo ut gignatur, naturā comparatū est:
ut si quis, cum dixerit ignorantiam esse pri-
uationē, non dixerit, scilicet priuationē scien-
tiæ: aut non adiūxerit id, in quo ut gigna-
tur, naturā eōparatum est: aut cum id ad-
iunxerit, non exposuerit id in quo primo:
ut putā non dixerit in facultate animæ ratio-
nali, sed in homine, vel in anima: nam si
quiduis horum non fecerit, peccabit. Si-
militerque si cæcitatem non dixerit esse
aspectus priuationem in oculo. debet e-
nim qui rectè explicat quid priuatio sit,
etiam cuius sit priuatio, declarare, & quid
sit id quod priuatum est. 9 Videre etiam
oportet, an priuatione definiat id quod
non dicitur secundum priuationem: quod
quidem vitium & in ignorantie definitio-
ne inesse videbitur iis qui non ponunt
ignorantiam secundum negationem,
quod enim non habet scientiam, non vi-
detur ignorare, sed potius quod decipi-
tur. idcirco nec res inanimas, nec infan-
tes ignorare dicimus. quapropter igno-
rantia non dicitur secundum priuatio-
nem scientiæ.

Loci à casibus, ab idea, & ab homonymia.

Cap. X.

1 A casibus. 2 Ab idea. 3 Ab homonymia.

ΕΤΙ, εἰ τῶν ὁμοίων τῶν ὀνόματις τῶν
συνωνύμων, αἱ ὁμοίαι τῶν λόγων τῶν ὀνόματις ἐφαρ-
μόποιον. οἷον, εἰ ὠφελίμων, δὲ ποιητικὸν
ὠφείας· ὠφελίμων, τὸ ποιητικῶς ὠφείας· καὶ
ὠφελήκός, τὸ πεποιητὸς ἐξ ὧν.

2 Σχεπεῖν δὲ καὶ ἐπὶ πλὴν ἰδέας, εἰ
ἐφαρμόσῃ ὁ λεγόμενος ὅρος. ἐπὶ εἰσὶν γὰρ ὅσοι
ἔστιν. οἷον, ὡς Πλάτων οὐρίζειται, τὸ δυνάμει
παρὰ φύσιν εἰς τοῖς τῶν ζώων οὐρεσμοῖς. ἢ γὰρ
ἰδέα οὐκ ἔστιν ἀπλήρῃ, οἷον, αἰσθητὸς. ὥς-
τε οὐκ ἐφαρμόσῃ ὁ λόγος ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ. ἀπλῶς
δὲ, οἷς παρὰ φύσιν δὲ ποιητικόν, ἢ παθητικόν,
ἀνάγκη ἀφωρῶν ἐπὶ τῆς ἰδέας τὸν ὅρον·
ἀπαθὲς γὰρ καὶ ἀκίνητος δοκεῖσιν αἱ ἰδέαι τοῖς
λέγουσι ἰδέας εἶναι. παρὰ φύσιν δὲ τούτοις εἰς τοῖς.

γ. εἰ τῶν καὶ τοῖς λόγοις γένεσιν.

ὁμοίαι
καὶ γένεσιν
ἢ α. α.

3 Ἐπὶ, * ἐπὶ τῶν καὶ ὁμοιότητος λεγο-
μένων, εἰ εἶνα λόγον κοινὸν ἀπὸ τῶν ἀπιδύκεν.

PRæterea videndum est, an similibus no-
minis casibus similes orationis casus
conueniant. veluti, si vtile est, quod est ac-
commodatum ad sanitatem efficiendam:
vtiliter, est accommodatè ad sanitatem effi-
ciendā: & vtilitatē attulit, quod efficit sa-
nitatē. 2 Considerare etiam oportet, an id ex
cōueniat definitio quæ dicta est. quoniam
in nōnullis hoc pō accidit. veluti si quis ita
definiat, ut Plato definit, qui verbum mor-
tale adiicit in animalium definitionibus: et-
enim idea nō est mortalis, ut ipse homo.
quare non aptabitur definitio ad ideam.
simpliciter autem, quibus adiūgitur effe-
ctiuum, aut patibile, necesse est eorum de-
finitionem non conuenire ideæ: quoniam
ideæ impatibiles & immobiles esse viden-
tur iis qui dicunt ideas esse, & contra hoc
etiam huiusmodi rationes valent. 3 Præ-
terea in iis quæ secundum homonymiam
dicuntur, videndum est, an vnam commu-
nem omnium definitionem tradiderit.

nam

nam ea quorum una est ad commune nomē accommodata definitio, synonyma sunt. Quare tradita definitio, nullius eorum propria est, quæ sub nomine continentur: quippe cum eque ad omnia significata verbum homonymum aptetur. 4 Hoc vitio laborat etiam vitæ definitio à Dionysio tradita, si quidem est motus generis quod alicur, naturā insitus, consequens: quoniam hoc non magis animalibus quam plantis inest: vita autem non secundum unam speciem dici videtur, sed alia animalibus, alia plantis inest. 5 Accidit igitur etiam, ut consultò sic tradatur definitio, quasi omnis vita sit synonyma, & dicatur secundum unam speciem. sed nihil etiam verat, quominus aliquis perspicuus homonymiam, ac volens alterius definitionem tradere non animaduertat se non propriam sed amborum communem definitionem tradere. sed nihilominus, si quis verius modo fecit, peccauit. 6 Quia verò quædam homonyma latent, is quidem qui interrogat, quasi synonymis uti debet: quoniam alterius significati definitio alteri non conueniet: proinde eo modo videbitur non definiuisse, quādoquidem opus est, ut synonymum omnibus conueniat. ac is qui responderet, distinguere debet. 7 Quoniam autem nonnulli eorum qui respondent, quod synonymum est, aiunt esse homonymum, quādo non omnibus conuenit tradita definitio: quod verò est homonymum, aiunt esse synonymum, si utriusque significati conueniat: idcirco prius ex confesso constituendum est de his, aut prosyllogismis probandum, esse homonymum, vel synonymum, vel utriuslibet. facilius enim concedunt, qui non prospiciunt quid euenturum sit. Quod si inter disputantes non conuenierit, ac dicat aliquis, id quod est synonymum, esse homonymum, propterea quod non conuenit huic quoque definitio quæ data est, considerare oportet, an huius definitio conueniat etiam reliquis. patet enim synonymum id cum reliquis fore. alioqui plures erunt reliquorum significatorum definitiones. nam duæ sunt ad nomen accommodatæ definitiones, quæ ipsis conueniunt: nempe prior quæ data est, & posterior. 8 Rursus, si quis, cum aliquid eorum definiat, quæ multis modis dicuntur, cumque definitio non omnibus significati conueniat, homonymum quidem esse non dicat, sed neget nomen omnibus conuenire, quia nec definitio conuenit: aduersus hunc dici debet, appellatione ea utendum esse, quæ tradita est & recepta, nec moueri debere quæ sunt eiusmodi. Quædam tamen non ita dicenda sunt, ut multi dicunt.

Α σινώνυμα γὰρ, ὡς εἰς ὃ καὶ ποιῶμα λόγος. ὥστε ὁ δὲ δὲ τῆς ὑπὸ τοῦ ποιῶμα ὁ ἀποδοχὴς ἔσθαι ὅμοιος ἐπὶ πᾶσι, ὅθεν οὐκ ἐφαρμόθη.

4 Πέποιθε δὲ τὴν καὶ ὁ Διονύσιος τῆς ζωῆς ὅρος, εἴτε ὅτι κίνησις ἥτοις, ὅτι τῆς φύσεως, ὅτι καλουμένη. ὁ δὲ γὰρ μάλλον τῆς τῆς ζωῆς, ἢ τῆς φύσεως ὑπάρχει. ἢ δὲ ζωὴ οὐ κατὰ ἐν εἶδος δοκεῖ λέγεσθαι, ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τῆς ζωῆς, ἐπεὶ δὲ τῆς φύσεως ὑπάρχει.

5 Ενδέχεται μὲν οὖν καὶ καὶ παραίρειν οὕτως ἀποδοῦναι τὸν ὅρον, ὡς σινωνύμου κατὰ τὴν εἶδος πᾶσι τῆς ζωῆς λεγόμενης. οὐδὲν δὲ καλὸν καὶ σινωνύμου τὴν ὁμοιότητα, & πατέρου βουλόμενον τὸν ὁριστὸν ἀποδοῦναι. * λαβεῖν μὴ ἰδόντες, ἀλλὰ κοινὸν ἀμφοῖν λόγον γὰρ λαβὼν ἀποδοῦναι. ἀλλ' ὁ δὲν ἦτορ, εἰ ὁποτέρωσιν πεποιήκεν, ἢ μὴ τῆκεν.

6 Ἐπεὶ δὲ ἐνία λεγόμενα τῶν ὁμοιότητων, ἐρωτῶντι μὲν ὡς σινωνύμοις χρῆσθαι. οὐ γὰρ ἐφαρμόσθαι ὁ πατέρου ὅρος ἐπὶ πατέρου. ὥστε δόξαι οὐχ ὡς εἶδος καὶ ὅσον. δὲ γὰρ ἐπὶ πᾶσι, ὅ σινωνύμου ἐφαρμόθη. αὐτὰ δὲ ἀποκρινομένη ἀφαιρετῶν.

7 Ἐπεὶ δὲ ἐνία τῶν ἀποκρινομένων, & μὲν σινωνύμου, ὁμοιότητος φάσι εἶναι, ὅταν μὴ ἐφαρμόσθαι ἐπὶ πᾶσι ὁ ἀποδοχὴς λόγος. ὁ δὲ ὁμοιότητος, σινωνύμου, εἰς ἐπ' ἀμφοῖν ἐφαρμόσθαι. παραδοχὴς λεγόμενος ὑπὸ τῆς τριούτων, ἢ παρασυλλογιστῶν, ὅτι ὁμοιότητος, ἢ σινωνύμου, ἢ ὁποτέρου αὐτῶν. μάλλον γὰρ συλλογιστῶν οὐ παραδοχὴς ὁ συλλογιστῶν. ἀλλ' οὐ μὴ ἡμιόλιος ὁμοιότητος, φησὶ τις ὁ σινωνύμου, ὁμοιότητος εἶναι. ἀλλ' ὁ μὴ ἐφαρμόσθαι καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν ἀποδοχὴν λόγον. σκεπτῶν, εἰ ὁ τοῦτο λόγος ἐφαρμόσθαι καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ. δὲ γὰρ, ὅτι σινωνύμου αὐτῶν εἶναι τοῖς λοιποῖς. εἰ δὲ μὴ, σκεπτῶν ὅσον ὅμοιοι * τῶν λοιποῖς. δύο γὰρ οἱ καὶ ποιῶμα γὰρ τοῖς λοιποῖς. λόγοι ἐφαρμόσθαι ἐπ' αὐτὰ, ὅ, τι πατέρου ἀποδοχὴς, καὶ ὁ ὕστερος.

8 Πάλιν, εἰ τις ὁριστῶν τῶν πολλὰ ὡς τὴν λεγόμενων, καὶ τὴν λόγον μὴ ἐφαρμόσθαι ἐπὶ πᾶσι, ὅτι μὲν ὁμοιότητος μὴ λέγει, ὁ δὲ ὄνομα μὴ φάσιν ἐφαρμόσθαι ἐπὶ πᾶσι, ὅτι οὐδὲ ὁ λόγος. ῥητῶν πατέρου τῶν τοῦτο, ὅτι τῶν μὲν ὀνομασία δὲ χρῆσθαι τῶν παραδοχῶν καὶ ἀποδοχῶν, καὶ μὴ λαβεῖν τὰ τρία. ἐνία δὲ οὐ λεκτικὸν ὁμοιότητος πολλοῖς.

De verborum coniunctorum definitione.

Cap. XI.

1 A detractio, 2 Si nomina cum nominibus commutentur: 3 & ignotiora pro notioribus accipiantur: 4 vel significatio mutetur: 5 vel non differentia, sed generis mutatio fiat.

ΕΑΝ δὲ τὸν συμπλεκόμενον λόγον ἀποδοῖν ὁ ὅρος, σκοπεῖν, ἀφαιρουμένη τὴν ἑατέραν τῆς συμπλεκόμενης λέξιν, εἰ πᾶς ὁ λοιπός, τῆς λοιπῆς· εἰ γὰρ μὴ, δὴλον ὅτι, εἰς τὸ ὅλος, τῆς ὅλου, οἷον, εἰ ὡρίστα το γραμμῶν πεπερασμένῳ ὡρίσται, ὥστε ἐπιπέδου ἔχοντος πέρατα, οὗ δὲ μέσον ἐπιπαραδίδει τὰς πύλας· εἰ τῆς πεπερασμένης γραμμῆς λόγος ἐστὶ πύλας ἐπιπέδου ἔχοντος πέρατα· τῆς ὡρίστος δὲ λοιπὸν δίδει, οὗ δὲ μέσον ἐπιπαραδίδει τοῖς πύλας. ἀλλ' ἡ ἀπύρατος οὐτὶ μέσον, οὔτε πέρατα ἔχει, ἀλλ' οὐδὲ οὔτιν. ὥστε εἰς τὸν ὁ λοιπός, τῆς λοιπῆς λέξιν.

2 Εἰ, εἰς αἰωρότου ὄντος τῆς οὐκ ἐξομίου, ἰσχυρὸς ὁ λόγος ἀποδοῖν τὰς οὐκ ἐξομίου. ἰσχυρὸς δὲ λέγεται ὁ λόγος εἶναι, ὅτε ὅσα αὐτῇ ἢ πᾶς συγκείμενα, ποσά τε καὶ πᾶς τὰς λέξιν ὀνόματα ἢ ἀνάγκη γὰρ εἶναι τοῖς τοιούτοις αὐτῇ τῇ ὀνομαστικῇ μεταλλάξει * γινεσθαι, ἢ πᾶσι, ἢ ἑκάστω· ὅτις εἰς πλείων, ἢ ὁρῶντες, ὀνόματα εἰρηται· εἰς τὸν οὐκ ἐξομίου, λόγος αὐτῇ τῇ ὀνομαστικῇ ἀποδοῖναι, μέγιστα μὲν τῇ πᾶσι· εἰ δὲ μὴ, τῇ πλείων. ὅτω μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἀπύρατος, ὁ τοιούτος μεταλλάξει, οὐχ οὐκ ἐξομίου εἶναι· οἷον, αὐτῇ λαπίδι ἰμάτιον.

3 Εἰ δὲ, μείζων ἢ ἀμύρτια, εἰς ἀγνωστότερον ὀνομαστικῇ πλεονεχίαν ἐποιήσεται· οἷον, αὐτῇ τῇ ἀμύρτιου λακού, βροτὸν ὄρνυ· ὅτε γὰρ ὡρίσται· ἢ τὸν τε σκοπεῖν, οὐτὶ ῥηθῆναι. 4 Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰς τὴν μεταλλάξιν τῇ ὀνομαστικῇ, εἰ μὴ αὐτὸν εἶναι σημαίνει· οἷον, ὁ πλεονεχίαν ὀνομαστικῇ ἐπισημνῶν, ἀπολαύειν ὀνομαστικῇ εἰπόν· ἢ γὰρ ἀπολαύειν τῇ ἐπισημνῇ οὐ πάντων. διὸ δὲ γε, εἰς μέγιστα εἶναι ὅλον πάντων εἶναι. 5 Δὲ γὰρ ὀνομαστικῇ, κοινὸν εἶναι ἀμφοτέρους τοῖς λόγοις ἐστὶ· ὅ γὰρ λοιπὸν, ἀφαιρουμένη.

5 Εἰ, εἰς ἑατέραν τῇ ὀνομαστικῇ μεταλλάξιν ποιούμενος, μὴ τῆς ἀφαιρουμένης, ἀλλὰ τῆς ἄλλης πλεονεχίαν ἐποιήσεται· καὶ ὥστε ὅτι τῇ ὀνομαστικῇ ῥηθῆναι. ἀγνωστότερον γὰρ ἢ ὀνομαστικῇ, τῆς ἐπισημνῆς· ὁ μὲν γὰρ, ἄλλος· ὁ δὲ, ἀφαιρουμένη· πᾶσι δὲ γνωστότερον ὁ ἄλλος· κοινότερον γὰρ.

Α In autem alicuius coniuncti definitio tradita fuerit, videndum est, detracta alterius partis definitione, an & reliqua sit reliquæ partis definitio. si enim secus, manifestum est, ne totam quidem totius definitionem esse. ut si quis lineam finitam rectam definierit, extremum plani habentis extrema, cuius medium adiungitur extremis: si finitæ lineæ definitio est, extremum plani habentis extrema; rectæ esse oportet reliquam definitionem, id est, cuius medium adiungitur extremis. atqui linea infinita neque medium neque extrema habet, recta tamen est: quare non erit reliqua oratio, eius quod reliquum est, definitio. 4 Præterea videndum est, an, cum compositum sit id quod definitur, definitio tradita sit totidem membris constans quod definitum. Totidem membris constare dicitur definitio, quando quot sunt composita, tot sunt in definitione nomina & verba. necesse est enim in huiusmodi definitionibus commutationem ipsorum nominum fieri, aut omnium, aut quorundam: quandoquidem nihilo plura nomina, nunc, quam antea, dicta sunt: oportet autem eum qui definit, orationem pro nominibus tradere, maxime quidem omnium, sin minus, saltem plurimorum. Sic enim & in iis quæ simplicia sunt, res se habet: nam qui nomen cum nomine commutabit, numquam definiet: ut si pro indumento dicat vestimentum.

3 Præterea gravius peccatum est, si ignotiora nomina assumat; ut pro homine albo, mortalem candidum: quia nec definiuit; & ita dictum minus perspicuum est.

4 Videndum est etiam in nominum commutatione, an non idem adhuc significet: ut qui dixit contemplatiuam scientiam esse existimationem contemplatiuam. nam existimatio non est idem quod scientia. atqui idem sit, oportet: si quidem & totum, idem futurum est. etenim verbum illud, contemplatiuum, commune est ambabus orationibus; quod autem reliquum est, diuersum est. 5 Præterea videndum est, an alterius tantum nominis commutatione facta, non differentiam sed genus mutauerit: ut in eo quod modò dixi, videre licet. ignotius enim est verbum contemplatiua, quam scientia: quoniam hoc est genus, illud, differentia. ceteris autem omnibus notius est genus, utpote quod est communius.

vnde non generis, sed differentie commutationem fieri oportebat; quia hac est ignotior. 6 An hæc reprehensio ridicula est: nihil enim verat, differentiam notissimo nomine significari, genus non item. cum autem ita se habent, patet, generis, non differentie nomen esse mutandum. Si verò non nomen pro nomine, sed orationem pro nomine assumat, patet, differentie potius quam generis definitionem tradendam esse: quia notificandi gratia definitio traditur: minus enim differentia, quam genus, nota est.

Α ὥστε ἡ τῷ γένους, ἀλλὰ τῇ διαφορᾷ ἐστὶ τὸ μεταλῆψιν ποιήσασθαι, ὅτι ἀγνωστότερον ἐστὶ. 6 Ἡ τῷ τοιοῦτον γένος ὁ ἐπιτήμημα; ὅθεν γὰρ καλεῖται, τὸ μὴ διαφορᾷ, τῷ γινώσκοντι ὁνόματι εἰρηάζει. 7 Δὲ γένος, μὴ οὕτω δὲ ἐχόντων, δὴλον ὅτι τῷ γένους, ἔστι τῇ διαφορᾷ, καὶ ποιήσασθαι πάλιν μεταλῆψιν ποιήσεις. Εἰ δὲ μὴ ὁνομαζομένη ὁνόματι, ἀλλὰ λέγειν αὐτὸ ὁνόματι μεταλαμβάνει. δὴλον ὅτι τῇ διαφορᾷ πολλοί, ἢ τῷ γένους, ἐπιστολὴν ἀποδοτέον. ὅτι τῷ γινώσκοντι χάριν ὁ ὁρισμὸς ἀποδοτέον. ἡ γὰρ τῇ διαφορᾷ τῷ γένους * γινώσκοντες.

Varij loci.

Cap. XII.

1 Si differentie definitio conveniat etiam alij rei. 2 Si res definita numeretur in iis quæ sunt: definitione verò significetur id quod non est. 3 Si definitio non specialiter explicet id ad quod res definita refertur. 6 Si definitio non conveniat rei simpliciter, sed rei perfecta. 7 Si id quod per se est optabile, sic definiatur quasi propter aliud sit optabile.

Si verò differentie definitionem tradidit, considerare oportet an alii cuiusdam communis sit definitio quæ data est. ut cum imparem numerum dixit esse numerum qui medium habet; exponendum est, quomodo medium habeat. nam verbum, numerus, commune est utrisque orationibus: & pro imparis vocabulo sumpta est oratio. sed & linea & corpus habent medium, cum non sint imparia. quare non erit hæc definitio imparis. quod si multis modis dicitur id quod medium habet; explicandum est quomodo medium habeat. Ergo reprehensio locum habebit, seu syllogismus, quo probabitur non fuisse definitum.

2 Rursus, si id, cuius definitionem tradidit, est in numero eorum quæ sunt; quod verò definitioni subiicitur, non est in numero eorum quæ sunt. ut si album definierit, colorem eum igne permixtum: quia fieri nequit ut res incorporea cum corpore misceatur: quare non potest esse color cum igne mixtus: album verò est. 3 Præterea quicumque in iis quæ ad aliquid referuntur, definiendis non explicant distinctè id ad quod referuntur, sed plura complectuntur: aut omnino, aut ex parte metiuntur. ut si quis dixerit medicinam esse scientiā eius quod est: nā si medicina nullius eorum quæ sunt, scientia est: patet orationem omnino falsā esse: at si alicuius est, alicuius non est, ex parte falsā esse. debet enim esse omnium: siquidē per se nō per accidens dicitur esse scientia eius quod est, quæ admodum in aliis, quæ ad aliquid referuntur, res se habet: omne enim scibile ad scientiam refertur. similiter autem & in aliis sit.

Tom. I.

Εἰ δὲ τῇ διαφορᾷ τὸ ὅσον ἀπὸ τοῦ σκοπεῖν, εἰ καὶ ἄλλος πρὸς καιρὸς ὁ ἀποδοτέος ὅρος. ὅς, ὅταν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ, ἀριθμὸν μέσον ἔχοντα εἴπη, ὅτι ἀριθμὸς ὁ πῶς μέσον ἔχοντα. ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς, καιρὸς ἐστὶ ἀμφοτέρω τῶν λόγων ἡ ἀρχή. τῷ δὲ περὶ τοῦ, μετέληπται ὁ λόγος. ἔχῃ δὲ καὶ γραμμῇ, καὶ σῶμα, μέσον, ἔστι περὶ ὅταν. ὥστε οὕτως εἴη ὁ ὁρισμὸς ὅτι τῷ περὶ τοῦ. Εἰ δὲ πολλὰ λέγειν ὁ μέσον ἔχον, διαφορᾷ ὁ πῶς μέσον ἔχον. ὥς ἡ ἐπιτήμησις ἐστὶ, ἢ συλλογισμὸς, ὅτι οὐχ ὁρίζεται.

2 Πάλιν, εἰ οὐ μὲν τὸν λόγον ἀποδοῖσι, καὶ ὅταν ἐστὶ. 3 Δὲ ὅτι τῷ λόγῳ, μὴ καὶ ὅταν. ὅς, εἰ ὁ λόγος ὁρίζεται, χεῖμα πρὸς μεμειγμένον. ἀδυνάτον γὰρ, ὁ ἀσώματον μεμειγμένον σῶματι. ὥς οὕτως εἴη χεῖμα πρὸς μεμειγμένον. λόγος δὲ ἐστὶν.

3 Επὶ, ὅσοι μὴ ἀφαιροῦσι ἐκ τῶν πρὸς τῇ, πρὸς ὁ λόγος, ἀλλ' ἐκ πλείοσι περὶ λέγοντες εἴπον, ἢ ὅλας, ἢ ὅτι ἢ φερόμεναι. ὅς, εἰ πῶς τῷ ἰατρικῷ, ὅτι τῇ δὲ μὲν ὅπως εἴπον. εἰ μὲν γὰρ μηδενὸς τῶν ὅτων, ἢ ἰατρικῇ, ὅτι τῇ. δὴλον ὅτι ὅλας ὁ λόγος ἐφάσται. εἰ δὲ, πρὸς μὲν, πρὸς δὲ μὴ, ὅτι πῶς ἐφάσται. δὲ γὰρ πρὸς, εἴτε καὶ αὐτὸ, καὶ μὴ καὶ συμβεβηκὸς ὅπως εἴη λέγειν. καὶ τῷ ὅτι τῇ ἄλλων ἔχῃ τῷ πρὸς τῇ. πᾶν γὰρ ὅτι τῇ, πρὸς ὅτι τῇ λέγειν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῇ ἄλλων.

Hh ij

ὅτι ἀντιθέτῳ πᾶσι τὸ πρὸς τὴν πᾶν γὰρ ὅτι
 ὅτι τὸ πρὸς τὴν. 4 Ἐπὶ, εἴθε ὁ μὴ κατὰ
 αὐτὸ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς τὴν ἀποδοῖν
 ποιῶμεν, ὁρῶν ἀποδίδωσιν· οὐ πρὸς τὴν, ἀλ-
 λά πρὸς πλείονα ἔχειται αὐτῇ πρὸς τὴν λέ-
 γοντο. ὅθεν γὰρ καλὴ, τὸ αὐτὸ, καὶ ὄν, καὶ
 λευκόν, καὶ ἀγαθόν ἐστίν. ὥς ὁ πρὸς ὁποιοῦν
 οὕτως ἀποδοῖν, ὁρῶν αὐτὸ εἶναι ἀποδοῖν, εἴθε
 ὁ κατὰ συμβεβηκὸς * ἀποδοῖν, ὁρῶν ἀποδίδω-
 σιν. 5 Ἐπὶ δὲ, εἰδόμενον, τὸν ποιῶν λό-
 γον, ἴδον τὴν ἀποδοῖν ἐστίν. οὐ γὰρ μόνον
 ἡ ἰατρικὴ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων ὅτι τῆς αἰ-
 πολλὰ πρὸς ὅν λέγονται. ὥς ἔχειται, ὅντος
 ὅτι τῆς ἐστίν. ὅθεν οὕτως, ὅτι ὅτι ὅτι
 ὅτι τῆς ἐστίν ὁρῶν. ἴδον γὰρ, καὶ ὅτι
 ὅν διὰ τὸν ὁρῶν ἐστίν.

6 Εἰσὶν δὲ ὁρῶν, οὐ δὲ πρὸς τὸν
 ἀλλὰ δὲ πρὸς τὸν ὅτι, ἢ πεπερασμένον.
 ὅθεν δὲ καὶ ὁ τὸν ὅτι καὶ τὸν κλέπτου
 ὅθεν· εἴθε ὅτι ὅτι ὅτι, ὁ διωκόμενος δὲ
 ὅθεν ὅτι ὅτι ὅτι, καὶ μὴδὲν * πα-
 ραλείπων. κλέπτου δὲ, ὁ λατρεύων λαμβάνων.
 ὅθεν γὰρ, ὅτι * ποιῶν ὅν, ἀγαθὸς ἐστίν.
 ὁ μὴ, ἀγαθὸς ὅτι ὅτι. ὁ δὲ, ἀγαθὸς κλέπτου
 ἐστίν. οὐ γὰρ ὁ λατρεύων λαμβάνων, ἀλλ' ὁ βυ-
 λόμενος λατρεύων * λαμβάνων, κλέπτου ἐστίν.

7 Πάλιν, εἰ δὲ αὐτὸ αἰρετὸν, ὥς πρὸς
 καὶ τὸν, ἢ ποιητικόν, ἢ ὁποιοῦν δὲ ἄλλο αἰρε-
 τὸν ἀποδίδωσιν. ὅθεν, τὴν διχαστικὴν, νόμων
 σωτικὴν εἰπὼν· ἢ τὴν σοφίαν, ποιητικὴν δι-
 δασκαλικήν. ὅθεν γὰρ ποιητικόν, ἢ σωτικόν, τῆς δὲ
 ἄλλο αἰρετῆς. 8 Ἡ ὅθεν μὴ καλὴ, ὅθεν δὲ
 αὐτὸ αἰρετὸν, καὶ δὲ ἄλλο ἐστίν αἰρετὸν. 9 Οὐ
 μὴ δὲ ὅθεν ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
 οὐ μὴ δὲ αὐτὸ αἰρετὸν. * ἐκείνου γὰρ δὲ βέλ-
 πον, ἐκ τῆς οὐσίας μάλιστα· βέλπτον δὲ ὅθεν δὲ
 αὐτὸ ἐστίν αἰρετὸν, τὴν δὲ ἐπερὶ ὥς τὴν καὶ
 τὸν ὁρῶν ἐστίν μάλιστα συμμῆν.

quoniam omnia relata recipiuntur: omne enim scibile ad aliquid refertur.

4 Præterea si is qui non per se, sed per accidens rem explicat, rectè explicet; cer- tē non ad unum, sed ad plura referetur v- num quodque eorum quæ sunt ad aliquid: nihil enim prohibet, quominus idem & ens, & album, & bonum sit. quocirca quia ad quoduis horum referēdo explicat, re- ctè explicat; si modò is qui per accidens explicat, rectè explicat. 5 Præterea fieri nequit ut huiusmodi definitio propria sit rei quæ explicatur: nō solū enim me- dicina, sed multæ aliæ scientiæ referun- tur ad id quod est. quapropter unaquæ- que erit scientia eius quod est. patet igitur, hanc nullius scientiæ definitionem esse: quia propriam non communem de- finitionem esse oportet. 6 Interdum verò definiunt, non rem nudam, sed rem bene se habentem, seu perfectam. talis autem est & oratoris & furis definitio: si quidem orator est, qui quod in quaque re ad per- suadendum valet, perspicere potest, ac nihil omittit: fur autem, qui clam accipit. patet enim utrumque, cum talis sit, bonū esse: id est, alterum, bonum oratorem; al- terum, bonum furem. non enim qui clam accipit, sed qui vult clam accipere, fur est. 7 Item peccans, si id quod propter se eligendum est, quasi actuum, vel effe- ctuum, vel quomodocumque propter a- liud eligendum explicuit. ut si quis dixerit iustitiam esse legum servatricem, aut sa- pientiam esse effectivam felicitatis. quod enim efficiendi, vel conservandi vim ha- bet, in iis numeratur, quæ propter aliud sunt eligenda. 8 An nihil vetat, quomi- nus id quod propter se est eligendum, e- tiam propter aliud sit eligendum? 9 Sed nihilo minus peccavit, qui ita definiit id quod propter se est eligendum. cuiusque enim rei quod optimum est, in essentia maximè continetur: melius autem est, pro- pter se eligendum esse, quàm propter a- liud: proinde hoc potius definitio signifi- care debebat.

Si quis in definitione dixerit esse hæc, vel ex his, vel hoc cum illo.

Cap. XIII.

1 Si dixerit esse hoc & illud. 6 Si dixerit ex his constare. Si natura comparatum non sit, ut unum ex his fiat. 7 Si totum in primo aliquo subiecto insit, non item partes. 8 Si non in eodem primo subiecto insint totum & partes. 9 Si toto interempto partes intereant. 10 Si totum sit bonum vel malum, & partes neutrum: vel contra. 11. Si magis altera pars sit bona quàm altera mala, totum verò non magis sit bonum quàm malum. 13 Si altera pars sit me- lior, altera deterior: totum autem non sit meliori deterius, deteriori melius. 14 Si totum & pars sint synonyma. 16 Si modus compositionis expositus non sit. 17 Si dixerit esse hoc cum illo. De argumentis ducendis ex locis superioribus. 18 A sufficienti enumeratione. 19 A fine. 20 Obiecto.

Considerare etiam oportet, an alicuius rei definitionem tradens, *vel esse* hæc vel quod ex his *constat*, vel hoc cum illo, definiat. 2 Nam si *dixerit esse* hæc, accidet, ut ambobus, & neutri conveniat. ut si iustitiam definiat *esse* temperantiam & fortitudinem. etenim si duo sint, quorum uterque habeat alterum *dumtaxat*; ambo iusti erunt, & neuter: quoniam ambo iustitiam habent: uterque autem non habet. 3 Quod si hoc nondum *sit* valde absurdum, quia in aliis quoque tale *quidpiam* accidit; (nihil enim vetat ambos habere minam, cum neuter habeat;) ac certe hoc, contraria iisdem inesse, omnino absurdum videbitur. hoc autem accidet; si alter eorum temperantia & ignavia præditus sit; alter fortitudine & intemperantia. nam ambo iustitia & iniustitia præditi erunt: etenim si iustitia est temperantia & fortitudo, iniustitia erit ignavia & intemperantia. 4 Et omnino quæcumque argumenta adduci possunt *ad probandum* non idem esse partem & totum, ad id quod dictum est, *efficiendum* valent. nam qui ita definiuit, ut dicere videtur idem esse partes ac totum. 5 Maximè autem propriæ rationes *in iis* fiunt, in quibus perspicua est partium compositio, ut in domo, & ceteris eiusmodi *rebus*. patet enim nihil prohibere, quominus, cum partes sint, totum non sit: itaque non idem *sunt* partes & totum. 6 Quod si re definitam dixerit esse, non hæc, sed quod ex his *constat*; primò considerare oportet, an naturam comparatum non sit, ut vnum fiat ex iis quæ dicta sunt. quædam enim ita sunt affecta inter se, ut nihil ex eis fiat: veluti linea & numerus. 7 Deinde an naturam comparatum sit, ut id quod definitum est, in vno aliquo primo *subiecto* insit; neque naturam comparatum sit, ut ea ex quibus ipsum *definitum* constare dixit, in vno primo subiecto insint, sed utrumque in alio. patet enim, ex illis hoc non constare. in quibus enim partes insunt, necesse est etiam totum inesse. quocirca totum non erit in vno primo *subiecto*, sed in pluribus.

8 Si verò & partes & totum in vno primo *subiecto* insint; considerare oportet, an non in eodem *insint*; sed in alio partes, in alio totum. 9 Rursus, an simul cum toto intereant partes: nam contrà accidere oportet, ut partibus interemptis, totum intereat. quod si totum interiit, non necesse est etiam partes interiisse.

10 Vel an totum *sit* bonum aut malum;
& partes, neutrum : vel contrà partes *sint*
bonæ vel malæ; totum autem, neutrum.
etenim nec ex neutro bonum quidpiam
aut malum fieri potest: neque ex bonis vel
malis neutrum.

Tom. I.

[illegible]

Hb iij

11 Η Εἰ μάλλον μὲν θάπερ ἀγαθόν, ἢ θάπερ κακόν· τὸ δὲ ἐκ πούτων, μὴ μάλλον ἀγαθόν, ἢ κακόν. οἷον, εἰ ἡ αἰσθητικὴ εἰς αἰσθητικὰ καὶ ψευδοὺς δόξας. μάλλον γὰρ ἀγαθόν ἢ αἰσθητικόν, ἢ κακόν ἢ ψευδοὺς δόξας. ἔδῃ οὖν καὶ τὸ ἐκ πούτων, ἀκολουθεῖν τῷ μάλλον, καὶ εἰ ἢ ἀπλῶς ἀγαθόν, ἢ μάλλον ἀγαθόν ἢ κακόν.

12 Η περὶ μὲν οὖν ἀναγκάσιον, εἰ μὴ ἐκείπερ ἢ καὶ αὐτὸ ἀγαθόν ἢ κακόν; πολλὰ γὰρ τῶν ποιητικῶν, καὶ αὐτὴ μὲν οὖν εἰς ἀγαθὰ· μὴ δὲντα δὲ πῶς, γὰρ ἀγαθὰ. * τὰ δὲ ἀνάπαλιν, ἐκείπερ μὲν ἀγαθόν· μὴ δὲντα δὲ, κακόν, ἢ ὁδοῦτερον. μάλιστα δὲ καταφανές ὅτι οὕτως ῥηθὲν, ὅτι τῶν ὑγιεινῶν καὶ τῶν νοσηδῶν· ἐντα γὰρ τῶν φαρμάκων οὕτως ἔχῃ, ὡς ἐκείπερ μὲν εἰς ἀγαθόν· εἰ δὲ ἀμφω δοθῇ μὴ δὲντα, * κακὰ.

13 Πάλιν, εἰ ἐκ βελτίονος καὶ * χείρονος, ὡς μὴ ἔστι τὸ ὅλον τῷ μὲν βελτίονος χείρον, τῷ δὲ χείρονος βέλτιον.

14 Η ὁδοῦτερον ἀναγκάσιον, εἰ μὴ καὶ αὐτὴ ἢ τὰ εἰς ὡς σύγκειται, ἀγαθὰ; ὅτι γὰρ τῶν μὴ καὶ αὐτὴ ἀγαθῶν, ὁδοῦτερον καλὸν ὅσον μὴ γίνεσθαι ἀγαθόν, καθάπερ ὅτι τῶν ὁδοῦτερον ῥηθῆντων.

15 Ἐπὶ, εἰ σιμῶνυμον ὁ ὅλον θατέρω. οὐδεὶς γὰρ· καθάπερ ὁδοῦτερον τῶν συλλαβῶν· ὁδοῦτερον γὰρ τῶν συλλαβῶν, εἰς ὡς σύγκειται, ἢ συλλαβὴ σιμῶνυμος ἔστιν.

16 Ἐπὶ, εἰ μὴ εἴρηκε τὸν ὅσον τῆς σιμῶνυμος. ὡς γὰρ αὐτῆς πρὸς ὁδοῦτερον, ὅ ἐπειν ἐκ πούτων. * ὡς γὰρ ἐκ πούτων, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκ πούτων, ἐκείτου τῶν σιμῶνυμων ἢ ὅσια· καθάπερ ὅτι οἰκίας. ὡς γὰρ αὐτὸ ὁποσοῦν σιμῶνυμῶν ταῦτα, οἰκία ἔστιν.

17 Εἰ γὰρ τὸδε μὲν τῷδε ἀποδίδωκε· πρὸς τὸν μὲν ῥητέον, ὅτι τὸδε μὲν τῷδε, * ἢ τοι τὸδε καὶ τὸδε λέγεται, ἢ τὸδε ἐκ τῶνδε. ὅ γὰρ λέγων μέλι μὲν ὕδατος, ἢ τοι μέλι ἐκ ὕδατος λέγῃ, ἢ ὅ ἐκ μέλιτος καὶ ὕδατος. ὡς τὸ αὐτὸ ὁποσοῦν τῶν εἰρημῶν ταῦτον ὁμολογήσῃ εἰς τὸδε μὲν τῷδε, τὰ αὐτὰ ἀρμόσει λέγειν, ἀπὸ πρὸς ἐκείπερ πούτων ἑμπεραδεῖ εἴρηται.

18 Ἐπὶ, διελόμηνον ἰσαχῶς λέγειν ἑτέρω μὲν ἑτέρω, σχεπτῇ, εἰ μηδαμῶς τὸδε μὲν τῷδε. οἷον, εἰ λέγεται ἑτέρω μὲν ἑτέρω, ἢ ὡς εἰ πῆνι ταῦτα δεικνύω, καθάπερ ἢ διχασμῶν καὶ ἢ αἰσθητικῶν ἐκ ψυχῆς, ἢ ἐκ τῶν πόσων τῶν αὐτῶν, ἢ ἐκ τῶν χρόνων τῶν αὐτῶν· μηδαμῶς δὲ ἀληθῆς ἢ ὁ εἰρημῶν ὅτι πούτων· ὁδοῦτερον, ὅτι ὁδοῦτερον αὐτὸ εἰν ὁ ἀποδοθεὶς ὁμοιότης, ὅτι οὐδαμῶς τὸδε μὲν τῷδε ἔστιν.

γ. εἰ γὰρ τὸδε ἐκ πούτων, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκ πούτων, ἐκείτου τῶν σιμῶνυμων ἢ ὅσια· καθάπερ ὅτι οἰκίας. ὡς γὰρ αὐτὸ ὁποσοῦν σιμῶνυμῶν ταῦτα, οἰκία ἔστιν.

γ. ὡς πῆνι ταῦτα δεικνύω, καθάπερ ἢ διχασμῶν καὶ ἢ αἰσθητικῶν ἐκ ψυχῆς, ἢ ἐκ τῶν πόσων τῶν αὐτῶν, ἢ ἐκ τῶν χρόνων τῶν αὐτῶν· μηδαμῶς δὲ ἀληθῆς ἢ ὁ εἰρημῶν ὅτι πούτων· ὁδοῦτερον, ὅτι ὁδοῦτερον αὐτὸ εἰν ὁ ἀποδοθεὶς ὁμοιότης, ὅτι οὐδαμῶς τὸδε μὲν τῷδε ἔστιν.

11 Vel an alterum sit magis bonum, quam alterum malum: quod verò ex iis constare dicitur, non sit magis bonum quam malum: ut si impudentia dicatur constare ex fortitudine & falsa opinione: nam fortitudo magis est bonum, quam falsa opinio malum. ergo oportebat etiam id quod ex his constare dicitur, ei quod magis est, consequens esse, & vel simpliciter esse bonum, vel magis bonum quam malum.

12 An hoc non est necessarium, nisi utrumque sit per se bonum, vel malum? multa enim effectiva, etsi per se non sunt bona, tamen si cum quibusdam coniungantur, sunt bona. alia sunt contra, quorum utrumque est bonum: sed si coniungantur, quod efficitur, est malum vel neutrum. Quod modò dixi, maximè perspicuum est in iis quæ sunt salubria vel insalubria. quædam enim pharmaca ita se habent, ut utrumque sit bonum: sed si ambo mixta præbeantur, mala sunt.

13 Rursus videndum est, an aliquid videatur constare ex meliori & deteriori: quorum meliore totum non sit deterius, deteriore autem melius. 14 An ne hoc quidem necessarium est, nisi ex quibus totum constat, sint per se bona? in iis enim quæ non sunt per se bona, nihil verat totum non effici bonum: quemadmodum in iis quæ modo dixi, perspicere licet.

15 Præterea videndum est, an totum sit alteri parti synonymum. id enim esse non debet; quemadmodum ne in syllabis quidem. nam syllaba nulli elementorum ex quibus constat, synonyma est.

16 Præterea, an non exposuerit modum compositionis. non satis enim rem explicat, qui dicit rem ex his constare: quia non illud solum, ex his constare, sed ita ex his constare, est cuiusque rei compositæ essentia: ut in domo perspicere potest. neque enim quocumque modo hæc componantur, domus est. 17 Sin autem esse hoc cum illo tradiderit; primum dicendum est, hoc cum illo dici, vel quia est hoc & illud, vel quia est hoc ex illis: nam qui dicit mel cum aqua, id aut mel & aquam dicit, aut quod ex melle & aqua constat. Itaq; utrius horum fateatur idē esse atq; hoc cū illo; eadem dici poterūt, quæ cōtra utrius eorū paulo antè dicta sūt. 18 Præterea distinguendū est quot modis dicatur alterum cū altero, & considerandum, an nullo modo sit hoc cum illo. Utputà si dicatur alterum cum altero, vel ut in aliquo eodem subiecto, quemadmodum iustitia & fortitudo sunt in anima, vel in eodem loco, vel in eodem tempore; nullo autem modo verum sit, quod in his dictum fuit: patet, nullius rei esse definitionem quæ tradita est: quia nullo modo hoc cum illo est.

B

C

D

E

19 Quod si distinctione quor modis A alterum cum altero dicatur adhibita, verum sit in eodem tempore vtrumque inesse: considerare oportet, an contingit non ad idem referri vtrumque: vt si quis fortitudinem definierit, audaciam cum recta cogitatione. contingit enim, vt aliquis audaciam habeat expoliandi, rectam autem cogitationem circa res salubres. sed nondum fortis est, qui eodem tempore habet hoc cum illo. Præterea non est fortis, etiam si ambo ad idem referantur, veluti ad res medicas: nihil enim prohibet quominus aliquis & audaciam & rectam cogitationem habeat circa res medicas. attamen non hic quidem est fortis, qui hoc cum illo habet. Neque enim ad diuersa vtrumque eorum referri debet: neque ad quamlibet eandem rem, sed ad fortitudinis finem, veluti ad bellica pericula, aut si quid aliud, magis quam hoc, est finis. 20 Nonnulla verò eorum quæ ita explicantur, nullo modo sub dictam diuisionem cadunt: veluti ira est dolor cum existimatione contemptus. hoc enim declarat, dolorem gigni ex huiusmodi existimatione: aliquid autem ex hoc gigni, non est idem atque esse hoc cum illo, secundum vllum eorum modorum qui dicti fuerunt.

10 Εἰ δὲ τῷ ἀφαιρεθέντων ὁσαύτως λέγεται ἔπεσον μὲν ἑτέρω, ἀληθὲς ἢ τὸ αὐτὸ αὐτῷ χεῖρον ὑπαρχόν· ἑκάτερον· σκοπεῖν, εἰ εὐδέχεται μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ ἑκάτερον λέγεσθαι. οἷον, εἰ πλεοναυτίας ἀείσοιτο, πολέμιον μὲν ὁρῶναι οὐδέχεται· εὐδέχεται γὰρ πολέμιον μὲν ἔχειν τὸ ἀποστρέφειν, ἰσχυρὸν δὲ ἀφαιρούμενον πάλιν ὑπάρχειν· ἀλλ' οὐπω ἀνδρείος, ὁ αὐτὸ αὐτῷ χεῖρον πένει μὲν τῷδε ἔχων. ἐπὶ, εἰ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ ἀμφοτέρωθεν λέγεται, οἷον, πρὸς τὰ ἰατρικὰ· οὐδὲν γὰρ καλὸν καὶ πολέμιον πένει καὶ ὁρῶναι ἀφαιρούμενον ἔχειν πρὸς τὰ ἰατρικὰ· ἀλλ' ὁμοίως οὐδ' ἐστὶ ἀνδρείος, ὁ πένει μὲν τῷδε ἔχων. οὐτε γὰρ πρὸς ἑτέρω ἑκάτερον αὐτῷ δεῖ λέγεσθαι, οὐτε πρὸς αὐτὸν τὸ τυχεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀνδρείαν τέλος· οἷον, πρὸς τοὺς πολέμικοις κινδύνους, ἢ εἴ τι μᾶλλον τοῦτου τέλος. 10 Εἴνα δὲ τῷ αὐτῷ ἀποδιδόμενον, οὐδαμῶς ὑπὸ πλεοναυτίας εἰρημολίαν πένει ἀφαιρούμενον· οἷον, εἰ ἡ ὀργὴ λύπη ἐστὶ μὲν ὑποληψίως ὁλιγοψυχίας, ὅτι γὰρ ὁρῶν καὶ ὑποληψίᾳ τοιαύτῃ ἡ λύπη γίνεται, τὸ το βύλεται διλογεῖν. ὁ δὲ ὁρῶν τὸ γινώσκον τι, οὐκ ἐστὶ αὐτὸν ὡς μὲν πένει τῷδε οἷον, κατ' ἐξοχήν τ' εἰρημολίαν ἔσονται.

Reliqui loci.

Cap. XIV.

1 Si dixeris esse compositionem, nec exposueris qualis sit compositio. 2 Si subiectum, cui duo inter se contraria conueniunt, per alterum tantum definiatur. 3 De parte euertenda, si aduersus totam definitionem argumenta non suppetant. 4 De obscura definitione explicanda. 5 Ab alia definitione. 6 Epilogus.

R Vrsus, si totum dixit esse horum compositionem, vt animal esse compositionem animæ & corporis: primum considerare oportet, an non dixerit, qualis compositio sit: vt si quis carnem definiens, aut os, dixerit esse compositionem ignis & terræ & aëris. non enim satis est compositionem dicere: sed & qualis ea sit, explicari debet. quandoquidem non si quouis modo hæc componantur, caro fit: sed si hoc modo componantur, caro: si illo modo, os. Quamquam neutrum eorum quæ dixi, videtur esse omnino idem quod compositio: quoniam omni compositioni dissolutio est contraria: neutri autem eorum quæ dixi, quicquam est contrarium. Præterea si quæ probabile est, omne compositum esse compositionem, vel nullum; vnumquodque autem animal, cum sit compositum, non est compositio: ne aliud quidem vllum compositum erit compositio. 1 Præterea si naturā comparatum sit, vt quæ in aliquo contraria insint,

ΠΑΛΙΝ, εἰ πλεοναυτίας οὐκ ἐστὶν εἰρημολίαν, οἷον, τὴν ψυχὴν καὶ σῶμα ὡς οὐκ ἐστὶν, τὸ ζῶν· πρὸς αὐτὸν σκοπεῖν, εἰ μὴ εἰρημολίαν οὐκ ἐστὶν, καθάπερ εἰ ἄρκα οὐκ ἐστὶν ὁρῶν, ἢ ὁρῶν, πλεοναυτίας καὶ γῆς καὶ αἰέρος οὐκ ἐστὶν εἶπεν. ὁ γὰρ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἐστὶν εἶπεν· ἀλλὰ καὶ ποῖα τις, πρὸς ἀφαιρούμενον. οὐ γὰρ ὁπωσσοῦν σιωπῶντων τούτων, ὁρῶν γίνεται· ἀλλ' οὕτως μὲν σιωπῶντων, ὁρῶν οὐκ ἐστὶν· οὐκ ἐστὶν δὲ, ὁρῶν. εἰ καὶ οὐδ' οἷον· ὁρῶν σιωπῶντων αὐτῶν, οὐδὲ πρὸς τῷ εἰρημολίαν. σιωπῶν μὲν γὰρ πάση ἀφαιρούμενον· τῷ δὲ εἰρημολίαν οὐδὲ πρὸς αὐτὸν. ἐπὶ, εἰ ὁμοίως πένει, πένει ὁ σιωπῶν, σιωπῶν οἷον, ἢ μὴ δὲ· τῷ δὲ ζῶν ἑκάτερον σιωπῶν ὅν, μὴ ὅτι σιωπῶν· οὐδὲ τῷ ἄλλω οὐδὲν τῷ σιωπῶντων, σιωπῶν αὐτὸν εἶναι.

2 Πάλιν, εἰ ὁμοίως ἐν ἑνὶ πένει ὑπαρχόν τὸ ἀντιπαρῶν, ὡς αὐτὸν δὲ ὁρῶν πένει.

δύλον γὰρ ὅτι οὐχ ὤρεται. Εἰ δὲ μὴ, πλείους
τῶ αὐτῷ συμβήσεται ὀρισμοὶς (1). τί γὰρ μάλ-
λον ὁ ἀφ' οὗτου, ἢ ὁ ἀφ' οὗ τοῦ ἐτέρου ὀρισ-
μὸς εἴρηκεν, ὅτι ὁμοίως ἀμφοτέρω πε-
φυκε γίνεσθαι ἐν αὐτῷ; τοιοῦτος δ' ὁ τῆς ψυ-
χῆς ὄρεσις, εἴ ἂν ἔστιν οὐσία ὀπισθεν δεικτική.
ὁμοίως γὰρ καὶ ἀγνοίας ἐστὶ δεικτική. 3 Δεῖ δὲ
καὶ ἐὰν μὴ πρὸς ὅλον ἔχη τις ὀπταίρην τὸν ὀρι-
σμόν, ἀφ' οὗ μὴ γινώσκον (2) τὸ ὅλον, πρὸς τῷ
μερὲς τι ὀπταίρην, ἐὰν ἢ γινώσκον, καὶ μὴ
καλῶς ἀποδεδομένον φαίνηται. τῷ γὰρ μέγιστον
ἀναρρεθῆναι, καὶ ὁ πᾶς ὀρισμὸς ἀναρρεθῆναι.

4 Οσοι τ' ἀσαφὲς τῷ ὀρισμῷ, * οἷον
δυσπρόσπυτον καὶ συζηματίσθοντα πρὸς τὸ δη-
λωτὸν τι, καὶ ἔχον ὀπταίρην, οὕτως ὀπταί-
ρην. ἀναγκαῖον γὰρ τῷ ἀποκρινόμενῳ, ἢ δι-
χεσθαι τὸ ἐκλαμβόμενον ὑπὸ τῷ ἐρωτῷ-
ντι, ἢ αὐτὸν ἀφασαφῆσαι τί ποτε τυγχάνῃ τὸ
δηλούμενον ὑπὸ τῷ λόγῳ.

5 Ἐπὶ, κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τό-
μον εἰώθασιν ἐπισφύρειν. καὶ ἢ βελτίων ὁ
* ἐπισφύρομενος, ἀναρρεθῶν τὸν ἐμπροσθεν
οὕτω καὶ ὅτι τῷ ὀρισμῷ ποιητῶν, ἐ * αὐτῷ
ὀρισμὸν ἐτερον οἰεῖται. ἐὰν γὰρ φαίνηται βελ-
τίων, καὶ μάλλον δηλῶν τὸ ὀρισμὸν, δῆ-
λον ὅτι ἀληθεύοντες ἐσμεν ὁ κείμενος, ὅτι οὐ
εἰσὶ πλείους τῶ αὐτῷ ὀρισμοί.

6 Πρὸς ἀπὸ μὲν δὲ τοὺς ὀρισμοὺς οὐκ
ἐλάττωσι σοιχείον, τὸ πρὸς ἑαυτὸν βλάπτης
ὀρίσασθαι τὸ πρὸς κείμενον, ἢ καὶ καλῶς εἰ-
ρημῶν ὄρεσι ἀναλαβῆναι. ἀνάγκη γὰρ, ὥστε
πρὸς * πρὸς δὲ γινώσκον, τὸ, τε ἐλλείπον
ὢν πρὸς ὅσον, ἔχον τὸν ὀρισμὸν, καὶ τὸ πρὸς
καίμενον πρὸς ὅσον, καὶ ὅσον. ὥστε μάλλον
ὀπταίρην μάλιστα ἀπορρεθῆναι.

7 Τὰ μὲν οὖν πρὸς τοὺς ὀρισμοὺς ὅτι
ποσὸν εἰρησθῶ.

A & aliquis definierit per alterum tantum;
pater, eum non definiuisse. alioquin acci-
deret, ut eiusdem rei sint plures definitio-
nes: quid enim amplius dixit, qui per hoc,
quàm qui per illud definiuit; cum naturâ
comparatum sit, ut ambo in eodem æquè
gignantur? Talis autem est animæ defini-
tio, si quidem est substantia scientiæ ca-
pax. æquè enim est ignorantia capax.

3 Quod si cui aduersus totam definitio-
nem argumenta non suppetant, propter
ea quod totum cognitum non sit: contra
partem aliquam oportet argumentari, si
qua sit nota nec videatur rectè tradita: e-
uersâ enim parte, etiam tota definitio
eueritur.

4 Et quæcumque sunt obscuræ defi-
nitiones, eas corrigendo & reformando,
ut aliquid declarent, & ut argumenta
suppetant, ita considerare oportet. necesse
est enim, cum qui responderet, vel id quod
ab interrogante assumitur, admittere, vel
ipsum patefacere, quid tandem sit quod
definitione significatur.

5 Præterea quemadmodum in con-
cionibus legem soliti sunt ferre; & si me-
lior sit ea quæ lata est, priorem abrogant:
ita etiam in definitionibus faciendum est,
aliâque adducenda est definitio. nam si
hec videatur melior esse, ac magis decla-
rare rem definitam; profectò euerfa e-
rit ea quæ posita fuerat: quandoquidem
non sunt eiusdem rei plures definitiones.

6 Ad omnes autem definitiones euer-
tendas non minimum elementum est, si
quis secum ipse rem propositam scitè de-
finiat, aut rectè traditam definitionem re-
petat. necesse est enim, ut quasi ad exem-
plar confugientes perspiciamus, & quid
in definitione desideretur, & quid super-
uacuo sit adiectum. itaque maior argu-
mentorum copia suppetet. 7 De iis igitur
quæ ad definitiones pertinent, hætenus
dictum est.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΕΒΔΟΜΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER VII.

DE QVÆSTIONE VTRVM SIT IDEM, AN DIVERSVM, TRACTATVS I.

Loci pertinentes ad quæstionem, vtrum sit idem an diuersum.

Cap. I.

1 Prothesis. 2 A casibus, & coniugatis, & oppositis. 3 Ab iis quæ efficiendi vel interimendi vim habent: & ab ortu, vel interitu: & omnino ab iis quæ erga vnamque rem propositam quoquo modo affecta sunt. 4 Si alterum eorum quæ proposita sunt, dicatur maximè tale: 6 vel idem sit quod verum aliquid. 7 Ab accidentibus. A subiectu. 8 A categoria. 9 A genere. 10 A differentiis. 11 Ab eo quod est magis. 12 Ab adiectione. 13 A detractiōe. 14 Ab impossibili. 15 Ab attributis, vel subiectis. 16 A distinctione verbi Idem: 17 Si alterum sine altero esse possit. 18 Epilogus.



VTRVM autē id de quo agitur, sit idem an diuersū, secūdu cū modū qui inter modos supra de eodem expositos, est maximè proprius, nunc dicendum est. Dicebatur autē maximè propriè idē esse, quod est numero vnū. 2 Cōsiderate autē oportet atq; argumēta sumere ex casibus, & cōiugatis, & oppositis. Nā si iustitia est idē quod fortitudo; etiā iustus est idem quod fortis: & iuste, idē quod fortiter. Similis ratio est oppositorū. nā si hæc sunt eadē, etiā ea quæ his opponūtur, sunt eadē, quouis eorum quos dixi modorū opponātur. nihil enim interest, huic an illi contrariū sumatur: quoniā eadē sūt. 3 Rursus ex iis quæ efficiēdi & interimēdi vim habēt, necnō ex ortu & interitu, & omnino ex iis quæ quæ affecta sūt ad vtrūque. quæcūq; enim simpliciter eadē sunt, eorū quoq; ortus & interitus sunt iidem, necnon quæ efficiēdi & quæ eorū pendi vim habent. 4 Considerare etiam oportet, quorum alterum maximè

ΠΟΤΕΡΟΝ Δ' αὐτὸν ἢ ἑτερον, καὶ πὺν κλειώταται τῷ ῥηθέντι. CAP. I.
καὶ τὸν αὐτὸν ἔργον, καὶ ῥητέον.
ἐλέγχο δὲ κλειώτατα αὐτὸν, ὅ
τις ἀριθμῶ ἐν. 2 Σκοπεῖν δὲ ἐκ τε τῶν
αἰσίων, καὶ τῶν σοφίαν, καὶ τῶν ἀντικει-
μένων. Εἰ γὰρ ἡ διχομοσίῃ αὐτὸν τῇ ἀ-
δρίᾳ. καὶ ὁ διχως τὰς ἀδρίδας, καὶ ὁ δι-
χως τὰς ἀδρίδας. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν
ἀντικειμένων. Εἰ γὰρ πᾶσι αὐτὰ. καὶ πᾶ
ἀντικείμενα τοῖς, αὐτὰ, καὶ ὅποιον αὐ-
τῶν λεγόμενον ἀντικείμενον. ὁ δὲ γὰρ ἀφ' ὧν
φέρει τὸ πῦρ, ἢ πῦρ ἀντικείμενον λαβὴν ὅτις. 2. ὅτις ἐν.
* αὐτὰ ἐστὶ.

3 Πάλιν, ἐκ τῶν ποιητικῶν, καὶ φαρ-
μακῶν, καὶ ἡμέσιων καὶ φθορῶν, καὶ ὅλων τῶν
ὁμοίως ἐχόντων πρὸς * ἑκάτερον. ὅσα γὰρ
ἀπλῶς αὐτὰ, ἢ αἱ ἡμέσιες αὐτῶν, καὶ αἱ φθο-
ραι, αἱ αἰσῆς, καὶ πᾶ ποιητικῆς, καὶ πᾶ φαρμα-
κῆς. 4 Σκοπεῖν δὲ, καὶ ὡς ἂν ῥητέον μάλιστα.

λέγεται ὁποῖον, εἰ καὶ θάτερον τῶν αὐτῶν πύ-
των, καὶ τὸ αὐτὸ μάλιστα λέγεται· καὶ γὰρ Ξε-
νοκράτης τὴν βίαν, καὶ τὴν ἀπουσίαν,
ἀποδείκνυσι τὸν αὐτὸν· ὅτι καὶ πρῶτον τῶν βίων
ἀρετώτατος ὁ ἀπουδῆτος, καὶ βιότατος· ἐν γὰρ τῷ
ἀρετώτατον, ἔστι μέγιστον. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν
ἄλλων τῶν ποιούντων. 5 Δὲ δὲ ἐκάτερον, εἰ ἀριθ-
μῶν εἴ, ὁ λέγόμενος μέγιστος, ἢ καὶ ἀρετώτατος.
εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔστι διειρημένοι ὅτι ταῦτα. οὐ
γὰρ ἀναγκάσιον, εἰ ἀνδρόφρονας τῶν Ἑλλήνων Πε-
λοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων, τοὺς αὐτοὺς εἶναι Πε-
λοποννησίων τοὺς Λακεδαιμονίους· ὅτι καὶ ἔχουσιν
ἀριθμῶν Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων· ἀλλὰ
τοὺς ἑκάτερον καὶ τὸ ἑτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ἀναγ-
χάσιον, καὶ γὰρ οἱ Λακεδαιμονιοὶ ὑπὸ τῶν Πε-
λοποννησίων. εἰ δὲ μὴ, συμβήσεται ἀλλήλων εἶναι
βελτίους, εἰ μὴ τοὺς ἑτερον καὶ τὸ ἑτερον ὑπὸ τῶν
ἑτέρων ἀναγκάσιον γὰρ τοὺς Πελοποννησίων, βελ-
τίους εἶναι τῶν Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ τοὺς ἑτερον
καὶ οἱ ἑτερον ὑπὸ τῶν ἑτέρων πρῶτον γὰρ τῶν λει-
πῶν* εἰσι βελτίους. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Λακεδα-
μονίους ἀνάγκη βελτίους εἶναι τῶν Πελοποννησίων.
καὶ γὰρ καὶ οὗτοι πρῶτον τῶν λειπῶν εἰσι βελτίους·
ὥστε ἀλλήλων βελτίους γίνονται. δῆλον οὖν, ὅτι
εἰ ἀριθμῶν δι' εἶ, ὁ βέλτερος ἔστι μέγιστος λε-
γόμενος, εἰ μὴ οὐκ ὅτι ταῦτα, ἀποδείκνυσθαι· καὶ
ἔστι Ξενοκράτης οὐκ ἀποδείκνυσθαι· καὶ γὰρ εἰς ἀρι-
θμῶν ὁ βιότατος, καὶ ὁ ἀπουδῆτος βίος. ὥστε
οὐκ ἀναγκάσιον τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ τὸ ἄμφω ἀρε-
τώτατοι, ἀλλὰ τὸ ἑτερον ὑπὸ τὸν ἑτερον.

6 Πάλιν σχοπεῖν, εἰ καὶ θάτερον ταῦτα, καὶ
θάτερον. εἰ γὰρ μὴ ἀμφοτέρω παρ' αὐτῶν ταῦτα,
δῆλον ὅτι οὐδὲ ἀλλήλους. 7 Ἐπὶ, ἐκ τῶν πύ-
τοις συμβεβηκότων, καὶ οἷς ταῦτα συμβεβηκεν,
ὅτι σχοπεῖν. ὅσα γὰρ θάτερον συμβεβηκεν, καὶ θά-
τερον δι' συμβεβηκέναι· καὶ οἷς θάτερον αὐτῶν
συμβεβηκεν, ἔστι θάτερον δι' συμβεβηκέναι. Εἰ
δὲ τί πύτων διαφωρῇ, δῆλον ὅτι οὐ ταῦτα.

8 Οὐδὲν γὰρ, εἰ μὴ ἐν ἑνὶ γένει κατηγορίας
ἀμφοτέρω. ἀλλὰ τὸ μὲν, ποῖον.* ὁ δὲ ποῖον, ἢ
ποῖος ἢ διχῶς. 9 Πάλιν, εἰ τὸ γένος ἐκάτερον μὴ
ταῦτα ἀλλὰ τὸ μὲν, ἀγαθόν· ὁ δὲ κακόν· ἢ τὸ μὲν,
ἀρετή· ὁ δὲ ὁπτιότης. 10 Ἡ εἰ τὸ μὲν γένος ταῦ-
των, αἱ διαφοραὶ γὰρ μὴ αἱ αὐταὶ ἐκάτερον κατηγο-
ρουμέναι ἀλλὰ τὸ μὲν, ὅτι θεωρητικὴ ὁπτιότης· ὁ δὲ,
ὅτι πρακτικὴ. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων. 11 Ἐπὶ,
ἐκ τῶν μᾶλλον, εἰ τὸ μὲν,* διχῶς τὸ μᾶλλον· ὁ δὲ,
μὴ. ἢ εἰ ἀμφοτέρω* διχῶς, μὴ αὖτε δὲ. κα-
ταφωρῇ ὁ μᾶλλον ἐρατὴν, ἢ μᾶλλον ὁπτιότης τὴν συ-
νοσίαν ὥστε ἐν ταῦτα ἐρατὴ καὶ ὁπτιότης οὐκ ἐρατὴς.

A dicitur quiduis, an & alterū eorum secun-
dū idem maximè dicatur. quemadmodū
Xenocrates beatam vitam & probam de-
monstrat eandem esse, quoniam inter om-
nes maximè eligenda est vita proba, & vi-
ta beata. vnū enim est quod est maximè e-
ligendum & maximū. Similiter contingit
& in ceteris eiusmodi rebus. 5 Oportet au-
tem vtrumque eorum quæ dicuntur maxi-
ma vel maximè eligēda, esse vnū nume-
ro: alioqui non probabitur idem esse. neq;
enim necesse est, si fortissimi Græcorū sūt
Peloponnesij, & Lacedæmonij, eosdem
esse Pelopōnesios & Lacedæmonios: quia
non est vnus numero Peloponnesius &
Lacedæmonius: sed necesse est alterū sub
altero contineri, quemadmodum Lacedæ-
monij sub Peloponnesijs. alioquin cō-
tinget eos inuicē meliores esse, nisi alteri
sub alteris contineantur. necesse est enim
Peloponnesios meliores esse Lacedæmo-
niis, si quidem non continentur alteri sub
alteris: quia ceteris omnibus sunt melio-
res. similiterque necesse est Lacedæmo-
nios meliores esse Peloponnesijs: nam &
hi sunt reliquis omnibus meliores. quare
se inuicem meliores efficiuntur Patet igitur
vnum numero esse debere, id quod o-
ptimum & maximum esse dicitur, si futu-
rum est vt demonstretur esse idem. Proin-
de ne Xenocrates quidem demonstrat:
quia vita beata, & vita proba, non est vna
numero. Quocirca non est necesse ean-
dem esse, eo quod sint ambæ maximè eli-
gendæ, sed altera continetur sub altera.

6 Item considerare oportet, si alterum co-
rum quæ sunt proposita, sit idem quod tertium
quidpiam, an etiam alterum sit idem quod
illud tertium. nisi enim ambo sint eadem
quod idem quidpiam: patet ea ne inter se
quidē esse eadē. 7 Præterea considerare o-
portet ex horum accidentibus, & ex iis qui-
bus hæc accidunt. nā quæ alteri accidūt,
etiā alteri accidere debet: & quibus alterū
eorū accidit, etiā alterū debet accidere. Si
quid autē horū discrepet, patet, non esse
eadē. 8 Videre etiā oportet, an non in vno
categoriae genere ambo sint, sed alterum
qualitatē, alterū quantitātē, vel ad aliquid
relationem declaret. 9 Rursus, an genus v-
triusque non idē sit: sed alterū sit bonū, al-
terū malū: vel alterū virtus, alterū scientia.
10 Vel an idē quidē genus, non tamē
eadē differētia vtriq; attribuatur: sed al-
teri scientia contemplatiua, alteri actiua.
Similis est aliorū ratio. 11 Præterea ex eo
quod magis est, argui poteris, si alterum re-
cipiat intentionē, alterum non item: vel
ambo quidem recipiāt, non tamen simul.
quemadmodum qui magis amat, nō ma-
gis cupit concumbere: itaque non idē est
amor, atque cupiditas concumbendi.

12 Præterea ex adiectione, si vniūque eadem adiectum, non efficiat idem totum.

13 Vel si eadem re ab utroque detracta, quod reliquum est, diuersum est. ut si quis dixerit duplum dimidii, & multipulum simpli, idem esse. nam si ab utroque detrahatur dimidium; ea quæ reliqua sunt, idem declarare deberent: nec tamen declarant: duplum enim & multipulum non declarant eandem rem. 14 Considerare autem oportet, non solum an iam aliquid impossibile accidat propter thesīm, sed etiam an esse possit ex hypothesi. ut si accidit, qui inane & æris plenum, idem esse asserunt: patet enim, si aer exeat, nihilominus, immo magis inane fore, plenum verò æris amplius non fore. Quocirca supposito aliquo, seu vero, seu falso, (nihil enim refert,) alterum eorum tollitur, alterum non item. quare non idem sunt.

15 Vt autem vniuersaliter dicam, ex iis quæ quomodocumque vtrique attribuantur, & quibus hæc attribuantur, considerare oportet, an alicubi discrepent, nam quæ alteri attribuantur, alteri quoque attribui debent: & quibus alterum attribuitur, etiam alterum attribui debet. 16 Præterea, quia multis modis idem dicitur, considerare oportet, an alio quodam modo eadem sint. nam quæ genere vel specie sunt eadem, non necesse est etiam numero eadem esse: considerabimus autem, vtrum ita sint eadem, an secus.

17 Præterea, an possit alterum sine altero esse: sic enim idem non erunt. 18 Loci igitur ad idem pertinentes, tot dicuntur.

A 12 Επὶ, ἐκ τῆς προσθέσεως, εἰ δὲ αὐτὰ ἕκαστον προστιθέμενον, μὴ ποιεῖ τὸ ἕλόν ταῦτον. 13 Ἡ εἰ τῶν αὐτῶν ἀφ' ἑκάστου ἀφαιρεθέντος, τὸ λοιπὸν, ἔσται. οἷον, εἰ διπλασίον ἡμίσιος, καὶ πολλαπλάσιον ἡμίσιος, (ταῦτόν ἐφηνεν εἶ). ἀφαιρεθέντος γὰρ ἀφ' ἑκάστου, τὸ ἡμίσιος, τὰ λοιπὰ ταῦτον ἔδδ' ἀδελφῶν. ὃ δὲ ἀδελφῶν δὲ. τὸ γὰρ διπλασίον, καὶ πολλαπλάσιον, οὐ ταῦτον ἀδελφῶν. 14 Σκοπεῖν δὲ, μὴ μόνον εἰ ἥδη τί συμβαίνει ἀδυνάτον διὰ τῆς θέσεως, ἀλλὰ καὶ εἰ δυνάτον ἐστὶ ὑποθέτως ἐκφέρειν. καθάπερ πῶς τὸ κενὸν καὶ τὸ πλήρες αἴρος, (ταῦτόν φησιν οἷον). δῆλον γὰρ, ὅτι εἰ εἰσέλθῃ ὁ αἶρ, κενὸν μὲν οὐχ ἦτιον, ἀλλὰ μάλλον ἔσται. πλήρες δὲ αἴρος οὐκέτι ἔσται. ὥστε ὑποτιθέντες τίνος, εἴτε ψαλίδος, εἴτε ἀληθοῦς, (οὐδὲν γὰρ ἀφ' αὐτῶν), τὸ μὲν ἔτιον αἰμαρῆται αὐτῶν. τὸ δὲ ἔτιον, ὃ ὥστ' ὃ ταῦτον.

15 Καθόλου δὲ εἰπεῖν, ἐκ τῶν ὁπωσούν ἑκαστοῦ κατηγορουμένων, καὶ ὧν ταῦτα κατηγορεῖται, σκοπεῖν, εἴπου ἀφ' αὐτῶν ὅσα γὰρ ταῦτον κατηγορεῖται, καὶ ταῦτον κατηγορεῖται. καὶ ταῦτον κατηγορεῖται. καὶ ταῦτον κατηγορεῖται. 16 Επὶ, ἐπεὶ πολλαχῶς ταῦτο λέγεται, σκοπεῖν, εἰ καὶ ἔτιον πῶς ἔσται ταῦτον ὅτις τὰ γὰρ εἶδη, ἢ ἡμεῖς ταῦτα, ὅτι αἰάλη δριμύτης (ταῦτα εἶ). ὅτι σκοπεῖν γὰρ, πόθεν οὕτως ταῦτα, ἢ ὅχι ὕτως. 17 Επὶ, εἰ δυνάτον ἦτα ἑκαστοῦ αὐτῶν ταῦτον εἶναι. ὃ γὰρ αὐτῶν εἶναι ταῦτον. 18 Οἱ μὲν γὰρ πᾶσι τὸ ταῦτον τὸ ποῖ, ὅσοι περὶ λέγονται.

An locis proximè expositis uti liceat, cūm de definitione differitur.

Cap. II.

1 De locis qui vim habent refellendi. 2 De iis qui vim habent confirmandi. 3 Epilogus.

P Arct autem ex iis quæ dicta fuerunt, omnes locos ad idem pertinentes, qui vim habent evertendi, etiam ad definitionem refutandam utiles esse, quemadmodum antea dictum fuit. nisi enim & nomen & oratio idem declarent, constat eā orationem quæ tradita est, non esse definitionem. 2 Eorum autem locorum qui ad confirmandum valent, nullus utilis est ad definitionem confirmandam. non enim satis est probare idem esse, quod orationi & quod nomini subiectum est, ad definitionem confirmandam: sed & cetera omnia quæ præcepta sunt definitiones habere oportet. 3 Refutare igitur definitionem hoc modo, & ex his, semper tenendum est.

Δ Ἦλον δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἀπὸ τῶν αὐτῶν τῶν δὲ ταῦτον ἀνασκαφῶν τῶν ποῖ, καὶ πᾶσι ὅσοις χηρίμοι, καθάπερ ἐμπεραθεν εἴρηται. εἰ γὰρ μὴ ταῦτον ἀδελφῶν τὸ, τὸ ὄνομα ἔσται ὁ λόγος, δῆλον ὅτι ὅτι αὐτῶν εἶναι ὁρισμὸς, ὃ ἀποδοτὴς λόγος. 2 Τῶν δὲ ἀνασκαφῶν τῶν ποῖν ὅσοις χηρίμοι πᾶσι ὅσοις οὐ γὰρ ἀπὸ χηρὸν τὸ δῆλον ταῦτον, τὸ ὑπὸ τὸν λόγον, καὶ ποιῶμα, πᾶσι τὸ ἀνασκαφῶν ὅτι ὁρισμὸς. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πᾶσι δὲ ἔχον τὰ πᾶσι χηρίμοι τὸν ὁρισμὸν. 3 Αἰμαρῶν μὲν οὕτως οὕτως, καὶ ἀφ' αὐτῶν, αἰμαρῶν.



DE DEFINITIONE CONFIRMANDA.

TRACTATUS II.

Cap. III.

1 ¶ Protheorie. Neminem, aut paucos definitionem syllogismo concludere. 2 Definitionem syllogismo concludi posse. 3 ¶ Locis. 4 Ab oppositis, 5 id est, vel a tota definitione, 6 vel a partibus. 10 A casibus & coniunctis. 11 A proportionibus. 12 Ab eo quod est magis, A simili.

ΕΑΝ ὁ καὶ παλαιὸς βυλῶντα, πρὸς
τοῖς μὲν εἰδέναι δι᾽ ὅτι οὐδεὶς, ἢ ὀλίγοι τῶν
διὰ λεγόμενων, ὅροι συλλογίζονται, ἀλλὰ πλεί-
ους ὡς ἀρχὴν ὁ ποιοῦντα λαμβάνουσιν· οἷον, ὅτι
πρὸς γεωμετρίας, ἔστι ἀριθμοὶ, καὶ τὰς ἄλλας τὰς
ποιεῖταις μαθησίς. 2 Εἰδὲν, ὅτι δὲ ἀκριβείας μὲν,
ἄλλως ἐστὶ περὶ γεωμετρίας ἀποδοῦναι, καὶ τί ἐστιν
ὅρος, καὶ πῶς ὁρίζεται δι᾽ αὐτῶν ὅτι, ὅσον ἰσχυρὸν πρὸς
τὸ πρῶτον χρεῖμα, πρὸς τὸν μῆλον λεκτόν, ὅτι
δυνατὸν ἡμεῖς ὁρίσασθαι, καὶ τὴν πᾶν ὡς ἐστὶν, συλ-
λογισμὸν· εἰ γὰρ ἐστὶν ὅρος, λόγος δὲ ὁ πᾶν ὡς ἐστὶν
τῶν περὶ γεωμετρίας. καὶ δι᾽ αὐτῶν τὰ ἐν ὅροις κα-
τηγοριάζονται, ἔστι ἐν τῷ πᾶσι, τὴν περὶ γεωμετρίας
μὴν κατηγοριάζονται· (κατηγοριάζονται δὲ ἐν τῷ πᾶσι, τὰ
τῶν, ἔστι αἱ διαφοραὶ) φανερόν, ὡς εἰ τις γὰρ
τοῖς αὐτοῖς, αὐτὸν ἐν τῷ πᾶσι, τὴν περὶ γεωμε-
τρίας κατηγοριάζονται, ὅτι ὁ αὐτὸς ἔχει λόγους, ὅρος δὲ
ἀνάγκη αὐτῶν εἶναι· ὅτι ἐν τῷ πᾶσι ἐστὶν ὅρος· ὅρος
τῶν περὶ γεωμετρίας· ὅτι ἐν τῷ πᾶσι ἐστὶν ὅρος, ὅτι
περὶ γεωμετρίας κατηγοριάζονται. ὅτι μὲν οὖν ἐχωρεῖ
συλλογισμὸν ὅρος ἡμεῖς, φανερόν. 3 Εκ τίνων
δὲ δι᾽ καὶ παλαιὸς βυλῶντα, διώρισται μὲν ἐν τῷ πᾶσι
ἀκριβέστερον· πρὸς δὲ πᾶσι περὶ γεωμετρίας μέθο-
δον, οἱ αὐτοὶ τίπτε χρῆσιμους. 4 Σκεπτικόν γὰρ ἐπὶ
τῶν ἐν ἀρχῇ, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπὸ τῶν μὲν, καὶ
ὅλους τῶν λόγους, καὶ τῶν μέρους ἐπισκοποῦντα.
5 Εἰ γὰρ ὁ ἀπὸ τῶν μέρους, τὴν ἀπὸ τῶν μέρους· ἔστι τὸν
εἰρημικὸν τῶν περὶ γεωμετρίας ἀνάγκη εἶναι. ἐπεὶ δὲ
τῶν ἐν ἀρχῇ πλείους συμπλοκαί, λιπότερον ἐκ τῶν
ἐν ἀρχῇ, ὅποῖος δὲ μάλιστα φανεῖν ὁ ἐν ἀρχῇ
ὁρίσασθαι. ὅλους μὲν οὖν τοῖς λόγους, καὶ τὰς εἰ-
ρημικὰς σκεπτικόν. 6 Κατὰ μέρους δὲ ὡς δὲ. Πρῶτον
μὲν οὖν, ὅτι ὁ ἀπὸ τῶν μέρους ὅρος, ὅπως ἀποδοῦ-
ναι. εἰ γὰρ ὁ ἐν ἀρχῇ, ἐν τῷ πᾶσι· ὁ δὲ περὶ
καὶ μὲν μὴ ἐστὶν ἐν τῷ πᾶσι· δὴλον ὅτι ἐν τῷ πᾶσι
τῶν αὐτῶν εἶναι· ὅτι ἀνάγκη τὰ ἐν ἀρχῇ, ἢ ἐν τῷ πᾶσι
τῶν, ἢ ἐν τῶν ἐν ἀρχῇ ὅροις ἡμεῖς εἶναι. καὶ τὰς δι-
φοραὶς τῶν ἐν ἀρχῇ, τῶν ἐν ἀρχῇ ἀξιοῦν κατηγο-
ριάζονται, καὶ τὰς λαμβάνει καὶ μέλανος· ὁ μὲν
γὰρ, ἀκριβέστερον· ὁ δὲ, συγκριτικὸν ὅπως.

QVod si confirmare velimus, primū
scire oportet, neminem aut paucos
eorum qui disputant, definitionem syllo-
gismo concludere, sed omnes eam pro
principio sumere: quemadmodum sciunt
qui circa geometriā, & qui circa numeros,
& qui circa alias eiuscemodi disciplinas
versantur. 2 Deinde sciendum est, aliū esse
tractationis exquisitē exponere, & quid
sit definitio, & quomodo definire oport-
eat. nunc verò, quod in vsum praxen-
tem sufficit, hoc tantū dicendum est, syl-
logismo concludi posse definitionem &
quidditatem. nam si definitio est oratio,
quæ declarat rei quidditatē, & oportet ea
quæ in definitione attribuuntur, etiam in
quæstione quid est, rei sola attribui: (attri-
buuntur autem in quæstione quid est, genera
& differentia:) perspicuū est, si quis sum-
pserit ea tantūmodo quæ in quæstione quid
est, rei attribuuntur, orationem quæ hæc
ipsa continet, necessariū esse definitionem,
quia non potest esse alia rei definitio: cum
nihil aliud in quæstione quid est, rei attri-
buatur. Definitionem igitur syllogismo
concludi posse perspicuum est. 3 Ex quib-
us autem oporteat eam construere, defi-
nitum fuit in aliis libris exquisitiū. quod
verò ad propositam methodum attinet, hi
loci utiles sunt. 4 Considerandum enim
est in contrariis, & aliis oppositis, & totas
orationes, & per partes inspicendo. 5 Nā
si opposita oratio est opposita rei definitio, co-
niam orationem eam quæ dicta est, rei pro-
positæ definitionem esse necesse est. Quoniam
autem contrariorum plures sunt conexio-
nes, sumenda est ex contrariis ea quæ ma-
ximè videri possit contraria definitio. To-
ta igitur orationes, quemadmodum di-
ctum est, consideranda sunt. 6 Per partes
autem sic: Primū ostenditur genus quod
traditum fuit, rectè traditum esse. si enim
contrarium est in contrario genere: quod
autē propositū fuit, non est in eodē: pro-
culdubio erit in contrario: quia necesse
est contraria vel in eodem genere, vel in
contrariis generibus esse. Ac differentias
quoque contrarias attribui contrariis cen-
semus: ut albo & nigro. nam illud dissipā-
di, hoc colligendi aspectum vim habet.
quare

37. οὐτοι

37. κατὰ
αὐτοὺς

ὥς τε εἰ ἐνός αὐτῶν ὁρισμός ἐστι, ὃ ποιητικόν
ἐστὶ τῶ τέλους· καὶ τῶ λοιπῶν ἐκείνου * ὥς
αὖ εἴη ὁρισμός. 12. Ἐπὶ, ἐκ τῶ μᾶλλον ἢ ἐκ
τῶ ὁμοίως, ὁπερὶ οὗ ἐδίδχθη * καὶ ἀσυνδύ-
ζειν, δύο πρὸς δύο συγκρίνοντα. οἷον, εἰ
μᾶλλον ὁδε τῶδε, ἢ ὁδε τῶδε ὁρισμός· ὁ
δὲ ἦτον δοκῶν, ὁρισμός ἐστὶ· καὶ ὁ μᾶλ-
λον. καὶ εἰ ὁμοίως ὁδε τῶδε, καὶ ὁδε τῶδε·
εἰ ὁ ἕτερος, τῶ ἑτέρου· καὶ ὁ λοιπός, τῶ
λοιπῷ.

13. Ἐνός δὲ ὁρισμοῦ πρὸς δύο συγκρίνο-
μένου, ἢ δύο ὁρισμῶν πρὸς ἑνός, ὁδὸν χρῆ-
σιμος ἢ ἐκ τῶ μᾶλλον ὁπισθεψίς· ὅτε γὰρ ἑνός
δυσὶν, ὅτε δύο τῶ αὐτοῦ ὁριεῖ διωπατὸν εἶναι.

A quare si unius eorum definitio est, habere vim efficiendi finem, etiam uniuscuiusque reliquorum hæc erit definitio. 12. Præterea ducenda sunt argumenta ex eo quod magis, & ex eo quod æquè est, quot modis licet confirmare, duobus ad duo cōparatis. veluti si magis hæc huius, quàm illa illius definitio est; quæ autem minùs esse videtur, definitio est; etiā ea quæ magis videtur, definitio erit. Item si æquè hæc huius, & illa illius definitio est; si altera alterius est, etiam reliqua reliqui erit. 13. Vna autem definitione cum duabus rebus comparata, aut duabus definitionibus cum vna re, non est utilis hæc consideratio ex eo quod magis est: quia nec vna duarum rerum, nec dua eiusdem rei definitiones esse possunt.



COMMVNIA DE OMNIBVS PROBLEMATIS.

TRACTATVS III.

De locis præcipuis, & maximè vtilibus.

Cap. IV.

37. ἰδίαις καὶ
αὐτοῖς

Εἰς τὸ ὅτι κατὰ τὴν τῶ πῶν, οἷον τῶ
εἰρημῶν, ἢ οἱ ἐκ τῶ πῶν, ἢ τῶ συ-
ταίχων. ὅς ἐστι δὲ μάλιστα κατὰ τὴν ἐπερ-
χειρῶν πῶν. (χρησιμώτατοι γὰρ πρὸς
πλῆθος) καὶ τῶ ἄλλων δὲ τῶ μάλιστα κοι-
νοῖς· οὗτοι γὰρ ἐπερχειρῶν τῶ λοιπῶν· οἷον, πῶν
ἐπερχειρῶν ἐπὶ τῶ κατὰ τὴν ἐκείνου, ἢ ἐπὶ τῶ εἰ-
δῶν συταίχων, εἰς φαρμάκων ὁ λόγος, ὅτι σὺν ὁ-
νυμῶν * ὅς ἐστι δὲ τῶ χρησιμῶν ὁ πῶν
πρὸς τοῖς ἰδίαις ἰδίαις εἶναι, κατὰ τὴν
πρὸς τὴν εἰρημῶν· ἢ ἐπὶ, εἰ μάλιστα εἰρημῶν
ἰδίαις· ἢ αὐτὸ αὐτῶν κατὰ τὴν ὁριεῖ, ὥς ἐπε-
ρχειρῶν. καὶ εἰ τίς ἄλλος κινῶν καὶ ἐπερχειρῶν
τῶ πῶν ἐστὶ, τῶ τῶ χρησιμῶν.

MAXIMè autem locorum omnium apti sunt ij quos nunc dixi, necnon ex calibus, & cōiugatis. idèoque maximè memoria tenere, & in promptu habere oportet hos locos: (vtilissimi enim sunt ad plurima problemata:) atque etiam ex ceteris eos qui sunt maximè communes: quoniam inter reliquos sunt efficacissimi. cuiusmodi est respicere ad singularia: item in speciebus considerare, an eis conveniat definitio, quoniā species est synonyma: (est autem utilis hic locus aduersus eos qui ponunt ideas esse, quemadmodum antea dictum fuit:) præterea videre, an nomen per translationem dixit: aut idem sibi ipsi attributum sit quasi diuersum. & si quis alius locus est communis & efficax, eo vtendum est.

De facultate, vel difficultate argumentandi.

Cap. V.

1. ¶ Vtrum problema facilius confirmetur, an refellatur. De definitione qua facilius enervitur quàm confirmatur: cum quia difficile est sumere propositiones, ex quibus confirmatur. 2. Tum etiam quia plura probanda sunt, cum confirmatur, quàm cum refellitur, si quidem omnes partes definitionis confirmari debent, unam reprehendi sufficit. 3. Præterea syllogismo vniuersali tantum confirmatur definitio, & particulari quoque refutatur. item reciprocari debet cum definito. 4. Et soli definito conuenire. 5. De proprio, & de genere. 6. Proprium facilius reprehendi, quàm confirmari: quia omnes partes confirmari debent, unam reprehendi satis est: Item quia proprium omni, & soli conuenire debet. 7. Genus facilius refelli, quàm probari: quia confirmari debet syllogismo vniuersali, refelli autem potest etiam syllogismo particulari: 9. Item quia non confirmatur, nisi probetur inesse ut genus: refellitur autem etsi simpliciter probetur non inesse. 10. Eorum qua dicta sunt, confirmatio à simili. 11. De accidente. 12. ¶ Collatio diuersorum problematum. Definitionem facillimè reprehendi, quia multa conditiones in ea requiruntur, 13. & quia loci aliarum problematum ad definitionem transferri possunt. 14. difficillimè autem confirmari, 15. De proprio. 16. De accidente, quod facillimè confirmatur, 17. & difficillimè enervitur. 18. ¶ Epilogus.

Difficilius autem confirmari quam e-
uertere definitionem, ex iis quæ deinceps dicentur, perspicuum erit. nam & ipsa *interrogantem* videre, & ab iis qui interrogantur, sumere huiusmodi propositiones, non facile est: utputa eorum quæ in tradita definitione continentur, aliud esse genus, aliud differentiam: & in *questione* quid est, attribui tantummodo genus & differentiam. sine his autem *propositionibus* non potest definitio syllogismo concludi. nam si & quædam alia rei attribuuntur in *questione* quid est: non constat, eane quæ dicta est, an altera sit eius definitio: quandoquidem definitio est oratio quidditatem declarans. 2 Sed & ex his manifestum est. facilius enim, vnum concludere, quam multa. ac refellenti quidem sufficit contra vnam *definitionis partem* disputare. nam si vnam qualemcumque refutauerimus, euerfa erit definitio. confirmanti autem necesse est ea omnia coagmentare & probare inesse, quæ in definitione posita sunt.

3 Præterea qui confirmat, vniuersalem syllogismum afferre debet: nam quibus nomen, *iis* omnibus etiam definitionem attribui oportet: & præterea vicissim quibus definitio, etiam nomen si propria futura est ea definitio quæ tradita est. Ei verò qui refellit, non est necesse probare vniuersale: sufficit enim si probet, definitionem de aliquo eorum quæ sub nomine continentur, non verè dici. Sed & si vniuersaliter refellere oporteat, ne sic quidem reciprocatio est necessaria in refutatione. satis enim est, cum qui refutat vniuersaliter, ostendere cuidam eorum quibus nomen attribuitur, definitionem non attribui. contra autem non necesse est ostendere, quibus definitio non attribuitur, ne nomen quidem attribui.

4 Præterea etsi omni ei conueniat quod sub nomine continetur, non tamen soli, euerfa erit definitio.

5 Similis est & proprii & generis ratio. vtraque enim refellere, quàm confirmare, facilius est.

6 Quod quidem de proprio perspicuum est ex iis quæ dicta sunt: quia plerumque *verborum* coniunctione proprium traditur. itaque refellere licet vel vno *verbo* reprehenso: eum verò qui confirmat, omnia syllogismo concludere necesse est.

7 Ferè autem reliqua omnia quæ ad definitionem pertinent, etiam ad proprium aptari possunt. nam qui confirmat, ostendere debet, *orationem* iis omnibus conuenire quæ sub nomine continentur. refellentiautem satis est ostendere vni non conuenire. sed etsi omni conueniat, non tamen soli, sic quoque euersum erit, quemadmodum & in definitione dicebatur.

Tom. I,

OTI δὲ χαλεπώτερον, κατασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν ὅσον, ἐκ τῆς μὲν ταῦτα ἡ ἡσυχάζουσι φανερόν· καὶ γὰρ ἰδίῳ αὐτοῖς, καὶ λαοῖς ὡς τὸ ἐρωτωμένοις τὰς ποιὰς τὰς ποταμίας, οὐκ ἀπαιτεῖται, ὅτι τῆς ἐκ τῶν ἀποδοχῶν λόγῳ, ὁ μὲν, ἡμῶς· ὁ δὲ, ἀποδοχῶν καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἑστῶν, ὁ ἡμῶς μόνον, καὶ αἱ ἀποδοχῶν κατασκευάζονται. αὐτὰ δὲ πύτων ἀδυνατοῖν ὁρισμοῦ ἡμέτεροι συλλογισμοί. εἰ γὰρ πῶς καὶ ἄλλα ἐκ τῶν ἑστῶν τῶν ποταμῶν κατασκευάζονται, ἀδύνατον, πότῃ ὁ ὅρις, ἢ ἑτέροις αὐτῶν ὁρισμοῖς ἔστιν· ὅτι ὁ ὅρις ὅτι ὁ ὅρις, ὁ δὲ τῶν ὅρις σημειῶν.

2 Διὸ δὲ καὶ ἐκ τῆς δὲ· ῥᾶον γὰρ, εἰ συμφέρειναι, ἢ πολλὰ. ἀνασκευάζονται μὲν οὖν, ἀποδοχῶν τὰς ἀποδοχῶν· ἐν γὰρ ὁποιοῦν ἀνασκευάζονται, ἀνασκευάζονται ὅτι ὁ ὅρις. κατασκευάζονται δὲ, πῶς αἱ ἀποδοχῶν συμβαίνει ὅτι ὁ ὅρις τὰς ἐκ τῶν ὅρις.

3 Εἰ, κατασκευάζονται μὲν, καὶ ὁ ὅρις οἰεῖται συλλογισμῶν. διὸ γὰρ καὶ πῶς ὁ πῶς· κατασκευάζονται τὸν ὅρις· καὶ ἐν τῶν τῶν, αἱ ἀποδοχῶν, καὶ οὐ τὸν λόγον, καὶ τῶν τῶν, εἰ μὴ ἰδίῳ ὅτι ὁ ἀποδοχῶν ὅρις. ἀνασκευάζονται δὲ, οὐκ αἱ ἀποδοχῶν διὸ καὶ ὁ ὅρις. ἀποδοχῶν γὰρ ὁ διὸ καὶ, ὅτι οὐκ ἀληθεύειν τῶν ὅρις τῶν τῶν τῶν, ὁ λόγος. εἰτε καὶ καὶ ὁ ὅρις αἱ ἀποδοχῶν, ὅτι ὅτι ὁ ἀποδοχῶν ἀνασκευάζονται ὅτι ὁ ἀποδοχῶν ἀνασκευάζονται. ἀποδοχῶν γὰρ ἀνασκευάζονται καὶ ὁ ὅρις, ὁ διὸ καὶ, ὅτι καὶ ὁ ὅρις τῶν τῶν τῶν, ὁ λόγος κατασκευάζονται. ὁ δὲ αἱ ἀποδοχῶν, καὶ ἀποδοχῶν τῶν τῶν τῶν, ὁ διὸ καὶ, ὅτι καὶ ὁ ὅρις μὴ κατασκευάζονται, οὐκ ἀληθεύειν. 4 Εἰ, εἰ καὶ πῶς ὁ πῶς τῶν τῶν τῶν, μὴ μόνον δὲ, ἀνασκευάζονται ὁ πῶς ὁ ὅρις. 5 Ομοίως δὲ ἐκ τῶν τῶν τῶν καὶ ὁ ὅρις ὅτι. ἐκ ἀμφοτέρων γὰρ ἀνασκευάζονται, ἢ κατασκευάζονται, ῥᾶον. 6 Περὶ μὲν οὖν τῶν ὅρις, φανερόν ἐκ τῆς εἰρημίας. ὅτι γὰρ ὅτι πολλοῖς, ἐκ συμπλοκῆς ὁ ὅρις ἀποδοχῶν. ὅτι ἀνασκευάζονται μὲν ὅτι ἐκ ἀνασκευάζονται. κατασκευάζονται δὲ, πῶς συλλογισμοῖς ἀνασκευάζονται. 7 Σχεδὸν δὲ πῶς τὰς λαοῖς, ὅτι τῶν τῶν ὅρις, καὶ τῶν τῶν ὅρις ἀρμύσας λέγειν. πῶς τῶν γὰρ διὸ τῶν τῶν τῶν, τὸν κατασκευάζονται ἀνασκευάζονται ὅτι ὁ πῶς· ἀνασκευάζονται δὲ, ἀποδοχῶν ἐκ διὸ καὶ μὴ ὁ πῶς. εἰ δὲ καὶ πῶς ὁ πῶς, μὴ μόνον δὲ, καὶ οὕτως ἀνασκευάζονται γὰρ, κατασκευάζονται καὶ ὅτι τῶν ὅρις ἐκ τῶν.

Ii ij

γρ. κατὰ
συνήθειαν δὲ
τοῦ αὐτοῦ
καὶ ἀπὸ
τοῦ ὑποκείμενου.

8 Περὶ δὲ τῶν ἡμῶν, ὅτι * κατὰ συνήθειαν
ζῶντα μὲν, ἀνάγκη μοναχῶς πρῶτον εἶδέναι
* ὑπὸ τῆς ἀνασκαφῆς δὲ, διχῶς· καὶ γὰρ
εἰ μὴ δύνῃ, ἔστι ἐνὶ διδύκῃ μὴ ὑπὸ τῆς
ἀνθρώπου ὅτι ἐστὶν ἀρχή. 9 Ἐπὶ κατὰ συνήθειαν
ζῶντι μὲν οὐκ ἀποδίδεται ὑπὸ τῆς διδύκης· ἀλλὰ
ἔστι ὅτι ὡς ἡμῶς ὑπὸ τῆς διδύκης· ἀνασκαφῆς
ζῶντι δὲ, ἰσχυρὸν ὅτι εἶδέναι μὴ ὑπὸ τῆς διδύκης, ἢ πρὸς
* ἢ μὴ δύνῃ. 10 Εἰσὶ δὲ, ὡς ἔστι καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις
ὅτι ἀνασκαφῆς καὶ ἀνασκαφῆς. 11 Ἐπὶ δὲ τῇ
συμβεβηκυῖαι, ὅτι καὶ ἀνασκαφῆς, ὡς ἀνασκαφῆς
ζῶντι, ἢ κατὰ συνήθειαν κατὰ συνήθειαν ζῶντα μὲν γὰρ,
διχῶς ὅτι πρῶτον * ἀνασκαφῆς ζῶντα γὰρ, ἀποδίδεται
ἐν διδύκῃ μὴ ὑπὸ τῆς διδύκης. ὅτι ἐπὶ μέρεσι, ἀνα-
παύειν· ὡς γὰρ κατὰ συνήθειαν, ἢ ἀνασκαφῆς
κατὰ συνήθειαν ζῶντι μὲν γὰρ, ἀποδίδεται ὅτι εἶδέναι πρὸς
ὑπὸ τῆς ἀνασκαφῆς δὲ, διχῶς ὅτι οὐ-
δύνῃ ὑπὸ τῆς διδύκης. 12 Φανερόν δὲ ἔστι, ὅτι πρῶτον
ῥᾶσι, ὅτι ἀνασκαφῆς· πλείους μὲν γὰρ οὐ
αὐτὰ τὰ διδύκα, πολλὰ εἰρημύων· ἐκ δὲ
τῆς πλείων, γὰρ ἔστι συλλογισμὸς· εἰκὸς
γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς μάλλον, ἢ ἐν τοῖς ὀλίγοις,
ἀμύθημα γίνεσθαι. 13 Ἐν, πρὸς μὲν ὅτι οὐ
διχῶς καὶ ὅτι τῆς διδύκης ἐπιχειρῶν· εἴτε γὰρ μὴ
ἴδῃς ὁ λόγος, εἴτε μὴ ἡμῶς ὅτι ἀποδίδεται, εἴτε
μὴ ὑπὸ τῆς διδύκης ἢ ἔν τῳ λόγῳ, ἀνθρωπίνος γὰρ ὁ
ὁρισμὸς· πρὸς δὲ πᾶσι, ὅτι * πᾶσι ἐν τῷ ὅρῳ,
ἔστι πᾶσι ἐν διχῶς πρῶτον ἐπιχειρῶν· μόνον
γὰρ πᾶσι ὅτι συμβεβηκὺς, κοινὰ πρῶτον ἔστι
εἰρημύων· ὑπὸ τῆς διδύκης μὲν γὰρ ὅτι ἐκαστὸν ἔστι
εἰρημύων. εἰ δὲ μὴ ὡς ἴδῃς ὑπὸ τῆς διδύκης ὅτι ἡμῶς, οὐ-
δέπω ἀνθρώπου ὅτι ἡμῶς· ὁμοίως δὲ ἔστι ὅτι ἴδῃς, ἐκ
ἀναγκῆς, ὡς ἡμῶς· ὅτι ὅτι συμβεβηκὺς, ὡς
ἡμῶς ἢ ἴδῃς, ἀλλ' ὑπὸ τῆς διδύκης μόνον. ὡς ἔστι διω-
τὴν ἐκ τῆς ἐτέρῃ πρὸς πᾶσι ἐπιχειρῶν, ἀλλ'
ἢ ἐπὶ τῷ ὁρισμῷ. διὸ οὐκ ὅτι ῥᾶσι πρῶτον,
ὅτι ἀνασκαφῆς. 17 Κατὰ συνήθειαν δὲ, χαλεπώ-
τατον· ἐκαστὸν γὰρ πρῶτον ὅτι συλλογισμὸς· (καὶ
γὰρ ὅτι ὑπὸ τῆς διδύκης πᾶσι εἰρημύων πρῶτον, καὶ ὅτι ἡμῶς
ὅτι ἀποδίδεται, καὶ ὅτι ἴδῃς ὁ λόγος·) ἔστι τῷ
τῷ τῷ, ὅτι διδοῖ τὸ πᾶσι ὅτι ὁ λόγος, καὶ τῷ το
χαλεπὸν ὅτι πεποιμένον. 18 Τῷ δὲ ἄλλων,
τὸ ἴδῃς, μάλιστα τοιοῦτον. ἀναρεῖν μὲν γὰρ
ῥᾶσι, ἀλλ' ὅτι ἐκ πολλῶν ὡς ἐπιπολυῖ·
κατὰ συνήθειαν δὲ, χαλεπώτατον· ὅτι τε πολ-
λὰ δὲ συμβεβηκὺς· καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι μόνον
ὑπὸ τῆς διδύκης, καὶ ἀνθρωπίνος ἐστὶν ὁ ὁρισμὸς.
16 ῥᾶσι δὲ πρῶτον κατὰ συνήθειαν τὸ συμ-
βεβηκὺς· ἐκ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ὅτι μόνον ὑπὸ τῆς διδύκης.

γρ. ἀνασκαφῆς
ζῶντι

γρ. πᾶσι ἐν τῷ
ὁρισμῷ

A 8 De genere autem hinc apparet: quia con-
firmatur vno modo: id est, si probetur omni
inesse: refellitur autem duobus. siue enim
probetur nulli inesse, siue alicui non inesse,
euersum erit quod initio positum fuit quasi
genus.

9 Præterea confirmanti non satis est
probare inesse: sed etiam ut genus inesse,
probandum est. refellenti autem sufficit
probare alicui non inesse, vel nulli inesse.

10 Videtur autem, ut & in aliis facilius est
corrumpere quàm efficere, sic & in his re-
fellere quàm confirmare.

11 Quod verò ad accidens attinet, vni-
uersale facilius refellitur, quàm confirma-
tur: nam confirmanti probandum est omni
inesse: refellenti autem satis est probare vni
non inesse. contra particulare facilius con-
firmatur, quàm refellitur: quia confirma-
nti satis est probare cuidam inesse: refellenti
autem probandum est nulli inesse. 12 Per-
spicuum quoque est, cur omnium facilli-
mum sit definitionem euertere. cum enim
multa dicta sint, quæ in definitione seruari de-
bent, plurima data sunt ad eam evertendam.
C ex pluribus autem citius fit syllogismus:
quia verisimile est, in multis magis quàm
in paucis peccari.

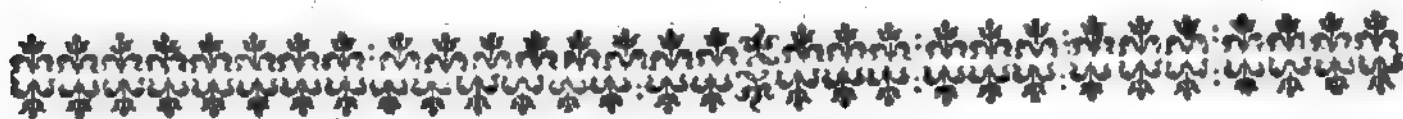
13 Præterea ad definitionem evertendam,
ex aliis quoque argumenta sumi possunt.
siue enim oratio non sit propria: siue id
quod traditum est, non sit genus: siue ali-
quid eorum quæ in definitione posita sunt,
non insit, evertitur definitio. Ad alia verò
refusanda, nec quæ ex definitionibus exi-
stunt, nec cetera omnia argumenta sumi
possunt. nam ea sola quæ ad accidens per-
tinent, communia sunt iis omnibus quæ
dicta fuerunt: quoniam vnumquodque eo-
rum quæ dicta sunt, inesse debet. Quod si
genus non insit ut proprium, non ideo ge-
nus euersum est. Similiter non est necesse
proprium inesse ut genus: nec accidens in-
esse ut genus, vel ut proprium, sed inesse
dumtaxat. Quare non possunt argumenta
ex aliis ad alia transferri, nisi ad definitio-
nem. Patet igitur, facillimè omnium infir-
mari definitionem. 14 Difficillimè autem
confirmatur. nam & cetera omnia conclu-
di oportet: (nimirum inesse ea omnia quæ
dicta fuerunt, & genus esse quod traditum
fuit, & propriam esse orationem:) & præter-
ea probandum est orationem declarare quid res
sit: idque præclare factum esse oportet.

15 Inter cetera verò proprium est maximè
tale. facilius enim evertitur, quia ex multis
verbis plerumque constat: difficillimè au-
tem confirmatur, quia multa oportet coag-
mentare atque coniungere, & præterea pro-
bare soli inesse, & cum re reciprocari.

16 Facillimè autem omnium confirmatur
accidens. cetera namque non solum inesse,

18 Loci igitur, ex quibus aduersus singula problemata argumentorum copia nobis suppetet, ferè sufficienter enumerari sunt.

Α Διὰ τὸ ὅτι ὕψους ὑπὲρ χαλκίου· ὅτι ὁ τῷ
 συμβεβηκός, ὅτι ὑπὲρ χαλκίου, ἰσχυρὸν δι-
 ζῶν. 17 Ανασυνάξῃ δὲ χαλεπώτατον ὁ
 συμβεβηκός, ὅτι ἰσχυρὰ ἐν αὐτῷ διδόνται· ὅ
 γὰρ προσσημειῖται ἐν τῷ συμβεβηκότι, πῶς
 ὑπὲρ χαλκίου· ὡς ὅτι μὲν τῶν ἄλλων διχῶς ἐστὶν ἀνα-
 ρρῆν, ἢ διζήμεναι ὅτι ὕψος ὑπὲρ χαλκίου, ἢ ὅτι ὕψος
 ὑπὲρ χαλκίου· ὅτι δὲ ὁ συμβεβηκός ὕψος ἐστὶν ἀνε-
 λκν, ἀλλ' ἢ διζήμεναι, ὅτι ὕψος ὑπὲρ χαλκίου. 18 Οἱ
 μὲν οὖν τῶτοι, δὲ ὡς ἐπιπορευόμενοι πρὸς ἐκ-
 στατὴν πρὸς βλαμῆν· ὅτι χίρην, σχεδὸν ἰσχυρὸς
 ἐξ ηὐθιμίας.



LIBER VIII.

TRACTATVS I.

Cap. 1

1 § Scopis & nexis: 2 § Quæ sint propositiones necessariae. 3 vel non necessariae. 4 § Cur oc-
culseatur conclusio. 5 § Præcepta de propositionibus necessariis. 6 § Præcepta de non necessariis. 7 De
inductione. 8 De occulatione. sumendas esse propositiones prosyllogismorum. 9 reticendas esse con-
clusiones prosyllogismorum, quæ sunt propositiones necessariae. 11 propo- sitiones non continenter ac-
cipiendas, sed permiscendas esse. 12 accipiendam esse definitionem coniugati. 13 cavendum, ne ap-
pareat cuius gratia aliquid proponitur. 14 & ut incertum sit, utro oppositorum uti velit qui inter-
rogat. 15 de similitudinis collatione. 16 ut interrogans sibi obiciat. 17 ut dicat se id proponere,
quod ab omnibus passim dici solet. 18 de studio dissimulando. 19 ut proponat quasi confrens ad
aliud, non per se. de eo proponendo, cui id quod sumi debet, consequens est. 20 quando interrogan-
dum sit quod præcipue sumendum est. 23 de oratione producenda, & interyciendus q̃s quæ nihil
faciunt ad disputationem. 24 Epilogus. 25 De ornatu. 26 De perspicuitate.

Tom. I.

MΕΤΑ ἧς ἔατο, πρὶς τῆς ἐκείνης, ἔ-
 πώς δὲ ἐρωτᾷ, λεκτέον. Δεῖ δὲ
 πρῶτον μὲν ἐρωτᾷ μέλλοντα, ἢ
 τόποι διῶν, ὅθεν ὀπιχρητέον·
 δὲ περὶ ἧς ἐρωτᾷ μακρὰ καὶ τὰς καθέκαστα
 πρὸς ἑαυτὸν· τὸ ἧς λοιπὸν καὶ πρεῖον, εἰπὴν ἥδη
 ἔατο πρὸς ἑτέρον. μίχρη μὲν αὖτε διῶν ἢ
 τόποι, ὁμοίως τῷ φιλοσοφῶν καὶ τῷ ἡγελεκτηκῶν

11 Η Εἰ μᾶλλον μὴ θάπερον ἀγαθόν, ἢ θάπερον κακόν· τὸ δὲ ἐκ πούτων, μὴ μᾶλλον ἀγαθόν, ἢ κακόν. οἷον, Εἰ ἡ αἰαδία ἐξ ἀνδρίας καὶ ψευδοῦς δόξης. μᾶλλον γὰρ ἀγαθόν ἢ ἀνδρία, ἢ κακόν ἢ ψευδοῦς δόξα. ἐδὲ οὖν καὶ τὸ ἐκ πούτων, ἀκολουθεῖν τῷ μᾶλλον, καὶ εἰ ἢ ἀπλῶς ἀγαθόν, ἢ μᾶλλον ἀγαθόν ἢ κακόν.

12 Η πῶτε μὴ οὐκ ἀναγκάσιον, εἰ μὴ ἐκάπερον ἢ κατ' αὐτὸ ἀγαθόν ἢ κακόν; πολλὰ γὰρ τῷ ποιητικῷ, κατ' αὐτὸ μὴ οὐκ εἶναι ἀγαθὰ· μὴδὲντα δὲ ποιοῖ, γὰρ ἀγαθὰ. * τὰ δὲ ἀνάπαλιν, ἐκάπερον μὴ ἀγαθόν· μὴδὲντα δὲ, κακόν, ἢ οὐδέποτε. μάλιστα δὲ καταφανές ὅτι οὐκ ῥηθῆναι, ὅτι τῷ ὑγιανόντι καὶ τῷ νοσηδύν· ἐνία γὰρ τῷ φαρμάκων οὕτως ἔχει, ὡς ἐκάπερον μὴ εἶναι ἀγαθόν· εἰ μὴ δὲ ἀμφω δοθῇ μὴδὲντα, * κακὰ.

13 Πάλιν, Εἰ ἐκ βελτίονος καὶ * χείροτος, ὡς μὴ ὅτι τὸ ὅλον τῷ μὴ βελτίονος χείρον, τῷ δὲ χείροτος βέλτιον.

14 Η οὐδὲ τῷ ἀναγκάσιον, εἰ μὴ κατ' αὐτὸ ἢ τὰ ἐξ ὧν σύγκειται, ἀγαθὰ; ὅτι γὰρ τῷ μὴ κατ' αὐτὸ ἀγαθῶν, οὐδὲν καλὸν ὅ ὅλον μὴ γίνεσθαι ἀγαθόν, καθάπερ ὅτι τῷ ἀσπίως ῥηθέντων.

15 Ἐπὶ, εἰ σιωνώνυμον ὅ ὅλον θατέρω. οὐδεὶ γὰρ· καθάπερ οὐδὲ ὅτι τῷ συλλαβῶν· οὐδὲν γὰρ τῷ στοιχείων, ἐξ ὧν σύγκειται, ἢ συλλαβῶν σιωνώνυμός ἐστιν. 16 Ἐπὶ, εἰ μὴ εἴρηκε τὸν ὅρον τῆς σιωνώσεως. ἢ γὰρ αὐτὰρ καὶ πρὸς ὃ γινώσκται, ὃ εἰπεῖν ἐκ πούτων. * ἢ γὰρ ὃ ἐκ πούτων, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκ πούτων, ἐκαστοῦ τῷ σιωνήτων ἢ ὅσια· καθάπερ ὅτι οἰκίας. ἢ γὰρ αὐτὸ ὅπως οὖν σιωνήτῃ ταῦτα, οἰκία ἐστίν. 17 Εἰ ὅ

τὸδε μὲν τῷδε ἀποδέδωκε· πρὸς μὴ ῥητέον, ὅτι τὸδε μὲν τῷδε, * ἢτοι τὸδε καὶ τὸδε λέγεται, ἢ τὸδε ἐκ τῷδε. ὃ γὰρ λέγων μέλι μὴ ὕδατος, ἢτοι μέλι ἐ ὕδατος λέγει, ἢ ὃ ἐκ μελιτος καὶ ὕδατος. ὥστ' αὐτὸ ὅπως οὖν τῷ εἰρημνίων ταῦτον ὁμολογήσῃ εἶναι ὃ τὸδε μὲν τῷδε, τὰ αὐτὰ ἀρμόσι λέγειν, ἀπὸ πρὸς ἐκάπερον πούτων ἑμπεραδεῖ εἴρηται. 18 Ἐπὶ, διελέμμενοι ἰσαχῶς λέγειν ἑτέρου μὴ ἑτέρου, σκοπεῖν, εἰ μηδαμῶς τὸδε μὲν τῷδε. οἷον, εἰ λέγεται ἑτέρου μὴ ἑτέρου, ἢ ὡς εἰ πῆναι ταῦτα δεκτικῶ, καθάπερ ἢ διαφοσίω καὶ ἢ ἀνδρία ἐν ψυχῇ, ἢ ἐν τῷ πῶτα ταῦτα αὐτὰ, ἢ ἐν τῷ χροῖοντα αὐτὰ· μηδαμῶς δὲ ἀληθές ἢ ὃ εἰρημνίων ὅτι πούτων· δηλον, ὅτι οὐδενός ἀπὸ εἶναι ὃ ἀποδοθεὶς ὁρισμός, ὅτι οὐδαμῶς τὸδε μὲν τῷδε ἐστίν.

19 Ἐπὶ, εἰ σιωνώνυμον ὃ ὅλον θατέρω. οὐδεὶ γὰρ· καθάπερ οὐδὲ ὅτι τῷ συλλαβῶν· οὐδὲν γὰρ τῷ στοιχείων, ἐξ ὧν σύγκειται, ἢ συλλαβῶν σιωνώνυμός ἐστιν. 16 Ἐπὶ, εἰ μὴ εἴρηκε τὸν ὅρον τῆς σιωνώσεως. ἢ γὰρ αὐτὰρ καὶ πρὸς ὃ γινώσκται, ὃ εἰπεῖν ἐκ πούτων. * ἢ γὰρ ὃ ἐκ πούτων, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκ πούτων, ἐκαστοῦ τῷ σιωνήτων ἢ ὅσια· καθάπερ ὅτι οἰκίας. ἢ γὰρ αὐτὸ ὅπως οὖν σιωνήτῃ ταῦτα, οἰκία ἐστίν. 17 Εἰ ὅ

τὸδε μὲν τῷδε ἀποδέδωκε· πρὸς μὴ ῥητέον, ὅτι τὸδε μὲν τῷδε, * ἢτοι τὸδε καὶ τὸδε λέγεται, ἢ τὸδε ἐκ τῷδε. ὃ γὰρ λέγων μέλι μὴ ὕδατος, ἢτοι μέλι ἐ ὕδατος λέγει, ἢ ὃ ἐκ μελιτος καὶ ὕδατος. ὥστ' αὐτὸ ὅπως οὖν τῷ εἰρημνίων ταῦτον ὁμολογήσῃ εἶναι ὃ τὸδε μὲν τῷδε, τὰ αὐτὰ ἀρμόσι λέγειν, ἀπὸ πρὸς ἐκάπερον πούτων ἑμπεραδεῖ εἴρηται. 18 Ἐπὶ, διελέμμενοι ἰσαχῶς λέγειν ἑτέρου μὴ ἑτέρου, σκοπεῖν, εἰ μηδαμῶς τὸδε μὲν τῷδε. οἷον, εἰ λέγεται ἑτέρου μὴ ἑτέρου, ἢ ὡς εἰ πῆναι ταῦτα δεκτικῶ, καθάπερ ἢ διαφοσίω καὶ ἢ ἀνδρία ἐν ψυχῇ, ἢ ἐν τῷ πῶτα ταῦτα αὐτὰ, ἢ ἐν τῷ χροῖοντα αὐτὰ· μηδαμῶς δὲ ἀληθές ἢ ὃ εἰρημνίων ὅτι πούτων· δηλον, ὅτι οὐδενός ἀπὸ εἶναι ὃ ἀποδοθεὶς ὁρισμός, ὅτι οὐδαμῶς τὸδε μὲν τῷδε ἐστίν.

11 Vel an alterum sit magis bonum, quàm alterum malum: quod verò ex iis constare dicitur, non sit magis bonum quàm malum: ut si impudentia dicatur constare ex fortitudine & falsa opinione: nam fortitudo magis est bonum, quàm falsa opinio malum. ergo oportebat etiam id quod ex his constare dicitur, ei quod magis est, consequens esse, & vel simpliciter esse bonum, vel magis bonum quàm malum.

12 An hoc non est necessarium, nisi utrumque sit per se bonum, vel malum? multa enim effectius, etsi per se non sunt bona, tamen si cum quibusdam coniungantur, sunt bona. alia sunt contrà, quorum utrumque est bonum: sed si coniungantur, quod efficitur, est malum vel neutrum. Quod modò dixi, maximè perspicuum est in iis quæ sunt salubria vel insalubria. quædam enim pharmaca ita se habent, ut utrumque sit bonum: sed si ambo mixta præbeantur, mala sunt.

13 Rursus videndum est, an aliquid videatur constare ex meliori & deteriori: quorum meliore totum non sit deterius, deteriore autem melius. 14 An ne hoc quidem necessarium est, nisi ex quibus totum constat, sint per se bona? in iis enim quæ non sunt per se bona, nihil vetat totum non effici bonum: quemadmodum in iis quæ modo dixi, perspicere licet.

15 Præterea videndum est, an totum sit alteri parti synonymum. id enim esse non debet; quemadmodum ne in syllabis quidem. nam syllaba nulli elementorum ex quibus constat, synonyma est.

16 Præterea, an non exposuerit modum compositionis. non satis enim rem explicat, qui dicit rem ex his constare: quia non illud solum, ex his constare, sed ita ex his constare, est cuiusque rei compositæ essentia: ut in domo perspicere potest. neque enim quocumque modo hæc componantur, domus est. 17 Sin autem esse hoc cum illo tradiderit; primum dicendum est, hoc cum illo dici, vel quia est hoc & illud, vel quia est hoc ex illis: nam qui dicit mel cum aqua, is aut mel & aquam dicit, aut quod ex melle & aqua constat. Itaq; utrius horum fateatur idē esse atq; hoc cū illo; eadem dici poterūt, quæ cōtra utrius eorū paulo antè dicta sūt. 18 Præterea distinguendū est quot modis dicatur alterum cū altero, & considerandum, an nullo modo sit hoc cum illo. Utputà si dicatur alterum cum altero, vel ut in aliquo eodem subiecto, quemadmodum iustitia & fortitudo sunt in anima, vel in eodem loco, vel in eodem tempore; nullo autem modo verum sit, quod in his dictum fuit: patet, nullius rei esse definitionem quæ tradita est: quia nullo modo hoc cum illo est.

19 Quid si distinctione quorū modis A
alterum cum altero dicatur adhibita, ve-
rum sit in eodem tempore vtrumque in-
esse: considerare oportet, an contingit non
ad idem referri vtrumque: vt si quis forti-
tudinē definierit, audaciam cum recta
cogitatione. contingit enim, vt aliquis au-
daciam habeat expoliandi, rectam autem
cogitationem circa res salubres. sed non-
dum fortis est, qui eodem tempore habet
hoc cum illo. Præterea non est fortis, etiam-
si ambo ad idem referantur, veluti ad res
medicas: nihil enim prohibet quominus
aliquis & audaciam & rectam cogitatio-
nem habeat circa res medicas. attamen
non hic quidem est fortis, qui hoc cum illo
habet. Neque enim ad diuersa vtrumque B
eorum referri debet: neque ad quamlibet
eamdem rem, sed ad fortitudinis finem,
veluti ad bellica pericula, aut si quid al-
liud, magis quam hoc, est finis. 20 Non-
nulla verò eorum quæ ita explicantur,
nullo modo sub dictam diuisionem ca-
dunt: veluti ira est dolor cum existimatio-
ne contemptus. hoc enim declarat, dolo-
rem gigni ex huiusmodi existimatione: al-
iquid autem ex hoc gigni, non est idem
atque esse hoc cum illo, secundum vllum
eorum modorum qui dicti fuerunt.

Α 10 Εἰ δὲ τῷ ἀφαιρεθέντων ὁσαυτὸς λέ-
γεται ἔπειρον μὴ ἔπειρον, ἀληθὲς ἢ τὸ αὖτε
αὐτὰ χρεῖνα ὑπάρχειν ἐκάτερον· σκοπεῖν, εἰ
ἐσθιέμεθα μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ ἐκάτερον λέμεθα.
οἷ, εἰ τίς αἰδρίας ὀρίσῃ, πόλμας μὲν ὄρε-
τοῖας ὀρίσῃ· ἐσθιέμεθα γὰρ πόλμας μὲν ἔχοντες
ἀποστρέφειν, ὀρίσῃ δὲ ἀφαιρέσεις πρὸς τὰ ἐσθι-
νὰ· ἀλλ' οὐκ αἰδρείος, ὁ αὖτε αὐτὰ χρε-
να πόδε μὲν τῷδε ἔχον. ἔτι, εἰ καὶ πρὸς τὸ αὐ-
τὸ ἀμφω λέμεθα, οἷ, πρὸς τὰ ἰατρικά· οὐ-
δεὶν γὰρ καλὸν καὶ πόλμας πῖνα καὶ ὀρίσῃ
ἀφαιρέσειν ἔχον πρὸς τὰ ἰατρικά· ἀλλ' ὁμοῦ
οὐδ' ὅτι ἀνδρὸς, ὁ πόδε μὲν τῷδε ἔχον. οὐ-
τε γὰρ πρὸς ἔπειρον ἐκάτερον· αὐτῷ δὲ λέ-
μεθα, οὐτε πρὸς αὐτὸν τὸ τυχεῖν, ἀλλὰ
πρὸς τὸ τῆς αἰδρίας τέλος· οἷ, πρὸς τοὺς πο-
λεμικοὺς κινδύνους, ἢ ἔτι μᾶλλον πούπου
τέλος. 10 Εἰ δὲ τῷ οὕτως ἀποδεδωμέ-
των, οὐδαμῶς ὑπὸ πένε εἰρημῶν πῖναι
ἀφαιρέσειν· οἷ, εἰ ἡ ὀρίσῃ λύπη ὅτι μὴ ὑπο-
λήψῃς ὁλιγορῶς ὅτι γὰρ ὄρε· ἢ ὑπολήψῃ
ἢ ποικίλῃ ἢ λύπη γὰρ, τῷτε βλάπεται διανοῶν.
ὁ δὲ ὄρε τῷτε γίνεσθαι πῖ, ὅτι ἔστι αὐτὸν ὡς μὲν
πύπου γὰρ εἶ, κατ' ὁρίσῃ τῇ εἰρημῶν ὅτι πῖ.

Reliqui loci.

Cap. XIV.

1 Si dixerit esse compositionem, nec exposueris qualis sit compositio. 2 Si subiectum, cui duo inter se contraria conveniunt, per alterum tantum definiatur. 3 De parte evertenda, si aduersus totam definitionem argumenta non suppetant. 4 De obscura definitione explicanda. 5 Ab alia definitione. 6 Epilogus.

R Versus, si totum dixit *esse* horum compositionem, ut animal *esse* compositionem animæ & corporis: primum considerare oportet, an non dixerit, qualis compositio sit: ut si quis carnem definiens, aut os, dixerit *esse* compositionem ignis & terræ & aëris. non enim satis est compositionem dicere: sed & qualis ea sit, explicari debet. quandoquidem non si quouis modo hæc componantur, caro sit: sed si hoc modo componantur, caro: si illo modo, os. Quamquam neutrum eorum quæ dixi, videtur esse omnino idem quod compositio: quoniam omni compositioni dissolutio *est* contraria: neutri autem eorum quæ dixi, quicquam *est* contrarium. Præterea si æquè probabile *est*, omne compositum esse cōpositionem, vel nullum; vnumquodque autem animal, cum sit compositum, non est compositio: ne aliud quidem vllum cōpositum erit compositio. 1. Præterea si naturâ comparatum sit, ut æquè in aliquo contraria insint,

Tom. I.

ΚΑΛΩΝ, ΕΙ ΤΩΝ ΤΟΥΤΩΝ ΣΙΩΨΗΣΙΝ, ΕΙΡΗΧΕ Θ' ὄλον. οἷ, τῆς ψυχῆς καὶ σώματος σιωψήσιν, τὲ ζῶον. παρ' αὐτοῖς μὲν σκοπεῖν, Εἰ μὴ εἴρηκε ποία σιωψήσεις, καθαρά· Εἰ ἄρκα ὀρίζομαι, ἢ ὅσον, τὴν πύρρον καὶ γῆς καὶ αἰθέρος σιωψήσιν εἶπεν. ὁ γὰρ ἀπ' ἑξῆς ὁ σιωψήσιν εἶπεν. Ἀλλὰ καὶ ποία τῆς, παρ' αὐτοῖς εἶπεν. οὐ γὰρ ὁπωσποῖ σιωψήσιν τούτων, ἄρ' ἔστιν· ἀλλ' οὕτως μὲν σιωψήσιν, ἄρ' οὕτως δὲ, ὅσον. εἶπε δὲ οὐδ' εἶπεν· ὁ γὰρ σιωψήσιν τούτων, ὁδὸς τερρὶ τῆς εἰρημότητος. σιωψήσιν μὲν γὰρ πάση ἀφάριστος ἐσθλότης. τῆς δὲ εἰρημότητος ὁδὸς τερρὶ ὁδὸν. εἴ, εἰ ὁμοίως πηλασόν, πᾶν ὁ σιωψήσιν, σιωψήσιν εἶπεν, ἢ μὴ δὲ. τῆς δὲ ζῶον ἔκαστος σιωψήσιν ὅν, μὴ ὅτι σιωψήσιν· ὁδὸς τῆς ἄλλων ὁδὸν τῆς σιωψήσιν, σιωψήσιν αὐτὸ εἶπεν.

2 Πάλιν, εἰ ὁμοίως ἐν ἡμῶν πίφυται
 ἡ ἀρχὴ τῶν ἀντιθέσεων, ὡς εἶπα δὲ ὁμοίως ταύτης.
 Hh iiij

Hh inf

δηλον γὰρ ὅτι οὐχ ὡς αἰσται. εἰ δὲ μὴ, πλείους A
τῶν αὐτῶν συμβήσεται ὁρισμοὺς εἶναι. τί γὰρ μάλ-
λον ὁ ἀφ' αὐτοῦ, ἢ ὁ ἀφ' αὐτοῦ τῶν ἐπερὶ ὁρισ-
μῶν εἴρηκεν, ὅτι ὁμοίως ἀμφοτέρω πύ-
φουσι γίνεσθαι ἐν αὐτῷ; τοιοῦτος δὲ ὁ τῆς ψυ-
χῆς ὅρος, εἴ ποτ' ἐστὶν οὐσία ὁρισμένης δικτικῆς.
ὁμοίως γὰρ καὶ ἀνοίας ὅτι δικτικῆς. 3 Δεῖ δὲ
καὶ εἰ μὴ πρὸς ὅλον ἔχει τις ὁρισμὸν τὸν ὁρι-
σμόν. ἀφ' οὗ μὴ γινώσκοντες εἶναι τὸ ὅλον, πρὸς τῶν
μερῶν τί ὁρισμὸν, εἰ μὴ γινώσκοντες, καὶ μὴ
καλῶς ἀποδεδομένον φαίνεται. τῶν γὰρ μέρων B
ἀναμετρήτων, καὶ ὁ πᾶς ὁρισμὸς ἀναμετρήσιμος.

4 Οσοι τ' ἀποφθεῖ τῶν ὁρισμῶν, * οἷον
διερῶν τὰ μέρη καὶ συζηματίσθαι πρὸς τὸ δη-
λωτὴν τί, καὶ ἔχειν ὁρισμὸν, οὕτως ὁρισμο-
ποιεῖν. ἀναγκαῖον γὰρ τῶν ἀποκρινομένων, ἢ δι-
χεῖσθαι τὸ ἐκλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν ἐρωτῶ-
ντων, ἢ αὐτὸν ἀφασφῆσαι τί ποτε τυγχάνῃ τὸ
δηλούμενον ὑπὸ τῶν λόγων.

5 Ἐπὶ, κατὰ τὸν αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας τό-
μον εἰώθασιν ἐπιστρέφειν. καὶ ἢ βελτίων ὁ
* ἐπιστρεφόμενος, ἀναμετρήσιμος τὸν ἐμπροσθεν.
οὕτως καὶ ὅτι τῶν ὁρισμῶν ποιητῶν, εἰ * αὐτῶν
ὁρισμὸν ἐπερὶ οἷον· εἰ μὴ γὰρ φαίνεται βελ-
τίων, καὶ μάλλον δηλῶν τὸν ὁρισμὸν, δη-
λον ὅτι ἀμνημονεύειν ὁ καίμενος, ὅτι οὐ
εἰσὶ πλείους τῶν αὐτῶν ὁρισμοί.

6 Πρὸς ἀπὸ μέρους δὲ τοῖς ὁρισμοῖς οὐκ
ἐλάττωσι σοιχείον, τὸ πρὸς αὐτὸν ὡς τῶν
ὁρίσασθαι τὸν ὁρισμὸν, ἢ καὶ καλῶς εἰ-
ρημῶν ὅσον ἀναλαβῆναι. ἀνάγκη γὰρ, ὡς πο-
τὸς * ὡς ἀδύνατον γινώσκοντες, τὸ, τε ἐλλείπειν
ὡς πρὸς τὸν ὁρισμὸν, καὶ τὸ πρὸς
καίμενος πρὸς τὸν ὁρισμὸν, ὡς τε μάλλον
ὁρισμῶν ἀπὸ τῶν ὁρισμῶν.

7 Τὰ μὲν οὖν πρὸς τοῖς ὁρισμοῖς ὅτι
ποσὸν εἰρηάζω.

& aliquis definierit per alterum tantum ;
patet, eum non definiuisse. alioquin acci-
det, ut eiusdem rei sint plures definitio-
nes: quid enim amplius dixit, qui per hoc,
quàm qui per illud definiuit; cum naturâ
comparatum sit, utambo in eodem æquè
gignantur? Talis autem est animæ defini-
tio, si quidem est substantia scientiæ ca-
pax. æquè enim est ignorantie capax.

3 Quòd si cui aduersus totam definitio-
nem argumenta non suppetant, propter-
ea quòd totum cognitum non sit: contra
partem aliquam oportet argumentari, si
quæ sit nota nec videatur rectè tradita: e-
uersâ enim parte, etiam tota definitio
euertitur.

4 Et quæcumque sunt obscuræ defi-
nitiones, eas corrigendo & reformando,
ut aliquid declarent, & ut argumenta
suppetant, ita considerare oportet. necesse
est enim, cum qui respondet, vel id quod
ab interrogante assumitur, admittere, vel
ipsum patefacere, quid tandem sit quod
definitione significatur.

5 Præterea quemadmodum in con-
cionibus legem soliti sunt ferre; & si me-
lior sit ea quæ lata est, priorem abrogant:
ita etiam in definitionibus faciendum est,
aliæque adducenda est definitio. nam si
hæc videatur melior esse, ac magis decla-
rare rem definitam; profectò euersa e-
rit ea quæ posita fuerat: quandoquidem
non sunt eiusdem rei plures definitiones.

6 Ad omnes autem definitiones euer-
tendas non minimum elementum est, si
quis secum ipse rem propositam scitè de-
finiat, aut rectè traditam definitionem re-
perat. necesse est enim, ut quasi ad exem-
plar confugientes perspiciamus, & quid
in definitione desideretur, & quid super-
uacuum sit adiectum. itaque maior argu-
mentorum copia suppetet. 7 De iis igitur
quæ ad definitiones pertinent, hætenus
dictum est.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΕΒΔΟΜΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM,

LIBER VII.

DE QUÆSTIONE VTRVM SIT IDEM, AN DIVERSVM, TRACTATVS I.

Loci pertinentes ad quæstionem, vtrùm sit idem an diuersum.

Cap. I.

1 Prothesis. 2 A casibus, & coniugatis, & oppositis. 3 Ab iis quæ efficiendi vel interimendi vim habent: & ab ortu, vel interitu: & omnino ab iis quæ erga utramque rem propositam quoquo modo affecta sunt. 4 Si alterum eorum quæ proposita sunt, dicatur maximè tale: 6 vel idem sit quod verissimum aliquid. 7 Ab accidentibus. 8 A subiectis. 9 A categoria. 10 A genere. 11 A differentiis. 12 Ab eo quod est magis. 13 Ab adiectione. 14 A detractiōe. 15 Ab impossibili. 16 Ab attributis, vel subiectis. 17 Si alterum sine altero esse possit. 18 Epilogus.



VTRVM autē id de quo agitur, sit idem an diuersū, secūdu eū modū qui inter modos suprà de eodem expositos, est maximè proprius, nunc dicendum est. Dicebatur autē maximè propriè idē esse, quod est numero vnū. 2 Cōsiderare autē oportet atq; argumēta sumere ex casibus, & cōiugatis, & oppositis. Nā si iustitia est idē quod fortitudo; etiā iustus est idem quod fortis: & iuste, idē quod fortiter. Similis ratio est oppositorū. nā si hæc sunt eadē, etiā ea quæ his opponuntur, sunt eadē, quouis eorum quos dixi modorū opponatur. nihil enim interest, huic an illi contrariū sumatur: quoniā eadē sūt. 3 Rursus ex iis quæ efficiēdi & interimēdi vim habēt, necnō ex ortu & interitu, & omnino ex iis quæ quæque affecta sūt ad vtrūque. quæcūq; enim simpliciter eadē sunt, eorū quoq; ortus & interitus sunt iidem, necnon quæ efficiēdi & quæ contrariū pendī vim habent. 4 Considerare etiam oportet, quorum alterum maximè

ΠΟΤΕΡΟΝ δὲ τούτων ἢ ἕτερον, καὶ τὸν κυριώτατον τῶν ῥηθέντων CAP. II.
περὶ τούτων ὅρων, τῶν ῥηθέντων.
ἐλέγχετο δὲ κυριώτατα ταῦτων, ὅ
τις ἀριθμῶν ἐν. 2 Σκοπεῖν δὲ ἐκ τε τῶν
πρώτων, καὶ τῶν σπουδαίων, καὶ τῶν ἀπικει-
μένων. Εἰ γὰρ ἡ διαφορὰ τούτων τῇ ἀν-
δρίᾳ· καὶ ὁ διχασμὸς τῶν ἀνδρείων, καὶ ὁ δι-
χασμὸς τῶν ἀνδρείων· ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν
ἀντικειμένων. Εἰ γὰρ ταῦτα, ταῦτα· καὶ τὰ
ἀντικείμενα πρὸς ταῦτα, καὶ ὁ ποιοῦν
τῶν λεγόμενων ἀντιθέσει. ὅθεν γὰρ ἀφ' ὧν
φέρει ὁ πύτων, ἢ πύτων ἀντικείμενον λαβόν· ὅτι
* ταῦτα ὅτι.

3 Πάλιν, ἐκ τῶν ποιητικῶν, καὶ φθαρ-
τικῶν, καὶ ἡρώων καὶ φθορῶν, καὶ ὅλων τῶν
ὁμοίως ἐχόντων πρὸς * ἑκάτερον. ὅτι γὰρ
ἀπλῶς ταῦτα, ὅτι αἱ ἡρώες αὐτῶν, καὶ αἱ φθο-
ραὶ, αἱ αἰσῆς, καὶ τὰ ποιητικὰ, καὶ τὰ φθαρ-
τικὰ. 4 Σκοπεῖν δὲ, καὶ ὡς δάπτειν μάλιστα,

λέγεται ὁποῦν, εἰ καὶ θάτερον τῶν αὐτῶν πύ-
 ται, καὶ τὸ αὐτὸ μάλιστα λέγεται. καὶ γὰρ Ζε-
 νοκράτης τὴν βίαν βίον, καὶ τὴν ἀσπιδάμον,
 ἀποδείκνυσιν τὴν αὐτὴν. ὅτι τὸ πρῶτον τῶν βίων
 αἰρετώτατος ὁ ἀσπιδάμος, καὶ βίαν ἀσπιδάμον· ἐν γὰρ
 αἰρετώτατος, ἐστὶ μέγιστος. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν
 ἄλλων τὴν ποιούντων. 5 Δὲ δὲ ἐκείτῃ, ἐν δρι-
 μῷ εἶ, ὁ λέγόμενος μέγιστος, ἢ καὶ αἰρετώτατος.
 εἰ δὲ μὴ, οἷα ἐστὶ διειρημένον ὅτι αὐτὸν. οὐ
 γὰρ αἰαγχεῖον, εἰ ἀνδρῶταται τῶν Ἑλλήνων Πε-
 λοποννησίοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, τοῖς αὐτοῖς εἶ. Πε-
 λοποννησίοις τοῖς Λακεδαιμόνιοις. ὅτι τὸ ἕχ εἰς
 δριμῷ Πελοποννήσιος ἐ Λακεδαιμόνιος. ἀλλὰ
 περὶ ἑκάστου μὲν τὸ ἐπὶ τὸν ἑπὶ τὸν αἰαγ-
 χεῖον, καὶ γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν Πε-
 λοποννησίων. εἰ δὲ μὴ, συμβέησκει ἀλλήλοις εἶ
 βελτίους, εἰ μὴ περὶ ἑκάστου οἱ ἐπὶ τὸν ἑπὶ τὸν
 ἑτέρων αἰαγχεῖον γὰρ τοῖς Πελοποννησίοις, βελ-
 τίους εἶ τῶν Λακεδαιμόνιων, εἴτῃ μὴ περὶ ἑκά-
 στου οἱ ἐπὶ τὸν ἑτέρων. πρῶτον γὰρ τὸ λοι-
 πῶν * εἰσι βελτίους. ὁμοίως ὅτι τῶν Λακεδαι-
 μόνιους ἀνάγκη βελτίους εἶ τῶν Πελοποννησίων.
 καὶ γὰρ οὗτοι πρῶτον τῶν λοιπῶν εἰσι βελτίους.
 ὥστε ἀλλήλοις βελτίους γίνονται. δὴλον οὖν, ὅτι
 εἰ δριμῷ δι᾽ εἶ, ὁ βέλτερος ἐ μέγιστος λε-
 γόμενος, εἰ μάλιστα ὅτι αὐτὸν, ἀποδείκνυσιν. δὲ
 ἐ Ζενοκράτης οἷα ἀποδείκνυσιν. καὶ γὰρ εἰς δρι-
 μῷ ὁ βίαν ἀσπιδάμον, καὶ ὁ ἀσπιδάμος βίος. ὥστε
 οἷα ἀνδρῶταται τὴν αὐτὴν εἶ, δὲ πᾶσι αἰρε-
 τώτατοι, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τὸν ἑπὶ τὸν ἑτέρων.

6 Πάλιν σκοπεῖν, εἰ καὶ θάτερον αὐτὸν, καὶ
 θάτερον. εἰ γὰρ μὴ ἀμφοτέρω τῶν αὐτῶν αὐτῶν,
 δὴλον ὅτι οὐδὲ ἀλλήλοις. 7 Ἐπὶ, οἷα τῶν πύ-
 λαις συμβεβηκότων, καὶ οἷς αὐτὰ συμβέβηκεν,
 ὅτι σκοπεῖν. ὅσα γὰρ θάτερον συμβέβηκε, καὶ θά-
 τέρον δι᾽ συμβεβηκότων. καὶ οἷς θάτερον αὐτῶν
 συμβέβηκε, ἐ θάτερον δι᾽ συμβεβηκότων. Εἰ
 δὲ τί πύτων δὲ φωνή, δὴλον ὅτι οὐ αὐτὰ.

8 Οὐδὲν γὰρ, εἰ μὴ οὐ εἰς ἡμῶν κατηγορίας
 ἀμφοτέρω. ἀλλὰ ὁ μὲν, ποῖον. * ὁ δὲ ποῖον, ἢ
 ποῖον τὸ δὴλον. 9 Πάλιν, εἰ τὸ ἡμῶν ἐκείτῃ μὴ
 αὐτὸν ἀλλὰ ὁ μὲν, ἀλλὰ τὸν ὅτι κακόν. ἢ ὁ μὲν,
 ἀρετὴ ὁ δὲ, ὅτι κακόν. 10 Ἡ εἰ ὁ μὲν ἡμῶν αὐ-
 τὸν, καὶ δὲ φωνή γὰρ μὴ αἱ αὐτὰ ἐκείτῃ κατηγο-
 ροῦται ἀλλὰ ὁ μὲν, ὅτι κατηγορία ὅτι κακόν. ὅτι
 ὅτι κατηγορία. ὁμοίως ὅτι ὅτι τὸ ἄλλων. 11 Ἐπὶ,
 οἷα ὁ μάλιστα, εἰ ὁ μὲν, * δὲ καὶ ὁ μάλιστα ὅτι,
 μὴ. ἢ εἰ ἀμφοτέρω * δὲ καὶ, μὴ ἀμφοτέρω. κα-
 γὰρ ὁ μάλιστα ἐρῶν, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ τὸ συ-
 νταξίας ὥστε ὁ αὐτὸν ἐρῶν καὶ ὅτι καὶ τὸ συνταξίας.

A dicitur quidvis, an & alterum eorum secun-
 dum idem maxime dicatur. quemadmodum
 Xenocrates beatam vitam & probam de-
 monstrat eandem esse, quoniam inter om-
 nes maxime eligenda est vita proba, & vi-
 ta beata. unum enim est quod est maxime e-
 ligendum & maximum. Similiter contingit
 & in ceteris eiusmodi rebus. 5 Oportet au-
 tem utrumque eorum quae dicuntur maxi-
 ma vel maxime eligenda, esse unum nume-
 ro: alioqui non probabitur idem esse. neque
 enim necesse est, si fortissimi Graecorum sunt
 Peloponnesii, & Lacedaemonii, eosdem
 esse Peloponnesios & Lacedaemonios: quia
 non est unus numero Peloponnesius &
 Lacedaemonius: sed necesse est alterum sub
 altero contineri, quemadmodum Lace-
 daemonii sub Peloponnesiis. alioquin con-
 tinget eos invicem meliores esse, nisi alteri
 sub alteris contineantur. necesse est enim
 Peloponnesios meliores esse Lacedae-
 moniis, si quidem non continentur alteri sub
 alteris: quia ceteris omnibus sunt melio-
 res. similiterque necesse est Lacedae-
 monios meliores esse Peloponnesiis: nam &
 hi sunt reliquis omnibus meliores. quare
 se invicem meliores efficiuntur. Patet igitur
 unum numero esse debere, id quod o-
 ptimum & maximum esse dicitur, si futu-
 rum est ut demonstretur esse idem. Proinde
 ne Xenocrates quidem demonstrat: quia
 vita beata, & vita proba, non est una
 numero. Quocirca non est necesse ean-
 dem esse, eo quod sint ambo maxime eli-
 genda, sed altera continetur sub altera.

6 Item considerare oportet, si alterum eo-
 rum quae sunt proposita, sit idem quod tertium
 quidpiam, an etiam alterum sit idem quod
 illud tertium. nisi enim ambo sint eadem
 quod idem quidpiam: patet ea ne inter se
 quidem esse eadem. 7 Praeterea considerare o-
 portet ex horum accidentibus, & ex iis qui-
 bus haec accidunt. nam quae alteri accidunt,
 etiam alteri accidere debet: & quibus alterum
 eorum accidit, etiam alterum debet accidere. Si
 quid autem horum discrepet, patet, non esse
 eadem. 8 Videre etiam oportet, an non in uno
 categoriae genere ambo sint, sed alterum
 qualitate, alterum quantitate, vel ad aliquid
 relationem declaret. 9 Rursus, an genus ut-
 riusque non idem sit: sed alterum sit bonum, al-
 terum malum: vel alterum virtus, alterum scien-
 tia. 10 Vel an idem quidem genus, non tamen
 eadem differentiae utriusque attribuatur: sed al-
 teri scientia contemplativa, alteri activa.
 Similis est aliorum ratio. 11 Praeterea ex eo
 quod magis est, argui poteris, si alterum re-
 cipiat intentionem, alterum non item: vel
 ambo quidem recipiant, non tamen simul.
 quemadmodum qui magis amat, non ma-
 gis cupit concumbere: itaque non idem est
 amor, atque cupiditas concumbendi.

12 Præterea ex adiectione, si utriusque eidem adiectum, non efficiat idem totum.

13 Vel si eadem re ab utroque detracta, quod reliquum est, diuersum est. ut si quis dixerit duplum dimidii, & multipulum simpli, idem esse. nam si ab utroque detrachatur dimidium; ea quæ reliqua sunt, idem declarare deberent: nec tamen declarant: duplum enim & multipulum non declarant eandem rem. 14 Considerare autem oportet, non solum an iam aliquid impossibile accidat propter thesīm, sed etiam an esse possit ex hypothesi. ut is accidit, qui inane & aeris plenum, idem esse asserunt; patet enim, si aer exeat, nihilominus, immo magis inane fore, plenum verò aeris amplius non fore. Quocirca supposito aliquo, seu vero, seu falso, (nihil enim refert,) alterum eorum tollitur, alterum non item. quare non idem sunt.

15 Vt autem vniuersaliter dicam, ex iis quæ quomodocumque utrique attribuantur, & quibus hæc attribuantur, considerare oportet, an alicubi discrepent. nam quæ alteri attribuantur, alteri quoque attribui debent: & quibus alterum attribuitur, etiam alterum attribui debet. 16 Præterea, quia multis modis idem dicitur, considerare oportet, an alio quodam modo eadem sint. nam quæ genere vel specie sunt eadem, non necesse est etiam numero eadem esse: considerabimus autem, utrum ita sint eadem, an secus.

17 Præterea, an possit alterum sine altero esse: sic enim idem non erunt. 18 Loci igitur ad idem pertinentes, tot dicuntur.

A 12 Επὶ, ἐκ τῆς προσθέσεως, εἰ δὲ αὐτὰ ἐκείτηρον προσθέμεν, μὴ ποιεῖ τὸ εἶλον ταύτων. 13 Η εἰ τῶ αὐτῷ ἀφ' ἐκείτηρου ἀφαιρεθέντος, τὸ λοιπὸν, ἐπὶ. οἷον, εἰ διπλασίον ἡμίσεος, καὶ πολλαπλάσιον ἡμίσεος, ταύτων ἐφασιν εἶναι. ἀφαιρεθέντος γὰρ ἀφ' ἐκείτηρου, τῆς ἡμίσεος, τὰ λοιπὰ ταύτων ἐστὶν δηλωτὸν. ὅτι δηλοῖ δὲ τὸ γὰρ διπλασίον, καὶ πολλαπλάσιον, οὐ ταύτων δηλοῖ. 14 Σκοπεῖν δὲ, μὴ μόνον εἰ ἤδη τί συμβαίνει ἀδυνάτου διὰ τῆς ἡσέως, ἀλλὰ καὶ εἰ δυνάτου ἐξ ὑποθέσεως ἐκείτης. καθάπερ περὶ τὸ κενὸν καὶ τὸ πλήρες αἶρος, ταύτων φάσκειν εἶναι. δηλον γὰρ ὅτι εἰς ἐξελθὼν ὁ ἀὴρ, κενὸν μὲν οὐχ ἦπ' ὅν, ἀλλὰ μάλλον ἐστὶν. πλήρες δὲ αἶρος οὐκέτι ἐστὶν. ὥστε ὑποθέντος τίνος, εἴτε ψευδαῖς, εἴτε ἀληθοῦς, (οὐδὲν γὰρ διαφέρει,) τὸ μὲν ἐπὶ αἰσφύται αὐτῶν. τὸ δὲ ἐπὶ τῶν. ὅτι ὥστ' ὅτι ταύτων.

C 15 Καθόλου δὲ εἰπεῖν, ἐκ τῶν ὁπωσούν ἐκείτηρου κατηγορουμένων, καὶ ὧν τὰ πάντα κατηγορεῖται, σκοπεῖν, εἴπου διαφανῶς. ὅσα γὰρ ταύτην κατηγορεῖται, καὶ ταύτην κατηγορεῖται, καὶ ταύτην κατηγορεῖται. 16 Επὶ, ἐπεὶ πολλαχῶς ταὐτὸ λέγεται, σκοπεῖν, εἰ καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ταύτων ὅδε ταὐτὸν εἶδεν, ἢ ἄλλοι ταύτα, ὅτι αἰάγην ὀρθοῦς (ταύτων εἶναι). ὅτι οὐ ποδὲν γὰρ, πότιρον οὕτως ταύτων, ἢ ἕχ' ὕψους. 17 Επὶ, εἰ δυνάτου ταύτην αὐτὸν ταύτην εἶναι. 18 Οἱ μὲν τῶν πρὸς τὸ ταύτων τῶντοι, ὅσοις λέγεται.

An locis proximè expositis uti liceat, cū de definitione differitur.

Cap. II.

1 De locis qui vim habent refellendi. 2 De iis qui vim habent confirmandi. 3 Epilogus.

P At et autem ex iis quæ dicta fuerunt, omnes locos ad idem pertinentes, qui vim habent evertendi, etiam ad definitionem refutandam utiles esse, quemadmodum antea dictum fuit. nisi enim & nomen & oratio idem declarent, constat eā orationem quæ tradita est, non esse definitionem. 2 Eorum autem locorum qui ad confirmandum valent, nullus utilis est ad definitionem confirmandam. non enim satis est probare idem esse, quod orationi & quod nomini subiectum est, ad definitionem confirmandam: sed & cetera omnia quæ præcepta sunt definitiones habere oportet. 3 Refutare igitur definitionem hoc modo, & ex his, semper tentandum est.

Δ Ηλον δὲ ἐκ τῶν εἰρηκμένων, ὅτι ἀπομυ-
τες αἱ πρὸς τὸ ταύτων ἀνασκευαστικοὶ τῶτοι,
καὶ πρὸς ὅσον χρήσιμοι, καθάπερ ἐμπροσθεν
εἴρηται. εἰ γὰρ μὴ ταύτων δηλοῖ τὸ, τὸ ὄνομα
ἔστι ὁ λόγος, δηλον ὅτι οὐκ αὖ εἰς ὁρισμὸς, ὁ
ἀποδοτὴς λόγος. 2 Τῶν δὲ ἀνασκευασ-
τικῶν πᾶν αὐτοῖς χρησόμενος πρὸς ὅσον. οὐ
γὰρ ἀπόχρη τὸ διῆξαι ταύτων, τὸ ὑπὸ τὸν λό-
γον, καὶ τοῦτομα, πρὸς τὸ ἀνασκευάσαι
ὅτι ὁρισμὸς. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πᾶν δι' ἔχον
τὰ πρὸς ἡμῶν τὸν ὁρισμὸν. 3 Αἰσφύται
μὲν οὕτως ὅσον οὕτως, καὶ διὰ τούτων, αἰσφύται.



DE DEFINITIONE CONFIRMANDA.

TRACTATUS II.

Cap. III.

1. ¶ Protheoria. Neminem, aut paucos definitionem syllogismo concludere. 2. Definitionem syllogismo concludi posse. 3. ¶ Loci. 4. Ab oppositis, id est, vel à sola definitione, & vel à partibus. 10. A casibus & coniunctis. 11. A proportionibus. 12. Ab eo quod est magis, & simili.

EΑΝ ὁ καὶ παλαιὸς βυλῶν, καὶ
 ὁ μὲν εἰδέναι δὴ, ὅτι οὐδὲν, ἢ ὁλῶς ἢ
 ἐξ ἀλλοτρίων, ὅροι συλλογίζονται, ἀλλὰ πάλ-
 τις ὡς ἀρχὴν τῶν ποιοῦντων λαμβάνουσιν. ὅτι, ὅτι
 ἀπὸ γεωμετρίας, & ἀριθμοῦ, καὶ τῶν ἄλλων τῶν
 τιμῶν μαθημάτων. 1. Εἰδὲν, ὅτι δὲ ἀκριβείας μὲν,
 ἄλλης ἐστὶν ἀκριβείας ἀποδοῦναι, καὶ πῶς ἐστὶν
 ὅρος, καὶ πῶς οὐκ ἐστὶν δὴ. καὶ δὴ, ὅτι οὐκ ἐστὶν ὅρος
 ἢ πῶς ἐστὶν χρεῖον, ποσοῦν μῆκος λεκτέον, ὅτι
 δαυατὸν ἡμεῖς οὐκ ἐστὶν, καὶ τῶν πῶς ἐστὶν, συλ-
 λογισμὸν· εἰ γὰρ ἐστὶν ὅρος, λόγος δὲ τῶν πῶς ἐστὶν
 τῶν ἀκριβείων δὴ. καὶ δὴ πῶς ἐστὶν ὅρος κα-
 τηγοριῶν, & ἐστὶν πῶς ἐστὶν, τῶν ἀκριβείων
 μόνον κατηγοριῶν. (κατηγοριῶν ὅτι ἐστὶν πῶς ἐστὶν,
 πῶς ἦν, & αἱ ἀκριβείαι.) Φανερόν, ὡς εἰς τὴν ἀ-
 κρίβειαν, ἀ μόνον ἐστὶν πῶς ἐστὶν, τῶν ἀκριβείων
 κατηγοριῶν, ὅτι ὁ ἀκριβείων ὅρος, ὅρος δὲ
 ἀκριβείας αὐτῶν. ὅτι ἐστὶν ἀκριβείας ἐπεὶ ὅτι ὅρος
 τῶν ἀκριβείων· ὅτι ἐστὶν ἀκριβείας ἐπεὶ ὅτι ἐστὶν,
 ἀκριβείας κατηγοριῶν. ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν
 συλλογισμὸν ὅρος ἡμεῖς, φανερόν. 3. Εἰς τὴν
 ὅτι δὴ καὶ παλαιὸς βυλῶν, διώκειται * μὲν ἐστὶν
 ἀκριβείας· πῶς δὲ τῶν ἀκριβείων μὲν
 δοῖν, οἱ αὐτοὶ τῶν ἀκριβείων. 4. Σκεπτικόν γὰρ ἐστὶ
 τῶν ἀκριβείων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀκριβείων, καὶ
 ὅλος τις λόγος, καὶ ὅτι μέρους ἐπισκοποῦνται.
 5. Εἰ γὰρ ὁ ἀκριβείας, τῶν ἀκριβείων· & τὸν
 εἰρημὸν τῶν ἀκριβείων ἀκριβείας ἐστὶν. ἐπεὶ δὲ
 τῶν ἀκριβείων πλείους συμπλοκαί, ληπτέον ἐκ τῶν
 ἀκριβείων, ὅτι μάλιστα φανερόν ὅτι ἀκριβείας
 οὐκ ἐστὶν. ὅλος μὲν οὖν τῶν ἀκριβείων, καὶ δὴ εἰ-
 ρημὸν, σκεπτικόν. 6. Κατὰ μέρους ὅτι δὴ. Πρῶτον
 μὲν οὖν, ὅτι τῶν ἀκριβείων ἡμεῖς, ὅπως ἀποδίδ-
 ναι. εἰ γὰρ τῶν ἀκριβείων, ἐστὶν ἀκριβείας· ὅτι ἀκριβείας
 καὶ μὲν ὅτι ἐστὶν ἀκριβείας, δὴ δὴ ὅτι ἐστὶν ἀκριβείας
 ἀκριβείας, ὅτι ἀκριβείας ἀκριβείας κατηγο-
 ρίαι, καὶ δὴ ἀκριβείας καὶ μέρους· ὅτι μὲν
 γὰρ, ἀκριβείας· ὅτι δὴ, συλλογισμὸν ὅπως.

QUOD si confirmare velimus, primū
 scire oportet, neminem aut paucos
 eorum qui disputant, definitionem syllo-
 gismo concludere, sed omnes eam pro
 principio sumere: quemadmodum sciunt
 qui circa geometriā, & qui circa numeros,
 & qui circa alias eiuscemodi disciplinas
 versantur. 2. Deinde sciendum est, aliū esse
 tractationis exquisitē exponere, & quid
 sit definitio, & quomodo definire oport-
 eat. nunc verò, quod in vsum presen-
 tem sufficit, hoc tantū dicendum est, syl-
 logismo concludi posse definitionem &
 quidditatem. nam si definitio est oratio
 quæ declarat rei quidditatē, & oportet ea
 quæ in definitione attribuuntur, etiam in
 quaestione quid est, rei sola attribui: (attri-
 buuntur autem in quaestione quid est, genera
 & differentia:) perspicuum est, si quis sum-
 pserit ea tantūmodo quæ in quaestione quid
 est, rei attribuuntur, orationem quæ hæc
 ipsa cōtinet, necessariū esse definitionem,
 quia non potest esse alia rei definitio: cum
 nihil aliud in quaestione quid est, rei attri-
 buatur. Definitionem igitur syllogismo
 concludi posse perspicuum est. 3. Ex qui-
 bus autem oporteat eam construere, defi-
 nitum fuit in aliis libris exquisitiū. quod
 verò ad propositam methodum respicit, hi
 loci utiles sunt. 4. Considerandum enim
 est in contrariis, & aliis oppositis, & totas
 orationes, & per partes inspicendo. 5. Nā
 si opposita oratio est oppositæ rei definitio, et-
 iam orationem eam quæ dicta est, rei pro-
 positæ definitionem esse necesse est. Quoniam
 autem contrariorum plures sunt cōnexio-
 nes, sumendā est ex contrariis ea quæ ma-
 ximè videri possit contraria definitio. To-
 tæ igitur orationes, quemadmodum di-
 ctum est, considerandæ sunt. 6. Per partes
 autem sic: Primū ostenditur genus quod
 traditum fuit, rectè traditum esse. si enim
 contrarium est in contrario genere: quod
 autē propositū fuit, non est in eodē; pro-
 culdubio erit in contrario: quia necesse
 est contraria vel in eodem genere, vel in
 contrariis generibus esse. Ac differentias
 quoque contrarias attribui cōtrariorum cen-
 semus: ut albo & nigro. nam illud dissipā-
 di, hoc colligendi aspectum vim habet.

quare

quare si contratio contrariarum *differentiarum* attribuantur; certe ei quod propositum est, traditur *differentiarum* attribuentur. Quocirca cum & genus & *differentiarum* recte traditur sint, patet, eam quae data est, definitionem esse. 7 An non necesse est contrariis contrarias *differentias* attribui, nisi in eodem genere contraria sint? quorum autem genera contraria sunt, nihil prohibet eandem *differentiam* de ambobus dici; veluti de iustitia & iniustitia: etenim illa est virtus, haec est vitium animae. quapropter illud *verbum*, animae, quod est *differentia*, de ambobus dicitur: quoniam corporis quoque est virtus & vitium.

8 At certe hoc verum est, contrariorum vel contrarias vel easdem *differentias* esse. Si igitur contratio contraria attribuitur, huic verò non item: patet, eam quae dicta fuit, huic attribui.

9 Et ut vniuersaliter dicam, cum definitio constet ex genere & *differentiis*, si rei contrariae definitio perspicua sit, etiam rei propositae definitio perspicua erit. Cum enim contrarium vel in eodem genere, vel in contrario sit, similiterque *differentiarum* vel contrariae contrariis, vel eadem attribuantur; manifestum est, rei propositae aut idem genus attribui quod & contrariae attribuitur, *differentias* verò contrarias vel omnes, vel quasdam tantum, cum reliquae sint eadem: aut contra *differentias* easdem, genera autem contraria: aut utraque contraria, nempe & genera & *differentias*. utraque enim eadem esse non possunt: alioqui eadem erit definitio contrariorum.

10 Præterea ducenda sunt argumenta à casibus & coniugatis. necesse est enim consequentia esse genera generibus, ac definitiones definitionibus. utputà si obliuio est abiectio scientiarum: etiam obliuisci erit abiicere scientiam: & oblitum esse, abiicisse scientiam. vno igitur quouis eorum quae dixi, concesso, necesse est etiam reliqua concedere. Similiterque si interitus est dissolutio essentiarum: etiam interire erit dissolui essentiam: & quod habet vim interimendi, habebit vim dissoluendi. item si id quod habet vim interimendi, habet vim dissoluendi essentiam, etiam interitus erit dissolutio essentiarum. Similis est aliorum ratio. Quare vno quouis sumpto, etiam reliqua omnia conceduntur.

11 Ex iis quoque argui potest, quae similiter sunt affecta inter se. nam si salubre habet vim efficiendi sanitatem; id etiam quod valet ad firmam corporis constitutionem, habebit vim efficiendi firmam corporis constitutionem: & quod utile est, vim habebit efficiendi bonum: quoniam vnum quodque eorum quae dixi, similiter affectum est ad proprium finem.

Tom. I.

Λ ὥστε, εἰ τῷ ἐσθμύτῳ αἱ ἐναντίαι κατηγοροῦνται, τῷ περὶ κλειμῶν αἱ ἀποδοθεῖσαι κατηγοροῦντο αὐτῷ. ὥστε, ἐπεὶ καὶ τὸ γένος καὶ αἱ διαφοραὶ ὁρθῶς ἀποδίδονται, δὴλον ὅτι ὁρισμὸς αὐτῶν εἶναι ἀποδοθεῖς.

7 Ἡ δὲ αἰαγχεῖον, τῇ ἐναντίῳ τῇ ἐναντίας διαφορᾷ κατηγορεῖσθαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς αὐταῖς γένει τὰ ἐσθμύτῳ ἢ; ὡς δὲ τὰ γένη ἐναντία; ὁδοὶ καὶ αὐτῶν αὐτῶν διαφοραὶ κατ' ἀμφοῖν λέγεσθαι. οἷον, καὶ διακοσμήσεως, καὶ ἀδικίας. ὅ μὲν γὰρ, ἀρετῇ. ὁ δὲ, κακίᾳ ψυχῆς. ὥστε τὸ, ψυχῆς διαφορᾷ, ἐπ' ἀμφοῖν λέγεσθαι. ἐπεὶ καὶ σωματικὸς ἐστὶν ἀρετῇ, καὶ κακίᾳ.

8 Ἀλλ' οὖν τῷ γε ἀληθές, ὅτι τῇ ἐσθμύτῳ, ἢ αἱ ἐναντίαι ἢ αἱ αὐταὶ διαφοραὶ εἰσὶν. εἰ οὖν τῇ ἐναντίῳ ἢ ἐσθμύτῳ κατηγορεῖται, τούτου δὲ μὴ. δὴλον ὅτι ἡ εἰρημὸν τούτου αὐτῷ κατηγορεῖται. Καθόλου δ' εἰπεῖν, εἴτε ὁ ὁρισμὸς ἐστὶν ἐκ γένους καὶ διαφορᾶν, αὐτῷ ἢ τῇ ἐναντίῳ. ὁ ὁρισμὸς φανερός, καὶ ὁ τῷ περὶ κλειμῶν ὁ ὁρισμὸς φανερός ἐστίν. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐναντίον, ἢ ἐν ταῖς αὐταῖς γένει, ἢ ἐν ταῖς ἐναντίαις. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ διαφοραὶ, ἢ αἱ ἐναντίαι τῇ ἐσθμύτῳ, ἢ αἱ αὐταὶ κατηγοροῦνται. δὴλον ὅτι τῷ περὶ κλειμῶν ἢ τοῦ αὐτοῦ γένους αὐτῷ κατηγορεῖται, ὅτε καὶ τῇ ἐναντίῳ. αἱ δὲ διαφοραὶ, ἐναντίαι, ἢ πᾶσαι, ἢ ἑνὲς, αἱ δὲ λοιπαὶ αἱ αὐταὶ. ἢ ἀνάπαλιν, αἱ μὲν διαφοραὶ αἱ αὐταὶ. τὰ δὲ γένη, ἐσθμύτῳ. ἢ ἀμφοῖν, ἐναντία, καὶ τὰ γένη καὶ αἱ διαφοραὶ. ἀμφοτέρω μὲν γὰρ ταῦτα εἶναι. εἰ δὲ μὴ, ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς τῇ ἐσθμύτῳ ἐστίν.

10 Εἴ, ἐκ τῆς πᾶσι, ἢ τῆς συστολῆς. ἀνάγκη γὰρ ἀναλυσθῆναι τὰ γένη πᾶσι γένεσι, καὶ τοῖς ὅροις πᾶσι ὅροις. οἷον, εἰ ἡ λήθη ἐστὶν ἀποβολὴ ὅτις-μινης. καὶ τὸ ἐπιλασθῆναι αὐτῆς, ἀποβάλλει ὅτις-μινα ἐστίν. ἢ τὸ ἐπιλελῆσθαι, ἀποβόλῃ καὶ ὅτις-μινα. ἐνὸς οὖν ὁποιουῶν τῇ εἰρημῶν ὁμοιοτήτης, ἀνάγκη ἢ τὰ λοιπὰ ὁμοιοποιεῖσθαι. ὁμοίως δ' καὶ, εἰ ἡ φθορὰ, ἀφαιρέσις ὅτις-μινης. καὶ τὸ φθίρειν αὐτῆς, ἀφαιρέσει ὅτις-μινα. εἴ γε τὸ φθαρπικόν, ἀφαιρτικόν οὐ-σίαν. καὶ ἡ φθορὰ, ἀφαιρέσις ὅτις-μινης. ὁμοίως δ' ἢ τῇ ἀγῶνι. ὡς δ' ἐνὸς ὁποιουῶν ληθῆντος, ἢ τὰ λοιπὰ πᾶσι ὁμοιοποιεῖσθαι. 11 Καὶ ἐκ τῆς ὁμοίως ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους. εἰ γὰρ τὸ ὑγιὲν, ποιητικόν ὑγιείας. ἢ τὸ ἀσθενὲς, ποιητικόν ἀσθενείας ἐστίν. ἢ τὸ ἀφελύμεν, ποιητικόν ἀγαθοῦ. ὁμοίως γὰρ ἐκαστὸν τῇ εἰρημῶν πρὸς τὸ οἰκῶν τέλος ἐχέει.

27. οὐτοι

27. οὐτοι
αὐτοὶ

ὥς τε εἰ ἐνός αὐτῶν ὁρισμός ἐστι, ὃ ποιητικόν ἐστὶ τῶν τέλους· καὶ τῶν λοιπῶν ἐκείνου * ὥς τε αὐτὸ εἶναι ὁρισμός. 12. Ἐπὶ, ἐκ τῶν μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν ὁμοίως, ὁσαυτὶς ἐκδιχάται * καὶ ἀσυνδυάζειν, δύο πρὸς δύο συγκρίνοντα. 13. Εἰ μᾶλλον ὁδε τῶδε, ἢ ὁδε τῶδε ὁρισμός· ὁ δὲ ἡπτόν δοκεῖν, ὁρισμός ἐστὶ· καὶ ὁ μᾶλλον. καὶ εἰ ὁμοίως ὁδε τῶδε, καὶ ὁδε τῶδε· εἰ ὁ ἑπέρως, τῶ ἑπέρως· καὶ ὁ λοιπός, τῶ λοιπός.

13. Ἐνός δὲ ὁρισμὸς πρὸς δύο συγκρίνοντάς, ἢ δύο ὁρισμοὶ πρὸς ἓνα, ὁσαυτὶς χρῆσιμος ἢ ἐκ τῶν μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν ὁμοίως· ὥς τε ὁδε δύοιν, ὥς τε δύο τῶ αὐτῶν ὁριεῖς διωκτὸν εἶναι.

A quare si unius eorum definitio est, habere vim efficiendi finem, etiam uniuscuiusque reliquorum hæc erit definitio. 12. Præterea ducenda sunt argumenta ex eo quod magis, & ex eo quod æquè est, quot modis licet confirmare, duobus ad duo cōparatis, veluti si magis hæc huius, quàm illa illius definitio est; quæ autem minùs esse videtur, definitio est; etiā ea quæ magis videtur, definitio erit; Item si æquè hæc huius, & illa illius definitio est; si altera alterius est, etiam reliqua reliqui erit. 13. Una autem definitione cum duabus rebus comparata, aut duabus definitionibus cum una re, non est utilis hæc consideratio ex eo quod magis est: quia nec una duarum rerum, nec dux eiusdem rei definitiones esse possunt.



COMMVNIA DE OMNIBVS PROBLEMATIS.

TRACTATVS III.

De locis præcipuis, & maximè vtilibus.

Cap. IV.

27. οὐτοι
αὐτοὶ

Εἰσι ὅτι κεκρίσθηται τῶν τόπων, οἵτις καὶ εἰρησμένοι, ἢ οἱ ἐκ τῶν πτώσεων, ἢ τῶν συστάσεων. 13. ὁ δὲ εἰς μέγιστα κατέχων ἢ πρὸς χεῖρας ἔχων τούτοις· (χρησιμώτατοι γὰρ πρὸς πλῆθος) καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοῖς μέγιστα κοινοῖς· οὗτοι γὰρ ἐκέρχονται τῶν λοιπῶν· 14. π. τ. ὅτι ἐκείνους ὅτι ὁ καὶ ἕκαστα, ἢ ἐπὶ τῶν εἰδῶν σκοπεῖν, εἰ ἐφαρμότῃς ὁ λόγος, ὅτι οὐκ ὁμοῖον * ὁ εἰδὸς ἐστὶν· (ἐστὶ δὲ χρῆσιμος ὁ τόπος πρὸς τοῖς ὑπερλήτοις ἰδίαις εἶναι), καὶ ὁ πρὸς πρὸς ἐπὶ εἶρηται·) ἔτι, εἰ μετὰ φέρων εἶρηται ὁμοῖον· ἢ αὐτὸ αὐτῶν κατηγόρησιν, ὥς ἐπὶ εἶρηται. καὶ εἰ τις ἄλλος κοινός καὶ ἐκέρχων τῶν τόπων ἐστὶ, τούτω χρῆσθαι.

MAXIMè autem locorum omnium apti sunt ij quos nunc dixi, necnon ex casibus, & cōiugatis. ideoque maximè memoria tenere, & in promptu habere oportet hos locos: (utilissimi enim sunt ad plurima problemata:) atque etiam ex ceteris eos qui sunt maximè communes: quoniam inter reliquos sunt efficacissimi. cuiusmodi est respicere ad singularia: item in speciebus considerare, an eis conveniat definitio, quoniā species est synonyma: (est autem utilis hic locus aduersus eos qui ponunt ideas esse, quemadmodum antea dictum fuit:) præterea videre, an nomen per translationem dixit: aut idem sibi ipsi attributum sit quasi diuersum. & si quis alius locus est communis & efficax, eo utendum est.

De facultate, vel difficultate argumentandi.

Cap. V.

1. ¶ Vtrum problema facilius confirmetur, an refellatur. De definitione qua facilius enertitur quàm confirmatur: cum quia difficile est sumere propositiones, ex quibus confirmatur. 2. Tum etiam quia plura probanda sunt, cum confirmatur, quàm cum refellitur, si quidem omnes partes definitionis confirmari debent, unam reprehendi sufficit. 3. Præterea syllogismo vniuersali tantum confirmatur definitio, & particulari quoque refutatur. item reciprocari debet cum definito. 4. Et soli definito conuenire. 5. De proprio, & de genere. 6. Proprium facilius reprehendi, quàm confirmari: quia omnes partes confirmari debent, unam reprehendi satis est: Item quia proprium omni, & soli conuenire debet. 8. Genus facilius refelli, quàm probari: quia confirmari debet syllogismo vniuersali, refelli autem potest etiam syllogismo particulari: 9. Item quia non confirmatur, nisi probetur inesse ut genus: refellitur autem etsi simpliciter probetur non inesse. 10. Eorum qua dicta sunt, confirmatio à simili. 11. De accidente. 12. ¶ Collatio diuersorum problematum. Definitionem facillimè reprehendi, quia multa conditiones in ea requiruntur, 13. & quia loci aliorum problematum ad definitionem transferri possunt. 14. difficillimè autem confirmari, 15. De proprio. 16. De accidente, quod facillimè confirmatur, 17. & difficillimè enertitur. 18. ¶ Epilogus.

Difficilius autem confirmari quam e-
uertere definitionem, ex iis quæ deinceps dicentur, perspicuum erit. nam & ipsum *interrogantem* videre, & ab iis qui interrogantur, sumere huiusmodi propositiones, non facile est: reputa eorum quæ in tradita definitione *continentur*, aliud *esse* genus, aliud differentiam: & in *quaestione* quid est, attribui tantummodo genus & differentiam. sine his autem *propositionibus* non potest definitio syllogismo concludi. nam si & quædam alia rei attribuuntur in *quaestione* quid est: non constat, eandem quæ dicta est, an altera sit eius definitio: quandoquidem definitio est oratio quidditatem declarans. 2 Sed & ex his manifestum est. *facilius est enim*, vnum concludere, quam multa. ac refellenti quidem sufficit contra *vnam definitionis partem* disputare. nam si vnā qualemcumque refutauerimus, euerfa erit definitio. confirmanti autem necesse est ea omnia coagmentare & probare inesse, quæ in definitione *posita sunt*.

3 Præterea qui confirmat, vniuersalem syllogismum afferre debet: nam quibus nomen, *his* omnibus etiam definitionem attribui oportet: & præterea vicissim quibus definitio, etiam nomen si propria futura est *ea* definitio quæ tradita est. Ei verò qui refellit, non *est* necesse probare vniuersale: sufficit enim si prober, definitionem de aliquo eorum quæ sub nomine *continentur*, non verè dici. Sed & si vniuersaliter refellere oporteat, ne sic quidem reciprocatio *est* necessaria in refutatione. Satis enim est, cum qui refutat vniuersaliter, ostendere cuidam *eorum* quibus nomen attribuitur, definitionem non attribui. contrà autem non necesse *est* ostendere, quibus definitio non attribuitur, ne nomen quidem *attribui*.

4. Præterea etsi omni ei conveniat quod sub nomine *continetur*, non tamen soli, eversa erit definitio.

5 Similis est & proprii & generis ratio.
utraque enim refellere, quàm confirmare,
facilius est.

6 *Quod* quidem de proprio perspicuum
est ex iis quæ dicta sunt : quia plerumque
verborum coniunctione proprium traditur.
itaque refellere licet vel vno verbo repre-
henso: eum verò qui confirmat, omnia syl-
logismo concludere necesse est.

7 Ferè autem reliqua omnia quæ ad definitionem *pertinent*, etiam ad proprium aptari possunt. nam qui confirmat, ostendere debet, *orationem* iis omnibus convenire quæ sub nomine *continentur*. refellentiautem satis est ostendere vni non convenire. sed etsi omni conveniat, non tamen soli, sic quoque eversum erit, quemadmodum & in definitione dicebatur.

Tom. I,

Α ΟΤΙ δὲ χαλεπώτερον, κατὰ σκευὴν
 ἢ ἀνασκευάσειν ὄρεον, ἐκ τῆς μὲν ταύτης
 ἡθιστομύμων φάμερον· καὶ γὰρ ἰδίῃ αὐτὸν, καὶ λα-
 βὲν παρὰ τὸ ἐρωτωμένῳ τὰς πιαυτάς παρ-
 τάσας, οὐκ ἀπιτέες· οἷον, ὅτι τῆς ἐν πᾶσι ἀποδο-
 γῇσι λόγῳ, ὁ μὲν, γένος· ὁ δὲ, ἀφ' οὗρου· καὶ
 ὅτι ἐν πᾶσι τῇ ἐστὶ, ὁ γένος μόνον, καὶ αἱ ἀφ' οὗ-
 ρου κατηγερωμένοι. αὐτὸ δὲ πύτων ἀδύ-
 νατον ὀρεισμοῦ γνέσθαι συλλογισμὸν. εἰ γὰρ
 τίνα καὶ ἄλλα ἐν πᾶσι τῇ ἐστὶ τῷ παρὰ γένους
 κατηγερωμένοι, ἀδύνατον, πότερον ὀρηκτῆς, ἢ ἔτε-
 ρος αὐτῶν ὀρεισμός ἐστιν· ὅτι τῶν ὀρεισμός ἐστὶ λῶ-
 ρος, ὁ δὲ πᾶσι τῇ σμυγνῶν.

2 Δὴλον δὲ ἐκ τῆς ῥαῖος γδ, ἐν
 συμπτώσεσιν, ἢ πολλὰ. ἀναρροῦντι μὲν
 οὖν, ἀπὸ γρη πρὸς εἶνα ἀφελεγλῶν· ἐν γδ
 ὁπειονοῦν ἀμασκάσμεντες, ἀνηρκότις ἐσθ-
 λῖθα τὸν ὄρον. καὶ ἀσκάζοντι δὲ, πᾶντα αἰάγ-
 κη συμβιδάξει ὅτι ὑποαρχὰ τὰ ἐκ τῶν ὄρων.

3 **Ε**πὶ, καὶ ἀσχεδάζοντι μὲν, καὶ θόλου οἰεῖσιν
συλλογισμὸν. δὲ γὰρ ἔχ' πᾶν τὸς ὅ τι ποιῶμα;
* κατηργεῖσθαι τὸν ὄρον· καὶ εἰς τὸ πρὸς τοῦ
παις, αἰνέσθην, καθ' οὗ τὸν λόγον, καὶ ποιῶ-
μα, εἰ μὴ ἰδὼς εἶναι ὁ ἀποδοτικὸς ὄρος.
ἀσχεδάζοντα δὲ, οὐκ αἰάγῃ διῆσαι ὁ κα-
θόλου. ἀπόχρη γὰρ ὁ διῆσαι, ὅτι οὐκ ἀλη-
θεύει καὶ ἕως τῆς ὑπὸ τοῦ ποιῶμα, ὁ λό-
γος. εἴτε καὶ καθόλου δοῖ ἀσχεδάζουσα, ὡς
ὡς ὁ ἀντιθέσθην ἀσχεδάζοντι ὅτι ὁ ἀσχεδάζον.
ἀπόχρη γὰρ ἀσχεδάζοντα καθόλου, ὁ διῆσαι,
ὅτι καὶ ἕως ὅν τοῦ ποιῶμα κατηργεῖται, ὁ λόγος
κατηργεῖται. ὁ δ' αἰάπῃ, ὅτι ἀντιθέσθην τὸς
ὁ διῆσαι, ὅτι καθ' ὅν ὁ λόγος μὴ κατηργεῖται,
οὐδὲ τοῦ ποιῶμα. 4 **Ε**ν, εἰ καὶ πᾶν τὸ ὑπὸ τῆς
ταῖς ὑπὸ τοῦ ποιῶμα, μὴ μόνον δὲ, ἀλλ' ἡμέ-
ρος ὑπὸ τῆς ὁ ὁρισμός. 5 **Ο**μοίως δὲ ὁ καὶ
ὁ ἰδὼς καὶ ὁ γῆρος ἔχει. ἐν ἀμφοτέροις γὰρ ἀσ-
χεδάζει, ἢ κατὰσχεδάζει, ῥᾶτον. 6 **Π**ερί μὲν
οὖν τῆς ἰδέας, φανερόν ἐστι τῆς εἰρημῶν. ὡς
γὰρ ὅτι πᾶν, ἐν συμπλοκῇ ὁ ἰδὼς ἀποδι-
δοῖται. ὡς ἀσχεδάζον μὲν ἐστὶν ἐν ἀνελόντα.
Ε καὶ ἀσχεδάζοντα δὲ, πᾶν συλλογισμὸν
ἀντιθέσθην. 7 **Σ**χεδὸν δὲ πᾶν τὰ λαοὶ, ὅσα
πρὸς τὸν ὁρισμὸν, καὶ πρὸς τὸ ἰδὼν ἀρμόσθην
λέγεσθαι. πᾶν τι γὰρ διῆσαι ὑπὸ τοῦ ποιῶ-
μα, τὸν κατὰσχεδάζοντα δεκνύει ὅτι ὑπὸ τῆς
καὶ ἀσχεδάζοντα δὲ, ἀπόχρη εἰς διῆσαι
μὴ ὑπὸ τῆς. εἰ δὲ καὶ πᾶν τὸ ὑπὸ τῆς, μὴ
μόνον δὲ, καὶ οὕτως ἀσχεδάζοντες γὰρ, κα-
τὰσχεδάζοντες ὅτι τῆς ὁρισμοῦ ἐλέγχο.

ii ii

sed etiam ita inesse, probandum est: accidens autem inesse tantum probare sufficit.

17 Difficillimum autem est, refellere accidens : quia paucissima in eo data sunt. neq; enim adsignificatur in acciderē, quomodo insit. Quare cetera duobus modis licet refellere, id est, vel probando non inesse, vel non ita inesse. accidens autem non licet euertere, nisi probetur non inesse.

18 Loci igitur, ex quibus aduersus singula problemata argumentorum copia nobis suppetet, ferè sufficienter enumerati sunt.

Α Διὰ τὸ ὅτι ὕψους ὑπὲρ ἡ, δὴ κτίον· ὅτι ὅτι τὸ
 συμβεβηκός, ὅτι ὑπὲρ ἡ μόνον, ἰσχυρὸν δε-
 ξαι. 17 Ανασφάλῃ· δι' ἡλεπώταται ὅ
 συμβεβηκός, ὅτι ἡλαχιστα ὡς αὐτῷ διδοίται· ὡς
 ὡς πρῶτον μὲν ὡς τῷ συμβεβηκός, πῶς
 ὑπὲρ ἡ ὡς ὅτι μὲν τ' ἄλλων διχῶς ὅστις ἀνα-
 ρρῖ, ἢ διείδαται ὅτι ὕψους ὑπὲρ ἡ, ἢ ὅτι ὕψους
 ὑπὲρ ἡ ὅτι δὲ ὅ συμβεβηκός ὕψους ὅστις ἀνα-
 λφῖ, ἀλλ' ὡς διείδαται, ὅτι ὕψους ὑπὲρ ἡ. 18 Οἱ
 μὲν οὖν τῶτοι, δι' ὡς ὅτι πορνοσοῦντες ὡς ἕκα-
 στα τῶν πορνοσοῦντων ὅτι χάρῃ, ὡς ὡς ἰσχυρὸς
 ὅστις ἐβρωσῇ.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΟ ΟΓΔΟΟΝ.

ARISTOTELIS

TOPICORVM.

LIBER VIII.

DE INTERROGATIONE.

TRACTATUS I.

De scope ac nexu huius tractatus cum superioribus, & de propositionibus
necessariis, vel non necessariis. Cap. 1

Cap. 21

1 § Scopas & nexus. 2 § Quae sint propositiones necessariae. 3 vel non necessariae. 4 § Cur occultentur conclusio. 5 § Praecepta de propositionibus necessariis. 6 § Praecepta de non necessariis. 7 De inductione. 8 De occultatione. sumendas esse propositiones pro syllogismorum. 9 reticendas esse conclusiones pro syllogismorum, quae sunt propositiones necessariae. 11 propositiones non continenter accipiendas, sed permiscendas esse. 12 accipiendam esse definitionem conjugati. 13 cavendum, ne appareat cuius gratia aliquid proponitur. 14 & ut incertum sit, utro oppositorum uti velit qui interrogat. 15 de similitudinis collatione. 16 ut interrogans sibi obiciat. 17 ut dicat se id proponere, quod ab omnibus passim dici solet. 18 de studio dissimulando. 19 ut proponat quasi confrens ad aliud, non per se. de eo proponendo, cui id quod sumi debet, consequens est. 20 quando interrogandum sit quod praecipue sumendum est. 23 de oratione producenda, & intercyendi q's quae nihil faciunt ad disputationem. 24 Epilogus. 25 De ornatu. 26 De perspicuitate.

POST HÆC, de dispositio- B
ne, & quomodo interro-
gare oporteat, dicendum
est. Primum autem debet is
qui interrogaturus est, lo-
cum inuenire, ex quo argumentetur: de-
inde interrogare, & disponere singula ipse
per se: tertio & postremo hæc dicet con-
tra alienum. Ac loci quidem inuentio
æquè ad philosophum & ad dialecticum

Tom. I.

ΜΕΤΑ ΤΗ ΤΑΞΕΙ ΤΗΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ, ΟΤΙ
 ΠΩΣ ΔΙ' ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ, ΛΕΓΕΤΟΙ. ΔΙ' ΔΕ
 ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑ, ΤΟ
 ΤΟΚΟΝ ΔΙ' ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ, ΟΤΙ ΕΠΙΧΡΗΤΟΝ
 ΔΕ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΚΑΘΕΚΑΣΤΑ
 ΠΡΟΣ ΕΑΥΤΟΝ. ΤΟ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΚΤΩΝ, ΕΙΠΕΝ ΗΔΗ
 ΤΑΥΤΑ ΠΡΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ. ΜΕΧΡΙ ΜΕΝ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΚΤΩΝ
 ΤΟΚΟΝ, ΕΜΟΙΩΣ ΤΩ ΦΙΛΟΣΟΦΩ ΚΑΙ ΤΩ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩ

11 12

ἢ σκέψαι. τὸ δὲ ἥδη ταῦτα περὶ τῆς ἐρωτη-
 μωνίας, ἴσθαι τὴν ἀναλεκτικήν. πρὸς ἑτέρω
 γὰρ πρὸς τοιοῦτον. περὶ δὲ φιλοσόφου, ὃς ζη-
 τῶντι κατὰ αὐτὸν, οὐδὲν μάλ', ἐστὶ ἀληθὴ
 μὲν ἢ γινώσκοντα, δι' ὧν ὁ συλλογισμὸς, μὴ
 ἦν αὐτὰ ὁ ἀποκρινόμενος, ἀλλ' ὃ σιμῶντος
 εἶναι περὶ δὲ ἀρχῆς, καὶ πρὸς τοιοῦτον ὁ συλλογι-
 σμὸς. ἀλλ' ἴσως αὖτε ἀποδοῦναι, ὅτι μα-
 λιστα γινώσκοντα ὁ σιμῶντος εἶναι ταῖς ἀξιωματικαῖς.
 ὅτι οὗτοι γὰρ οἱ ἐπιστημονικοὶ συλλογισμοί.
 Τοῖς μὲν οὖν πόποις ὅτι δὲ λαμβάνει, εἶρη
 πρὸς πρὸν. περὶ ταύτης ὅτι ἡ ἐρωτηματικὴ
 λεκτικόν, διελόμενοι ταῖς προτάσεσιν, ὅσαι λη-
 πτεῖται περὶ ταῖς ἀναγκάσις. 2. Αἰσθηταὶ ὅτι
 λέγονται, δι' ὧν ὁ συλλογισμὸς γίνεται. 3. Αἰσθητὰ
 ταῦτα λαμβάνοντα, τίτλαρες εἰσιν. ἢ γὰρ
 ἐπαγωγῆς χάριν, τὴν διδόναι ὁ καθόλου, ἢ εἰς
 ὅλον τὸ λόγον, ἢ εἰς κρίναι τὸ συμπέρασμα.
 ἢ πρὸς ὁσαφέτερον εἶναι τὸν λόγον. περὶ δὲ
 ταῦτα οὐδὲ μίαν λαμβάνοντα προτάσιν. ἀλλ' ἢ
 4. Αἰσθητὰ πῶς αὖτε, ἢ ἐρωτηματικὴν περι-
 τόν. 4. Εἰσὶ δὲ αἱ πρὸς κρίναι, ἀγνώστου χά-
 ριν. ἀλλ' ὅτι πᾶσα ἡ πρὸς ταῦτα προσημασία
 πρὸς ἑτέρωθεν, ἀνάγκη ὃς ταῦτα χρῆσθαι.
 5. Ταῖς μὲν οὖν ἀναγκάσις δι' ὧν ὁ συλλογι-
 σμὸς, εἰς ἀγνῶστον προτάσιν, ἀλλ' ἀποσπαστικὸν
 ὅτι αἰσθητῶν. ὅτι, μὴ τῶν αἰσθητῶν ἀξιωματικῶν
 τὴν αἰσθητῶν ἐπιστήμην, αὐτὴν βύληται λαβεῖν.
 ἀλλὰ τῶν αἰσθητῶν πρὸς τὴν πύξιν, ὃς
 ὅτι τῶν αἰσθητῶν ἢ αὐτὴ ἐπιστήμη, συλλογι-
 σμῶν. ὅτι τὴν αἰσθητῶν πρὸς αἰσθητῶν. ἐστὶ δὲ
 μὴ τῶν, δι' ἐπαγωγῆς ληπτεῖται, προτείνον-
 τα ὅτι τῶν καὶ μέρος αἰσθητῶν. ἢ γὰρ ἀπὸ συλ-
 λογισμοῦ, ἢ δι' ἐπαγωγῆς ταῖς ἀναγκάσις
 ληπτεῖται. ἢ ταῖς μὲν, ἐπαγωγῆς. ταῖς δὲ συλλο-
 γισμῶν. ὅσαι δὲ λίαν προφανέσις εἰσιν, καὶ αὐταῖς
 προτείνονται. ἀδελφότερον τε γὰρ αἰσθητῶν ἐπα-
 γωγῆς ὁ συλλογισμὸς καὶ αἰσθητῶν αὐτῶν ταῖς
 χρῆσιμους προτείναι, ὃς μὴ διναμένοις αἰσθη-
 τῶν λαβεῖν, εἰποιμεν. 6. Ταῖς δὲ περὶ ταῦτα
 εἰρημίας ληπτεῖται μὲν πῶς χάριν. ἐκαστὴ
 δι' ὧν χρῆσιμῶν. 7. Επαγνῶντα μὲν, ἀπὸ τῶν
 καθόλου ἐπὶ τὴν καθόλου, καὶ τῶν γινώσκοντων
 ὅτι τὴν ἀγνῶστον. γινώσκοντα δὲ μάλ' οἱ πρὸς τὴν
 ἀσθητῶν, ἢ ἀπλῶς, ἢ τῶν πολλοῖς. 8. Κρύ-
 πτοντα δὲ, πρὸς συλλογισμῶν δι' ὧν ὁ συλ-
 λογισμὸς τὴν ἀρχὴν μάλ' ἵκεται, καὶ ταῦ-
 τα ὡς πλῆστα, εἴη δὲ αὐτῶν, εἴη πρὸς μὲν ταῖς
 ἀναγκάσις, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς ταῦτα χρῆσιμῶν
 τῶν συλλογισμῶν. 9. Εἰ, τὴν συμπέρασμα

A pertinet. eorū autē *quæ innēta fuerūt*, dispo-
 sitio & interrogatio, dialectici *est* proprias
 quoniā hoc totū aduersus alterū *est*: philo-
 sopho autē & ei qui ipse secum *veritatem*
 inquit, curz non est si vera sint & nota ea
 ex quibus *efficitur* syllogismus, nec tamen
 ea ponat is qui responder, propterea quod
 propinqua sint *questioni* ab initio *prop sita*,
 ac provideat quod euenturum *est*. Quin-
 immo fortasse dat operam, ut axiomata sint
 maximē nota & *problematis* propinqua:
 quandoquidem ex his constant syllogismi
 qui scientiam pariunt. Ac locos quidem,
 vnde *argumenta* sumere oportet, superius
 exposuimus: *nunc* verò de dispositione &
 interrogatione dicendum *est*, cum antè di-
 stincta fuerint propositiones, quæ sumen-
 da *sunt* præter necessarias. 2. Necessariæ
 autem dicuntur *ea* ex quibus syllogismus
 conficitur. 3. Quæ verò præter has sumun-
 tur, quatuor sunt. vel enim *sumuntur* indu-
 ctionis causā, ut detur *quod est* vniuersale:
 vel ut amplificetur oratio: vel ut celetur
 conclusio: vel ut magis perspicua sit oratio.
 Præter has autem nulla propositio *est* su-
 mendæ sed enitendum *est*, ut per has ampli-
 ficetur oratio, vel interrogetur. 4. Quas au-
 tem celandæ *conclusionis* causā *adhibemus*,
 eas ceterādi causā *adhibemus*. sed quia tota
 hæc tractatio est aduersus alterum, necesse
est etiā his *propositionibus* uti. 5. Necessariæ
 igitur ex quibus syllogismus *conficitur*, non
 statim proponi debent: sed recedendum
 quā longissimē sursum versus. *verputā*,
 non est postulandū, contrariorū eandē *esse*
 scientiā. si *quis* hoc sumere velit, sed *genera-*
liter oppositorū: hoc enim posito, etiā con-
 trariorū eandē scientiā *esse* concludet: quo-
 niam cōtraria in oppositis *numerantur*. Quod
 si *aduersarius* id non concedat, per inductio-
 nem sumendū *est* propositis singulis cōtra-
 riis: vel enim per syllogismū, vel per indu-
 ctionē necessariæ propositiones sumi de-
 bent, vel alix inductione, alix syllogismo.
 Quæ verò sunt valde perspicuæ, etiā ipsas
 proponere *debemus*. Obscurius enim sem-
 per *est* in recessu & inductione, quod euen-
 turū est. Simulque eas quæ utiles sunt, pro-
 ponere, si *quis* illo modo sumere nequeat,
 in propriū *est*. 6. Quæ verò præter has dictæ
 fuerunt, sumendæ *sunt* harum ipsarum cau-
 sâ: singulis autem ita vtendum *est*. 7. Indu-
 cere oportet à singularibus ad vniuersalia, &
 à notis ad ignota *progredi*: notiora autē vel
 absolutē, vel multis, sunt ea quæ sub sen-
 sum cadunt. 8. Celantem autē oportet pro-
 syllogismis *ea* probare, ex quibus conclu-
 dendū est quod ab initio *propositum* fuit: at-
 que hæc quā plurima. Quod quidē fiet, si
 quis nō solum *propositiones* necessarias, sed
 aliquam etiam ex iis quæ ad hæc utiles
 sunt, concludat. 9. Præterea conclusiones

dicere non oportet, sed postea repente concludere. sic enim maximè recedet à thesi initio *proposita*. 10 Et, ut vniuersaliter dicam, cum, qui celando percontatur, sic interrogare oportet. ut cum totam orationem interrogauerit, & conclusionem dixerit, quærat quid ita hoc autem maximè fiet eo quæm nunc diximus modo. Sic enim sola vltima conclusio dicta fuerit, incertum erit quomodo efficiatur: propterea quod is qui respondet, ex quibus colligatur, non prouiderit, cum priores syllogismi in membra digesti non fuerint. minimè autem in sua membra digeritur syllogismus conclusionis, cum non ponimus eius sumptiones, sed ea ex quibus *sumptiones* illa concluduntur.

11 Vtile etiam erit, non continentia sumere axiomata, ex quibus syllogismi *constant*, sed permiscere quæ ad hanc & quæ ad illam conclusionem pertinent. cum enim propria *alicuius conclusionis* iuxta se ponuntur, magis apparet quid ex eis efficietur.

12 Oportet etiam, cum fieri potest, definitione sumere vniuersalem propositionem, non in iis *de quibus agitur*, sed in coniugatis. nam qui respondent, se ipsos paralogismo fallunt, cum in coniugato sumpta fuerit definitio, quasi non concedant vniuersale. ut puta si accipere oporteat, cum qui irascitur, appetere vindictam; & sumatur ira esse appetitus vindictæ, quod aliquis contempnisset videatur. patet enim, hoc sumptum nos habituros esse vniuersale, quod consultò volumus. Cum autem *definitio* proponitur in iis *ipsis de quibus agitur*, ex præ accidit, ut respondens abnuat: quia magis in eo, *de quo agitur*, obiectionem *paratam* habet; veluti, non omnem qui irascitur, vindictam appetere: quia licet parentibus irascamur, tamen vindictam non appetimus. Fortasse autem hæc obiectio vera non est: quoniam à quibusdam satis vltionis *sumimus*, si molestia tantum eos afficiamus, & efficiamus ut eos poeniteat. habet tamen nescio quam vim persuadendi, ut non iniuriæ propositio negata esse videatur. sed aduersus iræ definitionem non æquè facile est obiectionem inuenire. 13 Præterea sic proponere debemus, quasi non propter id *de quo agitur*, sed alius causa proponamus: nam qui respondent, ea declinant quæ ad thesim *impugnandum* utilia sunt.

14 Et, ut simpliciter dicam, quàm maximè incertum efficere debet is qui interrogat, utrum id quod proponit, an oppositum, sumere velit: cum enim est obscurum, quid ad thesim *impugnandam* utile sit, magis quod sibi videtur, ponunt. 15 Præterea per similitudinis *collationem* interrogare oportet: quoniam & vim habet ad persuadendum, & magis lateat quàm vniuersaler

A. μή λ' ἔστιν, ἀλλ' ὑπερὸν συλλογίζεσθαι ἀπορία. ὅτι τὸ αὐτὸ πορρωτάτω ἀπορήσκει τῆς εἰς ἀρχῆς θέσεως. 10 Καθόλου δ' εἰπεῖν, ὅτι δὴ ἐρωτῶν τὸν κροπτικῶς πειθανόμιμον, ὥς ἡρωτησάμενος τὸ πρῶτον λόγου, καὶ εἰπόντις ὁ συμπίρασμα, ζητεῖσθαι ὁ ἀφ' οὗ τίς τὸ δὲ ἔστιν μάλιστα ἀφ' οὗ τὸ λεγόμενον * ὁ μὲν πρῶτον ἔπειν. μάλιστα τὸ ἐχάτου ῥηθέντος συμπίρασματος, ἀδελφοὶ πῶς συμβαίνει, ἀφ' οὗ μὲν πρῶτον τὸν ἀποκρινόμενον * ἐκ τίνος συμβαίνει, μὴ ἀφ' ἀποκρινόμενων τῶν πρῶτον συλλογισμῶν. ἡμεῖς δ' αὖ ἀφ' ἀποκρινόμενου συλλογισμοῦ τὸν συμπίρασματος, μὴ τὰ πύτου λήμματα ἡμῶν πηρύνων, ἀλλ' ἐκείνα ὅφ' ὧν ὁ συλλογισμὸς γίνεται. 11 Χρησιμὸν δὲ ἐστὶ μὴ σὺννεχῆ τὰ ἀξιωματικὰ λαμβάνειν, ἀλλ' ὧν οἱ συλλογισμοί, ἀλλ' ἐναλλαχὲς ὁ πρῶτος ἔπειν καὶ ἔπειν συμπίρασμα. πηρύνων γὰρ τῶν οἰκείων πρῶτον λαμβάνειν, μάλιστα ὁ συμβεβημένος ὅς αὐτῶν, πρῶτον λαμβάνειν. 12 Χρήσιμον δὲ καὶ * ὁρισμῶν λαμβάνειν, ἐφ' ὧν ἐκδέχεται, τὸ καθόλου πρῶτον, μὴ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ συσσίχῳ. πρῶτον λογίζονται γὰρ ἐαυτοὺς, ὅτι δὲ πρῶτον συσσίχου ληφθῇ ὁ ὁρισμὸς, ὥς ὁ καθόλου συσσίχου πρῶτον, εἰ δέοι λαμβάνειν, ὅτι ὁ ὁρισμὸς ὁρίζεται τὴν μωρίας, ληφθέντι δ' ἡ ὁρμή ὁρίζεται εἶναι ἡμωρίας ἀφ' οὗ φαινομένη ὁλιγωρίας. διὸ γὰρ, ἐπὶ τούτου ληφθέντος, ἐξαιρῶμεν ἀπὸ καθόλου, ὁ πρῶτον λαμβάνειν. τοῖς δ' ἐπ' αὐτῶν πρῶτον τοιοῖσι, πολλὰς αἰτίας ἀναστέλλειν συμβαίνει τὸν ἀποκρινόμενον, ἀφ' οὗ μάλιστα ἔχειν ἐπ' αὐτῶν πρῶτον ἔπειν. οἷον; ὅτι οὐ πᾶς ὁ ὁρισμὸς ὁρίζεται τὴν μωρίας. τίς γὰρ γενέσθαι ὁρίζεται μωρίας, ὅτι ὁρίζεται δὲ τὴν μωρίας. ἴσως μὲν οὖν εἶναι ἀληθὴς ἡ ἔπειν. πρῶτον εἶναι γὰρ ἡμωρίας τὸ λυπῆσαι μένον, καὶ ποιῆσαι μετὰ μελεῖσθαι. οὐ μὲν δὲ ἔχει τίς πιθανὸν πρῶτον τὸ μὴ δοκεῖν ἀλόγως ἀρνεῖσθαι τὸ πρῶτον λαμβάνειν. ὅτι δὲ τὸ τῆς ὁρμῆς ὁρισμοῦ οὐχ ὁμοίως ῥαδίον ὅτιν ἐπειν.

13 Ἐπὶ τὸ πρῶτον, ὥς αὐτὸ δὲ αὐτῶν, ἀλλ' ἄλλου χάριν πρῶτον λαμβάνειν.

E γὰρ τὸ πρῶτον τὸν ἴσον χρησίσμα.

14 Ἀπλῶς δ' εἰπεῖν, ὅτι μάλιστα ποιῶν ἀδελφόν, πρῶτον τὸ πρῶτον λαμβάνειν, ἢ τὸ ἀπαιτούμενον βούλεται λαμβάνειν. ἀδελφόν γὰρ ὅτις τὸ πρῶτον τὸν ἴσον χρησίσμα, μάλιστα τὸ δοκοῦν ἀδελφὸς πηρύνει.

15 Ἐπὶ, ἀφ' οὗ τῆς ὁμοιότητος πηρύνεται. ἔστιν πιθανόν, καὶ λαμβάνειν μάλιστα τὸ καθόλου.

hæc enim singula exornant orationem, neque necesse est vt dicantur ad conclusionem efficiendam.

2 Perspicuitatis autem causa exempla & similitudinum collationes afferri debent. Exempla verò propria esse debent, & ex quibus rem intelligamus; qualia Homerus, non qualia Chæcilius proponit. sic enim magis perspicuum erit id quod proponitur.

De argumentatione.

Cap. II.

1 ¶ De argumentatione. 2 ¶ De inductione. ¶ Si nomen vniuersale desideretur. 3 ¶ De obiectione. Quando postulanda sit. 4 In quibus dari debeat. De iis quæ ab interrogante propositæ sunt. 5 De homonymis. 6 de synonymis, in quibus allata. 7 vel non allata est obiectio. 8 ¶ De syllogismo. ¶ De probatione directa, aut per impossibilitatem. 9 ¶ Quenam interrogari debeant. De iis in quibus facile vel non facile potest obiectio offerri. 10 De conclusionibus. 11 ¶ De forma 12 & breuitate interrogationis.

IAm verò in differendo vtendum est syllogismo apud dialecticos potius quam apud multos: contrà inductione apud multos potius, sed de his antea quoque dictum fuit. 2 In quibusdam autem is qui inducit, potest interrogando sumere vniuersale: in nonnullis id non facile est facere, quia nō est omnibus similitudinibus positum nomen commune. sed cū vniuersale sumere oportet, ita est, inquit, in omnibus talibus rebus. hoc autem definire, difficillimum est, quænam eorum quæ afferuntur, sint talia, quæ non talia. idcirco sæpe se inuicem in disputationibus circumueniunt; dum alii similia esse aiunt ea quæ similia non sunt, alii verò ambigunt & suspicantur, ea quæ similia sunt, non esse similia. Idcirco in iis omnibus quæ talia sunt, danda est opera vt nomina imponantur: vt nec respondententi liceat ambigere, quasi non similiter dicatur id quod affertur: nec ei qui interrogat, calūniari liceat, quasi similiter dicatur. multa enim quæ non similiter dicuntur, similiter dici videntur. 3 Cū autem inductione in multis adhibita, non dat alter vniuersale, tunc iure optimo postulatur obiectio. qui verò nō dixit in quibus ita sit, non iuste postulat in quibus non ita sit. oportet enim prius inducere, sic deinde obiectionem postulare. 4 Ac postulandum est, vt obiectiones afferantur, non in eo ipso quod propositum est, nisi vnum tantummodo sit tale, vt solus binarius est numerorum parium primus. debet enim is qui obicit, in alia re obiectionem afferre, aut dicere hoc solum tale esse.

5 Quod autem ad eos attinet, qui vniuersali obiciunt, nec in eodem genere obiectionem afferunt, sed in homonymo; (velut aliquid habere posse non suum colorem, aut pedem, aut manum; quia pictor habere possit non suum colorem, & coquus non suum pedem;) in iis quæ sunt eiusmodi, adhibita distinctione interrogare debemus.

A τὸ γὰρ πύτων ἔχον συνεπιχρῶν μὲν τὸ λεῖπον, οὐκ ἀναγκάσιον δὲ ῥηθῆναι πρὸς τὸ συμπέρασμα. 16 Εἰς τὸ σαφὲς δὲ, ὡς αἰνείδης· οἷον. ὡς αἰνείδης παρὰ τοῖς οἰκείῃς, καὶ ὡς ὡς ἰσχυρῶς, οἷον Ομηροῦ, μὴ οἷον Χοιρίδος. οὕτω γὰρ ἀπὸ σαφέστερον εἶναι τὸ πρὸς τὴν ἰσχυρίαν.

XΡΗΣΙΟΝ ΔΕ ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΕΛΟΝ, ΠΑΡΑ ΜΟΝΟΝ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜῶ, ΠΡὸς τοὺς διδασκαλικούς μάλιστα, ἢ πρὸς τοὺς πολλοὺς· τῇ δὲ ἐπαγωγῇ, τοῦ αἰτίου, πρὸς τοὺς πολλοὺς μάλιστα. εἰρηται δὲ ὡς τὸ πύτων ἐπὶ πρὸς τὸν 2. Εἰς τὸ ἐπὶ εἰσὶν μὲν, ἐπὶ πρὸς τὸν διωκτὸν ἐρωτῆσαι τὸ κεφάλου. ἐπὶ εἰσὶν δὲ, ὡς ῥα δὲ, ὡς ὡς μὴ κείνου· ὁμοίῳ τὸν ὄνομα πᾶσι κοινόν· ἀλλ' ὅταν δὲ τὸ κεφάλου λαβόν, οὕτως ὅτι πρὸς τὸν τὸ πύτων, φασὶ· τὸ δὲ εἰρηται, τὸ χαλεπὸν τῶν, ὅποια τὸ πρὸς φερμένῳ, πᾶσι ταῖς, καὶ ὅποια τὸ πρὸς τὸν πολλὰς ἀλλήλους παρὰ χροῖονται καὶ τοὺς λόγους· οἱ μὲν, φάσκοντες ὅμοια εἶναι τὰ μὴ ὄντα ὅμοια· οἱ δὲ, ἀμφισβητοῦντες τὰ ὅμοια μὴ εἶναι ὅμοια. δὲ πειρατέον ὅτι πρὸς τὸν τὸ πύτων ὄνομα τοῖς αὐτοῖς· ὅπως μὴτε ὡς ἀποκρινομένη εἴη ἀμφισβητή, ὡς ὡς ὅμοιος τὸ πρὸς φερμένῳ λέγεται· μὴτε ὡς ἐρωτῶν τὴν συκοφαντίαν, ὡς ὅμοιος λεγόμενος ὅτι πολλὰ τὸ ὡς ὅμοιος λεγόμενος, ὅμοιος φαίνεται λέγειν. 3 ὅταν δὲ ἐπὶ πρὸς τὸν πολλὰ, μὴ διδόν τὸ κεφάλου, τότε δίδοναι ἀπαμεινῶνται. μὴ εἰπόντα δὲ αὐτὸν, ὅτι τίνων οὕτως, ὡς δίδοναι ἀπαμεινῶνται ὅτι τίνων ὡς ὡς· δὲ γὰρ ἐπὶ πρὸς τὸν πρὸς τὸν, ὡς τὸ εἰρηται ἀπαμεινῶνται. 4 Αἰτιῶν τε, τὰς εἰρηται μὴ ἐπὶ αὐτὸν τὸ πρὸς τὸν μὲν φέρειν, ἀπὸ μὴ εἶναι μόνον ἢ τὸ τοῖον κατὰ τὸν ἢ δύναται τὸ ἀρτίων ἀριθμῶν μόνος πρὸς τὸν· δὲ γὰρ τὸ εἰρηται μόνον, ἐφ' ἑτέρου τὸ εἰρηται φέρειν, ἢ λέγειν ὅτι τὸ μόνον τοιοῦτον. 5 Πρὸς τὸν τοῖον εἰρηται μὲν κεφάλου, μὴ εἶναι αὐτὸν τὸ εἰρηται φέρειν, ἀλλ' εἰ ὡς ὅμοιος μὲν· (ὅτι, ὅτι εἰρηται μὲν τὸ μὴ αὐτὸν κεφάλου, ἢ πόδα, ἢ χεῖρα· εἰρηται γὰρ αὐτὸ ὡς ὡς ὡς μὴ αὐτὸν κεφάλου, ἢ ὡς ὡς πόδα τὸ μὴ εἶναι.) διελόμενοι οὕτως ὅτι τὸ πύτων, ἐρωτῶν τὸν λαί-

θανόντος γὰρ τῆς ὁμοθυμίας, αὐτὸ δὲ εἰς ἑνὶν ἄνθρωπον
 τῇ περὶ αὐτοῦ. 6 Ἐὰν δὲ μὴ ἐν τῇ ὁμο-
 θυμῳ, ἀλλ' ἐν αὐτῇ εἰσακτάῳ, καλὴν τὴν
 ἐρώτησιν, ἀφαιρούμεν διὰ τοῦτο ὅτι ἡ ἐκείνη,
 περὶ αὐτοῦ τὸ λοιπὸν καὶ τοῦτο ποιῶντα, ἕως
 αὐτῆς λαβὴν ὅτι χρησιμὸν ὅτι, ἐπὶ τῆς λήθης καὶ
 τῆς ἐπιλήθειας. οὐ γὰρ συγχωροῦσι τὸν ἀπο-
 βεβληκέντα τὴν ἐπιστήμην, ἐπιλήθεται.
 ἀλλ' ὅτι μετὰ πόντον τῆς περὶ αὐτοῦ, ἀποβέ-
 βληκε τὴν ἐπιστήμην. ἐπιλήθεται δ' οὐ.
 ῥητέον οὖν, ἀφαιρούμεν ἐν ᾧ ἡ ἐκείνη, ὅτι τοι-
 κόν. ὅτι, εἰ ἀφαιρούμεν τῆς περὶ αὐτοῦ,
 ἀποβέβληκε τὴν ἐπιστήμην, ἀλλ' ὅτι ἐπιλήθη-
 σαι. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ εἰσακτάῳ,
 ἀλλ' ὅτι τῆς μετὰ αὐτῷ μετὰ αὐτῷ κα-
 κόν. περὶ αὐτοῦ γὰρ, ὅτι τῇ ἐκείνῃ, ἐλάττω
 ὅτι ἀγαθὸν τῆς βίαιας, μετὰ κακόν ἀντί-
 κειται. τὴν γὰρ ἴσον, μετὰ ὅτι κακόν τῆς
 κακίας. ἀφαιρούμεν οὖν καὶ ἐπὶ * τούτων
 ἐν ᾧ ἡ ἐκείνη. (ἀφαιρούμεν γὰρ, μετὰ αὐτῷ
 κακόν) ὅτι, ὅτι τῆς μετὰ αὐτῷ μετὰ αὐτῷ κα-
 κόν ἀντίκειται, ἐὰν μὴ σὺν ἐπιφέρειν ἴσους,
 κατὰ τὴν ἡ βίαια τὴν ἐκείνη. 7 Οὐ μόνον γὰρ
 εἰσακτάῳ τῆς ποιητικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ
 εἰσακτάῳ ἀντιπῆται, ἀλλ' ὅτι περὶ αὐτοῦ τῆς
 τοιούτων. ἀφαιρούμεν γὰρ ἐν ᾧ ἡ ἐκείνη,
 αἰσθητικῶς πῆται, ἀλλ' ὅτι μὴ περὶ αὐτοῦ
 ἐν τῇ λειπῶν, ἐπὶ τῆς ὅτι οὕτως. ἐὰν γὰρ μὴ
 πῆται ἀπαμύνομος ἐκείνη, οὐχ ἔξω ἀπο-
 δύναι. εἰσὶ δὲ πῆται τῆς περὶ αὐτοῦ, αἱ
 ἐπὶ αὐτῷ πῆται, ἐπὶ τῇ αἰσθητικῇ. ἐπὶ
 τοιούτων γὰρ ἐπὶ ἀφαιρούμεν, ὅτι τοιούτων αἰσθη-
 τῆς κατελεπτῆς. ἐὰν δὲ ἐπὶ πολλῶν * περ-
 τίνοντες, μὴ φέρη τὴν ἐκείνη, ἀξιώτεον
 πῆται. ἀλλ' ὅτι γὰρ ἐπὶ περὶ αὐτοῦ, περὶ
 αὐτοῦ οὕτως ἐπὶ πολλῶν ἔχουσιν, μὴ ὅτι ἐκ-
 εἰς. 8 Ὅταν γὰρ εἰς αὐτῷ ὅτι αὐτῷ αὐτῷ τῆς
 ἀδυνάτου, καὶ ἀλλ' τῆς ἀδυνάτου * συλλο-
 γίζεσθαι, ἀποδεικνύει αὐτῷ καὶ μὴ ἀλλ' αἰ-
 ρώμεν, ὅτι ἀλλ' ἀφαιρούμεν ἡ ὅτι ἡ ἐκείνη
 συλλογισάμεν. ἀλλ' ὅτι γὰρ ὅτι ὅτι τῆς
 ἀλλ' τῆς ἀδυνάτου συλλογισμῶν. αὐτῷ αὐτῷ γὰρ
 τῆς ἀδυνάτου συλλογισμῶν, ὅτι ἐπὶ ἀμ-
 φισβητικῇ. ὅταν δὲ ὅτι ἀδυνάτου συλλογισμῶν,
 αὐτῷ μὴ αὐτῷ ἡ ἀφαιρούμεν πῆται ὅτι ἀδυνά-
 τος αὐτοῦ ἐπὶ ὅτι τῆς ἐρώτησιν ὅτι βλάπ-
 τει. 9 Δὲ γὰρ περὶ αὐτοῦ ὅτι πολλῶν αὐτῷ
 ὅτι ὅτι ἐκείνη δὲ ἡ ὅτι μὴ ὅτι, ἡ μὴ
 ἐπὶ πολλῶν ὅτι ὅτι αὐτῷ. μὴ αὐτῷ αὐτῷ γὰρ
 συλλογισμῶν ὅτι ὅτι ὅτι, ὅτι αὐτῷ πῆται.

γ. πίνου

γ. πίνου

γ. πίνου

A nam si homonymia lateat, rectè obicere
 propositioni videbitur.

6 Quod si non in homonymo, sed in eo-
 dem genere obiciens, impediatur interroga-
 tionem, oportet eam detractam, in quo obie-
 ctio locum habet, reliquum vniuersaliter
 proponere, donec sumptum fuerit quod v-
 tile est. ut in obliuione, & eo quod est, o-
 blitum esse, intelligi potest. non enim con-
 cedunt, eum qui amisit scientiam, oblitum
 esse: quia cum res intercidit, scientiam qui-
 dem amisit, non oblitus est. dempto igitur
 eo in quo locum habet obiectio, reliquum
 B dicendum est: veluti, si re permanente a-
 misit scientiam, eum oblitum esse. Simili-
 ter faciendum est aduersus eos qui obiciunt
 huic propositioni, maiori bono maius malum
 opponi. proferunt enim hanc obiectiorem,
 valetudini, quæ est minus bonum quàm
 firma corporis constitutio, maius malum op-
 poni: morbum enim esse maius malum in-
 firma corporis constitutione. detrahendum
 igitur in his quoque est id in quo tenet obie-
 ctio: (eo enim detracta, facilius conceder,)
 veluti, maiori bono opponi maius malum,
 nisi vnâ secum inferat alterum, ut firma cor-
 poris constitutio sanitatem.

C 7 Non solum autem cum obicitur, hoc
 faciendum est, sed etiam si sine obiectiione
 propositionem neget, quia tale aliquid pro-
 uideat. dempto enim eo in quo obiectio af-
 ferri potest, cogetur concedere: quia in eo
 quod reliquum erit, non providebit, in
 quo non ita sit. Si verò non concedat, cum
 ab eo postulabitur obiectio, non poterit
 eam afferre. Sunt autem eiusmodi proposi-
 tiones, ex quibus sunt ex parte falsæ, ex parte
 veræ: in iis enim licet, detractione facta,
 quod reliquum est, verum relinquere.
 Quod si cum interrogans in multis propo-
 sitionibus, alter non obiciat, postulandum est,
 D ut concedat. dialectica enim propositio
 est, aduersus quam, cum in multis ita ha-
 beat, non est obiectio.

8 Cum autem idem potest sine impossibili
 & per impossibile concludi; quod attinet
 ad eum qui non disputat, sed demonstrat,
 nihil refert, vtrum hoc an illo modo con-
 cludat: qui verò disputat, non debet uti
 syllogismo ducente ad impossibile: quia si
 absque impossibili concludat, ambigi non
 potest: cum autem impossibile conclu-
 dent, nisi valde perspicue falsum sit, non
 impossibile aiunt esse. quocirca non con-
 sequuntur quod volunt, ij qui interro-
 gant.

E 9 Oportet autem proponere, quæcumque
 in multis ita se habent: obiectio autem aut
 omnino non est, aut non facile cerni po-
 test. cum enim perspicere nequeunt, in
 quibus non ita sit; eam id quo d. propositum est,
 quasi verum sit, concedunt.

καὶ τὰ λίαν ἔγγυς τῆς ἀρχῆς. οὐ γὰρ ἐσδύχα-
 ραι πολλοὶ πρὸς αὐτὰ λόγους ποιεῖσθαι,
 ὀλίγοι ὅτι τῶν ἀπὸ μέσων αὐτῶν τι καὶ τῆς
 ἀρχῆς, δι' ὧν ἀνάγκη δεικνύσθαι τὰ μετ'
 αὐτῶν. 3 Τῶν δὲ ὅρων δυσπεπληρωτότατοι
 οἱ τοὶ πρῶτοι εἰσι μάλιστα, ὅσοι κέχρηται
 ἑκουσίου ὀνόμασι, ἃ πρῶτον μὲν ἀδύνατον εἶναι,
 εἴτε ἀπλῶς, εἴτε πολλαχῶς λέγεσθαι. πρὸς
 δὲ τοῖς, μηδὲ γνώριμα, ποτέστι κυρίως,
 ἢ καὶ μεταφορῶν ὑπὸ τῶν εἰρημῶν λέγεσθαι.
 ὁ δὲ μὲν γὰρ δ' ἀσπερ ἔστι, ἢ καὶ ἑπιχρήμα-
 τα. ὁ δὲ δὲ τὸ ἀγνοεῖν, εἰ πῶς τὸ καὶ μεταφο-
 ρῶν λέγεσθαι * τὰ δὲ πᾶσι εἶναι, ὅσα καὶ ἑπιχρήμα-
 τα. 4 Ὅλως δὲ πρῶτον πρὸς βλῆμα, ὅταν ἢ
 δυσπεπληρωτοί, ἢ ὅρου διείσθαι ὑπολη-
 πτικόν, ἢ τῶν πολλαχῶς, ἢ τῶν καὶ μεταφο-
 ρῶν εἶ) λεγόμενων, ἢ οὐ πόρρω τῶν ἀρχῶν,
 ἢ ἀπὸ τὸ μὴ φανερόν εἶ) πρῶτον ἡμῖν τῶν
 αὐτῶν, καὶ πᾶσι ποτὶ τῶν εἰρημῶν ἔχον εἶναι,
 ἢ πᾶσι ἀποδείξαι πρὸς ἑαυτά. φανερόν γὰρ ὅτι
 τῶν ἔχον, δῆλον ὅτι ἢ οὐκ ἔσθαι ἀπὸ δέοι,
 ἢ διαφανῶς, ἢ τὰς αἰὰ μέσων πρὸς τὰς πο-
 λῶς. ἀπὸ τούτων γὰρ δεικνύσθαι τὰ ἔχοντα.
 5 Εἰ πολλαῖς τι τῶν ἡσίων μὴ καλῶς
 ἀποδείκνυσθαι τῶν εἰρημῶν, οὐ γὰρ ὁ δὲ ἀπὸ ἀ-
 γνοῦ καὶ ἑπιχρήματι. οἷον, ποτέστι εἰς ἐνα-
 πτόν, ἢ πλείον. οὐκ ἀδύνατον δὲ * τῶν ἐνα-
 πτόν καὶ ἔχον, γὰρ ὁ δὲ συμβαδύσθαι, ποτέστι
 ἐσδύχθαι πλείον τῶν αὐτῶν εἶ) ἐναπτόν, ἢ οὐ. τ'
 αὐτὸν δὲ ἔχον καὶ ἑπὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰρημῶν
 δευτέρων. 6 Εἰ καὶ ἢ ἐν τῶν μαθήματι ἐνα-
 πτόν εἰρημῶν ἔλλειψιν οὐ γὰρ ὁ δὲ γραφείσθαι.
 οἷον καὶ, ὅτι ἢ πῶς πᾶσι πλῆθος τῶν ἐναπτόν
 τὸ ἐπὶ πᾶσι γραμμῇ, ὁμοίως * ἀπὸ τῶν πᾶσι
 τι γραμμῇ καὶ τὸ χωρίον. τῶν δὲ εἰρημῶν
 ῥηθέντος, φανερόν τὸ λεγόμενον. πᾶσι
 γὰρ αὐτῶν ἀποδείξαι ἔχον τὰ χωρία καὶ αἱ
 γραμμαι. ἐστὶ δὲ εἰρημῶν ἢ αὐτῶν λόγους εἶ).
 ἀπλῶς δὲ, τὰ πρῶτα τῶν στοιχείων, ἡμετέρων μὲν
 οὐκ ἔστι, (οἷον, τὴν γραμμῇ, ἢ τὴν κύκλῳ) γὰρ
 δῆλον. πᾶσι δὲ πολλαῖς πρὸς ἑαυτὸν εἶ) πᾶσι
 τῶν ἐπιχρήματι, ὅτι τὸ μὴ πολλαῖς τὰ ἀπὸ μέσων
 εἶ). εἰ δὲ ἢ μὴ πᾶσι) αἱ τῶν ἀρχῶν εἰρημῶν, χα-
 λερόν, τὰ καὶ ὅλως ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ πᾶσι
 τῶν καὶ ἑπὶ τῶν καὶ τοῖς λόγοις ἔχον. 7 Οὐκ οὖν δὲ
 λαμβάνει, ὅταν δυσπεπληρωτός ἢ ἡ ἡσίων. ὅτι πᾶσι
 πᾶσι τῶν εἰρημῶν. 8 ὅταν δὲ ἢ πρὸς τὸ ἀξίω-
 μα καὶ τῶν πρῶτων μάλιστα ὅρων διδασκάλῳ, ἢ τῶν
 ἡσίων, ἀπὸ τῶν αὐτῶν αὐτῶν ποτέστι τῶν τῶν
 τῶν αὐτῶν, ἢ δὲ γὰρ μὴ ἡσίων, ἀλλ' ἀξίως δὲ πρὸς

A quæ valde propinqua principio sunt. non
 possunt enim aduersus ea multæ rationes
 suppetere, cum inter ea & principium sint
 pauca media, per quæ necesse est posteriora
 probari.

3 Omnium autem definitionum hæ
 difficillimè impugnantur, in quibus addi-
 bita sunt eiusmodi nomina! ut primum in-
 certum sit, vno an pluribus modis dican-
 tur: deinde non constet, vtrum proprie,
 an per translationem à definiente suman-
 tur. nam, quia sunt obscura, non habent
 aggressiones. quia verò ignoratur, an eo
 quod per translationem dicantur, talia
 sint, reprehensione vacante.

4 Omnino autem quodcumque pro-
 blema difficulter impugnatur, existiman-
 dum est aut definitione egere; aut ex iis es-
 se quæ multifariam, vel per translationem
 dicuntur; aut non longè abesse à principiis;
 aut propterea difficultatem habere: quod
 non est primo innotuit nobis perspicuum, ad
 quem dictorum modorum referatur hoc
 ipsum quod affert dubitationem. cum e-
 nim modus est perspicuus, patet vel defi-
 niendum esse, vel diuidendum, vel medias
 propositiones suggerendas; quia per has
 vltima probantur.

5 In multis etiam thesibus non scitè de-
 finitione tradita, haud facile est differere
 & argumentari: veluti, vtrum vnum vni
 contrarium sit, an plura. contrariis autem
 commodè definitis, facile erit colligere
 possintne plura eorundem esse contraria,
 necne. Eodem modo se res habet in aliis de-
 finitione indigentibus.

6 Quin & in mathematicis nonnulla ob
 definitionis defectum videntur non facile
 describi: vtputà, eam lineam quæ planum
 ad latus secat, similiter cum lineam tum
 spatium diuidere. definitione autem pro-
 lata, perspicuum est quod dicitur. nam
 eandem subtractionem habent loca & li-
 neæ: hæc autem est eius orationis defini-
 tio. Omnino autem elementa, positis qui-
 dem definitionibus, (vt quid linea, quid
 circulus,) facile probantur: vtrum haud
 multa aduersus vnumquodque eorum ar-
 gumenta suppetunt, quia non multa sunt
 media. quod si non ponantur principio-
 rum definitiones, difficile est, aut fortassis
 omnino impossibile, aduersus ea differere. Si-
 milis est eorum ratio, quæ in disputationi-
 bus spectantur.

7 Non oportet igitur latere, cum dif-
 ficilem aggressionem thesis habet, eam ali-
 quo dictorum modorum affectam esse.

8 Cum autem de axioma ac pro-
 positione difficilius est differere, quàm
 de thesi, dubitare aliquis possit, vtrum
 sint ponenda quæ sunt huiusmodi, an non.
 quia si non ponat, sed de eo quoque
 differi

diffieri postulet, maius *omni* iniunget, quam A quod à principio positum fuit. sin autem donat, credet ex iis quæ minus habet fidei. Si igitur non oportet difficilius problema facere, ponendum est *axioma illud*. quodd si ex notioribus concludere oportet, non est *illud* ponendum. An discenti quidem non ponendum, nisi notius sit: in *disputatione* autem se exercenti ponendum, si modò verū videatur? Quare perspicuum est, interrogantem ac docentem non similiter postulare debere, ut *aliquid* ponatur. 9 Quomodo igitur interrogare ac disponere oporteat, satis ferè dictum est.

τὸ πρῶτον ἀφ' ἐλέγχου, μείζον προστάζει τὸ οὐ
ἀρχὴν κειμένην. εἰ δ' ἦσιν, πικρὸς ὅς ἦτορ
πιστῶν. εἰ μὲν οὖν δι' μὴ χαλεπώτερον ὁ
προβλημα ποιῇ, ἥτιον· εἰ δ' ὅς· γνωρι-
μωτέρων συλλογίζεσθαι, οὐ ἥτιον. ἢ τὰ μὲν
μαθητῶν ἥτιον, ἀνὰ μὴ γνωριμώτερον ἢ.
τὰ δ' ἐν γυμνασίοις ἥτιον, ἀνὰ ἀληθὲς μὲν
ὅσον φαίνεται; ὅς· φανερόν, ὅτι οὐχ ὁμοίως
ἐρωτῶντί τε ὁ διδάσκοντι ἀξιοτέον πρῆναι.

9 Πῶς μὲν οὖν ἐρωτηματίζειν καὶ πρῶ-
τον δι', ἡδὲν ἔχοντα τὰ εἰρημολογία.



DE RESPONSIONE.

TRACTATUS II.

De officio interrogantis, & respondentis.

Cap. IV.

1 Prothesis. 2 De officio interrogantis. 3 De officio respondentis.

DE responsione autem primū deter- B minandum est, quod eius sit officium, qui rectè responderet, quemadmodum eius qui rectè interrogat. 2 Est autē interrogantis, ita disputationē deducere, ut responde-tem cogat maximè incredibilia dicere, ex iis quæ propter thesīm *sunt* necessaria. 3 Respondētis verò, ne suā culpā videatur e-uenire, quod absurdū vel præter opinionē est, sed propter thesīm: aliud enim fortasse peccatum est, initio ponere quod nō oportet, & positum non tueri commodè.

ΠΕἰ δ' ἀποκρίσιος, πρῶτον μὲν ἀρεστόν, Cap. III.
ἢ ὅτι ἐργον ἢ καλῶς ἀποκρινόμενος, κα-
θάσθ' ἢ καλῶς ἐρωτῶντος. 2 Εἰ δ' ἔτι μὲν ἐρω-
τῶντος, ὁ ὅπως μεταγαλῆν τὸ λόγον, ὥς ποιῇ-
σαι τὸ ἀποκρινόμενος τὰ ἀδύνατα λέγειν ἐκ τῶ
ὅς· τὸ θέσιν ἀναλαίωσι. 3 Τὸ δ' ἀποκρινόμενος,
ὁ μὴ δι' αὐτὸν φαίνασθαι συμβαίνει ὁ ἀδύνα-
τον, ἢ ὁ πρὸς ἀδύνατον, ἀλλὰ ὅς· πρὸς θέσιν. ἐπι-
ρα γὰρ ἴσως ἀμύρτια, ὁ θέσιν πρῶτον ὁ μὴ
δι', ὁ θέσιν μὴ φυλάσσειν καὶ ὅσον.

Si thesis sit absolutè vel cum adiunctione probabilis, aut improbabilis, aut neutra.

Cap. V.

1 Prothesis. 2 Protheoria prima. 3 secunda. 4 tertia. 5 Si thesis sit absolutè improbabilis. 6 Si sit absolutè probabilis. 7 Si sit neutra. 8 Epilogus. 9 Si sit probabilis respondentis. 10 Si sit probabilis alij. 11 Epilogus.

QVia verò sunt indefinita, quæ *observan-* C *da sunt* ab iis qui exercitationis & periculi faciendi causā disputant: (non enim iidem scopi *propositi sunt* docentibus vel discipulis, & contendentibus: neque his ipsis, & iis qui se semper inter se exercent inquisitionis gratiā. nam discenti ponenda semper *sunt*, quæ videntur: etenim falsum nemo docere aggreditur. ex iis verò qui contendunt, interrogantem oportet videri omnino aliquid facere: responden-tem autem, nihil videri pati. in dialecticis autem congressibus, nondum à quoquam di-
stinctè expositum est, quid sit *observandum* iis qui non contentionis sed periculi & in-
quisitionis gratiā disputant, & quod oporteat respondentem collimare, & quæ con-
cedere, & quæ non concedere, ut præclare, aut secus tueatur thesīm.) Quoniam igitur nihil habemus ab aliis traditum, ipsi non-
nihil dicere conemur.

ΕΠΕΙ δ' ὅτι ἀδύνατα τῆς γυμνασίας καὶ
πείρας ἐνεκα τοῦ λόγου πεινόμενοι· (ὁ
γὰρ οἱ ἀδύνατοι τοῖς τε διδάσκουσιν ἢ μαθη-
τοῖς, καὶ τοῖς ἀγωνιζομένοις· οὐδ' οὗτοι τε, ὁ
ὅς· πείρας αἰεὶ μετ' ἀλλήλων σκέψας χα-
ρειν. τὰ μὲν γὰρ μαθητῶν ἥτιον αἰεὶ τὰ ἐδ-
κνωτα· ὁ γὰρ οὐδ' ὅτι χειρὶ ψεύδους οὐδὲς δι-
δάσκον. τὸ δ' ἀγωνιζομένων, τὸν μὲν ἐρωτῶντος
φαίνασθαι δι' τοῦ ποιῆν πρὸς τὸν ἀποκρι-
νόμενον, μὴ δὲν φαίνασθαι πρὸς τὸν θέσιν ὅς·
λεκτικῆς σκέψας, τοῖς μὴ ἀγῶντος χαρειν
ἀλλὰ πείρας καὶ σκέψας τοῖς λόγους πεινόμενοις
ὁ δὲ πρὸς τὸν πρῶτον, ὅτιος δι' τοῦ ὅς· τὸ ἀπο-
κρινόμενος, καὶ ποῖα δίδουσι, ὁ πρὸς μὴ· πρῶτον
ὁ καλῶς ἢ μὴ καλῶς φυλάσσειν τὸν θέσιν, ὁ
ἐπὶ οὖν οὐδὲν ἔχοντα πρὸς ἀδύνατον καὶ
ἀλλοι, αἰεὶ ἢ πρὸς τὸν μὴ εἰπῶν.

Tom. I.

Kk

2. Ανάγκη δὲ τὸν ἀποκρινόμενον ὑποθέ-
λει λόγον, ἡλικίαν ἢ πῶς ἐδόξεν ἢ ἀδόξεν ἡ-
σιν, ἢ μηδένιστον· καὶ ἢτοι ἀπλῶς ἐνδόξεν,
ἢ ἀδόξεν; ἢ εἰσμενέως, ὅτι τὰ δὲ πῶς, ἢ
αὐτὰ, ἢ ἄλλα.

3. Διαφέρει δὲ οὗτος, ὁπωσποῦν ἐνδόξεν
ἢ ἀδόξεν οὕτως· ὁ γὰρ αὐτὸς ὅπως ἔσται τῷ
καλῶς ἀποκρίνεσθαι, καὶ δοῦναι ἢ μὴ δοῦναι
ὁ ἐρωτηθεὶς.

4. Ἀδόξου μὲν οὖν οὕτως τῆς ἡσυχίας, ἐν-
δόξου ἀνάγκη ὁ συμπερίσπασμα γίνεσθαι· ἐν-
δόξου δὲ, ἀδόξου· τὸ γὰρ ἀντικείμενον αἰεὶ τῇ
ἡσυχίᾳ ὁ ἐρωτῆς συμπερίσπασμα. Εἰ δὲ * μὴτ'
ἐνδόξου, μὴτ' ἐνδόξου ὁ κείμενος, καὶ ὁ συμ-
πίσπασμα ἔσται πιότιον.

5. Ἐπὶ δὲ ὁ καλῶς συλλογιστικός, ὅτι
ἐνδοξότερον καὶ γνωριμώτερον ὁ παρὰ βλη-
θεὶς ἀποδύκναι· φανερόν, ὡς, ἀδόξου μὲν
ὅστις ἀπλῶς τῷ κείμενον, ὃ δὲ τῶν τὰ ἀπο-
κρινόμενον, οὗτ' ὃ μὴ δοκεῖ ἀπλῶς, ὅτ' ὃ
δοκεῖ μὲν, ἢ τῶν τῷ συμπερίσπασματος δοκεῖ.
ἐνδόξου γὰρ οὕτως τῆς ἡσυχίας, ἐνδόξου ὁ συμ-
πίσπασμα· ὡς δὲ, τὸ λαμβανόμενον, ἐνδο-
ξα πᾶσι (ἢ), καὶ μάλιστα ἐνδοξα τῷ παρὰ
κείμενον, εἰ μὲν δὲ ἀπὸ τῆς γνωριμώτερον ὁ
ἦτορ * γνωριμώτερον περιμένει. ὡςτ' εἰ μὴ πῶς
πιότιον ὅτι τῷ ἐρωτωμένῳ, οὐ ἡττίον τὰ
ἀποκρινόμενον.

6. Εἰ δὲ ἐνδόξος ἀπλῶς ἡ ἡσυχία, δὴλον
ὅτι ὁ συμπερίσπασμα ἀπλῶς ἀδόξου. ἡττίον
οὖν τῆς δοκῶντος πᾶσι, καὶ τῷ μὴ δο-
κῶντος ὅσα ἦτορ ὅτι ἀδόξα τῷ συμπε-
ρίσπασματι· ἰσχυρῶς γὰρ ἀπὸ δόξης διελέχθη.

7. Ομοίως δὲ, εἰ μὴτ' ἀδόξος, μὴτ'
ἐνδόξος ὅτι ἡ ἡσυχία. καὶ γὰρ οὕτως τῆς φαι-
νόμενον ἀπᾶντος δόξιος, καὶ τῷ μὴ δοκῶν-
τος ὅσα μάλιστα ἐνδοξα τῷ συμπερίσπασματος.
οὕτω γὰρ αὐτὸ ἐνδοξότερον συμπερίσπασμα ὅτι λό-
γος γίνεσθαι. 8. Εἰ μὲν οὖν ἀπλῶς ἐνδοξον
ἢ ἀδόξον ὁ κείμενος, παρὰ τὸ δοκῶντος
ἀπλῶς, τὴν σύγκρισιν πιότιον.

9. Εἰ δὲ μὴ ἀπλῶς ἐνδοξον ἢ ἀδόξον εἶναι
τὸ κείμενον, ἀλλὰ τὰ ἀποκρινόμενον· παρὰ
αὐτὸν ὁ δοκῶντος καὶ μὴ δοκῶντος κρίνεται, ἡ-
ττίον, ἢ οὐ ἡττίον. 10. Ἐὰν δὲ ἐτέρου δόξας
ἀπᾶντος ὁ ἀποκρινόμενος, δὴλον ὅτι παρὰ
αὐτοῦ ἐκείνου ἀπᾶντος ἀπᾶντος, ἡττίον
ἴσται, καὶ ἡττίον. ὅτι καὶ αἱ κομίζονται
ἀλλήλων δόξας, (ὅτι ἀπᾶντος καὶ κακὸν εἶ-
ναι αὐτὸν, καὶ τῷ ἡττίοντος φησιν,)

2. Necesse igitur est, cum qui responder,
sustinere disputationem posita vel proba-
bili, vel improbabili thesi, vel neutra: pro-
babili, inquam, vel improbabili, aut sim-
pliciter, aut definite, ut certo cuidam, nem-
pe vel ipsi *respondenti*, vel alii.

3. Nihil autem interest, quocumque mo-
do sit probabilis, vel improbabilis: idem
enim modus erit bene respondendi, & dan-
di, vel non dandi, quod interrogatum est.

4. Si igitur improbabilis sit thesis, ne-
cesse est conclusionem probabilem fieri: si
verò illa probabilis, hanc improbabilem: *B*
semper enim oppositum thesi concludit
qui interrogat. Sed si id quod ponitur, ne-
que improbabile sit, neque probabile, con-
clusio quoque talis erit.

5. Quoniam autem is qui scitè ratio-ci-
natur, ex probabilioribus & notioribus id
quod in quaestione positum est, demon-
strat; hinc apparet, si improbabile sit sim-
pliciter, quod positum est, respondentem
non debere concedere, nec quod non vide-
tur simpliciter, nec quod videtur quidem,
sed minùs videtur, quàm conclusio. nam
cum improbabilis est thesis, probabilis est *C*
conclusio. quare oportet, quæ sumpta
sunt, probabilia omnia esse, & quidem ma-
gis quàm quod propositum est, probabilia,
si futurum est ut per notiora minùs notum
concludatur. Itaque nisi quid eiusmodi sit
ex interrogatis, non est ponendum respon-
denti.

6. Sin autem simpliciter probabilis sit
thesis; patet, conclusionem esse simpliciter
improbabilem. Ponenda sunt igitur &
quæcumque videntur; & ex iis quæ non
videntur, ea quæ minùs sunt improbabilia,
quàm conclusio. sic enim videri potest satis *D*
commode disputatum.

7. Similiter etiam fiat, si nec improba-
bilis nec probabilis sit thesis. etenim sic
quoque danda sunt, quæcumque viden-
tur: & ex iis quæ non videntur, ea quæ ma-
gis sunt probabilia conclusione. sic enim
fiet, ut probabiliores argumentationes ef-
ficientur.

8. Ergo si simpliciter probabile aut im-
probabile sit, quod positum est; ad ea respi-
ciendo quæ simpliciter videntur, compara-
tio facienda est. 9. Sin autem non simplici-
ter probabile vel improbabile sit, quod po-
situm est, sed respondentis; ad se ipsum respi-
ciendo, & ita quod videatur, aut non vide-
atur, diiudicando, ponendum est, aut non
ponendum.

10. Quòd si alterius opinionem tueatur is
qui responder, procul dubio ad illius men-
tem & sententiam respiciens, debet sin-
gula ponere, & negare. Idcirco & qui a-
lienarum opiniones inferunt, (utputà bonum
& malum esse idem, ut Heraclitus ait,) &

non cōcedunt, eidē simul non adesse contraria, non quod hoc sibi non videatur, sed quia secūdu Heraclitū sic est dicendū. Hoc etiā faciūt, qui ita disputant, ut alteri ab alteris theses accipiant: cōiiciunt enim, quid thesaurus auctor diceret. 11 Perspicuum igitur est, quod collimare debeat respondens, siue simpliciter, siue alicui probabile sit, quod est positum.

Α δὲ διδάσκει μὴ πρῆναι ἅμα τὰς αὐτὰς τὰς ἀντι-
τιὰς, ὅς ὡς ὁ δοκῶν αὐτοῖς τῷ τοῦ, ἀλλ' ἐπὶ καὶ
Ἡρακλῆτι οὕτω λεκτικόν. Ποιοῦσι δὲ τῷ τοῦ. Ἐ
οὐ πρὸ ἀλλήλων διχόμενοι τὰς θύρας. τοῦ
ζοῦται γὰρ, ὡς ἀπὸ εἰποι ὁ ἡλῶμος. 11 Φανερὸν
οὖν, τίνων τοῦ τοῦ τὰς ἀποκρινομένων, εἴτε
ἀπλῶς ἐνδοξόν, εἴτε ὑπὲρ τοῦ καίματος ἐστίν.

Si propositio ad rem propositam pertineat, vel non.

Cap. VI.

1 Si propositio sit probabilis, non ad rem. 2 Si nec probabilis sit, nec ad rem. 3 Si sit probabilis, & ad rem. 4 Si sit valde improbabilis, & ad rem. 5 Si neutra, nec ad rem. 6 Si neutra, & ad rem.

CVM autē necesse sit, quicquid inter-
rogatur, aut probabile esse, aut im-
probabile, aut neutrum; & vel ad disputa-
tionem pertinere, vel non pertinere, quod
interrogatur: siquidem sit probabile, nec
ad disputationem faciat, dandum est, cum
prius dictum fuerit esse probabile: quoniā
eo posito nō eueritur problema quod ab ini-
tio positū fuit. 2 Si verò nec probabile sit,
nec ad disputationē pertineat, dandū quidē
est, sed indicandū, nobis non probari, vitan-
dæ facultatis causā. 3 Quod si ad disputa-
tionē pertineat, & probabile sit, dicendū,
videri id quidē, sed valde propinquū esse ei
quod ab initio propositum est. & eo concessio
euerri quod positum est. 4 Sin autem ad
disputationē pertineat, valde autē impro-
babile sit axioma, dicendum, effici quidem,
eo posito, conclusionem, sed valde fatuum ef-
se quod proponitur. 5 At si neque impro-
babile, neque probabile sit; siquidem nihil
ad disputationem faciat, dandum est nulla
definitione adiecta. 6 Si verò ad disputa-
tionem faciat, indicandum est euerri eo po-
sito problema ab initio propositum. 7 Sic enim
& respondens nihil suā culpā videbitur pa-
ti, si prospiciens singula ponat: & interro-
gans non destituetur syllogismo, in omni-
bus sibi a respondente concessis, quæ proba-
bilia sunt conclusioni. Quicumque au-
tem ex iis quæ improbabilia sunt con-
clusioni, argumentari aggrediuntur, proin-
de interrogantibus hæc non sunt conce-
denda.

ΕΠΕΙ δὲ ἀνάγκη πῶς τὸ ἐρωτώμενον,
ἢ ἐνδοξόν ἐστίν, ἢ ἀδόξον, ἢ μηδέποτε
καὶ ἢ πρὸς τὸν λόγον, ἢ μὴ πρὸς τὸν λόγον
ἐστίν τὸ ἐρωτώμενον. εἰς μὲν ἢ δοκῶν, ἢ μὴ
πρὸς τὸν λόγον, δοτικόν, φησὶν ταῦτα δοκῶν. ἢ
γὰρ ἀναρεῖται πῶς τὸ ἐν ἀρχῇ. ἢ Εἰς τὸ
μὴ δοκῶν, καὶ μὴ πρὸς τὸν λόγον, δοτικόν
μὲν, ὑποσημαίνει ὅτι μὴ δοκῶν; πρὸς
ἀναρεῖται, ἀνηκίας. 3 Οὕτως δὲ πρὸς τὸν
λόγον, καὶ δοκῶν, λεκτικόν ὅτι δοκῶν μὲν,
ἀλλὰ λίαν σιωπῆς τῷ ἐν ἀρχῇ ἐστίν, καὶ
ἀναρεῖται τούτου πῶς τὸ καίματος.

4 Εἰ δὲ πρὸς τὸν λόγον, λίαν δὲ ἀδό-
ξον τὸ ἀξίωμα, συμβαίνει μὲν φατῶν,
τούτου πῶς, ἀλλὰ λίαν ἀνηκίας ἐστίν τὸ
πρὸς τὸν λόγον. 5 Εἰ δὲ μῶς ἀδόξον,
μῶς ἐνδοξόν. Εἰ μὲν μὴ πρὸς τὸν λό-
γον, δοτικόν, μὴ δὲν ἀναρεῖται. 6 Εἰ δὲ
πρὸς τὸν λόγον, ὑποσημαίνει ὅτι ἀναρεῖται
πῶς τῷ ἐν ἀρχῇ. 7 Οὕτως γὰρ, ὅτι
ἀποκρινομένων οὕτως δόξει δι' αὐτὸν πῶς
εἰς τὸ πρὸς τὸν λόγον ἕκαστα πῶς. ὅτι, πῶς
τῶν πῶς συλλογισμοῦ, πῶς αὐτῶν αὐ-
τὰς πῶς τῶν ἐνδοξότερων τῶν συμ-
περίσταται. ὅσοι δὲ ἐξ ἀδόξότερων τῶν συμ-
περίσταται ὑποσημαίνει συλλογίζεσθαι, δι-
λὸν ὡς ὁ καλῶς συλλογίζεσθαι. ὅτι πῶς ἐρα-
τῶν οὐ ἡτίον.

Si propositio sit obscura, vel multiplex, vel perspicua & simplex.

Cap. VII.

1 Si sit obscura. 2 Si sit multiplex: & respondens sciat eam esse omnino veram, vel omnino falsam: 3 vel ex parte veram, ex parte falsam: 4 vel homonymiam ab initio non cognoverit. 5 Si sit simplex & perspicua.

Simili etiam modo in iis quæ obscure &
& multifariam dicuntur, occurren-
dum est. nam quia datum est respondenti,
si non intelligat, ut dicat, Non intelligo:
& si propositum multis modis dicatur, non

Tom. I.

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀσφαδῶς καὶ
πλεοναχῶς λεγομένων ἀπλῶς τῶν
ἐπὶ γὰρ δὲ δὲ τῶν ἀποκρινομένων μὴ μαρτυροῦνται,
εἰπὶν ὅτι ὁ μαρτυροῦν. Ἐ πλεοναχῶς λεγομένων
Κκ ij

De praxercitatione, & de thesi improbabili non defendenda.

Cap. IX.

1 De praxercitatione. 2 De thesi improbabili.

Sustinere autem & thesim & definitio-
nem sic oportet, ut ipse respondens sibi
antè argumenta opponat. ex quibus enim
ij qui percontatur; problema positum euer-
tunt, constat his esse occurrendum. 2 Ca-
uendum verò est, ne probabilis hypo-
thesis sustineatur. Multis autem modis im-
probabilis esse potest. nam & ea est improba-
bilis, ex qua efficitur, ut absurda dicantur;
veluti si quis omnia moueri dicat aut ni-
hil: & ea quæ deterioribus moribus prædi-
ci eligunt, quæque hominū volūtatibus con-
traria sunt: veluti voluptatem esse, rem bo-
nam; & melius offitium facere, quā ac-
cipere. Non enim quæ si disputationis gra-
tiā defendentem, sed quasi ea quæ sibi vera
videntur, dicentem, oderunt.

Υπέχει δὲ καὶ θεσὶ καὶ ὁρισμῶν, αὐτὸν
αὐτὰς διὰ παραδείγματός. τα. ἔξ ὧν γὰρ
αἰτιαροῦσιν οἱ πτωχολογῶντες ὁ κείμηνος, δε-
λόν ὅτι πύπτις οἰασιώτιος. 1 Αδύξοι δὲ
ὑποθέσιν ἀδελφότητος ὑπέχειν. εἴη δὲ αὐ-
τῶν ἀδύξος * πλεοναχῶς. καὶ γὰρ ἐξ ἧς ἀπὸ παλαιῶν συ-
μβαινὲς λέγειν. οἷον, εἰ πύπτις φαίη τις κεῖσθαι,
ἢ μηδὲν. καὶ ὅσα χίετος ἤτοις ἐλέσθαι, καὶ
ὑποειδύτῃ τῆς βουλήσεως. οἷον, ὅτι ἡ ἡδὴ-
τὴ ἀγαθόν. καὶ ὁ ἀδικεῖν, βέλπον τῷ ἀδι-
κεῖσθαι. οὐ γὰρ ὡς λογιστὴς χίετ ὑπέχειντα,
ἀλλ' ὡς τὰ δοκίμια λεγόντα μισοῦσιν.

De solutione argumentorum, & de conclusionē impedienda.

Cap. X.

1 De solutione argumentorum. 3 De conclusionē impedienda. 4 Communia.

QUæcumque autem argumentationes B
falsum colligunt, soluendæ sunt eo su-
blato ex quo falsum efficitur. non enim
quouis sublato ratio soluitur, ne quidem si
falsum sit quod tollitur. multa enim falsa
continere ratio potest: veluti, si quis sum-
pserit, eum qui sedet, scribere, ac Socratem
sedere: ex his enim colligitur Socratem
scribere. hoc igitur sublato, Socratem scri-
bere, nihilo magis soluta est argumentatio.
atqui axioma est falsum. sed non ob id ratio
est falsa. si quis enim sedeat, neque scribat,
huic non ampliùs eadem solutio conue-
niet. quare non hoc est tollendum, sed illud,
eum, qui sedet, scribere: non enim quicum-
que sedet, scribit. omnino igitur soluit, qui
id sustulit, ex quo falsum efficitur.

2 Solutionem autem nouit, qui nouit
ex hoc rationem pendere: quemadmodum
in falsis descriptionibus contingit: neque
enim satis est obicere, ne quidem si falsum
sit quod tollitur: sed cur sit falsum, est de-
monstrandum. sic enim apparebit, vtrum
aliquid prospiciens, an non prospiciens, pro-
ponat obiectionem.

3 Licet autem, quominus ratio concluda-
tur, impedire quatuor modis. 4 Vel enim
impeditur sublato eo ex quo efficitur fal-
sum. 5 Vel aduersus eum, qui interrogat
obiectione allata. sæpe enim et si respondens
non soluit, tamen qui percontatur, et ὁ potest
ulteriùs progredi. 6 Tertiò aduersus ea quæ
interrogantur, obiectione allata. potest enim
accidere, ut ex interrogatis non fiat quod
volumus, quia malè interrogatum sit: ali-
quo autem appposito efficiatur conclusio.

Tom. I.

ΟΣΟΙ δὲ τὸ λόγον ψεύδους συλλογίζονται,
λυτῶν ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ψεύ-
δος. καὶ γὰρ ὁποῖον αἰετὸν, λέλυται, καὶ εἰ
ψεύδους ἐστὶ τὸ αἰτιαροῦν. ἔχει γὰρ αὐτὸ πλείω
ψεύδων ὁ λόγος. οἷον, εἰ τις λέγει, τὸν κεῖσθαι
γράφειν, Σωκράτην ὅτι κεῖσθαι. συμβαίνει γὰρ
ἐκ πύπτις, Σωκράτην γράφειν. αἰτιαροῦντος
οὕτω τῷ Σωκράτην κεῖσθαι, ὅθεν μάλλον
λέλυται ὁ λόγος. καίτοι ψεύδους ὁ ἀξιωμα-
τικὸς. ἀλλ' ὅτι τὸ πύπτις ὁ λόγος ψεύδους. εἰ γὰρ τις
τύχη κεῖσθαι μὴ, μὴ γράφειν ὅτι, ὅτι κεῖσθαι
ἔστι τῷ πύπτις ἡ αὐτὴ λύσις ἀρμόσθαι. ὡς ὅτι τὸ
ἀναγκαῖον, ἀλλὰ τὸ κεῖσθαι γράφειν. οὐ
γὰρ πᾶς ὁ κεῖσθαι γράφειν λέλυται μὴ οὕτω
πύπτις ὁ αἰετὸν πρὸς τὸ ψεύδος. 2 Οἷον
ὅτι λύσις, ὁ εἰδὼς ὅτι τὸ πύπτις ὁ λόγος. κε-
ταρὸν ὅτι τὸ ψεύδος γράφειν καὶ γὰρ ἀπὸ γρά-
φειν ἐστὶν, καὶ αὐτὸ ψεύδους ἢ τὸ αἰτιαροῦν.
ἀλλὰ ἐστὶν ψεύδους, ἀποδεικνύειν. ὅτι γὰρ αὐ-
τὸν φάμεν, πότερον παραδοῖν ἢ, ἢ ὅτι, πει-
θεῖν ὅτι ἐστὶν. 3 ἔστι δὲ λόγον κωλύσαι συμ-
περίστασις, πεπρωμένη. 4 Ἡ γὰρ αἰετὸν πρὸς
τὸ ψεύδος. 5 Ἡ πρὸς τὸν ἐρωτῶντα, ἐν-
στασιν εἰπόντα. πολλὰς μὴ γὰρ λέλυται μὴ,
ὁ μὴ τοὶ πτωχολογῶντες ὁ δυνάται πόρρωτέρω
παραδοῖν. 6 Τρίτην δὲ, πρὸς τὰ ἡρωτημένα.
συμβαίνει γὰρ αὐτὸ, ἐκ μὴ τῷ ἡρωτημένῳ, μὴ
γίνεσθαι ὁ βυλόμην, ὅτι τὸ κεῖσθαι ἡρωτῶνται.
ἡρωτῶνται δὲ πύπτις, γίνεσθαι τὸ συμπερίστασις.

Kk iij

εἰ μὲν οὖν μή τι δύναται πρὸς ἄλλο ἐρωτῶν, εἰς τὸ ἐρωτῶντα εἰς αὐτὸν ἔνστατος· εἰ δὲ δύναται, πρὸς τὸ ἡρωτημένον. 7 Τετάρτη δὲ ἐνδεχέσθαι τῷ ἐρωτῶντι, ἢ πρὸς τὸν χεῖρον· εἴη γὰρ πιαδὴν οὐκ εἶναι, πρὸς δὲ δισλεκτῶναι πλείους ἔστι χεῖρον, ἢ τὸ πρῶτον ἀφαιρεῖται. 8 Αἱ μὲν οὖν ἐρωτήσεις, κατὰ τὸ εἶναι, πρᾶγος γίνονται. λύσις δὲ ἔστι τῷ ἐρωτημένῳ, ἢ πρὸς τὸ μῖνον αἰὶν λαίπαυ, καλύψεις τινὲς ἐν ἐμποδισμοὶ τῷ συμπεριστοιχείων.

A Si igitur amplius progredi non potest qui interrogat, aduersus interrogantem erit obiectio; sin potest, aduersus interrogata. 7 Quarta ac deterrima obiectio est, quæ ad tempus refertur. quidam enim talia obiciunt, quæ ad differendum plus temporis requirunt, quàm præsens congressus admittat. 8 Obiectiones igitur, sicut diximus, quatuor modis sunt. ex his autem quas diximus, tantum prima, est solutio: reliquæ verò sunt prohibitiones quædam & impedimenta conclusionum.

De reprehendenda ratione, vel eo qui ratiocinatur.

Cap. XI.

1 Distinctio: 2 eius probatio prima. 2 Probatio altera. 4 Quando vitium est in disputante. 5 Quando vitium est in respondente. 6. Quando vitium est in argumentatione. 12. Divisio problematum. 13 Rationem qua concludit, esse interdum deteriore[m] eâ qua non concludit. 14 Si ex falsis verum probetur. 15 Per demonstrationem unius conclusionis non probari conclusionem heterogeneam. 16 Quid sit εἰσιόντινα, ἐπιήκτινα, σίτημα, λαιμία. 17 De probabilitate propositionum & conclusionum. 18 Si pluribus probetur, quod paucioribus probari potest.

Επιήκτις δὲ τῷ λόγῳ, * καὶ αὐτὸν πρὸς τὸν λόγον, ἐν ὅτῳ ἐφωτίζεται, οὐχ ἡ αὐτὴ· πολλάκις γὰρ τῷ μὴ καλῶς διφλέσθαι λόγον, ὁ ἐρωτημένος αὐτός, ἀφ' οὗ μὴ συγχρεῖν ἐξ ὧν ἡ ἀφλεκτῶναι καλῶς πρὸς πλὴν ἴσιν· οὐ γὰρ ἔστιν ὅτι πατέρων μὲν καλῶς ὅτι τελευτῶναι τὸ κοινὸν ἔργον· αἰαγιστοὶ οὖν εἴοιτε πρὸς τὸν λέγοντα, καὶ μὴ πρὸς πλὴν ἴσιν ὅτι χαιρεῖν, ὅτῳ ὁ ἀποκριόμενος τὸ μυστήριον τῶν ἐρωτῶντων ἀποκρίσθαι πρὸς τὸν πρᾶγος. δυσχεραίνοντες οὖν ἀγωνιστικὰ καὶ οὐ ἀφλεκτικὰ ποιῶνται τὰ ἀφαιρετά. 2 Εἰ δὲ, ἐπὶ γυμνασίας καὶ πείρας χάριν, ἀλλ' οὐ διδασκαλίας, εἰ πιότοι τῷ λόγῳ· δῆλον ὡς οὐ μῖνον πλεονεχίαν συλλογιστὴν, ἀλλὰ καὶ ψευδὴς· οὐδὲν δὲ ἀληθὺν εἶναι, ἀλλ' εἴοιτε καὶ ψευδῶν. πολλάκις γὰρ ἀληθεὺς περὶ τὸς, αἰαρεῖν ἀνάγκη τὸν ἀφλεκτῶναι· ὥστε πρὸς τὸν λέγοντα ψευδῶν. εἴοιτε δὲ καὶ ψευδῶν περὶ τὸς, αἰαρεῖν ἀφ' οὗ ψευδῶν· οὐδὲν γὰρ καλῶς, εἰ δὲ καὶ τὸ μὴ ὅτι, μάλλον τῷ ἀληθῶν ὥστε εἰς τὸν ἐκείνου δοκῶν τῷ λόγῳ μενομένην, μάλλον ἔστιν πεπεισμένος, ἢ ὠφελιμῶς. 3 Δὲ δὲ τὸν καλῶς μετὰ βλάβος, ἀφλεκτικῶς καὶ μὴ ἐριστικῶς ἀφαιρετά, κατὰ τὸν γεωμετρικὸν γεωμετρικῶς, αἰ πὶ ψευδῶν, αἰτ' ἀληθῶς ἢ ὁ συμπεριστοιχόμενος, ὅποιοι δὲ ἀφλεκτικὸν συλλογισμῶν, πρὸς τὸν εἶρηται. 4 Επεὶ δὲ φανερὸν καὶ κοινὸς ὁ ἐμποδίζων τὸ κοινὸν ἔργον, δῆλον ὅτι καὶ ἐν τοῖς λόγοις. κοινὸν γὰρ τὸ πρὸς κοινὸν καὶ ἐν τοῖς λόγοις, πλὴν τῷ ἀγωνιστικῶν.

B Reprehensio autem argumentationis non est eadem, cum ipsa argumentatio per se spectatur, & cum in interrogatione ponitur. sæpe enim, cum non scitè tractata fuerit argumentatio, interrogatus in causa est: quod ea non concedat, ex quibus scitè differi aduersus thesim poterat. non enim positum est in altero solo, ut scitè perficiatur commune opus. quapropter interdum necesse est contra eum qui dicit, non contra thesim argumentari: nempe cum is qui respondet, contraria interroganti capiat per calumniam. sic igitur tergiversantes, contentiosos non dialecticos congressus efficiunt.

C 2 Præterea quoniam exercitationis & periculi faciendi gratiâ sunt disputationes huiusmodi comparatæ: patet, non solum vera esse concludenda, sed etiam falsum: nec ex veris semper sed interdum etiam ex falsis. sæpe enim quod verè positum est, euertere disputantem oportet. quare proponenda sunt falsa axiomata. interdum & quod falsò positum est, evertendum per falsa axiomata. nihil enim prohibet, quominus alicui magis probentur ea quæ non sunt, quàm quæ vera sunt. quocirca si ex his quæ illi probantur, argumentatio sumatur, potius erit persuasus quàm adiutus.

3 Oportet autem eum qui scitè argumentationem traducere vult, dialecticè non contentiosè argumentari, quemadmodum geometram geometricè, seu falsum seu verum sit quod concluditur. Quales autem dialectici syllogismi sint, antea dictum fuit.

4. Quia verò prauus socius est, qui impedit commune opus, patet rem i' a se habere etiam in disputationibus. commune enim quiddam propositum etiam in his est, exceptis iis qui certandi studio disputant:

quibus non licet ambobus eundem finem
 cōsequi, eum plures vno vincere nequeāt.
 Nihil autem refert vtrum propter respon-
 sionem an propter interrogationem id fiat.
 nam & qui contentiosè interrogat, malè
 disputat. & qui respondēdo non dat quod
verum aut probabile videtur, nec suscipit
 quodcumque interrogans percontari vo-
 luerit. Ex dictis igitur patet, non similiter
 esse reprehendendam argumentationem
 per se, & eum qui interrogat. nihil enim ve-
 rat, disputationem quidem prauam esse, in-
 terrogantem autem, quàm optimè fieri pos-
 sit, contra respondentem disseruisse: nam
 aduersus eos qui tergiversantur, nō est for-
 tasse integrum statim cuiusmodi quis ve-
 lit, sed cuiusmodi possit, efficere syllogis-
 mos. 5 Quoniam autem definitum non est,
 quando contraria, & quando in principio
quæstio homines sumant;) sæpe enim per se
 dicentes, contraria dicunt; & cū prius
 abnuerint, postea concedunt; ideoque in-
 terrogati, & contraria, & quæ initio *quæstio*
fuerunt, sæpe admittunt;) necesse est prauas
 fieri argumentationes. in causa verò est qui
 respondet, alia quidem non concedens,
 hæc autem, cū talia sint concedens. Ap-
 paret igitur, non similiter reprehendendos
 esse eos qui interrogant, & eorum argumen-
 tationes. 6 Per se autem argumentationis
 quinque sunt reprehensiones.

7 Prima est, quando ex rogatis non con-
 cluditur, neque aduersus positum *problema*,
 neque omnino quicquam, cū falsa vel
 improbabilia sint aut omnia, aut plurima
eorum ex quibus *inferitur* conclusio: & ne-
 que detractis quibusdam, neque additis,
 neque aliis detractis, aliis additis effi-
 citur conclusio. 8 Secunda, si aduersus
 thesim non valeat syllogismus ex talibus &
 ita factus, vt antea dictum fuit. 9 Tertia, si
 nonnullis additis fieret *aduersus thesim* syl-
 logismus; hæc autem sint deteriora quàm
quæ rogata sunt, minúsque probabilia quàm
 conclusio.

10 Rursus, si quibusdam detractis *id emeni-
 ret*. interdum enim plura sumunt *interro-
 gantes*, quàm necesse sit. 11 Præterea si su-
 mantur argumentatio ex minús probabilibus,
 & minús credilibus, quàm sit conclusio:
 aut si ex veris, sed quæ plus negotii requi-
 runt vt demonstrantur, quàm problema.

12 Non oportet autem postulare, vt om-
 nium problematum syllogismi æquè pro-
 babiles sint, & ad persuadendum apti. sta-
 tim enim eorum quæ quæruntur, alia *sæpe*
naturâ sunt faciliora, alia difficiliora. qua-
 propter si ex *propositionibus*, quoad eius fie-
 ri potuit, maximè probabilibus argumen-
 tatus fuerit, scitè disseruit. Perspicuum
 igitur est, non eandem esse argumentatio-
 nis reprehensionem, cū ad id *refertur*

Tom. I.

A ὅτις δὲ οὐκ ἔστι ἀμφοτέρους τῶ αὐτοῦ τί-
 λους τυχεῖν· πλείους γὰρ εἰς ἀδιώατον πικρῶν.
 ὁ γὰρ φέρει δὲ ὁδοῖν, ἀπὸ τε ὁδοῦ τῆ ἀποκρίσεως,
 αὐτὸς τε ὁδοῦ τῆ ἐρωτῶν, ποιῶν αὐτὸ· ὅ, τι γὰρ ἐπι-
 στικῶς ἐρωτῶν, φαύλως ὁδοῦ λέγει· ὅ, τι ἐπὶ
 τῆ ἀποκρίσεως μὴ διδόντος φανόμενον, μη-
 δὲ ἐκ διχόμενος, ὅ, τί ποτε βύλεται ὁ ἐρωτῶν
 πικρῶν. δὴ λὼν οὖν ἐκ τῆς ἐρωτῶν, ὅτι οὐχ
 ὁμοίως ἐπιτιμητέον καὶ αὐτὸν τε τῆς λόγου, καὶ
 τῆς ἐρωτῶν· ὁδοῖν γὰρ καλῶς, τὸν μὲν λόγον,
 φανόμενον· τὸν δὲ ἐρωτῶν, ὡς ἐνδέχεται,
 βέλτερον πρὸς τὴν ἀποκρινόμενον διδόντα.
 πρὸς γὰρ τοὺς δυσωλαίους, οὐδὲν αὐτὸν ἴσως
 ἀγῶν οἷος τις βύλεται, ἀλλ' ἐπὶ ἐνδέχεται,
 ποιῶν τοὺς συλλογισμοὺς. 5 Ἐπεὶ δὲ ἔστι
 ἀδύνατον, πότε τὸ αὐτὸ, καὶ πότε τὸ ἐπὶ ἀρχῇ
 λαμβάνουσιν εἰς ἀδύνατον. (πολλὰ γὰρ
 καὶ αὐτοὺς λέγουσι, ἐν ἀδύνατον λέγουσι, καὶ ἀνα-
 γὰρ οὐκ ἔστι, διδόντων ὅτι οὐκ ἔστι· ἀπὸ
 ἐρωτῶν, καὶ τῆς ἐν ἀδύνατον, ἐπὶ ἀρχῇ
 πολλὰ γὰρ ὑπακούουσιν· ἀνάγκη φαύλως γί-
 νεσθαι τοὺς λόγους. ἀπὸ δὲ ὁ ἀποκρινόμενος, τῆς
 μὲν ὅτι οὐκ ἔστι, τῆς ποιεῖν διδόντος. φανερὸν οὖν,
 ὅτι ὁμοίως ἐπιτιμητέον τοὺς ἐρωτῶν καὶ τοὺς
 λόγους. 6 * Καὶ αὐτὸν δὲ τῆς λόγου, πέντε εἰσὶν καὶ αὐτοὺς
 ἐπιτιμήσεις. 7 Πρῶτη μὲν, ὅταν ἐκ τῆς ἐρωτη-
 μένης μὴ συμπαρήσῃ, μήτε πρὸς τὸ πρῶτον,
 μήτε ὅλως μηδὲν ὅντων ἢ ψευδῶν, ἢ ἀδύνατον
 ἢ πικρῶν, ἢ τῆς πλείους, ἐπὶ οἷς τὸ συμπέρασμα
 καὶ μήτε ἀφαιρεθέντων πικρῶν, μήτε πρὸς τὸ
 πρῶτον· μηδὲ τῆς μὲν ἀφαιρεθέντων, τῆς δὲ, πρὸς
 τὸ πρῶτον, γὰρ τὸ συμπέρασμα. 8 Δευτέρα
 δὲ, εἰ πρὸς τῆς ἡσυχίας μὴ γίνωτο ὁ συλλογισμὸς
 ἐκ πικρῶν τε, καὶ ὅπως, ὡς εἴρηται πρὸς τὸ πρῶτον.
 9 Τρίτη δὲ, εἰ πρὸς τὸ πρῶτον ἡσυχίας, γίνωτο συλ-
 λογισμὸς, αὐτὰ δ' εἰς χεῖρα τῆς ἐρωτηθέντων,
 καὶ ἡσυχίας ἐνδόξα ὁ συμπέρασμα. 10 Πέμπτη,
 εἰ ἀφαιρεθέντων ἡσυχίας, εἰς οἷς γὰρ πλείους λαμ-
 βάνουσιν τῆς ἀναγκῆς. ὡς ὅτι τῆς αὐτῆς εἰς,
 λέγει ὁ συλλογισμὸς. 11 Ἐξ, εἰ ὅτι ἀδύνατον
 καὶ ἡσυχίας πικρῶν τῆς συμπέρασμα. 12
 ὅτι ἀληθῶς, ἀλλὰ πλείους ἐργῶν διονόμων
 ἀπὸ διδόντων τῆς ἀποκρίσεως.

12 Οὐ δὲ δὲ πικρῶν τῆς πρὸς τὸ πρῶτον
 ὁμοίως ἀξιῶν τοὺς συλλογισμοὺς ἐνδό-
 ξους εἰς καὶ πικρῶν. φανερὸν γὰρ ὅτι οὐκ ἔστι
 καὶ τῆς μὲν ὅτι οὐκ ἔστι, καὶ χαλεπώτερον, τῆς ἡσυχίας
 μὲν. ὡς ὅτι ὅτι ἐπὶ ἐνδέχεται μάλιστα ἐν-
 δόξῳ συμβεβῆσθαι, διείλετο καλῶς. φανερὸν
 οὖν, ὅτι ὁδοῖν τῆς λόγου ἢ αὐτὴ ἐπιτιμήσεις,

Kk iiij

πρὸς τὸ πρὸβλεπτικὸν καὶ αὐτὸν ὁ δὲν γὰρ καλὸν, καὶ αὐτὸν μὲν εἶναι τὸν λόγον ψεκτὴν. πρὸς δὲ τὸ πρὸβλεπτικόν, ἐπαγνέτον καὶ πάλιν ἀπὸ πειραμμένως, καὶ αὐτὸν μὲν, ἐπαγνέτον. πρὸς δὲ τὸ πρὸβλεπτικόν, ψεκτὸν ὅταν εἰς πολλὰν ἐκδοξάν συμπεραίνεσθαι ῥαδίον ἢ καὶ ἀληθῶν.

13. Εἴη δὲ ὅτι ποτε λόγος καὶ συμπεπτασμένος μὴ συμπεπτασμένου χείρων ὅταν ὁ μὲν, ἔξ ἀληθῶν συμπεραίνεσθαι, μὴ ποιούτου τῷ πρὸβλεπτικῷ ἐν τῷ. ὁ δὲ, πρὸς δύναι ποιούτων, ἂν ὅτιν ἐκδοξάν καὶ ἀληθῶν, καὶ μὴ εἰς τοῖς πρὸβλεπτικῷ, καὶ οὐ λόγος. 14. Τοῖς δὲ ἀφ' ἑαυτῶν ἀληθῶς συμπεραίνουσιν, οὐ δύναται ὅτιν μὲν. ἑαυτῶν μὲν γὰρ αἰεὶ ἀπ' ἀγῆς ἀφ' ἑαυτῶν συλλογίζεσθαι. ὁ δὲ ἀληθῶς ὅτι καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ποτε συλλογίζεσθαι. φανερὸν δὲ ὅτι ὅτι ἀπ' ἀληθῶν.

15. Ὅταν δὲ ἀπὸ δόξης ἢ πῶς ὁ εἰρημικός λόγος, εἴ τί ὅτιν ἄλλο πρὸς τὸ συμπεπτασμένα μὴ δύναι ἔχειν, ὅτιν ὅτιν πρὸς τὸν συλλογισμὸς. εἰ δὲ φανερὸν, σέφισμα ἔστι, καὶ ὅτιν ἀπὸ δόξης.

16. Ἐστὶ δὲ φιλοσόφημα μὲν, συλλογισμὸς ἀπὸ δόξης καὶ ὅτιν χείρων δὲ, συλλογισμὸς ἀφ' ἀληθῶν. σέφισμα δὲ, συλλογισμὸς ἐκδοξάν. ἀπὸ δὲ, συλλογισμὸς ἀφ' ἀληθῶν ἀπὸ φανερῶν.

17. Εἴ δὲ ὅτι ἀμφοτέρων τὴ δόξαν καὶ ἀπὸ δόξης, μὴ ὁμοίως δὲ δόξαν καὶ ἀπὸ δόξης, ὅτιν καλὸν ὁ δόξαν μᾶλλον ἐκδοξάν δόξαν. ἀλλ' εἴ δὲ μὲν, δόξαν, ὁ δὲ, μὴ δόξαν. ἢ εἴ δὲ μὲν, δόξαν, τὴ δὲ, μὴ δόξαν. εἴ μὲν ὁμοίως, ὁμοίως δὲ εἴη, καὶ μὴ. εἴ δὲ μᾶλλον ἴσως, ἀκολουθεῖται μᾶλλον.

18. Ἐστὶ δὲ πῶς ἀμφοτέρων καὶ αὐτὴ καὶ τοῖς συλλογισμοῖς, ὅταν δύναι ἀφ' ἀμφοτέρων, εἰ δὲ δόξαν δὲ ἐκδοξάν, καὶ εἰ δὲ δόξαν ἀπὸ δόξης. ὅτι, ὅτι δὲ δόξαν μᾶλλον ἐκδοξάν ἐκδοξάν, εἴ πῶς ἀπὸ δόξης ἀπὸ δόξης μᾶλλον εἴη. εἴ δὲ δόξαν ἀπὸ δόξης. ὅτιν ὅτιν μᾶλλον αὐτὸ. πρὸς δὲ τὸ μᾶλλον, μᾶλλον ὁ λεγόμενος, εἴη. εἴ δὲ καὶ αὐτὸ δόξαν ἀληθῶν, ἢ ὅτιν μᾶλλον ἀπὸ δόξης ὅτιν πῶς. ἢ ὅτιν δὲ καὶ αὐτὸ δόξαν ἀληθῶν, εἴ ἀπὸ δόξης μᾶλλον εἴη. ὅτι αὐτὴ ἢ δόξαν ἢ μᾶλλον ἀληθῶν, ἀπὸ δόξης ὅτι. πῶς δὲ ἢ μᾶλλον; ἢ ὅτι πῶς, πῶς ὁ δόξαν, λεγόμενος ὁ ἀπὸ δόξης;

Priorum
lib. sec.
initio.

A quod in quaestione est positum, & cum ad ipsam rationem nihil enim vetat, esse quidem per se argumentationem vituperabilem; ad problema verò relatum esse laudabilem: vicissimque, per se laudabilem; ad problema autem relatum, vituperabilem: nempe cum ex multis probabilibus & veris concludere est facilius. 13 Fieri etiam interdum potest ut argumentatio concludens, eā quæ non concludit, sit deterior: nimirum quando illa ex futilibus concludit, cum problema tale non sit; hæc autem eget assumptione talium *propositionum*, quæ sunt probabilia & vera; nec in his assumptione est argumentatio.

14 Qui verò ex falsis verum concludunt, non possunt iure reprehendi: quoniam falsum quidem semper necesse est ex falsis concludi: sed verum licet interdum etiam ex falsis concludere: hoc autem est perspicuum ex Analyticis.

15 Quando autem argumentatio quæ dicta est, alicuius rei est demonstratio; si quid aliud sit, quod nihil cum conclusione probanda commune habeat; *profecto* non erit ex eo syllogismus. Sin autem videatur, sophisma erit, non demonstratio. 16 Est autem philosophema, syllogismus demonstratiuus: epichirema vero, syllogismus dialecticus: sophisma, syllogismus contentiosus: aporema syllogismus dialecticus contradictionis. 17 Si quid autem ex utrisque *propositionibus* probabilibus ostendatur, nec sint *ambæ* æquæ probabiles; nihil vetat, id quod ostensum est, utraque *propositione* esse probabilius. At si vna probabilis sit, altera neutro modo se habeat; vel altera sit probabilis, altera non probabilis: siquidem similiter, etiam *conclusio* similiter erit, & non erit. Sin autem altera *propositio* sit magis talis, *conclusio* consequens erit ei *propositioni* quæ est magis talis.

18 Est & hoc peccatum in syllogismis, cum qui per plura probat, quod probari poterat per pauciora, quæ in argumentatione insunt, veluti, si quis probaturus opinionem aliam aliā magis esse, postulauerit ipsum quodque maximè esse: esse autem opinabile ipsum verè: capropter quibusdam magis ipsum esse: id autem quod magis dicitur, ad id quod est magis, referri: esse autem & ipsam opinionem veram, quæ erit magis *aliis* quibusdam accurata: postulat autem & ipsam opinionem veram esse, & ipsum quodque maximè esse: quare hæc opinio, quæ maximè vera est, ceteris accuratior est. Sed quodnam est huius argumentationis vitium? An quod facit, ut causa ex qua ducitur argumentatio, lateat?

De perspicua & de falsa ratione.

Cap. XII.

1 De ratione perspicua. 4 De ratione falsa. 9 Quae in rationibus spectanda sunt.

Argumentatio autem est perspicua, v-
no modo, eoque maxime vulgari, si
ita concludat, ut nihil amplius oporteat in-
terrogare. 2 Altero, qui etiam maxime di-
citur, cum sumpta sunt ea, ex quibus esse
necesse est, quod concluditur, sed ex conclu-
sionibus concludit. 3 Præterea si quid de-
sit, quod sit valde probabile. 4 Falsa, verò
argumentatio vocatur quatuor modis. V-
no modo, cum videtur concludere, neque
concludit: qui quidem vocatur syllogismus
contentiosus. 5 Alio modo, cum aliquid con-
cludit, sed quod non pertinet ad problema
propositum, quod iis maxime accidit qui
ad impossibile ducunt. 6 Aut id quidem
concludit, quod ad propositum pertinet, non
tamen secundum propriam methodum.
hoc autem est, si argumentatio quae non est
medica, videatur esse medica: aut videatur
esse geometrica, ea quae non est geometrica:
aut dialectica, ea quae non est dialectica: suo
verum, siue falsum sit, quod efficitur.

7 Alio modo, si ex falsis concludat. hu-
ius autem commentationis aliquando con-
clusio falsa est, aliquando vera. nam fal-
sum quidem semper ex falsis concluditur:
verum autem licet etiam ex non veris con-
cludere, quemadmodum & antea dictum
fuit.

8 Quod igitur falsa sit argumentatio, pec-
catum est potius argumentantis, quam ar-
gumentationis: immo neque semper, sed
sum demum, cum ignorat se falsam quan-
dam argumentationem dixisse. quoniam
per se multis veris argumentationibus eam
magis probamus, quae ex iis quae maxime
videntur, aliquid verum euertit. nam quae
talibus est, quorundam verorum demonstratio
est. oportet enim eorum quae posita sunt,
quidpiam non esse omnino. quocirca erit
huius demonstratio. Quod si verum con-
cludat ex falsis & valde futilibus, certe
multis falsum colligentibus deterior erit.
potest autem talis esse, & quae falsum con-
cludit.

9 Quare patet primam esse considera-
tionem argumentationis per se, an conclu-
dat: secundam, utrum verum an falsum
concludat: tertiam, ex quibus: nam si ex
falsis, at probabilibus, logica est: si ex iis
quae sunt vera, sed non probabilia, est pra-
ua: si verò ea sint & falsa & valde impro-
babilia, patet argumentationem prauam
esse, aut simpliciter, aut ratione rei quae de
agitur.

Λογος δὲ ὅστις δῆλος, ἔνα μὲν ἔστι
ἐν δημοσιώτατον, ἐν δὲ ὅτι συνεπιπείρε-
σθαι αὐτῶς, ὥστε μὴ εἶναι διὰ τὴν ἐπερωτικὴν.
2 Ἐνα δὲ, καὶ ἡ μάλιστα λέγεται, ὅταν εἰ-
λημμένα μὲν ἢ ὅτι ὦν ἀναγκάσιον εἴη, ἢ τὴν
δὲ συμπερασμὸν συμπερασματώδη. 3 Ἐνα
εἴ πῃ ἐλλείπει, εἴη δὲ τὴν σφόδρα εἰδοξον.
4 Ἐν δὲ δὲ λόγος καλεῖται τέτρατος· ἔνα
μὲν ἔστι, ὅταν φαίνεται συμπερασματώδη
μὴ συμπερασματώδης, ὡς καλεῖται συλλεγισμὸς
ἐριστικός. 5 Ἄλλον δὲ ὅταν συμπερασθῇ μὲν,
μὴ μὲνται πρὸς τὸ περὶ αὐτῶν. ὅταν συμ-
βαίῃ μάλιστα πῶς εἰς τὸ ἀδυνάτων ἀγρῶσι.
6 Ἡ πρὸς τὸ περὶ αὐτῶν μὲν συμπερασθῇ-
ται, μὴ μὲνται πρὸς τὴν οἰκίαν μεθοδον. τὴν
δὲ ἔστι, ἐν δὲ ὅτι μὴ ὦν ἰατρικός, δοκῇ ἰατρί-
κός εἴη· ἢ γεωμετρικός, μὴ ὦν γεωμετρί-
κός· ἢ ἀφαιρητικός, μὴ ὦν ἀφαιρητικός·
αὐτὴν τε ψεύδους, αὐτὴν τε ἀληθείας ἢ τὸ συμβαί-
ναι. 7 Ἄλλον δὲ ἔστι, ἐὰν ἔσθ' ἢ ψέ-
δων συμπερασθῇ. τούτου δὲ ἔστι ποτὶ μὲν
τὸ συμπερασμὸν ψεύδους, ποτὶ δὲ ἀληθείας. τὸ
μὲν γὰρ ψεύδους, αἰεὶ δὲ ψεύδων συμπε-
ρασθῇται· τὸ δὲ ἀληθείας ἐγχαρὶ καὶ μὴ δι'
ἀληθῶν, ὥστε εἴρηται καὶ περὶ τούτου. 8. Τὸ
μὲν οὖν ψεύδους ἢ λόγος εἴη, τὴν λέγειν πρὸς ἀ-
μάρτημα μᾶλλον ἢ τὴν λόγου· καὶ οὐδὲ τὴν
λέγοντες αἰεὶ, ἀλλ' ὅταν λαμβάνῃ αὐτῶν,
ὅτι ψεύδους λόγος εἴη ἵνα· ἐπὶ καὶ ἐαυ-
τὸν γε πολλὰ ἀληθῶν ἀποδέχονται μᾶλ-
λον, ἢ ἐκ τῆς μάλιστα δοκῶντων ἀναρῇ πῇ
τῆς ἀληθῶν. τοιοῦτος γὰρ ὦν, ἀληθῶν ἀποδέ-
ξις ὅτι· διὸ γὰρ τῆς κειμένων ἢ μὴ εἴη πᾶντι-
λως· ὥστε ἔστι τούτου ἀποδείξις. εἰ δὲ ἀληθῶς
συμπαίνοιτο δὲ ψεύδων καὶ λίαν ἀληθῶν,
πολλὰ αὐτῶν εἴη χείρων ψεύδους συλλογιζομένων.
Εἴη δὲ αὐτῶν τοιοῦτος ὁ ψεύδους συμπερασμα-
τώδης 9 ὥστε δῆλον, ὅτι περὶ τῆς μὲν ὅτι σκε-
ψίς λόγου καὶ αὐτῶν, εἰ συμπαίνοιται· δὲ
τίτρε δὲ, ποτὶ εἰ ἀληθῶς, ἢ ψεύδους· τίτρε
δὲ, ἐκ ποίας πρᾶς. εἰ μὲν γὰρ ἐκ ψεύδων,
εἰδοξον δὲ, λογικός· εἰ δὲ ὅτι ὅταν μὲν,
αἰδοξον δὲ, φαῦλος· εἰ δὲ καὶ ψεύδους καὶ
λίαν ἀδύνατον, δῆλον ὅτι φαῦλος, ἢ ἀπλῶς, ἢ
τὴν περὶ αὐτῶν.

De petitione eius quod initio propositum fuit, vel contrariorum. Cap. XIII.

1 ¶ De petitione eius quod initio propositum fuit. *Prothesis*. 2 *Diñsis*. 3 *Modus primus*, 4 *secundus*, 5 *tertius*, 6 *quartus*, 7 *quintus*. 8 ¶ De petitione contrariorum. 9 *Modus primus*, 10 *secundus*, 11 *tertius*, 12 *quartus*, 13 *quintus*. 14 ¶ *Discrimen dictarum petitionum*.

Τὸ δ' ἐν ἀρχῇ καὶ τὴν ἐναντία πῶς αἰτιῶται ὁ ἐρωτῶν, κατ' ἀνάγκην μὲν ἐν ταῖς ἀναλυτικαῖς εἴρηται, καὶ δόξαι δὲ νῦν λεκτέον.

2 Αἰτιῶν δὲ φαίνεται ὅτι ἐν ἀρχῇ περὶ ταύτης.

3 Φανερώτατα μὲν ἐστὶν ἐρωτῶν, εἴ τις αὐτὸ ὅτι δίκην αἰτιῶν δίδωκεν· τὴν δ' ἐπ' αὐτῇ μὲν, οὐ βέβαιον λαμβάνει· ὅτι δὲ τῆς συνωνύμου, καὶ ἐν ὅποις ὁνομα καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτὸ σημαίνει, μάλ· λον. 4 Διότι περὶ δὲ, ὅταν καὶ μέρος δίδωκεν ἀπο· διῆσαι, καὶ ὅλου τις αἰτιῶν· οἷον, ἐπιχρᾶν ὅτι τῆς ἐναντίας μία ὑπερῆκεν, ὅπως τῆς αἰτιῶν· μὲν αἰτιῶν μίας οἷον· δοκεῖ γὰρ ὅτι εἴδει καὶ αὐτὸ διῆσαι, κατ' ἄλλων αἰτιῶν πλείονων.

5 Τρίτον, εἴ τις ὅτι καὶ ὅλου διῆσαι περὶ καὶ μέρους, καὶ μέρος αἰτιῶν· οἷον, εἴ πᾶσι τῶν ἐναντίων περὶ καὶ μέρους, τῆς δὲ ἑνὸς αἰτιῶν· δοκεῖ γὰρ ἐστὶν, ὅτι μὲν πλείονων εἴδει διῆσαι, καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ αἰτιῶν. 6 Πάλιν, εἴ τις διελών, αἰτιῶν ὅτι περὶ ληθῆν· οἷον, εἴ δὲ διῆσαι πλεὶς ἰατρικῶν ὁμοῦ ἐκαστοῦ, καὶ ἐκαστοῦ αἰτιῶν.

7 Ἡ, εἴ τις τῆς ἐναντίας ἀλλήλοις ἐκ ἀνάγκης, καὶ περὶ αἰτιῶν· οἷον, πᾶσι καὶ αὐτοῖς τῆς ἀνάγκης, δίδωκεν ἀποδιῆσαι ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς πλείονος. 8 Ἰσχυρὸς δὲ καὶ τὴν ἐναντία αἰτιῶν καὶ ὅτι ἀρχῆς. 9 Πρῶτον μὲν καὶ περὶ γὰρ, εἴ τις τῆς ἀντικειμένης αἰτιῶν, φάνηται καὶ ἀποφασίαν 10 Διότι περὶ γὰρ, τῶν ἀντιθέτων· οἷον, ἀγαθὸν ἐκ κακόν, καὶ τῶν.

11 Τρίτον, εἴ τις ὅτι καὶ ὅλου αἰτιῶν, ὅτι μέρος αἰτιῶν πλεὶς αἰτιῶν. οἷον, εἴ λαβὼν τῆς ἐναντίας μίαν ὑπερῆκεν, ὁμοῦ καὶ ἰσώδεις ἐτέρῳ αἰτιῶν· ἢ τῶν αἰτιῶν· μέρους, ὅτι τῆς καὶ ὅλου πλεὶς αἰτιῶν περὶ ταύτης λαμβάνει.

12 Πάλιν, εἴ τις αἰτιῶν ὅτι ἐναντίον τῶν ἀνάγκης συμβαίνει ἀπὸ τῆς καὶ μέρους.

13 Καὶ εἴ τις αὐτὰ μὲν μὴ λαβὼν τὴν ἀντικειμένην· πᾶσι δ' αἰτιῶν δύο, ἐκ τῶν ἐναντίας ἢ ἀντικειμένην αἰτιῶν.

14 Διαφέρει δὲ ὅτι τῶν ἀντιθέτων λαμβάνει, τῶν ἐν ἀρχῇ, ποσόν, ὅτι τῶν μὲν ὅτι ἢ ἀμφοτέρω περὶ ὅτι συμπέρασμα.

Quod autem in principio *quæsitum* est, & contraria, quomodo petat is qui interrogat, secundum veritatem, in Analyticis dictum est: secundum opinionem autem, nunc dicendum. 1 Petere videntur, quod in principio *quæsitum* fuit, quinque modis.

3 Manifestissime & primò, si quis id ipsum petat, quod probare oportet. hoc autem in eo ipso non facile later: sed magis in synonymis, & in quibus nomen ac definitio idem significat. 2 Secundò cum id quod in parte demonstrari oportet, vniuersaliter aliquis petit: veluti, cum probaturus contrariorum vnam esse scientiam, omnino oppositorum vnam esse sibi concedi postulat: videtur enim, quod oportebat per se probare, vna cum pluribus aliis petere.

5 Tertio, si quis, cum vniuersale probare instituerit, in parte petat. veluti, si, cum propositum sit *ad probandam* omnium contrariorum esse vnam scientiam, petat sibi concedi certorum quorundam *contrariorum* vnam esse. nam & hic videtur quod cum pluribus oportebat probare, per se ac separatim petere.

6 Rursus, si quis, diuiso *problemate*, id petat quod propositum est ad disputandum. veluti, si, cum probare oporteat medicinam esse salubriam & insalubriam, separatim vtramque petat. 7 Aut si quis eorum quæ se inuicem necessariò consequuntur, alterum petat: ut, latus cum diametro communem habere mensuram, cum demonstrare oporteat diametrum *habere communem mensuram* cum latere. 8 Tot autem modis & contraria petuntur, quot initio *quæsitum*.

9 Ac primò, si quis contrarias postulet affirmationem & negationem. 10 Secundò si contraria secundum oppositionem: veluti, bonum & malum esse idem.

11 Tertio, si quis cum vniuersale sibi concedi postulauerit, *max* in parte contradictionem petat: veluti, si hoc sumpto *axioma*·

Dic, contrariorum vnam esse scientiam, salubris & insalubris diuersam esse postulet sibi concedi: aut hoc postulato, in vniuersali oppositionem sumere conetur. 12 Rursus, si quis petat contrarium ei quod necessariò efficitur ex iis quæ posita sunt. 13 Necnon si quis ipsa quidem opposita nonumat, sed duo eiusmodi petat, ex quibus sequetur opposita contradictio.

14 Hoc autem differunt, sumere contraria, & petere quod initio *quæsitum* fuit: quod huius peccatum ad conclusionem pertinet,

πρὸς τὸ ἐκφῶ βλέποντες, οἱ αὖ ἀρχὴ λέ-
γουσιν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ὡς τὸ πρὸς
ταῖς σελήναις ὅτι ἔχοντες τὸ αὐτὸ πρὸς ἀλλήλους.

TRACTATUS III.

1 De rationibus convertendis. 2 Ut in utramque partem differatur, & solutiones afferantur. 3 Qui sint maximè apti ad observandum hoc præceptum. 4 De problematis, quæ sæpe in disputationem cadunt. 5 De primis thesibus. 6 De definitionibus. 7 De propositionibus communibus. 10 De una ratione in multas dividenda. 11 Ut ex particularibus rationibus universales memoria causa colligantur. 13 De syllogismo, & inductione. 15 De utilitate aliqua referenda ex disputatione. 16 Non cum quoniam disputandum. 17 Quæ argumenta confecta & parata habere oporteat.

2. Ad omnem etiam thesim in vtramque partem argumentatio consideranda est: & hac inuentâ, solutio statim est querenda: sic enim fiet vt & ad interrogandum & ad respondendum exercitati simus. & si nemo alius sit quo cum *disputemus*, per nosmetipsos *id faciendum*. & comparari inter se debent selecta ad oppositionem argumenta. hoc enim & ad vrgendum magnam copiam parit, & ad redarguendum magnum affert adiumentum, cùm alicui suppetunt argumenta in vtramque partem: sic enim fiet, vt aduersarium oporteat sibi à contrariis cauere. Ad cognitionem quoque ac philosophicam prudentiam non est exiguum instrumentum, posse perspicere & iam perspexisse, quid ex vtraque hypothefi eueniat. tantùm enim reliquum erit vt horum alterum rectè eligatur.

3 Sed ad id oportet esse naturâ bene informatum: atque hæc reuera est naturæ bonitas, posse rectè eligere verum, ac declinare falsum; quod quidem ij qui bene à natura sunt informati, possunt rectè facere. nam qui rectè diligunt & oderunt quod affertur, *hi* seligunt quod est optimum.

4 Ac de problematis quæ sæpe in *disputationem* incidunt, argumentationes probè scire oportet. 5 Et maxime de primis thesibus.

ΠΡΟΣ δὲ γυμνασίαν καὶ μὲν τὴν τῆς CAP. XIV.
 ποιούντων λόγων, ὡς ἔστιν αὐτὴν ἀντίθετον
 ἐπὶ τῶν λόγων· ὅπως γὰρ ὡς τε
 ὁ λεγόμενος ὑπορώτερος ἐξομῶν, καὶ ὁ ὀλί-
 γους πολλοὺς ἐξέπιστασιν ἀνὰ λόγους· ὁ γὰρ ἀντί-
 θετός ἐστι, ὁ μεταλλάσσων τὸ συμπέρασμα
 μὲν τῆς λοιπῆς ἐρωτημῆς, ἀεὶ ἐν τῇ δο-
 ρίῳ· αἰάκη γὰρ, εἰ ὁ συμπέρασμα μὲν
 ἐστὶ, μὲν πᾶσι ἀναιρέσθαι τῇ ἀποδείξει, εἴ-
 περ πάντων αὐτῇ τελεσθῶν αἰάκη μὲν ὁ συμ-
 πέρασμα εἶναι. 2. Πρὸς ἀπασθὲν τε γένος, καὶ ὅτι
 ὅπως, καὶ ὅτι ὅχι ὅπως, ὁ ἐπιχρήματα σκεπτικῶν
 καὶ ἀντιθέτων, ὅτι λύσις ἀντιθέτων ζητητικῶν· ὅπως γὰρ
 ἅμα συμβαίνει πρὸς τε τὸ ἐρωτῶν, καὶ πρὸς
 τὸ ἀποκρίνεσθαι, γυμνασίου· καὶ πρὸς μηδέ-
 να ἀντιθέτων ἐξομῶν, καὶ αὐτοῖς· ὡς ἀντιθέτων
 ἀντιθέτων, ἐκλέγουσιν πρὸς τὴν ἀντίθετον
 ἐπιχρήματα· τὴν γὰρ πρὸς τε τὸ βιάζεσθαι
 πολλῶν ὑποδείξις ποιῶν, καὶ πρὸς τὸ ἐλέγχον με-
 γάλιν ἐχθρὸν ὅταν ὑποδείξις τις, καὶ ὅτι οὐ-
 πως, καὶ ὅτι ὅχι ὅπως· πρὸς τὰς αἰτίας γὰρ ἀν-
 συμβαίνοι ποιῶν τὴν φυλακὴν πρὸς τε τὴν
 γένεσιν καὶ τὴν φιλosophίας φρονήσει, τὸ διδά-
 σθαι σίμωρον καὶ σίμωρον καὶ πᾶσι ἀντιθέ-
 ρος συμβαίνοισιν τὴν ἀποδείξεως, καὶ μικρὸν ὅρ-
 γανον· λοιπὸν γὰρ πύτων ὁρῶν ἐλέσθαι θάτα-
 ρον. 3. Δὲ δὲ πρὸς τὴν ποιῶν ἀπαρχὴν δι-
 φυᾶ· καὶ τὴν ἐστὶν ἡ κατ' ἀλήθειαν διφυᾶ, τὸ
 διδάσκει καὶ ὅπως ἐλέσθαι τὴν ἀντιθέτων, καὶ φυλακὴν τὸ
 ἀντιθέτων· ὅταν οἱ ἀντιθέτων ἀντιθέτων ποιῶν δι-
 οἱ γὰρ φυλακὴν καὶ μισθῶν τὸ ἀντιθέτων
 ἀντιθέτων ἀντιθέτων τὸ βέλτερον. 4. Πρὸς τὴν
 ἀντιθέτων ἐμπόδιον τὴν ἀντιθέτων, ἐξέπι-
 στασθαι διὰ λόγους. 5. ὁ μάλιστα πρὸς τὴν ἀντιθέτων

ἴστων· ἐν τοῖσι γὰρ ἀποδυσσεύουσιν οἱ ἀπο-
 κρινόμενοι πολλάκις. 6 Ἐν τε, ὅρων ἀπορρῶ-
 ντι, καὶ τῶν ἐσθλῶν τε, καὶ τῶν περὶ τὴν ἐχθ-
 ρότητα· ὅθεν γὰρ τοῦτοι οἱ συλλογισμοὶ γί-
 νονται. 7 Περὶ τούτων δὲ καὶ εἰς α' πλεονάκις
 ἐμπιπτοῦσιν οἱ ἀφελόμενοι, κατέχον. 8 Ὡς περ
 γὰρ ἐν γυμνασίᾳ περὶ ἔργου ὁ πρὸς τὰ κοι-
 νῆα γυμνάσθαι· καὶ ἐν ἀριθμοῖς ὁ πρὸς
 τοὺς κεφαλαισμοὺς περὶ τῶν ἐχθρῶν, μέγα δὲ
 φέρει περὶ τὸν ἀλλοῦ ἀριθμὸν γινώσκον
 πολλαπλασιούμεον· ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς λό-
 γοις, ὁ πρὸς τὸν ἐπὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖς, καὶ
 τῶν περὶ τὸν ἀπορρῶν ἀπορρῶν ἐξέπισταται. κα-
 θάρως γὰρ ἐν τῇ μνημονικῇ μέντοι οἱ τόποι τε-
 χνίταις, ἀλλὰ ποιοῦσιν αὐτὰ μνημονεύον· καὶ
 ταῦτα ποιοῦσι συλλογιστικώτεροι, ἀλλὰ ὁ
 πρὸς ὡρεσμένας αὐτὰς βλέπειν κατ' ἀριθ-
 μόν. 9 Περὶ τούτων τε κοινῶς μάλλον ἢ λόγον,
 εἰς μνήμην ἵκνεται· ἀρχῆς γὰρ καὶ ὑποθέσεως
 ἀπορρῶν, μετὰ τὴν χαλεπὴν. 10 Ἐπὶ τὸν
 ἕνα λόγον πολλοὶ ποιοῦν ἐθιστοί, ὡς ἀδηλόγη-
 τα κρύπτοντας· εἴη δὲ αὐτὸ ποιοῦν, εἴ τις ὅτι
 πλεονῶν ἀφιστάται τὴν συλλογιστικὴν πρὸς
 ἕσονται δὲ δυνατὸν τῶν λόγων, οἱ μάλιστα κα-
 θόλου, τὸ τε πᾶν· ὅτι, ὅτι ἐστὶ μία πλεον-
 νων ἐπιστήμη· οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν περὶ π, καὶ
 ἐπὶ τῶν ἐσθλῶν καὶ συστοίχων ἐστὶ. 11 Δὲ δὲ
 ἐπὶ τῶν ἀπομνημονεύοντων καθόλου ποιοῦσθαι τῶν
 λόγων, καὶ ἡ διφλεγμένης ἐπὶ μέρος· οὕτω
 γὰρ καὶ πολλοὶ ἐξέσται τὸν ἕνα ποιοῦν· ὁμοίως
 δὲ καὶ ἐν ῥητορικῇς ἐπὶ τῶν ἐσθλῶν· αὐ-
 τὸν δὲ ὅτι μάλιστα φανερὸν ἐπὶ τῶν καθόλου φέ-
 ρει τοὺς συλλογισμοὺς. 12 Αἰεὶ τε δεῖ σκεπτεῖν τοὺς
 λόγους, εἴ ἐπὶ κοινῶν ἀφελόμενοι· πλεονῶν γὰρ
 οἱ ἐν μέρος, ἐπὶ καθόλου διφλεγμένοι εἰσὶ· καὶ
 ἐν τῇ ἐν τῇ μέρει ἢ τῇ καθόλου ἀπορρῶν, ὅθεν
 δὲ καὶ μὴ εἰς συλλογιστάσαι μὴ δὲ αὐτὸ κα-
 θόλου. 13 Τὸ δὲ γυμνασίᾳ ἀποδοτέον, τῶν
 μὲν ἐπακτικῶν, περὶ νέον· τῶν δὲ συλλογισ-
 τῶν, περὶ ἐμπειροῦ. 14 Περὶ τούτων δὲ λαμ-
 βάνει πρὸς μὲν τῶν συλλογιστικῶν, τῶν περ-
 τούτων, πρὸς δὲ τῶν ἐπακτικῶν τῶν περ-
 βολαῖς· ἐν τοῖσι γὰρ ἐκαστέρῳ γυμνασμέ-
 νοι εἰσὶ. 15 Ὅπως δὲ ἐν τῇ γυμνασίᾳ
 ἀφελόμενοι, πλεονῶν ἀπορρῶν ἐπὶ
 συλλογισμὸν πρὸς πῖος, ἢ λύσιν, ἢ περ-
 τούτων, ἢ ἐν τῇ· ἢ εἰ ὁρθῶς τις ἤρετο, ἢ
 εἰ μὴ ὁρθῶς, ἢ αὐτὸς ἢ ἕτερος, καὶ περ-
 τῇ ἐκαστέρῳ· ἐν τοῖσι γὰρ ἡ δύνα-
 μίς· ὁ δὲ γυμνασάσαι, δυνάμειος χαλεπὸν·

A in his enim *ex qua* afferuntur, respondentes
 fastidiunt saepe *ac respuunt*. 6 Præterea &
 definitionibus abundare oportet, & eorum
 quæ probabilia primæque sunt, *definitiones*
 in promptu habere. Ex his enim syllogis-
 mi conficiuntur. 7 Enitendum quoque *est*,
 ut ea teneamus, in quæ sæpè numero dispu-
 tationes incidunt. 8 Nam ut in Geometria
 ère *est*, in elementis esse exercitatum : & in
 numeris summa capita in promptu habere,
 multum confert ad cognoscendum alium
 quoque numerum multiplicatum : simili-
 ter & in disputationibus *utile est*, in princi-
 piis promptum esse, & propositiones me-
 moriter tenere. quemadmodum enim in
 memoratiua *anima facultate* tantum loci
 positi, statim faciunt eadem meminisse : *ita*
 etiam hæc efficiunt maximè syllogisticum,
 quod ad ipsas *propositiones* numero definitas
 respiciatur. 9 Ac propositionem commu-
 nem potius quàm argumentationem me-
 moriæ mandare oportet : principii nam-
 que & hypothesis copiam habere, medio-
 criter difficile *est*. 10 Præterea ex vna argu-
 mentatione multas facere assuescendum
est, quàm obscurissimè dissimulando, quod
 quidem fiet, si quis quàm longissimè rece-
 dat à cognatione *eorum* de quibus *instituta*
est disputatio. Possunt autem argumenta-
 tiones illæ hoc ferre, quæ sunt maximè v-
 niuersales : veluti, non esse vnā multarum
 rerum scientiam : sic enim & in relatis, & in
 contrariis, & in coniugatis erit.

11 Oportet etiam rationum commen-
 tarios vniuersales fieri, etiam si disputatum
 sit in parte. sic enim ex vna plures facere
 licebit. Similis *est* in rhetoricis enthyme-
 matum ratio. Ipse autem *differens*, quàm
 maximè poterit vniuersale declinabit in af-
 ferendis syllogismis. 12 Ac semper videre
 oportet, an argumentationes in commu-
 nibus versentur. omnes enim particulares
argumentationes etiam in vniuersali versan-
 tur. & inest in probatione particulari de-
 monstratio ipsius vniuersalis, quia nihil
 syllogismo concludi potest sine vniuersali.
 13 Instituenda autem est exercitatio indu-
 ctuarum *probationum* erga iuniores : syllo-
 gisticarum verò, erga peritos. 14 Eniten-
 dum autem est ut ab iis qui apti sunt ad cō-
 ficiendos syllogismos, accipiantur propo-
 sitiones : ab iis qui inducendi facultate sunt
 præditi, similitudines *sumantur* : in his enim
 utrique sunt exercitati. 15 Et omnino ex
 dialectica exercitatione enitendum *est* re-
 ferre aut syllogismum de re aliqua, aut so-
 lutionē, aut propositionem, aut obiectionem :
 aut *notare*, rectène quispiam interro-
 garit, an non rectè, siue ipse, siue alius : &
 qua ratione utrumque acciderit. in his
 enim *posita est differendi facultas* : & *huius*
 facultatis gratiā exercitatio instituitur :
 præsertim

praefertim in propositionibus; & obiectionibus, & enim est (ut vno verbo dicam) dialecticus, qui est ad proponendum & obiectiendum aptus. est autem proponere, vnu facere ex multis: quoniam oportet in toto sumere id ad quod argumentatio refertur. obiectere autem est, vnum ex multis facere: aut enim distinguit, aut refellit, partim concedens, partim negans, quae proposita fuerunt. 16 Non est autem cum quouis disputandum, neque aduersus quemvis exercitatio instituenda. quoniam necesse est aduersus nonnullos prauas fieri argumentationes. nam aduersus eum qui omnino nititur ut videatur effugere, licet quidem omnem conatum adhibere, ut syllogismo concludatur, sed non decet. Quare non oportet cum quibusvis facile congregari. inde enim necessarium accidit ut praua sit disputatio. etenim qui se exercent, nequeunt sibi temperare, quominus differant contentiosè. 17 Oportet etiã paratas argumentationes habere aduersus eiusmodi problemata; in quibus cum paucæ argumentationes suppetant, aduersus plurima problemata utiles erunt. hæ verò sunt argumentationes vniuersales, & quas adsumere ex rebus passim obuiis difficile est.

Αὐτὸ μάλιστα καὶ τὰς ἀποδείξεις, καὶ τὰς ἐνστάσεις. ἔστι γὰρ (ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν) ἀγλακτικὸς, ὁ ἀποδεικνύς, καὶ ἐνστατικός. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀποδείξει, εἰ ποῖν τι πλείω· διὲ γὰρ ἐὰν ὅλα λαμβάνωμεν, πρὸς τὸν λόγον· τὸ δὲ ἐνίστασθαι, τὸ ἐν πολλῷ· ἢ γὰρ διαιρῆς, ἢ ἀμειρῆς, τὸ μὲν, διδοὺς, τὸ δὲ, ὅ, τῶν ἀποτεινομένων. 16 Οὐχ ἅπαντι δὲ ἀγλακτικόν, ἀλλὰ πρὸς τὸν τυχόντα γυμνασίον· ἀνάγκη γὰρ πρὸς τοῖσι φαύλοισι γίνεσθαι τοῖς λόγοις. πρὸς γὰρ τὸν πρῶτον πειρώμενον φαίνεσθαι ἀγλακτικόν, διὰ τὸν μὲν πρῶτον πειρώμενον συλλογισσάμενον, οἷον διδάσκον δὲ. διὸ οὐδὲ σίμωνα διδάσκει πρὸς τοὺς τυχόντας· ἀνάγκη γὰρ ποτελογίαι συμβαίνει. καὶ γὰρ οἱ γυμναζόμενοι ἀδυνατῶσι ἀπείχεσθαι τῆς ἀγλακτικῆς ἀγωνιστικῆς. 17 Δὲ δὲ καὶ πεποιημένοι ἔχουσιν λόγους πρὸς τὰ πιαδῶτα τῶν ἀποδεικνύων, οἱ οἷς ἐλαχίστων ἀπορήσονται, πρὸς πλείους χρησίμοις ἔξομῳ. οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ κερδοῦντες, καὶ πρὸς οὓς ποιεῖται * χαλεπὸν ἐκ τῶν ὁρῶν πόδας.

γρ. χαλεπὸν
πρὸς οὓς π. σ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΠΕΡΙ ΣΟΦΙΣΤΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ.

ARISTOTELIS

DE SOPHISTICIS ELENCHIS,

LIBER VNVS.

AN SINT ARGUMENTATIONES SOPHISTICAE,

TRACTATVS I.

Cap. I.

1 Prothesis. 2 Quosdam esse syllogismos, vel elenchos: quosdam non esse, sed videri. 3 Quid sit syllogismus. 4 Quid sit elenchus. 5 Cur sint quaedam rationes fallaces.



E sophisticis autem elenchis, & iis qui, cum videantur esse elenchi, sunt paralogismi, non elenchi, dicamus, sumpto initio secundum naturam à primis.

Tom. I.



ΕΠΙ Δὲ τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων, καὶ τῶν φαρμοκῶν μὲν ἐλέγχων, ὅντων δὲ ὁρῶν λογισμῶν, ἀλλ' οἷον ἐλέγχων, λίγους, ἀρξάμενοι καὶ φύσιν ἀπὸ τῶν ὁρῶν.

LI

2. Οτι μὲν οὖν οἱ μὲν, εἰσὶ συλλογισμοί, οἱ δὲ, *Α* *2* Alios igitur esse syllogismos; alios, cum non sint, videri, perspicuum est. quemadmodum enim & in aliis rebus hoc fit ob quandam similitudinem, ita etiam in argumentationibus accidit. Etenim habitum corporis alii bene constitutum habent, alii habere videntur, instar tribuariatum hostiarum tumentes, & apparantes semetipsos. & pulchri alii sunt propter pulchritudinem, alii per fucum videntur. In rebus etiam inanimis itidem se res habet: harum enim quaedam argentum, quaedam aurum sunt re vera: aliz, cum non sint, tamen quod ad sensum, videntur esse: ut lithargyrina & stannea videntur esse argentea; quæ verò felle tincta sunt, aurea. Eodem modo & syllogismus & elenchus aliàs est *re vera*, aliàs non est, sed *esse* videtur propter imperitiam: nam imperiti, quasi procul distantes, contemplantur.

3. Syllogismus enim ex quibusdam est sic positus, ut necessarium aliquid ab iis quæ sunt posita, diuersum colligatur, ob ea quæ posita sunt.

4. Elenchus autem est syllogismus cum contradictione conclusionis.

5. Hi verò hoc quidem non faciunt, sed *facere* multis de causis videntur: quorum unus est locus naturæ convenientissimus, & vulgatissimus, ex rerum nominibus. cum enim non liceat res ipsas per se in differendo afferre, sed nominibus vice rerum utamur, tamquam notis: id quod in nominibus euenit, etiam in rebus putamus euenire: quemadmodum in calculis accidit iis qui rationes subducunt. Hoc verò non est simile: nomina enim sunt finita, & orationum multitudo: res autem, numero infinitæ sunt: necesse igitur est, ut eadem oratio, unumque nomen plura significet, sicut igitur ibi, qui calculorum usum non tenent, à scientibus circumueniuntur, eodem modo & in disputationibus, qui nominum potestatis sunt imperiti, paralogismis decipiuntur, & cum ipsi disputant, & cum alios audiunt. Ergo & ob hanc causam, & ob eas quæ posterius dicentur, est tam syllogismus quam elenchus, qui videtur, cum non sit.

6. Quando autem nonnullis magis è re est videri sapientes, quàm esse nec videri: (nam sophisticè est sapientia quæ videtur, cum *re verà* non sit: & sophista est, qui quæstum caprat ex ea sapientia, quæ videtur esse, nec est;) patet, his magis opus esse ut sapientis officium facere videantur, quàm ut faciant, nec videantur. est autem, (ut singula cum singulis conferam,) officium in quaque re scientis, nec mentiri ipsum in iis quæ nouit, & posse alium mentientem patefacere: quorum alterum in rationis reddendæ, alterum in sumendæ facultate posuitur est. Necesse est.

2. Οτι μὲν οὖν οἱ μὲν, εἰσὶ συλλογισμοί, οἱ δὲ, *Α* *2* Alios igitur esse syllogismos; alios, cum non sint, videri, perspicuum est. quemadmodum enim & in aliis rebus hoc fit ob quandam similitudinem, ita etiam in argumentationibus accidit. Etenim habitum corporis alii bene constitutum habent, alii habere videntur, instar tribuariatum hostiarum tumentes, & apparantes semetipsos. & pulchri alii sunt propter pulchritudinem, alii per fucum videntur. In rebus etiam inanimis itidem se res habet: harum enim quaedam argentum, quaedam aurum sunt re vera: aliz, cum non sint, tamen quod ad sensum, videntur esse: ut lithargyrina & stannea videntur esse argentea; quæ verò felle tincta sunt, aurea. Eodem modo & syllogismus & elenchus aliàs est *re vera*, aliàs non est, sed *esse* videtur propter imperitiam: nam imperiti, quasi procul distantes, contemplantur.

3. Syllogismus enim ex quibusdam est sic positus, ut necessarium aliquid ab iis quæ sunt posita, diuersum colligatur, ob ea quæ posita sunt.

4. Elenchus autem est syllogismus cum contradictione conclusionis.

5. Hi verò hoc quidem non faciunt, sed *facere* multis de causis videntur: quorum unus est locus naturæ convenientissimus, & vulgatissimus, ex rerum nominibus. cum enim non liceat res ipsas per se in differendo afferre, sed nominibus vice rerum utamur, tamquam notis: id quod in nominibus euenit, etiam in rebus putamus euenire: quemadmodum in calculis accidit iis qui rationes subducunt. Hoc verò non est simile: nomina enim sunt finita, & orationum multitudo: res autem, numero infinitæ sunt: necesse igitur est, ut eadem oratio, unumque nomen plura significet, sicut igitur ibi, qui calculorum usum non tenent, à scientibus circumueniuntur, eodem modo & in disputationibus, qui nominum potestatis sunt imperiti, paralogismis decipiuntur, & cum ipsi disputant, & cum alios audiunt. Ergo & ob hanc causam, & ob eas quæ posterius dicentur, est tam syllogismus quam elenchus, qui videtur, cum non sit.

6. Quando autem nonnullis magis è re est videri sapientes, quàm esse nec videri: (nam sophisticè est sapientia quæ videtur, cum *re verà* non sit: & sophista est, qui quæstum caprat ex ea sapientia, quæ videtur esse, nec est;) patet, his magis opus esse ut sapientis officium facere videantur, quàm ut faciant, nec videantur. est autem, (ut singula cum singulis conferam,) officium in quaque re scientis, nec mentiri ipsum in iis quæ nouit, & posse alium mentientem patefacere: quorum alterum in rationis reddendæ, alterum in sumendæ facultate posuitur est. Necesse est.

igitur, ut qui sophisticè cavillari volunt, dictatum argumentationum genus quantant; nam è re est: huiusmodi namque facultas sapientem videri faciet: quod quidem hi praeligunt. 7 Esse igitur eiusmodi quoddam argumentationum genus, & huiusmodi facultatem eos expectere, quos vocamus sophistas, manifestum est.

Αὐτὸν τοῖς βυλομοῖς σοφιστὴν, τὸ τ' εἰρημόων λόγων ἥμος ζυτεῖν. πρὸς ἔργον γὰρ ὅστις. ἢ γὰρ τοιαύτη δυνάμις ποιήσῃ φαίνεται. * σοφόν, οὐ γὰρ τοιαύτην τὴν ἀρετὴν ἔχοντες. 7 Οἱ μὲν οὖν ὅτι τὸ τοιοῦτον ἥμος λόγων, ἔστι τὸ ποιήσας ἐφ' ἑαυτοῦ δυνάμει, οὐκ ἀλλοτρίῳ ὁφείσκει, δηλοῦν.

DE SCOPIS SOPHISTARVM,

TRACTATVS II.

Argumentationum genera.

Cap. II.

1 Prothesis. 2 Expositio. 3 De quibus supra dictum fuerit, ac de quibus deinceps dicendum sit.

QUOT verò sint species argumentationū sophisticarum, & quot numero sint ea ex quibus hæc facultas constat, & quot partes sint huius tractationis, ac de aliis conducentibus ad hanc artē, iam dicamus. 2 Sunt igitur argumentationum, quarum in differendo est usus, genera quatuor, didascalica, dialectica, tentatiua, & litigiosa. Didascalica sunt, quæ ex propriis cuiusque disciplinæ principijs, non ex respondentis opinionibus concludunt: oportet enim discernere credere. Dialectica verò, quæ ex probabilibus aptæ sunt ad concludendam contradictionem. Tentatiua autem, quæ ex iis quæ respondentem videntur, & quæ necesse est eum scire, qui sibi sciētiam arrogat, quo autem modo, definitum est in alijs libris. Litigiosa verò, quæ ex iis quæ videntur probabilia, cum re veras alia non sint, aptæ sunt ad concludendum, aut videntur aptæ ad concludendum. 3 Ergo de didascalicis, & demonstratiuis, in Analyticis dictum fuit: de dialecticis verò ac tentatiuis, in alijs libris: de contentiosis autem ac litigijs nunc dicamus.

ΠΟσα δὲ εἶδη τῶν λόγων τῶν σοφιστικῶν, καὶ ὅτι πόσων τ' ἀριθμῶν ἡ δυνάμις αὐτῆς συνίστησι, καὶ πόσα μέρη τυχούσιν ἡ πραγματείας ἐντα, καὶ ὅτι τῶν διῶν τῶν συντελοῦντων εἰς τὴν τέχνην ταύτην, ἥδη λέγεσθαι. 2 Ἐστὶ δὲ τὸ εἶδος διὰ λέγεσθαι λόγων ἥμος τέτταρα, διδασκαλικά, καὶ διὰ λεκτικά, καὶ πειραστικά, καὶ ἐριστικά. διδασκαλικά μὲν, οἱ ἐκ τῶν οἰκείων ἀρχῶν ἕκαστου μαθήματος, καὶ ἐκ τῶν ἀποκρινομένων δοξῶν συλλογιστικοί. διὲ γὰρ πιστεύειν τὸ μαθεύοντα. διὰ λεκτικά δὲ, οἱ ἐκ τῶν ἐκδοξῶν συλλογιστικοί ἀπὸ φάσεως. πειραστικά δὲ, οἱ ἐκ τῶν δοκούντων τῶν ἀποκρινομένων, καὶ ἀναγκαῶν εἰδέναι ὅτι πρὸς τοιαύτῃ ἔχον τὸ ὁπότε μὲν. ὁ γὰρ ὅποιος δὲ, διὰ εἰσαι εἰς ἐτέρους ἐριστικοί δὲ, οἱ ἐκ τῶν φαινομένων ἐκδοξῶν, μὴ ὄντων δὲ, συλλογιστικά. ἡ φαινομένων συλλογιστικοί. 3 Περὶ μὲν οὖν τῶν διδασκαλικῶν καὶ ἀποδεικτικῶν ἐν τοῖς Αναλυτικαῖς εἴρηται. ὅτι τῶν διὰ λεκτικῶν καὶ πειραστικῶν, ἐν τοῖς διῶν. ὅτι τῶν ἀγωνιστικῶν καὶ ἐριστικῶν ἐν τοῖς λέγεσθαι.

Alexander ait in quibusdā codicib. scripsisse τὰς. quam lectionem si probauerimus, διαλεκτικά καὶ πειραστικά λόγοι vno membro erunt accipiendi: ut sunt sapientie si pueri τῶν μέρους. ἡ δὲ φαινομένων.

Scopi sophistarum.

Cap. III.

1 Prothesis. 2 Expositio.

Primum autem sumendum est, ad quot colliment, qui in disputationibus contendunt, ac vincere student. 2 Hæc verò quinque numero sunt, elenchus, falsum, inopinabile, solœcismus: & quintum, efficere ut is quicum disputant, nugerur: hoc verò est, cogere ut sæpius idem dicat: aut, quod non est sed videtur esse, quodvis horum. 3 Maxime igitur hoc praeligunt, ut videantur elenchō redarguere: secundò, ut de aliqua re mentiri ostendant: tertio, ut ad inopinabile ducant: quarto, ut solœcismum committere faciant: hoc est, efficiant argumentatione, ut respondens barbarè loquatur: postremo, ut sæpius idem dicere cogant.

Tom. I.

Πρῶτον δὲ λαμβέον, πόσων ἐνχαίρων οἱ ἐν τοῖς λόγοις ἀγωνιστικοί. καὶ ἀποφρονέμεντες. 2 Εἰσὶ δὲ ταῦτα, πέντε τῶν ἀριθμῶν, ἑλεγχος, καὶ ψεῦδος, καὶ ὁπότε δόξον, καὶ σολοικισμός. καὶ πέμπτον, τὸ ποιήσαι ἀδολεχῆσαι τὸ πρὸς δόξον. ὅτι δὲ ὅτι τὸ πολλάκις αἰσά καὶ εἰς ταῦτα λέγειν. * ἢ τὸ μὴ ὄν, ἀλλὰ τὸ φαινομένον. ἐκδοξῶν εἶναι τοῦτων. 3 Μάλιστα μὲν οὖν πρὸς αὐτῶν φαίνεται ἡ ἐν γχοίς. δὲ τῶν δὲ ψευδομένων τι δὲ κενῶν. ὅτι τῶν εἰς ὁπότε δόξον ἀγχοί. τέτταρον, σολοικίζον ποιῶν. τῶν δὲ ὅτι, τὸ ποιῶν τῶν λέξιν βαρβαρίζον ἐκ τῶν λόγων τῶν ἀποκρινομένων. ὅτι τῶν πλεονάκων τῶν αὐτῶν λέγειν.

Cap. III.

Vide Alexandrum.

σολοικισμός. δὲ ἰ.

Ll ij

tertius, quando coniunctum plura significat, separatim verò simpliciter accipitur: ut scire literas. ponatur enim utrumque unam rem significare, & scire, (*inquam*), & literas: tamen ambo *simul iuncta* plura significant, nempe aut ipsas literas habere scientiam, aut literarum alium. Ergo amphibolia & homonymia his modis continentur. 6 Ad compositionem autem hæc *referuntur*, velum, posse sedentem ambulare, & non scribentem scribere. non enim idem valet, si quis separatim dixerit, & coniunctim, posse sedentem ambulare, & non scribentem scribere. atque hoc itidem si quis coniunxerit, non scribentem scribere: significat enim habere potestatem, ut non scribendo scribat. si verò non coniunxerit, habere potestatem quando non scribit, ut scribat. Ac, discit nunc litteras; siquidem didicit, quæ scit. Præterea, eum, qui unum tantum ferre potest, multa ferre posse. 7 Ad divisionem autem hæc *pertinent*: Quinque esse duo & tria: atque imparia & paria. & quod est maius, esse æquale: tantum enim esse, & etiamnum amplius. nam eadem oratio diuisa, & coniuncta, non semper idem significare videtur: veluti,

„ Ego te reddidi seruum, existentem liberum. Et illud,

„ Quinquaginta è viris centum liquit diuus Achilles.

8 Ex accentu verò in non scriptis dissertationibus haud facile est efficere argumentationem: sed in scriptis & poematis potius. sicut Homerum nonnulli tuentur adversus eos à quibus reprehenditur, quasi absurdè dixerit,

--- τὸ μὲν οὐ καταπύθηται ὄμβρος.

hoc enim per accentum solvunt, dicentes illud & accentu acuto esse notandum. Sed & illud de Agamemnonis somnio defendunt, quia non ipse Iuppiter dixit,

--- ὁ δὲ θεὸς δὲ δὲ χεῖρ ἀνέειπεν.

sed somnio mandavit ἡ δέησις. Quæ igitur sunt eiusmodi, ex accentu sumuntur. 9 Hæc verò *argumentationes* ex figura dictionis ducuntur, cum quis eodem modo interpretatur, quod non idem est: veluti masculinum ut feminam, aut feminam ut masculinum, aut neutrum ut alterum horum: vel rursus quantum ut quale, aut quale ut quantum, aut faciens ut patiens, aut affectum ut faciens, & cetera, ut antea diuisa fuerunt. nam fieri potest ut quod non est in faciendi categoria, perinde quasi in ea sit, dictione significetur. utputà valere, simili dicendi formâ effertur, qua secare, vel ædificare. quamquam illud, quale quidpiam, & certo modo affectum declarat: hoc verò, aliquid facere. Eodem modo & in aliis res habet.

10 Qui igitur ex dictione elenchi *docentur*, his modis fiunt.

Tom. I.

Α πείρες δὲ, ὅταν τὸ σὺν τιθέν, πλείω σημαίη. χειροσμήνιον δὲ, ἀπλῶς, οἷον, τὸ ἐπιστάσθαι γραμματεῖ. ἐκείνου μὲν γὰρ, εἰ ἐτυχεν, ἐν τῇ σημαίᾳ, τὸ ἐπιστάσθαι, ἔτι τὰ γραμματεῖ ἀμφοτέρω δὲ, πλείω, ἢ τὸ τὰ γραμματεῖ αὐτὰ ἐπιστήμιον ἔχειν, ἢ τῇ γραμμῇ δῆλον. ἢ μὲν οὖν ἀμφιβολία, καὶ ὁμωνυμία. πᾶσα γὰρ τούτων τοῖς ἔργοις ἐστὶ. 6 Πᾶσι δὲ τῷ σὺν τιθέν τὰ πιαδὶ. οἷον, τὸ διδάσκειν καὶ ἡμῶν βαδίζειν, ἔτι μὴ γραφοῖτα γραφῇ. ὃ γὰρ τὰ πιαδὶ σημαίη, αὐτὸ δὲ λέγειν τις εἴπη, καὶ σὺν τιθέν, ὡς διδάσκειν τὸν καὶ ἡμῶν βαδίζειν, καὶ μὴ γραφοῖτα γραφῇ. καὶ τῇ ὡσαύτως αἱ τῇ σὺν τιθέν, ἢ μὴ γραφοῖτα γραφῇ. σημαίη γὰρ, ὡς ἔχει διδάσκειν τὸ μὴ γραφοῖτα γραφῇ. ἐὰν γὰρ μὴ σὺν τιθέν, ὅτι ἔχει διδάσκειν, ὅτι ὃ γραφῇ, τῇ γραφῇ. καὶ μαρτυρεῖ τῷ γραμματεῖ, εἰσὶν ἐμὸν διδάσκειν αὐτὸν ἐπιστάσθαι. ἐπὶ τῇ ἐν μόνον διδάσκειν φέρειν, πολλὰ διδάσκει φέρει. 7 Πᾶσι δὲ τῷ διαίρειν, ὅτι τὰ πιαδὶ ἐστὶ δύο καὶ τρία, ἔτι τετράς καὶ πέντε. καὶ τὸ μείζον, ἴσιν. ὅσον γὰρ, καὶ ἐπὶ τετράς. ὃ γὰρ αὐτὸς λόγος διηρημένος, καὶ συγκείμενος, οὕτως αἰεὶ ταὐτὸ σημαίη. αὐτὸ δὲ λέγειν. οἷον, Εἰς ἐπὶ ἐπὶ δὲ δὲ δὲ, ἐν τῇ ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ. καὶ τὸ Πεντήκοντ' ἀνδράσιν ἐκαστὸν λίπε δῖος Ἀχιλλεύς.

8 Πᾶσι δὲ τῷ περισσώδην, ἐν μὲν τοῖς ἀνδράσιν γραφῇς δὲ λεκτικῇς, ὃ γὰρ δὲ ποιῶσαι λόγον. ἐν δὲ τοῖς γραμματέσι καὶ ποιήμασι, μάλλον. οἷον, ἔτι τὸν Ὀμηρον εἰσι δὲ περισσώδην τοῖς ἐλέγχουσιν, ὡς αὐτὸς εἰρηκότες,

--- * τὸ μὲν οὐ καταπύθηται ὄμβρος.

Δύοισι γὰρ αὐτὸ τῷ περισσώδην, λέγοντες τὸ οὐ, ὅσον περ. * καὶ τὸ πᾶσι τὸ εἰς πιαδὶ τῷ Ἀγαμέμνονι, ὅτι οὕτως αὐτὸς ὁ Ζεὺς εἶπεν,

--- διδομένο δὲ οἱ ὄντος ἔρεσθαι,

ἀλλὰ τὸ εἰς πιαδὶ ἐν τῇ ἐπὶ δὲ δὲ δὲ. τὰ μὲν οὖν αὐτὰ, πᾶσι τῷ περισσώδην ἐστὶν. 9 Οἱ δὲ πᾶσι τῷ γῆμα τῷ λέξεως συμβαίνοισιν, ὅταν τὸ μὴ αὐτὸν ὡσαύτως ἐρμηνεύεται. οἷον, τὸ ἄρρεν, θῆλυ. ἢ τὸ θῆλυ, ἄρρεν. ἢ τὸ μεταξὺ, γάμπερον τούτων ἢ πάλιν, τὸ ποσόν, ποιόν ἢ τὸ ποιόν, ποσόν. ἢ τὸ ποιόν, πᾶσι. ἢ τὸ ἀφαιρέμενον, ποιόν. καὶ τὰ ἄλλα, ὡς διηρηται περὶ τῶν. ἐστὶ γὰρ τὸ μὴ τῷ ποιόν, ὡς τῷ ποιόν, τῇ λέξει σημαίη. οἷον, τὸ ὑμῶν ὁμοίᾳ γῆμα τῇ λέξεως λέγεται τῷ τῆς, ἢ οἰκοδομεῖν. καὶ τῷ τὸ μὲν, ποιόν τῇ δὲ ἀφαιρέμενον πᾶσι δηλοῖ. τὸ γὰρ ποιόν, τὸν αὐτὸν δὲ ἔπειτα ἔτι τῷ ἄλλων.

10 Οἱ μὲν οὖν πᾶσι τῷ λέξει ἐλέγχουσιν, ἐν τούτων τῷ ἔργῳ εἰσι.

Ll iij

Iliad. φ.
Iliad. β.
vbi tamen
hæc verba
non legas,
sed Iliad.
e. vide A-
lexandri-
num.

De fallaciis extra dictionem.

Cap. V.

1 De paralogismis extra dictionem. 2 De accidente. 3 De eo quod est simpliciter, vel non.
4 De ignorantia elenchi. 5 De petitione quasi ab initio propositi. 6 De consequenti. 9 De non causa. 11 Si dua interrogationes pro una sumantur.

CAP. IV.

ΤΩΝ ΔΕ ΕΞΩ ΤΗΣ ΛΕΞΕΩΣ ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΩΝ ΕΙΔΗ ΕΙΣΙΝ ΕΠΙΔΕΙΚΤΑ. ΕΝ ΜΕΝ, ΠΑΡΑ ΤΟ ΣΥΜΒΕΛΛΗΚΟΣ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΔΕ ΤΟ ΑΠΛΩΣ, ἢ ΜΗ ΑΠΛΩΣ, ΔΙΔΑΚΤΗ, ἢ ΠΟΤΕ, ἢ ΠΟΤΕ, ἢ ΠΑΡΕΣ ΤΙ ΛΕΓΕΣΘΑΙ. ΤΡΙΤΟΝ ΔΕ, ΤΟ ΠΑΡΑ ΤΗΝ Τῆ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΓΡΟΙΔΙΑ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΔΕ, ΤΟ ΠΑΡΑ ΤΟ ΕΠΙΛΑΒΟΝ. ΠΕΜΠΤΟΝ ΔΕ, ΤΟ ΠΑΡΑ ΤΟ ΕΞ ΑΡΧΗΣ ΛΑΜΒΑΝΕΙΝ. ΕΚΤΟΝ ΔΕ, ΤΟ ΠΑΡΑ ΤΟ ΜΗ ΑΙΤΙΟΝ, ΩΣ ΑΙΤΙΟΝ ΠΙΝΕΙΝ. ΕΒΔΟΜΟΝ ΔΕ, ΤΟ ΠΑΡΑ ΤΟ ΠΛΕΙΩ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΠΟΙΕΙΝ.

2 ΟΙ ΜΕΝ ΟΥΝ ΠΑΡΑ ΤΟ ΣΥΜΒΕΛΛΗΚΟΣ ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΟΙ ΕΙΣΙΝ, ΟΤΑΝ ΟΜΟΙΩΣ ΟΠΟΙΩΝ ΑΞΙΩΘΗ ΤΟ ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΕΛΛΗΚΟΤΗ. ΠΑΡΑΡΧΗ ΕΠΙ ΤΩ ΤΟ ΑΥΤΟ ΠΟΛΛΑ ΣΥΜΒΕΛΛΗΚΕΙ, ΟΤΙ ΔΙΔΑΚΤΗ ΠΑΣΙ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΙΣ, ΚΑΙ ΚΑΘ' ΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΕΙΤΑΙ, * ΤΑΥΤΑ ΠΡΩΤΟΝ ΠΑΡΑΡΧΗ. ΠΡΩΤΟΝ ΓΑΡ ΟΤΩΣ ΕΣΤΙ ΤΑΥΤΑ, ΩΣ ΟΤΙ ΦΑΣΙΝ ΟΙ ΣΟΦΙΣΤΑΙ. ΟΙ, ΕΙ Ο ΚΟΡΙΣΚΟΣ, ΕΠΕΡΟΣ ΑΝΔΡΟΠΟΥ, ΑΥΤΟΣ ΑΥΤῷ ΕΠΕΡΟΣ. ΕΣΤΙ ΓΑΡ ΑΝΔΡΟΠΟΣ. ἢ ΕΙ ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΕΠΕΡΟΣ, Ο ΔΕ ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΝΔΡΟΠΟΣ, ΕΠΕΡΟΣ ΑΝΔΡΟΠΟΥ ΦΑΣΙΝ ΟΜΟΛΟΓΗΚΕΙΝ, ΔΙΔΑΚΤΗ ΤΟ ΣΥΜΒΕΛΛΗΚΟΤΗ, ΟΥ ΕΠΕΡΟΣ ΕΦΗΝ ΕΙ Τῷ ΑΝΔΡΟΠΟΥ. 3 ΟΙ ΔΕ ΠΑΡΑ ΤΟ ΑΠΛΩΣ ΤΙΔΕ, ἢ Πῃ ΛΕΓΕΣΘΑΙ, ΚΑΙ ΜΗ ΚΥΡΙΩΣ. ΟΤΑΝ ΤΟ ΕΞ ΜΕΡΟΣ ΛΕΓΟΜΕΝΟ, ΩΣ ΑΠΛΩΣ ΕΙΡΗΛΟΜΕΝΟΝ ΛΗΦΘΗ. ΟΙ, ΕΙ ΤΟ ΜΗ ΟΝ, ΟΤΙ ΔΙΔΑΚΤΟΝ, ΟΤΙ ΤΟ ΜΗ ΟΝ ΕΣΤΙΝ. ἢ ΓΑΡ ΤΑΥΤΟΝ ΕΙ ΤΙ ΠΙ, ΚΑΙ ΕΙ ΑΠΛΩΣ. ἢ ΠΑΛΙΝ, ΟΤΙ ΤΟ ΟΝ ΟΤΙ ΕΣΤΙΝ ΟΝ, ΕΙ ΤΟ ΟΝ ΤΩΝ ΤΙ ΜΗ ΕΣΤΙΝ. ΟΙ, ΕΙ ΜΗ ΑΝΔΡΟΠΟΣ. ἢ ΓΑΡ ΤΑΥΤΟΝ, ΜΗ ΕΙ ΤΙ ΠΙ, ΕΙ ΑΠΛΩΣ ΜΗ ΕΙ. ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΔΕ ΔΙΔΑΚΤΗ ΤΟ ΠΡΟΕΓΧΥΣ ΤΗΣ ΛΕΞΕΩΣ, ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΝ ΔΙΔΑΚΤΗ ΤΟ ΕΙ ΤΙ ΠΙ Τῷ ΕΙ, ΚΑΙ ΤΟ ΜΗ ΕΙ ΤΙ Τῷ ΜΗ ΕΙ. ΟΜΟΙΩΣ ΔΕ, ΕΙ ΠΑΡΑ ΤΟ Πῃ, ΕΙ ΑΠΛΩΣ. ΟΙ, ΕΙ Ο ΙΝΔΟΣ ΟΛΩΣ ΜΕΛΑΣ ΕΝ, ΛΕΥΚΟΣ ΕΣΤΙ ΤΙΣ ΟΔΟΝΤΑΣ. ΛΕΥΚΟΣ ΑΡΑ, ΚΑΙ ΕΛΕΥΚΟΣ ΕΣΤΙΝ. ἢ ΕΙ ΑΜΦΩ Πῃ, ΟΤΙ ΑΜΦΩ ΤΑ ΟΔΟΝΤΙΑ. ΠΑΡΑΡΧΗ. ΤΟ ΔΕ ΤΙ ΜΟΔΟΝ ΕΠ' ΟΡΙΩΝ ΜΕΝ ΠΡΩΤΟΝ ΓΕΩΡΗΣΑΙ ΡΑΔΕΙΝ. ΟΙ, ΕΙ ΛΕΒΩΝ ΜΕΛΑΝΑ ΕΙ ΤΟΝ ΑΙΘΙΟΠΑ, ΤΙΣ ΟΔΟΝΤΑΣ ΕΣΤΙΝ ΕΙ ΛΕΥΚΟΣ. ΕΙ ΟΥΝ ΤΑΥΤΗ ΛΕΥΚΟΣ, ΟΤΙ ΜΕΛΑΣ, ΚΑΙ Ε ΜΕΛΑΣ, ΟΙΟΙΤΟ ΔΙΔΑΚΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΩΣ, ΤΕΛΕΩΣΤΑΣ Τῷ ΕΡΩΤΗΣΙ. ΕΠ' ΟΡΙΩΝ ΔΕ ΛΑΝΘΑΝΕΙ ΠΟΛΛΑΧΙΣ, ΕΦ' ΟΣΩΝ, ΟΤΑΝ Πῃ ΛΕΓΕΣΘΑΙ, ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΛΩΣ ΔΙΔΑΚΤΗ ΑΝΟΛΟΥΣΤΗΝ.

Malim
πρῶτον

ΡΑΡΑΛΟΓΙΣΜΟΡUM ΑΥΤΕΜ, QUI EXTRA DITIONEM CONSISTUNT, SPECIES SUNT SEPTEM: UNA EX ACCIDENTE; SECUNDA, QUIA SIMPLICITER, VEL NON SIMPLICITER, SED QUADAMTENUS VEL ALICUBI, VEL ALIQUANDO, VEL AD ALIQUID DICITUR: TERTIA, OB ELENCHI IGNORANTIAM: QUARTA, EX CONSEQUENTI: QUINTA, QUIA SUMITUR QUOD INITIO QUASSIUM FUIT: SEXTA, QUIA NON CAUSA UT CAUSA PONITUR: SEPTIMA, QUIA MULTAE INTERROGATIONES PRO UNA ACCIPIUNTUR.

2 Ex accidente igitur paralogismi sunt, cum quidvis postulatum fuerit & quæ rei & Barque accidenti inesse. cum enim multa eadem accidant, non est necesse & attributis & subiecto hæc omnia inesse: alioqui omnia erunt eadem, ut sophistæ dicunt. veluti, si Coriscus est diuersus ab homine, ipse à se ipso diuersus erit, quoniam homo est. aut si à Socrate est diuersus, Socrates autem est homo, diuersum esse ab homine aiunt concessisse: propterea quod à quo diuersum esse dixit, ei accidit ut sit homo.

3 Hi verò sunt ex eo quod simpliciter tale dicitur, vel quadamtenus, non proprie: cum id quod in parte dicitur, ut simpliciter dictum sumitur. Veluti, si quis colligat, si id quod non est, opinabile est: id quod non est, esse. non enim idem valent, esse aliquid tale, & esse simpliciter. Aut rursus, si quis concludat, id quod est, non esse, si non est aliquid eorum quæ sunt: verbi gratiā si non est homo. non enim idem valent, non esse aliquid tale, & simpliciter non esse. Videtur autem utrumque rectè colligi, propter vicinitatem dictionis, & exiguitatem discriminis, quod est inter esse aliquid

& non esse. Similiter paralogismi ducuntur ex eo quod quadamtenus & simpliciter dicitur. Vtputà, si Indus, cum sit totus niger, albus est dentes: albus igitur & non albus est; Aut, si ambo quadamtenus insunt, contraria simul inesse. Porro huiusmodi paralogismum in nonnullis orationibus animaduertere cuius facile est: utputà, si quis, cum sumserit Æthiopem esse nigrum, roget, an sit albus dentes: perfecta igitur interrogatione, arbitretur syllogisticè disputatum, & probatum Æthiopem esse nigrum & non nigrum. In quibusdam autem sæpe later: nempe in quibus, cum quadamtenus dicitur, consequi videtur, ut etiā simpliciter dicatur:

& in quibus non facile est perspicere, vtrum propriè sit attribuendum: hoc autem in iis evenit, in quibus opposita pariter insunt. nam aut ambo, aut neutrum inesse, siue attribui, dandum videtur. utputà, si *tertium cuiusdam* dimidium sit album, dimidium nigrum, vtrum id album, an nigrum est? 4 Hi verò *paralogismi* sunt, quia non est definitum, quid sit syllogismus, vel quid elenchus, sed omissa est definitio. Elenchus enim est contradictio vnus & eiusdem, non nominis, sed rei: ac nominis, non synonymi, sed eiusdem: quæ ex concessis necessariò colligitur, non connumerato eo quod in principio *questum fuit* & sumitur secundum idem, & ad idem: eodémque modo, & eodem tempore. Eodem autem modo & mentiri de aliquo contingit. Nonnulli verò, aliquo horum prætermisso, videntur elencho redarguere, utputà, idem esse duplum & non duplum: quoniam duo vnus dupla sunt, trium verò non dupla. aut si idem est eiusdem duplum & non duplum, non tamen secundum idem, sed secundum longitudinem duplum, secundum latitudinem non duplum. aut si eiusdem, & secundum idem, & eodem modo sed non simul. idcirco est specie tantum elenchus. Sed hic *paralogismus* & ad eos referri potest qui in dictione consistunt.

5 Qui autem ex eo oriuntur quod sumitur
quæsitum initio *propositum*, iidem & tot mo-
 dis fiunt, quot modis accidit id quod ab ini-
 tio *quæsitum* est, peti. videntur autem re-
 darguere: quia discerni non potest, quod est
 idem, & quod diuersum.

6 Propter consequens elenchus *videtur*, quia *nonnulli* putant reciprocari consecutionem. quando enim si illud sit, necessarium hoc est, etiam putant, si hoc sit, alterum necessarium esse. unde etiam in opinione ex sensu deceptiones fiunt. sæpe enim fel pro melle accipimus, quia melli consequens est flavus color. & quoniam accidit, ut terra cum pluit, madefiat: etiam pluuisse existimamus, si madida sit *terra*. sed hoc non *est* necessarium. 7 Oratorum quoque demonstrationes, quæ à signo *ducuntur*, ex consequentibus sunt. nam volentes ostendere mæchum esse, consequens sumunt, *nimirum* accuratius esse comptum, aut noctu oberrantem conspici multis autem hæc insunt, *quibus* attributum non inest.

8 Similiter accidit in probationibus syllogisticis: cuiusmodi est illa Melissi ratio, qua probare nititur vniuersū esse infinitū, sūptis hīs principiis, Vniuersitatē esse ingenitā: (ex eo nāq; quod nō est, fieri nihil posse:) quod autē genitum est, ex principio genitū esse. quare si vniuersum non est genitum, principium non habet: proinde est infinitum.

Tom.I.

A καὶ οἱ ὅσοις μὴ ῥάδωσι θεωρεῖσθαι, πότερον αὐ-
 τῶν κυρίως ἀποδοτέον· ὅς δὲ τὸ τοιοῦτον ἐν
 ὅσοις ὁμοίως ὑπάρχει τὰ αἰτιχείδημα· δοκεῖ γὰρ
 ἢ ἀμφω, ἢ μηδέτερον δοτεῖν ἀπλῶς εἶ) κα-
 τηγεῖν· οἷ), εἰ τὸ μὲν ἡμῖν λυγρὸν· τὸ δὲ ἡμι-
 συ, μέλαν· πότερον λυγρὸν, ἢ μέλαν; 4 Οἱ δὲ,
 πῶς τὸ μὴ διωρεῖσθαι τί ἐστὶ συλλογισμὸς, ἢ
 τί ἐλεγχος, ἀλλὰ πῶς τὸ πῶν λέξι· τῷ λό-
 γῳ γίνεται· ἐλεγχος γὰρ ὅτι ἀντίφασιν τῷ
 αὐτῷ καὶ ἐνός, μὴ ὁνόματος, ἀλλὰ πῶς ἡμι-
B λος· Ἐνόματος μὴ σὺνωτύμου, ἀλλὰ ὅτι αὐτῷ,
 ἐκ τῆς δοθέντων, ἐξ ἀνάγκης, μὴ σὺνω αριθ-
 μου μὲν τῷ ἐν ὅρῳ, καὶ καὶ τὸ αὐτὸ, καὶ πῶς
 τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ· τὸ
 αὐτὸν δὲ ἔσπον καὶ τὸ φέρεσθαι πῶς πῶς·
 εἰκοι δὲ ἀπὸ λυγρῶν τὴν λέξιν τῶν, φαί-
 νονται ἐλέγχῃ· οἷ), ὅτι τὸ αὐτὸ διπλάσιον καὶ
 ὁ διπλάσιον· καὶ γὰρ δύο, τῷ μὲν ἐνός διπλά-
 σια, τῷ δὲ τριῶν ὁ διπλάσια· ἢ, εἰ τὸ αὐτὸ
 τῷ αὐτῷ διπλάσιον, Ἐ ὁ διπλάσιον, ἀλλ' οὐ
 καὶ τὸ αὐτὸ· καὶ μὲν γὰρ τὸ μῆκος, διπλάσιον· καὶ
C δὲ τὸ πλάτος, ὁ διπλάσιον· ἢ εἰ τῷ αὐτῷ, καὶ
 καὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, ἀλλ' ὅτι ἄμα·
 δὲ πῶς ἐστὶ φαίνοντες ἐλεγχος· ἔλκοι δὲ αὐ-
 τὸς τῷ τῶν καὶ εἰς τοῦ πῶς λέξι· 5 Οἱ δὲ
 πῶς τὸ ἐν ὅρῳ λαμβάνειν, γίνονται μὲν οὐ-
 τως Ἐ ὡσαύτως, ὅσα καὶ ἐνδέχεται τὸ ἐξ
 ὅρῳ αἰτιῶσαι· φαίνονται δὲ ἐλέγχῃ, καὶ
 τὸ μὴ διωρεῖσθαι σὺνωρεῖν, τὸ αὐτὸν καὶ τὸ ἔτε-
 ρον· 6 Οἱ δὲ πῶς ἐπὶ ὁμοῖον ἐλεγχος, δὲ τὸ
 οἷα αἰτιῶσαι πῶς ἀκολουθεῖν· ὅταν γὰρ
D τοῦ δὲ ὄντος, ἐξ ἀνάγκης τόδε ἢ· Ἐ τῷ δὲ ὄντος
 οἷοιται καὶ ἴατερον εἶ) ἐξ ἀνάγκης· ὅταν καὶ αἰ-
 τῶν τὸ δὲ αὐτὸ ἐκ τῆς ἀποδοτικῆς ἀπάται γίνον·
 πολλάκις γὰρ πῶς ὁλοῦν, μέλι ὡσαύτως
 λαμβάνον· εἶ), δὲ τὸ ἐπὶ τὸ ξανθὸν χρῶ-
 μα τῷ μίλι· καὶ ἐπὶ συμβαίνει πῶς γὰρ
 ὡσαύτως γίνεσθαι δὲ ὡσαύτως· καὶ ἢ δὲ ὡσαύτως,
 ὡσαύτως λαμβάνον ὡσαύτως· τὸ δὲ, ὅτι ἀναγ-
 γλῶν· 7 Ἐν δὲ τοῖς ῥητορικαῖς, αἱ καὶ τὸ σπ-
E μείον ἀποδείξει, ἐκ τῆς ἐπὶ ὁμοῖον εἰσι· βουλο-
 μένοι γὰρ δεῖξαι ὅτι μισθός, τὸ ἐπὶ ὁμοῖον ἔλα-
 βον, ὅτι καλλωπῆς, ὅτι ἐκ τῶν ὁρῶν πλά-
 τῶν· πολλοῖς ὅτι αὐτῶν μὲν ὑπάρχει· τὸ ὅτι κα-
 τηγεῖν μὲν ὅτι ὑπάρχει· 8 Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν
 ταῖς συλλογιστικαῖς· οἷ), ὁ Μελίσσου λόγος, ὅτι
 ἀπειρον τὸ ἀπὸ· λαβὼν τὸ μὲν ἀπὸν, ἀπὸ-
 ρητον· (ἐκ γὰρ μὴ ὄντος, ὅτι ὅτι ἀπὸν· ὅτι
 ὅτι ὁμοῖον, ἐξ ὅρῳ ὡσαύτως εἰ ὡσαύτως γὰρ
 γινεῖν, ὅρῳ ὡσαύτως τὸ πῶν· ὡσαύτως ἀπειρον·

ὅτι αἰάγνη ὅτι συμβαίνει. οὐ γὰρ, εἰ ὁ γε-
 νόμενος ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου ἔχει· καὶ εἰ τὸ ἀρχαίον
 ἔχει, μέλει· ὡς αὖτε, ὅτι εἰ ὁ πυρέτων, θερ-
 μός, αἰάγνη ὅτι τὸν θερμὸν πυρέτῃ. 9 Ὁ δὲ
 πρῶτος ὁ μὴ αἰτιον, ὡς αἰτιον, ὅταν παρὰ τὴν
 φθῆναι αἰτιον, ὡς πρῶτον· ἐκείνο γὰρ ἀποδείκνυται
 ἐλέγχῃ. συμβαίνει ὅτι τοιοῦτον ἐστὶν τοῖς εἰς ὁ
 ἀδυνάτοι συλλογισμοῖς· ὅτι πάντες γὰρ αἰαγ-
 χῶν αἰαγῇ τὴν καίμην. ἐὰν οὖν κατε-
 λθῇ ὅτι τὸν ἀναγκαῖον ἐρωτήματα πρὸς
 συμπερίστατες ὁ συμβαίνει ἀδυνάτον, δὲ-
 ξί πρῶτον τὴν γένεσιν πολλὰς ὁ ἐλεγχος·
 ὅτι, ὅτι ὅτι ἐστὶ ψυχὴ ὁ ζῶν πύπιν· εἰ γὰρ φθο-
 ρῇ ἡμέρας ἐσθλόν, ὅτι πρὸς φθορῇ ἐστὶ πρὸς
 ἡμέρας ἐσθλόν· ὁ δὲ θάνατος, φθορῇ πρὸς, ὅτι
 ἐσθλόν ζῶν· ὡς τε ἡμέρας ἢ ζῶν· ὅτι ζῶν,
 γένεσιν· τὸ δὲ, ἀδυνάτον· ὅτι ἀπὸ τοῦ αἰτιον
 ἢ ψυχῇ καὶ ἢ ζῶν· οὐ δὲ συλλογισμῶν· συμ-
 βαίνει γὰρ, καὶ μὴ πρὸς αἰτιον φθῇ τὴν ψυχῇ πρὸς
 ζῶν, ὁ ἀδυνάτον. ἀλλὰ μόνοι, ἐσθλόν ζῶν
 μὴ θάνατον ὅτι φθορῇ, φθορῇ δὲ ἡμέρας·
 ἀσυλλογισμῶν μὴ οὖν ἀπὸ τοῦ ὅτι εἰσὶν οἱ τοιοῦ-
 τος λόγοι. πρὸς δὲ ὁ καίμην, ἀσυλλογισμῶν.
 ὅτι λαμβάνει πολλὰς ὅτι ἢ τοῖς αἰτιον τὸ ἐρω-
 τῶν ὅτι τοιοῦτον. 10 Οἱ μὲν οὖν πρῶτον τὸ ἐρω-
 τῶν, καὶ πρῶτον τὸ μὴ αἰτιον λόγοι, τοιοῦτοι εἰ-
 σιν. 11 Οἱ δὲ πρῶτον τὸ πρὸς δύο ἐρωτήματα ἐκ
 πρῶτον, ὅταν λαμβάνει πλείον ὅτι, καὶ ὡς ἐπὶ
 ὅτις ἀποδείκνυται ἀπὸ τοῦ μίαν. ἐπὶ εἰσὶν μὴ
 οὖν ὅτις ἰδίῃ ὅτι πλείον, καὶ ὅτι οὐ δοθέν
 ἀπὸ τοῦ μίαν· ὅτι, πότερον ἢ γὰρ, θάλαττα ὅτι,
 ἢ ὕδατος; ἐπὶ εἰσὶν δὲ, ἢ τοῖς καὶ ὡς ἐπὶ ὅτι-
 τος, διδοῦσι ἀπὸ τοῦ μίαν, καὶ ἐλέγχεται, ἢ ὅτι-
 λυγῶν τὸ μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτῶν μὴ,
 * καὶ ἐλέγχεται φαίνεται· ὅτι, ἀπὸ τοῦ ὅτι καὶ
 ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι; ὡς τε ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν τὸ-
 τὸν καὶ τὸν, ἀπὸ τοῦ μίαν, ἀλλὰ ὅτι αἰτιον ποιεῖ,
 τυπῇ· ἢ πάλιν, ὡς πρὸς μὴ, ὅτι ἀπὸ τοῦ
 πρὸς δὲ, ὅτι ἀπὸ τοῦ, πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ, ἢ
 ὅτι ἀπὸ τοῦ; ὅτι πρὸς γὰρ ἀπὸ τοῦ, ὅτι μὴ ὡς
 ἐλέγχεται, ἢ πρὸς φαίνεται δὲ δὲ ἀπὸ τοῦ * εἰ-
 πῶν· τὸ γὰρ φαίνεται τὸ μὴ ἀπὸ τοῦ εἶναι τὸ ἀπὸ
 τοῦ, ἢ τὸ ἀπὸ τοῦ μὴ ἀπὸ τοῦ, πρὸς· ὅτι γὰρ
 πρὸς τὸν τὸν, καὶ ἐλέγχεται, πρὸς τὸν τὸν
 ἀπὸ τοῦ. ὅτι, εἰ πρὸς δὲ, ὅτις ἐκ τὸν πολλὰ
 ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ, ὅτι γὰρ, καὶ τυπῇ. εἰ γὰρ
 τυπῇ, τὸ μὴ ὅτι, πρὸς τὸν τὸν· καὶ
 τυπῇ ἐστὶ τὸ μὴ ὅτι, πρὸς τὸν τὸν· ὅτι γὰρ
 ὅτι οὖν τὸ μὴ, ὅτι, τὸ γὰρ, μὴ ὅτι· τὸ ἀπὸ τοῦ
 ὅτι ὅτι, ἢ τυπῇ· ὅτι ἀπὸ τοῦ.

x. i. i. p.

x. i. i. p.

A Atqui necesse non est hoc euenire. nō enim
 si quicquid genitum est, principium haberi
 etiam si quid principium habet, genitū est:
 quemadmodū nec si febricitans est calidus,
 necesse est etiā calidum febricitare. 9 Ex eo
 autē quod non causa, accipitur pro causa, pa-
 ralogsismus est, cum absumpta fuerit nō cau-
 sa, quasi ob eā fiat elenchus. Hoc autē acci-
 dit in syllogismis *ducentibus* ad impossibile:
 quoniam in his necesse est refellere aliquid
 eorum quæ posita fuerunt. Si igitur nume-
 ratū sit in necessariis interrogationibus an-
 te conclusionem eueniens illud impossi-
 ble, sæpe videbitur ob id fieri elenchus: verbi
 gratiā, nō idem esse animam & vitā: quia si
 interitui ortus est contrarius, etiam cuidam
 interitui erit quidam ortus cōtrarius: atqui
 mors est interitus quidam, & vitæ cōtraria:
 quare vitæ est ortus: & vivere est oriri: sed
 hoc est impossibile: non sunt igitur idem a-
 nima & vita. *Hoc* vero non est conclusum
 syllogismo: quoniam euenit impossibile, e-
 tiam si quis non asserat vitam esse idem at-
 que animam: sed tantūm, mori quæ est in-
 teritus, vitam esse contrariam: interitui au-
 tem ortum. Ergo huiusmodi argumen-
 tationes non sunt ad concludendum ine-
 pte omnino, sed propositum non conclu-
 dunt. atque eiusmodi *vitium* plerumque
 non min⁹ ipsos interrogantes latet.
 10 Ex consequente igitur, & ex non cau-
 sa argumentationes eiusmodi sunt. 11 Hæ
 verò ex eo quod duæ interrogationes pro
 vna accipiuntur, cum latet plures esse, &
 quasi vna sit *interrogatio*, datur vna respon-
 sio. Sane quasdam facile est animaduerte-
 re multas esse, nec dandam esse responso-
 nē *vnā*: veluti, utrū terra est mare, an cœlū?
 in nonnullis autē min⁹ *perspicitur*: & quasi
 vna sit *interrogatio*, responsonē dant; ac re-
 darguuntur elenchis: aut assentiuntur, quia
 nō respondēt quod rogatū est, & redargui
 videntur. veluti, Nū hic & hic est homo?
 quare si quis hūc & hunc verberet, homi-
 nem, nō homines, verberabit. Aut rursus:
 Quotū alia sunt bona, alia non bona; hæc
 omnia *suntne* bona, an non bona? utrūvis e-
 nim dixerit, fieri potest, ut aut in elenchum
 incidere, aut quod videtur falsum, dicere vi-
 deatur. nā si uod dicatur aliquid eorū quæ nō
 sunt bona, esse bonū, siue *aliquid* eorū quæ
 sunt bona, non esse bonū; falsū *dicatur*. Inter-
 dū vero a sūptis quibusdā etiā verus elen-
 chus fieri potest. veluti, si quis concesserit,
 æquē vnū ac multa dici alba, & nuda, & cæ-
 ca. nam si cæcum est, quod non habet aspe-
 ctum, cum sit naturā comparatum ut ha-
 beat: etiam cæca erunt, quæ non habent,
 cum naturā sint comparata ut habeant.
 quando igitur aliud habet, aliud non ha-
 bet, ambo videbunt, aut cæca erunt: quod
 est impossibile.

Reductio omnium fallaciarum ad ignorationem elenchi.

Cap. VI.

1 ¶ Prothesis. 2 ¶ Generalis expositio. 3 ¶ Specialis expositio. De fallaciis in dictione consistentibus. 4 De fallacia accidentis. 5 De fallacia secundum quid. 6 De ignoratione elenchi. 7 De petitione quaesiti propositi. De non causa. 8 De fallacia consequentis. 9 De pluribus interrogationibus. 10 ¶ Epilogus.

AUtegitur sic diuidendi sunt, qui videntur syllogismi, & elenchi; aut omnes reuocandi ad ignorantiam elenchi, hac pro principio sumpta. licet enim omnes dictos modos resolueret in elenchi definitionem.

2 Ac primum, si sint inepti ad concludendum. oportet enim ex iis quæ posita sunt, effici conclusionem, adeo ut necessarium dicatur, non effici tantum videatur.

3 Deinde & secundum partes definitionis. Nam eorum *paralogismorum*, qui in dictione cernuntur, nonnulli ex duplici significatione oriuntur: cuiusmodi est homonymia, & *ambigua oratio*, & *ditionis figura similis*. solent enim *hæc omnia*, quasi hoc aliquid significantia *usurpari*. Compositio vero & diuisio, & accentus *ideo captionem efficiunt*, quod non eadem est oratio, vel nomen *est diuersum*: oportebat autem & hoc *idem esse*, quemadmodum res eadem *est*, si futurus est elenchus, aut syllogismus; ut puta, si tunicam *concludi debet*; non oportet vestem concludere, sed tunicam. quamvis enim id verum sit, tamen non est syllogismo conclusum: sed adhuc interrogatione est opus, ut idem significare *assumatur*, erga quærentem quid ita? 4 *Paralogismi* autem, qui ex accidente *sumuntur*, definito syllogismo fiunt manifesti. oportet enim eandem esse definitionem elenchi, præterquam quod adiungitur contradictio: nam elenchus *est syllogismus contradictionis*. quare si non est syllogismus accidentis, non fit elenchus. non enim si, cum ea sunt, *neccesse est hoc esse*, hoc autem est album, *neccesse est album esse*, propter syllogismum. nec si triangulum duobus rectis æquales *angulos* habet; ei autem accidit, ut sit figura, vel primum, vel principium; *consequens est*, ut figura vel principium, vel primum sit tale. non enim *de eo demonstratio sit*, quâ *est figura*, nec quâ primum, sed quâ triangulum *est*. Similiter & in aliis *se res habet*. Quapropter si elenchus *est syllogismus quidam*; qui ex accidente *est*, elenchus esse nequit. Sed hinc & artifices & omnino docti ab indoctis redarguuntur: quoniam ex accidente syllogismos faciunt aduersus scientes: hi vero, cum diuidere non valeant, aut rogati dant, aut non dantes videntur dedisse.

ΑΔΗ ὅτως ἀφαιρετέοι τοῖς φασιμένοις. Καρ. 6. Συλλογισμοὶ καὶ ἐλέγχοι. ἢ πᾶσι τοῖς αἰακτίοις εἰς τὴν τῷ ἐλέγχῳ ἀγνοίαν, ἀρχὴν αὐτῶν ποιησαμένοις. ἔστι γὰρ ἀπὸ τῆς αἰακτικῆς τοῖς λεγόμενοις ἔπος εἰς τὸν τῷ ἐλέγχῳ ὁρισμὸν.

2 Πρῶτον μὲν, * εἰ ἀσυλλόγιστοι. διὲ γὰρ οἱ καὶ τοῖς κειμένοις συμβαίνει ὁ συμπτέρομα, ὡς λέγει ὁ ἀφαιρέτης, ἀλλὰ μὴ φαίνεται. 3 Ἐπιπὰ καὶ ἐπὶ τὰ μέρη τῷ ὁρισμοῦ. τῷ μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ λέξει, οἱ μὲν εἰσι τῶν ὁρίων, οἱ ἡτὶ ὁμωνυμία, καὶ ὁ λόγος, καὶ ἡ ὁμοιοσημοσύνη. σιῶντες γὰρ ὁ πᾶσι ὡς ποδὲς σημεῖον. ἢ ὁ σιῶντες, καὶ ἡ ἀφαιρέσις, καὶ ἡ προσοδία, τὰ μὲν τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν λόγον, ἢ τοῦτομα ἀφαιρέσει. ἔστι δὲ καὶ τὸ το, καὶ τὰ καὶ ὁ προσοδία αὐτὸν, εἰ μέλλει ἐλέγχος ἢ συλλογισμὸς ἔσθαι. οἱ, εἰ λῶπιον, μὴ ἰμάτιον συλλογισσάσθαι, ἀλλὰ λῶπιον. ἀληθὲς μὲν γὰρ καὶ αἴτιον. ἀλλ' οὐ συλλελογίσται. ἀλλ' ἐπὶ ἐρωτήματος διῆ, ὅτι αὐτὸν σημεῖον, πρὸς τὸν ζητούμενον ὁ ἀφαιρέτης. 4 Οἱ ὅτι τῶν συμβεβηκός, ὁριζήντες τῷ συλλογισμοῦ, φαίνεται γίνονται. τὸν αὐτὸν γὰρ ὁρισμὸν διῆ καὶ τῷ ἐλέγχῳ γίνεσθαι, πλὴν προσοδεῖσθαι τὸν αἰακτικὸν ὁ γὰρ ἐλέγχος, συλλογισμὸς αἰακτικῆς. εἰ οὖν μὴ ὅτι συλλογισμὸς τῷ συμβεβηκός, ὁ γὰρ ἐλέγχος. οὐ γὰρ, εἰ πῶς ὅτι, αἰακτικὴ τῶν εἶναι, τῶν δὲ ὅτι λῶπιον, αἰακτικὴ λῶπιον εἶναι ἀφαιρέτην, συλλογισμὸν. οὐδ' εἰ τὸ πείρασις δυοῖν ὁρῶν ἴσας ἔχει, συμβεβηκε δὲ αἰακτικὴ, ἢ πρῶτον, ἢ ἀρχή. ὅτι γῆρας ἢ ἀρχή, ἢ πρῶτον τοιοῦτον εἶναι. οὐ γὰρ ἢ γῆρας, οὐδ' ἢ πρῶτον, ἀλλ' ἢ πείρασις, ἢ ἀπὸ δόξης. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων. ὡς το, εἰ ὁ ἐλέγχος, συλλογισμὸς τίς. οἱ αὖ εἰν ὁ καὶ συμβεβηκός, ἐλέγχος. ἀλλὰ τῶν τῶν καὶ οἱ τεχνίται, καὶ ὅπως οἱ ὁπτισημονες. αὐτὸ τῶν αἰακτικῶν ἐλέγχονται. καὶ συμβεβηκός γὰρ ποιοῦνται τοῖς συλλογισμοῖς πρὸς τὴν εἰδὴ. οἱ δὲ οὐ διωάμενοι διαφύει, ἢ ἐρωτῶμενοι διδάσκει, ἢ οὐ διδόντες, οἶονται διδάσκειν.

5 Οἱ δὲ πάλιν τὸ πᾶν καὶ ἀπλῶς, ὅτι οὐ
 χεῖ τῆ αὐτῆς ἢ κατὰ φασιν καὶ ἀπόφασιν. τῆ
 γὰρ πᾶν λευκόν, τὸ πᾶν ἢ λευκόν· ὅτι ἀπλῶς
 λευκόν τὸ ἀπλῶς οὐ λευκόν, ἀπόφασιν. εἰ οὖν,
 δόντος τὸ πᾶν ὅτι λευκόν, ὡς ἀπλῶς εἰρημὸν
 λαμβάνει, οὐ ποιεῖ ἐλέγχον· φαίνεται δὲ ἀφ'
 πλεοναγίας τῆς πᾶν ὅτι ἐλέγχος. 6 Φανερώτε-
 ρον δὲ πᾶν τὸν οἱ πρὸς τὸν λευκόν τὸ πᾶν
 τὸν τῆ ἐλέγχου ἀφαιρέσει· ὅτι καὶ πρὸς τὸν
 λευκόν οὐτως· τὸ πᾶν γὰρ τῆ λόγου ἢ ἐλλεί-
 ψει ἢ φαισσία γίνεται· καὶ διαμενέμεν οὐ-
 τως· καὶ τὸν ὅτι πᾶν πᾶσι γίνεται πᾶν τῆ
 λόγου ἐλλείψει.

7 Οἱ τε πάλιν τὸ λαμβάνειν τὸ εἶ-
 ρος, καὶ τὸ ἀναίτητον ὡς αἴτιον πᾶσι,
 δῆλοι ἀφ' τῆς οἰσιμονίας· διὸ γὰρ συμπεράσμα-
 τας αὐτῶν ὅτι συμβαίνει, ὅτι οὐκ ἔστιν εἰς τὴν
 ἀναίτητον. καὶ πάλιν μὴ ἀριθμολογίας τῆς
 ἀρχῆς, ὅτι οὐκ ἔχουσιν οἱ πάλιν πλεοναγίας τῆς
 εἰς ἀρχήν.

8 Οἱ δὲ πάλιν τὸ ἐπὶ τὸν μέγας,
 εἰς τὴν συμβεβηκός· τὸ γὰρ ἐπὶ τὸν μέγας
 συμβεβηκός, ὅτι τὸ
 λευκόν συμβεβηκός, ἐστὶν ἐφ' ἑνὸς μόνου λευκοῦ·
 οἷον, αὐτὸν ὅτι λευκόν καὶ τὸ μέλι, ὅτι λευ-
 κόν καὶ κύκλον· τὸ δὲ πάλιν τὸ ἐπὶ τὸν μέγας, εἰς τὴν
 σπείρειν· τὰ γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ αὐτῇ, ὅτι ἀλλή-
 λους ἀξιοῦμεν εἶναι αὐτῶν· διὸ οὐ γίνεται ὁ
 πάλιν τὸ ἐπὶ τὸν μέγας ἐλέγχος· ἐστὶν δὲ οὐ πᾶν-
 τως ἀληθές· οἷον, αὐτὸ ἢ λευκόν καὶ συμβε-
 βηκός· καὶ γὰρ ἢ χιὼν καὶ ὁ κύκλος πᾶν
 λευκὸν αὐτὸν· ἢ πάλιν, ὡς εἰς τὸν Με-
 λισσοῦ λόγον, τὸ αὐτὸ λαμβάνειν εἶναι τὸ γε-
 γνησθαι καὶ ἀρχὴν ἔχειν. ἢ τὸ ἴσους γίνεσθαι
 καὶ πᾶν μέγας λαμβάνειν· ὅτι γὰρ τὸ
 γεγενῆσθαι ἔχει ἀρχὴν· καὶ τὸ ἔχειν ἀρχὴν,
 γεγενῆσθαι ἀξιοῖ· ὡς ἀμφω πᾶν ὅτι, πᾶν
 ἀρχὴν ἔχει, τὸ γεγενῆσθαι, καὶ τὸ πεπε-
 ρασμένον. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἴσων γε-
 γνησθαι, εἰς τὸ αὐτὸ καὶ ἐν μέγας λαμ-
 βάνειν, ἴσα γίνεσθαι· καὶ τὰ ἴσα γινώσκοντα,
 εἰς μέγας λαμβάνειν, ὡς πᾶν τὸ ἐπὶ τὸν μέγας λαμ-
 βάνειν. ἐπεὶ οὖν πάλιν τὸ συμβεβηκός ἐλεγ-
 χος, εἰς τὴν ἀγνοίαν τῆς ἐλέγχου· φανερόν
 ὅτι καὶ ὁ πάλιν τὸ ἐπὶ τὸν μέγας, ὅτι οὐκ ἔστιν
 δὲ τῆς καὶ ἄλλως.

9 Οἱ δὲ πάλιν τὸ πᾶν πλείονος ἐρω-
 τήματα ἐν πᾶσι, εἰς τὸ μὴ ἀφαιρέσειν
 ἡμᾶς, ἢ μὴ ἀφαιρέσειν τὸν λόγον τῆς πρὸς
 τῆς αὐτῆς· ἢ γὰρ πρὸς τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἐν καὶ ἑνὸς

5 Ex eo verò, quod quadamtenus, vel sim-
 pliciter dicitur, ducit peralogismi in eo versan-
 tur, quod non de eodem accipiunt affirmatio
 & negatio. eius enim quod quadamtenus
 est album, id quod quadamtenus non
 est album, negatio est. si igitur, dato esse
 quadamtenus albū, alius quasi simpliciter
 dictū accipiat, non efficit elenchū, sed effi-
 cere videtur, quoniam ignoratur quid sit e-
 lenchus. 6 Maximè autem omnium perspicui
 sunt, qui suprā dicti sunt ex elenchi defini-
 tione: ideòq; sunt ita appellati. nam ob de-
 finitionis defectionem fit ut elenchus vi-
 deatur: & si diuidantur peralogismi, sicut
 nunc diuisimus, hoc omnibus commune po-
 nendum est, definitionis (inquam) defectio.
 7 Sed & hi, qui ex eo ducuntur, quod sumi-
 tur quasi initio propositum, & qui ex eo
 quod ponunt non causam pro causa, per
 elenchi definitionem sunt manifesti. oportet
 enim conclusionem euenire, eo quod illa
 sunt, quae fuerunt posita: quod certè nō est
 in non causis. rursus non connumerato eo
 quod ab initio quasi sumit: quod requisitum
 non habent, qui propter petitionem
 quasi initio propositi peccant. 8 Qui verò
 ex consequente ducuntur, accidentis pars
 sunt. nam consequens accidit: sed eo differt
 ab accidente, quod licet in vno tantum ac-
 cidens sumere: ut prout idem esse flauum &
 mel, nec non album & cyenum: quod verò
 ex accidente ducitur, semper in pluribus
 cernitur. nam quae vni & eidem sunt eadem,
 etiam inter se eadem esse postulamus: unde
 oritur elenchus, qui ex consequente appel-
 latur. Id autem non est omnino verum: vel-
 uti si album sit ex accidente: etenim nix &
 cyenus, quod ad albarem, idem sunt. aut
 rursus, ut in Melissi ratione: qui idem esse
 sumit Factū esse, & Principiū habere. aut
 idem esse, Fieri aequalia, & Eandem magni-
 tudinem accipere. nam quia quod factum
 est, principium habet: & quod principium
 habet, factum esse postulat sibi concedi:
 quasi haec duo, factum & finitum, eadem
 sint, propterea quod utraque principium
 habent. similiter & in iis quae aequalia
 sunt, si ea quae vnam & eandem magnitu-
 dinem accipiunt aequalia sunt; vicissim e-
 tiam, quae aequalia sunt, vnam magnitudi-
 nem accipiunt. Itaque consequens sumit.
 Quoniam igitur elenchus ex accidente
 est, in ignorantia elenchi cernitur: apparet
 eodem referri etiam elenchum ex conse-
 quente. Et haec & alio modo consi-
 derandum.

9 Qui verò ex eo ducuntur, quod ex plu-
 ribus interrogationibus vna fit, in eo con-
 sistunt quod non articulatum seu non di-
 stinctè expendimus definitionem proposi-
 tionis. nam propositio est vnum de vno. est

enim eadem definitio vnius tantum, & simpliciter rei: vt hominis, & vnius tantum hominis. similiterque in aliis *res habet*. si igitur vna tantum propositio *est*, quæ vnum de vno postulat; etiam simpliciter propositio: sic interrogatio eiusmodi. quia verò syllogismus ex propositionibus *constat*, elenchus autem *est* syllogismus, etiam elenchus erit ex propositionibus. Quocirca si propositio *est* vnum de vno, apparet etiam hunc in elenchi ignorantia *versari*: videtur enim esse propositio, quæ non est propositio. Itaque si responsionem dedit quasi ad vnâ interrogacionem, erit elenchus; si non dedit, sed videtur *dedisse*, videbitur elenchus. ¶ Quare omnes modi cadunt in elenchi ignorantiam: illi quidem qui in dictione *consistunt*; quia videtur contradicatio, quod erat proprium elenchi: reliqui autem propter syllogismi definitionem.

Α ὁ γὰρ αὐτὸς ὁρὸς ἐνὸς μόνον, καὶ ἀπλῶς τῷ πρῶ-
 τῳ ματοῖ· ὅτι, ἀνθρώπου, ἔνός μόνον αἰσθητοῦ.
 ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. εἰ οὖν μία μόνη πρῶ-
 ταις, ἢ ἐν κατ' ἐνὸς ἀξιόδοσα· ἔσται ἀπλῶς ἑστὴ
 πρῶταις, ἢ τοιαύτη ἐρώτησις. ἐπὶ δὲ ὁ συλ-
 λογισμός, ἐκ πρῶταις· ὁ δὲ ἑλέγχος, συλ-
 λογισμός· καὶ ὁ ἑλέγχος ἑστὴ ἐκ πρῶταις.
 εἰ οὖν ἡ πρῶταις, ἐν κατ' ἐνὸς· φανε-
 ρόν ὅτι καὶ οὗτ' ἐστὶ τῷ ἐλέγχῳ ἀγνοία· φαί-
 νεται γὰρ ἐπὶ πρῶταις, ἢ οὐκ οὖσα πρῶταις.
 εἰ μὲν οὖν δίδωκεν ἀπόκρισιν, ὡς πρὸς μίαν
 ἐρώτησιν, ἑστὴ ἑλέγχος· εἰ δὲ μὴ δίδωκεν, ἀλλὰ
 φαίνεται, φαινόμενος ἑλέγχος. 10 Ως τε πρῶ-
 ταις οἱ ἔρπονι πίπτοισιν εἰς τὸν ἐλέγχον ἀγνοίαν·
 οἱ μὲν οὖν, πρῶτα τὸ λέξιν, ὅτι φαινόμενη ἀ-
 πίφασις, ὅπως ἔω ἴδωμι τῷ ἐλέγχῳ· εἰ δὲ ἀγνοί-
 ας πρῶτα τὸν συλλογισμόν ὅσον.

Rationes deceptionum.

Cap. VII.

1 De homonymia, & amphibolia 2 De compositione, & divisione. 3 De non accentu. 4 De figura dictionis. 6 De accidente. 7 De consequente. 8 De ignorantia elenchi. De eo quod est non simpliciter. 9 De petitione quæ fit ab initio propositi. De non causa. De pluribus interrogantibus.

Porro nos fallunt *paralogismi*, qui ex C
homonymia, & qui ex ambigua oratio-
ne *ducuntur*: quia non possumus distingue-
re, quod multifariam dicitur. quorundam
enim distinctio non est in promptu: ut V-
nius, & Entis, & Eiusdem. 2 Qui verò ex
compositione, ac diuisione: quia nihil pu-
tamus interesse inter coniunctā & diuisam
orationem, sicut in plurimis accidit. 3 Simi-
lis ratio est eorum qui ex accentu *ducuntur*:
aut enim in nulla re, aut *saltem* non in mul-
tis videtur idem significare contentus &
remissus sermo. 4 Qui autem ex figura di-
ctionis, propter dictionis similitudinem.
nam difficile est discernere, quæ eodem, &
quæ diuerso modo dicuntur: (ferè enim
qui potest hoc facere, prope est ut verum
perspiciat, maximè autem scit annuere;) *quicquid* enim alicui attribuitur, existima-
mus esse hoc aliquid, & quasi vnum accipi-
mus. nam vni & substantiæ maximè vide-
tur consequens esse hoc aliquid, & ens.
5 Quocirca & inter eos *paralogismos*, qui in
dictione *consistunt*, hic *fallendi* modus est
ponendus. primum quia magis decipimur
considerantes cum aliis, quam apud nos-
metipsos: nam consideratio cum aliis per
sermonem *infirmitur*: apud nosmetipsos au-
tem non minus *fit* per rem ipsam. Deinde
& per nosmetipsos ut fallamur accidit;
cum in *rebus* considerandis sermo adhibe-
tur. Præterea deceptio est ex similitudine:
similitudo autem ex dictione:

[illegible]

6 Τὸν δὲ πρῶτον συμβεβηκός, ἀλλ' ὅτι μὴ διῶναι ἀφ' αὐτοῦ τὸ αὐτὸν καὶ ὅτι ἐπὶ ἐν καὶ ἐν τὰ πολλὰ· μηδὲ πῶς ποῖοις τῶν κατηγορημάτων πρῶτον αὐτὰ καὶ τὰς πρῶτας συμβεβηκται. 7 Ομοίως δὲ καὶ τῶν πρῶτον ἐπὶ αὐτοῦ· μέγας γὰρ ἢ ὅτι συμβεβηκός, ὅτι ἐπὶ αὐτοῦ· ἢ δὲ, καὶ ὅτι πολλὰ φανερὰ καὶ ἀξιόπιστα ὅπως, εἰ πῶς ἀπὸ τῆς μὴ χειρίζεσθαι, μηδὲ ἀπὸ πατέρων χειρίζεσθαι ἡπότερον. 8 Τὸν δὲ πρῶτον τὸν ἐλάττω τῶν λόγων, καὶ τῶν πρῶτον πῶς καὶ ἀπλῶς, ὅτι τὰς πρῶτον μικρὸν ἢ ἀπλῶς· ὡς γὰρ ὅτι πρῶτον μικρὸν ὅτι, ἢ πῶς, ἢ ὅτι ἀπλῶς, ἢ πῶς, ἢ ὅτι καὶ, καθόλου συγχωροῦμεν. 9 Ομοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν πρῶτον ἀφ' αὐτοῦ λαμβανόμενοι, καὶ τῶν ἀφ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι τὰ πλείω ἐρωτήματα ὡς ἐν ποιοῦσι· ὅτι ἀπλῶς γὰρ ἢ ἀπλῶς, ἀλλ' ὅτι πρῶτον μικρὸν· ὡς γὰρ ἀφ' αὐτοῦ, ὅτι πρῶτον, ὅτι πρῶτον συλλογισμὸν τὸν ὅτι, ἀλλ' ὅτι πρῶτον αἰτίας.

6 *Paralogismi* verò ex accidente fallunt: quia non possumus diiudicare, quod est idem vel diuersum, & quod est vnum vel multa: nec quibus attributis omnia eadem ac rei accidant. 7 Similis ratio est eorum qui ex consequenti ducuntur: nam consequens est pars quædam accidentis. Præterea & in multis videtur, & postulatur, ita, si illud ab hoc non separatur, neque hoc ab illo separari.

8 Qui verò ex defectione definitionis sumuntur, & qui ex eo quod quodammodo vel simpliciter dicitur, propter *discriminis* exiguitatem fallunt. vniuersaliter enim concedimus, quasi hæc nihil ad significent, aliquod, quadamtenus, simpliciter, quodammodo, nunc. 9 Similis est ratio eorum qui sumunt *quæsitum* initio *propositum*, & non *causarum*, & eorum qui multas interrogationes faciunt quasi vnā. in omnibus enim propter exiguitatem captio est: quia *scilicet* non expendimus accuratè definitionem propositionis, & syllogismi, ob antè dictam causam.

Ex locis suprà expositis colligi, non solùm eos qui videntur syllogismi & elenchi, sed etiam falsos & sophisticos. Cap. VIII.

1 Ex quibus dictum est fieri syllogismos & elenchos apparentes, ex iisdem fieri sophisticos. 2 Sophisticorum elenchorum genera, & distinctio à tentatiuis. 3 Eadem methode inueniri sophisticos, & tentatiuos. 4 Quomodo fiat elenchus apparet. 5 Sophisticum non esse absolutè syllogismum, vel elenchum.

CAP. VII.

ΕΓΕΙΛ' ἔχοντες πρῶτον ὅσα γίνονται οἱ φαινόμενοι συλλογισμοί, ἔχοντες καὶ πρῶτον ὅσα οἱ σοφιστικοὶ γίνονται ἀπὸ συλλογισμοῦ καὶ ἐλέγχου. 2 Λέγω δὲ σοφιστικὸν ἐλέγχον, ὅτι συλλογισμὸν, ὃ μόνον τὸν φαινόμενον συλλογισμὸν, ὃ ἐλέγχον, μὴ ὅτι δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅτι μὴ, φαινόμενον ὃ οἰκτεῖν τῶν πρῶτων· εἰ δὲ οὗτοι, οἱ μὴ καὶ τὸ πρῶτον ἐλέγχοντες καὶ ἀφαιρέτες ἀποσυνάμει· ὅτι καὶ τῆς πειραστικῆς· (εἰ δὲ ἢ πειραστικῆς, μέγας τῆς ἀφαιρέτικῆς· αὐτὴ δὲ διῶναι συλλογίζεσθαι· μέγας δὲ ἀγνοῖα τῶν διδόντων τὸν λόγον·) οἱ δὲ σοφιστικοὶ ἐλέγχοι, ἀπὸ τῶν συλλογισμῶν τῶν ἀπὸ φαινομένων, καὶ ποιοῦσι διὰ τὸ εἰ ἀγνοῖ· καὶ γὰρ τὸν εἰδόντα ἐμποδίζουσι πῶς τῆς λόγου. 3 Οἱ δὲ ἔχοντες αὐτοὺς τῇ αὐτῇ μεθόδῳ, διὰ τὸν πρῶτον ὅσα γὰρ φανερὰ τῆς ἀκούουσι ὡς ἡρώτων συλλογισμῶν, πρῶτον αὐτὰ καὶ τὰς ἀφαιρέσεις δόξαι· ὡς τε εἰσὶν συλλογισμοί· ἀλλὰ τῶν πρῶτων, ἢ αἰτίας· ὃ γὰρ μὴ ἐρωτηθεὶς οἰσται δίδωσθαι, καὶ ἐρωτηθεὶς ἢ τῶν

C Vm autem teneamus, ex quibus efficiuntur qui videntur syllogismi teneamus etiam, ex quibus fieri possunt sophistici syllogismi & elenchi. 2 Voco autem sophisticum elenchum & syllogismum, non solùm eum qui videtur syllogismus, vel elenchus, cùm non sit; sed etiam qui *re vera* est *syllogismus* vel *elenchus*, sed *falsus* videtur esse proprius rei *quæ de agitur*: tales sunt, qui non ex *re ipsa* redarguunt, ignorantēsque detegunt; quod erat *pirastice proprium*: (est autem *pirastice*, pars *dialecticæ*; quæ quidem potest falsum concludere, propter ignorantiam eius qui argumentationem concedit:) sed *sophistici elenchi*, etiam si concludant contradictionem, tamen non faciunt manifestum, an *aduersarius* ignoret, quoniam & scientem impediunt *sophisticis* hisce argumentationibus. 3 Quod autem habeantur eadem methode, manifestum est: nam propter quæ videtur audientibus, utpote in interrogationem deducta, cōcludi esse, propter hæc ipsa videtur etiam respondenti potest. erunt igitur syllogismi falsi per hæc aut omnia, aut aliqua. quod eorum se non interrogatus *quisiam* dedisset putat, utique etiam interrogatus daret.

Quamquam

Quamquam in nonnullis accidit, ut simul ac adiungitur interrogatio eius quod ad conclusionem perficiendam debeat, falsitas derogatur: ut in *captationibus*, quæ propter dictionem & solœcismum fiunt. Si igitur paralogismi contradictionis in eo cōsistūt, quod videtur elenchus: patet, ex totidem locis duci falsos syllogismos, ex quorū sumitur qui videtur elenchus. 4. At qui videtur elenchus, ob singulis partes veræ elenchis prætermittas efficitur, nam quaecumque parte deficiente, videbitur tantum non verus elenchus: ut qui ex eo sumitur, quod conclusio nō euenit propter argumentationē, id est, qui ad impossibile ducere tentat: & qui ex duabus interrogationibus unam facit, qui scilicet ob propositionem male acceptam peccat: & loco eius quod est per se, id sumit quod est per accidens: & huius pars, qui ducitur ex consequenti: præterea non in re, sed in sermone contingere, deinde loco contradictionis vniuersaliter, & secundum idem, & ad idem & eodem modo sumenda, in aliquo accipere, aut secundum vnumquodque horum præcare: præterea quia, connumerato eo quod initio quæsitum fuit, quæsitum initio propositum postulatur. Quare tenemus, ex quibus fiunt paralogismi: ex pluribus enim locis esse nequeūt, sed ex cōmemoratis locis omnes ducuntur. 5. Porro sophisticus elenchus non est simpliciter elenchus, sed aduersus aliquem: idemque sophisticus syllogismus, nisi enim sumat, qui ex homonymia ducitur, unam habere significationem: & qui ex simili dictionis figura, significare solum hoc: & alii eodem modo: neque elenchis, neque syllogismi erunt, nec simpliciter, nec aduersus eum qui interrogatur. sin id sumāt, erunt quidem elenchis & syllogismi aduersus eum qui interrogatur: simpliciter autem non erunt, quia non sumpserunt, quod vnam rem significaret, sed quod significare videretur, idque ab hoc respondente dimittaxat.

Ἀπλῶς ὅτι γὰρ ἕνα εἶναι συμβαίνει πρὸς ἁπλῶς ὁμοῖον, καὶ ὁ φθόγγος ἐμφανίζῃ. ὅς, ὅς τις πῶς πῶς λέγειν, καὶ τὸν πολυλογίαν. Εἰ δὲ οὖν οἱ πῶς λογισμοὶ τῆς ἀντιφάσεως, πῶς τὸν φαινόμενον ἐλεγχόν εἰσι, δῖλοι οἱ πῶς ὅσα αὐτὰ αὐτὰ καὶ τῶν φθόγγων εἰσὶν συλλογισμοί, καὶ ὅσα καὶ ὁ φαινόμενος ἐλεγχῆς.

4. Ο δὲ φαινόμενος, πῶς πῶς μὲν τῆ ἀληθείας· ἕκαστος γὰρ ἐκλείπειν, φαίνεται αὐτὸς ἐλεγχῆς. ὅς, ὁ πῶς ὁ μὴ συμβαίνει διὰ τὸν λόγον, ὁ εἰς ὁ ἀδιώτατος· καὶ ὁ τῶς δύο ἐρωτήσεως μίαν ποιῶν, ὁ πῶς πῶς πρὸς τὴν κατὰ αὐτὸν, ὁ πῶς ὁ συμβεβηκός· καὶ ὁ πῶς μὲν οὖν, ὁ πῶς ὁ ἐπὶ μόνον· ἐπὶ, τὸ μὴ ὅτι τῆ πῶς γαμαλός, ἀλλ' ὅτι τῆ λόγου συμβαίνει· εἴτ', αὐτὴ τῆ κατὰ τὸν πῶς ἀντίφασιν, καὶ τῆ τῶς πρὸς τῶν, καὶ ὅσα αὐτῶς. πῶς πῶς ὅς ὅτι πῶς, καὶ πῶς ἕκαστος ἑαυτῶν· ἐπὶ, πῶς τὸ εἰς εἰς μόνον τῆ εἰς ἀρχὴν τὸ εἰς ἀρχὴν λαμβάνει· ὥς ἔχει μὲν αὐτὸν, καὶ ὅσα γίνονται οἱ πῶς λογισμοί· πῶς πῶς μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν εἶναι· πῶς δὲ τῆ εἰρημύα εἰσὶν πῶς.

5. Ἐστὶ δὲ ὁ σοφιστικὸς ἐλεγχῆς, ὃς ἀπλῶς ἐλεγχῆς, ἀλλὰ πρὸς τίνα· καὶ ὁ συλλογισμὸς ὅσα αὐτῶς· αὐτὸν γὰρ μὴ λαβὼν, ὁ, τῶς πῶς τὸ ὁμοῖον, ἐν σημείῳ· καὶ ὁ πῶς πῶς ὁμοιοχημοσύνην, τὸ μόνον τὸδε· καὶ οἱ ἄλλοι ὅσα αὐτῶς, ὅτε ἐλεγχῆς, οὐτὶ συλλογισμοὶ εἰσὶν, οὐδ' ἀπλῶς, οὐτὶ πρὸς τὸν ἐρωτώμενον· εἰ δὲ λαβὼν, πρὸς μὲν τὸν ἐρωτώμενον, εἰσὶν· ἀπλῶς δὲ, εἰς εἰς εἶναι· ὃ γὰρ ἐν σημείῳ εἰλήφασιν, ἀλλὰ φαινόμενος, καὶ πῶς τῶς.

De numero elenchorum, & de eorum locis.

Cap. IX.

1 De numero elenchorum demonstratorum. 2 De numero falsorum elenchorum. 3 Quorum elenchorum loci pertineant ad dialecticum. 4 Distinctio elenchorum, qui scientiarum proprii sunt, a dialecticis. 5 De locis expositis in Topicis, 6 & eorum solutionibus. 7 De locis expositis in hoc libro. 8 Conclusio.

EX quot autem locis redarguantur qui elenchis redarguuntur, non est tantum sumere sine rerum omnium scientia, hoc autem nullius est artis proprium, infinitæ enim forcasce sunt scientiæ: proinde & demonstrationes, elenchis autem sunt etiam veri, nam quaecumque licet demonstrare, licebit etiam eum redarguere, qui thesīm veritati contradicentem posuerit.

Tom. I.

Ἀρ' ὅποσα ὃ ἐλεγχῆται αἱ ἐλεγχόμενοι· καὶ οὗτοι δὲ πῶς λαμβάνει αὐτὸν τῶν ὄντων ἐπιστήμης ἀπομύτων· τῶν δὲ εἰς αὐτὸν εἰς τῆς· ἀπειροὶ γὰρ ἴσως αἱ ἐπιστήμης ὥς δῖλοι οἱ καὶ αἱ ἀποδείξεις· ἐλεγχῆ δὲ εἰς εἰς ἀληθείας· ὅσα γὰρ ὄντι ἀποδείξεις, εἰς ὃ ἐλέγχῆ τὸν ἡμέτερον πῶς ἀντίφασιν τῆ ἀληθείας.

Mm

ῥαίων· ἐν τοῖσι γὰρ ἀποδυσσιν οἱ ἀπο-
 κρινόμενοι πολλάκις. 6 Ἐν τε, ὅταν ἀπορ-
 ρῶν, καὶ τῶν ἐπιδόξων τε, καὶ τῶν ἀφ' ὧν ἐχ-
 ραίρως· ὅθεν γὰρ πύτων οἱ συλλογισμοὶ γί-
 νονται. 7 Περὶ τούτων δὲ καὶ εἰς αὐτὰς πλείους
 ἐμπόλοιον οἱ ἀφ' ὧν, κατέχον. 8 Ὡς περ
 γὰρ ἐν γεωμετρίας περὶ ἔργου ὁ περὶ τὰ τοι-
 γαία γυμνασάσαι· καὶ ἐν ἀριθμοῖς ὁ περὶ
 τοῖς κεφαλισμοῖς περὶ ἔργου ἔχον, μέγα δὲ
 φέρει περὶ τὸν ἄλλον ἀριθμὸν γινώσκον
 πλαστούμενον· ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς λό-
 γοις, ὁ περὶ τῶν ἐπιδόξων περὶ τῶν ἀφ' ὧν, καὶ
 τῶν ἀφ' ὧν ἀπορρῶν ἀφ' ὧν ἐχρῆται. κα-
 θ' ὅσον γὰρ ἐν μνημονικῶν μόνον οἱ τόποι τε-
 ρήτες, ἀλλ' οὐκ οὐδὲν αὐτὰ μνημονεύει· καὶ
 τῶν τοιούτων συλλογιστικῶν, ἀφ' ὧν ὁ
 περὶ τῶν ἐπιδόξων αὐτὰς βλέπειν κατ' ἀριθ-
 μόν. 9 Περὶ τούτων τε κοινῶν μάλλον ἢ λόγων,
 εἰς μνημονικῶν ἔχον γὰρ ἐν ἀπορρῶν
 ἀπορρῶν, μετρίως χαλεπὸν. 10 Ἐπὶ τῶν
 ἑνὰ λόγων πολλοὶ ποιεῖν ἐχρῆται, ὡς ἀδηλόγη-
 τα χρῆται· εἴη δὲ αὐτὸ τοιοῦτον, εἴ τις ὅτι
 πλείον ἀφ' ὧν τὸ συλλογιστικῶν περὶ τῶν λόγων·
 ἔσονται δὲ διὰ τὴν ἀφ' ὧν, οἱ μάλιστα κα-
 θ' ὅσον, τῶν πλείων· οἱ, ὅτι ἐν αὐτῇ μία πλεί-
 ων ἐπιδόξων· οὕτω γὰρ ἐν τῇ περὶ τῶν, ἐν
 τῇ περὶ τῶν ἐπιδόξων καὶ συλλογιστικῶν. 11 Δὲ δὲ
 ἐν τῇ ἀπορρῶν κατὰ τὸν λόγον ποιεῖται τῇ
 λόγων, καὶ ἡ διφλεγμένη ἐπὶ μέγεθος· οὕτω
 γὰρ καὶ πολλοὶ ἐχρῆται τὸ ἑνὰ ποιεῖν· ὁμοίως
 δὲ καὶ ἐν ῥητορικῶν ἐπὶ τῇ ἀπορρῶν· αὐ-
 τὸν δὲ ὅτι μάλιστα φέρει ἐπὶ τὸ κατὰ τὸν φέ-
 ρει τοῖς συλλογισμοῖς. 12 Αἰετὶ δὲ οὐκ οὐκ οὐκ
 λόγων, εἰ ἐπὶ κοινῶν ἀφ' ὧν ποιεῖται· πλείους γὰρ
 οἱ ἐν μέγεθος, ἐν κατὰ τὸν διφλεγμένοι εἰσι· καὶ
 ἔστιν ἐν τῇ κατὰ μέγεθος ἢ τῇ κατὰ τὸν ἀπορρῶν,
 ἀφ' ὧν ὁ μὴ εἰς συλλογιστικῶν μὴ δὲ αὐτὸ κα-
 θ' ὅσον. 13 Τῶν δὲ γυμνασάσαι ἀπορρῶν, τῇ
 μὴ ἐπὶ τῇ, περὶ τῶν· τῇ δὲ συλλογισ-
 τικῶν, περὶ ἐμπειρίαν. 14 Περὶ τούτων ὅτι λαμ-
 βάνει τῇ μὴ τῇ συλλογιστικῶν, τῇ περὶ
 τῶν, τῇ δὲ τῇ ἐπὶ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ
 βολαῖς· ἐν τοῖσι γὰρ ἐκείνοι γυμνασάσαι
 τοῖσι. 15 Ὡς δὲ ἐν τῇ γυμνασάσαι
 ἀφ' ὧν ποιεῖται, περὶ τῶν ἀπορρῶν ἐν
 συλλογισμῶν περὶ τῶν, ἢ λύσιν, ἢ περ-
 τῶν, ἢ ἐπιδόξων· ἢ εἰ ὁρθῶς τις ἔρεται, ἢ
 εἰ μὴ ὁρθῶς, ἢ αὐτὸς ἢ ἕτερος, καὶ πε-
 ρὶ τῇ ἐκείνοι. ἐν τοῖσι γὰρ ἐν δυνά-
 μεις· ὁ δὲ γυμνασάσαι, δυνάμεις χρεῖται·

A in his enim *ex quæ* afferuntur, respondentes
 fastidiunt sæpe *ac respondent*. 6 Præterea &
 definitionibus abundare oportet, & eorum
 quæ probabilia primæque sunt, *definitiones*
 in promptu habere. Ex his enim syllogis-
 mi conficiuntur. 7 Enitendum quoque *est*,
 ut ea teneamus, in quæ sæpe numero dispu-
 tationes incidunt. 8 Nam ut in Geometria
 ère *est*, in elementis esse exercitatum: & in
 numeris summa capita in promptu habere,
 multum confert ad cognoscendum alium
 quoque numerum multiplicatum: simili-
 ter & in disputationibus *utile est*, in princi-
 piis promptum esse, & propositiones me-
 moriter tenere. quemadmodum enim in
 memoratiua *anima facultate* tantum loci
 positi, statim faciunt eadem meminisse: *ita*
 etiam hæc efficiunt maximè syllogisticum,
 quod ad ipsas *propositiones* numero definitas
 respiciatur. 9 Ac propositionem commu-
 nem potius quàm argumentationem me-
 moriz mandare oportet: principii nam-
 que & hypothesis copiam habere, medio-
 criter difficile *est*. 10 Præterea ex vna argu-
 mentatione multas facere assuescendum
est, quàm obscurissimè dissimulando, quod
 quidem fiet, si quis quàm longissimè recedat
 à cognatione *eorum* de quibus *instituta*
est disputatio. Possunt autem argumenta-
 tiones illæ hoc ferre, quæ sunt maximè v-
 niuersales: veluti, non esse vnam multarum
 rerum scientiam: sic enim & in relatis, & in
 contrariis, & in coniugatis erit.

11 Oportet etiam rationum commen-
 tarios vniuersales fieri, etiam si disputatum
 sit in parte. sic enim ex vna plures facere
 licebit. Similis *est* in rhetoricis enthyme-
 matum ratio. Ipse autem *differens*, quàm
 maximè *poterit* vniuersale declinabit in af-
 ferendis syllogismis. 12 Ac semper videre
 oportet, an argumentationes in commu-
 nibus versentur, omnes enim particulares
argumentationes etiam in vniuersali versan-
 tur. & inest in probatione particulari de-
 monstratio ipsius vniuersalis, quia nihil
 syllogismo concludi potest sine vniuersali.
 13 Instituenda autem est exercitatio indu-
 ctivarum *probatiorum* erga iuniores: syllo-
 gisticarum verò, erga peritos. 14 Eniten-
 dum autem est ut ab iis qui apti sunt ad cō-
 ficiendos syllogismos, accipiantur propo-
 sitiones: ab iis qui inducendi facultate sunt
 præditi, similitudines *sumantur*: in his enim
 utrique sunt exercitati. 15 Et omnino ex
 dialectica exercitatione enitendum *est* re-
 ferre aut syllogismum de re aliqua, aut so-
 lutionē, aut propositionem, aut obiectio-
 nem: aut *notare*, rectène quispiam interro-
 garit, an non rectè, siue ipse, siue alius; &
 qua ratione utrumque acciderit. in his
 enim *posita est differendi facultas*: & *huius*
 facultatis gratiā exercitatio instituitur:
 præsertim

praesertim in propositionibus, & obiectio-
nibus. *id* enim est (ut vno verbo dicam) dia-
lecticus, qui est ad proponendum & obii-
ciendum aptus. est autem proponere, vñ
facere ex multis: quoniam oportet in toto
sumere *id* ad quod argumentatio refertur.
obiiicere autem *est*, vnum ex multis facere:
autem distinguit, aut refellit, partim cō-
cedens, partim negans, quae proposita fue-
runt. 16 Non *est* autem cum quouis dispu-
tandum, neque aduersus quemvis exerci-
tatio instituenda. quoniam necesse *est* ad-
uersus nonnullos prauas fieri argumenta-
tiones. nam aduersus eum qui omnino ni-
titur ut videatur effugere, licet quidem
omnem conatum adhibere, ut syllogismo
concludatur, sed non decet. Quare non o-
portet cum quibusvis facile congrredi. *inde*
enim necessarium accidit ut praua *sit* dispu-
tatio. etenim qui se exercent, nequeunt si-
bi temperare, quominus differant conten-
tiosè. 17 Oportet etiā paratas argumenta-
tiones habere aduersus eiusmodi proble-
mata; in quibus cum paucæ argumentati-
ones suppetant, aduersus plurima problema-
ta utiles erunt. hæ verò sunt argumentationes
vniuersales, & quas adsumere ex rebus
passim obuiis difficile *est*.

Αὐτὴ μάλιστα καὶ τῶν περὶ τὰς ἐνστάσεις, καὶ τῶν ἐνστάσεων.
ἔστι γὰρ (ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν) διαλεκτικὸς, ὁ περὶ-
πατικὸς, καὶ ἐνστάτικος. ἔστι δὲ τὸ μὲν περὶ τὰς ἐνστάσεις
εἰ ποῖν τε πλείω· διὸ γὰρ ἐν ὅλῳ λυφθῆναι,
καὶ ἐν ὅλῳ λόγῳ· τὸ δὲ ἐνστάτικον, τὸ ἐν, πολ-
λά· ἢ γὰρ διαφῆ, ἢ ἀμάρφ, τὸ μὲν, διδοῖς, τὸ
δὲ, ὅ, τὴν περὶ τὴν ἀντινομίαν. 16 Οὐχ ἅπαν-
τι δὲ διαλεκτικοί, οὐδὲ καὶ πρὸς τὸν τυχεῖτα γυ-
μνασίον· ἀνάγκη γὰρ πρὸς τοῖς φαύλοις
γίνεσθαι τοὺς λόγους. καὶ γὰρ τὸν πᾶντως
πειρώμενον φαίνεσθαι ἀφθόνην, διχαίον
μὲν πᾶντως πειρώσθαι συλλογισσάσθαι, οἷον
ἀγχιμαῖν δὲ. διὸ καὶ οὐδὲ σὺν ἐστὶν ἀγχι-
μαῖς πρὸς τοὺς τυχεῖτας· ἀνάγκη γὰρ πο-
τεσθῆναι συμβαίνει. καὶ γὰρ οἱ γυμναζο-
μενοὶ ἀδυνατῶσιν ἀπείχεσθαι τῆς ἀφθό-
νης, καὶ ἀγωνιστικῆς. 17 Δὲ δὲ καὶ πε-
ποιημένοις ἔχει λόγους πρὸς τὰ πιαδὰ τῆς
περὶ τὴν ἀντινομίαν, ἐν οἷς ἐλαχίστων ἀπορησά-
ντων, πρὸς πλείω χρησίμους ἔξομεν. οὐ γὰρ
δὲ εἰσὶν οἱ καὶ οἱ, καὶ πρὸς οἷς ποιεῖται
* χαλεπὸν οἷον τὴν ἀντινομίαν.

γρ. χαλεπὸν
πρὸς οἷον τὸν



ARISTOTEΛΟΥΣ,

ΠΕΡΙ ΣΟΦΙΣΤΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ.

ARISTOTELIS

DE SOPHISTICIS ELENCHIS,

LIBER VNVS.

AN SINT ARGUMENTATIONES SOPHISTICAE,

TRACTATVS I.

Cap. I.

1 Prothesis. 2 Quosdam esse syllogismos, vel elenchos: quosdam non esse, sed videri. 3 Quid sit syllogismus. 4 Quid sit elenchos. 5 Cur sint quaedam rationes fallaces.



DE sophisticis autem elen-
chis, & iis qui, cum vi-
deantur esse elenchi, sunt
paralogismi, non elenchi, di-
camus, sumpto initio secun-
dum naturam à primis.

Tom. I.



EΠΙ Δὲ τῆς σοφιστικῆς ἐλέγ-
χων, καὶ τῶν φαινομένων μὲν
ἐλέγχων, ὄντων δὲ παρο-
λογισμῶν, ἀλλ' οὐκ ἐλέγχων, λέ-
γομεν, ἀρξάμενοι καὶ φύσει ἀπὸ τῶν πρώτων.

LI

igitur, ut qui sophisticè cavillari volunt, dictarum argumentationum genus quærant; nam è re est: huiusmodi namque facultas sapientem videri faciet: quod quidam hi præligunt. 7 Esse igitur eiusmodi quoddam argumentationum genus, & huiusmodi facultatem eos expectere, quos vocamus sophistas, manifestum est.

Αὐτὸν ποῖς βυλοῦρας σοφιστὴν, τὸ τ' εἰρημῶν λόγον ἥμος ζῆται· πρὸ ἔργου γὰρ ὅστιν. ἡ γὰρ τοιαύτη δυνάμεις πειρήσθαι φαίνεται * σφόν, οὐ γὰρ ποῖς, τυγχάνουσιν τ' ἀπορίων ἔχοντες. 7 Οἱ μὲν οὖν ὅτι τὸ ποῖς τὸν ἥμος λόγον, ἔστι τὸ ποῖς αὐτὴς ἐφίει· δυνάμεις, οὐκ ὁμοῦ ὁμοῦ, δηλοῦ.

DE SCOPIS SOPHISTARVM,

TRACTATUS II.

Argumentationum genera.

Cap. II.

1 Prothesis. 2 Expositio. 3 De quibus supra dictum fuerit, ac de quibus deinceps dicendum sit.

QUOT verò sint species argumentationū sophisticarum, & quot numero sint ea ex quibus hæc facultas constat, & quot partes sint huius tractationis, ac de aliis contentibus ad hanc artē, iam dicamus. 2 Sunt igitur argumentationum, quarum in discendo est usus, genera quatuor, didascalica, dialectica, tentativa, & litigiosa. Didascalica sunt, quæ ex propriis cuiusque disciplinæ principiis, non ex respondentis opinionibus concludunt: oportet enim discētem credere. Dialectica verò, quæ ex probabilibus aptæ sunt ad concludendam contradictionem. Tentativa autem, quæ ex iis quæ respondentem videntur, & quæ necesse est eum scire, qui sibi sciētiam arrogat. quo autem modo, definitum est in aliis libris. Litigiosa verò, quæ ex iis quæ videntur probabilia, cum re vera alia non sint, aptæ sunt ad concludendum, aut videntur aptæ ad concludendum. 3 Ergo de didascalicis, & demonstratiuis, in Analyticis dictum fuit: de dialecticis verò ac tentatiuis, in aliis libris: de contentiosis autem ac litigiis nunc dicamus.

ΠΟσα δ' ἐστὶν εἶδη τ' λόγων τ' σοφιστικῶν, καὶ ὅτι πόσων τ' ἀριθμῶν ἡ δυνάμεις αὐτῆς συνέστηκε, καὶ πόσα μέρη τυγχάνει τ' ἀπορρημάτων ὅντα, καὶ ὅτι τ' αὐτῶν τ' συντετακμένων εἰς τ' τέχνην ταύτην, ἥδη λέγωμεν. 2 Ἐστὶ δὲ τ' ὅσα ὁ ἀφελόμενος λόγον ἥμος * τέτταρα, διδασκαλικοί, καὶ ἀφελεπτικοί, καὶ πειραστικοί, καὶ ἐριστικοί. διδασκαλικοί μὲν, οἱ ἐκ τ' οἰκείων ἀρχῶν ἐκαστοῦ μαθηματος, καὶ ἐκ τ' ὅς ἀποκρινόμενοι δόξαν συλλογισμένοι· διὲ γὰρ πιστεύει τ' μαθητὴν ὅτι ἀληθεύει, οἱ ἐκ τ' ἐκδοξῶν συλλογιστικοί ἀπὸ φάσεως. πειραστικοί γ', οἱ ἐκ τ' δοκούντων τῷ ἀποκρινόμενῳ, καὶ ἀναγκάσει δέναι ὅς πρὸς ποινὴν ἔχει τ' ὁπισθήμεν. οἱ ἔσονται γ', διωρισταὶ ἐν ἐτέρῳ· ἐριστικοί γ', οἱ ἐκ τ' φαινομένων ἐκδοξῶν, μὴ ὄντων γ', συλλογιστικοί, ἢ φαινομένοι συλλογιστικοί 3 Περὶ μὲν οὖν τ' διδασκαλικῶν καὶ ἀποδελτικῶν ἐν ταῖς Αναλυτικαῖς εἴρηται· ὅτι τ' διδελτικῶν καὶ πειραστικῶν, ἐν ταῖς ἀγῶνι καὶ τ' ἀγωνιστικῶν καὶ ἐριστικῶν καὶ λέγωμεν.

Alexander ait in quibusdā codicibus. scripsum olim fuisse τὰς, quatuor lectionem si probauerimus, ἀφελεπτικοί καὶ πειραστικοί λόγοι vno membro erunt accipiendi: ut sunt sapientē si pueri καὶ ἀφελεπτικοί.

Scopi sophistarum.

Cap. III.

2 Prothesis. 2 Expositio.

Primum autem sumendum est, ad quod colliment, qui in disputationibus contendunt, ac vincere student. 2 Hæc verò quinque numero sunt, elenchus, falsum, inopinabile, solæcismus: & quintum, efficere ut is quicum disputant, nugetur: hoc verò est, cogere ut sæpius idem dicat: aut, quod non est sed videtur esse, quodvis horum. 3 Maximè igitur hoc præligunt, ut videantur elencho redarguere: secundo, ut de aliqua re mentiri ostendant: tertio, ut ad inopinabile ducant: quarto, ut solæcismum committere faciant: hoc est, efficiant argumentatione, ut respondens barbarè loquatur: postremo, ut sæpius idem dicere cogant.

Tom. I.

Πρῶτον γ' ἀπὸ τῶν πόσων ἐστὶν ὁ λόγος ἀγωνιστικός καὶ ἀφελεπτικός. 2 Εἰσὶ γ' αὐτῶν, πέντε τ' ἀριθμοί, ἐλεγχος, καὶ ψεῦδος, καὶ ἀπρόδοξον, καὶ σολαικισμός, καὶ πέμπτον, τὸ ποῖς αὐτὸ λέγειν τ' ἀπορρημάτων ὅντα δὲ ἐστὶ τὸ πολλάκις αὐτὸ λέγειν τ' αὐτὸ λέγειν. * ἢ τὸ μὴ ὄν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἔχοντες εἰς τοῦτον. 3 Μάλιστα μὲν οὖν πρὸς αὐτῶν φαίνεται ἡ ἀγῶνη· δὲ τῶν γ' ἀφελεπτικῶν τι δὲ καὶ ἡ ἀγῶνη· εἰς τὸ ἀπρόδοξον ἀγῶνη τέτταρον, σολαικισμὸν ποῖς· τὸ δὲ ἐστὶ, τὸ ποῖς αὐτὸ λέγειν βαρβαρίζειν ἐκ τ' λόγων τ' ἀποκρινόμενοι. ἡ δὲ αὐτῶν γ', τὸ πλεονάκις αὐτὸ λέγειν.

CAP. III.

Vide Alexanderum.

γ. ποῖς αὐτὸ λέγειν.

δ. ἢ.



DE INVENTIONE.

TRACTATUS III.

De fallaciis in dictione consistentibus.

Cap. IV.

1 Reprehensionum diuissio, 2 & subdivissio. 3 De homonymia. 4 De amphibolia. 5 Communia de homonymia & amphibolia. 6 De compositione. 7 De diuisione. 8 De accentu. 9 De figura dictionis.

TΡόποι δὲ εἰσι, τῷ μὲν ἐλέγχῳ· δύο· οἱ ἄλλοι γὰρ, εἰσὶ τῶν λέξεων, οἱ δὲ ἐξω τῆς λέξεως. 1. Ἐστὶ δὲ τὰ τῶν λέξεων ἐμπειοῦντα τὰ φαινομένη, ἐξ τῶν ἀριθμῶν ταῦτα δὲ ὅτι, ὁμωνυμία, ἀμφιβολία, σιῶσεις, διαίρεσις, προσωδία, & ῥῆμα λέξεως. τοῦτο δὲ πίστις, ἢ τε δὲ ἐπαγωγῆς, καὶ συλλογισμός, ἃν τι λαφύῃ τις ἄλλος, καὶ ὅτι πᾶσαι τῶν αὐτῶν αἰσῶν αἰσῶν ὁνόμασι καὶ λόγοις μὴ ταῦτα * δηλώσαι. 2. Εἰσὶ δὲ τῶν λέξεων οἱ ὁμωνυμίας οἱ τοῖς τοῖς λέγον· οἱ, ὅτι μαθηταῖοι οἱ ὁπτισμένοι· τὰ γὰρ ἀποδοματίζοντα μαθηταῖοι οἱ γραμματικοί. τὸ γὰρ μαθητὴν, ὁ μόνον, τὸ, τι ἐξυπνέειν γινώσκον τῇ ὁπτισμῇ, & τὸ λαμβάνειν τὴν ὁπτισμῇ καὶ πάλιν, ὅτι τὰ κακὰ, ἀγαθὰ· τὰ γὰρ δέοντα, ἀγαθὰ· τὰ δὲ κακὰ, δέοντα. διττὸν γὰρ τὸ δέον, τὸ, τ' ἀγαθόν, ὁ συμβαίνει πολλοῖς καὶ ὅτι τὰ κακὰ (ἐστὶ γὰρ κακὸν τι, ἀγαθόν) καὶ τὰ ἀγαθὰ δὲ, δέοντα φαίνεται. ἐπὶ, τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν εἰσῆσιν, καὶ καμνῶν καὶ ὑμῶν. ὅσοι γὰρ αἰσῶν, ἐπὶ καὶ ὅσοι ὑμῶν, ὑμῶν· αἰσῶν δὲ ὁ κατὰ τὸν, καὶ ὑμῶν ὑμῶν· τὸ γὰρ, τὸν καμνῶν, ὅπου ποιῶν, ἢ παρὰ, ἢ ἐν σμῶν· ἀλλ' ὅτι μὲν, ὅτι ὁ καμνῶν, ἢ κατὰ τὸν· ὅτι δὲ, ὅς ἐστι καμνῶν· πάλιν ὑμῶν μὲν καμνῶν, & ὁ καμνῶν· ὑμῶν δὲ, οὐ καμνῶν, ἀλλ' ὁ καμνῶν, οὐ καμνῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸν.

4. Παρὰ δὲ τὴν ἀμφιβολίαν οἱ τοῖς, τὸ βούλεσθαι λαβὴν μὲν πολεμίου. καὶ, ἂν ὁ πὶς γινώσκῃ, τὸ γινώσκῃ; & γὰρ καὶ τὸν γινώσκοντα, καὶ τὸν γινώσκοντα, ὅς ἐστιν ὡς γινώσκοντα σημαίνει πᾶσι τοῖς λόγοις. καὶ ἂν ὁ ὅς ἐστιν, τὸ ὅς; ὅς δὲ τὸν κίονα· ὡς τὸ ὅς ὁ κίον; &, ἂν ὁ ὅς φῆς εἶ, τὸν σὺ φῆς εἶ; φῆς δὲ λίθον εἶ; σὺ ἂν φῆς λίθον εἶ; καὶ, ἂν ὅς ἐστι σῶντα λέγειν; διττὸν γὰρ ἐστὶ σῶντα λέγειν, τὸ, τι τὸν λέγοντα σῶν, & τὸ τὰ λεγόμενα.

5. Εἰσὶ δὲ τῶν λέξεων οἱ ὁμωνυμίας, καὶ τὴν ἀμφιβολίαν. εἰς μὲν, ὅταν ὁ λόγος ἢ ὡς οὐκ ἐστὶν σημαίνει πλείω· ὅτι, αἰσῶν, καὶ πλείω· εἰς δὲ, ὅταν εἰς ὅτις ὡς οὐκ ἐστὶν λέγειν.

Modi autem elenchis redarguendi duo sunt: alii namque sunt in dictione, alii extra dictionem. 2. Sunt autem, quæ dictionis ratione *elenchum* videri faciunt, numero sex: hæc verò sunt, homonymia, amphibolia, compositio, diuissio, accentus, & figura dictionis. Huius rei fides fit inductione & syllogismo: cum quia si sumaturalius quispiam *modus ad aliquem ex his referri poterit*: tum etiam quia tot modis possumus hisdem nominibus & orationibus non idem significare.

3. Ex homonymia sunt eiusmodi argumentationes: veluti, eos qui sciunt, *μαθηται*, quoniam ea quæ memoriter recitantur? grammatici *μαθηται*. nam verbum *μαθηται* est homonymum. *quod significat & intelligere*, utendo scientia, & acquirere scientiam. Rursus mala esse bona, quoniam *τὰ δέοντα sunt bona*: quæ verò sunt mala, *sunt δέοντα*: nam duplex est *δέον*: nimirum & quod necessarium est, quod & in malis sæpe euenit. (est enim malum quidpiam, necessarium:) & bona quoque *δέοντα* esse dicimus. Præterea, eundem sedere ac stare, & ægrotare ac valere. nam qui surgebat, stat: & qui conualefcebat, valet: surgebat autem sedens, & conualefcebat ægrotans: etenim ægrotantem quodvis facere aut pati, non vnum significat, sed interdum cum qui nunc ægrotat, vel sedet: interdum verò cum qui ægrotabat prius, *vel sedebat*. Verumtamen conualescebat & ægrotans & : ægrotans: valet autem, non ægrotans, sed i ægrotans, non qui nunc, sed qui prius. 4. Ex amphibolia ducuntur hæ rationes, Velle capere me hostes. &, Nunquid quod quispiam cognoscit, hoc cognoscit? nam & qui cognoscit, & quod cognoscitur, potest ceu cognoscens significari hac oratione. &, Nunquid quod quis videt, hoc videt? videt autem columnam, quare videt columna? & Num quod tu dicis esse, hoc tu dicis esse? dicis autem lapidem esse: tu igitur dicis lapis esse? &, Num licet *αὐτὸν* dicere? duplex enim hoc quoque est, *αὐτὸν* dicere, quia & cum silere *significat*, qui dicit, & ea quæ dicuntur. 5. Sunt autem tres modi argumentationum, quæ ab homonymia & amphibolia sumuntur. vnus, cum oratio, vel nomen propriè multa significat, ut aquila, & canis. alter, cum soliti sumus ita loqui.

tertius, quando coniunctum plura significat, separatim verò simpliciter accipitur: vt scire literas. ponatur enim vtrumque vnam rem significare, & scire, (*inquam,*) & literas: tamen ambo *simul iuncta* plura significant, nempe aut ipsas literas habere scientiam, aut literarum alium. Ergo amphibolia & homonymia his modis continentur. 6 Ad compositionem autem hæc *referuntur*, veluti, posse sedentem ambulare, & non scribentem scribere. non enim idem valet, si quis separatim dixerit, & coniunctim, posse sedentem ambulare, & non scribentem scribere. atque hoc itidem si quis coniunxerit, non scribentem scribere: significat enim habere potestatem, vt non scribendo scribat. si verò non coniunxerit, habere potestatem quando non scribit, vt scribat. Ac, discit nunc litteras; siquidem didicit, quæ scit. Præterea, eum, qui vnum tantum ferre potest, multa ferre posse. 7 Ad diuisionem autem hæc *pertinent*: Quinque esse duo & tria: atque imparia & paria. & quod est maius, esse æquale: tantum enim esse, & etiamnum amplius. nam eadem oratio diuisa, & coniuncta, non semper idem significare videtur: veluti,

„ Ego te reddidi seruum , existentem li-
berum. Et illud ,

„ Quinquaginta è viris centum liquit
diuus Achilles.

8 Ex accentu verò in non scriptis dissertationibus haud facile est efficere argumentationem : sed in scriptis & poëmatis potius. sicut Homerum nonnulli tuentur adversus eos à quibus reprehenditur , quasi absurdè dixerit ,

— 22 — *ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κράτους.*

hoc enim per accentum solvunt, dicentes
illud v accentu acuto esse notandum. Sed &c
illud de Agamemnonis somnio defendunt,
quia non ipse Iuppiter dixit,

— သိတည်း သိ ဝိသုဒ္ဓိ အပ်ပါဌာ၊

sed somnio mandauit *id est*. Quæ igitur
sunt eiusmodi, ex accentu sumuntur. 9 Hæ
verò *argumentationes* ex figura dictionis du-
cuntur, cum quis eodem modo interpreta-
tur, quod non idem est: veluti masculinum
vs feminam, aut feminam vs masculinum,
aut neutrum vs alterum horum: vel rursus
quantum vs quale, aut quale vs quantum,
aut faciens vs patiens, aut affectum vs fa-
ciens, & cetera, vt antea diuisa fuerunt.
nam fieri potest vt quod non est in faciendi
categoria, perinde quasi in ea sit, dictione si-
gnificetur. vtputà valere, simili dicendi
formâ effertur, qua secare, vel ædificare.
quamquam illud, quale quidpiam, & certo
modo affectum declarat: hoc verò, aliquid
facere. Eodem modo & in aliis res habet.

10 Qui igitur ex dictione *elenchi ducun-*
ter, his modis fiunt.

Tom. I.

Α πείτες δὲ, ὅταν τὸ σῶν τιθέν, πλείω σημάνη·
 κεχρυσωμένοι δὲ, ἀπλῶς, οἷ, τὸ ἔπισασαι
 γραμματα. ἐκὰς περι μὴ γὰρ, εἰ ἔτυχεν, ἐν π
 σημαίν, τὸ ἔπισααι, ἔ τὰ γραμματα· ἄμ-
 φω δὲ, πλείω, ἢ τὸ τὰ γραμματα αὐτὰ ἔπι-
 στήμεν ἔχει, ἢ τῇ γραμμῇ δόξον. π μὴ δὴ
 ἀμφισβολία, καὶ ὁμωνυμία, πρὸς τούτοις τοὺς
 ὅρους ἐστὶ. **6** Παρὰ δὲ τὸ σῶνται τὰ πιάδε.
 οἷ, τὸ δυνάσθαι καὶ ἡμέτεροι βαδίζει, ἔ μὴ γρά-
Π φοιτα γράφει. ὃ γὰρ αὐτὸν σημαίν, αὐ διελών
 τις εἶπη, καὶ οἰωνοίς, ὡς δυνάσται τὸν καὶ ἡμέτεροι
 βαδίζει, καὶ μὴ γράφοιτα γράφει· καὶ τῇ δὲ
 ὡσαύτως αὐ τοῖς σῶνται, τὸ μὴ γράφοιτα γρά-
 φει· σημαίν γὰρ, ὡς ἔχει δυνάμειν τῇ μὴ γρά-
 φοιτα γράφει. ἐὰν ὃ μὴ σῶνται, ὅτι ἔχει δυνά-
 μιν, ὅτε ὃ γράφει, τῇ γράφει. καὶ μαθηταὶ τοῦ
 γραμματέα, εἴθε ἐμνησθῶν αὐτοῖς ἐπισαται. ἐπ,
 τὸ ἐν μόνον δυνάμενον φέρει, πολλὰ δυνάσθαι
 φέρει. **7** Παρὰ δὲ τὸ διαίρεσιν, ὅτι τὰ πέντε ἐστὶ
 δύο καὶ τρία, ἔ περὶ τὰ καὶ ὅρτια. καὶ τὸ μείζον,
Ε ἴσιν· ποσὺν γὰρ, καὶ ἐπὶ ποσὺς. ὃ γὰρ αὐτοὺς λόγους
 διηρημένους, καὶ συγκαίμενος, οὕτως αἰεὶ ταὐτὸ
 σημαίν· αὐ δόξεν· οἷ,

Εγώ σε ἔζησα δοῦλον, ὅπως ἐλάτῃς. καὶ τὸ
Πεντήκιστ' ἀνδρῶν ἐκατὸν λίπε δὶος Ἀχιλλεύς.

8 Παρὰ δὲ πῶς προσφῶδον, ἐν ᾧ τῷ ἑνὶ
 γραφῆς δὲ λεκτικῶς, ὃ ῥαδὸν ποιῶσαι λέγον.
 ἐν δὲ τῷ γεγραμμένοις καὶ ποιήμασι, μάλ-
 λον. οἷον, ἔτι ὅτι Ομηροῦ ἐνίοι δὲ ρηθῶνται πρὸς
 τὸ ἐλέγχοντες, ὡς αὐτότως εἰρηκότες,

--- * τὸ μὲν οὐ κατεπύθη ὁ ἄνθρωπος.

Δ λυοῖσι γὰρ αὐτὸ τῇ παρρωδίᾳ, λέγοντες τὸ οὐ,
 ὁξύνει. * καὶ τὸ πᾶσι τὸ εὐύπνοιον τῷ Ἀγαμέ-
 μνονι, ὅτι οὕτως ὁ Ζεὺς εἶπεν,

--- διδομένο δέ οἱ αὖτος φέρεται,

ἀνὰ δὲ σὺν πρῶτῳ ἐντέλλετο διδόναι. τὰ μὲν οὖν πρῶτον.

ριαῦπα, πῶς ἂν προσωδῶν ὅστιν. 9 Οἱ δὲ
 πῶς τὸ γῆμα τὸ λέξεως συμβαίνοισιν, ὅταν
 τὸ μὲν φεῦδὸν ὡσαύτως ἐρμηνεύηται· οἷ, τὸ
 ἄρρεν, θῆλυ. ἢ τὸ θῆλυ, ἄρρεν. ἢ τὸ μεταξὺ, θά-
 τερον πού τιν' ἢ πάλιν, τὸ προσόν, ποιόν· ἢ τὸ ποιόν,
 πούτι· ἢ τὸ ποιούμ, πέχον· ἢ τὸ ἀφαιρέον.

Ε ποιουῦ· καὶ πᾶ ἄλλα, ὡς διήρηται πορύτερον. ἔστι
 γὰρ τὸ μὴ τῷ ποιῆν ὄν, ὡς τῷ ποιῆν τι, τῇ λέξει
 σημαίνον. οἷον, τὸ ὑγιαίνει νόσους χήματα τῆς λέ-
 ξεως λέγεται τῷ τέμνειν, ἢ οἰκοδομεῖν. καὶ τοι-
 οῦτο μὲν, ποιόν τι καὶ ὁλοκατέλειπον πως δηλαῖ· τὸ δ',
 ποιῆν τι. τὸν αὐτὸν δὲ ἔργον ἔχει τῷ ἄλλων.

10 Οἱ μὲν οὖν πρὸς τὴν λέξιν ἐλεγ-
ξαι, ὥς τύπτει τῇ ἑξέσει.

Iliad. 4.
Illiad. 8.

ubi tamen
hæc verba
non legas,
sed Iliad.

• vide A-
lexandri-

1048.

Li Jin

& in quibus non facile est perspicere, & trum propriè sit attribuendum: hoc autem in iis evenit, in quibus opposita pariter insunt. nam aut ambo, aut neutrum inesse, siue attribui, dandum videtur. utputà, si *ros* cuiusdam dimidium sit album, dimidium nigrum, verùm id album, an nigrum est? 4 Hi verò *paralogismi* sunt, quia non est definitum, quid sit syllogismus, vel quid elenchus, sed omissa est definitio. Elenchus enim est contradictio vnus & eiusdem, non nominis, sed rei: ac nominis, non synonymi, sed eiusdem: quæ ex concessis necessariò colligitur, non connumerato eo quod in principio *questum* fuit & sumitur secundum idem, & ad idem: eodémque modo, & eodem tempore. Eodem autem modo & mentiri de aliquo contingit. Nonnulli verò, aliquo horum prætermisso, videntur elencho redarguere, utputà, idem esse duplum & non duplum: quoniam duo vnus dupla sunt, trium verò non dupla. aut si idem est eiusdem duplum & non duplum, non tamen secundum idem, sed secundum longitudinem duplum, secundum latitudinem non duplum. aut si eiusdem, & secundum idem, & eodem modo sed non simul. idcirco est specie tantum elenchus. Sed hic *paralogismus* & ad eos referri potest qui in dictione consistunt.

5 Qui autem ex eo *oriuntur* quod sumitur *quæsitum* initio *propositum*, iidem & tot modis fiunt, quot modis accidit *id* quod ab initio *quæsitum* est, peti. videntur autem redarguere: quia discerni non potest, quod *est* idem, & quod diuersum.

6 Propter consequens elenchus *videtur*, quia *nonnulli* putant reciprocari consecutionem. quando enim si illud sit, necessarium hoc est, etiam putant, si hoc sit, alterum necessarium esse. unde etiam in opinione ex sensu deceptiones fiunt. sæpe enim fel pro melle accipimus, quia melli consequens est flavus color. & quoniam accidit, ut terra cum pluit, madefiat: etiam pluuisse existimamus, si madida sit *terra*. sed hoc non *est* necessarium. 7 Oratorum quoque demonstrationes, quæ à signo *ducuntur*, ex consequentibus sunt. nam volentes ostendere mæchum esse, consequens sumunt, *nimirum* accuratius esse comptum, aut noctu oberrantem conspici multis autem hæc insunt, *quibus* attributum non inest.

8 Similiter accidit in probationibus syllogisticis: cuiusmodi est illa Melissi ratio, qua probare nititur vniuersū esse infinitū, sūptis his principiis, Vniuersitatē esse ingenitā: (ex eo nāq; quod nō est, fieri nihil posse:) quod autē genitum est, ex principio genitū esse. quare si vniuersum non est genitum, principium non habet: proinde est infinitum.

Tom. I.

Α καὶ ἐὰν ὅσοις μὴ ῥάδιον θεωρεῖται, πότερον αὐ-
 τῶν κυρίως ἀποδοτεῖν· ὅς δὲ τὸ ποιεῖται ἐν
 ὅσοις ὁμοίως ὑπάρχει τὰ αὐτίκείμενα· δοκεῖ γὰρ
 ἢ ἀμφω, ἢ μηδέντερον δοτεῖν ἀπλῶς εἶναι κα-
 τηρεῖν· οἷον, εἰ τὸ μὲν ἡμῶν λυκὲν· τὸ δὲ ἡμί-
 συ, μέλαν· πότερον λυκὲν, ἢ μέλαν; 4 Οἱ δὲ
 πῶς τὸ μὴ διωρεῖσθαι τί ἐστὶ συλλογισμὸς, ἢ
 τί ἐλεγχοι, ἀλλὰ πῶς τὴν ἑλπίδα τῷ λό-
 γῳ γίνονται· ἐλεγχος γὰρ ὅστις ἀντίφασιν τῷ
 αὐτῷ καὶ ἐνός, μὴ ὁνόματες, ἀλλὰ πῶς ἡμα-
Β ρος· Ἐνόματες μὴ σῖνωτόμεν, ἀλλὰ ὅτι αὐτῶν,
 ἐκ τῶν δοθέντων, ὅς ἀνάγκης, μὴ σῖνω αριθ-
 μῶν μὲν τῷ ἐν ἄρχῃ, καὶ καὶ τὸ αὐτὸ, καὶ πῶς
 τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν ταῖς αὐταῖς χροῖαι· τ
 αὐτὸν δὲ ἔχον καὶ τὸ φέρεσθαι πῶς τίνος·
 εἰκοι δὲ ἀπολιπόντες τὴν λεγόντων, φαί-
 νονται ἐλέγχῃ· οἷον, ὅτι τὸ αὐτὸ διπλάσιον καὶ
 ὁ διπλάσιον· τὰ γὰρ δύο, τῷ μὲν ἐνός διπλά-
 σια, τῶν δὲ τριῶν ὁ διπλάσια· ἢ, εἰ τὸ αὐτὸ
 τῷ αὐτῷ διπλάσιον, ἔστι διπλάσιον, ἀλλ' οὐ
 καὶ αὐτὸ καὶ μὲν γὰρ τὸ μῆκος, διπλάσιον· καὶ
Γ δὲ τὸ πλάτος, ὁ διπλάσιον· ἢ εἰ τῷ αὐτῷ, καὶ
 καὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, ἀλλ' ὅτι ἅμα·
 ὁ δὲ πῶς φαίνεται ἐλεγχος· ἔλκοι δὲ αὐ-
 τὸς τῶν καὶ εἰς τοῖς πῶς τῷ λέξιν. 5 Οἱ δὲ
 πῶς τὸ ἐν ἄρχῃ λαμβάνειν, γίνονται μὲν οὐ-
 τως ἐκ τῶν αὐτῶν, ὅσα καὶ ἐνδέχεται τὸ ἐκ
 ἄρχης αἰτιάσθαι· φαίνεται δὲ ἐλέγχῃ, ἀλλὰ
 τὸ μὴ διωρεῖσθαι σῖνωσθαι, τὸ αὐτὸν καὶ τὸ ἔτε-
 ρον. 6 Οἱ δὲ πῶς τὸ ἐπὶ μὲν ἐλεγχος, ὅς τὸ
 οἷον αἰνιγμένον τῷ ἀκολουθεῖν· ὅταν γὰρ
Δ βουδὲ ὄντος, ὅς ἀνάγκης τὸ δὲ ἢ· ἔστι δὲ ὄντος
 εἶναι καὶ ἄλλοι εἶναι ὅς ἀνάγκης· ὅταν καὶ αἱ
 πῶς τὸ δέξαι ἐκ τῶν αἰσθησέως ἀπάται γίνονται·
 πολλάκις γὰρ τῷ χολίῳ, μέλι ὑπολαμ-
 βάνομεν· οἷον, ὅς τὸ ἐπὶ τὸ ξαυτὸν χρο-
 μα τῶν μελίων· καὶ ἐπὶ συμβαίνει τῷ γλυ-
 ῦτος γίνεσθαι ὁ δὲ ἐλεγχος· καὶ ἢ ὁ δὲ ἐλεγχος,
 ὑπολαμβάνομεν ὅσα· τὸ δὲ, ὅτι ἀναγ-
 γῶν. 7 Ἐν δὲ τοῖς ῥητορικαῖς, αἱ καὶ τὸ ση-
Ε μείον ἀποδείξας, ἐκ τῶν ἐπομένων εἰσὶ· βουλο-
 μένοι γὰρ δείξαι ὅτι μείζων, τὸ ἐπὶ μὲν ἐλα-
 βον, ὅτι καλλωπιστής, ἢ ὅτι οὐκ ἐστὶ πλά-
 τώμενος· πολλοῖς ὅτι αὐτὸ μὲν ὑπάρχει· ὅτι κα-
 τηρεῖται μὲν ὅτι ὑπάρχει. 8 Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν
 τοῖς συλλογισμοῖς· οἷον, ὁ Μελίσσου λόγος, ὅτι
 ἀπὸ τῶν τῶν αὐτῶν· λαβὼν τὸ μὲν αὐτὸ, ἀγν-
 οστον· (ἐκ γὰρ μὴ ὄντος, ὅτι αὐτὸν αὐτὸν γινέσθαι· ὅτι
 ὅτι ἡμῶν, ὅς ἀρχῆς γινέσθαι εἰς αὐτὸ μὴ γέ-
 γνηεν, ἀρχὴν ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν· ὅτι ἀπὸ τῶν

Οὐκ αἰάγχετ' ὅτι συμβαίνει. οὐ γὰρ, εἰ ὁ γε-
 νόμενος ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου ἔχει· καὶ εἰ πὶ ἀρχαίου
 ἔχει, γέγονεν· ὡς περ, εἰ εἰς πυρίτην, θερ-
 μός, αἰάγχετ' ὅτι θερμὸν πυρίτην. 9 Ο δὲ
 περὶ τοῦ μὴ αἰτίου, ὡς αἰτίου, ὅταν περὶ σλη-
 φθῇ ὁ αἰαῖσιον, ὡς περ, ἐκείνο ἡμιόμοιον τῷ
 ἐλέγχῳ. συμβαίνει γὰρ τοιοῦτον εἰς τοῖς εἰς ὁ
 ἀδυνάτων συλλογισμοῖς· εἰς τοῖς γὰρ αἰάγ-
 χον αἰαῖσιον πὶ τῷ κειμένῳ. εἰς οὗτω κατε-
 ειρημηθῇ εἰς τοῖς ἀναγκαῖς ἐρωτήμασι περὶ
 συμπεπρασμένους ὁ συμβαίνει ἀδυνάτων, δὲ-
 ξί περὶ τῷ γινεῖσθαι πολλάκις ὁ ἐλέγχος·
 οἷον, ὅτι οὐκ ἐστὶ ψυχὴ ἐ ζωὴ ταύτης· εἰ γὰρ φθο-
 ρα ἡμέσις ἐστὶν, ἐ τῇ πρὶ φθορᾷ ἐστὶ πρὶς
 ἡμέσις ἐστὶν· ὁ δὲ θάνατος, φθορὰ πρὶς, ἐ
 ἐστὶν ζωὴ· ὡς τε ἡμέσις ἢ ζωὴ· ἐ ὁ ζῆν,
 γινεῖσθαι· τῷ δὲ, ἀδυνάτων· οὐκ ἄρα ταύτης
 ἢ ψυχὴ καὶ ἢ ζωὴ· οὐ δὲ συλλεγόμεθα· συμ-
 βαίνει γὰρ, καὶ μὴ πρὶς ταύτης φθὶ τῇ ψυχῇ πρὶς
 ζωῇ, ὁ ἀδυνάτων. ἀλλὰ μόνοι, ἐστὶν ζωῇ
 μὴ θανάτου ὅτι φθορᾷ, φθορᾷ δὲ ἡμέσις·
 ἀσυλλεγόμεθα μὴ οὗτω ἀπλάως οὐκ εἰσὶν οἱ τοιοῦ-
 τοι λόγοι. περὶ δὲ ὁ κείμενος, ἀσυλλεγόμεθα.
 ἐ λαμβάνει πολλάκις ἔχῃ ἡτοι αἰαῖσιον τὴν ἐρω-
 τῶντας ὁ τοιοῦτον. 10 Οἱ μὲν οὗτω περὶ τὸ ἐπὶ-
 μένος, καὶ περὶ τὸ μὴ αἰτίον λόγοι, τοιοῦτοι εἰ-
 σιν. 11 Οἱ δὲ περὶ τὸ πρὶς δύο ἐρωτήματα ἐκ
 πρὶς, ὅταν λαμβάνη πλείω ὄντα, καὶ ὡς ἐνός
 ὄντος ἀποδοθῇ ἀποκρίσις μία. ἐπὶ εἰσὶν μὴ
 οὗτω ῥαδιῶς ἰδίῳ ὅτι πλείω, καὶ ὅτι οὐ δύο
 ἀποκρίσιν· οἷον, πότερον ἢ γῆ, θαλάττῃ ἐστίν,
 ἢ ὕδατος; ἐπὶ εἰσὶν δὲ, ἡτοι· καὶ ὡς ἐνός ὄ-
 ντος, διδοῦσι ἀποκρίσιν, καὶ ἐλέγχονται, ἢ ὁμο-
 λογεῖται μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενος,
 * καὶ ἐλέγχεται φαίνεται· οἷον, ἄρα οὐκ ἐστὶ
 οὐκ ἐστὶν αἰδεσπος; ὡς τε ἀπὸ πρὶς τῷ τῷ-
 τιν καὶ τῷ τιν, ἀπὸ πρὶς, ἀλλὰ οὐκ αἰδεσποῖται,
 τυπὴσι· ἢ πάλιν, ὡς πρὶς μὴ, ἐστὶν ἀγαθόν,
 πρὶς δὲ, οὐκ ἀγαθόν, πρὶς ταῖς αἰδεσποῖται, ἢ
 οὐκ ἀγαθόν; ὁποῖον γὰρ ἀπὸ φθὶ, ἐστὶ μὴ ὡς
 ἐλέγχον, ἢ ψευδὲς φαινόμενος δόξειεν ἀπὸ * εἰ-
 πῶν· τὸ γὰρ φάμεθα τῷ μὴ ἀγαθὸν εἶναι πρὶς ἀγα-
 θόν, ἢ τῷ ἀγαθὸν μὴ ἀγαθόν, ψευδὲς· ὅτι γὰρ
 περὶ σληφθῇ τινος, καὶ ἐλέγχος ἡμιόμοιος
 ἀληθινός. οἷον, εἰ πρὶς δόκη, ὁμοίως ἐκ καὶ πολλὰ
 λέγεσθαι λάτρε, ἐ γυμνὰ, καὶ τυφλὰ. εἰ γὰρ
 τυφλόν, τὸ μὴ ἔχει ὄψιν, πεφουκός γὰρ ἔχει· καὶ
 τυφλὰ ἐστὶ πρὶς μὴ ἔχει, πεφουκός γὰρ ἔχει.
 ὅταν οὗτω τὸ μὴ, ἔχει, τὸ γὰρ, μὴ ἔχει· πρὶς ἀμφο-
 ἐστὶν ἢ ὁρῶνται, ἢ τυφλὰ· ὅτι ἀδυνάτων.

χ. ἡ. α. ρ.

π. π. α. α.

A Atqui necesse non est hoc evenire. nō enim
 si quicquid genitum est, principium habet;
 etiam si quid principium habet, genitū est:
 quemadmodū nec si febricitans est calidus,
 necesse est etiā calidum febricitare. 9 Ex eo
 autē quod non causa, accipitur pro causa, pa-
 ralogismus est, cum absumpta fuerit nō cau-
 sa, quasi ob eā fiat elenchus. Hoc autē acci-
 dit in syllogismis *ducentibus* ad impossibile:
 quoniam in his necesse est refellere aliquid
 eorum quæ posita fuerunt. Si igitur nume-
 ratū sit in necessariis interrogationibus an-
 te conclusionem eveniens illud impossibi-
 le, sæpe videbitur ob id fieri elenchus: verbi-
 gratiā, nō idem esse animam & vitā: quia si
 interitui ortus est contrarius, etiam cuidam
 interitui erit quidam ortus cōtrarius: atqui
 mors est interitus quidam, & vitæ cōtraria:
 quare vita est ortus: & vivere est oriri: sed
 hoc est impossibile: non sunt igitur idem a-
 nima & vita. Hoc vero non est conclusum
 syllogismo: quoniam evenit impossibile, e-
 tiam si quis non asserat vitam esse idem at-
 que animam: sed tantūm, mortis quæ est in-
 teritus, vitam esse contrariam: interitui
 ortum. Ergo huiusmodi argumen-
 tationes non sunt ad concludendum ine-
 pte omnino, sed propositum non conclu-
 dunt. atque eiusmodi *vitiū* plerumque
 non minū ipsos interrogantes latet.

C Ex consequente igitur, & ex non cau-
 sa argumentationes eiusmodi sunt. 11 Hæ
 verò ex eo quod duæ interrogationes pro
 vna accipiuntur, cum latet plures esse, &
 quasi vna sit *interrogatio*, datur vna respon-
 sio. Sane quasdam facile est animadverte-
 re multas esse, nec dandam esse responso-
 nē unā: veluti, utrū terra est mare, an cælū?
 in nonnullis autē minū perspicitur: & quasi
 vna sit *interrogatio*, responsonē dant; ac re-
 darguuntur elenchis: aut assentiuntur, quia
 nō respōdent quod rogatū est, & redargui
 videntur. veluti, Nū hic & hic est homo?
 quare si quis hūc & hunc verberet, homi-
 nem, nō homines, verberabit. Aut rursum:
 Quotū alia sunt bona, alia non bona; hæc
 omnia sunt bona, an non bona? utrūvis e-
 nim dixerit, fieri potest, ut *ans in* elenchum
incidere, aut quod videtur falsum, dicere vi-
 deatur. nā si uod dicatur aliquid eorū quæ nō
 sunt bona, esse bonū, siue *aliquid* eorū quæ
 sunt bona, non esse bonū; falsū dicitur. Inter-
 dū vero a sūptis quibusdā etiā verus elen-
 chus fieri potest. veluti, si quis concesserit,
 æquē vnū ac multa dici alba, & nuda, & cæ-
 ca. nam si cæcum est, quod non habet aspe-
 ctum, cum sit naturā comparatum ut ha-
 beat: etiam cæca erunt, quæ non habent,
 cum naturā sint comparata ut habeant.
 quando igitur aliud habet, aliud non ha-
 bet, ambo videbunt, aut cæca erunt: quod
 est impossibile.

E

Reductio omnium fallaciarum ad ignorationem elenchi.

Cap. VI.

1 ¶ Prothesis. 2 ¶ Generalis expositio. 3 ¶ Specialis expositio. De fallaciis in dictione consistentibus. 4 De fallacia accidentis. 5 De fallacia secundum quid. 6 De ignoracione elenchi. 7 De petitione quasi propositi. De non causa. 8 De fallacia consequentis. 9 De pluribus interrogationibus. 10 ¶ Epilogus.

AUte igitur sic diuidendi sunt, qui videntur syllogismi, & elenchi; aut omnes reuocandi ad ignorantiam elenchi, hac pro principio sumpta. licet enim omnes dictos modos resolueri in elenchi definitionem.

1 Ac primum, si sint inepti ad concludendum. oportet enim ex iis quæ posita sunt, effici conclusionem, adeo ut necessario dicatur, non effici tantum videatur.

2 Deinde & secundum partes definitionis. Nam eorum *paralogismorum*, qui in dictione cernuntur, nonnulli ex duplici significatione oriuntur: cuiusmodi est homonymia, & ambigua oratio, & dictionis figura similis. solent enim hac omnia, quasi hoc aliquid significantia usurpari. Compositio vero & diuisio, & accentus ideo captionem efficiunt, quod non eadem est oratio, vel nomen est diuersum: oportebat autem & hoc idem esse, quemadmodum res eadem est, si futurus est elenchus, aut syllogismus; ut puta, si tunica concludi debet; non oportet vestem concludere, sed tunicam. quamvis enim id verum sit, tamen non est syllogismo conclusum: sed adhuc interrogatione est opus, ut idem significare assumatur, erga quærentem quid ita? 4 *Paralogismi* autem, qui ex accidente sumuntur, definito syllogismo fiunt manifesti. oportet enim eandem esse definitionem elenchi, præterquam quod adiungitur contradictio: nam elenchus est syllogismus contradictionis. quare si non est syllogismus accidentis, non fit elenchus. non enim si, cum ea sunt, necesse est hoc esse, hoc autem est album, necesse est album esse, propter syllogismum. nec si triangulum duobus rectis æquales angulos habet; ei autem accidit, ut sit figura, vel primum, vel principium; consequens est, ut figura vel principium, vel primum sit tale. non enim de eo demonstratio fit, quæ est figura, nec quæ primum, sed quæ triangulum est. Similiter & in aliis se res habet. Quapropter si elenchus est syllogismus quidam; qui ex accidente est, elenchus esse nequit. Sed hinc & artifices & omnino docti ab indoctis redarguuntur: quoniam ex accidente syllogismos faciunt aduersus scientes: hi vero, cum diuidere non valeant, aut rogati dant, aut non dantes videntur dedisse.

ΑΔΗΨΤΩΣ ΔΙΦΕΡΕΤΟΙΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΙΣ. CAP. V. Συλλογισμοὶ καὶ ἐλέγχοι. ἢ πᾶσι τοῖς αἰακτοῖς εἰς τὴν τῷ ἐλέγχῳ ἀγνοίαν, ἀρχὴν ταύτην ποινοσάμενοι. ἔστι γὰρ ἀπὸ τῆς αἰαλότητος τοῖς λεγέσιν ἔπος εἰς τὸν τῷ ἐλέγχῳ δόξεισιν.

1 Πρῶτον μὲν, * εἰ ἀσυλλόγιστοι. δεῖ γὰρ εἶναι τῶν κειμένων συμβαίνει δὲ συμπερασμα, ὥστε λέγειν δὲ ἀνάγκη, ἀλλὰ μὴ φαίνεται. 3 Επειτα καὶ κατὰ μέρη τῶν δόξεων. τῶν μὲν γὰρ ἐστὶ τῇ λέξει, οἱ μὲν εἰσι τῶν δὲ διπλῶν, οἷον ἢ τῶν ὁμωνυμίας, καὶ ὁ λόγος, καὶ ἡ ὁμοιοσημοσύνη. σιῶντες γὰρ τῶν πᾶσι ὡς τοδὲν σημαίνει. ἢ τῶν σιῶσεως, καὶ ἡ ἀφίρεσις, καὶ ἡ προσομοίωσις, τὰ μὴ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν λόγον, ἢ τοῦτομα ἀφίρεσιν. εἰ δὲ καὶ τῶν, κατὰ τὸ καὶ τῶν γένος ταύτων, εἰ μὴ ἐλέγχος ἢ συλλογισμὸς ἔσται. οἷον, εἰ λώπιον, μὴ ἰμάτιον συλλογισσάσθαι, ἀλλὰ λώπιον. ἀληθὲς μὲν γὰρ καὶ κεῖνο. ἀλλ' οὐ συλλελογίσται. ἀλλ' ἐπὶ ἐρωτήματος δεῖ, ὅτι ταύτην σημαίνει, πρὸς τὸν ζητούμενον τῶν ἀφ' οὗ. 4 Οἱ δὲ τῶν συμβεληκῶν, ὁμοιωτῶν τῶν συλλογισμοῦ, φαίνεται γίνονται. τὸν αὐτὸν γὰρ ὁρισμὸν δεῖ καὶ τῷ ἐλέγχῳ γίνεσθαι, πλὴν προσκεισάσθαι τὴν ἀντιφασιν. ὁ γὰρ ἐλέγχος, συλλογισμὸς ἀντιφάσις. εἰ οὖν μὴ ᾖ συλλογισμὸς τῶν συμβεληκῶν, καὶ γὰρ ἐλέγχος. οὐ γὰρ, εἰ τούτω ὄντων, αἰαλὴν πᾶσι εἶναι, τῶν δὲ ᾖ λώπιον, αἰαλὴν λώπιον εἶναι. ἀφ' οὗ, συλλογισμὸν. οὐδ' εἰ τὸ τετραγώνον δυοῖν ὀρθῶν ἴσας ἔχει, συμβεβηκε δὲ αὐτῶν γῆματι εἶναι, ἢ πρῶτον, ἢ ἀρχῇ. ὅτι γῆματι ἢ ἀρχῇ, ἢ πρῶτον τοιοῦτον ᾖ. οὐ γὰρ ἡ γῆματι, οὐδ' ἡ πρῶτον, ἀλλ' ἡ τετραγώνον, ἢ ἀπὸ δόξης. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἄλλων. ὥστε, εἰ ὁ ἐλέγχος, συλλογισμὸς τίς. οἷον αὐτὸ εἶναι ὁ καὶ συμβεβηκός, ἐλέγχος. ἀλλὰ τῶν τούτων καὶ οἱ τεχνῖται, καὶ ὅλως οἱ ὁπσισημονες. κατὰ τῶν ἀντισημονίων ἐλέγχονται. καὶ συμβεβηκός γὰρ ποιοῦνται τοῖς συλλογισμοῖς πρὸς τοὺς εἰδόμενους. οἱ δὲ οὐ διδάσκαλοι διαφάν, ἢ ἐρωτώμενοι διδάσκει, ἢ οὐ διδόντες, οἷον διδάσκονται.

5 Οἱ δὲ πάλιν τὸ πᾶν καὶ ἀπλῶς, ὅτι οὐ
 καὶ τῷ αὐτῷ ἢ καὶ ἀφασίαι καὶ ἀπόφασις. τῷ
 γὰρ πᾶν λευκόν, τὸ πᾶν ἢ λευκόν· ὅτι ἀπλῶς
 λευκόν τὸ ἀπλῶς οὐ λευκόν, ἀπόφασις. εἰ οὖν,
 δόντες τὸ πᾶν εἶναι λευκόν, ὡς ἀπλῶς εἰρημύον
 λαμβάνει, οὐ ποῖς ἐλέγχον· φαίνεται δὲ ἀφ
 τῶν ἀγνοῖαι τῷ τί ὅστις ἐλέγχος. 6 Φανερῶτε-
 ρον δὲ πᾶν τῶν οἱ πρῶτον λεγόντες πάλιν
 πᾶν τῷ ἐλέγχου δόξασιν· ὅτι καὶ πρῶτον
 ῥησιν οὕτως· πάλιν γὰρ τῷ λόγῳ τὸ ἐλέγ-
 χον ἢ φαίνεται γίνεσθαι· καὶ διαγινώσκουσιν οὐ-
 τως· καὶ οὐκ ὅτι πᾶσι πύκνις γίνεται πᾶν τῷ
 λόγῳ ἐλέγχον.

7 Οἱ πάλιν τὸ λαμβάνειν τὸ εἶ-
 ῥος, καὶ τὸ ἀναιτιον ὡς αἰτιον πᾶν, καὶ
 δὴ λαμβάνει τῷ δόξασιν· διὸ γὰρ συμπέρασμα
 πᾶν τῶν εἶναι συμβαίνει, ὅτι οὐκ ἔστιν εἰς τῶν
 ἀναιτιον. καὶ πάλιν μὴ ἀριθμῶν τῷ εἶ-
 ῥος, ὅτι οὐκ ἔστιν οἱ πάλιν πᾶν αἰτιον τῷ
 εἶ ῥος.

8 Οἱ δὲ πάλιν τὸ ἐπὶ μὲν, μέγας
 εἶναι τῷ συμβεβηκός· τὸ γὰρ ἐπὶ μὲν συμ-
 βεβηκός. ἀφ' ὧν δὲ τῷ συμβεβηκός, ὅτι τὸ
 μὲν συμβεβηκός, εἶναι ἐφ' ἑνὸς μόνου λαβόν-
 τος, τῶν εἶναι τὸ ξανθὸν καὶ τὸ μέλι, ὅτι λευ-
 κόν τὸ κύκνον· τὸ δὲ πάλιν τὸ ἐπὶ μὲν, εἶναι εἰς
 πλείους· τὰ γὰρ εἶναι καὶ τῶν εἶναι, ὅτι ἀλλή-
 λους ἀξιοῦσιν εἶναι τῶν εἶναι· διὸ γίνεσθαι ὅ-
 τι πάλιν τὸ ἐπὶ μὲν ἐλέγχος. εἰ δὲ οὐ πᾶν
 αἰτιον. οἱ, ἀλλ' ἢ λευκόν καὶ συμβε-
 βηκός· καὶ γὰρ ἢ χιὼν καὶ ὁ κύκνος πᾶν
 λευκὸν τῶν εἶναι· ἢ πάλιν, ὡς εἰ πᾶν Με-
 λισσι λόγῳ, τὸ αὐτὸ λαμβάνει εἶναι τὸ γί-
 γνέσθαι καὶ ἀρχὴν ἔχειν. ἢ τὸ ἴσους γίνεσθαι
 καὶ πᾶν μέγας λαμβάνει· ὅτι γὰρ τὸ
 γινέσθαι ἔχει ἀρχὴν· καὶ τὸ ἔχει ἀρχὴν,
 γινέσθαι ἀξιοῖ· ὡς ἀμφὶ πᾶν ὅτι, πᾶν
 ἀρχὴν ἔχει, τὸ γινέσθαι, καὶ τὸ πᾶν
 ῥησιν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν ἴσων γί-
 γνέσθαι, εἰ τὰ τὸ αὐτὸ καὶ εἰ μέγας λαμ-
 βάνει, ἴσα γίνεσθαι· καὶ τὰ ἴσα γινώσκου-
 σιν, εἰ μέγας λαμβάνει, ὡς πᾶν τὸ ἐπὶ μὲν λαμ-
 βάνει. ἐπὶ οὖν πάλιν τὸ συμβεβηκός ἐλέγ-
 χος, εἰ τῷ ἀγνοῖαι τῷ ἐλέγχου· φανερὸν
 ὅτι καὶ ὅτι πάλιν τὸ ἐπὶ μὲν. ὅτι οὐκ ἔστιν
 δὲ τῷ καὶ ἄλλος.

9 Οἱ δὲ πάλιν τὸ πᾶν πλείον ἐρω-
 τήματα εἶναι πᾶν, εἰ πᾶν μὴ ἀφ' ὧν
 ἡμᾶς, ἢ μὴ ἀφ' ὧν τὸν λόγον τῶν πρῶ-
 τῶν. ἢ γὰρ πρῶτον ὅτι εἰ καὶ εἶναι

5 Ex eo verò, quod quadamtenus, vel sim-
 pliciter dicitur, ducitur: peralogismi in eo versan-
 tur, quod non de eodem accipiuntur affirma-
 tio & negatio. eius enim quod quadamte-
 nus est album, id quod quadamtenus non
 est album, negatio est. si igitur, dato esse
 quadamtenus albū, alius quasi simpliciter
 dictū accipiat, non efficit elenchū, sed effi-
 cere videtur, quoniam ignoratur quid sit e-
 lenchus. 6 Maxime autem omnium perspicui
 sunt, qui supra dicti sunt ex elenchi defini-
 tione: idcirco sunt ita appellati. nam ob de-
 finitionis defectionem fit ut elenchus vi-
 deatur: & si diuidantur peralogismi, sicut

nunc diuisimus, hoc omnibus commune po-
 nendum est, definitionis (inquam) defectio.

7 Sed & hi, qui ex eo ducuntur, quod sumi-
 tur quæsitum initio propositum, & qui ex eo
 quod ponunt non causam pro causa, per
 elenchi definitionem sunt manifesti. oportet
 enim conclusionem euenire, eo quod
 illa sunt, quæ fuerunt posita: quod certè nō est
 in non causis. rursus non connumerato eo
 quod ab initio quæsitum fuit: quod requisi-
 tum non habent, qui propter petitionem

quæsitū initio propositū peccant. 8 Qui verò
 ex consequente ducuntur, accidentis pars
 sunt. nam consequens accidit: sed eo differt
 ab accidente, quod licet in vno tantum ac-
 cidens sumere: ut puta idem esse flauum &
 mel, necnon album & cycnum: quod verò
 ex accidente ducitur, semper in pluribus
 cernitur. nam quæ vni & eidem sunt eadem,
 etiam inter se eadem esse postulamus: unde
 oritur elenchus, qui ex consequente appel-
 latur. Id autem non est omnino verum: vel-
 uti si album sit ex accidente: etenim nix &
 cycnus, quod ad albarem, idem sunt. aut

rursus, ut in Melissi ratione: qui idem esse
 sumit Factū esse, & Principiū habere. aut
 idem esse, Fieri æqualia, & Eandem magni-
 tudinem accipere. nam quia quod factum
 est, principium habet: & quod principium
 habet, factum esse postulat sibi concedi:
 quasi hæc duo, factum & finitum, eadem
 sint, propterea quod utraque principium
 habent. similiter & in iis quæ æqualia
 sunt, si ea quæ vnam & eandem magnitu-
 dinem accipiunt æqualia sunt, vicissim e-
 tiam, quæ æqualia sunt, vnam magnitudi-
 nem accipiunt. Itaque consequens sumit.

Quoniam igitur elenchus ex accidente
 ducitur, in ignorantia elenchi cernitur: apparet
 eodem referri etiam elenchum ex conse-
 quente. Et autem hoc & alio modo consi-
 derandum.

9 Qui verò ex eo ducuntur, quod ex plu-
 ribus interrogationibus vna fit, in eo con-
 sistunt quod non articulatum seu non di-
 stinctè expendimus definitionem propo-
 sitionis. nam propositio est vnum de vno. est

enim eadem definitio unius tantum, & simpliciter rei: ut hominis, & unius tantum hominis. similiterque in aliis *res habet*. si igitur una tantum propositio est, quæ unum de vno postulat; etiam simpliciter propositio: sic interrogatio eiusmodi. quia verò syllogismus ex propositionibus constat, elenchus autem est syllogismus, etiam elenchus erit ex propositionibus. Quocirca si propositio est unum de vno, apparet etiam hunc in elenchi ignorantia *versari*: videtur enim esse propositio, quæ non est propositio. Itaque si responsionem dedit quasi ad unam interrogationem, erit elenchus; si non dedit, sed videtur *dedisse*, videbitur elenchus. 1 Quare omnes modi cadunt in elenchi ignorantiam: illi quidem qui in dictione *consistunt*; quia videtur contradictio, quod erat proprium elenchi: reliqui autem propter syllogismi definitionem.

A ὁ γὰρ αὐτὸς ἕως ἑνὸς μόνου, καὶ ἀπλῶς τῷ ὁμοίως ὅτι, ἀνδρὸς ποῦ, ἔνός μόνου ἀνδρὸς ποῦ. οἷος ὅτι καὶ ἄλλου. εἰ οὖν μία μόνη πρότασις, ἢ ἐν καὶ ἑνὸς ἀξιοῦσα. ἔσται ἀπλῶς ἑστὴ πρότασις, ἢ ποιαυτὴ ἐρώτησις. ἐπεὶ δὲ ὁ συλλογισμὸς, ἐκ προτάσεων· ὁ δὲ ἑλεγχος, συλλογισμὸς· καὶ ὁ ἑλεγχος ἑστὴ ἐκ προτάσεων. εἰ οὖν ἡ πρότασις, ἐν καὶ ἑνὸς· φανερὸν ὅτι καὶ οὗτ' ἐστὶ τῷ ἐλέγχου ἀγορεύειν γὰρ εἶναι πρότασις, ἢ οὐκ οὕτω πρότασις. εἰ μὲν οὖν δίδωκεν ἀποκρίσιν, ὡς πρὸς μίαν ἐρώτησιν, ἑστὴ ἑλεγχος· εἰ δὲ μὴ δίδωκεν, ἀλλὰ φαίνεται, φαινόμενος ἑλεγχος. 10 Ὡς τε πρῶτες οἱ ἔμποι πίπρουσιν εἰς τὸν ἐλέγχου ἀγορεύειν οἱ μὲν οὖν, πρὸς τὴν λέξιν, ὅτι φαινόμενη αἰσθησθεῖς, ὅτι ὡς ἴδοντες ἐλέγχου· οἱ δὲ ἀπὸ πρὸς τὸν τῷ συλλογισμῷ ὅσον.

Rationes deceptionum.

Cap. VII.

1 De homonymia, & amphibolia 2 De compositione, & divisione. 3 De non accentu. 4 De figura dictionis. 5 De accidente. 6 De consequente. 7 De ignorantia elenchi. De eo quod est non simpliciter. 8 De petitione quaesiti ab initio propositi. De non causa. De pluribus interrogantibus.

PORRO nos fallunt *paralogismi*, qui ex homonymia, & qui ex ambigua oratione *ducuntur*: quia non possumus distinguere, quod multifariam dicitur. quorundam enim distinctio non est in promptu: ut Vnius, & Entis, & Eiusdem. 2 Qui verò ex compositione, ac divisione: quia nihil putamus interesse inter coniunctam & diuisam orationem, sicut in plurimis accidit. 3 Similis ratio est eorum qui ex accentu *ducuntur*: aut enim in nulla re, aut *saltem* non in multis videtur idem significare contentus & remissus sermo. 4 Qui autem ex figura dictionis, propter dictionis similitudinem, nam difficile est discernere, quæ eodem, & quæ diuerso modo dicuntur: (ferè enim qui potest hoc facere, prope est ut vetum perscipiat, maximè autem scit annuere:) quicquid enim alicui attribuitur, existimamus esse hoc aliquid, & quasi unum accipimus. nam vni & substantiæ maximè videtur consequens esse hoc aliquid, & ens. 5 Quocirca & inter eos *paralogismos*, qui in dictione *consistunt*, hic fallendi modus est ponendus. primum quia magis decipimur considerantes cum aliis, quam apud nosmetipsos: nam consideratio cum aliis per sermonem *instituitur*: apud nosmetipsos autem non minus *fit* per rem ipsam. Deinde & per nosmetipsos ut fallamur accidit, cum in *rebus* considerandis sermo adhibetur. Præterea deceptio est ex similitudine: similitudo autem ex dictione:

H Δ' ἀπάτη γὰρ τῆς λέξεως ὁμοιότης, ἢ τὸν λόγον, ὃς μὴ διωκόμενος διαφέρει πολλὰ λέγειν ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ. 2 Τῶν δὲ πρὸς τὴν οὐσίαν, καὶ διαφέρει, τὰς μὲν οἷος ὅτι καὶ οὐκ οὕτω, ἢ διαφερόμενος, ἢ διαφερόμενος τὸν λόγον, καὶ ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ. 3 Ομοίως δὲ ἔστι τῆς λέξεως ὁμοιότης, ἢ τὸν λόγον, ὃς μὴ διωκόμενος διαφέρει πολλὰ λέγειν ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ. 4 Τῶν δὲ πρὸς τὴν οὐσίαν, καὶ διαφέρει, τὰς μὲν οἷος ὅτι καὶ οὐκ οὕτω, ἢ διαφερόμενος, ἢ διαφερόμενος τὸν λόγον, καὶ ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ. 5 Διὸ ἔστι τῆς λέξεως ὁμοιότης, ἢ τὸν λόγον, ὃς μὴ διωκόμενος διαφέρει πολλὰ λέγειν ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ. 6 Τῶν δὲ πρὸς τὴν οὐσίαν, καὶ διαφέρει, τὰς μὲν οἷος ὅτι καὶ οὐκ οὕτω, ἢ διαφερόμενος, ἢ διαφερόμενος τὸν λόγον, καὶ ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ. 7 Διὸ ἔστι τῆς λέξεως ὁμοιότης, ἢ τὸν λόγον, ὃς μὴ διωκόμενος διαφέρει πολλὰ λέγειν ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ. 8 Τῶν δὲ πρὸς τὴν οὐσίαν, καὶ διαφέρει, τὰς μὲν οἷος ὅτι καὶ οὐκ οὕτω, ἢ διαφερόμενος, ἢ διαφερόμενος τὸν λόγον, καὶ ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ. 9 Διὸ ἔστι τῆς λέξεως ὁμοιότης, ἢ τὸν λόγον, ὃς μὴ διωκόμενος διαφέρει πολλὰ λέγειν ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ. 10 Τῶν δὲ πρὸς τὴν οὐσίαν, καὶ διαφέρει, τὰς μὲν οἷος ὅτι καὶ οὐκ οὕτω, ἢ διαφερόμενος, ἢ διαφερόμενος τὸν λόγον, καὶ ὅτι ἓν, ἢ ὅτι πολλὰ.

Quamquam in nonnullis accidit, ut simul ac adiungitur interrogatio eius quod ad *conclusionem perficiendam* debeat, falsitas detegatur: ut in *captionibus*, quæ propter dictionem & solœcisimū *fiunt*. Si igitur paralogismi contradictionis in eo cōsistūt, quod videtur elenchus: patet, ex totidem *locis* duci falsos syllogismos, ex quorū *sumitur* qui videtur elenchus. 4. At qui videtur elenchus, ob *singulas partes veræ elenchi prætermittas* efficitur. nam quacumque parte deficiente, videbitur tantum, non oris *verus elenchus*: ut qui ex eo *sumitur*, quod *conclusio* nō euenit propter argumentationē, id est, qui ad impossibile *ducere sentiat*: & qui ex duabus interrogationibus vnā facit, qui *scilicet* ob propositionem *malè acceptam peccat*: & loco eius quod est per se, id *sumit* quod est per accidens: & huius pars, qui *ducitur* ex consequenti: præterea non in re, sed in sermone contingere, deinde loco contradictionis vniuersaliter, & secundum idem, & ad idem & eodem modo *sumende*, in aliquo accipere, aut secundum vnumquodque horum *peccare*: præterea quia, connumerato eo quod initio *quæsitum fuit*, *quæsitum* initio *propositum* postulatur. Quare tenemus, ex quibus fiunt paralogismi: ex pluribus enim *locis* esse nequeūt, sed ex cōmemoratis *locis* omnes ducuntur. 5. Porro sophisticus elenchus non est simpliciter elenchus, sed aduersus aliquem: itidemque *sophisticus* syllogismus. nisi enim *sumat*, qui ex homonymia *ducitur*, vnā habere significationem: & qui ex simili *dictionis* figura, *significare* solum hoc: & alii eodem modo: neque elenchi, neque syllogismi erunt, nec simpliciter, nec aduersus eum qui interrogatur. sin *id* *sumāt*, erunt quidem *elenchi & syllogismi* aduersus eum qui interrogatur: simpliciter autem non erunt; quia non sumpserunt, quod vnā rem significaret, sed quod *significare* videretur, idque ab hoc respondente *dumtaxat*.

Απλὴν ὑπὲρ γε ἑκατὸν ἄμα συμβαίνει παροξ-
 ρωτῶν ὁ εὐδαίμων, καὶ ὁ ψαλμὸς ἐμφανίζει·
 οἶ, ὡς πῶς πᾶσι λέξιν, καὶ τὸν συλλο-
 γισμὸν. Εἰ οὖν οἱ παροξισμοὶ τῆς ἀντι-
 φάσεως, πᾶσι τὸν φαινόμενον ἔλεγχον εἰσὶ,
 οὕτως ὅτι πᾶσι ἑκατὸν αὖ καὶ πᾶσι ψαλμοῖς
 εἰσὶν συλλογισμοὶ, πᾶσι ὅσα καὶ ὁ φαινό-
 μενος ἔλεγχος.

4 Ο δὲ Φαρισαῖος, πῶς πάλιν
τῷ ἀληθινῷ· ἕκαστος γὰρ ἐκλείπτωντος, φα-
ρίν αὐτὸν ἐλεγχε· οἷον, ὁ πῶς οὐ μὴ συμ-
βαίνειν διὰ τὸν λόγον, ὁ εἰς τὸ ἀδυνατῶν· καὶ
B ὁ τῶς δύο ἐρωτήσεως μίαν ποιεῖν, ὁ πῶς πῶς
παύσειν· καὶ αὐτὴ τῷ κατὰ αὐτὸ, ὁ πῶς
ὁ συμβεβηκός· καὶ τὸ πούτῳ μόνον, ὁ πῶς
ὁ ἐπὶ ἄλλοι· ἔτι, τὸ μὴ ἐπὶ τῷ παρὰ γμα-
τος, ἀλλ' ἐπὶ τῷ λόγῳ συμβαίνει· εἴτ', αὐτὴ
τῷ κατὰ πῶς ἀντίφασιν, καὶ τῷ τῷ τῷ
πρὸς τῷ, καὶ ὡσαύτως· πῶς πάλιν ὁ ἐπὶ
πάλιν, ἢ πάλιν ἕκαστος τῷ· ἔτι, πῶς τὸ ἐν-
εισθημὸν τῷ ἐν ἀρχῇ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμ-
βαίνει· ὥστε ἐκείνου αὐτὸ, πάλιν ὅσα γίνεται οἱ
πάλιν λησισμοί· πάλιν πλείονα γὰρ εἰς αὐτὸ
εἶναι· πάλιν δὲ πάλιν εἰρημὸν ἔσονται πάλιν.

C 5. Ἐστὶ δὲ ὁ σοφιστικὸς ἔλεγχος, ἢ ἀπλῶς
 ἔλεγχος, ἀλλὰ πρὸς τινα· καὶ ὁ συλλογι-
 σμὸς ὡσαύτως· αἱ μὲν γὰρ μὴ λαβὼν, ὅ-
 τε παρὰ τὸ ὁμολογεῖν, ἐν σημειῖν· καὶ ὁ
 παρὰ τὸ ὁμολογεῖν, τὸ μόνον τὸδε·
 καὶ οἱ ἄλλοι ὡσαύτως, ὅτι ἔλεγχος, οὐτὲ
 συλλογισμοὶ ἔσονται, οὐδ' ἀπλῶς, οὐτε πρὸς
 τὸν ἐρωτώμενον· ἐὰν δὲ λαβῶσι, πρὸς μὲν
 τὸν ἐρωτώμενον, ἔσονται· ἀπλῶς δὲ, οὐκ
 ἔσονται· ὅ γ' ἐν σημειῖν εἰλήφασιν, ἀλλὰ
 φασιόμενον, καὶ παρὰ τῷδε.

De numero elenchorum, & de eorum locis.

Cap. IX.

1 De numero elenchorum demonstrativorum. 2 De numero falforum elenchorum. 3 Quorum elenchorum loci pertineant ad dialecticum. 4 Distinctio elenchorum, qui scientiarum proprii sunt, a dialecticis. 5 De locis expositis in Topicis, 6 & eorum solutionibus. 7 De locis expositis in hoc libro. 8 Conclusio.

EX quot autem *locis* redarguantur qui D
Elenchis redarguuntur, non est ten-
tandum sumere sine rerum omnium scien-
tia. hoc autem nullius est artis *proprium*. in-
finitæ enim fortasse *sunt* scientiæ: proinde
& demonstrationes. elenchi autem sunt
etiam veri. nam quæcumque licet demon-
strare, licebit etiam eum redarguere, qui
shesim veritati contradicentem posuerit.

Tom. I.

Παρ' ὅποσα ἡ ἐλέγχονται αἱ ἐλεγχόμε-
νοι· διὲν πειρᾶσθαι μετὰ τὴν αὐτὴν τῇ
ἔργων ἐπιστήμῃ ἀπορίῃ· τὴν δὲ ἐν τῇ αὐτῇ
ἔστι τέχνης· ἀπειροὶ γὰρ ἴσως αἱ ἐπιστήμαι· ὥστε
δύλιν ὅτι καὶ αἱ ἀποδείξεις· ἐλεγχῆ δὲ εἰς τὴν
ἀληθεῖς· ὅσα γὰρ ἔστιν ἀποδείξεις, ἔστι καὶ ἐλέγ-
ξεις τὸν ἡμέτερον πᾶσι ἀντίφασιν τῇ ἀληθείᾳ.

Cap. IX.

Mm

37. 1. 1. 1. 1.

ὅτι, εἰ σύμμετρον ἔσται μέτρον ἔσται, ἐλέγ-
ξεν αὖ τις τῇ ἀποδείξει, ὅτι ἀσύμμετρον·
ὥστε πᾶσι διήσ' ὅτισημῶς ἔστι· οἱ μὲν γὰρ,
* ἔσονται τῶν τῶν εἰς γεωμετρίαν ἀρχαί,
καὶ τὰ πύτων συμπερίσματα· οἱ δὲ τῶν τῶν
εἰς ἱατρικὴν· οἱ δὲ, τῶν τῶν τῶν ἄλλων ὅτι-
σημῶν. 2. Ἀλλὰ μὲν καὶ οἱ ψάδεις ἐλέγξαι,
ὁμοίως εἰς ἀπίστον· καθ' ἑκάστην γὰρ τέ-
χην ἔστι ψάδεις συλλογισμός· ὅτι, καὶ γε-
μετρίαν ὁ γεωμετρικός, καὶ καὶ ἱατρικὴν
ὁ ἱατρικός· λέγω δὲ ὅτι καὶ τέχνη, ὅτι καὶ
τῶν ἐκείνης ἀρχαί. 3. Ἀλλὰ αὖ, ὅτι οὐ
πᾶσι τῶν ἐλέγξαι, ἀλλὰ τῶν τῶν τῶν
ἀφ' ἑκάστης ἀρχαί τοῖς τοῖς· οὐ γὰρ
κοινοὶ πρὸς ἀπασθ' τέχνην καὶ διωάρην.

4. Καὶ τὸν μὲν καθ' ἑκάστην ὅτισημῶν
ἐλέγξαι, τῶν ὅτισημῶν ἔστι τῶν, εἴτε μὲν
ὦν, φαίνεται, εἴτε ἔστι, ὅτι καὶ τὸν ὅτι καὶ
κοινοὶ καὶ τῶν μὲν μὲν τέχνην, τῶν ἀφ'-
ἑκάστης. 5. Εἰ γὰρ ἔχοντες, ὅτι καὶ πᾶσι
συλλογισμοὶ τῶν ὅτισημῶν ἔχοντες ὅτι καὶ
ἐλέγξαι· ὅτι καὶ ἐλέγξαι, ὅτι καὶ ἀπὸ
συλλογισμοῦ· ὥστε ἢ εἰς ἢ δύο συλλογισμοὶ ἀπὸ
συνθεσῶν, ἐλέγξαι ὅτι καὶ ἔχοντες ἀπὸ
πᾶσι εἰς οἱ τοιοῦτοι. 6. Εἰ δὲ τῶν ἔχοντες,
ὅτι καὶ λύσεις ἔχοντες· καὶ γὰρ πᾶσι ἐλέγξαι,
λύσεις εἰσιν. 7. ἔχοντες δὲ, καὶ ὅτι καὶ
τῶν φαίνεται· φαίνεται δὲ οὐχ
ὅτι καὶ, ἀλλὰ πᾶσι τοιοῦτοι· εἰς τῶν ὅτι καὶ,
εἰς τις σκεπῇ, καὶ ὅτι καὶ φαίνεται πᾶσι
τῶν. 8. ὥστε φαίνεται, ὅτι τῶν ἀφ'-
ἑκάστης ὅτι καὶ διωάρην καὶ καὶ ὅτι καὶ
τῶν κοινοὶ, ἢ ὅτι καὶ ἐλέγξαι, ἢ φαίνεται
ἐλέγξαι, ἢ ἀφ'-ἑκάστης, ἢ φαίνεται ἀφ'-
ἑκάστης, ἢ πειρατικός.

A verbi gratiā, si diametrum posuerit habere
communem mensuram, redarguere cum
quispiam potest, demonstrans non habere
communem mensuram. Quare omnium
rerum scientiam habere oportebit aliam nam-
que *elenchi* erunt ex geometricis principiis,
& horum conclusionibus: alii ex *principiis*
medicis: alii ex *principiis* aliarum scientia-
rum. 2 Sed & falsi *elenchi* aequē sunt infi-
niti: quoniam in vnaquaque arte est falsus
syllogismus: ut in geometria geometricus,
& in medicina medicus dico autem esse in
arte, quod est secundum illius principia. 3
Patet igitur, non omnium *elenchorum*,
sed eorum tantum qui ad dialecticam perti-
nent, locos sumendos esse: hi namque com-
munes sunt omnibus artibus & facultati-
bus. 4 Sanē *elenchus*, qui in quaque scien-
tia cernitur, esse ne videatur, an *tenetur* sit, &
quamobrem, dispicere ad scientiam perti-
net. qui verò ex communibus *sumitur*, nec
sub ullam artem cadit, ad dialecticā spectat.

5 Nam si tenemus, ex quibus probabiles
syllogismi de qualibet re fiunt, tenemus
etiam, ex quibus probabiles *elenchi* fiunt: *ele-*
chus enim est contradictionis syllogismus.
quare aut unus, aut duo syllogismi contra-
dictionis, *elenchus* est. tenemus igitur, ex
quot locis ducuntur, qui sunt huiusmodi.

C 6 Quod si hoc tenemus, etiam solutio-
nes tenemus: quoniam horum obiectiones,
solutiones sunt.

7 Tenemus autem, ex quot locis fiunt,
qui videntur *elenchi*: videntur, inquam, non
cuius, sed certis quibusdam: infiniti enim
loci sunt, si quis consideret, ex quibus vi-
dentur quibuscumque.

8 Itaque perspicuum est, dialecti-
ci esse, ut sumere possit, ex quibus per
communes *propositiones* fiat, qui *elen-*
chus est, videturve *elenchus*, vel dial-
ecticus, vel qui videtur dialecticus, vel pi-
rasticus.

Malè disputationes diuidi in eas quæ ad nomen, & eas quæ ad sententiā pertinet. Cap. X.

1 Prothesis. 2 Pramunitiones. 3 Probatio prima, 4 secunda, tertia, 6 quarta, 7 quinta. 8 Quasdam
esse disputationes ad nomen pertinentes. 9. Probatio sexta, 10 septima, 11 Non opus esse ut interro-
gans distinguat.

CAP. IX.

ΟΥΚ ἔστι δὲ ἀφ' ἑκάστης τῶν λόγων, ὡς
λέγουσι τινες, πᾶσι τῶν τῶν πρὸς
πᾶσι λόγοις, τοῖς δὲ, πρὸς τῶν ἀφ'-
ἑκάστης· ἀπὸ γὰρ ὅτι καὶ ἀπολαμβάνει, ἀλ-
λοις μὲν εἶναι πρὸς πᾶσι λόγοις, ἐτί-
σθαι δὲ, πρὸς τῶν ἀφ' ἑκάστης, ἀλλ' ὅτι
αὐτοῖς. 2. Τί γὰρ ἔστι ὅτι καὶ πρὸς τῶν ἀφ'-
ἑκάστης, ἀλλ' ὅτι καὶ μὲν καὶ καὶ τῶν ὅτι καὶ,
αἰσώμενος ἐρωτᾶται, ἐφ' ὃ ὁ ἐρωτῶμενος ἐδω-
κε; ὅτι καὶ τῶν ὅτι καὶ πρὸς πᾶσι.

D NON est autem argumentationum dif-
ferentia quam nonnulli dicunt, quas-
dam argumentationes ad nomen, alias ad
sententiam pertinere: quippe absurdum est
existimare quasdam argumentationes ad
nomen pertinere, diuersas autem ad senten-
tiam, non easdem. 2 Quid enim aliud est
non pertinere *disputationem* ad sententiam,
nisi cum is qui *argumentatur*, non utitur no-
mine in ea significatione, in qua se interroga-
ri putans, concessit is qui fuit interroga-
tus? sed hoc ipsum & ad nomen pertinet.

Ad sententiam verò , cùm , in qua significatione *respondens* concesserit , *opponens* intellexit. Si quis igitur , cùm nomen plura significet , vnā significationem habere putet , *hoc est* , & qui interrogat , & qui interrogatur : (vt fortasse Ens & Vnum multa significant : sed & respondens , & interrogans , Zeno scilicet , vnā significationem esse putantes , *hic* interrogauit , *ille* respondit : atque est argumentatio omnia vnum esse *concludens* ;) hæc disputatio & ad nomen spectat , & ad sententiam interrogati. Si quis autem multis modis accipi putet , sine dubio *disputatio* non pertinet ad sententiam.

3 Primum enim illud pertinere ad nomen, & ad sententiam, in iis argumentationibus cernitur, quæ multas habent significationes.

4 Deinde in quocumque *respondente* locum habet. nam illud, pertinere ad sententiam, non consistit in argumentatione, sed in eo quod respondens certo modo affectus est ad ea quæ conceduntur.

5 Deinde eadem pertinere omnes pos-
sunt ad nomen : quoniam *pertinere* ad
nomen in præsentia *nihil aliud est*, quàm
non pertinere ad sententiam. nisi enim
omnes *huc referri possunt*; erunt aliquæ aliæ;
quæ nec ad nomen, nec ad sententiam *per-
tinebunt*: illi autem aiunt *ad alterum horum*
generum omnes argumentationes *referri*,
ac ita diuidunt, *ut dicant* pertinere om-
nes vel ad nomen, vel ad sententiam, alias
autem *præter has* non esse. Atqui ex iis syl-
logismis, qui ex multiplici *significatione du-
cuntur*, quidam non ex nomine sumuntur:
absurdè uamque dictum est, ad nomen per-
tinere omnes *captiones* quæ ex dictione o-
riuntur. sed certè sunt quidam paralogismi,
non eò quod respondens sit ad hos certò
modo affectus, sed quòd ipsa argumenta-
tio continet interrogationem talem, *id est*,
multa significantem.

6 Ex omnino absurdum est de elencho statim differere, nec prius de syllogismo. nam elenchus est syllogismus: quare etiam oportet prius de syllogismo quam de falso elencho *dispicere*. nam eiusmodi elenchus est fucatus syllogismus contradictionis. Idcirco vel in syllogismo est *captionis* causa, vel in contradictione, (siquidem adiungere contradictionem oportet) quandoque in utrisque, si sit fucatus elenchus. Est autem *causa* huius *captionis*, *αἰτία τῆς κειμένης*, in contradictione, non in syllogismo. huius autem, Quæ quis non habet, dare potest, in utrisque. huius autem, Homeri poësim esse figuram, quia sit circulus, in syllogismo. qui verò in neutro peccat, verus est syllogismus.

Tom. I.

A ὁ δὲ πρὸς τὴν ἀφ' ἧς, ὅτι ἐφ' ἧς ἔδω-
κεν, ἀφ' ἧς. Εἰ δὲ τις, πλείω συμ-
μετρῶς τῷ ὀνόματι, οἷοιτο ἐν συμμετρῶς καὶ ὁ
ἐρωτῶν καὶ ὁ ἐρωτώμενος. (οἷ, ἴσως ὅτι, ἐν
ὅτι ἐν πολλὰ συμμετρῶς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποκρι-
νόμενος, καὶ ὁ ἐρωτῶν Ζεῦν, ἐν οἰόμενος εἶ),
ἡρώτησε. καὶ ἔστιν ὁ λόγος, ὅτι ἐν πόρῳ.
ὅτι πρὸς τοῦτομα ἔστιν καὶ πρὸς τὴν ἀφ' ἧς
μετῶς τῷ ἐρωτώμενῳ διπλασμένῳ. Εἰ δὲ
γὰρ τις πολλὰ οἶσται συμμετρῶς, δῆλον ὅτι οὐ
B πρὸς τὴν ἀφ' ἧς.

3 Γράψαν μὲν γὰρ αὖτε τοὺς ποιητάς
ἐστὶ λόγους ὁ παρὲς τοῦτομα, ἐπὶ πλὴν ἀφ' ἑ-
νοῦ, ὅσοι πλείων σημεῖονοισιν.

4 Εἶπα πρὸς ὁρτυνασκῶν ὅτιν· οὐ γὰρ ἐστὶν λόγος ὅτι ὁ πρὸς πλὴν ἡγετοῖδον ἐστὶν, ἀλλ' ἐστὶν τὸν ἀποκριθῆναι ἔχει πρὸς τὸν διδωδῆα.

1. Εἶπε πρὸς τοῦτομα ἐσθ' ἔχου πρὸς
 αὐτοὺς εἶ). ὁ γὰρ πρὸς τοῦτομα, τὸ μὴ
 πρὸς τὸ δέχομαι εἶ), ἐστὶν ἐσθ' ἔχου. Εἰ γὰρ
 C μὴ πρὸς, ἔσονται τινες ἕτεροι, οἳ οὐτε πρὸς
 τοῦτομα, ἔτε πρὸς τὸ δέχομαι οἳ δὲ φασὶ πρὸς
 αὐτοὺς, καὶ ἀφαιρουται, ὁ πρὸς τοῦτομα, ἐπὶ
 πρὸς τὸ δέχομαι εἶ) πρὸς αὐτοὺς, ἄλλοις δὲ
 οὐ. ἀλλὰ μὲν ὅσοι συλλογισμοὶ εἰσι πρὸς
 τὸ πλεοναχῶς, τούτων εἰσὶ τινες ὅσοι πρὸς τοῦ-
 νομα. ἀπόπως μὲν γὰρ εἴρηται τὸ πρὸς τοῦ-
 νομα φαίει πρὸς τοὺς πρὸς τὸν λέξιν.
 ἀλλ' οὕτω εἰσὶ τινες πρὸς λογισμοί, οὐ πρὸς
 τὸν ἀποχρινόμενον πρὸς τοῦτομα ἔχου πρὸς.
 D ἀλλὰ πρὸς τοῖονδε ἐρώτημα τὸν λόγον αὐτὸν
 ἔχου, ὁ πλείων σημαίνει.

6 Ὡς περ ἄποιν τὸ πρὶ ἐλέγχου
 ἀφ' ἐλέγχου, ἀλλὰ μὴ πρὶ πρὶ πρὶ
 συλλογισμοῦ. ὁ γὰρ ἐλέγχος, συλλογι-
 σμός ἐστιν. ὥς γὰρ καὶ πρὶ συλλογισμοῦ
 πρὶ πρὶ, ἢ πρὶ ψευδοῦς ἐλέγχου. ἐστὶ
 γὰρ ὁ ποιῶν ἐλέγχος, φαινόμενος συλ-
 λογισμὸς ἀντιφάσις. δὲ ἢ ἐπὶ συλ-
 λογισμῷ ἐστὶ τὸ αἴτιον, ἢ ἐπὶ τῇ ἀντιφάσει.
 (πρὶ πρὶ γὰρ διττὴ πρὶ ἀντιφάσει) ὅτι
 διττὴ ἐπὶ ἀμφοῖν, δὲ ἢ φαινόμενος ἐλέγχος.
 ἐστὶ δὲ, ὁ μὲν, τῷ σιγῶντι λέγειν, ἐπὶ τῇ
 ἀντιφάσει, εἰς ἐπὶ πρὶ συλλογισμῷ. ὁ
 δὲ, ἂ μὴ ἔχει τῆς, δὲ αὖ, ἐπὶ ἀμ-
 φοῖν. ὁ δὲ, ὅτι ἢ Ὁμήρου ποιήσεις, γῆ-
 μα, ἀφ' ἐπὶ κύκλου, ἐπὶ πρὶ συλλογι-
 σμῷ. ὁ δὲ ἐπὶ μηδενί, ἀληθὴς συλ-
 λογισμός.

7 Ἀλλὰ δὴ, ὅταν ὁ λόγος ἦ λῆξ, πότε-
ρον, οἱ ἐν τοῖς μαθηματικῶν λόγοις, πρὸς τὴν
ἀφαιρέσειν εἰσιν, ἢ οὐ; καὶ εἰ πῶς δοκεῖ πολλὰ ση-
μαίνειν τὸ πείρατον, καὶ ἔδωκε, μὴ ὡς τὸ το-
τὸ ἡμᾶς ἐφ' οὗ σὺνπεριέγραψατο, ὅτι δύο ὀρ-
γαί, πότερον πρὸς τὴν ἀφαιρέσειν οὐκ ἀεί-
λεσθαι τὴν ἐκείνου, ἢ οὐ;

8 Ἐπὶ, εἰ πολλὰ μὲν σημαίνει τὸ πῶμα. ὁ
γὰρ οὗτος δὲ, μὴ τοῖς, μὴ δὲ οἷον· πῶς οὐκ ἔστι πρὸς
τὴν ἀφαιρέσειν ἀείλεσθαι; ἢ πῶς δὲ ἐρωτᾷ, B
πῶς διδόντα ἀφαιρέσειν, εἴτ' ἐρωτᾷ πῶς
εἰ ἔστι σιγῶντα λέγειν, ἢ οὐ, ἢ ὅτι μὴ ὡς
οὐκ, ἔστι δὲ ὡς καί; εἰ δὲ πῶς δοκῇ μηδα-
μῶς· ὁ δὲ, ἀφαιρέσειν· ἀρ' οὐ πρὸς τὴν
γὰρ οὗτος ἀφαιρέσειν * ἀείλεσθαι; καὶ τοι οὐκ ὁ λόγος
πῶμα. δόκει τῷ πρὸς τὸ πῶμα εἶναι. οὐκ ἄρα ὅτι
ἡμᾶς τί λέγειν, τὸ πρὸς τὴν ἀφαιρέσειν.

9 Ἀλλ' οἱ μὲν, πρὸς τὸ πῶμα εἰσι· καὶ
ῥηστέον οὐ πάντες, οὐχ ὅτι οἱ ἑλεγχόμενοι, ἀλλ'
οὐδ' οἱ φαιρόμενοι ἑλεγχόμενοι· εἰσὶ γὰρ καὶ μὴ
πρὸς τὴν λέξιν φαιρόμενοι ἑλεγχόμενοι· ὅτι, ὁ C
πρὸς τὸ συμβεβηκός, καὶ ἐπερι.

10 Εἰ δὲ πῶς ἀξιῶ ἀφαιρέσειν, ὅτι λέγω ὅτι
σιγῶντα λέγειν, πῶς μὲν, ὡς δὲ, πῶς δὲ, ὡς δὲ.
ἀλλὰ τὸ γ' ὅτι πρὸς τὴν μὴ ἀπὸ πῶμα, τὸ
ἀξιῶ· εἰς τοῦτο γὰρ δόκει τὸ ἐρωτῶντα πολλὰ
λεχῶς ἔχειν· ἀδυνάτων δὲ διαφέρει, ὅ μὴ οἷον
ἔπειτα, τὸ διδόντα, τί ἄλλο ἔστι; φανερόν
γὰρ ποιῶν, ὡς ἔχει, πῶς μὴ ἐπισκεμμένον,
μὴ εἰδὸς, μὴ ἀπολαμβάνον, ὅτι ἄλ-
λως λέγεται· ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς μὴ διπλοῖς τί D
κωλύει τὸ ποιεῖν; ἄρα ἴσαί αἱ μονάδες τοῖς
δυσίστησι ἐν τοῖς πέντε; εἰσὶ δὲ δύσιστοι, αἱ
μὲν, ὡς ἐροῦσαι· αἱ δὲ, ὡς δὲ· εἰ, ἄρα τῷ
ἐν ἀντιφώνῳ μία ὁπλισμένη, ἢ οὐ; ἔστι δὲ ἐν ἀντιφώνῳ
πῶς γινώσκαι· πῶς δὲ, ἀγνοῦσαι· ὡς τ' εἰσὶν
ἄγνοισι, ὁ τῶν ἀξιῶν, ὅτι ἐπεὶ τὸ διδόντα
τὸ ἀφαιρέσειν· καὶ ὅτι διὰ τὸν μὲν διδόν-
τα μὴ ἐρωτᾷ, ἀλλ' αὐτὸν διὰ πείρα-
τον δὲ ἐρωτᾷ.

A 7 Sed, *ut videntur*, unde oratio pro-
fecta est, argumentationes mathematicæ
ad sententiæne pertinent, an non? Ac si
cui triangulum multa videatur significare,
ac de eo concesserit, non quatenus est figu-
ra, de qua concluditur, quod eius anguli
sint duo recti, estne ad illius sententiæ hæc
disputatio, an non? 8 Præterea, si no-
men multa significat; hic verò nec intel-
ligit, nec putat *multiplicem esse significa-*
tionem: quomodo hæc disputatio non spe-
ctat ad sententiæ? Aut quo *tandem* modo
interrogare oportet, nisi *ut* cum qui diui-
sionem concessit, postea interroget aliquis,
utrumne sit *αὐτὸ πῶμα*, necne, an partim
non sit, partim sit? Si quis igitur concesserit
nullo modo, *contra* autem alius disputaue-
rit, nonne erit aduersus sententiæ dispu-
tatum? Atqui hæc disputatio videtur ad
eas referenda, quæ ex nomine *οὐκ ἔστι*. Nō
est igitur *proprium* quoddam genus argu-
mentationum, quod ad sententiæ perti-
net. 9 Sed quædam ad nomen spectant:
nec tales sunt omnes, non dico, qui *sunt* veri
elenchi, sed ne quidem qui videntur elen-
chi: sunt enim & qui extra dictionem elen-
chi videntur: ut qui *ducitur* ex accidente &
alii *nonnulli*. 10 Quod si quis putet distin-
gui *hoc modo oportere*, aio *αὐτὸ πῶμα*, partim
hoc, partim illo modo: primum quidem
absurda est hæc opinio: quia quod interro-
gatur, interdum non videtur multis modis
accipi: nō potest autem *quæ* diuidere, quod
non putat *esse multiplex*. Deinde docere
quid aliud erit? nam declarabit, quomodo
res habeat, ei qui neque considerabat, ne-
que sciebat, neque suspicabatur aliter ac-
cipi. Nam & in his quæ non sunt duplicia,
quid vetat hoc facere? *veluti*, Sūtnæ æqua-
les vnitates binariis in quaternario? binarii
verò partim hoc, partim illo modo insunt.
& , Contrariorum *estne* vna scientia, an
non? contrariorum autem alia sunt cogni-
ta, alia ignota. Quapropter videtur igno-
rare, qui hoc putat, aliud esse docere, quàm
differere: & opus esse, ut docens non inter-
roget, sed ipse declaret; is autem qui *dispu-*
tas, interroget.

Collatio dialectici, tentantis, sophistici, contentiosi, demonstrantis, & pseudographi.

Cap. XI.

1 Discrimen demonstrantis, & tentantis. 2. Discrimen dialectici, & sophista. 3. Syllogismo-
rum contentiosorum ac sophisticorum genera. 4. Differentia sophista, & contentiosi. 5. Analogia
inter contentiosos, dialecticos, pseudographos & demonstrantes. 6. Dialecticum non habere sub-
iectum determinatum. 7. Cur demonstrator non interroget, dialecticus autem interroget. 8. Sub
dialectica contineri pirasticam. 10. Discrimen inter litigiosum & pseudographum. 11. Dialecticum
non posse debere locos elenchorum expositos. 14. Epilogus.

AD hæc, postulare ut affirmetur vel A negetur, non est demonstrantis, sed periculum facientis. nam pirastice est dialecticæ pars: ideoque de omnibus dispicit, atque examinat, non cum qui scit, sed cum qui ignorat, & scire se fingit.

2 Qui igitur reuera considerat communia, dialecticus est. qui verò hoc facere videtur, sophista.

3 Porro syllogismus litigiosus & sophisticus est in duplici differentia. Vnus enim est: qui videtur syllogismus, de iis, in quibus dialectica pirastice versatur, etiamsi vera sit conclusio: quia in causa tradenda fallit. In altero genere sunt paralogismi, qui, cum non sint secundum cuiusque rei methodum, tamen videntur secundum artem esse. Nam falsæ descriptiones non sunt litigiosæ: (quia sunt paralogismi secundum ea quæ arti subiiciuntur:) ne quidem si quæ sit falsa descriptio persinens ad veram conclusionem: ut falsa descriptio Hippocratis, & tetragonismus, qui per lunulas fit. sed ut Bryso quadrauit circulum, etiamsi circulus quadretur, quia tamen non est secundum rem: ideo est sophisticus. Quare & qui de his videtur syllogismus, est argumentatio litigiosa: & qui videtur secundum rem syllogismus, quamvis sit syllogismus, est litigiosa argumentatio: quia videtur secundum rem esse, proinde est fallax & iniustus. ut enim iniustitia, quæ in certamine committitur, speciem quandam æquitatis habet, & est iniusta quædam pugna: sic studiosa contradictio est iniusta pugna litigiosa. nam & illic, qui omnino vincere præeligunt, omnia tentant: & hic, qui sunt contentiosi.

4 Et quidem, qui ipsius victoriæ gratiâ tales sunt, litigiosi homines & litium amatores esse videntur: qui verò gloriæ causâ ad lucrum conducuntur, sophistæ. est enim sophisticæ, ut supra diximus, facultas quædam lucrum captans ex ea quæ videtur sapientia. Idcirco fucatam demonstrationem expetunt: & iisdem argumentationibus utuntur litigiosi & sophistæ, non tamen eorumdem finium gratiâ. eademque argumentatio erit & sophistica & litigiosa, sed non eadem ratione: verum quâ victoriæ fucatæ causa adhibetur, litigiosa est: quâ verò ut sapientiæ opinio comparetur, sophistica. etenim sophisticæ est sapientia quædam, quæ videtur, cum non sit.

5 Litigiosus autem est quodammodo sic affectus ad dialecticum, ut pseudographus ad geometricum. nam litigiosus ex iis vitiose concludit, in quibus versatur dialectica:

Tom. I.

EΤΙ, ὃ φάναι ἢ ἀποφάναι ἀξιουῶ, ὃ δὲ κινῶντες ἔστιν, ἀλλὰ πῦρ ἐν λαμπρῷ. CAP. 2
 ἴσους· ἢ γὰρ πειραστική, ἔστι ἀφ' ἀληθείας τις· ὅς ἐστι πᾶσι πᾶσι πᾶσι ἐπισκοπεῖ καὶ θεωρεῖ, ὃ τὸν εἶδεναι, ἀλλὰ τὸν ἀγνοοῦναι, καὶ πειρα-
 ποιούμενον.

2 Ο μὲν οὖν καὶ ὁ πειράζων θεωρεῖν τὰ κινῶν, ἀφ' ἀληθείας ἔστιν· ὁ δὲ τῶν φαινομένων ποιῶν, σοφιστικός.

3 Καὶ συλλογισμὸς εἰς τὸν εἶναι σοφιστικός ἔστιν, εἰς μὲν ὃ φαινόμενος συλλογισμὸς, πᾶσι εἰ δὲ ἀφ' ἀληθείας πειραστική ἔστι, καὶ ἀληθὴς ἢ ὁ συμπερασμα· τὸ γὰρ ἀφ' ἀπατη-
 πικός ἔστι· καὶ ὅσοι μὴ ὄντες καὶ πᾶσι ἐκείνου μέθοδον πειρασμοί, δεικνύουσιν εἶναι καὶ πᾶσι τῶν κινῶν· τὰ γὰρ ψευδογραφήματα, ὅτι εἰς τὸν (καὶ γὰρ τὰ πᾶσι πᾶσι τῶν κινῶν οἱ πειρασμοί). ὅτι γὰρ, εἰ πᾶσι ἔστι ψευδο-
 γραφήματα πᾶσι ἀληθὴς· οἱ δὲ ἰπποκράτους, καὶ ὁ τετραγωνισμὸς ὃς ἔστι τῶν μετρίων· C
 ἀλλ' ὡς ὁ Βρύσιον ἐπετραγώνιζε τὸν κύκλον, εἰ καὶ τετραγωνίζετο ὁ κύκλος, ἀλλ' ἐπ' οὗ καὶ ὁ πειράζων, ἀφ' ἀληθείας σοφιστικός· ὡς τε ὁ, τὸ πᾶσι τῶν φαινομένων συλλογισμὸς, εἰς τὸν λόγος· καὶ ὁ καὶ ὁ πειράζων φαινόμενος συλλογισμὸς, καὶ ἡ συλλογισμὸς, εἰς τὸν λόγος· φαινόμενος γὰρ ἔστι καὶ ὁ πειράζων· ὡς τ' ἀπατηλὸς καὶ ἀδίκος. ὡς γὰρ ἡ οὐκ ἀγνοῖ ἀδικία, εἶδος πᾶσι ἔχει, καὶ ἔστιν ἀδικμαχία τις· οὕτως ἡ ἐσθλολογία, ἀδικμαχία ἔστιν εἰς τὴν· ἐκείνη γὰρ οἱ πᾶσι τῶν πειρα-
 ποιούμενων, πᾶσι τῶν ἀποφάντων· καὶ ἐπ' αὐτὰ οἱ εἰς τὸν.

4 Οἱ μὲν οὖν τῆς νίκης αὐτῆς χάριν ἱσχύουσιν, εἰς τὸν ἀνδραγαθὸν καὶ φιλέειδες δεικνύουσιν εἶναι· οἱ δὲ δόξης χάριν τῆς εἰς χρηματισμὸν, σοφιστικός· ἢ γὰρ σοφιστική ἔστιν, ὡς εἴπομεν, χρηματιστική τις ἀπὸ σοφίας φαινόμενης· ὅς φαινόμενης ἀποδείξεως ἐφείνεται· καὶ τῶν λόγων τῶν αὐτῶν μὲν εἰσι οἱ φιλέειδες, καὶ σοφισταί, ἀλλ' οὐ τῶν αὐτῶν εἰσιν· καὶ λόγος ὁ αὐτὸς μὲν ἔστι καὶ σοφιστικός, καὶ εἰς τὸν, ἀλλ' οὐ καὶ τῶν αὐτῶν· ἀλλ' ἡ μὲν νίκης φαινόμενης, εἰς τὸν· ἡ δὲ σοφίας, σοφιστικός· ὃ γὰρ ἡ σοφιστική, ἔστι φαινόμενη σοφία τις· ἀλλ' οὐκ οὕτως.

5 Ο ὅς εἰς τὸν, ἔστι πᾶσι οὕτως ἔχει πᾶσι τῶν ἀφ' ἀληθείας, ὡς ὁ ψευδογραφὸς πᾶσι τῶν γεωμετρικῶν· ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν τῶν ἀφ' ἀληθείας πειρασμοί.

Mm iij

γ. π. καμ.
π. π.

γ. επιπ.
π. π.

καθ' αὐτὸν καὶ ὁ ψευδογράφος * πρὸς τὸν γεω-
μέτρου. ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἐριστικός, ὅτι οὐκ ἔχει
ἀρχὰς καὶ τῆς συμπελομένης τῆς ἀπὸ τῆς
τέχνης ψευδογραφίης. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς δι-
λεκτικῆς πρὸς μὲν τὰ ἄλλα ὅτι * ἐριστικός ἐστίν,
δὴλον. οἷον, ὁ πεπραγμένος, ὁ μὲν δὲ τῆς
μυώσκων, οὐκ ἐριστικός. ὁ δὲ Βρύσηνος,
ἐριστικός. καὶ τὸν μὲν οὐκ ἐστὶ μετενεγκεῖν, ἀλλ'
ἢ πρὸς γεωμετρίας μόνον, ἀλλ' ὁ οὐκ ἔχει τῆς
ιδίως εἶς ἀρχὴν. τὸν δὲ πρὸς πολλοὺς, ὅσοι
μὴ ἴσασιν ὁ δυνάμει οὐ ἐκείνη, καὶ ὁ ἀδύ-
νατον. ἀρμόσι γὰρ. ἢ ὡς ἀπὸ τῆς ἐπιπα-
γώμης. ἢ εἴ τις μὴ φαῖν βέλτερον εἶναι, ἀπὸ
δείπνου πεπατεῖν, ἀλλ' τὸν Ζωώντος λόγον,
οὐκ ἰατρικός. κοινὸς γὰρ. εἰ μὲν οὖν πρῶ-
τη ὁμοίως εἶχεν ὁ ἐριστικός πρὸς τὸν δι-
λεκτικόν, τῆς ψευδογραφίης πρὸς τὸν γεω-
μέτρου, οὐκ ἂν ἦν πρὸς ἐκείνους ἐρι-
τικός.

CAP. XI.

6 Νῦν δὲ οὐκ ἐστὶν ὁ διλεκτικός πρὸς
ἄλλους τὴν ὁρισμένην, ὅτι δὴ δὴ δὴ οὐδὲν, οὐ-
δέ ποιοῦτος, οἷος ὁ κερδοῦλος. ἔτι γὰρ ἐστὶν ἀ-
πόρρητος ἐν ἐνὶ τῇ ἡμέρᾳ. ἔτι εἰ εἶναι, οἷον πρὸς
τῆς αὐτῆς ἀρχῆς εἶναι τὰ οἷα. 7 Ὡς τε οὐ-
δεμία τέχνη τῆς διανοουμένης πᾶσι φύσιν, ἐρω-
τηματικὴ ἐστίν. οὐ γὰρ ἔχει οὐτερον οὐδὲ τῆς
μορίων δοῦναι. συλλογισμὸς γὰρ ὅτι γὰρ ὅτι ἀμ-
φοῖν. ἢ δὲ διλεκτικὴ, ἐρωτηματικὴ ἐστίν.
εἰ δὲ ἐδίδκνεν, εἰ καὶ μὴ πᾶσι, ἀλλὰ τὰ γε
πρῶτα καὶ τῆς οἰκίας ἀρχῆς οὐκ αὐτῶν ἡρώτα.
μὴ δίδοντας γὰρ, οὐκ ἂν ἐπὶ εἶχεν, ὅτι ὡς ἐπὶ
ἀφελείᾳ πρὸς τὴν εἰσαίν. 8 Ἡ δὲ αὐτὴ,
καὶ περιεργική. ὅτι γὰρ ἡ περιεργική τοιαύτη
ἐστίν, οἷα ἡ γεωμετρία, ἀλλ' ἡ μὲν ἔχει καὶ μὴ
εἰδὼς τις. ἔχει γὰρ πῆρας λαβὴν καὶ τὸν μὴ εἰ-
δόντα ὁ πρῶτος τῆς μὴ εἰδόντος, εἴπερ ὁ δι-
δουσι, οὐκ ὅτι ὡς οἶδεν, ὅτι οὐκ ἔστι τῆς ιδίως,
ἀλλ' οὐκ ἔστι ἐπομένων, ὅσα τοιαύτα ἐστίν. αὐ-
τοῖς μὲν, ὅτι καὶ καλὸν μὴ εἰδέναι τὴν τέ-
χνην. μὴ εἰδόντα δὲ, ἀνάγκη ἀγνοεῖν. ὥστε
φανερὸν, ὅτι οὐδὲν ὁρισμένου ἢ περιε-
ργική, ἐπιστήμη ἐστίν. ὅτι καὶ πρὸς πᾶσι
ἐστίν. πᾶσι γὰρ αἱ τέχνηαι χερσίν καὶ κοι-
νοῖς ἔσονται.

9 Διὸ πᾶσι καὶ οἱ ἰδιώται ἔσονται τι-
νὰ χερσίν τῇ διλεκτικῇ, καὶ περιεργικῇ.
πᾶσι γὰρ μέχρι ἑνὸς ἐγγεγραμμένοι ἀνα-
κρίναι τὰς ἐπαγγελλομένους. ταῦτα δὲ ἐστὶ
κοινὰ. ταῦτα γὰρ οὐδὲν ἢ ἴσασιν αὐτοὶ, καὶ
δοκῶσι λίαν ἔξω λέγειν. ὅτι χερσίν οὖν ἀπῶντες.

A quomodo & pseudographus affectus est ad
geometria. sed hic quidē est non litigiosus;
quia ex principiis & conclusionibus arti
subiectis falsò describit: eum verò qui dia-
lectice subiicitur, quod ad alia litigiosum
esse constat. Exempli causâ quadratio cir-
culi, quæ per lunulas fit, non est litigiosa:
Brysonis autem quadratio est litigiosa. & il-
lam quidem referre non licet, nisi ad geo-
metriam tantum, quoniam est ex princi-
piis propriis geometria: hanc verò aduer-
sus multos transferre licet, qui scilicet non
norunt, quid in quaque re fieri possit, &
quid fieri non possit: quia congruet. Vel ut
Antipho quadravit, vel si quis neget me-
lius esse post cœnam deambulare, propter
Zenonis rationem: non est ratio geome-
trica, quia est communis. Si igitur eodem
planè modo affectus est litigiosus ad diale-
cticum, quo pseudographus ad geome-
tram, non erit in illis litigiosus.

6 Jam verò non versatur dialecticus in
genere aliquo definito: nec est compara-
tus ad quidpiam demonstrandum: nec est
C talis, qualis vniuersalis philosophus: quia
nec sunt omnia in vno aliquo genere:
nec, si essent, fieri posset vt res omnes sub
iisdem principiis continerentur.

7 Quocirca nulla earum artium, quæ
naturam aliquam demonstrant, percon-
tratrix est, quia non potest vtravis pars
contradictionis concedi: syllogismus enim
ex vtriusque non fit. Dialectica verò est
percontratrix. quæ si demonstraret, etsi non
omnia, at certè prima pronuntiata, &
propria principia non rogaret. nam ad-
uersatio non concedente, non haberet am-
plius ex quibus aduersus obiectionem dis-
D ferebat.

8 Sed eadem est etiam pirastica. nam
pirastice talis non est, qualis geometria,
sed quam habere etiam indoctus aliquis
possit: fieri enim potest vt periculum fa-
ciat, qui rem non nouit, de eo qui est
aque imperitus: siquidem concedit, non
ex quibus nouit, nec ex propriis, sed
ex consequentibus: quæ talia sunt, vt
qui ea norit, eum artem nescire nihil
vetet: qui verò non norit, eam necesse
sit artem ignorare. Quare perspicuum est,
E pirasticen, nullius definiti generis scien-
tiam esse: ideoque in omnibus versari. om-
nes enim artes etiam communibus quibus-
dam vtuntur.

6 Idcirco omnes, etiam idiotæ, quodam-
modo vtuntur dialectica, & pirastica: om-
nes enim quadamtenus conantur iudi-
cium ferre de iis qui aliquid proficentur:
hæc verò sunt communia: quoniam hæc
nō minùs hi sciunt, etiam si valde extra rem
loqui videantur. Redarguit igitur omnes:

quia sine arte sunt participes eius, in quo dialectica artificiosè versatur: ac dialecticus *is demum est*, qui arte syllogistica *est* pirasticus. Quoniam autem multa hæc sunt, & in omnibus *reperiuntur*, non tamen *sunt* eiusmodi, ut naturâ quadam & certo genere contineantur, sed ut negationes: alia verò non talia, sed propria *sunt*: ideo potest ex his de omnibus periculum fieri, & esse ars quædam, non tamen talis, quales sunt quæ demonstrant.

10 Quocirca litigiosus non omnino ita est affectus, ut pseudographus: quandoquidem litigiosus non est comparatus ad virtuosè concludendum ex principis definitioni alicuius generis, sed in omni genere versatur. 11 Modi igitur hi sunt sophisticorum elenchorum. Quod autem ad dialecticum pertineat de his dispicere, & possum hæc facere, facile perspicitur: quoniam methodus, quæ in propositionibus *versatur*, uniuersam hanc considerationem complectitur. 12 Ac de fucatis quidem elenchis dictum est.

A ἀπὲρως γὰρ μετέχουσιν πύπου, οὐδ' ἀπὲρως ἢ διαλεκτικῇ ἐστὶ· καὶ ὁ τέχνη συλλογιστικῇ πειραστικός, διαλεκτικός· ἐπεὶ δὲ ἐστὶ πολλὰ μὲν ταῦτα καὶ ἐν πύπῳ, οὐκ οὐαδὲν δὲ, ὥς φασιν ἡμεῖς, καὶ ἄλλος, ἀλλ' οἷον ἀποφάσις· τὰ δ' οὐκ οὐαδὲν, ἀλλὰ ἰδίᾳ· ἐστὶν ἐκ πύπων καὶ ἀπὸ πύπων πείραν λαμβάνει, καὶ ἐν τέχνῳ ἡμεῖς, καὶ μὴ πύπῳ ἐν, οἷον αἱ δεικνύουσαι.

B 10 Διότι ὁ εἰρηστικός οὐκ ἐστὶν ἄλλως ἔχων πύπῳ, ὥς ὁ ψευδογράφος· οὐ γὰρ ἐστὶ πειραστικός ἐξ ὁρισμένου ἡνὸς ἡμῶν ἀρχῇ, ἀλλὰ καὶ πύπῳ ἡμῶν ἐστὶν ὁ εἰρηστικός. 11 Τετρακοί μὲν οὖν εἰσὶν οὗτοι τῶν σοφιστικῶν ἐλεγχῶν· οὗ δὲ ἐστὶ τῆς διαλεκτικῆς ὁ θεωρητικὸς καὶ βύπῳ, καὶ διδάσκει ταῦτα ποιῆναι, οὐ χαλεπὸν ἰδίῳ· ἢ γὰρ καὶ τῶν περὶ τὰς μεθόδους, ἀπὸ πύπων ἔχει τὸ πύπῳ πύπῳ θεωρεῖν.

12 Καὶ καὶ μὲν τῶν ἐλεγχῶν εἴρηται τῶν φαινόμενων.

Loci ad probandum falsum vel paradoxum.

Cap. XII.

1 ¶ Loci communes. Si nullum sit problem a propositum. 2 Si multa interrogentur, & petatur responsio. 3 Si quis fingat se discendi causâ interrogare. 4 ¶ Locus ad probandum falsum. 5 ¶ Loci ad probandum paradoxum. A scilicet. 7 Ab hominum voluntate, & sermone. 8 A natura, & lege. 9 Ad quædam problema respondendi non posse, quin aliquid admirabile dicatur. 10 Ab opinione sapientium, & multis. 12 Epilogus.

QVod verò ad id ut aliquis falsum quidpiam dicere ostendatur, ac disputatio ad inopinabile ducatur (hoc enim erat, quod sophistæ secundo loco præcligebant) primum ex certo percontandi modo, & per interrogationem id maximè accidit. ad nullam enim rem propositam accommodata interrogatio, ad hæc inuestiganda valet: nam temerè dicentes magis peccant: temere autem dicunt, cum nihil propositum habent. 2 Item multa interrogare, etiam cum definitum est id contra quod disseritur, ac postulare ut dicat *respondens*, quid sibi in singulis videatur, copiam quandam *argumentorum* præbet, ac facultatem ducendi ad inopinabile, aut falsum; & siue interrogatus aliquid ex his affirmer, siue neget, ducendi *ad ea* aduersus quæ argumentorum copia suppetat. Sed nunc minùs licet per hæc cauillari, quam olim: quia *nunc respondentes* quærent, quid hoc ad *quæsitum* initium *propositum* pertineat. 3 Est autem elementum perueniendi ad falsum quidpiam, vel inopinabile, si quis non interroget confestim aduersus ullam thesim, sed dicat se discendi studio interrogare: locum enim argumento hæc consideratio facit.

Tom. I.

C ΠΕΡΙ δὲ τῆς ψευδομαθίας ἢ διδασκαλίας, καὶ τὴν λόγον εἰς ἀδύξον ἀγαγῆναι, (τὸ γὰρ CAP. XII
ὡς δὲ περὶ τῆς σοφιστικῆς περιεργασίας,) περὶ μὲν οὐκ ἐκ τῆς πύπῳ πύπῳ πύπῳ, καὶ ἀπὸ τῆς ἐρωτήσεως συμβαίνει μάλιστα· ὁ γὰρ περὶ μὲν οὐκ οὐαδὲν καὶ μὲν ἐρωτῶν, διδασκαλίας ἐστὶ βύπῳ. εἰ καὶ γὰρ λέγοντες, ἀπὸ πύπων μάλιστα· εἰ καὶ δὲ λέγοντες, ὅτι μὲν ἐχῶν περιεργασίας.

2 Τό, τε ἐρωτῶν πολλά, καὶ ὁ ὁρισμένος ἢ περὶ ὁ διαλεκτικός, καὶ τὸ πύπῳ πύπῳ λέγειν ἀξιοῦν, ποιῆναι πύπῳ τῆς εἰς ἀδύξον ἀγαγῆναι, ἢ ψευδομαθίας· ἐκ τῆς ἐρωτήσεως φησὶ ἢ ἀποφῆναι βύπῳ, ἀπὸ περὶ ἀπὸ πύπων χρημάτων ἀπὸ πύπων· διδάσκει δὲ καὶ καὶ πύπῳ πύπῳ πύπῳ, ἢ περὶ πύπων· ἀπὸ πύπων γὰρ τῆς πύπῳ περὶ ὁ ἐκ ἀρχῆς.

3 Στοιχείων δὲ τῆς πύπῳ ἢ ψευδομαθίας ἡ ἀδύξου, ὁ περὶ μὲν οὐκ οὐαδὲν ἐρωτῶν ἡμῶν, ἀλλὰ φάσκειν ἐρωτῶν μάλιστα βουλομένων· γὰρ γὰρ ὁ πύπῳ πύπῳ πύπῳ πύπῳ ποιῆναι.

Mm iij

fin autem ut multitudo, ad iis *contraria*, qui in disputationibus *versantur*. hi namque aiunt eum qui beatus est, iustum esse: multitudini autem inopinabile videtur, regem non esse beatum.

11 Hoc autem modo inopinabilia colligere, idem est, quod ad naturæ & legis repugnantiam ducere. lex enim est multitudinis opinio: sapientes verò secundum naturam & secundum veritatem loquuntur.

12. Ac paradoxa quidem ex his locis quætere oportet.

Αἰεὶ δὲ, ὡς οἱ πολλοὶ, ἐπὶ τὰ τοῖς αὐτοῖς λόγοις· φασὶ γὰρ εἰ μὴ, ὅτι αἰάγχεος τὸν διδάμονα, δίκαιοι εἴη· ποῖς δὲ πολλοῖς ἀδελφόν τῃ βασιλείᾳ μὴ ἀδαιμονίῃ.

11 Εἰ γὰρ οὕτως ἀδελφὰ σέωδαν, τὸ αὐτὸ πᾶσι πλεονέχῃ φύσιν καὶ πλεονέχῃ νόμον ὑποδιδάσκουσιν ἄγχι· ὁ μὲν γὰρ νόμος, δόξα τῷ πολλῷ· οἱ δὲ σέφοι, καὶ φύσιν καὶ ἀλήθειαν λέγουσιν. 12 Καὶ τὰ μὲν ἀδελφὰ, ὅτι πύτων διὰ ζητεῖν τῷ τόπων.

De tautologia seu nugatione.

Cap. XIII.

1 *Definitio.* 2 *Exempla.* 3 *In quibus hæ rationes inveniuntur.* 5 *Interdum videri, sed re vera non effici nugationem.*

QUOD verò ad efficiendum ut quis nugetur, quid illud sit quod appellamus nugari, suprà diximus. 2 Omnes autem huiusmodi argumentationes hoc volunt efficere: si nihil refert, utrum nomen an oratio dicatur: duplum autem, & duplum dimidii, idem *valent*: si igitur duplum est dimidii duplum, erit dimidii dimidii duplum. Rursus, si loco illius *verbi* duplum, positum sit duplum dimidii, ter erit dictum dimidii dimidii dimidii duplum. Et, num est cupiditas iucundi? hoc autem est appetitio iucundi: cupiditas igitur erit appetitio iucundi iucundi. 3 Cernuntur autem huiusmodi argumentationes in iis quæ ad aliquid referuntur, ubi *scilicet*, non solum *eorum* genera, sed etiam ipsæ ad aliquid dicuntur, atque ad unum & idem referuntur. veluti, appetitio est alicuius appetitio: & cupiditas, alicuius cupiditas: & duplum, alicuius duplum, ac duplum dimidii. 4 Cernuntur etiam in iis quorum essentia non est re vera in eis quæ ad aliquid referuntur: sed omnino quorum sint habitus, vel affectiones, vel tale quippiam, in horum definitione explicatur, cum hæc illis attribuantur. utputà, impar est numerus medium habens: est autem numerus impar: est igitur numerus medium habens numerus. Et si limitas est concavitas nasi, D nasus autem est concavus: est igitur nasus, nasus concavus. 5 Videntur autem interdum *nugationem* efficere huiusmodi *captiones*, cum re vera non efficiant: propterea quòd non additur percontatio, an duplum per se acceptum significet aliquid, an nihil: & si quid significat utrum idem, quod *con-*

ΠΕΡΙ τῆ ποιήσεως ἀδολεχεῖν, ὃ μὲν λέγουσιν τὸ ἀδολεχεῖν, εἰρηκα μὲν ἦδη. 2 Πᾶντες δὲ εἰ τοιοῦτοι λόγοι τῷ ὁ βέλτερος ποιεῖν· εἰ μὴ δὲ ὁ βέλτερος τὸν λόγον εἰπεῖν· διπλάσιο γὰρ ἐστὶ διπλάσιον ἡμισίος, αὐτὸν εἰ ἄρα διπλάσιον, ὅτι ἡμισίος διπλάσιον, ἔσται ἡμισίος ἡμισίος διπλάσιον· καὶ πάλιν, αὐτὸν αὐτὸν διπλάσιον, διπλάσιον ἡμισίος τετάρτου, πάλιν ἔσται εἰρηκα μὲν, ἡμισίος ἡμισίος διπλάσιον· καὶ ἄρα γὰρ ὅτι ἡ ἐπιθυμία ἡδύς, τῆς δὲ ὅτι ὁρεξίς ἡδύς· ἔστι ἄρα ἡ ἐπιθυμία, ὁρεξίς ἡδύς ἡδύς. 3 Εἰσὶ δὲ πᾶντες οἱ τοιοῦτοι τῷ λόγῳ ὅτι τῶν πρὸς τῇ, ὅσα μὴ μόνον τὰ γῆνη, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πρὸς τῇ λέγονται, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀποδιδόται· οἷον, ἡ τε ὁρεξίς, τῆς ὁρεξίς, καὶ ἡ ἐπιθυμία, τῆς ἐπιθυμίας· καὶ τὸ διπλάσιον, διπλάσιον, καὶ διπλάσιον ἡμισίος. 4 Καὶ ὅσον ἡ οὐσία οὐκ ἔντως πρὸς τῇ· ἀλλὰ ὅλως, ὧν εἰσιν ἑξῆς, ἡ πάθη, ἡ τῇ τοιοῦτον, ὅτι τῷ λόγῳ αὐτῷ πρὸς διπλάσιον κατηγερομένην ἐπὶ τοῖς· οἷον, τὸ πρὸς τῇ, ἀριθμὸς μέσος ἔχων· ἐστὶ γὰρ ἀριθμὸς πρὸς τῇ· ἐστὶ ἄρα ἀριθμὸς μέσος ἔχων ἀριθμὸς· καὶ εἰ τὸ σμὸν, κυλότης ῥινός ἐστι· ἐστὶ δὲ καὶ ἡ ῥίς, σμὸς ἐστὶ ἄρα ῥίς, ῥίς καὶ λη. 5 Φαίνεται γὰρ ποιεῖν, ὃ ποιῶντες οἰοῖτε, ἀλλὰ τὸ μὴ πρὸς πωθῆναι, εἰ σημερινὴ τῇ καὶ αὐτὸ λέγειν τὸ διπλάσιον, ἢ ὅσον· καὶ εἰ ἡ σημερινὴ, πότερον τὸ αὐτὸ, ἢ ἕτερον, ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα λέγειν αὐτὸς· καὶ φαίνεται ὅτι τὸ ὅσον αὐτὸ, εἰ αὐτὸ, καὶ σημερινὴ.

CAP. XIII

De solæcismo.

Cap. XIV.

1. Quid sit. 2. Aliquando fieri nec videri, aliquando videri nec fieri. 3. Quod pertineat ad sophismata. 4. In quibus sit. 5. Collatio solæcismi & elenchi à similitudine sumpti. 6. Conclusio. 7. Epilogus.

Σολαικισμός ἐστὶν ὅτε μὴ ὅτιν, εἴρηται ὡς περὶ. 2. Ἐστὶ δὲ τὸ τοιοῦτον, καὶ ποιῶν, καὶ μὴ ποιῶντα, φαίνεται· καὶ ποιῶντα, μὴ δοκεῖν· καὶ ὁ Πρωταγόρας ἐλέγχετο, εἰ ὁ μὲν τις, καὶ ἡ πόλις ἄρρεν ὅτιν· ὁ μὲν γὰρ λέγων ὁ λόγος, συλαίχῃ μὲν κατ' ὁμοίαν, ὡς φαίνεται ὅτι πῖς ἄλλοις· ὁ δὲ οὐλόμηνον, φαίνεται μὲν, ἀλλ' οὐ συλαίχῃ. 3. Δὴλον οὖν ὅτι καὶ τὰ τέχνη πῖς δύναται τὸ τοιοῦτον ποιῆν· ὅθεν πολλοὶ τῶν λόγων ὡς συλαίχῃ οὐλομηνον, φαίνονται συλαίχῃ, καὶ ὁ Πρωταγόρας ἐλέγχετο. 4. Εἰσὶ δὲ καὶ ὅτε πῖς οἱ φαινόμενοι συλαίχῃ, ὡς ὅτε πῖς καὶ ἡ πόλις ἡ πῖς, μήτε ἄρρεν, μήτε θῆλυ δὲ λέγει, ἀλλὰ ὁ μεταξὺ· ὁ μὲν γὰρ ὅτιν, ἄρρεν σημαίνει· ὁ δὲ αὐτὴν, θῆλυ· ὁ δὲ τὸ τοιοῦτον, ὅτε μὲν ὁ μεταξὺ σημαίνει, πολλὰ καὶ δὲ σημαίνει καὶ κείνῳ ἐκείνῳ· ὅτε, πῖς τὸ τοιοῦτον; Καλλιόπη, Ζεῦ, Κορίσκος· τὸ μὲν οὖν ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυος ὁ μεταξὺ σημαίνει αἰ πῖς ὡς ἅπασι· τὸ δὲ μεταξὺ, αἰ μὲν, αἰ θῆ, ὡς ὁ μεταξὺ δὲ πολλὰ καὶ τὸ τοιοῦτον, συλαίχῃ ὡς εἰρημῶν τὸ τοιοῦτον· ὁμοίως ὅτε ἄλλῳ πῖς ὡς ἄλλῳ· ὁ δὲ παρὰ τοιοῦτον γὰρ ὅτε καὶ οἱ πῖς τὸ τοιοῦτον, πῖς πῖς πῖς· ὁ γὰρ τὸ τοιοῦτον, σημαίνει, ὅτε μὲν ὅτιν, ὅτε δὲ τὸ τοιοῦτον δὲ δὲ ὡς ἄλλῳ σημαίνει, μὲν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ ὅτιν· μὲν δὲ τὸ τοιοῦτον, τὸ τοιοῦτον· ὅτε, εἰ Κορίσκος, εἰ Κορίσκον· καὶ ὅτι τῶν θηλέων ὀνομάτων ὡς αὐτῶν· καὶ ὅτι τῶν λεγόμενων μὲν οὐλομηνον, ἐχόντων δὲ θηλέας ἢ ἄρρεν καὶ πῖς. ὅτε γὰρ εἰς τὸ (ο) καὶ τὸ (ι) πῖς πῖς, τῶν μὲν οὐλομηνον ἐκείνῳ· ὅτε, Ζεῦ, Χοιρίον· τὸ γὰρ μὲν ὡς, ἄρρεν, ἢ θῆλυος· ὡς εἰς φέρεται ὅτι τὸ οὐλομηνον· ὅτε, ἀσπὶς μὲν, ἄρρεν πύριον· καὶ τὸ, θῆλυ· ὅτε καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον ὡς αὐτῶν· ὅτε εἰς, καὶ τὸ εἰς, ὅτε εἰς. 5. Καὶ ὅτε πῖς πῖς ὅμοιος ὅτιν ὁ συλαίχῃ πῖς ὡς ὅτε τὸ μὲν ὅμοιος ὅμοιος λεγόμενοις ὅμοιος· ὡς περὶ γὰρ ὡς ἐκείνῳ ὅτι τὸ μεταξὺ τῶν συμβαίνει ἐλέγχῃ, οὕτως ὡς πῖς ὅτι τῶν ὀνομάτων συμπίπτει συλαίχῃ· ὡς περὶ γὰρ καὶ λεγόν, καὶ μεταξὺ, καὶ ὀνομαίεσθαι. 6. Φανερόν οὖν ὅτι τὸ συλαίχῃ πῖς πῖς ὡς τῶν εἰρημῶν τῶν οὐλομηνον συλαίχῃ. 7. Εἶδη μὲν οὖν τῶν τῶν ἀγωνιστικῶν λόγων, καὶ μέρη τῶν εἰδῶν, ὅτε πῖς οἱ εἰρημῶν.

Α Solæcismus autem cuiusmodi sit, dictū est antea. 2. Sanè vñuenire potest, ut quis solæcismum faciat: & ut non faciens, videatur facere: & ut faciens, non videatur facere, quemadmodum Protagorās dicebat, si μῆνις & πῖς masculinum est: nam qui dicit μῆνις, secundum eum committit solæcismum, alius autem committere non videtur: qui verò dicit μῆνις, videtur quidem committere, non tamen committit solæcismum. 3. Patet igitur, etiam artē quandam posse hoc facere. Ideo multæ argumentationes non concludentes solæcismum, videntur enim concludere, sicut in elenchis contingebat. 4. Sunt autē ferè omnes, qui solæcismi videntur, ex articulo Hoc: & quando casus nec masculinum, nec feminam significat, sed interiectum medium. nam Hic, masculinū significat: Hæc feminā: sed Hoc, debet quidē mediū interiectū significare, verū tamen sæpe alterutrum eorum significat: veluti, Quid est hoc? Calliope, lignum, Coriscus Masculini igitur & feminini generis casus omnes differunt: eius verò quod est interiectū, alii differunt, alii non. Itaque sæpe, cum datum sit Hoc, perinde concludunt ac si dictū fuisset, Hunc. Similiter & aliū casum pro alio accipiunt. Paralogismus autē propterea fit, quod articulo Hoc, multis calibus est communis. nam Hoc, modò significat hic, modò hunc. opus autem est, ut mutatis vicibus significet, cū verbo Est, hic; cum verbo Esse, hunc: ut, est Coriscus, Esse Coriscū. Eadē est ratio femininorum nominū: & eorū, quæ cū appellatur, αὐτὴ, id est vasa, femininā aut masculinā habent inflexionē. nam quæ in & terminantur, hæc sola vasis inflexionem habent: ut ξύλον, χρυσόν, quæ verò non ita terminantur, maris aut femininæ inflexionem habent: quorum nonnulla referimus inter αὐτὰ: ut αἰὶς, est nomen masculinum. καὶ verò, femininū. Idcirco etiam in his verbum Est, & verbum Esse, eodem modo differentiam constituent. 5. Ac similis quodammodo est solæcismus elenchis, qui ex eo appellantur, quod non similiter similiter accipiuntur. ut enim illic in rebus fit elenchus; ita hic in vocabulis committitur solæcismus. homo enim & album, tam res quàm vocabulum est. 6. Apparet ergo, nitendum esse, ut solæcismus ex dictis casibus concludatur. 7. Sunt igitur hæ species contentiosarum argumentationum, & partes specierum, & modi, qui commemorati sunt.

DE DISPOSITIONE, ET INTERROGANDI RATIONE,

TRACTATUS IV.

Cap. XV.

1 Prothesis. 2 De longitudine orationis. 3 De celeritate interrogationis. 4 De ira & altercatione. 5 De ordine interrogationum surbase. 6 De locis occultationis. 7 De interrogatione ex contrario, vel ex equali. 8 Ne interrogetur uniuersale concessis particularibus. 9 De interrogatione similitudinis, cum non est aliquod nomen commune. 10 De interrogatione contrarium. 11 Si extremum proponatur quasi recte probatum & conclusum. 12 Si proposito paradoxo praeatur responsio. 13 Si quis dicat contraria in qua probat, aut probare debet. 14 A Distinctione. 15 Si argumentum imperfectum deferatur, & ad alia traducatur disputatio. 16 Vt argumenta ad aliud dirigantur. 17 De probatione propositionis accepta. 18 An conclusio sit interroganda, & quomodo. 19 Epilogus.

AD celandum autem non parum refert, si quendam in modum disponantur quae ad interrogationem pertinent, quemadmodum & in dialecticis: quare deinceps post ea quae commemorata fuerunt, haec primum dicenda sunt.

2 Valet autem ad elencho redarguendum prolixitas orationis. quia difficile est multa simul conspiceret. Ad prolixitatem autem elementis antea commemoratis utendum est.

3 Item celeritas, quia tardiores minus prospiciunt.

4 Praeterea ira & altercatio. nam perturbatiminus possunt omnia obseruare. Elementa verò ad iram excitandam sunt, si quis voluntatem iniuste & omnino impudenter agendi prae se ferat. 5 Praeterea interrogationum permutato ordine positio: siue ad idem probandum habeat quis multas argumentationes, siue ad ostendendum ita esse, & non ita esse. sic enim hac ratione, ut aduersarius à multis, aut à contrariis simul cauere sibi debeat. 6 Et omnino quaecumque ad occultationem valere antea diximus, conferunt etiam ad contentiosas argumentationes. nam occultatio est latendi gratia: latere autem fallendi causa.

7 Sed aduersus abnuentes quaecumque putant ad argumentationem facere, aut per negationem interrogandum, quasi contrarium sumere velit, qui interrogat: aut saltem ex quo utraque contradictionis pars in interrogationem deducenda: quia cum incertum est, quid interrogator sumere velit, minus morosos se praebent, qui respondent.

8 Cum autem per partes concedit aliquis singula, inducendo uniuersale; saepe non est interrogandum, sed eo ut concessio utendum. interdum enim & ipsi respondent se concessisse putant, & audientibus videntur ob inductionis commemorationem;

Διαφέρει δὲ τὸ μικρὸν, εἰς τὰς πρῶτας πέντε πρὸς τὴν ἐρώτησιν, πρὸς δὲ λαμβάνειν, ὥστε ἐὰν τοῖς ἀφελεπτικαῖς ἐφεξῆς οὕτω τοῖς εἰρημαίοις, ταῦτα πρῶτον λεκτέον.

CAP. XIN.

2 Ἐστὶ δὲ πρὸς τὸ ἐλέγχειν, ἢ μὲν, μήκος· χαλεπὸν γάρ, αὖτε πολλὰ σέωρεται· εἰς δὲ τὸ μήκος, τοῖς πρὸς εἰρημαίοις στοιχείοις χρησιῶν.

3 Ἐν δὲ, τάχος· ὑπερέχοντες γὰρ, ἥτιον θεωροῦσιν.

4 Ἐπὶ δὲ ὀργή, καὶ φιλοψυχία· ταραχῆς μὲν γὰρ, ἥτιον διώκονται φυλάττεσθαι πόμπα· στοιχεῖα δὲ τῆς ὀργῆς, π. τε φανερόν ποιεῖν ἑαυτὸν βυλόμενον, ἀδικεῖν, καὶ τὸ παρὰ πᾶσι αἰσχυρῶν. 5 Ἐπὶ, δὲ ἐναλλαξὶ πρὸς ἐρωτήματα πέναι· εἰ μὲν πρὸς αὐτὸ πλείους τίς ἔχει λόγους· εἰ μὲν τε, καὶ ὅτι οὕτως, καὶ ὅτι ἕως ἔτι· αὖτε γὰρ συμβαίνει, ἢ πρὸς πλείω, ἢ πρὸς τὸ μὲν ποιεῖσθαι τὴν φυλακὴν.

6 Ὅπως τε πόμπα πρὸς τὴν κρίσιν λεγόμενα πρότερον, χρησιμα καὶ πρὸς τοὺς ἀγωνιστικὰς λόγους· ἢ γὰρ κρίσις ἐστὶ τῷ λαβεῖν χάριν· ὅ δὲ λαβεῖν, τῆς ἀπάτης.

Ζ 7 Πρὸς δὲ τοῖς ἀνασθόντες ἀπὸ οἰσθῶσι τῇ πρὸς τὸν λόγον, ὅς ἀπὸ φάσεως ἐρωτητῆς, ὡς τοῦ αὐτοῦ βουλόμενον λαβεῖν, ἢ καὶ ὅς ἴσου ποιῶντα τὴν ἐρώτησιν· ἀδύνατον γὰρ ὅπως τί βέλεται λαβεῖν, ἥτιον δυσχεραίνουσι.

8 Ὅταν δὲ ἐπὶ τῷ μέρει τις διδῷ τὰ κατὰ ἕκαστον, ἐπάρχεται δὲ καὶ ὅλου, πολλάκις οὐκ ἐρωτητῆς, ἀλλ' ὡς διδόμενος χρησιῶν· οἷοι γὰρ οἶονται καὶ αὐτοὶ διδόναι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν φαῖνον, ὅς τ' ἡ τῆς ἐπαγωγῆς μέγας;

ὥς οὐκ αὐτὸ πρῶτον ματίν. 9. Ἐν ὅσοις
 τε ὀνόματι μὴ σημαίνει ὁ καθόλου, ἀλλὰ
 τῇ ὁμοιότητι χρῆται πρὸς τὸ συμφέρον λα-
 βάνει γὰρ ἡ ὁμοιότης πολλάκις.

10. Πρὸς τε ὁ λαβεῖν πλὴν πρῶτα, πρῶτον
 αὐτῶν * ἀπαλλάττοντα, καὶ πῶθεν
 αὐτῶν. οἷον εἰ δέος λαβεῖν, ὅτι διὰ πῶτα πρῶ-
 τα πειθεσθαι, πότερον ἀπομνησθαι πεί-
 θεσθαι τοῖς γινώσκουσιν, ἢ πῶτα ἀπειθεῖν; καὶ ὁ
 πολλάκις, πότερον πολλά συγχωρεῖται, ἢ
 ὀλίγα; μάλλον γὰρ, εἴτε ἀνάγκη, πολλά
 δοξάζειν αὐτοῖς. πρὸς πειθεσθῶν γὰρ ἐξ ἧς τῇ
 ἐκδησίῳ, καὶ μίζῳ καὶ μεγάλῃ φαίνεται,
 καὶ χείρῳ καὶ βελτίῳ, τοῖς ἀνδραποῖς.

11. Σφοδρὰ δὲ καὶ πολλάκις δοκεῖν ἐλη-
 λέσθαι ποῖς ὁ μέγιστος σοφιστὴς συκοφαν-
 τήσας τῶν ἐρωτῶντων, ὁ μὴδὲν συλλογισ-
 τήσας, μὴ ἐρώτημα ποιεῖν ὁ τελευτῶν,
 ἀλλὰ συμπερασματικῶς εἰπεῖν, ὡς συλλογι-
 σμένους, οὐκ ἄρα ὁ, καὶ τὸ.

12. Σοφιστὴς δὲ καὶ ὁ κειμένους ἀπα-
 λλάττοντα, ὁ φαινόμενος ἀξιούσας ἀποκρίνεσθαι,
 πρὸς κειμένους τῶν δοκούντων ἐξ ἀρχῆς, καὶ
 πλὴν ἐρώτησι τῇ ποιούτων οὕτω ποιεσθαι, πό-
 τερον σοὶ δοκεῖ; ἀνάγκη γὰρ, αὐτῇ ὁ ἐρώτη-
 μα, ἐξ ὧν συλλογισμὸς, ἢ ἐλέγχος ἢ πα-
 ραδόξος γίνεσθαι, ἢ ἐλεγχος. δόντος μὲν,
 ἐλέγχος· μὴ δόντος δὲ, μὴδὲ δοκεῖν φάσκει-
 νος, ἀδδξος· μὴ δόντος δὲ, δοκεῖν δὲ ὁμολο-
 γησῶντος, ἐλεγχος.

13. Ἐπὶ, καὶ πρὸς τὸ πῶς ῥητορικῶς, καὶ τὸ
 τοῖς ἐλεγκτικῶς ὁμοίως τὰ ἐκδησιώματα περὶ
 ῥητορῶν, ἢ πρὸς τὸ ὑφ' αὐτῶν λεγόμενα, ἢ
 πρὸς οἷς ὁμολογῶν καλῶς λέγει ἢ πρὸς τῇ
 ἐπὶ πρὸς τοῖς δοκούντας ποιούτους, ἢ πρὸς τοῖς
 ὁμοίοις· ἢ πρὸς τοῖς πλείστοις, ἢ πρὸς τοῖς
 πᾶσι.

14. Ὡς οὐκ ὁ ἀποκρινόμενος, πολλάκις,
 ὅταν ἐλέγχεται, ποιούσι διττὸν, εἰ μὲν μάλ-
 λις συμβαίνει ἐλέγχεται· καὶ ἐρωτῶντας χρῆ-
 σται ποτὶ τούτῳ πρὸς τοῖς οἰσι μὲν, εἰ μὲν
 ὡς μὴ συμβαίνει, ὡς δὲ μὴ, ὅτι οὕτως
 εἰληφεν· οἷον καὶ ὁ Κλεοφῶν ποῖς ἐπὶ Μαν-
 δροβούλῳ. 15. Δὲ δὲ καὶ ἀφισπόμενος τῶν
 λόγων, πᾶσι λοιπὰ τῶν ἐπιχρημάτων ἐπιτε-
 μῆν· καὶ τὸν ἀποκρινόμενον (* αὐτὸν πρὸς αὐ-
 τὸν) πρὸς εἰσπαῖν, καὶ πρὸς ἀγρῶν.

16. Ἐπιχρημάτων δὲ εἰσὶν καὶ πρὸς ἄλλο
 τῶν εἰρημῶν, εἰ μὲν λαμβάνοντες, εἰ μὲν
 πρὸς ὁ πρὸς κειμένους ἔχει τις ἐπιχρημα-
 τῶν.

A ceu non frustra *sint* interrogata *singularia*.

9. Sed in quibus non significatur nomine
 aliquo universale, similitudine utendum
 est, prout expedit. sæpe enim similitudo la-
 tet.

10. Iam verò ut propositio sumatur, per
 collationem contrarii percontari oportet.
 veluti, si oporteat sumere, omnibus in re-
 bus patri esse obtemperandum, *si* interroge-
 tur, utrum in omnibus oportet obtempe-
 rare parentibus, an in omnibus repugnare?
 Et *si* oporteat sumere obtemperandum sæpius,
ita interrogetur, utrum multa concedenda
 sunt, an pauca? magis enim si quidem obse-
 qui parentibus necesse est, multa videbuntur
 esse concedenda, quàm pauca. cum enim con-
 traria inter se componuntur, & magna &
 maiora videntur hominibus, & deteriora,
 & meliora.

11. Ut autem elencho aliquis convictus
 videatur, vehementer ac sæpe facit impo-
 stura illa maximè sophistica, cum qui nihil
 syllogisticè proposuerunt, extremum non
 interrogare, sed concludendo dicunt,
 quasi facto syllogismo, non igitur hoc, &
 hoc.

12. Est etiam hoc sophisticum, posito
 paradoxo postulare, ut quid videatur, res-
 pondeatur, proposito eo quod ab initio
 visum fuit, atque horum interrogationem
 sic instituere, ut tibi videtur? necesse enim
 est si interrogatio in eorum numero sit, ex
 quibus syllogismus extrahitur, aut elen-
 chum, aut paradoxum confici, aut speciem
 habere elenchi: elenchum, si concedat: ino-
 pinabile, si neque concedat, neque sibi vi-
 deri dicat; speciem elenchi, si non conce-
 dat, fateatur tamen sibi videri.

13. Præterea, ut in rhetoricis, *ita* etiam
 in elenchis similiter animadvertenda sunt
 ea quæ repugnant vel iis quæ ab ipso respon-
 dente dicta sunt, vel iis quos ipse fatetur re-
 ctè loqui aut agere: nec non his qui videntur
 tales, aut similibus; *ut* quæ aut plurimis, aut
 omnibus.

14. Sicut autem qui respondent, sæpe
 numero, quando elencho redarguuntur,
 distinctionem adhibent, si futurum est, ut
 elencho redarguatur: *ita* etiam interrogan-
 tibus utendum est hoc presidio contra obui-
 cientes, ut si illo modo contingit, hoc mo-
 do non contingit, illo modo se accepisse, di-
 cunt: ut etiam Cleophon facit in Mandro-
 bulo. 15. Oportet etiam recedendo à capite
 disputatione, reliquas argumentationum
 partes præcidere, ac respondentem oportet,
 cum præsentiat, antè occurrere & præ-
 dicere.

16. Nonnunquam etiam argumentandum
 est contra aliud quiddā ab eo quod dictū est,
diversum, illud sumendo, si quis non habeat
 argumenta contra propositum problema.
 quod

quod quidem Lycophron fecit, cum propositum problema esset lyrae encomium.

17 Sed aduersus eos, qui requirunt vt contra certum quid argumenta dirigantur, (quia videtur opus esse vt explicetur, in quo culpetur, quibusdam autem expressis, facilius caueri potest;) dicendum est, quod vniuersaliter accidit in elenchis, *nos scilicet instituisse probare* contradictionem: nempe, quod ille affirmauit, esse negandum: aut, quod negauit, affirmandum: non autem dicendum, *nos instituisse probare*, quodd contrariorum *sive* eadem scientia, vel non eadem.

18 Non oportet autem conclusionem in modum propositionis interrogare. nonnulla verò ne quidem interrogari debent: sed his ut concessis utendum. 19 Ex quibus igitur *locis* interrogationes eruantur, & quomodo *sit* interrogandum in contentiosis congressibus, dictum est.

ὁ δὲ Λυκάφρων ἐποίησε, πρὸς ἐλπίδας
λύσει ἐγκωμιάζει.

17 Πρὸς δὲ τοὺς ἀπακηλώζεις πρὸς τὴν ὑποχρεῖν, (ὅτι δὸκ καὶ διὸν ἀποδιδόναι τὴν αἰτίαν· λεγέμεναι δι' αἰτίαν, ἀφύλακτον·) ὁ καθόλου συμβαίνει ἐν τοῖς ἐλέγχαις, λέγει τὴν ἀντιφασιν, ὅ, τὴν ἐφασιν ἀποφῆσαι, ἢ ὅ, τὴν ἀντιφασιν φῆσαι· ἀλλὰ μὴ ὅτι τῇ αἰσινήσει ἢ αὐτῇ ὑποκρίνεται, ἢ ὑπὸ αὐτῇ.

18 Οὐ δὴ δὴ δ' συμπέραςμα παρ-
ταπικῶς ἐρωτῶν· ἵνα δὴ οὐδ' ἐρωτητῶν, ἀλλ'
ὡς ὁμολογουμένων χρηστῶν.

19 Εξ ὧν ἰδοὺ αἱ ἐρωτήσεις, καὶ πῶς ἐρωτητῶν ἐν τῇς ἀγωνιστικῇς ἀφαιρέσεσιν, εἴρηται.



DE SOLVTIONE SOPHISMATVM,

TRACTATUS V.

De utilitate huius tractatus, ac de ratione respondendi.

Cap. XVI.

1 Scopus & nexus. 2 Huius tractatus utilitas. 3 prima, 4 secunda, 5 & tertia. 6 De generali ratione solvendi sophismata. 7 quae non sufficit. De difficultate solvendi sophismata.

Post hæc de responsione, quomodo oporteat solvere, & quid, & ad quem usum disputationes huiusmodi valeant, dicendum est.

2. Sanè vtilēs sunt ad philosophiam ob
duas causas.

3 Primum, quia cū plerumque sumantur ex dictione, faciunt ut melius affecti simus ad *diagnoscendum* quorū modis vnumquodque dicatur, & quæ diuerso modo accidant, tam in rebus quàm in nominibus. 4 Secundò, quia *conferunt* ad inquisitiones, *quas aliquis ipse secum facit*. nam qui ab aliis facilè paralogismo decipitur, nec id animaduertit, ipse quoque à semet ipso hoc pati sæpenumero potest.

5 Tercium & reliquum *emolumentum* pertinet ad gloriam consequendam: quod hac ratione videatur quis in omnibus rebus exercitatus, ac nullius esse imperitus. Qui enim cum altero disputans, vituperat argumentationes, nec certum quid dicere potest de earum vicio, suspicionem præbet, quasi videatur eas cum indignatione audire, non propter veritatem, sed propter imperitiam.

6 Quomodo autem respondentes occurrere debeant huiusmodi argumētationibus, apparet: siquidē antea, ex quibus locis ducatur paralogismi, rectē cōmemorauimus:

Tom. I.

ΠΕΡΙ ΔΕ ΑΠΟΧΡΙΣΤΩΣ, ΕΠΙ ΠΩΣ ΔΥΛΩΣΙ,
 ΚΑΙ ΠΙ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΟΙ ΤΙΘΕ-
 ΟΝΤΕΣ ΑΥΤΩΝ ΟΦΕΛΙΜΟΙ, ΜΕΤ' ΑΥΤΩΝ ΛΕΚΤΙΣΤ.

2 Χρήσται μὲν οὖν εἰς τοῦς φιλο-
σοφίαις, ἀλλ' οὐ.

3 Πράττειν μὲν γὰρ ὡς ἔστι τὸ πολὺ μ-
ιόρροποι παρὰ τὴν λέξιν, ἅμεινον ἔχον ποιῶ-
σι παρὰ τὸ ποσάχως ἕκαστον λέγεται, καὶ
ποῖα ἑτέρως ἔστι τῶν παρὰ τῶν συριβα-
ν, καὶ ἔστι τῶν ὀνομάτων.

4. Δύπερι δὲ, πρὸς τὰς καὶ ἑαυτὸν
ζητήσας· ὁ γὰρ * ὑφ' ἐτέρων ῥαδίως πρὸς
λογιζόμενος, καὶ τῷ τοῦ μετὰ αἰσθανόμενος, καὶ
αὐτὸς ὑφ' αὐτῶν τῷ τοῦ πᾶσι πολλὰ κίς.

5 Τρίτοι δὲ καὶ ὁ λοιπὸν ἔπ', αὐτοὺς δὲ-
ξαι, πρὸς τοὺς πάντας γεγενησθαι δοχεῖν,
καὶ μηδενὸς ἀπορίας ἔχει· ὁ γὰρ, κοινωνοῦ-
ται λόγων, ψήφῳ λόγοις, μηδὲ ἔχοντες δε-
ξιζοῖν πρὸς τῆς φανερῆς αὐτῶν, ἡτορμῶν
δίδωσι τῷ δοχεῖν συγχωρήσει, οὐ δὲ πάλι-
νός, ἀλλὰ δι' ἀπειρίαν.

6 Αποκαταστάσει δὲ πῶς ἀπὸ ταπεινότητος
τοῦ τοιοῦτου λόγου φημι, εἴθε ἐν ᾧ εἰρήνη
καὶ ἀγάπη, ὅς ἐστιν ὁ Θεὸς ὁ Πατήρ, ἀμήν.

Na

καὶ τοῖς ἐν ταύτῃ πεισθάνεσθαι πλεονεξίας ἰσχυ-
ρῶς δείλον. 7 Οὐ γὰρ τὸν δὲ ὅτι, λαβόν-
τα τὸν λόγον, ἰδὼν καὶ λύσαι τὴν μαθησίαν,
καὶ ἐρωτώμενον ἀποκρίναι διώσασθαι ὁρῶν.
ὅ γὰρ ἴσμεν, πολλάκις μεταπείθεσθαι ἀγνοού-
μενον· ἐπὶ δὲ, ὡς περ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁ θαύτης,
καὶ ὁ βραδύτερος, ἐκ τῆς γυμνασίας γὰρ
μᾶλλον, ἢ τῶν καὶ ὅτι τῆς λόγου ἔχῃ· ὥστε,
ἀλλ' ὁ δὴ λὼν μὲν ἡμῖν ἢ, ἀμελεῖται δὲ ὁ μὲν,
ὑπερδύμενος τῆς χειρὸς πολλάκις.

8 Συμβαίνει δὲ ποτὶ, καὶ τὰς ἐν τοῖς
ἀφ' ἑαυτοῦ μαθησίν, (καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ διὰ λυ-
σάμεν, εἰς οὗτοι σὺν τῇ καὶ πάλιν ἀδυνατῶ-
μεν,) οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἐλέγχσι· εἰδότες γὰρ

30. περὶ τῆς
31. συμβαίνει
32. τῆς
33.

34. περὶ τῆς
35. συμβαίνει
36. τῆς
37.

De ea quæ videtur solutio.

Cap. XVII.

1 Duplex solutionis genus. 2 Sophistam non redarguere, sed potius obscurare etiam verum elen-
chum 3 Præceptum primum de solutione adhibenda. 4 si elenchus ab homonymia esset verus elenchus,
solui non posset. 5 Captionis ab homonymia sumpta solutio una, 6 atque altera. 7 veram solutionem
esse per distinctionem. 8 Reprehenduntur qui non audent distinguere. 9 Quod distinguendum sit,
Ratio prima: 10 secunda: 11 tertia, 12 Conclusio. 13 Secundum præceptum. 14 Tertium. 15 Quar-
tum. 16 Quintum. 17. Sextum. 19 Septimum. 20 Octavum. 21 Nonum. 22 Decimum.

CAP. II.

ΠΡΩΤΟΝ μὲν τῶν, ὡς περ συλλογί-
ζεσθαι φανερὸν εἰδόμενον ποτὶ μᾶλλον,
ἢ ἀληθῶς, πεισθάνεσθαι δεῖν, οὕτω καὶ λυ-
τὸν εἰδόμενον ποτὶ μᾶλλον, ἢ καὶ πάλιν.
ὅπως γὰρ περὶ τοῖς ἐριστικοῖς μαχητῶν, ὅχι
ὡς ἐλέγχουσι, ἀλλ' ὡς φανερὸν εἰδόμενον ἐλέγ-
χου· οὐ γὰρ φανερὸν συλλογίζεσθαι καὶ αὐτοῖς·
ὥστε περὶ τὸ μὴ δοκεῖν, ἀλλ' ὅτι τῶν. Εἰ γὰρ
ὅτι ὁ ἐλεγχος, ἀντίφασις μὴ ὁμολογίας, ἐκ
τῶν εἰδόμενον αὐτοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ περὶ τῶν
φίλοισι, καὶ τῶν ὁμολογίας· οὐ γὰρ ποιεῖ
συλλογισμὸν· ἀλλ' εἰδόμενον ἄλλω χρεὶν περ-
διαρετῶν, ἀλλ' ἢ ὅτι ὁ συμπερασμα φαί-
νεται ἐλεγχόμενος· οὕτω δὲ ἐλεγχόμενος,
ἀλλ' ὁ δοκεῖν, ἀλλ' ὅτι τῶν.

2 Ἐπὶ τῇ γὰρ ἐρωτῇ ἀμφίβοла, καὶ τῇ
ταύτῃ τῶν ὁμολογίας, ὅσαι τι ἄλλω τῶν
ταύτῃ τῶν ἀληθῶς, καὶ τῶν ἀληθῶν ἐλεγχον
ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ἐλεγχόμενων καὶ μὴ ἐλεγ-
χόμενων, ἀδύνατον ποιεῖ. ἐπὶ γὰρ ἔστιν ἐν
ταύτῃ τῇ συμπερασματῶν, μὴ ὅτι ἔφασκεν,
ἀποφῆσαι λέγει· ἀλλ' ὁμολογίας, ἢ ἀμφί-
βολως ἐρωτῶν τῶν ἐρωτῶντα· καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ,
ἄλλο μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτοῖς, ἄλλο δὲ λαβόντα
ἐρωτῶντα, καὶ ἀποφῆσαι ἐν τῇ συμπερασματῇ.

A & *sophistarum* in percontando imposturas
sufficienter enucleauimus. 7 Neque verò
idem est, accepta argumentatione, videre
ac diluere *eius* vitium, atque celeriter posse
respondentem occurrere. quod enim no-
uimus, sæpe transpositum ignoramus. Præ-
terea, sicut in aliis *rebus*, celeritas ac tardi-
tas exercitatione accipit incrementum, ita
etiam in disputationibus *seres* habet. Qua-
re si *quid* nobis manifestum sit, sed medita-
tionis expertes simus, tempore sæpe desti-
tuimur. 8 Interdum autem accidit, ut in
B descriptionibus *mathematicis*, (et epi-
m cum eas resoluerimus, quandoque tut-
sus componere nequimus,) ita etiam in
elenchis: nam cognoscentes, unde argu-
mentationis connexus eueniat, argu-
mentationem illam dissolvere non valemus.

C PRIMUM igitur, sicut dicimus syllogis-
mos probabiles interdum esse præeli-
gendos potius quam veros, ita & solu-
endum est nonnumquam probabiliter po-
tius, quam secundum veritatem: prorsus
enim cum *hominibus* litigiosis pugnandum
est; non quasi elencho redarguant, sed qua-
si videantur redarguere: siquidem non di-
cimus eos *aliquid* concludere. quapropter
eò dirigenda est *responsio*, ne videantur *con-
cludere*. Etenim si elenchus est contradictio
non homonyma, *quæ* ex nonnullis *sumptio-
nibus* colligitur: nulla utique distinctione o-
pus est aduersus ambigua, & homony-
miam: quoniam *is qui alia interrogat*, non
facit syllogismum: verum non alia de cau-
sa distinctio est præmittenda, nisi quia con-
clusio speciem quandam elenchi præ se
fert. non est igitur cauendum, ne redargua-
mur, sed ne videamur *redargui*. 2 Quando-
quidem interrogationes ambiguz vel pro-
pter homonymiam *multiplices*, & eiusmodi
alix captiones, etiam verum elenchum
obscurant. & sicne aliquis elencho con-
uictus necne, incertum reddunt. Cum e-
nim ad extremum, facta conclusione, li-
ceat *respondenti* dicere, non quod *ipse* affir-
mauit, negasse interrogantem; sed homo-
nymos, *ambiguè* interrogasse; ideò-
que aliud se affirmasse, aliud *sumpsisse* in-
terrogantem, ac negasse in conclusione:

etsi maximè ad idem retulit : incertum est an sit conuictus elencho : quia incertum est an nunc verum dicat. Quod si interrogans distinctione adhibita interrogasset homonymum, vel ambiguum, non obscurus esset elenchus.

3 Et quod litigiosi interrogatores nunc minùs requirunt, olim magis requirebant, ut scilicet interrogatus responderet aut Etiam, aut Non : id certè fieret. Nunc verò, quia non scitè interrogant, qui percontantur, necesse est, ut interrogatus adiciat aliquid responsioni, quo vitium interrogationis corrigat. nam si interrogans distinxisset sufficienter, necesse esset, ut respondens, vel Etiam, vel Non, diceret.

4 Si quis autem existimet eum esse elenchum, qui secundum homonymiam fit; nullo modo licebit respondentieffugere, quominùs elencho redarguatur. in iis enim quæ cernuntur oculis, necesse est negare nomen quod affirmavit, aut affirmare quod negavit.

5 Ut enim corrigunt nonnulli, nihil prodest. aiunt enim hi, non Coriscum esse musicum, & immusicum : sed hunc Coriscum esse musicum, & hunc Coriscum immusicum. Nam eadem erit oratio, Coriscum esse musicum, & hunc Coriscum esse musicum : quod quidem simul affirmat & negat, qui respondet. Sed fortasse non unam & idem significat verbum illud, Hic Coriscus, quia nec illic nomen Coriscus unam habebat significationem. itaque, utrum Coriscum, an Hic Coriscus dicatur, nihil interest.

6 Sin autem illi simpliciter loquendo attribuet, huic verò aliquem, vel hunc adiuget, absurdū erit: quia non magis alteri inerit, quàm alteri : utrius enim attribuitur, nihil interest.

7 Verumenimvero quoniam incertum est, an is qui non distinxit amphiboliam, sit conuictus elencho, necne : (in disputationibus namque concessum est distinguere :) apparet, eum qui non distinguit, sed simpliciter concedit interrogationem, peccare. quocirca si non ipse respondens, at certè eius oratio elencho refutatz similis est.

8 Sæpe autem accidit, ut qui ambiguitatem vident, distinguere cunctentur propter frequentiam eorum qui talia proponunt, ne in omnibus videantur tergiuersari : deinde, ipsis non putantibus ex eo pendere argumentationem, incidit paradoxum.

9 Quare, cum sit concessum distinguere, non est cunctandum, ut antea dictum fuit. 10 Nisi verò duas interrogationes pro vna quis acciperet, non fieret ex homonymia vel amphibolia paralogismus,

Tom. I,

A Εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐτύχει ἐπὶ ταύτῃ φέρων ἀδελόν, Εἰ ἐλέλεγκεται ἀδελόν γάρ, Εἰ ἀληθὲς λέγειν ἡμῶν. Εἰ δὲ διελὼν εἴρετο ὁ ὁμοτύποι, ἢ ὁ ἀμφιβολοῦν, οὐκ ἂν ἀδελός εἴη ὁ ἐλεγχος.

3 Οἱ, τ' ἐπιζητοῦσι νῦν μὲν ἡπτόν, περὶ δὲ μάλλον οἱ ἐρατῆκοι, ὅς ἢ ναί, ἢ οὐ, ἀποκρίσθαι τὸν ἐρωτῶντα, ἐγίγνετο ἡμῶν δὲ, ἀφ' οὗ μὲν καλῶς ἐρωτᾷ τις πυνθανόμενος, αἰσάγῃ περὶ ἀποκρίσθαι πὶ τὸν ἐρωτῶντα, ἐξερῶντα πᾶν μὲν ἐλατῆς τῆς ἐρωτήσεως ἔτι διελόμενον γὰρ ἰσχυρῶς αἰσάγῃ, ἢ ναί, ἢ οὐ, λέγειν τὸν ἀποκρινόμενον. Εἰ δὲ τις ἀπολαμβάνει τὸν καὶ τὸ ὁμοτύποι ἐλεγχον εἶναι, ἔσται πᾶς οὐκ ἔστι ἀφ' οὗ μὲν ἐλέγχεσθαι τὸν ἀποκρινόμενον. ἐπὶ γὰρ τῷ ἐρωτῇ, αἰσάγῃ οἱ ἐφίσει ἀποφῆσαι ὄνομα, καὶ ὁ ἀπὸ φησι, φῆσαι. Ὡς γὰρ ἐξερῶνται πῆρες, οὕτως ὁ φελεός. οὐ γὰρ Κορίσκου φασὶν εἶναι μουσικόν, ἀλλὰ τῷ τὸν Κορίσκον, μουσικόν. καὶ τῷ τὸν Κορίσκον, ἀμουσόν. ὅς γὰρ αὐτὸς ἔστι λόγος, ὅς, τὸν Κορίσκον, τῷ τῷ τὸν Κορίσκον, μουσικόν εἶναι. ὅθεν ἄμα φησὶ πὶ καὶ ἀποφῆσαι. ἀλλ' ἴσως οὐ ταῦτ' ἀμφότερα. οὕτως γὰρ εἰς ταῦτα. ὥς τε οὕτως πὶ ἀφ' οὗ.

6 Εἰ δὲ τῷ μὲν, ὁ ἀπλῶς λέγειν ἀποδοῦναι. τῷ δὲ, περὶ αὐτοῦ ὅς πᾶς, ἢ τὸνδε. ἀποποι. οὕτως γὰρ μάλλον πατέρω. ὁποτέρω γὰρ, οὕτως ἀφ' οὗ.

7 Οὐ μὲν ἀλλ' ὅτι ἀδελός μὲν ὅστις ὁ μὴ ἀδελός τὸν ἀμφιβολοῦν, περὶ ἐλέγχεσθαι, ἢ οὐκ ἐλέγχεσθαι. (διδοῦναι γὰρ εἰς τοὺς λόγους ὁ διελών.) φανερόν ὅτι ὁ μὴ ἀδελός τὸν ἀδελόν τὸν ἐρωτῶντα, ἀλλὰ ἀπλῶς, ἀμφοτέρω εἶναι. ὥς τε καὶ Εἰ μὴ αὐτὸς, ἀλλ' ὅς γὰρ λόγος ἐλέγχεσθαι ὁμοίως εἶναι.

8 Συμβαίνει μὲν τοι πολλάκις ἐρωτῶντα τὸν ἀμφιβολοῦν, οὕτως ἀφ' οὗ ἀφ' οὗ τὸν πυκνότητι τῷ πᾶσι ποιεῖται περὶ τῶν, ὅπως μὴ περὶ ἀπὸν δὲ καὶ δυσχεραίνον. εἴτ', οὐκ ἂν οἰσθῆναι τῷ τῷ τῷ ἀφ' οὗ τὸν λόγον, πολλάκις ἀπὸ τῶν παρ' οὗ ἀφ' οὗ. 9 Ὡς τε, ἐπὶ διδοῦναι ἀφ' οὗ, οὐκ οὕτως, καὶ αὐτὸς ἐλέγχει περὶ τῶν.

10 Εἰ δὲ τὰ δύο ἐρωτήματα μὴ εἰς τὸν ἐρωτήματα, οὕτως ἂν ὁ τῷ τῷ ὁμοτύποι καὶ ἀμφιβολοῦν ἐπὶ τῷ ἀδελόφει.

Nn ij

ἀλλ' ἢ ἔλεγχος, ἢ οὐ. τί γὰρ ἀμφερὲς ἐρωτήσας. Εἰ Καλλίας μὲν καὶ Θεμιστοκλῆς μοι αὐτὸ εἰσιν, ἢ, εἰ ἀμφοτέρους ἐν ὀνόματι, ἐπεὶ οὐκ οὐκ; εἰ γὰρ πλείω διαλῆ εἶος, πλείω ἡρώτησεν. Εἰ αὖ μὴ ὁρῶν, πρὸς δύο ἐρωτήσεις μίαν ἀποκρίσιν ἀξιοῦν συμβαίνει ἀπλῶς, φανερόν ἐστι δὴ τὴν πρῶτην καὶ τὴν ὁμωνύμων ἀποκρίνασθαι ἀπλῶς, οὐδ' εἰ καὶ πρῶτον ἀληθές, ὥστε ἀξιοδοτῆτες. Ἐπεὶ γὰρ τὸ αὐτὸ ἀμφερὲς, ἢ εἰ εἴρεται, Κορίσκος καὶ Καλλίας ποτε οἴκῳ εἴσιν, ἢ οὐκ οἴκῳ; εἴτε παροῦται ἀμφότεροι, εἴτε μὴ παροῦται· ἀμφοτέρως γὰρ αὐτοῖς αἱ ἐρωτήσεις; οὐ γὰρ, εἰ ἀληθές εἴπω, ἀφ' ἑνὸς μίαν ἢ ἐρωτήσας ἐγχαίρει γὰρ καὶ μυρία ἐπεὶ ἐρωτῆται ἐρωτήματα, ἀπὸ τῶν καὶ, ἢ αὐ, ἀληθές ἐστὶ λέγειν. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀποκρίσιν μίαν ἀποκρίσιν ἀναρρῆται γὰρ τὸ ἀμφιλεγόμενον τῆς αὐτῆς ὁμοίον, ὥς εἰ καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα τῆς αὐτῆς ἐπεὶ, εἰ αὖ μὴ διὰ πρὸς δύο ἐρωτήσεις μίαν ἀποκρίσιν δίδοναι, φανερόν ἐστι δὴ τὴν ὁμωνύμων τὸ καὶ, ἢ αὐ, λεκτέον.

11. Οὐδὲ γὰρ ὁ εἰπὼν ἀποκρίσιν, ἀλλ' εἴρηκεν· ἀλλ' ἀξιοδοτῆς πῶς ἐὰν τοῖς ἀμφιλεγμένοις, ἀφ' ὧν λαμβάνειν τὸ συμβαίνει.

12. Ωςτὸ αὖ εἰποῦν, ἐπιδίδωμι οὐδ' ἔλεγχον ἔτι δέ τις, δοκοῦν ἐστὶν. καὶ τὸν αὐτὸν ἔπον, καὶ λύσει δοκοῦν ἐστὶν, οὐκ οὐκ αὐτοῖς. ἀλλ' δὲ φανερὸν εἶναι μάλιστα αὐτὸν φέρει, ἢ τὸ ἀληθές ἐὰν οἷς ἀγωνιστικαῖς λόγοις, καὶ τὴν πρὸς τὸ διττὸν ἀπομνηστικόν.

13. Αποκρίσιν δὲ, ὅτι μὲν τὴν δοξαῖν, τὸ εἶναι, λέγειται. καὶ γὰρ οὕτως ἦκεν ἡμῖν· ἀλλ' ἔλεγχος· ἀλλ' δὲ τὴν παρὰ δόξαν ἀναγκάζεται λέγειν, ἐπεὶ μάλιστα παρὰ δόξαν τὸ δοκεῖν· οὕτως γὰρ ὅτε ἔλεγχος, ὅτε παρὰ δόξαν αὐτὸ γίνεσθαι δοξάζει.

14. Επεὶ δὲ, πῶς αἰτιῖται τὸ ὅτι ἀρχὴ, δὴλον· οἷοντα ὅτι πρῶτος, αὐτὸς ὁ αἰτιῶν· ἀναρρῆται, καὶ μὴ συγχρηστὸν ἐστὶν ἓν, ὥς τὸ ἐὰν ἀρχὴ αἰτιῶντος· ὅταν τε τοιοῦτον ἀξιοῖ τις, τὸ ἀναγκάζει μὲν συμβαίνει ἐκ τῆς ἡσυχίας, ἢ τῆς ψυχῆς, ἢ ἀδύνατον, τὸ αὐτὸ λεκτέον· πᾶσι γὰρ ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει, τὸ αὐτὸς ἐστὶν ἡσυχίας δοκῆς. Εἰ δὲ τὸ κατὰ μὴ ὀνόματι λαμβάνει, ἀλλὰ κατὰ βολήν, λεκτέον ἐστὶν οὐκ ὡς ἐδόξεν.

A sed aut esset verus elenchus, aut ne quidem speciem elenchi pra se ferret, quid enim inter-
est, verum interrogetur, an ne Callias & Themistocles mihi, an sub uno communi nomine, si ambobus inter se differentibus unum sit nomen commune: nam si nomen illud commune plura significat, quam unum: certe quia est unus, plura interrogavit. Si igitur non recte petitur, ut ad duas interrogationes una responsio sumatur simpliciter: apparet, ad nihil homonymum respondendum esse simpliciter, ne quidem si in omnibus verum sit, ut nonnulli putant. hoc enim idem valet, ac si interrogaretur, B utrum Coriscus & Callias sint domi, an non sint domi: siue adsint ambo, siue non adsint: quoniam utroque modo propositiones plures sunt. non enim, si verè dicitur, propterea interrogatio una est. nam possunt sexcentæ diversæ interrogationes alicui proponi, ad quas omnes verè possit respondere Etiam, aut Non: verumtamen non est ad illas omnes una danda responsio: si enim tollitur disputatio. hoc verò perinde est, ac si rebus diversis idem nomen positum esset. Ergo si non oportet ad duas interrogationes unam responsionem dare, perspicuum est, etiam in homonymis non esse dicendam Etiam, vel Non.

11 Non enim qui id dixit, respondit, sed locutus est. Hoc tamen probatur quodammodo in differentibus: quia non apparet quod inde sequitur. 12 Sicut igitur diximus, quia videntur quidam elenchi esse, qui non sunt eodem modo etiam solutiones quædam videbuntur esse, quæ non erunt: quas scilicet dicimus interdum esse afferendas potius, quam veras, in contentiosis disputationibus, & cum paralogismo ex duplicitate ducto occurritur. 13 Porro autem in respondendo ad ea quæ vera videntur, dicendum, Esto: sic enim minimè fiet par excellence. At si quis aliquod paradoxum cogatur dicere, hic maximè adiungendum responsioni verbum Videri. sic enim neque elenchus, neque paradoxum effici videbitur.

14 Quia verò manifestum est, quomodo postuletur quæsitum initio propositum: ac omnes id postulare putant, si quæsitum proximum sit quod petitur idcirco tollenda sunt, non concedenda nonnulla, quasi quæsitum initio propositum interrogator petat: & cum tale quid postulat aliquis, quod necessariò quidem consequitur ex thesi, falsum autem est, vel inopinabile, dicendum est esse idem quod quæsitum. nam quæ necessariò consequuntur, ipsius thesios partes videntur.

15 Præterea cum univertale non nomine, sed similitudinis collatione sumptum fuerit: dicendum est, adversarium, non ut datum fuit,

nec ut ipse proposuit, id sumere in conclusio-
ne: quia propter hoc saepe fit elenchus.

16 Qui verò his responsionibus excludun-
tur, ad id confugere debent, ut non rectè
probatum esse contendant, occurrendo se-
cundum traditam syllogismi & elenchi defi-
nitionem. 17 Sanè cum nomina propriè
accipiuntur, necesse est respondere, vel sim-
pliciter, vel per distinctionem.

18 Sed quod ad ea quæ tacitè subintelli-
gentes ponimus; veluti quæ non perspicuè,
sed deminutè interrogantur; hinc saepe ac-
cidit elenchus, utputa, Quod est Athe-
niensium, estne possessio Atheniensium? v-
tique, similiter autem & in aliis descendum:
at enim nonne homo, (ut Græci loquuntur,)
est animalium? etiam, homo igitur est ani-
malium possessio, nam hominem ideo Gra-
ecè phrasi dicimus esse animalium, quia est a-
nimal: & Lylandrum esse Lacedæmonio-
rum, quia est Lacedæmonius. Pater igitur,
ubi obscurum est quod proponitur, non esse
concedendum simpliciter. 19 Cum autem
duo sunt ita inter se afficta, ut si alterum sit,
alterum quoque necessariò esse videatur;
contra verò si hoc sit, non sit necessariò & il-
lud, tunc qui interrogatur, utrum eorum esse
putet, id dare debet, quod minùs latè pater:
quia difficilius est concludere ex multis.

20 Si quis autem inde argumentetur,
quod alteri est aliquid contrarium, alteri nò
est: etiam si ratio vera sit, tamen dicere oportet
esse quidem etiam alterius contrarium, sed
nomen ei non esse positum. 21 Quia ve-
rò ex iis quæ multi dicunt, nonnulla sunt
eiusmodi, ut si quis illa non admittat, cum
falsò respondere autument: quædam verò
talisa non sunt, ut ea de quibus in utramque
partem sunt opiniones contrariæ: (utrum
enim corruptibilis, an incorruptibilis sit a-
nimantium anima, non est exploratum
multis: in quibus igitur incertum est, utro
modo dici solear, quod ita proponitur, ut
quaeratur utrum respondentem videatur, quales
sunt, quæ sententia appellantur: (nam sen-
tentias appellant & veras opiniones, & v-
niuersas enunciationes, ut diameter non
habet communem mensuram: & præterea
de cuius veritate in utramque partem sunt
opiniones in his (inquam) omnibus nomina
transferens, maximè latere poterit. nam
quia incertum est, utro modo veritas ha-
beat, non videbitur sophisticè cauilla-
ri: & quia in utramque partem sunt opi-
niones, non videbitur falsò respondere:
translatio verò efficiet, ne oratio possit e-
lencho redargui. 22 Præterea quascum-
que interrogationes quis præsenferit, illis,
antequam dicatur, debet obicere, ac prædi-
cere: sic enim maximè percontantem im-
pediet.

Tom. I.

Α οὐδ' ὡς πρὸς τὴν, λαμβάνει· καὶ γὰρ τὸ
τὸ γὰρ πολλάκις ἐλέγχος.

16 Εξφράζοντες δὲ τούτοις, ὅτι τὸ μὴ
καλῶς δεδιδοῖται πρὸς τὴν, ἀπὸ τῆς καὶ
τὸν εἰρημὸν δόξιστον.

17 Εἰ μὲν οὖν τοῖς κυρίως λεγόμενοις
ὀνόμασι, ἀνάγκη ἀποκρίνεσθαι, ἢ ἀπλῶς,
ἢ διαφερόμενον.

18 Α δὲ οὐκ ἐκπονοῦντις πρὸς τὴν, οἷον
ὅσα μὴ σαφῶς, ἀλλὰ καλῶς ἐρωτᾶται,
τὸ γὰρ τὴν συμβαίνει ὁ ἐλέγχος· οἷον, ἀρ-
δὲ μὴ Ἀθηναίων, κατὰ μὲν ὅτιν Ἀθηναίων,
ναί. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν Ἀθηνῶν. ἀλλὰ μὲν
ὁ ἀδελφός, ὅτι τῶν ζώων, ναί. κατὰ μὲν ἀρ-
δὲ ἀδελφός τῶν ζώων· τὸν γὰρ ἀδελφόν,
τῶν ζώων εἶναι λέγουσιν, ὅτι ζῶον ὅτι· καὶ
Λυσάνδρον τῶν Λακεδαιμονίων, ὅτι Λακεδαι-
μονίων οὖν ὡς ἐπὶ οἷς ἀσαφῶς τὸ πρὸς τὸν ὀνόματι,
οὐ συγχρητίζον ἀπλῶς.

19 Οὕτω δὲ, δύο οὐκ ὄντιν, γὰρ τὸν μὲν
ὄντος, ἐξ ἀνάγκης γὰρ τὸν εἶναι δόξῃ. γὰρ τ-
ὸν δὲ, τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ἐρωτῶμεν
* πότῃ, διὲ τὸ ἐλαττοῦ διδοῖται· χαλεπὸν γὰρ τὸ
πρὸς τὸ συλλογισσάμεν ἐκ πλείονων.

20 Εὖ δὲ ἐπιχρήσῃ, ὅτι τὸ μὲν, ὅτι
ἐξ ἀνάγκης τὸ δὲ, οὐκ ἐστίν· αὐτὸ δὲ λόγος ἀλη-
θῆς ἢ, ἐξ ἀνάγκης φαίνεται, ὅνομα δὲ μὴ κεῖσθαι
τὸ ἐπὶ τῷ.

22 Ἐπὶ δὲ ἓν μὲν, ὡς λέγουσιν οἱ πελ-
λαῖ, τὸ μὴ συγχρητίζεσθαι φερόμεναι ἀπὸ
φαίνε· ἔστι δὲ οὐ· οἷον, ὅσα ἀμφιδόξοι.
(πότῃ γὰρ φθαρτὴ ἢ ἀφθαρτος ἢ ψυχὴ
τῶν ζώων, οὐ διώκεται τοῖς πολλοῖς.) ἐπὶ οἷς
οὖν * ἀδελφόν, πότῃ εἰσὶν λέγεσθαι τὸ γὰρ οὐδὲν
πρὸς τὸν ὀνόματι πότῃ, ὡς αἱ γυναῖκες· (κα-
λοῦσι γὰρ γυναῖκας, καὶ τὰς ἀληθεῖς δόξας,
καὶ τὰς ὅλας ἀποφάσεις, ὡς ἡ ἀφαιρέσις,
ἀσύμμετρος.) ἐπὶ οὐ πλείονες ἀμφιδόξοι,
μάλιστα μεταφέρω αὐτὴν τὴν λαμβάνουσαν τὸ ὀνό-
μα τὸ πρὸς τὸν· ἀρδὲ μὲν γὰρ τὸ ἀδελφόν
εἶναι, πότῃ εἶναι τὸ ἀληθές, οὐδὲν ὅτι
ζῶον· ἀρδὲ δὲ τὸ ἀμφιδόξον, οὐδὲν ὅτι
φερόμεναι· ἢ δὲ μεταφορὰ πρὸς τὸν λόγον αὐ-
ξήσονται.

22 Ἐπὶ, ὅσα αὐτὴς πρὸς τὸν ὀνόματι τῶν
ἐρωτημάτων, πρὸς τὴν, καὶ πρὸς τὴν
φερόμεναι· οὕτω γὰρ αὐτὴν μάλιστα τὴν πρὸς τὸν
ὀνόματι καλοῦσιν.

Nn 11

De vera solutione.

Cap. XVIII.

1 De negatione, vel distinctione. 2 De falsitate propositionum, & conclusionis. 3 De methodo respondendi.

CAP. XVIII.

ΕΠΕΙ Δ' ἔστιν ἡ μὲν ὀρθὴ λύσις, ἐμφανίσις ψευδῶς συλλογισμοῦ, καὶ ὅποια ἐρωτήσιν συμβαίνει δὲ ψευδὴς ὁ δὲ ψευδὴς συλλογισμὸς λέγεται διχῶς. * ἢ γὰρ εἰ συλλελογίσται ψευδὴς, ἢ εἰ μὴ ὢν συλλογισμὸς, δοκῇ τῷ συλλογισμῷ. εἴη αὖ ἢ τε εἰρηλίκῃ νυκτὶ λύσις, καὶ ἢ τῷ φαινομένῳ συλλογισμοῦ, καὶ τῷ φαίνεται τῷ ἐρωτημάτων ἀφ' ὧς. ὥστε συμβαίνει, τῷ λόγῳ τοῖς μὲν συλλελογισμένοις αἰελοῦνται, τοῖς δὲ φαινομένοις διελοῦνται λύει. 2 Πάλιν, ἐπεὶ τῷ συλλελογισμένῳ λόγῳ, οἱ μὲν, ἀληθῆς οἱ δὲ, ψευδὴς ἔχουσι δὲ συμπέρασμα. τοῖς μὲν καὶ δὲ συμπέρασμα ψευδὴς, διχῶς οὐδέχεται λύει. Ἐ γὰρ τῷ αἰελεῖν ἢ τῷ ἡρώτησιν, καὶ τῷ διέξαι τὸ συμπέρασμα ἔχον οὐχ οὕτω. τοῖς δὲ καὶ τῷ περὶ τοῦ, τῷ αἰελεῖν ἢ μόνον. δὲ γὰρ συμπέρασμα, ἀληθῆς. 3 Ὡς τε τοῖς βουλομένοις λύει λόγῳ, καὶ τῷ μὲν σκεπτεῖν, εἰ συλλελογίσται, ἢ ἀσυλλόγητος. εἴτε, πότερον ἀληθῆς δὲ συμπέρασμα, ἢ ψευδὴς. ὅπως ἢ διαμεριῶντες, ἢ ἀδιαμεριῶντες λύωμεν. καὶ ἀδιαμεριῶντες, ἢ ὡς, ἢ ὡς, καὶ ὡς ἐλέχθη περὶ. 4 Διαφέρει δὲ πλεον, ἐρωτημάτων τε, καὶ μὴ, λύει λόγῳ. δὲ μὲν γὰρ περὶ διῶν, χαλεπὸν. δὲ δὲ καὶ χαλὴν ἰδίῳ, ῥαδίον.

QUONIAM AUTEM RECTA solutio est patefactio falsi syllogismi, docendo ex qua interrogatione falsum efficiatur; falsus autem syllogismus dicitur bifariam; nempe si aut falsò conclusum est, aut si, cum non sit syllogismus, videatur esse syllogismus: erit utique & quæ nunc dicta est solutio, & eius qui syllogismus videtur, correctio docens, ob quam interrogationem falso videatur esse syllogismus. Unde fit, ut argumentationes concludentes, negatione: quæ autem concludere videntur, distinctione solvantur. 2 Rursus, quia concludentiū argumentationum alix veram alix falsam conclusionē habent: ex quidē, quarū falsa est conclusio, dupliciter solui possunt; nempe & tollendo aliquā interrogationē, & ostendēdo non ita se habere conclusionem. quæ verò propositiones falsas habet, tantūmodo tollēdo aliquā interrogationē, solui possunt: quādoquidem conclusio vera est. 3 Quocirca qui argumentationem soluere volunt, primum considerare debent, concluderintne, an vi concludendi careat: deinde, verūm conclusio vera sit, an falsa: ut vel distinguendo, vel tollendo solvamus: tollendo, inquam, aut hoc, aut illo modo, sicut antea dictum fuit. 4 Plurimum autem interest, utrum quis interrogatus, an non, interrogatus, soluat argumentationem. nam statim prospicere, difficile est: per otium autem videre, facile.

De solutione captionum, quæ ex homonymia, vel amphibolia ducuntur.

Cap. XIX.

1 Multiplicem significationem vel in conclusione inesse, vel in propositionibus. 2 Quomodo captio solvenda sit, cum multiplicitas inest in conclusione, 3 vel in propositionibus. 4 Generale præceptum; ut multiplicitas statim distinguatur, 5 & ut respondens dicat sophisticam non probasse contrarium re ipsa, sed verbo tenui.

ΤΩΝ μὲν οὖν καὶ τῷ πλεον ὁμοιουμένων καὶ τῷ ἀμφιβολίᾳ ἐλέγχων, οἱ μὲν ἔχουσι τῷ ἐρωτημάτων πλείω σημαίνει. οἱ δὲ, τὸ συμπέρασμα πολλαχῶς λεγόμενον. οἷον, ὡς μὲν τῷ, σημαίνει λέγειν, τὸ συμπέρασμα διῶν. ὡς δὲ τῷ, μὴ συνεπίσταται τὸ ἐπιστάμεν, (ὡς ἐπὶ τῷ, ἐπιστάμενος λέγειν, ἢ περὶ τῷ, καὶ ἐκείνῳ συνεπίσταται ὁ λέγειν, ἢ περὶ τῷ. ὥς δὲ ἐπὶ τῷ) λεγόμενα. οὐδὲ καὶ συνεπίσταται ἐπὶ ἰαμβίᾳ.)

Elenchorum igitur, qui ex homonymia & amphibolia ducuntur, alii habent aliquam interrogationem plura significantem, alii conclusionem multifariam acceptam. ut in captionem illa, σημαίνει λέγειν, conclusio duplex est. in hac verò, eum qui scit, non simul scire, (ut in hac argumentatione. Qui scit dicere, aut facere, illud quoque simul scit, quod dicit, aut facit: atqui hic scit dicere carmina iambica: hic igitur simul scit etiam iambica.)

una interrogatio est ambigua: ac quod duplex est, alias est verum, alias non est verum: quod enim est duplex, partim significat quod est, partim quod non est.

2 Quibus igitur in fine inest multiplicitas, nisi opponens adsumpserit contradictionem, non fit elenchus: ut in captionibus, cœcum videre: quia sine contradictione non erat elenchus.

3 Quibus verò multiplicitas inest in interrogationibus, in his non est necesse prius negare quod duplex est: quia non ad hoc, sed ex hoc extrinsecus argumentatio.

4 Initio igitur, cum duplex est nomen & oratio, sic respondendum, partim esse, partim non esse. ut puta, *αἰὲν ἀέριον*, vno modo esse verum, altero falsum. & facienda esse *τὸ διπλόν*, de his verè dici, de illis falsò: quia *τὸ διπλόν* multis modis dicuntur. Sin ab initio multiplicitas lateat, ad extremum adiectione interrogatio est corrigenda: Est igitur verum, *αἰὲν ἀέριον* minimè: sed, *οὐκ ἀέριον*.

5 Sed & in iis quæ multipliciter habent in propositionibus, similiter est faciendum: *αἰὲν ἀέριον*, Non igitur simul sciunt, quod sciunt utique: sed non qui ita sciunt: neque enim *hæc* idem valent, non accidere, ut qui sciunt, simul sciant: & non accidere, ut qui ita sciunt, simul sciant.

6 Et omnino pugnare debet Respondens, etiam si adversarius simpliciter concluderit, ac dicere non rem à se affirmatam, sed nomen eum negasse: idcircoque non esse elenchum.

Αἰ, τὸ ἐρωτημαῖον, ἀμφίβολον· καὶ τὸ διπλόν, ὅτι μὴ ἔστιν, ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ σημαίνει τὸ διπλόν, τὸ μὴ, οὐ· τὸ δὲ, οὐκ ἔστιν.

2 Οσοῖς μὲν οὖν ἐστὶ τὰ τέλη τῶν πλεοναχῶς, οὐ μὴ περισσάβηται ἀντιφάσαι, οὐ γινέσθαι ἑλεγχος· οἷον, ἐστὶ τὰ τυφλοὶ ἴδωσι· αἰὲν γὰρ ἀντιφάσιως οὐκ ἔστιν ἑλεγχος.

3 Οσοῖς δὲ ἐστὶ τοῖς ἐρωτήμασιν, οὐκ ἀνάγκη παραποφῆσαι τὸ διπλόν· οὐ γὰρ πρὸς τὴν τοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν τὸ λόγος.

4 Εἰ δὲ καὶ μὲν οὖν τὸ διπλόν, καὶ ὁ νόμος, καὶ λόγος οὕτως ἀποκριτέον, ὅτι ἔστιν ὡς καὶ, ἔστι δὲ ὡς οὐ· ὥσπερ τὸ σιγῶντα λέγειν, ὅτι ἔστιν ὡς καὶ, ἔστι δὲ ὡς οὐ· καὶ τὰ δέοντα παρακτεῖν ἔστιν αἰ, ἔστι δὲ αἰ οὐ· τὰ γὰρ δέοντα λέγεσθαι πολλαχῶς· ἐὰν δὲ λάβῃ, ὅτι τέλη περισσάβηται τῇ ἐρωτήσει, ἀποκριτέον· ἔστιν ἄρα σιγῶντα λέγειν; οὐ· ἀλλὰ τὸ δι σιγῶντα. 5 Καὶ ἐστὶ τοῖς ἐρωτήμασι τὸ πλεοναχῶς ἐστὶ τοῖς παραποφῆσαι, ὁμοίως· οὐκ ἄρα σιγῶντα πύτω, ὅ, ἡ ὁρίσασθαι; καὶ· ἀλλ' οὐχ αἰ οὕτως ὁρίσασθαι· οὐ γὰρ ἑαυτὸν ἔστιν, ὅτι οὐκ ἔστι σιγῶντα πύτω, καὶ ὅτι καὶ ὡς ὁρίσασθαι οὐκ ἔστι.

6 Ὅπως τι μαχητέον, καὶ ἀπλῶς συλλογίζεσθαι, ὅτι οὐχ ὁ ἔφασι ἀπεφῆσι παραγῆμα, ἀλλ' ὁ νόμος· ὡς πὶ οὐκ ἔλεγχος.

De solutione captionum ex compositione, & diuisione.

Cap. XX.

1 Generale præceptum ut dicatur id quod conclusioni sophisticæ repugnat. 2 Exemplum unum, & alterum. 3 Collatio huius fallaciæ cum amphibologia. 4 Eos errare, qui omnes locos sophisticos referunt ad multipliciter. 5 Ratio soluendi sophisticæ. 6, 7, 8, 9, 10. Varia exempla. 11 Prævia quorundam solutio. 12 rejicitur.

Perpicuum etiam est, quomodo soluendæ sint argumentationes, quæ ex compositione & diuisione ducuntur. nam si diuisa & composita oratio diuersam habet significationem, id in solutione est dicendum, quod conclusioni repugnat.

2 Sunt autem omnes eiusmodi argumentationes ex compositione & diuisione: Num quo tu vidisti hunc vapulantem, eo hic vapulauit? & quo vapulauit, eo tu vidisti? 3 Habet sanè hæc fallacia aliquid ambiguum interrogationis: sed nihilominus est ex compositione. neque enim duplex est, quod sumitur ex diuisione: quia non eadem oratio efficitur, cum est diuisa, quæ antè erat coniuncta: nisi & ὅτι & ὅτι, cum accentu prolata,

Tom. I.

ΦΑΝΕΡΟΝ δὲ καὶ τοῖς πᾶσι τὴν σιωπῶν καὶ ἀφίρεσιν πῶς λυτέον· ἐὰν γὰρ ἀφίρεσθαι καὶ σιωπῶντος ὁ λόγος, ἔπειτα σημαίνει, συμπεριλαμβανόμενον τῶν αἰσθητῶν λεκτέον.

2 Εἰσὶ τὸ πάντες αἱ τοιοῦται λέξεις, πᾶσι σιωπῶν καὶ ἀφίρεσιν· ἀρ' ὃ εἶδες σὺ τῶν τυπιδίων, οὕτω ἐτύπτετο σὺ; καὶ ὃ ἐτύπτετο, πύτω σὺ εἶδες;

3 Ἐστὶ μὲν οὖν πὶ ὃ τὸ ἀμφίβολον ἐρωτημαῖον· ἀλλ' ἔστι πᾶσι σιωπῶν· οὐ γὰρ ἔστι διπλόν, ὃ πᾶσι τὴν ἀφίρεσιν· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς λόγος γινέσθαι διαμεγέμενος· εἴπω μὴ καὶ ὃ ὅτι καὶ ὃ ὅτι τῇ παραποφῆσιν λεκτέον,

Nn iij

σημείον ἔπεται· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τοῖς γεγραμ-
μένοις αὐτὸν ὄνομα, ὅταν ἐν τῇ αὐτῇ συ-
χρίσει γεγραμμένοι ᾖ, καὶ ὁπωπύτως· καὶ
δὴ τὸ πρῶτον ποιοῦται· τὰ δ' ὅφρα γρ-
αμὰ, οὐ αὐτὰ· ὥστε οὐ διττὸν, ὅ φρα
ἀφίρεται.

4. Φανερόν δ' ἐστίν, ὅτι οὐ πάντες οἱ ἐλεῖχοι
πρῶτον, ὅ φρα, κατὰ τὴν τινος φασί.

5. Διαρετὸν οὖν τὸ ἀποκρινόμενον· οὐ
γὰρ αὐτὸν, εἰπὼν ἰδεῖν τὴν ὀφθαλμοῖς, τυ-
ποῖσθαι· καὶ τὸ φάναι ἰδεῖν, τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς τυποῖσθαι.

6. Καὶ ὁ Εὐθυδήμου λόγος, ἄρα οἶδας οὐ
νῦν ὅσας ἐν Περσίδι τεύχερες ἐν Σικελίᾳ ὦν;

7. Καὶ πάλιν, ἄρ' ἔστι ἀγαθὸν ὅτι σκυτεῖα μο-
ρθηρὰ εἴη; εἴη δ' αὖ τις, ἀγαθὸς ὦν σκυτεῖς,
μορθηρὸς· ὥστε σκυτεῖς μορθηρὸς.

8. Ἀρ' ὦν
αἱ ὁριστῆσαι ἀπουδαῖαι, ἀπουδαῖα τὰ μαθη-
ματῶν; τῷ δ' κακὸν ἀπουδαῖον ὁ μαθημα-

ἀπουδαῖον ἄρα μαθηματῶν, ὁ κακόν· ἀλλὰ μὲν
ὁ κακόν, καὶ μαθηματῶν, κακόν· ὥστε κακόν μα-

θηματῶν, ὁ κακόν. 9. Ἀρ' ἀληθὲς εἰπὼν νῦν ὅτι
οὐ γέγονας; γέγονας ἄρα νῦν· ἢ ἄλλο σημεῖον

διαρετὸν; ἀληθὲς γὰρ εἰπὼν νῦν, ὅτι γέγονας·
ἀλλ' ὅτι νῦν οὐ γέγονας.

10. Ἀρ' ὡς διώσται,
καὶ ἂν διώσται, ὥστε καὶ αὐτὰ ποιήσας ἄν; οὐ

κιδαιρίζων ὅτι ἔχει διώσται τῷ κιδαιρίζει· κιδαι-
ρίζων ἂν ἄρα οὐ κιδαιρίζων· ἢ οὐ τούτου ἔχει

τῷ διώσται τῷ ὅτι κιδαιρίζων κιδαιρίζει· ἀλλ'
ὅτι ὅτι ποιῶν, τῷ ποιῶν;

11. Λύοισι δὲ τῷ τινος
καὶ ἄλλως· εἰ γὰρ ἔδωκεν ὡς διώσται ποιῶν, ὅ

φασί συμβαίνει μὴ κιδαιρίζοντα κιδαιρίζειν· ὅ

γὰρ πᾶντως ὡς διώσται ποιῶν, διδόνται ποιῶ-
σιν· ὅ αὐτὸν δὲ εἴη ὅ ὡς διώσται, καὶ πᾶν-

τως ὡς διώσται ποιῶν. 12. Ἀλλὰ φανερόν, ὅτι
ὅ καλῶς λύοισι· τῷ γὰρ πρῶτον αὐτὸν λόγον ἢ

αὐτὴ λύσις· αὐτὴ δὲ οὐχ ἀρμόσκει ὅτι πᾶν-
τως, ὅτι πᾶντως ἐρωτῶμενοι· ἀλλ' ἐστὶ πρῶτον

τὸ ἐρωτῶμεν, ὅ πρῶτον τὸν λόγον.

accipiuntur diuersis modis: sed in scriptis
idem est nomen, quando nisdem elementis
scriptum est, & eodem modo, & illic igitur
notæ eadem sunt: sed quæ pronuntiantur,
sunt diuersa. Quare duplex non est, quod
ex diuisione sumitur. 4. Perspicuum quo-
que est, non omnes elenchos sumi ex multi-
plicitate, ut nonnulli aptumant. 5. Distin-
guere igitur debet, qui respondet, non enim
idem valet, si quis dicit aliquid videre oculo-
lis, vapulantem: & si dicat, videre, oculis
vapulantem. 6. Huc refertur & Euthyde-
mario, Num vidisti tu nunc stantes in Pi-
xottrimes in Sicilia exilens? 7. Et rur-
sus, Num potest bonus cum sit furor prauus
esse: atqui potest aliquis, cum sit bonus fu-
tor, prauus esse: proinde furor prauus.

8. Item, Num quorum bonæ sunt scientiæ,
eæ sunt bona mathemata? sed malum bonum
est mathema: malum igitur est bonum ma-
thema. atqui malum, & mathema est, & ma-
lum: malum igitur, est malum mathema.

9. Numquid verè dicitur nunc te natum
esse: natus igitur es nunc. An aliud signifi-
cat diuisionem, quam coniunctum? verè enim
dicitur nunc, te natum esse: sed non verè di-
citur nunc te natum esse.

10. Num quomo-
do potes, & quæ potes, & hæc & eo modo
utrique feceris: atqui non pulsans citharam,

præditus es facultate pulsandi citharam:
ergo citharam pulsaueris, citharam non
pulsans. An non hac præditus est facultate,
ut non pulsans pulset citharam: sed quan-
do hoc non facit, habet facultatem faciendi?

11. Soluunt autem nonnulli & aliter hoc
sophisma. nam si respondens concessit se factu-
rum quomodo facere potest; negant inde se-
qui, ut non pulsans citharam pulset? quia
non quocumque modo facere potest, con-
cessit se facturum: nec idem valet, quomo-
do potest, & quocumque modo potest fa-
cere.

12. Sed apparet eos non rectè soluere.
nam argumentationum, quæ ex eodem loco
sumuntur, eadem est solutio: hæc verò non
conueniet omnibus eiusdem generis argu-
mentationibus, nec quouis modo interroga-
tis: sed est ad interrogantem, non ad argu-
mentationem accommodata solutio.

De solutione captionum ex accentu.

Cap. XXI.

1. Hanc captionem caro fieri. Exemplum.

2. Solutio.

ΠΑΡΕΙΤΙ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΔΙΑΛΟΓΩ, ΛΟΓΟΙ ΜΕΝ ΟΥΚ ΕΙ-
ΠΟΝ, ὅτι τὸ γεγραμμένον, ὅτι τὸ λεγόμε-
νον· πάλιν εἰ τινες ὀλίγοι θύουσιν· αὐτοὶ δὲ οὐ
λόγους· ἄρα γὰρ ἔστι ὅτι καὶ ὁμοῦς, οἰκία, καὶ· ὅτι
ὅτι καὶ ὁμοῦς, ὅτι καὶ ὁμοῦς ἀποφασί, καὶ ὅτι
ὅτι καὶ ὁμοῦς, οἰκία, ἢ οἰκία ἄρα, ἀποφασί

EX accentu verò argumentationes non
sunt, neque in scriptis, neque in pro-
nuntiatis: nisi paucæ quædam fiant, ut hæc
argumentatio: Εἴητις ὅτι καὶ ὁμοῦς, domus?
certè. nonne ὅτι καὶ ὁμοῦς, est negatio ὅτι καὶ
ὁμοῦς? etiam. dixerat autem ὅτι καὶ ὁμοῦς, esse
domum: domus igitur est negatio.

2 Quomodo autem soluendæ sint hæc in/Adi captiones, manifestum est. quoniam illud γ, non idem significat, cum acutius, & cum gravius profertur.

2 Ως δὲ λόγος, δῆλον· αὐτὸ γὰρ τὸ αὐτὸ σημαίνει, ὅ μὲν ὡς πρὸς τὸ δ, * βαρύτερον ᾤοντο.

21. βαρύτερον, inepit. Malim autem, ὡς πρὸς τὸ βαρύτερον, appellat. ὡς πρὸς τὸ βαρύτερον, ut libro prioris c. 3. βαρύτερον τὸ γ, semper enim Aristoteles, βαρύτερον vocat τὸ αὐτὸ, ἀπὸ τοῦ βαρύτερον.

De solutione captionum, quæ ducuntur ex figura dictionis.

Cap. XXII.

1 De ratione soluendi hæc sophismata. 2 Exemplum primum, 3 secundum. 4 Impugnatur prava solutio. 5 Exemplum tertium, 6 quartum, 7 quintum, sextum. 8, 9, 10, 11, Impugnatur prava quædam solutiones. 12 Exemplum septimum, 13 octavum, 14 nonum, 15 decimum, 16 undecimum, 17 duodecimum.

PAtet etiam, quomodo sit occurrendum argumentationibus ex eo ductis, quod eodem modo dicuntur, quæ non eadem sunt: quandoquidem tenemus genera categoriarum. nam ille quidem interrogatus concessit non esse quidpiam eorum quæ essentiam significant: hic verò probavit esse quidpiam eorum quæ referuntur ad aliquid, vel sunt in quantorum numero, ac videntur essentiam significare propter similem dictionem. 2 Ut in hac argumentatione: Acciditne idem simul facere & fecisse? nequaquam. atqui eandem rem & secundum idem simul videre & vidisse contingit.

3 Estne aliquid facere & pati? minimè. quin hæc, πίνειται, κίβηται, αἰδάνεται, id est, secatur, uritur, sentit, similiter efferuntur, & omnia pati quiddam significant. rursus λέγειν, τρέχειν, ὁρᾷ, id est, dicere, currere, videre, simili inter se modo dicuntur. atqui πίνειν, id est, videre, est αἰδάνειν, id est species quædam πίνεσθαι: proinde simul est & facere & pati.

4 Si quis autem illic, cum concesserit non posse aliquem simul eandem rem facere & fecisse, fateatur aliquem posse videre & vidisse: nondum est convictus elenchō, si videre non dicat esse facere quiddam, sed pati: quoniam opus est etiam hac interrogatione. sed auditores existimant eum hoc concessisse, quando concessit, secare, esse facere quiddam: & secuisse, fecisse quiddam: & quæcumque alia similiter dicuntur. reliquum enim ipse auditor supplet, quasi similiter dicatur. sed hoc non similiter dicitur, verum ita videtur propter similem dictionem. Idem autem hic accidit, quod in homonymiis. nam qui verborum vim ignorat, in homonymis putat, quam rem affirmavit respondens, eam negasse opponentem, non tantum nomen: cum tamen insuper sit opus interrogatione, an ad vnam respiciens utatur verbo homonymo: hoc enim concessio, erit elenchus.

ΔΗΛΟΝ ΔΕ, ὅτι τὸ αὐτὸ ὡς αὐτὸ λέγεται, καὶ μὴ τὸ αὐτὸ, πῶς ἀπομνηστικόν· ἐπεὶ οὗτος ἔχοντι τὸ αὐτὸ τῆς κατηγεύων. ὁ μὲν γὰρ ἔδωκεν ἐρωτήσας, μὴ ἀρχαίον τι τῆς οὐσίας ἢ ἐστὶ σημαίνει· ὁ δὲ ἔδωκεν ἀρχαίον τι τῆς οὐσίας ἢ, ἢ ποσῶν, δοκιμῶν δὲ τὸ ἐστὶ σημαίνει, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ λέγειν. 2. Οἷον, ὅτι τὰ δὲ τὰς λόγους· ἀρ. ἐνδοχέαι ὁ αὐτὸς ἀμα ποιεῖν τι καὶ πεποιθέναι; αὐτὸ δὲ ἀλλὰ μὲν ὁρᾷ γὰρ τὸ ἀμα καὶ ἐωραχέναι ὁ αὐτὸς, καὶ ἄρ. ὁ αὐτὸς ἐνδοχέαι.

3. Ἀρ. ἐστὶ τὸ τῆς πάσης, ποιεῖν τι; ἔ. οἷον αὐτὸ τέμνεται, κατεπτεῖται, ἀποδύεται, ὁμοίως λέγεται· καὶ πόσα πάσης ἢ σημαίνει; 14. πάλιν ὅτι τὸ λέγειν, πείθει, ὁρᾷ, ὁμοίως ἀλλήλοις λέγεται· ἀλλὰ μὲν τὸ γὰρ ὁρᾷ, αἰδάνεσθαι ἢ ἐστὶν ὥστε καὶ πάσης ἢ ἀμα καὶ ποιεῖν.

4. Εἰ δὲ τις ἐκείνους μὴ ἐνδοχέαι ἀμα τὸ αὐτὸ ποιεῖν τι καὶ πεποιθέναι, τὸ ὁρᾷ καὶ ἐωραχέναι φαίνεται ἐνδοχέαι; αὐτὸς ἐλθὼν λέγει, Εἰ μὴ λέγοι τὸ ὁρᾷ, ποιεῖν τι, ἀλλὰ πάσης· πρὸς δὲ γὰρ ποιεῖν τι ἐρωτήματος· ἀλλὰ ὑπὸ τῆς ἀποδοτικῆς ὑποθέσεως δίδωκεν· ὅτι τὸ τέμνεται, ποιεῖν τι· καὶ τὸ πεποιθέναι, πεποιθέναι τι, ἔδωκε· καὶ ὅσα ἄλλα ὁμοίως λέγεται. τὸ γὰρ λοιπὸν αὐτὸς πρὸς τὸν αὐτὸν ὡς ὁμοίως λέγεται· τὸ δὲ, λέγεται, ὁρᾷ, οὐχ ὁμοίως, φαίνεται δὲ ἀρ. τὸ αὐτὸ λέγειν· τὸ αὐτὸ δὲ σημαίνει, ὅτι ἐστὶ τῆς ὁμοιότητος. οἷον γὰρ ἐστὶ τῆς ὁμοιότητος· ὁ αὐτὸς τῆς λόγους; ὁ ἐφ' ᾧ; ἀποδοτικῆς πρὸς τὸν αὐτὸν· ὅτι ὁμοίως τὸ δὲ, ἐστὶ πρὸς τὸν ἐρωτήματος, εἰ ἐφ' ᾧ βλέπεται λέγει τὸ ὁμοίως· οὕτως γὰρ δίδωκεν, ἐφ' ᾧ λέγει.

ἔχει
ἔχει

5 Ομοιοὶ δὲ καὶ οἷοι οἱ λόγῳ πότοις· *A* 5 His quae expositi, similes sunt hae quoque argumentationes quae sequuntur: Num quod quis habens, postea non habet, amisit? nam qui unum modò talum amisit, non habebit decem talos. An quod non habet, cum prius haberet, amisit: quantum verò, aut quod non habet, non est necesse tot eum amisisse? cum igitur in interrogatione dixerit quod habet, in conclusione ponit tot: nam decem sunt aliquot. Si igitur interrogasset ab initio, Quod aliquis non habet, cum prius haberet, τότε amisit? nemo concederet: sed, vel tot vel horum quidpiam. 6 Item captio qua concluditur posse aliquem dare, quod non habet: quia non habet unum solum talum. An qui dedit unum solum talum, non dedit quod non habebat, sed quomodo non habebat, nempe unum? nam illa dictio *S O L V M*, non significat hoc, nec quale, nec quantum, sed quò modo refertur ad alterum: veluti, non haberi unà cum alio. perinde igitur est, ac si quis interrogasset, Quod quis non habet, potestne dare? altero verò negante hoc fieri posse, quæreret, an possit aliquis dare citò, non habens citò: atque illo assentiente, concluderet dare aliquem posse, quod non habet. perspicuumque est, cum non rectè conclusisse: quia citò dare, non est hoc dare, sed ita dare: ut verò quis non habet, dare potest: verbi gratià, libenter habens, dare potest grauati.

6 Καὶ ὅτι δοῖν αὐτὸ μὴ ἔχει· οὐ γὰρ ἔχει μόνον ἓνα ἀσράγαλον· ἢ οὐ δίδωκεν, ὃ ὅτε εἶχε, ἀλλ' ὡς ὅτε εἶχε, τὸν ἓνα· ὃ γὰρ μόνον, οὐ τὸδε σημεῖον, ἀλλὰ πῶς δὲ, ὅτε πῶς δὲ πῶς, ἀλλ' ὡς ἔχει πρὸς τί, ὅτι, ὅτι οὐ μὴ ἄλλου· ὡς ὅτε ὅτε, εἰ ἤρετο, ἀρ' ὃ μὴ ἔχει τις, δοῖν αὐτὸς; μὴ φαίτες δὲ, ἔρετο, εἰ δοῖν αὐτὸς τις παχίως, μὴ ἔχει παχίως· φησὶν γὰρ δὲ συλλογίζοιτο, ὅτι δοῖν αὐτὸς, ὃ μὴ ἔχει· καὶ φαίτες ὅτι οὐ συλλογίζοιτο· ὃ γὰρ παχίως, ὃ τὸδε δίδοναι ἔστιν, ἀλλ' ὅδε δίδοναι· ὡς ὃ μὴ ἔχει τις, δοῖν αὐτὸς, ἢ δίδως ἔχει, δοῖν αὐτὸς λυπηρῶς.

7 Ομοιοὶ δὲ καὶ οἷοι πῶς τις· ἀρ' ἢ μὴ ἔχει χρεὶ τυπτοὶ αὐτῷ; ἢ ὃ μὴ ἔχει ὀφθαλμῷ ἰδοὶ αὐτῷ; οὐ γὰρ ἔχει ἓνα μόνον.

8 Λύσεις μὲν αὐτῷ τίς τις λέγοντες, καὶ ὡς ἔχει ἓνα μόνον καὶ ὀφθαλμῷ, καὶ ἄλλο ὁπιοῦ, ὃ πλείον ἔχει.

9 Οἱ δὲ, καὶ ὡς ὃ ἔχει ἔλαβεν· εἰδὼς γὰρ μίαν μόνον αὐτῷ ψήφον· καὶ ὅτι ἔχει (Φασι) μίαν μόνον αὐτῷ τούτου ψήφον.

10 Οἱ δὲ, ἀλλ' ὡς πῶς ἐρώτησιν ἀμαρτυρῶντες, ὅτι ἐδέχθη ὃ μὴ ἔλαβεν ἔχει· ὅτι, οἷοι λαβόντα ἡδυν, ἀφ' ὧν ἀρῶντα ἐπὶ τῇ λήξει, ἔχειν ὅτι.

11 Αλλ', ὅτι ἐλέγη καὶ πρὸς τὸν, οὐτοι πῶς οὐ πρὸς τὸν λόγον, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀμάρτυρον λύσεις. εἰ γὰρ αὐτὸ λύσεις· δοῖντα ὃ ἀμάρτυρον, οὐχ οἷον τι λύσεις· καὶ αὐτὸς ὅτι τῷ ἄλλων· ὅτι, εἰ ἐστὶ μὲν ὃ, ἐστὶ δὲ ὃ οὐ, ἐστὶ λύσεις· ἀλλ' ἀπλῶς δὲ λέγεσθαι, συμπεριγίνεται· ἐὰν δὲ μὴ συμπεριγίνεται, ὅτι αὐτὸς εἶπεν λύσεις· ὡς δὲ τίς πρὸς ἀμάρτυρον, πῶς δὲ δίδωμαι, οὐ φαίμεν γίνεσθαι συλλογισμόν.

que argumentationes quae sequuntur: Num quod quis habens, postea non habet, amisit? nam qui unum modò talum amisit, non habebit decem talos. An quod non habet, cum prius haberet, amisit: quantum verò, aut quod non habet, non est necesse tot eum amisisse? cum igitur in interrogatione dixerit quod habet, in conclusione ponit tot: nam decem sunt aliquot. Si igitur interrogasset ab initio, Quod aliquis non habet, cum prius haberet, τότε amisit? nemo concederet: sed, vel tot vel horum quidpiam. 6 Item captio qua concluditur posse aliquem dare, quod non habet: quia non habet unum solum talum. An qui dedit unum solum talum, non dedit quod non habebat, sed quomodo non habebat, nempe unum? nam illa dictio *S O L V M*, non significat hoc, nec quale, nec quantum, sed quò modo refertur ad alterum: veluti, non haberi unà cum alio. perinde igitur est, ac si quis interrogasset, Quod quis non habet, potestne dare? altero verò negante hoc fieri posse, quæreret, an possit aliquis dare citò, non habens citò: atque illo assentiente, concluderet dare aliquem posse, quod non habet. perspicuumque est, cum non rectè conclusisse: quia citò dare, non est hoc dare, sed ita dare: ut verò quis non habet, dare potest: verbi gratià, libenter habens, dare potest grauati.

7 Expositio captionibus hae quoque similes sunt: Num ea, quam non habet, manu verberare potest? aut, Num eo, quem non habet, oculo videre potest? quia non habet unum tantum.

8 Huiusmodi captiones solvunt nonnulli, dicentes & unum solum siue oculum, siue aliud quodvis, habere eum qui plura habet.

7 Alii verò aiunt de accepisse quempiam, quod habet. dedit enim alter unum solum calculum: hic habet (inquiunt) unum solum ab illo calculum.

10 Alii autem, statim interrogationem tollentes, affirmant fieri posse ut quis habeat, quod non accepit: veluti, qui vinum accepit dulce, si corruptum si inter accipiendum, habeat acidum.

11 Verum ut antea dictum fuit, omnes hi non ad argumentationem sed ad hominem solutionem accommodant. nam si esset hae solutio, quem affirmant: qui contrarium daret, soluere non posset: sicut in aliis quoque captionibus usuvenit. ut puta si solutio est, quia partim est, partim non est: si simpliciter concesserit, concluditur: sin autem non concluditur, non potest ea esse solutio. in captionibus verò passim ante dictis, concessis omnibus, negamus fieri syllogismum.

12 Præterea hæ quoque in huiusmodi argumentationum numero sunt: Num quod scriptum est, scripsit aliquis? scripta autem est, nunc to sedere, falsa oratio: sed vera erat, quando scribebatur: simul igitur scribebatur falsa & vera. nam veram aut falsam orationem, opinionemve esse, non hoc, sed tale significat. eadem namque ratio est etiam opinionis, quæ orationis. 13 Item, Num quod discit discens, hoc est quod discit? discit autem quis π' Cεσσυ, π'χ'ι, id est, tardum, celeriter. non enim opponens dixit, quod quis discit, sed quomodo discit.

14 Et, num quod quis perambulat, calcat? perambulat autem totum diem. An non dixit, quod quis perambulat, sed quando perambulat?

15 Neque cum dicimus, Calicem bibit, indicamus, quod bibit, sed ex quo.

16 Item, Num quod quis novit, inueniens vel discens novit? quorum autem alterum inuenit, alterum didicit: his, si ambo simul accipiantur, neutrum conuenit. An hic bene accipitur, ibi verò non omne? 17 Item, Esse quemdam tertium hominem præter ipsum hominem, & singulos homines. Nam homo, & quicquid commune est, non hoc aliquid, sed quale quidpiam, vel ad aliquid, vel quomodo, vel eiusmodi quidpiam significat. Idem contingit in questione, utrum Coriscus & Coriscus musicus sint eadem res, an diuersa. nam alterum, hoc aliquid: alterum, quale significat. Quare non licet hoc exponere. Neque verò expositio tertium hominem facit: sed illa concessio, id quod est commune, esse id ipsum quod hoc aliquid. sic enim fit ut hoc aliquid esse, non sit id ipsum quod Callias, & sit id ipsum quod homo. Nec, si quis dicat id quod exponitur, non esse id ipsum quod hoc aliquid, sed id ipsum quod quale, quicquam refert: erit enim nihilominus præter multos vnum aliquid, ut homo. Apparet igitur, non esse concedendum, hoc aliquid esse, quod communiter multis attribuitur: sed vel quantum, vel quale, vel ad aliquid, vel huius generis aliud quidpiam significare.

A 12 Επί δε καὶ οἷδε εἰς τὸ αὐτὸν τῷ λόγῳ· ἄρα ὁ γέγραπται, γέγραφε τις; γέγραπται δὲ νῦν ὅτι σὺ κάθησαι, ψαδὴς ὁ λόγος· ἡ δὲ ἀληθὴς, ὅτι ἐγράφετο· ἄμα ἄρα ἐγράφετο ψαδὴς & ἀληθὴς. ὁ γὰρ ψαδὴς ἢ ἀληθὴς λέγειν λόγον, ἢ δοξάζειν, οὐ τὸ δὲ, ἀλλὰ πῶς δὲ σημαίνει· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ἐπὶ τῆς δοξῆς. 13 Καί, ἄρ' ὁ μαθηταὶς ὁ μαθηταὶν, τῷ τὸ ὅτι ὁ μαθηταὶς; μαθηταὶς δὲ τις ὁ βραδύ, τὰχύ. οὐ γὰρ ὁ μαθηταὶς, ἀλλ' ὡς μαθηταὶς, εἴρηκε.

14 Καί, ἄρ' ὁ βαδίζ τις, πατῶ; βαδίζ δὲ πῶς ἡμέραν ὅλιαν ἢ οὐχ ὁ βαδίζ, ἀλλ' ὅτε βαδίζει, εἴρηκε;

15 Οὐδὲ ὅταν τὴν κύλικα πίνει, ὁ πίνει, ἀλλ' ἐξ οὗ.

16 Καί, ἄρα ὁ τις οἶδεν, ἢ ὁρῶν ἢ μαθητὴν οἶδεν; ὦν δὲ, ὁ μὲν, ὅρε· ὁ δὲ, ἐμαθε· τὰ ἀμφο, ὁ δὲ τερον· * ἢ ὁ μὲν, ἀπὸ τοῦ ὅ, ὁ δὲ οὐχ ἀπὸ τοῦ; 17 Καί, ὅτι ὅτι τις τρίτος ἀνδρῶν περὶ αὐτὸν, ἐν τοῖς κατ' ἑκάστου. ὁ γὰρ ἀνδρῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὅ καὶ τὸν, ὅ τὸ δὲ τι, ἀλλὰ πῶς δὲ τι, ἢ πῶς τι, ἢ πῶς, ἢ τῷ τοιούτῳ τι σημαίνει. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ, Κορίσκος καὶ Κορίσκος μουσικός, πότερον αὐτὸν, ἢ ἑτερον; ὁ μὲν γὰρ, πῶς τι· ὁ δὲ, πῶς δὲ σημαίνει· ὡς τι οὐκ ἔστι αὐτὸ ἐκ τῶν αὐτῶν· οὐδ' ἐκ τῶν αὐτῶν ποιεῖ τὸν τρίτον ἀνδρῶν· ἀλλὰ ὁ ὅτι τὸ δὲ τι εἶ) συγχωρεῖν. οὐ γὰρ ὅτι τὸ δὲ τι εἶ), ὅτι Καλλίας, καὶ ὅτι ἀνδρῶν ὅτι. καὶ εἰ τις ὁ ἐκ τῶν αὐτῶν, μὴ ὅτι τὸ δὲ τι εἶ) λέγει, ἀλλ' ὅτι πῶς, ὅτι δὲ σημαίνει· ὅτι γὰρ ὅτι τῶν πολλοῖς ἐν τι, εἶ), ὁ ἀνδρῶν περὶ. φανερὸν οὖν, ὅτι αὐτὸν τὸ δὲ τι εἶ) ὁ κατὰ τὴν κατὰ τὴν αὐτὴν ὅτι πῶς· ἀλλ' ὅτι πῶς, ἢ πῶς, ἢ πῶς τι, ἢ τῷ τῶν αὐτῶν σημαίνει.

Communia de solutione captionum in dictione consistentium.

Cap. XXIII.

1 Ratio dissoluendi sophismata. 2 ex compositione, divisione, 3 accentu, 4 homonymia: 5 amphibolia, 6 figura dictionis.

Omnino autem in disputationibus à E dictione sumptis, semper oppositum ei ex quo argumentatio ducitur, erit solutio. 2 Vtputà si ex compositione sumitur argumentatio, solutio erit per divisionem:

ΟΛΩΣ δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς πῶς λέγειν λόγους, αἰεὶ καὶ ὁ ἀντικείμενον ἔσται ἢ λύσις, ἢ πῶς ὅτι ὁ λόγος. 2 Οἷον, εἰ αὐτὸ πῶς σημαίνει ὁ λόγος, ἢ λύσις διελόντι.

Εἰ δὲ πάλιν τὴν ἀφαιρεσίν, σὺνθέντι. A si ex diuisione, per compositionem.

3 Πάλιν, εἰ πάλιν προσφάδην ὀξείαν· ἢ βαρύνει προσφάδην, λύσις. Εἰ δὲ πάλιν βαρύνει, ἢ ὀξείαν.

4 Εἰ δὲ πάλιν ὁμωνυμία· ἐστὶ, τὸ ἀντικείμενον ὄνομα εἰπόντα, λύσις. ὅτι, εἰ ἐμφύχον συμβαίνει λέγειν, ἀποφύσσεται μὴ εἶναι, διότι ὡς ἐστὶ ἐμφύχον. Εἰ δὲ ἀφύχον ἐφύσσεται, ὁ δὲ τὸ ἐμφύχον σὺνθεσίου, λέγειν ὡς ἐστὶ ἀφύχον.

5 Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀμφιβολίας.

6 Εἰ δὲ πάλιν ὁμοιότητα λέξεως, τὸ ἀντικείμενον ἐστὶ λύσις· ἀρ' ὁ μὴ ἔχει, δὴν τις αὖ; ἢ οὐχ ὁ μὴ ἔχει, ἀλλ' ὡς εἴη ἔχει· ὅτι, εἴα μόνον ἀφαιρεσίν. ἀρ' ὁ ἐπὶ-σταται, μετὰ τὸν ἢ ἀφαιρεσίν ἐπὶσταται; ἀλλ' οὐχ ἢ ἐπὶσταται. καὶ εἰ ὁ βαδίζει, πατεῖ; ἀλλ' οὐχ ὅτι· ὁμοίως δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

3 Rursus, si ex accentu acuto *arguatur*, grauis accentus erit solutio. si verò ex graui, acutus.

4 Sin autem ex homonymia: licet oppositum nomen dicendo soluere. utputa si ex *argumentatione* sequitur ut negando dicatur non esse animatum, ostendatur esse animatum. quòd si *respondens* dixit inanimatum: ille autem qui *argumentatur*, concludit esse animatum: dicere oportet esse animatum. 5 Similiter faciendum est & in amphibolia. 6 At si ex similitudine dictio- nis ductum sit *argumentum*: oppositum erit solutio. *veluti*, Numquod non habet, dare aliquis potest? An non potest, quod non habet, sed quomodo non habet? ut vnum solum talum. Num, quod scit, discens an inueniens scit? sed non quæ scit. Et, Num quod perambulat, calcatur? sed non quando. Similiter & in aliis eiusmodi captionibus est faciendum.

De solutione captionum ductarum ex accidente.

Cap. XXIV.

1 Ratio dissoluendi hæc sophismata. 2 Varia exempla. 3 Præva quorundam solutio & reproba- tur. 7 Alia solutio refellitur. 8 Alia solutio 9. reiicitur. 10 Alia exempla.

CAP. IV.

ΠΡΟΣ ΔΕ ΤΟΥΤΟ ΠΑΛΙΝ ΣΥΜΒΕΛΗΚΟΣ, ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΛΥΣΙΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΠΟΚΑΤΕΛΕΥΞΑΙ ΤΗΝ ΑΔΕΛΦΕΥΣΙΝ Εἶναι τὸ πότε λεκτικόν ἐπὶ τῷ πρῶτῳ, ὅταν ἐπὶ τῷ συμβεληκτικῷ ἀπαρχῇ· καὶ ἐπὶ εἰσὶν μὲν δοκεῖ, καὶ φα- σὶν· ἐπὶ εἰσὶν δὲ οὐ φασι ἀναγκασίον ὅτι. ῥητικόν οὖν συμβεληκτικόν ὁμοίως πρὸς ἀ- ποκατελεῦξαι, ὅτι εἴη ἀναγκασίον· ἔχει δὲ διὰ τὴν ἀφαιρεσίν τὸ ὅτι.

2 Εἰσὶ δὲ πᾶντες οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων, πάλιν τὸ συμβεληκτικόν. ὅτι, ἀρ' οἶδας ὁ μέγα- λος ἐρωτῶν; ἀρ' οἶδας τὸν προσκόνοντα; ἢ, τὸν κεκαλομενόν; ἀρ' ὁ ἀνδρίας, σὺν ὅτι ἐργαί; ἢ σὺς ὁ κύων πατήρ; ἀρ' ὁ ἐλίζαχης ἐλίζα, ὁ λίζα; φασὶν γὰρ ὅτι ἀπὸ τοῦ πύ- ρος, ὅτι εἴη ἀνάγκη, τὸ καὶ τῷ συμβε- λεληκτικῷ, καὶ καὶ τῷ πρῶτῳ ἀληθεύ- εσθαι· μάλιστα γὰρ πῦρ καὶ πῦρ οὐσίῳ ἀ- φαιρεσίν καὶ ἐν οὐσίῳ, ἀπὸ τοῦ δοκεῖ τῶν- τε ἀπαρχῇ· τὰ δὲ ἀγαθὰ, οὐ τῶν- τιν ἐστὶ, ἀγαθὰ τὰ ὅτι, καὶ μέλλοντι ἐρω- τῶσαι· οὐδὲ γὰρ προσκόντι, ἢ ἐγκατα- λυμμένῳ, προσκόντι τὸ ὅτι, καὶ Κορίσκῳ ὅτι εἴη, εἰ τὸν Κορίσκον οἶδα, ἀγνοῶ

Q UOD VERÒ AD CAPTIONES, QUÆ EX AC- cidente ducuntur, vna & eadem est omnium solutio. nam quia incertum est, quando dicendum sit de re, quod acci- denti inest: ac in nonnullis quidem hoc videtur, & vulgò concedunt, in aliis verò negant esse necessarium: dicen- dum est igitur, accommodatè ad omnes eadem solutione, non est necessarium. Oportet autem habere in promptu exem- plum, quod proferatur.

2 Sunt autem omnes hæc argumen- tationes ex accidente, Scisne quod sum interrogaturus? Nostin' eum qui accedit? aut, qui absconsus est? Num hæc statua tuum est opus? Numquid hic canis tuus est pater? Numquid pau- ca paucis vicibus accepta, pauca sunt? Per- spicuum enim est, in his omnibus non necesse esse, ut quod de accidente verè di- citur, etiam de re ipsa verè dicatur. nam in iis solis quæ secundum essentiam in- differentia & vnum sunt, omnia viden- tur eadem inesse. ei verò quod est bo- num, non idem est, esse bonum, & fore interrogandum. neque ei qui acce- dit, vel absconsus est, idem est, ac- cedentem vel absconsam, esse & Coriscum esse. Itaque non, si Coriscum noui, eum verò

verò qui accedit, non noui : *propterea* eundem noui & non noui. Neque, si hoc est opus, meumque est, *ideo* meum est opus : sed vel possessio, vel res, vel aliud quoduis. Eodem modo & in aliis *se res habes.*

3 Soluunt autem *has captiones* nonnulli distinguendo interrogationem : aiunt enim fieri posse, ut eadem res sciatur & ignoretur, non tamen secundum idem. cum igitur cum qui accedit, non cognoscant, Coriscum vero cognoscant, idem *se cognoscere & ignorare* fatentur, non tamen eodem modo.

4 Atqui primum quidem, sicuti iam diximus, oportet earum argumentationum, quæ ex eodem loco ducuntur, eandem esse correctionem : hæc autem non erit *solutio*, si quis non ex *verbo* Cognoscere, sed ex *verbo* Esse, aut Modo quodam affectum esse, idem axioma sumat. veluti, Si hic est pater, & est tuus. Ut enim in quibusdam id verum sit, idemque possit sciri & ignorari : at certe huc dicta *solutio* nullo modo quadrat.

5 Cæterum nihil vetat eandem argumentationem pluribus vitiis laborare : attamen non cuiuscumque peccati patefactio, solutio est. nam fieri potest, ut quis ostendat falsum esse conclusum : unde autem, non ostendat : utputa *solvens* argumentationem Zenonis, *qua concluditur* nihil posse moveri. Quapropter & si quis *respondens* nitatur argumentando ducere tamquam ad impossibile, peccat, etiamsi decies milies concludat : quia non est hæc solutio. erat enim solutio, patefactio falsi syllogismi, *ostendens* cur falsus sit. Si igitur *opponens* nihil conclusit ; siue verum, siue falsum conetur argumentatione colligere ; eius *rei declaratio*, solutio est.

6 An fortassis hoc in quibusdam vsuuenire nihil prohibet ? sed in his *captionibus* neque hoc videri potest. nam & Coriscum nouit *esse* Coriscum : & cum qui accedit, esse cum qui accedit. Sed contingit idem scire ac *nescire* : veluti, album *esse*, scire ; musicum verò *esse*, ignorare : sic enim idem nouit, & non nouit : non tamen secundum idem. verum *hic* & id quod accedit & Coriscum scit *esse* id quod accedit, & *esse* Coriscum.

7 Similiter ut quos diximus, peccant, & qui *ita* soluunt *captionem*, dicentes omnem numerum & multum & paucum *esse*. etenim si cum nihil concludatur, hoc pretermisso, verum conclusum esse fateantur, (omnem enim numerum & multum *esse*, & paucum.) *profecto* peccant.

Tom. I,

A Δὲ τὸν παροισιόντα, τὸν αὐτὸν οἶδα καὶ ἀγνοῶ. οὐδ' εἰ τὸ τοῦτο ἔστιν ἔργον, ἐμὸν δὲ ὄστιν, ἐμὸν ὄστιν ἔργον. ἀλλ' ἢ κτῆμα, ἢ πατρῴα, ἢ ἄλλο ὅποιον. τὸν αὐτὸν δὲ ἔσπον καὶ ὅτι τῷ ἄλλων.

3 Λύοισι δὲ τινες, * ἀφαιρουῦντες πλεὺν ἑρώτησιν. φασὶ γὰρ εἰδέχασθαι τὸ αὐτὸ πατρῴα εἶδεναι καὶ ἀγνοεῖν, διὰ μὴ καὶ τὸ αὐτὸ τὸν αὐτὸν παροισιόντα εἶναι εἰδότες, τὸν δὲ Κορίσκου εἰδότες, τὸ αὐτὸ μὲν εἶδεναι καὶ ἀγνοεῖν φασιν, ἀλλ' οὐ καὶ τὸ αὐτὸ.

4 Καίτοι παρῶν μὲν, κατὰ τὸν ἥδη εἰρημὸν, δεῖ τῷ πατρὶ τὸ αὐτὸ λέγον πλεὺν αὐτῷ εἶναι δόξαν. αὕτη δὲ εἴη ἔστι, ἀπὸ τῆς μὴ ἐπὶ τῷ εἶδεναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ εἶναι, ὡς πῶς ἔχῃ, ὅ αὐτὸ ἀξίωμα λαμβάνῃ. οἷον, εἰ ὁδε ὄστι πατήρ, ἐστὶ δὲ οὗτος. εἰ γὰρ ἐπὶ εἰσὼν τὸ τοῦτο ὄστιν ἀληθές, καὶ εἰδέχασθαι τὸ αὐτὸ εἶδεναι καὶ ἀγνοεῖν, ἀλλ' εἰ τὸ αὐτὸ εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν τὸ λέγειν.

5 Οὐδὲν δὲ καλὸν, τὸν αὐτὸν λέγον πλείους μορφηίας ἔχῃ. ἀλλ' οὐχ ἡ πάσις ἀμφοτέρων ἐφαίσις, λύσις ὄστι. ἐγκυρὰ γὰρ δεῖξαι πῶς, ὅτι ψευδὲς μὲν συλλελογισται. πρὶν δὲ, μὴ δεῖξαι. οἷον, τὸν Ζεῦσιππος λέγον, ὅτι εἴη ἐστὶ κτηνὸν. ὥστε καὶ εἰ τῆς ἐπιχρησθῆ σιωπῆς ὡς εἰς ἀδιώτατον, ἀμφοτέρω, καὶ εἰ μυριάκις ἢ συλλελογισμένος. οὐ γὰρ ὄστιν αὕτη, λύσις. ὡς γὰρ ἡ λύσις, ἐμφανίσις ψευδὲς συλλογισμοῦ, πρὶν δὲ ψευδὲς. εἰ οὖν μὴ συλλελογισται. ἢ καὶ ἀληθές, ἢ ψευδὲς ἐπιχρησθῆ σιωπῆς. ἢ αἰετοῦ δήλωσις, λύσις ὄστι.

6 Ἰσως δὲ καὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ εἰσὼν εἰδέν. καλὸν συμβαίνει. πλεὺν ὅτι καὶ οὕτως οὐδὲ τὸ τοῦτο δόξαν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὸν Κορίσκου, ὅτι Κορίσκος, οἶδε. καὶ τὸ παροισιόν, ἐπὶ παροισιόν. * εἰδέχασθαι δὲ ὅ αὐτὸ εἶδεναι, καὶ μὴ οἷον, ὅτι μὲν λαλῶν, εἶδεναι. ὅτι δὲ μοιτικόν, μὴ γροεῖν. οὕτω γὰρ αὐτὸ οἶδε, καὶ εἴη οἶδεν. ἀλλ' οὐ καὶ τὸ αὐτὸ. * παρῶν παροισιόν καὶ Κορίσκου, καὶ ὅτι παροισιόν καὶ ὅτι Κορίσκος, οἶδεν.

7 Ομοίως δὲ ἀμφοτέρω μοι καὶ λύσις, ὅτι ἅπας ὄρισμός, καὶ πολὺς καὶ ὀλίγος, ὡς τὸ οὐκ εἰρημὸν. εἰ γὰρ, μὴ συμπερινομήν, τὸ αὐτὸ παρῶν, ἀληθές συμπερινομήν φασὶ. (πρῶτα γὰρ εἶναι καὶ * πολὺν, καὶ ὀλίγον.) ἀμφοτέρω μοι καὶ λύσις.

8 Εἰσὶ δὲ καὶ παρ' ἡττοῦ λόγοι τοῖς
συλλογισμαῖς, ὅτι σὺ ὅτι πατήρ, ἐγὼ ὅτι υἱός, ἐγὼ
δοῦλος.

9. Καὶ τοι φαίνεται, ὡς εἰ παρὰ ὁ
 πολλὰ χρόνους, φαίνεται λεγέσθαι ὁ ἔλεγχος, διὰ
 τοῦτο, ἢ τὸν λόγον, * κυρίως εἶ) πλη-
 ρυν. ὁ δὲ τόνδε εἶ) τῷδε τέκνον, ὅστις λέ-
 γη κυρίως, εἰ διὰ τὴν ἐστὶ τέκνον. ἀλλὰ
 παρὰ ὁ συμβέβηκός ἢ σίμωσις ἔστιν ἄρα
 τῷτο σόν; καὶ. ἔστι δὲ τῷτο, τέκνον· σὸν ἄρα
 τῷτο τέκνον· ἐπὶ συμβέβηκεν εἶ) καὶ σὸν καὶ τέ-
 κνον, ἀλλ' οὐ σὸν τέκνον.

10. Καὶ ὁ ^ἦ Ζεὺς καὶ ἄλλα θεῶν, ἢ γὰρ
 φρονήσεις, ἐπιστήμη ἔστιν τῷ κακῷ ὁ δὲ τῷ
 πύτῳ εἶ, οὐ λέγεται πολλαχῶς, ἀλλὰ κτῆ-
 μα. Εἰ δὲ ἄρα πολλαχῶς· (καὶ γὰρ τὸν αὐ-
 θεοποι, τῷ ζῶνι φαίμεν ^ἦ), ἀλλ' ἔκτῃ-
 μα·) καὶ εἰς τὴν πύτῳ λέγεται ὡς
 πύτος, ἀλλὰ τῷ κακῷ ἔστιν, ἀλλ' οὐ τῷ
 κακῷ· πύτῳ δὲ πῇ οὖν καὶ ἀπλῶς
 φαίνεται. καὶ τοι εὐδίδεχται ἴσως ἀγαθὸν ^ἦ· τί
 τῷ κακῷ διττῶς· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ λόγῳ πύ-
 τῳ· ἀλλ' εἰς τὴν οὐρανὴν ἀγαθὸν μετῃ
 μάλλον. ἴσως δὲ οὐδὲ οὕτως· οὐ γὰρ εἰ
 ἀγαθὸν, καὶ πύτῳ, ἀγαθὸν πύτῳ ἄμα·
 ἀλλὰ οὐδὲ τὸν αὐθεοποι φαίμεν τῷ ζῶνι
^ἦ, οὐ λέγεται πολλαχῶς· οὐ γὰρ εἰ
 ποτὶ τὴν συμμετοχὴν ἀφελόντες, τῷ λέ-
 γεται πολλαχῶς· καὶ γὰρ ὁ ἡμῖν εἰπόντες
 τῷ ἔποι, δὸς μοι Ἰλιάδα, συμμετοχὴ· ^ἦ
 ὁ, Μῦθον ἀφελὲς καί.

A 8 Sunt etiam, qui ex duplicitate dissoluunt hos syllogismos; quibus concluditur tuum esse patrem, aut filium, aut seruum. 9 Atqui perspicuum est, si ex multiplicitate videtur sumi elenchus, opus esse ut nomen vel oratio propriè multorum dicatur: hunc verò esse huius filium, nemo dicit propriè, si Dominus est filius, sed ex accidente est hæc compositio: Estne hoc tuum? etiam, hoc autem est filius: hoc igitur est tuus filius: quoniam accidit, ut sit & tuus & filius, non tamen tuus filius. 10 Hæc similis est & B casus, qui concluditur aliquid bonum esse & malum, id est malum: quia prudentia est scientia malorum, sed hoc esse horum, non dicitur multifariam, sed in possessionem significat. Aut si fortè multifariam dicitur: (etenim dicimus hominem esse, & brutum, id est animalium, non tamen bestiarum possessionem) etiam, si quid ad mala ita referatur, ut aliquid dicitur esse alicuius, ob id & malum, id est, malorum, est: sed hoc non est omnino & simpliciter & malum. Ergo propter significationem quadamtenus & simpliciter acceptam videtur elenchus. At fortasse contingit, ut aliquid bonum sit & malum bifariam: non tamen in hac argumentatione: sed potius in illa, Estne aliquid mancipium bonum pravi domini? Quamquam fortasse ne sic quidem est multiplicitas. neque enim si bonum est, & huius est, coniunctum quoque est bonum huius. Quin ne illud quidem, cum dicimus hominem esse & brutum, multifariam accipitur, non enim si quando aliquid significamus suppressâ aliqua parte, id dicitur multipliciter, nam & dimidio versu pronunciato, Da mihi Iliadem, significamus: veluti, Da mihi Mævem autem hæc.

De resolutione captionum ex eo ductarum, quod est simpliciter, vel ~~non~~ 2.

Cap. XXV.

1 *Ratio solvendi hac sophismata.* 2 *Varia exempla fallaciarum, quæ dissolvuntur.*

ΤΟΥΣ δὲ πρὸς τὸ κυρίως πᾶσι, ἢ
 πῇ, ἢ πού, ἢ πῶς, ἢ πρὸς τι λέ-
 γασθαι, καὶ μὴ ἀπλῶς, λυτεῖς, σκοποῦ-
 νται δὲ συμπιρασμένα πρὸς τιὸν ἀντίφασιν,
 εἰ ἐσθλὸν εἶναι τι πεποιθέναι. τὰ γὰρ
 ἐσθλῆτα, καὶ τὰ ἀντικείμενα, καὶ φάσιν
 καὶ ἀντίφασιν, ἀπλῶς μὲν, ἀδυνάτοι
 ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. πῇ μὲν τι ἐκεί-
 νου, ἢ πρὸς τι, ἢ πῶς, ἢ δὲ μὲν,
 πῇ, δὲ οὐ, ἀπλῶς, ἐσθλὸν καλεῖται. ὥστε,

Argumentationes autē ex eo ductæ, quòd propriè dicitur hoc, vel quadātenus, vel alicubi, vel quodammodo, vel ad aliquid, non simpliciter, solvèdæ sunt, perpēdēdo cōclusionē collatā cū contradictione, ut intelligatur, an aliquid eiusmodi in ea cōtingat. nā contraria, & opposita, & affirmatio ac negatio, simpliciter quidem eidem rei inesse nequeunt, sed quominus quadātenus utrūque, aut *falsa* ad aliquid *comparatione*, aut quodāmodo, aut alterū quadātenus, alterū simpliciter *in*si, nihil prohibet.

Quare si alterum simpliciter dicitur, alterum quadamtenus: nondum est elenchus. Hoc autem in conclusione ad contradictionem collata spectandum est.

2 Omnes autem eiusmodi argumentationes hoc habent: Fieri ne potest, ut quod non est, sit? atqui aliquid est, id quod non est. Simili ratione, quod est, non erit: quia non erit aliquid eorum quae sunt. Fieri ne potest ut idem simul liquidò iuret, ac peieret? fieri ne potest ut idem eidem simul credat, & non credat? An neque esse aliquid, & esse simpliciter, idem sunt? (quod verò non est, non si est aliquid, propterea etiam simpliciter est,) neque si liquidò iurat hoc & quadamtenus, necesse est cum liquidò iuraro? (etenim iurans se peieraturum, dum peierat, liquidò iurat hoc solum, sed non simpliciter liquidò iurat,) nec qui fidem non habet, credit?

3 Similis quoque est argumentatio illa, qua eundem aliquid simul falsò & verè dicere ostenditur. verum quia non facile intelligitur, utrum illud, SIMPLICITER, aptandum sit ad veracem esse, an ad mendacem esse, *sophisma explicatum* difficile videtur. sed nihil vetat, eundem simpliciter quidem esse mendacem, quadamtenus autem veracem vel de aliquo: aut esse vera quaedam, vera autem simpliciter non esse.

4 Similiter *seres habet in his limitationibus*, ad aliquid, alicubi, aliquando. omnes enim huiusmodi argumentationes hinc proficiscuntur: Estne sanitas, vel diuitiae, res bona? sed imprudenti, ac non rectè utenti, non est res bona: est igitur res bona, & non bona. Nunquid benè valere, aut in ciuitate potentem esse, bonum est? sed aliquando hoc non est melius: idem igitur eidem est bonum & non bonum. An nihil prohibet, quod simpliciter est bonum, huic non esse bonum? vel huic quidem esse bonum, non tamen hoc tempore aut non hoc loco?

5 Num, quod noller prudens, malum est? non vult autem perdere, quod est bonum: malum igitur est, quod est bonum. Non est enim idem, si quis dicat bonum esse malum, & bonum perdere, esse malum.

6 Similiter soluenda est argumentatio de fure. non enim, si fur est res mala, etiam eam capere est res mala. qui igitur eam vult capere, non rem malam vult, sed bonam quia furem capere, est res bona.

7 Et morbus quoque est res mala: non tamen perdere morbum. 8 Numquid iustum est optabilius, quàm iniustum? & iustè, quàm iniustè? atqui iniustè mori, est optabilius, quàm mori iustè.

Tom. I.

A Εἰ δὲ μὴ, ἀπλῶς· ὁ δὲ πῶς οὐκ ἔλεγε· ἔχει τὴν δὲ εἰς τὰς συμβαίοντας τῶν ἁπορροῶν πρὸς τὴν ἀντιφασίαν.

2 Εἰσὶ δὲ πρῶτες οἱ τοιοῦτοι λόγοι τῶν ἔχοντες ἄρ' ἐπιδέχεται ὁ μὲν οὐ, εἰ μὴ ἀλλὰ μὴν ὅτι γὰρ τί μὴ οὐ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ εἰς, οἷον ἔστι· οὐ γὰρ ἔστι τί τῶν ὄντων· ἄρ' ἐπιδέχεται τὸν αὐτὸν ἄμα διόρκειν τε, καὶ ἐπιπαρκεῖν; ἄρ' ἐπιδέχεται τὸν αὐτὸν ἄμα τὰς αὐτὰς περὶ δεῖναι, καὶ ἀπειθεῖν; ἢ οὐτε ὁ εἰς καὶ ὁ εἰς, (αὐτὸν;) ὁ δὲ μὴ οὐ οἷον ἔστι τί, καὶ ἀπλῶς ὅτιν) οὐτε, εἰ διόρκει τὸ δεῖν καὶ τῶν, αἰσάγην καὶ διόρκειν; (καὶ γὰρ ὁμοίως ἐπιπαρκεῖν, διόρκει ἐπιπαρκεῖν τῶν αἰ. μόνον, διόρκει δὲ οὐ.) ὁ δὲ ἀπειθεῖν περὶ δεῖναι.

3 Ὁμοίως δὲ ὁ λόγος καὶ πρὸς τὴν ψευδέειαν τί τὸν αὐτὸν ἄμα καὶ ἀληθεύειν. ἀλλὰ ὁ μὲν εἰς διωρκεῖται, πότερον δὲ τις ἀποδοῖν ὁ ἀπλῶς ἀληθεύειν, ἢ ψευδέειαν, δύσκολον φαίνεται. καὶ οὐδὲν αὐτὸν ὁ εἰς ἀπλῶς μὴν εἰς ψευδέειαν, πῶς δὲ ἀληθεῖν, ἢ πῶς ἢ εἰς ἀληθεῖν πῶς, ἀληθεῖν δὲ μὴ.

4 Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πρὸς τί, ὁ πῶς, καὶ πότε· πρῶτες γὰρ οἱ τοιοῦτοι λόγοι πρὸς τὴν συμβαίοντιν ἄρα ἢ ὑγίεια, ἢ ὁ πλοῦτος, ἀγαθόν; ἀλλὰ τὰς ἀφ' ὧν, καὶ μὴ ὁρθῶς χρωμένῳ, οἷον ἀγαθόν· ἀγαθόν ἄρα, καὶ οἷον ἀγαθόν. ἄρα ὁ ὑγιάειν, ἢ διώσασθαι εἰς πόλιν, ἀγαθόν; ἀλλ' ἔστιν ὅτε οὐ βέλτιον· αὐτὸν ἄρα τὰς αὐτὰς ἀγαθόν, καὶ οἷον ἀγαθόν. ἢ εἰδὲν καλῶς, ἀπλῶς ὁ ἀγαθόν, τὰς δὲ μὴ εἰς ἀγαθόν; ἢ τὰς δὲ μὴ ἀγαθόν, ἀλλ' οὐκ οὐ, ἢ οἷον εἰς αὐτὸν ἀγαθόν.

5 Ἀρ' ὁ μὴ βούλεται αὐτὸς φερόμενος κακόν; ἀποβάλλειν δὲ οὐ βούλεται ὁ ἀγαθόν· κακόν ἄρα, τὸ ἀγαθόν. οὐ γὰρ αὐτὸν εἰπὴν ὁ ἀγαθόν εἰς κακόν, καὶ ὁ ἀποβάλλειν ὁ ἀγαθόν.

6 Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τῶν κλέπτου λόγος. οὐ γὰρ, εἰ κακόν ὅτιν ὁ κλέπτει, καὶ ὁ λαβὴν ὅτι κακόν· οἷον οὐκ ὁ κακόν βούλεται, ἀλλὰ ὁ ἀγαθόν. ὁ γὰρ λαβεῖν, ἀγαθόν.

7 Καὶ ἡ νόσος κακόν ὅτιν, ἀλλ' οὐ ὁ ἀποβάλλειν τὴν νόσον.

8 Ἀρα ὁ δίκαιον τῶν ἀδίκων, καὶ ὁ δίκαιος τῶν ἀδίκων, αἰρετώτερον; ἀλλὰ τὸ ἀποβαλεῖν ἀδίκων, αἰρετώτερον ἢ δίκαιος.

Οο ij

9 Ἀλλ' ἴσμεν ὅτι, πᾶσι αὐτῷ ἔχει ἕνα-
σιν; ἀλλ' οὐκ ἔστι κρίσις ὅτι δίδωται πλεονέκεια;
καὶ ἡ ψευδής, κενεὰ ἔστιν ἐκ τῆς νόμου. ὁ
αὐτὸς ἀρετὴν δίδωται, καὶ οὐ δίδωται.

10 Καὶ πότῃρον δὲ κρίνει τὸν πᾶσι δίδω-
ντα, ἢ τὸν πᾶσι ἀδίδω-
ντα; ἀλλὰ μὲν καὶ τὸν
ἀδιδόντα, δίδωται ἔστιν, ἰσχυρῶς λέγειν ὅτι
ἔστιν. ὅτι οὐκ ἔστιν ἀδίδω-
ντα.

11 Οὐ γὰρ, εἰ παρὶν πᾶσι ἀδίδωται, αἰ-
ρετόν. ὁ ἀδίδωται, αἰρετότερον τῷ δίδω-
ντι. ἀλλ' ἀπλῶς μὲν, ὁ δίδωται. πᾶσι μὲν τῷ
ἐνὶ καλῷ, ἀδίδωται ἢ δίδωται.

12 Καὶ ὁ ἔχει πᾶσι αὐτῷ, δίδωται. πᾶσι
διδόντα, οὐ δίδωται. κρίσις μὲν τῷ ὅτι οὐκ
δίδωται ἔστιν, ἐνὶ καλῷ. ὅτι, αἰρετόν ἢ ὅτι
δίδωται τῷ κρίνοντι. οὐ γὰρ, εἰ δίδωται πᾶσι ἢ
οὐκ, καὶ ἀπλῶς δίδωται.

γ. ε. π. π. π.
αἰ.

13 Ομοίως δὲ καὶ ἀδίδωται ὅτι, ἐνὶ κα-
λῷ, λέγειν αὐτῷ, δίδωται ἔστιν. οὐ γὰρ, εἰ λέ-
γειν, δίδωται, αἰρετόν. ἀλλ' ἀπλῶς ὅτι, ὅτι οὐκ
εἰ ὀφείλουται λέγειν, ὀφείλουται. ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τῷ δίδωται. ὅτι οὐκ, εἰ πᾶσι λέ-
γειν, ἀδίδωται. ὁ λέγων ἀδίδωται, νικᾷ. λέγει
γὰρ, ἀλλ' ὅτι δίδωται, ἀπλῶς δὲ καὶ πα-
ρὶν ἀδίδωται.

A 9 Num iustum est, sua quemque habere? quæ tamen ex sententia sua quis iudicaverit, etiam si falsa *ea sententia* sit, rata sunt lege: idem igitur *est* iustum & non iustum.

10 Et, utrum oportet condemnare eum, qui iusta dicit, an eum qui iniustas atque iustum est, ut & is qui iniuriâ est affectus, sufficienter dicat quæ passus est: hæc verò sunt iniusta.

11 Non enim, si quid pati iniuste, optabile est: ideo iniuste, est optabilius quàm iuste. sed simpliciter quidem iuste, est optabilius: hoc verò quominus iniuste, sit optabilius quàm iuste, nihil vetat.

B 12 Et sua quemque habere, iustum est: alioquin verò habere, non iustum: hoc tamen iudicium iustum esse, nihil vetat. veluti, si ex sententia iudicantis sit. non enim si iustum est hoc, vel sic, etiam simpliciter est iustum.

13 Similiter, cum hæc iniusta sint, nihil prohibet quominus ea dicere iustum sit. non enim, si iustum est ea dicere, necesse est ea iusta esse: quemadmodum nec, si utile est ea dicere, necesse est ea esse utilia. similiter enim & de rebus iustis est sentiendum. itaque non, si ea quæ dicuntur, iniusta sunt: propter ea qui dicit iniusta, vincit: ea namque dicit, quæ dicta sunt iusta, simpliciter autem, & ad ferendum, iniusta.

De solutione captionum ex definitione elenchi.

Cap. XXVI.

1 Ratio solvendi hæc sophismata. 3 Exemplum primum & secundum.

ΤΟΙΣ δὲ ὅτι πᾶσι οὐκ ἔστιν ἁποδείξις τῷ
ἐλέγχῳ, καθάπερ ὑπεγράφη προ-
τερον, ἀποδεικνύειν, οὐκ ἔστιν ὁ συμπίπτουσα
πρὸς τὴν αἰτίαν, ὅπως ἔστι τῷ αὐτῷ,
καὶ ὅτι αὐτῷ, καὶ πρὸς τὸ αὐτῷ, ὅτι ὡσαύ-
τως, καὶ ἐπὶ αὐτῷ ἔστιν.

2 Εἰ δὲ οὐκ ἔστιν, πρὸς τὴν αἰτίαν, οὐκ ὁμο-
λογητοί, ὡς ἀδυνατοῖ ὁ αὐτῷ ἔστιν καὶ διπλά-
σιον, ὅτι μὴ διπλάσιον διὰ φατοί, μὴ μὲν τοῖς
ὡδὲ, ὡς ποτὶ τὸ ἐλέγχον, διωμολογημένοι.

3 Εἰ δὲ πᾶσι οὐκ ἔστιν οἱ λόγοι, ὅτι πᾶσι
ποιοῖται. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὅτι οὐκ ἔστιν, οἱ δὲ τὸ
πρὸς τὸ αὐτῷ, καὶ ἀγνοοῖ ὡσαύτως; εἰδὼς δὲ πᾶσι
τὸν Κορίσκον ὅτι Κορίσκος, ἀγνοοῖ αὐτὸν ὅτι μου-
σικός. ὡς τὸ αὐτῷ ὅτι ὅτι ἔστιν, καὶ ἀγνοοῖ.

4 Καὶ πάλιν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν τὸ τετραπλῆν τῷ
τετραπλῆν μίλλον; ἁποδείξις δὲ αὐτῷ ἐπὶ τετρα-
πλῆν τετραπλῆν καὶ τὸ μίλλον. τὸ δὲ μί-
λλον, ἐλαττοῦ μίλλον. αὐτῷ ἀλλ' οὐκ αὐτῷ μίλλον
καὶ ἐλαττοῦ.

C IIs autem *argumentationibus*, quæ ex definitione elenchi existunt, prout *elenchus* descriptus antea fuit, occurrendum est, conclusionem ad contradictionem examinata, quomodo erit eiusdem, & secundum idem, & ad idem, & eodem modo, & eodem tempore.

2 Quod si quis ab initio rogetur, non est ei fatendum; quasi non possit idem esse & duplum & non duplum; sed concedendum, non sic tamen, ut fieri elenchum in confesso est.

3 Sunt autem omnes hæc argumentationes ex hoc loco: Num qui unum quodque novit esse unum quodque, tamen novit? & qui ignorat idem? sed fieri potest ut aliquis sciens Coriscum esse Coriscum, ignoret eum esse musicum: itaque eandem rem & scit & ignorat.

4 Et rursus, Num quadricubicum tricubito maius est? sed fieri potest ex tricubito quadricubicum in longitudinem: maius autem est minore maius: igitur se ipso maius est & minus.

De solutione captionum, quibus petitur quaesitum.

Cap. XXVII.

1 Soluendi ratio prima, 2 secunda, 3 tertia.

QUæ verò ex eo ducuntur quodd postulatur & sumitur *quaesitum* initio *propositum*, percontanti quidem, si id manifestum sit, non sunt concedendæ, ne quidem si probabile sit *eum* vera dicere.

2 Sin ab initio id latuerit, ad postremum ignorantia, propter huiusmodi argumentationum vitium, in ipsum interrogantem est retorquenda, ceu qui non bene disputarit. nam elenchus *totus demum* est, cum syllogismus extrahitur sine eo quod ab initio *quaesitum* fuit.

3 Deinde, quodd datum id sit, non quasi *adversarium* eo vsurus esset, sed quasi argumentando probaturus contrarium, quam in parexeleuchis fecerit.

ΤΟΙΣ ΔΕ ΠΡΩΤΟΙΣ ΑΙΤΗΣΑΙΣ ΚΑΙ ΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΤΟ ΕΝ ΔΡΩΝ, ΠΡΩΤΑΙΟΜΟΡΦΟΝ ΜΟΝ, ΑΝ Η ΔΥΛΟΝ, ΟΥ ΔΟΤΕΟΝ, ΟΥΔΕ ΑΝ ΕΝΔΟΞΟΝ Η, ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΠΑΛΗΝ.

2 ΕΑΝ ΔΕ ΛΑΒΗ, ΠΛΗΘΥΝΟΥΣΑ, ΔΙΔΩΤΕ ΠΛΗΘΥΝΟΥΣΑ ΤΗΣ ΓΙΝΟΥΣΑΝ ΛΟΓΩΝ, ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗΝ ΜΕΤΑΣΤΕΡΗΣΕΩΣ, ΩΣ ΟΥ ΔΙΔΕΛΕΓΜΕΝΟΝ· Ο ΓΑΡ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ, ΑΛΛΑ ΤΩ ΕΞ ΔΡΩΝΟΣ.

3 ΕΙΘ', ΟΤΙ ΕΔΩΘΗ, ΟΥΧ ΩΣ ΤΥΤΩ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΟΝ, ΑΛΛ' ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΥΤΟ * ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ. ΕΡΩΤΗΣΗ ΜΟΡΦΟΝ ΤΟ ΕΝΑΡΤΙΟΝ, ΕΝ ΟΠΩ ΤΗΣ ΠΡΕΤΕΡΕΟΜΟΡΦΟΝ ΛΕΓΟΝΤΑΙ.

De solutione captionum, quæ ducuntur ex consequentibus.

Cap. XXVIII.

1 Ratio soluendi hac sophismata. 2 Duplex consequentium consecutio. Exemplum fallacia.

QUæ autem ex consequente probant, in ipsa argumentatione illud vitium continere ostendantur. 2 Est autem duplex consequentium consecutio. aut enim, ut particulari vniuersale *consequens* est, puta, homini animal: quia postulatur, si hoc cum illo *iunctum* est, etiam illud cum hoc *esse connexum*. aut secundum oppositiones: quia si hoc illi *consequens* est, etiam oppositum opposito *consequens* esse videtur.

3 Vnde & Melissi argumentatio orta est. nam si quodd est genitum, habet principium, etiam ingenitum non habere postulat sibi concedi: itaque si cælum *esset* ingenitum, *esset* etiam infinitum. Sed hoc non ita est: conuerso enim ordine *valet* consecutio.

ΚΑΙ ΟΥΔΕ ΔΙΔΩΤΕ ΤΩ ΠΡΕΤΕΡΕΟΜΟΡΦΟΝ ΟΥΜΟΡΦΟΝ, ΕΠ' ΑΥΤΩ ΤΩ ΛΟΓΩ ΔΙΔΕΚΤΟΝ.

2 ΕΣΤΙ ΔΕ ΔΙΤΗ Η ΤΗΣ ΕΠΟΜΟΡΦΟΝ ΑΧΛΟΥΣΤΗΣ. ΕΝ ΓΑΡ, ΩΣ ΠΑΝ ΕΝ ΜΕΡΕ ΤΑ ΧΕΙΡΟΛΟΥΣΤΗΣ, ΑΝΔΡΕΣ ΠΑΝΤΕΣ ΑΞΙΟΥΝΤΑΙ ΓΑΡ, ΕΙ ΤΟΔΕ ΜΕΤ' ΤΩΔΕ, ΚΑΙ ΤΟΔΕ ΕΝ ΜΕΤ' ΤΩΔΕ· Ο ΧΕΙΡΟΛΟΥΣΤΗΣ. ΕΙ ΓΩ ΤΟΔΕ ΠΑΝΤΕΣ ΑΧΛΟΥΣΤΗΣ, ΚΑΙ ΠΑΝ ΑΙΤΗΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΟ ΑΙΤΗΚΕΙΜΕΝΟΝ.

3 ΓΑΡ ΟΥΔΕ Ο ΤΩ ΜΕΛΙΣΣΟΥ ΛΟΓΟΣ· ΕΙ ΓΑΡ ΤΟ ΓΕΝΝΕΟΝ ΕΧΕΙ ΔΡΩΝ, Ε ΤΟ * ΑΓΓΕΛΟΝ ΑΞΙΟΙ ΜΗ ΕΧΕΙΝ· ΩΣΤΕ, ΕΙ ΑΓΓΕΛΟΝ Ο ΟΥΡΑΝΟΣ, ΚΑΙ ΑΠΙΕΡΟΣ ΤΥΤΟ ΔΕ ΟΥΚ ΕΣΤΙ· ΑΙΔΑΠΑΛΟΝ ΓΩ Η ΑΧΛΟΥΣΤΗΣ.

De solutione captionum, quæ non causam accipiunt pro causa.

Cap. XXIX.

IN iis autem quæ propter aliquam adiectionem concludunt, videre oportet, an aliquo dempto nihilominus eueniat impossibile: deinde hoc patefaciendum est, ac dicendum se id concessisse,

Tom. I,

ΟΣΟΙ ΤΕ ΠΡΩΤΟΙ ΤΟ ΠΡΕΤΕΡΕΟΜΟΡΦΟΝ ΣΥΛΛΟΓΙΖΟΝΤΑΙ ΟΥΚ ΕΙΝΑΙ, ΕΙ ΑΦΑΙΡΕΘΗ ΜΕΝ ΟΥΜΟΡΦΟΝ ΜΗΔΕΝ ΗΤΙΟΝ ΤΟ ΑΔΥΝΑΤΟΝ· ΚΑΤΑΠΑΙΝΕ ΤΩΤ ΕΜΦΑΝΙΣΤΟΙ, ΚΑΙ ΛΕΚΤΕΟΙ ΩΣ ΕΔΩΚΕΝ.

Οο iii

De vera solutione.

Cap. XVIII.

1 De negatione, vel distinctione. 2 De falsitate propositionum, & conclusionis. 3 De methodo respondendi.

CAP. XVIII.

ΕΠΕΙ Δ' ΕΣΤΙΝ ἡ μὲν ὀρθὴ λύσις, ἐμ-
φανίσις ψευδὲς συλλογισμοῦ, καὶ
ὅποιας ἐρωτήσιν συμβαίνει ὁ ψευδὲς· ὁ δὲ
ἡ. ὡς δὲ. ψευδὲς συλλογισμὸς λέγεται διχῶς· * ἢ γὰρ
εἰ συλλελογισται ψευδὲς, ἢ εἰ μὴ ὢν συλ-
λογισμὸς, δοκεῖ εἶναι συλλογισμὸς· εἴη αὖ ἢ τε
εἰρημὴν νυκὶ λύσις, καὶ ἢ τῷ φαινομένῳ
συλλογισμοῦ, καὶ πῶς φαίνεται τῷ ἐρωτη-
ματικῷ ἐξέρχῃσι· ὥστε συμβαίνει, τῷ λό-
γῳ τοῖς μὴ συλλελογισμένοις αἰελοῦντα, τοῖς
δὲ φαινομένοις διελοῦντα λύειν. 2 Πάλιν, ἐπὶ
τῷ συλλελογισμένῳ λόγῳ, οἱ μὲν, ἀληθῆς·
οἱ δὲ ψευδὲς ἔχουσιν ὁ συμπέρασμα· τοῖς μὲν
καὶ ὁ συμπέρασμα ψευδὲς, διχῶς ἐοδίζεταί
λύειν· ἢ γὰρ τῷ αἰελοῦν τῷ ἡρώτημα, καὶ
τῷ διῆσαι τὸ συμπέρασμα ἔχει οὐχ οὕτω·
τοῖς δὲ καὶ τῷ περὶ τῆς, τῷ αἰελοῦν τὸ μόνον· ὁ
γὰρ συμπέρασμα, ἀληθῆς. 3 Ως τε τοῖς βου-
λομένοις λύειν λόγον, πρῶτον μὲν σκεπτεῖται, εἰ
συλλελογισται, ἢ ἀσυλλόγιστος· εἴτα, πότερον
ἀληθῆς ὁ συμπέρασμα, ἢ ψευδὲς· ὅπως ἢ
διαμερῶντες, ἢ ἀδιαμερῶντες λύωμεν· καὶ ἀδια-
μερῶντες, ἢ ὡς δὲ, ἢ ὡς δὲ, καὶ τῷ ἐλέγχει περ-
περι. 4 Διαφέρει δὲ πλεῖστον, ἐρωτῶμενοι τε,
καὶ μὴ, λύειν λόγον· ὁ μὲν γὰρ περὶ διῆσαι, χαλε-
πὸν· ὁ δὲ καὶ χαλῶς ἰδίῳ, ῥαδίον.

QUONIAM AUTEM RECTA solutio est pate-
factio falsi syllogismi, docendo ex qua
interrogatione falsum efficiatur; falsus au-
tem syllogismus dicitur bifariam; nempe
si aut falsum conclusum est, aut si, cum non
sit syllogismus, videatur esse syllogismus:
erit utique & quæ nunc dicta est solutio, &
eius qui syllogismus videtur, correctio do-
cens, ob quam interrogationem falso videat-
ur esse syllogismus. Unde fit, ut argumen-
tationes concludentes, negatione: quæ au-
tem concludere videntur, distinctione soluā-
tur. 2 Rursus, quia concludentiū argumē-
tationum alix veram alix falsam conclu-
sionē habent: ex quidē, quarū falsa est con-
clusio, dupliciter solui possūt; nempe & tol-
lendo aliquā interrogationē, & ostendēdo
non ita se habere conclusionem. quæ verò
propositiones falsas habet, tantūmodo tol-
lēdo aliquā interrogationē, solui possunt: quā-
doquidem conclusio vera est. 3 Quocirca
qui argumentationem solvere volunt, pri-
mū considerare debent, concluderintne,
an vi concludendi careat: deinde, utrū
conclusio vera sit, an falsa: ut vel distinguē-
do, vel tollendo solvamus: tollendo, in-
quam, aut hoc, aut illo modo, sicut antea
dictum fuit. 4 Plurimū autem interest,
utrū quis interrogatus, an non, interro-
gatus, solvat argumentationem. nam sta-
tim prospicere, difficile est: per otium au-
tem videre, facile.

De solutione captionum, quæ ex homonymia, vel amphibolia ducuntur.

Cap. XIX.

1 Multiplicem significationem vel in conclusione inesse, vel in propositionibus. 2 Quomodo captio solvenda sit, cum multiplicitas inest in conclusione, 3 vel in propositionibus. 4 Gene-
rale præceptum; ut multiplicitas statim distinguatur, 6 & ut respondens dicat sophistam non
probatte contrarium re ipsa, sed verbo tenuis.

ΤΩΝ μὲν οὖν οὗτο καὶ τὴν ὁμωνυμίαν
καὶ τὴν ἀμφιβολίαν ἐλέγχον, οἱ μὲν
ἔχουσιν ἢ τῷ ἐρωτηματικῷ πλεῖον σημαίνει·
οἱ δὲ, τὸ συμπέρασμα πολλαχῶς λέγε-
σθαι· ὅς, ὡς μὲν τῷ, σηκώντα λέγει, τὸ
συμπέρασμα διῆσαι· ὡς δὲ τῷ, μὴ
συνεπείσθαι τῷ ὁρισμένῳ, (ὡς ὅτι τῷ δὲ,
ὁ ὁρισμένος λέγει, ἢ περὶ τῆς, καὶ ἐκείνο συνε-
πείσται ὁ λέγει, ἢ περὶ τῆς· ὅς δὲ ὁρισται) λέ-
γει ἰαμβίκα· οὗτο αὖτα συνεπείσται καὶ ἰαμβίκα.)

ELenchorum igitur, qui ex ho-
monymia & amphibolia ducuntur,
alii habent aliquam interrogationem
plura significantem, alii conclusio-
nem multifariam acceptam. ut in ca-
ptione illa, οὗτο λέγει, conclusio
duplex est. in hac verò, eum qui scit,
non simul scire, (ut in hac argumen-
tatione. Qui scit dicere, aut facere,
illud quoque simul scit, quod dicit, aut
facit: atqui hic scit dicere carmina iambi-
ca: hic igitur simul scit etiam iambica:)

una interrogatio est ambigua. at quod duplex est, aliàs est *verum*, aliàs non est *verum*: quod enim est duplex, partim significat quod est, partim quod non est.

2. Quibus igitur in fine *inest* multiplicitas, nisi *opponens* adsumpserit contradictionem, non fit elenchus: ut in *captione illa*, cœcum videre: quia sine contradictione non erat elenchus.

3 Quibus verò *multiplicitas inest* in interrogacionibus, *in his non est* necesse prius negare quod duplex est: quia non ad hoc, sed ex hoc *extrahitur* argumentatio.

4. Initio igitur, cum duplex est nomen & oratio, sic respondendum, partim esse, partim non esse. utpurà, ἀγῶνις ἀίμα, vno modo esse verum, altero falsum. & facienda esse τὴν διάνοιαν, de his verè dici, de illis falsò: quia τὸ ἀίμα multis modis dicuntur. Sin ab initio multiplicitas lateat, ad extremum adiectione interrogatio est corrigenda: Est igitur verum, ἀγῶνις ἀίμα; minime: sed, τί ἐστι ἀγῶνις.

¶ Sed & in iis quæ multipliciter habent in propositionibus, similiter est faciendum: veluti, Non igitur simul sciunt, quod sciunt utique: sed non qui ita sciunt: neque enim hæc idem valent, non accidere, ut qui sciunt, simul sciant: & non accidere, ut qui ita sciunt, simul sciant.

6 Et omnino pugnare debet *Respondens*, etiamsi *adversarius* simpliciter concluderit, ac dicere non rem à se affirmatam, sed nomen *eum* negasse : ideoque non esse elenchum.

Αὐτὸν γὰρ ἐρωτομῆξ', ἀμφίβουλον· καὶ τὸ διπλόν,
ὅτε μὴ ὄσιν, ὅτε δὲ σὺν ᾤσιν· ἀλλὰ συμφέρον
τὸ διπλόν, τὸ μὴ, ὅν· τὸ δὲ, σὺν ὅν.

2 Ομοίς μὲν οὖν αὐτῶς τέλος τὸ πλεοναχῶς, αὐτὸ μὲν παρασχεῖται αὐτίφασιν, οὐ γίνεσθαι ἐλεγχος· οἷ, αὐτῶς τυφλόν· ἀλλὰ γὰρ αὐτίφασιν οὐκ ἔστι ἐλεγχος.

3 Οσοις δι' ἐς τοὺς ἐρωτήμασιν, οὐκ
ἀνάγκη παραποφῆσαι τὸ διήκον· οὐ γὰρ
πρὸς τὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν τὸ λόγος.

4 Εἰ δὲ καὶ μὴ οὕτω τὸ διπλοῦν, καὶ
B ὄνομα, καὶ λέγει οὕτως ἀποκριτέον, ἢ ἐστὶν
ὡς ναὶ, ἐστὶ δὲ ὡς οὐ· ὡσαύτῃ τὸ σιγῶντα λέ-
γειν, ὅτι ἐστὶν ὡς ναὶ, ἐστὶ δὲ ὡς οὐ· καὶ πᾶς
δέοντα ἀποκριτέον ἐστὶν αἰ, ἐστὶ δὲ αἰ οὐ· πᾶς
γὰρ δέοντα λέγεσθαι πολλαχῶς· ἐὰν δὲ λάθῃ,
ἐπὶ τέλος προσιδόντα τῇ ἐρωτήσει, ἀποκρι-
τέον· ἐστὶν ἄρα σιγῶντα λέγειν; οὐ· ἀλλὰ πᾶς
δὲ σιγῶντα. γ Καὶ ἐν τοῖς ἔχεισι ὃ τὸ πλεοναχῶς
ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν, ὁμοίως· οὐκ ἄρα σὺνε-
πισανται, ὅ, ἢ ἐπίσανται; ναὶ· ἀλλ' οὐχ οἱ
οὕτως ἐπισπόμενοι· οὐ γὰρ ταῦτόν ἐστιν, ὅτι
C οὐκ ἐστὶ σὺνεπίσανται, καὶ ὅτι καὶ ὡς ἐπι-
σπόμενοι οὐκ ἐστὶν.

6 Ὡς τε μαχητῶν, καὶ ἀπλῶς συλ-
λογίζεσθαι, ὅτι οὐχ ὁ ἔφκειν ἀπιφθοι πρᾶ-
γμα, ἀλλ' ὁ νόμος· ὥστε οὐκ ἔλεγχος.

De solutione captionum ex compositione, & diuisione.

Cap. XX.

1 Generale præceptum ut dicatur id quod conclusioni sophistica repugnat. 2 Exemplum unum, & alterum. 3 Collatio huius fallacie cum amphibologia. 4 Eos errare, qui omnes locos sophisticos referunt ad multipliciter. 5 Ratio solvendi sophismati. 6, 7, 8, 9, 10. Varia exempla. 11 Præca quorundam solutio. 12 rejicitur.

Perspiciuum etiam est, quomodo soluendæ sint *argumentationes*, quæ ex compositione & diuisione *ducuntur*. nam si diuisa & composita oratio diuersam habet significationem, *id in solutione est dicendum*, quod conclusioni repugnat.

Sunt autem omnes eiusmodi argumentationes ex compositione & diuisione : Num quo tu vidisti hunc vapulantem , eo hic vapulauit ? & quo vapulauit , eo tu vidisti ? 3. Habet sanè *hæc fallacia* aliquid ambigux interrogationis : sed nihilominus est ex compositione. neque enim duplex est , quod *sumitur* ex diuisione : quia non eadem oratio efficitur , cùm est diuisa , quæ antè erat coniuncta : nisi & *ipsæ* & *ipsæ* , cum accentu prolata,

Δ **Φ**ΑΝΕΡΟΝ Δ' ἐστὶ τὸ ὅτι πᾶσι
 σὺν ἡσιν καὶ ἀφ' ἡσιν πῶς λυτίον· ἐὰν
 γὰρ ἀφ' ἡμετέρου καὶ σὺν τῇ ἡμετέρῃ ὁ λόγος,
 ἕτερον σημαίη, συμπαρανομήνῃ τῷ ὁμοτίῳ
 λεκτέον.

2. Εἰς τὴν πόλιν οἱ ποιῶντες ῥήματα, ὡς
 οὐκ ἔστιν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν· ἀλλ' ὅτι εἶδες σὺ τὸν
 τυπικόν, ὅπως ἐτύπωτο αὐτὸν; καὶ ὅτι ἐτύ-
 πωτο, πύτω σὺ εἶδες;

Ε 3 Εχ' αὐτὸ π' ἔτι ἀμφιλόων ἐρω-
τημάτων· ἀλλ' ἔτι πρὸς σὺνθεσιν· οὐ γὰρ
ἔστι διήκον, ὅτι πρὸς ἀφ' ἑαυτοῦ· οἱ γὰρ
ὁ αὐτὸς λόγος γίνεται διαμετρικὸς· εἴθε μὴ καὶ
ὁ ὅρος καὶ ὁ ὅρος τῆς παρυσωδίας λεγόμενος,

σημειῖν ἔτι· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τοῖς γεγραμ-
μένοις ταῦτον ὄνομα, ὅταν ἐκ τῆς αὐτῆς ποι-
χίαν γεγραμμένοι ᾖ, καὶ ὡσαύτως· καὶ
δὲ τὰ πρῶτα ποιούμεναι· τὸ δὲ φησὶ
ῥῆμα, οὐ ταῦτα· ὥστε οὐ διττὸν, ὁ δὲ
ἀφίρεσιν.

4. Φανερόν δ' ἐστὶν, ὅτι οὐ πάντες οἱ ἐλεῖχαι
ταῦτα, ὁ διττὸν, καὶ ἄλλοις πῖες φασί.

5. Διαρετὸν οὖν τὸ ἀπαχρηνομένον· οὐ
γὰρ ταῦτα, εἰπὼν ἰδεῖν τῖς ὀφθαλμοῖς, τυ-
πώμενον· καὶ τὸ φάναι ἰδεῖν, τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς τυπώμενον.

6. Καὶ ὁ Εὐθυδήμου λόγος, ὅρα εἶδας οὐ
νῦν ὅσας ἐν Περσίδ' τεύχεας ἐν Σικελίᾳ ὦν;

7. Καὶ πάλιν, ὅρα ὅτι ἀγαθὸν ὄντα σκυτεῖα μο-
ρθηρὸν εἶναι; εἰ δὲ ἂν τις, ἀγαθὸς ὢν σκυτεῖς,
μορθηρὸς· ὥστε σκυτεῖς μορθηροί.

8. Ἀρ' ὦν
αἱ ἐπισήμησιν ἀποδοῦναι, ἀποδοῦναι τὰ μαθή-
ματ' αἱ;

9. Ἀρ' ἀληθὲς εἰπὼν νῦν ὅτι
σὺ γέγονας; γέγονας ἄρα νῦν· ἢ ἄλλο σημεῖον
διαρετὸν; ἀληθὲς γὰρ εἰπὼν νῦν, ὅτι γέγονας.

10. Ἀρ' ὡς διδάσκει,
καὶ ἂν διδάσκει, ὅπως καὶ ταῦτα ποιήσας ἂν; οὐ
κιδαιρίζων ὅτι ἔχει διδάμιν τῷ κιδαιρίζῃ· κιδαι-
ρίζων ἂν ἄρα οὐ κιδαιρίζων· ἢ οὐ πύπου ἔχει
τῷ διδάμιν τῷ ἂν κιδαιρίζων κιδαιρίζῃ· ἀλλ'
ὅτι ἂν ποιῇ, τῷ ποιῇ;

11. Λύσεις δὲ τῶν πῖες
καὶ ἄλλως· εἰ γὰρ ἔδωκεν ὡς διδάσκει ποιῇ, ἢ
φασὶ συμβαίνει μὴ κιδαιρίζοντα κιδαιρίζῃ· ἢ
γὰρ πῶς ὡς διδάσκει ποιῇ, διδόντα ποιῇ· ἢ
ταῦτα δὲ εἶναι ὅτι ὡς διδάσκει, καὶ πῶς
ὡς διδάσκει ποιῇ.

12. Ἀλλὰ φανερόν, ὅτι
ἢ καλῶς λύσεις· τῆς γὰρ πρῶτης ταῦτον λόγον ἢ
αὐτὴ λύσεις· αὐτὴ δὲ οὐχ ἀρμόσκει ὅτι πῶς
ταῦτα, ὅτι πῶς ἐρωτῶμεν· ἀλλ' ἐστὶ πρῶτος
τὸν ἐρωτῶντα, ἢ πρῶτος τὸν λόγον.

accipiuntur diuersis modis: sed in scriptis
idem est nomen, quando isdem elementis
scriptum est, & eodem modo, & illic igitur
notæ eadem sunt: sed quæ pronuntiantur,
sunt diuersa. Quare duplex non est, quod
ex diuisione sumitur.

4. Perspicuum quo-
que est, non omnes elenchos sumi ex multi-
plicitate, ut nonnulli autumant.

5. Distin-
guere igitur debet, qui respondet, non enim
idem valet, si quis dicit aliquid videre ocu-
lis, vapulantem; & si dicat, videre, oculis
vapulantem.

6. Huc refertur & Euthyde-
mi ratio, Num vidisti tu nunc stantes in Pi-
xoto tirones in Sicilia existens?

7. Eury-
tus, Num potest bonus cum sit furor prauus
esse? atqui potest aliquis, cum sit bonus fu-
tor, prauus esse: proinde furor prauus.

8. Item, Num quorum bonæ sunt scientiæ,
eæ sunt bona mathemata? sed magis bonum
est mathema: malum igitur est bonum ma-
thema. atqui malum, & mathema est, & ma-
lum: malum igitur, est malum mathema.

9. Numquid verè dicitur nunc te natum
esse? natus igitur es nunc. An aliud signifi-
cat diuisum, quam coniunctum? verè enim
dicitur nunc, te natum esse: sed non verè di-
citur nunc te natum esse.

10. Num quomo-
do potes, & quæ potes, & hæc & eo modo
utique feceris? atqui non pulsans citharam,
præditus es facultate pulsandi citharam:

ergo citharam pulsaueris, citharam non
pulsans. An non hac præditus est facultate,
ut non pulsans pulset citharam: sed quan-
do hoc non facit, habet facultatem faciendi.

11. Soluunt autem nonnulli & aliter hoc
sophisma. nam si respondens concessit se factu-
rum quomodo facere potest; negant inde se-
qui, ut non pulsans citharam pulset? quia
non quocumque modo facere potest, con-
cessit se facturum: nec idem valet, quomo-
do potest, & quocumque modo potest fa-
cere.

12. Sed apparet eos non rectè soluere.
nam argumentationum, quæ ex eodem loco
sumuntur, eadem est solutio: hæc verò non
conueniet omnibus eiusdem generis argu-
mentationibus, nec quouis modo interroga-
tis: sed est ad interrogantem, non ad argu-
mentationem accommodata solutio.

De solutione captionum ex accentu.

Cap. XXI.

1. Hanc captionem raro fieri. Exemplum.

2. Solutio.

ΠΑΡΕΣΤΗΤΑΙ ΠΡΩΤΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ, ΛΟΓΟΙ ΜΕΝ ΟΥΚ ΕΙ-
ΠΟΙ, ὅτι τὸ γεγραμμένον, ὅτι τὸ λεγόμε-
νον· πάλιν εἰ πῖες ὀλίγοι θύουσιν αὐτῷ, οἳ εἰσὶν ὁ
λόγος ἄρα γὰρ ὅτι ὁ καλῶς, οἰκία; καὶ ἢ καὶ
ὁ καλῶς, ὁ καλῶς ἀποφασί; καὶ ἢ φησὶ
ὅτι ὁ καλῶς, οἰκία; ἢ οἰκία ἄρα, ἀποφασί;

EX accentu verò argumentationes non
sunt, neque in scriptis, neque in pro-
nuntiatis: nisi paucae quædam fiant, ut hæc
argumentatio: Eἰνε πῶς καλῶς, domus?
certè, nonne πῶς καλῶς, est negatio ὅτι κα-
λῶς? etiam, dixerat autem πῶς καλῶς, esse
domum: domus igitur est negatio.

2. Quomodo autem soluendæ sint hu-
iusmodi captiones, manifestum est. quoniam
illud, non idem significat, cum acutiùs,
& cum grauiùs profertur.

2. Ως δὲ λόγῳ, δῆλον· οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ
σημαίνει, ὅ μὲν, ἑνὶ πρῶτον· ὅ δὲ, * βαρὺ-
πρῶτον ῥηδέν.

γρ. βαρὺ πρῶτον, inepit.
Malim au-
tem, ἑνὶ πρῶτον & βαρ.
i. appellat.
ἐξ ὅτι πρῶτον πρῶτον
vt libro
priori c. 3.
βαρὺ πρῶτον τὸ
i. semper
enim Ari-
stoteles,
βαρὺ πρῶτον
cat τὸ αὐτὸ
αποφθίμω.

De solutione captionum, quæ ducuntur ex figura dictionis.

Cap. XXII.

1 De ratione soluendi hæc sophismata. 2 Exemplum primum, 3 secundum. 4 Impugnatur praua
solutio. 5 Exemplum tertium, 6 quartum, 7 quintum, sextum. 8, 9, 10, 11, Impugnatur
praua quædam solutiones. 12 Exemplum septimum, 13 octauum, 14 nonum, 15 decimum, 16 un-
decimum, 17 duodecimum.

Pater etiam, quomodo sit occurren-
dum argumentationibus ex eo ductis,
quod eodem modo dicuntur, quæ non ea-
dem sunt: quandoquidem tenemus genera
categoriarum. nam ille quidem interroga-
tus concessit non esse quidpiam eorum quæ
essentiam significant: hic verò probauit es-
se quidpiam eorum quæ referuntur ad ali-
quid, vel sunt in quantorum numero, ac vi-
dentur essentiam significare propter simi-
lem dictionem. 2 Vt in hac argumentatio-
ne: Acciditne idem simul facere & fecisse?
nequaquam. atqui eandem rem & secun-
dum idem simul videre & vidisse contin-
git.

3 Estne aliquid facere & pati? minimè.
quin hæc, πίνω, κούω, αἰδάνω, id est, secatur,
uritur, sentit, similiter effertur, & omnia
pati quiddam significant. rursus λέγω, τρέχω,
ἴδω, id est, dicere, currere, videre, simili inter
se modo dicuntur. atqui πίνω, id est, videre,
est αἰδάνω, id est species quadam in sentire:
proinde simul est & facere & pati.

4 Si quis autem illic, cum concesserit
non posse aliquem simul eandem rem face-
re & fecisse, fateatur aliquem posse videre
& vidisse: nondum est conuictus elenchus,
si videre non dicat esse facere quiddam, sed
pati: quoniam opus est etiam hac inter-
rogatione. sed auditores existimant eam
hoc concessisse, quando concessit, secare,
esse facere quiddam: & secuisse, fecisse
quiddam: & quæcumque alia similiter di-
cuntur. reliquum enim ipse auditor sup-
plet, quasi similiter dicatur. sed hoc non
similiter dicitur, verum ita videtur pro-
pter similem dictionem. Idem autem hic
accidit, quod in homonymiis. nam qui
verborum vim ignorat, in homonymis
putat, quam rem affirmavit respondens;
eam negasse opponentem, non tantum no-
men: cum tamen insuper sit opus interro-
gatione, an ad vnam respiciens utatur ver-
bo homonymo: hoc enim concessio, erit
elenchus.

ΔΗΛΟΝ Δ' ὅτι τὸ αὐτὸ ὡσαύ-
τως λέγεται καὶ μὴ τὸ αὐτὸ, πῶς ἀπο-
τηται· ἐπεὶ ὅτι ἔχοντες τὴν αὐτὴν κατη-
γορίαν. ὁ μὲν γὰρ ἔδωκεν ἐρωτήσις, μὴ
ὑπαρχειν τί τῷ ὅτι ἐστὶ σημαίνει· ὁ δὲ
ἐδείξει ὑπαρχειν τί τῷ ὅτι πρὸς τί, ἢ ποῦν,
δοκίμῳ δὲ τί ἐστὶ σημαίνει, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ
λέγει. 2 Οἷον, οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ λέγει· ἀλλ'
ἐνδέχεται ὁ αὐτὸς ἅμα ποιεῖν τι καὶ πεποι-
θέναι; οὐ· ἀλλὰ μὲν ὁρᾷ γὰρ τί ἅμα καὶ
ἐωρακέναι ὁ αὐτὸς, καὶ τῷ ὁ αὐτὸς ἐν-
δέχεται.

3 Ἀλλ' ὅτι τί τῷ πάχυν, ποιεῖν τί; ὅ-
τι κοῦω ὁ τέμνεται, κατέτοι, ἀφαιρέται,
ὁμοίως λέγεται· καὶ πρὸς τὸ πάχυν τί σημαί-
ναι· πάλιν ὅτι τὸ λέγειν, πρὸς τί, ὅτι ὁμοίως
ἀλλήλοισι λέγεται· ἀλλὰ μὲν τὸ γ' ὁρᾷ,
ἀφαιρέσθαι τί ὅτι· ὥστε καὶ πάχυν τί ἅμα
καὶ ποιεῖν.

4 Εἰ δὲ τις εἰπὼς δὲ μὴ ἐνδέχε-
σθαι ἅμα τὸ αὐτὸ ποιεῖν τι καὶ πεποιηθέναι,
τὸ ὁρᾷ καὶ ἐωρακέναι φαίνεται ἐγγραφόν· οὐ γὰρ
ἐλθέτω, εἰ μὴ λέγει τὸ ὁρᾷ, ποιεῖν
τί, ἀλλὰ πάχυν· πρὸς δὲ γὰρ ποῦν τῷ
ἐρωτήματι· ἀλλ' ὑπὸ τῷ ἀποκρίσει ὑπα-
ρασκευάσθαι διδωκέναι· ὅτι τὸ τέμνειν,
ποιεῖν τί· καὶ τὸ πεποιηθέναι, πεποιηθέναι
τί, ἔδωκε· καὶ ὅτι ἄλλα ὁμοίως λέγεται.
τὸ γὰρ λοιπὸν αὐτὸς πρὸς τὴν εἰρησίων· ὁ αὐτὸς
ὡς ὁμοίως λέγεται· τὸ δὲ, λέγεται ὁρᾷ
οὐχ ὁμοίως, φαίνεται δὲ ἀλλὰ τὸ αὐτὸ λέγειν
τὸ αὐτὸ δὲ σημαίνει, ὅτι ἐν τῷ ὁμο-
νυμίας. οἷον γὰρ ἐν τῷ ὁμοιότητι· ὁ
ἀγὼς τῷ λόγῳ; ὁ ἐφ' ὅτι, ἀποφθί-
σαι πρῶτον, εἰς ὅνομα τὸ δὲ, ἐπ'
πρῶτον ἐρωτήματι, εἰ ἐφ' εἰ βλέπαι.
λέγει τὸ ὁμοιότητι· οὕτως γὰρ δίδωκε, ἐφ'
ἐλθέτω.

γ. ὡς π
ἔχει

5 Ομοιοι δὲ καὶ οἷδε οἱ λόγοι τούτοις·
* Εἰ ὁ τις ἔχει, ὑστερον μὴ ἔχει, ἀπέβαλεν·
ὁ γὰρ εἷς μόνον ἀποβαλὼν ἀφάρατος, οὐχ
ἔχει δίκην ἀφάρατος· ἢ, ὁ μὲν μὴ ἔχει,
πρότερον ἔχει, ἀποβέβληκεν· ὅσον δὲ μὴ
ἔχει, ἢ ὅσα, οἷα ἀνάγκη ποσῶτα ἀποβα-
λεῖν; ἐρωτήσεις οὖν ὁ ἔχει, σιναγὰς ὅτι τῷ
ὅσα· καὶ γὰρ δίκην, ποσῶ· Εἰ οὖν ἤρετο ὅτι
ἀρχῆς, ὅσα τις μὴ ἔχει, πρότερον ἔχει,
ἀρχὴ ἀποβέβληκε ποσῶτα; οἷδ' αὖ ἐδω-
κεν, ἀλλ' ἢ ποσῶτα, ἢ τούτων τι.

6 Καὶ ὅτι δόκιν αὖ ὁ μὴ ἔχει· οὐ γὰρ ἔχει
μόνον εἷα ἀφάρατον· ἢ οὐ δίδωκεν, ὁ οἷα
εἶχε, ἀλλ' ὡς οἷα εἶχε, τὸν εἷα· ὁ γὰρ μόνον, οὐ
τίδε σημεῖον, οἷα πτόνδε, οἷα ποσὸν δὲ τι, ἀλλ'
ὡς ἔχει πρὸς τι, οἷα, ὅτι οὐ μὲν ἄλλου· ὡς οἷα
οὖν, Εἰ ἤρετο, ἀρ' ὁ μὴ ἔχει τις, δόκιν αὖ
τις; μὴ φαίτες δὲ, ἔρετο, Εἰ δόκιν αὖ τις
παχέως, μὴ ἔχει παχέως· φησὶ μὲν δὲ συλ-
λογίζοιτο, ὅτι δόκιν αὖ τις, ὁ μὴ ἔχει· καὶ φα-
νερὸν ὅτι οὐ συλλελογίσται· ὁ γὰρ παχέως, ὁ
τίδε δίδωται ὅτι, ἀλλ' ὡς δίδωται· ὡς ὁ μὴ
ἔχει τις, δόκιν αὖ οἷα, ἡδύως ἔχει, δόκιν αὖ λυ-
πηρῶς.

7 Ομοιοι δὲ καὶ οἷδε πάλιν· ἀρ' ἢ μὴ
ἔχει χρεὶ τῷ πτοί αὖ; ἢ ὁ μὴ ἔχει ὀφθαλμοῦ
ἰδοί αὖ; οὐ γὰρ ἔχει εἷα μόνον.

8 Λύσεις μὲν οὖν πέντε λέγοντες, καὶ ὡς
ἔχει εἷα μόνον καὶ ὀφθαλμὸν, καὶ ἄλλο ὁπιοῦ,
ὁ πλείω ἔχει.

9 Οἱ δὲ, καὶ ὡς ὁ ἔχει ἔλαβεν· εἰδὼν
γὰρ μίαν μόνον οἷα ψήφοι· καὶ οἷα ἔχει (φα-
σι) μίαν μόνον οἷα τούτου ψήφοι.

10 Οἱ δὲ, ἀπὸς τῶν ἐρωτήσεων ἀναμετρώ-
ντες, ὅτι οὐδέχεται ὁ μὴ ἔλαβεν ἔχειν· οἷα,
οἷον λαβόντα ἡδύω, ἀφ' ὧν ἀρῆται ἐπὶ τῇ λη-
ψῇ, ἔχειν ὅξω.

11 Αλλ', ὅτι ἐλέγη καὶ πρότερον,
οὗτοι πάλιν οὐ πρὸς τὸν λόγον, ἀλλὰ
πρὸς τὸν ἀνθρώπου λύσεις. Εἰ γὰρ ὡς
αὐτὴ λύσις· δόκιν ὁ ἀπὸ καίμων, οὐχ
οἷον τι λύει· καὶ ἀπὸ ὅτι τῶν ἄλλων· οἷα,
Εἰ ἐστὶ μὲν ὁ, ἐστὶ δὲ ὁ οὐ, ἐπὶ λύσις· ἀν-
ἀπλῶς δὲ λέγεσθαι, συμπεριλαμβάνεται· ἐπὶ
δὲ μὴ συμπεριλαμβάνεται, οἷα αὖ ἐπὶ λύ-
σις· ἐπὶ δὲ τῆς προσηγορίας, πάλιν
διδομένη, οὐ φαίνεται γινέσθαι συλλο-
γισμὸν.

5 His quae expressi, similes sunt hae quo-
que argumentationes quae sequuntur: Num
quod quis habens, postea non habet, ami-
sit: nam qui unum modò talum amisit, non
habebit decem talos. An quod non habet,
cum priùs haberet, amisit: quantum verò,
aut quod non habet, non est necesse tot
cum amisisse: cum igitur in interrogatione
dixerit quod habet, in conclusione ponit
tot: nam decem sunt aliquot. Si igitur in-
terrogasset ab initio, Quot aliquis non ha-
bet, cum priùs haberet, còtne amisit? nemo
concederet: sed, vel tot vel horum quid-
piam. 6 Item captio qua concluditur posse a-
liquem dare, quod non habet: quia non
habet unum solum talum. An qui dedit u-
num solum talum, non dedit quod non ha-
bebat, sed quomodo non habebat, nempe
unum: nam illa dictio SOLVM, non signi-
ficat hoc, nec quale, nec quantum, sed quò-
modo refertur ad alterum: veluti, non ha-
beri una cum alio. perinde igitur est, ac si quis
interrogasset, Quod quis non habet, po-
tèstne dare? altero verò negante hoc fieri pos-
se, quæreret, an possit aliquis dare citò,
non habens citò: atque illo assentiente,
concluderet dare aliquem posse, quod non
habet. perspicuumque est, cum non rectè
conclusisse: quia citò dare, non est hoc da-
re, sed ita dare: ut verò quis non habet, da-
re potest: verbi gratiâ, libenter habens,
dare potest grauati.

7 Expressis captionibus hae quoque simi-
les sunt: Num ea, quam non habet, manu
verberare potest? aut, Num eo, quem non
habet, oculo videre potest? quia non ha-
bet unum tantum

8 Huiusmodi captiones soluunt nonnul-
li, dicentes & unum solum siue oculum,
siue aliud quodvis, habere eum qui plura
habet.

7 Alii verò aiunt & accepisse quempiam,
quod habet. dedit enim alter unum solum
calculum: & hic habet (inquiunt) unum
solum ab illo calculum.

10 Alii autem, statim interrogationem
tollentes, affirmant fieri posse ut quis ha-
beat, quod non accepit: veluti, qui vinum
accepit dulce, si corruptum si inter acci-
piendum, habeat acidum.

11 Verum ut antea dictum fuit, omnes
hi non ad argumentationem sed ad homi-
nem solutionem accommodant. nam si ef-
feret haec solutio, quam afferunt: qui contra-
rium daret, soluere non posset: sicut in a-
liis quoque captionibus vsuuenit. ut puta si so-
lutio est, quia partim est, partim non est: si
simpliciter concesserit, concluditur: sin
autem non concluditur, non potest ea ef-
fe solutio. in captionibus verò paulò antè di-
ctis, concessis omnibus, negamus fieri
syllogismum.

12. Præterea hæ quoque in huiusmodi argumentationum *numera* sunt: Num quod scriptum est, scripsit aliquis? scripta autem est, nunc to sedere, falsa oratio: sed vera erat, quando scribebatur: simul igitur scribebatur falsa & vera. nam veram aut falsam orationem, opinionemve esse, non hoc, sed tale significat. eadem namque ratio est etiam opinionis, *qua orationis*. 13. Item, Num quod discit discens, hoc est quod discit? discit autem quis *πῶς*, id est, *tardum, celeriter*. non enim *opponens* dixit, quod quis discit, sed quomodo discit.

14. Et, num quod quis perambulat, calcat? perambulat autem totum diem. An non dixit, quod *quis* perambulat, sed quando perambulat?

15. Neque cum dicimus, Calicem bibit, indicamus, quod bibit, sed ex quo.

16. Item, Num quod quis novit, inueniens vel discens novit? quorum autem alterum inuenit, alterum didicit: *his, si ambo simul accipiantur, neutrum conuenit*. An hic *omne accipitur*, ibi verò non omne? 17. Item, Esse quemdam tertium hominem præter ipsum hominem, & singulos homines. Nam homo, & quicquid commune est, non hoc aliquid, sed quale quidpiam, vel ad aliquid, vel quomodo, vel eiusmodi quidpiam significat. Idem *contingit in questione*, utrum Coriscus & Coriscus musicus *sint* eadem res, an diversa. nam alterum, hoc aliquid: alterum, quale significat. Quare non licet hoc exponere. Neque verò expositio tertium hominem facit: sed *illa concessio, id quod est commune*, esse id ipsum quod hoc aliquid. *sic enim sit ut hoc aliquid esse, non sit id ipsum quod Callias, & sit id ipsum quod homo*. Nec, si quis dicat id quod exponitur, non esse id ipsum quod hoc aliquid, sed id ipsum quod quale, quicquam refert: erit enim *nihilominus* præter multos unum aliquid, ut homo. Apparet igitur, non esse concedendum, hoc aliquid esse, quod communiter multis attribuitur: sed vel quantum, vel quale, vel ad aliquid, vel huius generis *aliud* quidpiam significare.

12. Ἐπὶ δὲ καὶ οἷδε εἰς τὸ αὐτὸν τῶν λόγων· ἄρα ὁ γέγραπται, γέγραφέ τις; γέγραπται δὲ νῦν ὅτι σὺ καθίσαι, ψαδὴς ὁ λόγος· ὡς δὲ ἀληθὴς, ὅτι ἐγράφετο· ἄμα ἄρα ἐγράφετο ψαδὴς ἔα ἀληθὴς. ὅ γδ ψαδὴς ἢ ἀληθὴ λέγει λόγον, ἢ δόξαν εἶναι, οὐ τίς δὲ, ἀλλὰ πῶς δὲ σημαίνει· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ἐπὶ τῆς δόξης. 13. Καί, ἀρ' ὁ μαθητὴς ὁ μαθητὴν, τί τὸ ὅτιν ὁ μαθητὴς; μαθητὴς δὲ τις ὁ βραδύ, παχύ. οὐ γδ ὁ μαθητὴς, ἀλλ' ὡς μαθητὴς, εἴρηκα.

14. Καί, ἀρ' ὁ βαδίζ τις, πατῶ; βαδίζ δὲ πῶς ἡμῶν ὀλίγω· ἢ οὐχ ὁ βαδίζ, ἀλλ' ὅτε βαδίζει, εἴρηκα;

15. Οὐδ' ὅταν τῶν κύλικα πίνει, ὅ πῶς, ἀλλ' ὅς ἐστι.

16. Καί, ἄρα ὁ τις οἶδεν, ἢ ὁρῶν ἢ μαθὼν οἶδεν; ὡς δὲ, ὁ μὲν, ὅρε· ὁ δὲ, ἐκαστοῦ ἀμφοῦ, ὁ δὲ περὶ. * ἢ ὁ μὲν, ἀπὸ τοῦ ὅς, οὐχ ἀπὸ τοῦ; 17. Καί, ὅτι ὅτι τις τρίτος ἀνθρώπος πρὸ αὐτῶν, καὶ τοὺς κατὰ ἕκαστον. ὅ γδ ἀνθρώπος, καὶ ἀπὸ τοῦ ὅς, καὶ τοῦ τί, ἀλλὰ τοῖόν τι, ἢ πῶς τι, ἢ πῶς, ἢ τῶν τοιούτων τι σημαίνει. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῶν Κορίσκων καὶ Κορίσκων μουσικῶν, πότερον αὐτῶν, ἢ ἑτέρου; ὁ μὲν γδ, πῶς τι· ὁ δὲ, τοῖόν τι σημαίνει· ὡς περὶ ἐστὶν αὐτὸ ἐκπαιθεῖν· οὐδ' ἐκπαιθεῖν ὅς ποιεῖ τὸν τρίτον ἀνθρώπον· ἀλλὰ ὁ ὅς τὸ τί τῶν συγκυρεῖν. οὐ γὰρ ἐστὶ τὸ τί τῶν, ὅς καλλίας, καὶ ὅς ἀνθρώπος ἐστὶν. καὶ εἴ τις ὁ ἐκπαιθεῖν, μὴ ὅς τὸ τί τῶν λέγει, ἀλλ' ὅς ποῖόν, ὁ δὲ δόξαν· ἐστὶ γὰρ ὅς τῶν πολλοὺς ἐν τί, οἷς, ὁ ἀνθρώπος. φανερὸν οὖν, ὅτι οὐ δοτεῖν τὸ τί τῶν ὅς κατὰ κατηγορούμενον ὅτι πάντων· ἀλλ' ἢ τί ποσόν, ἢ ποῖόν, ἢ πῶς τι, ἢ τί τῶν τοιούτων σημαίνει.

Communia de solutione captionum in dictione consistentium.

Cap. XXIII.

1 Ratio dissoluendi sophismata. 2 ex compositione, divisione, 3 accentu, 4 homonymia: 5 amphibolia, 6 figura dictionis.

OMnino autem in disputationibus à E dictione sumptis, semper oppositum ei ex quo argumentatio ducitur, erit solutio. 2. Vtputa si ex compositione sumitur argumentatio, solutio erit per divisionem:

OΛΩΣ δὲ ἐν τοῖς ὅς τῶν λέξιν λόγοις, αἰεὶ καὶ ὁ ἀντικείμενον ἐστὶν ἢ λύσις, ἢ πρὸ ὅς τῶν λόγος. 2. Οἷον, εἰ ὅς τῶν σιῶνισιν ὁ λόγος, ἢ λύσις διελεῖται.

Εἰ δὲ πάλιν τὴν ἀφαιρεσίν, σὺνδύνῃ. A si ex diuisione, per compositionem.

3 Πάλιν, εἰ πάλιν προσφάτω ὁξείαν· ἢ βαρύνει προσφάτω, λύσις. Εἰ δὲ πάλιν βαρύνει, ἢ ὁξεία.

4 Εἰ δὲ πάλιν ὁμωνυμία· ἔστι, τὸ ἀντικείμενον ὄνομα εἰπόντα, λύειν. ὅτι, εἰ ἐμφύχον συμβαίνει λέγειν, ἀποφύσσεται μὴ ὅτι, δηλοῦν ὡς ἔστιν ἐμφύχον. Εἰ δὲ ἀψύχον ἔφησιν, ὁ δὲ τὸ ἐμφύχον σὺνελόγηται, λέγειν ὡς ἔστιν ἀψύχον.

5 Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀμφιβολίας.

6 Εἰ δὲ πάλιν ὁμοιότητα λέξεως, τὸ ἀντικείμενον ἔστιν λύσις· ἄρ' ὁ μὴ ἔχει, δὴν τις αὖ; ἢ οὐχ ὁ μὴ ἔχει, ἀλλ' ὡς οἷον ἔχει· ὅτι, εἴα μόνον ἀσπράγγαλον. ἄρα ὁ ὅτι-σάτω, μαθὼν ἢ ὠρὼν ὁπίσασθαι; ἀλλ' οὐχ ἂν ὁπίσασθαι. καὶ εἰ ὁ βαδίζει, περὶ; ἀλλ' ἔχ' ὅτε· ομοίως δὲ ὁ ὅτι τῷ ἄλλω.

3 Rursus, si ex accentu acuto arguatur, grauis accentus erit solutio. si verò ex graui, acutus.

4 Sin autem ex homonymia: licet oppositum nomen dicendo soluere. utputa si ex argumentatione sequitur ut negando dicatur non esse animatum, ostendatur esse animatum. quòd si respondens dixit inanimatum: ille autem qui argumentatur, concludit esse animatum: dicere oportet esse animatum. 5 Similiter faciendum est & in amphibolia. 6 At si ex similitudine dictionis ductum sit argumentum: oppositum erit solutio. veluti, Num quod non habet, dare aliquis potest? An non potest, quod non habet, sed quomodo non habet? ut vnum solum talum. Num, quod scit, discens an inueniens scit? sed non quæ scit. Et, Num quod perambulat, calcatur? sed non quando. Similiter & in aliis eiusmodi captionibus est faciendum.

De solutione captionum ductarum ex accidente.

Cap. XXIV.

1 Ratio dissoluendi hæc sophismata. 2 Varia exempla. 3 Præva quorundam solutio & reprobat. 7 Alia solutio refellitur. 8 Alia solutio 9. reiicitur. 10 Alia exempla.

CAP. IV.

ΠΡΟΣ Δ' οὖν πάλιν συμβεβηκός, μὴ μὲν ἢ αὐτὴ λύσις πρὸς ἀπὸντας. ἐπὶ γὰρ ἀφαιρεσίν ὅτι τὸ πῶτε λεκτικόν ὅτι τῷ πρῶτῳ, ὅτι τῷ πῶτε συμβεβηκός· ὅτι τῷ πῶτε συμβεβηκός· καὶ ἐπὶ οἷον μὴ δοκεῖ, καὶ φασιν· ἐπὶ οἷον δὲ οὐ φασιν ἀναγκάσιον ὅτι. ῥητικόν οὖν συμβεβηκός· ομοίως πρὸς ἀπὸντας, ὅτι οἷον ἀναγκάσιον· ἔχει δὲ διὰ πρῶτον τὸ ὅτι.

2 Εἰσὶ δὲ πᾶντες οἱ τοιοῦτοι τῷ λόγῳ, πάλιν τὸ συμβεβηκός. ὅτι, ἄρ' εἶδας ὁ μέλλω σε ἐρωτῆν; ἄρ' εἶδας τὸν προσεόντα; ἢ, τὸν κεκαλομένην; ἄρ' ὁ ἀνδριάς, σὺν ὅτι ἔργον; ἢ οὗτος ὁ κύων πατήρ; ἄρα τίς ἐλπίσιν ἐλπία, ἐλπία; φασὶν γὰρ ὅτι ἀπασί πύ-λιν, ὅτι οἷον ἀναγκάσιον, τὸ καὶ τῷ συμβεβηκός, καὶ καὶ τῷ πρῶτῳ ἀληθύνει· μόνον γὰρ τῷ καὶ τῷ οὐσίῳ ἀφαιρεσίν καὶ ἐν οὐσίῳ, ἀπὸντας δοκεῖ τῷ πῶτε ἀναγκάσιον· τῷ δὲ ἀναγκάσιον, οὐ τῷ πῶτε ὅτι, ἀναγκάσιον τῷ ὅτι, καὶ μέλλοι ἐρωτῆσαι· οὐδὲ γὰρ προσεόντι, ἢ ἐγκεκαλομένην, προσεόντι τῷ ὅτι, καὶ Κορίσκῳ· ὅτι οἷον, εἰ τὸν Κορίσκον εἶδα, ἀναγκάσιον

Q Uod verò ad captiones, quæ ex accidente ducuntur, una & eadem est omnium solutio. nam quia incertum est, quando dicendum sit de re, quod accidenti inest: ac in nonnullis quidem hoc videtur, & vulgò concedunt, in aliis verò negant esse necessarium: dicendum est igitur, accommodatâ ad omnes eadem solutione, non est necessarium. Oportet autem habere in promptu exemplum, quod proferatur.

2 Sunt autem omnes hæc argumentationes ex accidente, Scisne quod sum interrogaturus? Nostin' cum qui accedit? aut, qui absconsus est? Num hæc statua tuum est opus? Numquid hic canis tuus est pater? Numquid pauca paucis vicibus accepta, pauca sunt? Perspicuum enim est, in his omnibus non necesse esse, ut quod de accidente verè dicitur, etiam de re ipsa verè dicatur. nam in iis solis quæ secundum essentiam indifferentia & vnum sunt, omnia videntur eadem inesse. ei verò quod est bonum, non idem est, esse bonum, & fore interrogandum. neque ei qui accedit, vel absconsus est, idem est, accedentem vel absconsum, esse & Coriscum esse. Itaque non, si Coriscum noui, eum verò

verò qui accedit, non noui : *propterea* eundem noui & non noui. Neque, si hoc est opus, meumque est, *ideo* meum est opus : sed vel possessio, vel res, vel aliud quoduis. Eodem modo & in aliis *se res habet*.

3 Soluunt autem *has captiones* nonnulli distinguendo interrogationem : aiunt enim fieri posse, ut eadem res sciatur & ignoretur, non tamen secundum idem. cum igitur cum qui accedit, non cognoscant, Coriscum vero cognoscant, idem *se cognoscere & ignorare fatentur*, non tamen eodem modo.

4 Atqui primum quidem, sicuti iam diximus, oportet eorum argumentationum, quæ ex eodem loco ducuntur, eandem esse correctionem : hæc autem non erit *solutio*, si quis non ex *verbo* Cognoscere, sed ex *verbo* Esse, aut Modo quodam affectum esse, idem axioma sumat. veluti, Si hic est pater, & est tuus. Ut enim in quibusdam id verum sit, idemque possit sciri & ignorari : at certe huc dicta *solutio* nullo modo quadrat.

5 Cæterum nihil vetat eandem argumentationem pluribus vitiis laborare : attamen non cuiuscumque peccati patefactio, solutio est. nam fieri potest, ut quis ostendat falsum esse conclusum : unde autem, non ostendat : utputa *soluens* argumentationem Zenonis, *qua concluditur* nihil posse moueri. Quapropter & si quis *respondens* nitatur argumentando ducere tamquam ad impossibile, peccat, etiamsi decies millicies concludat : quia non est hæc solutio. erat enim solutio, patefactio falsi syllogismi, *ostendens* cur falsus sit. Si igitur *opponens* nihil conclusit : siue verum, siue falsum conetur argumentatione colligere ; eius rei declaratio, solutio est.

6 An fortassis hoc in quibusdam vsuuenire nihil prohibet ? sed in his *captionibus* neque hoc videri potest. nam & Coriscum nouit *esse* Coriscum : & cum qui accedit, esse cum qui accedit. Sed contingit idem scire ac *nescire* : veluti, album *esse*, scire ; musicum verò *esse*, ignorare : sic enim idem nouit, & non nouit : non tamen secundum idem. verum *hic* & id quod accedit & Coriscum scit *esse* id quod accedit, & *esse* Coriscum.

7 Similiter ut quos diximus, peccant, & qui *ita* soluunt *captionem*, dicentes omnem numerum & multum & paucum *esse*. etenim si cum nihil concludatur, hoc prætermisso, verum conclusum esse fateantur, (omnem enim numerum & multum *esse*, & paucum.) *profecto* peccant.

Tom. I,

A δὲ τὸν προσοίοντα, τὸν αὐτὸν οἶδα καὶ ἀγνοῶ. οὐδ' εἰ τὸ ἐστὶν ἔργον, ἐμὸν δὲ ἐστὶν, ἐμὸν ἐστὶν ἔργον. ἀλλ' ἢ κτῆμα, ἢ πρᾶγμα, ἢ ἄλλο ὅποιον. τὸν αὐτὸν δὲ ἔργον καὶ ὅτι τῷ ἄλλῳ.

3 Λύσεις δὲ τινες, * ἀφαιρουῦντες πλεονάζοντα ἐρώτησιν. φασὶ γὰρ εἰδέναι καὶ τὸ πρᾶγμα εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν, ἀλλὰ μὴ καὶ τὸ αὐτὸ τὸν αὐτὸν προσοίοντα εἶναι εἰδότες, τὸν δὲ Κορίσκον εἰδότες, τὸν αὐτὸν μὲν εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν φασιν, ἀλλ' οὐ καὶ τὸ αὐτὸ.

4 Καίτοι πρῶτον μὲν, κατὰ τὸν ἥδ' εἰπομένον, δὲ τῷ πρᾶγμα τὸ λόγον πλεονάζοντα εἶναι δόξαν. αὕτη δὲ εἴη ἔστι, ἀπὸ τῆς μὴ ἐπὶ τῷ εἰδέναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ εἶναι, ὡς πῶς ἔχον, ὅ αὐτὸ ἀξίωμα λαμβάνει. εἰ δὲ ἐστὶ πατήρ, ἐστὶ δὲ υἱός. εἰ γὰρ ἐπὶ εἰδέναι τὸ ἐστὶν ἀληθές, καὶ εἰδέναι τὸ εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν, ἀλλ' εἰ τὸ αὐτὸ εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν τὸ λεγόν.

5 Οὐδὲν δὲ καλὸν, τὸν αὐτὸν λόγον πλείους μαθησίας ἔχειν. ἀλλ' οὐχ ἡ πάσις ἀμφοτέρων ἐφαίσις, λύσις ἐστὶν. ἐγχαρὶ γὰρ δεῖξαι πάντα, ὅτι ψευδὲς μὲν συλλεγόμενα. πρὶν δὲ, μὴ δεῖξαι. εἰ δὲ τὸν Ζηνὸν λόγον, ὅτι εἴη ἐστὶ κτηνολογία. ὥστε καὶ εἰ τῆς ὅτι καὶ ἐστὶν οὐκ ἀδυνάτην, ἀμφοτέρων, καὶ εἰ μυστήριος ἢ συλλεγόμενος. οὐ γὰρ ἐστὶν αὕτη, λύσις. ὡς γὰρ ἡ λύσις, ἐμφάνεις ψευδὲς συλλογισμοῦ, πρὶν δὲ ψευδὲς. εἰ οὖν μὴ συλλεγόμενα. ἢ καὶ ἀληθὲς, ἢ ψευδὲς ὅτι καὶ ἐστὶν οὐκ ἀδυνάτην. ἢ ἐκείνου δὴ λώσις, λύσις ἐστὶν.

6 Ἰσως δὲ καὶ τὸ ἐπὶ εἰδέναι εἶναι καλὸν συμβαίνει. πλεονάζοντα γὰρ τὸν αὐτὸν οὐδὲ τῆς δόξης αὐτῆς. καὶ γὰρ τὸν Κορίσκον, ὅτι Κορίσκος, οἶδα. καὶ τὸ προσοίον, ἐπὶ προσοίον. * εἰδέναι δὲ τὸ αὐτὸ εἰδέναι, καὶ μὴ οἶδ' ὅτι μὲν λεγόν, εἰδέναι. ὅτι δὲ μυστήριον, μὴ γινώσκον. αὐτὸ γὰρ αὐτὸ οἶδα, καὶ εἴη οἶδα. ἀλλ' οὐ καὶ τὸ αὐτὸ. πρῶτον προσοίον καὶ Κορίσκον, καὶ ὅτι προσοίον καὶ ὅτι Κορίσκος, οἶδα.

7 Ομοίως δὲ ἀμφοτέρωθεν καὶ τοὺς λύοντες, ὅτι ἅπας ὄρθρος, καὶ πολὺς καὶ ὀλίγος, ὥστε οἱ εἰπομένον. εἰ γὰρ, μὴ συμπερινομένου, τῷ πρᾶγμα λυόντες, ἀληθὲς συμπερινομένου φασί. (πρῶτον γὰρ εἶναι καὶ * πολὺν, καὶ ὀλίγον.) ἀμφοτέρωθεν.

8 Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ διττὰ λόγιστοι τοῖς συλλογισμοῖς, ὅτι οἱ εἰσὶ πατὴρ, ἢ υἱός, ἢ δούλος.

9 Καὶ τοὶ φασι, ὡς εἰ τὸ πολλὰ ῥῶς, φαίνεται λέγεσθαι ὁ ἑλεγχος, διὰ τοῦτο, ἢ τοῖς λόγοις, * κρείως εἶ) πλεονάζει. ὁ δὲ τοῖς εἰ) τῷ δὲ πικρὸν, οὐδὲν λέγει κρείως, εἰ διαπότῃς ὅτι πικρὸν. ἀλλὰ τὸ συμβεβηκός ἢ οὐκ ὄντως ὅτιν. ἀρετῇ τοῦ σῶ; καί. εἰ δὲ τῷ π, πικρὸν. οὐκ ἀρετῇ τοῦ πικρὸν. ἐπὶ συμβεβηκεν εἶ) καὶ οὐκ ἐπὶ πικρὸν, ἀλλ' οὐκ οὐ πικρὸν.

10 Καὶ ὁ εἶ) ἢ τῷ κακῷ ἀγαθόν. ἢ γὰρ φρονήσις, ἐπιτήμη ὅτι τῷ κακῷ ὁ γὰρ τῷ πύτων εἶ), οὐ λέγεται πολλὰ ῥῶς, ἀλλὰ κτήμα. εἰ δὲ ἀρετὴ πολλὰ ῥῶς. (καὶ γὰρ τὸν ἀνδραγαθόν, τῷ ζῶνι φανερὸν εἶ), ἀλλ' ὁ κτήμα. καὶ εἰς τὸ πᾶν τὰ κακὰ λέγεται ὡς πῖος, ἀλλὰ τῷ π τῷ κακῷ ὅτιν, ἀλλ' οὐ τῷ π τῷ κακῷ. τὸ πᾶν καὶ ἀπλῶς φαίνεται. καὶ τοὶ εὐδίζονται ἴσως ἀγαθόν εἶ) τῷ κακῷ διττῶς. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ λόγῳ πύτων. ἀλλ' εἰ τὸ δούλον εἶν ἀγαθόν μετρηθῆναι μάλλον. ἴσως δὲ οὐδ' οὕτως. οὐ γὰρ εἰ ἀγαθόν, καὶ πύτων, ἀγαθόν πύτων ἀμα. ἀλλὰ οὐδὲ τὸν ἀνδραγαθόν φανερὸν τῷ ζῶνι εἶ), οὐ λέγεσθαι πολλὰ ῥῶς. οὐ γὰρ εἰ ποτὲ τι σημαντικὸν ἀφελόντες, τῷ π λέγεσθαι πολλὰ ῥῶς. καὶ γὰρ ὁ ἡμῖν εἰπόντες τῷ ἔποιε, δός μοι Ἰλιάδα, σημαντικὸν. εἶ) ὁ, Μίωιν ἀφδὲ θεά.

8 Sunt etiam, qui ex duplicitate dissolvunt hos syllogismos, quibus concluditur tuum esse patrem, aut filium, aut servum. 9 Atqui perspicuum est, si ex multiplicitate videtur sumi elenchus, opus esse ut nomen vel oratio propriè multorum dicatur: hunc verò esse huius filium, nemo dicit propriè, si Dominus est filius. sed ex accidente est hæc compositio: Estne hoc tuum? etiam, hoc autem est filius: hoc igitur est tuus filius: quoniam accidit, ut sit & tuus & filius, non tamen tuus filius. 10 Huius similis est & B casus, qui concluditur aliquid bonum esse καὶ κακόν, id est malum: quia prudentia est scientia malorum, sed hoc esse horum, non dicitur multifariam, sed ut non possessionem significat. Aut si fortè multifariam dicitur: (etenim dicimus hominem esse, καὶ ζῶν, id est animalium, non tamen pecorum possessionem) etiam, si quid ad mala ita refertur, ut aliquid dicitur esse alicuius, ob id καὶ κακόν, id est, malorum, est: sed hoc non est omnino & simpliciter καὶ κακόν. Ergo propter significationem quadamtenus & simpliciter acceptam videtur elenchus. At fortasse contingit, ut aliquid bonum sit καὶ κακόν bifariam: non tamen in hac argumentatione: sed potius in illa, Estne aliquid mancipium bonum pravi domini? Quamquam fortasse ne sic quidem est multipliciter, neque enim si bonum est, & huius est, coniunctim quoque est bonum huius. Quin ne illud quidem, cum dicimus hominem esse καὶ ζῶν, multifariam accipitur. non enim si quando aliquid significamus suppresā aliqua parte, id dicitur multipliciter. nam & dimidio versu pronunciato, Da mihi Iliadem, significamus: veluti, Da mihi Μίωιν ἀφδὲ θεά.

De resolutione captionum ex eo ductarum, quod est simpliciter, vel καὶ κακόν.

Cap. XXV.

1 Ratio solvendi hæc sophismata. 2 Varia exempla fallaciarum, quæ dissolvuntur.

Cap. V. ΤΟΥΣ δὲ τὸ κακῶς πῶς, ἢ πῶς, ἢ πῶς, ἢ πῶς π λέγεσθαι, καὶ μὴ ἀπλῶς, λυτῶς, οὐκ οὐκ π δὲ συμπέρασμα πῶς τῷ ἀντίφασιν, εἰ εὐδίζονται τῷ π πικρὸν. τὰ γὰρ εὐδίζονται, καὶ τὰ ἀντιφάσιμα, καὶ φάσι καὶ ἀντίφασιν, ἀπλῶς μὲν, ἀδυνάτων ἵσταρχεον τῷ αὐτῷ. πῶς μὲν τοὶ ἐκπύων, ἢ πῶς π, ἢ πῶς, ἢ ὁ μὲν, πῶς, ὁ δὲ, ἀπλῶς, οὐδὲν καλὸν. ὡς π,

A Argumentationes autem ex eo ductæ, quodd propriè dicitur hoc, vel quadamtenus, vel alicubi, vel quodammodo, vel ad aliquid, non simpliciter, solvenda sunt. perpendendo conclusionē collatā cū contradictione, ut intelligatur, an aliquid eiusmodi in ea contingat. nam contraria, & opposita, & affirmatio ac negatio, simpliciter quidem eidem rei inesse nequeunt, sed quominus quadamtenus utrumque, aut fortè ad aliquid comparatione, aut quodammodo, aut alterū quadamtenus, alterū simpliciter inesse, nihil prohibet.

Quare si alterum simpliciter dicitur, alterum quadamtenus: nondum est elenchus. Hoc autem in conclusione ad contradictionem collata spectandum est.

2 Omnes autem eiusmodi argumentationes hoc habent: Fieri ne potest, ut quod non est, sit? atqui aliquid est, id quod non est. Simili ratione, quod est, non erit: quia non erit aliquid eorum quae sunt. Fieri ne potest ut idem simul liquidò iuret, ac peiceret? Fieri ne potest ut idem eidem simul credat, & non credat? An neque esse aliquid, & esse simpliciter, idem sunt? (quod verò non est, non si est aliquid, propterea etiam simpliciter est,) neque si liquidò iurat hoc & quadamtenus, necesse est eum liquidò iurato? (etenim iurans se peieraturum, dum peierat, liquidò iurat hoc solum; sed non simpliciter liquidò iurat,) nec qui fidem non habet, credit?

3 Similis quoque est argumentatio illa, qua eundem aliquid simul falsò & verè dicere ostenditur. verum quia non facile intelligitur, verum illud, SIMPLICITER, aptandum sit ad veracem esse, an ad mendacem esse, *sophisma explicatum* difficile videtur. sed nihil vetat, eundem simpliciter quidem esse mendacem, quadamtenus autem veracem vel de aliquo: aut esse vera quaedam, vera autem simpliciter non esse.

4 Similiter *seres habet* in his limitationibus, ad aliquid, alicubi, aliquando. omnes enim huiusmodi argumentationes hinc proficiscuntur: Estne sanitas, vel diuitia, res bona? sed imprudenti, ac non rectè utenti, non est res bona: est igitur res bona, & non bona. Nunquid benè valere, aut in ciuitate potentem esse, bonum est? sed aliquando hoc non est melius: idem igitur eidem est bonum & non bonum. An nihil prohibet, quod simpliciter est bonum, huic non esse bonum? vel huic quidem esse bonum, non tamen hoc tempore aut non hoc loco?

5 Num, quod nolle prudens, malum est? non vult autem perdere, quod est bonum: malum igitur est, quod est bonum. Non est enim idem, si quis dicat bonum esse malum, & bonum perdere, esse malum.

6 Similiter soluenda est argumentatio de fure. non enim, si fur est res mala, etiam eam capere est res mala. qui igitur eam vult capere, non rem malam vult, sed bonam quia furem capere, est res bona.

7 Et morbus quoque est res mala: non tamen perdere morbum. 8 Numquid iustum est optabilius, quàm iniustum? & iustè, quàm iniustè? atqui iniustè mori, est optabilius, quàm mori iustè.

Tom. I.

A Εἰ δὲ μή, ἀπλῶς· ὅ δὲ πῶς οὐκ ἔχει· ἔχει· τὴν δὲ ἐν τῷ συμπεριλαμβανόμενῳ πρὸς τὴν ἀντιφάσει.

2 Εἰσὶ δὲ πᾶντες οἱ ποιοῦντες λόγους τῶν ἐχόντων· ἀρ' ἐνδέχεται ὅ μὴ ὄν, εἶ; ἀλλὰ μὴν ὅτι γὰρ τὸ μὴ ὄν· ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι ὄν, οἷα ἔστι· οὐ γὰρ ἔστι τὸ πᾶν ὅτι ἔστι· ἀρ' ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν ἄμα διορκεῖν τε, καὶ διορκεῖν; ἀρ' ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν ἄμα τὰ αὐτὰ πιστεύειν, καὶ ἀπειθεῖν; ἢ οὐτε ὅτι εἶναι πᾶν καὶ εἶ; (αὐτὸν;) ὅ δὲ μὴ ὄν οἷα ἔστι πᾶν, καὶ ἀπλῶς ὅτι ὄν) οὐτε, εἰ διορκεῖται πᾶν καὶ πῶς, αἰσάγχε καὶ διορκεῖν; (καὶ γὰρ ὁμοίως διορκεῖται, διορκεῖ διορκεῖν τῶν αὐτῶν, διορκεῖ δὲ οὐ) ὅτι δὲ ἀπειθεῖν πιστεύει.

3 Ὁμοίως δὲ ὁ λόγος καὶ πρὸς τὴν ψευδέσθαι τὴν αὐτὴν ἄμα καὶ ἀληθεύειν. ἀλλὰ ἀρ' ὅ μὴ εἶ; ἀλλοτρίως, πότερον αὐτὸς τις ἀποδοῖν ὅ ἀπλῶς ἀληθεύειν, ἢ ψευδέσθαι, δύσκολον φαίνεται. καλὸν δὲ αὐτὸν ὁρθεῖν ἀπλῶς μὴ εἶ; ψευδέσθαι, πῶ δὲ ἀληθεῖν, ἢ τίνος ἢ εἶ; ἀληθεῖν πᾶν, ἀληθεῖν δὲ μὴ.

4 Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν, ἐπὶ ποδ', καὶ πότε· πότες γὰρ οἱ ποιοῦντες λόγους πρὸς τὴν συμβαίνεισιν· ἄρα ἢ ὑγίεια, ἢ ὁ πλοῦτος, ἀγαθόν; ἀλλὰ τὰς ἀφ' ὧν, καὶ μὴ ὁρθῶς θεωρεῖται, οἷα ἀγαθόν· ἀγαθόν ἄρα, καὶ οἷα ἀγαθόν. ἄρα ὁ ὑγιάνειν, ἢ διψᾶσαι ἐν πόλει, ἀγαθόν; ἀλλ' ἐστὶν ὅτι οὐ βέλτιον· αὐτὸν ἄρα τὰς αὐτὰς ἀγαθόν, καὶ οἷα ἀγαθόν. ἢ ὁρθεῖν καλὸν, ἀπλῶς ὄν ἀγαθόν, τὰ δὲ μὴ εἶ; ἀγαθόν; ἢ τὰ δὲ μὴ ἀγαθόν, ἀλλ' οὐκ οὐ, ἢ οἷα ἐν αὐτῷ ἀγαθόν.

5 Ἀρ' ὅ μὴ βούλεται αὐτὸς φερόμενος, κακόν; ἀποβάλλει δὲ οὐ βούλεται ὁ ἀγαθόν· κακόν ἄρα, τὸ ἀγαθόν. οὐ γὰρ αὐτὸν εἰπὴν ὁ ἀγαθόν εἶ; κακόν, καὶ ὁ ἀποβάλλει ὁ ἀγαθόν.

6 Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τῷ κλέπτῳ λόγος. οὐ γὰρ, εἰ κακόν ὅτι ὁ κλέπτης, καὶ ὁ λαβεῖν ὅτι κακόν· οἷα οὖν ὁ κακόν βούλεται, ἀλλὰ ὁ ἀγαθόν. ὁ γὰρ λαβεῖν, ἀγαθόν.

7 Καὶ ἡ νόσος κακόν ὅτι, ἀλλ' οὐ ὁ ἀποβαλεῖν τὴν νόσον.

8 Ἀρα ὁ δίκαιος τῷ ἀδίκῳ, καὶ ὁ δίκαιος τῷ ἀδίκῳ, αἰρετώτερον; ἀλλὰ τὸ ἀποθνήσκειν ἀδίκῳ, αἰρετώτερον ἢ δίκαιῳ.

Οο ij

De solutione captionum, quibus petitur quæsitum.

Cap. XXVII.

1 Soluendi ratio prima, 2 secunda, 3 tertia.

QUæ verò ex eo ducuntur quòd postulat & sumitur *quæsitum* initio *propositum*, percontanti quidem, si id manifestum sit, non sunt concedendæ, ne quidem si probabile sit eum vera dicere.

2 Sin ab initio id latuerit, ad postremum ignorantia, propter huiusmodi argumentationum vitium, in ipsum interrogantem est retorquenda, ceu qui non bene disputarit. nam elenchus *sum demum* est, cum syllogismus extrinsetur sine eo quod ab initio *quæsitum* fuit.

3 Deinde, quòd datum id sit, non quasi aduersarium eo usus esset, sed quasi argumentando probaturus contrarium, quàm in parexelenchis fecerit.

Α ΤΟΙΣ ΔΕ ΤΟΥΤΟ ΑΙΤΙΩΜΕΝΟΙΣ ΕΛΕΓΕΝ Ο ΠΛΑΤΩΝ· ΤΟ ΕΣΤΙΝ ΑΡΧΗ, ΠΡΩΤΟΝΟΜΟΝΟΝ ΜΟΝΟΝ, ΑΥΤΗ ΔΕ ΛΟΓΟΣ, ΟΥΔΕΤΕΙΝ, ΟΥΔΕ ΑΥΤΗ ΕΙΔΕΧΘΕΙΝ Η, ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ ΠΙΛΗΝ.

2 ΕΔΩ ΔΕ ΛΑΒΗ, ΤΙΝΕΣ ΑΓΝΟΥΣΑΝ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΛΟΓΟΝ, ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΩΤΗΤΗΜΕΝΑΝ ΕΠΙΣΤΕΦΕΙΝ, ΩΣ ΟΥΔΙΦΛΕΓΜΕΝΟΝ· Ο ΓΑΡ ΕΛΕΓΧΕΤΑΙ, ΑΥΤΗ ΤΗ ΕΞ ΑΡΧΗΣ.

3 ΕΙΣΤΗ, ΟΤΙ ΕΙΔΕΧΘΗ, ΟΥΧ ΩΣ ΤΟΥΤΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΝΟΝ, ΑΛΛ' ΩΣ ΤΟΥΤΟΥ ΤΗΝ * ΣΥΛΛΟΓΟΝ- ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΜΟΝΟΝ ΤΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ, ΕΠΙ ΤΗΝ ΠΡΟΕΞΕΛΕΓΧΕΤΑΙ.

De solutione captionum, quæ ducuntur ex consequentibus.

Cap. XXVIII.

1 Ratio soluendi hac sophismata. 2 Duplex consequentium consecutio. Exemplum fallacia.

QUæ autem ex consequente probant, in ipsa argumentatione illud vitium continere ostendantur. 2 Est autem duplex consequentium consecutio. aut enim, ut particulari vniuersale consequens est, puta, homini animal: quia postulatur, si hoc cum illo *inunctum* est, etiam illud cum hoc esse *connexum*. aut secundum oppositiones: quia si hoc illi consequens est, etiam oppositum opposito consequens esse videtur.

3 Vnde & Melissi argumentatio orta est. nam si quod est genitum, habet principium, etiam ingenitum non habere postulat sibi concedi: itaque si cælum est ingenitum, est etiam infinitum. Sed hoc non ita est: conuerso enim ordine valet consecutio.

Κ ΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΕΞΕΛΕΓΧΕΤΑΙ, ΕΠΙ ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΛΟΓΟΝ ΔΕΚΤΙΟΝ.

2 ΕΣΤΙ ΔΕ ΔΙΤΗ Η ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΝΟΝ ΑΧΕΛΟΥΘΟΥΣ. ΕΠΙ ΓΑΡ, ΩΣ ΤΑΙΣ ΕΣ ΜΕΡΕΣ ΤΑ ΧΕΛΟΥΘΟΥΣ, ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΕΣΤΙΝ· ΑΞΙΟΥΤΑΙ ΓΑΡ, ΕΙ ΤΟΤΕ ΜΕΤΕΤΕΛΕΙ, ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΕΣΤΙ ΜΕΤΕΤΕΛΕΙ· Η ΕΣΤΕΛΕΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ. ΕΙ ΓΑΡ ΤΟΤΕ ΤΑΙΣ ΑΧΕΛΟΥΘΟΥΣ, ΕΣ ΤΑΙΣ ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΟ ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ.

3 ΓΑΡ ΟΥΤΕ ΟΥΤΕ ΤΗ ΜΕΛΙΣΣΟΥ ΛΟΓΟΣ· ΕΙ ΓΑΡ ΤΟ ΓΕΝΕΤΟΝ ΕΧΕΙ ΑΡΧΗΝ, ΕΤΙ * ΑΥΤΟ- ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΜΕΤΕΤΕΛΕΙ· ΩΣΤΕ, ΕΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ Ο ΟΥΤΕΛΕΣ, ΕΣΤΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ· ΤΟΥΤΟ ΔΕ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ· ΑΥΤΟΠΑΛΙΝ ΓΑΡ Η ΑΧΕΛΟΥΘΟΥΣ.

De solutione captionum, quæ non causam accipiunt pro causa.

Cap. XXIX.

IN iis autem quæ propter aliquam adiectionem concludunt, videre oportet, an aliquo dempto nihilominus eueniat impossibile: deinde hoc patefaciendum est, ac dicendum se id concessisse,

Tom. I,

Ο ΣΟΙ ΤΙ ΤΟΥΤΟ ΑΙΤΙΩΜΕΝΟΙΣ ΕΛΕΓΕΝ Ο ΠΛΑΤΩΝ· ΟΥΔΕΤΕΙΝ ΟΥΔΕ ΑΥΤΗ ΕΙΔΕΧΘΕΙΝ Η, ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ ΠΙΛΗΝ.

Οο iiij

οὐχ ὡς δοκεῖν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν λόγον. ὁ δὲ
 ὅτι κέρχεται, οὐδὲν πρὸς τὴν λόγον.

A non quasi sibi videretur, sed quasi ad disputationem esset accommodandum: ille autem non est usus ad disputationem.

De solutione captionum, quæ plures interrogationes pro vna accipiunt.

Cap. XXX.

1 Ratio soluendi. 2 In quibus potissimum cavere ab his fallaciis oporteat. 3 Exemplum primum, 4 secundum, 5 tertium, 6 quartum. 7 Alia solutiones.

ΠΡΟΣ δὲ τοὺς πλείους ἐρωτήματα
 ἐν ποιῶντες, ὅθεν ἐκ ἀρχῆς θεωρεῖται
 ἐρωτήσεις γὰρ μία, πρὸς ἑνὴν μίαν ἀπάντησιν
 ὅτιν· ὥστε ὅτι πλείους καὶ ἐνός, ὅτι ἐν ἑξ
 πολλῶν, ἀλλ' ἐν καὶ ἐνός ἢ φατῶν, ἢ ἀποφα-
 τῶν. 2 Ως δὲ ἐπὶ τῶν ὁμοιῶν, ὅτι
 μὴ ἀμφοῖν, ὅτι δὲ οὐδέτερον ἀπαρχῆς
 * ὥστε μὴ ἀπλῶς ὅπως τῶν ἐρωτήματων,
 ἀπλῶς ἀπάντησιν, οὐδὲν συμβαίνει πρὸς
 ἑνὸς ὁμοίως καὶ ἐπὶ τούτων· ὅταν μὴ ἢ πρὸς
 πλείους τῶν ἐν, ἢ τὸ ἐν τοῖς πολλοῖς ἀπαρ-
 χῆ, ἢ μὴ ἀπαρχῆς, τῶν ἀπλῶς δόντι, καὶ
 ἀμφοῖν τῶν αὐτῶν τῶν ἀμφοῖν, οὐδὲν ὑπε-
 ραπτόν συμβαίνει· ὅταν δὲ ἢ * ὁ μὴ, ὁ δὲ
 μὴ, ἢ πλείους ἑξ πλείων, καὶ ἐστὶν ὡς ἀμ-
 φοτέρων ὑπὲρ ἀμφοτέρων, ἐστὶ δὲ ὡς οὐχ
 ἀπαρχῆς· ὥστε τῶν ἀναγκασίων.

3 Οἷον, ἐκ τοῦ πᾶσι λόγους· εἰ δὲ
 μὴ, ὅτι ἀγαθόν· ὁ δὲ, κακόν· ὅτι τῶν
 ἀληθῆς, εἰπὼν ἀγαθόν καὶ κακόν· καὶ πάλιν
 μήτε ἀγαθόν, μήτε κακόν· οὐκ ἐστὶ γὰρ ἐκ-
 τερον, ἐκτερον· ὥστε τῶν ἀγαθόν ἐκ κα-
 κόν, καὶ οὐτε ἀγαθόν οὐτε κακόν.

4 Καὶ, εἰ ἕκαστον αὐτὸ αὐτῶν τῶν,
 ἐκ ἄλλοις ἐπερ, ἐπὶ δὲ οὐκ ἄλλοις τῶν,
 ἀλλ' αὐτοῖς, καὶ ἐπερ αὐτῶν· τῶν αὐτοῖς
 ἐπερ καὶ τῶν.

5 Εἰ, εἰ τὸ μὴ ἀγαθόν, κακόν γάρ· ὁ δὲ
 κακόν, ἀγαθόν· δύο * ἡγοῦνται αὐτόν.

6 Δύοι τε καὶ ἑνὸς, ἐκτερον αὐτὸ ἐαυ-
 τῶν ἴσιν· ὥστε ἴσα καὶ αἰσιν πρὸς αὐτὰ ἐαυτοῖς.

7 Εμπόδιοι μὴ οὐκ οὐκ εἰ λόγους καὶ
 εἰς ἄλλας λύσεις· καὶ γὰρ τὸ ἀμφοῖν, καὶ ὁ ἀπλῶ-
 πα, πλείους σημαίνει· οὐκ οὐκ τῶν, πλείους
 ἔνομα, συμβαίνει φησὶ καὶ ἀποφασί· τῶν
 δὲ οὐκ ἑνὸς ἑλεγχος· ἀλλὰ φανερὸν ὅτι μὴ
 μίας ἐρωτήσεως τῶν πλείων ἡγοῦνται, ἀλλ'
 ἐν καὶ ἐνός φησὶ ἢ ἀποφασί, οὐκ ἐστὶ
 τὸ ἀδύνατον.

B Sed adversus eas, quæ ex pluribus in-
 terrogationibus vnam faciunt, statim
 adhibenda est definitio. Interrogatio nam-
 que vna est, ad quam vna est responsio.
 quare nec plura de vno, nec vnum de mul-
 tis, sed vnum de vno vel affirmandum vel
 negandum.

2 Sicut autem in homonymis accidit,
 quia interdum utriusque significatio, inter-
 dum neutri inest attributum: adeo ut, cum
 non sit simplex interrogatio, qui simpliciter
 respondent, nihil inde iuramendi pa-
 tiantur: similiter & in his, quando vel plu-
 ra vni, vel vnum multis inest, aut non in-
 est; nihil ei qui simpliciter concessit, & hoc
 peccatum admisit, repugnans colligitur:
 sed iunc, cum alterum est, alterum non est:
 aut multa de multis dicuntur, & utraque
 utrisque partim insunt, partim non insunt:
 ideoque hoc est cavendum.

3 Ut in his argumentationibus. Si alte-
 rum est bonum, alterum malum; hæc verè
 dici bonum & malum, rursusque nec bo-
 num nec malum, quia utrumque non
 est utrumque. Itaque idem est bonum
 ac malum, & neque bonum neque ma-
 lum.

4 Item, Res quæque est ne ipsa secum
 eadem, & ab aliis diversa: quia verò hæc
 non cum aliis, sed secum sunt eadem, & se-
 cum sunt diversa: eadem ab iisdem diversa
 & eadem erunt.

5 Præterea si quod bonum est, malum
 fit; & quod malum, bonum; utique duo
 facta erunt.

6 Cumque duo inæqualia sint, utrum-
 que erit ipsum sibi æquale: itaque æqualia
 & inæqualia eadem iisdem erunt.

7 Incidunt autem hæc argumentationes
 & in alias solutiones. nam & verbum Am-
 bo, & verbum Omnia, plures significatio-
 nes habet. non igitur eiusdem, præter-
 quam nominis, affirmatio & negatio col-
 ligitur: hoc autem non erat elenchus.
 Sed perspicuum est, nisi plures interro-
 gationes pro vna sumantur, sed vnum de
 vno affirmetur, vel negetur, non fore im-
 possibile.

ἄρα οἱ ἀληθῶς λέγας, ὅτι τῆτιν; οὐκ ἂν
 διχῶν ἐλλειψίζην· ὥσπερ οὐδ' εἰ ἔροιο, ἄρ'
 λέγας εἶ, ὅτιν εἶ; ξύλον δ' εἶπαι εἶ, ἢ
 ἢ ὅσα μῆτε θῆλυ μῆτε ἄρρεν σημαίνει, οὐ-
 δὲν ἀφ' ἑτέρου· δὲ καὶ οὐ γίνεται συλλογισμὸς,
 εἰ ὁ λέγας εἶ, ὅτι τῆτιν· ξύλον δ' λέγας
 εἶ, ἔστιν ἄρα ξύλον· ὁ δὲ λίθος καὶ τὸ εἶναι
 ἄρρεος ἔχει κλησίν· εἰ δὲ τίς ἔροιο, ἄρ'
 εἶ, ὅτιν αὐτὸν; εἴπα καλὸν, τί δέ; οὐχ εἶ
 ὅτι Κορίνθιος; εἴπα εἶπαι, ἔστιν ἄρα εἶ αὐτὸν,
 οὐ συλλογίζεσθαι τὸν συλλογισμὸν, οὐδ' εἰ τὸ
 Κορίνθιος σημαίνει ὅτι αὐτὸν, μὴ δίδωσι δὲ ὁ
 ἀποκρινόμενος· ἀλλὰ διὰ τῆτιν παρερωτη-
 θῆναι· εἰ δὲ μῆτε ὅτιν, μῆτε δίδωσι, οὐ
 συλλογίζεσθαι, οὔτε τὸ ὄντι, οὔτε πρὸς τὸν
 ἐρωτῆμενον· ὁμοίως αὖ καὶ διὰ τὸν λίθον
 σημαίνει εἶ, εἰ δὲ μῆτε ὅτι, μῆτε δίδωσι,
 οὐ λεκτικοὶ τὸ συμπέρασμα· φαίνεται ὅτι πα-
 ρὰ τὸ πλὴν ἀνέρωται πρὸς τὸ ὄνοματος,
 ὁμοίαι φαίνεται.

3. Ἀρα ἀληθῶς ὅτιν εἶπαι, ὅτι αὐτὸν
 ὅτιν, ὅτι εἶ, φησὶ αὐτὸν; εἶ δὲ φησὶ ἀσπί-
 δα· ἔστιν ἄρα αὐτὸν, ἀσπίδα· ἢ οὐκ αἰνύ-
 κη, εἰ μὴ τὸ * αὐτὸν, ἀσπίδα σημαίνει,
 ἀλλὰ ἀσπίς, ὅ δὲ ἀσπίδα, αὐτὸν.

4. Οὐδ' εἰ ὁ φησὶ εἶ τῆτιν, ὅτιν εἶ.
 φησὶ δὲ εἶ Κλέωνα, ἔστιν ἄρα εἶ Κλέωνα·
 οὐ γὰρ ὅτιν εἶ Κλέωνα· εἴρηται γὰρ, ὅτι
 φημι τῆτιν εἶ, ἔστιν εἶ, οὐ τῆτιν· ὅτι
 γὰρ ἐλλειψίζῃ οὕτως τὸ ἐρώτημα λεχθῆναι.

5. Ἀρ' ὅτις περὶ τῆτιν; εἰ ὅτι λίθος· ὅτι-
 περὶ ἄρα λίθος· ἢ οὐ λατὸν σημαίνει ὅτι
 περὶ, ἄρα ὅτις περὶ τῆτιν; καὶ ὅτι περὶ, τῆτιν
 δὲ λίθος; ἀλλ' ὅτι περὶ πρῶτον, τῆτιν· ὅτι
 ὅτι περὶ ἑτέρου, εἶ.

6. Ἀρ' ὅτι ὅτις περὶ λίθος, ὅτις περὶ
 τῆτιν; ὅτις περὶ δὲ λίθος λίθου· ὅτις περὶ
 ἄρα λίθου· ἢ τὸ μὲν πύπυ, λίθου λέγεις·
 τὸ δὲ τῆτιν, λίθον; εἰδὲν δὲ, ὅτι ὅτις περὶ
 λίθος, ὅτις περὶ, οὐ λατὸν, ἀλλὰ τῆτιν· ὅτι
 ὅτι λίθου, ἀλλὰ λίθον.

7. Ὅτι μὲν οἱ τοιοῦτοι τῆτιν λέγοντες οὐ συλ-
 λογίζονται συλλογισμὸν, ἀλλὰ φαίνεται, καὶ
 ἀφ' ἧς φαίνεται, καὶ πῶς ἀπομυθῆναι πρὸς
 αὐτοὺς, φαίνεται ὅτι τῆτιν εἰρημαῖον.

A Num quem verè dicis, est hunc? non vi-
 debitur Latine loqui: quemadmodum
 nec si interroget, Num quam dicis esse, est
 hic? At cum hic lignum dixit, vel quæ-
 cumque alia neque feminam neque mas-
 culum significant, nihil refert. Ideoque
 non fit solæcismus; si, quod dicis esse, est
 hoc; lignum autem dicis esse, est igitur li-
 gnum. Sed lapis, & articulus Hic, masculi
 habent appellationem. Si quis autem in-
 terroget, Num hic est hæc? deinde rursus,
 quid? nōne hic est Coriscus? postea dicat,
 hic igitur est hæc: non collegit syllogismo
 solæcismum, nequidem si Coriscus signifi-
 cet id quod hæc, non tamen concedatur à
 respondente: sed id prius interrogatum o-
 portuit. Quod si neque est, neque conce-
 ditur, non est syllogismus, nec re vera, nec
 adversus eum qui interrogatur. Ergo si-
 militer & ibi oportet lapidem significare
 hic: si verò nec est nec conceditur, non
 est admittenda conclusio: videtur tamen;
 quia nominis casus dissimilis, videtur si-
 milis.

3 Num verè dicitur quod hæc est id
 quod dicis hanc esse? ais autem esse par-
 mam: est igitur hæc parmam. An non est
 necesse hanc conclusionem admittere, si
 Hæc, non significat parmam, sed parma;
 & parmam verò est hanc.

4 Nec si, quod ais esse hunc, est hic,
 ais autem esse Cleonem, idcirco hic est
 Cleonem: non enim est hic Cleonem: quip-
 pe dictum fuit, Quem aio hunc esse, est
 hic, non, hunc: quia non est Latina sic
 prolata interrogatio.

5 Num scis hoc? est autem lapis; scis
 igitur lapis. An non idem significat in ora-
 tione, Num scis hoc? & in oratione, hoc
 autem est lapis? sed in priore hunc: in po-
 steriore, hic.

6 Num cuius scientiam habes, hoc scis?
 habes autem scientiam lapidis: scis igitur
 lapidis: An cum dicis huius, dicis lapidis:
 cum hoc, lapidem? concessum est autem,
 cuius scientiam habes, te scire, non huius,
 sed hoc: proinde non lapidis, sed lapi-
 dem.

7 Quod igitur huiusmodi argumen-
 tationes non concludant solæcismum, sed
 modo videantur concludere, & cur videan-
 tur, & quomodo sit ipsis occurrendum, ex
 iis quæ diximus, apparet.

γρ. αὐτὸ.
 quod Gru-
 cius recte
 putavit.

De facilitate, vel difficultate cognoscendi genus captionis, & respondendi.

Cap. XXIII.

1 Divisio paralogismorum in faciles & difficiles, 2 quæ declaratur exemplis. 3 Hi, qui non facile cognoscuntur, vocantur acuti. 4 Dubitationis acutæ divisio in dialecticam & litigiosam. 5 ac subdivisio dialecticæ in genus primum, 6 & secundum. 7 item litigiosa subdivisio in genus primum, 8 & secundum. 9 Corollarium. 10 Divisio argumentationis, & solutionis: quia vel est ad rem, vel hominem, vel ad tempus.

OPortet autem intelligere, ex omnibus argumentationibus, quasdam esse in quibus facile perspicitur; alias, in quibus difficulter apprehenditur, quam ob causam, & in quo decipiant auditorem, cum hæc sæpe sint eadem, atque illæ. nam eandem argumentationem oportet appellare, quæ ex eodem loco ducitur. eadem verò argumentatio aliis ex dictione sumi, aliis ex accidente, aliis ex alio loco videri potest: quia singula, cum transferuntur, non æquæ sunt perspicua.

2 Quemadmodum igitur in captionibus ex homonymia ductis, (qui quidem modus frequentissimus est inter paralogismos,) quædam sunt quibuslibet perspicua, (ac ferè omnes orationes ridiculæ sumuntur ex dictione: veluti, Vir ferebat per scalas domum. & , *ὅπου σίμωμι* ad antemnam. & , *Ὑπὲρ βοῦν ἀντὶ παριέ* neutra: sed retrò ambæ. & *Ἐστὶν Βορέας καὶ ἀπὸ βορέης* nequaquam; interfecit enim mendicum, & mercatorem. *Ἐστὶν* Euarchus? minimè: sed Apollonides. eodemque modo sunt aliæ fermè pleræque captiones:) alia vel maximè peritos videtur latere: (cuius res signum est: quia contendunt sæpe de nominibus: veluti, utrum Ens & vnum eadem significatione de omnibus dicantur, an diversâ: nonnullis enim videtur & Ens & Vnum eodem modo semper accipi: alii verò Zenonis & Parmenidis argumentationem ex eo dissolunt, quod Ens & Vnum multifariam dici videntur,) ita argumentationum, quæ ex accidente & singulis aliis locis ducuntur, aliæ sunt visu faciliores, aliæ difficiliore: & perspicere, in quo sint captionum genere, & utrum elenchus an non eleechus sit, non æquè facile est in omnibus.

3 Est autem acuta argumentatio, quæ dubitare maximè facit: hæc enim maximè mordet.

4 Dubitatio verò est duplex: altera in argumentationibus syllogisticè concludentibus, utra interrogatio sit tollenda: altera in litigiosis, quomodo quis dicat, quod propositum est. Idcirco in syllogisticis disputationibus acutiores argumentationes maximè faciunt ut quæzatur. 5 Est autem syllogistica argumentatio acutissima, si quis ex his quæ quàm maximè videntur probabilia,

ΔΕΙ δὲ κατὰ μοῖραν, ὅτι πρῶτον τῶν λόγων, οἱ μὲν, εἰσὶν ῥαοὺς κατὰ δειν, οἱ δὲ, χαλεπώτεροι, ὥστε τί, ἔστι τίτις ὥστε λογίζονται τὸν ἀκούοντα, πολλάκις οἱ ἀδύοι ἐκείνοις ὄντες. τὸν αὐτὸν γὰρ λόγον διὰ καλῶν, τὸν ὥστε τὸν μιν ὁμολογῶν. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος, τοῖς μὲν, ὥστε πλεὺν λέγειν. τοῖς δὲ, ὥστε ὁ συμβεβηκὸς τοῖς δὲ, πρὶν ἔπεσον δόξαι αὐτοῖς. ὥστε ὁ μεταφρεσθῆναι ἕκαστον, μὴ ὁμοίως εἶναι δῆλον.

2 Ὡς περὶ οὗτον ἐστὶν τοῖς ὥστε πλεὺν ὁμολογῶν. (ὥς περὶ δοκεῖ ἔπος * σὺν κτήσαςτος εἶναι τῶν ὥστε λογισμῶν,) τὰ μὲν, καὶ τοῖς τυχεροῖς ἐστὶ δῆλον. (καὶ οἱ λόγοι σχεδὸν οἱ καλῶσι, πρῶτοντες εἰσὶν ὥστε πλεὺν λέγειν. οἱ, αὐτὴν ἐφερομένην καὶ κλίμακος * διφροῖν. καὶ, ὅπου ἐλλείπει, ὥστε πλεὺν καλεῖται. καὶ, ποτέ ποτε τῶν βοῶν ἐμπεσθῆναι τίθεται; ὁ δὲ τίς, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἀμφω. καὶ κατὰ τοῖς ὁ βορέας, οὐ δῆτα. ἀπὲρ κατεῖνε γὰρ τὸν πτωχόν, καὶ τὸν αὐτοῦ μισθόν. ἀρ * Εὐαρχος; οὐ δῆτα, ἀλλὰ Ἀπολλωνίδης. τὸν αὐτὸν δὲ ἔπος, καὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν οἱ πλεῖστοι) τὰ δὲ, καὶ τοῖς ἐμπειροτάτοις φαίνεται λανθάνειν. (σημαίνει δὲ οὗτον, ὅτι μάχονται πολλὰκις ὥστε τῶν ὀνομάτων. οἱ, ποτέ ποτε τῶν τῶν σημαίνει τὸ ἐν καὶ πρῶτον, ἔστι δὲ, ἢ ἐπεσον; τοῖς μὲν γὰρ δοκεῖ τῶν σημαίνει ὅτι, καὶ ὅτι ἐν. οἱ δὲ, τὸν Ζηνῶνος ἔστι Παριούδου λυοῖσι λόγοι, ὥστε ὁ πολλὰκις φαίνεται ὅτι ἐν λέγειται, καὶ τὸ ὅτι ὁμοίως ἔστι ὥστε τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, αὐτοῖς μὲν, ἔσονται ῥαοὺς ἰδεῖν. οἱ δὲ χαλεπώτεροι τῶν λόγων. καὶ σχεδὸν ἐστὶν ὅτι γὰρ, καὶ ποτέ ποτε ἐλεγχος, ἢ οὐκ ἐλεγχος, οἱ ῥαδοὺς ὁμοίως ὥστε πρῶτον. 3 Ἐστὶ δὲ δριμύτης λόγος, ὅς τις ἀπὸρρῶν ποιεῖ μάλιστ'. δακρυῖ γὰρ ὥστε μάλιστ'.

4 Ἀπορία δὲ ἐστὶ διττή. ἡ μὲν ἐστὶν τοῖς συλλογισμένοις, ὅ, τί ἀνέλγει τις τῶν ἐρωτημάτων. ἡ δὲ, ἐστὶν τοῖς ἐκείνοις, πῶς εἴποι τις τὸ περὶ τῶν λόγων ἐστὶν τοῖς συλλογιστικοῖς, οἱ δριμύτεροι λόγοι, ζητοῦν μάλλον περὶ οὗτον.

5 Ἐστὶ δὲ συλλογιστικὸς μὲν λόγος δριμύτης, ὅς τις ὅτι μάλιστ' ἀποκρίνεται ἐνδοξῶς,

Cap. VIII

1. ἀπορία
minùs re-
de forte
pro ἀπορία.
Sic
initio libri
prioris δὲ
εἰς τὴν ἀπο-
ρίαν καὶ
ἀπορία.
ita Alexan-
der: quod
ipse ita in-
terpreta-
tur; quasi
diceret ἀ-
πορία, ἀπορία.
εἰς τὴν ἀπο-
ρίαν, hoc est,
ἀπορία.

EX quorū igitur & qualibus paralogismi fiant iis qui disputant, & quomodo falsum probemus, & paradoxa dicere cogamus, præterea ex quibus colligatur syllogismus, & quomodo interrogandum; & quæ *sint* interrogationum collocatio: præterea ad quid utiles sint omnes huiusmodi disputationes, ac de omni responsione simpliciter, & quomodo *sint* solvendæ argumentationes & syllogismi: de *hæc* (inquam) omnibus hæc à nobis dicta sunt.

2. Reliquum est, ut eo in memoriam reuocato, quod initio propositum fuit, pauca de eo dicamus, ac finem dictis imponamus.

3 Instituiamus igitur inuenire quamdam facultatem syllogisticam de re ad differendum proposita, ex iis quæ sunt quàm maximè probabilia. hoc enim officium est dialecticæ per se, & pirasticæ. Quia verò huic adiunctum est, ob sophisticæ affinitatem, ut non solum possit quis periculum facere dialecticè, sed etiam quasi sciens: idcirco non solum quod dictum est supposuimus esse huius tractationis officium, nempe argumentationem sumere posse, verum etiam ut disputationem sustinentes tueamur thesim simili modo per quàm maximè probabilia. Atque huius rei causam diximus. nam ideo Socrates quoque interrogabat, non respondebat; quia se nihil scire profitebatur.

4 Declaratum porro est in prioribus *libris*, & ad quor *problemata*, & ex qualibus & quor *sumptionibus* hoc erit, & vnde eorum copia nobis suppetat: præterea quomodo *fit* interrogandum, vel *quemodo* collocanda *fit* omnis interrogatio: necnon de responsionibus & solutionibus quæ ad syllogismos *afferuntur*. sed & cætera declarata sunt, quæcumque ad disputationum methodum pertinent. Ad hæc, de paralogismis egimus, ut paulò antè diximus. Quæ igitur *docere* instituimus, ea finem satis commodè habere, perspicuum *est*.

3. Iam verò non oportet nos latere,
quod in hac tractatione accidit.

6 Nam eorum omnium quæ inveniuntur, quædam ab aliis accepta, prius elaborata sunt, postea per partes adaugeta ab iis qui exceperunt: alia verò ab initio inuenta, exiguum primò incrementum suscipere consueuerunt, multò tamen vtilius amplificatione, quæ ab his, qui sequuntur, proficitur. Nam principium fortasse est maxima totius pars, ut dici solet: idcòque est difficillimum. cum enim quo potentiore est facultate, eo minore sit magnitudine, difficillimum est visu.

Λ **Ε**Κ πόσαν μὲν οὖν, καὶ πόσαν γίνονται οὕτως
 ἀφ' αὐτοῦ τοῦ οὐκ ἀπολογισμοῦ, καὶ **CAR. VIII:**
 πῶς δείξομαι τε ψευδόμενον, καὶ πῶς ἀποδείξω
 λέγειν ποιήσασθαι. ἔτι δ', ὅτι πῶς συμβαίνει
 ὁ συλλογισμὸς, καὶ πῶς ἐρωτητέον, καὶ τίς ἡ πα- **Gruthius**
 ρὰς τῶν ἐρωτημάτων. ἔτι δ' ὅτι πρὸς τὴν χρῆσιν **verissime**
 πάντες εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι λόγοι, καὶ ὅτι ἀποκρί- **legit.** **παρ-**
 σιως ἀπλῶς τε πάσης, καὶ πῶς λυτέον τοὺς λό- **μοις, vul-**
 γους, καὶ συλλογισμοὺς, εἰρηάζω ὅτι πάντων **gd συλλο-**
 ἡμῶν ταῦτα. 2. Λοιπὸν δὲ ὅτι τῆς ἐξ ἀρχῆς **σις, quod**
B πρὸς τὴν αἰαμένησιν, εἰπὼν ὅτι βραχὺ ὅτι **nullo mo-**
 αὐτῆς, καὶ τέλος ὅτι δεῖναι τοῖς εἰρημίοις. **dificari po-**
test.

3 Προβλόμθα οὖν ὅρην πῖνα διώα μιν συλ-
λογιστικῶν ποιεῖν· ὡς προβλεψέντος εἶα τῶν ὑπὲρ-
ζόντων ὡς εἰδοξοπάτων. τῷ το γὰρ ἔρρειν ὅστις τῆς
Διφλεκτικῆς καὶ αὐτῶν, καὶ τῆς πειραστι-
κῆς. ἐπὶ δὲ προσκατασχιδάζεται πρὸς αὐ-
τῶν, Διφ' αὐτῶν τῆς σοφιστικῆς γήτνιασιν, ὡς
οὐ μόνον διώαται πείραν λαβόν Διφλεκτι-
κῶς, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰδώς· Διφ' αὐτῶν, ὃ μόνον

[illegible]

5 Δὲ δὲ ἡμᾶς μὴ λεληθῆναι τοὺς μὲν- CAP. 19:
 βακὺς καὶ ταῦτά τ' ὑπογραμμάτιαν. ὁ τῶν
 γὰρ διεισομιμῶν ἀπολύτων, πάλιν, πρὶν ἐπι-
 ρῶν ληφθῆναι, πρὸς τὸν πεπονημένον, καὶ
 Ε μένος ἐπιτέδωκεν ὑπὸ τῷ πρῶτον
 ὑπερῶν. πάλιν δὲ, ἐξ ὑπαρχῆς διεισέμε-
 να, μικρὸν δὲ πρὸς τὸν ἐπιτέδωκεν λαμβά-
 νει εἶωθε, χρησιμότερον μὲν τοι πολ-
 λῶς τῶς ὑπερῶν ἐκ πύτων αὐξήσιως. μέγ-
 στον γὰρ ἴσως ὄρχη πόμπης, ὡς περ λέγε-
 ται. ὁ δὲ καὶ χαλεπώτατον. ὅσα γὰρ κεί-
 νον τῇ δυνάμει, ποσύντω μικρότατον ὅν
 πάλιν μεγάλῃ, χαλεπώτατον ὅτιν οὐ φθάνωσι.

Gruchius
verissimè
legit. *παρι-
μοσις*, vul-
gò *παροι-
σις*, quòd
nullo mo-
dificari po-
test.

ὅτι, μάλιστα ἐνδοξον ἀπαρτῇ τις, καὶ καθα-
ροτάτῃ· εἷς γὰρ ὡς ὁ λόγος, μετὰ τῆς
ἀφ᾽ αὐτῆς τῆς ἀπὸφάσεως, ἅπαντες ὁμοίους
ἐξ ἑλίου συλλογισμοῖς· αἱ γὰρ εἰς αὐτὸν
ἔξω, ὁμοίως ἐνδοξον ἀπαρτῆσιν, ἢ καθαροτά-
ται· ὅθεν ἀπορρῖν ἀναγκαῖον. μάλιστα ἀπὸ
αὐτοῦ ὁ τοιοῦτος, ἀριμύς, ὁ δὲ ἴσου ὁ συμπί-
ρκτης πᾶσι τοῖς ἰσότημασι.

6 Διότερος δὲ, ὃς ἔξ ἀπλήτων ὁμοίων·
οὐδ' γὰρ ὁμοίως κτείσθ' ἀπαρτεῖν, ὅποιοι τῶν
ἐρωτημάτων ἀναρτεῖται· τῆς δὲ χαλε-
πότητος ἀναρτεῖται μὴ γὰρ· ὅ, τι δὲ ἀναρτε-
ται, ἀδύνατον.

7 Τὸν δὲ ἐπεικὼν, δριμύτως αὐτὸν
ἐπείσκει ἀγῶν ἀδύνατος, πότερι συλλελογέ-
ται, ἢ οὐ. καὶ πότερι πᾶσι τὸ φῶδες, καὶ
ἀλγίρεσιν, ὅστιν ἡ λύσις.

· 8 Δάπτει δὲ τῶν ἄλλων, ἡ δὲ λου-
μὸν, ὅτι αὐτὴ ἀφαιρῇ ἢ ἀναιρῇ ἐκ-
μαὶ φανερὸς ὅτι αὐτὴ ἀφαιρῇ τῶν ἡρωτη-
ματων ἀναιρῇ ἢ ἀφαιρῇ λυτὸς ὅτι·
ἀλλὰ, πότερον αὐτὴ αὐτὴ ὁ συμπέρασμα,
ἢ αὐτὴ ὡς τῶν ἡρωτηματων ὅτι.

9 Εἰσὶτι μὲν οὖν ὁ μὴ συλλογισθεὶς
λόγους, ἀνήθης ἔστιν, ἐὰν ἢ λίαν ἀδίδακτα, ἢ
ψαδῇ πὰ λήμματα· εἰσὶτι δὲ οἱ αἰετῶς
καταφρονήσαντες. ὅτῳ μὲν γὰρ ἐλλείπη π
τῶν ποιούντων ἐρωτημάτων, ὥς οὐ ὁ λόγους,
καὶ δὲ ὁ, καὶ μὴ παραλαβὼν τῆτο, καὶ μὴ
συλλογιστέωμος, ἀνήθης ὁ συλλογισμὸς ὅτῳ
δὲ τῶν ἔξωθεν, οἱ καταφρονήσαντες οὐδα-
μῶς· ἄλλ' ὁ μὲν λόγους, ἑπικῆς· ὁ δὲ ἐρω-
τῶν, ἠρώτηται οὐ κελεύς.

16 Ἐστὶ δὲ, ὡς περιλάβῃ, ὅτι μὲν, πρὸς
τὸν λόγον · ὅτι δὲ, πρὸς τὸν ἐρωτῶντα, καὶ
πάλιν ἐρώτησιν · ὅτι δὲ, πρὸς ἀντίθετον
ταύτης · ὁμοίως καὶ ἐρωτᾷ ὅτι, καὶ συλλο-
γίζεσθαι, καὶ πρὸς πάλιν θέσιν, καὶ πρὸς
τὸν ἀποκριτόμενον, καὶ πρὸς τὸν χεῖρον,
ὅταν ἢ πλείονος χεῖρου διανομὴν λύσεις, ἢ τῷ
παρόντι αἰετοῦ τὸ ἀφθλεῖν πρὸς πάλιν
δύσιν.

A id quod quàm maximè est probabile, refutet, & adstruat. cùm enim vna sit disputatio, transposita contradictione, similes omnes syllogismos habebit: quia semper ex probabilibus æquè probabile refellet, aut adstruet: id. 6. ne dubitare necesse est. Ergo huiusmodi argumentatio est maximè acuta, quæ conclusionem interrogantis parem facit.

6 *Secunda est, quæ ex omnibus sumptionibus similibus constat : hæc enim similiter faciet, ut dubitetur, quodnam interrogatum tollendum sit : hoc autem est difficile : quia tollendum quidem est : sed quodnam tollendum, non apparet.*

7 Inter liriçiosas autem acutissima ea est, in qua primùm statim non apparet, an syllogisticè concluderit, necne: & vtrùm per id quod factum est negatum, an per distinctionem solvatur.

8 Secunda ex ceteris est, quàm constat solvendam esse per distinctionem, vel per negationem: sed non apparet per cuius interrogati negationem aut distinctionem sit solvenda: immo verùm hæc negatio vel distinctio ad conclusionem, an ad aliquod interrogatum sit accommodanda.

9 Interdum igitur non concludens argumentatio, fatua est, *videlicet* si sumptiones sint valde incredibiles, aut falsæ: interdum non contemnenda. Cum enim deest talis aliqua interrogatio, de qua, & per quam disputatio est; syllogismus est fatuus, qui neque hanc sumpsit, neque conclusit. cum autem deest interrogatio, quæ extrinsecus adsumi potest: nullo modo est argumentatio aspernanda: quin ipsa argumentatio bona est. sed interrogans ille non bene interrogavit.

10 sicut autem solutio modò ad argu-
mentationem spectat, aliàs ad interrogan-
tem & interrogationem, quandoque ad
neutrum horum: sic licet interrogare at-
que concludere & aduersus thesim, & ad-
uersus respondentem & ratione temporis,
nimirum cùm plus temporis solutio requi-
rit, quàm vt præsentis opportunitatis sit
differere aduersus solutionem.

Epilogus, & peroratio.

Cap. XXXIV.

1 ¶ Epilogus. 2 ¶ Anacephalaeosis. Transitiō. 3 Institutum dialectica. 4 Exposita in
Topicis & Elenchiis. 5 ¶ Aristotelem esse primum dialectica autorem. Prothesis. 6 Pra-
missio. 7 Expositio. 8 Prolepsis. 9 Discrimen inter Aristotelis opera rhetorica, & logica.
10 Excusatio.

EX quot igitur & qualibus paralogismi fiant iis qui disputant, & quomodo falsum probemus, & paradoxa dicere cogamus, præterea ex quibus colligatur syllogismus, & quomodo interrogandum, & quæ sit interrogationum collocatio: præterea ad quid viles sint omnes huiusmodi disputationes, ac de omni responsione simpliciter, & quomodo sint soluendæ argumentationes & syllogismi: de his (inquam) omnibus hæc à nobis dicta sunt.

2. Reliquum est, ut eo in memoriam reuocato, quod initio propositum fuit, pauca de eo dicamus, ac finem dictis imponamus.

3 Instituiamus igitur inuenire quamdam facultatem syllogisticam de re ad differendum proposita, ex his quæ sunt quàm maximè probabilia. hoc enim officium est dialecticæ per se, & pirasticæ. Quia verò huic adiunctum est, ob sophisticæ affinitatem, vt non solum possit *quæ* periculum facere dialecticè, sed etiam quasi sciens: idcirco non solum quod dictum est supposuimus esse huius tractationis officium, *nempe* argumentationem sumere posse, verum etiam vt disputationem sustinentes tueamur thesim simili modo per quàm maximè probabilia. Atque huius rei causam diximus. nam ideo Socrates quoque interrogabat, non respondebat; quia se nihil scire profitebatur.

4 Declaratum porro est in prioribus *libris*, & ad quot *problemata*, & ex qualibus & quot *sumptionibus* hoc erit, & vnde eorum copia nobis suppetat: præterea quomodo *sit* interrogandum, vel *quomodo* collocanda *sit* omnis interrogatio: necnon de responsionibus & solutionibus quæ ad syllogismos *afferruntur*. sed & cætera declarata sunt, quæcumque ad disputationum methodum pertinent. Ad hæc, de paralogismis egimus, ut paulò antè diximus. Quæ igitur *docere* instituimus, ea finem satis commodè habere, perspicuum est.

3 Iam verò non oportet nos latere ;
quod in hac tractatione accidit.

6 Nam eorum omnium quæ inueniuntur, quædam ab aliis accepta, prius elaborata *sunt*, postea per partes adaucta ab iis qui exceperunt: alia verò ab initio inuenta, exiguum primò incrementum suscipere consueuerunt, multò tamen vtilius amplificatione, quæ ab his, *qui sequuntur*, proficiscitur. Nam principium fortasse est maxima totius pars, vt dici solet: idcòque est difficillimum. cum enim quo potentiore est facultate, eo minore sit magnitudine, difficillimum est visu:

Λ **Ε**Κ πόσαν μὴ οὖο, καὶ ποίαν γίνονται οὖο
 αἰσθητοῦσι οἱ ἀσθητικοί, καὶ **CAV. VIII.**
 πῶς διέξομαι τε ψευδόμενοι, καὶ ἀσθητοῦσι
 λέγειν ποιήσαντες ἐπὶ δὲ, ἐκ τῶν συμβαί-
 ε * συλλογισμῶν, καὶ πῶς ἐρωτητέον, καὶ τίς ἢ τὰ
 ξίς τῶν ἐρωτημάτων. ὅτι δὲ πρὸς τὴν χρῆσιν
 πόλυτες εἰσὶν οἱ ποιῶντες λόγους, καὶ ὅτι ἀποκρί-
 σιως ἀπλῶς τε πάσης, καὶ πῶς λυτέον τοὺς λό-
 γους, καὶ συλλογισμοὺς, εἰρήνῃ ὅτι πόλυται
 ἡμῖν ἔσονται. 2 Λοιπὸν δὲ ὅτι τῆς εἰς ἀρχῆς
 Β **Α**ποφύγετε ἀναμνήσαντες εἰπὼν ἡ βασιλὴς ὅτι

3 Προβλήμα. ὅτε ἐρρίψα πάλιν διώματα συλ-
λογικὰ πρὸς τὴν προβληθέντες ἐκ τῆς ὑπὸ
ζήτησιν ὡς οὐδοξοτάτων. τῆς γὰρ ἐρρίψα τῆς
ἀφ' ἑκείνης καθ' αὐτὴν, καὶ τῆς πειραξι-
κῆς. ἐπὶ δὲ προσκατασκευάζεται πρὸς αὐ-
τὴν, ἀφ' ἑκείνης τῆς σοφιστικῆς γένεσιν, ὡς
οὐ μόνον διώματα πειραξι-
κῶς, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰδώς. ἀφ' ἑκείνης, ὡς μόνον

C ὁ λαβὴν, ἔργον ὑποθέμεθα τῆς παραμα-
 τείας, ὁ λόγος διώσεται λαβὴν, ἀλλὰ καὶ
 ἔκως λόγος ὑπέχειται φυλάξωμεν τίω θεῖον
 ὡς δι' ἐσθλότητα ὁμοῦ ἔπως, τίω δὲ αἰτίαν
 εἰρήνευον πύπιν. ἐπεὶ καὶ ἀφ' αὐτῆς Σωκρά-
 τος ἦρθε, ἀλλ' οὐκ ἀπεκρίετο ὡμολογῶν
 γὰρ μὴ εἰδέναι. 4 Δεδιλωθῆαι δὲ ἐν τοῖς παρ-
 ούσιν, καὶ πρὸς πόσα, καὶ ἐν πύπιν, καὶ πύπιν,
 τῆτο ἔργον, καὶ ὅθεν ὡς παρήσονται πύπιν ἐπὶ δὲ,
 πῶς ἐρωτητὶον, ἢ παρτεῖον τίω ἐρωτησὶν πα-
 σάν, καὶ πρὸς τί ἀπεκρίστων καὶ λύσειν τῆς
 D πρὸς τοὺς συλλογισμοὺς. διεδιλωθῆαι δὲ ἐν πρὸς
 τῆν ἄλλω, ὅσα τῆς αὐτῆς μεθοδου τῆν λόγον
 ὅτι.. πρὸς δὲ πύπιν, πρὸς τῆν πρὸς λογί-
 σμῳ διελυγισθῆαι, ὡς εἰρήνευον ἡδὲ
 παρτεῖον. ὅτι μὲν οὖν ἔχῃ τέλος ἰκανῶς αὐ-
 παρτεῖον, φανερόν.

5. Δὲ δὲ ἡμᾶς μὴ λελήνηται ὁ συμβε- ΣΑΡ. ΙΓ΄.
 βαιὸς πρὸς αὐτόν τ' ὡραγματείας. ὁ τὰν
 γὰρ διεισχυμένων ἀποκρίτων, τὰ μὲν, πρὸς ἐπι-
 ρον ληφθέντα, πρὸς πρὸν πεπονημένα, καὶ
 Ε μίερος ἐπιδίδωκεν ὑπὸ τῆς ὡραγματείας
 ὑστερον. τὰ δὲ, ἐξ ὑποαρχῆς διεισχυμέ-
 να, μικρὰν δὲ πρὸς ἐπιδοσιν λαμβά-
 νει εἴωθε, χρησιμότητον μὲν τοι πολ-
 λὰ τῆς ὑστερον ἐκ πύτων αὐξήσεως. μέγ-
 εον γὰρ ἴσως ἀρχὴ πύτων, ὡς περ λέγε-
 ται. ὅς τε χαλεπώτατον. ὅσον γὰρ κρε-
 πτον τῇ δυνάμει, ποσούτω μικρότατον ὅν
 πρὸς μεγάλῃ, χαλεπώτατον ἐστὶν ὀφειλόμεν.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ, Η ΠΕΡΙ

Φυσικῆς ἀκροᾶσεως, ἡ περὶ

ARISTOTELIS

NATURALIS AVSCULTATIONIS,

SEU,

DE NATURALIBVS PRINCIPIIS,

LIBER I.

IUL. PACIO INTERPRETE.

De scopo, & methodo huius libri.

Cap. I.



QUONIAM cognitio
& scientia in omni-
bus methodis, qua-
rum sunt principia
vel causæ vel ele-
menta, ex horum
notitia proficiscitur:

(tunc enim putamus

vnūquodq; cognoscere, cum causas pri-
mas nouerimus, & principia prima, &
vsque ad elementa) perspicuum est, hic
quoque tentandum, vt primūm definian-
tur ea quæ ad principia naturalis scientiæ
pertinent. 1. Naturaliter autem constituta
est via ab iis quæ sunt nobis notiora & cla-
riora, ad ea quæ sunt clariora & notiora na-
tura. non enim eadem sunt & nobis nota, &
simpliciter, quare necesse est hoc modo
progredi, nimirum ex iis quæ natura qui-
dem sunt obscuriora, nobis tamen sunt
clariora, ad ea quæ sunt notiora & clario-
ra natura. Ea verò sunt nobis primūm per-
spicua & manifesta, quæ sunt magis cōfusa,

Tom. I.



ΠΕΙΔΗ τὸ εἶδέναι
καὶ τὸ ἐπίστασθαι συμ-
βαίνει πρὸς πῶτας τὰς
μεθόδους, ὧν εἰσιν ἀρχαί,
ἢ αἰτια, ἢ στοιχεῖα,
ἐκ τῶ αὐτῶν γνωρί-
σθιν. (τὸ τε γὰρ οἰόμεθα

γινώσκειν ἕκαστον, ὅταν τὰ αἰτία γνωρίσωμεν
τὰ πρῶτα, καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς πρῶτας, καὶ μέ-
γιστα τῶν στοιχείων) δὴλον οὖν καὶ τὸ πρὸς φύσεως

B ἐπιστήμης πειρατέος * πρῶτον ἐπιστᾶσθαι καὶ πρῶτα
τὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς. * 2. Γέφυκε δὲ ἐκ τῶν γνωριμωτέρων ἡμῖν ἡ ὁδὸς καὶ ἁφειρότων, ὅτι
τὰ ἁφειρότερα τῇ φύσει καὶ γνωριμώτερα. ἔγχαρ
αὐτὰ ἡμῖν τε γινώσκοντα, & ἀπλοῦς. δὲ γὰρ ἀ-
νάγκη τὸ ἔργον τῷ τῷ πρῶτον ἀρχῇ, ἐκ τῶ ἀσαφεί-
ων μὲν τῇ φύσει, ἡμῖν ὅ ἁφειρότων, ὅτι τὰ
ἁφειρότερα τῇ φύσει καὶ γνωριμώτερα. ἐστὶ δὲ τῶ
μῖν τὸ πρῶτον δὴ καὶ ἁφῇ τὰ συλκεχυμένα

Pp

Vide Ni-
comach.
l. i. c. 1.

Α ἄλλ' εἰς ἀτόπου δοξίης, πᾶλλα συμβαίνει.
τῆτο δὲ σῶν χαλεπόν. ὁ ἡμῖν δὲ ὑποκαί-
στω, πὰ φύσιν ἢ πόρτα, ἢ ἕνα κινῆμα (ἦ).
δύλοι ὃ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. 7. Ἀμα δὲ σῶν
λύφιν ἀπόρτα. πρὸς ἡμῖν, ὅτι ἢ ὅσα ἐκ τῆς
ἀρχῆς ἔσονται, ἔσονται. ὅσα δὲ μὴ, ὅ.
οἷ τ' ἐπαγωγισμοὶ τ' ἡμῖν ἔσονται τῶν τμημάτων,
γινώσκουσιν ἀφ' ἑαυτῶν. τ' δὲ ἀντιφάσεις,
ὅ γινώσκουσιν. 8. Οὐ μὲν ὅτι ὅτι * πει-
εῖ φύσιν ἡμῖν, φύσιν δὲ ἀπορίας συμ-
βαίνει λόγῳ αὐτοῖς, ἴσως ἔχει καλὸς ὅτι μι-
κροὶ ἀφ' ἑαυτῶν αὐτοῖς αὐτοῖς. ἔχει γὰρ φιλο-
σοφίαν ἢ σκεψίς.

77. *de i. e.*
de i. e. non
rectè, et si
ita Alexā-
der & Por-
phyrim, &c
alii: vide
Simpliciū
& Philo-
ponū Ipse
Arist. pau-
lo ante di-
xit quere-
re an vnū
sit n. i. nō
esse *de i.*
quoniam ex-
istit.

Cap. III.

ΑΡΧΗ δὲ οἰκιοπάτη πασῶν, ὅτι
 * πολλὰ ὥς λέγεται ὅ ὄν, πῶς λέγου-
 σιν οἱ λέγοντες εἰ) ἐν τῷ πᾶσι, πότερον οὐ-
 σίαν τὰ πᾶσι, ἢ πᾶσι (τὰ πᾶσι,) ἢ ποιᾶ;
 ἔτι πάλιν, πότερον * οὐσίαν μίαν τὰ πᾶσι, ὡς
 αἰθερὸν ἓνα, ἢ ἵππον ἓνα, ἢ ψυχὴν μίαν,
 * ἢ ποιὸν ἓν. καὶ τὴν τοῦ, οἷον λευκόν, ἢ θερμόν, ἢ
 τῆς διῆναι τὴν τοῦ τοῦ. Ταῦτα γὰρ πᾶσι
 ἀφ' ἑαυτῶν τε πολὺ, καὶ ἀδιώματα λέγειν. 2 Εἰ
 μὲν γὰρ ἔσται καὶ οὐσία, καὶ ποσὸν, καὶ ποιὸν καὶ ταῦ-
 τε εἴτε ἀπὸ λευκῶν ἀπ' ὁμοίων, εἴτε μὴ
 πολλὰ τῶ ὄντων.
Δ 3 Εἰ δὲ ἀπᾶσι ποιὸν, ἢ ποσὸν, εἴτε οὐ-
 σίας οὐσίας, εἴτε μὴ οὐσίας, ἀποποιεῖται δὲ ἀπᾶ-
 σιν λέγειν ὅ ἀδιώματα. ὅθεν γὰρ τῆς ἄλλων
 χωριστὸν ἔστι πᾶσι οὐσίας. πᾶσι γὰρ καὶ
 * ἀποχειμῶν λέγεται, τῆς οὐσίας. Μελισ-
 σος δὲ φησὶ ὅ ὄν ἀπειρον εἰ). ποσὸν ἄρα τὸ
 ὄν. ὅ γὰρ ἀπειρον ἐν τῷ ποσῷ. οὐσίας δὲ εἰ)
 ἀπειρον, ἢ ποιότητα, ἢ πᾶσι, ὅτι ἐν δὲ δι-
 ται, εἰ μὴ καὶ συμβεβηκός, εἰ ἅμα καὶ ποσὸν
 ἀπᾶσι εἴη. ὅ γὰρ τὸ ἀπείρου λόγος ὡς ποσῷ
 πρὸς χεῖνται, ἀλλ' ὅτι οὐσία, ὅθεν τῷ ποσῷ.
Ε Εἰ μὲν ποῖον καὶ οὐσία ἔστι, ἔτι ποσὸν, δύο, καὶ
 ἕχον, τὸ ὄν.

Metaph.1.
J.C.7.

γρ. ἡ πόλις μὲν
 μέγα ἐστίν.
 γρ. ἡ πόλις. ἐν
 τῇ πόλει, οὗ
 ἀδελφεὶ, ἢ θρῆ-
 νος, ἢ ἀλλῆ
 ἐστίν.

39. ὁμοῖ-
αίς, μι-
νὺς elegā-
ter & verè.

Microph. L.
1 C.6.

4 Εἰ δ' ἔστιά μοι οὐκ ἀπειρον, οὐδὲ μέ-
γας ἔξει οὐδὲν· ποσὸν γὰρ πῆξαι.
5 Ἐπὶ ἐπεὶ καὶ αὐτὸ * ὅ ἐν πολλὰ χῶς λή-
γει, ὥσπερ τὸ ὄν, σκεπτόμεν τίνα ὅπῃον λέ-
γουσιν εἶναι τὸ πᾶν· λέγεσθαι δ' ἐν, ἢ ὅ
συνεχές, ἢ τὸ ἀδιαίρετον, ἢ ὡν ὁ λόγος ὁ
αὐτὸς καὶ εἷς, ὁ τῷ πᾶσι εἶναι, ὥσπερ μέν
καὶ οἶκος.

Pp 9

Quid. si in
vel si mi
mum, aut
mi mium.
quia vul-
gata le-
ctio bis
idem qua-
re ndum
propono-
re videtur.
ἡ. μαρτυρῶν
αὐτῶς λέγει.
ἡ. ὡς εἰς
αὐτόν.
ἡ. ὡς π.

A 6 Itaque si ens continuum est; multa est, quod est vnum: quia continuum est diuisibile in infinitum. 7 Est autem dubitatio de parte ac toto, (quæ fortasse nihil ad hanc rationem facit, sed ipsa per se spectanda est,) verum pars & totum sint vnum, an multa: & quomodo sint vnum vel multa: & si sunt multa, quomodo multa: (ac de partibus non continuis est eadem disputatio,) & si vtraque pars cum toto vnum sit, utpote indiuidua: hinc effici ut & ipsæ partes inter se vnum sint. 8 At verò si vnum est ens ut indiuiduum: nihil erit quantum, aut quale: proinde ens nec erit infinitum, ut inquit Melissus: nec finitum, ut ait Parmenides: finis enim seu terminus indiuiduum est, non id quod est finitum. 9 Sed si omnia entia sunt definitione vnum, ut vestimentum & indumentum; accidit eis, ut Heracliti sermonem pronuntient. eadem enim erit essentia boni, & mali: item non boni, & boni. quocirca idem erit & bonum, & non bonum: nec non homo & equus: nec de hoc erit disputatio, an omnia entia sint vnum, sed eo potius, an nihil sint: item tale esse, & tantum esse, idem erunt. 10. Posterius quoque, sicut veteres, conturbati sunt, verentes ne quando eis accideret ut dicerent idem simul esse vnum & multa. quare nonnulli verbum est auferebant, ut Lycophron: alii verò orationem reformabant, non dicentes hominem album esse, sed albescere: nec hominem esse ambulans, sed ambulare: ne verbum est adiungentes, multa esse efficerent, quod est vnum: quasi vno modo dicatur vnum aut ens. 11 Entia verò multa sunt, vel definitione, (ut alia est albi essentia, & musici: eisdem tamen subiecto insunt: multa igitur est, quod est vnum, vel diuisione, ut totum & partes. Hic verò ambigebant, & fatebantur, quod vnum est, esse multa: quasi idem non posset esse vnum & multa: non propterea tamen opposita concedebant: est enim vnum, & potestate, & actu. 13 Iis igitur qui hoc modo aggrediuntur, apparet fieri non posse, ut ea quæ sunt, vnum sint

Cap. IV.

ATque ea ex quibus demonstrant, soluere non *est* difficile. utriusque enim litigiosè ratiocinantur, tam Melissus quàm Parmenides. etenim falsa sumunt, neque concludunt: sed magis importuna *est* ratio Melissi, nec habet ullam dubitationem: verùm vno absurdo dato, cætera sequuntur: hoc autè non *est* difficile.

2 Viriosè igitur Melissum argumentari perspicuum est. sumpsisse enim putat, si quicquid est factum, habet principiū, etiā quod non est factū, non habere principium. 3 Deinde & hoc absurdū est, existimare quamlibet generationem, non tantū simplicē, sed etiā variationē, rei quoque principium habere, non solum tēporis, quāsi non fiat simul vlla mutatio. 4 Insuper cur est immobile, si sit vnum? sicut enim pars, cū sit vna, ut hæc aqua, mouetur in eodē loco: cur non etiam vniuersum ita mouebitur? præterea variatio quā ob causam esse non poterit? 5 At verò nec forma potest esse vnum, sed tantū eo ex quo: hoc autem modo vnū esse etiam phisici quidam dicūt: illo autem modo nequaquam: homo namque ab equo forma diuersum est, & cōtraria inter se differunt. 6 Sed & aduersus Parmenidem idem est rationū modus, & si quia alii sunt proprii: ac solutio est, partim quia falsa sumit, partim quia non cōcludit. 7 Falsa sumit, quatenus accipit ens simpliciter dici, cum dicatur multis modis. 8 Nō concludit autē: quia si sola alba sumpta fuerint, cū albū vnā rē significet, nihilominus multa alba erunt non vnum: quoniam albū neque continuatione vnum erit, neque definitione. diuersa enim erit essentia albi, & subiecti suscipientis album: ac nihil erit separabile præter albū: non enim differt, quatenus est separabile, verū albi essentia, & eius cui albus inest, diuersa est. sed hoc Parmenides nondū viderat. 9 Necessè igitur est, ut qui dicūt ens esse vnū, non solū sumant ens significare vnū cui attribuitur, sed etiā sumant quod est propriè atq; essentialiter ens, & quod est propriè atq; essentialiter vnum. accidens enim de subiecto aliquo dicitur. quare si ens sit vnum accidens: certè id cui ens accidit, non erit: quādoquidē est diuersū ab ente: erit igitur aliquid nō ens. ergo nō erit aliud, quā id quod est propriè atq; essentialiter ens: siquidē aliud entis essetia nō habebit, nisi ens multa significet, ita ut vnū quodque sit aliquid. atqui supponitur ens vnā rem significare. 10 Si igitur quod propriè atq; essentialiter est ens, nulli accidit, sed ei aliud accidit: cur ens significat potius id quod propriè atq; essentialiter est ens, quā non ens? nam si idem sit propriè atq; essentialiter ens, nec non album, albi verò essentia non sit propriè atque essentialiter ens: (etenim nullum ens potest ei accidere; certè, cū non sit ens præter id quod est propriè atque essentialiter ens, album non erit ens: nec tamen ita, quasi aliquid non ens, sed omnino est non ens. Quod igitur est propriè atque essentialiter ens, est non ens: verè enim dicitur esse album: hoc autem significabat non ens. 11 Quapropter si etiam album significat id quod propriè atq; essentialiter est ens, profectò ens multa significat.

Tom. I.

A 2 Οὐ μὲν οὖν τὸ αὐτὸ ἀπολογίζεσθαι * Μελισσος, δὴ λανθάνει· οἶεται γὰρ εἰληφέναι, εἰ τὸ ἡρόδοτος. Vide Elé- chor. l. c. 4
 ἀρχὴν ἔχει ἀπὸ τοῦ, ὅτι ἐπὶ τὸ μὴ ἡρόδοτος οὐκ ἔχει. 3 Εἰπε δὲ τὸ αὐτὸ πάλιν, τὸ * πομπὴς οἶον * π. οὐδὲν
 ἀρχὴν τῆς πομπῆς, καὶ μὴ τῆς χροῦ, καὶ ἡρώδης μὴ τῆς ἀπλῆς, ἀλλὰ ἀλλοιό-
 σις, ὡς οὐκ ἀδύνατον ἡρόδοτος μεταβο-
 λῆς. 4 Εἰπε καὶ ἀπὸ τῆς ἀκίνητος, εἰ ἐν;
 ὡς οὐ γὰρ ἐπὶ τὸ μέγεθος ἐν ὄν, τοῦ δὲ οὐδὲν, κα-
 νὴν * οὐκ αὐτὴν, ἀπὸ τῆς οὐ καὶ πάλιν; εἰπε καὶ
 ἀλλοιόσις δὲ τῆς οὐκ αὐτῆς; 5 Ἀλλὰ μὲν οὐ, ἀλλὰ τὸ εἶδαι οἶον π. οὐδὲν
 οὕτως δὲ ἐν καὶ τῆς φησὶν τῆς λέγειν, Themist.
 ἐκείνως δ', οὐκ αὐτὴν γὰρ ἵππου ἐπὶ τῆς
 τῶν εἶδαι, καὶ τῶν ἀμύτων ἀλλήλων. 6 Καὶ
 τῶν Παρμενίδου δὲ, ὁ αὐτὸς ἔπος τῆς
 λανθάνει, καὶ εἰ τῆς ἀλλοιόσις εἶσι καὶ ἡ λυ-
 σις, πῶ μὴ οἶον τῆς φησὶν, πῶ δὲ οἶον οὐ συμ-
 περαίνεται. 7 Ὑποθέσθαι μὲν, ἢ ἀπλῶς λαμ-
 βάνει τὸ ὄν λέγεσθαι, λεγόμενον πολλαχῶς.
 * Ασυμπέρατος δὲ, ὅτι εἰ μὴ τὰ λεγόμενα
 λανθάνει, σημαίνοντος ἐν τῆς λεγόμεν, οὐδὲν
 ἡττον πολλαχῶς τὰ λεγόμενα, καὶ οὐκ ἐπὶ οὐτε γὰρ
 τῆς συνεχίας ἐν ἑσσι τὰ λεγόμενα, οὐτε τῶν λε-
 γομεν. ἄλλο γὰρ ἑσσι τὸ οἶον λεγόμεν, ἐπὶ τῆς
 διγμείας, καὶ οὐκ ἑσσι * τῶν τὰ λεγόμενα οὐ-
 δὲν χωριστῶν· οὐ γὰρ ἢ χωριστῶν, ἀλλὰ τὸ οἶον
 ἑπὶ τῶν λεγόμεν, καὶ ὡς ἀρχαί. ἀλλὰ τῶν
 τῶν Παρμενίδου οὐκ οὐ συνεχίας. 6 Ἀνάγκη
 δὲ λαβόν τῶς λέγειν ἐν τὸ ὄν οἶον, μὴ μόνον
 ἐν σημαίνον τὸ ὄν, καὶ ὡς ἀπὸ κατηρηθῆναι, ἀπὸ
 λαβὴ καὶ οὐκ οἶον, καὶ οὐκ ἐπὶ τὸ γὰρ συμβεβη-
 χὸς καὶ ἀποκειμένου πῶς λέγεται. ὥστε
 ὡς συμβεβηκε τὸ ὄν, οὐκ ἑσσι ἑπὶ τῶν
 ὄντος· ἑσσι τῆς ἀρχῆς οὐκ ὄν. * ὡς γὰρ δὴ ἑσσι
 ἄλλοι οὐκ οἶον τὸ οὐκ ὄν. οὐ γὰρ ἑσσι οἶον τῆς
 αὐτῆς οἶον, εἰ μὴ πολλαχῶς τὸ ὄν σημαίνει οὐ-
 πως, ὥστε οἶον τῆς ἑσσι. ἀλλὰ ἀπολείπεται τὸ
 ὄν σημαίνον ἐν. 10 Εἰ οὖν τὸ οὐκ ὄν μὴ δι-
 νὶ συμβεβηκεν ἀλλὰ ἐκείνως, τί μᾶλλον τὸ οὐ-
 κ ὄν σημαίνει τὸ ὄν, ἢ μὴ ὄν; εἰ γὰρ ἑσσι
 τὸ οὐκ ὄν, τὸ αὐτὸ καὶ λεγόμεν, τὸ λεγόμεν δὲ
 οἶον μὴ ὄν οὐκ ὄν. οὐδὲν γὰρ οὐδὲν συμ-
 βεβηκεν αὐτῶν οἶον τῶν τὸ ὄν. οὐδὲν γὰρ ὄν ὡς
 οὐκ ὄν οὐκ ὄν. οὐκ ὄν οὐκ ὄν τὸ λεγόμεν· οὐκ οὐ-
 πως δὲ, ὡς οὐκ ὄν μὴ ὄν, ἀλλὰ ὅλως μὴ ὄν.
 τὸ ὄν οὐκ ὄν, οὐκ ὄν· ἀληθὲς γὰρ εἰ-
 πῶν, τὸ ὅτι λεγόμεν· τῶν δὲ οὐκ ὄν ἐσσι
 μὴ. 11 Ὡς τε εἰ καὶ τὸ λεγόμεν ἐσσι
 οὐκ ὄν, πλείω ὄν σημαίνει τὸ ὄν.

Pr iij

12 Οὐ πῶντιν οὐδὲ μείζους ἔχει τὸ ὄν, εἴ-
 πορ ὅσοι τὸ ὄν· ἐκαστὸν γὰρ ἐπεὶ τὸ εἶναι
 τῆς μορῆς. 13 Οὐ δὲ διαρεῖται τὸ ὅσοι ὄν
 εἰς ὅσοι ὄν τι ἄλλο, καὶ πάλιν λόγῳ φανερόν.
 οἷον ὁ ἀνθρώπος εἰ ἔστιν ὅσοι ὄν τι, αἰάνκη καὶ
 τὸ ζῶον, ὅσοι ὄν τι εἶναι, καὶ τὸ δίποδον· εἰ γὰρ
 μὴ ὅσοι ὄντα, συμβεβηκότα ἔσται. ἢ οὐκ ὅσοι
 ἀνθρώποι, ἢ ἄλλα ζῷα ὑποκειμένη· ἀλλ'
 ἀδιώαται. 14 Συμβεβηκὸς τε γὰρ ἔσται, καὶ
 λέγεται τῷτο, ἢ ὁ ἐοδὲς ἔχει ὑποκείμενον
 καὶ ὑποκείμενον· ἢ ὁ ὑποκείμενος ἐν τῷ λό-
 γῳ * τῷτο ὅσοι συμβεβηκέναι, οἷον, τὸ μὴ κατὰ
 αἰσθάνειν, ὡς χειρὶς μόνον· ἐν δὲ τῷ σιμῶν ὑ-
 ποκείμενον ὁ λόγος ὁ τῆς ῥινός, ἢ φανερὸν συμ-
 βεβηκέναι τὸ σιμῶν. 15 Εἴτι, ὅσα ἐν τῷ ὅσοι
 σιμῶν λόγῳ ἔνεστιν, ἢ ἔξ ὧν ὅτιν, ἐν τῷ λό-
 γῳ τῷ ὅσοι, ὅσοι ἐν τῷ ὅσοι ὁ λόγος ὁ τῆς
 ὅλου, οἷον ἐν τῷ δίποδι ὁ τῆς ἀνθρώπου, ἢ
 ἐν τῷ λυκῷ, ὁ τῆς λυκοῦ ἀνθρώπου. 16 Εἰ πῶντιν
 αἰσθάνειν τῷτο τῷτο τῷτο, καὶ
 τῷ ἀνθρώπου συμβεβηκέναι τὸ δίποδον, ἀνάγ-
 κη χειρὶς εἶναι αἰσθάνειν· ὡς τε ἐοδὲς ἔχει αἰσθάνειν
 δίποδον εἶναι τὸν ἀνθρώπον, ἢ ἐν τῷ λόγῳ ὅσοι
 τῆς δίποδος ἐοδὲς ὁ τῆς ἀνθρώπου λόγος·
 ἀλλὰ ἀδιώαται· ἐκείνο γὰρ ἐν τῷ ὅσοι
 ὅλου λόγῳ ἔνεστιν. 17 Εἰ δ' ἄλλα συμβεβη-
 κέναι τὸ δίποδον, καὶ τὸ ζῶον, καὶ μὴ ὅτιν ἐκ-
 τερεν ὅσοι ὄν τι, καὶ ὁ ἀνθρώπος αἰσθάνειν τῷ
 συμβεβηκέναι τῶν ἄλλων. ἀλλὰ τὸ ὅσοι ὄν τι, ἔσται
 μηδενὶ συμβεβηκός· καὶ κατὰ οὐκ ἀμφω, καὶ
 ἐκαστὸν, καὶ τὸ ἐν τῷ ὅσοι λεγόμενον. 18 Εἰ
 ἀδιαρεῖται ἄρα * τὸ πᾶν. 19 Εἰποὶ δὲ ἐν-
 εἰσὶν αἱ δόξαι πῶντιν λόγοις ἀμφοτέρους· πάλιν μὲν, ὅτι
 πᾶν ἐν, εἰ τὸ ὄν ἐν σημαίνει, ὅτι ὅτι καὶ τὸ
 μὴ ὄν· πάλιν δὲ * τῆς διχονομίας, ἀπὸ ποίη-
 σιμῶν μετὰ τῶν. 20 Φανερόν δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἀ-
 ληθές, ὡς εἰ ἐν σημαίνει τὸ ὄν, ἢ μὴ οἷον τε
 ἀμφοτέρω ἀντίφασιν εἶναι, οὐκ ἔσται οὐδὲν μὴ
 ὄν· οὐδὲν γὰρ καλύπτει μὴ ἀπλῶς εἶναι, ἀλ-
 λὰ μὴ ὄν ἢ εἶναι τὸ μὴ ὄν. * τὸ δὲ φανερὸν πᾶν
 αἰσθάνειν τὸ ὄν, ὡς εἰ μὴ πῶντιν ἄλλω ἐν πᾶν ἐο-
 δαί, ἀπὸ ποίη. τίς γὰρ μαρτυρεῖ αἰσθάνειν τὸ ὄν, εἰ
 μὴ τὸ ὅσοι ὄν τι εἶναι. εἰ δὲ τῷτο, * οὐδὲ οὕτω
 καλύπτει, πολλὰ τὰ ὄντα εἶναι, ὡς ἂν εἴρηται.
 21 Οἱ μὲν οὕτω οὕτως ἐν εἶναι τὸ ἐν ἀδιώαται,
 δηλον.

Vicomer-
 casus legit,
 i. n. m. cu
 vide.

π. π. δ. φ.

π. π. δ. φ.
 π. π. δ. φ.

12 Ergo nec magnitudinem ullam ens ha-
 bebit, siquidem ens *nil aliud est quam* quod
 est proprie & essentialiter ens: quoniam v-
 triusque partis essentia est diuersa. 13. Id
 autem quod est proprie & essentialiter ens,
 diuidi in aliud proprie atque essentialiter
 ens quiddam, etiam ratione perspicuum est.
 Veluti, si homo est proprie atque essen-
 tialiter ens quiddam, necesse est, & animal,
 & bipes esse proprie atque essentialiter ens
 quiddam. nisi enim proprie atque essential-
 iter entia sint, accidentia erunt. aut igitur
 homini *accident*, aut alii cuiquam subiecto.
 atqui hoc est impossibile. 14. Id enim est ac-
 ciditur accidens, vel quod potest inesse &
 non inesse, vel in cuius definitione inest id
 cui accidit. exempli causa, sedere, est acci-
 dens, tamquam quod separatur: in limo au-
 tem inest ratio nasi, cui dicimus limum ac-
 cidere. 15 Præterea quæcumque insunt
 in oratione definitiua, aut ex quibus res
 constat, in horum definitione non inest ra-
 tio totius: ut in bipede non inest ratio homi-
 nis: aut in albo non inest ratio albi hominis.
 16 Si igitur ista hoc modo se habent, & bi-
 pes homini accidit: necesse est ipsum esse
 separabile, adeo ut homo possit esse non bi-
 pes; aut in bipedis definitione inerit homi-
 nis ratio, sed hoc est impossibile: quoniam
 illud in huius definitione inest. 17 Quod si
 alii subiecto accidant bipes & animal, ac
 neutrum sit proprie atque essentialiter ens
 quoddam; certe & homo erit in eorum nu-
 mero quæ alii accidunt. atqui illud esto pro-
 prie atque essentialiter ens quoddam, quod
 nulli accidit. Item de quo ambo siue v-
 trumque, de eo id quoque quod ex his con-
 stat, dicatur. 18 Ex indiuiduis igitur vniuer-
 sum constat. 19 Nonnulli autem vtrique ra-
 tioni sunt assensu: alteri quidem, quæ concluditur
 omnia esse vnum, si ens significet v-
 num: nam alioqui esset etiam non ens. al-
 teri verò, per bipertitam diuisionem effi-
 ciendo magnitudines indiuiduas. 20 Per-
 spicuum autem est non esse verum, si ens si-
 gnificet vnum, & contradictio simul esse
 nequeat, sequi ut nullum non ens sit. nihil
 enim vetat, sumi non ens, quod non simpli-
 citer sit non ens, sed non ens quiddam. Hæc
 igitur assertio, si non est aliud quiddam
 præter ipsum ens, omnia vnum fore, absur-
 da est. quis enim intelligit ipsum ens aliud
 esse, quam quod est proprie & essentialiter
 ens quiddam? quod si verum est, nihil prohibet
 sic esse multa entia, ut dictum fuit.
 21 Ergo ita ens vnum esse non posse, perspi-
 cuum est.

Physicorum opiniones de rerum naturalium principiis, & earum examen.

CAP. V.

VT autem physici dicunt, duo sunt A modi. 2 Alii namque; cum ens vnum statuerunt, videlicet corpus quod est subiectum, nempe aut trium elementorum aliquod, aut aliud, quod est igne densius, aëre rarius, reliqua gignunt, densitate ac raritate multas res efficiendo. Hæc verò sunt contraria: vniuersaliter autem sunt, exuperantia & defectio: ut magnum & paruum asserit Plato: præterquam quod hic quidem ista facit materiam, vnum autem, formam: illi autem vnum quod subiectum est, materiam; contraria verò, differentias & formas. Alii autem ex vno contrarietates quæ in eo insunt, secernunt: quemadmodum ait Anaximander, & quicumque inquirunt vnum & multa esse entia, sicut Empedocles, & Anaxagoras. ex eo namque quod mixtum est, hi quoque reliqua secernunt. differunt autem inter se: quoniam ille horum circuitum facit, hic verò semel: & hic quidem infinitas & similes partes, & contraria esse inquit: ille verò ea tantum quæ vocantur elementa. 4 Videtur autem sensisse Anaxagoras sic esse infinita: quia existimauit communem physicorum opinionem esse veram, ex nihilo nihil fieri. Ideo namque sic inquirunt,

*Erant simul omnia. &
Fieri tale, est variari.*

Alii verò aiunt esse confusionem & secretionem. 5 Præterea mouetur Anaxagoras eo quod contraria ex se inuicem fiunt: inerant igitur. nam si necesse est, ut quicquid sit, vel ex entibus fiat, vel ex non entibus: hoc autem, ut ex non entibus fiat, est impossibile: (in hanc enim sententiam consentiunt quicumque de natura differunt,) quod reliquum est necessariò euenire censent, ut fiat ex iis quæ sunt & insunt, sed propter molis paruitatem sensu à nobis non percipiuntur. Idcirco aiunt quodlibet esse cuilibet admixtum, quia quodlibet ex quolibet fieri cernunt. Videri autem res differentes & appellari diuersas inter se, ex eo quod propter multitudinem infinitorum quæ in mixtione insunt, exsuperat: totum enim syncerè album, aut nigrum, aut carnem, aut os non esse: sed cuius plurimum quæque res habet, hoc videri *esse rei naturam esse.*

Tom. I.

ΩΣ δ' οἱ φυσικοὶ λέγουσι, δύο ἔσονται εἶ-
σιν. 2 Οἱ μὲν γὰρ ἐν ποιήσασιν ὅ
ὄν σῶμα ὁ ὑποκείμενον, ἢ τῷ περιέχοντι, ἢ
ἄλλο, ὃ ἐστὶ πυρρὸς μὲν πυκνότερον, αἰεὶς δὲ
λεπτότερον, τὰλλα ἡμιῶσι, ποικιλοτάτη καὶ
μυώτατι πολλὰ ποιῶντες. ταῦτα δ' ὅτι
ἐσάντια. καὶ τοῦ δ' ὑποφύου καὶ ἐλλείψεως,
ὥσπερ τὸ μέγα φησὶ Γλάτων ἐπὶ τῷ μικρῷ.
πλεονέχοντι, ὃ μὲν, ταῦτα ποιεῖ ἕλκω. τὸ δ' ἐν,
τὸ εἶδος. οἱ δὲ, ὁ μὲν ἐν τῷ ὑποκείμενον, ἕλκω.
ταῦτα δ' ἐσάντια, ἀφ' ὧν φέρεται καὶ εἶδη. 3 Οἱ δὲ
ἐκ τῶ ἐνὸς ἐσάντιας ταῦτα ἐσάντιας ἐκ κρί-
νοισιν, ὥσπερ Ἀναξίμανδρος φησὶ. καὶ ὅσοι ὅ
ἐν καὶ πολλὰ φασιν * εἶ), ὥσπερ Ἐμπεδο-
κλῆς ἐπὶ Ἀναξαγόρας. ἐκ τῶ μίγματος γὰρ
ἐοῖσι ἐκρίνοισιν τὰ ἄλλα. ἀφ' ὧν φέρεται δ'
ἀλλήλων, τὰ τὸν μὲν φέροντι ποιεῖν * φέ-
των. τὸν δ' ἀπαξ. καὶ τὸν μὲν, ἀπειρα, τὰ τε
ὁμοιομερῆ, καὶ τὸμαστικά. τὰ δὲ, τὰ καλούμενα
εἰσάγια μόνον. 4 Εἰκοι δὲ Ἀναξαγόρας οὐ-
τως ἀπειρα οἰηθῆναι τὰ εἰσάγια, ἀφ' ὧν τὸ ὑ-
ποφύου μὲν πλεονέχοντι δόξαν τῷ φυσικῷ
εἶ), ἀληθῆ, ὡς οὐ γινόμενα ἐσάντια ἐκ τῶ
μὴ ὄντος. ἀφ' ὧν τὰ γὰρ οὕτως λέγουσιν, *

Ἡ ὁμοῦ τὰ πάντα, * καὶ

Τὸ γίνεσθαι τοῖονδε

Καθίστηται ἀλλοιοῦσθαι.

Οἱ δὲ, σύγκρισιν καὶ ἀφ' ὧν φέρεται. 5 Ἐπὶ δὲ, ἐκ
τῶ γίνεσθαι ἐξ ἀλλήλων τὸμαστικά. ἐκ πρῶ-
τοι ἀρα. εἰ γὰρ πᾶσι μὲν τὸ γινόμενον ἀνάγκη
γίνεσθαι ἢ ἐξ ὄντων, ἢ ἐκ μὴ ὄντων. τούτων
δὲ, τὸ μὲν ἐκ μὴ ὄντων γίνεσθαι ἀδύνατον.
D τὰ γὰρ ταῦτα ὁμογενομένουσι τῆς δόξης ἀ-
πομυθεῖσι οἱ φέροντες (ὅτι φέροντες) τὸ λοιπὸν ἢ δι' συμβαί-
ναι ἐξ ἀνάγκης ἐσάντιας, ἐξ ὄντων μὲν καὶ
ἐκ πρῶτον γίνεσθαι. ἀφ' ὧν δὲ σμικρότητα
τῷ ὄγκῳ, ἐξ ἀναμειβόμενων ἡμῶν. 6 Διὸ φασὶ
πᾶσι ἐκ πρῶτον μεμῆσθαι, ὅτι πᾶσι ἐκ πρῶ-
τοις ἐσάντων γινόμενον φαίνεται δὲ ἀφ' ὧν φέρεται
ταῦτα, καὶ παραπαραφύεσθαι ἑτέρα ἀλλήλων,
ἐκ τῶ μάλιστα ὑποφύου, ἀφ' ὧν τὸ πλεονέ-
χος ἐν τῷ μίξει τῷ ἀπείρῳ εἰλικρινάς μὲν
E γὰρ ὅλον λευκὸν ἢ μέλαν, ἢ σάρκα, ἢ ὀ-
σπύ, ὅτι εἶ). ὅπου δὲ πλεονέχοντι ἕκαστον ἔχει,
τὸ δὲ δεινὸν εἶ) πλεονέχοντι τῷ φέροντι τῷ φερόμενῳ.

Pr iiij

Metaph. I.
2. c. 4.
De gene-
ratione &
corrup. I. i.
c. 1.

Argyropylus ὅπου
legit, &
πολλοί, ὅτι
νὺ ὑπὸ.

7 Εἰ δὲ τὸ μὲν ἀπειρον, ἢ ἀπειρον, ἀγνοῦν, τὸ μὲν καὶ τὸ πλήθος ἢ μέγεθος ἀπειρον, ἀγνοῦν ποσὸν ἢ τὸ δὲ καὶ εἶδος ἀπειρον, ἀγνοῦν ποσὸν πᾶν. ἥν δ' ἀρχὴν ἀπείρων οὐκ ὄντων καὶ καὶ πλήθος καὶ καὶ εἶδος ἀδυνάτων εἶδεναι ἢ ἐκ τούτων. * οὕτω γὰρ εἶδεναι τὸ σῶμα τὸν ἀπολαμβάνον, ὅτι εἰδῶμεν ἐκ τῶν ὅτι ποσὸν ὅτιν. 8 Ἐπὶ δὲ, εἰ αἰάγνη, οὐδ' ὁ μείων ἐδίδχεσθαι ὀπληκτοῦν (ἢ) καὶ μέγεθος καὶ συμμρότητα, ἐὰν δὲ ἐδίδχεσθαι. λέγω δὲ ἥν ποιόντων πᾶσι μείων, εἰς ὃ ἐνυπὸν χον διαμρῆσαι ὅλον· εἰ δὲ ἀδυνάτων, ζῶν ἢ φυτὸν ὀπληκτοῦν (ἢ) καὶ μέγεθος καὶ μίκρότητα, φανερόν ὅτι οὐδὲ ἥν μείων ὀπλοῦν. ἔστι γὰρ καὶ ὅλον ὁμῶς. σαρξ δὲ καὶ ὅσον, ἐκ τῶν ποιῶντα, μέρη ζῶν, καὶ οἱ καρποὶ, ἥν φυτῶν. δὴ λοιπὸν πᾶσι ὅτι ἀδυνάτων, (σάρκα, ἢ ὅσον, ἢ δὴ λὸν ὀπληκτοῦν (ἢ) ὁ μέγεθος, ἢ ὅτι ὁ μείζων, ἢ ὅτι ὁ ἐλαττων. 9 Ἐπὶ, εἰ ἀπὸ μέρους εἰς ὅσον καὶ τῶν ποιῶντα ἐκ ἀλλήλων, ἐκ μὴ γὰρ, ἀλλ' ἐκκρίνεται ὁόντα, λέγεται δὲ ἀπὸ τῆς πλείονος, γὰρ ὅτι ὁ ὅσον ὀπλοῦν (ἢ) ἐκ τῶν σαρκὸς ὅσον ἐκκρίνομεν, καὶ (σάρξ ὅτι ὅσον) ἀπὸ δὲ σῶμα πεπερασμένον ἀμρῆσαι ὑπὸ σῶματος πεπερασμένου. φανερόν ὅτι οὐκ ἐδίδχεσθαι ἐκ τῶν ἐκ τῶν ὀπλοῦν ἀφαιρεθῆναι γὰρ ἐκ τῶν ὅσον σαρκὸς, καὶ πάλιν ἀλλὰς γινώσκον ἐκ τῶν λοιπῶν ἀπὸ κρίσεως, εἰ καὶ αἰεὶ ἐλαττων ἔστι ἢ ἐκκρίνομεν, ἀλλ' ὁμῶς οὐχ ὑπερβάλλει μέγεθος πᾶσι τῆς συμμρότητι. ὥστε, εἰ μὲν εἴηται ἢ ἐκκρίσις, οὐχ ἀπὸ μέρους ἐκ τῶν ποιῶν. ἐκ γὰρ τῶν λοιπῶν ὅσον ἐκ τῶν ποιῶν (σάρξ. εἰ δὲ μὴ εἴηται, ἀλλ' αἰεὶ ἔξει ἀφαιρέσις, ἐκ πεπερασμένου μεγέθους ἴσα πεπερασμένα ἐκ τῶν ποιῶν, ἀπειρον ὁ πλήθος. τῶν δ' ἀδυνάτων. 10 Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ ἀπὸ μέρους σῶμα ἀφαιρεθῆναι πᾶσι ἐλαττων αἰάγνη γίνεσθαι, τῆς δὲ (σαρκὸς) ὅσον ὁ ποσὸν καὶ μέγεθος καὶ συμμρότητι φανερόν ὅτι ἐκ τῶν ἐλαττων (σαρκὸς) οὐδὲν ἐκκρίνομεν σῶμα. ἔστι γὰρ ἐλαττων τῆς ἐλαττων. 11 Ἐπὶ δ', ἐκ τῶν ἀπείρων σῶμασις ἐνυπὸν καὶ ἢ δὴ (σάρξ ἀπειρος, καὶ αἷμα, καὶ ἐγκέφαλος, κεχωρισμένα μέρη ἀπ' ἀλλήλων. οὐδὲν δὲ ἢ ὅτι ὄντα, καὶ ἀπειρον ἔκαστον. τῶν δ' ἄλλων.

12 Τὸ δὲ μὲν ποσὸν ἀφαιρεθῆναι, οὐκ εἰδῶμεν μὲν λέγεται, ὅπως δὲ λέγεται. γὰρ πᾶσι ἀφαιρεθῆναι. εἰ

A 7 Si igitur infinitum, quia infinitum, ignotum est: sanè quod numero vel magnitudine est infinitum, ignoratur quantum sit: quod verò formā est infinitum, ignoratur quale sit. si verò principia tam numero quàm formā sunt infinita, impossibile est ea nosse quæ ex his constent. nam ita demum compositum nosse existimamus, cū novimus ex quibus & quot constet. 8 Præterea, si necesse est ut cuius pars quantacumque esse potest magnitudine & parvitate, etiam ipsum totum quantacumque esse possit, (cuiusmodi autem partium aliquam dico, inquam, cū in toto insit, ipsum totum dividitur;) impossibile autem est animal aut plantam quantacumque esse magnitudine & parvitate: manifestum est ne partium quidem ullam quantacumque esse posse: alioqui similiter etiam totum quantacumque esset. atqui caro, & os, & cuiusmodi alia sunt partes animalis: nec non fructus sunt partes plantarum. Patet igitur non posse carnem, aut os, aut aliud quidpiam tale quantumcumque esse magnitudine, siue augendo, siue diminuendo magnitudo spectetur. 9 Præterea, si cuiusmodi omnia in se vicissim insunt, nec fiunt, sed cum insint secernuntur, appellationem verò sumunt ab eo quod plus est, fit autem ex quovis quodvis, (ut ex carne aqua per secretionem, & caro ex aqua) omne autem corpus finitum consumitur à corpore finito: manifestum est non posse in vnoquoque vnumquodque inesse. ablata enim carne ex aqua, & rursus alia carne facta ex residua aqua per secretionem, quanquam ea quæ secernitur, semper minor erit, tamen magnitudinem aliquam parvitate non superabit. Quocirca si secretio consistet, non inerunt omnia in omnibus: quoniam in aqua residua non inerit caro. sin autem non consistet, sed fiet semper ablatio: profecto quæ in re finita inerunt, magnitudine æqualia ac finita, multitudine autem infinita erunt: quod est impossibile. 10 Ad hæc, si necesse est omne corpus aliquo ablato minus fieri, carnis autem quantitas definita est, tam ratione magnitudinis, quàm parvutatis; manifestum est, ex minima carne nullum corpus secretum iri: alioquin erit minus carnis minima. 11 Præterea in infinitis corporibus inesse iam posset caro infinita, & sanguis, & cerebrum: atque hæc à se invicem separata, quæ nihilominus essent, & quidem singula infinita: quod est à ratione alienum. 12 Quod autem ait Anaxagoras, nunquam secretum iri, non quidem scitè dicitur, rectè tamen dicitur: quoniam affectiones sunt inseparabiles.

si igitur mixti sunt colores & habitus : si discernantur, erit aliquod album, aut salubre, quod non erit aliud quiddam, nec de subiecto dicitur. Quapropter mens illa inepta erit ea quærens quæ fieri nequeunt : siquidem vult discernere hoc autem est factu impossibile,) tam secundum quantitatem, quàm secundum qualitatem : & quidem secundum quantitatem, quia non datur minima magnitudo : secundum qualitatem autem, quoniam affectiones sunt inseparabiles. 13 Nec verò generationem rectè sumit ex iis esse quæ formam similem habent. nam lutum partim in lura diuiditur, partim non diuiditur. nec vt lateres ex domo, & domus ex lateribus, ita etiam aqua & aer ex se inuicem sunt & fiunt. 14 Præstat autem pauciora & finita principia sumere : quod quidem facit Empedocles.

A τὸν μέμικται τὰ χρώματα ἐκ αἰθέρος, ἐκ ἀέρος, ἐκ πυρὸς, ἐκ ὕδατος, ἢ ἐκ τῶν τε ἁπλῶν, ἢ ἐκ τῶν μιγνύμενων. ὥστε ἅπαντα τὰ αἰδιώματα ζῆναι ὁ νοῦς, εἴτε βλάπεται μὴ ἀφ' αἰθέρος, τῆτο δὲ ποιῆσαι αἰδιώματα, καὶ κατὰ ποσὸν καὶ κατὰ ποιόν. καὶ κατὰ μὲν ποσόν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐλάχιστον μέγεθος. καὶ δὲ κατὰ ποιόν, ὅτι ἀφ' αἰθέρος τὰ πάντα. 13 Οὐκ ὀρθῶς δὲ οὐδὲ πλὴν ἡμεῖς λαμβάνομεν τῶν ὁμοιοφθόνων. ἔστι γὰρ ὡς ὁ πολλὸς εἰς πολλοὺς διαιρεῖται, ἔστι δ' ὡς ὁ ὕψος ὁ αὐτὸς ὅσος, ὡς πλῆθος ἔξ οἰκίας, καὶ οἰκία ἐκ πλῆθους, ὅταν δὲ ἐκ ὕδατος ἐκ ἀέρος ἢ ἀλλήλων καὶ εἰς καὶ γίνονται. 14 Βέλτιον δ' ἐλάχιστον ἐπιπερασμένα λαβεῖν, ἢ πολλὰς Ἐμπειδοκλῆος.

Principia esse contraria.

CAP. VI.

Omnes igitur ea quæ contraria sunt, principia esse statuunt, tam ij qui dicunt vniuersum esse vnum quod non mouetur. (etenim Parmenides calidum & frigidum principia facit : hæc autem appellat ignem & terram.) quàm ij qui rarum & densum. Democritus quoque solidum & inane principia statuit : quorum illud rationem entis, hoc verò rationem non entis habere ait. præterea solida illa distinguit situ, figurâ, ordine : (hæc verò sunt contrariorum genera :) situ, vt supra, infra, ante, retro : figurâ, vt angulis præditum, angulis carens, rectum, circulare. Omnes igitur quodammodo ea quæ contraria sunt rerum principia statuere, manifestum est. 2 Atque hoc rationi est consentaneum : oportet enim principia nec ex se inuicem esse, nec ex aliis, & ex ipsis esse omnia. primis autem contrariis hæc insunt. nam, quia prima sunt, ex aliis non sunt, & quia sunt contraria, non sunt ex se inuicem, sed & hoc quod postremo posuimus, vt ex ipsis omnia fiant, ratione considerandum est quomodo accidat. 3 Primum igitur sumendum est, in omnibus entibus ita esse natura comparatum, vt nec agat quoduis in quoduis, nec patiatur quodlibet à quolibet, nec fiat quodcumque ex quocumque, nisi quis hæc sumat ex accidendi. 4 Nam qui fieri possit album ex musico, nisi albo aut nigro musicu accidat : sed album fit ex non albo : atque ex hoc, non quouis, sed ex nigro, vel ex interiectis coloribus. musicum quoque fit ex non musico : nec tamē ex quouis sed ex musica ex parte, aut si quid est his interiectum.

C ΠΑΡΤΕΣ δὲ τὰ μὲν πάντα ἀρχαὶ ποιοῦσιν, οἵ τε λέγοντες ὅτι ἐν τῷ πᾶσι, καὶ μὴ κινούμενον. ἔτι γὰρ Παρμενίδης ἡρμόν ἐκ πυρὸς ἀρχαὶ ποιεῖ, τῶν τε δὲ περὶ αἰθέρος πῦρ ἐκ γῆς καὶ οἱ, μακρόν ἐκ πυκνόν. ἐκ δὲ Δημόκριτος ὁ περὶ οὐρανὸν καὶ κενόν. ὡς δὲ μὲν ὡς οἱ, ὁ δ' ὡς οὐκ ὅν ἐστι φησὶν. ἐπὶ τοῖς χήμασι, τὰ ἔξ. τῶν τε δὲ γῆς ἐκ αἰθέρος. ὡς αἶψα, καὶ τῶν ἐκ πυρὸς. ὡς χήμασι, γὰρ ὡς μὲν, ἀκίνητον, ὡς ὅτι, ὡς αἰθέρος. ὅτι μὲν οὐκ ὡς τὰ μὲν πάντα ποιοῦσι τὰς ἀρχαί, δὴλον. 2 Καὶ τῆτο διόλου. διὲ γὰρ τὰς ἀρχαί, μήτε ἐξ ἀλλήλων εἶναι, μήτε ἐξ ἄλλων καὶ ἐκ τούτων πάντα. τοῖς δὲ ἐκ αἰθέρος τοῖς περὶ αἰθέρος ὡς αἶψα, ἀφ' αἰθέρος μὲν ὁ περὶ αἰθέρος εἶναι, μὴ ἐξ ἄλλων. ἀφ' αἰθέρος δὲ ὁ ἐκ αἰθέρος, μὴ ἐξ ἀλλήλων. ἀλλὰ διὲ τῆτο καὶ ὅτι τῶν λόγων σκέψασθαι, πῶς συμβαίνει. 3 Λήπιον δὲ περὶ οὐρανὸν, ὅτι ἀπομύτων τῶν οὐρανῶν ὅτι οὐτε ποιεῖν πέφυκεν, οὐτε πάσχει τὸ τυχεῖν ὡς τυχεῖν. ὅτι γὰρ ὅπου ὅτι οὐρανῶν, ἐκ μὴ τῶν λαμβάνει καὶ συμβεβηκός. 4 Πᾶς γὰρ αὖ ἡμοῖο τὸ λεγόν ἐκ μοιτικῶν; πλὴν εἰ μὴ καὶ συμβεβηκός εἴη ἐκ λευκῶν, ἢ ἐκ μέλαι, τὸ μοιτικόν; ἀλλὰ λευκόν μὲν γὰρ ὅτι οὐ λευκόν, καὶ πύτου οὐκ ἐκ πύτου, ἀλλ' ἐκ μέλαι, ἢ τῶν μεταξὺ καὶ μοιτικῶν, ὅτι ὁ μοιτικῶν, πλὴν οὐκ ἐκ πύτου, ἀλλ' ἐκ αἰθέρος, ἢ εἴη αἰθέρος ἐκ μεταξὺ.

5 Οὐδὲ δὲ φθαίρεται εἰς τὸ τυχόν ποτὶ τι, ὅτι
 οἷον λευκόν, εἴτε εἰς μουσικόν, πάλιν εἴ ποτε
 καὶ συμβεβηκός, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ λευκόν, καὶ τὸ
 μὴ λευκόν, ἢ εἰς τὸ τυχόν, ἀλλ' εἰς τὸ μέλαν, ἢ
 μεταξὺ· ὡς αὐτὸς δὲ τὸ μουσικόν εἰς τὸ μὴ
 μουσικόν, ἢ τῆς οἷα εἰς τὸ τυχόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀ-
 μουσον, ἢ εἴ τι αὐτῶν ἐστὶ μεταξὺ. 6 Ομοίως
 δὲ * τῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐπεὶ καὶ τὰ μὴ
 ἀπλὰ τῶν ὄντων, ἀλλὰ σὺνθετα καὶ τ' αὐ-
 τὸν ἔχει λόγον· ὅθεν ἀφ' οὗ μὴ τὰς ἀντίκει-
 μένας ἀφ' ἑαυτοῦ ἐνομαίεσθαι, λαμβάνει τὴν το-
 συμβαίνον. αἰαγὰ γὰρ πᾶσι τὸ ἡρμωμένον
 ὅτι ἀναρμόσιον γίνεσθαι, καὶ τὸ ἀναρμόσιον ὅτι
 ἡρμωμένον· καὶ φθαίρεσθαι τὸ ἡρμωμένον εἰς
 ἀναρμόσιον, καὶ τῶν τε καὶ τῶν τυχοῦσιν,
 ὅθεν τῶν ἀντίκειμένων. 8 Διαφέρει δὲ οὐ-
 δὲν ἐπὶ ἀρμονίας εἰπεῖν, ἢ πᾶσι καὶ σὺν-
 θέτως· φανερόν γὰρ ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος ἐστίν.
 ὅθεν μέλαν καὶ οἰκία, καὶ ἀνδρία, καὶ ὁτιοῦν
 ἄλλο γὰρ ὁμοίως· ἢ γὰρ οἰκία γὰρ εἴτε
 μὴ συγκαταστατα, * ὅθεν διακρίνεται παρὰ τὸ
 καὶ ὁ ἀνδρίας, ἢ τῶν ἐχρηματισμένων ἢ ὅτι
 ἀχρηματισμένους καὶ ἔχουσιν τούτων, τὰ μὲν παῖς,
 τὰ δὲ σὺνθετός τις ἐστίν. 9 Εἰ τούτων τῶν ἐστὶν
 ἀληθῆς, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ γίγνεται τὸ γινόμενον, καὶ
 φθαίρεται τὸ φθιμένον, ἢ ὅτι ἐναντίων, ἢ εἰς
 ἐναντία, καὶ τὰ τούτων μεταξὺ. τὰ δὲ μετα-
 ξὺ, εἴτε τῶν ἐναντίων ἐστίν, ὅτι χρώματα εἰς
 λευκὸν καὶ μέλανος, ὡς πᾶσι αὐτὸ εἶναι τὰ
 φύσιν γινόμενα, ἢ ἐναντία, ἢ ὅτι ἐναντίων.
 10 Μέγας μὲν οὖν οὗτος, καὶ σὺνθετοῦ
 δόξα καὶ τῶν ἄλλων οἱ πλείους, καὶ οὐκ εἰ-
 ποῖεν ποτέ τι· πᾶσι γὰρ τὰ στοιχεῖα, καὶ
 τὰς ἑκάστης αὐτῶν καλουμένων ἀρχαί, καὶ οὐκ
 αὐτὰ λόγον ἔχοντες, ὁμοῦ τὸν αὐτὸν λόγον
 * ὡς αὐτὸς αὐτῆς τῆς ἀληθείας αἰαγὰ ἀν-
 τιστοιχεῖ. 11 Διαφέρει δὲ ἀληθῶν, τὰς τις μὲν
 ποτέ τι, τις δὲ ὕστερον λαμβάνει· καὶ τῶν
 μὲν γνωριμώτερον καὶ τὸ λόγον, τις δὲ καὶ
 πᾶσι αἰσθάνειν. οἱ μὲν γὰρ ἡρμόν καὶ ψυχρόν, οἱ
 ὅτι ἔχον καὶ ἔχον, ἔπειτα ὅτι περὶ τὸν καὶ ἀντίον,
 οἱ ὅτι ἔχον καὶ φιλικόν, αἰτίας τῆς αὐτῆς γένε-
 σιως. τὰτα δὲ ἀληθῶν ἀφ' οὗ καὶ τὸ εἰρη-
 μένον ἔστιν. 12 Ὡς τε τὰτα λέγειν πως, καὶ
 ἔπειτα ἀληθῶν ἔπειτα μὲν, ὡς αὐτὸ καὶ δοκεῖ τοῖς
 πλείοσι, τὰ αὐτὰ ὅτι, ἢ αἰαγὰς λαμβάνοιεν
 γὰρ εἴ τις αὐτῆς συστοιχίας. τὰ μὲν γὰρ περὶ τὸ
 τὰ ὅτι περὶ τὸ τῶν ἐναντίων· τὰτα δὲ ὡς
 αὐτὸς λέγει καὶ ἑτέρως, καὶ καίτοι, καὶ βέλτερον
 καὶ οἱ μὲν, γνωριμώτερον καὶ τὸν λόγον,

A 5 Ergo nec interit in quoduis primum ;
 ut album non *interit* in musicum , nisi
 fortè ex accidenti , sed in non album :
 non album , inquam , non quoduis ,
 sed in nigrum aut *colorem* medium. Ite-
 démque musicum *interit* in non musi-
 cum : & hoc non quoduis , sed in mu-
 sicæ expertis , aut si quid his est interie-
 ctum. 6 Non aliter se res habet in cæte-
 ris : quoniam & entium *illorum* , quæ
 non simplicia , sed composita *sunt* ea-
 dem est ratio : sed quia oppositæ affe-
 ctiones nomine vacant , hoc accidere
 later. 7 Necessè enim *est* , quicquid har-
 monia constat , ex harmoniæ experte fie-
 ri : & quod harmonia caret , ex eo fieri
 quod harmoniam habet. nec non interie-
 re quod est harmonia præditum , in har-
 moniæ priuationem : & hanc non quamli-
 bet , sed oppositam. 8 Nihil autem in-
 terest , utrùm de harmonia dicatur , an
 de ordine vel compositione. patet enim
 horum omnium eandem esse rationem.
 sed & domus & statua & quoduis aliud
 similiter fit. domus enim fit ex eo quod
 hæc non essent hoc modo composita , sed
 seiuncta. statua quoque & *omnino* eorum
 aliquid quæ figuram habent , fit ex figu-
 ræ priuatione. Atque horum vnum-
 quodque partim ordo , partim com-
 positio quædam est. 9 Si igitur hoc
 verum est ; quicquid fit , ex contrariis
 fit , & quicquid interit , in contraria inte-
 rit & *in media* his interiecta. Sed hæc
 media ex contrariis sunt , ut *mediis* colores
 ex albo & nigro. quapropter quæcumque
 natura sunt , aut sunt contraria , aut ex con-
 trariis. 10 Huc vsque igitur fere simul
 profecti sunt & alii plurimi , quemad-
 modum & antea diximus. omnes enim
 elementa , & quæ ab ipsis vocantur prin-
 cipia , quamvis sine ratione ponant , ta-
 men contraria *esse* pronuntiant , tamquam
 ab ipsa veritate coacti. 11 Differunt autem
 inter se : quoniam alii priora , alii postero-
 ra *principia* sumunt & nonnulli quidem
 accipiunt notiora secundum rationem , qui-
 dam verò secundum sensum. alii namque
 calidum & frigidum , quidam humidum
 & siccum , alii impar & par , nonnul-
 li contentionem & amicitiam , generatio-
 nis causas ponunt : hæc verò inter se eo
 quo diximus modo differunt. 12 Adeo ut
 eadem quodammodo dicant , & diuersa
 inter se : diuersa quidem , quemadmo-
 dum & plerisque videtur : eadem autem ,
 quæ *in his est* proportio. Sumunt enim prin-
 cipia ex eadem classe : quia contrariorum
 alia continent , alia continentur. sic igi-
 tur eodem modo & diuerso loquuntur :
 ac *partim* deterius , partim melius : & alii
 quidem *præter* notiora secundum rationem ,

γρ. πύπης

γρ. ἐν τῷ
π. 4.

Metaph. I.
I. c. 4.

ut antea dictum fuit, alii verò secundum sensum. vniuersale enim secundum rationem notum est: particulare verò secundum sensum. quandoquidem ratio est rei vniuersalis: sensus autem, rei particularis. Exempli causa magnum & paruum secundum rationem: rarum autem & densum secundum sensum notiora sunt. 13 Principia igitur contraria esse perspicuum est.

A ὡς περ εἰρηται πρὸς τρεῖς· οἱ δὲ, καὶ πλεὺς αἰσθησιν· ὁ μὲν γὰρ καθόλου, καὶ τὸ λόγον γινώσκων· ὁ δὲ καθ' ἑκάστον, καὶ πλεὺς αἰσθησιν· ὁ μὲν γὰρ λόγος, τὸ καθόλου· ὁ δὲ αἰσθησις, τὸ κατὰ μέρος· οἷον ὁ μέγας ἐστὶν τὸ μικρόν καὶ τὸ λεγόν, τὸ δὲ μακρόν ἐστὶν τὸ πυκνόν καὶ πλεὺς αἰσθησιν. 13 Ὅτι μὲν οὖν εἰσατίας δι' αὐτῶν ἀρχαί τῶν φαινομένων.

Principia esse duo, vel tria.

Cap. VII.

CONsequens autem est, ut explicetur B
duone sint principia, an tria, an plura.
2 Vnum enim principium esse nequit, quia contraria non sunt vnum. 3 Infinita verò principia esse non possunt: quoniam ens sub scientiam non caderet, 4 Item vna contrarietas est in omni genere vno: substantia verò est vnum quoddam genus. 5 Et quia potest omnium rerum naturalium ex principis finitis offerri: melius autem est ex finitis, ut faciat Empedocles, quam ex infinitis. omnia namque putat Empedocles, se per causas explicare ex principis finitis, sicut Anaxagoras ex infinitis. 6 Præterea alia contraria sunt aliis priora, & sunt alia ex aliis, ut dulce & austerum, & album & nigrum, principia verò semper manere oportet. 7 Ex his igitur perspicuum est nec vnum nec infinita principia esse. 8 Cum autem finita principia sint: ratio aliqua est, cur non ponantur duo tantum principia: dubitare enim aliquis possit quomodo naturā comparatum sit ut densitas efficiat raritatem esse aliquid, aut hæc densitatem. Similis ratio est alius cuiusvis contrarietatis: quia nec amicitia contentionem copulat, seu quidpiam ex ea facit: neque contentio quicquam ex illa facit: sed ambo aliud quiddam tertium efficiunt. Nonnulli autem & plura sumunt, ex quibus rerum naturam constituunt. 9 Ad hæc, illud quoque in dubitationem reuocare aliquis possit, nisi quis aliam naturam contrariis subiiciat. Nam contraria nullius rei essentiam esse videmus. principium verò non oportet dici de aliquo subiecto: alioquin erit principium principii: quandoquidem subiectum videtur esse attributi principium, & eo prius. 10 Præterea dicimus non esse substantiam contrariam substantiæ. quomodo igitur ex non substantia substantia esse poterit? aut quomodo non substantia poterit esse prior quàm substantia? 11 Quare si quis & priorem sermonem & hunc verum esse putet, necesse est, si utrumque sermonem tueri velit, ut contrariis subiiciat aliquod tertium.

E Χόμῳ δὲ αὐτῷ εἰπὼν λέγει, πέντε δὲ ἢ τρεῖς, ἢ πλείους εἶσι. 2 Μία μὲν γὰρ ἔχ' οἷον τε, ὅτι ἔχ' ἐν τῇ ἐνότητι.

3 Ἀπείρου δὲ οὐ· ὅτι οὐκ ἐπισητὸν τὸ ἐν ἔσει. 4 Μία τε εἰσατίας οἱ πᾶσι γινώσκοντες ἐνὶ τῇ οὐσίᾳ ἐν τῇ γῆρας. 5 Καὶ οὕτως εἰδείχθη ἐκ πεπερασμένων· βέλτεροι δὲ ἐκ πεπερασμένων, ὡς περ Ἐμπεδοκλῆς, ἢ δὲ ἀπείρων. πάντα γὰρ ἀποδιδομένη οἶται, ὡς περ Ἀναξαγόρας ἐκ τῶν ἀπείρων. 6 Ἐκ δὲ, ὅτιν δὲ

C καὶ ἄλλων πρὸς τρεῖς εἰσατίας, καὶ τῶν ἑτέρων ἐξ αὐτῶν, οἷον τὸ γλυκὺ καὶ πικρὸν, ἐρυθρὸν καὶ μέλαινα, καὶ δὲ ἀρχαί αἰεὶ δι' αὐτῶν.

7 Ὅτι μὲν οὖν ἔτε μία ἔτε ἀπείρου, δηλονότι ἐκ πάντων. 8 Ἐπεὶ δὲ πεπερασμένα, τὸ μὴ ποιεῖν δύο μόνον, ἔχ' εἰνὰ λόγον ἀπορήσει γὰρ αὐτῶν, πῶς ἢ πυκνότης πλεὺς μακρότητα

ποιεῖν τι πύφου, ἢ αὐτὴ πλεὺς πυκνότης. ὁμοίως δὲ ἐξ αὐτῶν οἰομαι εἰσατίας· ὅτι γὰρ ἡ φιλία τὸ κῆρος σιμύει, καὶ πῆξ' ἐξ αὐτῶν, ὅτιν δὲ τὸ κῆρος ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἀμφω ἑτέρον τι ποιεῖν· ἐνίοι δὲ καὶ πλείω λαμβάνουσιν, ἐξ ὧν καθ' ἑκάστην πλεὺς τῶν ὄντων φύσιν.

D 9 Πρὸς δὲ τοῖς ἐπὶ καὶ τῶν πᾶσι ἀπορήσει, εἰ μὴ τις ἑτέρα * ἀπορήσει τοῖς εἰσατίας φύσιν· ὅτιν δὲ ὁρατὸν τῶν ὄντων οὐσίας τὸ μᾶν. πλεὺς δὲ ἀρχῶν, ὅτι καθ' ἑκάστην πλεὺς δι' ἐξ αὐτῶν πῆξ' ἐξ αὐτῶν ἀρχῶν τῶν ἀρχῶν. τὸ γὰρ ἀποκαίμενον ἀρχῶν, καὶ

E πρὸς τρεῖς δοκεῖ τῇ κατηγενομένην εἶναι. 10 Ἐκ δὲ, οἷον οἷον φαινομένων οὐσίαν εἰσατίας οὐσία. πῶς οὖν ἐκ μὴ οὐσίαν οὐσία ἀρῆς; ἢ πῶς αὐτῶν πρὸς τρεῖς μὴ οὐσία οὐσίας εἶναι. 11 Διότι εἰ τις τίς τε πρὸς τρεῖς ἀληθῶς νομίσῃ οἷον λόγον, καὶ τῶν, ἀναγκάσι, εἰ μάλιστα ἀποδείξει ἀμφοτέρω αὐτῶν, ἐκ ποτὶναι ἢ τελευτῶν.

καὶ οὐσία

12 Ως αὖ φασὶν οἱ μὲν τινὰ φύσιν εἶναι λέγοντες τὸ πῦρ, οἷον, ὕδωρ, ἢ πῦρ, ἢ τὸ μεταξὺ τούτων. 13 Δοκεῖ δὲ τὸ μεταξὺ μάλλον πῦρ γὰρ διὰ καὶ γῆ, ἔσθ' αἰὲρ, ἔσθ' ὕδωρ μετ' ἐσθ' ἀντιοτήτων συμπεπλεγμένα ὅτι. δὲ εἴη ἀλγος ποιοῦσιν οἱ τὸ ἀποκαίμενοι ἔτερον τούτων ποιοῦντες τῶν δὲ ἄλλων, οἱ αἰεταί. καὶ γὰρ ὁ αἰὲρ ἦκεν ἔχθ' τῶν ἀγίων ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν αἰεταί. ἐχόμενοι δὲ τὸ ὕδωρ. 14 Ἀλλὰ πάντες καὶ τὸ ἐν τῷ τοῖς ἐσθ' αἰεταῖς χρηματίζουσιν, οἷον πυκνότητι καὶ μενότητι, καὶ τὸ μάλλον ἔστιν. ταῦτα δ' ὅτιν' ὅλως, ὑποφωτὴ δηλονότι, ἔσθ' ἑλλείψις, ὡς αὖ εἴρηται περὶ τούτων. 15 Καὶ εἰοικε παλαιὰ εἶναι καὶ αὐτῇ δόξῃ, ὅτι τὸ ἐν, καὶ ὑποφωτὴ καὶ ἑλλείψις ἀρχαὶ τῶν ἔντων εἰσὶ πλείω ἢ τὰ αὐτῶν ἔσθ' οἱ μὲν ἀρχαί, τὰ δὲ δύο μὲν ποιεῖν, τὸ δὲ ἐν πάχην τῶν ἔσθ' ἐν ἑνὶ τῶν πλείων, τὸ μὲν ἐν ποιεῖν, τὰ δὲ δύο πάχην φασὶ μάλλον. 16 Τὸ μὲν οὖν τρία φάσματ' ἐστὶν, ἔκ τε τούτων καὶ ἐσθ' αἰεταῖς ἀγίων ἐπισκοποῦσι δόξαν αὖ ἔχειν τινὰ λόγον, ὡς αὖ εἴπομεν. 17 Τὸ δὲ πλείω τριῶν, οἷον, περὶ μὲν γὰρ τὸ πάχην ἰκαρὸν τὸ ἐν. 18 Εἰ δὲ τῶν αἰεταῖς ὄντων δύο ἔσθ' αἰεταῖς, διησὶ καὶ ἐκαστὸς ὑπάρχειν ἑτέρας τινὰ μεταξὺ φύσιν· εἰ γὰρ ἔσθ' ἄλλων ἑτέρας τινὰ μεταξὺ φύσιν· εἰ γὰρ ἔσθ' ἄλλων ἑτέρας τινὰ μεταξὺ φύσιν. 19 Ἀμα δὲ ἔσθ' ἀδυνατον πλείους εἶναι αἰεταῖς τῶν αἰεταῖς· ἢ γὰρ ὅσα ἐν τῇ φύσει ὅτι τῶν ὄντων, ὡς αὖ περὶ τούτων καὶ ὅτι ὑπάρχειν ἀγίων ἀλλήλων αἰεταῖς καὶ μόνον, ἀλλ' ἢ ὅτι ἡμεῖς. αἰετὶ γὰρ εἰ ἡμεῖς μὲν αἰεταῖς ὅτιν' ἀπασιν ἢ αἰεταῖς αἰεταῖς ἀγίων ἀλλήλων εἰς μίαν. 20 Οὐ μὲν οὖν ὅτι ἐν τῶν αἰεταῖς, ὅτι πλείω δύο ἢ τρία, φάσματ' ὄντων δὲ πότερον, καὶ αὖ εἴπομεν, ἀποδείκνυται πολλῶν.

A 12 Quemadmodum affirmant, qui aiunt vniuersum esse vnam naturam, vt aquam aut ignem aut quod est his interiectum. 13 Videtur autem illud potius esse subiectum, quod est elementis interiectum. ignis enim, ac terra, nec non aër & aqua, contrarietatibus implicata sunt. proinde non absurdè faciunt qui subiectum ab his diuersum constituunt. inter ceteros autem illi rectius sentiant, qui aërem ponunt: etenim aër minus ceteris habet differentias sensibiles. aërem autem sequitur aqua. 14 Sed omnes vnum hoc contrariis figurant: vt densitate & raritate, nec non cōtentione & remissione. hæc autem in vniuersum profectò sunt exsuperantia & defectio, vt antea dictum fuit. B 15 Ac videtur hæc opinio antiqua esse: nempe vnum & exsuperantiam & defectionem esse rerum principia: quamquam non eodem modo veteres hæc principia posuere, quo recentiores: sed veteres duo illa efficere, vnum autem illud pati: quidam autem posteriores è contrario vnum illud efficere, duo verò illa pati potius affirmant. 16 Hæc igitur assertio, tria esse elementa, iis qui ex his & aliis eiusmodi inspectionibus rem considerant, videri potest habere aliquā rationē, vt antea diximus. 17 Plura autem tribus non item: quoniam vnum ad patiendum sufficit. 18 Quod si, quatuor cū sunt termini, duæ contrietates erunt: ceterè oportebit scorsim utrique subiici aliam quoddam mediam naturam. sin ex se inuicem gignere possunt, utique superuacua erit alterutra contrarietas. 16 Item non possunt esse plures contrietates primæ. nam substantia est vnum quoddam entis genus. quapropter principia eo tantum inter se different, quod alia sint priora, alia posteriora: sed genere non differunt: quia semper in vno genere est vna contrarietas. omnes autem contrarietates ad vnam referri videntur. 20 Ergo nec vnum esse elementum, nec plura duobus, vel tribus, manifestum est: horum autem vtrum sit verum, quemadmodum diximus, magnam habet dubitationem.

Quot & quæ sint principia rerum naturalium, ex sententia Aristotelis.

Cap. VIII.

Ως αὖ ἡμεῖς καὶ λέγομεν, περὶ τῶν πλείων φύσεως ἐπιλήντης· εἰ γὰρ καὶ φύσιν τὴν κοινὰν περὶ τῶν εἰπόντων, αὐτῶν τῶν αἰεταῖς ἑκάστη ἰδίᾳ φύσιν. 2. Φάσματ' ὅτι γίνασθαι ἔσθ' ἄλλου ἄλλο, καὶ ἔσθ' ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ, ἢ τῶν ἀπλῶν λέγοντες, ἢ τῶν συγκαίμενα.

D N Os itaque sic dicamus, omni prius generatione pertractata. Est enim naturæ consentaneum, cū prius ea quæ communia sunt, declarata fuerint, sic deinde cuiusque rei propria contemplari. 2 Dicimus enim fieri ex alio aliud, & ex diuerso diuersum, cū aut de simplicibus loquamur, aut de compositis. hoc

hoc autem sic dico : Potest enim homo fieri musicus : potest etiam aliquid non musicum , fieri musicum : aut homo non musicus , fieri homo musicus. Simplex igitur quod fit appello *ut* hominem , & non musicum , & simplex cuius est generatio , *ut* musicum. compositum verò & cuius est generatio , & quod fit : quando non musicum hominem , dicimus fieri hominem musicum. 3 De horum altero non solum dicitur fieri hoc aliquid , sed etiam ex hoc : puta ex non musico musicum : sed hoc de omnibus non dicitur. non enim ex homine fit musicus : sed homo fit musicus. 4 Iam verò eorum quæ fiunt , propter simplicia fieri dicimus , aliud , cum fit, permanet , aliud non permanet. homo namque permanet , atque est cum fit homo musicus. sed non musicum , & musicæ expers , neque simpliciter, neque compositum permanet. 5 His autem definitis , ex iis omnibus quæ fiunt , hoc licet accipere , si quis animum aduertat , sicut dicimus , opus semper esse *ut* subiiciatur aliquid , quod fiat. 6 Atque hoc licet numero sit vnum , tamen formâ non est vnum : (nam formâ & definitione pro eodem accipio :) non est enim eadem essentia hominis & musicæ expertis : & illud quidem permanet, hoc autem non permanet. *quod* enim non est oppositum , permanet : homo namque permanet : musicum verò , & musicæ expers non permanet. immo nec *id* permanet , quod est ex ambobus compositum , *ut* homo musicus. 7 Ex aliquo autem fieri aliquid , & non hoc fieri aliquid , magis quidem dicitur de iis quæ permanent : exempli causâ , ex non musico musicum fieri *dicitur* : ex homine autem non *dicitur*. Verumtamen & in iis quæ permanent , interdum dicitur eodem modo dicimus enim ex *re* statuam fieri : non, *ex* fieri statuam. De eo autem quod est oppositum , nec permanet , utroque modo dicitur , *nimirum* & ex hoc fieri illud , & hoc fieri illud. nam & ex musicæ experte fit musicus , & musicæ expers fit musicus. idcirco etiam in composito *res se habet* eodem modo : quoniam & ex homine musicæ experte , & homo musicæ expers, dicitur fieri musicus.

8 Cum autem multis modis fieri dicatur , & quædam dicantur non fieri simpliciter , sed fieri hoc aliquid : simpliciter autem fieri tantum substantiarum proprium sit : in aliis quidem constat necesse esse *ut* subiiciatur aliquid quod fiat. nam & quantum , & quale , & quod ad alterum quidpiam refertur : & quando , & ubi , re aliqua subiecta sunt :

Tom. I.

A λέγει δὲ τὸ τοῦ αὐτοῦ. ἐστὶ γὰρ τοῦ γίνεσθαι αὐτοῦ-
 δεσπον, μουσικόν· ἐστὶ δὲ ὁ μὴ μουσικόν τι γί-
 νεσθαι μουσικόν, ἢ τὸ μὴ μουσικόν αὐτοῦ δεσπον,
 αὐτοῦ δεσπον μουσικόν· ἀπλοῦν μὲν οὖν λέγω
 ὅτι γινόμενον τὸ αὐτοῦ δεσπον, ἔστι δὲ μὴ μουσικόν·
 καὶ ὁ γὰρ ἀπλοῦν, ὁ μουσικόν. συγχεῖται μὲν
 ὅτι καὶ ὁ γίνεσθαι, καὶ ὁ γινόμενον, ὅτι τὸν μὴ
 μουσικόν αὐτοῦ δεσπον φάμεν γίνεσθαι, ἢ μου-
 σικόν, ἢ μουσικόν αὐτοῦ δεσπον. 3 Τούτων δὲ, ὁ
 μὲν ὁ μόνον λέγειται τὸδε τι γίνεσθαι, ἀλλὰ
 καὶ ἐκ τῆςδε, οἷον ἐκ μὴ μουσικῆς μουσικός· ὁ
 δὲ, οὐ λέγεται ἐπὶ πᾶσι τούτων· οὐ γὰρ ὅς αὐτοῦ δε-
 σπον ἐγγράφει μουσικός, ἀλλ' ὁ αὐτοῦ δεσπος ἐγγρά-
 φει μουσικός. 4 Τῶν δὲ γινόμενων, ὡς τὰ ἀ-
 πλά λέγειται γίνεσθαι, ὁ μὲν ὑποκείμενον γί-
 νεσθαι, ὁ δὲ οὐχ ὑποκείμενον· ὁ μὲν γὰρ αὐ-
 τοῦ δεσπος ὑποκίπτει μουσικός γινόμενος αὐ-
 τοῦ δεσπος, καὶ ἐστὶ· ὁ δὲ μὴ μουσικόν, καὶ τὸ ἀμου-
 σον, οἷον τὸ ἀπλοῦς, οἷον τὸ σῖντι γινόμενον ὑπο-
 κίπτει. 5 Διωρισμένων ὅτι τούτων, ὅς ἀπλοῦ-
 των τῶν γινόμενων τὸ τοῦ ἐστὶ λαβόν, αὐτοῦ τις
 * ἐπιβλέπει, ὡς αὐτοῦ λέγειται, ὅτι δεῖ αὐτοῦ τι
 ὑποκίπτει ὁ γινόμενον. 6 Καὶ τὸ τοῦ εἰ καὶ
 δεσπον ὅτι ἐστὶ ἐν, ἀλλ' εἶδος γὰρ ἐν· τὸ γὰρ
 εἶδος λέγει καὶ λόγῳ αὐτοῦ· ὁ γὰρ αὐτοῦ αὐ-
 τοῦ δεσπος καὶ τῶν ἀμύσων ἐστὶ· καὶ ὁ μὲν ὑπο-
 κίπτει· τὸ δ' οὐχ ὑποκίπτει· τὸ μὲν μὴ αὐτοῦ
 κίπτει ὑποκίπτει· ὁ γὰρ αὐτοῦ δεσπος ὑποκίπτει.
 τὸ δὲ μουσικόν καὶ τὸ ἀμύσον ὅτι ὑποκίπτει,
 τὸ δὲ ὅς ἀμύσον συγχεῖται μὲν· οἷον ὁ ἀμύσος
 αὐτοῦ δεσπος. 7 Τὸ δ' ἐκ πᾶτος γίνεσθαι τι, καὶ
 μὴ τὸδε γίνεσθαι τι, μάλλον μὲν λέγεται ὅτι
 τῶν μὴ ὑποκίπτει, οἷον ὅς ἀμύσου μὴ μου-
 σικόν γίνεσθαι, ὅς αὐτοῦ δεσπος δὲ οὐ. ἀλλὰ μὲν,
 ἔστι δὲ τῶν ὑποκίπτει ἐπὶ τὸ λέγειται ὡς
 αὐτοῦ. ἐκ γὰρ χαλκοῦ ἀνδριάντα γίνεσθαι
 φάμεν, οὐ τὸν χαλκὸν ἀνδριάντα τὸ μὲν οὐ καὶ
 τὸ ἀντικείμενον, ἔστι μὴ ὑποκίπτει, ἀμφο-
 τέρως λέγεται, καὶ ἐκ τῆςδε τὸδε, ἔστι τὸδε τὸδε·
 καὶ γὰρ ὅς ἀμύσου γὰρ μουσικός, ἔστι ὁ ἀμύ-
 σος γὰρ μουσικός· δεῖ καὶ ὅτι τὸ συγχεῖται
 ὡς αὐτοῦ· καὶ γὰρ ὅς ἀμύσου αὐτοῦ δεσπος,
 E καὶ ἀμύσου αὐτοῦ δεσπος γίνεσθαι λέγεται
 μουσικός. 8 Πολλὰ γὰρ δὲ λεγόμενον τὸ γί-
 νεσθαι, ἔστι τῶν μὲν ὁ γίνεσθαι ἀπλοῦς, ἀλ-
 λὰ τὸδε τι γίνεσθαι· ἀπλοῦς δὲ γίνεσθαι
 τῶν οὐσιῶν μόνον· καὶ μὲν ἄλλα, φασὶν
 ὅτι ἀνάγκη ὑποκίπτει ἢ τὸ γινόμενον. ἔστι
 γὰρ πᾶσι, καὶ πᾶσι, καὶ πᾶσι τὸ ἐπερὶ, ἔστι
 πᾶσι, ἔστι πᾶσι, γίνεσθαι ὑποκίπτει γινόμενον

Qq

77. 8. 11. 12.

ἄρα τὸ μόνον πλὴν οὐσίαν καὶ μηδὲν ἄλλου
 λέγεσθαι ὑποκειμένου, τὰ δ' ἄλλα πᾶντα
 καὶ τῆς οὐσίας. 9 Οὐ δὲ καὶ αἱ οὐσίαι, καὶ
 ὅσα ἄλλα ἀπλῶς ὄντα εἰς ὑποκειμένου ἔ-
 ρος γίνονται, ὅτις περὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν φατέρον αἰ-
 γὰρ ἐστὶν ὅτι ὑποκείμενα, εἰς δὲ γίνονται τὸ μνημό-
 ρον, οἷον τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα ἐκ σπέρματος. γί-
 γνεσθαι δὲ τὰ μνημόρνα ἀπλῶς, τὰ μὲν μετα-
 σχηματίζοντα, οἷον ἀνδρῶν ἐκ χαλκοῦ, τὰ δὲ πε-
 ριείοντα, οἷον τὰ αἰσθητόρνα. τὰ δὲ ἀφαιρέσει, οἷον
 ἐκ τοῦ λίθου ὁ Ερμῆς. τὰ δὲ σκίοντα, οἷον οἰκίαν.
 τὰ δὲ ἀλλοιωσέντα, οἷον τὰ περὶ πόρνα καὶ τὸ ὕλιν.
 πᾶντα δὲ τὰ ἔτι μνημόρνα, φατέρον οὐδὲ εἰς ὑ-
 ποκειμένων γίνονται. 10 Ωστε δὴλον ἐκ τῆς εἰρη-
 μῶν, ὅτι τὸ μνημόρνον ἀπὸ αἰεὶ σκίοντα ὄντα.
 εἰς μὲν τὸ μνημόρνον, εἰς δὲ τὸ τῆς οὐσίας.
 καὶ τῆς διττῆς. καὶ τὸ ὑποκειμένου, καὶ τὸ
 αἰσθητόρνον. λέγει δὲ, ἀντικείμενα μὲν τὸ ἀ-
 μουσον, ὑποκείμενα δὲ τὸ ἀνδρῶν. καὶ πλὴν
 μὲν ἀρχημοσιώνων καὶ πλὴν ἀνδρῶν, καὶ πλὴν ἀ-
 ταξίαν, τὸ ἀντικείμενον τὸ δὲ χαλκόν, καὶ τὸ λί-
 θον, καὶ τὸ χρυσόν, τὸ ὑποκειμένου. 11 Φατέρον
 οὖν, ὡς εἴρηται εἰς αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τῆς φύσεως
 ὄντων, εἰς ὧν περὶ τῶν εἰσὶν, καὶ μνημόρνα καὶ
 συμβεβηκός, ἀλλ' ἔχαστον ὁ λέγειται καὶ τὸ οὐ-
 σίαν, ὅτι γίνεσθαι ἀπὸ αἰεὶ ἐκ τῆς οὐσίας.
 μὲν καὶ τῆς μορφῆς. σύγκειται γὰρ ὁ μουσικός
 ἀνδρῶν εἰς ἀνδρῶν καὶ μουσικόν, ἔπειτα
 ἵνα. ἀφ' αἰτίας γὰρ τοῖς λόγοις εἰς τοῖς λόγοις
 τοῖς ἐκείνων. δὴλον οὖν ὡς γίνονται αὐτὰ μ-
 νημόρνα ἐκ τούτων. 12 Εἰς δὲ τὸ ὑποκείμε-
 νον, ἀριθμῶ μὲν ἐν, εἰδὲν δὲ δύο. ὁ μὲν γὰρ ἀν-
 δρῶν καὶ ὁ χρυσοῦς, καὶ ὁ αἰὲς ἢ ὕλη ἀριθμητή.
 τὸ δὲ γὰρ πᾶν μᾶλλον, καὶ ὁ καὶ συμβεβηκός, εἰς
 αὐτὴν γίνεσθαι τὸ μνημόρνον καὶ τὴν εἰρήνην, καὶ καὶ
 ἐκ ἀντιθέσεως, συμβεβηκός. 13 Εἰ δὲ εἰδὲς, οἷον
 ἢ πᾶσις, ἢ ἢ μουσική, ἢ τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἔτι κα-
 ταρρομῶν. 14 Διό, εἰς μὲν ὡς δύο λεκτέον
 οἷον τὰ ἀρχαί, εἰς δὲ ὡς πρῶτος. 15 Καὶ εἰς μὲν
 ὡς τὰ ἀντιθέα, οἷον εἰς πᾶσις λέγει τὸ μουσικόν καὶ τὸ
 ἀμουσον, καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, ἢ τὸ ἡρ-
 σμένον καὶ τὸ ἀσμένον. εἰς δὲ ὡς ὅτι ὑπο-
 ἀλλήλων γὰρ πᾶσις τὰ ἀντιθέα ἀδυνάτων. λυέ-
 ται δὲ καὶ τῆς, ἀφ' ὅτι ἄλλο εἰς τὸ ὑποκεί-
 μνον. τῆς γὰρ οὐκ ὁναίτην. 16 Ωστε οὕτε
 πλείους τῆς ἀντιθέων αἱ ἀρχαί ἔπειτα πᾶσις, ἀφ'
 ὅτι δύο, ὡς εἴρηται, τὰ ἀριθμῶ. ἔπειτα αὐτὸ πᾶντε-
 λῶς δύο, ἀφ' ὅτι ἔπειτα ὑπὸ τῆς καὶ τῆς αἰτίας,
 ἀλλὰ πρῶτος ἔπειτα γὰρ ὅτι ἀνδρῶν καὶ τὸ ἀ-
 μουσον τὸ καὶ, καὶ τὸ ἀρχημοσιόν καὶ χαλκόν.

A propterea quod sola substantia de nullo a-
 lio subiecto dicitur, reliqua verò omnia de
 substantia dicuntur. 9 Sed & substantias &
 quaecumque alia simpliciter sunt, ex subie-
 cto aliquo fieri, consideranti perspicuum
 utique fiet. semper enim est aliquid, quod
 subiicitur, ex quo fit id quo fit: ut plantæ,
 & animantia ex semine. Fiunt autem quæ
 simpliciter fiunt partim figuræ mutatione,
 ut statua ex ære: quædam adiectione, ut ea
 quæ augmentur: nonnulla ablatione, ut ex
 lapide Mercurius: alia ex compositione, ut
 domus: alia variatione, ut quorum mate-
 ria mutatur. quæcumque autem sic fiunt,
 constat ex subiectis fieri. 10 Quapropter ex
 iis quæ diximus, manifestum est, quicquid
 fit, semper esse compositum: & esse qui-
 dem aliquid quod fit, esse autem & aliquid,
 in quod hoc mutatur. & hoc quod fit duplex
 est: aut enim est subiectum, aut est opposi-
 tum. Dico autem opponi quod est musicæ
 expertis: subiici autem hominem. Item fi-
 guræ, & formæ, vel ordinis priuatione-
 nem, oppositum appello: æs autem, aut
 lapidem, aut aurum, voco subiectum.
 C 11 Si quidem igitur causæ & principia
 rerum natura constantium ea sunt, ex qui-
 bus primis res sunt & fiunt, non ex acci-
 denti, sed quod quidque secundum es-
 sentiam dicitur, perspicuum est, rem om-
 nem fieri ex subiecto & forma. componi-
 tur enim quodammodo musicus homo,
 ex homine & musico: quoniam rationes
 in eorum rationes dissolues. patet igitur
 ea quæ fiunt ex his fieri. 12 Porro sub-
 iectum numero quidem unum est, specie
 autem duo. homo namque & aurum, &
 omnino materia est numerabilis: magis
 enim est hoc aliquid: nec per acci-
 dens ex eo fit quod fit: priuatio autem
 & contrarietas est accidens. 13 Forma verò
 est unum principium ut ordo, aut musica,
 aut aliud quidpiam eorum quæ sic attri-
 buuntur.
 14 Quapropter cum duo principia dici
 possunt, tum etiam tria. 15 Et partim
 contraria; veluti, si quis dicat musicum
 & musicæ expertis, aut calidum & frigi-
 dum, aut harmonia constans & har-
 monia carens: partim non contraria:
 quia contraria vicissim pati nequeunt.
 sed & hoc soluitur, quoniam sub-
 iectum aliud est: hoc enim non est
 contrarium, 16 Quocirca principia nec
 plura quodammodo sunt, quàm con-
 traria, sed duo tantum, ut ita dicam,
 numero: nec rursus sunt omnino duo,
 quia diuersa est eorum essentia, sed
 sunt tria: alia enim est hominis, alia
 musicæ expertis essentia: nec non eius
 quod figura caret & æris.

17 Quot igitur sint principia rerum naturalium, quæ sub generationem cadunt, & quomodo tot sint, dictum est: & constat opus esse, ut aliquid subiiciatur contrariis: & contraria duo esse: sed alio quodam modo hoc non esse necessarium. sufficit enim alterum contrariorum ad efficiendam sua absentia & præsentia mutationem. 18 Subiecta verò natura sciri potest proportionem. ut enim ad statuum æs, vel ad lecticam lignum, vel ad aliud quidpiam eorum quæ formam habent, materia, & quod forma caret, se habet priusquam formam acceperit: sic ipsa ad substantiam se habet, & ad id quod est hoc aliquid, atque ens. 19 Hæc igitur est vnum principium, cum tamen non sit ita vnum, nec ita ens, ut hoc aliquid. alterum principium est ratio: insuper est & huic contrarium, id est, privatio. 20 Hæc autem quomodo sint duo, & quomodo plura, dictum fuit in superioribus: ac primum quidem dictum fuit, tantum contraria esse principia: postea verò necesse esse etiam aliud quiddam subiici, & esse tria principia. ex iis verò quæ nunc exposita fuerunt, patet quæ sit differentia contrariorum, & quomodo principia sint inter se affecta, & quid sit quod subiicitur. vtrum autem forma an subiectum sit rei essentia, nondum manifestum est: sed principia esse tria, & quomodo sint tria, & quis sit eorum modus, est manifestum. Quot igitur, & quæ sint principia, ex his perspicitur.

A 17 Ποσὰ μὲν οὖν ἀρχαὶ τῶν κατὰ φύσιν φυσικῶν, καὶ πῶς ποσὰ, εἰρηται. ἔ δὴ λόγος ὅτι δὲ ἀποκείσθαι τι τοῖς ἐναντίοις, καὶ τὰ ἐναντία δύο εἶναι. ἔστιν δὲ ἕνα ἄλλον εἶναι ἀναγκαῖον· ἰσχυρὸν γὰρ ἔσται ὅτι ἐπεὶ τῶν ἐναντίων παρὶ τῆ ἀποείας καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν μεταβολῇ. 18 Ἡ δὲ ἀποκείσθαι φύσις, ὅτις ἐστὶ καὶ ἀναλογία· ὡς γὰρ πρὸς ἀνδριάντα χαλκός, ἢ πρὸς κλίνην ξύλον, ἢ πρὸς ὅτι ἄλλο ἢ τῶν ἔχοντων μορφῇ, ἢ ἕλη καὶ ὅτι ἀμορφόν ἔχει, ὡς γὰρ πρὸς τὴν μορφῇ· ὅπως αὐτὴ πρὸς ὁσίαν, καὶ ὅτι ἕ, καὶ ὅτι ὅτι. 19 Μία μὲν οὖν ἀρχὴ αὐτὴ, ὅτι ὅτι μία ἔσται, ὅτι οὐτως ἐν, ὡς ὅτι πῶς π. μία δὲ, ὅτι ὅτι λόγος. 20 Ταῦτα δὲ ὅτι ἐναντίον τοῖς τῶν ἐναντίων. 20 Ταῦτα δὲ ὅτι πῶς δύο, καὶ πῶς πλείον, εἰρηται ὅτι τῶν ἀντιθέτων μὲν οὖν ἐλέγξῃ, ὅτι ἀρχαὶ τῶν ἀντιθέτων μόνον. ὅτις δὲ, ὅτι ἀνάγκη καὶ ἄλλο τι ἀποκείσθαι, καὶ ὅτι τρία. ἐκ δὲ τῶν οὐκ αὐτῶν φανερὸν ὅτις ἢ ἀποκείσθαι τῶν ἐναντίων, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἀρχαὶ πρὸς ἀλλήλας, καὶ ὅτι ὅτι ἀποκείσθαι πῶς πῶς ὅτι οὐσία ὅτι εἶδος, ἢ ὅτι ἀποκείσθαι, οὐκ ὅτι δὴ λόγος. ἀλλ' ὅτι αἱ ἀρχαὶ τρεῖς, καὶ πῶς τρεῖς, καὶ ὅτι ὅτι ὅτι αὐτῶν, δὴ λόγος. ποσὰ μὲν οὖν ἔστιν εἶναι αἱ ἀρχαὶ, ἐκ τῶν ὅτις ὅτις ἀποκείσθαι.

Scrib. autem

quanti

lectionem
etiam verus
interp. se-
cutus est
malè. vide
Philopod-
num.

h. h. h. h.

Erroris, in quem veteres Philosophi ob Principiorum ignorationem inciderunt, dissolutio.

Cap. IX.

SEd & hoc tantum modo veterum dubitationem dissolui, post hæc dicamus. 2 Primi namque philosophi veritatem & rerum naturam quærentes aberrarunt, quasi in aliam quandam viam præ imperitia abducti: atque asserunt, eorum quæ sunt, nihil fieri aut interire, propterea quod necesse est, ut quod sit, vel fiat ex ente, vel ex non ente: ex his autem vtrisque fieri nequit: quia neque ens fit, cum iam sit: ex nihilo autem nihil fit, quoniam aliquid subiici oportet. 3 Atque ita deinceps consecutionem augentes, non esse multas res inquirunt, sed tantummodo ipsum ens. 4 Illi igitur hanc opinionem acceperunt ob ea quæ dicta sunt.

Tom. I.

OTI ὅτι μὲν αὖτε λέγεται καὶ ὅτι τῶν ἀρχῶν ἀποείας, λέγω μὲν μὲν ταῦτα. 2 Ζητοῦντες γὰρ οἱ καὶ φιλοσοφίαν ποιοῦντες τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐξετάσασθαι, ὅτι ὅτι τὴν ἀνάγκη ἀποκείσθαι ἀπὸ ἀπείρας· καὶ φασὶν ὅτι γίνεσθαι τῶν ὄντων ὅτις, ὅτι φανερὸν ὅτι ἀναγκαῖον μὲν εἶναι γίνεσθαι τὸ γινόμενον ὅτι ὅτι ὅτις, ὅτι ἐκ μὲν ὄντος. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν ἀποκείσθαι. ὅτις γὰρ τὸ ὄν γίνεσθαι. ὅτις γὰρ ὅτις ἐκ τῶν μὲν ὄντος ὅτις αὐτῶν ἀποκείσθαι. 3 Καὶ ὅτις δὲ ὅτις ἐξ ὅτις συμπαρονομαζόντες, ὅτις ὅτις πολλὰ φασὶν, ὅτις μὲν αὐτῶν τὸ ὄν. 4 Ἐκ δὲ οἱ μὲν οὖν ταῦτα λέγουσιν ὅτις δὲ ἀποκείσθαι τὰ εἰρημικά. Quid

2 Viriosè igitur Melissum argumentari per-
spicuum est. sumpsisse enim putat, si quic-
quid est factum, habet principiū, etiā quod
non est factū, non habere principium. 3 Dein-
de & hoc absurdū est, existimare quamlibet
generationem, non tantū simplicē, sed etiā
variationē, rei quoque principium habere, non
solum tēporis, quā non fiat simul vlla muta-
tio. 4 Insuper cur est immobile, si sit vnum?
sicut enim pars, cū sit vna, ut hæc aqua, mo-
uetur in eodē loco: cur non etiam vniuersum
ita movebitur? præterea variatio quā ob cau-
sam esse non poterit? 5 At verò nec forma
potest esse vnum, sed tantum eo ex quo: hoc
autem modo vnū esse etiam phsyici quidam
dicūt: illo autem modo nequaquam: homo
namque ab equo forma diuersum est, & cō-
traria inter se differunt. 6 Sed & aduersus
Parmenidem idem est rationū modus, & si
qui alii sunt proprii: ac solutio est, partim
quia falsa sumit, partim quia non cōcludit.
7 Falsa sumit, quatenus accipit ens simpli-
citer dici, cum dicatur multis modis. 8 Nō
concludit autē: quia si sola alba sumpta fue-
rint, cū albū vnā rē significet, nihilominus
multa alba erunt non vnum: quoniam albū
neque continuatione vnum erit, neque de-
finitione. diuersa enim erit essentia albi, &
subiecti suscipientis album: ac nihil erit sepa-
rabile præter albū: non enim differt, quate-
nus est separabile, verū albi essentia, & eius
cui albor inest, diuersa est. sed hoc Parmeni-
des nondū viderat. 9 Necessè igitur est, ut
qui dicūt ens esse vnū, non solū sumant ens
significare vnū cui attribuitur, sed etiā su-
mant quod est propriè atq; essentialiter ens,
& quod est propriè atq; essentialiter vnum.
accidens enim de subiecto aliquo dicitur.
quare si ens sit vnum accidens: certè id cui ens
accidit, non erit: quādoquidē est diuersū ab
ente: erit igitur aliquid nō ens. ergo nō erit
aliud, quā id quod est propriè atq; essentiali-
ter ens: siquidē aliud entis essetia nō habe-
bit, nisi ens multa significet, ita ut vnū quod-
que sit aliquid. atqui supponitur ens vnā
rem significare. 10 Si igitur quod propriè
atq; essentialiter est ens, nulli accidit, sed ei
aliud accidit: cur ens significat potius id
quod propriè atq; essentialiter est ens, quā
non ens? nam si idem sit propriè atq; essen-
tialiter ens, nec non album, albi verò essen-
tia non sit propriè atque essentialiter ens:
(etenim nullum ens potest ei accidere; cer-
tè, cū non sit ens præter id quod est propriè
atque essentialiter ens, album non erit ens:
nec tamen ita, quasi aliquid non ens, sed
omnino est non ens. Quod igitur est pro-
priè atque essentialiter ens, est non ens: ve-
rè enim dicitur esse album: hoc autem si-
gnificabat non ens. 11 Quapropter si etiam
album significat id quod propriè atq; essen-
tialiter est ens, profectò ens multa significat.

Tom. I.

A 2 Οὐ μὲν οὖν πᾶσι λαμβάνεται * Μελισσος,
δὴλον· οἶεται γὰρ εἰληφέναι, εἰ τὸ ἡμόμορον
ἀρχὴν ἔχει ἀπὸ τοῦ, ὅτι τὸ μὴ ἡμόμορον οὐκ
ἔχει. 3 Εἰπε δὲ τὸ ἀποποιεῖν, τὸ * πᾶν τὸς εἶναι
ἀρχὴν τῆς ποσότητος, καὶ μὴ τῆς χρόνου,
καὶ ἡμέρας μὴ τῆς ἀπλῆς, ἀλλὰ ἀλλοιω-
σεως, ὡς οὐκ ἀδύνατον ἡμομόρου μεταβο-
λῆς. 4 Ἐπειτα καὶ ἀφ' ἧς ἀκίνητον, εἰ ἐν;
ὡς γὰρ εἶ τὸ μέγας ἐν ὄν, τοῦ δὲ οὐδὲν, κα-
τὰ * εἰς αὐτὴν, ἀφ' ἧς οὐ καὶ πᾶν; ἔπειτα
B ἀλλοιώσεως ἀφ' ἧς οὐκ αὐτὴ εἶναι; 5 Ἀλλὰ μέν,
οὐδὲ τὰς εἶδει ὅτι τὴν εἶναι, πλὴν τὰς εἶναι
οὕτως δὲ ἐν καὶ τῇ φεικτῇ πῶς λέγουσιν,
ἐκείνως δ', οὐδ' αὖθις γὰρ ἵππου ἐπερὶ
τὰς εἶδει, καὶ τὸ μὴ πᾶν ἀλλήλων. 6 Καὶ
παρὰ Παρμενίδην δὲ, ὁ αὐτὸς ἔπος τῇ
λόγων, καὶ εἰ πῶς ἄλλοι ἰδοίεν εἶσι· καὶ ἡ λυ-
σις, πῇ μὲν ὅτι ψευδὴς, πῇ δὲ ὅτι οὐ συμ-
περιέχεται. 7 Ψευδὴς μὲν, ἡ ἀπλῶς λαμ-
βάνεται τὸ ὄν λέγεσθαι, λεγόμενου πολλαχῶς.
* Ἀσυμπίεστον δὲ, ὅτι εἰ μόνον τὰ λευκά
C λευκὰ, σημεῖοντος ἐν τῇ λευκῇ, οὐδὲν
ἦτον πολλαὰ τὰ λευκά, καὶ οὐχ ἓν· οὐτε γὰρ
τῇ συνεχείᾳ ἐν ἑσσι τὸ λευκόν, οὐτε τὰ λε-
γω. ἄλλο γὰρ ἔστι τὸ εἶναι λευκῷ, εἰ * τὸ δι-
δεχμένον, καὶ οὐκ ἔστι * πᾶν τὸ λευκόν οὐ-
δὲν χωρεῖν· οὐ γὰρ ἡ χωρεῖν, ἀλλὰ τὸ εἶναι
ἐπερὶ τὸ λευκόν, καὶ ὡς ἀρχή. ἀλλὰ τῇ
τὸ Παρμενίδης οὕτω συνεώρετο. 6 Ἀνάγκη
δὲ λαβόν τῶς λέγουσιν ἐν τὸ ὄν εἶναι, μὴ μόνον
ἐν σημεῖον τὸ ὄν, καὶ ὅτι ἀπὸ κατηγορητικῆς, ἀφ'
καὶ οὐδὲν ὄν, καὶ οὐδὲν ἐν· τὸ γὰρ συμβεβη-
χὸς καὶ ἀποκαταμένον πῶς λέγεται· ὥστε
ὅτι συμβεβηκε τὸ ὄν, οὐκ ἔστι· ἐπερὶ γὰρ τῇ
ὄντος· ἔστι τὴν ἀρεὰ οὐκ ὄν· * ὅ γὰρ δὴ ἔστι
ἀλλὰ ὑπὸ τῇ τὸ ὄν ὅτι οὐ γὰρ ἔστι ὅτι τὴν
αὐτῇ εἶναι, εἰ μὴ πολλαὰ τὸ ὄν σημεῖον οὐ-
τως, ὥστε εἶναι τὴν εἶναι. ἀλλ' ἀποκατατα τὸ
ὄν σημεῖον ἐν. 10 Εἰ οὖν τὸ ὄν ὅτι μὴ δι-
νὶ συμβεβηκεν ἀλλ' ἐκείνως, τὴν μάλιστα τὸ ὄ-
ντος ὅτι σημεῖον τὸ ὄν, ἐν μὴ ὄν; εἰ γὰρ ἔστι
τὸ ὄντος ὄν, τὸ αὐτὸ καὶ λευκόν, τὸ λευκῷ δ'
E εἶναι μὴ ὅτι οὐδὲν ὄν· οὐδὲν γὰρ οὐδὲν συμ-
βεβηκεν αὐτῇ τῇ τὸ ὄν· οὐδὲν γὰρ ὄν ὅ-
ουχ ὅτι οὐκ ὄν. οὐκ ἀρὰ ὄν τὸ λευκόν· οὐχ οὐ-
τω δὲ, ὡς ὅτι μὴ ὄν, ἀλλ' ὅπως μὴ ὄν.
τὸ ἀρὰ ὅτι οὐκ ὄν, οὐκ ὄν· ἀληθὲς γὰρ εἰ-
πεῖν, τὸ ὅτι λευκόν· τῇ δὲ οὐκ ὄν ἐσημε-
ν. 11 Ὡς περὶ εἰ καὶ τὸ λευκόν ἐσημε-
ν ὄν, πλείω ἀρὰ σημεῖον τὸ ὄν.

Pr iij

Vide Elē-
chor. l. c. 4

x. π. οὐδὲν

x. αὐτῇ.

minius re-

atē: est a-

nim pro i-

am, quod

Themist.

interpre-

tatur, x. εἰ

μὲν, sic

verus in-

terpres, in

seipso. Ar-

gyl. ὡς τῇ

αὐτῇ legis-

se videtur.

x. ἀσυμπι-

εστον

x. π. δ.

Themist.

& Simpl.

τῇ πᾶσι τὸ

agnosce-

re appor-

Vicomer-

cat. Phil-

lop. & alii

interpre-

tantur.

x. οὐ δὲ ἑστὶ

αὐτῇ

x. π. δ.

12 Οὐ πῶντι οὐδὲ μέγεθος ἔχει τὸ ὄν, εἴ-
 πορ ὁποῖον τὸ ὄν· ἐκαστέρω γὰρ ἔτερον τὸ εἶ-
 ῖν μείων. 13 Οὐ δὲ διαρείται τὸ ὄν ὅτι
 εἰς ὅσον ὅτι πᾶν ἄλλο, καὶ τὰ λόγῳ φανερόν.
 οἷον ὁ ἀνθρώπος εἰ ἔστιν ὄν ὅτι πᾶν, ἀνάγκη καὶ
 τὸ ζῷον, ὄν ὅτι πᾶν, καὶ τὸ δίποδον. εἰ γὰρ
 μὴ ὄν ὅτι πᾶν, συμβέβηκεν ἔσθαι. ἢ οὖν ὅ-
 ὃν ἀνθρώπου, ἢ ἄλλου ὅτι πᾶν ἀποκλεισθέντος· ἀλλ'
 ἀδιώκον. 14 Συμβέβηκεν τε γὰρ ἔσθαι, καὶ
 λέγεται τῷ π, ἢ ὅτι ἐκδέχεται ἀπαρχῇ καὶ
 μὴ ἀπαρχῇ. ἢ ὅτι ἀπαρχῇ καὶ ὅτι λό-
 γῳ * τῷ π ὅτι συμβέβηκεν, οἷον, τὸ μὴ καθε-
 ὄναι, ὡς χειρὶ μόνον· καὶ δὲ τὰ σιμῶν ὅ-
 πῃ καὶ ὁ λόγος ὁ τῆς ῥήσεως, ἢ φανερὸν συμ-
 βέβηκεν τὸ σιμῶν. 15 Ἐπὶ, ὅσα καὶ τὰ ὅσα
 εἰς λόγῳ ἐνεστίν, ἢ ὅτι ὄν ἔστιν, καὶ ὅτι λό-
 γῳ τὰ ὅσα, ὅτι καὶ ἀντιπῇ καὶ ὁ λόγος ὁ τῆς
 ὅλου, οἷον καὶ τὰ δίποδι ὅτι τῆς ἀνθρώπου, ἢ
 καὶ τὰ λακῶν, ὅτι τῆς λακῶν ἀνθρώπου.
 16 Εἰ πῶντι οὐδὲ τῶν ἑνῶν τὸν ὅσον, καὶ
 τὰ ἀνθρώπου συμβέβηκε τὸ δίποδον, ἀνάγκη
 καὶ ὅτι πᾶν· ὡς τε ἐκδέχεται ἀπὸ μὴ
 δίποδον ὅτι πᾶν ἀνθρώπου, ἢ καὶ ὅτι λόγῳ ὅ-
 τῆς δίποδος εἰ ἔστιν ὁ τῆς ἀνθρώπου λόγος·
 ἀλλὰ ἀδιώκον· ἐκείνο γὰρ καὶ τὰ ἐκεί-
 νου λόγῳ ἐνεστίν. 17 Εἰ δ' ἄλλα συμβέβη-
 κε τὸ δίποδον, καὶ τὸ ζῷον, καὶ μὴ ὄν ἐκ-
 τερον ὄν ὅτι πᾶν, καὶ ὁ ἀνθρώπος αὐτὸ εἶναι τῶν
 συμβέβηκεν ἑτέρω. ἀλλὰ τὸ ὄν ὅτι πᾶν, ἔσθαι
 μηδενὶ συμβέβηκεν· καὶ κατ' οὐ ἀμφω, καὶ
 ἐκαστέρω, καὶ τὸ ἐκ ὅτων λεγέσθαι. 18 Ἐξ
 ἀδιαρέτων ἄρα * τὸ πᾶν. 19 Εἰποὶ δὲ ἐνέ-
 δοσαν τοῖς λόγοις ἀμφοτέρω· τὰ μὲν, ὅτι
 πᾶν ἐν, εἰ τὸ ὄν ἐν σημαίνει, ὅτι ὄν καὶ τὸ
 μὴ ὄν. τὰ δὲ * τῆς διχονομίας, ἄτομα ποιή-
 σοντες μέγεθος. 20 Φανερόν δὲ καὶ ὅτι ὅτι ἀ-
 ληθές, ὡς εἰ ἐν σημαίνει τὸ ὄν, ὅτι μὴ οἷον τε
 ἀμφοτέρω ἀντίφασιν ὅτι, ὅτι ἔσθαι οὐδὲν μὴ
 ὄν οὐδὲν γὰρ κωλύει μὴ ἀπλάως ὅτι, ἀλ-
 λὰ μὴ ὄν ὅτι τὸ μὴ ὄν. * τὸ δὲ φανερὸν πᾶν
 αὐτὸ τὸ ὄν, ὡς εἰ μὴ πᾶν ἄλλω, ἐν πᾶσι ὅσα
 ἄτομα. τίς γὰρ μαρτυρεῖ αὐτὸ τὸ ὄν, εἰ
 μὴ τὸ ὄν ὅτι πᾶν. εἰ δὲ τῷ π, * οὐδὲν οὕτως
 κωλύει, πολλὰ τὰ ὄντα ὅτι, ὡς ὅτι εἴρηται.
 21 Ὅτι μὲν οὖν οὕτως ἐν ὅτι τὸ ἐν ἀδιώκον,
 δηλον.

Vicomer-
 casus legit,
 ὅτι πᾶν, εἰ
 vide.

γρ. αὐτὸ δὲ κατ'

γρ. πᾶν δὲ κατ'

γρ. οὐδὲν ὅ-
 τι πᾶν.

A 12 Ergo nec magnitudinem ullam ens ha-
 bebit, siquidem ens *nil aliud est quam* quod
 est proprie & essentialiter ens: quoniam v-
 triusque partis essentia est diversa. 13. Id
 autem quod est proprie & essentialiter ens,
 diuidi in aliud proprie atque essentialiter
 ens quiddam, etiam ratione perspicuum est.
 Veluti, si homo est proprie atque essen-
 tialiter ens quiddam, necesse est, & animal,
 & bipes esse proprie atque essentialiter ens
 quiddam. nisi enim proprie atque essential-
 iter entia sint, accidentia erunt. aut igitur
 homini *accident*, aut alii cuiquam subiecto.
 B atqui hoc est impossibile. 14. Id enim est ac-
 ciditur accidens, vel quod potest inesse &
 non inesse, vel in cuius definitione inest id
 cui accidit. exempli causa, sedero, est *acci-*
dens, tamquam quod separatur: in summo au-
 tem inest ratio nasi, cui dicimus sinum ac-
 cidere. 15 Præterea quæcumque insunt
 in oratione definitiua, aut ex quibus *res*
 constat, in horum definitione non inest ra-
 tio totius: ut in bipede *non inest* ratio homi-
 nis: aut in albo *non inest* ratio albi hominis.
 16 Si igitur ista hoc modo se habent, & bi-
 pes homini accidit; necesse est ipsum esse
 separabile, adeo ut homo possit esse non bi-
 pes; aut in bipedis definitione inerit homi-
 nis ratio, sed hoc est impossibile: quoniam
 illud in huius definitione inest. 17 Quod si
 alii subiecto accidant bipes & animal, ac
 neutrum sit proprie atque essentialiter ens
 quoddam; certè & homo erit in eorum nu-
 mero quæ alii accidunt. atqui illud esto pro-
 prie atque essentialiter ens quoddam, quod
 nulli accidit. Item de quo ambo siue v-
 trumque, *de eo* id quoque quod ex his con-
 stat, dicatur. 18 Ex indiuiduis igitur vniuer-
 sum constat. 19 Nonnulli autem vtrique ra-
 tioni sunt assensu: alteri quidem, *quia conclu-*
ditur omnia esse vnum, si ens significet v-
 num: nam alioqui esset etiam non ens. al-
 teri verò, per bipertitam diuisionem effi-
 ciendo magnitudines indiuiduas. 20 Per-
 spicuum autem est non esse verum, si ens si-
 gnificet vnum, & contradictio simul esse
 nequeat, sequi ut nullum non ens sit. nihil
 enim vetat, *sumi* non ens, *quod* non simpli-
 citer sit *non ens*, sed non ens quiddam. Hæc
 igitur assertio, si non est aliud quidpiam
 præter ipsum ens, omnia vnum fore, absur-
 da est. quis enim intelligit ipsum ens *aliud*
 esse, quàm quod est proprie & essentialiter
 ens quiddam? quod si *verum est*, nihil prohi-
 bet sic esse multa entia, ut dictum fuit.
 21 Ergo ita ens vnum esse non posse, perspi-
 cuum est.

Physicorum opiniones de rerum naturalium principiis, & earum examen.

CAP. V.

VT autem physici dicunt, duo sunt A modi. 2 Alii namque; cum ens vnum statuerunt, videlicet corpus quod est subiectum, nempe aut trium elementorum aliquod, aut aliud, quod est igne densius, aëre rarius, reliqua gignunt, densitate ac raritate multas res efficiendo. Hæc verò sunt contraria: vniuersaliter autem sunt, exuperantia & defectio: ut magnum & paruum asserit Plato: præterquam quod hic quidem ista facit materiam, vnum autem, formam: illi autem vnum quod subiectum est, materiam; contraria verò, differentias & formas. Alii autem ex vno contrarietates quæ in eo insunt, secernunt: quemadmodum ait Anaximander, & quicumque inquirunt vnum & multa esse entia, sicut Empedocles, & Anaxagoras, ex eo namque quod mixtum est, hi quoque reliqua secernunt. differunt autem inter se: quoniam ille horum circuitum facit, hic verò semel: & hic quidem infinitas & similes partes, & contraria esse inquit: ille verò ea tantum quæ vocantur elementa. 4 Videtur autem sensisse Anaxagoras sic esse infinita: quia existimauit communem physicorum opinionem esse veram, ex nihilo nihil fieri. Ideo namque sic inquirunt,

*Erant simul omnia. &
Fieri tale, est variari.*

Alii verò aiunt esse confusionem & secretionem. 5 Præterea mouetur Anaxagoras eo quod contraria ex se inuicem fiunt: inerant igitur. nam si necesse est, ut quicquid fit, vel ex entibus fiat, vel ex non entibus: hoc autem, ut ex non entibus fiat, est impossibile: (in hanc enim sententiam consentiunt quicumque de natura differunt,) quod reliquum est necessariò euenire censent, ut fiat ex iis quæ sunt & insunt, sed propter molis paruitatem sensu à nobis non percipiuntur. Idcirco aiunt quodlibet esse cuilibet admixtum, quia quodlibet ex quolibet fieri cernunt. Videri autem res differentes & appellari diuersas inter se, ex eo quod propter multitudinem infinitorum quæ in mixtione insunt, exsuperat: totum enim syncerè album, aut nigrum, aut carnem, aut os non esse: sed cuius plurimum quæque res habet, hoc videri *esse rei naturam esse.*

Tom. I.

ΩΣ δ' αἰφισκοὶ λέγουσι, δύο ἔσονται εἶ-
σιν. 2 Οἱ μὲν γὰρ ἐν ποιήσασιν ὅ
ὄν σῶμα ὁ ὑποκείμενον, ἢ τῷ τελευτῇ, ἢ
ἄλλο, ὃ ἔστι πυρρὸς μὲν πυκνότερον, αἰεὶ δὲ
λεπτότερον, πᾶσα ἡ φύσις, ποικίλῃ καὶ
μετρίᾳ πολλὰ ποιοῦντες. ταῦτα δ' ὅτι
ἐσάντι. καὶ οὗτοι δ' ὑποφύονται καὶ ἐλλείψονται,
ὥστε τὸ μέγα φησὶ Πλάτων ὅτι τὸ μικρόν·
σπλῆν ὅτι, ὁ μὲν, ταῦτα ποιεῖ ἕλκω· τὸ δ' ἐν,
τὸ εἶδος· οἱ δὲ, ὁ μὲν ἐν τῷ ὑποκείμενον, ἕλκω.
ταῦτα δ' ἐσάντι, ἀφ' ὧν φέρεται καὶ εἶδη. 3 Οἱ δὲ
ἐκ τῆς ἐνός ἐσάντας ταῦτα ἐσάντι τῷ ἐκ κρί-
νοισιν, ὥστε Ἀναξίμανδρος φησὶ. καὶ ὅσοι ἡ
ἐν καὶ πολλὰ φασιν * (εἶ), ὥστε Ἐμπεδο-
κλῆς ὅτι Ἀναξαγόρας ἐκ τῆς μίξεως γὰρ
ἐοῖσι ἐκκρίνοισιν τὰ ἄλλα. ἀφ' ὧν φέρεται δ'
ἀλλήλων, τὰ τὸν μὲν φέροντες ποιεῖν * (εἶ)-
των· τὸν δ' ἀπαλῆ· καὶ τὸν μὲν, ἀπείρα, τὰ τε
ὁμοιομερῆ, καὶ τὸ μάλιστα· τὸ δὲ, τὰ κελεύμενα
τοιχεῖα μόνον. 4 Εἰκοι δὲ Ἀναξαγόρας οὐ-
τως ἀπείρα οἰσθῆναι τὰ τοιχεῖα, ἀφ' ὧν τὸ ὑ-
ποκείμενον πλεονάζει δόξαν τῷ φυσικῷ
(εἶ) ἀληθῆ, ὥς οὐ γινόμενον ἐσάντις ἐκ τῆς
μὴ ὄντος. ἀφ' ὧν τὸ γὰρ οὕτως λέγουσιν, *

Ἡ ὁμοῦ τὰ πάντα, * καὶ

τὸ γίνεσθαι τοῖον

καθ' ἑκάστην ἀλλοιοῦσθαι.

Οἱ δὲ, σύγκρισιν καὶ ἀφ' ὧν φέρεται. 5 Ἐπὶ δὲ, ἐκ
τῆς γένεσθαι ἐξ ἀλλήλων τὰ πάντα· οὐκ ἔστι
γενέσθαι. εἰ γὰρ πᾶσι μὲν τὸ γινόμενον ἀνάγκη
γενέσθαι ἢ ἐξ ὄντων, ἢ ἐκ μὴ ὄντων· τούτων
δὲ, τὸ μὲν ἐκ μὴ ὄντων γίνεσθαι ἀδύνατον.
D φέρεται γὰρ ταῦτα ὁμογενομένουσι τῆς δόξης ἀ-
πομυθεῖσιν οἱ φέροντες (ὡς φησὶ) τὸ λοιπὸν ἢ διὰ συμβαί-
ναι ἐξ ἀνάγκης ἐσάντις, ἐξ ὄντων μὲν καὶ
ἐκκρίνοντων γίνεσθαι. ἀφ' ὧν δὲ σμικρότητα
τῷ ὄγκῳ, ἐξ ἀνασθῆναι ἡμῖν. 6 Διὸ φασὶ
πᾶσι ἐκ πᾶσι μεμῆσθαι, διότι πᾶσι ἐκ πᾶ-
ντος ἐσάντων γινόμενον φαίνεται δὲ ἀφ' ὧν φέρεται
ταῦτα, καὶ παραγερθεῖσθαι ἔτι ἀλλήλων,
ἐκ τῆς μάστιγος ὑποφύοντος, ἀφ' ὧν τὸ πλεον-
θος ἐν τῇ μίξει τῷ ἀπείρων· εἰλικρινῶς μὲν
γὰρ ὅλον λευκὸν ἢ μέλαν, ἢ σὰρκα, ἢ ὀ-
σπύον, οἷον (εἶ)· ὅπου δὲ πλεονάζει ἕκαστον ἔχει,
τὸ το δόξαν (εἶ) πλεονάζει τῷ φέροντι τῷ
παραγερθεῖσθαι.

Pp iiij

Metaph. I.
γ. c. 4.
De gene-
ratione &
corrupt. I. i.
c. 1.

si igitur mixti sunt colores & habitus : si se-
cernantur, erit aliquod album, aut salubre,
quod non erit aliud quiddam, nec de sub-
iecto *dicitur*. Quapropter mens illa inepta
erit ea quarens quæ fieri nequeunt : si qui-
dem vult secernere: hoc autem est factu im-
possibile,) tam secundum quantitatem,
quàm secundum qualitatem: & quidem se-
cundum quantitatem, quia non datur mi-
nima magnitudo : secundum qualitatem
autem, quoniam affectiones sunt insepara-
biles. 13 Nec verò generationem rectè su-
mit ex iis *esse* quæ formam similem habent.
nam lutum partim in luta diuiditur, partim
non *diuiditur*. nec vt lateres ex domo, & do-
mus ex lateribus ; ita etiam aqua & aër ex
se inuicem sunt & fiunt. 14 Præstat autem
pauciora & finita *principia* sumere : quod
quidem facit Empedocles.

A οὖν μέμικται τὰ χρώματα ἐαῖ' ἑξῆς, ἐαῖ' ὁμο-
 κρινῶσιν, ἔσται τι λευκόν, καὶ ὑμέρον, ὅχ' ἔπερον
 καὶ ὄν, ὡς δὲ καὶ ὑποχειρόν. ὥστε ἀποπὸς
 τὰ ἀδιώματα ζητῶν ὁ νοῦς, εἴτε βύλεται μὲν
 ἀφ' ὁμοκρίων· τῷ δὲ ποιῆσαι ἀδιώματα, καὶ κατ'
 ὅ ποσὸν καὶ κατ' ὅ ποιόν· καὶ κατ' ὅ μὲν ὅ ποσόν,
 ὅτι οὐκ ἔστιν ἐλάχιστον μέγεθος· κατ' δὲ ὅ ποιόν,
 ὅτι ἀχρεῖα τὰ πάντα. 13 Οὐκ ὁρθῶς δὲ οὐ-
 δὲ πλεῖν ἡμέσιν λαμβάνει τῶν ὁμοιοφθῶν.
 ἔστι γὰρ ὡς ὁ πολλὸς εἰς πολλοὺς διαιρεῖται, ἔστι δ'
 ὡς ὅ· καὶ ὅ ὁ αὐτὸς ὅς ποσος, ὡς πλείονος ὅς οἰ-
 κίας, καὶ οἰκίας οὐκ πλείονος, ὅταν δὲ ἐν ὕδατι
 αἴρῃ ὅς ἀλλήλων καὶ εἰσὶ καὶ γίνονται. 14 Βέλ-
 πιον δ' ἐλάττω ἐπεπερασμένα λαβόν, ἔσται
 ποιεῖ Εμπυδοκλῆς.

Principia esse contraria.

CAP. VI.

OMnes igitur ea quæ contraria sunt, principia esse statuunt, tam ij qui dicunt vniuersum esse vnum quod non mouetur. (etenim Parmenides calidum & frigidum principia facit : hæc autem appellat ignem & terram.) quàm ij qui rarum & densum. Democritus quoque solidum & inane principia statuit : quorum illud rationem entis, hoc verò rationem non entis habere ait. præterea solida illa distinguit situ, figurâ, ordine : (hæc verò sunt contrariorum genera :) situ, vt supra, infra, ante, retro : figurâ, vt angulis præditum, angulis carens, rectum, circulare. Omnes igitur quodammodo ea quæ contraria sunt rerum principia statuere, manifestum est. 2. Atque hoc rationi est consentaneum : oportet enim principia nec ex se inuicem esse, nec ex aliis, & ex ipsis esse omnia. primis autem contrariis hæc insunt. nam, quia prima sunt, ex aliis non sunt, & quia sunt contraria, non sunt ex se inuicem, sed & hoc quod postremum posuimus, vt ex ipsis omnia fiant, ratione considerandum est quomodo accidat. 3. Primum igitur sumendum est, in omnibus entibus ita esse natura comparatum, vt nec agat quoduis in quoduis, nec patiatur quodlibet à quolibet, nec fiat quodcumque ex quocumque, nisi quis hæc sumat ex accidendi. 4. Nam qui fieri possit album ex musico, nisi albo aut nigro musicum accidat? sed album fit ex non albo : atque ex hoc, non quouis, sed ex nigro, vel ex interiectis coloribus. musicum quoque fit ex non musico: nec tamē ex quouis sed ex musica ex parte, aut si quid est his interiectum.

ΠΑΡΤΕΣ ΔΗ ΤΟΜΟΝΤΙΑ ΔΡΧΑΙ ΠΟΙΟΥΣΙ, ΟΙ-
 ΤΕ ΛΕΓΟΥΝΤΕΣ ΟΤΙ ΕΙΝ Δ ΠΩΝ, ΚΑΙ ΜΗ ΚΙΝΟΥ-
 ΛΟΜΟΝ. Ε ΓΩ ΠΑΡΑΜΟΙΔΗΣ ΘΕΡΜΩΝ Ε ΨΥ-
 ΧΡΟΝ ΔΡΧΑΙ ΠΟΙΩ, ΤΑΥΤΑ ΔΕ ΠΡΟΣΤΑΘΕΝΤΕΣ
 ΠΥΡ Ε ΓΛΩ· ΚΑΙ ΟΙ, ΜΑΡΟΝ Ε ΠΥΚΝΟΝ. Ε ΔΗΜΟ-
 ΚΡΙΤΗΣ * Ο ΠΕΡΕΟΝ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝ. ΩΝ Δ ΜΩΝ ΩΣ ΟΝ, Δ
 Δ' ΩΣ ΟΥΚ ΟΝ ΕΙ) ΦΗΣΙΝ· ΕΤΙ ΓΙΟΣ, ΓΗΜΑΤΙ, ΤΑ-
 ΞΕΙ. ΤΑΥΤΑ ΔΕ ΓΗΕΙ ΕΝΑΙΤΙΩΝ. * ΓΙΟΣ, ΩΣ ΑΪΩ,
 ΚΑΤΕΩ, ΕΠΑΔΕΙ. * ΓΗΜΑΤΙ, ΓΕΓΟΝΙΩΜΕΝΟΝ, Α-
 ΓΩΝΙΟΙ, ΑΥΤΩ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΣ. ΟΤΙ ΜΩΝ ΟΥΩ ΤΟΜΟΝΤΙΑ
 ΠΩΣ ΠΩΝΤΕΣ ΠΟΙΟΥΣΙ ΤΑΙ ΔΡΧΑΙ, ΔΗΛΟΝ. 2 ΚΑΙ
 ΤΕΤΟ ΔΙΛΟΓΑΣ· ΔΕΙ ΓΩ ΤΑΙ ΔΡΧΑΙ ΜΗΤΕ ΕΞ
 ΑΛΛΗΛΩΝ ΕΙΝΑΙ, ΜΗΤΕ ΕΞ ΑΛΛΩΝ ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ-
 ΤΩΝ ΠΩΝΤΕ· ΤΟΙΣ ΔΕ ΕΝΑΙΤΙΟΙΣ ΤΟΙΣ ΠΡΟΤΟΙΣ
 ΎΠΟΑΡΧΕΙ ΤΑΥΤΑ, ΑΓΓ ΜΩΝ Δ ΠΡΟΤΑ ΕΙΝΑΙ,
 ΜΗ ΕΞ ΑΛΛΩΝ· ΑΓΓ ΔΙ Δ ΕΝΑΙΤΙΑ, ΜΗ ΕΞ
 ΑΛΛΗΛΩΝ. ΑΛΛΑ ΔΙ ΤΕΤΟ ΚΥ ΕΠΙ ΤΩ ΛΟΓΩ
 ΟΚΕΨΑΛΩ, ΠΩΣ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ. 3 ΛΗΠΤΕΟΝ ΔΗ
 ΠΡΟΤΟΙ, ΟΤΙ ΑΠΩΝΤΩΝ ΤΗΝ ΟΥΤΩΝ ΥΔΕΝ ΟΥΤΕ
 ΠΟΙΕΙΝ ΠΕΦΥΚΕΙ, ΟΥΤΕ ΠΑΧΗΝ ΤΟ ΤΥΧΟΝ ΎΠΟ
 ΤΥΧΟΝΤΟΣ· ΟΥΔΙ ΓΩ ΟΠΟΙΩ ΕΞ ΟΠΟΥΟΩ, ΕΑΝ
 ΜΗ ΤΙΣ ΣΑΜΒΑΔΗ ΚΥ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΣ. 4 ΠΩΣ
 ΓΩΡ ΑΪ ΓΗΟΙΤΟ ΤΟ ΛΟΧΟΝ ΕΚ ΜΕΙΣΙΚΟΔ;
 ΠΛΗΩ ΕΙ ΜΗ ΚΥ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΣ ΕΙΝ Δ ΛΟ-
 ΧΩ, ΕΪ ΤΑΙ ΜΕΛΑΝ ΤΟ ΜΕΙΣΙΚΟΝ; ΑΛΛΑ ΛΟ-
 ΧΟΝ ΜΩΝ ΓΩ ΕΞ ΟΥ ΛΟΧΟΔ, ΚΑΙ ΠΥΝΤΟΥ ΟΥΚ
 ΕΑ ΠΩΝΤΟΣ, ΑΛΛ ΕΚ ΜΕΛΑΤΟΣ, Η ΤΗΝ ΜΕΤΑΞΥ
 ΚΑΙ ΜΕΙΣΙΚΟΝ, ΕΞ Ϊ ΜΕΙΣΙΚΟΔ, ΠΛΗΩ ΟΥΚ ΕΑ
 ΠΩΝΤΟΣ, ΔΗ ΕΞ ΑΜΟΝΟΥ, Η ΕΙ Ϊ ΑΙΤΩΝ ΕΣΤΙ ΜΕ-
 ΠΕΞΥ.

5 Οὐδὲ δὴ φθίρεται εἰς τὸ τυχὸν πρῶτον, ὅτι
 οἷον λευκὸν, οὐκ εἰς μουσικόν, πλὴν εἴ ποτε
 καὶ συμβεβηκός, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ λευκόν· καὶ τὸ
 μὴ λευκόν, ὅτε εἰς τὸ τυχόν, ἀλλ' εἰς τὸ μέδιον, ἢ
 μεταξὺ· ὡς αὖτως δὲ τὸ μουσικόν εἰς τὸ μὴ
 μουσικόν, ἐκ τῆς οὐκ εἰς τὸ τυχόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀ-
 μουσον, ἢ εἴ τι αὐτῶν ἐστὶ μεταξὺ. 6 Ομοίως
 δὲ * τῶν καὶ ὅτι τῶν ἄλλων· ἐπεὶ καὶ τὰ μὴ
 ἀπλὰ τῶν ὄντων, ἀλλὰ σιῶντα καὶ τ' αὐ-
 τὸν ἐχὼ λόγον· ἀλλὰ ἀφ' οὗ μὴ τὰς ἀντίκει-
 μένας ἀφ' ἑαυτοῦς ὀνομάσθαι, λαμβάνει τὴν
 συμβαίνον. αἰάγνη γὰρ πρὸς τὸ ἡρμωμένον
 ἐξ ἀναρμόσου γίνεσθαι, καὶ τὸ ἀναρμόσον ἐξ
 ἡρμωμένου· καὶ φθίρεσθαι τὸ ἡρμωμένον εἰς
 ἀναρμόσιον, καὶ αὐτὸν καὶ πρὸς τυχόν, ὅσον
 ἀλλὰ πρὸς ἀντίκειμένον. 8 Διαφέρει δὲ οὐ-
 δὲν ὅτι ἀρμονίας εἰπεῖν, ἢ πᾶσι καὶ σιῶ-
 ντως· φανερόν γὰρ ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος ἐστίν.
 ἀλλὰ μέν καὶ οἰκία, καὶ ἀνδρία, καὶ ὅτι οὐκ
 ἄλλο γὰρ ὁμοίως· ἢ γὰρ οἰκία γὰρ ἐκ τῆς
 μὴ συγκεῖσθαι, * ἀλλὰ διηρησθαι παρ' ὧν δὲ
 καὶ ὁ ἀνδρίας, ἐκ τῆς ἐξηματιστοῦ καὶ ἐξ
 ἀναρμόσιου καὶ ἐκαστοῦ τούτων, ὅτι μὴ πᾶσι,
 ὅτι δὲ σιῶντος τίς ἐστίν. 9 Εἰ γίνωσκον τὴν ἐστίν
 ἀληθῆς, ἀπὸ αὐτῆς γίγνεται τὸ μετὰ τὸν, καὶ
 φθίρεται τὸ φθιρόμενον, ἢ ἐξ ἐναντίας, ἢ εἰς
 ἐναντία, καὶ τὰ τούτων μεταξὺ. τὰ δὲ μετα-
 ξὺ, ἐκ τῆς ἐναντίας ἐστίν, οἷον χρώματα ἐκ
 λευκοῦ καὶ μέλανος· ὡς τε πάντα αὖ εἰναι τὰ
 φύσιν γινόμενα, ἢ ἐναντία, ἢ ἐξ ἐναντίων.
 10 Μέχρι μὲν οὖν τούτου, σχεδὸν σιῶν καλου-
 μέναι καὶ τῶν ἄλλων οἱ πλείστοι, καὶ αὐτὸς εἰ-
 πομένην πρὸς τὸν· πάντες γὰρ τὰ στοιχεῖα, καὶ
 τὰς ἑαυτῶν αὐτῶν καλουμένης ἀρχάς, καὶ αὐτὸς
 αὐτὰ λόγῳ ἀγίντες, ὁμοῦς τὸν ἀντίον λέγουσιν,
 * ὡς αὐτὸς αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναγκαζόν-
 τις. 11 Διαφέρει δὲ ἀμύλων, τὰς τίς μὲν
 πρὸς τὸν, τίς δὲ ὑπερβαίνει· καὶ τὸς
 μὲν γνωριμώτερον καὶ τὸ λόγον, τίς δὲ καὶ
 πρὸς ἀντίον· οἱ μὲν γὰρ ἡρμόν καὶ ψυχρόν, οἱ
 δὲ ἰσχυρὸν καὶ ξηρόν, ἐπεὶ δὲ τὸ περὶ τὸν καὶ ὁ ὁμοῦς,
 οἱ δὲ ἰσχυρὸς καὶ φιλικός, αἰτίας ἡνίκαι τῆς ἡμέ-
 ρας. αὐτὰ δὲ ἀμύλων ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ εἰρη-
 μένον ἔχον. 12 Ὡς τε αὐτὰ λέγει πᾶσι, καὶ
 ἑτέροις ἀμύλων ἑτέροις μὲν, ὡς αὐτὸς καὶ δοκεῖ τοῖς
 πλείστοις, τὰ αὐτὰ δὲ, ἢ ἀνὰ λόγον λαμβάνουσι
 γὰρ ἐκ τῆς αὐτῆς στοιχείας. ὅτι μὲν γὰρ περὶ τὸν
 ὅτι δὲ περὶ τὸν τῶν ἐναντίων· αὐτὴ δὲ ὡς
 αὐτῶς λέγουσι καὶ ἐτέρως, καὶ καί τινες καὶ βέλτερον
 καὶ οἱ μὲν, γνωριμώτερον καὶ τὸν λόγον

5 Ergo nec interit in quoduis primum ;
 ut album non interit in musicum , nisi
 fortè ex accidenti , sed in non album :
 non album , inquam , non quoduis ,
 sed in nigrum aut colorem medium. Iti-
 demque musicum interit in non musi-
 cum : & hoc non quoduis , sed in mu-
 sicæ expertis , aut si quid his est interie-
 ctum. 6 Non aliter se res habet in cæte-
 ris : quoniam & entium illorum , quæ
 non simplicia , sed composita sunt ea-
 dem est ratio : sed quia oppositæ affe-
 ctiones nomine vacant , hoc accidere
 latet. 7 Necessè enim est , quicquid har-
 monia constat , ex harmoniæ experte fie-
 ri : & quod harmonia caret , ex eo fieri
 quod harmoniam habet. nec non interi-
 re quod est harmonia præditum , in har-
 moniæ priuationem : & hanc non quamli-
 bet , sed oppositam. 8 Nihil autem in-
 terest , utrum de harmonia dicatur , an
 de ordine vel compositione. patet, enim
 horum omnium eandem esse rationem.
 sed & domus & statua & quoduis aliud
 similiter fit. domus enim fit ex eo quod
 hæc non essent hoc modo composita, sed
 seiuncta. statua quoque & omnino eorum
 aliquid quæ figuram habent , fit ex figu-
 ræ priuatione. Atque horum unum-
 quodque partim ordo , partim com-
 positio quædam est. 9 Si igitur hoc
 verum est ; quicquid fit , ex contrariis
 fit , & quicquid interit , in contraria inte-
 rit & in media his interiecta. Sed hæc
 media ex contrariis sunt, ut mediæ colores
 ex albo & nigro. quapropter quæcumque
 natura sunt, aut sunt contraria, aut ex con-
 trariis. 10 Huc usque igitur fere simul
 profecti sunt & alii plurimi , quemad-
 modum & antea diximus. omnes enim
 elementa , & quæ ab ipsis vocantur prin-
 cipia , quamvis sine ratione ponant , ta-
 men contraria esse pronuntiant, tamquam
 ab ipsa veritate coacti. 11 Differunt autem
 inter se : quoniam alii priora , alii postero-
 ra principia sumunt & nonnulli quidem
 accipiunt notiora secundum rationem, qui-
 dam verò secundum sensum. alii namque
 calidum & frigidum , quidam humidum
 & siccum , alii impar & par , nonnul-
 li contentionem & amicitiam, generatio-
 nis causas ponunt : hæc verò inter se eo
 quo diximus modo differunt. 12 Adco ut
 eadem quodammodo dicant , & diuersa
 inter se : diuersa quidem , quemadmo-
 dum & plerisque videtur : eadem autem ,
 quæ in his est proportio. Sumunt enim prin-
 cipia ex eadem classe : quia contrariorum
 alia continent , alia continentur. sic igi-
 tur eodem modo & diuerso loquuntur :
 ac partim deterius , partim melius : & alii
 quidem ponunt notiora secundum rationem,

27. πύρις

27. αὐτὸς
τὸν

Metaph. I.
I. c. 4

ut antea dictum fuit, alii verò secundum sensum. vniuersale enim secundum rationem notum est: particulare verò secundum sensum. quandoquidem ratio est rei vniuersalis: sensus autem, rei particularis. Exempli causa magnum & paruum secundum rationem: rarum autem & densum secundum sensum notiora sunt. 13 Principia igitur contraria esse perspicuum est.

Α ὡς αὖτ' εἴρηται πρὸς τερον· οἱ δὲ, καὶ πλεὺς αἰσθησιν. ὁ μὲν γὰρ καθόλου, καὶ τὸ λόγον γινώσκον· ὁ δὲ καὶ ἕκαστον, καὶ πλεὺς αἰσθησιν· ὁ μὲν γὰρ λόγος, τὸ καθόλου· ὁ δὲ αἰσθησιν, τὸ καὶ μέρους· οἷον ὁ μέγας ἐπὶ τὸ μικρόν καὶ τὸ λόγον, τὸ δὲ μακρόν ἐπὶ τὸ πυκνόν καὶ πλεὺς αἰσθησιν. 13 Ὅτι μὲν οὖν εἰσατίας διττὴς ἀρχαὶ εἴη, φανερόν.

Principia esse duo, vel tria.

Cap. VII.

Consequens autem est, ut explicetur B
 1. Quod duo sint principia, an tria, an plura.
 2. Vnum enim principium esse nequit, quia contraria non sunt vnum.
 3. Infinita verò principia esse non possunt: quoniam ens sub scientiam non caderet.
 4. Item vna contrarietas est in omni genere vno: substantia verò est vnum quoddam genus.
 5. Et quia potest omnium rerum naturalium ex principis finitis offerri: melius autem est ex finitis, ut facit Empedocles, quàm ex infinitis. omnia namque putat Empedocles, se per causas explicare ex principis finitis, sicut Anaxagoras ex infinitis.
 6. Præterea alia contraria sunt aliis priora, & sunt alia ex aliis, ut dulce & austerum, & album & nigrum, principia verò semper manere oportet.
 7. Ex his igitur perspicuum est nec vnum nec infinita principia esse.
 8. Cum autem finita principia sint: ratio aliqua est, cur non ponantur duo tantum principia: dubitare enim aliquis possit quomodo naturam comparatum sit ut densitas efficiat raritatem esse aliquid, aut hæc densitatem. Similis ratio est alius cuiusvis contrarietatis: quia nec amicitia contentionem copulat, seu quidpiam ex ea facit: neque contentio quicquam ex illa facit: sed ambo aliud quiddam tertium efficiunt. Nonnulli autem & plura sumunt, ex quibus rerum naturam constituunt.
 9. Ad hæc, illud quoque in dubitationem reuocare aliquis possit, nisi quis aliam naturam contrariis subiiciat. Nam contraria nullius rei essentiam esse videmus. principium verò non oportet dici de aliquo subiecto: alioquin erit principium principii: quandoquidem subiectum videtur esse attributi principium, & eo prius.
 10. Præterea dicimus non esse substantiam contrariam substantiæ. quomodo igitur ex non substantia substantia esse poterit? aut quomodo non substantia poterit esse prior quàm substantia?
 11. Quare si quis & priorem sermonem & hunc verum esse putet, necesse est, si vtrumque sermonem tueri velit, ut contrariis subiiciat aliquod tertium.

Ε Χόλμοι δ' αὖ εἰπ λέγει, πόττερον δύο, ἢ πρεῖς, ἢ πλείους εἴσι. 2 Μῖδον μὲν γὰρ ἔχ' οἷον τε, ὅτι ἔχ' ἐν τῇ οὐρανίᾳ.

3 Απείρους δὲ οὐ· ὅτι οὐκ ἐπισητὸν τὸ εἶναι. 4 Μία τε εἰσατίας οὐ πᾶσι γινώσκον· ἢ δ' οὐκ εἴη ἐν τῇ γῆ. 5 Καὶ οὐκ εἰσατίας ἐκ πεπερασμένων· βέλτιον δὲ ἐκ πεπερασμένων, ὡς αὖτ' Εμπεδοκλῆς, ἢ δὲ ἀπείρων. πᾶσι γὰρ ἀποδοδόναι οἴεται, ὡς αὖτ' Αναξαγόρας ἐκ τῶν ἀπείρων. 6 Εἰ δὲ, ὅτι δὴ

αἱ ἄλλαι πρὸς τερον εἰσατίας, καὶ γὰρ ἐπεὶ οὐκ αἰσθησιν, οἷον τὸ γλυκὺ καὶ πικρὸν, ἐλθόντι, καὶ μέλαι, καὶ δ' ἀρχαὶ αἰεὶ διττὴν μὲν. 7 Ὅτι μὲν οὖν ὅτε μία ὅτε ἀπείρων, δηλονότι ἐκ πάντων. 8 Ἐπεὶ δὲ πεπερασμέναι, τὸ μὴ ποιεῖν δύο μόνον, ἔχ' εἰς τινὰ λόγον ἀπορήσας γὰρ αὐτὴς, πῶς ἢ πυκνότης πλεὺς μακρότητα ποιεῖν τι πεφύκει, ἢ αὐτὴ πλεὺς πυκνότης. εἰ μάλιστα δὲ ἐπὶ οὐκ οἰκιστὴν εὐδαιμόνης· ὅτι γὰρ ἢ φιλία τὸν ἑαυτοῦ σέβεται, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν.

9 Ὅτι δὲ τὸ νεῖκος ἐξ οὐκ εἰναι, ἀλλ' ἀμφοῖν ἐπεὶ τι τείνει· ἐνίοι δὲ καὶ πλείω λαμβάνουσιν, ἐξ ὧν καὶ ἀποκρίνεται πλεὺς τῶν ὄντων φύσιν. 9 Πρὸς δὲ τούτοις ἐπὶ καὶ τὰς πρὸς ἀπορήσας, εἰ μὴ τις ἐτέραι· ἀπορήσας τῶν εἰσατίας φύσιν· ὁ δὲ οὐκ οἰκιστὴς γὰρ ὁρᾷ μὲν τῶν ὄντων οὐσίας τὸν οὐρανόν. πλεὺς δὲ ἀρχαί, ὅτι καὶ ἀποκρίνεται διττὴν λέγειν τίνος· εἶναι γὰρ ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς. τὸ γὰρ ἀποκρίνεται ἀρχή, καὶ πρὸς τερον δοκεῖ τῇ κατηγερομένη εἶναι.

10 Εἰ δὲ, οὐκ εἴη φανερὸν οὐκ εἰσατίας εἶναι. πῶς οὖν ἐκ μὴ οὐκ εἰσατίας ἀδείκνυται, ἢ πῶς αὐτὴ πρὸς τερον μὴ οὐκ εἰσατίας εἶναι.

11 Διότι εἰ τις τὸν τε πρὸς τερον ἀλλοτρίως νομίσαι εἴη λόγον, καὶ τῆς πρὸς, ἀναγκασίον, εἰ μάλιστα ἀποκρίνεται ἀμφοτέρω αἰσθησιν· ὅτι ποτὶ τινὰ τι τείνει.

12 Ως αὖ φασὶν οἱ μὲν τινὰ φύσιν εἶναι λέγοντες τὸ πᾶν, οἷον, ὕδωρ, ἢ πῦρ, ἢ τὸ μεταξὺ τούτων. 13 Δοκίμει δὲ τὸ μεταξὺ μάλλον πῦρ γὰρ δὴ, καὶ γῆ, καὶ αἶρ, καὶ ὕδωρ μετ' ἐσθλότητων συμπεπλεγμένα εἶναι. ἀλλ' οὐκ ἀλόγως προέσθιν οἱ τὸ ὑποκείμενον ἕτερον τούτων ποιῶντες· τῷ δὲ ἄλλων, οἱ αἰέρος. καὶ γὰρ ὁ αἶρ ἡκιστα ἔχει τῷ αἵματι ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν αἰσθηταὶ ἐχόμενοι δὲ τὸ ὕδωρ. 14 Ἀλλὰ πάντες γὰρ τὸ ἐν τῷ τοῖς ἐσθλότησι χρηματίζουσιν, οἷον πυκνότητι καὶ μαρμότητι, καὶ τὸ μαλ' ὅτι τῶν. ταῦτα δ' ἐστὶν ὅλως, ὑποφωτὴ δηλονότι, καὶ ἑλλειψις, ὡς αὖ εἴρηται πρότερον. 15 Καὶ εἰ καὶ παλαιὰ εἶναι καὶ αὐτὴν ἡμεῖς δεῖξαι, ὅτι τὸ ἐν, καὶ ὑποφωτὴ καὶ ἑλλειψις ἀρχαί τῶν ἰσχυρῶν εἰσὶ πλείων ἢ τῶν αὐτῶν ἔσονται· ἀλλ' οἱ μὲν ἀρχαί, τὰ δὲ δύο μὲν ποιεῖν, τὸ δὲ ἐν πάσῃ τῇ ἰσχυρότητι πλείων, τὸ μὲν ἐν ποιεῖν, τὰ δὲ δύο πάσῃ φασὶ μάλλον. 16 Τὸ μὲν οὖν τρία φάσματ' ἐστὶν· ἐκ τῶν τούτων καὶ ἐσθλότητων αἵματι ἐπισκοποῦσι δεῖξαι αὐτὴν ἔχειν τινὰ λόγον, ὡς αὖ ἐπὶ μὲν. 17 Τὸ δὲ πλείον περιῶν, εἰ καὶ τὸ πρὸς μὲν γὰρ τὸ πάσῃ ἰσχυρόν τὸ ἐν. 18 Εἰ δὲ τιτλαρῶν ὄντων δύο ἔσονται ἐσθλότητες, διήσας χωρὶς ἐκαστέρας ὑπερβαίνειν τινὰ μεταξὺ φύσιν· εἰ δὲ ἄλλων λήλων διωκόμεναι· ἡμεῖς, αἰσθητὰς αὐτῶν ἢ ἑτέρας τῶν ἐσθλότητων. 19 Ἀμὰ δὲ καὶ ἀδύνατον πλείους εἶναι ἐσθλότητες τῶν πρὸς τὰς ἢ γὰρ ὅσα ἐν τῇ φύσει εἶναι τῶν ὄντων, ὡς αὖ πρὸς τῶν καὶ ὅσα ὑπερβαίνειν ἀλλήλων αἱ ἀρχαὶ μόνον, ἀλλ' ὅσα ἡμεῖς. αἱ γὰρ ἐν ἡμέτεροις ἐσθλότησις εἶναι ἀπασιν ἢ αἱ ἐσθλότητες αἰσθητὰς δεκτικαὶ εἰς μίαν. 20 Οὐ μὲν οὖν ὅτι ἐν τῶν τριῶν, ὅτι πλείων δυοῖν ἢ τριῶν, φανερόν· τούτων δὲ πρότερον, καθάπερ ἐπὶ μὲν, ἀπεδείκνυται πολλῶν.

A 12 Quemadmodum affirmant, qui aiunt vniuersum esse vnam naturam, ut aquam aut ignem aut quod est his interiectum. 13 Videtur autem illud potius esse subiectum, quod est elementis interiectum. ignis enim, ac terra, nec non aer & aqua, contrarietatibus implicita sunt. proinde non absurdè faciunt qui subiectum ab his diuersum constituunt. inter ceteros autem illi rectius sentiunt, qui aërem ponunt: etenim aer minus cæteris habet differentias sensibiles. aerem autem sequitur aqua. 14 Sed omnes vnum hoc contrariis figurant: ut densitate & raritate, nec non cōtentione & remissione. hæc autem in vniuersum profectò sunt exsuperantia & defectio, ut antea dictum fuit. B 15 Ac videtur hæc opinio antiqua esse: nempe vnum & exsuperantiam & defectionem esse rerum principia: quamquam non eodem modo veteres hæc principia posuere, quo recensentes: sed veteres duo illa efficere, vnum autem illud pati: quidam autem posteriores è contrario vnum illud efficere, duo verò illa pati potius affirmant. 16 Hæc igitur assertio, tria esse elementa, iis qui ex his & aliis eiusmodi inspectionibus rem considerant, videri potest habere aliquam rationem, ut antea diximus. 17 Plura autem tribus non item: quoniam vnum ad patiendum sufficit. 18 Quod si, quatuor cum sint termini, dux contriætates erunt: certe oportebit eorsim utriusque subiici aliam quendam mediam naturam. sin ex se inuicem gignere possunt, utriusque superuacua erit alterutra contriætates. 16 Item non possunt esse plures contriætates primæ. nam substantia est vnum quoddam entis genus. quapropter principia eo tantum inter se different, quod alia sint priora, alia posteriora: sed genere non differunt: quia semper in vno genere est vna contriætetas. omnes autem contriætates ad vnam referri videntur. 20 Ergo nec vnum esse elementum, nec plura duobus, vel tribus, manifestum est: horum autem utrum sit verum, quemadmodum diximus, magnam habet dubitationem.

Quot & quæ sint principia rerum naturalium, ex sententia Aristotelis.

Cap. VIII.

ΩΔ' οὖν ἡμεῖς γὰρ λέγωμεν, πρῶτον περὶ πάσης φύσεως ἐπιλήντης· ἐστὶ γὰρ καὶ φύσιν πᾶσι κοινὰ πρῶτον εἰπόντες, οὕτω πᾶσι εἶναι ἴσως θεωρεῖν. 1. Φανερὸν γὰρ γινώσκειν ἅλ' ἄλλου ἄλλο, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶν, ἢ τῶν ἀπλῶς λέγοντες, ἢ πᾶσι συγκαίμενα.

D N Os itaque sic dicamus, omni prius generatione pertractata. Est enim naturæ consentaneum, cum prius ea quæ communia sunt, declarata fuerint, sic deinde cuiusque rei propria contemplari. 2 Dicimus enim fieri ex alio aliud, & ex diuerso diuersum, cum aut de simplicibus loquamur, aut de compositis. hoc

hoc autem sic dico : Potest enim homo fieri musicus : potest etiam aliquid non musicum , fieri musicum : aut homo non musicus , fieri homo musicus. Simplex igitur quod fit appello *ut* hominem , & non musicum , & simplex cuius est generatio , *ut* musicum. compositum verò & cuius est generatio , & quod fit : quando non musicum hominem , dicimus fieri hominem musicum.

3 De horum altero non solum dicitur fieri hoc aliquid , sed etiam ex hoc : puta ex non musico musicum : sed hoc de omnibus non dicitur. non enim ex homine fit musicus : sed homo fit musicus.

4 Iam verò eorum quæ fiunt , prout simplicia fieri dicimus , aliud , cum fit, permanet , aliud non permanet. homo namque permanet , atque est cum fit homo musicus. sed non musicum , & musicæ expertis , neque simpliciter, neque compositum permanet.

5 His autem definitis , ex iis omnibus quæ fiunt , hoc licet accipere , si quis animum aduertat , sicut dicimus , opus semper esse ut subiiciatur aliquid , quod fiat.

6 Atque hoc licet numero sit vnum , tamen formâ non est vnum : (nam formâ & definitione pro eodem accipio :) non est enim eadem essentia hominis & musicæ expertis : & illud quidem permanet, hoc autem non permanet. quod enim non est oppositum , permanet : homo namque permanet : musicum verò , & musicæ expertis non permanet. immo nec id permanet , quod est ex ambobus compositum , ut homo musicus.

7 Ex aliquo autem fieri aliquid , & non hoc fieri aliquid , magis quidem dicitur de iis quæ permanent : exempli causâ , ex non musico musicum fieri dicitur : ex homine autem non dicitur. Verumtamen & in iis quæ permanent , interdum dicitur eodem modo dicimus enim ex ære statuam fieri : non, æs fieri statuam. De eo autem quod est oppositum , nec permanet , utroque modo dicitur , nimirum & ex hoc fieri illud , & hoc fieri illud. nam & ex musicæ experte fit musicus , & musicæ expertis fit musicus. idcirco etiam in composito res se habet eodem modo : quoniam & ex homine musicæ experte , & homo musicæ expertis , dicitur fieri musicus.

8 Cum autem multis modis fieri dicatur , & quædam dicantur non fieri simpliciter , sed fieri hoc aliquid : simpliciter autem fieri tantum substantiarum proprium sit : in aliis quidem constat necesse esse ut subiiciatur aliquid quod fiat. nam & quantum , & quale , & quod ad alterum quidpiam refertur : & quando , & ubi , & aliqua subiecta fiunt :

Tom. I.

Α λέγει δὲ τὸ πρῶτον ὅτι. ἔστι γὰρ που γίνεσθαι αὐθροπον, μουσικόν· ἔστι δὲ ὁ μὴ μουσικόν τι γίνεσθαι μουσικόν, ἢ τὸ μὴ μουσικόν αὐθροπον, αὐθροπον μουσικόν· ἀπλοῦν μὲν οὖν λέγει τὸ γινώσκον τὸ αὐθροπον, ἔστι δὲ μὴ μουσικόν καὶ ὁ γὰρ ἀπλοῦν, ὁ μουσικόν. συγκείμενον ὅτι καὶ ὁ γίνεσθαι, καὶ ὁ γινώσκον, ὅταν τὸν μὴ μουσικόν αὐθροπον φάμεν γίνεσθαι, ἢ μουσικόν, ἢ μουσικόν αὐθροπον. 3 Τούτων δὲ, ὁ μὲν ὅς μόνον λέγεται πᾶσι τι γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶδε, οἷον ἐκ μὴ μουσικοῦ μουσικός· ὁ δὲ, οὐ λέγεται ἐπὶ πάντων· οὐ γὰρ ἐξ αὐθροπου ἐγγίγνεται μουσικός, ἀλλ' ὁ αὐθροπος ἐγγίγνεται μουσικός. 4 Ταῦν δὲ γινώσκων, ὡς πᾶσι ἀπλοῦν λέγεται γίνεσθαι, ὁ μὲν ὑποκείμενον γίνεσθαι, ὁ δὲ οὐχ ὑποκείμενον. ὁ μὲν γὰρ αὐθροπος ὑποκίμει μουσικός γινώσκων αὐθροπος, καὶ ἔστι· ὁ δὲ μὴ μουσικόν, καὶ τὸ ἀμουσον, οὔτε ἀπλοῦς, οὔτε σὺν τῇ ἐκείνου ὑποκίμει. 3 Διωρισμένων ὅτι τούτων, ἐξ ἀπλοῦν τῶν γινώσκων τῶν ἐστὶ λαβόν, αἱ τίς

Β καὶ ἐκ τῶδε, οἷον ἐκ μὴ μουσικοῦ μουσικός· ὁ δὲ, οὐ λέγεται ἐπὶ πάντων· οὐ γὰρ ἐξ αὐθροπου ἐγγίγνεται μουσικός, ἀλλ' ὁ αὐθροπος ἐγγίγνεται μουσικός. 4 Ταῦν δὲ γινώσκων, ὡς πᾶσι ἀπλοῦν λέγεται γίνεσθαι, ὁ μὲν ὑποκείμενον γίνεσθαι, ὁ δὲ οὐχ ὑποκείμενον. ὁ μὲν γὰρ αὐθροπος ὑποκίμει μουσικός γινώσκων αὐθροπος, καὶ ἔστι· ὁ δὲ μὴ μουσικόν, καὶ τὸ ἀμουσον, οὔτε ἀπλοῦς, οὔτε σὺν τῇ ἐκείνου ὑποκίμει. 3 Διωρισμένων ὅτι τούτων, ἐξ ἀπλοῦν τῶν γινώσκων τῶν ἐστὶ λαβόν, αἱ τίς

Γ * ἐπιβλέπει, ὡς φησὶ λέγειν, ὅτι δὲ αἰεὶ τι ὑποκίμει τὸ γινώσκον. 6 Καὶ τὸ πρῶτον εἰ καὶ ὁρθῶς ἔστιν ἐν, ἀλλ' εἰδὲ γὰρ ἐν. τὸ γὰρ εἶδει λέγει καὶ λόγῳ ταύτων· ὅ γὰρ ταύτων αὐθροπος καὶ τὰ ἀμουσον ἐστὶν· καὶ ὁ μὲν ὑποκίμει· τὸ δ' οὐχ ὑποκίμει· τὸ μὲν μὴ αἰτι- κείμενον ὑποκίμει· ὁ γὰρ αὐθροπος ὑποκίμει. τὸ δὲ μουσικόν καὶ τὸ ἀμουσον ὅτι ὑποκίμει, τῶν δὲ ἐξ ἀμφοῖν συγκείμενον ὅτι ὁ ἀμουσος αὐθροπος. 7 Τὸ δ' ἐκ πῶς γίνεσθαι τι, καὶ μὴ πᾶσι γίνεσθαι τι, μάλλον μὲν λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ ὑποκίμειν, ὅτι ἐξ ἀμφοῖν μίξι- κὸν γίνεσθαι, ἐξ αὐθροπου δὲ οὐ. ἀλλὰ μίαν, ἔστι τῶν ὑποκίμειν ἐν ὅτι λέγεται ὡς αὐτός. ἐκ γὰρ χαλκοῦ ἀνδριάντα γίνεσθαι φάμεν, οὐ τὸν χαλκὸν ἀνδριάντα· τὸ μὲντοι ἐκ τῆς ἀντικείμενου, ἔστι μὴ ὑποκίμειν, ἀμφο- τέρως λέγεται, καὶ ἐκ τῶν πᾶσι, ἔστι πᾶσι· καὶ γὰρ ἐξ ἀμφοῖν γὰρ μουσικός, ἔστι ὁ ἀμουσος γὰρ μουσικός· ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς συγκείμενου ὡς αὐτός· καὶ γὰρ ἐξ ἀμφοῖν αὐθροπου,

Δ καὶ ἀμφοῖν αὐθροπος γίνεσθαι λέγεται μουσικός. 8 Πολλὰ δὲ λεγόμενα τῶν γίνεσθαι, ἔστι μὲν ὅς γίνεσθαι ἀπλοῦς, ἀλλὰ πᾶσι τι γίνεσθαι· ἀπλοῦς δὲ γίνεσθαι τῶν οὐσιῶν μόνον· καὶ μὲν ἄλλα, φανερὸν ὅτι ἀνάγκη ὑποκίμειν ἢ τὸ γινώσκον. ἔστι γὰρ πᾶσι, καὶ πᾶσι, καὶ πᾶσι τι ἔτερον, ἔστι πᾶσι, ἔστι πᾶσι, γίνεσθαι ὑποκίμειν ἢ τῶν γίνεσθαι

Ε καὶ ἀμφοῖν αὐθροπος γίνεσθαι λέγεται μουσικός. 8 Πολλὰ δὲ λεγόμενα τῶν γίνεσθαι, ἔστι μὲν ὅς γίνεσθαι ἀπλοῦς, ἀλλὰ πᾶσι τι γίνεσθαι· ἀπλοῦς δὲ γίνεσθαι τῶν οὐσιῶν μόνον· καὶ μὲν ἄλλα, φανερὸν ὅτι ἀνάγκη ὑποκίμειν ἢ τὸ γινώσκον. ἔστι γὰρ πᾶσι, καὶ πᾶσι, καὶ πᾶσι τι ἔτερον, ἔστι πᾶσι, ἔστι πᾶσι, γίνεσθαι ὑποκίμειν ἢ τῶν γίνεσθαι

Qq

γρ. γ' ἰσμε

δ' ἔτι τὸ μόνον πλὴν οὐσίαι καὶ μηδενὸς ἄλλου λέγεσθαι ὑποκειμένου, τὰ δ' ἄλλα πᾶντα καὶ τῆς οὐσίας. 9 Οὐδὲ γὰρ αἱ οὐσίαι, καὶ ὅσα ἄλλα ἀπλῶς ὄντα ἐξ ὑποκειμένου γίνονται, ὅτι σκοπεῖται γινώσκειν αὐτὰ φανερόν· αἰ γὰρ ὅτι τὸ ὑποκείμενόν ἐξ ὧν γινώσκονται, οἷον τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα ἐκ σπέρματος· γινώσκονται δὲ τὰ γινόμενα ἀπλῶς, τὰ μὲν μετασχηματίζονται, οἷον αἱ δριαι ἐκ χαλκοῦ· τὰ δὲ παρὰ φύσιν, οἷον τὰ αὐξάνοντα· τὰ δ' ἀφαιρέσει, οἷον ἐκ τοῦ λίθου ὁ Ἑρμῆς· τὰ δὲ σκιδνύονται, οἷον οἰκίαι· τὰ δ' ἀλλοιωσύν, οἷον τὰ πρεπόμενα καὶ τὰ ὕλην. πᾶντα δὲ τὰ ὕλην γινόμενα, φανερόν ἐστι ἐξ ὑποκειμένου γινώσκειν. 10 Ωστε δὴλον ἐκ τῆς εἰρημύτης, ὅτι τὸ γινόμενον ἀπὸ τοῦ αἰτιώμενου ὅτι ἐστὶ μὲν τὸ γινόμενον, ἐστὶ δὲ τὸ τῆς οὐσίας καὶ τῆς οὐσίας· καὶ γὰρ τὸ ὑποκείμενον, καὶ τὸ αἰτιώμενον λέγειν δὲ, ἀντικείμενον μὲν δ' ἀμυστον, ὑποκείμενον δὲ τὸ ἀμυστον· ἐπὶ τὸ μὲν ἀμυστον ἐπὶ τὸ ἀμυστον, ἢ τὸ ἀμυστον ἀμυστον, ὃ ἀντικείμενον τὸ δὲ χαλκόν, καὶ τὸ λίθον, καὶ τὸ χρυσόν, ὃ ὑποκείμενον. 11 Φανερόν οὖν, ὡς εἴρηται εἰσιναί, καὶ ἀρχαί τῆς φύσεως ὄντων, ἐξ ὧν πρῶτον εἰσι, καὶ γινώσκονται καὶ συμβεβηκός, ἀλλ' ἔχουσιν ὃ λέγεται καὶ τὸ οὐσίαν, ὅτι γίνονται ἀπὸ τῆς οὐσίας καὶ τῆς μορφῆς· σύγκειται γὰρ ὁ μουσικός αἰθερὸς ἐξ αἰθερῶν καὶ μουσικῶν, ἔστιν οὖν ἡ ἀρχὴ τῆς φύσεως γὰρ τοὺς λόγους εἰσι τοὺς λόγους τοὺς ἐκείνων. δὴλον οὖν ὡς γίνονται αὐτὰ τὰ γινόμενα ἐκ τούτων. 12 Ἐστὶ δὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀριθμὸς μὲν ἐν, εἰδὲ δὲ δύο. ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς ἐστὶ ὁ χρυσός, καὶ ὅλως ἡ ὕλη ἀριθμητή· τὸ δὲ γὰρ τὸ μαλλόν, καὶ ὃ καὶ συμβεβηκός, ἐξ αὐτῆς γίνονται τὰ γινόμενα· καὶ τὸ γένεσις, καὶ καὶ ὁ ἀριθμὸς, συμβεβηκός. 13 Ἐν δὲ τὸ εἶδος, οἷον ἡ πάξις, ἡ ἡ μουσική, ἡ τῆς ἀγῶνι τῆς ὕλης κατηγεσθαι. 14 Διό, ἐστὶ μὲν ὡς δύο λεκτέον τὸ τῆς ἀρχῆς, ἐστὶ δὲ ὡς πρῶτον. 15 Καὶ ἐστὶ μὲν ὡς τὰ μὲν, οἷον εἰ τις λέγει τὸ μουσικὸν ἐστὶ τὸ ἀμυστον, καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, ἢ τὸ ἡμωσμένον καὶ τὸ ἀμωσμένον· ἐστὶ δὲ ὡς ὃ ὑποκείμενον γὰρ πᾶσι τὰ μὲν ἀμωσμένον. λέγεται δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς τὸ ἄλλο ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον· τῆς γὰρ οὐκ ὁμοτιόν. 16 Ωστε οὕτως πλείους τῆς οὐσίας αἱ ἀρχαί· ἔστιν οὖν τινὰ, ἀρχὴ δύο, ὡς εἴρηται, τὰ ἀριθμῶν· ὅτι αὐτὰ πᾶντα δύο, ἀρχὴ δὲ πρῶτον ὅτι καὶ τὸ εἶδος, ἀλλὰ πρῶτον γὰρ ὃ ἀμωσμένον καὶ ὃ ἀμωσμένον τὸ εἶδος, καὶ ὃ ἀμωσμένον καὶ χαλκόν.

A propterea quodd sola substantia de nullo alio subiecto dicitur, reliqua verò omnia de substantia dicuntur. 9 Sed & substantias & quæcumque alia simpliciter sunt, ex subiecto aliquo fieri, consideranti perspicuum utique fiet. semper enim est aliquid, quod subiicitur, ex quo fit id quo fit: ut plantæ, & animantia ex semine. Fiunt autem quæ simpliciter sunt partim figuræ mutatione, ut statua ex ære: quædam adiectione, ut ea quæ augmentur: nonnulla ablatione, ut ex lapide Mercurius: alia ex compositione, ut domus: alia variatione, ut quorum materia mutatur. quæcumque autem sic fiunt, constat ex subiectis fieri. 10 Quapropter ex iis quæ diximus, manifestum est, quicquid fit, semper esse compositum: & esse quidem aliquid quod fit, esse autem & aliquid, in quod hoc mutatur. & hoc quod fit duplex est: aut enim est subiectum, aut est oppositum. Dico autem opponi quod est musicæ expertus: subiici autem hominem. Item figuræ, & formæ, vel ordinis priuationem, oppositum appello: æs autem, aut lapidem, aut aurum, & cetero subiectum. 11 Si quidem igitur causæ & principia rerum natura constantium ea sunt, ex quibus primis res sunt & fiunt, non ex accidenti, sed quod quidque secundum essentiam dicitur, perspicuum est, rem omnem fieri ex subiecto & forma. componitur enim quodammodo musicus homo, ex homine & musico: quoniam rationes in eorum rationes dissolues. patet igitur ea quæ fiunt ex his fieri. 12 Porro subiectum numero quidem unum est, specie autem duo. homo namque & aurum, & omnino materia est numerabilis: magis enim est hoc aliquid: nec per accidens ex eo fit quod fit: priuatio autem & contrarietas est accidens. 13 Forma verò est unum principium ut ordo, aut musica, aut aliud quidpiam eorum quæ sic attribuuntur. 14 Quapropter cum duo principia dici possunt, cum etiam tria. 15 Et partim contraria, veluti, si quis dicat musicum & musicæ expertus, aut calidum & frigidum, aut harmonia constans & harmonia carens: partim non contraria: quia contraria vicissim pati nequeunt. sed & hoc soluitur, quoniam subiectum aliud est: hoc enim non est contrarium, 16 Quocirca principia nec plura quodammodo sunt, quàm contraria, sed duo tantum, ut ita dicam, numero: nec rursus sunt omnino duo, quia diuersa est eorum essentia, sed sunt tria: alia enim est hominis, alia musicæ expertis essentia: nec non eius quod figura caret & æris.

17 Quot igitur sint principia rerum naturalium, quæ sub generationem cadunt, & quomodo tot sint, dictum est: & constat opus esse, ut aliquid subiiciatur contrariis: & contraria duo esse: sed alio quodam modo hoc non esse necessarium. sufficit enim alterum contrariorum ad efficiendam sua absentia & præsentia mutationem. 18 Subiecta verò natura sciri potest proportione. ut enim ad statuum æs, vel ad lecticam lignum, vel ad aliud quidpiam eorum quæ formam habent, materia, & quod forma caret, se habet priusquam formam acceperit: sic ipsa ad substantiam se habet, & ad id quod est hoc aliquid, atque ens. 19 Hæc igitur est vnum principium, cum tamen non sit ita vnum, nec ita ens, ut hoc aliquid. alterum principium est ratio: insuper est & huic contrarium, id est, privatio. 20 Hæc autem quomodo sint duo, & quomodo plura, dictum fuit in superioribus: ac primum quidem dictum fuit, tantum contraria esse principia: postea verò necesse esse etiam aliud quiddam subiici, & esse tria principia. ex iis verò quæ nunc *exposita fuerunt*, patet quæ sit differentia contrariorum, & quomodo principia sint inter se affecta, & quid sit quod subiicitur. utrū autem forma an subiectum sit rei essentia, nondum manifestum est: sed principia esse tria, & quomodo sint tria, & quis sit eorum modus, est manifestum. Quot igitur, & quæ sint principia, ex his perspicitur.

A 17 Ποσὰ μὲν οὖν ἀρχαὶ τῶν φυσικῶν, καὶ πῶς ποσὰ, εἰρηται. ἔ δὲ δὴ δὴν ὅτι δὲ ἀποκρίσθαι πὶ τοῖς ἐναντίοις, καὶ τὰ ἐναντία δύο εἶναι. ἔπειτα δὲ ἴσα ἄλλον εἶναι ἀνάγκη· ἰσχυρὸν γὰρ ἐστὶν ὅτι ἐπεὶ τῶν ἐναντίων πᾶσι τῇ ἀπειρίᾳ καὶ ἀπείρῳ τὴν μεταβολῇ. 18 Ἡ δὲ ἀποκρίσθαι φύσις, ἐπισητὴ καὶ ἀναλογία· ὡς γὰρ πρὸς ἀνδριάντα χαλκός, καὶ πρὸς κλίνην ξύλον, καὶ πρὸς ὁ ἄλλος ἂν τῶν ἐχόντων μορφῇ, ἢ ὕλη καὶ ὁ ἀμορφος ἔχει, τὸν λαβὴν τὴν μορφῇ. ὅπως αὐτῇ πρὸς θοῖαν, καὶ τὸ δὲ ἦ, καὶ ὁ ὄν. 19 Μία μὲν οὖν ἀρχὴ αὐτῇ, ἔχ' ὅτε μία ἔσα, ὅτι οὐτως ἐν, ὡς ὁ * τὸ δὲ π. μία δὲ, * ἢ ὁ λόγος. ἔπ' δὲ ὁ ἐναντίον ἴστω ἢ ἐρήσις. 20 Ταῦτα ὅτι πῶς δύο, καὶ πῶς πλείω, εἰρηται ἐν τοῖς ἀνω. πρὸς τὸν μὲν οὖν ἐλέγχει, ὅτι ἀρχαὶ τὰ ἐναντία μόνον. ὅτερον δ', ἐπὶ ἀνάγκῃ καὶ ἄλλοι πὶ ἀποκρίσθαι, καὶ εἶναι τρία. ἐκ δὲ τῶν νῦν φανερόν τις ἂν ἀφ' ὧν τῶν ἐναντίων, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἀρχαὶ πρὸς ἀλλήλας, καὶ πὶ ὁ ἀποκρίσθαι πότερον ὅτι οὐσία ὁ εἶδος, καὶ ὁ ἀποκρίσθαι, οὐ πῶς δὴ δὴν. ἀλλ' ὅτι αἱ ἀρχαὶ τρεῖς, καὶ πῶς τρεῖς, καὶ πῶς ὁ ἔπος αὐτῶν, δὴ δὴν. ποσὰ μὲν οὖν ἔσονται εἶναι αἱ ἀρχαὶ, ἐκ τούτων * θεωρεῖσθαι.

Scrib. καὶ πῶς,

καὶ πῶς αὐτῇ

2. καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

καὶ πῶς αὐτῇ

Erroris, in quem veteres Philosophi ob Principiorum ignorationem inciderunt, dissolutio.

Cap. IX.

SED & hoc tantum modo veterum dubitationem dissolui, post hæc dicamus. 2 Primi namque philosophi veritatem & rerum naturam querentes aberrarunt, quasi in aliam quandam viam præ imperitia abducti: atque asserunt, eorum quæ sunt, nihil fieri aut interire, propterea quod necesse est, ut quod sit, vel fiat ex ente, vel ex non ente: ex his autem utrisque fieri nequit: quia neque ens fit, cum iam sit: ex nihilo autem nihil fit, quoniam aliquid subiici oportet. 3 Atque ita deinceps consecutionem augentes, non esse multas res inquirunt, sed tantummodo ipsum ens. 4 Illi igitur hanc opinionem acceperunt ob ea quæ dicta sunt.

Tom. I.

O TI ὁ μοναχὸς ὅτε λέγεται καὶ ἡ τῶν ἀρχῶν ἀπορία, λέγεται μὲν ταῦτα. 2 Ζητιῶντες γὰρ οἱ καὶ φιλοσοφίαν ποιοῦντες τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐξεβάπτησαν, ὅτι ὁδὸν τινὰ ἀπὸ τοῦ ἀπώτερου ἀπὸ ἀπείρου καὶ φασὶν ὅτι γίνεσθαι τὸ ὄντων ὁδὸν, ὅτι φησὶν ὅτι δὲ τὸ ἀναγκάσιον μὲν εἶναι γίνεσθαι τὸ γινόμενον ἢ ὅτι ὄντος, ἢ ἐκ μὴ ὄντος. ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρω ἀδυνάτω εἶναι. ὅτι γὰρ τὸ ὄντων γίνεσθαι καὶ γὰρ πᾶσι δι. 3 Καὶ ὅτε δὲ ἐφεξῆς συμβαίνει αὐτοῖς, ὅτι πολλὰ φασὶν, ἀλλὰ μόνον αὐτὸ τὸ ὄν. 4 Επεὶ οὖν μὲν οὖν ταῦτα λέγοντες ὅτι δὲ αὐτὸς τὸ εἶρημνόν.

Quia

5 Ημεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι τὸ εἶναι ὄντος ἢ μὴ ὄν-
τος γίνεσθαι, ἢ τὸ μὴ ὄν, ἢ τὸ ὄν ποιῆν τι ἢ πα-
θεῖν, ἢ ὁποῦν πῶς γίνεσθαι, ἢ ἂν μὴ εἶπον
οὐδὲν ἀφ' ὧν, ἢ τὸ τ' ἰατρὸν ποιῆν τι ἢ πα-
θεῖν, ἢ τὸ εἶναι ἰατρὸν εἶναι τι ἢ γίνεσθαι. 6 Ὡς τε
ὅτι τὸ πῶς διχῶς λέγεται, δῆλον ὅτι καὶ τὸ εἶ-
ναι, ἢ τὸ ὄν, ἢ ποιῆν, ἢ παθεῖν. 7 Οἰκοδόμου
μὲν οὖν ὁ ἰατρὸς, ὅχι ἢ ἰατρὸς, ἀλλ' ἢ οἰκοδό-
μος, καὶ λαλῶν γὰρ, ὅχι ἢ ἰατρὸς ἀλλ' ἢ μὴ ἰα-
τρὸς, καὶ αἰσῶν γὰρ ἢ ἰατρὸς. 8 Ἐπὶ
δὲ μάλιστα λέγομεν κυρίως τ' ἰατρὸν ποιῆν τι,
ἢ παθεῖν, ἢ γίνεσθαι, εἶναι ἢ ἰατρὸς
ταῦτα πάρα, ἢ ποιῆν, δῆλον ὅτι ἢ τὸ μὴ εἶ-
ναι γίνεσθαι, καὶ τὸ πῶς σημαίνει τὸ ἢ μὴ ὄν.
9 Ὅσοι ἐκείνοι μὲν ὅτι διελόντες, ἀπέστησαν
καὶ ἀφ' αὐτῶν πᾶσι ἀγνοῖαι ποσούτων ποσῶ-
ν ἡρώων, ὥς τε μὴ δὲν οἶσθαι γίνεσθαι, μὴ
δὲ εἶναι ἢ ἄλλων, ἀλλ' αἰετὶν πᾶσιν τ' ἡμέ-
σιν. 10 Ημεῖς δὲ ἐν αὐτοῖς φασίμεν, γίνεσθαι μὲν
οὐδὲν ἀπλῶς ἐκ μὴ ὄντος, ὅμως μὲντοι γί-
νεσθαι ἐκ μὴ ὄντος, ὅτι καὶ συμβεβηκός. ἐκ
γὰρ τῆς ἐπιφύσεως, ὅτι καὶ αὐτὸ μὴ ὄν, οἷον
ἐκ πυρὸς χόρτος γίνεσθαι τι. θαυμάζεται δὲ τῶ-
ν, καὶ ἀδιώκων ὅτι δοκεῖ, γίνεσθαι τι ἐκ
μὴ ὄντος. 11 Ὡς αὖτως ὅτι οὐδὲ εἶναι ὄντος οὐδὲ
τὸ ὄν γίνεσθαι, πᾶσι καὶ συμβεβηκός. 12 Οὕ-
τως δὲ καὶ τὸ πῶς γίνεσθαι τ' αὐτὸν εἶπον, ὅτι εἰ
ἐκ ζώου ζῶον αὐτὸ γίγνεται, καὶ ἐκ ζώου ζῶον τι
ζῶον, ὅτι εἰ κύων εἶναι ἵππου γίγνεται. γίγνεται
μὲν γὰρ αὐτὸ, ὅτι μόνον ἐκ πῶς ζῶον ὁ κύων, ἀλ-
λά ἐκ ζώου, ἀλλ' ὅχι ἢ ζῶον. ὅτι καὶ γὰρ
ἢ δὲ τῶν· εἰ δὲ τι μέλλει γίνεσθαι ζῶον, μὴ
καὶ συμβεβηκός, οἷον ἐκ ζώου εἶναι. καὶ εἰ ἢ
ὄν, οἷον εἶναι ὄντος, ὅτι ἐκ μὴ ὄντος. τὸ γὰρ ἐκ
μὴ ὄντος εἶναι ἢ μὴ τι σημαίνει, ὅτι ἢ καὶ ὄν.
13 Ἐπὶ δὲ ἢ τὸ εἶναι ἀπὸ μὴ εἶναι, οἷον
ἀναγεσθαι. 14 Εἰς μὲν δὲ εἶπος εἶναι.

15 Ἄλλος δ', ὅτι ἐνδέχεται ταῦτα λέγειν
καὶ πᾶσι διωκταῖς καὶ πᾶσι ἐπὶ γὰρ. τῶν δὲ
ὅτι ἄλλοις διώκται δὲ ἀκριβείας μάλλον.
16 Ὡς δ' (ὅτι ἐλέγμεν) αἱ ἀπορίαι λύονται,
δὲ αἱ ἀναγκαζόμενοι ἀναγοῦσι τῶν εἰρημίων
εἶναι. ὅτι γὰρ τῶν ποσούτων οἱ ποσῶντες
ἐξ ἐπὶ ἀπορίας τῆς οὐδὲ τῆς ὅτι πᾶσι ἡμεῖς
φύσιν, καὶ ὅλως μεταβολῶν. αὐτὴ γὰρ αὐτὴ ὁφ-
θαλμοῖς ἢ φύσιν, ἀπὸ μὲν εἶναι αὐτὴν ταῦτα
πᾶσι ἀγνοῖαι.

A 5 Nos autem dicimus, *hæc*, ex ente vel non
ente fieri, aut non ens vel ens facere quip-
piam, seu pati, aut quoduis fieri illud, quo-
dammmodo nihil differre, *sed perinde valere*,
ac si quis dicat medicum aliquid facere, vel
pati, aut ex medico aliquid esse, vel fieri.
6 Quare cum hoc duobus modis dicatur:
patet etiam illud, *nimirum* ex ente, & ens
vel facere, vel pati, *bifariam accipi*. 7 Ædi-
ficat igitur medicus, non quia medicus, sed
quia ædificator: & albus fit, non quia medi-
cus, sed quia niger. medetur autem, & fit
medicinz expertus, quia medicus. 8 Quia ve-
rò dicimus maxime proprie medicum ali-
quid facere vel pati, aut ex medico fieri,
cum, quia medicus, hæc patitur, aut facit;
manifestum est etiam hoc, ex non ente fieri,
significare quia non ens. 9 Quod quidem il-
li non distinguentes, *à recta via* sunt abdu-
cti: & propter hanc ignorantiam eò inscitie
peruenerunt, ut putarint nullam aliam rem
fieri, aut esse, sed tollerent omnem gene-
rationem. 10 Nos autem & ipsi dicimus ni-
hil quidem fieri simpliciter ex non ente, fie-
ri tamen ex non ente tamquam per acci-
dens. fit enim *aliquid* ex priuatione, quæ
est per se non ens, cum non insit *in eo*
quod sit. admirationi autem hoc est, & im-
possibile ita videtur fieri aliquid ex non
ente. 11 Itidemque dicimus, neque ex ente,
neque ens fieri, nisi per accidens. 12 Eodem
autem modo fieri hoc *dicimus*, ac si ex ani-
mali animal fieret, & ex aliquo animali ali-
quod animal. veluti, si canis ex equo fie-
ret. nam canis fieret non solum ex aliquo
animali, verum etiam ex animali: non ta-
men quia *est* animal, quia hoc iam est.
Quod si futurum est, ut aliquid fiat ani-
mal non ex accidenti, *certe* non ex ani-
mali erit. & si quid *fiet* ens, non *fiet* ex en-
te, neque ex non ente: quippe dictum à
nobis fuit quid significet illud, ex non
ente, videlicet quia *est* non ens. Præterea
verò omnem rem esse aut non esse non
tollimus. 14 Vnus igitur *dubitationis sol-
uende* modus hic est. 15 Alius autem est:
quoniam eadem dici possunt secundum po-
testatem & secundum actum. hoc verò in
aliis *libris* magis exquisitè definitum est.
16 Quare (ut diximus) dubitationes sol-
uuntur, quibus coacti *veteres* tollunt non-
nulla eorum quæ dicta sunt. Ideo namque
priori *philosophi* tantum aberrarunt à via
ducente ad generationem & interitum, &
omnino mutationem. nam hæc natura *si ab*
eis cognita fuisset, omnem hanc eorum
ignorantiam dissoluisset.

Reliqua de principiis naturalibus.

Capt

Sane attigerunt eam & alii nonnulli, non tamen satis. 2. Primum enim fatentur simpliciter fieri aliquid ex non ente, quatenus *fatentur* Parmenidem rectè dicere. 3. Deinde ipsis videtur, si *hac natura* est una numero, etiam potestate tantummodo unam esse. hoc autem plurimum differt. 4. Nos enim materiam & priuationem diuersa esse dicimus: & horum illud quidem esse non ens ex accidenti, *nempe* materiam: priuationem verò esse *non ens* per se: & illam quidem esse prope & quodammodo substantiam, *nimirum* materiam: priuationem autem nequaquam. 5. Alii verò magnum & paruum, siue vtrunque, siue seorsum alterutrum, similiter *statuunt esse non ens*. quare omnino hic ternarii modus ab illo differt. huc usque enim progressi sunt *ut intelligerent* naturam aliquam subiici oportere. sed hanc unam faciunt. nam etsi quidam dualitatem facit, inquit eam *subiectam naturam esse* magnum & paruum: nihilominus tamen idem facit: quoniam alteram neglexit, *nimirum* priuationem. 6. Alia namque natura, cum permanet, eorum quæ sunt, una cum forma est causa, quasi mater. altera verò, *quæ est* pars contrarietatis, sæpe videri poterit ei qui ad ipsius maleficiū animū aduerterit, ne quidem ullo modo esse. 7. Cum enim sit quiddam diuinum, & bonum, & expetendum: dicimus aliud esse ei contrarium; aliud quod sua natura id expetit & appetit. Sed illis accidit, ut contrarium appetat sui ipsius interitum. Atqui nec ipsa forma seipsam expetere potest: quia non est *sui* indigens, neque contrarium *eam expetit*: quia contraria sui inuicem perimendi vim habent. sed hoc est materia: perinde ac si femina matrem, aut turpe pulchrum *appeteret*. Verumtamen non est per se turpis, sed ex accidenti: nec per se femina, sed ex accidenti. 8. Partim autem interit, & fit: partim minimè. ut enim *est* id in quo, per se interit. quod enim interit, in ipsa est, *nempe* priuatio. Ut autem secundum potestatem *spectatur*, non per se gignitur & interit, sed necesse est eam esse incorruptibilem & ingenitam. siue enim fieret, oporteret subiici aliquod primum, *nempe* id ex quo insito *fit*: hoc autem est eius natura: proinde prius erit quàm fiat. materiam enim voco primum cuiusque rei subiectum, ex quo insito fit aliquid, non per accidens. siue quid intereat, in hoc vltimum abibit. quare intercepta erit, antequàm interinatur.

Tom. I.

Η Μελιτὸν λέγει οὕτως καὶ ἐν τῷ 10^ῳ κεφάλαιον αὐτῆς, ἀλλ' ὅχι ἰσχυρῶς. Ἡ Γραμματικὴ γὰρ ἐκλογὴ οὐκ ἀπλῶς γίνεται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ Περικλείου ὁρθῶς λέγεται. 3. Εἴτα φησὶν αὐτοῖς, εἴτε ὅτι δὴ μὴ μίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ μόνον μίαν εἶναι. τὸ 5^{ον} δὲ λέγει φέρει πλῆθος. 4. Ἡμεῖς μὲν γὰρ ὕλην καὶ τέρησι ἐπερὶ εἶναι φασί. Ἐπὶ τῶν τῶν μὲν οὐκ εἶναι, καὶ τὸ 6^{ον} γὰρ συμβεβηκός, πλεονάζει. πλεονάζει δὲ τέρησι, καὶ αὐτὴν καὶ πλεονάζει ἐν γένει καὶ ἐν οὐσίᾳ πᾶσι, πλεονάζει δὲ τὸ 7^{ον} φησὶν ὅτι οἱ δὲ τὸ μὴ ὄν τὸ μέγα ἔστι τὸ μικρὸν ὁμοίως, ἢ τὸ σίμω μᾶλλον, ἢ τὸ χειρὶς ἑκάστην ὥστε πᾶσι πᾶσι, ἑκάστης οὐκ ἔστι τῆς τριτάτης, καὶ αἰετός· μέγας μὲν γὰρ διὰ τὸ πρὸς ἡλὸν, ὅτι δὲ τίνα ὑποκείμενα φύσιν αὐτῶν μὲν τῶν μίαν ποιῶσι. καὶ γὰρ εἴ τις διὰ τὸ ποιῶν, λέγει μὴ ἀλλὰ μικρὸν αὐτὴν, ὅτι ἡ τῶν αὐτῶν ποιῶν πλεονάζει τέρησι πρὸς τὸ 8^{ον} φησὶν. * 6. Ἡ μὲν γὰρ ὑποκείμενα, σίμω τῇ μορφῇ τῇ γινόμενων ὅτι, ὥστε μᾶλλον ἢ ὅτι ἑτέρα, μᾶλλον τῆς σίμω τῆς μορφῆς, πολλὰ καὶ αὐτὰ φαντασίᾳ τῶν πρὸς τὸ κακοποιῶν αὐτῆς εἰσπνίγοντι πλεονάζει τῶν αὐτῶν τῶν 9^{ων} φησὶν. 7. Οὗτος γὰρ πῶς καὶ ἀγαθὸν καὶ ἐφ' αὐτῷ, τὸ μὲν ἐκ τῶν αὐτῶν φασί. τὸ δὲ, ὅτι φησὶν ἐφ' αὐτῶν ἔστι ὁρίσασθαι αὐτῶν, καὶ τὸ αὐτῶν φύσιν. τοῖς δὲ συμβαίνει, τὸ ἐκ τῶν ὁρίσασθαι τῆς αὐτῆς φύσεως. καὶ τὸ ὅτι αὐτῶν τῶν 10^{ων} φησὶν ἐφ' αὐτῶν τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι εἰς τὸ ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν φασί. γὰρ ἀλλήλων τὰ ἐκ τῶν. ἀλλὰ τῶν ἔστι ὕλη, ὥστε αὐτῶν εἰς τὸν αὐτῶν, καὶ αἰετὸν καλὸν πλεονάζει καὶ αὐτῶν αἰετὸν, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. ὅτι γὰρ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. 8. Φησὶν δὲ καὶ τὸ 9^{ον}, ἔστι μὲν ὡς, ἔστι δὲ ὡς οὐ. ὡς μὲν γὰρ τὸ οὐ καὶ αὐτῶν τὸ φησὶν τὸ φησὶν γὰρ ἐκ τῶν ὅτι ἡ τέρησι. ὡς δὲ καὶ πλεονάζει, οὐ καὶ αὐτῶν, ἀλλὰ ἀφ' αὐτῶν καὶ ἀφ' αὐτῶν ἀφ' αὐτῶν αὐτῶν εἶναι. εἴτε γὰρ ἐκ τῶν, ὑποκείμενα τὸ δὲ τῶν τὸ ὅτι ὅτι ἐκ τῶν τῶν 10^{ων} φησὶν. 9. Εἴτα φησὶν ὅτι οἱ δὲ τὸ μὴ ὄν τὸ μέγα ἔστι τὸ μικρὸν ὁμοίως, ἢ τὸ σίμω μᾶλλον, ἢ τὸ χειρὶς ἑκάστην ὥστε πᾶσι πᾶσι, ἑκάστης οὐκ ἔστι τῆς τριτάτης, καὶ αἰετός· μέγας μὲν γὰρ διὰ τὸ πρὸς ἡλὸν, ὅτι δὲ τίνα ὑποκείμενα φύσιν αὐτῶν μὲν τῶν μίαν ποιῶσι. καὶ γὰρ εἴ τις διὰ τὸ ποιῶν, λέγει μὴ ἀλλὰ μικρὸν αὐτὴν, ὅτι ἡ τῶν αὐτῶν ποιῶν πλεονάζει τέρησι πρὸς τὸ 11^{ον} φησὶν. * 6. Ἡ μὲν γὰρ ὑποκείμενα, σίμω τῇ μορφῇ τῇ γινόμενων ὅτι, ὥστε μᾶλλον ἢ ὅτι ἑτέρα, μᾶλλον τῆς σίμω τῆς μορφῆς, πολλὰ καὶ αὐτὰ φαντασίᾳ τῶν πρὸς τὸ κακοποιῶν αὐτῆς εἰσπνίγοντι πλεονάζει τῶν αὐτῶν τῶν 12^{ων} φησὶν. 7. Οὗτος γὰρ πῶς καὶ ἀγαθὸν καὶ ἐφ' αὐτῷ, τὸ μὲν ἐκ τῶν αὐτῶν φασί. τὸ δὲ, ὅτι φησὶν ἐφ' αὐτῶν ἔστι ὁρίσασθαι αὐτῶν, καὶ τὸ αὐτῶν φύσιν. τοῖς δὲ συμβαίνει, τὸ ἐκ τῶν ὁρίσασθαι τῆς αὐτῆς φύσεως. καὶ τὸ ὅτι αὐτῶν τῶν 13^{ων} φησὶν ἐφ' αὐτῶν τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι εἰς τὸ ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν φασί. γὰρ ἀλλήλων τὰ ἐκ τῶν. ἀλλὰ τῶν ἔστι ὕλη, ὥστε αὐτῶν εἰς τὸν αὐτῶν, καὶ αἰετὸν καλὸν πλεονάζει καὶ αὐτῶν αἰετὸν, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. ὅτι γὰρ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. 8. Φησὶν δὲ καὶ τὸ 14^{ον}, ἔστι μὲν ὡς, ἔστι δὲ ὡς οὐ. ὡς μὲν γὰρ τὸ οὐ καὶ αὐτῶν τὸ φησὶν τὸ φησὶν γὰρ ἐκ τῶν ὅτι ἡ τέρησι. ὡς δὲ καὶ πλεονάζει, οὐ καὶ αὐτῶν, ἀλλὰ ἀφ' αὐτῶν καὶ ἀφ' αὐτῶν ἀφ' αὐτῶν αὐτῶν εἶναι. εἴτε γὰρ ἐκ τῶν, ὑποκείμενα τὸ δὲ τῶν τὸ ὅτι ὅτι ἐκ τῶν τῶν 15^{ων} φησὶν. 9. Εἴτα φησὶν ὅτι οἱ δὲ τὸ μὴ ὄν τὸ μέγα ἔστι τὸ μικρὸν ὁμοίως, ἢ τὸ σίμω μᾶλλον, ἢ τὸ χειρὶς ἑκάστην ὥστε πᾶσι πᾶσι, ἑκάστης οὐκ ἔστι τῆς τριτάτης, καὶ αἰετός· μέγας μὲν γὰρ διὰ τὸ πρὸς ἡλὸν, ὅτι δὲ τίνα ὑποκείμενα φύσιν αὐτῶν μὲν τῶν μίαν ποιῶσι. καὶ γὰρ εἴ τις διὰ τὸ ποιῶν, λέγει μὴ ἀλλὰ μικρὸν αὐτὴν, ὅτι ἡ τῶν αὐτῶν ποιῶν πλεονάζει τέρησι πρὸς τὸ 16^{ον} φησὶν. * 6. Ἡ μὲν γὰρ ὑποκείμενα, σίμω τῇ μορφῇ τῇ γινόμενων ὅτι, ὥστε μᾶλλον ἢ ὅτι ἑτέρα, μᾶλλον τῆς σίμω τῆς μορφῆς, πολλὰ καὶ αὐτὰ φαντασίᾳ τῶν πρὸς τὸ κακοποιῶν αὐτῆς εἰσπνίγοντι πλεονάζει τῶν αὐτῶν τῶν 17^{ων} φησὶν. 7. Οὗτος γὰρ πῶς καὶ ἀγαθὸν καὶ ἐφ' αὐτῷ, τὸ μὲν ἐκ τῶν αὐτῶν φασί. τὸ δὲ, ὅτι φησὶν ἐφ' αὐτῶν ἔστι ὁρίσασθαι αὐτῶν, καὶ τὸ αὐτῶν φύσιν. τοῖς δὲ συμβαίνει, τὸ ἐκ τῶν ὁρίσασθαι τῆς αὐτῆς φύσεως. καὶ τὸ ὅτι αὐτῶν τῶν 18^{ων} φησὶν ἐφ' αὐτῶν τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι εἰς τὸ ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν φασί. γὰρ ἀλλήλων τὰ ἐκ τῶν. ἀλλὰ τῶν ἔστι ὕλη, ὥστε αὐτῶν εἰς τὸν αὐτῶν, καὶ αἰετὸν καλὸν πλεονάζει καὶ αὐτῶν αἰετὸν, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. ὅτι γὰρ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. 8. Φησὶν δὲ καὶ τὸ 19^{ον}, ἔστι μὲν ὡς, ἔστι δὲ ὡς οὐ. ὡς μὲν γὰρ τὸ οὐ καὶ αὐτῶν τὸ φησὶν τὸ φησὶν γὰρ ἐκ τῶν ὅτι ἡ τέρησι. ὡς δὲ καὶ πλεονάζει, οὐ καὶ αὐτῶν, ἀλλὰ ἀφ' αὐτῶν καὶ ἀφ' αὐτῶν ἀφ' αὐτῶν αὐτῶν εἶναι. εἴτε γὰρ ἐκ τῶν, ὑποκείμενα τὸ δὲ τῶν τὸ ὅτι ὅτι ἐκ τῶν τῶν 20^{ων} φησὶν. 9. Εἴτα φησὶν ὅτι οἱ δὲ τὸ μὴ ὄν τὸ μέγα ἔστι τὸ

Qq ii

6 Γὰρ διὰ τῆς αὐτῆς εἰδὸς ἀρχῆς, ποτε ἓν
μία ἢ πολλαί, καὶ τίς ἐκ τῶν εἰσὶ, δι' ἀκρι-
βοῦς τῆς αὐτῆς φιλοσοφίας ἔργον ἐστὶ δὲ
εἶναι. ὥστε εἰς ἐκείνους τὸ κατὰ ἀποκρίνω.
ἡ δὲ διὰ τῆς φυσικῆς ἐστὶ φθαρτὴ εἶδον ἐκ
τῆς ὑπερῶς ἀκαταμάχου ἐργασίας. ὅτι μὲν αὖ-
τις ἀρχαί, καὶ τίς, καὶ πόσες τὸ ἀριθμῶν,
διωκόμεθα ἡμῖν ὅταν. πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς
ἀρχαί, λέγονται.

A 9 De principio autem, quod est secundum
formam, utrum sit unum an multa, &
quod vel quæ sint, exquisitè definire est
munus philosophiæ: quare in illud tem-
pus reiiciatur. de naturalibus autem &
interitui obnoxiiis formis in iis dice-
mus quæ posterius demonstrabuntur.
10 Quòd igitur sint principia, & quæ, &
quot numero sint, sic à nobis definitum
esto. Rursus autem alio facto initio dica-
mus.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ,
ἐκ τῆς φυσικῆς ἀρχῆς, τὸ Β'.

ARISTOTELIS NATURALIS AVSCULTATIONIS,

SEV,

DE NATURALIBVS PRINCIPIIS,

LIBER II.

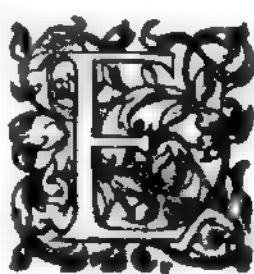
DE NATVRA, ET EO QVOD HABET NATVRAM,
VEL EST SECVNDVM NATVRAM

TRACTATVS I.

Cap. I.

ΟΝ ὄντων τὰ μὲν ἐστὶ φύ-
σις, τὰ δὲ δι' ἄλλας αἰτίας.
1 Φύσις μὲν, τὰ περὶ αὐτὰ καὶ
τὰ μέρη αὐτῶν, καὶ τὰ φύ-
σις, καὶ τὰ ἀπλὰ τῆς οὐ-
ρατῶν, οἷον γῆ, καὶ πῦρ, καὶ ἀήρ, καὶ ὕδωρ. ταῦ-
τα γὰρ ἐστὶ καὶ τὰ ποιεῖν φύσις φανερὸν.

2 Πάντα δὲ τὰ ῥηθέντα φαίνονται ἀφ' αὐτῶν
ταῦτα καὶ μὴ φύσις οἰσιν ὥστε. καὶ μὲν γὰρ
φύσις ὄντα, πάντα φαίνονται ἔχοντα ἐν ἑαυτοῖς
ἀρχὴν κινήσεως καὶ στάσεως, καὶ μὲν καὶ τὸ ποῖν,
καὶ δὲ κατ' αὐξήσιν, καὶ φθίσιν, καὶ δὲ καὶ ἀλ-
λαίσιν. κλίση δὲ ἐκ μέρους, καὶ εἰς τὸ ποῖν αὐτῶν
ἡμῶς ἐστὶν, ἡ μὲν περὶ τὴν κατὰ φύσιν ἐκεί-
νης, καὶ κατὰ τὸν ὅσον ἐστὶν ἀπὸ τῆς φύσεως, ὡς δὲ μὲν
ὁρμὴν ἔχει μετὰ βαλῆς ἐμφυτοῦ ἢ ὅτι συμβέ-
ληκεν αὐτοῖς λεῖθοις ἢ γῆνις, ἢ μίχτοις ἐκ τού-
των, ἔχει καὶ τὸ ποῖν. 4 Ὡς ὅστις τὸ φύσις
ἀρχὴς τίς καὶ αἰτίας τῆς κινήσεως καὶ ἡρεμίας, ἐν
τῇ ὕψει καὶ ὥστε κατὰ αὐτὸ, καὶ μὴ κατὰ συμ-



B O R V M quæ sunt, a-
lia naturâ constant, a-
lia per alias causas. 2 Na-
turâ quidem constant &
animalia; & eorum par-
tes, & plantæ, & sim-
plicia corpora, ut terra,
& ignis, & aër, & aqua. hæc enim & e-
iusmodi alia dicimus naturâ constare. 3 Hæc
autem quæ dicta sunt, omnia differre vi-
dentur ab iis quæ naturâ non constant.
nam quæcumque naturâ constant, viden-
tur in seipsis habere principium motus &
quietis, alia secundum locum, alia secun-
dum accretionem & diminutionem, alia
secundum variationem. leuica verò, & ve-
stimentum, & si quod aliud eiusmodi ge-
nus est, quâ singulis his appellationibus
significantur, & quatenus ab arte sunt, nul-
lum mutationis imperum insitum habent.
quâ verò eis accidit, ut sint lapidea, vel
terrea, vel ex his mixta: eatenus id ha-
bent. 4 Tāquam natura sit principiū quod-
dam & causa cur id moueatur & quiescat,
in quo inest primū, per se, non ex accidenti.

5 Dico autem, non ex accidenti, quia fieri potest ut aliquis sibi ipsi sit causa sanitaris, cum sit medicus: veruntamen, non quatenus sanatur, medicinam habet, sed accidit eundem esse medicum & sanari. idcirco *hec* aliquando à seinuicem separantur, 6 Similiter verò *se habet* vnumquodque aliorum, quæ sunt: nullum enim eorum habet in se principium affectionis: sed quædam in aliis & extra habent, ut domus, & vnumquodque aliorum quæ manu efficiuntur: quædam in seipsis quidem habent, non tamen per se, ~~nimirum~~ quæcumque ex accidenti sibi ipsis causæ fieri possunt. 7 Natura igitur est, quod dictum fuit. 8 Naturam verò habent, quæcumque habent eiusmodi principium. Atque hæc omnia sunt substantia. natura namque semper est subiectum quoddam & in subiecto. 9 Secundum naturam autem dicuntur & hæc & quæ his insunt per se. ut igni sursum ferri. hoc enim non est natura, nec habet naturam, sed est naturaliter, & secundum naturam; 10 Dictum est igitur quid sit natura, & quid *sit* quod *est* naturaliter, & secundum naturam. 11 Esse autem naturam conari probare, ridiculum est: pater enim eiusmodi entia multa esse: demonstrare autem, quæ sunt perspicua, ex obscuris, eius est qui non potest diiudicare, *quod est* per se, & *quod* non *est* per se notum. Posse autem aliquem ita esse affectum, non est obscurum. aliquis enim qui ab ortu sit cæcus, potest de coloribus ratiocinari. quare necesse est his esse disputationem de nominibus, sed ipsos nihil intelligere. 12 Iam verò quibusdam videtur natura & essentia eorum quæ naturam constant, esse id quod primum cuique rei inest, informe per se: ut lecticæ natura *est* lignum, statum verò *est*. 13 Cuius rei signum *esse* inquit Antipho: quia si quis defoderit lecticam, & putredo vim acceperit, adeo ut germinet, certè non fiet lectica, sed lignum: quasi illud ex accidenti insit, nempe dispositio quæ est secundum formam & artem: essentia verò ea sit, quæ etiam permanet, ab his continenter affecta. quod si etiam horum vnumquodque ad aliud quiddam eodem modo est affectum: veluti, *est* & aurum ad aquam: ossa autem & ligna ad terram, similiterque aliud quodvis: ea inquit esse ipsorum naturam & essentiam. 14 Idcirco alii terram, alii ignem, alii ærem, alii aquam, alii nonnulla ex his, alii hæc omnia inquirunt esserum naturam. Quod enim quisque existimauit esse tale, siue vnum siue multa, hoc & tot inquirunt esse vniuersam essentiam, reliqua autem omnia *esse* horum affectiones, & habitus, & dispositiones.

βεβηκός. 5 Λέγει ὅτι μὴ καὶ συμβεβηκός, ὅτι
 ἡροῖτ' αὖ αὐτὸς ἐαυτὸς ὡς αἴτιος ὑγείας ὠν ἰα-
 τρὸς. ἀλλ' ὅμως ἔχει ὁ ὑγιαίνειν, πλεὺς ἰα-
 τρικίῳ ἔχει, ἀλλὰ συμβεβήκει τ' αὐτὸν ἰα-
 τρὸν εἶναι καὶ ὑγιαίνειν διὰ καὶ χωρίζεται ποτε
 * ἀλλήλων. 6 Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἔχει
 καὶ τῶν παιδαρίων. ὁρῶν γὰρ αὐτὸν ἔχει πλεὺς
 ἀρχικῶς ἐαυτὸς τῆς παιδείας, ἀλλὰ πάλιν
 ἐκ δόξαι καὶ ἐξωθεν, οἷον οἰκία, καὶ τῶν ἄλλων
 τῶν ἡγεμονικῶν ἔκαστον. Ἐὰν δὲ ἐκ αὐτοῖς μὲν,
 ἀλλ' ἔχει ἐαυτὸς, ὅσα καὶ συμβεβηκός αἰ-
 τία ἡροῖτ' αὖ ἐαυτοῖς. 7 Φύσις μὲν οὖν ἐστὶ τὸ
 ῥηθὲν. 8 Φύσις ὅτι ἔχει, ὅσα τ' ποιᾷ τὴν ἔχει ἀρ-
 χικῶς. 9 Ἐστὶ τὰ πάντα πλάσματα, ὅσα ὑποκειμένων
 γὰρ π, καὶ ἐκ ὑποκειμένων ἐστὶν ἡ φύσις αἰεί.
 9 Κατὰ φύσιν δὲ, τὰ πάντα τε καὶ ὅσα τούτοις ὑ-
 ποκίχεται καὶ αὐτὰ, οἷον πάλιν πάλιν τὸ φερεσθαι
 αἰὼν τὸ ποτὶ γὰρ, φύσις μὲν οὖν ἐστὶν, ὅτι ἔχει φύ-
 σιν. φύσις δὲ καὶ καὶ φύσιν ἐστὶ. 10 Τί μὲν οὖν
 ἡ φύσις ἐστὶν, εἰρηται, καὶ ἡ φύσις, καὶ καὶ φύ-
 σιν. 11 Ὡς δὲ ἐστὶν ἡ φύσις, πειράσθαι δεικνύ-
 ναι γὰρ οἷον. φανερόν γὰρ ὅτι ἵσταται τῶν
 ὄντων ἐστὶ πολλὰ. τὸ δὲ δεικνύειν τὰ φανερά
 διὰ τῶν ἀφανῶν, ἢ διωαμὲν καὶ ἐστὶν ἐστὶ τὸ δὲ
 αὐτὸ καὶ μὴ δὲ αὐτὸ γινώσκον. ὅτι δὲ ἐκ δὲ χε-
 ται τῶν πλάστων, οἷον ἀδελφοὶ συλλογισαίτο γὰρ
 αὖ ὡς ἐκ ἡμετέρας ὡν τυφλός, πρὶν χρωμῆς.
 ὥστε ἀνάγκη τοῖς τοῖς τοῖς πρὶν τῶν ὀνομαζομένων
 τ' ἄλλων, μηδὲν ὅτι νοεῖ. 12 Δοκεῖ δὲ ἡ φύσις
 * καὶ ὅσα τῶν φύσιν ὄντων οἷοις εἶναι τὸ πρῶτον
 ἐν ὑπάρχον ἔκαστος ἀρρῶν μίσηται καὶ ἐαυτὸν, οἷον
 κλίμας φύσις τὸ ξύλον, αἰδριαίτος δ' ὁ χαλκός.
 13 Σημειῶν δὲ φησὶν Ἀνδρόνικον, ὅτι εἴ τις κατορύ-
 ξει κλίμα, ἢ λαβοὶ διωαμὲν ἡ σπηλαίων, ὥστε
 ἀρρῶν βλαστῶν, οἷον αὖ ἡμετέρας κλίμα, ἀλλὰ
 ξύλον ὡς τὸ μὲν καὶ συμβεβηκός ὑπάρχον, καὶ
 καὶ νόμον ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ πλεὺς τεχνικῶς πλεὺς δ' οὐ-
 σίαν ὑποκίχεται, ἢ ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ πάντα πα-
 ρουσα σῶντας. Εἰ ὅτι καὶ τοῖς τοῖς ἔκαστος πρῶτος
 ἑτέρων ἢ τὰ πάντα τῶν τοῖς ποιεῖν (οἷον ὁ μὲν χαλ-
 κός καὶ ὁ χρυσός πρῶτος ὕδαρ, ἢ δ' ὅσα ἢ ξύ-
 λα πρῶτος γλῶ, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὁποῖον)
 εἰς τὰ πλεὺς φύσιν εἶναι καὶ πλεὺς ὑποκίχεται αὐτῶν.
 14 Διότι οἱ μὲν γλῶ, οἱ δὲ πῦρ, οἱ δὲ ἀέρας
 φασὶν, οἱ δὲ ὕδαρ, οἱ δὲ ἕνα τούτων, οἱ δὲ
 πόρτα τὰ πάντα πλεὺς φύσιν εἶναι πλεὺς τῶν ὄντων.
 ὁ γὰρ πῦρ αὐτῶν ὑποκίχεται ποιεῖν, εἴτε ἐν,
 εἴτε πλείω, τῶν καὶ ποσά τ' φασὶν εἶναι πλεὺς
 ἀπασθαι οὐσίας. Ἐὰν δὲ ἄλλα πλάσματα πλάσθαι
 τούτων, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ.

15 Καὶ εἴπω μὲν οὕτως εἶναι αἰδῶν· ὅτι γὰρ
 εἶναι μεταβολὴν αὐτοῖς ἐξ ἑαυτῶν. ὅτι δ' αὖτε
 γίνεσθαι ἐκ φύσεως ἀπειράτως. 16 Εἰ
 μὲν οὖν εἴπω ὅτι φύσις οὕτω λέγεται, ὡς
 πρὸς τὴν ἐκείνην ὑποκειμένην ὕλην ἢ ἐχόν-
 των ἐν ἑαυτοῖς κινήσεως ἀρχὴν καὶ μετα-
 βολῆς. 17 Ἄλλοι δὲ εἴπω, ὡς μορφὴ καὶ
 ὅτι εἶδος ὅτι τὸν λόγον. ὡς γὰρ τέχνη λέ-
 γεται, ὅτι τὴν τέχνην, καὶ ὅτι τὸ τεχνικόν· οὕτω
 φύσις ὅτι τὴν φύσιν λέγεται, καὶ ὅτι φυσικόν.
 οὕτε δὲ ἐκ φύσεως φύσις αὐτὴ ἐστὶν καὶ τε-
 χνικὴ οὕτως, εἰ δυνάμει μόνον ἐστὶ κίνη-
 σις, μὴ δὲ ἐξ ἑαυτοῦ εἶδος τῆς κίνησης, οὐδ' αὖτε
 τέχνη· οὕτε ἐν τοῖς φύσιν οὐκ ἐστὶ μεταβολή.
 γὰρ δυνάμει (ἀρξὲς, ὡς οὕτως, οὐτ' ἐχέ-
 πω, πλὴν ἑαυτῶν φύσιν, πρὶν δὲ λαβεῖν ὅτι εἶ-
 δος ὅτι τὸν λόγον, ὅτι οὐκ ἐστὶν αὐτὴν λέγειν ἢ
 εἶναι (ἀρξὲς, ὡς οὕτως) οὐτε φύσιν εἶναι. ὡς
 ἄλλοι εἴπω ὡς φύσις αὐτὴ εἶναι ἢ ἐχόντων ἐν
 ἑαυτοῖς κινήσεως ἀρχὴν, ὡς μορφὴ, ὅτι εἶ-
 δος, οὐ χωριστὸν ὄν, ἀλλ' ἢ καὶ τὸν λόγον.

18 Τὸ δ' ἐκ πύτων, φύσις μὲν οὕτως ἐστὶ,
 φύσιν δὲ ὅτι αἰδῶν. 19 Καὶ μᾶλλον
 φύσις αὐτὴ τῆς ὕλης. ἔχουσιν γὰρ τὸτε λέ-
 γεται ὅτι ἐκτελεχία ἢ, μᾶλλον ἢ ὅτι δυνά-
 μεις. 20 Εἰ γίνεσθαι αἰδῶν ἐξ αἰ-
 δῶν, ἀλλ' οὐ κίνησις ἐκ κίνησης. ὅτι καὶ
 φασὶν οὐ ὅτι γίνεσθαι πλὴν φύσιν, ἀλλὰ τὸ
 ζῆλον· ὅτι γίνεσθαι αὐτὴν, εἰ βλάσταιται, ἐκ κί-
 νησης, ἀλλὰ ζῆλον. Εἰ δ' ἀρξὲς τῆς * τέχνης,

Vocē nō
 nec Philo-
 ponus, nec
 alii veteres
 interpre-
 tes quidā
 agnoscūt.
 extat tamē
 in veteri
 versione
 Lat.
 Metaph. I.
 c. 4.
 γὰρ πρὸς
 τὴν ὕλην,
 οὐ καὶ ἐκ
 τῆς ὕλης.
 vide
 Philopon.
 γὰρ καὶ οὕ-
 τως.

καὶ ἡ μορφὴ φύσις. γὰρ γὰρ ἐξ αἰδῶν
 αἰδῶν. 21 * Εἰ δ' ἡ φύσις ἡ λεγ-
 ομένη ὡς γένεσις, ὅτις ἐστὶν εἰς φύσιν. οὐ γὰρ
 ὡς πρὸς τὴν ἰατρικὴν λέγεται, οὐκ εἰς ἰατρει-
 κὴν ὅτις, ἀλλ' εἰς ὑγίαν· αἰσχυρὴ μὲν γὰρ
 ἀπὸ ἰατρικῆς, οὐκ εἰς ἰατρικὴν ὅτι πλὴν
 ἰατρικῆς. οὐχ οὕτω δ' ἡ φύσις ἐκ πρὸς
 πλὴν φύσιν. ἀλλὰ * τὸ φυσικόν, ἐκ πρὸς εἰς
 τὴν ἐρχεται, ἢ φύεται εἰς τὴν φύσιν; * αὐ-
 χὲς οὐ, ἀλλ' εἰς τὸ ὅτι. ἡ δ' ἀρξὲς μορφῆς, φύ-
 σις. 22 Ἡ δὲ γὰρ μορφὴ καὶ ἡ φύσις, διχῶς
 λέγεται. ὅτι γὰρ ἡ γένεσις εἶδος πρὸς εἶναι.
 23 Εἰ δὲ ἐστὶν ἡ γένεσις, καὶ αἰσχυρὴ τὴν
 πλὴν ἀπλὴν γένεσιν, ἢ μὴ ἐστὶν, ὡς ἐν ὁρι-
 σματικῶν.

A 15 Et horum quidem quoduis esse sempi-
 ternum: non enim esse ipsis mutationem ex
 seipsis. cetera verò fieri & interire infini-
 ties. 16 Vno igitur modo natura sic dicitur,
 nimirum prima cuique rei in se motus &
 mutationis principium habenti subiecta
 materia. 17 Alio autem modo forma & spe-
 cies, quæ in definitione ponitur. Vt enim di-
 citur ars, quod est secundum artem, &
 quod est artificiosum: ita etiam dicitur na-
 tura, quod est secundum naturam, & quod
 est naturale. Neque autem illud vllō modo
 dicemus habere quidpiam secundum ar-
 tem, si potestate tantum sit lectica, nec dum
 habeat lecticæ speciem, neque dicimus esse
 artem: neque in his quæ naturā constant.
 quod enim potestate est caro, aut os: id nec-
 dum habet suam ipsius naturam prius-
 quam acceperit formam, quæ ponitur in
 definitione, (hoc est quam dicimus defini-
 entes quid sit caro, vel os) nec naturā constat.
 quare alio modo natura est eorum quæ in
 se principium motus habent, forma & spe-
 cies, quæ non est separabilis, nisi secundum
 definitionem. 18 Quod autem ex his est
 compositum, natura quidem non est, sed natu-
 raliter est, seu natura constat: vt homo. 19 At-
 que hæc magis, quam materia, est natura.
 Vnumquodque enim tunc dicitur, cum a-
 ctu est, potius quam cum est potestate.
 20 Præterea sit homo ex homine, non lecti-
 ca ex lectica: ideòque inquirunt, non figu-
 ram, sed lignum esse naturam, quia, si ger-
 minaret, non fieret lectica, sed lignum. si
 igitur hoc est ars, etiam forma est natura: sit
 enim ex homine homo. 21 Præterea natu-
 ra accepta pro generatione, est via ad natu-
 ram. ita se habet, vt medicatio, quæ di-
 citur via non ad medicinam, sed ad
 sanitatem, necesse enim est medicatio-
 nem à medicina esse, non ad medici-
 nam: sed non ita habet natura ad natu-
 ram, verum id quod nascitur, ex aliquo ad
 aliquid venit seu nascitur: ad quod igitur
 veniendo nascitur? non ad id ex quo, sed
 ad id ad quod: forma igitur est natura.
 22. Forma autem & natura duobus mo-
 dis dicitur. etenim priuatio est quodam-
 modo forma. 23 Vtrum autem priuatio
 & contrarium quidpiam sit in simplici ge-
 neratione, nec ne, posterius erit consi-
 derandum.

E

D

QVOMODO PHYSICVS DISTINGVATVR A MATHEMATICO,
& à primo philosopho, & circa quid versetur.

TRACTATVS II.

Cap. II.

CVM autem definitum sit, quot modis A natura dicatur, deinceps videndum est quo differat mathematicus à physico: naturalia namque corpora planities habet, & soliditates, & longitudes, & puncta; quæ cōsiderat mathematicus. 2 Præterea videndum est, vtrum astrologia sit diuersa à physica: an pars physice. 3 Nam si physici est, scire quid sit Sol, aut Luna, nihil autem eorum scire quæ Soli aut Lunæ per se accidunt, certè est absurdum: præsertim quia videntur, qui de natura differunt, etiam loqui de figura Lunæ ac Solis: & quærere, vtrum terra & mundus sint rotunda nec ne. 4 De his igitur tractat etiam mathematicus, non tamen quæ horum vnumquodque est terminus corporis naturalis: neque horum accidentia contemplatur, quæ eiusmodi rebus accidunt: ideoque separat: sunt enim res per intellectum separabiles. nihilque interest: nec falsum committitur ab iis qui separat. 5 Non animaduertunt autem se quoque hoc facere, qui ideas esse dicunt. separant enim res naturales, quæ minus separabiles sunt, quàm mathematicæ. 6 Hoc autem manifestum fieri potest, si quis vtrorumque definitiones afferre conetur: id est, tam rerum ipsarum, quàm accidentium. impar enim & par, nec non rectum & inflexum, præterea & numerus, & linea, & figura, sine motu erunt: caro autem, & os, & homo, non item: sed hæc, vt nasus simus, non vt inflexum dicuntur. 7 Quinetiam hoc declarant ex mathematicæ, quæ sunt magis naturales: vt perspectiua, & musica, & astrologia. contra enim quodammodo se habent ac geometria: quoniam geometria naturalem quidem lineam considerat, non tamen quæ est naturalis: perspectiua autem mathematicam quidem lineam considerat, non tamen quæ est mathematica, sed quæ est naturalis. 8 Cum autem natura duobus modis dicatur, nimirum forma & materia: sic debemus contemplari, ac si de similitudine considerarem quid sit. quocirca eiusmodi res neque sunt absque materia, neque secundum materiam. 9 Nam & de hoc dubitare quispiam possit, cum duæ sint naturæ, de vtra differere sit minus Physici: an de eo differat, quod ex ambabus constat. atqui si de eo differat quod ex ambabus nascitur constat, certè etiam de vtraque natura differet.

ΕΠΕΙ δ' διώριται ποσῶς ἡ φύσις λέγεται, μὲν τὸ θεωρητικόν τῆν ἀριθμῆσαι ὁ μαθηματικὸς τῶ φυσικοῦ· καὶ γὰρ ἐπὶ πᾶσι καὶ περὶ ἑκάστης φυσικῆς σώματος, ὡς μήνης, καὶ σελήνης, καὶ ὅτι σκοπεῖ ὁ μαθηματικὸς. 2 Ἐπὶ δ' * ἡ ἀστρολογία ἐτέρα ἢ μέγας τ' φυσικῆς. 3 Εἰ γὰρ τὸ φυσικὸν ὅτι ἔστιν ἡλιος ἢ σελήνη, εἰδέναι, τῆς δὲ συμβεβηκότων κατὰ μὲν δὲν, ἀποποιῶν ἄλλως τε καὶ ὅτι φαίνονται λέγοντες οἱ καὶ φύσις, καὶ καὶ σχήματος σελήνης καὶ ἡλίου. καὶ δὲ καὶ πότερον σφαιροειδὴς ἢ γῆ καὶ ὁ κόσμος, ἢ οὐ. 4 Περὶ τούτων μὲν οὖν περὶ μαθηματικῆς ὁ μαθηματικὸς, ἀλλ' ὅχι ἡ φυσικὴ σώματος πέρος ἕκαστον· οὐδὲ γὰρ συμβεβηκότα θεωρεῖ ἢ θεωροῦντες ὅτι συμβέβηκα. δὲ καὶ χωρίζεται· χωρίζεται γὰρ τῇ νοήσει, κατὰ φύσιν ὅτι· ὡς οὖν ἀριθμῆσαι, οὐδὲ γινώσκει ψαλδὸς χωρίζονται. 5 Λαοθάλοισι δὲ τῶν ποιούντων, καὶ οἱ καὶ ἰδίως λέγοντες. τὰ γὰρ φυσικὰ χωρίζονται ἢ τῶν ὄντων χωρίζεται τῆς μαθηματικῆς. 6 Γίγνεται δ' αὖ τῶν δῆλων, εἰ τις ἐκ αὐτῶν περὶ τὸ λέγειν τοὺς ὄρους, καὶ αὐτῶν καὶ τῆς συμβεβηκότων· ὁ μὲν γὰρ περὶ τῶν ἑσῶν καὶ τῶ ἀρίθμων, καὶ τῶ δὲ καὶ τῶ καμπύλων· ἐπὶ δὲ ὡς ἀριθμῶς, καὶ γεωμετρίας, καὶ ἀντικινήσεως· ἀρξὴ δ' ἐξ ὅσων καὶ ἀντικινήσεως, οὐκ ἐπὶ· ἀλλὰ τὰ αὐτὰ ὡς ὅτις σιμῶν, ἀλλ' ὅχι ὡς ὁ καμπύλος λέγεται. 7 Δηλοῖ δὲ καὶ τὰ φυσικώτερα * τῆς μαθηματικῆς, ὅτι ὁπλικῆς, καὶ ἀρμονικῆς, καὶ ἀστρολογίας· αἰάπα· λιν γὰρ ἔσονται τινὰ ἔχουσι τῇ γεωμετρίας. ἀλλὰ ἡ μὲν γεωμετρίας καὶ γεωμετρίας φυσικῆς σκοπεῖ· ἀλλ' ὅχι ἡ φυσικῆ· ἢ δ' ὁπλικῆς, μαθηματικῶν μὲν γεωμετρίας, ἀλλ' ὅχι ἡ μαθηματικῆς, ἀλλ' ἡ φυσικῆς. 18 Ἐπειδὴ δ' ἡ φύσις διχῶς, τὸ, τε εἶδος καὶ ἡ ὕλη, ὡς αὖ εἰ καὶ σιμότητος ἢ ὅτι σκοπεῖται, ὅτω θεωρητικῶν. ὡς τ' ὅτι αὐτὴ ὕλης τὰ πᾶσι, ὅτι καὶ τῶν ὕλων. 19 Καὶ γὰρ δὲ καὶ καὶ τούτου διχῶς ἀπορήσκει ἀπὸ τῆς, ἐπὶ δύο αἱ φύσεις, περὶ πότερος τῶ φυσικοῦ, ἢ καὶ τῶ ὅτι ἀμφοῖν· ἀλλ' εἰ καὶ τῶ ὅτι ἀμφοῖν, ὡς καὶ ἐκ αὐτῶν.

γ. Quid
πχ.

πότερον οὖν τῆς αὐτῆς, ἢ ἄλλης, ἑκατέραν
γινώσκῃ; 10 Εἰς μὲν γὰρ πρὸς ἀρχαίους ἀπο-
βλέψαντες δόξειεν αὐτῷ τῆς ὕλης ὅτι μικρὸν
γὰρ τὴν μέγεθος Εμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος τῶν
εἰδῶν καὶ τῶν πλῶν ὅτι ἡ φύσις. 11 Εἰ δὲ ἡ τέ-
χνη μιμνῆσθαι πλὴν φύσιν, τῆς δὲ αὐτῆς ὅτι
ἐκείνης εἰδέναι τὸ εἶδος καὶ πλὴν ὕλης μέγεθος τῶν
(ὅτι) ἰατρὸς ὕγίαιον, καὶ χυλὸν, καὶ φλέγμα, καὶ
οἷς ἡ ὕλη αὐτῶς ὅτι οἰκοδόμου, πό, τε εἶδος
τῆς οἰκίας, καὶ πλὴν ὕλης, ὅτι πλῆθος, καὶ ζύμα-
ως αὐτῶς ὅτι ὅτι ἄλλων) ὅτι τῆς φυσικῆς
αὐτῆς εἶναι τὸ γινώσκῃ ἀμφοτέρως τῶν φύσεως.

12 Εἰ δὲ ἡ ἐνέργεια, καὶ τὸ τέλος, τῆς αὐτῆς,
καὶ ὅσα ἐν τῶν ἐνέργεια. ἡ γὰρ φύσις, τὸ τέλος καὶ
ἡ ἐνέργεια. ὡν γὰρ σὺννεχὺς τῆς κινήσεως ὕψους,
ἔστι τέλος ἡ τῆς κινήσεως, τῶντο ἔχοντι καὶ τὸ
οὐ ἐνέργεια. ὅτι καὶ ὁ ποιητὴς γὰρ αὐτῶς πρὸς τὴν
εἰπεῖν,

γ. Euripid. Εἴχ' ἐπὶ πλῆθος, ἡς ὅτι ἡ-
ρεκ' ἐχέρετο.

Βλέπει γὰρ ὁ ποιητὴς τὸ ἔχοντι, τέλος, ἀλ-
λα τὸ βέλτερον. 13 * Ἐπὶ γὰρ ποιοῦσιν αἱ τέ-
χναι πλὴν ὕλης, αἱ μὲν ἀπλῶς, αἱ δὲ διεργάζον-
τι καὶ χρωματίζουσι ὡς ἡμεῖς ἐνέργεια πλῆθος τῶν ἀρ-
χόντων. ἐοικέν γὰρ πῶς καὶ ἡμεῖς τέλος διχῶς
γὰρ οὐ ἐνέργεια. εἴρηται γὰρ ὅτι πῶς πρὸς φιλο-
σοφίας. * δύο δὲ αἱ ἀρχαὶ τῆς ὕλης καὶ
γινώσκουσι τέχναι, ἡ τε χρωματίζουσα, ὅτι τῆς ποιη-
τικῆς ἢ ἀρχιτεκτονικῆς. ὅτι καὶ ἡ χρωματίζουσα,
ἀρχιτεκτονικῆς πῶς. ἀφ' ἧς δὲ, ἡ ἡ μὲν
τῶν εἰδῶν γινώσκουσα, ἡ ἀρχιτεκτονικῆς ἡ δὲ,
ὡς ποιητικῆς τῆς ὕλης. ὁ μὲν γὰρ κυβερνήτης
ποιῶν τὸ εἶδος τῶν πηδαλίων. γινώσκουσι καὶ
ἐπιτάττει. ὁ δ', ὅτι πῶς ζύλου ὅτι ποῖον κί-
νήσεων ἔσται. ὡν μὲν οὖν πῶς καὶ τῶν τεχνῶν, ἡμεῖς
ποιοῦμεν πλὴν ὕλης τῶν ἐργῶν ἐνέργεια. ὅτι δὲ
πῶς φυσικῆς ἀρχῆς οὐσα. 14 Ἐπὶ τῶν

πρὸς τὴν ὕλην. ἄλλω γὰρ εἶδος ἄλλη ὕλη.
15 Μέγεθος δὲ πῶς τῶν φυσικῶν εἰδέναι τὸ εἶ-
δος καὶ τὸ πῶς ὅτι, ἡ ὡς ὅτι ἡ ἰατρὸς νεφροῦ, ἡ
χαλκία χαλκόν, μέγεθος πυρὸς, ἡμεῖς γὰρ ἐνέργεια
ἐκαστον, * ὅτι τῶν αὐτῶν αὐτῶν χρωματίζουσα εἶ-
δος, ὅτι ὕλη δὲ. ἀνδρῶν γὰρ ἀνδρῶν
* ἡμεῖς ὅτι ἡμεῖς. πῶς δὲ ἡμεῖς χρωματίζουσα, καὶ τὴν
ἡμεῖς, φιλοσοφίας τῆς πρὸς τῆς ἐργασίας ἐρ-
γῶν.

Suspectus
Iou. Vi.
com. legē-
dum putat
ἐχέμεν
parum
probabi-
liter. Scri-
ptū repe-
rimus χω-
ματίζουσα
quam le-
ctionem
etiā Græci
interp. a-
gnosunt.
γ. ἡμεῖς ὅτι
ἡμεῖς, ὅτι ἡμεῖς.

A Vtrum igitur ad eandem, an ad aliam at-
que aliam scientiam pertinet utramque natu-
ram notificare? 10 Ad veteres philosophos
respicenti videri potest solam materię ratio-
nem haberi a physico. parum enim Empedo-
cles ac Democritus formam & quiddita-
tem attigerunt. 11 Quod si ars imitatur na-
turam, eiusdem verò scientiæ est quadam-
tenus nosse formam & materiam; (ut medi-
ci est nosse sanitatem, nec non bilem & pi-
cuitam, in quibus inest sanitas: similiter e-
tiam ædificatoris est nosse formam domus, &
materiam, quod scilicet materia domus sine la-
teribus & lignis: eademque ratio est aliarum
rerum;) profectò etiam physicæ munus e-
rit notificare ambas naturas. 12 Præter-
ea eiusdem scientiæ est nosse id cuius cau-
sâ, & finem, & quæcumque horum causâ
sunt: natura autem est finis & id cuius causâ:
quorum enim motus cum sit continuus, est
aliquis finis illius motus, hic finis est extre-
mum & id cuius causâ. Ideoque poeta ridi-
culè adductus est, ut diceret,

Habes finem cuius causâ ge-
nitum eras.

C Non enim omne extremum meretur no-
men finis. sed id quod est optimum. 13 Cum
autem artes materiam faciant, aliz simpli-
citer, aliz ad opus idoneam: nosque his om-
nibus utamur tamquam nostrâ causâ sint;
(scilicet enim & nos aliquo modo finis: quia
bisariam sumitur id cuius causâ, ut dictum
est in libris de philosophia;) duæ sanè sunt
artes, quæ præsumunt materiam, atque eam co-
gnoscunt, nempe ea quæ utitur, & quæ effe-
ctrici præest, architectonica. idcirco etiam
ea quæ utitur, est quodammodo architecto-
nica. differunt autem, quatenus hæc qui-
dem architectonica formam cognoscit, illa
verò dicitur architectonica, tamquam effi-
ciens materiam. nam gubernator, qualis sit
forma clavi, nouit, & imperat: alter autem
nouit, ex quali ligno, & ex quibus motibus
clavi erit. in iis igitur quæ sunt secundum
artem, nos materiam facimus operis causâ.
in naturalibus autem suppetit. 14 Præterea
materia, in eorum numero est quæ ad aliquid
referuntur. nam alii formæ alia materia con-
uenit. 15 Quousque igitur oportet Physi-
cum cognoscere formam & quid est? an ut
medicus nosse debet neruum, aut faber æs,
nempe usque ad aliquem terminum? alicuius
enim causâ vnumquodque considerat: & in
iis versatur, quæ sunt quidem formâ sepa-
rabilia, sunt tamen in materia: homo nam-
que hominem gignit, & Sol. Quomodo au-
tem se habeat, quod est separatum, & quid
sit, primæ philosophiæ munus est definire.

DE CAUSIS,

De causis per se.

His definitis, considerandum est, quænam & quot numero sint causæ. cum enim res naturales cognoscendi gratiâ sit hæc tractatio; nec prius vnumquodque nosse arbitremur, quam sumptimus causam propter quam est: (hoc autem est sumere primam causam:) profectò nobis quoque hoc faciendum est & in ortu & interitu, & in omni naturali mutatione: vt, cognitis horum principiis, conemur ad ea referre singula quæ sita. 2. Vno igitur modo causa dicitur id ex quo initio aliquid fit: vt æs est causa statuz, & argentum phialæ, & horum genera. 3. Alio autem modo forma & exemplar, (hæc autem est ratio quidditatis,) & huius genera: vt harmoniæ diapason, forma est duo ad vnum, & omnino numerus, ac partes quæ in definitione ponuntur. 4. Præterea vnde est primum mutationis vel quietis principium: cuiusmodi causa est, qui consultat; & pater filii; & omnino quod facit eius quod fit: & quod mutat, eius quod mutatur.

5. Præterea vt finis. hoc autem est id cuius gratia: vt deambulandi, sanitas. Cur enim deambulat: dicimus, vt bene valeat: & cum sic dixerimus, putamus nos causam reddidisse. & quæcumque igitur alio mouente interiecta, finis gratia fiunt: vt sanitatis gratia sit extenuatio, vel purgatio, vel pharmaca, vel instrumenta: hæc enim omnia finis gratiâ sunt: differunt autem inter se, quod alia sint opera, alia instrumenta. 6. Causæ igitur tot fere modis dicuntur. 7. Cum autem causæ multis modis dicantur: accidit, vt eiusdem effectus sint multæ causæ, non ex accidente: vt statuz & æs statuarum, & æs, non alia quapiam ratione, sed qua est statua: non tamen eodem modo: sed altera est causa, vt materia; altera, vt id vnde motus profectus est. 8. Sunt etiam quædam sibi inuicem causæ: vt labor est causa firmæ corporis constitutionis: atque hæc est causa laborandi: non tamen eodem modo: sed hæc est causa vt finis: illud autem, vt principium motus. 9. Præterea eadem est contrariorum causa: quod enim præsens, est causa huius effectus: hoc absens dicimus interdum causam esse contrarii effectus: vt absentiam gubernatoris dicimus esse causam submerisionis navis cuius præsentia erat causa salutis.

TRACTATUS. III.

Cap. III.

ΔΙΩΡΙΣΜΕΝΩΝ ΔΕ ΤΟΥΤΩΝ, ὅΤΙ ΣΚΕΠΤΕΟΝ ΠΙ-
εἰ τῶν αἰτίων, πᾶσι τε ἐ πόσα τ' ὄριθμόν
ἔστιν. ἐπὶ γὰρ τῷ εἰδέναι χάριν ἔχει φυσικὰ ἡ
πραγματεία· εἰδέναι δὲ ὅτι πρὸς τὸν οἰόμεθα
ἔχαστον, ὅτιν αὖ λαβόμεθα τὸ ἀπὸ τῆς αἰτίας ἔχασ-
τον, (τὸ δ' ἔστι τὸ λαβόν τι πρὸς τὴν αἰ-
τίαν) δηλοῦν ἐν ἡμῖν τὸ ποιεῖν καὶ ποιεῖ
ἡμέσους ἐφ' ὅσους, καὶ ποιεῖ πάσης τ' φυσικῆς
μεταβολῆς· ὅπως εἰδότες αὐτῶν τὰς ἀρχάς,
ἀνάγκη εἰς αὐτὰς πειρώμεθα τῶν ζυγουμένων
ἔχαστον. 1. Ἐνα μὲν οὖν ἔσονται αἰτίων λέγεται, τὸ
ὅτι γίνεταί τι οὐκ ἄλλοι, οἷον, ὁ χαλκὸς τῷ
αἰδριδύτῳ, ἐπὶ αὐτῷ τ' φυσικῆς, ἐπὶ τῷ
τῶν ἡμῶν. 3. Ἄλλον δὲ, τὸ εἶδος καὶ τὸ ποιεῖν
ἡμῶν· (τὸ δ' ἔστι ὁ λόγος ὅτι τῷ ἡμῶν) ἐπὶ
τοῦτο ἡμῶν· οἷον τ' ἀπὸ πασῶν τὰ δύο πρὸς ἓν, ἐπὶ
ὅλως ὁ ὄριθμός, καὶ τὰ μέρη τὰ αὐτῶν λόγῳ.
4. Ἐπὶ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τ' μεταβολῆς ἢ πρὸς τὴν, ἢ τ'
ἡρεμίας, οἷον ὁ βυλβύλας αἴτιος, ἐπὶ πατὴρ τ'
τέκνον, ἐπὶ ὅλως τὸ ποιεῖν τὸ ποιεῖν, καὶ τὸ με-
ταβολῆς τ' μεταβολῆς. 5. Ἐπὶ, ὡς τὸ τέλος·
τὸ δ' ἔστι τὸ ὅτι ἐνεκα, οἷον τῷ ποιεῖν αἴτιος ἡ ὕ-
γεια· ἀπὸ τῆς γὰρ ποιεῖν, φάρμακον, ἢ αἰ-
μα, καὶ εἰπόντες ὅτως, οἰόμεθα ἀποδεδωκέναι τὸ
αἴτιον· καὶ ὅσα δὲ κινήσεως ἀπὸ μεταξὺ γί-
νεται τὸ τέλος, οἷον τὸ ὕμειος ἢ ἰσχυροσία, ἢ ἡ
καθαρσις, ἢ τὰ φάρμακα, ἢ τὰ ὄργανα· πόρτα
γὰρ ταῦτα τὸ τέλος ἐνεκα ἔστι· ἀπὸ φέρει δὲ ἀλ-
λῶν, ὡς ὄντα τὰ μὲν ἔργα, τὰ δ' ὄργανα.
6. Τὰ μὲν οὖν αἰτία ἡμῶν ἵσταται ὡς λέγε-
ται. 7. Συμβαίνει δὲ πολλὰ ὡς λεγόμενων τῶν
αἰτίων ἐπὶ πολλὰ τῶν αὐτῶν αἰτία ἔστι, καὶ συμ-
βεβηκός, οἷον τῷ αἰδριδύτῳ, καὶ ἡ αἰδριδύτο ποιε-
τική, καὶ ὁ χαλκός, καὶ ἡ ἀρχὴ ἑπὶ τὴν, ἀλλ' ἡ
αἰδρίας· ἀλλ' οὐ τὸ αὐτὸν ἔσονται· ἀλλὰ τὸ μὲν
ὡς ὕλη, τὸ δ' ὡς ὅθεν ἡ κίνησις. 8. Ἐστὶ δὲ τίνα
καὶ ἀλλῶν αἰτία, οἷον τὸ ποιεῖν αἴτιος τῆς βί-
ξιας, ἐπὶ τῷ ποιεῖν· ἀλλ' οὐ τὸ αὐτὸν ἔσονται·
ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς τέλος, τὸ δὲ ὡς ἀρχὴ κινή-
σεως. 9. Ἐπὶ δὲ, τὸ αὐτὸ τῶν ὁσάντων ἔστιν αἴ-
τιον· ὁ γὰρ πρὸς αἴτιον τῷ δὲ, τῷ δὲ ἀπὸ
αἰτιώμεθα οἰοῦν τῷ ὁσάντων· οἷον, τῷ δὲ ἀπὸ
οἰδῶν τῷ κυβερνήτῳ, τῆς τῷ πλοίου αἰατοῦ, οἷον
οὐ μὲν ἢ παροῖα αἰτία τῆς σωτηρίας.

hæc autem omnia vel agentia, vel secundum potestatem. 18 Adeo autem differunt; ut agentes, & singulares, simul sint & non sint cum iis quorum sunt causæ: (veluti hic qui medetur simul est cum hoc qui sanatur: & hic ædificans, simul est cum hac re quæ ædificatur:) quæ verò secundum potestatem causæ dicuntur, non semper simul sunt; quia non simul interit domus & ædicator. 19 Oportet autem semper summam cuiusque rei causam querere, quemadmodum & in aliis rebus. ut homo ædificat quia est ædicator: ædicator autem est secundum artem ædificandi: hæc igitur causa prior est. atque ita se res habet in omnibus.

20 Præterea oportet generum querere genera: singularium autem singularia: ut statuarius est causa statuarum: hic autem statuarum, huius statuarum. Ac potestates quidem, eorum quæ fieri possunt: agentia verò, eorum quæ aguntur. 21 Quot igitur sint causæ, & quomodo sint causæ, satis à nobis definitum esto.

Αἰτία πάντα δὲ ἐκ ἐκτελεστικῆς, ἢ ἐκ δυνάμιν. 18 Διαφέρει δὲ πούτοις, ὅτι τὰ μὲν ἐκτελεστικῆς, ἔτι καὶ ἕκαστοι, ἀμὰ ἔστι καὶ οὐκ ἔστι, καὶ ὡς αἴτια. οἷον ὁ δὲ ἰατρεὺς τῷδε τῷ ὑγιαίνοντι, ἔστι δὲ ὁ οἰκοδομὴς τῷδε τῷ οἰκοδομῶντι. Ἐὰν δὲ ἐκ δυνάμιν, οὐκ αἰετὴ φέρεται γὰρ ἅμα ἡ οἰκία καὶ ὁ οἰκοδόμος. 19 Δὲ δὲ αἰετὴ αἴτιον ἕκαστου τὸ ἀκρότατον ζήτην, ὡς ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οἷον ἀνδρὸς οἰκοδομῆς, ὅτι οἰκοδόμος· ὁ δὲ οἰκοδόμος, καὶ τὸ οἰκοδομικόν. τὴν τοιοῦτον πρῶτον τὸ αἴτιον. ἔτι τὸ ἐπὶ πάντων. 20 Ἐπὶ, τὰ μὲν γὰρ τῶν ἡμετέρων, τὰ δὲ καὶ ἕκαστα τῶν καὶ ἕκαστα, οἷον ἀνδρὸς ποιοῦς μὲν ἀνδρὸς ποιοῦς, ὁ δὲ δὲ πούτις. καὶ τὰς μὲν δυνάμεις τῶν δυνατῶν, τὰ δὲ ἐκτελεστικῆς πρὸς τὰ ἐκτελεστικά. 21 Ὅσα μὲν οὖν ἐκ αἰτίας, καὶ ὅν ἐστιν αἴτια, ἔστω ἡμῖν διωρισμένα * ἰσχυρῶς.

π. π. χ. δ. ἰσχυρῶς

Aliorum opiniones de casu & fortuna.

Cap. IV.

SEd & fortuna & casus dicuntur esse in causaforum numero, multaque & esse & fieri fortuito & casu. quo igitur modo in his causis sit fortuna & casus, & utrum idem sint fortuna & casus, an diversa, & omnino quid sit fortuna & casus, considerandum est. 2 Etenim nonnulli, an sit necne, dubitant. aiunt enim nihil fieri à fortuna: sed omnium, quæ dicimus casu vel fortuito fieri, esse aliquam causam definitam. utputà fortuito veniendi in forum, & reperiendi, quem volebat quidem, non tamen putabat se reperiendum, causa est voluntas, rem aliquam, cum in forum venisset, emendi. Similiter & in aliis, quæ fortuito fieri dicuntur, semper aliquam causam sumi posse, non autem fortunam. 3 Nam si fortuna esset aliquid, re vera absurdum videretur: ac dubitare quispiam posset, cur nemo unquam veterum sapientum, causas ortus & interitus tradens, de fortuna quidpiam definierit. Sed, ut videtur, ne illi quidem putarunt aliquid esse à fortuna. 4 Sed & hoc admirabile est. multa namque fiunt & sunt à fortuna & casu: quæ non ignorantes posse referri singula ad aliquam eorum quæ fiunt, causam, quemadmodum antiquus sermo fortunam tollens ait;

Tom. I.

Ἐργαται δὲ καὶ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον τῶν αἰτίων, ἔτι πολλὰ ἔστι καὶ γίνεσθαι ἀπὸ τύχης, ἔτι ἀπὸ τοῦ αὐτόματου. τίνα οὖν ἔσονται αἱ αἰτίαι ὅτι τοῖς αἰτίαις ἡ τύχη, καὶ τὸ αὐτόματον. καὶ πότερον τὸ αὐτὸ ἢ τύχη, καὶ τὸ αὐτόματον, ἢ ἕτερον, καὶ ὅπως τὸ ἐπὶ τῇ τύχῃ, ἔτι τὸ αὐτόματον, ὅπως περὶ τῆς. 2 Ἐννοῖ γὰρ καὶ εἰ ἔστι ἢ μὴ, ἀπορροῦν. οἷον γὰρ γίνεσθαι ἀπὸ τύχης φασι, ἀλλὰ πάντων οἷον τὴν αἰτίαν ὡς οὐκ αἰτία, ὅσα λέγουσιν ἀπὸ τοῦ αὐτόματου γίνεσθαι, ἢ τύχης. οἷον τὴν ἐλθεῖν ἀπὸ τύχης εἰς τὸ ἀρρεῖν, ἔτι καὶ λαβεῖν, ὅν ἐβόλετο μὲν, οὐκ ἔβλετο δὲ, αἴτιον τὸ βάλειν ἐλθόντα ἀρρεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπὸ τύχης λεγόμενων, αἰετὴ ἢ οἷον λαβεῖν τὸ αἴτιον, ἀλλὰ ἢ τύχῃ. 3 Ἐπειδὴ γὰρ τί μὴ ἢ τύχη, ἀποποιεῖται φασι ὡς ἀληθῶς. ἔτι ἀπορροῦν αἱ πρὸς ὅσα τὴν ποτε ὕμεις τῶν ἀρχαίων σοφῶν τὰ αἰτία πρὸς ἡμετέρας ἔτι φησὶ λέγειν, πρὸς τῇ τύχῃ ἢ δὲ διωριστὴν δόξαι ὡς εἰσὶν, οἷον ὅσοι οὐδ' ἐκείνοι οἷον ἀπὸ τύχης. 4 Ἀλλὰ καὶ τὴν θαυμαστόν. πολλὰ γὰρ ἔστι, ἔστι ἀπὸ τύχης ἔτι ἀπὸ τοῦ αὐτόματου. ἀπὸ ἀρχαίων, ὅτι ἔστι ἐπὶ τῇ τύχῃ ἔτι ἀπὸ τοῦ αὐτόματου. ὅτι αἰτία τῶν γινόμενων, καὶ ὅτι ὁ παλαιὸς λόγος εἶπεν, ὁ αἰμαρὼν πῶς τύχῃ.

R.

ὁμοῦς εἴπων τὰ μὲν εἶναι φασὶ πάντες ἀπὸ τύχης, τὰ δὲ οὐκ ἀπὸ τύχης. 3 Διὸ δὲ * αἰ-
 μῶς γὰρ πως ἡ ποικίλος αἰὶς μετέσθαι. ἀλ-
 λὰ μὲν ἔδ' ἐκείνων γὰρ ὅσοι εἶναι πλεονέ-
 χων, οἷον φιλίων, ἢ ἡρώων, ἢ πύρ, ἢ νοῦν, ἢ
 ἄλλο γὰρ τὸ τῶν τούτων. ἀποποιεῖται οὖν εἴτε μὴ
 ὑπολαμβάνονται εἶναι, εἴτε οἰόμενοι πρὸς λεί-
 πην. 6 Καὶ ταῦτ' οὐκ ὀκνῶτε χρωόμενοι. ὡς δὲ
 Εμπεδοκλῆς οὐκ αἰεὶ τὸ ἀέρα ἀποκρίνεσθαι
 αἰωπάτω φησὶν, ἀλλ' ὅπως αὖ τὴν τύχην. λέγει

Ὡς οὕτω σὺνέκυρσε ἦναι τότε,
 πολλάκι δ' ἄλλως.

Καὶ τὰ μέρη τῶν ζώων ἀπὸ τύχης γινέσθαι
 τὰ πλείστα φησὶν. 7 Εἰσὶ δὲ τινες οἱ καὶ τῶν ἄ-
 ρανθ' ὅτι δὲ, καὶ τῶν κοσμοῦν πάντων αἰτιάζον-
 ται τὸ αὐτομάτως ἀπὸ ταῦτομάτου γὰρ γίνε-
 σθαι φασὶ πλεονέχων καὶ πλεονέχων, τὸ δὲ
 κρίνασθαι καὶ καταστῆσθαι εἰς ταῦτα πλεονέ-
 χων τὸ πᾶν. 8 Καὶ μάλα τὸ γὰρ αὐτὸ γινώ-
 σκασαι ἄξιον, λέγουσιν, τὰ μὲν ζῶα καὶ τὰ
 φυτὰ ἀπὸ τύχης μήτε εἶναι μήτε γίνεσθαι, C
 ἀλλ' ἢ πᾶσι φύσιν, ἢ νοῦν, ἢ ἢ ποιόντων ἔπεσον
 εἶναι τὸ αἰτιάζον (ὅτι γὰρ ὅτι, πᾶσι εἴτε, ἐκ τῶν αἰ-
 ματινῶν ἐκείνων γίνεσθαι, ἀλλ' ἐκ μὲν τῶν τοιού-
 θ' ἐλαία, ἐκ δὲ τῶν τοιούθ' αἰθέρων) τὸ δὲ
 ἕρποντον ἐπὶ τὰ ἥσυχον τῶν φανερῶν, ἀπὸ τῶν αὐ-
 τομάτου γινέσθαι. πᾶσι δὲ τῶν αἰτιάζοντων μηδε-
 μίας εἶναι, οἷον τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν.

9 Καίτοι γὰρ εἰ οὕτως ἔχῃ, τὸ γὰρ αὐτὸ ἄ-
 ξιον ὁπότε αἰσῶς. καὶ καλῶς ἔχῃ λεγόμενα πᾶσι
 αἰσῶς αὐτῶν πᾶν. ὡς γὰρ ὅτι καὶ ἄλλως ἀπο-
 ποιῶν εἶναι τὸ λεγόμενον, εἰ ἀποπύρεται τὸ λέ-
 γον ταῦτα, ὁρῶντες ἐπὶ μὲν τῶν ἕρποντον ὅτι
 ἀπὸ ταῦτομάτου γινόμενοι, ἐπὶ δὲ τῶν οὐκ
 ἀπὸ τύχης, πολλὰ συμβαίνοντα ἀπὸ τύχης.
 καίτοι εἰς γὰρ ἡ πᾶσι αἰσῶς γινέσθαι.

10 Εἰσὶ δὲ τινες, οἳ δοκεῖ εἶναι μὲν αἰτία ἢ
 τύχη, ἀδύνατος δὲ αὐτῶν πᾶσι δυνάμις, ὡς ἡμεῖς
 πᾶσι καὶ δυνάμις πᾶσι. 11 Ὡς τε αἰσῶς ἐπὶ
 τῶν ἐκείνων, ἐπὶ εἰ ταῦτα ἢ ἔπεσον, ἢ, τῶν αὐ-
 τομάτου καὶ ἢ τύχη, ἐπὶ πᾶσι τὰ διωρισμένα
 αἰτία ἐμπιπτόμενα.

A tamen horum quædam omnes aiunt esse à
 fortuna, quædam autem non à fortuna.
 5 Quocirca eius quoque aliqua mentio
 ab ipsis facienda erat. At verò nec illorum
 quidpiam putarunt esse fortunam, veluti
 amicitiam, aut contentionem, aut ignem, aut
 mentem, aut aliquid aliud eiusmodi: ab-
 surdum igitur est, siue non existimarunt
 esse, siue, cùm esse putarent, prætermise-
 runt. 6 Præsertim cum ipsi quoque interdum
 casum & fortuna utantur: sicut Empedo-
 cles non semper ætrem in superiorem lo-
 cum secerni inquit, sed quomodo contige-
 rit: dicit enim in Cosmopœia.

Sape alias aliter, sed tum sic
 fortè cucurrit.

Partes quoque animalium plerasque à
 fortuna factas esse dicit. 7 Sunt autem
 nonnulli, qui & cœli huius & omnium
 mundi partium causam adscribunt casui:
 Casu enim fieri aiunt conuersionem, &
 motum, qui vniuersum distinxit, & re-
 degit in hunc ordinem. 8 Et sanè hoc ip-
 sum valde est admiratione dignum, quod
 dicunt, & animalia quidem & plantas
 nec esse nec fieri fortuna; sed eorum cau-
 sam esse aut naturam, aut mentem, aut
 aliquid aliud tale: (quia non quoduis ex
 vnoquoque semine fit. sed ex illo oliua,
 ex hoc autem homo:) cœlum autem, &
 quæ sunt inter res manifestas magis diui-
 na, casu facta esse, atque eorum nullam
 esse talem causam, qualem fatentur esse
 animalium & plantarum.

9 Atqui, si ita res habet, hoc ipsum est
 consideratione dignum, & è re est de ip-
 so aliquid dicere. nam præterquam quod
 alioqui est absurdum, quod dicitur; ad-
 huc absurdius est hæc dicere, cùm videam-
 us in cœlo quidem nihil casu fieri, in
 his autem quæ non sunt à fortuna, multa
 fortuito accidere. atqui contrarium fieri
 decebat.

10 Sunt autem nonnulli quibus fortuna
 videtur esse quidem causa; sed humanæ
 menti obscura, tamquam sit diuinum quid,
 ac numen excellens. 11 Quare confide-
 randum est, & quid sit vtrumque, & v-
 trum idem sint, an diuersa: casus, (in-
 quam,) & fortuna; & quomodo in cau-
 sas suprâ definitas cadant.

An sit fortuna & casus; quid sit fortuna, & quæ ei accidunt.

Cap. V.

Πρῶτον μὲν αὖ, ὅτι ὁρῶμεν τὰ μὲν
 αἰεὶ αἰσῶς γινόμενα, τὰ δὲ αἰεὶ ὅτι

Primum igitur, cùm videamus, quæ-
 dam semper, alia plerumque eodem

modo fieri; manifestum est neutrius horum A
causam, dici aut fortunam, aut quod est
fortuitum, id est, neque eius quod necessa-
rio & semper fit, neque eius quod ple-
rumque fit: sed quia nonnulla etiam sunt,
quæ præter hæc fiunt, atque omnes hæc
aiunt esse à fortuna: constat, fortunam
& casum esse aliquid: nam quæ sunt eius-
modi, esse à fortuna: & quæ sunt à for-
tuna, eiusmodi esse nouimus. 2. Eorum
autem quæ fiunt, alia fiunt aliquius gra-
tiâ, alia minimè: illorum autem quæ-
dam sunt ex præelectione, quædam non
ex præelectione. ambo autem sunt in iis B
quæ alicuius gratiâ sunt. quapropter per-
spicuum est, etiam in iis quæ nec neces-
sario nec plerumque sunt, esse nonnul-
la, in quibus esse potest quod fit alicuius
gratiâ. sunt autem alicuius gratiâ,
cùm ea quæ à mente fieri possunt, tum
etiam quæ à natura. Quæ igitur sunt ei-
usmodi, cùm ex accidenti fiunt, ea di-
cimus esse à fortuna.

3 Sicut enim ens, aliud est per se; aliud ex
accidenti: ita etiam causa esse potest. ut æ-
dium per se causa est quod est ædificandi
facultate præditum: ex accidenti autem,
album aut musicum. 4 Quæ igitur est causa
per se, definita est. quæ vero ex accidenti, in-
definita: quoniam infinita possunt vni acci-
dere. 5 Sicut igitur dictum fuit; quando in
iis quæ alicuius causa sunt, hoc fit, tum di-
citur esse à casu & fortuna. Horum autem
inter se differentia posterius explicanda
erit. sed hoc in præsentia constat, utraque
in iis esse quæ alicuius causa sunt. 6 Ut puta,
argenti accipiendi gratiâ venisset utique
accepturus pecuniam, si sciuiisset: sed non
huius rei gratiâ venit: verum accidit ut ve-
niret, & hoc faceret accipiendi gratia: id-
que nec plerumque veniens in eum locum,
nec necessario. 7 Finis autem, id est ac-
ceptio pecunia, non est in numero causarum
quæ in ipsa re sunt, sed est eorum quæ sub
prælectionem cadunt, & à mente profici-
untur. tuncque dicitur fortuito profectus
esse. Quod si id prælegisset, & huius
gratiâ iuisset, vel semper aut plerumque eò
se conferens acciperet pecuniam: certè id
non esset à fortuna.

8 Patet igitur fortunam *esse* causam ex ac-
cidenti, in iis quæ raro contingunt se-
cundum prælectionem eorum quæ alicu-
ius gratia fiunt. 9 Quapropter in eodem
versantur mens & fortuna: quia prælectio
non *est* sine mente. 10 Necesse *est* igitur,
ut ex causæ sint indefinitæ, à quibus fie-
ri potest, quod *est* à fortuna. unde fortu-
na videtur esse rei indefinitæ, atque homi-
ni occulta. 11 Et aliquo modo nihil à for-
tuna fieri posse videtur. hæc enim omnia re-
cte dicuntur: quia *sunt* rationi consentanea.

Tom. I.

τὸ πολὺ, φανερόν ὅτι ὥς τίς περὶ τοῦτων αἰτία
ἢ τύχη λέγεται, ὥς τὸ ἀπὸ τύχης, οὔτε ὅτι ἐξ
αἰαγκῆς ἐστὶ, ὅτε τῷ ὡς ὅτι τὸ πολὺ, ἀλλ'
ὅτι ἐστὶ ἓνα ἃ γίγνεται καὶ ὡς αὐτὰ καὶ
πρῶτες αὐτὰ φασι εἶ). ἀπὸ τύχης, φανε-
ρόν ὅτι ἐστὶ τίς τὴν τύχην καὶ τὸ αὐτομάτην· καὶ
γὰρ αὐτὰ ἀπὸ τύχης, καὶ τὰ ἀπὸ τύχης
αὐτὰ ὅντα ἴσμεν. α. Τῶν δὲ γινομένων τὰ
μὲν ἐνεκὰ τοῦ γίγνεσθαι, πρὸ δ' ὅτι τοῦτων ἢ τὰ
μὲν καὶ παραίρεσιν, καὶ δ' ὅτι καὶ παραίρεσιν.
ἀμφω δ' ἐν τοῖς ἐνεκὰ τῶν ὡς διδασκ., ὅτι
καὶ ἐν τοῖς ὡς τὸ αἰαγκῆον καὶ τὸ ὡς ὅτι τὸ
πολὺ, ἐστὶ ἓνα, ὡς ἃ ἐρδύχεται ὑπὲρ χεῖν
τὸ ἐνεκὰ τῶν ἐστὶ δὲ ἐνεκὰ τῶν, ὅσα τε ἀπὸ
ἀφαιρίας ἀπὸ παραλείψης, καὶ ὅσα ἀπὸ φύ-
σεως. καὶ δὲ αὐτὰ, ὅταν καὶ συμβεβηκὸς
γίγνεται, ἀπὸ τύχης φεμὺν εἶ).

3 Ως περ γὰρ ἔστι τὸ μὲν καὶ αὐτὸ, τὸ δὲ καὶ συμβεβηκός, οὕτω καὶ αἱ οἰκίαι (αἱ οἰκίαι). οἱ οἰκίας, καὶ αὐτὸ μὲν αἴτιον τὸ οἰκοδομικόν, καὶ συμβεβηκός δὲ, τὸ λυγρὸν ἐκ τῆς μετακίτης. 4 Τὸ μὲν οὖν καὶ αὐτὸ αἴτιον, ὡς ἐσμένον τὸ δὲ καὶ συμβεβηκός, ἀόριστον ἄπειρα γὰρ ἀπὸ τῆς ἐπὶ συμβαίῃ. 5 Καθ' ὅσον οὖν ἐλάττω, ὅσον καὶ τοῖς ἑνεκά τινος γνησίου τοῦτο γένεσι, τότε λέγεσθαι ἀπὸ τῆς αὐτομάτης καὶ ἀπὸ τύχης. ἀσπὶν δὲ πρὸς ἀλλήλας πλὴν ἀφ' ὅσον τρέπεται ὑστερον ὁρῶντες. καὶ δὲ τὸ τοῦτο φαίνεται, ὅτι ἀμφω καὶ τοῖς ἑνεκά τινος ὅστιν. 6 Οἷον ἑνεκά τινος ἀπολαβεῖν τὸ δόρυ, * ἦλθεν αὖτε καὶ μισθὸς τῆς ἐργασίας, εἰ ἦδη. ἦλθεν δὲ καὶ τὸ τοῦτο ἑνεκά, ἀλλὰ σπινθήρ ἐλθεῖν, ἔπειτα τὸ τοῦτο, καὶ καμῖσθα ἑνεκά τινος δὲ καὶ ὡς ὅτι τὸ πολὺ φοιτῶν εἰς τὸ γινώσκον, οὐτε ἐξ ἀνάγκης.

7 Ἐστὶ δὲ τὸ τέλος ἡ χρημὶς, ἢ τῆς αἰτίας
αἰτίων, ἀλλὰ τῆς* παραμετῆς καὶ ἀπὸ δι-
νοίας καὶ λέγεσθαι καὶ πότε ἀπὸ τύχης ἐλθεῖν.
Εἰ δὲ παραλόγως, καὶ βούτυ ἐνεκα, ἢ αἰ-
φαιδῆς, ἢ ὡς ὅτι τὸ πολὺ χρημίζομενος, οὐκ
ἀπὸ τύχης. 8 Δῆλον δ' ὅτι ἡ τύχη
αἰτία καὶ συμβεβηκός ἐστι τοῖς καὶ παραμε-
τρῇ ἐνεκα τῆς.

9 Διὸ καὶ τὸ αὐτὸ ἀφαιροῖα καὶ τύχη· ἢ γὰρ
παράφρεσις εἶναι αὐτὴ ἀφαιροίας.

10 Ἀόρισα μὲν οὖν πᾶσι πάντα ἀνάγκη ^{ἐστίν}·
ἀφ' ὧν αἱ γήμοισι ἄπο τύχης. ὅθεν δοκεῖ ἡ
τύχη ^ἡ ἀόριστος ^{ἐστίν}, καὶ ἀδύνατος ἀνδραγαθῶ.

Η Καὶ ἔστιν ὡς ὁπότε ἀπὸ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ
 γενεᾷ. πρῶτον γὰρ (αὐτὰ ὁρῶντες λέγει), ὅτι αὐτοῦ

Re ij

Lege ἡ αὐτὴ
αὐτὸς ὁ αὐτὸς
φρ. τ. φ. vide
Philopon.
Latini in-
terpretes
hunc locū
nō intelle-
xerunt.

γως. ἔστι μὲν γὰρ ὡς ἔξ ἀπὸ τύχης· καὶ συμ-
βεβηκός γὰρ ἔξ, καὶ ἔστιν αἴτιον ὡς συμβεβη-
κός, ἢ τύχη· ὡς δὲ ἀπλῶς, ὁμοίως.

12 Οἷον οἰκίας, οἰκιστὸς μὲν αἴτιος, καὶ συμ-
βεβηκός δὲ αὐλητής· καὶ τὸ ἐλθόντα κομίσασ-
θαι τὸ ἀργύριον, μὴ πύτου ἕνεκα ἐλθόντος,
ἀπειρα τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ ἰδεῖν τίνα βυλόμενος,
ἔτι δὲ δώκων, καὶ ἡασόμενος, ἔτι φεύγων.

13 Καὶ τὸ φαίμεν, ὅτι πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις τὴν τύ-
χην, ὁμοίως ὁ γὰρ λόγος ἢ τῆς αἰτίας ὄντων, ἢ τῆς
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· ἢ δὲ τύχη ἐν τοῖς γεγονό-
ταις καὶ ταῦτα. ὡς ἐπὶ τῆς ἀόριστος πᾶσι τοῖς
αἴτια, ἔτι ἡ τύχη ἀόριστος. 14 Ομοίως δὲ ἐπὶ
ἐνίοις ἀπορήσκειν ἀπὸ τῆς αἰτίας. ἄρ' οὖν πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις
αἴτια αὐτὸ γινώσκον τῆς τύχης, οἷον ὑμείας, καὶ
πρόμα, καὶ εἰλησας, ἀλλ' ἔτι ἀποκρινόμενοι
ἔστι τὸ ἀλλὰ ἄλλων ἐγγύτερα τῆς καὶ συμ-
βεβηκός αἰτίων. 15 Τύχη δὲ ἀγαθὴ μὲν λέ-
γεται, ὅταν ἀγαθὸν καὶ ἀποβῇ· φάσμα δὲ, ὅταν
φάσμα πᾶσι. 16 Εὐτυχία δὲ καὶ δυστυχία, ὅταν
μέγας ἔχοντα ταῦτα. δὲ καὶ τὸ καὶ μικρόν,
καχὴν ἢ ἀγαθὸν λαβὴν μέγα, ἢ δυστυχίαν, καὶ
δυστυχίαν ὅτι, ὅτι ὡς ὑπὸ τῆς λέξης καὶ ἀφ' ὧν
τοια. τὸ γὰρ καὶ μικρόν, ὡς καὶ ὁμοίως ἀπὸ
τῆς δοκεῖ. 17 Ἐπὶ ἀβέβαιον καὶ δυστυχία, ἀλό-
γως· ἢ γὰρ τύχη ἀβέβαιος· ἢ περὶ αἰεί, ἢ ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ, οἷον τε ἔτι τῆς ἀπὸ τύχης ὄντων.

A nam aliquo modo fit à fortuna nec accidens
etiam quæ ac fortuna est causa ut accidens.
simpliciter autem nullius rei causa est. 12 Vo-
puta, ædium causa quidem est ædificator,
sed ex accidenti tibi con. & ut, cum in fo-
rum venerit, argentum accipiat, qui non
huius causa venit causa sunt multitudine in-
finitæ: nam & videre aliquem volens, &
persequens, & inspecturus, & fugiens, causa
hoc modo dici possunt. 13 Illud quoque rectè
dicitur: Fortunam esse à ratione alienam:
quoniam ratio est eorum quæ semper aut
quæ plerumque sunt: fortuna verò in his er-
ratur, quæ præter hæc sunt: adeo ut, quia
indefinitæ sunt, quæ ita sunt causæ, etiam
fortuna si res indefinita. 14 Veruntamen
de quibusdam aliquis dubitare possit, an
quævis causæ fieri possint ipsius fortunæ.
veluti, an valetudinis causa sit aut ventus,
aut æstus: non de ratione esse. nam causa-
rum accidentiarum aliz sunt aliis propin-
quiores. 15 Secunda autem fortuna dicitur,
cum aliquid boni evenit: adversa verò cum
aliquid mali. 16 Fortunæ verò prosperitas,
& infortunium seu calamitas tum dicitur, cum
hec magna sunt. quare etiam cum parum
abest quia in magnum aliquod malum vel
bonum incidimus, id quoque est infor-
tunio vel prosperitate fortunæ uti: quia
mens id afferit, quasi sit. quod enim parum
abest, quasi nihil abesse videtur. 17 Præter-
ea fortunæ prosperitas inconstans est meri-
to: quoniam ipsa fortuna inconstans est: ut
pote cum nihil eorum quæ à fortuna profi-
ciscentur, aut semper aut plerumque esse
possit.

Collatio fortunæ & casus, cum inter se, tum etiam cum causis per se.

Cap. VI.

ΕΣΤΙ μὲν οὖν ἀμφω αἴτια, καὶ ἀπὸ εἰ-
ρηται, καὶ συμβεβηκός, καὶ ἡ τύχη, ἔτι τὸ
αὐτόματι, ἐν τοῖς ἐνδεχόμενοις γίνεσθαι μὴ
ὡς ἀπλῶς, μηδὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τοῖς ὅτι,
ὅσα ἀπὸ γινώσκον ἐν τοῖς ἐνδεχόμενοις τῶν. 2 Διαφέρει
δὲ, ὅτι τὸ αὐτόματι ἐπὶ πλεονέκτην ὅτι τὸ μὲν γὰρ
ἀπὸ τύχης, ἀπὸ αὐτομάτου· τὸ δὲ ἔτι πλεονέκτην
ἀπὸ τύχης. 3 Ἡ μὲν γὰρ τύχη καὶ τὸ ἀπὸ τύ-
χης, ὅτι ὅσοις καὶ τὸ ἀτυχεῖν αὐτὸ ὑπὸ τῆς
καὶ ὅλως περὶ τῆς. δὲ καὶ ἀνάγκη περὶ τῆς
περὶ τῆς καὶ πλεονέκτην τῆς τύχης. σημεῖον δὲ, ὅτι δὲ
καὶ ἡτοι ταῦτα ὅτι τῆς ἀδαιμονίας, καὶ ἐγγύς ἢ
δὲ ἀδαιμονίας, περὶ τῆς. ἀπὸ τῆς γὰρ
ὡς ἢ ὅσοις μὴ ἐνδεχόμενοι περὶ τῆς, ὅτι τὸ
ἀπὸ τύχης πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις.

V Træque igitur sunt causæ, sicut di-
ctum fuit, ex accidenti, tam fortu-
na quam casus; videlicet in iis quæ fieri
contingit nec simpliciter, nec plerum-
que, & sunt in horum numero quæ fieri pos-
sunt aliquibus gratia. 2 Differunt autem:
quia casus latius patet. quod enim à fortu-
na est, casu est: hoc autem non omne est à for-
tuna. 3 Nam fortuna & fortuitum in iis est,
in quibus & fortunæ prosperitas inesse po-
test, & omnino actio spectatur. quare neces-
se est, ut fortuna in iis rebus versetur quæ
sub actionem cadunt. cuius rei signum est,
quia fortunæ prosperitas videtur aut idem
esse quod beatitudo, aut ei propinqua:
beatitudo verò est actio quædam, siquidem
est recta actio. quocirca quæcumque non
possunt agere, ea nec fortuito aliquid face-
re queunt.

4 Atque ob hanc causam nec inanimatum aliquid, nec bellua, nec infans facit aliquid fortuito : quia non habet praelectionem. nec fortunæ prosperitas vel infortunium his inest, nisi secundum similitudinem : ut Protarchus dixit fortunatos esse lapides ex quibus aræ extruuntur, quia honorantur, cum alii eiusdem generis, pedibus conculantur. 3 Sed & pati à fortuna, his quodammodo inest, quando scilicet qui in his aliquid facit, fortuito facit. aliter verò non inest. 6 Casus autem aliis quoque animalibus, & multis rebus inanimatis attribuitur, ut puta dicimus equum casu venisse : quia, cum veniret, servatus est. non tamen ob eam causam venit, ut servaretur : ac tripodæ casu cecidisse : stetit enim sedendi gratiâ : sed non ob eam causam cecidit, ut quis sederet. 9 Quare perspicuum est, in iis quæ simpliciter alicuius causa sunt, quando non eius quod contingit, gratia facta sunt, quæ externam causam habent, tunc nos dicere casu hæc esse facta. Horum autem fieri à fortuna, quæ casu sunt, & sub eorum praelectionem cadunt quæ praelectione sunt prædita. 8 Argumento est vox μάτην id est, frustra: quia tunc dicitur aliquid frustra fieri, cum id non sit cuius gratiâ, sed quod est illius gratiâ. ut deambulatio si purgationis gratiâ est, nec purgatio evenit ei qui deambulavit, dicimus eum frustra deambulasse, ac deambulationem suo sine esse frustratam: tanquam hoc sit μάτην id est, frustra, quod sua naturâ in alterius gratiam est comparatum, quando scilicet non perficit id cuius gratia est, & naturâ comparatum est. Nam si quis dicat se frustra lauisse, quia sol non defecit, ridiculus profecto erit: quoniam hoc non est illius gratiâ. Si igitur μάτην, id est, casus, nominis ratione habita, tunc dicitur, cum ipsum frustra sit. cecidit enim lapis non ferendi gratiâ: casu igitur lapis cecidit, quia cadere potest etiam ab aliquo ferendi gratiâ projectus. 9 Maximè autem à casu seiungitur quod est à fortuna, in iis quæ à natura sunt. cum enim factum est aliquid præter naturam, tunc non dicimus id factum esse à fortuna. sed potius casu: quamquam & hoc est diuersum: illius enim causa est externa, huius verò interna. 10 Quid igitur sit casus, & quid fortuna, dictum est, & quid inter se differant. 11 Quod autem ad causæ modum attinet, horum utrumque in iis causis nominatur unde est principium motus. semper enim est causa vel eorum quæ natura vel eorum quæ à mente sunt: sed horum multitudo est indefinita. 12 Cum autem casus & fortuna sint earum rerum causæ, quarum mens aut natura potest esse causa, quando scilicet aliquid ex accidenti sit horum ipsorum gratiâ:

Tom. I.

A 4 Καὶ διὰ τὸ οὐτε ἀψυχοὶ οὐκ ἔστιν, ὅτι θείον, οὐτε παιδίον οὐκ ἔστιν ποιεῖν τυχῆς, ὅτι οὐκ ἔχει προαίρεσιν· ἐστὶ δὲ τυχεῖα οὐδὲ ἀτυχία ὑπάρχει τοῖς, εἰ μὴ καὶ ὁμοιοῦται· ὡς ἐστὶν ἐφ' ἡμῶν Πρωταγόρας, ἀτυχίᾳς οὐκ ἔστιν ἀπορροή· ὡς οἱ βωμοὶ, ὅτι ὑμῶνται, εἰ ὁ ὁμοῦλος αὐτῶν καταπατοῦται. 5 Τὸ δὲ πᾶσι ἀπὸ τυχῆς, ὑπάρχει πως καὶ τοῖς, ὅταν ὁ πρῶτος πᾶσι αὐτῶν, πρῶτος ἀπὸ τυχῆς. ἄλλως δὲ οὐκ ἔστι. 6 Τὸ δὲ αὐτόματον καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις, καὶ πολλοῖς * τῶν ἀψυχῶν. οἷον ὁ ἵππος αὐτόματος, φαλῶν, ἡλῶν, ὅτι καὶ ἐστὶν αὐτῶν ἐλθόν, οὐ τῷ σωθῆναι δὲ ἐνεκεν ἡλῶν. καὶ ὁ τριπόδος αὐτόματος κατέπεσεν ἐστὶν αὐτῶν γὰρ τῷ κατὰ φύσιν ἐνεκεν· ἀλλ' οὐ τῷ κατὰ φύσιν ἐνεκεν κατέπεσεν. 7 Ὡς τε φανερόν ἐστι ἐν τοῖς ἀπλοῦς ἐνεκα τοῦ γινώσκοντος, ὅταν μὴ τῷ συμβαίνοντος ἐνεκα γῆται, οὐ ἔξω δὲ αἰτίον, τότε ἀπὸ τῷ αὐτομάτου λέγεται. ἀπὸ τυχῆς δὲ, τοῦτων ὅσα ἀπὸ τῷ αὐτομάτου γίνονται τῷ προαίρεσιν τοῖς ἐχούσι προαίρεσιν.

C 8 Σημειῶν δὲ τὸ μάτην, ὅτι λέγεται, * ὅταν μὴ γῆται ὁ ἐνεκα ἄλλου, ἐκείνου ἐνεκα· οἷον, ὁ βαδίσας, εἰ λαπάξεως ἐνεκα ἔστιν. εἰ δὲ μὴ ἐγὼ βαδίσας, μάτην ἐφαλῶν βαδίσας, καὶ ἐν βαδίσει ματαία, ὡς τῷ οὐ τῷ μάτην, ὁ πεφυκὸς ἄλλου ἐνεκα· ὅταν μὴ περὶ αἴτιον οὐ ἐνεκα ἔστω, ὅτι ἐπεφυκε. ἐπεὶ εἰ τις λούσασθαι φῆναι μάτην, ὅτι οὐκ ἐξέλιπεν ὁ ἥλιος, γαλοῖος δὲ εἶναι· οὐ γὰρ ἔστω ἐκείνου ἐνεκα. οὕτως δὲ αὐτόματος καὶ ὁ ὄνομα, ὅταν αὐτῷ μάτην γῆται κατέπεσεν γὰρ οὐ τῷ κατὰ φύσιν ἐνεκα ὁ λίθος. ἀπὸ τῷ αὐτομάτου ἀπὸ κατέπεσεν ὁ λίθος· ὅτι πέσεν αὐτῷ ἀπὸ ἑνός, ὅτι τῷ κατὰ φύσιν ἐνεκα. 9 Μάλιστα δὲ ἐστὶν χειροῦς ὁ ἀπὸ τυχῆς ὅτι τοῖς φύσιν γινώσκοντος· ὅταν γὰρ γῆται πᾶσι φύσιν, τότε οὐκ ἀπὸ τυχῆς, ἀλλὰ μάλλον ἀπὸ αὐτομάτου γινώσκοντος φαλῶν. ἐστὶ δὲ τῷ ἐπερῶν. τῷ μὲν γὰρ ἔξω δὲ αἰτίον, τῷ δὲ ἐκείνου. 10 Τί μὲν οὖν ἐστὶν αὐτόματος, ὅτι ἐν τυχῇ, εἶρηται, ὅτι ἐστὶν φέρεται ἀλλήλων. 11 * Τὰ δὲ τῷ τῷ αἰτίας ἐν τοῖς ὅταν ἐν τῷ τῷ κινήσεως, * ἐκείνου αὐτῶν. ἐν γὰρ τῷ φύσιν, ἐν τῷ ἀπὸ ἀφροσύνης, αἰτίον αἰεὶ ἐστὶν· ἀλλὰ τούτων τὸ πλήθος ἀόριστον.

E 12 Ἐπὶ δὲ ἐστὶν τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἰτία ὡς αὐτῷ ἡ φύσις γῆται αἰτίος, ἐν φύσιν, ὅταν καὶ συμβαδὺς αἰτίον πᾶσι γῆται τούτων αὐτῶν.

R. iiij

οὐδὲν δὲ καὶ συμβεβηκός ἐστι πρότερον ἢ
καὶ αὐτό· δηλοῖ ὅτι οὐδὲν δὲ καὶ συμβεβηκός
αἴτιον πρότερον τῆ καὶ αὐτοῦ. ὑπερὶ δὲ
τὸ αὐτόματον καὶ ἐκ τύχης καὶ τοῦ καὶ φύσεως·
ὥστε εἰ ὅτι μάλιστα τῆ ὑπερβολῆς αἴτιον δὲ αὐτό-
ματον, αἰάγχε πρότερον τοῦ αἴτιον καὶ φύ-
σει ὅτι καὶ ἄλλων πολλῶν, καὶ τῶνδε τῶ πρῶ-
του.

A nihil autem quod sit ex accidenti prius sit
iis quæ sunt per se : patet etiam causam
ex accidenti, non esse priorem causa per se.
casus igitur & fortuna sunt causa posteriores
mente & natura. quare etiam si quam
maximè casus esset cœli causa, tamen ne-
cesse esset mentem & naturam esse causam
priorem cum multarum aliarum rerum,
tum etiam huius vniuersi.

DE DEMONSTRATIONIBVS PHYSICIS,

TRACTATVS. IV.

Physicum demonstrare per omnia genera causarum.

Cap. VII.

ΟΤΙ δὲ ἔστιν αἴτια, καὶ ὅτι ἔστι ποσῶν πε-
ρὶ τὸ ἀριθμὸν ὅσα φαιδρὸν, δηλοῖ ποσῶ-
ν περὶ τὸ ἀριθμὸν, δὲ ἀφ' ἧς περὶ εἰληθῆναι. καὶ
γὰρ εἰς τὸ πᾶν αἰάγχε τὸ ἀφ' ἧς, ἔχεται
ἐκ τῆς αἰνῆτης, ὅτι ἐκ τῆς μεθ' ἡμᾶς· εἰς
ὁρισμὸν γὰρ τῆς ἀίτιας, καὶ συμμετρίῳ, καὶ ἄλλου
πῶς ἀνάγχε ἔχεται· ἢ εἰς τὸ κινήσθαι πρό-
τον, ὅτι, ἀφ' ἧς ἐκ πολεμῆσθαι, ὅτι ἐκ σὺλησθαι· καὶ
πῶς ἐνεκα; ἢ ἀρξῶσιν· καὶ ἐκ τῆς γενεῆς,
ἢ ὕλη· ὅτι μὲν οὖν πᾶν αἴτια * ταῦτα καὶ τῶν
φαιδρῶν. 2. Ἐπεὶ δὲ αἴτια τέσσαρες, περὶ πα-
σῶν τῶ φυσικῶν εἰδῆναι· καὶ εἰς πάσας αἰάγχε
τὸ ἀφ' ἧς, * ἀποδῶσθαι φυσικῶς, πᾶν ὕλην, τὸ
εἶδος, τὸ κινήσθαι, τὸ ἔνεκα. ἔρχεται δὲ πᾶν τρία
εἰς τὸ ἐν πολλὰς· τὸ μὲν γὰρ πᾶν, καὶ τὸ ἔνε-
κα, ἐν ἔστι· τὸ δὲ ὅθεν ἡ κίνησις πρότον, ὅτι εἰ-
δὲ ταῦτα τούτοις. ἀνδρῶν μὲν γὰρ ἀνδρῶ-
ν γένος· ἐκ ὅλων ὅσα κινούμενα, καὶ ὅσα
δὲ μὴ, εἰς τὴν φυσικῆς· καὶ γὰρ ἐκ εἰσότητος ἔχεται
κίνησις, ὅτι ἀρχὴν κινήσεως, καὶ δὲ, ἀλλ' αἰ-
κίνηται ὄντα. 4. Διὸ πᾶν αἰάγχε μαθηματικῶν, καὶ
μὲν, περὶ αἰκίνητον ἢ δὲ, περὶ κινούμενον μὲν,
ἀφ' ὅθεν δὲ ἢ δὲ, περὶ πᾶν φαιδρῶν. 5. Ὡστε
τὸ ἀφ' ἧς καὶ εἰς πᾶν ὕλην ἀνάγχε πᾶν ἀποδίδωθαι,
καὶ εἰς τὸ πᾶν, ἐκ εἰς τὸ πρότον κινήσθαι. περὶ
γένεσις γὰρ μάλιστα τῶν τῶν τῶν αἰτίας
σχεδοί, πᾶν πᾶν, ἐκ τῶν πρότον ἐποίησιν,
ἢ πᾶν ἐκ τῶν, ἐκ τῶν αἰτίῶν τὸ ἐφεξῆς. 6. Διὸ πᾶν δὲ
ἀρχαί αἰκινῶσθαι φυσικῶς, ὅτι ἢ ἐκ τῶν καὶ φύ-
σικῶν· καὶ γὰρ ἐκ κινήσεως ἀρχὴν ἐκ εἰσότητος· τοῦ-
του δὲ ἔστιν, εἰ πᾶν καὶ μὴ κινούμενον ὥστε πᾶν, πᾶν
πᾶν πᾶν αἰκίνητον, ἐκ τῶν πᾶν τῶν πρότον, ἐκ
πᾶν πᾶν, ἐκ ἢ μὲν πᾶν τέλος γὰρ καὶ ἢ ἐνεκα.

E Sse autem causas, ac tot esse numero,
quot diximus, manifestum est. tot ete-
nim numero comprehendit questio cur sit:
nam questio cur sit, vel ad quidditatem in-
ducitur, quæ extremum est in rebus immobi-
libus, ut in mathematicis : ad definitionem
enim recti, aut symmetri, aut alius cuius-
piam ad postremum reuocatur. vel ad pri-
mum mouens: veluti, cur pugnarunt? quia
prædati sunt. vel cuius gratiâ: ut dominan-
tur. vel in iis quæ sunt, materia. Has igitur
ac tot esse causas perspicuum est. 2. Cum au-
tem causæ quatuor sint: omnes nosse, physi-
ci manifestum est: & ad omnes referēs, cuius sit
sit, physicè reddet: nimirum ad materiâ, for-
mam, mouens, & id cuius gratiâ. 3. Sed tres
plerumque in vnam coeunt; nam quid est,
& id cuius gratiâ, vnum sunt; primum au-
tem à quo motus proficiscitur, specie ab his
non differt: homo namque hominē gignit:
& omnino quæcumque mota mouent. quæ-
cumque verò non mota mouent, non sunt
amplius physica considerationis: quia mouet,
cum in se ipsis non habeant motū, nec prin-
cipium motus, sed sint immobilia. 4. Idcirco
tres sunt tractationes: vna de immobili: alte-
ra de eo quod mouetur quidem; sed est inte-
ritus expers : tertia de rebus interitui ob-
noxiiis. 5. Quocirca redditur causa cur
sit, & ab eo qui refert ad materiam, & ad
quidditatē & ad primū mouēs. Etenim de
generatione maximè hoc modo causas cō-
siderant, quid post quid fiat, & quid primū
fecerit, aut quid passum sit, & ita sēper quod
deinceps sequitur. 6. Duo autem sunt princi-
pia mouentia naturaliter: quorum alterum
non est physicum, quia non habet in se prin-
cipium motus. tale autem est, si quid mo-
uet, nec mouetur: veluti, quod est omnino
immobile, & omnium primum, & quidditas
& forma: est enim finis, & id cuius gratiâ.

7 Quapropter cum natura alicuius gratia agat, etiam hanc causam nosse oportet. 8 Et omnino reddenda est causa cur sit: veluti, quia ex illo necesse est hoc fieri; ex illo, inquam, aut simpliciter, aut plerumque: & si hoc est futurum, ut ex propositionibus conclusio: & quia est quidditas: & quia melius ita est, non simpliciter, sed relatione habita ad cuiusque rei essentiam.

Α 7 Ωστε ἐπὶ ἡ φύσις ἐνεκὰ τοῦ, καὶ ταῦτ' αὖτε εἰδέναι δεῖ. * Καὶ πάντως ἀποδιδόναι τὸ δῆλον, ὅτι ὅτι ἐκ τῆς αἰτίας τοῦδε· τὸ δὲ ἐκ τῆς αἰτίας, ἢ ἀπλῶς, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. καὶ εἰ μὴ τὸδε εἶσθαι, ὡς ἐκ τῆς περὶ τῶν συμπε-
ρασμα· καὶ ὅτι τὸ τοῦδε τὸ πᾶν εἶναι, καὶ δὲ βέλιον ὅπως, ὅχι ἀπλῶς· ἀλλὰ τὸ πρὸς πλεονέκτητον οὐσίαν.

An natura agat propter finem.

Cap. VIII.

Dicendum porro est, primum cur natura sit in causarum numero quae alicuius gratia agunt: deinde quomodo se habeat necessitas in rebus naturalibus. ad hanc enim causam omnes referunt: veluti, quia natura est comparatum, ut, quod est calidum, sit tale. & quod est frigidum, & unumquodque eorum quae talia sunt, idcirco haec necessariò sunt, & fiunt, & naturam comparatum est ut sint: nam licet aliam causam dicant, tamen, cum vix attigerint, eam valere sinunt, alius scilicet amicitiam & contentionem, alius mentem. 2 Est autem dubitatio, quid prohibeat naturam non facere alicuius gratia, nec quia ita sit melius, sed sicut Iupiter pluit, non ut frumentum augeat, sed ex necessitate. quod enim sublatum est, refrigerari oportet, & refrigeratura, cum sit in aquam mutatum, descendere: accidit autem, ut hoc facto frumentum augeatur. similiter & si cui pereat frumentum in area: non huius gratia pluit, ut periret, sed hoc accidit. quare quid prohibet sic etiam partes se habere in natura: veluti, dentes necessariò oriri anteriores quidem acutos, & ad scindendum aptos; molares autem latos, & ad molendum cibum idoneos: non enim huius causa factum id esse, sed contigisse. similis ratio est aliarum partium, quae videntur esse alicuius gratia. 3 Vbi igitur omnia acciderunt, perinde ac si alicuius gratia facta essent, haec sunt servata, cum casu essent aptè constituta. quae verò non ita facta sunt, perierunt, & perierunt: quemadmodum Empedocles inquit periisse bouigena & andropora. 4 Ratio igitur, ob quam dubitare aliquis possit, haec est, & si qua alia est eiusmodi. 5 Sed impossibile est, ut hoc modo haec se habeant. haec enim, & quaecumque natura constant, aut semper ita sunt, aut plerumque: eorum autem quae fortuna aut casu sunt, nihil semper aut plerumque ita sit.

Tom. I.

Α Εκτίον δὲ, πρῶτον μὲν, * δὲ καὶ φύσις τῆς ἐνεκὰ τοῦ αἰτίων ἐπιτελεῖται τῆς αἰτίας, πῶς ἐκ τῶν φυσικῶν· εἰς γὰρ ταῦτ' αὖτε πλεονέκτητον αἰτίας πᾶν, ὅτι ὅτι τὸ θερμὸν τοιοῦτον πέφυκε, ὅτι τὸ ψυχρὸν, καὶ ἕκαστον δὲ τῶν τούτων, ταῦτα εἰς αἰτίας ἐστὶ καὶ γίνεσθαι, καὶ πέφυκε. καὶ γὰρ καὶ ἄλλω αἰτίᾳ εἰπωσιν, ὅσον αἰσθητοὶ χαίρειν εἶσιν, ὁ μὲν τὴν φιλίαν καὶ τὸ ἡθος, ὁ δὲ τὴν τοῦ. 2 Εἰς δὲ ἀποδείξαι, τί κωλύει πλεονέκτητον μὴ ἐνεκὰ τοῦ ποιεῖν * μὴ δὲ ὅτι βέλιον, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς φύσεως. 3 Ζεὺς ὅπως τὸ οἶνον αὐξήσει, ἀλλ' εἰς αἰτίας τῆς αἰτίας· τὸ γὰρ αἰτίας, ψυχρὸν αὖτε, καὶ τὸ ψυχρὸν, ὅπως ἡρόδοτος καταλείπει· τὸ δὲ αὐξήσειν αὖτε τῶν ἡρόδοτου συμβαίνει τὸ οἶνον· ὁμοίως δὲ καὶ εἴτω ἀποδείξαι ὅτι οἶνος ἐκ τῆς αἰτίας, ὅτι τούτου ἐνεκὰ ὅτι, ὅπως ἀπολείπει, ἀλλὰ τῶν συμβαίνει. ὡς τε τί κωλύει ὅπως καὶ τὰ μέρη ἔχον ἐκ τῆς φύσεως; ὅτι τοῖς ὁδοῦν εἰς αἰτίας ἀναπτύσσεται, τοῖς μὲν ἐμπροσθεν εἰς, ὅτι τῆς αἰτίας πρὸς τὸ διαφέρει· τοῖς δὲ γρηφοῖς, πλατῆς, καὶ χρησίμοις πρὸς τὸ λαίρην πλεονέκτητον; ἐπὶ δὲ τούτου ἐνεκὰ ἡρόδοτου, ἀλλὰ συμπεσὶν. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων μερῶν, ἐκ τῶν δοκεῖ ὑπὸ τῆς αἰτίας τοῦ. 3 Οπου μὲν οὖν ἀποδείξαι οἶνον, ὡς ἐκ τῆς αἰτίας τοῦ ἐγίνετο, ταῦτα μὲν εἰσὶν ἀπὸ τῆς αἰτίας τοῦ συσταίντα ὅτι τῆς αἰτίας ὅσα δὲ μὴ οὕτως, ἀπώλετο καὶ ἀπολείπει, καὶ τὰς ἐμπροσθεν λέγει τὰ βουλήν καὶ αἰσθητοῦ. 4 Ο μὲν οὖν λόγος, * ὅτι αἰτίας τῶν ἀποδείξαι, ὅτι, καὶ εἰ τις ἄλλος τοιοῦτος ἐστίν. 5 Αδυνάτων δὲ ταῦτα τῶν ἔχον τὸν ἔργον· ταῦτα μὲν γὰρ καὶ πᾶν τὸ φύσις, ὅτι αἰεὶ οὕτως γίνεται, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν δὲ ἀπὸ τύχης καὶ τῆς αἰτίας τοῦ ὅτι.

Rt iii)

ὥς ὅτι αὐτοὶ εἴ τις τὸ πῶς γὰρ γινώσκειται ἐξ ἀνάγκης νομίζοι, ὅτι τὰ μὲν βαρέα καὶ τὰ πιφύκει φέρεται· τὰ δὲ κοῦφα, ἐπιπολῆς. δὲ οἱ λίθοι μὲν καὶ τὰ ἐπὶ τῇ μέλει· ἡ δὲ γὰρ ἀναγκὴ πλεονάζουσα ἐπιπολῆς δὲ μέλει· τὰ δὲ κοῦφα καὶ τὰ ἐπὶ τῇ μέλει. 3. Ἀλλ' ὅμως, οἷα αἰὲν μὲν οὕτως γίγνεται· ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν πλεονάζουσιν ὅτι οὕτως δὲ οὕτως, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς κοῦφότητος· ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν κοῦφότητος δὲ οὕτως, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς πλεονάζουσιν. 4. Ἐστὶ δὲ τὸ ἀναγκάσιον, ἐν τῇ τοῦ μαθήματος, καὶ ἐν τοῖς καὶ φύσιν γινώσκουσιν, ὅτι πᾶσι τῶν ἀπὸ τῶν πλεονάζουσιν· ἐπὶ γὰρ τὸ ἀναγκάσιον, ἀναγκάσιον τὸ πλεονάζον· ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν πλεονάζουσιν, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς κοῦφότητος· ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν κοῦφότητος, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς πλεονάζουσιν. 5. Ἐστὶ δὲ τὸ ἀναγκάσιον, ἐν τῇ τοῦ μαθήματος, καὶ ἐν τοῖς καὶ φύσιν γινώσκουσιν, ὅτι πᾶσι τῶν ἀπὸ τῶν πλεονάζουσιν· ἐπὶ γὰρ τὸ ἀναγκάσιον, ἀναγκάσιον τὸ πλεονάζον· ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν πλεονάζουσιν, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς κοῦφότητος· ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν κοῦφότητος, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς πλεονάζουσιν.

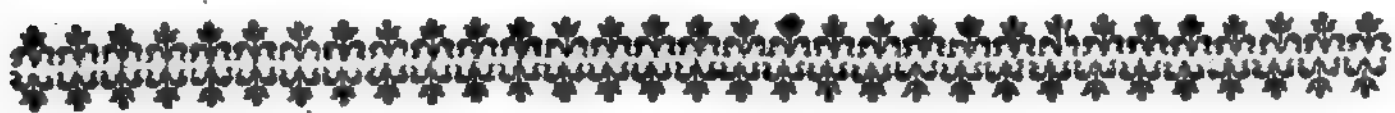
5. Φανερόν δὲ, ὅτι τὸ ἀναγκάσιον ἐν τοῖς φυσικοῖς, τὸ ὡς ὕλη λεγόμενον, καὶ αἱ κινήσεις αὐτῆς. 6. Καὶ ἀμφω μὲν τῶν φυσικῶν λεκτέαι αἱ αἰτίαι· μάλλον δὲ, ἢ πῶς ἐνεκαὶ αἰτίαι γὰρ τῆς πλεονάζουσιν, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς πλεονάζουσιν. 7. ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν πλεονάζουσιν, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς κοῦφότητος· ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν κοῦφότητος, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς πλεονάζουσιν. 8. Ἐστὶ δὲ τὸ ἀναγκάσιον, ἐν τῇ τοῦ μαθήματος, καὶ ἐν τοῖς καὶ φύσιν γινώσκουσιν, ὅτι πᾶσι τῶν ἀπὸ τῶν πλεονάζουσιν· ἐπὶ γὰρ τὸ ἀναγκάσιον, ἀναγκάσιον τὸ πλεονάζον· ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν πλεονάζουσιν, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς κοῦφότητος· ὅ μὲν τοὶ ἀπὸ τῶν κοῦφότητος, ἀλλ' ἐνεκαὶ τῆς πλεονάζουσιν.

perinde ac si quis ædificium ex necessitate factum esse arbitraretur : quia gravia deorsum feruntur suapte natura, levia verò in locum sublimem : idcirco lapides quidem & fundamenta sunt inferiori loco, supra autem est terra, ob leuitatem : summum locum maxime obtinent ligna, quia sunt leuissima. 3. Verumtamen non quidem sine his factum est, non tamen propter hoc est factum, nisi ut propter materiam, sed potius quædam celandi ac seruandi gratiâ. similiter autem & in aliis omnibus, in quibus inest quod est alicuius gratiâ. non sunt enim sine his, quæ necessariam naturam habent : non tamen sunt propter hæc, nisi ut materiam : sed alicuius gratiâ : veluti, cur serra est talis : ut hoc sit, huiusque gratiâ : hoc verò cuius gratiâ, fieri nequit, nisi ferrea sit : necesse igitur ferream esse, si futura sit serra, & opus eius. Ergo ex hypothesi est necessitas, non ut finis in materia namque est necessitas. id verò cuius gratiâ, est in ratione : 4. Est autem necessitas & in disciplinis, & in iis quæ natura sunt, quodammodo similis. cum enim rectum sit hoc, necesse est triangulum habere tres angulos duobus rectis æquales. at non si hoc sit, etiam illud est, sed si hoc non sit, neque rectum erit. In iis verò quæ alicuius gratiâ sunt, è contratio si finis erit aut est, etiam quod antecedit erit, aut est. sin minus, ut illic cum non est conclusio, non erit principium ; ita etiam hic non erit finis & id cuius gratiâ. hoc enim est principium non actionis, sed ratiocinationis. ibi autem ratiocinationis, quoniam actiones non sunt. D quare si erit domus, necesse est, hæc esse facta, aut suppetere, aut esse : aut omnino esse ipsam materiam alicuius gratiâ : veluti, lapides & lateres, si futura est domus. non tamen propter hæc est finis, neque ob hæc erit, nisi ut ob materiam. omnino verò, nisi hæc sint, neque domus erit, neque serra : illa quidem, nisi sint lapides : hæc autem nisi sit ferrum. quia nec ibi sunt principia, nisi triangulum habeat tres angulos æquales duobus rectis.

5. Perspicuum igitur est, necessarium esse in rebus naturalibus, quæ dicitur ut materia, & huius motiones. 6. Et ambæ quidem causæ tradendæ sunt à physico : magis tamen ea cuius gratiâ : hæc enim est causa materię, non ipsa materia est causa finis. Ac finis, id cuius gratiâ, & principium, à definitione & ratione sumitur. Ut in rebus artificiosis, cum domus sit talis, oportet hæc esse facta, & esse ex necessitate : [& cum sanitas sit hoc, oportet ex necessitate hæc esse facta & esse :] ita etiam si homo est hoc, oportet hæc quoque esse : & si hæc, etiam ista.

7 Fortassis autem etiam in definitione est A necessitas. cum enim opus secandi *aliquis* definierit esse diuisionem talem: at hæc non erit, nisi *ferra* habeat dentes tales: hi verò non *erunt*, nisi *sit* ferrea. sunt enim in definitione partes quædam *definitionis*, tamquam materia.

7 Ιωὺς ὅτι ἐν τῷ λόγῳ ἔστι δὲ ἀναγκαῖον
ὁριστῆναι γὰρ τὸ ἔργον τῆς κοίτης, ὅτι διαιρέσεις
τοιαυτῆς αὐτῇ δὲ οὐκ ἔστι, εἰ μὴ ἔξω ὁδόντας
ποιῇ. ὅτι δὲ ὅτι, εἰ μὴ σιδηρεὺς ἔσται γὰρ ἐν
τῷ λόγῳ ἔνια μόρια, ὡς ὕλη τῆς κοίτης.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ,
ἐκ τῆς φωνῆς ἀρχῶν, τὸ Γ'.

ARISTOTELIS NATVRALIS AVSCVLTATIONIS,

SEV,

DE NATVRALIBVS PRINCIPIIS,

LIBER III.

DE MOTV.

TRACTATVS I.

Quid sit motus.

Cap. I.



VM autem natura sit **B** principium motus & mutationis; ac metho-
dus nobis sit *instituta* de natura, non est ignorandum quid sit motus: hoc enim igno-
rato, necesse est etiam naturam ignorari. cum autem definierimus de motu; nitendum *erit* eodem modo tra-
ctare de iis quæ deinceps *sequuntur*. videtur autem motus esse *in* rerum continuatarum *numero*. infinitum verò apparet primùm in eo quod est continuum. ideoque plerum-
que accidit, vt qui definiunt, adiungant ra-
tionem infiniti: tamquam id quod in infini-
tum diuidi potest, continuum sit. Ad hæc sine loco & inani & tempore motus esse nequit. Manifestum *est* igitur, cum propter has *causas*, tum etiam quoniam ista sunt omnibus communia & vniuersalia, con-
siderandum in primis esse de his singulis: quia priorum inspectio posterior est quæ ea quæ in communibus *versatur*. Primùm autem, vt diximus, *videndum est* de motu.



PΕΙ δὲ ἡ φύσις μὲν **C** ἔστιν ἀρχὴ * κινήσεως πρὸς τὴν μεταβολήν, ἡ δὲ μέθοδος ἡμῖν περὶ φύσεως ἔστι, διὸ μὴ λαμβάνειν τί ἔστι κίνησις ἀναγκαῖον γὰρ ἀποσπομένης αὐτῆς, ἀποσπείσθαι δὲ πλεονέχουσιν. ἀποσπείσθαι δὲ περὶ κινήσεως, πειρατέον τὸ αὐτὸν ἐπιλαβεῖν ὅπου περὶ τῆς ἐφεξῆς. δοκεῖ δὲ ἡ κίνησις εἶναι τῆς σίμωχόν. ὅ δὲ ἀπειροσθένει φαίνεται περὶ τὸν αὐτὸν σίμωχόν. διὸ καὶ τοῖς ὁρίζουμένοις ὁ σίμωχος, συμβαίνει πρὸς τὴν ἀπείρου, ὡς οἱ ἀπείρου δια-
ρετὸν σίμωχος ὅτι πρὸς δὲ τοῖς αὐτοῖς, αὐτὸν τὸ πᾶν ἐκ κοινῆς καὶ χρόνου, ἀδιώκων κίνησιν εἶναι. διὸ καὶ οὕτως, ὡς ἀπὸ τῆς ἀπείρου, ἐκ τῆς ἀπείρου τῶν πᾶν κοινῆς καὶ χρόνου ἀπείρου πᾶσι, σκεπτόμενον πρὸς τὴν ἀπείρου περὶ οὗτου τοῦτου. ὅτι καὶ γὰρ ἡ περὶ τῆς ἀπείρου θεωρία, τῆς περὶ τῆς κοινῆς ἔστι. περὶ τὸν δὲ χρόνον εἶπομεν, περὶ κινήσεως.

2 Εστὶ δὲ τί, ὃ μὴ ἐντελεχεία μόνον, * ὃ ὅ
 Legatur, ὃ
 δι' ἀνάμει- διναίμεται καὶ ἐντελεχεία, τὸ μὴ τὸδε πῖ, ὃ ὅ
 ἐπὶ ὧν πα- ποσίνδε, τὸ δὲ τινόνδε, καὶ ἐπὶ τῷ ἄλ-
 λ' αὖτε. λων τῷ τῷ ὅπως κατηρησάμεν ὁμοίως. * τῷ
 quæ est Porphirii δι' ὧν πῖ ὃ μὴ καὶ ὑποφύλλω ἐ' ἑλλ-
 lectio, pri- ψιν λέγεται, ὃ δὲ καὶ τὸ ποιητικόν, ἐ' παση-
 de a doctis τικόν, ἐ' ὅλως κινητικόν τε ἐ' κινητὴν τὸ γὰρ
 viris ex- plosa. vide κινητικόν, κινητικόν τῷ κινητῷ. καὶ τὸ κινητὸν,
 Simpli- κινητὸν ὑπὸ τῷ κινητικῷ. 4 Οὐκ ἐστὶ ὅ κί-
 Themist. νησις πᾶσι τὰ περὶ ἡμέτερα μεταβολῆς γὰρ
 verò hoc modo le- αὐτὸ μεταβολῆς, ἢ κατ' οὐσίαν, ἢ κατ' ὁρμήν,
 gisse vide- ἢ κατ' ὁρμήν, ἢ κατ' ὁρμήν. * κοινὸν δ' ἐπὶ τοῦ-
 tur. ὃ δὲ. τῶν ὧν ἐστὶ λαβεῖν, ὡς φασί, ὃ ὅτε τὸ-
 ὃ ὧν παλαιο- δὲ, οὐτε ποσόν, οὐτε ποιόν, οὐτε τῷ ἄλ-
 ὃ ὧν παλαιο- λων κατηρησάμεν οὐδὲν. ὥστε ὅδε κίνη-
 χις πῖ. σις, οὐτε μεταβολῆς ὁμοίως ἐστὶ πᾶσι τὰ
 In Categ. εἰρησάμεν, μηδενὸς γὰρ ὅπως πᾶσι τὰ εἰρη-
 cap. αὐτῷ. ὁμοίως. 5 Ἐκαστὸν δὲ διχῶς ὑποφύλλω πᾶ-
 αὐτῷ. q. c. σιν, ὅτι τὸδε. ὃ μὴ γὰρ μορφή αὐτῷ, ὃ ὅ
 ὃ δὲ. ὁμοίως. καὶ κατ' ὁρμήν. ὃ μὴ γὰρ λα-
 γῶν, ὃ δὲ μὴ λαβόν. καὶ κατ' ὁρμήν, ὃ μὴ τῷ
 κατ' ὁρμήν, ὃ δὲ ἀτελής. ὁμοίως δὲ καὶ κατ' ὁρμήν
 φορῶν, ὃ μὴ αὐτῷ, ὃ δὲ κατ' ὁρμήν. ὃ μὴ
 κατ' ὁρμήν, ὃ δὲ βαρύν. 6 Ὡστε κινήσεως καὶ
 μεταβολῆς ἐστὶν εἶδη πᾶσι, ὅσα τῷ ὅπως.

7 Διηρησάμεν δὲ καὶ ἑκαστὸν ἡμῶν, τῷ μὴ
 ἐντελεχεία, τῷ δὲ διναίμεται, ὡς τῷ διναί-
 μεται ὅπως ἐντελεχεία, ἢ ὁμοίως, κινήσεως ἐστὶν.
 8 Οἷον, τῷ μὴ ἀλλοιωτῷ, ἢ ἀλλοιωτῷ, ἀλ-
 λ' αὖτε. τῷ δὲ αὐξήτῳ καὶ τῷ ἀμεινῶν, ἀλ-
 λ' αὖτε. (ὅθεν γὰρ ὁνομαζομένων ἐπὶ ἀμεινῶν,) ὃ
 αὐξήσεως καὶ φθίσεως. τῷ δὲ ἡμῶν καὶ φθαρτῷ,
 ἡμῶν καὶ φθαρτῷ. τῷ δὲ φορῶν, φορῶν.

9 Οἷον δὲ τῷ τῷ ἐστὶν ὡς κινήσεως, ἐντελεχεία δὲ
 λαβόν. ὅτε γὰρ ὁ οἰκοδομητὴς, ἢ ὁμοίως αὐτῷ
 λέγει μὴ ἐστὶν, ἐντελεχεία ἢ, οἰκοδομῆσαι. καὶ
 ἐπὶ τῷ οἰκοδομησὶ. ὁμοίως δὲ ἐ' (μαθήσεως,
 ἐ' ἰατρικῆς, καὶ κώλσεως, καὶ ἀλσεως, * καὶ ἀ-
 δρῶν καὶ γήρατος. 10 Ἐπὶ δ' ἐνία πᾶσι αὐ-
 τῷ καὶ διναίμεται καὶ ἐντελεχεία ἐστὶν, ὅχι ἅμα
 δὲ, ὡς οὐ κατ' ὁρμήν, ἀλλ' ὅτι ἡμῶν μὴ δι-
 ναίμεται, ψυχρὸν δὲ ἐντελεχεία, πᾶσι ἡδὲ
 πᾶσι ἐ' πᾶσι τῷ ὡς ἀλλήλων. ἀπὸ γὰρ
 ἐστὶ ἅμα ποιητικὸν ἐ' παση- τικόν. ὥστε ἐ' ὃ
 κινήσεως φυσικῶς, κινήσεως πᾶσι γὰρ ὃ ποιῶν κί-
 νησι, κινήσεως καὶ αὐτῷ.

11 Δοκεῖ μὴ οὕτω πᾶσι ἀπὸ κινήσεως
 ὃ κινήσεως. οὐ μὲν ἀλλὰ, ὡς μὴ πᾶσι
 ἀλλὰ ἅμα ἐστὶ δὴ οὕτως ὅπως ἐστὶ. ἐστὶ γὰρ ὃ
 κινήσεως καὶ ἀκίνητος.

A 2 Est autem aliquid quod est actu tan-
 tum : aliud , quod est potestate & a-
 ctu : quod partim est hoc aliquid , par-
 tim tantum , partim tale : & similiter in
 aliis entis Categoriis. Eorum autem
 quæ ad aliquid referuntur , aliud secun-
 dum exuperantiam & defectionem dici-
 tur : aliud , quia efficiendi & patiendi ,
 & omnino ut moueat & moueatur , vim
 habet. quod enim mouendi vim habet ,
 rem mobilem mouendi vim habet : & mo-
 bile , ab eo est mobile , quod mouendi
 vi est præditum. 4 Iam verò non est mo-
 tus extra res. quicquid enim mutatur, aut
 mutatur secundum substantiam , aut se-
 cundum quantitatem , aut secundum
 qualitatem , aut secundum locum. com-
 mune autem his sumere nihil licet , sicut
 dicimus , quod nec sit hoc aliquid , nec
 quantum , nec quale , nec in vlla alia cate-
 goria. quare nec motus nec mutatio erit
 vllius præter ea quæ dicta sunt : cùm ni-
 hil sit præter ea quæ dicta sunt. Vnum-
 quodque autem bifariam cunctis inest. ut
 hoc aliquid : nam eius aliud est forma , aliud
 privatio. & in qualitate : aliud enim est
 album , aliud nigrum : & in quantitate , a-
 liud est perfectum , aliud imperfectum.
 Similiter & in latone , aliud est supra ,
 aliud infra : vel aliud leue , aliud graue.

6 Quocirca motus & mutationis species
 tot sunt quot entis. 7 Cùm autem in v-
 noquoque genere distincta sint , quod est
 actu , & quod est potestate : actus eius
 quod est potestate , qua talis est , motus
 est. 8 Ut eius quod est variabile , quæ
 est variabile , variatio : & eius quod po-
 test augeri , nec non oppositi , id est , eius
 quod potest diminui , (nullum enim no-
 men est commune vtrisque ,) accretio &
 diminutio. eius quod oriri & interire po-
 test , ortus & interitus : & eius quod ferri
 potest , latio. Motum autem hoc esse ,
 hinc patet : cùm enim ædificabile , qua-
 tenus ipsum dicimus tale esse , actu est ,
 tunc ædificatur , atque hoc est ædificatio.
 Itidémque discendi actus , & medicatio ,
 & volutatio , & saltatio , & ad virilem æta-
 tem & senectutem progressio. 10 Cum
 autem nonnulla ita se habeant , ut eadem sint
 potestate & actu , non tamen simul , vel
 non secundum idem , sed , (exempli gra-
 tiâ ,) calidum potestate , frigidum a-
 ctu : multa iam vicissim facient & patien-
 tur. quoduis enim horum simul habebit vim
 faciendi , & patiendi. quapropter etiam
 quod naturaliter mouet , mobile est. quic-
 quid enim est tale , mouet , cùm & ipsum
 moueatur. 11 Quibusdam ergo videtur ,
 quicquid mouet , moueri. sed de his manife-
 stum ex aliis libris erit , quomodo res se habeat :
 est enim aliquid mouens & immobile.

12 Actus

Omittit
 illa Argy.
 & ad. 57.
 pro quib.
 vetus in-
 terpres, &
 adolescé-
 tia, & se-
 nescencia.

12. Actus verò eius quod potestate est, quando actu est, non quatenus est id ipsum quod est, sed quatenus est mobile: hic inquam actus est motus. Illud autem QVATENVS, sic dico. nam æs potestate est statua: non tamen actus æris, quatenus est æs, est motus. non est enim eadem essentia æris, & potestate aliqua mobilis. quod si eadem essent simpliciter & secundum rationem: utique actus æris quæ est æs, esset motus. sed non est eadem; ut dictum fuit. hoc autem patet in contrariis: nam posse valere, & posse ægrotare, differunt; (alioqui etiam ægrotare & valere essent idem,) subiectum verò, quod valet, & quod ægrotat, (siue sit humor, siue sanguis,) est vnum & idem. cum autem non idem sit, sicuti neque color est idem quod aspectabile; perspicuum est, actum possibilis, quatenus est possibile, esse motum.

13. *Esse igitur hunc actum, & tunc accidere ut res moueatur, cum est hic actus, non prius, nec posterius, manifestum est. vnum quodque enim potest interdum actu esse, interdum non esse: veluti quod ædificari potest, quatenus ædificari potest. 14. Et actus eius quod ædificari potest, quatenus ædificari potest ædificatio est. aut enim ædificatio est hoc, id est, actus eius quod ædificari potest: aut ædes: atqui cum ædes sunt, non erit amplius quod potest ædificari: ædificatur enim quod potest ædificari. necesse igitur est ædificationem esse actum illum. ædificatio verò est motus quidam. sed eadem ratio conueniet etiam aliis motibus. 15. Scitum autem dictum esse patet etiam ex iis quæ aliunde ipso motu dicunt, & ex eo quod non facile est ipsum aliter definire. neque enim motum & mutationem in alio genere collocare aliquis possit: nec qui de eo aliter dixerunt, rectè locuti sunt. 16. Quod quidem manifestum fiet considerantibus, quemadmodum quidam eum ponunt, qui aiunt motum esse diuersitatem, & inæqualitatem, & non ens: cum nihil horum moueri necesse sit, nec si sint diuersa, nec si inæqualia, nec si non entia. 17. Sed neque mutatio, in hæc, aut ex his potius est quàm ex oppositis.*

18 Causa verò cur hi *motus* ad hæc re-
tulerint, *est*: quia motus videtur esse
indefinitum quiddam: ac alterius clas-
sis principia, quia sunt priuantia, *sunt*
indefinita. neque enim vllum eorum est
hoc aliquid, neque tale, neque *in vlla*
aliarum Categoriarum. 19 Cur autem
motus videatur esse res indefinita, cau-
sa *est*: quia neque ad entium potestatem,
neque ad actum referri potest simpliciter,

Tom. I.

Α 12 Η δὲ τῆς διωάμει ὄντος ἐντελέχεια, ὅταν
ἐντελέχεια ἐν ἐνεργίᾳ, * ἢ αὐτῇ, ἢ ἄλλῃ, ἢ
κινήτῃ, κινήσει ὅτι. λέγει δὲ ὁ ἦ, ὡς δὲ. ἐστὶ γὰρ
ὁ χαλκὸς διωάμει ἀδριαί, ἀλλ' ὁμοίως οὐχ ἢ
τῷ χαλκοῦ ἐντελέχεια, ἢ χαλκός, κινήσει ὅτι.
ἢ γὰρ ὁ αὐτὸς ὁ χαλκὸς ἐστὶ, καὶ διωάμει πρὶν
κινήτῃ. ἐπὶ εἰ ταῦτόν ἐστι ἀπλῶς ἐκ τῆς τῶν
λόγων, ὡς δὲ ἢ τῷ χαλκοῦ, ἢ χαλκός, ἐντε-
λέχεια, κινήσει. οὐκ ἐστὶ δὲ ταῦτόν, ὡς πρὶν εἰρη-
ταί. δὴλον δὲ ὅτι τῆς ἐνδυνάμειν. ὁ μὲν γὰρ
διωάσθαι ὑγιαίνει, καὶ διωάσθαι κέμνην, ἐ-
περὶ. καὶ γὰρ αὐτὸς κέμνην καὶ ὁ ὑγιαίνει ταῦτόν
ἐστὶ. ὁ δὲ ἐκπορεύμενος ἐκ τοῦ ὑγιαίνει, καὶ ὁ το-
σοῦτον, εἴη ὑγρότης, εἴη αἷμα, ταῦτόν καὶ ἐν.
ἐπὶ δὲ ὁ ταῦτόν, ὡς πρὶν ἐκ τῆς χρεῖμα ταῦ-
τόν καὶ ὁρατόν, ἢ τῷ διωατῇ, ἢ διωατόν, ἐν-
τελέχεια, φανερόν ὅτι κινήσει ὅτι. 13 Οὐ
μὲν οὖν ὅτι αὐτὴ, ἐκ τῆς συμβαίνει τότε κι-
νῆσθαι, ὅταν ἢ ἐντελέχεια ἢ αὐτὴ, καὶ οὐτε
περὶ περὶ, οὐτε ὑπερὶ, δὴλον. ἐκδέχεται γὰρ
ἐκαστον, ὅτι μὲν ἐνεργεῖν, ὅτι δὲ μὴ οἶ-
κοδομητὸν, ἢ οἰκοδομητὸν. 14 Καὶ ἢ τῆς οἰκο-
δομητῆς ἐνέργεια, ἢ οἰκοδομητὸν, οἰκοδομησις
ὅτι. ἢ γὰρ τῆς ὅτι ἐστὶν ἐκ οἰκοδομησις, ἢ ἐνέργεια
τῆς οἰκοδομητῆς, ἢ ἡ οἰκία. ἀλλ' ὅταν οἰκία ἢ,
οὐκ ἐστὶ οἰκοδομητὸν ἐσθαι. οἰκοδομεῖται δὲ τὸ
οἰκοδομητὸν. ἀνάγκη δὲ ἵνα πλεονεξοδομησιν
πλεονεξοδομησιν (ἢ). ἢ δὲ οἰκοδομησις, κινήσει
πῶς ὅτι. ἀλλὰ μὲν ὁ αὐτὸς ἐφαρμόσθαι λό-
γος καὶ ὅτι τῆς ἄλλῃ κινήσεων. 15 Οὐ δὲ
καλῶς εἰρηται, δὴλον καὶ ὅτι ὡς οἱ ἄλλοι πρὸς
αὐτῆς λέγουσι, ἐκ τῆς μὴ ῥαδόν (ἢ) δεξι-
σαι ἄλλως αὐτῶν. οὐτε γὰρ πλεονεξοδομησιν καὶ
πλεονεξοδομησιν ἐν ἄλλῃ γὰρ εἶναι δύ-
ναται. αὐτὸς πῶς, οὐτε οἱ ἑτέρως εἰρηκότες πρὸς αὐ-
τῆς, κακοποδοῖσι. 16 Δὴλον δὲ σκοποῖσιν,
ὡς ἡδύασι ἐννοῖ αὐτῶν, ἐπερὶ πρὶν, καὶ ἀνισό-
τητα, καὶ τὸ μὴ ὄν φαίνοντες (ἢ) πλεονεξοδομησιν
ὡς οὐκ ἐν αἰσθητῶν κινήσθαι, ὅτι δὲ ἐπερὶ ἢ,
οὐτ' αὐτὸς ἀνίσταται, οὐτ' αὐτὸς οὐκ ὄντα. 17. Αλλ'
ὅτι ἢ μεταβολή, ὅτι εἰς ταῦτα, ὅτι ἐκ ταῦ-
των μάλιστα ὅτι ἐκ τῆς ἀνίσταται.

Ε 18 Αἴτιον δὲ τῷ εἰς ἑαυτὰ πῆλιναι αὐτοῖς, ὅτι
ἀόριστον ἔδωκεν (εἶ) ἐκ κινήσεως· τῆς δὲ ἐπίσεως
συνοχής αἱ δόξαί μιν τὸ τελεπικεῖν (εἶ),
ἀόριστοι· ὅτε γὰρ ποῦτε, οὔτε ἰσχύοντε, οὐδὲ
μία αὐτῶν ὅστις, ὅτι οὐδὲ τῇ ἄλλων κατη-
ρησάτω. 19 Τοῦ δὲ δοκεῖν ἀόριστον (εἶ) πάλιν
κίνησις, αἴτιον, ὅτι ὅτε εἰς διωκὰ μιν τῇ ὄντων,
οὔτε εἰς ἐνέργειαν ὅστις γῆνα αὐτοῦ ἀπλῶς

ἔτε γὰρ τὸ δυνατὸν εἶναι πρὸς κίνησιν καὶ ἀνὰ γ-
κινῆς, οὐτε τὸ ἐνέργεια πρὸς ἢ τε κίνησις, ἐνέρ-
γεια μὲν ὡς εἶναι δοκεῖ, ἀτελής δὲ ἁπλῶς δ', ὅτι
ἀτελής τὸ δυνατὸν, ὃ ἔστιν ἐνέργεια κίνησις.

20 Καὶ ὅθεν τὸ τοιοῦτον χαλεπὸν αὐτῶν λα-
βὴν τί ἐστιν. ἢ γὰρ εἰς εἴρησιν ἀναγκάσιον γίνεσθαι,
ἢ εἰς δυνάμειν, ἢ εἰς ἐνέργειαν ἀπλῶς. πού-
τεν δὲ ἔστιν φαίνεται ἐνδεχόμενον· λείπεται
τοῖσι οὐκ εἰρημὸς ὅπος, ἐνέργειαν μὲν πᾶσα
εἶναι· τοιαύτην δ' ἐνέργειαν, οἷον εἰ πομῶν, χα-
λεπὴν μὲν ἰδεῖν, ἐνδεχόμενον δ' εἶναι.

Cap. II.

Κινεῖσθαι δὲ καὶ τὸ κινουμῶν, ὡς ἂν εἴρηται,
πρὸς τὸ δυνάμει ὅν κινητὸν, καὶ οὐ ἢ ἀ-
κίνησις ἡρεμία ἔστιν· ὃ γὰρ ἢ κίνησις ὁπότε
χρῆται, οὕτως ἢ ἀκίνησις ἡρεμία· τὸ γὰρ πρὸς
οὕτως ἐνέργειαν, ἢ τοιοῦτον, αὐτὸ τὸ κινεῖσθαι.
τὸ τοιοῦτον δὲ ποῖς * ἡξέει· ὥστε ἅμα καὶ πᾶσι
δὲ ἢ κίνησις, ἐντελέχεια τῷ κινητῷ, ἢ κινητὸν
συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἡξέει τῷ κινητικῷ· ὥστε
ἅμα καὶ πᾶσι.

κ. μέν

κ. ἰδιότης

2 Εἶδος δὲ αἰεὶ * οἷσται τι τὸ κινουμῶν, ἢται
τὸδε, ἢ τοιοῦτον, ἢ τοιοῦτον, ὃ ἔστιν ἀρχὴ καὶ αἴ-
τιον τῆς κινήσεως, ὅταν κινῇ· οἷς δὲ ἐντελέχεια
ἀνθρώπου ποῖς ἐκ τῷ δυνάμει ὅπος ἀν-
θρώπου αὐθροῦ.

3 Καὶ τὸ ἀπορροῦμενον δὲ φανερόν, ὅτι ἔστιν
ἢ κίνησις ἐκ τῶν κινητῶν· ἐντελέχεια γὰρ ἔστι
οὕτως, ὃ ἔστιν τῷ κινητικῷ.

4 Καὶ ἢ τῷ κινητικῷ δὲ ἐνέργεια, οἷον ἀλ-
λη ἔστι· διὸ μὲν γὰρ εἶναι ἐντελέχειαν ἀμφοῖν·
κινητικὸν μὲν γὰρ ἔστι, τῶν δυνάμεων κινουμῶν
δὲ, ὃ ἐνέργειαν· ἀλλ' ἔστιν ἐντελέχειαν τῷ κινη-
τῷ· ὥστε ὁμοίως μία ἢ ἀμφοῖν ἐνέργεια, ὡς
ἂν αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν πρὸς δύο, καὶ δύο
πρὸς ἑν, ὃ τὸ ἀναρτῆς ὃ τὸ κατὰ μῆκος· ταῦτα
γὰρ ἐν μὲν ἔστιν· ὁ μὲν τοῖς λόγους ἔχ' εἰς ὁμοίως ὃ
ἔστιν τῷ κινουμῶν καὶ κινουμῶν. 5 Ἐξ δ'
ἀπορίας λογικῶν ἀναγκάσιον γὰρ ἵσως εἶναι τι-
να ἐνέργειαν ἄλλω τῷ κινητικῷ καὶ τῷ πα-
θητικῷ· τὸ μὲν γὰρ ποῖσις, τὸ δὲ πάθη-
σις, ἔργον δὲ καὶ τέλος, τῷ μὲν ποῖσις, τῷ
δὲ πάθους. 6 Ἐπεὶ οὖν ἀμφω κινήσεως, εἰ
μὲν ἑτέρα, ἐν τίνι; ἢ γὰρ ἀμφω ἐν ὃ πα-
θητικῷ καὶ κινουμῶν, ἢ ἢ μὲν ποῖσις ἐν
τῷ ποῖσις, ἢ δὲ πάθους ἐν τῷ πάθους.

A neque enim quod potest esse quantum,
necessariò mouetur, neque quod est actu
quantum. ac motus videtur quidem esse
actus quidam, sed imperfectus: causa
autem est; quia id est imperfectum, quod
est potestate, cuius actus est motus.

20 Ideoque difficile est sumere, quid ip-
se sit. aut enim necesse est eum ad priua-
tionem referre, aut ad potestatem, aut
ad actum simplicem: quorum nullum vi-
detur esse posse. relinquitur ergo modus,
quem diximus, nihilominus motum esse actum
quemdam: ac talem actum, qualem di-
ximus, difficilem quidem cognitu, sed
nihilominus qui esse possit.

B

De mouente, & eo quod mouetur.

Mouetur autem, ut dictum fuit,
omne mouens, quod potestate est
mobile, & cuius immobilitas est quies.
cui namque motus inest, eius immobili-
tas est quies. nam in id agere, qua tale
est, idipsum est mouere. id autem facit
tactu. quare simul etiam patitur: idcirco
motus est actus eius quod est mobile, qua-
tenus est mobile. atque hoc euenit tactu
eius quod mouendi vim habet: quapro-
pter simul etiam patitur.

2 Iam verò quod mouet, semper ad-
fert aliquam formam, id est, vel hoc al-
iquid vel tale, vel tantum, quod erit
principium & causa motus, quando mo-
uet. ut is qui actu est homo, facit homi-
nem ex eo quod est homo potestate.

3 Sed & id de quo dubitari solet, per-
spicuum sit, nempe motum, esse in re mo-
bili. est enim actus huius, & ab eo quod
mouendi vim habet. 4 Atque eius quod
mouendi vim habet, actus non est diuer-
sus. oportet enim ambobus esse actum:
motuum enim est, quia potest: mouens
autem, quia agit. est autem actiuum ip-
sius mobilis. quare similiter vnus est utrius-
que actus. quemadmodum idem est in-
teruallum, sine speciebus vnum ad duo, siue
duo ad vnum, nec non accliuæ & decli-
uæ. hæc enim sunt vnum. sed definitio
non est vna. similiter autem res habet etiam
in mouente & eo quod mouetur.

5 Existit autem dubitatio Logica:
quia fortasse necesse est esse aliquem
actum diuersum effectiui & passiui. alte-
rum enim est effectio, alterum passio, o-
pus verò & finis illius quidem est effectus,
huius verò affectio.

6 Cum igitur ambo sint motus: si di-
uerfi sunt, in quonam erant? aut enim ambo
sunt in eo quod patitur & mouetur: aut ef-
fectio est in efficiente, passio verò in patiente.

E

quodd si & hanc vocare effectiorem oportet, sanè homonymos erit. at verò si hoc est, motus erit in eo quod mouet. est enim eadem ratio eius quod mouet & eius quod mouetur. quare aut omne mouens mouebitur, aut habens motum, non mouebitur. quodd si ambo sunt in eo quod mouetur & patitur, tam effectio quàm passio, & in eo quod discit, tam docendi quàm discendi actio, cum duo sint; primùm quidem suus cuiusque actus in ipso non erit; deinde *emendat* absurdum, duobus motibus *idem* simul moueri. erunt enim aliquæ variationes duarum *subiecti*, & ad vnam formam: quod est impossibile.

7 Sed vnus erit actus? verùm à ratione est alienum, duarum rerum specie diuersarum vnum & eundem esse actum.

8 Et si quidem discendi ac docendi actus *idem* sunt, nec non effectio & passio; *certè* & docere erit *idem* quod discere, & facere, *idem* quod pati. quare necesse erit, omnem docentem, discere, & facientem, pati.

9 Au nec absurdum est, alius rei actum in alia re esse? (nam actus docendi, est actus eius quod docendi vim habet, in aliquo tamen est non abscissus, sed huius in hoc:) nec quidquam prohibet vnum & eundem esse duarum *rerum actum* (non ut *essentia* sit eadem, sicut indumentum & vestimentum, sed ut id quod est potestate, se habet ad id quod agit.)

10 Nec necesse est eum qui docet, discere, ne quidem si pati & facere *idem* sint, non sint tamen ut vna sit ratio quidditatem explicans, qualis est vestimenti & indumenti, sed ut via quæ Thebis Athenas & quæ Athenis Ithebas *ducit*, sicut & antè dictum fuit. non enim eadem omnia insunt iis quæ quoquo modo sunt eadem, sed tantùm iis quorum eadem est *essentia*. 11 At verò nec si actus docendi est *idem* quod actus discendi, *propterea* etiam discere est *idem* quod docere. quemadmodum nec si distantia est vna eorum quæ distant, *propterea* etiam distare hoc ab illo, & illud ab hoc, sunt vnum & *idem*.

12 Ut autem omnino dicam, nec docendi & discendi actus, nec effectio & passio sunt *idem* propriè: sed motus, cui hæc insunt, *idem* est, nam esse actum huius in hoc, & huius ab hoc, ratione differunt.

A Εἰ δὲ διὰ τὴν αὐτὴν ποίησιν καλῶν, * ὁμο-
νυμος αὐτῶν εἴη. ἀλλὰ μὴν εἰ τῷ π, ἢ κινήσει, ὅ-
τις κινήσει ἔσται, ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ὅτι κί-
νησις καὶ κινήσεως. ὥστε ἢ πρὸς τὸ κινεῖν
κινήσειται, ἢ ἔχει κίνησιν ἢ κινήσειται. Ἐπὶ δ'
ἀμφω εἰς τὰς * κινήσεως καὶ πάθησιν, καὶ ἢ
ποίησιν καὶ ἢ πάθησιν, καὶ ἢ διδασκῶν καὶ ἢ
μαθησῶν, δύο οὕτως, εἰς τὰς μαθησῶν
πρὸς τὸν μαθῶν, ἢ εἰς τὰς διδασκῶν, ὅτι
ἐκαστος ὑποαρχεῖται. εἴτα, ἀποκρίνεται δὲ δύο κί-
νησεις ἀμφοτέρωθεν. ἅντες γὰρ ἔσονται ἀλλοιώ-
σεις δύο τῷ ἐνός, ὅτι εἰς ἐν εἶδος. ἀλλ' ἀδυνά-
τον.

7 Ἀλλὰ μία ἔσται εἰσέρχεται; ἀλλ' ἀλογον,
δύο ἐτέρων τὰς εἰδῶν πλεονάζοντων ἢ μίαν εἶναι
εἰσέρχεται. 8 Καὶ ἔσται, εἴτε ἢ μαθησῶν καὶ
ἢ διδασκῶν αὐτῶν, καὶ ἢ ποίησιν ὅτι ἢ πάθησιν, καὶ
ὅτι διδασκῶν ὅτι μαθησῶν, αὐτῶν, καὶ ὅτι ποίησιν τὰς
πάθησιν ὥστε τὸ διδασκῶνται ἀνάγκη ἔσται πρὸς
τα μαθησῶν, ὅτι τὸ ποιῶνται πάθησιν.

9 Ἡ αὐτὴ δὲ πλεονάζοντων εἰσέρχεται εἰς ἐτέ-
ρα εἶναι ἀποκρίνεται; εἰ γὰρ ἢ διδασκῶν εἰσέρχεται τῷ
διδασκαλικῷ ἐν τῇ μαθησῶν, καὶ ὅτι ἀποκρί-
νησθῶν, ἀλλὰ τῷδε ἐν τῷδε. ὅτι γὰρ μίας
δύοιν καλῶν ὅτι πλεονάζοντων ὅτι, μὴ ὡς ὅ
ὅτι αὐτῶν, ὡς λῶπιον ὅτι ἱματίον. ἀλλ' ὡς ὅ
διωκόμενος ὅτι ὑποαρχεῖται πρὸς τὸ ἐνερθεῖν.

10 Οὐτὶς ἀνάγκη τὸ διδασκῶνται μαθησῶν,
ὅτι εἰ ὅτι πάθησιν καὶ ὅτι ποίησιν ὅτι αὐτῶν ὅτι. μὴ μαθη-
σῶν ὡς τὸ λῶπιον εἶναι, τὸ πλὴν ὅτι λῶπιον,
ὅτι ὅτι λῶπιον καὶ ὅτι ἱματίον. ἀλλ' ὡς ἢ ὅτι ὅτι
Θηέκλειαν Αἰώνος, καὶ ἢ Αἰώνος εἰς Θη-
έκλειαν, ὡς ὅτι εἰσέρχεται καὶ πρὸς τὸν ὅτι πλὴν
πρὸς τὸ ὑποαρχεῖται πρὸς ὅτι πρὸς τὸν αὐτῶν, ἀλ-
λὰ μόνον ὅτι ὅτι αὐτῶν.

11 Οὐ μὴν, ἀλλ' ὅτι εἰ ἢ διδασκῶν τῇ μα-
θησῶν ὅτι αὐτῶν, καὶ ὅτι μαθησῶν τὰς διδασκῶν ὅτι
αὐτῶν. ὡς ὅτι ὅτι εἰ ἢ διδασκῶν μίας τῇ διδασ-
κῶν, καὶ ὅτι διδασκῶν ἐν τῷδε ὅτι, καὶ ὅτι
διδασκῶν, εἰ καὶ ὅτι αὐτῶν.

12 Ὅπως δὲ εἴπειν, ὅτι ἢ διδασκῶν τῇ μα-
θησῶν, ὅτι ἢ πάθησιν τῇ πάθησιν ὅτι αὐτῶν καλῶν,
ἀλλ' ὅτι ὑποαρχεῖται αὐτῶν, ἢ κινήσει. τὸ γὰρ τῷδε
ἐν τῷδε, ὅτι τῷδε ὑποαρχεῖται τῷδε εἰσέρχεται ὅτι,
εἰσέρχεται τὰς λῶπιον.

huius autem rei signum esse, quod accidit in numeris: cum enim circa unum & secundum ponantur normæ, aliquando fit semper alia forma, aliquando una & eadem manet: Plato autem duo infinita ponit, nempe magnum & parvum. 6 Qui verò de natura differunt, omnes infinito semper subiiciunt aliquam aliam naturam eorum quæ vocantur elementa: ut aquam, aut aërem, aut quod est his interiectum. 7 Eorum autem qui finita elementa faciunt, nemo ea infinita facit. 8 Sed quicumque infinita elementa faciunt, sicut Anaxagoras & Democritus; hi aiunt infinitum esse tactu continuum: nempe ille ex partibus similaribus, hic autem ex figurarum farragine. 9 Et ille quidem, quamvis particulam æquè esse mixturam atque uniuersum; quia videt quod vis ex quouis fieri: (hinc enim dixisse videtur simul aliquando omnes res fuisse, ut hæc caro, & hoc os, atque ita quodvis; ergo & omnia, & simul igitur. Principium enim secretionis non solum est in vnoquoque, sed & omnium. Cum enim quod sit, ex tali fiat corpore, omnium autem sit generatio, quamvis non simul; etiam principium aliquod generationis esse oportet. hoc autem est unum, quam ille appellat mentem. mens verò à principio aliquo operatur intelligendo. quare necesse est, omnia simul aliquando fuisse, & quandoque moueri cœpisse.) Democritus autem nullum principiorum fieri alterum ex altero inquit. Verumtamen ipsum commune corpus est omnium rerum principium, magnitudine ac figura partium differens. 10 Hanc igitur inspectionem physicis conuenire, manifestum ex his est. 11 Nec sine ratione omnes ponunt ipsum esse principium: quia nec frustra esse potest, nec aliam vim habere quàm principii. omnia namque aut sunt principium, aut ex principio. sed infiniti non est principium; alioquin etiam eius esset finis. 12 Præterea & ingenitum, & interitus expers: utpote quod est principium quoddam. quod enim factum est, necesse est accepisse finem. & finis quoque est cuiusvis interitus. Ideo, sicut dicimus, non videtur esse huius principium, sed hoc esse aliorum principium. 13 Et continere omnia, atque omnia gubernare, ut aiunt quicumque præter infinitum non faciunt tales causas: veluti, mentem, & amicitiam. 14 Atque hoc esse numen: esse enim immortale, ac perire non posse, ut inquit Anaximander, & plurimi eorum qui de natura differunt.

Α σημείον ὅτι τὸ τοῦτο τὸ συμβαίνειν ὅτι τὸ ἀριθμῶν. ὡς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν γὰρ τὸ γινώσκον ὡς τὸ ἐν τῇ ζωῇ, ὅτι μὴ ἀεὶ ζῆναι, τὸ εἶδος, ὅτι ὅτι. Πλάτων γὰρ, δύο τὰ ἀπείρα, τὸ μέγα, & τὸ μικρόν. 6 Οἱ γὰρ ὡς φύσις, ἀπὸ πάντων αἰεὶ ἀποκρίσασιν ἑτέρας πῖναι φύσιν ὡς ἀπείρα τῶν λεγόμενων στοιχείων, οἷον, ὕδωρ, ἢ ἀέρα, ἢ τὸ μεταξὺ τοῦτων. 7 Τῶν γὰρ πεπερασμένων ποιῶντων στοιχεῖα, ὥστε ἀπείρα ποιῆν. 8 Οσοὶ δ' ἀπείρα ποιοῦσι στοιχεῖα, καὶ ἀπείρα. Β Αναξαγόρας καὶ Δημόκριτος, ὁ μὲν ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν, ὁ δ' ἐκ τῆς πᾶσα περιμέλειας τὴν γένεσιν, τῇ ἀφ' ἧς οὐκ ἐστὶν τὸ ἀπείρον εἶναι φασί. 9 Καὶ ὁ μὲν, οἷον μέρει εἶναι ὁμοίως μίγμα τῶν πάντων, ἀλλὰ τὸ ὅσον ὅτι οὐκ ὅπου γινώσκοντες. ὡς περὶ γὰρ εἶναι καὶ τὸ ὁμοῦ πᾶσι ἀπὸ τῶν χρημάτων φάναι εἶναι, οἷον, πᾶσι ἢ σαρξ καὶ πᾶσι τὸ ὅσον, καὶ οὕτως ὅτι οὐκ ὅπου γὰρ ἀπὸ τῶν ἀπείρων. * ἀπὸ τῶν ἀπείρων γὰρ ὁ μόνον ἐκ ἐκαστοῦ ὅτι τῆς ἀφ' ἧς οὐκ ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ πάντων. ἐπεὶ γὰρ τὸ γινώσκον ἐκ τῆς τοῦτο γὰρ σώματος, πάντων δ' ὅτι γένεσις. Γ πᾶσι ὅτι ἀπὸ τῶν ἀπείρων, καὶ πῖναι ἀπὸ τῶν ἀπείρων γένεσις. ἀπὸ τῶν ἀπείρων γὰρ ὁ μόνον ἐκ ἐκαστοῦ ὅτι τῆς ἀφ' ἧς οὐκ ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ πάντων. ἐπεὶ γὰρ τὸ γινώσκον ἐκ τῆς τοῦτο γὰρ σώματος, πάντων δ' ὅτι γένεσις. Δ ἀπὸ τῶν ἀπείρων, καὶ πῖναι ἀπὸ τῶν ἀπείρων γένεσις. ἀπὸ τῶν ἀπείρων γὰρ ὁ μόνον ἐκ ἐκαστοῦ ὅτι τῆς ἀφ' ἧς οὐκ ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ πάντων. ἐπεὶ γὰρ τὸ γινώσκον ἐκ τῆς τοῦτο γὰρ σώματος, πάντων δ' ὅτι γένεσις. Ε ἀπὸ τῶν ἀπείρων, καὶ πῖναι ἀπὸ τῶν ἀπείρων γένεσις. ἀπὸ τῶν ἀπείρων γὰρ ὁ μόνον ἐκ ἐκαστοῦ ὅτι τῆς ἀφ' ἧς οὐκ ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ πάντων. ἐπεὶ γὰρ τὸ γινώσκον ἐκ τῆς τοῦτο γὰρ σώματος, πάντων δ' ὅτι γένεσις.

Cap. V.

Dubitationes de infinito.

ΤΟΥ Ν ^ἢ ἡ ἀπειρος, ἢ πῶς ἐκ
πέντε μάλιστα ἀν συμβαίνοι σκοπο-
σιν. 2 Ἐκ τῆς χρόνου ὅτι ἡ ἀπειρος.

3 Καὶ ἐκ τῆς ἐν τοῖς μεγέθεσι διαιρέσεως
χρῶνται γὰρ οἱ μαθηματικοὶ τῇ ἀπείρῳ.

4 Ἐκ, τῇ ὅπως αὐτὸ μόνως μὴ ἀπολείπειν
ἄλλοις καὶ φθόρον, εἰ ἀπείρου εἴη, ὅθεν ἀφαιρέ-
ται ὁ γινόμενος.

5 Ἐπὶ, τῇ ὅτι πειρασμένον αἰεὶ πρὸς τὴν
πρῶτην ὥστε αἰάγχε μὴδὲν ^ἢ πῶς, εἰ
αἰεὶ πρῶτην αἰάγχε ἕτερον πρὸς ἕτερον.

6 Μάλιστα δὲ καὶ κυριώτατον, ὅτι πᾶσι χρι-
στὸν ποιεῖ ἀπειρίαν πᾶσι. ἀλλὰ γὰρ ὅτι ἐν τῇ ἰσῆ-
σιν μὴ ἀπολείπειν, καὶ ὁ ἀριθμὸς δοκεῖ ἀ-
πείρος ^ἢ, ὅτι τῇ μαθηματικῇ μεγέθει, καὶ
ὅτι ἐξω τῆς οὐρανοῦ ἀπείρου δ' ὄντος τῆς ἐξω,
καὶ σῶμα ἀπείρου ^ἢ δοκεῖ, καὶ κόσμοι. ἢ
γὰρ μᾶλλον τῇ κενῇ ἐν τῇ, ἢ ἐν τῇ;
ὥστε εἴδη μοναχῶν, καὶ πόρυτα αἰάγχε
^ἢ τ' ὄντων. ἀμα δ' εἰ καὶ ἐστὶ κενόν, καὶ
τύπος ἀπείρου, καὶ σῶμα ἀπείρου ἀναγκάσιον
^ἢ, ὅ γὰρ ἐνδέχεται τῇ ^ἢ ὅτι ἀφαι-
ρεῖται ἐν τοῖς αἰδέσιν.

7 Ἐκ δ' ἀπειρίας ἢ πῶς ἡ ἀπείρου ἡω-
ρία. ὅτι γὰρ μὴ ^ἢ πῶς αἰδέσιν πᾶσι αἰδέσιν
συμβαίνει, καὶ ^ἢ.

8 Ἐπὶ δὲ, πότερος ἐστὶ, πότερον ὡς οὐσία,
ἢ ὡς συμβεβηκὸς καὶ ὁ αὐτὸς φάσι πῶς, ἢ
οὐσίᾳ πῶς. ἀλλ' οὐδὲν ἢ ἢ ὅτι ἀπείρου ἢ
ἀπείρου ὅτι πλήρη.

9 Μάλιστα ὅτι φυσικῶς ἐστὶ σαφέστατον, εἰ
ἐστὶ μέγας αἰδέσιν ἀπείρου.

E Sse autem quoddam infinitum, ex
quinque potissimum argumentis fides
considerantibus sit.

2 Nempe ex tempore: hoc enim est infi-
nitum. 3 Et ex divisione, quæ in magni-
tudinibus cernitur. Nam & mathematici
utuntur infinito.

4 Præterea, quia hoc tantum modo
non deficit ortus & interitus, si illud
sit infinitum, unde aufertur quod sit.

5 Præterea, quia finitum semper ad ali-
quid terminatur. quare necesse est nul-
lum esse terminum, si semper necesse est
terminari alterum ad alterum.

6 Maximè autem fidem facit, & maxi-
mè proprium est argumentum, quod com-
munem dubitationem omnibus efficit.
nam quia cogitationis non est finis, vi-
detur & numerus esse infinitus, & ma-
thematicæ magnitudines, & quod est
extra cælum. cum autem infinitum sit,
quod extra est: etiam corpus infini-
tum esse videtur, ac mundi infiniti.
cur enim potius in hac parte inanis,
quàm in illa? quare si vno est loco,
etiam ubique esse molem necesse est. item
si est inane, & locus infinitus: necesse
est etiam esse corpus infinitum. nam pos-
se, & esse, in sempiternis nihil differunt.
7 Habet autem dubitationem inspectio
de infinito: quoniam & iis qui non esse
ponunt, multa impossibilia eveniunt, &
iis qui esse ponunt.

8 Præterea utro modo sit, utrum ut
substantia, an ut accidens per se naturæ
alicui, an neutro modo, sed nihilomi-
nus sit infinitum vel infinita numero.

9 Maximè autem physici est considerare
an sit magnitudo sensibilis infinita.

Cap. VI.

Disputatio contra Platonem & Pythagoræ
ponentes infinitum esse substantiam,
& per se.

Πρῶτον οὖν θεωρεῖται, ποσῶς λέγεται
ὅτι ἀπείρου.

2 Ἐπεὶ μὲν οὖν ὅτι πῶς, τὸ αἰδέσιν
τοῦ διελεῖν, τῇ μὴ πεφυκέναι διέναι, ὥστε
ἢ φωνὴ αἰδέσιν. ἄλλως δὲ, τὸ διεξοδὸν ἔχει
ἀπείρου. ἢ ὁ μέγας, ἢ ὁ πεφυκὸς ἔχει,
μὴ ἔχει ὅτι διεξοδὸν, ἢ πῶς.

Primum igitur definiendum est, quor-
modis dicatur infinitum.

2 Vno igitur modo dicitur infinitum,
quod est impossibile pertransire, quia non
est natura aptum ut percurreatur: quemad-
modum vox est inaspectabilis. alio modo,
cuius transitus non habet finem, aut vix,
aut quod sua natura potest habere, non ta-
men habet transitum vel finem.

3 Præterea omne infinitum est vel additione, vel diuisione, vel utroque modo. 4 Infinitum igitur separatum à rebus sensibilibus, quod sit ipsum quiddam infinitum, esse nequit: nam si ipsum infinitum, nec est magnitudo, nec multitudo, sed est substantia, non accidens: *αὐτὸ* indiuiduum erit. quod enim est diuiduum, aut erit magnitudo aut multitudo. si verò indiuiduum sit, non erit infinitum, nisi ut vox est inaspectabilis. sed ita nec esse dicunt ij qui aiunt esse infinitum, nec nos quærimus, sed ut id quod pertransiri non potest.

5 Sin autem infinitum est ex accidenti: non potest esse elementum eorum quæ sunt, quatenus est infinitum: quemadmodum nec inaspectabile est linguæ *elementum*, quamvis vox sit inaspectabilis.

6 Præterea quæ fieri potest, ut aliquid sit ipsum infinitum? si quidem non ita esse possunt numerus & magnitudo, quorum affectio quædam per se est infinitum. necesse enim est adhuc minus esse infinitum, quàm numerum, vel magnitudinem.

7 Perspicuum quoque est, non posse infinitum esse ut actu existens, & ut substantiam, & ut principium: nam quævis eius pars sumatur, erit infinita, si partibilis est: infiniti enim essentia, & infinitum, idem sunt: si quidem infinitum est substantia, nec dicitur de subiecto. quare aut indiuiduum est, aut in infinita diuiduum: sed multa infinita eidem inesse non possunt. At verò ut aëris pars est aër; ita etiam infiniti infinitum, si est substantia, & principium. Est igitur impartibile & indiuiduum. sed impossibile est, cum actu sit infinitum: quantum enim quiddam esse necesse est. 8 Ergo ex accidenti infinitum inest. Sed si ita sit, dictum fuit non posse id appellari principium, sed illud potius cui accidit, nempe aërem, aut par. 9 Quare absurdè pronuntiant, qui sic asserunt, ut inquirunt Pythagorei: simul enim statuunt infinitum esse substantiam, & in partes diuidunt.

A 3 Ἐπὶ ἀπείρου ἀπὸ μὲν, καὶ κατὰ μέρος, καὶ κατὰ διαιρέσειν, ἢ ἀμφοτέρωθεν.

4 Χωριστὸν μὲν οὖν εἶναι τὸ ἀπείρου τῷ αἰσθητῷ, αὐτὸ πᾶν ἀπείρου, οὐχ οἷον τε. εἰ γὰρ μήτε μέγεθος ἔστι, μήτε πλῆθος, ἀλλ' οὐσία αὐτὸ ἔστι τὸ ἀπείρου, καὶ μὴ συμβεβηκός, ἀδιαίρετον ἔσται· τὸ γὰρ διαίρετον, καὶ μέγεθος ἔσται, ἢ πλῆθος. εἰ δ' ἀδιαίρετον, οὐκ ἀπείρου, εἰ μὴ ὡς ἡ φωνὴ ἀόρατος· ἀλλ' οὐχ ὅπως, οὔτε φασὶν εἶναι οἱ φάσκοντες εἶναι τὸ ἀπείρου, ὅτι ἡμεῖς ζητοῦμεν, ἀλλ' ὡς ἀδιέξοδον.

5 εἰ δ' καὶ συμβεβηκός ἔστι τὸ ἀπείρου, οὐκ αὐτὸ εἶναι στοιχείον τῶν ὄντων, ἢ ἀπείρου· ὡς ὅτι οὐδὲ τὸ ἀόρατον τῆς ἀφ' ἧς λέκεται, καίτοι ἡ φωνὴ ἔστιν ἀόρατος.

6 Ἐπὶ πῶς ἐνδέχεται εἶναι καὶ αὐτὸ ἀπείρου; εἴτε μὴ καὶ ὁριθμὸν καὶ μέγεθος, ὡς ἔστι καὶ αὐτὸ πᾶθος ἢ τὸ ἀπείρου; ἐπὶ γὰρ ἤτοι αἰάγχε, καὶ τὸ ὁριθμὸν, ἢ τὸ μέγεθος.

C 7 Φανερόν δὲ ἐστὶν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται εἶναι τὸ ἀπείρου, ὡς στοιχεῖον ὄν, ἐπεὶ οὐσία, ἐπεὶ ἀρχὴ· ἔσται γὰρ ὅτιον αὐτὸ ἀπείρου τὸ λαμβανόμενον, εἰ μείζον· τὸ γὰρ ἀπείρου εἶναι, ἐπεὶ ἀπείρου, τὸ αὐτὸ εἴτε οὐσία τὸ ἀπείρου, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀποκαταστάσις· ὡς τὸ ἢ ἀδιαίρετον, ἢ εἰς ἀπείρου διαίρετον· πολλὰ δ' ἀπείρου ἀδυνάτων τὰ αὐτὰ εἶναι· ἀλλὰ μὲν ὡς ὅτι αἰετος ἀπὸ μέρους, οὕτως καὶ ἀπείρου ἀπείρου, εἴη οὐσία ἔστι καὶ ἀρχή. ἀμείζον δὲ καὶ ἀδιαίρετον· ἀλλ' ἀδυνάτων τὸ ἐντελεχεία ὄν ἀπείρου· πρὸς γὰρ τί εἶναι αἰάγχεον.

D 8 Κατὰ συμβεβηκός δὲ ἀρχὴ ἀπὸ ἀρχῆς τὸ ἀπείρου· ἀλλ' εἰ οὕτως, εἴρηται ὅτι οὐκ ἐνδέχεται αὐτὸ ἀρχὴν λέγειν· ἀλλ' ἐκείνο δ' συμβεβηκα, τὸ αἰετος, ἢ τὸ ἀρχόν.

9 Ὡς τε ἀτόπως αὐτὸ ἀποφαινοῦντο οἱ λέγοντες οὕτως, ὡς ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι φασιν· ἀλλὰ γὰρ οὐσία πρὸς τὸ ἀπείρου, καὶ μερίζουσι.

E

Non esse corpus sensibile infinitum.

Sed fortassis hæc quæstio est magis vniuersalis, an possit esse infinitum etiam in mathematicis, & intelligibilibus, & in iis quæ nullam habent magnitudinem. Nos verò de rebus sensibilibus,

Tom. I.

Cap. VII.

ΑΛΛ' ἴσως, αὐτὴ μὲν ἔστι καὶ ὁλοῦ καὶ ἡμεῖς μαῖλλον, εἰ ἐνδέχεται τὸ ἀπείρου εἶναι τῆς μαθηματικῆς εἶναι, καὶ εἰ τῆς φυσικῆς, καὶ εἰ τῆς μετέωρης εἶναι μέγεθος. ὅτι μὲν δ' ἐπισκευάζομεν αὐτὸ τῷ αἰσθητῷ,

Sc iiiij

11. 7h. r.

καὶ πάλιν ὡς πρὸς τὰ πλεονάζοντα μέθοδον· ἂν ἔστιν ὅτι
αὐτοῖς, ἡ δὲ σὺν ὅττι ἀπὸ τοῦ πλεονάζοντος
αὐξήσει. 2 Λογικῶς μὲν οὖν σκοποῦμε-
νοίς, ἐκ τῆς τοιαύτης διέξεσθαι αὐτὴν εἶναι.

3 Εἰ γὰρ ὅτι σώματος λόγος ὁ ἐπὶ πλείονος
ὡρισμένος, οὐκ ἂν εἴη σῶμα ἀπείρου, οὔτε
ροπτήν, οὔτε αἰσθητόν. 4 Ἀλλὰ μὲν οὐδὲ
ἀριθμὸς ὅπως ὡς χειροσπόμενος καὶ ἀπείρος·
ἀριθμητὸν γὰρ ὁ ἀριθμὸς, ἡ δὲ ἔχει ἀριθ-
μὸν. Εἰ οὖν ὁ ἀριθμητὸν ἐσδέχεται ἀριθ-
μῶσαι, καὶ διεξελθὴν αὐτὴν εἰς διωκτὸν ὁ ἀπεί-
ρος. 5 Φυσικῶς δὲ μάλλον θεωροῦσιν ἐκ
τῆς διέξεσθαι. 6 Οὔτε γὰρ σὺν ἑστὶν αὐτὴν εἶναι, ὅ-
τε ἀπλοῦν. 7 Σύνθετον μὲν οὖν οὐκ ἔ-
στιν ὁ ἀπείρος σῶμα, εἰ περὶ αὐτοῦ τὰ
πλείονα τὰ στοιχεῖα εἴη. ἀνάγκη γὰρ πλείον
εἶναι, ὅτι ἰσότητι αὐτὴν τὰ μέρη, καὶ μὴ εἶναι αὐ-
τῆς ἀπείρου· εἰ γὰρ ὁποσοῦν λείπεται ἡ ἐν
ἐνὶ σῶματι διωκτὴς διαίρεσις, οἷον εἰ ὁ πῦρ
πεπλεγμένος, ὁ δὲ ἀπείρος ἀπείρος· ἐστὶ δὲ ὁ ἴσος
πῦρ ὅτι ἴσου αέρος τῇ διωκτὴ ὅποσον πλαστο-
ποιῶν, μόνον δὲ ἀριθμὸν ἵνα ἔχον ὁμοῦ φα-
νερὸν, ὅτι ὁ ἀπείρος ὑπερβαλὼν ὁ φησὶ ὁ
περὶ αὐτοῦ. 8 Ἐκεῖνον δὲ ἀπείρου εἶναι ἀ-
διωκτὸν σῶμα γὰρ ὅτι ὁ πῦρ ἔχει διέ-
ξεσθαι ἀπείρου ὅτι τὸ ἀπείρως διεσπῆκεν· ὥστε
τὸ ἀπείρου σῶμα, πᾶσι καὶ εἶναι διεσπῆκεν εἰς
ἀπείρου. 9 Ἀλλὰ μὲν οὐδὲν ἐν καὶ ἀπλοῦν
εἶναι ἐσδέχεται τὸ ἀπείρου σῶμα, οὔτε ὡς λεί-
πεται ἵνες, τὸ πᾶσι τὰ στοιχεῖα, ὅτι οὐ τὰ αὐτὰ
ἵναι, οὔτε ἀπλοῦς. 10 Εἰσὶ γὰρ ἵνες
οἱ τῆς πρὸς τοῦ ἀπείρου, ἀλλ' οὐκ αέρος, ἡ
ὕδατος, ὅπως μὴ τὰλλα φησὶν ὑπερβαλὼν τὸ ἀ-
πείρου αὐτῶν· ἔχει γὰρ πρὸς ἀλλήλας ἐκεί-
ναι. οἷον ὁ μὲν ἀπείρος, τὸ δὲ ὕδατος ὑπερ-
βαλὼν τὸ πῦρ θερμὸν. ὡς εἰ [ἡ] ἐν ἀπείρου, ὅτι φανερ-
οῦν ἡ δὲ τὰλλα· νῦν δὲ ἔτερον φασὶν εἶναι τὸ δὲ
ὅτι αὐτῶν. 11 Ἀδιωκτὸν δὲ εἶναι τοιοῦτον, οὐχ
ὅτι ἀπείρου (καὶ τοῦτο γὰρ κοινὸν τὴν λεκτικὴν
ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὁμοῖως ὅτι αέρος, καὶ ὕδατος, καὶ ὁ-
ποσοῦν)· ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι τοιοῦτον αἰσθητόν
σῶμα πᾶσι τὰ χελευρώματα στοιχεῖα· ἀπὸ γὰρ
ἐξ ὧν ὅτι, καὶ ἀπλοῦς εἰς τὴν τοῦ. ὥστε ἡ δὲ αὐ-
τῶν πᾶσι αέρος, ὁ πῦρ, ὁ γῆ, καὶ ὕδατος
ἀπὸ τῆς φαίνεται ὅτι ἔστιν. 12 Οὐδὲ δὲ πῦρ, ὅτι
ἀπὸ τῆς στοιχείων ὅτι ἀπείρου ἐσδέχεται εἶναι
τῆς ὅλως γὰρ καὶ χελευρώματα ἀπείρου εἶναι τὴν αὐτῶν,
ἀδιωκτὸν τὸ πᾶσι καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ, ἡ εἶναι,
ἡ γίνεσθαι ἐν τῇ αὐτῶν, ὡς φησὶν Ἡρακλῆς φη-
σιν, ἀπὸ τῶν γίνεσθαι ποτὶ πῦρ.

Ac de quibus methodum conscribimus,
dispiciamus, utrum in his sit an non sit
corpus infinitum accretione. 2 Logicè
igitur considerantibus ex rationibus eius-
modi videri possit non esse. 3 Nam si est
corporis definitio, Quod superficie ter-
minatur: non potest esse corpus infini-
tum, nec intelligibile, non sensibile.

4 At verò neque numerus, sic ut separatus,
& infinitus: quoniam numerus, aut quod
habet numerum, est numerabile. Si igitur
numerabile potest numerari: etiam po-
terit infinitum pertransiri.

5 Magis autem physicè dispicientibus, ex
his. Etenim neque compositum esse po-
test, neque simplex. 7 Infinitum igitur
corpus non erit compositum, si elemen-
ta sint numero finita. necesse enim est, sem-
per contraria esse plura, & inter se æquari,
nec esse vnum eorum infinitum. nam si
quocumque modo vis, quæ in vno est cor-
pore, superetur ab altero: veluti, si ignis
est finitus, aër autem infinitus, sed æqua-
lis ignis æqualem aërem vi quantumvis
multipla superat, modò numerum ali-
quem habeat: perspicuum tamen est fore,
ut infinitum superet, & interimat quod
finitum est.

8 Vnumquodque autem esse infinitum,
impossibile est. corpus enim est, quod un-
dique habet extensionem: infinitum verò,
quod in immensum extenditur. quare infi-
nitum corpus undique erit extensum in
immensum. 9 Ac verò nec potest infinitum
corpus esse vnum & simplex, neque, (ut
quidam dicunt) id quod est præter elemen-
ta, ex quo hæc gignuntur, neque omnino.
10 Sunt enim nonnulli, qui infinitum hoc
faciunt, non aërem, aut aquam, ne cætera
ab eo interimantur, quod inter illa est infini-
tum. habent enim inter se contrarietatem.
utputa aër est frigidus, aqua verò est humi-
da, ignis autem calidus: quorum si vnum
sit infinitum, cætera iam interimerebantur.
nunc verò aliud esse aiunt id ex quo hæc
sunt. 11 Verum impossibile est esse tale:
non quia infinitum, (de hoc enim commu-
ne aliquid dicendum est, quod omni corpori
æquè conveniat, id est & aëri & aquæ & aliis
cuius:) sed quia non est tale sensibile
corpus præter ea quæ vocantur elementa.
omnis enim res, ex quo est, in id etiam
dissolvitur. quare hic esset aliud quidpiam
præter aërem & ignem & terram & aquam.
sed nullum apparet. 12 Neque igitur ignis,
neque vllum aliud elementum potest esse
infinitum. nam omnino, & præterquam
quod esset aliquod eorum infinitum, im-
possibile est, ut uniuersum, etiam si sit
nitum, aut sit aut fiat vnum aliquid illo-
rum: sicut Heraclitus ait omnia fieri ali-
quando ignem.

13 Eadem ratio est etiam in vno, quale præter elementa faciunt physici: omnia namque mutantur ex contrario in contrarium, ut ex calido in frigidum.

14 Oportet autem de omni corpore etiam ex his considerare, utrum possit, an non possit esse corpus infinitum sensibile.

15 Omnino autem esse impossibile, ut sit corpus infinitum sensibile, ex his manifestum erit: quia natura est comparatum, ut omne sensibile sit alicubi: & sit cuiusque rei locus aliquis: idemque sit partis & totius locus, ut totius terre & vnius glebe, nec non ignis & scintillæ.

16 Quocirca siquidem est vnius formæ, aut immobile erit, aut semper feretur. atqui est impossibile. cur enim potius infra, quam supra, aut vbivis? verbi gratia, si gleba sit, vbi hæc mouebitur: aut vbi manebit? infinitus enim est locus corporis ei cognati. utrum igitur continebit totum locum? & quomodo? quisnam ergo, & vbi erit status & motus eius? an vbique stabit? non ergo mouebitur. an vbique mouebitur? non igitur consistet.

17 Quod si vniuersum dissimile sit, dissimiles etiam erunt loci.

18 Ac primum quidem non erit vniuersi corpus vnum, nisi tactu. 19 Deinde aut finita hæc erunt, aut infinita specie.

20 Ac finita quidem esse non possunt: nam alia erunt infinita, alia minimè, si vniuersum est infinitum: ut ignis, vel aqua. sed quod est tale, contrariis interitum affert, sicut antea dictum fuit.

21 Ideoque nullus eorum qui de natura disseruerunt, vnum illud & infinitum statuerunt esse ignem, aut terram: sed vel aquam, vel aërem, vel medium his interiectum: quia locus illius vtriusque perspicue definitus est: hæc autem participant superiorem & inferiorem locum.

22 Sin autem infinita & simplicia sunt: etiam loci erunt infiniti, & elementa erunt infinita. quod si est impossibile, ac loci finiti sunt: necesse est, ut etiam vniuersum sit finitum. est enim impossibile, non esse paria locum & corpus: quia neque totus locus est maior, quam ut possit corpus simul esse: (simul autem neque corpus erit infinitum,) neque corpus est maius quam locus: alioqui aut erit aliquid inane, aut corpus, quod suapte natura nullibi sit.

23 Anaxagoras verò absurde loquitur de infiniti statu. ait enim ipsum infinitum se ipsum sustinere: & hoc ideo, quia in se ipso est: quippe quod nulla alia res continet.

24 Quasi vbi aliquid est, ibi suapte natura sit. sed hoc non est verum: potest enim aliquid esse alicubi vi, non vbi natura comparatum est ut sit.

13 Ο δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῷ εἶνός, οἷον ποιῶν· καὶ τὰ στοιχεῖα οἱ φυσικοὶ πᾶντα γὰρ μεταβάλλει· ὥς ἐναντίας εἰς ἐναντίον, οἷον ἄκρως εἰς ψυχρόν. 14 Δὲ δὲ οὗτοι πᾶντες, ὥς ἐκ τῆς διανοίας, εἰ ἐκδέχεται ἢ οὐκ ἐκδέχεται τῷ σώματι ἀπερὶ αἰσθητόν.

15 Οὐδὲ ὅλως ἀδιώατον εἶναι τὸ σῶμα ἀπερὶ αἰσθητόν, ἐκ τῆς διανοίας· πεφύκει γὰρ πᾶν τὸ αἰσθητόν πῶς εἶναι, καὶ εἶναι τὸς πᾶσι ἐκείνους, καὶ ὁ αὐτὸς τῷ μορίῳ ἐκ πᾶντος, οἷον ὅλως περὶ γῆς ἐκ μιᾶς βόλου, ἐκ πυρὸς καὶ ἀπὸ θύρας.

16 Ὡς τε εἰ μὴ ὁμοειδές, ἢ ἀκίνητον ἔσται, ἢ αἰεὶ οἰσθόμενον· καὶ τὸ ἀδιώατον· ἢ γὰρ μᾶλλον κατέωλεν δυνάμει, ἢ ὁπουοῦν· λέγω δὲ, οἷον εἰ βάλως εἶναι, πῶς αὐτὴ κινήσεται, ἢ πῶς μὴ εἶναι; ὁ γὰρ τὸς ἀπερὶ, τῷ συγλήμῳ αὐτῇ σώματος· πότερον οὖν κατέωλεν τὸ ὅλον ἢ τὸ μέρος, καὶ πῶς; τῶς οὖν ἐκ τοῦ ἢ μορῆ καὶ ἢ κινήσεως αὐτῆς; ἢ πᾶντα καὶ μὴ, ἢ κινήσεται καὶ ὅλον· ἢ πᾶντα καὶ κινήσεται; ὥς δὲ ὅλον εἶναι. 17 Εἰ δὲ ἀνόμενοι τὸ πᾶν, ἀνόμενοι καὶ οἱ τόποι.

18 Καὶ ὥς τινι μὴ ἔχῃ ἐν τῷ σώματι πᾶντος, ἀλλ' ἢ τῷ ἀσώματι. 19 Ἐπειτα, ἢ τι πεπερασμένον αὐτὸ ἔσται ἢ ἀπερὶ τῷ εἶναι.

20 Καὶ πεπερασμένον μὴ ἔχῃ οἷον τῷ εἶναι γὰρ τὰ μὴ ἀπερὶ, τὰ δ' οὐ, εἰ τὸ πᾶν ἀπερὶ οἷον τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ· φησὶ δὲ τὸ τοιοῦτον οἷς ἐναντίοις, κατὰ τὸ εἶναι αὐτῶν.

21 Καὶ ὥς τῷ, ὅλως τὸ ἐν καὶ ἀπερὶ πῦρ ἐποίησεν, ὥς γὰρ, τῷ φυσικῶν, ἀλλ' ἢ ὕδωρ, ἢ αἴρ, ἢ τὸ μέσον αὐτῶν· ὅτι τὸς ἐκτερεῖ, ὅλως ἐκ διωρισμένων· αὐτὰ δὲ ἐκμεφτερίζεται τῷ ὅλῳ καὶ κατέωλεν.

22 Εἰ δὲ ἀπερὶ, ἐκ ἀπλῶν, καὶ οἱ τόποι ἀπερὶ, καὶ ἔσται ἀπερὶ τὰ στοιχεῖα· εἰ δὲ τῷ ἀδιώατον, καὶ πεπερασμένοι οἱ τόποι, καὶ τὸ ὅλον πεπερασμένον ἀναγκῶς· ἀδιώατον γὰρ μὴ ἀπερὶ τῷ εἶναι, ἐκ τοῦ σώματος· ὅτι γὰρ ὁ τὸς ὁ πᾶς μετέωρον, ἢ ὅσῳ ἐκδέχεται τὸ σῶμα ὅσον εἶναι· ὅσον δὲ ὅσον ἀπερὶ ἔσται τὸ σῶμα· οἷον τὸ σῶμα μετέωρον, ἢ ὁ τὸς· ἢ γὰρ ἐκτερεῖ ἔσται τῷ, ἢ τῷ σώματι ὅσον μετέωρον εἶναι.

23 Ἀναξαγόρας δὲ ἀποκρίσας λέγει· πᾶς τῷ ἀπερὶ μορῆς τῷ εἶναι γὰρ αὐτὸς φησὶ τὸ ἀπερὶ· ὥς δὲ, ὅσον ἐκτερεῖ αὐτῶν· ὅσον γὰρ ὅσον αὐτῶν εἶναι. 24 Ὡς ὅπου μὴ τῷ πεφύκεις ὅσον εἶναι· τῷ δὲ ὅσον ἀνόμενος· εἶναι γὰρ ὅσον βία, καὶ ἔχῃ ὅσον πεφύκειν.

τος, διέξισι, ἀφ' ὅ πῶν ὁ πεπερασμένος
 αἰατρεῖται ὁπωσὺν ὠρισμένῳ. 11 Ἀλλως
 μὲν οὖν οὐκ ἔστιν, ὅπως δ' ἔστι ὁ ἀπείρου δύ-
 νάμει γὰρ καὶ ἐπὶ καθάρσει καὶ ἐπιτελείᾳ δὲ
 ἔστιν, ὡς πῶν ἡμέραι εἰς λέγειν, καὶ ἄλλοι
 ἴα καὶ διωάμει ὅπως ὡς ἡ ὕλη καὶ ἡ κατὰ
 ὡς τὸ πεπερασμένον. 12 Ἐξ ὧν ὁ ἀπείρου
 ὡς ἀπείρου διωάμει ἔστιν, ὁ ὅτι τὸ λέγειν
 ὅτι πῶν εἰς τὴν καὶ διαιρέσει· αἰεὶ μὲν γὰρ
 ἢ αὐτὸ ἐξω ἔσαι λαμβάνειν. 13 Οὐ μὲν οὖν
 ὡς ἀλλὰ ἐπὶ πῶν ὠρισμένῳ μεγέθει, ὡς
 ὡς πῶν διαιρέσει ὡς ἀλλὰ ἐπὶ πῶν
 ὠρισμένῳ καὶ ἐπὶ ἐλαττω. ὡς τε * δὲ πῶν
 ὡς ἀλλὰ καὶ πῶν ὡς ἀπείρου, ὡς δὲ διωά-
 μει οἷον τε εἰς, εἴθε μὴ ἔστι καὶ συμβεβηκός
 ἐπιτελείᾳ ἀπείρου ὡς φασὶν οἱ φιλοσό-
 φων ὅτι ἐξω σῶμα τὸ χρονοῦ καὶ ἡ οὐσία αἴθερ, ἡ
 αἴθερ πῶν οὐκ ἀπείρου. ἀλλ' εἰ μὴ οἷον τε
 εἰς ἀπείρου ἐπιτελείᾳ σῶμα ἀσθητὸν ὅπως
 φασὶν ὅτι ὡς δὲ διωάμει αὐτὸ εἰς καὶ ὡς ἀπεί-
 ρου, ἀλλ' ἡ ὡς φασὶν εἰρηκεῖται ἀντιστραμμένως τῇ
 διαιρέσει. 13 Ἐπεὶ καὶ Πλάτων ἀφ' ὅ τῶν
 ἀπείρου δύο ἐποίησιν, ὅτι καὶ ἐπὶ πῶν * αὐ-
 ξήσειν δακτεῖ ὡς ἀλλὰ καὶ εἰς ἀπείρου ἵεναι,
 καὶ ἐπὶ πῶν καθάρσει. 14 Ποίησας μὲν οὖν
 δύο, ὡς ἡμεῖς ὅτι γὰρ ἐπὶ τῶν ἀριθμοῖς ὅτι
 πῶν καθάρσει ἀπείρου ὡς ἀρχὴ· ἢ γὰρ
 μονὰς ἐλάττω. ὅτι ἐπὶ πῶν * αὐξήσειν. μέ-
 γει γὰρ δεκάδης ποιεῖ τὸ ἀριθμὸν.

A quia omne finitum consumitur quovis
 finito.

11 Infinitum igitur aliter non est : sic
 autem est : potestate enim est , ac de-
 tractione. quin & actu est : sicuti diem
 esse dicimus , & oertamen. & potesta-
 te ita est , ut materia : non per se , ut
 id quod est finitum. ergo & secundum
 additionem ita infinitum est potestate :
 quod dicimus idem quodammodo esse ,
 atque infinitum secundum diuisionem :
 quia semper licebit aliquid extra ip-
 sum sumere.

12 Non tamen superat omnem defi-
 nitam magnitudinem : sicut in diuio-
 ne superat omnem magnitudinem defi-
 nitam , & fit minus. ut igitur om-
 nem magnitudinem superet infinitum
 additione , ne quidem potestate esse
 potest , nisi sit ex accidenti infini-
 tum actu , ut inquirunt physici illi ,
 qui extra mundum ponunt corpus , cu-
 ius essentia est aer , aut aliud quid-
 piam tale infinitum. Sed si corpus
 sensibile infinitum actu ita esse non po-
 test , ut perspicuum est , ne potestate
 quidem infinitum esse posse secundum
 additionem , nisi , ut dictum fuit
 modo diuisioni contrario.

13 Nam & Plato ideo fecit duo in-
 finita , quia & accretione videtur su-
 perare & in infinitum abire , & detra-
 ctione.

14 Cum tamen duo fecerit , his non
 utitur. neque enim in numeris inest in-
 finitas detractione , quia unitas est mini-
 mum : neque accretione , quia numerum
 facit usque ad denarium.

D

Cap. IX.

Quid sit Infinitum.

Συμβαίνει δὲ πῶν αἰετὸν εἰς ἀπείρου, ἢ
 ὡς λέγουσιν οὐ γὰρ οὐ μὴδὲν ἐξω, ἀλλ'
 οὐ αἰεὶ πῶν ἔστι, τῶν ἀπείρου ἔστι.

2 Σημείον δὲ καὶ γὰρ τοῖς δακτυλίοις ἀ-
 πείρου φασὶ τοῖς μὴ ἔχοντες σφενδόνων, ὅτι
 αἰεὶ πῶν ἔστι λαμβάνειν, καὶ ὁμοίωσιν
 μὲν πῶν λέγοντες, οὐ μὲν οὖν κυρίως· διὸ γὰρ
 τῶν πῶν ἀρχὴν, καὶ μὴδὲν οὐδ' αὖτε
 λαμβάνειν. ὡς δὲ τῶν κύκλων οὐ γὰρ οὐ-
 πως, ἀλλ' αἰεὶ τὸ ἐφεξῆς μόνον ἔτερον. ἀπεί-
 ρου μὲν τῶν ἔστιν οὐ καὶ τὸ πῶν λαμβάνου-
 σιν, αἰεὶ πῶν ἔστι ἐξω ἔστι. 3 Οὐ δὲ μὴδὲν
 ἐξω, τῶν ἔστι τέλει καὶ ὅλον· ὅπως γὰρ οὐ-
 λωμὰ τὸ ὅλον, οὐ πῶν τὸ μὲν μὴδὲν ἀ-
 πείρου, οἷον αἰετὸν ὅλον, ἢ κατὰ τὸν.

C Contra verò accidit esse infinitum ,
 quàm alii dicant : non enim cuius
 nihil extra est , sed cuius semper ali-
 quid extra est , id infinitum est.

2 Huius autem rei signum est : quo-
 niam annulos illos infinitos esse aiunt ,
 quia pala carent , propterea quod sem-
 per aliquid extra licet sumere : per simi-
 litudinem quandam hoc dicentes , non
 propriè : oportet enim hoc inesse , &
 nunquam idem sumi. in circulo autem
 non fit ita : sed tantummodo semper di-
 uersum est , quod deinceps sumitur. infini-
 tum igitur hoc est , cuius quantitate a-
 liqua accepta , semper aliquid extra sume-
 re licet. 3 Cuius autem nihil extra est , id
 est perfectum ac totum. sic enim totum
 definimus, à quo nihil abest, quod ad partes
 pertineat : ut hominem totum, vel arcam,
 sicut

sicut autem vnumquodque definimus, A
ita etiam quod propriè & præcipuè est,
ut totum, cuius nihil est extra: cuius
autem aliquid abest, id non est vni-
uersum, quidquid absit. totum verò
& perfectum aut omnino idem sunt,
aut natura inter se affinia. atqui per-
fectum nihil est, quod non habeat fi-
nem: finis autem est terminus.

4 Idcirco existimandum est, rectius
locutum esse Parmenidem, quàm Me-
lissum. hic enim ait infinitum esse to-
tum: ille verò, totum esse finitum, à
medio æquidistans. nam infinitum cum
vniuerso ac toto connectere, non est linum
cum lino coniungere.

ὡς τὸ δὲ οὐκ ἔστιν οὐδὲν τὸ κατὰ τὴν ἐκείνου, ὅτι τὸ κατὰ τὸ
κυρίως· οὐδὲ τὸ ὅλον, ὅτι μὴ τὸ ἐστὶν ἐξω· οὐδὲ
ἐστὶν ἀπορία ἐξω, ὅτι τὸ κατὰ τὴν ἐκείνου, ὅτι τὸ κατὰ τὴν ἐκείνου.
τὸ ὅλον δὲ καὶ τέλος, ὅτι τὸ αὐτὸ πᾶν, ὅτι τὸ αὐτὸ πᾶν.
τὸ φῶς ἐστὶν. τέλος δὲ ὅτι, μὴ ἔχει τέλος· τὸ
δὲ τέλος, τὸ φῶς.

4 Διὸ βέλτερον οἰκτεῖον Γαρυμνίδην Με-
λίσσου εἰρηκεῖν· ὁ μὲν γὰρ, τὸ ἀπειρον ὅλον
φασὶν· ὁ δὲ, τὸ ὅλον πεπεραῖσθαι, * Μεσσῶν ἰ-
σοπαλές· οὐ γὰρ ὡς λίον λίον ἐστὶ σὺν ἀπείρῳ,
ὅτι τὸ πᾶν ἐστὶν ὅλον τὸ ἀπειρον.

Parmeni-
des τὸ ὅ-
λον εἶπε
αὐτὸν
ἐκείνου
ἐκείνου
ἐκείνου
ἐκείνου
ἐκείνου
ἐκείνου
ἐκείνου
ἐκείνου

Quale sit infinitum.

CETERUM hinc sumunt excellentiam
illam infiniti, Quod omnia conti-
net: &, Quod in se vniuersum habet: C
quoniam habet similitudinem quandam
cum toto. 2 Infinitum enim est perfe-
ctionis magnitudinis materia.

3 Et potestate totum, actu autem mi-
nimè. 4 Diuiduum autem detractione,
& inuersa adiectione. 5 Totum verò, &
finitum, non per se, sed per aliud.

6 Neque continet, sed continetur,
quatenus est infinitum.

7 Ideoque est ignotum, quia infinitum
materia namque formam non habet.

8 Quare perspicuum est, infinitum po-
tius habere rationem partis, quàm to-
tius. nam materia est pars totius, ut æ-
neæ statuz. 9 Ceterum si magnum &
paruum continet in sensibilibus & in-
telligibilibus; oportet id continere intel-
ligibilia: sed absurdum est, & impossi-
bile, id quod est ignotum & infinitum,
continere ac definire.

Cap. X.

ΕΓΕΙΝ ἐστὶν ὅτι γε λαμβάνοις πᾶν ὅ-
λον, καὶ τὸ πᾶν ἐστὶν αὐτὸ ἐκείνου, ὅτι τὸ ἐκείνου
πᾶν ὁμοιότητα ἐστὶν ὅλον. 2 Εἰ γὰρ τὸ ἀπει-
ρον, τὸς τὸ μέγεθος τελειότητος ὕλη.

3 Καὶ τὸ διωκόμενον ὅλον, ἐπελεχία δὲ οὐ.

4 Διαμετρεῖται δὲ, ὅτι τὸ πᾶν κατὰ τὴν ἐκείνου
πᾶν ἀντιστραμμένον πᾶν ἐστὶν.

5 Ὅλον δὲ καὶ πεπερασμένον, ἐκείνου αὐτὸ,
ἀλλὰ κατ' ἄλλο.

6 Καὶ ὅτι ἐκείνου, ἀλλὰ ἐκείνου, ὅτι ἀπει-
ρον. 7 Διὸ καὶ ἀγνοῦν, ὅτι ἀπειρον· εἶδος
γὰρ οὐκ ἔχει ὕλη.

8 Ὡς τε φανερόν, ὅτι μάλλον ἐκείνου λό-
γον τὸ ἀπειρον, ὅτι ἐκείνου· μέγεθος γὰρ ὕλη τὸ
ὅλον, ὡς τὸ ὅλον ὅτι χαλκὸς ὅτι χαλκοῦ ἀνδριάντες.

9 Ἐπὶ εἰς ἐκείνου ἐκείνου τὸς ἐκείνου καὶ ἐκείνου
τὸς ἐκείνου τὸ μέγεθος ἐκείνου τὸ μικρόν, ἐκείνου ἐκείνου
πᾶν ἐκείνου ἀποποιεῖται καὶ ἀδυνάτον, τὸ ἀγνοῦν
καὶ τὸ ἀγνοῦν ἐκείνου καὶ οὐκ ἔστιν.

Quotuplex sit infinitum

I.A.N verò hoc rationi consentaneum
accidit, ut adiectione infinitum non
ita esse videatur, ut omnem magni-
tudinem superet: diuisione autem sit.
ut enim materia intus continetur, ita e-
tiam infinitum: forma autem continet.

2 Illud quoque, rationi consentaneum
euenit, ut in numero versùs minimum
sit terminus: progrediendo autem ad plu-
ra, semper omnis multitudo superetur.

Tom. I.

Cap. XI.

ΚΑΤΑ λόγον δὲ συμβαίνει ἐκείνου τὸ ἐκείνου
ἐκείνου, ὡς μὴ ἐκείνου δοκεῖν ἀπειρον οὕτως,
ὡς τε πᾶν τὸς ἐκείνου μέγεθος· ὅτι πᾶν
διαμετρεῖται δὲ εἶναι. ἐκείνου γὰρ ὡς ἐκείνου
ἐκείνου, ἐκείνου ἀπειρον ἐκείνου δὲ τὸ εἶδος.

2 Εὐλόγως δὲ ἐκείνου, ἐκείνου τὸς ἐκείνου
ἐκείνου ὅτι τὸ ἐκείνου πᾶν· ὅτι δὲ τὸ
πᾶν, αἰεὶ πᾶν τὸς ἐκείνου ἀπείρῳ.

Τε

ἔστι δὲ τῶν μεγάλων τινὲς αἰτίον· ὅτι μὴ γὰρ ὅ A
ἐλαττον, πλεονὲς ὑπερβαίνει μεγέθους· ὅτι ὅ
τὸ μείζον, μὴ εἶναι μέγεθος ἀπειρον.

3 Αἰτίον δὲ, ὅτι ὅ ἐν ὅτιν ἀδιαίρετον, ὅτι
ἀπὸ ἐν ἡ, οἷον ἀνθρώπος, εἰς ἀνθρώπος, καὶ οὐ

Sic legendum hoc
est, μὴ αἰτίον
παύει. vul-
gὸ ἰσὺς π.
alii ἰα,
παύει, per-
petuam v-
tuntque.

πολλοί· ὁ δὲ ἀριθμὸς ὅτιν * εἶνα πλείων, καὶ
ποσὴ αἰτία· ὥστε αἰάγκη εἰῶναι ὅτι ὅ ἀ-
διαίρετον· πὰ γὰρ δύο καὶ τρία πρῶτον μα-
θόνματ' ὅτιν· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ὁμῶν ἀριθμῶν
ἐκαστος. 4 Ἐπὶ ὅτι πλεονὲς αἰεὶ ὅτιν ὅτιν αἰ-
πειρον γὰρ αἰ διχοτομία τῶ μεγέθους· ὥστε
διυάμει μὴ ὅτιν, ἐνερμία δ' ὅ· ἀλλ' αἰεὶ
ὑπερβάλλει ὅ λαμβανόμενον, πλεονὲς ὅ-
εισμένον πλεονὲς· ἀλλ' ὅ γινώσκων ὅ ἀριθμὸς
ὅτιν τῆς διχοτομίας, ὅτιν μὴ εἶναι ἀπειρία,
ἀλλὰ γὰρ, ὥστε καὶ ὅ γινώσκων καὶ ὅ ἀριθμὸς τῶ
γινώσκων.

5 Ἐπὶ δὲ τῶν μεγάλων, τινὲς αἰτίον ὅτιν· καὶ
διαίρεται μὴ γὰρ εἰς ἀπειρον ὅ σίμωχης· ὅτι
δὲ ὅ μείζον ὅτιν εἰς ἀπειρον ὅτιν γὰρ ὅτιν
χέτω διυάμει εἶναι, ὅ ἐνερμία ἐνδεχέτω ὅ
σὺν ὅτιν· ὥστε ἐπὶ ἀπειρον οὐδὲν ὅτιν μέγε-
θος αἰάπτον, ὅτιν ἐνδεχέτω πλεονὲς ὑπερβο-
λῶν εἶναι ὅεισμένον μεγέθους· εἶναι γὰρ αἰ πὶ ὅ
ὑπερβολὴ μείζον.

6 Τὸ δ' ἀπείρον, ὅ γινώσκων ἐν κινήσει, ὅ μα-
γέθους, καὶ γινώσκων, ὥστε καὶ μία τῆς φύσεως, ἀλλὰ ὅ
ὑπερβολὴ λέγεται καὶ ὅ πλεονέτει. οἷον, κινήσεις
μὴ, ὅτι πλεονέτει ὅ μέγεθος, ἐφ' ὅ κινεῖται,
εἶναι ἀλλοιοῦν, εἶναι αὐξάνεται· ὅ γινώσκων δὲ ὅτιν
τῶ κινήσει.

7 Νῦν μὴ οὐ γινώσκων πύτοις, ὅτιν δὲ
πλεονέτει λέγειν, καὶ πὶ ὅτιν ἐκαστος, ὅ δὲ ὅτι
πλεονέτει μέγεθος εἰς μέγεθος διαίρετον.

8 Οὐκ αἰάπτον δὲ ὅ λόγος ὅτιν ὅτιν μα-
θηματικοὶ τῶ γινώσκων, αἰάπτον ὅτιν
ὅ ἀπείρον, ὥστε ἐνερμία εἶναι ὅτιν τῶ αὐ-
ξήσει, ὥστε ἀδιεξίτητον ὅτιν γὰρ τῶ διότιν
τῶ ἀπείρου, ὅτιν γινώσκων, ἀλλὰ μόνον εἶναι,
ὅτιν δὲ βύλων, πεπλεγμένον· πλεονέτει δὲ
μεγέθους μέγεθος τῶ αὐτὸν ὅτιν πεπλεγμένον λό-
γον ὅπληκον μὴ μέγεθος ὅτιν ὥστε πλεονέτει
μὴ ὅ διότιν ἐκείνους, ὅτιν δὲ ὅτιν ὅτιν
ὅτιν πλεονέτει εἶναι μεγέθους.

A in magnitudinibus verò contrarium sit :
nam in *progressu* ad minimum omnis ma-
gnitudo superatur : in *progressu* autem ad
maius, non est magnitudo infinita. 3 Cau-
sa verò est : quia vnum individuum, quid-
quid vnum sit. vt homo est vnus homo,
non multi. numerus autem est plura vno,
& quanta quædam. quapropter necesse
est, in individuo consistere. duo namque
aut tria sunt nomina paronyma : itidem-
que quilibet alius numerus. 4 Id autem
versus quod plus est, progredienti semper
licet intelligere : quoniam infinitæ sunt

B bipartitæ diuisiones magnitudinis. quo-
circa potestate quidem est, actu verò mi-
nimè ; sed semper, quod sumitur, supe-
rat omnem definitam multitudinem. ve-
rùm hic numerus non est separatus à bi-
partita illa diuisione, neque manet illa
infinitas : sed fit, vt & tempus, & nu-
merus temporis. 5 In magnitudinibus au-
tem contrarium est : & continuum diui-
ditur quidem in infinita : progrediendo
autem ad id quod est maius, non est in-
finitum. quantum enim potest esse pote-
state, tantum potest etiam esse actu. qua-
re cum nulla magnitudo sensibilis sit infi-
nita ; fieri non potest vt superetur omnis
finita magnitudo. esset enim aliquid caelo
maius. 6 Iam verò infinitum non est
idem in motu, & magnitudine, & tem-
pore, quasi vna quædam natura : sed
posterius dicitur ratione prioris. vt mo-
tus dicitur, quia prius est magnitudo, in
qua mouetur, aut variatur, aut auge-
tur. tempus autem propter motum.

E 7 Nunc igitur his vtitur. posterius au-
tem dicere conabimur, & quid vnum-
quodque sit, & cur omnis magnitudo in
magnitudines sit diuisa. 8 Porro hæc dis-
putatio non aufert inspectionem mathe-
maticis, dum tollit infinitum sic esse, vt
actu sit accretione, quasi pertransiri non
possit. neque enim mathematici nunc e-
gent infinito, neque vtuntur : sed tan-
tūm *sumunt*, finitam esse quantamcumque
velint. licet autem eadem ratione, qua
maximam magnitudinem, diuidere quan-
tulamcumque aliam magnitudinem. qua-
re ad hoc vt illo modo demonstraretur, ni-
hil referet : esse autem *infinitum*, in iis ma-
gnitudinibus reperietur quæ sunt.

Cap. XIII.

Εἰ δὲ πὰ αἰτία διήρηται τετραχῶς, φα-
νερὸν ὅτι ὥς ὅτιν ὅ ἀπείρον αἰτίον ὅτιν.

Ad quod causa genus referatur infinitum.

Q Via verò causæ diuiduntur quadri-
fariam : patet infinitum esse causam vt
materiam.

2 Et essentiam eius esse priuationem. Continuum autem & sensibile esse id quod per se subest. 3 Sed & omnes alii videntur uti infinito, tamquam materia. 4 Ideoque absurdum est, ipsum facere id quod continet, non quod continetur.

Solutio rationum capite quinto adductarum, quibus videbatur probari infinitum actu.

Reliquum est, ut percurramus rationes, propter quas infinitum esse videtur non tantum potestate, sed etiam ut definitum. nam partim non sunt necessariae, partim eis occurri potest aliis quibusdam veris modis. 2 Neque enim ut generatio non deficiat, necesse est actu infinitum esse corpus sensibile: quia potest alterius interitus esse alterius generatio, cum vniuersum sit finitum. 3 Praeterea tangere, & finitum esse, differunt. illud enim ad aliquid refertur, & in Graeca lingua alicuius esse dicitur, (quodcumque enim tangit, αὐτῷ τὸν, id est, tangit rem aliquam,) & alicui finito accidit. quod autem finitum est, non refertur ad aliquid. nec quamvis rem tangere quaevis potest. 4 Cogitationi autem credere absurdum est. non est enim exuperantia & defectio in re, sed in cogitatione. Vnumquemque enim nostrum posset aliquis cogitare multiplo quam sit maiorem, infinite augens. non ideo tamen excedit aliquis urbem: aut est tali magnitudine praeditus, quam habemus: quia sic quispiam cogitat: sed quia est: hoc autem accidit. 5 Tempus verò & motus infinita sunt, nec non intellectio, non permanente eo quod sumitur. 6 Sed magnitudo neque decrectione, neque accretione quae in cogitatione constat, infinita est. 7 Verum de infinito, quomodo sit, & quomodo non sit, & quid sit, dictum est.

Tom. I.

Α 2 Καὶ ὅτι, ὁ μὲν εἶναι αὐτὴν εἰρησὶς ἐστὶ. ὁ δὲ καὶ αὐτὸ ὑποκείμενον. ὁ συνεχὴς καὶ αἰσθητός. 3 Φαίνεται δὲ πᾶσι τῶν ἄλλων ὅτι ἡ ζωὴ μὲν τῶν ἀπείρων. 4 Διότι ἀπὸ πᾶν ὁ πειρὸν ποιεῖ αὐτὸ, ἀλλὰ μὴ ὁ πειρὸν μόνον.

Cap. XIII.

ΛΟΙΠΟΝ δὲ ἐπελθεῖν, καὶ οἷς λόγοις ὁ ἀπείρων εἶναι δοκεῖ, ὃ μόνον δυναμείῃ. ἀλλ' ὡς ἀφωρισμένον. πρὸ μὲν γὰρ ἐστὶ αὐτῶν οἷα ἀναγκάσια, πρὸ δ' ἔχει τινὰς ἀληθεῖς ἐπεὶ αὐτὴ ἀπομυθήσεται. 2 Οὐτε γὰρ, ἵνα ἡ γῆ οὐ μὴ ὑπερλίτη, ἀναγκάσιον συνέργειαν ἀπείρων εἶναι σῶμα αἰσθητὸν ἐνδεχέσθαι γὰρ πλεονάζειν φθορᾷ, γῆ οὐ μὴ ὑπερλίτη εἶναι, πεπερασμένου ὄντος τῆς πᾶντος. 3 Ἐπὶ, τὸ ἀπολεῖσθαι ἢ τὸ περᾶν αἶσθαι, ἐπεὶ τὸ μὲν γὰρ περὶ ἡ καὶ τινός. ἀπείρη γὰρ πᾶν πῆος, καὶ ἡ πεπερασμένη τινὶ συμβέβηκε. τὸ δὲ πεπερασμένον, ὃ περὶ πῆος, ὃ δ' ἀπολεῖσθαι τῶν τυχόντων τῆς τυχόντος ἐστὶ. 4 Τὸ δὲ τῆς νοήσεως πῆος ἀπείρη, ἀπείρη. ὃ γὰρ ἐπὶ τῆς περᾶντος ἢ ὑπορῶν καὶ ἢ ἐλλείψεως, ἀλλ' ἐπὶ τῆς νοήσεως ἕκαστον γὰρ αὐτὸ ἡμῶν νοήσας πῆος πολλαπλάσιον αὐτῷ ἀδυνάτως ἀπείρη. ἀλλ' ὃ δὲ τῆς ἐξω τῆς αἰσθῆς πῆος ἐστὶν, ἢ τῆς τηλικούτης μεγέθους ὅτι χορῶν, ὅτι νοήσας πῆος. ἀλλ' ὃ ἐστὶν τῆς δὲ συμβέβηκεν. 5 Ὁ δὲ χρόνος καὶ ἡ κίνησις, ἀπείρη ἐστὶ, καὶ ἢ νοήσις, ὃ καὶ ὑποκείμενον ὃ λαμβανόμενον. 6 Μεγέθους γὰρ, οὐτε τῆς καθαρῆς, ὃτε τῆς νοήσεως αὐξήσεως ἐστὶν ἀπείρη. 7 Ἀλλὰ πᾶν μὲν τῆς ἀπείρου πῆος ἐστὶ, καὶ πῶς οἷα ἐστὶ, ὃ πῆος ἐστὶν, εἰρηται.

Te ij



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ,
 ἢ περὶ φυσικῶν δόξαν, τὸ Δ'.

ARISTOTELIS NATURALIS AVSCULTATIONIS

SEV,

DE NATURALIBVS PRINCIPIIS,

LIBER IV.

DE LOCO.

TRACTATVS I.

Agendum esse de loco.

Cap. I.



ΜΟΙΩΣ Δ' ἀνάγ- Α
 κα καὶ περὶ τόπου τῶν
 φυσικῶν, ὡς περὶ τῶν
 ἀπείρου, γινώσκοντες, εἰ
 ἔστιν ἢ μὴ, καὶ πῶς ἔστι
 καὶ ἔστι. 2 Τὰ τε γὰρ
 οἷα καὶ πῶς ὑπολαμβάνου-
 μεν.

καὶ οἷον ὅτι) πῶς γὰρ μὴ ὅτι, ὡς δὲ καὶ οἷον ὅτι).
 πῶς γὰρ ὅτι καὶ ἀνάγκη, ἢ σφίγγει;

Eudemius
 περὶ τὴν λε-
 gebat, non
 καὶ.

3 Καὶ τῆς κινήσεως ἢ * κινήσεως καὶ κινήσεως
 εἰσπράττει, καὶ τὴν κινήσεως, ὡς καὶ οἷον ὅτι).
 4 Ἐχοντες δὲ πολλὰς ἀπορίας· τί ποτὶ ὅτι ὁ τό-
 πος· ὡς γὰρ τῶν φαινομένων θεωροῦσιν ὅτι ἀ-
 πείρου τῶν ἀρχόντων. 5 Ἐπὶ δ' ὡς ὅτι ὅτι
 καὶ οἷον ὅτι) τῶν ἀλλων, ὡς περὶ τῶν
 καὶ οἷον ὅτι) τῶν ἀλλων, ὡς περὶ τῶν



IMILITER necesse
 est etiam de loco, ut
 de infinito, physi-
 cum nosse, an sit nec
 ne, & quomodo sit,
 & quid sit. 2 Om-
 nes enim existimant,
 ea quæ sunt, alicu-
 bi esse. etenim non ens nullibi est. ubi
 namque est hircocerus, aut sphinx? Et
 motus ille, qui est maximè communis &
 maximè proprius, secundum locum est,
 quem vocamus lationem.

Existunt autem multæ dubitationes,
 quid tandem sit locus. non enim idem vi-
 detur dispicientibus, ex iis omnibus quæ
 insunt. 5 Præterea nihil habemus ab aliis
 de eo vel dubitatum, vel expositum.

An sit locus. ●

Cap. II.

ΟΤΙ μὲν οὖν ὅτι ὁ τόπος, ἀνάγκη δὲ
 λον ὅτι) ἐκ τῆς ἀντιμεταστάσεως· ὅ-
 ποι γὰρ ὅτι νῦν ὕδωρ, καὶ οἷον ὅτι) ἐξελθόντες
 ὡς περὶ τῶν ἀγγείων, πάλιν αἷρ ἐκτείνοντες ὅτι δὲ
 αὐτὸν τόπον τῶν ἀλλων τῶν σωματικῶν κατέχει.

Locum igitur esse, videtur con-
 stare ex mutatione quæ vicissim
 fit. ubi namque nunc aqua, hic
 ea exeunte ut ex vase, rursus aer
 inerit: quandoque verò hunc ipsum
 locum aliquod aliud corpus occupat.

hoc ergo videtur esse diuersum ab his A
omnibus quæ ingrediuntur & mutantur.
nam in quo loco nunc est aer, antea in
eo aqua erat. quare patet, locum & re-
ceptaculum esse quiddam ab vtrisque di-
uersum, in quod, & ex quo sunt muta-
ta. 2 Præterea lationes naturalium &
simplicium corporum, ut ignis & ter-
re & aliorum eiusmodi, non solum
declarant locum esse aliquid, sed &
habere vim quandam. vnumquodque
enim fertur in suum locum, nisi pro-
hibeatur: aliud quidem, sursum: a-
liud verò, deorsum. hæc autem sunt
loci partes ac species: superum *σημα*,
& inferum, & sex dimensionum reliquæ.
3 Talia verò sunt, non tantum quod ad
nos, nempe dextrum & sinistrum, & su-
perum & inferum: quia nobis non sem-
per idem est, sed secundum positionem
fit, pro ut nos conuenimur. vnde idem
sæpe est dextrum & sinistrum, & supe-
rum & inferum, & ante & retrò. in
natura verò vnumquodque seorsum est
definitum. non enim quoduis est supe-
rum, sed quod fertur ignis, & corpus
leue: itidemque non quoduis est infe-
rum, sed quod *feruntur* quæ habent pon-
dus, ac terrestria: quasi hæc non tan-
tum positione differant, sed etiam facul-
tate. 4 Declarant hæc etiam res mathema-
ticæ. cum enim non sint in loco, tamen
positione quadam, quæ ad nos *refertur*,
habent dextrum & sinistrum: adeo ut so-
lum intelligatur earum positio, cum non
habeant natura hæc singula. 5 Præterea
qui dicunt esse inane, *hi* locum esse in-
quiunt: quandoquidem inane est locus
corpore priuatus. 6 Locum igitur esse a-
liquid præter corpora, & omne corpus
sensibile esse in loco, ex his possit aliquis
existimare. 7 Videri etiam potest He-
siodus rectè dicere, qui Chaos primum
fecit: inquit enim,

*Omnium primum Chaos
factum est: sed postea*

Terra lato pectore pradisa:

quasi oporteat primum subesse entibus
receptaculum: propterea quod putauit, ut
multi, omnia esse alicubi & in loco. Si
verò est tale, admirabilis quædam erit
loci vis, & omnium prima. id enim, si-
ne quo nihil aliud est, ipsum verò est si-
ne aliis, necesse est esse primum. locus
namque non perit, iis intereuntibus quæ
in ipso sunt.

τὸ δὲ τῆς ἐγγυλομένης καὶ μεταβαλλόμενης,
ἐπεὶ πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ δοκεῖ εἶναι ὡς αἰὲρ ὅτι νῦν,
ὕδωρ ἐν αὐτῇ παρ' ἑτέρῳ ὡς ὥστε δὴλον, ὡς
ὡς ὁ τόπος τῆς ἡ γὰρ, ἐπεὶ ἀμφοῖν, εἰς
αὐτὴν ἐξ ἧς μετέβαλλον. 2. Ἐπὶ δὲ καὶ αἱ φο-
ρεαὶ τῆς φυσικῆς σωμάτων καὶ ἀπλῶν, οἷον πυ-
ρός, & γῆς, & τῆς τοιούτης, οὐ μόνον *ἡλ*
οἱ ὅτι ὅτι τὸ τόπος, ἀλλ' ὅτι ἐξ αὐτῆς πᾶν
ναμιν. φέρεται γὰρ ἕκαστος εἰς τὸ αὐτὸν τόπον,
μὴ καλυπόμενον. ὁ μὲν αἰὲρ, ὅς ἐστι κατὰ τὸ
παρ' ὅτι τὸν μέρη καὶ εἶδη, τὸ, τε αἰὲρ καὶ ὁ
κατὰ, καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς ἐξ ἀφ' ἑαυτῶν.
3. Ἐστὶ δὲ τὰ πᾶντα οὐ μόνον ὡς ἡμᾶς,
ὁ δὲ δὲ τὸ ἄριστερον, καὶ τὸ αἰὲρ καὶ τὸ κα-
τὰ (ἡμῖν γὰρ οὐκ αἰεὶ τὸ αἰὲρ, ἀλλὰ καὶ τὸ
γῆς, ὅπως αὐτὸς φασὶν, γινώσκοντες ὅτι παρὰ
πολλὰς δὲ δὲ καὶ ἀριστερόν ἐστι, καὶ αἰὲρ καὶ
κατὰ, & ὡς αὐτὸν καὶ ὅπως αὐτὸν.) εἰ δὲ τῆς φύσεως
διώκεται καὶ ἕκαστος. ὁ γὰρ αἰὲρ ἐπὶ τῆς
αἰὲρ ἐστὶν, ἀλλ' ὅπου φέρεται ὁ πῦρ, & τὸ ὡς
φονὸς οὐκ αἰὲρ καὶ τὸ κατὰ, οὐχ ὅτι ἐπὶ τῆς
ἀλλ' ὅτι τὰ ἕχοντα βάρος, & τὰ γενέσθαι, ὡς
οὐ τῆς φύσεως ἀφ' ἑαυτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ δι-
νάμει. 4. Δηλοῖ δὲ καὶ τὰ μαθηματικὰ.
οἷον ὅτι γὰρ εἰ τὸ πᾶν, ὅπως καὶ τὸ πᾶν ἡμῶν
τὸ ὡς ἡμᾶς, ἐξ αὐτῆς καὶ ἀριστερόν.
ὡς τε μόνον νοεῖσθαι αὐτὸν τὸ γῆς, οἷον
ἐξ αὐτῆς φύσεως τοῦ αἰὲρ ἕκαστος. 5. Ἐπὶ, οἷον τὸ κα-
τὰ φασὶν οἷον, τὸ πᾶν λέγειται τὸ γὰρ κατὰ,
τόπος αἰὲρ εἶναι ἐρημικὸς σώματος. 6. Ὅτι μὲν
αἰὲρ ἐστὶ τὸ τόπος καὶ τὰ σώματα, καὶ πᾶν
σῶμα ἀσθενὲς ὡς αὐτὸν, ἀφ' ἑαυτῶν δὲ ὡς
καταβάσει. 7. Δέξαι δὲ αἰὲρ καὶ ἡσθ-
δὲ ὅπως λέγει, πᾶν τὸ ὡς τὸ κατὰ
λέγει γὰρ,

Πάντων μὲν πρῶτα χάος

ἦν, αὐτὰρ ἔπειτα

Γαῖα διρυγερὸς.

ὡς δὲ τὸν πρῶτον ἀπ' αὐτῆς καὶ τὸν οὐρανόν,
ἀφ' ὅτου τοῖς οἷον, ὡς αὐτὸς οἱ πολλοὶ, πᾶν τὸ
πᾶν, καὶ εἰ τὸ πᾶν εἶδ' ὅτι τὸ πᾶν, γαυμάτῃ
ἧς αὐτὸ εἶναι τὸ πᾶν διωκόμεν, καὶ ὡς τὸ
πᾶν τὸν οὐρανόν. οὐ γὰρ αὐτὸ τῆς ἄλλων οὐρανόν ἐστίν,
ἐκείνο δὲ αὐτὸ τῆς ἄλλων, ἀνάγκη πρῶτον
εἶναι. ὁ γὰρ ἀπὸ τῆς οὐρανός, τῆς εἰς αὐτὴν
φθιγγόμενον.

In Theod-
nia.

Dubitationes de quidditate seu genere loci.

Cap. III.

ΟΥ μὲν δὴν ἔχει διπλοῦν, εἴ ἐστι, πῶς ἔστι· πότερον ὅτις σώματος, ἢ
 2. Διαστήματα μὲν οὖν ἔχει πλάτος, μήκος, καὶ βάθος, οἷς εἰσέταται
 3. Εἰ εἴη ὅτι σώματος τόπος καὶ χωρὶς δι-
 λονότι καὶ ὑπερφανείας, καὶ τῶν λοιπῶν περὶ-
 4. Τί γὰρ αὖ ποτε καὶ χιλι-
 5. Εἰ δὲ, καὶ αὐτὸς εἴ ἐστι πῶς ὄν-
 6. Εἰ δὲ, καὶ αὐτὸς εἴ ἐστι πῶς ὄν-
 7. Εἰ δὲ, καὶ αὐτὸς εἴ ἐστι πῶς ὄν-
 8. Δια μὲν οὖν τούτων, οὐ μόνον πῶς ὄν,
 ἀλλὰ καὶ εἴ ἐστιν, ἀπορροῖ ἀναγκαῖον.

π. ἀντὶ δὲ
 ἀντὶ

Verum enimvero existit dubitatio, si
 locus est, quid sit, utrum motus
 quidam corporis, an alia quidam na-
 tura. primum namque ipse genus est
 querendum. 2. Sanè dimensiones tres
 habet, longitudinem, & latitudinem,
 & altitudinem, quibus omne corpus de-
 finitur: impossibile tamen est locum ef-
 se corpus, propterea quod in eodem ef-
 sent duo corpora. 3. Præterea si corporis
 est locus & receptaculum; patet, etiam
 superficiem esse, ac reliquorum termino-
 rum. eadem namque ratio continet. V-
 bi namque prius erant planities aquæ,
 rursus erunt planities aëris. Atqui diffe-
 rentiam nullam habemus puncti & loci
 puncti. quare si non est locus ab hoc di-
 versus, nec ab ullo alio diversus erit, nec
 locus est aliquid præter hæc singula.
 4. Quid enim tandem possumus ponere
 locum esse? quia, cum talem habeat na-
 turam, neque potest esse elementum,
 neque constare ex elementis aut corpo-
 reis aut incorporeis: nam magnitudinem
 quidem habet, sed non est corpus ullum,
 elementa verò corporum sensibilibus sunt
 corpora: ex elementis autem intelligibi-
 libus nulla magnitudo fit. 4. Præterea
 quomobrem ponat aliquis locum esse en-
 tibus causam? nulla enim quatuor cau-
 sarum ipsi inest: quia nec est ut entium
 materia, (quandoquidem ex eo nil con-
 stat,) nec ut rerum forma & ratio, nec
 ut finis, nec entia movet. 6. Præterea
 & ipse locus, si est aliquod ens, ubi e-
 rit? Zenonis enim dubitatio rationem
 aliquam querit: quia si omne ens est in
 loco; patet, etiam loci locum fore: atque
 hoc in infinitum progreditur.
 7. Præterea si quemadmodum omne cor-
 pus inest loco, ita etiam in omni loco est cor-
 pus: quomodo igitur dicemus de iis quæ
 augentur? necesse enim ex his est, co-
 rum locum simul augeri, si locus neque
 minor neque maior est qualibet re lo-
 cata.
 8. Ex his igitur non solum quid sit, sed
 etiam an sit, dubitare necesse est.

An locus sit materia & forma.

Cap. VIII.

Cum autem aliquid per se, aliquid per aliud dicatur; locus quoque alius est communis, in quo sunt omnia corpora; alius proprius, in quo primo aliquid est. Verbi gratia, tu nunc es in caelo, quia es in aëre: hic autem est in caelo: & in aëre es, quia es in terra; similiterque in hac es, quia es in hoc loco, qui nihil aliud continet quam te. 2 Si igitur locus est id quod primum continet unumquodque corpus; utique erit terminus. quare locus videtur esse forma & species cuiusque rei: quo definitur magnitudo, & magnitudinis materia. hic enim est cuiusque rei terminus. Ergo iis qui ita considerant, locus est cuiusque rei species. 3 Quatenus autem locus videtur esse intervallum magnitudinis, est posita materia. hoc enim est diversum à magnitudine: atque hoc est quod continetur, ac definitur à forma, ut à planitie & termino: tale autem est materia, & quod interminatum est. cum enim terminus & affectiones globi detrahet fuerint: nihil relinquitur præter materiam. 4 Idcirco etiam Plato in Timæo materiam & receptaculum ait idem esse. quod enim vim habet recipiendi, ac receptaculum, ait esse unum & idem. Cum autem alio modo ibi appelleret id quod habet vim recipiendi, & alio modo in iis quæ vocantur dogmata non scripta; tamen locum & receptaculum pronunciauit esse idem: nam omnes quidem inquirunt locum esse aliquid, sed quid sit, hic solus dicere est aggressus. 5 Merito autem, si quis ex his rem consideret, difficile esse videbitur cognoscere quid sit locus: siquidem est horum alterutrum, id est, siue materia, siue forma. nam alioqui altissimam hæc habent inspectionem: nec facile est ea cognoscere à se inuicem se iuncta. 6 At verò impossibile esse, ut locus sit horum alterutrum, non difficile est videre. forma namque & materia non se iunguntur à re. locus autem se iungi potest: in quo enim modo erat aër, in eum rursus aqua, (ut dicimus,) ingreditur, vicissim facta translatione aëris & aquæ, & similiter aliorum corporum. 7 Quocirca locus nec est pars, nec habitus, sed est separabilis à quaque re.

ΕΓΕΙ ΔΕ, ὁ μὲν καὶ αὐτὸν, ὁ δὲ κατ' ἄλλο λέγεται· ὁ τὸπος ὁ μὲν κοινὸς, ἐν ᾧ ἀπὸρῶντα τὰ σώματα ὄντι· ὁ δὲ ἰδίος, ἐν ᾧ * ὡρθὸς λέγεται, οἷον σὺν ἡμῶν ἐν τῷ ἕρῳ· ὅτι ἐν τῷ αἰέρι· ὅτι δ' ἐν τῷ ἕρῳ, καὶ ἐν τῷ αἰέρι, ὅτι ἐν τῇ γῇ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταύτῃ, ὅτι ἐν τῷ δὲ τῷ τόπῳ, ὅς τις ἐξ ἑδὲν πλέον, ἢ σί. 2 Εἰ δὲ ὄντι ὁ τὸπος ὡρθὸν ὡς ἐκαστὸν ἐκαστὸν τῶν σωμάτων, ὡς αἱ εἶναι. ὥστε δόξαι αὐτὸν εἶδος καὶ ἢ μορφήν ἐκαστοῦ, ὁ τὸπος εἶ, ὃ οὐκ εἶναι ὁ μέγας, καὶ ἢ ὕλη ἢ τῶν μεγάλων· τῶν γὰρ ἐκαστοῦ πέρατος. οὕτω μὲν οὕτω σκοποῦσιν, ὁ τὸπος ὁ ἐκαστοῦ εἶδος ὄντι. 3 Ἡ δὲ δακτύλῳ τὸπος εἶ, ὁ ἀφ' ἑσθ' ἡμετέροις, ἢ ὕλη· τῶν γὰρ ἑτέρων τῶν μεγάλων· τῶν δ' ὄντι ὁ ὡς ἐκαστοῦ ὡς τῶν εἶδος ἐν ὡς ἐκαστοῦ, οἷον, ὡς ἐκαστοῦ καὶ πέρατος· ἐστὶ δὲ τοιοῦτον ἢ ὕλη ἐν ὡς ἐκαστοῦ· ὅταν γὰρ ἀφαιρεθῇ ὁ πέρατος, καὶ πᾶσι τῶν σφαιρῶν, λείπεται ὡς ἐκαστοῦ τῶν ὕλων. 4 Διὸ καὶ ὁ Πλάτων τῶν ὕλων ἐν τῶν χωρῶν ὁ αὐτὸς φησὶν εἶ, ἐν τῷ Τιμῳ· ὁ γὰρ μεταληπτικὸς καὶ τῶν χωρῶν ἐν ἐν ταύτῃ. ἄλλοι δὲ ἔρπον ἐκαστὸν λέγοντες ὁ μεταληπτικὸς, καὶ ἐν τοῖς λεγόμενοις ἀρχαῖοις δόγμασιν, ὅμως τὸ τὸπον καὶ τῶν χωρῶν ὁ αὐτὸς ἀπεφῆναι. λέγουσι μὲν γὰρ ἀπὸρῶντες εἶ, τί τὸν τὸπον· τί δ' ὄντι, ὅτι μόνος ἐπεχειρήσει εἰπεῖν. 5 Εἰκότως δὲ ἐκαστοῦ τῶν σκοποῦσιν δόξαι αὐτὸν εἶ, χαλεπὸν γνωρίζαι, τί ὄντι ὁ τὸπος, εἴτε τούτων ὅποτερῳ ὄντι, εἴτε ὕλη, εἴτε ὁ εἶδος· ἄλλως τε γὰρ τῶν ἀκροτάτων ἐκαστὸν ἡσ, καὶ χωρὶς ἀλλήλων ὡς ῥαδὸν αὐτὰ γνωρίζειν. ἀλλὰ μὲν ὅτι γὰρ ἀδυνάτον ὅποτερῳ τούτων εἶ, τὸν τὸπον, ὡς χαλεπὸν ἰδεῖν· ὁ μὲν γὰρ εἶδος καὶ ἢ ὕλη, οὐ χωρίζεται τῶν ὡς ἐκαστοῦ τῶν δὲ τὸπον, ἐνδέχεται· ἐν ᾧ γὰρ ἀπὸρῶν, ἐν ταύτῃ πάλιν ὕδωρ, ὡς φανερὸν, γὰρ, αἰτήματα μὲν ἀλλήλοις τῶν τε αἰέρος ἐν ὡς ἐκαστοῦ, ἐν τῶν ἄλλων σωμάτων ὁμοίως. 7 Ὡς περ, ὅτι μόνος, ὅτι ἐξῆς, ἀλλὰ χωρὶς ὁ τὸπος ὄντι ἐκαστοῦ.

Τε ιιij

8 Καὶ γὰρ δοκεῖ τοιοῦτος ἢ εἶναι ὁ τόπος, εἴ
 ὅτι ἀγγεῖον· ἐστὶ γὰρ ὅτι ἀγγεῖον, τόπος μετα-
 φορικῆς· ὅτι γὰρ ἀγγεῖον, εἰσὶν τὰ περὶ
 γματὸς ὅτιν. 9 Ἡ μὲν οὖν χειρὸς ὅτι τὸ
 περὶ γματος, αὐτὴ μὲν οὖν οὐκ ἐστὶ ὁ εἶδος· ἡ
 δὲ περὶ γματος, αὐτὴ ἑτέρως πᾶς ὕλης. 10 Δο-
 κεῖ δὲ αἰεὶ ὅτιν· πού αὖτε τι εἶναι, καὶ ἑτέρως
 ἢ ἐκ τῶν αὐτῶν. 11 Πλάτωνι μὲντοι λεκτέον,
 εἰ δὲ περὶ γματος εἰπεῖν, ἀλλὰ ἢ οὐκ ἐστὶν τὸ
 πᾶσι εἶδη καὶ οἱ ὄντες, εἴτε ὅτι μετακτι-
 κὸν ὁ τόπος, εἴτε τὸ μέγαλον ἢ τὸ μικρόν· ὅ-
 τος τὸ μέγαλον καὶ τὸ μικρόν· εἴτε τῆς ὕλης καὶ αὐτῆς
 τῆς Τιμῆς γίγνεται. 12 Ἐπὶ, πῶς δὲ φε-
 ροῖτο εἰς τὸ αὐτὸν τόπον, εἰ ὁ τόπος ὡς ἡ ὕλη, ἢ
 ὅτι εἶδος· ἀδύνατον γὰρ οὐ μὴ κινήσῃ, μηδὲ ὅ-
 τι αὐτὸν ἢ κατέσθαι, τόπον εἶναι· ὥστε ζητητέον ἐν
 τοιοῦτοις ὁ τόπος. 13 Εἰ δὲ ἐν αὐτῷ ὁ τόπος,
 (οὐ γὰρ εἴτε ἢ μορφή, ἢ ὕλη,) ἐστὶν ὁ τόπος ἐν
 τῷ πᾶσι μεταβδύει γὰρ αὐτὸν περὶ γματος,
 καὶ κινεῖσθαι, ἢ ὅτι εἶδος, ἢ ὅτι ἀόριστον, οὐκ αὖτε
 ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλὰ ἢ ὅτι περὶ γματος. ὥστε
 τὸν τόπον ἐστὶν τόπος. 14 Ἐπὶ ὅτῳ δὲ ἀέρος
 ὕδωρ ἡμῶνται, ἀπόλωλεν ὁ τόπος· ἢ γὰρ ἐν
 ὅτι αὐτῷ τόπῳ ὁ ἡρόδοτος σῶμα. * ἢς οὖν ἢ
 φθορᾷ. 15 Ἐξ ὧν μὲν τοῖνυν ἀναγκαῖον εἶναι
 τὸν τόπον, ἢ πάλιν ὅτιν ἀπορήσεν αὐτὸς τις αὐτῶν
 περὶ τῆς ὕλης, εἴρηται.

γρ. πᾶσι οὖν
 φθορᾷ.

A 8 Etenim locus tale quidpiam esse vide-
 tur, quale est vas: nam vas est locus
 qui transferri potest: vas autem non est
 pars vili rei. 9 Quatenus igitur est sepa-
 rabilis à re, eatenus non est forma; qua-
 tenus autem continet, eatenus differt à
 materia. 10 Porro semper videtur quod
 est alicubi, & ipsum esse aliquid, & ex-
 tra id esse quiddam ab eo diuersum.

11 Platoni sanè dicendum erat (si oportet
 hoc in excessu dicere, cur formæ &
 numeri non sint in loco: siquidem locus
 est id quod habet vim participandi: siue
 id quod habet vim participandi sit ma-
 gnum & paruum, siue sit materia, ut in
 Timæo scripsit. 12 Præterea quomodo

B res ferretur ad suum locum, si locus es-
 set materia, vel forma? impossibile enim
 est id esse locum, cuius non motus, nec
 superum, nec inferum. quapropter in
 huiusmodi locus est querendus.

13 Quod si in ipsa re est locus: (oportet
 enim, siquidem est vel forma, vel mate-
 ria:) erit locus in loco. simul enim cum
 re mutatur ac mouetur & forma, & quod
 est interminatum. nec semper est in eo-
 dem loco, sed ubi est res ipsa. quapro-
 pter loci erit locus. 4 Præterea quando ex
 aëre facta est aqua, locus perit. nam cor-
 pus, quod factum est, non est in eodem lo-
 co. quis igitur est interitus? 15 Ergo ex qui-
 bus necesse est locum esse aliquid, & rursus
 ex quibus aliquis dubitare possit de eius es-
 sentia, dictum est.

An idem sit in seipso, & an locus sit in loco.

Cap. V.

M Ἐπὶ δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ ποσὸς ἀπὸ
 τοῦ ποσὸς γὰρ· ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ποσῷ, ὡς ὁ
 δακτύλος ἐν τῇ χειρὶ, καὶ ὅλως ὁ μέρος ἐν τῷ
 ὅλῳ. ἄλλον δὲ, ὡς ὁ ὅλος ἐν τῇς μέρεσιν. οὐ
 γὰρ ὅτι περὶ τὸ μέρος ὁ ὅλος. ἄλλον δὲ τῷ
 ποσῷ, ὡς ὁ ἀνθρώπος ἐν τῷ σώματι, καὶ ὅλως ὡς εἶ-
 δος ἐν γένει· ἀπὸ δὲ, ὡς ὁ γένος ἐν τῷ εἶδει,
 καὶ ὅλως ὁ μέρος τῷ εἶδει ἐν τῷ εἶδει λό-
 γῳ. ἔτι δὲ, ὡς ὁ γένος ἐν γένει καὶ ψυχροῖς,
 καὶ ὅλως ὁ εἶδος ἐν τῇ ὕλει. ἢ ὡς ἐν βασιλῇ τῷ
 ἑλληνῶν, καὶ ὅλως ὁ ἐν τῷ περὶ τῶν κινήσεων.
 ἔτι, ὡς ἐν τῷ ἀγαθῷ, ἢ ὅλως τὸ ἐν τῷ τέλει. τῷ
 δὲ ὅτι ὁ ἐν τῷ πᾶσι. πᾶσι δὲ κυριώτερον ὅτις
 ἐν ἀγγεῖῳ, καὶ ὅλως ὁ ἐν τῷ ποσῷ. 2 Απορή-
 σθε δὲ αὖτε τις, εἰ αὖτε ἐν καὶ αὐτῷ ἢ ἐν αὐτῷ
 ἐνδὲ καὶ εἶναι, ἢ οὐκ εἶναι, ἀλλὰ πᾶσι ἢ οὐδα-
 μῶν, ἢ ἐν ἄλλῳ.

C P Ost hęc sumendum est, quot mo-
 dis aliud sit in alio. vno igitur mo-
 do, ut digitus in manu, & omnino
 pars in toto. alio modo, ut totum in
 partibus: non enim totum est extra par-
 tes. alio modo, ut homo in animali,
 & omnino ut species in genere. alio, ut
 genus in specie, & omnino pars speciei
 in definitione speciei. præterea ut sanitas
 in calidis & frigidis, & omnino forma
 in materia. præterea ut in rege res Græco-
 rum, & omnino quod est in primo mo-
 tore. præterea ut in bono, & omnino in si-
 ne: hoc autem est id cuius gratia. om-
 nium autem maximè propriè dicitur, quod
 est ut in vase; & omnino quod est in loco.

2 Iam verò dubitare quis possit, verum
 aliquid possit esse vnum & idem in se-
 metipso; an nihil; sed omnia vel nus-
 quam sint, vel in alio.

3 Hoc autem bifariam est, nempe vel per A se, vel per aliud. 4 Cum enim totius partes sunt, & id in quo *inest*, & id quod in illo *inest*; tunc dicitur totum esse in seipso. nam & ratione partium dicitur: utputa album, quia superficies est alba: & homo sciens, quia facultas ratiocinandi est sciens. Ergo nec vas erit in seipso, nec vinum, sed vini vas: quod enim *inest*, & id in quo *inest*, ambo sunt eius partes: sic igitur fieri potest, ut idem sit in seipso. 5 Primo autem esse non potest: ut album est in corpore: quia superficies est in corpore: scientia vero est in anima. ex his autem, cum sint partes, appellationes *sumuntur*, adeo ut in homine esse dicantur. sed amphora & vinum, cum sunt seorsum, non sunt partes: simul vero accepta partes sunt. idcirco, quando sunt partes, erit idem in seipso: ut album in homine, quia est in corpore: & in hoc, quia est in superficie: verum in hac non amplius per aliud: atque hae diuersa sunt specie: aliamque naturam & vim utrumque habet, superficies, & albor: 6 Si igitur per inductionem consideremus, nihil videmus esse in seipso secundum ullam definitionem. 7 Et ratione patet hoc esse impossibile. oportebit enim utrumque ambo esse: utputa, amphoram esse & vas & vinum, ac vinum esse & vinum & amphoram. siquidem aliquid potest ipsum esse in seipso. 8 Quocirca si quam maximè in se inuicem sint; tamen amphora recipiet vinum, non quatenus ipsa est vinum, sed quatenus illud est vinum. vinum autem inerit in amphora, non quatenus ipsum est amphora, sed quatenus illa est amphora. ac secundum essentiam hac differre patet: alia namque est definitio eius in quo est, & eius quod in illo est. 9 Quinimmo nec ex accidenti esse potest: simul enim duo corpora in eodem inerunt. nam & ipsa amphora in se ipsa erit, si id cuius natura est ad suscipiendum apta, potest in se ipso esse: & insuper in eodem erit id cuius suscipiendi vim habet, ut vinum, si vini suscipiendi vim habet. impossibile igitur esse ut aliquid sit primò in seipso, manifestum est. 10. Quod autem Zeno dubitabat, quia si locus est aliquid, erit in aliquo, soluere non est difficile: nihil enim vetat, primum locum esse quidem in alio; non tamen esse in illo, ut in loco, sed quemadmodum sanitas est in calidis, ut habitus, calidum autem in corpore, ut affectio. quare non est necesse, in infinitum abire. 11 Sed illud perspicuum est, quia vas non est vlla pars eius quod in ipso est, (nam quod primò *inest*, & in quo *inest*, diuersa sunt,) locum nec posse esse materiam, nec formam, sed diuersum quidpiam. nam hae sunt aliquid eius quod *inest*, tam materia quam forma. 12 De his igitur dubitatum esto.

sed æquale, quoniam in eodem *sunt* A extremitates eorum quæ se tangunt.

10 Et id quidem quod est continuum, non in eo mouetur; sed cum illo: quod est diuisum, in illo, & siue continens moueatur, siue minimè: nihilominus *ipsum* mouetur. 11 Præterea cum non est diuisum, dicitur esse ut pars in toto: veluti, ut in oculo aspectus, aut in corpore manus. cum autem est diuisum, & tangit, dicitur esse ut in loco velut in cado aqua, aut in doliō vinum. etenim manus cum corpore mouetur: aqua verò in cado. 12 Iam verò ex his perspicuum est, quid sit locus. ferè enim quatuor sunt, ad quorum vnum necesse est locum referri. aut enim est forma, aut materia, aut interuallum quoddam, quod est extremis interiectum, aut extrema, si nulum est interuallum præter magnitudinem corporis quod inest.

13 Horum autem tria esse non posse, perspicuum est. 14 Verùm, quia continet, videtur esse forma. in eodem enim *sunt* extremitates eius quod continet & eius quod continetur. 15 Sanè ambo sunt termini: non tamen eiusdem: sed forma est terminus rei: locus autem, corporis continentis. 16 Quia verò id quod continetur ac diuisum est, eo quod continet manente, mutatur sæpe, ut ex vase aqua: idcirco quod est interiectum, videtur esse aliquod interuallum, quasi quippiam sit præter corpus, quod transfertur. Quod non ita est: sed incidit quoduis corpus eorum quæ transferuntur, & suâ naturâ tangere possunt. 18 Cæterùm si interuallum esset aliquid, quod sua natura esset, ac maneret eodem in loco: infiniti essent loci. translatis enim aqua & aëre; idem faciunt omnes partes in toto, quod vniuersa aqua *facit* in vase. 19 Item locus mutabitur. quapropter erit etiam loci alius locus: & multi loci simulerunt. 20 Non est autem alius locus partis, in quo mouetur, cum totum vas transferatur, sed idem manet. nam in quo sunt, in eo vicissim transferuntur aër & aqua & partes aquæ: non in eo loco, in quem transeunt: qui scilicet est pars loci, qui est locus totius cœli. 21 Sed & materia videri potest esse locus, si quis consideret in eo quod quiescit, nec est separatum, sed continuum. quemadmodum enim si variatur, est aliquid quod nunc est album, olim erat nigrum: & nunc est durum, olim erat molle: vnde dicimus materiam esse aliquid: ita & locus videtur esse aliquid, quia eiusmodi quandam speciem præ se fert.

Διὰ τὸν ἐν τῷ αὐτῷ τὰ ἐχάτα τῶν ἀπο-
μύων. 10 Καὶ σὺννεχὲς μὲν ὄν, οὐκ ἐν ὁ-
κίῳ κινεῖται, ἀλλὰ μετ' ἐκείνου διηρημένον
ἔσθ' ἐκείνου. καὶ ἐδὴ τε κινῆσαι τὸ πείσσει,
ἐὰν τε μὴ, οὐδὲν ἤτιον. 11 Εἰ δὲ, ὅταν μὴ
διηρημένον ᾖ, ὡς μέρος ἐν ὅλῳ λέγεσθαι· οἷον ὡς
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἢ ὀφί, ἢ ἐν τῷ σώματι
ἢ χεῖρ. ὅταν δὲ διηρημένον ᾖ ἀπὸ μέρους, ὡς ἐν
τόπῳ· οἷον ἐν τῷ κείδῳ τὸ ὕδωρ, ἢ ἐν τῷ κε-
ραμικῷ οἶνος. ἢ μὲν γὰρ χεῖρ μὲν τῷ σώμα-
τι κινεῖται, τὸ δὲ ὕδωρ ἐν τῷ κείδῳ.

B 12 Ἡδη πρὶν ὡς φανερὸν ἐκ τούτων, ὅτι ὅτι οὗτος
τόπος. φερόν γὰρ τέτταρα ὄντι, ὧν αἰάγνη τ'
τόποι ἐν τῷ εἶναι. ἢ γὰρ μορφή, ἢ ὕλη, ἢ ἀφ-
σχηματὶ τὸ μεταξὺ τῶν ἐχάτων, ἢ τὰ ἐχάτα,
εἰ μὴ ὅτι μὴδὲν ἀφσχηματὶ τὸ τῷ ἐγγι-
νομένῳ σώματι μέγεθος. 13 Τούτων δ' ὅτι
τὰ τρία οὐκ ἐνδέχεται εἶναι. Φανερόν.

14 Ἀλλὰ διὰ μὲν τὸ πείσσει, δοκεῖ ἡ μορ-
φή εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ τὰ ἐχάτα τῷ πείσει-
χοντος καὶ τῷ πείσειχου. 15 Ἐστὶ μὲν οὖν ἀμ-
φω πέρατα, ἀλλ' ὅτι τῷ αὐτῷ. ἀλλὰ τὸ μὲν εἶ-
δος, τῷ πείσειματος· ὁ δὲ τόπος, τῷ πείσειχον-
τος σώματος. 16 Διὰ δὲ τὸ μεταβιβάσθαι πολ-
λάκις μόνον τῷ πείσειχοντος τὸ πείσειχόμε-
νον ἐκ διηρημένον, οἷον ἐξ ἀγναῖς ὕδωρ, τὸ με-
ταξὺ εἶναι τὴν δοκεῖ ἀφσχημα, ὡς ὅτι τὸ πείσει
τὸ σῶμα τὸ μετισταμένον. 17 Τὸ δ', οὐκ ἔστιν,
ἀλλὰ τὸ τυχερὸν ἐμπιπὴ σῶμα τῷ μετισταμένον,
καὶ ἀπολεσθαι πεφυκότων. 18 Εἰ δὲ μὴ τὸ
ἀφσχημα τὸ πεφυκός, ἐκ μόνον ἐν τῷ αὐτῷ
τόπῳ, ἀπειροὶ αὖ ἡσάν τόποι. μετισταμένον γὰρ
τῷ ὕδατος, ἐκ τῷ αἵματος, τὸ αὐτὸ ποιήσθαι τὴν
μορφήν ἀπὸ μέρους ἐν ὅλῳ, ὅταν ἀπὸ τῷ ὕδατος ἐν ὅ-
λῳ ἀγναῖς. 19 Ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος ἔσθαι μετα-
βιβάσθαι ὡς τ' ἔσθαι καὶ τῷ τόπῳ ὁμοῦς τόπος, καὶ
πολλοὶ τόποι ἅμα εἶναι. 20 Οὐκ ἔστι δὲ
ὁμοῦς τόπος ὁ τῷ μέρους ἐν ὅλῳ κινῆσαι, ὅταν τὸ
ὅλον ἀγναῖς μετιστασθαι, ἀλλ' ὁ αὐτός. ἐν ὅ-
λῳ γὰρ ὄντι, ἀνὴρ μετιστασθαι ὁ αἷρ, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ
τὰ μέρη τῷ ὕδατος, ἀλλ' οὐκ ἐν ὅλῳ γίνονται
τόπος, ὅς μέρος ὄντι τῷ τόπῳ, ὅς ὄντι τόπος ὁ-
λῶν τῷ ὕδατος.

E 21 Καὶ ἡ ὕλη δὲ διζέται εἶναι τόπος, εἴγε
ἐν ἡρεμῳίᾳ τῆς σκοπίης, καὶ μὴ κεχωρισμέ-
νη, ἀλλὰ σὺννεχὲς. ὡς γὰρ εἰ ὁμοιοῦσθαι,
ἔστι τὴν ὅτι μὲν λευκὸν, πάλαι δὲ μύρον· καὶ
μὲν μὲν σκληρόν, πάλαι δὲ μαλακόν· διὰ
φαρμάκων εἶναι τὴν πλεονέκλειον· οὕτω καὶ ὁ τόπος
διὰ τῆς ὑποστάσεως πρὸς εἶναι δοκεῖ φαρμακείας.

4 Illud corpus igitur est in loco , extra quod est aliquod aliud corpus , quod ipsum continet. *Illud verò non est in loco , extra quod non est ullum corpus.*

5 Idcirco etiam si aqua talis fiat ; partes quidem eius mouebuntur , quia continentur aliæ sub aliis : vniuersum autem aliquo modo mouebitur , aliquo modo non *mouebitur.* vt enim est totum , simul locum non mutabit : in orbem autem mouebitur , quia partium hic locus est.

6 Et nonnulla quidem non *mouentur* sursum & deorsum , sed in orbem : alia verò sursum , ac deorsum , quæcumque *scilicet* habent densitatem & raritatem.

7 Sicut autem dictum fuit, alia sunt in loco potestate , alia actu. quare cum id quod constat ex similibus partibus , est continuum ; partes potestate in loco *sunt.* cum autem separatæ sunt , ac tangunt , velut accruus ; *tunc actu in loco sunt.*

8 Et alia quidem per se *sunt in loco* : vt omne corpus aut latione aut accretione mobile , per se est alicubi. cælum autem (vt dictum fuit) nusquam totum est , nec in aliquo loco : siquidem nullo corpore continetur. quatenus autem mouetur , catenus etiam locus est eius partibus : alia namque pars alii coheret. Alia verò *sunt in loco* ex accidenti : vt anima , & cælum. nam omnes partes *sunt* quodammodo in loco : quoniam in circulo alia pars aliam continet. idcirco superum corpus tantum in orbem mouetur. vniuersum autem non est alicubi : quod enim est alicubi , & ipsum est aliquid , & insuper oportet præter hoc esse aliud quidpiam , in quo sit , *scilicet* quod ipsum confineat : sed præter vniuersum ac totum , nihil est quod *scilicet* sit extra vniuersum. 9 Proinde in cælo omnia sunt ; nam cælum fortasse est vniuersum. Locus autem est, non cælum, sed cæli quoddam extremum ac terminus quiescens , qui tangit corpus mobile. 10 Ideoque terra est in aqua : hæc verò in aëre : hic autem in æthere : æther autem in cælo , sed cælum non est amplius in alio. 11 Ex his perspicuum est, omnes dubitationes dissolui posse, si ita locus explicetur : quia neque necesse est, simul augeri locum : neque puncti esse locum : neque duo corpora esse in eodem loco : neque esse aliquod interuallum corporeum. quod enim loco est interiectum , est corpus quodlibet , non interuallum corporis : & locus est alicubi , non tamen vt in loco, sed vt terminus in se terminata. non enim omne ens est in loco , sed tantum corpus mobile. 12 Et fertur igitur vnumquodque optimâ ratione ad suum locum. quod enim deinceps collocatum est, ac tangit non vi, *illud est cognatum.*

Tom. I.

4 Ωτι μὲν οὖν ὁμαλὴ ἐστὶ τὸ ἐκ τῶν σῶμα περιέχον αὐτὸ, τὴν ποῦ ἐστὶν ἐν τῷ πῶ. ὅ δὲ μὴ, ὅ.

5 Διὸ καὶ ὕδωρ ἡμῶν ἰσοῦται, τὰ μὲν μέρη κινήσεται αὐτὸν· περιέχεται γὰρ ὑπὸ ἀλλήλων· ὅ δὲ πᾶν, ἐστὶ μὲν ὡς κινήσεται, ἐστὶ δ' ὡς ὅ· ὡς μὲν γὰρ ὅλον, ἀμὰ τ' ὅποιον οὐ μεταβάλλει· κύκλῳ δὲ κινήσεται· τῷ μορίῳ γὰρ οὐτ' ὅ τὸ πῶ.

6 Καὶ αὖτε μὲν καὶ κατὰ, οὐ κύκλῳ ὅ, ἐνταῦθα δὲ αὖτε καὶ κατὰ, [καὶ] ὅσα ἐκ πύκνωσιν καὶ μαλίνων.

7 Ως περ δ' ἐλέγξῃ, ὅτι μὲν ἐστὶν ἐν τῷ πῶ καὶ διωάμιν, τὰ δὲ κατ' ἐργασίαι· ὅς, ὅταν μὲν σίνεχες ἢ ὁμοιομερές, καὶ διωάμιν ἐν τῷ πῶ τα μέρη· ὅταν δὲ χωρεῖται μὲν, ἀπὸ τῆς κατὰ, ὡς περ σωρὸς, κατ' ἐργασίαι.

8 Καὶ τὰ μὲν, κατὰ αὐτὰ, ὅτι πᾶν σῶμα, ἢ καὶ φορεῖ, ἢ κατ' ἀόξιν κινήσεται αὐτὸ πᾶν· ὅ δ' ἡρατὸς, ὡς περ εἴρηται, οὐ ποδ' ἔλθῃ, ὅτι ἐν πᾶν τῷ πῶ ἐστὶν, εἴγε μὴ εἶναι αὐτὸν περιέχεται σῶμα· ἐφ' ὅ δὲ κινήσεται, αὐτὴ καὶ τὸ πῶ ἐστὶ τῶν μορίων· ἐπεὶ γὰρ ἐπερὶ ἐξ ἡμῶν τῷ μορίῳ ἐστὶ· τὰ δὲ καὶ συμβεβηκός· ὅτι ἢ ψυχῇ, καὶ ὁ ἡρατὸς· τὰ γὰρ μόρια ἐν τῷ πῶ πως· πᾶν ταῦτα· ἐπὶ τῷ κύκλῳ γὰρ περιέχεται ἄλλο ἄλλο· ὅς κινήσεται μὲν κύκλῳ μορίῳ ὅ αὖτε· τὸ δὲ πᾶν, οὐ ποδ' ὅ γὰρ ποδ', αὐτὸ τὸ ἐστὶ πᾶν, καὶ ἐπὶ ἄλλο πᾶν εἶναι αὐτὸ τῷ πῶ, ἐν ὅ δὲ περιέχεται αὐτὸ δὲ τὸ πᾶν καὶ ὅλον, ὅταν ἐστὶν ἐξ ὧν ὅ πᾶν πῶ.

9 Καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ πῶ ἐστὶν ὅταν πᾶν· ὅ γὰρ ἡρατὸς τὸ πᾶν ἴσως· ἐστὶ δὲ ὁ τὸ πῶ ὅς ὅταν ἡρατὸς, ἀλλὰ τῷ ἡρατὸς πᾶν ὅταν ἡρατὸς, ὅ αὐτὸ μόνον τῷ κινήσεται σῶματος πῶς ἡρατὸς.

10 Καὶ ἀπὸ τῶν, ἢ μὲν γῆ, ἐν τῷ πῶ τῷ πῶ ὅτι ἐν τῷ αἰέρι, ὅτι δὲ ἐν τῷ αἰέρι, ὅ δ' αἰθήρ ἐν τῷ πῶ ὅ δ' ἡρατὸς ὅτι ἐν τῷ αἰέρι.

11 Φανερόν δὲ ἐκ τούτων, ὅτι καὶ αἱ ἀπείροι πᾶσαι λύονται· οὐτὰ λεγόμενα τῷ πῶ· οὐτε γὰρ σίνεχες αἰετῶν αἰετῶν τῶν πῶ, οὐτε σιγῆς εἶναι τῶν πῶ, οὐτε δύο σῶματα ἐν τῷ αὐτῷ τῷ πῶ, ὅτι ἀπείρηται εἶναι ὁμαλῆς· σῶμα γὰρ τὸ μεταξὺ τῶν πῶ πύκνον, ἀλλ' οὐ ἀπείρητος ὁμαλῆς· καὶ ἐστὶ ὁ τὸ πῶ καὶ πᾶν, οὐχ ὡς ἐν τῷ πῶ δὲ, ἀλλ' ὡς τὸ πῶς ἐν ὅ πᾶν πῶ· ὅ γὰρ πᾶν τὸ ὅ ἐν τῷ πῶ, ἀλλὰ τὸ κινήσεται σῶμα.

12 Καὶ φέρεται δὲ εἰς τὸν αὐτὸν τῶν ἐκαστὸν λόγους· ὅ γὰρ ἐφ' ὅς καὶ ἀπὸ μόνον μὴ βία, συγγράμει.

Vu

demonstrant enim aërem esse aliquid, ut res torquendo, & ostendendo quanta sit vis aëris, eumque in clepsydris intercipiendo : homines autem volunt, inane, esse intervallum, in quo nullum est corpus sensibile. cum autem putent omne ens esse corpus, inquirunt, in quo omnino nihil est, id esse inane : idcirco quod est aëre plenum, esse inane. non oportet igitur hoc probare, aërem esse aliquid : sed non esse intervallum diuersum à corporibus, neque separatum, neque quod actu sit & permeet per omne corpus, adeo ut non sit continuum : quemadmodum inquirunt Democritus & Leucippus, & multi alii de natura differentes : aut si quid est extra omne corpus, cum corpus sit continuum. Ergo hi non per ianuam problemati occurrunt. 4 Sed potius qui inane esse dicunt. Primum autem inquirunt non fore motum secundum locum : hic verò est latitatio, & accretio : non videbitur enim esse motus, nisi sit inane : quia quod est plenum, recipere nequit. si autem reciperet, & duo corpora in eodem essent : certè possent quocumque corpore simul esse. nam differentia, propter quam, quod dixi, esse nequeat, asserri non potest. quod si hoc fieri potest, etiam quod est minimum, recipiet quod est maximum. multa namque parua est quod magnum est. quapropter si multa aequalia possunt in eodem esse, etiam multa inaequalia esse poterunt. 5 Ac Melissus quidem ex his ostendit vniuersum esse immobile : quia si mouebitur, necesse (inquit) erit inane esse : inane autem non est in entium numero. 6 Vno igitur modo ex his ostendunt inane esse aliquid : alio autem, quia videntur quædam coire & comprimi, sicut & vinum aiunt vna cum vtribus recipi à doliis, tamquam corpus condensatum coeat, in ea spatia inania quæ insunt. 9 Præterea etiam accretio videtur omnibus fieri per inane : alimentum enim esse corpus : duo verò corpora simul esse non posse. 8 Testimonium quoque de cinere afferunt, qui recipit tantum aquæ, quantum vas, cum est inane. 9 Pythagorei quoque dixerunt esse inane : & in coelum, quasi respiceret, ingredi ex infinito spiritu : atque inane esse, quod naturas determinat : tanquam inane sit separatio quædam & distinctio eorum quæ deinceps collocantur : & hoc esse primum in numeris : inane enim distinguere eorum naturam. 10 Ex quibus igitur alii aiunt esse, alii negant, tot ferè ac talia sunt.

A ὅτι δὲ κενόισι γὰρ, ὅτι ἔστι τι ὁ ἀήρ, σφραγισσόμενοι τοὺς ἀσκοὺς, & δεικνύοντες, ὡς ἰσχυρὸς ὁ ἀήρ, & συναποσφραγισσόμενοι τὰς κλεψύδρας : εἰ δὲ ἀνθρώποι βύζονται κενόν (εἰ) ἄλγισμα, ἐν ᾧ * μὴ δὲν ἔστι σῶμα αἰσθητὸν· οἷον μὲν δὲ τὸ ὄν ἀπὸ τοῦ (εἰ) σῶμα, φαίνεται ὡς ὅλως μὴ δὲν ἔστι, τὸ (εἰ) κενόν· ἀλλὰ τὸ πλήρες αἰέρος, κενόν (εἰ). Οὕτω γὰρ διὰ δεικνύειν, ὅτι ἔστι ὁ ἀήρ, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι ἄλγισμα ἔτερον τοῦ σφραγισσόμενου, ὅτε χωρεῖν, ὅτε σφραγίσαι ὄν, ὁ ἀσφραγισσόμενος τὸ πρῶτον σῶμα· ὡς τ' (εἰ) μὴ σὺνέχης, καθάπερ λέγουσι Δημόκριτος καὶ Λεucippus, & ἔτεροι πολλοὶ τῶν φυσιολόγων, καὶ εἰ τι ἔξω τοῦ πρῶτου σφραγισσόμενου ὄντος σὺνέχης· ὅτοι μὲν οὖν ὅτι καὶ ἴσχυρὸς τὸ σφραγισσόμενον ἀπὸ τῶν σφιν.

4 Ἀλλ' οἱ φασκόντες (εἰ), μάλλον λέγουσι, ὅτι μὲν, ὅτι ἡ κίνησις καὶ τὸ πᾶν οὐκ ἂν εἴη· αὐτὴ δὲ ἔστι φερόμενη & αὐξήσις· ὅ γὰρ αὐτὴ δοκῇ (εἰ) κίνησις, εἰ μὴ ἡ κενόν· τὸ γὰρ πλήρες ἀδύνατον (εἰ) δέξασθαι· εἰ γὰρ δέξαιτο, & ἔστι δὴν ἐν αὐτῷ, εἰ δέξαιτο· ἀλλ' ὅπως οὖν αἶμα (εἰ) σφραγισσόμενον γὰρ ἀσφραγισσόμενον, δι' ὃ οὐκ ἂν εἴη τὸ λεγόμενον, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· εἰ δὲ τὸ γὰρ εἰσδέχεται, & τὸ σμικρότατον δέξεται τὸ μέγιστον· πολλὰ γὰρ τὰ μικρὰ τὸ μέγα ἔστιν· ὡς τ' εἰ πολλὰ ἴσα εἰσδέχεται ἐν αὐτῷ (εἰ), καὶ πολλὰ αἴσια. 5 Μελισσίου μὲν οὖν καὶ δεικνύειν, ὅτι τὸ πρῶτον ἀκίνητον ἐκ τούτων· εἰ γὰρ κινήσεται, αἰσθητὴν (εἰ), φησὶ, κενόν· ὅ δὲ κενόν, ὅτι ὄντων.

6 Εἶνα μὲν οὖν τὸ πᾶν ἐκ τούτων δεικνύουσιν, ὅτι ἔστι τι κενόν· ἄλλοι δ', ὅτι φανερὸν ἐστὶν συνιόντα καὶ πηγνύμενα· οἷον καὶ τὸ οἶνον φασὶ μὲν τὸ ἀσκαὶν δέχεσθαι τοὺς πίθους, ὡς εἰς τὰ εἰόντα κενὰ σὺνιόντος τοῦ πηγνύμενου σφραγισσόμενου.

7 Ἐπὶ δὲ καὶ ἡ αὐξήσις δοκῇ γίνεσθαι πᾶσι ἄλλ' κενόν· πᾶν γὰρ τὸ σφραγισσόμενον σῶμα· δύο δὲ σφραγισσόμενα ἀδύνατον αἶμα (εἰ).

8 Μαρτύριον δὲ καὶ τὸ ὅτι τῆς τέφρας ποιούμεναι, ἢ δέχεσθαι ὕδωρ, ὅσον τὸ ἀργεῖον τὸ κενόν ὄν. 9 Εἶνα δ' ἐφασκόντες καὶ οἱ Πυθαγόρειοι κενόν, & ἐπειστέναι αὐτὸ τῷ ἔργῳ ἐκ τῆς ἀπείρου πνέματος, ὡς αὐτὸ ἀπὸ πνέοντος καὶ τὸ κενόν, ὅ δὲ δέξεται τὰ φύσιν, ὡς ὄντος τὸ κενόν, χωρισμοῦ πᾶν ἐφεξῆς, καὶ τῆς ἀφαιρέσεως· καὶ τὸ (εἰ) φερόμενον οἰσὶν ἀριθμοῖς· τὸ γὰρ κενόν δέξεται πᾶν φύσιν αὐτῶν. 10 Ἐξ ὧν μὲν οὖν, οἱ μὲν φασὶν (εἰ), οἱ δ' ὅτι φασὶ, καὶ ὅτι ποσά τε καὶ ἴσα ἔστι.

Cap. IX.

Πρὸς δ' οὗτο, ποτέρως ἐχέει, διὰ λαβὴν τὴν ση-
μασιν τοῦ σώματος. 2 Δοκῶ δὲ οὗτον
τόπον εἶναι, ὅς ἐστι μὴ δὲν εἶναι.

3 Τοῦτου δὲ αἰτίον, ὅτι οὗτον οὐκ οἶονται
εἶναι. πᾶν γὰρ σῶμα ἐν τόπῳ· καὶ οὗτον δὲ, ὅς ἐστι
πᾶν μὴ δὲν εἶναι σῶμα· ὥστε· εἴ ποτε μὴ εἶναι σῶ-
μα, καὶ οὗτον εἶναι σῶμα· ὅτι πάλιν ἀπὸ τοῦ
οἶονται εἶναι ἀπὸ τοῦ· ἵστανται δὲ, ὅτι ἐὰν ἐχέει βάρος
ἢ κενότητα. συμβαίνει οὖν ἐκ συλλογισμοῦ
τῆς τοῦ οὗτον, ὅς ἐστι μὴ δὲν εἶναι βαρὺ ἢ ἢ κενό-
φον. ταῦτα μὲν οὖν, ὥστε εἴπομεν καὶ περὶ
περὶ, ἐκ συλλογισμοῦ συμβαίνει.

4 Αὐτοὶ γὰρ, εἰ ἢ στιγμή καὶ οὗτον· διὸ γὰρ ὁ-
πον εἶναι, ὅς ἐστι σώματος εἶναι ἀπὸ τοῦ.

5 Ἀλλ' οὗτον φαίνεται λέγεσθαι οὗτον,
εἶνα μὲν εἶπον, ὅτι μὴ πλήρες αἰσθητῶν ὁμα-
της, καὶ πᾶν ἀφ' αὐτῶν· αἰσθητῶν δ' εἶναι καὶ πᾶν
ἀφ' αὐτῶν τὸ βάρος ἐχόν καὶ κενότητα.

6 Διὸ καὶ ἀπορίσκει τις, τί αὐτῶν φαίνεται, εἰ ἐχέει
τὸ ἀπὸ τοῦ, καὶ οὐκ ἔστι, ὅτι οὐκ ἔστι, ποτέρως καὶ οὗτον,
ἢ ἢ· ἢ δὲ οὗτον, ὅτι εἰ μὲν δέχεται σῶμα ἀπὸ τοῦ,
καὶ οὗτον εἶναι· εἰ γὰρ μὴ, ἢ.

7 Ἄλλοι γὰρ εἶπον, ὅς ἐστι μὴ τὸδε τί, μὴ δὲ
ὑπὸ οὗτος σωματικῇ.

8 Διὸ φασὶ τίνας εἶναι τὸ καὶ οὗτον πᾶν τῶν σω-
μάτων ὑλῶν, οἷον ἐκ τοῦτον, τὸ αὐτὸ τῆς λέ-
γουσιν, ἢ καλῶς· ἢ μὲν γὰρ ὑλὴ ἢ χρεῖσιν τῶν
σωμάτων, τὸ γὰρ καὶ οὗτον ζητεῖται ὡς χρεῖσιν.

Cap. X.

Επεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς τοῦτον ἀνέλεσται, καὶ
τὸ καὶ οὗτον ἀνάγκη εἶναι, εἰ εἶναι ἐστὶν ἡ-
μῶν σωματικῇ· τόπος δὲ ἐκ πᾶν εἶναι, καὶ πᾶν
οὐκ εἶναι, εἴρησιν· φαίνεται οὖν, ὅτι οὗτον μὲν
καὶ οὗτον οὐκ εἶναι, οὐτε καὶ οὗτον, ὅτι ἀπὸ τοῦ
εἶναι· τὸ γὰρ καὶ οὗτον, ἢ σῶμα, ἀλλὰ σωματικῇ
ἀπὸ τοῦ βύλεσθαι εἶναι. ὅτι ἐκ τὸ καὶ οὗτον δοκῶ
εἶναι, ὅτι καὶ οὗτον, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτῶν· καὶ γὰρ
γὰρ ἢ καὶ οὗτον, καὶ τοῖς τοῦτον φασὶ οὗτον εἶναι,
τὸ καὶ οὗτον τὸ σῶμα τὸ ἐμπιπτόντα, καὶ τοῖς
τὸ καὶ οὗτον· αἰτίον δὲ καὶ οὗτον οἶονται εἶναι τὸ
καὶ οὗτον, ὅτι ὡς ὅς ἐστι καὶ οὗτον· τῆς δ' αὖτε
εἶναι τὸ καὶ οὗτον φασὶ τίνας εἶναι.

Quid significat inane.

Ceterum ad intelligendum utro modo
res habet, oportet sumere quid
nomen significet.

2 Videtur igitur inane esse locus, in
quo nihil est. 3 Huius causa est: quia
quod est, putant esse corpus, omne
autem corpus esse in loco: inane ve-
rò, in quo loco nullum est corpus.
quare sicubi non est corpus, ibi esse
inane. rursus putant omne corpus esse
tactile: tale autem esse, quodcumque
habet gravitatem aut levitatem. Itaque
syllogismo efficitur id esse inane, in
quo nihil est grave aut leve. hzc igitur,
ut & antea diximus, syllogismo
colliguntur. 4 Absurdum autem est,
punctum esse inane. oportet enim inane
esse locum, in quo sit corporis tactilis
intervalum. 5 At verò videtur inane
dici vno quidem modo, quod non est
plenum corporis tactu sensibilis: tactu
autem sensibile est, quod habet pon-
dus & levitatem. 6 Idcirco & dubitare
quispiam possit, quid dicerent, si inter-
uallum haberet colorem aut sonum,
utrum esset inane necne. An manifestum
est, si possit recipere corpus tactile, in-
ane esse: sin minus, non esse.

7 Alio autem modo inane dicitur, in
quo non est hoc aliquid, nec substantia
aliqua corporea. 8 Quare nonnulli aiunt
inane esse corporum materiam: qui hoc
ipsum dicunt etiam esse locum, haud sci-
tè: nam materia non est separabilis à cor-
poribus: inane autem quæritur ut separa-
bile.

Solutio rationum, quibus esse inane
confirmabatur.

Via verò de loco definitum fuit, &
necesse est inane esse locum, si est
corpore priuatum: dictum autem est, quo-
modo locus sit, & quomodo non sit:
patet igitur non esse ita inane, nec sepa-
ratum, nec inseparabile: quandoquidem
inane non debet esse corpus, sed corpo-
ris intervalum. Quocirca etiam inane
videtur esse aliquid, quia & locus ita vi-
detur: atque iisdem de causis. etenim mo-
tus secundum locum in mentem venit &
iis qui dicunt locum esse aliquid præter cor-
pora quæ incidunt, & iis qui inane. putant
autem inane esse causam motus, sicut id in
quo mouetur: quod perinde est, ut nonnul-
li locum esse inquirunt.

2. Sed nulla necessitas cogit, si sit A
motus, esse inane. Ac omnino quidem
omnis motus inane esse causa nullo modo
potest: ob id quod & Melissum latuit.
variari enim potest, quod est plenum.

3 Sed neque motum secundum locum
necesse est esse propter inane. simul enim
sibi cedere possunt corpora quæ mouen-
tur, cum nullum præter ea sit inter-
vallum separatum. atque hoc manife-
stum est etiam in rerum continuarum,
ut & in humidarum, conuersionibus.

4 Possunt etiam corpora cogi non in
inane, sed quia extruduntur ea quæ
insunt, ut aqua compressa extrudatur
aër qui inest. 5 Et augeri possunt, non
solum corpore aliquo ingrediente, sed
etiam variatione: veluti, si ex aqua fiat aër.

6 Omnino autem & hæc ratio deac-
cretionis, & illa de aqua in cinerem
infusa, sibi ipsi est impedimento. aut
enim non quodvis augetur; aut non
corpore augetur: aut possunt duo cor-
pora esse in eodem loco: (dubitatio-
nem igitur communem putant se soluere,
sed non probant inane esse:) aut necesse
est, vniuersum corpus esse inane, si
vndique augetur, & per inane auge-
tur. Eadem ratio est etiam in cinere.

7 Ea igitur, ex quibus demonstrant
esse inane, facile solui, perspicuum est.

2 Οὐδεμία δ' ἀνάγκη, εἰ ἐστὶ κίνησις, εἶ-
κινόν. ὅλως μὲν οὖν ἀπίσης κινήσεως, ὕδα-
μῖος. δὲ & Μελισσὸν ἔλαβεν ἀλλοιοῦσθαι γὰρ
οὐδέχεται ὁ πλήρης.

3 Ἀλλὰ δὴ οὐδὲ πῶς καὶ τόπον κίνησι.
ἅμα γὰρ ὑποεξίεται ἀλλήλους οὐδέχεται, ὕ-
δαίνος ὄντος ἀφαιρήματος χειρὸς τοῦ ὕδα-
σώματε τὰ κινούμενα. καὶ τὸ τοῦ δὴλον καὶ ἐπὶ τοῦ
τῷ σπινθηρῶν δίναι, ὡς καὶ καὶ οὐ τὸ τῷ ὄντι.

4 Ενδέχεται ὅτι καὶ πυκνοῦσθαι μὴ εἰς τὸ κε-
νόν, ἀλλὰ δὲ τὰ ἐόντα ἐκ πυρρίων ὅτι
ὑδατος σπινθηροειδῶς, τὸ ἐόντα αἶρα.

5 Καὶ αὐξάνεσθαι, ὅτι μόνον εἰσόντος πίνος,
ἀλλὰ καὶ ἀλλοιωσθαι, ὅτι εἰ ἐξ ὑδατος γίνομαι αἶρα.

6 Ὅλως ὅτι, πᾶσι τῶν αὐξήσεως λόγους,
καὶ ὅτι εἰς πῶς τίφρα ἐν χειρὶ ὕδατος, αὐ-
τὸς αὐτὸν ἐμποδίζει. ἢ γὰρ οὐκ αὐξάνεται
ὁ πίνος, ἢ ὁ σῶμα. ἢ ἐνδέχεται δύο σῶ-
ματα ἐν τῷ αὐτῷ ὅτι. * (ἀποδείκνυται οὖν ἀ-
ξιοῦσι χειρὶ λυφῶν, ἀλλ' ὅτι κενόν διεκρύουσι ὡς
ἐστίν.) ἢ πᾶσι ὅτι τὸ σῶμα ἀναγκάσθαι κενόν, εἰ
πᾶσι αὐξάνεται, ὅτι αὐξάνεται δὲ κενόν. ὅτι
αὐτὸς λόγος ἐστὶ τῆς τίφρας.

7 Ὅτι μὲν οὖν ἐξ ὧν διεκρύουσι τὸ κενόν εἶ-
ναι, λυφῶν ῥαδόν, φανερόν.

Vicomer-
carus ob-
scure hūc
locū traſ-
positione
verborum
illustrat:
eum vide.

Non esse inane separatum a corporibus.

Non esse autem inane ita separatum,
ut nonnulli aiunt, rursus dicamus.

2 Nam si cuique simplici corpori est
naturalis quædam latio, ut igni sursum
versum, terræ autem deorsum & ad me-
dium; veique patet, inane non esse cau-
sam lationis. cuius igitur causa inane
erit? quandoquidem videtur esse causa
motus, qui sit in loco: sed tamen huius
causa non est. 3 Præterea si est aliquid ut
locus priuatus corpore, cum sit inane,
quod feretur corpus in illud impositum?
non enim feretur ad vniuersum. eadem
ratio est & aduersus eos qui putant locum
esse aliquid separatum, in quem fertur id
quod fertur: quomodo enim feretur, quod
impositum est? aut quomodo manebit? ac
de supero atque infero & de inani eadem
ratio meritò conueniet: quoniam ij qui
dicunt esse inane, statuunt id esse lo-
cum. 4 Quomodo igitur inerit vel in
loco vel in inani? hoc enim esse nequit,
cum totum aliquod corpus ponitur tam-
quam in loco separato ac permanente.
pars enim, nisi seorsum ponatur, non erit
in loco, sed in toto.

Tom. I.

Cap. XI:

ΟΤΙ δ' οὐκ ἐστὶ κενόν, ὅτι καὶ χειρὶ
κινόν, ὡς ἐνίοι φασί, λέγω μὲν πάλιν.

2 Εἰ γὰρ ὅτι ἐκείνου φορέας τῷ ἀπλῶ
θεματικῶν φύσιν, ὅτι, τὰ πᾶσι μὲν αἶρα, τῷ δὲ
γῆ καὶ τῷ, καὶ τοῦτο δὲ μέσον, δὴλον ὅτι οὐκ αἶ-
τὸ κενόν εἶναι αἶτιον τῆς φορέας. πίνος οὖν * αἶτιον
τὸ κενόν; δὲ καὶ γὰρ αἶτιον εἶναι κινήσεως τῆς καὶ
τόπον. ταύτης δὲ οὐκ ἐστίν.

3 Εἴ, εἰ ἐστὶ πῶς, ὅτι τόπος ἐστὶν ἀπὸ τοῦ σῶ-
ματος, ὅτι καὶ κενόν, πᾶσι οἰσθίσεσθαι τὸ ἐπὶ τῷ
εἰς αὐτὸ σῶμα; ὅτι γὰρ δὴ εἰς ἀπλῶ. ὅτι αὐτὸς
λόγος καὶ τοῦτο ποιεῖ τὸ τόπον ὅτι. ἢ οἰσθίσεσθαι
χειρὶ κινόμενον, εἰς ὅτι * φέρεται. πῶς γὰρ οἰ-
σθίσεσθαι τὸ ἐπὶ τῷ, ἢ μὲν; ὅτι τῷ αἶρα καὶ
καὶ τῷ, καὶ * τῷ τῷ κενῷ, ἀρμόσθαι αὐτὸς λό-
γος εἰκότως. ὅτι γὰρ κενόν, τόπον ποιοῦσιν, οἱ φά-
σιντες ὅτι. 4 Καὶ πῶς δὴ εἰσθίσεσθαι, ἢ ἐπὶ τῷ πῶς
ἐπὶ τῷ κενῷ; [* ὅτι συμβαίνει, ὅτι ὅταν τῷ
ὡς ἐπὶ κινόμενον τόπον, καὶ ὑπομνησθῶν σῶ-
ματι. ὅτι γὰρ μέγας εἶναι μὴ χεῖρ τῷ τῷ, οὐκ
ἐστὶν ἐπὶ τῷ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅλῳ.

κ. αἶτιον εἶναι
π. α.

κ. οἰσθίσεσθαι
φ. αἶτιον.

κ. ἐπὶ τῷ α.

Inclusa nō
reperiri in
quibusdā
codicibus
annotat
Simplis.

Vu iij

5 Ἐπὶ, εἰ μὴ δὲ τόπος, ὁ δὲ κενὸν ἔσται.]

6 Συμβαίνει δὲ τοῖς λέγουσιν εἶναι κενόν, ὡς ἀναγκαῖον, εἴ ποτε ἔσται κίνησις, τοῦ αὐτοῦ μᾶλλον, εἰς ἡς ὁπισθοστῇ, μὴ* εὐδὲ χαλεπὴ μὴ δὲν, εἰ μὴ ἡ κενόν. [* ὡς ποτε γὰρ οἱ ἀφ' οὗ ὁμοίων φάσματοι καὶ πλεονάζουσιν ἡρεμεῖν, ὥστε καὶ ἐν κενῷ αἰάγχεσθαι ἡρεμεῖν· οὐ γὰρ ἔστιν ὅ μᾶλλον ἢ ἔστιν κινήσεισθαι· ἢ γὰρ κενόν, ὅτε ἔχει ἀφ' οὗ φέρειν.]

γρ. ὡς κοινὸν.
Hæc quoque in quibusdā codicibus non fuisse lecta. annotatū est à Græcis interpretibus.

7 Πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι πάντα κίνησις, ἢ βία, ἢ φύσις· αἰάγχεσθαι δὲ αὐτὸς ἢ βίᾳ, ἢ φύσιν· ἢ δὲ αὐτὸς φύσιν, ὅτε καὶ φύσιν, ὡς τε εἰ μὴ φύσιν ἔστιν ἐκείνῃ τῇ φυσικῇ σωματικῇ κίνησις, ὁ δὲ τῇ ἄλλῃ ἔσται κινήσεων ὁδὸς μία. ἀλλὰ μὲν, φύσις γὰρ πῶς ἔσται, μὴδε μᾶλλον ὥστε ἀφ' οὗ φέρει καὶ ὁ ἀπειρον; ἢ μὲν γὰρ ἀπειρον, ὁ δὲν ἔσται καὶ τῷ, ὁ δὲ αἰῶν, ὁ δὲ μέσος· ἢ δὲ κενόν, ὁ δὲν* ἀφ' οὗ φέρει καὶ τῷ αἰῶνι ὡς ποτε γὰρ τῷ μηδενὸς ὁδὸς μία ἔστι ἀφ' οὗ φέρει, ὥστε καὶ τῷ μὴ ὄντος. ὁ δὲ κενόν μὴ ὄν τι, καὶ ἐρήσις δοκεῖ εἶναι. ἢ δὲ φύσις φέρει, ἀφ' οὗ φέρει· ὡς τ' ἔσται τὰ φύσις ἀφ' οὗ φέρει· ἢ οὖν ὅτε ἔστι φύσις ὕδατος οὐδὲν φέρει, ἢ εἰ τῷ ἔστιν, ὅτε ἔστι κενόν.

γρ. ὡς κοινόν.

8 Ἐπὶ, τοῦ μὲν κινήσει τὰ ῥιπιδόματα, τῷ ὁδοῦ ὡς ἀπὸ τοῦ μὲν, ἢ δὲ ἀπὸ τοῦ εἰσπαι, ὡς ποτε εἰσπαι· ἢ δὲ ὡς ποτε τ' ὡς ποτε αἰῶνι κίνησις τῷ ὡς ποτε φέρει, μὲν φέρει εἰς τὸ οἰκίον τόπον. ὡς γὰρ τῷ κενῷ ὁ δὲν ὡς ποτε κινήσει τὰ ῥιπιδόματα, ὡς ποτε φέρει, ἀλλ' ἢ ὡς ὁ οἰκίον.

9 Ἐπὶ, ὁ δὲ αὐτὸς εἰπεῖν, ἀφ' οὗ κινήσει τῷ ποτε, τὸ γὰρ μᾶλλον ὡς ποτε ἢ ὡς ποτε, ὡς τ' ἢ ἡρεμεῖν, ἢ εἰς ἀπειρον ἀναγκασθαι φέρειν, εἰ μὴ τι ἐμποδίσῃ κινήσει.

10 Ἐπὶ δὲ τοῦ μὲν εἰς τὸ κενόν, ἀφ' οὗ ὡς ποτε φέρει, φέρειν δοκεῖ. ὡς γὰρ τῷ κενῷ, πᾶσι τῷ ὁμοίως τὸ τοῦ ποτε· ὡς ποτε πᾶσι τοῖς οἰκίον.

11 Ἐπὶ γὰρ καὶ τῷ δὲ φέρειν τὸ λεγόμενον· ὁ δὲ αὐτὸς βίᾳ καὶ σῶμα γὰρ ποτε φέρειν, ἀφ' οὗ αἰτίας· ἢ δὲ ἀφ' οὗ φέρει τὸ δὲ οὐ, οἷον, δὲ ὕδατος, ἢ γῆς, ἢ αἰῶν· ἢ τῷ ἀφ' οὗ φέρει τὸ φέρειν, αὐτὸς πᾶσι τῷ ποτε ἀφ' οὗ φέρει τὸ φέρειν τῷ βίᾳ ἢ τῷ κινήσει.

12 Τὸ μὲν οὖν δὲ οὐ φέρειν αἰτίον, ὅτι ἐμποδίσῃ, μάλιστα μὲν αἰτίφερειν, ἢ πᾶσι γὰρ μὲν μᾶλλον δὲ, τὸ μὲν διδασκάλου τοῦ ποτε τὸ παχύνειν.

A 5 Præterea si non est locus, nec inane erit.

6 Quod si quis rem consideret, iis qui dicunt esse inane, quasi hoc sit necessarium si sit motus, contrarium potius evenit, id est, non posse quidpiam moveri si sit inane. sicut enim quidam propter similitudinem inquiunt terram quiescere; ita etiam necesse est, in inani quiescere. non est enim ubi magis vel minus moveatur. nam quæ est inane, non habet differentiam.

7 Primum igitur quia omnis motus aut est vi aut natura; necesse est, si violentus sit, etiam naturalem esse. nam violentus est præter naturam, qui verò est præter naturam, est naturali posterior. quare nisi motus naturalis inest cuicunque naturali corpori, nec ullus alius motus inerit. atqui naturalis quomodo erit, cum nulla differentia in inani & infinito? quatenus enim est infinitum, nihil erit superum aut inferum, aut medium: quatenus verò est inane, nihil different inferum à supeto. nam sicuti nihili nulla est differentia, ita etiam non entis: inane autem videtur esse non ens quiddam, ac privatio, sed naturalis latio est differens: quocirca & quæ natura moventur, differentia erunt. aut igitur nulli usquam est naturalis latio: aut si hoc est; non est inane.

8 Præterea, quæ iaciuntur, nunc moventur, cum is qui impulit, amplius non tangit; vel propter antiperistasin, ut nonnulli inquiunt; vel quoniam aer impulsus celeriori motu impellit quàm sit latio corporis impulsus, quæ fertur ad proprium locum. in inani autem nihil tale inesse potest: nec ferri quicquam poterit, nisi ut id quod vehitur. 9 Præterea nemo potest dicere, cur res mota sistetur alicubi. cur enim potius hic quàm illic? quare aut quiescet: aut necesse est in infinitum ferri; nisi quid potentius impediat. 10 Præterea nunc ad inane, quia cedit, ferri videtur. sed in omni parte inanis similiter est eiusmodi quod cedit. quare in omnem partem feretur.

11 Præterea ex his quoque perspicuum fit quod dicitur: videmus enim idem pondus & corpus celerius ferri ob duas causas: nimirum vel quia differt id per quod fertur: veluti, per aquam aut terram, aut aërem: vel quia id quod fertur, si cetera eadem sint, differt ob exuperantiam ponderis vel leuitatis. 12 Id igitur per quod fertur, est causa, quia impedit, maximè quidem si contra feratur, deinde etiam si maneat: magis autem quod non facile diuidi potest, cuiusmodi est, quod crassius est.

E

13 *Pondus* igitur α feretur per magnitudinem β in tempore γ : per magnitudinem vero δ , quæ est subtilior , in tempore ϵ : si æqualis est longitudo magnitudinis β & magnitudinis δ , secundum proportionem impediens corporis. esto namque $\zeta \beta$, aqua : $\zeta \alpha$ autem aer. quanto igitur aer est res subtilior & magis incorporea quam aqua , tanto celerius $\zeta \alpha$ feretur per δ , quam per β : habeat ergo eandem rationem celeritas ad celeritatem , quam aer ad aquam. quare si duplo est subtilius : in duplo tempore conficiet spatium β , quam spatium δ : ac tempus , erit duplo maius tempore ϵ . & semper igitur quanto magis erit incorporeum , & minus habebit vim impediendi , & facilius diuidi poterit id per quod fertur : tanto celerius pondus feretur. 14 Inane autem nullam habet proportionem , qua superetur à corpore : sicuti nihil nullam habet proportionem ad numerum. nam si quatuor vno superant tria , pluribus autem duo , & adhuc pluribus vnum quam duo : iam nulla erit proportio , qua superet nihil : quandoquidem necesse est , id , quod superat , diuidi in exsuperantiam & id quod superatur : proinde quatuor erunt id quo superant & nihil. idcirco nec linea superat punctum , nisi componatur ex punctis. itidemque vacuum non potest ullam rationem habere ad plenum. quocirca neque motus per inane , ullam rationem habebit ad motum qui fit per plenum. sed si pondus conficit tantum spatium , tanto tempore , per id quod est subtilissimum : profecto si feratur per inane , superat omnem proportionem. Esto namque $\zeta \zeta$, inane æquale magnitudinibus ϵ & δ . si igitur α transeat & moueatur in aliquo tempore , nempe in tempore vbi ϵ , quod minus est quam tempus δ , certe etiam inane ad plenum hanc rationem habebit. 15 Atqui in tanto tempore , quantum est ϵ , pondus α pertransit α δ partem θ . 16 Verum pertransibit etiam , si quid sit , in quo ζ subtilitate differens ab aëre , eadem proportionem quam habet tempus ϵ ad tempus δ . nam si corpus ζ tanto sit subtilius corpore δ , quanto tempus ϵ superat tempus δ : vice versa pondus α si feratur , celeritate pertransibit magnitudinem ζ tanto tempore quantum est $\zeta \epsilon$. Si igitur nullum sit corpus in ζ , adhuc celerius. atqui erat in tempore ϵ : quare in tempore æquali pertransit , quod est plenum , & quod est inane. sed hoc est impossibile. Perspicuum igitur est , si erit aliquod tempus , quod feretur quouis per inane , euenturum hoc impossibile.

Tom. I.

13 Το δὲ ἐφ' ὅ α, οἰσθήσεται ἀφ' τοῦ β, τ' ἐφ' ὅ γ χρόνον· ἀφ' δὲ τοῦ δ, λεπτομεροῦς ἔντος, τὸν ἐφ' ὅ ε, εἰ ἴσων τὸ μέκος [τὸ] τοῦ β τὰ δ, καὶ πλεῖον αἰαλογίαν τῷ ἐμποδίζοντι σώματι. ἔστω μὲν γὰρ, ὅ μὲν β ὕδωρ, ὅ δ' αἰρ· ὅσα δὲ λεπτότερον αἰρ ὕδατος, ἔστω σώματι πλεον, ποσύντω γὰρ τὸν δ α ἀφ' τοῦ δ' οἰσθήσεται, ἢ ἀφ' τοῦ β. ἐχάτω δὲ τ' αὐτὸν λόγον ὅντι διέσκηεν αἰρ πρὸς ὕδωρ, τὸ πάχος πρὸς τὸ πάχος. ὥστ' εἰ διπλασίως λεπτόν, ἐσὶ διπλασίω χρόνῳ πλεῖον ὅ β διέσκει, ἢ πλεῖον ὅ δ. καὶ ἔσται ὅ ἐφ' ὅ γ χρόνος διπλασίον τοῦ ἐφ' ὅ ε. καὶ αἰεὶ δὲ ἔστω αὐτὸ εἶναι ἀσωματώτερον καὶ ἡττον ἐμποδιστικόν, καὶ διαιρετώτερον δι' οὗ φέρεται, γὰρ τὸν οἰσθήσεται.

14 Τὸ δὲ κενόν, ὁσόνειά ἐχῇ λόγον ὅ ὑπερέχειται ὑπὸ τοῦ σώματος. ὥσπερ ὁσόνει ὁ μὴ δὲν πρὸς τ' ἀριθμὸν. εἰ γὰρ πὰ τέτταρα τῷ πλείονι ὑπερέχει ἐνὶ πλείονι δὲ τοῖν δυοῖν, καὶ ἐν τῷ ἐνὸς πλείονι, ἢ τοῖν δυοῖν· τῷ δὲ μηδενὸς ὁσὸν ἐπὶ ἐχῇ λόγον ὅ ὑπερέχει· ἀνάγκη γὰρ διαιρεῖσθαι ὅ ὑπερέχει, εἰς τε πλεῖον ὑπεροχὴν, ἔστω ὅ ὑπερεχόμενον. ὥστε ἔσται πὰ τέτταρα ὅσα τε ὑπερέχει καὶ ὁσόνει· διὸ ὁσόνει γραμμὴ σημῆς ὑπερέχει, εἰ μὴ σύγκλειται ἐκ σημῶν. ὁμοίως δὲ ἔστω κενόν, πρὸς ὅ πληρὲς, ὁσόνειά οἷ' τε ἔχειν λόγον. ὥστ' ὁσόνει πλεῖον κίνησιν. ἀλλ' εἰ ἀφ' τοῦ λεπτοτάτου ἐσὶ ποσὸν πλεῖον ποσὸν δὲ φέρεται, ἀφ' τοῦ κενού, πᾶντος ὑπερέβαλλει λόγον. ἔστω γὰρ ὅ ζ κενόν, ἴσων δὲ τὰς μεγέθη τοῖς β καὶ δ. ὅ δ' α εἰ διέσκει, ἔστω κινηθήσεται μὲν ἐν τίνι χρόνῳ, ὅ ἐφ' ὅ η, ἐσὶ ἐλάττω δὲ, ἢ ὅ ἐφ' ὅ θ· καὶ τὸν ἐξ ὅ τ' λόγον ὅ κενόν πρὸς ὅ πληρὲς.

15 Ἀλλ' ἐσὶ ποσύντω χρόνῳ, ὅσους ἐφ' οὗ τὸ α τῷ δ τὸ α διέσκει πλεῖον τὸ η. 16 Διέσκει δὲ καὶ, καὶ ἡ πὶ λεπτότητι ἀφ' ἧς φέρεται τῷ αέρι, ἐφ' ὅ τ' ζ, τῷ πλεῖον αἰαλογίαν ἢ ἐχῇ ὁ χρόνος ἐφ' ὅ ε, πρὸς τὸν ἐφ' ὅ η· ἐὰν γὰρ ἡ ποσύντω λεπτότερον τὸ ἐφ' ὅ ζ σῶμα, τῷ δ' ὅσα ὑπερέχει τὸ ε τῷ η, ἀντιστραμμένως διέσκει τὰ πάχη ἐσὶ ποσύντω, ὅσων τὸ η πλεῖον ζ τὸ ἐφ' οὗ α, ἐὰν φέρεται. ἐὰν πίνω μηδὲν ἢ σῶμα ἐσὶ τὰς ζ, ἐπὶ γὰρ τὸν· ἀλλ' ἢ ἐσὶ ὅ η. ὥστ' ἐσὶ ἴσων χρόνῳ διέσκει, πληρὲς τε ὃν καὶ κενόν· ἀλλ' ἀδύνατον. φανερόν τοίνυν ὅτι εἰ ἐστὶ τις χρόνος ἐσὶ ὅ ἀφ' ὃ κενού ὅτιον οἰσθήσεται, συμβήσεται πῶτε τὸ ἀδύνατον.

Vu iiii

ἐν ἴσῳ γὰρ ληφθῆσθαι πλήρες τι ὃν διεξίεναι
τι, καὶ κενόν ἔσθαι γὰρ τι ἀνάλωτον ὅμα ἐπε-
ρσι πρὸς ἑτέρου, ὡς ὁ χρόνος πρὸς χρόνον.

17 Ὡς δ' ἐν κεφαλαιῷ εἰπὼν, δηλόν ὅτι τῶ
συμβαίνοντες αἰτίαν ἔστιν, ὅτι κινήσεως μὲν πρὸς
κίνησιν πάσης ἐστὶ λόγος· ἐν χρόνῳ γὰρ ἐστὶ·
[καὶ χρόνος δὲ πᾶντις ἐστὶ πρὸς χρόνον, πε-
περασμένων ἀμφοῖν. κενὸν δὲ πρὸς πλήρες,
ὅτι ἐστὶν ἡ μὲν οὖν ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς φέ-
ρονται, ταῦτα συμβαίνει.

18 Κατὰ δὲ πλεὺ τῶν φερόμενων ὑπο-
χλῶ, πᾶσι· ὁρᾶμεν γὰρ πᾶσι μείζον ῥοπλῶν ἔχον-
τα, ἢ βάρεα, ἢ κρυφότητος, ἐὰν τὰλλα ὁ-
μοίως ἔχη τοῖς γήμασι, θάττον φερόμενα ὅ-
ἴσων ῥωρίων, καὶ ἔξ' ἁλόν ὃν ἔχουσι πᾶσι μεγέθη
πρὸς ἀλλήλα. ὥστε καὶ ἀφ' τῶ κενοῦ· ἀλλ'
ἀδιώατον. ἀφ' ἧνα γὰρ αἰτίαν οἰσθῆσθαι
θάττον; ἐν μὲν γὰρ τοῖς πλήρεσιν, ὅτι ἀνάγκης·
θάττον γὰρ διαρρῆ τῇ ἰσχύϊ ὁ μείζων, ἢ γὰρ γή-
ματι διαρρῆ, ἢ ῥοπλῶν ἔχ' ὁ φερόμενος,
ἢ ὁ ἀφ' ἑτέρου. ἰσοπαχὴ ἄρα πᾶντι ἔσθαι· ἀλλ'
ἀδιώατον. 14 Ὅτι μὲν οὖν εἰ ἐστὶ κενόν,
συμβαίνει ὑπώατον, ἢ δὲ ὁ κατασπᾶλξ-
σιν οἱ φάσχοιτες ἐπὶ κενόν, φανερόν ἐκ τῶν εἰ-
ρημένων. οἱ μὲν οὖν οἶονται ὅτι κενόν ἐστὶ, εἴτε
ἔσθαι ἢ ἔξ' ὅπου κίνησις, ἀποκακισμένοι κατ'
αὐτὰ. τὸ τοῦ ταύτου ἐστὶ πᾶσι τὸ τοῦ φάσκει
ναί τι κεχωρισμένον· τὸ τοῦ δ' ὅτι ἀδιώατον,
εἴρηται πρὸς πρῶτον.

Cap. XII.

ΚΑΙ κατ' αὐτὸ ὃ σκοποῦσι, φανερὸν αὖ
ὅτι λεγόμενον κενόν, ὡς ἀληθῶς κενόν.
2 Ὡς γὰρ ἐν ὕδατι αὖ θῆναι κύβον, ἐκρή-
σθαι ὑποκείμενον ὕδωρ ὅσον ὁ κύβος· οὕτω καὶ ἐν
αἰέρι· ἀλλὰ τῇ αἰσθήσει ἀδύνατον. καὶ αἰεὶ δὲ
ὡς πᾶντι σώματι ἔχοντι μετῴσασιν, ἐφ' ὃ
πίφυκε συμμετρίσασθαι, ἀνάγκη, αὖ μὴ
συμπληῖται, μετρίσασθαι· ἢ καὶ τῷ αἰεὶ, εἰ
καὶ τῷ ἢ φορῇ, ὡς τῇ γῆς· ἢ ἀέρι, εἰ πῦρ· ἢ
ἐκ' ἀμφοῖν, ὡς ὁ αἰὴρ· ἢ ὅπου αὖ τι ἢ ὅτι ἐν
ἡμέτεροι. ἐν δὲ δὴ πᾶσι κενῷ, τὸ τοῦ μὲν ἀ-
διώατον· ὅτι γὰρ ὅμα· ἀφ' δὲ τῶ* κε-
νοῦ ὅτι ἴσων ἀφ' ἑτέρου διακλυθῆναι δόξειεν,
ὅτι μὲν καὶ πρὸς πρῶτον ἐν πᾶσι κενῷ· ὡς τῇ
ἀν' εἰ ὅτι ὕδωρ μὴ μετρίσεται πᾶσι ξυλίνῳ κύ-
βῳ, μηδ' ὁ αἰὴρ, ἀλλὰ* πᾶσι διήσασθαι δὲ
αὐτῷ.

A Sumetur enim, aliquid in tempore æquali
pertransire quod est plenum & quod est ina-
ne: erit enim corpus aliquod proportionem
habens alterum, ut tempus ad tempus.

17 Et ut in summa dicam, manifesta est
eius quod accidit, causa: quia scilicet
omnis motionis ad motionem ratio est:
in tempore enim est: omnis autem tem-
poris ad tempus est ratio, cum ambo sunt
finita: sed vacui ad plenum non est ratio.
Ergo hæc eveniunt, quatenus differunt
ea per quæ feruntur. 18 Hæc verò ex
eorum quæ feruntur, exuperantia. vide-
mus enim, ea quæ maius momentum ha-
bent aut ponderis aut leuitatis, si, quod ad
cætera, similibus figuris prædita sint, ce-
leriùs ferri per æquale spatium: idque se-
cundum rationem, quam habent magni-
tudines inter se. quapropter & per inane
ita fiet: sed est impossibile. quam enim ob
causam feretur celerius? etenim in iis quæ
plena sunt, hoc necessariò accidit. quod
enim est maius, vi sua celerius diuidit.
quod enim fertur aut proiectum est, id vel
figura diuidit, vel momento quod obti-
net. æquali igitur celeritate omnia cie-
buntur: quod est impossibile. 19 Ex his
igitur quæ dicta sunt, apparet, si inane sit,
contrarium accidere quàm cuius causa,
qui dicunt esse inane, illud astruunt. hi
namque putant, si sit motus secundum
locum, esse inane separatum ac per se.
quod perinde est ac si dicatur, esse locum
quemdam separatum. sed antea dictum
fuit, hoc esse impossibile.

Non esse inane aliquo corpore occupatum.

D

SEd per se considerantibus videbi-
tur, quod dicitur inane, reuera
esse inane. 2 Sicut enim in aqua si
quis ponat tesseram, tantum aquæ ce-
det, quanta est tessera: ita etiam
in aëre: quamquam sensu non perci-
pitur. semper itaque in omni corpore
quod transferri potest, quatenus na-
tura aptum est ut transferatur, neces-
se est, ut, nisi comprimatur, transfe-
ratur; vel semper deorsum, si deor-
sum sit eius latio, ut terræ; vel sur-
sum, si sit ignis: vel in utramque par-
tem: veluti, si sit aër: aut quaecum-
que sit, quod imponitur. in inani au-
tem hoc est impossibile: quia non est
corpus: sed videbitur per tesseram æ-
quale interuallum meare, quod erat an-
tea in inani, perinde ac si aqua non ce-
deret lignæ tesseræ, nec aër, sed in om-
nem partem per ipsam permearet.

κα. κύβον

κα. πᾶσι

3 At verò & tessera habet tantam magnitudinem, quantam inane continet: quæ etiam si calida sit aut frigida, aut grauis aut levis, nihilominus, immo & magis essentia differt ab omnibus affectionibus, quamvis non sit separabilis: molem dico lignæ tessera. quocirca etiam si separaretur ab omnibus aliis, & neque sit grauis, neque levis, tamen occupabit æquale inane, & erit in eadem loci atque inanis parte sibi æquali. Quid ergo differet corpus tessera ab æquali inani & loco? & si duo eiusmodi, cur non etiam quæcumque in eodem erunt? Hoc igitur est unum absurdum & impossibile.

4 Præterea perspicuum est, tesseram etiam alio translata, hoc habituram, quod & reliqua omnia corpora habent. quare si nihil à loco differt, quid opus est efficere locum corporibus præter cuiusque rei molem, si moles est impatibilis? nihil enim confert, si æquale huiusmodi intervallum in ipsa sit.

[5 Præterea oportet manifestum esse, cuiusmodi sit inane in iis quæ moventur. nunc verò nusquam apparet intra mundum. nam aer est aliquid: atqui non videtur. sed nec aqua videretur, si pisces essent ferrei: quoniam tactu iudicatur res tactilis:] 6 Ex his igitur perspicuum est, non esse inane separatum.

Non esse inane in corporibus.

Sunt autem nonnulli, qui ex raro & denso perspicuum esse putant, esse inano. nisi enim sit rarum ac densum, neque coire & comprimi res poterunt. quod si non sit; aut omnino motus non erit, aut fluctuabit vniuersum, ut dicebat Xuthus; aut semper oportebis tantumdem mutari aeris & aquæ. verbi gratia, si ex aquæ poculo sit factus aer, simul ex æquali aëre factum esse tantumdem aquæ, aut vacuum esse necessarium: comprimi enim ac dilatari non aliter accidit.

2 Si igitur rarum appellant, quod multa inania separata habet; perspicuum est, si non potest esse inane separatum, quemadmodum nec locus habens sui intervallum, ne quidem rarum ita esse.

3 At si non separatum esse aiunt, inesse tamen aliquid vacui: minus quidem est impossibile: verumtamen accidit, primum ut inane non sit causa omnis motionis, sed tantum ascensus. quod enim est rarum, leue est. idcirco & ignem rarum esse inquirunt.

3 Αλλά μὴν καὶ ὁ κύβος ἔχει ποσὸν μέγεθος, ὅσον κατέχει τὸ κενόν. εἰ καὶ θερμὸν ἔστιν ἢ ψυχρὸν, ἢ βαρὺ, ἢ κερδφοῖ, ὅθεν ἦτορ ἔτερον, ἀλλὰ καὶ μάλλον, τὰς εἰρημονίας τῆς περὶ τὴν ἑστίαν ἔστι, καὶ εἰ μὴ χειρὶν. λέγω δὲ τὸ ὄγκον τῆς ξυλίνης κύβου. ὥστε εἰ καὶ χειρὶ αἰνείη πᾶν τῶν ἄλλων, καὶ μᾶλλον βαρὺ, μᾶλλον κερδφοῖ εἴη, κατέχει δὲ ἴσον κενόν. καὶ εἰ ὅτι αὐτὴ ἔστι τὰς τῶν πόπου. εἰ δὲ τῆς κερδφοῦ μέρει ἴσον αὐτῆς. τί οὖν δέξισθαι τῆς κύβου σῶμα, τῆς ἴσου κερδφοῦ καὶ πόπου; καὶ εἰ δύο ἴσους, ἀλλὰ τί καὶ ὁποσοῦν εἰς τὰς αὐτὰς ἔστι, εἰ μὴ δὴ τῶν ἀποκόν καὶ ἀδιώκων.

4 Επὶ δὲ φανερόν, ὅτι τὸ οὐκ ἔστι εἰς μέγεθος, ὅτι καὶ ἄλλα σώματα πᾶντα ἔχουσιν. ὥστε εἰ τῆς πόπου μὴδὲν ἀφαιρῇ, καὶ δὲ ποιῇ τὸν ποῖον τῶν σώματι. καὶ τὸ ἐκείνου ὄγκον, εἰ ἀπαλὲς ὁ ὄγκος; ὅθεν γὰρ συμβάλλεται, εἰ ἔτερον τῶν αὐτῶν ἴσον ἀφαιρῇ. μα ἴσους εἴη. [*] Επὶ δὲ δὴλον ὅτι, καὶ τὸν εἰς τοῖς κερδφοῖς. καὶ δὲ ἔδα μὲν εἰς τοῖς τῆς κόσμου. ὅθεν αἶρ, ἔστι τῆς δὲ δὲ γὰρ. καὶ δὲ ὕδωρ, εἰ ἡσυχία οἱ ἰσχυροὶ σιδηροῖ. καὶ δὲ ἀφῇ ἢ κρίσις τῆς ἀπὸ τοῦ.] 6 Οὐ μὴ πᾶν οὐκ ἔστι κεχωρισμένοι κενόν, εἰς πᾶν τῶν ὄντων.

Græci interpretes notis contenta non agnoscunt: neci multi alii interpretes in his Argypylus.

Cap. XIII.

Εἰσὶ δὲ πῆρες αἱ ἀφῇ τῆς ματρὸς καὶ πυκνοῦ οἴονται φανερόν ὅτι, ὅτι ἔστι κενόν. εἰ μὴ γὰρ μὴ ἔστι ματρὸς καὶ πυκνόν, ὅθεν οὐκ ἔστι καὶ πᾶν τῶν ὄντων. εἰ δὲ τῶν * μὴ, ἢ ὅπως καὶ ὅτι αἶρ, καὶ κερδφοῖ τὸ ὄλον, ὥστε εἰ καὶ εἰς τῶν αἰεὶ μεταβάλλειν αἶρα καὶ ὕδωρ. λέγω δὲ, ὅτι εἰ ἔξ ὕδατος κερδφοῦ γάργει αἶρ, αἶμα ἔξ ἴσου αἶρος ὕδωρ ἴσους γάργει αἶρ, ἢ κενόν ὅτι ἔξ ἀνάγκης συμβάλλεται γὰρ εἰς σῶμα περικτείνεσθαι εἰς εἰρήνην ἄλλως.

2 Εἰ μὴ οὖν τὸ ματρὸς λέγεται, τὸ πολλὰ κενὰ κεχωρισμένα ἔχον, φανερόν ὅτι εἰ μὴδὲ κενόν οὐδέχεται ὅτι χειρὶν, ὥστε μὴδὲ τὸν ἔχοντα δέξισθαι αὐτῶν, ὅθεν ματρὸς ὅπως.

3 Εἰ δὲ μὴ χειρὶν, ἀλλὰ ὅπως εἰσὶν αἱ κενόν, ἦτορ μὴ ἀδιώκων. συμβαίνει δὲ, ὅτι αὐτὸν μὴ ἢ πᾶσις * κινήσεως αἶμον τὸ κενόν, ἀλλὰ τῶν αἰώνων γὰρ ματρὸς, καὶ φανερὸν ὅτι τῶν ματρὸς ὅτι φανερὸν.

Græci interpretes notis contenta non agnoscunt: neci multi alii interpretes in his Argypylus.

4. Ἐπειτα κινήσεως ἀπὸ τοῦ, ὅτε ὅτι τὸ κενόν, **A**
 ὡς ἐστὶν, ἀλλ' ὡς ἐστὶν οἱ ἀσπείροι φέρεται αὐτοῖς
 αἰὲν, φέρεται τὸ σίμωλον, ὅτε τὸ κενόν * ἀνω-
 φέρεται, καὶ τὸ, πῶς οἷον τε φορεῖται εἰς κενόν, ἢ
 τὸ πῶς κενόν, καὶ τὸ γὰρ γὰρ κενόν, εἰς ὃ φέρεται.
 5. Ἐπὶ δὲ, πῶς ἐπὶ τῆ βαρέως ἀποδύσεται ὁ
 φέρεται καὶ τὸ; 6. Καὶ δὲ δὴλον ὅτι εἰ ὅσα ἀν-
 μακρότερον καὶ κενότερον ἢ, ἀνω οἰσθήσεται.
 εἰ ὅλως εἴη κενόν, πᾶσι δὲ ἀν φέρεται. ἴσως ὅ
 καὶ τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινήσεται. λόγος δὲ ὁ αὐ-
 τός, ὅτι ὡς ἐστὶν καὶ ἐπὶ τῶν ἀκίνητων πᾶσι,
 ὅτε καὶ ὁ κενόν, ὅτε ἀκίνητον ἀσύμμελτα γὰρ
 πᾶσι πᾶσι. 7. Ἐπὶ δὲ, κενόν μὲν οὐ φαίνεται
 εἶναι, πᾶσι δὲ ἢ πόρῃσι ἀληθῶς, ὅτι ἢ κινή-
 σεις εἴη, εἰ μὴ εἴη πύκνωσις ἐκ μακρό-
 σις. ἢ κυμαίνῃ οὐρανός. ἢ αἰεὶ ἴσων ὕδατος
 αἰετος εἴη, καὶ αἰὲρ εἴη ὕδατος. δὴλον γὰρ ὅτι
 πλείων αἰὲρ ὕδατος γὰρ. αἰάγῃ τῶν, εἰ
 μὴ ἐστὶ πύκνωσις, ἢ ἐξωθεν ὁμοῦν ὁ ἐξωθεν
 ὁ ἐξωθεν, κυμαίνῃ ποιῇ, ἢ ἀλλοθι πᾶσι
 ἴσων * μεταβάλλῃ εἴη αἰετος εἰς ὕδατος, ἢ ὁ
 πᾶσι ὅγκος τῶν ὅλου ἴσων ἢ, ἢ μηδὲν κινεῖται.
 8. Αἰεὶ γὰρ μετὰ τῶν τῶν συμβήσεται,
 εἰ μὴ κύκλῳ περιέσται. εἴη αἰεὶ δὲ εἰς ὁ
 κύκλῳ ἢ φορεῖται, ἀλλὰ εἰς ὁ αὐτό.
 9. Οἱ μὲν δὲ ἀφ' ὅτι αὐτὰ, κενόν τι φαίνεται
 εἶναι.
 10. Ἡμεῖς δὲ λέγομεν ἐκ τῶν ἀποκλεισμένων,
 ὅτι ἐστὶν ὕλη μία τῶν ἐσθλῶν, θερμῶν καὶ ψυ-
 χροῦ, καὶ τῶν ἄλλων φυσικῶν ἐναρτώσεων καὶ
 ἐκ διωάμεν ὅπως, ἐνεργείαν γὰρ. καὶ ὁ ψυ-
 χροῦ μὲν ἢ ὕλη. πᾶσι δὲ εἴη ἕτερον καὶ μία πᾶσι
 ἀριθμῶν, εἰ ἐτυχε χροῖας, καὶ θερμῶν, ἐκ ψυ-
 χροῦ. * 11. Ἐστὶ δὲ ὁ ὅματος ὕλη, καὶ μεγάλη,
 ἐκ μικρῶν, ἢ αὐτῇ. δὴλον δὲ ὅτι τῶν γὰρ εἴη ὕδατος
 αἰὲρ γινώσκῃ, ἢ αὐτῇ ὕλη, ὁ ὅπως ἀλλο-
 πύκνωσις, ἀλλ' ὁ ὡς διωάμεν, ἐνεργείαν ἐξέ-
 πο. καὶ πάλιν ὕδατος εἴη αἰετος, ὡς αὐτῶς, ὅτι μὲν
 εἰς μέγεθος ἐκ σμικρότητος, ὅτι ὁ εἰς μικρό-
 τητα ἐκ μεγέθους ὁμοίως τῶν καὶ αὐτῇ πο-
 λὺν, ἐκ ἐλάττωσι γινώσκῃ ὅγκῳ, καὶ εἴη ἐλάτ-
 τος μείζων, ἢ διωάμεν ὕδατος, γὰρ ὕλη ἀμφο-
 12. Ὡς ἐστὶ γὰρ ἐκ ψυχρῶν θερμῶν, καὶ ἐκ θερμῶν
 ψυχρῶν, ἢ αὐτῇ, ὅτι ὡς διωάμεν. ὅτε καὶ ἐκ
 θερμῶν πολλοὶ θερμῶν ὕδατος γινώσκῃ ἐκ τῶν
 ὕλη θερμῶν, ὁ ὅτι ὡς θερμῶν, ὅτε ἢ τῶν ὡς θερμῶν
 ὡς ἐστὶ γὰρ ὅτι ἢ μείζονος κύκλῳ περιέσται. ἐκ
 κυρτότητος, εἰ μὴ γινώσκῃ ἐλάττωτος κύκλῳ, ἢ αὐτῇ ὕ-
 σις, ἢ αὐτῇ, ἐκ ὕδατος γινώσκῃ ὁ κυρτός, ὁ ὡς ὁ κυρ-
 τός, αὐτῇ αὐτό. ὁ γὰρ ὁ ὅτι αὐτῇ ὁ ὅτι, ἢ πᾶσι

4. Deinde inane non erit causa motus, **A**
 ut in quo: sed quemadmodum utres, quia ipsi sursum feruntur, efferunt etiam quod cohereret, ita inane vim habebit sursum ferendi. Atqui quomodo potest esse latio vacui, aut locus vacui? sit enim vacuum vacui in quod fertur. 5. Præterea quomodo de pondere rationem afferunt, propter quam deorsum feratur? 6. Ac manifestum est, si corpus, quo rarius & inanius est, eo magis sursum fertur, consequens esse, ut, si omnino sit inane, celerrime feratur. fortassis autem & impossibile est, hoc moveri. ac ratio est eadem: quia sicut in vacuo sunt omnia immobilia, ita etiam vacuum est immobile: quandoquidem celeritates inter se conferri nequeunt. **B**
 6. Quia verò inane esse negamus, de reliquis autem verè dubitatum est: profectò aut motus non erit, nisi sit condensatio & rarefactio, aut fluctuabit cælum, aut semper tantundem aquæ fiet ex aère, & aëris ex aqua. constat enim plus aëris ex aqua fieri. necesse igitur est, nisi sit compressio, aut expulsum id quod coheret, efficere ut extremum fluctuet, aut aliquo alio loco tantundem aëris mutari in aquam, ut tota moles uniuersi sit æqualis, aut nihil moveri. 8. Semper enim, aliquo corpore translato, hoc eueniet, nisi in orbem voluatur. verum latio non semper in orbem sit, sed etiam in rectum. 9. Ergo hi propter huiusmodi argumenta inane aliquod esse affirmarent. 10. Nos autem ex iis quæ supposita sunt, dicimus vnā esse materiam contrariorum, nempe calidi & frigidi, & aliarum naturalium contrarietatum. & ex eo quod est potestate, fieri quod est actu. & materiam non esse separabilem, sed essentia diuersam. & vnā numero esse materiam: verbi gratia, coloris, & calidi & frigidi. 11. Ergo & corporis tam magni quàm parui eadem est materia. hoc autem manifestum est: quia cum ex aqua fit aër, eadem materia, non assumpto aliquo alio, fit aër: sed quod erat potestate, fit actu: itidēque rursus fit aqua ex aère: modò ex paruitate in magnitudinem, modò ex magnitudine in exiguitatem mutatione facta. similiter itaque, si aër ex maiori mole in minorem, & ex minore in maiorem mutetur: materia, quæ potestate est, sit vtrumque. 12. Sicut enim eadem materia ex frigida fit calida, & ex calida fit frigida, quoniam erat potestate: ita etiam ex calida fit magis calida, cum nulla materię pars calefiat, quæ non esset antea calida, cum erat minus caloris. quemadmodum nec minoris circuli circumferentia & conuexitas, si fiat minoris circuli, siue sit eadem siue alia, in nulla parte sit conuexitas, quæ non conuexa, sed recta esset:

(non enim intermissione est minus vel magis :) nec licet sumere aliquam flammæ magnitudinem , in qua non insit & candor & calor : sic igitur & prior calor sese ad posteriorem habet. quare & magnitudo & paruitas molis sensibilis , non adsumente aliquid materia , extenditur : sed quia materia potestate est ad utrumque.

13 Quocirca idem est densum & rarum , & una est ipsorum materia. Porro densum est graue : rarum autem est leue. Duo namque in utroque sunt, id est, raro & denso. nam graue & durum, videntur esse densa : & contraria videntur esse rara , nempe leue & molle. discordant autem graue & durum in ferro & plumbo.

14 Ex iis igitur quæ dicta fuerunt, perspicuum est, neque esse inane separatum, siue simpliciter siue in eo quod est rarum; neque potestate : nisi quis omnino appellare velit inane , id quod est causa lationis. sic autem grauis & leuis rei materia, quæ est talis , erit inane illud. nam densum & rarum , ratione huius contrarietatis , vim habent efficiendæ lationis : ratione autem duri & mollis , vim habent efficiendæ passionis & incompatibilitatis , nec lationis, sed variationis potius.

15 Ac de inani quidem , quomodo sit , & quomodo non sit , hoc modo definitum esto.

Α μᾶλλον ἔστιν. ὅτι γὰρ ἔστι τῆς φλογὸς λαβὴν πὺρ μέγεθος, ἐν ᾧ ἔστι καὶ λευκότης, καὶ θερμότης ἐν ἑαυτῇ. ὅτι τὸ πῦρ ποικίλον ἐστὶν ἡ θερμότης τῆς ὑπεροχῆς. ὥστε ἔστι τὸ μέγεθος καὶ ἡ μικρότης τῆς αἰσθητῆς ὀγκοῦ, ὅτι περὶ λαβῆς πὺρ τῆς ὑλῆς ἐπικατείνεσθαι. ἀλλ' ὅτι διὰ δύναμιν ἔστιν ἡ ὑλὴ ἀμφοῖν. 13 Ὡς τε ἔστι τὸ αἰὲρ πικρὸν καὶ μακρόν, καὶ μία ὑλὴ αὐτῶν. ἐστὶ δὲ, τὸ μὲν πυκνόν, βαρύν. τὸ δὲ μακρόν, κοῦφον. [* ἐπὶ, ὡς περὶ λέγει τὸ κύκλου περὶ φέρει σὺν αἰσθητῇ εἰς ἑλκυσθόν, οὕτως ἄλλοι πὺρ λαμβάνει τὸ κοῦφον. ἀλλ' ὅτι ὡς σὺν ἡρῶν. ὅτι τὸ πῦρ ἐστὶν ὅτι αἰὲρ τῆς λαβῆς, πῶς ἔστι θερμὸν, ὅτι καὶ τὸ πῦρ σὺν αἰσθητῇ καὶ ἀφ' αὐτῆς τῆς αὐτῆς ὑλῆς.] δύο γὰρ ἔστιν ἐφ' ἑκατέρου, τὸ τε πυκνὸν καὶ τὸ μακρόν. τὸ τε γὰρ βαρύν καὶ τὸ σκληρὸν, πυκνὰ δὲ καὶ εἰς. καὶ τὸ μακρόν μακρὰ, τὸ τε κοῦφον καὶ τὸ μαλακόν. ἀφ' αὐτῆς δὲ τὸ βαρύν καὶ τὸ σκληρὸν ἐπὶ μολύβδου καὶ σιδήρου. 14 Ἐκ δὲ τῆς εἰρημύων φανερὸν, ὡς ὅτι ἀποκαταρτισθὲν ἔστι κενόν, ὅτι ἀπλῶς, ὅτι ἐν ὅτι μακρὸν, ὅτι διὰ δύναμιν, εἰ μὴ τῆς βύλοιτο πῶς καὶ κενόν, τὸ αἰὲρ τῆς φέρει. ὅτι δὲ ἡ τῆς βαρέος καὶ κοῦφου ὕλη, ἡ ἰσότης, εἴη δὲ τὸ κενόν. τὸ γὰρ πυκνόν καὶ τὸ μακρόν καὶ τὸ μακρὸν πῶς ἐκαστὸς ποικίλον. καὶ τὸ σκληρὸν ἐστὶ μαλακόν, πῶς καὶ ἀπλῶς, καὶ ὅτι φανερὸν, ἀλλ' ἐπεριώστωμα μᾶλλον. 15 Καὶ περὶ μὲν κατὰ πῶς ἔστι, ἐπὶ πῶς οὐκ ἔστι, διωκόμεθα τὸ ὅτι τὸν.

Interpretes plerique notis inclusa censent inducenda: nec legebatur olim in omnibus codicibus, ut annotat Simplic. eos codices sequitur Argypor.

καὶ ὅτι πῶς

DE TEMPORE.

TRACTATUS III.

Dubitationes de questione an sit Tempus.

Cap. XIV.

His quæ dicta sunt, consequens est, ut agatur de tempore. primum autem de re erit, de eo dubitare etiam per rationes exotericas, utrum sit in numero entium an non entium: deinde quæ sit eius natura. 2 Omnino igitur tempus non esse, aut saltem vix & obscure esse, ex his suspicari quispiam possit. pars enim eius fuit, nec est: pars autem futura est, nec dum est: ex his autem partibus constat tempus infinitum & quod semper sumitur. quod verò constat ex iis quæ non sunt, non videtur posse unquam obtinere essentiam. 3 Ad hæc cuiusvis rei diuidue, si sit, necesse est, ut quædo est, vel aliquæ vel omnes eius partes sint. atqui temporis aliz partes præterierunt, aliz futuræ sunt, nulla autem est, cum sit diuiduum.

Ε Χόρδοι δὲ τῆς εἰρημύων ἔστι περὶ χρόνου ἐπὶ λαβῆν. περὶ δὲ καλῶς ἐστὶν ἀφ' αὐτῆς περὶ αὐτῆς, καὶ ἀφ' αὐτῆς ἀφ' αὐτῆς λόγον ποικίλον τῆς ὀγκοῦ ἔστι, ὅτι μὴ ὄντων εἴπερ τίς ἐστι φύσις αὐτῆς. 2 Ὅτι μὲν οὕτως ἔστι, ἡ μὲν καὶ ἀμυδρὸς, ἐκ τῆς δὲ ἕως αὐτῆς ὑποπλάσσει. τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς γένηται, καὶ οὕτως ἐστὶ τὸ μέγεθος, ὅτι ὅτι ἔστι. ἐκ δὲ τούτων καὶ ὅτι ἀπλῶς. Ε καὶ ὅτι ἀπλῶς χρόνος συγκρίνεται. τὸ δὲ ἐκ μὴ ὄντων συγκρίνεται, ἀδυνάτον αὐτῶν δὲ ὅτι ὅτι κατεχέται ποτὶ ὕλην. 3 Περὶ δὲ τούτοις, πῶς καὶ μετὰ, εἰ αὐτῆς ἡ ἀνάγκη, ὅτι ἔστι, ὅτι ἔστι, ὅτι πῶς τὸ μὲν ἐστὶ. τὸ δὲ χρόνον, τὸ μὲν γένηται, τὸ δὲ μέγεθος ἐστὶ ὅτι ὅτι, ὅτι μετὰ.

Argypor. vertis, quasi legisset κατ. καὶ ὅτι πῶς. vet. participare legit, καὶ ὅτι, ut est in quibusdani codd.

Alexider
mutavit.
vide Sim-
plicium.

4 Τὸ δὲ νῦν, ὃ μέρος * μετέπειτα γὰρ ὁ Α

μέρος, καὶ συγκείσθαι δεῖ τὸ ἔλθαι ἐκ τῆς με-
ροῦ· ὃ δὲ χρόνος ὁ δὲ συγκείσθαι ἐκ τῆς νῦν.

5 Εἰ δὲ, καὶ τὸ νῦν ὁ φαίνεται διαιρεῖσθαι τὸ
πρὸ ἐλθόν ἐκ τῶν μέρων, τότε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ αἰ-
διόμηναι, ἢ διῆσθαι καὶ διῆσθαι, ὃ φαίνεται ἰδεῖν. 6 Εἰ
μὲν γὰρ αἰεὶ ἔτερον καὶ ἔτερον, μήτε δ' ἐστὶ τῆς
ἐν τῷ χρόνῳ ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος ἅμα, ὃ μὴ
παύειν. 7 ὁ δὲ παύειν, ὡς περὶ ὁ ἐλαττω-
χρόνος ὑπὸ τῷ πλείονος· ὁ δὲ νῦν μὴ ὄν, περ-
τερον δὲ ὄν, ἀνάγκη ἐφθάρθαι ποτε. 8 τῷ νῦν,
ἅμα μὲν ἀλλήλους οὐκ ἔσται· ἐφθάρθαι δὲ ἀ-
νάγκη αἰεὶ τὸ περὶ τερον· ἐν αὐτῷ μὲν οὐκ ἐφ-
θάρθαι ὡς οἱ τε, ἀλλ' ὁ αἰεὶ τῷ πῶς· ἐν δὲ τῷ
νῦν ἐφθάρθαι τὸ περὶ τερον νῦν, οὐκ ἐδιδίχα-
ται. 9 ἔστω γὰρ ἀδιώατον, ἐξ ἡμέρας τῆς ἀλλήλων
τῷ νῦν, ὡς περὶ ἐν τῇ ἐν τῇ· εἰ περὶ οὐκ ἐν τῷ
ἐφεξῆς οὐκ ἐφθάρθαι, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ, ἐν τοῖς
μεταξὺ τοῖς νῦν ἀπείρους ὄντι, ἅμα αὖ εἰς τῷ
πῶς ἀδιώατον. 7 Ἀλλὰ μὲν οὐδὲ αἰεὶ τὸ
αὐτὸ ἀφαιρῶν διωατὸν ὅτι γὰρ διαρετῆ
πεπερασμένον, ἐν πλείους ὄντι· ὅτι δὲ ἐν τῷ
οὐκ ἐν τῷ, ὅτι αὖ ἐπὶ πλείους· ὁ δὲ νῦν πλείους
ὄντι, καὶ χρόνον ὄντι λαβὼν πεπερασμένον.

8 Εἰ, εἰ τὸ ἅμα εἶναι τὸν χρόνον, καὶ μήτε
περὶ τερον, μήτε ἔτερον, ὁ δὲ αὐτὸς εἶναι, ἐν
ἐν τῷ νῦν ὄντι, εἰ τὰ τε περὶ τερον ἐν τῷ ἔτερον
ἐν τῷ νῦν ὄντι, ἅμα δὲ εἰς τὰς εἰς τὸν χρόνον
να μωροῦσιν τοῖς ἡμετέροις τῷ μερον· καὶ ὅτι
περὶ τερον, ὅτι ἔτερον ὅτι ἄλλο ἅμα.

α. ὡς οἱ χρί-
ται

9 Γερεῖ μὲν οὐκ ὅτι τῷ * ὡς ἀρχόντων αὐ-
τῷ, ποσὺν πλείους διηρημένον.

4 Instans autem non est pars. nam pars
metitur: & opus est ut totum componatur
ex partibus: tempus autem non videtur
componi ex instantibus.

5 Præterea & hoc instans, quod videtur
determinare præteritum & futurum, v-
trum semper unum & idem permancat,
an sit aliud & aliud, non facile est videre.

6 Nam si semper est aliud atque aliud:
non est autem in tempore vlla pars alia
atque alia simul, quatum vna non con-
tineat, & altera contineatur, ut minus
contineatur à maiori: quod verò nunc non
est, & antea erat, necesse est aliquando
interiisse: profecto etiam instantia vicissim
simul non erunt, sed necesse semper erit
prius instans interiisse. itaque in se ipso
interiisse non potest, quia tunc est. in a-
lio autem instanti interiisse prius instans
non potest. esto namque impossibile, ut
instantia sibi inuicem cohaereant, sicuti
punctum puncto. ergo si in eo quod est
deinceps, non interiit, sed in alio: certe
in infinitis instantibus interiectis simul erit:
quod est impossibile. 7 At verò nec semper
idem permanere potest: nullius enim rei
diuiduz finitæ vnus est terminus, nec si ad
vnum sit continua, nec si ad plura: instans
autem est terminus: ac licet sumere tem-
pus terminatum.

8 Præterea si simul esse tempore, & ne-
que prius neque posterius esse, nihil aliud
est quam in eodem esse, & in instanti esse:
certe si ea quæ sunt prius & quæ poste-
rius, sint in eodem instanti, etiam ea quæ
ante decem millia annorum facta sunt, si-
mul erunt cum iis quæ facta sunt hodie, nec
erit quicquam prius aut posterius aliud a-
lio. 9 De iis igitur quæ ipsi tempori insunt,
tot in dubium reuocata sunt.

D

Cap. XV.

ΤΙ δὲ ὄντι ὁ χρόνος, καὶ τίς αὐτοῦ ἡ φύσις,
ὁμοίως ἐκ τῆς φύσεως διδωμένων ἀδη-
λόν ἐστι, ἐπεὶ ὡς τυγχάνομεν διεληλυθότες
περὶ τερον. 2 Οἱ μὲν γὰρ πλεονεχέοντες ὅλου κινή-
σιν εἶναι φασι· οἱ δὲ, πλεονεχέοντες αὐτῶν.

3 Κάποι τῆς περὶ τερον καὶ τῶν μέρων, χρόνος
τίς ἐστι· περὶ τερον δὲ γὰρ, ὃ μέρος γὰρ περὶ τε-
ρον τὸ λεγόμενον, ἀλλ' ὃ περὶ τερον.

4 Εἰ δὲ, εἰ πλείους ἢ ὅσον ὅροι, ὁμοίως αὐ-
τῷ ὁ χρόνος, ὅπου αὐτῶν κινήσεις· ὡς τε πολ-
λοὶ χρόνοι ἅμα. 5 Ἡ δὲ τῷ ὅλου σφαῖρα,
ἐδόξε μὲν τοῖς εἰποῦσιν εἶναι ὁ χρόνος, ὅτι ἐν τῷ
ὁ χρόνος πᾶσι τῷ ἐστι, ἐν τῷ τῷ ὅλου σφαῖρα.

Varia opiniones de natura & essentia temporis.

Quid autem sit tempus, & quæ sit e-
ius natura, æquè ex iis quæ tradita
sunt, est incertum, atque de iis de quib-
us antea disseruimus.

2 Alii namque aiunt esse motum vni-
uersi: alii verò ipsam sphaeram.

3 Atqui conuersionis etiam pars est mo-
tus quidam: non tamen est conuersio.
quod enim sumptum est, pars est, con-
uersionis, non conuersio. 4 Præterea si plu-
res essent cæli, æquè tempus esset cuius-
uis horum motus, quare multa tempora si-
mul essent. 5 Vniuersi autem sphaera visum
est iis qui id dixerunt, tempus esse: quia & in
tempore omnia sunt, & in vniuersi sphaera.

Sed

Sed hoc eorum dictum magis fatuum est, quam ut sit opus de eo considerare impossibilia, *qua consequuntur.*

6 Cum autem maximè videatur tempus esse motum & mutationem quandam : hoc utique considerandum est. ergo cuiusque mutatio ac motus est solum in eo quod mutatur, vel ubicumque est illud ipsum quod mouetur & mutatur. tempus verò peræquè est & ubique & apud omnia.

7 Insuper omnis quidem mutatio est celerior & tardior : tempus verò non est : nam tardum & velox tempore definitur. velox etenim est quod brevi tempore multum mouetur : tardum autem quod longo tempore paruum. atqui tempus non definitur tempore, nec quia sit quantum quiddam, nec quia sit quale. Patet igitur tempus non esse motum.

8 Nihil autem differat siue in præsentia dicamus motum, siue mutationem.

Quid sit Tempus.

AT verò nec est sine mutatione. cum enim ipsi nihil mutamur cogitatione, aut, si mutemur, non animaduertimus : tunc non videtur nobis fuisse tempus : quemadmodum nec iis quos in Sardo fabulantur dormire apud heros, cum exspectati fuerint : coniungunt enim prius instans cum posteriori instanti, & vnum faciunt, existentes tempus interiectum : quia id sensu non percipiunt. sicut igitur si non esset aliud instans, sed vnum & idem, non esset tempus : ita etiam quando non animaduertitur esse diuersum, non videtur esse tempus quod est interiectum. ergo si tunc nobis accidit, ut non putemus esse tempus, cum nullam mutationem distinguamus, sed anima in vno & indiuiduo manere videtur : cum autem sentimus ac distinguimus, tunc dicimus fuisse tempus : perspicuum est, non esse tempus sine motu & mutatione. patet igitur tempus nec esse motum nec sine mutatione. 2 Quoniam autem quaerimus quid sit tempus, sumendum est, hinc facto initio, quid motionis sit. simul enim mutationem sentimus ac tempus. nam etiam si tenebrae sint, & nihil corpore patiamur, motus tamen aliquis in anima insit : confectum simul videtur fuisse etiam aliquod tempus. ut verò & cum tempus aliquod videtur fuisse, simul etiam motus aliquis fuisse apparet. quocirca tempus aut est motus aut aliquid ipsius motus.

Tom. I.

A ἔστι δ' ἀνηκώτερον τὸ εἰρημνόν, ἢ ὥστε περιεῖν αὐτὰ τὰ ἀδυνάτα ἐπισκοπεῖν. 6 Ἐπὶ δ' δοκεῖ μάλιστα κίνησις εἶναι καὶ μεταβολή τις ὁ χρόνος, τῆς αὐτοῦ σκεπτικῆς. ἡ δὲ αὐτῶν ἐκείνου μεταβολὴ ἐκ κινήσεως, ἐν αὐτῇ τῇ μεταβαλλομένη ὅτι μόνον, ἡ δ' αὖ τῇ δυνάμει τὸ κινούμενον καὶ μεταβαλλόμενον. ὁ δὲ χρόνος ὁμοίως καὶ πᾶσι ταῖς, ὡς καὶ πᾶσι.

7 Ἐπὶ δὲ, μεταβολὴ μὲν ὅτι πᾶσι γὰρ ἔστι βραδυτέρως, χρόνος δ' οὐκ ἔστι. τὸ γὰρ βραδύ ἐστι καὶ χρόνος ὡς εἶναι. ταχὺ μὲν γὰρ τὸ ἐν ὀλίγῳ πολὺ κινούμενον. βραδύ δὲ, τὸ ἐν πολλῷ ὀλίγον. ὁ δὲ χρόνος ὅχι ὡς εἶναι χρόνος, οὕτε τῇ ποσὶς τις εἶναι, ὅτε ὡς ποσὶς. ὅτι μὲν τίνων οὐκ ἔστι κίνησις, φανερόν.

8 Μηδὲν δὲ ἀμφερὲς λέγειν ἡμῖν ἐν τῷ πρότερον κίνησις, ἢ μεταβολή.

Cap. XVI.

AΛΛΑ μὲν ὅτι αὐτὸ καὶ μεταβολή καὶ ὅταν γὰρ αὐτὸ μηδὲν μεταβαλλόμενον ἢ ἀφαιρούμενον, ἢ λαθόμενον μεταβαλλόμενον, οὐ δοκεῖ ἡμῖν γινώσκειν ὁ χρόνος. καθάπερ οὐδὲ τις ἐν τῇ Σαρδίᾳ μυθολογούμενοις καθάπερ οὐδὲ τις τῶν τοῖς ἥρωσι, ὅταν ἐξέρχονται. σιναπτιοῦ γὰρ τὸ πρῶτον ἡμῶν ὡς ὕστερον ἡμῶν, καὶ ἐν ποσὶσιν, ὡς αἰσθητὶς ὅτι πᾶσι δυνάμεσιν τὸ μεταβαλλόμενον. ὡς καὶ αὐτὸ μὲν ἔτερον τὸ νῦν, ἀλλὰ τῷ τῷ ἐν, οὐκ αὐτὸ χρόνος. ὅπως καὶ ἐπὶ λαμβάνει ἔτερον ὅν, οὐ δοκεῖ εἶναι τὸ μεταβαλλόμενον. εἰ δὲ τὸ μὴ οἰεσθαι εἶναι χρόνον τότε συμβαίνει ἡμῖν, ὅταν μὴ οἰσώμεθα μηδὲ μίαν μεταβολὴν, ἀλλ' ὅτι ἐν καὶ ἀδιαφάντως φαίνεται ψυχῇ μὲν. ὅταν δὲ ἀφαιρούμεθα, καὶ οἰσώμεθα, τότε φανερὸν γινώσκειν χρόνον φανερόν ὅτι οὐκ ἔστι αὐτὸ κίνησις καὶ μεταβολή ὁ χρόνος. ὅτι μὲν αὐτὸ ὅτι κίνησις, ὅτε αὐτὸ κίνησις ὁ χρόνος ὅτι, φανερόν. 2 Ἀνηκόν δὲ, ὅτι ἡ ψυχὴ μὲν πᾶσι ὁ χρόνος, ὅτι αὐτὸν χρόνον, πᾶσι κινήσεως ὅτι αὐτὸν χρόνον γὰρ κινήσεως ἀφαιρούμεθα καὶ χρόνον καὶ γὰρ αὐτὸν χρόνον, ὡς μὲν ὅτι τὸ σώματος πᾶσι κινήσεως, κινήσεως δὲ τις ἐν τῇ ψυχῇ ἐστίν, ὅπως αὐτὸ δοκεῖ * πᾶσι γινώσκειν, καὶ χρόνος. ἀλλὰ μὲν, ὡς καὶ ὅταν καὶ χρόνος δοκῇ γινώσκειν, αὐτὸ καὶ κινήσεως τις φαίνεται γινώσκειν. ὡς καὶ ὅτι κινήσεως, ἢ τῆς κινήσεως πᾶσι χρόνος.

Xx

ὅτι οὐκ ἔστι κίνησις, ἀνάγκη τῆς κινήσεως πρὸς αὐτὸν. 3. Ἐπεὶ δὲ ὁ κινούμενος κινεῖται ἐκ τίνος εἰς τι, καὶ πῶς μεγάλος σίμωχος, ἀκέραιος ὁ μέγας ἐκ κινήσεως. Ἄρα γὰρ ὁ μέγας σίμωχος, ἐκ κινήσεως ἐστὶ σίμωχος. Ἄρα δὲ πῶς κίνησις ὁ χρόνος· ὅση γὰρ ἐκ κινήσεως, ὅσος ὁ χρόνος αὐτὸν ἀειδιέμενος.

4 Τὸ δὲ διὰ τὰς πέντε καὶ ἑξῆς ἐν τῷ ποί, καὶ τῷ ἐν ἑνὶ· ἐν τῷ μόνῳ τῇ ἡσ. ἐπεὶ δ' ἐν τῷ μεγάλῳ ἐστὶ τὸ κατὰ πέντε καὶ τὸ ἑξῆς, ἀνάγκη καὶ ἐν κινήσῃ τὸ κατὰ πέντε καὶ ἑξῆς, ἀνάγκη τῆς ἐκφ. ἀλλὰ μὲν καὶ ἐν τῷ μένῳ ἐστὶ τὸ κατὰ πέντε καὶ ἑξῆς, δευτέρῳ δ' ἀναγκηστὴν αἰεὶ πατέρω πατέρω αὐτῶν.

Εἰ δὲ ὁ πλοῦτος καὶ ὁ ὑπόπλοος αὐτῶν ὁ
 τῆς κινήσεως, ὁ μὴ ποτε ὁ κινήσεως ὅτι· ὁ μὴ ποτε
 αὐτῶν ἔτερον, ὁ κινήσεως.

6 Αλλὰ μὴν ἔτι ζήσονται μετὰ τὴν ἐξουσίαν,
 7 ὅταν * ὁρίσωνται πλὴν κινήσει, ὅτε πρὸς τὸν καὶ
 ὑπερὶ ὁρίσονται. καὶ τότε φανερὸν γενήσεται
 ζήσονται, ὅταν τῷ πρὸς τὸν καὶ ὑπερὸν ἐν τῇ
 κινήσει ἀφαιρῶσιν λαβωμένη. ὁρίσονται ὅτι ἄλ-
 λοῦ ἔστιν ἄλλο. ὑποκαταστήσονται, καὶ μεταξὺ πάλιν
 ἔσονται. ὅταν γὰρ τὰ ἄλλα ἔσονται τῷ μέ-
 σου νοήσονται, καὶ δύο εἴη ἡ ψυχὴ τὰ νῦν, ὅ
 μὴν πρὸς τὸν, ὅ δὲ ὑπερὸν, τότε καὶ τῷ φαν-
 8 ῶν τῷ ζήσονται. ὅ γὰρ ὁρίσονται * ὅτι νῦν,
 ζήσονται ὅτι δοκῇ. καὶ ὑποκαταστήσονται. ὅταν μὴν
 οὕτως ὡς ἐν τῷ ἀφαιρῶσιν, καὶ μὴ ἦτι ὡς ὅ
 πρὸς τὸν, ἔστιν ὑπερὸν ἐν τῇ κινήσει, ἡ ὡς ὅ
 ἀλλὰ μὴν, μὴ πρὸς τὸν ὅτι ὑπερὸν ζήσονται, οὐ
 δοκῇ ζήσονται μετὰ τὴν ἐξουσίαν, ὅτι οὐκ ἔστι κίνησις.
 ὅταν δὲ ὅ πρὸς τὸν καὶ ὑπερὸν, τότε λαβωμένη
 ζήσονται. 7 Τούτου γὰρ ὅτι ὁ ζήσονται, ἀριθ-
 μὸς κινήσεως ἔστι ὅ πρὸς τὸν καὶ ὑπερὸν.

8 Οὐκ ἀρεσκόντες ὁ χρόνος, ἀλλ' ἡ ἀριθ-
μοὶ ἔχ' ἡ κινήσεις. σημεῖον δὲ· ὁ μὲν γὰρ
πλείων ἔσται τοῦ κινήσεως ἀριθμῶ· κινήσει δὲ
πλείων ἢ ἔσται, χρόνος· ἀριθμὸς ἀρεσκὸς ὁ
χρόνος. 9 Ἐπεὶ δ' ἀριθμὸς ὅτι διχῶς· ἐν

77

• 2000 年 10 月 1 日

quoniam igitur non est motus, necesse est ut sit aliquid ipsius motus.

3 Cùm autem id quod mouetur moueatur ab aliquo ad aliquod, *cumque* omnis magnitudo *sit* continua: magnitudini consequens est motus. nam quia magnitudo est continua, etiam motus est continuus. & quia motus, etiam tempus. quantus enim *fuit* motus, tantum etiam semper videtur tempus fuisse.

4 iam verò prius & posterius in loco primum sunt : & hîc quidem positione *partium*. cùm autem in magnitudine sit prius & posterius ; necesse est, ut etiam in motu sint prius & posterius, quæ illis, proportionè respondeant. quin etiam in tempore est prius & posterius, quia semper horum alterum alteri consequens est.

5. Horum autem prius & posterius est in motu quod re ipsa est motus, sed eius essentia diuersa, non motus est.

6 At verò etiam tempus cognoscimus, cum motum distinguimus, prius & posterius distinguentes: tuncque dicimus fuisse tempus, cum sensu percepimus prius & posterius in motu. distinguimus autem: quoniam hæc aliud atque aliud esse, & his diuersum quiddam esse interiectum existimamus. cum enim extrema à medio diuersa intelligimus, ac duo momenta affirmat anima, alterum prius, alterum posterius; tunc id dicimus esse tempus. quod enim momenti terminatur, tempus esse videtur: atque hoc supponatur. Cum igitur sentimus momentum, quasi vnum, nec aliquid tamquam prius & posterius in motu: vel sentimus quasi idem, non prioris & posterioris alicuius, tunc non videtur fuisse vllum tempus, quia nec motus. cum autem prius & posterius sentimus, tunc dicimus esse Tempus.

7. Tempus enim nihil aliud est quàm
numerus motus secundum prius & po-
sterius.

8 Tempus igitur non est motus, nisi quatenus motus numerum habet. argumento est, quod plus & minus diiudicamus numero, motum autem maiorem & minorem ~~diiudicamus~~ tempore: ergo tempus est numerus quidam.

9 Cum autem numerus bifariam acci-
piatur: (nam & quod numeratur, &
quod est numerabile, numerum voca-
mus, & id quo numeramus:). tempus igi-
tur est id quod numeratur, non quo nume-
ramus. sunt autem diversa, id quo nume-
ramus, & quod numeratur.

1. The first of these is the fact that the
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.
 11.
 12.
 13.
 14.
 15.
 16.
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 23.
 24.
 25.
 26.
 27.
 28.
 29.
 30.
 31.
 32.
 33.
 34.
 35.
 36.
 37.
 38.
 39.
 40.
 41.
 42.
 43.
 44.
 45.
 46.
 47.
 48.
 49.
 50.
 51.
 52.
 53.
 54.
 55.
 56.
 57.
 58.
 59.
 60.
 61.
 62.
 63.
 64.
 65.
 66.
 67.
 68.
 69.
 70.
 71.
 72.
 73.
 74.
 75.
 76.
 77.
 78.
 79.
 80.
 81.
 82.
 83.
 84.
 85.
 86.
 87.
 88.
 89.
 90.
 91.
 92.
 93.
 94.
 95.
 96.
 97.
 98.
 99.
 100.
 101.
 102.
 103.
 104.
 105.
 106.
 107.
 108.
 109.
 110.
 111.
 112.
 113.
 114.
 115.
 116.
 117.
 118.
 119.
 120.
 121.
 122.
 123.
 124.
 125.
 126.
 127.
 128.
 129.
 130.
 131.
 132.
 133.
 134.
 135.
 136.
 137.
 138.
 139.
 140.
 141.
 142.
 143.
 144.
 145.
 146.
 147.
 148.
 149.
 150.
 151.
 152.
 153.
 154.
 155.
 156.
 157.
 158.
 159.
 160.
 161.
 162.
 163.
 164.
 165.
 166.
 167.
 168.
 169.
 170.
 171.
 172.
 173.
 174.
 175.
 176.
 177.
 178.
 179.
 180.
 181.
 182.
 183.
 184.
 185.
 186.
 187.
 188.
 189.
 190.
 191.
 192.
 193.
 194.
 195.
 196.
 197.
 198.
 199.
 200.
 201.
 202.
 203.
 204.
 205.
 206.
 207.
 208.
 209.
 210.
 211.
 212.
 213.
 214.
 215.
 216.
 217.
 218.
 219.
 220.
 221.
 222.
 223.
 224.
 225.
 226.
 227.
 228.
 229.
 230.
 231.
 232.
 233.
 234.
 235.
 236.
 237.
 238.
 239.
 240.
 241.
 242.
 243.
 244.
 245.
 246.
 247.
 248.
 249.
 250.
 251.
 252.
 253.
 254.
 255.
 256.
 257.
 258.
 259.
 260.
 261.
 262.
 263.
 264.
 265.
 266.
 267.
 268.
 269.
 270.
 271.
 272.
 273.
 274.
 275.
 276.
 277.
 278.
 279.
 280.
 281.
 282.
 283.
 284.
 285.
 286.
 287.
 288.
 289.
 290.
 291.
 292.
 293.
 294.
 295.
 296.
 297.
 298.
 299.
 300.
 301.
 302.
 303.
 304.
 305.
 306.
 307.
 308.
 309.
 310.
 311.
 312.
 313.
 314.
 315.
 316.
 317.
 318.
 319.
 320.
 321.
 322.
 323.
 324.
 325.
 326.
 327.
 328.
 329.
 330.
 331.
 332.
 333.
 334.
 335.
 336.
 337.
 338.
 339.
 340.
 341.
 342.
 343.
 344.
 345.
 346.
 347.
 348.
 349.
 350.
 351.
 352.
 353.
 354.
 355.
 356.
 357.
 358.
 359.
 360.
 361.
 362.
 363.
 364.
 365.
 366.
 367.
 368.
 369.
 370.
 371.
 372.
 373.
 374.
 375.
 376.
 377.
 378.
 379.
 380.
 381.
 382.
 383.
 384.
 385.
 386.
 387.
 388.
 389.
 390.
 391.
 392.
 393.
 394.
 395.
 396.
 397.
 398.
 399.
 400.
 401.
 402.
 403.
 404.
 405.
 406.
 407.
 408.
 409.
 410.
 411.
 412.
 413.
 414.
 415.
 416.
 417.
 418.
 419.
 420.
 421.
 422.
 423.
 424.
 425.
 426.
 427.
 428.
 429.
 430.
 431.
 432.
 433.
 434.
 435.
 436.
 437.
 438.
 439.
 440.
 441.
 442.
 443.
 444.
 445.
 446.
 447.
 448.
 449.
 450.
 451.
 452.
 453.
 454.
 455.
 456.
 457.
 458.
 459.
 460.
 461.
 462.
 463.
 464.
 465.
 466.
 467.
 468.
 469.
 470.
 471.
 472.
 473.
 474.
 475.
 476.
 477.
 478.
 479.
 480.
 481.
 482.
 483.
 484.
 485.
 486.
 487.
 488.
 489.
 490.
 491.
 492.
 493.
 494.
 495.
 496.
 497.
 498.
 499.
 500.
 501.
 502.
 503.
 504.
 505.
 506.
 507.
 508.
 509.
 510.
 511.
 512.
 513.
 514.
 515.
 516.
 517.
 518.
 519.
 520.
 521.
 522.
 523.
 524.
 525.
 526.
 527.
 528.
 529.
 530.
 531.
 532.
 533.
 534.
 535.
 536.
 537.
 538.
 539.
 540.
 541.
 542.
 543.
 544.
 545.
 546.
 547.
 548.
 549.
 550.
 551.
 552.
 553.
 554.
 555.
 556.
 557.
 558.
 559.
 560.
 561.
 562.
 563.
 564.
 565.
 566.
 567.
 568.
 569.
 570.
 571.
 572.
 573.
 574.
 575.
 576.
 577.
 578.
 579.
 580.
 581.
 582.
 583.
 584.
 585.
 586.
 587.
 588.
 589.
 590.
 591.
 592.
 593.
 594.
 595.
 596.
 597.
 598.
 599.

James

De Momento.

Cap. XVII.

ET quemadmodum motus semper est alius atque alius, ita etiam tempus. vniuersum verò tempus simul acceptum, idem est: quoniam momentum re ipsa vnum & idem est, sed essentia eius est diuersa. momentum autem metitur tempus, quatenus est prius & posterius.

2. Iam verò momentum partim est idem, partim non est idem. [quatenus enim in alio atque alio est, diuersum est: hoc autem est ipsum momentum: sed quatenus momentum est id quod tandem est, eatenus est idem. consequens enim est, ut dictum fuit, magnitudini motus, huic verò tempus, ut asserimus. peræquè igitur puncto id quod fertur, quo motum cognoscimus, atque in eo prius & posterius. hoc autem re ipsa idem: aut enim est punctum, aut lapis, aut aliquid aliud eiusmodi: sed ratione est aliud: sicuti sophistæ sumunt alium esse Coriscum in Lyceo, & Coriscum in foro: ergo & hoc, quia alibi & alibi est, diuersum est. Atqui ei quod fertur, consequens est momentum, & motui tempus: nam eo quod fertur cognoscimus prius ac posterius in motu: momentum autem est, quatenus prius ac posterius est numerabile. Quocirca & in his re ipsa momentum est idem, quia quod in motu est, vel est prius vel posterius: essentia verò est diuersa: quoniam momentum est, quatenus prius & posterius est numerabile. atque hoc est maximè notum: quia & motus per id quod mouetur, cognoscitur: & latio per id quod fertur. quod enim fertur, est hoc aliquid: motus autem non est hoc aliquid. partim itaque id quod vocatur momentum, est semper idem, partim non idem: quoniam & id quod fertur, similiter se habet.

3. Perspicuum etiam est, siue tempus non sit, momentum non fore: siue non sit momentum, non fore tempus. ut enim simul sunt id quod fertur & latio, ita etiam numerus eius quod fertur & numerus lationis. tempus enim est lationis numerus: momentum verò est velut id quod fertur, ut vnitas numeri. 4. Ergo & continuum est tempus propter momentum, ac diuiditur ratione momenti. nam & quod ad hoc, sequitur lationem, & rem quæ fertur. etenim motio & latio vna est propter id quod fertur, quia est vnum: nec solū, quoniam interrumpi posset, sed etiam ratione. hoc igitur terminat priorem & posteriorem motum.

Tom. I.

ΚΑΙ ὡς ἂν ἡ κίνησις αἰεὶ ἄλλη καὶ ἄλλη, καὶ ὁ χρόνος. ὁ δὲ ἅμα πᾶς χρόνος ὁ αὐτός. ὅ γὰρ νῦν ὁ αὐτὸς ὁ ποτ' νῦν. ὅ δ' ἐστὶ αὐτὴ, ἔτερον. ὅ δὲ νῦν τὸ χρόνον μετρεῖ. ἢ πρότερον καὶ ὕστερον.

2. Τὸ δὲ νῦν, ἐστὶ μὲν ὡς ὁ αὐτὸς, ἐστὶ δ' ὡς ὁ αὐτὸς. ἢ μὲν γὰρ ἐν ἄλλῳ, καὶ ἄλλῳ, ἔτερον. τῷ δ' ἡ αὐτὴ* ὁ νῦν. ἢ δὲ ὁ πο-
 τε ὅν ἐστι τὸ νῦν τὸ αὐτὸ. ἀκολουθεῖ γὰρ ὡς ἂν
 ἐλέγξει, τῷ μὲν μεγάλῃ ἡ κίνησις, ταύτῃ δ' ὁ
 χρόνος, ὡς φασὶν. καὶ ὁμοίως δὴ τῇ στιγμήν τὸ
 φερόμενον ὡς πλεονεκτοῦν κίνησις γινώσκον, ἐπὶ τὸ
 πρότερον καὶ αὐτῇ, καὶ τὸ ὕστερον. τῷ δ' ὁ
 μὲν ποτε ὅν, τὸ αὐτὸ ἐστὶ στιγμήν γὰρ, ἢ λίθος, ἢ
 πῖ ἄλλο τι οὐδέν. τῷ λόγῳ δὲ ἄλλο. ὡς ἂν οἱ
 σοφισταὶ λαμβάνουσιν, ἔτερον τὸ Κορίσκον ἐν
 Λυκείῳ ἐστὶ, ἐπὶ τὸ Κορίσκον ἐν ἀγορῇ. καὶ τῷ
 δὴ τῷ ἄλλῳ ἐστὶ ἄλλῳ ἐστὶ, ἔτερον. ὅ γὰρ φε-
 ρόμενον ἀκολουθεῖ τὸ νῦν, ὡς ἂν ὁ χρόνος τῇ
 κίνησι. ὅ γὰρ φερόμενον γινώσκον τὸ πρό-
 τερον καὶ ὕστερον ἐν κίνησι. ἢ δ' ἀειδιμένη
 τὸ πρότερον ἐπὶ ὕστερον, τὸ νῦν ἐστὶν. ἀεὶ καὶ
 ἐν ταῖς, ὁ μὲν ποτε ὅν νῦν, ἐστὶ τὸ αὐτὸ.
 πρότερον γὰρ ἢ ὕστερον ἐστὶ τὸ ἐν κίνησι.
 τὸ δ' ἐστὶ, ἔτερον. ἢ ἀειδιμένη γὰρ τὸ πρό-
 τερον καὶ ὕστερον, τὸ νῦν ἐστὶ. καὶ γινώσκον μα-
 λιστα τῷ ἐστὶ. ἐπὶ γὰρ ἡ κίνησις ἀφ' ἧς τὸ κί-
 νούμενον, ἐπὶ τὸ φερόμενον. τὸ
 δὲ γὰρ πῖ, τὸ φερόμενον. ἢ δὲ κίνησις, οὐ. ἐστὶ
 μὲν οὖν ὡς τὸ αὐτὸ τὸ νῦν λεγόμενον αἰεὶ,
 ἐστὶ δ' ὡς αὐτὸ τὸ αὐτὸ. καὶ γὰρ τὸ φερό-
 μενον.

3. Φανερόν δὲ καὶ ὅτι εἴτε χρόνος μὴ εἴη, τὸ νῦν οὐκ αὖ εἴη. εἴτε τὸ νῦν μὴ εἴη, ὁ χρόνος οὐκ αὖ εἴη. ἅμα γὰρ ὡς ἂν τὸ φερόμενον καὶ ἡ φερά, οὕτως ἐπὶ ὁ ἀειδιμένος ὁ τῷ φερόμενον καὶ ὁ τῷ φερά. χρόνος μὲν γὰρ ὁ τῷ φερά ἀειδιμένος. τὸ δὲ νῦν ὡς τὸ φερόμενον, οὐ μόνον ἀειδιμένον.

4. Καὶ σίμωχός τε δὴ ὁ χρόνος τῷ νῦν, καὶ διήρηται κατὰ τὸ νῦν. ἀκολουθεῖ γὰρ καὶ τῷ τῷ φερά, καὶ τῷ φερόμενον. ἐπὶ γὰρ ἡ κίνησις, καὶ ἡ φερά μία τῷ φερόμενον, ὅτι ἐν, καὶ ὅτε ὅτε καὶ γὰρ αὖ ἀφ' ἑαυτῶν. ἀλλὰ ὅτε λόγῳ καὶ οὐκ ἐστὶ δὲ πλεονεκτοῦν καὶ ὕστερον κίνησις τῷ.

Xx ij

ὥς ἐν ἀριθμῷ μονάς, καὶ τὸ πρῶτον, καὶ τὸ
 ἀρτίον· τὰ μὲν γὰρ τὸ ἀριθμὸν πῆ, τὰ δὲ τὸ
 χρόνον πῆ ἐστὶ· ἃ δὲ περὶ ματαῶς ἐν ἀριθ-
 μῷ, ὃ χρόνος πῆ ἐστὶν. Εἰ δὲ τὸτο, πρῶτον
 ἔσθ' ἀριθμὸς, ὥστερ' ἐπὶ τὸ πῶ ἔσθ' ὃ
 τόπου. 3 Φανερόν δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶ τὸ ἐν
 χρόνῳ εἶ, ὅτι ὅτι ὁ χρόνος ἐστὶν ὥστερ' ὅτι
 τὸ ἐκκίνησθ' εἶ, ὅτι τὸ ἐκκίνησθ' ὅτι ἐκκί-
 σις, καὶ ὁ τόπος ἐστὶν. Εἰ γὰρ ἐστὶ τὸ ἐν τινὶ οὐ-
 τῶς, πᾶντα τὰ περὶ ματαῶς ὅτι οὐτῶς ἐστὶ,
 ὅτι ὅτι οὐτῶς ἐστὶ τὸ κίνησθ' ὅτι γὰρ ἐκκίνησθ' ἐστὶ,
 ὅτι ὅτι οὐτῶς ἐστὶν. ἀλλὰ τὸτο μὲν συμβέ-
 βηκεν· ἐκκίνησθ' δὲ ἀνάγκη περὶ ματαῶς εἶναι, καὶ
 πᾶν ὅτι ἐκκίνησθ' εἶ, πᾶν χρόνον, ὅτι ἐκκί-
 νησθ' ἐστὶ, καὶ πᾶν ἐκκίνησθ' ὅτι, εἶ, τὸτε κίνη-
 σιν. 4 Ἐπεὶ δὲ ἐστὶν ὡς ἐν ἀριθμῷ τὸ ἐκκί-
 νησθ', λυφθῆσθαι τις πλείων χρόνος πᾶν-
 τος τὸ ἐκκίνησθ' ὅτι. 5 Διὸ ἀνάγκη πᾶν-
 τα ἃ ἐκκίνησθ' ὅτι, πρῶτον εἶναι ὡς ἐκκί-
 νησθ', ὥστερ' καὶ τὰλλα ὅσα ἐν τινὶ ἐστὶν· ὅτι πᾶν
 ἐκκίνησθ' τὸ πῶ ἔσθ' τὸτο.

6 Καὶ πᾶν δὲ πῆ ὡς ἐκκίνησθ', κα-
 θάρ' ἐκκίνησθ' εἰσὶν αὐτῶν, ὅτι ἐκκίνησθ' ὁ χρό-
 νος, ἐκκίνησθ' πᾶν πῆ ὡς ἐκκίνησθ'· καὶ
 ὅτι πᾶν εἶναι ὅτι τὸ χρόνον· ἀλλ' οὐ μεμ-
 νῆκεν, ὅτι ἐκκίνησθ' γένεσθ', ὅτι ἐκκίνησθ'· φθο-
 ρὰς γὰρ αἴτιος καὶ αὐτὸν μᾶλλον ὁ χρόνος·
 ἀριθμὸς γὰρ κινήσεως· ἢ δὲ κινήσεως ἐξίστησι
 * ὅτι ὡς ἀρτίον. 7 Ὡς περὶ φανερόν ὅτι πᾶν αἰ-
 ὶντα, ἢ αἰῶν ὦντα, οὐκ ἐστὶ ἐκκίνησθ'· οὐ γὰρ
 πρῶτον εἶναι ὡς ἐκκίνησθ', ὅτι ἐκκίνησθ' τὸ
 εἶ, αὐτῶν ὡς ἐκκίνησθ'· σημείον δὲ τοῦτο,
 ὅτι ἐκκίνησθ' ὅτι ὡς ἐκκίνησθ', ὡς οὐκ ὦντα
 ἐκκίνησθ'· 8 Ἐπεὶ δὲ ἐστὶν ὁ χρόνος με-
 τέρ' κινήσεως, ἐστὶ ἐκκίνησθ' μετέρ' * καὶ συμ-
 βεβηκὼς· πᾶν γὰρ ἐκκίνησθ' ἐκκίνησθ'.

κ. π. πρῶτον
 πῆ χρόν.

Verba
 συμβεβηκός,
 inquit hi-
 lophonus,
 neq; Ale-
 xander a-
 gnoscit,
 neq; repe-
 riuntur in
 plerisque
 codicib.
 γρ. ἡμεῖς,

9 Οὐ γὰρ ὥστερ' ὅτι ἐκκίνησθ' ὅτι ἀνάγκη κί-
 νησθαι, ὅτι ἐκκίνησθ'· ὅτι γὰρ κινήσεως ὁ
 χρόνος, ἀλλ' ἀριθμὸς κινήσεως· ἐν ἀριθμῷ γὰρ
 κινήσεως ἐκκίνησθ' εἶ, ὅτι * ἡμεῖς. οὐ γὰρ
 πᾶν τὸ ἀκίνητον ἡμεῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκκίνησθ' ὅτι
 κινήσεως, πεφουκὸς δὲ κινήσθαι, καθάρ' εἶ-
 ρησθαι ἐν τῷ περὶ ματαῶς.

10 Τὸ δὲ εἶ, ἐν ἀριθμῷ, ἐστὶ τὸ εἶ, πᾶν αἰ-
 εθμὸν τὸ περὶ ματαῶς, ἐκκίνησθ' τὸ εἶ
 αὐτῶν ὡς ἀριθμῷ ἐκκίνησθ' ὡς ἐκκίνησθ'· εἰ ἐκκίνησθ',
 ὡς ἐκκίνησθ' μετέρ' ὅτι ὁ χρόνος τὸ κινήσθαι
 καὶ τὸ ἡμεῖς, ἢ τὸ μὲν κινήσθαι, τὸ δὲ ἡμε-
 ρῶν. πᾶν γὰρ κινήσθαι αὐτῶν μετέρ' ἐκκίνησθ' πᾶν
 ἡμεῖς, πῶς τις.

A vt in numero vnitas, & impar & par, (nam
 hæc sunt aliquid numeri, illa verò aliquid
 temporis,) res autem sunt in tempore, vt in
 numero. quod si ita est, res continentur à
 numero, quemadmodum & ea quæ in loco
 sunt, à loco. 3 Perspicuum quoque est,
 quòd esse in tempore, non est, tunc esse
 cum tempus est; quemadmodum nec esse
 in motu, nec esse in loco, significat tunc esse,
 cum motus, & locus est. alioqui si ita sit ef-
 se in aliquo, omnes res in quauis re erunt,
 & cælum erit in milio. cum enim milium
 est, etiam cælum est. sed hoc accidit: illud
 B verò necessariò consequitur: id est, & ei
 quod est in tempore, esse aliquod tempus,
 quando illud est: & ei quod est in motu, ef-
 se tunc motum. 4 Quoniam autem quod
 est in tempore, est vt in numero; sumetur a-
 liquod maius tempus omni re quæ est in
 tempore. 5 Idcirco necesse est, vt omnia
 quæ sunt in tempore, contineantur à tem-
 pore: quemadmodum & cætera, quæcum-
 que in aliquo sunt: verbi gratia, quæ sunt in
 loco, continentur à loco. 6 Ergo & pati ali-
 quid à tempore: quemadmodum & dicere
 C solemus, tempus omnia consumere, ac tem-
 pore omnia senescere, & obliuionem indu-
 ci propter tempus: sed non didicit, neque
 iuuentutem aut pulchritudinem tempore
 nactum quidpiam est. tempus enim per se est
 potius causa interitus: quia est numerus
 motus: motus autem, id quod est, de statu
 suo dimouet. 7 Quocirca perspicuum est,
 ea quæ semper sunt, quatenus semper sunt,
 non esse in tempore: quia non continentur
 à tempore, nec tempus metitur eorum ef-
 sentiam. huius rei argumentum est, quòd
 nihil patiuntur à tempore, vtpote quæ non
 D sunt in tempore. 8 Quoniam autem tem-
 pus est mensura motus, est etiam quietis
 mensura ex accidenti. omnis enim quies in
 tempore est. 9 Non enim sicut necesse est, id quod est in
 motu, moueri, ita etiam quod est in tempo-
 re: quia tempus non est motus, sed est nume-
 rus motus: in numero autem motus potest
 esse etiam quod quiescit. non enim omnè
 immobile quiescit, sed quod est priuatum
 motu, cum natura sit aptum moueri, quem-
 admodum dictum fuit in superioribus. 10
 Esse autem in numero, nihil aliud est,
 quàm esse aliquem numerum rei, & nume-
 rum, in quo ea res est, metiri eius rei essen-
 tiam. quare si est in tempore, eius rei essentiam
 metitur tempus. metietur autem tempus, id
 quod mouetur, & id quod quiescit. nam
 motionem eorum & quietem metietur,
 quora sit. quocirca id quod mouetur, non
 simpliciter cadit sub mensuram temporis,
 quatenus est quantum quiddam, sed quate-
 nus motus eius est tanta.

11 Quapropter quaecumque nec mouentur nec quiescunt, non sunt in tempore: nam esse in tempore *nihil aliud est* quam comprehendi mensura temporis: tempus autem *est* mensura motus & quietis. 12 Patet igitur, nec quidquid non est, in tempore esse: veluti, quaecumque non possunt aliter *se habere*, ut dimerientem habere communem mensuram cum latere. 13 Omnino enim si tempus est motus mensura per se, ceterorum autem ex accidenti; manifestum *est*, quorum essentiam tempus metitur, eorum omnium essentiam consistere in eo ut moueantur & quiescant. quaecumque igitur interitui & generationi sunt obnoxia, & omnino quandoque sunt, quandoque non sunt haec, necesse *est* esse in tempore. est enim tempus quoddam maius, quod excedet eorum essentiam, ac tempus metiens eorum essentiam. sed inter ea quae non sunt, quaecumque tempus continet, partim fuerunt, ut Homerus aliquando fuit, partim erunt, ut futurum aliquid in utramvis partem *ea tempus* contineat. & si in utramque partem *contineat*, & erant & erunt. Quae verò *tempus* nullo modo continet, haec neque fuerunt, neque sunt, neque erunt. eiusmodi autem sunt ea non entia, quorum opposita semper sunt. verbi gratia, dimerientem non habere communem mensuram, semper est: atque hoc non erit in tempore: proinde nec habere communem mensuram. ideo semper non est, quia *est* contrarium ei quod semper est: quorum autem contrarium non semper *est*, haec possunt esse & non esse: eorumque est ortus & interitus. 14 Porro Nunc, seu *momentum*, est continuatio temporis, sicuti dictum fuit: continet enim tempus praeteritum & futurum: & omnino est terminus temporis. quoniam alterius est principium, alterius *est* finis. quamquam hoc non *est*, ut in puncto permanente, perspicuum. diuidit autem potestate, & quatenus *est* tale, semper *est* diuersum Nunc, quatenus verò *connectit*, semper *est* idem: ut in mathematicis lineis: non enim *est* semper vnum & idem punctum intellectu: quia diuidentibus est aliud atque aliud. sed quatenus *est* vna linea, idem *punctum* est omnino. ita etiam Nunc, partim est temporis diuisio secundum potestatem, partim terminus vtriusque & copula. est autem idem & secundum idem diuisio & copulatio: sed essentia *non est* eadē. Sic ergo dicitur aliquod Nunc. 15 Aliud autem *est*, quando est tempus huic propinquum. veniet enim nunc, quia hodie veniet: *aut* venit nunc, quia venit hodie. sed quae Illi *sunt gesta*, non sunt facta nunc, neque in undatio, nunc est facta. atqui usque ad ea tempus est continuum. sed *nihil magis discuntur nunc facta*, quia non *sunt* propinqua.

Tom. I.

A 11 Ωστε τὸ κινῆσθαι καὶ ἄπλωσ' ἔσαι μετὰ τὸν χρόνον, ἢ ποσὸν π' ὅστιν, ἀλλ' ἢ ἐν κινήσει αὐτῆς ποσῇ. ὥστε ὅσα μὴτε κινῆται, μὴτε ἡρεμεῖ, οὐκ ἔστιν ἐν χρόνῳ. τὸ μὲν γὰρ ἐν χρόνῳ εἶναι, ἐστὶ τὸ μετρίσθαι χρόνον: ὁ δὲ χρόνος κινήσεως καὶ ἡρεμίας μέτρον.

12 Φανερόν οὖν ὅτι οὐδὲ τὸ μὴ εἶναι ποσὸν ἐν χρόνῳ. οἷον ὅσα μὴ ἐσθιέται ἄλλως, ὥστε τὸ πλεονάζειν ἐν τῇ πλεονεξίᾳ συμμέτρον. 13 Οὕτως γὰρ, εἰ μέτρον μὲν ὅτι

B κινήσεως ὁ χρόνος κατὰ αὐτὸ, τῷ δὲ ἄλλων καὶ συμβεβηκός, δηλοῖται ὅτι ὡς τὸ εἶναι μετρίει, οὕτως ἀπασιν ἔσαι τὸ εἶναι ἐν τῷ ἡρεμῇ ἐν κινήσει. ὅσα μὲν οὖν φθαρτὰ καὶ θνητὰ, καὶ ὅλως, ὅτε μὲν ὄντα, ὅτε δὲ μὴ, αἰάγῃ ἐν χρόνῳ εἶναι. ἐστὶ γὰρ χρόνος τις πλείων, ὅς ἐστιν ἐξ τῆς αὐτῆς καὶ τῆς μετρίως πλεονεξίας. τῷ δὲ μὴ ὄντων, ὅσα μὲν πλείων ὁ χρόνος, τὰ μὲν οὖν, οἷον Ομήρου ποτε ἦν. τὰ δὲ ἔσαι, οἷον τῷ μολόντων π' ἐφ' ὅποτε αἰετέων. ἔειπε ἄμφω, ἀμφοτέρω καὶ ἡμῶν, καὶ ἔσαι ὅσα δὲ μὴ αἰετέων μηδαμῇ, ὅτι ἡμῶν, ὅτι ὅστιν, ὅτι ἔσαι. ἐστὶ δὲ τὰ τρία τῷ μὴ ὄντων, ὅσον τὰ ἀντικείμενα αἰετῶν. οἷον τὸ ἀσύμμετρον πλεονάζειν, αἰετῶν, καὶ οὐκ ἔσαι τῷ πλεονεξίᾳ. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ σύμμετρον. ὅτι αἰετῶν ἔστιν, ὅτι ἐσθιόντων αἰετῶν. ὅσον δὲ τὸ ἐσθιόντων μὴ αἰετῶν, τῶν δὲ διώκων καὶ τῶν καὶ μὴ, καὶ ἐστὶ θύελλος καὶ φθόρος αὐτῶν.

14 Τὸ δὲ νῦν ὅτι σὺνέχεια χρόνου, ὥστε ἐλέγχει σὺνέχεια γὰρ τὸν χρόνον τὸ πρὸς τοῖς ἐσθιόντων, καὶ ὅλως πλείων χρόνος ὅστιν ἐστὶ γὰρ, τῷ μὲν πλείων, τῷ δὲ πλεονεξίᾳ. ἀλλὰ τὸ οὐκ ὥστε ὅτι τῆς σιγῆς ἀποφύγετο φανερόν. διαφέρει δὲ διώκει, καὶ ἡ μὲν τοιοῦτον, αἰετῶν ἐπερὶ τὸ νῦν ἢ δὲ σὺνδεῖ, αἰετῶν τὸ αὐτῶν, ὥστε ὅτι τῷ μαθηματικῷ γραμμῶν. οὐ γὰρ ἡ αὐτῆς αἰετῶν καὶ μία σιγῆς τῇ νόσῃ. διαφορῶν τῶν γὰρ, ἡ δὲ μία, ἡ αὐτῆς πρὸς τῇ οὕτω καὶ τὸ νῦν. τὸ μὲν, τῷ χρόνῳ διαίρεσις καὶ διώκει, τὸ δὲ, πλείων ἀμφοῖν καὶ ἐσθιόντων. ἐστὶ δὲ τὸ αὐτῶν καὶ τῷ αὐτῶν ἡ διαίρεσις καὶ ἡ ἐνώσις. τὸ δὲ εἶναι οὐ τὸ αὐτῶν. τὸ μὲν οὖν ὅτι λέγεται τῷ νῦν.

15 Ἄλλο δὲ, ὅταν ὁ χρόνος ὁ οὗτος ἐγγύς ἢ. ἢ ἐστὶ νῦν, ὅτι τῷ μερὶ ἢ ἐστὶ. ἢ κε νῦν, ἢ ἢ τῷ μερὶ. τὰ δὲ ἐν ἰλίῳ χρόνον οὐ νῦν, οὐδὲ ὁ καταχλωμός γέγονε νῦν. καὶ οἱ σὺνέχεις χρόνος εἰς αὐτὰ, ἀλλ' ὅτι δὲ ἐγγύς.

Kx liii

16 Τὸ δὲ ποτε, χρόνος ὡρισμένος πρὸς τὸ ἄνθρωπον ἢ τὸν θεόν, ποτὲ ἐλήθη. ἢ τὸ ἐπὶ τῇ πόλει, ποτὲ ἐστὶ καταχυσμός. δεῖ γὰρ περὶ αὐτοῦ ποτε εἶναι. ἔστι δὲ πρὸς τὴν πόλιν. 17 Εἰ δὲ μὴ εἰς χρόνον, οὐ ποτε, πᾶς δὲ εἶναι χρόνος πεπερασμένος. * 18 Ἀρ' οὖν ἡ πόλις, ἢ οὐ; εἴπερ αἰεὶ ὅτι κινῶται.

Scrib. ἄρ' οὐ; ἢ οὐ; vel αἰεὶ ὅτι κινῶται ἢ οὐ.

19 Ἄλλος οὖν, ἢ ὁ αὐτὸς πολλάκις; δύναιτο ὅτι ὡς αἰεὶ κινῶται, ἔτι καὶ ὁ χρόνος. Εἰ μὴ γὰρ ἢ αὐτὴ ἢ μία γὰρ ποτε, ἔστι χρόνος εἰς καὶ αὐτὸς. Εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔστι.

20 Ἐπὶ δὲ τῷ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἑσχάτης, ἀλλ' ὅτι αὐτὴ, ἀλλὰ τῷ μὴ πρῶτον περὶ τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ τῷ μὴ ἑσχάτης. ἔστι δὲ ὡς ὁ κύκλος ἐπὶ τῷ αἰσθητῷ, ὅτι κινῶται καὶ ὁ χρόνος αἰεὶ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἑσχάτῃ. καὶ ἀφ' οὗτο δὲ αἰεὶ ἐπερὶ οὐ γὰρ τῷ αὐτῷ ἀρχῇ καὶ τῇ ἑσχάτῃ τῷ οὖν. ἅμα γὰρ αἰεὶ καὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ εἶναι, καὶ οὐκ ἔστι αἰεὶ γὰρ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ.

ἢ οὐκ ἔστι.

21 Τὸ δὲ ἤδη, τὸ ἐγγὺς ὅτι τῷ παρόντι καὶ τῷ ἀπομεινῷ, μέγας τῷ μέλλοντι χρόνος. ποτὲ * βασιλεὺς; ἤδη ὅτι ἐγγὺς ὁ χρόνος ἐπὶ τῷ μὴ εἶναι τῷ παρόντι χρόνος ὁ μὴ πρῶτον τῷ οὖν. * ποτὲ βασιλεὺς; ἤδη βασιλεὺς. ὁ δὲ Ἰλιον φάσαι ἤδη ἐλαχίστην οὐ λέγουσιν, ὅτι πρῶτον λέγει τῷ οὖν.

22 Καὶ τὸ ἄρτι, τὸ ἐγγὺς τῷ παρόντι καὶ τῷ ἀπομεινῷ, καὶ μέγας τῷ παρόντι. ποτὲ ἤλθες; ἄρτι. ἢ οὐκ ἔστι χρόνος ἐγγὺς τῷ παρόντι καὶ τῷ ἀπομεινῷ.

23 Πάλαι δὲ, τὸ πρῶτον.

24 Τὸ δὲ ἄξαφνης, τὸ αἰατῶδες καὶ τὸ ἀφ' οὐρανόθεν καὶ τὸ ἀφ' οὐρανόθεν ἐκείναι.

25 Μεταβολὴ δὲ πᾶσα φύσις ἐκαστηκέναι. ἐπὶ δὲ τῷ χρόνῳ πᾶσι γὰρ καὶ φύσει καὶ ὅτι, οἱ μὴ φύσει ἔλεγον. ὁ δὲ Πιθαγόρας Πάριον, ἀμαθίστατος, ὅτι καὶ ὅτι λαμβάνοντα ἐπὶ τῷ χρόνῳ, λέγων ὁρθότερον. δύναιτο οὖν ὅτι φύσις μάλιστα ἔστι καὶ αὐτὸν αἴτιον, ἢ φύσει καὶ ὅτι ἐλέγη καὶ πρῶτον. ἐκαστηκέναι γὰρ ἢ μεταβολὴ καὶ αὐτῷ. φύσεως δὲ καὶ τῷ ὅτι, καὶ συμβεβηκός. σημαίνει δὲ ἰσχυρὸν, ὅτι γὰρ μὴ μὴ δύναιτο τῷ κινήσει πᾶσι αἰσθητῶ καὶ πρῶτον. φύσει δὲ καὶ μὴ δύναιτο κινῶμενοι. ἐπὶ τῷ μάλιστα λέγειν εἰσάγειν ὑπὸ τῷ χρόνῳ φύσει. οὐ μὴ δὲ ὅτι τῷ χρόνῳ ποιεῖ, ἀλλὰ συμβαίνει ἐπὶ χρόνῳ κινῶμενοι καὶ τῷ πᾶσι μεταβολῇ.

14 Aliquando autem, est tempus terminatum priori & posteriori. Nunc: veluti, aliquando capta est Troia: & aliquando erit inundatio. oportet enim esse terminatum ipso Nunc. erit igitur tempus certa quantitate præditum, ab hoc Nunc usque ad illud. & ita fuit in præteritum. 17 Si verò nullum est tempus, quod non sit aliquando, certè omne tempus finitum erit. 18 Nunquid ergo deficiet? an non? si quidem semper est motus. 19 Aliusne igitur, an idem sæpius? manifestum est, ut est motus, ita etiam esse tempus. nam si vnus & idem motus aliquando fit, erit vnum & idem tempus. fin minus, non erit. 20 Quia verò Nunc est finis & principium temporis, non tamen eiusdem, sed finis præteriti, principium autem futuri; utique sicut circulus in eodem quodammodo habet conuexum & concavum, ita etiam tempus semper est in principio & fine. ideoque semper aliud videtur esse: quia Nunc non est principium & finis eiusdem: alioqui simul & secundum idem essent opposita. non deficiet igitur

tempus, quia semper in principio est.

21 Modò autem dicitur, quod est propinquum præsentī Nunc individuo, cum sit pars futuri temporis: veluti, quando ambulabis? modò: quia propinquum est tempus, quo futurum est ut ambulet. & præteriti temporis illud, quod non procul distat à præsentī Nunc: veluti, quando ambulabis? modò ambulavi. Illud autem modò caput esse non dicimus, quia est valde remotum à præsentī Nunc. 22 Et nuper dicitur, quod est propinquum præsentī Nunc, & est pars præteriti. veluti, quando venisti? nuper: si sit tempus propinquum præsentī Nunc.

23 Olim autem, quod longè distat.

24 Repentè verò dicitur, quod in tempore propter exiguitatem insensibili, de statu dimouetur. 25 Omnis autem mutatio naturaliter vim habet de statu dimouendi. omnia verò in tempore fiunt, & intereunt: idcirco alii dixerunt tempus esse sapientissimum: Pythagoreus autem Paro rectius dixit esse insipientissimum; quia & obliuiscuntur in eo. manifestum igitur est, tempus per se fore potius causam interitus, quàm generationis, quemadmodum & antea dictum fuit. nam mutatio per se vim habet de statu dimouendi: ex accidenti autem est causa generationis, & cur quidque sit: cuius rei argumentum sufficiens est: quia nihil fit, quin aliquo modo ipsum moueatur & agat: interit autem, etiam quod nihil mouetur. atque hunc maximè interitum dicere solemus esse à tempore. at verò ne hunc quidem tempus facit: sed accidit, ut hæc quoque mutatio in tempore fiat.

26 Esse igitur tempus, & quid sit, & A quot modis dicimus Nunc, & quid sit Aliquando, & Nuper, & Modò, & Olim, & Repentè, dictum est.

Reliqua de tempore.

His à nobis ita commemoratis, perspicuum est necesse esse, ut omnis mutatio sit in tempore; & quicquid mouetur, moueatur in tempore. celerius enim ac tardius, est in omni mutatione: quoniam in omnibus sic apparet. dico autem celerius moueri, quod prius mutatur in subiectum, cum moueatur in eodem interuallo, & æquabili motu. ut in latione si ambo moueantur per circumferentiam, vel ambo per lineam rectam. similiterque in aliis se res habet. at verò prius, in tempore est. prius namque & posterius dicimus ratione distantie à presenti momento: presens autem momentum est terminus præteriti & futuri. quare cum presens momentum sit in tempore, etiam prius & posterius in tempore erunt: nam in quo est presens momentum, in eo est etiam distantia à presenti momento: sed contrario modo dicitur prius in tempore præterito & in futuro. quoniam in præterito prius dicimus, quod est remotius à presenti momento: posterius autem, quod est propinquius. in futuro autem, prius, quod est propius: posterius, quod remotius. Quapropter cum prius sit in tempore, omni autem motui prius sit consequens: perspicuum est, omnem mutationem & omnem motum esse in tempore.

2 Dignum porro est consideratione, & quonam modo affectum sit tempus erga animam: & cur in omni re videatur esse tempus, & in terra, & in mari, & in czlo. 3 An quia est motionis affectio quædam, siue habitus, cum sit eiu numerus; hæc verò omnia mobilia sunt, quia omnia sunt in loco: tempus autem & motus simul sunt, tam potestate quàm actu. 4 Vtrum autem nisi sit anima, erit tempus, an non, dubitare quispiam possit: cum enim numerans esse nequit, impossibile est esse numerabile. quare manifestum est. ne quidem numerum esse posse: numerus enim est vel quoniam est numeratum, vel quod est numerabile. quod si nihil aliud natura aptum est ad numerandum quàm anima, & quidem ea pars animæ, quæ vocatur intellectus: impossibile est, tempus esse, cum anima non sit, nisi hoc ipsum quod re & subiecto est tempus:

26 Οὐ μὲν οὖν ἐστὶν ὁ χρόνος, καὶ τί, καὶ ποσῶς, λέγεσθαι τὸ νῦν, ἔτι τὸ ποτε, καὶ τὸ ὅρτι, καὶ τὸ ἡδὴ, καὶ ὅ. παλαι, καὶ τὸ ὁρῶντος, εἴρηται.

Cap. X.

Tούτων δ' ἡμῖν ἔτι ἀπειρημασμένων, φανερόν ἐστι ἀπασαν μεταβολὴν, καὶ ἀπὸ τοῦ κινημένου ἀνάγκη κινεῖσθαι ἐν χρόνῳ. τὸ γὰρ ἡγεῖται καὶ βραδύτερον, καὶ πᾶσιν ἐστὶ μεταβολὴν ἐν πᾶσι γὰρ ἔτι φαίνεται. λέγω δὲ ἡγεῖται κινεῖσθαι τὸ πρότερον μεταβολῶν τοις τὸ ἀποκείμενον καὶ τὸ αὐτὸ ἀλγεῖσθαι, καὶ ὁμαλῶς κίνησιν κινουμένων. ὅτι τὸ φανεροῦν ἀμφω καὶ πλεονάζει καὶ κινεῖται, ἢ ἀμφω καὶ πλεονάζει ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλων. ἀλλὰ μὲν τὸ γὰρ πρότερον ἐν χρόνῳ ἐστὶ. πρότερον γὰρ ἔστι βραδύτερον καὶ πλεονάζει τὸ νῦν ἀποσσεσθαι. τὸ δὲ νῦν, ὅρος τῆς κινήσεως, καὶ τῆς κινήσεως. ὥστε ἐπὶ τῷ νῦν ἐν χρόνῳ, καὶ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν χρόνῳ ἔσται. ἐν δὲ γὰρ τὸ νῦν, καὶ ἐν τῷ νῦν ἀποσσεσθαι. ἐναντίως δὲ λέγεται τὸ πρότερον κατὰ τὸ πρὸ κινήσεως χρόνον, ἔτι μάλιστα ἐν μὲν γὰρ τῷ πρὸ κινήσεως χρόνῳ λέγεσθαι, τὸ πρότερον τῷ νῦν, ὕστερον δὲ, τὸ ἐγγύτερον, ἐν δὲ τῷ μάλιστα πρότερον μὲν τὸ ἐγγύτερον, ὕστερον δὲ τὸ πρότερον, ὥστε ἐπὶ τὸ μὲν πρότερον ἐν χρόνῳ, πάσῃ δ' ἀκολουθεῖ κίνησιν τὸ πρότερον. φανερόν ἐστι πᾶσα μεταβολὴ καὶ πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ ἐστὶν.

2 Ἀξίον δὲ ὑποκρίψως, ἔτι πῶς ποτε ἔχει ὁ χρόνος πλεονάζει ψυχῇ, καὶ ἀλγεῖ τὴν πᾶσιν ἐν δόξει ὁ χρόνος, καὶ ἐν γῇ, ἔτι ἐν θαλάττῃ, καὶ ἐν αἰθέρι.

3 Ἡ ὅτι κινήσεως τὴν πᾶσιν, ἢ ἔστι, ὁρῶντος μὲν γὰρ ὡν; ταῦτα δὲ κινήσιν πᾶσι. ἐν τῷ πᾶσι γὰρ πᾶσι. ὁ γὰρ χρόνος καὶ ἡ κίνησις ἀμφοτέρωτε τι πλεονάζει, ἔτι κατὰ ἐνέργειαν.

E 4 Πότερον δὲ μὴ οὐσης τῆς ψυχῆς, εἴη αὖ ὁ χρόνος, ἢ οὐ, ἀπορήσκει αὖ τις. ἀδυνάτου γὰρ ὄντος τῆς ἀειδημοσύνης, ἀδυνατον καὶ ἀειδημον τὴν καὶ τῆς. ὥστε δηλονότι ὅτι αὐτὸ ἀειδὲς ἀειδὲς γὰρ ἢ τὸ ἀειδημον, ἢ τὸ ἀειδημον. εἰ δὲ μὴδὲν ἄλλο πνεῦμα, ἢ ψυχὴ, ἀειδὲς, καὶ ψυχῆς τοῦ, ἀδυνάτου τῆς χρόνον, ψυχῆς μὴ οὐσης. ἀλλ' ἢ τὸ τοιοῦτον ὅτι ἐστὶν ὁ χρόνος.

ἢ εἰ ἐκείνηται κίνησις αὐτῆς ψυχῆς εἶναι. ὅ δ' Α
πορροῖται καὶ ὑπερὶ τοῦ κινήσεως ὅτι χρόνος δὲ
ταῦτά ἐστιν ἢ ἀριθμητὰ ἐστίν.

5 Απορήσει δὲ αὖ τις καὶ ποίας κινήσεως
ὁ χρόνος ἀριθμῶν, ἢ ὁποιασούνη. καὶ γὰρ γὰρ
ἐκ χρόνου, καὶ φθίρειται, καὶ αὐξάνεται, καὶ ἀλ-
λαίσταται ἐκ χρόνου, καὶ φέρεται. ἢ οὖν κίνησις
ἐστίν, ταῦτα, ἐστὶν ἐκείνης κινήσεως ἀριθμῶν.
δὲ κινήσεως ἀπλῶς ἀριθμῶν ἐστὶ συνέχης,
ἀλλ' οὐ ζυγῶς.

Vetus, &
fertur le-
git, & οὐ-
ται. alii hæc
verba non
agnoscunt.

6 Ἀλλ' ἔτι νῦν κινῆσθαι καὶ ἄλλα, ὡς Β
ἐκτέρας τῆς κινήσεως εἶναι αὐτῶν ἀριθμῶν. ἔτι γὰρ
οὖν χρόνος ἔστι, καὶ ἅμα δύο ἴσοι χρόνοι αὐ-
τεῖν, ἢ ὅτι ὁ αὐτὸς γὰρ χρόνος εἰς ὁμοίως καὶ ἅ-
μα εἶδεν δὲ καὶ οἱ μὴ ἅμα. εἰ γὰρ εἶεν [οἱ αὐτοὶ]
κινῆτες, οἱ δ' ἵπποι, ἐκτέρας δ' ἐπὶ αὐτῶν, ὁ αὐτὸς
ἀριθμῶν. ἔτι γὰρ τῆς κινήσεως τῆς ἅμα παρα-
νομήτων, ὁ αὐτὸς χρόνος. ἀλλ' ἢ αὐτὸς σπῆλαι-
ῖτος, ἢ δ' ὅτι καὶ ἡ αὐτὴ φερεται, ἢ δ' ἀλλοίω-
σις. * ὁ αὐτὸς χρόνος, ὁ αὐτὸς, εἶναι ὅτι αὐ-
ριθμῶν ἴσος, καὶ ἅμα, τῆς τε ἀλλοιώσεως, καὶ C
τῆς φερεται. καὶ δὲ τῆς, αἱ αὐτὴ κινήσεως ἐτε-
ρα καὶ χρονία. ὁ δὲ χρόνος πᾶντα χρόνους ὁ αὐτὸς,
ὅτι καὶ ὁ ἀριθμῶν εἰς, καὶ πᾶντα χρόνους ὁ αὐτὸς, ὁ
τῆς ἴσων καὶ ἅμα.

7. Nescio
quid lege-
re hic Ar-
gyropyl-
ita aberrat
à sententia,
& verbis
Græcis.

7 Ἐπὶ δ' ἐστὶ φερεται καὶ ταύτης ἡ κύκλος,
ἀριθμῶν δ' ἐκείνων ἐν τῇ συνῆσει, μονά-
δες μονάδων, ἵπποι δ' ἵππων. ἔτι γὰρ ὁ χρόνος,
χρόνος τῇ ὁμοιότητι μετρεῖται δὲ, ὡς γὰρ εἶ-
πομεν, ὅτι χρόνος κινήσεως, ἢ ἢ κινήσεως χρόνος.
τῆς δ' ἐστίν, ὅτι ἔτι τῆς ὁμοιότητος κινήσεως
χρόνος μετρεῖται τῆς τε κινήσεως ὅτι ποσὸν, καὶ τῇ
χρόνῳ.

8 Εἰ οὖν ὁ χρόνος μετρεῖται πᾶσι τῇ συλ-
ληψῇ, ἢ κυκλοφορία ἢ ὁμαλῆς, μετρεῖται με-
τρίως, ὅτι ὁ ἀριθμῶν ὁ ταύτης * γινώσκοντες.
ἀλλοίωσις αὐτῶν, ὅτι αὐξήσις, ὅτι γήνησις,
εἰς εἰς ὁμαλῆς. φερεται δ' ἐστίν.

8. Nescio
quid lege-
re hic Ar-
gyropyl-
ita aberrat
à sententia,
& verbis
Græcis.

9 Διὸ καὶ δοκεῖ ὁ χρόνος εἶναι ἢ τῆς σφαι-
ρας κινήσεως, ὅτι ταύτη μετρεῖται αἱ ἄλλαι κί-
νήσεως, ἢ ὁ χρόνος ταύτη τῇ κινήσει.

10 Διὰ δὲ τῆς, καὶ ὅτι εἰς λέγειται
συμβάλλει. φασὶ γὰρ κύκλον εἶναι πᾶσι δεξ-
πῖνα περιήματα, καὶ τῆς ἄλλων τῆς κινήσεως
ἐκείνων φερεται, καὶ γήνησις, καὶ φερεται.
τῆς δὲ, ὅτι ταύτη πᾶντα τῆς χρόνος κινή-
σεως, καὶ συμβάλλει πᾶσι τῆς καὶ φερεται,
ὡς γὰρ αὐτὸ εἰ κατὰ πᾶσα ταύτη. καὶ γὰρ
ὁ χρόνος αὐτὸς εἶναι δοκεῖ κύκλος τῆς. τῆς δὲ
πᾶσι δοκεῖ, ὅτι ταύτης φερεται ἐστὶ μετρεῖται,

veluti ; si potest esse motus sine ani-
ma : prius autem ac posterius in mo-
tu est : ac tempus hæc est, quatenus sunt
numerabilia.

5 Sed & dubitare aliquis possit, cu-
ius motionis numerus sit tempus. an est
cuiusvis ? quoniam & sit in tempore, &
interit, & augetur, & variatur in tempore,
& fertur. quatenus igitur est motus, ca-
tenus est cuiusque motionis numerus.
ideoque est continuæ motionis simplici-
ter numerus, non cuiusdam.

6 Verum fieri potest, ut nunc aliud
quoque motum sit, quorum utriusque
motionis erit numerus. ergo diuersum
tempus erit & simul duo æqualia tempo-
ra erunt ? an non ? omne enim tempus
est vnum, similiter & simul. specie ve-
rò vnum sunt etiam ea quæ non sunt si-
mul. etenim si sint hi quidem canes :
illi verò, equi : utrique autem, se-
ptem : numerus est idem : sic etiam
motuum, qui simul perficiuntur,
idem est tempus. sed alter fortasse est
velox, alter minimè. & alter, latius :
alter, variatio. tempus tamen est idem,
si quidem & numerus æqualis, ac si-
mul est tam variationis quàm lationis.
ideoque motus quidem diuersi & sepa-
rati sunt : tempus verò ubique est idem :
quia etiam numerus est vnus & ubique
idem ; qui æqualium & simul est.

7 Quoniam autem est latio, & hu-
ius species conuersio : numeratur autem
vnumquodque vno aliquo eiusdem ge-
neris, ut vanitates vnitatem, equi e-
quo, ita etiam tempus tempore, ali-
quo definito : metitur autem, (ut dixi-
mus,) tempus motio, & motionem tem-
pus : (quod quidem ideo est, quia mo-
tio tempore definita metitur & motionis
quantitatem & temporis.) 8 Si igitur
quod est primum, est mensura eorum om-
nium quæ sunt eiusdem generis : certè
conuersio æquabilis maximè est mensura :
quia numerus eius est notissimus. ergo va-
riatio quidem & accretio & generatio
non sunt æquabiles : latio verò est æ-
quabilis. 9 Ideoque tempus videtur esse
motus sphaeræ : quia & alios motus, &
ipsum tempus hic motus metitur.

10 Sed & propterea accidit quod
dici consuevit. inquit enim res hu-
manas esse circulum, & cæterarum quo-
que rerum, quæ motum naturalem &
ortum & interitum habent, circulum esse.
hoc autem ideo, quia hæc omnia tempo-
re iudicantur, & accipiunt finem & prin-
cipium, quasi circuitione quadam. ete-
nim ipsum quoque tempus videtur esse
circulus quidam. & hoc rursus ideo vide-
tur, quia est huiusmodi lationis mensura,

& ipsum metitur huiusmodi *latio*. quocirca dicere, eas res quæ fiunt, esse circum, *nihil aliud est quam dicere*, temporis esse quendam circum. hoc autem *ideo*, quia ipsum metitur conuersio. nam præter id quod metitur, nihil aliud esse videtur totum illud quod mensura definitur, quam plures mensuræ.

11 Rectè etiam dicitur eundem esse numerum, ouium & canum, si uterque sit æqualis. non esse tamen eundem denarium, nec eadem decem. sicuti nec trianguli iidem sunt æquilaterus, & scalenus: quanquam figura est eadem, quia sunt ambo trianguli. idem quippe dicitur, cuius differentia non differt, non id cuius differentia differt. utputà triangulus, trianguli differentia differt: sunt igitur diuersi trianguli. figura verò, figuræ differentia non differt, sed est, in vna & eadem diuisione. figura enim quæ est talis, est circulus: quæ verò talis, est triangulus. horum autem, *id* qui est talis, est æquilaterus: qui verò talis, scalenus. ergo & hæc est eadem figura quia est triangulus: sed triangulus non idem est. Quare & numerus est idem: quia numerus ipsorum non differt numeri differentia. sed denarius non est idem: quoniam *ea*, de quibus dicitur, differunt, cum alia sunt canes, alia equi.

12 Ac de tempore quidem, tum ipso tum iis quæ ad ipsum pertinent, & huius considerationis propria sunt, dictum est.

A καὶ μετρεῖται αὐτὸς ὑπὸ τριακόντος. ὥστε ὁ λέγων ὅτι τὰ νινόμενα τῇ πραγματικῇ κύκλῳ, τὸ λέγειν ὅτι τὸ χεῖν ἐστὶν πῖνα κύκλῳ. τὸ ὅτι μετρεῖται τῇ κυκλοφορίᾳ. ὡς δὲ τὸ μέτρον, ὅθεν ἄλλο πᾶν φαίνεται τὸ μέτρον. καὶ μετρεῖται ὅλον, ἀλλ' ἡ πλείων μέτρα, τὸ ὅλον.

11 Λέγεται δὲ ὁρθῶς, καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς μὲν ὁ αὐτὸς ὁ τῇ πραγματικῇ ἐστὶν κύκλῳ, εἰ ἴσος ἐκείνῳ. διχασθὲν δὲ ὅχι ἡ αὐτὴ, ὅθεν δέκα ἐστὶ αὐτὴ. ὥστε ὅθεν τείχονα τὰ αὐτὰ, τὸ ἰσοπλάθειν, καὶ τὸ σκαλιῶν. καὶ οἱ γῆμα γὰρ τὸ αὐτὸ, ὅτι τείχονα ἀμφω. αὐτὸν γὰρ λέγεται, ὅ μὴ ἀφαιρῇ ἀφαιρούμεν, ἀλλ' ὅχι ὅ ἀφαιρῇ. οἱ τείχονα τείχονα ἀφαιρούμεν. τείχονα ἐπὶ τείχονα. * γῆμα καὶ γῆμα, ὅ δὲ αὐτὴ αὐτῇ διαμερῇ καὶ δὲ. γῆμα γὰρ τὸ μὲν τείχονα, κύκλος. τὸ ὅ τείχονα, τείχονα. τείχονα δὲ τὸ μὲν τείχονα ἰσοπλάθειν, τὸ ὅ τείχονα σκαλιῶν. γῆμα μὲν οὖν τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τείχονα γὰρ τείχονα δ' ὅ τὸ αὐτὸ καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ ὁ αὐτὸς. ὅ γὰρ ἀφαιρῇ ἀριθμὸς ἀφαιρούμεν ὁ ἀριθμὸς αὐτῇ. διχασθὲν δὲ ὅχι ἡ αὐτὴ. ἐφ' ὅτι γὰρ λέγεται, ἀφαιρῇ. τὸ μὲν γὰρ κύκλος, τὰ δὲ ἴππῳ.

12 Καὶ ὡς μὲν χεῖν καὶ αὐτὸ, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν οἰκίαν τῇ σκέψῃ εἶρηται.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ,
ἢ περὶ φυσικῶν ἀρχῶν, π' Ε'.

ARISTOTELIS NATVRALIS AVSCVLATIONIS

SEV,
 DE NATVRALIBVS PRINCIPIIS,
 LIBER V.

DE MOTV.

TRACTATVS I.

Diuisio motuum & mutationum.

Cap. I.

ΜΕΤΑΒΑΛΛΕΙ ὃ δ' αὖ
 μεταβάλλον πρῶτον, ὃ μὲν
 καὶ συμβεβηκός· οἷον ὅταν
 λέγωμεν ὅτι μουσικὴν βαδί-
 ζει, ὅτι καὶ συμβεβηκε μου-
 σικῶν οἷον, τὸ τοῦ βαδίζειν· ὃ δὲ, πρὶν τοῦτου πρὶν
 μεταβάλλειν, ἀπλῶς λέγεσθαι μεταβάλλειν·
 οἷον ὅσα λέγεσθαι καὶ μέρη· ὑγιαίνει γὰρ ὁ
 σῶμα, ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς, ἢ ὁ θώραξ. ταῦτα
 δὲ μέρη τῶ ὅλου σώματος· ἐστὶ δὲ διὰ τὸ, ὅ οὐτε
 καὶ συμβεβηκός κινεῖται, ὅτε πρὶν ἄλλο πρὶν
 αὐτῷ, ἀλλὰ πρὶν αὐτῷ κινεῖσθαι πρῶτον. καὶ
 τὸ πρῶτον ὅτι καὶ αὐτὸ κινεῖται.

2 Κατ' ἄλλω δὲ κίνησιν, ἔπειτα· οἷον ἀλ-
 λωπὸν, καὶ ἀλλοιώσεως ὑγιαίνει, ἢ θερμαν-
 τὸν, ἔπειτα.

3 Ἐστὶ δὲ διὰ τὸ κινουμένου ὡσαύτως·
 ὃ μὲν γὰρ, καὶ συμβεβηκός κινεῖται· ὃ δὲ, καὶ
 μέρος, ὅτι τὸ τοῦτου πρὶν ὃ δὲ, καὶ αὐτὸ πρῶ-
 τον, οἷον, ὁ μὲν ἰατρὸς ἰαταί, ἢ δὲ χεὶρ πλῆτ-
 τει. 4 Ἐπεὶ δ' ὅτι μὲν πρὶν ὃ κινουμένου πρῶ-
 τον, ἐστὶ δὲ πρὶν ὃ κινουμένου· ἐπὶ, ὅτι ὁ χρό-
 νος· καὶ πρῶτον ταῦτα, ἐξ οὗ, καὶ εἰς ὃ· (πᾶ-
 σα γὰρ κίνησις ἐκ πρῶτου, καὶ εἰς πρῶτον· ἔπειτα γὰρ
 ὃ πρῶτον κινουμένου, καὶ εἰς ὃ κινεῖται, καὶ ἐξ
 ὃ· οἷον ὃ ξύλον, καὶ τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν.

ΜΕΤΑΒΑΛΛΕΙ ὃ δ' αὖ
 quicquid mutatur, par-
 tim ex accidenti : (vt
 cūm dicimus musicum
 ambulare, quia id am-
 bulat, cui accidit esse
 musicum :) partim, quia
 eius aliquid mutatur, simpliciter dicitur
 mutari : (vt quæcumque dicuntur mu-
 tari ratione partium : sanatur enim cor-
 pus, quia sanatur oculus, vel pectus :
 hæc verò sunt partes totius corporis :) est
 autem aliquid, quod nec ex accidenti
 mouetur, nec quia aliquid aliud ipsius
 moueatur, sed quia ipsum mouetur pri-
 mum. atque hoc est quod est per se mo-
 bile. 2 Sed in alia mutatione aliud est :
 vt variabile. sed & variationis subiectum,
 quod sanari vel calefieri potest, diuer-
 sum est. 3 Est igitur & in eo quod mo-
 uet, eodem modo. nam aliud ex acci-
 denti mouet, aliud ratione partis, quo-
 niam aliqua eius partium mouet : aliud
 per se primum, vt medicus medetur, &
 manus percutit.

4 Quoniam autem est aliquid quod
 primum mouet, & est aliquid quod moue-
 tur : præterea tempus, quo mouetur : & præ-
 ter hæc id ex quo, & in quo : (omnis enim
 motus est ex aliquo, & in aliquid : nā aliud
 est quod primum mouet, & in quod moue-
 tur, & ex quo : vt lignū, & calidū, & frigidū :

π. 3 ε. 17
ἐπιμ. 4

μεταβαίνει· αὐτὸ μεταβαίνει, πρῶτον· ἂν γὰρ ἔξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκει-
 μένον, ἢ ὅτι ἔξ ὑποκειμένου εἰς ὑχ ὑπο-
 κείμενον, ἢ μὴ ἔξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκειμέ-
 νον, ἢ ἔξ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον·
 λόγῳ δὲ τὸ ὑποκείμενον, τὰ κατὰ φύσιν διὰ τὸ
 ἄλλοι. 2. Ὡς περὶ ἀγαθὸν εἰς τὴν εἰρηλίκην ἢ εἰς
 τὴν μεταβολήν, τὸν τε ἔξ ὑποκειμένου εἰς
 ὑποκείμενον, καὶ τὸν ἔξ ὑποκειμένου εἰς
 μὴ ὑποκείμενον, καὶ τὸν ἔξ μὴ ὑποκει-
 μένου εἰς ὑποκείμενον, ἢ γὰρ μὴ ἔξ ὑποκει-
 μένου εἰς μὴ ὑποκείμενον ὅτι ἐστὶ μεταβο-
 λή, ἢ ὅτι μὴ ἐστὶ μεταβολή, καὶ αὐτὸς ὅτι γὰρ ἐστὶ
 πᾶς, ὅτι ἀνθρώπος ἐστὶν. 3. Ἢ γὰρ εἴς αὐτὸν
 ὑποκείμενον εἰς ὑποκείμενον μεταβολὴ καὶ
 ἀποφασίαν, ἢ μὴ ἐστὶν. ἢ γὰρ ἀπλῶς ἀπλῶς,
 ἢ δὲ πρὸς τὸν ὅτι, ἢ γὰρ ἐκ μὴ λευκοῦ, εἰς λευ-
 κόν, ἢ πρὸς τὸν ὅτι, ὅτι τὸ μὴ ὄντος ἀπλῶς
 εἰς ὄντος, ἢ πρὸς ἀπλῶς, καὶ ἢ ὡς ἀπλῶς γί-
 νεσθαι, ἢ ὡς πρὸς γένεσθαι λέγουσιν. 4. Ἢ δὲ ἔξ
 ὑποκειμένου εἰς ὑχ ὑποκείμενον, φθορὰ
 ἀπλῶς μὴ, ἢ ἐκ τῆς ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄντος· τίς
 δὲ ἢ εἰς τὸν πρὸς τὸν μὴ ὄντος ἀπλῶς, καὶ τὰς
 ὁμοίας, ἢ ὅτι τῆς ἡμετέρας. 5. Εἰ δὲ τὸ μὴ ὄν
 λέγεται ἀπλῶς, καὶ μὴ τὸ ὅτι αὐτὸς ὄν
 ἢ διαφέρει εἰς διχόλογον κινήσθαι, μὴ τὸ κατὰ
 διάκρισιν, ἢ ὅτι ἀπλῶς κατ' ἐστὶν ὄντος
 ἀπλῶς μὴ, τὸ μὴ γὰρ μὴ λευκόν, ἢ μὴ ἀ-
 γαθόν, ὁμοίως εἰς διχόλογον κινήσθαι καὶ συμβε-
 βηκός. εἰς γὰρ ἀνθρώπος τὸ μὴ λευκόν. ὅ δὲ
 ἀπλῶς μὴ τὸν, ὅ δὲ μὴ ἀδυνάτου γὰρ ἢ
 μὴ ὄν κινήσθαι· εἰ γὰρ τὸν, ἢ τὸν ἡμετέρον κί-
 νησι εἰς γὰρ τὸ μὴ ὄν. 6. Εἰ γὰρ τὸν ὄν
 μάλιστα καὶ συμβεβηκός. γὰρ, ἀλλ' ὁμοίως ἀ-
 ληθὲς εἰπὴν, ὅτι ὑποκείμενον τὸ μὴ ὄν καὶ τὸ γί-
 νεσθαι ἀπλῶς. 7. Ομοίως δὲ καὶ τὸ ἡμετέρον.
 Ὡς περὶ τὸ διὰ πᾶν συμβεβηκός εἰς διχόλογον, τὰς
 κινήσθαι τὸ μὴ ὄν. 8. Καὶ εἰ πᾶν τὸ κινου-
 μένον ἐν τόπῳ, τὸ γὰρ μὴ ὄν ὅτι ἐστὶν ἐν τόπῳ
 εἰς γὰρ ἀνθρώπου. 9. Ὡς δὲ τὸ φθορὰ κινήσθαι
 εἰς ἀπλῶς μὴ γὰρ κινήσθαι κινήσθαι ἢ ἡμετέρον· ἢ δὲ
 φθορὰ ἡμετέρον εἰς ἀπλῶς. 10. Ἐπὶ γὰρ πᾶσα κινή-
 σις μεταβολὴ τῆς μεταβολῆς δὲ τῆς αἰ εἰρη-
 λίκης ὅτι τῆς αἰ καὶ ἡμετέρον καὶ φθορὰ, ἢ κινή-
 σις. αὐτὰ δὲ εἰσι αἰ κατ' ἀνθρώπον ἀνθρώπου
 τὸν ἔξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μετα-
 βολήν, κινήσιν ὅτι μόνον. 11. τὰ δὲ ὑποκει-
 μένα, ἢ εἰς ἀπλῶς, ἢ μεταβολήν, ἢ γὰρ ἢ εἰρηλίκης καὶ
 φθορὰ, καὶ ἀνθρώπου, καὶ ἀνθρώπου κατὰ φύσιν, τὸ γί-
 νεσθαι ἀπλῶς καὶ μὴ γί-
 νεσθαι.

A id quod mutatur, quatuor modis mutari
 potest: aut enim ex subiecto in subiectum,
 aut ex non subiecto in non subiectum, aut
 ex non subiecto in subiectum, aut ex subie-
 cto in non subiectum: voco autem subie-
 ctum, quod affirmatione significatur.

2 Quare necesse est, ex his quae dicta sunt,
 tres esse mutationes, eam quae est ex subie-
 cto in subiectum, & eam quae est ex subiecto
 in non subiectum, & eam quae est ex non
 subiecto in subiectum. nam quae est ex non
 subiecto in non subiectum, non est muta-
 tio, quia non est secundum oppositionem:
 quandoquidem nec sunt contraria, nec est
 contradictio. 3 Mutatio igitur quae in con-
 tradictione est ex non subiecto in subiectum,
 est generatio: simplex quidem, quae est sim-
 pliciter: aliqua verò, quae est alicuius. utpu-
 ta quae est ex non albo in album, est genera-
 tio huius. quae verò ex non ente simplici-
 ter, in substantiam, generatio simpliciter,
 secundum quam simpliciter fieri, & non a-
 liquid fieri dicimus. 4 Quae verò est ex sub-
 iecto in non subiectum, est interitus: sim-
 pliciter quidem, quae est ab essentia ad non
 esse: quaedam verò, quae est in oppositam ne-
 gationem, quemadmodum dictum etiam
 fuit in generatione. 5 Itaque si non ens di-
 citur multifariam: & neque quod *sumitur* in
 compositione vel diuisione, potest moueri,
 neque quod *sumitur* potestate, quod est op-
 positum enti simpliciter secundum actum
acceptum: (etenim non album aut non album
 aut non bonum potest moueri ex accidenti,
 quia non album potest esse homo: sed quod
 est simpliciter non hoc, nullo modo *moueri*
potest: impossibile enim est, id quod non est,
 moueri: hoc, inquam, si ita est, etiam est im-
 possibile generationem esse motum: quia fit,
 quod non est. 6 Nam etiam si quam maxi-
 me ex accidenti fiat: tamen de eo quod sim-
 pliciter fit, verè dicitur id esse non ens.

7 Similiter autem & quiescere. omnia ve-
 rò eadem absurda eueniunt, & a quæ ac si di-
 catur moueri quod non est. 8 Et si quicquid
 mouetur, est in loco: non ens autem non est
 in loco: esset enim alicubi. 9 Ergo nec inte-
 ritus est motus. motui namque contrarium
 est motus, aut quies: interitus autem est ge-
 nerationi contrarium.

10 Quoniam autem omnis motus est mu-
 tatio quaedam: mutationes verò sunt tres,
 quae commemoratae fuerunt: harum autem
 ex quae in ortu & interitu spectantur, non
 sunt motus: haec verò sunt, quae in contradi-
 ctione consistunt: necesse est, eam tantum
 mutationem, quae est ex subiecto in subie-
 ctum, esse motum. 11 Subiecta verò, aut
 sunt contraria, aut interiecta. nam & priva-
 tio ponatur esse contrarium, & declaratur af-
 firmatione, album, & album & nigrum.

ἡ μεταβολὴ ὅτι γὰρ μεταβολὴ μεταβολῆς

Divisio motuum per se.

Cap III.

SI igitur categoriz diuiduntur substantia, & qualitate, & ipso ubi, & eo quod est ad aliquid, & quantitate, & actione, vel passione: necesse est tres esse motus, nempe cum qui est quanti, & cum qui est qualis, & cum qui est secundum locum.

2 In substantia verò non est motus: quia nulla res substantiz est contraria. 3 Sed neque in eo quod est ad aliquid: quia fieri potest ut altero mutato alterum verè dicatur, *quoniam* nihil mutatum: quapropter ex accidenti est horum motus. 4 Neque igitur motus est efficientis & patientis, neque vllius moti & mouentis: quia non est motionis motio, nec generationis generatio, nec omnino mutationis.

5 Primùm enim duobus modis potest esse motionis motio. velut subiecti: ut homo mouetur, quia ex albo in nigrum mutatur. an igitur ita etiam motus aut calefit aut refrigeratur, aut locum mutat, aut augetur, aut deminuitur? sed hoc est impossibile: quoniam mutatio non est subiectum aliquod. Vel quia aliud quoddam subiectum ex mutatione mutatur in alteram speciem: ut homo ex morbo in sanitatem sed neque hoc est possibile, nisi ex accidenti. hic enim motus est mutatio ex vno in aliud: & generatio atque interitus eodem modo: praterquam quod hæ mutationes sunt in opposito, hoc modo: motus autem alio modo. Simul igitur mutatur ex sanitate in morbum, & ex hac mutatione in aliam. sed manifestum est, cum ægrotauerit, mutatum fore in quemvis morbum: potest enim quiescere. ac praterea non in quamlibet semper, & illa ex aliquo in aliud quidpiam: quocirca erit motio opposita nempe sanatio. sed quia sic accidit: veluti, si ex recordatione in obliuionem mutetur: quoniam cui inest, illud mutatur quandoque in scientiam, quandoque in sanitatem.

6 Praterea in infinitum res abibit, si erit mutationis mutatio, & generationis generatio. necesse igitur est etiam priorem esse, si posterior erit. ut puta si generatio simplex aliquando fiebat: etiam quod fit, fiebat. quare nondum erat, quod fit simpliciter, sed erat aliquid quod fiebat, idque olim fiebat, & rursus hoc aliquando fiebat. quocirca nondum erat tunc id quod fit. Quoniam autem in infinitis non est aliquid primum, non erit primum quod fit. quare neque consequens erit. neque igitur fieri, neque moueri, neque mutari quidpiam possibile est.

Tom. I.

EI δὲ αἱ κατηγορίαι διήρουνται ὑποστασια, καὶ ποιότητι, καὶ ὅπου καὶ ὅποτε, καὶ πρὸς τί, καὶ ὅπως, καὶ ὅποιον, ἢ πᾶσιν, αἰά γὰρ τρεῖς εἰσὶ κινήσεις, πλὴν τε τῆ ποσότητος, καὶ τῆ ποιότητος, καὶ πλὴν τῆ τοπικῆς. 2 Κατ' ὑπόστασιν δὲ οὐκ ἔστι κινήσεις, ἀλλὰ ὁ μόνον εἶναι τῶν ὄντων ὑπόστασις ἐκαστοῦ.

3 Οὐδὲ δὲ ὅπως ἐκαστὸν ἐκδέχεται γὰρ θατέρου μεταβολήσιν, ἀληθὲς ἑκάστω θατέρου, μηδὲν μεταβολῆς. ὥστε καὶ συμβεβηκὸς ἡ κίνησις αὐτῶν. 4 Οὐδὲ δὲ ποιοῦντες καὶ πάσχοντες, οὐδὲ πᾶσι καὶ μὲν καὶ κινουμένοις, ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις, οὐδὲ ἡμίσιας ἡμέσις, ἀλλ' ὅλως μεταβολὴ μεταβολῆς. 5 Πρῶτον μὲν γὰρ διχῶς ἐκδέχεται κινήσεως εἶναι κινήσιν, ἢ ὡς ἀποκλειόμενον, οἷον ἀνθρώπος κινῆσαι, ὅτι ἐκ λείπει εἰς μέλαν μεταβολῆς. ἀλλὰ γὰρ ἔτι καὶ ἡ κίνησις, ἢ θερμαίνειται, ἢ ψύχεται, ἢ τόπον μεταλλάττει, ἢ αὐξάνεται, ἢ φθίνει: τῶν δὲ ἀδυνάτων ἢ γὰρ τῶν ἀποκλειόμενων τί ἐστιν ἡ μεταβολή, ἢ ὅπως ἔτερον τι ἀποκλειόμενον ἐκ μεταβολῆς μεταβάλλει εἰς ἕτερον εἶδος. οἷον ἀνθρώπος ἐκ νόσου εἰς ὑγίαν. ἀλλ' οὐδὲ τῶν δυνατῶν, πλὴν καὶ συμβεβηκὸς αὐτῇ γὰρ ἡ κίνησις, ὅτι ἀπὸ εἶδους εἰς ἄλλο ἐστὶ μεταβολή. καὶ ἡ ἡμέσις δὲ καὶ ἡ φθορὰ, ὡς αὐτῶν πλὴν, αἱ μὲν εἰς ἀντικείμενα ὡς δὲ ἡ δὲ κινήσεις ὡς ὁμοίως. ἀλλὰ οὖν μεταβάλλει ὅτι ὑγείας εἰς νόσον, καὶ ὅτι αὐτῆς τῆς τῆς μεταβολῆς εἰς ἄλλαν. δῆλον δὲ ὅτι ὁ τῶν νοσίων, μεταβεβληκὸς ἐστὶ εἰς ὁποιοῦν, ἐκδέχεται γὰρ ἡρεμῶν. καὶ ἔτι εἰς μὴ τὸ τυχεῖσθαι αἰεὶ, καὶ αἰετὶ ἐκ τίνος εἰς τί ἕτερον. ὥστε καὶ ἡ ἀντικείμενη ἐστὶ ἡ ὑγίαισις. ἀλλὰ ὅπως συμβεβηκέναι οἷον, εἰ ὅτι αἰά μὴσις εἰς ἀνδρῶν μεταβολῆς, ὅτι ὅπως ὑπάρχει, ἐκ τίνος μεταβολῆς, ὅτι μὲν εἰς ὁπτισημεν, ὅτι δὲ εἰς ὑγίαν.

6 Ἐπὶ δὲ * εἰς ἀπείρου βαδίζειν, εἰ ἐστὶ μεταβολῆς μεταβολή, καὶ ἡμέσις ἡμέσις. αἰά γὰρ δὲ καὶ * πλὴν πρῶτα, εἰ ἡ ὑγεία ἐστὶ οἷον, ἐστὶ γὰρ πᾶσι ἢ ἀπλῆ ἡμέσις ἐκινετο ποτε, καὶ ὁ γινόμενος ἦν ὁ ἐκινετο. ὥστε ἔτι πᾶσι τὸ γινόμενον ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ γινόμενον, καὶ γινόμενον ἦν, καὶ πᾶσι τῶν ἐκινετο ποτε. ὥστε οὐκ ἔτι πᾶσι τὸ γινόμενον. ἐπὶ δὲ τὸ ἀπείρων οὐκ ἔστι τί πρῶτον, οὐκ ἐστὶ ὁ πρῶτον ὥστε οὐδὲ δὲ γινόμενον, ὅτι γίνεσθαι οὖν, ὅτι κινῆσθαι οἷον τι, ὅτι μεταβάλλει οὐδὲν.

Yy ij

7 *Επὶ τῷ αὐτῷ κίνησις ἢ ἐκδημία, καὶ ἐπὶ ἄλλῃ*
*ἢ ἡμέσις, καὶ φθορά· ὥστε δὲ * ἡρό-*
δοτον τὸν γίνεσθαι γινώσκον, τότε φθαίρεται·
*ἔτε γὰρ ἄλλος * γινώσκον, ὅθι ὕστερον· οἷον γὰρ*
δεῖ δὲ φθαίρετον. 8 *Επὶ, δεῖ ὅλως ὑπῆναι*
*καὶ τῷ γινώσκῃ, καὶ δὲ μεταβάλλεσθαι. * τίς τῶν*
ἑσται, ὥστε δὲ ἄλλοιωτὸν ἢ σῶμα, ἢ ψυχή.
ἔτε δὲ δὲ γινώσκον, κίνησις ἢ ἡμέσις, καὶ πάλιν
πὲρ εἰς ὃ κινεῖσθαι· δεῖ γὰρ εἶναι πλεονέκτην ἐκ
τῶνδε εἰς τὸδε κίνησιν, καὶ μὴ κίνησιν ἢ ἡμέσιν.
ἀλλὰ δὲ καὶ πῶς ἔσται· ἢ γὰρ ἔσται μάθησις ἢ τῆς
μαθητικῆς ἡμέσις· ὥστε οὐδὲ ἡμέσις ἡμέ-
σις, οὐδὲ πῆ πῆσις· ἐπὶ, εἰ τρία εἶδη κινήσεως
ᾗτι, τούτων τινὰ ἀνάγκη εἶναι πλεονέκτην ἀποκρί-
νῃ φύσιν, καὶ εἰς ἃ κινεῖσθαι· οἷον, ἀνάγκη πλεονέκτην
φορᾶν ἄλλοιοῦσθαι, ἢ φέρεσθαι. 9 *Ὅλως*
δὲ ἐπεὶ κινεῖται δὲ κινώμενος πᾶν τριχῶς, ἢ δὲ
καὶ συμβεβηκὸς, ἢ τῷ μέρῳ τι, ἢ δὲ καὶ αὐ-
*τῷ καὶ συμβεβηκὸς * μένον αὐτὸ ἐκδέχοντο με-*
ταβάλλειν πλεονέκτην μεταβολῇ· οἷον, εἰ ὁ ὕψος ἡμέ-
ρος πρέχον, ἢ μαθηταὶ πλεονέκτην καὶ συμβε-
βηκὸς ἀφ' ἑαυτῶν πάλαι. 10 *Επὶ δὲ ὅτι οὐσίας,*
ἔτε τῶν πᾶν τι, ἔτε τῶν ποιῶν καὶ πάσῃ, λείπε-
ται καὶ δὲ ποιὸν καὶ ποσόν, καὶ δὲ ποσὸν κίνησιν οἷον
μένον· ὡς ἐκείνα γὰρ ᾗτι τούτων ἐκδημῶσις.
11 Ἡ μὲν οὖν καὶ τὸ ποιὸν κίνησις, ἄλλοιῶσις
ἔσται. τῶν γὰρ ἐπὶ δὲ καὶ κινῶν ἐνομα. λέγω
ὅτι τὸ ποιὸν, ἢ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας· καὶ γὰρ ἢ ἀφ' ἑαυ-
τοῦ ποιόν· ἀλλὰ τὸ παθητικόν, καὶ ὅτι λέγεται πᾶ-
σῃ, ἢ ἀπαρὲς εἶναι. 12 *Ἡ δὲ καὶ τὸ ποσόν, τὸ*
μὲν κοινὸν αἰώνιον· καὶ ἢ ἐκείνῳ δὲ, αὐξή-
σις καὶ φθίσις· ἢ μὲν εἰς τὸ τέλος μέγεθος, αὐ-
ξήσις· ἢ δὲ ἐκ τούτου, φθίσις. 13 *Ἡ δὲ καὶ τὸ*
τόπον, καὶ τὸ ἴδιον, καὶ τὸ κενόν, αἰώνιος. *ἔτε*
δὲ φθορὰ καλουμένη τὸ κενόν. καὶ τὸ λέγεται
καὶ φέρεσθαι τούτοις μόνον κυρίως, ὅταν μὴ
** ἐπὶ αὐτοῖς ἢ τὸ ἐκείνῳ τοῖς μεταβάλλοις τὸ*
*τόπον, καὶ * ὅσα αὐτὰ μὴ ἔσονται κινῶν καὶ τὸ*
τόπον. 14 *Ἡ δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν εἶδει μεταβολὴ ὅτι τὸ*
μᾶλλον καὶ ἥττον, ἄλλοιῶσις ᾗτι· ἢ γὰρ ὅτι ἐκδη-
μῶσις εἰς ἐκδημῶν κίνησις, ἢ ἀπλῶς, ἢ πᾶν ὅτι
μὲν γὰρ τὸ ἥττον ἰοῦσα, εἰς τοῦ αὐτοῦ λεγέ-
σεται μεταβολήν· ὅτι δὲ τὸ μᾶλλον, ὡς ἐκ τῆς
ἐκδημῶσις εἰς τὸ αὐτό. ἀφ' ἑαυτῶν γὰρ οὐδὲν πᾶν με-
ταβολήν, ἢ ἀπλῶς· πλεονέκτην πᾶν δὲ τῆς ἐκδη-
μῶσις ὑπερβαίνει· τὸ ὅτι μᾶλλον ἢ ἥττον ᾗτι, τῶν
πλεονέκτην ἢ ἐκείνῳ τῶν ἐκδημῶσις οὐκ ὑπερβαίνει, καὶ μὴ
ὅτι μὲν οὖν αὐτὰ τῶν μόνον κινήσεως εἰσιν, ἐκ
τούτων δὴλον.

7 Præterea eiusdem est motus contra-
 rius, & præterea quies: item generatio, &
 corruptio. quare quod fit, tunc corruppi-
 tur, cum fit. non enim statim ac fit, tunc
 corrumpitur, nec postea: quoniam oportet
 esse, quod interit. 8 Præterea oportet
 materiam subesse & ei quod fit, & ei quod
 mutatur. quænam igitur erit? sicuti varia-
 bile est aut corpus, aut anima: ita quod fit,
 est motus vel generatio. Rursus quid est in
 quod mouentur? oportet enim esse motum
 & generationem huius ex hoc in hoc. item
 quomodo erit? non enim disciplinæ gene-
 ratio est disciplina. quare nec generationis
 generatio, nec alicuius aliqua. Præterea si
 tres sunt species motus; necesse est, ut ha-
 rum aliqua sit natura subiecta, & ad quas
 mouentur: ut puta necesse est lationem va-
 riatæ, vel ferri. 9 Omnino autem cum mo-
 ueatur, quicquid mouetur, tribus modis,
 id est, vel quia ex accidenti, vel quia pars a-
 liqua, vel quia per se mouetur: solū ex acci-
 denti potest mutari mutatio: veluti, si is
 qui sanatur, currat, aut discat. sed muta-
 tionem ex accidenti, iam missam fecimus.
 10 Quoniam autem motus nec est substan-
 tiæ, nec eius quod ad aliquid refertur, nec
 ipsius facere, vel pati: relinquitur, ut in qua-
 litate, & quantitate, & ubi dumtaxat sit.
 nam in his singulis est contrarietas. 11 Mo-
 tus igitur, qui est in qualitate, esto varia-
 tio. hoc enim commune nomen ei aptum
 est. dico autem qualitatem, non quæ est in
 substantia: quandoquidem etiam differen-
 tiæ est qualitas: sed patibilem, ex qua dici-
 tur pati aut impatibile esse. 12 Qui verò est
 quantitate, communiter quidem vacat no-
 mine: utriusque autem ratione vocatur ac-
 cretio, & deminutio: is quidem qui tendit
 ad perfectam magnitudinem, accretio: qui
 verò ab hac, deminutio. 13 Qui autem est
 secundum locum, & propriè & communi-
 ter nomine caret: vocatur autem commu-
 niter latio. quamquam ea sola propriè di-
 cuntur ferri, quæ cum locum mutant, non
 est in ipsis situm, ut se sistant: & quæ se ipsa
 non mouent secundum locum. 14 Iam ve-
 rò mutatio, quæ sit in eadem forma ad ma-
 gis & minus, variatio est. etenim motus est
 ex contrario in contrarium, vel simpliciter,
 vel quadamtenus. nam qui ad minus pro-
 greditur, in contrarium dicetur mutari.
 qui verò ad magis, tamquam ex contrario
 ad ipsum. nihil autem interest utrum qua-
 damtenus mutetur, an simpliciter: præter-
 quam quod oportebit quadamtenus esse
 contraria: magis autem & minus est, quia
 plus vel minus contrarii inest, & non inest.
 15 Esse igitur hos tres solos motus, ex his
 manifestum est.

De immobili.

De eo quod est simul, vel separatim: & eo quod
tangit, vel est interiectum: & eo quod
est deinceps, vel coharens, vel
continuum.

Tom. I.

Cap. IV.

Cap. V.

πολλὰς πόλεις, καὶ πόλεις καὶ οὐκίας οὐκίας.

ἄλλο δ' ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ μὴ ἐστὶν ὅτι ὁ γὰρ ἐφεξῆς, πρὶν ἐφεξῆς, καὶ ὅτι ἐστὶν πρὶν ὅτι γὰρ δὲ ἐφεξῆς πρὶν δυοῖν, ὅτι δὲ καὶ νομοθεσία τῆς δόξης ἐφεξῆς, ἀλλὰ ταῦτα ἐκείνων.

9 Εἰς αὐτὸν δὲ, ὅτι ἐφεξῆς ὅτι ἀποφασίζω.

10 Ἐπεὶ δὲ πᾶσα μεταβολὴ ἐστὶν ἀντικείμενοις, καὶ δὲ ἀντικείμενα καὶ τὰ ἐναντία καὶ πρὸς ἀντίφασιν· ἀντιφάσεις δὲ ὅτι ἀντιφάσεις ὅτι πρὸς ἀντιφάσεις ἐστὶν ὅτι μεταβολή.

11 Τὸ δὲ σὺννεχὲς, ἐστὶν ὅτι ὅτι ἐστὶν πρὸς ἀντικείμενοις. λέγει δὲ ὅτι σὺννεχὲς, ὅτι ὅτι ἀντικείμενοις καὶ ἐστὶν ὅτι ἐκαστοῦ πρὸς οἷς ἀποφασίζω, καὶ ὅτι ὅτι σὺννεχὲς πρὸς οἷς ἀποφασίζω. τὸ δὲ ὅτι ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω.

12 Τοῦτο δὲ διωριμένον, φανερόν, ὅτι ἐστὶν ὅτι ὅτι σὺννεχὲς, ὅτι ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, καὶ ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, καὶ ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω. ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω.

13 Φανερόν δὲ, ὅτι ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω.

14 Καὶ ἐστὶν ὅτι σὺννεχὲς, ἀντικείμενοις ἀποφασίζω. ἐστὶν ὅτι ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω.

15 Ὅτι ἐστὶν ὅτι σὺννεχὲς, ἀντικείμενοις ἀποφασίζω. ἐστὶν ὅτι ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω.

16 Ἦν δὲ αὐτὸν ὅτι ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω, ὅτι πρὸς οἷς ἀποφασίζω.

A aliud verò interiectum esse nihil prohibet. quod enim est deinceps, alicui est deinceps, & est posterius quiddam. non enim unum deinceps sequitur duo: neque Kalendæ deinceps sequuntur aliquid diem mensis: sed hæc sequuntur illa.

9 Cohærens autem dicitur, quod cum deinceps sit, tangit.

10 Quia verò omnis mutatio in oppositis terminatur: opposita verò sunt & ea quæ sunt contraria, & quæ secundum contradictionem opponantur: contradictionis autem nihil est medium: perspicuum est, in contrariis fore quod est interiectum.

B 11 Continuum verò est species cohærentis. dico autem esse continuum, cum utriusque termini quibus se contingunt, facti sunt unum & idem: & ut nomen significat, continentur. hoc autem esse nequit, cum extrema duo sunt. 12 Iam verò hoc definito perspicuum est, in his esse continuum, ex quibus ut unum quiddam contractu fiat, natura est comparatum, & ut tandem id quod continet, sit unum, ita etiam totum erit unum: ut clauo, aut glutine, aut tactu, aut naturali copulatione.

C 13 Perspicuum etiam est primum esse id quod est deinceps. necesse est enim, ut quod tangit, deinceps sit: non quicquid est deinceps, tangat. idcirco in his quæ ratione priora sunt, est ipsum deinceps, ut in numeris: tactus verò non est.

14 Item si est continuum, necesse est ut tangat. si verò tangit, nondum est continuum: quia non est necesse ut eorum extrema sint unum, si simul sint: sed si sunt unum, necesse est etiam simul esse. Quare naturalis copulatio ortu est postrema: necesse est enim tangere, si extrema copulari naturaliter debeant: sed quæ tangunt, non omnia sunt naturaliter copulata: in quibus verò non est tactus, manifestum est in his non esse naturalem copulationem.

15 Quocirca si est punctum & unitas, ut quidam ponunt separata, fieri nequit ut unitas & punctum sint idem: quoniam his quidem inest tactus: unitatibus verò, deinceps esse. & his quidem potest esse aliquid interiectum, quoniam omnis linea est punctis interiecta: illis verò non esse aliquid interiectum necesse est: nihil enim est inter-

E interiectum binario & unitati. 16 Quid igitur sit simul, & separatum, & quid tangere, & quid interiectum, & quid deinceps, & quid cohærens, & continuum, & quibus unum quodque horum insit, dictum est in primis.

8 Τὸ δὲ, Σωκράτης πρὸς αὐτὸν μὲν ἀλ-
λίσσασιν ἀλλοιοῦσθαι τὰς εἴδεις, οἱ ἄλλοι δὲ
χρόνοι, καὶ πάλιν οἱ ἄλλοι, εἰ μὲν οὐδέχε-
ται ὁ φθαρὲν, πάλιν ἐν γίγνασθαι τὰς αἰσθ-
μῶν, εἴη δὲ καὶ αὕτη μία. Εἰ δὲ μὴ, ἐκ αὐτῆς
μὲν, μία δὲ οὐ.

9 Εχ' δ' ἀπειρὰ ταῦτα ὄσα πλησιάζουσιν,
ἔστιν ἓν μὲν ὅλως, καὶ ὅλως αἱ ἑξῆς
καὶ τὰ πάντα τῇ φύσει εἰσὶν οἱ τοῖς σώμασι
κινούμενα γὰρ φαίνεται τὰ ἔχοντα ἔρποντα.

Εἰ δ' ἡ αὐτὴ καὶ μία ἡ ὥραν καὶ τὴν ὕ-
μνον, ἀλλ' ἢ οὐκ ἔστι καὶ ὅταν ἀγαπῶν καὶ
ὅταν ἔτι πάλιν τὴν ὕμνον, καὶ αὐτὴ καὶ ὁ κληρ
μία ὅτι ἀριθμῶ αὐτὴ εἶναι; ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος.

πλὴν ἰσοῦτοι ἀμφότεροι, ὅτι, * εἰ μὴ
δύο, ὁ αὐτὸς τότε, ὡς πρὸ ἀριθμῶς μία, καὶ
τρεῖς, ἕξις ἀνάγει. μία γὰρ ἀριθμῶς ἀφ' ἑν-
ός, ἑνὸς ἀριθμῶς. εἰ δ' ἡ ἕξις μία, ἴσως

ὅτε αὖ τὸ δόξαι πρὸς μίαν τὴν οὐσίαν εἶναι.
 ὅπου γὰρ πρῶτον βαδίζον, ὅτε ἐπὶ ὅτι
 ἐκ βασιλεὺς πάλιν δὲ βαδίζοντες ἔσται. εἰ οὖν
 μία ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίαν αὖ τὸ αὐτὸ καὶ εἶναι.

9 Φθίρεσθαι ἢ εἰ πολλὰκις. αὐτὰ μὲν εἰ-
πὶ αὖ ἁποδοῖα ἐξω τῆς νῦν σκευῆος.

πᾶσα διαρετὴ, καὶ ἐσίνεχης, μία.
 II Οὐ γὰρ πᾶσα ἡμεῖς ἀπ' ἐσίνεχης
 πάσι, ὡς οὐ γὰρ ἄλλο σῶζεν, τῷ πυρὶ
 ὁ πυρὶ· ἀλλ' ὅσων ἐν ταῖς ἐχάταις ἐχάταις

δε, τῇ μὲν σφαιρῇ, τῇ δ' ἑνὶ, ἀλλὰ περὶ
εἶδεν ἡ οὐρανία· πῶς γὰρ αὐτὰ γὰρ, ἡ
ἐν χρόνῳ ὁ ἔχων, γράμματα καὶ βασι-
στεύει;

12. Εχόμενα μὲν οὖν εἶεν αὐτῷ καὶ αἱ μὴ
αὐτῶν τῶν εἰδῶν, μὴδὲ τὰς ἡμεῖς· δρᾶμον
γὰρ αὐτῆς πυρεξεῖται ὁ ἄνθρωπος, καὶ οἷον ἡ λαμ-
πρὴς, οὐκ ἀφ' ὧν, φασὶν εχόμενα, σινε-

245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756

8 Sed pone Socratem eadem variationis specie variari, in alio tamen atque alio tempore: siquidem potest, quod interit, rursus unum fieri numero: erit & hic *modus* unus. sin minùs, erit quidem idem *modus*, non tamen unus.

9. Existit etiam dubitatio huic affinis, an essentialiter in corporibus una sit sanitas, & omnino habitus & affectiones, nam quæ his prædita sunt, videntur moveri & fluere. quod si una &

eadem est sanitas, quæ erat manẽ, & quæ nunc est: cur non etiam, cum intermissam sanitatem rursus receperit, hæc quoque vna & eadem numero erit? nam est eadem ratio, sed hoc differt:

quod si duo propter hoc ipsum, *une*
tamquam unus *actus* numero, etiam
habitus necesse est *esse unus*: unus enim
numero actus *est* unus numero, verum
si habitus *sit* unus, fortasse nondum

alicui videbitur esse etiam unus actus.
cū enim desierit ambulare non est am-
plius ambulatio: rursus autē ambulante,
erit. si igitur & vna & eadem, certē vnum
& idem poterit & interire & esse lapsius.

18 Cum autem omnis motus sit continuus : necesse est, eum qui simpliciter est vnus, esse etiam continuum; liqui-

dem omnis est diuiduus : & , si est conti-
nuus , est vnus.

II Non enim omnis motus omni motui
continuus fieri potest : quemadmodum
nec aliud quodvis cuius : sed ea tan-

27. 21. 22. 23. 24.
 25. 26. 27. 28. 29.
 30. 31. 32. 33. 34.
 35. 36. 37. 38. 39.
 40. 41. 42. 43. 44.
 45. 46. 47. 48. 49.
 50. 51. 52. 53. 54.
 55. 56. 57. 58. 59.
 60. 61. 62. 63. 64.
 65. 66. 67. 68. 69.
 70. 71. 72. 73. 74.
 75. 76. 77. 78. 79.
 80. 81. 82. 83. 84.
 85. 86. 87. 88. 89.
 90. 91. 92. 93. 94.
 95. 96. 97. 98. 99.
 100. 101. 102. 103. 104.
 105. 106. 107. 108. 109.
 110. 111. 112. 113. 114.
 115. 116. 117. 118. 119.
 120. 121. 122. 123. 124.
 125. 126. 127. 128. 129.
 130. 131. 132. 133. 134.
 135. 136. 137. 138. 139.
 140. 141. 142. 143. 144.
 145. 146. 147. 148. 149.
 150. 151. 152. 153. 154.
 155. 156. 157. 158. 159.
 160. 161. 162. 163. 164.
 165. 166. 167. 168. 169.
 170. 171. 172. 173. 174.
 175. 176. 177. 178. 179.
 180. 181. 182. 183. 184.
 185. 186. 187. 188. 189.
 190. 191. 192. 193. 194.
 195. 196. 197. 198. 199.
 200. 201. 202. 203. 204.
 205. 206. 207. 208. 209.
 210. 211. 212. 213. 214.
 215. 216. 217. 218. 219.
 220. 221. 222. 223. 224.
 225. 226. 227. 228. 229.
 230. 231. 232. 233. 234.
 235. 236. 237. 238. 239.
 240. 241. 242. 243. 244.
 245. 246. 247. 248. 249.
 250. 251. 252. 253. 254.
 255. 256. 257. 258. 259.
 260. 261. 262. 263. 264.
 265. 266. 267. 268. 269.
 270. 271. 272. 273. 274.
 275. 276. 277. 278. 279.
 280. 281. 282. 283. 284.
 285. 286. 287. 288. 289.
 290. 291. 292. 293. 294.
 295. 296. 297. 298. 299.
 300. 301. 302. 303. 304.
 305. 306. 307. 308. 309.
 310. 311. 312. 313. 314.
 315. 316. 317. 318. 319.
 320. 321. 322. 323. 324.
 325. 326. 327. 328. 329.
 330. 331. 332. 333. 334.
 335. 336. 337. 338. 339.
 340. 341. 342. 343. 344.
 345. 346. 347. 348. 349.
 350. 351. 352. 353. 354.
 355. 356. 357. 358. 359.
 360. 361. 362. 363. 364.
 365. 366. 367. 368. 369.
 370. 371. 372. 373. 374.
 375. 376. 377. 378. 379.
 380. 381. 382. 383. 384.
 385. 386. 387. 388. 389.
 390. 391. 392. 393. 394.
 395. 396. 397. 398. 399.
 400. 401. 402. 403. 404.
 405. 406. 407. 408. 409.
 410. 411. 412. 413. 414.
 415. 416. 417. 418. 419.
 420. 421. 422. 423. 424.
 425. 426. 427. 428. 429.
 430. 431. 432. 433. 434.
 435. 436. 437. 438. 439.
 440. 441. 442. 443. 444.
 445. 446. 447. 448. 449.
 450. 451. 452. 453. 454.
 455. 456. 457. 458. 459.
 460. 461. 462. 463. 464.
 465. 466. 467. 468. 469.
 470. 471. 472. 473. 474.
 475. 476. 477. 478. 479.
 480. 481. 482. 483. 484.
 485. 486. 487. 488. 489.
 490. 491. 492. 493. 494.
 495. 496. 497. 498. 499.
 500. 501. 502. 503. 504.
 505. 506. 507. 508. 509.
 510. 511. 512. 513. 514.
 515. 516. 517. 518. 519.
 520. 521. 522. 523. 524.
 525. 526. 527. 528. 529.
 530. 531. 532. 533. 534.
 535. 536. 537. 538. 539.
 540. 541. 542. 543. 544.
 545. 546. 547. 548. 549.
 550. 551. 552. 553. 554.
 555. 556. 557. 558. 559.
 560. 561. 562. 563. 564.
 565. 566. 567. 568. 569.
 570. 571. 572. 573. 574.
 575. 576. 577. 578. 579.
 580. 581. 582. 583. 584.
 585. 586. 587. 588. 589.
 590. 591. 592. 593. 594.
 595. 596. 597. 598. 599.
 600. 601. 602. 603. 604.
 605. 606. 607. 608. 609.
 610. 611. 612. 613. 614.
 615. 616. 617. 618. 619.
 620. 621. 622. 623. 624.
 625. 626. 627. 628. 629.
 630. 631. 632. 633. 634.
 635. 636. 637. 638. 639.
 640. 641. 642. 643. 644.
 645. 646. 647. 648. 649.
 650. 651. 652. 653. 654.
 655. 656. 657. 658. 659.
 660. 661. 662. 663. 664.
 665. 666. 667. 668. 669.
 670. 671. 672. 673. 674.
 675. 676. 677. 678. 679.
 680. 681. 682. 683. 684.
 685. 686. 687. 688. 689.
 690. 691. 692. 693. 694.
 695. 696. 697. 698. 699.
 700. 701. 702. 703. 704.
 705. 706. 707. 708. 709.
 710. 711. 712. 713. 714.
 715. 716. 717. 718. 719.
 720. 721. 722. 723. 724.
 725. 726. 727. 728. 729.
 730. 731. 732. 733. 734.
 735. 736. 737. 738. 739.<

24. *vide in-*
terpretes,
q. u. interpretis
q. u. vide in-
terpretes,

B

C

D

E

3

quare si motus aliquis statu interrumpitur, neque est vnus, neque continuus. interu-
citur autem, ¶ tempus sit interiectum. eius
autem motus qui specie non est motus, non
potest dici vnitas, etiam si non intermitta-
tur tempus. nam tempus quidem est v-
num: sed motus est specie diuersus. ete-
nim motum qui est vnus, necesse est etiam
specie vnum esse: hunc verò simpliciter ef-
se vnum, non est necesse.

15 Quis igitur sit motus simpliciter vnus,
dictum est.

16 Præterea dicitur vnus, etiam is qui
est perfectus: sive genere, siue specie sit, si-
ue essentia: sicut & in aliis perfectum &
totum est vnus. quandoque verò, etiam si
imperfectus sit, vnus dicitur, dummodo
sit continuus.

17 Præterea & aliter præter eos qui com-
memorati sunt, dicitur vnus motus, qui
est æquabilis. nam qui est inæquabilis,
quodammodo non videtur vnus, sed magis
qui est æquabilis, vt recta linea: inæquabi-
lis enim est indiuiduus. videntur autem dif-
ferre, vt magis & minus.

18 Porro in omni motu est æquabilitas
vel inæquabilitas. nam & variari potest æ-
quabiliter, & ferri super æquabili spatio, vt
circulo, aut linea recta. eademque ratio est
accretionis, & diminutionis.

19 Inæquabilitatis autem differentia
quandoque consistit in eo in quo mouetur:
quia fieri nequit vt motus sit æquabilis su-
per non æquabili magnitudine: vt inflexæ
lineæ, vel anfractus, vel alius magnitudi-
nis, quarum quævis pars cum quavis non
congruit. quandoque verò nec in ipso vbi,
nec in ipso quando, nec in eo ad quod moue-
tur, sed in modo. celeritate enim ac tardi-
tate interdum definitur: nam cuius eadem
est celeritas, & est æquabilis: cuius autem
non est eadem, inæquabilis.

20 Idcirco celeritas ac tarditas non sunt
species, nec differentie motus: quia conse-
quuntur omnes motus specie differentes:
quocirca neque grauitas & leuitas, quæ est
ad idem: vt terræ ad seipsam, aut ignis ad
seipsum. 21 Motus igitur inæquabilis est
vnus, quia est continuus: sed minus: quod
quidem inflexæ lationi accidit. quod au-
tem est minus, semper habet contrarium
admixtum. 22 Quod si omnis motus vnus,
potest esse æquabilis & non æquabilis: certe
motus, qui non sunt specie coherentes &
vni, non possunt esse vnus & continuus.
quo enim modo potest esse æquabilis, qui
componitur ex variatione & latione? nam
oportet eos inter se congruere.

A ὥστε εἴ τις κίνησις αὐτῇ ἀφ' αὐτῆς βαίνειται, οὐ-
τε μία, οὐτε σὺν χρόνῳ. ἀφ' αὐτῆς βαίνειται δὲ, εἰ
μὴ αὐτὸν χρόνος. * τῆς δὲ ὧς εἶδει μὴ μίας, ἀφ' αὐ-
τῆς εἰ μὴ ἀφ' αὐτῆς βαίνειται ὁ χρόνος. ὁ μὲν γὰρ
χρόνος, εἷς. ὧς δ' εἶδει, ἡ κίνησις ἄλλη. πλὴν
μὲν γὰρ μὴ αὐτῆς βαίνειται ὧς εἶδει μὴ εἷς. αὐ-
τῆς δὲ ἀπλῶς εἷς μὴν, οὐκ αὐτῆς.

15 Τίς μὲν οὖν κίνησις ἀπλῶς μία, εἴρηται.

16 Ἐπὶ δὲ, λέγεσθαι μία ἢ τὸ τέλος, ἐν τῷ τε
χρῷ χρόνος, εἰς τὸ χρῷ εἶδος ἢ, εἰς τὸ χρῷ οὐ-
σίαν. ὥστε ἢ ὅτι τῷ ἄλλῳ τὸ τέλος ἢ ὅτι
τῷ εἶδος. ἐστὶ δὲ ὅτι αὐτὸ ἀτελὲς ἢ, μία λέγε-
ται, ἐν τῷ μόνῳ ἢ σὺν χρόνῳ.

17 Ἐπεὶ δ' ἄλλως ποιεῖται εἰρηδικῶς λέ-
γεσθαι μία κίνησις, ἢ ὁμαλῆς. ἢ γὰρ αἰώματος
ἐστὶν ὥς ὅτι δοκεῖ μία, ἀλλὰ πολλοὶ ἢ ὁμαλῆς,
ὥστε ἢ ὁμαλῆς. ἢ γὰρ αἰώματος, διαμετρή. εἰ-
κα δὲ ἀφ' αὐτῆς ὥς ὅτι πολλοὶ ἢ ἥτοι.

18 Ἐστὶ δὲ εἰς ἀπὸς κίνησις, τὸ ὁμαλῶς ἐ-
μὴ ἢ γὰρ αὐτὸ ἄλλοι οἶτο ὁμαλῶς, καὶ φέροντο
ἐφ' ὁμαλῶς, οἷον, κύκλῳ, ἢ ὁμαλῶς, ἢ ὡς αὐ-
τῶν ὡς αὐτῶς καὶ φησὶν.

19 Ἀνωμαλίας δὲ ὅτι ἀφ' αὐτῆς, ὅτι μὲν
ἐφ' αὐτῇ κινεῖται ἀδιώματι γὰρ ὁμαλῇ εἶς πλὴν
κίνησιν μὴ ὅτι ὁμαλῇ μεγάλῃ. οἷον, ἢ τῆς κε-
κλασμένης κίνησις, ἢ ἢ τῆς ἐλίκος, ἢ ἄλλῃ με-
γέλει, ὡς μὴ ἐφαρμόθηται τὸ. τυχεῖν ὅτι τὸ
τυχεῖν μέγος. ὅτι δὲ ὅτι εἰς τὸ ποδὶ, ὅτι εἰς τὸ
ποδὶ, ὅτι εἰς τὸ εἰς ὅ, ἀλλ' εἰς τὸ ὡς. περὶ τῆς
γὰρ ἢ βραδύτητι εἰς ὅτι διώματι. ἢς μὲν γὰρ
τὸ αὐτὸ πάχος, ὁμαλῆς. ἢς δὲ μὴ, αἰώμα-
τος. 20 Διὸ οὐκ εἶδη κίνησεως, ὡς δὲ ἀφ' αὐ-
τῆς, τῆς ἢ βραδύτης, ὅτι πάσης ἀκα-
λουσθῆναι τῆς ἀφ' αὐτῆς κατ' εἶδος. ὥστε οὐδὲ
βαρύτης ἢ κοφύτης ἢ εἰς τὸ αὐτὸ, οἷον γῆς
πυρρῆς αὐτῆς, ἢ πυρρῆς πρὸς αὐτὸ.

21 Μία μὲν οὖν ἢ αἰώματος, ὧς σὺν χρόνῳ
ἢ ἥτοι δὲ, ὅτι τῇ κεκλασμένῃ συμβαίνει φε-
ρεῖται τὸ δὲ ἢ ἥτοι, μίξις αἰεὶ τῷ ἐναντίῳ.

22 Εἰ δὲ πᾶσιν πλὴν μίας ἐνδέχεται καὶ
ὁμαλῇ εἶς καὶ μὴ, οὐκ αὐτὸ εἶρηται αἰ μὴ κατ'
εἶδος ἐκτελεῖται ἢ αὐτῆς, μία καὶ σὺν χρόνῳ. πῶς
γὰρ αὐτὸ εἶδη ὁμαλῆς, ἢ εἶδη ἄλλοι ὡς συγκη-
λῶν καὶ φερεῖται, διὸ γὰρ αὐτὸ ἐφαρμόθηται.

Aper-
pylus, vel
legisse ali-
ter, vel
obscuram
breuitate
philoso-
phi para-
phrasi, vt
alibi, illu-
strare vo-
luisse vi-
detur.

C

D

E

Cap. VII.

De contrarietate motus.

EΤΙ δὲ, θεωρεῖται πῶς κίνησις ἐναντία κινήσει· ἢ ὡς ἐκ μέρους δὲ, ἢ ἀπὸ τοῦ ὅλου.

2 Διαιρετικὸν δὲ θεωρεῖται, πόθεν ἐκ ἐναντίας κινήσεως ἢ ἐκ τῆς αὐτῆς τῆς εἰς τὸ αὐτὸ, οἷον ἐκ ὑγείας, τῆς εἰς ὑγίαν, οἷον, ἐκ ἁρτίου καὶ φθορᾶς δοκεῖ· ἢ ἢ ἐκ ἐναντίων, οἷον ἐκ ὑγείας τῆς ἐκ νόσου· ἢ ἢ εἰς ἐναντία, οἷον ἐκ εἰς ὑγίαν τῆς εἰς νόσον· ἢ ἢ ἐκ ἐναντίων, τῆς εἰς ἐναντίον, οἷον ἢ ἐκ ὑγείας, τῆς εἰς νόσον· ἢ ἢ ἐκ ἐναντίας εἰς ἐναντίον, τῆς ἐκ ἐναντίας εἰς ἐναντίον, οἷον, ἢ ἐκ ὑγείας εἰς νόσον, τῆς ἐκ νόσου εἰς ὑγίαν· αἰαγὰ γὰρ ἢ εἶναι πῶς πῶς τῶν ἐκ τῶν, ἢ πλείους· ἢ γὰρ ὅτι ἄλλως ἀντιπρῆναι.

3 Εἰ δὲ, ἢ μὲν ἐκ ἐναντίας τῆς εἰς ἐναντίον οἷον ἐκ ἐναντίας, οἷον ἢ ἐκ ὑγείας τῆς εἰς νόσον· ἢ αὐτὴ γὰρ ἢ μία. ὁ μὲν τοῦ ὅλου, ἢ ὁ αὐτοῦ αὐτοῦ. ὡς πρὸς τὸ αὐτὸ ὁ ἐκ ὑγείας μεταβάλλει, καὶ ὁ εἰς νόσον.

4 Οὐδὲ ἢ ἐκ ἐναντίας, τῆς ἐκ ἐναντίας· ἀλλὰ γὰρ συμβαίνει ἐκ ἐναντίας, καὶ εἰς ἐναντίον, ἢ μεταβῆναι. ἀλλὰ ὡς μὲν τοῦ ὅλου, ὡς πρὸς τὸ αὐτὸ μὲν. ἀλλὰ μάλλον ὁ εἰς ἐναντίον μεταβάλλει δόξαι αὐτὸν αὐτὸν τῆς ἐναντίας, ἢ ὁ ἐκ ἐναντίας. ἢ μὲν γὰρ, ἀπαλλαγὴ ἐκ ἐναντίας· ἢ δὲ, λήψις. καὶ λήψις δὲ ἐκείνη εἰς ὃ μεταβάλλει μάλλον, ἢ δὲ ὁ οἷον ὑγίαν· οἷον ἐκ εἰς ὑγίαν νόσον δὲ ἢ εἰς νόσον.

5 Λέγεται δὲ ἢ εἰς ἐναντία, καὶ ἢ εἰς ἐναντία· ἢ ἐκ ἐναντίας.

6 Τὰ γὰρ μὲν οὖν συμβαίνει τῶν εἰς ἐναντία, καὶ ἐκ ἐναντίας οἷον· ἀλλὰ ὁ οἷον ὅτις ὁ αὐτοῦ· λέγει δὲ, ὁ εἰς ὑγίαν, τῶν ἐκ νόσου· καὶ ὁ ἐκ ὑγείας, ὁ εἰς νόσον.

7 Ἐπὶ δὲ ἀμφότεροι μεταβολὴ κινήσεως· (ἢ ἐκ πῶς γὰρ ὡς πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ μὲν μεταβολὴ, κινήσις ὅτις) ἢ ἐκ ἐναντίας εἰς ἐναντίον, τῆς ἐκ ἐναντίας εἰς ἐναντίον, κινήσις ἐναντία· οἷον, ἢ ἐκ ὑγείας εἰς νόσον, τῆς ἐκ νόσου εἰς ὑγίαν.

8 Δὴλον δὲ ἢ ἐκ τῆς ἐκείνης, ὅτις δοκεῖ τῶν ἐναντίας οἷον· ὁ νοσῶν γὰρ ὁ ὑγιάσας, καὶ ὁ μαστίζων ὁ ἀπατῶν μὲν δὲ αὐτὸν· εἰς ἐναντία γὰρ ὡς πρὸς τὸ αὐτὸ γινώσκων, οὕτω ἢ ἀπῆλθεν καὶ δὲ αὐτὸν κτῶν, καὶ δὲ ἀπῆλθεν. καὶ ἢ ἀπῶ φέρει τῆς κτῶν.

Praterea definiendum est, quis motus sit motui contrarius: & eodem modo de statu. 2 Primum autem explicandum est, siue contrarius motus qui est ex eodem, ei motui qui est in idem: veluti, qui est ex sanitate, ei qui in sanitatem, cuiusmodi & ortus & interitus esse videtur: an qui est ex contrariis, ut qui est ex sanitate, ei qui ex morbo: an qui in contraria, ut is qui in sanitatem, ei qui in morbum: an qui ex contrario, ei qui in contrarium, veluti, qui est ex sanitate, ei qui in morbum, an qui ex contrario in contrarium: ei qui ex contrario, in contrarium, veluti, qui ex sanitate in morbum, ei qui ex morbo in sanitatem. necesse est enim, vel vnum aliquem esse ex his modis, vel plures: quia non licet motui aliter opponere.

3 Sed qui est ex contrario, ei qui est in contrarium, contrarius non est: veluti, qui est ex sanitate, ei qui est in morbum: quippe qui est unus & idem: verum essentia non est ipsis eadem: sicuti nec mutari ex sanitate, & in morbum, idem est.

4 Nec qui est ex contrario, ei qui est ex altero contrario. simul enim accidit ut sit ex contrario & in contrarium vel medium interiectum. Sed de hoc posterius dicemus. Sed potius in contrarium mutari, videri potest esse causa contrarietatis, quam mutari ex contrario: quoniam hoc est liberatio à contrario, illud autem est assumptio: ac dicitur quisque motus ab eo in quod mutatur, potius quam ab eo ex quo mutatur: ut sanatio dicitur, quæ tendit in sanitatem: morbi autem correptio, quæ in morbum. 5 Restat igitur motus qui est in contraria, & qui est ex contrariis in contraria.

6 Fortassis quidem accidit, ut motus qui sunt in contraria, etiam sint ex contrariis: sed essentia fortasse non est eadem. Verbi gratia, qui est ad sanitatem, ei qui est ex morbo: & qui ex sanitate, ei qui in morbum.

7 Cum autem differat mutatio à motu: quoniam ea de eodem mutatio quæ est ex subiecto in aliquod subiectum, motus est: certe motus qui est ex contrario in contrarium, ei qui est ex contrario in contrarium, contrarius est: veluti, qui est ex sanitate in morbum, ei qui est ex morbo in sanitatem. 8 Sed & inductione manifestum est, qualia videntur esse, quæ sunt contraria. nam morbo corripi & sanari contraria sunt: item discere & falli non à se ipso: sunt enim in contraria: nam ut scientiam, ita & deceptionem & per se nancisci licet & per alium item latio quæ est sursum versum, ei quæ est deorsum versum:

quoniam hæc sunt contraria in longitudi-
ne. & quæ est in dexteram, ei quæ est in si-
nistrâ: quoniam hæc sunt contraria in la-
titudine. & quæ est in anteriorem partem,
ei quæ est in posteriorem: quoniam & hæc
sunt contraria in altitudine. 9 *Mutatio* verò
quæ dicitur est in contrarium, non est
motus, sed mutatio: veluti, fieri album non
ex aliquo. 10 Sed & quibus non est aliquid
contrarium, *mutatio* quæ est ex eodem, mu-
tationi quæ est in idem, contraria est. idcir-
co ortus est interitui contrarius: & abiectio
assumptioni. verum hæc sunt mutationes,
non motus. 11 Motus verò qui ad interitum
medium fiunt, quibus scilicet contrariis
aliquid est interiectum, tamquam in con-
traria quodammodo ponendi sunt: quo-
niam motus utitur eo quod est interiectum
quasi contrario, in utramvis partem muta-
tur: utputa ex fusco in album, quasi ex ni-
gro: & ex albo in fuscum, quasi in nigrum;
ex nigro autem in fuscum, quasi in album.
nam fuscum, quod est medium, ad verum-
que extremum quodammodo refertur, ut
& antea dictum fuit. 12 Motus igitur mo-
tui contrarius ita fit: nempe qui est ex contra-
rio in contrarium, et qui est ex contrario in
contrarium.

De contrarietate motus & quietis.

Cum autem motui non solum videatur motus esse contrarius, sed etiam quies: hoc definiendum est. simpliciter enim contrarius est motus motui: sed opponitur etiam quies: quandoquidem est privatio, & privatio quodammodo contraria dicitur. 2 Quamvis autem qualis? veluti, motui qui est secundum locum, quies quæ est secundum locum. 3 Sed hoc nunc dicitur simpliciter. verum enim statui quæ est in hoc, opponitur motus qui est ex hoc, an qui in hoc? 4 Manifestum igitur est, cum in duobus subiectis motus cernatur, ei qui est ex hoc in contrarium, opponi statum qui est in hoc: ei verò qui est ex contrario in hoc, eum qui est in contrario. 5 Quin etiam hæc quietes sunt inter se contrarie: etenim absurdum est, si motus quidam contrarii sunt, quietes autem illis oppositæ, contraria non sunt. 6 Sunt autem, quæ in contrariis cernuntur, ut quies quæ est in sanitate, quieti quæ est in morbo: motui verò qui est ex sanitate in morbum. nam ei qui est ex morbo in sanitatem, esse hanc quietem contrariam, à ratione alienum est. nam motus qui est ad illud ipsum in quo stetit, est potius procreatio quietis, quæ accidit simul fieri cum motu. necesse autem est aut hanc aut illam esse. non enim quies quæ est in albore, est contraria ei motui qui est in sanitate.

Α εἰσπνία γδ τῶντα εἰς μέγ. καὶ εἰς δὲ
τῇ εἰς ὀριστερῇ εἰσπνία γδ τῶντα εἰς πλάτῃ
καὶ εἰς δὲ μετὰ τῇ, τῇ εἰς δὲ πλάτῃ. εἰσπν
πν γδ τῇ εἰς τῶντα εἰς βαλῇ. 9 Η δ' εἰς δὲ εἰσπν
οἱ μόνον, ὅτι πν, δὲ καὶ μετὰ βαλῇ, οἱ δὲ γ
γπν τῇ λαντῇ μὲν ἔκ πν. 10 Καὶ ὅταν
δὲ μὲν ἔσῃ εἰς εἰσπν, εἰ δὲ αὐτῇ, τῇ εἰς αὐτῇ
μετὰ βαλῇ, εἰσπν. δὲ γμν πν φλν εἰσπ
πν, καὶ δὲ πν λαντῇ. αὐτῇ δὲ, μετὰ βα
λῇ μὲν, πν δ' ὅ. 11 Τὰ δ' εἰς δὲ με
τὰ εἰς πν, ὅταν τῇ εἰσπν πν δὲ μετ
εἰς, ὅ, εἰς εἰσπν πν λαντῇ εἰς εἰσπν γδ
λντῇ εἰς μετὰ εἰς πν, ὅ. ὅταν πν
μετὰ βαλῇ, οἱ δὲ φλν μὲν εἰς πν λαντῇ,
ὅς εἰς μετὰ καὶ εἰς λαντῇ, εἰς φλν
ὅς εἰς μετὰ. ὅς δὲ μετὰ εἰς φλν γμν
εἰς λαντῇ πν γδ φλν, τῇ μόνον, πρὸς ἔκτε
ρον λέγεται πν τῇ ἄλν, κατὰ τῇ εἰρητῇ
πρὸς τῇ. 12 Κύντῃ μὲν δὲ πν εἰσπν
ἔως, εἰ δὲ εἰσπν εἰς εἰσπν, τῇ δὲ εἰσπ
πν εἰς εἰσπν.

Cap. VIII.

Επει δὲ κινήσῃ ὁ μένος δοκεῖ κινήσας αὐτὸν
 ἐκδυνάμει, διὰ δὲ ἡρεμίας, τὸ το ἀφαισίου
 ἀπλῶς γὰρ οὐκ αἰσίου κινήσας κινήσῃ, αὐτὸς δὲ
 δὲ ὃ ἡ ἡρεμία· σέβουσιν γὰρ ἔστιν. ἔστι δὲ αὖ
 D καὶ ἡ σέβουσιν ἐκδυνάμει λέγεται. α Ποῖα δὲ ποῖα
 οἷ τῇ καὶ τόποι, ἡ καὶ τόποι. 3 Ἀλλὰ, τὸ το ἀφαι
 νῶ λέγεται ἀπλῶς· πῦρ γὰρ τῇ ἐκδυνάμει
 μοῦ, ἡ ἐκ τούτου, ἡ εἰς τὸ κινήσας αὐτὸς δὲ
 4 Δὴλον δὲ ὅτι, ἐπὶ ἐν δυοῖν ἡ κινήσας ὑπο
 κειμένη, τῇ αὖ ἐκ τούτου εἰς ἐκδυνάμει, ἡ ἐν
 τούτῳ μοῦ τῇ δὲ ἐκ τούτου εἰς τὸ κινήσας αὐτὸς δὲ
 τῇ ἐκδυνάμει. 5 Ἀλλὰ δὲ καὶ ἀλλήλως ἐκδυνά
 μει αὐτὸς δὲ γὰρ ἀποποι, ἡ κινήσας αὐτὸς δὲ ἐκ
 δυνάμει εἰσιν, ἡρεμίας δὲ ἀντικείμενα ὅσα εἰσιν.
 6 Εἰς δὲ αὖ ἐν πῶς ἐκδυνάμει οἷ, ἡ ἐν ὑ
 κείῃ, τῇ ἐν ὑκείῃ ἡρεμίας, κινήσας δὲ τῇ ἐκ
 E ὑκείῃ εἰς ὑκείῃ τῇ γὰρ ἐκ ὑκείῃ εἰς ὑ
 κείῃ, ἀλλοῦ· ἡ γὰρ εἰς αὐτὸ κινήσας, εἰ ὃ
 ἔσται, ἡρεμίας μᾶλλον ἔστι, ἡ συμβαί
 νει δὲ. Ἀλλὰ γὰρ τῇ κινήσας αὐτὸς δὲ
 δὲ ἡ ἐκδυνάμει, ἡ ἐκδυνάμει οἷ γὰρ αὐτὸς δὲ
 ἐκδυνάμει ἡρεμίας ἐκδυνάμει τῇ ἐκδυνάμει
 κινήσας

17 Η δὲ λον ἐπὶ ἀμφω, ἀλλ' ἔχ' ὡσαύτως, ἅλλ' ἢ μὴ, ὡς καὶ φύσιν, τῇ ὡς καὶ φύσιν· ἢ δ' ἄλλω τῷ πυρὸς, τῇ κατέτω, ὡς ἢ καὶ φύσιν τῇ κατέτω φύσιν.

18 Ομοίως δὲ καὶ ταῖς μεταβάσεσιν.

19 Καὶ πάλιν μὴ κινήσεως καὶ ἡρεμίας, καὶ πῶς ἐκαστέρω μία, καὶ πῶς ἐκαστὴν πῶς εἴρηται.

7 An patet utrosque esse contrarios, sed non eodem modo: verum hic ut secundum naturam, ei qui est secundum naturam: motus vero ignis ad locum superum, eiusdem motui ad inferum opponitur, ut motus qui est secundum naturam, ei qui est præter naturam. 18 Similiter dicendum est etiam de quietibus. 19 Ac de motione quidem & quiete, quomodo utraque sit una, & quæ quibus sine contraria, dictum est.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ,

ἢ περὶ φυσικῆς ἀκρόας, π. ζ'

ARISTOTELIS NATURALIS AVSCULTATIONIS

SEV,

DE NATURALIBVS PRINCIPIIS,

LIBER VI.

DE MOTV.

Omne continuum constare ex partibus continuis & diuiduis.

Cap. I.



Ἰ δὲ ὅτι σίωχεῖς, καὶ ἀπὸ λόγων, καὶ ἐφεξῆς, ὡς διώκειται τὸ πρὸς σίωχιν μὴ, ὡς τὰ ἔχοντα ἐν ἀπὸ λόγων δὲ, ὡς ἀμα· ἐφεξῆς δὲ, ὡς μὴ ἐν

μεταξὺ συγχεῖς· ἀδιώκον δὲ ἀδιαίρετον· ὅτι πὶ σίωχεῖς. ὅτι, γραμμὴν ἐκ στιγμῶν, εἴτε ἢ γραμμὴν μὴ σίωχεῖς, ἢ σιγμῇ δὲ ἀδιαίρετον· ὅτι γὰρ ἐν τῇ ἔχοντα τῇ στιγμῶν. οὐ γὰρ ὅτι μὴ, ἔχοντα· ὅτι δ', ἄλλο πὶ μὴ σίωχιν ἀδιαίρετον· οὐδ' ἀμα τὰ ἔχοντα· οὐ γὰρ ὅτι ἔχοντα οὐδ' ἐν τῇ ἀμεινῶν· ἐπεὶ γὰρ ὅτι ἔχοντα, καὶ οὐ ἔχοντα.

2 Ἐπὶ ἀνάγκῃ ἢ πὶ σίωχεῖς ὅτι τὰ στιγμῶν



A M verò si est continuum, ac tangens, & deinceps, ut antea definitum fuit: (nempe continua, quorum extrema sunt unum: tangencia verò, quorum sunt simul: deinceps autem, quibus nihil est interiectum eiusdem generis:)

profecto impossibile est, ex indiuiduis esse aliquid continuum: ut lineam ex punctis, si quidem linea est res continua, punctum autem res indiuidua. etenim nec extrema punctorum sunt unum: quandoquidem indiuidui non est hoc quidem extremum; illud verò alia quædam pars. nec extrema simul sunt: quia nullum extremum est eius quod partibus vacat, cum aliud sit extremum, & id cuius est extremum.

2 Præterea necesse est, vel puncta,

ex quibus est continuum, esse continua, vel se vicissim tangere. Eademque ratio est in omnibus individuis. Continua igitur esse nequeunt propter rationem quæ iam dicta est. Res autem omnis tangit vel tota totam, vel pars partem, vel totam pars. sed cum individuum partibus vacet, necesse est ut totum tangat totum. atqui totum, quod tangit totum, non erit continuum: quandoquidem continuum habet aliam atque aliam partem, atque diuiditur in ita diuersa, & loco seiuncta. Quin nec punctum deinceps sequetur punctum aut momentum momentum, ut ex his sit longitudo vel tempus. deinceps enim sunt, quibus nihil est interiectum eiusdem generis: quod verò punctis est interiectum, semper est linea: & quod momentis, tempus.

3 Præterea divideretur in individua: siquidem ex quibus est utrumque, in hæc diuiditur. sed nullum continuum est in ea diuiduum quæ partibus vacant.

4 Nullum autem aliud genus potest esse interiectum punctis, & momentis. nam si erit, constat fore vel diuiduum, vel indiuiduum: & si diuiduum, vel in indiuidua, vel in semper diuidua: hoc verò est continuum.

5 Perspicuum quoque est, omne continuum esse diuiduum in semper diuidua. nam si diuidatur in indiuidua, indiuiduum ab indiuiduo tangetur: quandoquidem continuorum extremum est vnum, ac tangit. 6 Porro eiusdem rationis est, & magnitudinem, & tempus, & motum ex indiuiduis constare, ac diuidi in indiuidua, vel nullum horum. patet autem ex his: quia si magnitudo ex indiuiduis constat, etiam motus, qui per spatium huius magnitudinis fit, ex æqualibus motibus indiuiduis erit. veluti, si magnitudo $a\beta$, constet ex $\alpha\beta$ indiuiduis: etiam motus $\delta\epsilon$, quo motus est α per intervallum $a\beta$, habet singulas partes indiuiduas.

7 Si igitur presente motu necesse est moveri aliquid : & si quid movetur , necesse est adesse motum ; etiam ipsum moveri constabit ex individuis. itaque per a , motum est a , cum moveretur motu b : & per a , motus : & per b , itidem motus c . 8 Si igitur necesse est id quod movetur ab aliquo loco ad aliquem locum , non simul moveri & esse motum quod movebatur , cum movebatur : (veluti , si quis Thebas proficiscatur ; impossibile est , ut simul proficiscatur Thebas , & profectus sit Thebas ;) certe per a partibus vacans , movebatur a , quatenus motus b ei aderat . quare si post pertransiit quam pertransiret , dividiuum erit ;

Том. I.

Α ἡ ἀπόκρισις ἀλλήλων, ἐξ ὧν ἔστι τὸ σῶμα
 χεῖς· ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ πάλιν τῇ ἀ-
 διαρέτῳ. σωματικῶς μὲν δὴ οὕτω αὐτὸ εἶναι, ἀφ' ὃ
 τὸ εἰρημικὸν λήθον. ἀπὸ τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ, ἢ ὅλου
 ὅλου, ἢ μέρους μέρους, ἢ ὅλου μέρους. ἐπεὶ δ'
 ἀμερὲς τὸ ἀδιαρέτῳ, αἰά γε ὅλου ὅλου ἀπὸ τοῦ
 ὅλου. ὅλου δὲ ὅλου ἀπόκρισις οὐκ ἔστι σῶμα
 χεῖς· τὸ γὰρ σῶμα χεῖς ἔχει, τὸ μὲν ἄλλο, τὸ δὲ
 ἄλλο μέρος· καὶ διαρέτῳ εἰς * ὅπως ἔτι καὶ ἐ-
 τὸ πᾶν καὶ χωρισμένα. ἀλλὰ μὲν οὕτως ἐφεξῆς
 ἔστι σιγὴ σιγῆς, ἡ τὸ νῦν τῷ νῦν, ὥστ' ἐκ
 τούτων εἶναι τὸ μῆκος, ἡ τὸ χρόνον. ἐφεξῆς μὲν
 γὰρ ἔστιν, ὧν μὴ ἐστὶ μεταξὺ συγχεῖς.
 σιγῶν δ' αἰεὶ τὸ μεταξὺ γραμμῆς, καὶ τῇ
 νῦν χρόνος.

3 Ἐπὶ διακοστὴν δὲ εἰς ἀδελφεῖς, εἴθε ὡς
ὡν ἔστιν ἔχοντες, εἰς τοῦτα διαφύλα. Ἄλλ'
ὅτι καὶ τῇ συνέχῃ εἰς ἀμφοτέρων διαφύλατον.

4 Ἄλλο δὲ γένος ἔχοντι τὸ μεταξὺ τῶν
 σχηματῶν καὶ τῶν κυνῶν οὐκ ἔστιν. Εἰ γὰρ ἔσται, δῖλον,
 ὡς ἦτοι διαρετὸν, ἢ ἀδύνατον ἔσται· καὶ εἰ
 διαρετὸν, ἢ εἰς ἀδύνατα, ἢ εἰς ἀεὶ διαρετὰ·
 τῷτο δὲ σῶντες.

5 Φαμερὸν δὲ καὶ ὅτι πολλὴ σύνοχ' εἰς δια-
 τήν εἰς αἰὶ διαρρετά· ἐν γὰρ εἰς ἀδιαρρετα, ἔσται
 ἀδιαρρετον ἀδιαρρέτου ἀπολόμειον· ἐν γὰρ τὸ
 ἔξατον, καὶ ἀποτέλει τὴν σύνοχ' αἰν.

6 Το δ' αὐτὸ λόγου, καὶ μεγέθους, καὶ χρό-
 νου, καὶ κινήσειν ἐξ ἀδιαφύκτων συγκλειόμεναι, καὶ
 διαφύκονται εἰς ἀδιαφύκτα, ἢ μηδὲν· διόλου γ'
 ἐκ τῆς δέ. Εἰ γὰρ τὸ μέγεθος ἐξ ἀδιαφύκτων
 σύγκλειται, ἔν ἡ κινήσεις ἢ τοῦτου ἐξ ἴσων κινή-
 σταιν ἔσται ἀδιαφύκτων ὅτι, Εἰ τὸ α β γ, ἐκ τῆς
 α β γ, ἔστιν ἀδιαφύκτων· καὶ ἡ κινήσεις ἐφ' ἧς δ
 ε ζ, ὡς ἐκινήθη τὸ ε ἐπὶ * τῆς α β γ, ἔχουσι
 μέγεθος ἕνα ἀδιαφύκτων.

7 Εἰ δὲ πρὸς τὴν κινήσεως ἀνάγκη κινή-
σθαι π, καὶ εἰ κινῆσθαι π, [ἀνάγκη] πρὸς τὴν
κίνησιν, ἔσθαι κινῆσθαι ἔσθαι ἑξ ἀδιαφάντων. τὸ
μὲν δὲ α, ἐκινῆσθαι πὸ δ, πλὴν τὸ δ κινουμένον
κίνησιν· τὸ δὲ β, πλὴν τὸ ε· καὶ τὸ γ, ἀσάφως
πλὴν τὸ ζ.

8 Εἰ δὴ αἰάλας πὲ κακούμενος ποῖον, ποι,
μὴ ἄμα κακῶμεθα καὶ κακῶμεθα οὐ ἐπι-
νοῖτο, ὅτε ἐκινεῖτο.) οἷ, Εἰ ὁ θεὸς πὲ
βασιλεῖ, ἀδυνατεῖ ἄμα βασιλεῖ ὁ θε-
βασι, καὶ βασιλεύεται ὁ θεός.) πῶ
δὴ πὲ α. πῶ ἀμφοτέρω ἐκινεῖτο πὲ, ἢ ἔ-
πὲ ἢ πῶ πῶ πῶ. ὅτε Εἰ μὴ ὅτε
εἰ δὴ πῶ ἔπὲ, ἀμφοτέρω αἰ ἔπὲ.

2: ij

ὅτε γὰρ διήκει, οὔτε ἡρέμει, οὔτε διεληλύθει, ἀλλὰ
καὶ μεταξὺ αὐτῶν. εἰ δὲ ἅμα διέρχεται, καὶ διε-
ληλύθει, ὁ βαδίζων ὅτι βαδίζει, βεβαδικὸς
ἐκείνῃ ἔσται, καὶ κακισμῶν ἢ κινήσει.

9 Εἰ δὲ πλεὺν μὲν ὅλιν πλεὺν α β γ κινήται, καὶ ἡ κίνησις αὐτῶν κινήται, τὰ δὲ ἐξ ὧν πλεὺν δ' α-
μερῆ, πλεὺν α, ὅθεν κινήται, ἀλλὰ κακισμῶν
εἴη αὐτῶν κίνησις, οὔτε ἐκ κινήσεων, ἀλλ' ἐκ κί-
νησιν. καὶ ὁ * κινήσεται πὶ μὴ κινουμένων. ἢ
γὰρ α διεληλύθει ἢ διεξίει. ὥστε ἔσται πὶ βε-
βαδικῶν μὴδὲ ποτε βαδίζον. αὐτῶν γὰρ βε-
βαδικῶν, ἢ βαδίζον αὐτῶν. εἰ οὖν * αἰά-
κη ἐκ ἡρεμείων, ἐκ κινήσεων πᾶν, ἡρεμῶν καὶ
ἡρεμῶν α β γ, ὥστε ἔσται πὶ σὺν αὐτοῖς ἡρε-
μῶν α μὲν καὶ κινουμένων. πλεὺν γὰρ α β γ
ὅλιν ἐκινεῖτο καὶ ἡρέμει ὅπου μέρους, ὥστε
καὶ πᾶσιν. καὶ εἰ μὲν τὰ ἀδύνατα τῶν διὰ
κινήσεως κινήσεως, ἐκ δὲ χρεῖται αὐτὸ μὴ κινήσεται,
ἀλλ' ἡρεμῶν. εἰ δὲ μὴ κινήσεως εἴη, πλεὺν
κίνησις μὴ ἐκ κινήσεων εἴη.

10 Ομοίως δὲ αἰάκη τῶν μῆκει καὶ τῇ
κινήσει ἀδύνατον εἶναι ἢ χρεῖται, καὶ συγκα-
ταῖ ἐκ τῶν αὐτῶν ὅρων ἀδύνατον. εἰ γὰρ
ἂν πᾶσα * διαρετῆς, οὐ τῶν ἐλάττων δὲ ὁ ἴσο-
παχὺς διείσιν ἐλάττων, διαρετῆς ἔσται. ὁ γὰρ
105. εἰ δ' ὁ χρόνος διαρετῆς ἔσται, ἐκ ὧν φέ-
ρεται πὶ πλεὺν α, καὶ ἐκ ὧν α ἔσται διαρετῆς.

11 Ἐπὶ δὲ πᾶν μέγεθος εἰς μέγεθος
διαρετῆς. (διὰ τὸ καὶ γὰρ ὅτι ἀδύνατον εἶναι α-
πὸ μὲν εἶναι πὶ σὺν αὐτοῖς μέγεθος δ' εἶναι ἀπὸ
σὺν αὐτοῖς) ἀνάγκη ὁ αὐτῶν, ἐκ τῶν ἴσων χρό-
νων μῆκος, καὶ ἐκ τῶν ἐλάττων ἴσων, καὶ ἐκ τῶν
ἐλάττων πλεον κινήσεται, καὶ αὐτῶν οὐκ ἐλάττων
πλεον ὁ αὐτῶν.

12 Ἐστὼ γὰρ ὁ ἐφ' ὃ ὁ α, τῷ ἐφ' ὃ β,
αὐτῶν. ἐπὶ τοῖσιν αὐτοῖς ὅτι ὁ αὐτῶν
μεταβάλλεται ἐκ ὧν χρόνος ὁ α μεταβάλλεται
ἀπὸ τῶν γ εἰς ὁ δ, οἷον ἐκ τῶν ζ η, ἐκ τῶν
τῶν β, οὐκ ἔσται * αὐτῶν ὁ δ, ἀλλ' ἀπο-
λείψεται. ὥστε ἐκ τῶν ἴσων χρόνων πλεον διείσιν
ὁ αὐτῶν.

13 Ἀλλὰ μὲν καὶ ἐκ τῶν ἐλάττων, πλεον
αὐτῶν. ἐκ ὧν γὰρ ὁ α μέγεθος αὐτῶν τῶν
δ, πὶ β ἔσται αὐτῶν ὁ β πὶ βεβαδικῶν ὅν.
οἷον αὐτῶν, ἐπὶ πὶ α αὐτῶν τῶν δ μέγεθος, ἐκ
ἀπὸ μὲν αὐτῶν ζ η χρόνος, αὐτῶν ὁ δ ἔσται ἐκ
ἐλάττων αὐτῶν. ὥστε ἐκ τῶν ζ η. πὶ μὲν αὐτῶν
γ η, ὁ διεληλύθει α, μῆκος ὅτι τῶν γ η. ὁ δὲ
χρόνος ὁ ζ η ἐλάττων τῶν πλεον, τῶν ζ η. ὥστε
ἐκ ἐλάττων, διείσιν μῆκος.

quando enim pertransibat, nec quiesce-
bat, nec pertransierat, sed inter *utramque*
erat. quod si simul pertransit & pertran-
sit: *profecto* quod proficiscitur, quando
proficiscitur, profectum illuc erit & mo-
tum, quod movetur.

9 Quod si movetur aliquid per totam
longitudinem α β, & motus, quo moue-
tur, est δ ζ: nihil autem movetur per
partem α quae partibus caret, sed motum
est: erit utique motus, non ex motibus,
sed ex terminis motuum: & aliquid mo-
tum erit, quod non movebatur: quia
pertransit *partem* α, non pertranscundo.
quocirca fieri poterit ut aliquid profe-
ctum sit, cum numquam proficiscere-
tur: quia per hanc est profectum, non
per eam proficiscendo. Itaque si necesse
est quodvis aut quiescere aut moveri,
quiescit autem in singulis α β: erit igitur
aliquid continenter quiescens simul &
motum. nam per totam *magnitudinem*
α β, movebatur: & in quavis parte quies-
cebat, proinde etiam in tota. Et si qui-
dem individua *partes* α β ζ *sint* motus:
poterit ut motu praesente *res* non mouea-
tur, sed quiescat si verò non sint motus,
eveniet ut motus ex non motibus constet.

10 Ut autem longitudinem & motum,
sic tempus esse individuum & ex momen-
tis individuus constare necesse est. nam si
omnis est diividuus; quod autem aequè ve-
lox est, in minori tempore conficit minus
spatium; etiam tempus diividuum erit. quod
si tempus diividuum erit, quo aliquid
fertur per *magnitudinem* α: etiam *magni-
tudo* α, erit diividua.

11 Cum autem omnis magnitudo in
magnitudines diividua sit: (quippe osten-
sum est fieri non posse ut ex individuis
constet aliquid continuum; omnis verò
magnitudo est continua:) necesse est id
quod est velocius, aequali tempore maius
spatium pertransire, & minori aequali, & mi-
nori maius, quemadmodum nonnulli defi-
niunt id quod est velocius. 12 Esto namque
id in quo est α, velocius eo in quo est β. quo-
niam igitur quod prius mutatur, est velo-
cius: *certe* quo tempore α mutatum est β
ad δ, puta *tempore* ζ, hoc *tempore* α non dū
peruenit ad δ, sed citrà erit. quapropter id
quod est velocius, aequali tempore plus *spa-
tium* conficit. 13 Quin etiam minori tempore
plus *spatium* conficit quàm id quod est tardius.
nam quo tempore α peruenit ad δ, π β per-
ueniet ad δ, cum sit tardius. ergo quia α ad
δ peruenit toto illo tempore ζ, ad δ perue-
niet minori tempore quàm hoc ζ, ac perue-
niet tempore ζ. *spatium* igitur α, quod per-
transibit α, est maius quàm β. tempus ve-
rò ζ est minus toto illo tempore ζ. quare
minori tempore conficit maius *spatium*.

14. Ex his etiam patet, id quod est velocius, minori tempore conficere æquale spatium. nam quis maiorem longitudinem pertransit minori tempore; quam id quod est tardius: ipsum autem per se acceptum maiori tempore pertransit longitudinem maiorem minore: veluti, longitudinem $\alpha\mu$, qua est maior longitudine $\alpha\epsilon$, profecto tempus π , quo pertransit longitudinem $\alpha\mu$, est maius quam tempus ρ , quo pertransit longitudinem $\alpha\epsilon$. quocirca si tempus π est minus tempore $\pi\chi$, quo mobile tardius pertransit longitudinem $\alpha\epsilon$: etiam tempus π est minus tempore in quo est $\pi\chi$: liquidem est minus tempore π , quod autem est minore minus, ipsum quoque est minus. quapropter minori tempore conficiet æquale spatium.

15. Præterea si necesse est quodvis aut æquali aut minori aut maiori tempore moveri: & quod maiori tempore manetur, est tardius: quod autem æquali, est æquæ velox: quod verò est celerius, nec est æquæ velox, nec tardius: profecto quod est velocius, nec æquali nec maiori tempore mouetur, restat igitur, ut moueatur minori tempore. quare necesse etiam est, ut velocius minori tempore pertranscat æqualem magnitudinem.

16. Quoniam autem omnis motus est in tempore, & in omni tempore possibile est aliquid moveri: quicquid autem mouetur, potest & celerius moveri & tardius: certè in omni tempore fieri poterit ut celerius moueatur & tardius.

17. Cum hæc ita sint, necesse est etiam tempus esse continuum. dico autem continuum quod est diuiduum in semper diuidua. nam si supponatur continuum esse hoc, necesse est tempus esse continuum. Cum enim ostensum sit, id quod est velocius, minori tempore conficere æquale spatium: esto vbi α , mobile velocius: vbi β , tardius: ac tardius pertranscat magnitudinem $\gamma\alpha$, tempore ζ . patet igitur velocius minori quam hoc tempore pertransiturum eandem magnitudinem, ac pertranscat tempore $\zeta\theta$. Rursus quia velocius mobile tempore $\zeta\theta$ pertransit totam longitudinem $\gamma\alpha$: certè tardius eodem tempore minorem conficit: hac esto; vbi γ , cum autem α mobile tardius, tempore $\zeta\theta$ pertranscat longitudinem $\Gamma\alpha$: velocius eam conficit minori tempore. quapropter rursus diuidetur tempus $\zeta\theta$. hoc autem diuiso, etiam magnitudo $\Gamma\alpha$ diuidetur secundum eandem rationem. quod si magnitudo, etiam tempus. ac semper hoc erit, si fumentes progrediamur à velociori ad tardius, & à tardiore ad velocius; atque eo quod demonstratum erit, utamur. nam velox diuidit tempus: ac tardius longitudinem.

Tom. I.

A 14. Πανεργὸν δὲ ἐκ τούτων, ὅτι τὸ ταχύτερον ἐλάττω χρόνῳ διδόναι τὸ ἴσον. ὅτι γὰρ πλεονάζον ἐλάττω διαρρέχει τὸ βραδύτερον αὐτὸ καὶ αὐτὸ λαμβανόμενον, ἐπὶ πλείονι χρόνῳ πλεονάζει τῆς ἐλάττωτος, ὅτι πλεονάζει τῆς $\lambda\epsilon$, πλείονα αὖ εἶναι ὁ χρόνος ὁ π πρὸς τὴν πλεονάζοντα $\lambda\mu$ διαρρέχει, ἢ ὁ π πρὸς τὴν $\lambda\epsilon$. ὥστε εἰ ὁ π χρόνος ἐλάττω ἐστὶ τῆς $\pi\chi$, ἐὰν ὁ π βραδύτερον διαρρέχει πλεονάζει, ἐὰν π ἐλάττω ᾖ τῆς $\epsilon\phi$ ὁ $\pi\chi$ τῆς γὰρ $\pi\chi$ ἐλάττω τὸ διὰ τὴν ἐλάττωσαν ἐλάττω, καὶ αὐτὴ ἐλάττω. ὥστε ἐὰν ἐλάττω κινηθῇ τὸ ἴσον

15. Ἐπὶ δὲ εἰ πᾶσι ἀνάγκη αὐτὸ εἶναι ἴσον χρόνῳ, ἢ ἐν ἐλάττω, ἢ ἐν σπλάχνῳ καὶ ἐπὶ αὐτῷ, καὶ τὸ αὐτὸ ἐν πλείονι βραδύτερον τὸ δὲ ἐν ἴσῳ ἰσότητος, πλεονάζοντα γὰρ, ὅτι βραδύτερον, ὅτι ἐν ἴσῳ, αὐτὸ ἐν πλείονι κινηθῇ τὸ ταχύτερον. λαμβανόμενον ἐν ἐλάττω, ὥστε ἀνάγκη καὶ τὸ ἴσον μέγεθος εἶναι ἐλάττω χρόνῳ διδόναι τὸ ταχύτερον.

C 16. Ἐπὶ δὲ πᾶσι καὶ κίνησις ἐν χρόνῳ, καὶ ἐκ ἀπώτης χρόνῳ διδόναι τὴν κίνησιν, καὶ ὅτι καὶ κινούμενον ἐκδίδεται τῷ ταχύτερον καὶ ἐκδίδεται τῷ βραδύτερον, ἐκ ἀπώτης χρόνῳ ἐστὶ τὸ ταχύτερον καὶ βραδύτερον.

17. Τούτων δ' ὅτιναι, ἀνάγκη καὶ τὸν χρόνον αἰετῆς εἶναι. λέγει ὁ αἰετῆς, τὸ διαρρέον. εἰς αὐτὸ ἀφαιρετὰ. τούτου γὰρ ἡ ἀφαιρέσις τοῦ αἰετῆς, ἀνάγκη αἰετῆς εἶναι τὸν χρόνον. ἐπὶ γὰρ δίδεται, ὅτι τὸ ταχύτερον ἐν ἐλάττω χρόνῳ διδόναι τὸ ἴσον. ἐστὶν ὁ αὐτὸς $\epsilon\phi$ ὁ α , ταχύτερον τὸ $\epsilon\phi$ ὁ β , βραδύτερον καὶ κοινῶς τὸ βραδύτερον, τὸ $\epsilon\phi$ ὁ γὰρ μέγεθος, ἐν τῷ $\zeta\theta$ χρόνῳ. δίδοναι τούτων, ὅτι τὸ ταχύτερον ἐλάττω πύτυ καὶ κινηθῇ τὸ αὐτὸ μέγεθος καὶ κινηθῇ ἐν τῷ $\zeta\theta$ πάλιν δ , ἐπὶ τὸ ταχύτερον ἐν τῷ $\zeta\theta$ διελθὼν πλεονάζει πλεονάζοντα $\gamma\delta$, τὸ βραδύτερον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, πλεονάζοντα διδόναι. ἐστὶν ὁ αὐτὸς $\epsilon\phi$ ὁ $\gamma\kappa$. ἐπὶ δὲ τὸ βραδύτερον τὸ β , ἐν τῷ $\zeta\theta$ χρόνῳ, πλεονάζοντα διελθὼν, τὸ ταχύτερον ἐν ἐλάττω πύτυ διδόναι. ὥστε πάλιν διαρρέχεται ὁ $\zeta\theta$ χρόνος. πύτυ δὲ διαρρέχεται καὶ τὸ $\gamma\kappa$ μέγεθος ἀφαιρέσεται καὶ πάλιν λαβήν. εἰ δὲ τὸ μέγεθος, ἐὶν ὁ χρόνος. καὶ αὐτὸ τῷ ἐστὶν μεταλαμβάνουσι ἀπὸ τῆς ταχύτερος τὸ βραδύτερον, καὶ ἀπὸ τῆς βραδύτερος τὸ ταχύτερον, καὶ ὁ αὐτὸς διημερὴς χρόνος ἀφαιρέσεται, τὸ δὲ ταχύτερον τὸν χρόνον, τὸ δὲ βραδύτερον τὸ μέγεθος.

Zz ii)

Εἰ δὲ αὖ αἰ μὲν αἰτίσθαι ἀληθές, ἀντίσθαι
 φανερὸν δὲ αἰ δὲ ὅτι ἀφαιρέσεις, φανερόν ὅτι
 πᾶς χρόνος ἐστὶ συνέχης. 18 Ἀμα δὲ δὴλον,
 καὶ ὅτι μέγας ἀπὸ μὲν ἐστὶ συνέχης. ὅτι αὐτὸς
 γὰρ καὶ τὰ ἴσα ἀφαιρέσεις, ὅτι χρόνος καὶ ὁ
 μέγας ἀφαιρέσει. 19 ἔτι δὲ καὶ ὅτι εἰδόμενον
 λόγῳ λέγεσθαι, φανερόν, ὡς εἴδη ὁ χρόνος
 ἐστὶ συνέχης, ὅτι ὁ μέγας, εἴδη ὅτι ἡ-
 μῶς χρόνος ἡμῶν διέρχεται, ὅτι ἀπλῶς ὅτι
 ἐκείνηται ἐλπίται. αἱ γὰρ αὐταὶ διαίρεσις
 εἰσιναι τῷ χρόνῳ ὅτι τῷ μεγέθει. 20 Καὶ
 εἰ ὁποτέρου αἰ πείρου, ὅτι ἴσους. καὶ ὡς
 ἴσους, ὅτι ἴσους. εἰ μὲν πῶς ἐχά-
 ντες ἀπείρους ὁ χρόνος, καὶ ὁ μέγας πῶς ἐχά-
 ντες. εἰ δὲ τῇ διαίρεσι, τῇ διαίρεσι καὶ ὁ μέ-
 γας. εἰ δὲ ἀμφοῖν ὁ χρόνος, ἀμφοῖν καὶ ὁ
 μέγας. 21 Διὸ καὶ ὁ Ζήνωνος λόγος
 ψευδὴς λαμβάνεται. ὅτι μὴ ἐκείνηται πᾶς ἀ-
 πείρου διελθῆναι, ἢ ἀφαιρῆσαι τῷ ἀπείρῳ καὶ
 ἴσους ὅτι πεπερασμένῳ χρόνῳ. διχῶς γὰρ
 λέγεσθαι ὅτι μέγας, καὶ ὁ χρόνος ἀπείρου, καὶ
 ὅτι πᾶς ὁ συνέχης. ἢ τῷ καὶ τῇ διαίρεσι, ἢ
 πῶς ἐχάντες. τῷ μὲν αὖ καὶ ὁ πᾶς ἀπεί-
 ρου ὅτι ἐκείνηται ἀφαιρῆσαι ὅτι πεπερασμένῳ
 χρόνῳ. τῷ δὲ καὶ ἀφαιρέσει, ἐκείνηται. καὶ γὰρ
 αὐτὸς ὁ χρόνος ὅπως ἀπείρος. ὥστε ὅτι τῷ
 ἀπείρῳ, καὶ ὅτι ὅτι πεπερασμένῳ συμβαί-
 νει δύναι * ὁ ἀπείρου, καὶ ἀφαιρῆσαι τῷ ἀ-
 πείρῳ * πῶς ἀπείρου καὶ πῶς πεπερασμένῳ.
 22 Οὐτε δὲ αὖ ὁ ἀπείρου ὅτι πᾶς πε-
 περασμένῳ χρόνῳ διελθῆναι, ὅτι ὅτι ἀπείρου πᾶς
 πεπερασμένῳ δὲ αὖ πᾶς ὁ χρόνος * ἢ, ὅτι
 μέγας ἴσους ἀπείρου ἴσους πᾶς μέγας, καὶ
 ὁ χρόνος. 23 Ἐστὶ γὰρ πεπερασμένῳ
 μέγας, ἐφ' οὗ α β. χρόνος ὅτι ἀπείρος * ἐφ'
 δ γ. εἰληφθῶ δὲ πᾶς τῷ χρόνῳ πεπερασμένῳ,
 ἐφ' ὅ γ δ. ὅτι τῷ αὖ διελθῆναι τῷ μεγέθει,
 καὶ ἴσους διελθῆναι, ἐφ' ὅ β γ. τῷ δὲ ἴσους
 πεπερασμένῳ πᾶς ἐφ' ὅ α β, ἢ ἐκείνηται, ἢ ὥστε
 ἀφαιρῆσαι γὰρ ὅτι αἱ γὰρ αἰ πᾶς ἴσους
 ὅτι β γ μέγας ὅτι ἴσους χρόνῳ διελθῆναι, τῷ δὲ κα-
 ταμετρήσθαι τὸ ὅλον, πεπερασμένῳ ἴσους ὁ πᾶς
 χρόνος, ὅτι ὅτι διελθῆναι. ὅτι ἴσους γὰρ διαίρεσι-
 ται, ὡς καὶ τὸ μέγας. 24 Ἐπὶ δὲ, εἰ μὴ πᾶς
 μέγας ὅτι ἀπείρου χρόνῳ διελθῆναι, δὲ αὖ
 καὶ ὅτι καὶ ὅτι πεπερασμένῳ διελθῆναι, ὅτι τὸ
 β γ τῷ δὲ καταμετρήσθαι τὸ πᾶς, καὶ τὸ ἴσους ὅτι
 ἴσους διελθῆναι. ὥστε πεπερασμένῳ ἴσους ὅτι ὁ χρό-
 νος. ὅτι ὅτι ὅτι ἀπείρου διελθῆναι τὸ β γ, φανερόν,
 εἰ ἀφαιρῆσαι ὅτι ἴσους πεπερασμένῳ χρόνῳ.

A ergo si semper conuersio est vera, conuer-
 tendo autem semper fit diuisio; perspi-
 cum est omne tempus esse continuum.

II Simul autem patet omnem ma-
 gnitudinem esse continuam: quoniam
 iisdem & equalibus diuisionibus tempus
 & magnitudo diuidantur.

19 Præterea etiam ex sermonibus qui
 vulgò haberi solent, perspicuum est, si
 tempus sit continuum, etiam magni-
 tudinem esse continuam: siquidem dimi-
 dio tempore pertransit dimidium spatij,
 & omnino minori tempore minus spatij.
 B eadem enim diuisiones erunt temporis ac
 magnitudinis.

20 Et si alterutrum est infinitum, o-
 tiam alterum infinitum est. & ut alterum,
 ita etiam alterum. veluti, si tempus sit ex-
 tremis infinitum, etiam longitudo ex-
 tremis infinita erit. si verò illud est diui-
 sione infinitum: diuisione erit infinita e-
 tiam magnitudo. sin autem utroque mo-
 do tempus, utroque modo etiam magni-
 tudo.

21 Ideoque Zenonis ratio falsum fu-
 mit, non posse aliquid infinita pertransi-
 re, seu tangere infinita singillatim tempore
 finito. nam & longitudo, & tempus, & om-
 nino continuum bifariam dicitur infini-
 tum: nimirum vel diuisione, vel extremis.
 Quæ igitur secundum quantitatem sunt in-
 finita, non possunt tangi tempore finito:
 quæ verò secundum diuisionem, possunt:
 quoniam & ipsum tempus ita est infinitum.
 quare tempore infinito, non finito, acci-
 dit ut aliquid pertranscat infinita: ac tan-
 gat infinita infinitis, non finitis. 22 Ergo
 nec infinitum potest finito tempore per-
 transiri, nec infinito finitum: sed si tempus
 infinitum sit, etiam magnitudo erit infini-
 ta, & si magnitudo, etiam tempus.

23 Esto namque finita magnitudo, vbi
 a b: tempus infinitum, vbi c. sumitur igitur
 aliqua pars temporis finita, vbi d. hoc igitur
 tempore conficiet aliquam partem ma-
 gnitudinis: ac pertranscat partem, vbi e i.
 hæc verò aut metietur magnitudinem a b, aut
 deficiet, aut superabit: nihil enim refert.
 nam si semper equalem magnitudinem par-
 ti b i, æquali tempore conficit, hæc autem
 metitur totam magnitudinem: vniuersum
 E tempus, quo pertransiit, finitum erit: quan-
 doquidem in partes equales diuidetur, sic ut
 & magnitudo. 24 Præterea si non omnem
 magnitudinem infinito tempore pertran-
 sit, sed aliquam tempore finito pertransi-
 re potest, ut partem a i, hæc autem metitur
 totum: certe æqualem partem æquali tempo-
 re pertransit. quare tempus finitum erit.
 Quod autem non infinito tempore mobile
 pertranscat partem a i, perspicuum erit, si
 sumptum fuerit ab altera parte finitū tem-
 pus.

in eo ex quo est mutata, tam ipsa quàm partes eius non dum mutatur: (quod enim eodem modo se habet, nec ipsum nec eius partes mutantur:) necesse igitur est partem eius quod mutatur, esse in hoc, partem in altero: quia nec in vtrisque nec in neutro totum esse potest. dico autem in quod mutatur, id est, quod est primum in mutatione: veluti, ex albo fuscum, non nigrum. non est enim necesse ut quod mutatur, sit in utroque extremo. Perspicuum igitur est, quicquid mutatur, fore diuiduum.

Α ἄξ ὁ μετέβηκε, ἐ αὐτὸ * καὶ τὰ μέρη ὅ μετε-
βήκει ἀνάγκη οὖν τὸ μὲν ἂ ἐς τοῦτω ^{τῇ}),
τὸ δὲ ἐς πατέρα τῆ μεταβάλλοντος. ὅτε γὰρ ἐς
* ἀμφοτέροις, ὅτ' ἐς μηδενὶ [ὅλον] δινα-
τὸν. λέγω δὲ εἰς ὃ μετεβήκει τὸ πρῶτον καὶ
πῶς μεταβολῶν. οἷον, ἐκ τῆ λελυγμένης τοῦ φαίον,
ὅτ' ἐς τὸ μέγα ὅ γὰρ ἀνάγκη τὸ μετεβήκει ἐς ὅπο-
τερου ^{τῇ}) τῆ ἀκρῶν. φανερόν οὖν ὅτι πᾶν
τὸ μετεβήκει ἐστὶ διαμετὸν.

B

De divisione motus.

Motus autem bifariam est diuiduus: vno modo, ratione temporis: altero, secundum motus partium eius quod mouetur. 2 Vt puta si $a \rightarrow b$, mouetur totum, etiam pars a mouebitur, & pars b . Esto igitur partis a , motus d : partis autem c , motus e . ergo necesse est, totum a esse motum ipsius a : mouebitur enim secundum hunc motum: quandoquidem vtraque pars mouetur secundum vtrumque: nihil autem mouetur alius rei motu. quapropter totus motus est totius magnitudinis motus. 3 Præterea omnis motus est alicuius: totus autem motus d nec est alterutrius partis, (nam vtriusque partis est vtraque pars motus,) nec alius cuiuspiam, (cuius enim totus est totus motus, etiam partes sunt partium: partes autem motus d , sunt partium a , non aliorum: quia plurimum non est vnus motus,) profecto etiam totus motus erit magnitudinis a . 4 Præterea si alius est motus totius: veluti, in quo est f , auferetur ab eo motus vtriusque partis. hi verò motus æquales erunt motibus d , e : quandoquidem vnus motus est vnus. quocirca si totus motus f diuidetur in partium motus, æqualis erit motus f motui d . Si quid autem restat: veluti, g , hic nullius erit motus. nam nec totius, nec partium, propterea quod vnus est vnus, nec alius cuiuspiam: quia continuus motus est aliquorum continuorum. Itidemque si superat secundum diuisionem. Quare si hoc est impossibile, necesse est eundem esse & æqualem. 5 Hæc igitur diuisio est ex partium motibus: ac necesse est eam esse cuiusvis partes habentis. 6 Alia verò sumitur ex tempore. cum enim omnis motus sit in tempore, omne autem tempus sit diuiduum, & minori tempore motus sit minor: necesse est omnem motum diuidi pro ratione temporis.

Cap. IV.

ΚΙηποισ δ' ἔστι διαμετρήσιμος, ἕνα μὲν ἔσ-
πον, τὴν γὰρ ἑξῆς· ἄλλον δέ, ἡ δὲ τῆς με-
ραν τῆς κινήσεως κινήσεως. 2 Οἷον, εἰ τὸ α
γ κινεῖται ὅλον, καὶ τὸ α β κινεῖται, καὶ τὸ
β γ. ἔστω δὴ τῆς μὲν α β, ἡ δ' ε· τῆς δὲ β γ,
ἡ ε ζ, κινήσεις τῶν μεραν, αἰαγχε δὴ πᾶσι
λίω, ἐφ' ἧς ἡ δ' ζ, τῆς α γ κινήσει. κινή-
σεται γὰρ ἡ δ' αὐτὴν, ἐπεὶ καὶ ἑκάτερον τῆς με-
ραν κινεῖται καὶ ἑκάτερον. ὁμοῦν δὲ κινεῖται
ἡ δ' αὐτὴν τῆς ἄλλου κινήσει· ὥστε ἡ ὅλη κινήσει
τῆς ὅλου ἔστι μέγιστος κινήσει. 3 Εἰ δέ, εἰ
ἀπασα μὲν κινήσει τίνος, ἡ δ' ὅλη κινήσει ἡ
ἐφ' ἧς δ' ζ, μήτε τῶν μεραν ἔστι μηδενίον.
μέρος γὰρ ἑκάτερον· μήτε ἄλλος μηδενός. 8 Vicom. ex
γὰρ ἡ ὅλη ὅλου, καὶ πᾶς μέρη τῶν μεραν· πᾶς δὲ Simplicio,
μέρη τῆς δ' ζ, τῶν α β γ, καὶ οὐκ ἄλλων· πλεον-
ων γὰρ οὐκ ἔστι μία κινήσει, καὶ ἡ ὅλη κινήσει
εἴη αὐτὴ τῆς α β γ μέγιστος. 4 Εἰ δέ, εἰ μὲν γ. α. β. γ.
ἔστι τῆς ὅλου κινήσει ἄλλη, οἷον ἐφ' ἧς δ' ζ, ἀφα-
ρεθῆσεται ἀπ' αὐτῆς ἡ ἑκάτερον τῶν μεραν κί-
νησι· αὐτὰς δὲ ἴσας ἔσονται τῆς δ' ε, ε ζ· μία γὰρ
ἐνὸς κινήσει· ὥστε, εἰ μὲν ὅλη διαμετρήσεται
ἡ δ' ζ, εἰς τῆς τῶν μεραν κινήσεως, ἴση ἔσται ἡ δ'
ε, τῆς δ' ζ. Εἰ δ' ἀπολείπει, πᾶς, οἷον τὸ κ ε, αὐτὴ
ὁμοῦν ἔσται κινήσει· ὅτε γὰρ τῆς ὅλου, ὅτε τῶν
μεραν, αὐτὴ τὸ μὲν αὐτὴ τῆς ἐνὸς, ὅτε ἄλλου ὁ-
μοῦν· ἡ γὰρ σὺνελπίς κινήσει ἔστι σὺνελπίς τι-
νὴν ὡς αὐτὴς δὲ καὶ εἰ ὡς βραχύνει ἡ δ' αὐτὴν
διαίρει. ὥστε εἰ τῆς ἀδιώαρον, αἰαγχε τῆς
αὐτὴν αὐτὴν καὶ ἴσων. 5 Αὐτὴ μὲν αὐτὴ ἡ δ' διαίρε-
σις, ἡ δ' αὐτὴ τῶν μεραν κινήσεως ἔστι, καὶ αἰαγχε
πᾶσι τῶν μεραν αὐτὴν. 6 Ἀλλὰ ἡ δ' αὐτὴ
ἡ δ' αὐτὴν ἐπεὶ γὰρ ἀπασα κινήσει ἐν ἑξῆς, ἡ δ'
αὐτὴν πᾶς διαμετρός, ὡς δὲ ὁ δ' ἑλπίς ἐλπίς
τῶν ἡ κινήσει, αἰαγχε πᾶσι κινήσει διαμετρός
ἡ δ' αὐτὴν.

Quicquid est mutatum, id cum primū mutatum est, in eo esse in quod est mutatum.

Quia vero quicquid mutatur, ex aliquo in aliquod mutatur: necesse est, id quod est mutatum, cum primū est mutatum, esse in eo in quod est mutatum. quod enim mutatur, exit ex eo ex quo mutatur, seu ipsum relinquit: & vel idem est mutari ac relinquere: vel ipsi mutari consequens est relinquere: & ipsi mutatum esse, consequens est reliquisse: quia similiter utrumque affectum est ad utrumque. Quoniam igitur mutationum una est, quæ in contradictione cernitur, quando mutatum est ex non ente in ens, relinquit non ens. erit igitur in ente: quia rem omnem necesse est aut esse aut non esse. Perspicuum est igitur, in ea mutatione, quæ in contradictione spectatur, id quod est mutatum, esse in eo in quod est mutatum. quod si ita est in hac mutatione, certe etiam in aliis. similis enim ratio est unius & aliarum.

2. Præterea etiam singillatim sumentibus perspicuum erit: siquidem necesse est, id quod est mutatum, esse alicubi siue in aliquo. nam quia deseruit id ex quo est mutatum; necesse autem est, ut sit alicubi: certe aut in hoc, aut in alio erit. Si igitur in alio, puta in γ, id sit quod est mutatum in α, rursus ex γ, mutatur in β: non coherebat enim ipsi β: quia mutatio est continua: quapropter quod mutatum est, quando mutatum est, mutatur in id in quod est mutatum: quod est impossibile. Necesse igitur est, ut quod est mutatum, sit in hoc in quod est mutatum.

3. Perspicuum igitur est, etiam id quod est factum, tunc esse, cum est factum: & quod interiit, tunc non esse, cum interiit: quoniam vniuersaliter dictum est de omni mutatione: & maximè est in ea manifestum, quæ in contradictione consistit. 4. Ergo quod est mutatum, cum primum est mutatum, in illo esse constat.

Id in quo primo mutatum est, esse individuum.

ID autem, in quo primo est mutatum, quod est mutatum, necessariò est individuum. 2. Dico autem primum, quod non est tale, eo quod aliud quiddam ipsius sit primum.

Cap. VI.

Επει δὲ πᾶν τὸ μεταβάλλον, ἐκ πρὸς εἰς ἢ μεταβάλλει, αἰάγχει τὸ μεταβεβληκός, ὅτε πρῶτον μεταβεβλήκει, εἴ τι οὐ μεταβεβλήκει. τὸ γὰρ μεταβῆναι, εἴ τι μεταβάλλει, ἐξίσταται, ἢ ἀπολείπει αὐτό. Ἐάντοι τούτων ᾖ τὸ μεταβῆναι καὶ τὸ ἀπολείπειν, ἢ ἀκολουθεῖ τῷ μεταβάλλειν τὸ ἀπολείπειν. ὣς δὲ μεταβεβληκῶς, τὸ ἀπολείπειν. ὁμοίως γὰρ ἐκάτερον ἔχει πρὸς ἐκάτερον. ἐπεὶ οὐκ μία τῶν μεταβολῶν ἢ κατ' ἀντίφασιν, ὅτε μεταβεβλήκει ἐκ τῆς μὴ ὄντος εἰς τὸν, ἀπολείπει τὸ μὴ ὄν. ἔσται ἄρα ἐκ τῆς ὄντι. πᾶν γὰρ αἰάγχει ἢ εἴ, ἢ μὴ εἴ. φανερόν οὖν ὅτι ἐκ τῆς κατ' ἀντίφασιν μεταβολῆς, τὸ μεταβεβληκός ἔσται ἐκ τῆς μεταβεβλήκει. εἰ δ' οὐ τούτη, καὶ ἐκ τῆς ἄλλης. ὁμοίως γὰρ ὅτι μίας ἐστὶν ἄλλων.

2. Επὶ δὲ καὶ κατ' ἐκείνῃ συμβαίνει φαερόν, εἴ τι αἰάγχει τὸ μεταβεβληκός εἴ τι πού, εἴ οὐ μεταβεβλήκει, ἢ ἐν τῇ. ἐπὶ γὰρ εἴ τι μεταβεβλήκει, ἀπολείπειν, αἰάγχει δὲ εἴ τι πού, ἢ ἐκ τούτου, ἢ ἐκ ἄλλου ἔσται. Ἐκ μὲν οὖν ἐκ ἄλλου, εἴ τι ἐκ τῆς γ, τὸ εἰς τὸ β μεταβεβληκός, πάλιν ἐκ τῆς γ μεταβάλλει εἰς τὸ β. οὐ γὰρ ἂν ἐξ ἄλλου τῆς β. ἢ γὰρ μεταβολή, σὺν ἐκείνῃ. ὥστε τὸ μεταβεβληκός ὅτε μεταβεβλήκει, μεταβάλλει εἰς τὸ μεταβεβλήκει. τῆς δ' ἀδυνάτου. αἰάγχει ἄρα τὸ μεταβεβληκός εἴ τι οὐ τούτου, εἰς τὸ μεταβεβλήκει.

3. Φανερόν οὖν ὅτι καὶ τὸ γεγενῆς, ὅτε γέγονεν, ἔσται, καὶ τὸ φθαρμένον οὐκ ἔσται. κατὰ τοῦτο γὰρ εἴρηται πρὸς πάσης μεταβολῆς, καὶ μάλιστα δῆλον ἐκ τῆς κατ' ἀντίφασιν.

4. Οἱ μὲν ποῖναι τὸ μεταβεβληκός, ὅτε μεταβεβλήκει πρῶτον, ἐκ ἐκείνου ᾖ, δῆλον.

Cap. VII.

Εν ᾧ δὲ πρῶτον [ἢ πρῶτον] μεταβεβλήκει τὸ μεταβεβληκός, αἰάγχει ἀπομεινέ. 2. Λέγω δὲ πρῶτον, ὅ μὴ ᾧ ἐπὶ τῇ αὐτῇ πρῶτον, τοῦτον ᾖ.

rursusque hoc aliud *primum* : illo aliud : & ita
perpetuo. quocirca eius quod mutatur, ni-
hilerit primum quod mutatum sit.

5. Ergo noticius quod mutatur, nec
temporis quo mutatur; et sic quicquam
primum, perspicuum est ex iis quæ dicta
sunt.

6. Id autem quod mutatur, vel secundum quod mutatur, non amplius significabit, tria namque sunt, quæ in mutatione spectantur, quod mutatur, & in quo, & secundum quod mutatur, ut homo, ac tempus, & album. homo igitur ac tempus diuidua sunt, albi autem est alia ratio, nisi quod ex accidenti, *ut* omnia diuidua: quia cui qualitas, aut aliorum accidit, illud est diuiduum, nam quæcumque per se dicuntur diuidua, non ex accidenti, nec in his primum erit: ut in magnitudinibus: esto enim magnitudo, ubi a : & moueatur ex a in γ primum, ergo, si a γ erit indiuiduum: id quod partibus vacat, ei quod partibus vacat cohererebit. si vero diuiduum, erit aliquid prius quam γ , in quod est mutatum, & rursus illo aliud, & ita semper, propterea quod numquam deficiat diuisio, quare non erit primum, in quo mutatum sit. similiter etiam *se res habet* in quantitatis mutatione: etenim hæc quoque in continuo est. Perspicuum est igitur, in eo solo motu, quin qualitate spectatur, esse posse indiuiduum per se.

*In quo tempore primo aliquid mutatur, id in
quorum eius temporis parte mutari:*

Quoniam autem quicquid mutatur, in tempore mutatur: dicitur autem in tempore mutari, & ut in primo, & ut secundum alterum, ut in anno, quia in die mutatur: sanè, in quo primo tempore mutatur id quod mutatur, necesse est ut in quavis eius temporis parte mutetur.

2 Manifestum igitur hoc est ex defini-
tione; primum enim ita appellabamus.

3 Sed ex his quoque perspicuum *est* sit enim in quo primo mouetur id quod mouetur, ubi χ : & diuidatur in α : omne enim tempus *est* diuiduum. ergo in χ tempore aut mouetur, aut non mouetur. id idemque rursus in α : si igitur in neutro mouetur, quiescet utique in toto: moueri enim, quod in nulla huius parte mouetur, impossibile *est*. quod si in altero solo mouetur, non in primo χ : mouebitur: quia motus *est* secutus, dum aliud. necesse igitur *est* in quavis parte α χ moueri.

Tom. I.

Α. καὶ πάλιν τοῦτου ἄλλο, καίειν ἐπερὶ, καὶ αἰ-
 ῖτως. ὥστε ὅταν ἔσται πρῶτον τῷ μεταβάλ-
 λοντος ὁ μεταβέβληται. καὶ ὅτι μὴ οὐκ οὐτε
 τῷ μεταβάλλοντος, ὅτι εἰ ὁ μεταβάλλων χρό-
 νος πρῶτον ὅταν ᾖ, φανερόν ἐκ τῆς εἰρημέ-
 νης. ὁ αὖτε ὁ μεταβέβληται, καὶ καὶ ὁ
 μεταβάλλων. καὶ ἐπὶ μίαν εἰς τὴν αὐτὴν
 εἶναι ἀλέγειν καὶ τὴν μεταβέβληται, καὶ τὴν
 μεταβάλλοντος, καὶ εἰ ὁ μεταβέβληται, καὶ
 εἰ ὁ μεταβάλλων, καὶ ὁ χρόνος, καὶ ὁ χρόνος αὐ-
 τῶν αὐτῶν καὶ ὁ χρόνος διαίρεται, ὥστε ὅταν
 λαμβάνῃ ἄλλος λόγος, πάλιν καὶ συμβεβηκὼς καὶ
 ποῖα διαίρεται. καὶ γὰρ συμβεβηκὼς τὸ ποῖον, καὶ
 τὸ λαμβάνον, ἐκείνο διαίρεται ὅταν εἴη ὅταν αὐ-
 καὶ αὐτὰ λέγειται διαίρεται, καὶ μὴ καὶ συμ-
 βεβηκὼς, ὅτι εἰ ταῦτοι ἔσται τὰ πρῶτον, ὅτι, ὅ-
 τινι μεγέθει ἔσται γὰρ εἴη ὁ αὐτός, μέγεθος. καὶ
 κινήσας ἐκ τῆς β, εἰς τὴν γ πρῶτον. ὅταν αὖ-
 εἰδὼν ἀδιαίρετον ἔσται τὸ β, γ, ἀμείβεσθαι ἀμείβεσθαι
 ἔσται ἐξ αὐτοῦ. εἰ δὲ διαίρετον, ἔσται πὶ τῆς γ
 πρῶτον, εἰς ὁ μεταβέβληται, καίειν πάλιν
 ἄλλο, καὶ αἰεὶ ὅταν, ὅταν τὸ μεταβέβληται ὅταν
 αὐτῶν πάλιν διαίρεται. ὥστε ὅταν ἔσται πρῶτον
 εἰς ὁ μεταβέβληται, αὐτῶς δὲ. καὶ ὅτι τὸς τῶν
 ποσὸς μεταβολῆς καὶ γὰρ αὐτὴ ἐκ αὐτῆς καὶ
 φανερόν οὐκ ὅτι εἰ μὴ τῆς κινήσας πὶ καὶ τὸ
 ποῖον, ἐκείνηται ἀδιαίρετον καὶ αὐτὰ εἶναι.

Cap. IX.

Επει δὲ τὸ μεταβαλὼν ἄπαι εἰς χροῖα
 μεταβάλλει, λέγεται δὲ εἰς χροῖα με-
 τὰβαλῆναι, ὡς εἰς πρῶτον, ὡς καὶ ὅτι περὶ
 οὗτοιο εἰς αὐτὸν, ὅτι εἰς τὴν ἡμέραν μεταβάλ-
 λει· ἐν ᾧ πρῶτως χροῖα μεταβάλλει τὸ με-
 τὰβαλὼν, ἐν ἰσχυρῇ ἀνάγκῃ τούτου μετα-
 βάλλει. δῆλον γὰρ οὖν ἐκ τῆς οὐσιμότητος· τὸ γὰρ
 πρῶτον ὅτι εἰς ἐλπίδα. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ τῆς
 διφασικότητος· ἐστὶ γὰρ ὁ πρῶτος κινήται τὸ κί-
 νηθῆναι, ἐφ' ᾧ χ ρ, καὶ διηρηθῆναι καὶ τὸ κί-
 νηθῆναι γὰρ χροῖος διαρετός· ἐν δὲ ᾧ χ κ χροῖος
 κινῆται, ἥτοι κινήται, ἢ ὅτι κινήται· καὶ πάλιν ἐν αὐτῷ
 κ ρ, ὡς αὐτῶν· εἰ γὰρ οὖν εἰς μηδενίαν κινή-
 ται, ἡρεμοῖν αὐτὸν ἐν ᾧ πᾶν τὸ κινήσῃ γὰρ ἐν
 μηδενί τῷ τούτου κινήθῃ, ἀδυνατεῖν. εἰ
 δ' ἐν θατέρᾳ μὲν κινήται, οὐκ αὖ ἐν πρῶτῳ
 κινήσει ᾧ χ ρ· καὶ ὅτι περὶ γὰρ ὅτι κινήσει
 ἀνάγκη αὐτὸν ὅτι αὐτὸν τῷ χ ρ κινήσῃ.

A 200

fit enim aliquid mutatum ex γ in δ : ergo A
si δ sit individuum : ea quæ partibus
vacant, inter se cohererebunt. quia verò
hoc est impossibile ; necesse est, id quod
est interiectum, esse magnitudinem, &
in infinitas partes posse diuidi. quare in il-
las antea mutatur.

6^a Necesse est igitur, ut quicquid mu-
tatum est, antea mutetur. est enim ea-
dem demonstratio etiam in non conti-
nuis : ut in contrariis, & in contradi-
ctione. sumemus enim tempus, quo mu-
tatum est : & rursus eadem dicemus.

7 Quare necesse est, id quod est mu- B
tatum, mutari, & quod mutatur, mu-
tatum esse : & prius est mutatum esse,
quàm mutari : item prius est mutari, quàm
mutatum esse. nec unquam primum su-
mitur. 8 Huius causa est : quod partibus va-
cans partibus vacanti non coheret : quip-
pe cum diuisio fiat in infinitum, quem-
admodum in literis quæ augentur, & qui-
bus detrahitur.

9 Perspicuum igitur est, necesse esse,
ut quod factum est, antea fiat : & quod
fit, factum sit : quæcumque scilicet sunt
diuidua & continua : non tamen semper
quod fit, sed interdum aliud, ut illius
aliquid, puta domus fundamentum. Si-
militer etiam se res habet in eo quod inte-
rit, & eo quod interiit. cum enim id
quod fit, & quod interiit, sit continuum :
statim inest ei quædam infinitas : nec po-
test aliquid fieri, quod non sit factum :
nec esse factum, quod non fiat. Simili-
ter se res habet in ipso interire, & ipso in-
teriisse. nam semper interiisse est prius
quàm interire, & interire prius quàm in-
teriisse. Patet igitur necesse esse, ut quod
factum est, antea fiat : & quod fit, factum
sit. omnis enim magnitudo, & omne
tempus, semper diuidua sunt. quapropter
in quo sunt, non possunt in eo esse tam-
quam primo.

De finitate vel infinitate motus, magnitudi-
nis, & mobilis.

Cum autem quicquid mouetur, in
tempore moueatur, & in maiori tem-
pore maiorem magnitudinem conficiat : im-
possibile est, ut infinito tempore per fini-
tum spatium moueatur, quod nec per idem
semper, nec per aliquam eius partem mouea-
tur, sed toto tempore per totum. 2 Si igitur
æqua celeritate moueatur, constat
necesse esse ut per magnitudinem finitam fi-
nito tempore moueatur. sumpta enim
parte, quæ metietur totum spatium, in
tot æquabilibus temporibus, quot sunt
partes, motum est per totum spatium.

Tom. I.

ἔστω γὰρ * ὁ μεταβεβληκὸς ἐκ τῆς γ εἰς δ δ.
ὅτι οὐκ εἶναι ἀδιαίρετον ὅτι δ γ δ, ἀμερές
ἀμερές ἐστὶ ἐχόμενον. ἐπεὶ δὲ τὸ αὐτὸ ἀδιώ-
τον, ἀνάγκη μέγεθος εἶναι ὁ μεταβληκός, καὶ εἰς
ἀπειρα διαίρετον ὥστ' εἰς ἐκείνα μεταβληκὸς
πρότερον. 6 Ἀνάγκη ἄρα πρὶν ὁ μετα-
βεβληκός, μεταβληκὸς πρότερον ἢ γὰρ αὐτὴ
ἀποδείξῃς καὶ ἐν τοῖς μὴ σὺννεχέσι, ὅτι ἐν τε
τῆς ἐσπερίοις, ἔστω τῇ ἀντιφασί. λεγόμενα
γὰρ τ' χρόνον ἐστω ὁ μεταβεβληκός, ἔστω πάλιν
τὰ αὐτὰ ἐχόμενον. 7 Ὡς τε ἀνάγκη ὁ μετα-
βεβληκός μεταβάλλει, καὶ ὁ μεταβάλλον με-
ταβεβληκέναι. ἔστι, τὸ μὲν μεταβάλλει, ὁ
μεταβεβληκέναι πρότερον. τὸ δὲ μεταβε-
βληκέναι, ὁ μεταβάλλει. καὶ οὐδέποτε λεγ-
ήσεται ὁ ὡς πρὶν. 8 Αἴτιον δὲ τούτου, ὅτι μὴ
εἶναι ἀμερές ἀμερές ἐχόμενον ἐπ' ἀπειρον γὰρ
ἐστὶ διαίρεσις, καὶ ὅτι ἐπὶ τῷ αὐξανόμενῳ καὶ
καταβαλλόμενῳ γραμμῶν. 9 Φανερόν οὖν ὅτι
ἔστω μέγεθος ἀνάγκη γίνεσθαι πρότερον, καὶ
ὁ γινόμενον γινέναι, ὅτι διαίρεται καὶ σὺννε-
χῇ. ὁ μὲντοι αἰεὶ γὰρ, * ἄλλ' ἄλλο εἴοτε, ὅτι
τῷ ἐκείνῳ πῆ, ὥς ὅτι τῆς οἰκίας τ' θεμελίον.
ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῷ φθινομένῳ καὶ ἐφθαρμέ-
νῳ. ὁ γὰρ εὐκρινὲς καὶ τῷ γινόμενῳ καὶ φθι-
νομένῳ ἀπειρὸν πῆ, σὺννεχῇ γὰρ οὐκ. καὶ οὐκ
ἔστι, ὅτι γίνεσθαι μὴ γινέναι πῆ, ὅτι γινέναι
μὴ γινόμενον πῆ. ὁμοίως δὲ ὅτι τῷ φθίρε-
σθαι ἔστω τῷ ἐφθάρθαι. αἰεὶ γὰρ ἔστω, τὸ μὲν
φθίρεσθαι ὁ ἐφθάρθαι πρότερον, τὸ δὲ ἐφ-
θάρθαι ὁ φθίρεσθαι. φανερόν οὖν ὅτι ἔστω
μέγεθος ἀνάγκη γίνεσθαι πρότερον, καὶ ὁ γινό-
μενον γινέναι. πρὶν γὰρ μέγεθος, καὶ πᾶς
χρόνος, αἰεὶ διαίρεται ὥστ' ἐστω ὁ αὐτὸς, ὅτι
εἴη ὡς πρότερον.

Cap XI.

Εἰ δὲ πρὶν ὁ κινούμενος, ἐστω χρόνος καὶ
κίνησις, καὶ ἐστω πλείονι μέτρον μέγε-
θος, ἐστω ἀπείρου χρόνου ἀδιώατον ὅτι πε-
περασμένῳ κινεσθαι, μὴ πλεονάζον αἰεὶ, καὶ
τῷ ἐκείνῳ πῆ κινούμενον, ἀλλ' ἐστω ἀπὸ μὲν
ἀπασθαι. 2 Οὐ μὲν οὖν εἴ τι ὑποταγὸς κινεῖται,
αἰετὶς ὁ πεπερασμένον ἐστω πεπερασμένῳ κί-
νησιν, δῆλον. λεγόμενος γὰρ μέτρον, ὁ καταμε-
τρήσθαι πλεονάζον ἐστω τοῖς χρόνοις ποσού-
ρις ὅσα πᾶς μέτρα ὅτι, πλεονάζον κίνησιν.

Aaa ij

ὥστ' ἐπεὶ ταῦτα πεπερασμένα, καὶ ὥς ποσὸν ἕκα-
στον, καὶ τὰς ποσάκας ἀπὸ αὐτὰ, ἐκ τῶν χρόνων ἀμείν-
ων πεπερασμένους. ποσάκας γὰρ ἔστι τοσοῦτος,
ὅσος ὁ τῶν μερῶν χρόνος πολλαπλασιασθεὶς ὥς
πλήρη τῶν μερῶν.

3 Αλλὰ δὴ καὶ εἰ μὴ ἰσοταχῶς, ἀφ' ἑνὸς
ὁμοῦ· ἔστω γὰρ ἐφ' ἧς δ α καὶ δ β ἀφ' ἑνὸς
πεπερασμένον, ὃ κακίηται ἐν ὧ ἀπείρῳ, καὶ ὁ
χρόνος ἀπείρος ἐφ' ὧ δ γ δ. εἰ δὲ αἰάγκη
πᾶσι, ἔπειτα ἑτέρου κακίηται, τῷ δὲ
δὴλον ὅτι τῷ χρόνῳ ἐν ὧ πᾶσι τῶν καὶ ὑτέρῳ
ἔπειτα κακίηται· αἰεὶ γὰρ ἐν ὧ πλείονι, ἔπει-
τα ἔστι κακίηται, ἐὰν τε ἰσοταχῶς, ἐὰν τε
μὴ ἰσοταχῶς μεταβάλλῃ, καὶ ἐὰν τε ὅτι τῆ-
ν ἐκ κινήσεως, ἐὰν τε αἰεὶ, ἐὰν τε μὴ, οὐδὲν
ἦτον. εἰλήφθω δὲ τὴν α β ἀφ' ἑνὸς
δ α ε, ὃ κατὰ μετρήσας τὴν α β· τῷ δὲ τῷ
ἀπείρῳ, ἐν τῇ ἐλθέτω χρόνῳ· ἐν ἀπείρῳ γὰρ
ἔχοντες τὸ γὰρ ἀπὸ α ἐπείρῳ. ἔτι πάλιν
ἔπειτα δὲ, ἐὰν λάβω ὅσον δ α ε, αἰάγκη ἐν
πεπερασμένῳ χρόνῳ. ὁ γὰρ ἀπὸ α, ἐπεί-
ρῳ· καὶ οὕτω δὲ λαμβάνων· ὅτι, τῷ μὲν
ἀπείρῳ οὐδὲν ὅτι μετρίῳ ὁ κατὰ μετρήσας ἀ-
δυνάτων γὰρ ὁ ἀπείρῳ ἐν πεπερασ-
μένῳ, καὶ ἴσων, καὶ αἰσίων, ἀφ' ὧ κατὰ με-
τρήσας τῶν πεπερασμένων * πλήρη καὶ
μετρήσας ὑπὸ τίνος εἶδος, ἐὰν τε ἴσα ἦ, ἐὰν τε
ἀνίστα· ὡς μετρίῳ δὲ τῶν μετρήσας, ὅτι ἦτον. ὁ
δὲ ἀφ' ἑνὸς πεπερασμένον ποσὸς τῆς
α ε μετρεῖται, ἐν πεπερασμένῳ δὲ χρόνῳ ὁ
α β κινεῖται.

γ. καὶ ἡ, ἐ
μὴ

4 Ὡς αὐτῶς ὅ καὶ ὅτι ἡρεμῆσεως.

5 Ὡς τε ὅτε γίνεσθαι, ὅτε φθίβεσθαι, ὅτι
περὶ αἰεὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν.

6 Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ὅτι οὐδ' ἐν πε-
περασμένῳ χρόνῳ ἀπείρῳ ὅτι τε κινεῖσθαι,
οὐδ' ἡρεμῆζεσθαι, οὐδ' ὁμαλῶς κινεῖσθαι,
οὐδ' αἰωμάλως. λαφύγας γὰρ τίνος με-
τρῶν, ὃ ἀνὰ μετρήσας τὸ ὅλον χρόνον, ἐν τῷ
τῷ ποσὸν τὴν διέξεισι τῶν μετρήσας, καὶ οὐχ
ὅλον· ἐν γὰρ τῷ ποσῷ, ὅλον· καὶ πάλιν
ἐν τῷ ἴσῳ ἄλλο, καὶ ἐν ἐκείνῳ ὁμοίως,
εἴτε ἴσον, εἴτε αἰσίων τῶν ὅτι φθίβεσθαι. ἀφ-
φέρει γὰρ ὁμοῦ, εἰ εἴη μόνον πεπερα-
σμένον ἢ ἕκαστον. δὴλον γὰρ ὡς ἀναμε-
τρήσας τῶν χρόνου, τὸ ἀπείρῳ ἐν αἰωμάλῳ
σῆμα, πεπερασμένους τῶν ἀφαιρέσεως γιν-
ομένων, καὶ τῶν ποσῶν, καὶ τῶν ποσάκας· ὥστ' ὅ
δύοις ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὸ ἀπείρῳ.

A quapropter cum hæc sint finitæ, & quia sin-
gulæ sunt quantæ, & quia aliquoties sum-
ptæ omnes sunt; certè etiam tempus erit fi-
nitum. toties enim erit tantum, quantum
est partis tempus multiplicatum numero
partium. 3 Sed & si non æqua celeritate mo-
ueatur, nihil refert. sit enim, vbi a & b, inter
nullum finitum, per quod motum est tempo-
re infinito: ac sit tempus infinitum, vbi γ δ. si
igitur necesse est, ut prius per vnā, quàm per
alteram partem motum sit: hoc certò con-
stat, in priori & posteriori parte temporis per
aliā atque aliā partem motum esse: quia
B semper vltiori tempore per aliā partem
erit motum; siue æquali celeritate siue inæ-
quali mutetur; & siue intendatur motus, si-
ue remittatur, siue idem maneat, nihilo mi-
nus: sumatur itaque pars aliqua interual-
li a b, nimirum pars a: quæ metietur inter-
vallum a b. hæc igitur pars in aliqua infini-
ti temporis parte conficiebatur: infinito e-
nim tempore non potest, quia totum inter-
vallum infinito tempore conficitur. & rursus
igitur alteram partem, si tantum sumpsero,
quanta est pars a, necesse est finito tem-
pore pertransire: quandoquidem totum
C tempore infinito pertransitur. ita igitur deinceps
sumendo, quoniam infiniti nulla est
pars quæ ipsum metiatur: (quippe impossi-
bile est, infinitum constare ex finitis tam
æqualibus quàm inæqualibus: propterea
quod ea quæ finita numero & magnitu-
dine sunt, vnum quidpiam metitur: idque
nihil minus, siue æqualia sint, siue inæqua-
lia, sed magnitudine definita:) interual-
lum autem, quod est finitum, quanta
illa a, metiuntur: utique finito tempo-
re per spatium a b mouebitur.

D 4 Idemque se res habet in perfectio-
ne ad quietem.

5 Quocirca nec fieri nec interire aliquid
potest, quod semper sit vnum & idem. 6 Ea-
dem quoque ratio est, quod neque finito
tempore per infinitum potest moueri, nec
ad quietem transire, siue æquabiliter mo-
ueatur, siue inæquabiliter. sumpta enim a-
liqua parte, quæ metietur totum tempus,
hac parte pertransibit quantitatem aliquam
magnitudinis, non totam magnitudinem,
quandoquidem toto tempore totam conficit.
& rursus æquali temporis parte pertransibit
E aliā quantitatem magnitudinis, & in qua-
libet parte temporis similiter conficiet ali-
quam quantitatem magnitudinis, siue æ-
qualem, siue inæqualem quantitati
quam ab initio pertransiit: nihil enim in-
terest, si modò quælibet pars sit finita.
constat enim consumpto tempore infini-
tum spatium non consumptum fore, fa-
cta detractio finiti; tam ratione quan-
titatis, quam numeri. quare non pertransit
finito tempore infinitam magnitudinem.

ac nihil refert, verum magnitudo ex alterutra parte, an ex utraque sit infinita: nam eadem erit ratio.

7 His autem demonstratis, perspicuum est, nec finitam magnitudinem posse infinitum *spatium* pertransire tempore finito, propter eandem causam: quoniam certa temporis parte pertransit finitum & in singulis *partibus* itidem. quare toto tempore conficit *spatium* finitum.

8 Quoniam autem *mobile* finitum non conficit *spatium* infinitum tempore finito: manifestum est, nec *mobile* infinitum pertransire finitum. nam si infinitum pertransit finitum: necesse est, etiam finitum pertransire infinitum: quia nihil interest, verum sit quod moueatur: utroque enim modo finitum pertransit infinitum. cum enim mouetur infinitum, in quo *est*: erit aliqua eius *pars* in *spatio* finito: veluti, *pars* *γ*: & rursus alia, atque alia: & ita perpetuo. quare simul accidet infinitum moveri per infinitum & finitum pertransire infinitum. nam fortassis nec possibile est, infinitum moveri per finitum, quam quod finitum pertransit infinitum, aut latrone, aut metiendo. quapropter cum hoc sit impossibile, infinitum non potest pertransire finitum.

9 At verò nec magnitudo infinita finito tempore infinitam magnitudinem pertransit: nam si infinitam, certe etiam finitam pertransires: quandoquidem finita in infinita inest.

10 Præterea etiam sumpto tempore, eadem erit demonstratio.

11 Cum autem nec magnitudo finita infinitam pertransit, nec infinita finitam, nec per infinitam finito tempore moueatur: perspicuum est, nec motum fore infinitum tempore finito. quid enim interest, verum motus, an magnitudo statuatur infinita: necesse est enim, si alterutrum sit infinitum, etiam alterum esse infinitum: quoniam omnis latet in loco.

De professione ad statum seu quietem,

Quæ quiescit.

Quoniam autem id omne aut mouetur aut quiescit, quod natura aptum est, quando natura est aptum, & ubi, & quomodo: idcirco necesse est, id quod sistitur, quando sistitur, moveri. nisi enim moueatur, quiescet. sed non potest tendere ad quietem quod quiescit.

Tom. I.

A ὅτι περὶ ἀφ' ἑνὸς τοῦ μεγέθους ὅτι θάπτεται, ἢ ἐπ' ἀμφοτέρω εἴ) ἀπείρου· ὁ γὰρ αὐτὸς ἔστι λόγος. 7 Αποδεδειγμένων δὲ τούτων, φανερόν ὅτι ὅτι τὸ περὶ ἀσμενὸς μεγέθους τὸ ἀπείρου ἐσθ' ἡμεῖς διελθὼν ἐς περὶ ἀσμενὸς χεῖρας ἀφ' ἑνὸς αὐτῶν αἰτίας· ἐπὶ γὰρ ὅτι μείζων τῆς χεῖρας περὶ ἀσμενὸς δίδοι· καὶ ἐσθ' ἡμεῖς αὐτῶν· ὥστ' ἐπὶ γὰρ πάλιν περὶ ἀσμενὸς.

8 Ἐπὶ γὰρ τὸ περὶ ἀσμενὸς δίδωσι τὸ ἀπείρου ἐπὶ περὶ ἀσμενὸς χεῖρας, δηλοῦν ὡς ὅτι τὸ ἀπείρου τὸ περὶ ἀσμενὸς· εἰ γὰρ τὸ ἀπείρου τὸ περὶ ἀσμενὸς, αἰάγνη καὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς διέναι τὸ ἀπείρου. ὅτι περὶ γὰρ ἀφ' ἑνὸς τοῦ κινήματος ἀμφοτέρως γὰρ τὸ περὶ ἀσμενὸς δίδοι τὸ ἀπείρου· ὅταν γὰρ κίνηται τὸ ἀπείρου ἐφ' ὅτι ὁ α, ἔστι πὶ αὐτῶν καὶ ὁ β περὶ ἀσμενὸς, οἷον τὸ γ δὲ, καὶ πάλιν ἄλλο καὶ ἄλλο, καὶ αἰεὶ ὕτως. ὥστε ἅμα συμβαίνει τὸ ἀπείρου κινῆσθαι τὸ περὶ ἀσμενὸς, ἐπὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς διελθὼν τὸ ἀπείρου. ὅτι γὰρ διωκτὸν ἴσως τὸ ἀπείρου ἄλλως κινῆσθαι ἀφ' ἑνὸς τοῦ περὶ ἀσμενὸς, ἢ ὅτι τὸ περὶ ἀσμενὸς διέναι τὸ ἀπείρου, ἢ φερόμενον, ἢ ἀμαμῶν.

9 ὥστ' ἐπὶ τούτ' ἀδυνάτον, εἴη αὖθις τὸ ἀπείρου τὸ περὶ ἀσμενὸς. 9 Ἀλλὰ μὲν οὐδὲ τὸ ἀπείρου ἐπὶ περὶ ἀσμενὸς χεῖρας, τὸ ἀπείρου δίδοι· εἰ γὰρ τὸ ἀπείρου, καὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς ἐνυπὶ καὶ γὰρ ὅτι ἀπείρου καὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς. 10 Ἐπὶ δὲ καὶ τῆς χεῖρας λεφθίτης, ἢ αὐτῆς ἐπὶ ἀπείρου. 11 Ἐπὶ δὲ ὅτι τὸ περὶ ἀσμενὸς τὸ ἀπείρου δίδοι, ὅτι τὸ ἀπείρου τὸ περὶ ἀσμενὸς, ὅτι τὸ ἀπείρου ἐπὶ περὶ ἀσμενὸς χεῖρας κινῆται, φανερόν ὅτι ὅτι κίνησις ἔστι ἀπείρου ἐπὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς χεῖρας· ἢ γὰρ ἀφ' ἑνὸς, τὴν κίνησιν ἢ τὸ μέγεθος ποιεῖ ἀπείρου, αἰάγνη γὰρ ὅτι περὶ ἀσμενὸς ἐπὶ ἀπείρου· ὅτι ἀπείρου· πάντα γὰρ φανερὸν ἐπὶ τῷ περὶ ἀσμενὸς.

E ὅτι περὶ ἀφ' ἑνὸς τοῦ μεγέθους ὅτι θάπτεται, ἢ ἐπ' ἀμφοτέρω εἴ) ἀπείρου· ὁ γὰρ αὐτὸς ἔστι λόγος. 7 Αποδεδειγμένων δὲ τούτων, φανερόν ὅτι ὅτι τὸ περὶ ἀσμενὸς μεγέθους τὸ ἀπείρου ἐσθ' ἡμεῖς διελθὼν ἐς περὶ ἀσμενὸς χεῖρας ἀφ' ἑνὸς αὐτῶν αἰτίας· ἐπὶ γὰρ ὅτι μείζων τῆς χεῖρας περὶ ἀσμενὸς δίδοι· καὶ ἐσθ' ἡμεῖς αὐτῶν· ὥστ' ἐπὶ γὰρ πάλιν περὶ ἀσμενὸς.

8 Ἐπὶ γὰρ τὸ περὶ ἀσμενὸς δίδωσι τὸ ἀπείρου ἐπὶ περὶ ἀσμενὸς χεῖρας, δηλοῦν ὡς ὅτι τὸ ἀπείρου τὸ περὶ ἀσμενὸς· εἰ γὰρ τὸ ἀπείρου τὸ περὶ ἀσμενὸς, αἰάγνη καὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς διέναι τὸ ἀπείρου. ὅτι περὶ γὰρ ἀφ' ἑνὸς τοῦ κινήματος ἀμφοτέρως γὰρ τὸ περὶ ἀσμενὸς δίδοι τὸ ἀπείρου· ὅταν γὰρ κίνηται τὸ ἀπείρου ἐφ' ὅτι ὁ α, ἔστι πὶ αὐτῶν καὶ ὁ β περὶ ἀσμενὸς, οἷον τὸ γ δὲ, καὶ πάλιν ἄλλο καὶ ἄλλο, καὶ αἰεὶ ὕτως. ὥστε ἅμα συμβαίνει τὸ ἀπείρου κινῆσθαι τὸ περὶ ἀσμενὸς, ἐπὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς διελθὼν τὸ ἀπείρου. ὅτι γὰρ διωκτὸν ἴσως τὸ ἀπείρου ἄλλως κινῆσθαι ἀφ' ἑνὸς τοῦ περὶ ἀσμενὸς, ἢ ὅτι τὸ περὶ ἀσμενὸς διέναι τὸ ἀπείρου, ἢ φερόμενον, ἢ ἀμαμῶν.

9 ὥστ' ἐπὶ τούτ' ἀδυνάτον, εἴη αὖθις τὸ ἀπείρου τὸ περὶ ἀσμενὸς. 9 Ἀλλὰ μὲν οὐδὲ τὸ ἀπείρου ἐπὶ περὶ ἀσμενὸς χεῖρας, τὸ ἀπείρου δίδοι· εἰ γὰρ τὸ ἀπείρου, καὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς ἐνυπὶ καὶ γὰρ ὅτι ἀπείρου καὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς. 10 Ἐπὶ δὲ καὶ τῆς χεῖρας λεφθίτης, ἢ αὐτῆς ἐπὶ ἀπείρου. 11 Ἐπὶ δὲ ὅτι τὸ περὶ ἀσμενὸς τὸ ἀπείρου δίδοι, ὅτι τὸ ἀπείρου τὸ περὶ ἀσμενὸς, ὅτι τὸ ἀπείρου ἐπὶ περὶ ἀσμενὸς χεῖρας κινῆται, φανερόν ὅτι ὅτι κίνησις ἔστι ἀπείρου ἐπὶ τὸ περὶ ἀσμενὸς χεῖρας· ἢ γὰρ ἀφ' ἑνὸς, τὴν κίνησιν ἢ τὸ μέγεθος ποιεῖ ἀπείρου, αἰάγνη γὰρ ὅτι περὶ ἀσμενὸς ἐπὶ ἀπείρου· ὅτι ἀπείρου· πάντα γὰρ φανερὸν ἐπὶ τῷ περὶ ἀσμενὸς.

Aaa iij

2 Τούτου δ' ἀποδείχμεν, φανερόν ἐστι καὶ ὅτι
ὡς χεῖρα ἴσαται αἰάγῃ· ὅ γὰρ κινῶμενον
ὡς χεῖρα κινεῖται· ὅ δ' ἴσαται, διδύκεται
κινῶμενον· ὥστε αἰάγῃ ὡς χεῖρα ἴσαται.

3 Ἐν δ', εἰ ὁ μὲν γὰρ τῆς ἐβραδύτε-
ροι ὡς χεῖρα λέγεται, ἴσαται δ' ὅτι γὰρ
τῆς ἐβραδύτεροι.

4 Ἐν δ' ὅτι χεῖρα * πρῶτος ὁ ἴσαται
ἴσαται, ἐν ὅτῳ αἰάγῃ τούτου ἴσαται.
Ἀφαιρεθέντος γὰρ τῆς χεῖρας, εἰ μὲν ἐν μηδὲ
τῆς μισοῦ ἴσαται, ὅτι ἐν ὅτῳ ὅλα· ὥστε
ὅτι αἰάγῃ τῆς ἴσαται. εἰ δ' ἐν γὰρ τῆς,
ὅτι αἰάγῃ ἐν ὅτῳ ὅλα ἴσαται. καὶ ἐκεί-
νοι γὰρ ἐν ὅτῳ ἴσαται, καὶ ὅτι ἐν ὅτῳ
ὅτι τῆς κινῶμενον πρῶτος.

5 Ὡς δὲ τῆς κινῶμενον ὅτι ἐν ὅτῳ
τῆς κινεῖται, ὥστε ἐν ὅτῳ ἴσαται τῆς ἴσα-
ται. ὅτι γὰρ τῆς κινεῖται, ὅτι τῆς ἴσαται ὅτι
πρῶτος ἐν ὅτῳ γὰρ ἐν ὅτῳ πρῶτος ἴσαται, ἐφ'
ὅτι πᾶσι τῆς δὲ, αἰάγῃ μὲν ὅτι ὅτι
ὅτι κινεῖται γὰρ ὅτι ἐν ὅτῳ αἰάγῃ, ἀφ'
τῆς κινῶμενον πᾶσι· τῆς δὲ ἴσαται διδύκεται
κινῶμενον. ἀλλὰ μὲν, εἰ ἀφαιρεθέν ὅτι, ἐν
ὅτῳ αἰάγῃ τῆς μισοῦ ἴσαται. τῆς γὰρ δι-
δύκεται πρῶτος, ὅτι ἐν ὅτῳ πρῶτος ἴσαται,
ἐν ὅτῳ τῆς αἰάγῃ ἴσαται. ἐν ὅτῳ χεῖρας
ὅτι, εἰ ὅτι πρῶτος ἴσαται, ἐν ὅτῳ ἀπομει-
νῶν δὲ χεῖρας εἰς ἀπὸ μισοῦ, ὅτι ἐν
ἐν ὅτῳ πρῶτος ἴσαται.

6 Οὐδὲ δὲ τῆς ἡμεῖς, ὅτι πρῶτος ἡμε-
μῶν, ὅτι ἐν αἰάγῃ μὲν γὰρ ὅτι ἡμε-
μῶν, ἀφ' ὅτῳ μὲν ὅτι κινεῖται ἐν ἀπομει-
νῶν ὅτι ἡμεῖς, τῆς κινεῖται· πᾶσι γὰρ ὅτι
ἡμεῖς, ὅτι ἐν ὅτῳ πρῶτος κινεῖται, μὲν κιν-
εῖται τῆς πρῶτος ὅτι δὲ τῆς πρῶτος ἡμε-
μῶν, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
ὅτι ἐν ὅτῳ πρῶτος, ἀλλὰ ὅτι τῆς ἐκεί-
νοι ὅτι ὅτι ἐν ὅτῳ ἡμεῖς, αἰάγῃ· εἰ ὅτι
μεινῶν, χεῖρας αἰάγῃ, ἐν ὅτῳ αἰάγῃ τῆς
μεινῶν ἡμεῖς· τῆς αἰάγῃ γὰρ ὅτι δὲ τῆς
ὅτι, ἐν ὅτῳ τῆς πρῶτος· ὅτι ὅτι ἐν ὅτῳ
πρῶτος.

7 Τούτου δ' αἰάγῃ, ὅτι ἡμεῖς μὲν τῆς κιν-
εῖται πᾶσι ἐν χεῖρας χεῖρας δὲ ὅτι ἐν ὅτῳ
πρῶτος, ὅτι μὲν, ἐν ὅτῳ αἰάγῃ ὅτι ὅτι
αἰάγῃ γὰρ αἰάγῃ μισοῦ.

καὶ τῆς αἰάγῃ, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
αἰάγῃ γὰρ αἰάγῃ μισοῦ, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
αἰάγῃ γὰρ αἰάγῃ μισοῦ, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
αἰάγῃ γὰρ αἰάγῃ μισοῦ, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι

iii. 10. 1

2 Hoc autem demonstrato, perspi-
cuum quoque est necesse esse, ut in tem-
pore sistatur. quod enim mouetur, in tem-
pore mouetur: quod autem sistitur, pro-
batum est moueri: quare necesse est in tem-
pore sisti.

3 Præterea si celerius & tardius, in tem-
pore dicimus: sisti autem est celerius & tar-
dius.

4 In quo autem tempore primo sisti-
tur id quod sistitur, necesse est ut in qua-
vis huius temporis parte sistatur: diuiso e-
nim tempore, si in neutra parte sistitur, nec
in toto sistitur. quare non sisteretur, quod
sistitur. si verò in altera, non in primo toto
sisteretur: secundum alteram enim partem
in hoc sistitur, quemadmodum antea quo-
que dictum fuit de eo quod mouetur.

5 Sicut autem non est in quo primo mo-
ueatur, id quod mouetur: ita etiam non est
in quo primo sistatur id quod sistitur: quia
neque ipsius moueri, neque ipsius sisti, est a-
liquid primum. esto tamque, in quo primo
sistitur, ubi est. hoc igitur non potest vaca-
re partibus, quia motus non est in eo quod
partibus vacat, propterea quod per aliquid
ipsius motum est: quod autem sistitur, mo-
ueri probatum fuit. atqui si diuiduum est,
in quavis eius parte sistitur: hoc enim an-
tea probatum fuit, in quo primo sistitur, in
quavis eius parte sisti. quoniam igitur tem-
pus est, in quo primo sistitur, non indiui-
duum, omne autem tempus in infinita se-
cari potest, non est in quo primo sistitur.

6 Nec igitur est, quando primum quie-
uerit, id quod quiescit: quoniam in eo
quod partibus vacat, non quieuit, propter
ea quod non est motus in indiuiduo: in quo
autem est quiescere, in eo etiam est moueri:
tunc enim dicimus quiescere, quando & in
quo natura aptum est moueri, non mouetur
id quod natura moueri aptum est. Præterea
tunc quoque dicimus quiescere, cum simi-
liter se habet nunc atque prius, tamquam
non vno aliquo iudicantes, sed minimum
duobus, quapropter id in quo quiescit, par-
tibus non carebit. Quod si in partes diuidi
potest, utique erit tempus, & in quavis ip-
sius parte quiescet: eodem namque modo
probabitur, quo etiam in superioribus.
E quocirca nihil erit primum.

9. Huius verò causa est: quia res om-
nis quiescit & mouetur in tempore: non
est autem primum tempus, nec primi
magnitudo, nec omnino vllum con-
tinuum, quoniam omne continuum secari
potest in infinitum.

καὶ τῆς αἰάγῃ, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
αἰάγῃ γὰρ αἰάγῃ μισοῦ, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
αἰάγῃ γὰρ αἰάγῃ μισοῦ, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
αἰάγῃ γὰρ αἰάγῃ μισοῦ, ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι

I. me T

*Rem, quae aliquo tempore primo mouetur, nulla
eius temporis parte esse in parte
spatii per quod mouetur.*

Cap. XIII.

CVM autem quicquid mouetur, in tempore moueatur, & ex aliquo in aliquid mutetur: impossibile est, ut id quod mouetur, quo tempore per se mouetur, non quia in aliqua eius temporis parte moueatur, tunc sit in aliquo primo.

2 Hoc enim est quiescere, aliquo tempore in eodem esse tam ipsam rem, quam singulas eius partes. ita namque dicimus quiescere, quando in alio atque alio momento verè dicitur in eodem esse tam rem ipsam quam eius partes. si verò hoc est quiescere; id quod mutatur, non potest in tempore primo totum esse in aliquo. nam omne tempus est diuiduum. quare in alia atque alia eius parte verè dicitur in eodem esse & rem ipsam & eius partes.

3 Nisi enim ita sit, sed in vno tantum momento; cerè non erit villo tempore in aliquo, sed in termino temporis.

4 iam verò in momento semper quidem in aliquo manet, non tamen quiescit: quia nec moueri, nec quiescere est in momento. sed non moueri quidem in momento, verum est, & esse in aliquo: in tempore autem non potest esse ut quiescens, quoniam euenit, ut id quod fertur, quiescat.

Επει δὲ πᾶσι τοῖς κινουμένοις, ἐν χρόνῳ κινῆσθαι, καὶ ἐκ τίνος εἰς τί μεταβάλλεσθαι, ἐν ᾧ χρόνῳ κινῆσθαι καὶ αὐτὸ καὶ μὴ τῷ ἐν ἐκείνῳ πᾶσι, ἀδιαιρέτως τότε κατὰ τὴν ὁρμήν τὸ κινούμενον. 2. Τὸ γὰρ ἡρεμεῖν ἐστὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι χρόνον πᾶσι καὶ αὐτῷ, καὶ τῷ μερὶ ἔχοντι. ὅτε γὰρ λέγουσιν ἡρεμεῖν, ὅτεν ἕν ἄλλου καὶ ἄλλου τῷ νῦν ἀληθὲς ἢ εἰπεῖν, ὅτι ἐν ᾧ αὐτῷ καὶ αὐτῷ, ἐπὶ τὰ μέρη. εἰ δὲ τὸ ἐστὶ τὸ ἡρεμεῖν, οὐκ ἐνδέχεται τὸ μεταβάλλειν κατὰ τὴν ὁρμήν, καὶ τὸ ὁρμῶν χρόνον. ὁ γὰρ χρόνος, διαμετρεὶς ἀπας. ὥστε ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ αὐτῷ μέρει ἀληθὲς εἶσαι εἰπεῖν, ὅτι ἐν ᾧ αὐτῷ ἐστὶ ἐν αὐτῷ, ἐπὶ τὰ μέρη. 3. εἰ γὰρ μὴ ὅπως, ἀλλ' ἐν ἐνὶ μόνῳ ᾧ νῦν, οὐκ εἶσαι χρόνον ὅσον κατὰ τὴν ὁρμήν, καὶ τὸ πέραν τῷ χρόνῳ. 4. εἰ δὲ τῷ νῦν, ἐστὶ μὲν αἰὶ κατὰ τὴν ὁρμήν, ὁ μὲντοι ἡρεμεῖ. ὅτε γὰρ κινῆσθαι, ὅτε ἡρεμεῖν ἐστὶν ἐν ᾧ νῦν. ἀλλὰ μὴ κινῆσθαι μὲν ἀληθὲς ἐν ᾧ νῦν, ἐπὶ κατὰ τὴν ὁρμήν, οὐκ ἐνδέχεται εἶναι, καὶ τὸ ἡρεμεῖν συμβαίνει γὰρ τὸ φερόμενον ἡρεμεῖν.

Solutio rationum, quibus tollitur motus.

ZENO autem captiosè ratiocinatur. inquit enim, si semper res omnis quiescit aut mouetur, quando est in loco sibi æquali: semper autem quod mouetur, in momento est in loco sibi æquali: sagittam quæ fertur, esse immobilem. Sed hoc est falsum: quoniam tempus non componitur ex momentis quæ sunt indiuidua, quemadmodum nec vlla alia magnitudo.

2. Quatuor autem sunt rationes Zenonis de motu, quæ negotium soluentibus facessunt. 3. Prima est, quæ probat non moueri, quoniam oportet, id quod fertur, prius peruenire ad dimidium, quam ad finem, quam rationem in superioribus disputationibus diluimus.

4. Secunda est, quæ vocatur Achilles. est autem hæc: quia tardius numquam comprehendetur, currens à velocissimo: nam prius, necesse est, ut id quod persequitur, eò perueniat, inde id, quod fugit, discessit. quapropter, necesse est, ut semper quod est tardius, aliquantum progrediantur.

Tom. I.

Cap. XIV.

ZΗΝΩΙ δὲ ἀδελφίζεσθαι. εἰ γὰρ αἰεὶ φασιν, ἡρεμεῖ πᾶσι, καὶ κινῆσθαι, ὅτεν ἢ καὶ τὸ ἴσον. ἐστὶ δὲ αἰεὶ τὸ φερόμενον ἐν τῷ νῦν, ᾧ καὶ τὸ ἴσον ἀκίνητον πᾶσι φερόμενῶν εἶναι. τῷ δὲ ἐστὶ φερόμενον ὅτεν συγκρίνεται ὁ χρόνος ἐκ τῷ νῦν ὅτεν ἀδιαιρέτως, ὥς ἐν ἄλλῳ μέγεθος τῷ νῦν. 2. Τέταρτος δὲ εἶσι λόγοι περὶ κοίτης, Ζηνώσι, οἱ πρὶν ὄντες τὰς δεκαλίνας τὰς χύδας. 3. Πρῶτος μὲν, ὁ περὶ τῷ μὲν κινῆσθαι, καὶ τὸ φερόμενον εἶναι τὸ ἡρεμεῖν ἀφικέσθαι τὸ φερόμενον, ὅτεν τὸ πᾶσι, ὥς ἐν διείρητον ἐν τῷ φερόμενῳ. 4. Δεύτερος δὲ, ὁ καλούμενος Ἀχιλλεύς. εἰ δὲ οὐκ, ὅτεν τὸ φερόμενον τῷ πᾶσι καὶ τῷ φερόμενῳ καὶ τῷ φερόμενῳ. 5. Τρίτος δὲ, ὁ καλούμενος Ἀχιλλεύς. εἰ δὲ οὐκ, ὅτεν τὸ φερόμενον τῷ πᾶσι καὶ τῷ φερόμενῳ καὶ τῷ φερόμενῳ. 6. Τέταρτος δὲ, ὁ καλούμενος Ἀχιλλεύς. εἰ δὲ οὐκ, ὅτεν τὸ φερόμενον τῷ πᾶσι καὶ τῷ φερόμενῳ καὶ τῷ φερόμενῳ.

Ααα iiij

5 Εστὶ δὲ τὸ εἶναι αὐτὸς λόγος τῆς διχρη-
 μίας. Διὰ φέρει δὲ εἰς τὸ διαφέρειν, μὴ διχα-
 στῆναι τὸν λόγον εἰς δύο μέρη. ὁ μὲν οὖν μὴ
 καταλαμβάνεται ὁ βραδύτερος, συμβαίνει
 καὶ ἐκ τῆς ἀρχῆς. ὅτι δὲ τὸ αὐτὸ τῆς διχρη-
 τείας. εἰ ἀμφοτέρωθεν γὰρ συμβαίνει μὴ ἀφί-
 κῆσθαι πρὸς τὸ πέρας, διαμετρήσει πῶς τῆς
 μεγέθους. ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν εἰς τοῦτον, ὅτι οὐδὲ
 ὁ περὶ τὴν περὶ αὐτὸν λόγον εἰς τὴν διχρη-
 τείαν βραδύτερος. 6 Ωςτ' ἀνάγκη καὶ
 τὸ λυσιπείδιον αὐτὸν. τὸ δὲ ἀξιοῦν ὅτι τὸ
 πρὸς εἶναι καταλαμβάνεται, ψεύδους ὅτι γὰρ
 πρὸς εἶναι καταλαμβάνεται, ἀλλ' ὅμως κα-
 τανύσσεται, εἴθε δὲ διὰ διεξιέναι τὴν πε-
 πησυσμένην. 7 Οὐτοὶ μὲν οὖν λόγοι δύο.

8 Τρίτος δὲ, ὁ καὶ ῥητὴς, ὅτι ἡ οὐκ ὀφείλει φερε-
 ῖν. συμβαίνει μὲν εἶναι. * συμβαίνει δὲ τὸ λαμβάνειν
 τὸ χεῖρον συγκαταστήσει καὶ τῆς νύ. μὴ διδόμεν
 γὰρ οὗτου, οὐκ ἔστι οὐ συλλογισμός. 9 Τέταρ-
 τος δὲ, ὁ αὐτὸς τῆς εἰς τὸ περὶ αὐτὸν λόγον εἶναι
 εἰς αὐτὴν ἴσων ὄγκων, πρὸ ἴσων, τῆς μὲν, ἀπὸ
 πλείους τῆς περὶ αὐτὸν, τῆς δὲ, ἀπὸ μίσου, ἴσων τῶν
 περὶ αὐτὸν, εἰς τὸ συμβαίνει οἷον ἴσων εἶναι χεῖρον,
 εἰς διπλασίονα τῆς ἡμισίου. 10. Εστὶ δὲ ὁ αὐτὸς
 λογισμός εἰς τὸ, τὸ μὲν αὐτὸν καὶ αὐτὸν, τὸ δὲ
 πρὸ ἡμεῶν, τὸ ἴσων μεγέθους ἀξιοῦν τῶν
 ἴσων περὶ αὐτὸν ἴσων φέρεσθαι χεῖρον. τῆς δὲ ψεύ-
 δους. 11 Οἷον ἔστωσαν οἱ ἔστωτες ἴσων ὄγκων, εἴ
 ὦν τὰ α α α α, οἱ δὲ εἴθ' ὦν τὰ β β β β, ἀρ-
 χόμενοι ἀπὸ τῆς μίσου τῆς α, ἴσων τῶν ἀριθμῶν
 οὗτοις ὄντες καὶ τὸ μέγεθος. οἱ δὲ εἴθ' ὦν τὰ
 γ γ γ γ, ἀπὸ τῆς ἐκείνου ἴσων τῶν ἀριθμῶν οὗ-
 τοις ὄντες καὶ τὸ μέγεθος, καὶ ἴσων περὶ αὐτὸν
 συμβαίνει δὲ τὸ περὶ αὐτὸν β, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ἐκεί-
 νων εἶναι, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν γ, ἀλλὰ ἀλλοῦ κινου-
 μένου. * συμβαίνει δὲ τὸ γ, αὐτὸν περὶ αὐτὸν * τὰ
 β διεξιλαλῆσαι. πρὸ δὲ β, αὐτὸν τὰ ἡμισι-
 ὦν καὶ ἡμισίου εἶναι τὸ χεῖρον. ἴσων γὰρ ἐκεί-
 νων ὅτι πρὸ ἑκάστου. ἀλλὰ δὲ συμβαίνει τὰ
 β αὐτὸν περὶ αὐτὸν γ, ἀλλὰ ἀλλοῦ κινου-
 μένου. εἰς τὸ περὶ αὐτὸν γ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν β, ἐπὶ τοῖς
 εἰσαπτόμενοις ἴσων, ἴσων χεῖρον πρὸ ἑκάστου
 καὶ αὐτὸν τῆς β, ὅσον αὐτὸν τῆς α, ὅσον φερεσθαι
 τὸ ἀμφοτέρωθεν ἴσων χεῖρον αὐτὸν περὶ αὐτὸν α καὶ γ.
 12 Οὐ μὲν οὖν λόγος, αὐτὸν εἶναι συμβαίνει
 εἶναι δὲ * τὸ εἰρημον. ψεύδους. 13 Οὐδὲ δὲ καὶ
 αὐτὸν εἰς τὴν ἀπὸ αὐτοῦ μεταβαλὼν οὐδὲν ἄλλο
 εἶναι ἀδύνατον. οἷον εἰς τὴν μὴ λευκὴν εἶναι
 τὴν λευκὴν μεταβαλὼν καὶ εἰς μὴ λευκὴν εἶναι
 εἶναι. ὡς ἀρα ὅτι λευκὴν εἶναι μὴ λευκὴν

5 Sed hæc ratio eadem est, atque ea
 quæ in duas partes secat: differt tamen,
 quatenus assumptam magnitudinem non
 bifariam diuidit. ergo non comprehendi
 quod est tardius, ratione concluditur:
 sed ob idem efficitur, atque in sectione
 in duas partes: in vtrisque enim euenit,
 vt non perueniatur ad finem, diuisa ali-
 quo modo magnitudine. sed in hac ratio-
 ne adiicitur tragicè ne quidem velocissi-
 mē persequendo *assequi* quod tardius est.

6 Quare necesse est solutionem quo-
 que eandem esse. Quod autem existimat,
 id, quod progreditur, non comprehen-
 di, falsum est. quando enim progreditur,
 non comprehenditur: verumtamen com-
 prehenditur, si quidem concedet pertran-
 siri *spatium* finitum.

7 Hæ igitur *sunt* duæ rationes. 8 Ter-
 tia verò est, quæ nunc dicta fuit: quia
 sagitta, quæ fertur, stat: hæc autem ex
 eo colligitur, quod sumit tempus con-
 stare ex momentis. nam hoc non conces-
 so, syllogismus non erit. 9 Quarta ra-
 tio est de æqualibus *moibus*, quæ in sta-
 dio mouentur ex contrario iuxta *moles* æ-
 quales, alix quidem à fine stadii, alix verò
 à medio, celeritate æquali. in quæ euenire
 putat, vt tempus dimidium sit æquale du-
 plo. 10 Sed est rationis fallacia in eo *posi-
 ta*, quod sibi concedi postulat alterum
 iuxta id quod mouetur, alterum iuxta
 quiescens, æquali celeritate moueti æquali
 tempore per æqualem magnitudinem. hoc
 autem est falsum. vtputà stent æquales mo-
 les, in quibus *sunt* α α α α: *moles* autem, in
 quibus *sunt* β β β β, incipiant *moueri* à me-
 dio ipsorum α, cūm his sint æquales nume-
 ro & magnitudine: *moles* verò, in quibus
 γ γ γ γ, incipiant moueri ab extremo, cūm
 his sint æquales numero & magnitudine,
 eademque celeritate moueantur atque ip-
 sa α. accidit ergo, vt primum α & primum
 γ simul sint in extremo (α, γ) cūm iuxta se
 moueantur. euenit igitur, vt α & γ pertran-
 sierint omnia β: sed α & γ pertransierint di-
 midiam partem: aded vt etiam tempus di-
 midium sit: vtrumque enim iuxta singu-
 la est æquale. simul autem accidit, vt
 α & γ pertransierint omnia β (simul enim
 primum γ & primum α sunt in extremis
 contrariis) cūm æquale consumatur iuxta
 singula β, quantum *consumatur* in ipsis α,
 vt *Zeno* ait, quoniam ambo æquali tem-
 pore mouentur iuxta ipsa α. 12 Ratio
 igitur hæc est: euenit autem propter fal-
 sitatem quæ dicta est.

13 Nec itaque secundum mutationem quæ
 in contradictione *probat*, vltimum impossi-
 bile nobis euenire: veluti, si ex non al-
 bo in album mutatur, & in neutro est, nec-
 que album igitur fore, neque non album.

non enim si totum non est in utrovis ; non dicetur album , vel non album : quandoquidem album dicimus , aut non album , non quia totum sit tale ; sed quia pleræque , aut præcipue partes. nec idem est , non esse in hoc , & totum non esse in hoc. Similiter res habebit etiam in ente & non ente , & cæteris quæ in contradictione præstantur : non enim necessario erit totum in oppositorum altero , sed semper in neutro.

14 Kursus in circulo , & in globo , & omnino in iis quæ mouentur in se ipsis , euenturum ut hæc quiescant : quoniam aliquo tempore in eodem loco sunt & ipsa & eorum partes. quocirca quiescent simul & mouebuntur.

15 Primum enim partes nullo tempore sunt in eodem loco.

16 Deinde etiam totum mutatur semper in alterum : non est enim eadem circumferentia quæ sumitur à puncto α , & à β , & à γ , & à singulis aliis punctis ; nisi ut musicus homo , & homo , quoniam accidit. quare mutatur semper altera in alteram , & nunquam quiescet. Eodem modo se res habet etiam in globo , & cæteris quæ in seipsis mouentur.

Α οὐ γὰρ εἰ μὴ ὅλον ἐν ὁποτέρῳ οὖν ἔστιν, ὃ λεγόμεναι λευκόν, ἢ ὃ λευκόν λευκόν γὰρ λευκόν, ἢ ὃ λευκόν, ὃ τὸ ὅλον ἐστὶ τοιοῦτον, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα ἢ τὰ κυριώτατα μέρη· ὃ τὸν δὲ ἔστι μὴ εἶναι τὸ ἐόντων, καὶ μὴ εἶναι τὸν ὅλον. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τὸ ὄντος, καὶ ὅτι τὸ μὴ ὄντος, ὃ τῶν ἄλλων τῶν κατ' αἰτίφασιν ἔσται· μὴ γὰρ ὅς ἀνάγκης ἐστὶν πατέρω τῶν ἀντικειμένων, ἐστὶν ὁδὸς τῶν ὄλων αἰεὶ. 14 Πάλιν ὅτι τὸ κύκλου, καὶ ὅτι τῆς σφαίρας, καὶ ὅπως τῶν ἐν αὐτοῖς κινουμένων, ὅτι συμβῇσιν αὐτὰ ἡρεμῶν· ἐστὶν γὰρ ὅς αὐτὰ ῥέπω, χρόνον πῶς ἔσται καὶ αὐτὰ, καὶ τὰ μέρη. ὥστε ἡρεμῶς ἄμα ἐκινήσεται.

Β τῆς σφαίρας, καὶ ὅπως τῶν ἐν αὐτοῖς κινουμένων, ὅτι συμβῇσιν αὐτὰ ἡρεμῶν· ἐστὶν γὰρ ὅς αὐτὰ ῥέπω, χρόνον πῶς ἔσται καὶ αὐτὰ, καὶ τὰ μέρη. ὥστε ἡρεμῶς ἄμα ἐκινήσεται.

15 Πρῶτον μὲν γὰρ τὰ μέρη οὐκ ἔστιν ἐν ὅς αὐτὰ ὁδὸς χρόνον.

16 Εἶτα ἐπὶ ὅλον μεταβῇ αἰεὶ εἰς ἕτερον· * ὃ γὰρ ἢ αὐτὴ ἔστιν ἢ ἀπὸ τῆς α' λαμβανόμεναι ὡς φέρει, καὶ ἢ ἀπὸ τῆς β, καὶ ἢ ἀπὸ τῆς γ, ὃ τῶν ἄλλων ἐκείνου σημείων, πλεονὺς ὃ μοιτικὸς ἀνδρῶν, καὶ ἀνδρῶν, ὅτι συμβῇσιν. ὥστε μεταβῇ αἰεὶ ἢ ἐπὶ τοῖς πλεονὺς ἕτερον, ὃ ὁδὸς ποτε ἡρεμῶς. * αὐτοὶ δὲ ἔσονται καὶ ὅτι τῆς σφαίρας * ἐπὶ αὐτοῖς κινουμένων.

Id quod partibus vacat, moueri posse.

His demonstratis, dicimus, id quod partibus vacat, non posse moueri, nisi ex accidenti : veluti moto corpore, vel magnitudine, in quo inest : quemadmodum si id quod est in nauigio, moueatur nauigii latione, aut pars moueatur totius motu. Partibus autem vacare dico, quod est secundum quantitatem individuum.

3 Etenim partium motus diuersi sunt secundum ipsas partes, & secundum totius motionem. quod discrimen etiam in globo maximè videre aliquis potest : quia non eadem celeritas erit partium quæ sunt ad centrum, & externarum, & totius globi, tanquam non vnus sit motus. 4 Quemadmodum igitur diximus, ita potest moueri quod partibus vacat, ut is qui in nauigio sedet, nauigio currenre mouetur : per se autem moueri non potest. mutetur enim ex α in β : siue ex magnitudine in magnitudinem, siue ex forma in formam, siue secundum contradictionem. sit autem tempus, in quo primo mutatur, ubi α.

Cap. XV.

AΠοδιδυγμένων δὲ τούτων, λέγειν, ὅτι τὸ ἀμερές οὐκ ἐκδέχεται κινεῖσθαι, πλεονὺς καὶ συμβῇσιν· ὅς κινουμένων τῶ σώματος ἢ τῶ μεγέθους, τῶ ἐν ὅς ὁ πᾶς, καὶ ὁδὸς αὐτοῦ ἐν τῶ πλοῖον κινεῖται ἀπὸ τῆς α' πλοῖον φορῆς, ἢ τὸ μέρος τῆς α' ὅλου κινήσεως.

2 Αμερές ὃ λέγειν, τὸ καὶ ποσὸν ἀδιαίρετον. 3 Καὶ γὰρ αἱ τῶν μερῶν κινήσεως ἕτεραί εἰσι κατ' αὐτὰ τε τὰ μέρη, καὶ κατὰ τὸ ὅλον κινεῖται. ἰδίᾳ δ' αὖ τῆς α' ὅτι τῆς σφαίρας μάλιστα πλεονὺς ἀφ' ὅρου· ὃ γὰρ τὸ αὐτὸ πάρος ἔσται τῶν τε πατέρω καὶ κέντρῳ, καὶ τῶν ἐκείνου, καὶ τῆς ὅλης ὡς ὃ μίας ὅσης κινήσεως.

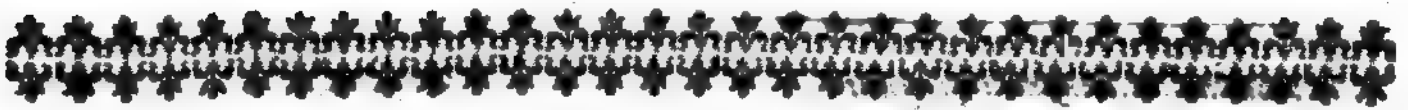
4 Καθὰ τὸ οὖν εἰπομένῳ, ὅτι μὲν ἐκδέχεται κινεῖσθαι τὸ ἀμερές, ὡς ὃ ἐν τῶ πλοῖον καὶ ὁδὸς τῶ πλοῖου ἵκοντες, καὶ αὐτὸ δὲ οὐκ ἐκδέχεται· μεταβαλλέτω γὰρ ἐν τῶ α β, εἰς τὸ β γ, εἴτ' οὐκ μεγέθους εἰς μέγεθος, εἴτ' ὅς εἰδους εἰς εἶδος, εἴτε καὶ αἰτίφασιν. ὃ γὰρ χρόνος ἔσται ἐν ὅς πατέρω μεταβῇ, ἐφ' ὃ δ.

Εἰκοὺν αἰάγχε αὐτὸ καὶ ὡς μεταβάλλει χρόνον, ἢ ἐν τῷ α β γ, ἢ ἐν τῷ β γ, ἢ ἐν τῷ γ δ. αὐτὸ δὲ αὐτὸ ἐν τῷ α β γ, ὅ δὲ πρὸς τὰς τρεῖς. πᾶν γὰρ τὸ μεταβάλλει ὅπως εἶχεν. ἐν ἑκάστῳ μὲν οὖν, οὐκ ἔστι πρὸς αὐτὸ. μετὰ γὰρ αὐτὸ εἶναι. ἀλλὰ μὲν ὅτι ἐν τῷ β γ, μεταβεβληκὸς γὰρ ἔστι. ὑποκείται δὲ μεταβάλλειν. λείπεται δὲ αὐτὸ ἐν τῷ α β γ, καὶ ὡς μεταβάλλει χρόνον. ἡρεμήσθαι αὖτε. ὅ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι χρόνον τινὰ, ἡρεμήσθαι οὐκ ἔστι. οὐκ ἐνδέχεται δὲ ἀμφοτέρωθεν κινεῖσθαι, ὅ δὲ ὅπως μεταβάλλειν. 5 Μοναχὸς γὰρ αὐτὸς οὗτος αὐτὸς κίνησις, εἰ δὲ χρόνος οὗ ἐν τῷ νῦν. αἰεὶ γὰρ ἐν τῷ νῦν κινητὸν αὐτὸν, ὅς μεταβεβληκός. ὥστε κινεῖσθαι μὲν μηδέποτε, κινητὸν δὲ αἰεὶ. τὸ δὲ ὅτι ἀδιώκον, δίδεται καὶ περὶ τρεῖς. ὅτι γὰρ ὁ χρόνος ἐν τῷ νῦν, ὅς ἢ ἐν γραμμῇ ἐν σημείῳ, ὅς ἢ ἐν κίνησις ἐν κινήσει. ὅτι γὰρ ἄλλο ποῖς ὁ τὸ λεγόν, ἢ πᾶν κίνησιν ἐν ἀμφοτέρωθεν αὐτὸν εἶναι τὸν χρόνον ἐν τῷ νῦν, ἢ τὸ μέγεθος ἐν σημείῳ.

6 Ἐπὶ δὲ ἐν τῷ νῦν φανερόν, ὅτι ὅτι ἐν σημείῳ, ὅτι ἄλλο ἀδύνατον εἶναι ἐνδέχεται κινεῖσθαι. ἀπὸ γὰρ τὸ κινητὸν, ἀδιώκον περὶ τρεῖς μέρη κινήσας αὐτὸν, ὅτι δὲ τὸ ἴσον, ἢ ἑλάττω. εἰ δὲ τὸ φανερόν, ὅτι καὶ ἐν σημείῳ ἑλάττω ἢ ἴσον κινήσας αὐτὸν. ἐπὶ δὲ ἀδύνατον, ἀδιώκον ἑλάττω κινήσας αὐτὸν περὶ τρεῖς ἴσων αὖτε αὐτῷ. ὥστε ἔστι ἢ γραμμῇ ἐν σημείῳ αἰεὶ γὰρ ἴσων κινητὸν, πᾶν πᾶν γραμμῇ ἐν σημείῳ κατεμπερῆσθαι. εἰ δὲ τὸ ἀδιώκον, καὶ τὸ κινεῖσθαι τὸ ἀδύνατον, ἀδιώκον. 7 Ἐπὶ δὲ, εἰ ἀπὸ ἐν χρόνῳ κινεῖσθαι, ἐν δὲ ἐν νῦν μὴν, ἀπὸ δὲ χρόνος διαρετὸς εἶναι, αὐτὸς δὲ χρόνος ἐλάττω ὅπως αὐτὸν κινητὸν ἐν τῷ κινεῖσθαι ὅσον αὐτὸ. ὅτι μὲν γὰρ ἔστι ὁ χρόνος ἐν τῷ κινεῖσθαι, ἀπὸ δὲ πᾶν ἐν χρόνῳ κινεῖσθαι. χρόνος δὲ πᾶς διαρετὸς δίδεται περὶ τρεῖς. εἰ δὲ αὖτε ἢ ἐν σημείῳ κινεῖσθαι, ἔστι ἢ ἐν χρόνῳ ἐλάττω ἐν τῷ αὐτῷ κινήσας. ἀλλὰ ἀδιώκον. ἐν γὰρ τῷ ἐλάττω ἐλάττω αἰάγχε κινεῖσθαι. ὥστε ἔστι διαρετὸν τὸ ἀδιώκον εἰς τὸ ἐλάττω, ὥστε ἐν τῷ χρόνῳ εἰς τὸν χρόνον. 8 Μοναχὸς γὰρ αὐτὸς κινεῖσθαι ἀμφοτέρωθεν ἀδιώκον, εἰ οὖν ἐν νῦν κινεῖσθαι διωκτὸν ἐν τῷ αὐτῷ. τὸ γὰρ αὐτὸν λόγον, ἐν τῷ νῦν κινεῖσθαι, καὶ ἀδιώκον τὴν κινεῖσθαι.

A ergo necesse est, quo tempore illud mutatur, aut esse in α, aut in β, aut partem eius in hoc, partem in altero: quicquid enim mutatur, ita se habebat. in utroque igitur non erit aliquid ipsius: quia partibus constaret. sed nec erit in β, quia mutatum erit: supponitur autem mutari. relinquitur ergo, ut id sit in α, quo tempore mutatur. quiescet igitur. nam in eodem esse per aliquod tempus, quiescere erat. quocirca quod caret partibus, non potest moveri, nec omnino mutari. 5 Vno enim modo sic esse potest eius motio, si tempus constet ex momentis: semper enim in momento res mota est & mutata: aded ut nunquam moveatur, sed semper mota sit. Hoc autem esse impossibile probatum antea fuit: quia nec tempus ex momentis constat, nec linea ex punctis, nec motus ex terminis, qui vocantur κινήματα. nihil enim aliud facit, qui hoc dicit, quam motum constare ex iis quae partibus carent: perinde ac si tempus constitueret ex momentis, aut magnitudinem ex punctis. 6 Praeterea ex his quoque perspicuum est, nec punctum nec ullum aliud individuum posse moveri. quicquid enim movetur, non potest prius transire maius se ipso, quam transeat vel aequale, vel minus. quod si est, apparet etiam punctum prius transitorium aut minus aut aequale. quia verò est individuum, non potest prius transire minus: transibit igitur lineam sibi aequalem. quapropter linea constabit ex punctis: quia punctum semper aequalem sibi transeundo metietur totam lineam. quod si est impossibile, etiam moveri quod est individuum, est impossibile. 7 Praeterea si omnis res in tempore movetur, in momento autem nihil movetur, omne verò tempus est diivduum: utique erit cuius mobili aliquod tempus eo minus, in quo movetur per spatium sibi aequale. hoc enim erit tempus, in quo movetur, propterea quod omnis res in tempore movetur, omne autem tempus esse diivduum antea probatum fuit. si igitur punctum movetur, erit aliquod tempus, minus eo tempore, quo ipsum punctum movebatur, atqui hoc est impossibile. nam in minori tempore necesse est per minus spatium moveri. quapropter quod individuum est, diivduum erit in minus, quemadmodum & tempus in tempus.

8 Vno enim modo fieri potest, ut moveatur, quod partibus caret & est individuum, si moveri possit in momento individuum: quippe eiusdem rationis est, in momento moveri, & aliquod individuum moveri.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΙΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ 9

ARISTOTELIS NATURALIS AUSCULTATIONIS

DE NATURALIBVS PRINCIPIIS

LIBER VII

DE MOTV

Quidquid mouetur, ab aliquo moueri.

Cap. I.



ΠΑΝ ὃ κινούμενον, ἀνάγκη ὑποπινος κινεῖσθαι. 1. Εἰ γὰρ οὐκ ἔαυτὸ μὴ ἔχῃ πλὴν ἀρχῆς τῆς κινήσεως, φανερόν ὅτι ὑφ' ἑτέρου κινεῖται. 2. Εἰ δὲ ὡς αὐτὸς, εἰληφθῶ ἐφ' ὃ α β, ὃ κινεῖται, μὴ ὡς τῆς ἰσότητος κινεῖσθαι. 3. Εἰ δὲ ὡς αὐτὸς, ὑπολαμβάνει α β ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι, ὅλον τε κινεῖσθαι, καὶ ὑπομνηστικὸς τῆς ἰσότητος, ὅμοιον ὅτιν, ὡς ὅτιν αὐτὸς τῆς κινήσεως. 4. Εἰ γὰρ αὐτὸς κινεῖσθαι, ὑπολαμβάνει τὸ δὲ ε ζ, ὑφ' αὐτοῦ κινεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ μὴ σκευάζειν πότερον ὑποπότερον κινεῖται, πότερον τὸ δὲ ε ζ ὑποτῆς ζ, ἢ τὸ ε ζ ὑποτῆς δ ε.

4. Επὶ, τὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον ἐνδέχεται πάντως κινεῖσθαι, τὰς ἑτέρας πὶ σκευάζει κινούμενον. ἀνάγκη τοίνυν εἶναι πᾶσι κινούμενον τὰς ἑτέρας πὶ σκευάζει, τῆς ὑφ' ἑτέρου κινεῖσθαι. ἴσους δὲ φανερόν κινούμενον, ἀνάγκη πᾶσι τὸ κινούμενον κινεῖσθαι ὑποπινος.

5. Επεὶ γὰρ εἰληφθῶ τὸ α β κινούμενον, ἀφαιρετὸν ἔσται. πᾶσι γὰρ τὸ κινούμενον, ἀφαιρετὸν ἔσται. δηλώσας ἴσους * ἢ τὸ γ. αἰάγ-
κη δὲ τῆς β γ ἡρεμίουτος, ἡρεμίου ἔσται α β.

Interpre-
tes, ut n. γ.



Quicquid mouetur, necesse est ut ab aliquo moueatur. 1. Nam si in se ipso non habet principium motus, ab alio moueri perspicuum est.

3. Si verò in se ipso habet, sumatur ubi α β, id quod mouetur, non quia pars eius aliqua moueatur. primum igitur existimare α β a se ipso moueri, quia totum moueatur, & a nullo externo moueatur: perinde est ac si quis, cum α β moueat, & ipsum quoque moueatur, existimet α β a se ipso moueri, quia non perspiciat utrum ab utro moueatur, id est, utrum α β moueatur ab α β, an α β moueatur a α β.

4. Præterea quod a se ipso mouetur, numquam moueri desinet, eo quod aliud quiddam motum sistatur. necesse est igitur, si quid moueri desinit, eo quod aliud quiddam sistatur, hoc ab altero moueri. quod cum perspicuum factum sit, necesse est quicquid mouetur, moueri ab aliquo.

5. Nam quia sumptum est α β moueri, diuiduum erit. quicquid enim mouetur, diuiduum erat. diuidatur igitur ratione ipsius: ergo necesse est, cum α β quiescit, etiam α β quiescere. nisi

nisi enim *ita sit*, sumatur moueri. ergo
 A > quiescente, mouebitur \rightarrow A >. non igitur
 per se mouetur \rightarrow A >. verum suppo-
 nebatur per se moueri primum: patet
 igitur, futurum ut quiescente > A, quies-
 cat etiam \rightarrow A >, actum moueri desinat.

6 Atqui si quid sistitur & moveri definit eo quod aliud quiescit, hoc ab altero movetur : perspicuum igitur est, quicquid movetur, ab aliquo moveri. quicquid enim movetur, dividuum est. & parte quiescente, totum quiescet.

7 Quoniam autem quicquid mouetur,
ab aliquo mouetur, necesse est etiam quic- B
quid mouetur in alio, moueri ab alio.

9 Ergo & quod mouet , ab altero *mo-
uetur* , quando ipsum quoque mouetur :
& rursus hoc ab altero.

*Esse aliquod primum movens, quod ab alio
non movetur.*

Non tamen in infinitum procedit : sed alicubi sistitur. & erit aliquid quod primò causa erit motionis,

2. Nisi enim *ita* *su* sed in infinitum procedat, moueatur. $a = 2 \beta$; & $a = \beta \cdot 2$, & $a = 2 \beta$: & hoc modo in infinitum progrediatur.

3 Quoniam igitur id quod mouet, ipsum quoque simul mouetur : manifestum est, simul motum iri & a & b : moto enim a, mouebitur etiam b : ergo & moto b, mouebitur a : & moto c, mouebitur a. simul igitur erit motus f a, & f b, & f c, & ceterorum cuiusque.

4 Ergo & horum vnum quodque
sumere poterimus : nam etsi singula à sin-
gulis mouentur , nihilominus vna nu-
mero est cuiusque motio , non infinita
extremis : quia quicquid mouetur , ex
aliquo in aliquid mouetur.

5 Aut enim numero accidit eundem motum esse, aut genere, aut specie. Ac numero quidem dico eundem motum esse eum qui ex eodem in idem numero fit, in tempore quod est idem numero: ut ex hoc albo, quod est unum numero, in hoc nigrum, hoc tempore quod unum numero est: nam si alio tempore, non erit amplius unus motus numero, sed specie. Genere autem idem motus est, qui fit in eadem categoria sine substantia, sine alio genere. Specie vero, qui fit ex eodem specie, in idem specie, ut ex albo in nigrum, aut ex bono in malum. Sed hæc etiam in superioribus tradita fuerunt. & nonnulli in his etiam

Tom. I.

Εἰ γὰρ μὴ, εἰλήφθω κινήμενοι. τῷ πίνῃ β γ
ἡρεμεῖωτος, κινεῖτο αὐτὸς α γ. ὅτε δ' ἔσθ' καὶ
αὐτὸ κινῆται ὁ α β. ἀλλ' ὥστε κινεῖται καὶ αὐ-
τὸ κινῆσθαι ὡρεῖται. δῆλον πίνῃ ὅτι τῷ γ β
ἡρεμεῖωτος, ἡρεμείῃ καὶ ὁ β α, ὅτε παύ-
σεται κινήμενος. 6 Αλλ' εἴ τι πάλ' ἄλλο ἡρε-
μείν ἴσασθαι ὅτι παύσεται κινήμενος, τῷ δ' ὑφ' ἐ-
τέρου κινῆται. φανερόν δὴ ὅτι πάλ' ὁ κινου-
μενος, ὥστε πίνος κινῆται. διαιρετοὶ γὰρ πάλ' ὁ
ὁ κινήμενος ἔστι, καὶ τῷ μέρτι ἡρεμείωτος,
ἡρεμείῃ ὁ ὅλον. 7 ἐπεὶ δὲ κινήμενος πάλ' ὑπὸ
πίνος κινῆται, ἀνάγκη καὶ ὁ κινήμενος πάλ' εἰ
τόπος κινεῖσθαι ὥστε ἀπ' αὐτοῦ. 8 Καὶ ὁ κινου-
πίνῃ ὑφ' ἐτέρου, ὅτι καὶ αὐτὸς κινεῖται, καὶ
πάλιν τῷ τοῦ ὑφ' ἐτέρου.

Cap. II.

ΟΥ ΔΕ ΕΙΣ ΑΠΙΟΥΝ ΠΡΟΪΣΤΗ, ΑΛΛΑ ΤΗ
 ΣΤΑΙ ΠΟΥ ΕΝ ΕΣΤΙ ΤΗ Ο ΠΡΟΪΣΤΗΣ ΑΓΙΟΥ
 ΕΣΤΙ ΤΗ ΚΙΝΗΣΑΙ. 2. ΕΙ ΓΩ ΜΟΝ ΑΛΛ' ΕΙΣ ΑΠΙ-
 ΟΥΝ ΠΡΟΪΣΤΗ, ΕΣΤΙ, Θ ΜΟΝ Α ΑΠΟ ΤΩ Β ΚΙΝΟΥ-
 ΜΕΝΟΙ, Θ Γ Β ΑΠΟ ΤΩ Γ, Θ Δ Γ, ΑΠΟ ΤΩ Δ
 ΚΥ ΤΩΤΑ ΔΕ Τ' ΕΥΚΟΙ ΕΙΣ ΑΠΙΟΥΝ ΠΡΟΪΣΤΗΤΑΙ

3 Ἐπὶ αὐτῷ ἄρα ὁ κινουμῶν, καὶ αὐτὸ κινῆται,
 διότι ὡς ἄμα κινηθίσται τὸ α καὶ τὸ β·
 κινηθῶν γὰρ τὸ β, κινηθίσται καὶ ὁ α· Ἐπὶ αὐτῷ
 δὲ κινηθῶν, τὸ γ καὶ τὸ γι τὸ δ, ἔσται τί-
 ναι ἄμα ἢτε τὸ α κίνας, καὶ τὸ β, καὶ τὸ γ,
 ἢ τῶν λοιπῶν ἑκάστου.

4 Καὶ ὁ Χρὶς τὴν αὐτὴν ἑκείνου διανοή-
D σεντα καὶ ὁ δὲ ἑκείνου ὑπ' ἐκείνου κινήσας αὐτὸν
ἠήσαντα ὅτι ἡ ἐκείνου κίνησις καὶ ὁ
ἀντιπρὸς τοῖς ἐκείνου ἐπιδόξῃ τὴν κινήσας
ἐκ τίνος εἰς τὴν κινήσας.

[illegible]

6 Εἰλήφθω πένω ἢ τῷ α κίνησις, καὶ ἔγω Α
ἐφ' ὃ τὸ ε, ἢ τῷ β, ἐφ' ὃ τὸ ζ, καὶ τῷ γ οὐ
ἐφ' ὃ τὸ η θ.

7 Καὶ ὁ χρόνος οὗ ὅτι κινῆται τὸ α, ὁ κ.

8 Ωρισμένης δὴ τῆς κινήσεως τῷ α, ὡρι-
σμένος ἔσται καὶ ὁ χρόνος, καὶ οὐκ ἀπειρος ὁ κ.
ἀλλ' ἐστὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου ὁ κινῆται τὸ α, ἢ τὸ β, καὶ
τῶν λοιπῶν ἕκαστον συμβαίνει πένω πλεονεκ-
σιν πένω ε ζ η θ, ἀπειρον ὅσον, ἐν ὡρισμένῳ
χρόνῳ κινῆσαι τὸ κ. ἐν ὃ γὰρ τὸ α κινῆται, καὶ
τὸ β α ἐφεξῆς ἀπὸ τῆς κινήσεως ἀπειρον ὄντα.
ὥστ' ἐστὶ ἀπὸ τοῦ κινῆσαι. 9 Καὶ γὰρ ἡτοι ἴση ἡ
κίνησις ἔσται ἢ τῷ α τῷ β, ἢ μίζων.

10 Διαφέρει δὲ οὗτος πᾶντως γὰρ πλεονεκ-
σιν κίνησις ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ συμ-
βαίνει κινῆσαι. τῷτο δ' ἀδιώαται. 11 Οὕτω
μὲν οὖν δέξεται ἀνὸ δίκουσαι τὸ δὲ δὲ χῆς. οὐ
μὲν δὲ κινῆται γὰρ, ἀλλ' ὁ μὲν δὲ ἀπὸ τοῦ συμ-
βαίνει ἐν δὲ χῆς γὰρ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ
κίνησις ἀπειρον ἔσται, μὲν πλεονεκσιν δὲ, ἀλλ'
ἐπεὶ καὶ ἐτέρω πολλὰ κινῆται καὶ ἀπὸ
των. ὅσων συμβαίνει καὶ πῶς οὐκ. 12 Ἀλλ' εἰ τὸ
κινῆται οὕτως, καὶ τὸ πᾶν καὶ συνεκτικῶς
κίνησις, ἀλλ' ἡ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἢ συνεκτικῶς ἔσται
κινῆται, καὶ ὁ αὐτὸς ὁ αὐτὸς ὅτι πᾶν τῷ
συμβαίνει. ἔσται γὰρ ὁ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
συνεκτικῶς. τῷτο δὲ οὐδὲ κινῆται εἰλήφθω, καὶ
ἔγω, ὁ μὲν μέγιστος ἢ τὸ συνεκτικῶς, ἐφ' ὃ τὸ α
β γ δ. ἢ δὲ τὸ πᾶν κίνησις, ἢ ε ζ η θ. Διαφέρει
δὲ οὗτος, ἢ πεπερασμένον, ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμοίως
γὰρ ἐν πεπερασμένῳ τὸ κ κινῆται, ἢ ἀπὸ
ἐν, ἢ πεπερασμένον. τῷτων δὲ ἐκείνου, τῷ
ἀδιώαται. 13 Φανερόν οὖν ὅτι οὐκ ἔστι πᾶν, καὶ
οὐκ εἰς ἀπὸ τοῦ οὐκ ἔστι αὐτὸ ἐπὶ τοῦ
ἀλλ' ἔσται τὸ οὐκ ἔστι κινῆται. 14 μὲν
ὅτι διαφέρει, ὡς περὶ τῆς πᾶν τῷτο δὲ κινῆται
αὐτῶν. τῷ γὰρ οὐδὲ κινῆται πᾶν, οὗτος ἀπ-
ποῖν ἔστι συμβαίνει.

Cap. III.

ΤΟ δὲ πρῶτον κινῆται, μὲν οὐκ ἔστι
κινῆται, ἀλλ' ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἀπὸ
ἐστὶ τὸ κινῆται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι οὐκ
μὲν τῷτο γὰρ κινῆται ὅτι πᾶν κινῆται
καὶ κινῆται ὅτι. 2 Ἐπεὶ ὅτι πᾶν εἰς κινῆ-
ται, ἢ τὸ πᾶν, καὶ τὸ πᾶν, καὶ τὸ πᾶν
οὐκ, ἀλλ' ἡ καὶ τὸ κινῆται πᾶν. ἢ μὲν οὖν
τῷτο πᾶν, οὐκ ἔστι τῷτο πᾶν, ἀλλ' ὅτι
τῷτο πᾶν, αὐτῶν καὶ φῆται.

6 Sumatur igitur motus α , & sit v-
bi α : & motus β , vbi β : & motus γ , vbi
 γ .

7 Et tempus, quo movetur α , sit κ .

8 Cum igitur motus α sit definitus, e-
tiam tempus κ erit finitum, non infini-
tum. atqui eodem tempore movebatur α ,
& β , & ceterorum unumquodque: acci-
dit igitur, ut motus α , cum sit infinitus,
fiat finito tempore κ ; nam quo tempore α
movebatur, etiam reliqua omnia quae
post α deinceps sunt, movebantur, cum
sint infinita: quocirca eodem tempore mo-
ventur.

9 Etenim vel aequalis erit motus α
motus β & reliquorum: vel maior.

10 Sed nihil refert: nam omnino acci-
dit infinitum motum finito tempore fieri:
quod est impossibile.

11 Sic igitur videri potest probari quod
ab initio fuit *quasitum*: non tamen proba-
tur, propterea quod nihil absurdi accidit.
potest enim finito tempore motus infinitus
esse, non tamen idem, sed alius atque alius,
cum multae & infinitae res moveantur:
quod quidem eveniretiam in his quae nunc
sumpsimus. 12 Verum si id quod pri-
mo secundum locum & corporali motu
cietur, necesse est ut tangat vel continuum
sit ei quod movet, quemadmodum vide-
mus in omnibus hoc accidere: (nam to-
tum erit ex omnibus unum, aut conti-
nuum:) hoc igitur quod esse potest, sumat-
ur, ac sit magnitudo vel continuum, v-
bi α , β , γ : huius autem motio sit ζ , η , θ . ni-
hil autem interest, utrum finitum sit, an
infinitum: aequè enim finito tempore α mo-
vebitur vel infinitum, vel finitum: quo-
rum utrumque est impossibile. 13 Per-
spicuum igitur est, fore aliquantibus ut si-
statur; nec progredi in infinitum semper
ab alio moveri. sed fore aliquid, quod pri-
mum movebitur. 14 Nihil autem inter-
sit, supposito aliquo, hoc probari. quia
posito eo quod esse potest, nihil absurdi
evenire oportet.

QUOD autem primum movet, non ut ill-
cuius gratia, sed unde principium mo-
tus, simul est cum eo quod movetur. simul
autem dico, quia nihil est his interiectum.
hoc enim commune est omni rei quae mo-
vetur & quae movetur. Cum autem tres sint
motus, nempe in locum, in quantitate, & in
qualitate: necesse est tria quoque esse quae
mouentur: motus igitur, qui sit in loco, est
latio. qui autem in qualitate, variatio: qui
verò in quantitate, accretio & diminutio.

3 Primum igitur de latione dicamus : A hic enim est motuum primus.

4 Quicquid igitur fertur , vel à se mo- uetur, vel ab alio.

5 Quæcumque igitur ipsa à se ipsis mo- uentur , in his perspicuum est , simul esse quod mouetur & quod mouet : inest enim ipsis id quod primum mouet. quare nihil est interiectum.

6 Quæcumque verò ab alio mouentur, quatuor modis moueri necesse est : qua- tuor enim sunt species lationis, quæ ab alio fit, tractus, pulsus, vectio, conuersio. omnes enim motus qui in loco sunt, ad hos reducuntur. Etenim impulsio est pulsus quidam, cum id quod à se pellit, sequitur rem quam pellit. Depulsio verò est, cum non sequitur mouendo. Iactus autem, cum vehementiorem motum efficit, quo rem à se pellit, quàm fit illius rei latio na- turalis, & ea res eò usque fertur, donec motio vim suam retinet. Rursus dispulsio & compulsio sunt depulsio & tractus. nam dispulsio est depulsio : quandoquidem de- pulsio est vel à se, vel ab alio. Compul- sio verò est tractus : quoniam tractus est ad se & ad aliud. Quocirca & quæcumque sunt horum motuum species, eodem referri debent, ut telæ densatio, & contextus : il- la namque est compulsio : hic verò est dis- pulsio. Similiter etiam alix concretiones & secretiones eodem sunt referenda : omnes enim erunt dispulsiones, aut compulsio- nes, exceptis iis quæ in ortu & interitu sunt. Simul autem perspicuum est, con- cretionem & secretionem non esse aliud quoddam genus motus : nam omnes di- stribuuntur in aliquos ex iis motibus qui di- cti fuerunt. Præterea inspiratio est tra- ctus : exspiratio autem est pulsus. Simili- ter etiam excreatio, & quicumque alii mo- tus per corpus sunt, quibus vel aliquid ex- cernitur, vel sumitur. nam hi sunt tractus : illi verò sunt depulsiones. Oporteret autem & alios motus qui in loco sunt, reducere : quoniam omnes in hos quatuor cadunt.

7 Rursus ex his motibus vectio & conuersio referuntur ad tractum & pulsum. 8 Nam vectio est aliquo ex his tribus modis. quod enim vehitur, ex accidenti mouetur, quia est in eo quod mouetur, aut super aliquo quod mouetur. quod autem vehit, moue- tur, vel pulsum, vel tractum, vel conuersum. Quapropter communis his omnibus tribus est vectio. 9 Conuersio autem constat ex tractu & pulsu : quia necesse est ut id quod conuertit, partem trahat, partem pellat : par- tem enim à se, partem ad se ducit.

10 Quare si id quod pellit, & quod trahit, simul est cum eo quod pellitur, & eo quod trahitur : patet, ei quod in loco mouetur, & ei quod mouet, nihil esse interiectum.

Tom. I.

3 Πρῶτον μὲν οὖν ὑπὸ τῆς φορῆς εἴπω- μὲν αὐτὴ γὰρ πρῶτη τῶν κινήσεων ἐστίν.

4 Ἀπὸ δὲ τὸ φερόμενον, ἢ ὑφ' αὐτῆς κινεῖται, ἢ ὑπὸ ἄλλου.

5 Ὅσα μὲν οὖν αὐτὰ ὑφ' αὐτῶν κινεῖται, φανερόν ἐστί τούτοις, ὅτι ἅμα τὸ κινεῖσθαι καὶ τὸ κινεῖν ἐστίν. οὐ γὰρ χωρὶς αὐτοῦ τὸ φερόμενον κινεῖται ὥστε ἐπὶ αὐτὸν ἐστίν. ἀλλὰ μεταξὺ.

6 Ὅσα δὲ ὑπὸ ἄλλου κινεῖται, τετραχῶς ἀνάγκη γίνεσθαι τίτλησθαι. Scrib. αἰ- μίσι, vel μίσι.

Β γὰρ εἶδη τῆς ὑπὸ ἄλλου φορῆς, ἑλξίς, ὥσις, ὄχησις, δίνησις. ἅπασαι γὰρ αἱ χεῖρ' ἐκ τούτων κινή- σεις ἀνάγνυνται εἰς ταύτας ἢ μὲν γὰρ ὥσεις, ὥ- σις τίς ἐστίν, ὅταν τὸ ἀπ' αὐτῆς κινεῖται ἐπαχ- λουθῶν αὐτῇ. ἢ δ' ἀπώσις, ὅταν μὲν ἐπα- χουθῇ κινήσῃ. ἢ δ' ὥσις, ὅταν σφοδρο- τίον περὶ αὐτὴν ἀπ' αὐτῆς κίνησιν τῆς χεῖρ' φύσιν φορῆς, καὶ μέγιστον ποσὸν φέρῃται, ὥς- τε κατὰ τὴν κίνησιν. πάλιν ἡ δίνησις ἐστὶ σπύ- σις, ἀπώσις καὶ ἑλξίς εἰσιν. ἢ μὲν γὰρ δίνησις, ἀπώσις ἢ γὰρ ἀπ' αὐτῆς, ἢ ἀπ' ἄλλου ἐστίν ἢ ἀ- πώσις ἢ δ' σπύσις, ἑλξίς καὶ γὰρ πρὸς αὐτὸ καὶ πρὸς ἄλλο ἢ ἑλξίς ὥστε καὶ ὅσα τούτων εἶδη εἰς ἀπώσεις ἐκέρκισις ἢ μὲν γὰρ σπύσις ἢ δὲ δίνησις ὁμοίως δὲ καὶ αἱ αἰσθηταὶ συγκρίσεις, καὶ ἀσχηρίσεις. ἅπασαι γὰρ εἰσιν διώσεις ἢ σπύσεις. πλὴν ὅσα ἐν γένεσιν καὶ φθορῇ εἰσιν. ἅμα δ' φανερόν, ὅτι ἐπὶ αὐτῶν ἐστὶν ἄλλο τι γένος κινήσεως, ἡ σύγκρισις καὶ ἀσχηρίσις. ἅπασαι γὰρ ἀσχηρίσεις εἰς τινὰς τῶν εἰρημνῶν. ἐπὶ δ' ἢ μὲν εἰσπνοή, ἑλξίς ἢ δ' ὁσπνοή, ὥσις εἰσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ πώσις, καὶ ὅσα ἄλλα ἀσχη- ρίσεις ἢ ἐκκριτικῇ ἢ ληπτικῇ κινήσει. αἱ μὲν γὰρ, ἑλξίς αἱ δὲ, ἀπώσεις. διὸ καὶ τὰς ἀλ- λὰς τὰς χεῖρ' ἐκ τούτων ἀπασαὶ γὰρ πίνωσι- σιν εἰς τούτους ταύτας.

7 Τούτων δὲ πάλιν ἡ ὄχησις, καὶ ἡ δίνησις, εἰς ἑλξιν ἐστὶν.

8 Ἡ μὲν γὰρ ὄχησις, χεῖρ' αὐτῶν διὰ τῆς τριῶν ἔστων ἐστὶ τὸ μὲν γὰρ ὀχούμενον κινεῖ- ται χεῖρ' ἀσχηρίσας, ὅτι ἐν κινήσει ἐστίν, ἢ ἐπὶ κινήσει πινός. * τὸ δ' ὄχον ὄχει, ἢ ἐλ- κόμενον, ἢ ὀχούμενον, ἢ δινόμενον. εἰς τε κοινὴν ἐστὶν ἅπασαν τῶν τριῶν ἡ ὄχησις. 9 Ἡ δ' δίνη- σις σύγκρισις ἐστὶ ἑλξίς τε καὶ ὥσις. ἀνάγ- κα γὰρ τὸ δινεῖν, τὸ μὲν ἔλκει, τὸ δ' ὥχει. τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀγεί.

10 Ὡς εἰ τὸ ὥχον καὶ τὸ ἔλκει ἅμα ὡς ὀχ- ούμενον ἐστὶ ἑλκόμενον, φανερόν ἐστι καὶ τὸ πινόμενον ἐστὶ κινούμενον ἐπὶ αὐτῇ ἐστὶ μεταξὺ.

Bbb ij

ἄλλα μὲν τῆτο δύναιτο καὶ ἐκ τῆς οὐσιμότητος. Ἀ
 ὡς μὲν γὰρ ἔστιν ἡ ἐκ αὐτῆς, ἢ ἀπ' ἄλλου
 πρὸς ἄλλο κίνησις· ἑλξίς δὲ, ἡ ἀπ' ἄλλου
 πρὸς αὐτὸ, ἡ πρὸς ἄλλο, ὅταν θᾶπτον ἡ κί-
 νησις ἢ τῆς ἑλκυστικῆς, ἡ χρεΐσσει ἀπ' ἄλλου
 λαὸν τῆς σῖνεως. ὅταν γὰρ σῖνεως ἐλκεται θᾶ-
 πτον. πᾶσα δὲ δόξαι αὐτῆς πρὸς ἄλλο, ἡ ἀπ' ἄλλου
 πρὸς αὐτὸ κίνησις, μὴ ἀπ' ἑαυτῆς. ὅτι δὲ
 ἡ ἀδυνάτοις δὲ ἢ ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἄλλο, ἡ B
 ἀπ' ἄλλου πρὸς αὐτὸ κίνησις, μὴ ἀπ' ἑαυτῆς.
 ὅτι φανερόν ἐστι τῆς χῆς τῆς κινήσεως καὶ
 κινήσεως, ὅτι δὲ ἐστὶ μεταξὺ.

II Ἀλλὰ μὲν ὅτι τῆς ἀλλοιομένης καὶ τῆς
 ἀλλοιομένης. τῆτο δὲ δύναιτο ὅς ἐπαγωγῆς· ἐπὶ
 ἅπασιν γὰρ συμβαίνει ἅμα εἶναι ὅς ἐχᾶται
 ἀλλοιοῦν ὅς ἀλλοιομένην ὑπὸ τῆς εἰρη-
 μῆτος. ταῦτα γὰρ ἐστὶ πᾶσι τῆς ὑποκειμένης
 ποιότητος.

12 Ἡ γὰρ θερμότης, ἡ γλυκύτης, ἡ C
 πυκνότης, ἡ ξηρότης, ἡ λευ-
 κότης, ἀλλοιοῦσθαι φανερὸν ὁμοίως τε τὸ
 ἀψυχόν καὶ τὸ ἐμφυχόν λεγόντες, καὶ πάλιν
 ἐμφυχόν, πᾶσι μὴ αἰσθητῆς τῆς μερῆς [ἐ]
 αὐτῆς τῆς αἰσθητικῆς ἀλλοιοῦσθαι γὰρ πᾶσι καὶ
 αἰσθητῆς· ἡ γὰρ αἰσθητικὴ ἡ κατ' ἐνέργειαν,
 κίνησις ἐστὶ ἀπὸ τῆς σωματικῆς, παρούσης
 τῆς αἰσθητικῆς.

13 Καθ' ὅσα μὲν αὖτε τὸ ἀψυχόν ἀλλοιοῦ-
 σθαι, ὅς ἐμφυχόν καὶ ὅσα δὲ τὸ ἐμφυχόν
 ὅς ἀψυχόν, ταῦτα πᾶσι τὸ ἀψυχόν. ὅς γὰρ ἀλλοιοῦ-
 σθαι καὶ τῆς αἰσθητικῆς. 14 καὶ τὸ μὲν λεγόντες, τὸ δὲ
 ὅς λεγόντες πᾶσι. οὐδὲν γὰρ καλύπτει καὶ τὸ
 ἐμφυχόν λεγόντες, ὅταν μὴ καὶ τῆς αἰσθητικῆς
 γίνεσθαι ἢ ἀλλοίωσις.

15 Εἴτε αὖτε ἀλλοιοῦσθαι τὸ ἀλλοιομένην ὑπὸ
 τῆς αἰσθητικῆς, ἐπὶ ἅπασιν γὰρ ταῖς, φανερόν ἐστι
 ἅμα ἐστὶ τὸ ἐχᾶται ἀλλοιοῦν, ὅς τὸ πρὸς τὴν
 ἀλλοιομένην ὅς μὲν γὰρ σῖνεως ὁ αἶρ, πᾶσι
 δὲ αἶρ τὸ σῶμα. πάλιν δὲ, τὸ μὲν χρεΐσσει ὅς
 φωτὶ, τὸ δὲ φῶς τῆς ὀφθῆς. τὸ αὐτὸν δὲ ὅσον
 καὶ ἡ ἀκρότης καὶ ὁ σφραγισμός. πρὸς γὰρ κινήσεως
 πρὸς τὸ κινούμενον, ὁ αἶρ καὶ ὅτι τῆς γινώ-
 σκως ὁμοίως. ἅμα γὰρ τῆς γᾶς ὁ χυμῶς.

16 Ὡς αὖτε δὲ καὶ ὅτι τῆς ἀψυχῆς ἐπὶ ἀνα-
 ὀντων. 17 Ὡς τὸ ὅτι ἐστὶ μεταξὺ ὅς ἀλλοιο-
 μένης ἐπὶ ἀλλοιομένης. 18 Οὐδὲ μὲν τῆς αὐ-
 ξήσεως καὶ ἀφαιρέσεως αὐξήσεως γὰρ τὸ πρὸς τὴν
 αὐξήσεως καὶ ἀφαιρέσεως, ὅτι ἐστὶ γινώσκον τὸ ὅσον.

Atque hoc manifestum est etiam ex de-
 finitionibus. nam pulsus est motus, qui
 vel à se vel ab alio sit ad aliud. tractus
 autem, qui sit ab alio, ad se, vel ad a-
 liud, cum celerior est motus eius quod
 trahit, qui à se inuicem separat ea quæ
 sunt continua: sic enim alterum simul at-
 trahitur. (fortassis autem videri potest
 esse quidam tractus etiam alio modo. nam
 lignum trahit ignem non hoc modo: ni-
 hil autem interest utrum moueatur, an
 maneat id quod trahit. quandoque enim
 eo trahit ubi est: quandoque, ubi erat.)
 sed impossibile est, vel à se ad aliud, vel
 ab alio ad se mouere, non tangendo.
 quare perspicuum est, ei quod in loco
 mouetur, & ei quod mouet, nihil esse
 interiectum.

11 Sed nec ei quod variatur, & ei
 quod variat. hoc autem ex inductione
 manifestum est. in omnibus enim accidit
 ut simul sint, quod extremum variat, &
 quod primum variatur.

12 Aut enim quod calefit aut quod
 dulcescit, aut quod densatur, aut quod
 exsiccatur, aut quod dealbatur, variari
 dicimus: similiter hoc dicentes tam de
 inanimato quam de animato: & rursus
 tam de animatorum partibus sensu va-
 cantibus, quam de ipsis sensibus. va-
 riantur enim aliquo modo etiam sensus.
 nam sensus, qui est actu, est motus per
 corpus, sensu aliquid patiente.

13 Quibus igitur inanimatum varia-
 tur, his variatur etiam animatum: quibus
 autem animatum, non his om-
 nibus variatur inanimatum: quando-
 quidem non variatur secundum sen-
 sus.

14 Et alterum latet, alterum non
 later, cum patitur. sed nihil prohi-
 bet etiam inanimatum latere, quando
 non secundum sensus variatio fit.

15 Si igitur quod variatur, à sensi-
 bilibus variatur; in his omnibus per-
 spicuum est simul esse quod extremum
 variat, & quod primum variatur: illi
 namque continuus est aer, aëri
 autem corpus: rursus color lumini,
 lumen aspectui. Et eodem modo se ha-
 bet & auditus, & odoratus: quo-
 niam aer est primum mouens, relatum ad
 id quod mouetur. Et in gustu similiter
 res se habet. nam sapor est simul cum gu-
 stu. 16 Itidem etiam res habet in rebus
 inanimatis, & sensu carentibus.

17 Quare nihil erit interiectum ei
 quod variatur, & ei quod varia-
 riatur.

18 Quin nec eius quod augetur, & eius
 quod auget. quod enim primum auget,
 appositum auget, adeo ut totum fiat unum.

& rursus minuitur id quod minuitur, abscedente aliqua parte ipsius quod minuitur. necesse est igitur, & id quod auget, & id quod minuitur, esse continuum: continuis verò nihil est interiectum.

19 Perspicuum igitur est, ei quod mouetur, & ei quod mouet, primo atque ultimo, ad id quod mouetur *relato*, nihil esse interiectum.

Omniem variationem pertinere ad tertiam speciem qualitatis, id est, ad paribiles qualitates.

Q Vicquid autem variatur, variari à sensibilibus, & in his solis esse variationem, quæ per se dicuntur pari à sensibilibus, ex his dispiciendum est. nam aliorum maximè quispiam existimare possit, in figuris, & in formis, & in habitibus, horumque sumptionibus & amissionibus variationem inesse. sed in neutris est.

2. Quod enim figuratur, cum perfectum fuerit; non dicimus *esse* id ex quo est: veluti statuam non dicimus *esse* æs: aut pyramidem, ceram: aut lecticam, lignum: sed denominantes dicimus aliud esse æneum, aliud cereum, aliud ligneum. quod verò passum & variatum est, appellamus: nam dicimus *esse* aridum, & humidum, & durum, & calidum: item ceram. nec solum ita, sed etiam ipsum humidum, & ipsum calidum dicimus *esse* æs, eodem nomine appellantes materiam, quo affectionem. Quapropter si secundum figuram & formam non dicitur id quod est factum in quo est figura, secundum autem affectiones & variationes dicitur: perspicuum est, has generationes non esse variationes. 3. Præterea & sic dicere, absurdum videri potest: *nimirum* aut variari hominem, aut domum, aut quodvis aliud eorum quæ fiunt. sed fortasse necesse est, vnumquodque fieri aliquo variato, veluti materiâ densatâ, aut rarefactâ, aut calefactâ, aut refrigeratâ: non tamen ea quæ fiunt, variantur, nec generatio ipsorum est variatio. 4. Quin nec corporis, nec animi habitus, sunt variationes. etenim habituum alii sunt virtutes, alii vitia: verum neque virtus neque vitium est variatio: sed virtus ad perfectionem quandam: cum enim vnumquodque propriam suam virtutem acceperit, tunc dicitur perfectum: tunc enim maxime id quod est secundum naturam, adest: ut circulus perfectus dicitur, cum maxime factus est circularis optimus. Vitium autem est *hinc* interitus & amotio:

Tom. I.

Α καὶ πάλιν φησιν· ὁ φησὶν ἀπογομῆναι τινὸς
τῷ τῷ φησὶν· ἀνάγκη οὖν συνεχεὶ εἶναι καὶ
ὁ αὐτὸς καὶ ὁ φησὶν· τῷ ὅτι συνεχεὶ ὁδὸν με-
ταξύ· 19 Φαίνεται οὖν ὅτι * τῷ κινεῖσθαι ἐκ τῷ
κινεῖσθαι πρὸς τὸ πρὸς καὶ ἐκ τῷ πρὸς πρὸς τὸ
κινεῖσθαι πρὸς τὸ πρὸς καὶ ἐκ τῷ πρὸς πρὸς τὸ

൧. തിരുവനന്തപുരം
 ൨. തിരുവനന്തപുരം
 ൩. തിരുവനന്തപുരം
 ൪. തിരുവനന്തപുരം
 ൫. തിരുവനന്തപുരം
 ൬. തിരുവനന്തപുരം
 ൭. തിരുവനന്തപുരം
 ൮. തിരുവനന്തപുരം
 ൯. തിരുവനന്തപുരം
 ൧൦. തിരുവനന്തപുരം

Cap. IV.

[illegible]

၂. ခံစားရန်
စာမေးပွဲ၊ ခံစား
ရန် ဖွဲ့စည်း
အားပေးပေးပါ။

Figure 1

στ. ηευθίς,
δε ποχ,
ηηθίς

ὥστε οὗν ὅτι τῆς οἰκίας τελείωμα λέγ-
μεν ἀλλοίωσιν· ἀποκρίνεται γὰρ εἰ ὁ ἄριτος καὶ
ὁ κακὸς ἀλλοίωσις, ἢ εἰ ἀριστερότης καὶ
κακομενότης ἀλλοιοῦται, ἀλλὰ μὴ τελειού-
ται ἡ οἰκία· τὸ αὐτὸν εἶπεν· ἐπεὶ τῆς ἀρε-
τῆς καὶ τῆς κακίας, καὶ τῆς ἐξήντων ἢ λαμβά-
νουν. αἱ μὲν γὰρ τελειώσεις, αἱ δὲ ἐκπτώσεις
εἰσὶν· ὥστε οὕτως ἀλλοιώσεις.

5 Ἐπὶ δὲ καὶ φανερὸν ἀπὸ τῆς αἰτίας· τῆς ἀρε-
τῆς ἐστὶν ὡς πρὸς τὴν πᾶσαν· τῆς μὲν γὰρ τῆς
σώματος, οἷον ὑγίαιεν καὶ ἀνέξαιεν, ἐν κρείσσῃ καὶ B
συμμετερίᾳ θερμότητι καὶ ψυχρότητι πᾶσι, ἢ
αὐτὰ πρὸς αὐτὰ τῆς αἰτίας, ἢ πρὸς τὸν ὅλον
ζῶντα· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ πᾶσι ἰσχυρὸν, καὶ
τῆς ἀλλας ἀρετῆς καὶ κακίας· ἐκείνη γὰρ ἐστὶ
ὡς πρὸς τὴν πᾶσαν, καὶ ὡς πρὸς τὰ οἰκεία πᾶσι
δὲ καὶ κακῶς ἀφαιρήσει τὸν ὅλον οἰκεία δὲ ὡς
ὅταν γίνεσθαι ἐφείρεσθαι πέφυκεν· ἐπὶ οὗν
τῆς αἰτίας τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἀλλοιώσεις, ὅτι αὐ-
τῆς ἐστὶν ἀλλοιώσεις, ὅτι ἡμεῖς, ὅτι ὅλος οὐ-
δὲ μεταβολὴν ἐντέμνεται, φανερόν· ὅτι οὐδὲ αἱ C
ἐξῆς, ὅτι αἱ τῆς ἐξῆς ἀποβολαὶ καὶ ἀληθείας,
ἀλλοιώσεις εἰσὶν.

6 Ἀλλὰ γίνεσθαι μὲν ἴσους αὐτὰς καὶ φεί-
ρεσθαι ἀλλοιότητων τινῶν, αἰάκη, κατὰ τὸν
καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὸν μορφῶν, οἷον θερμότητι καὶ ψυ-
χρότητι, ἢ ξηρότητι καὶ ὑγρότητι, ἢ ἐν οἷς τυγχάνου-
σιν οὐσαι πρὸς τὰς αἰτίας· ὡς τῶν γὰρ ἐκείνη
ἀνέξαιεν κακία καὶ ἀρετή, ὡς οὐκ ἀλλοιοῦσθαι
πέφυκε τὸν ὅλον· ἢ μὲν γὰρ ἀρετὴ, ποιεῖ ἀπα-
θείας, ἢ ὡς δὲ παθητικῶν· ἢ δὲ κακία, παθη-
τικῶν μὲν ὁρατικῶς καὶ ἀπαθείας.

7 Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς πᾶς ψυχῆς ἐξῆς.
ἀπασιν γὰρ καὶ αὐτῇ τῇ πρὸς τὴν πᾶσαν
ἐξῆς.

8 Καὶ αἱ μὲν ἀρεταὶ τελειώσεις· αἱ δὲ κα-
κίαι, ἐκπτώσεις.

9 Ἐπὶ δὲ, ἢ μὲν ἀρετὴ, ὡς ἀφαιρήσει τὸν ὅλον
τῆς οἰκίας πᾶσι· ἢ δὲ κακία, κακῶς· ὡς
ὅταν ἀφαιρήσθαι ἀλλοιώσεις· ὡς δὲ ἐστὶν ἀπο-
βολαὶ ἐν αἱ ἀληθείας αὐτῶν.

10 Γίνεσθαι δὲ αὐτὰς ἀναγκαῖον ἀλλοιό-
μεν τῆς αἰσθητικῆς μέγας· ἀλλοιωθῆσαι
δὲ τῆς αἰσθητικῆς· ἀπασα γὰρ ἢ
ἡθικὴ ἀρετὴ ὡς ἡδοναὶ καὶ λύπαι· τῆς ὁ-
ματικῆς· αὐτὰ δὲ ἢ ἐν τῇ πρὸς τὸν ὅλον, ἢ
ἐν τῇ μέρει, ἢ ἐν τῇ ἐλπίδι· αἱ
μὲν αὖτε ὡς τῇ πρὸς τὸν ὅλον αἰσθητικῆς εἰσὶν,
ὡς δὲ τῇ αἰσθητικῇ πρὸς τὸν ὅλον· αἱ δὲ ἐν
τῇ μέρει καὶ τῇ ἐλπίδι ἀπὸ τῶν αἰσθητικῶν εἰσὶν.

στ. α π
απθ

A quemadmodum igitur nec domus perfe-
ctionem vocamus variationem: (absur-
dum enim est, si fastigium ac tegula sit
variatio: vel si domus, cum accipit fa-
stigium ac tegitur, variatur, ac non
potius perficitur: eodem modo se res
habet etiam in virtutibus & vitiis, & in
habentibus & suscipientibus virtutes vel
vitia. nam illae sunt perfectiones, hae ve-
ro sunt amotiones: quare non sunt varia-
tiones.

5 Præterea dicimus omnes virtutes in
eo consistere quod est ad aliquid aliquo
modo affectum esse. corporis enim virtu-
tes, ut sanitatem, & firmam corporis
constitutionem, in temperatione ac sym-
metria calidorum ac frigidorum colloca-
mus, ita ut vel ipsa interna inter se conse-
rantur, vel ad id quod continet. simili-
ter autem & pulchritudinem & robur, &
alias virtutes, ac vitia. quælibet enim
in eo consistit quod est ad aliquid aliquo
modo affectum esse: & ad proprias af-
fectiones bene vel malè disponit id in
quo est. propriæ verò affectiones dicuntur,
à quibus rem gigni & perimi compara-
tum natura est. quoniam igitur quæ ad
aliquid referuntur, nec ipsa sunt varia-
tiones, nec ipsorum est variatio, nec
generatio, nec omnino vlla mutatio:
perspicuum est, neque habitus neque
habituum amissiones & susceptiones es-
se variationes.

6 Sed fieri fortasse hæc atque interire
variatis quibusdam necesse est, quemad-
modum & speciem ac formam, ut puta
calidis & frigidis, vel siccis & humidis,
vel in quibus primis insunt. in his enim
dicitur quodcumque vitium & virtus,
à quibus natura aptum est variari id quod
ea habet. virtus enim efficitur impatibile, vel
ut oportet patibile: vitium verò contra-
rio modo patibile, & impatibile.

7 Similiter etiam res habet in animæ ha-
bitibus. hi namque omnes in eo spectan-
tur quod est ad aliquid aliquo modo af-
fectum esse.

8 Et virtutes quidem sunt perfectiones
vitia verò, amotiones. 9 Præterea vir-
tus bene disponit ad proprias affectiones:
vitium autem, malè. quare neque hæc
sunt variationes, neque ipsorum amissio-
nes, & susceptiones.

10 Necesse est autem hæc gigni variari
parte sensitiva. variabitur autem à sensibi-
libus. omnis enim virtus moralis in volu-
ptatibus & doloribus corporis versatur:
quæ valent actione, vel in memoria, vel in
speculatione. alie igitur voluptates consi-
stunt in actione sensus, ad id ut à sensibili ali-
quo se moveant: alie verò in memoria,
& speculatione, ab hac affluunt originem.

aut enim recordantes, quæ passi sunt, lætantur, aut sperantes, quæ expectant. quapropter necesse est, omnem eiusmodi voluptatem à sensibilibus fieri. Quoniam autem cum voluptas & dolor gignitur, etiam vitium & vitium gignitur, (quandoquidem in his versantur,) voluptates verò & dolores sunt variationes partis sensitivæ, perspicuum est, necesse esse, ut variato aliquo & hæc amittantur, & suscipiantur. 11 Præterea horum generatio est cum variatione: ipsa verò non est variatio. 12 Sed neque partis intellectivæ habitus sunt variationes. nam sciens maximè dicitur esse in eorum numero quæ ad aliquid referuntur. hoc autem manifestum est: quia scientia in nobis gignitur non secundum aliquam facultatem motis, sed cum aliquid insit. etenim ex particulari experientia universionalem scientiam accipimus. 13 Neque igitur actio est generatio: nisi quis & aspectum, & tactum, generationes esse inquit: nam actio est tale quidpiam.

14 Rursus ipsius usus & actionis non est generatio: nisi quis etiam ipsius aspectus ac tactus putet generationem esse. atque agere est his simile.

15 Prima verò scientiæ acquisitio non est generatio, nec variatio. nam quicquid se ac stetitisse diantem, id vocamus scire ac prudentem esse. ad quietem autem non est generatio: quoniam omnino nullius motionis est: quemadmodum antea dictum fuit. 16 Præterea sicuti cum ex ebrietate, aut somno, aut morbo, in contraria quispiam est mutatus, non dicimus eum iterum scientem factum esse, quamquam scientiâ uti non posset: ita nec quando ab initio sumit aliquis habitum. nam eò quod sistitur anima à morali virtute, fit aliquid prudens, & sciens.

17 Ideoque pueri nec intelligere possunt, nec sensibus æquè iudicare, ut seniores: quia multa in eis est perturbatio, & motio. sedantur autem, & à perturbatione liberantur, quandoque à natura, quandoque ab aliis.

18 Sed in utrisque hoc accidit, dum quædam, quæ corpore sunt, variantur, quemadmodum in exasperatione & actione evenit, cum aliquis sobrius fit, & exaspergiscitur. 19 Perspicuum igitur est ex iis quæ dicta sunt, ipsum variari, & variationem, in rebus sensibilibus fieri, & in sensitivæ animæ parte, non in villa alia, nisi ex accidenti.

A ἢ γὰρ οἷα ἐπαθόν μεμνημένοι ἡδονῶν, ἢ ἐλπί-
ζοντες οἷα λυγροῦσιν. ὥστ' αἰσάνκη καὶ τὸν πλὴν
τοιαύτῳ ἡδονῶν, ἢ τὸν τῆς αἰσθητικῆς γίγνεται.
ἐπεὶ δ' ἡδονῆς καὶ λύπης ἐγγεγονότας, καὶ ἡ
κακία, καὶ ἡ ἀρετὴ ἐγγίνεται. (ὡς τὰς
γὰρ εἰσιν) αἱ δὲ ἡδοναὶ καὶ αἱ λύπαι ἀποκοι-
νίσκονται τῷ αἰσθητικῷ. φανερόν ἐστι ἀλλοιωμένου
τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς αἰσθητικῆς ἀποβαλλομένης καὶ λα-
βαίνουσης. 11. Ἐπὶ, ἡ μὲν γὰρ αἰσθητικὴ μετὰ δι-
δασκαλίας, αὐτὴ δ' οὐκ ἐστίν. 12. Ἀλλὰ μὲν
οὐδὲ τὸ ἀσθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς ἡ ἀλ-
λοίωσις. τὸ γὰρ ἐπιστημονικὸν μάλιστα τῆς ψυχῆς
ἀλλοίωσις. τὸ γὰρ διδόναι κατ' αὐτὴν μὲν γὰρ
διὸ αὐτὴν κινεῖται ἐγγίνεται τὸ τῆς ἐπιστήμης.
ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐτῆς αὐτῆς. ἐκ γὰρ τῆς κατὰ μέρος
ἐμπειρίας πλὴν καὶ τοῦ λαμβάνοντος ἐπιστή-
μην. 13. Οὐδὲ δὴ ἡ ἐνέργεια γίνεται, εἰ μὴ τις
καὶ πλὴν αἰσθητικῆς καὶ πλὴν αἰσθητικῆς γίνεται φη-
σὶ. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἐνέργεια. 14. Πάλιν δὲ τῆς
ἐνέργειας καὶ τῆς ἐνέργειας, οὐκ ἐστὶ γένεσις, εἰ
μὴ τις καὶ τῆς ἀναβλέψουσας, καὶ τῆς αἰσθητικῆς οἶεται
γίνεσθαι, καὶ τὸ ἐνέργειαν ὁμοίον τοῖς τοῖς.

C 15. Ἡ δὲ ἐξ ἀρχῆς λήψις τῆς ἐπιστήμης,
γίνεσθαι μὲν οὐκ ἐστίν, ὅτι ἀλλοίωσις. τὸ γὰρ
ἡρεμῶσαι καὶ εἶναι πλὴν ἀσθητικῆς, ἐπιστα-
σθαι καὶ φρονεῖν λεγόμενα. εἰς δὲ τὸ ἡρεμῶσαι,
οὐκ ἐστὶ γένεσις. ὅπως γὰρ οὐδὲ μίας μεταβολῆς
λῆς, καὶ αὐτὴ εἰρησθαι φερεται. 19. Ἐπὶ δὲ
ὡς τὸ ὅταν ἐκ τῆς μεμνημένης, ἡ καὶ αὐτὴν, ἡ νο-
οῦν εἰς τὴν ἐνέργειαν μεταβῇ, ἡ φανερὸν ἐπι-
στήμῃ καὶ γένεσθαι πάλιν. καὶ τοῦ αἰσθητικῆς * ἢ Scrib. αὐτῇ
τῆς ἐπιστήμης καὶ αὐτῆς φερεται. ὅταν δὲ ὅταν
ἐξ ἀρχῆς λαμβάνῃ πλὴν ἐστίν. ἐκ γὰρ καὶ αὐτῆς
αὐτῆς πλὴν ψυχῆς ἐκ * τῆς ἡλικίας ἀρετῆς, καὶ αὐτῆς
φρονεῖν πλὴν γίνεται καὶ ἐπιστήμῃ. 17. Διὸ καὶ
τῆς παιδείας ὅτε μαθητὴν διδάσκει, ὅτε καὶ
τῆς αἰσθητικῆς ὁμοίως κινεῖται τοῖς προσκυτέροις. Emenda-
πολλὴ γὰρ ἡ ἀσθητικὴ καὶ ἡ κίνησις. * καὶ αὐτῆς. ὅτι
καὶ ἡρεμῶσαι, καὶ αὐτῆς ἐστὶν ὅτι ἄλλοι. ex para-
18. Ἐν ἀμφοτέροις δὲ ἀλλοιωμένοι πλὴν τῆς sic legitur,
ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτῆς ἐστὶ * τῆς ἐνέργειας, καὶ τῆς
ἐνέργειας, ὅταν τῆς γένεται καὶ ἐξ αὐτῆς. ex para-
19. φανερόν ἐστι ἐκ τῆς εἰρημίας, ὅτι τὸ ἀλ-
λοιωθῆναι καὶ ἀλλοίωσις, ἐν τῇ τῆς αἰσθητικῆς γί-
νεται. ἐκ γὰρ αἰσθητικῆς μέρους τῆς ψυχῆς ἐκ
ἀλλοῦ δὲ αὐτῆς, πλὴν καὶ συμβεβηκός. ὅτι καὶ αὐτῆς

Cap. V.

De motuum comparatione.

Aπορίσκει δ' αὖ τις πότιρον ἔσται κινήσεις
πάντα πάση συμβλητῇ, ἢ ὄχι.

2 Εἰ δὲ ὅτι πάντα συμβλητῇ, ὁμοπαχὺς
ὅς ἐστι ἴσων χρόνων ἴσων κινήσεων, ἔσται πᾶσι
ῥῆς πρὸς ἴσην ἀθροίαν, καὶ μείζων δὴ καὶ ἐλάττω.

3 Ἐπὶ δὲ ἀλλοιώσεως καὶ φορᾶς τις ἴση, ὅταν ἐπὶ
ἴσων χρόνων, ὁ μὲν ἀλλοιωθῇ, ὁ δὲ ἐπὶ ἐλάττω.
ἔσται ἄρα ἴσων ὁ πάθος μήκει· ἀλλ' ἀδυνάτου.
ἀλλ' ἄρα ὅταν ἐπὶ ἴσων χρόνων ἴσων κινήσεων, ὅτε
ἴσων παχὺς ἴσων δὲ ὅτι ἐστὶ πάθος μήκει. ὥστε
ὅτι ἐστὶν ἀλλοιώσεως φορᾶς ἴση, ὅτι ἐλάττω,
ὥστε ὅτι πάντα συμβλητῇ.

4 Ἐπὶ δὲ τῷ κύκλῳ καὶ τῇ ἀθροίᾳ πῶς
συμβλητῇ; ἀποκρίνεται γὰρ εἰ μὴ ἔσται κύκλος,
ὁμοίως τῷ πρὸς κινήσει, ὅτι τῷ ὅτι τῇ ἀθροίᾳ
ἀλλὰ ἀθροὺς ἀνάγκη ἢ ἴσην, ἢ βραδυτέρως,
ὥστε εἰ ὁ μὲν κινήσει, τὸ δὲ ἀθροὺς.

5 Ἐπὶ ὅτι δὲ ἀφ' ἑνὸς ὅτι ἐπὶ ὅτι λόγῳ, εἰ
τις φησὶν ἀνάγκη ἢ ἴσην ἀθροὺς ἢ βρα-
δυτέρως κινήσει· ἔσται γὰρ μείζων καὶ ἐλάττω
ἢ πᾶσι φορᾶς τῇ ἀθροίᾳ, ὥστε καὶ ἴση. Εἰ
γὰρ ἐπὶ ὅτι χρόνῳ, ὁ μὲν πᾶσι βραδυτέρως, τὸ δὲ
πᾶσι γ, μείζων ἀθροὺς ἢ β τῇ γ. οὕτως γὰρ τὸ
ἴσην ἐλέγχοιτο. ὅτι καὶ εἰ ἐπὶ ἐλάττω ἴσων
ἴσην ὥστε ἔσται τὸ μείζων τῷ α ἐπὶ ὅτι β ὅτι
κύκλου τὸ ἴσων διδοί, ὅτι γ ὅτι ὅλας πᾶσι
πᾶσι γ.

6 Ἀλλὰ μὲν εἰ ἐπὶ συμβλητῇ, συμβαίνει
τὸ ὅτι τῇ ἴσων ἀθροίᾳ ἢ κύκλῳ· ἀλλ' ὅτι
συμβλητῇ ὅτι ἄρα αὖ κινήσεις.

7 Ἀλλ' ὅτι μὴ ὁμοίωμα, ἀπὸ τῶν συμβλη-
τῇ. ὅτι ἀφ' ἑνὸς ὅτι συμβλητῇ, πότιρον ὅτι
πᾶσι τὸ ῥῆς πρὸς ἴσην, ἢ ὅτι ὅτι, ὅτι γὰρ
ὁμοίωμα, ὅτι συμβλητῇ· ἀλλ' ἢ ὅτι τῇ πᾶσι
ἢ συμβλητῇ ὅτι συμβλητῇ, ὅτι τὸ αὐτὸ * σημαίνει τὸ ὅτι
ἐπὶ ἀμφοῖν· ἀρ' ὅτι ὅτι τῇ πᾶσι τὸ ὅτι αὐ-
τῷ, πᾶσι; πολὺ δὲ τὸ ὅτι ὅτι ἐπὶ ἀλλοιώσεως
καὶ φορᾶς.

8 Ἡ πᾶσι μὲν τῇ πᾶσι ὅτι ἀλλοιώσεως, ὥστε
εἰ μὴ ὁμοίωμα, συμβλητῇ. τὸ γὰρ πολὺ
τὸ αὐτὸ * σημαίνει ἐπὶ ὅτι αὐτῇ καὶ ἀλλοίᾳ, καὶ
οὐ συμβλητῇ. Εἰ δὲ μὴ, τὸ γὰρ διπλά-
σιον τὸ αὐτὸ. δύο γὰρ πᾶσι ἐπὶ, ὅτι ὅτι συμ-
βλητῇ.

9 Ἡ δὲ ὅτι τῇ πᾶσι ὅτι ἀλλοιώσεως, καὶ γὰρ τὸ πᾶσι
ὅτι ὁμοίωμα, ὅτι εἰς ὅτι * καὶ ὅτι ὁμοίωμα ὅτι ἀλλοίᾳ.

D Vbi autem quispiam possit; an
omnis motus sit omni motui compa-
rabilis, necne. 2 Si igitur omnis motus sit
comparabilis, & æquè velox sit, quod æqua-
li tempore per æquale mouetur: certè aliqua
linea circularis erit rectæ æqualis, & maior
quoque, & minor. 3 Præterea variatio &
latio quædam erunt æquales, cum scilicet æ-
quali tempore alterum variatum, alterum
illatum fuerit. erit igitur æqualis affectio
longitudini: quod est impossibile. Verum
cum æquali tempore per æquale motum
fuerit, tunc æquè velox dicitur. sed affectio
non est longitudini æqualis. quapropter
variatio non est lationi æqualis, nec minor.
Quare non omnis motus est comparabilis.

4 In circulo autem & recta linea quo-
nam modo accidet: quippe absurdum est,
nisi poterit similiter hoc moueri circulo, &
illud in rectum; sed illico necesse sit aut ce-
leriùs aut tardiùs moueri. perinde ac si alte-
rum esset decliue, alterum accliue. 5 Præ-
terea nihil refert, quod ad hanc rationem
attinet, si quis dixerit necesse esse ut illico
celeriùs vel tardiùs moueatur: erit enim ma-
ior & minor linea circularis, quam recta.
quare erit etiam æqualis. nam si in æquo tempore
alterum conficit lineam a, alterum lineam γ;
utique maior erit linea a, quam γ: sic enim
celeriùs dicebatur. ergo & si minori tempore
æquale spatium conficiat, celeriùs erit. quod
circa erit aliqua pars temporis æqua mobile a
æqualem circuli partem conficit, atque mo-
bile γ, toto tempore conficit lineam γ.

6 At
verò si sint comparabilia, euenit quod nu-
per dictum fuit, rectam lineam esse circulo
æqualem. atqui hæc non sunt comparabilia.
proinde neque motus. 7 Sed quæcum-
que non sunt homonyma, ea omnia sunt
comparabilia. veluti, cur non est compara-
bile quoddam sit acutius, stilū sine, an vinū,
an notet quia scilicet sunt homonyma, ideo,
non sunt comparabilia. sed nete cum proxi-
ma chorda conferri potest: quoniam acu-
tum in utrisque idem significat. num igitur
velox non idem significat hic & ibi: multo
autem minùs in variatione & latione.

8 An primum quidem hoc non est ve-
rum, si homonyma non sunt, comparabilia
essent multum enim, idem significat in aqua &
aëre nec tamen hæc sunt comparabilia. si ve-
rò non ita sit: at certè duplū, idem significat,
nempe duo ad vnum. neque hæc sunt compa-
rabilia. 9 An & in his est eadem ratio: nam
& multum est homonymum. sed quorun-
dam etiam definitiones sunt homonymæ:

veluti, si quis dicat multum esse tantum, & A
super aliud; tantum, & æquale, est homo-
nymum. sed & vnum fortassis illico est ho-
monymum: quod si hoc est, etiam duo: alio-
qui cur alia essent comparabilia, alia mi-
nimè? si sit vna natura.

10 An quia in alio primo receptaculo?
equus igitur & canis sunt comparabiles, v-
trum scilicet sit candidius: quoniam id, in
quo primo inest candor, est idem, nempe su-
perficie. & secundum magnitudinem ite-
dem res sunt comparabiles. sed aqua & vox
nequaquam: quoniam est in alio.

11 An manifestum est, ita fore ut B
omnia liceat vnum facere, sed dicere
vnum quodque esse in alio: atque idem
erit æquale & dulce & candidum, sed in
alio. 12 Prætereā non quoduis est rece-
ptaculum, sed vnum est vnius primum.

13 Num igitur non solum oportet ea
quæ sunt comparabilia, non esse homony-
ma, sed etiam neque id quod comparatur,
neque id in quo illud est, habere differen-
tiam? Verbi gratia, color recipit diffe-
rentiam, seu diuisionem: ergo non est
aliquid secundum hunc comparabile: ve-
luti vtrum magis coloratum sit, non ra-
tione alicuius coloris, sed quatenus est
color: verum est comparabile ratione al-
boris. 14 Ita etiam in motu æquæ velox dici-
tur, quod æquali tempore motum est per
tantum æquale. Si igitur hoc tempore pars
magnitudinis variata est, pars verò illata:
æqualisne est hæc variatio & æquæ velox
ælatio? sed hoc est absurdum. causa verò
est, quia motus habet species.

15 Quare si ea quæ æquali tempore ferun-
tur per æqualem longitudinem, sunt æquæ
velocia, linea recta & circularis erunt æqua-
les. 1 Vtrum igitur causa est, quia latitudo
est genus, at quia linea est genus nam tem-
pus idem est semper individuum specie. An
ea simul specie differunt? etenim latitudo spe-
cies habet, si illud habeat species, in quo
mouetur. 17 Præterea si id per quod se mo-
uent: veluti, si sunt pedes, ambulatio: si alæ, vo-
latus, an non, sed figuris tantum latitudo diuer-
sa est? 8 Quapropter ea quæ æquali tempo-
re per eandem magnitudinem mouentur,
sunt æquæ velocia: eadem autem magnitudo
est, quæ non diuiditur in species, & motus si-
militer idem, qui non diuiditur in species.

19 Quocirca hoc est considerandum, quæ
nam sit differentia motus. 20 Atque hic ser-
mo indicat genus non esse vnum quid, sed
propter hoc multa latere. 21 Homonymia-
rum autem alix longè distant: alix quan-
dam similitudinem habent: alix sunt pro-
pinquæ aut genete, aut proportionales, ideo
non videntur homonymiz, cum similes sint.

22 Quando igitur species diuersa est
vtrum si eadem est in alio, an si alia in alio

οἷον εἰ λέγει τις, ὅτι τὸ πολὺ, τὸ ποσόν, καὶ
* ἐπὶ αὐτῷ τὸ ποσόν, ἔστι τὸ ἴσον ὁμομετρικόν, καὶ
τὸ ἐν δὲ, εἰ ἐτύχει δὴ τὸς ὁμομετρικόν. εἰ δὲ τῶν
καὶ τὰ δύο ἐπὶ αὐτῷ τὸς ὁμομετρικόν, τὰ
δὲ ὅ, εἴ ποτε ἡ μία φύσις;

10 Ἡ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ μὲν
ὁμομετρικόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.
καὶ καὶ μέγεθος ὡς αὐτῶς. ὁμομετρικόν δὲ ἐν πο-
σόν, ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν.

11 Ἡ δὲ λακότερον ἐπὶ αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.

12 Ἐπὶ αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.

13 Ἀλλ' αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.
καὶ καὶ μέγεθος ὡς αὐτῶς. ὁμομετρικόν δὲ ἐν πο-
σόν, ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν.

14 Οὕτως καὶ αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.
καὶ καὶ μέγεθος ὡς αὐτῶς. ὁμομετρικόν δὲ ἐν πο-
σόν, ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν.

15 Ὡς τε εἰ τὰ ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.

16 Πότερον αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.
καὶ καὶ μέγεθος ὡς αὐτῶς. ὁμομετρικόν δὲ ἐν πο-
σόν, ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν.

* 17 Ἐπὶ δὲ, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.

18 Ὡς τε εἰ τὰ ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.

19 Ὡς τε, τὸ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.

20 Καὶ σημεῖοι γὰρ οἱ λόγοι εἰσὶν, ὅτι τὸ γένος
ἐστὶν πᾶσι, ἀλλὰ τὸ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.

21 Εἰσὶν τε τῶν ὁμομετρικῶν, καὶ μὲν πολὺ ἀπέ-
χουσαι, αἱ δὲ τινὰ ὁμοιότητα ἔχουσαι, αἱ δὲ ἐγ-
γύς, καὶ γὰρ αὐτῶν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.

22 Πότερον αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ μὲν
ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ὁ δὲ κῶν, ὁμομετρικόν, πότερον λα-
κότερον ἐν αὐτῷ τῷ ποσόν, ἢ ὁμομετρικόν.

καὶ τὸ ὅσον, ἢ τὸ χυρὸν ἢ τὸ στενόν, ὅτι τὸ αὐτὸ ὁ αὐτὸς
 καὶ, * καὶ ὁ γλυκύς, ἢ ἄλλο· ἢ ὅτι ἐστὶν ἄλλο
 φαίνεται ἔτιον, ἢ ὅτι ὅλως ἢ τῶντι;

23 Περὶ δὲ ἀλλοιωτικῆς πῶς ἐστὶν ἰσότη-
 χος ἐπὶ τῇ ἐπίρῃ; Εἰ δὲ ἐστὶ ὁ ὑγιαίνων, ἀλ-
 λοιοῦνται ἐστὶ δὲ, * μὲν πικρὸν, * ὃ βροδύων
 ἰαθῶναι, ἢ ἄμα πικρὸν ὡς τὸ ἐστὶν ἀλλοιωτικῆς
 ἰσότητος· ἐστὶν γὰρ χρόνος ἡλλοιωθῆναι.

24 Ἀλλὰ πῶς ἡλλοιωθῆναι; ὁ γὰρ ἴσιν ὅτι
 ἔστιν ὁ αὐτὸς λεγόμενος, ἀλλ' ὡς ἐστὶν τῶν
 ἰσότητος, ὁ αὐτὸς ὁμοιότητος. ἀλλ' ἔστιν ὁ αὐτὸς μι-
 παθεῖν ὁ ἴσιν χρόνος ἰσότητος.

25 Γότιον δὲ ὅτι ὁ παῖς, ἢ ὁ παῖς
 δι' συμβολῆς; ὁ αὐτὸς μὲν δὲ ὅτι ἢ ὑγιᾶν ἢ
 αὐτῇ, ἐστὶ λεγόμενος, ἢ ὅτι ὅτι μῆλον, ὅτι ἡ-
 πον, ἀλλ' ὁμοίως ὁ παῖς. ἐὰν δὲ ὁ παῖς ἀλ-
 λοιοῦνται, ἀλλοιοῦνται ὁ λευκὸς καὶ ὁ μαύρος, * ἢ ὁ
 ὑγιαίνων, ὅτιον ἐστὶν ὁ αὐτὸς, ὅτι ἴσιν,
 ὅτι ὁμοίον, ἢ ἡδὴ τῶντι εἶδη ποιεῖ ἀλλοιω-
 τικῆς, ἢ ὅτι ἴσιν μία, ὡς τὸ ὅτι φέρει.

26 Ὡς τε ἀπὸ τῆς πύσης εἶδη ἀλλοιωτικῆς,
 καὶ πύσης φέρει. 27 Εἰ μὲν δὲ τὸ κινούμενον
 εἶδη ἀπὸ τῆς πύσης, ὡς εἰσιν αἱ κινήσεις καὶ αὐ-
 τῇ, καὶ μὲν τῇ συμβολῆς, καὶ αἱ κινήσεις εἶδη
 ἀπὸ τῆς πύσης. Εἰ δὲ ἡμῶν, ἡμῶν· εἰ δὲ ἀπὸ τῆς
 ἀπὸ τῆς πύσης.

28 Ἀλλὰ δὲ πότερον εἶδη ὁ παῖς
 δι' βλάβης, ἐὰν ἢ ὁ αὐτὸς ἢ ὁμοίον· εἰ ἰσότη-
 χος αἱ ἀλλοιωτικῆς, ἢ εἰς τὴν ἀλλοιωτικῆς· ὅτι εἰ
 τῇ μὲν ὅτιον λεγόμενος, τῇ δὲ πύσης·
 ἢ εἰς ἀμφω, καὶ ἢ αὐτῇ μὲν, ἢ ἄλλῃ δὲ πύσης,
 εἰ τὸ αὐτὸ, ἢ ἄλλο· ἴσιν δὲ ἢ ὁμοίον, εἰ ἢ ἴσιν
 ἴσιν ἢ αὐτῇ. 29 Καὶ ὅτι ἡμῶν δὲ καὶ
 φέρει τὸ αὐτὸ πύσης, πῶς ἰσότητος ἢ γέ-
 νους, εἰ ἐστὶν χρόνος τὸ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τῆς πύσης,
 αὐτῇ, ἀλλὰ μὲν ὅτιον πύσης δὲ, ἐστὶν ὅτι
 ἴσιν ἴσιν· ὅτι * ἔχον πύσης δὲ, ἐστὶν ὅτι ἢ
 ἐπὶ τῆς πύσης, ὡς ἢ ἀπὸ τῆς πύσης. ἢ εἰ ἔστιν ἀπὸ τῆς
 ἢ ὅτιον· πύσης ἢ ἔχον πύσης ὁμοιό-
 τικῆς, ἀλλ' αὐτῇ τὸ καὶ, ἢ τὸ ἐπὶ τῆς πύσης
 [πύσης τὸ μὲν πύσης,] ὡς τὸ πύσης πύσης, ἢ
 ὅτι ἔχον μᾶλλον τὸ δὲ πύσης, μᾶλλον.

A & quænam est definitio, seu quænam iudi-
 camus album & dulce esse idem, vel diuer-
 sum? An quia in alio videtur species diuerfa?
 an quia omnino non est eadem? 23 Quod
 igitur ad variationem attinet, quo modo
 altera est æquæ velox atque altera? Sanè si
 sanari est variari, & fieri potest, ut alius cele-
 riter, alius tardè sanetur, etiam fieri potest, ut
 quidam simul sanentur. quapropter est va-
 riatio æquæ velox: æquali enim tempore
 variatum est. 24 Sed quid variatum est?
 B nam æquale hîc non dicitur. sed ut est in
 quantitate æqualitas, ita hîc similitudo. sed
 esto æquæ velox, quod idem mutatur æqua-
 li tempore.

25 Vtrum igitur id conferre oportet in
 quo est affectio, an ipsam affectionem? hîc
 sanè licet sumere sanitatem esse eandem, vel
 neque plus neque minus, sed similiter inesse.
 si verò affectio diuerfa sit: utputà variatur,
 quod albescit, & quod sanatur: his nihil est
 idem, nec æquale, nec simile; quatenus hæc
 faciunt species variationis; nec est vna va-
 riatio, sicuti nec vna latio. 29 Quocirca
 sumendum est, quot sint species variatio-
 nis, & quot species lationis. 27 Si igitur ea
 quæ mouentur, specie differunt, ea scilicet
 quorum sunt motiones per se, non ex acci-
 denti; etiam motiones specie differunt. sin
 autem genere, genere: sin numero, nume-
 ro. 28 Sed vtrum ad affectionem respi-
 cere oportet, utne eadem vel similis, si va-
 riationes sint similes, an id quod variatur,
 (utputà si huius tantum est dealbatio, illius
 verò tantum,) an ad vtrumque & eadem
 quidem vel diuerfa est variatio ratione affe-
 ctionis, si affectio sit eadem vel diuerfa: æqua-
 lis autem vel inæqualis est variatio, si affectio
 D illa sit æqualis vel inæqualis. 29 Quin &
 in generatione & interitu idem consideran-
 dum est, quomodo generatio sit æquæ ve-
 lox, nempe si æquali tempore idem atque in-
 diuiduum signatur, ut homo, non autem
 animal. velocior autem, si æquali tempore
 diuersum: non habemus enim duo aliqua,
 in quibus sit diuersitas, ut dissimilitudo. &
 si essentia est numerus: certè maior vel mi-
 nor numerus est eiusdem speciei, sed no-
 mine caret id quod est commune, & vtrum-
 que: velut plus affectionis, seu quod ex-
 cedit, dicitur magis quantum autem, dici-
 E tur maius.

Cap. VI.

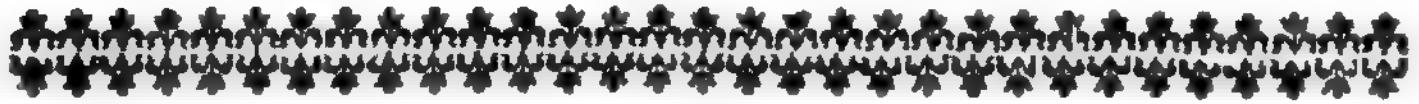
Εἰ δὲ τὸ κινούμενον καὶ αὐτὸ, καὶ ἔτιον, καὶ
 μᾶλλον (λέγει δὲ τὸ μᾶλλον τὸ μᾶλλον, ὅτι
 χρόνος τὸ γινόμενον, ὅτι πύσης τὸ μᾶλλον.

De motuum proportionibus.

Cum autem id quod mouet, aliquid
 semper moueat, & in aliquo, & vs-
 que ad aliquid: dico autem in aliquo, quia
 in tempore mouet, vsque ad aliquid verò,
 quia per quantitatem aliquam longitudinem:

ὅ δ' ἥμιον ἐν ἥμισι χρόνοις, ἢ ἐν ἥμισι ἥ-
μιον, ἢ ἐν ἴσῃ διπλασίῳ. Εἰ δὲ ὁ ἀλ-
λαιῶν ἢ ἀξίον ὁ ποῖδι, ἐν ὅ τσφδὶ ἢ
ἀξίει ἢ ἀλλῶν, οἷα ἀνάγκη καὶ ὁ ἥμιον
ἐν ἥμισι, καὶ ἐν ἥμισι ἥμιον. ἀλλ' οὐκ, εἰ
ἔτυχεν ἀλλαιῶν ἢ ἀξίον, ὡς καὶ ἐπὶ
τῷ βέλῳ.

A dimidium autem dimidiato tempore, vel
dimidiato tempore dimidium, vel aequali
tempore duplum. Si verò quod variat vel
auget, tantum tanto tempore vel auget vel
variat non est necesse, ut etiam dimidium
dimidiato tempore, & dimidiato tempore di-
midium augetur seu variet: sed fortasse nulla
ex parte variabit vel augebit, sicut & in
pondere contingebat.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ,
ἢ ἐν φυσικῇ ἀρχῇ, π' θ'.

ARISTOTELIS NATVRALIS AVSCVLTATIONIS

SEV,

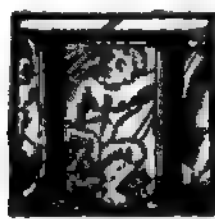
DE NATVRALIBVS PRINCIPIIS,

LIBER VIII.

DE MOTV.

Motum semper fuisse, ac semper fore.

Cap. I.

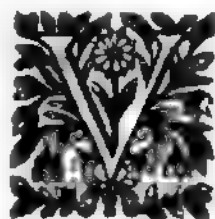


ΠΟΤΕΡΟΝ δὲ γέρονε πο-
τε κίνησις οἷα ὅσα ποτὶς ποτὶς,
ἐφ' ἧς ποτὶς πάλιν ὅπως ὡς ποτὶς
κίνησις ποτὶς ἢ ὅπως ὡς ποτὶς
ἢ ποτὶς ποτὶς, ἀλλ' αἰεὶ ἢ, καὶ

αἰεὶ ὅπως, καὶ τὸ τ' ἀθάνατον καὶ ἀπέραντον ὅ-
πως ποτὶς ποτὶς, ὅπως ὡς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς
οἰκιστῶσι ποτὶς.

2 Εἶναι μὲν οὖν κίνησιν ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς
ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς
ἐφ' ἧς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς
ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς
ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς

3 Αλλ' ὅπως ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς
ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς
ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς
ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς
ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς ποτὶς



T x v m autem factus est
aliquando motus, cum an-
tea non esset, & interie-
rurus, ita ut nihil mo-
ueatur: an neque factus
est, neque interit, sed semper erat,
atque hoc immortale & indefinens re-
bus inest, tanquam sit vita quaedam
omnibus naturā constantibus.

1 Esse igitur motum omnes asserunt;
qui de natura aliquid dicunt: propterea
quod mundum faciunt, ac de gene-
ratione & interitu his omnibus est in-
spectio, quæ esse nequeunt, nisi mo-
tus sit.

3 Sed quotcumque, infinitos mun-
dos esse aiunt, & alios quidem mundos
fieri, alios verò interire, hi semper in-
quiunt esse motum: quia necesse est eo-
rum generationes & interitus esse cum
motu. quicumque verò unum mundum de
semper, aut unum & non semper esse asser-
unt, etiam de motu is ponunt: quod est
ei sententiæ consentaneum.

4 Si igitur fieri potest, ut aliquando nihil moueatur, bifariam necesse est hoc accidere. vel enim, ut Anaxagoras dicit, (is enim ait, cum simul omnia essent ac quiescerent infinito tempore, mentem illam produxisse motum, & secrevisse,) vel, ut inquit Empedocles, vicissim moueri, & rursus quiescere: moueri quidem, cum amicitia ex multis vnum facit, aut dissidium multa ex vno: quiescere autem temporibus interiectis: ita inquit:

→ quatenus unam ex multis consuevit oriri,
Aut rursus ex uno genito plura perficiuntur.

Eatenus sunt, nec est ipsis constans annus:

Quatenus autem mutantur perpetuo, neque
desinunt :-

Est enim semper immobiles sunt in orbem.

Quod enim ait, quatenus mutantur, hinc illud eum dicere existimandum est.

5 De his igitur considerandum est, quonam modo se habeant: quia veritatem perspicere non solum confert ad eam contemplationem quæ est de natura, sed etiam ad methodum quæ est de primo principio.

6 Primùm autem incipiamus ab iis quæ à nobis antea definita sunt in Physicis. dicimus ergo motum esse actum mobilis , quatenus *est* mobile. necessarium igitur *est* res subesse , quæ possint vnoquoque motu cieri. Sed & sine definitione motus , quilibet fateretur necessarium esse , vt moueatur , quod potest moueri vnoquoque motu : vtputà variari , quod est variabile : ferri autem , quod est loco mutabile. quapropter oportet priùs esse cremabile , quàm cremetur : & id quod cremandi vim habet , priùs quàm cremet.

7° Ergo & hæc necesse est aut facta aliquando fuisse, cum non essent, aut æterna esse.

8 Si igitur factum est vnumquodque eorum quæ moueri & mouere possunt : necesse est, eâ mutatione, quæ sumpta fuit, aliam priorem factam esse mutationem ac motionem, qua factum est id quod potest mouere & moueri.

9 Quodd si semper fuerunt, cum motus non esset; absurdum etiam apparet per se iis qui animaduertunt.

10 Sed magis adhuc progredientibus,
hoc euenire necesse est: nam si cū alia sint
mobilia, alia quæ mouendi vim habent, a-
liquando est aliquid primum mouens, &
quod mouetur, aliquando verò nihil, sed
quiescit: necesse est, hoc mutari prius: erat
enim aliqua causa quietis: quandoquidem
quies est priuatio motus. quare primâ mu-
tatione erit mutatio prior.

Tom. I.

4 Εἰ δὲ ἐσθίχεται ποτε μηδὲν κινεῖσθαι,
διχῶς αἰάγχει τῆτε συμβαίνει· ἡ γὰρ, ὡς
Αναξαγόρας λέγει· Φοί γὰρ ἐκείνος, ὁμοῦ
πάντων ὄντων ἔρεμικώταν τ' ἀπρεσι χρο-
νον, κίνησιν ἐμποῖσσαι τ' νοῦν ἔειπε κρῖναι· ἢ
ὡς Εμπεδοκλῆς, ἐσθί μέρη κινεῖσθαι καὶ πάλιν
ἡρεμῶν κινεῖσθαι· καὶ τὸν ἡ φιλία οὐ πολ-
λὸν ποιῇ τὸ ἐν, ἡ τὸ νεῖκος πολλὰ ἐξ ἑός· ἡ-
ρεμῶν δ' ἐσθί τῆς μεταξὺ χρόνοις· λέγειν ὅτως,

* -- ἡ γὰρ ἐν ἐκ πλεόντων μεμείνηκε φύεσσι. γρ. ἡ γὰρ

Ἡ δὲ πάλιν διαφωνία τῶν ἐνός, πλεονὲς ἐκτιλέθουσι,

Τῇ αὐτῇ γίνονται τε, καὶ ὅσφι σφισι ἔμπροσθεν αἰών.

*Τῇδε ἀφ' ἡλίου ἀστέρων ἀφ' ὧν ἅμα
ἀνὰ τὴν γῆν.

Ταύτη δ' αἰὲν ἔασιν ἀκίνητοι χτ' κύκλοι.

καὶ γὰρ, ἡ δὲ ὀφθαλμοσκοπία, εἰς τὴν δὲ ἐκείναι λέ-
γει αὐτὸν ὑποληπτόν.

Σκεπτόμενοι δὲ ὡς οὗτοι πῶς ἔχουσιν
ἔργου γὰρ ὃ μόνον πρὸς τὴν οὐκ φύσεως διω-
ρίαν ἰδίῳ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν
μέθοδον τὴν οὐκ ἀρχῆς τῆς θεωρίας.

6 Αρξώμεθα ὅτε ᾤται ὅτι τῷ διωρισμέ-
νῳ ἡμῖν ἐν τοῖς φυσικοῖς ᾤοντο. φανερὸν δὲ
τὴν κίνησιν εἶναι ὡς πλεῖστον τῇ κινήτῃ ἢ κινή-
τῃ. ἀναγκασθὲν ἄρα ὑπὸ τῆς κινήσεως
τὰ διωρισμένα κινεῖσθαι καὶ ἔκαστω κίνησιν.
ἐν ᾗ καὶ δὲ τῇ τῆς κινήσεως ὁρισμοῦ, πᾶς ἀνὴρ
ὁμολογήσεται ἀναγκασθῆναι κινεῖσθαι τὸ διωρι-
σμένον κινεῖσθαι καὶ ἔκαστω κίνησιν εἶναι, ἀλλοιω-
σθαι μὲν τὸ ἄλλοιωτὸν, φέρεσθαι δὲ εἰς τὸν τόπον τὸ
μεταβλητὸν. ὥστε δεῖ ᾤοντο καὶ κινεῖσθαι
D ᾤοντο καὶ κινεῖσθαι, ὅτι καὶ κινεῖσθαι ᾤοντο καὶ κινεῖσθαι.

7 Οὐκ οὐκ καὶ ταῦτα διακρίνοντες ἡμεῖς
ποτε οὐκ ὄντα, λέ' αἰσθάνεσθαι (!).

8 Εἰ μὲν τίνων ἐγένετο τῶν κινήτων ὁ κίνησις
καὶ ἔχεται, αἰαγέσθαι πρὸς τὴν τῆς ἀφαι-
ρῆς ἄλλω γένεσθαι μεταβολὴν καὶ κρίσιν,
καθ' ἣν ἐγένετο ὁ δυνατὸν κινήσῃαι, ἢ κί-
νησθαι.

9 Εἰ δ' ὅτι παρ' ἐκπύρην ἀεί κινήσεως μὴ
ἔστι, ἄλλοι μὲν φαίνεται καὶ ἀπὸ τῆς ὁπτι-
E σκου. 10 Οὐ μὲν δ' ἀλλὰ μάλλον ἐπὶ παρ-
οῦσι τῆτο συμβαίνει ἀναγκάσιον εἰ γὰρ, τῆ μὲν
κινήσει ἔσται, τῆ δὲ κινήσει, ὅτε μὲν ἔσται τὴ
παρ' οὐ κινήσει, ὅ δὲ κινήσει μὲν ὅτε δὲ, οὐδὲν
ἀλλ' ἄρα μὴ. * ἀναγκάσιον τῆτο μεταβολῆς
παρ' οὐ μὲν γὰρ τὴ αἰτίᾳ τῆς ὑπερβολῆς ἢ
ὑπερβολῆς, ὑπερβολῆς τῆς αἰτίας. ὥστε παρ' οὐ
παρ' οὐ μὲν γὰρ ἔσται μεταβολῆς παρ' οὐ μὲν

C66

19 Sed & quod interitui est obnoxium, oportebit interisse, quando interit. & rursus postea, quod huiusinterimendi vim habet. etenim interitus est mutatio quædam.

19 Ergo si hæc sunt impossibilia, manifestum est motum esse æternum, non interdum esse, interdum non esse. 20 Etenim sic dicere, figmento potius simile videtur. 21 Similiter etiam dicere sic naturam esse comparatum, & hoc pro principio haberi debere. quod quidem videtur dixisse Empedocles, id est, ut amicitia & dissidium vicissim dominantur & moveant, rebus necessario inesse, & ut quiescant tempore interiecto.

22 Fortassis autem & qui vnum principium faciunt, ut & Anaxagoras, idem dicerent. 23 At verò nihil ordine vacat ex iis quæ naturam & secundum naturam constant: quandoquidem natura omnibus est causa ordinis. infinitum verò ad infinitum nullam rationem habet. omnis autem ordo est ratio. Ceterum infinito tempore quiescere, deinde motum aliquando esse, & huius nullam esse differentiam, cur nunc potius quam antea, nec rursus aliquem ordinem habere, certe hoc non est amplius naturæ opus. aut enim simpliciter se habet, quod naturam constat, non modò sic, modò aliter, (ut ignis sursum naturam fertur, nec aliquando fertur, aliquando minimè.) aut rationem habet, quod non est simplex. 24 Idcirco melius est, ut Empedocles, & si quis alius, dixit ita rem se habere, ut vniuersum vicissim quiescat, & rursus moveatur: iam enim ordinem aliquem habet, quod tale est.

25 Sed & qui hoc dicit, non solum id pronuntiare debet, sed etiam eius causam dicere: nec ponere, nec petere sibi concedi aliquod axioma sine ratione: sed vel inductionem, vel demonstrationem afferre. 26 Nam ea quæ sunt ab Empedocle supposita, non sunt causæ. neque hæc est amicitia vel dissidii essentia: sed illius est coniungere: huius verò, secernere, quod si adiungatur illud VICISSIM, dicendum est in quibus res ita se habeat: veluti quia est aliquid, quod homines coniungit, nempe amicitia: & inimici se invicem fugiunt. hoc enim supponitur esse etiam in vniuerso, quia in quibusdam ita esse videtur. Sed illud quoque AQUALIBVS TEMPORIBVS, eget aliqua ratione.

27 Omnino autem putare hoc esse principium sufficiens, nempe semper vel ita esse vel fieri, non rectè se habet. ad quod Democritus refert naturales causas, quia sic & antea fiebat: æternitatis autem non putat principium esse querendum. in quibusdam rectè dicens:

Tom. I.

18 Καὶ τὸ φθαρτὸν δὲ διὰ τὸ φθαρτὸν αἰ, ὅταν φθίρεται, καὶ τὸ τοῦ φθαρτὸν, πάλιν ὕστερον καὶ γὰρ τὸ φθαρτὸν μεταβολὴ τίς ἐστίν.

19 Εἰ δὲ * τὰ αὐτὰ ἀδυνάτα, δηλοῦν ὡς ἐστὶν, καὶ αἰσθάνεσθαι, καὶ ὅτι καὶ τὸ μὴ ἰσχυρὸς ἐστὶν οὐ, δυνάμει,

20 Καὶ γὰρ τοῖσι δὲ ὅτι λέγει * πλάσματι μάλλον.

21 Ομοίως δὲ ἐπὶ λέγειν ὅτι πέφυκεν οὐτω, ἐπὶ τούτῳ δὲ νομίζῃ ἀρχὴν εἶναι. ὅς ὁμοίαν Εμπεδοκλῆς αὐτοῖσι, ὡς τὸ κρατεῖν καὶ κινεῖν ἐν μέρεσι, πάλιν φιλικὰ καὶ τὸ ἐχθρὸς ἐν πρῶτῳ τοῖσι πράγμασι ἐξ ἀνάγκης ἡρεμεῖν ὅτι μεταξὺ χρόνου.

22 Τὰχα δὲ ἐπὶ μίαν ἀρχὴν ποιοῦντες, ὡς ἐπὶ Ἀναξαγόρας, ὅπως αὐτοῖσι πυν.

23 Ἀλλὰ μὲν οὐδὲν καὶ ἀπακτὸν τῷ φύσει καὶ φύσει. καὶ γὰρ φύσις αἴτια πᾶσι πράξεως. τὸ δ' ἀπειροῦ πρὸς τὸ ἀπειροῦ οὐδὲν λόγον ἔχει. πᾶσι δὲ πᾶσι, λόγος τὸ δ' ἀπειροῦ χρόνου ἡρεμεῖν, εἴτα κινεῖσθαι ποτε. τούτου ὅμως διμύον εἶναι ἀφ' ὧν, ὅτι νῦν μάλλον ἢ πρότερον μὴ αὐτὰ πᾶσι πᾶσι ἔχει, οὐκ ἐπὶ φύσει ἔργον. καὶ γὰρ ἀπλῶς * ἔχει δὲ τὸ φύσις, καὶ ὅτι καὶ μὴ ὅπως, ἐπὶ ὅτι ἄλλως ὅτι, τὸ πῦρ αὐτὸ φύσις φέρεται, καὶ ὅτι καὶ μὴ, ὅτι δὲ ὅτι. καὶ λόγος * ἔχει τὸ μὴ ἀπλουῖ.

24 Διότι βέλτερος ὡς Εμπεδοκλῆς, καὶ εἰ τίς ἐπεὶ εἰρηκεν ὅπως ἔχει, ἐν μέρεσι τὸ πᾶν ἡρεμεῖν, ἐκινεῖσθαι πάλιν. πᾶσι γὰρ ὅτι πᾶσι ἔχει τὸ τοιοῦτον.

25 Ἀλλὰ καὶ τῷ δὲ τὸ λέγειν καὶ μὴ ἀπακτὸν καὶ μόνον, ἀλλὰ ἐπὶ αἰτίᾳ αὐτοῦ λέγειν. καὶ μὴ πᾶσι μὴ δὲ μὴ ἀπλουῖ. ἀλλὰ μὴ ἀπλουῖ, ἀλλὰ ἐπὶ πᾶσι, καὶ ἀπλουῖ φέρεται. 26 Αὐτὰ μὴ γὰρ οὐκ αἴτια τὰ ἑαυτοῦ. ἀλλὰ τῷ τοῦ τοῦ φιλικῇ καὶ ἐχθρῇ, καὶ ὅτι καὶ μὴ ἀπλουῖ, τῷ δὲ τὸ ἀφ' ὧν καὶ εἰ δὲ τὸ πρὸς ὅτι τὸ ἐν μέρεσι, λέγειν καὶ ὅτι ὡς ὅπως. ὡς ἐπὶ ὅτι ἐστὶν. καὶ ὅτι οὐκ ἀπλουῖ. καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ φιλικὰ, καὶ φθαρτὸν οἰσθάνεσθαι. καὶ ὅτι καὶ ἀπλουῖ. καὶ τῷ γὰρ ἀπλουῖ καὶ ἐπὶ καὶ ὅτι ἀπλουῖ. φανερὸν γὰρ ὅτι οἰσθάνεσθαι οὐτως. καὶ ὅτι καὶ ὅτι ὅτι καὶ ἀπλουῖ καὶ ἀπλουῖ.

27 Ὅπως δὲ τὸ νομίζῃ ἀρχὴν εἶναι. τούτῳ ἰσχυρὸν, οὐ καὶ καὶ ἐστὶν ὅπως, καὶ γὰρ μὴ, οὐκ ἐπὶ τῷ ἐπὶ ἀπλουῖ, καὶ ἐπὶ ἀπλουῖ. ἀλλὰ μὴ ἀπλουῖ αἰσθάνεσθαι τῷ φύσει αἴτια. καὶ ὅτι καὶ ὅτι ὅτι τὸ πρὸς ὅτι ἐπὶ καὶ ὅτι ἀπλουῖ. καὶ ὅτι καὶ ὅτι ἀπλουῖ. καὶ ὅτι καὶ ὅτι ἀπλουῖ.

Ccc ij

ὅτι δὲ ὅτι ἀπὸ τούτων, ὅτι ὁρθῶς· καὶ γὰρ ὅτι τρι-
γωνοὶ ἔχουσιν ὁρθὰς αἰεὶ τὰς γωνίας ἴσας.
ἀλλ' ὁμοίως ἔστι πῶς αἰδιδόμενος τούτων ἔτε-
ρον αἴτιον. καὶ μὴν τὸ πρῶτον, ὅτι ἔστιν ἔτερον
αἴτιον, αἰδιδόντων ὅσων. 28 Ὅτι μὴ οὖν ἐνδεῖς
τῷ χρόνῳ, καὶ ἔστι, ὅτι κινήσεις καὶ οὐκ αὖ, καὶ
οὐκ ἔστι, εἰρηδωτοῦσθαι.

Cap. I I.

ΤΑ δὲ ἐναντία τούτοις, καὶ χαλεπὸν λύειν.
δοξάζει δ' αὖ οὐ καὶ τῶν τοιούτων σκοπεύειν,
ἐνδεχόμενα μάλιστα κινήσει ὅτι ποτε μὴ οὐ-
σάν ὅλως.

2 Πρῶτον μὴ οὖν, ὅτι ἐνδεῖς αἰ-
διδος μεταβολή· μεταβολή γὰρ ἀπὸ πᾶσι πε-
φυκται ἐκ τίνος εἰς τι. ὥστε αἰδιδόμενος πᾶσι με-
ταβολῆς ὅτι πᾶσι τὰ ἐνδεῖς ἐν οἷς γίνε-
ται· εἰς ἀπὸ τούτων δὲ κινήσεις μὴδέν. 3 Ἐπὶ ὁρ-
μῶν, ὅτι διὰ τὸν κινήσασθαι μὴτε κινήσασθαι,
μὴτε ἔχειν ἐν αὐτῷ μὴδὲ μὴ κινήσει, ὅτι, ὅτι
τῶν ἀφύχων, ὡς ὅτι μέγας ἐνδεῖς, ὅτι ὅλως
κινήσασθαι, ἀλλ' ἡρεμῶς, κινήσει ποτε. τῶν-
σιν καὶ, καὶ αἰεὶ κινήσει, καὶ μὴδὲ ποτε, εἴτε μὴ
ἔστι οὐκ ὅσα. 4 Πολὺ δ' ὅτι μάλιστα ὅτι τοιού-
των ὅτι τῶν ἐμφύχων * ὅτι φανερόν· ἐνδε-
μίας γὰρ ἐν ἡμῶν ἐνδεῖς κινήσεως ἐνδεῖς,
ἀλλ' ἡσυχάζοντες, ὁμοίως κινήσασθαι ποτε, καὶ
ἐγγίνεσθαι ἐν ἡμῶν ὅτι ἡμῶν αὐτῶν πρῶτον κινή-
σεως ἐνδεῖς, καὶ μὴδὲ ἐξωθεν κινήσει. τῶν-
γὰρ ὅτι τῶν ἀφύχων καὶ ὁρμῶν ὁμοίως, ὅτι
αἰεὶ πᾶσι αὐτῶν τῶν ἐξωθεν ἔτερον ὅτι ζῶν,
αὐτῶν φανερὸν ἐστὶν κινήσει. ὅτι εἴτε ἡρεμῶς
ποτε πᾶσι, ἐν ἀκινήτων κινήσει δὲ ἡρεμῶς
ἐν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐξωθεν. Εἰ δὲ ἐν ζῶν τῶ-
ν διὰ τὸν γίνεσθαι, πᾶσι καὶ ἐνδεῖς ὅτι αὐτῶν τῶ-
ν συμβαίνει καὶ ὅτι ὅτι; Εἰ γὰρ ἐν μικρῷ
κόσμῳ γὰρ, καὶ ἐν μεγάλῳ. Εἰ δὲ ἐν τῷ κο-
σμῳ, καὶ ἐν τῷ ἀπείρῳ, εἴτε ἐνδεῖς καὶ
κινήσει ὅτι ἀπὸ τούτων, ὅτι ἡρεμῶς ὅλως. 5 Τοῦτων
δὲ, ὅτι μὴ πᾶσι λεγέειν, ὅτι μὴ πᾶσι αὐ-
τῶν αἰεὶ καὶ μίας ὅτι πρῶτον ὅτι πᾶσι κινήσει
πᾶσι εἰς τὰ ἀντικείμενα, ὁρθῶς λέγεσθαι. τῶν-
μὴ γὰρ ἴσους ἀναγκάζειν, εἴτε μὴ αἰεὶ μίας καὶ
πᾶσι αὐτῶν τῶν πρῶτον ὅτι διὰ τὸν, πᾶσι
τῶν αὐτῶν καὶ ἐνδεῖς κινήσει· λέγει δὲ, ὅτι, πᾶσι
ἐνδεῖς μίας χορδῆς εἰς καὶ ὅτι αὐτῶν φθόγγος,
καὶ αἰεὶ ἐνδεῖς, ὁμοίως ἐχούσης καὶ κινήσεως.

A sed quia de omnibus loquitur, non recte:
etenim triangulum semper habet angulos
duobus rectis æquales: attamen est alia
quædam huius æternitatis causa. ceter-
um principiorum non est alia causa, cum
æterna sint.

28 Nullum igitur fuisse tempus aut
fore, quo motus non fuerit, aut non erit,
hactenus dictum esto.

B

*Obiectionum æternitatem motus impugnantium
solutio.*

QUæ verò his sunt contraria, non est
difficile solvere. considerantibus au-
tem videri ex his maximè potest eueni-
re, ut motus aliquando sit, cum omnino
non esset.

2 Primùm quia nulla mutatio est æ-
terna: natura enim comparatum est, ut
omnis mutatio sit ex aliquo in aliquid.
quarò necesse est, omnis mutationis esse
terminum, nempe contraria, in quibus sit:
C in infinitum verò nihil moveri.

3 Præterea videmus posse moveri, quod
nec movetur nec habet in se vllum mo-
tum: ut in rebus inanimatis; quarum
cum nec pars vlla, nec totum mouere-
tur, sed quiesceret, aliquando moue-
tur. conveniebat autem vel semper mo-
veri, vel nunquam; si quidem non sit
motus cum non esset.

4 Sed multò maximè tale quippiam
in animatis apparet. cum enim nullus mo-
tus interdum in nobis inesset, sed quiesce-
remus, tamen movemur quandoque, &
fit interdum ex nobismet ipsis principium
motus, etiam si nihil extrinsecus moue-
rit. hoc enim in inanimatis non similiter
cernimus; sed semper aliquid aliud, quod
extra est, ea movet. animal autem dici-
mus seipsum movere. quocirca **D** quando
totum quiescit, in immobili motus fieri
potest à se ipso, non extrinsecus. quod
si in animali hoc fieri potest, quid prohi-
bet hoc idem euenire etiam in vniuerso?
nam si in paruo mundo fit, etiam in ma-
gno. & si in mundo, etiam in infinito,
si quidem totum infinitum potest moveri
& quiescere.

5 Ex his igitur, quod primo loco di-
ctum est, videlicet non esse eundem sem-
per & vnum numero motum, qui sit in
opposita, rectè dicitur: hoc enim
fortasse necessarium est, si motus vnus
& eiusdem rei non potest esse semper
vnus & idem numero: dico autem,
exempli gratia, vtrum vnus chordæ sit
vnus & idem sonus, an semper alius, cum
chorda similiter se habeat, & impuatur.

verumtamen utrius tandem modo hoc se habeat, nihil vetat aliquem motum esse unum & eundem : quia sit continuus & sempiternus. quod ex iis quæ postea sequuntur, magis erit manifestum.

6 Moueri autem quod non mouebatur, nihil absurdi est, si id quod extrinsecus mouet, modò adsit, modò non adsit. hoc verò quonam modo esse possit, querendum est : ut, inquam, idem ab eodem mouendi viro habente, modò moueatur, modò non moueatur. nihil enim aliud in dubium reuocat qui hoc dicit, quàm cur non semper alia omnia quiescunt, alia moventur.

7 Maximè autem videri potest tertium illud habere dubitationem, quod euenit in rebus inanimatis, quasi in nobis fiat motus cum antea non esset. quod enim prius quiescebat, postea ambulat, nulla re externa mouente, ut videtur. Sed hoc est falsum. videmus enim semper aliquid innatum moueri in animali. cur autem hoc moueatur, non ipsum animal est causa, sed fortasse id quod ambit. Ipsum autem dicimus seipsum mouere, non quouis motu, sed eo qui est secundum locum. Ergo nihil vetat, quin potius necessarium est, in corpore fieri multos motus ab eo quod ambit : horum autem aliquos mouere cogitationem vel appetitionem : eam verò iam mouere totum animal cuiusmodi accidit in somnis. cum enim nullus sensitivus motus insit, aliquis tamen motus insit, animalia rursus expergiscuntur. Sed & de his perspicuum erit ex iis quæ sequuntur.

Nonnulla modò moueri, modò quiescere.

P Rincipium verò considerationis erit, quod fuit etiam dubitationis antea dictæ, cumnam quædam entia modò moueantur, modò rursus quiescant.

2 Necesse igitur est, vel omnia semper quiescere, vel omnia semper moueri, vel alia moueri, alia quiescere : & rursus ex his vel ea quæ mouentur, semper moueri, & ea quæ quiescunt, semper quiescere : vel ita naturâ esse comparatum, ut omnia æquè moueantur & quiescant : vel quod reliquum adhuc est, ac tertium : contingit enim quædam entia semper esse immobilia, nonnulla semper moueri, alia utroque participare, quod quidem nobis dicendum est : hoc enim habet solutionem eorum omnium de quibus dubitatum est, & est nobis finis huius tractationis.

Tom. I.

A ἄλλ' ὁμοίως ὁπότ' ἔσται ποτὶ ἔχει, ὅθεν καλὸν μίαν καὶ πλὴν αὐτῶν εἶναι πῖνα, τὰς σῶμα καὶ αἰσθητὴν. διὸ δ' ἔσται μᾶλλον οὐκ ἔστι. 6 Τὸ δὲ κινεῖσθαι μὴ κινεῖσθαι, ὅθεν ἀποδοῖ, ἐὰν ὅτι μὴ ἢ ὁ κινῆσθαι ἔξωθεν, ὅτι δὲ μὴ. τὴν μὴ μὴ πῶς ἀρεῖν, ζητητοῖ. λέγω δὲ, ὅτι ὁ αὐτὸς ὑπὸ τῆς αὐτῆς κινήσεως, ὅτι μὴ κινεῖσθαι, ὅτι δὲ μὴ. ὅθεν γὰρ αὐτὸς ἀποδοῖ ὁ τὴν λέγων, ἢ ἀπὸ τῆς οὐκ αἰεὶ, τὰ μὴ ἡρεμεῖ τὴν ὄντων, τὰ δὲ κινεῖται.

B 7 Μάλιστα δ' αὖ δόξει δὲ τρεῖς εἶναι ἀποδοῖ, ὡς ἐγγεγονότος οὐκ οὐδὲς πρὸς τὴν κινήσεως, ὁ συμβαίνει ὅτι τὴν ἐμφύτων ἡρεμου γὰρ πρὸς τὴν, μὴ τὴν βαδίζου, κινήσεως τὴν ἔξωθεν ὅθεν, ὡς δοκεῖ. τὴν δ' ἔστι φάσις. ὁρᾶμεν γὰρ αἰεὶ τὴν κινήσεως οὐκ αὐτὸς τὴν συμφορᾶν. τούτου δὲ τῆς κινήσεως, οὐκ αὐτὸς ὁ ζῶν αἰσθητὴν, ἀλλὰ ὁ πρὸς εἰσὶν ἴσως. αὐτὸς δὲ φάμεν ἐὰν τὴν κινήσεως πρὸς κινήσεως, ἀλλὰ πλὴν ἔστι τῶν. ὅθεν αὐτὸς καλὸν εἶναι, μᾶλλον δὲ ἴσως αἰσθητὴν, * τὰς γὰρ τὴν πᾶσι σῶμα τὴν ἐγγεγονότος πολλὰς κινήσεως ὑπὸ τῆς αἰσθητῆς. τούτων δ' αἰσθητῆς, πλὴν ἀφ' ὧν αἰσθητῆς πλὴν ὁρᾶμεν κινήσεως. ἐκείνου δὲ ὅθεν ἔστι ζῶν κινήσεως ὅποιον συμβαίνει αἰεὶ τῶν ὑπὸ. αἰσθητῆς μὴ γὰρ ὅθεν αἰσθητῆς κινήσεως, αἰσθητῆς μὴ πῶς, ἐκείνου τὰ ζῶα πάλιν. ἀλλὰ [γὰρ] φάμεν [ἔστι] καὶ αἰεὶ τούτων, αἰσθητῆς ἐκείνου.

D

Cap. III.

A P X H δὲ τῆς αἰσθητῆς ἔστι καὶ αἰεὶ τῆς αἰσθητῆς ἀποδοῖ, ὅτι τὴν ποτὶ ἔστι τὴν ὄντων ὅτι μὴ κινεῖται, ὅτι δὲ ἡρεμεῖ πάλιν. 2 Ἀνάγκη δὲ ἢ πᾶσι πᾶσι ἡρεμεῖν αἰεὶ, ἢ πᾶσι αἰεὶ κινεῖσθαι, ἢ πᾶσι κινεῖσθαι, ὅτι δὲ ἡρεμεῖν. ὁ πάλιν τούτων, ἢ πᾶσι μὴ κινεῖσθαι κινεῖσθαι αἰεὶ, τὰ δὲ ἡρεμεῖν ἡρεμεῖν. ἢ πᾶσι τὰ πρὸς τὴν αἰσθητῆς κινήσεως αἰσθητῆς καὶ ἡρεμεῖν, ἢ ὁ λοιπὸν ἐπὶ τῆς αἰσθητῆς. διὸ γὰρ τὰ μὴ αἰεὶ τὴν ὄντων αἰσθητῆς, ὅτι δὲ αἰεὶ κινεῖσθαι, ὅτι δὲ αἰσθητῆς μὴ βαδίζου. ὅθεν ἡμῖν λεκτικὸν ἔστι. τὴν γὰρ ἔχει λύσις πᾶσι τῆς ἀποδοῖ, καὶ πᾶσι ἡμῖν ζῶν τῆς αἰσθητῆς ἔστι.

Ccc ij

3 Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἱερμεῖν, καὶ ταύτην Ἀ
 ζατὴν λῆξαι, ἀφέντας πρὸς αἰσθησιν, ὁρῶμεθα
 τίς ἔστι ἀληθείας. 4 Καὶ περὶ οὗτου ἑνὸς,
 ἀλλ' ὃ περὶ μέγιστος ἀμφισβήτησις.

5 Οὐδὲ μὲντοι τοῦς τ' φασιν, ἀλλὰ τοῦς
πῶς ἐκπαύμας, ὡς εἰπῶν, καὶ πῶς ἐκ
διξας, ἀλλ' ὅτι καὶ οὐκ ἐκπαύμας πῶς.

[illegible]

3 *Dicere igitur omnia quiescere, & huius rationem querere, omissio sensu; est infirmitas quædam cogitationis.*

4 Ac de toto aliquo, non de parte
dubitatio est.

¶ Nec solum aduersus Phycum, sed aduersus omnes scientias, ut ita dicam, & omnes opiniones, propterea quod mori omnes vruntur.

6 Præterea obiectiones quæ de principiis *sunt*, sicut in mathematicis disputationibus nihil ad Mathematicum *pertinent*, similiterque in aliis: ita nec *obiectio* de eo quod nunc dictum fuit, ad Physicum attinet. hypothesis enim *est*, Naturam esse principium motus.

7 Ferè autem & dicere omnia moveri, falsum quidem est, sed minùs ab hac methodo alienum. quamquam enim positum in *libris* physicis est, naturam in rebus Physicis esse principium, ut morionis, ita etiam quietis: tamen quies est res naturalis.

8 Ac nonnulli aiunt, non alia entia moueri, alia minimè: sed omnia & semper moueri, sed hoc latere nostrum sensum.

9 Quibus, etiam si non definiant de quo motu loquantur, an de omnibus, *samen non est difficile occurrere.*

10 Neque enim *res* augeri neque diminui possunt continenter : sed est etiam medium. Est autem hic sermo ei similis , *quo dicitur à gutta consumi, & ab iis quæ pullulant, diuidi lapides.* non enim , si tantum abrasit siue abstulit gutta , antea quoque dimidium *abrasit seu abstulit* dimidiato tempore. sed quemadmodum nauigii tractus *fit* : ita etiam tot guttæ tantum mouent : pars autem earum nullo tempore tantum *mouet.* ergo diuiditur quidem id quod ablatum est, in plura: sed nihil horum motum est seorsum, verum simul. Perspicuum igitur est, non esse necessarium semper aliquid abire, quia deminutio diuiditur in infinita, sed totum aliquando abire.

II Similiter etiam *se res habet* in variatione quacumque. non enim, si id quod variatur, infinite diuidi potest, idcirco etiam variatio *infinite diuiditur*: sed confertum & simul fit saepenumero, vt concretio.

13 Præterea cùm aliquis ægrotauerit, necesse est fuisse tempus, quo sanabitur, nec in termino temporis mutari. 13 Porro necesse est mutari in sanitatem, non in aliquid aliud, quocirca hæc assertio, *non* continenter variari, ea in dubium reuocat, quæ fuit admodum perspicua: quandoquidem variatio in contrarium est. 14 Ac lapis nec durior fit, nec mollior. 15 Quod etiam ad lationem attinet, admirabile est, si latet lapis, qui deorsum fertur, aut in terram incidit.

27 Ομοίως δὲ ἀδύνατον καὶ τὸ πάντα κινεῖσθαι· ἢ τὰ μὲν αἰεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ αἰεὶ ἡρεμῆς· πρὸς ἀπὸντα γὰρ ταῦτα ἰσχυρὰ μία πίστις· ὁρᾷ μὲν γὰρ ἓνα, ὅτι μὲν κινεῖσθαι, ὅτι δὲ ἡρεμῶντα. ὥστε φανερόν· ὅτι ἀδύνατον ὁμοίως τὸ πάντα ἡρεμῆς, καὶ τὸ πάντα κινεῖσθαι σίμωχως, τὰ μὲν αἰεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἡρεμῆς αἰεὶ. 28 Λοιπὸν οὕτω θεωρητίαν, πότερον πάντα τὰ αἰεὶ κινεῖσθαι καὶ ἡρεμῆς, ἢ ἓνα μὲν ἔτι, ἓνα δὲ αἰεὶ ἡρεμῆς, ἓνα δὲ αἰεὶ κινεῖσθαι· τὴν γὰρ διακρίσει ἡμῶν.

Cap. IV.

ΤΩΝ δὲ κινουμένων καὶ κινουμένων, τὰ μὲν καὶ συμβεβηκὸς κινεῖ καὶ κινεῖται, τὰ δὲ καὶ αὐτὰ καὶ συμβεβηκὸς μὴ, οἷον ὅσα τι τὰ ὑπὸ καὶ τῶν κινουμένων ἢ κινουμένων, καὶ τὰ καὶ μόνον. ὅσα δὲ καὶ αὐτὰ, ὅσα μὴ ὑπὸ καὶ τῶν κινουμένων ἢ κινουμένων, μὴ δὲ καὶ μόνον ἢ αὐτὰ κινεῖ καὶ κινεῖται.

1 Ταῦτα δὲ καὶ αὐτὰ, τὰ μὲν ὑφ' αὐτῶν, τὰ δὲ ὑφ' ἄλλων καὶ τὰ μὲν φύσιν, τὰ δὲ βίαν καὶ ἄλλαν φύσιν. 3 Ταῦτα γὰρ αὐτὰ ὑφ' αὐτῶν κινεῖσθαι, φύσιν κινεῖται, οἷον ἔχουσιν τῶν ζώων κινεῖται γὰρ τὸ ζῶον αὐτὸ ὑφ' αὐτοῦ. ὅσα δὲ ἢ ἀρχὴ καὶ αὐτῶν τῶν κινήσεων, ταῦτα φύσιν φανερὸν κινεῖσθαι· ὅσα δὲ μὲν ζῶον ὅλον φύσιν αὐτὸ ἐαυτὸ κινεῖ· τὸ μὲν τοῦ σώματος ἐκδίδεται καὶ φύσιν καὶ ἄλλαν φύσιν κινεῖσθαι. Ἀφ' ἑτέρου γὰρ ὅποιαι τι κινήσει κινεῖσθαι τὴν καὶ ἐκ τοῦ

4 Καὶ τῶν ὑφ' ἄλλων κινεῖσθαι, τὰ μὲν φύσιν κινεῖται, τὰ δὲ ἄλλαν φύσιν· ἄλλαν φύσιν μὲν, οἷον τὰ γὰρ ἀπὸ αὐτοῦ, ὅσα δὲ πῦρ καὶ πῦρ.

5 Ἐπὶ δὲ, τὰ μόνον τῶν ζώων πολλάκις κινεῖται ἄλλαν φύσιν, ἄλλαν τὰς ἰσχύας καὶ πῶς ἔστι τῶν κινήσεων.

6 Καὶ μάλιστα τὸ ὑφ' ἄλλων κινεῖσθαι τὸ κινεῖσθαι ἐκ τῶν φύσιν κινεῖσθαι, ὅσα φανερὸν, ὅσα δὲ διὰ τὸν αὐτὸν ἢ ὑφ' ἄλλων κινεῖσθαι. 7 Μετὰ δὲ τὰ ἄλλαν φύσιν, τῶν καὶ φύσιν τὰ αὐτὰ ὑφ' αὐτοῦ, οἷον τὰ ζῶα· οὐ γὰρ τῶν ἀδύνατον, εἰ ὑφ' ἄλλων κινεῖται· ἀλλὰ πῶς διὰ τῶν αὐτῶν αὐτὸ κινεῖται καὶ κινεῖται· τοῖς γὰρ ὡς καὶ ἐκ τῶν πλοίοις καὶ πῶς μὴ φύσιν σίμωχως, ἔτι καὶ ἐκ τῶν ζώων τῶν ἀνθρώπων τὸ κινεῖται καὶ κινεῖσθαι, καὶ οὕτως τὸ πᾶν αὐτὸ ἐαυτὸ κινεῖ.

77. αὐτὸ

27 Similiter & impossibile est, omnia moveri: aut alia semper moveri, alia semper quiescere. nam adversus hæc omnia sufficit probatio una: quia videmus nonnulla modò moveri, modò quiescere. quare perspicuum est, omnia quiescere, & omnia moveri continenter, & què esse impossibile, atque alia semper moveri, alia semper quiescere. 28 Relinquitur ergo dispiciendum, vtrum omnia sint eiusmodi, ut moveantur & quiescant: an quædam ita se habeant, quædam semper quiescant, quædam semper moveantur: hoc enim nobis est probandum.

Quicquid movetur, ab alio moveri.

MOuentium igitur, & eorum quæ moventur, alia ex accidenti movent & moventur, alia per se. ex accidenti quidem, ut quæcumque eo quoddam insunt moventibus, aut iis quæ moventur, & quæ per partem. per se autem, quæcumque nec eo quoddam insunt in mouente aut eo quod movetur, nec eo quoddam aliqua ipsorum pars moveat aut moveatur.

1 Eorum verò quæ per se dicuntur, alia à se ipsis, alia ab alio: & alia naturā, alia vi & præter naturam.

3 Id enim quod à se ipso movetur, naturā movetur: ut unumquodque animal: movetur enim animal à se ipso: ea verò, in quibus est principium motus, naturā moveri dicimus. idcirco totum quidem animal naturā seipsum movet. corpori autem accidit, ut moveatur naturā, & præter naturam: interest enim, & quo motu cietur, & ex quo elemento constet.

4 Et eorum quæ ab alio moventur, quædam naturā moventur, quædam præter naturam. Præter naturam quidem, ut terrestria sursum, & ignis deorsum.

5 Præterea partes animalium sæpe moventur præter naturam, propter positiones & modos motionis.

6 Ac maximè ab aliquo moveri id quod movetur, in iis quæ præter naturam moventur, perspicuum est: quia patet ab alio moveri.

7 Post hæc autem quæ præter naturam moventur, inter ea quæ moventur secundum naturam, illa sunt magis manifesta, quæ à se ipsis moventur, ut animalia. non est enim hoc obscurum, an ab aliquo moveantur, sed quomodo oporteat distinguere ipsum movens & quod movetur. nam videtur, ut in navibus & iis quæ naturā non constant, ita etiam in animalibus esse divisum id quod movet & id quod movetur, atque ita totum movere seipsum.

8 Maximè autem dubitatur de reliquo A dictæ postremæ diuisionis membro. eorum enim quæ ab alio mouentur, quædam præter naturam moueri posuimus: alia verò opponenda restant, quia naturâ mouentur. hæc autem sunt, quæ dubitationem præbere possunt, à quo nam moueantur: ut leuia, & grauiâ. nam hæc ad oppositos locos vi mouentur: ad proprios autem, nempe leue sursum, graue deorsum naturâ mouentur. sed à quo nam moueantur, nondum liquet, sicuti cum mouentur præter naturam. 9 Ipsa namque à se ipsis moueri, est dictu impossibile: quoniam hoc est vitale, & animantium proprium. 10 Et si sterere se ipsa possent. Verbi gratiâ, si quid sit sibi causa ambulandi, erit etiam non ambulandi. quare cum in ipso igne positum sit ut sursum feratur, manifestum est in ipso etiam positum esse ut feratur deorsum.

11 Absurdum quoque est, vno tantum motu à se ipsis cieri, si ipsa se ipsa mouent.

12 Præterea quæ fieri potest, ut continuum quid & copulatum seipsum moueat? nam quatenus vnum & continuum non tactu est, catenus est impatibile. sed quatenus separata sunt, catenus naturâ est comparatum, ut alterum efficiat, alterum patiatur. neque igitur horum aliquid seipsum mouet, quoniam *sens* copulata: neque aliud quicquam continuum. sed necesse est, in vnaquaque re diuisum esse id quod mouet, ab eo quod mouetur: ut in rebus inanimis cernimus, cum aliquid animatum eas mouet.

13 Sed euenit ut & hæc ab aliquo semper moueantur. quod quidem perspicuum fiet diuidentibus causas. licet autem etiam in mouentibus sumere ea quæ dicta sunt. nam alia præter suam naturam habent vim mouendi, ut vectis non naturaliter habet vim mouendi ponderis: alia naturaliter, ut id quod est actu calidum, vim habere eius mouendi quod est calidum potestate. similiter etiam in eiusmodi aliis *se res habet*. Sed & mobile itidem naturaliter est, quod potestate est quale, vel quantum, vel alicubi, cum habeat eiusmodi principium in seipso, non ex accidenti. etenim idem potest esse & quantum, & quale: sed alteri alterum accedit, nec per se inest.

14 Ignis igitur ac terra mouentur ab aliquo, vi quidem, quando præter naturam: naturaliter verò, quando ad suos ipsorum actus mouentur, cum sint potestate.

15 Quoniam autem esse potestate, dicitur multis modis: hæc est causa, cur non appareat, à quo talia moueantur: ut ignis sursum, ac terra deorsum. 16 Est verò potestate sciens aliter qui discit, & is qui iam scientiam habet, neque contemplatur.

8 Μάλιστα δ' ἀπορίται ὁ λοιπὸν τῆς εἰρη-
μῶνς τελευταίας διαμέσεως. τῷ γὰρ ἔτι δὲ
λου κινεῖσθαι, καὶ μὴ ὡς αὖ φύσιν ἐκεί-
νου κινεῖσθαι, καὶ δὲ λείπεται ἀντιθεῖναι, ὅτι
φύσιν. ταῦτα δ' ἐστὶν ἂν πλεονάζοντες ὡς αὖ
αὐτὸς τὸν κίνησιν, οἷον τὰ καὶ φασὶν ἐκ βα-
ρίαι. ταῦτα γὰρ εἰς μὴ τοὺς ἀντικειμένους τό-
πους βίαι κινεῖσθαι. εἰς δὲ τοὺς οἰκείους, τὸ μὴ
καὶ φασὶν αὖ, ὅτι βαρὺ καὶ τὸ φύσιν. ὅτι ἔτι
πλεονάζοντες, οἷον ἐκ φανερῶν ὅτι κινεῖσθαι
ὡς αὖ φύσιν. 9 Τὸ, πὶ γὰρ αὐτὰ ἵφ' αὐτῶν
φασὶν ἀδυνάτου ζῶντων τε γὰρ τῶν καὶ τῶν
ἐμφύτων ἴσθαι. 10 Καί τινες αὖ ἐδυνά-
του αὐτὰ λέγουσιν δ' ὅτι, εἰ τῶν βαρὺν αἰσθάν-
ονται, ὅτι τῶν μὴ βαρὺν ὡς ἐπὶ ἐπ' αὐ-
τῶν ὁ δὲ φέρεισθαι τὰς πυλὶ, δηλονότι ἐπ'
αὐτῶν ὅτι καὶ.

11 Ἀλλοθεν δὲ ὅτι μίαν κίνησιν κινεῖσθαι
μόνον ἵφ' αὐτῶν, εἴγε αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖσθαι. *ἢ μίαν*

12 Ἐπὶ, πῶς ἐκδοχῆσαι σὺν ἐκείνῃ τῇ συμ-
φύσει αὐτὸ κινεῖσθαι, ἢ γὰρ ἐν καὶ σὺν ἐκείνῃ
μὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἀπαρτίζεσθαι. ἀλλ' ἢ κεχρησάμε-
ται ταῦτα ὁ μὴ πείθειται ποιεῖν, ὅτι καὶ ποιεῖν. οὐτ'
ἀλλ' αὐτῶν ὅτι αὐτὸ κινεῖσθαι σὺν φύσιν
γὰρ ἐπ' ἄλλο σὺν ἐκείνῃ. ἀλλ' αὖ γὰρ
δηλονότι ὅτι κινεῖσθαι ἐκ ἐκείνου ὡς ὅτι κινεῖσθαι
μὴ, οἷον ἐπὶ τῶν ἀφύτων ὡς αὖ, ὅτι κινεῖσθαι
πὶ τῶν ἐμφύτων αὐτὰ.

13 Ἀλλὰ συμβαίνει καὶ ταῦτα ἔτι πλεονάζοντες
αἰεὶ κινεῖσθαι. ἡγοῦντο δ' αὖ φανερῶν δια-
φορῶν τῶν αἰσθάνων. ἐστὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κινεῖσθαι
των λαβῶν τὰ εἰρημῶν. καὶ μὴ γὰρ ὡς αὖ φύ-
σιν αὐτῶν κινεῖσθαι ἐστὶν, οἷον ὁμοχλῶς, οὐ φύσιν
τῶν βαρῶν κινεῖσθαι καὶ δὲ φύσιν, οἷον ἐκ ἐκεί-
νης θερμῶν κινεῖσθαι τῶν δυνάμεσι θερμῶν.
ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. καὶ
κινεῖσθαι δ' ὡς αὐτῶς φύσιν, ὅτι δυνάμει ποιεῖν,
ἢ ποιεῖν, ἢ ποιεῖν, ὅτι ἐκ τῶν ὡς αὖ φύ-
σιν αὐτῶν ἐκ ἐκείνου, καὶ μὴ ἐκ σὺν ἐκείνῃ
εἴγε γὰρ αὖ ὅτι αὐτὸ καὶ ποιεῖν, καὶ ποιεῖν, ἀλλὰ
παρὰ τὸν ὡς αὖ σὺν ἐκείνῃ, καὶ ὅτι αὐτὸ
ὡς αὖ φύσιν.

14 Τὸ δὲ πῦρ ἐκ ἐκείνου κινεῖσθαι ὡς αὖ φύ-
σιν αὐτῶν, ὅτι κινεῖσθαι φύσιν φύσιν, ὅτι ἐκ
τῶν αὐτῶν ἐκ ἐκείνου δυνάμει ὅτι.

15 Ἐπὶ δὲ ὅτι δυνάμει πλεονάζοντες λέ-
γεται, τῶν αἰσθάνων τῶν μὴ φανερῶν ἐπὶ τῶν
ὡς αὖ τοιαῦτα κινεῖσθαι. οἷον ὅτι πῦρ αὖ, ὅτι ἢ
καὶ. 16 Ἐστὶ δὲ δυνάμει ὡς αὖ ὅτι μὴ
καὶ ὅτι αὖ, καὶ ὅτι αὖ, καὶ μὴ ὡς αὖ.

17 Αὐτὸ δ' ὅταν ἅμα ὁ ποιητικὸν καὶ ὁ Α
 παθητικὸν ᾧσι, ὧς εἰότε ἐνεργεία ὁ δυνα-
 τὸν, οἷον ὁ μαθητὴς ἐκ δυνάμει ὄντος, ἐτε-
 ρον ὧς δυνάμει ὁ γὰρ ἔχον ὁπισθήμενον, μὴ
 θεωρεῖν δὲ, δυνάμει ὅτιν ὁπισθήμενον πῶς,
 ἀλλ' ἔχως ἐπὶ μαθεῖν. ὅταν δ' ἔτις ἔχῃ,
 εἰ μὴ πὶ καλῶν, ἐνεργεῖ, καὶ θεωρεῖ, ἢ ἔστι ἐπὶ
 τῇ ἀντιφάσει καὶ ἀγνοίᾳ. ὁμοίως δὲ ταῦτ' ἔχει
 ἐπὶ τῇ φησικῇ. ὁ γὰρ ψυχρὸν, δυνάμει
 θερμὸν ὅταν δὲ μεταβῇ, ἢ δὴ πῦρ, καὶ δὲ,
 αὐτὸ μὴ ἐκ καλῶν καὶ ἐμποδίζῃ. 18 Ὀμοίως δὲ B
 ἔχει καὶ τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον. ὁ γὰρ κοῦφον
 γίνεσθαι ἐκ βαρέος, οἷον ἔξ ὕδατος ἀήρ. τὸ γὰρ
 δυνάμει περὶ τοῦ, καὶ ἢ δὴ κοῦφον καὶ ἐνε-
 ργίᾳ γὰρ αἰὲς, εἰ μὴ πὶ καλύσει. ἐνεργεία
 δὲ τῷ κοῦφῳ, ὁ ποῦ εἶ, καὶ αἰὲς. καλύσει δ',
 καὶ πῶς. ὅταν δὲ ὁ * εἰαίτιος ἢ καὶ τῷ ὁμοίως ἔχει
 ἐπὶ τῷ ποσὶ καὶ ἐπὶ τῷ ποιοῦ. 19 Καίτοι
 τῷ τῷ ζητῶνται ἀπὸ τῆς ποτε κινεῖται εἰς τὸ * αὐ-
 τὸ ἰσχυρῶς. τῷ τῷ τῷ καὶ κοῦφα, καὶ τὰ βαρέα. αἴτιον δ',
 ὅτι πῶς καὶ ποῦ, καὶ τῷ τῷ ὅτι καὶ βαρεῖ
 τῷ, ὁ μὲν δὲ αἰὲς, ὁ γὰρ τῷ καὶ τῷ διωρισμένοι.
 20 Δυνάμει δὲ ὅτι καὶ κοῦφον καὶ βαρὺ *
 ἰσχυρῶς πολλὰ καὶ, ὡς ἐπὶ εἰρησίου. ὅταν γὰρ ἢ ὕδωρ,
 δυνάμει γὰρ πῶς ὅτι καὶ κοῦφον καὶ ὅταν ἀήρ,
 ἔστιν ἐκ δυνάμει. ἐπὶ δὲ καὶ γὰρ ἐμποδίζῃ-
 λητοι μὴ αἰὲς εἶ, ἀλλ' εἰ μὴ ἀφαιρεθῇ ὁ ἐμ-
 ποδίζων, ἐνεργεῖ, ἐπὶ αἰὲς αἰωτέρω * γίνεσθαι.
 ὁμοίως δὲ ἐπὶ τοῖον εἰς ὁ ἐνεργεία εἶ, μετα-
 βῇ. αἰὲς γὰρ θεωρεῖ ὁ ὁπισθήμενον, εἰ μὴ
 πὶ καλῶν. ἐπὶ ποσὶ ἐκτείνεται, εἰ μὴ ἐκ
 καλῶν. 21 Ὁ δὲ ὁ ὕψιστος ἀδρὸν ἐκ καλῶν
 κινήσας, ἔστι μὲν ὡς κινεῖ, ἔστι δ' ὡς ὅτι. ὁ πῶν
 κίονα ὑποσπασίας, ἐπὶ τῷ λῆτον ἀφελὼν ἀπὸ
 τῷ ἀσχυρῶς ὕδατι καὶ συμβεβηκὸς γὰρ κινεῖ,
 ὡς ἐπὶ καὶ ἡ ἀνακλασθεῖσα σφαῖρα, ἔχ' ὑπὸ τῷ
 τοῖχου ἐκινῆσθαι, ἀλλ' ὑπὸ τῷ βαλόντι.
 22 Ὁ πὲρ μὲν οὖν ὅταν ὅταν αὐτὸ κινεῖ εἰσ-
 τὸ, δὴ λον. ἀλλὰ κινήσας ἀρχὴν ἔχει, ὅτι κί-
 νησιν, οἷον τῷ ποιοῦν, ἀλλὰ τῷ πάχῃ.
 23 Εἰ δὲ πῶς τῷ κινήσας ἐκ φύσεως κινεῖ-
 ται, ἐπὶ φύσιν, καὶ βία. καὶ τῷ βία, καὶ
 τῷ φύσιν πῶς ὑπὸ τῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἀγ-
 λου. τῷ γὰρ φύσιν πάλιν τὰ τε ὑπὸ αὐτῷ κινῆ-
 ληται, ὑπὸ τῶν κινεῖται, ἐπὶ τῷ μὴ ὑπὸ αὐ-
 τῷ, οἷον τῷ καὶ κοῦφα καὶ τῷ βαρέα. (ἢ γὰρ ὑπὸ τῷ
 γνήσιον καὶ ποιησάντων κοῦφον, ἐπὶ βαρὺ, ἐπὶ
 ὑπὸ τῷ τῷ ἐμποδίζοντα καὶ καλύοντα λούσας
 καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τὰ κινήσας ὑπὸ τῶν κί-
 νησιν.

17 Quotiescumque autem id quod efficiendi & id quod patiendi vim ha-
 bet, simul sunt: id quod est potestate, fit
 actu. ut is qui discit, ex eo quod potestate,
 fit aliud potestate. nam qui scientia est prae-
 ditus, neque contemplatur, is est quo-
 dammodo potestate sciens, sed non ut
 erat antequam disceret. cum autem ita
 se habeat, nisi quid prohibeat, agit &
 contemplatur, aut erit in contradictione
 & ignorantia. similiter autem haec se ha-
 bent etiam in rebus naturalibus. nam fri-
 gidum est potestate calidum. cum autem
 est mutatum, iam est ignis, & combu-
 rit, nisi quid prohibeat & impediat.

18 Similiter se res habet etiam in gra-
 ui & leui. nam leue fit ex graui, ut ex a-
 qua aer. hoc enim prius erat potestate, &
 iam est leue, atque ager confestim, nisi
 quid prohibeat. actus autem rei leuis est,
 alicubi esse, & in loco supero: sed pro-
 hibetur, quando est in loco conuario.
 Atque hoc similiter se habet & in quanto,
 & in quali.

19 Atqui hoc quaeritur, cur ad sua ipso-
 rum loca moueantur grauia & leuia. causa
 verò est, quia natura est comparatum, ut
 sint alicubi: atque haec est rei leuis & gra-
 uis essentia, ita ut illa loco supero, haec loco
 infero definiatur.

20 Potestate autem est leue & graue
 multis modis, sicuti dictum fuit. cum e-
 nim est aqua, potestate quodammodo est
 leue: & cum aer, adhuc est potestate: quia
 fieri potest, ut impeditum supero loco
 non sit: verum si auferatur quod impedit,
 agit, ac semper sursum tendit. Similiter e-
 tiam quale in id mutatur ut sit potestate.
 nam sciens statim contemplatur, nisi quid
 impediat. Et quantum extenditur, nisi
 quid impediat.

21 Qui verò id amouet quod subest &
 prohibet, aliquo modo mouet, aliquo mo-
 do non mouet: veluti qui columnam subtra-
 xit, aut qui lapidem exemit ex vtre in aqua:
 ex accidenti namque mouet: sicut & pila
 repersa, non à pariete mota est, sed ab eo
 qui proiecit. 21 Patet igitur nihil horum
 seipsum mouere: sed motus principium
 habere, id est, non mouendi, nec faciendi,
 sed patiendi. 23 Si igitur quaecumque
 mouentur, aut naturā mouentur, aut praeter
 naturam & vi, atque ea quae vi & praeter
 naturam, omnia ab aliquo & ab alio
 mouentur, eorum rursus quae natura, tam ea
 quae à seipsis mouentur, ab aliquo mouen-
 tur, quam ea quae non à seipsis, ut leuia &
 grauia: (aut enim mouentur ab eo qui ge-
 nuit & fecit leue seu graue, aut ab eo quod
 impediencia & prohibentia amouit:) profecto
 quaecumque mouentur, ab aliquo mou-
 uerentur.

Primum mouens, ab externo non moueri.

HOc autem bifariam. aut enim non per ipsum mouens, sed per aliud à quo mouens mouetur, aut per ipsum. atque hoc vel est primum post ultimum; vel per plura mouet. ut baculus mouet lapidem, & à manu mouetur, quæ mouetur ab homine: hic autem non amplius mouet eo quod ab alio moueatur.

2 Vtrumque igitur mouere dicimus, & quod est postremum, & quod est primum inter mouentia: sed magis quod est primum: quippe quod mouet postremum, sed ab eo non mouetur. & sine primo quidem postremum non mouebit: illud autem sine hoc mouebit: ut baculus non mouebit, nisi homo moueat.

3 Si igitur necesse est, quicquid mouetur, ipsum ab aliquo moueri: etiam necesse est vel ab eo moueri quod ab alio mouetur, vel non ab eo. & si mouetur ab eo quod ab alio mouetur: necesse est esse aliquod mouens primum, quod non mouetur ab alio. si verò primum eiusmodi est, non est necesse alterum esse. Impossibile enim est, id quod mouet, ipsumque ab alio mouetur, in infinitum abire: quandoquidem infinitorum nihil est primum.

4 Si igitur quicquid mouetur, ab aliquo mouetur; primum autem mouens mouetur quidem, non tamen ab alio mouetur: necesse est ipsum à seipso moueri.

5 Præterea sic quoque licet eandem disputationem aggredi, quicquid enim mouet, & aliquid mouet, & aliquo. quod enim mouet, aut seipso mouet, aut alio: ut homo seipso, aut baculo: & ventus vel ipse deiecit, vel lapis quem ventus impulit. 6 Impossibile autem est, id quod mouet, sine eo mouere quod seipso mouet. sed si ipsum seipso moueat, non est necesse aliud esse, quo moueat: si verò sit alterum, nempe id quo mouet, est etiam aliquid quod mouebit, non aliquo, sed seipso. aut in infinitum hac abibunt. 7 Si quid igitur, cum moueatur, mouet, necesse est consistere, non in infinitum abire. nam si baculus mouet eo quod mouetur à manu, manus mouet baculum: si verò & hanc aliquid mouet: est etiam aliquid aliud quod hanc mouet. cum igitur aliud aliquo mouet, necesse est, esse prius id quod seipso mouet. 8 Ergo si hoc mouetur, nec est aliud quod seipsum moueat: necesse est, ipsum se mouere: quapropter etiam ex hac ratione vel statim id quod mouetur, ab eo quod seipso mouet, mouetur, aut tandem peruenit ad tale quidpiam.

Cap. V.

ΤΟῦτο δὲ διχῶς. ἢ γὰρ ὃ δὲ αὐτὸ δὲ κινεῖται, ἀλλὰ δὲ ἐπεὶ ὃ κινεῖται δὲ κινεῖται. ἢ δὲ αὐτὸ καὶ τὸ, ἢ ὁρῶν μὲν δὲ ἔχοντα, ἢ δὲ πλεονάζον, ὅτι, ἢ βακτηρία κινεῖ λίθον, & κινεῖται ὑπὸ τῆς χειρὸς κινουμένης ὑπὸ τῆς αἰδέου. ἔστι δ', ὅτι ἐπὶ τῷ ὑπὸ ἄλλου κινεῖσθαι. 2 Ἀμφω δὲ κινεῖται φανερὸν καὶ τὸ τελευτῶν & τὸ ὁρῶν τῆς κινουμένων, ἀλλὰ μάλλον δὲ ὁρῶν. ἐκείνο γὰρ κινεῖται τὸ τελευτῶν, ἀλλ' ὃ τὸ τὸ ὁρῶν. καὶ αὐτὸ μὲν τῷ ὁρῶν, τὸ τελευτῶν δὲ κινήσει, ἐκείνο δὲ αὐτὸ τούτου ὅτι, ἢ βακτηρία δὲ κινήσει, μὴ κινουμένης τῆς αἰδέου.

3 Εἰ δὲ αἰάγνη πρὸς τὸ κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς τε κινεῖσθαι, καὶ ἢ ὑπὸ τῆς κινουμένης ὑπὸ τῆς αἰάγνης, ἢ μὴ καὶ εἰ μὲν ὑπὸ τῆς κινουμένης, αἰάγνη πρὸς τὸ κινεῖσθαι ὃ ὅτι ὑπὸ ἄλλου ὁρῶν. Εἰ δὲ ἰσοδοῖται τὸ ὁρῶν, ὅτι αἰάγνη φανερὸν ἀδυνάτον γὰρ εἰς ἀπειρον εἶναι τὸ κινεῖσθαι καὶ τὸ κινεῖσθαι ὑπὸ ἄλλου αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἀπείρων ὅτι ἐστὶν ὁρῶν ὁρῶν.

4 Εἰ οὖν ἀπὸ μὲν τὸ κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς κινεῖται, τὸ δὲ ὁρῶν κινεῖται, κινεῖται μὲν, οὐχ ὑπὸ ἄλλου, αἰάγνη αὐτοῦ ὑφ' αὐτοῦ κινεῖσθαι. 5 Ἐπὶ δὲ καὶ ὡς δὲ τὸ αὐτὸν τῶν λόγων ἐστὶν ἐπὶ λαβεῖν. ἀπὸ γὰρ τὸ κινεῖσθαι ἢ τε κινεῖ, καὶ ἡ. ἢ γὰρ αὐτὸς κινεῖ τὸ κινεῖσθαι, ἢ ἄλλος ὅτι, αἰδέου αὐτοῦ ἢ τῆς βακτηρίας. καὶ ὃ ἀμεγας κατέβηκεν, ἢ αὐτὸς, ἢ ὁ λίθος δὲ ἐκείνου. 6 Ἀδυνάτον δὲ κινεῖν αὐτὸ τῷ αὐτοῦ αὐτοῦ κινουμένης, τὸ δὲ κινεῖ. ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοῦ αὐτοῦ κινεῖ, ὅτι ἀνάγκη ἄλλο ὅτι δὲ κινεῖ: ἐὰν δὲ ἢ ἐπεὶ τὸ δὲ κινεῖ, ἐστὶ πρὸς τὸ κινήσει, ἢ πρὸς, ἀλλ' αὐτοῦ, ἢ εἰς ἀπειρον εἶσθαι.

7 Εἰ οὖν αὐτὸ κινεῖσθαι κινεῖ, αἰάγνη εἶναι καὶ μὴ εἰς ἀπειρον εἶναι. Εἰ γὰρ ἢ βακτηρία κινεῖ τὸ κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς χειρὸς, ἢ χεὶρ κινεῖ τὸν βακτηρίαν. Εἰ δὲ τῶν αὐτῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐτῶν ἐπεὶ πρὸς τὸ κινεῖσθαι. ὅτι δὲ πρὸς τὸ κινεῖσθαι, αἰάγνη ὅτι ὁρῶν τὸ αὐτοῦ αὐτοῦ κινεῖσθαι.

8 Εἰ οὖν κινεῖται μὲν τῶν, μὴ ἄλλο δὲ τὸ κινεῖσθαι αὐτοῦ, ἀνάγκη αὐτοῦ αὐτοῦ κινεῖ. ὡς τὸ καὶ τῶν τῶν λόγων, ἢ τῶν αὐτῶν τὸ κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς αὐτοῦ αὐτοῦ κινεῖσθαι, ἢ τῶν χεῖρ πρὸς τὸ ἰσοδοῖται.

9 Πρὸς ὃ τῆς εἰρηλίκους καὶ ὅδε σκοποῦσι, ἅπαντα συμβεβηκέναι. *Ἐπεὶ*· εἰ γὰρ ὑπὸ κινῆμενος κινεῖται ὁ κινῆμενος πᾶν, ἥτοι τὸ τοῦτο καὶ τῆς περιήμενου καὶ συμβεβηκός, ὥστε καὶ κινῆμενος κινῆμενος, ὁ κινῆμενος καὶ ὁ κινεῖσθαι αὐτὸ αἰεὶ· ἢ δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτό.

10 Πρῶτον μὲν οὖν εἰ καὶ συμβεβηκός, οὐκ ἀνάγκη κινεῖσθαι ὁ κινῆμενος. εἰ δὲ τὸ τοῦτο, δῆλον ὡς ἐνδέχεται ποτε μηδὲν κινεῖσθαι τῷ ὄντι· ὅτι γὰρ ἀνάγκη ὁ συμβεβηκός, ἀλλ' ἐνδέχεται μὴ εἶναι.

11 Ἐὰν οὖν ὁ κινῆμενος ὁ δυνάμενος εἶναι, ἐνδέχεται συμβεβηκέναι, καὶ οὐδὲν ὅτι ἴσως. ἀλλὰ ὁ κινῆμενος μὴ εἶναι, ἐνδέχεται δὲ δυνάμενος γὰρ τὸ τοῦτο περιήμενος, ὅτι ἀνάγκη κινῆμενος αἰεὶ εἶναι.

12 Καὶ διότι τὸ τοῦτο συμβεβηκέναι. περὶ γὰρ ἀνάγκη εἶναι, τῆς κινῆμενος, καὶ ὁ κινῆμενος, ὁ ὅτι κινεῖ. ὁ γὰρ οὖν κινῆμενος, ἀνάγκη μὲν κινεῖσθαι, κινεῖ δὲ οὐκ ἀνάγκη. ὁ δὲ ὅτι κινεῖ, καὶ κινεῖ, ὁ κινεῖσθαι· συμπεπεσμένον γὰρ τὸ τοῦτο αἰεὶ καὶ ὁ αὐτὸς ὁ κινῆμενος εἶναι. δῆλον δὲ ὅτι τῷ καὶ τῷ κινῆμενος κινῆμενος· ἀπὸ τῆς γὰρ ἀλλήλων ἀνάγκη ὅτι, μέγιστος τῶν ὅτι κινῆμενος ὅτι ὡς ὅτι μὴ ὅτι κινεῖ, ἀκίνητος. ἐπεὶ δὲ ὁ κινῆμενος ὁ ἔχων, ὁ κινεῖσθαι μὲν δύναται, κινήσεως δὲ ἀρχὴν οὐκ ἔχει, καὶ ὁ κινεῖσθαι μὲν, ὡς ἄλλος δὲ, ἀλλ' ὅτι ὅτι αὐτῷ, ὁ κινῆμενος, ἵνα μὴ ἀνάγκη εἶπω μὲν, καὶ τὸ περὶ εἶναι ὁ κινεῖ ἀκίνητος εἶναι.

13 Διὸ καὶ Ἀναξαγόρας ὁρθῶς λέγει, τὸν νοῦν ἀπὸ φάσκων καὶ ἀμύγης εἶναι. ἐπεὶ δὲ κινήσεως ἀρχὴν ποιεῖ αὐτὸν εἶναι. ὅτι γὰρ μὲν ὡς αὐτὸν ἀκίνητος εἶναι, καὶ κινήσεως ἀμύγης εἶναι.

14 Ἀλλὰ μὲν, εἰ μὴ καὶ συμβεβηκός, ἀλλ' ὅτι ἀνάγκη κινεῖσθαι τὸ κινῆμενος, εἰ δὲ μὴ κινῆμενος, οὐκ ἀνάγκη ὁ κινῆμενος, ὁ κινεῖται, ἥτοι οὕτω κινεῖσθαι, ὥστε καὶ τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς κινήσεως, ἢ καὶ ὅτι εἶναι. λέγω δὲ, ὅτι ἥτοι τὸ κινήμενος καὶ αὐτὸ κινήμενος, καὶ τὸ ὅτι κινῆμενος ὅτι κινεῖσθαι, καὶ τὸ φέρειν φέρεισθαι· ἢ τὸ ὅτι κινῆμενος φέρεισθαι, τὸ δὲ φέρεισθαι αὐτὸν. ἀλλὰ φανερὸν ὅτι ἀδυνάτεον· διὸ γὰρ μέγιστος τῷ ἀτόμῳ διαμερῶν λέγειν, ὅτι εἰ πᾶν διδάσκει γινώσκον, τὸ τοῦτο διδάσκεισθαι γινώσκον.

καὶ τὸ αὐτὸ, ἢ εἰ ὅτι, ὅτι κινῆμενος τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς κινήσεως· εἰ ὅτι μὲν, μὴ ὅτι δὲ, ὅτι κινῆμενος. ἀλλ' ὅτι ὅτι κινῆμενος, τὸ δὲ τὸ τοῦτο αὐτὸν. ἀλλοιοῦσθαι ὡς ἄλλος, τὸ δὲ τὸ τοῦτο αὐτὸν, ἐπεὶ τὸ κινῆμενος κινήσει.

9 Præter hæc quæ dicta sunt, etiam ita considerantibus hæc eadem evenient. nam si quicquid movetur; ab eo, quod movetur, moveatur: vel hoc rebus inest ex accidenti, ut id quod movetur, moveat, non quia ipsum moveatur: vel non ex accidenti, sed per se.

10 Primum igitur, si ex accidenti est, non est necesse moveri id quod movet. hoc autem si concedatur; patet fieri posse, ut nihil moveatur: quoniam accidens non est necessarium, sed potest non esse.

11 Itaque si ponamus esse quod est possibile: nihil impossibile eveniet, sed fortasse falsum. at motum non esse est impossibile: quoniam hoc antea probatum fuit, necesse esse ut motus semper sit.

12 Atque hoc rationi consentaneum accidit. tria namque esse necesse est: *scilicet* id quod movetur, & id quod movet, & id quo movet. id igitur quod movetur, necesse est quidem moveri, sed movere non est necesse. id autem quo movet, necesse est & movere & moveri: hoc enim una mutatur, cum simul & in eodem sit cum eo quod movetur: quod manifestum est in iis quæ loco movent: quia necesse est, ut ita se invicem tangerent usque ad aliquid: id verò quod movet ita ut non sit quo movet, immobile est. cum autem videamus postremum, quod moveri potest, sed motus principium non habet; nec non quod movetur quidem, sed ab alio, non à se ipso: rationi consentaneum est, ne dicamus necessarium, ut tertium quoque sit, quod movet, cum sit immobile.

13 Idcirco & Anaxagoras rectè ait, mentem inquiring esse impatibilem & non mixtam: quoniam eam facit principium motus: si enim duntaxat movere potest, cum sit immobilis, & dominari, cum non sit mixta.

14 At verò si non ex accidenti, sed necessariò movetur id quod movet; si verò non moveatur, movere non possit: necesse est id quod movet, quatenus moveatur, aut eadem motus specie fieri, aut alia. verbi gratia, vel id quod calefacit, ipsum quoque calefieri; & quod sanat, sanari; & quod fert, ferri: vel quod sanat, ferri; quod autem fertur, augeri. sed patet hoc esse impossibile: dicere enim oportet diuidendo usque ad individua, veluti si quid docet geometriam, hoc ipsum doceri geometriam; vel si iacit, eodem iactus modo iaci: aut non ita, sed aliud ex aliq genere: veluti id quod fert, augeri; quod autem illud augeat, variari ab alio, & quod hoc variat, alio quodam motu fieri, sed

sed necesse est consistere: quia motus finiti sunt. Si quis autem dicat rursus reflecti, & quod variat, ferri: perinde facit, ac si statim diceret id quod fert, ferri; & quod docet, doceri. constat enim, quicquid mouetur, etiam à superiore mouente moueri, & quidem magis moueri ab eo quod inter mouentia prius est. At verò hoc est impossibile. euenit enim vt docens discat: quorum alterum habere, alterum non habere scientiam, necessarium est.

15 *Insuper aliud accidit*, magis quàm
hæc à ratione alienum : quoniam euenit,
vt quicquid mouendi vim habet, mobile
sit : siquidem quicquid mouetur, ab eo
moueatur quod mouetur : erit enim mo-
bile : perinde ac si quis diceret, quicquid
sanandi vim habet, & sanat, etiam sa-
nabile esse : & quicquid ædificandi vim
habet, ædificabile, vel statim, vel per
plura. vtputà si quicquid mouendi vim
habet, sit mobile ab alio, non tamen mo-
bile eodem motu, quo rem propinquam
mouet, sed diuerso : veluti si id quod sanan-
di vim habet, discere possit : sed hoc adscen-
dendo perueniet aliquando ad eandem spe-
ciem, vt antea diximus, horum igitur alter-
rum est impossibile, alterum commenti-
tium. nam absurdum est, id quod variandi
vim habet, necessariò posse augeri. Non
igitur necesse est semper id quod mouetur,
moueri ab alio quod rursus moueatur. con-
sistet igitur. Quapropter quod primum mo-
uetur, vel à quiescente mouebitur, vel ip-
sum semouebit. 16 At verò etiamsi o-
porteret considerare vtrum id quod seipsum
mouet, an quod ab alio mouetur, sit causa
& principium motus : illud quiuis pone-
ret. quod enim per se est causa, semper est
prius eo quod est per aliud.

Primum mouens, esse immobile.

Q Vaprepter hoc est considerandum, sumpto alio initio, si quid seipsum mouet, quo pacto & quomodo moueat.

2. Necessarium itaque est, quicquid mouetur, esse diuiduum in semper diuidua. hoc enim antea probatum fuit in *libro* vniuersalibus de natura, quicquid per se mouetur, continuum esse.

3. Impossibile igitur est, ut id quod se-
ipsum mouet, ut totum moueat seipsum.
nam totum ferretur & ferret eadem ratio-
ne, cum sit vnum & indiuiduum specie; &
variaretur & variaret: quare doceret & do-
ceretur simul; & sanaret & sanaretur eadem
sanitate.

Tom, I.

Α Ἀλλ' αἰτίη ἐστὶν αὐτῶν πεπερασμένη γὰρ αἱ
κινήσεις. ὁ δὲ πάλιν διακρίπτει, καὶ ὁ ἀλ-
λοιοῦ φαίνεται φέρεσθαι, τὸ αὐτὸ πρὸς ὅτι, καὶ
εἰ αὖτις * ἔφη τὸ φέρον φέρεσθαι, καὶ διδά-
σκειν τὸ διδάσκειν δηλοῦν γὰρ ὅτι κινεῖται καὶ
ὑπὸ τῷ αἰωτέρῳ κινουμένῳ τὸ κινούμενον πρῶτον,
καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῷ νεότερῳ τῷ κινουμένῳ.
ἀλλὰ μὲν, τὸ τοῦ ἀδιδάσκου τὸ διδάσκειν
γὰρ συμβαίνει μαθάνειν, ὡς τὸ μὴ μὴ εἶναι,
τὸ δὲ ἔχει ὑπερβαίνει αἰαγχαῖον.

8 15 Εἰ δὲ μάλλον τούτων ἀλλοτριῶσι, ὅτι συμ-
βαίνει πρὸς τὸ κινητικὸν εἶναι κινητὸν, εἴθε ἄ-
πορρον ὑποκινεῖσθαι καὶ τὸ κινητὸν. ἔσται
γὰρ κινητὸν ὡς εἴ τις λέγει, ὅτι πρὸς τὸ ὑ-
γιαστικόν, ἢ ὑγιαίνει, ἢ ὑγιαίνει ἔσται καὶ τὸ οἰ-
κοδομητικὸν οἰκοδομεῖσθαι, ἢ διδοῖς, ἢ ἀφαι-
ρῶντων λέγει δ', οἷον εἰ κινητὸν μόνον ὑποκινεῖ-
σθαι πρὸς τὸ κινητικόν, ἀλλ' ὅτι τούτων πλεονεκτεῖ
κινητὸν, ἢ καὶ τὸ πλοῖον, ἀλλ' ἐπε-
ρὴν οἷον, τὸ ὑγιαστικόν * μαθητὴν ἀλλὰ τὸ ἐ-
κπαραβαίνειν ἢ εἰ ποτε εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, ὡς
εἴ ποτε πλοῖον πλοῖον. τὸ μόνον οὖν τούτων, ἀ-
δυνατὶ τὸ δὲ, πλασματικῶς ἀποποιεῖται γὰρ
τὸ ἀλλοιωτικὸν αὐξάνει ὅτι ἀνάγκη εἶναι. ὅτι
ἀναγκαῖον αἰετὶ κινεῖσθαι τὸ κινητὸν ὑποκινεῖ-
σθαι, καὶ τούτου κινεῖσθαι· ἐστὶν ἀναγκαῖον ὡς
ἦν ὑποκινεῖσθαι κινεῖσθαι τὸ κινεῖ-
σθαι ὡς εἶναι, ἢ αὐτὸ εἰς τὸ κινεῖσθαι.

16 Αλλὰ μὲν καὶ εἶπε δέοι σκεπτεῖν ποτε
αἱτοί κινήσεως ἐν ἑρμῇ, τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινεῖται
ἐν τῷ ὅλῳ καὶ ἐν τῷ μέρει, σκεπτεῖν πᾶσι καὶ ἴσως
τὸ ὅτι αὐτὸ καὶ αὐτὸ οἱ αἱτοί, καὶ σκεπτεῖν
τὴν καὶ ἐπερὶ αὐτὸ ὅτι.

Cap. VI.

Ως περ τῶν πενήτων λαβούσαν ἄλλω
 δόχλῳ, εἴ τι καὶ αὐτῶν αὐτῇ, πρὸς τὴν
 ἡ, ὧς πᾶσι ἔσται.

2 Αναγνώρις δὲ τὸ κινῶμενον ἀπὸ τοῦ δια-
 ρετοῦ εἰς αἰὶ διαρετικόν. τὸ γὰρ διδόναι τὰ
 Ε πύργους τοῖς καὶ ὄντων τῶν φύσεων, οὐκ ἔστιν τὸ
 καὶ αὐτὸ κινῶμενον, σὺν ὅλῳ.

3 Αδελφωται ειναι αλλ αυτοι κληρονομησαν
κινει αλλ εαυτο φερεται γιναι ολα τα φερεται
την αυτην φοναν, εν ον και απομοιρω ειναι και
αλλοι οντο ε δολοι, ας τε διδασκει ας ε δει
δασκει αμα, ε υμεις και υμεις οντες
αυτην υμεις.

Dad

11 Τα μὲν γὰρ κινῆται ὁμοαχῶς, τὰ δὲ τὰς ἐναν-
τίας κινήσεως ὅτι, τὸ μὲν πῦρ θερμαίνει, ψύχει
δ' ὁ αἰὲς ὅτις ἐπισημνύει δόξα ὅτι ἐναντίων ὅτι μία.
φαίνεται μὲν οὖν ὅτι ἐναντίων ὅτι ὁμοιοῦσιν.
τὸ γὰρ ψυχρὸν θερμαίνει ἐκείνην πῶς καὶ ἀ-
πλῆτον, ὡς καὶ ὁ αἰὲς τὸν ἐκείνην ὅτι ἐπισημνύει,
ὅταν αἰάπαλιν χρησιμοποιῇ τὴν ἐπισημνύει.

12 Ἀλλ' οὖν γε ὅσα διωαπὲ ποιεῖ καὶ πάχιν
ἐκ κινήσεως, τὰ δὲ κινεῖσθαι ὅτι πᾶντως διωαπὲ
ἔστιν, ἀλλ' ὡς ἔχοντα καὶ πλησιάζοντα ἀλλή-
λοις. ὡς ὅτι ὅταν πλησιάζῃ, τὸ μὲν κινῆται, τὸ δὲ
κινῆται καὶ ὅταν ὑπὸ ἑξῆς, ὡς ὅτι τὸ μὲν κινήσι-
σιν, τὸ δὲ κινήσιν. 13 Εἰ ποῖναι μὴ αἰεὶ κινή-
ται, δηλον ὡς ὅτι ὅπως εἶχον, ὡς [μὴ] διωα-
ρῶμα, τὸ μὲν κινεῖσθαι, τὸ δὲ κινῆται, ἀλλ' ἔδει
μεταβαλεῖν θάτερον αὐτῶν· αἰάγνη γὰρ ὅτι
τοῖς πρὸς ἡ τῶν συμβαίνει ὅτι ἢ μὴ ὅτι δι-
πλαστοί, νῦν διπλαστοί, * μεταβαλεῖν· ἢ εἰ
μὴ ἀμφοτέρω, θάτερον. ἔστι ἄρα τῆς πρὸς
τῆς μεταβολῆς τῆς πρὸς τῆς. 14 Πρὸς δὲ
τοῦτο, πρὸς τῆς ὅτι ὅτι πῶς ἔστι, χρόνου
μὴ ὅτις· ὅτι χρόνος, μὴ ὅτις κινήσεως; 51 εἰ
ἔστι ὅτι χρόνος κινήσεως ὁρίσθαι ὅτι κινήσεως ὅτις,
εἴπερ αἰεὶ χρόνος ἔστιν, αἰάγνη καὶ κινήσει αἰ-
εῖν ὅτι. ἀλλὰ μὲν πρὸς γὰρ χρόνον ἔξω ἐνός,
ὁμοιοῦσιν ἔχοντες φαίνονται πᾶντες· ἀλλ'-
ῶν γὰρ ὅτι λέγουσι. ὅτι ἄρα τῶν Διμοχρί-
τος τῆς δείκνυσιν ὡς ἀδυνάτοι ἀπὸ μὲν γινώ-
σκειν· τὸ γὰρ χρόνον, * ἀλλ' ὅτι. Πλάτων γὰρ
αὐτὸν ὅτις μόνος. ἀλλὰ γὰρ αὐτὸν ὅτι ὅτι
γινώσκειν, τὸ δὲ ὅτι γινώσκειν φησὶν. εἰ
οὖν ἀδυνάτοι ἔστι, καὶ ὅτι ὅτι ὅτι γινώσκειν
ἀλλὰ τῶν νῦν· τὸ δὲ νῦν ἔστι μόνος τῆς, καὶ
ὅτις ὅτι πελάτῃ ἔστι ὅτις· ἀλλὰ ὅτις
ἔστι μὲν, τῶν ἐσομένων χρόνον, πελάτῃ τῶν
* πρὸς τῆς, αἰάγνη αἰεὶ ὅτις χρόνον. τὸ γὰρ
ἔχοντα τῶν πελάτῃς ληφθέντος χρόνον ὅτις
ἢ τῶν νῦν ἔστι· ὅτις γὰρ ἔστι λαβὴν ὅτις
χρόνον πρὸς τῶν νῦν. ὡς τῆς ἐκείνη ὅτις τῆς καὶ
πελάτῃ τῶν νῦν, αἰάγνη αὐτῶν ἐπ' ἀμφοτέρω
ὅτις αἰεὶ χρόνον. ἀλλὰ μὲν εἶγε χρόνον, φα-
νερὸν ὅτι αἰάγνη ὅτις ὅτις κινήσει, εἴπερ ὅτις χρόνος
πᾶντος ὅτις κινήσεως. 16 Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ
πρὸς τῶν ἀφ' ὅτις τῶν κινήσει. 17 Καθὰ
τῶν ὅτις τῶν γινώσκειν κινήσει σὺν ἑαυτῶν πρὸς
τῶν πᾶν ὅτις μεταβολῇ τῆς πρὸς τῆς· ὅτις
ὅτις ὅτις τῶν πελάτῃς· ὅτις γὰρ ὅτις *
πρὸς τῶν κινήσει καὶ κινήσει ὅτις, * ὅτις καὶ
καὶ, ὅτις κινήσει. (ὅτις γὰρ καὶ καὶ ὅτις) μὴ
καὶ καὶ * ὅτις κινήσει καὶ κινήσει.

A 11 Alia namque mouent vno motu,
alia contrariis motibus. vt ignis calefacit
quidem non tamen refrigerat: scientia ve-
rò videtur contrariorum vna esse. verume-
nimvero & illic apparet aliquid simile. ete-
nim frigidum calefacit conuersum aliquo
modo ac remotum; sicuti sponte peccat
sciens, cum abutitur scientiâ.

12 Sed quæcumque possunt facere &
pati, vel mouere ac moueri, non omnino
id possunt, sed si ita se habeant, & sibi inui-
cem propinqua sint. quocirca cum propè
accesserint, alterum mouet, alterum moue-
tur: & cum ita fuerint, vt alterum sit mo-
tum, alterum mobile.

13 Si igitur non semper mouebatur, pa-
tet ea non fuisse ita affecta, vt alterum pos-
set moueri, alterum mouere: sed oportebat
alterum eorum mutari. necesse est enim, in
iis quæ ad aliquid referuntur, hoc accidere.
veluti si cum non esset duplum, nunc est du-
plum, necesse est vt si non ambo, saltem alte-
rum sit mutatum. erit igitur aliqua muta-
tio prior mutatione prima.

14 Ad hæc, prius & posterius quonam
modo erit, nisi sit tempus: aut tempus, nisi
sit motus?

15 Quodd si tempus est, numerus motus,
aut quidam motus: siquidem semper est
tempus, necesse est motum quoque sempi-
ternum esse. atquid de tempore, præter v-
num, omnes videntur in eadem sententia
conuenire: ingenitum enim esse dicunt.
ideoque Democritus probat non posse om-
nia esse genita: quia tempus est ingenitum.
Plato autem solus ipsum gignit: ipsum e-
nim simul cum cælo genitum esse, ac cæ-
lum genitum esse asserit. Si igitur impossi-
bile est & esse & intelligere tempus sine
momento, momentum verò est medietas
quædam, simulque habet principium & fi-
nem, principium quidem futuri temporis,
finem autem præteriti; necesse est, semper
esse tempus: quia extremum vltimi accepti
temporis erit in aliquo momento: quando-
quidem nihil licet sumere in tempore præ-
ter momentum. quapropter cum momen-
tum sit principium & finis: necesse est, ex
vtraque eius parte semper esse tempus. at-
qui si tempus, patet necesse esse vt sit etiam
motus: siquidem tempus est affectio quæ-
dam motus.

16 Eadem ratio de eo quoque valet,
quodd motus non sit interitui obnoxius.

17 Sicut enim eo posito quodd motus fa-
ctus fuerit, eueniebat mutationem aliquam
esse priorem primâ; ita hæc euenit esse poste-
riorem postremâ: quia non simul desinet ef-
se mobile, & moueri: aut esse cremabile, &
cremari: (potest enim esse cremabile, quod
non cremetur:) nec habere vim mouendi,
& mouere.

ὅτι δὲ ὅτι πάλιν, ὅτι ὁρῶν. ἢ γὰρ ὅτε
 γαίον ἔχει δύο ὁρῶν αἰεὶ ὅτι γαίον ἴσας.
 ἀλλ' ὅμως ὅτι πῶς αἰσθητὸς αὐτὸς ἔτε-
 ρον αἴτιον. τὴν μὲν δὲ ὁρῶν, ὅτι ἔστιν ἔτερον
 αἴτιον, αἰσθάνων ὅτι. 28 Ὅτι μὲν οὖν ὁρῶν
 αἰσθητὸς, ὅτι ἔστι, ὅτι κίνησις ἢ ὅτι αἰσθάνων, ἢ
 ὅτι ἔστι, εἰρησθὲν ὅτι.

Cap. I I.

TA δὲ ἐναντία αὐτοῖς, ὅτι χαλεπὸν λυφί.
 δὲ δὲ δ' αὖ ὅτι τὴν ὁρῶν στυπῶν,
 ἐνδύχουσαι μάλιστα κίνησις ὅτι ποτε μὴ οὐ-
 σθὲν ὅλως.

2 Πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι ἐνδύχουσαι αἰ-
 σθητὸς μεταβολή· μεταβολή γὰρ ἀπασα πύ-
 φουκιν ἐκ τίνος εἰς τί. ὅστε αἰσθητὸς πύφουκιν με-
 ταβολῆς ὅτι πύφουκιν τὰ ἐνδύχουσαι ἐν εἰς γένε-
 ται· εἰς ἀπείρου δὲ κινήσας μὴδιν. 3 Ἐπὶ ὁρῶν
 μὲν, ὅτι διαστατὸν κινήσας μὴτε κινήσας,
 μὴτε ἔχει ἐν αὐτῇ μὴδιν κίνησις, ὅτι, ὅτι
 τὴν ἀπύφουκιν, ὅτι ὅτι μέρους αἰσθάνων, ὅτι ὅτι
 κινήσας, ἀλλ' ἡρεμῶν, κινήσας ποτε. πύ-
 φουκιν ὅτι, ἢ αἰεὶ κινήσας, ἢ μὴδιν ποτε, εἰσθάνων μὴ
 γὰρ ὅτι ὅτι. 4 Πολὺν ὅτι μάλιστα ὅτι ὁρῶν
 πύφουκιν ὅτι τὴν ἐμψύφουκιν * ὅτι φανερὸν· ὅτι
 μίας γὰρ ἐν ὅτι αἰσθητὸς κινήσας αἰσθάνων,
 ἀλλ' ἡρεμῶν, ὅμως κινήσας ποτε, ὅτι
 ἐγγίφουκιν ἐν ὅτι αἰσθητὸς αἰσθάνων δὲ ὅτι αἰσθητὸς
 αἰσθάνων αἰσθάνων, ὅτι μὴδιν ἐξωθεν κινήσας. τὴν
 γὰρ ὅτι τὴν ἀπύφουκιν ὅτι ὁρῶν ὅμοιος, ὅτι
 αἰεὶ πῶς αἰσθάνων τὴν ἐξωθεν ἔτερον ὅτι ὅτι
 αἰσθάνων φανερὸν αἰσθάνων κινήσας. ὅτι εἰσθάνων ἡρεμῶν
 ποτε πύφουκιν, ἐν αἰσθητὸν κίνησις αἰσθάνων ὅτι
 ὅτι αἰσθάνων, ὅτι ὅτι ἐξωθεν. Εἰ δὲ ἐν ὅτι τὴν
 πύφουκιν γένεσας, πῶς αἰσθάνων ὅτι αἰσθάνων τὴν
 πύφουκιν αἰσθάνων, ὅτι ὅτι πύφουκιν; Εἰ γὰρ ἐν μὴδιν
 κινήσας γὰρ, ὅτι ἐν μὴδιν. Εἰ δὲ ἐν τὴν
 κινήσας, ὅτι ἐν τὴν ἀπείρου, εἰσθάνων ἐνδύχουσαι κί-
 νησας ὅτι ἀπείρου, ὅτι ἡρεμῶν ὅλως. 5 Τούτων
 δὲ, ὅτι μὴ πύφουκιν λεγέιν, ὅτι μὴ πύφουκιν αἰ-
 σθάνων αἰσθάνων μὴδιν ὅτι αἰσθάνων πύφουκιν
 πύφουκιν εἰς τὰ ἀπείρου, ὅτι αἰσθάνων λεγέιν. τὴν
 μὲν γὰρ ὅτι αἰσθάνων αἰσθάνων, εἰσθάνων μὴ αἰσθάνων
 πύφουκιν αἰσθάνων τὴν αἰσθάνων ὅτι διαστατὸν, ὅτι
 τὴν αἰσθάνων τὴν ἐνὸς κίνησις· λέγω δὲ, ὅτι, πύφουκιν
 ἐν τὴν μὴδιν χορδῆς εἰς ὅτι ὅτι φωνῆς,
 ἢ αἰεὶ ἔτερος, ὅμοιος ἐχούσης τὴν κινήσας.

π. 11.

A sed quia de omnibus loquitur, non recte:
 etenim triangulum semper habet angulos
 duobus rectis æquales: attamen est alia
 quædam huius æternitatis causa. cæte-
 rum principiorum non est alia causa, cum
 æterna sint.

28 Nullum igitur fuisse tempus aut
 fore, quo motus non fuerit, aut non erit,
 hætenus dictum esto.

B

*Obiectionum æternitatem motus impugnantium
 solutio.*

QUæ verò his sunt contraria, non est
 difficile solvere. considerantibus au-
 tem videri ex his maximè potest eueni-
 re, ut motus aliquando sit, cum omnino
 non esset.

1 Primum quia nulla mutatio est æ-
 terna: natura enim comparatum est, ut
 omnis mutatio sit ex aliquo in aliquid.
 quare necesse est, omnis mutationis esse
 terminum, nempe contraria, in quibus sit:
 in infinitum verò nihil moueri.

3 Præterea videmus posse moueri, quod
 nec mouetur nec habet in se vllum mo-
 tum: ut in rebus inanimatis; quarum
 cum nec pars vlla, nec totum mouere-
 tur, sed quiesceret, aliquando moue-
 tur. conueniebat autem vel semper mo-
 ueri, vel nunquam; si quidem non sit
 motus cum non esset.

4 Sed multò maximè tale quippiam
 in animatis apparet. cum enim nullus mo-
 tus interdum in nobis inesset, sed quiesce-
 remus, tamen mouemur quandoque, &
 fit interdum ex nobismet ipsis principium
 motus, etiamsi nihil extrinsecus moue-
 rit. hoc enim in inanimatis non similiter
 cernimus; sed semper aliquid aliud, quod
 extra est, ea mouet. animal autem dici-
 mus seipsum mouere. quocirca si quando
 totum quiescit, in immobili motus fieri
 potest à se ipso, non extrinsecus. quod
 si in animali hoc fieri potest, quid prohi-
 bet hoc idem euenire etiam in vniuerso?
 nam si in paruo mundo sit, etiam in ma-
 gno. & si in mundo, etiam in infinito,
 siquidem totum infinitum potest moueri
 & quiescere.

5 Ex his igitur, quod primo loco di-
 ctum est, videlicet non esse eundem sem-
 per & vnum numero motum, qui sit in
 opposita, recte dicitur: hoc enim
 fortasse necessarium est, si motus vnius
 & eiusdem rei non potest esse semper
 vnus & idem numero: dico autem,
 exempli gratia, vtrum vnius chordæ sit
 vnus & idem sonus, an semper alius, cum
 chorda similiter se habeat, & impuatur.

verumtamen verouis tandem modo *hoc se*
habeat, nihil vetat aliquem *motum esse*
vnum & eundem : quia sic continuus
& sempiternus. *quod ex iis quæ postea*
sequuntur, magis erit manifestum.

6 Moueri autem quod non mouebatur, nihil absurdi est, si id quod extrinsecus mouet, modò adsit, modò non adsit. hoc verò quonam modo esse possit, querendum est: ut, inquam, idem ab eodem mouendi vim habente, modò moueatur, modò non moueatur. nihil enim aliud in dubium reuocat qui hoc dicit, quàm cur non semper alia entia quiescunt, alia moventur.

7 *Maximè autem videri potest tertium illud habere dubitationem, quod evenit in rebus inanimatis, quasi in nobis fiat motus cum antea non esset. quod enim prius quiescebat, postea ambulat, nulla re externa mouente, ut videtur. Sed hoc est falsum. videmus enim semper aliquid innatum moueri in animali. cur autem hoc moueatur, non ipsum animal est causa, sed fortasse id quod ambit. Ipsum autem dicimus seipsum mouere, non quouis motu, sed eo qui est secundum locum. Ergo nihil verat, quin potius necessarium est, in corpore fieri multos motus ab eo quod ambit: horum autem aliquos mouere cogitationem vel appetitionem: eam verò iam mouere totum animal cuiusmodi accidit in somnis. cum enim nullus sensitivus motus insit, aliquis tamen motus insit, animalia rursus expergiscuntur. Sed & de his perspicuum erit ex iis quæ sequentur.*

A Ἀλλ' ὁμοίως ὁπόπως ποτὲ ἔχῃ, ὁρῶν καλῶς
μίας καὶ πλὴν αὐτῶν εἶναι πῖνα, τὰς σὺννεχῆ εἶναι
καὶ αἰετοῦ. διὸ δ' ἔστι μαῖνλοι οὗτοι τῶν ὑπε-
ρων. 6 Τὸ δὲ κινῆσθαι μὴ κινῆσθαι, ὁρῶν
αὐτοὺς; εἰς ὅτε μὴ ἢ ὁ κινῆσθαι ἔξωθεν, ὅτι
δὲ μὴ. τῷτο μὴτοι πῶς ἀρεῖν, ζητητέον· λέ-
γει δὲ, ὥστε ὁ αὐτὸς ὑπὸ τῆς αὐτῆς κινήσεως,
ὅντος, ὅτε μὴ κινῆσθαι, ὅτε δὲ μὴ· ὁρῶν γὰρ
ἀπὸ ἀπορῆς ὁ τῷτο λέγων, ἢ ἀπὸ τῆς αὐτῆς
τὰ μὴ ἡρεμεῖ τῶν ὄντων, τὰ δὲ κινῆσαι.

Β 7 Μάλιστα δ' αὖ δόξετε ὅτι περὶ ἔχον ἀπο-
 ελαιο, ὡς ἐγγηγομένης εἰς αὐτοὺς πρὸς τὸ
 κινήσεως, ὁ συμβαίνει ὅτι τῇ ἐμφύχῃ ἡρε-
 μῶν γὰρ πρὸς τὸν μὲν αὐτὸν βαδίζει, κι-
 νησάμενος τῇ ἑξῶθεν ἐκδοῦς, ὡς δοκεῖ. τῷ τε
 δ' ὅτι ψαλῆς. ὁραδὴν γὰρ αἰεὶ τί κινεῖται
 ἐκ τῆς ζωῆς τῇ συμφορῇ. τούτου δ' αὖτε κι-
 νήσεως, εἰς αὐτὸ ὅτι ζῶν αἴτιον, ἀλλὰ ὅτι πε-
 ριέρχεται ἴσως. αὐτὸ δ' ἐφαρμόζει αὐτὸ κινεῖται ἐκ
 σφῆς κινήσει, ἀλλὰ πλεονεχὲς πόποι. αὐτὸν οὖν
 καλύπτει, μάλλον δ' ἴσως ἀναγκάσει, * τῇ
 σφῆς ἐγγήγομαι πολλὰς κινήσεις ἀπὸ τῆς
 ἀφ' ἑξῆς. τούτων δ' αὖτε, πλεονεχὲς ἢ
 πλεονεχὲς κινήσει. αὐτὸν δ' ὅσον ἢ δὴ ζῶν
 κινήσει ὅποιον συμβαίνει αὐτὸ πρὸς ὑποδοχὴν. αἰ-
 σθητικῆς μὲν γὰρ ἀποδομίας ἐκδοῦς κινήσεως,
 ἐκδοῦς μὲν τι πῶς, ἐκδοῦς πῶς ζῶν πάλιν.
 ἀλλὰ [γὰρ] φανερόν [ἐστίν] ὅτι αὐτὸ τούτων
 ἐκ τῆς ἐκδοῦς.

Nonnulla modò moneri, modò quiescere:

P Rincipium verò considerationis erit, quod *fuit* etiam dubitationis *antes* dictæ, cum quædam entia modò moueantur, modò rursus quiescant.

2. *Neceſſe igitur eſt* ; vel omnia ſem-
per quieſcere ; vel omnia ſemper moue-
ri ; vel alia moueri , alia quieſcere : & rur-
ſus ex his vel ea quæ mouentur , ſemper
moueri , & ea quæ quieſcunt , ſemper
quieſcere : vel ita naturâ eſſe compara-
tum , vt omnia æquè moueantur & quieſ-
cant : vel quod reliquum adhuc eſt ac-
certum : contingit enim quædam entia
ſemper eſſe immobilia ; nonnulla ſemper
moueri , alia utroque participare , quod
quidem nobis dicendum eſt : hoc enim
habet ſolutionem eorum omnium de qui-
bus dubitatum eſt , & eſt nobis ſuis hu-
ius tractationis.

Tom. I.

Cap. III.

ΑΡΧΗ δὲ τῆς σκέψεως ἐστὶν ἡτοῦ καὶ
αὐτῆς τῆς λεχθείσης ἀποδείξεως, ὅτι τί πο-
τε εἶνα τῶ ὄντων ὅτι μὴ κινεῖται, ὅτι δὲ ἡρε-
μιῷ πάλιν. 2. Ἀνάγκη δὲ ἢ τοὶ πόλυται ἡρε-
μιῷ αἰεὶ, ἢ πόλυται αἰεὶ κινεῖσθαι. ἢ τὰ μὴ κινεῖ-
σθαι, ἢ δὲ ἡρεμιῷ. Ἐπὶ πάλιν τοῦτον, ἢ τοὶ ἢ
μὴ κινεῖσθαι αἰεὶ, τὰ δὲ μὴ κινεῖσθαι
ἡρεμιῷ. ἢ πόλυται ἢ πεφυλάναι ὁριστικῶς κινεῖ-
σθαι καὶ ἡρεμιῷ, ἢ ὁ λοιπὸν ἐπὶ τῷ πεφυλάναι
δύναται γὰρ ἢ μὴ αἰεὶ τῶ ὄντων αἰετῶς εἶναι.
ἢ δὲ αἰεὶ κινεῖσθαι, ἢ δὲ ἀμεφοτέρω με-
ταλαμβάνειν. ὅτι ἡμῖν λεκτικὸν ὅτι. τῷ το
γὰρ ἐχθὲρ λύσει πόλυται τι τῶ ἀποδεικνύειν,
καὶ πάλιν ἡμῖν τοῦτον τῆς πεφυλάναι
εἶναι.

Ccc in

16. Præterea terra & cæterorum vnumquodque necessariò manent in propriis locis, ex his autem vi mouentur. si igitur horum nonnulla sint in propriis locis: necesse est, ne quidem secundùm locum omnia moueri.

17. Impossibile igitur esse, vel semper omnia moueri, vel semper omnia quiescere, ex his & aliis huiusmodi rationibus aliquis crediderit.

18. At verò nec fieri potest, vt alia semper quiescant, alia semper moueantur; nihil autem interdum quiescat, interdum moueatur.

19. Dicendum autem impossibile esse, vt in iis quæ antea dicta fuerunt, ita etiam in his: quia videmus in iisdem rebus fieri dictas mutationes.

20. Et adhuc, quia rebus perspicuis repugnat, qui de hoc controuersatur. neque enim auetio, neque violentus erit motus, nisi moueatur præter naturam, quod antea quiescebat. generationem igitur tollit & interitum hic sermo. Ferè autem & ipsum moueri omnibus nihil aliud esse quàm fieri quiddam & interire. in quod enim mutatur, fit hoc, vel in hoc: ex quo autem mutatur, interit hoc, vel hinc.

21. Quare manifestum est, quædam moueri, quædam quiescere aliquando.

22. Omnia verò existimare quandoque quiescere, quandoque moueri, hoc iam adiungendum est ad rationes suprâ allatas.

23. Initium autem post hæc quæ nunc definita sunt, idem iterum sumendum est, ex quo antea exorsi sumus. Aut enim omnia entia quiescunt, aut omnia mouentur: aut alia quiescunt, alia mouentur. & si alia entia quiescunt, alia mouentur, necesse est, vel omnia quandoque quiescere, quandoque moueri, vel alia semper quiescere, alia semper moueri, vel alia modò quiescere, modò moueri.

24. Fieri igitur non posse, vt omnia quiescant, dictum quidem & antea fuit: dicamus tamen & nunc. nam etsi reuera ita sit, vt nonnulli dicunt, id est, ens sit infinitum & immobile, tamen hoc sensui non videtur, sed multa entia mouentur. 25. Si igitur est opinio falsa, aut omnino opinio: cerè est etiam motus: nec non si sit phantasia: & si quandoque ita videatur, quandoque aliter: quoniam phantasia & opinio videntur esse motiones quædam.

26. Verùm de his considerare, & rationem querere, in quibus sumus melius affecti, quàm vt ratione egeamus: nihil aliud quàm malè iudicare, quod est melius & quod deterius, & quod est credibile & quod non credibile, item principium & non principium.

Tom. I.

A 16. Ἐπὶ δὲ, ἢ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων ἐκείναι, ὥστε ἀνάγκη μὲν οὖν καὶ ἐν τοῖς οἰκείοις τοῖσι, κινηθεῖν δὲ βίαιως ἐκ τούτων. εἴ ποτε οὖν ἐν ταῖς αὐταῖς ἐν τοῖς οἰκείοις τοῖσι, ἀνάγκη μὲν δὲ καὶ τὸ πᾶν πᾶντα κινεῖσθαι.

17. Ὅτι μὲν οὖν ὁ δυνατὸν ἢ αἰεὶ πᾶντα κινεῖσθαι, ἢ αἰεὶ πᾶντα ἡρεμεῖν, ἐκ τούτων καὶ ἄλλων τοιούτων πρὸς ἀποφάν αὐτοῦ τίς.

18. Ἀλλὰ μέν ὅτι τὰ μὲν αἰεὶ ἐκείναι ἡρεμεῖν, τὰ δὲ αἰεὶ κινεῖσθαι ποτὲ δὲ ἡρεμεῖν, καὶ ποτὲ κινεῖσθαι μὲν.

B 19. Λεκτικόν δὲ ὅτι ἀδυνατὸν, ὥστε ποτε ὅτι τὴν εἰρημύων πρὸς τὸν, καὶ ὅτι τούτων. ὁρᾷ μὲν γὰρ ὅτι τῶν αὐτῶν γεγονότας τὰς εἰρημύων μεταβολὰς. 20. Καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι μάχεται τίς φανερὸς ὁ ἀμφισβητῶν ὅτι γὰρ αὐξήσεις, ὅτι ἢ βίαιος ἐστὶ κίνησις, εἰ μὴ κινηθῶσιν ὅτι φύσιν δὲ ἡρεμεῖν πρὸς τὸν. ἡρεσιν οὖν ἀναγκῆ καὶ φθορὰν ἐστὶ ὁ λόγος. χεῖρον δὲ ἐστὶ κινεῖσθαι, γίνεσθαι τὴν φθίρεσθαι δοκεῖ πᾶσι· εἰς ὃ μὲν γὰρ μεταβολήσῃ, γὰρ τῆτο, ἢ ἐκ τούτων. ὥστε δὲ μεταβολήσῃ, φθίρεσθαι τῆτο, ἢ ἐκ τούτων. 21. Ὡς τε δὲ δυνάμει, ὅτι τὰ μὲν κινεῖται, τὰ δὲ ἡρεμεῖ ἐκείναι.

22. Τὸ δὲ πᾶντα ἀξιωματικόν, ὅτι μὲν ἡρεμεῖν, ὅτι δὲ κινεῖσθαι, τῆτο ἢ δὲ ἀναπείσῃ πρὸς τοῖς πάλαι λόγοις.

23. Ἀρχὴν δὲ πάλιν ποιητικόν ἀπὸ τῶν νῦν ἀποδεικνύων, πᾶν αὐτῶν ὡς ἡρεμεῖν πρὸς τὸν, ἢ γὰρ τοῖς πᾶσι ἡρεμεῖ, ἢ πᾶντα κινεῖται. ἢ τὰ μὲν ἡρεμεῖ, τὰ δὲ κινεῖται τῶν ὄντων. καὶ εἰ τὰ μὲν ἡρεμεῖ, τὰ δὲ κινεῖται τῶν ὄντων, ἀνάγκη ἢ τοῖς πᾶσι, ὅτι μὲν ἡρεμεῖν, ὅτι δὲ κινεῖσθαι. ἢ τὰ μὲν αἰεὶ ἡρεμεῖν, τὰ δὲ αἰεὶ κινεῖσθαι αὐτῶν. τὰ δὲ, ὅτι μὲν ἡρεμεῖν, ὅτι δὲ κινεῖσθαι. 24. Ὅτι μὲν οὖν πᾶν ὅτι τὸ πᾶν ἡρεμεῖ, εἰρηται μὲν ἐκ πρὸς τὸν. εἴ ποτε μὲν δὲ ἐκ νῦν. εἴ γὰρ κατ' ἀληθείαν οὕτως ἐστὶ, καὶ ὡς τινὲς φασὶν εἶναι τὸ ἐν ἀπειρον καὶ ἀκίνητον, ἀλλ' οὐτὶ φανερὸν γὰρ

E 25. πᾶν ἀποφάν, ἀλλὰ κινεῖται πολλὰ τὸ ὄντων. 25. Εἴ ποτε οὖν ἐστὶ δόξα ψευδής, ἢ ὅτι δόξα καὶ κίνησις ἐστὶ, καὶ εἰ φανερὸς, καὶ ἐστὶ μὲν ὅτι δόξα ἢ, ὅτι δὲ ἑτέρως ἢ γὰρ φανερὸς καὶ ἢ δόξα κίνησις τινὲς δακρυοῖν εἶναι. 26. Ἀλλὰ τὰ μὲν ὅτι τούτου σκοπεῖν, καὶ ζητεῖν λόγους, ὡς βέλτερον ἐχόμενον ἢ λόγους δεικνύει, κακῶς κρίνει ὅτι τὸ βέλτερον καὶ τὸ χεῖρον, καὶ τὸ πᾶν καὶ τὸ μὴ πᾶν, καὶ ἀρχὴν καὶ μὴ ἀρχὴν.

Cco uij

27 Ομοίως δὲ ἀδυνατίζει καὶ τὸ πᾶν κινεῖσθαι ἢ τὰ μὲν αἰεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ αἰεὶ ἡρεμῶν. πᾶς δὲ ἀπὸ τῆς γὰρ ταῦτα ἰσχυρὴ μία πίστις ὁρατὸν γὰρ ἓνα, ὅτι μὲν κινεῖσθαι, ὅτι δὲ ἡρεμῶν. ὥστε φανερόν ὅτι ἀδυνατίζει ὁμοίως τὸ πᾶν ἡρεμῶν, καὶ τὸ πᾶν κινεῖσθαι συνεχῶς, τὰ δὲ μὲν αἰεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἡρεμῶν αἰεὶ. 28 Λοιπὸν οὖν θεωρητὶον, πότερον πᾶσα τοιαῦτα οἷα κινεῖσθαι καὶ ἡρεμῶν, ἢ ἓνα μὲν ἕως, ἓνα δὲ αἰεὶ ἡρεμῶν, ἓνα δὲ αἰεὶ κινεῖσθαι. τὸ γὰρ δικτὶον ἡμῶν.

Cap. IV.

ΤΩΝ δὲ κινουμένων καὶ κινουμένων, τὰ μὲν καὶ συμβεβηκὸς κινεῖ καὶ κινεῖται, τὰ δὲ καὶ αὐτὰ καὶ συμβεβηκὸς μὲν, οἷον ὅσα τε τὰ ὑπὸ τῆς τῆς κινουμένων ἢ κινουμένων, καὶ τὰ καὶ μέρων. τὰ δὲ καὶ αὐτὰ, ὅσα μὲν ὑπὸ τῆς τῆς κινουμένων ἢ κινουμένων, μὴ δὲ ὑπὸ τῆς τῆς κινουμένων ἢ κινουμένων.

2 Τῶν δὲ καὶ αὐτὰ, τὰ μὲν ὑπὸ αὐτῶν, τὰ δὲ ὑπὸ ἄλλων καὶ τὰ μὲν φύσιν, τὰ δὲ βίαν καὶ ἄλλαν φύσιν. 3 Τὰ τε γὰρ αὐτὰ ὑπὸ αὐτῶν κινεῖσθαι, φύσιν κινεῖται, οἷον ἔκαστον τῶν ζώων κινεῖται γὰρ τὸ ζῶον αὐτὸ ὑπὸ αὐτοῦ. ὅσων δὲ ἢ ὄρχη ἐκ αὐτοῦ τῆς κινήσεως, ταῦτα φύσιν φανερὸν κινεῖσθαι. ὅσα δὲ μὲν ζῶον ὅλον φύσιν αὐτὸ ἐκ αὐτοῦ κινεῖται. τὰ μὲν τοιαῦτα ἐκ αὐτοῦ καὶ φύσιν καὶ ἄλλαν φύσιν κινεῖσθαι. ἀφ' ἑαυτοῦ γὰρ ὅποιαι τε κινήσιν κινεῖσθαι τῶν καὶ ἐκ αὐτοῦ ἐκ αὐτοῦ σὺνθεσιν.

4 Καὶ τῶν αὐτῶν ἄλλων κινουμένων, τὰ μὲν φύσιν κινεῖται, τὰ δὲ ἄλλαν φύσιν. ἄλλαν φύσιν μὲν, οἷον τὰ γὰρ ἄλλων, ὅσα δὲ πῦρ καὶ πῦρ.

5 Ἐπὶ δὲ, τὰ μέρη τῶν ζώων πολλαχῶς κινεῖται ἄλλαν φύσιν, ἄλλαν τὰ καὶ καὶ πᾶσι τοῖς τῆς κινήσεως.

6 Καὶ μάλιστα τὸ ὑπὸ βίαν κινεῖσθαι, τὸ κινεῖσθαι ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσιν κινουμένων ὅσα φανερόν, ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν αὐτῶν ἄλλων κινουμένων. 7 Μετὰ δὲ τὰ ἄλλαν φύσιν, τὰ καὶ φύσιν τὰ αὐτὰ ὑπὸ αὐτοῦ, οἷον τὰ ζῶα. οὐ γὰρ τῶν ἀδύνατον, εἰ ὑπὸ βίαν κινεῖται. ἀλλὰ πᾶσι δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτὸ κινεῖται καὶ τὸ κινεῖσθαι. οἷον γὰρ ὡς αὐτὸ ἐκ τῆς πλοῖος καὶ τῆς μὲν φύσιν σὺνθεσιν, ὡς καὶ ἐκ τῆς ζῶας οἷον ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ κινεῖσθαι καὶ τὸ κινεῖσθαι, καὶ οὕτως τὸ πᾶν αὐτὸ ἐκ αὐτοῦ κινεῖται.

27 Similiter & impossibile est, omnia moveri: aut alia semper moveri, alia semper quiescere. nam adversus hæc omnia sufficit probatio una: quia videmus nonnulla modò moveri, modò quiescere. quare perspicuum est, omnia quiescere, & omnia moveri continenter, æquè esse impossibile, atque alia semper moveri, alia semper quiescere. 28 Relinquitur ergo dispiciendum, vtrum omnia sint eiusmodi, vt moueantur & quiescant: an quædam ita se habeant, quædam semper quiescant, quædam semper moueantur: hoc enim nobis est probandum.

Quicquid movetur, ab alio moveri.

MOuentium igitur, & eorum quæ moventur, alia ex accidenti movent & moventur, alia per se. ex accidenti quidem, vt quæcumque eo quodd insunt mouentibus, aut iis quæ moventur, & quæ per partem. per se autem, quæcumque nec eo quodd insunt in mouente aut eo quodd moventur, nec eo quodd aliqua ipsorum pars moueat aut moueatur.

1 Eorum verò quæ per se dicuntur, alia à se ipsis, alia ab alio: & alia naturā, alia vi & præter naturam.

3 Id enim quod à se ipso mouetur, naturā mouetur: vt vnumquodque animal: mouetur enim animal à se ipso: ea verò, in quibus est principium motus, naturā moveri dicimus. idcirco totum quidem animal naturā seipsum mouet. corpori autem accidit, vt moueatur naturā, & præter naturam: interest enim, & quo motu cietur, & ex quo elemento constet.

4 Eorum quæ ab alio moventur, quædam naturā moventur, quædam præter naturam. Præter naturam quidem, vt terrestria sursum, & ignis deorsum.

5 Præterea partes animalium sæpe moventur præter naturam, propter positiones & modos motionis.

6 Ac maximè ab aliquo moveri id quod mouetur, in iis quæ præter naturam moventur, perspicuum est: quia patet ab alio moveri.

7 Post hæc autem quæ præter naturam moventur, inter ea quæ moventur secundum naturam, illa sunt magis manifesta, quæ à se ipsis moventur, vt animalia. non est enim hoc obscurum, an ab aliquo moueantur, sed quomodo oporteat distinguere ipsum mouens & quod mouetur. nam videtur, vt in nauibus & iis quæ naturā non constant, ita etiam in animalibus esse diuisum id quod mouet & id quod mouetur, æquè ita totum mouere seipsum.

8 Maximè autem dubitatur de reliquo dictæ postremæ diuisionis *membro*. eorum enim quæ ab alio mouentur, quædam præter naturam moueri posuimus: alia verò opponenda restant, quia naturâ mouentur. hæc autem sunt, quæ dubitationem præbere possunt, à quo *nam* moueantur: vt leuia, & graua. nam hæc ad oppositos locos vi mouentur: ad proprios autem, nempe leue sursum, graue deorsum naturâ mouentur. sed à quo *nam* moueantur, nondum liquet, sicuti cum mouentur præter naturam. 9 Ipsa namque à se ipsis moueri, est dictu impossibile: quoniam hoc est vitale, & animantium proprium. 10 Et sistere se ipsa possent. Verbi gratiâ, si quid sit sibi causa ambulandi, erit etiam non ambulandi. quare cum in ipso igne posita sit vt sursum feratur, manifestum est in ipso etiam posita esse vt feratur deorsum.

11 Absurdum quoque est, vno tantum motu à seipsis cieri, si ipsa se ipsa mouent.

12 Præterea quæ fieri potest, vt continuum quid & copulatum seipsum moueat? nam quatenus vnum & continuum non tactu est, eatenus est impatibile. sed quatenus separata sunt, eatenus naturâ est comparatum, vt alterum efficiat, alterum patiatur. neque igitur horum aliquid seipsum mouet, quoniam sunt copulata: neque aliud quicquam continuum. sed necesse est, in vnaquaque re diuisum esse id quod mouet, ab eo quod mouetur: vt in rebus inanimis cernimus, cum aliquid animatum eas mouet.

13 Sed euenit vt & hæc ab aliquo semper moueantur. quod quidem perspicuum fiet diuidentibus causas. licet autem etiam in mouentibus sumere ea quæ dicta sunt. nam alia præter suam naturam habent vim mouendi, vt vectis non naturaliter habet vim mouendi ponderis: alia naturaliter, vt id quod est actu calidum, vim habere eius mouendi quod est calidum potestate. similiter etiam in eiusmodi aliis *se res habet*. Sed & mobile itidem naturaliter est, quod potestate est quale, vel quantum, vel alicubi, cum habeat eiusmodi principium in seipso, non ex accidenti. etenim idem potest esse & quantum, & quale: sed alteri alterum accidit, nec per se inest.

14 Ignis igitur ac terra mouentur ab aliquo, vi quidem, quando præter naturam: naturaliter verò, quando ad suos ipsorum actus mouentur, cum sint potestate.

15 Quoniam autem esse potestate, dicitur multis modis: hæc est causa, cur non appareat, à quo talia moueantur: vt ignis sursum, ac terra deorsum. 16 Est verò potestate sciens aliter qui discit, & is qui iam scientiam habet, neque contemplatur.

8 Μαλιστα δ' ἀπορίται ὁ λοιπὸν τῆς εἰρη-
μόνης τελευτήσας διαγρέσεως. ἥν γ' ἔτι δὲ
λου κινεῖσθαι, τὰ μὲν πῶτα φύσιν ἐκίνα-
σθαι κινεῖσθαι, τὰ δὲ λείπεται ἀντιπείναι, ὅτι
φύσιν. ταῦτα δ' ἐστὶν ἂν πλεῖστον ἀπείρως πῶτα
αὐτὸ πῶτος κινεῖται, οἷον τὰ καὶ φάσκει ἐπὶ βα-
ρεία. ταῦτα γ' εἰς μὲν τοὺς ἀντικειμένους τό-
πους βία κινεῖται. εἰς δὲ τοὺς οἰκείους, τὸ μὲν
καὶ φάσκει αὐτῷ, ὅτι βαρὺ καὶ πῶτος. ὅτι ἔτι
πῶτος, οἷον ἐν φάσματι. ὡς περὶ ὅταν κινεῖται
πῶτα φύσιν. 9 Τὸ, τι γ' αὐτὰ ἵφ' αὐτῆς

φάσκει ἀδυνάτου ζωπικόν τε γὰρ τῆς καὶ τῆς
ἐμφύχων ἴδωται. 10 Καὶ ἰσχυρὰ αὐτὸ ἐδυνά-
το αὐτὰ. λέγω δ' * οἷον, εἰ τῆς βαδίζοντος αἰχλὸν
αὐτῶν, ἐπὶ τῆς μὴ βαδίζοντος. ὡς τ' ἐπὶ ἐπ' αὐ-
τῶν ὁ αὐτὸς φέρεται τῶν πυλῶν, δηλονότι ἐπ'
αὐτῶν ἐστὶ καὶ πῶτος.

11 Αὐτοὶ δὲ ἐπὶ τὸ μίαν κίνησιν κινεῖσθαι
μόνον ἵφ' αὐτῆς, εἴγε αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖσθαι.

12 Ἐπὶ, πῶς ἐκδίδωται σὺν ἐκείνῃ τῇ συμ-
φύσει αὐτῶν ἑαυτὰ κινεῖται, ἢ γὰρ ἐν καὶ σὺν ἐκείνῃ
μὴ αἰφῇ, ταῦτα ἀπαχὺς. ἀλλ' ἢ καὶ κινεῖται,
ταῦτα ὁ μὲν πῶτος ποιεῖ, ὁ δὲ πῶτος. οὐτ'
ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ αὐτῶν ἑαυτὰ κινεῖται. συμφύει
γὰρ. ὅτι ἄλλο σὺν ἐκείνῃ αὐτῶν. ἀλλ' ἀνάγκη
δηρῶς ὅτι κινεῖται ἐπὶ ἐκείνῃ αὐτῶν ὁ κινεῖται
μὲν, οἷον ἐπὶ τῆς αἰφύχων ἰσχυρῶν, ὅταν κινεῖται
τῇ ἐμφύχων αὐτῶν.

13 Ἀλλὰ συμβαίνει καὶ ταῦτα ἑαυτὰ πῶ-
τος αἰεὶ κινεῖσθαι. γινώσκον δ' αὐτὸ φάσματι δια-
γρέσει τῆς αἰχλὸς. ἐστὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς κινεῖται
ταῦτα αὐτῶν τῆς εἰρημόνης. τὰ μὲν γ' πῶτα φύ-
σιν αὐτῆς κινεῖται ἐστὶν, οἷον ὁ μοχλὸς, οὐ φύσιν
τῆς βάρος κινεῖται. τὰ δὲ φύσιν, οἷον ὁ ἐκί-
νατος. ἡρμὸν κινεῖται τῆς δυνάμει ἡρμῶν.
ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλων τῆς ἰσχυρῶν. καὶ
κινεῖται δ' ὡς αὐτῶν φύσιν, ὁ δυνάμει ποιεῖ,
ἢ ποιεῖ, ἢ πῶτος, ὅταν ἐπὶ τῆς πῶτος [πῶτος]
ἰσχυρῶν ἐπὶ αὐτῶν, καὶ μὴ ἐπὶ σὺν ἐκείνῃ
εἰς γὰρ αὐτὸ ὁ αὐτὸς * καὶ ποιεῖ, καὶ ποιεῖ, ἀλλὰ
πατὴρ πατέρων σὺν ἐκείνῃ, καὶ ἐπὶ αὐτῶν
ἑαυτῶν.

14 Τὸ δὲ πῶτος ἐπὶ τῆς κινεῖται αὐτῶν
βία μὲν, ὅταν πῶτος φύσιν φύσιν γ', ὅταν ἐπὶ
τῆς αὐτῆς ἐκίνατος δυνάμει ὅταν.

15 Ἐπὶ δὲ ὁ δυνάμει πλεοναχὺς λέ-
γεται, τῶν αἰχλὸν τῆς μὴ φάσματι ἐπὶ αὐτῶν
τῶν πῶτος κινεῖται. οἷον ὁ πῶτος αὐτῶν, ἐπὶ τῆς
καὶ πῶτος. 16 Ἐστὶ γ' δυνάμει ὁμοίως ὁ μὴ κινεῖται
τῶν ἐκίνατος, καὶ ὁ ἐκίνατος ὁμοίως, καὶ μὴ κινεῖται.

11. Δυνάμει
Vulgo, αἰ-
μα, περι-
ram.

11. μίαν

11. πῶτος

Primum mouens, ab externo non moueri.

Cap. V.

HOC autem bifariam. aut enim non per ipsum mouens, sed per aliud à quo mouens mouetur, aut per ipsum. atque hoc vel est primum post vltimum; vel per plura mouet. ut baculus mouet lapidem, & à manu mouetur, quæ mouetur ab homine: hic autem non amplius mouet eo quod ab alio moueatur.

2 Vtrumque igitur mouere dicimus, & quod est postremum, & quod est primum inter mouentia: sed magis quod est primum: quippe quod mouet postremum, sed ab eo non mouetur. & sine primo quidem postremum non mouebit: illud autem sine hoc mouebit: ut baculus non mouebit, nisi homo moueat.

3 Si igitur necesse est, quicquid mouetur, ipsum ab aliquo moueri: etiam necesse est vel ab eo moueri quod ab alio mouetur, vel non ab eo. & si mouetur ab eo quod ab alio mouetur: necesse est esse aliquod mouens primum, quod non mouetur ab alio. si verò primum eiusmodi est, non est necesse alterum esse. Impossibile enim est, id quod mouet, ipsum quo ab alio mouetur, in infinitum abire: quando quidem infinitorum nihil est primum.

4 Si igitur quicquid mouetur, ab aliquo mouetur: primum autem mouens mouetur quidem, non tamen ab alio mouetur: necesse est ipsum à seipso moueri.

5 Præterea sic quoque licet eandem disputationem aggredi, quicquid enim mouet, & aliquid mouet, & aliquo. quod enim mouet, aut seipso mouet, aut alio: ut homo seipso, aut baculo: & ventus vel ipse deiecit, vel lapis quem ventus impulit. 6 Impossibile autem est, id quod mouet, sine eo mouere quod seipso mouet. sed si ipsum seipso moueat, non est necesse aliud esse, quo moueat: si verò sit alterum, nempe id quo mouet, est etiam aliquid quod mouebit, non aliquo, sed seipso. aut in infinitum hac abibunt. 7 Si quid igitur, cum moueatur, mouet, necesse est consistere, non in infinitum abire. nam si baculus mouet eo quod mouetur à manu, manus mouet baculum: si verò & hanc aliquid mouet: est etiam aliquid aliud quod hanc mouet. cum igitur aliud aliquo mouet, necesse est, esse prius id quod seipso mouet. 8 Ergo si hoc mouetur, nec est aliud quod seipsum moueat: necesse est, ipsum se mouere: quapropter etiam ex hac ratione vel statim id quod mouetur, ab eo quod seipso mouet, mouetur, aut tandem peruenit ad tale quidpiam.

ΤΟῦΤΟ ΔΕ ΔΙΧΩΣ· ἢ γὰρ ὃ δὲ αὐτὸ δὲ κινεῖται, ἀλλὰ δὲ ἑτέρῳ δὲ κινεῖται· ἢ δὲ αὐτὸ καὶ τὸ, ἢ ἑτέρῳ μὲν δὲ ἑτέρῳ, ἢ δὲ πλείονι, ὅ, ἢ βακτηρίᾳ κινεῖται ἢ λίθῳ, ἢ κινεῖται ὑπὸ τῆς χειρὸς κινουμένης ὑπὸ τῆς αἰδέου· ἢ δὲ, οὐκ ἐπὶ ὅ, ἢ ἄλλῳ κινεῖται. 2 Ἀμφω δὲ κινεῖται φανερὸν καὶ τὸ τελευταῖον ἢ ἑτέρῳ τῇ κινουμένῳ, ἀλλὰ μᾶλλον δὲ ἑτέρῳ· ἐκείνο γὰρ κινεῖται τὸ τελευταῖον, ἀλλ' ὃ τὸ ἑτέρῳ· καὶ αὐτὸ μὲν τῷ ἑτέρῳ, τὸ τελευταῖον δὲ κινεῖται, ἐκείνο δὲ αὐτὸ τούτου· ὅ, ἢ βακτηρίᾳ δὲ κινεῖται, μὴ κινουμένης τῆς αἰδέου.

3 Εἰ δὲ αἰάγχη πᾶσι δὲ κινουμένοις ὑπὸ τῆς τοῦ τε κινεῖται, καὶ ἢ ὑπὸ τῆς κινουμένης ὑπὸ αὐτῆς, ἢ μὴ καὶ εἰ μὲν ὑπὸ αὐτῆς κινουμένης, αἰάγχη τῇ ὅ, κινουμένη δὲ ὅ, καὶ ἢ ἄλλῳ ἑτέρῳ. Εἰ δὲ τοιοῦτον τὸ ἑτέρῳ, οὐκ αἰάγχη γὰρ ἐπεὶ ἀδυνάτη γὰρ εἰς ἀπειρὸν ἵεναι τὴν κινουμένην καὶ τὸ κινούμενον ὑπὸ ἄλλῳ αὐτῆς· γὰρ ἀπείρων οὐκ ἐστὶν ὡς τὸ ἑτέρῳ.

4 Εἰ οὖν ἀπὸ μὲν τὸ κινούμενον ὑπὸ τῆς τοῦ κινεῖται, τὸ δὲ ἑτέρῳ κινουμένης, κινεῖται μὲν, οὐχ ὑπὸ ἄλλῳ, αἰάγχη αὐτῆς ὑπὸ τῆς κινεῖται. 5 Ἐπὶ δὲ καὶ ὡς τὸ αὐτὸν τῆς τοῦ λόγου ἐστὶν ἐπὶ λαβεῖν. ἀπὸ γὰρ τὸ κινουμένης ἢ τὴν κινεῖ, καὶ ἢ ἢ γὰρ αὐτῆς κινεῖ τὸ κινουμένης, ἢ ἄλλῳ ὅ, αἰδέου αὐτῆς ἢ τῇ βακτηρίᾳ· καὶ ὁ αἰδέου κατέβηκεν, ἢ αὐτῆς, ἢ ὁ λίθος δὲ ἐκείνῳ. 6 Ἀδυνάτη δὲ κινεῖται αὐτῆς τῆς αὐτῆς κινουμένης, τὸ δὲ κινεῖται· ἀλλ' εἰ μὲν αὐτῆς αὐτῆς κινεῖ, οὐκ αἰάγχη ἄλλῳ ὅ, κινεῖται· ἐὰν δὲ ἢ ἑτέρῳ τὸ δὲ κινεῖται, ἐστὶν ἢ ὁ κινεῖται, ἢ τῇ, ἀλλ' αὐτῆς, ἢ εἰς ἀπειρὸν εἶναι.

7 Εἰ οὖν τὴν κινουμένην κινεῖται, αἰάγχη εἶναι καὶ μὴ εἰς ἀπειρὸν ἵεναι· εἰ γὰρ ἢ βακτηρίᾳ κινεῖται τῆς κινεῖται ὑπὸ τῆς χειρὸς, ἢ χεὶρ κινεῖται τῇ βακτηρίᾳ. Εἰ δὲ τῇ αὐτῆς αὐτῆς κινεῖται, καὶ τῇ αὐτῆς ἑτέρῳ ἢ τὸ κινουμένης· ὅταν δὲ τῇ κινεῖται αὐτῆς ἑτέρῳ, αἰάγχη ὅ, κινεῖται τῇ αὐτῆς αὐτῆς κινουμένης.

8 Εἰ οὖν κινεῖται μὲν τῆς, μὴ ἄλλο δὲ τὸ κινουμένης αὐτῆς, αἰάγχη αὐτῆς αὐτῆς κινεῖται. ὡς τῇ αὐτῆς αὐτῆς καὶ τῇ αὐτῆς λόγον, ἢ τοῦ αὐτῆς τὸ κινουμένης κινεῖται ὑπὸ τῆς αὐτῆς αὐτῆς κινουμένης κινεῖται, ἢ γὰρ καὶ τῇ αὐτῆς τῇ αὐτῆς.

sed necesse est consistere: quia motus finiti sunt. Si quis autem dicat rursus reflecti, & quod variat, ferri: perinde facit, ac si ita-
tim diceret id quod fert, ferri; & quod docet, doceri. constat enim, quicquid mouetur, etiam à superiore mouente moueri, & quidem magis moueri ab eo quod inter mouentia prius est. At verò hoc est impossibile. euenit enim ut docens discat: quorum alterum habere, alterum non habere scientiam, necessarium est.

15 Insuper aliud accidit , magis quàm hæc à ratione alienum : quoniam euenit , vt quicquid mouendi vim habet , mobile sit : siquidem quicquid mouetur , ab eo moueatur quod mouetur : erit enim mobile : perinde ac si quis diceret , quicquid sanandi vim habet , & sanat , etiam sanabile esse : & quicquid ædificandi vim habet , ædificabile , vel statim , vel per plura. vtputà si quicquid mouendi vim habet , sit mobile ab alio , non tamen mobile eodem motu , quo rem propinquam mouet , sed diuerso : veluti si id quod sanandi vim habet , discere possit : sed hoc adscendendo perueniet aliquando ad eandem speciem , vt antea diximus , horum igitur alterum est impossibile , alterum commentitium . nam absurdum est , id quod variandi vim habet , necessariò posse augeri . Non igitur necesse est semper id quod mouetur , moueri ab alio quod rursus moueatur . consistet igitur . Quapropter quod primum mouetur , vel à quiescente mouebitur , vel ipsum semouebit . 16 At verò etiamsi oportet considerare utrùm id quod seipsum mouet , an quod ab alio mouetur , sit causa & principium motus : illud quiuis poneret . quod enim per se est causa , semper est prius eo quod est per aliud .

Primum movens, esse immobile.

Q Vaprepter hoc *est* considerandum, sumpto alio initio, si quid seipsum mouet, quo pacto & quomodo moueat.

2. Necessarium itaque est, quicquid mouetur, esse diuiduum in semper diuidua. hoc enim antea probatum fuit in *libris vniuersalibus de natura*, quicquid per se mouetur, continuum esse.

3. Impossibile igitur est, ut id quod se-
ipsum mouet, ut totum moueat seipsum.
nam totum ferretur & ferret eadem ratio-
ne, cum sit vnum & indiuiduum specie: &
variaretur & variaret: quare doceret & do-
ceretur simul; & sanaret & sanaretur eadem
sanitate.

Tom. I.

A ἄλλ' αὐτίκα ἦλθας· πεπεροσμένοι γὰρ αἱ
κυνόφες· ὁ δὲ πάλιν ἀνακράτην, καὶ ὁ ἀλ-
λοιοῦ φαίει φέρεσθαι, τὸ αὖτε περὶ ὅτι, καὶ
εἰ αὖτις * ἔφη τὸ φέρον φέρεσθαι, καὶ διδά-
σκεας τὸ διδάσκειν· ὅλον γὰρ ἔτι κινῆσαι καὶ
ὑπὸ τῷ αὐτῷ κινουῦτος τὸ κινῆσθαι πῶν,
καὶ μάλλον ὑπὸ τῷ περὶ τῷ τῷ κινουῦται.
ἄλλὰ μὲν, τὸ το γὰρ ἀδυνατοῦ· τὸ διδάσκειν
γὰρ συμβαίνει μαθητῇ, ὡς τὸ μὲν μὴ ἔχει,
τὸ δὲ ἔχει ὅπτις μὲν αἰαγχοί.

[illegible]

16 Αλλὰ μὲν καὶ εἶχε δέοι σκαπεῖν ποτερον
αἱτησις καὶ ἀρχή, τὸ αὖτε αὐτὸ κινουῖν.
ἐν τῷ πο' ἀνὰ κινεῖσθαι, ἐκείνο πᾶς αὖ ἰσχύει
τὸ γὰρ αὖτε καὶ αὐτὸ ὅν αἱται, αἰεὶ ποτερον
τὸ καὶ ἐπὶ αὐτὸ ὅτις.

Cap. VI.

Ὡς πε τῶν σκεπτόεν αἰθεράν ἄλλω
 δόχῳ, εἴ τι κινῇ αὐτὸ αὐτῶς, πῶς δι-
 νῇ, ἔτι να ἔπει.

2 Αναγνώρι δὲ τὸ κινῶμενον αὐτὸν εἰς δια-
ρετον εἰς αἰεὶ διαρετα. τὸ τοῦ δὲ δίδεται πο-
τερον εἰς τοὺς καθ' ἑαυτὸν φύσεως, οὐκ ἐν τῷ
καὶ αὐτὸ κινῶμενον, οὐκ ἐν τῷ.

3 Αδιδωτων δὲ τὸ αὐτὸ αὐτὸ χροιά, πρὸς τὴν
κινῆσιν αὐτὸ φέροισιν ἡδὲ ἵστανται φέροισιν
πρὸς αὐτὴν φεραί, ἐν οἷς καὶ ἀπομοιῶν εἶδεν καὶ
ἀλλοιοῖτο ὡς ἀλλοιοῖ, ὥστε διδωσκαίαι καὶ δι-
δασκαίαι αἶμα, ὡς ἡμαρ καὶ ὑποκαίει τὴν
αὐτὴν ὑμῶν.

Ddd

4 *Επί διώρεται ὅτι κινῆται ὁ κινῶν τὸ π* A
δὲ ὅτι διωάμεθ κινῶμεθ, οὐκ ἐντελεχεία· ὁ
δὲ διωάμεθ, εἰς ἐντελέχειαν βαδίζῃ. ἐστὶ δὲ ἐν
κίνησις ἐντελέχεια κινήσεως ἀτελής. ὁ δὲ κινῶν
ἡδὴ ἐντελεχεία ὅτιν' οἷον θερμότης τὸ θερμὸν,
καὶ ὅλως θύνα· ὁ ἔχον ὁ εἶδος. ὡς δὲ ἅμα ὁ
αὐτὸς ἐστὶ τὸ αὐτὸ θερμὸν ἔσται καὶ ὁ θερμὸν. ὁ-
μοίως δὲ ἐστὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὅσων τὸ κινῶν
ἀνάγκη ἔχει τὸ σκινῶναι. 5 *Τὸ μὲν ἄρα*
κινῆ, τὸ δὲ κινῆται τὸ αὐτὸ κινῶντος.

γρ. π. ὡς ἴ-
 χται γ.

6 *Οὐδ' ὅτι οὐκ ἐστὶ τὸ αὐτὸ κινῶν οὐ-*
τως, ὥστε ἐκείττερον ὑφ' ἑκάτερου κινῆσθαι,
οὐκ ἔστι φανερόν. ὅτι γὰρ ἔσται πρῶτον κινῶν
οὐδὲν, εἴ γε ἐκείττερον κινήσει ἑκάτερον·
τὸ γὰρ πρῶτον, ἀπώτερον τῆς κινήσεως τῆς
ἐχομένης καὶ κινήσεως μύλλον. 7 *Διχῶς γὰρ*
κινῆναι μὲν, τὸ μὲν τὸ ὑπὸ ἑκείνου κινῶντος αὐτὸ,
τὸ δ' αὐτὸ ἐγγύτερον δὲ, τὸ πορρωτέρων τῆς
κινῶντος τῆς ἀρχῆς, ἢ τὸ μεταξὺ.

8 *Επὶ οὐκ ἀνάγκη τὸ κινῶν κινῆσθαι, εἰ μὴ*
ὑφ' αὐτοῦ· καὶ συμβεβηκὸς ἄρα αὐτὸ κινῆσαι
τε. ἔλαβον τοίνυν οὐδὲν κινῆσαι μὴ κινῆναι.
ἔσται ἄρα, τὸ μὲν κινῶντος, τὸ δὲ κινῶντος ἀκί-
νητον. 9 *Επὶ οὐκ ἀνάγκη τὸ κινῶν ἀκί-*
νητῷ, ἀλλ' ἢ ἀκίνητον γὰρ τὴν κινήσιν ἀνάγκη, ἢ
αὐτὸ ὑφ' αὐτοῦ κινῶντος, εἴτε ἀνάγκη αὖτε κινῆ-
σθαι. 10 *Επὶ, μὲν κινεῖ κίνησιν, καὶ κινῶν*
αὐτὸ· ὥστε τὸ θερμὸν θερμίζεται.

11 *Ἀλλὰ μὲν οὖν τῆς πρῆτης αὐτὸ αὐ-*
τὸ κινῶντος, ὅτι ἐν μέρει, ὅτι πλείω κινήσει
αὐτὸ αὐτὸ ἕκαστον. τὸ γὰρ ὅλον εἰ κινεῖται αὐτὸ
ὑφ' αὐτοῦ, ἢτοι ὑπὸ τῆς αὐτῆς πίσεως κινή-
σεται, ἢ ὅλον ὑπὸ ὅλου. Εἰ μὲν οὖν, ὅτι κιν-
εῖσθαι πὶ μέρος αὐτὸ ὑφ' αὐτοῦ, τὸ πᾶν εἴη
τὸ πρῶτον αὐτὸ κινῶν· χωρεῖν γὰρ,
τὸ μὲν κινήσει αὐτὸ αὐτὸ, τὸ δὲ ὅλον οὐκ εἶη.
Εἰ γ' ὅλον ὑφ' ὅλου κινεῖται, καὶ συμβεβηκὸς
αὐτὸ αὐτὸ κινῶν αὐτὸ αὐτὸ. ὥστ' εἰ μὴ ἴδια γ-
νήσια, εἰλήφθω μὴ κινῶντα ὑφ' αὐτοῦ. τῆς
ὅλης ἄρα τὸ μὲν κινήσει ἀκίνητον ὄν, τὸ δὲ κιν-
ηθῆσθαι μόνως γὰρ ὅτιν' οἷον τῆς αὐτῆς κιν-
ηθῆσθαι.

γρ. ὡς κινῶν
 τὸ

12 *Επὶ, εἴτε ἢ ὅλα αὐτὴ αὐτὴ κινεῖ, τὸ μὲν*
κινήσει, αὐτὸς, τὸ γ' κινήσεται. ἢ ἄρα αὖτε ὑφ'
αὐτοῦ κινήσεται, ἢ ὑπὸ τῆς α.

13 *Επειδὴ γ' κινεῖ τὸ μὲν κινῶντος ὑπὸ*
ἄλλου, τὸ δὲ ἀκίνητον ὄν καὶ κινεῖται, τὸ μὲν κινῶν
τὸ δὲ ὑφ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸ κινῶντος ἀνάγκη ἀκίνητον εἶναι, καὶ οὐκ εἶναι, καὶ ἐπὶ
αὐτὸ κινῶντος, μὴ κινῶντος δὲ ἐξ ἀνάγκης,

4 *Præterea definitum fuit, moveri id*
quod est mobile: hoc autem, dum movetur,
esse potestate, non actu: quod autem pote-
state est, ad actum progredi: motum verò
esse actum imperfectum rei mobilis: quod
autem movet, iam actum est: utputa cali-
dum calefacit: & omnino quod habet for-
mam, gignit. quare simul idem, & secun-
dum idem, erit calidum & non calidum.
similiterque se habebit vnumquodque alio-
rum, quorum movens necessariò habet id
quod est synonymum.

B

5 *Eius igitur quod se ipsum mover, aliud*
mover, aliud movetur. Non posse autem
idem se ipsum ita movere, ut utraque pars
ab utraque moveatur, ex his perspicuum est:
quia nullum erit primum movens, si utra-
que pars utramque moveat. quod enim est
prius, magis est causa movendi, & inagis
mouebit, quàm id quod hæreret.

7 *Bisfatiam enim erat movere. nam quod-*
dam erat movens, quod ab alio movetur:
quoddam verò movebat se ipso. sed quod est
remotius à re quæ movetur, id propinquius
est principio quàm medium. 8 *Præterea*
non est necesse, ut id quod movet, mouea-
tur, nisi à se ipso. alterum igitur ex acciden-
ti inuicem movet. proinde sumebam con-
tingere, ut non moveret. erit igitur aliud,
quod movetur, aliud, movens immobile.

C

9 *Præterea non est necesse, ut id quod mo-*
vet, inuicem moveatur: sed vel necesse est
aliquod immobile moveri, vel ipsum à se
ipso moveri, siquidem necesse est semper
motum esse. 10 *Præterea quo motu mo-*
vet, eodem etiam moveretur. quare calefa-
ciens calefieret. 11 *At verò nec eius quod*
primum se ipsum movet, aut una pars aut
plures movebunt singulæ seipsas. nam si
totum moveatur à semetipso: vel ab aliqua
sui ipsius parte movebitur, vel totum à toto.
ergo si ideo moveatur, quòd aliqua eius pars à
se movetur, certè hæc pars erit id quod pri-
imum se ipsum movet: quia si separatata fue-
rit, ipsa quidem seipsam movebit, sed to-
tum non amplius se movebit. Quod si totum
à toto moveatur, ex accidenti hæc partes se
ipsas movebunt. quare si non necessariò,
sumatur eis à se ipsis non moveri. totius igitur
altera pars movebit, cum sit immobi-
lis: altera verò movebitur. nam hoc
tantum modo fieri potest, ut aliquid sui
movendi vim habeat.

D

E

12 *Præterea si tota*
linea moveat se ipsam: altera eius pars mo-
uebit, altera movebitur. itaque linea a b &c
à se ipsa movebitur, & ab a. 13. Cum au-
tem aliud moveat, quod movetur ab alio,
aliud, quod est immobile: cumque aliud
moveatur, quod etiam movet, aliud, quod
nullam rem movet: necesse est ut id quod
se ipsum movet, constet ex eo quod
est immobile, sed movet, & præterea ex eo
quod movetur, nec necessariò movet,

sed prout accidit. esto namque α , quod mouet quidem : sed est immobile : α verò quod mouetur ab α , & mouet id in quo est γ , hoc autem moueatur quidem à β , sed nullam rem moueat. licet enim etiam per plura aliquando perueniet ad γ , *tamen* esto per vnum tantum. totum igitur $\alpha\beta$, se ipsum mouet. verum si detra- xero α , certè $\alpha\beta$ seipsum mouebit, (nam α est id quod mouet ; β , id quod mouetur,) α verò non mouebit se ipsum, nec omnino mouebitur. at verò nec pars β mouebit seipsam sine α . nam $\alpha\beta$ ideo mouet, quia mouetur ab alio, non quòd moueatur ab aliqua sui ipsius parte. solum igitur $\alpha\beta$, se ipsum mouet. necesse igitur est, vt id quod seipsum mouet, habeat & id quod mouet, sed est immobile ; & id quod mouetur, sed nullam rem necessariò mouet.

14. Quæ quidem vel ambo se mutuò tangant, vel alterum tangat alterum.

15 Si igitur id quod mouet , continuum sit : (necesse est enim , id quod mouetur , esse continuum :) manifestum est , totum mouere seipsum ; non quia aliqua eius pars sit talis , ut moueat seipsam ; sed totum mouet seipsum , & simul mouetur & mouet , quoniam aliqua eius pars est quæ mouet , & quæ mouetur , non enim totum mouet , nec totum mouetur : sed α mouet , ac β mouetur dumtaxat.

16 Est autem dubitatio, si quis detra-
xerit vel ab a (si id quod mouetur, & est
immobile, sit continuum) vel à a quod
mouetur, an reliqua pars ipsius a moue-
bit, vel reliqua pars ipsius a moue-
bitur. nam si hoc sit, certe a non mo-
uebitur primum à se ipso: quia detra-
ctione facta ab a , nihilominus resi-
duum a se mouebit.

17 An nihil prohibet, utrumque, vel alterum, *id* quod mouetur, potestate diuiduum esse, actu vero indiuiduum, quod si diuisum fuerit, non habere amplius eandem vim? quare nihil vetat primum inesse indiuiduis potestate.

18 Ex his perspicuum est, id quod primum mouet, esse immobile. siue enim id quod mouetur, & ab aliquo mouetur, statim consistat in primo immobili, siue in eo quod mouetur quidem, sed ipsum se mouet & consistit, utroque modo euenit, ut id quod primum mouet, in omnibus, in quibus mouetur, sit immobile.

A Διὰ ὅποτέρ' ἐτυχί· ἔστω γὰρ τὸ α κινουμὲν μόνον,
ἀκίνητοι δέ· τὸ δὲ β κινεῖται μόνον τε ὑπὸ τοῦ α,
καὶ κινουμὲν τὸ εἰς φ γ. τῷτο δὲ κινεῖται μόνον
ὑπὸ τοῦ β, μὴ κινουμὲν δὲ μηδέν. εἴπω γὰρ καὶ
διὰ πλῆθους ἢ ἐξ ποτὲ εἰς τόδε, ἔστω δὲ ἑνὸς
μόνον. τὸ δὲ ἀπὸ α β γ, αὐτὸ ἐαυτὸ κινεῖται διὰ
ἐκείνου ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ γ, τὸ μὲν α β κινήσει αὐτὸ ἐαυ-
τόν· τὸ μὲν γάρ α κινουμὲν, τὸ δὲ β κινεῖται μόνον, τὸ
γ γὰρ κινήσει αὐτὸ ἐαυτόν, ὥστε ὅλως κινηθήσε-
ται. διὰ μέντοι ὡς ἐβ γ κινήσει αὐτὴ ἐαυ-
τήν.

B Πάλιν αὖτε τοῦ α. τὸ γάρ β κινεῖται παρὰ κινεῖσθαι
ὑπὸ ἄλλου, καὶ παρὰ ὑφ' αὐτοῦ ἑνὸς μέρος. τὸ
ὅσον α β μόνον αὐτὸ ἐαυτὸ κινεῖται ἀνάγκη ἁ-
ρα τὸ αὐτὸ ἐαυτὸ κινουμὲν ἔχει καὶ τὸ κινεῖσθαι,
ἀκίνητοι δέ· τὸ γ κινεῖται μόνον, μηδέν δὲ κινουμὲν
ἕξ ἀνάγκης.

14 Απολόμνα ἤτοι ἄμφω δαήσαν, ἡ
δαίρεσι δαίρεσι.

15 Εἰ μὲν οὖν συνεχὲς ὅτι τὸ κινεῖν· (τὸ
 γὰρ κινᾶμενον συνεχὲς ἀναγκάσει εἶναι) δὴ
 λογιστὸν τὸ πᾶν αὐτὸ εἶναι κινεῖν, ἢ πᾶν αὐτὸ εἶναι
 C τί τοιοῦτον, εἶναι αὐτὸ εἶναι κινεῖν, ἀλλ' ὅλον κιν-
 εῖναι αὐτὸ εἶναι, κινᾶμενον τε εἶναι κινεῖν, ὥς αὐτὸ
 τί εἶναι τὸ κινεῖν καὶ τὸ κινᾶμενον. ἢ γὰρ ὅλον
 κινεῖν, ὥδ' ὅλον κινεῖται, ἀλλὰ κινεῖ μὲν τὰ α,
 κινεῖται δὲ τὰ β μόνον· τὸ δὲ γ ἄπο τῆ α ἔκ-
 εἶναι ἀδυνατον γὰρ.

16 Αποείδω θ' ἔχθ, ἐὰν ἀφελῇ τῆς α·
Εἰ πάλιν πῶς ποῦν μὲν, ἀκίνητος δὲ ἡ τῆς
β· τῆς κινήσεως· ἡ λοιπὴ ἀπὸ κινήσεως τῆς α·
ἡ ἢ τῆς β· κινήσεως· Εἰ γὰρ οὕτω, οὐκ ἀ-
νάγκη τῆς κινήσεως ὑφ' αὐτῆς ἡ α· β· α-
φαιρεθείσης γὰρ ἀπὸ τῆς α· β· ἡ κινήσεως ἐκ-
ταῦν ἡ λοιπὴ α· β·

17 Η δυνάμις αὐτοῦ ἐκείνου, ὅθεν κα-
λύει, ἢ ἀπέρχεται τὸ κινῆσθαι διαρετῆς. ὅθεν
ἐπιτελεῖα δὲ ἀδιαρετῆς, ἐὰν δὲ διαρετῇ, μη-
κίτι ὅτι πῶς αὐτὸν ἔχει δυνάμει, ὥστε ὁθεν
καλύει, ὅς διαρετῆς δυνάμει. καὶ οὕτως
ἀρετῆς.

[illegible]

Cap VII.

Επει δὲ διὰ κινήσιν αἰεὶ εἶναι καὶ μὴ ἀφ-
λείπειν, ἀνάγκη εἶναι τὴν αἰδέσθαι τὸ πρῶτον
κινῆσαι, εἴτε ἐν, εἴτε πλείω, ἢ τὸ πρῶτον κινου-
μένον.

2. Ἐκείνου μὲν οὖν αἰδέσθαι εἶναι, τῆς ἀκινήτου
μὲν, * κινουμένου δὲ, ὁμοίως πρὸς τὸ πρῶτον λό-
γον. ὅτι οἱ ἀφ' ὧν αἰδέσθαι εἶναι τὸ αἰεὶ ἀκίνητον
μὲν αὐτὸ πρὸς τὸς ὁμοίως μεταβολῆς, ἢ ἀ-
πλῶς, καὶ καὶ συμβεβηκός, κινήσιν οἱ εἴτε-
ρον, ὁμοίως ὡς ἀποδοῖν.

3. Ἐστὶν δὲ εἰς τὴν βύλεται ὅτι τινος ὁμοίως
μὲν, ὡς τὸ εἶναι ποτε καὶ μὴ εἶναι αὐτὸ ἡρώσεως
καὶ φθορῆς. ὅτι καὶ ἀφ' ὧν αἰδέσθαι εἶναι τὸ αἰεὶ ἀκίνητον
ὅτι μὲν εἶναι, ὅτι δὲ μὴ εἶναι αὐτὸ τῷ μεταβολῆς
λῆναι, ὅτι μὲν εἶναι, ὅτι δὲ μὴ εἶναι ποτὶ τὸ τοιοῦτον
καὶ τῆς ἀφ' ὧν ἀκινήτων μὲν, κινήσιν οἱ εἴτε-
ρον, ὁμοίως ὡς ἀποδοῖν. ὅτι μὲν εἶναι, ὅτι δὲ μὴ εἶναι
καὶ τῆς ἀφ' ὧν ἀκινήτων μὲν, κινήσιν οἱ εἴτε-
ρον, ὁμοίως ὡς ἀποδοῖν.

4. Διὰ τοῦτο ὡς αἰδέσθαι τὴν αἰεὶ αὐτὴν αὐτὴν κί-
νησιν εἶναι τὸν ὅτι μὲν εἶναι, ὅτι δὲ μὴ εἶναι. ὅτι
μὲν γὰρ αὐτὸ αἰεὶ κινουμένον ἀπὸ τοῦ ἔχει ἀνάγκη
μὲν, ἢ μὴ κινήσιν αἰεὶ ἀκίνητον. ὅτι δὲ
κινουμένον, ὁμοίως ἀνάγκη ὅτι τῆς εἰρημίας.
τῆς δὲ, ὅτι μὲν γίνεσθαι, τῆς δὲ φθορῆς, καὶ
τῆς εἶναι οἰονοίας, ὁμοίως ἀκίνητον, τῆς ἀκινή-
των μὲν, μὴ αἰεὶ οἶονοίας. ὅτι τῆς αἰεὶ μὴ
ποτὶ κινουμένου, ὁμοίως εἶναι. τῆς γὰρ αἰεὶ
ὅτι καὶ οἰονοίας, ὅτι καὶ ἀκίνητον αὐτὸν αἰεὶ, ὅτι
ποτὶ. ὅτι μὲν γὰρ ὅτι καὶ ἔχει, αἰδέσθαι καὶ ὅτι
ἀνάγκη. ὅτι δὲ ποτὶ ἀκίνητον, καὶ ὅτι ἀμα
ποτὶ εἶναι. ὁμοίως τινος ὅτι εἶναι καὶ μὴ εἶναι
εἶναι ἀφ' ὧν ἀκινήτων μὲν, κινήσιν οἱ εἴτε-
ρον, ὁμοίως ὡς ἀποδοῖν. ὅτι εἶναι καὶ μὴ εἶναι
ποτὶ τῆς αἰεὶ αὐτὴν αὐτὴν κινήσιν εἶναι,
ὅτι δὲ ἀκίνητον. ὅτι μὲν αἰεὶ ἀκίνητον οἱ ποτὶ
κινήσιν. ὅτι εἶναι, ποτὶ δὲ ἀλλ' ὁμοίως ὅτι τῆς
ποτὶ εἶναι, καὶ τῆς ποτὶ εἶναι, ὅτι εἶναι αἰεὶ,
τῆς ποτὶ εἶναι, ποτὶ δὲ μὴ, καὶ τῆς οἰονοίας με-
ταβολῆς. ὅτι τῆς ποτὶ εἶναι, ὁμοίως τῆς ποτὶ εἶ-
ναι αἰεὶ κινήσιν.

5. Εἴτε οὖν αἰδέσθαι κινήσιν, αἰδέσθαι ἢ
κινουμένον ἔστι πρῶτον, εἴτε ἢ. εἴτε δὲ πλείω,
πλείω τὰ αἰδέσθαι.

6. Εἰ δὲ μάλλον, ἢ πλείω, καὶ πεπερασμένα,
ἢ ἀπείρα δὲ ποτὶ τῆς αὐτῆς γὰρ συμβαίνει.
τῆς αἰεὶ, τὰ πεπερασμένα μάλλον ἀκίνητον.

*Primum mouens immobile, esse aeternum,
& unum.*

Quoniam autem oportet motum sem-
per esse, nec intermittere; necesse est
esse aliquid aeternum, quod primum mo-
ueat, siue sit vnum, siue plura, nempe pri-
mum illud mouens immobile. 2. Vnum-
quodque igitur eorum quae immobilia
sunt, neque mouent, esse aeternum, nihil
facit aduersus hanc rationem: sed necesse
esse, ut sit aliquid, quod semper sit quidem
immobile, & omnis externae mutationis
expers, tam simpliciter quàm ex accidenti,
vim autem habeat alterius mouendi, ita
considerantibus fiet manifestum. 3. Fieri
autem in quibusdam possit, si cui placet, ut
aliquando sint & non sint sine ortu & inte-
ritu. fortassis enim est necessarium; si quid
vacans partibus, modò sit modò non sit; ut
quicquid tale est, sine mutatione interdum
sit, interdum non sit. & quaedam principia
immobilia quidem, sed quae mouendi vim
habeant, modò esse, modò non esse, hoc et-
iam fieri possit. sed non est possibile, ut om-
nia sint eiusmodi. 4. Patet enim esse aliquam
causam iis quae seipsa mouent, cur modò
sint, modò non sint. nam quicquid se ip-
sum mouet, necesse est ut habeat magnitu-
dinem: siquidem nihil mouetur, quod par-
tibus vacet. id verò quod mouet, nihil ne-
cesse est habere magnitudinem, ut liquet ex eis
quae dicta fuerunt. ergo cur alia gignantur,
alia intereant, idque fiat continenter, nihil
eorum causa est, quae sunt quidem immobi-
lia, non tamen semper sunt: nec rursus eo-
rum, quae semper haec mouent, ita ut haec
moueant alia. nam aeternitatis & continua-
tionis nec eorum vnumquodque est causa,
nec omnia. etenim ita rem habere, est aeter-
num & necessarium: omnia verò sunt infi-
nita, nec omnia entia simul sunt. manifestum
igitur est, etiam si decies millies quae-
dam principia, quae sunt immobilia, sed mou-
ent, & multa ex iis quae seipsa mouent, in-
tereant, alia verò generentur, & hoc qui-
dem quod est immobile, hanc rem moueat,
aliud verò illam: nihilominus tamen esse
aliquid, quod continet, & hoc praeter sin-
gula: quod quidem est causa cur alia sint, alia
non sint, & causa continua mutationis. ne-
que hoc quidem hisce: haec verò aliis sunt
causae motionis. 5. Siquidem igitur mo-
tus sit aeternus, etiam primum mouens
aeternum erit, si vnum sit: si verò multa,
erunt multa aeterna. 6. Vnum autem esse
potius quàm multa: & finita potius quàm
infinite, putare oportet. nam si eadem eue-
niant, semper finita potius sumenda sunt.

in iis enim quæ natura constant, oportet id potius inesse, quod est finitum & melius, si modò inesse possit. atqui sufficit, etsi vnum sit, quod cum primum sit inter immobilia, & æternum, aliis erit principium motus.

7 Ex hoc quoque perspicuum est, necesse esse, ut id quod primum mouet, sit vnum quiddam & æternum. probatum enim fuit, necesse esse, ut semper sit motus: quod si semper est, necesse est ut sit continuus. quod enim est semper, est continuum. quod verò est deinceps, non est continuum. ac verò si est continuus, est vnus. est autem vnus qui ab vno mouente est, & vnus quod mouetur. si quam enim rem aliud atque aliud moueat, totus motus non est continuus, sed deinceps.

Primum mouens ne quidem ex accidenti moueri.

ERgo & ex his credere aliquis possit esse aliquod immobile. Et rursus si respuerit ad principia eorum quæ mouent.

1 Esse igitur quædam, quæ modò mouentur, modò quiescunt, perspicuum est. & ex hoc manifestum factum est neque omnia moueri, neque omnia quiescere: neque alia semper quiescere, alia semper moueri. nam quæ sunt natura ancipiti, & vim habent, ut interdum moueantur, interdum quiescant, de his fidem faciunt.

3 Cum autem ea quæ sunt eiusmodi, sint omnibus manifesta; velimus autem probare etiam vtramque reliquarum duarum naturarum, nempe alia semper esse immobilia, alia quæ semper moueantur: procedentes ad hoc probandum, & positis his principijs, quicquid mouetur, ab aliquo moueri, & hoc aut esse immobile aut moueri, & moueri vel à se, vel ab alio semper, progressi sumus ad vsque, ut sumeremus eorum quæ mouerentur esse principium: id est, eorum quæ mouentur, id quod seipsum mouet: omnium verò, id quod est immobile.

4 Videmus autem, & quidem perspicue, quædam esse eiusmodi ut seipsa moueant: ut animatorum & animalium genus. quæ quidem & opinionem præbebant, ne quando contingeret motum fieri, cum non esset omnino, propterea quod in his videmus hoc accidere. cum enim aliquando sint immobilia, mouentur rursus, ut videtur. 5 Hoc igitur sumere oportet, hæc vno motu scilicet: & quæ non proprie: non est enim causa ex ipso animalis: sed alii motus naturales animalibus insunt, quibus non mouentur à semetipsis: ut auditio, diminutio, respiratio: quibus motibus cieatur vnumquodque animal cum quiescat, nec eo motu cieatur, quo à seipso mouetur.

Tom. I.

A εὐ γὰρ τοῖς φύσιν, διὸ πεπερασμένον ἐστὶ βέλτιον, ἐὰν ἐοικήται, ὑπὲρ ἄλλοις. ἰσχυρόν δὲ ἐστὶ ἐν, ὃ ὁρᾷται τῷ ἀκίνητον αἰεῖν, ὅτι ἐστὶ τοῖς ἀλλοῖς ἀρχὴ κινήσεως.

7 Φανερόν δὲ ἐστὶ τὸ διὸ ἀνάγκη εἶναι πᾶσι ἐν ταῖς αἰδέσιν ὁ παλαιὸς κινουῶν. δίδεται γὰρ ὅτι ἀνάγκη αἰεὶ κίνησις εἶναι. εἰ δὲ αἰεὶ ἀνάγκη ἐστὶ σὺν ἑαυτῇ εἶναι, καὶ γὰρ ὁ αἰεὶ ὄν, σὺν ἑαυτῇ δὲ ἐφεξῆς, ὡς σὺν ἑαυτῇ. ἀλλὰ μὲν εἰς σὺν ἑαυτῇ, μία· μία δ', εἰ ὅφ' ἐνός τε κινουῦτος, καὶ ἐνός τῷ κινουμένῳ. εἰ γὰρ πᾶν ἄλλο καὶ ἄλλο κινήσῃ, ὡς σὺν ἑαυτῇ ἢ ὅλη κίνησις, ἀλλ' ἐφεξῆς.

Cap. VIII.

EΚ τῶν δὲ τούτων πᾶσι διαφανέει ὡς εἶναι πᾶσι παλαιὸν ἀκίνητον. καὶ πάλιν ὅτι βέλτιον ἐστὶ τῷ ἀκίνητῳ τῷ κινουμένῳ.

2 Τὸ μὲν δὲ εἶναι ἀπὸ τῶν ὄντων, ἀπὸ τοῦ κινήσῃ, ὅτι ἐστὶ ἡρεμῆς, φανερόν· καὶ δὲ τοῦ τῷ γέγονε δὴ λῶν ὅτι ὅτε πᾶν κινήσῃ, οὐκ ἔστι πᾶν ἡρεμῆς, ὅτε τῷ μὲν αἰεὶ ἡρεμῆς, τὰ δ' αἰεὶ κινήσῃ· τὰ γὰρ ἐπαμφοτερίζοντα, καὶ διὰ μὲν ἕχοντα τῷ, ὅτι μὲν κινήσῃ, ὅτι δὲ ἡρεμῆς, δὲ καὶ αὐτῇ.

3 Ἐπεὶ γὰρ τῷ μὲν τῷ αἰετῷ πᾶσι, βέλτιον μὲν γὰρ εἶναι καὶ τῷ δυοῖν ἑκατέρῳ πᾶσι φύσιν, ὅτι ἐστὶ πᾶν μὲν αἰεὶ ἀκίνητον, τὰ δ' αἰεὶ κινούμενα· ὡς ἴσμεν δὲ ὅτι τῷ, καὶ ἴσμεν ἀπὸ τοῦ κινουμένου, ἀπὸ τοῦ κινήσῃ, ἐστὶ τῷ εἶναι ἢ ἀκίνητον ἢ κινούμενον, καὶ κινούμενον, ἢ ὅφ' αὐτῇ ἢ ἀπὸ τῷ αἰετῷ, ὡς ἴσμεν, ὅτι τῷ κινουμένου ἐστὶ ἀρχὴ κινήσεως, ὡς αὐτῇ ἐαυτῇ κινήσῃ, πᾶν γὰρ ὁ ἀκίνητος.

4 Ὁρατὸν δὲ καὶ φανερόν ὅτι τῷ αἰετῷ αἰετῇ αὐτῇ αὐτῇ. ὅτι τῷ ἐμψύχῳ καὶ τῷ τῷ ζῳῶν ἡμῶν. ταῦτα δὲ καὶ δίδειται πᾶσι, μὴ ποτ' ἐοικήσει κίνησις ἐγγίνεσθαι μὲν οὐδὲν ὅλως, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ὄντων ἡμῶν τῷ συμπαρόν· ἀκίνητον γὰρ ποτ' ὄντα, κινήσῃ πάλιν αἰετῇ. γινώσκον δὲ διὸ λαβόν, ὅτι μὲν κίνησις αὐτῇ κινήσῃ, καὶ ὅτι τῷ αἰετῷ ὡς κινήσῃ. οὐ γὰρ ὅτι αὐτῇ ὡς αἰετῷ, ἀλλ' ἐνταῦθα ἀλλὰ κινήσῃ φερεται τῷ ζῳῶν, αἰετῷ οὐ κινουῦν· τῷ δ' ἐαυτῇ, ὅτι, αἰετῷ, φησὶς, ἀπὸ πᾶσι, αἰετῷ κινήσῃ τῷ ζῳῶν ἡμῶν ἡρεμῆς, καὶ οὐ κινουμένου πᾶν ὅφ' αὐτῇ κινήσῃ.

Ddd iij

ὧντων δ' ἄτιον ὁ θεὸς ἔχον ἔκ πολλὰ τῆς εἰ-
 σιέντων οἷ, εἰων ἔσθῃ. πεπιομένης γὰρ χα-
 θάδουσι, ἀφ' αὐτομένης δὲ, ἐγείρεται καὶ κε-
 νοῦσιν ἑαυτοῖς, τῆς αὐτοῦ αὐτοῦ ἐξ ὧν οὐ-
 σης. ἀλλ' οὐκ αὖτε κινεῖται σὺν αὐτοῖς ὅ-
 ἄλλο γὰρ ὁ κινεῖται αὐτοῖς κινεῖται καὶ μετα-
 βάλῃ, αὐτοῖς ἑαυτοῖς τῆς κινεῖται ἑαυτοῖς.

6 Εἰ πάντοι δὲ θύτοις κινήται ὁ πρῶτος
κινουῶν, καὶ ὁ αἴτιον τῆ αἰτῆς αὐτοῦ κινῆ ὑφ'
αὐτοῦ, καὶ συμβεβηκὸς ἀδύναμι. μεταβαλλή γὰρ
τὸ πᾶν ὁ σῶμα. ὥστε καὶ τὸ εἶναι σῶμα τι ὄν,
καὶ ὁ εἶναι τῇ μοχλείᾳ κινουῶν αὐτό.

7 Εξ ὧν ἐστὶ περὶ εἰς τὴν ἀ-
κινήτων μὲν, κινουμένων δὲ, καὶ αὐτῶν κινου-
μένων καὶ συμβεβηκός, ἀδιόριστοι σὺν ἐκείνῃ κί-
νησι κινή. ὥστ' εἴθε ἀνάγκη σὺν ἐκείνῃ εἶ-
ρήσιν, εἴθ' ἢ τί δὲ τὸ περὶ κινουμένων ἀκίνητων,
καὶ μὴ καὶ συμβεβηκός· εἰ μάλιστα, καὶ περὶ
εἴ ποτε, ἔσται καὶ τοῖς ὕσιν ἀπαυστός τις καὶ
ἀθάνατος κίνησις, καὶ μὴ δὲ ὅν αὐτὸ καὶ αὐτῶν,
καὶ οὐ τὰ αὐτῶν· τῆς γὰρ ἀρχῆς μὲν ὕσιν,
ἀνάγκη καὶ τὸ πᾶν μὲν σὺν ἐκείνῃ ὅν περὶ τὴν
ἀρχὴν.

8 Οὐκ ἐστὶ δὲ τὸ αὐτὸ δεκνεῖσθαι καὶ συμ-
βεβηκὸς ὑφ' αὐτῆς καὶ ὑφ' ἑτέρου. Ὁ μὲν γάρ
ὑφ' ἑτέρου ὑπὸ καὶ τῆς αὐτῆς ἔργου κρίσεως
ἄρχεται, ὅσα πλείους φέρειται φορτίς· καὶ πάλιν
δὲ πῶς φθαρτοῖς μόνον.

A horum autem causa est id quod continet, & multa ex iis quæ ingrediuntur: ut quorundam causa est alimentum. cum enim concoquitur, dormiunt, cum autem distribuitur, excitantur, & movent se ipsos, primo principio extra constituto. proinde non semper neque continenter moventur à seipsis. nam ad singula quæ seipsa movent, adest aliud, quod mouet, cum ipsum moueatur & inutetur.

6 In his autem omnibus, quod pri-
B mum mouet, & est causa cur *aliud* seip-
sum moueat, id quoque à se mouetur,
sed sex accidenti. corpus enim mutat lo-
cum. quocirca & id quod est in corpore,
& quod uerè seipsum mouet.

7 Ex quibus licet credere; si quid est in numero eorum quæ sunt quidem mobilia, sed mouent: & ipsa mouentur ex accidenti; impossibile esse, ut id continuum motum efficiat. quapropter si necesse est continenter esse motum; oportet esse aliquod primum mouens immobile, quod ne quidem ex accidenti mouetur; si debet, quemadmodum diximus, esse in rebus indeficiens.

C. quidam & immortalis motus, ac manere ipsum ens in seipso, & in eodem. principio namque manente, necesse est etiam vniuersum manere, cum sit continenter iunctum principio.

8 Non est autem idem, moueri ex accidenti à se ipso, & ab altero, nam moueri ab altero, inest & quibusdam principiis eorum quæ sunt in cælo, id est, eorum quæ pluribus lationibus feruntur: alterum verò iis solum inest, quæ interitui sunt obnoxia.

Cap. IX.

Αλλὰ μὴ εἴ γὰρ ἔστι τι αἰὲν ἱσθῆναι, ὃ
κατανοῶ ῥᾶντοι, ἀκίνητον δὲ καὶ αἰὲν αἰ-
δῆν, αἰδέσθαι καὶ ὃ παρ' ἐνὶ τῷ αὐτοῦ κατὰ
ῥᾶντον αἰδέσθαι εἶ).

2. Εστὶ δὲ τῷ πεδύλῳ μὲν καὶ ἐκ τῷ μὴ αὐ-
 ᾶλλως εἶναι ἡρώσειν ἐ φθορᾷ καὶ μεταβολῇ
 τοῖς ἄλλοις, εἰ μὴ τι κινήσῃ κινήμενον· ὁ μὲν
 γὰρ ἀκίνητος πᾶσι αὐτῷ αἰεὶ κινήσῃ τ' αὐτὸν
 ἔσται καὶ μίαν κίνησιν, ἅτε ὁμοῖον ἀπὸ μετα-

Hūc locū βάλλοι παρὲς τὸ κινῆμενον· * ὃ δὲ κινῆμενον,
variis mo- ὑπὸ τοῦ κινήμενου λόγῳ, ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου δὲ
dis legen- κινήμενου ἥδη, ἀφ' οὗ ἄλλως καὶ ἄλλως ἐχθρ
dū sentent κινήμενος τὰ πρεσβύτατα, ὅτις αὐτῆς ὅσα κινή
interpre- παρὲς τὰ πρεσβύτατα, ὅτις αὐτῆς ὅσα κινή
tes: quos στως αἰτίαι, ἀλλὰ δεχ' ὁ εἰς οὐρανὸν ὅτι) τί
consule. ποίς ἢ εἴδισιν, οὕτως περὶ ἑξέται κινῆμενον
ἐκαστοὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅτι λόγῳ ἡρεμωῖ, ὅτε δὲ
κινῆμενον.

D

Primum mobile esse aeternum.

Verumenimvero si est aliquid semper eiusmodi quod mouet quidem, sed est immobile, & ipsum est æternum; necesse est, etiam id quod primum ab hoc mouetur, esse æternum.

1. Hoc autem manifestum etiam ex eo est, quod alioqui non esset generatio & interitus & mutatio aliis rebus, nisi quid moueat, cum moueatur. quod enim est immobile, vno & eodem motu semper, & eodem modo mouebit: quippe quod nihil mutatur *relatione habita* ad id quod mouetur. quod autem mouetur ab immobili vel ab eo quod iam mouetur, propterea quod aliter atque aliter ad res affectum est, non erit causa eiusdem motus: sed quia est in contrariis locis aut formis, efficiet alia singula contrariis motibus cieri, & modo quiescere, modo moueri.

3 Ex iis quæ dicta fuerunt, perspicuum factum est etiam id, quod initio in dubium reuocauimus; cur non omnia vel moueantur, vel quiescant; vel alia semper moueantur, alia semper quiescant; sed quædam interdum moueantur, interdum minimè. huius enim causa nunc manifesta est: quoniam alia mouentur ab immobili æterno, proinde semper mutantur: alia verò ab eo quod mouetur & mutatur, vnde & ipsa necesse est mutari: aliud verò est immobile, sicuti dictum fuit, quippe quod simpliciter, & eodem modo, & in se ipso permanens, vnum & simplicem motum efficit.

Lationem esse primum motum.

SED tamen & alio facto initio magis certum hæc perspicua. dispiciendum est enim, vtrum esse possit aliquis motus continuus, necne: & si esse possit, quisnam hic sit: & quis sit motuum primus. Constat enim, si necesse est semper motum esse, hic verò est primus & continuus, primum mouens hoc motu ciere, quem necesse est vnum & eundem esse atque continuum, & primum. 2 Cum autem tres sint motus, is qui in magnitudine spectatur, & is qui in loco, quem vocamus lationem, hunc necesse est esse primum. impossibile enim est, auctorem esse, quin variatio antecedit. quod enim augetur, partim simili augetur, partim dissimili. etenim quod est contrarium, dicitur alimentum contrario: accedit autem quoduis factum simile simili. necesse est igitur mutationem in contraria esse variatione. atqui si varietur, oportebit esse id quod variet, & quod efficiat ex potestate calido actu calidum. patet igitur, id quod mouet, non similiter se habere, sed interdum esse propinquius, interdum remotius ab eo quod variatur: hæc autem sine latione esse nequeunt. ergo si necesse est semper motum esse, necesse etiam est lationem esse motionum primam. & si lationum alia est prior, alia posterior, eam esse primam motionem, quæ est prima latio.

3 Præterea omnium affectionum principium est densatio & rarefactio. etenim graue & leue, nec non molle ac durum, item calidum & frigidum, videntur esse densitates & raritates quædam. densatio verò & rarefactio sunt concretionis & secretio, secundum quas etiam dicitur generatio & interitus substantiarum:

Tom. I.

3 Φανερόν δὲ γίνεσθαι ἐν τῇ εἰρημονίᾳ, καὶ ὅταν ἀρχῇ ἡ ποσὸς τοῦ, τί δὲ ποτε ἐκ ποσότητος κίνησις, καὶ ἡρεμεί. καὶ τὰ μὲν κινεῖται αἰεὶ, τὰ δὲ αἰεὶ ἡρεμεί. ἀλλ' ἐνταῦθα ὅτι μὲν, ὅτι δὲ οὐ. τοῦτου γὰρ ὁ αἴτιον δηλοῦν ἐστὶ μὲν, ὅτι, τὰ μὲν ὑπὸ ἀκινήτου κινεῖται αἰετῶς. δὲ αἰετῶς μεταβάλλεται. τὰ δὲ ὑπὸ κινουμένου, καὶ μεταβάλλοντος. ὥστε ἐκ αὐτῶν ἀναγκασίον μεταβάλλειν. ὁ δὲ ἀκίνητος, ὡς ὅτι εἰρημονία, αἰετῶς ἀπλῶς ἐκ αὐτῶν ἐκ ποσότητος αἰετῶς ἀπλῶς κίνησις.

Cap. X.

ΟΥ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ ἄλλῳ ποσότητος ἀρχῇ μάλιστα ἔστι τῶν τούτων φανερόν. σκοπεῖται γὰρ ποτε ἐν ἐκείνῃ τινι κίνησιν εἶ) σίμωχῃ, ἢ οὐ. καὶ εἰ ἐκ ποσότητος, τίς αὐτῇ, καὶ τίς ποσότητος κίνησις. δηλοῦν γὰρ ὡς εἴθε ἀναγκασίον μὲν αἰετῶς κίνησιν εἶ), ποσότητι δὲ ἢ δὲ ἐκ σίμωχῃς, ὅτι ποσότητι κινουμένου κίνησις τῶν κίνησιν, καὶ ἀναγκασίον μίαν καὶ τῶν αὐτῶν εἶ) ἐκ σίμωχῃς, καὶ ποσότητος. 2 Τριῶν δὲ ὅσων κινήσεων, τίς τε καὶ μέγιστος, ἐκ τῆς καὶ πάρος, ἐκ τῆς καὶ τόπος, καὶ καλοῦσθαι ποσότητις, τῶν αἰετῶν εἶ) ποσότητος. ἀδυνάτου γὰρ αὐξήσει εἶ), ἀλλοιωσέως μὴ ποσότητος καὶ χύσεως. ὁ γὰρ αὐξήσεως μόνον, ἐστὶ μὲν ὡς ὁμοίως αὐξήσεως, ἐστὶ δὲ ὡς ἀπομοίως. ὁ γὰρ ἐκ ποσότητος, ὅσον λέγεται τὰς ἐκ ποσότητος. 3 ποσότητις δὲ ποσότητος ὁμοίως ὁμοίως. ἀνάγκη οὖν ἀλλοίωσιν εἶ) ἢ εἰς ποσότητις μεταβάλλειν. ἀλλὰ μὲν εἴγε ἀλλοίωσιν, δηλοῦν εἶ) ὁ ἀλλοίωσις ἐκ ποσότητος ὅτι τῆς δυναμείας ἡμεῶν τὸ ἐκ ποσότητος ἡμεῶν. δηλοῦν οὖν ἐστὶν, ὅτι τὸ κινουμένου ὅσον ὁμοίως ἐκ ποσότητος, ἀλλὰ ὅτι μὲν ἐκ ποσότητος, ὅτι δὲ ποσότητις τῆς ἀλλοίωσιν μόνον ἐστὶν. τῶν δὲ αἰετῶν ποσότητις οὐκ ἐκ ποσότητος ὅσον ποσότητις. εἰ ἀναγκασίον αἰετῶς κίνησιν εἶ), ἀνάγκη καὶ ποσότητις εἶ) αἰετῶς ποσότητις τῆς κινήσεως, καὶ ποσότητις, εἰ ἐστὶν ἡ μὲν, ποσότητις, καὶ δὲ ὅσον, τῶν ποσότητις.

3 Ἐπὶ δὲ ποσότητις τῆς ποσότητις ἀρχῇ, ποσότητις καὶ μακρότης. ἐκ γὰρ βαρὺ καὶ κοῦφον, καὶ μαλακόν, καὶ σκληρόν, ἐκ ἡμεῶν καὶ ψυχρόν, πυκνότητις ἀσπύς καὶ ἀραιότητις εἶναι πῆρες. ποσότητις δὲ ἐκ μακρότης, σφύχσεως ἐκ ἀσφύχσεως, καὶ αἰετῶς ὅσον καὶ ποσότητις λέγειν ὅσον ποσότητις.

D d d iij

συγκριτόμεθα ἢ τοῖς ἀσχητόμεθα, αἰά γὰρ ὁ
 χτ' ἵππον μεταβάλλει. ἀλλὰ μέν ὃ τῷ αὐ-
 ξηνομένῳ ὃ φθίνοντι, μεταβάλλει χτ' ἵ-
 πον ὃ μέγας.

4. Ἐπεὶ δὲ συνέβη ἐπισκοποῦσι ἕσται φανε-
ρὸν, ὅτι καὶ φορεῖται τὸ πρὸς τῇ ὡσεὶ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅτι καὶ ἐπὶ κινήσεως αὐτῆς
πλεοναχῶς. λέγεσθαι γὰρ παρὰ τὸν, ὅτι
μὴ ὅπως οὐκ ἔσται πάλιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τῶν
ἄλλων καὶ τὸ πρὸς τῇ καὶ τὸ κατ' ἑστίαι.

ὁ Ως τ' ἐπεὶ κίνκοι μὲν ἀναγκάσι ^ἔ συ-
 νεχῶς, εἴη δ' ἀπὸ σῖνεχῶς, ^ἢ ἢ σῖνεχῆς, ^ἢ ἢ
 ἐφεξῆς, μᾶλλον δ' ἢ σῖνεχῆς· καὶ βέλτιον
 σῖνεχῇ ^ἢ ἐφεξῆς ^ἔ. ὅ δ' ἐ βέλτιον αἰεὶ ὑπο-
 λαμβάνομεν ἐν τῇ φύσει ὑπὸ ^ἢ χῆν, ἐὰν ἢ δυ-
 νατὸν· δυνατὸν δ' σῖνεχῇ ^ἔ. διὰ τὴν οὖν αἰ-
 ἰσθητοῦ καὶ τῆς ὑποκείνου, καὶ τῶν
 * ὁ δὲ μὲν οἷον τ' ^ἔ, * ἀλλὰ φορὰν. ἀνά-
 κη δὴ πλεονέχου ^ἔ περὶ τῶν. ὁ δὲ μία γὰρ
 ἀνάγκη, ὅτι αὐξάνει, ὅτι ἀλλοιοῦται ὁ
 φερόμενος, ὁ δὲ δὴ γίνεσθαι ^ἢ φθίρεισθαι.
 ὅτων δ' ὁ δὲ μὲν ἐνδέχεται τῆς σῖνεχῆς
 μὴ ὕψους, ἐν κινήσει δ' ἐνδέχεται κινήσει.

ὁ Επὶ, χροῖα πρώτῃ· τῆς γὰρ αἰδέοις
μόνον αὐδὲ γὰρ κινεῖται τῷ πῶτῃ.

7 Αλλ' ἐφ' ἐνός μὲν ὁπουοὺν τῶν ἐχόντων
 ἡμέσαι, πλεῖ φοραὶ ἀναγκᾶν ὑπάρχειν εἶναι τῶν
 κινήσεων· μὲν γὰρ ὁ ἡμέας πρῶτον, ἀλλείω-
 σιν καὶ αὐξήσει. Φορὰ δὲ ἥδη τελευτῶν κινή-
 σεις ὄντι. 8 Αλλ' ἐπεὶ ἀνάγκη κινήσασθαι εἶναι
 καὶ φορὰν πρῶτον, ὅτι τῆς ἡμέσεως αἴτιον
 ἔστι τῶν γενόμεναις, καὶ γενόμενον. οἷον, ὁ ἡμῶν
 τῆς ἡμετέρας. διὸ δὲ εἰ αὖτ' ἡ ἡμέσαι πρῶτη
 εἶναι τῶν κινήσεων, ἀφ' ὧν τε, ὅτι ἡμέσαι διὰ τὸ
 πρῶτον πρῶτον. τὸ δ' ἐφ' ἐνός μὲν ὁπουοὺν
 τῶν κινήσεων ὅπως ἔχει, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνάγκη
 πρῶτον πρῶτον τὴν κινήσασθαι, τῶν κινήσεων ὅτι
 αὐτὸ καὶ μὴ κινήσασθαι, ὅτι οὕτως ἐπεὶ πρῶτον
 εἶναι.

9 Ἐπεὶ δὲ ἡμέσιν ἀδιώτατον εἶναι πρῶ-
τον· (πρῶτα γὰρ αὐτὸ εἶη τὸ κινέμενον, φθα-
ρτὰ) δηλοῦν ὡς ὁδοὶ τῆς ἐφεξῆς κινήσεων οὐ-
δεμία προτέρη· λέγω δ' ἐφεξῆς αὐξησης,
εἴτ' ἀλλοίωσης, καὶ φθίσις, καὶ φθορά. πᾶσαι γὰρ
ὑστεραὶ ἡμέσεως· ὥστ' εἰ μηδὲ ἡμέσεις προ-
τέρη φορέας, ὁδοὶ τῆς ἀγῶνς οὐδεμία μετα-
βαλλοῦν. 10 Ὅλος δὲ φαίνεται τὸ γενόμενον
ἀτελές, καὶ ἐπ' ἀρχὴν ἰόν· ὥστε τὸ τῇ ἡμέσῃ
ὑστερον, τῇ φύσῃ προέπρου εἶναι. τελευτῶν
δὲ φορὰ πᾶσιν ὑπὲρ καὶ τοῖς ὡς ἡμέσῃ.

atque ea quæ con crescunt, vel dissi ciuntur, necesse est etiam loco mutari. Iam verò etiam eius quod augetur, vel minuitur, magnitudo locum mutat.

4 Præterea hinc quoque consideran-
tibus perspicuum erit, lationem *esse* pri-
mam. nam primum, sicut in aliis, ita etiam
in motu dici potest multis modis. dicitur
enim prius, & id sine quo alia non erunt,
ipsum verò *erit* sine aliis : & quod *est* prius
tempore : & quod *essentia*.

5 Quapropter cum necesse sit motum esse continenter; possit autem esse continenter vel qui continuus vel qui deinceps est, sed magis qui est continuus; & præstat esse continuum, quàm deinceps; quod autem præstat, semper existimemus in natura esse, si sit possibile; possit autem esse continuus: quod quidem probabitur polterius. nunc verò supponatur, atque hunc nullum alium esse posse, quàm lationem: necesse igitur est lationem esse primam. Nulla enim subest necessitas aut augeri aut variari id quod fertur: nec igitur fieri aut interire. sed nullus horum motuum esse potest, nisi sit motus continuus, quem primum mouens efficit.

6 Præterea tempore primam, nam æterna hoc tantum mori cieri possunt.

7 Atqui in vnoquoque eorum quæ generationem subeunt, necesse est latiorē esse motionem ultimā. postquam enim res facta est, primum necesse est variationem esse, & auctiōem: latior autem est motus rerum iam perfectarum.

8 Sed necesse est esse aliud prius, quod
latione moueatur, & generationis causa
sit iis quæ fiunt, cum ipsum non fiat: vt
D generans est prius eo quod gignitur. Vide-
ri autem possit generatio esse mutationum
prima, propterea quòd oportet primùm
rem factam esse. hoc autem in vnoquo-
que horum quæ fiunt, sic habet: sed
necesse est moueri aliquid aliud prius iis
quæ fiunt, cum ipsum sit, nec fiat: &
rursus hoc aliud prius.

9 Cum autem impossibile sit genera-
tionem esse primam: (alioqui quæcumque
mouentur, interire possent:) manifestum
est, nullum ex motibus qui deinceps sunt, es-
se priorem. dico autem esse deinceps, accre-
tionem, deinde variationem, & diminutio-
nem, & interitum: omnes enim sunt poste-
riores generatione. quocirca si nec gene-
ratio est prior latiore, certe nec vlla alia mu-
tatio erit prior. 16 Omnino autem videtur
id quod fit, esse imperfectum, & ad princi-
pium proficisci. quapropter quod est gene-
ratione posterius, naturâ prius esse. postre-
mò autem latior inest iis omnibus quæ gi-
gnuntur.

quoniam *se mutuo* sistunt, etiamsi continui
sint, nec fiat recursus: propterea quòd
ea quæ sunt contraria, se invicem inter-
munt & impediunt: ceterùm *motus* in la-
tus, non est contrarius *motui* fursum
versus.

6 Maxime autem perspicuum est, fieri non posse, ut motus super recta sit continuus: quia quod recurrit, necesse est consistere non solum super recta, sed etiam si super orbe feratur.

7 Non est enim idem, in orbe ferri, & super orbe. nam id quod mouetur, aliquando continuat *motum*; aliquando verò, cùm ad idem peruenerit, à quo discessit, rursus retrocedit.

8 Necesse autem esse ut consistat, non solum sensus fidem facit, sed etiam ratio.

9 Principium autem hoc est: Cùm enim tria sint, principium, medium, finis: medium cum utroque collatum, est utrumque: & numero quidem est vnum, ratione verò duo.

10 Præterea aliud est, *esse* potestate, & *esse* actu. quocirca rectæ *lineæ* quodvis punctum, quod *est* inter extrema, potestate quidem est medium, actu verò non est, nisi hanc diuidat, & cùm constiterit, rursus ceperit moueri. sic autem id quod est medium fit principium & finis, principium quidem posterioris, finis autem prioris *motus*.

II Verbi gratia, si \dot{a} quod fertur, consistat in \dot{a} , & rursus feratur ad \dot{a} , cum autem continenter fertur, nec potest accessisse \dot{a} ad punctum \dot{a} nec ab eo recessisse, sed tantum esse in momento, non in illo tempore, præterquam in eo toto cuius diuisio est momentum illud.

12. Quodd II quis posuerit accessisse & recessisse: = quod fertur, semper stabit: quoniam impossibile est, = simul accessisse ad A & ab eo recessisse: in alio igitur & alio puncto temporis. tempus igitur erit, quod est interiectum. quare = quiescet in A. similiter autem & in aliis punctis: nam eadem est omnium ratio.

13 Cùm autem id quod fertur, *nempe* „
vterut ipso *a*, *ut* medio, & fine, & principio,
necesse *est*, vt consistat, quia duo facit, per-
inde ac si animo conciperet.

14 Sed ab a puncto, *id est*, à principio, recessit, ad γ verò accessit, cum perfecerit motum, & steterit. 15 Ideoque ad dubitationem hoc dicendum est. existit enim hæc dubitatio: quoniam si sit *linea a b* & α γ equalis, ac α feratur continenter ab extremo ad γ , simul autem sit α in puncto a , & α feratur ab extrema *linea b* ad γ æquabiliter, & eadem celeritate, quâ *monet* α ferre α prius perveniet ad γ quàm α ad γ . quod enim prius recessit & abuit, prius perveniat, necesse est.

A ἰσᾶσι γάρ· καὶ ἐὰν οἰνοχεῖς ὣσι, καὶ μὴ γίνται
αἰάκαμψις, διὰ δὲ τὰς ἐσθλὰς φθέρην καὶ κω-
λύει ἄλληλα, ἀλλ' ὅχι ἑῖς ὁ πλάγιος τῇ
αἰῶ.

6 Μάρισα δὲ φανερόν, ὅτι ἀδυνάτον εἶναι
συνεχῇ πλεῖν ὅτι τῆς ἀδελφείας κίησι, ὅτι αἰα-
κάμπιον αἰαγαγέον εἶναι, ἔμωτον ὅτι τῆς
ἀδελφείας, ἀλλὰ καὶ κύκλον φέρει.

7 Οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς κύκλος φέρεσθαι καὶ κύ-
κλον ἔστι γὰρ, ὅτε μὲν συνέειρην κινέσμενον, ἐπε-
ὶ δὲ ἐπὶ ὁ αὐτὸς ἐλθὼν ὅθεν ὠρμήθη, * αἰα-
κάμεναι πάλιν.

8 Ὅτι δ' αἰσάγχιισταται, ἡ πίστις ἔμνησεν
ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως, ἀλλὰ ἐ* ἐπὶ τῷ λόγῳ.

9 Ἀρχὴ δὲ ἡδε· τελευτῶν δ' ὄντων, ἀρχῆς,
μίσου, πελοπῆς, ὃ μίσου πρὸς ἐκείπρον,
ἀμφοῖν ὅτι, καὶ ὃ μὴ ἀριθμῶ ἐν, τὰ λόγῳ
δὲ δύο.

10 Επὶ δὲ ἄλλοις τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνερ-
γείᾳ ὥστε τῆς ὁθείας τῇ ἐν τῷ αἵματι ὁ-
πιουῶ σιμείον, δυνάμει μὲν ἔστι ράστοι, ἐνερ-
γείᾳ δ' οὐκ ἔστι, ἐὰν μὴ * διέλθῃ ζωὴν, καὶ
ὅπως αὖ πάλιν ἀρξῆται κινῆσθαι· ὅταν δὲ τὸ
μέσον ἀρχὴ γῆ καὶ τελευτὴ· ἀρχὴ μὲν τῆς
ὑπερῆς, τελευτὴ δὲ τῆς ὑφ' ἡμῶν.

11 Λέγω δὲ, οἷον ἐὰν φερόμενον τὸ α. πρὸς
τὸ β, καὶ πάλιν φέρεται ἐπὶ τὸ γ· ὅταν ᾖ συ-
νεχὺς φέρῃ, ὅτε μετατρέψῃ, ὅτε ἀπομετατρέψῃ,
οἷον τε τὸ α. πρὸς τὸ β σημεῖον, ἀλλὰ μόνον εἰς
τὸ γ· καὶ, εἰ χρεώδης δ' ὁ δένει· πλεονῶν τὸ γ·
ἀφαιρέσεις ἐστὶν εἰς τὸ ὅλον τὰ α. β. γ.

[illegible]

16 Οὐκ ἄρα ἅμα γίνεσθαι ὅτι ὁ β, καὶ Α
ἀπογίνεσθαι ἀπ' αὐτοῦ, ὅθεν εἰρεῖται. Εἰ γὰρ
ἅμα, ὅχι ἕτερά, ἀλλ' αἰάγνη ἔσται ἴσαομαι.

17 Οὐκ ἄρα γινώσκοντες ὅτι εἴρηται καὶ ὁ β,
ὅτι κινῶμαι ἅμα ἀπὸ τοῦ ζ ἀκροῦ· εἰ γὰρ ἔσται
γινώσκοντες ὅτι ὁ β, ἔσται καὶ ὁ ἀπογινώσκοντες,
καὶ ὅχι ἅμα, ἀλλ' ὡς ἐπὶ μὴ γινώσκοντες, καὶ οὐκ
ἐπὶ γινώσκοντες. οὐ γὰρ μὲν οὖν ἀδύνατον ἔσται λέ-
γειν ὅτι τὸ αἰώνιον.

γρ. αἰώνιον.

18 Ἐπὶ δὲ τῷ ἀναγκαζόμενῳ ἀνάγκη * λέ-
γειν ὅτι· εἰ γὰρ ἢ ὁ φέροντος πρὸς ὁ δ, καὶ
πάλιν ἀνακαμψασα, καὶ πρὸς φέροντος, ὁ ἀκροῦ
ὅτι εἴς τὸ πάλιν ἀνακαμψασα καὶ πρὸς φέροντος
ἐπὶ σημείῳ αἰὲς δύο· ὁ δὲ εἰς αἰάγνη καὶ ὅχι
ἅμα γίνεσθαι ὅτι ὁ δ, καὶ ἀπὸ πάλιν ἀνακαμψασα
δ. οὐ γὰρ ἀπὸ ἅμα εἴς τὸ καὶ οὐκ εἴς τὸ πάλιν αὐτοῦ
μὲν.

19 Ἀλλὰ μὲν τὸν γὰρ πάλιν αὐτοῦ
καὶ λεκτικόν· ὅτι εἰ δὲ λέγεται λέγειν, ὅτι ὅτι καὶ ὁ
δ, καὶ ὁ δὲ πρὸς μὴ· ὅτι γίνεσθαι δὲ, οὐδὲ ἀπογί-
ναι. αἰάγνη γὰρ ὅτι τέλος ἐλθόντος ὁ εἰρ-
γία δὲ, μὴ δύναται. ὁ μὲν οὖν ἐπὶ μὲν, C
δύναται ὅτι, τὸ πρὸς δὲ ἀεργία. καὶ πάλιν
μὲν καὶ πάλιν, ἀεργία δὲ αἰώνιος· καὶ τὸ καὶ καὶ
συνεπὶ ἄρα ὡς αἰώνιος.

20 Ἀνάγκη ἄρα εἰς αἰάγνη ὁ ἀνακαμψάσθαι
ὅτι τῆς ἀεργίας. οὐ γὰρ εἰ δὲ λέγεται συνεπὶ
αἰώνιος ὅτι αἰώνιος ὅτι τῆς ἀεργίας.

21 Τὸν αὐτὸν δὲ ὅτι ἀπὸ ἀπομνηστείου καὶ
πρὸς τοῦ ἐρωτῶντος τὸ Ζωῶντος λόγον, καὶ
ἀεργίας, εἰ αἰὲς ὁ ἡμῶν διέναι δὲ. ταῦτα
δ' ἀπὸ πρὸς, καὶ δ' ἀπὸ πρὸς ἀδύνατον διεξελ-
γεῖν.

22 Ἡ ὡς τὸ αὐτὸν τὸν λόγον ἡμῶν, ἀ-
λλως ἐρωτῶντες, ἀεργίας τὸ ἅμα ὁ καὶ πάλιν
τὸν ἡμῶν, πρὸς πρὸς ἀεργίας καὶ ὅχι
τοῦ γινώσκοντος ὁ ἡμῶν ὡς πρὸς ἀεργίας τὸν
ὅτι ἀπὸ πρὸς, * συμβαίνει ὁ καὶ πάλιν ἀεργίας
εἰς μὲν. τὸ πρὸς δὲ ὁ μολαζόμενος ὅτι ἀδύνα-
τον.

γρ. συμβαίνει.

23 Ἐν μὲν οὖν τοῖς πρὸς τοῖς λόγοις τοῖς
ὡς καὶ πρὸς ἐλθόντος, ἀπὸ ὁ τὸ καὶ πρὸς ἀ-
πὸ πρὸς ὅτι αὐτοῦ· οὐδὲ γὰρ ἀπὸ πρὸς, εἰ
ἀπὸ πρὸς καὶ πρὸς ἀπὸ πρὸς τῆς ὁμοίας ὁ
ὁ ἀπὸ πρὸς ἐπὶ πρὸς μὲν ὁ πρὸς καὶ οὐκ
καὶ πρὸς.

24 Ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτοῖς, πρὸς μὲν
τὸ ἐρωτῶντος ὅτι καὶ ὅχι ὅτι πρὸς γὰρ, εἰ
ἐπὶ πρὸς καὶ πρὸς ἀπὸ πρὸς ἀπὸ πρὸς διεξελ-
γεῖν καὶ ἀπὸ πρὸς πρὸς δὲ ὁ πρὸς καὶ
καὶ τὸν ἀπὸ πρὸς, ὅτι καὶ πρὸς ὅτι γὰρ ὡς
ἀπὸ πρὸς τὸ μὲν καὶ τὸ ἐρωτῶντος, εἰ
ἐπὶ πρὸς καὶ πρὸς ἀπὸ πρὸς ἀπὸ πρὸς δι-
εξελγεῖν, πρὸς πρὸς ἀπὸ πρὸς καὶ πρὸς

16 Non simul igitur accessit α ad β ,
& ab eo recessit : idcirco serius ad finem
peruenit. nam si simul recederet, non per-
ueniret serius. sed necesse est ut confi-
stat.

17 Non est igitur ponendum, quan-
do α accessit ad β , simul α moueri
ad extremo. nam si α accessit ad β , fiet
ut & recesserit, nec simul. sed erat in
sectione temporis, non in tempore. hic
igitur impossibile est ita dicere, nempe in
eo quod est continuum.

18 In eo autem quod recurrit, ne-
cesse est ita dicere, nam si α feratur ad β ,
& rursus, cum retrocesserit, deorsum
feratur : certe usum est extremo β ut fi-
ne & principio, nimirum vno puncto
quasi duobus. idcirco steterisse necesse est :
nec simul accessit ad β , & recessit a β . il-
lic enim simul esset, & non esset eodem
momento.

19 At verò solutio supra allata, non
est hic afferenda. nam dici non potest, α
in β esse in sectione temporis, & neque
accessisse, neque recessisse : necesse est
enim, ut perueniat ad finem, qui sit α -
ctu, non potestate. punctum itaque, quod
est in medio, potestate : hoc autem est
actu : & est quidem finis loci, si spectatur
ab infero ad superum : principium verò, si
a supero : eodem igitur modo est etiam
principium & finis motionum.

20 Ergo necesse est, ut id quod super
recta regreditur, constiterit, quare non po-
test esse continuus æternus motus super re-
cta.

21 Eodem modo occurrendum est
iis qui rationem Zenonis interrogant, ac
postulant num semper dimidiam pertran-
sire oporteat. hæc verò, (inquunt,) sunt in-
finita : infinita autem impossibile est per-
transire.

22 Vel, ut nonnulli eandem
rationem aliter interrogant, qui simul
cum eo, prius moueri dimidiam, sibi
concedi postulant, licere numerare dimi-
dium, prout vnumquodque sit. quare cum
mobile totam lineam confecerit, euenit ut
numerauerit numerum infinitum. hoc au-
tem omnino concessione est impossibile.

23 In primis itaque terminibus qui de
motu sunt, eo soluebamur, quod tempus
habet in se infinita. nihil enim absurdi est, si
infinito tempore infinita quæpiam pertran-
seat, similiter autem infinitas & in longitu-
dine inest, & in tempore.

24 Verum hæc solutio aduersus interro-
gantem quidem satisfacit. interrogabat e-
nim, an tempore finito possint infinita per-
transiri, vel numerari. quod autem ad rem &
ad veritatem attinet, non satisfacit. nam si
quis omnia longitudine, & in interrogatione
illa in finito tempore possint infinita per-
transiri, percontetur hæc de ipso tempore
(habet

(habet enim tempus infinitas diuisiones ;) hæc solutio non amplius satisfaci-

15 Sed veritas dicenda est, quam in proximis sermonibus diximus. si quis enim *lineam* continuam diuidat in duo dimidia, hic vno puncto vtitur quasi duobus: quoniam id facit & principium & finem. sic autem facit, & qui numerat, & qui in dimidia diuidit. sic autem eo diuidente, nec linea nec motio erit continua. etenim continua motio est continui. in continuo autem insunt quidam infinita dimidia, non tamen actu, B sed potestate. quod si faciet actu, non faciet continuum, sed stabit: quod quidem in eo qui dimidia numerat, perspicue accidit: quandoquidem necesse est, vt hic vnum punctum quasi duo numeret: quoniam alterius dimidii principium, alterius verò finis erit, si non vnā *lineam* continuam numeret, sed duas dimidiatas.

26 Quocirca ad eum, qui interrogat, an possint pertransiri infinita vel in tempore vel in longitudine, dicendum est, partim posse, partim non posse. nam quæ actu sunt, non posse: quæ verò potestate, posse. etenim qui continenter mouetur, ex accidenti infinita pertransit, simpliciter autem minimè. accidit enim lineæ, vt sint infinita dimidia: substantia verò atque essentia diuersa est.

27 Quin etiam perspicuum est, nisi quis temporis punctum, quo prius & posterius diuiditur, semper posteriori attribuat, ratione ipsius rei habita, idem simul fore ens & non ens: item cum factum erit, non fore. Punctum igitur est utrisque commune, tam priori quam posteriori, atque est vnum & idem numero: definitione vero non est idem: alterius enim est finis, alterius vero principium: quod autem ad rem attinet, semper est posterioris affectionis.

18. Esto tempus, ubi est res; ubi autem hæc in tempore est alba; in tempore autem non alba; in igitur est alba & non alba. ut quoniam enim puncto ipsius vespere dicebatur alba, si toto hoc tempore erat alba: & in toto alba; ubi vero est in utrisque. Non igitur dandum est in toto, sed excipiendum extremum momentum; ubi 7: hoc autem iam est posterius. 19. Et si fiebat non album, & si peribat album in toto, factum est; vel periit in eo. quapropter album, vel non album, in eo primum vespere dicitur: aut quando factum est, non erit; & quando periit, erit: aut necesse est vsimul sit album & non album, ens & non ens.

Tom. I.

Α ἔχ' ἄρα ὁ χρόνος ἀπείρους διαρέσας. Οὐκ ἔτι
ἰσχυρὴ ἔσται αὐτὴ ἐν λύπῃ.

25 Ἀλλὰ ὁ ἀληθὲς λεκτικόν, ὅσῳ εἴπομεν
 ἐν τοῖς ἀρῶν λόγοις· αὐτὸ γὰρ τις τὴν σῶμα
 διαρῇ εἰς δύο ἡμίση, οὕτως τὰ ἐν σημείοις ὡς
 δύοι χωρῆται· ποῖς γὰρ αὐτὸ ἐξ ἄρχῃ καὶ τε-
 λωσὶν ἔσται ὅτι ποῖς, ὅ, τε ὁριθμῶν, καὶ ὁ εἰς
 τὰ ἡμίση διαρῶν· ἔσται δὲ διαμεκῶτος, οὕτως
 ἔσται σῶμα, οὕτως ἡ γραμμὴ, ὅτι ἡ κίνησις.
 ἡ γὰρ σῶμα κίνησις, σῶμα ἔστιν. ἐν ὅτῳ
B σῶμα, ἔστιν καὶ ἀπειρος ἡμίση, ἀλλ' οὐκ
 ἐτελεχία, ἀλλὰ διυάμεναι· αὐτὸ δὲ ποιῇ ἐτε-
 λεχία, ὅτι ποιῇ σῶμα, ἀλλὰ ἐστὶν· ὅσῳ
 ὅτι τῷ ὁριθμῶτος τὰ ἡμίση φανερὸν ἔστιν
 ὅτι συμβαίνει· τὸ γὰρ ἐν σημείοις, ἀνάγκη
 αὐτὸ δύο ὁριθμῶν τῷ καὶ γὰρ ἑτέρου ἡμί-
 σιος, ἄρχῃ· τῷ δὲ ἑτέρου τελωσὶν ἔσται· ἐὰν
 μὴ μίαν ὁριθμῇ τὴν σῶμα, ἀλλὰ δύο ἡ-
 μισίας. 26 Ὡς τε λεκτικόν πρὸς τὸ ἐρωτῶν-
 τα, εἰ ἐδέχεται ἀπειρος διεξελθῆναι, ἢ ἐν χρό-
 νῳ, ἢ ἐν μήκει, οὕτως ἔστι καὶ ὡς· ἔστι δ' ὡς οὐ.
C ἐτελεχία καὶ γὰρ ὅτι οὐκ ἐδέχεται,
 διυάμεναι δὲ ἐδέχεται· ὁ γὰρ σῶμα κί-
 νησις καὶ συμβεβηκὸς ἀπειρος διεξελθῆναι,
 ἀπλῶς δ' ὅ. συμβεβηκεν γὰρ τῇ γραμμῇ
 ἀπειρος ἡμίση (ἢ) ἢ δ' ὅσα ἔστιν ἑτέρα, καὶ
 τῇ (ἢ). 27 Δὴλον δὲ ὅτι καὶ ἐὰν μὴ τις ποιῇ
 τῷ χρόνῳ τὸ διαμεκῶν σημείον τὸ πρὸς τὸ
 καὶ ὑπερὸν αἰεὶ τῷ ὑπέρου ὅτι πρὸς μακρῇ, ἔσται
 ἅμα τὸ αὐτὸ ἐν, ἐν οὕτως ἐν, καὶ ὅτε χρόνον
 ἔσται, οὕτως ἔσται. τὸ σημείον καὶ οὕτως ἀμφοῖν
 κοινόν, καὶ τῷ πρὸς τὸ καὶ ὑπέρου, καὶ τῷ
 καὶ ἐν ὁριθμῶ, λόγῳ δὲ ὅτι τῷ τῷ καὶ γὰρ
D τελωσὶν, τῷ δὲ ἄρχῃ. ἐν δὲ πρὸς μακρῇ αἰεὶ
 τῷ ὑπέρου παλιν ἔστιν.

[illegible][illegible]

Ess

hæc enim est quies opposita morui à manifestum est igitur ex iis quæ dicta sunt, motum non esse continuum.

38 Præterea est hæc ratio magis propria quàm ex quæ dicta fuerunt. simul enim interit non album, & factum est album. si igitur variatio in album, & ex albo, sit continua, nec maneat aliquo tempore: simul interit non album & factum est non album: trium namque erit idem tempus.

39 Præterea non si tempus est continuum, propterea etiam motus est continuus, sed est deinceps.

40 Quomodo autem potest esse idem extremum contrariorum, ut alboris & nigroris?

41 Motus autem qui fit super linea orbiculata, erit vnus & continuus: quia nihil impossibile accidit. quod enim ex e mouetur simul ad e, mouebitur eodem impetu: ad quod enim veniet, ad id etiam mouetur. sed non mouebitur simul contrariis aut oppositis motibus. non enim omnis motus qui fit ex hoc, est contrarius ei qui fit ad hoc, nec oppositus. sed is est contrarius, qui fit super recta: quoniam huic sunt contraria secundum locum: veluti qui fit per diametrum: plurimum enim distant. oppositus autem est qui fit per eandem longitudinem. quocirca nihil prohibet continenter moueri, ac nullo tempore intermitti.

42 Nam conuersio est motus, qui fit ab eodem in idem. motus autem per rectam, ab eodem in aliud.

43 Et conuersio quidem nunquam in iisdem fit, qui verò super recta fit, sæpe est in iisdem. motus igitur qui semper in alio atque alio fit, potest aliquando continenter: eo autem qui in eisdem sæpe fit, non potest: quia necesse est simul oppositis motibus cieri.

44 Quapropter nec in semicirculo, nec in vlla alia circumferentia potest continenter moueri: quia necesse est per eadem sæpe moueri, & contrariis mutationibus mutari: non coniungit enim finem cum principio: conuersio verò coniungit, & sola est perfecta.

45 Quinetiam ex hac diuisione perspicuum est ne alios quidem motus esse posse continuos, quoniam in omnibus accidit per eadem sæpe moueri: ut in variatione, per media interiecta: & in mutatione quantitatis, per medias magnitudines: ut idemque in generatione & interitu. nihil enim refert, pauca an multa ea facere, in quibus est mutatio: nec medium aliquid addere, vel detrahere: quoniam utroque modo accidit per eadem sæpe moueri.

Tom. I.

αὐτὴ γὰρ ὡς ἀντικειμένη ἡρεμία τῇ ἀπὸ τῆς γ κινήσεως. δὴλον γάρ τινα ἐκ τῶν εἰρημύων, ὅτι οὐκ ἔστι σίμωχης ἢ κινήσεως. 38 Ἐπὶ δὲ ἐὸς δὲ ἰσό- γος μάλλον οἰκεῖος τῇ εἰρημύων. ἅμα γὰρ ἔφθαρται ὁ ὕδατος, καὶ γέγονε λευκόν. Ἐπὶ αὖ σίμωχης ἢ ἀλλοίωσις εἰς λευκόν, καὶ ἐκ λευκοῦ, ὅ μὴ μὲν εἰς ἵνα χροῖον, ἅμα ἔφθαρται ὁ ὕδατος, * καὶ γέγονε ὕδατος. 39 Ἐπὶ, οὐκ εἰ σίμωχης ὁ χροῖος, καὶ ἐκ κινήσεως. ἀλλ' ἐφε- ξῆς. 40 Ὡς [δ'] αὖ εἴη τὸ ἐχάτη τὸ αὐτὸ τῇ οὐδυνίαν, ὅτι λευκότητος καὶ μελανίας;

41 Ἡ δὲ ὅτι τῆς περιφερείας, ἔστι μία καὶ σίμωχης. οὐδὲν γὰρ ἀδιώσται συμβαίνει τὸ γὰρ ἐκ τῆς α κινήσεως, ἅμα κινήσεως εἰς ἡ α καὶ πάλιν αὐτὴν περιέχουσιν εἰς ὃ γὰρ ἔστι, καὶ κινήσεως εἰς τῆς. ἀλλ' ὅτι ἅμα κινήσεως τῆς οὐδυνίας, οὐδὲ τῆς ἀντικειμένης. ὅ γὰρ ἅπαντα * ἢ ἐκ τούτου τῆς εἰς τῆς οὐδυνίας, ὅτι ἀντικειμένη ἀλλ' οὐδυνία μὲν, ἐκ τῆς οὐδυνίας. 42 αὐτὴ γὰρ ὅτι οὐδυνία καὶ τῆς, ὅτι ἐκ τῆς ἀντικειμένης. ἀπὸ γὰρ πλεονάζει. ἀντικειμένη δὲ, ἢ καὶ τὸ αὐτὸ μῆκος. ὅτι οὐδὲν κινεῖται σίμωχως κινήσεως, καὶ μὴδὲν χροῖον ἀφ- λείπει.

42 Ἡ μὲν γὰρ κύκλος κινήσεως ὅτι, ἢ ἀφ' αὐτοῦ * εἰ τὸ αὐτὸ. ἐκ τῆς κατ' οὐδυνίας, ἀφ' αὐ- τῆς εἰς ἄλλο. 43 Καὶ ἡ μὲν οὐ τὰς κύκλος, οὐδὲ ποτε ἐκ τῆς αὐτοῦ. ἐκ τῆς κατ' οὐδυνίας, πλεονάζει οὐ τῆς αὐτοῦ. πάλιν μὲν πάλιν αὐτὸ ὅτι ἄλλο ἐκ ἄλλου γινώσκουσιν, οὐδὲ γὰρ κινήσεως σίμωχως πάλιν ὅτι ἐκ τῆς αὐτοῦ ποτε αὐτοῦ, οὐκ οὐδὲ γὰρ ἀνάγκη γὰρ ἅμα κινήσεως τῆς ἀντικειμένης.

44 Ὡς τὸ ἐκ τῆς ἡμικυκλίας, ὅτι ἐκ αὐτοῦ περιφερείας οὐδὲ μὲν οὐδὲ γὰρ σίμωχως κινήσεως. πλεονάζει γὰρ αὐτὴν * αὐτὴ κινήσεως, καὶ τῆς οὐδυνίας κινήσεως. 45 Φανερόν δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ τῆς διαμέτρους, * ὅτι οὐδὲ τῆς αὐτοῦ οὐδὲ γὰρ κινήσεως ὅτι σίμωχως. ἐκ ἁπλῶς γὰρ αὐτὴ συμβαίνει κινήσεως πλεονάζει ὅτι ἐκ ἀλλοίω- σης, τῆς μεταξὺ, ἐκ τῆς τῆς ποσοῦ, τὰ ἀνὰ με- τὰ μὲν καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτοῦ. οὐδὲ γὰρ ἀφ' αὐτοῦ, οὐδὲ γὰρ πλεονάζει. οὐδὲ γὰρ μεταβολή, οὐδὲ μεταξὺ. οὐδὲ γὰρ ἀφ' αὐτοῦ, οὐδὲ γὰρ ἀφ' αὐτοῦ. οὐδὲ γὰρ ἀφ' αὐτοῦ, οὐδὲ γὰρ ἀφ' αὐτοῦ.

Ecc ij

in extremis enim qualibet res quiescit, *id est*, vel unde vel quò *mouetur*. con-
uersionis autem non *sunt* hæc distincta.
eum enim quoduis eorum quæ *sunt* in
conuersione, potius *quam* cetera, *ut ex-*
tremum; quia similiter vnumquodque
est & principium, & medium, & finis;
adeo ut semper aliqua *sint* in principio
& in fine, & numquam, ideoque moue-
tur & quiescit quodammodo globus,
quoniam occupat eundem locum.

2. Causa verò est, quia hæc omnia centro accidunt : quoniam & principium est, & medium magnitudinis, & finis, quare cum hoc sit extra circumferentiam, non est, ubi id quod fertur, quiescet, quasi pertransierit ; semper enim fertur circa medium, non ad extremum. Ideoque totum manet semper & quiescit quodammodo, & nihilominus mouetur continenter.

3 Euenit autem reciproce. nam & quia conuersio est mensura motuum, necesse est eam esse primam: omnia namque primum metitur, & quia est prima, est mensura aliorum motuum.

4. Præterea sola conuersio potest esse æquabilis. nam quæ super recta *mo-
uentur*, inæqualiter à principio feruntur,
& ad finem : quoniam omnia, quo lon-
gius distant ab eo, quod quiescit, eo ce-
lerius feruntur. naturâ autem est compa-
ratum vt solius conuersionis nec princi-
pium, nec finis in ipsa sit, sed ex-
trâ.

5. At verò lationem quæ est secundum locum, esse motionum primam, testantur omnes, quotquot de motu mentionem fecerunt. nam eius principia attribuunt iis quæ hunc motum efficiunt. Segregatio namque & aggregatio sunt motus secundum locum. Sic autem movent amicitia & contentio: quandoquidem alterum eorum segregat, alterum congregat. Sed & mentem, quæ primum mouit, segregare ait Anaxagoras. Similiter etiam sentiunt, quicumque nullam eiusmodi causam dicunt, sed per inane moueri inquit. nam hi quoque naturam aiunt moueri eo motu qui est secundum locum. etenim motus per inane, est latio, & quasi in loco. nullum autem alium motum putant inesse primis, sed iis quæ ex his constant: augeri namque, ac diminui & variari aiunt, dum individua corpora congregantur & segregantur. Eodem modo sentiunt etiam quicumque per densitatem vel raritatem constituunt ortum & interitum: quia congregatione & segregatione hæc disponunt. Præter hos etiam adducit eos qui animam faciunt causam motus.

Tom. I.

[illegible]

ἡ Αἴτιον δὲ, ὅτι πάντα συμβέβηκε Θεῶν
 καὶ πάντων ἐν γὰρ ἀρχῇ ἔμεινον τῷ μακρότατῳ
 ὁ χρόνος ὅστις, ὥστε ἀφ' οὗ ἐξοικεῖται τῆς
 ἀπεριεργίας, ὅτι ἐστὶν ὅπου ὁ Θεὸς ἀνέστη
 μισθόν, ὡς διεληλυθὸς αἰεὶ γὰρ φέρεται. ὅτι
 τὸ μίσθον, ἀλλ' ὅτι πρὸς τὸ ἔχον. ἀφ' οὗ
 τῷ τοῦ * μὴ ἐστὶ, αἰεὶ τε ἡρέμα πῶς τὸ ὅλον, καὶ
 κινεῖται σὺν ἑαυτῷ.

3 Συμβαίνει δὲ ἀποστρέφας. καὶ γὰρ ὅτι
μύθοι τῶν πλοισίων ἢ ἀποφασίζουσι, ἀπο-
πλευ ἀναγκαστοὶ αὐτῶν εἶναι. ἀπὸ τῆς γὰρ
πείρας τῶν ἀποπλευτῶν εἰς τὸ ἀποπλευτῶν
εἶναι τῶν ἄλλων...

* Επὶ τῇ ὁμαλίᾳ ἐσθλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κε-
 κλημένῳ πρὸς τῆς ἀδελφῆς ἀφίστα
 λαὸς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς φέρεται, καὶ πρὸς τὸ
 τέλος πόρτα γὰρ οὐκ ἔστιν ἀφίσταται πρὸς
 τῷ ἡρεμοῦντος, φέρεται γὰρ πρὸς τῆς ἀφί-
 κτωμένης, ὅτε ὁ ἀρχὴ, ὅτε τὸ τέλος ἐσθλὰ
 τῇ πέφυκεν, ἀλλ' οὐκ ἔστι.

5 Οτι δὲ ἡ κτ' τόποι φορεῖται πρὸς
 κινήσεων, μὴ τινοςδε πρὸς αὐτὴν, ὅσοι αὖτε κί-
 νησιος πεποιμένται μινεῖαι. ἵνα γὰρ ἀλλήλους
 αὐτὴς ἀποδιδάσκει τὴν κινήσει ἰσχυρὴν κινή-
 σιν. ἀλλ' ἡ κινήσει γὰρ καὶ συγκρίσις κινήσει κτ'
 τόποι εἰσιν. ὅτι δὲ κινήσει ἡ φιλικὴ καὶ τὴ
 κινήσει. τὸ αὖτε γὰρ ἀλλ' ἡ κινήσει, τὸ δὲ συγκρί-
 σις αὐτῶν. καὶ τὸ καὶ δὲ φασὶν ἀλλ' ἡ κινήσει
 ἀλλ' ἡ κινήσει τὴ κινήσει καὶ τὴ κινήσει. ὅτι
 κινήσει δὲ καὶ ὅσοι τινεῖς αὐτῶν μὴ αὐτῶν κινήσει
 πρὸς λέγειν, ἀλλ' ἡ τὸ καὶ κινήσει φασὶ
 καὶ γὰρ ἡ κινήσει καὶ τὴ κινήσει κινήσει
 πρὸς φύσιν λέγειν. ἡ γὰρ ἀλλ' ἡ τὸ καὶ κινήσει
 σις, φορεῖται, καὶ ὡς καὶ τὸ καὶ. ἡ δὲ ἀλλ' ἡ
 διμῆται ὁ καὶ τὴ κινήσει, ἀλλ' ἡ τὴ κινήσει
 τινεῖς οἴεται. αὐτῶν γὰρ ὅτι φασὶν, καὶ ἀλλ'
 λουοῦνται συγκρίσις καὶ ἀλλ' ἡ κινήσει τὴ
 αὐτῶν φασὶ. τὸ αὖτε δὲ ὅτι καὶ
 ὅσοι ἀλλ' ἡ κινήσει ἡ κινήσει καὶ τὴ κινήσει
 κινήσει ἡ κινήσει. συγκρίσις γὰρ καὶ ἀλλ'
 κινήσει αὐτῶν ἀλλ' ἡ κινήσει. ἡ δὲ ὅτι
 αὐτῶν οἱ τὴ κινήσει αὐτῶν κινήσει.

7. *Ac verò tempus nullum esse po-*
test. nam si sit tempus α , *quo infinita*
vis calefacit, aut populit: sit autem tem-
pus α , *quo finita aliqua vis id facit: ad*
hanc semper maiorem adiciens finitam,
perueniam tandem ad id quod ipso tem-
pore mouit. nam si ad finitum semper
adiecero, superabo quodvis finitum: ite-
démque si detraxero, demineam. ex-
quali igitur tempore mouebunt magni-
tudo finita & infinita. hoc autem est
impossibile. nihil igitur finitum potest
habere vim infinitam.

8 Neque igitur in infinito potest esse B
virtus unica.

9 Atqui potest in minori magnitudi-
ne maior vis esse. sed adhuc multo ma-
ior erit in maiori.

ro. Esto igitur, ubi a , infinitum. itaque a , vim quandam habet, quæ aliquo tempore mouit b , ~~in~~ tempore c . ergo si ipſus a , duplum accipiam, mouebit dimidio temporis c . ſic ~~etiam~~ hæc proportio. quæ mouebit tempore c . ſic igitur ſemper accipiens, nunquam pertransibo magnitudinem a : ſed dato tempore ſemper minus accipiam. Vis igitur erit infinita: quia ſuperat omnem vim finitam. omnis autem virtutis finitæ neceſſe eſt finitum eſſe etiam tempus. nam ſi tempore aliquo mouet, quæ tanta eſt: cerè maior minori quidem, finito tamen tempore mouebit, ſecundum conuerſionem proportionis. vniuerſa autem vis eſt infinita, quemadmodum & multitudo, & magnitudo, quæ ſuperat omnem finitam.

11 Licet autem sic quoque hoc probare. sumemus enim in magnitudine finita aliquam vim, quæ sit eiusdem generis, atque ea quæ est in magnitudine finita, & quæ vim illam in magnitudine infinita collocatam metiatur.

12. Effe igitur non posse infinitam vim in magnitudine finita, nec finitam in infinita, ex his manifestum est.

13 De his autem quæ feruntur, rectè
habet dubitationem quandam primum
proponere. Nam si quicquid movetur,
ab aliquo movetur: quæcumque non se
ipsa movent, *horum* nonnulla quomodo
continenter moventur, non tangente eo
quod movet? veluti quæ proliciuntur.

1. Quod si is qui mouet, simul etiam aliud quodpiam moueat, vt aërem, qui dum mouetur, mouet: similiter impossibile est, primo non tangente, nec mouente, moveri: sed simul omnia moueri, & cessare, cum mouens primum cessauerit, etiamsi faciat vt lapis ille, nempè vt ille mouet quod mouit.

Tom. I.

A 7 Ἀλλὰ μὴν χρόνος καὶ οὐκ ἐνδεχόμενον ἴσθαι
 ὁμοίαν· εἰ γὰρ ὅτινός ἐστιν ὁ ἀχρεὺς, καὶ ὁ κατὰ
 ἀπαιτείαν ἔχων ἐπιμελόμενος, ἢ ἄλλως· καὶ ὁ δὲ κατὰ
 αβ, πεπιεσμένος τις· καὶ γὰρ ταῦτα μὴ ἴσθαι
 αἰετὶ συμβαίνειν πεπιεσμένους, ὅτι οὐ ποτὲ εἰς
 τὸ ἐκταλῆα χρόνον καὶ καταπαύσασθαι πεπιεσ-
 μένους γὰρ αἰετὶ συνεστῆκε, ὑπερβαλὼν
 πάντως ὡς ἐκταλῆα, καὶ ἀφαιρούμενος οὐκ ἐκ-
 ταλῆα· οὐ ἴσθαι ἄρα χρόνον καὶ κατὰ πεπιεσμένους
 καὶ τὴν ἀπείραν· τὴν δὲ ἀδυνατίαν· οὐδὲ ἄρα
B πεπιεσμένους ἐνδεχόμενον ἔπιπλεον δυνάμει
 ἔχειν. 8 Οὐ γάρ ποτε οὐδὲ κατὰ ἀπείραν πεπιε-
 σμένους. 9 Καὶ οὐκ ἐνδεχόμενον οὐκ ἐκταλῆα
 μεγέθει πλείονα δυνάμει ἴσθαι, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον
 καὶ οὐ μείζονα πλείονα.

[illegible]

11. Εἴτι δὲ ἐν ᾧ διδύχα τῶτο· λαφάρια γὰρ
 διὰ τὴν δυνάμει πλὴν αὐτῶν ἐν ἡμῇ τῇ ἐν πα-
 τέρει μεγέθει, ἐκ παφρασμῶν μεγέθει ὁ-
 σον, ἢ κατεμνησθὲν πλὴν ἐν ᾧ ἀπείρου πε-
 ρασμῶν δυνάμει. 12. Οὐ μὲν οὖν οὐκ ἐν-
 δέχεται ἀπείρου ἢ δυνάμει ἐκ παφρασμῶ-
 ν μεγέθει, οὐδ' ἐκ παφρασμῶν ἐν ἀπείρῳ,
 ἐν οὕτων δὴ λαν. 13. Εἴτι δὲ τῷ φεθρῶναι,
 καλῶς ἔχει διὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς ἀπορίας ἐφ' ἣν
 εἰς τὸ πᾶν τὸ κινηθῆναι κινῆσαι ὑπὸ πινος,
 ὅσα μὴ αὐτὰ ἐκαστὴ κινεῖ, πῶς κινῆσαι ἕνα
 οὐδὲ γὰρ μὴ ἀπὸ τῶν τῶν κινηθῆναι, ὅτι τῷ
 ῥηθῆναι. 14. Εἴτι δὲ ἅμα καὶ ἐν ἑνὶ ἢ ὁ
 κινῆσαι, ὅτι τὸ ἀπείρου, ὅς κινηθῆναι * κινεῖ· ὁ-
 μῶς * ἀδυνατῶν τῷ φεθρῶν μὴ ἀπὸ τῶν,
 μηδὲ κινηθῆναι κινῆσαι. ἅμα πᾶν
 ἐν κινῆσαι, ἐν πᾶν κινῆσαι, ὅταν τὸ φεθρῶν
 κινῆσαι πᾶν κινῆσαι, εἰ ποτε ἅμα κινῆσαι, ὅτι
 κινῆσαι ἐκαστὴ.

Eco ün

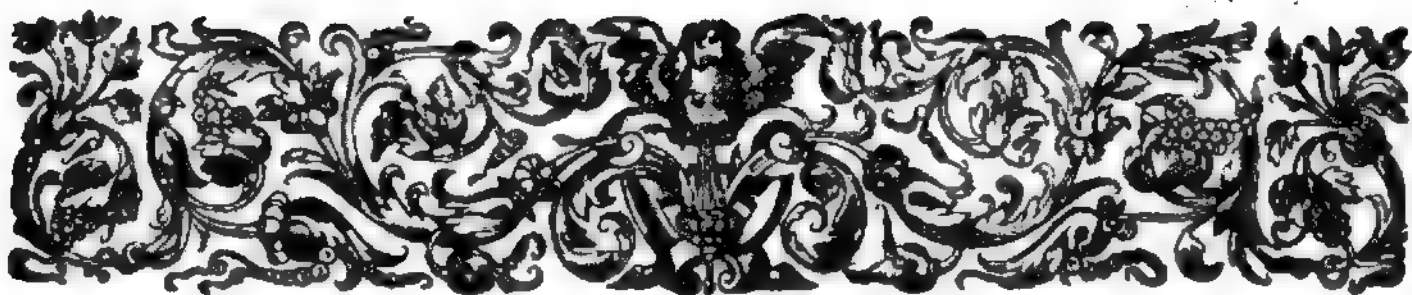
25 Existit autem dubitatio, an possit A
aliquid, cum moueatur, moueri conti-
nenter, ac non *potius* ut id quod pellit ite-
rum atque iterum, eo quod deinceps est
continenter. vel enim oportet ut ipsum
pellat, vel uttrahat, vel *ut faciat* utrumque,
vel aliquid diuersum excipiet, nempe aliud
ab alio, ut antea dictum fuit de iis quæ pro-
jiciuntur. quod si, cum diuiduus sit, aer
vel aqua mouet, non tamen ut semper mo-
ueatur; utroque autem modo non potest
esse vnus *motus* sed coherens: solus igitur
est continuus, quem *sed* efficit, quod im-
mobile. cum enim semper *se* similiter ha-
beat, etiam ad id quod mouetur, similiter
se habebit, & continenter.

26 His autem definitis, perspicuum est, impossibile esse, ut id quod primum mouet, & est immobile, habeat aliquam magnitudinem. nam si magnitudinem habet, necesse est ut ipsum sit vel finitum vel infinitum. ac non posse quidem esse magnitudinem infinitam, probatum est antea in Physicis; magnitudinem verò finitam non posse habere vim infinitam, & esse impossibile C ut à finito moueatur aliquid tempore infinito, nunc probatum fuit. atqui primum mouens, efficit motum æternum, atque infinito tempore. perspicuum igitur est, id esse indiuiduum, & vacare partibus, & nullam habere magnitudinem.

Α 25. Ἐχιδ' ἀπειραι, εἰ ἐσδ' ἡγεῖται πὶ κινέ-
 μωρον κινῆν σῶνυχως, ἀλλὰ μὴ ὡς τῷ ὅ
 δουῶ πάλιν καὶ πάλιν, * καὶ τὰ ἐφεξῆς (B) γὰρ ὁ πρῶτος
 σῶνυχως· ἡ γὰρ αὐτὴ δὲ ὡσεῖν, ἡ ἑλκεῖ, ἡ
 ἡ ἀμφο, ἡ ἡ ἐπερὶ πὶ ἐσδ' ἡγεῖται ἀλλὰ
 πρ' αὐτοῦ, ὡς τῷ πάλαι ἐλέγχει ἐπὶ τῷ ῥι-
 πτωμῶν. εἰ δὲ διαρετὸς ὦν ὁ αὐτὸς ἢ ὁ ὕδαρ
 κινῆ, ἀλλ' ὡς αἰεὶ κινέμωρος, ἀμφοτέρωθεν δ'
 ὕχ' οἷ' τε μίαν (B), ἀλλ' ἐχομῶν. * μὴ γὰρ
 ὡς τῷ σῶνυχως, ἡ κινεῖ ὁ ἀκίνητος· αἰεὶ γὰρ
 ὁμοίως ἔχον, καὶ πρὸς ὁ κινέμωρον ὁμοίως ἔξῃ
 καὶ σῶνυχως.

26 Διωκομένοι δὲ οὗτοι, φησὶν ὅτι
ἀδυνάτων ὁ πῶτον κινουῶν, καὶ ἀκίνητον ἔχει
τὸ μέγεθος. Εἰ γὰρ μέγεθος ἔχει, αἰετὶς
ἦτοι πτωσσόμενος αὐτῷ ὅτι, καὶ ἀπέρει. ἀ-
πέρει γὰρ οὗν ὅτι οὐκ ἐσθ' ἔχει μέγεθος ὅτι,
διεικτέον πῶς πέρει αὐτοῖς φησὶν. ὅτι δὲ
ὁ πτωσσόμενος ἀδυνάτων ἔχει ἀπέρει
δυνάμιν, καὶ ὅτι ἀδυνάτων ἐστὶν ὑπὸ πτο-
σσόμενος κινεῖσθαι τὸ ἀπέρει χεῖρον, δι-
εικτέον γὰρ. τὸ δὲ γὰρ πῶτον κινουῶν, αἰετὶς
κινῶ κίνησιν, καὶ ἀπέρει χεῖρον. φησὶν γὰρ
οὗν ὅτι ἀδυνατεῖν ἐστὶ καὶ ἀκίνητος, καὶ οὗν
ἔχει μέγεθος.





ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΠΕΡΙ ΟΥΡΑΝΟΥ ΒΙΒΛΙΑ Δ.

ARISTOTELIS

STAGIRITÆ DE CÆLO

LIBER I.

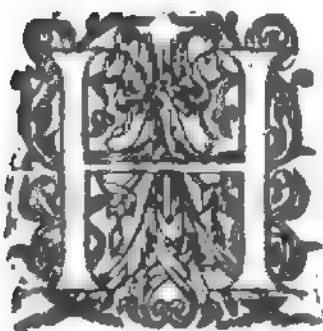
Ioanne Argyropylo Byzantio Interprete.

ΚΕΦΑΛ. α.

CAPUT I.

Περὶ ἢ ὅτι καὶ πᾶσι φύσις ὁρισμένη καὶ
ὅτι σῶμα ὅτι τέλει μέγιστος.

*Quid doceat scientia naturalis : quod corpus sit
perfecta magnitudo: quodque uniuersum
perfectum esse necesse sit.*



ΠΕΡΙ φύσις ὁρι-

σμένη καὶ ἢ πλείστη
φαίνεται πᾶσι τε σῶ-
ματι ὅτι μέγιστος, καὶ
τὸ ὑπὸ τῶν ὅλων πᾶσι,
καὶ τὰς κινήσεις. ἢ δὲ
πᾶσι τὰς ἀρχάς, ὅσαι

τῆς ἑαυτῆς φύσεως εἰσὶ. τῶν γὰρ φύσεως οὐκ ἐστὶν
τῶν, πᾶσι μὲν ὅτι σῶμα καὶ μέγιστος, πᾶσι δὲ
ἔχει σῶμα καὶ μέγιστος, πᾶσι δὲ ἀρχάς τῶν ἔχον-
των εἰσὶ. οὐκ ἐστὶν μὲν οὐκ ὅτι δὲ διαμετρῶν εἰς
αἰὲν διαμετρῶν. σῶμα δὲ, ὅτι πᾶσι διαμετρῶν.
μέγιστος γὰρ, ὅτι μὲν ἐφ' ἑν, γραμμὴ. ὅτι δὲ ὅτι
δύο, ὅτι πεδόν. ὅτι δὲ ὅτι τρία, σῶμα. ὅτι πα-
ρὰ τῶν τῶν ὅτι ἄλλο μέγιστος, ἀλλὰ ὅτι τὰ
τρία πᾶσι τῶν, ὅτι τὰς πᾶσι. καὶ τῶν
γὰρ φασι καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, πᾶσι καὶ πᾶσι
πᾶσι τῶν τῶν ὅτι. πᾶσι γὰρ, καὶ μέσσοι, καὶ
ἀρχή, καὶ ἀριθμὸν ἔχει καὶ τῶν πᾶσι. τῶν
γὰρ τῶν τῶν. ὅτι τῶν τῶν φύσις εἰλη-
φότες ὡς τῶν νόμοις ἐκείνης, ὅτι τῶν τῶν ἀγα-
θίας τῶν ἡμῶν καὶ ὅτι ἀριθμὸν τῶν.
ἀποδίδωμι γὰρ τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
πᾶσι τῶν δύο, ἀμφω μὲν λέγουσιν, καὶ τῶν
δύο ἀμφοτέρω. πᾶσι δὲ οὐ λέγουσιν.



SCIENTIA naturalis
ferè plurima, circa
corpora, magnitudi-
nes, atque horum affe-
ctus, motusve, & in-
super circa principia,
quæ sunt substantiæ
talis, versari videtur.

Eorum enim, quæ natura sunt, alia sunt
corpora, magnitudinesve, alia corpo-
ra ac magnitudinem habent, alia princi-
pia habentium sunt. Continuum igitur
est, quod in diuisibilia semper diuisibile
est. Corpus autem est, quod est diuisibi-
le omni ex parte. ac magnitudinis ea qui-
dem quæ ad vnum est diuisibilis, linea
est: ea verò, quæ ad duo, superficies:
at ea quæ ad tria, est corpus. atque præ-
ter has nulla alia prorsus est magnitudo,
propterea quod ipsa tria omnia sunt, &
ter ipsum omni ex parte. Nam, vt Pytha-
gorici etiam inquirunt, ipsum omne, ac
omnia tribus sunt definita. Finis enim,
medium atque principium, ipsius omnis
numerum habent: hæc autem trinitatis.
Quapropter hoc à natura numero sum-
pto, perinde atque quadam illius lege, &
in deorum sacrificiis celebrandis vti sole-
mus. assignamus insuper & appellationes,
hæc modo: duo enim ambo dicimus, &
duos ambo, atque utrosque, non omnes:

at de tribus hanc appellationem dicimus
primò. Hæc autem ita dicimus, quia sequi-
mur, uti diximus, ipsam sic proficiscentem
naturam. Quare cum omnia, omne, atque
perfectum inter sese non differant forma,
nisi materia tantum, & hisce, de quibus di-
cuntur, corpus perfectò magnitudinum so-
lum perfectum erit. Solum enim, istis tri-
bus est definitum: hoc autem, est omne: at-
que cum sit tribus ex partibus diuisibile,
omni ex parte, atque omnino est diuisibile.
Cæterarum autem magnitudinum, altera
ad vnum, altera ad duo est diuisibilis. Nam
ut numerum subeunt, sic & diuisionis con-
tinuationisve participes sunt. alia enim ad
vnum continua est, alia ad duo, alia omni
ex parte, atque omnino est talis. Quæ igitur
magnitudinum sunt diuisibiles, ex con-
tinuæ quoque sunt. at si omnes quoque
continuæ diuisibiles sint, nondum ex hisce,
quæ nunc diximus, patet. Verùm illud
emerit, in aliud, inquam, genus è corpore
migrationem non esse: ut ex longitudine in
superficiem, & ex superficie in corpus.
Non enim talis perfectò magnitudo perfe-
cta erit: fiat enim egressio ratione defectio-
nis necesse est. at perfectum, defectionem
habere negant: est enim omni ex parte.
Idcirco igitur corporum, quæ partis subeunt
formam, tale vnumquodque per rationem:
omnes enim habent dimensiones: attamen
id ad quod est propinquum, tactu est defi-
nitum. Idcirco corporum vnumquodque
multa quodammodo est. Ipsam autem
omne, ac vniuersum, cuius hæc sunt
partes, perfectum esse necesse est, & omni
ex parte, atque omnino, ut nomen ipsum si-
gnificet, & non partim esse, partim non esse.

Содыт. II:

Quod præter corpora quatuor simplicia, quæ res
 etiam mutantur, sit corpus simplex reliquis
 omnibus præstantius, quod suapte natura in
 in orbem vertitur.

DE ipsius igitur vniuersi natura, siue sit magnitudine infinita, siue tota mole finita, posterius consideremus oportet. Nunc de partibus ipsius per speciem dicendum esse videtur, hinc exordio sumpto. Omnia namque corpora naturalia, magnitudinesve mobiles per se loco dictimus esse. Naturam enim, prout incipit ipsis insitum esse motus asserimus. Omnis autem motus ad locum accommodatus, quem lationem consueuimus appellare, aut rectus est, aut circularis, aut ex hisce mistus. Simpliciores enim ij duo sunt soli, propterea quod & magnitudines harum solū simplices sunt, recta & circularis. Circularis igitur is est, qui circa medium fit:

A Ἀλλὰ καὶ τῆς τελευτῆς αὐτῶν τὴν προσηγο-
 ρίαν φαμέν ὡς ἔστιν. Ταῦτα δ', ὡς ἔστιν εἰρη-
 σαι, ἀφ' οὗ τὴν φύσιν αὐτῶν ὅπως ἐκέρχεται,
 ἀκολουθοῦμεν. ὅτε ἐπὶ τῇ πρώτῃ καὶ ὁ πόμῃ,
 καὶ ὁ τέλει, καὶ καὶ τὴν ἰδίαν ἀφ' ἑαυτοῦ
 ἀλλήλων ἀπὸ εἰσὶν ἄρα, ἐν τῇ ἑλῃ, καὶ ἐφ'
 ὧν λέγονται ὁ δῶμα μόνον αὐτῶν τῆς με-
 θῶν τέλει μόνον γὰρ ὡς εἰς τοῖς περὶ τῆς
 αὐτῆς ἐστὶ πόμῃ. περὶ δὲ ὅν διαρετὴν, πόμῃ
 διαρετὴν ἐστὶ τῆς δ' ἄλλων, ὁ μὲν ἐφ' ἑν, ὁ
B δ' ἐπὶ δύο. ὡς γὰρ τῇ ἀριθμοῦ πεντάχρη-
 σαι, ὅτε ἐκ τῆς διαρέσεως καὶ τῇ συνέχεῖς. ὁ
 μὲν γὰρ ἐφ' ἑνὶ συνέχεῖς, ὁ δὲ ἐπὶ δύο, ὁ δ'
 πόμῃ τινος. ὅσα μὲν οὖν διαρετὰ τῆς με-
 θῶν, ἐκ συνέχεῖς ταῦτα ἐστὶν ἐκ τῆς συνέ-
 χῃ ἀπομνηστικὰ διαρετὰ, ὅτε δὲ ὅν ἐκ τῆς
 ἀλλ' ἐκφο μὲν δύνανται, ὡς οἷα ἐστὶν εἰς ἄλλο
 ἄλλος μεταβάλλει, ὡς ἔστιν ἐκ μῆκος εἰς ὅτι-
 φαίαν εἰς δὲ σῶμα ἐκ ὅτι φαίαν. οὐ γὰρ
 ἐπὶ ὁ τοιοῦτον τέλει αὐτῶν μῆκος. αἰά γὰρ
 γὰρ ἵνα καὶ τὴν ἐκβάλλει, καὶ τὴν ἑλῃ. ὡς
 οὐ πῶς ὁ τέλει ἐκλείπει πόμῃ γὰρ ἐστὶ.
C τῆς μὲν οὖν ἐκ μῆκος εἰσὶν ὅτι καὶ καὶ τῆς
 ἑκατὸν τοιοῦτον ἐστὶ πάσης γὰρ ἐκ τῆς ἀφ' ἑαυ-
 τῆς. Ἀλλὰ ὡς εἰς τὸς ὁ πᾶσι τοῖς ἀφ' ἑαυ-
 τῆς. ἵνα πολλὰ τῆς σῶμα ἑκατὸν ἐστὶ. ὁ
 δὲ πόμῃ, οὐ ταῦτα μῆκος, τέλει αἰά γὰρ
 ἐκ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ πᾶσι σημαίνει πόμῃ, καὶ
 μὲν τῇ μὲν, τῇ δὲ μὲν.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

Οὐ βέβαιον δὲ τὰ σήματα, τὰ δὲ δοθέντα
καὶ ἡμῶν, ἔπαυον καὶ
ἐστίν.

[illegible]

ὁ δὲ αὖτε, ἢ αὖτε καὶ κατέτω. λέγω δ', αὖτε μὲν, πλὴν ἀπὸ τοῦ μέσου κατέτω δ', πλὴν ὅτι τὸ μέσον. ὡς τ' αἰάγχε πασὼν εἶ) πλὴν ἀπλῶν φορῶν, πλὴν μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου, πλὴν δ' ὅτι τὸ μέσον, πλὴν δὲ αὖτε τὸ μέσον. καὶ εἰσὶν ἡ κορυφαία καὶ ὁ γὰρ τῆς τοῦ πῦρος ἀρχῆς. τῆς τε γὰρ σῶμα ἀπετελείσθαι ἐν τοῖς, καὶ ἐν κινήσει αὐτῆς. ἐπὶ δὲ τῆς ὁμαλῆς, πᾶσι μὲν ὅτι ἀπλᾶ, πᾶσι δὲ σιμῶντα ἐν τῶν (λέγω δ' ἀπλᾶ μὲν, ὅσα κινήσεις ἀρχαῖς ἔχει καὶ φύσιν, οἷον πῦρ, καὶ γῆν, καὶ τὴν πύριν εἶδη, καὶ τὰ συγγραῖν τούτοις.) ἀνὰ γὰρ καὶ τὰς κινήσεις εἶ), τὰς μὲν ἀπλᾶς, τὰς δ' μικτὰς πως. τῆς μὲν ἀπλᾶς, ἀπλᾶς, μικτὰς δὲ τῆς σιμῶντα. κινήσας δὲ καὶ τὸ ὁμαλῶς. εἴσθαι οὖν ὅτι ἀπλῆ κίνησις ἀπλῆ δ' ἐν κύκλῳ κίνησις. καὶ τῆς τε ἀπλῆς σῶματος ἀπλῆ ἐν κινήσει, καὶ ἐν ἀπλῇ κινήσει ἀπλῆ σῶματος. (καὶ γὰρ δὴ σιμῶντα τῆς, καὶ τὸ ὁμαλῶς εἶσθαι.) ἀνὰ γὰρ εἶ) τὴν σῶμα ἀπλῶν, ὃ πέφυκε φέρεσθαι πλὴν κύκλῳ κίνησις καὶ πλὴν αὐτῆς φύσιν βία μὲν γὰρ ἐσθλῆται πλὴν αὐτοῦ εἶ) καὶ ἐπερὶ καὶ φύσιν δὲ ἀδυνάτων. εἴσθαι μία ἐκείνου κίνησις ἐν καὶ φύσιν, τῆς ἀπλᾶς. εἶ, εἰ ἐν τῶν φύσιν ἐσθλῆται τῆς καὶ φύσιν, καὶ ἐν ἐν ἐσθλῆται, ἀνὰ γὰρ, ἐπὶ ἀπλῇ ἐν κύκλῳ, εἰ μὴ εἶσθαι καὶ φύσιν τῆς φερόμενου σῶματος, τῶν φύσιν αὐτῆς εἶ). εἰ οὖν πῦρ ἐν ἀλλό τῆς τῆς τοῦ πῦρος ὅτι τὸ κύκλῳ φερόμενον, ἐσθλῆται ἐν καὶ φύσιν αὐτῆς φορῶν εἶσθαι τῆς κύκλῳ. ἀλλ' ἐν ἐν ἐσθλῆται. ἐν δ' αὖτε καὶ κατέτω ἀλλήλας ἐσθλῆται. εἰ δ' ἐπερὶ τὴν ὅτι σῶμα τὸ φερόμενον κύκλῳ τῶν φύσιν, εἶσθαι τῆς αὐτῆς ἀλλὰ κινήσεις καὶ φύσιν. ἀλλὰ τῶν ἀδυνάτων εἰ μὲν γὰρ ἐν αἶα, πῦρ εἶσθαι ἐν αἶα. εἰ δὲ ἐν κατέτω, ὕδωρ ἐν γῆ. ἀλλὰ μὲν καὶ τῶν καὶ ἀνὰ γὰρ εἶ) πλὴν τοῦ αὐτοῦ φορῶν. τὸ γὰρ τέλος τῶν καὶ τῆς φύσιν τῆς ἀπλῆς. ὃ δὲ κύκλος, τῆς τελείων. ὁ δὲ αὖτε γὰρ αἶα, ἐσθλῆται. ὅτι γὰρ ἡ ἀπλῆς. ἔχει γὰρ αὐτῆς ἐν τέλος. ὅτι τῆς πεφρασμένῳ ἐσθλῆται. πᾶσι γὰρ ὅτι τῆς ἐσθλῆται. αὐτῆς γὰρ ἐσθλῆται ὅτι αὐτοῦ. ὡς τ' εἶσθαι ἐν μὲν τῶν κινήσεων τῶν καὶ τῆς φύσιν ὁμαλῆς. ἢ καὶ κύκλῳ τῶν καὶ τῆς αὐτοῦ. ἢ δὲ ἐπὶ αὐτοῦ τῆς ἀπλᾶς σῶματος ὅτι. (τῆς γὰρ πῦρ ἐπὶ αὐτοῦ φέρεται, καὶ τὰ γὰρ κατέτω τῶν τὸ μέσον.) αἰάγχε καὶ πλὴν κύκλῳ κίνησις τῆς ἀπλᾶς τῆς εἶ). σῶματος

que feruntur,) & ipsam sanè conuersionem

A Restus autē, quo sursū itur, atq; deorsū. atque eo sursū ire dico, quo è medio pergitur: eo verò deorsū, quo ad medium itur. Quare lationū simpliciū, aliā è medio, aliā ad mediū, aliā circa mediū esse necesse est. atque hoc cū ratione, ea quæ initio dicta sunt, secutum esse videtur. Nam & corpus tribus confectum est, & ipſus etiam motus. Cū autem corporum, alia simplicia sint, alia ex hisce composita; (atque ea simplicia dico, quæ motus secundū naturam principium habent, vt ignem, terram, horumque species, & ea quæ sunt hisce propinqua;) motiones etiam alias simplices, alias quodammodo mistas esse necesse est: simplicium quidem simplices, compositorum autem mistas, moueri que composita nutu eiusce simplicis, quod in his ipsis dominatur, ac superat. Si igitur simplex in ratione rerum est motus conuersio, conuersio autem motus est simplex, atque corporis simplicis simplex est motus, & simplex motus corporis simplicis est, (nam si compositi sit, per id illi simplex, quod superat, competit,) simplex quippiam esse corpus in ratione rerum, profectò, necesse est, quod quidem sit aptum circulari motu suapte natura ferri. Et opim fieri potest vt vi quippiam eo moueatur motu; qui ad aliud & aliud corpus accommodatur: at vt eo moueatur secundū naturam, fieri nequit, si vnius cuiusque corporis simplicis vnus sit motus ei competens secundū naturam. Si is præterea motus, qui præter naturam est, ei qui secundū naturam est, aduersatur, vnumque vni contrarium est; cū conuersio sit motio simplex, si non secundū naturam ei corpori quod fertur, inest, præter naturam inſit eidem necesse est. Si igitur ignis sic quod aduersatur; aut quippiam aliud tale, naturalis ipsius motus conuersioni contrarius erit. at vnum vni contrarium est: atque motus ij quibus infera superaque loca petuntur, inter sese contrarii sunt. Sin verò quippiam aliud corpus adſit, quod præter naturam in orbem fertur, erit alius quippiam motus ipsius secundū naturam. At id esse non potest. Nam si sit is motus quo sursū itur, ignis vel aër erit: si is quo deorsū acceditur, terra erit, vel aqua. At verò talem lationem & primam esse necesse est. perfectum enim, imperfectum antecedit natura. Atque circulus quidem perfectum est, linea verò recta, nulla est sanè perfecta: neque enim infinita; terminum enim atq; finem haberet: neq; finitarum vlla ratio: est enim quippiam extra omnes, quippe cū fieri possit vt cuius incrementū addatur. Quare si prior quidē motus, corporis sit prioris natura, conuersio verò prior sit recto, atq; ipse rectus corporis sit simpliciū motus, (ignis enim loca recto motu superata petit, & terrea corpora eodem ad infera medium-

Mistorum

Mistorum enim lationem, eiusce nutr simplicis fieri diximus quod in misione dominatur, ac superat. Ex his igitur patet, aliam quandam in ratione rerum corporis substantiam esse, præter eas corporum constitutiones, quæ hic sunt, diuiniorẽ his vniuersis, atque priorem. Præterea si motus omnis, aut secundum naturam, aut præter naturam est, & qui motuum est cuius præter naturam, is alii naturalis est: (quod quidem intueri licet in hisce motibus, quibus sursum itur, atque deorsum; alter enim igni, alter terræ, secundum naturam & præter naturam est;) conuersionem etiam, cum horum respectu sit præter naturam, alii cuius competere secundum naturam, necesse est, insuper, si conuersio cuius competere secundum naturam, patet esse quippiam corporum simplicium atque priorum, quod quidem sic suapte natura versatur: ut ignis sursum, & terra deorsum fertur. Si verò corpora, quæ versantur circa medium, præter naturam feruntur, mirabile sanè, metasque penitus egredi rationis videtur, hunc solum motum continuum esse, perpetuumque, qui quidem præter naturam illis corporibus inest. In cæteris enim ea quæ præter naturam sunt, citissime corrumpi perireque videntur. Quare si ignis sit id quod versatur, ut quidam inquirant, non minùs hæc motio præter naturam est ipsi, quàm ea qua infera loca petuntur, Ignis enim cum esse motum videmus, quo rectè pergitur è medio sursum. Quapropter ex his omnibus quispiam rationibus, corpus quippiam aliud esse crediderit, præter ea corpora, quæ hic, & circa nos sunt, separatam, tanto præstabiliorem habens naturam, quanto plus ab istis corporibus distat.

Α τῷ γὰρ μικτῷ τῶν φορᾶν ἑφαλμῶν εἶναι καὶ
τὸ ὀπταστικὸν οὐ τῇ μίξεϊ τῶν ἀπλῶν. ἐκ
τε δὲ τούτων φαίνεται, ὅτι πέφυκε τις οὐσία
ἑματις ἀλλὰ καὶ τῇ ἐν αὐτῇ συστάσει,
ἡ ὅτι καὶ ἡρεστέρα τούτων παύτων. καὶ εἴ-
περ ἐπὶ λαβεῖν καὶ αὐτὴν κίνησιν ἢ καὶ φύσιν,
ἢ καὶ φύσιν καὶ τὴν ἄλλαν καὶ φύσιν, ἐτε-
ρα καὶ φύσιν. οἷον, ἢ ἀπὸ καὶ ἢ καὶ τῶν πέφυκε-
ναι ἢ μὴ γὰρ τῶν πεφύκεναι, ἢ δὲ τῇ γῇ καὶ
φύσιν καὶ καὶ φύσιν ὥστε ἀναγκασίον ἔστι καὶ
καὶ κίνησιν, ὅτι τούτοις καὶ φύσιν, ἐτέρου
τίνος εἶναι καὶ φύσιν. καὶ δὲ τούτοις, καὶ μὴ ἔστι
ἢ κύκλῳ τῇ φορᾷ καὶ φύσιν, διότι ὡς εἶναι αὐ-
τὴν οὐκ αὐτῇ τῇ φύσιν καὶ καὶ πέφυκεν,
ὥστε τὸ πῦρ ἀπὸ καὶ ἢ γῇ καὶ τῶν, ἐκείνῳ
κύκλῳ φέρεσθαι καὶ φύσιν. εἰ δὲ καὶ φύ-
σιν φέρεται τὰ φερόμενα κύκλῳ τῶν πέφυ-
κεναι, θαυμαστὸν καὶ παρὰ τὴν ἀλογίαν τὸ
μᾶλλον εἶναι σίμωτον τῶν τῶν κινήσιν καὶ
αἰθέρι. οὐδὲν καὶ φύσιν. φαίνεται γὰρ
ἐν τε τοῖς ἄλλοις τὰ καὶ φερόμενα τὰ καὶ
φύσιν. ὥστε εἴπερ ἔστι πῦρ τὸ φερόμενον, καὶ τῶν
καὶ φύσιν τίνες, αὐτὸν ἢ τῶν αὐτῶν καὶ φύσιν
ἢ κινήσιν ἔστι αὐτὰ, ἢ ἢ καὶ τῶν πεφύκεναι γὰρ κί-
νησιν ἰσχυρῶς τῶν ἀπὸ τῆς φύσιν καὶ αἰθέρι.
ἡ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τῶν φύσιν ἀλλοτρι-
ζόμενος πεφύκεναι, ὡς εἶναι τῇ καὶ τῇ
καὶ τῶν, τὰ δὲ καὶ τῶν ἡμῶν, ἐπεὶ καὶ
εὐκταίον, τῶν τῶν τῶν ἔστι τῶν φύ-
σιν, ὥστε αἰθέρι καὶ αἰθέρι τῶν αἰθέρι.

Vulgò di-
stin. et. I.
one, e de
gine, mi-
nus recte.
et si ita ve-
tus inq.
pres. ubi
deus sup
yca dei
ceteris
et p. dicit

CAP. III.

Corpus simplex, quod circumferri dictum est, ne-
que grame neque tunc esse. Quodque nec geni-
tum sit nec corruptibile, neque augmentum
suscipiens, neque decrementum, neque alte-
rationem ullam.

Cum eorum, quæ dicta sunt, alia suppo-
sita sint, alia demonstrata; patet, non
omne corpus leuitatem aut grauitatem ha-
bere. Atque supponatur quidnam id quod
leue, & quid id quod graue nuncupamus,
oportet, quo ad satis est ad vsum præsentē.
Exactius autem rursus dicemus; cū sub-
stantiam ipsorum considerandam aggre-
diemur. Graue igitur id sit, quod aptum est
ad medium ferri: Leue id, quod aptum est
ē medio ferri: Grauiſſimum id, quod sub his
omnibus collocatur, quæ deorsum ferunt:

Tom. I.

ΚΕΦΑΛ.

Ὅτι τὸ πρῶτον τῆς συμψύχης βαρὺ, οὐτὶ
καθ' ὅσον ἐστὶ, καὶ ὅτι αἰσθάνεται, ὅτι ὅτι αὖτις
οὐτὶ φησὶν ἔχει, ἀλλ' ἀγνοεῖται καὶ
αἰσθάνεται ὅτι ἀπαρτίζεται.

ΕΓὼ δὲ πάλιν ὑποκείμετα, πάλιν ἀποδιδέικται τῇ ἐρημίᾳ, φανερόν οὖν οὗτε κενόφρονα, ὅτι βαρὺς ἔχει σῶμα ἀπὸ τοῦ. Διὲ δὲ ὑποχέσθαι, ἡ ληξάνου τοῦ βαρὺ καὶ τὸ κενόφρον, καὶ μὴ ἔχοντος, ὡς πρὸς τὴν παρορσάνην χρείαν ἀκριβεστέρως δὲ πάλιν, ὅταν ἐκτοσθευόμεν κατὰ τῆς ὁσίας αὐτοῦ. βαρὺ μὲν αὖ ἐστὶν τὸ φέρεσθαι πεφυκὸς ἐπὶ τὸ μέσον κενόφρον δὲ, τὸ ὄναι τὸ μέσον. βαρύνεται δὲ τὸ πᾶσι ὑφισταμένων ὡς κατὰ φεγμῶδες

FFF

hæc enim est quies opposita motui à manifestum est igitur ex iis quæ dicta sunt, motum non esse continuum.

38 Præterea est hæc ratio magis propria quàm ex quæ dicta fuerunt. simul enim interit non album, & factum est album. si igitur variatio in album, & ex albo, sit continua, nec maneat aliquo tempore: simul interit non album & factum est non album: trium namque erit idem tempus.

39 Præterea non si tempus est continuum, propterea etiam motus est continuus, sed est deinceps.

40 Quomodo autem potest esse idem extremum contrariorum, ut alboris & nigoris?

41 Motus autem qui fit super linea orbiculata, erit vnus & continuus: quia nihil impossibile accidit. quod enim ex a mouetur simul ad a, mouebitur eodem impetu: ad quod enim veniet, ad id etiam mouetur. sed non mouebitur simul contrariis aut oppositis motibus. non enim omnis motus qui fit ex hoc, est contrarius ei qui fit ad hoc, nec oppositus. sed is est contrarius, qui fit super recta: quoniam huic sunt contraria secundum locum: veluti qui fit per diametrum: plurimum enim distant. oppositus autem est qui fit per eandem longitudinem. quocirca nihil prohibet continenter moueri, ac nullo tempore intermitti.

42 Nam conuersio est motus, qui fit ab eodem in idem. motus autem per rectam, ab eodem in aliud.

43 Et conuersio quidem nunquam in iisdem fit. qui verò super recta fit, sæpe est in iisdem. motus igitur qui semper in alio atque alio fit, potest aliquid continenter: eo autem qui in eisdem sæpe fit, non potest: quia necesse est simul oppositis motibus cieri.

44 Quapropter nec in semicirculo, nec in vlla alia circumferentia potest continenter moueri: quia necesse est per eandem sæpe moueri, & contrariis mutationibus mutari: non coniungit enim finem cum principio: conuersio verò coniungit, & sola est perfecta.

45 Quinetiam ex hac diuisione perspicuum est ne alios quidem motus esse posse continuos, quoniam in omnibus accidit per eandem sæpe moueri: ut in variatione, per media interiecta: & in mutatione quantitatis, per medias magnitudines: itidemque in generatione & interitu, nihil enim refert, pauca an multa ea facere, in quibus est mutatio: nec medium aliquid addere, vel detrahre: quoniam utroque modo accidit per eandem sæpe moueri.

Tom. I.

αὐτὴ γὰρ ὡς αὐτοκίνητος ἡρεμία τῇ ἀπὸ τῆς γ κινήσεως. δὴλον γάρ ἐστι ἐκ τῆς εἰρημίας, ὅτι οὐκ ἔστι συνέχης ἡ κίνησις. 38 Ἐπὶ δὲ ἐὸς δὲ λόγος μάλλον οἰκείος τῇ εἰρημίας. ἅμα γὰρ ἐφθάρθαι ὁ ὅλκον, καὶ γίνεσθαι ὅλκον. ἐπὶ τὴν συνέχης ἡ ἀλλοίωσις εἰς ὅλκον, καὶ ἐκ ὅλκου, ἐκ μὲν ὁρᾷ εἰς ἡμέραν, ἅμα ἐφθάρθαι ὁ ὅλκον, καὶ γίνεσθαι ὅλκον. 39 Ἐπὶ οὖν εἰς συνέχης ὁ χρόνος, καὶ ἡ κίνησις ἀλλ' ἐφεξῆς. 40 Ὡς [δ'] αὖ εἴη τὸ ἐξ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τῆς οὐρανίας, ὅτι ἀσκήτως καὶ μετρίως.

41 Ἡ δὲ ἐπὶ τῆς περιφερείας, ἔστι μία καὶ συνέχης. οὐδὲν γὰρ ἀδιώκον συμβαίνει. τὸ γὰρ ἐκ τῆς α κινήσεως, ἅμα κινήσεσθαι εἰς ὅλκον καὶ πάλιν αὐτὴν ἀσκήσιν. εἰς ὃ γὰρ ἤξει, καὶ κινήσθαι εἰς τὴν β. ἀλλ' ὅχι ἅμα κινήσεσθαι εἰς ὅλκον, οὐδ' ἐπὶ ἀσκήσεως. ὅχι γὰρ ἅπαντα ἢ ἐκ τούτων τῶν εἰς τὴν οὐρανίαν, ὅτι ἀσκήσεως ἀλλ' οὐρανίαν μὲν, ἐκ τῆς ἀσκήσεως. 42 Ἡ μὲν γὰρ κύκλος κίνησις ἐστίν, ἢ ἀφ' αὐτοῦ ἢ ἐκ τῆς αὐτοῦ. ἢ καὶ ἐκ τῆς ἀσκήσεως, ἀφ' αὐτοῦ εἰς ἄλλο. 43 Καὶ ἡ μὲν ἐκ τῆς αὐτοῦ, οὐδὲν ποτε ἐκ τῶν αὐτοῦ. ἢ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀσκήσεως, πολλὰς εἰς τῶν αὐτοῦ. πάλιν μὲν οὖν αὐτὴ ἐκ ἄλλου ἐκ τῶν ἀσκήσεως, οὐδὲν ποτε κινήσθαι συνέχως. πάλιν δὲ ἐκ τῶν αὐτοῦ πολλὰς, οὐκ οὐδὲν ποτε ἀσκήσιν γὰρ ἅμα κινήσθαι εἰς ἀσκήσεως. 44 Ὡς δὲ ἐκ τῆς ἀσκήσεως, οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως. 45 Φανερόν δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ διαφέρεως, ὅτι οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως. 46 Ὡς δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ, οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως.

42 Ἡ μὲν γὰρ κύκλος κίνησις ἐστίν, ἢ ἀφ' αὐτοῦ ἢ ἐκ τῆς αὐτοῦ. ἢ καὶ ἐκ τῆς ἀσκήσεως, ἀφ' αὐτοῦ εἰς ἄλλο. 43 Καὶ ἡ μὲν ἐκ τῆς αὐτοῦ, οὐδὲν ποτε ἐκ τῶν αὐτοῦ. ἢ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀσκήσεως, πολλὰς εἰς τῶν αὐτοῦ. πάλιν μὲν οὖν αὐτὴ ἐκ ἄλλου ἐκ τῶν ἀσκήσεως, οὐδὲν ποτε κινήσθαι συνέχως. πάλιν δὲ ἐκ τῶν αὐτοῦ πολλὰς, οὐκ οὐδὲν ποτε ἀσκήσιν γὰρ ἅμα κινήσθαι εἰς ἀσκήσεως. 44 Ὡς δὲ ἐκ τῆς ἀσκήσεως, οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως. 45 Φανερόν δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ διαφέρεως, ὅτι οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως. 46 Ὡς δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ, οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως οὐδὲν ποτε ἀσκήσεως.

Ecc ij

46 Διὰ τὸ οὗτω ἐκ τούτων, ὅτι ἂν αἱ φύσεις
λόγῳ καλῶς λέγῃσι, οἱ πόρτα πᾶσι αἰσθη-
ταῖς κινεῖσθαι φάσκοντες αἰεὶ· κινεῖσθαι γὰρ αἰσθη-
τῶν ἵνα τῶν κινήσεων, καὶ μάλιστα κατ'
ἐκείνους ὅτι δὴ διαφορᾶς· ὅτι γὰρ φασὶ αἰεὶ
ἐκ τούτων. ἐπὶ δὲ καὶ πλεονάζουσιν ἐκ πλεονάζου-
σαι διαφορᾶσι λέγουσιν· ὁ δὲ λόγος οὗτος εἴρηκε
καθόλου πᾶσι κινήσεως, ὅτι κατ' ἐξου-
σίαν κίνησις ἐκδίδχθαι κινεῖσθαι σὺν χρόνῳ, ἔξω
τῆς κύκλου· ὥστε ὅτε κατ' διαφορᾶς, οὕτως
κατ' αὐξήσεως.

47 Οὐ μὲν οὖν ὅτι ἐπεὶ ὅτι μεταβο-
λὴ ὁδοῦ μία, ὅτι σὺν χρόνῳ ἔξω τῆς κύκλου
φύσεως, ἔστι ποσὸν ἢ μὴν εἰρημνία.

Cap. XIII.

ΟΤΙ δὲ τῶν φύσεων ἡ κυκλοφορία
πρῶτη, διότι.

2 Πᾶσα γὰρ φύσις, ὥστε καὶ πρῶτη καὶ
πορτα, ἢ κύκλος, ἢ ἐπὶ ὁδοῦ, ἢ μικτῇ.

3 Ταύτης δὲ ἀνάγκη πρῶτης εἶναι
ἵνα ὅτι αἰετῶν γὰρ σὺν χρόνῳ.

4 Τῆς δὲ ὁδοῦ, ἢ κύκλου, ἀπλῆ γὰρ ἐ-
τέρος μᾶλλον ἀπὸ τοῦ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ὁ-
δοῦ φέρειν. ὁ γὰρ ὅτι ἀπὸ τοῦ οὐκ ἔστιν
ἀλλ' ὅτι εἰ ἂν, ἐκινεῖσθαι τῶν οὐκ ἔστιν. οὐ γὰρ
γίνεσθαι ὁ ἀδύνατον. διελθὴν δὲ πλεονάζου-
σαι, ἀδύνατον. ἢ δὲ ὅτι τῆς πεπερασμένης

ὁδοῦ, ἀναγκαστικῶς μὲν * σὺν χρόνῳ, καὶ
δύο κινήσεις· μὴ ἀναγκαστικῶς δὲ, ἀπλῆς
ἐκ φύσεως. πρῶτη γὰρ καὶ φύσις, καὶ λόγος,
καὶ χρόνος, ὁ τέλος μὲν τῆς ἀπλῆς, ἐκ φύ-
σεως δὲ ἀπλῆς.

5 Ἐπὶ πρῶτης καὶ ἐκδίδχθαι ὁδοῦ τῆς
μὴ ἐκδίδχθαι. πλεονάζουσαι καὶ κύκλος ἐκδίδ-
χθαι αἰσθητῶν, ὅτι δὲ ἀπὸ τοῦ ὅτι φύσις, οὕτως
ἀπὸ τοῦ ὅτι φύσις, αἰσθητῶν γὰρ αἰσθητῶν ὅτι
εἰσὶν, ἐκ φύσεως ἢ κινήσεως.

Cap. XIV.

ΕΥΛΟΓΟΝΤΕΣ τὴν φύσιν, ὅτι ὁ κύκλος μᾶλλον
ἐστὶν αἰσθητῶν, ἢ μὴ πλεονάζουσαι ὁδοῦ, ὅτι
μὲν γὰρ ἐπὶ ὁδοῦ αἰσθητῶν καὶ ἀπλῆς καὶ μὲν,
καὶ πλεονάζουσαι καὶ ἀπλῆς καὶ μὲν, ὅτι
ὅτι ἀπὸ τοῦ ὅτι κινήσεως, καὶ οὐ πλεονάζουσαι.

A 46 Ex his igitur manifestum est, nec
eos qui de natura differunt, recte dice-
re, qui omnia sensilia inquit semper
moueri. etenim necesse est aliquo horum
motuum cieri: & maximè secundum
illos variari: nam fluere semper aiunt,
& imminui: præterea generationem &
interitum, variationem appellant. præ-
sens autem disputatio vniuersaliter de
omni motu ostendit, nullo motu posse
aliquid continenter cieri, præterquam
conuersione. quapropter nec variatione,
nec auctione.

B 47 Quod igitur neque infinita sit vi-
la mutatio, neque continua, tot à nobis
dicta sunt.

Conuersionem esse lationum primam.

A T verò lationum primam esse con-
uersionem, manifestum est.

2 Omnis enim latio, ut antea dixi-
mus, vel est in orbem, vel super recta,
vel mixta.

3 Hæc autem necesse est illas esse prio-
res, quoniam ex illis constat.

4 Recta autem prior est, quæ sit in
orbem: quia simplex & perfecta ma-
gis est. etenim per infinitam lineam ro-
tari non potest aliquid ferri: quoniam
ita infinitum non est. sed nec si esset,
quicquam per id moueretur: quia non
fit quod est impossibile: pertransire au-
tem infinitum, est impossibile. latio ve-
rò quæ super finita recta sit, si recurrit,
est composita & duo motus. fin autem
non recurrit, est imperfecta & interitui
obnoxia. atqui & naturæ & definitione
& tempore prius est perfectum imperfe-
cto, & quod non interit, eo quod est
interitui obnoxium.

5 Præterea prior est latio quæ potest ef-
se æterna, quàm ea quæ non potest. & con-
uersionis quidem potest esse æterna, aliatum
verò lationum vel mutationum nulla potest
esse æterna. statum enim fieri oportet, quod
si statum sit, motus penitus.

Confirmatio eorum quæ supra tradita fuerunt.

R Ationi autem consentaneum hoc e-
uenit, ut motus qui sit in orbem, sit
vnus & continuus non is qui sit super recta.
nam eius qui sit super recta, definitum est
& principium, & medium, & finis: atque
hæc omnia in se habet. quocirca est, unde
incipiet id quod mouetur, & ubi definit.

in extremis enim qualibet res quiescit, *id est*, vel unde vel quò *mouetur*, con-
uersionis autem non *sunt* hæc distincta,
eum enim quoduis eorum quæ sunt in
conuersione, potius *quam cætera*, *sic ex*
trimum, quia similiter vnumquodque
est & principium, & medium, & finis;
adeo vt semper aliqua sit in principio
& in fine, & numquam, idcirco moue-
tur & quiescit quodammodo globus,
quoniam occupat eundem locum,

2. Causa verò est, quia hæc omnia centro accidunt: quoniam & principium est, & medium magnitudinis, & finis, quare cum hoc sit extra circumferentiam, non est, ubi id quod fertur, quiescet, quasi pertransierit: semper enim fertur circa medium, non ad extremum. Ideoque totum manet semper & quiescit quodammodo, & nihilominus movetur continenter.

3 Euenit autem reciprocè. nam & quia conuersio est mensura motuum, necesse est eam esse primam: omnia namque primum metitur, & quia est prima, est mensura aliorum *MOTUUM*.

4. Præterea sola conuersio potest esse æquabilis, nam quæ super recta *mo-
uentur*, inæqualiter à principio feruntur,
& ad finem : quoniam omnia, quo lon-
gius distant ab eo, quod quiescit, eo ce-
leriùs feruntur. naturâ autem est compa-
ratum, vt solius conuersionis nec princi-
pium, nec finis in ipsa sit, sed ex-
trâ.

5. At verò lationem quæ est secundum locum, esse motionum primam, testantur omnes, quotquot de motu mentionem fecerunt. nam eius principia attribuunt iis quæ hunc motum efficiunt. Segregatio namque & aggregatio sunt motus secundum locum. Sic autem mouent amicitia & contentio: quandoquidem alterum eorum segregat, alterum congregat. Sed & mentem, quæ primum mouit, segregare ait Anaxagoras. Similiter etiam *sentiunt*, quicumque nullam eiusmodi causam dicunt, sed per inane moueri inquit. nam hi quoque naturam aiunt moueri eo motu qui est secundum locum. etenim motus per inane, est latio, & quasi in loco. nullum autem alium motum putant inesse primis, sed iis quæ ex his *constant*: augeri namque, ac diminui & variari aiunt, dum individua corpora congregantur & segregantur. Eodem modo *sentiunt* etiam quicumque per densitatem vel raritatem constituunt ortum & interitum: quia congregatione & segregatione hæc disponunt. Præter hos etiam *adde eos* qui animam faciunt causam motus.

Tom. I.

ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς οἱ ἄγγελοι
 οὗτοι· τῆς δὲ ἀποστολῆς, καὶ τοῦ
 λόγου οὕτως περὶ τῆς * γλώσσας,
 οὐκ ἔστιν ἡμεῖς οἱ ἄγγελοι, ἀλλ'
 ταῦτα· ὥστε αἰνεῖτε τὴν τιμὴν
 πάντες ὑμεῖς μετὰ τῆς κυριακῆς
 παντοῦς ἡσυχίας, ὡς ἀπὸ τοῦ
 πνεύματος.

ἡ δ' Αἴψιον δὲ, ὅτι πάντα συμβέβηκε θεῶτα
 τῶν κέντρων ἐν γὰρ ἀρχῇ εἰ μέσῳ τῶν μετὰ
 ἐπὶ πλεονεξίᾳ ὥστε ἀφ' οὗ ἐξῆλθεν τῆς πρὸς
 ἀφαιρεσίας ὥστε εἶναι ὅπου ὁ φερεμένος ἔρε-
 μισθός, ὡς διεληλυθός· αἰεὶ γὰρ φέρεται ὡς
 τὸ μέσον, ἀλλ' ὅτι πρὸς τὸ ἔχατον. ἀφ' οὗ δὲ
 τῆτο * μὴ εἶ, αἰεὶ τε ἡρεμῶ πῶς τὸ ὅλον, καὶ
 κινεῖται συνεχῶς.

3 Συμβαίνει δὲ ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ γὰρ ὅτι
μέγας τῆς κινήσεως ἡ ἀνέφερος ἐστὶ, ἀφ-
τὴν ἀναγκαστοὶ αὐτὴν εἶναι ἀπὸ τῆς φύ-
σεως τῆς ἀφ' ἧς ἐστὶν ἀνέφερος. 16
ἐστὶ τῆς ἀλλοῦ.

Επι τῇ καὶ ὁμαλῇ ἐσδεχέαι τὴν πλεονε-
κλῆ μόνον· τὴν γὰρ ἐπὶ τῆς ἀφύσεως ἀφύστατον
λαὸς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς φέρεται, καὶ πρὸς τὸ
τέλος· πᾶντα γὰρ ὅσα ἐστὶν αἱ ἀφύστατοι πρὸς
τῇ ἡμερωμένῃ, φέρεται ἡμερῶν· τῆς δὲ κα-
κῆς μόνον, ὅτε ἡ ἀρχὴ, ὅτε τὸ τέλος ἐσθ-
λὴ πειφύκει, ἀλλ' οὕτως.

ὁ δὲ καὶ ἡ κτ' ὅπου φορὰ ἀναστῆναι
 κινήσειν, μὴ τὸ ἐξ αὐτῆς, ὅσοι αὖτε κί-
 νησιος πεποιμένοι μιν εἰσὶν γὰρ ἀλλὰ
 αὐτὸς ἀποδίδουσι τὴν κινήσειν ἰσότητι κινή-
 σιν ἀφ' ἑαυτῶν γὰρ καὶ συγκρίσει κινήσει κτ'
 ὅπου εἰσιν ὅτω δὲ κινήσει ἡ φιλία καὶ τὴν
 κινήσει τὸ αὐτὸ γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν, τὸ δὲ συγκρί-
 νει αὐτῶν καὶ τὸ νοῦν δὲ φασὶν ἀναξαρ-
 ρος ἀφ' ἑαυτῶν τὴν κινήσειν * ἀναστῆναι καὶ κινήσειν
 καὶ ὅσοι πρὸς αὐτὴν μὴ ἐξ αὐτῆς ἀνα-
 στῆναι λέγουσι, ἀφ' ἑαυτῶν τὸ κινήσειν φασὶν
 καὶ γὰρ ὅτι πρὸς αὐτὴν κινήσειν κινήσειν
 πρὸς φύσιν λέγουσι καὶ γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν κινή-
 σεις, φασὶν ὅτι, καὶ ὡς ἐν τῷ πρῶτῳ τῷ δ' ἀναστῆναι
 διὰ τὸν ὅτι καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν, ἀλλὰ τὴν αὐ-
 τῶν οἴεται αὐξάνειν γὰρ ἐφ' ἑαυτῶν καὶ ἀλ-
 λουδοῦναι συγκρίσειν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν τὴν
 ἀτόμῳ φασὶν φασὶν τὴν αὐτὴν δὲ ἑστῶν καὶ
 ὅσοι ἀφ' ἑαυτῶν τὴν κινήσειν καὶ ἀφ' ἑαυ-
 τῶν ἑστῶν ἀφ' ἑαυτῶν φασὶν ὅτι δὲ ἐφ' ἑαυ-
 τῶν οἴεται τὴν ψυχὴν αἴτια ποιῶν τὴν κινήσειν

7 At verò tempus nullum esse potest. nam si sit tempus, quo infinita vis calefacit, aut populit: sic autem tempus, quo finita aliqua vis id facit: ad hanc semper maiorem addiciens finitum, perveniam tandem ad id quod ipso tempore movit. nam si ad finitum semper adiecero, superabo quodvis finitum: itaque si detrahero, deminuiam. æquale igitur tempore movebunt magnitudo finita & infinita: hoc autem est impossibile: nihil igitur finitum potest habere vim infinitam.

8 Neque igitur in infinito potest esse virtus finita.

9 Atqui potest in minori magnitudine maior vis esse. sed adhuc multo maior erit in maiori.

10 Esto igitur, ubi a, b , infinitum. itaque a, b vim quandam habet, quæ aliquo tempore movit a, b . si autem tempore a, b . ergo si ipse a, b , duplum accipiam, movebit dimidio temporis a, b . sit enim hæc proportio. quare movebit tempore a, b . sic igitur semper accipiens, nunquam pervenibo magnitudinem a, b : sed dato tempore semper minus accipiam. Vis igitur erit infinita: quia superat omnem vim finitam. omnis autem virtutis finitæ necesse est finitum esse etiam tempus. nam si tempore aliquo movet, quæ tanta est: certe maior minori quidem, finito tamen tempore movebit, secundum conversionem proportionis. universa autem vis est infinita, quemadmodum & multitudo, & magnitudo, quæ superat omnem finitam.

11 Licet autem sic quoque hoc probare. sumemus enim in magnitudine finita aliquam vim, quæ sit eiusdem generis, atque ea quæ est in magnitudine finita, & quæ vim illam in magnitudine infinita collocatam metiatur.

12 Esse igitur non posse infinitam vim in magnitudine finita, nec finitam in infinita, ex his manifestum est.

13 De his autem quæ feruntur, rectè habet dubitationem quandam primam proponere. Nam si quicquid movetur, ab aliquo movetur: quæcumque non se ipsa movent, horum nonnulla quomodo continenter moventur, non tangentes eo quod movet: veluti quæ proiciuntur.

1 Quod si is qui movet, simul etiam aliud quodpiam moueat, ut ærenam, qui dum movetur, movet: similiter impossibile est, primo non tangente, nec movente, moveri: sed simul omnia moveri, & cessare, cum movens primum cessaverit, etiam si faciat ut lapis ille, nempè ut movet quod movetur.

Tom. I.

A 7 Αλλά μὴν χρόνον γὰρ οὐκ ἀδύνατον εἶναι ὅσοντα· εἰ γὰρ ἔστιν ὁ ἐφ' ὃ ἡ ἀκίνητος, ἐὰν καὶ ἀπείρου ἰσχύος ἐκέρχεται, ἢ ἀκίνητος ἐὰν ὁ δὲ πρὸς αὐτὴν πεπερασμένη τις· ὅθεν καὶ τὸν χρόνον μὴ εἶναι ἀδύνατον πεπερασμένον, ὅθεν ποτὲ εἰς τὴν αὐτὴν ἀκίνητον καὶ ἀπείρου πεπερασμένης ἐκέρχεται· ὅθεν ποτὲ εἰς ἀπείρου γὰρ αἰὲς ἐκέρχεται, ὅθεν ποτὲ εἰς ἀπείρου πᾶντος ὁλοκλήρου, καὶ ἀφαιρούμενον ἀπὸ αὐτοῦ τῶν ἐφ' ὃ ἡ ἀκίνητος κίνησις ἢ πεπερασμένη ἐστὶν ἀπείρου· τὸ δὲ ἀδύνατον· ὅθεν ἀκίνητος πεπερασμένον ἐκέρχεται ἀπείρου δυνάμει ἔχει. 8 Οὐ γάρ ποτε οὐδὲ ἐν ἀπείρῳ πεπερασμένον. 9 Καὶ γὰρ ἐκέρχεται ἐν ἐκέρχεται μεγέθει πλείονα δυνάμει εἶναι, ἀλλ' ἐπὶ μὲν χρόνῳ ἐν μείζονι πλείον.

10 Ἐστὼ δὲ πρὸς ὃ a, b , ἀπείρου ἢ δὲ β γὰρ ἔχει δυνάμει πᾶν, ἢ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκέρχεται· ὅθεν ἐφ' ὃ ἡ ἀκίνητος ἐφ' ὃ εἶναι. ἀπὸ δὲ τῆς β γὰρ διπλασίονα λαμβάνω ἐν ἡμῶν κίνησις χρόνον πρὸς a, b ἔστω γὰρ αὐτὴ ἡ ἀκίνητος· ὅθεν ἐφ' ὃ a, b κίνησις. ὅθεν ποτὲ λαμβάνω αἰὲς, πᾶν μὲν a, b , οὐδὲ ποτὲ διέξωμι, χρόνον δὲ τῷ δίδοντι αἰὲς ἐκέρχεται ἀκίνητος. ἀπείρου ἔστω ἢ δυνάμει ἔστω πᾶντος γὰρ πεπερασμένον· ὅθεν ἀκίνητος δυνάμει, ἀπείρου πεπερασμένον εἶναι καὶ τὸν χρόνον· ὅθεν ἐν τῷ πᾶντι, ἢ μείζονι ἐκέρχεται μὲν, ὅθεν μὲν πᾶντος χρόνον, καὶ πᾶν αὐτοῦ φῶς τῆς ἀκίνητος. ἀπείρου γὰρ πᾶσα δυνάμει, ὅθεν καὶ πᾶντος, καὶ μείζονος τὸ ἀκίνητος· ὅθεν πᾶντος ὁλοκλήρου.

11 Ἐστὶ δὲ καὶ ὁ ἀκίνητος τῷ πᾶντι· ἀκίνητος γὰρ δὲ πᾶν δυνάμει πᾶν αὐτὸν ἐφ' ὃ ἡ ἀκίνητος ἐφ' ὃ ἀπείρου μείζον, ἐὰν πεπερασμένον μείζον ὅθεν, ἢ κατὰ μὲν πᾶν πᾶν ἐφ' ὃ ἀπείρου πεπερασμένον δυνάμει. 12 Οὐ μὲν οὖν οὐκ ἐκέρχεται ἀπείρου εἶναι δυνάμει ἐφ' ὃ πεπερασμένον ἐκέρχεται, ἐφ' ὃ μείζον, οὐδὲ πεπερασμένον ἐκέρχεται ἀπείρου, ἐφ' ὃ οὐκ ἐκέρχεται. 13 Ἐστὶ δὲ τῷ φερόμενον, καλῶς ἔχει διπλασίονα πᾶν ἀπείρου φερόμενον· εἰ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον κίνησις ἀπὸ τίνος, ὅθεν μὴ αὐτὸ ἐαυτὸ κινεῖ, πᾶν κινεῖται ἐκέρχεται μὴ ἀπείρου καὶ κινούμενος, ὅθεν πᾶν κινεῖται. 14 Εἰ δὲ ἅμα κινεῖται καὶ ἀκίνητος ὁ κινούμενος, ὅθεν τὸ ἀκίνητος ἐκέρχεται κινεῖται· ὅθεν ἀδύνατον τῷ φερόμενον μὴ ἀκίνητον, καὶ κινούμενον κινεῖται. ἀλλ' ἅμα πᾶν κινεῖται, καὶ πᾶν ἀκίνητος, ὅθεν τὸ φερόμενον κινεῖται πᾶντος, ἐφ' ὃ πᾶν ἐκέρχεται ἀκίνητος, καὶ ἐκέρχεται.

Ecc iii]

25 Existit autem dubitatio, an possit aliquid, cum moueatur, moueri continenter, ac non potius ut id quod pellit iterum atque iterum, eo quod deinceps est continenter. vel enim oportet ut ipsum pellat, vel ut trahat, vel ut faciat utrumque, vel aliquid diuersum excipiet, nempe aliud ab alio, ut antea dictum fuit de iis quæ projiciuntur. quod si, cum diuiduus sit, aer vel aqua mouet, non tamen ut semper moueatur; utroque autem modo non potest esse vnus motus sed coherens: solus igitur est continuus, quem id efficit, quod immobile. cum enim semper se similiter habeat, etiam ad id quod mouetur, similiter se habebit, & continenter.

26 His autem definitis, perspicuum est, impossibile esse, ut id quod primum mouet, & est immobile, habeat aliquam magnitudinem. nam si magnitudinem habet, necesse est ut ipsum sit vel finitum vel infinitum. ac non posse quidem esse magnitudinem infinitam, probatum est antea in Physicis; magnitudinem verò finitam non posse habere vim infinitam, & esse impossibile ut a finito moueatur aliquid tempore infinito, nunc probatum fuit. atqui primum mouens, efficit motum æternum, atque infinito tempore. perspicuum igitur est, id esse indiuiduum, & vacare partibus, & nullam habere magnitudinem.

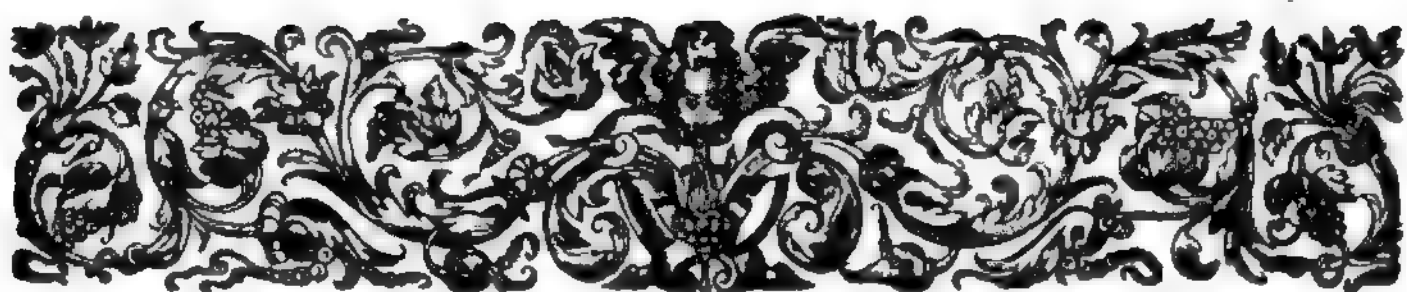
25. Εχθ' δ' ἀπορίας, εἰ ἐνδεχάται ἢ κινῆ-
μενον κινῆν σίυνεχως, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ τὸ ὠ-
ροῦν πάλιν καὶ πάλιν, * καὶ τὰ ἐφεξῆς τῆς
σίυνεχως. ἢ γὰρ αὐτὸ δὴ ὥσπερ, ἢ ἑλκεῖται
ἢ ἀμφοῖν, ἢ ἑτέρωθεν ἢ ἐνδεχόμενον ἀλλο-
τρίῳ ἀγῶνι, ὥσπερ πάλαι ἐλέγθη ἐπὶ τῶν ῥι-
πιδυμένων. εἰ δὲ διαρετὸς ὢν ὁ ἀήρ ἢ τὸ ὕδωρ
κινῆ, ἄλλ' ὥς αἰεὶ κινούμενος, ἀμφοτέρωθεν δ'
ἐχθ' οἷ' τι μίαν εἶ, ἀλλ' ἐχόμενον. * μὲν γὰρ
ἀεὶ σίυνεχως, ὡς κινεῖ τὸ ἀκίνητον· αἰεὶ γὰρ
ὁμοίως ἔχον, καὶ πρὸς τὸ κινούμενον ὁμοίως ἔξω
καὶ σίυνεχως.

26. Διωρομένην δὲ τούτων, φανερόν ἐστι
ἀδυνατῆν τὸ πρῶτον κινουμ., καὶ ἀκίνητον ἔχον
τὴν μέγεθος. εἰ γὰρ μέγεθος ἔχῃ, ἀνάγκη
ἦναι περὶ φασμάτων αὐτὸ οἷ', ἢ ἀπὸ πρῶτον. ἀ-
πὸ πρῶτον μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἐνδεχέσθαι μέγεθος εἶναι,
δεδεικται πρὸς πρῶτον τὸν τοῖς φυσικοῖς. ὅτι δὲ
τὸ περὶ φασμάτων ἀδυνατῆν ἔχειν ἀπὸ πρῶτον
δυνάμειν, καὶ ὅτι ἀδυνάτων ἐστὶν ὑπὸ πε-
ρὶ φασμάτων κινεῖσθαι ἢ ἀπὸ πρῶτον χρόνον, δε-
δεικται νῦν. τὸ δὲ γὰρ πρῶτον κινουμ., αἰδῶν
κατὰ κίνησιν, τὸ ἀπὸ πρῶτον χρόνον. φανερόν τοι-
νυν ὅτι ἀδιαρετὸν ἐστὶ καὶ ἀμερές, καὶ ἐνδεχ-
όμενον μέγεθος.



καὶ τὰ ἐφεξῆς τῆς σίυνεχως. ἢ γὰρ αὐτὸ δὴ ὥσπερ, ἢ ἑλκεῖται ἢ ἀμφοῖν, ἢ ἑτέρωθεν ἢ ἐνδεχόμενον ἀλλοτρίῳ ἀγῶνι, ὥσπερ πάλαι ἐλέγθη ἐπὶ τῶν ῥιπιδυμένων. εἰ δὲ διαρετὸς ὢν ὁ ἀήρ ἢ τὸ ὕδωρ κινῆ, ἄλλ' ὥς αἰεὶ κινούμενος, ἀμφοτέρωθεν δ' ἐχθ' οἷ' τι μίαν εἶ, ἀλλ' ἐχόμενον. * μὲν γὰρ ἀεὶ σίυνεχως, ὡς κινεῖ τὸ ἀκίνητον· αἰεὶ γὰρ ὁμοίως ἔχον, καὶ πρὸς τὸ κινούμενον ὁμοίως ἔξω καὶ σίυνεχως.

25. Εχθ' δ' ἀπορίας, εἰ ἐνδεχάται ἢ κινῆ-
μενον κινῆν σίυνεχως, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ τὸ ὠ-
ροῦν πάλιν καὶ πάλιν, * καὶ τὰ ἐφεξῆς τῆς
σίυνεχως. ἢ γὰρ αὐτὸ δὴ ὥσπερ, ἢ ἑλκεῖται
ἢ ἀμφοῖν, ἢ ἑτέρωθεν ἢ ἐνδεχόμενον ἀλλο-
τρίῳ ἀγῶνι, ὥσπερ πάλαι ἐλέγθη ἐπὶ τῶν ῥι-
πιδυμένων. εἰ δὲ διαρετὸς ὢν ὁ ἀήρ ἢ τὸ ὕδωρ
κινῆ, ἄλλ' ὥς αἰεὶ κινούμενος, ἀμφοτέρωθεν δ'
ἐχθ' οἷ' τι μίαν εἶ, ἀλλ' ἐχόμενον. * μὲν γὰρ
ἀεὶ σίυνεχως, ὡς κινεῖ τὸ ἀκίνητον· αἰεὶ γὰρ
ὁμοίως ἔχον, καὶ πρὸς τὸ κινούμενον ὁμοίως ἔξω
καὶ σίυνεχως.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΠΕΡΙ ΟΥΡΑΝΟΥ ΒΙΒΛΙΑ Δ.

ARISTOTELIS

STAGIRITÆ DE CÆLO

LIBER I.

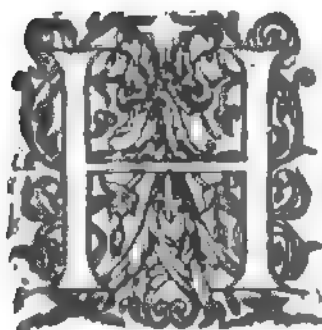
Ioanne Argyropylo Byzantio Interprete.

ΚΕΦΑΛ. α.

CAPUT I.

Περὶ τῆς ἐστίνης καὶ τῆς φύσεως ὁρισμῶν καὶ
ὅτι σῶμα ἐστὶ πᾶσι μέρους.

*Quid doceat scientia naturalis : quod corpus sit
perfecta magnitudo: quodque uniuersum
perfectum esse necesse sit.*



ΠΕΡΙ φύσεως ὁρι-

σμήν γεδὸν ἡ πλείστη
φαίνεται ὅτι πᾶσι σῶ-
ματα ἐ μέρους, καὶ
τὰ τούτων ὅσα πᾶσι,
καὶ τὰς κινήσεις· ἐν δὲ
ὅτι τὰς ἀρχάς, ὅσα

τῆς βιολογίας εἰσὶ. τῆς γὰρ φύσεως σῶμα
τῶν, πᾶσι μέρους ὅσα πᾶσι καὶ μέρους, τὰ δὲ
ἔχοντα σῶμα καὶ μέρους, πᾶσι ἀρχάς τῆς ἐχόν-
των εἰσὶ. σῶμα γὰρ μὲν ὅτι δὲ διαμερῆν εἰς
αἰεὶ διαμερῆν· σῶμα δὲ, ὅ πᾶσι διαμερῆν.
μέρους δὲ, ὅ μὲν ἐφ' ἐν, γραμμὴ· ὅ δ' ἐπὶ
δύο, ἐπίπεδον· ὅ δ' ἐπὶ τρία, σῶμα· ἐ πα-
ρὰ ταῦτα οἷα ἐστὶν ἄλλο μέρους, ἀλλ' ὅτι τὰ
τρία πᾶσι εἰς, ἐ ὅτι τὰς πᾶσι. καὶ τὰς
γὰρ φασὶ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, τὰ πᾶσι καὶ τὰ πᾶσι
τῆς τριῶν εἰσὶ. πᾶσι τῶν, καὶ μέσων, καὶ
ἀρχῶν, τὰ ἀριθμὸν ἔχοντα τὰ πᾶσι. ταῦτα
δὲ τῆς τριῶν. δὲ τὰς τῆς φύσεως εἰλη-
φότες ὡς τὸ νόμον ἐκείνης, ἐ τῶν τὰς ἀγα-
θίας τῆς καὶ χρώμα εἰς ἀριθμὸν τῶν.
ἀποδίδου δὲ καὶ τὰς προσήκειας τῶν, ὅτι τῶν
τῶν τὰ γὰρ δύο, ἀμφω μὲν λέγεται, καὶ τὰ
δύο ἀμφοτέρω· πᾶσι δὲ εἰς λέγεται.



SCIENTIA naturalis
ferè plurima, circa
corpora, magnitudi-
nes, atque horum affe-
ctus, motusve, & in-
super circa principia,
quæ sunt substantiæ
talis, versari videtur.

Eorum enim, quæ natura sunt, alia sunt
corpora, magnitudinesve, alia corpo-
ra ac magnitudinem habent, alia princi-
pia habentium sunt. Continuum igitur
est, quod in diuisibilia semper diuisibile
est. Corpus autem est, quod est diuisibi-
le omni ex parte. at magnitudinis ea qui-
dem quæ ad vnum est diuisibilis, linea
est: ea verò, quæ ad duo, superficies:
at ea quæ ad tria, est corpus. atque præ-
ter has nulla alia prorsus est magnitudo,
propterea quod ipsa tria omnia sunt, &
ter ipsum omni ex parte. Nam, vt Pytha-
gorici etiam inquirunt, ipsum omne, ac
omnia tribus sunt definita. Finis enim,
medium atque principium, ipsius omnis
numerum habent: hæc autem trinitatis.
Quapropter hoc à natura numero sum-
pto, perinde atque quadam illius lege, &
in deorum sacrificiis celebrandis vti sole-
mus. assignamus insuper & appellationes,
hoc modo: duo enim ambo dicimus, &
duos ambo, atque utrosque, non omnes:

at de tribus hanc appellationem dicimus
primò. Hæc autem ita dicimus, quia sequi-
mur, vti diximus, ipsam sic proficiscentem
naturam. Quare cùm omnia, omne, atque
perfectum inter sese non differant forma,
nisi materia tantum, & hisce, de quibus di-
cuntur, corpus perfectò magnitudinum so-
lum perfectum erit. Solum enim, istis tri-
bus est definitum: hoc autem, est omne: at-
que cùm sit tribus ex partibus diuisibile,
omni ex parte, atque omnino est diuisibile.
Cæterarum autem magnitudinum, altera
ad vnum, altera ad duo est diuisibilis. Nam
vt numerum subeunt, sic & diuisionis con-
tinuationisve participes sunt. alia enim ad
vnum continua est, alia ad duo, alia omni
ex parte, atque omnino est talis. Quæ igitur
magnitudinum sunt diuisibiles, & con-
tinuæ quoque sunt. at si omnes quoque
continuæ diuisibiles sint, nondum ex his-
ce, quæ nunc diximus, patet. Vt enim illud
emerget, in aliud, inquam, genus è corpore
migrationem non esse: vt ex longitudine in
superficiem, & ex superficie fit in corpus.
Non enim talis perfectò magnitudo perfe-
cta erit: fiat enim egressio ratione defectio-
nis necesse est. at perfectum, defectionem
habere negant: est enim omni ex parte, &
omnium igitur corporum, quæ partis subeunt
formam, tale vnumquodque per rationem:
omnes enim habent dimensiones: attamen
id ad quod est propinquum, tactu est defi-
nitum. Idcirco corporum vnumquodque
multa quodammodo est. Ipsum autem
omne, ac vniuersum, cuius hæc sunt
partes, perfectum esse necesse est, & omni
ex parte, atque omnino, vt nomen ipsum si-
gnificet, & non partim esse, partim non esse.

СВЕТ. II

*Quod præter corpora quatuor simplicia, quæ re-
cto modo feruntur, sit corpus simplex reliquis
omnibus præstantius, quod suapte natura in
in orbem vertitur.*

DE ipsius igitur vniuersi natura, siue sit magnitudine infinita, siue tota mole finita, posterius consideremus oportet. Nunc de partibus ipsius per speciem dicendum esse videtur, hinc exordio sumpto. Omnia namque corpora naturalia, magnitudinesve mobiles per se loco ditimus esse. Naturam enim, principium ipsis insitum esse motus asserimus. Omnia autem motus ad locum accommodatus, quem lationem consueuimus appellare, aut rectus est, aut circularis, aut ex hisce mixtus. Simpliciter enim ij duo sunt soli, propterea quod & magnitudines harum solū simplices sunt, recta & circularis. Circularis igitur is est, qui circa medium sit:

[illegible]

ΚΕΦΑΛ. 6'

Οὐ ἔστι πλὴν τὰ σήματα, καὶ διότι καὶ
καὶ ἡμεῖς, ἵπτερον καὶ
εἰσπείον.

ΠΕΙΡΑΖΟΜΕΝΟΙ ΤΗΣ Τῆς ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ ΦΥΣΕΩΣ, Εἴτε
 ἄπειρος ἴσως καὶ τὸ μέγεθος, εἴτε πεπε-
 ρασμένη ἡ σκέδασις ὄγκου, ὅτε οὐδὲν ὁπι-
 στανόμεθα. καὶ εἰ δὲ καὶ εἶδος αὐτῶν μερίων,
 καὶ λόγων αὐτῶν, ὡς ἡμεῖς ποιοῦμεν, πλεονέ-
 κτεται γὰρ τὰ φύσιν αὐτῶν καὶ μέγεθος,
 καὶ οὐκ ἀκρίτως λόγων (ἴ) καὶ τόπων. πλεονέ-
 κτεται γὰρ φύσιν, καὶ τόπος. ὡς ἡμεῖς ποιοῦμεν (ἴ) αὐτοῖς.
 καὶ οὐκ ἀκρίτως λόγων καὶ τόπων, καὶ καὶ αὐτῶν
 φωνῶν, ἢ ὁμοίων, ἢ ἀντιθέτων, ἢ ἐκ τούτων μετὰ
 ἀλλήλων γὰρ καὶ αὐτῶν αὐτῶν ἀκρίτως, ὅτι καὶ τὰ
 μέγεθος αὐτῶν ἀκρίτως, ἢ τε ὁμοίων, ἢ ἐκ
 τούτων μετὰ ἀλλήλων γὰρ αὐτῶν αὐτῶν ἀκρίτως.

Mistorum enim lationem, eiusce nup̃ simplicis fieri diximus quod in mistione dominatur, ac superat. Ex his igitur patet, aliam quandam in ratione rerum corporis substantiam esse, præter eas corporum constitutiones, quæ hic sunt, diuiniorẽ his vniuersis, atque priorem. Præterea si motus omnis, aut secundum naturam, aut præter naturam est, & qui motuum est cuius præter naturam, is alii naturalis est: (quod quidem intueri licet in hisce motibus, quibus sursum itur, atque deorsum; alter enim igni, alter terræ, secundum naturam & præter naturam est;) conuersionem etiam, cum horum respectu sit præter naturam, alii cuius competere secundum naturam, necesse est. Insuper, si conuersio cuius competit secundum naturam, patet esse quippiam corporum simplicium atque priorum, quod quidem sic suapte natura versatur: vt ignis sursum, & terra deorsum fertur. Si verò corpora, quæ versantur circa medium, præter naturam feruntur, mirabile sanè, metasque penitus egrèdi rationis videtur, hunc solum motum continuum esse, perpetuumque, qui quidem præter naturam illis corporibus inest. In cæteris enim ea quæ præter naturam sunt, citissimè corrumpi perireque videntur. Quare si ignis sit id quod versatur, vt quidam inquirunt, non minùs hæc motio præter naturam est ipsi, quàm ea qua infera loca petuntur. Ignis enim cum esse motum videmus, quo rectà pergiture medio sursum. Quapropter ex his omnibus quispiam rationibus, corpus quippiam aliud esse crediderit, præter ea corpora, quæ hic, & circa nos sunt, separatim, tanto præstabiliorem habens naturam, quanto plus ab istis corporibus distat.

[illegible]

Vulgò di-
stin. 22. J.
m, 22.
p. m. mi-
nus recte.
et si ita ve-
ras in-
pres. 22.
22. 22.
22. 22.
22. 22.
22. 22.

CAP. III.

Corpus simplex, quod circumferri dictum est, neque grave neque leve esse. Quodque nec genitum sit nec corruptibile, neque augmentum suscipiens, neque decrementum, neque alterationem ullam.

Cum eorum, quæ dicta sunt, alia suppo-
sita sint, alia demonstrata; patet, non
omne corpus leuitatem aut grauitatem ha-
bere. Atque supponatur quidnam id quod
leue, & quid id quod graue nuncupamus,
oportet, quo ad satis est ad vsum præsentē.
Exactius autem rursus dicemus, cum sub-
stantiam ipsorum considerandam aggre-
diemur. Graue igitur id sit, quod aptum est
ad medium ferri: Leue id, quod aptum est è
medio ferri: Grauiissimum id, quod sub his
omnibus collocatur, quæ deorsum feruntur:

Tom.I.

ΚΕΦΑΛ.

Οὐκ ἔστιν ἡμεῖς βαρεῖς, οὐκ
καρφύμενοι, οὐκ ἀσθενεῖς, ἐπεὶ αὐξάν-
ομεν ἐπεὶ φθίσουσιν ἔχοντες, ἀλλ' ἀγόμενοι καὶ
ἀπαλοούμενοι ἐς ἀπαύσην.

ΕΓΓΕΙΝΕΤΑΙ ΜΕΛΟΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ, ΤΑ Δ' ΑΠΟΔΕ-
 ΔΕΙΚΝΥΝ ΤΗ ΕΙΡΗΜΟΝΙΑΝ, ΦΑΝΕΡΟΝ ΔΕ ΟΥΤΙ
 ΚΑΥΦΟΤΗΤΑ, ὅΤΙ ΒΑΡΥΣ ἔχει σῶμα ἀπὸ τοῦ. ΔΙ
 Ε ΔΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ, ἢ ΧΕΙΡΟΝ ΤΟ ΒΑΡΥ ΤΑΙ ΤΟ
 ΚΑΥΦΟΝ, ΚΑὶ ΜΕΛΟΣ ἴσως, ὡς ΠΡΟΣ ΤΙΝΑ ΠΑ-
 ΡΟΥΣΑΝ ΧΕΙΡΑΝ ἀκριβέστερον ΔΕ Πάλιν, ὅΤΑΝ
 ὙΠΕΡΧΥΚΤΑΙ ὡΣΤΕ ΤΗΣ ὙΣΤΕΡΑΣ ΑὐΤῆς. ΒΑΡΥ ΜΕ
 ΛΟΣ ἔστω ΤΟ ΦΕΡΕΘΑΙ ΠΕΦΥΚΟΣ ὅΤΙ ΤΟ ΜΙΣΤΟΝ
 ΚΑΥΦΟΝ ΔΕ, ΤΕ ΔΙΠΛΟ ΤΟ ΜΙΣΤΟΝ. ΒΑΡΥΤΕΡΟΝ ΔΕ
 ΤΟ ΠΙΣΤΟ ὙΠΕΡΧΥΚΤΟΝ ὥΣΤΕ ΚΑΤΩ ΦΕΡΕΘΕΙΣ

FF

χ. αὐτὸς ἄ-
να. ἔς Ατ-
gyptop. ve-
tus ἀνακ.

γρ. αὐτὸς κα-
τὰ ἴχρ

γρ. ἰ. ἄ. ἔκ-
κω. ἰ. ἰ.
quā vocē
nec Arg.
nec vetus
interpret
agnoscūt.

κουφότερον δὲ τὸ πᾶσι ὀπιπλάζον τῆς αὐῶς
φειδόμενος. αἰάγχε δὲ πῶς τὸ φειδόμενον, ἢ
κἄτω ἢ ἀνω, ἢ κουφότερον ἔχει ἢ βαρύτερον, ἢ
ἄμφω, μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ δὲ. * πρὸς ἄλλη-
λα γὰρ ἔστι βαρύτερα καὶ κούφω. οἷον, ἀνὴρ πρὸς
ὑδωρ, ἔστι πρὸς γῆν ὑδωρ. τὸ δὲ κούφω σῶμα
φειδόμενον, * ἀδυνάτων ἔχει βαρύτερον ἢ κουφό-
τερον. ὅτι γὰρ καὶ φύσιν, ὅτι πρὸς φύσιν οὐκ
διχάζει αὐτὰς κινεῖσθαι, ἢ ὅτι τὸ μέσον, ἢ
ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ φύσιν μὲν γὰρ σὺν ἑστὶν ἀ-
πὸ τῆς ἀφ' ἑαυτῆς ποιεῖ μία γὰρ ἡ ἐκείνου ἢ
ἀπὸ τῆς αὐτῆς. ὅτι ἔστι τὸ αὐτὸ ἢ οὐκ οὐκ τῆς φει-
δόμενος. πρὸς φύσιν δ' αὐτὸς ἑαυτῆς, ἢ μὲν ἢ
κἄτω πρὸς φύσιν, ἢ ἀνω ἔστι καὶ φύσιν. Ἐἴθι
ἢ ἀνω πρὸς φύσιν, ἢ κἄτω καὶ φύσιν. ἔστι μὲν
γὰρ τῆς ἐκείνου ὅτι ἢ ἐπὶ πρὸς φύσιν, πῶς
ἐπὶ πρὸς φύσιν. ἐπὶ δ' εἰς τὸ αὐτὸ φέρε-
ται τὸ ὅλον καὶ τὸ μέρος καὶ φύσιν, οἷον πᾶσι
γὰρ ἔστι μετὰ βάλανος, συμβαίνει πρὸς μὲν
μὲν κουφότερον ἔχει αὐτὸ μετὰ μὲν, μὲν
βαρύτερον ἢ γὰρ αὐτὸ πρὸς τὸ μέσον, ἢ ἀπὸ τοῦ μέ-
σου ἢ ἀδυνάτων φέρεσθαι καὶ πῶς αὐτὸς φύσιν.
ἔστι, ὅτι ἀδυνάτων κινεῖσθαι πῶς καὶ τῶν
κινεῖσθαι, * ἢ αὐτὸ ἢ κἄτω καὶ πρὸς μὲν οὐκ
γὰρ καὶ φύσιν ἐπὶ διχάζει κινεῖσθαι κινεῖσθαι αὐ-
τὰς ἄλλω, ὅτι πρὸς φύσιν, ὅτι αὐτὰς, ὅ-
τι τῆς μετὰ βάλανος. ὅ γὰρ αὐτὸς λόγος
πρὸς ὅλον ἔστι μετὰ βάλανος. ὅμοιος δ' ὅλον καὶ πρὸς
καὶ αὐτὰς, καὶ ὅτι ἀδυνάτων καὶ ἀφ-
θαρτοι, καὶ ἀσυνεῖς, καὶ ἀσυνεῖς, ἀφ' ὅ
γινεσθαι μὲν ἀπὸ τοῦ γινεσθαι καὶ ἀφ' ὅ
τε καὶ ἀφ' ὅ μὲν πῶς, καὶ φθίρεσθαι ὡς αὐ-
τως ἀφ' ὅ μὲν πῶς τῆς πῶς ἔστι ἀφ' ὅ μὲν
καὶ εἰς ἀφ' ὅ μὲν, ἀφ' ὅ μὲν πῶς πρὸς εἰρη-
ταί λόγος. τῆς δ' ἀφ' ὅ μὲν ἔστι ἀφ' ὅ μὲν
πῶς. Ἐἴθι δὲ ὅ μὲν μὲν ἀφ' ὅ μὲν πρὸς ἀφ' ὅ μὲν
πῶς, ἀφ' ὅ μὲν πῶς πρὸς ἀφ' ὅ μὲν πῶς
ἵνα ἀφ' ὅ μὲν κινεῖσθαι, ὅ γὰρ ἔστι ἢ φύσιν
τὸ μὲν ἔστι ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν
λέσθαι ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν πῶς πῶς ἀφ' ὅ μὲν
γὰρ ἢ γῆρας καὶ ἢ φθίρεσθαι ἀφ' ὅ μὲν καὶ τὸ
αὐτὸ ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν
εἰ ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν
μὲν εἰς πῶς ὅ μὲν. ὅ μὲν δ' ὅ μὲν ὅ μὲν ὅ μὲν
γῆρας. Ἐἴθι δὲ ὅ μὲν καὶ ἀφ' ὅ μὲν καὶ ἀφ' ὅ μὲν
τῆς αὐτῆς ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν
καὶ ἀφ' ὅ μὲν ὅ μὲν. ἔστι μὲν γὰρ ἢ ἀφ' ὅ μὲν, ἀ-
φ' ὅ μὲν καὶ τὸ πῶς. τῆς δὲ πῶς αὐτὸς ἀφ' ὅ μὲν
ἔστι καὶ ἀφ' ὅ μὲν, ὅ μὲν ἀφ' ὅ μὲν καὶ τὸ πῶς
δὲ γῆρας μετὰ βάλανος, ὅ μὲν ὅ μὲν καὶ ὅ μὲν.

A Leuissimum id, quod super omnia colloca-
tur, quæ sursum pergunt. Omne autem
quod fertur sursum aut deorsum, aut leui-
tatem aut grauitatem habeat, aut vtrun-
que, at nō ad idem necesse est. Ad alia nam-
que grauia sunt, leuiaque, vt aër ad aquam,
& aqua ad terram. Corpus igitur id quod
versatur, impossibile est grauitatem aut le-
uitatem habere. Fieri enim non potest vt ip-
sum aut secundum naturam, aut præter na-
turam ad modium aut è medio moueatur.
Latio enim recta, non competit ipsi naturæ:
nam vniuscuiusque corporis simplicis, vna
esse latio dicebatur. Quare erit idem quod
ignis, aut cæterorum quippiam corporum,
quæ recto motu eieitur. Quod si præter
naturam feratur, sicut latio, qua deorsum
itur, sit præter naturam, ea sanè, qua sursum
pergitur ipsi competit secundum naturam:
si præter naturam sit ista, secundum natu-
ram illa competit sanè. Posuimus enim si
contrariorum motuum alter est cuiuspiam
præter naturam, alterum eidem competere
secundum naturam. Cum autem ad idem
totum & pars secundum naturam feratur,
veluti tota terra, paruâque gleba, primò
quidem sit, vt neque grauitatem neque le-
uitatem habeat vllam. Nam aut ad modium,
aut è medio sanè ferri suapte natura posset.
Deinde fieri nequit vt ipsum moueatur
motu ad locum accommodato, aut sursum
aut deorsum subiens detractionem. Neque
enim secundum naturam, neque præter
naturam alio motu moueri potest, aut ip-
sum, aut pars vlla. Eadem enim est ratio de
toto, & parte. Simili modo rationi consen-
taneum est, & ingenerabile, atque incorru-
ptibile ipsum esse existimare, neque incre-
menta decremētâque suscipere, neque al-
terationibus subiici posse: propterea quod
omne quod generatur, ex contrario, & ex
subiecto fit quodam: & identidem quod
corrumpitur, subiecta materia & à contra-
rio & ad contrarium sanè corrumpitur, vt
primis in sermonibus diximus. Contraria-
rum verò rerum, & lationes contrariæ sunt.
Si igitur nihil huic contrarium esse potest,
propterea quod & conuersioni nullus est
contrarius motus: natura rectè id à contra-
riis excepisse videtur, quod ingenerabile
atque incorruptibile est: generatio namque
corruptioque in ipsis contrariis est. At vtrò
& id quod accrescit, à propinquo quodam
E accedente, subeunteque resolutionem, in ma-
teriam augetur: hoc autem non habet id ex
quo est ortū. Quod si neque accrescere, neque
corrupti potest, eiusdem est profectò senten-
tiæ, & alterationibus ipsum subiici nō pos-
se putare: alteratio enim, motus est in qua-
litate. Qualitatis autem habitus quidem, &
dispositio, non sine mutationibus in pas-
sionibus sunt, vt sanitas, atque motus.

Quæ verò naturalium corporum in passionibus mutantur, ea vniuersa incrementa suscipere, decrementaque videmus, vt animalium corpora, partésque ipsorum, atque plantarum etiam, & elementorum, simili modo. Quare si corpus, quod versatur, neque incrementa, neque decrementa suscipere potest, expers ipsum & alterationum esse, consentaneum est rationi. Patet igitur ex hisce quæ dicta sunt, id quod primum est corporum, perpetuum esse, & neque accrescere, neque decrescere, neque senescere, neque alterationibus, neque passionibus subiici, si quispiam hisce quæ sunt supposita, credit. Videtur autem & ratio testis iis esse quæ apparent, & quæ apparent testes esse etiam rationi. Omnes enim homines de Diis existimationem habent, & vniuersi, qui deos esse putant, tam Græci quàm Barbari, ipsum supremum locum Diis tribuerunt, propterea quod immortale ad immortale est accommodatum. alio namque modo est impossibile. Si igitur quippiam est diuinum, quemadmodum & est: ea sanè, quæ de prima corporum substantia dicta sunt, bene rectèque sunt dicta. Emergit autem hoc & per sensum respectu fidei humanæ sufficienter. In toto namque præterito tempore per traditam successionem memoriam posteris, non mutatum vlllo pacto fuisse videtur, aut in toto vltimo cælo, aut in suarum partium vlla. Videtur autem & ipsum nomen vsque ad hoc tempus ab antiquis hæc opinatis, quæ & nos dicimus, successionem traditum esse. Non enim semel, neque bis, sed infinities easdem opiniones ad nos accedere putare oportet. Quapropter quia primum corpus diuersum quiddam est à terrâ, igne, aëre, atque aqua, ætherem superum locum appellauerunt, à semper currendo perpetuo tempore posita appellatione. Anaxagoras verò, hoc nomine abutitur non rectè: pro igne enim, ætherem dicit. Patet autem ex dictis, & cur impossibile est, numero plura esse ea quæ simplicia corpora dicuntur. Simplicis enim corporis motum, simplicem esse necesse est. Solos autem motus hosce simplices dicimus esse, circulare, & rectum: & huius duas partes, vnâ, quâ à medio, alterâ, quâ ad medium pergitur.

A καὶ δὲ πάρος ὅσα μεταβάλλει τῶν φησικῶν
 θημάτων, ἐργῇ ὁραδὲν πόματα καὶ αὐξήσιν
 ἐ φησιν. οἷ τα τε τῶν ζώων θήματα ἐ τὰ μέ-
 ρια αὐτῶν, καὶ τὰ τῶν φυτῶν ὁμοίως δὲ ἐ τὰ
 τῶν στοιχείων. ὥστ' εἴθε ὁ κύκλος αἶμα,
 μήτε αὐξήσιν ἔχειν ἐνδεχεται, μήτε φησιν.
 ὁ λόγος καὶ ἀναλλοίωτος εἶ. ὁ δὲ πρὸς αὐτῶν
 αἰδῶν καὶ οὔτε αὐξήσιν ἔχει, ὅτε φησιν, ἀλλ'
 ἀγρόσπον καὶ ἀναλλοίωτος ἐ ἀπαρὲς ὅτι ὁ
 πρῶτος τῶν σωμάτων, εἴ τις τοῖς ὑποκει-
B μένοις πισθῇ, φαίνεται ἐκ τῶν εἰρημέρων
 ὅτι. οἶκε δ' ὅ, τε λόγος τοῖς φαινομένοις μῆρ-
 τυρῇ, καὶ τῷ φαινόμενῳ τῷ λόγῳ. πόματα
 γὰρ αἰδεσποὶ πρὸς τῶν ἔχουσιν ὑπολη-
 ψιν, ἐ πόματα τ' αἰσπῶν τῷ τῶν τόπον
 ἀποδιδῶσι, καὶ βάρβαροι ἐ Ἕλληνες, ὅσοι-
 ποτ' εἶ. νομίζουσιν τοῖς, δηλονότι, ὡς ὁ ἀ-
 θανάτω ὁ ἀθάνατον * σὺν ηρημέρων. ἀδύ- Scrib. m.
 νατον γὰρ ὡς εἴθε αὐτῶν ἐστὶ τὴν τοῖς, ὡς ὁ ἐ ηρημέρων ἐστὶ
 ἐστὶ, καὶ τὰ τοῦ εἰρημέρου πρὸς τῶν πρῶτου ὑ-
 σίας τῶν σωμάτων εἶναι καλῶς συμβαίνει
C δὲ τὸ τοῦ δὲ τῶν αἰσθητικῶν ἐκείνων, ὡς γὰρ
 πρὸς αἰδεσποῖν αἰσπῶν πίστιν. ἐ ἀπόμνη
 γὰρ ὁ πρὸς ἐληλυθὸς τῶν χρόνων καὶ τῶν πρὸς ἀ-
 πομνην ἀλλήλοισι μνήμην, ὅθεν φαίνεται
 μεταβεβληκὸς ὅτε καὶ ὅλοι τ' ἔχοντον οὐ-
 ρανόν, ὅτε καὶ μέριον αὐτῶν τῶν οἰκείων ὅθεν.
 οἶκε δὲ καὶ τοῦτομα πρὸς τῶν ἀρχαίων * ἡ. καὶ δὲ
 διδῶναι μέριον καὶ τὸ τοῦ χρόνου, τῶν τ' ὅ-
 πων ὑπολαβόντων, ὅθεν καὶ ἡμεῖς λέγομεν.
 καὶ γὰρ ἀπαξ, ὅθεν δὲ, ἀλλ' ἀπειράκις διὰ το-
 μίζῃ τῶν αὐτῶν ἀφικνεῖσθαι δοξᾶς εἰς ἡμᾶς.
D ὁ δὲ ὡς ἐπὶ τοῦ πρὸς ὅντος τῶν πρῶτου σώ-
 ματος πρὸς γὰρ ἐ πῶρ, καὶ αἶμα καὶ ὕδωρ, αἰ-
 ῶν πρὸς αἰσθητικῶν τ' ἀνωτάτω τόπον, ἀπὸ
 τῶν τοῖς αἰεὶ τ' αἰδῶν χρόνον, τῶν τοῖς πρὸς
 οὐμῶν αὐτῶν. ἀναξαρῶς ὅ καὶ καὶ χηνηται
 ὅ ὁνόματι τοῦτο ὅ καλῶς ὀνομαζέται γὰρ
 αἰσθητικῶν αὐτῶν πρὸς. φαίνεται ὅ ἐκ τῶν εἰρη-
 μέρων, * καὶ ὁ δὲ τ' ἀριθμὸν ἀδυνατοῖ ἡ. καὶ δὲ
 πλείων τῶν λεγόμενων σωμῶν ἀπλῶν τῶν μῶν
 γὰρ ἀπλῶν θήματα ἀνάγκη πρὸς κίνησιν ἀ-
E πλῶν εἶ. μόνος ὅ τῶν τοῖς φαινομένων ἀπλῶν,
 πρὸς κύκλος, ἐ τ' ἐπ' ὁ θῆτας καὶ τῶν τοῖς δυο-
 μῶν αὐτῶν πρὸς τῶν μῶν, πρὸς δὲ ὅτι τὸ
 μῶν.

ΚΕΦΑΛ. 2^ο.

ὅτι οὐκ ἔστι τῇ κλήρῳ φερῇ ἀντιπαρα
 ἄλλη φερῇ

*Quod motus circulari rectus motus non sit con-
trarius, nec diversorum circularum motus esse
contrarios, si ab eisdem signis versùs eadem
fiant, & alis isidem, qui videntur.*

[illegible]

Non esse autem aliam lationem con-
uersioni contrariam ex compluribus
quispiam sumere fidem potest. Primò qui-
dem ex eo, quia circumflexæ lineæ re-
ctam opponi maximè ponimus. Concauum
enim, & curuum, non solum inter se-
se opposita esse videntur, sed etiam
recto coniuncta simulque sumpta. Qua-
re si qua est contraria latio, cum mo-
tum maximè, qui fit super linea recta,
conuersioni contrarium esse necesse est.
At ij qui sanè linea recta fiunt, inter
se se oppositi sunt ob loca. Suprà enim,
& infrà, differentia loci, atque contra-
rietates est. Deinde si quispiam ean-
dem etiam rationem & in recta li-
nea, & in circumflexa, (lationem enim
ab a ad b, ei contrariam esse dicit, qua à
b ad a pergitur,) is eam lationem dicit,
quæ super linea recta fit: hæc enim finita
est. Circumflexæ autem, circa eadem
puncta infinitæ esse possunt. Similiter &
in semicirculo vno, velut à c ad d, & à
d ad c. est enim illa, quæ super diame-
tro fit. semper enim vnumquodque per
lineam rectam distare ponimus. Simili-
ter res sese habent, & si quispiam circulo
facto lationem eam quæ super altero
fit semicirculo, ei contrariam posuerit
lationi, quæ super altero fit: veluti toto
in circulo eam qua ab e ad f fitur super g
semicirculum, ei, qua ab f ad e pergitur in
semicirculo h. Quod si & hæc sunt contra-
riæ, at non ex sunt ob hoc inter se se contra-
riæ lationes, quæ super toto circulo fiunt.
At verò neque ea latio circularis, qua b ab
a petitur, ei contraria est, qua ab a ad b pro-
ficiscimur. Ad idem enim, hæc ex eodem est
est motio: contraria verò latio, contrariis est
locis definita: à contrario enim ad contra-
rium itur. Quod si circularis motus, circula-
ri esset contraria, frustra altera esset, ad
idem enim fit profectio per utrasque. Præ-
terea id, quod versatur, à quocumque
signo inceperit, ad omnia similiter ac-
cedere contraria loca necesse est. Sunt au-
tem loci contrarietates supra & infrà, an-
te & retro, dextrum & sinistrum. Lationis
verò contrarietates, per locorum sunt
contrarietates. Si igitur æqualia essent,
motus ipsorum non esset. Si alter alterum
superaret, alter profectò non esset. Qua-
re si utraque essent, frustra sanè corpus
alterum esset, suum non subiens motum.

Frustra enim calceum eum dicimus esse, A cuius usus non est. At Deus, & natura, nihil prorsus faciunt frustra. Verum ubi hæc satis emerferunt, de reliquis consideremus oportet.

CAP. V.

Probat, nihil quod in orbem moueatur, posse esse infinitum.

ATque primò considerandum est, utrum sit corpus quippiam infinitum, ut complures antiquorum putarunt, an id ipsum vnum quid sit eorum quæ fieri nequeunt: hoc enim an illo modo res sese habeat, non parum, sed totum ad veritatis contemplationem utrique refert. Etenim hoc ferè contrarietatum omnium, hisce qui de natura tota aliquid dixerunt, principium & fuit, & fieri sanè potest. Siquidem & parvus exitus à veritate sit hisce, qui exorbitauerunt, si longè progrediantur, decies milia maior. Veluti si quispiam magnitudinem aliquam minimam dixerit esse. Hic enim minima magnitudine introducta, maximas rerum mathematicarum utique dimouebit. Atque huius causa est, principium vi maius quàm magnitudine esse. Idcirco quod in principio paruum est, id in fine valde magnum emerget. Infinitum autem, & principii vim, & quantitatis maximam, habet. Quare non est absurdum, neque egreditur rationem, admirabilem differentiam esse ex infiniti positione, si quispiam sumpserit infinitum corpus in ratione rerum quodpiam esse. Quamobrem à principio repotentes, de ipso dicamus oportet. Omne itaque corpus aut simplex, aut compositum esse necesse est. Quare & infinitum ipsum, aut simplex, aut compositum erit. atqui patet, si simplicia sunt finita, compositum necessariò finitum esse. Quod enim ex multitudine finitis ac magnitudine constat, id & multitudine & magnitudine est finitum. Tantum enim erit, quanta sunt ea ex quibus componitur, atque constat. Restat igitur videre utrum simplicium quippiam corporum infinitum magnitudine esse possit: an hoc fieri nequeat. Atque prius hoc de primo corpore viso ac pertractato, de reliquis deinceps consideremus. Corpus igitur, quod versatur, necessariò omne finitum esse ex hisce patere potest. Nam si corpus, quod versatur, est infinitum, infinitæ profectò erunt & rectæ lineæ, quæ è medio protrahuntur. Infinitarum autem intervallo infinitum etiam est. Atque intervallo linearum id dico extra quod nulla magnitudo tangens lineas sumi potest.

Tom. I.

μάττω γὰρ ὑποδύμα τῷ λίγῳ μὲν, οὐ μὴ ὅτιν. ὑποδύσει. ὁ δὲ Θεὸς καὶ ἡ φύσις οὐδὲν μάττω πικρῶν. ἀλλ' ἐπὶ διὰ τοῦ τοῦ πύ-
των, ὅτι οὐδὲν τῷ λοιπῷ ἐκτελέσει.

ΚΕΦΑΛ.

Ὅτι οὐδὲν σῶμα κύκλῳ κινούμενον, ἀπέχει.

ΚΑΙ περὶ τοῦ πότερ' ὅτι τὸ σῶμα ἀ-
πέχει, ὡς αἱ οἱ πλείστοι τῶν ἀρχαίων
φιλοσόφων ᾤοντο, ἡ τῶν ὅτιν ἐν τῇ τῇ
ἀδυνατῶν. ὅ γὰρ ὅτιν ἡ φύσις ἔχει οὐ πὶ
μικρὸν, ἀλλ' ὅλοι ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ πᾶν πᾶν
τῶν τοῦ τῆς ἀληθείας θεωρίας. ἡ δὲ γὰρ
αὐτὴ πᾶσι δέχεται τῇ ἀναστάσει τῆς ἀπο-
φύσεως, ἡ τῆς τῆς φύσεως καὶ γὰρ
καὶ ἡ φύσις αὐτῆς. εἰς τὴν καὶ τὸ μικρὸν ἀφ' ἑαυ-
τῆς τῆς ἀληθείας ἀφιστάμενος, ὅ γὰρ πᾶν
ῥα μωροπλάστον. ὅ γὰρ τῆς ἐλάττω ἐστὶν πὶ
φύσις μέγας. ὅ γὰρ πᾶν ἐλάττω εἰσαγα-
γόν, ὅ γὰρ μέγας. αὐτὴ καὶ τῆς μαθηματικῆς
ἀποδείξεως δὲ αἴτιον, ὅτι ἡ ἀρχὴ δύναμις
μείζων ἢ μέγας. ὅ γὰρ ὅ γὰρ ἀρχὴ μι-
κρὸν, ἐν τῇ πλείω τῇ πᾶν μέγας. ὅ γὰρ
ἀπέχει, καὶ δέχεται ἔχει δύναμιν, καὶ τῇ πᾶν
σὺν τῇ μέγας. ὡς οὐδὲν ἀποκρίνεται οὐδὲ
ἀλογον ὅ γὰρ μαθηματικῇ τῇ πᾶν ἀφ' ἑαυ-
τῆς τῆς ἀληθείας ὡς ἐστὶν τὸ σῶμα ἀπέχει. ὅ γὰρ
αὐτὴ λεκτικὸν ὅ γὰρ δέχεται ἀνασταθμοῖς.
ἀνάγκη δὲ πᾶν σῶμα, ἡ τῇ ἀπλῶν τῇ,
ἡ τῇ σιμῶν. ὡς καὶ τὸ ἀπέχει, ἡ
ἀπλῶν ἐστὶν, ἡ σιμῶν. ἀλλὰ μὲν καὶ
ὅτι γὰρ πᾶν ἀσμένον τῇ ἀπλῶν, ἀνάγκη
πᾶν ἀσμένον τῇ σιμῶν, διὰ τοῦ. ὅ γὰρ
ὅ γὰρ πᾶν ἀσμένον καὶ πᾶν καὶ μέγας
συγκείμενον, πεπλεγμένον καὶ πᾶν, ὅ γὰρ
μέγας. προσδοκῶν γὰρ ἐστὶν, ὅ γὰρ ὅ γὰρ συγ-
κείμενον. λοιπὸν τῶν ἰδίων πᾶν ἀπέχει ἀπέ-
χει πὶ τῇ ἀπλῶν ἀπέχει τῇ τὸ μέγας,
ἡ τῇ ἀδυνατῶν. ἀφ' ἑαυτῆς δὲ πε-
ρὶ τῇ πᾶν τῇ φάσεων, οὕτως οὕτως
μὲν καὶ οὐδὲ τῇ λοιπῶν. ὅ γὰρ μὲν τῶν ἀ-
νάγκη ὅ γὰρ σῶμα τὸ κύκλῳ φερόμενον πε-
πλεγμένον πᾶν, ὅ γὰρ τῇ δὲ διὰ τοῦ. εἰ γὰρ
ἀπέχει τὸ κύκλῳ φερόμενον σῶμα, ἀπέ-
χει ἴσως αἱ ἀπὸ τῇ μέσου ἐκβαλλόμενα
τῇ δὲ ἀπὸ τῇ τῇ ἀφ' ἑαυτῆς ἀπέχει. ἀφ' ἑαυ-
τῆς δὲ λίγῳ τῇ χαλεπῇ, ὅ γὰρ μὲν ὅ γὰρ
ἔξω ἀφ' ἑαυτῆς μέγας ἀπὸ τῇ τῇ χαλεπῇ.

Fff iij

τῶν αὐτῶν ἀνάγκη ἀπειροῦ εἶναι· τὴν γὰρ πεπε-
 ρασμένην αὐτὴ ἔχει πεπερασμένον· ἐπὶ δ' αὖτις
 ἐστὶ τῷ δοθέντι μεῖζον λαβόν. ὥστε καθάπερ
 ὄρθον λέγοντες ἀπειρον, ἐπὶ μέγας οἶον
 εἶναι, ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῷ ἀφείματι.
 Εἰ οὖν ὁ μὲν ἀπειροῦ μὴ εἶναι διεληκτὸν, ἀπεί-
 ρου δ' ὅτις ἀνάγκη ἀπειροῦ ὁ ἀφείμα-
 τος, οἷα αὖτ' οὐδέχοιτο καταλιπεῖν κύκλῳ.
 καὶ δ' ἄρα οὐδὲν ὁρατὸν κύκλῳ· ἀφαιρούμε-
 νον καὶ ὡς ἀρχὴν δὲ διαείσασθαι, ὅτι εἶναι πε-
 ρὶ κύκλῳ κινήσεις, ἐπὶ δ' αὖτ' πεπερασμένην
 χρόνον ἐμὴ ἀφίλης πεπερασμένον, ἀνάγκη
 καὶ τὸ λοιπὸν εἶναι πεπερασμένον, καὶ ἔχει ὄρθον
 χεῖρ. Εἰ δ' ὁ χρόνος τῆς βαδίσσεως ἔχει ὄρθον
 χεῖρ, εἶναι ὄρθον καὶ τῆς κινήσεως· ὥστε καὶ τῷ
 μεγάλῳ ὁ βεβαδίζειν. ὁμοίως δὲ τῷ καὶ ὅτι
 τῷ ἄλλῳ· ἔσται δὲ γραμμὴ ἀπείρος, καὶ ἐφ' ἣν
 αὖτ' ὅτι ἡ ἀπείρος ὁ εἶναι. ἰσὺ δ' ἐφ' ἣν πὰς ββ
 ἐπ' ἀμφοτέρω ἀπείρος. Εἰ δὲ γραμμὴ κύ-
 κλον ἰσὺ αὖτ' ἀπὸ τῷ γ κέντρῳ τέμνουσιν
 ποτὶς οἰσθόσθαι κύκλῳ πλεονεξία ββ ἰσὺ αὖτ'
 πεπερασμένην χρόνον· ἀλλὰ πᾶς χρόνος οἷα εἶ-
 ναι κύκλῳ λαμβάνειν ὁ ἄρα οὐδὲν, πεπερασμένον
 καὶ ἀφαιρούμενος ἄρα, ἐπὶ ἰσὺ τέμνουσιν ἐφείρεται.
 ἔσται ἄρα τις ὄρθον καὶ ἡ ἀπείρος ἰσὺ αὖτ'
 πλεονεξία ββ ἰσὺ αὖτ'. ἀλλὰ ἀδυνάτου. οἷα ἄρα
 εἶναι κύκλῳ γραμμῶν ἀπείρων. ὥστε οἷα
 καὶ ὅτις, εἰ ἰσὺ ἀπείρος· οἷα δὲ εἶναι τῷ δὲ
 φαιρῶν, ὅτι ὁ ἀπείρος ἀδυνάτου καταλιπεῖν
 ἔσται γὰρ ἰσὺ αὖτ' ἀφαιρούμενος πλεονεξία ββ, πεπε-
 ρασμένη πλεονεξία πεπερασμένῳ· ἀνάγκη δὲ
 ἀμφοτέρω πλεονεξία τῆς β ἀποκαλύπταται, καὶ πλεονεξία
 τῆς αὖτ' οἷα γὰρ ἡ ἐτέρω ὅτι λαμβάνει τῆς ἐπεί-
 ρας καὶ ἡ ἐτέρω οἷα ποσόν. εἰ μὲν αὖτ'
 ἀμφοτέρω καὶ κινήσει εἰς ὁμοῦς ἀπείρων, ἡ ἀπείρος ἀπεί-
 ρου. εἰ δὲ πλεονεξία μὲν ἀπείρων πλεονεξία φέρεται,
 βεβαδύτερον, πλεονεξία αὖτ' πλεονεξία τῷ πε-
 ραφαιρούμενος. ἀλλὰ οἷα γὰρ φαιρῶν, ὅτι ἀ-
 δυνάτου τὸ ἀπείρων διεληκτὸν οἷα πεπερασμένον
 χρόνον· οἷα ἀπείρων ἀπείρων διδόν· γὰρ τῷ πε-
 ραφαιρούμενος οἷα τῆς ἀφαιρούμενος ἀπείρων δὲ γὰρ
 εἶναι, ἡ ἀπείρων πεπερασμένον φέρεται πλεονεξία ἀπεί-
 ρου, ἡ πλεονεξία ἀπείρων πλεονεξία· ὅταν γὰρ
 οἷα πλεονεξία ἀπείρων οἷα πλεονεξία, καὶ αὖτ' ἀπείρων
 πλεονεξία, ὁμοίως κινήσει καὶ αὖτ' ἀπείρων
 πλεονεξία γὰρ, οἷα κινήσει ἀμφοτέρω, ἀπείρων
 γὰρ. καὶ γὰρ οἷα οἷα καλὸν πλεονεξία κινήσει
 πλεονεξία πλεονεξία ἡ ἀπείρων πλεονεξία, ὅ-
 καὶ αὖτ' ἀπείρων, οἷα τῆς ποσότητος καὶ μὲν ἀπεί-
 ρου ἀπείρων ἀμφοτέρω φαιρῶν βεβαδύτως

A Hoc igitur infinitum esse necesse est. Finito ubi enim intervallo semper finitum erit. Fieri præterea potest, ut eo maius semper sumatur, quod datum est. Quare eadem ratio est & de spatio: quemadmodum numerum ex eo dicimus infinitum, quia maximus non est. Si igitur fieri nequit, ut in infinito transitus fiat, atque si cælum sit infinitum, intervallum etiam infinitum esse necesse est; fieri profecto non potest ut ipsum cælum versetur.

B At versari cælum videmus; rationeque iactant definitumque, conversionem corporis motionem conspiciam esse. Præterea si à finito tempore finitum tempus abstuleris, & reliquam finitum esse, principiumque habere necesse est. Si tempus autem ambulationis principium habet, & motionis etiam principium est. Quare principium & magnitudinis eius erit, super qua ambulatio fuit. Eadem est & in cæteris ratio. Sit itaque *abc* linea, altera ex parte infinita, quæ ipsum est *c*: & rursus alia infinita utraque ex parte *de*. Si igitur ab *a* centro, circulum linea *abc* describas, lineam secans *de*, in orbem aliquando lato finito in tempore erit. Totum enim tempus, quo versatum est cælum, finitum est: & id ergo tempus finitum est, quod est ablatum, in quo secans linea ferebatur. Erat igitur principium quoddam, quo primum *abc* linea, *de* lineam secuit. At esse non potest. Non ergo fieri potest ut infinitum versetur: quare neque mundus, si infinitus esset. Præterea, ex his etiam pater, fieri non posse ut infinitum motu sit agiturum. Sit enim linea *a*, quæ propter *b* lineam feratur, finita, inquam, propter finitam. Simul igitur *a* lineam à *b*, & *b* ab *a* absolutam fore, necesse est. Quantum enim alterius altera occupabit, tantum illius & altera occupabit. Si igitur ambæ in contrarium moueantur, citius absolventur. Sin altera prope manentem alteram moueatur, tardius: si modò eadem quod prope illam mouetur, celeritate feratur. Verum illud est manifestum, fieri non posse ut finito in tempore quicquam transeat in infinitum: transibit ergo in tempore infinito. Hoc enim est demonstratum prius in hisce quæ de motu sunt pertractata. Nihil autem interest, finita prope infinitam feratur, an infinita prope finitam. Nam cum hæc prope illam mouetur, & illa per hanc transire videtur. Similiter, & si moueatur, & si non moueatur. Verum si moueantur ambæ citius absolventur. Quanquam nihil prohibet, eam interdum, quæ prope quiescentem mouetur, citius, quam eam quæ fertur, contrà, transire, si quispiam eas quidem, quæ contrà mouentur, utrasque ferri tardè posuerit.

eam verò, quæ prope quiescentem mouetur, multo celerius illis ferri. Nullum igitur rationi prorsus impedimentum affertur, si prope quiescentem altera moueatur: cum fieri possit, ut a, si prope b lineam moueatur, motionem & ipsam etiam subeuntem, tardius transeat, uti diximus. Si igitur id infinitum est tempus, quo finita subiens motum absolvit: & id sane, quo infinita finitam transiit, infinitum esse pari ratione necesse est. Vnde infinitum erga sit motum, minime fieri potest. Nam tempus fiat infinitum necesse est, etiam si per minimum fuerit motum. At cælum tempore finito versatur, totumque fertur in orbem. Quare totam eam transit circumferentiam, quæ est intus, seu a b finitam. Impossibile est ergo, id infinitum esse, quod subit conversionem. Præterea, ut esse non potest linea infinita ex ea parte, qua finis est, nisi ad longitudinem sine casset: sic & superficies infinita esse non potest ex ea parte qua finis. Cum verò fuerit terminata, nulla ex parte est infinita. Quadratum enim, aut circulum, aut sphaeram infinitam esse non dixeris, quemadmodum lineam bipedalem. Si igitur neque sphaera, neque circulus, neque quadratum est infinitum, atque circulus non est, conversio non erit: & si infinitus non est, infinitum non erit: si ipse circulus infinitus non est, versari profecto corpus infinitum non potest. Præterea, si e sit centrum, a b verò sit infinita, & c sit erecta ad rectos angulos infinita, & insuper infinita sit c d subiens motum, nunquam ipsa c d ab e linea absoluetur, sed semper perinde atque a b linea, sese habebit. Secat enim in ipso f puncto. Non ergo infinita versatur. Insuper si cælum est infinitum, atque versatur, infinitum profecto finito tempore pertransibit. Sit enim cælum quidem, quod manet, infinitum: id autem, quod in hoc movetur, æquale. Quare si versatum fuerit, cum sit infinitum, æquale sibi infinitum tempore finito transibit. At hoc esse impossibile dicebatur. Atqui dicere contra etiam licet. Cum finitum sit id tempus, in quo est versatum, magnitudinem quoque finitam esse necesse est eam quam conversione transiit. At æquale sibi conversione transiit: & ipsum ergo cælum finitum est. Corpus igitur id quod versatur, exitu non vacare, nec infinitum esse, sed finem habere, ex hisce, quæ iam diximus, patuit.

A τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡμετέραν, πολλὰ ἐκείνων
Φερόμενον δὴ τῶν. ὅτι δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον
ἐμπόδον, ὅτι πρὸς ἡμετέραν, ἐπὶ τῇ κινου-
μενῇ δὲ τῇ αὐτῇ, τὸν αὐτὸν χρόνον
β, βραδύτερον ἢ τῆς αὐτῆς. Ἐν αὐτῇ ἀπειρος ὁ
χρόνος, ὃν ἡ περὶ αὐτὴν ἀπολείπει κινου-
μενη, ὅτι ὅτι ἡ ἀπείρος τῆς περὶ αὐτὴν
ἐκινήσῃ, ἀνὰ τὴν ἀπείρον ἔσῃ. ἀδυνατοῦ
δ' ἀπείρου κινεσθαι ὡς. εἰ γὰρ τῇ πρὸς
χρῶν κινήσῃ, τῇ αὐτῇ ἀπείρου χρόνου χρό-
νον. Ἀλλὰ μὲν οὕτως ἔστιν ἀπείρου χρόνου
ἐπὶ αὐτῇ ὅλον καὶ τῇ αὐτῇ περὶ αὐτὴν χρό-
νον ὡς τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ ἀπείρου χρό-
νου, ὅτι τῇ αὐτῇ πρὸς αὐτὴν ἀδυνατοῦ
τῇ ἀπείρου ἔσῃ. ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ αὐτῇ
μὲν ὅτι πρὸς ἔστιν, ἀδυνατοῦ ἔσῃ ἀπεί-
ρου, ἀλλ' εἰς, ὅτι μῆκος ἔσῃ, ὅτι περὶ
τῇ αὐτῇ αὐτῇ εὐδελῆς. ὅτι δ' ὅτι αὐτῇ
ἔσῃ μὲν ὅτι, περὶ αὐτὴν ἀπείρου, ἢ κυκλῶν.
ἢ σφαῖραν ὡς τῇ αὐτῇ πρὸς αὐτὴν ἀπείρου. Ἐν
αὐτῇ μῆτε σφαῖρα, μῆτε περὶ αὐτὴν, ἢ
κύκλος ἔστιν ἀπείρος μῆκος δὲ κυκλῶν, ὅτι
αὐτῇ ἢ κυκλῶν εἰς φερόμενος δὲ μῆκος ἀπεί-
ρου ὅτις, ὅτι αὐτῇ ἔστιν ἀπείρος. Ἐν μῆκος
κύκλος ἀπείρος ἔστιν, ὅτι αὐτῇ κινεῖται
ὡς ἀπείρου ὅτις. ἔστι δὲ εἰς τὸ γ' αὐτῇ,
ἢ τὸ αὐτῇ ἀπείρος, καὶ ἢ τὸ αὐτῇ ὅτις ὅτις
ἀπείρος. ἔστι τὸ γ' κινεῖται, ὅτις ποτ' ἀπεί-
ρῳ τῇ αὐτῇ, ἀλλ' αὐτῇ ἔστιν αὐτῇ ἢ τῇ αὐτῇ.
μῆκος γὰρ ἢ τὸ γ'. ὅτι αὐτῇ κύκλος αὐτῇ
ἢ ἀπείρος. ἔστι εἰς ἀπείρος ὁ χρόνος, κινεῖ-
ται δὲ κύκλος, ὅτι περὶ αὐτὴν χρόνον ἀπεί-
ρου ἔσῃ διελπλῶς. ἔσῃ γὰρ ὁ μῆκος μῆκος
εὐραῖος ἀπείρος, ὅτι αὐτῇ κινεῖται ὅτις,
ὡς τῇ αὐτῇ ἐκλήλυθε κύκλος ἀπείρος ὅτι, ἀπεί-
ρου τὸ ὅτι αὐτῇ διελπλῶν ὅτι περὶ αὐτὴν
σφαῖρα χρόνον. ὅτι αὐτῇ αὐτῇ ἀδυνατοῦ. ἔστι
ἢ ἀντιστραμμένως εἰπῶν, ὅτι εἰ περὶ αὐτὴν
ὁ χρόνος αὐτῇ αὐτῇ αὐτῇ, ὅτι μῆκος
δὲ διελπλῶν, ἀνὰ γὰρ ἔστιν περὶ αὐτὴν
ὅτι αὐτῇ αὐτῇ αὐτῇ. περὶ αὐτὴν αὐτῇ
ἔσῃ αὐτῇ. ὅτι αὐτῇ αὐτῇ κύκλος κινεῖται, ὅτι
ἔστι ἀπείρου, ὅτι ἀπείρου, ὅτι αὐτῇ
αὐτῇ, φερόμενος.

ὅτι οὐδὲ ὅτι δὲ μέσον, οὐδὲ δὲ πρὸς
μέσον φερόμενον ἀπύρρον.

ΑΛΛΑ μὲν οὐδὲ ὅτι δὲ μέσον,
οὐδὲ δὲ πρὸς τὸ μέσον φερόμενον, ἀ-
πύρρον ἔστι· ἀσάφει γὰρ αἱ φερόμεναι αὐτῶν καὶ
ἡ κίνησις αἱ δὲ ἀσάφει εἰς ἀσάφους τόπους· ἥτις
δὲ ἀσάφει εἰς ἁπλοῦς ὡρίσται, καὶ ἁπλοῦς
ὡριζομένην ἔστι· ὅτι δὲ μέσον ὡρίσται· εἰ γὰρ
ἐπισημασθῇ φέροντο κίνησις ὅτι οὐ φερόμενον, οὐκ
ἐνδέχεται πρῶτον διελθῆναι τὸ μέσον. ὡρι-
ζομένην οὖν τὸ μέσον, καὶ τὸ αὐτὸ ἴσον ἀνάγκη
ὡρίσθαι. εἰ δ' οἱ τόποι ὡριζομένοι καὶ πεπε-
ρασμένοι, καὶ τὰ σώματα ἔστι πεπερασμένα
ἔτι, εἰ δὲ αὐτῶν καὶ ὁ κίνησις ὡρίσται, καὶ ὁ με-
τὰ αὐτῶν ὡρίσθαι. εἰ γὰρ μὴ ὡρίσται,
ἀπύρρον αὐτῶν κίνησις. τὸ δὲ ὅτι ἀδιώκον,
διὰ κίνησιν φερόμενον· ὡρίσται ἀπὸ τοῦ μέσου·
ὥστε καὶ ὁ αὐτὸς σῶμα ἢ ὄν, ἢ ἡμέ-
ραν διωκόν· ἀλλὰ μὲν ὅτι αὐτῶν καὶ ὁ κί-
νησις φερόμενον σῶμα διώκει αὐτὸς ὡρίσται ἡμέ-
ραν. πέφυκε γὰρ ὁ μὲν δὲ πρὸς τὸ μέσον κί-
νησθαι, ὅτι δὲ ὅτι δὲ μέσον. ἐκ περὶ αὐτῶν
φαιρόν, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται σῶμα εἶναι ἀπύ-
ρρον. Ἐπεὶ οὖν αὐτῶν, εἰ βάρους μὴ ἔστι ἀ-
πύρρον, οὐδὲ αὐτῶν ἥτις σωματικῶν οὐδὲν
εἶναι ἀπύρρον· ἀνάγκη γὰρ τὸ ἀπύρρον σώ-
ματος, ἀπύρρον εἶναι καὶ τὸ βάρους. ὁ δ' αὖτε
λόγος ἔστι καὶ ὅτι τὸ κίνησις. εἰ γὰρ ἔστι
ἀπύρρον βαρότης, ἔστι καὶ κενότης, καὶ ἀ-
πύρρον ἡ ὅτι ἐπιπολέσει. δὴλον δὲ ὅτι ἥτις δὲ
ἔστι γὰρ πεπερασμένοι, καὶ εἰλήφθω ὁ μὲν
ἀπύρρον σῶμα ἐφ' ὃ δὲ α. β., τὸ δὲ βάρους αὐ-
τῶν ἐφ' ὃ γ. ἀφαιρεθῶ οὖν δὲ πρὸς τὸ ἀπύρρον
πεπερασμένον μέγεθος, ἐφ' ὃ τὸ β. δ. καὶ τὸ
βάρους αὐτῶν ἔστι, ἐφ' ὃ τὸ ε. τὸ δὲ εἰς τὸ γ
ἐλάττω ἔστι τὸ γὰρ τὸ ἐλάττω βαρὺς ἐλάτ-
τωι. καταμετρήτω δὲ τὸ ἐλάττω ὅπου αὐτοῦ,
ἔως τὸ βάρους αὐτῶν φέροντο πρὸς τὸ μέσον, τὸ
β. δ. πρὸς τὸ β. ζ. μετρήτω· ἐνδέχεται γὰρ ἀ-
φελθῆναι τὸ ἀπύρρον ὅπου αὐτοῦ. εἰ ποῖται ἀνά-
λογα τὰ μεγέθη τῶν βαρέων, τὸ δ' ἐλάττω βα-
ρὺς τὸ ἐλάττω ὅτι μεγέθους, καὶ τὸ μέσον αὐ-
τῶν τὸ μέσον. ἴσον ἄρα ἔστι τὸ τὸ πεπερα-
σμένου καὶ τὸ τὸ ἀπύρρον βάρους. ἔτι δὲ, εἰ
τὸ μέσον ὅπου αὐτῶν μέσον τὸ βάρους, τὸ
τὸ α. β. μέσον ἔστι βάρους, ἢ τὸ τὸ ζ. β.

*Probat neque id quod ad medium, neque id
quod a medio fertur, esse posse
infinitum.*

AT verò neque id, quod è medio;
neque id, quod ad medium fertur,
infinitionem subibit. Lationes enim eas,
quibus sursum itur atque deorsum, contra-
rias esse constat. Contrariis autem con-
traria loca petuntur. Atque contrariorum
si alterum definitum est, & alterum de-
finitum erit: Medium verò, est defini-
tum. Nam si vndevis deorsum feratur id
quod sub omnibus collocatur, fieri non
potest ut ultra medium ipsum progredia-
tur. Cum igitur medium sit defini-
tum & superum locum definitum es-
se, necesse est. Quod si loca sunt defini-
ta, atque finita, & corpora sanè erunt fini-
ta. Præterea, si superus ac inferus locus
est definitus, & id quod est inter hæc, de-
finitum esse necesse est: nam si definitum
non est, motus infinitus erit profectò. Hoc
autem impossibile esse, antea demonstraui-
mus: ergo medium ipsum est definitum.
Quare & id corpus definitum est sanè,
quod in hoc est, aut fore potest. At id cor-
pus, quod sursum & deorsum fertur, in hoc
fore potest. Aliud enim è medio, aliud ad
medium ferri suapte natura potest. Ex his
igitur patet, corpus infinitum in ratione re-
rum esse non posse. Et insuper si pondus
non sit infinitum, neque quicquam ho-
rum corporum infinitum esse profectò po-
test. Infiniti namque corporis pondus, in-
finitum esse necesse est. Eadem fuerit ratio
& de corpore levi: nam si est gravitas infini-
ta, est & leuitas infinita, si id est infinitum;
quod super omnia eminet. Quod quidem
ex hisce patere potest. Sit enim finitum,
atque sumatur infinitum quidem cor-
pus a b, pondus autem ipsius c. ab infi-
nito igitur magnitudo finita auferatur b d,
atque pondus ipsius sit e: ipsum igitur b
pondus, minus erit ipso pondere c. Mi-
noris enim magnitudinis, pondus, minus
nimirum est. Minus itaque pondus, ma-
ius mensuret numero aliquo repetitum.
Itaque ut minus sese habet ad maius, ita
b d sese habet ad b f magnitudinem. Fie-
ri enim potest ut quantavis ab infinita au-
feratur. Si igitur magnitudines similitu-
dinem rationum subeunt cum ponderi-
bus, & minus pondus minoris est ma-
gnitudinis, maius etiam magnitudinis
erit maioris. æquale ergo finiti pondus
erit, ac infiniti. Si maioris præterea cor-
poris maius est pondus, ipsius b d pondus
maius erit pondere corporis ipsius b f.

Quare finiti pondus, maius erit pondere infiniti. Inæqualium etiam magnitudinum, idem fuerit pondus. Finitum enim ac infinitum inæqualia esse constat. Nihil autem interest, commensurabilia ipsa pondera, an incommensurabilia sint. Etenim eadem erit ratio, si incommensurabilia sint. Veluti si e pondus mensuram e pondus, ter repetitum exuperet. Nam si tres totæ magnitudines b d sumantur, pondus ipsarum maius erit pondere c. Quare idem eveniet impossibile. Præterea, fieri potest, ut commensurabilia ipsa sumantur. Nihil enim interest, à pondere an magnitudine initium fiat. Veluti si e pondus commensurabile sumatur ipsi ponderi c, atque ab initio ea magnitudo auferatur, quæ habet ipsum e pondus, ceu b d. Deinde allata fuerit alia magnitudo, ceu b f, ad quam ita b d magnitudo se habet, ut pondus se habet ad pondus. Fieri enim potest ut si magnitudo a b sit infinita, quanta vis ab ea magnitudo auferatur. His enim sumptis, tam magnitudines quàm pondera inter sese sanè commensurabilia erunt. At verò nihil ad demonstrationem etiam refert, similis ipsa magnitudo ponderis, an dissimilis sit. Semper enim æqualis corpora ponderis, magnitudinis ipsius b d ponderi quotquotvis ab infinito sumere, aut auferendo aut addendo licet. Quare patet ex his quæ diximus, corporis infiniti pondus finitum non esse: erit igitur infinitum. Quod si hoc esse non potest, nec infinitum quicquam in ratione rerum corpus etiam esse potest. Atqui pondus infinitum, quid in ratione rerum esse non posse, ex hisce patere potest. Si enim tantum pondus per tantum spatium hoc in tempore motu cietur, tantum & insuper, in minore sanè movebitur. Atque tempora rationem eam quam habent pondera, contra sanè habebunt. Veluti si dimidium pondus hoc in tempore moveatur, duplum in dimidio huiusce moveatur. Præterea, pondus finitum omne, finitum spatium finito quodam in tempore transit. Quæ cum ita sint, si quodpiam pondus sit infinitum, moveatur ipsum, & non moveatur, necesse est. Moveatur enim necesse est, quo tantum est, quantum finitum: & insuper non moveatur rursus necesse est, quo excessuum quidem ratione ipsum moveri oportet: contraque maius in minore moveri. Ratio verò infiniti, nulla est ad finitum. Temporis autem minoris est ad maius tempus finitum, sed in minore semper. Minimum autem non est. Neque si esset, utilitas vlla esset. Sumptum enim fuisset quippiam finitum maius in eadem ratione, in qua respectu temporis infinitum ad minus esset.

ἄσπερ τὸ τῆς περὶ φασμαίνου βαρὺς ἢ τῆς ἀπείρου μίλλον ἔσαι· καὶ τὸ τῆς ἀπείρου μίλλον, ταῦτον ἔσαι βαρὺς· ἀμύσει γὰρ τὰς περὶ φασμαίνου τὸ ἀπείρου· ὅθεν δὲ ἀφαιρεῖται, τὸ βαρὺ σύμμετρον εἶναι; ἢ ἀσύμμετρον. καὶ γὰρ ἀσύμμετρον ὄντων, ὁ αὐτὸς ἔσαι λόγος· οἷον, εἰ τὸ εἰς τρεῖς ὑπερβαλλὴς μέτρον τὸ γ βαρὺς. τῷ γὰρ β δ μεγάλων τριῶν ὅλων ληφθέντων, μίλλον ἔσαι τὸ βαρὺς, ἢ τὸ ἐφ' ὃ γ. ὥστε τὸ αὐτὸ ἔσαι ἀδιώατον. ἐπὶ δὲ καὶ ἐγχρησὶ σύμμετρον λαβόν· ὅθεν γὰρ ἀφαιρεῖται ἀρχαῖα ἀπὸ τῆς βαρὺς, ἢ ἀπὸ τῆς μεγάλης· οἷον, ἐὰν ληφθῇ σύμμετρον βαρὺς π γ, π ἐφ' ὃ π ε, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπείρου ἀφαιρεθῇ, τὸ ἔχον τὸ ἐφ' ὃ π ε βαρὺς, οἷον τὸ β δ. εἴπα ὡς τὸ βαρὺς πρὸς τὸ βαρὺς, τὸ β δ πρὸς ἄλλο γενησέσθαι μέγεθος, οἷον πρὸς τὸ β ζ· οὐδέχεται γὰρ ἀπείρου ὅπως τῆς μεγάλης, ὅποσόντι ἀφαιρεθῶναι. τούτων γὰρ ληφθέντων, σύμμετρον ἔσαι καὶ τὰ μεγάλα, καὶ τὰ βαρὺ ἀλλήλοις. ὅθεν δὲ τὸ μέγεθος ὁμοιοβαρὲς εἶναι ἢ ἀομοιοβαρὲς, ὅθεν δὲ ἴσους πρὸς τιὸν ἀποδείξιν· αἰεὶ γὰρ ἔσαι λαβόν ἰσοβαρὴν σώματα τὰ β δ ἀπὸ τῆς ἀπείρου ὅποσόντι ἢ ἀφαιρουμένους, ἢ πρὸς τήν τε. ὥστε δὴ λένειν ὅτι τῆς εἰρημύων ὅτι οὐκ ἔσαι τῆς ἀπείρου σώματος περὶ φασμαίνου τὸ βαρὺς ἀπείρου· ἀρα· εἰ πίνω τῷτ' ἀδιώατον, καὶ τὸ ἀπείρου πὶ εἶναι σώμα ἀδιώατον· ἀλλὰ μὲν ὅτι γὰρ ἀπείρου γ' εἶναι βαρὺς ἀδιώατον, ἐκ τῆς δὲ φανερῆς. εἰ γὰρ τὸ ποσὶν βαρὺς τὸ ποσὶν δὲ τὸ τὰς δὲ τὰς χροῖα κατέσται τὸ ποσὶν καὶ εἶναι, ἐκ ἐλαττοῦ, καὶ τὸ αἰατοῦ μὲν τὰ βαρὺ καὶ ἐλάττω, οἱ χροῖα αἰατοῦ ἐλάττω. οἷον, εἰ καὶ ἡμῖν βαρὺς ἐκ τῆς δὲ διπλασίονος ἐκ [τὰς] ἡμῖν τούτου. ἐπὶ τῆς περὶ φασμαίνου βαρὺς ἀπείρου περὶ φασμαίνου διδόναι εἶναι τῆς χροῖα περὶ φασμαίνου. αἰατοῦ ἀρα ἐκ τούτου, εἰ πὶ ἔστι ἀπείρου βαρὺς, κατέσται μὲν ἡ ποσὶν ὅσοι τὸ περὶ φασμαίνου· καὶ εἰ μὲν κατέσται δὲ, ἡ ἀνάλωτος μὲν δὲ τῆς τῆς ὑπερβαλλὴς κατέσται· οὐδυνῶς δὲ τὸ μίλλον ἐκ τῆς ἐλάττω. λόγος δὲ ὅθεν εἶναι τῆς ἀπείρου πρὸς τὸ περὶ φασμαίνου, ὅτι ἐλάττω πρὸς χροῖα πρὸς τὸν μίλλον περὶ φασμαίνου· ἀλλ' αἰεὶ ἐκ ἐλάττω· ἐλάττω δ' οὐκ ἔστι οὐδ' εἰ μὲν, ὅφελος πὶ δὲ μὲν· ἄλλο γὰρ αἰεὶ πὶ περὶ φασμαίνου ἐλάττω ἐκ τῆς ἀπείρου λόγος, ἐκ τῆς ἀπείρου πρὸς ἐπεί μίλλον.

ὥστε ἐῖσα χρόνῳ τὸν ἴσον αὐτὸ ἐκινήσεται ὁ ἀ-
 πείρου τῆς πεφρασμένης· ἀλλ' ἀδυνάτην
 ἀλλὰ μὲν ἀνάγκη γε εἶναι ὅτι οὐκ ἔστι
 κινήσει χρόνῳ, πεφρασμένην δὲ, κινήσει ὁ
 ἀπείρου, καὶ ἄλλο ἐν ᾧ αὐτῇ τούτῳ πεπε-
 ρασμένην βάρος κινήσεται ἵνα πεφρασμέ-
 νῳ ἀδυνάτου ὅρα ἀπείρου εἶναι βαρύτερος ὁ-
 μίως ὅτι ἐκουφότερα. καὶ ὅμοια ὅρα ἀπεί-
 ρου βάρος ἔχοντα καὶ κουφότητα, ἀδυνάτου.
 ὅτι μὲν οὖν οὕτως ἐστὶν ἀπείρου σῶμα, δηλονότι,
 ἀλλὰ τε τῇ καὶ μέγεθος θεωρεῖται τῇ τῇ ὅ-
 τι, καὶ καθόλου θεωρουμένων μὴ μόνον καὶ
 τοῖς λόγοις τῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὅτι ὁραταί εἰρη-
 μῶν. διωρίζεται γὰρ καὶ καθόλου
 θεωρεῖται αἰσθητοῦ πῶς ὅτι καὶ πῶς
 οὕτως ἐστὶν. ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἄλλοι ὅμοιοι. μὲν δὲ
 Physic. 1.3. τούτῳ ἐπισκεπτέον, καὶ εἰ μὴ ἀπείρου μὲν ὁ
 σῶμα τὸ πᾶν ἔστι μὲν ἀλλὰ τούτων γε, ὥστε
 εἶναι πλείους ἄνθρωποι· τὰ γὰρ αὐτῶν τῶν
 ἀπορήσκειν, ὅτι καὶ πᾶν ὁ αἰσθητοῦ ἡμῶν ὅμοιος
 οὐκ ἔστιν, ὅτι καὶ κινεῖται καὶ ἐπίσταται εἶναι
 * πλείους μὲν εἶναι, μὴ μόνον γε ἀπείρου
 θεωρεῖται ὅτι εἰπωμένον καθόλου αἰσθητοῦ τῶν ἀ-
 πείρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Ὅτι οὐκ ἐστὶ ὁ τῶν πρώτων σῶμα ἀπείρου.

Ανάγκη δὲ σῶμα πᾶν, ἢ τὸ ἀπείρου
 εἶναι, ἢ πεφρασμένην. καὶ εἰ ἀπείρου,
 ἢ τὸ ὁμοιομερές, ἢ τὸ ἑτερομερές. καὶ
 εἰ ὁμοιομερές, ἢ τὸ ἐκ πεπερασμένων
 εἰδῶν, ἢ ἐκ ἀπείρων. ὅτι μὲν πᾶν ἔχει ὅτι
 ἐκ ἀπείρων, φανερόν, εἰ τις ἡμῶν εἰσὶν ἰσχυροὶ
 αἰσθητοῦ ἀποδείξει πεπερασμένῳ γὰρ
 τῷ αἰσθητοῦ κινεῖται εἶναι, ἀνάγκη καὶ αἰσθητοῦ
 ἰδίας τῇ ἀπείρῳ ὁμοιωμένην εἶναι πεφρασμέ-
 νας. ἀπλὴν μὲν γὰρ ἐστὶ τῆ ἀπλῆς σῶματος
 κινήσεως αἱ δὲ ἀπλῆς πεφρασμέναι κινήσεις
 εἰσὶν. ἀνάγκη δὲ αἰσθητοῦ κινήσειν ἔχει πᾶν σῶ-
 μα φυσικόν· ἀλλὰ μὲν εἴη ἐκ πεφρα-
 σμένων εἶναι ὁ ἀπείρου, ἀνάγκη καὶ τῇ μο-
 ρῇ εἶναι ἕκαστον ἀπείρου. λέγω δ', ὅτι τὸ ὁ-
 μῶν, ἐστὶ τὸ πᾶν ἀλλ' ἀδυνάτου. διδύκται γὰρ
 ὅτι ὅτι βάρος, οὐκ ἐκουφότητις ὅτι ἀπεί-
 ρος. ἐπὶ ἀναγκῇ ἀπείρους τῶν μεγέθων εἶναι
 καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῶν· ὥστε καὶ αἰσθητοῦ
 ἀπείρους ἀπείρων εἶναι. τῶν δὲ ἀδυνάτου,
 εἰ ὁμοίως ὁμοίως εἶναι αἰσθητοῦ ἀπείρων.

A Quare æquali in tempore, per spatium æ-
 quale, finitum ac infinitum utique mo-
 ueretur: at fieri non potest. at necesse est, si
 infinitum quantovis, finito tamen tempo-
 re moueatur, aliud etiam pondus finitum
 in hoc eodem, per spatium finitum quod-
 dam moueri. Impossibile est ergo, pon-
 dus infinitum esse, & similiter leuitatem.
 Et corpora ergo infinitum pondus habentia,
 leuitatemve, in ratione rerum esse non
 possunt. Patet igitur corpus infinitum non
 esse: & si hoc modo contemplatio de ip-
 so fiat per rationes particulares, & si vni-
 uersaliter consideretur, non solum per
 rationes eas quæ in sermonibus de princi-
 piis à nobis sunt dictæ. Determinatum
 est enim & illo in loco de infinito vniuer-
 saliter prius, quomodo est, & quomo-
 do non est: sed etiam nunc, alio modo.
 Post hæc autem considerandum est, si in-
 finitum quidem vniuersum corpus non
 sit, tantum tamen sit, ut plures sint cæli.
 Forsitan enim hoc quispiam dubitauerit,
 nihil ob stare, ut hic, qui nos circumdat,
 Mundus est constitutus, sic & plures alios
 esse cælos, plures quidem vno, non tamen
 infinitos. Prius autem, vniuersaliter de in-
 finito dicamus.

CAPUT VII.

Quod vniuersali corpus non possit esse
 infinitum.

Omne itaque corpus, aut infinitum
 aut finitum esse necesse est.
 Et si infinitum est, aut similitum aut
 dissimilitum partium esse. Et si dissimi-
 lium partium est, aut ex finitis specie,
 aut ex infinitis constare. Patet igitur
 ex infinitis constare non posse, si quis-
 piam nobis primas suppositiones mane-
 re sinat. Nam si primi motus finiti sint,
 species quoque simplicium corporum fi-
 nitas esse necesse est. Etenim simpli-
 cis quidem corporis motio, simplex
 est. Simples autem motiones, fini-
 tæ sunt: atque omne naturale corpus
 motionem habere necesse est. At verò
 si infinitum ex infinitis erit, & quam-
 que partium infinitam esse necesse est.
 Dico autem aquam, vel ignem. At
 hoc esse non potest: demonstratum
 est enim, neque pondus neque leui-
 tatem in ratione rerum infinitam esse.
 Præterea, loca quoque ipsarum,
 magnitudine infinita esse necesse est:
 quare & motus omnium infinitos es-
 se. Hoc autem esse nequit, si primas
 suppositiones posuerimus veras esse,

& neque id quod deorsum, neque id quod sursum fertur, in infinitum moueri possit. Impossibile est enim fieri id quod ortum subire non potest, tam in qualitate, quam quantitate, quam etiam in vbi. Dico autem hoc pacto: Si impossibile est, album quippiam fore, aut pedale, aut in Ægypto esse, & fieri quicquam horum impossibile est: impossibile igitur, & illuc etiam quicquam ferri, quod nullum corpus peruenire potest subiens lationem. Præterea si sciuntur hæc, non minus tamen hisce, qui est ex omnibus ignis, infinitus esse potest. At corpus est id quod omni ex parte dimensionem habet. Quare qui fieri potest ut plura quidem sint dissimilia, vnumquodque autem ipsorum sit infinitum? Omni enim ex parte, quodque infinitum esse oportet. At verò neque dissimilium partium, infinitum esse potest. Primum enim non est alius præter hos, motus: horum igitur vnum habebit. Quod si hoc concedatur, eueniet sanè, grauitatem, aut leuitatem infinitam in ratione rerum esse. Atqui impossibile est, id quod versatur, infinitum esse. Fieri enim non potest ut infinitum ipsum versetur: nihil enim interest, hoc, an cælum infinitum esse dicatur. Hoc autem demonstratum est, impossibile esse. At verò fieri omnino non potest, ut infinitum subeat motum. Aut enim secundum naturam aut vi motu ciebitur. Atque si vi moueatur, est ipse profectò & secundum naturam motus. Quare & locus proprius alius erit, ad quem ipsum suapte natura feretur. At hoc, impossibile esse constat. Omnino autem fieri non posse, ut infinitum à finito patiatur, aut in quippiam finitum agat, ex hisce patere potest. Sit enim infinitum quidem a, finitum autem b, & tempus, in quo finitum mouit, ac infinitum est motum, c. Si igitur ipsum a calefactum est aut pulsum à b, aut aliud quippiam passum in tempore c, sit d ipso b minus, atque minus æquali in tempore moueat minus: sit autem e, ab ipso d alteratum. Quod igitur d est ad b, id ipsum e ad infinitum aliquod erit, puta f. Atque alterare ponatur, æquale quidem æquali tempore æquale, minus autem in æquali minus, & maius etiam maius, atque tantum sanè, quantum ratio flagitabit, quam habet maius ad minus. A nullo ergo finito, vllò in tempore mouebitur infinitum. Minus enim aliud æquali in tempore à minore mouebitur, ad quod id quod rationem subit, finitum nimirum erit. Infinitum enim, ad finitum nullam rationem subire potest. At verò neque infinitum, vllò in tempore finitum mouebit. Sit enim infinitum quidem a, finitum verò b, tempus autem c.

A καὶ μήτε τ' ἅτω φερόμενοι εἰς ἀπειρον ἐν-
 δέχεσθαι φέρεσθαι, μήτε δ' αὖτε χτ' τ' αὐτὸν
 λόγον ἀδιώκον γινώσκειν, ὅμη' ἐνδέχεται
 γινώσκ'· ὁμοίως δὲ τὴν τοῖονδε καὶ ποσόνδε, καὶ
 τὴν ποσ. λέγω δέ· εἰ ἀδιώκον γινώσκ' λα-
 κὸν ἐν πηχυαῖοις, ἢ ἐν Αἰγυπτίῳ, καὶ γινώσκει π
 τοῖονδε ἀδιώκον· ἀδιώκον δ' ἄρα ἐν φέρε-
 σθαι ἐκείν', ὃ μηδὲν διωκτὸς ἀφικέσθαι φε-
 ρόμενον· ἐπὶ δ' εἰ καὶ διεσπασμένον ὅστιν, ἐστὶν
 ἢ ἦεν ἐνδέχοντ' αὐτ'· ὃ δ' ἀπὸ μέρων πῦρ ἀπεί-
B ρον εἶναι. ἀλλὰ σῶμα ὡς δ' πᾶντι διέσταισι
 ἔχει· ὥστε πῶς οἷ' τε πλείω μὲν ἀνόμενα,
 ἕκαστον δ' αὐτῶν ἀπειρον εἶναι; πᾶντι γὰρ ἕκα-
 στον διττὰ ἀπειρον εἶναι. ἀλλὰ μὲν οὖν πᾶν ὁ-
 μοιομερές ἐνδέχεται τὸ ἀπείρον εἶναι. ὥστε
 μὲν γὰρ οὐκ ἔστι ἄλλα τῶνδε τῶνδε κινήσεως ἕξ
 οὗ μίαν τοῦτων· ἐπεὶ τὴν το, συμβήσκει ἢ βα-
 ρος ἀπείρον, ἢ κουφότης (εἶναι) ἀπείρον. ἀλλὰ
 μὲν ὅχ' οἷ' τε δ' κύκλῳ σῶμα φερόμενον
 ἀπείρον· ἀδιώκον γὰρ τὸ ἀπείρον φέρεσθαι κό-
 κλῳ· οὐδὲν γὰρ διέσται τῶνδε λέγειν, ἢ τὸ τ'
 ὕψος φαίει ἀπείρον εἶναι. τὴν το δ' διέσται ὅτι
C ἀδιώκον. ἀλλὰ μὲν ὅχ' ὅλως γε τὸ ἀπεί-
 ρον ἐνδέχεται κινήσθαι. ἢ γὰρ χτ' φέρον κινή-
 σεται ἢ βία· ἐπεὶ βία, ἐστὶν αὐτῶν καὶ ἡ χτ' φέρον.
 ὥστε καὶ τόπος ἄλλος ἴσος εἰς ὃν οἰσθήσεται. τὴν το
 δ' ἀδιώκον. ὅτι δ' ὅλως ἀδιώκον ἀπεί-
 ρον ὑπὸ πιπτερομένῳ παθεῖν τὴν ποῖσιν
 τὸ πιπτερομένον, οὐ τῶνδε φαίειν. ἔστω γὰρ
 ἀπείρον ἐφ' ὃ α, πιπτερομένον δὲ ἐφ' ὃ β,
 χρόνος δὲ ἐφ' ὃ εἰσίνος τὴν εἰσίνος ἐφ' ὃ γ·
D εἰ δὲ ὑπὸ τῆς β τὸ α εἰσινέσθῃ, ἢ ὡσπερ, ἢ
 ὡς τὸ ἐκείν, ἢ καὶ ὁπιοῦν εἰσινέσθῃ, ἐκ τῆς
 χρόνος ἐφ' ὃ γ, ἔστω τὸ δ' τῆς β ἐλαττω, ἐπὶ
 ἐλαττω ἐφ' ὃ ἴσος χρόνος ἐλαττω κινήσεται· ἔ-
 στω δ' τὸ ἐφ' ὃ ε, ὑπὸ τῆς δ' ἡλλοιωμένης· ὃ
 δὲ ὅτι τὸ δ' πρὸς τὸ β, τὸ ε ἔσται πρὸς τὸ πι-
 πτερομένον ζ. ἔστω δὲ τὸ μὲν ἴσον, ἐφ' ὃ γ χρό-
 νος ἴσον ἡλλοιωμένη· τὸ δὲ ἐλαττω ἐφ' ὃ ἴσος, ἐ-
 λαττω τὸ δὲ μείζον, μείζον ποσόνδε δὲ, ὅσον
 ἀνέλογον ὅτιν' ὅτιν' τὸ μείζον πρὸς τὸ ἐλαττω
 οὐκ ἄρα τὸ ἀπείρον ὑπὸ ὡσπερ πιπτε-
E ρομένου κινήσεται ἐν οὐδὲν χρόνῳ· ἐ-
 λαττω γὰρ ἄλλο ἐκ τῆς ἴσος χρόνος ὑπὸ
 ἐλαττω κινήσεται, πρὸς δ' τὸ ἀνέλογον
 πιπτερομένον ἔσται. τὸ γὰρ ἀπείρον πρὸς
 τὸ πιπτερομένον ἐν οὐδὲν λόγῳ ὅτιν'. ἀλλὰ
 μὲν οὖν τὸ ἀπείρον, ἐν οὐδὲν χρόνῳ κινή-
 σεται τὸ πιπτερομένον· ἔστω γὰρ ἐφ' ὃ α τὸ ἀ-
 πείρον, τὸ δ' β πιπτερομένον, χρόνος ἐφ' ὃ γ·

ὁμοῦ δ' ἐν τῷ γ' ἐλάττω τῷ β' κινή- A
 σι· ἔστω δ' ζ'· ὁ δὲ ἐστὶ δ' β' ζ', ὅλον ποῦς
 δ' ζ' δ' εἶχεν, τὸν λόγον τῷ τῷ ἔστω ποῦς δ'
 δ'. κινήσας δ' α' δ' β' ζ' δ' τῷ γ'. πεπι-
 ρασμένοι πίνω καὶ δ' ἀπείρου εἰς ἴσον χρό-
 νον ἀλλοιωσά· ἀλλ' ἀδιώκων. ἐν ἐλάττω
 γὰρ δ' μείζον ὑπερέκειτο· ἀλλ' αἰεὶ ὁ λοιπ-
 οὺς χρόνος αὐτὸ ποιήσας. ὥστ' οὐκ ἔστι χρό-
 νος οὐδὲν εἰς ὃ κινήσας. ἀλλὰ μὲν εἰς ἀ-
 πείρου γὰρ οὐκ ἔστι κινήσας, ὡς κινήσας·
 πείρου γὰρ οὐκ ἔστι· ἐπεὶ δὲ πείρου καὶ δ'
 πείρου ἔστι. οὐδ' ἀπείρου δ' ὑπερέκειτο
 εἰς δὲ καὶ πείρου παρὶν ἔστω γὰρ δ' α' ἀπεί-
 ρου, καὶ τὸ β', χρόνος δ' εἰς ὃ ἐπαρὲς τὸ β', ὑπε-
 ρὲς α', ἐφ' ὃ γ' δ'. δ' δὲ ἐφ' ὃ τὸ ε', τῷ ἀπεί-
 ρου μέγας, ἐπεὶ ὅλον πείρου τὸ β', οὐκ εἰς
 ἴσον χρόνον τὸ αὐτό. ὑποκείσθω γὰρ εἰς ἐ-
 λάττω κινήσας τὸ ἐλάττω χρόνον. ἔστω τὸ ε'
 κακινημένοι ὑπὸ τῷ α' εἰς τῷ δ'. ὁ δὲ τὸ δ'
 ποῦς τῷ γ' δ', τὸ ε', ὅτι ποῦς τῷ β' πεπι-
 ρασμένοι. τῷ πίνω αἰάγχε ὑπὸ τῷ α'
 κινήσας εἰς τῷ γ' δ' χρόνον· ὑπὸ γὰρ
 τῷ αὐτῷ ὑποκείσθω εἰς τῷ πείρου καὶ ἐ-
 λάττω χρόνον τὸ μείζον εἰς τὸ ἐλάττω πείρου,
 ὅσα ἀμειβομένη γὰρ χρόνον διήρηται. εἰ οὐδὲν
 δ' α' χρόνον διώκων πείρου ἀπείρου
 ὑπερέκειτο κινήσας· εἰ ἀπείρου δ' α'.
 ἀλλ' ὁ μὲν ἀπείρου χρόνος οὐκ ἔχει τέλος.
 τὸ δὲ κακινημένοι ἔχει. εἰ πίνω πᾶν σῶ-
 μα αἰάγχε ἔχει διώκων πείρου, ἢ πα-
 ρὸν αἰάγχε, ἢ ἀμφοτέρω, ἀδιώκων σῶμα ἀπεί-
 ρου αἰάγχε (εἰ). ἀλλὰ μὲν καὶ ὅσα γὰρ σῶ-
 ματα εἰς τῷ πείρου, πᾶν αἰάγχε οὐκ ἔστι δ' α'
 σῶμα ἀπείρου ἔξω τῷ οὐρανῷ οὐδὲν. ἀλλὰ
 μὲν οὐδὲν μίχρε πείρου. οὐδὲν δ' α' ὅλος
 σῶμα ἔξω τῷ οὐρανῷ. εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἔστι,
 ἔστι * εἰς τῷ πείρου. τὸ γὰρ ἔξω καὶ εἰς τῷ πείρου
 εἰς τῷ πείρου. ὥστ' ἔστι αἰάγχε αἰάγχε δ' ὑ-
 πὸ μὲν εἰς τῷ πείρου. λογικώτερον δὲ ὅτι ὅτι
 χείρ καὶ ὅτι ὅτι γὰρ κινήσας τῷ πείρου τὸ
 ἀπείρου ὁμοιομερές ὄν. μέσον μὲν γὰρ τῷ ἀπεί-
 ρου οὐκ ἔστι. τὸ δὲ κινήσας, ὡς τὸ μέσον κινή-
 σας. ἀλλὰ μὲν ὅτι ἐπὶ ἀκρίβειας ὅτι τὸ φέρε-
 σθαι τὸ ἀπείρου διήσας γὰρ ἔπείρου (εἰ) ποῦς τῷ
 πείρου ἀπείρου εἰς ὃν αἰάγχε καὶ φύσιν εἰς δ'
 λογικώτερον, εἰς ὃν αἰάγχε φύσιν εἰς, εἰτε φύσιν
 ἔχει κινήσας τῷ εἰς δ' ὅτι, εἰτε βίαια κινήσας, ἀμφο-
 τέρας διήσας ἀπείρου (εἰ) πᾶν κινήσας ἔχει.
 ἢ τὸ γὰρ ἀπείρου ἀπείρου, καὶ τὸ ἀπείρου ἀπεί-
 ρου ἢ ἔξω. ὥστ' ἔστι καὶ τὸ κινήσας ἀπείρου.

στ. δ

στ. δ πείρου.
 εἰς αἰάγχε,
 εἰς τῷ πείρου.
 στ. δ γ.

A Igitur d in c tempore, minus b ipso
 mouebit. Sit illud f: atque quam ra-
 tionem b totum habet ad f, eam ha-
 beat e ad d: ergo e mouebit ipsum
 b f in tempore c. Finitum ergo & in-
 finitum aequali in tempore alterabunt.
 At fieri non potest. Supponebatur en-
 nim maius, minore in tempore altera-
 re: atque tempus sumptum idem facies
 semper. Quare nullum erit tempus, in
 quo mouebit. At verò fieri non potest,
 ut tempore infinito moueat, aut etiam
 moueatur: finem enim non habet: a-
 ctio autem atque passio habent. Atqui
 neque fieri potest, ut infinitum ab in-
 finito aliquid patiat. Sit enim tam a
 quam b infinitum, c d autem tempus,
 in quo passum est b ab a: pars igitur in-
 finitæ, quæ est e, quoniam totum a fuit
 passum, non aequali tempore passa est
 idem. Supponatur enim minus tempo-
 re minore moueri: sit e motum ab a,
 in tempore d f. Quod igitur est ipsum
 f d ad c d, id est ipsum e ad quippiam
 finitum ipsius b. Hoc igitur ab a, in
 c d tempore motum esse, necesse est. Sup-
 ponatur enim, ab eodem in maiore
 tempore, atque minore maius minus-
 ve pati, quæ quidem diuisa sunt per
 temporis rationem. Nullo ergo tempore
 finito, infinitum ab infinito moueri po-
 test: in infinito ergo. Sed infinitum qui-
 dem tempus, finem non habet. Id au-
 tem, quod est motum, habet. Si igitur
 omne sensibile corpus actiuam aut passiu-
 uam, aut utramque potentiam habet,
 impossibile est, corpus infinitum, sensi-
 bile esse. At verò quæ corpora etiam sunt
 in loco, omnia sensibilia sunt. Non ergo
 corpus vllum, extra cælum, infinitum
 erit: at neque etiam finitum. Nullum
 ergo corpus omnino est extra cælum.
 Nam si intelligibile sit, erit sanè in lo-
 co. Extra enim, & intus, locum signifi-
 cat. Quare sensibile corpus erit: sensibi-
 le autem nullum, est non in loco. Licet
 etiam & rationes afferre magis logicas hu-
 iusmodi. Neque enim versari potest infi-
 nitum si sit similium partium, quippe
 cum non sit medium infiniti: id vero,
 quod versatur, circa medium mouea-
 tur: neque rectà moueri: oportebit
 enim alium tantum infinitum esse lo-
 cum, ad quem suapte natura mouebi-
 tur: & alium item tantum, ad quem
 præter naturam feretur. Præterea, siue
 natura motum habeat rectà pergendī,
 siue vi moueatur, utroque profectò mo-
 do mouentes vires infinitas esse opor-
 tet. Vires enim infinitæ sunt infiniti,
 & infiniti vires sunt infinitæ. Quare &
 id quod mouet, infinitum esse necesse est.

Est

Est autem in hisce, quæ de motu sunt dicta, ratio quædam, qua demonstratur, nihil finitorum potentia infinitam, neque quicquam infinitum finitum habere. Si igitur id quod secundum naturam mouetur, & præter naturam moueri potest; erit infinita duo, id, inquam, quod sic mouet, & id quod mouetur. Præterea, quid est id quod infinitum mouet? Nā si ipsum seipsum mouet, animatum erit profecto. Hoc autem, quoniam pacto infinitum animal esse potest? Sin aliud quippiam est, duo erunt infinita profecto: id, inquam, quod mouet, & id, quod mouetur, forma, potentiaque diuersa. Si vniuersum autem non sit continuū, sed, ut Democritus dicit, ac Leucippus, corpora vacuo sint distincta, vnum omnium esse motum necesse est. Sunt enim figuris distincta. Naturam autem ipsorum vnā inquirunt esse, perinde atque si quodque separatū aurum esset. Horum autem, uti dicimus, eundem esse motum necesse est. Quod namque gleba fertur, eodē & vniuersa terra mouetur: & totus ignis, atque scintilla, eundem ad locum feruntur. Quare si cuncta pondus habet, nullum corpus leue simpliciter erit: Si cuncta sunt leuia, nullum erit participes grauitatis. Præterea si pondus habent, vel leuitatem, aut vltimum quid vniuersi, aut medium erit. Hoc autem esse nequit: quippe cum sit infinitum. Omnino autem vbi medium non est, aut vltimum, neque hoc quidem est supra, hoc autem infra: & nullus locationis locus corporibus erit. At hic si non sit, motus non erit. Moueantur enim, aut secundum naturam, aut præter naturam, necesse est. Hæc autem definita sunt propriis alienisque locis. Præterea si vbi præter naturam manet quippiam, aut quod fertur, illum alii locum cuiuspiam competere natura necesse est, (quod quidem ex inductione patere potest,) non omnia sane pondus, aut leuitatem habere, sed quædam habere, quædam non habere necesse est. Vniuersi igitur corpus infinitum non esse, ex iis quæ diximus, patet.

CAP. VIII.

Quod celi plures esse non possint.

Nunc autem dicamus, cur & plures esse celi non possint. Hoc enim considerandum diximus esse, si quispiam demonstratum esse de corporibus vniuersaliter non putet, extra mundum hunc nihil ipsorum esse posse, sed sermonem dictum esse duntaxat existimet de hisce corporibus, quæ indefinite ponuntur. Omnia itaque corpora, & vi, & natura, & manent, & etiam mouentur. atque quo in loco non vi manent, ad eum secundum naturam feruntur, & ad quem non vi feruntur, in eo manent natura. Quo vero in loco vi manent, ad eum & vi sanè feruntur:

Tom. I.

Α λόγος δ' ἐστὶν αὐτῶν ὅτι κινήσας, ὅτι οὐδὲν ἔχει ἀπὸ τοῦ δυναμὸς τῆς πεπερασμένης, οὐδὲ τὴν ἀπείρων πεπερασμένην. Εἰ οὖν τὸ χεῖρ φύσιν ἐστὶν αὐτῶν φύσιν ἐστὶν αὐτῶν κινήσας, ἔστιν ἀπὸ τοῦ δυναμὸς, τὸ, τὴν κινήσας ἔστιν, καὶ τὴν κινήσας. ἔστι τὸ κινήσας τὸ ἀπὸ τοῦ δυναμὸς, εἰ μὴ γὰρ αὐτὸ ἐστὶν, ἐμφανὲς ἔστιν. τὸ δὲ, πῶς δυναμὸς ἀπὸ τοῦ δυναμὸς ἐστὶν, εἰ δ' ἄλλο τι κινήσας, δύο ἔστιν ἀπὸ τοῦ δυναμὸς, τὸ, τὴν κινήσας καὶ τὸ κινήσας, ἀπὸ τοῦ δυναμὸς πᾶσι μορφῶν καὶ πᾶσι δυναμὶν. Εἰ ὅ μὴ σὺν ἑαυτῶν τὸ πᾶσι, ἀλλ' ὡς πᾶσι λέγει Δημόκριτος καὶ Λεύκιππος, ἀπορρίπτειν τὸ πᾶσι, μίας ἀναγκῆς πᾶσι εἶναι πᾶσι κινήσας. διώκειται μὴ γὰρ τοῖς χεῖρ πᾶσι φύσιν φασὶν αὐτῶν, εἶναι μίας, ὡς πᾶσι εἰ χεῖρ ἐστὶν ἐκαστον εἶναι καὶ κινήσας. οὐδὲν δὲ, καὶ αὐτῶν λέγειται, ἀναγκῆς εἶναι πᾶσι αὐτῶν κινήσας. ὅπου γὰρ μία βολος, ἐπὶ τὴν σύμπεσας γὰρ φέρεται καὶ τὴν πᾶσι πᾶσι καὶ πᾶσι εἰς τὴν αὐτὴν πᾶσι. ὡς τ' ἔστιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ δυναμὸς ὅτι ἐστὶν αὐτῶν πᾶσι, εἰ πᾶσι ἔχει βάρος. εἰ δὲ κινήσας πᾶσι, οὐδὲν βαρὺ. ἐπὶ, εἰ βάρος ἔχει καὶ κινήσας, ἔστιν καὶ ἔχει τὴν πᾶσι πᾶσι, καὶ μίας πᾶσι τὸ δ' ἀδυναμὸς, ἀπὸ τοῦ δυναμὸς γὰρ οὐκ ἔστιν, ὅ μὴ ὅτι μίας καὶ ἔχει πᾶσι, μὴ δὲ τὸ μὴ αὐτῶν, τὸ δὲ καὶ τὸ πᾶσι οὐδὲν ἔστιν αὐτῶν σύμπεσας πᾶσι φέρεται. οὐδὲν δὲ μὴ ὅτι, κινήσας οὐκ ἔστιν. ἀνάγκη γὰρ κινήσας ὅτι αὐτῶν φύσιν καὶ χεῖρ φύσιν. αὐτῶν δ' ὡς πᾶσι τοῖς τοῖς τ' οὐκ αὐτῶν, καὶ τοῖς ἀλλοτελοῖς. ἐπὶ, εἰ δ' αὐτῶν φύσιν καὶ μὴ ἢ φέρεται, ἀνάγκη πᾶσι ἀλλοτελοῖς εἶναι τὸ πᾶσι τὸ πᾶσι καὶ φύσιν (τὸ πᾶσι πᾶσι τὸ πᾶσι ἐκαστον γὰρ πᾶσι) ἀνάγκη δὲ μὴ πᾶσι ἢ βάρος ἔχει, ἢ κινήσας, ἀλλὰ τὸ μὴ, τὰ δὲ ὅτι. ὅτι μὴ οὖν οὐκ ἔστι τὸ πᾶσι τὸ πᾶσι ἀπὸ τοῦ δυναμὸς πᾶσι φέρεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Ὅτι ἔχει τὴν πλείους ἔργους εἶναι.

Διότι δὲ οὐδὲ πλείους ὅτι τ' ἔργους εἶναι, λέγειται μὴ τὸ πᾶσι γὰρ ἔφαμεν ὅτι οὐκ αὐτῶν, εἰ πᾶσι τοῖς τοῖς διδύμους αὐτῶν τὸ πᾶσι, ὅτι ἀδυναμὸς αὐτῶν εἶναι τὸ πᾶσι πᾶσι οὐκ αὐτῶν αὐτῶν. ἀλλὰ μόνον ὅτι τὸ πᾶσι αὐτῶν κινήσας εἶναι τὸ πᾶσι τὸ πᾶσι καὶ μὴ, καὶ κινήσας βία, καὶ χεῖρ φύσιν καὶ φύσιν μὴ, εἰ δ' αὐτῶν μὴ βία, καὶ φέρεται καὶ εἰς ὅτι φέρεται καὶ μὴ, εἰ δ' αὐτῶν βία, καὶ φέρεται βία.

626

ἔστι δὲ βία φέρεται, βία καὶ αὐτὴ ἐστὶν, εἰ
 βία ἢ δὲ ἡ φορὰ, ἢ ἐκαστία καὶ φύσιν. ὅτι
 δὲ τὸ μέσον τὸ ἐν αὐτῷ εἰς βία εἰσάγεται ἢ γὰρ
 ἐκαστὴν, ἐκαστὴν εἰσάγει ἐκαστὴν καὶ φύσιν.
 καὶ εἰ αὐτὴ ἐν αὐτῷ ἢ ἐκαστὴν μὴ βία, καὶ
 εἰσάγει διδόν καὶ φύσιν. μία γὰρ ἢ καὶ
 φύσιν. ἐπὶ ἀνάγκῃ πᾶσι τοῖς κόσμοις ἐκ
 τῆς αὐτῆς οὐσίας, ὁμοίως γὰρ οὐκ ἔστι
 φύσιν. ἀλλὰ μὲν καὶ τῆς σωματικῆς ἕκαστον
 ἀναγκῆν τὴν αὐτὴν ἔχει διαφέρει. οὐκ
 ἀνάγκη πῦρ καὶ γῆ, καὶ τὰ μεταξὺ τούτων. εἰ
 γὰρ ὁμοίωμα τῶντα καὶ μὴ καὶ τὴν αὐτὴν
 ἰδίαν λέγεται, τὰ ἐκαστὸς πᾶσι ἡμῖν, καὶ
 τὸ πᾶσι ὁμοιότως αὐτὸ λέγεται κόσμος. δὴ
 λοιπὸν τίνα οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ τῷ μέσῳ φέρεται
 πέφυκε, τὸ δὲ ὅτι τὸ μέσον αὐτῶν, εἴπερ πᾶσι
 ὁμοιότως τὸ πῦρ τῶν πυρὶ καὶ τῆς ἄλλων ἕκα-
 στον, ὡς καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μέγεθος τῶν πυρὶ.
 ὅτι δὲ ἀναγκῆν οὕτως ἔχει, ἐκ τῆς αὐτῆς
 τῆς κινήσεως ἀποδείξωμεν φανερόν. αἱ γὰρ
 κινήσεις πεπερασμέναι, ἕκαστον τε τῆς σι-
 χρίως λέγεται καὶ ἐκαστὴν τῆς κινήσεως.
 αἱ δὲ εἴπερ εἰς κινήσεις αἱ αὐταί, καὶ τὰ σι-
 χρία ἀναγκῆν εἰς πᾶσι τοῖς αὐτῶν πέ-
 φυκεν ἄρα φέρεται καὶ ὅτι τὰ τὸ μέσον τὸ
 ἐν αὐτῷ κόσμῳ τῆς γῆς μέγεθος, καὶ πᾶσι τῶν
 δὲ ἔχεται τὸ ἐκαστὸν πῦρ. ἀλλ' ἀδιώκων
 τούτου γὰρ συμβαίνει, ἀνάγκη φέρεται,
 αὐτὸ αὐτὸ τὴν γῆν * οὐ τὰς οἰκείας κόσμους,
 τὸ δὲ πῦρ ὅτι τὸ μέσον. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν
 οὐρανὴν γῆν ἀπὸ τῶν μέσων φέρεται καὶ
 φύσιν, πᾶσι τὸ ἐκαστὸν φερόμενον μέσον,
 ἀλλ' ὅτι τοῖς κόσμοις οὕτως καὶ αὐτῶν πᾶσι ἀλ-
 λήλους. ἢ γὰρ οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν φύσιν
 τῆς ἀπλῆς σωματικῆς ἐν τοῖς πλείστοις οὐ-
 ρανόις, ἢ λέγοντες οὕτως, τὸ μέσον ἐν πᾶσι
 ἀνάγκη, καὶ τὸ ἔχεται. τούτου δ' ὅτι τὸ ἀ-
 πτόν, ἀδιώκων εἰς κόσμους πλείους εἶναι. τὸ
 δ' ἀδιώκων ἄλλω φύσιν εἰς τῆς ἀπλῆς
 σωματικῆς, εἰδὼν ἀποκρίσιν ἔλαττον ἢ πλείον
 τῆς οἰκείας ἵππων, ἀλογον. ἢ γὰρ ἀφ' ἑ-
 ρεῖ τοῦ ποσὶ φάσμα μᾶλλον ἀποκρίσιν, ἢ το-
 σιδὶ; ἀλλ' ὅτι γὰρ καὶ λέγει, ὅσα δὲ πλείον
 μᾶλλον, τὸ δὲ εἶδος τὸ αὐτό. ἀλλὰ μὲν ἀ-
 νάγκη γὰρ εἰς τὴν αὐτὴν κίνησιν αὐτῶν. ὅτι αὐτὸ
 γὰρ κινούμενα, φανερόν. πᾶσι τοῖς αὐτῶν βία
 πᾶσι ἐκαστὸν κινούμενα, ἔστι ἐκαστὴν;
 ἀλλ' ὅτι μὴ πέφυκεν ὅλας κινούμενα, ἀδι-
 ωκὸν τὸ κινούμενα βία. εἰ τίνα ἔστι ἢ
 κινήσεως καὶ φύσιν, ἀνάγκη τῆς ὁμοιότητος,

A & ad quem vi feruntur, in eo vi quoque
 manent. Præterea si hæc latio vi sit, con-
 traria competit secundum naturam. at-
 que si ad hoc medium illinc vi terra fere-
 tur, hinc illud secundum naturam fere-
 tur. Et si hic terra non vi manet, & hæc
 natura sanè feretur. Vnum enim cum
 motum, qui secundum naturam compe-
 tit, esse constat. Præterea, Mundos v-
 niuersos ex eisdem corporibus constare,
 cum sint eiusdem naturæ, necesse est.
 B Corporum etiam vnumquodque poten-
 tiam eandem habere necesse est: ut ter-
 ram, ignem, & ea quæ inter hæc collo-
 cantur. Nam si hæc solo conueniunt no-
 mine, & non forma eadem ea quæ illuc
 & hic sunt, dicuntur, vniuersum quo-
 que nomine profectò tantum Mundus di-
 cetur. Patet igitur, ipsorum aliud è me-
 dio, aliud ad medium aptum esse suapte
 natura ferri, si ignis omnis eiusdem est
 formæ, & vnumquodque etiam cætero-
 rum, quemadmodum & ex partes ignis,
 quæ hoc in Mundo sunt. Hæc autem ita
 sese habere necessariò, ex suppositioni-
 bus hisce patet, quas de motibus prius
 attulimus. Nam & motiones finitæ sunt,
 & vnumquodque elementorum per v-
 numquemque motuum dicitur. Quare si
 motiones eædem sunt, & elementa sunt
 eadem vbique, necesse est. Partes igitur
 terræ quæ in alio Mundo sunt, ad hoc
 medium aptæ sunt ferri: & ignis etiam
 qui est ibi, ad hoc vltimum ferri suapte
 natura potest. at impossibile est. Si enim
 hoc eueniat, sursum quidem terram suo
 in mundo, ignem autem ad medium ferri
 necesse est. Similimodo & terram, quæ est
 hic, è medio secundum naturam ferri, me-
 dium illius mundi petentem, necesse est,
 propterea quod mundi inter sese talem
 habent positionem. Aut enim ponendum
 non est, eandem corporum naturam sim-
 plicium in cælis pluribus esse: aut si ean-
 dem esse ponamus, ipsum medium vnum,
 & vltimum itidem vnum faciamus, ne-
 cesse est. Quod si hoc absurdum eueniat,
 vno plures esse mundos impossibile est.
 Censere autem aliam simplicium esse na-
 turam, si minus, aut pluri, è propriis lo-
 cis distent, metasegreditur rationis. Quid
 enim refert, tanta longitudine, ac tanta
 distent? Different enim tanto ratione ma-
 gis, quanto plus distent: formam autem
 eandem habent. At verò motum ipsorum
 aliquem esse, necesse est: patet enim,
 ipsa moueri. Omnibùsne igitur motibus
 vi moueri, contrariisque dicemus? At
 quod omnino moueri aptum non est, id ut
 vi moueatur fieri nequit. Si igitur est quis-
 piam motus ipsorum secundum naturam,
 & eorum finis, quæ sunt eiusdem formæ,

& singulorum ad vnum numero locum, ad hoc, inquam, medium, & ad hoc vltimum, motionem esse necesse est. Si verò ad eadem specie, plura autem numero, motus ipsorum sit, propterea quod & singula plura quidem sunt, specie verò non differunt: non huic quidem partium tale, huic autem non tale, sed similiter omnibus idem accommodabitur. Eadem enim omnes inter sese specie constat esse, numero verò quamuis à quavis differre. Hoc autem ideo dico, quia partes, quæ hic sunt, & partes, quæ in altero mundo sunt, inter sese similiter habent, & ea quæ hinc est sumpta, nullam differentiam ad earum partium villam habet, quæ in alio, & in eodem sunt mundo, sed eodem se habet ad omnes: quippe cum inter se non differant forma. Quare aut hæc suppositiones mouero, aut medium vnum, & vltimum vnum esse, necesse est. Quod si sit, & etiam his eisdem profectò signis, eisdemque necessitatibus vnum solum, & non plures esse necesse est. Esse autem quippiam, quò ferri terra est apta, ac ignis, ex cæteris etiam patet. Omnino enim id quod mouetur, ex quo iam in quippiam mutatur. Atque hæc ex quo, inquam, & in quod, specie differunt. Omnis autem mutatio, finita est sanè. Id enim quod sanatur, ex morbo it ad sanitatem: & id quod accrescit, è quantitate parua ad magnam accedit: & id ergo, quod fertur, legem eandem subit: etenim hoc ex loco in locum eundo fit. Id ergo, ex quo, & id, ad quod aptum est ferri, specie differre oportet, quæmodum id quod sanatur, non quouis sine villo discrimine pergit, neque quò vult is qui mouet. Et ignis ergo, & terra, non in infinitum, sed in opposita sanè feruntur. Supra autem, & infra, sunt ea quæ in loco subeunt oppositionem. Quibus efficitur vt hæc lationis sint fines. Nam & conuersio, opposita quodam modo habet ea quæ per diametrum distant: toti verò non est contrarium quicquam. Quare & ex hisce motio, quodam modo in opposita fit, atque finita. Sit igitur quispiam exitus, & non sine fine ferantur, necesse est. Non ferri autem hæc in infinitum, signum etiam hoc esse videtur. Terra namque, & ignis, quo propinquiora sunt locis suis, illa quidem medio, ignis vero supero loco, eo celerius porro feruntur. Quòd si infinitus esset superus locus, infinita nimirum & celeritas esset: & si celeritas infinita esset, & grauitas etiã & leuitas infinita esset. Nam vt id quod inferius pergeret, celeritate differens, grauitate celere esset: sic si infinita esset huius accretio, & incrementum sanè celeritatis infinitum etiam esset. At verò neque ab alio, neque vi, vt quidam inquirunt, extrusum, sursum alterum ipsorum, deorsum alterum fertur.

[illegible]

Sphæra namque quidditatem, aut circuli assignantes, non aurum, non æs in ratione dicemus: quippe cum hæc substantiæ huiusce non sint. si verò æneam aut auream sphæram dicemus, etiam si præter singulare quicquam aliud intelligere, aut sumere non possumus: (interdum enim ut hoc accadat, nihil obstat: veluti si solus vnus circulus fuerit sumptus:) non minus enim aliud esse circuli, & huius circuli erit, & illud quidem forma, hoc autem in materia forma erit, ac singulare. Cum igitur cælum sensibile sit, singulare erit profectò. Sensibile enim omne, in materia est. Si singulare autem est, aliud esse huiusce cæli, & cæli simpliciter, erit. Est ergo aliud, hoc cælum, & simpliciter cælum: atque hoc est, ut species, atque forma, illud ut cum materia mistum. Quorum autem forma quædam, & species est, eorum aut sunt, aut esse plura singulariter possunt. Nam si sunt, ut quidam inquirunt, formæ; hoc accidere sanè necesse est. Sin nihil sit talium separatum, non minus idem euenire necesse est. In omnibus enim hisce, quorum substantia in materia est, plura esse, & infinita ea quæ sunt eiusdem speciei, videmus. Quare aut plures sunt cæli, aut plures esse profectò possunt. Ex his igitur quispiam existimauerit, & esse plures cælos, & etiam esse posse. Considerandum autem rursus est, quidnam horum dicitur rectè, & quid non rectè. Aliam igitur esse formæ rationem, eam quæ sine materia est, aliam, eam quæ in materia est, rectè profectò dicitur: atque verum esse ponatur: Nulla tamen ob id ipsum, mundos, aut plures esse, aut plures esse posse, necessitas est: si hic vniuersa ex materia constar, ut & constare videtur. Hoc autem modo forsitan id quod dicitur, magis patebit. Si enim finitas, concauitas est in naso, aut in carne, caroque materies est limitatis: si omnibus ex carnibus vna fieret caro, atque in hac finitas esset orta, nullum aliud finum aut esset, aut fore omnino posset. Simili quoque modo si materies in homine caro est, atque ossa, si vniuersa ex carne atque ossibus fieret homo, atque illa dissolui non possent, alius homo profectò esse non posset: Eadem fuerit & in cæteris ratio. Omnino enim quorum substantia in subiecta materia quadam est, eorum nihil oriri potest, si non aliqua materia sit. Cælum autem, est quidem singulare, & ex materia constar. Sed si non ex ipsius materie parte, sed ex vniuersa materia constar, esse quidem ipsius cæli, atque huiusce cæli, aliud est.

Tom. I.

[illegible]

ἢ μὲν ποῦτ' αὖ εἴη ἄλλος, ἢ τ' αὖ ἐν δὴ οὐρανῷ
 ἡμεῖς πλείους, ἀλλ' ὅτι πᾶσιν πλὴν ὅλων
 περὶ φασὶν αὖτε τοῖς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ αἰ-
 αδοῦσι σῶματι. εἰπωμεν δὲ περὶ
 τοῦ, τί λεγόμεν εἶναι τὸ οὐρανόν, καὶ ποσῶν,
 ἵνα μᾶλλον ἡμῖν δῶλον ᾖ ἡμεῖς ὅτι ζήτομεν
 εἶνα μὲν οὐρανὸν εἶναι τὸν οὐρανόν λεγόμεν, πλὴν ὅ-
 σαι πλὴν τῆς ἐσχάτης τῆς πᾶσι περὶ φασὶν
 ἡ σῶμα φασὶν ὅτι ἐν τῇ ἐσχάτῃ περὶ φασὶν
 τῆς πᾶσι. Εἰδόμεν γὰρ ὅτι ἐσχάτη καὶ
 αὐτὴ μάλιστα καλεῖται οὐρανόν, ἐν ᾗ ὁ ἥλιος
 πᾶσι ἰδρῶσαι φαίνεται. ἄλλοι δὲ αὖ εἰπωσι
 σῶμα τῇ ἐσχάτῃ περὶ φασὶν τῆς πᾶσι
 τῆς, ἐν ᾗ σελήνη καὶ ἥλιος καὶ ἕτεραί τῆς ἀ-
 ερώων καὶ γὰρ ταῦτα ἐν τῇ οὐρανῷ εἶναι φα-
 νόμεν. εἴη δὲ ἄλλος λεγόμεν οὐρανόν, ὅτι περὶ
 χόλον σῶμα ὑπὸ τῆς ἐσχάτης περὶ φασὶν.
 ὅ γὰρ ὅλον καὶ ὅ πᾶσι εἰδόμεν λεγόμεν ὅ-
 ραν. περὶ δὲ λεγόμεν τῆς οὐρανοῦ, ὅ-
 ὅλον ὑπὸ τῆς ἐσχάτης περὶ φασὶν.
 φασὶν, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἀνάγκη σῶματι τῆς
 φασὶν καὶ τῆς αἰδοῦσι σῶματι, ἀλλ' ὅτι
 μήτε εἶναι μὴδὲ ἔξω σῶμα τῆς οὐρανοῦ, μή-
 τε ἐν δὴ οὐρανῷ ἡμεῖς. εἴ γὰρ εἶναι ἔξω
 τῆς ἐσχάτης περὶ φασὶν σῶμα φασὶν, ἀνά-
 γκα αὖτε ἡμεῖς τῆς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ἡμεῖς
 σῶματι. καὶ ἡμεῖς φύσιν, ἡμεῖς φύσιν
 εἶναι. τῆς μὲν οὐρανῷ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἶναι. ὅ μὲν
 γὰρ κύκλος φασὶν, δὴ οὐρανῷ ὅτι οὐρανῷ ἐν δὴ
 οὐρανῷ μεταλλάξαι τὸ εἶναι τὸ πᾶσι. ἀλλὰ μὲν
 εἶναι ὅτι τῆς μὲν οὐρανοῦ, οὐρανῷ ὅτι οὐρανῷ
 εἶναι καὶ φύσιν μὲν γὰρ οὐρανῷ εἶναι. ἀλλὰ
 οὐρανῷ εἶναι οὐρανῷ τῶν. οὐρανῷ φύσιν δὲ εἶ-
 ναι, ἀλλὰ τῆς εἶναι καὶ φύσιν ὅτι ἔξω τῶ-
 πος. καὶ γὰρ οὐρανῷ φύσιν, ἀνάγκη οὐρανῷ
 εἶναι καὶ φύσιν. ἀλλὰ οὐρανῷ ἄλλο σῶμα οὐρανῷ
 οὐρανῷ. οὐρανῷ ὅτι οὐρανῷ οὐρανῷ ἀπὸ τοῦ
 ἔξω εἶναι τῆς οὐρανοῦ σῶμα. εἴδμεν τὸ ἀπὸ τοῦ
 οὐρανοῦ τῆς μὲν οὐρανοῦ. ἀνάγκη γὰρ εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ
 τῆς μὲν οὐρανοῦ. ἀλλὰ μὲν οὐρανῷ ἡμεῖς δυ-
 νατὴν ἡμεῖς γὰρ οὐρανῷ φύσιν εἶναι, ἡ καὶ φύσιν καὶ
 ἡ ἀπὸ τοῦ, ἡ μὲν οὐρανῷ. ὅτι πᾶσι αὐτῶν * λε-
 γόμεν. οὐρανῷ γὰρ οὐρανῷ οὐρανῷ, εἴδμεν, ἡ ἡμεῖς
 δυνατὴν φασὶν τῶν οὐρανῷ τῆς εἶναι οὐρανῷ, ὅτι
 ὅτι οὐρανῷ εἶναι, ὅτι εἶναι ἡμεῖς σῶμα οὐρανῷ
 καὶ οὐρανῷ. ὅτι ἀπὸ τοῦ γὰρ οὐρανῷ τὸ εἶναι οὐρανῷ
 ὅ πᾶσι καὶ οὐρανῷ. ὅτι γὰρ οὐρανῷ οὐρανῷ σῶ-
 μα καὶ αἰδοῦσι. ὅτι οὐρανῷ τῶν οὐρανῷ οὐρανῷ
 καὶ, ὅτι εἶναι, ὅτι οὐρανῷ ἡμεῖς πλείους.

A Non tamen aut aliud erit, aut plures fieri
 possunt: propterea quod vniuersam hoc
 materiam est complexum. Restat ergo hoc
 demonstrare, ex vniuerso, inquam, ip-
 sum naturali corpore sensibilibus constare.
 Dicamus autem primum quidnam cælum
 esse dicimus, atque quod modis: quod
 magis id nobis manifestum, quot quæritur,
 fiat. Vno igitur modo cælum dicimus, sub-
 stantiam vltimæ vniuersi conuersionis: aut
 id naturale corpus, quod est in vltima vni-
 uersi conuersione. Vltimum enim, super-
 iusque corpus, cælum maximè consueui-
 mus appellare, in quo & vniuersum diui-
 nū dicimus esse. Alio modo cælum id cor-
 pus dicimus, quod est proximum vltimæ v-
 niuersi conuersioni, in quo Luna & Sol, &
 nonnullæ stellarum sunt collocatæ: hæc ce-
 nim in cælo dicimus esse. Insuper alio mo-
 do dicitur cælum, id corpus quod à conuer-
 sione vltima continetur: totum enim, ac v-
 niuersum, cælum dicere cōsueuimus. Cum
 igitur cælum tribus modis dicatur, totum
 id quod ab extrema conuersione contine-
 tur, ex vniuerso naturali sensibilibus cor-
 pore constare necesse est: propterea quod
 extra cælum neque est quicquam corpus,
 neque esse omnino potest. Nam si extra vl-
 timam conuersionem corpus sit naturale,
 ipsum aut simplicium quippiam corporum,
 aut compositorum esse, & aut secundum na-
 turam, aut præter naturam sese habere, ne-
 cesse est. Simplicium igitur corporum quic-
 quam omnino non erit. Demonstratum est
 enim, id quod orbe fertur, mutare suum lo-
 cum non posse. At neque id esse potest, quod
 è medio fertur, neque etiam id quod sub
 omnibus collocatur. Etenim natura quidē
 ibi nō erunt: alia nāq; sunt ipsorum propria
 loca. Si verò præter naturam sunt, alii cui-
 priam corporum exterus ille locus cōperet
 secundum naturam. Qui namque huic præ-
 ter naturam tribuitur, is alii competat secū-
 dum naturam, necesse est. At nullum aliud
 præter hæc in ratione rerū simplex est cor-
 pus. Impossibile est ergo, corporum extra
 cælum quicquam simplicium esse. Quod
 si corpus simplex nequeat vllum esse, ne-
 que quicquam mistorum etiam esse potest.
 Sint enim & simplicia, si sit mistum, ne-
 cesse est. At verò neque fore etiam potest.
 E Aut enim præter naturam, aut secundum
 naturam, & aut simplex, aut mistum iden-
 tidem erit. Quare eadem ratio sanè redi-
 bit. Nihil enim refert, si sit, an fore pos-
 sit, considerare. Pater igitur ex dictis nec
 esse nec fore posse vllius extra cælum cor-
 poris molem. Vniuersus enim mundus, ex
 sua tota materia constat. Materia nam-
 que ipsius, naturale est atque sensibile cor-
 pus. Quare neque nunc plures sunt cæli,
 neque fuisse, neque etiam fore possunt:

sed vnicum est hoc cælum, atque perfectum. Pater insuper, neque locum extra cælum esse, neque vacuum, neque tempus. In omni namque loco, corpus esse profectò potest. Vacuum autem id esse dicunt, in quo corpus non est, sed esse potest. Tempus verò, motus numerum esse constat, & motus, sine naturali tempore nullus est. At demonstratum est, extra cælum nec esse corpus, nec etiam esse posse. Pater ergo neque locum extra cælum esse, neque vacuum, neque tempus. Quocirca neque apta sunt ea quæ illic sunt, esse in loco, neque tempus senescere ipsa facit, neque vilius eorum est vlla mutatio, quæ super extrema sunt disposita latrone: sed nullis alterationibus, nullis passionibus prorsus subiecta, optimam in vniuersa sempiternitate vitam, & sufficientissimam habent. Diuinè namque nomen hoc pronuntiatur ab antiquis. Finis enim, qui vix vniuscuiusque continet tempus, cuius nihil est extra secundam naturam, sempiternitas vniuscuiusque est nuncupatus. Per eandem etiam rationem finis vniuersi cæli, ac finis is, qui tempus totum, infinitumque continet, semper sempiternitas est, à semper essendo appellatione sumpta: immortalis scilicet, atque diuina: vnde & cæteris aliis exactius, aliis offuscatius ipsum esse, viderique dependet. Etenim vt in externis circa diuina sententiis, persæpe rationibus, diuinum omne necessario mutatione vacare videtur: primum ipsum, ac summum ita se habens, testis est dictis. Neque enim aliud præstabilius est quod quidem moueret: illud enim porro diuinius esset. Neque prænitatis cuiusquam est particeps, neque bonorum suorum cuiusquam indiget. Et incessabili igitur motu, non absque ratione mouetur. Vniuersa enim cessant, desinuntque moveri, cum venerint suum in locum. Eius autem corporis, quod versatur, idem est locus, in quo incepit, & in quo finit.

С а р. X.

*De ortu & interitu mundi sententias
veterum examinat.*

Hisce determinatis, consideremus deinceps oportet, vtrum mundus ingenerabilis sit, an generabilis, & incorruptilis, an corruptibilis: prius ceterorum opinionibus recitatis. Demonstrationes enim contrariorum, dubitationes de contrariis sunt. Insuper & dicenda, magis credentur, si sententiarum earum quæ in controuersiam veniunt, iura prius fuerint audita.

Tom. I.

[illegible]

ΚΕΦΑΛ. 1.

Πότερον ὁ ὕδατος ἀφ' ἡμέρας ἐστὶν ἄφθαρτος,
παλαστὴν δόξα.

Ε Τούτων δὲ διωριμμένων λέγων αὐτῷ
ταῦτα, πότερον ἀγγέλης ἐξ ἡμετέρων,
ἢ ὁφθαλμὸς ἐξ ὁφθαλμοῦ, διεξιελθόντες παρὰ
τεροῦτος τῆς ἄλλης ὑπολήψεως· αἱ γὰρ τῆς
ἐναντίας ἀποδείξεις, ἀποδείκνυσι ὡς τῆς ἐναν-
τίας εἶναι ἄμα δι' ἐκείνην αὐτὴν εἶναι καὶ τὴν
μὲλλοντα λαμβάνεσθαι, παρακινῶσι καὶ
τῆς ἀμφισβητουμένης λέγον διανοήματα.

Ggg üü

ὅ γὰρ ἐρήμιον καταδικάζεσθαι δοκεῖν, ἢ τοῦ Α
 αὐτοῦ ἡμῖν ὑποαρχοῦ καὶ γὰρ διὰ διακοσμή-
 δὲ οὐκ ἀβελήνους εἶναι, πῶς μάλιστα πάλαι-
 ῃς κρίνεται ἰσχυρῶς. ἡμολοῦν μὲν οὖν ἅπαντες
 εἶναι φασιν, ἀλλὰ ἡμολοῦν οἱ μὲν αἰδῶναι, οἱ
 δὲ φθαρτὸν, ὡς περὶ ὅτιον ἄλλο τι φασὶν
 αἰώνισμα μὲν οἱ δὲ ἐσθλὰ, ὅτι μὲν οὐ-
 τως, ὅτι δὲ ἄλλως ἔχουσιν φησὶ ἡμολοῦν, καὶ τῶ-
 π αὐτῶν ἀφ' αὐτῶν οὕτως, ὡς περὶ Εμπεδο-
 κλῆς ὁ Ἀλεξανδρινός, καὶ Ηρακλείδης ὁ Ε-
 φησιος. ὁ μὲν οὖν ἡμέτερος μὲν αἰδῶναι δ' ὅ-
 μως εἶναι φασιν, τὴν ἀδυναμίαν μόνον γὰρ
 ταῦτα ἵπτον διλόγως, ὅσα ὅτι πολλὰ καὶ
 πρὸς τὴν ὁρμήν ὑποαρχοῦται. οὗτοι δὲ πύ-
 ταν συμβαίνει τῶν αἰτίων. ἅπαντα γὰρ τὰ
 ἡμολοῦνται, καὶ φησὶ ἡμολοῦνται φασὶν. ἐπὶ δὲ
 μὲν ἔχον φησὶ τὴν αἰτίαν ἔχει, ἀλλὰ ἀδυνα-
 μίαν ἄλλως ἔχον φησὶ περὶ τὴν ἀπὸ τῆς αἰ-
 τίας, ἀδυναμίαν καὶ μεταβάλλειν. ἔστι γὰρ ἡ
 αἰτία, ὅτι αἰτία ὑποαρχοῦται περὶ τὴν δύναμιν αὐ-
 τῶν ἄλλος ἔχει ὁ ἀδυναμίας ἄλλως ἔχει. εἰ
 δὲ περὶ τὴν αἰτίαν ἄλλως ἔχοντα σὺν ἑστὶ ὁ
 κόσμος, εἰ μὲν αἰεὶ οὕτως ἔχοντα, καὶ ἀ-
 δυναμίαν ἄλλως ἔχοντα, οὐκ αὖ ἐχόντα. εἰ
 δὲ γίγνεται αἰάγχε διανοῦν καὶ αἰάγχε δύνα-
 μίαν ἄλλως ἔχοντα, καὶ μὲν αἰεὶ οὕτως ἔχοντα
 ὥστε καὶ σὺν ἑστὶ ἀφ' αὐτοῦ, καὶ ἀφ' αὐ-
 τοῦ αἰάγχε σὺν ἑστὶ ἐμπεδοκλῆς καὶ τῶν αἰ-
 τιαρχῶν καὶ οὕτως ἔχοντα, καὶ δύναμιν αὐτῶν. εἰ
 δὲ τῶν αἰτίων αὐτῶν αἰάγχε φθαρτὸς, οὐτ' εἰ ἄλ-
 λως εἶχε ποτε, οὐτ' εἰ δύναμιν ἄλλως ἔ-
 χοντα. καὶ δὲ πῶς βοηθῶν ὅτι φησὶν ὅτι
 φησὶν ἐσθλὰς τῶν λεγόντων ἀφ' αὐτοῦ μὲν
 εἶναι, ἡμολοῦν δὲ, οὐκ εἶναι ἀληθῆς ὁμοίως
 γὰρ φασὶν πῶς τὰ ἀφ' αὐτοῦ φασὶν φασιν,
 καὶ σφᾶς εἰρηκέναι περὶ τῆς ἡμέτερας, ὅτι
 ἡμολοῦν ποτε, ἀλλὰ διδασκαλίας χάριν, ὡς
 πολλοὶ γινώσκουσιν, ὡς περὶ τὸ ἀφ' αὐτοῦ
 ἡμολοῦν ἡμετέροις. τῶν δ' ὅτι ὡς περὶ
 λέγονται, ὅτι αὐτοῦ. οὐ μὲν γὰρ τῶν ποιοῦν, τῶν
 ἀφ' αὐτοῦ φασὶν πρὸς τὴν τῶν αἰτίων εἶναι
 εἶναι, ὅτι αὐτῶν ἄλλὰ ἀδυναμίας. τὰ γὰρ ἡμε-
 τεράκια περὶ τὴν αἰτίαν ὡς περὶ ὅτι φησὶν
 εἶναι ἀπὸ τῶν γὰρ ποτε τῶν αἰτίων φασὶν ἡμέ-
 τερος. ἀλλὰ ὅτι αὐτοῦ τῶν αἰτίων εἶναι καὶ ἀπὸ
 τῶν ἀδυναμίας. ἀλλὰ αἰάγχε ἡμέτερος εἶναι πῶς
 γινώσκουσιν, ὅτι φησὶν ὅτι τῶν ἀφ' αὐτοῦ
 σφᾶς φησὶν φησὶν. ὅτι μὲν οὖν ἀδύ-
 ναμίας ἀλλὰ αἰδῶναι αὐτῶν εἶναι ἡμέτερος, φασὶν

Absentes enim condemnati minus utique
 videbuntur. Etenim eos qui bene iudicare
 volunt de veritate, non adversarios, sed
 arbitros esse oportet. Omnes itaque factum
 quidem assensum esse: sed factum quidam
 perpetuum, quidam caducum, perinde ut
 quodvis aliud eorum, quae natura con-
 stant, inquirunt esse. Quidam vicissim in-
 terdum hoc, interdum alio modo sese ha-
 bere subeuntem corruptionem, idque
 semper hoc fieri modo dicunt, ut Agri-
 gentinus Empedocles, ut Ephesus He-
 racleitus dicit. Igitur factum quidem esse,
 perpetuum tamen esse, assensum, ex his est
 profecto quae nequeunt esse. Ea namque
 sola ponenda sunt, quae in multis aut in
 omnibus esse videmus. De hoc autem
 contrarium accidit. Univerfa enim quae
 sunt, & corruptionem subire, videntur.
 Praeterea, quod non habet principium hoc
 habendi modo, sed aliter habere prius
 universa aeternitate non potest, id & mu-
 tari profecto nequit: erit enim aliqua cau-
 sa, quae quidem si prius esset, aliter id sese
 habere posset, quod aliter sese habere
 non potest. Quod si Mundus ex aliter
 prius habentibus constat, si semper sic se
 habentibus, & non potentibus aliter se
 habere, factus ipse profecto non est: si
 vero est factus, & illa aliter sese habere
 posse, & non semper ita sese habere,
 necesse est. Quare & constituta dissol-
 ventur, & dissoluta ante constituerunt:
 atque hoc infinites, aut sic se habuit,
 aut poterat sic habere. Quod si ita est,
 non vacabit sanè corruptione, neque si
 olim aliter sese habebat, neque si aliter
 sese habere possit. Subsidiū autem,
 quod quidam eorum, qui dicunt Mun-
 dum incorruptibilem quidem esse, attamen
 factum esse, sibi ipsis enunciantur
 ferre, verum non esse videtur. Inquirunt
 enim, & se, perinde ut geometrae, qui de-
 signationes describunt, de generatione
 Mundi dixisse: non quia aliquando Mun-
 dus est ortus, sed gratia doctrinae, quia dis-
 centes magis cognoscunt, si ut designatio-
 nem viderint factum. Hoc autem non idem
 est, uti dicimus. Nam in designationum
 quidem effectione, omnibus positis esse
 simul accidit idem. In horum autem de-
 monstrationibus, non idem, sed impossi-
 bile sanè accidit. Ea namque, quae
 prius posteriusve sumuntur, subcontra-
 ria sunt. Ex inordinatis enim olim in-
 quiriunt ordinata fuisse. Ut autem idem or-
 dinatum sit simul, atque inordinatum, fieri
 nequit, sed generationem esse quae separat,
 tempusve, necesse est. In designationibus
 vero nihil est tempore separatum. Esse igitur
 impossibile, perpetuum ipsum simul,
 ac factum esse, ex his quae diximus, patet.

Constituere verò mundū vicissim, atq; dis- A
soluere, nil aliud esse videtur quā ipsū sem-
piternū quidē, formā autē mutantē extrue-
re: perinde atq; si quis interdum corrūpi, in-
terdum esse putaret quempiam, qui vir, ex
puero, & ex viro fieret puer. Est enim per-
spicuū, si elementa inter sese conueniūt, nō
quēuis, sed eundē ordinē, eandēq; fieri cō-
stitutionē: præsertim secundū eos qui hanc
sententiam dicunt, qui quidē vtriusq; dis-
positionis contrariū ipsū causam inquirunt
esse. Quare si totū quidē corpus continuū
permanens, interdū hoc, interdū illo dispo-
nitur modo, ac perornatur, cōstitutio verò B
totius, mundus, atque cælum; non vtrique
mundus, sed dispositiones ipsius sūt, ac cor-
rumpuntur. Hoc autem, ortum, inquam,
Mundum, omnino corruptum iri, & non
redire, si sit quidem vnus, impossibile est.
Nam antea quā ortus esset, constitutio præ-
cedens ipsum, semper nimirum erat: quam
quidem haud factam, mutari non posse di-
cimus. Sin verò sint infiniti, magis fieri po-
test. At verò hoc etiam si fieri possit necne,
perspicuum ex hisce quæ posterius dicen-
tur, euadet. Sunt enim, quibus fieri posso
videtur, vt & ingenerabile quippiam cor-
rumpatur, & ortum vacet corruptione: vt C
in Timæo asseritur. Illic enim Timæus cæ-
lum esse quidem ortum, non tamen esse ca-
ducum, sed reliquo semper fore tempore
dicit: ad quos, naturaliter quidem de cælo
solum est dictum: si verò de omnibus vni-
uersaliter considerauerimus, de hoc quo-
que fuerit manifestum.

Α ὁ δὲ αὐτὸς ἀξιοῦνται καὶ ἀγαθόν, οὐδὲν
 ἀλλοιότερον ποιῆν ἐστίν, ἐπεὶ καὶ παλαιὰ ἐστὶν
 αὐτὸν αἰδέσθαι μὲν, ἀλλὰ μεταβάλλοντα πρὸς
 μυσφύων ὡς ἐφ' εἰς πᾶσι παρὰ τοὺς ἀνδράς γινώ-
 ριστοι, ἐπεὶ αἱ δὲ πᾶσι, ὅτι μὲν φησὶ
 αὐτὸν, ὅτι δὲ οἱ αὐτοὶ. δὴλον γὰρ ὅτι ἐπεὶ
 ἀλλήλων τῶν σοφῶν σπουδάζοντες, ὅχι ἡ τελευ-
 τὰ τῆς ζωῆς γίγνεται, ἐπεὶ οὐκ αὐτὸ
 αἰῶνας τε καὶ κατὰ τὴν τῶν λόγων εἰρηκότες,
 οἱ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκείνης ἀπὸ τῆς οὐ-
 πνοῦ ὡς ἐπὶ τοῦ ὅλου σῶμα σπουδάζοντες, ὅτι μὲν
 ὅπως, ὅτι δὲ ἐκείνης ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπεὶ ἀφ' ἑαυτοῦ
 σπουδάζοντες, ἡ δὲ τῶν ὅλων σῶμα ἐστὶ κόσμος καὶ ὁ-
 ραίαι, ἐπεὶ αὐτὸς ὁ κόσμος γίγνεται καὶ φησὶ
 ἀλλὰ αἱ ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτῶν. ὁ δὲ ὅλος γινώσκων
 φησὶ μὲν, ἐπεὶ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ὅπως μὲν ἐνός,
 ἀδυνάτῳ ἐστὶ. πρὶν γὰρ γινώσκειν αἰεὶ ὡς ἡ-
 ραίαι ἡ πρὸς αὐτὸν σῶμα, μὲν γινώσκων
 ὅχι τῶν τῶν φησὶ μεταβάλλοντες ἀπὸ τῶν
 ὅτων τῶν κόσμων ἐκείνων μάλιστα. ἀλλὰ
 μὲν καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν ἀδυνάτῳ ἢ δυνατῶν,
 ἐπεὶ δὴλον ἐκ τῶν ὅτων· εἰς γὰρ πᾶσι οἷς
 ἐκείνων δόκει καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς φησὶ
 καὶ γινώσκων ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὡς ἐπὶ
 τῶν τῶν. ἐπεὶ γὰρ φησὶ τῶν γινώσκων
 μὲν, ἐπεὶ φησὶ, ἀλλὰ ἐπεὶ γὰρ τῶν λει-
 πόντων αἰεὶ γινώσκων. πρὸς οὐκ ἐπεὶ μὲν αὐτὸς
 τῶν ὅτων μόνον εἰρηκότες. καὶ ὅλου δὲ αὐτὸς
 πρὸς οὐκ ἐπεὶ αὐτὸς αὐτὸς δὴ-
 λον.

CAPVT XI.

ΚΕΦΑΛ. ια'.

Quot modis aliquid dici soleat generabile aut non generabile, & corruptibile aut incorruptibile, & possibile aut impossibile.

¶ Ποῦ ἀρχήντα καὶ ἔσχατον φαίμεν, ἔσχατον
καὶ ἀρχαῖον, καὶ διωκτὶν ἔσχατον καὶ ἀδιώκον.

Primum autem distinguamus oportet, quomodo generabilia, & ingenerabilia, & corruptibilia, & incorruptibilia dicimus. Nam cum multipliciter dicantur, etiam nihil ad rationem refert, mentem indefinitè sese habere necesse est, si quispiam ut indivisibili eo utatur, quod multis diuiditur modis. Non est enim manifestum, per quam ipsorum naturam id accidit, quod est dictum. Dicitur itaque ingenerabile vno modo, si sit quippiam nunc quod antea non erat, sine generatione, mutatione uel: ut ipsum tangi quidam inquiunt atque moueri: Dicunt enim non posse tangens generari: neque subiens motum. Alio modo si fieri uel ortum esse quippiam possit, & non sit. Nam hoc ingenerabile dicitur, quia ortu subire potest. Alio modo, si quippiam omnino factum esse impossibile sit:

Πρωτον δι' διαμετρίου, πῶς ἀγύνηται καὶ
 ἡμιπτε φάρμα, καὶ φθαρτὴ καὶ ἀφ-
 θαρτα. πολλὰ γὰρ καὶ λεγόμενοι, καὶ
 μηδὲν ἀφαιρῶντες τὸ λόγον ἀνάγκη ἢ
 ἀφαιροῖσι ἀορίστως ἔχειν, ἀπ' οὗ τις ἐστὶ διαμετρί-
 ον πολλὰ γὰρ οὗς ἀδιατρέτω χρῆται· ἀδύνατον
 γὰρ ἔστι ποῖαν φύσιν αὐτῶν συμβαίνειν. ὁ
 Ε λεγόμενος λέγεται δ' ἀγύνηται, ἕνα μὲν ἔστιν
 εἶναι ἢ ἂν καὶ περὶ τούτων μὴ ὅτι αὐτῶν ἡμέτερος
 καὶ μεταβολῆς· καὶ ταῦτα εἶναι ὁ ἀπείραστος
 ὁ κληθεὶς λέγουσιν ὃ καὶ εἶναι γινώσκαι φασὶν
 ἀπείραστον, ὅτι καὶ ἀπείραστον. ἕνα δὲ, εἴ τι ἐν-
 διχόμενοι γινώσκαι ἢ ἡμέτερος μὴ ἔστιν. ὁ-
 μῶς γὰρ καὶ τῶν ἀγύνηται, ὅτι ἀπείραστον
 γινώσκαι ἕνα δ', εἴ τι ὅλως ἀδύνατον ἡμέτερος.

ὥστε ὅτε μὴ εἶ, ὅτε δὲ μὴ· ὅ δ' ἀδυνα-
 τιν λέγεσθαι διχῶς· ἢ γὰρ τὰ μὴ ἀληθῆς
 εἶπεν, ὅτι ἡγοῖται αὐτὸν, ἢ τὰ μὴ ῥα-
 δίως, μηδὲ ἱσχυρῶς, ἢ χαλῶς. τὸ αὐτὸν δὲ ὅ-
 τι εἰς τὸ ἡμεῖς, εἴνα μὴ, εἴ μὴ ὅτι παρ-
 τερον, ὕστερον ὅτι, εἴτε ἡμῶν, εἴτε αὐτῶν
 τῶν γινεσθαι, ὅτε μὴ ὅτι, πάλιν δὲ ὅτι.
 εἴνα δ', εἴ δύνατον, εἴτε τὰ ἀληθεῖς ὁρε-
 δόντες τῶν δυνατῶν, εἴτε τὰ ῥαδίως. εἴνα
 δὲ, εἴνα ἢ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐκ τῶν μὴ ὄντων εἰς
 τὸ ὄν, εἴτε ἡδὴ ὄντες, ἀλλὰ τῶν γινεσθαι δὲ
 ὄντες· εἴτε καὶ μὴ πῶς ὄντες, ἀλλὰ ἐνδεχο-
 μένους. καὶ φθαρτὸν δὲ καὶ ἀφθαρτὸν ὡσαύ-
 τως· εἴτε γὰρ παρτερον τὸ ὄν, ὕστερον μὴ
 ὅτι, ἢ ἐνδεχόμεν μὴ εἶ, φθαρτὸν εἶ, φα-
 ρν· εἴτε φθιέμεν μὴ ποτε καὶ μεταβάλλοι,
 εἴτε μὴ· εἴ δὲ ὅτι καὶ τὸ ἀλλὰ τῶν φθιέ-
 σθαι ἐνδεχόμεν μὴ εἶ, φθαρτὸν εἶ, φα-
 ρν· καὶ ἐπὶ ἄλλως τὸ ῥαδίως φθιέμεν,
 ὅτι εἴποι τις αὐτὸν ἀφθαρτὸν. καὶ ὅτι τῶν ἀφ-
 θάρτου ὁ αὐτὸς λόγος. ἢ γὰρ τὸ αὐτὸ φθι-
 εῖν ὅτε μὴ ὄν, ὅτε δὲ μὴ ὄν· οἷον τὰς ἀφά-
 ρας· ὅτι αὐτὸ τῶν φθιέσθαι παρτερον οὐσας,
 ὕστερον οὐκ εἶσιν. ἢ τὸ ὄν μὴ, ἀδυνατον
 δὲ μὴ εἶ· ἢ καὶ οὐκ ἐνδεχόμεν ποτε, καὶ
 δὲ ὄν· οὐ γὰρ εἶ, εἴ ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ· ἀλλ'
 ὁμοῦ φθαρτὸν, ὅτι ἐστὶ ποτε ὅτε οὐκ ἀλη-
 θές οἱ εἰπὴν ὅτι εἶ, ὅτι τῶν αὐτῶν ἀπολεσθαι.
 ὅ δὲ μάλιστα κυρίως, ὅτι μὴ, ἀδυνατον ὅ-
 * φθαρτῶν οὕτως, ὥστε καὶ ὄν, ὕστερον μὴ
 εἶ, ἢ ἐνδεχόμεν μὴ εἶ· ἢ εἰς τὸ μὴ πῶς φ-
 θαρτῶν, ὄν δὲ, ἐνδεχόμεν δ' ὕστερον μὴ
 εἶ. λέγεσθαι δὲ ἀφθαρτὸν, εἰς τὸ μὴ ῥαδίως
 φθιέμεν. εἴ δὲ τῶν οὕτως ἔχον, σκε-
 πτέον πῶς λέγεσθαι τὸ δύνατον, καὶ τὸ ἀδύ-
 νατον, καὶ γὰρ κυρίως λέγεσθαι ἀφ-
 θαρτὸν τὰ μὴ δύνασθαι αὐτὸ φθαρτῶν,
 μηδὲ ὅτε μὴ εἶ, ὅτε δὲ μὴ· λέγεσθαι δὲ καὶ
 τὸ ἀφθαρτὸν τὸ ἀδυνατον, καὶ τὸ μὴ δύνα-
 τιν ἡμεῖς οὕτως, ὥστε * παρτερον μὴ εἶ,
 ὕστερον δὲ μὴ εἶ. οἷον τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ σύμ-
 μετρον. εἴ δὲ τὸ δύνασθαι κυρίως εἶ-
 κατὸν, ἢ ἀραιὸν βάρος, αὐτὸ παρτερον
 λέγεσθαι. οἷον τὰς ἀραιὰς ἐκατὸν, ἢ τὰς
 βαρύνον ἐκατὸν· καὶ τὸ καὶ τὰ μόρια δύνα-
 ται τὰς ἐκατὸν, εἴτε εἰς πλεονάζον· ὡς
 δὲ οὐκ ἐκείθεν παρτερον τὸ τέλος εἰς τὸς ὑπερ-
 χῆς τὴν δύναμιν. ἀνάγκη μὴ οὐκ ἐκείθεν
 τὸν καὶ τὸν ὑπερβολὴν ποιεῖν, εἰς τὰς ἐκατὸν
 εἶ· εἰ πλεονάζον ἐκατὸν ἀραιὸν, καὶ δύ-

γ. φθαρ-
 τῶν

γ. φθαρ-
 τῶν. ὡς
 37.

A vt interdum sit, interdum non sit. Impossi-
 bile autem dupliciter dicitur. Aut enim
 quia non verum est dicere ortum esse posse,
 aut quia non facile, nec citò, nec bene oriri
 potest. Eodem modo & generabile vno di-
 citur modo, si sit quippiam posterius, quod
 prius non erat, siue per generationem, siue
 sine generatione. Alio modo si possibile sit,
 siue veritate, siue facilitate possibile ipsum
 sit definitum. Alio modo si generatio sit ip-
 sius ex eo quod non est, ad id quod est, siue
 iam sit, per generationem autem sit, siue &
 nondum sit, esse autem possit. Corruptibi-
 le etiam, & incorruptibile similiter dici-
 tur. Nam si quippiam prius erat, postea ve-
 rò non est, aut est quidem, non esse autem
 potest, siue per corruptionem, mutatio-
 nemve, siue sine corruptione, corruptibile
 illud dicimus esse. Interdum & id, quod
 per corruptionem non esse potest, corru-
 ptibile esse dicimus. Et insuper alio modo,
 id quod facile corrumpitur, quod quidem
 quispiam facile corruptibile dixerit. De
 incorruptibili, eadem est etiam ratio. Aut
 enim id quod sine corruptione interdum
 est, interdum non est, incorruptibile dici-
 mus: quo pacto tactus incorruptibiles esse
 dicuntur, propterea quod prius erant, &
 postea non sunt sine corruptione. Aut id,
 quod quidem est, non esse autem non po-
 test: aut non est futurum vnquam, nunc
 autem est. Tu enim es nunc, & tactus est
 etiam nunc: corruptibiles tamen estis, quia
 erit aliquando tempus quando nec te esse,
 nec hæc tangere verè dicetur. Id verò ma-
 ximè propriè incorruptibile dicitur, quod
 quidem est, nō potest autem sic corruptum
 esse, vt nunc quidem sit, postea verò non
 sit, aut non esse possit: aut & id, quod
 nondum corruptum est, non esse autem
 posterius potest. Dicitur etiam incorrupti-
 bile & id quod non facile corrumpitur. Si
 igitur hæc ita sint, considerandum est quo-
 modo possibile & impossibile dicimus. Nā
 & quod propriissimè incorruptibile dici-
 tur, ex eo dicitur sanè, quia corrumpi non
 potest, neque quandoque esse, quandoque
 non esse. Et ingenerabile id propriissimè di-
 citur, quod sic generari non potest, vt prius
 quidem non sit, posterius verò sit: qualis
 est diameter communis lateris. Si igitur
 quippiam per decem millia passuum
 E moueri potest, aut pondus leuare, id,
 quod maximum potest, dicere semper so-
 lemus: veluti centum leuare libras, aut per
 decem millia passuum ambulare: quan-
 quam & partes, quæ citrà sunt, potest, si &
 excessum potest. Quo patet, ad finem, at-
 que excessum, definiri potentiam oportere.
 Id igitur quod potest tot per excessum,
 & ea quæ sunt citrà, necesse est: ceu si
 centum libras leuare potest, & duas posse:

& si per decem millia passum ambulare potest, & per duo ambulare posse. Potentia verò, ipsius excessionis est, & si quippiam tantum non potest, eo per exuperationem dicto, & plura non potest. Qui namque centum passus transire non potest, is & centum & vnum non potest. Nihil autem nos conturbet. Id enim quod propriè potest, per finem excessionis sit definitum. Forsitan enim quispiam dicet, id quod dictum est, non necessariò ita esse. Qui namque magnitudinem decem passuum videt, is non & magnitudines eas quæ sunt citrà, videbit: sed contrà potius, qui punctum videre potest, aut paruum audire sonum, is & maiorum sensum habebit. Verùm nihil ad rationem refert: ipsa enim exuperatio, aut in potentia, aut in re ipsa sit definita. Id enim quod dicitur, patet. Nam visus quidem is, qui est minoris, excedit: celeritas autem ea, quæ est maior is.

Α καὶ εἰ σάδρα ἐκ τὸν, καὶ δύο διώαζ βαδίσαι.
ἡ δὲ διώαμις τῆς ὑπορχῆς ὅτι· καὶ εἴ τι ἀ-
διώαται ἱσονδὶ καὶ ὑπεβολαὺ εἰπόντων,
καὶ ἡ πλείον ἀδιώαται· εἴ οὐ χέλια βαδίσαι
σάδρα μὴ διωάμερος, δηλονότι ἡ χέλια ἔ-
μνηδὲν δ' ἡμαῖς, τὸ τελευτῶν ὡς διώαται,
πρὸς οὐχλαίτω. διωείδω γὰρ καὶ τῆς ὑπορχῆς
τὸ τέλος λεγόμενον τὸ κυρίως διωατὴν· ἡ γὰρ
ὡς αἴη τις ἀπὸ ὡς οὐκ ἀνάγκη τὸ λεγόμεν
ὁ γὰρ ἰσάδρα, οὐκ αὖτὰ ὡς οὐκ ὅψεται με-
γάλην· ἀλλὰ πικρὸν μᾶλλον ὁ διωάμερος
ἰσάην σιγμῶν, ἡ ἀκούσαι μικρὸν ψόφου, καὶ
τὸ μαιζωνεῖν ἔξω ἀφαισιν. ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο
φέρει πρὸς τὸ λόγον. διωείδω γὰρ ἡρι ὅτι
τῆς διωάμεως, ἡ ὅτι τῷ πρῶματι ἡ ὑ-
πεβολή· τὸ γὰρ λεγόμενον, δηλονότι ἡ μὲν γὰρ
ὅψις ἡ τῷ ἐλάττητος, ὑπερίχ· ἡ δὲ περὶ τῆς
ἡ τῷ πλείονος.

CAP. XII.

*Probat fieri non posse ut nas interitum careat
quod ortum habet: aut intereat quod
ortu caret.*

His autem determinatis, dicenda sunt ea quæ deinceps sequuntur. Si igitur aliqua sint, quæ esse & non esse possunt, quoddam tempus maximum & essendi, & non essendi, definitum esse necesse est. Atque dico rem esse posse, & non esse posse, in vnoquoque prædicamento: ut hominem, aut album, aut tricubitum, aut aliquid aliud tale. Nam si non erit definitum quiddam, sed semper proposito maius, & quo non est minus: idem erit profecto possibile esse tempore infinito, & non esse alio tempore infinito. At hoc esse nequit. Principium autem hinc sumatur. Impossibile enim, & falsum, non idem significant. Est autem impossibile, & possibile, & falsum, ac verum ex suppositione. Veluti triangulum impossibile est suos tres angulos duobus rectis æquales habere: si hæc sint, & diameter commensurabilis est. Sunt autem simpliciter & possibilis, & impossibilia, & vera, & falsa. Non est igitur idem, falsum aliquid esse simpliciter, & simpliciter impossibile. Tenamque dicere stare, falsum est quidem, sed non impossibile. Similiter & eum, qui vi-tharam quidem pulsar, non autem cantat, cantare dicere falsum est, sed non impossibile est. Simili autem stare, atque sedere, & diametrum commensurabilem esse, non solum est falsum, sed etiam impossibile.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

C Οπιδύνατον, ἢ ἡμιόμοτον ποτε ἀφάρτων ἢ
 ἀφάρτων, ἢ ἀφάρτων ὄν, ἢ ἀφάρτων
 τριῶν ὄν, φάρτων.

Διωριμένον δὲ τούτων, λεκτικόν τὸ ἐφε-
 ξῆς. Εἴ δὲ ὅτι ἐνια διωγὰς καὶ ὅ
 καὶ μὴ, αἰάγῃ χρόνος πᾶς ὡς αὐτὸς τὸ πλῆ-
 ρος ἐκ τῆς εἰς καὶ τῆς μὴ. λέγω δ' ὅτι διωγὰς
 τὸ πᾶν ἔργον εἰς, καὶ ὅτι διωγὰς μὴ εἶναι κατὰ
 ὁποιονοῦν κατηγορεῖται, οἷον αἰδοῦσθαι, ἢ λυ-
 κῆν, ἢ τείπεσθαι, ἢ ἄλλο ὅποιον τῶν τειρόμενων.
 Εἴ γὰρ μὴ ἔσται ποῦς τις, ἀλλ' αἰεὶ πλείων τῶ
 περισσώτερος, καὶ οἷον ἔστιν ὁ ἐλάττω, ἀπαιροῦ-
 ῖται χρόνος τὸ αἰεὶ διωγὰς εἶναι ὅτι μὴ εἶναι
 ἄλλοι ἀπαιροῦν. ἀλλὰ τῶν ἀδυνάτων. δι-
 γὰρ δ' ἔστω ὡς πᾶσι. τὸ γὰρ ἀδύνατον καὶ
 τὸ ψευδές οὐ τὸ αὐτὸ ἀποκρίνεται, ἐστὶ δὲ τὸ ἀ-
 δύνατον καὶ τὸ διωγὰς, καὶ τὸ ψευδές καὶ τὸ
 ἀληθές, τὸ μὲν δὲ ὑποθέσκει. λέγω δ', οἷον
 τὸ πείθεσθαι ἀδύνατον δύο ὄρους ἔχει. Εἴ-
 περ δὲ καὶ ἡ ἀφαιρέσις σύμμετρος, ἐστὶ πᾶ-
 ρα. ἔστι δὲ ἀπλάει καὶ διωγὰς, ὅτι ἀδύνα-
 τος, καὶ ψευδὲς ὅτι ἀληθὲς καὶ διωγὰς ὅτι ψευ-
 δές τὸ πᾶν εἶναι ἀπλάει, ὅτι ἀδύνατον ἀπλάει.
 τὸ γὰρ αἰεὶ μὴ ἔστω φανερὸν εἶναι, ψευδές
 μὲν, οἷον ἀδύνατον δὲ ἀπλάει καὶ τὸ κα-
 τὰ τὸν νόμον, μὴ ἀδύνατον δὲ ἀπλάει φανερὸν.
 ψευ-
 δές μὲν, ἀλλ' οἷον ἀδύνατον, τὸ δὲ ἀπλάει
 εἶναι καὶ κατὰ τὸν νόμον, ὅτι ἀδύνατον ἀπλάει
 ἀπλάει ὅτι μὴ ἀδύνατον, ὅτι ἀδύνατον.

ἢ δὴ ταῦτόν ἐστιν ἔχειν δύναμιν καὶ ἀδύ-
 νατον συμβαίνει ἢ ἀδύνατον ἐξ ἀδυνατον. ὅ-
 μω δὲ καὶ δύναμις καὶ ἐξουσία, ἅμα ἔχει πλεον-
 δυνάμειν, ὅτι ὅτε ἔχει ἐκείνου, καὶ πλεονέτερον.
 ἀλλ' ὅχι ὥστε ἅμα καὶ δύναμις καὶ ἐξουσία, ἀλλ'
 οὐ ἄλλω χρόνῳ. εἰ δὲ ἡ ἀπείρου χρόνου ἔχει
 πλεονέτειν δύναμειν, οὐκ ἔστι οὐ ἄλλω χρόνῳ.
 ἀλλὰ τῷ ἅμα. ὥστε εἴη ἀπείρου χρόνου ὅν
 φθαρτόν ἐστι, δύναμειν ἔχει ἀπὸ τῆς μὴ εἶναι. εἰ
 δὲ ἀπείρου χρόνου ἐστὶν, ἔστω ἡ ἀρχὴ, ὅ δὲ
 γίνεται μὴ εἶναι. ἅμα ἄρα ἔσται τε καὶ οὐκ ἔσται
 κατ' ἐξουσίαν. ψεύδεται δὲ οὗτοι συμβαίνειν ἀπὸ
 τοῦ ψεύδεται ἐπὶ τῇ. ἀλλ' εἰ μὴ ἀδύνατον εἶναι,
 οὐκ ἔστι καὶ ἀδύνατον εἶναι ὅ συμβαίνειν. ἀπὸ
 ἄρα ὅ ἀεὶ ὅν ἀπλῶς, ἀφθαρτον ὁμοίως ἢ ἐκ
 ἀφθαρτον. εἰ γὰρ φθαρτόν, ἔσται δυνατὸν χρόνον
 εἶναι μὴ εἶναι. φθαρτόν δὲ γὰρ ἐστὶ ὅ ποτε
 ἔσται μὴ ὅν, καὶ δὲ μὴ ὅν ἐκείνου οὐδὲ χρόνον πο-
 τε ὕστερον μὴ εἶναι. φθαρτόν δὲ, ὅ οὐδὲ χρό-
 νῳ ποτε ἔσται μὴ εἶναι. ἀλλ' οὐκ ἔστι οὐ ὅ
 χρόνον δυνατὸν τὸ ἀεὶ ὅν ὥστε μὴ εἶναι, ὅτι
 ἀπείρου, οὐτε πεπερασμένου καὶ γὰρ τὸ πε-
 περασμένον χρόνον δύναται εἶναι, εἴθε καὶ τὸ
 ἀπείρου. οὐκ ἄρα οὐδὲ χρόνον ὅ ἀεὶ καὶ ἐν
 τῷ. ὅτι μὴ ἀεὶ τε δύναται εἶναι, καὶ μὴ εἶναι. ἀλλὰ
 μὴ οὐδὲ πλεονέτειν, ὅτι λέγει μὴ ἀεὶ
 εἶναι. ἀδύνατον ἄρα καὶ ἀεὶ μὴ πᾶσι, φθα-
 ρτόν δὲ εἶναι. ὁμοίως δὲ οὐδὲ φθαρτόν. δύνα-
 τόν γὰρ ὅσον εἰ ἀδύνατον ὅ ὕστερον αὐτὸ τῷ
 ποτε ἔσται ἡ ἀρχὴ. ἐκείνου δὲ ἀδύνατον
 ἡ ἀρχὴ, ἐκ ὅ ὕστερον. ὥστε εἰ ὅ ἀεὶ ὅν
 μὴ οὐδὲ χρόνον ποτε μὴ εἶναι, ἀδύνατον καὶ
 φθαρτόν εἶναι. ἐπὶ δὲ ἡ δύναμις τῷ μὴ
 ἀεὶ δυνατὸν εἶναι, ὅ μὴ ἀεὶ δυνατὸν
 εἶναι. ὅ δὲ ἀεὶ δυνατὸν μὴ εἶναι οὐκ ἔστι
 οὐδὲ δύναμις ὅ μὴ ἀεὶ δυνατὸν μὴ
 εἶναι. ἀλλὰ γὰρ τῷ δύναμις ἀμφοῖν ὅ ἀδύ-
 νατον ἡ ἀρχὴ, καὶ εἶναι μίσην τῷ ἀεὶ ὅ-
 ντος, ἐκ τῷ ἀεὶ μὴ ὅντος, ὅ δυνατὸν εἶναι,
 καὶ μὴ εἶναι. ἡ γὰρ ἐκείνου δύναμις,
 ποτε ἡ ἀρχὴ εἰ μὴ εἶναι ἀεὶ. ὥστε καὶ
 ὅ μὴ ἀεὶ μὴ ὅν, ἔσται ποτε ἐκείνου ἔσται, καὶ
 ὅ μὴ ἀεὶ δυνατὸν εἶναι διλογίῃ, ἀλλὰ
 ποτε ὅ ὥστε καὶ μὴ εἶναι. ὅ ἀεὶ ἄρ' ἔσται
 δυνατὸν εἶναι ἐκ μὴ, καὶ τῷ ὅτι ἀμφοῖν μί-
 σον. λόγος γὰρ καὶ οὐδὲ ὅτι γὰρ τὸ αὐτὸ καὶ τὸ β,
 μηδὲν τῷ αὐτῷ δυνατὸν ὅτι γὰρ ἀπὸ
 αὐτοῦ ὅ αὐτὸ τὸ γ, καὶ τὸ β ἡ τὸ δ. ἀλλὰ γὰρ δὲ ὅ
 μίσην τὸ αὐτὸ ἡ ἀρχὴ, μίσην τὸ β, πᾶσι ὅ-
 τι γὰρ τὸ γ ὅτι ἔσται δὲ τὸ β, μίσην τὸ αὐτὸ.

A Non igitur idem est supponere falsum, ac
 impossibile. Impossibile autem, ex impos-
 sibili accidit. Sedendi itaque quippiam,
 standique simul potentiam habet: quia
 quando habet illam, & alteram habet:
 at non ut simul stet, atque sedeat, sed
 in alio tempore. Si verò quippiam plu-
 rium potentiam habeat tempore infinito,
 non est in alio tempore, sed simul. Qua-
 re si quippiam, quod est tempore infini-
 to, est corruptibile, illud, ut non sit,
 potentiam habet. Si igitur est tempore
 infinito, sit id quod non potest. Simul er-
 go erit atque non erit actu. Falsum igitur
 accidit, quia falsum suppositum est.
 Sed si impossibile non esset, non id utri-
 que, quod accidit, etiam impossibile es-
 set. Omne ergo, quod semper est incor-
 ruptibile, simpliciter est. Similiter & in-
 genitum est. Nam si generabile est, erit
 possibile aliquo in tempore non esse. Cor-
 ruptibile enim id est quod prius quidem
 erat, nunc verò non est: aut quod nunc qui-
 dem est, potest autem aliquando posterius
 non esse. Generabile verò id, quod prius
 non esse potest. At non est tempus aut infi-
 nitum, aut finitum, in quo id quod semper
 est, non esse potest. Etenim finito tem-
 pore esse potest, quippe cum esse & tem-
 pore infinito possit. Non ergo contingit
 idem ac vnum, & semper esse, & semper
 non esse posse, at neque non semper es-
 se: quod patet esse negationem. Im-
 possibile est ergo, & semper quippiam
 esse, & corruptibile esse. Pari modo nec
 generabile. Nam si duo sint termini, poste-
 riorque sine priore inesse non possit, si ille
 competere non potest, & posterior etiam
 competere nequit. Quare si id, quod est
 semper, non esse aliquando non potest, im-
 possibile est & generabile esse. Cum autem
 negatio quidamque, quod semper esse po-
 test, sit id quod non semper esse potest, con-
 trarium autem id, quod non semper esse
 potest, & negatio est id quod non semper
 non esse potest: negationes amborum com-
 petere eidem necesse est, & esse medium
 eius quod semper est & eius quod semper
 non est, id, quod esse, & non esse potest. Vi-
 triusque namque negatio quandoque com-
 petet, si non semper sit. Quare si id, quod
 non semper non est, erit quandoque, at-
 que non erit, & id, quod non semper esse
 potest, sed quandoque est ut & non sit, erit
 sanè atque non erit. Idem ergo possibile erit
 esse atque non esse. & hæc est medium
 verorumque. Ratio autem universalis
 hæc est: Nam a & b, nulli eidem inesse
 possunt: a verò aut c, & b aut d, cuilibet
 insunt. Cui igitur neque a, neque b inest,
 ei c b cuilibet insunt, necesse est. Sic augemur
 id, quod inter a & b medium est, id enim,

id enim, quod neutrum cōtrariorum est, eorūdem mediū esse constat. Ambo igitur, c; inquit, & d, huic insint necesse est. Nam aut a, aut c cuiuslibet inest, quare & ipsi c. Cū igitur a impossibile sit esse, inest ipsū c. Eadem est & in ipso d ratio. Neque igitur id, quod semper est, neque id quod semper non est, generabile aut corruptibile est. Patet autē & si generabile, aut corruptibile sit, nō perpetuum esse. Simul enim poterit semper esse, & non semper esse. hoc autem prius demonstratum est impossibile esse. Si igitur ingenerabile quippiam est, atq; est ens, idne sempiternum esse necesse est? & pari modo, si incorruptibile est: Dico autē ingenerabile, & incorruptibile, ea quæ propriè dicuntur. Ingenerabile quidem id quod nunc est, & prius non erat verum dicere haud esse. Incorruptibile verò, quod nunc est, & posterius verum non erit dicere haud esse. at si hæc mutuo se sequuntur, atque ingenerabile est incorruptibile, & incorruptibile, ingenerabile, ipsum etiā perpetuum vtrumque sequatur, necesse est. Et si est quippiam ingenerabile, & si est quippiam incorruptibile, sit continuè sempiternum necesse est. Hoc ita esse, & ex definitione ipsorum patet. Et enim si corruptibile est, generabile esse necesse est: aut enim ingenerabile, aut generabile est: at si ingenerabile est, incorruptibile esse supponitur: & si generabile est, & corruptibile esse necesse est. aut enim corruptibile, aut incorruptibile est: at si incorruptibile est, ingenerabile esse sanè supponebatur. Sin verò mutuo se non sequuntur incorruptibile, atque ingenerabile: non necesse est aut ipsum ingenerabile, aut incorruptibile, perpetuum esse. Sequi autem hæc sese mutuo necessariò, ex his emergere potest. generabile enim & incorruptibile, mutuo sequuntur. Manifestum est autem & hoc, ex antea dictis. Est enim id medium inter id quod semper est, & id quod semper non est, quod neutrum sequitur: hoc autem est, generabile ipsum, ac corruptibile. Vtrumque enim, definito tempore quodam & esse, & non esse potest. Si igitur quippiam aut generabile, aut corruptibile sit, id medium esse necesse est. Sit enim id quidem, quod semper est, a, id autem quod semper non est, b: c, verò sit generabile, & d, sit incorruptibile: c igitur inter a & b medium esse necesse est. Illorum enim ad neutrum ultimum tempus est, in quo a ipsum non erat, aut b ipsum erat. Generabile autem, aut actu, aut potentia necesse est esse: ipsius verò a b, neutro modo. Tempore igitur quodam a definito, c ipsum & erit & rursus non erit. Similiter est dicendum & de ipso corruptibili d, Generabile ergo, corruptibilēve, vtrumque est. Generabile ergo, corruptibilēve, mutuo se sequuntur.

Tom. I.

A εἰς αὐτὸν γὰρ ὁ μηδέτερος μέσος. οὐ γὰρ δὴ ἀνάγκη ἀμφοῖν ἀρχῇ τὸ π γ εἶναι. π γ γὰρ ἢ δ α ἢ δ γ. ὥστε καὶ τὰ ε. εἰπεὶ οὖν δ α ἀδιώατον, τὸ γ ἀπαρξέει. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῷ δ. οὔτε δὴ τὸ αἰεὶ ὄν ἡμνητὸν οὐδὲ φθαρτὸν, οὐδὲ τὸ αἰεὶ μὴ ὄν. δηλοῖ δ' ὅτι εἰ ἡμνητὸν ἢ φθαρτὸν, οὐκ αἰδῶν· ἀμα γὰρ ἔσται διωάμενος αἰεὶ εἶναι, καὶ διωάμενος μὴ αἰεὶ εἶναι. τὸ δ' ὅτι ἀδιώατον, δέδεικται πρότερον. ἂρ' οὖν εἰ εἰ ἀἡμνητον, ὄν δὲ, τὸ αἰεὶ ἀνάγκη αἰδῶν εἶναι; ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἀφθαρτον, ὄν δὲ λέγω δὲ τὸ ἀἡμνητον εἶναι ἀφθαρτον, τὰ κυρίως λεγόμενα: ἀἡμνητον μὲν ὅ ἐστι νῦν, καὶ πρότερον οὐκ ἀληθὲς ὡς εἰπὼν τὸ μὴ εἶναι: ἀφθαρτον δὲ, ὅ νῦν ὄν, ὕστερον μὴ ἀληθὲς ἔσται εἰπὼν μὴ εἶναι. ἢ εἰ μὲν ταῦτα ἀλλήλοις ἀκολουθεῖ, καὶ τότε ἀἡμνητον ἀφθαρτον, καὶ τὸ ἀφθαρτον ἀἡμνητον, ἀνάγκη καὶ τὸ αἰδῶν ἐκαστέρῳ ἀκολουθεῖν· καὶ εἴτε τι αἰδῶν ἀἡμνητον, εἴτε τι ἀφθαρτον αἰδῶν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων αἰσίων· καὶ γὰρ ἀνάγκη εἶναι φθαρτὸν, ἡμνητὸν ἢ γὰρ ἀἡμνητον, ἢ ἡμνητὸν. εἰ γὰρ ἀἡμνητον, ἀφθαρτον ἀποκλείεται· καὶ εἰ ἡμνητὸν δὲ, φθαρτὸν ἀνάγκη· ἢ γὰρ φθαρτὸν, ἢ ἀφθαρτον· ἀλλ' εἰ ἀφθαρτον, ἀἡμνητον ὑπέκλειται. εἰ γὰρ μὴ ἀκολουθεῖσι ἀλλήλοις τὸ ἀφθαρτον καὶ τὸ ἀἡμνητον, οὐκ ἀνάγκη οὔτε τὸ ἀἡμνητον, οὔτε τὸ ἀφθαρτον αἰδῶν εἶναι. ὅτι δ' ἀνάγκη ἀκολουθεῖν, ἐκ τῶν δὲ φανερόν· τὸ γὰρ ἡμνητὸν καὶ φθαρτὸν ἀκολουθεῖσιν ἀλλήλοις. δηλοῖ δὲ καὶ τὸ π ἐκ τῶν πρότερον· τὸ γὰρ αἰεὶ ὄντος καὶ τὸ αἰεὶ μὴ ὄντος ὅτι μὴ παρὲς, ὃ μηδέτερος ἀκολουθεῖ. π γ δὲ ὅτι τὸ ἡμνητὸν καὶ φθαρτὸν. δυνατὸν γὰρ καὶ εἶναι, καὶ μὴ εἶναι ὡρισμένον· χρόνον ἐκαστέρῳ· λέγω δὲ ἐκαστέρῳ, καὶ εἶναι πρὸς ἓνα χρόνον, καὶ μὴ πρὸς ἓν· οἷον· ὅτι τὸ ἡμνητὸν ἢ φθαρτὸν, ἀνάγκη τῶν μακρῶν εἶναι· ἔστω γὰρ τὸ α, τὸ αἰεὶ ὄν· τὸ δὲ β, τὸ αἰεὶ μὴ ὄν· τὸ δὲ γ, ἡμνητὸν· τὸ δὲ δ, φθαρτὸν. ἀνάγκη δὲ τὸ γ μακρῶν εἶναι τῷ α καὶ β. τῷ μὲν γὰρ οὐκ ἔστι χρόνος ἐπ' αὐτῷ πρότερον τὸ πρὸς α ὃ ἢ τὸ α οὐκ ἔστι, ἢ τὸ β ἔστω. ὃ δὲ ἡμνητὸν ἀνάγκη ἢ αἰετὸς εἶναι, ἢ διωάμεν· οἷος δ' α β αὐτῷ πρὸς πρὸς ἓν ὅτι καὶ ὡρισμένον χρόνον, * ἔσται καὶ πρὸς τὸ εἶναι τὸ ε. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ δ φθαρτῷ. ἡμνητὸν δὲ καὶ φθαρτὸν ἐκαστέρῳ ἀκολουθεῖσιν ἀλλήλοις τὸ ἡμνητὸν καὶ φθαρτὸν.

Hhh

ἔστω δὲ ὅ ἐφ' ὃ ε, ἀγήνητον· ὅ δ' ἐφ' ὃ ζ, ἡμικτόν· ὅ δ' ἐφ' ὃ η, ἀφθαρτόν· ὅ δ' ἐφ' ὃ θ, φθαρτόν· τὰ δὲ ζ θ δίδικται ὅτι ἀκολουθεῖ ἀλλήλοις· ἔτι δὲ ἔστω κείματα ὡς ταῦτα, ὅτι ὁ μὲν ζ καὶ θ, ἀκολουθεῖται· ὅ δ' εἰς ζ, μηδὲν ὅ αὐτῶν, ἀπὸ μὲν δὲ γὰρ περὶ, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ η θ, αἰάγνη καὶ τὰ ε η ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις· ἔστω γὰρ τὰ η θ ε μὴ ἀκολουθεῖν· ὅ ἀρα ζ ἀκολουθεῖ· πάλιν γὰρ ὅ ε καὶ ζ, ἀλλὰ μὲν ὅ δ' εἰς ζ θ, * τὰ ἀρα ε καὶ θ ἀκολουθεῖ. ἀλλ' ἵππευται ἀδυνάτον εἶναι· ὅ δ' αὐτὸς λόγος, ὅτι ὅτι η τὰ ε. ἀλλὰ μὲν ἔτι εἰς ὅ ἀγήνητον, ἐφ' ὃ ε, περὶ ὅ ἡμικτόν, ἐφ' ὃ ζ, καὶ τὸ ἀφθαρτόν, ἐφ' ὃ η, περὶ τὸ φθαρτόν, ἐφ' ὃ θ. ὅ δὲ φαίνεται μηδὲν κωλύειν ἡμικτόν τι ἀφθαρτόν εἶναι καὶ ἀγήνητον ὅ φθαρτῶναι, ἀπαξ ἵππευται περὶ μὲν τῆς ἡμέσεως, τὰ δὲ τῆς φθορῆς, αἰατῶν ὅτι τὰ δὲ δὲ δὲ μὲν π. καὶ γὰρ ἀπειροί, ἢ ποσὶν τινα ὡριμένον χρόνον, διώσται ἀπὸ μὲν καὶ ποσὶν καὶ πᾶσι, καὶ εἶ, καὶ μὴ εἶ, καὶ τὸ ἀπειροί· ἀλλ' ὅτι, ὅτι ὡριμαί πως ὁ ἀπειρος χρόνος, ὅτι εἰς πλείων τὸ δὲ πᾶσι ἀπειροί, ὅτι ἀπειροί, ὅτι ὡριμένον· ἔτι, τί μᾶλλον ὅτι τὰ δὲ ὅ σημαίει αἰὲν ὅτι περὶ, ἐφθάρη, καὶ μὴ ὅ ἀπειροί ἐφθάρη; εἰ γὰρ μηδὲν μᾶλλον, ἀπειροί δὲ τὰ σημαίει, δηλοῦν ἀπειροί χρόνον καὶ ἡμικτόν εἰ ἀφθαρτόν. διώσται ἀρα μὴ εἶναι τὸ ἀπειροί χρόνον· ἀλλὰ γὰρ εἰς διώσται τὸ μὴ εἶναι καὶ εἶναι· τὸ μὲν περὶ, εἰ φθαρτόν· τὸ δ' ὅτι, εἰ ἡμικτόν. ὡς πᾶσι ἵππευται ὡς μὲν ἀδυνάτα, τὰ ἀπὸ κείματα ἀλλὰ ἵππευται. ἔτι δὲ καὶ τὸ ὅμοιως ὅ ἀπὸ μὲν σημαίει ἵππευται. ὡς πᾶσι ἀπειροί χρόνον τὸ μὴ εἶναι καὶ τὸ εἶναι εἰς διώσται· ἀλλὰ δίδικται ὅτι ἀδυνάτον τὸν· ἔτι εἰς περὶ καὶ διώσται * ἵππευται τῆς εἰρησίας, ἀπὸ μὲν ὅτι εἰς τὸν χρόνον, καὶ ὅ ἀγήνητον καὶ, εἰ μὴ ὅ τὸ ἀπειροί χρόνον, γίνεσθαι δὲ διωάμενον· ἀλλὰ δὲ ὅτι καὶ τὸ εἶναι διώσται εἶναι, εἰ τὸ τὸ μὴ εἶναι καὶ ἵππευται ἀπειροί χρόνον. φαίνεται δὲ εἰς ἀλλῶς, ὅτι ἀδυνάτον φθαρτόν ὅ μὴ φθαρτῶναι ποτε· αἰὲν γὰρ ἔσται ἀμῶ καὶ φθαρτόν καὶ ἀφθαρτόν ἐπὶ τῆς αἰῶ· ὡς πᾶσι ἀμῶ εἰς διώσται, αἰὲν εἶναι, καὶ μὴ αἰὲν φθαρτῶναι ἀρα πᾶσι τὸ φθαρτόν, καὶ εἰ ἡμικτόν γίνεσθαι. διώσται γὰρ γίνεσθαι, καὶ μὴ αἰὲν ἀρα εἶναι· ἔστι δὲ καὶ ὅτι γίνεσθαι, ὅτι ἀδυνάτον ἡμικτόν ποτε,

A Sit itaque ingenerabile e, generabile f: incorruptibile g, & corruptibile h. Est igitur demonstratum f atque h sese mutuo sequi. Quando autem sic aliqua ut hæc iacent, velut f quidem, & h sese mutuo sequuntur, e verò & f nulli eidem competunt, sed alterum omni competit, & simili modo ipsa g, atque h, tunc & e mutuo se sequantur necesse est. e namque ipsum g non sequatur: ergo f ipsum sequetur, quippe cum cuilibet ipsum e aut f competat. At g etiam id sequetur, quod sequitur ipsum f: ergo h sequetur g ipsum. At impossibile esse supposebatur. Eadem ratione & g sequi ipsum e, demonstrabitur. At sic se habet ingenerabile e, ad generabile f, & incorruptibile g, ad corruptibile h. Dicere autem nihil prohibere generatum quippiam incorruptile esse, & ingenerabile quippiam corruptum esse, semel illo generato, hoc corrupto, tollere est aliquid eorum quæ data sunt. Aut enim infinito, aut quodam definito tempore, omnia aut agere, aut pati, aut esse, aut non esse possunt: & infinito, propterea quod tempus infinitum aliquo modo est definitum, quo non est maius. Id verò, quod aliqua ex parte est infinitum, neque infinitum est, neque etiam definitum. Præterea cur magis hoc in signo corruptum est id quod antea semper erat, aut generatum est id quod prius non erat tempore infinito? Nam si non magis in hoc quam in alio, & ipsa signa sunt infinita, erat quippiam, ut patet, generabile, & corruptibile tempore infinito: ergo non esse tempore infinito potest. Simul enim, ut non sit, & sit, potentiam sanè habebit, ipsum quidem prius, si corruptibile est; ipsum autem posterius, si generabile est. Quare si posuerimus esse quæ possunt, opposita simul erunt. Atque hoc insuper in omni signo similiter erit. Quare ut non sit, & sit tempore infinito, potentiam sanè habebit. At demonstratum est, hoc impossibile esse. Præterea si actum potentia antecedit, uniuerso tempore erit, & quod ingenerabile erat, atque non ens tempore infinito, fieri autem potens. Simul igitur non erat, & ut sit potentiam habebat, & ut tunc sit, & postea tempore infinito. Patet autem & alio modo impossibile esse, quippiam corruptibile non aliquando corrumpi. Semper enim simul, & corruptibile & incorruptibile erit actu. Quare simul erit possibile, semper esse, & non semper esse. Corruptibile ergo aliquando corrumpitur: & si generabile est, ortum est. Possibile enim est ortum esse, & non semper esse. Possimus autem & hoc contemplari modo impossibile esse,

aut si ortum aliquando quippiam est, incorruptibile esse, aut si ingenerabile est, & antea semper erat, corruptionem subire. Nihil enim casu, aut incorruptibile, aut ingenerabile esse potest. Quod enim casu est, atque fortuna, est præter id quod semper aut plerumque, aut est, aut fit. Quod verò infinito tempore aut simpliciter, aut ab aliquo tempore est, id aut semper aut plerumque est ens. Talia igitur interdum esse, interdum non esse natura, necesse est. Talium autem eadem potentia est contradictionis, & ut sint, & non sint, causa, materies est. Quare opposita simul esse actu necesse est. At verò neque verum est dicere nunc, transacto in anno esse, neque transacto in anno nunc esse. Impossibile est ergo, si aliquando non est, posterius perpetuum esse: habet enim posterius, & potentia non essendi. Verum non ut nunc non sit, quando est (est enim ens actu) sed in anno præterito, temporèque transacto. Sit igitur id actu, cuius potentiam habet. Verum igitur erit, si transacto in anno non esse dicatur. At impossibile est: nulla nempe potentia est respectu ipsius fuisse: sed esse, vel fore. Similiter & si prius sempiternum erat, & posterius non est: habebit enim potentiam eius quod actu non est. Quare si posuerimus id quod potest, verè dicetur nunc hoc esse transacto in anno, in temporèque omnino exacto. Naturaliter etiam, & non vniuersaliter si consideremus, impossibile sanè videbitur, aut corrumpi posterius, quod perpetuum prius erat, aut posterius sempiternum esse, quod prius non erat. Corruptibilia enim, & generabilia, & alterabilia sunt vniuersa: alterantur autem contrariis, & ex quibus constant ea quæ sunt natura, & ab iis ipsis corrumpuntur.

A ἄφθαρτον τὸ ἀφ' αὐτοῦ, ἀφ' αὐτοῦ ὅν καὶ αἰεὶ πρὶν ὅν φθαρεῖν. ὅθεν γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ὅτ' ἀφθαρτον, ὅτ' ἀφ' αὐτοῦ ὅτ' εἶ. τὸ μὲν γὰρ αὐτὸ μακρόν ἐστὶ, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς τοῦ χρόνου, καὶ τὸ αἰεὶ, καὶ ὡς ὅτι τὸ πολὺ ἐόν, ἐόντος ἀφ' αὐτοῦ χρόνον, ἐκ αἰεὶ, ἐκ ὡς ὅτι τὸ πολὺ ἐπ' ἄλ' ὅν. αἰάκη τοίνυν φύσις τὰ τοιαῦτα, ὅτε μὲν εἶ, ὅτε δὲ μὴ. τῆς δὲ τοιαύτης, ἡ αὐτὴ δύναμις τῆς ἀντιφάσεως, καὶ αἰτία ἐστὶν ὅλη, τῆς εἶ καὶ μὴ. ὡς τ' αἰάκη ἅμα ἐπ' ἄλ' ὅν ἐκέρχεται τὰ αὐτὴ κείνη. ἀλλὰ μὲν ὅθεν τῆς ἀληθῆς εἰπεῖν ἰού, ὅτι ἐστὶ περίσιν, ὅθεν περίσιν, ὅτι ἰού ἐστὶν. ἀδυνατον ἄρα μὴ ὅν ποτε ὑπερῶν αἰδῶν εἶ. ἐξ εἰ γὰρ ὑπερῶν καὶ πλεονέχῃ μὴ εἶ δύναμιν. πλεονέχῃ γὰρ τὸ τότε μὴ εἶ ὅτε ἐστὶν ἐπ' ἄλ' ὅν ἐκέρχεται ὅν. ἀλλὰ τῆς περισίν καὶ ἐπ' ἄλ' ὅν πρὸς ἐλθόντι χρόνῳ. ἐστὶν δὲ ὅτι ἐκ πλεονέχῃ δύναμιν ἐπ' ἄλ' ὅν ἐκέρχεται. ἐστὶν ἄρα ἀληθῆς εἰπεῖν ἰού, ὅτι ἐστὶ περίσιν. ἀλλὰ ἀδυνατον. ὅθεν μὲν γὰρ δύναμις τῆς γενέσεως ἐστὶν. ἀλλὰ τῆς εἶ ἡ ἐστὶν ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' αὐτῶν πρὶν ὅν αἰδῶν ὑπερῶν μὴ ἐστὶν ἐξ εἰ γὰρ δύναμιν ἐκέρχεται ἐστὶν ὡς τ' αὐτῶν τὸ δύνατον, ἀληθῆς ἐστὶν εἰπεῖν ἰού, ὅτι τῆς ἐστὶ περίσιν, ἐπ' ὅλους αὐτῶν πρὸς ἐλθόντι χρόνῳ. καὶ φυσικῶς δὲ καὶ μὴ κατὰ λόγον σκοποῦσιν ἀδυνατον ἐκ αἰδῶν ὅν πρὶν φθαρεῖν ὑπερῶν ἢ πρὶν μὴ ὅν, ὑπερῶν αἰδῶν εἶ. τὰ γὰρ φθαρτὰ, καὶ ἡμνητὰ, καὶ ἀλλοιωτὰ πάντα. ἀλλοιοῦσθαι δὲ τοῖς ἐναντίοις καὶ ὅς ὃν σὺνίσταται, τὰ φύσις ὄντα, ἐκ αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν φθαρεῖν.

D

ARISTOTELIS STAGIRITÆ. DE CÆLO.

LIBER II.

CAPUT I.

Probat superiori libro expositam de mundo sententiam etiam aliter sententis testimonio posse confirmari.

Malum igitur vniuersum neque ortum esse, neque corrumpi posse, ut quidam inquirunt, sed vnum esse, ac sempiternum. principium quidem, & exitum æternitatis vniuersæ non habens, infinitum autem habens, & continens in se ipso tempus:

Tom. I.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

πρὸς οὐρανὸν καὶ εἰς Δ.

τὸ Β.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

E ὅτι τῆς ἐμπροσθεν εἰρημύσεως πρὸς τῆς τῆς πόλεως ὑπερῶν αἰδῶν, καὶ τῆς ἀλγῶν λεγόντων ἐπ' ἡμῶν αὐτῶν, μὴ τυχερῶς οἱ χόροι.



Tὸ μὲν δὲν ὅτε γέννηται ὁ πᾶς ὕμνος, ὅτε ἐκείνη φθαρῇ, καὶ αὐτὴ φασὶ τινες αὐτῶν, ἀλλ' ἐστὶν καὶ αἰδῶν, ὅς μὲν ἐκ τῆς πλεονέχῃς ἐστὶν τῆς πόλεως ἀλγῶν, ἐστὶν δὲ καὶ αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀλγῶν, καὶ αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀλγῶν.

Hhh ij

Si igitur, (uti diximus,) res dicto modo de prima latrone sese habere potest, non solum concinnius est ita de æternitate ipsius existimare, sed etiam hoc modo dumtaxat consentaneas magis ei vaticinationi, quam de diis habemus, sententias possumus certò proferre. Sed de his hætenus.

Casey IL

*Quæ sit oculi partium inuicem ratio: &
an alia dextra sit, alia sinistra
eius pars.*

CVM autem sint, qui dextrum ipsius cæli quippiam, & lævum inquirunt esse, ut ij qui Pythagorici nuncupantur; (est enim hæc illorum sententia) considerandum est, verum res sic sese habeat ut illi dicunt, an alio potius modo, si hæc principia corpori ipsius vniuersi sunt adiungenda. Continuo namque si dextrum inest ei, lævumque, priora principia prius in ipso esse existimandum est. Determinatum igitur de his est in iis quæ de animalium motibus sunt tractata, propterea quod hæc propria sunt illorum naturæ, atque accommodata. manifestè namque animalibus inesse videntur quibusdam omnes istiusmodi partes, dextrum, inquam, atque sinistrum, quibusdam nonnullæ: plantis verò, supera atque infera solum. Quod si cælo talium quippiam est adiungendum, & id ipsi competere, quod primum (ut dicimus) in animalibus inest, consentaneum est rationi. Vnumquodque enim trium, (dico autem trium, superum inferumque, ipsum ante atque oppositum, & dextrum lævumque,) ut principium quoddam esse videtur. Has enim omnes dimensiones, perfectis corporibus inesse consonum est rationi: atque superum quidem longitudinis, dextrum autem latitudinis, ipsum vero ante, altitudinis principium est. Insuper alio modo, motuum ratione. hæc enim principia dico, unde motus iis incipiunt, quæ hæc habent. Est autem ab ipso quidem supero accretio, à dextris autem ea motio, quæ loco accommodatur: ab hisce vero, quæ ante sunt, ea motio quæ fit sensu. Atque id ante dico, in quo sunt sensus. Quapropter & non omni in corpore querendum est superum, atque inferum, & dextrum lævumque, atque ante, & retro:

Tom. i.

Α ΕΙ ΔΗ ΚΑΘΑΡΟΝ ΕΊΠΟΜΕΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΩ Τ' ΕΙΡΗΜΟ-
ΝΟΙ ἔχει· ἔπειν ὡς τῆς πρώτης Φορᾶς, οὐ
μύθον αὐτῷ ὡς τῆς αἰδύστητος ὕψους ὑπολα-
βόντες ἐμμελέεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ μαρτυρίᾳ τῇ
ὡς τῇ * τ' Θεόν, μύθους αὐτῷ ἔχοντες ὅμο-
λογουμένους ἀποφαίνεσθαι συμφώνους λόγους.
ἀλλὰ τῇ μὲν πάντων λόγον ἄλλος ἔστω τὸν κτλ.

ΚΕΦΑΛ. Β'

В Περι τῶ καὶ ἀφαιρέσεως μαρτύρων, καὶ τῶ καὶ
τόπου ἀποσιμμένων, καὶ ὅτι τῶ θεοῦ
οὐκ ἔστι δόξαι καὶ ἀρεταί.

ΕΠΙΔΕΙΞΑΝ ΔΕ ΠΛΕΥΡΕΣ ΕΙΣΙΝ, ΟΙ ΦΑΝΕΡΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΗ ΔΕ
ΕΞΙΟΝ ΚΑΙ ΘΡΗΣΤΕΡΟΝ Τῷ ΟΥΡΑΝΩ, ΚΑΘΑ-
ΡΟΙ ΟΙ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΑΙΟΙ· (ΕΚΕΙΝΩΝ ΓΩ
ΟΤΙ Ο ΛΟΓΟΣ ΕΣΤΙ,) ΣΚΕΠΤΕΙΟΝ ΠΟΤΕΡΟΝ ΤῶΝ ΕΧΘ-
ΤΕΡΩΝ, ΩΣ ΕΚΕΙΝΟΙ ΛΕΓΟΥΣΙΝ, ΛΙ ΜΑΛΛΟΝ ΕΠΕ-
ΡΩΣ· ΕΊΤΕ ΔΕΙ ΠΡΟΣΑΠΤΗΝ ΤΑΙ Τῷ ΠΛΥΤΟΙΣ ΣΩ-
C ΜΑΤΙ ΤΑΥΤΑΣ ΤΑΣ ΘΕΧΑΣ. ΑΙΤΥΝΣ ΓΑΡ ΠΡΟ-
ΤΕ, ΕΙ ΤΟ ΔΔΞΙΟΝ ὙΠΟΑΡΧΗΙ, ΚΑΙ ΤΟ ΘΡΗΣΤΕΡΟΝ,
ΕΠΙ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΤΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΣ ὙΠΟΛΗΠΤΕΟΝ
ὙΠΟΑΡΧΗΝ ΘΕΧΑΣ ΟΙ ΑΥΤΑΙ. ΔΙΩΚΕΤΑΙ ΜΟΝ
ΟὔΤΩ ΤΑΙ ΠΥΤΑΙΝ ΕΙ ΤΙΣ ΤΑΙ ΤΑΙ Τῷ ΖΩΟΝ ΚΙ-
ΝΗΣΙΣ, ΑΛΕ ΤΟ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΟΙΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΕΙΝΑΙ
ΕΙ. ΦΑΝΕΡΑΣ ΓΑΡ ΕΝ ΤΑΙ ΤΑΙΣ ΖΩΟΙΣ ὙΠΟΑΡ-
ΧΟΝΤΑ ΦΑΙΝΕΤΑΙ, ΤΩΣ ΜΟΝ ΠΛΥΤΑ ΤΑΙ ΤΑΙΣ ΜΕ-
C ΕΙΑ· ΛΕΓΩ Δ· ΟΙ ΤΟ ΤΕ ΘΡΗΣΤΕΡΟΝ Ε ΤΟ ΔΔΞΙΟΝ
ΤΩΣ Δ' ΕΝΙΑ· ΤΩΣ ΔΕ ΦΥΤΟΙΣ ΤΟ ΑἶΩ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΩ
ΜΟΝΟΝ. ΕΙ ΔΕ ΔΕΙ ΚΑΙ ΤΑΙ ΟΥΡΑΝΩ ΠΡΟΣΑΠΤΗΙΝ
D ΤΗ Τῷ ΤΑΙΟΥΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΤΕΡΟΝ, ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΠΟ-
ΜΕΝ ΕΙ ΤΩΣ ΖΩΟΙΣ ὙΠΟΑΡΧΗΙ, ΔΙΩΚΕΤΑΙ ὙΠΟ
ΧΗΙ ΕΙ ΑΥΤΑΙ. ΤΕΙΩΝ ΓΩ ΟΝΤΩΝ, ΕΚΕΙΝΑΙ ΟΙ ΘΕΧ-
ΧΗΙ ΤΗΣ ΕΣΤΙ. ΛΕΓΩ ὅ ΤΕΙΩ, ΤΟ ΑἶΩ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΩ,
ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΤΕΡΟΝ Ε ΤΟ ΑΙΤΗΚΑΙΜΕΝΟΝ, Ε ΤΟ ΔΔΞΙΟΝ
ΚΑΙ ΤΟ ΘΡΗΣΤΕΡΟΝ. ΤΑΥΤΑΣ ΓΑΡ ΤΑΣ ΑΛΕΤΕΡΑΣ
ΔΙΩΚΕΤΑΙ ὙΠΟΑΡΧΗΙΝ ΤΩΣ ΣΩΜΑΤΙ ΤΩΣ ΤΕΙΕΙΣ
ΠΑΣΑΣ. ΕΣΤΙ ΔΕ ΤΟ ΜΟΝ ΑἶΩ Τῷ ΜΗΧΕΙ ΘΕΧΗΙ, ΤΟ
ὅ ΔΔΞΙΟΝ Τῷ ΠΛΑΤΕΙ, ΤΟ Δ' ΕΜΠΡΟΤΕΙΝ Τῷ
ΒΑΘΕΙ. ΕΠΙ ΔΕ ΑΛΛΩΣ ΧΥ ΤΑΣ ΚΙΝΗΣΙΣ. ΘΕΧΑΣ
ΓΑΡ ΤΑΥΤΑΣ ΛΕΓΩ, ΟΤΙ ΑΡΧΟΝΤΑΙ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΑΙ
E ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΣ ΕΧΟΥΝ. ΕΣΤΙ ὅ ΑΠΟ ΜΟΝ Τῷ ΑἶΩ, ΛΙ
ΑὔΞΗΣΙΣ· ΑΠΟ ὅ Τῷ ΔΔΞΙΩΝ, ΛΙ ΧΥ ΤΟ ΠΟΝ·
ΑΠΟ ΔΕ Τῷ ΕΜΠΡΟΤΕΙΝ, ΛΙ ΧΥ ΤΩ ΑΙΩΘΗ-
ΟΝ. ΕΜΠΡΟΤΕΙΝ ΔΕ ΛΕΓΩ, ΕΦ' ὅ ΑΙ ΑΙΩΘΗ-
ΟΝ. Οὔ ΚΑΙ ΟΤΙ ΕΙ ΑΠΟΜΥΤΙ ΣΩΜΑΤΙ ΤΟ ΑἶΩ
ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΩ, ΚΑΙ ΤΟ ΔΔΞΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΘΡΗΣΤΕΡΟΝ,
ΚΑΙ ΤΟ ΕΜΠΡΟΤΕΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΔΕΙΞΑΝ ΖΗΤΗΤΗΝ.

Hhh üj

ἀλλ' ὅσα ἐχρ' κινήσεως ἀρχὴν ὡς ἐαυτοῖς ἑμ-
 ψυχὰ ὄντα· καὶ γὰρ ἀψύχων οὐ ὄντων ὁρᾷ μὲν,
 ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. τὰ μὲν γὰρ, ὅλως οὐ
 κινεῖται· τὰ δὲ, κινεῖται μὲν, ἀλλ' ἢ πρὸς ταχέον
 ἐμῶς· οἷον, ὅ πῦρ ἀπὸ μόνου· καὶ ἢ γὰρ ἐπὶ ὅ
 μίσειν. ἀλλ' οὐ μὲν τοῖσι λέγειται ὅτι ἀπὸ
 ὅ καὶ τῶ καὶ ὁ δόξιν καὶ ὁ ἀριστέον πρὸς ἑ-
 μᾶς ἐπιδραφεόντες. ἢ γὰρ καὶ τὰ ἡμέτερον
 δόξια, ὡς ἀπὸ ἐμῶν τοῖς· καὶ ὁμοιότητα τοῖς
 ἡμέτεροις, οἷον τὰ τῶ ἀνδριάντος· ἢ τὰ ἐναγίως
 ἔχοντα τῇ θεῷ· δόξιν μὲν ὅ καὶ ὁ ἡμέτερον
 ἀριστέον· ἀριστέον δὲ τοῦ ἀνδριάντος· ὅτι ἀπὸ
 ὅ καὶ ὁ ἡμέτερον ἐπιδραφεόν. οὐ, αὐτοῖς δὲ
 τοῖσι ἐνδὲ μίαν ὁρᾷ μὲν ἀπὸ φασί. εἰ γὰρ
 αἰσθητικὴν φασί, τὰ ἐναγίως ἐρῶ μὲν δόξια
 καὶ ἀριστέον, καὶ αὐτὸ καὶ καὶ τῶ καὶ ἐμῶν
 καὶ ὅτι ἀπὸ. δὲ καὶ τῶ Γ' ὑπαρχοῦν αὐτὸ πρὸς
 θαυμάσιον, ὅτι δύο μόνον τῶ καὶ ἀρχαὶ ἐλε-
 γον, ὁ δόξιν καὶ ὁ ἀριστέον· τὰ δὲ τέτρα-
 ρος πρὸς ἐλπίαν ὅθεν ἡ πρὸς κινήσεως ὅσας· οὐ-
 δὲ γὰρ ἐλπίαν ἀπὸ φασί· ἔχει τὰ αὐτὸ πρὸς
 τὰ καὶ τῶ καὶ ἐμῶν πρὸς τὰ ἐπιδραφεόν,
 ἢ τὰ δόξια πρὸς τὰ ἀριστέον· οὐ ἀπὸ τῶ
 ζώον· τὰ μὲν γὰρ, τῶ διωκόμεν μόνον ἀπὸ
 φέρει· τὰ δὲ, καὶ πρὸς γήματα. ὅ καὶ αὐτὸ
 ὅ καὶ τῶ πρὸς ἐμῶν τοῖς ὅθεν ὁμοίως ζώον
 ὅ φασί· ὁ δὲ δόξιν καὶ ὁ ἀριστέον οὐκ ἐ-
 νὰ πρὸς πρὸς φασί· ἐπὶ δὲ ὡς ὁ μᾶλλον τῶ
 πλάττει πρὸς πρὸν, εἰ ὁ μὲν αὐτὸ, τῶ μᾶ-
 λον ἀρχή· ὁ δὲ δόξιν, τῶ πλάττει· ἢ δὲ τῶ
 πρὸς πρὸς ἀρχή πρὸς πρὸν· πρὸς πρὸν αὐτὸ
 ὁ αὐτὸ τῶ δόξιν καὶ ὁ φασί· ὅθεν πολλὰ καὶ
 λέγειται τὸ πρὸς πρὸν. πρὸς ὅ τοῖσι, εἰ τὸ
 μὲν αὐτὸ ὅθεν ἡ κινήσεως· τὸ δὲ δόξιν, ἀπὸ
 ὅ τὸ εἰς τὸ πρὸς πρὸν, ἐφ' ὅ, καὶ ὅπως ἔχει
 πρὸς διωκόμεν ἀρχή τὸ αὐτὸ πρὸς τὰ δόξια
 ἰδίως. ἀπὸ πρὸς τὸ πρὸς πρὸν τὰ κινήσεως
 πρὸς ἀρχή, διχασί αὐτοῖς ἐπιδραφεόν· καὶ δόξιν
 τῶ καὶ ἀπὸ ὁμοίως ἐνδὲ μίαν ἐμῶν καὶ
 ἐμῶν δὲ ὅθεν ὡς πρὸς πρὸν, ὅτι οὐ πρὸς ἡ-
 χοῖον ἀρχή, κινήσεως αὐτὸ τῶ καὶ διωκόμεν
 ἐνδὲ μίαν καὶ ὁ ἀπὸ ἐμῶν τοῖς, καὶ ὅ καὶ κί-
 νήσεως ἀρχή· δόξιν ὅτι ἔχει τὸ αὐτὸ ὅ καὶ τὸ κα-
 τὰ, καὶ τὸ δόξιν καὶ τὸ ἀριστέον· ὅ καὶ γὰρ ἀπὸ
 δόξιν τὸ σφαιρῶδες ὅ καὶ τὸ γήμα τῶ πρὸς
 ὅπως ἔχει αὐτὸ τὸ μὲν δόξιν, τὸ ὅ ἀριστέον,
 ὁμοίως καὶ ὅθεν τὸ μὲν ἀπὸ πρὸς ἐμῶν
 καὶ ἀπὸ πρὸς καὶ ὁ δὲ ὅθεν, ὡς ἀπὸ αὐτὸ
 πρὸς οὐ οὐ ἔχει τὸ δόξιν πρὸς τὸ ἀριστέον ἀπὸ
 φασί, ὅ καὶ τῶ γήματι, ὅ καὶ τῶ σφαιρῶδες.

A sed in hisce quæ cum animata sunt, mo-
 tus in se ipsis principium habent. In nul-
 lo enim eorum, quæ vocant inanima,
 id cernimus, unde est principium mo-
 tus. Quædam enim omnino non mo-
 ventur: quædam tunc sentur quidem, sed
 omni ex parte simili modo: veluti ignis
 sursum solum, & terra ad medium. Sed
 in his superum & inferum, dextrum læ-
 uumque dicimus, ad nos ipsos referen-
 tes. Nam aut respectu nostri, dextri læ-
 uique, ut augures dicunt: aut similitu-
 dine nostri, ut ea quæ sunt statuar: aut
 ea quæ contrario modo sese habent posi-
 tione. Etenim dextrum quidem id dici-
 mus, quod opponitur nostro sinistro, læ-
 uum autem, contrarium, & retro, ac an-
 te, simili modo. In his autem ipsis, nul-
 lam differentiam cernimus. Si contra nam-
 que versantur, contraria dextra læuque,
 supera ac infera, & ante retroque sanè dice-
 mus. Quapropter & Pythagoricos quis-
 piam mirabitur, sola hæc duo principia di-
 xisse, dextrum, inquam, atque sinistrum:
 cæteras autem quatuor differentias omissi-
 se, non minus rationem principii subeun-
 tes. Non enim minorem ad infera, supera,
 & ad ea quæ sunt retro, ea quæ sunt ante,
 quam ad læua, dextra, vniuersis in anima-
 libus differentiam habent. Hæc enim vi-
 solum, illa figura etiam differunt. Et su-
 perum quidem, ac inferum, omnibus
 animantibus inest, tam animalibus, quam
 etiam plantis. Dextrum autem læuū-
 que plantis non inest. Præterea ut longi-
 tudo latitudinem antecedit, sic prius e-
 rit generatione superum; dextro, cum
 multipliciter prius dicatur. Si longitudi-
 nis quidem superum latitudinis verò dex-
 trum principium est, atque prioris princi-
 pium antecedit. Insuper si superum qui-
 dem est id, unde est motio, dextrum
 autem à quo, & ante ad quod: hoc
 quoque modo vim quandam principii su-
 perum ad cæteras species habet. Incre-
 pandi sunt igitur Pythagorici, & quia ma-
 ximè propria principia omiserunt, & quia
 in vniuersis hæc similiter inesse putabant.
 Cum autem à nobis sit antea definitum,
 tales potentias iis inesse, quæ princi-
 pium motus habent: & cælum sit anima-
 tum, atque principium habeat motus:
 patet, ipsi superum inferumque, & dex-
 trum atque læuum inesse. Non enim
 dubitare oportet ob vniuersi rotundam
 figuram, quoniam pacto aliud ipsius
 dextrum, aliud læuum erit, si partes
 sint similes vniuersæ, perpetuòque mo-
 tu ciantur. Sed intelligere perinde oporteret,
 atque si quispiam in hisce, quæ dex-
 tri ad læuum, figuris quoque differen-
 tiam habent, circumposuisset sphaeram.

Habebunt enim potentiam differentem : at ob figuræ similitudinem habere non videbuntur. Eodem modo , de principio quoque motus intelligamus oportet. Et enim & si nunquam moueri cælum incepit , principium tamen habeat ipsum necesse est , vnde incepisset , si inciperet moueri : & rursus cietur motu , si stabit. Dico autem , longitudinem ipsius quidem eam esse , quæ inter polos , distantiam : & polorum alterum , superam , alterum inferam partem. Differentiam enim in solis his hemisphæriorum cernimus , ex eo quia poli non mouentur , & insuper in Mundo non ipsum superum , atque inferum , sed ea quæ sunt præter polos , latera dicere consueuimus. Quo patet , hanc ipsius cæli longitudinem esse. Id est enim latus , quod est præter superum inferumque. Polorum autem is quidem qui apud nos videtur , pars infera est : is autem qui nobis manifestus non est , partis rationem superæ subit. Dextrum enim vniuersiuiusque id esse dicimus , vnde principium ad locum accommodatæ motionis emerget. Conuersionis verò cæli principium id est , vnde oriuntur stellæ Quare hoc erit dextrum : id verò , ubi sunt occasus , læuum. Si igitur à dextris incipit & circumfertur ad dextra , polum eum qui non videtur , superum esse necesse est. Si enim erit is qui videtur , motus , ad partes erit sinistras : quod quidem non dicimus. Patet igitur , cum polum , qui non videtur à nobis , cæli partem superam esse : & eos quidem , qui illic habitant , in hemisphærio supero esse , atque in dextris , nos autem in infero , ac sinistris , contrà atque Pythagorici dicunt. Illi enim nos supra faciunt , dextrâque in parte , illos infra , atque in lævis. Contrarium autem accidit. Verùm secundæ conuersionis , veluti vagarum stellarum , nos quidem in superis dextrisque sumus , illi verò in inferis sunt , atque sinistris. Est enim huiusce principium motionis contrà , propterea quòd latrones contrariæ sunt. Quare sit vt nos in principio simus , illi in fine sint collocati. De partibus igitur per dimensiones locòve definitis , tot à nobis sunt dicta.

[illegible]

CAPUT III.

Quamobrem plures sint circuli rotationes.

Cum autem conuersio non sit contra-
ria, considerandum cur plures sunt la-
tiones. Quanquã eminus facere inquisicio-
nem conamur, et iniquis non alio loco,
Tom. I.

E

ΚΕΦΑΛ. γ'.

Διὰ τὴν πλειοψηφίαν εἰσι φορογί.

ΕΠὶ δ' ἑστῶτα ἑλθόντα εἰρησὶς ἐκ' αὐ-
 τῶν τῶν κύκλων, συνεπύον ἄλλοι τὴν πλείους
 εἰδὲ φερόν, τῶν τῶν πύλων πυρῶν τοῖς πύ-
 λων * (ἵππων πύλων εἰς ἕνα * ἐκ τῶν, πύλων πύλων
 Hhh iiii)

πῶς καὶ τῆς τῆς πλάνης, ἀπὸ τῆς τῆς ἑ-
 πὶ τῆς σφαίρας. ὥστε σφαίρας αὐτὴν εἶναι πᾶ-
 σα φορὰ πᾶν γὰρ ἀπὸ τῆς, καὶ σὺν ἐξ ἑ-
 ἑαυτῆς σφαίρας. ἔτι δὲ ἐπὶ φαίνεται, καὶ ὑπο-
 καίται κύκλῳ περιφέρειαν τὸ πᾶν διδίδεται
 δ', ὅτι τῆς ἐξάτης περιφέρειας ὅτε καὶ ὅτι
 ἐξωθεν, ὅτε τὸ πᾶν ἀνάγκη καὶ ἀφ' αὐτῆς
 σφαίρας εἶναι αὐτὴν. Εἰ γὰρ ἐστὶ ἀνύσταμ-
 μος, συμβῆσθαι καὶ τὸ πᾶν εἶναι ἐξω, καὶ σῶμα,
 καὶ καὶ κύκλῳ γὰρ περιφέρειαν τὸ ἀνύσταμ-
 μος, ὅτε ποτε πᾶν αὐτὴν ἐφείκει χώραν δι-
 λατὸν ὅπου περιφέρειαν καὶ σῶμα, καὶ εἶναι
 καὶ ὅπου εἶναι, πάλιν εἶναι ἀφ' αὐτῆς πᾶν πα-
 ράλλελον τῆς γωνίας. ὁμοίως δὲ καὶ * εἴπῃ
 ἄλλο γῆμα ἡμοίον μὴ ἴσας ἔχει τὰς ἐκ τῆς
 * μέσου γραμμῆς οἷον φακοειδὲς καὶ ὠοειδὲς.
 ὡς ἀπασιν γὰρ συμβῆσθαι, καὶ τὸ πᾶν ἐξω, καὶ κα-
 τὰ τῆς τῆς σφαίρας, ἀφ' ὅ μὴ πᾶν αὐτὴν χώ-
 ραν κατέχειν ὅλον. ἔτι δ', εἴσθῃ τῆς μὲν κι-
 νήσεως τὸ μέτρον, καὶ τῆς ὑπερῶς σφαίρας, ἀφ' ὅ
 εἶναι μὴ σὺν ἐξῆς, καὶ ὁμοίως, καὶ αἰδέσθῃ. ὡς
 ἐκείνη δὲ μέτρον ἐλάττωσιν ἐλάττωσιν δὲ κι-
 νήσεως καὶ ἐλάττωσιν διδίδεται τὰς αὐτῆς πᾶ-
 σιν τῆς κινήσεως, καὶ τῆς ὑπερῶς κινήσεως. ἀλ-
 λὰ μὲν τῆς * ἀπὸ τῆς αὐτῆς, ὅτι τὸ αὐτὸ
 ἐλάττωσιν εἶναι καὶ τῆς κύκλου γραμμῆς. καὶ δι-
 σπῶν ἐλάττωσιν ἐλάττωσιν καὶ κινήσεως. ὥστε εἰ ὁ
 ὑπερῶς κύκλῳ περιφέρειαν, καὶ ἐλάττωσιν κινήσει,
 σφαίρας αὐτὴν ἀνάγκη εἶναι. λαμβάνει δ' αὖ τις
 καὶ ἐκ τῆς τῆς τῆς μέσου ἰδρυμένην σωμα-
 τισιν, αὐτὴν πᾶν πᾶν. Εἰ γὰρ τὸ μὲν ὕδωρ
 εἶναι πᾶν πᾶν, ὁ δὲ αἰὲρ πᾶν τὸ ὕδωρ, τὸ
 δὲ πῦρ πᾶν τὸ αἶμα, καὶ τὰ ἄλλα σῶματα
 καὶ τὸ αὐτὸν λόγον. σὺν ἐξ ἑαυτῆς γὰρ εἶναι
 εἶναι, ἀπὸ τῆς τῆς αὐτῆς. καὶ δὲ τὸ ὕδωρ ὅτι
 φαίνεται σφαίρας εἶναι. τὸ δὲ τὸ σφαίρας εἶναι
 σὺν ἐξῆς, καὶ καὶ μὲν πᾶν τὸ σφαίρας εἶναι, καὶ
 αὐτὸ τοιοῦτον ἀνάγκη εἶναι. ὥστε καὶ ἀφ' αὐτῆς
 τοιοῦτου φαίνεται εἶναι, ὅτι σφαίρας εἶναι ὁ οὐ-
 ρανός. ἀλλὰ μὲν ὅτι καὶ τῆς ὕδατος ἐπιφα-
 νεία τοιαύτη, φανερὸν ὑποθέσθαι λαμβάνει, ὅτι
 πέφυκεν αἰεὶ συρρεῖν τὸ ὕδωρ εἰς τὸ κοιλότερον
 κοιλότερον δὲ εἶναι τὸ τῆς κέντρου ἐγγύτερον.
 ἡρῶσθαι οὖν ἐκ τῆς κέντρου, καὶ α. β. καὶ ἡ. α. γ.
 καὶ ἐπεὶ ἡρῶσθαι, ἐφ' ἧς β. γ. καὶ οὖν ἀρῶσθαι
 ὅτι πᾶν β. α. σιν, ἐφ' ἧς καὶ α. δ. ἐλάττωσιν εἶναι
 τῆς ἐκ τῆς κέντρου. κοιλότερος δ' α. ὁ τὸ πᾶν.
 ὥστε ἐπιρροήσεται τὸ ὕδωρ, ὥς αὐτὸ ἴσα-
 σθαι. ἴση δὲ πᾶς ἐκ τῆς κέντρου, καὶ α. ε. ὥστε
 ἀνάγκη πᾶς πᾶς ἐκ τῆς κέντρου εἶναι τὸ ὕδωρ.

π. ἰ. π. α.

π. α. ἰ. π.

π. ἰ. π. α.
π. α. ἰ. π.

At quæ sunt sub vagarum sphaera, superam
 sphaeram tangunt. Quare ipsum vniuersum
 rotundum erit : omnia namque tangunt,
 hærentque sphaeris. Præterea cum videat-
 ur ac supponatur, vniuersum ipsum ver-
 sari, demonstratumque sit extra conuer-
 sionem extimam neque locum, neque va-
 cuum esse, rotundum ipsum esse ob hæc
 etiam ipsa necesse est. Nam si rectarum li-
 nearum erit figura, eueniet & locum esse,
 & corpus, & vacuum, extima : nam cum
 rectarum linearum figura versatur, nun-
 quam eundem occupabit locum, sed vbi
 prius erat corpus, nunc non erit, & vbi
 nunc non est, rursus ob angulorum transi-
 tionem erit. Eadem euenient, & si quis-
 piam aliquam figuram aliam ipsi tribue-
 rit, non habentem eas lineas, quæ ex me-
 dio progrediuntur æquales, veluti lentis
 figuræ similem, aut oui. In omnibus enim
 eueniet & locum esse, & vacuum extra cæ-
 lum, propterea quod totum non eundem
 occupat locum. Præterea si cæli latitudo
 quidem mensura est motuum, propterea
 quod sola continuus est & vniformis, sem-
 per terminusque motus, in vnoquoque autem
 genere mensura id est, quod est minimum,
 minimus verò motus, is est celerrimus; pa-
 tet, cæli motum omnium motuum celer-
 rimum esse. At eorum quæ ab eo-
 dem ad idem pergunt, minima ipsius cir-
 culi linea est, per minimam autem, est mo-
 tus celerrimus. Quare si cælum conuer-
 titur, celerrimèque mouetur, rotundum ip-
 sum esse necesse est. Sumere etiam quis-
 piam & ex hisce corporibus, quæ circa me-
 dium collocantur, hanc fidem potest. Si
 enim aqua quidem est circa terram, aër au-
 tem circa aquam, & ignis circa aërem col-
 locatur, & supra corpora per rationem
 eandem ita se habent. Etenim continua
 quidem non sunt, tangunt autem hæc. A-
 quæ verò superficies rotunda est sanè : at-
 que quod rotundum tangit, circaque ro-
 tundum est situm, & ipsum tale esse necesse
 est. Patet hac etiam ratione, cælum rotun-
 dum esse. At verò superficiem aquæ talem
 esse patebit, si suppositionem sumpseri-
 mus, aquam suapte natura semper ad ma-
 gis concauum locum confluere, & eum
 locum magis concauum esse, qui est pro-
 pinquior centro. Ducantur igitur ex a
 centro rectæ lineæ a b, & a c, & ex b in
 c, lineæ producat b c, ad quam a b a per-
 pendicularis ducatur a d, & protrahatur in
 e : patet itaque, lineam a d, minorem esse
 lineis a b, & a c. ergo hic locus, magis
 concauus est : quare affluet aqua, quous-
 que fuerit in æqualitatem redacta. At a c,
 æqualis est hisce quæ a centro sunt du-
 ctæ. Quare aquam ipsam in hisce esse,
 quæ sunt ex centro ductæ, necesse est.

B

C

D

E

βέλτερον γὰρ κινῆσθαι ἀπλῶς τε κίνησιν, καὶ ἂν παύσει, ἢ ἐν ὁρισμῷ ὅτι ὁ πρῶτος περὶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ὅτι ὁμαλὸς κίνησις ὁ ὑπερῖος.

Περὶ δὲ τῆς κινήσεως αὐτῆς, ὅτι ὁμαλὴς ἐστὶ καὶ οὐκ ἀνώμαλος, ἐφεξῆς αὖ εἰπὼν τῶν εἰρημνῶν διελεῖν. λέγω δὲ τὴν τοῦ τοῦ πρώτου ὑπερίου, ἢ τοῦ τῆς πρώτης φορῆς. εἰ γὰρ τοῖς ὑποκείμεναι πλείους ἢ δὴ αἱ φοραὶ συνελήλυθασι εἰς ἓν. εἰ γὰρ ἀνώμαλως κινήσεται, δῆλον ὅτι ὁπίστας ἔσται, καὶ ἀκμή, καὶ αἴσεις τῆς φορῆς. ἀπαντα γὰρ ἢ ἀνώμαλος φορὰ καὶ αἴσεις ἔχει, καὶ ὁπίστας, καὶ ἀκμὴν. ἀκμὴ δ' ἐστίν, ἢ ὅταν φέρεται, ἢ οἷ, ἢ ἀνὰ μέσον. οἷ, ἴσως τοῖς μέσων καὶ φύσιν εἰς ὃ φέρεται. τῆς δὲ τοῦ φέρεται, ὅταν. τῆς δὲ πρῶτου μέσων, αἰὰ μέσον. τῆς δὲ κύκλου φορῆς οὐκ ἐστὶν ὅταν, ὅτι οἷ, ὅτι μέσον. ὅτι γὰρ ἀρχή, ὅτι πέρας, ὅτι μέσον. ἐστὶν αὐτῆς ἀπλῶς. ταῦτα γὰρ χρόνος αἰδῶς, ἢ ταῦτα μένει σῶνται, καὶ ἀκλῆτος. ὥστε εἰ μὴ ἐστὶν ἀκμὴ αὐτῆς τῆς φορῆς, ὅδ' ἀνώμαλία εἴη. ἢ γὰρ ἀνώμαλία γίνεσθαι ἀπὸ πλείων αἰσῶν, καὶ ὁπίστας ἐπὶ τῇ, εἰ πρῶτον δὲ κινῆμενοι ὑπὸ τίνος κινήται, ἀνάγκη πλείων ἀνώμαλῶν γίνεσθαι τῇ κινήσεως, ἢ ὅταν δὲ κινουῖ, ἢ ὅταν δὲ κινῆμενοι, ἢ δὲ ἀμφω. εἴτε γὰρ δὲ κινουῖ μὴ τῇ αὐτῇ δυνάμει κινῶν, εἴτε δὲ κινῆμενοι ἀλλοιοῖτο, ἢ μὴ ἀλλοιοῖτο δὲ αὐτῇ, εἴτε ἀμφω μεταβή- λτοι, ὅταν καλῶς ἀνώμαλως κινῆσθαι δὲ κινου- μένοι. ὅταν δὲ τοῦτοι δυνάμει τοῦ τοῦ ὑπερίου κινῆσθαι. ὁ δὲ γὰρ κινῆμενοι, διὰ τὴν αὐτὴν αὐτῇ, καὶ ἀπλῶς, ἢ ἀπλῶς, καὶ ἀφάρτον, καὶ ὅλως ἀμετέβλητον. ὁ δὲ κινουῖ πολὺ μάλλον ὁλοῦν, ἢ τοῖς τοῦ τοῦ πρώτου, καὶ δὲ ἀπλῶς τῇ ἀπλῶς, καὶ δὲ ἀφάρτον καὶ ἀπλῶς τῇ ἀφάρτου καὶ ἀπλῶς κινήσιν. ἐπεὶ οὖν δὲ κινουῖ οὐ μετὰ βλάβη σῶμα, ὅδ' αὖ δὲ κινουῖ μεταβή- λτοι αἰσῶμα, ὅν. ὥστε ἢ πλείων φορῶν ἀ- δυνάμει ἀνώμαλον εἴη. καὶ γὰρ εἰ γὰρ ἀνώ- μάλως, ἢ τοῖς ὅλη μεταβλή, ἢ ὅτι μὴ γὰρ ὁπίστας, ὅτι δὲ βραδυτέρως πάλιν, ἢ τὰ μέρη αὐτῆς. ἢ μὴ οὖν μέρη ὅτι οὐκ ἐστὶν ἀνώμαλος, φανερόν. ἢ δὲ γὰρ ἀπὸ ἐκείνου ἀπλῶς τῇ ἀπλῶς ὅτι ἀπλῶς καὶ ἀπλῶς, τῇ μὴ δὲ κινουμένου, τῇ δὲ βραδυτέρως.

γρ. ἀνώμα-
λος

Est enim optimum, sanè simplici ac incessabili motu cieri, atque hoc ad id quod præstabilius est.

CAPUT VI.

Quod cæli lationem, & quæ prima lationum est, regularem esse sit censendum.

Post hæc motum ipsius uniformem, & non difforem esse, demonstre- mus oportet. Atque hoc dico de primo cælo, de lationeque prima. In his enim, quæ sunt sub illo, plures lationes in unum iam conveniunt. Nam si difformiter movebitur, patet, intensionem lationis, statum, remissionemque fore: omnis enim difformis latio, remissionem, intensionem, ac statum habet. Status autem est aut unde mobile fertur, aut ibi, quod fertur, aut in medio. Veluti forsitan hisce quidem, quæ natura feruntur, in eo ad quod moventur: in his autem quæ præter naturam feruntur, in eo unde moventur: hisce verò quæ proiciuntur, in medio. At conver- sionis, neque unde, neque quod, neque medium. Neque enim ipsius principium, neque finis, neque medium est absolute, nam & tempus est sempiternum, & longitudine coæta, nec frangitur. Quare si lationis cæli status non est, neque difformitas erit. Difformitas enim ob remissionem intensionemque fieri solet. Præterea, si omne quod movetur, ab aliquo moveatur, difformitas motionis ob id quod movetur, aut ob id quod movetur, aut ob utrumque fiat, necesse est. Nam & si id quod movetur, non eisdem viribus moveatur, & si id quod movetur, aliteretur, nec idem permaneat, & si utrumque mutetur, nihil prohibet id quod movetur, difformi motu cieri. Nihil autem horum circa cælum evenire potest. Id enim quod movetur, & primum, & simplex, & ingenerabile, atque incorruptibile, & omnino immutabile, demonstratum est esse. Id etiam quod movetur, longè magis tale esse, consentaneum est rationi. Primi namque primum, & simplicis simplex, & incorruptibilis ingenerabilisve, incorruptibile ingenerabilisve motuum est. Cum igitur id quod movetur, non mutetur, etsi est corpus: nec id quod movetur, mutari potest, corpore vacas. Quare impossibile est, lationem esse difformem. Etenim si sit difformis, aut ipsa tota mutatur, & interdum celerior, interdum tardior sit, aut ipsius partes. Patet igitur, partes difformes non esse. Iam enim distantia stellarum in tempore infinito fuisset, si alia tardius, alia celerius moveretur.

At

At nulla in distantis aliter sese habere videtur. At neque tota mutari potest. Remissio namque cuiusque ob imbecillitatem fieri solet; imbecillitas verò res est profectò præter naturam. Etenim omnes imbecillitates, quæ in animalibus insunt, præter naturam esse videntur: ut senectus, & decrementum. Tota namque fortasse constitutio animalium, ex talibus constat, quæ propriis differunt locis. Nulla enim partium, est suo in loco. Si igitur in hisce quæ prima sunt, non est id quod præter naturam inest, (simplicia namque sunt, & non mixta, & suis in locis sunt, atque nihil prorsus est contrarium ipsis,) neque profectò imbecillitas erit in ipsis: quare neque remissio, neque intensio. Nam si intensio fuerit, & remissio etiam erit. Præterea cancellos etiam egreditur rationis, id quod mouet, viribus carere tempore infinito, & rursus alio tempore infinito vires habere. Nihil enim tempore infinito præter naturam esse videtur: & imbecillitas res est, ut patet, præter naturam. Nec æquali in tempore præter naturam, & secundum naturam est, nec omnino potens, ac imbecille. Si verò motus remittatur, infinito in tempore remittatur necesse est. at verò neque fieri potest in quippiam ut semper intendatur, aut rursus remittatur. Erit enim infinitus indeterminatusque ipse motus. Omne autem ex quo iam in quippiam esse dicimus, definitumve. Præterea hoc idem emerget, si quispiam sumpserit tempus quoddam minimum esse, in minore quo cælum moveri non potest. (Ut enim neque ambulare quippiam, neque pulsare citharam quouis in tempore potest, sed vniuscuiusque actionis definitum est minimum corpus in non exuperando; sic neque cælum moveri quouis in tempore potest.) Si igitur hoc verum est, non erit sanè lationis semper intensio. Quod si non erit intensio, neque remissio erit. Similiter enim ambo erunt ac alterum, si eadem celeritate aut maiore intenditur, atque tempore infinito. Restat igitur dicere, motui celeritatem vicissim ac tarditatem inesse. Hoc autem ratione penitus vacat, & figmento est simile. Insuper & rationi magis consentaneum est, nos id ipsum, si ita sit, non latere. Ea namque quæ iuxta se ponuntur, facilius sanè sensu percipiuntur. Vnicum igitur cælum esse, & hoc ingenerabile, ac sempiternum, & vniiformi semper motu cieri, per ea satis, quæ iam diximus, patuit.

Α οὐ φαίνεται δ' ἔχειν ἄλλως ἔχει τοῖς ἀγαστήμασιν. ἀλλὰ μὲν οὐδὲ πῶς ὅλως ἐγγεγρήμετα βάλλειν· ἡ γὰρ ἀμείσις ἐκείνου γὰρ δὲ ἀδυναμία· ἡ δὲ ἀδυναμία ὡς φέρεται. καὶ γὰρ αἱ ἐν τοῖς ζώοις ἀδυναμίας πᾶσαι ὡς φέρεται εἰσὶν, οἷον γῆρας καὶ φθίσις· ὅλη γὰρ ἴσως ἡ σύστασις τῶν ζώων ἐκ τοιούτων συνίστηται, ἃ ἀγαστὲρ τοῖς οἰκείοις τέποις. ἔστι γὰρ τῶν μερῶν ἔχει πῶς αὐτὴν χεῖρα. εἰ οὖν ἐν τοῖς ἀγαστῶν μὴ ἔστι δὲ ὡς φέρεται· (ἀπλᾶ γὰρ καὶ ἀμείσις, καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ χεῖρᾳ, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐναντίον·) οὐδ' αὖ ἀδυναμία εἴη· ὥστ' ἔδ' ἀμείσις, οὐδ' ὅπτισις· εἰ γὰρ ὅπτισις, καὶ αἰεσις. ἐπὶ δὲ καὶ ἄλλοι, ἀπειρον χρόνον ἀδυνάτων εἶναι, τὸ κινεῖν, καὶ πάλιν ἄλλον ἀπειρον δυνατὸν· οὐδὲν γὰρ * φαίνεται ὅν ἀπειρον χρόνον καὶ φέρεται. ἡ δὲ ἀδυναμία ὡς φέρεται, οὐδὲ τ' ἴσον χρόνον ὡς φέρεται καὶ ἡ φέρεται οὐδ' ὅλως δυνατὸν καὶ ἀδυνάτων. ἀνάγκη δ' εἰ αἰεσις ἡ κίνησις, ἀπειρον αἰέναι χρόνον· ἀλλὰ μὲν οὐδὲ ὅπτισις αἰεῖ, ἡ πάλιν αἰέναι δυνατὸν. ἀπειρος γὰρ αὖ εἴη καὶ αἰεσις ἡ κίνησις. ἀπαστὴν δὲ φασὶν ἐκ τῆς εἰς τὴν εἰς, ὅς ἐστι μὲν, ἐπὶ δὲ, εἰ τις λάβοι τὴν πᾶσα χρόνον ἐλάχιστον, ὅς ἐστι ἐν δὲ λαμβάνει ἐλάχιστον κίνησιν τὴν ἄρᾳ. ὥστ' ὡς γὰρ οὐδὲ βαδίσαι, οὐδὲ κινεῖσθαι ὅσον ὅσον χρόνον δυνατὸν, ἀλλ' ἐστὶν ἐκείνης ὡς ἐστὶν ὡς ἐστὶν ὁ ἐλάχιστος χρόνος καὶ ὅς μὴ ὑπερβάλλειν· ὥστ' οὐδὲ κινεῖσθαι τὴν ἄρᾳ ὅσον χρόνον δυνατὸν. εἰ οὖν τῆς ἀληθείας, οὐκ αὖ εἴη αἰεῖ ὅπτισις τὴν φέρεται. εἰ δὲ μὴ ὅπτισις, οὐδὲ ἀμείσις. ὁμοίως γὰρ ἀμείσις, καὶ ἀπειρος, εἴτε ὡς αὐτὴν τὴν ὅπτισις τὰ καὶ ἡ μείσις, καὶ ἀπειρος χρόνον. λέγεται δὲ λέγειν ἐναντία εἶναι τῇ κινήσει τὴν φέρεται καὶ τὸ βαδίσαι. τῆς δὲ πᾶσι τὰς ἀλλοιὰς καὶ πλάσματι ὁμοίον. ἐπὶ δὲ ἐπὶ τὸ μὴ λαμβάνειν ὅπτισις τῶν ἀλλοιῶν· διαφανέστερα γὰρ τὰ πρὸς ἀλλήλας τὴν ἀμείσις. ὅτι μὴ οὖν εἰς καὶ μόνος ἔστι οὐρανός, καὶ εἴτε ἀγαστῶν καὶ αἰεσις, ἐπὶ δὲ κινεῖσθαι ὁμοίως, ὅπτισις τῶν ἡμῶν εἰρησθαι.

κ. ἀμείσις
117α

ΚΕΦΑΛ. Ζ.

CAPVT VII.

Περὶ τῶν ἀστρον ὅτι ὅτε πύρινα ὄντι, ὅτ' ἐν πυρὶ φέρεται.

Quod rationi consentaneum sit, astra eius natura esse, cuius sit corpus, in quo sunt fixa.

Περὶ δὲ τῶν καλουμένων ἀστρον ἐπομένων αὐτῶν λέγειν, ἐκ τίνων τε σῶνται καὶ ἐν ποίοις ὁμήμασι καὶ πῶς αἱ κινήσεις αὐτῶν. ὁλοζώταται δὲ ἐπὶ τοῖς εἰρημότοις ἐπομένοις ἡμῖν, ὅ ἐκαστον τῶν ἀστρον ποιεῖν ἐκ τοῦτου τῆς ὁμήματος, ἐν ᾧ τυγχάνει πλεονάζειν ἔχει. ὅτι ἔφαρμόν τι τῶν κύκλων φέρεσθαι πέφυκεν. ὡς γὰρ οἱ πύρινα φάσκοντες εἶναι, ἀφ' οὗτο λέγουσιν, ὅτι ὁ αἰὼν σῶμα πῦρ εἶναι φασιν. ὡς ὁλοζῶν ὃν ἐκαστον σῶνται ἐκ τοῦτου, ἐν οἷς ἐκαστον ὄντι. ὁμοίως καὶ ἡμῖς λέγουμεν. ἡ δὲ θερμότης ἀπ' αὐτῶν καὶ ὁ φῶς γὰρ, πρὸς τὴν βομβήν τῶν ἀέρος ὑπὸ τῆς ἐκείνων φορέας. πέφυκε γὰρ ἡ κίνησις ἐκ πυρὸς καὶ ξύλου, καὶ λίθου, καὶ σιδήρου. ὁλοζώταται οὖν ὁ ἐγγύτερον τῶν πυρὸς, ἐγγύτερον δὲ ὁ αἰὼν, οἷον καὶ ὅτι τῶν φερόμενων βελών. ταῦτα γὰρ αὐτὰ ἐκ πυρὸς οὕτως, ὥστε τῆκεσθαι καὶ μολυβδίδας καὶ ἐπὶ αὐτὰ ἐκ πυρὸς, ἀνάγκη καὶ τὸ κύκλῳ αὐτῶν αἶρα ὁ αἰὼν τῶν πάσων ταῦτα μὲν οὖν αὐτὰ ἐκ θερμότητος ἀφ' οὗ ἐν αἰὲρ φέρεσθαι, ὅς δ' ἐκ τῆς πληγῆς τῆς κινήσεως γίγνεται πῦρ. τῶν δὲ αἰὼν ἐκαστον ἐν τῇ σφαίρᾳ φέρεται. ὥστε αὐτὰ μὲν μὴ ἐκ πυρὸς εἶναι τῶν δὲ ἀέρος ὑπὸ πλεονάζειν κύκλῳ ὁμήματος σφαίρᾳ ὄντος, ἀνάγκη φερόμενης ἐκείνης ἐκ θερμότητος, καὶ ταύτη μάστις, ἥ ὁ ἥλιος τετύχηκεν ὡς δεδεδωμένος. ὅς δὲ πλησιάζοντος τε αὐτῶν, καὶ ἀνιόντος, καὶ ὑπὸ ἡμῶν ὄντος, γίγνεται ἡ θερμότης. ὅτι μὲν οὖν ὅτε πύρινα ὄντι, ὅτ' ἐν πυρὶ φέρεται, ταῦτα ἡμῖν εἰρηάζω παρὰ αὐτῶν.

DE his autem, quæ stellæ vocantur, deinceps dicendum esse videtur, ex quibus constant, quasque figuras habent, & quæ sunt motiones ipsarum. Consonum est itaque maximè rationi, & ea quæ dicta sunt, comitatur, vnamquamque stellarum ex hoc asserere esse corpore, in quo lationem habet: cum quippiam esse dicamus, quod aptum est suapte natura ferri conuersione. Vt enim qui dicunt igneas esse, ideo dicunt, quia superum corpus ignem inquirunt esse: quippe cum consonum sit rationi, ex iis vnamquamque constare, in quibus est quæque: sic & nos hac in sententia nostra dicimus. Caliditas autem ab ipsis luménque ideo fit, quia aër ab illarum motione fricatur. Motus enim, & ligna, & lapides, & ferrum ignis solet. Magis igitur consentaneum est rationi, id quod est propinquius igni, propinquius verò est, aër, quale fit & in hisce sagittis, quæ feruntur. Hæ namque adeo igniuntur, ut ipsam plumbum quod est in ipsis, liquecat. Atque cum in ipsis hoc fiat, circundans etiam ipsas aër hoc idem patitur necesse est. Hæc igitur ideo calefiunt, quia in aëre feruntur, qui quidem ob idem motionem fit ignis. Superorum autem corporum vnumquodque fertur in sphaera, ut ipsa quidem non igniantur: sed aër cum sub obeuntis corporis sphaera sit, ob illius motum necessario calefiat, & maximè hac, in qua sol est infixus. Quocirca cum propius accedit, ac oritur, & super nos est, fit & calor. Hæc igitur à nobis sint dicta de ipsis, quibus patet, neque igneas ipsas esse, neque in igne ferri.

ΚΕΦΑΛ. Η.

CAP. VIII.

Ὅτι τὰ ἀστρα σφαίρα δὲ ὄντα τοῖς κύκλοις ἐνδεδεδωμένα φέρεται.

E Quod astra non moueantur proprio motu secundum calicirculum.

Επεὶ δὲ φαίνεται καὶ τὰ ἀστρα μετακινεῖσθαι, καὶ ὁλος ὁ ὕρατος, ἀνάγκη ἢ τοῖς ἡρεμοῦσι τῶν ἀμφοτέρων γίγνεται πλεονάζειν, ἢ κινήσει. ἢ τῶν μὲν ἡρεμοῦσι, τῶν δὲ κινήσει. ἀμφοτέρω μὲν τῶν ἡρεμοῦσι ἀδυνατῶν, ἡρεμοῦσι γὰρ τῆς γῆς.

CVM autem & stellæ transferri videantur, & totum cælum, aut vtrisque quiescentibus, aut vtrisque subeuntibus motum, aut altero, quiescente, altero subeunte motum, hinc fieri mutationem necesse est. Ambo igitur quiescere, terra quiescente, impossibile est.

Non enim fierent, quæ videntur. At si supponatur, terram quiescere: restat igitur, ambo moveri, aut alterum quiescere, alterum motu cieri. Si igitur ambo movebuntur, ratione profectò vacat, easdem stellarum aut circulorum esse celeritates. Vnaquæque enim æquè celeris erit, atque circulus in quo fertur. Simul enim cum circulis, in idem redire videtur. Accidit igitur, simul stellam circulum transiisse, & circulum lationem suam egisse, suamque circumferentiam transiisse. Non est autem consentaneum rationi, celeritates stellarum, & magnitudines circulorum, eandem rationem habere. Circulos enim, non est absurdum, sed necessarium, celeritates habere, rationem subeuntes eandem, quam & magnitudines subeunt: stellarum autem earum quamque, quæ sunt in istis, nullo modo consentaneum est rationi. Nam si necessariò ea celerior erit, quæ per maiorem circulum fertur, patet quòd si circulos stellæ suos mutabunt, alia celerior, alia tardior erit: hoc autem modo motionem propriam non habere, sed ab ipsis orbibus ferri videntur. Sin casu accidit, neque hoc pacto consonum est rationi, ut in omnibus simul & circulus sit maior, & latior stellæ, quæ est in ipso celerior. Vnam enim, vel duas hoc modo sese habere, non est absurdum: vniuersas verò simili modo sese habere, figmento est simile. Et insuper in hisce quæ sunt natura, non est id quod sit casu: neque id quod ubique, & in omnibus est, proficiscitur à fortuna. At verò si orbes quiescant, stellæ autem moveantur, eadem absurda & similiter erunt. Eueniet enim celerius eas moveri, quæ sunt extra, & celeritates per orbium magnitudines esse. Cum igitur neque vtraque, neque stellam solum moveri consentaneum sit rationi, restat, orbes quidem moveri, stellæ verò quiescere, & infixas in ipsis orbibus ferri: hoc enim modo duntaxat nihil accidit, quod rationis fines egrediatur. Et velocitatem enim orbis maioris celeriores esse, consentaneum est rationi, circa idem centrum in orbibus stellis infixis. Ut enim in cæteris maius corpus celerius latione propria fertur, sic & in orbibus ipsis. Pars enim orbis maioris, maior est hisce partibus quæ auferuntur ab eo plano quod per centrum extenditur. Quare congruè æquali tempore maior orbis circumferetur: & cælum accidit non diuelli, & propter hoc ipsum, & quia demonstratum est, totum ipsum continuum esse. Præterea cum stellæ sint rotundæ, quemadmodum & cæteri dicunt,

Α * αὐτὸ γὰρ αὐτὸ ἐκίνοιο τὰ φαινόμενα: πλὴν διὰ τὸ ἄπο κέντρου ἡρεμεῖν· λείπεται δὲ ἢ ἀμφοτέρωθεν κινεῖσθαι, ἢ ὁ μὲν κινεῖσθαι, ὁ δὲ ἡρεμεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἀμφοτέρωθεν κινηθῶσι, ὁ μὲν ὅτι πρὸς τὴν αὐτὴν τὰς ἀστέρων εἴς, καὶ τὴν κύκλῳ. ἕκαστος γὰρ ὁμοπαχὺς ἐστὶ τὰς κύκλῳ, Vultō: καὶ * καὶ ὁ φέρεται. φαίνεται γὰρ ἅμα πῶς κύκλοις καὶ ἡσυχία πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ συμβαίνει οὖν ἅμα τὸ, τε ἀστὲρ διελθὼν καὶ κύκλῳ, καὶ τὸ κύκλῳ ἐκινεῖσθαι πλὴν αὐτὸ φορᾶν, διελθὼν πλὴν αὐτὸ φέρεται. Οὐκ ἐστὶ δὲ ὁ μὲν ὅτι πρὸς τὴν αὐτὴν τὰς ἀστέρων, καὶ τὸ μέγεθος τὴν κύκλῳ. πῶς μὲν γὰρ κύκλοις ὁδὸν ἀποποι, ἀλλὰ καὶ ἀναγκασίον ἀνάλογον ἔχειν τὴν ἴσιν πῶς μεγέθους. τὴν δὲ ἀστέρων ἕκαστος ἐστὶ τῶν πῶς, ὅσα μὲν ὁδὸν εἴτε γὰρ ὁ ἀναγκασίος ὁ μὲν κύκλῳ φερόμενον, ὁ δὲ ὅτι καὶ μετατεθῇ τὰ ἀστὲρ εἰς πῶς ἀλλήλων κύκλοις, ὁ μὲν ἐστὶ τῶν ὁδὸν, ὁ δὲ βραδύτερον· ὅταν δὲ οὐκ αὐτὸ ἔχοιεν οἰκείας κινήσει· ἀλλὰ φέρεται αὐτὸ πρὸς τὴν κύκλῳ. εἴτε δὲ τῶν ὁδὸν σιμύεσθαι, ὅτι οὕτως ἀνάλογον, ὥστε ἐὰν πῶς ἅμα πῶς τε κύκλῳ εἴς, καὶ πλὴν φορᾶν τῶν τῶν αὐτῶν ἀστέρων τὸ, τε μὲν γὰρ ἐν τῷ δὲ τῶν τῶν ὁδὸν ἔχειν, ὁδὸν ἀποποι ὁ δὲ πῶς ὁμοίως, πλάσματι ὅμοιον. ἅμα δὲ καὶ οὐκ ἐστὶ οὐ τοῖς φύσιν ὥς ἐτυχεῖν, ὁδὸν ὁ πῶς τῶν τῶν ὁδὸν ἀρχῇ, ὁ δὲ πῶς τῶς. ἀλλὰ μὲν πάλιν εἰ οἱ μὲν κύκλοι μῶς, αὐτὸ δὲ τὰ ἀστὲρ κινεῖσθαι, τῶν καὶ ὁμοίως ἐστὶ ἀλόγα· συμβαίνει γὰρ τῶν κινεῖσθαι πῶς ἐξω, ἐπὶ τῶν εἴς, καὶ τὸ μέγεθος τὴν κύκλῳ. ἐπὶ τῶν ὁδὸν ἀμφοτέρωθεν κινεῖσθαι, ἀνάλογον, ὅτι ὁ ἀστὲρ * μῶς, λείπεται πῶς μὲν κύκλοις κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἀστὲρ ἡρεμεῖν, καὶ ἐκιδεμένῳ πῶς κύκλοις * φέρεται μῶς γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἀλόγα συμβαίνει τὸ, τε γὰρ τῶν εἴς, τῶν μείζονος κύκλου τὸ πάχος ἀνάλογον τῶν τῶν αὐτὸ κέντρον ἐκιδεμένων ὥς τῶν ἐπὶ τῶν ἀστέρας ὁ μείζον σῶμα τῶν φέρεται πλὴν οἰκείας φορᾶν, ὅτι καὶ ἐπὶ ἐκινεῖσθαι μῶς γὰρ τὸ ἀφαιρουμένων πρὸς τὸ ἐκ τῶν κέντρον, ὁ τῶν μείζονος κύκλου τῶν μῶς. ὥστε ἀνάλογον ἐπὶ ὅτι ὁ μείζον ἀφαιρουμένων κύκλος τῶν τῶν μῶς διελθῶν, ὅτι τῶν τῶν συμβαίνει, καὶ ὁδὸν δίδωκεν σιμύεσθαι τὸ ὁδὸν εἴς, ἐπὶ σφαιρῶν πῶς ἀστὲρ καὶ τῶν εἴς, τε ἄλλοι φασί,

καὶ ἡμῖν ὁμολογούμενον εἰπεῖν, ὅτι ἐκείνου γὰρ
τῆ σφαιρῆς ἡμῶν· τῆ δὲ σφαιρῆς δὲ δύο
κινήσεις εἰσὶ καὶ αὐτὴ, κύλισις ἔστι δῖνοις. εἴθε
αὐτὸ κινεῖται τὰ ἄστρα δι' αὐτὴν, πλεὶς ἐπὶ τοῖς αὐ-
τοῖς ἑαυτῶν· ἀλλ' ὅσοι τέραι φαίνονται. δι-
νόμενα μὲν γὰρ ἐμμένει δὴ ἐν ταύταις, καὶ ἔμ-
πίδαλε τὸ τέκον, ὅθεν φαίνεται τε, καὶ πᾶντες
φασίν. ἐπὶ δὲ πᾶσι μὲν βύλας πλεὶς αὐτῶν
κίνησιν κινεῖσθαι· μένος δὲ δοκεῖ τῆς ἄστρων ὁ
ἥλιος τῆς δὲ δρᾶν, αἰατέλλων ἢ διώων· καὶ ὅσα
καὶ αὐτῶν, ἀλλὰ ἀφ' ὧν πλεὶς ἀποστασὶν τῆς ἡ-
μετέρας ὀφείας. ἐπεὶ γὰρ ὅστις ἀποτεινομένη μα-
κρὴν ἐλίσσεται ἀφ' ὧν πλεὶς ἀσθενέει· ὅθεν αἰ-
τίαι ἴσως καὶ τῆς ἐλπίδος φαίνονται τοῖς ἀστέρας
τοῖς ἐπιδεδιμένοις, τοῖς δὲ πλάκταις μὴ ἐλ-
πίδον· οἱ μὲν γὰρ πλάκταις ἐγγύς εἰσιν ὥστε ἐγ-
κερτῆς ὅσα πρὸς αὐτοὺς ἀφικνέται ἐπὶ ὅστις
πρὸς δὲ τοῖς μακρότερος κεκαρτεται ἀφ' ὧν ὁ
μήκος, ἀποτεινομένη πόρρω λίαν. ὁ δὲ Ἑρμῆς
αὐτῆς πᾶσι τῶν ἄστρων δοκεῖν εἶναι πλεὶς κινεῖσθαι· ὅ-
θεν γὰρ ἀφ' ὧν κινεῖται πλεὶς ὅστις, ἢ ὁ ὀρι-
σμένοι. ἀλλὰ μὲν ὅτι ὅθεν κυλίεται τὰ ἄστρα,
φαίνεται· ὁ μὲν γὰρ κυλιόμενον ἐρέφεται ἀ-
νάγκη· τῆς δὲ σελήνης αἰεὶ δῆλόν ἐστι ὁ κε-
λεύμενος πρὸς ὅσον. ὥστε ἐπὶ κινούμενα
μὲν δὲ αὐτῆς τῆς οἰκείας κινεῖσθαι κινήσεις
βύλας· ταύτας δὲ καὶ φαίνονται κινόμενα· δῆ-
λον ὅτι ἐκ αὐτῶν κινεῖται δὲ αὐτῆς. πρὸς δὲ πύ-
τοις, ἀλλοθεν δὲ μὲν ὅργανον αὐτοῖς ἀποδο-
ναὶ πλεὶς φύσιν πρὸς πλεὶς κίνησιν· ἐπὶ γὰρ ὡς
ἐτυχε ποιεῖ ἡ φύσις· ἐπὶ δὲ τῆς μὲν ζώων φρο-
νέου, τῆς δὲ ὅταν ἡμῶν ὑπερδύν. ἀλλ' εἰ-
και, ὡς ὅθεν ἐπὶ τῆς ἀφελῆς πᾶσι, δὲ ὡς ἐπὶ
δὲ τοῖς πρὸς αὐτὴν καὶ αὐτῆς· ὅτι πλεὶς ἀπο-
στῆσαι τῆς ἐχόντων ὄργανον πρὸς κίνησιν. δῆ-
λον καὶ βύλας αὐτῶν δὲ ὅθεν, πᾶσι ὅθεν σφαι-
ρῆς δὲ, καὶ ἐκαστον τῆς ἄστρων. πρὸς μὲν
γὰρ πλεὶς ἐν αὐτῶν κίνησιν, ἐπὶ σφαιρῆς τῆς γε-
μῆς χρησιμότητων. ὅταν γὰρ αὐτὴ καὶ ἑχέστα
κινεῖται, καὶ μάλιστα κατέχει τὸ αὐτῆς τέκον. πρὸς
δὲ πλεὶς εἰς τὸ πρὸς αὐτὴν, ἀχρηστέων· ἡμῶν γὰρ
ὅμοιον τοῖς δὲ αὐτῆς κινεῖται· ὅθεν γὰρ
ἀποτηνόμενον ἔχει, ὅθεν πρὸς αὐτὴν, ὡς ὅθεν τὸ
βύλας μὲν· ἀλλὰ πλεὶς ἀφελῆς ὅθεν γε-
μῆς τῆς πορρωτέρου σωματῶν. ἐπὶ δὲ αὐτῶν δὲ
τὸ μὲν ὅθεν κινεῖται πλεὶς ἐν αὐτῶν κίνησιν, πᾶσι
δὲ αὐτῶν μὴ πρὸς αὐτὴν δὲ αὐτῆς, βύλας
δὲ ἐκαστον εἶναι σφαιρῆς δὲ. ὅταν μὲν γὰρ
μάλιστα τὸ μὲν κινεῖται, τὸ δὲ ἡμετέρας.

A & nos etiam ut id nostris consonum senten-
tiis dicimus, ex illo corpore ipsas genera-
tes; rotundique ipsius dux sunt per se mo-
tiones, volutio, & conversio, si stellæ per se
moverentur, harum altera motione moue-
rentur, at neutra moveri videntur. Si versa-
rentur enim, eodem in loco sanè manerent,
locumve non mutarent. Videntur autem
locum mutare, ac omnes dicunt. Præterea,
omnes quidem consentaneum est rationi
eodem motu cieri. Sol autem stellarum so-
lus hoc facere videtur, cum oritur, atque
occidit: & hic non per se, sed ob nostri sen-
sus remotionem. Visus enim longè sese ex-
tendens, versatur ob imbecillitatem: quæ
quidem fortasse causa est, ut & stellæ qui-
dem fixæ micare, vagantes autem non mi-
care videantur. Vagæ namque stellæ sunt
prope: quare visus sui compos ad ipsas ac-
cedit. Ad fixas autem longè valde sese ex-
tendens, ob longitudinem tremit. Tremor
autem ipsius, facit ut hæc motio stellæ ipsius
esse videatur. Nihil enim interest, visus, an
id quod cernitur, moveatur. At verò nec
volui stellas perspicuum esse videri. Ide-
nim quod voluitur, versetur necesse est. At
id, Lunæ quod facies nuncupatur, semper
videtur. Quare, cum consonum sit rationi,
stellas hisce motibus, qui ad ipsas sunt ac-
commodati, moveri, si per se moveantur;
his autem moveri non videantur; patet, ip-
sas per se non moveri. Insuper nullum ipsis
instrumentum ad motum tribuisse natu-
ram, metas egreditur rationis. Nihil enim
casu Natura facit. neque animalia quidem
ipsi curæ fuere: adeo verò præstabiles res
despexit: sed vniuersa videtur, tanquam de
industria, abstulisse, quibus per se procede-
re ipsa possent, atque ab hisce quæ instru-
menta ad motum habent, quàm plurimum
se mouisse. Quapropter & totum cælum ro-
tundum cum ratione, & unaquæque stella-
rum esse videbitur. Sphæra enim figurarum
maximè utilis est ad eum motum, qui eo-
dem in loco sit. Sic enim & celerrimè mo-
ueri, & eundem maximè locum occupare
potest. Ad motum autem cum quo ad ea
pergitur loca, quæ sunt ante, maximè inuti-
lis est. Est enim minimè similis hisce quæ
per se ipsa mouentur. Nihil enim depen-
dens, nihil eminens habet, ut rectarum
linearum figura: sed plurimum à corpori-
bus hisce quæ progrediuntur, figura semota
est. Cum igitur cælum quidem in se ipso
moveri oporteat, stellas autem non per se
ipsas procedere, cum ratione nimirum sit
vtrumque ut figuræ rotundæ sit. Sic enim
alterum quidem motu ciebitur, alterum
verò quiescet.

CAP. IX.

Quod præter rationem sit Pythagoricorum opinio, ponentium corpora celestia esse sonum harmoniarumque efficiētia.

EX his autem patet, id quod dictum est à quibusdam, horum, inquam, latione concentum fieri, sonis emergentibus inde latione rata distinctis, lepidè quidem esse dictum, atque concinnè, non tamen esse verum, nec ita rem se habere. Sane enim, quibus necessarium esse videtur, sonum fieri tantorum corporum latione, quippe cum & eorum corporum motu, quæ apud nos sunt, neque molem habentium æqualem, neque talem motionis celeritatem, qualis est Solis, & Lunæ, sonus efficiatur: & insuper cum tot multitudine, tantæque magnitudine stellæ, tanta celeritate motus ferantur, impossibile est, sonum non fieri grandem. Hæc autem supponentes, & celeritates insuper concentuum rationes ex interuallis habere, varios æqualiter sonos stellarum conuersione fieri dicunt. Quoniam verò rationis fines egredi videbatur, nos hunc sonitum non audire, causam huius inquirunt esse, continuò sonum hunc esse cum orimur, ut non sit ad silentium contrarium manifestus. Vocis enim, silentiive perceptionem, vicissitudine fieri dicunt. Quare ut hisce, qui mulcent ferrum, ob consuetudinem nihil interesse videtur, sic & hominibus idem accidere aiunt. Hoc uti dictum prius est, concinnè quidem musicæque dicunt: impossibile est autem ita sese habere. Non enim solum hoc est absurdum, nihil, inquam, nos audire, quod quidem soluere aggredientes dictam causam, asserunt: sed etiam illud sine sensu nihil omnino pati. Exuperantes enim soni, & inanimatorum corporum moles offendunt. Tonitruum namque sonus, lapides, & robustissima corpora scindit. Quod si tot feruntur corpora, atque ad eam magnitudinem quæ fertur, multiplicem sonitus magnitudinem transit: huc profectò perueniat ipse sonus, ac ipsius violentiæ magnæ sint admodum vires, necesse est. Sed non sine ratione neque nos audimus, neque corpora pati quicquam violentum videntur, propterea quod nullum stellæ motione sonum efficiunt, atque simul istorum causa patet, & testis est hisce quæ à nobis sunt dicta, veræque esse declarat. Id enim, quod dubitatum est, Pythagoricòve compulit hanc sententiam ferre, stellarum, inquam, latione concentum fieri, indicium efficitur nobis. Quæ namque per se feruntur, ea sonitum idèque faciunt.

Tom. I.

ΚΕΦΑΛ. 9.

Οτι ὁ γὰρ φερομένων τῶν ὕψωνι σωματικῶν ἀρμονία.

Φανερόν δὲ ἐστὶν οὗτως, ὅτι ὁ φάσμα γίγνεται φερομένων ἀρμονία, ὡς συμφωνῶν γινόμενων τῶν ψόφων, καμψῶς μὲν εἶρηται ὁ φερομένων τῶν εἰπόντων· οὐ μὲν ὅτι γὰρ ἔχει ὁ ἀληθὺς. δοκεῖ γὰρ πῶς ἀναγκάσιον εἶναι τὴν ἀληθείαν φερομένων συμφωνῶν γίγνεται ψόφον. ἐπεὶ καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν ὅτι τοῖς ὄγκοις ἐχόντων ἴσους, ὅτι τοῖς τῶν φερομένων ἡλὺς τε καὶ σελήνης· ἐπὶ δὲ ποσὺν τῶν πλῆθος ἀστέρων, ὁ μείζων φερομένων τῶν πᾶσι τοιαύτῃ φερεῖται, ἀδυνάτων μὴ γίγνεται ψόφον, ἀμύχανον πᾶσι ὁ μείζων· ὑποκείμενοι δὲ ταῦτα καὶ τὰς ταχυτάτας ἐκ τῶν ἀποστάσεων ἔχει τοὺς τῶν συμφωνῶν λόγους, ἐὰν ἀρμόσιον γίγνεται φάσι τὴν φωνῶν. φερομένων κύκλῳ τῶν ἀστέρων· ἐπεὶ δὲ ἀλλοθεν ἐδοκεῖ ὁ μὴ σὺν ἀκροῦν ἡμᾶς τῆς φωνῆς ταύτης, αἴτιον οὗτου φαίνεται εἶναι ὅτι γινόμενοις ἀπὸς ἐκείνων τῶν ψόφων· ὥστε μὴ ἀφ' ὧν δὴ τῶν πρὸς τὴν εἰσπίπτει σελῶν. πρὸς ἀλλήλας γὰρ φωνῆς καὶ σῆς, εἶναι τὴν ἀφ' ὧν δὴ καὶ πᾶσι χαλεπὸν τοῖς δὴ σὺν ἡμῶν ὅτι δὲ δοκεῖ ἀφ' ὧν δὴ, καὶ τοῖς αἰσθητοῖς τὸ αὐτὸ συμβαίνει. ταῦτα δὲ, καὶ ἀφ' ὧν εἶρηται πρὸς τῶν, ἐμφορῶς μὲν λέγεσθαι, καὶ μοιτικῶς· ἀδυνάτων δὲ τῶν ἔχει τῶν ὅτι· ὅτι γὰρ μόνον τὸ μὴ ἀκούειν ἀποποι, φερεῖ ὅτι λείπει ἐγγυερθεῖ τὴν αἴτιαν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ δὲ πᾶσι χρεὶς αἰσθήσεως· οἱ γὰρ ὑποβάλλοις ψόφου ἀφ' ὧν δὴ καὶ τῶν ἀφ' ὧν τῶν ὄγκοις· εἶναι, ὅτι τῆς βροτῆς δίστοις ὁ λῆθεις καὶ τὰ καρτερῶτα τῶν σώματων· ποσὺν τῶν φερομένων, καὶ τῶν ψόφων δὴ ὅτις τῶν φερομένων μείζων, πολλὰ πλῆθος μείζων ἀναγκάσιον ἀφικνεῖσθαι τὴν διδόν, καὶ τὴν ἔχων ἀμύχανον εἶναι τῆς βίας· ἀλλ' ὁ λόγος ὅτι ἀκούομεν, ὅτι πᾶσι φαίνεται τὰ σώματα βίασι ἐπὶ πᾶσι, ἀφ' ὧν μὴ ψόφου ἀφ' ὧν δὴ ὅτι δὴ τὸ, τὴν αἴτιαν οὗτως, καὶ μὴ τῶν τῶν εἶρηται ἡμῶν λόγον, ὡς εἶπεν ἀληθὺς· τὸ γὰρ ἀπορῆναι καὶ ποιῆσθαι τῶν γινόμενων φάσι γίγνεται τὴν συμφωνίαν τῶν φερομένων, ἡμῶν δὲ τῶν μείζων· ὅσα μὲν γὰρ αὐτὰ φερεῖ, ποῖς ψόφον ὁ πλῆθος.

lii iij

ἴσα δὲ ἐν φερόμεναι εἰδέναι, ἢ ἐν πῶς χεῖ, καὶ ὅτι ἐν πλοῖον, εἰ φέρονται ἐν ποταμοῖς, καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς λόγοις αὐτοῖς λέγειν, ὡς αὐτοὶ, εἰ μὴ φερόμενος ὁ ἴσος καὶ ἡ φύσις ποτὶς ψόφον πολὺν τιλικαύτως γεῖται, ἢ πάλιν αὐτὸς ὁ πλοῖον κινεῖται. ὅ δ' ἐν μὴ φερόμεναι φερόμενοι ποτὶς ψόφον ἐν φερόμεναι δὲ οὐνεχὺς ἐν μὴ ποιοῦντι πληλὺν, ἀδυνατῶν ψόφον. ὡς τ' ἐν αὐτῷ λεκτικῷ, ὡς εἰς ἐφ' ἑρεῖο τὰ θύματα ἑνὶ τῷ αἵματι πλῆθι κεχυμέναι καὶ ὁ πόρ, εἴτε πυρὸς, ὡς τ' ἀπὸ πῦρος φασὶν, ἀναγκάσιον ποτὶς ὑποφύει ἐν μεγάλῃ τ' ψόφον. τοῦτο δὲ γινώσκουσιν, καὶ διότι ἀφικνέσθαι, καὶ ἀφικνέσθαι. ὡς τ' ἐπὶ τῷ οὐ φαίνεται τὸ συμβαίνει, ἢ τ' αὐτὸ ἐμφανῶν, ἢ τε βίαιον φέρονται φερόντων αὐτῶν. ὡς τ' ὁ μὴ ἰσὺς αὐτῶν ἀφικνέσθαι τῶν συμβαίνει τῆς φύσεως. ὅτι μὴ τῶν τ' ἑνὶ ἐχούσης τῆς κινήσεως, ἢ τ' αὐτῶν τῶν αὐτῶν τ' αὐτῶν τῶν αὐτῶν. ὅτι μὴ οὐκ οὐκ σφαιρικήν τ' αὐτῶν, ἐν τῷ κινεῖται C δὲ αὐτῶν, εἴρηται.

ΚΕΦΑΛ. Ι.

Περὶ τῆς τῶν ἀστρῶν τάξεως.

Περὶ δὲ τῆς τάξεως αὐτῶν, ὅν μὲν ἔχουσιν αὐτῶν καὶ τῶν πᾶσι τῶν ἀστρῶν, τὰ δὲ ὑστερὰ ἐν πῶς ἔχουσιν ἀλλήλας τοῖς ἀποστάμασι, ἐν τῶν αὐτῶν ἀστρολογίαν θεωρεῖται λέγειν καὶ ἰσχυρῶς. συμβαίνει δὲ καὶ λέγειν γινώσκουσιν τὰς ἐχούσας κινήσεις τῆς ἀποστάμασι, τὰς τὰς μὲν ὅτι δυνάμεις, τὰς δὲ βραδυτέρας. ἐπὶ γὰρ ὑποκείμεναι, πᾶσι μὲν ἐχούσιν τῶν ἀστρῶν αὐτῶν ἀπλῶς τῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἀλλῶν βραδυτέρας τε καὶ πλείους (ἐχούσιν γὰρ ἀντιθέρεται ἐν ὑστερῶ καὶ τῶν αὐτῶν κύκλοι.) εὐλογεῖται δὲ τὸ μὲν ἐγγυτέρω τῆς ἀπλῆς καὶ τῶν αὐτῶν ἀπλῶς ἐν πλείους καὶ τῶν αὐτῶν ἀπλῶς διέναι τῶν αὐτῶν κύκλοι, τὸ γὰρ πρῶτον, ἐν ἐλαχίστω. τῶν δὲ ἀλλῶν αὐτῶν ἐγγυτέρω ἐν πλείους, τὸ δὲ πρῶτον, ἐν ἐλαχίστω. τὸ μὲν γὰρ ἐγγυτέρω μάλιστα κεκτῆται. τὸ δὲ πρῶτον πᾶσι, ἢ καὶ ἀπλῶς ἀπλῶς ἀπλῶς. τὰ δὲ μετὰ καὶ λέγειν ὅτι τῆς ἀποστάμασι, ὡς τ' ἐν ἀπλῶς οἱ μαθηματικοί.

A Quæ verò in eo quod fertur, infixa sunt aut insunt, ut in nauigio partes, ea sonum elicere nequeunt, neque ipsum nauigium, si in fluuio feratur. Et tamen eadem dicere licebit, absurdum esse si tantæ nauis malus motione puppisve, aut ipsum nauigium vehementem non faciet sonum. Quod verò fertur in eo quod non fertur, id facit sonum: at quod est in eo quod fertur, idemve non facit, id efficere sonum impossibile est. Quare dicendum est, hic, si stellarum corpora per aërem fusa, per vniuersum, aut ignem, (ut omnes aiunt,) ferantur, necessariò vehementem fieri sonum, atque huc peruenire, & hæc offendere corpora. Sed cum fieri non videatur, neque animantis motu, neque violento, vllam stellarum ferri, quæ si futuris ipsa prouidente natura. Quod si hoc modo non sese haberet motus stellarum, nihil prorsus eorum esset, quæ hoc in loco sunt, quod simili modo sese haberet. Stellæ igitur esse rotundas, & per se ipsas non moueri, satis iam diximus.

CAP. X.

Ordinem quempiam orbium esse, & illum ex astronomia notum esse.

D E ordine verò ipsarum, quomodo quæque disposita est, ut quædam sint priores, quædam posteriores, & quomodo sese habent interuallis, ex hisce quæ in astrologia dicuntur, contemplantur oportet: dicitur enim ibi sufficienter. Accidit autem per rationem singularum fieri motiones, ipsis nimirum interuallis, ut aliz sint celeriores, aliz tardiores. Nam cum supponatur, extimam quidem cæli lationem simplicem, atque celerrimam esse, cæteras verò tardiores, ac plures, (quæque namque stella, motu fertur contrario atque cælum, suo in orbe,) consentaneum iam est rationi, eam quidem, quæ propinquissima est simplici, primæque conuersioni plurimo in tempore suum orbem transire: eam verò, quæ remotissima est, in minimo. Cæterarum autem semper eam quæ est propinquior, in maiore: eam verò, quæ est remotior, in minore. Propinquissima namque maximè superatur, remotissima verò minimè omnium, ob remotionem. At media, per distantiz iam rationem, ut mathematici quoque demonstrant.

CAP. XI.

Quod astra sphaerica figura sint.

AT qui figuram vniuscuiusque stellarum rotundam, maxime non absque ratione quispiam esse existimabit. Nam cum demonstratum sit, stellas haud aptas esse per se moueri. Naturaque nihil absque ratione, frustra que faciat: pariter, eam figuram ipsam immobilibus tribuisse, quæ minimè est motiua. Talis autem est rotunda, propterea quod instrumentum nullum habet ad motum. Quare patet, stellarum molem rotundam esse. Præterea, similiter sese habent omnes ac vna. At Luna per ea quæ circa visum accidunt, rotunda esse ostenditur. non enim accrescens, atque decrescens, pluries quidem altera ex parte curua, altera concava fieret, aut vtraque ex parte curua, semel autem duas in partes æquales bipartita videretur, & rursus per astrologiam. non enim Sol cum deficit, concavus ea ex parte qua deficit, videretur. Quare si stella vna est talis, patet & cæteras omnes rotundas esse.

CAPUT XII.

Ob quam causam calestium corporum motus multiplicentur iuxta distantiam à primo orbe. Et quare in primo orbe sint plures stellæ, in reliquis singula.

CUm autem dux sint dubitationes, de quibus quivis non immeritò dubitauerit, enitatur id dicere, quod nobis videtur. Atque hunc omnium veneratione potius dignum quam temerarium arbitrari oportet, si quispiam ob philosophiæ sitim exiguas etiam in hisce rebus facultates amet, de quibus maximas dubitationes habemus. Est autem in talibus, quæ multa sunt, non minùs admirabile, quam ob causam non semper hæc stellæ, quæ plus à prima latatione distant pluribus motibus, sed mediæ plurimis mouentur. Consentaneum enim rationi videbitur, primo corpore vnâ latationem subeunte, propinquissimum minimis motibus moueri, ceu duobus: id autem, quod hæret illi, tribus: aut aliquo alio ordine tali. Nunc verò contrarium accidit: paucioribus enim Sol & Luna mouentur, quàm stellarum nonnullarum vagarum, quæ tamen longius à medio distant, & propinquiores primo corpori sunt. Manifestum autem hoc de nonnullis etiam ipso viso fuit:

Tom. I.

A

ΚΕΦΑΛ. ια'.

Ὅτι τὰ ἀστρα σφαίρικα εἰσι.

Τὸ δὲ σχῆμα τῶν ἀστέρων ἐκείνου φαίνεται μάλιστα ἀπὸ τῆς κινήσεως αὐτῶν. ἐπεὶ γὰρ δόδεκεται, ὅτι ὅτε κινεῖται, πῶς φαίνεται ἑαυτῶν καὶ διὰ φύσεως αὐτῶν ἀλλοτρίως. καὶ μάτρω παρὰ δόλον ὅτι καὶ σχῆμα παρὰ τὴν ἀπίστωσαν τοῖς ἀκινήτοις, ὃ ἥκιστα εἶναι κινητὸν. ἥκιστα δὲ κινητὸν καὶ (φαίνεται ἀπὸ τῆς κινήσεως) ὅτι ὅταν ὁρῶμεν πρὸς τὴν κίνησιν, αὐτοὶ δὲ λαμβάνομεν (φαίνεται δὲ) εἰς τὸ ὄγκον. ἐπεὶ δὲ, αἰετὶς καὶ ἀπὸ τῆς ἐν. καὶ διὰ σελήνης δεικνύται ἀπὸ τῆς αὐτῆς κινήσεως, ὅτι (φαίνεται δὲ) γὰρ αὐτὴ γίνεται αὐξάνουσα καὶ φθίνουσα, καὶ καὶ πάλιν μενοειδὲς, ἢ ἀμφικυρτὴς, ἀπὸ δὲ διχότομος καὶ πάλιν ὅτι τῶν ἀστρολογικῶν ὅτι οἷα αὐτὴ ἴσθαι αἱ τῶν ἡλίου ἐκλειψέως μενοειδὲς. ὥστε εἴπερ εἶναι ἐν τοιαύτῳ, διαφανὲς καὶ πάλιν αὐτὴ εἶναι (φαίνεται δὲ).

C

ΚΕΦΑΛ. ιβ'.

Απειρία δὲ διὰ τὴν οἷα αἰετὶς πλεῖστον ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν πρῶτης φορῆς κινήσεως πλείους κινήσεις. Καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ τῆς πρῶτης φορῆς τοιαύτῳ εἶναι ἀστέρων πλῆθος, ὅτι ὅτε τῶν ἄλλων εἰς ἀστέρων, χωρὶς ἔχουσιν.

ΔΥοῖν δὲ ἀπειρία ὅταν, αὐτὴ ὡς εἰρη-
τως αὐτὴ οἷα αἰετὶς ἀπὸ τῆς πρῶτης, πλεονέκτη-
τον τὸ φαινόμενον, αἰδοῦν αἰετὶς εἶναι τομὴν
τοῦ πρὸς τὴν πρῶτης φορῆς μάλλον, καὶ ἀπὸ τῆς
εἰς τὴν πρῶτης φορῆς κινήσεως, καὶ μίαν καὶ
ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς πρῶτης φορῆς κινήσεως, αὐτὴ ὡς
καὶ πλείους. * ἐστὶ δὲ, πολλὰ ὅταν τοιαύ-
των, ἔχῃ ἥκιστα φανερὰ, ἀπὸ τῆς πρῶτης φορῆς
κινήσεως αἰετὶς πλεῖστον ἀπὸ τῆς πρῶτης φορῆς
κινήσεως, αὐτὴ ὡς καὶ πλείους κινήσεις, αὐτὴ ὡς
καὶ πλείους. καὶ ὅταν γὰρ αὐτὴ εἶναι
δόδεκεται τὸ πρῶτον σῶμα μίαν κινουμένην
φορῆν, τὸ πλεονέκτητον εἰς τὴν κινήσεως
κινήσεως, ὅτι δύο τὸ δὲ ἐχόμενον τρεῖς, καὶ πῶς
ἄλλω τοιαύτῳ πᾶσι. καὶ δὲ συμβαί-
ναι τοιαύτῳ εἰς τὴν κινήσεως γὰρ ὁ ἥλιος καὶ καὶ
σελήνη κινεῖται κινήσεως, καὶ τῶν πλανητικῶν
ἀστέρων ἑνὶ καὶ τῶν πορρωτέρων τῶν μίαν, καὶ
πλεονέκτητον τὸ πρῶτον σῶμα εἰς τὴν κινήσεως.
δοδεκα δὲ τῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων γίνονται.

Sto' tota
Argyrop.
vulgò, id est

Iii iij

Aliud igitur habet optimum ipsum, & particeps est ipsius: aliud per pauca prope atcedit, aliud per multa: aliud non aggreditur, sed satis est prope ad ipsum ultimum peruenire. veluti si sanitas est finis, aliud semper est sanum, aliud macie affectum, aliud cursu facto in maciem deductum, aliud & alio quopiam actus ipsius gratia cursus: quare plures ipsius sunt motiones. Est & id quod ad sanitatem ipsam accedere nequit, sed ad cursum solum, aut ad maciem: atque horum alterum, est ipsis finis. Nam maximè quidem est optimum omnibus, illum consequi finem. Quod si hoc non fiat, semper melius est, quanto optimo propinquius est. Et idcirco terra quidem non mouetur omnino, propinqua verò paucis motibus mouentur. Non ad ultimum ipsum perueniunt, sed quousque consequi diuinissimum ipsum principium possunt. Primum autem cælum, continuò per vnum motum illud assequitur. At ea quæ sunt in medio primi, ac vltimorum, perueniunt quidem, per plures tamen motiones perueniunt. Illud autem in prima quidem latione magnam copiam esse stellarum, cæterarum verò stellarum quamque seorsum proprias motiones habere: quod quidem dubitatio est secunda: ob vnum quidem primum quispiam cum ratione esse putabit. Primæ namque vitæ & principii cuiusque primi, magnam ad cætera intelligere excessionem esse oportet. Hoc autem accidere per rationem videtur. Prima namque vna quidem est, multa autem diuinorum corporum mouet: cæteræ verò multæ quidem sunt, vnum tamen quæque tantummodo mouet: vagarum enim stellarum quæque pluribus lationibus fertur. Hoc igitur pacto natura ipsa in æqualitatem hæc redigit, atque ordinem quandam facit, vni quidem lationi multa corpora, vni corpori lationes complures reddens. Et insuper ob hoc vnū cæteræ sphaeræ corpus habent, quod multa corpora mouent, & quæ sunt ante vltimam, & quæ vnā possident stellam. In multis enim sphaeris, vltima sphaera ligata fertur. Sphaera autem quæque corpus est. Illius igitur ipsum opus commune erit. Etenim cuiusque propria natura latio. Ipsa autem quasi adiacet, ad finitum verò, finiti corporis omnis potentia est. Sed de stellis quidem, quæ conuersione feruntur, qualesnam substantia sunt, atque figura, & de loco ipsarum, atque ordine, satis iam diximus.

A τὸ μὲν οὖν ἔχει ἐκ μετέχου τῆς αἰείσου, τὸ δὲ ἀφικνεῖται ἐγγύς δι' ὀλίγων, τὸ δὲ ὄψιν πολλῶν, τὸ δ' ὅλ' ἐγγύς· ἀλλ' ἰσχυρόν ἐστι τὸ ἐγγύς τῆς ἐχάτου ἐλθῆναι· ὅτι, εἰ ὕψος τέλος· τὸ μὲν δὲ αἰεὶ ὕψος, τὸ δὲ ἰσχυρόν, τὸ δὲ δραμὸν καὶ ἰσχυρόν, τὸ δὲ καὶ ἄλλο πρὸς τὸ δραμὸν ἐνέκε· ὥστε πλείους αἱ κινήσεις· ἔπειτα δὲ ἀδυνατεῖ πρὸς τὸ ὕψος ἐλθῆναι, ἀλλὰ πρὸς τὸ δραμὸν μόνον ἐκ ἰσχυροῦ καὶ πύτων θάτερον τέλος αὐτοῖς. μάλιστα μὲν γὰρ ἐκείνη τυγχάνει αἰείσει πᾶσι τῶν τέλους· εἰ δὲ μὴ αἰεὶ, ἀμεινόν ἐστι, ὅσα αὖ ἐγγύτερον ἢ τῆς αἰείσου. καὶ ἀφ' αὐτῆς τοῦ ἡμῶν γὰρ ὅλως ἐκινῆται· ὅτι ἡ ἐγγύς ὀλίγας κινήσεις· καὶ γὰρ ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἐχάτον· ἀλλὰ μέγας ὅπου δύναται τυγχάνει ἡ ἡσυχίας ἀρχῆς· ὅτι πρὸς ὕψος αἰεὶς τυγχάνει ἀφ' αὐτῆς κινήσεως· ὅτι δ' αὖ πᾶς μέσῳ τῆς πρὸς τοῦ καὶ τῆς ἐχάτου ἀφικνεῖται μὲν· ἀφ' αὐτῆς πλεόνων δὲ ἀφικνεῖται κινήσεων. ὅτι δὲ τῆς ἀπείρας, ὅτι μὲν καὶ πλεονέκτης πλεονέκτης ὅσον πορὸν πολὺ πλεονέκτης οὐκ ἐστὶν, ὅτι δὲ ἀπείρας καὶ ἐκάστη εἴλαφει ἰδίας κινήσεως· δι' ἐν μὲν αὖ ὡς πρὸς τοῦ ἀπείρας οὐκ ἐστὶν τῆς ὡς ἀρχῆς· ἰσχυρὸν γὰρ δὲ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρχῆς, ἐκάστη πολλὴν ὡς ἀπείρας· ὅτι τῆς πρὸς τῆς πρὸς τῆς ἀπείρας· εἰ δ' αὖ ἡ δὲ συμβαίνουσα καὶ λόγος· ἡ μὲν γὰρ πρὸς τῆς μίας ὅσα, πλεονέκτης καὶ τῆς σωματικῆς τῆς δὲ αὐτῆς αἱ πολλὰ ὅσα ἐν μόνον ἐκάστη· τῆς γὰρ πλεονέκτης ἐν ὅλῳ, πλείους πορὸς φέρεται. τῶν τε οὖν αἰσθητῶν ἐκ φύσεως, καὶ πορὸς πᾶσι ταῖς, τῆς μὲν μίας πορὸς πολλὰ ἀποδοῦσα σώματα, ὅτι ἐν σώματι πολλὰς πορὸς· καὶ ὅτι ἀφ' αὐτῆς ἐν ἑαυτῇ σώμα αἱ ἀπείρας πορὸς, ὅτι πολλὰ σώματα κινεῖται αἱ καὶ πορὸς τῆς τελευτῆς ἐκ τῆς ἐν ἀπείρας ἐχούσης. ἐν πολλῶν γὰρ σφαῖραις ἡ τελευτῆς σφαῖρα οὐδὲ μὲν φέρεται· ἐκάστη δὲ σφαῖρα σώμα τυγχάνει ὅν· ἐκείνης αὖ οὖν κινεῖται ἐν τῇ ὅρῳ· αὐτῇ μὲν γὰρ ἐκάστη ἡ ὅλως φύσις πορὸς· αὐτῇ δὲ ὅτι πρὸς κινήσει· πλεονέκτης δὲ πεπερασμένη σώματος πρὸς πεπερασμένον ἐκ δύναμιν ὅτι· ἀλλὰ ὅτι μὲν τῆς πλεονέκτης φερεῖται κινήσει ἀπείρας, εἴρηται ὅποια αἴτια καὶ πλεονέκτης ὅτι, καὶ καὶ τὸ γῆμα, καὶ ὅτι τῆς πορὸς, καὶ τῆς ταῖς αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ.

CAPUT VIII.

Αἱ τῶν πελαγῶν δὲ καὶ τῆς γῆς κινήσεις καὶ ἡσυχία,
ἔστιν ἡρεμῶν ἢ ὅτι καὶ τῆς
σχήματος αὐτῆς.

*Vetrum sententias expendit de terra positione
& situ, an moveantur an quiescant, &
de figura eius.*

Οἱ ποὶν δὲ τῆς γῆς εἰπεῖν, ὅτι τε τυγ-
χρὺν εἰ κειμένη, καὶ πότερον τῆς ἡρεμω-
των ὅτι καὶ τῆς κινουμένης, καὶ τῆς
σχήματος αὐτῆς. καὶ μὲν οὖν τῆς κινήσεως, ὅτι
αὐτὴν ἔχουσιν ἀπὸ πᾶσι δόξαν· ἀλλὰ τὸ πλεί-
στον ὅτι τῆς μέσου κεῖσθαι λεγόντων, ὅσοι τὴν
ὅλον οὐρανὸν περιεσφαιμένοι εἰσι φασι, ἐσφα-
τίως οἱ καὶ τὴν Ἰταλίαν, καλούμενοι δὲ Πυ-
θαγόρειοι, λέγουσιν ὅτι μὲν γὰρ ὅτι μέσου πῦρ
εἰσι φασι, τὴν δὲ γῆν ἐν τῇ ἀστρονόμεᾳ κύ-
κλῳ περιεσφαιμένην καὶ τὸ μέσον, οὐκ ἔστι καὶ ἡ-
μέρας ποιῆν. ἐπεὶ δὲ εἰσάγει ἄλλω τῷ τε κα-
ποικιστοῖσι γῆν, ὡς αἰτιάζονται οἱ οἰκοῦντες κα-
λούσιν, καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν λόγων καὶ
τῶν αἰτίων ζητούντες, ἀλλὰ πρὸς τῆς δόξης
καὶ λόγους αὐτῶν τὰ φαινόμενα προσέλαυν-
τες, καὶ πειρώμενοι συγκοσμεῖν. πολλοὶς δὲ καὶ
καὶ ἐτέροις οἰκιστοῖς, μὴ δύνανται τῇ γῇ τὴν
μέσου χώραν ἀποδιδόναι, ὅτι πᾶσι οἷον ἐκ τῆς
φαινομένης ἀποδοῖν, ἀλλὰ μάλλον καὶ ἐκ
τῆς λόγων τῶν γὰρ ἡμιώτερον οἶονται προσ-
κεῖν τὴν ἡμιώτερον * ὅτι πᾶσι γὰρ χώρας εἰσι
δὲ πῦρ μὲν γῆς ἡμιώτερον· ὅτι δὲ πῦρ τὸ με-
σὸν· ὅτι δὲ ἔχεται καὶ τὸ μέσον, πῦρ· ὥστε
οὐκ ὅτι τῶν αἰσθητῶν οἷον οἶον ὅτι τῆς
μέσου κεῖσθαι * τῆς σφαίρας αὐτῆς, ἀλλὰ
μάλλον τὸ πῦρ. ἐπεὶ δὲ οἱ καὶ Πυθαγόρειοι, καὶ
ἄλλοι τὸ μέγιστον προσέκειν φυλάττειν τὸ κυ-
κλωπεῖον τῆς πᾶσι· ὅτι δὲ μέσον εἰσι τοῖον τὸ
Διὸς φυλάττειν οἰκομαίνοι, ὅτι τῶν ἔχον τὸ
χώραν πῦρ. ὥστε τὸ μέσον ἀπὸ πᾶσι λεγόμενον,
ἔστι τῆς μεγίστης μέσον, ἔστι τῆς σφαίρας ὅτι
μέσον, καὶ τῆς φύσεως. καὶ τὴν κατὰ τὴν οἰκίαν
ζῶντι καὶ τῶν ζῶν καὶ τῶν σώματος τὸ μέ-
σον, οὕτως ὡς ἀπὸ πλείονος μάλλον καὶ καὶ
τὴν ὅλον οὐρανόν. ἀλλὰ μὲν οὖν τῶν τῶν τῶν
αἰτίων, οὐδὲν αἰτίαν δὲ διδόναι καὶ
τὸ πῦρ, ἀλλὰ εἰσάγει φυλάττειν ὅτι τὸ
κέντρον, ἀλλὰ ἐκείνο ζητεῖν τὸ μέσον, ποιῶν
τε καὶ ποῦ πύφουκεν. ἐκείνο μὲν γὰρ ἀρ-
χὴ τὸ μέσον καὶ ἡμιον. ὅτι δὲ τῆς τοῦ μέ-
σου, οἷον τελευτῇ μάλλον ἢ ἀρχῇ· ὅτι μὲν
γὰρ οἰκοῦνται, τὸ μέσον τὸ δὲ οἰκόν, τὸ πῦρ.

Est autem de terra dicere, ubinam
iaceat, & utrum ex his sit,
quæ quiescunt, an ex his quæ mo-
uentur, & de ipsius quoque figu-
ra. De situ itaque ipsius non ean-
dem omnes opinionem habent: sed
plurimi quidem in medio iacere di-
cunt, qui totum cælum infinitum
inquiunt esse: hi verò, qui Italiam
partem habitant, Pythagoricæ vo-
cantur, contrarium asserunt. Nam
in medio quidem ignem esse aiunt,
terram autem unam esse stellarum,
ferrique circa medium, atque hoc
pacto noctem ac diem efficere. Ali-
am autem hunc contrariam terram
conficiunt, quam terram aduersam
vocant: non ad ea quæ videntur,
rationes causasque querentes, sed ad
quasdam suas rationes opinionisque ea
quæ videntur, trahentes, atque or-
nare conantes. Compluribus etiam a-
liis, non ex his quæ apparent, sed
ex rationibus potius, sumentibus fi-
dem, locum reddere terræ medium
non oportere, videri potest. Præsta-
bilissimum enim corpus, locum occu-
pare præstabiliissimum oportere putant:
atque ignem quidem præstabiliorem ter-
ra, finem autem mediis ipsis præstabi-
lissimum esse. Quare ex his ratiocinan-
tes non ipsam in medio spheræ iacere,
sed potius ignem putant. Præterea Py-
thagorici, & quia maximè conservari
oportet id quod est maximè præcipuum
vniuersi, medium verò est tale, ideo
eum ignem, qui locum hunc occupat,
custodiam Iouis appellant. Quali me-
dium simpliciter diceretur, & medium
magnitudinis, & rei medium esset,
atque naturæ. Enimvero ut in animalibus
non idem est animalis atque corpo-
ris medium, sic est magis & circa ipsum
totum cælum existimandum. Igitur pro-
pter hanc causam non oportet ipsos cir-
ca vniuersum turbari, neque custo-
diam ad centrum adducere, sed illud
querere, medium ipsum quale quid
est, & ubi est aptum esse. Illud enim
medium, principium est, ac pretiosum.
Medium verò loci, simile est magis ex-
tremo, quàm principio. Medium enim
terminatur: terminus autem est ipse finis.

11. 10

11. 11

E

Preciosius autem est id quod continet, A
& finis, quàm id quod finitur. Hoc enim materies, illud substantia constitutionis est. De loco igitur terræ hanc habent quidam opinionem, similiter & de quiete, motûve. Non enim eodem modo omnes existimant, sed qui in medio ipsam non esse putant, circa medium moueri dicunt: atque non solum hanc, sed etiam aduersam terram, vti prius est dictum. Quibusdam etiam & plura talia corpora circa medium ferri posse videtur, nobis immanifesta ob terræ obiectionem. Quo- B
circa & Lunæ defectiones plures, quàm Solis, fieri dicunt. Vnumquodque enim eorum quæ feruntur, obicere se se Lunæ inquit, non solum terram. Nam cum terra centrum non sit, sed per ipsius totum hemisphærium distet, nihil prohibere putant ea accidere, quæ videntur similiter non habitantibus nobis in centro, sicut si in medio etiam esset terra. Nihil enim neque nunc ostendit, per dimidiam diametrum distantibus nobis. Quidam autem in centro ipsam iacentem volui, & circa ipsum polum per vniuersum extensum C
moueri dicunt, vt in Timæo est scriptum. Simili modo de figura quoque ipsius contenditur. Quibusdam enim rotunda esse videtur, quibusdam verò lata, vt tympanum: cui hoc indicium faciunt. Cum occidit enim, atque oritur Sol, per rectam lineam, sed non per curuam celari videtur: quippe cum oporteret, si esset terra rotunda, diuisionem fieri curuam: non animaduertentes distantiam Solis ad terram, & circumferentiæ magnitudinem, quomodo in hisce circulis, D
qui parui eminus videntur, linea recta apparet. Propter igitur hanc apparentiam, non oportet ipsos terræ molem credere rotundam non esse. Addunt insuper, atque inquit, figuram hanc necessariò ipsam propter quietem habere. Etenim modi, qui de motione quieteue sunt dicti, complures sunt. Omnes igitur de hoc dubitasse necessarium est: forsitan enim mentis est vacantis ratione, non admirari, eurnam parua quædam pars terræ, si E
elevatora dimittatur, fertur, quiescereque non solet, maiorque semper celerius fertur: vniuersa autem si quispiam ipsam sublimem eleuatamque dimittat, ferri non potest; nunc verò tantum pondus quiescit. At verò si quispiam etiam partes ipsius cum feruntur, antequam cadant, auferat terram, deorsum sanò ferentur, si nihil obstitierit.

A ἡμῶν τερον δὲ τὸ πᾶσι ἐχόν καὶ τὸ πέρας, ἡ δὲ
 φαινόμενοι· τὸ μὲν γὰρ ὕλη, τὸ δὲ ὕστατος τῆς συ-
 στασιως ἐστὶ. πᾶσι μὲν οὖν τὸ τύπου τῆς γῆς, τῶν-
 τῶν ἐχούσι τῆς πλῆθους ὁμοίως δὲ πᾶσι
 μονῆς καὶ κινήσεως. ὃ γὰρ τὸ αὐτὸν ἔχον πόρτες
 ὑπολαμβάνουσιν· ἀλλ' ὅσοι μὲν μὴ δὲ ὅτι
 τῷ μέσῳ κείσθαι φασι αὐτῶν, κινῶν τὸ κῶ-
 κλα πᾶσι τὸ μέσον· ὃ μόνον δὲ τῶν τῶν, ἀλλὰ
 ἐπὶ τὸ αὐτὸν, κατὰ τὸν εἰρημον πᾶσι τερον.
 εἰσὶ οἱ τὸ δόκει ἐπὶ πλείω σωματῶν τοιαῦτα εἶδε-
B χαλκὸν φέρεται πᾶσι τὸ μέσον· ἡμῶν δὲ ἀδελφά,
 δὲ τῶν ὅτι πᾶσι τῆς γῆς. δὲ καὶ τῶν τῶν
 σιλικῆς ἐκλείψας πλείους ἢ τῶν τῶν ἡλίου
 γίνεσθαι φασι. τὸ γὰρ φερόμενον ἐκαστοὶ ἀπὸ
 φερέσθαι αὐτῶν, ἀλλ' ὃ μόνον τὸ γῆν. ἐπεὶ γὰρ
 οὐκ ἐστὶν ἡ γῆ κέντρον, ἀλλ' ἀπὸ τὸ ἡμισφαί-
 ριον αὐτῆς ὅλον, ὅθεν κεντρὸν οἶονται τὰ φαινό-
 μενα συμβαίνει ὁμοίως μὲν καὶ τοῖς οἰοντοῖς ἡμῶν
 ὅτι τὸ κέντρον, ὡς τὸ καὶ ὅτι τῷ μέσῳ ὡς ἡ
 γῆ· ὅθεν γὰρ οὐδὲ νῦν ποιεῖν ὁπίσθην, τὸ ἡμί-
 σθαι * ἀπὸ τῶν τῆς δὲ μέσθαι. ἐνίοι δὲ καὶ
C κεντρὸν ὅτι τὸ κέντρον φασι αὐτῶν * εἰσὶ δὲ
 πᾶσι τὸ δὲ πόρτες τεταμένον πόρτες, ὡς τὸ
 ἐπὶ Τιμῶν γίνεσθαι. πᾶσι πλησίον δὲ καὶ
 πᾶσι τῶν γῆματος ἀμφισβητεῖται· τοῖς μὲν γὰρ
 τῶν δόκει σφαιροειδῆς, τοῖς δὲ πλατῆα, καὶ τὸ
 γῆμα τυμπεροειδῆς· ποιούμεναι δὲ τεκμήριον,
 ὅτι διώων καὶ ἀνατέλλων ὁ ἥλιος, ἀγνοῖται ἀλλ'
 ὃ πᾶσι φερῇ πᾶσι ἀποκρίψιν φαίνεται ποιόμε-
 νος ὑπὸ τῆς γῆς· ὡς δὲ οἱ εἰσὶν ὡς σφαιροει-
 δῆς, πᾶσι φερῇ γίνεσθαι ἐπὶ πᾶσι ἀποτομῶν· ὃ
 πᾶσι λογίζονται τὸ, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἡλίου
D πᾶσι πᾶσι γῆν, καὶ τὸ τῆς πᾶσι φερείας μέγας,
 ὡς οἱ τῶν φαινομένων μικροῖς κύκλοις ἀγνοῖται
 φαίνεται πόρτες. δὲ μὲν οὖν τῶν τῶν πᾶσι
 φαινομένων, ὅθεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς δὲ, μὴ κυ-
 κλοτερῇ τὸ ὄγκον τῶν τῆς. ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι
 γῆας, καὶ φασι δὲ πᾶσι ἡρεμίαν ἀνάγκη τὸ
 γῆμα τῶν τῶν ὅτι αὐτῶν. καὶ γὰρ δὲ οἱ πᾶσι τῆς
 γῆς τῆς κινήσεως, ἐπὶ τῆς μονῆς εἰρημονοῖται ἔχον,
 πολλοὶ τυγχάνουσιν. τὸ μὲν οὖν ἀπορῆσαι πᾶ-
 σιν ἀνάγκη ἐπὶ πᾶσι πᾶσι γὰρ ἀλογωτέρας
E ἀφανοίας, τὸ μὴ θαυμάζειν, πῶς ποτε μικρὸν
 μὲν μόνον τῆς γῆς, ἐὰν μετὰ τῶν ἀφαιρῇ,
 φέρεται καὶ μὲν οὐκ ἐξήλθαι, καὶ τὸ πλείον αἰ-
 γῶν· πᾶσι δὲ πᾶσι γῆν εἰς τῆς ἀφαιρῇ με-
 τεωρίσας, οὐκ αὖ φέρεται· νῦν δὲ ἡρεμίᾳ
 ὑποδοῖται βάρος. ἀλλὰ μὲν αὖ εἰς τῆς τῶν φε-
 ρομένων μόνον αὐτῆς, ὅτιν περὶ ὅφαιρῇ
 τῶν γῆν, οἰατοῖται) καὶ μὴ μὴ ἀντιτερείσθαι,

ὡς ἐν τῷ 7^ῳ
 καὶ ἐν τῷ 8^ῳ,
 sicut etiā
 apud Pla-
 tonē qui-
 dā ἀσθενῶν
 non ἐστὶν
 ἀσθενῶν. vide
 Procli
 Com. in
 eum locū.

ὥς τε τὸ μὲν ἀπορρίπτεται ἐξ ἡμέτερο φιλοσόφου· **A** μα πῶς· τὸ δὲ τὰς παλαιὰς λύσεις μὴ μάλλον ἀπόποις εἶναι δόξαν τῆς ἀπειρίας, γινώσκοντες ὅτι οἱ μὲν γὰρ ἀφ' αὐτῶν ἀπειροὶ τὸ κατώτερον τῆς γῆς εἶναι φασιν, ἐπ' ἀπειροὶ αὐτὴν ἐρριζοῦσθαι λέγοντες, ὥς περ Ζενοφάνους ὁ Κολοφώνιος, ἵνα μὴ τὸ πρῶτον ἐχρῆσθαι ζητοῦντες πλεοναίτια· ὅθεν καὶ Εμπεδοκλῆς ἔτι πλεονάζειν, εἰπὼν ὡς εἴ περ ἀπειροὶ γῆς τε βλάστη, καὶ θαλάσσης αἴθρη, ὡς ἀφ' πολλῶν δὲ γλώσσης ῥηθέντα ματαίως ἐκχέχεται σμικρὰ, ὁλίγον τὸ πᾶν τὸς ἰδόντων. οἱ δὲ ἐφ' ὕδατος κεῖσθαι τῆτον γὰρ ἀρχαίοντα πρῶτον λέγουσιν, ὅν φασιν εἰπεῖν τὸ Θαλίαν τὸ Μιλήσιον, ὡς ὅθεν τὸ πλεονάζειν μόνον ὥς περ Ζενοφάνους ἡτοιμάσθαι ἔπειτα καὶ γὰρ οὕτως ἐπ' αἰέρος μὴ ἔχειν πέφυκε μόνον, ἀλλ' ἐφ' ὕδατος· ὥς περ ὁ αὐτὸν λόγον οἴεται εἶναι τὴν γῆς ἐκ τῆς ὕδατος τῆς ὀρυζήσεως πλεονάζειν. οἷον γὰρ τὸ ὕδωρ πέφυκε μόνον μακρότερον, ἀλλ' ὅτι πᾶν τὸ ὅστις ἐπὶ δὲ, ὥς περ αἱ ὕδατος κρυφότερες, καὶ γῆς ὕδωρ. ὥς τε πᾶς οἶον τὸ κρυφότερον κατωτέρω κεῖσθαι τῆ βαρυτέρου πλεονάζειν φύσιν, ἐπὶ δὲ, εἴ περ ὅλη πέφυκε μόνον ἐφ' ὕδατος, δηλοῦν ὅτι καὶ τῆς μορίων ἕκαστον αὐτῆς· νῦν δὲ οὐ φαίνεται τῆτο γινώσκοντες, ἀλλὰ τὸ τυχεῖν μορίων φέρεσθαι εἰς βυθόν· ἐξ ὧν τὸ μακρόν· ἀλλ' εἰκότως μὲν πᾶν τὸς ζητεῖν, ἀλλ' ὅ μόνον τὸ δυνάμει τῆς ἀπειρίας. πᾶσι γὰρ ἡμῖν τῆτο σιῶντος, μὴ πρὸς τὸ πρῶτον ποιεῖσθαι τὴν ζητήσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν πᾶν λέγοντες καὶ γὰρ αὐτὸς ἐν αὐτῇ ζητεῖ, μόνον τὸ μόνον ἔχει ἀπὸ πλεονάζειν αὐτὸς αὐτῇ. ὅθεν δὲ τὸ μέλλοντα καλῶς ζητήσιν, ὡς πᾶν εἶναι ἀφ' αὐτῶν οἰκείων ἐκείνων ἐν τῇ γῇ. τῆτο δ' ὅστις ἐκ τῆς πᾶν τελευτῆσαι τὰς ἀφ' αὐτοῦ. Αναξίμανος δὲ καὶ Αναξαγόρας καὶ Δημόκριτος τὸ πᾶν αἶον εἶναι φασιν τῆ μόνον αὐτῇ. οὐ γὰρ τέμνεται, ἀλλ' ὅτι πᾶν μακρὸν τὸν αἶον· τὸν κατωτέρω· ὥς περ φαίνεται τὸ πᾶν ἔχειν τῆς σωματικῆς ποιεῖν. αὐτὰ γὰρ καὶ πρὸς τοὺς ἀέρας ἔχει διεικνύτως ἀφ' αὐτῶν ἀντρείσιν. αὐτὸ δὲ τῆτο ποιεῖν τὰ πᾶν φασὶν πλεονάζειν πρὸς τὸν ἀποκαίμενον αἶον· τὸν δ' ἐκ ἔχοντα μέλας ἵνα τὸν ἰσχυρόν, ἀφ' αὐτοῦ τὰ κατωτέρω ἡρεμῶν· ὥς περ τὸ ἐκ τῆς κλειψύδρας ὕδωρ· ὅθεν δὲ διώσεται πολὺ βάρος φέρειν ἀπολαμβανόμενος, καὶ μένον ὁ αἶρ, τιμῆται πολλὰ λέγοντες.

A Quare dubitare quidem omnibus ob philosophiam euenit. Operam autem eos non dedisse ut solutiones non magis absurdæ, quàm dubitatio videantur, mirum cuiquam sanè videbitur. Quidam enim ob hoc infinitam inferam terræ partem inquiunt esse, in infinitum ipsam radicatam esse dicentes, ut Xenophanes Colophonius dixit, ne molestias habeant, causas quæritantes. Quocirca & Empedocles sic increpauit: *Infinita si quidem est profunditas terra copiosaque aether, quæ per multam ora linguasque dicta frustra sunt effusa, hominum eorum qui perperam ipsius vniuersi videntur.* Quidam super aquam iacere dicunt. Hanc enim sententiam vetustissimam accepimus, quam Thaletem Milesium dixisse ferunt, terram, inquam, ideo quiescere, perinde atque lignum, aut quippiam tale natat. Etenim nihil horum super aërem manere est aptum, sed super aquam. Quasi non eadem sit de terra ratio, atque aqua, quæ terram vehit. Neque enim aqua sublimis manere est apta, sed super aliquid semper est. Præterea, ut aër leuior est aqua, sic & aqua leuior est terra. Quare quoniam modo, id quod est leuius, inferius eo quod grauius est natura, iacere putant? Præterea, si tota est apta super aquam manere, patet & quamque partem ipsius identidem aptam esse. Nunc autem fieri non videtur, sed pars in fundum, & celerius maior fertur. At enim usque ad quemdam terminum quærere videntur, sed non quousque dubitationis inquisitio fieri potest. Est enim nobis hæc omnibus consuetudo, non ad rem ipsam quæstionem facere, sed ad eum qui contraria dicit. Etenim in seipso eousque quærit, ultra quod ipse contra seipsum dicere nequit. Quapropter benoquistum, aptum idoneumque esse ad inferendas generi accommodatas inficiationes oportet. Est autem talis, qui vniuersas differentias est contemplatus, Anaximenes autem, & Anaxagoras, & Democritus, latitudinem causam manendi ipsam inquiunt esse. Non enim diuidere, sed operire aërem dicunt inferum: quod quidem latitudinem habentia corpora facere videntur. Hæc enim & à ventis cum difficultate moueri possunt, propter adhesionem. Hoc idem igitur latitudine terram inquiunt ad aërem facere, hunc autem non habentem locum, ad quem migrabit, sufficientem, simul infra quiescere, perinde atque aqua in hisce vasis, quæ surripiunt aquam. Posse verò aërem pondus magnum, si comprehendatur, inferre, compluribus signis ostendunt.

Primum

Primum igitur, si non lata figura sit A
 terræ, propter hoc non quiescet. Quie-
 tis tamen non latitudo sola est causa ex
 hisce quæ dicunt, sed magnitudo ma-
 gis: propter enim angustiam, aëre
 transitum non habente, manet ob mul-
 titudinem. Aër autem est copiosus ex
 eo quia à magnitudine comprehenditur
 magna terræ. Quare hoc ipsum est, &
 si rotunda quidem est terra, tanta au-
 tem mole: sententia enim illocum ma-
 nebit. Omnino autem ad eos qui di-
 cunt ita de motu, non de partibus est
 contentio, sed de aliquo toto ac uni-
 uerso. A principio enim est determina-
 tum, utrum sit quispiam motus natura
 corporibus competens, an nullus sit: &
 utrum naturalis quidem nullus sit pror-
 sus, violentus autem sit: atque eum de
 his ipsis prius sint definita, quæ pro fa-
 cultate præsentis potuimus, his, uti ve-
 ris, utamur nunc oportet. Nam si nul-
 lus natura motus competit: neque vio-
 lentus ullus erit profectò. Si verò neuter
 est, nihil omnino mouebitur. Prius e-
 nim est definitum, necessariò hæc eue-
 nire. Et insuper neque quicquam quies-
 cere potest: nam ut & motus natura a-
 lius competit, alius est violentus, sic
 & quies. at si motus quispiam est se-
 cundum naturam, non violenta latitudo
 solum, nec quies erit. Quare si terra,
 nunc vi quiescit, violenta quoque la-
 tione ob conuersionem ad medium ip-
 sum accessit. Omnes enim hanc cau-
 sam dicunt, ex hisce quæ in humi-
 dis feruntur, & circa aërem accidunt.
 In his enim maiora semper grauiora-
 que ad ipsum conuersionis medium per-
 gunt. Idcirco & terram omnes, qui
 cælum ortum asserunt esse, ad ipsum
 accessisse medium aiunt. Quia verò ma-
 net, causam quærent: & dicunt par-
 tim hoc modo, latitudinem, inquam,
 ac magnitudinem causam ipsius esse: par-
 tim, ut Empedocles censet, cælum con-
 uersione sua celeriore, quàm est terræ
 motio, lationem ipsius prohibere, ut sit
 in aqua, quæ in cyathis est. Hæc enim
 cum cyathus orbe fertur, et si sæpe cya-
 thus adeo vertitur, ut supra fundum
 infra labra fiat, non fertur tamen de-
 orsum, apta deorsum ferri, propter
 eandem causam sanè. at si neque con-
 uersio, neque latitudo prohibeat, quor-
 sum inde, quæso, aëre cedente, ac ab-
 eunte feretur? Ad medium enim vi lata
 est, vique etiam in ipso manet: lationem
 verò ipsius esse quandam secundum natu-
 ram necesse est. Hæc igitur estne ea qua
 sursum itur, an ea qua itur deorsum, an alia
 quædam? aliquam enim esse, necesse est.

Tom. I.

αὐτὸν μὲν οὖν εἰ μὴ πλατὺ τὸ σχῆμα τῆς
 γῆς ἔσται, ἀλλὰ τὴν μὲν οὖν οὐκ ἐν ἡρεμίᾳ καί-
 ται τῆς μοῦνης ἢ τὸ πλάτος μόνον αἰτία ἔστιν,
 ὅθεν αἰετίζονται, ἀλλὰ τὸ μέγεθος μόνον. ἀλλὰ
 γὰρ πλεονάζουσαι οὐκ ἔχουσιν πλεονάζον
 ὁ αἶρ, ἀλλὰ εἰς ἀπὸ τὸ πλάτος. καὶ εἰ δὲ
 ὁ αἶρ, ἀλλὰ τὸ ὑπὸ μεγέθους πλάτος ἀνα-
 ποταμιεύεται τῆς γῆς, ὥστε τὴν μὲν
 ὑπερβῆσθαι καὶ σπαραχθῆναι μὲν γὰρ, τα-
 λικαύτη δὲ τὸ μέγεθος. ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸ ἐκεί-
 νων λόγος. ἔλας δὲ πρὸς γῆν καὶ ἔτι λεγόν-
 τας ὅτι τῆς κινήσεως, οὐδὲ πρὸς μέρει ἔστι
 ἢ ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ ὅτι ἔλας ὑπὸ καὶ
 πόρως. ὅθεν γὰρ καὶ ἀετίζονται, πότερον ὅθεν
 πῶς οὐ μάλιστ' αἰτία, ἢ οὐδὲ μίαν καὶ
 πῶς πρὸς αὐτὴν μὲν οὐκ ἔστι, βία δ' ἔστι. ἔτι
 δὲ ὅτι τῶντων διώκεται πρὸς τὴν οὐρανόν, ὅσα καὶ τὸ
 πρὸς τὸν οὐρανὸν εἰχάμεν, γρηγορεῖν ὡς ἐ-
 πὶ ἡρεμίᾳ. εἰ γὰρ μάλιστ' αἰτία φύσις κινήσεως ἔστιν
 αὐτῶν, οὐδὲ βία οὐκ ἔστι, εἰ δὲ μὴ ἔστι μάλιστ'
 φύσις μάλιστ' βία, ἔλας οὐδὲν κινήσεως
 ὅθεν πρὸς γῆν δὲ τῶντων ὅτι ἀναγκαστικὸν συμβα-
 ῖν, διώκεται πρὸς τὴν οὐρανόν, ὡς καὶ τῶντων, ὅθεν
 οὐδὲ ἡρεμίᾳ ἐκδιχάται. ὡς καὶ γὰρ κινήσεως
 πρὸς τὴν βίαν, ἢ φύσιν, ὅθεν καὶ ἡρεμίᾳ. ἀλλὰ
 μὲν εἰ γὰρ ἔστι κινήσεως καὶ φύσις, οὐκ αὖτ' ἡ
 βία οὐκ ἔστι φορὰ μόνον, ἀλλὰ ἡρεμίᾳ οὐκ ἔστι
 βία οὐκ ἔστι γὰρ μὲν εἰς αὐτὴν ἔστι τὸ μέ-
 γος πρὸς τὴν οὐρανόν. τῶντων γὰρ πλεονάζου-
 σαι πᾶντες λέγουσιν, καὶ τῶντων οὐκ ἔστιν ἡρεμίᾳ
 φερόμεναι, καὶ ὅθεν τὸ αἶμα συμβαίνει τῶντων.
 ὅθεν τῶντων γὰρ αἰετίζονται μάλιστ', ὅθεν καὶ βία
 οὐκ ἔστι, πρὸς τὸ μέγεθος τῆς γῆς. ὅθεν δὲ τῶντων
 γὰρ πᾶντες ὅθεν τὸ ὑπερβῆσθαι, ὅθεν τὸ
 μέγεθος οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστι, ὅθεν τὸ μέγεθος
 πλεονάζουσαι, καὶ λέγουσιν, οἱ μὲν τῶντων τὸ ὅθεν
 ὅτι τὸ πλάτος ἔστι τὸ μέγεθος αὐτῆς αἰτίας οἱ δὲ
 ὡς καὶ Εμπεδοκλῆς, πλεονάζουσαι τῶντων φορὰ
 κύκλῳ ἀετίζονται, ὅθεν τῶντων φερόμεναι, καὶ
 τῆς γῆς φορὰ κύκλῳ. καὶ ὅθεν τὸ ὅθεν τῶντων
 καὶ οὐκ ἔστι. ὅθεν γὰρ τῶντων κύκλῳ τῶντων
 φερόμεναι πᾶντες καὶ τῶντων χαλκῶν γινώ-
 σκοντες, ὅθεν ὅθεν φέρεται, καὶ τῶντων πᾶντες φέρε-
 ται ὅθεν τῶντων αἰτίας. καὶ τῶντων μάλιστ' τῆς
 γῆς καλῶς, μάλιστ' πλάτους, ἀλλὰ ὑπερβῆ-
 σθαι τῶντων αἶμα, καὶ πᾶν οἰσθῆσθαι, πρὸς
 μὲν γὰρ τὸ μέγεθος κινήσεως βία, καὶ μὲν εἰ
 βία. καὶ φύσις δὲ γὰρ ἀναγκαστικὸν εἶναι τῶντων
 αἰτίας φορὰν. αὐτὴ οὖν πᾶντες ἀναγκαστικὸν
 πᾶν, καὶ πᾶν ἔστι, καὶ μὲν γὰρ πᾶν ἀναγκαστικὸν

K k k

sed ob similitudinis necessitatem in ipso manet : (ut ea sententia asserit , quæ de capillo affertur , cùm vehementer quidem , similiter autem intenditur utraque ex parte : dicit enim illum non ruptum fore : & item ea quæ de sitiente vehementer , esurienteque , dicuntur , cùm æquè ab his quæ eduntur , atque bibuntur , distat : quiescat enim necesse est :) querendum est ipsis de ignis ultimis in locis quiete. Mirabile autem est , & de quiete quidem ipsorum querere , de latione verò non querere. Quam ob causam alterum sursum , alterum deorsum ad ipsum medium , si nihil impediat , fertur. At verò neque verum est , quod dicitur , per accidens tamen hoc verum est , necessarium esse id omne in medio manere , cui non magis huc competit quàm illuc moveri , sed propter hanc sententiam non manebit , sed movebitur : non tamen totum , sed diuulsum. Eadem enim , & ad ignem accommodabitur ratio. Si enim positus in medio fuerit , maneat perinde atque terra necesse est. Similiter enim ad extremum quodvis punctorum sese habebit : at tamen à medio ipso movebitur , quemadmodum & ferri (nisi quippiam prohibeat ,) ad extremum ipsum videtur : verum non totus ad vnum punctum feretur. Hoc enim solum ex ratione , quæ de similitudine fit , euenire necesse est , sed pars ad extremi partem , eiusdem nimirum rationis : veluti quarta pars , ad quartam continentis ipsius partem. Nullum enim corpus est punctum. Ut autem ex magno minorem in locum mutari potest , si condensetur : sic & in magnum ex minore , si rarefiat. Quare & terra hoc à medio moueretur modo , per ipsius similitudinis rationem , si non natura locus hic competeret terræ. Quæ igitur de figura , de loco , de quiete , de motu ipsius existimantur , tot esse videntur.

1. 100 2. CAPVT 3614.

Quod terra in medio sita non moveatur cir-
cum polum in circulum, & quod quiescat
in figura quiesphericali, multo
magis ille mundus, & quod quiescat

Nos autem primò dicamus, verum
habeat motam, an maneat. Nam,
(ut diximus,) quidam ipsam vnā
stellarum inquit esse, quidam in
medio positam volui mouerique circa po-
lum dicunt. Esse autem hoc impossibile;
patet hinc principio sumpto. Si ferur,

Tòm. I.

Α Ἀλλὰ δεῖ πλεονάζειν μὲν τῇ πλειονότητι, (ὥς ὅτι ὁ πλεονάζει τῆς πειχέως λόγος τῇ ἰσχυροτάτῃ, ὁμοίως δὲ πλεονάζει τῆς πειχέως, ὅτι οὐ διαφύκειται· ἐκ τῆς διφωρίας καὶ πεινότητος, σφόδρα μὲν, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἐδωδύμης καὶ ποτῆς ἰσχυροτάτης· καὶ γὰρ τῆς πεινότητος ἡρεμίας ἀναγκασίαν) ζητεῖν αὖτις πλεονάζει τῆς πεινότητος μόνῃς ὅτι τῆς ἐσχάτης. θαυμαστόν δὲ καὶ τὸ πλεονάζει μὲν τῆς μόνῃς ζητεῖν· πλεονάζει δὲ τῆς φωνῆς αὐτῶν μὴ ζητεῖν, δεῖ τίνα αἰτίαν τὸ μὲν αὖτις φέρεται, τὸ δὲ καὶ τὸ μόνον μὴ αὖτις ἐμπεδίζοντες. Ἀλλὰ μὲν οὖν ἀληθὲς ὅτι τὸ λεγόμενον· καὶ συμβαίνει μὲν τῇ πλειονότητι ἀληθὲς, ὡς ἀναγκασίαν μὲν ὅτι τῇ μόνῃ πλεονάζει, καὶ μὴ μᾶλλον διότι καὶ διότι καὶ πλεονάζει. Ἀλλὰ δεῖ καὶ τῇ πλειονότητι λόγος καὶ μὲν, ἀλλὰ κινήσεσθαι, καὶ μὲν αὖτις, ἀλλὰ διασπασμένοι· ὁ γὰρ αὐτὸς ἀρμόσιος λόγος καὶ ὅτι τῇ πλειονότητι ἀναγκασίαν γὰρ τῆς πλειονότητος ὡς πλεονάζει πλεονάζει· ὁμοίως γὰρ ἔξω πλεονάζει τῇ σημασίᾳ τῇ ἐσχάτῃ ὅτι οὕτως. ἀλλὰ ὁμοίως οἰσθίσθαι ἀπὸ τῆς μόνῃς, ὡς πλεονάζει καὶ φανερὸν φερόμενον, αὖ μὴ πλεονάζει, πλεονάζει τὸ ἐσχάτον πλεονάζει καὶ ὅτι πλεονάζει ἐν σημασίᾳ τῇ πλειονότητι ἀναγκασίαν μόνον συμβαίνει ἐκ τῆς πλειονότητος καὶ πλεονάζει τῆς ὁμοιότητος, ἀλλὰ τὸ ἀναγκασίαν μόνον πλεονάζει τὸ ἀναγκασίαν τῇ ἐσχάτῃ. λέγω δὲ, ὅτι τὸ τέταρτον μέρος πλεονάζει τῇ τέταρτῃ τῇ πλειονότητι· οὖν γὰρ πλεονάζει τῇ σημασίᾳ ὅτι ὡς πλεονάζει καὶ ἐκ μεγάλου οὖν ἐλθὼν πλεονάζει μὲν εἰς ἐσχάτην πλεονάζει, καὶ πλεονάζει εἰς ἐσχάτην πλεονάζει μὲν εἰς ἐσχάτην πλεονάζει. ὡς πλεονάζει καὶ πλεονάζει τῇ πλειονότητι καὶ πλεονάζει ἀπὸ τῆς μόνῃς πλεονάζει καὶ τῆς ὁμοιότητος πλεονάζει, εἰ μὴ φανερὸν τῇ πλειονότητι ὅτι οὕτως πλεονάζει. ὡς πλεονάζει καὶ πλεονάζει τῇ πλειονότητι αὐτῆς ἀπολαμβανόμενα, καὶ πλεονάζει τῇ πλειονότητι, καὶ μόνῃς καὶ κινήσεσθαι πλεονάζει τῇ πλειονότητι.

ΚΕΦΑΛ. 12^ο

Τὸ αὐτὸ δοκίμω καὶ τῇ αὐτῇ
ἀποφασίσαι.

ΗΜΕΙΣ ΔΕ ΛΕΓΟΜΕΝ ΘΕΩΤΕΣ, ΠΟΤΕΡΟΙ
 ἔχουμε κτήσεις, ἐν ᾧ καὶ ἐκ καθάρων γὰρ
 εἴπαμεν, οἱ μὲν αὐτὴν ἐν τῇ ἀφ᾽ ἑωρῶν ποιῶσιν· οἱ
 δὲ ὅτι αὐτὴν μέσον ἵστας, ἐλάττω καὶ κρείττω
 φασὶν εἶναι μέσον πόλον. ὅτι ὁ ὅτι ἀδυνα-
 τει, διὰ τοῦτο φασὶν ἀρχὴν, ὡς εἴη φέρονται.
 K k k ij

Si igitur fieri non potest ut vlla pars A
ipſius è medio feratur , patet magis
fieri non poſſe ut ex eodem motu fe-
ratur. Quod enim pars apta eſt mo-
ueri , eodem & totum aptum eſt fer-
ri. Quare ſi impoſſibile eſt ipſam mo-
ueri niſi à ſuperioribus viribus , in ip-
ſo medio ipſam manere neceſſe eſt.
Teſtes ſunt hiſce & ea quæ à ma-
thematicis circa aſtrologiam dicuntur :
eueniunt enim ea quæ apparent , cum
figuræ mutantur , quibus ordo ſtella-
rum eſt definitus : propterea quod in
medio terra eſt collocata. De loco B
igitur , & quiete , motuque , quo-
modo ſeſe habent , tot à nobis ſunt
diſta. Figuram autem rotundam , ip-
ſam habere neceſſe eſt. Vnaquæque
enim partium , pondus ad ipſum me-
dium habet : & minor ſi à maiori
pellatur , egredi non potest , ſed
premitur potius , ac alia alii cedit ,
donec ad medium ipſum perueniat.
Intelligere autem oportet , id quod
dicitur , perinde fieri atque ſi terra
fieret eo modo quo Naturalium e-
tiam quidam ipſam inquiunt ortam
eſſe. Verùm illi quidem violentiam , C
lationis ad infera terræ cauſam eſſe di-
cunt. Præſtat autem veritatem pone-
re , atque hoc ideo accidere dicere ;
quia naturam habet id quod pondus
habet , ad ipſum medium ferri. Cum
igitur potentiâ congeries eſſet , ea quæ
ſegregabantur , vndique ſimiliter ad ip-
ſum medium ferebantur. Siue igitur ſi-
militer ab extremis partes diuiſæ ad
medium ſunt congregatæ , ſiue alio
modo ſeſe habentes , idem facient ſa-
nè. Patet igitur , id quod vndique
ab extremis ſimiliter ad medium fer- D
tur , ſimili neceſſariò omni ex parte
fieri mole. Si enim omni ex parte æ-
què fiat additio , æquè extremum à
medio diſtare neceſſe eſt. Hæc autem
figura , rotunda eſt. Nihil autem ad
rationem refert , etſi partes ipſius non
vndique ſimiliter ad medium ipſum con-
currant. Maior enim ſemper mino-
rem , quæ ante ſe eſt , impellat neceſſe
eſt , utriſque momentum ad medium
uſque habentibus , & grauiore minus pon-
dus ad hoc impellente. Quod enim quiſ-
piam dubitauerit , eandem habet ſolutio-
nem. Si enim multiplex pondus additum
alteri hemiſphærio fuerit , terræ medium
occupantis , atque rotundam habentis fi-
guram , non idem ipſius totius , terræ-
que medium erit. Quare aut non manebit
in medio , aut ſi manebit , quieſcet & non
habens medium , quo & nunc moueri eſt
apta. Quod igitur dubitatur , id eſt.

[illegible]

Quare perspicuum est ex hisce , terram non solum rotundam esse , sed etiam magnæ molis non esse rotundæ. Non enim sic citò mutationem faceret , migratione adeò breui facta. Quapropter ij qui locum eum qui circa columnas Herculeas est , coniunctum esse ei loco qui est circa Indicam regionem , existimant, atque hoc modo vnum mare esse asserunt , non videntur incredibilia valde existimare. Dicunt autem hoc , ex barris etiam coniectantes , genus ipsorum circa extrema vtraque loca esse , propterea quòd ipsa extrema ita sunt ob coniunctionem affecta. Mathematicorum etiam qui magnitudinem orbis terræ meriri conantur , quadringentis terram cingi stadiorum milibus dicunt. Ex quibus , si coniectura sumatur , molem ipsius terræ non solum rotundam esse , sed etiam ad cæterarum stellarum magnitudinem magnam non esse necesse est.

[illegible]

ARISTOTELIS STAGIRITÆ,
DE CÆLO.

LIBER III.

CAPVT I:

*Opiniones antiquorum quinque de generatione
rerum atque insertis. Quod corpus ex su-
perficiebus componi nequeat.*

DE primo igitur cælo ; ac de partibus , & de stellis , quæ in ipso feruntur , ex quibus constant , & qualia sunt natura , & insuper ingenita ac incorruptibilia esse , prius iam pertractauimus. Cùm autem eorum quæ natura dicuntur esse , alia sint substantiæ , alia harum opera affectusve , (atque substantias quidem dico , simplicia corpora , ignem , terram , & quæ eiusdem sunt seriei , & item ea quæ ex his constant , veluti totum cælum , ipsiusque partes , & animalia , plantasve , & horum partes : affectus autem , operave , motiones horum cuiusque , cæterorumque , quorum hæc elementa visus sunt causæ , & alterationes ,) patet , plurimam de natura scientiam de corporibus esse. Omnes enim substantiæ naturales , aut corpora sunt , aut cum corporibus ac magnitudinibus fiunt.

Tom. I.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

με ἀνταρὰς τῶν ἐκ Δ,
 καὶ Γ.

ΚΕΦΑΛ. α.

Αἱ τῆς ἀρχαίας δόξης περὶ ἡμετέρας καὶ φη-
 ρει καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐπιπέδου σῶμα
 σὺν πηλοῦ ἀδυνάτου.

[illegible]

Kkk üüü

τῶν δὲ διὰ τὸ ἐκ τῆς διωρίσεως τῆς ποῖας εἶναι φύσεως, καὶ ὅτι τῆς καθ' ἑκάστην θεωρίας. καὶ μὴ οὖν τῆς θεωρίας τῆς στοιχείων εἰρησίας, καὶ ποῖον ἢ πῶς φύσις, καὶ ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἀγνοητοῖν. λοιπὸν δὲ περὶ τῶν δυοῖν εἰπεῖν ἄρα διὰ συμβολῆσαι περὶ τούτων λέγουσι, καὶ περὶ γένεσιν καὶ φθορῆς ἀποκρίσασθαι. ἡμεῖς γὰρ ἡτοίμασθαμεν οὗτοί εἰσι, ἵνα μόνον τούτοις τοῖς στοιχείοις, καὶ ποῖς οὖν τούτων εἶναι. καὶ τὸ δὲ τῶν θεωρητῶν ἴσως θεωρητικόν, πότερον εἶναι ἢ οὗτοί εἰσι. οἱ μὲν οὖν πρότερον φιλοσοφώμεντες περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς οὐδ' ἑνὶ λέγουσιν ἡμῖν λόγους, καὶ πρὸς ἀλλήλους διηγεῖσθαι. οἱ μὲν γὰρ αὐτὰν ἀνάλειψιν ὅλως γένεσιν καὶ φθορᾷ ἔχουσιν γὰρ ὅτι γίνεσθαι φασι, οὐτε φθίρεσθαι τῶν ὄντων, ἀλλὰ μόνον δοκεῖν ἡμῖν. οἱ δὲ περὶ Μελισσίου τε καὶ Παρμενίδου, οἱ δὲ εἰς πᾶν λέγουσι καλῶς, ἀλλ' ὅτι φυσικῶς γὰρ δεῖ νομίσαι λέγειν. ὁ γὰρ εἰς ἀπὸ τῶν ὄντων ἀγνοητα, καὶ ὅλως ἀκίνητα, μᾶλλον εἶναι ἐπεὶ καὶ πρὸς τῆς φυσικῆς ἐπιτοκείας. ἐκείνοι δὲ ἀπὸ τῆς μὴ εἶναι ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας ὑπολαμβάνουσιν εἶναι, τοιαύτας δὲ πᾶσι νοήσαι περὶ φύσεως, εἴτε ἔσται τις γένεσις ἢ φθόρησις, ὅταν μετὰ τὴν γένεσιν ἐπιτεταταῖς εἰς ἀπὸ τῆς φύσεως. ἐπεὶ δὲ ἔτι οὐκ ἔστιν ὅτι πᾶσι πᾶσι οὐδὲν πᾶσι τοῖς εἰρηστέοις. εἰσι γὰρ τινες οἱ φασι ὅτι ἀγνοητοί εἰσι τῶν θεωρημάτων, ἀλλὰ πᾶν γίνεσθαι. ἡμῶν δὲ, καὶ μὴ ἀφ' ἑαυτῶν ἀφ' ἑαυτῶν, πᾶσι πᾶσι φθίρεσθαι. μάλιστα μὲν οἱ περὶ τὸ Ἡσιόδου εἶπε δὲ καὶ τῶν ἀγνοητῶν, οἱ περὶ τῶν φυσικῶν. οἱ δὲ, πᾶσι μὲν ἀπὸ τῶν πᾶν γίνεσθαι τε φασι, καὶ ἄν, εἰ δὲ πᾶσι ὅτι ἐν δὲ τῇ φύσει ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι τῶν πᾶν μετὰ τὴν γένεσιν ἐπιτεταταῖς πᾶσι φύσει. ὅσα μὲν ἄλλα συμβαίνει λέγειν [ὑποτακτική] τοῖς μαθηματικοῖς, ὅτι ἐπιπολῆς εἶναι ἰδεῖν. καὶ οἱ διχάζονται ἵνα μὴ κινῆναι, ἵνα πιστεύουσιν αὐτὰ λόγους κινῆναι τῶν ὑποθέσεων. ἐπειτα δὲ λέγουσιν, ὅτι τῶν αὐτῶν λόγων εἶναι περὶ μὲν ὅτι ἐπιτεταταῖς συγκαταστήσας, ἐπιτεταταῖς ὅτι ἐκ γραμμῶν. τοιαύτας δὲ ἐκ σημείων. ὅταν δὲ ἐχόντων, οὗτοι ἀνάγκη ὅτι τῶν γραμμῶν μετὰ γραμμῶν εἶναι.

π. 120

A Hoc autem patet & ex definitione, quæ emersere, quæ sunt natura, & ex singulorum etiam contemplatione. De primo igitur elementorum, & quale quid est natura, & incorruptibile, ac ingenerabile esse, satis iam diximus. Restat autem dicere de duobus. Quod si de hisce dicamus, fiet & de generatione simul corruptioneque consideratio. Generatio enim aut omnino non est, aut in hisce duntaxat est elementis, atque in hisce quæ ex his constant. Hoc autem ipsum primum est contemplandum, utrum sit, an non sit. Hi igitur, qui prius de veritate philosophati sunt, tam in hisce sermonibus, quos nunc nos dicimus, quam inter sese discordes fuere. Quidam enim ipsorum, generationem de medio corruptioneque tollunt. Nihil enim eorum quæ sunt, generari, aut corrumpi. sed solum ita nobis videri dicunt, ut Melissus, atque Parmenides: quos, etsi bene cætera dicunt, non naturaliter tamen dicere oportet putare. Esse namque rerum aliquas ingenitas, omninoque immobiles, ad aliam magis atque priorem, quam ad naturalem considerationem spectat. Illi verò quia nihil aliud præter substantiam sensibilibus esse existimabant, & quasdam primi tales naturas intellexerunt, si cognitio aliqua aut prudentia erit: ad hæc illinc accommodatas sententias traduxerunt. Alii verò, quasi de industria, contrariam his habuerunt opinionem. Sunt enim qui nullas rerum ingenerabiles esse, sed omnes fieri dicunt: generatas autem, partim permanere, partim corrumpi. Est autem sententia talis maximè quidem Hesiodus, deinde cæterorum ij qui primi de natura dixerunt. Quidam autem, cætera quidem omnia fieri, fluereque dicunt, ac nihil prorsus stabile esse: unum autem quid solum permanere, ex quo hæc universa transfigurari sunt apta, quod quidem cæteri que complures, & Heraclitus Ephesius dicere velle videtur. Sunt & qui corpus omne generabile faciunt: componentes ipsum ex planis, ac dissoluentes in plana. De cæteris igitur alius erit sermo. Hisce verò qui hoc dicunt modo, omniaque corpora ex planis constituunt, quod accidit contra scientias dicere mathematicas, per facile est videre. Erat tamen æquum, aut non dimovere ipsas, aut credibilioribus rationibus, quam suppositiones sunt, dimovere. Deinde patet, eiusdem esse sententia, solida quidem ex planis, ex lineis autem plana, & has ex punctis componi. Quæ si ita sint, non necesse est, partem lineæ lineam esse.

B

C

D

E

Sed de hisce, prius in sermonibus de motu considerauimus. Demonstrauimus enim, indiuisibiles nullas longitudines esse. Quæ de naturalibus corporibus impossibilia accidit hisce dicere, qui lineas indiuisibiles faciunt, parumper nunc etiam contemplemur. Ea namque impossibilia, quæ in illis accidunt, & in naturalibus sanè sequuntur. At non omnia quæ in his sequuntur, in illis accident: propterea quod mathematica quidem abstractione dicuntur: naturalia verò additione. Complura autem sunt, quæ indiuisibilibus competere non possunt, naturalibus autem necessariò competunt: ceu si quippiam indiuisibile esse dixerimus. In indiuisibili enim, diuisibile esse non potest. Affectus autem omnes, diuisibiles dupliciter sunt: aut specie, aut per accidens. Specie quidem, ut coloris, album & nigrum: Per accidens autem, si id, in quo est, diuisibile sit. Quare qui sunt affectuum simplices, omnes hoc modo sunt diuisibiles. Quapropter impossibile ipsum in talibus est considerandum. Si igitur impossibile est, utraque parte ponderis nihil habente, totum habere pondus, sensibilia verò corpora, aut omnia, aut aliqua pondus habent, ceu terra, & aqua, ut & ipsi etiam dixerint: si punctum nihil ponderis habet, patet neque lineas ipsas habere. Quod si hæc non habent, neque plana etiam habent. Quare neque corpus vllum ipsum habet. At verò punctum pondus habere non posse, patet. Graue namque omne, grauius etiam, & leue lenius aliquot esse potest. Grauius autem aut lenius, foras non necesse est graue vel leue esse. Quemadmodum & magnum quidem est maius: maius autem non omne magnum esse necesse est. Complura enim sunt quæ absolute quidem sunt parua, quibusdam autem aliis sunt maiora. Si igitur quod cūque graue sit, grauius est, id pondere maius esse necesse est: & omne graue diuisibile sanè erit. Punctum autem indiuisibile supponunt esse. Præterea, si graue quidem est densum, leue autem rarum, & densum hoc à raro differt, quod æquali in mole plura ipsi insunt: si punctum sit graue, ac leue, & densum nimirum & rarum erit. At densum quidem est diuisibile, punctum autem diuidi nequit. Quod si omne graue, molle aut durum esse necesse est, impossibile aliquod ex his inferri facile potest. Est enim id molle, quod in se ipsum cedit: durum autem id quod non cedit. At quod cedit, diuisibile esse constat. At verò neque ex hisce quæ ponderis expertia sunt, pondus erit.

A ὥς δὲ τούτων ἐπισκεπτάμενοι πρὸς τὰς αἰτίας κινήσεως λέγουσι, ὅτι οὐκ ἔστι ἀδιαίρετα μῆκη. ὅσα δὲ αἰεὶ τῷ φυσικῷ σωματίων ἀδιώματα συμβαίνει λέγειν, τοῖς ποιοῦσι τὰς ἀτόμους γραμμάς, ἐπὶ μικρὸν θεωρήσωμεν καὶ νῦν. Ἐὰ μὲν γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἀδιώματα συμβαίνοντα, καὶ τοῖς φυσικῶς ἀκολουθίῃσι· τὰ δὲ τούτοις, ἐπ' ἐκείνων οὐχ ἀπύρτα, ἀλλ' ὅτι καὶ μὲν εἰς ἀφαιρέσεως λέγεσθαι τὰ μαθηματικὰ, τὰ δὲ φυσικὰ ἐκ θεωρητικῆς. πολλὰ δὲ ὄντι, ἀπὸ τῶν ἀδιαίρετων οὐχ ὅτι τὴν ἀρχὴν· τῶν δὲ φυσικῶν αἰαγμάτων· ὅτι εἴ τί ὄντι ἀδιαίρετον ἐκ ἀδιαίρετων γὰρ διαίρετον ἀδιώματα ἀρχὴν· τὰ δὲ πάντα διαίρετα πάντα διχῶς· ἢ γὰρ κατ' εἶδος, ἢ κατ' συμβεβηκός· κατ' εἶδος μὲν, ὅτι χρώματος, ὅτι λαχόν καὶ τὸ μέλαν· κατ' συμβεβηκός δὲ, αὐτὸ ὅτι ἀρχὴ, ἢ διαίρετον· ὥστε ὅσα ἀπλά τῶν κατὰ φύσιν, πάντα ὄντι διαίρετα τῶν τ' ἔχον· ὅτι δὲ ἀδιώματα ἐκ τῶν τοιούτοις ἐπισκεπτόμεν. Εἰ δὲ τῶν ἀδιωμάτων ὄντι ἐκατέρωθεν μέγεθος μὴ δὲ ἔχοντος βάρους, τὰ ἀμφω ἔχον βάρους· Ἐὰ δὲ αἰατὰ σώματα ἢ πάντα, ἢ ἐνιαυτὸς βάρους ἔχει, ὅτι ἢ γὰρ καὶ ὁ ὕδωρ, ὡς καὶ αὐτὸ φαίνεται, εἰ ἢ στήλη μὴ δὲ ἔχει βάρος, δὴλον ὅτι οὐδὲ αἱ γραμμαὶ· εἰ δὲ μὴ αὐτὰ, ὡς δὲ ἔστιν ἐπίπεδα· ὥστε οὐδὲ τῶν σωματίων ἔστιν ἀλλὰ μὲν αὐτὰ τὰς στήλων ἔχει ὅτι τὴν βάρος ἔχει, φαίνεται δὲ μὲν γὰρ βαρὺν, ἀπὸ καὶ βαρύτερον, καὶ ὁ κορυφῶν, καὶ κορυφότερον οὐδέχεται πῶς εἶναι. ὅτι δὲ βαρύτερον ἢ κορυφότερον τοῦτο οὐκ ἀνάγκη βαρὺν ἢ κορυφῶν εἶναι. ὥστε καὶ ὁ μὲν μέγας μῖζον· ὁ δὲ μῖζον, οὐ πάντως μέγας αἰαγμῶν· πολλὰ γὰρ ὄντι, ἀπὸ τῶν ὄντων ἀπλάττω μῖζον πᾶσι ἐπὶ τῶν ὄντων. εἰ δὲ ὁ μὲν βαρὺν βαρύτερον ἢ αἰαγμῶν μῖζον εἶναι, ὁ δὲ βαρὺν ἀπὸ διαίρετον αὐτὸ εἶναι· ἢ δὲ στήλην, ἀδιαίρετον ἀπλάττω. ἐπὶ, εἰ δὲ μὲν βαρὺν, πᾶσι πᾶσι τῶν κορυφῶν, μακρόν τ' ὄντι. ὁ δὲ πυκνὸν μακρόν ἀπλάττω, ὅτι οὐκ ὅσον πλείον οὐκ ἀπλάττω. εἰ δὲ αὐτὸ στήλην βαρὺν ὁ κορυφῶν, ὁ πυκνὸν ὁ μακρόν· ἀλλὰ ὁ μὲν πυκνὸν, διαίρετον ἢ δὲ στήλην, ἀδιαίρετος. εἰ δὲ πᾶσι ὁ βαρὺν ἢ μακρόν ἢ σκληρόν ἀπλάττω εἶναι, ῥαδίον ἐκ τούτων ἀδιώματα τῶν αἰαγμάτων. μακρόν μὲν γὰρ, ὁ εἰς ἑαυτὸ ὑπὸ σκληρόν δὲ, ὁ μὲν ὁ ὑπὸ σκληρόν, διαίρετον. ἀλλὰ μὲν οὐδὲ ἐκ μὴ ἔχοντων βάρος, ὅτι βάρος.

Vulgò: 𐌿𐌺𐌰𐌹𐌸𐌰

79. Vulgò
ἐπιπαι ἔσται
λαρεῖς. in-
cripte.

τὸ, τε γὰρ ὅτι πῶς συμβαίνει τῷ τοῦ, καὶ ὅτι
 ποῖον, πῶς διαφέρει μὴ βεβλημένοι πλάττειν;
 καὶ εἰ πῶς μᾶλλον βάρος βαρύνει, βαρύνει, συμ-
 βῆσθαι καὶ ἕκαστον τῶν ἀμερῶν βάρος ἔχει. Εἰ
 γὰρ αἱ πᾶσαι σχηματίζονται βάρος ἔχουσιν. ὅς ἐστι
 πλῆθον ἐκ τῶν βαρέων ὅντι βαρύτερον. ὅ
 δὲ βαρέος βαρύτερον, ἀνάγκη βαρύνει, ὅς
 ὡς καὶ ὁ λευκὸς λευκότερον, λευκόν ὡς τε
 ὁ μᾶλλον μᾶλλον σχηματίζονται, βαρύτερον ἔσται ἀφα-
 ρεῖντες τῷ ἴσῳ. ὡς τε ἐκ μίας σχηματίζονται βάρος
 ἔχει. ἐπὶ, εἰ πᾶσι πᾶσι μόνον καὶ γραμμῶν
 ἐκδίδεται σὺν τῇ κατὰ, ἀποδοῖ. ὡς καὶ γὰρ καὶ
 γραμμῶν πρὸς γραμμῶν ἀμφοτέρωσιν σὺν-
 τίεται, ἐκ καὶ μήκος καὶ καὶ πλάτος, διὲ καὶ
 ὅτι πᾶσι δὲ ὅτι πᾶσι τὸ αὐτὸν ἔσται. γραμμῶν
 ὅς διώκεται γραμμῶν σὺν τῇ κατὰ καὶ γραμ-
 μῶν ὅτι πᾶσι μόνον, καὶ μόνον πρὸς τῇ κατὰ.
 ὅλα μόνον εἴη καὶ καὶ πλάτος ἐκδίδεται
 σὺν τῇ κατὰ, ἔσται πᾶσι σῶμα, ὅς ὅτι σιγῶν, ὅτι
 ἐκ τῇ σιγῶν σὺν τῇ κατὰ ἐκ τῇ οὐκ
 σὺν τῇ κατὰ ὅτι πᾶσι. ἐπὶ, εἰ μόνον πλῆθος
 βαρύτερον τὰ σῶμα τῇ ὅτι πᾶσι, ὡς καὶ ἐκ
 τῇ Τιμῶν διαφέρει, διὲ ὡς ἐκ τῇ καὶ ἐκ
 γραμμῶν καὶ ὅς σχηματίζονται βάρος. ἀνάγκη γὰρ
 πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν, ὡς καὶ πρὸς τῇ εἰ-
 ρηκεῖν. εἰ δὲ μὴ τῇ τῇ ἀφαιρέσει τῇ ἔσται.
 ὅλα δὲ πᾶσι μόνον γὰρ ὅς βαρύνει, ὅς δὲ πῶς
 καὶ πᾶσι, ἔσται ἐκ τῇ ὅτι πᾶσι, ὅς μόνον βαρύνει,
 ὅς καὶ πᾶσι καὶ τῇ γραμμῶν δὲ καὶ τῇ σχηματίζονται
 ὡς αὐτῶν. ὅς γὰρ τῇ γῆς ὅτι πᾶσι ἔσται βαρύνει,
 ἐκ τῇ πῶς. ὅλας δὲ συμβαίνει ἐκ
 μόνον ποῖον ὅς μᾶλλον, ἐκ διώκεται καὶ ἀφα-
 ρεῖντες εἴη ὅμοιος γὰρ ὅς, σχηματίζονται πρὸς
 γραμμῶν. γραμμῶν δὲ πρὸς ὅτι πᾶσι, τῇ
 δὲ πρὸς σῶμα. ἀποδοῖ γὰρ εἰς ἀλλήλας ἀνα-
 λυόμενα, εἰς τὰ πρὸς ἀναλυόμενα. ὡς τε
 ἐκδίδεται ἀπὸ σχηματίζονται μόνον ὅς, σῶμα δὲ
 μόνον. πρὸς δὲ πᾶσι ἐκ καὶ γῆς ὅμοιος
 ὅς, ἀναρῶν ἀπὸ ποῖον, ἐκ ἐκδίδεται ἀπὸ ἀφα-
 ρεῖντες. ὅς γὰρ τῇ ὅς ἀποδοῖ, ὅς σχηματίζονται
 γραμμῶν ὅς. ὅς δὲ αὐτῶν συμβαίνει καὶ πᾶσι
 ἐκ δὲ δὲ σὺν τῇ κατὰ τῇ ὅς ὅς, ἐπὶ γὰρ
 φύσιν ἐκ δὲ δὲ σὺν τῇ κατὰ, ὡς καὶ καὶ τῇ
 Πυθαγορείων πᾶσι. ἐκ μόνον γὰρ φύσιν σῶμα-
 τα, φαίνεται βάρος ἔχουσιν καὶ καὶ πᾶσι. ἐκ
 δὲ μόνον, ὅτι σῶμα ποῖον ὅς πᾶσι σὺν τῇ
 κατὰ, ὅτι βάρος ἔχει.

στ. μόνον

A In quot enim hoc, atque in qualibus
 accideret, aut quonam modo definient, si
 haud fingere volunt? Et si omne maius
 pondere, pondus pondere maius est: &
 unumquodque sanè partibus vacantium
 pondus habebit. Nam si puncta qua-
 tuor pondus habent, quod verò ex plu-
 ribus constat, quàm hoc, graui gra-
 uius est, atque quod grauius est, gra-
 ue esse necesse est, perinde, ut album
 est, quod albo, albius est: id sanè,
 quod maius est vno puncto, grauius erit
 æquali ablato. Quare & unum pun-
 ctum pondus habebit. Præterea, si pla-
 na solum ut lineæ componi possunt,
 absurdum esse videtur. nam ut & linea
 ad lineam utroque modo, & per longi-
 tudinem & latitudinem componitur, sic
 & cum plano componi planum oportet:
 linea verò componi cum linea potest,
 si superponatur, non solum appona-
 tur. At si per latitudinem etiam com-
 poni possunt, erit quippiam corpus,
 quod neque est elementum, neque ex
 elementis, si ex hoc pacto planis com-
 positis componatur. Præterea si plano-
 rum multitudine corpora sunt grauiora,
 ut in Timæo est definitum: patet
 & lineam & punctum pondus habere:
 subeant enim inter sese rationis simili-
 tudinem, ut prius etiam diximus. Sin
 verò non hoc differunt modo, sed ex
 eo quia terra quidem est graue, ignis
 autem leue: erit & planorum aliud
 graue, aliud leue, & linearum similiter
 & punctorum. Etenim terræ planum,
 grauius erit, quàm ignis planum. Om-
 nino autem accidit, aut nullam vn-
 quam magnitudinem esse, aut tolli pos-
 se, si similiter se habet punctum quidem
 ad lineam, linea verò ad planum, & hoc
 ad corpus: omnia enim, si resoluantur,
 in ipsa resoluentur nimirum prima. Qua-
 re fieri potest ut sola sint puncta, corpus
 autem nullum. Insuper si tempus etiam
 similiter sese habet, tollitur aliquando,
 vel tolli potest. Ipsum enim nunc, in-
 diuiduum est, perinde atque lineæ pun-
 ctum. Idem & his accidit qui ex nume-
 ris cælum componunt. Quidam enim ex
 numeris Naturam constituunt, ut Pytha-
 goricorum nonnulli. Corpora namque
 naturalia, pondus habere lenitatemque
 videntur. Vnitates autem, neque
 corpus facere possunt, neque pondus
 habere possunt.

E

1. **CA. II.**

*Quod sit necesse, simplicium corporum aliquem
motum naturalem esse. Quod sursum ac de-
orsum accipitur, omnino esse leue, aut gra-
ue. Quod motus quicquid naturalis sit, &
quod aliquis replentur*

E Sse autem necessarium, corporibus simplicibus naturæ motum aliquem vniuersis competere, ex hisce dilucidum fiet. Nam cum moueri videantur, vi nihilurum ipsa moueri necesse est, si motum non habent. Idem verò est, vi moueri, & præternaturam. At si præter naturam est quispiam motus, & secundum naturam esse necesse est, præterquam ille est. Et si multi sunt, qui præter naturam sunt, vnumcum esse qui est secundum naturam, necesse est. Vnumquodque enim secundum quidem naturam simpliciter se habet, præter autem naturam multos habet motus. Præterea ex quiete hoc idè patet. Etenim aut vi aut secundum naturam quiescant, necesse est. Vi autem ibi manent, quò & vi feruntur: & secundam naturam ibidem ibi manent, quò & secundum naturam feruntur. Cum igitur aliquid in medio manere videatur, si secundum naturam, patet, & lationem qua huc fertur, secundum naturam ipsi competere. Sin vi, quid est quod prohibet ferri? Si enim id quod prohibet ferri, quiescit, eadè verba fanè volumus. Aut enim id quod primum quiescit, secundum naturam quiescit, aut in infinitum abibitur: quod quidem est impossibile. Sin mouetur, vt Empedocles tertiam quiescere dicit conuersione, aliquem in locum sanè moueretur, cum impossibile sit in infinitum ferri. Nullum enim impossibile fit. Impossibile autem est, infinitum transire. Quare stet alicubi quod fertur, & illic non vi maneat, sed secundum naturam, necesse est. Quod si est secundum naturam quies, & motus erit secundum naturam ex latio qua ad hunc itur locum. Quapropter & Leucippus dicat oportet, atq; Democritus, qui prima corpora semper in vacuo infinito vi moueri dicunt, quoniam motu mouètur, & quis est ipsorum secundum naturam motus. Nam si elemètorum aliud ab alio vi mouetur, & secundum naturam etiam aliquem vniuscuiusque motum esse necesse est, præter quem est is qui violentus est: & id quod primum mouet, non vi sed secundum naturam mouere oportet. In infinitum enim abibitur, si non erit quicquam primum mouens secundum naturam, sed semper ipsum prius vi subiens motum mouebit. Hoc idem accidat necesse est, & si, vt in Timæo est scriptum, elementa inordinate mouebantur antea, quàm Mundus ortus esset.

Esse autem necessarium, ponderis nonnulla corpora momentum, ac leuitatis habere, ex his dilucidum fiet. Dicimus enim, necessarium esse moueri. Si verò id quod mouetur, momentum natura non habet, fieri non potest, vt aut è medio aut ad medium moueatur. Sit enim a quidem pondere carens, b verò habeat pondus, atque transeat a quidem c d spatium, b verò æquali in tempore spatium c e: per maius enim spatium, id quod pondus habet, feretur. Si igitur corpus, quod habet pondus, ea ratione qua diuisum est c e spatium, diuidatur; potest enim ad partium suarum aliquam sic se habere, vt c e se habet ad c d,) si totum per totum c e fertur, pars eodem tempore per c d feratur, necesse est. Quare id quod pondere vacat, & id quod est ponderis particeps, per æquale spatium tempore eodem feretur: quod impossibile est. Eadem & in leuitate ratio fieri potest. Præterea, si quippiam corpus & ponderis expers, & leuitatis, motum subibit, vi moueatur necesse est. Si verò vi moueatur, infinitum efficit motum. Nam cum potentia quædam sit ea quæ mouet, id autem quod est minus ac leuius, plus ab eadem potentia moueatur: sit motum a quidem pondere carens per c e spatium, b verò pondus, æquali in tempore per c d. Si igitur diuisum fuerit id quod pondus habet, ea ratione quam c e ad c d habet, fiet vt id quod auferetur ab eo quod pondus habet, æquali in tempore per c e feratur, quod iam totum per c d mouebatur. Celeritas enim minoris ad celeritatem maioris ita sese habebit, vt maius corpus se habet ad minus. Per æquale ergo spatium, & id quod pondere vacat, & id quod est ponderis particeps, tempore eodem feretur: quod quidem fieri nequit. Quare si omni quouis proposito per maius spatium id mouebitur quod pondere caret, per infinitum utique ferri potest. Pater igitur, omne definitum corpus, pondus aut leuitatem habere. Cum autem natura quidem id sit in principium motus, quod est in ipso, potentia autem id quod est in alio, vt aliud est; atque motus alius sit secundum naturam, alius violentus: naturalem quidem motum celeritorem faciet id quod potentia mouet, vt cum quo lapis deorsum fertur: cum autem qui est præter naturam, omnino potentia ipsa. Ad vtrumque autem vtitur aëre ipso vt instrumento: est enim hic aptus, leuis esse, & grauis. Lationem igitur eam qua sursum itur, faciet vt leuis, cum pulsus fuerit, principiumque sumpserit à potentia ipsa: Lationem autem eam qua descenditur, faciet vt grauis: potentia enim, quasi vim impressam tradit vtrique. Quapropter & non sequente eo quod mouit, id fertur quod præter naturam est motum.

Tom. I.

[illegible]

Εἰ γὰρ μὴ τοιοῦτόν τι ὅ σῶμα ὑποῖσκειν, ἢ
 αὐτὸ ὡς * ἢ βία κινήσει· καὶ πῶς ἔστι φύσιν δὲ
 ἐκείνου κινήσειν, οὕτως πρὸς αὐτὸν ἔστι.
 ὅτι μὲν οὖν αὐτὸ πᾶσι καὶ κινῆται, καὶ βαρὺ, καὶ πῶς
 αἰσθάνεται φύσιν κινήσεως ἔχειν ἐν αὐτοῖς, φα-
 νερόν· ὅτι δὲ ὑπὲρ πάντων ἔστι ἡμεῖς, ὅτι α-
 πλόως ἐσθλός, δῆλον ἐκ τῆς εἰρημότητος· ἀ-
 δυνάτων γὰρ ἀπᾶντες (ἄμεστος δὲ) ἡμεῖς, εἰ
 μὴ καὶ κινῶν ὅτι τι δυνάμει κατεχομένον. ἐν
 ᾧ γὰρ ἔστι πᾶσι ὁ γινόμενος, * Εἰ ἔρχεται,
 ἐν αὐτῷ πρὸς πᾶσι ὁ κινῶν ἀναγκαστοῖς εἶναι
 ἄμεστος μινδυνός ὅπως ἄλλο μὲν γὰρ ἔστι δυνά-
 λους γίνεσθαι σῶμα δυνάμει, ὅτι ἔστι αἰετος
 πῦρ, ὅπως δὲ ἐν μινδυνός ἄλλα πρὸς πᾶσι
 χεῖρες μεγάλαι, ἀδυνάτων· μάλιστα μὲν γὰρ
 ἐν δυνάμει πῶς ὅπως ἄμεστος, ἐπερχία
 ἡμεῖς αὐτὸ σῶμα. ἄλλ' εἰ δὲ δυνάμει ἐν σῶμα,
 μὴ ἔστι ἄλλο σῶμα ἐπερχία πρὸς πᾶσι,
 κινῶν ἔστι κατεχομένον.

ΚΕΦΑΛ. γ.

Ὅτι ἔστι στοιχεῖα καὶ ἄλλα τὰ ἔστι.

Λοιπὸν δὲ εἰπεῖν πῶς τὰ ἔστι ἄμεστων
 ἡμεῖς, ἐξ ἧς τὰ ἔστι ἐπὶ αὐτῷ ἐν αὐ-
 τῷ ἢ γινώσκεις ἄλλ' ἢ πρὸς πᾶσι, πρὸς
 πᾶσι δὲ τῶν ἐνυπάρχοντων τὰ στοιχεῖα, οὐκ ἔστι
 ποῖα ἔστι τῶν αὐτῶν ἄμεστων στοιχεῖα, ἐξ ἧς
 τὰ ἔστι ἐπὶ πᾶσι μὲν αὐτῶν, ὅπως τε ἐξ ὁποῖα
 ἄλλα. τῶν δὲ ἔστι φανερόν ὑποθεμένους τίς
 ἔστιν ἢ τῶν στοιχείων φύσις. ἔστι δὲ ὁ στοιχείων
 τῶν ἄμεστων, εἰς ὅ ἄλλα ἄμεστων διαμετρεῖται,
 ἐνυπάρχει δυνάμει, ἢ ἐπερχία· τῶν γὰρ
 ποτὶς, ἐπὶ ἀμφοτέρωθεν. αὐτὸ δὲ ἔστι
 ἀδιαίρετον εἰς ἑτέρα ὅτι εἶναι. τοιοῦτον γὰρ τι
 ὁ στοιχείων πᾶσι καὶ ἐν αὐτοῖς βύλονται λέ-
 γει. εἰ δὲ ὁ εἰρημότης ἔστι στοιχείων, αἰσθάνεται
 ὅτι ἄλλα τοιαῦτα τῶν ἄμεστων. ἐν μὲν γὰρ ἄ-
 λει, ἐξ ὅλων, ἐκ ἐκείνων τῶν αὐτῶν ἐν ἐν δυνά-
 μει πῦρ καὶ γῆ· φανερόν γὰρ αὐτῶν ὅτι ἐκείνων
 ἐκχυρίσματα. ἐν δὲ πᾶσι ἄλλ' ἢ ἐξ ὅλων ἐν
 ἐνυπάρχει, ὅτι καὶ δυνάμει, ὅτι καὶ ἐπερ-
 χία. ὅτι ἐκρίνεται γὰρ αὐτῶν ὁμοίως δ', ὅτι εἰ ἐν τι
 μινδυνὸν τοιοῦτον, ὅτι ἐν ἐκείνων ἐνδὲ γὰρ εἰ
 ἔστι ἄλλ' ἢ ὅσον, ἢ τῶν ἄλλων ὅπου, ὅπου
 φανερὸν ἐνυπάρχει δυνάμει. ἄλλα πρὸς πᾶσι
 ἡμεῖς, τίς ὁ ἄμεστος τῶν ἡμεῖς. Ἀναξαγόρας
 δὲ ὁ αὐτῶν ἐμπεδοκλῆς λέγει ὅτι τὰ στοιχεῖα.

A Si enim non tale quid corpus esset, violentus motus sanè non esset. Motui quoque secundum naturam cuiusque, modo eodem conducit, suo ad mobilis terga concursu. Omne igitur corpus, leve esse, aut graue, & quomodo sese habent in hisce motus præter naturam, ex hisce quæ diximus, patet. Est autem manifestum ex dictis, neque omnium, neque nullius simpliciter generationem corporis esse. Impossibile est enim, vniuersi corporis generationem esse, si non & vacuum esse quid separatum potest. Quo enim in loco id quod generatur, erit, cum fuerit ortum, in hoc prius vacuum esse, si nullum sit corpus necesse est. Aliud enim ex alio corpus fieri potest, velut ex aëre ignis: sed omnino ex nulla alia antecedente magnitudine fieri impossibile est. Maximè enim ex potentia corpore, corpus actu fieri potest. Sed si id quod est potentia corpus, non est prius aliud corpus actu, separatum vacuum erit.

CAP. III.

C Quibus corporibus generatio conueniat, cum prima sint corporum elementa: quid elementum, & quos, & qualia sint. Vtrum elementum sit specie indivisibile, ut volunt aliqui, ponentes vnum solum.

R Estat autem dicere, quorum est corporum generatio, & quam ob causam est. Cum igitur in omnibus cognitio sit per prima: prima verò eorum quæ insunt, sunt elementa: prius quænam, & cur sunt talium corporum elementa, deinde quos & qualia sunt, considerandum esse videtur. Hoc autem dilucidum fuerit, si supposuerimus quænam sit ipsius elementi natura. Sit igitur id corporum elementum, in quod cætera corpora diuiduntur, in quibus inest potentia, aut actu. Hoc enim vtrum modo se habet, adhuc ambigitur. Ipsum autem est in forma diuersa indivisibile. Tale quid enim omnes ipsum elementum, & in omnibus dicere volunt. Quod si id quod est dictum, est elementum, talia quædam corporum esse necesse est. In carne enim ac ligno, & similibus, inest ignis potentia, atque terra. Manifestè enim ex illis hæc segregantur. In igne autem, caro aut lignum non inest, neque potentia, neque actu: si enim esset, segregaretur. Similiter neque si vnum quid solum sit tale, in illo est: neque enim si caro, aut os, aut quodvis cæterorum erit, inesse potentia continud est dicendum: sed antea quisnam sit generationis modus, est contemplandum. Anaxagoras autem, de elementis contrario modo atque Empedocles dicit.

Hic enim ignem & terram, cæteraque eiusdem seriei corpora, elementa corporum esse, ac omnia ex hisce constare dicit. Anaxagoras verò contrarium asserit. Ea enim quæ sunt similium partium, ligna, (inquam,) carnem, & os, & quæque talium, elementa esse dicit: aërem autem, & ignem, horum ac cæterorum omnium seminum mistum esse. Vtrumque enim ipsorum, ex vniuersis inuisibilibus similium partium congregatis esse dicit. Quapropter & omnia ex his esse censet: ignem enim & ætherem idem appellat. Cum autem omnis naturalis corporis sit proprius motus, motus autem partim simplices sint, partim misti, & mistorum sint misti, simplicium simplices; patet, corpora simplicia quædam esse. Sunt enim & simplices motus. Quare & elementa esse, & cur elementa sunt, constat.

A ὁ μὲν γὰρ πῦρ καὶ γλῶ, καὶ τὰ σύσπικτα τοῖσι
 στοιχείᾳ φησὶν εἶναι τῆς θύμης, καὶ συγκεῖσθαι
 πᾶσι τὸ ἐκ τούτων· ἀναξάργωρος δὲ τοῦτο
 πᾶσι τὰ γὰρ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα· λέγω δ', αἰὲρ π. 28 ζῆλος
 (ἀρχα, καὶ ὁσού, καὶ τῆς πύτων ἕκαστον· ἀέ-
 ρα δὲ καὶ πῦρ μίγμα τούτων καὶ τῆς ἄλλων
 σπέρματων πύτων· εἶ) γὰρ ἕκαστερον αὐτῶν, Supra I. 1.
 εἰς ἀσφύτων ὁμοιομερῶν πύτων ἡ θροισμέ- C. 3.
 νων δὲ καὶ γίνεσθαι πᾶσι τὸ ἐκ τούτων· ὁ γὰρ
 πῦρ καὶ τὸ αἰθέρα πρὸς αἰθέρα εἰς τὸ αἰθέρ· ἐ-
B πὶ δὲ πᾶσι τὸ φυσικὸν θύματις ἐστὶ κί-
 νησις οἰκεία, τῆς δὲ κινήσεως, αἰ μὲν ἀπλᾶ, αἰ
 ὁ μικταὶ καὶ αἰ μὲν μικταὶ τῆς μικτῆς, αἰ δὲ
 ἀπλᾶ τῆς ἀπλᾶν εἰσι· φανερόν ὅτι εἶσαι ἄτ-
 τα θύματα ἀπλᾶ· εἰσὶ γὰρ καὶ κινήσεις ἀ-
 πλᾶς· ὥστε δῆλον ὅτι ἐστὶ στοιχεῖα, καὶ ὅτι
 τὶ ἐστὶ.

C A P. IV.

*Non esse infinita elementa similarium parium,
ut posuit Anaxagoras. Neque rectè putare
Democritum Abderitem, eiusque sectatorem
Leucippum, de primis magnitudinibus ex
quibus gignunt omnia.*

Consequens autem est, verum sint finita, an infinita, & si finita sint, quem numerum subeant, considerare, ac contemplari. Primum igitur infinita non esse, ut quidam arbitrantur, contemplandum esse videtur. Et primum eos, qui vniuersa, quæ sunt similium partium, elementa faciunt, ut Anaxagoras, in medium afferamus. Nemo enim eorum qui ita censent, rectè accipit elementum. Videmus enim & multa mistorum corporum, ut carnem, ossa, lapidem, lignum, in similes diuidi partes. Quare si compositum non est elementum, non omne quod est similium partium, est elementum, sed id quod in diuersa specie diuidi nequit, ut antea diximus. Præterea, neque sic elementum sumentes, facere infinita necesse est: omnia enim eadem, etsi quispiam sumpserit, finita reddentur. Idem enim faciet, etsi duo vel tria talia solum sint, ut & Empedocles facere conatur. Cum enim ipsis & hoc pacto non omnia ex similes partes habentibus facere accidit, (faciem enim non ex faciebus faciunt, nec aliud quicquam eorum quæ secundum naturam sunt figurata,) patet longè melius esse, principia facere finita, & hæc quàm minima, si eadem omnia demonstrari possint, quemadmodum & Mathematici censent.

Tom. I.

ΚΕΦΑΛ. 8'.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

ΠΟτερον ἢ πεπερασμένα, ἢ ἀπέρα, καὶ εἰ
 πεπερασμένα, πόσα τ' ἀριθμῶν, ἐκ
 ἁπάντων αὐτῶν σχεπτῖν. ὡς ἔστιν ἁπλοῦς
 εἶναι ἀπέρα (καθὰ τὸ οἶόν ται τις) γεω-
 ρητικόν· καὶ ὡς ἔστιν τοῖς πόμοις τὰ ὁμοιομερῆ
 στοιχεῖα ποιουῦντας, καθὰ τὸ ἀναξαρτῶν· ὅ-
 ρως γὰρ τῶν ἑξῆς ἀξιοῦνται, ὅπως λαμβά-
 νει τὸ στοιχεῖον ὁρατὸν γὰρ πολλὰ καὶ τῶν μικρῶν
 σωματικῶν εἰς ὁμοιομερῆ διαμερῶντα· λέγω δὲ,
 οἷον ἄρκα ἑξῶν, καὶ ἑξῶν καὶ λίθον. ὥς τε εἴη
 τὸ σῶμα τὸν εἶναι εἶναι στοιχεῖον, ὅχι ἀπὸ τοῦ ἑξῆς
 ὁμοιομερῆς στοιχείου, ἀλλὰ τὸ ἀδιάμετρον εἰς ἑ-
 τεραὶ ὡς εἶδει, καθὰ τὸ εἶρηται ὡς τερον· ἔτι
 δὲ ὅτι ὅπως λαμβάνονται τὸ στοιχεῖον, ἀνάγκη
 ποιεῖν ἀπέρα· ἀπὸ τῶν γὰρ * ταῦτα ἀποδοθῆ-
 σεται, καὶ πεπερασμένων ὄντων, ἐκ τῶν λαβῶν τὸ
 γὰρ αὐτὸ ποιῶν, καὶ δύο ἢ τρεῖς μόνον ἢ ποσά-
 τα, καθὰ τὸ ὅτι τῶν Εὐκλείδους· ἐπεὶ γὰρ
 ὡς αὐτοῖς συμβαίνει μὴ πόμοις ποιεῖν ὅτι ὁ-
 μοιομερῶν· (ὡς ὅσον γὰρ εἶναι εἶναι * ὡς ὅσον
 σῶμα ποιοῦσιν, ὅτι ἀπὸ τῶν καὶ φύσιν ἐχρήμα-
 τισμένων ὅτι·) φανερόν ὅτι μακρῶν βέλτων
 πεπερασμένων ποιεῖν τὰ ἀρχαί, καὶ ταῦτα ὡς
 * ἐλαχίστας πόμοις γὰρ αὐτῶν μετρίων δει-
 κνύει, καθὰ τὸ εἶναι εἶναι οἱ ἐν τοῖς μετρίων.

Lii ij

αἰεὶ γὰρ ταῖς πεπερασμέναις λαμβάνουσιν ὄρ-
 χαι, ἢ ὅτι εἶδη, ἢ ὅτι ποσῶν. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔστι
 πεπερασμένον λέγειν καὶ ταῖς οὐκ αἰσθητοῖς ἀφ' ὧν
 αἱ δὲ τῶν σωμάτων ἀφ' ὧν πεπερασμέ-
 ναι (ἀφ' ὧν πεπερασμένον γὰρ πῶς αἰσθητοῖς ταῦτα δὲ
 πεπερασμένα (δὴ δὲ τῶν δὴ γινώσκων) φανερόν
 ὅτι αἰσθητὰ καὶ τὰ στοιχεῖα πεπερασμένα εἰ).
 ἀλλὰ μὲν οὖν ὥς ἐπεὶ πῶς λέγουσιν, οἱ
 Λύκιππος τε καὶ Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης,
 βίολογα τὰ συμβαίνοντα φασὶ γὰρ εἶναι τὰ πε-
 ρασμένα, πλήρη μὲν ἀπειρα, μεγέθει δὲ ἀ-
 διαίρετα· καὶ ὅτι ἐξ ἐνὸς πολλὰ γίνεσθαι, ὅτε
 ἐκ πολλῶν ἓν· ἀλλὰ τῇ φύσει συμπλοκῇ, καὶ
 * ὡς ἐπὶ πᾶσι πᾶσι γινώσκουσιν, ὅτι γὰρ
 πῶς ἐπὶ πᾶσι πᾶσι τὰ ὅτι ποιοῦσιν ὁρίσκει
 καὶ ἐξ ὁρίσκει. καὶ γὰρ εἰ μὴ ὅπως δηλοῦσιν,
 ὅπως τῶν βιολογῶν λέγειν καὶ περὶ φύσεως,
 ἐπεὶ ἀφ' ὧν τὰ σώματα γίνονται, ἀπ' ὧν
 δὲ τὰ γήματα, ἀπειρα καὶ τὰ ἀπλά σώματα
 φασὶ εἶναι. ποῖον δὲ καὶ τὸ ἐκαστοῦ ὅ γήματα τῶν
 στοιχείων, * ὅτι ἐν ὁριζώσασθαι, ἀλλὰ μόνον
 τὰ περὶ τὴν σφαῖραν ἀπείδουσαν· αἰετὸς καὶ
 ὕδωρ, καὶ τὰ ἄλλα μεγέθει καὶ συμκρότητι δι-
 λον, ὡς ὅσον αὐτῶν τὴν φύσιν, οἱ πᾶσι πε-
 ρασμένα πᾶσι τῶν στοιχείων. περὶ μὲν οὖν
 καὶ τῶν οὐκ αἰσθητοῖς ἀμείψασθαι, ὅ μὴ πε-
 ρασμένα λαβόντα ὄρχει, ἐξ ὧν ἀπὸ τῶν
 ταῦτα λέγειν. ἐπὶ δ', εἰ μὴ ἀπειρα τῶν * σω-
 μῶν αἱ ἀφ' ὧν, δηλοῦσιν ὅτι οὐκ ἔστι τὰ στοι-
 χεῖα ἀπείρα. περὶ δὲ φύσεως, αἰσθητὰ μά-
 χιστα πῶς μαθηματικῶς ὁρίσκει, ἀπο-
 μα σώματα λέγουσιν καὶ πολλὰ τῶν ἐν δό-
 ξῃ καὶ τῶν φαινομένων καὶ τὴν αἰσθησιν ἀνα-
 ρῇ, ὡς ὅτι εἰρησὶ περὶ τῶν ἐν πῶς ὡς
 χροῖν καὶ κινήσεως. ἄμα δὲ καὶ ἐν δόξῃ λέ-
 γουσιν αὐτοῖς αὐτοῖς ἀνάγκη. ἀδυνάτων γὰρ ἀ-
 τῶν οὐκ οὐκ τῶν στοιχείων, μεγέθει καὶ συμκρό-
 τητι ἀφ' ὧν αἰετὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ γῆ· καὶ γὰρ
 οἱ περὶ ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι· ὡς ἐπὶ πᾶσι
 γὰρ αἰεὶ τὰ μέγιστα σώματα ἐκ κινήσεως
 φασὶ εἶναι γίνεσθαι ὕδωρ καὶ αἰετὸς, καὶ
 γῆ ἐξ ἀλλήλων. ἐπὶ οὖν καὶ τὴν φύσιν
 ὡς ἐπὶ πᾶσι δόξῃ αὐτῶν ἀπείρα γίνεσθαι τὰ
 στοιχεῖα, εἴτε τὰ μὲν σώματα ἀφ' ὧν
 γήματα· τὰ δὲ γήματα πᾶσι σύγκειται
 ἐκ περὶ μὲν οὖν τὰ μὲν δὴ γήματα ἐξ ἐν-
 δυγαμῶν, ἢ δὲ σφαῖρας ἐξ ἐκ τῶν περὶ
 ἀνάγκη γὰρ εἶναι πῶς ὄρχει τῶν γήμων.
 ὥστε εἴτε μία, εἴτε δύο, εἴτε πλείους, καὶ
 τὰ ἀπλά σώματα ὡς ἐπὶ πᾶσι εἶναι ὅτι πᾶσι.

A Semper enim aut forma aut quantita-
 te, finita principia sumunt. Præterea si
 corpus à corpore diuersum propriis diffe-
 rentiis dicitur, corporum autem diffe-
 rentiarum sunt finitæ: (ipsis enim sensibi-
 libus differunt, atque hæc sunt finita, quod
 quidem demonstraretur oportet:) patet &
 elementa necessariò esse finita. At verò neque,
 vt alii quidam dicunt, vt Leucippus, ac Abderites Democri-
 tus, ea quæ accidunt, consentanea sunt
 rationi. Primas enim magnitudi-
 nes, multitudine quidem infinitas, magni-
 tudine autem indiuisibiles esse di-
 cunt: & neque ex vna multa fieri, neque
 ex multis vnum, sed harum complexione
 mutatione omnia generari. Et hi namque
 quodam modo numeros vniuersa quæ sunt,
 atque ex numeris faciunt. et si enim non
 dilucidè dicunt, hoc tamen dicere volunt.
 Et insuper cùm figuris corpora differant,
 figuræ verò sint infinitæ, infinita & ip-
 sa simplicia corpora esse dicunt. Quæ-
 nam autem est vniuscuiusque elementi
 figura, nihil definirunt, sed igni soli-
 um rotundam tribuere figuram. Aërem
 verò, aquam, ac cætera, magnitudine
 paruitatēque diuisere: quia natura ipso-
 rum est, vt omnium semen elementorum.
 Primum igitur idem & ipsos error comitari videtur,
 non finita ipsa principia sumere, cùm omnia
 eadem ipsis dicere liceret. Deinde si cor-
 porum differentiarum non sint infinitæ, pa-
 tet elementa infinita non esse. Præterea
 indiuidua corpora esse dicentes, Mathe-
 maticis scientiis aduersantur, compluræque
 eorum quæ sub opinionem omnium cadunt,
 & eorum quæ sensu videntur, è medio tollant,
 necesse est: de quibus antea diximus in his-
 ce quæ de tempore motuue sunt dicta.
 Et insuper contraria ipsos dicere sibi ipsis
 necesse est. Impossibile est enim si
 elementa sint indiuidua, aërem, aquam,
 ac terram, magnitudine paruitatēque
 differre. Est enim impossibile, ex sese
 mutuo generari. Corpora namque maxima,
 segregantur, semper deficient. At hoc pacto,
 terram, aquam, & aërem, vicissim ex sese
 fieri dicunt. Præterea, neque horum sententia,
 infinita ipsa elementa fieri videbuntur:
 si corpora quidem figuris differunt, figuræ
 verò omnes ex pyramidibus constant, recta-
 rum quidem linearum, ex hisce quæ sunt
 rectarum linearum: sphaera autem, ex
 partibus octo. Sint enim aliqua princi-
 pia figurarum, necesse est. Quare siue sit
 vnum, siue duo, siue plura, & simplicia
 corpora multitudinem tantam subibunt.

π. i. m. a. e. i.

π. i. m. a. e. i.

π. i. m. a. e. i.
 π. i. m. a. e. i.
 π. i. m. a. e. i.

B

E

Præterea, si cuiusque quidem corporis motus est proprius quidam, simplicisque corporis motus est simplex; simplices autem motus infiniti non sunt, propterea quod neque simplices lationes plures quàm duæ sunt; neque loca sunt infinita, neque hoc pacto sanè ipsa elementa infinita erunt.

CAP. V.

Opiniones antiquorum de elementis, atque earumdem incommoda, & confutatio.

QUoniam autem finita esse necesse est, considerare restat utrùm plura sint an vnum. Quidam enim vnum solum esse supponunt: & horum alii aquam, alii aërem, alii ignem, alii aqua quidem subtilius, aëre verò densius, quod quidem cælos vniuersos, cum sit infinitum, inquitunt continere. Qui igitur hoc vnum aquam aut aërem faciunt, aut aqua quidem subtilius, aëre verò densius, deinde ex hoc, raritate cætera densitatēque generant, ij sanè ignorant, aliquid aliud elemento se facere prius. Generatio enim ex elementis compositio est, ut dicunt: ad elementa verò profectio, dissolutio. Quare & id quod est subtilium magis partium, natura prius esse necesse est. Cum igitur omnium corporum ignem subtilissimum esse dicant, ignis natura corporum primum erit. nihil autem refert. Vnum enim quippiam cæterorum, & non medium ipsum, primum esse necesse est. Præterea, raritate ac densitate cætera generare, & subtilitate, atque grossitie, nihil differt. Subtile enim, rarum: grossum autem, densum esse volunt. Subtilitate rursus, atque grossitie, & magnitudine, ac paruitate idem est. Subtile est enim, quod paruarum; grossum, quod magnarum partium est. Quod enim ad multum extenditur, id subtile est: tale autem id est, quod ex paruis partibus constat. Quare accidit, ipsos magnitudine ac paruitate substantias diuidere cæterorum. Accidit autem ita definitibus, vniuersa ad aliquid dicere. Atque absolute non erit aliud ignis, aliud aqua, aliud aër: sed idem est ad hoc ignis, ad aliquid aliud aër. Quod quidem & iis accidit, qui plura quidem elementa esse aiunt, magnitudine autem & paruitate differre dicunt. Nam cum vnumquodque quantitate sit definitum, aliqua ratio nimirum inter ipsas magnitudines erit. Quare eorum quæ hanc rationem habent, aliud aërem, aliud ignem, aliud terram, aliud aquam esse necesse est: propterea quod in maioribus rationes minorum insunt,

Tom. I.

Α ἐπὶ δὲ, εἰ ἐκαστὸν μὲν τῶν στοιχείων ἔστι τις οὐκ αἰα κίνησις, καὶ ἐν τῷ ἀπλοῦ ὅματος ἀπλῶ. εἰ μὴ εἰσι δὲ αἱ ἀπλῆς κινήσεις ἀπφ-
ροι δὲ ὁ μὴτε τὰς ἀπλῆς φορὰς πλείους
εἶναι δοῖν, μὴτε τις τῶν ἀπείρων, οὐκ αὖ
εἴη ὅδ' ὅπως ἀπείρα τὰ στοιχεῖα.

ΚΕΦΑΛ. ε'.

Ὅτι στοιχεῖα αἰάγνη πλείω εἶναι.

B

ΕΠεὶ δὲ αἰάγνη πεπερημένη, λαμπρὸν
σκεψασθαι, πότερον πλείω ἔσται, ἢ ἐν-
εῖνοι γὰρ ἐν μόνον ὑποτίθενται· καὶ οὕτως, οἱ μὲν
ὕδωρ, οἱ δὲ αἶερα, οἱ δὲ πῦρ, οἱ δὲ ὕδατος μὲν
λεπτότερον, αἶερος δὲ πυκνότερον, ὁ αἶερα δὲ
φασὶ πᾶν τὰς τρεῖς ἕρμαιους ἀπειροῖν. ἔστι μὲν
οὖν ὅτι τῷ ποιοῦσιν ὕδωρ, ἢ αἶερα, ἢ ὕδατος
μὲν λεπτότερον, αἶερος δὲ πυκνότερον, εἴτ' ἐν
οὕτω μακρότητι καὶ πυκνότητι πᾶλλα ἡμιῶν,
ὅτι λαμβάνουσιν αὐτοὶ αὐτοὺς, ἀλλό τι πρῶτε-
ρον τῷ στοιχείῳ ποιοῦντες· ἐστὶ γὰρ ἢ μὲν ἐκ τῶν
στοιχείων ἡμεῖς, οἰκιστοὶ, ὡς φασιν· ἢ δὲ εἰς
τὰ στοιχεῖα, ἀφ' ἑαυτῶν. ὥστ' αἰάγνη πρῶτε-
ρον εἶναι τῇ φύσει ὁ λεπτομερέστερον. ἐπεὶ οὖν
φασὶ πᾶν τῶν τῶν συμμῶν ὁ πῦρ λεπτομερέστα-
τον εἶναι, πρῶτον δὲ εἴη τῇ φύσει ὁ πῦρ. ἀφ' ἑ-
αυτῶν δ' ὁ αἶερα. αἰάγνη γὰρ εἰς τὴν αἰάγνην εἶναι
πρῶτον, ὁ μὲν ὁ μέσος. ἐπὶ δὲ, ὁ μὲν πυκνό-
τητι καὶ μακρότητι πᾶλλα ἡμιῶν, ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν,
ἢ λεπτότητι καὶ παχύτητι ὁ μὲν γὰρ λεπτός, μα-
κρόν· ὁ δὲ παχὺ βέλων· εἶναι πυκνόν. πάλιν δὲ τὸ
λεπτότητι καὶ παχύτητι αὐτὸν, καὶ τὸ μέγεθος καὶ
τὸ μικρότητι· λεπτόν μὲν γὰρ τὸ μικρομερές,
παχὺ δὲ τὸ μεγαλομερές· τὸ γὰρ ἐπεκτείνωμε-
νον ὅτι πολλὰ λεπτόν. οἰκιστοὶ δὲ τὸ ἐκ μικρῶν
μερῶν οἰκιστῶν. ὥστ' αὐτοὶ συμβαίνει μέγεθος
καὶ μικρότητι διαφέρει τῇ αἰάγνην ὁ αἶερα. ὅπως δὲ
ἀφ' ἑαυτῶν αἰάγνην ἀπλῆς συμμῶν λέγειν πρὸς
τὴν καὶ οὐκ ἔσται ἀπλῆς τὸ μὲν πῦρ, τὸ δὲ ὕδωρ,
τὸ δὲ αἶερα· ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πρῶτον μὲν τῶν πῦρ,
πρῶτον δὲ ἢ αἶερα, αἶερα. ὅπως συμβαίνει καὶ τις
πλείω μὲν τὰ στοιχεῖα λέγουσι, μέγεθος δὲ καὶ
μικρότητι ἀφ' ἑαυτῶν φασὶν οἰκιστῶν· ἐπεὶ γὰρ ὁ
ποσὸν διώκειται ἕκαστος, ἕκαστος τὴν λόγους πρῶτον
λαβεῖν τῶν μεγέθων. ὥστε τὰ τῶν πρῶτον τῶν
λόγων πρῶτον ἀλλήλας, αἰάγνη τὸ μὲν, αἶερα εἴ-
ναι, τὸ δὲ πῦρ, τὸ δὲ γῆ, ὁ δὲ ὕδωρ, ἀφ' ἑαυτῶν
πρῶτον οἰκιστῶν οἰκιστῶν τῶν αἰάγνην ὁ αἶερα πρῶτον
λόγους.

LII iij

ὅσοι δὲ πῦρ ὑποτίθενται ὅτι στοιχεῖον, τὴν αὐτὴν
 ἀφ' ὧν ὁρῶσιν· ἀλλὰ οἱ αὐτοὶ ἀναγκάσιον ἀ-
 λόγα συμβαίνειν. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν, γῆμα
 περὶ αὐτοῖσι τὰ πυρὶ, καὶ αὐτῶν οἱ τὴν πυ-
 ραμίδα ποιοῦντες. καὶ τούτων οἱ μὲν ἀπλῶ-
 τέρως λέγουσιν, ὅτι τῇ μὲν γῆματων, τμη-
 τικώτατοι ἐν πυρὶ· τῇ δὲ θερμάτων, ὅ
 πῦρ· οἱ δὲ καμφοτέρως τὰ λόγῳ περὶ αὐτῶν
 τῶν λεπτομερέστερον· τὰ δὲ γῆματα τὰ τερεῖα,
 ἐκ τῇ πυραμίδων. ὥστ' ἐπὶ τῇ μὲν θερ-
 μάτων ὅ πῦρ λεπτότατον· τῇ δὲ γῆματων
 ἐν πυρὶ μικρομερέστερον, καὶ περὶ τῶν· ὅ
 δὲ περὶ τῶν γῆμα τῶν περὶ τῶν σώματος· πυ-
 ραμίδας δὲ εἶναι ὅ πῦρ· οἱ δὲ περὶ μὲν γῆμα-
 τος ὁρῶν ἀποφαίνονται, λεπτομερέστερον δὲ
 * μόνον ποιοῦσιν· ἐπεὶ καὶ ἐκ τούτου σὺν ἡγε-
 μόνῳ ἡγεῖσθαι φασὶν ἄλλα, καὶ αὐτῶν δὲ εἰ
 συμφυομένῳ ψήματος. ἀμφοτέρωθεν δὲ τῶν
 τὰ συμβαίνει διερχομένη· εἰ μὲν γὰρ ἀτομοὶ ὅ
 περὶ τῶν σώμα ποιοῦσι, πάλιν ἡξοῦσιν οἱ περὶ
 τῶν εἰρημῶν λόγῳ περὶ τῶν τῶν τῶν ὑπο-
 θέσιν· ἐπὶ οὐκ ἐσθ' ἔστι τῶν λέγειν βυλομέ-
 νοις φυσικῶς θεωρεῖν. εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος
 γῆματι συμβλητὸν καὶ ὅ πῦρ· ἐκ δὲ ἀνάλο-
 γα τὰ μεγέθη, τότε τῇ ὁμοιομερῶν περὶ
 ἀλλήλας, καὶ τὰ τῇ στοιχείων· ὅτι τὰ τῶν πῦρ
 ὕδατος, περὶ τῶν ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ τῶν στοι-
 χείων περὶ ὅτι στοιχείων· ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τῇ
 ἀλλῶν· ὅ οἱ αἱρὸς πλείων τῶν ὕδατος, καὶ ὅ-
 λως ὅ λεπτομερέστερον τῶν παχυμερέστερον·
 φανερόν ὅτι καὶ ὅ στοιχείων ἑλκῶν ἐστὶν ὅ τῶν
 ὕδατος, ἢ ὅ τῶν αἵματος· εἰ οὖν ὅ ἑλκῶν μέ-
 γεθος ἐστὶν ὅ μείζον, διαρετὸν αὐτὸ εἶναι
 * πῦρ· ὅ τῶν αἵματος στοιχείων· ὥσπερ δὲ ὅ τῶν
 πυρὸς, καὶ ὅλως τῇ λεπτομερέστερον. εἰ δὲ
 διαρετὸν, τίς μὲν γῆματι τοῖσι ὅ πῦρ, συμ-
 βῆσθαι μὴ εἶναι ὅ τῶν πυρὸς μέρους πῦρ, ἀφ'
 ὅ μὴ συγκαταταίτω πυραμίδα ἐκ πυρα-
 μίδων· ἐπὶ δὲ μὴ πῦρ σώμα εἶναι ἢ στοιχείων
 ἐκ στοιχείων· ὅ γὰρ μέρους τῶν πυρὸς οὗτε πῦρ,
 ὅτι περὶ στοιχείων ὁρῶν τοῖσι ὅ μὴ γὰρ ὁρ-
 εῖσθαι, περὶ τῶν πῦρ στοιχείων εἶναι, ὅ
 τῶν εἰς ἀπειρὸν βαδίζον, ἐπὶ ἀπὸ τοῦ σώματος
 διαρετὸν, ὅ τῶν μικρομερέστερον στοιχείων· ἐπὶ ὅ
 καὶ τούτοις συμβαίνει λέγειν, ὥς τῶν περὶ τῶν
 μὲν πῦρ ὅτι, περὶ ἄλλο δὲ αἱρὸς, καὶ πάλιν
 ὕδατος, καὶ γῆ. καὶ οὖν δὲ πᾶσι ἀμύθημα τίς ἐν
 ὅ στοιχείων ὑποτίθενται, ὅ μὴ μόνον κί-
 ησθαι ποιεῖν φυσικῶς, ὅ πῦρ τῶν τῶν αἵματος.

A Qui verò ignem elementum ipsum sup-
 ponunt, hoc quidem evadunt: alia ve-
 rò ipsis accidere absurda necesse est.
 Quidam enim ipsorum, igni figuram
 adiungunt, ut ij qui pyramidem fa-
 ciunt. Quorum quidam simplicius di-
 cunt, pyramidem quidem dicentes id
 esse quod maximè figurarum incidere
 potest, ignem autem corporum. Qui-
 dam probabilius, corpora quidem uni-
 versa ex eo composita esse, quod est
 omnino maximè subtilium partium,
 solidas verò figuras ex pyramidibus con-
 stare dicentes. Quare cum corporum
 B quidem ignis sit subtilissimum, figu-
 rarum verò pyramis maximè parvarum
 est partium, atque prima: primæque
 figura primi sit corporis: ignis profe-
 ctò pyramis erit. Quidam de figura qui-
 dem nihil dicunt: subtilissimarum autem
 partium solum elementum ipsum faciunt:
 deinde ex hoc compositionem subeunte,
 cætera fieri dicunt: perinde ut auri are-
 næ conflantur. Vtrisque autem hæc dif-
 ficilia accidunt. Nam si primum corpus
 C individuum faciunt, illæ ratiocinationes
 quas antea diximus, ad hanc ean-
 dem materiam, ut patet, redibunt.
 Præterea, si naturaliter contemplari vo-
 lunt, hoc dicere nequeunt. Nam si om-
 ne corpus ad corpus quantitate compa-
 rabile est, magnitudines autem simili-
 tudinem subeunt rationis, & similium
 partium inter se, & elementorum, ve-
 lut univærse aquæ ad aërem univærsum,
 & elementi ad elementum, & in cæteris
 eodem modo, & aër maior est aqua,
 & omnino id quod subtiliorum est par-
 tium, eo quod est grossiorum, pa-
 tet, & elementum aquæ minus quàm
 aëris, esse. Si igitur magnitudo minor
 inest maiori, elementum sanè aëris di-
 visibile erit: & ignis identidem ipsius, &
 eorum omnino quæ subtiliorum partium
 sunt. Sin divisibile faciunt ij qui igni fi-
 guram tribuunt, eveniet, partem ignis
 ignem non esse, propterea quòd pyra-
 mis non ex pyramidibus constat. Et
 item, non omne corpus elementum esse,
 aut ex elementis constare. Pars enim
 ignis, nec ignis est, nec aliud elemen-
 tum ullum. Hisce verò, qui magnitu-
 dine definiunt, prius quid elemento ele-
 mentum esse, atque hoc in infinitum abi-
 ire, si omne corpus divisibile est, & quod
 parvarum magis partium est elementum.
 Præterea, & his etiam accidit, idem ad hoc
 ignem esse dicere, ad aliud aërem & a-
 quam rursus, ac terram. Commune au-
 tem peccatum univærse est, qui elementum
 unum supponunt, unum naturalem so-
 lum, omniumque eundem facere motum.

Omne namque naturale corpus, principium habere motus videmus. Si igitur omnia corpora vnum quid sunt, vnus omnium motus erit. Et hoc eo magis quodque moueri necesse est, quo maius sit, quemadmodum & ignis quo maior sit, eo sua latione celerius fertur: accidit autem multa deorsum celerius ferri. Quare propter hæc ipsa, & insuper cum definitum sit prius, naturales plures esse motus, patet vnum elementum esse non posse. Cum autem neque infinita sint, neque vnum sit elementum, plura esse profecto, atque finita esse necesse est.

CAPVT VI.

Quod fieri nequeat ut elementa sint aeterna: nec esse commune quodpiam corpus diuersum ab ipsis, è quo generentur.

Considerandum est autem primò, vtrum sempiterna sint, an generentur, & corrumpantur. Quo demonstrato, & quot, & qualia sunt, patebit. Sempiterna igitur esse, impossibile est. Et ignem enim, & aquam, & vnumquodque simplicium corporum dissolui videmus: dissolutionem verò, aut infinitam esse, aut stare, necesse est. Si igitur infinita est, & dissolutionis tempus infinitum erit, & tempus rursus compositionis. Vnaquæque enim partium, in alio tempore dissoluitur, atque componitur. Quare fiet ut extra tempus infinitum, tempus sit aliud infinitum: quandoquidem & compositionis tempus est infinitum, & prius hoc dissolutionis tempus, ut extra infinitum sit infinitum: quod quidem impossibile est. Sin stabit alicubi dissolutio, aut id corpus in quo dissolutio stabit, indiuiduum erit: aut diuisibile quidem erit, non tamen vnquam diuidetur, ut Empedocles velle videtur. Indiuiduum igitur non erit, propter rationes antea dictas. At neque diuisibile quidem erit, nunquam autem dissoluetur: minus enim corpus, facilius quàm maius, corrumpi potest. Si igitur & maius hac corruptione corrumpitur, ut in minora dissoluatur, corpus minus id pati magis consentaneum est rationi. Ignem autem duobus modis corrumpi videmus: nam & à contrario corrumpitur, cum exstinguitur, & ipse à seipso marcescens. Hoc autem patitur minor à maiore, & eo celerius quo minor est. Quare corporum elementa corruptibilia & generabilia esse, necesse est.

Tom. I.

Α ὁρα μὲν γὰρ πᾶν τὸ φυσικὸν σῶμα κινήσεως ἔχει δὲ χεῖν. εἰ οὖν ἀπὸ μὲν τὰ ὅματα ἐν τῇ ἐστὶ, πᾶντων αὐτῶν εἴη μία κίνησις· καὶ ταῦτα αἰαγχεῖν ὅσα αὐτῶν πλείων γίγνηται, κινεῖσθαι μᾶλλον· ὥστε καὶ τὸ πῦρ ὅσα αὐτῶν πλείων γίγνηται, φέρεται θάττον αὐτῶν πλεονέχοντα φορεῖν. συμβαίνει δὲ πολλὰ κατω φέρεσθαι θάττον. ὥστε ἀφ' ἑκάστης ταῦτα, καὶ πρὸς τοῖς ἐπὶ διώκειν πρὸς τὸν ὅτι πλείους αἱ φυσικαὶ κινήσεις, διανοοῦσι ἀδιώκτων ἐν αὐτῇ τὸ στοιχείον. ὅτι ὅτι ὅτι ἀπειρος, ὅτι ἐν, αἰαγχεῖν πλείων ὅτι, ἐπεπερασμένα.

ΚΕΦΑΛ. 5.

Οτι ἡμιπᾶ ἐστὶ πᾶν στοιχεῖον, καὶ ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι.

Ε Πισκεπλεον δὲ πρὸς τὸν, πότερον αἰδέσθαι ὅτι, ἢ γινώσκουσα [φθίρεται] τούτων γὰρ διαιρέσεις, φανερόν ἐστι, ἐπεὶ πᾶσα αἴτια καὶ πᾶσα ἐστὶν. αἰδέσθαι μὲν οὖν αὐτῶν ἀδιώκτων ὁρα μὲν γὰρ καὶ τὸ πῦρ, ἐπεὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἕκαστον τῶν ἀπλῶν στοιχείων ἀφ' αὐτοῦ. αἰαγχεῖν δὲ ἢ ἀπειρος ὅτι, ἢ ἴσα αὐτῶν πλεονέχουσιν. εἰ μὲν οὖν ἀπὸ μὲν, ἔσται καὶ ὁ χρόνος ὁ τῆς ἀφ' αὐτοῦ ἀπειρος. ἐπεὶ πάλιν ὁ τῆς σιμωδίας. ἕκαστον γὰρ εἰς ἄλλου χρόνον ἀφ' αὐτοῦ καὶ σιμωδίας τῶν μετῴρων. ὥστε συμβαίνει ἐξ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ χρόνου, ἀλλοι ἀπειρος ὅτι. ὅτι οὐδὲν, τῆς σιμωδίας ἀπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἐπὶ τούτων πρὸς τὸν ὅτι ἀφ' αὐτοῦ, ὥστε τῶν ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐξ αὐτοῦ γινώσκουσα ἀπὸ τοῦ χρόνου ὅτι ἀδιώκτων. εἰ δὲ ἐστὶν αὐτῶν που ἢ ἀφ' αὐτοῦ, ἢ τῶν ἀπὸ μὲν ἔσται τὸ σῶμα, εἰς ὃ ἴσα αὐτοῦ, ἢ διαρετὸν μὲν, ὃ μὲν τῶν διαρετῶν στοιχείων ὅτι ποτε κατὰ τὸν εἶδος Εμπειδοκλῆς βύλασθαι λέγειν ἀπὸ μὲν οὖν αὐτοῦ εἶναι ἀφ' αὐτοῦ πρὸς τὸν εἶδος εἰρημῶν λόγους ἀλλὰ μὲν ὅτι διαρετὸν μὲν, ὅτι ποτε δὲ ἀφ' αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἔλαττον σῶμα τῶν μείζονος ἀφ' αὐτοῦ πρὸς τὸν εἶδος. εἰ δὲ οὖν καὶ τὸ πολὺ φθίρεται κατὰ ταῦτα πλεονέχον, ὥστε ἀφ' αὐτοῦ εἶναι ἔλαττον· ἐπὶ μᾶλλον τοῦτο πάσῃ ἀφ' αὐτοῦ τὸ ἔλαττον. δύο δὲ εἴδους ὁρα μὲν φθιρόμενον τὸ πῦρ. ὥστε γὰρ ὅτι εἰς αὐτὸ φθίρεται σιμωδίας, καὶ αὐτὸ ὅτι εἰς αὐτὸ μὲν ἀπὸ μὲν. ὥστε δὲ πᾶσι τὸ ἔλαττον ὥστε τῶν πλείονος, καὶ θάττον, ὅτι αὐτὸ ἢ ἔλαττον. ὥστε αἰαγχεῖν φθαρτὴ καὶ ἡμιπᾶ ὅτι πᾶν στοιχεῖον τῶν στοιχείων.

LII iij

ἐπὶ δὲ ὅτι ἡμιτὰ, ἢτοι ἐξ ἀσωμάτου, ἢ ἐκ
 ὁμογενῶς ἢ ἡμέσης· ἢ εἰ σώματος, ἢτοι ἐξ
 ἄλλου, ἢ ἐξ ἀλλήλων. ὁ μὲν οὖν ἐξ ἀσωμά-
 του ἡμιτὸν λόγος ἡμιτὸς ποιεῖ κατὰ πρῶτον.
 γὰρ ὁ γινόμενος ἐν τῇ γῇ, καὶ ἢτοι ἀσώμα-
 τος ἐστὶ ἐν ᾧ ἡ ἡμέσις, ἢ ἐξ ἐκ σώματος· καὶ εἰ
 μὲν ἐξ σώματος, δύο ἐστὶ σώματα ἅμα ἐν ᾧ
 αὐτῷ, τὸ τε γινόμενον καὶ ὁ περὶ ἑαυτὸν εἰς
 ἀσώματον, αἰάγκη κατὰ τὸ ἐξ ἀφωρισμένου.
 τῷτο δ' ὅτι ἀδιώαται, δίδεται ἐπεπερι.
 ἀλλὰ μὲν οὖν ἐκ σώματος πῶς ἐγγενῶς
 γίνεσθαι τὰ στοιχεῖα· συμβαίνει γὰρ ἄλλο
 σῶμα περὶ τὸ ἐξ τῶν στοιχείων. τῷτο δὲ, εἰ
 μὲν ἔχει βάρος ἢ κενόφθορα, τὰ στοιχεῖα ἐστὶ
 πῶς μὴ μεμεινέναι δὲ ἔχει ῥοπήν, ἀκίνητον ὅτι καὶ
 μαθηματικόν· ἴσοστο δὲ ὅτι, ὅτι ἐστὶ ἐν τῷ-
 πῶ. ἐν ᾧ γὰρ ἡμεῖς, ἐν τῷτο καὶ κινεῖσθαι
 δυνατὸν καὶ εἰ μὲν βία, ὡς φῶς· εἰ δὲ μὴ
 βία, καὶ φῶς· εἰ μὲν οὖν ἐστὶ ἐν τῷ πῶ, καὶ πῶ,
 ἐστὶ τὸ τῶν στοιχείων· εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ πῶ, οὐδὲν
 ἐξ αὐτῶν ἐστὶ· ὁ γὰρ γινόμενος, καὶ ἐξ οὗ γί-
 νεται, αἰάγκη ἅμα ἐστὶ. ἐπὶ δὲ ὅτι ἐξ ἀσω-
 μάτου γίνεσθαι δυνατὸν, ὅτι ἐξ ἄλλου σώ-
 ματος, λαίπεθα ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι.

A Cum autem generabilia sint, aut ex incor-
 poreo, aut à corpore ipsorum generatio
 erit: & si ex corpore, aut ex alio aut ex sese
 vicissim ipsorum generatio erit. Is igitur
 qui ipsa dicit ex incorporeo generari, va-
 cuum facit. Nam omne quod fit, in aliquo
 fit: & id in quo est generatio, aut incorpo-
 reum erit, aut habebit corpus: & si habe-
 bit corpus, duo corpora simul in eodem
 erunt, id (inquam) quod fit, & id quod
 præcedit. Sin incorporeum erit, vacuum
 esse definitum, necesse est: hoc autem im-
 possibile esse, antea demonstraui. At
 neque ex corpore quodam elementa fieri
 possunt: eueniet enim, aliud corpus ele-
 mentis prius esse: atque hoc, si pondus, aut
 leuitatem habet, vnum quid erit elemen-
 torum. Si nullum habet momentum, im-
 mobile ac mathematicum erit: si tale au-
 tem est, in loco non erit. Quo enim in loco
 quiescit, in eum & moueri potest. Et si vi
 quidem, præter naturam: sin verò non vi,
 secundum naturam. Si igitur in loco, at-
 que alicubi erit, elementorum quippiam
 erit: sin verò non erit in loco, neque quic-
 quam ex ipso erit. Id enim quod fit, & id
 ex quo fit, simul esse necesse est. Cum
 autem neque ex incorporeo, neque ex a-
 lio corpore fieri possint, ex sese mutuo fieri
 restat.

ΚΕΦΑΛ. Ζ.

Τίς ὁ ἔπος τῆς ἐξ ἀλλήλων ἡμέσεως.

ΠΑΛΙΝ Οὖν ὁπιοκεπείον, τίς ὁ ἔπος τῆς
 ἐξ ἀλλήλων ἡμέσεως, πότερον ὡς Εμ-
 πεδοκλῆς λέγει καὶ Δημόκριτος, ἢ ὡς οἱ εἰς τὰ
 ὀπίπεδα ἀφαιρούμενοι, ἢ ἐστὶ ἄλλος τίς ἔ-
 πος ὡς οὗτοι; οἱ μὲν οὖν περὶ Εμπεδο-
 κλέα καὶ Δημόκριτον λαμβάνουσιν αὐτὸ εἰ-
 πῶς, ὅτι ἡμέσις ἐξ ἀλλήλων ποιουμένη, ἀλλὰ
 φαινομένη ἡμέσις ἐν ἑαυτῇ γὰρ ἔχει, ἐκ-
 κρίνεσθαι φασιν, ὡς περὶ ἐξ ἀγρίου τῆς
 ἡμέσεως ὕδατος, ἀλλ' ὅτι ἐκ πῶς ὕδατος, οὐδὲν
 γίνεσθαι μεταβάλλοις. ἔπειτα καὶ ὅτι, οὐδὲν
 ἢ τῶν ἀλλοτῶν τὰ συμβαίνοντα. ὁ γὰρ
 αὐτὸ μέγεθος ὅτι δοκεῖ συμπληρῆναι γίνεσθαι
 βαρύτερον. αἰάγκη δὲ τῷτο λέγει τῶς φά-
 σιν ἐκκρίνεσθαι ὅτι ὕδωρ ἐκ τῶ ἀέρος
 ἐν ἑαυτῇ. ὅταν γὰρ ὕδωρ ἐξ ἀέρος ἡμι-
 τῶν, βαρύτερον ἐστὶν. ἐπὶ δὲ, τῶ μεμεινέ-
 νων σωματῶν ὅτι αἰάγκη χωρεῖν θάτε-
 ρον αἰὲ πλείω τόπον ἐπὶ τῇ· ὅταν δὲ ἐξ ὕ-
 δατος αἰὲ ἡμιτῶν, πλείω χωρεῖν θάτε-
 ρον.

CAP. VII.

*De mutua elementorum ex seipsis
 generatione.*

D R Vrsus igitur considerandum est
 quisnam sit mutux generationis ip-
 sorum modus, vtrum vt Empedocles
 dicit, atque Democritus, an vt ij
 qui in plana dissoluunt; an alius quis-
 piam sit præter hos modus. Empedo-
 clem igitur & Democritum præterit,
 non generationem se mutuam, sed appa-
 rentem facere generationem. Inesse enim
 quæque ac segregari dicunt, quasi è va-
 se sit ipsa generatio, sed non è materia
 quadam: neque generari per mutatio-
 nem. Deinde si hoc etiam modo sit gene-
 ratio, non minus ea quæ eueniunt,
 sunt absurda. Eadem enim magni-
 tudo si densetur, grauior fieri non
 videtur. At hoc dicant ij qui a-
 quam inesse in aëre, & inde segrega-
 ri dicunt, necesse est: cum enim a-
 qua ex aëre est orta, grauior est.
 Præterea, corporum mistorum alterum
 separatum, non necesse est locum semper
 occupare maiorem. At cum oritur aër
 ex aqua, maiorem aër occupat locum.

Quod enim subtiliorum est partium, id maiorem occupat locum. Pater autem hoc & in ipsa migratione, Evaporante enim humido, spiritūque turgente, ea vasa quæ moles continent, ob angustiam rumpi videntur. Quare si vacuum omnino non est, nec extenduntur corpora, ut ij qui hæc dicunt, inquiunt, ipsum impossibile patet. Sin vacuum est, & extensio, vacat hoc porro ratione, id (inquam) quod separatur, maiorem semper locum necessariò occupare. Generationem etiam mutuam deficere, tandem necesse est, si finita in magnitudine infinita, finita non insint. Cum enim ex terra sit aqua, ex terra aliquid aufertur, si generatio est segregatio: & iterum cum è reliqua simili modo oritur aqua. Si igitur hoc semper erit, eueniet in corpore finito inesse infinita. Cum autem hoc impossibile sit, non semper ex sese mutuo generabuntur. Dictum est igitur, elementorum migrationem in sese mutuam, segregationem non esse. Restat autem, ipsa mutationem subeuntia in sese, mutuo generari. Atque hoc dupliciter. Aut enim transfiguratione, ut ex eadem cera pila fit tessera, aut dissolutione in plana, ut quidam aiunt. At si transfiguratione generantur, sit ut ipsa corpora necessariò individua esse dicantur. Si enim diuisibilia sint, ignis pars, ignis non erit, neque terræ pars, terra, propterea quod pyramidis pars, pyramis non est, neque tessera, tessera. Sin dissolutione planorum, primò quidem absurdum est, non omnia ex sese mutuo generare. Quod quidem ipsos dicere, necesse est: atque non dicunt. Neque enim consentaneum est rationi, vnam partem expertem esse migrationis, neque per sensum videtur, sed omnia in sese mutari videntur mutuo. Accidit autem, eos de hisce quæ apparent, dicentes, non consentanea hisce dicere, quæ apparent. Huius autem causa est, non bene prima principia capere, sed omnia ad opiniones definitas quasdam reducere velle. Sensibile enim principia fortasse sensibilia sint, perpetuorum perpetua, corruptibilium corruptibilia, & omnino sub eodem sint genere, sub quo subiecta collocantur, oportet. Hi vero propter horum amorem idem facere videntur, quod ij faciunt qui positiones in rationibus conseruant. Omne enim quod accidit, tolerant, ut habentes principia vera, perinde quasi non ex hisce quæ eueniunt, nonnulla, maximèque ex fine diiudicare deberet.

Α ὁ γὰρ λεπτομερέστερον ἐὶν μείζονι τόπῳ γίνεται. φανερόν δὲ τὸ τόπον καὶ ἐν τῇ μεταβάσει. ἀφ' αὐτῆς τοῦ μέρους γὰρ ἐστὶν πᾶσι τοῦ μέρους τῷ ἔργῳ, ῥητέον τὰ ἀντιθέτα τοῖς ὅγκοις ἀγνοῖα, ἀφ' οὗ πλεονεξίας. ὥστ', εἰ μὲν ὅλως μὴ ἐστὶ κενόν, μηδὲ ἐπέκτεται τὰ ὅματα, καθάπερ φασὶν οἱ ταῦτα λέγοντες, φανερόν ὅτι ἀδιώτατον. εἰ δ' ἐστὶ κενόν καὶ ἐπέκτασις, ἄλλοθεν δ' ἐξ ἀνάγκης αἰὲν πλείονος τόπον ὑπερβαίνειν δ' ὑπερβαίνειν ἀνάγκη ὅτι καὶ ὑπολείπειν πλεονέξῃ ἀλλήλων ἡμέσιν, εἴθερ ἐν τῷ πεπερασμένῳ μεγέθει μὴ ἐνυπάρχει ἀπείρα μεγέθη πεπερασμένα. ὅταν γὰρ ἐκ γῆς ὕδωρ ἡγῆται, ἀφ' ἧς τῆς γῆς, εἴθερ * ἐκκρίσθαι ἐκ γῆς ἡμέρας. εἰ μὲν οὖν αἰὲν τὸν ἐκ τῆς ὑπολειπόμενης, ὥσπερ αὐτῶς. εἰ μὲν οὖν αἰὲν τὸν ἐκ τῆς, συμβαίνει τὰ ἐν τῷ πεπερασμένῳ ἀπείρα ἐνυπάρχειν. ἐπὶ δὲ τῶν ἀδιώτατον, ὅτι αὐτὸ αἰὲν γίνοιτο ἐξ ἀλλήλων. ὅτι μὲν οὖν ὅτι ἐστὶ τῆς ἐκκρίσεως ἡ εἰς ἀλλήλας μεταβάσις, εἴρηται. λέγειν δ' εἰς ἀλλήλας μεταβάλλοντα ἡγήσασθαι. τὸ δὲ διχῶς ἐκ γὰρ τῇ μετασχηματίσει, καθάπερ ἐκ τῆς αὐτῆς κηρύττει γίνοιτο αὐτὸ σφαῖρα * καὶ κύβος ἐκ τῆς ὁμοειδέος τῆς εἰς τὰ ὑπερβαίνειν, καὶ ὡς καθάπερ ἐννοί φασιν. εἰ μὲν οὖν τῇ μετασχηματίσει γὰρ, συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης ἀπείρα λέγειν τὰ ὅματα. διαιρετὴν γὰρ ὄντων, ὅτι ἐστὶ τῆς πυρὸς μέρος πῦρ, ὡς δὲ ὅτι τῆς γῆς γῆ, ὅτι δὲ μὴ εἶναι μήτε δὲ τῆς πυρὸς μέρος μέρος πῦρ πῦρ, μήτε δὲ τῆς κύβου κύβον εἶναι τῆς ὑπερβαίνειν ὁμοειδέος, ὡς αὐτῶν μὲν ἀποποιεῖν, ὅτι μὴ πάντα ἡμεῖς ἐξ ἀλλήλων, ὅτι ἀνάγκη λέγειν αὐτοῖς, καὶ μὴ λέγουσιν. ὅτι γὰρ ἄλλοθεν ἐν μόνον ἀμοιροῖται ἡμέρας τῆς μεταβάσεως, ὅτι φαίνεται καὶ πλεονέξῃ. ἀλλ' ὁμοίως ἀπείρατα * μεταβαίνειν εἰς ἀλλήλας. συμβαίνει ὅτι αὐτῶν φαινομένων λέγουσι, μὴ ὁμολογεῖν μὲν λέγειν τῶς φαινομένοις. πῦρ γὰρ αἶψον ὅτι μὴ καλῶς λαβὴν τὰς ἀντιθέτας ἀρχάς, ἀλλὰ πάντα βάλλειν πρὸς πῦρ δόξας ὡς αἰσθητάς ἀνάγκη διὰ γὰρ ὅτι ὅτι μὲν αἰσθητὰ αἰσθητὰ, τῶν δὲ αἰσθητῶν αἰσθητῶν, τῶν γὰρ φθαρτῶν φθαρτῶν εἶναι ἀρχάς, ὅλως ὅτι ὁμογενὴς τῶς ὑποκειμένοις. οἱ δὲ ὅτι πλεονέξῃ φιλικῶς ταῦτα ποιεῖν εἰκότα τῶς τῶς ὅτι ἐν τῶς λόγοις ἀφ' οὗ ποιεῖται. ἀπὸ γὰρ ὑποκειμένων τὸ συμβαίνει, ὡς ἀληθεῖς ἔχοντες ἀρχάς. ὡς δὲ ὅτι ἐστὶς διὸν κρίνῃ ἐκ τῆς ἀποβαίνοντι, καὶ μέγιστα ἐκ τῶν τίλοις.

τέλος δὲ τῆς μὲν ποιητικῆς ἐπιστήμης, τὸ ἔργον· ἡ δὲ φυσικῆς, τὸ φαινόμενον αἰεὶ κυρίως καὶ πλεονάζον. συμβαίνει δὲ αὐτοῖς πλεονάζειν μάλιστα εἰς στοιχεῖον, καὶ μόνον ἀφθαρτον, εἴθε τὸ ἀδύνατον ἀφθαρτὸν τε ἔστι καὶ στοιχεῖον. ἢ γὰρ γὰρ μόνον ἀδύνατος εἰς ἄλλο σῶμα. ἀλλὰ μὲν ὅτι ἐν τοῖς ἀδύνατοις ἢ τῶν περιγινώσκων πρᾶξις ἐστὶν ὁ λόγος. συμβαίνει δὲ καὶ τῶν ἐν τῇ εἰς ἄλληλα μεταβάσει, ἀφ' οὗ καὶ αἰσῶν ὅτι πλήρῃ σὺνέσταται περιγινώσκων. ἐπὶ δὲ αἰάγκῃ τοῖς αὐτοῖς λέγουσιν, ὅτι ἐν σώματος ποιεῖν πλεονάζειν. ὅταν γὰρ καὶ ἐκτείνων γίνηται, ὅτι ἐκ σώματος ἐστὶν γένεσις. πρὸς δὲ τοῦτοις αἰάγκῃ μὴ πλεονάζειν σῶμα εἰς λέγειν διαρετόν, ἀλλὰ μάχεται τοῖς ἀκριβοτέστεροις ἐπιστήμης· αἱ μὲν γὰρ καὶ τὸ νοητὸν λαμβάνουσι διαρετόν, αἱ * μαθηματικαὶ οἱ δὲ ὁδοὶ τὸ αἰσθητὸν ἀπὸ συγχωρούσι, ἀφ' οὗ τὸ βύλεσθαι ὅτι πλεονάζειν. ἀνάγκη γὰρ ὅσοι σχῆμα ποιοῦσιν ἐκαστοῦ τῶν στοιχείων, καὶ τούτων ἀφαιρούσι τοῖς ὅσις αὐτῶν, ἀδιαίρετα ποιεῖν αὐτὰ τῆς γὰρ πυραμίδος ἢ τῆς σφαίρας διαίρεσιν πρὸς, ὅτι ἐστὶ τὸ ἀπὸ μέρους σφαῖρα ἢ πυραμίδος. ὥστε ἢ τὸ πᾶν πρὸς μέρος οὐ πῦρ, ἀλλ' ἐστὶ πᾶν πρὸς τὸ στοιχεῖον, ἀφ' οὗ πᾶν εἰς ἢ στοιχεῖον, ἢ ἐκ στοιχείων, ἢ ἐκ ἀπὸ σῶμα διαρετόν.

ΚΕΦΑΛ. ι'.

Ὅτι οὐ τοῖς σχήμασι διαφέρει
τὰ στοιχεῖα.

Ὅτις ἡ τὸ πρῶτον τὰ ἀπλά σχῆμα
σχηματίζον, ἀλλὰ ἔστι· πρῶτον μὲν,
ὅτι συμβαίνει μὴ ἀναπληροῦσθαι τὸ ὅλον. ἐν
μὲν γὰρ τοῖς ἐκτείνουσι τρία σχήματα δοκεῖ
συμπληροῦν τὸ πᾶν, τρίγωνον καὶ τετράγωνον
καὶ ἑξάγωνον· ἐν δὲ τοῖς στερεοῖς δύο μόνον, πυρα-
μὶς καὶ κύβος. ἀνάγκη δὲ πλείον τούτων λαμ-
βάνειν, ἀφ' οὗ πλείον τὰ στοιχεῖα ποιεῖν. ἐπεὶ
φαίνεται πᾶν μὲν τὰ ἀπλά σῶμα τὰ σχη-
ματίζοντα ὅτι αἰσθητὸν τὸ πᾶν, μάλιστα δὲ τὸ ὕ-
δωρ καὶ ὁ ἀέρ. ἀφ' οὗ μὲν μὲν οὖν τὸ τῶν στοιχείων
σχῆμα, ἀδύνατον· ὅτι αὐτὸ ἢ πᾶν τὸ πᾶν καὶ
τῶν αἰσθητῶν τὸ ὅλον. ἀλλὰ μὲν εἰ μὴ πρ-
οῖον μὲν οὖν, ὅτι ἐπὶ ὅσων ὕδωρ, εἴθε ὅτι σχη-
ματὶς διέφεται. ὥστε φανερόν ὅτι ὅτι ἐστὶν ὡς
σμένα τὰ σχήματα * αὐτὰ. ἀλλ' οἷον ἢ φύσις
αὐτῶν τῶν στοιχείων ἢ μὴ, ὅτι καὶ τῶν λόγων ἔστι.

A Est autem finis effectivæ quidem scientiæ, ipsum opus : naturalis autem , id quod semper propriè per sensus apparet. Accidit autem ipsis terram elementum maximè esse , solamque incorruptibilem , si id quod indissolubile est , incorruptibile est , ac elementum. Terra enim sola , in aliud corpus indissolubilis est. At verò neque in hisce quæ dissolubuntur , triangulorum iusta suspensio consona est rationi. Fit autem & hoc in migratione , qua in sese mutuo migrant ; propterea quod ex inæqualibus multitudine triangulis constat. Præterea , ij qui hæc dicunt , non è corpore faciant generationem , necesse est. Cum enim ex planis fuerit ortum , non è corpore erit ortum. Insuper , non omne corpus divisibile sit , sed exactissimis scientiis aduersetur , necesse est. Illæ enim & ipsum intelligibile , divisibile accipiunt. At hi neque omne sensibile , divisibile esse concedunt , propterea quod suppositionem suam servare volunt. Qui namque figuram cuique tribuunt elemento , & hæc substantias ipsorum distinguunt , ij indivisibilia faciunt ipsa necesse est. Pyramide enim , aut pila aliquo modo divisa , non erunt ea quæ restant , pyramis , aut pila. Quare aut pars ignis non ignis est , sed erit quid elemento prius , propterea quod omne corpus elementum est , aut ex elementis constat : aut non omne corpus divisibile est.

CAPUT VIII.

Quod figuras præter rationem accommodent
elementis, velat igni sphaeram, aut pyrami-
dem, reliquis alias : quodque nec ob mo-
tum, neque aliam affectionem ullam sint
accommodande.

D Mnino autem eniti simplicibus cor-
poribus figuras tribuere , metas e-
greditur rationis. Primò quidem , quia accider non repleti totum. In planis au-
tem tres figuræ complere locum viden-
tur , triangulus , quadratum , & sex an-
gulorum figura : in solidis autem duæ solæ,
pyramis , atque tesseræ. Plures autem hisce
fuantur necesse est , quia plures faciunt
elementa. Deinde corpora simplicia uni-
versæ , figuram suscipere in loco continen-
ti videntur , & maximè aqua , & aer. Per-
manere igitur elementi figuram , impos-
sibile est. Non enim totum tangeret om-
ni ex parte id quod continet ipsum. At
si in aliam vertetur figuram , non ultè-
rius erit aqua , si ipsa differebat figura. Qua-
re patet , figuras horum definitas non esse.
Sed natura hoc ipsum nobis declarare vi-
deretur , quod & consentaneum est rationi.

Nam ut & in cæteris informe subiectum ipsum esse oportet, (maximè enim hoc pacto id quod omnia suscipit, formari, figurasque suscipere potest, ut in Timæo est scriptum,) sic elementa, ut materiam compositorum esse, putare oportet. Quapropter & mutari in se mutud possunt, cum per affectus ipsorum differentiarum separantur. Insuper quonam modo generari cæto, & os, aut quodvis compositorum corporum potest? Neque enim ex elementis ipsis, quia non fit ex compositione continuum, neque ex planis compositionem subeuntibus. Ipsa enim elementa compositione generantur: & non ea quæ ex elementis constant. Quare si quispiam exactè tales sententias considerare voluerit, & non sine exacta discussione probare, ac acceptare, generationem ex hisce quæ sunt, hæc tollere profectò videbit. At verò & ad affectus, & potentias, atque motus, figuræ non sunt accommodatæ corporibus, in quæ maximè respicientes, hoc pacto figuras ipsas distribuere. Veluti cum ignis facillè sit mobilis, & calefaciat, ac urat, quidam spheram, quidam pyramidem ipsum fecerunt. Hæc enim facillimè quidem mouentur, propterea quòd minima tangunt, minimèque stabilia sunt: maximè verò calefaciunt, maximèque urunt: quòd alterum totum angulus est, alterum acutissimum angulum habet. Angulis autem calefaciunt, ut aiunt, ac urunt. Primum igitur, utrique de motu peccarunt. Nam tametsi figurarum hæc facillimè mobiles sunt, non tamen ignis motu facillè mobiles sunt. Motus enim ignis ad supera fit, atque recta: hæc verò facillè ea motione mobiles sunt, quæ volutio nuncupatur. Deinde si terra ideotefera est, quia stabilis est, atque manet, non autem ubiuis, sed suo in loco manet, ex alieno verò fertur, nisi prohibeatur: & ignis etiam & cætera simili modo; patet, & ignem, & elementorum quodque in alieno quidem loco spheram, aut pyramidem quidem esse, in proprio verò si ignis ob ancubum. Præterea, gulos calefacit, ac urit, vniuersa elementa calefaciunt sanè, aliud tamen alio forsitan magis. Vniuersa enim angulos habet, ut id quod octo, & quod duodecim sedium est. Democriti verò sententiâ sphaera etiam urit, quia quidam angulus est. Quare maiore different, minorèque gradu: hoc autè falsum esse patet. Simul etiam accidet, & mathematica corpora calefacere, urereque, (& illa namque angulos habent, & in ipsis indiuidua, & sphaeræ, & cubi, & pyramides insunt,)

Α ὡς τὸ γὰρ εἰς τοὺς ἀλλοίους, ἀφ' ὧν καὶ ἀπορροή
 δι' ὅ τ' ἀποκαίμενοι εἰσι. μάλιστα γὰρ αὐτὸ οὕτω
 διώκειτο * μεταρρυθμίζεσθαι, καθάπερ οὖν π. ρυθμί-
 ζει. **Β** Τιμῆς γέγραπται, ὅτι πρὸς δέχεται. ἔτι καὶ
 τὰ ποιχίᾳ δεικνύμεν, ὡς τὸ ὅτι οὐκ εἰσι τοῖς
 οὐρανίοις· διότι εἰς διώκειται μετὰ βλάβης εἰς
 ἀλλήλους, χειροδύων τῶν καὶ τὰ πάντα ἀφ-
 φορῶν. πρὸς δὲ τοῖς τοῖς, πῶς ἐσθλὸν καὶ γέ-
 γραται ἔργα καὶ ὁσούτων, ἡ ὁποῦν τῶν * οὐραν-
 ῶν ὁμαίων; ἔτι γὰρ δὲ αὐτῶν τ' ποιχίῶν
Β ἐν γὰρ, ἀφ' ὅ μὴ γέγραται οὐνεχὲς ἐκ τ'
 οὐρανίου· ἔτι ἐκ τῶν ὁποῦν οὐρανίου
 ὁμαίων· ὅτι γὰρ ποιχίᾳ γινώσκται τῇ οὐρανίᾳ, καὶ
 ἐκ ἐκ τῶν ποιχίων. ὡς τε ἐὰν ἡς ἀκριβοῦς
 γινώσκ βλάβη, καὶ μὴ ἐκ παρόδου τῆς λείας
 ἀποδέχεται * τοῖς ποιχίᾳ, ἀμαρτυροῦντες ὅτι π. ποιχί-
 ται πᾶσι γινώσκται ἐκ τῶν ὁποῦν, ἀλλὰ μὲν καὶ
 πρὸς τὰ πάντα γὰρ, ὅτι διωκόμεναι, καὶ τῶν
 κινήσεως, ἀσύμφωνα τὰ γέγραπται τοῖς ὁμαίᾳ,
 εἰς ἃ μάλιστα βλέπομεντες ἔτι διένεμα. ὅτι,
 ἐπεὶ τὸ πῦρ ἀκίνητον ἐστίν, καὶ θερμαντικόν, καὶ
Γ καυστικόν, οἱ μὲν ἐποίησαν αὐτὸ σφαῖραν· οἱ δ'
 πυρραμίδα. ταῦτα γὰρ ἀκίνητα ἐστὶν μὲν, ἀφ'
 τὸ ἐλαχίστων ἀπείραται, καὶ ἡμεῖς βεβηκέναι·
 θερμαντικώτατα δ' καὶ καυστικώτατα, διότι τὸ
 μὲν ὅλον ἐστὶ γινώσκται, τὸ δὲ ὁζυγινώσκται· καὶ
 δὲ καὶ θερμότης τῆς γινώσκται [ὡς] φασί. πρὸς
 μὲν οὖν καὶ πᾶσι κινήσει ἀμφοτέρω· διημερτί-
 κησιν· εἰ γὰρ καὶ ἐστὶν ἀκίνητα ἐστὶν ταῦτα τῶν
 γινώσκται, ἀλλ' οὐ πᾶσι τῶν πρὸς κινήσει ἀκίνη-
 τα. ἡ μὲν γὰρ τῶν πρὸς αὐτὴν καὶ κατ' ἀλλήλους.
 ταῦτα δὲ ἀκίνητα * κύβητος, πᾶσι καλουμένῳ
Δ κύβητος. ἔπειτα, εἰ ἐστὶν ἡ γῆ κύβητος, ἀφ' ὅ
 βεβηκέναι καὶ μὲν· μὲν δ' ὅτι ὅτι ἐτυχεν,
 ἀλλ' οὐ πᾶσι αὐτῆς πᾶσι· ἐκ δὲ τῶν ἀλλοτέρω
 φέρεται μὴ καλουμένῳ· καὶ τὸ πῦρ δὲ καὶ πᾶσι
 ἀλλὰ ὡς αὐτῶν· δηλοῖ ὅτι καὶ τὸ πῦρ, ὅτι ἐκ-
 σοι τῶν ποιχίων, οὐ μὲν πᾶσι ἀλλοτέρω τῶν
 σφαῖρας ἐστὶν ἡ πυρραμίδας, οὐ δὲ πᾶσι οἰκίᾳ
 κύβητος. ἔτι δὲ, εἰ θερμότης ἐστὶ καὶ τὸ πῦρ
 ἀφ' ὅτι γινώσκται, πᾶσι τὰ ποιχίᾳ ἐστὶν θερ-
 μαντικῶν· μᾶλλον δ' ὅπως ἐπερὶ ἐτέρου· πᾶσι
Ε γὰρ ὅτι γινώσκται, ὅτι, τὸ, τὸ ὁποῦν, καὶ
 τὸ διωκόμενον. Διημερτίκῳ δὲ καὶ ἡ σφαῖ-
 ρα ὡς γινώσκται οὐσα καὶ ἐστὶ· ὡς τε δεικνύει
 πᾶσι μᾶλλον καὶ ἡμεῖς. τῶν δὲ ὅτι φερόμεναι,
 φαιερῶν. ἅμα δὲ συμβήσεται καὶ πᾶσι μα-
 θηματικῶν ὁμαίᾳ καὶ τῶν θερμότης· (ἐ-
 καὶ γὰρ καλεῖται γινώσκται, καὶ ἐνεῖσιν οὐ αὐ-
 τοῖς * ἀτομοῖς, καὶ σφαῖρας καὶ πυρραμίδας.) π. αὐτὸ κα-
 ραί.

ἄλλως τε ἔειπεν ἅπμα μεγέθη, καὶ ἁπλῶς
 φασίν· εἰ γὰρ τὰ μὲν, τὰ δὲ μὴ, λεκτέον τὴν
 ἀφ' ὧν ἔστιν, ἀλλ' ἔχ' ἁπλῶς ἔτι λεκτέον ὡς
 λέγουσιν· ἐπὶ, εἰ * ὁ χυρὸς μὲν πυροῦται, ὁ δὲ
 πῦρ σφαιρεῖ ὅτι ἐν πυραμίδι, αἰσάκη δ' αὖ
 μὲν γίνεσθαι σφαῖρας ἢ πυραμίδας. ὁ μὲν
 οὖν τέμνει καὶ ὁ διαρρύνει ἔτι, ἔτι καὶ λόγον
 συμβαίνει τῷ σχήματι· ὁ δὲ ἔξ' ἀνάγκης ἢ
 πυραμίδα πυραμίδας ποιῇ, ἢ τὴν σφαι-
 ραν σφαῖρας, πᾶν τελευτᾷ ἄλλοι. καὶ ὁμοίον
 ὡς ἔστιν εἰς τὴν αἰσάκην τὴν μαχαιρὰν εἰς μα-
 χαιρας διαρρύνει, ἢ τὴν ὁρίονα εἰς ὁρίονας· ἐπὶ ἢ
 γὰρ οὖν, πρὸς ὁ διαρρύνει μόνον ἀποδιδοῦναι ὁ
 σχῆμα ὅτι πρὸς δοκεῖ γὰρ μάλλον συγκρίναι,
 καὶ σὺννοεῖν, ἢ ἀφ' ὧν ἔστιν· ἀφ' ὧν ἔστιν μὲν
 γὰρ ὅτι μὴ ὁμοφύλου, συγκρίναι δὲ τὸ ὁμο-
 φύλου. ἔστι μὲν σύγκρισις καὶ αὐτὸ ὅτι. ὁ
 γὰρ σὺννοεῖν καὶ ἐνοεῖν, τὸ πρὸς ἢ δὲ ἀφ'
 χρισί, καὶ συμβεβηκός· συγκρίναι γὰρ ὁ ὁ-
 μούφυλον * ἔστιν ὁ ἀλλότερον. ὡς ἔστι ἢ
 πρὸς ἀμφοῖν ἐχρὶν ἀποδιδοῦναι, ἢ μάλλον
 ὅτι ὁ συγκρίναι πρὸς δὲ τούτοις, ἐπὶ ὁ
 ὁμοῖον ἔστι ψυχρὸν ἐναντία τῇ θερμότητι,
 ἀδυνάτον ἀποδιδοῦναι ὁ ψυχρὸν σχῆματι, ὅτι
 ὁ δὲ μὲν ἐναντίον εἰς ὁ ἀποδιδοῦναι, μὴ-
 δὲ δὲ ἐναντίον εἰς ὁ σχῆματι. ὅτι καὶ πάντες
 ἀπελείπει τὸν καὶ πρὸς ὅτι ἢ πᾶν
 ἀφορεῖται σχήματι, ἢ μὴ δὲ· ἐπὶ δὲ πρὸς
 τῇ θερμότητι αὐτὴν πειραζόντες εἰπὶν, ἐναν-
 τία λέγουσιν αὐτὴν εἰς αὐτὴν. φασὶ γὰρ ψυχρὸν
 ὅτι ὁ μεγαλομέρης, ἀφ' ὧν σὺννοεῖν καὶ
 μὴ διέναι ἀφ' ὧν τὸ πᾶν. ὅτι οὖν τίνων ὅτι
 ὁ θερμὸν αὖ εἰς ὁ διόν. τοιοῦτον δ' αὖ εἰς ὁ
 λεπτομέρης. ὡς τε συμβαίνει μικρότητι καὶ
 μεγέθει ἀφ' ὧν ὁ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν,
 ἀλλ' ἢ τοῖς σχήματι. ἐπὶ δ', εἰ ὁμοῖον αἰ πυ-
 ραμίδας, αἰ μεγάλας αὖ εἰεν ὁ πῦρ, οὐδ' αἰ-
 πτον τὸ σχῆμα τὸ καὶ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ. ὅτι
 μὲν οὖν ὅτι σχήματι ἀφ' ὧν τὸ σφαιρεῖα,
 φασὶν ὅτι τὸ εἰρημύων. ἐπὶ δὲ κυριώτε-
 ραι ἀφ' ὧν τὸ σωματιον, αἰ τε καὶ τὸ πᾶ-
 ν, καὶ τὸ ἔργον, καὶ τὰς δυνάμεις· (ἐκείνου γὰρ
 ὅτι) * φασὶν τὸ φύσις ὅτι ἔργον, καὶ πᾶν, καὶ
 δυνάμεις· πρὸς αὖ εἰς ὁ τούτων λεκ-
 τέον, ὅπως θεωρήσονται τούτοις, λαβόμεν τὰς
 ἐκείνου πρὸς ἐκείνου ἀφ' ὧν ἔστιν.

Initio lib.

A Praesertim si sint individuae magnitudines,
 ut dicunt. Nam si illa quidem videntur, il-
 la verò non videntur, differentia est dicen-
 da. Sed non sic simpliciter dicendum est,
 ut dicunt. Praeterea, si id quod videtur,
 ignitur, & ignis, aut sphaera aut pyra-
 mis est: ea quae comburuntur, pyrami-
 dem fieri, aut sphaeram, necesse est. In-
 cidere igitur, atque diuidere; sit acci-
 dens per rationem figuræ: pyramidem
 verò necessario pyramides facere, vel
 sphaeram sphaeras, à metis penitus egre-
 ditur rationis: similisque est atque si quis-
 B piam gladium in gladios, id quod diuidit,
 diuidere censeat, aut ferram in ferras.
 Praeterea, ad diuidendum solum igni fi-
 guram reddere, ridiculum esse videtur.
 Ignis enim congregare magis, finesque
 in vnum redigere, quàm segregare vide-
 tur. Segregat enim ea quae non eiusdem
 generis sunt: congregat autem ea quae
 sub eodem genere collocantur. Et con-
 gregatio quidem per se est, (fines enim
 in vnum cogere atque vnire, ignis ipsius
 est,) segregatio verò, per accidens. Con-
 gregans enim id quod sub eodem est ge-
 C nere, id quod alienum est, excipit. Qua-
 re aut ad vtrumque aut potius ad con-
 gregandum, figuram igni reddere oport-
 gebat. Insuper cum calidum frigidumque
 potentia sint contraria, reddere frigido
 figuram aliquam impossibile est, propter-
 ea quod reddere quidem contrariam fi-
 guram oportet. Nihil autem contrarium est
 figuræ. Quapropter & omnes omittunt
 hoc: & tamen aut omnia figuris, aut
 nihil definire oportebat. Nonnulli au-
 tem de potentia ipsius dicere conati, sibi
 D ipsis contraria dicunt. Frigidum enim id
 inquit esse quod magnarum partium
 est, propterea quod premit, & per meatus
 non transit. Patet igitur, & calidum id ef-
 se, quod transit: tale autem id erit quod
 partium subtilium est. Quare sit ut parui-
 tate magnitudinēque frigidum differat,
 calidumque, sed non figuris. Praeterea si
 pyramides sint inaequales, magnae non
 ignis erunt, neque figura erit vrendi cau-
 sa, sed contrarium. Non differre igitur
 elementa figuris, ex iis quae diximus, pa-
 tuit. Cum autem propriissimae differentiae
 E corporum per affectus sint, & operatio-
 nes, atque potentias, (cuiusque enim cor-
 poris naturalis opera, affectus potentiasque
 dicimus esse) primum de his est dicen-
 dum, ut post horum contemplationem,
 cuiusque differentias ad vnumquodque
 sumamus.

ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσι, πλεὺν ἢ ἰσχυρῶς. Αὐτοῦ δ' αἴτιον, ὅτι νομίζουσιν ἢ ὁμοίον εἶναι πᾶντι τῷ ὑπερῷ, ἀλλ' ἐν εἰς μόνον τῷ ὑπερῷ ἡμᾶς ἡμισφαίρειον. ἐπὶ περὶ σφαιροειδῆς καὶ κύκλου τοιοῦτον, καὶ τὸ μέσον ὁμοίως ἔχει πρὸς ἄπῃ, τὸ μὲν αἰὼν φήσουσιν εἶναι, τὸ δὲ μέσον, καὶ τὸ ἀπλῶς μὲν αἰὼν κοῦφον λέγουσιν τὸ δὲ ἄνω φερόμενον, καὶ πρὸς τὸ ἔχον βαρὺ δὲ, τὸ ἀπλῶς καὶ τὸ πρὸς τὸ μέσον πρὸς ἄλλο δὲ κοῦφον, καὶ κυφώτερον, ὃ δυοῖν ἐχόντων βάρος, καὶ τὸ ὅγκον ἴσον, καὶ τὸ φέρεται γὰρ πρὸς φύσιν αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

Ελεγχος τῆς σφαιρικῆς καὶ βαρέως καὶ κυφῆς διαιρέσεως.

ΤΩΝ δὲ πρὸς τὸν ἐλθόντων ὅτι πλεὺν πρὸς τῷ ὑπερῷ σφαιρικῇ, καὶ οἱ πλείους πρὸς τῷ αὐτῷ βαρέως καὶ κοῦφον εἰρήχασιν. καὶ μόνον, ὅσον, ἀμφοτέρων ἐχόντων βάρος, καὶ διαιρέσει γὰρ πρὸς κυφώτερον. ἔτι δὲ διελθόντες οἴονται διακρίσθαι τὸ πρὸς τῷ ἀπλῶς κοῦφον καὶ βαρέως. ὃ δὲ λόγος αὐτοῖς σφαιρικῇ ἐφαρμόζεται. δῆλον δὲ ἔσθαι τὴν τοιαύτην μάλλον περὶ τοιοῦτον. λέγουσι γὰρ τὸ κοῦφότερον, καὶ βαρύτερον, οἱ μὲν, ὡς οἱ σφαιρικοί, τὴν τοιαύτην μαχόμενον, βαρύτερον μὲν, τὸ σφαιρικόν, πλείονος τῆς αὐτῆς σφαιρικῆς κοῦφότερον δὲ, τὸ ἄλλο ἐλαττωμένον, ὡς οἱ μαλίσθου μαλίσθου οἱ πλείους βαρύτερος, καὶ χαλκὸς χαλκῆς. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἄλλης τῆς ὁμοειδῆς ἕκαστον. ὡς ὑπερῷ γὰρ τῆς ἴσης μείων, βαρύτερον ἕκαστον εἶναι. τὴν αὐτὴν δὲ ἔχον, καὶ ἔξου μάλισθου φασιν εἶναι πλεονεχῆ τῆς αὐτῆς εἶναι πᾶν τὰ σώματα, καὶ μὴ ὕλη. ἀλλ' ἢ δοκεῖν. οὕτως δὲ διακρίσθαι, σφαιρικῇ εἰρηχῇ πρὸς τῷ ἀπλῶς κοῦφον καὶ βαρέως. καὶ γὰρ τὸ μὲν πῦρ αἰὲν κοῦφον, καὶ αἰὼν φέρεται. καὶ δὲ γὰρ καὶ τὰ γῆ καὶ ἀέρα πᾶντα, καὶ τὸ πρὸς τὸ μέσον. ὡς οὐ δὲ ὀλιγότῃ τῆς πλείονος, ἔξου σφαιρικῇ φασιν ἕκαστον αὐτῆς, τὸ πῦρ αἰὼν φέρεται πείφεται. τὸ γὰρ πλεονεχῆ, ἢ τῶν αὐτῶν φέρεται. καὶ βαρύτερον δὲ μὲν καὶ σφαιρικόν, ὅσον πλείονος. καὶ δὲ φαίνεται τοιαύτην ὅσον γὰρ αἰὼν πλείονος, κυφώτερον εἶναι, καὶ αἰὼν φέρεται γὰρ αὐτῶν καὶ αἰὼν δὲ καὶ τὸ ὀλιγότερον οἰσθῆναι γὰρ πῦρ. τὸ δὲ πλεονεχῆ, βαρύτερον,

quemadmodum & multi dicunt, verum non satis. Huius autem causa est, caelum, ipsos non omni ex parte simile esse, sed unum tantum id hemisphaerium esse, quod supra nos est, putare. Quod si sumpserunt caelum omni ex parte tale, & medium ad uniuersum similiter habere, illud quidem superum, medium autem inferum esse dicent. Id igitur absolute dicimus leue, quod sursum ad extremumque fertur: id graue, quod simpliciter deorsum atque ad medium fertur. Ad aliud autem leue ac leuius, id esse dicimus quod aliquod natura deorsum celerius fertur, utrisque pondus habentibus, æqualémque molem.

CAP. II.

Refutatio eorum qui non recte ab aliis de graui & leui dicta sunt.

ΕΟΡΩΝ igitur qui prius ad horum considerationem venerunt, plurimi penes de leuibus hoc pacto grauiusque solis dixere: quorum alterum, utrisque pondus habentibus, altero leuius est. De hoc autem pacto graui leuique facta consideratione, de simpliciter etiam leui grauique determinatum à se fuisse putant. Sermo tamen ad ipsa non accommodatur. Hoc autem perspicuum magis erit, si ulterius progrediamur. Quidam enim de leuiore grauioreque sic dicunt, ut in Timæo est scriptum: Grauius quidem id esse, quod ex eisdem pluribus constat: Leuius autem id quod ex eisdem paucioribus constat: quemadmodum plumbo plumbum, & æs ære maius, grauius est. Similiter & unumquodque cæterorum similium forma. In excessione enim æqualium partium, quodque grauius est. Eodem modo, lignum & plumbum dicunt. Ex quibusdam enim eisdem omnia corpora, & vnâ materiâ, esse aiunt, sed non videri. Sic autem definitis, non dictum est de simpliciter leui ac graui. Nunc enim ignis quidem, semper est leui, sursumque fertur: terra verò, ac terrea cuncta, deorsum, atque ad medium ipsum. Quare non ob triangulorum paucitatem, ex quibus quodque ipsorum constare dicunt, ignis aptus est sursum ferri. Maior enim minùs utique moueretur, & grauior esset, cum pluribus ex triangulis constet. Nunc autem contrarium sanè videtur. Quo enim maior est, eo leuior est, & sursum celerius fertur. In supero etiam loco deorsum paruius ignis celerius, & tardius magnus fertur.

Insuper ; cum id quod pauciora ha-
bet ea quæ sunt generis eiusdem , le-
uius esse , id verò quod habet plu-
ra , grauius esse dicant ; aërem , &
ignem , ac aquam ex eisdem asse-
rant triangulis esse , sed paucitate
multitudinēque differre , quapropter
aliud ipsorum leuius , aliud grauius
esse : aliqua sanè multitudo aëris e-
rit , quæ grauior erit aqua. At
totum contrarium accidit. Semper e-
nim maior aër , magis sursum fer-
tur , & omnino pars quævis aëris
sursum ex aqua fertur. Quidam igitur
ita de graui leuique definiunt.
Quibusdam autem non satis visum est
hoc pacto diuidere , sed quamuis æ-
tate vetustiores essent , de hisce ra-
men quæ nunc sunt dicta , modo ma-
gis nouo intellexerunt. Nonnulla nam-
que corpora mole quidem minora ,
sed grauiora esse videntur. Pater igitur
non satis esse , ex æqualibus
ipsis primis ea quæ sunt ponderis æ-
qualis , dicere constare : essent e-
nim æqualia mole. Maius autem ip-
sorum , grauius esse , absurdum qui-
dem est hisce dicere , qui prima ip-
sa ac indiuidua , ex quibus ea cor-
porum constant , quæ pondus ha-
bent , plana inquit esse : ij autem
qui solida esse dicunt , magis dice-
re possunt. Compositorum verò quo-
niam singula non hoc modo sese ha-
bere videntur , sed multa grauiora ,
minora mole esse videmus , quemadmo-
dum æs , lana : aliam quidam causam
& putant esse , & aiunt. Vacuum enim
comprehensum leuare corpora dicunt ,
& interdum maiora facere leuiora ,
cum plus habeant , vt inquit , va-
cui. Propterea & molem habere ma-
iorem ex æqualibus solidis per sæpe
aut ex minoribus composita , dicunt.
Et omnino cuilibet leuiori plus inesse
vacui , causam aiunt esse. dicunt igitur
hoc modo de ipsis. Sed addant
necesse est , qui hoc pacto definiunt , si
sit quippiam leuius , non solum vacui
plus , sed & solidi minus habere. Si
enim talem rationem excedet , leuius
sanè non erit. Ob id enim ipsum ignem
inquit leuissimum esse , quia vacui
plurimum habet. Eueniet igitur , ma-
gnum aurum plus habens vacui , igne
paruo leuius esse , nisi & solidum ipsum
habuerit multiplex. Quare hoc est dicen-
dum. Quidam igitur eorum qui non in-
quunt vacuum esse , nihil de leui gra-
uique determinarunt , vt Anaxagoras &
Empedocles. Qui verò determinarunt
quidem , non dicunt autem vacuum esse ,

Tom. I.

[illegible]

M m m m **ij**

Quodd si vacuum mouetur , esse quen-
dam ipsius locum , è quo & ad quem
mutatur , necesse est. Et insuper , quid-
nam ipsius motus est causa ? Non est
enim vacuum ipsum. Non enim so-
lùm ipsum , sed solidum etiam moue-
tur. Similiter absurda accidunt , & si
quispiam alter definit , magnitudine
paruitatéque faciens grauiora leuiorá-
que , & alio quouis extruens modo ,
vniuersis modò eadem materies assigne-
tur , aut plures quidem , subcontra-
riæ tamen. Nam si vna sit , non erit
grauē simpliciter , atque leuē , quem-
admodum iis accidit qui ex triangulis
constituunt elementa : Sin contrariæ
sint , vt ij qui vacuum plerumque di-
cunt : dici non potest quam ob cau-
sam ea quæ sunt inter simpliciter gra-
uia , leuiáque , grauiora leuioráque
sunt inter sese , & simplicibus etiam
ipsis. Magnitudine autem paruitaté-
que definire , figmento quidem ma-
gis quàm priora , est simile. Sed
quia differentiam elementorum quod-
que facere potest , securiùs ad ante-
riores dubitationes se haber. Ei verò
qui naturam vnā eorū facit quæ
magnitudine differunt , idem accidere
quæ hisce accidunt , qui materiam fa-
ciunt vnā , necesse est , & neque le-
uē quicquam simpliciter esse , neque fer-
ri fursum , sed aut posteriùs ferri , aut
extrudi : & multa parua paucis magnis
grauiora esse. Quodd si hoc erit , acci-
der , magnum aërem , magnúmq
ignem aqua terráque parua grauiorem es-
se : quod quidem fieri nequit. Ea igitur
quæ ab aliis sunt dicta , hæc sunt , atque
hoc modo dicuntur.

Α ἀναγκάον δὲ εἶναι κινήται τὸ κενόν, ὅτι) τίνα
 αὐτὸ τόπον, ὃς ἔμεταβάλλει καὶ εἰς ὅν.
 πρὸς δὲ τοῦτο, τί τῆς κινήσεως ὁ αἴτιος; οὐ γὰρ
 δὴ τόπος κενόν. ὃ γὰρ αὐτὸ κινήται μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τὸ φερόν. ὡς αὐτως δὲ συμβαίνει, καὶ τις δὴ-
 λος θρεῖζι, μεγέθει ὁ μικρότητι ποίων βα-
 ρύτερα καὶ κορυφότερα θάτερα τῶν ἐτέρων, καὶ
 ἄλλον ὀπίσθασιν ἔχον κατασπυράζων· μόνον
 δὲ πλεὺς αὐτὸν ὕλην ἀπὸσι ἀποδιδούς, ἐκ
 πλείους μὲν, ὑπερβαίνει δὲ [μόνοι.] μίας
Β γὰρ [μὲν] ὅσης, οἷα ἔστι τὸ ἀπλῶς βαρὺ
 καὶ κορυφόν, ὡς ἂν τις οἶα τῶν τριγώνων σὺνι-
 σῶσιν· οὐραρίας δὲ, καὶ ἄλλαι αἱ τὸ κενόν καὶ τὸ
 πληρὲς, οἷα ἔστι τὰ μετὰ τὸ τῶν ἀπλῶς
 βαρέων καὶ κορυφῶν* ἀφ' ἧς τίνα αἴτια βαρύτε-
 ρα ἢ κορυφότερα ἀλλήλων, ἢ τῶν ἀπλῶν
 ὅτι. τὸ γὰρ μεγέθει καὶ μικρότητι θρεῖζι, πεπλα-
 σμένῳ μὲν ὅμοια μᾶλλον τῶν πρῶτον. ὅτι δὲ
 οὐδέχεται καὶ ἕκαστος ποιῇ ἀφ' ὧν τῶν
 τετάρων στοιχείων, ἀσφαλεστέρως ἔχει πρὸς
 τὰ ἐμπροσθεν ἀπειρίας. * τὸ δὲ μίας ποιῇ καὶ τὸ μ.
Γ φύσιν τῶν τῶν μεγέθει ἀφ' ὧν φερόντων, αἰαγ-
 κῶν αὐτὸν συμβαίνει τοῖς μίαν ποιούσιν ὕ-
 λην, ἢ μήτε ἀπλῶς ἢ, μηδὲ κορυφόν, μη-
 δὲ φερόμενον αἶω, ἀλλ' ἐκ ὑπερβαίνον ἐκ
 ἐκθλιβόμενον, ἢ πολλὰ μικρὰ ὀλίγων με-
 γάλων βαρύτερα ἢ. εἰ γὰρ τὸ ἔστι, συμ-
 βῆσθαι πολλὰ ἄερα καὶ πολὺ πῦρ ὕδατος ἢ
 βαρύτερα, ἢ γὰρ ὀλίγη. τὸ δ' ὅτι ἀδύ-
 νατον. τὰ μὲν οὖν πρὸς τῶν ἄλλων εἰρημνία,
 αὐτὰ καὶ τῶν λέγεται τὸ ἔστι.

D

C A P. III.

*Quòd unumquodque sensibile ita in sum-
mum feratur, ut ad speciem.*

NOs autem primùm id definiamus
Noporter, quo de maximè quidam
dubitant: Cur alia corporum sursum,
alia deorsum semper, alia sursum deor-
sumque secundùm naturam feruntur.
Deinde de graui leuique, atque affe-
ctibus hisce qui circa ipsa accidunt,
quam ob causam fiunt, dicamus. De hoc
itaque, ferri (inquam) vnumquodque
suum in locum, perinde atque de cæteris
generationibus, existimandum esse vide-
tur. Nam cum tres sint motus, alius in ma-
gnitudine, alius in forma, alius in loco:

Tom. I.

ΚΕΦΑΛ. γ'.

Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν φέρεται τῷ σωμῆ, καὶ δι'
καίτω. καὶ ὁ φέρεσθαι εἰς τὸ αὐτῷ
τόπον, π' 651.

Η Μεις δὲ παρῶντες λέγαμεν, ἀνείστη-
 ης ὡς ἔμαλιστα ἀπορροῦσι πίτες,
 ἀλλ' ἢ τὰ μὲν αὖτις φέρεται, τὰ δὲ κείτω τῇ
 συμῆτι αἰὲν ἔχει φύσιν, τὰ δὲ καὶ αὖτις ἐκείτω. μὲν
 γὰρ δὲ ταῦτα, ὡς βαρέος καὶ κοῦφου, ἐκ τῆς συμ-
 βασιόντων ὡς αὐτὰ παθημάτων, ἀλλ' ἢ πάντα
 αἰτίας ἕκαστα ἔχουσιν. ὡς δὲ μὲν αὖτις φέρεται
 εἰς τὸ αὐτὸ τόπον ἕκαστον, ὁμοίως ὑπολη-
 πτίσθαι, ὡς ὅτι καὶ ὡς τὰς ἄλλας ἡρώδης καὶ
 μετὰ βολὰς. ἐπεὶ γὰρ εἰσι πλείους αἱ κατήσεις, ἢ
 μὲν ἔχει μέγεθος, ἢ δὲ κατ' εἶδος, ἢ δὲ κατ' ὅσον,

Mmm ii

εἰς ἐκάστην τούτων τινὲς μεταβολῶν ὁρᾷ μὲν γι-
 νομένην ἐκ τῆς ἐναντίας εἰς τὰ ἐναντία, καὶ
 εἰς τὰ μεταξὺ, καὶ οὕτως εἰς τὸ τυχεῖν τὰ τυ-
 χεῖν μεταβολῶν οὐσῶν ὁμοίως δὲ οὐδὲ κί-
 νητικὸν ἐστὶ τυχεῖν τῆς τυχεύσεως· ἀλλ' ὥσπερ
 τὸ ἀλλοιωτὸν καὶ τὸ αὐξητὸν ἔτερον, οὕτως καὶ
 τὸ ἀλλοιωτικὸν καὶ τὸ αὐξητικόν. τὸ αὐτὸν δὲ
 εἶπον λεπτέον καὶ τὸ καὶ τὸ πῶς κινήτικόν καὶ
 κινήτην, οὐδὲ τυχεῖν εἶναι τῆς τυχεύσεως. εἰ οὖν
 εἰς τὸ αἶμα καὶ τὸ χέτωρ, * κινήτικόν μὲν τὸ
 βαρυτικόν καὶ τὸ χυφιστικόν, * κινήτην δὲ τὸ
 διωκόμενον βαρὺ καὶ χυφόν. τὸ δὲ εἰς τὸ αἶ-
 μα τὸ πῶς φέρεσθαι ἕκαστον, τὸ εἰς τὸ αὐτὸν εἶ-
 δος ἐστὶ φέρεσθαι· καὶ ταύτη μάλλον αὖτις
 ὑπολαβέοντες ὅτι λέγουσι οἱ ἄρχαῖοι, ὅτι τὸ ὁ-
 μοῖον φέρεται πρὸς τὸ ὁμοῖον. τῆτο γὰρ οὐ
 συμβαίνει πᾶντως· οὐ γὰρ ἐν τῇ τῆς μετα-
 βολῆς τινὲς γινώσκουσιν, οὐδὲν γὰρ ἐν τῇ σελήνῃ, οἷον ὁρᾷται
 τῇ μορίῳ ἕκαστον πρὸς αὐτὴν· ἀλλ' ὅπου-
 ποῦ καὶ τῶν ὁλως μὲν οὖν τοῖς ὁμοίοις καὶ ἀ-
 δίφοροις ὑπὸ τῆς αὐτῆς κινήσεως ἀνάγκη
 τῆτο συμβαίνει. ὥστε ὅπου πέφυκεν ἐν τῇ φέ-
 ρεσθαι μέριον, καὶ τὸ πᾶν. ἐπεὶ δὲ ὁ τόπος ἐστὶ
 τῆς ἀντιθέτου πύρας· ἀντιθέτως δὲ πᾶν
 τὰ κινήματα αὐτῶν ἐκείτω, τὸ τε ἕκαστον καὶ
 τὸ μέσον· τῆτο δὲ εἶπον πᾶν γινώσκουσιν τὸ
 εἶδος τῆς ἀντιθέτου πύρας· τὸ εἰς τὸ αὐτὸν τόπον
 φέρεσθαι, πρὸς τὸ ὁμοῖον ἐστὶ φέρεσθαι. πᾶν
 γὰρ ἐφεξῆς, ὁμοῖα ἐστὶν ἀλλήλοις, οἷον ὕδωρ
 αἶμα, ἐστὶν πυρὶ ἀντιπαλιν δὲ λέγουσι τοῖς
 μέσοις ἐστὶ, τοῖς δ' ἀκροῖς οὐ· οἷον, αἶμα μὲν
 ὕδατι, ὕδωρ δὲ γῇ· αἶμα γὰρ τὸ * αἰώτερον
 πρὸς τὸ ὑπὸ αὐτὸ, ὡς εἶδος πρὸς ὕλην, οὕ-
 πως ἐστὶ πρὸς ἀήρα. τὸ δὲ ζητεῖν ἀπὸ τῆς
 φέρεται τὸ πῦρ αἶμα, ἐστὶν γῇ καίτω, τὸ αἶ-
 μα ἐστὶ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμέρας αὐτῆς κινήται καὶ με-
 ταβάλλει ἢ ὑμέρας, εἰς ὑμέρας ἔρχεται, ἀλλ'
 οὕτως εἰς λευκότητά. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα
 πᾶν τὰ ἀλλοιωτὰ ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ αὐξη-
 τόν, ὅταν μεταβάλλει ἢ αὐξητὸν, οὕτως εἰς ὑ-
 μέρας ἔρχεται, ἀλλ' εἰς μέγαν ὑμέρας.
 ὁμοίως ὅτι καὶ πᾶν ἕκαστον τὸ μὲν ἐστὶ πῦρ, τὸ
 δὲ ἐστὶ πᾶν ποσὶ μεταβάλλει· καὶ ἐστὶ πᾶν τὸ
 μὲν κοῦφα αἶμα, τὰ δὲ βαρὺ καίτω· πᾶν
 οὖν τὸ μὲν οὐδὲ αὐτὸς δοκεῖ ἔχειν ἀπὸ τῆς με-
 ταβολῆς. λέγουσι δὲ τὸ βαρὺ ἐστὶ τὸ χυφόν· πᾶν
 δὲ καὶ ἀλλ' ἔξωθεν, οἷον τὸ ὑμέρας ἢ τὸ αὐξητὸν.
 καίτοι οἷον τε καὶ ταῦτα εἰς αὐτὴν μεταβάλλει,
 ἐστὶ μίαντος γινώσκουσιν ἐστὶ τοῖς ἔξωθεν κινήσεως,
 τὸ μὲν εἰς ὑμέρας ἔρχεται, τὸ δὲ εἰς αὐξάνει.

γρ. κινήτικόν
 γρ. κινήτικόν

γρ. αἰώτερον

A in horum quoque mutationem ē con-
 trariis in contraria, atque in media
 fieri, & non in quodvis cuiusvis mu-
 tationem esse videmus. Simili modo ne-
 que motuum cuiusvis quodvis, sed ut
 alterabile, ac accrescibile, sunt diuer-
 sa, sic & alteratium ac accrescitium.
 Eodem modo & loco motuum non quod-
 vis cuiusvis mobilis, existimandum est
 esse. Ad superum igitur locum ac infe-
 rum motiva quidem sunt, id quod pon-
 deris, & id quod leuitatis est effectuum:
 mobile autem, id quod potentia graue est,
 atque leue. Ferri verò quodque suum in lo-
 cum, nihil aliud est, quàm in suam
 formam ferri. Atque hoc pacto magis quis-
 piam existimauerit id quod antiqui dice-
 bant, simile (inquam) in simile ferri:
 hoc enim non omnino accidit. Non e-
 nim si quispiam terram eo in loco posue-
 rit ubi nunc est Luna, quæque partium
 ad ipsam feretur, sed cum in locum ubi
 etiam nunc est collocata. Omnino igitur
 similibus, & differentiam non subeun-
 tibus, hoc accadat eodem motu necesse
 est. Quare quod pars vna quædam apta
 est ferri, eò & totum aptum est ferri.
 Cum autem locus ipsius continentis sit fi-
 nis, extremum autem atque medium om-
 nia quæ sursum mouentur deorsumque,
 contineat: atque hoc forma eius quo-
 dammodo sit quod continetur: suum
 in locum ferri nil aliud est, quàm in
 simile ferri. Ea enim quæ deinceps sunt
 collocata, similia sunt. Aqua namque,
 aëri, & hic igni similis est. Contrà verò
 dici in mediis quidem potest, in extre-
 mis verò non potest: velut aërem aquæ,
 & aquam terræ. Semper enim id quod
 superius est, ad id quod sub ipso collo-
 catur, sic se habet, ut ad materiam for-
 ma. Quætere verò cur ignis ad supera
 loca, & terra ad infera fertur, idem
 hoc est quod, cur sanabile, si mouetur,
 atque mutatur, ea ratione qua est sana-
 bile, in sanitatem, & non ad albedinem
 venit. Similiter & cætera alterabilia cun-
 cta. At verò & accrescibile cum hoc mu-
 tatur, quo est accrescibile, non in sani-
 tatem, sed in excessionem magnitudinis
 venit. Similiter & horum vnumquodque,
 aliud in qualitate, aliud in quantitate
 mutatur: & in loco, leuia quidem ad
 supera, grauia verò ad infera loca profici-
 cuntur: excipitur tamen hoc. Hæc enim,
 graue, inquam, ac leue, in seipsis mu-
 tationis principium habere videntur: il-
 la verò non in seipsis, sed foris, ceu sana-
 bile ac accrescibile: quanquam & hæc
 interdum ex se ipsis mutantur, & paruo
 facto in externis motu, alterum in sanita-
 tem; alterum in incrementum accedit.

F

C

D

E

Et cum idem sit sanabile, ægritudi-
nisque susceptivum: si ea ratione
qua sanabile est, moueatur, in sa-
nitatem pergit: sin hoc, quo æ-
grotabile est, in ægritudinem fertur.
Magis tamen graue leuèque in se ipsis
principium habere videntur, propter-
ea quod horum materia propinquissi-
ma substantiæ est. Signum cuius est,
lationem absolutorum esse, & vlti-
mam motuum generatione. Quare mo-
rus hic substantia primus erit. Cum
igitur aer ex aqua fit, atque è gra-
ui leue, in superum locum venit.
Simul autem est leue, & non vltori-
us fit, sed illic est. Patet igitur, cum
potentia sit ad actum proficiscens, ve-
nire illud & ad tantum, & ad tale,
vbi est actus, & quanti, & qualis, &
vbi. Eadem est causa, & vt terra ac
ignis iam actu ad sua loca nullo impe-
diente moueantur. Etenim alimentum
cum prohibens, & sanabile, cum deti-
nens sublatum fuerit, continuò fertur:
& mouet etiam & id quod initio fecit, &
id quod subtraxit, aut id vnde resiliuit,
vt prius in sermonibus dictum est, in
quibus definiebamus, nihil horum ip-
sum seipsum mouere. Dictum est igi-
tur quam ob causam fertur quodque
eorum quæ feruntur, & quid est, suum
in locum ferri.

A καὶ ἐπεὶ τὸ αὐτὸ τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν δεκτικόν,
ἐὰν μὴ κινηθῇ ἢ ὑγρὸν, εἰς ὑγρὸν φέρε-
ται· ἐὰν δὲ ἢ ὑγρὸν, εἰς ὑγρὸν. μᾶλλον δὲ τὸ
βαρὺ καὶ κοῦφον ὑγρὸν εἰς αὐτοῖς ἔχει φαί-
νεται πλεονάζον, ἀλλὰ τὸ ἐγγύστατον τῆς οὐ-
σίας (εἰ) πλεονάζον ὑγρὸν σημαίνει δ', ὅτι ἐ-
φορεῖται τῷ ἀπολελυμένῳ ὅτι, καὶ ἡμεῖς ὑπάρ-
τη τῇ κινήσει· ὥστε πρῶτον δὲ εἶναι καὶ τῷ
οὐσίᾳ αὐτὴ κίνησις. ὅταν μὲν οὖν γίγνηται ἐξ
ὑδατος ἀήρ, ἐκ βαρέος κοῦφον, ἔρχεται
εἰς τὸ αἶω. ἀλλὰ δ' ὅτι κοῦφον, καὶ οὐκ ἐπὶ
γῆ, ἀλλ' ἐκείνῳ. φανερόν δ' ὅτι διωκόμε-
θα, εἰς ἀτελέχεια ἰόν, ἔρχεται ἐκείνῳ, καὶ εἰς
ὑποδοχὴν καὶ ποιοῦν, ὅτι ἀτελέχεια, καὶ ὅπου,
καὶ οἶον, καὶ ὅπου. τὸ δ' αὖτε αἰπὸν καὶ τῷ ἡδὴ
ὑπαρχόντι καὶ ὅπου γῆ, καὶ πῦρ, κινεῖσθαι
εἰς τοὺς αἰπὸν τόπους, μηδενὸς ἐμποδίζοντος. καὶ
γὰρ ἢ ἔσθ' ὅταν τὸ κοῦφον, καὶ τὸ ὑγρὸν,
ὅταν * τὸ ὅτι καὶ μὴ ἢ, φέρεται ἀπὸ τοῦ ἐκ-
είνῳ δὲ τὸ, τε ἐξ ἀρχῆς ποιῶν, καὶ τὸ ὑπο-
αποδοχὴν, ἐκ ὅτι ἀπὸ πῆδης, καὶ ἀπὸ εἰρη-
ται ἐν τοῖς πρῶτοις λόγοις, ἐν οἷς διωρίζομεν,
ὅτι οὐδὲν ὑγρὸν [αἶω] εἰς αὐτὸ κινεῖται. ἀλλὰ τί-
να μὲν οὖν αἰπὸν φέρεται τῷ φερόμενῳ ἐκα-
στον, καὶ τὸ φέρεσθαι εἰς τὸ αὐτὸ τὸν πῶς ὅτι,
εἰρησθαι.

CAPVT IV.

ΚΕΦΑΛ. δ'.

Quod sit aliquod simpliciter graue, & leue
simpliciter, & definitio horum. Quod-
que determinatum sit medium, ad quod
grauia ferantur, atque extremum ad
quod leuia.

Τί ὁ βαρὺ ἀπλῶς, ἐκ τὸ κοῦφον, καὶ ὅτι ὅτι
μῖστον πρὸς ὃ ἢ φορεῖται τοῖς ἐχούσι βα-
ρὺς, καὶ ἀπὸ οὐ τοῖς
κούφοις.

Differentias autem, & ea quæ
accidunt circa ipsa, nunc dica-
mus oportet. Primum igitur sit defini-
tum, vt vniuersis videtur, graue quidem
simpliciter id esse, quod omnibus sub-
stat: leue autem id quod super omnia
natat. Simpliciter autem dico, in ipsum
genus respiciens, & in ea in quibus
ambo non insunt. Ignis enim quæuis ma-
gnitudo, nisi fortè quippiam aliud pro-
hibeat, ferri sursum videtur: & terræ e-
tiam quæuis magnitudo, deorsum eo-
dem modo: & celerius id fertur quod
maius est. Alio verò modo graua leuiæque
sunt ea quibus vtrunque inest. Etenim na-
tant super aliqua, & substant, vt aer & aqua.
absolutè namque neutrum horum leue est,
aut graue: terra enim ambo sunt leniora.

Tom. I.

ΤΑ Σ δὲ ἀφορεῖται καὶ τὰ συμβαί-
νοντα πρὸς αὐτὸ νῦν λέγωμεν. πρῶ-
τον μὲν οὖν διωρίζω, καὶ ἀπὸ φαίνεται πᾶ-
σι, βαρὺ μὲν ἀπλῶς τὸ πᾶσι ὑφιστάμενον·
κούφον δὲ, τὸ πᾶσι ὑπὸ τοῦ ὅτι. ἀπλῶς δὲ
λέγω, εἰς τὸ ἡμῶς βλέπον, καὶ ὅσοις μὴ
ἐμφοτέρω ὑπαρχεῖ. ὅτι φαίνεται πρὸς
μὲν τὸ τυχεῖν μέγιστος ἀπὸ φερόμενον, αὐ-
τῷ μὴ τυχὴ κοῦφον ἔτερον· γῆ δὲ καὶ τὸν
αὐτὸν ὅτι ἔσθ' ὅταν καὶ ἡμῶς τὸ πᾶσι· ἄλλως
δὲ βαρὺ καὶ κοῦφον, οἷς ἀμφοτέρω ὑπάρχει.
καὶ γὰρ ὑπὸ τοῦ ὅτι καὶ ὑφίσταται, καὶ ἀπὸ
ἀπὸ καὶ ὑδατος. ἀπλῶς μὲν γὰρ * ὅτι ἔτερον τούτων
κούφον ἢ βαρὺ γῆς μὲν γὰρ ἀμφοτέρω.

M m m iij

ἔπιπολάζει γὰρ αὐτὴ τὸ τυχεὶν αὐτῶν μέγεθος. A πυρὸς δὲ βαρύτερος ὑφίσταται γὰρ αὐτῶν ὁπό-
 σον αὐτὴ ἢ μέγεθος. πυρὸς αὐτὰ δὲ ἀπλῶς, τὸ
 μὲν βαρὺ, τὸ δὲ κενόν· αἷρ μὲν γὰρ ὁπό-
 σος αὐτὴ ἢ, ἔπιπολάζει ὕδατι· ὕδωρ δὲ ὁπό-
 σον αὐτὴ ἢ, αἰεὶ ὑφίσταται. ἐπὶ δὲ καὶ τῶν ἄλ-
 λων, τὰ μὲν ἔχοντες βάρος, τὰ δὲ κενότατα, δη-
 λον ὅτι πάντων μὲν αἰτία πᾶντων ἐστὶν αἰ-
 ασιωθέντις ἀφ' ὧν καὶ γὰρ τὸ ἐκείνων τε-
 τυχηκέναι τῶν μὲν πλῆθος, τῶν δ' ἑλαττόν, ἔστι
 τὰ μὲν κοῦφα, τὰ δὲ βαρέα τῶν συμμικ-
 τῶν ἐκείνων λεκτίον. πᾶλλα γὰρ ἀκολουθεῖ
 τοῖς ποσούτοις, ὅταν ἐφ' ὧν χεῖναι ποιῇ καὶ
 καὶ ἀφ' ὧν πλῆρες τὸ βαρὺ λέγοντες, * καὶ
 ἀφ' ὧν κενόν τὸ κοῦφον· συμβαίνει δὲ μὴ πᾶν-
 ταχοῦ τῶν βαρέων δοκεῖν εἶναι καὶ κενόν, ἀφ' ὧν
 πᾶν τῶν ποσούτων ἀφ' ὧν λέγοντες, ὅτι ἐστὶ
 μὲν αἰεὶ βαρύτερον ἔστι τῶν ἀερίων ζῴων
 μολύβδου μεταίμα, ἐστὶν ὕδατι κενότατον·
 αἷτον δὲ, ὅτι πᾶντα βάρος ἔχει πᾶν πυρὸς,
 καὶ κενότατον πᾶν γῆς. γῆ μὲν οὖν καὶ ὅσα
 γῆς ἔχει πλῆθος, πᾶνταχοῦ βάρος ἔχει αἰαγ-
 χῶν· ὕδωρ δὲ πᾶνταχῶν, πᾶν ἐστὶν γῆ· αἰεὶ γὰρ,
 πᾶν ὕδατι καὶ γῆ· ἐστὶν αὐτῶν γὰρ καὶ
 πᾶντα βάρος ἔχει πᾶν πυρὸς, ἐστὶν αἷρ. σπ-
 μείον δὲ, ὅτι ἔλαττον πλῆθος ὁ πεφουσιμένος ἀ-
 σκός, τῶν κενῶν· ὥστε εἴπερ αἰεὶ ἔχει πλῆθος, ἐ-
 γῆς, καὶ ὕδατος, ἐστὶν μὲν ὕδατι ἐνδέχεται κεν-
 οῦτερον εἶναι· γῆς· ἐστὶν αἰεὶ βαρύτερον. αἰ-
 εὶ μὲν γὰρ ἐστὶν ἔπιπολάζει, τὰ δὲ ὕδατι
 ἔπιπολάζει. ὅτι δ' ἐστὶν πᾶν ἀπλῶς βαρὺ ἐ-
 ἀπλῶς κενόν, ὅσα τῶν δὲ ἐστὶν φανερόν.
 λέγω δὲ ἀπλῶς κενόν, ὅ αἰεὶ αὐτῶν· ἐστὶν βα-
 ρὺ, ὅ αἰεὶ καὶ τῶν πεφουσιμένων φέρεσθαι μὴ κωλύ-
 ομένων· τῶντα γὰρ ἐστὶν πᾶν, ἐστὶν ὅσα οἶον-
 ται πᾶν, πᾶν ἔχει βάρος. βαρὺ μὲν γὰρ
 δοκεῖ εἶναι καὶ ἔτερον, καὶ αἰεὶ φέρεσθαι
 πυρὸς τὸ μέσον. ἐστὶ δ' ὁμοίως καὶ τὸ κενόν·
 ὁρῶμεν γὰρ, κατὰ τὴν εἰρημὴν ποσότητα, ὅτι
 τὰ γενεῶν πᾶσιν ὑφίσταται, ἐφ' ὧν πυρὸς τὸ
 μέσον· ἀλλὰ μὲν ὡρεται τὸ μέσον. εἰ γοῦν
 ἐστὶν πᾶν, ὅ πᾶσιν ἔπιπολάζει, κατὰ τὴν φαί-
 νωσιν τὸ πῦρ, ἐστὶν αὐτῶν τὰ αἰεὶ ἀνω φε-
 ρόμενα, ὅ δὲ αἷρ ἡσυχάζων δηλόν ὅτι τῶν
 φέρεται πυρὸς τὸ ἑσχατόν. ὥστε βάρος ἐστὶν
 ὅτι τ' ἔχει αὐτὸ· ὑφίσταται γὰρ ἐστὶν ἄλλῃ· εἰ
 δὲ τῶν, εἴη αὐτὴ ἐπὶ τῶν, ὅ φέρεται πυρὸς
 τὸ ἑσχατόν, ὅ πᾶσι τῶν φερόμενοις ἔπιπολά-
 ζει. καὶ δὲ ἔστιν φαίνεται. τὸ αἰεὶ πῦρ ἐστὶν
 ἔχει βάρος, ἐστὶν ἢ γῆ κενότατα ἐστὶν αἰεὶ,

π. 5. π. 6.
 7. 8. π.

Quavis enim pars ipsorum subidet
 igni. Ad seipsa verò simpliciter al-
 liud est graue, aliud est leue. Aer
 enim quantauis magnitudine semper
 est super aquam: aqua autem quan-
 tauis quantitate, subidet aëri sem-
 per. Quoniam autem & cæterorum
 alia pondus habent, alia leuitatem,
 patet, differentiam, quæ in simpli-
 cibus est, horum omnium causam es-
 se. Ex eo namque quia aliud plus,
 aliud minus illorum sunt affecuta,
 alia corporum leuia, alia grauia e-
 runt. Quare de illis dicendum est.
 Cætera enim illa prima sequuntur.
 Quod & eos oportere facere dici-
 mus, qui ob plenum, graue esse
 dicunt, & ob vacuum, leue. Ac-
 cidit igitur, eadem non vbiq̃ue gra-
 uia leuiq̃ue ob differentiam primo-
 rum videri. Lignum enim centum li-
 brarum, plumbo vnus libræ in æ-
 re grauius, in aqua leuius erit. Cau-
 sa autem est, omnia, præter ignem,
 pondus, & leuitatem, præter terram,
 habere. Terram igitur, & quæ terræ
 plurimum habent, vbiq̃ue grauitatem
 habere necesse est: aquam autem v-
 biq̃ue præterquam in terra: & aërem
 similiter, præterquam in aqua, ac terra.
 Suo enim in loco grauitatem habent om-
 nia, præter ignem. Signum cuius est, vt-
 rem inflatum plus ponderis, quàm vacuum
 habere. Quare si quid plus aëris habet,
 quàm terræ, & aquæ, id in aqua qui-
 dem alio leuius, in aëre verò grauius es-
 se potest: nam non natat quidem super
 aërem, natat autem super aquam. Esse
 autem quippiam simpliciter graue, atque
 simpliciter leue, ex hisce perspicuum est.
 Atque leue simpliciter id dico, quod
 semper sursum aptum est, nisi prohibea-
 tur: & graue id quod semper deorsum
 aptum est ferri. Sunt enim aliqua talia,
 & non omnia pondus habent, vt quidam
 putant. Nam & aliis quibusdam graue es-
 se videtur, semperque ad medium ferri. Est
 autem & leue similimodo. Videmus enim,
 vt dictum est prius, terrea ipsa sub omni-
 bus esse collocata, atque ad medium fer-
 ri. At verò, medium ipsum est definitum.
 Si igitur est quippiam, quod super om-
 nia eminet, vt ignis in ipso aëre sursum
 ferri videtur, aëre quiescente, patet hunc
 ad ipsum extremum ferri: quare nihil ipso
 ponderis habere potest: sub alio enim col-
 locaretur. At si hoc esset, aliquid aliud es-
 set profectò, quod ad ipsum extremum mo-
 ueretur, quòdque super omnia, quæ ferun-
 tur, collocaretur. Nunc autem nihil esse
 videtur. Ignis igitur nullum pondus habet,
 neque etiam terra leuitatem vllam habet:

siquidem subsidet vniuersis, idque quod subsidet, ad ipsum medium fertur. At verò medium esse, ad quod latio sit eorum quæ pondus habent, & ex quo leuia sursum feruntur, ex multis patet. Primò quidem ex eo quia nihil ferri infinitum potest: ut enim nihil est impossibile, sic neque sit impossibile. Latior verò est quopiam in quipiam generatio est. Deinde ignis quidem sursum, terra verò, & quicquid pondus habet, deorsum, similes ad angulos fertur. Quare ad medium ipsum feratur necesse est. Verum autem ad terræ medium, an vniuersi feratur, cum idem medium sit ipsorum, alia ratio est. Cum autem id quod omnibus substat, ad medium ipsum feratur, id quod super omnia natat, ad vltimum capedinis, in qua sit motus, feratur necesse est. Sunt enim contraria, medium & extremum, & substat atque natat. Quapropter & cum ratione duo sunt, graue & leue: & loca enim sunt duo, medium ipsum, atque extremum. Est igitur quid & id quod est inter hæc, quod ad utrumque ipsorum alterum dicitur. Id enim quod est inter, extremum aliquo modo, & mediū est amborum: quocirca est quid & aliud graue & leue, cæp̄ aër & aqua. Dicimus autem id quidem quod continet, formæ esse: id autem quod continetur, materiæ. Atque hæc differentia, vniuersis in generibus est. In qualitate enim & quantitate, est aliud ut forma magis, aliud ut materies: & in loco similimodo. Superum enim, est definiti: inferum, materiæ. Quare & in ipsa materia, quæ est ipsius grauis & leuis, quod quidem tale est potentia, eo grauis materies est: quo verò tale est, eo leuis materies est. Atque eadem quidem est, esse autem non idem est: quemadmodum & ægrotabile ac sanabile, idem est, esse verò non idem est: quapropter neque morbis obnoxio esse, aut salubri.

CAP. V.

Quod necesse sit esse elementa quatuor.

ID igitur quod talem materiam habet, leue est, semperque sursum fertur: id verò quod contrarium habet, graue est, semperque deorsum fertur. At ea quæ diuersas quidem ab his habent, sic verò inter sese habentes ut hæc se habent, simpliciter & sursum & deorsum feruntur. Quapropter aër & aqua leuitatem habent, & pondus. Atque aqua quidem vniuersis, terra excepta, substat. aër autem super omnia eminet, igne excepto. Cum autem vnum sit solum, quod super omnia natat, & vnum item, quod subsidet vniuersis, duo alia esse necesse est,

A εἴθε ὑφίσταται πᾶσι, καὶ τὸ ὑφίσταμενον φέρεται ὅτι τὸ μέσον. ἀλλὰ μὲν ὅτι γ' ἐστὶ μέσον, ὡς ὅτι ἡ φύσις τῶν ἐχόντων βάρος, καὶ ἀφ' ὧν τῆς κενύφου, διήλθον πολλὰ καὶ πλεονάζοντα εἰς ἀπειρον μὴ εἰδέμεν φέρεσθαι μήτε. ὡς γὰρ ἐστὶν ἐστὶν ἀδυνάτου, οὐ τὸς ἐστὶ γίγνεσθαι. ἡ δὲ φύσις, ἡμεῖς ποτὶ τοῖς ἐπὶ τὰ πρὸς ὁμοίαν φαίνεσθαι γυνίαν, καὶ μὴ πῦρ αἰὼν φερέμενον, ἡ δὲ γῆ καὶ αἶψα, καὶ πᾶν τὸ βάρος ἔχει. ὡς αἰσθητὴ φέρεσθαι πρὸς τὸ μέσον. τὸ γ' ἀπὸ τῆς φύσεως συμβαίνει πρὸς τὴν γῆν μέσον, ἡ πρὸς τὴν πύκνους, ἐπεὶ * τῶν ἐστὶν, ἄλλος λόγος. ἀλλὰ δὲ τὸ πᾶσι ὑφίσταμενον φέρεται πρὸς τὸ μέσον, ἀνάγκη τὸ πᾶσι ὅτι ποταμοὶ φέρεσθαι πρὸς τὸ ἐχέμεν τῆς γῆς, καὶ ἡ ποιότητα πᾶν κινήσειν ἐκαστὸν γῆ, τὸ μὲν μέσον ἐκαστὸν * τὸ γ' ὑφίσταμενον αἰεὶ ἐπὶ ποταμοῖς. δὲ καὶ τὸ λόγος τὸ βαρὺ καὶ κενύφου δύο ἐστὶν: καὶ γὰρ εἰ ποταμοὶ δύο, τὸ μέσον καὶ τὸ ἐχέμεν ἐστὶ γ' ὅτι τὸ μετὰ τὸ ὑψύτων, ὃ πρὸς ἐκαστὸν αὐτῶν λέγεται γὰρ πρὸς ἐστὶ γ' ὡς ἐχέμεν τὸ μέσον ἀφ' ὧν τὸ μετὰ τὸ δὲ γ' τὸ ἐστὶν καὶ ἀφ' ὧν φερέμεν τὸ μέσον. οἱ ὕδωρ καὶ αἶρ. φερέμεν τὸ μέσον πρὸς τὴν εἰδὴς, τὸ δὲ πρὸς τὴν γῆν τῆς ὕλης ἐστὶ δ' ἐκ πᾶσι [τύποις] τῆς γῆς καὶ αἶρ καὶ ἀφ' ὧν καὶ γ' ἐκαστὸν πᾶσι, καὶ ὡς ἐκαστὸν ἐστὶ τὸ μὲν ὡς εἶδος μᾶλλον, τὸ δὲ ὡς ὕλη. καὶ ὡς οἱ καὶ τὸ πᾶσι ὡς αἰσθητῶν τὸ μὲν αἰσθητὸν ὡς οἰσθητὸν καὶ τὸ δὲ κατὰ τῆς ὕλης. ὡς τὸ ἐκαστὸν πᾶσι ὕλη τῇ τῆς βαρέος καὶ κενύφου, καὶ μὴ τὸ ὑψύτων δύναμις βαρέος ὕλη, ἡ δὲ ποιότητα καὶ κενύφου καὶ ἐστὶ μὲν ἡ αὐτὴ, τὸ δ' ἐστὶν ὡς τῶν. ὡς γὰρ ἐκαστὸν ἐστὶ τὸ μὲν ὡς αἰσθητῶν, τὸ δ' ἐστὶν ὡς τῶν. δὲ γὰρ ἐκαστὸν τὸ μὲν ὡς αἰσθητῶν, ἡ ὡς οἰσθητῶν.

ΚΕΦΑΛ.

Ὅτι ἀνάγκη πέντε εἶναι τὰ στοιχεῖα.

Tὸ μὲν αἰὼν ἐχέμεν τὸ κατὰ τὴν ὕλην, καὶ οἱ φέρεται ἐκαστὸν αἰὼν τὸ δὲ πᾶν ὡς αἰσθητὸν, βαρὺ, [καὶ] αἰεὶ κατὰ. * τὸ δὲ ἐτέρως μὲν πύκνους, ἐχέμεν δὲ οὕτως πρὸς ἀλλήλας, ὡς αἰσθητὸν, ἀπλάς καὶ αἰὼν καὶ κατὰ φερέμεν. δὲ αἶρ καὶ ὕδωρ ἐχέμεν καὶ κενύφου πρὸς τὸ βάρος ἐκαστὸν. καὶ ὕδωρ μὲν πᾶσι γῆς, πᾶσι ὑφίσταται. αἶρ δὲ, πᾶσι πύκνους, πᾶσι ὅτι ποταμοὶ ἐστὶν. * ἐστὶν ἐν μέσῳ ὃ πᾶσι ὅτι ποταμοὶ, καὶ ἐν ὃ πᾶσι ὑφίσταται, ἀνάγκη δύο ἄλλα εἶναι,

Vetus in-
terpr. &
Arg. πρὸς
ἐκαστὸν
φίσις πρὸς
φίσις.

αὐτὸς ὑφίσταται πῦρ, καὶ ὁτιπαραλείπει πῦρ. ὥστε
 ἀνάγκη καὶ τοῖς ὕλοις ποταύεσθαι, ὅσα δὲ
 ταῦτα, τίθηται. ὅταν δὲ τίθηται, ὥς μίαν
 μὲν ἀπὸ τῶν πῦρ καὶ πῦρ. ἄλλως τε καὶ εἰ
 γίγνηται ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλὰ δὲ οὗτοῦ ἐπι-
 ροῖ. οὐδὲν γὰρ καλύπτει τῇ ἐκείνου οὐ-
 μεταξὺ καὶ ἐν καὶ πλείω, ὥστε ἐν χεῖ-
 μασι. πολλὰ γὰρ λέγεται δὲ μεταξὺ
 καὶ δὲ μίαν. ἐν μὲν οὖν τῇ αὐτῇ χώρῃ, ἥ
 ἐχόντων καὶ βάρος καὶ κουφότητα, ἔχοντες ἔχ-
 βάρος. ἐν δὲ γῇ, ἐν ἀπὸ τῶν ἔχει βάρος,
 κουφότητι δὲ οὐκ ἔχει. * ἐν μὲν οὖν οἷς
 ὁτιπαραλείπει δὲ ἐν ὑποαπωμύων μὲν, φέ-
 ρεται εἰς δὲ ἐφεξῆς καὶ πῦρ. ἀπὸ μὲν, εἰς πῦρ
 πῦρ ὑδατος φέρεται. ὕδωρ δὲ, εἰς πῦρ τῆς γῆς.
 ἀπὸ δὲ εἰς πῦρ τῆς πυρρῆς, ἀπὸ πυρρῆς τῆς
 πυρρῆς, οὐκ οἰσθύνεται. ὁ αἶρ, ἀλλὰ ἐν πῦρ.
 ὥστε καὶ δὲ ὕδωρ ἀπὸ τῆς, ὅταν γίγνηται δὲ
 ἐκείνου δὲ, καὶ δὲ πῦρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς
 φέρεται, ὡς φέρεται δὲ ὕδωρ καὶ πῦρ. οὐδὲ δὲ
 ὕδωρ εἰς πῦρ τῆς αἰέρος, ἀλλὰ ἐν ὡς νῦν εἰ-
 ρηται. ἐν γῇ δὲ τῆς πῦρ, οὐκ οὐχ ἐν δὲ ἐπι-
 πιδει. δὲ δὲ μὲν ὕδωρ εἰς δὲ ἀγγύων πυ-
 ρρῆς, ἀπὸ τῆς ἐν δὲ γῇ, οὐ. ὥστε δὲ οὐδὲ ἢ
 γῇ ἀπὸ, οὐδὲ δὲ πῦρ καὶ πῦρ εἰσὶν, ὑποαπωμύ-
 ον τῆς αἰέρος. οὐδὲ γὰρ ἔχει βάρος οὐδὲ ἐν
 τῇ αὐτῇ χώρῃ, ὥστε οὐδὲ ἐν γῇ κουφότητι.
 φέρεται δὲ καὶ πῦρ τῆς αἰέρος, ὑποαπωμύων δὲ.
 ἐν δὲ μὲν ἀπὸ τῆς βαρὺ ἐστίν, ὁ πῦρ ὑφί-
 σταται. δὲ δὲ καὶ ἐν βαρὺ ὄν, εἰς πῦρ αὐτῇ
 χώρῃ, δὲ εἰς ὁτιπαραλείπει, δὲ ὁμοιότητα τῆς
 ὕλης. ὅτι δὲ ἀνάγκη ποιεῖν ἴσας τὰς ἀφ-
 φορὰς αἰέρος, δὴλοι. εἰ μὲν γὰρ μία ὕλη
 πῦρ, ὅτι δὲ καὶ πῦρ, ὅτι δὲ πῦρ, ὅτι δὲ μέ-
 γας, ὅτι δὲ πῦρ, ὅτι δὲ πῦρ, ὅτι δὲ πῦρ.
 καὶ πῦρ, οἰσθύνεται. * ἢ δὲ ἐπὶ τῇ φέρεται οὐκ ἐπι-
 μενδοσέ. ἔσται. ὥστε ἢ καὶ πῦρ οὐδὲν ἐστὶν ἀπὸ τῆς, εἰ
 πῦρ, ὅτι δὲ μᾶλλον πῦρ ἐν μείζοντι οὐ-
 μενδοσέ, ὅτι δὲ πῦρ, ὅτι δὲ πῦρ, ὅτι δὲ πῦρ.
 πῦρ δὲ οὐδὲ πῦρ τῇ δὲ διδόναι ὅτι ὁμοίως κα-
 τὰ τῆς αἰέρος καὶ πῦρ καὶ φέρεται, ἐν ἀπὸ. ἐπὶ
 δὲ δὲ καὶ πῦρ, ὅτι δὲ πῦρ, ὅτι δὲ αἰέρος, οὐκ ἔσται.
 δὲ αἰέρος καὶ πῦρ, ὅτι δὲ μεταξὺ δὲ ἐν τῇ ἐπὶ κα-
 τὰ τῇ γῇ. ἐν γὰρ τῇ πολλῇ αἰέρος τείνω-
 να πλείω, ὅτι δὲ πῦρ, ὅτι δὲ μίαν ἐπὶ. οὐ
 φαίνεται δὲ ὅτι δὲ μίαν αἰέρος καὶ πῦρ φέρε-
 ται. ὁμοίως δὲ καὶ πῦρ τῇ καὶ πῦρ, ἐπὶ ἐκεί-
 νο ποιεῖν τῇ ὑφίσταται τῇ ὕλῃ. ἐπὶ δὲ δὲ τῇ
 μεταξὺ, πῦρ ἐπὶ ποιεῖν τῇ αἰέρος πῦρ
 ἐν ὕδωρ; ὅτι εἰ εἰς φέρεται οὐ καὶ πῦρ.

A quæ & cuiusque substant, & super aliquid
 collocantur. Quare & materias quot hæc
 sunt, tot esse necesse est, quatuor, inquam:
 adeo verò quatuor, ut una quidem sit om-
 nium communis, præsertim si ex sese mu-
 tuò fiant: esse verò diversum sit. Nihil e-
 nim vetat ut inter contraria unum sit, atque
 plura: quemadmodum in coloribus. Mul-
 tis enim modis dicitur id quod est inter, ac
 medium ipsum. Unumquodque igitur eo-
 rum quæ pondus habent, leuitatēque
 II pondus habet suo in loco, terra autem in
 omnibus habet pondus, leuitatem autem
 non habet, nisi in hisce super quæ natat,
 Quapropter si subtrahatur, deorsum in id
 fertur, quod deinceps est collocatum, ær
 quidem in locum aquæ, aqua verò in lo-
 cum terræ. Sursum autem in locum ignis,
 si ignis ipse tollatur, ær non feretur ni-
 si vi: sicut & ipsa aqua trahitur, cum
 ipsum planum fuerit unum: atque cele-
 rius quispiam traxerit aquam sursum, quàm
 sit ea latio qua fertur ipsa deorsum. Ne-
 que aqua similiter in æris locum fertur, ni-
 si uti nunc diximus. Terra autem hoc non
 patitur, quia planum non est unum.
 C Quapropter aqua quidem in vas ignitum
 trahitur, terra verò non trahitur. Ut au-
 tem terra non fertur sursum, sic neque
 ignis deorsum fertur, si subtrahatur ær:
 nihil enim ponderis habet neque suo in
 loco, quemadmodum neque terra vi-
 lius est particeps leuitatis. Feruntur au-
 tem duo deorsum, si infra subtrahantur:
 quia aliud est absolute graue, quod qui-
 dem omnibus subsidet: aliud ad aliquid
 graue, quod quidem suum in locum, aut
 in eorum super quæ natat, propter mate-
 D ricæ similitudinem, fertur. Esse autem ne-
 cessarium, æquales facere differentias ip-
 sis, patet. Nam si una sit omnium mate-
 ries, aut vacuum, aut plenum, aut ma-
 gnitudo, aut trianguli, aut vniuersa sur-
 sum, aut vniuersa deorsum ferentur, altera
 verò latio non erit. Quare nihil erit sim-
 pliciter leue, si cuncta inclinantur magis
 deorsum, ex eo quia aut ex maioribus sunt
 corporibus, aut ex pluribus, aut quia sunt
 plena. Hoc autem & videmus, & demon-
 stratum est, similiter (inquam) deorsum
 E semper, & vbiq; ac sursum corpora ferri.
 Si verò vacuum sit, aut quippiam tale,
 quod sursum semper feratur, non erit id
 quod semper deorsum fertur: & mediocum
 aliqua celerius deorsum, quàm terra, fe-
 rentur. Magno enim in aëre, trianguli plu-
 res erunt, aut solida aut plana: at nulla pars
 æris deorsum ferri videtur. Similiter &
 in leui, si illud fecerit quispiam excede-
 re materia. Sin verò duæ sunt materie: ve-
 luti si quispiam dixerit esse vacuum, atque
 plenum, ipsa media ær, inquam, & aqua,
 quoniam pacto facient ea quæ faciunt?

Ignem igitur vacuum esse dicunt ; quapropter & sursum fertur : terram autem , plenum , quocirca deorsum fertur : aërem verò plus ignis habere , & aquam plus terræ . Erit itaque quædam aqua , quæ plus ignis habebit , quàm parvus aër : & aër magnus plus terræ quàm parva aqua . Quare magnam aliquam aëris partem aqua parva deorsum ferri celerius oportebit : hoc autem nusquam vnquam fieri videtur . Vt igitur & ignem ideo sursum ferri necesse est , quia hoc habet , vacuum , inquam , cætera verò non ; & terram ideo deorsum ferri , quia plenum habet : sic & aërem ideo suum in locum ferri , ac super aquam collocari necesse est , quia hoc habet : & aquam ideo deorsum ferri , ac sub ipso aëre collocari , quia hoc habet . Si verò aut vnum quid ambo sint , aut duo , ambo verò insint utrique , erit aliqua multitudo utriusque , qua quidem aërem aqua parum excedet supero , & aër aquam infero , quemadmodum sæpe est dictum .

ὁ μὲν οὖν πῦρ, καὶ ὁ δὲ καὶ ἄνω πλεονάζοντες,
 πληροὺς δὲ καὶ κατέτω ἀέρος δὲ πλεονάζοντες
 ἔχει, ὕδωρ δὲ γῆς ἔστι γὰρ καὶ ὕδωρ, ὁ πλεονάζον
 ἔχει πῦρ ὀλίγου ἀέρος καὶ ἀκαταλείψ, ὀλίγου
 ὕδατος γὰρ πλείονα ὥστε δευτέρου ἀέρος καὶ πλεον-
 ἴους φέρεται, καὶ ἡ κατέτω, ὕδατος ὀλίγου.
 τὸ δὲ φαίνεται οὐδὲ μὲν οὐδὲ ποτε αἰάγ-
 χη γίνωσκον ὡς καὶ ὁ πῦρ ἄνω, ὅτι ποτὶ ἔχει
 καὶ τὸ καὶ πλεονάζον. ἀλλὰ καὶ ὁ καὶ πλεονάζον κατέτω,
 ὅτι τὸ πλεονάζον ἔχει καὶ τὸ ἀέρος. εἰς τὴν αὐτήν,
 ὡς αἰώτερον τὸ ὕδατος, ὅτι ποτὶ καὶ ἔχει καὶ
 τὸ ὕδωρ κατέτω, ὅτι ὑπόκειται. * Ἐν δὲ καὶ ἐν τῇ κατέτω
 ἀμφω καὶ ὁ καὶ ἀμφω δὲ ὑποαρχέται καὶ
 ἐκατέρω, ἔστι καὶ πλεονάζον ἐκατέρω καὶ ὑπο-
 ἔχει ὕδωρ καὶ ἀέρος ὀλίγου, καὶ ἄνω, καὶ
 ἀπὸ ὕδατος, καὶ κατέτω, καὶ κατέτω εἰρησιν πολ-
 λαίς.

CAPVV VI.

Quod figura sit causa, ut velocior, aut tardior sit motus, non tamen efficiat ut sursum aut deorsum tendat.

Figuræ autem causæ non sunt , ut aut sursum aut deorsum absolutè ferantur : sed ut celerius tardiùsque ferantur. Propter quas autem causas , non est difficile videre. Dubitatur enim nunc , cur latum ferrum plumbumque super aquam natat , alia verò minora , minùsque graua , si rotunda sint , aut longa , ut acus , deorsum feruntur : & nonnulla ob paruitatem , ut arena auri , aliæque terrea , puluerisque similia , super aërem natant. Causam igitur omnium horum esse putare , vti Democritus censet , non rectè se habet. Ille enim dicit , ea calida quæ sursum ex aqua feruntur , grauium ea quæ lata sunt , sustinere , angusta verò delabi : pauca enim ea esse quæ ipsa offendunt. In aëre autem magis etiam id ipsum fieri oportebat , ut obiicit ille ipse : obiectione verò allata , molliter soluit. Dicit enim non in vnum motionem eorum corporum fieri , quæ sursum feruntur. Cùm autem continuorum alia facilè , alia minùs facilè diuidi possint : & diuisiua modo eodem , alia magis , alia minùs : has esse causas est putandum. Id igitur facilè diuisibile est , quod facilè terminos suscipere potest : & id magis quod magis.

ΚΕΦΑΛ. 5^ο.

Οὐκ ἐν γήματι οὐκ αἴτια τῷ φέρεσθαι ἀ-
πλῶς ἐν κέντρῳ ἄλλῳ, ἀλλὰ τῷ
ῥατῶν ἐν βροχούτερον.

ΤΑ δὲ γήματα σὺν αἵπλῳ τῷ φέρεσθαι
ἀπλῶς, ἢ κατω ἢ ὀρῶ, ἄλλὰ τῷ
θάπτον ἢ βραδυτέρῳ. δι' αἷ δ' αἰτίας, ἢ χα-
λεπὸν ἰδεῖν. ἀπορρίψαι γὰρ τοῦ, ὅθεν τί τὰ πλα-
τία σιδήρια, καὶ μόλυβδος ὑπερπλήθ' ὑπὲρ τῷ ὕ-
δατος, ἄλλα ὅ' ἐλάττω ἐκ ἡττον βαρέα, αὐτὸ ἢ
D τρογυλῶς ἢ μακρὰ ὅς βελόνη, κατω φέρε-
ται. καὶ ὅτι ἕνα ἀφ' ὁμικρότης ὑπερπλήθ',
ὅς τὸ ψῆγμα, καὶ ἄλλα γινώσκῃ καὶ κινηορτωδῇ,
ὑπὲρ τῷ αἵματι. καὶ δὴ τούτων ἀπορρίπτων, τὸ
μὲν νομίζον αἵπλον εἶναι ὡς τὸ Δημόκριτος, ὅτι
ὀρθῶς ἔχει. ἐκείνος γὰρ φησὶ τὰ αἶμα φερό-
μενα θερμὰ ἐκ τῷ ὕδατος, ἀνακαυχῶνται
ἐν πλατείᾳ τῇ ἐχρίται βαρέως. τὰ δὲ στενὰ
ἀφ' ἐπιπλήθ' ὀλίγα γὰρ εἶναι * τὰ ἀντικρύ-
μενα αἰσῶς. ἐξ δ' ἐκ τῶν αἰσῶν ἐπὶ μᾶλλον τῷ-
το ποιῆται, ὡς τὸ ἐκίπτεται καὶ καὶ αὐτὸς αὐτὸς. ἀλλ'
E ἐκείνους, λυγρὰ μαλακῶς. φησὶ γὰρ σὺν εἰς ἐν ὁρ-
μαῖν τῷ τοῦ λέγει τοῦ πῶν κίνησιν τῇ αἷμα
φερομένην σαρμῇ. ἐπὶ δὲ ὅτι τὰ μὲν διδρα-
ρεται τῇ σίμωχῶν, καὶ δὲ ἡττον καὶ διαρεπικὰ ὅ
τ' αὐτὸν ἔπει, τὰ μὲν μᾶλλον, καὶ δ' ἡττον,
ταῦτα τῇ νομίστον αἰτίας. διδραρεται μὲν
τοῦ, τὸ διδραρεται, καὶ μᾶλλον τὸ μᾶλλον.

αἰρ δὲ μάλλον ὕδατος ἑαυτὴν, ὕδωρ δὲ γῆς. **A** Αἰρ αὐτὴν μάλλον ὕδατος ἑαυτὴν, ὕδωρ δὲ γῆς. καὶ τὸ ἐλαττον δὲ εἰς ἐλάττω γῆς, διαι-
 ρετώτερον. **E** ἀφασπῆται ῥᾶον. τὰ μὲν οὖν
 ἔχοντα πλάτος ἀφ' ὅ παλὺ διεσπασθήν,
 ὅτι μᾶλλον, ἀφ' ὅ μὴ ἀφασπῆται, ὅ
 πλῆθος ῥαδίως. πὲρ δὲ ἐλαττω ἔχοντα πῶς
 σχήματα, ἀφ' ὅ ἐλάττω διεσπασθήν, φέ-
 ρεται κατὰ, ἀφ' ὅ διαρῆς ῥαδίως καὶ εἰς
 αἶετα παλὺ-μᾶλλον, ὅσα διαιρνετέρεος
 ὕδατος ἔστιν. ἐπὶ δὲ τὸ, τε βάρος ἔχει πᾶς
 ἰσχυρὸν, καὶ αὐτὸ φέρεται κατὰ, καὶ πᾶς αἶετα
 καὶ πᾶς ὅ μὴ * ἀφασπῆται, αὐτὰ δὲ
 πᾶς ἀλλοτρεῶς συμβαίνει. εἰς γὰρ ὑψί-
 βάλλη ἢ ἰσχυρὸν ἢ τὸ βάρος τῆς εἰς τὴν συ-
 ντομῇ, πᾶς τῶν ἀφασπῆται, καὶ πᾶς διαί-
 ρεσις, βιάσεται κατὰ γῆτον. εἰς δὲ ἀδύ-
 νητον ἢ, ὅτι ποταμός. αὐτὸ μὲν οὖν βάρος,
 καὶ κούφον, **E** τὸ αὐτὸ αὐτὸ συμβαίνει, αὐτὸ
 ἀφασπῆται τῶν ἡμῶν τ' ἔστιν.

A Aër autem magis est tale, quam aqua, &
 aqua magis quam terra. Minus etiam quo-
 que in genere corpus, magis facile diuidi-
 tur, faciliusque dirumpitur. Ea igitur quæ
 latitudinem habent, quia multum com-
 prehendunt, ideo supra manent, propter-
 ea quod non facile illud dirumpitur. Ea
 verò quæ contrario modo sese habent figu-
 ris, quia parum comprehendunt, ideo de-
 orsum feruntur, propterea quod facile il-
 lud diuidunt: & in aëre multo magis, quo
 facilius quam aqua, diuiditur. Cum au-
 tem & pondus aliquas habeat vires, quibus
 deorsum fertur, & continua simili modo
 ut non dirumpantur, hæc inter sese con-
 ferre oportet. Si vires enim ponderis, eas
 vires quæ in continuo sunt ad diruptio-
 nem diuisionemque exuperent, vim infe-
 ret ipsum graue, celeriusque deorsum fere-
 tur: sin imbecilliores sint, supra manebit,
 atque natabit. De graui igitur atque leui,
 & de hisce quæ circa ipsa accidunt, à no-
 bis hoc modo sic definitum.



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΦΘΟΡΑΣ

ἥ εἰς δύο ὁ Α.

ARISTOTELIS

STAGIRITÆ DE GENERATIONE

ET CORRUPTIONE.

LIBER I.

Francisco Varablo Interprete.

CAPVT I.

ΚΕΦΑΛ. α'.

De generatione & alteratione, Priscorum sententia.

Τῶν ἀρχαίων δοξαί περὶ γενέσεως & φθορῆς.

DE ortu autem ac interitu eorum quæ natura gignuntur intereuntque, vniuersim de omnibus, tū causas tum rationes eorum distinguendo, dicamus oportet, præterea quid accretio quidque alterationis sit: & eandē alterationis atque generationis esse naturā existimare liceat, an diuersam, perinde ut ipsis quoque nominibus discretæ sunt. Priscorum igitur quidā generationē, simplicē absolutamque alterationem esse inquirunt. Quidam, à generatione alterationē aliud esse. Nam qui vniuersum ipsū aiunt vnū quippiam esse, & omnia ex vno oriri censent, ij generationem alterationem esse, & quod propriè generatur, id alterari dicant, est necesse. At qui plures quā vnā esse materies astruūt, uti Empedocles, Anaxagoras & Leucippus: illas differre dicāt oportet. quanquam Anaxagoras, suam profectò vocem ignorauit: quippe cum oriri ac interire, idem esse quod alterari dicat. at multa esse rerum elementa, perinde atquo alii, asserit. Nam Empedocles corporea quidem elementa, quatuor: omnia verò vna cum hisce quæ motu ciendi vim habent, numero sex ait esse. Anaxagoras verò & Leucippus & Democritus, infinita.

Tom. I.

ΠΕΡΙ δὲ γενέσεως & φθορῆς τῶν φύσιν γιγνόμενων & φθαρνόντων, ὁμοίως & πρῶτον, τὰς τε αἰτίας διακρίτον, καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν [διδρακτῶν] ἔτι δὲ περὶ αὐξήσεως & ἀλλοιώσεως, πῶς ἐκείτηται, καὶ πόθεν τὸ αὐτὸν ἔσθ' ἀληθέστερον εἶναι φύσιν ἀλλοιώσεως & γενέσεως, ἐκ τῶν ἡμετέρων, ὡς περὶ διώρισται καὶ τοῖς ὀνόμασι. τῶν μὲν οὖν ἀρχαίων, οἱ μὲν πλεὺς καλουμένων ἀπλῶς γενέσιν, ἀλλοιώσιν εἶναι φασιν οἱ δὲ ἕτεροι ἀλλοιώσιν & γενέσιν. ὅσοι μὲν γὰρ ἐν τῷ πρῶτῳ λόγῳ, καὶ πρῶτα εἰς εἶδος ἡμετέροις, τοῖς μὲν ἀνάγκη ἀλλοίωσιν πλεὺς γενέσιν φερόμεναι, & ὁμοίως γιγνόμενον ἀλλοιῶσιν. ὅσοι δὲ πλείω πλεὺς ἔλκω εἶδος διήκασιν, οἱ δὲ Εμπεδοκλῆς καὶ Αναξαγόρας, & Λεῦκιππος, τοῖς ἕτεροις. καὶ τοῖς Ἀναξαγόρας καὶ τὸ οἰκίαι φωνῶν ἡγήθησε. * λέ- Phyſic. l. i. c. 4.
καὶ γὰρ ὡς ὁ γένεσθαι, & ὁ ἀπὸλλυσθαι, τοῦτον κατέστηκε ὁ ἀλλοιῶσθαι. πολλὰ γὰρ λέγει τὰ στοιχεῖα, καθάπερ καὶ ἕτεροι. Εμπεδοκλῆς μὲν γὰρ, τὰ μὲν, σωματικὰ πέντε, τὰ δὲ πρῶτα μὲν τῶν κινουμένων, εἰς τὸ ἀριθμὸν Ἀναξαγόρας γὰρ, ἅπτεσθαι, καὶ Λεῦκιππος, & Δημοκρίτης.

Nnn

ὁ μὲν γὰρ τὰ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα τίθει, οἷον ὁ
 σῶν, καὶ ἄρτα, καὶ μυελόν, καὶ τῶν ἄλλων, ὡς
 ἔχαστον ὁ μέγας σὺνώνυμον ἔστι. Δημόκριτος
 δὲ καὶ Ἀντικύπτης, ὅτι θράτων ἀδιαφρέτων
 πᾶσα συγκρίσθαι φασί. ταῦτα δὲ ἀπειροὶ
 καὶ ὁ πλῆθος εἶναι, καὶ τὰ μορφὰς· αὐτὰ δὲ τὸς
 αὐτὰ ἀφαιρέσειν οὐκ ἔστι, ὡς εἰς καὶ ἑσέτι
 καὶ τὰς οὐκ ἔστιν. Ἐπειὶ δὲ φαίνεται λέ-
 γοντες οἱ αὖτε Ἀναξαγόρας τοῖς αὖτε Ἐμπε-
 δοκλῆς. ὁ μὲν γὰρ φησὶ, πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ αἰ-
 ρα, καὶ γῆ, στοιχεῖα πᾶσα, καὶ ἀπλὰ εἶ-
 μῶλλον, ἢ ἄρτα καὶ σῶν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν
 ὁμοιομερῶν. οἱ δὲ ταῦτα μὲν ἀπλὰ, καὶ στοι-
 χεῖα· γῆ δὲ, καὶ πῦρ, [καὶ ὕδωρ,] καὶ αἰρ, σὺν-
 ὁμοιομερῶν. πῶς αὖτε μὲν γὰρ οἱ τοῖς
 μὲν οὖν ὅτι εἰς πᾶσι καὶ πασὶν αἰσθητοῖς,
 ἀναγκαῖον λέγειν πᾶσι γένεσιν καὶ πᾶσι φθοραῖς,
 ἀλλοίωσιν. αἰεὶ γὰρ μὲν ὁ ἀποκείμενος ταῦ-
 τὸ καὶ εἶναι. ὁ δὲ τοιοῦτος, ἀλλοιοῦσθαι φασί.
 τοῖς δὲ τὰ γῆν πλείω ποιοῦσι, ἀφαιρῶν
 πᾶσι ἀλλοίωσιν τῆς γένεως. σὺνὸντος γὰρ
 καὶ ἀφαιρῶντος, ἢ γένεσι συμβαίνει καὶ ἡ
 φθορά. ὅτι λέγει τὸ ἔπος τῶν καὶ Ἐμπε-
 δοκλῆς, ὅτι

--- φύσις ὁμοιομερῆς ἐστίν,

Ἀλλὰ μόνον μίξις τε ἀφαιρέσις τε
 μίχεται.

ὅτι μὲν οὖν οἰκείος ὁ λόγος αὐτῶν τῇ ἀπορίᾳ
 ὅτι φαίνεται, ὅτι καὶ λέγουσιν τὸ ἔπος τῶ-
 ν. ἀναγκαῖον δὲ καὶ τοῖς πᾶσι ἀλλοίωσιν
 οἱ μὲν πᾶσι φαίνεται πᾶσι γένεσιν ἀδυνά-
 τῳ μὲν πᾶσι καὶ πᾶσι ἐκείνων λεγόμενα.
 τῶν δὲ ὅτι λέγουσιν ὁρθῶς, ῥαδὸν σὺνιδεῖν.
 ὅτι γὰρ ὁρᾶμεν ἡμετέρους τῆς γένεως, ὅτι αὐτῇ
 μεταβολῇ καὶ μέγεθος, πᾶσι καὶ λεγόμενα
 αὐξήσιν, καὶ φθίσιν, ὅτι καὶ ἀλλοίωσιν. ὁ μὲν
 αὖτε ὅτι λέγουσιν * οἱ πλείους ἀρχαὶ πᾶ-
 σιν οὐκ αὖτε μίξις, ἀδυνάτῳ ἀλλοιοῦσθαι. τὰ γὰρ
 πᾶσι, καὶ αὖτε φασί τῶν συμβαίνειν, ἀφαι-
 ρῶν τῶν στοιχείων εἰς. λέγου δὲ οἱ ἡμετέροι,
 ψυχρόν, λευκόν, μέλαν, ξηρόν, ὑγρόν, μα-
 λακόν, σκληρόν, καὶ τῶν ἄλλων ἔχαστον, ὡς αὖτε
 καὶ φησὶν Ἐμπεδοκλῆς,

Ἡέτοι μὲν λευκόν ὅσον ἐστὶν ἡμετέροις ἀπὸ τῆς

Οὐκ ἔστι δὲ οἱ πᾶσι * ἀποφύεσθαι τε ῥιζα-
 λείν τε.

ὁμοίως δὲ ἀφαιρῶν καὶ * ὅτι τῶν λευκῶν. ὡς,
 εἰ μὴ δυνατὸν ἐκ πυρὸς * γένεσθαι ὕδωρ,
 μὴ δὲ ὅτι ὕδατος γῆν, ἢ ἐκ λευκοῦ μέλαν
 εἶναι οὐκ ἔστι, οὐδὲ ἐκ μαλακοῦ σκληρόν.

A Etenim Anaxagoras ea facit elementa re-
 rum, quæ similia sunt, ut os, ut carnem,
 medullam, cæteraque, quorum cuiusque
 pars eandem cum toto sortita est appella-
 tionem. Democritus autem & Leucippus,
 ex indivisibilibus corporibus, quæ & mul-
 titudine & formis infinita sunt, cætera
 componi dicunt: atque hæc inter sese dif-
 fere per illa, mirum situ ac ordine eorum
 ex quibus constant. Porro Anaxagoras &
 Empedocles contrario dicere modo viden-
 tur. Ille enim terram, aquam, aërem, &
 ignem, elementa quatuor, eaque simplicia
 magis quam carnem, os, & id genus simila-
 ria. Hic verò hæc quidem, simplicia ele-
 mentaque: illa verò, terram, inquam, a-
 quam, aëremque & ignem, composita: ut
 pote quibus gignendis, illa præstent semi-
 na. Igitur qui ex uno omnia conficiunt, ge-
 nerationem & corruptionem esse dicant al-
 terationem, est necesse: nam subiectum ip-
 sum, semper idem atque unum manere di-
 cant oportet: quod autem tale est, id dici-
 mus alterari. Qui verò plura genera sta-
 tuunt, à generatione alterationem differre
 censent necesse est. cum enim ea co-
 eunt aut dissoluuntur, generatio corruptio-
 ne fit. Quocirca & Empedocles ad hunc ca-
 nit modum:

--- nullum est natura, sed ipsa

Mistio mistorumque prius divisio soluta.

Pater igitur, sermonem eorum suppositio-
 ni esse accommodatum, cum hoc pacto di-
 cunt: at eos ad hunc dicere modum. At ne-
 cessarium & illis quoque est ut alteratio-
 nem dicant à generatione quippiam esse di-
 versum: fieri tamē haudquaquam potest, iuxta
 ea quæ ab eis dicuntur. Quod autē hoc recte
 dicamus, facile est perspicere: nā quiescente
 substantia, ut in ea mutatione in magnitudi-
 ne, quæ vocatur accretio & decretio; ita
 & alterationem. Verum enim fieri nequit ut
 alteratio fiat per ea quæ dicunt, qui plura v-
 no principia faciunt. Siquidem affectus ipsi
 iuxta quos id accidere dicimus, differentia
 sunt elementorum. quod genus sunt, cali-
 ditas, frigiditas, albedo, nigredo, ariditas,
 humiditas, mollietis, durities, & cætera a-
 lia, uti & Empedocles ait:

E

Albentem penitus solem, calidumque videri:

At imbre inter cuncta nigrum simul as-
 que rigentem.

Similiter & de reliquis quoque de-
 finit, pronuntiatque. Quare si fieri
 nequeat ut ex igni oriatur aqua, aut
 ex aqua terra: neque profecto ex albo
 quicquam nigrum fiet, aut è molli durum.

Eadem & de cæteris quoque ratio est. Hoc autem est alteratio. Anne etiam perspicuum est, oportere semper contrariis ipsis vnam subicere materiam, siue loco, siue accretione decretioneue, siue alteratione mutatio fiat. Præterea similiter & hoc alterationem esse est necesse. Etenim si alteratio fit, & subiectum est elementum vnum, & omnium quæ in sese vicissim mutantur, vna est materia, & si subiectum vnum sit, alteratio esse solet. Empedocles igitur & hisce quæ apparent, & ipse sibi contraria dicere videtur. Nam & elementorum nullum ex alio fieri, sed ex eis cætera omnia: & cum vniuersam naturam in vnum coëgit præter discordiam, ex illo vno rursus quodque fieri asserit. Quare ex vno quodam, vt patet, eorum quæ differentiis quibusdam ac affectibus distincta separataque sunt, aliud aqua, aliud ignis factum est. Quemadmodum solem aut album & calidum, terram verò grauem atque duram. Detractis igitur hisce differentiis (detrahi enim possunt, nam genitæ sunt) tum ex aqua terram tum ex terra aquam necessario fieri constat. Eodem pacto & cæterorum quodque, nec tum solum, verum etiam nunc, si modò mutantur iuxta affectus. Nam de numero eorum sunt quæ adesse & abesse rursus posse dixit: præsertim adhuc inter sese pugnantibus discordia & concordia. Quocirca & tum ex vno orta sunt ac genita, non enim vniuersum ipsum ignis, ær, aqua & terra, cum adhuc vnum essent, erat. Sed & id quoque nequaquam liquet, vtrum scilicet illo ipsum vnum principium statuere debeat, an ipsa multa, ignem inquam & terram, & quæ cum hisce eiusdem sunt seriei. Nam quo ipsum vnum, vt materia subicitur, ex quo mutatione, (quæ motionis opera fit,) terra & ignis fiunt, elementum est: ac quo, hoc quidem ex compositione fit, coeuntibus, inquam, illis, illa verò ex dissolutione, hoc elementi appellatione digniora sunt, naturaque priora.

Cap. II.

Platonis positio, Democriti positione minus idonea.

OMnino itaque de generatione & corruptione simplici absolutaque, vtrum sit necne, & quo pacto sit, & de cæteris absolutis motibus, verbi causa, de accretione & alteratione, dicendum est.

Α ὁ δὲ αὐτὸς λόγος ἐν αὐτῇ τῇ ἄλλῃ. τὴν δὲ
 αὐτὴν ἀλλοίωσιν. Ἐφαπέρχονται μὲν αὖτε ὑπο-
 γαίης ἐν τοῖς σωμασίν. ὅλῳ, ἀπὸ τῆς μετα-
 βολῆς τῆς ποσότητος καὶ κατ' αἰσθησιν ἐφ' ἧς
 αὐτὴ κατ' ἀλλοίωσιν. ἐπὶ δ' ὁμοίως αὐτὰ γίνονται
 ἐν τῇ τῇ ἀλλοίωσιν. εἴτε γὰρ ἀλλοίωσις ἐστὶ
 ἢ ὁ ὑποκείμενος ἐν τοῖς στοιχείοις, καὶ μία ἢ πᾶν-
 τος ὅλη τῇ ἐχόντων εἰς ἄλλα μεταβο-
 λῶν, καὶ εἰ τὸ ὑποκείμενον ἐν, ἐστὶ ἀλλοίω-
 σιν. Εμπροσθεν μὲν οὖν εἰσὶν ὁμοίως ἀλλο-
 γία, καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα, καὶ πρὸς αὐτὴν
 αὐτὴν. ἄμα μὲν γὰρ ἢ φησὶ ἐπεὶ ἐξ ἐπεὶ
 γίνονται τῇ στοιχείων ὁμοίως, ἀλλὰ πᾶσα πᾶν-
 τα ἐκ τούτων. ἄμα δ' ὅταν σίμωσιν εἰς
 εἰς τὴν ἀπασάν φύσιν, πᾶσι τῇ κίσει, ἐκ
 τῇ ἐνός γίνονται πάλιν ἕκαστοι. ὥστε ἐξ ἐνός
 πᾶσι. Δηλονότι ἀφ' ὁμοίως ἡσὶ χειρὸς ὁμοίως
 καὶ πᾶσι, ἐξ ἡσὶ τὸ μὲν ὕδωρ, τὸ δὲ πῦρ. καὶ
 ὁμοίως λέγει τὸ μὲν ἥλιον λευκὸν ἢ θερμὸν. ἢ
 δὲ γῆν, βαρὺ, καὶ σκληρὸν. ἀφ' ὁμοίως ὁμοίως
 αὐτῶν τούτων τῇ ἀφ' ὁμοίως (εἰς γὰρ ἀφ' ὁμοίως
 αὐτῶν, ὁμοίως γὰρ) δηλονότι, ὡς αὐτὰ γὰρ γίνονται
 καὶ γῆν ἐξ ὕδατος, καὶ ὕδωρ ἐκ γῆς. ὁμοίως ὁ
 καὶ τῇ ἄλλῃ ἕκαστοι, ὅτε πᾶσι μόνι, ἀλλὰ καὶ
 αὐτῶν, μεταβάλλον, πᾶσι γὰρ πᾶσι. ἐστὶ δὲ
 ἐξ ὧν εἴρηκε διωνόμοια πρὸς γίνονται, καὶ
 χειρὸς πάλιν, ἄλλως τε. Ἐμαχόμενοι
 ἀλλήλοις ἐπὶ κατ' αὐτὴν τῇ κίσει καὶ τῇ
 φιλικῇ. ὁμοίως καὶ πᾶσι ἐξ ἐνός ἐξ ὁμοίως ὁμοίως. ἢ
 γὰρ δὲ πῦρ γὰρ καὶ ὕδωρ * καὶ γῆ, ἐπὶ οἷον ὡς
 αὐτὴ πᾶσι. ἀλλοίως δὲ καὶ τὸ πᾶσι ἀφ' ὁμοίως
 αὐτῶν ὁμοίως τὸ ἐν, εἰ πᾶσι λέγει
 δὲ πῦρ, καὶ γῆ. Ἐπὶ οὖν τῇ αὐτῇ τῇ αὐτῇ. ἢ μὲν
 γὰρ ὡς ὅλη ὑποκείται, ἐξ ἢ μεταβάλλον
 αὐτῇ ἀφ' αὐτῇ κίσει * γίνονται γῆ, * καὶ
 πῦρ, τὸ ἐν τοῖς στοιχείοις. δὲ τῇ τῇ αὐτῇ ἐκ σίμω-
 σιν γίνονται, σίμωσιν αὐτῶν, αὐτῇ
 αὐτῇ ἀφ' αὐτῶν, στοιχείων αὐτῶν αὐτῶν, καὶ
 αὐτῶν αὐτῶν φύσιν.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

Οὐκ ἴδμεν ἤ πῶς ἴμεν, σύγχρισται,
οἷας δὲ τινὲς θαυ.

Ο Λως τε δὲ παρ' ἡμῶν καὶ φθονῶς
 τῆς ἀπλῆς λεκτικῆς, πότερ' ἔστιν, ἢ
 εἰς ἕνα, ἢ πῶς ἔστι· καὶ παρ' ἑνὶ ἄλλῳ ὁ-
 πλοῦν κινήσων, ἢ παρ' αὐξήσεως καὶ ἀμειψώσεως

Γράττον μὲν οὖν τῶν μόνων αὐτῶν ἡμῶν εἶναι. A
 ἵνα πᾶσι φησὶν, ὅπως ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτῆς
 γένεσιν. ἔστι δὲ ἡμῶν ἡ πᾶσι, ἀλλὰ τῆς
 τῆς αὐτῆς. πᾶσι δὲ ὅμοιαι, ἢ ὅμοιαι, ἢ τῆς
 ἄλλων ἢ τῆς αὐτῆς, ὅμοιαι. ἔτι δὲ πᾶσι
 εἰς ἀλλοίωσιν, ὅμοιαι αὐτῶν, ἢ αὐτῶν, ἢ αὐτῶν
 ὅμοιαι. ἔστι δὲ ἡμῶν τῶν αὐτῶν. ὅμοιαι
 δὲ αὐτῶν πᾶσι ὅμοιαι αὐτῶν. ὅμοιαι
 ἐπὶ τῶν, ἔστι δὲ ἡμῶν. ἔστι δὲ ἡμῶν
 αὐτῶν ἀπὸ τῶν φησὶν, ἢ δὲ εἰς τῶν
 ἀφ' ὧν. ἔστι δὲ αὐτῶν ὅμοιαι εἰς ὅμοιαι
 δὲ διώκον, ὅμοιαι λέγειν, ὅμοιαι, ἢ μὴ, καὶ
 τυχὼν εἴποιεν, ὅτι αὐτῶν αὐτῶν τῶν
 ὅμοιαι. πᾶσι δὲ τῶν, ὅμοιαι. ὅμοιαι αὐτῶν
 ὅμοιαι, ὅμοιαι αὐτῶν, ὅμοιαι αὐτῶν, ὅμοιαι
 ὅμοιαι, τῶν πᾶσι, ἢ τῶν πᾶσι, πᾶσι. ἔστι δὲ ἡμῶν
 πᾶσι, ὅμοιαι πᾶσι φησὶν πᾶσι. Δημό-
 κριτος δὲ Λεύκιππος ποιήσαντες τὰ γένη-
 τα, πᾶσι ἀλλοίωσιν καὶ πᾶσι ἡμῶν ἐκ τῶν
 ποιῶσι. ἀφ' ὧν μὲν καὶ συγκρίσιν, ἡμῶν
 καὶ φησὶν. πᾶσι δὲ καὶ ἡμῶν, ἀλλοίωσιν. ἐπὶ
 δὲ φησὶν ὅμοιαι ὅμοιαι φησὶν, ὅμοιαι
 ὅμοιαι καὶ ἀπὸ τῶν φησὶν, τὰ γένη-
 τα ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ὅμοιαι τῶν μεταβολῶν
 τῶν συγκρίσιν ὅμοιαι αὐτῶν ὅμοιαι ἀλ-
 λων καὶ ὅμοιαι καὶ μεταβολῶν μικρὸν ἐμ-
 μῆνυ μὲν, καὶ ὅμοιαι ἐπὶ φησὶν ὅμοιαι
 ὅμοιαι μεταβολῶν. ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ τραγῳ-
 δία γίνεται καὶ κωμῳδία γραμμάτων. ἐπὶ
 δὲ ὅμοιαι καὶ πᾶσι ἐπὶ ὅμοιαι καὶ ἡμῶν καὶ
 ἀλλοίωσιν, καὶ γίνεται μὲν καὶ φησὶν
 συγκρίσιν καὶ ἀφ' ὧν, ἀλλοίω- D
 σιν δὲ μεταβαλλόντων τῶν ποιῶσι.
 ὅμοιαι ὅμοιαι ὅμοιαι ὅμοιαι. ἀπὸ τῶν
 γὰρ ἔχει τῶν καὶ πολλὰ καὶ ὅμοιαι.
 εἰ μὲν γὰρ ὅμοιαι συγκρίσιν ἢ ἡμῶν, πολ-
 λὰ ἀδιώματα συμβαίνει. εἰ δὲ αὐτῶν
 ἐπὶ λέγει ἀναγκαῖον, καὶ ὅμοιαι ὅμοιαι
 ἀφ' ὧν, ὅμοιαι ὅμοιαι ὅμοιαι ὅμοιαι,
 εἴτε μὴ ὅμοιαι συγκρίσιν ἢ ἡμῶν, ἢ ὅμοιαι
 ὅμοιαι ὅμοιαι, ἢ ἀλλοίωσιν. εἰ δὲ τῶν
 ἀφ' ὧν * χαλεπὸν ὅμοιαι, πᾶσι. ἀφ' ὧν
 ὅμοιαι ἀπὸ τῶν, πᾶσι ὅμοιαι καὶ γὰρ καὶ
 ἀλλοίωσιν καὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὅμοιαι, ὅμοιαι
 ὅμοιαι πᾶσι, τῶν αὐτῶν ἀρχόν-
 των, μεγάλων ἀδιώματι, ἢ ὅμοιαι ὅμοιαι
 μέγας ἀδιώματι. ἀφ' ὧν γὰρ τῶν πᾶσι.
 καὶ πᾶσι εἰ μὲν ἀπὸ τῶν, πᾶσι, ὅμοιαι
 Δημόκριτος καὶ Λεύκιππος, ὅμοιαι τῶν
 ὅμοιαι, ἢ ὅμοιαι ὅμοιαι τῶν Τιμοῦ, ὅμοιαι;

Vetus, x-
 levis, m-
 p-
 p-
 p-

Plato igitur, de generatione ac corruptio-
 ne quomodo rebus ipsis competant, consi-
 deravit solum: nec id quidem de omni, sed
 elementorum. quomodo verò carnes, aut
 ossa, aut quippiam aliud tale gignatur, ne-
 quaquam. Insuper nec de alteratione, nec
 de accretione, quoniam pacto rebus ipsis
 contingant. Ad summam, de nullam muta-
 tionem nisi superficie tenus, quicquam vllus
 definiuit: præterquā Democritus, cui om-
 nia fuisse curæ videntur, sed in hoc nempe,
 qua via ac ratione fiant, iam discrepat. Nam
 nec de accretione quisquam quicquam de-
 finiuit, sicuti diximus, quod non vel quivis
 dicat. Dixerunt enim, res ipsas accessu rei
 similis augeri. id autem quoniam pacto fiat,
 nihil præterea dixere. Nec de missione, nec
 de aliorum prope dixerim vlllo, verbi causa,
 de actione & passione, quoniam modo aliud
 agat, aliud patiat in actione naturali. De-
 mocritus autem & Leucippus figuras con-
 cinnant, ex quibus alterationem faciunt, at-
 que generationem: & congregationem qui-
 dem & segregationem, generationem atque
 corruptionem: ordine verò & positu, alte-
 rationem. Cæterum quoniam quæ appa-
 rent, ea vera esse putabant, contraria au-
 tem & infinita sunt quæ apparent, infinitas
 fecere figuras: ita ut per compositi trans-
 mutationes idem contrarium videatur a-
 lli atque alii, & transmuteturque inserta re-
 pusilla, & omnino permutato vno quo-
 piam diuersum quid appareat, quando-
 quidem tragedia & comœdia eisdem
 sunt litteris. At cum generatio & corru-
 ptio diuersum quid esse omnibus ferè vi-
 deantur, & ea quæ sunt congregationis
 atque segregationis oriri ac occidere, &
 de mutatione affectuum alterari: de his
 contemplantur, qui hoc instituti habent,
 oportet. Hæc autem & multas, & quæ ra-
 tionis fines non egrediuntur, dubitationes
 habent. Nam si generatio, congregatio
 sit, multa ex eorum numero quæ fieri ne-
 queunt, euenire solent. Sunt autem rur-
 sus aliæ rationes quæ vrgent, quæ quo-
 haur facile solui possunt: quod fieri non
 potest, ut quicquam aliter sese habeat, si ge-
 neratio, congregatio non sit: aut quod
 omnino generatio non est, aut eadem
 alteratio est. Atque id, quanquam dif-
 ficile, enitendum est soluere. Principi-
 um autem horum omnium est, vtrum ea
 quæ sunt, generentur hoc pacto, accres-
 cant alterenturque, & hisce contrarias
 subeant mutationes, magnitudinibus pri-
 mis nullam diuisionem admittentibus: an
 nulla sit magnitudo indiuisibilis. Hoc e-
 nim interest quàm plurimum. Et rursum, si
 magnitudines sint indiuisibiles, vtrum hæc cor-
 pora sint, ut Democrito placet atque Leu-
 cippo: an plana, ut in Timæo scribitur:

Hoc igitur ipsum, fieri, inquam, dissolutionem ad plana vsque, cancellos egreditur rationis: id quod alio quoque loco iam diximus. Iccirco magis consentaneum rationi fuerit, corpora non posse diuidi. Verum & hæc quoque perabsurda sunt: sed tamen hisce alterationem generationemque, vti dictum est, facere, conuersione & attractu atque figurarum varietate permutando, idem contingit, quod sanè Democritus facit. Quocirca non esse colorem asserit: nam res ipsas per conuersionem colore tingi censet. at illis, qui in plana diuisionem faciunt, minimè. Nihil enim planis compositis, præterquam solida, fit: quando nulla ex eis qualitas affectu sive gigni potest. Sed cur parum valeant, quæ consentanea sunt perspicere, causam habet ipsa experientiz vacuitas. Quamobrem quotquot diutius circa rerum naturalium speculationem versati sunt, ij eiusmodi principia quæ inter se cohereant, consentiantque quàm plurimum, supponere magis possunt. At qui è multis rationibus quænam veræ sint, haudquaquam expendere consueuerunt, paucis inspectis facile pronunciant. Porro ex hisce perpendere etiam quis potest, quàm inter eos inter sit, qui naturaliter, quiue via rationali quampiam exercent cõsiderationem. Nam de eo quod est magnitudines esse indiuisibiles, nonnulli quidem inquirunt: quod ipse idealisque triangulus, plures erit. At Democritus rationibus propriis, naturæque accommodatis, persuasus esse profectò videbitur. Quod autem dicimus, in progressu euadet apertum. Nam res ipsa dubitationem habet, si quis corpus aliquod magnitudinemque omnino atque omni ex parte diuisibilem esse statuat, atque fieri posse vt penitus diuidatur. Quid enim erit quod effugiat diuisionem? Nam si omni ex parte atque omnino sit diuisibile, & ita diuidi queat, siue simul erit hoc omni ex parte diuisum, (& si non simul diuidatur,) siue id fiat, nihil accidet impossibile. Igitur & secundum medium haud secus. Et in summa, si omni ex parte ac omnino diuidi aptum sit, si diuidatur, nullum emerget impossibile: quando ne vllū quidẽ oriatur impossibile, si in decies milles dena millia diuisum sit. quãvis fortè nemo vnquã diuidet. Itaque cum corpus ipsū omnino tale sit, diuidatur. Quid ergo erit reliquū? magnitudo? Id enim fieri non potest: esset enim quippiã haud diuisum at erat omni ex parte, omninoque diuisibile. At verò si nec corpus nec magnitudo relinquitur, diuisio tamen sit: aut corpus ex punctis constabit, & ea ex quibus componitur, magnitudine carebunt, aut nihil omnino erit. Quare, siue factū ex nihilo, siue compositum sit: profectò totum ipsum nihil præterquã apparens erit. Similiter si ex punctis conflare dicatur,

Tom. I.

A τὸ τοιοῦτον αὐτὸ, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι
Εὐκλείδης, ἀλλοθεν μέγεθος ἐκτείναντες
λύσαι. δὲ μάλλον διλογεῖν, σώματα εἶναι
διαίρετα. ἀλλὰ καὶ ταῦτα πολλὰ ἔχει ἀ- Vide Me-
taph. lib.
I. c. c. 4. &
lib. II. c. 1.
& inf. c. 9.
λογίαν. ὁμοίως δὲ ὑποτίθεται ἀλλοίωσιν ἔ-
στιν ἐκτείναντες ποιεῖν, καθάπερ εἴρηται, ἔ-
στιν καὶ ἀφ' ἑαυτῆς μετακινουῦντα ὅτι αὐτὰ καὶ
ταῖς τῶν στοιχείων ἀφ' ἑαυτῶν, ὥστε ποιεῖ
Δημόκριτος. δὲ ἔχει καὶ οὐ φησὶν εἶναι,
ἔστιν γὰρ χρωματίζεσθαι. τοῖς δὲ εἰς
ἐκτείναντες διαμερόν, οὐκ εἶναι. οὐδὲν γὰρ
B γὰρ πλεονέκτημα, σὺν ἑαυτῶν καὶ πλε-
ονέκτητος γὰρ οὐδὲ ἐγγερόντι ἡμεῖς οὐ-
δὲν εἶναι αὐτῶν. αἱρεῖται δὲ τὸ ἐπ' ἐλαττω δὲ
μερόντι ὅτι ὁμοιογενήματα σὺν ἑαυτῶν, ἡ ἀπει-
ρία, δὲ ὅσοι * σὺν ἀκρίβει μάλλον οἱ τοῖς
φυσικοῖς, μάλλον διώκοντες ὑποτίθεται ἡ. ἀκρί-
βεια
τοιαῦτα ὡς καὶ, αἱ ἐκτείναντες διώκοντες συ-
νείρηται. οἱ δὲ οὐκ εἶναι πολλὰ λόγων ἀκρίβει-
ται τῶν ὑποτιθέμενων οἷον, πρὸς ὅλως
* ἐκτείναντες, ἀποφαίνονται ῥαόν. ἴδου ἡ. ἀκρί-
βεια
C δ' αὖ πῃ καὶ οὐκ εἶναι οὐδὲν ὅσοι ἀφ' ἑαυ-
τῶν οἱ φυσικοῖς, καὶ λογικοῖς σκοποῦντες. πῃ
εἶ γὰρ τὸ ἀτομὸν εἶναι μέγεθος, οἱ μὲν φα-
σιν εἶναι ὅτι αὐτὸ πλείονον πολλὰ ἔσται. Δε-
μόκριτος δὲ οὐ φαίνεται οἰκείως καὶ φυσικοῖς
λόγοις πεπνυμένος. δὲ οὐδὲν εἶναι ὁ λέγειν,
πρὸς ὅλως. ἔχει γὰρ ἀπειρίαν, εἰ πῃ ἡ
σὺν ἑαυτῶν εἶναι καὶ μέγεθος πλείονον διαμερόν,
καὶ τὸ διώκον. πῃ γὰρ ἔσται ὅσοι πῃ
διαίρεται ἀφ' ἑαυτῶν; εἰ γὰρ πλείονον δια-
μερόν, καὶ τὸ διώκον, καὶ ἅμα εἶναι τὸ
D το πλείονον διηρημένον, * εἰ μὴ ἅμα τὸ
διηρημένον. καὶ εἰ τὸ γένος, οὐδὲν αὖ ἡ. εἰ μὴ
ἀτομὸν, διηρη-
μένον.
εἶναι ἀδιώκον. οὐκ οὐ καὶ τὸ μέγεθος ὡς
αὐτὸς. καὶ ὅλως δὲ εἰ πλείονον πῃ σκοπεῖ δια-
μερόν, καὶ * διαμερόν, οὐδὲν εἶναι ἀδιώ-
κον μέγεθος. ἐπεὶ οὐδ' αὖ εἰς μυσία μυσ- ἡ. διαμε-
ρίαν.
είας διηρημένα ἢ, οὐδὲν ἀδιώκον. καὶ
ταῖς ὅλως οὐδὲν ἀφ' ἑαυτῶν. ἐπεὶ τοῖς πλεί-
ονον πῃ οὐδὲν ὅτι ὁ σῶμα, διηρημένον. πῃ οὐ
ἔσται λοιπόν; μέγεθος; οὐ γὰρ οἷον τε. * εἶ- ἡ. οὐ
σται γὰρ ἡ οὐ διηρημένον. ἡ δὲ πλείονον
E διαμερόν. ἀλλὰ μὲν εἰ μὴδὲν εἶναι σῶ-
μα μὴδὲ μέγεθος, διαίρεσις δὲ ἔσται, ἡ
οὐκ ἐκτείναντες εἶναι, ἡ ἀμείνων εἶναι ὡς οὐ
καταίρηται, ἡ οὐδὲν πλείονον πῃ ὡς καὶ γέ-
νηται οὐ μὴδὲν, καὶ εἶναι συγκαίμενον, ἡ
ὅτι πῃ δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἡ φαίνεται. ὁ-
μοίως δὲ καὶ ἡ οὐκ ἐκτείναντες, οὐκ εἶναι

Non ij

ποσὴν. * ὁποῦτε γὰρ ἡ τῶντο ἐν εἰς μεγέθει, A
 καὶ εἰ μὴ μέγεθος ἐπὶ πάντα ἡσυχῇ, οὐδὲν ἐ-
 ποιοῦν μείζον ὁ πόμ. διαμετρήντες γὰρ εἰς
 δύο καὶ πλείω, οὐδὲν ἐλάττω οὐδὲ μείζον ὁ
 πόμ. τῷ * ὡς περὶ. ὥστε καὶ πᾶσαι σῶ-
 ματι, οὐδὲν ποιήσονται μέγεθος. οὐ μὲν
 ἀλλὰ ἐν εἰς διαμετρήντες, οἷον ἐκτορισμα γί-
 νεται τῷ σώματι, καὶ οὕτως ἐκ τῷ μεγέθει
 * σῶμα πᾶσι ἀφ' ἑαυτοῦ, ὁ αὐτὸς λόγος, ἐκεί-
 νο πῶς διαμετρήν. Εἰ δὲ μὴ σῶμα ἀλλ' εἰ-
 δὸς τι χωρίον, ἢ πάθος ὁ ἀπὸ πᾶσι, καὶ ἐστὶ ὁ B
 μέγεθος, * σχηματῶν, ἢ ἀφ' αὐτῶν πᾶσι, καὶ
 * ἀποποιεῖται μὴ μεγέθων μέγεθος εἶ. ἐπὶ
 δὲ πᾶσι ἐστὶν ἐκ ἀκίνητου, ἢ κινουμένου αἰ-
 σχηματῶν, ἀφ' ἑαυτοῦ μίαν, δύο ἢ πλείον, ὡς ὄν-
 τος πινός τῶν αὐτῶν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ πᾶσι διαμε-
 τρήν, ἐπὶ πᾶσι σχηματῶν. Εἰ δὲ τις ἴσως οἴ-
 οῖτο, ἢ ὅτι πᾶσι σῶμα εἶ. πᾶσι δια-
 μετρήν, πᾶσι τῶν συμβαίνει. ἐπὶ ἐκείνῳ διε-
 λών σῶμα ὁ ζῦλον, ἢ τι ἄλλο, πάλιν ἴσως
 πᾶσι καὶ ἐν. Οἷον οὕτως ἔχει δηλονότι, καὶ C
 τῶν ὁ ζῦλον καὶ ὁ οἷον σημείον. πᾶσι
 ἀφ' ἑαυτοῦ διωάμεται. τί οὖν ἐστὶ τῶν
 πᾶσι διαμετρήν; Εἰ γὰρ καὶ ἐστὶ τι πάθος,
 ἀλλὰ πῶς εἰς τῶν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐν ἡ-
 νεταί ἐν οὕτως, ἢ πῶς χωρίζεται τῶ-
 ν; ὥστε εἰς ἀδιωάμεν ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ σχ-
 ματῶν εἶ. πᾶσι μεγέθει, ἀφ' ἑαυτοῦ εἶ. σῶμα-
 τα ἀδιαίρετα, καὶ μεγέθει. ἀλλὰ μὲν καὶ
 τῶν ἡμετέρων, οὐχ ἡσυχῇ συμβαίνει * ἀ-
 διωάμεν. ἔσκεπται δὲ τῶν αὐτῶν ἐν ἐπὶ-
 ροῖς. ἀλλὰ τῶν πειρατῶν λυφ. ὅτι πᾶ-
 λιν ὅτι τῶν λεκτέων πᾶσι ἀπολείπον. ὁ μὲν
 οὖν ἀπὸ σῶμα ἀφ' ἑαυτοῦ εἶ. διαμετρήν καὶ
 ὁ οἷον σημείον, καὶ ἀδιαίρετον, οὐδὲν ἀπο-
 ποι. ὁ μὲν γὰρ διωάμεν [διαμετρήν,] ὁ
 δὲ ἐπὶ πᾶσι ἀφ' ἑαυτοῦ. ὁ δὲ εἶ. ἀφ' ἑαυτοῦ
 * πᾶσι διωάμεν, ἀδιωάμεν ὅτι εἶ. Εἰ γὰρ διωάμεν, καὶ ἡσυχῇ, οὐχ ὥ-
 τε εἶ. ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπὶ πᾶσι, ἀδιαίρετον
 ἐν ἡμετέρων, ἀλλὰ διηρημένον καὶ ὁ οἷον
 σημείον. οὐδὲν ἀφ' ἑαυτοῦ λυφ, ἐν εἰς ἀφ' ἑαυτοῦ
 μακρὸν ἐφ' ἑαυτοῦ ὁ σῶμα. καὶ ἡσυχῇ ὁ
 μὲν πάλιν, ἢ ἐκ σχηματῶν, ἢ ὅτι ὅτι οὐ-
 δειός. καὶ τῶν πᾶσι διωάμεν; ἀλλὰ μὲν ὅτι
 γὰρ διαμετρήν εἰς χωρίον, ἐν αἰς εἰς ἐλάτ-
 τω μεγέθει, καὶ εἰς ἀπὸ πᾶσι καὶ χωρί-
 ον, φανερόν. οὐτε δὲ καὶ μίαν δια-
 μετρήν εἶ. ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐτε ἀ-
 φ' ἑαυτοῦ πᾶσι ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ πᾶσι σημείον

quantum non erit. Nam cum una in magni-
 tudine sese tangunt, & magnitudo una per-
 petuāque est, atque illa simul sunt, nihilo
 maius totum ipsum reddunt. quoniam si
 totum in duo aut plura diuidatur, nihilo ip-
 sum minus quā prius euadit. Qua de re
 puncta etiam si omnia coagmentata sint,
 nullam efficiunt magnitudinem. Verume-
 nimvero si quid tale inter diuidendum cor-
 pus fiat, quale est ramentum illud quod ex-
 cidit, dum quippiam ferra secatur, atq; hoc
 pacto corpus aliquod ē magnitudine ab-
 scedat: idem sermo recidit, quomodo in-
 quam diuisibile illud sit. Quod si id quod
 abscedere solet, corpus non sit, sed forma
 quaedam affectusve separabilis, sitque ma-
 gnitudo ipsa puncta vel tactus sic affecti:
 magnitudinem ex non magnitudinibus cō-
 stare incongruum atque abhorrens est. Ad
 hęc puncta ipsa siue à motu vacent, siue eū-
 dem subeant, vbinam erūt? vnus enim sem-
 per duorum quorumdam tactus est, tanquā
 re quapiam alia preter tactum punctumque
 atque diuisionem existente. Si quis ergo
 quodvis aut quantumlibet corpus esse om-
 ni ex parte atque omnino diuisibile ponat,
 hęc accidunt vniuersa. Præterea si lignum
 aut quippiam aliud iam diuisum rursus
 componas; iterum æquabile pariter atque
 vnum euadit. Igitur ad hunc modum res
 sese habet, vt patet, etiam si illud quolibet
 in puncto incidat. Potentia ergo omni ex
 parte ac omnino diuiditur. Quid igitur præ-
 ter diuisionem erit? Nam si est affectio qua-
 dam, at quonam pacto dissoluitur in hęc,
 sitque ex his, aut qualiter hęc separari
 queunt? Itaque si fieri nequeat vt magnitu-
 dines ex punctis aut tactibus constent, indi-
 uisibilia sint corpora magnitudinesque ne-
 cesse est. At verò & iis quoque qui hęc a-
 struunt, non minùs accidit impossibile: de
 quibus quanquam aliàs fuit à nobis consi-
 deratum, tamen ea ipsa soluere eniti oportet.
 Quamobrem iterum ab initio dicenda
 dubitatio est. Igitur omne corpus sensibile,
 quouis in puncto esse diuisibile atque indi-
 uisibile, nihil est absurdum: potentia siquidē
 diuisibile existit, actu indiuisibile. At vt si-
 mul sit omni ex parte potentia diuisibile, fieri
 non posse videatur. Nā si fieri possit, & fiat:
 haudquaquā ad hunc fiet modum vt simul
 ambo sint actu, indiuisibile, in quā, atq; di-
 uisū, sed quolibet in puncto diuisū. Nihil igitur
 erit reliquū: atq; corpus ipsū corruptione
 abibit in incorporeum, & rursus, aut ex
 punctis, aut prorsus ex nihilo fiet. At id quī
 fieri potest? At verò quodd in separabiles &
 subinde minores atque inter se distantes se-
 paratasq; magnitudines diuidatur corpus,
 certum est. Itaque nec per partes diuidenti
 sectio quæ in minutula sit, infinita occurreret:
 nec insuper contingeret, vt omni in signo,

ΚΕΦΑΛ. γ'.

Ὁτι οὐδὲν ἔστι γινόμενον ἀπλῶς ἐφ' ἑαυ-
 τῶν, ἀλλ' οἷον ἐκ ἑνός.

An simpliciter aliquid generetur.

Διωρισμένον δὲ τούτων, πρῶτον θεω-
 ρητέον, πότερον ἔστι τι γινόμενον ἀ-
 πλῶς καὶ φθινομένου· ἢ κείως μὲν οὐ-
 δὲν, ἀλλ' οἷον ἐκ ἑνός, καὶ τί. λέγω δὲ, οἷον ἐκ
 κείωντος ὑγιαίνον, καὶ κείωντος ἔξ ὑγιαίνον-
 τος· ἢ μικρόν ἐκ μεγάλου, ἢ μέγα ἐκ μι-
 κροῦ, καὶ ἄλλα πάντα τῆτοι ἢ ἔσονται. Εἰ
 γὰρ ἀπλῶς ἔσται ἡμεῖς, ἀπλῶς αὖ γί-
 νεται ἐκ μὴ ὄντος. ὥστε ἀληθὲς αὖ εἶναι λέ-
 γειν, ὅτι ἡσυχία πῶς ὁ μὴ ὄν. τίς μὲν
 γὰρ ἡμεῖς ἐκ μὴ ὄντος τίς· οἷον ἐκ μὴ
 λευκοῦ, ἢ μὴ κελδοῦ· ἢ δὲ ἀπλῶς ἔξ ἀ-
 πλῶς μὴ ὄντος. ὁ δὲ ἀπλῶς ἡμεῖς ὁ πρῶ-
 τος συμβαίνει, καὶ ἐκείνῳ κατηγορεῖται τῷ
 ὄντι, ἢ ὁ κελδοῦ, καὶ ὁ πάντα περιέχον.
 Εἰ μὲν οὖν ὁ πρῶτος, ὑσίας ἔσται ἡμεῖς
 ἐκ μὴ ὑσίας. ὃ δὲ μὴ ἡσυχία οὐσία,
 μηδὲ τίς, δίδωκεν ὡς οὐδὲ τίς ἄλλων οὐσί-
 ας· κατηγορεῖται, οἷον αὐτὸς ποῖον, οὔτε πο-
 σὸν, οὔτε ὁ πᾶς. χωρεῖ γὰρ αὖ εἶναι ἡ
 πᾶσι τίς οὐσία. Εἰ δὲ, ὁ μὴ ὄν ὅλως,
 ἀπόφασις ἔσται κελδοῦ πάντων· ὥστε ἐκ
 μηδενὸς αἰάγνη γίνασθαι ὁ γινόμενον. πῶς
 μὲν οὖν τούτων ἐπ' ἄλλοις τε διηγορήσεται, ἢ
 διωριζομένης λόγῳ ἐπὶ πλείον· σὺντομῶς
 δὲ καὶ τῶν λεκτέων, ὅτι ἔσονται μὲν ἡμεῖς ἐκ
 μὴ ὄντος ἀπλῶς γὰρ, ἔσονται δὲ ἄλλοι,
 ὅτι ὄντος ἀπλῶς ὁ γὰρ διωριζομένης ὄν, ἐπελε-
 γεία δὲ μὴ ὄν, ἀνάγκη περιεπείχειν λε-
 γόμενον ἀμφότερας. ὁ δὲ, καὶ τούτων διωρι-
 ζομένων, ὅτι ἡμεῖς τῶν ἀποφάσεων, πάλιν
 ἐπιδεικνύμεθα, πῶς ἔστι ἀπλῶς ἡμεῖς, εἴτε
 ἐκ διωριζομένης ὄντος οὐσίας, εἴτε καὶ πᾶσι ἄλ-
 λως. ἀπορήσεται γὰρ αὖ τίς ἂν ἔστι οὐσίας
 ἡμεῖς, καὶ τῷ τῶν, ἀλλὰ μὴ τῷ ποῖον
 καὶ τῷ ποσόν, ἢ τῷ πᾶσι τὸν αὐτὸν ἔσονται
 ἢ πᾶσι φθινοῦ. Εἰ γὰρ τί γίνασθαι, δὴ
 λοιπὸν ὡς ἔσται διωριζομένης τίς οὐσία, ἐπελεγεία
 δ' οὐ, ὅτι ἡς ἢ γίνασθαι ἔσται, ἢ εἰς τὴν αἰ-
 αία μὲν βαλλομένη ὁ φθινομένου. πότε-
 ρον οὖν ἡσυχία ἔστι τίς τούτων τῶν δῆλον ἐ-
 πελεγεία; λέγω δ' οἷον ἂν ἔσται ποσόν, ἢ ποῖον,
 ἢ πᾶσι τῷ διωριζομένης μόνον τῶν καὶ ὄν· ἀπλῶς ὅτι μὴ
 τίς, μηδὲ τίς· εἰ γὰρ μηδὲν, ἀλλὰ πάντα
 καὶ οὐδὲν. ἀνάγκη, χωρεῖν τε συμβαίνει τὸ μὴ ὄντος ὄν.

His autem determinatis pertractatis-
 que, primò contemplari oportet v-
 trum simpliciter quippiam, an propriè ni-
 hil generetur conumpaturve, semper au-
 tem ex quoddam quiddam fiat. ut ex a-
 gro sanum, & ex sano agrum: aut pu-
 fillum è magno, & magnum è pusillo, &
 reliqua omnia, ad hunc modum. Nam
 si generatio simpliciter sit, quippiam pro-
 fectò è non ente simpliciter absolutèque
 fiet. Quare verum erit dicere, quibusdam
 non ens competere: quippe cùm genera-
 tio quzdam è quodam non ente, ceu è
 non albo vel non bono fiat. At simplex
 generatio è non ente simpliciter fit. Porro
 simpliciter absolutèque non ens, aut id
 quod ex omnibus entis prædicamen-
 tis primum est, aut quod est uniuersa-
 le, & cuncta ambit continètque,
 significat. Igitur si primum, è non sub-
 stantia erit substantiæ generatio. At cui
 substantia non competit, nec ei cæterorum
 prædicamentorum vllum, veluti qualita-
 tem, quantitatem, aut vbi, competere pos-
 se palàm est. nam alioqui affectus ipsi à sub-
 stantia separari possent. Quòd si ita res ha-
 beat, omnino ipsum non ens, uniuersaliter
 omnium erit abnegatio. Quare id quod ge-
 neratur, ex nihilo gignatur erit necesse. Sed
 de hisce in aliis libris latius addubizatum si-
 mul, atque definitum fuit: verum compen-
 diosè in præsentia quoque dicamus oportet,
 è non ente simpliciter aliquo modo
 fieri generationem, & alio ex ente semper.
 namque ens potentia, sed actu non ens, præ-
 existat est necesse. quod sanè, ut patet, utro-
 que dicitur modo. Determinatis autem
 hisce, id rursus exactè disquiramus oportet,
 quònam, inquam, pacto generatio simplex
 sit, siue ex ente potentia, siue etiam alio
 quouis modo fiat. Dubitauerit namque
 quispiam, vtrum substantiæ ac rei huiusce,
 sed non qualitatis, quantitatis, aut vbi, ge-
 neratio sit: eodem modo & de corruptione.
 Nam si quid oriatur, quandam potentia,
 non actu substantiæ esse, dilucidum est: ex qua
 fiat generatio, & in qua id mutari necesse sit
 quod corruptione subit. Vtrum igitur ex
 cæteris quæ actu sunt, quippiam huic com-
 petet: vtrum, inquam, id quod potentia du-
 taxat hoc aliquid atque ens est, simpliciter
 autem neque hoc aliquid, neque ens, quan-
 titas erit, aut qualitas, aut vbi? nam si
 actu nihil sit, sed omnia potentia eueniet
 & id quod ita est non ens, esse separabile,

& insuper, (id quod semper maximè sunt veriti, qui primi in Philosophia versati sūt,) nihilo præexistente quippiā gigni. Quod si verum non sit, hoc quidem substantiam & hoc aliquid esse, sed è cæteris prædicamentis aliquid, continget, (vt iam diximus,) affectus ipsos à substantiis posse separari. De hisce igitur quoad fieri potest, & quænam sit causa cur generatio, tam quæ simpliciter quàm quæ secundum partem sit, semper sit, differendum est. Sed cum vna quidem causa sit vnde motus esse principium dicimus, altera verò ipsa materies, de tali causa dicamus oportet. Nam de illa quidem prius est dictum, cum de motu ageremus: esse in quâ aliud quod omni tempore perdurat immobile, & aliud quod in motu semper est. Sed de principio illo quod mutationi non est obnoxium, primæ philosophiæ est determinare ac pertractare. At de eo quod cætera iccirco mouet, quia continuè moueatur, quidnam eorū quæ singularia vocantur eiusmodi causa sit, posterius erit assignandū. Nūc autem eā quæ velut in materiæ specio sita est, causam, per quam generatio & corruptio nunquam natura deficiunt, dicamus oportet. Nam simul forsità & hoc emerget, & id quo de nuper dubitauimus: quoniam inquam pacto de generatione & corruptione simplici dicere conveniat. Inuenit autē & id quoque magnum abundè dubiū, quænam causa sit vt generatio generationi semper cohercat, & alterā altera subinde sequatur: si quidem quod corruptionem subit, ad id proficiscitur quod nequaquam in ratione rerum existit: quod autem in ratione rerum existit, nihil est. Nam quod haud est, neq; substantia est, neq; qualitas, neq; quātitas, neque vbi. Igitur si semper quippiā eorū quæ sunt in ratione rerum, abeat, cur non dudum vniuersum ipsum consumptū fuit atque inane euasit: cum id ex quo sit genitorum quodque finitum sit? non enim propterea quod id ex quo quid sit, infinitū sit, non deficit. id enim esse nequit. nihil enim actu infinitum est, sed potentia tantum, nēpe diuisione ipsa. Quare hāc solam causam esse oportebit, cur numquam deficiat: quia semper quippiam fiat minus. nunc autem hoc fieri minimè cernimus. Ergo propterea quod interitus huius alterius est ortus: & contrā ortus huius, alterius interitus: necessariō accidit vt mutatio itrequieta sit & subsistere nequeat. Cur igitur generatio & corruptio similiter, semper sit circa vnumquodque eorum quæ sunt, hanc apud omnes causam satis esse putandum est. Sed quamobrem alia simpliciter, alia non simpliciter oriri ac interire dicantur, rursus consideremus oportet: siquidem idem est generatio huius & illius corruptio, atque huius corruptio & illius generatio.

Nam id ob materię discrimen euenit: nempe aut quod ea substantia sit, vel non sit: aut quod hæc magis, illa minus: & non, quia materia ex qua mutatio venit, & ad quam proficiscitur, alia magis, alia minus sensu percipi queat. Dicuntur autem quædam simpliciter, quædam solum aliquid fieri: nõ ob mutuam generationem, sed iuxta eum quem nuper diximus modum. Nam hoc tantum nuper definitum determinatumque fuit, cum cum omnis generatio sit alterius corruptio, & omnis corruptio cuiuspiam alius generatio, tam oriri quam interire non similiter tribuamus hisce quæ in sese vicissim mutari solent. At quod postremo loco fuit dictum, hoc idem minimè in quæstionem reuocat: sed quæ ob rem quod discit, non simpliciter fieri, sed fieri sciens; quod verò nascitur, fieri dicatur. Hæc autem prædicamentis distincta sunt. Nam alia substantiam, alia qualitatem, alia quantitatem, significant. Quæcumque igitur substantiam non significant, ea non simpliciter sed quippiam fieri dicuntur. Verum enim vero in omnibus generatio simpliciter, iuxta ea quæ in altera sunt serie, dicitur. ut in substantia, si ignis fiat, sed non si terra: & in qualitate, si scium, sed non si inscium. Quod igitur quædam simpliciter oriantur, quædam non, etiam omnino in ipsis substantiis, dictum est: & quod ut generatio continuè sit, causa ut materia id quod subicitur, est, quia in contraria mutatum est. atque in substantiis semper vnius generatio, alterius est corruptio: & vnius corruptio, generatio alterius. at verò nec dubitasse conuenit, quam ob causam corruptis quibusdam semper generatio fiat. Nam ut corrupti simpliciter quippiam dicunt, cum illud ad inuisibile, & id quod haud est, proficiscitur: sic & ortum subire ex eo quod haud est, cum ex insensibili sit. Siue igitur subiecto quopiam existente siue non, ex eo fit quod haud est. Quare simili modo & ex eo quod haud est, generatur, & in id quod haud est, corrumpitur. Merito igitur generatio non deficit: quippe cum generatio, corruptio sit eius quod haud est: atque corruptio, generatio eius quod haud est. Sed quæret aliquis, utrùm hoc ipsum quod simpliciter non est, è contrariis sit alterum? verbi causa: utrùm non ens sit terra, & id quod graue est; ens verò ignis & quod leue est: an non: sed ens terra, non ens verò terre materies atque ignis similiter? Et utrùm materies vtriusque diuersa sit: an nec ex sese mutuo fierent, nec ex contrariis? nam hisce, igni, inquam, terre, aquæ & aëti, contraria insunt. An partim est eadem, partim diuersa? quod enim aliquando cum sit, subici solet, est idem: at ratio, non item eadem est. Sed de hisce hæctenus.

A * ὅτι γὰρ ὁ πλεὺς ὕλην ἀναφέρειν, ἢ τὸ
 ὅτι αὐτὴν, ἢ τὸ μὴ, ἢ τὸ πλεὺς μὴ μάλλον
 ἀναφύειν, ἢ πλεὺς ὕλην ὅτι ἢ καὶ εἰς αὐτὴν
 πλεὺς δὲ ἢ πλεὺς, τὴν δὲ, πλεὺς ἀπλῶς γὰρ
 λέγεσθαι, ὅτι δὲ τὴν μόνον, μὴ τὴν
 ἀλλήλων ἡμέσῃ, καὶ ὅτι εἰπομένην αὐτὴν
 αὐτὴν μὴ γὰρ ὑποδοῦν διώκειται, τί δὲ ποτε
 πάσης ἡμέσῃς φθορᾶς οὐσῃς ἄλλου, καὶ πλε-
 ὄντος φθορᾶς ὅστις ἐπὶ πλεὺς ἡμέσῃς, ὅτι ὁ-
 μοίως ἀποδιδόμεν ὁ γίνασθαι, πλεὺς δὲ φθί-
 νεισθαι, τοῖς εἰς ἀλλήλα μεταβάλλουσιν. ὁ δὲ
 ὑπερὶ εἰρημῶν, ὅτι τὸ πλεὺς ἀναφύει, ἀλλὰ π-
 ὅτι ποτε ὁ μεταβαίνει μὴ οὐ λέγεσθαι ἀπλῶς
 γίνασθαι, ἀλλὰ γίνασθαι ὑπερῇ. ὁ δὲ φθί-
 νεισθαι, γίνασθαι. ταῦτα δὲ διώκειται πλεὺς καὶ τὴν
 γίνασθαι. ὅτι μὴ γὰρ, ποτε τὴν σημαίνει, πλεὺς δὲ
 ὑπερῇ, πλεὺς δὲ ποτε. ὅτι αὐτὴν μὴ ὅτι σημα-
 νει, οὐ λέγεσθαι ἀπλῶς, ἀλλὰ γίνασθαι, οὐ
 μὴ ἀλλ' ὁμοίως ἐπὶ πλεὺς, ἡμέσῃς μὴ καὶ π-
 ὅτι τὴν ἐπὶ πλεὺς σημαίνει λέγεσθαι. ὅτι ἐπὶ πλεὺς
 σημαίνει, ἐπὶ πλεὺς, ἀλλ' οὐ καὶ γὰρ. ὅτι δὲ πλεὺς
 σημαίνει, ἐπὶ πλεὺς, ἀλλ' ὅτι ὅτι σημαίνει
 σημαίνει. ὅτι μὴ αὐτὴν τὴν πλεὺς ἀπλῶς γίνασθαι,
 ὅτι δὲ μὴ, ὅτι ὅτι ἐπὶ πλεὺς σημαίνει ἀπλῶς, γί-
 ναισθαι. ὅτι ὅτι τὴν ἡμέσῃς σημαίνει. ὅτι ὅτι
 σημαίνει ὕλην ὁ ἀποκαίμενος, ὅτι μεταβαλλή-
 κων εἰς τὰ αὐτὰ, καὶ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἡμέσῃς αὐτὴν
 ὅτι τὴν ὅτι ἀλλὰ φθορᾶς. ὅτι ἀλλὰ φθορᾶς
 ἀλλὰ ἡμέσῃς, ἀλλὰ μὴ ὅτι ἀποκαίμενος δὲ
 ἀπλῶς πλεὺς αὐτὴν ἀπλῶς φασιν, ὅτι εἰς ἀναφύ-
 ον ἐλθὼν καὶ ὁ μὴ ὅτι, ὁμοίως ὅτι γίνασθαι ἐπὶ μὴ
 ὅτι φασιν, ὅτι ὅτι ἀναφύειν. ὅτι αὐτὴν ὅτι
 πλεὺς πλεὺς τὴν ἀποκαίμενος, εἰτε μὴ, γὰρ ἐπὶ μὴ
 ὅτι φασιν. ὅτι ὅτι ὅτι ἐπὶ μὴ ὅτι φασιν, καὶ φθί-
 νεισθαι εἰς ὁ μὴ ὅτι. εἰκότως αὐτὴν ὅτι ἀποκαί-
 μενος ὅτι ἡμέσῃς, φθορᾶς τὴν μὴ ὅτι φασιν. ὅτι φθ-
 ρᾶς, ἡμέσῃς τὴν μὴ ὅτι. ἀλλὰ τὴν δὲ μὴ ὅτι
 ἀπλῶς, ἀποκαίμενος πλεὺς, ποτε ὅτι ὅτι φασιν
 πλεὺς ὅτι, ὅτι γὰρ, καὶ ὁ βαρὺ μὴ ἐπὶ, πλεὺς ὅτι
 τὸ κορυφὸν τὸ ἐπὶ, ἢ ὅτι. ἀλλ' ἐπὶ καὶ γὰρ ὅτι ὅτι
 ὅτι δὲ μὴ ὅτι, ὅτι πλεὺς γὰρ, καὶ πλεὺς ὅτι αὐτὴν.
 ὅτι ἀπλῶς καὶ ἐπὶ πλεὺς ἐπὶ πλεὺς ὅτι ὅτι, ἢ ὅτι
 γίνασθαι ὅτι ἀλλήλων, ὅτι ὅτι ἀναφύειν, πλεὺς
 γὰρ ἀναφύει πλεὺς ἀναφύει, πλεὺς γὰρ, ὅτι αὐτὴν,
 ἀπλῶς. ἢ ἐπὶ μὴ ὅτι αὐτὴν, ἐπὶ δὲ ὅτι αὐτὴν
 ὅτι μὴ γὰρ ποτε ὅτι, ἀποκαίμενος, ὅτι αὐτὴν, ὅτι
 ὅτι ὅτι αὐτὴν. ὅτι μὴ αὐτὴν αὐτὴν ὅτι ὅτι
 πλεὺς εἰρημῶν.

ΚΕΦΑΛ. Δ.

Τίτι ἀφ' ἑαυτοῦ ἡμεῖς καὶ ἀλλοίωσις.

ΠΕρὶ δὲ ἡμεῖς καὶ ἀλλοίωσις, λέγω-
μεν ἡ ἀφ' ἑαυτοῦ φαιδρὸν ὅτι ἐπὶ
τῷ αὐτῷ τὰ μεταβολὰς ἀλλήλων.
ἐπὶ αὐτῷ ὅτι ἡ ἀποκείμενη, καὶ ἕτερον ὅ-
πως, ὅτι τῷ ἀποκείμενῳ λέγεσθαι πεφυ-
κε, καὶ ἐστὶ μεταβολὴ ἑκατέρου τούτων· ἀλ-
λοίωσις μὲν ὅτι, ὅταν ἀποκείμενος ὁ ἀπο-
κείμενος, αἰσθητὸν ὄντος, μεταβάλλῃ ἐν τοῖς
αὐτοῖς πάθεσι, ἢ ἐν αἰσθητοῖς ὄντι, ἢ μεταξὺ·
ὅτι ὁ σῶμα ὑμᾶν ἐστὶ, καὶ πάλιν καί μιν ἐστὶ,
ἀποκείμενον καὶ αὐτό· καὶ ὁ χαλκὸς τρογγύ-
λος, ὅτι δὲ τρογγύλος, ὁ αὐτὸς καὶ ὢν. ὅταν δὲ
ὅλον μεταβάλλῃ, μὴ ἀποκείμενος αἰσθητὸν
τινος, ὡς ἀποκείμενου τῷ αὐτῷ· ἀλλ' ὅτι ἐν
τοῖς αἰσθητοῖς αἰσθητῶν, ἢ ἐξ ὕδατος αἰρ, ἢ
ἐξ αἰέρος πᾶν τὸ ὕδωρ, ἡμεῖς ἤδη ὁ ἰσοδ-
ποι, τῷ δὲ φθόρε· μέγιστα δὲ, αἰὲρ ἢ μεταβο-
λῃ· ὅτι ἐξ αἰσθητοῦ εἰς αἰσθητὸν, ἢ ἀφ' ἡ-
μῶν, ἢ πᾶσι τοῖς αἰσθητοῖς ὅτι, ὅταν ὕδωρ γί-
νηται, ἢ φθαρῇ εἰς αἰέρε· ὁ γὰρ αἰρ ὅτι φ-
κῶς αἰσθητὸν. ἐν δὲ τούτοις ἐὰν ἢ ἀπο-
κείμενος πάθος ὁ αὐτὸ αἰσθητῶν ἐν ὅτι ἡμο-
κίμῳ καὶ ἐν ὅτι φθαρῇ· ὅτι, ὅταν ἐξ αἰέρος
ὕδωρ, εἰ ἀμφὶ ἀφ' αὐτοῦ ἢ ψυχρὰ· ὅτι
τούτου γὰρ πάθος ὅτι εἰς ὁ μεταβάλλῃ·
εἰ δὲ μὴ, ἐστὶ ἀλλοίωσις· ὅτι ὁ μουσικὸς αἰ-
δεστικός ἐφθαρῇ, αἰδεστικός δὲ ἀμύστος ἐ-
γίμῳ· ὁ δὲ αἰδεστικός ἀποκίμῳ ὅτι αἰδ-
εἰ μὲν αὐτῷ τούτου μὴ πάθος ἢ καὶ αὐτὸ,
ἢ μουσικὴ καὶ ἢ ἀμύστος τῷ μὲν ἡμεῖς αἰ-
δεῖ, τῷ δὲ φθόρε· ὅτι αἰδεστικός μὲν αὐτῷ
πάθος, αἰδεστικός δὲ μουσικῶν, καὶ αἰδεστικός
ἀμύστου, ἡμεῖς καὶ φθόρε· καὶ δὲ πάθος τῷ
τῷ ἀποκείμενος. ὅτι ἀλλοίωσις τὰ ἰσαῶτα.
ὅταν μὲν αὐτὸ καὶ ποσὸν ἢ ἢ μεταβολὴ τῆς
αἰσθητῶν, αἰσθητῶν καὶ φθίσις· ὅταν δὲ καὶ
τόποι, φθόρε· ὅταν δὲ καὶ πάθος καὶ ὁ ποῖον,
ἀλλοίωσις· ὅταν δὲ μὴδὲν ἀποκίμῳ, οὐ γὰρ
πᾶν πάθος ἢ συμβεβηκὸς ὅλων, ἡμεῖς ὅ-
τι, φθόρε· ἐστὶ δὲ ὅλη, μέγιστα μὲν καὶ κυ-
ρίως ὁ ἀποκείμενος ἡμεῖς καὶ φθόρε
δικλῆν. ἔστι δὲ ἵνα ὁ τῶν ἀλλὰς με-
ταβολῶν, ὅτι πᾶν δικλῆν τῷ ἀποκίμῳ
αἰσθητῶν ὄντων. περὶ μὲν αὐτῶν ἡμεῖς
ὁ φθόρε, εἴτε ὅτι, εἴτε μὴ, ὁ πᾶν ὅτι, ὁ πε-
ρὶ ἀλλοίωσις, τῷ διωκόμενῳ ὁ ἔστι.

CAP. IV.

Generationem & alterationem transmutationes
esse diversas.

DE generatione autem atque alteratio-
ne, quo inter se discrepent, agendum:
nam hasce mutationes inter sese diversas
esse dicimus. Cum igitur subiectū quippiā
sit, & affectio atq; qualitas quæ de subiecto
nata est dici, ab eodem diversa sit, sitque v-
triusque horum mutatio: alteratio sanè est,
quando sensibile subiectum permanens, in
suis mutatur affectibus, qui aut contrarii,
aut inter contrarios mediū sunt, sicuti cor-
pus idem permanēs vicissim modò sanum,
modò ægrum est; atque æs, quanquam idē,
aliàs teres atque rotundum est, aliàs anguli
speciē præ se fert. at cum totū mutatur, nec
sensibile quicquam ut subiectum, idem per-
manet, sed perinde evenit ut cum ex toto se-
mine sanguis, aut ex tota aqua aer, aut ex
aere toto aqua fit: iam quod est tale, genera-
tio huius est, & illius corruptio. Et maximè,
si ex insensibili ad id quod aut tactu aut sen-
sibus univērsis sensibile est, mutatio fiat, aut
contra, ut cum ex aere gignitur aqua, aut ea-
dem in aërem corrumpitur: etenim aer pro-
pemodum insensibilis est. Cæterum in hisce
si quæ contrarietate affectio eadem rema-
neat in eo quod ortum est, quæ prius in eo
quod interiit, erat: ceu si cū ex aere fit aqua,
aëris perspicuitas aut frigus in aqua, rema-
neat: affectionū alterutrā eius esse in quod
mutatio fiat, minimè oportet. Sin minùs,
erit alteratio: verbi causa, musicus homo
corrumpitur, & homo non musicus gigni-
tur: homo verò, idem perseverat. Si ergo
musica, atque musicæ vacuitas non esset af-
fectio per se hominis, generatio profectò
foret alterius, & alterius corruptio. Qua-
propter hæc hominis quidem affectiones
sunt: hominis verò musici, hominisque non
musici, generatio atque corruptio. Nūc au-
tē id eius quod permanet, affectus est. Pro-
inde circa ea quæ eiusmodi sunt, alteratio
existit. Cum igitur contrarietatis mutatio
in quantitate est, accretio est atque decre-
tio: cum in loco, latitudo: cum in affectu atque
qualitate, alteratio. at cū id non remanet,
in quo affectuum alter aut omnino accidēs
existit: tum generatio unius est, & alius cor-
ruptio. Porro subiectum ortus & interitus
susceptivum, maximè quidem ac propriè
materies est. quodam autem modo & id
quoque quod cæteris aliis mutationibus
subiici solet, propterea quod subiecta om-
nia, quarundam contrarietatum suscepti-
va sunt. De generatione igitur ac corru-
ptione, sitne an non, & quo pacto sit: item
de alteratione, hoc modo sit definitum at-
que determinatum.

CAP.

λέγω δ', οἷον εἰ γίγνεται ἀπὸ τοῦ ὕδατος, οὐδ' ἂν
 ὕδατος ἔσται μεταβάλλοντος, ἀλλὰ διὰ τὸ
 ὡς τὸ εἶναι αἰγρίῳ ὥς ὕδατι εἶναι πλεονέκτων
 αὐτῶν ἀπείρου γὰρ ὁδὸν καλύπτει ὕδρας εἶ-
 ναι ὥστε καὶ γίγνεσθαι ὁποτελεχία. ἐν δὲ τού-
 τῳ φαίνεται γιγνώσκοντος ἀπὸ τοῦ ὕδατος, οἷον
 ὁξυῶν ὑπομύκοντος. βέλτερον γὰρ ἴσμεν ποιεῖν
 πᾶσιν ἀχρεῖσιν εἶναι πλεονέκτων, ὡς ὕδατι πλεονέκτων
 αὐτῶν καὶ μίαν τὴν ἀριθμῶν, τὴν λόγῳ δὲ μὴ
 μία. ἀλλὰ μὲν, ὅθεν εἰρημαῖς ἡτέρον, ὅθεν
 χραμμαῖς πλεονέκτων τοῦ σώματος ὕδατι, διὰ τὸ
 αὐτῶν αἰτίας. ὁμοῖον δὲ, ὡς ἡδύτα ἔσχατα, ἐν
 ὕλη [ἡδύτα] ὡς ὁδοῖ ποτε ἡδύτα πᾶσι οἷον τῷ
 οἷον, ὡς αὐτῶν μορφῆς. γίγνεται μὲν οὖν
 ἀπλῶς ἐπεὶ ὁξυτέρου, ὡς τὸ εἶναι ἀλλοις
 καὶ αὐτῶν διώκοντα, ἐκ * ἀπὸ τίνος δὲ ὁποτελεχία ὄν-
 τος, ἐκ ἰσομορφῶν ἐκ ὁμοιοφθοῶν οἷον, πῦρ ὑπο-
 πυρρῶν, ἢ αἰθέρος πῦρ ἀπὸ αἰθέρος πῦρ, ἐκ ὑπο-
 ὁποτελεχίας σκληρῶν γὰρ, ὡς ὑπο σκληρῶν
 γὰρ. ἐπεὶ δὲ ὅθεν εἶναι ὅθεν ὅθεν σωματικῆς, σώ-
 ματος δὲ ἡδύτα ἡδύτα (σῶμα γὰρ κοινόν ὁδοῖν)
 ἢ αὐτῶν καὶ μεγέθους ἐκ πᾶσι ὅθεν, ὡς μὲν λόγῳ
 χωριστῶν, τὸ πᾶσι ὡς χωριστῶν, εἰ μὴ καὶ τὰ πᾶσι χω-
 ριστῶν. φαίνεται δὲ ἐκ τῆς διανοητικῆς, ὅτι ὡς
 ἔστιν ἡ αὐξήσις μεταβολὴ ἐκ διωκόμενης μεγέ-
 θους, ὁποτελεχία δὲ μὴδὲν ἔχοντος μεγέθους.
 χωριστῶν γὰρ αἰετῶν ὁμοῖον τῶν δὲ ὅθεν αἰδιώ-
 ποι, εἶρηται ἐκ ἐπεὶ ὁδοῖ ποτε. ἐπὶ δὲ γὰρ ἡ-
 αὐτῶν μεταβολή, ὅθεν αὐξήσις ὅθεν, ἀλλὰ
 ἡμέσις ἢ γὰρ αὐξήσις ὅθεν τῶν ἐνυπάρχοντος
 μεγέθους ὁδοῖ ποτε. ἢ δὲ φθίσις, μείωσις. διὰ
 ἔστιν ἡ δὲ μεγέθους ὁ αὐξήσις ὁδοῖ ποτε. ὡς τῶν
 ἐκ αὐξήσις ὕλης δὲ οἷον πλεονέκτων αὐξήσις
 ὁποτελεχία μεγέθους. ἡμέσις γὰρ αἰετῶν σώ-
 ματος μείωσις, ὅθεν αὐξήσις. ληπτέον δὲ
 μείωσις οἷον ἀπομύκοντος ἢ ζητήσεως ὅθεν ἀρ-
 χῆς, ποῖα τίνος ὄντος τῶν αὐξήσις, ἢ τῶν φθίσις,
 ἢ αἰετῶν ζητήσεως. φαίνεται δὲ οὖν τῶν αὐξή-
 σις ὁδοῖ ποτε μέρους ὁδοῖ ποτε. ὁμοῖως δὲ καὶ ἐκ
 ὅθεν φθίσις, ἐλαττω γιγνέσθαι. ἐπὶ δὲ ποτε ὁδοῖ ποτε
 τίνος αὐξήσις. καὶ ἀπὸ τῶν φθίσις. ἀναγ-
 γνῶν δὲ, ἢ ἀσώματῳ αὐξήσις, ἐκ σώματος.
 εἰ μὲν οὖν ἀσώματῳ, ἔσται χωριστῶν * κοινόν.
 ἀδυνάτων δὲ μεγέθους ὕλη οἷον χωριστῶν, ὡς
 τὸ εἶρηται ποτε. εἰ δὲ ὁδοῖ ποτε, δύο ἐκ
 αὐτῶν ὁδοῖ ποτε τῶν ἔσται, τῶν αὐξήσις,
 καὶ ὁ αὐξήσις. ἐπὶ δὲ ἐκ τῶν ἀδυνάτων. ἀλλὰ
 μὲν οὐδὲ ὅθεν ἐκ δὲ λέγειν γίγνεσθαι
 πλεονέκτων, καὶ πλεονέκτων, ὡς τὸ ὅθεν
 ὕδατος ἀπὸ τῶν γὰρ μείωσις ὁδοῖ ποτε γίγνεσθαι

φρ. αὐτῶν

A Dico autem, ut si ex qua fiat aer: idem
 non erit, aqua mutationem subeunte,
 sed quia in aqua ut in vase materies eius
 est. Nihil enim vetat, infinitas esse ma-
 terias: quare & actu fieri. adde quod nec
 ita aer ex aqua oriri videtur, ut perma-
 nente aqua, aer inde egrediatur. Sati-
 us igitur fuerit, inseparabilem omnibus ma-
 teriam tribuere: ut pote quæ una nume-
 ro eademque sit, ratione non una. ac ve-
 rò nec puncta, nec lineas, corporis ma-
 teriam ponere iisdem de causis oportet.
 sed cuius ultima sunt hæc, id materies
 est: quæ nec sine affectu unquam, nec
 sine forma esse potest. Gignitur igitur
 absolutè aliud ex alio: id quod alio quo-
 que loco iam definitum est. atque ab a-
 liquo actu existente, quod eiusdem sit
 aut generis aut speciei: ut ignis ab igni,
 aut ab homine homo, aut ab actu: du-
 rum enim à non duro fit. Cum autem &
 corporeæ substantiæ materies sit corporis
 iam talis, (nullum enim est commune cor-
 pus:) eadem & à magnitudine & ab affe-
 ctu, ratione quidem non item loco separa-
 bilis est, nisi & ipsi quoque affectus separa-
 biles sint. Patet igitur ex his quæ addubi-
 tauimus, accretionem non esse mutatio-
 nem, è potentia quidem magnitudine,
 actu verò nullam habente magnitudinem.
 quandoquidem quod commune est, sepa-
 rabile esset. hoc autem esse non posse, di-
 ctum iam est. Præterea talis mutatio, ac-
 cretionis propria non est, sed generatio-
 nis. Nam accretio, magnitudinis quæ in
 quopiam inest, augmentatio est: decretio
 verò, eiusdem diminutio. Quamobrem id
 quod accrescit, magnitudinem quandam
 habeat oportet. Proinde nequaquam con-
 uenit, accretionem è materia quæ magni-
 tudinis sit expertis, ad actum magnitudinis
 esse: potius enim esset generatio corpo-
 ris, non accretio. Potius itaque suma-
 mus oportet, quæ tractantes ab initio
 quæstionem, qualis accretio decretiōne,
 cuius causas quærimus, existat. Igitur e-
 ius quod accrementum suscipit, pars
 quævis augeri videtur; atque pari modo
 in decretiōne, minor euadere. præterea
 accedente quopiam accrescere, & abeun-
 te decretere. Itaque aut incorporeo aut
 corpore augeri illud necesse est. Si igitur
 incorporeo, quod commune est, sepa-
 rabile erit. At à magnitudine materiam
 esse separabilem, quemadmodum prius
 est dictum, impossibile est. Sin verò cor-
 pore, duo corpora, id inquam quod augē-
 tur, & quod auget, in eodem erunt loco,
 quod etiam fieri nequit. At verò nec ac-
 cretionem decretiōnemve perinde fieri, at-
 que cum ex aqua fit aer, (tunc enim mo-
 les fieri maior assollet,) dicere contingit.

E

Quantitas autem vniuersalis nulla fit, si-
cuti, nec animal, quod nec homo fit,
nec singulare aliquod. sed vt hic vni-
uersale, sic & illic quantitas. Caro igitur
& os & neruus & similes partes, ac-
cedente quidem quanto aliquo, sed non
carne quanta, augescunt. Quo igitur po-
tentia simul verumque existit, videlicet
caro quanta: hoc quidem augeat. nam
carnem quantam fieri oportet. quo verò
solum caro, hoc alit. hoc enim nutritio
& accretio ratione differunt. Quocirca
quamdiu saluum manet animal, etiam si
decretionem subeat, alitur: sed non sem-
per accrescit. Atque nutritio idem quod
accretio existit: ratio tamen est diversa.
Quo enim id quod adiungitur atque ad-
ditur, potentia caro quanta est, hoc car-
nem augere potest: quo verò caro poten-
tia solum, hoc nutrire. Hoc autem for-
ma sine materia est: vt tibia, potentia
quædam in materia est: similiter & quod-
uis aliud instrumentum. Quod si mate-
ries aliqua accedat, quæ potentia sit ti-
bia, & potentia quantitatem habeat: hæc
tibiæ maiores euadent. Sin verò nihil præ-
terea agere possit, sed res perinde habeat
vt cum vino subinde plus aquæ immisce-
tur, quæ tandem vinum aqueum reddit,
facitque aquam: tum quantitatis decre-
tio fit, forma autem remanet.

CAP. VI.

De agere & pati, digne tactu.

Cum autem de materia, & hisce quæ nuncupantur elementa, primò dicere oporteat, an sint necne: & utrùm vnumquodque eorum sempiternum sit, an ortum subeat aliquo pacto: & si generentur, utrùm ex sese mutuo generentur eodem modo omnia, an inter ipsa vnum aliquod primum sit: prius utique de hisce differamus necesse est, de quibus nunc dicitur indefinitè. Omnes enim, tam qui elementa ipsa, quàm qui ea quæ constant ex elementis, generant, segregatione & congregatione, atque actione & passione utuntur. Est autem congregatio, mistio. Sed quònam pacto quippiam misceri dicatur, planè ac dilucidè haud quaquam est definitum. At verò nec alterari quicquam, nec segregari congregariue, nullo patiente aut agente, potest. Et enim qui plura faciunt elementa, actione & passione mutua generationem fieri censent. quanquam ex vno facta omnia dicant necesse est. atque hoc rectè quidem dicit Diogenes, nisi ex vno essent omnia, non posse vicissim agere & pati: ceu calidum frigi fieri, & idem rursum calos fieri.

Том. I.

Α. πρὸς δὲ τὸ λόγῳ καθόλου ἔχει, ὡς πρὸς ἐνὶ
 ζῶον, ὃ μὲν δὲ θεῶς, μετὰ δὲ καὶ ἑκά-
 στα· ἀλλ' ὡς ἐνὶ τῷ καθόλου, καὶ ἐν τῷ πο-
 σόν. ὅρξ γὰρ ἐν τῷ, ἢ χεῖρ, ἢ πύργος, καὶ
 ἕντων ταῖς ὁμοιομερῇ, πρὸς τὸν λόγον αὐτοῦ
 πρὸς ποσόν, ἀλλ' ἔχεις ποσόν. ἢ μὲν αὖτε
 διὰ μέγεθος εἰς αὐτὰ μέρη, οἷον ποσόν, καὶ ὅ-
 τε αὐτὸ μὲν αὐτῶν ἔχει ποσόν δὲ * ἡμεῖς δὲ καὶ
 ὅρξ· ἢ δὲ μόνον ὅρξ, πρὸς τὸν ποσόν γὰρ ὅρξ
 φέρει ὅρξ ἐκ αὐτοῦ πρὸς τὸν λόγον. ὅρξ πρὸς
 Β. τὸν λόγον, ὡς αὖτε πρὸς τὸν λόγον, αὐτῶν δὲ
 οἷον αὐτῶν καὶ ἢ ὅρξ πρὸς τὸν αὐτῶν πρὸς τὸν
 τὸ δὲ οἷον ἄλλο· ἢ μὲν γὰρ ἐν τῷ ποσόν δὲ
 τὰ μὲν ποσόν ὅρξ, αὐτὸ μὲν αὐτῶν ὅρξ
 ἢ δὲ μόνον διὰ μέγεθος ὅρξ. ὅρξ. τὸν δὲ τὸ εἶδος
 αὐτῶν οἷον, οἷον αὐτῶν διὰ μέγεθος πρὸς τὸν λόγον.
 ἐν δὲ πρὸς τὸν λόγον, ὅρξ διὰ μέγεθος αὐτῶν
 ἔχουσα καὶ τὸ ποσόν διὰ μέγεθος, ὅρξ ἐστὶν μὲν
 ὅρξ αὐτῶν. ἐὰν δὲ μὲν πρὸς τὸν λόγον, αὐτῶν
 οἷον ὅρξ οἷον, αὐτῶν πρὸς τὸν λόγον. τέλος
 ὅρξ πρὸς τὸν λόγον, καὶ ὅρξ πρὸς τὸν λόγον * πρὸς τὸν λόγον
 ποσόν, ὅρξ οἷον αὐτῶν.

К. Б. Ф. А. А. С.

Prædicationis et Pharisæis.

ΕΓεί δὲ προσφώνησεν αὐτὸν τῆς ὕλης καὶ
τῆς καλουμένης σοφίας εἰπεῖν πάντα
ἔστιν, εἴτε μὴ καὶ ποτερι ἀδελφὸν ἔκαστον, ἢ
γινώσκῃ πως καὶ εἴ γ' οὐ, ποτερι ὅς ἀλλή-
λοι γ' οὐκ ἔσονται αὐτὸν ἔσονται, ἢ τὴν προσφώνη-
σεν αὐτὸν ἔστιν ἀνάγκη δὲ ποτερι εἰπεῖν
αὐτὸν ὅτι ἀδελφὸς λέγεται καὶ ποτερι γὰρ
οἱ τε τὰ σοφία γινώσκουσιν, καὶ οἱ τὰ εἰς τὴν
σοφίαν, ἀφ' ἑκαστοῦ γινώσκουσιν καὶ συγκρίνουσιν,
καὶ ποτερι καὶ πάσῃ. ἔστι δ' ἡ συγκρίσις με-
τὰ πᾶσι καὶ μετὰ πάντων. οὐ δὲ δύναται
ἑκάστος ἀλλὰ μέν οὐδ' ἀλλοιοῦσθαι
δυνατὸν, οὐδ' ἀφ' ἑκαστοῦ εἰς συγκρίσι-
ν, μηδενὸς ποιῶντος μηδὲ πάσῃ. καὶ
γὰρ οἱ πλείους τὰ σοφία ποιῶντες γινώ-
σκουσιν καὶ ποτερι καὶ ἀλλήλων, καὶ ποτερι
καὶ εἰς ἀνάγκη λέγει πᾶσι πάντων. καὶ
τῶν ὁρῶν λέγει Διογένης, ὅτι εἴ μὴ καὶ
ὅτι εἰς ἀπὸ πᾶσι, οὐκ αὖ καὶ τὸ ποιῶν καὶ
πάσῃ καὶ ἀλλήλων. οὐ τὸ γινώσκον γί-
νεται, καὶ τῶν γινώσκοντων πάλιν.

Ooo ij

Quantitas autem vniuersalis nulla fit; si-
cuti, nec animal, quod nec homo fit,
nec singularium aliquod. sed vt hic vni-
uersale, sic & illic quantitas. Caro igitur
& os & nervus & similes partes, ac-
cedente quidem quanto aliquo; sed non
carne quanta, augescunt. Quo igitur po-
tentia simul vtrumque existit, videlicet
caro quanta: hoc quidem auget. nam
carnem quantam fieri oportet. quo verò
solum caro, hoc alit. hoc enim nutritio
& accretio ratione differunt. Quocirca
quamdiu saluum manet animal, etiam si
decretionem subeat, alitur: sed non sem-
per accrescit. Atque nutritio idem quod
accretio existit: ratio tamen est diuersa.
Quo enim id quod adiungitur atque ad-
ditur, potentia caro quanta est, hoc car-
nem augere potest: quo verò caro poten-
tia solum, hoc nutrire. Hoc autem for-
ma sine materia est: vt tibia; potentia
quædam in materia est: similiter & quod-
uis aliud instrumentum. Quod si mate-
ries aliqua accedat, quæ potentia sit ti-
bia, & potentia quantitatem habeat: hæc
tibiæ maiores euadent. Sin verò nihil præ-
terea agere possit, sed res perinde habeat
vt cum vino subinde plus aquæ immisce-
tur, quæ tandem vinum aqueum reddit,
facitque aquam: tum quantitatis decre-
tio fit, forma autem remanet.

CAP. VI.

De agere & pati, digne tamen.

Cum autem de materia, & hisce quæ nuncupantur elementa, primò dicere oporteat, an sint necne: & utrùm vnumquodque eorum sempiternum sit, an ortum subeat aliquo pacto: & si generentur, utrùm ex sese mutuo generentur eodem modo omnia, an inter ipsa vnum aliquod primum sit: prius vtrique de hisce differamus necesse est, de quibus nunc dicitur indefinitè. Omnes enim, tam qui elementa ipsa, quàm qui ea quæ constant ex elementis, generant, segregatione & congregatione, atque actione & passione vtuntur. Est autem congregatio, mistio. Sed quònam pacto quippiam misceri dicatur, planè ac dilucidè haudquaquam est definitum. At verò nec alterari quicquam, nec segregari congregariue, nullo patiente aut agente, potest. Et enim qui plura faciunt elementa, actione & passione mutua generationem fieri censent. quanquam ex vno facta omnia dicant necesse est. atque hoc rectè quidem dicit Diogenes, nisi ex vno essent omnia, non posse vicissim agere & pati: ceu calidum frigi fieri, & idem rursus calos fieri.

Tom. I.

A. πασὶν δὲ, τὸ μὲν κεφάλαιον ἔχει, ὡς ἂν ὁμοίως
 ἴδωμεν, ὅ μιν ἀνθρώποις, μέτεστι καὶ ἑκα-
 στα· ἀλλ' ὡς ἐστὶν τὸ κεφάλαιον, καὶ ἐστὶ τὸ πα-
 ρόν. Ἐπεὶ γὰρ ἐστὶν, ἢ χεῖρ, ἢ πύργος, καὶ
 ὅτι τινες ταὶ ὁμοιομερῆ, πρὸς ἐλπίδας μὲν δι-
 πλοῦς πασὶν, ἀλλ' ἔτι ἄλλους πασὶν. ἢ μὲν αὖτε
 διπλοῦς ἐστὶν ἀμφοτέρω, οἷον πασὶν, καὶ ἄλλοις
 ταῦτα μὲν αὖτε, ἔτι πασὶν δὲ * ἄλλοις δὲ καὶ
 ἄλλοις. ἢ δὲ μόνον ἄλλοις, πρὸς ἐλπίδας γὰρ ἄλλοι
 φέρει ἑσθὴν ἐσθλὴν πρὸς ἄλλοις. ἢ πρὸς ἐλ-
 πίδας, ὡς αὖτε ἀλλοῖς καὶ ἄλλοις, αὖτε δὲ
 οἷον αὖτε, καὶ ἢ ἑσθὴν πρὸς αὖτε καὶ αὖτε μὲν,
 τὸ δὲ οἷον ἄλλοις, ἢ μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ πρὸς ἐλπίδας
 καὶ πασὶν ἄλλοις, ταῦτα μὲν αὖτε καὶ ἄλλοις
 ἢ δὲ μόνον διπλοῦς ἄλλοις, ἑσθὴν πρὸς τὸ εἶδος
 αὖτε ἄλλοις, οἷον αὖτε διπλοῦς καὶ οἷον αὖτε
 ἐστὶν δὲ πρὸς ἐλπίδας, ὡς διπλοῦς αὖτε,
 ἔχουσα καὶ τὸ πασὶν διπλοῦς, ὡς ἐστὶν πασὶν
 ὡς αὖτε, ἐστὶ δὲ μόνον πασὶν διπλοῦς, ἀλλ'
 οἷον ἑσθὴν οἷον, αὖτε πασὶν μὲν καὶ ἄλλοις, πρὸς
 ἐλπίδας πασὶν, καὶ ἑσθὴν πρὸς ἐλπίδας * πασὶν καὶ
 πασὶν, τὸ δὲ εἶδος μὲν ἐστὶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Πατριάρχης τῆς ἐκκλησίας.

ΕΓεί δὲ πρὸς τὸν δι' ὧν τῆς ὕλης καὶ
τῆς καλουμένης στοιχείου ἀπὸ τῆς φύσεως
ἔστιν, εἴτε μὴ καὶ ποτε ἀπόθεν ἕκαστος, ἢ
γινέσθαι πως καὶ εἴ γ' οὐ, ποτε καὶ ἐξ ἀλλή-
λων γ' οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως, ἢ τῆς αὐτῆς
ἐν αὐτῇ ἔστιν ἀνάγκη δὲ πρὸς τὴν εἰπεῖν
ὡς ὧν ἀδελφεύει λέγειται νῦν πρότερον γὰρ
οἱ τε τὰ στοιχεῖα γινώσκοντες, καὶ οἱ τὰ ἐκ τῆς
στοιχείου, ἀφ' ἑκαστοῦ γινώσκοντες καὶ συγκρίνοντες, καὶ
τὰ ποιεῖν καὶ πάσχειν. ἐστὶ δ' ἡ σύγκρισις μέ-
γιστος. πῶς δὲ μέγιστα λαμβάνει, οὐ δύναται
εἶναι ὡς αὐτῶν. ἀλλὰ μὲν οὐδ' ἀλλοιοῦσθαι
δύνατον, ὥστε ἀφ' ἑκαστοῦ εἶναι συγκρί-
σις, μηδενὸς ποιῶντος μηδὲ πάσχοντος. καὶ
γὰρ οἱ πλείους τὰ στοιχεῖα ποιῶντες γινώ-
σκοντες τὰ ποιεῖν καὶ πάσχειν ὡς ἀλλήλων, καὶ
τῶν ἐξ ἐνὸς ἀνάγκη λέγειται πᾶσι. καὶ
τῶν ὁρῶν λέγει Διογένης, ὅτι εἴ μὴ οὐ
ἐξ ἐνὸς ἀπὸ τῶν, εἴτε αὐτῶν τὸ ποιεῖν καὶ
πάσχειν ὡς ἀλλήλων. οἱ δὲ τὸν ἑρμῶν φη-
σὶν, καὶ τῶν ἑρμῶν φησὶν πάλιν.

Illud igitur palam est, ea, inquam, quæ mouent, partim mobilia tangere, partim minime. Verum ea tangere vniuersaliter definiuntur, quæ situm habent, & quorum alterum motiuum est, alterum mobile, idque vicissim, quibus agere atque pati competit. Magna igitur ex parte id quod tangitur, id tangit à quo tangi solet. Etenim omnia ferè quæ apud nos sunt, cùm mouentur, mouent: per quæ esse necesse videtur, vt id quod tangitur, id tangat à quo tangi solet. Interdum autem dicimus mouens, solum tangere id quod motu cietur: & contrà quod tangitur, id non tangere à quo tangitur. Verum quia quæ eiusdem sunt generis, cùm motum subeunt, mouent: vt quod tangitur, tangat, necessarium esse videtur. Quare si quid motus expers moueat, id profectò tanget mobile, nihil autem illud. Interdum enim dicimus, eum qui nos molestia afficit, tangere nos; non nos illum. De tactu igitur rerum naturalium, hoc pacto determinatum sit.

Α ἐκείνο δὲ οὖν φανερὸν, ὅτι ἔστι μὲν ὡς τὰ κινουῦντα τῇ κινητῇ ἀπώλειτ' αὐτὸ, ἔστι δ' ὡς αὐτὸ ἀλλ' ὁ ἀπορροισμὸς τῆ ἀπίσταν, καὶ οὐλοῦ μὲν, ὁ τῇ ῥέσει ἐχόντων· καὶ τῆ μὲν κινητικῆς, τῇ δὲ κινητῇ πρὸς ἀλλήλας δὲ κινητικῶν καὶ κινητῶν, ἐν οἷς ὑπερῆρχε ὁ ποιεῖν ἐπὶ τὸ πάθος. ἔστι μὲν οὖν ὡς, ὅτι τὸ πάλιν τὸ ἀπὸ μέρους, ἀπὸ μέρους ἀπὸ μέρους· ἐπεὶ καὶ κινεῖ κινεῖσθαι πάλιν σχεδὸν τὰ ἐμποδῶν, ὅσοις ἀνάγκη καὶ φαίνεται τὸ ἀπὸ μέρους ἀπώλεισθαι ἀπὸ μέρους. Β ἔστι δ' ὡς εἰσὶν ὁ φανερὸν, τὸ κινουῦν ἀπώλεισθαι μόνον τῆ κινεῖσθαι· καὶ δ' ἀπὸ μέρους, μὴ ἀπώλεισθαι ἀπὸ μέρους· ἀλλὰ ὅτι καὶ κινεῖν κινεῖσθαι τὰ ὁμοῦ καὶ ἀνάγκη * δοκεῖ εἶναι, ἀπὸ μέρους ἀπώλεισθαι. ὥστε εἴτι καὶ ἀκίνητοι οἱ, ἐκείνοι μὲν αὐτὸ ἀπώλεισθαι τῆ κινητῆς, ἐκείνοι δὲ ὁμοῦ. φανερὸν γὰρ εἰσὶν ὅτι λυπαῖνται ἀπώλεισθαι ἡ αὐτὴν, ἀλλ' οἷον αὐτοὶ ἐκείνοι. καὶ μὲν οὖν ἀφ' ἧς τῆς ἐν τοῖς φυσικοῖς, διακρίνω τῆται τ' εἶπον.

CAPT VII.

*De elementorum actione & passione opi-
niones diuerſæ.*

Dinceps de actione & passione dicendum est, cum de hisce sententias inter sese subcontrarias à maioribus nostris, acceperimus. Plurimi enim vno ore hoc astruunt, à simili inquam simile nullum pati: quod neutrum altero potius actiuum sit, aut passiuum, quippe cum eadem omnia, similibus similiter insint. At quæ dissimilia differentiâque sunt, ut mutuo agant patianturque, aptissima esse asserunt. Nam cum minor ignis à maiori corrumpitur, ob contrarietatem illum id ipsum pati inquirunt. dicunt enim, multum pauco esse contrarium. Democritus verò, solus præ cæteris peculiariter dixit. Nam agens & patiens, idem ac simile esse asserit: non enim fieri posse arbitratur, ut differentia atque diuersa à sese vicissim patiantur. Sed & si quæ diuersa sunt, quippiam in sese mutuo agant; hoc illis euenire, non quo diuersa sunt, sed quo idem quippiam habent. Quæ igitur dicuntur, talia sunt. Qui autem hoc pacto dicunt, subcontraria dicere videntur. Contradictionis verò causa est hæc: nam cum totum quippiam contemplari oporteat, de parte quadam loquuntur vtrique.

Tom. 1.

ΚΕΦΑΛ. Ζ΄.

Τί τὸ ποιεῖ καὶ πάλιν ἐν τῇ πρῶτῃ ἀρχῇ,
καὶ ἔτι τὴν ἐκείνην.

[illegible]

τί, τε γὰρ ὁμοίον, ἔσθ' ὅτι τὴν πᾶντα ἀδύνατον
 ἔστι, ἀλλ' ὅτι μὴ πᾶν ἀπὸ τοῦ ὁμοίου [μη-
 δέν.] τί γὰρ μάλλον ἴσμεν ἔσθαι ποιητικόν, ἢ
 ἴσμεν; εἴτε ἀπὸ τοῦ ὁμοίου πᾶν ἢ διω-
 τὸν, ἔσθ' ὅτι ἀπὸ αὐτοῦ. καὶ ὅτι πᾶν ὄντων οὐ-
 τως, ὅτι εἴη ἔτε ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐτε ἀκί-
 νητοι, εἴτ' ὅμοιοι, ἢ ὁμοίον, ποιητικόν. αὐτὸ
 γὰρ ἐαυτὸ καὶ ἑαυτὸ πᾶν, τὸ, τε πᾶντι λῶς ἔτε-
 ρον, καὶ ὁ μὴ δυνάμεως αὐτὸν ὡς αὐτὸς. ὅτι
 γὰρ αὐτὸ πᾶν λῶς ἀπὸ γράμματος, ἢ
 γραμμῆς ἀπὸ λευκότητος, πᾶν εἰ μὴ πε-
 ρὶ συμβεβηκός, ὅτι εἰ συμβεβηκε, λευκὸν
 ἢ μέλαν (εἴ) πᾶν γραμμῶν. οὐκ ἐξίστησι
 γὰρ ἐαυτὸ τῆς φύσεως, ὅσα μὴτ' ἐαυτὸν μὴτ'
 ἐξ ἐαυτοῦ ὅτι. ἀλλ' ἐπὶ τὸ τυχερὸν πέφυ-
 κε πᾶν καὶ ποιῶν, ἀλλ' ὅσα ἢ ἐαυτὸν ὅτι,
 ἢ ἐαυτὸν ἐξ αὐτοῦ, αἰάκη καὶ ὁ ποιῶν ἔσθ'
 πᾶν, τὰ γὰρ μὴ ὁμοίον (εἴ) ἔσθ' αὐτὸ; τὰ
 δὲ εἰδὲ αὐτομοίον καὶ ἐαυτὸν. πέφυκε γὰρ ὁ
 μα μὴ ἀπὸ σώματος, χυμὸς δὲ ἀπὸ χυ-
 μῶν, χρομα δὲ ἀπὸ χρωμάτων πᾶν ὁ-
 λως δὲ ὁμογενὲς ἀπὸ τοῦ ὁμοιοῦ. τοῦτου
 δ' αἰτίον ὅτι τὰ μὲν αὐτὰ εἰς αὐτὰ γὰρ πᾶν-
 τα. ποῖ δὲ καὶ πᾶν τὰ μὲν αὐτὰ ἀπὸ ἀλλή-
 λων. ὡς τε αἰάκη, πῶς μὴ (εἴ) αὐτὰ τὸ, τε
 ποιῶν καὶ ὁ πᾶν, πῶς δ' ἐπὶ τὸ αὐτομοίον ἀ-
 λήθεις. ἐπὶ τὸ καὶ πᾶν καὶ ὁ ποιῶν, ὡς μὴ γὰρ
 αὐτὰ καὶ ὁμοία, ὡς δ' εἰδὲ αὐτομοία, τοιαῦτα ὅτι
 τὰ μὲν αὐτὰ, φανερόν ὅτι παθητικὰ καὶ ποιητικὰ
 ἀλλήλων ὅτι, τὰ τ' ἐαυτὸν καὶ τὰ μεταξὺ
 καὶ ὁλως φανερόν καὶ ἡμεῖς εἰς τοιαῖς. ὅτι
 καὶ ὁλογοῦν ὅτι, τί, τε πᾶν ἡμεῖς, ἔσθ' ὅτι
 καὶ ὁλογοῦν. ἔσθ' ὅτι πᾶν καὶ ὁ ποιῶν καὶ τὸ πᾶν
 ἐαυτὸν ὁ πᾶν. τί, τε γὰρ ποιῶν καὶ τὸ πᾶν
 ἐαυτὸν ὁ πᾶν. καὶ ἡμεῖς, εἰς τοιαῖς. ὡς
 αἰάκη τὸ πᾶν εἰς τὸ ποιῶν μεταβάλλειν
 ἔσθ' ὅτι εἰς τοιαῖς ἢ ἡμεῖς. καὶ ὅτι
 ὅτι τὸ μὴ αὐτὰ * λέγειν, ἀμφοτέρω-
 ρος ὅμοιος ὅτι ἀπὸ τῆς φύσεως. λέγειν
 γὰρ πᾶν, ὅτι μὴ τὸ ἀπὸ καὶ ὁμοίον, ὅτι ὅτι
 ζεσθαι τὸν αἰσθητόν, καὶ ἡμεῖς αὐτὸν καὶ ὅτι
 χρομα, ἔσθ' ὅτι αὐτὸν ὅτι ὅτι δὲ, ἡμε-
 ροῦ αὐτὸν τὸ ψυχρόν, ὅτι αὐτὸν δὲ τὸ
 καὶ ὁμοίον. ἀμφοτέρω δὲ ὅτι αὐτὸν. τὸν αὐτὸν
 δὲ ὅτι καὶ ὅτι τὸ ποιῶν. ὅτι μὴ γὰρ τὸν
 αἰσθητόν φανερόν ἡμεῖς, ὅτι δὲ τὸ ἡμε-
 ροῦ ὅτι μὴ γὰρ ὡς ἢ ὅτι πᾶν, ὅτι δὲ ὡς τὸ
 ἐαυτὸν. οἱ μὴ αὐτὸν εἰς αὐτὸν βλέψαν-
 τες, αὐτὸν δὲ ὅτι ὅτι τὸ ποιῶν ὅτι καὶ
 τὸ πᾶν. οἱ δ' εἰς ὅτι, πᾶν αὐτὸν

καὶ ψυχρὸν
 αὐτὸν γὰρ
 πᾶν. αὐτὸν
 ποιῶν καὶ
 πᾶν αὐτὸν
 εἰς.

καὶ λέγειν
 αὐτὸν
 ὅμοιος αὐτὸν
 αὐτὸν

A Nam quod simile est, & omni ex parte nul-
 lam prorsus habet differentiam, nihil à si-
 mili pati, rationi consentaneum est. Cur
 enim potius alterum altero esse passivum?
 Item si fieri queat ut quippiam patiatur à si-
 mili, illud quoque à se pati poterit. Atqui
 his ad hunc modum sese habentibus, ni-
 hil aut corruptibile aut mutationis expertum
 fuerit, si quidem simile quatenus simile
 existit, activum sit. Nam corpus omne,
 sese interno proprioque motu movebit.
 Et quod prorsus diversum & nullatenus
 idem est, similiter: nam neque albedo à
 linea, neque linea ab albedine quicquam
 patietur, nisi forte per accidens: ceu si
 lineam esse albam aut nigram acciderit.
 Non enim ea quæ neque contraria sunt,
 neque ex contrariis constant, sese extru-
 dunt propelluntque à natura. At cum non
 quodvis agere ac pati natum sit, sed quæ
 aut contraria sunt, aut habent contra-
 rietatem: tam agens quam patiens gene-
 re quidem simile ac idem, sed specie dissi-
 mile atque contrarium esse est necesse.
 Nam corpus à corpore, & sapor à sapore,
 & color à colore: & in summa quod eius-
 dem est generis, ab eo quod eiusdem iti-
 dem generis est, pati aptum est. Cuius cau-
 sa est, quod contraria in eodem genere
 sunt omnia. Contraria verò, inter sese vi-
 cissim agunt patiunturque. Quare & agens
 & patiens partim eadem sunt, partim diver-
 sa, atque inter sese dissimilia, necesse est.
 Cum autem agens & patiens genere qui-
 dem eadem similiaque sint, specie autem
 dissimilia, contraria verò sint eiusmodi:
 tum contraria tum quæ inter ea media sunt,
 inter se mutuo activa & passiva esse con-
 stat. Etenim omnino generatio atque cor-
 ruptio in hisce consistunt. Quamobrem
 ignem calefacere, & frigidum frigeface-
 re, & omnino activum id quod patitur
 sibi simile reddere, iam rationi consenta-
 neum existit. nam agens & patiens contra-
 ria sunt: & generatio, in contrarium ten-
 dit. Quare necesse est ut patiens in id
 mutetur, quod agendi vim obtinet: hoc
 enim pacto, in contrarium erit generatio.
 Itaque tametsi verbo tenus eadem non di-
 cunt, utrosque tamen naturam ipsam at-
 tingere contingit. Dicimus enim interdum
 subiectum ipsum pati, ut hominem sanari
 & calefieri ac frigefieri, & cætera ad hunc
 modum: interdum verò frigidum cale-
 fieri, & ægrum sanari. atque utraque ve-
 ra sunt. Eodem modo & de agente dici
 solet. nam interdum hominem, interdum
 calidum, calefacere dicimus. Partim e-
 nim materies ipsa patitur, partim contra-
 rium. Igitur qui ad illam respexerunt, a-
 gens & patiens quippiam idem habere o-
 portere putarunt. qui ad alterum, contra.

B

C

D

E

Ceterum haud aliam esse rationem de ipso A agere ac pati, quam de ipso mouere ac moueri, existimandum est. Etenim ipsum quoque mouens, bifariam dicitur. Nam & id in quo motus principium inest, mouere videtur: quippe cum principium prima causarum sit, & rursum quod ultimum est, ad id quod mouetur, & generationem. Simili modo de ipso agente est dicendum. Nam & medicum & vinum, sanare dicimus. Nihil igitur veras in motu, quominus primum mouens immobile sit, immo, in nonnullis etiam necessarium existit, ac vltimum semper subeundo motum, moueat necesse est. In actione autem, ipsum quidem primum nihil patitur, vltimum vero patitur. Quae enim eandem materiam non habent, ea circa passionem agunt: ceu medendi ars. haec enim sanitatem efficit, & nihil ab eo patitur quod sanari solet. At cibus dum agit, ipse quoque quippiam patitur, aut enim calefit, aut frigesit, aut aliud quippiam patitur, & simul agit. Est autem medendi ars, veluti principium: cibus vero, vltimum ac tangens. Quaecumque igitur actiua, in materia formam non habent, ea pati nequeunt: quaecumque habent, queunt. Nos enim similiter propere dixerim omnes oppositorum vtriusque eandem esse materiam, sicut genus vnum, dicimus. Atque quod calidum esse potest, id propius admoto praesentique calefactiuo incalescat necesse est. Idcirco, sicuti diximus, ex iis quae agendi vim habent, quaedam pati non solent, quaedam pati solent. Atque quo modo in motione res sese habet, sic & in actione. Nam ut illic quod primo mouet, motus expers est: ita & hic quod primo agit, pati nequit. Nam causa, ut vnde principium motus existit, actiua est: Cuius autem gratia cetera sunt, actiua non est. Quapropter sanitas ipsa non est actiua, nisi per translationem. Etenim cum ea, aliquo quidem agente, adest: patiens sit quippiam. sed cum habitus ipsi adsunt, nihil praeterea sit, sed iam est. formae autem atque fines habitus quidam sunt. At materies, ut materies, passiuu est. Igitur ignis, in materia calorem habet. Quod si calor separabile quippiam esset, is nimirum pateretur nihil: Sed fortasse fieri nequit ut is separabilis sit. Quod si sint nonnulla eiusmodi, in eis profecto verum fuerit, quod dicimus. Quid igitur sit agere ac pati, & quibus competat, & qua de causa, & quemadmodum, hoc pacto sit definitum.

πρὸς αὐτὴν δὲ λόγῳ ὑποληπτέον ὅτι τὸ πρῶτον ἐκ πάσης, ὅπου καὶ αὐτὴ τὴν κίνησιν ἐκ κινήσεως γὰρ λέγεται ἐκ κινήσεως ἐκ τῆς γὰρ ἐκ δόξης τῆς κινήσεως, ἀλλὰ τὴν κίνησιν ἐκ γὰρ δόξης αὐτῇ τῇ αἰτίῳ. καὶ πάλιν τὸ ἔχεται, αὐτὸς τὸ κινούμενον καὶ τὸ πρῶτον. ὁμοίως δὲ αὐτὸ τὸ πρῶτον. καὶ γὰρ τὸ ἰατρὸν φασὶν ὑγιαίνει, καὶ τὸ αἰόν. τὸ μὲν οὖν αὐτὸν κινεῖ αὐτὸν κινεῖ, * ὅς μὲν καὶ κινεῖται, ἀκίνητος ὅτι ἐπὶ αἰὶνι δὲ καὶ ἀκίνητος τὸ δὲ ἔχεται, αὐτὸς κινεῖται κινούμενον. ὅτι δὲ ποιήσεως, τὸ μὲν αὐτὸν ἀπαρτίζει, τὸ δὲ ἔχεται ἐκ αὐτοῦ πάσης ὅπου γὰρ μὴ ἔχεται αὐτὸν ὕλην, πρὶν ἀπαρτίζειν, ὅτι ἡ ἰατρικὴ καὶ αὐτὴ γὰρ ποιήσεως ὕλην, αὐτὸν πάσης ὑπὸ τῆς ὑγιαίνουσιν. τὸ δὲ αἰόν τὸ ποιούμεν, ἐκ αὐτοῦ πάσης ἢ ἢ γὰρ θερμαίνεται, ἢ ψύχεται, ἢ ἄλλο τι πάσης αἵμα ποιούμεν. ἐστὶ δὲ, ἢ μὲν ἰατρικὴ ὡς δόξα τὸ δὲ αἰόν, τὸ ἔχεται ἐκ ἀκινήσεως ὅπου μὲν οὖν μὴ ὅς ὕλη ἔχεται πρὸς μέρει, αὐτὸ μὲν ἀπαρτίζει τὸ ποιούμεν. ὅπου δὲ ὅς ὕλη, παθητικὴ. πρὸς μὲν γὰρ ὕλην ἀκίνητον ὁμοίως, ὡς εἰπὼν, πρὸς αὐτὸν ὅτι τῇ αἰτίῳ αὐτὸν ὁποιοῦμαι, αὐτὸς ἦμος ὅν. τὸ δὲ διωκόμενον θερμαίνεται ὅπου παρὸν τῇ θερμαίνουσιν καὶ πλησιάζουσιν, αἰάλην θερμαίνουσαν. ὅπου καὶ αὐτὸν εἰρησίου. αὐτὸ μὲν τῇ ποιήσεως ἀπαρτίζει, τὸ δὲ παθητικὴ. ἐκ αὐτοῦ ὅτι κινήσεως, τὸν αὐτὸν ἔχεται ὅπου καὶ ὅτι τῇ ποιήσεως. ἐκ τῆς γὰρ τὸ αὐτὸν κινεῖται ἀκίνητος. καὶ ὅτι τῇ ποιήσεως τὸ αὐτὸν ποιούμεν, ἀπαρτίζει. ἐστὶ δὲ τὸ ποιήσεως ὅπου αἰτίαν, ὡς ὅτι ἢ δόξα τῆς κινήσεως. τὸ δὲ οὐ ἐνεκε, οὐ ποιήσεως. ὅπου ὅς ὕλη, ὅπου ποιήσεως. ἐκ μὲν καὶ μεταφορῶν. ἐκ γὰρ τῇ μὲν ποιήσεως ὅπου ὑπάρχει, γίνεταί τι τὸ ποιήσεως τῇ δὲ ἐξέειν ποιήσεως, ὅπου ἐκ τῆς, ἀλλὰ ἐστὶ * ὅπου. ὅπου δὲ εἰδὴ καὶ ὅπου πάλιν, ἐξέειν ποιήσεως. ἢ δὲ ὕλη, ἢ ὕλη, παθητικὴ. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἔχεται ὅς ὕλη τὸ θερμαίνεται. ἐκ δὲ τι εἰν ποιήσεως θερμαίνεται, τῇ αὐτὸν αὐτὸν πάσης. τῇ μὲν οὖν ὅπου αἰδωμένῳ ὅπου ποιήσεως ἐκ δὲ εἰν ποιήσεως αἰδωμένῳ, ἐπὶ αὐτὸν αὐτὸν εἰν τὸ λεγόμενον ἀπαρτίζει. τὸ μὲν οὖν τὸ ποιήσεως ἐκ πάσης ὅπου καὶ ποιήσεως, καὶ ἀκίνητος, καὶ ποιήσεως, διωκόμενον τῇ τῇ ποιήσεως.

Leucippus verò rationes habere arbitrat-
 tus est, quæ sensui consentanea dicen-
 tes, nec generationem, nec corruptionem,
 nec motum, nec entium plurali-
 tatem è medio tollant. Consentaneè au-
 tem hisce quæ apparent, hæc quidem lo-
 cutus. Illis verò qui ipsum vnum confi-
 ciunt, quia sine vacuo non sit motus, &
 vacuum esse non ens, & eius quod est,
 nihil non ens esse ait. quod enim propriè
 est, plenum esse. sed quod est eiusmodi,
 non vnum esse, sed numero infinita
 & inuisibilia ob molis paruitatem: At-
 que hæc in vacuo ferri, vacuum enim
 esse. Item cum coalescunt coeuntque,
 generationem: cum dissoluuntur, cor-
 ruptionem efficere. Atque agere & pa-
 ti, quatenus sese tangunt: nam catenus
 non vnum esse. Et generare cum compo-
 nuntur complicanturque. Et ex eo quod
 verè vnum est, non gigni multitudinem:
 neque ex hisce quæ verè multa sunt,
 vnum: sed hoc esse impossibile. Sed
 quemadmodum Empedocles & quidam
 alii aiunt, per meatus pati: sic omnem
 alterationem passionemque hoc fieri mo-
 do, cum per vacuum fiat dissolutio &
 corruptio: similiter autem & accretio,
 intro subeuntibus solidis. Ferè autem
 perinde dicat Empedocles atque Leu-
 cippus ait, est necesse: esse, inquam, so-
 lida quædam, cæterùm indivisibilia, ni-
 si meatus omni ex parte continui sint.
 quod sanè fieri nequit. Nam solidum ni-
 hil aliud præter poros, sed totum vacuum
 esset. Quæ igitur sese tangunt, indivi-
 sibilia esse, & quæ inter hæc media sunt
 vacua, quos ille poros meatusqueappel-
 lat, est necesse. Ad hunc modum Leu-
 cippus de actione & passione dicit. Mo-
 di igitur quibus alia agunt, alia patiun-
 tur, ferè dicuntur, & de hisce quidem,
 & quo pacto dicant, perspicuum est. Et
 ad positiones quibus ipsi vtuntur, ferè
 consentaneè accidere videtur: cæteris au-
 tem minùs: verbi gratia: Empedocli
 qualiter generatio, corruptio, & altera-
 tio fiant, nequaquam liquet. Nam his
 prima corpora indivisibilia sunt, figu-
 ra tantùm inter se discrepantia, ex qui-
 bus primis entia componuntur, &
 quæ vltima dissolui solent. Empedocli
 verò cætera quidem, vt patet, vsque ad
 elementa ipsa, generationem habent
 atque corruptionem. At horum ipsorum
 accretiva congestaque magnitudo, quo
 pacto oriatur ac intereat, neque perspi-
 cuum est, neque fieri potest vt ipse di-
 cat, nisi & ipsius ignis elementum esse
 dixerit: similiter & aliorum omnium, vt
 Plato in Timæo scripsit. Tantum enim
 abest vt eo quo Leucippus modo dicat,

A Λεύκιππος δὲ ἔχεν ὡς οὗτοι λόγοις, οἳ πῶς
 πρὸς τὴν αἰσθησὶν ὁμολογούμενα λέγοντες,
 οὐκ ἀμειψόμενοι, ὅτε γένεσιν, ὅτε φθορᾷ, ὅ-
 τε κινήσιν, καὶ ὁ πλῆθος τῶν ὄντων. ὁμολογήσας
 γὰρ ταῦτα μὴ τοῖς φαινομένοις, τοῖς δὲ ὅτι κα-
 τασκευάζουσιν, ὡς ὅτι αὐτὴ κίνησιν ὅσον αὐτὸ κε-
 ροῦ, πρὸς τὸ κενοῦ μὴ ὄν, καὶ τῷ ὄντι μὴ ὄν
 φησὶν (εἰ). * ὁ γὰρ κυρίως ὄν παμπληθὲς ὄν.
 ἀλλ' (εἰ) ὁ τοιοῦτος, ὅς ἐστιν, ἀλλ' ἀπειρος ὁ
 πλῆθος, καὶ ἀόρατα δὲ μικροῖσι τῶν ὄν-
 των. ταῦτα δ' ἐστὶν κενοῦ φέρεται· κενοῦ γὰρ
 (εἰ) καὶ οἰοῖσά μιν μὴ, γένεσιν ποιεῖν. ἀφ-
 λυόμενα δὲ, φθορᾷ. ποιεῖν δὲ καὶ πάχυν, ἢ
 * πυγνόμενοι ἀπολύμενα, ταῦτα ὅς ἐστιν (εἰ).
 καὶ οἰοῦσά μιν μὴ, καὶ πλεονέμενα, γένεσιν
 ἐκ δὲ τῶν κατ' ἀλήθειαν ἐνός, οὐκ αὐτὴ γένεσιν
 πλῆθος, ὅς ἐστιν τῶν ἀληθῶς πολλῶν ἐν. ἀλλ'
 (εἰ) τῶν ἀδιώκων ἀλλ' ὡς τὸν Εὐπεδοκλήν
 ἐστὶν ἄλλων ἑνὸς φασί, πάχυν δὲ τῶν πύκτων,
 ὅτε πᾶσιν ἀλλοίωσιν, ἐπεὶ πᾶσι πάχυν, τῶ-
 ν γένεσιν τὸ ἔργον, ὅς ἐστιν τῶν κενοῦ γιγνομένων
 τῆς ἀφλύσσεως ἐκ τῆς φθορᾷ. ὁμοίως δὲ καὶ
 τῆς αὐξήσεως, * ὑπερδυσόμενοι φέρεται κα-
 ῶν δὲ ἐστὶν Εὐπεδοκλήν αἰαγόμενοι λόγοι, ὡς τὸν
 ἐστὶν Λεύκιππος φησὶν (εἰ) γὰρ ἀπὸ φέρεται, ἀ-
 διαίρετα δὲ, εἰ μὴ πᾶσι τῶν πορῶν οἰοῦσά μιν
 τῶν δὲ ἀδιώκων ὅτι γὰρ ἐστὶν ἐπεὶ φέ-
 ρετον πρὸς τοῖς πορῶν, ἀλλὰ πᾶσι κενοῦ ἀμείψ-
 κη ἄρα, (εἰ) μὴ ἀπολύμενα (εἰ) ἀδιαίρετα, πρὸς
 δὲ μεταξὺ αὐτῶν κενοῦ, οἳ ἐκείνους λέγει πο-
 ροῖς. ὅτε δὲ καὶ Λεύκιππος λέγει πρὸς τὸ
 πορῶν ἐκ πάχυν οἱ μὴ αὐτῶν ἔργον καὶ οἳ τῶν
 μὴ πύκτων, τῶν πύκτων λέγει, ὅτι γένεσιν. ὅ-
 τε μὴ τῶν πύκτων, τῶν πύκτων λέγει, ὅτι γένεσιν.
 πρὸς τοῖς αὐτοῖς ἵστας αἵς γένεσιν, καὶ οἳ
 μολογούμενος φαίνεται συμβαίνει. τοῖς δὲ
 ἄλλοις· ὅτι, οἳ Εὐπεδοκλήν, τίνα ἔργον ἐστὶν
 γένεσιν, καὶ φθορᾷ, καὶ ἀλλοίωσιν, καὶ δύλιν. τοῖς
 μὴ γὰρ ἐστὶν ἀδιαίρετα πρὸς τῶν συ-
 μέτων, * γένεσιν ἀφφύρεται μῆκος, ὅς ἐστιν
 ὡς πρὸς τῶν συγκρίσιν, καὶ εἰς αὐτὸ ἔσχατα
 ἀφφύρεται. Εὐπεδοκλήν δὲ, τὰ μὴ ἄλλα
 φανερῶν, ὅτι μέγας τῶν τοιχείων ἐστὶν ὁ γένε-
 σιν, καὶ πᾶσι φθορᾷ αὐτῶν δὲ τῶν πύκτων, πᾶσι γέ-
 νεσιν καὶ φθίρεται. ὅτι φθίρεται μῆκος, ὅ-
 τε δύλιν, ὅτι αὐτῶν λέγει αὐτῶν, μὴ λέ-
 γειν καὶ τῶν πύκτων ἐστὶν τοιχείων. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
 ἄλλων ἀπομέντων, ὡς τὸν ἐστὶν Εὐπεδοκλήν γένε-
 σιν Πλάτων. τοιοῦτοι γὰρ ἀφφύρεται τῶν
 μὴ πύκτων ἐστὶν ἀφφύρεται. ἀφφύρεται

ὅτι ὁ μὲν στερεά, ὁ δὲ ὀπίπεδα λέγει τὰ ἀδιαί-
 ρετα καὶ ὁ μὲν ἀπείρου ὡς ὁ αὐτὸς γήμασι τῶν
 ἀδιαίρετων στερεῶν ἔχουσι, ὁ δὲ ὡς ἐισομένους
 ἐπὶ ἀδιαίρετα γὰρ ἀμφοτέρω λέγουσι, καὶ ὡ-
 ρισμένα γήμασι. ἐκ δὲ τούτων αἱ ἡμέτε-
 ραι ἀφαιρέσεις, Ἀδελφίππῳ μὲν δύο ἔπει-
 αὶ εἶναι, Ἀφ' τε τῆς χειρὸς, καὶ Ἀφ' τῆς ἀφῆς.
 αὐτὴ γὰρ διαίρετον ἔχουσι. Πλάτωνι δ', καὶ
 τὴν ἀφῆν μόνον χειρὶ γὰρ οὐκ εἶναι φησι. Ἐ-
 πεί μὲν τῶν ἀδιαίρετων ὀπίπεδων εἰρήκαμεν
 οὐ τοῖς περὶ λόγους. περὶ δὲ τῶν ἀδιαί-
 ρετων στερεῶν, ὁ μὲν ὅτι πλέον * θεωρησά-
 μεν συμβαῖνον, ἀφείδω τοῦ μὲν. ὡς δὲ μικρὸν
 πρὸς βᾶσιν εἰπὺν, ἀναγκάσιον ἀπὸ τῆς τε
 ἔχουσι λέγει τῶν ἀδιαίρετων, (ὅ γὰρ οὐδὲν τε
 πᾶσι, ἀλλ' ἢ Ἀφ' τῆς χειρὸς,) καὶ μηδενὸς
 ποιητικὸν πάθος. οὔτε γὰρ σκληρὸν, οὔτε ψυ-
 χρὸν οὐδ' ἄλλο. καὶ τί γὰρ τῆς ἀπὸ τοῦ, ὁ μὲν
 νοῖ ἀποδοῦναι τὰς ἀφῆς γήμασι ὁ θερ-
 μὸν. ἀνάγκη γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ψυχρῆς
 ἄλλω πρὸς ἀφῆς τῶν γήματων. ἀπὸ τοῦ
 δὲ καὶ εἰ αὐτὰ μὲν ἐκ τῆς χειρὸς λέγουσι θερ-
 μότης ἐκ ψυχρότης βαρύντης δὲ καὶ κουφότη-
 τος, καὶ σκληρότης ἐκ μαλακότητος μὲν ἐκ τῆς
 καὶ τοῦ βαρύνοντος καὶ τῆς τοῦ κουφίνου φη-
 σιν οὐδ' Ἀριστοτέλης ἔχουσι τῶν ἀδιαίρετων
 ὥστε διῆλθαι ὅτι ἐκ θερμότητος. τοιαῦτα δ' ὅντα
 μὴ πᾶσι καὶ αὐτὰ ἀλλήλων, ἀδυνάτοι. οὐδ',
 καὶ τῶν πολλῶν ἀφῆς ἀλλοτρίως θερμῶν, ὁ ἡ-
 ρέμα θερμὸν. ἀλλὰ μὲν εἰ σκληρὸν, ἐκ μα-
 λακῆς. ὁ δὲ μαλακὸν ἢ δὲ τῶν πᾶσι τι λέ-
 γεται. ὁ γὰρ ὑπεκτικὸν μαλακῶν. ἀλλὰ μὲν
 ἀπὸ τοῦ καὶ εἰ μηδὲν ἐκ τῆς χειρὸς, ἀλλ' ἢ μόνον γή-
 μα. καὶ εἰ ἐκ τῆς χειρὸς, εἰ δὲ μόνον, οὐδ' ὁ μὲν ψυ-
 χρὸν, ὁ δὲ θερμὸν οὐδ' ὁ γὰρ ἀμὲν πᾶσι εἶναι ἢ φύ-
 σις αὐτῶν. ὁμοίως δὲ ἀδυνάτοι ἐκ πλείων ὅ-
 ἐν ἀδιαίρετον γὰρ ὅν ἐκ αὐτῶν ἔξεται τὰ πᾶ-
 σιν. ὥστε καὶ ἐὰν πᾶσι εἴη ψυχρὰ, αὐτὴ
 καὶ ἄλλο τι ποιήσει, ἢ καὶ πίσειται. τὸ αὐτὸν
 δὲ ἔπειτα καὶ ὅτι τῶν ἄλλων πειρημάτων. τῶ-
 πο γὰρ καὶ τοῖς στερεῶν καὶ τοῖς ὀπίπεδα λέγουσι
 ἀδιαίρετα, συμβαίνει τὸ αὐτὸν ἔπειτα. οὔτε
 γὰρ μακρότερα, ὅτε πυκνότερα οὐδ' ἔτι γίνεσθαι,
 χειρὸς μὴ ὅπως ἐκ τοῖς ἀδιαίρετοις. ἐπὶ δὲ ἀπο-
 ποι καὶ ὁ μικρὸς μὲν ἀδιαίρετος οὐδ', μέγας
 δὲ μὴ. τοῦ μὲν γὰρ ὁ λόγος τὰ μίση
 θραύεται μάλλον τῶν μικρῶν. τὰ μὲν γὰρ
 ἀφῆς ἐκ τῆς ραδίως, οὐδ' ἐκ τῆς μεγάλης περὶ
 πρὸ πολλοῖς. ἐκ δὲ ἀδιαίρετα ὅλως, ἀφῆς
 τὴν μάλλον ἐκ τῆς μεγάλης τοῖς μικροῖς.

Ad hic solida, ille plana esse indivisi-
 bilia; & hic infinitis figuris, ille finitis,
 indivisibile quodque definiri asserit: quan-
 doquidem indivisibilia utrique, & figu-
 ris definita dicunt. Ex his itaque genera-
 tiones & segregationes fiunt. Nam Leu-
 cippo quidem duo modi esse possunt, &
 per vacuum, & per tactum. hac enim ra-
 tione divisibile quodque existit; Platoni
 vero duntaxat per tactum. nam vacuum
 non esse inquit. Et de planis quidem in-
 divisibilibus, in hisce quæ prius dicta sunt,
 diximus. de solidis vero itidem indivisi-
 bilibus, quod præterea considerari po-
 test, in presentia omittatur. Ut autem
 paululum digredientes dicamus, quod-
 que eorum quæ indivisibilia sunt, im-
 patibile esse, (non enim fieri potest ut
 quicquam patiat, nisi per vacuum,) nullamque
 passionem efficere (nam va-
 cuum, neque durum neque frigidum es-
 se potest) necesse est. Atqui hoc absur-
 dum est, solum, inquam, rotundæ figuræ ca-
 lorem tribuere. necesse enim est, & con-
 trarium, frigus scilicet, alicui alii compe-
 tere figuræ. Absurdum etiam est, si hæc
 quidem, caliditas inquam & frigiditas, in-
 sint, pondus autem ac levitas & duritia
 mollietisque non insint. Atqui Democri-
 tus, indivisibilem quodque per excessio-
 nem gravius esse asserit: quare, ut patet, &
 calidius. At fieri non potest, ut quæ talia
 sunt, mutuò à sese non patiantur. ceu à
 calore admodum exuperante, id quod len-
 tè calidum est. At verò si durum, & mol-
 le. Molle autem dicitur, quia pati quip-
 piam solet. quod enim cedit, molle est.
 At verò & absurdum quoque fuerit, si ni-
 hil nisi figura solum insit. Item si quid in-
 sit, sed vnum solum: ut si hoc durum sit, il-
 lud calidum; neque enim eorum natura
 vna aliqua esse potest. Pari modo impossi-
 bile fuerit, & si plura vni insint. nam cum
 sit indivisibile, in eodem affectus habebit.
 Quare si patitur quatenus frigeat, ca-
 tenus nimirum & aliud quippiam ager
 aut etiam patietur. Ad hunc autem mo-
 dum, de cæteris passionibus est dicen-
 dum. Siquidem hoc ipsum eodem mo-
 do accidit; tam iis qui solida, quàm
 qui plana esse indivisibilia dicunt. Nam
 si vacuum in hisce quæ indivisibilia sunt,
 non insit: neque ratione neque densiora
 fieri possunt. Ad hæc illud quoque præter
 rationem existit, parva inquam esse in-
 divisibilia, magna verò minimè. Nunc
 enim haud sine ratione, quæ maiuscula
 sunt, facilius quàm quæ parva, frangi
 solent. hæc enim, magna scilicet, facile dis-
 solvantur: quippe quæ in multa impingant.
 Sed quæ prorsus indivisibilia existunt, cur
 parvis potius quàm magnis competunt?
 Insuper

Insuper utrū illorum omnium solidorum vna sit natura, an inter se differant, perinde atque si mole alia ignea, alia terrea essent: (nam si vna sit omnium natura, quidnam id est quod ea distinxit separauitque?) aut cur cū se tangunt, non in vnum coalescunt, haud secus quā aqua cū aquam tangit? nihil enim posterius à priori differt. Sin verò diuersa, qualianam hæc sunt? Atque perspicuum est, ea potius quā figuras ipsas poni oportere principia, causasque eorum quæ eueniunt. Præterea si natura differant, & agent & patientur, cū mutuo sese tangent. Præterea quidnam est id quod mouet? Nam si aliud sit, affectioni erunt obnoxia. Sin verò quodque sese moueat, aut erit diuisibile, ita vt altera parte moueat, altera moueatur: aut in eodem inerunt contraria, & materies non modò numero vna, sed & potentia erit. Qui igitur ob meatuum motionem passiones accidere inquirunt, si oppletis quoque meatibus id euenire dicant, meatus superuacanei sunt. Nam si passio ad hunc fiat modum, vniuersum ipsum etiam si foramina non habeat, sed continuum sit, eodem pati modo potest. Insuper quid fieri potest, vt transpiciatur, ut aiunt? Nam neque secundum tactus per perspicua transitio fieri potest, neque per meatus si singuli pleni sint. Quid enim meatus habere, an non, referet? totum enim similiter erit plenum. At verò si & hæc quidem vacua sint, sed corpora in se necessario habeant, idem rursus accidet. Quod si magnitudine cantilla sint, vt nullum corpus admittere queant: putare quod patuum est, vacuum esse, quod magnum, non vacuum, ne quantulumcumque quidem: aut dicere, sese putare vacuum esse quippiam aliud præter corporis locum, ridiculum est. Quare, vt patet, vacuum omni corpori mole æquabile erit. In summa, meatus facere, superuacaneum. Nam si per tactum agat nihil, neque per meatus sese insinuando agat. Sin vero quippiam ex eo quia tangit, etiam si meatus nulli sint, eorum quæ inter se agere ac pati nata sunt, alia agent, alia patientur. Perinde igitur meatus astruere, vt quidam existimant, aut falsum esse, aut certè vanum, ex hisce constat. Porro cum corpora omni ex parte diuisibilia sint, meatus facere ridiculum existit. nam quo diuisibilia sunt, hoc separari queunt.

A ἔτι δὲ, πότερον μία πόρυται ἢ φύσις ἐκείνων
 τῶν στερεῶν, ἢ ἀφ' ἧς φέρει θάλασσα τῶν ἐτέρων;
 ὥς περ εἰ παρὰ μὲν εἴη πύρινα, τὰ δὲ γῆινα τ'
 ὄγκον. (εἰ, μὲν γὰρ μία φύσις ὅτιν' ἀπορύτων,
 τί ὁ χωρίστος;) ἢ ἀφ' ἧς γίνεσθαι ἀφ' αὐτῆς
 ἐν; ὥς περ ὕδωρ, ὕδατος ὅταν γῆν; ὁσέτιν γὰρ
 ἀφ' ἧς φέρει ὁ ὕστερον τῷ παρ' ἑτέρου. εἰ δ'
 ἕτερον, ποῖα ταῦτα; καὶ δεῖλον ὥς ταῦτα γε-
 γνησέναι καὶ αἰτίας τῶν συμβαινόντων μάλ-
 λον, ἢ τὰ χημεῖα. ἔτι δὲ ἀφ' ἧς φέρει τὰ πᾶν
B φύσιν, καὶ ποιῇ, καὶ πάχην διγυαίνοντα ἀλ-
 λήλων. ἔτι δὲ, τί ὁ κινουῶν; εἰ μὲν γὰρ ἕτε-
 ρον, * παθητικόν. εἰ δ' αὖτ' αὐτὸ ἕκαστον, ἢ
 διαμετρεῖν ἔσται, κατ' ἄλλο μὲν κινουῶν, κατ'
 ἄλλο δὲ κινούμενον, ἢ καὶ ταῦτ' ὁμοτιμία ὁ-
 μῶς καὶ ὅλην ὁ μόνον ἀριθμῶν ἔσται μία, ἀν-
 ῥα καὶ διωκόμενα. ὅσοι μὲν οὖν ἀφ' ἧς τῆς
 πόρων κινήσεως φασὶν τὰ πᾶν συμβαίνειν. εἰ
 μὲν καὶ πεπληρωμένων τῶν πόρων, ἀξίον εἶναι
 οἱ πόροι. εἰ γὰρ ταῦτα πάχην ὁ πόρῳ, καὶ
 μὴ πόροις ἔχον, ἀλλ' αὖτ' οὐνεχὲς ὄν, πάχην
C τ' αὐτὸν ἔσται. εἰ δὲ, πῶς ἐδίδχεται παρ'
 τῶν ἀλλοῶν συμβαίνειν ὥς λέγουσιν; ὅτε γὰρ
 καὶ τὰς ἀφ' ἧς ἐδίδχεται διίνααι ἀφ' ἧς τ' ἀφ'-
 φανῶν. ὅτε ἀφ' ἧς πόρων, εἰ πλήρης ἕκα-
 στος, τί γὰρ ἀλλοῖσι τῶν μὴ πόροις ἔχον; πόρῳ
 γὰρ ὁμοίως ἔσται πλήρης. ἀλλὰ μὲν εἰ καὶ
 κενὰ μὲν ταῦτα, ἀνάγκη δὲ ὅμοια εἶναι αὐ-
 τοῖς ἔχον, ταῦτ' οὐ συμβαίνειν πάλιν. εἰ ὅτι
 λικαῖται ὁ μέγας, ὥστε μὴ δίδχεσθαι σῶμα
 μηδὲν, γελοῖον. ὁ μικρὸν μὲν οἶσθαι κενόν εἶ-
D ναι, μέγα δὲ μὴ, μηδὲ ἐμπληροῦν. ἢ ὁ κα-
 ρὸν ἄλλο ἢ οἶσθαι λέγειν, πλεονέχον σῶ-
 ματος. ὥστε δεῖλον ὅτι πόρῳ σῶμα τὸ ὄγκον
 ἴσον ἔσται κενόν. ὅλως δὲ ὁ πόρος ποιῇ, ἀξί-
 ον εἶναι. εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ποιῇ καὶ τὴν ἀφ' ἧς,
 ὅτι ἀφ' ἧς πόρων ποιῇ διίον. εἰ δὲ τὰ
 ἀπ' αὐτῶν, καὶ μὴ πόρων ὄντων, τὰ μὲν πείσι-
 ται, τὰ δὲ ποιῇ, τῶν παρ' ἑτέρου ἀλλήλας ἔχον
 τ' ἔσται πεφυκότων. ὅτι μὲν οὖν ὅπως τοῖς
 πόροις λέγειν, ὥς πῶς ἑπολαμβαίνοισιν, ἢ
E φασὶν, ἢ μάταιον, φανερόν ἐκ τούτων ὅτι.
 διαμετρεῖν δ' ὅταν πόρῳ τῶν σῶμα, πόροις
 ποιῇ, γελοῖον ἢ γὰρ διαμετρεῖν, διωκόμενα χωρί-
 ζεσθαι.

ὅτι καὶ γὰρ ἐν δυνάμει αὐτῶν. ὁ δὲ ταῦτα
 μὴ ἀφείδω. ὁ δὲ σὺννεχὲς τούτοις ἀπὸ
 μα διαρετέον, πότῃ ἢ μίξις πρὸς τὴν
 αἰσθησὶν τί ἐστιν. ὅταν γὰρ ὕψος εἰς μικρὰ δια-
 ρεθῇ τὰ μεγάλων, καὶ τὴν ἡμῶν ἀλλήλων
 τῶν τ' ὕψος, ὥστε μὴ δὴλον ἔχουσιν ὅτι τῇ
 αἰσθησὶ, τότε μίξις ἐστίν, ὅτι οὐδ' ἄλλ' ἐστὶν ὥς-
 τε ὁποῦν ἡμῶν ὁποῦν ἐστὶν μίξις ἢ μίξις
 πρὸς. λέγεται μὲν οὖν ἐκείνως, ὅτι χρὴ δὲ μα-
 μίξαι πρὸς, ὅταν ἡμῶν πρὸς ὁποῦν
 τῇ. εἰ δὲ ὅτι πρὸς τὴν διαρετέον, εἴτ' καὶ
 ἐστὶν οὐκ αἰσθησὶ μίξις ὁμοιομερές, ὅτι οὐκ
 αὖ δὲ μίξις γίνεται πρὸς ὁποῦν. ἐπεὶ δὲ
 οὐκ ἐστὶν ἐστὶν ἐστὶν ἐστὶν διαρετέον, ὅτι
 σὺννεχὲς ταῦτα καὶ μίξις, ἀλλ' ἐπεὶ δὲ
 λον ὥς οὐτε καὶ μικρὰ ὁμοιομερές, τότε τὰ με-
 γάλων φάσκει μίξις σὺννεχὲς γὰρ ἐστίν,
 ὅτι οὐ καὶ οὐκ ἐστὶν μίξις. ὅτι ἐστὶν τὸ αὐ-
 τὸν λόγον τὰ ὅλα ὁμοιομερές. φάσκει δὲ, εἴτ' καὶ
 δὲ μίξις ἢ, ὁ μίξις ὁμοιομερές ὅτι
 καὶ ὅτι τὸ ὕδατος ὁ μίξις ὕδατος, ὅτι καὶ
 τὸ καὶ οὐκ ἐστὶν. αὖ δὲ ἢ καὶ μίξις σὺννεχὲς ἐστὶν
 μίξις, ὅτι οὐκ ἐστὶν σὺννεχὲς τούτων. ἀλλὰ μὲν
 τὸν μίξις πρὸς τὴν αἰσθησὶν καὶ ὁ αὐ-
 τὸ τὰ μὲν μίξις, ἐὰν μὴ βλέπῃ ὁξύ-
 τας ἀντικεῖ δὲ ὅτι μίξις, οὐτε τῇ
 διαρετέον, οὐτε ὁποῦν πρὸς ὁποῦν μίξις. ἀ-
 δυνάτων γὰρ οὐτὼ διαρετέον. ἐστὶν οὐκ
 ἐστὶ μίξις, ἐστὶν λεκτέον τῷ, πῶς ἐστὶν
 γίνεται πάλιν. ἐστὶ δὲ, ὥς ἐφαμὲν. ὅτι οὐ-
 των, τὰ μὲν ποιητικὰ, τὰ δὲ ὅτι τούτων πα-
 ρητικὰ. ὅτι μὲν οὐκ ἀντικεῖ, ὅτι ἐστὶν αὐτῇ
 ὅτι ἐστὶν, καὶ ποιητικὰ ἀλλήλων, ὅτι παρῆτικα
 ὅτι ἀλλήλων. ὅτι δὲ ποιητικὰ ὅτι οὐκ ἐστὶν, ὅτι
 μὲν ἐστὶν αὐτῇ ὅτι οὐκ ἐστὶν. ὅτι μὲν οὐκ ἐστὶν
 ἐστὶν. ὅτι δὲ ἰατρικὴ ποιητικὴ ὅτι οὐκ ἐστὶν, ὅτι
 γὰρ μίξις πρὸς τὴν οὐκ ἐστὶν. ὅτι δὲ ποιη-
 τικὰ ὅτι παρῆτικα ὅτι ἀλλήλων, πολλὰ μὲν
 ὅτι οὐκ ἐστὶν, καὶ μίξις μίξις σὺννεχὲς, ὅτι
 ὅτι ποιητικὴ μίξις, ἀλλὰ αὐτῇ τὸ καὶ οὐκ ἐστὶν
 μεταβάλλει γὰρ τὰ πρὸς εἰς ὁ καὶ οὐκ ἐστὶν
 ὅτι, ὅτι οὐκ ἐστὶν οὐκ ἐστὶν μίξις, ὅτι οὐκ ἐστὶν
 τὸ οὐ μίξις. λέγεται γὰρ ὁ ἐστὶν, καὶ
 μεταβάλλει εἰς ὁ πρὸς ὕδατος. ὅτι δὲ
 τῇ δυνάμει ὅτι οὐκ ἐστὶν, τότε μετα-
 βάλλει μὲν ἐκείνῃ εἰς ὁ καὶ οὐκ ἐστὶν
 τὸ αὐτῇ φύσει. ὅτι δὲ τὰ πρὸς, ἀλλὰ
 μίξις ἐστὶν. φάσκει δὲ, ὅτι ἐστὶν τὰ
 μίξις, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἐστὶν τὸ ποιητικὸν
 τὰ γὰρ ἐστὶν. ὅτι ἀλλήλων παρῆτικα

A nam eorum virtus atque potentia, salva
 manet. Idcirco hæc omittantur. Dubita-
 tionem autem hisce continuam, edisse-
 ramus oportet. utrum mistio quip-
 piam ad sensum sit. verbi gratia: cum ea
 quæ miscentur, ita in parta diuisa fuerint,
 & hoc pacto iuxta se se posita, ut nullum
 sensum dignoscatur, tuncne mista sunt an
 non? sed sit ut eorum quæ mista sunt parti-
 cula quælibet iuxta quamlibet sit: isto igitur
 modo mista esse dicuntur, ut ordeacea
 grana frumentaceis, cum quodlibet iuxta
 quodlibet positum est. At si omne corpus
 sit diuisibile, si corpus corpori mistum simi-
 lare sit, partem quamlibet fecus quamli-
 bet esse oportebit. Atque cum fieri ne-
 queat, ut in partes minimas diuisio fiat, &
 compositio non idem sit quod mistio, sed
 aliud: non oportere dicere, quæ miscen-
 tur, esse mista secundum partes exiguas
 quæ suam adhuc retineant naturam, per-
 spicuum est: compositio enim esset, non
 temperatura aut mistio: nec pars eandem
 cum toto haberet rationem. Dicimus au-
 tem si quid misceri debeat, quod mistum
 est, similitum esse partium. & quemadmo-
 dum aquæ pars, aqua est: ita & temperati
 temperatum. Quod si mistio sit compositio
 secundum partes exiguas, nihil horum ac-
 cideret, sed solum esse mista ad sensum. atque
 idem huic quidem, si acutè non videat, esse
 mistum, Lynceo verò non esse mistum vi-
 debitur. Neque diuisione, adeò ut quævis
 particula iuxta quamvis posita sit, mistio
 sit. nam fieri non potest ut corpora sic diui-
 dantur. Aut igitur non est mistio, aut hoc
 rursus est dicendum, quo pacto inquam
 fieri possit. Sunt itaque (vti diximus) eorum
 quæ sunt, quædam actiua, quædam quæ ab
 hisce pati solent. Quædam igitur conuer-
 tuntur, suntque inter se mutuo actiua &
 passiva: quorum videlicet eadem est mate-
 ries. Quædam verò agunt & non patiun-
 tur, nimirum quibus materies eadem non
 est. Horum igitur non est mistio. Quare
 nec medendi scientia sanitatem, nec sani-
 tas eandem, mista corporibus efficiunt: Eo-
 rum verò actiuorum & passiuorum quæ fa-
 cile diuisibilia sunt, multa quidem paucis,
 & magna paruis composita mistionem non
 faciunt, sed accretionem eius quod euin-
 cit. Nam alterum in id quod euincit, verti
 solet: ut gutta vini, decies millenis aquæ
 mensuris non miscetur. etenim forma vini
 perit, atque vinum in totam aquam vertitur.
 Cui verò potentias habent quodammodo æ-
 quales, cum utriusque e sua quidam mutatur
 natura in id quod vincit ac superat, non ta-
 men fit alterum, sed inter utrumque me-
 dium atque commune. Patet igitur ea esse
 mistilia, quæcunque ex agentibus contrarieta-
 tem habent. hæc enim inter se passiva sunt.

Parua autem dum paruis admoventur, propensius misceri solent. quippe cum ea facilius celeriusque sese transineant. At multum tardius hoc idem efficit, patiturque à multo. Idcirco ex hisce quae diuidi possunt, patique solent, quae facile terminos suscipiunt, ea mistilia sunt: quippe quae facile in parua dirimantur. hæc enim est eius quod facile terminatur, ratio. Verbi gratia: quae liquida sunt, inter corpora maxime mistilia sunt, cum liquidum maxime omnium diuisibilium facile terminari possit, modo non sit viscosum atque tenax. Hæc enim molem reddunt ampliolem, atque maiorem. Cum autem alterum, duntaxat passuum fuerit, aut alterum vehementer & alterum admodum remissè, vel nihilo vel certe paulo maius euadet quod ex utriusque mistura confurgit; quod in stanno & ære accidit. Nonnulla enim entia inter se minus discreta sunt, ambiguntque. videntur enim quodammodo & remissè misceri: & quasi alterum susceptuum, alterum forma esse, quod quidem & in hisce accidit. Nam stannum quasi affectio quædam sine materia æris, penè euanescit, misturæ toti colore solum indito. quod idem & in aliis quoque vsuuenit. Patet igitur ex his quæ diximus, mitionem esse, & quid ea sit, & quam ob causam, & quænam entia mistilia sint. quandoquidem nonnulla sunt eiusmodi, quæ & pati inter se, & facile terminari diuidique possunt. Hæc enim cum mista sunt, non esse corrupta, nec ultra eadem simpliciter esse, nec eorum mitionem esse compositionem, nec ad sensum, necesse est. Sed mistile quidem est, quando cum facile definiri queat, passuum est & actuum, & ei quod est eiusmodi, mistile. nam mistile, ad cognomine dici solet. Mistio verò, est mistilium alteratorum unio.

A καὶ μικρὰ δὲ μικροῖς ὡς ἀλλήλα, μέγιστα
 μάλιστα· ῥᾶσι γὰρ ἔστιν αἱ ἀλλήλα μέγισ-
 ται· ὁ δὲ πολὺ καὶ ὑπὸ πολλοῦ, χροῖας τῆς
 δρᾶς· ἀλλὰ τὰ μέγιστα τῆς διαμετρῆς καὶ παρὰ
 τὴν, μικτὰ διαμετρῆς γὰρ εἰς μικρὰ τῶντα
 ῥαδίως τῆς γὰρ ὡς ὁ βίος ἐστὶν· οἷον τὰ ὑ-
 γρά μικτὰ μάλιστα τῆς σωμάτων· βίος ἐστὶν
 γὰρ μάλιστα ὁ ὑγρὸν τῆς διαμετρῆς, εἰς μέ-
 γλυστον ἢ τῶντα γὰρ μάλιστα δὴ καὶ πλείονα
 ποιεῖ μόνον τὸ ὄγκον· ὅταν δὲ ἢ διαμετρὸς μόν-
B ον κατὰ τὸν, ἢ σφοδρὰ, ὁ δὲ πλείονα
 ἡρέμα, ἢ ὅσον πλείον ὁ μέγιστος * εἶναι αἰ-
 φῶν, ἢ μικρὸν, ὅταν συμβαίνει πρὸς τὸ κατ-
 ἵπτεον καὶ τὸ χαλκόν· ἐντα γὰρ φαίνεται
 πρὸς ἀλλήλα τῆς ὄντων, καὶ ἐπαμφοτερε-
 ζεῖ· φαίνεται γὰρ πως ἔστιν μικτὰ ἡρέμα, καὶ
 ὡς διαμετρὸς μὲν δικλινὴς, διαμετρὸς δὲ εἶδος
 ὅταν ἔστιν ὅταν συμβαίνει· ὁ γὰρ κατὰ
 τὸν ὡς πάθος τὸ ὦν, αἰὲν ὕλας τῆς χαλκοῦ,
 σχεδὸν ἀφανίζεται, καὶ μέγιστος ἀπεισι, χρωμα-
 τισίας μόνον· τῶντα δὲ τῆς συμβαίνει καὶ ἐπὶ
C ἐτέρων· φανερόν· τοῖς ἐκ τῆς ἀντιμετρῆς, καὶ
 ὅτι ὅτι μέγιστος, καὶ πλείον, καὶ ἀπὸ τῆς, ἔστιν ποῖα μέ-
 γιστα τῆς ὄντων, ἐπὶ τῆς ὅτι ἐντα τοῖς αἰσθητοῖς, ὅτι
 κατὰ τὸν τὸ ὦν· ἀλλήλων, καὶ βίος ἐστὶν, καὶ
 ἀδιαμετρῆς· τῶντα γὰρ ὅτι ἐφάρθαι ἀπὸ τῆς
 μεμνημένα, ὅτι ὅτι αὐτὰ ἀπὸ τῆς εἶναι, ὅτι
 πλείον ἐστὶν πλείον μέγιστος αἰσθητοῖς, ὅτι πρὸς τὴν
 ἀμεινῶν· ἀλλὰ ἐστὶν μικτὸν μὲν, ὅτι αὐτὸ βίος ἐστὶν
 ὅτι κατὰ τὸν ἢ καὶ ποιητικόν, καὶ τῶντα μικτὸν·
 πρὸς ὁμοφύμον γὰρ τὸ μικτὸν· ἢ δὲ μέγιστος
D μικτὸν ἀλλοιωμένων ἐν ὧν.

ARISTOTELIS STAGIRITÆ,
DE GENERATIONE
& Corruptione.

London: 11.

Служба - 1.

11. *De principio materiali Priscorum opiniones*

DE missione igitur & tactu,
& actione & passione, que
pacto hisce competat que
natura mutationem sub-
eunt, & insuper de ortu
& occasu simpliciter absolutoque, quali-
ter fiat, cuius sit, & quam ob causam :

Tom. I.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

கட்சி நிர்வாகம் & சிங்கள அரசு

His Son, B. ...

... the ...

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

КЕФ АА

[illegible]

ἐλέγχος πεισιῶτος μία ἑλπίς

THE SCIENCE.

[illegible]

ΕΡΓΟΝ ΔΕΟΝΤΟΝ ΜΙΞΕΤΟΣ ΚΑΙ ΑΦΗΝ

καὶ τὸ ποιεῖν, καὶ παρὰ, εἰρησ...

πὸς ἡμᾶς τὰς μετὰ τὴν

καὶ φέρον ἐπὶ δυνεὶ ἡμέσῳ·

ἐπλῆς, πῶς ἐπὶ τοὺς ὁμοίους, ὡς πᾶσι

PPP in

non enim calor frigori, nec frigus calori: sed quod subiicitur, utrique materia existit. Quare primum, quod potentia sensibile corpus existit, principium est: Deinde contrarietates ipsæ, seu calor & frigus. Postremò ignis & aqua, & quæ sunt eiusmodi. hæc enim in sese transmutari solent. Nec res perinde habet, ut Empedocles & ceteri asserunt. non enim esset alteratio. At contrarietates ipsæ transmutari in se non solent. Verùm nihilominus & ut corporis sunt, qualia & quot principia sint, dicamus oportet. Nam ceteri suppositis utuntur: nec cur talia sint, aut tot numero, dicunt.

C A P. II.

- De elementorum principii & differentia.

Cum igitur corporis sensibilis, hoc est, tangibilis, principia disquiramus, sensibile autem sit quod tactu sensum facit, constat, non corporis contrarietatem; species & principia facere, sed eas solum quæ sub tactum cadunt. Nam contrarietate, eaque tangibili, differunt. Quocirca nec albor nec nigror, nec dulcedo, nec amaritudo: nec item cæterarum quicquam contrarietatum, elementum facit. Atqui visus tactu prior est, quare & quod ei obiectitur, prius erit. Verum non est corporis tangibilis affectio, quatenus tangibile existit, sed per aliud: quanquam natura prius est. Porro ipsorum tangibilium qualesnam sint primæ differentię & contrarietates, distinguamus oportet. Sunt autem tangibiles contrarietates hæ: calidum frigidum, siccum humidum, grave leve, durum molle, viscosum aridum, scabrum glabrum, crassum tenue. Ex quibus grave & leve neque activa sunt neque passiva, non enim quod alterum quippiam agat, patiaturve ab altero, dicuntur. At elementa ipsa inter se mutuo activa sunt & passiva, oportet. nam miscentur, & in sese vicissim mutantur. Calidum autem frigidumque, & humidum ac siccum: illa quidem quod activa sint, hæc verò quod passiva, dicuntur. Calidum enim est, quod ea congregat quæ eiusdem sunt generis. Nam segregare (id quod ignem facere aiunt) est, cognata & quæ eiusdem sunt generis, congregare: accidit enim ut aliena eximat. Frigidum verò, quod ex æquo cogit ac congregat, tam quæ eiusdem sunt generis, quam quæ diversi.

Том. I.

A ἢ γὰρ ὁ θεὸς ἰσχυρὸς ὅλην τὴν ψυχρῶν, ἐνθὺν τὴν το
τὴν θεῶν· ἀλλὰ ὁ ὑποκείμενος ἀμφότες.
ὥστε πρῶτον μὲν, ὁ δυνάμει σῶμα αἰσθη-
τὸν, ὁ δὲ διανοητὸν. ἀλλὰ περὶ δὲ, αἱ αἰσθητικαὶ λέγου-
σιν, ὅτι θεοὶ καὶ ψυχρῶν· τρεῖς δὲ ἦσαν
πῦρ καὶ ὕδωρ, καὶ τὰ ἰσχυρὰ· ἴσχυρα μὲν γὰρ
μεταβάλλει εἰς ἄλλα, καὶ ὅπως ἐμπε-
δικῆς καὶ ἔπειτα λέγουσιν· ἐνθὺν γὰρ αὐτῶν ἀλ-
λαίωσις, αἱ δὲ αἰσθητικαὶ, ἢ μεταβάλλου-
σιν. ἀλλ' ἐνθὺν ἦσαν καὶ ὡς θεοὶ, τῆς
B ὅτι πῶς λεγέτω ὁ θεός· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι
ὑποκείμενοι γινώσκονται, καὶ ἐνθὺν λέγουσιν, ὅτι
ἢ πικρὰ ἢ ἰσχυρὰ.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

Οὐ μοι αἱ χεῖρες πλεονάζουσιν, οὐ
ματὶς εἶδός ἐστιν ἀργαλὸς ποιεῖν.

[illegible]

P p p üij

ὕγρον δὲ, ὅ ἀνέστιν οἰκεία ἔρα, δύειται ὄν. A
 ξηρὸν δὲ, ὅ δύειται μὴ οἰκεία ἔρα, δύσει-
 σον δὲ. ὅ δὲ λεπτὸν καὶ παχὺ, καὶ γλίσχρον καὶ
 κρατῶρον, καὶ σκληρὸν καὶ μαλακόν, καὶ αἱ ἄλ-
 λαι διαφοραὶ, ἐκ πύτων. ἐπεὶ γὰρ ὅ ἀνα-
 πλυστικὸν ἔστι τὸ ὑγρὸν. ἀλλ' ὅ μὴ ὠρεῖσθαι
 μὴ, δύειται δὲ ἔτι καὶ ἀκαταρθεῖν τὰ ἀπλο-
 ρήκον. ὅ δὲ λεπτὸν ἀναπλυστικόν. (λεπτομε-
 ρές γὰρ ἔστι ὁ μικρομερὲς, ἀναπλυστικόν. ὅλον
 γὰρ ὅλον ἀπλεῖται. ὅ δὲ λεπτὸν, μάλιστα
 ἱερὸν.) φανερόν ὅτι ὅ μὴ λεπτὸν ἔστι τὸ
 ὑγρὸν, ὅ δὲ παχὺ, τὸ ξηρὸν. πάλιν δὲ ὅ
 μὴ γλίσχρον, τὸ ὑγρὸν. ὅ γὰρ γλίσχρον, ὑ-
 γρὸν πέπειθός τίς ἐστι, ὅτι ὅ ἐλαστόν. ὅ γὰρ κρα-
 τῶρον τὸ ξηρὸν. κρατῶρον γὰρ, ὅ τελείως ξη-
 ρόν, ὥστε ἔστι πεπηγμένον δι' ἑλλείψιν ὑγρότητος
 ἐπὶ, ὅ μὴ μαλακόν, τὸ ὑγρὸν. μαλακόν γὰρ
 ὅ ὑγρὸν εἰς ἑαυτὸ, καὶ μαθησάμενον, ὅσῳ
 ποῖς ὅ ὑγρὸν. ὅ καὶ οὐκ ἔστι ὅ ὑγρὸν μαλα-
 κόν, ἀλλὰ ὅ μαλακόν, τὸ ὑγρὸν. ὅ δὲ σκλη-
 ρόν, τὸ ξηρὸν. σκληρὸν γὰρ ἔστι, ὅ πεπηγμένον.
 ὅ δὲ πεπηγμένον, ξηρὸν. λέγεται γὰρ ξηρὸν καὶ ὑ-
 γρὸν πλεοναχῶς. ἀντίκειται γὰρ τὸ ξηρὸν καὶ
 ὅ ὑγρὸν καὶ ὅ διερὸν. καὶ πάλιν τὰ ὑγρὰ καὶ
 ὅ ξηρὰ καὶ ὅ πεπηγμένα ἀπὸ τοῦ ὅ ἐστι τὸ
 πύτων τὸ ὑγρὸν ἔστι τὸ ξηρὸν τῶν περὶ τὸν λε-
 γόμενον ἐπὶ γὰρ ἀντίκειται τὸ διερὸν ὅ ξη-
 ρόν καὶ διερὸν μὴ ἔστι, ὅ ἔχει ἀλλοτριὰ ὑ-
 γρότητα ὅτι πολλὰς βεβρεγμένον δὲ, ὅ εἰς
 βάθος. ξηρὸν δὲ, ὅ ἐξηραμένον τῷ τῷ. φα-
 νερόν ἐστι ὅ μὴ διερὸν ἔστι τὸ ὑγρὸν. ὅ δὲ
 ἀντίκειται ξηρὸν, τὸ περὶ τὸ ξηρὸν. πάλ-
 λιν δὲ ὅ ὑγρὸν ἔστι τὸ πεπηγμένον ὡς πύτων. ὑ-
 γρὸν μὴ γὰρ ἔστι, τὸ ὅσον οἰκείαν ὑγρότητα
 εἰς τὴν βάθος. πεπηγμένον δὲ, τὸ ἐξηραμένον τῷ
 τῷ. ὥστε ἐξ ὧν ἔστι, τὸ μὴ ὑγρὸν, τὸ δὲ
 ξηρὸν. διὰ τὸ ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι πύται δια-
 φοραὶ, ἀνάγκη εἰς τὰς περὶ τὰς πύταις
 αἰτίας δὲ, οὐκ ἐπὶ εἰς ἑτέρας. ὅτι γὰρ τὸ
 θερμὸν ὅσῳ ὑγρὸν, ἐπὶ ὅσῳ ξηρὸν. ὅτι τὸ ὑγρὸν
 ὅσῳ θερμὸν, ἐπὶ ὅσῳ ψυχρὸν. ὅτι τὸ ψυχρὸν
 ἔστι τὸ ξηρὸν, ὅτι ὅσῳ ἄλλοι, ὅτι ὅσῳ τὸ
 θερμὸν καὶ ὑγρὸν εἰσιν. ὥστε ἀνάγκη πύταις
 εἶναι τῷ τῷ.

Humidum autem, quod cum faciliè termi-
 nos suscipiat, proprio non definitur. Sic-
 cum verò, quod proprio termino bellè de-
 finitur, alieno ægrè. Tenuè autem & cras-
 sum, viscosum & aridum, durum & molle,
 & ceteræ differentię, ex hisce sunt. Nam
 cum quod repletivum existit, ad humidum
 ex eo pertineat, quia non sit definitum, sed
 promptè terminari possit, & sequatur id
 quod ipsum tangit, tenue autem sit reple-
 tivum. (nam parvarum est partium: & quod
 est eiusmodi, repletivum est; totum enim
 totum tangit: tenue autem, maximè est ta-
 le,) tenue sub humido, & crassum sub sicco
 fore constat. Rursum viscosum ab humido
 comprehendetur. nam viscosum, humi-
 dum cum quadam affectione existit, velut
 oleum: Aridum autem, à sicco. Ari-
 dum enim est, quod perfectè siccum est,
 adeò ut ob humiditatis defectum etiam
 concreverit. Insuper molle, humidum co-
 mitari solet: & durum, siccum. Molle enim
 est, quod in sese refugit ceditque, & non
 resistit, id quod humidum facere assolet.
 Quamobrem & humidum molle non est.
 sed molle sub humido, & durum sub sicco
 collocatur. Durum quidem est, quod con-
 cretum seu congelatum est. Quod autem
 est concretum, siccum est. Porro siccum &
 humidum, multis dicuntur modis. nam &
 humidum & madens, sicco adversantur: &
 rursus siccum & concretum, humido. Hæc
 autem omnia ad humidum & siccum, quæ
 prima dicta sunt, attinent. Nam cum ma-
 denti siccum adversetur, & madens sit quod
 superficie tenus extrariam admisit humidi-
 tatem; & humidum quod introrsus, sic-
 cum autem id quod hac vacat; madens sub
 humido, & ei oppositum siccum, sub primo
 sicco fore constat. Rursum humidum &
 concretum, eodem modo. Humidum enim
 est, quod in penitiore parte propriam habet
 humiditatem. Concretum verò, quod hac
 priuatum est. Et proinde ex hisce alterum
 humidi, alterum siccū erit. Constat igitur,
 ceteras omnes differentias ad quatuor pri-
 mas, & has, non ampliùs in pauciores redu-
 ci: neque enim calidum id est quod humi-
 dum, aut quod siccum est: neque humi-
 dum, quod calidum, aut quod frigidum est:
 neque frigidum & siccum subalterna sunt,
 neque sub calido & humido struuntur.
 Quare quatuor esse has necesse est.

III. *Quatuor esse elementa.*

Constat autem elementa sint quatuor, & contraria quae sunt quatuor, sex sunt corpora, contraria autem simul copulari non possunt, calidum enim & frigidum, & rursus siccum & humidum idem esse, est impossibile, constat quod elementorum corpora quatuor erunt, nempe calidum & siccum, calidum & humidum, rursus frigidum & siccum, frigidum & humidum, atque haec corpora ea quae simplicia videntur esse, ignem inquam & aërem, aquam & terram, secundum rationem comitari ac sequi solent. Nam ignis calidus siccusque est: aër verò, frigidus & humidus: (nam aër, velut vapor est:) aqua frigida humidaque: terra, frigida atque sicca. Unde fit ut differentiae illae non iniuria primis corporibus distribuuntur, & iuxta rationem eorum numerus constet. Omnes enim & qui simplicia corpora elementa faciunt, alii unum, alii duo, alii tria, alii quatuor esse volunt. Qui igitur tantum unum esse dicunt, deinde densitate & raritate cetera generant, hisce duo principia facere, rarum inquam & densum, aut calidum & frigidum, accidit: haec enim operificis munus obeunt: unum autem subici solet, sicuti materies. Qui verò contrinuo duo, ut Parmenides, ignem & terram, faciunt: quae inter haec media sunt, cetera aërem & aquam, horum misturas esse astruunt. Eodem modo & qui esse tria inveniunt, quemadmodum Plato in divisionibus: medium siquidem, misturam congeriemque facit. Atque eadem ferè dicunt, qui duo & qui tria faciunt: verum illi medium in duo secant, hi verò unum faciunt medium. Porro nonnulli statim quatuor esse aiunt, ut Empedocles, Cogit autem & hic illa, in duo: nam igni cetera omnia contraponit. Ignis autem & aër, & unumquodque eorum quae dicta sunt, haudquaquam simplex est, sed mistum. Quae verò sunt simplicia, talia quidem sunt, non tamen eadem, ut quod igni simile est, igneum, non ignis: & quod aëri, aëreum: non aër existit. simili modo & de ceteris quoque dicendum est. Ignis etiam, caloris est excessus: perinde ut glacies frigoris. Nam congelatio & fervor excessiones quaedam sunt: illa quidem frigoris, hic verò caloris. Igitur si glacies, humidi & frigidi congelatio sit: & ignis, calidi & sicciterior erit. Quamobrem nec ex glacie gigni quicquam, nec ex igni potest. Cum autem simplicia corpora sint quatuor, & duobus utrumque utriusque locorum est.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Ὅτι τέσσαρες εἰσὶν αἱ τῶν στοιχείων συνθέσεις.

Επει δὲ τέσσαρα στοιχεία, τῶν δὲ τεσσάρων ἐξ ἀντιθέσεων, τὰ ὅτι contraria οὐ πύφουσι συνδυάζεσθαι. θερμὸν γὰρ καὶ ψυχρὸν οὐ δύναται, καὶ πάλιν ξηρὸν ἔνυδρον ἀδυνάτα. φανερόν ὅτι τέσσαρες εἶναι αἱ τῶν στοιχείων συνθέσεις, θερμὸν καὶ ξηρὸν, ἔνυδρον καὶ ψυχρὸν, καὶ πάλιν ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, ἔνυδρον καὶ θερμὸν καὶ ὑπολόγουσθαι καὶ λόγον τοῖς ἀπλοῖς φαινομένοις. ὅμοια, πυρὶ, καὶ αἰέρι, καὶ ὕδατι, καὶ γῇ. ὁ μὲν γὰρ πῦρ, θερμὸν καὶ ξηρὸν· ὁ δὲ αἶψ, θερμὸς καὶ ὑγρὸς· (ὅψ, ἀτμὶς γὰρ ὁ αἶψ.) τὸ δὲ ὕδωρ, ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν· ἡ δὲ γῆ, ψυχρὸν, ἔνυδρον ὥστε διλόγως διφανεύεσθαι τὰς διαφορὰς τοῖς φαινομένοις σώμασι, καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν οἷον καὶ λόγον. ἀπλοῦς γὰρ οἱ τὰ ἀπλά ὅμοια στοιχεία ποιῶντες, οἱ μὲν ἐν οἷον διὰ οἱ δὲ τρία, οἱ δὲ τέσσαρα ποιῶσιν. ὅσοι μὲν οὖν ἐν μόνον λέγουσιν, εἴτε πυκνῶς καὶ μακρῶς πολλά ἡλικίαι, τοῖσι συμβαίνει δυοποιεῖν τὰς διαφορὰς, τὰ τε μακρὰ καὶ τὸ πυκνόν, ἡ δὲ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ταῦτα γὰρ τὰ διμυρῶντα· τὸ δὲ ἐν ὑποκαίεται κατὰ τὸ ὕλη. οἱ δὲ διὰ δυο ποιῶντες, ὥστε Παρμενίδης, πῦρ καὶ γῆν, τὰ μὲν αὖ μίγματα ποιοῦσι τούτων, οἷον αἶρα καὶ ὕδωρ. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ τρία λέγοντες, κατὰ τὸν Πλάτωνα καὶ τὰς διαρέσεις· τὸ γὰρ μέσον μίγμα ποιῶν, καὶ σχεδὸν ταῦτα λέγουσιν, οἱ τε δυο, καὶ οἱ τρία ποιῶντες.

Δηλοῦν οἱ μὲν τέμνουσιν εἰς δυο τὸ μέσον, οἱ δὲ ἐν μόνον ποιῶσιν· ἐνιοὶ δὲ διὰ τέσσαρα λέγουσιν, οἷον Εμπεδοκλῆς. συνίστη δὲ καὶ ἑκά εἰς τὰ δυο πῦρ γὰρ πυρὶ πολλά πῦρ ἀντιτίθουσιν. ὅτι ἐστὶ δὲ τὸ πῦρ, καὶ ὁ αἶψ, ἔκαστον τῶν εἰρημίων, ἀπλοῦν, ἀλλὰ μικτόν. τὰ δὲ ἀπλά, τοιαῦτα μὲν εἰσιν, ὅμοιοι ταῦτα. * ὅψ, εἴτε ὅ πυρὶ τὸ ὅμοιον, πυρὸς δὲ οὐ πῦρ· ἔστω δὲ τὸ πῦρ αἰέρι ἀερόδεις· ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι.

Επεὶ τῶν ἄλλων. τὸ δὲ πῦρ ἐστὶν ὑπερβολὴ θερμότητος, ὥστε καὶ χρυσάλλος ψυχρότης. ἡ γὰρ πῆξις, καὶ ἡ ζέσις, ὑπερβολαὶ πῆξις εἰσι, ἡ μὲν ψυχρότης, ἡ δὲ θερμότης. εἰ οὖν ὁ χρυσάλλος ἐστὶ πῆξις ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ τὸ πῦρ ἐστὶ ζέσις θερμοῦ καὶ ξηροῦ. διὸ καὶ οὐδὲν οὔτε εἰς χρυσάλλον γίνεται, οὔτε εἰς πυρὸς, ὅταν δὲ τεθάρων τῶν ἀπλῶν σωμάτων, ἕκαστον τῶν δυοῖν, ἕκαστον τῶν τῶν ἐστὶ.

πῦρ μὲν γὰρ καὶ αἶρ, τὴ πρὸς τὸ ὄρον φερό-
μεν· γὰρ δὲ καὶ ὕδωρ, τὴ πρὸς τὸ μέσον. καὶ
ἀκρα μὲν καὶ εἰλικρινέστατα, πῦρ δὲ γῆ· μέση
δὲ δὲ μεμειγμένα μάλλον, ὕδωρ καὶ αἶρ· καὶ
ἐκείνη δὲ ἐκείνης ἐναντία· πῦρ γὰρ
γὰρ ἐναντίον ὕδωρ, αἶρ γὰρ γῆ. ταῦτα γὰρ ἐκ
τῆς ἐναντίας παθημάτων συνίστηεν. ὁ μὲν
δὲ ἀπλῶς καὶ τέλει ἐνταῦθα ἐκείνῃ
ἐστὶ· γὰρ μὲν γὰρ ξηρὸν μάλλον, ἢ ψυχρὸν·
ὕδωρ δὲ, ψυχρὸν μάλλον, ἢ ὑγρὸν· αἶρ δὲ,
ὑγρὸν μάλλον, ἢ θερμὸν· πῦρ δὲ, θερμὸν μά-
λλον, ἢ ξηρὸν.

ΚΕΦΑΛ. Δ.

Ὅτι πᾶν ἐκ πᾶντος γίγνεται, ὡς πῶς.

ΕΠΕΙ δὲ διώρισται πρότερον, ὅτι τῆς ἀ-
πλοῦς ὁμοιοῦς ὅς ἀλλήλων ἢ ἡμεῖς,
ἥμα δὲ καὶ τῶν πλεονάζοντων φαίνεται γινόμε-
να· (ὅ γὰρ αἰὶν ὁμοιοῦς καὶ γὰρ τῆς ἀ-
πλοῦς καὶ ἡ ἀλλοίωσης ἐστὶ) λεκτέον τίς ὁ
ἔπος τῆς εἰς ἀλλήλα μεταβολῆς, ὅτι πρότερον
ἀπὸ μὲν ὅς ἀπὸ μὲν γίγνεται διωκτὸν, ἢ τῶν
μὲν διωκτὸν, τῶν δὲ ἀδυνάτων. ὅτι μὲν οὖν ἀ-
πὸ μὲν πέφυκεν εἰς ἀλλήλα μεταβάλλειν, φα-
νερὸν ἢ γὰρ ἡμεῖς, εἰς ἐναντία, καὶ ὅς ἐναν-
τίων τῶν στοιχείων πᾶντα, ἔχον ἐναντίωσιν εἰς
ἀλλήλα, ὅς δὲ τῶν ἀφ' ὧν ἐναντίας ἐστὶ.
τοῖς μὲν γὰρ ἀμφοτέρω ἐναντίω, ὅς πῦρ καὶ
ὕδωρ. ὁ μὲν γὰρ ξηρὸν ὡς θερμὸν, ὁ δὲ ὑγρὸν
καὶ ψυχρὸν· τοῖς δὲ, ἢ ἐπὶ μὲν, ὅς αἶρ καὶ
ὕδωρ. ὁ μὲν γὰρ, ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ὁ δὲ, ψυ-
χρὸν ὡς ὑγρὸν. ὥστε καὶ ὅλου μὲν φανερόν, ὅτι
πᾶν ἐκ πᾶντος γίγνεται πέφυκεν ἢ δὲ καὶ
ἐκαστοῦ ἡ χαλεπὸν ἰδίῳ πῶς ἀπὸ μὲν μὲν γὰρ
ὅς ἀπὸ μὲν ἐστὶ. ὁμοίως δὲ, τῶν στοιχείων καὶ
βροδύντων, καὶ ὅς ῥᾶν καὶ χαλεπώτερον. ὅσα
μὲν γὰρ ἔχον σύμβολον πρὸς ἀλλήλα, ταχέως
ἐνταῦθα ἢ μεταβάλλειν· ὅσα δὲ μὴ ἔχον, βρο-
δύντων δὲ, ὅς δὲ ῥᾶν ὅς ἐν, τὰ πολλὰ με-
ταβάλλειν· ὅς, ἐκ πῦρ μὲν ἐστὶ αἶρ καὶ πῦρ
μεταβάλλειν· τὸ μὲν γὰρ ὡς θερμὸν
ὡς ξηρὸν· τὸ δὲ θερμὸν ὡς ὑγρὸν. ὥστε καὶ κα-
τηγὴ τὸ ξηρὸν ὡς τὸ ὑγρὸν, αἶρ ἐστὶ. πᾶ-
ν δὲ ὅς αἶρος ὕδωρ, ἐκ κατηγὴ τὸ θερ-
μὸν ὡς τὸ ψυχρὸν· τὸ μὲν γὰρ ὡς ὑγρὸν
καὶ θερμὸν, τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν· ὥστε με-
ταβάλλειν τὸ θερμὸν, ὕδωρ ἐστὶ. τὸ αὖ-
τιν δὲ ἔπος καὶ ὅς ὕδατος γῆ, ὡς ἐκ γῆς πῦρ.

A Ignis enim & aër, eius qui ad superficiem
terminumque vergit: terra verò & aqua,
eius qui ad medium. Atque ignis & terra
extrema quidem sunt, & synceriora: aqua
verò & aër, media & mista magis. Et utra-
que etiam utrisque contraria sunt. Nam
igni aqua, aëri verò terra aduersatur. hæc
enim contrariis affectibus constant. Ve-
rumenimvero cum simpliciter quatuor
sint, quodque vnius est. Terra liquidem,
sicci potius est quàm frigidi: aqua verò, fri-
gidi magis quàm humidi: aër, humidi ma-
gis quàm calidi: ignis, calidi magis quàm
sicci.

CAP. IV.

De elementorum ad inuicem generatione, cor-
ruptione, transmutatione.

CUM autem prius sit definitum, sim-
plicia corpora mutuam subire gene-
rationem, & ea insuper gigni ad sensum
videantur, (nam alioqui non esset alto-
ratio: quippe cum ea in rerum tangibi-
lium affectibus sita sit,) quisnam mutæ
generationis sit modus, & utrum quod-
vis ex quouis gigni possit, an aliqua, &
aliqua non, dicendum videtur. Quod
igitur vniuersa in se inuicem transmutari
nata sint, palam est. Nam generatio in
contrarium, & ἐκ contrarii fit. Omnia
autem elementa inter se contrarietatem
ex eo habent, quia differentie ipsæ contra-
rie sunt. Nam aliis, ceu igni, & aquæ, am-
bæ sunt contrariæ. ille enim calidus siccus-
que est, hæc verò humida & frigida: aliis
verò, ut aëri & aquæ, altera solum. nam il-
le quidem humidus calidusque est, hæc ve-
rò frigida & humida. Quare in vniuer-
sum quidem patet, quodvis ἐκ quouis
gigni natum esse. Iam verò quo pacto
ex omnibus omnia fient, singulatim per-
cipere haudquaquam esse difficile. Dif-
ferent tamen. nam celerius & tardius,
item facilius difficiliusque alia aliis trans-
mutationem subeunt. Quæ enim symbolum
inter se habent, horum celeris est
migratio: quæ verò non habent, tar-
da: quod facilius fit vnum quàm multa
mutari. Verbi causa: ex igni fiet aër, al-
tero mutationem subeunte. nam ille qui-
dem calidus siccusque est: hic verò cali-
dus & humidus: quare si siccitas vincatur
ab humiditate, orietur aër. Rursum ex
aëre aqua fiet, si calorem frigus euincat:
liquidem aër humidus calidusque est, a-
qua verò frigida & humida: quare mu-
tato calore, fiet aqua. Eodem modo ex
aqua quoque fiet terra, & ex terra ignis.

nam utraque ad utraque, symbola habent. aqua enim, humida frigidaque est: terra verò, frigida & sicca. quare si humiditas vincatur, emerget terra. Et rursus cum ignis calidus sit & siccus, terra verò frigida & sicca, si frigiditas intereat, ignis à terra fiet. Quare patet, circularem generationem simplicibus competere corporibus. Atque hic mutationis modus promptissimus est, propterea quod quæ deinceps sunt, symbolum habent. Aqua autem ex igni, & terra ex aëre, & rursus ex aqua ignis, & aër ex terra gigni quidem possunt, sed difficilius, quod plurimum mutatio sit. Nam si ex aqua oriatur ignis, frigiditatem & humiditatem corrumpi prius est necesse. Et rursus frigiditatem & siccitatem, si ex terra fiat aër. Eodem modo & si ex igni & aëre, aqua & terra fiant, utrasque mutari qualitates est necesse. Hæc igitur generatio tardior est. Sin verò utriusque altera qualitatibus intereat, horum migratio facilius quidem, sed non in sese mutuo, fiet: sed ex igni quidem & aqua, terra & aër: ex aëre verò & terra, ignis & aqua ortum subibunt. Cum enim aquæ frigiditas fuerit corrupta, & ignis siccitas, fiet aër. nam huius quidem caliditas, illius vero similiter humiditas relinquitur. At cum calor ignis, & aquæ humiditas interierint, terra: propterea quod huius frigiditas, & illius siccitas, remanent. eodem modo ex aëre terræque, ignis & aqua. nam cum aëris calor & terræ siccitas interitum subierint, fiet aqua: quandoquidem illius humiditas, huius frigiditas relinquitur. cum verò aëris quidem humiditas, terræ verò frigiditas, ignis: quia illius caliditas remanet, huius siccitas, quæ nimirum igni competunt. Ignem autem gigni etiam sensus ipse approbat. maxime enim flamma, ignis est: hæc autem, est fumus ardens: fumus verò, ex aëre atque terra fit. Porro in hisce quæ sunt deinceps, si in utroque qualitas altera corrupta sit, haudquaquam elementorum migratio in vllum corpus fieri potest, eo quod in utrisque aut eadem aut contraria relinquantur, ex quibus nulum profecto corpus oriri potest, ut si siccitas ignis, & aëris humiditas sit corrupta, calor in utrisque remanet. Si verò ab utroque calor abierit, contraria, siccum, inquam, & humidum relinquantur. Similiter autem & in cæteris. Nam in omnibus quæ sunt eiusmodi, qualitatibus altera eadem, altera contraria inest. Vnde simul perspicuum euadit, quæ ex vno in vnum mutantur, vno corrupto:

A ἔχει γὰρ ἀμφω πρὸς ἀμφω σύμβολον. ὁ μὲν γὰρ ὕδωρ, ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν· ἡ δὲ γῆ, ψυχρὸν καὶ ξηρὸν. ὥστε καὶ τῆς γῆς ὕδωρ, γῆ ἔσται. καὶ πάλιν ἐπεὶ ὁ μὲν πῦρ ξηρὸν καὶ θερμὸν, ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, εἰς φθαρῆν ὁ ψυχρὸν, πῦρ ἔσται ἐκ γῆς. ὥστε φθαρὲν, ὅτι εὐκλεῖται ἔσται ἡ γῆσις τοῖς ἀπλοῖς ὁμοῖσι. ἔστι δὲ ὁ ὕψος τῆς μεταβολῆς, ἀφ' οὗ σύμβολον συνπύχην τοῖς ἐφεξῆς. ἐκ πυρὸς δὲ ὕδωρ, καὶ ἐξ αἰέρος γῆ, καὶ πάλιν ἐξ ὕδατος ἔστι γῆς αἰέρας καὶ πῦρ, ἐκ δὲ ψυχρῶν μὲν γίνεσθαι, χαλεπώτερον δὲ, ἀφ' οὗ πελάγονται τὴν μεταβολὴν· αἰάγχει γὰρ εἰ ἔσται ἐξ ὕδατος πῦρ, φθαρεῖν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν· ἔτι πάλιν εἰ ἐκ γῆς αἰήρ, φθαρεῖν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ ἐκ πυρὸς ἔστι αἰέρος ὕδωρ καὶ γῆ, αἰάγχει ἀμφοτέρω μεταβολῇ. αὐτὴ μὲν οὖν χρονομία τῆς ἡρώσεως· εἰ δὲ ἐκαστέρου θάτερον φθαρεῖν, ῥᾶσι μὲν, οἷα εἰς ἀλλήλας δὲ ἡ μεταβάσις· ἀλλ' ἐκ πυρὸς μὲν ἔστι ὕδατος ἔσται γῆ καὶ αἰήρ, ἐξ αἰέρος δὲ καὶ γῆς πῦρ καὶ ὕδωρ· ὅταν μὲν γὰρ τῷ ὕδατος φθαρεῖν τὸ ψυχρὸν, ἔτι δὲ πυρὸς τὸ ξηρὸν, αἰήρ ἔσται· λείπεται γὰρ τῷ μὲν τὸ θερμὸν, τῷ δὲ τὸ ὑγρὸν. ὅταν δὲ τῷ μὲν πυρὸς τὸ θερμὸν, τῷ δὲ ὕδατος τὸ ὑγρὸν, γῆ, ἀφ' οὗ λείπεσθαι τῷ μὲν τὸ ξηρὸν, τῷ δὲ τὸ ψυχρὸν· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐξ αἰέρος καὶ γῆς, πῦρ καὶ ὕδωρ. ὅταν μὲν γὰρ τῷ αἰέρος φθαρεῖν τὸ θερμὸν, τῷ δὲ γῆς τὸ ξηρὸν, ὕδωρ ἔσται· λείπεται γὰρ, τῷ μὲν τὸ ὑγρὸν, τῷ δὲ τὸ ψυχρὸν· ὅταν δὲ, τῷ μὲν αἰέρος τὸ ὑγρὸν, τῷ δὲ γῆς τὸ ψυχρὸν, πῦρ, ἀφ' οὗ λείπεσθαι τῷ μὲν τὸ θερμὸν, τῷ δὲ τὸ ξηρὸν, αἰήρ μὲν πυρὸς. ὁμολογουμένη δὲ καὶ τῇ αἰσθήσει ἡ τῷ πυρὸς ἡρώσις. μάλιστα μὲν γὰρ ἡ φλόξ πῦρ· αὐτὴ δὲ ὅτι καπνὸς καὶ ὁμίος· ὁ δὲ καπνὸς ἐξ αἰέρος ἔστι. οὗ δὲ τοῖς ἐφεξῆς, οἷα ἐκαστέρου φθαρείντος ἐκ ἐκαστέρου θάτερον τῶν στοιχείων γίνεσθαι μεταβάσει εἰς ὅσον τῶν στοιχείων, ἀφ' οὗ λείπεσθαι ἐκ ἀμφοῖν ἡ αἰσθήσις, ἡ δὲ ἐκαστέρου δὲ ἐγχαρὴ γίνεσθαι ὁμίος· οἷον, εἰ μὲν τῷ πυρὸς φθαρεῖν τὸ ξηρὸν, τῷ δὲ αἰέρος τὸ ὑγρὸν· λείπεται γὰρ ἐκ ἀμφοῖν τὸ θερμὸν. εἰ δὲ ἐκαστέρου τὸ θερμὸν, λείπεται τὸ ὑγρὸν, ξηρὸν ἔστι ὑγρὸν. ὁμοίως δὲ ἐκ τῶν ἄλλων· ἐκ ἀπασιν γὰρ τοῖς στοιχείοις συνπύχην, τὸ μὲν αὐτὸν, τὸ δὲ ἐκαστέρου. ὥστε ἅμα δηλοῦν ὅτι τὰ μὲν ἐξ ἐνὸς εἰς ἓν μεταβαίνοντα, ἐνὸς φθαρείντος γάρ.

π. φθαρῆν

π. π. φθαρῆν

nam insensibilis inseparabilisque materies, medium est. Porro cum plura esse videantur, duæ ad minimum contrarietates erunt. Sed cum duæ sint, esse tria non possunt, sed quatuor, ut patet. Tot enim sunt coniugationes. Nam cum sint sex, duæ ex eis fieri non possunt. propterea quod inter sese contrariæ sunt. Sed de hisce diximus prius. Cum autem mutuo in sese transmutentur, fieri non posse ut principium quoddam sit eorum, vel in extremo vel in medio, ex hisce palam fiet. In extremis igitur non erit principium, quia ignis aut terra essent omnia. idemque sermo est, atque si ex igni aut terra constare omnia dicamus. Præterea neque medium principium erit: sicuti quidam aërem quidem & in ignem & in aqua, aquam verò & in aërem & in terram, ultima autem non amplius in sese vicissim transmutari putant. Nam stet hoc, nec in infinitum recta utraque ex parte abeat, oportet. in vno enim, contrarietates essent infinitæ. Sit t terra, l lympa seu aqua, a aër, i ignis. Itaque si a in i & l mutetur, vna erit contrarietas, nempe ipsorum a i. sint hæc, albor & nigror. Rursum si i in l & a mutetur, erit altera. non enim l & i idem sunt. sint autem siccitas & humiditas, s quidem siccitas, h verò humiditas. Igitur si albor maneat, humida & alba erit aqua: sin minus, nigra. quandoquidem in contraria mutatio est. Aquam igitur aut albam esse, aut nigram, necesse est. Sit primum. Pari ergo rationes inerit i. Transmutabitur igitur & ipse ignis in aquam: contraria enim sunt. nam ignis primò niger erat, & deinde ficcus: aqua verò humida, & postea alba. Liquet itaque, omnia in sese vicissim transmutari: atque etiam in hisce, ipsi terræ reliqua duo symbola, nigrorem inquam & humiditatem, competere. hæc enim nec dura copulata fuere. Sed quod fieri nequeat in infinitum abitio (quod quidem cum essemus demonstraturi, in hoc antè incidimus) ex hisce emerget. Si enim rursum i, id est, ignis, in aliud ceu in m trāsmutetur, nec regressio fiat, aduersantia quædam ab hisce quas diximus alia, i & m inerit. nam m, nulli ipsorum t l a i esse idem supponitur. Sit itaque k ipsi i, & o ipsi m. k itaque, omnibus t l a i inerit. nam ea in sese mutuo transmutari solent. Sed hoc quidem nondum sit ostensum. illud tamen in aperto est, quod si m in aliud rursum transmutetur, alia in m & in i contrarietas inerit. atque ita semper primis cum sequentibus aliqua inerit aduersantia.

Tom. I.

A ἡ γὰρ ὕλη τὸ μέσον αἰατάσθητος ἔσται, καὶ ἀχώριστος. ἐπεὶ ὅτι πλείω ὁρᾷται ὄντα, δύο αὖ εἶεν αἱ ἐλάχισται. δύο δ' ὄντων, ἔχουσιν περὶ τρία εἶναι, ἀλλὰ τέσσαρα, ὥς ὅτε φαίνεται. ἵστασθαι γὰρ αἱ συζυγίαι· ἐξ γὰρ ὕλων, τρεῖς δύο ἀδιώταται γινέσθαι, ἀλλὰ τὸ ἐναντίας εἶναι ἀλλήλων. ὡς μὲν οὖν οὕτως εἴρηται περὶ πύριον· ὅτι δι' ὅτι μὲν μεταβολοῦσιν εἰς ἀλλήλας, ἀδιώτατον ἀρχῶν τίνα εἶναι αὐτῶν, ὡς ὅτι περὶ ἀέρος, ὡς ὅτι περὶ μέσων, ἐκ τῶν δὲ δῆλον. ὅτι μὲν οὖν τοῖς ἀέροις οὐκ ἔστι, ὅτι πῦρ εἶναι ὡς γῆ πᾶντα· καὶ ὁ αὐτὸς λόγος περὶ φαιάς ἐκ πυρὸς, ὡς ἐκ γῆς εἶναι πᾶντα. ὅτι δὲ οὕτως μέσων, ὥς ὅτε δοκεῖ πύριον, ἀπὸ μὲν καὶ εἰς πῦρ μεταβαλλόμενον καὶ εἰς ὕδωρ, ὕδωρ δὲ καὶ εἰς αἶρα καὶ εἰς γῆν. τὰ δ' ἐσχατά, οὐκ ἐπὶ εἰς ἀλλήλας· δεῖ μὲν γὰρ γινώσκειν, ὅτι μὴ εἰς ἀπειρον τὴν τοῖον ἐπὶ ὁμοιότητος ἐκασταῖ· ἀπειρον γὰρ αἱ ἐναντιότητες ὅτι τῷ ἐνὸς ἔσονται. ἔστω γὰρ γῆ ἐφ' ᾧ γ, ὕδωρ ἐφ' ᾧ υ, αἶρ ἐφ' ᾧ α, πῦρ ἐφ' ᾧ π. εἰ δὲ τὸ α μεταβολήσῃ εἰς τὸ π, ὡς καὶ ἐναντιότητος ἔστι τῶν α π. ἔστω ὅτι ταῦτα, λευκότητος καὶ μελανία. πάλιν εἰ εἰς τὸ υ τὸ α, ἔστι ἀλλή· ὡς γὰρ τὸ αὐτὸ τὸ υ, καὶ π. ἔστω δὲ ξηρότης καὶ ὑγρότης, τὸ μὲν ξ, ξηρότης, τὸ ὅτι υ, ὑγρότης. οὐκοῦν εἰ μὲν μὲν τὸ λευκόν, ὑπερβαλλόμενον τὸ ὕδωρ ὑγρὸν καὶ λευκόν· εἰ δὲ μὴ, μέλαν ἔσται τὸ ὕδωρ· εἰς τὸ μὲν αἶμα γὰρ ἡ μεταβολὴ αἰατάσθη αἶρα ἢ λευκόν ὡς μέλαν εἶναι τὸ ὕδωρ. ἔστω δὲ τὸ * περὶ τὸν ὁμοίως τοῖον καὶ περὶ π τὸ γ. περὶ λευκόν. ξ ὑπερβαλλόμενον ξηρότης. ἔστι αἶρα καὶ ὡς π καὶ πυρὶ, μεταβολὴ εἰς τὸ ὕδωρ· ἐναντία γὰρ ὑπερβαλλόμενον τὸ μὲν γὰρ πῦρ, τὸ περὶ τὸν μελανόν, ἐπεὶ περὶ ξηρόν· τὸ δὲ ὕδωρ ὑγρὸν, ἐπεὶ περὶ λευκόν. φανερόν δὲ ὅτι πᾶσιν ἐξ ἀλλήλων ἔστι ἡ μεταβολή, καὶ ὅτι γινώσκονται, ὅτι καὶ ἐκ γ τῇ γῇ, ὑπερβαλλόμενον λευκόν, καὶ δύο σύμβολα τὸ μελανόν καὶ τὸ ὑγρὸν. ταῦτα γὰρ ὅτι σιωπῶντες διδύματα πᾶσι. ὅτι δὲ εἰς ἀπειρον ἔχουσιν τὴν τοῖον, ὅτε μὴ ἡσυχίας δειξάν, ὅτι τὸν ἐμπεριεσθαι ἢ λευκόν, δῆλον ἐκ τῶν δὲ εἰ γὰρ πάλιν τὸ πῦρ ἐφ' ᾧ π, εἰς αἶμα μεταβολήσῃ καὶ μὴ ἀνακαταμύσῃ, ὅτι εἰς τὸ ψ, ἐναντιότητος τίς * ὡς πυρὶ καὶ ὡς ψ ἀλλή ὑπερβαλλόμενον γ. περὶ π, εἰ τὸ εἰρημικόν· οὕτως γὰρ τὸ αὐτὸ ὑποκείται, τῶν γ υ α π τὸ ψ. ἔστω δὲ ὡς μὲν π, τὸ κ. ὡς δὲ ψ, τὸ φ. τὸ δὲ κ, πᾶσιν ὑπερβαλλόμενον τοῖς γ υ α π. μεταβολοῦσιν γὰρ εἰς ἀλλήλας. ἀλλὰ γὰρ τῷ π μὲν ἔστω μετὰ δεδωγμένον· ἀλλὰ ἐκ δὲ δῆλον, ὅτι εἰ πάλιν τὸ ψ εἰς αἶμα, αἶμα ἔστι ἐναντιότητος καὶ ὡς ψ ὑπερβαλλόμενον, καὶ ὡς πυρὶ καὶ π. ὁμοίως δ' αἰεὶ μὲν τῶν περὶ τὸν μετὰ ἐναντιότητος τίς ὑπερβαλλόμενον τοῖς ἐμ-

παραδιν' ὥστ' εἰ ἀπειρα, καὶ ἐκδηλώσεις ἀ-
πειροι, τὰ ἐν ὁπ' ἔξοισιν· εἰ δὲ τῆτε, οὐκ
ἔστιν ὅτι οὐρανοῦ οὐδὲν, ὅτε ἡμέρας. διή-
σῃ γὰρ, εἰ ἔστι ἄλλο ὅξ' ἄλλω, ὅσαυτάς διεξελ-
θὴν ἐκδηλώσεις, ὅ ἐν πλείους· ὥστε εἰς ἓνια
μὴ οὐδὲ ποτε ἔστι μεταβολή· ὅτ' εἰ ἀπειρα
τὰ μεταξὺ· ἀνάγκη δ' εἶναι ἀπειρα τὰ στοι-
χεῖα. ἐπὶ δὲ, ὅδ' ἔξ' αἰέρος εἰς πῦρ, εἶναι ἀ-
πειροι αἱ ἐκδηλώσεις. γὰρ δὲ καὶ πᾶντα ἐν
ἀνάγκη γὰρ ἀπασας ὑποαρχῆν, πῶς μὴ καὶ τῶν
τῆτε, τὰ τῶν ἀμύλων· ὅτις δὲ, τὰ τῶν κα-
τωτέρων· ὥστε πᾶντα ἐν ἔστι.

ΚΕΦΑΛ. 5.

Ελεγχος τῶν λεγόντων τὰ στοιχεῖα μὴ μετα-
βολῆς εἰς ἄλλα.

Θαυμάσθε δὲ ἂν τις τῶν λεγόντων πλείω
εἰς τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων, ὥστε μὴ
μεταβάλλειν εἰς ἄλλα, καθάπερ Εμπεδο-
κλῆς φησι, πῶς ἐκδέχεται λέγειν αὐτοῖς εἶναι
συμβλητὰ τὰ στοιχεῖα· καίτοι λέγει ἕτερον· ταῦ-
τα γὰρ ἴσα πᾶντα· εἰ μὴ αὖτε καὶ ὁ ποσὸν,
ἀνάγκη ταῦτό τι εἶναι ὑποαρχὸν ἀπασιν τοῖς
συμβλητοῖς ὅ μὲν αὖτε· ὅτ' εἰ ἔξ' ὕδατος
κοτύλης εἶναι κοτύλαι αἰέρος δέκα· ὁ αὖτε
ὡς αἰὲρ ἀμφω, εἰ μεταίεται τὰ αἰσθητὰ· εἰ δὲ
μὴ ἕτερον συμβλητὰ καὶ ὁ ποσὸν, ὥς ποσὸν
ἐκ ποσού, ἀλλ' ὅσοι διώκονται· ὅτ' εἰ κοτύλη
ὑδατος ἴσοι διώκονται ψυχρῇ, καὶ δέκα αἰέρος,
καὶ ἕτερος καὶ ὁ ποσὸν ἕχῃ ἢ ποσὸν συμβλητὰ,
ἀλλ' ἢ διώκονται ἡ. εἰ δὲ ἂν καὶ μὴ τὰ τῶν
ποσού μέγεθος συμβάλλεσθαι τὰς διωόμεναις,
ἀλλὰ καὶ αἰαλογίαν· ὅτ' ὡς τὸδε θερμὸν, πῶ-
δε λευκόν· ὁ δὲ ὡς τὸδε, σμικρὸν· εἰ δὲ μὴ
ποσού, ὁ ὅμοιον· ὅ δὲ ποσού, ὁ ἴσον· ἄρ' οὐκ
δὲ φαίνεται, εἰ τὰ ὅμοια ἀμεταβάλλεται
ὅτι, μὴ αἰαλογία συμβλητὰ ὅτιν, ἀλλὰ
μέγεθος τῶν διωόμενων, καὶ τῶν εἶναι ἴσον θερμὸν,
ὡς ὅμοιον πυρὸς ποσού, ὅ αἰέρος πολλαπλά-
σιον· ὁ γὰρ αὖτε πλεονεχέει ὁμογενὲς εἶναι, ὅσοι
ποσού ἔξ' ἑτέρου λόγον· ἀλλὰ μὲν ὅτ' αὐξήσεις ἂν
εἶναι κατ' Εμπεδοκλέα, ἀλλ' ἡ καὶ τῶν ποσού-
θισιν· πῦρ γὰρ αὐξέει ὁ πῦρ.

Αὐξή δὲ τῶν μὴ σφαιρῶν ἡμέας, αἰθέρων
δ' αἰθέρων.

ταῦτα δὲ προσήκειν. δοκεῖ δὲ ἕχ' οὕτως
αὐξέσθαι τὰ αὐξανόμενα πολὺ ὅχι κατεπύ-
ρρι ἀπιδυνάμει τῶν ἡμέας τῆς καὶ φησιν·

A Quare si infinita sint, infinitæ quoque e-
runt in vno contrarietates. Quod si hoc sit,
nec finiri quicquam, nec oriri poterit. Nam
si aliud ex alio fiet, tot & adhuc plures tran-
sire contrarietates oportebit. Quare in
nonnulla transmutatio fiet nunquam, vi-
delicet si intermedia infinita sint. quod pro-
fecto necessario accidet, si infinita sint ele-
menta. Præterea neque ex aëre in ignem
transmutatio fiet, si infinitæ sint contrarie-
tates. Fient etiam omnia, vnum. nam om-
nes superiorum contrarietates, hisce inesse
quæ infra p sunt collocata, & contra ne-
cesse est. Quare omnia vnum erunt.

CAP. VI.

Contra Empedoclis, de elementis, augmentatio-
ne, generatione, motu, sententiam.

M Irabitur porro aliquis, eos qui ele-
menta corporum vno plura esse di-
cunt, ita ut in se non transmutentur, sicuti
Empedocles inquit, quo pacto ipsi elemen-
ta esse comparabilia dicere queant. Atqui
ille ad hunc modum ait: nam æquabilia
sunt hæc omnia. Si igitur secundum quan-
tita-tem, idem quid omnibus inesse compa-
rabilibus quo mensurentur, est necesse, ut
si ex aquæ sestario vno, aëris decem fiant:
ergo idem quid utraque sunt, si mensuran-
tur eodem. Sin verò non hoc pacto secun-
dum quantitatem, ut è quanto quantum,
sed quantum possint: velut si aquæ sestarius
æquè frigefacere atque aëris decem possit,
atque ita secundum quantitatem, non qua-
tenus quantitas est, sed quatenus possunt a-
liquid, comparabilia sunt: fiet sanè, ut etiam
non quantitatis mensurâ secundum poten-
tias atque vires, sed proportionē compa-
rentur. verbi causa. ut hoc calidum, hoc al-
bum. sed ut hoc, in qualitate quidem simi-
litudinem significat, in quantitate verò æ-
qualitatem. Videtur itaque esse absurdum,
si corpora illa quæ transmutari nequeunt,
proportionē comparabilia non sint, sed po-
tentiarum mensura, & eo quod tantum
ignis, æquale vel simile calidum sit atque
aëris multo plus. Idem namque cum maius
est, ex eo quia vnius est generis, hanc habe-
bit rationem. At verò neque accretio fuerit
secundum Empedoclem, præterquam quæ
additione fit. nam igni ignem augeri cen-
set. inquit enim:

Auges terra quidem proprium genus, æthe-
ræque æther.

Hæc autem adiiciuntur, apponuntur-
que. At ea quæ incrementa suscipiunt, non
ad hunc modum augeri videntur. Longè
autem difficilius fuerit eidem, de genera-
tione quæ natura sit, rationem assignasse.

Nam omnia quæ natura gignuntur, aut semper sic aut plerumque sunt. Quæ verò non semper aut plerumque sunt, a casu & fortuna fieri assolent. Quænam igitur causa est, ut ex homine homo, aut semper aut plerumque, & è tritico triticum, sed non oliua, oriatur? An si ita componatur os? non enim utrumque, quemadmodum inquit ille, sed ratione quadam coeuntibus fit aliquid. Quænam igitur horum causa est? non enim ignis vel terra, causa existit. At verò neque concordia aut discordia: etenim hæc segregationis, illa verò congregationis solum causa est. Hoc autem est cuiusque essentia, sed non,

Mistio mistorumque prius diuulsio solium:

quemadmodum inquit ille. In hisce namque fortuna nominari solet, non ratio. fieri enim potest ut aliqua, ut contingit, ac temere, misceantur. Itaque sic sese habere eorum quæ natura constant, causa existit. atque cuiusque natura hæc est, de qua nihil meminit. Nihil ergo de natura dicit. At verò hoc ipsum bonum existit. Porro ille solam missionem collaudat. Atqui discordia haudquaquam secernit elementa ipsa, quæ natura deo priora sunt: sed concordia. dii autem & hæc quoque sunt. Præterea de motu simpliciter dicit: non enim sanis est dicere concordiam & discordiam mouere, nisi hæc concordie ratio sit, motu inquam tali cieri, & discordie tali. Igitur aut definiuisse aut supposuisse, aut exactè vel molliter vel alio quodlibet modo demonstrasse oportebat. Insuper cum vi & præter naturam moueri corpora videantur, per naturam quoque moventur. ut ignis ad superum quidem locum non vi, sed ad inferum vi fertur. Vi autem & natura contraria sunt. Contingit autem vi moueri: ergo & natura quoque motu cieri contingit. Concordia igitur illo motu mouet, aut non mouet. Nam terram deorsum ferri, concordie contrarium est, & segregationi simile existit: potiusque discordia naturalis motus causa est, quam concordia. Unde si ut omnino concordia potius præter naturam existat. Simpliciter autem, nisi concordia aut la moueat, ipsorum corporum nullus motus statuisse est. At, hoc absurdum est. Ad hæc videmus corpora motu cieri, nam discordia segregauit. Æther autem in sublime subuectus non à discordia fuit, sed interdum illum velut à fortuna sublatum asserit sic dicens.

Nam plerumque aliter, sed cum si forte
incurris.

Interdum ignem sorsum ferri appetitum esse: inquit enim,

Ast. aser. longu. fol. breviss. radicibus

Tom. I.

Ἰα γὰρ γενόμενα φύσιν, πόσιντα γίνεσθαι, ἢ αἰεὶ
 ὦδιν, ἢ ὡς ἐπὶ ὁ πολὺ· Ἰα δὲ ὡς αἰεὶ, ἢ
 ὡς ἐπὶ ὁ πολὺ, ἀπὸ ταύτητος, καὶ ἀπὸ τύ-
 χης. τί οὖν ὁ αἰεὶ. τὴν δὲ αὐτοῦ τοῦ αὐτοῦ
 ποιοῦ, ἢ αἰεὶ, ἢ ὡς ἐπὶ ὁ πολὺ· ἢ ἐν τῇ πυ-
 ρρῇ πυρρῇ, ἀλλὰ μὴ ἐλαίᾳ, ἢ ἐν ἐαυτῷ ὦδιν
 σῖν τετὴν ὅσον; ἢ γὰρ * ὡς ἔτυχε σῖν τετ-
 ρῶντων ὡς ἐν γένεσθαι, καὶ αὐτῶν ἐκείνους φησιν,
 ἀλλὰ λέγων τινί. τί οὖν ὁ αὐτῶν αἰεὶ; ἢ γὰρ
 δὴ πῦρ γε, ἢ γῆ· ἀλλὰ μὲν ἔδ' ἢ φιλία καὶ
 ὁ ἡλικίας συγκρίσεως γὰρ μόνον, ὁ δὲ ἀφ' ἡλικί-
 ας αἰετῶν. τὴν τοι δὲ ὅτι ἢ ὅτι ἢ ὅτι ἢ ὅτι ἢ ὅτι
 ἀλλ' ἢ μόνον

[illegible]

Ὅσα δ' οὐκ ἐκείνην τήν πολλὰν δ'

[Faint, illegible handwritten notes]

ὅτι δι' ὧν ἐκείνη ἀποκαταστάσῃ τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

2. The following is a list of the names of the persons who have been appointed to the various positions in the organization of the National Association of Manufacturers:

... ..

ἄμα δὲ καὶ τὸ κίνησιν ὁμοίως ἔχει φησὶν ἐπὶ τῇ
 τῷ νεύειν καὶ τῷ πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς φιλίας.
 πρὸς αὐτὸν δὲ κινεῖται πρὸς τὸν αἰσιν τῆς κινή-
 σεως, καὶ γὰρ δὴ καὶ φιλία καὶ ὁ φόβος, ἀλλὰ πρὸς
 κινήσεως αὐτὰ ἄπαι· εἰ δὲ ἔστιν, ἐκείνο δὲ ὅτι
 ἄπορον δὲ, καὶ εἰ ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς σοφίας, καὶ
 ἐν τῇ αὐτῇ αἰ γὰρ ἀλλοιωσὶς αἰ τῆς ψυχῆς,
 πῶς ἔσονται; οἱ δὲ μουσικὸν εἶ) ἐκάλει ἄμφω-
 σοι, καὶ μνήμη, καὶ λήθη· διὸ γὰρ ὅτι εἰ μὴ
 πῦρ, καὶ ψυχὴ, καὶ πᾶσι οὐκ ἔστι αὐτῶν οὐκ
 ἡ πῦρ· εἰ δὲ μικτόν, καὶ σωματικόν· οὐκ ἔστι
 οὐδὲν σωματικόν. ἀλλὰ αὐτὸ μὴ οὐκ ἔστι, ἐπὶ-
 ρας ἔργον ἔστι θεωρίας. αὐτὸ δὲ τῆς σοφίας,
 ἐξ ὧν τὰ σώματα σιωσάντων, ὅσοι μὴ δοκῇ
 εἶ) ἡ κινήσιν, καὶ μεταβολήν· εἰς ἀλλήλας, ἀνάγ-
 κη εἰ δὲ πρὸς τὸν οὐκ ἔστι, καὶ πρὸς τὸν σωματικόν
 ὅσοι δὲ μὴ ποιοῦσιν ἐξ ἀλλήλων ἡμῶν, μὴ δὲ
 ὡς ἐξ ἐκείνου, πλὴν ὡς οὐκ πύχου πλίνθου,
 ἄπορον· πῶς δὲ * ἐκείνους ἔσονται ὅσοι καὶ
 ὅσοι, καὶ τῆς ἀλλοιωσὶς ὅσοι, ἐξ δὲ τῶν λεγόμε-
 νοι ἀπορίων, ἐκ τοῖς ἐξ ἀλλήλων ἡμῶν, πᾶσι
 ἔσονται γίγνεται δὲ αὐτῶν ἔσονται πᾶσι αὐτῶν
 καὶ λέγει δὲ, οἱ εἰ ἐκ πυρὸς ἔστι ὕδωρ, καὶ
 ἐκ οὐτοῦ γίγνεται πῦρ. εἰ γὰρ ἡ κινήσιν δὲ
 ἀπορίων· ἀλλὰ δὲ καὶ ὅσοι ἐξ αὐτῶν
 γὰρ καὶ μουσικὸς αὐτὰ δὲ * πῶς γὰρ; ἐκεί-
 νους πᾶσι γὰρ τοῖς λεγόμενοι ὅσοι ἐκ πυρὸς γίγ-
 νεται πῦρ ἐκ ὕδωρ. ὡς αὐτῶν [εἰ] οὐκ μικρόν· ἡμῶν
 αὐτῶν, ἐκ μὴ πᾶσι τῶν μῶν σφαιρῶν, πᾶσι
 μῶν δὲ ὅσοι ἀλλοιωσὶς πᾶσι· ἀλλὰ ἐκείνους γὰρ
 ἐκείνους ἐκείνους γίγνεται ἡμῶν. τῶν μὴ δὲ τῶν
 πᾶσι γὰρ τῶν εἰς τῆς ὅσοι, ἐξ ὅπου αὐτῶν
 αὐτῶν τοῖς δὲ ἐκείνους λεγόμενοι οὐκ ἐκείνους, ἀλλὰ
 ὡς ἐκ πύχου λίθου καὶ πλίνθου, ἐκείνους ἐξ
 αὐτῶν πᾶσι καὶ μῶν. ὡς αὐτῶν γὰρ, καὶ τῶν ποιοῦ-
 μένους αὐτῶν ὅσοι, ἐξ πᾶσι ἀπορίων, πῶς ἔσονται
 καὶ ἐξ ἀμφοτέρων, οἱ ψυχρὸν καὶ θερμὸν, ἡ πυ-
 ρὸν καὶ γῆν. εἰ γὰρ ἔστι ἡ ὅσοι ἐξ ἀμφοῖν, καὶ
 μὴ δὲ πρὸς ἐκείνους, μὴ δὲ αὐτῶν [οὐκ ἐκείνους] σω-
 ματικόν, * ἡ κινήσιν πᾶσι ὅσοι ἐξ
 ἐκείνους; ἡ γὰρ πᾶσι φησὶν, ἡ πᾶσι ποιοῦ-
 μένους ὅσοι, ἀλλὰ αὐτῶν πᾶσι καὶ μῶν καὶ πᾶσι
 πᾶσι θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ὅσοι μὴ ἀπὸ αὐτῶν ἡ πᾶσι
 πρὸς * ὡς αὐτῶν, ἀλλὰ αὐτῶν πᾶσι ἔσονται

γρ. αὐτῶν

α. γρ. αὐτῶν

γρ. π. α. καὶ
σώματα ὅ-
σοιγρ. ὡς αὐτῶν
καὶ

A Et insuper ipsum quoque mundum simili-
 liter nunc tempore discordiae, ut prius tem-
 pore concordiae, habere dicit. Quid igitur
 mouēs primum, motionisque causa existit
 non enim discordia & concordia, verū hae
 alicuius motus causae sunt. Quod si sunt, illa
 principium erit. Porro absurdum est, animā
 ex elementis constare, aut elementorum v-
 num aliquod esse. Quomodo enim animae
 alterationes, ceu musicum esse, & rursus
 non musicum, aut memoria, aut obliuio e-
 runt? Perspicuum enim est, quod si anima
 ignis sit, eadem illi quae igni, ut ignis est, af-
 fectiones competent. si verò ex elemen-
 torum mixtura constet, corporea. Ac
 harum nulla corporea existit. Verū de
 hisce considerare, alterius contemplationis
 est officium. De ipsis autem elementis, ex
 quibus corpora constant, iis quidem qui cō-
 mune quid esse, aut ea inter se transmutari
 putant, si ex hisce alterum, & alterum quo-
 que contingat, est necesse: qui verò genera-
 tionem mutuam non faciunt, nec ē singulis
 singula, sed velut ē muro lateres gigni vo-
 lunt, absurdum quid dicunt. Nam qui car-
 nes, ossa & ceterorum quodvis ex illis etūt?
 C Quod autem dicitur, dubitationem habet,
 etiam apud eos qui generationem mutuam
 astruunt, quoniam pacto ex ipsis diversum
 quid ab eis oriatur. Verbi causa: ex igni a-
 qua fit, & ex aqua ignis. nā subiectū cōmu-
 ne quid existit. sed & caro atq; medulla ex
 eis fiāt. at haec quomodo? Etenim illis qui
 perinde ut Empedocles, dicunt, quisnam e-
 rit modus? Nam compositionem esse quo-
 modo ē lateribus atque lapidibus fit murus,
 necesse est, & hae mixturae congeries ex
 conseruatis quidem, sed secundum exiguas
 D portiones iuxta sese cōpositis erit elementis.
 Ad hunc itaque modum, caro & ceterorū
 quodque fiet. Accidit autem, ut nō ex qua-
 libet carnis parte ignis & aqua gignantur,
 (sicuti ex cera, ex hac parte pila, ex aliqua a-
 lia meta fieri potest,) sed ex utraque utrum-
 que fieri queat. Hae itaque hoc gignantur
 modo ex carne, ex quauis parte utrumque.
 At hisce qui illo modo dicunt, ex quauis u-
 trumque gigni non potest, sed perinde sit
 ut ē muro lapis & later, ex alio loco ac parte
 utrumque. Pari modo & hisce qui ipsorum
 materiam vnam faciunt, dubitatio quae-
 dam obrepit, qualiter ex ambobus, cali-
 do inquam & frigido, aut igni & terra,
 quippiam erit. Nam si caro ex ambobus
 sit, & neutrum illorum, nec rursus seruatō-
 rum compositio, quid restat id esse prae-
 terquam materiam, quod ex illis constat?
 Nam corruptio alterius, aut alterum fa-
 cit, aut materiam. Igitur postquam calidum
 & frigidum intensionem remissionemque
 E suscipiūt, cum simpliciter alterum
 actu fuerit, tunc alterum erit potentia.

Cum verò non potius, sed frigidum vici-
alidum, & calidum, ut frigidum fuerit,
quoddamque miscetur, suas exuperantias vi-
cissim corrumpunt; tunc neque materia
erit, neque illorum contrariorum utrum-
que, sed intermedium actu simpliciter erit.
Porro quo potentia magis calidum est,
quam frigidum, aut contra hoc duplo,
aut triplo, & aut alio id genus modo
magis calidum potentia quam frigidum ex-
istit. Alia itaque mixta ex contrariis ex-
runt, aut elementis, & elementa ex illis
quodammodo potentia existentibus, non
tamen sic ut materia, sed dicto modo. At-
que hoc quidem pacto mixtio, illo verò ma-
teria, id quod gignitur, existit. Præterea &
ipsa contraria pati solent, quemadmodum
antè præfinitum est. Etenim actu calidum,
potentia frigidum est: & actu frigidum, po-
tentia calidum. Quare nisi ad æqualitatem
reducta sint, in se mutuo transmutantur. Si-
mili modo & in cæteris contrariis. At-
que primò quidem elementa ipsa ita
transmutantur: deinde ex hisce carnes &
ossa & eiusmodi fiunt, cum illa calido qui-
dem in frigidum, & frigido in calidum
transeunte, ad mediocritatem venerint: hic
enim neutrum est, mediocritas autem mul-
tiplex est, & nequaquam indivisibilis. Si-
militer humidum & siccum & talia, car-
nem ossaque & cætera id genus mediocri-
tate efficiunt.

С А Р. VIII.

*Quodlibet mixtum perfectum circa mundi me-
dium existens, ex elementorum con-
currentia nasci.*

OMnia autem mixta corpora, quæ cit-
ca locum qui medio vniuersi tribui-
tur, collocata sunt, ex simplicibus con-
stant omnibus. Nam terra quidem ideo
cunctis inest, quod vnumquodque ma-
ximè & vt plurimum in proprio terræ lo-
co existit. Aqua verò, quod composita
finiri oporteat: & illa è simplicibus sola
bellè terminari queat. Præterea quod &
terra humiditate consistere non pos-
sit: sed humiditas id sit, quod con-
tinendi vim ac coercendi habeat. nam si
humiditas à terra prorsus eximatur, ea
defluet profectò. Terra igitur & aqua
has ob causas insunt. item aër & ignis,
quod terræ & aquæ contraria est: quan-
tum substantiam substantiæ contrariam
esse contingit. Cùm igitur generatio-
nes è contrariis sint, & contrario-
rum extremum alterum insit, alterum
quoque inesse est necesse. Quare in om-
ni composito simplicia omnia inerunt.

Tom. I.

Α ὅταν δὲ μὴ πυριταῖς, ἀλλ' ὡς μὲν θερμὸν
 ψυχρὸν, ὡς δὲ ψυχρὸν θερμὸν, ἀφ' ὃ μίγνυ-
 ῖται φθίφει τὰς ὑποφωχὰς ἀλλήλων, ὥστε ὅτι
 ἢ ὑλη ἔσται, ὅτε σκεῖναι τῷ ἐκείνων ἐκάτε-
 ρον * ἐνδελεχέια ἀπλῶς, ἀλλὰ μεταξύ· καὶ κ. ὑποφωχίς
 δὲ τὸ δυνάμει, μᾶλλον ὅτι θερμὸν ἐ' ψυχρὸν,
 ἐ' θερμότητι ἐκάτερον καὶ τῶτον τ' ἄλλοι δι-
 πλασίως θερμὸν δυνάμει, ἢ ψυχρὸν, ἐ' περ-
 πλασίως, ἢ κατ' ἄλλοι ὅσον ὑποφωχόν. ἔσται ὅ
 μαχρύντων πᾶλλα, ὅτι τῷ ἐκείνων, ἐ' τῷ σοι-
Β χείων, ἔ' τὰ στοιχεῖα ὅτι σκεῖναι δυνάμει πῶς
 ὄντων· ὅτι ὅταν δὲ ὡς ἐ' ὑλη, ἀλλὰ τ' εἰρη-
 μόνον ὅποι· ἔ' ἐστὶ ὅταν μὲν μίξις, σκεῖναι
 δὲ, ὅταν ὁ γινώσκων ἐπὶ δὲ ἔ' πᾶσι τὰ ἐκεί-
 νη καὶ τ' ἐκ ποῖς ποσότητος διεισδόν. ἐστὶ γὰρ
 ὁ ἐργασία θερμὸν δυνάμει ψυχρὸν, καὶ ὁ
 ἐργασία ψυχρὸν, δυνάμει θερμὸν ὥστε ἐὰν
 μὴ ἰσότης, μεταβάλλει εἰς ἀλλήλα· ὁμοίως ὅ
 ἔ' ὅτι τῷ ἄλλων ἐκείνων. καὶ ποσότης γὰρ ὅταν
 τὰ στοιχεῖα μεταβάλλει· ἐκ δὲ τούτων, ἄρκεται,
 ἔ' ὅσα, καὶ τὰ ὑποφωχὰ, τῷ μὲν θερμὸν γινώ-
 σκων ψυχρὸν, τῷ δὲ ψυχρὸν θερμὸν, ὅταν
 πρὸς ὁ μόνον ἔλθῃ· ἐ' ὅταν γὰρ * ὅτι ὅταν, π. ὑποφωχίς
 ὁ δὲ μόνον πολὺ, καὶ ἐκ ἀδιαίρετον· ὁμοίως ὅ
 ἔ' ὅταν καὶ ἔλθῃ, καὶ [πᾶλλα] τὰ ὑποφωχὰ καὶ
 μόνον ποιοῦσι ἄρκεται ἔ' ὅσα, ἔ' πᾶλλα τὰ
 ὑποφωχὰ.

**ΚΕΦΑΛ. Α'.
Α.**

Οὐ ἀπόρτα θύματα δὲ ἀπορίτων σωέσκει
τῷ ἀπλῶν.

Δ Πόρτα δὲ τὰ μίχτὰ σώματα ὅσα ᾤξῃ
 τῷ μέσῳ τόποι ὄντι, ἐξ ἀπορύτοι-
 σύγκειται τῶν ἀπλῶν. γῆ μὲν γὰρ ἐνυπάρχει
 πᾶσι, ἀέρ' ὅ ἐκαστος εἶ) μάλιστα καὶ πλείστοι
 ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ· ὕδωρ δὲ, ὅσῳ τὸ δεῖν μὲν
 οὐκ ἔστι τὰ σπινθήκα, μένοντι εἶ) τῶν ἀπλῶν
 δύσκειται τὸ ὕδωρ. ἐπὶ δὲ καὶ τὸ πλεονάζον αἶθρ' αὐτῶν
 ὑγρὸν μὴ διυλίσσασθαι συμβαίνει· ἀλλὰ τῶν
 εἶ) τὸ σπινθήκα. εἰ γὰρ ἐξαρεθῇ πελέως
 ἐξ αὐτῆς τὸ ὑγρὸν, ἀερίπλοοι αἶ). γῆ μὲν
 οὖν ἐν ὕδωρ, ὅσῳ αὐτὰς ἐνυπάρχεισι καὶ αἶ-
 θρας· ἀέρ' δὲ ἐν πυρ, ὅτι ἐστὶν αἶθρ' αὐτῶν γῆ καὶ ὕδα-
 τι· γῆ μὲν αἶθρ' ὕδωρ δὲ πυρὶ ἐνδεδυμένοι ὄντι.
 ὡς ἐνδεδυμένοι ὄντι αἶθρ' αἶθρας αἶθρας εἶ). ἐπὶ
 οὖν αἶθρ' αἶθρας ἐν τῶν ἐνδεδυμένων εἶσιν, ἐν-
 υπάρχει δὲ πατέρα ἀέρος τῶν ἐνδεδυμένων, αἶθρ' αἶ-
 θρας καὶ πατέρα ἐνυπάρχειν· ὥστε ἐν αἶθρ' αἶθρας
 καὶ αἶθρ' αἶθρας ἐν τῶν ἐνδεδυμένων αἶθρας αἶθρας.

Q99 üj

77. 11. 11. 11.

μὲν τὴν δὲ εἶδος ἐκ τῆς φύσεως. * ἀπὸ τῆς
 τα μὲν γὰρ πρέφεται τοῖς αἰσίοις ἐξ ὧν τὸ ὅτι
 ἀπὸ τῆς δὲ πλείοσι πρέφεται. καὶ γὰρ ὅσα τὸ
 αὐτὸ δὲ μαλιστα μόνον ἐν πρέφεται, οἷον τὰ
 ὕδατι καὶ πυρὶ, πλείοσι πρέφεται. μέμικται
 γὰρ τὰ ὕδατι γῆ. δὲ καὶ οἱ γεωργοὶ πυρὶ καὶ
 μίξαστες [κόσμεται] ἀρδύν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἐκ
 μὲν τῆς φύσεως τῆς ὕλης. ὅ δὲ πρέφονται οὕτως
 λεγόμενοι τῇ ὕλει, ἐκ μορφῆς καὶ ὅ εἶδος, δι-
 λογοῖν ἢ δὲ μόνον τῇ ἀπλῶν σωματίων πρέ-
 φεται ὁ πῦρ, ἀπὸ τῶν ἐξ ἁλλήλων γε-
 γνησιν, ὡς τὸ καὶ οἱ πρῶτοι λέγουσιν. μόνον
 γὰρ ἐστὶ καὶ μαλιστα τῇ εἰδῶς ὁ πῦρ διὰ τὸ
 πεφυκέναι φέρεται πρὸς τὸ ὅτι. ἔχον δὲ
 πεφυκέναι εἰς τὴν αὐτὴν φέρεται χεῖρον. ἐκ
 μορφῆς καὶ ὅ εἶδος, ἀπὸ τῶν ἐκ τοῖς ὅροις.
 ὅτι μὲν οὖν ἀπὸ τῆς φύσεως ἐκ ἀπλῶν
 σωματίων τῇ * ἀπλῶν, εἰρησιν.

ΚΕΦΑΛ. 9.

Περὶ πάσης γένεως πόσαι τε εἰσὶν αἱ
 αὐτῆς αἱ ἀρχαί.

Επεὶ δ' ἐστὶν ἓνα γένος καὶ φθαρτὰ,
 καὶ ἡ γένεσις τυγχάνει ὅσα ἐκ τῆς
 ὁμοιοῦς, πόσαι τε εἰσὶν αὐτῆς αἱ ἀρχαί. ῥᾶν
 γὰρ ὅτι καὶ ἔχοντα γεωμετρικῶς, ὅτι
 αὐτῇ καὶ ὁλοῦ ἀριθμοῦ πρῶτοι. εἰσὶν οὖν
 καὶ τὸ ἀριθμὸν ἴσαι, καὶ τὰ γένεσις αἱ αὐταί,
 αἱ δὲ ἐκ τοῖς αἰσίοις τε καὶ πρῶτοι. ἐκ μὲν
 γὰρ ἐστὶν ὡς ὕλη, ἐκ δὲ ὡς μορφή. διὸ καὶ
 τὴν πρῶτην εἰς πρῶτον καὶ γὰρ ἔχοντα
 πρὸς τὸ γένος αἱ δύο, καὶ αὐτῶν ὅτι ἐκ τοῖς
 πρῶτοις. ὡς μὲν οὖν ὕλη, τοῖς γένεσις ἐστὶν
 αἱ αὐταί, ὁ δὲ διωκτὶς καὶ μὴ εἶναι. καὶ γὰρ
 ἐκ ἀνάγκης ἐστὶν, οἷον τὰ αἰσίοις. καὶ δὲ οὐκ
 ἐστὶν ἐκ ἀνάγκης. οὕτως δὲ καὶ μὲν ἀδυνά-
 τος μὴ εἶναι, καὶ δὲ ἀδυνάττος εἶναι. διὰ τὸ μὴ
 εἰσὶν ἐκ τῆς φύσεως ἀναγκαστικῶς ἔχειν.
 ἓνα δὲ καὶ εἶναι, καὶ μὴ εἶναι διωκτὶς, ὅτι ἐστὶ
 ὁ γένος ἐκ φθαρτῶν. ποτὲ μὲν γὰρ ἐστὶν τῇ-
 πο, ποτὲ δὲ οὐκ ἐστὶν. ὡς τὸ ἀνάγκη γένος
 εἶναι καὶ φθαρτὸν, αὐτὸ δὲ διωκτὶς καὶ μὴ
 εἶναι. δὲ καὶ ὡς μὲν ὕλη, τῇ ἐστὶν αἱ αὐταί
 γένεσις. ὡς δὲ ὁ εἶδος ἐκ μορφῆς καὶ ὅ
 εἶδος. τῇ δὲ ἐστὶν ὁ λόγος ὁ τῆς ἐκείνου οὐ-
 σίας. διὸ δὲ πρῶτον καὶ τὴν πρῶτην, καὶ
 ἀπὸ τῆς μὲν οὐκ ἐστὶν, λέγει δὲ οὐκ ἐστὶν.

A Sed & id cuiusque rei nutritio compro-
 baro videtur, omnia enim eisdem alimentis
 quibus constant. omnia siquidem pluribus
 aluntur. Nam quaecumque uno solo ali-
 mento videntur, ut plantae aqua, pluribus
 aluntur: terra enim aquae admixta est. Quam-
 obrem ipsi quoque agricolae miscentes, ir-
 rigare conantur. Cum autem alimentum
 ad materiam pertineat, quod autem nutri-
 tionem suscipit cum materia coniunctum,
 forma sit atque species, rationi consenta-
 neum fuerit, ex omnibus simplicibus cor-
 poribus quae mutua generatione oriuntur,
 solum ignem nutriti: quemadmodum &
 priores aiunt: quippe qui solus ac maximè
 formae sit: propterea quod suapte natura
 ad terminum fertur uniuersi. In suum au-
 tem locum quodque ferri natum est, forma
 verò speciesque omnium in ipsis consistit
 terminis. Quòd igitur corpora omnia ex
 simplicibus constant, dictum est.

CAPUT IX.

Generationis causa an materia, aut elementorum qualitates.

Cum autem nonnulla generabilia cor-
 ruptibiliaque sint, & generatio in
 eo qui circa mundi medium est loco sit:
 de omni generatione similiter, & quot
 & quae sint eius principia, dicendum est.
 sic enim facilius singularia contemplabi-
 mur, cum de vniuersalibus prius sum-
 pserimus. Sunt igitur tot numero, & gene-
 re eadem, quae in aeternis primisque. Nam
 alterum ut materia, alterum ut forma exi-
 stit. oportet autem & tertium insuper ad-
 esse. Nam duo haudquaquam satis sunt ad
 generandum, sicuti nec in ipsis primis.
 Igitur quod esse & non esse potest, ge-
 nerabilibus causa ut materies existit. Nam
 quaedam necessariò sunt, seu aeterna:
 quaedam necessariò non sunt. Quorum
 illa quidem non esse, haec verò esse est
 impossibile: eo quòd fieri non possit ut
 necessarium aliter sese habeat. Nonnulla
 & esse possunt, & non esse, de quorum
 numero generabile existit, atque corru-
 ptibile. hoc enim interdum est, interdum
 non est. Quare necesse est, ut generatio at-
 que corruptio circa id sit, quod esse &
 non esse potest. Quocirca & hoc causa,
 ut materies, generabilibus existit. At for-
 ma speciesque, ut cuius gratia haec au-
 tem est substantiae cuiusque ratio. Oportet
 autem & tertium quoque adesse, quod
 omnes quidem formant, nemo tamen dicit.

Sed alii specierum naturam causam esse sufficientem ad generandum arbitrati sunt, quemadmodum in Phaedone Socrates. Nam ubi ille ceteros increpuit, tanquam nihil locutos, eorum quæ sunt quædam species esse, quædam quæ species participant, & eorum quodque per speciem esse dici, susceptione verò oriri & abiectione interiri supponit. Quare si hæc vera sunt, species esse causas generationis & corruptionis necessario putat. Alii ipsam materiam, nimirum à qua sit motus. At neutri rectè dicunt. Nam si species causæ sunt, eas non semper gignunt continenter, sed quandoque, & quandoque non, cum semper tum species tum quæ eas participant, in ratione rerum sunt. Præterea in nonnullis aliam quandam esse causam spectamus. Nam medicus in corpore sanitatem efficit, & scientiam sciens, existente & ipsa sanitate, & scientia, & hisce quæ eas participant: eodem modo & in cæteris, quæ facultate quadam fiunt. Quod si qui materiam ipsam ob motum generare dicant, naturalius profectò dixerint, quàm qui ita dicunt. Etenim quod alterat, quodque transfigurationem facit: causæ ut quippiam oriatur, rationem sibi vindicat magis. Et in omnibus, ex æquo, tam hisce quæ natura constant, quàm quæ ab arte proficiuntur, hoc agens dicere consuevimus, quod mouendi vim obtinet. Verum enim vero & hi quoque non rectè dicunt. Pati namque & moveri, materiæ est: agere verò & mouere, alterius potentia. Palàm autem est, cum in iis quæ arte, tum iis quæ natura fiunt. nam neque aqua ex se animal facit sed natura: neque lignum lecticam, sed ars. Quare & isti ob id, & quia potiorē omittunt causam, haud rectè dicunt. quidditatem enim formamque exterminant. Præterea potentias atque vires corporibus tribuunt, per quas admodum instrumentaliter generant, eam quæ à specie sumitur, causam auferentes. Etenim quoniam, ut aiunt, calidum segregare, & frigidum congregare natum est; & cæterorum quodque, aliud agere, aliud pati: ex his & per hæc gigni & corrumpi cætera omnia dicunt. At ipse quoque ignis, moveri ac pati videtur. Præterea perinde faciunt, ac si quis ferræ & instrumentorum cuique, eorum quæ generantur, causam tribuat. Nam cum quis ferra secat, diuidi quippiam: & cum corradit, leue fieri necesse est. & in cæteris simili modo. Quare si quàm maximè agit mouetque ignis, quomodo tamen moueat, non vltra contemplantur, nempe quod deterius quàm ipsa instrumenta.

Tom. I.

A ἄλλ' οἱ μὲν ἰχθυὺν ὡς ἰσχυρὸν αἰτία ἐστι τὸ πρὸς
 ὁ γινεσθαι πλεονέχον εἶδὸν φησὶν, ὡς ὅτι οὐ
 φαίδωνι Σωκράτης. καὶ γὰρ ἐκείνος ἐπιτε-
 μήσας τοῖς ἄλλοις, ὡς ὁδοὺν εἰρηκόσιν, ὑπο-
 τίθεται ὅτι ἐστὶ ἐπὶ ὅτῳ, (ὅτι μὲν εἶδον, τὰ δὲ
 μετακίχεται τῷ εἶδον. & ὅτι ἐστὶ) μὲν ἔκαστον
 τούτων λέγεται καὶ ὁ εἶδος. γινεσθαι δὲ καὶ
 πλεονέχον, καὶ φθίρεσθαι καὶ πλεονέχον
 βολλῶν. ὡς τὸ εἶ τούτου ἀληθῆ, τὰ εἶδη οἰε-
 σθαι δὲ ἀνάγκης αἰτία ἐστὶν & ἡμῶν καὶ φθί-
 ρος. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν πλεονέχων ἀπὸ τούτου γὰρ
 ἐστὶν πλεονέχον ὁδοὺν πρὸς τὰ λέγειν κα-
 λῶς. εἰ μὲν γὰρ ἐστὶν αἰτία τὰ εἶδη, ἀφ' ἧς
 καὶ οἱ αἰετὶς ἡμῶν σὺννεχῶς. ἀλλὰ ποτὶ μὲν,
 ποτὶ δὲ ὡς ὁδοὺν αἰετὶς ἐστὶν τῷ εἶδον καὶ τῷ με-
 τακίχεται; ἐπὶ δὲ ἐπὶ εἰσὶν ἡμεῶν ἀλλόθεν
 ὁ αἰσθητὸν ὑμῶν γὰρ ὁ ἰσχυρὸς ἐμπεδῶν, καὶ ἐπι-
 στήμην ὁ ἐπιστήμην, ὅπως καὶ ὑμῶν αὐτῇ [καὶ
 ἐπιστήμης] καὶ τῷ μετακίχεται. ὡς αὐτῶς δὲ
 καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ τῷ καὶ δυνάμει τῷ κατ-
 αρῶν. εἰ δὲ πλεονέχον πρὸς φησὶ ἡμῶν
 ἀφ' ἧς πλεονέχον, φησὶ καὶ τῷ μὲν αὐτὸ λέγει
 καὶ οὕτως λέγεται. ὁ γὰρ ἀλλοιοῦν καὶ ὁ
 μετακίχεται, αἰσθητὸν τε τῷ ἡμῶν. καὶ
 ὡς ἀπὸ αὐτοῦ αἰσθητὸν τῷ πλεονέχον ὁ ποιῶν, ὁ-
 μοίως εἶπε τῷ φησὶ καὶ ὡς πρὸς τῷ τέχνης, ὁ
 αὐτὸς κατὰ τὸν ὡς μὲν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ οἱ ὁρ-
 θῶς λέγειν τῷ μὲν γὰρ ὡς πρὸς τῷ πλεονέχον ἐστὶ καὶ
 ὁ κατὰ τὸν ὡς κατὰ τὸν, καὶ ὁ ποιῶν, ἐπεὶ δὲ δυνά-
 μεις. δῆλον δὲ ἐστὶν τῷ τῷ τέχνης καὶ ἐπὶ τῷ
 φησὶ κατὰ τὸν ὡς πρὸς αὐτὸ κατὰ τὸν ὡς ὡς
 ἐστὶν αὐτῷ, ἐπὶ δὲ ὡς κατὰ τὸν, ἀλλ' ἢ τέχνης.
 D ὡς τὸ εἶ οὕτως ἀφ' ἧς τῷ πλεονέχον οἱ ὁρ-
 θῶς καὶ ὡς κατὰ τὸν πλεονέχον πλεονέχον αἰτία.
 ἐξ αὐτοῦ γὰρ ὁ πλεονέχον, ἐστὶν πλεονέχον. ἐπὶ
 δὲ καὶ τῷ δυνάμει ἀποδίδασιν τῷ ὡς, αἰ-
 δὲ αὐτὸ ἡμῶν λίαν ἐργασίως, ἀφαιρούμεν
 πλεονέχον ὁ εἶδος αἰτία. ἐπὶ γὰρ πρὸς φησὶ, ὡς
 φησὶ, ὁ μὲν ἡμῶν ἀφαιρούμεν, ὁ δὲ ψυχρὸν
 σὺννεχῶς, καὶ τῷ ἄλλῳ ἔκαστον ὁ μὲν ποιῶν,
 ὁ γὰρ κατὰ τὸν, ὡς τούτων λέγειν καὶ ἀφ' ἧς τού-
 των ἀπὸ τῶν πλεονέχων γινεσθαι καὶ φθίρεσθαι.
 E * φαίνεται δὲ καὶ ὁ πῦρ αὐτὸ κατὰ τὸν καὶ
 πρὸς. ἐπὶ δὲ κατὰ τὸν πλεονέχον πλεονέχον, ὡς
 ὡς εἰ τις πρὸς φησὶ καὶ ἐκείνῳ τῷ ὁρ-
 θῶς πλεονέχον αἰτία τῷ κατὰ τὸν. ἀνάγκη
 γὰρ * ὡς ὡς ὡς διακρίσθαι, καὶ ἐπεὶ κατὰ τὸν
 λεγόμεναι, καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ ὁμοίως. ὡς τὸ
 εἰ ὅτι μάλιστα κατὰ τὸν καὶ κατὰ τὸν πῦρ, ἀλλὰ πῶς
 κατὰ * οὐχ ὁρ-
 θῶς, ὅτι κατὰ τὸν καὶ τῷ ὁρ-
 θῶς. κατὰ τὸν πῦρ.

Q99 iii]

sed alia minori, alia maiori mensuratur: alii siquidem annus, alii maior, alii minor circuitus, mensura est. Apparent autem & ad sensum, hisce quæ dicimus consentanea. Accedente namque sole generationem fieri, & recedente, corruptionem, & in tempore æquali utrumque videmus. Nam corruptionis & generationis naturalis tempus æquabile existit. Sed plerumque accidit ut in minori corruptio fiat, ob mutuatam inuicem conspirationem. Si enim materies inæqualis sit, nec omni ex parte eadem, generationes quoque inæquales, & quasdam celeriores, quasdam tardiores esse necesse est. Vnde fit ut ob horum generationem alia corrumpi accidat. Semper autem, sicuti dictum est, generatio & corruptio continentes erunt, nec vnquam deficient, ob eam quam diximus causam: idque ratione optima euenit. Nam cum in omnibus quod præstabilius est natura semper expetere dicatur, præstabilius autem sit esse quam non esse, & quot modis esse dicamus, alibi dictum sit, hoc verò in omnibus inesse impossibile sit, propterea quòd longè ab ipso principio distent: reliquo modo Deus ipse vniuersum compleuit continuâ factâ generatione. Nam ita maximè ipsum esse continenter erit, propterea quòd illud, semper inquam generationem fieri, ad substantiam proximè accedit. Cuius rei, ut sæpe diximus, causa circularis latio est. sola enim continens est. Quocirca & cætera alia quæ in sese secundum affectus atque vireis transmutari solent, ceu corpora simplicia circularem imitantur lationem. nam cum ex aqua gignitur aër & ex aëre ignis, & rursus ex igni aër, & ex aëre aqua: in orbem ire generationem ideo dicimus, quia rursus eodem redit reciprocaturque. Quare & recta horum latio circularem imitata lationem continens existit. Ad hæc ex hisce colligitur id quod nonnulli addubitant: cur cum corporum quodque ad suum feratur locum, in tempore infinito corpora diducta separatæque non fuerunt. Nam mutua in sese migratio, huiusce rei causa existit. Si enim in suo quodque loco mansisset, nec à vicino fuisset transmutatum: iam separata forent atque discreta. Transmutantur igitur ob lationem, quæ duplex est. & quia transmutationem subeunt, fieri non potest ut ex ipsis vllum aliquo in loco statim maneat. Quòd igitur generatio sit atque corruptio, & quam ob causam, & quid generabile & corruptibile, ex hisce quæ diximus manifestum est. Cum autem sit necesse, quippiam esse mouens, & si futurum est ut sit motus, quemadmodum antea dictum est in aliis,

[illegible]

καὶ εἰ αἰεὶ, ὅτι δὲ τί ἐστὶ αἰεὶ καὶ εἰ σὺννεχὲς, ἐν A
 ὁ αὐτὸς, ὁ ἀκίνητος, ὁ ἀκίνητος, καὶ ἀλλοίω-
 ται καὶ εἰ πλείους εἴεν αἱ κύκλοι κινήσεις, πλείους
 μὲν, πάσαι δὲ πῶς ἐστὶ τούτοις αἰάγκη ὑπὸ
 μίαν ἀρχὴν· σὺννεχὲς δ' ὅτιος τῆς χρόνου,
 αἰάγκη κινήσει σὺννεχὲς ἐστὶ· εἴθε ἀδιώτατον
 χρόνον ἀπὸ κινήσεως ἐστὶ. σὺννεχὲς ἀεὶ πινὸς
 ἀριθμὸς ὁ χρόνος. τῆς κύκλου ἀρχῆς, καὶ ταύτης
 εἰ ποῖς ἐστὶ ἀρχὴ λόγῳ διώριστα. σὺννεχὲς δ'
 ἐκ κινήσεως πότερον τῶν ὁ κινούμενος σὺννεχὲς
 ἐστὶ· ἐκ τῶν ἐστὶ κινήσει, οἷον τὸ ποῖος λέγει, ἐκ
 ὁ πάθος, δηλοῖ δὲ ὅτι τῶν ὁ κινούμενος· πῶς
 γὰρ ὁ πάθος σὺννεχὲς, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁ ἀρχῆς
 γὰρ ὁ συμβέβηκε, σὺννεχὲς ἐστὶ; εἰ δὲ καὶ
 τῶν ἐστὶ, μόνον τῆς τῶν ποῖος ἐστὶ ἀρχῆς.
 μόνον γὰρ πῶς ἐστὶ, τούτου δὲ ὁ κύκλος μόν-
 ον σὺννεχὲς· ὥστε αὐτὸς αἰεὶ σὺννεχὲς.
 τῆς ἀρχῆς ὅτι ποῖος σὺννεχὲς κινήσει, ὁ κύ-
 κλος σὺννεχὲς φερόμενος· ἐκ δὲ κινήσεως, τὸ χρό-
 νος.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Αποδείξαι πῶς αἰεὶ ἡμῶν καὶ φθορῆς.

ΕΠὶ δὲ ἐν ποῖς σὺννεχὲς κινήσεως κα-
 τὰ ἡμῶν, ἐκ ἀλλοίωσις, ἐκ ὅλως με-
 τβολῆς, ὁρῶμεν ὅτι ἐφεξῆς ὅτι ἐκ κινήσεως
 ποῖος μὲν ποῖος, ὥστε μὴ ἀφ' αὐτοῦ σκεπτόμε-
 νος, πότερον ἐστὶ πῶς ὁ αἰάγκης ἐστὶ, ἐκ αὐτοῦ,
 ἀλλὰ πότερον ἐστὶ μὴ ἡμῶν· ὅτι μὲν
 γὰρ ἕνα, δηλοῖ καὶ αὐτὸς ἐστὶ, καὶ ὁ μέλ-
 λον ἐπερὶ ἀφ' αὐτοῦ τῆς ποῖος. ὁ μὲν γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν
 ὅτι ἐστὶ, δὲ τῆς ποῖος ποῖος ἀληθὲς ὅτι ἐστὶ
 ὁ δὲ τῆς ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι μὴ ἐστὶ, ὁ δὲ κα-
 λῶν μὴ ἡμῶν· μὴ γὰρ αἰεὶ βαδίζου-
 ντες, αἰεὶ μὴ βαδίζου. ὅλως δ' ὅτι ἐστὶ ἐπὶ
 χεται ἕνα τῆς ὅτιος ἐκ εἶναι καὶ μὴ εἶναι,
 δηλοῖ ὅτι καὶ ἐκ κινήσεως ὅπως ἐστὶ, καὶ ὅτι
 ἐκ αἰάγκης τῆς ποῖος ἐστὶ. πότερον οὖν ἀπὸ τῆς
 τῆς ποῖος, ἢ οὐ; ἀλλ' ἕνα αἰάγκησιν ἀπὸ τῆς
 ἡμῶν, καὶ ἐστὶ ὥστε ὅτι τῆς ποῖος, πῶς μὲν
 ἀδιώτατον μὴ εἶναι, τῶν δὲ διωκτῶν οὕτως καὶ
 αἰεὶ τῶν ἡμῶν οἷον τῶν ἀρχῆς αἰάγκη ἡ-
 μῶν, * [καὶ] αὐτὸς οἷον πῶς ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ
 εἰ δὲ ὁ πότερον αἰάγκη ἡμῶν [καὶ]
 εἰ ὁ πότερον ἐστὶ οἷον εἰ οἷον, ἡμῶν εἰ
 δὲ τῆς ποῖος, ἀπὸ τῆς ποῖος ἐπὶ ἡμῶν γὰρ
 γὰρ, αἰάγκη καὶ οἷον ἡμῶν· ἐκ δὲ αἰεὶ
 ὅτι, εἰ μὴ καὶ αἰεὶ αἰάγκη ἡμῶν ἀπὸ τῆς ποῖος

π. ἡμῶν
 π. ἡμῶν
 ἡμῶν.

& si motus semper sit, semper esse quippiam
 mouens, & si continuus, vnum idemque &
 immobile, & ab alteratione generationeue
 immune: & si plures sint motus circulares,
 plura quidem, sed omnia hæc quodammo-
 do sub vno esse principio necesse sit, & cum
 tempus sit continuum, motum esse conti-
 nuum, siquidem fieri nequit ut sit tempus
 sine motu: tempus profecto continui cuius-
 piam numerus erit. Eius igitur qui in gy-
 rum sit, sicuti in hisce quæ initio diximus,
 præfixum est. Sed vtrum motus ideo sit
 continuus, quia id quod motum sub. r, con-
 tinuum sit, an quia id in quo sit motus, locus
 inquam aut affectus? palam sanè est, motum
 ideo continuum esse, quia id quod moue-
 tur, continuum est. Nam quo pacto conti-
 nuus est affectus, nisi quia res ea cui accidit,
 continua est? Si verò & quia id in quo, hoc
 soli loco competit: quippe qui magnitudi-
 nem quandam habeat: & magnitudinibus
 autem sola circularis continua est, adeò ut
 ipsa sibi semper continua sit. Corpus igitur
 circulare quod ferri affolet, motum facit
 continuum: motus verò, tempus.

CAP. IX.

De generatione & transmutatione qua-
 stiones aliquot.

CVm autem in hisce quæ per ortum al-
 terationemve, aut omnino transmuta-
 tionem continenter mouetur, hoc post hoc
 deinceps esse ac oriri in tantum ut non defi-
 ciant, videamus: vtrum quippiam sit, quod
 erit necessario, an nihil, sed omnia non
 fore contingat, considerandum est. pa-
 lam enim est, quod nonnulla. Atque conti-
 nuo fore & esse futurum, hac de causa di-
 uersa sunt. Nam de quo verum est dicere ip-
 som fore, de eo tandem hoc, ipsum inquam
 esse, verum sit oportet: de quo vero nunc ve-
 rum est dicere, ipsum esse futurum, hoc nō
 fore nihil verat. Nam tamen futurum est
 ut quispiam ambulet: tamen fieri potest ut
 non ambulet. Omnino autem cum ex entibus
 nonnulla, & esse & non esse contingat:
 quod & ea quæ gigni solent, ita sese habe-
 bunt, & non necessario erunt, apertum est.
 Vtrum igitur vniuersa sint eiusmodi, an
 non, sed aliqua simpliciter fore necessariū
 sit: & sicut in ipso esse sit ut quædam non pos-
 sint non esse, quædam possint non esse: sic &
 in ipsa quoque generatione. verbi gratia,
 solstitia fore necesse est, nec fieri potest ut
 non contingant. Si igitur prius fore necesse
 est, si posterius erit, ut si domus, funda-
 mentum, si vero fundamentum, lutum:
 nonne ergo si fundamentum factum est, do-
 mum quoque fore necesse est: an nō adhuc,
 nisi & eam fore simpliciter necesse sit?

quoddam si hoc sit, factum fundamento fore
domum necesse est. Nam sic prius sese
habet ad posterius. Quia de causa si hoc
erit, antè fore illud est necesse. Si itaque
est necesse fore posterius, prius quo-
que necesse est: & si prius, & poste-
rius. Verùm non ob illud, sed quia
necessariò futurum supponebatur. In
quibus ergo posterius esse necesse est,
in hisce recurrit: semperque si prius est
factum, posterius fore necesse est. Quod
si deorsum versùs in infinitum abeant,
haud quaquam ex posterioribus hocce
fore simpliciter, sed ne ex suppositione
quidem, erit necesse. nam semper aliud
antè necessario erit: quocirca & illud fo-
re, necessarium erit. Quare si infiniti
non sit principium: nec primum quic-
quam erit, ob quod fore erit necessarium.
At verò nec in hisce quidem quæ finem ha-
bent, atque terminum, hoc verè dici
continget: simpliciter inquam fore quip-
piam, ceu domum, cùm factum fuerit
fundamentum. Nam cùm fuerit factum,
nisi semper eam fieri sit necesse, semper
id esse quod potest non esse, eueniet. At
generatione semper sit, est necesse: si
ipsius generatio necessariò sit. nam neces-
sariò & semper, simul sunt. quod enim
esse est necesse, non potest non esse.
Quare si quid necessariò est, sempiternum
est: & si sempiternum est, necessariò est. Si
itaque huiusce generatio necessariò est,
sempiterna est: & si sempiterna, neces-
sariò. Si igitur generatio cuiuspiam neces-
sariò simpliciter sit, in orbem eat, eodém-
que reuertatur necesse est. Nam gene-
rationem aut terminum habere, aut non
habere, necesse est. Et, si non habeat:
aut in rectum, aut in circulum. Horum
autem, si sempiterna sit, in rectum mi-
nimè possibile est: quia nequaquam sit
principium, neque deorsum ut in futuris
accipimus, neque sursum, ut in hisce quæ
iam facta sunt. At esse principium, si fini-
ta non sit, atque eam sempiternam esse
necesse est. Quocirca circularis sit, est ne-
cesse. Igitur regressum fieri necesse erit,
ut si hoc necessariò sit, ergo & prius. at
vero si hoc, & posterius fore erit necesse.
Atque hoc semper continuè: nihil enim re-
fert, per duo an plura hoc dicamus. Igi-
tur necessariò simpliciter circulari motui
atque generationi competit. Et si in or-
bem fiat generatio, fore quodque & esse
factum necesse est: & si necesse sit, ho-
rum generatio circularis erit. Hæc itaque
non sine ratione accidunt, posteaquam
motus ille circularis atque cœlestis perpe-
tuus est. nam hæc necessariò fiunt & erunt,
quæcumque huiusce motiones sunt, &
quæcumque propter hunc fiunt motum.

Εἰ γὰρ οὗτος κύκλος κινούμενος αἰεὶ τί κινεῖ, ἀνάγκη καὶ τούτων κύκλος εἶναι πλεονέκτησις· οἷον τῆς αἰῶνος φορέας οὐσης, ὃ ἡλίου κύκλος ὡς δὲ ἐπὶ δὴ ὕψους αἰῶνος, ὅθεν τῶν κύκλων γίνονται καὶ αἰαχάμωτοι. Τούτων δ' οὕτως κινουμένων, πᾶσι δὲ τούτων, τί οὖν δὴ ποτε τὰ μὴ ὕψους φαίνεται, οἷον ὕδατα ἔσθ' αἰὲρ κύκλος γινόμενα· (καὶ εἰ μὴ νέφος ἔσται, δεῖ καὶ ὕψους· καὶ εἰ ὕψους, δεῖ καὶ νέφος εἶναι). ἀνθρώποι δὲ καὶ ζῷα οὐκ αἰαχάμωτοι εἰς ἑαυτοὺς, ὥστε πάλιν γινέσθαι τ' αὐτὸν· ὃ γὰρ ἀνάγκη εἶναι ὁ πατήρ ἐγγεῖται, σὲ γινέσθαι· ἀλλ' εἰ σὺ, ἐκείνοιο. Εἰς αὐτὸν δὲ ὅμοιος εἶναι αὐτὴν καὶ γένεσις. ὅθεν δὲ τῆς σκέψεως πάλιν αὐτὴ, πότερον ὁμοίως ἀπὸ τῆς αἰαχάμωτοι, ἢ οὐ; ἀλλὰ τὰ μὴ ὁμοίως, τὰ δὲ εἰδὲς μέτρον. ὅσον μὴ οὖν ἀφ' αὐτοῦ οὐσία καὶ κινουμένη, φανερόν ὅτι καὶ ὁμοίως τούτῳ ἔσται· καὶ γὰρ κινήσεις ἀπολυτὴν καὶ κινουμένην. ὅσον δὲ μὴ, ἀλλὰ φθαρτὴν, ἀνάγκη τὰ εἶδει, ὁμοίως δὲ μὴ, αἰαχάμωτοι. ὅθεν ὕδατος ἔσθ' αἰὲρ, καὶ αἰὲρ ὅθεν ὕδατος, εἶδει ὁ αὐτός, οὐκ ὁμοίως. Εἰ δὲ ἔσθ' αὐτὴ ὁμοίως, ἀλλ' ὅθεν ἡ οὐσία γὰρ ἔσθ' αὐτὴ, οἷα ἐκείνη μὴ εἶναι.

A Nam si id quod in orbem mouetur, aliquid semper moueat, eorum quoque motum circularem esse necesse est, ut si supra latior orbita sit, sol orbita mouetur. Quæ etiam autem hoc pacto mouetur, hac sanè de causa anni tempora in circulo fiunt, redeuntque, Quæ cum ita fiant, omnia profectò quæ sub ipsis sunt, haud secus fient. Cur nam igitur quædam ita fieri videntur, nempe, circulatum oriri, ut pluuia & aër; (nam si nubes erat, pluat etiam oportet: & si pluet, nubem quoque fore conuenit;) homines verò & animalia in sese non redeunt remeantque, ita ut idem rursum oriatur? Non enim si pater sit, te fore: sed illum, si tu sis, necesse est. Hæc autem generatio in rectum proficisci videtur. Rursum autem hoc considerationis initium sumatur: similis modo vniuersa redeant an non, sed quædam numero, quædam specie solum? Quorum igitur substantia motum subiens incorruptibilis est, ea omnia, ut patet, etiam numero eadem redire solent, nam motus id comitari solet quod motu cictur. Quorum verò non, sed corruptibilis: specie, non item numero, reuerti necesse est. Quocirca cum ex aëre aqua sit, & ex aqua aër, aër specie idem, non numero, redit. Quod si & eadem numero aliqua redeant, non tamen ea quorum substantia ortum subit, eiusmodi existens, quæ non esse possit.

κ. ε. π. ρ.
ε. π.

ὥς οἷς, τὰ μὲν ἀπεργάζονται, τὰ δ' ἐφαπτόμεθα. **A**
 πῶς ἔστιν ἐπὶ δὲ τοῦ κεραυνῶν πῶς οἷς,
 καὶ * ἀρησύνει, ἐκ τῶν αἰώνων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν
 ἐγκυκλίων, ὅσα ἀφ' ἑκαστοῦ συμβαίνει πᾶσι
 τὰ αὐτὰ ὑπὸ τῶν συμπτῶν. διελθόντες δὲ τοῦ
 ὑπὸ τῶν, θεωρήσομεν, εἴ τι δυνάμεθα καὶ τὸ
 φησὶν ἀποδοῦναι τοῦ ζώου ἐκ
 φυτῶν, καὶ ὁλοῦτε καὶ χωρεῖς. σχεδὸν γὰρ ὑπὸ
 τῶν ῥηθέντων, τέλος αὖ εἴη γενέσθαι τῆς
 ἀρχῆς ἡμῶν παραρρέσις πάσης. ὥδε αὖ
 ἀρχαῖοι λέγουσιν τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν. **B**

ΚΕΦΑΛ. β.

Ὅτι ὅταν τὸ τοῦ αἵματος πᾶσι γινώσκῃς ἢ διώκῃς
 μὴς ὑπὸ τῶν αἰώνων φερόντων κυβερνᾶσθαι.

Vicomer.
εἰς τὸν
κ. ε. π. ρ.

E Περὶ γὰρ διώκεται περὶ τῶν ἡμῶν, μία
 ἀρχὴ ἀρχὴ τῶν συμπτῶν, * ἔστι ὡς σὺν ἑστῇ
 καὶ ἡ τὴν ἐγκυκλίαν φερόμενων συμπτῶν
 φύσις. ἄλλα δὲ τίτλαται σῶμα καὶ ἀφ' ἑκαστοῦ
 τίτλαται ἀρχαί, ὡς διπλῶν εἴδη φησὶν πᾶσι
 κινήσει, πᾶσι γὰρ ἀπὸ τῶν μέσων, πᾶσι δὲ ὅτι
 μέσων τίτλαται ὅτι οὕτως πᾶσι, πᾶσι, καὶ
 αἰέτος, καὶ ὑδατός, καὶ γῆς. ὁ μὲν οὖν πᾶσι
 ὅτι ποταμοί, εἴδη πᾶσι. ὁ δὲ ὑφ' ἑκαστοῦ, γινώσκῃς
 δύο εἴδη, αὐτὰς αὐτὰς, πᾶσι ἀνάλογον ἔχει
 αὐτὰς μὲν πᾶσι ἐγγυτάτω τῶν ἄλλων. ὕδαρ δὲ,
 γῆς. ὁ δὲ τοῦ αἵματος πᾶσι ὅλος κόσμος, ὅτι πᾶσι
 πᾶσι σὺν ἑστῇ τῶν συμπτῶν. * τοῦ αὖ τὸν συμ-
 βαίνοντα πᾶσι φησὶν εἴδη ληπτόν. ἐστὶ δὲ ἔστι
 ἀνάγκης σὺν ἑστῇ πᾶσι ὅτι τῶν αἰώνων φερόντων,
 ὅτι πᾶσι αὐτὰ πᾶσι δυνάμει κυβερνᾶσθαι
 ἐκείνη. ὅταν γὰρ ἡ τῆς κινήσεως ἀρχὴ πᾶσι,
 ἐκείνη αἰτία νομίζοιτο περὶ τῶν. περὶ δὲ
 φύσις, ἡ μὲν αἰδέσθαι καὶ τέλος εἶναι ἔχουσα τῶν
 ῥηθέντων τῆς κινήσεως, ἀλλ' αἰεὶ οὐκ ἔχει. τῶν
 δὲ τῶν σῶμα πᾶσι περὶ τῶν νομίζοιτο διέσ-
 ται τῶν ἄλλων. ὅτι τῶν συμβαίνοντων
 τοῦ αὐτοῦ, πᾶσι μὲν, καὶ γινώσκῃς, καὶ τῶν συγγενῶν
 φύσις, ὡς οὐ ὅλην εἶδεν, τῶν γινώσκῃς αἰτία
 καὶ νομίζοιτο. ὁ γὰρ ὑποκαίμενος ἐκ πᾶσι,
 τῶν περὶ τῶν γινώσκῃς τῶν. ὁ δὲ οὕτως
 αἰτία, ὡς ὅταν ἡ τῆς κινήσεως ἀρχὴ, πᾶσι τῶν
 αἰεὶ κινήμενων αἰτιατὸν δυνάμει.

inter quæ alia addubītamur, alia mo-
 do quodam attingimus. Super hæc, de
 fulminum casu, typhonibus, præsteri-
 bus cæterisque circularibus affectibus, qui
 corporum concrectione eorundem obue-
 niunt. Quibus pertractatis, speculabi-
 mur si quid de animalibus ac plantis tam
 vniuersim quàm seorsim dicere, via & ra-
 tione qua cceptum est, queamus. Ferè
 enim his dictis, res vniuersa, qua de
 agere ab initio instituimus, finem eris
 assecuta. Sic ergo sumpto initio, de ipsis
 prius dicamus.

CAP. II.

De continensia inter calum & terram,
 diuersitate.

CVM enim antea definitum sit à no-
 bis, vnum quidem principium de
 numero illorum corporum esse, ex qui-
 bus natura eorum constat quæ in orbem
 commeant: & alia corpora quatuor ob
 principia totidem esse: quorum duplicem
 esse motum, alterum à medio, alterum
 ad medium dicimus: atque cùm hæc sint
 quatuor, nempe, ignis, aër, aqua &
 terra: quod super hæc omnia inuehitur,
 esse ignem: quod subidet, terram: duo
 etiam esse quæ perinde vt illa inter sese
 habeant: (nam aër igni inter cætera pro-
 ximus existit, aqua terræ:) totus profe-
 ctò mundus terræ vndique incumbens,
 ex hisce constat corporibus: circa quem
 quæ contingere solent affectiones, sumi
 oportere censemus. Est autem necessa-
 riò mundus iste supernis lationibus ferè
 continuus, vt inde vis eius vniuersa re-
 gatur. Ea siquidem causa prima putan-
 da omnibus est, vnde motus principium
 existit. Ad hæc quæ perpetua est, nec
 motus finem ratione loci habet, sed in
 fine semper est. Quinetiam hæc omnia
 corpora certis discretæ sunt spatiis. quare
 ignem & terram, & quæ hisce cognata
 sunt, eorum quæ in inferiore mundo
 contingunt, vt in genere materiæ eo-
 rum quæ sunt, causas existimare adde-
 cet. quod enim subicitur patiturque
 hoc nuncupare modo consueuimus. Sed
 quod ita causa est, vt vnde principium
 motus, ad eorum vim, quæ assidue mo-
 uentur, referendum est.

CAP. III.

De igni & aëre quæstiones aliquot.

Repetitis igitur positionibus definitionibusque, quas prius diximus: de lacteo circulo, cometis, & cæteris quæ hisce cognata sunt, edisseramus. Dicimus itaque, ignem, aërem, aquam & terram, ex sese mutuo gigni: & eorum perinde quodque in quoque potentia inesse, ut & cæterorum, quibus vnum quippiam idemque subiicitur, in quod vltimum resolui solent. Principio igitur addubitauerit quispiam de vocato aëre, quam eius naturam in mundo terræ circumfuso sumere oporteat, & quem sibi ille vendicet ordinem ad reliqua, quæ elementa corporum nuncupantur. Siquidem quanta sit terræ moles ad ambientes magnitudines, haudquaquam obscurum est. Iam enim per sideralis scientiæ theoremata deprehensum à nobis est, terram esse multo item quàm stellas quasdam minorem. Aquæ verò naturam nec congregatam in vnum sequestratamque cernimus: nec fieri potest ut ab eo quod circa terram situm est, corpore separetur, scilicet à manifestis maris partibus, fluminibus, & si qua est altitudo profunda quæ nobis manifesta non sit. Itaque quod inter terram stellasque in vltimo locatas interpretet, vtrum vnum quoddam esse natura corpus, an plura existimandum est? Et si plura sint, quòtnam sunt, & qua fini locis determinata? De primo igitur elemento nobis prius dictum est, quibus sit viribus, & cur totus ille qui circa lationes supernas existit mundus, illo corpore differtus est. Quæ opinio non modò nostra est, sed prisca quædam maiorumque existimatio esse videtur. Nam quem vocamus æthera, antiquam sibi adoptavit appellationem, quam Anaxagoras idem quod ignis vocabulum significare putasse mihi videtur, quippe qui & superas mundi partes igni plenas esse, & vim quæ inibi esset, æthera vocare censuit: quod quidem adprobè fecit. Nam corpus quod assidue currit, simul & diuinam natura existimasse visi sunt: & quod esset eiusmodi, æthera nuncupare, tanquam nulli eorum quæ hic visuntur, idem foret, definierunt. Non enim oportet opiniones mortalium easdem semel aut iterum, aut iuxta quempiam paruum numerum reddere dicamus, sed infinities. Qui autem id quod ambit, & non corpora solùm quæ lationem subeunt, esse purum ignem aiunt,

Tom. 1.

ΚΕΦΑΛ. 2.

Πᾶς τίτακται ἄνθρωπος ἐν πυρὶ καὶ τὸ πᾶν τὸ σῶμα
τοῦ σώματος θέσιν· καὶ ὅρα τί τοι αἰδέει· καὶ ὅρα
τί φησι, μηδ' εἰς ἕδωρ σὺ γρηύσεις.

Α Ναλαβόντες οὖν ταῖς ἐξ ἀρχῆς θύοις
καὶ τοῖς εἰρηλοφίοις πρῶτον ἀποσινοῦν
ἀνθρώπων πρὸς τὴν τῆς γαλακτοφάνου
καὶ πρὸς κομῆτην, καὶ τῇ ἄλλῳ ὅσα τυγχάνει
ἐν τοῖς ὄντι συνηθῆ. φανερὸν δὲ πῦρ, καὶ αἴερα,
Β καὶ ὕδωρ, ἔχουσιν ἵστασθαι ἐξ ἀλλήλων, ἔχουσιν
οἱ ἐκαστὸν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ διωκόμενον ὡς
πρὸς τὴν ἀντιθέσιν ἐν τῇ αἰσθητικῇ, εἰς
ὃ καὶ ἀναλύονται ἔχοντες. πρῶτον μὲν οὖν ἀπο-
ρήσκει αἱ τῆς πρὸς τὸν καλούμενον αἴερα, τῆς τε
καὶ λαβόντων τὴν φύσιν οἱ ὅτι πρὸς αἴερα
κρίσιμα πρὸς γῆν, καὶ πῶς ἔχει τὴν ἑξῆς πρὸς
πᾶν τὸ λεγόμενον στοιχεῖον τῇ συμφύσει. ὁ
μὲν γὰρ τῆς γῆς ὄγκος, πηλίκος αἱ τῆς εἰς τὸν
πρὸς αἴερα μίξις, οὗτος ἀδύνατος ἢ δὴ γὰρ
ὑπὸ τῆς ἀερολογικῆς θεωρημάτων ἡ-
Γ μῖν, ὅτι πολὺ καὶ τῇ ἀερίᾳ εἰσὶν ἐλάττω
ἔστι. ὕδατος δὲ φύσιν οὐκ ἐστὶν καὶ ἀφω-
ρισμένην ὅτι ὁρῶμεν, ὅτι ἐν δὲ χεῖρα καὶ χει-
ρισμένην [εἶ] τῇ πρὸς τὴν ἰδρυμένην σά-
ματος. οἱ τῇ τε φανερῇ, θαλάττης καὶ πο-
ταμῶν, καὶ εἰς τὴν βάρους ἀδύνατος ἡμῖν ἔστι.
ὁ δὲ δὴ μεταξὺ τῆς γῆς τε καὶ τῆς ἐχάστων ἀ-
ερίᾳ πότμος ἐν τῇ κομῆσει [εἶ] οὐκ ἐστὶν φάνη,
ἡ πλείων καὶ ἡ πλείων, πόσος, καὶ μίξις πρὸς
διώρεται τῆς τοῖς. ἡμῖν μὲν οὖν εἰρητικῇ πρῶ-
τον πρὸς τὴν πρῶτον στοιχεῖον, ποῖος τὴν πρῶ-
Δ διωκόμενον ἔστι, καὶ ὅτι πᾶς ὁ πρὸς τὴν αἰσθη-
τικῇ κόσμος, ἐκείνου τῆς σάματος πλήρης ἔστι.
καὶ ταῦτα πρὸς δὲ ὅτι ὁ μόνον ἡμῖς τυγχάνου-
μεν ἔχοντες φανερῇ δὲ ἀρχαῖα τῆς ἀπολλο-
φικῆς αἰσθητικῇ πρὸς πρῶτον αἰσθητικῇ ὁ γὰρ
λεγόμενος αἴερα, παλαιὰ εἴληψε τὴν πρῶ-
την αἰσθητικῇ, ὡς * Αἰσθητικῇ μὲν πρὸς πρῶ-
την ἡγήσασθαι μὲν δοκεῖ σιμῆναι. πᾶσι γὰρ
αἰσθητικῇ πρὸς [εἶ] καὶ αἰσθητικῇ πρὸς ἐκ δὲ δι-
ωκόμεν, αἰσθητικῇ καὶ αἰσθητικῇ τῆς μὲν ὁρῶν
Ε νομίζοντας ὁ γὰρ αἰσθητικῇ ἡμῖν, ἀμα τε θύοις τῇ
πρὸς φύσιν εἰσθητικῇ ἀπολλοφικῇ, καὶ διωκόμεν ὁ-
νομαζόμεν αἰσθητικῇ ὁ μὲν, ὡς ἐν ὅτι τῇ πρὸς
ἡμῖν ὁ αἰσθητικῇ γὰρ δὴ φανερῇ ἀπαξ, οὗτος
αἰσθητικῇ ὁ αἰσθητικῇ αἰσθητικῇ δὲ αἰσθητικῇ
γινόμενος ὁ πρὸς αἰσθητικῇ, ἀλλ' ἀπολλοφ-
ικῇ πρὸς δὲ πῦρ καὶ αἰσθητικῇ φανερῇ πε-
ριέρχεται, καὶ μὴ μὲν πρὸς φανερῇ σιμῆναι.

**De crio
l.i.c. 3. &
alibi.**

τὸ δὲ μεταξὺ γῆς καὶ τῆς ἀέρος, αἶρα, θεωρή-
 σθαι αὐτὴν ὡς δὲ καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν μαθη-
 μῆτιν ἰσχυρῶς, ἵσως αὐτὴν ἐπαύσαντο τῆς
 παιδικῆς δόξης. λέγουσι γὰρ ἀπλοῦς τὸ νομίζειν
 μικρὸν τις μεγάλῳ εἶναι τῆς φερόμεν ἑκα-
 τος, ὅτι φαίνεται θεωροῦναι ἐπὶ τοῖς πε-
 ρεῖς αἶρα τὸν θεωρημασι· λέγουσι δὲ τὸν
 αὐτὸν λόγον εἶναι. Εἰ γὰρ τότε ἀφ' ἑαυτοῦ
 πλήρη πυρὸς, καὶ τὰ σώματα σπένδονται ἐκ
 πυρὸς, πάλαι φερόμεν αὐτὴν ὡς ἑκατοῦ τῆς ἀλ-
 λων στοιχείων. ἀλλὰ μὲν οὐδ' αἶρας γε μὴν
 πλήρη· καὶ γὰρ αὐτὴν ἀφ' ἑαυτοῦ πλεονέκτηται
 τῆς κοινῆς ἀναλογίας πρὸς τὰ στοιχεῖα ὅ-
 ματα, καὶ εἰ δύο στοιχείων πλήρης ὁ μεταξὺ
 γῆς καὶ ἀέρος τόπος ἔστιν ὅσον γὰρ, ὡς εἰπὼν,
 μέλει οὐδὲ γῆς ἔστιν ὄγκος, εἰς ὃ σπένδεται
 ὡς καὶ πᾶν καὶ τὸ πᾶν ὕδατος πλήρης πρὸς τὸ
 πλεονέχον μέγεθος. ὁρῶμεν δ' ὅτι εἰς τοσούτων
 μεγάλῃ περιέμεν πλεονέκτηται τῆς ὄγ-
 κων, ὅταν δὲ ὕδατος αἶρ γίνηται ἀφ' ἑαυτοῦ
 πρὸς, εἰ πῦρ δὲ αἶρας. ἀνάγκη δὲ τὸν αὐτὸν
 λόγον εἶναι ὅτι ἔχει τὸ ἴσον εἶναι μικρὸν ὕδατος
 πρὸς τὸ αἶρα, καὶ γὰρ γινόμενοι αἶρας, καὶ τὸν
 πᾶν πρὸς τὸ πᾶν ὕδατος ἀφ' ἑαυτοῦ οὐ-
 γῆν, οὐδ' εἰ τις φησὶ μὴ μὲν γίνεσθαι αἶ-
 ρα δὲ ἀλλήλων, ἵσως μὲν πλεονέκτηται διὰ τὴν εἰ-
 ρα καὶ τῆς γῆς τὸν ἴσον αἶρα πλεονέκτηται
 τῆς διὰ τὴν αἶρα ἀρχὴν τοῖς μέγε-
 θος αἶρα, ὡς καὶ εἰ γινόμενα δὲ ἀλλή-
 λων ἀφ' ἑαυτοῦ. ὅτι μὲν οὖν οὐδ' αἶρ οὐτε
 πᾶν συμπεπληρωκε μένει τὸν μεταξὺ τὸν
 φερόμεν ἔστι. λέγουσι δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ αἶρα εἶ-
 πὼν πᾶν τέλει πλεονέκτηται τὸν αἶρα πλεονέκτηται
 τῆς αἶρας ὅσον· λέγουσι δὲ αἶρας καὶ
 πῦρ. καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ αἶρας ἢ θερμότης ἀπὸ τῆς
 αἶρας ἀφ' ἑαυτοῦ γίνεσθαι ὡς καὶ πλεονέκτηται
 τῆς αἶρας οὖν εἰπόντες αἶρα, αἶρας
 αἶρας ἀφ' ἑαυτοῦ, λέγουσι οὖν εἰς αἶρα
 ὡς καὶ πλεονέκτηται. Εἰ δὲ γίνεσθαι ὕδατος δὲ αἶ-
 ρας, καὶ αἶρ δὲ ὕδατος, ἀφ' ἑαυτοῦ αἶρας
 οὐ σπένδεται ἑαυτῇ καὶ τὸν αἶρα τὸν αἶρα, αἶρας
 γὰρ μᾶλλον ὅσον πρῶτον ὅσον τῆς
 γῆς εἰς ψυχρότερος, ἀφ' ἑαυτοῦ οὕτως πλεονέκτηται
 οὐδ' αἶρας τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ ὅσον, μὴτε οὐδ'
 ἀπὸ τῆς γῆς αἶρα ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, αἶρας
 αἶρας πλεονέκτηται τῆς γῆς σπένδεται, ἀφ'
 κρίνουσιν τῇ θερμότητι αἶρας πλεονέκτηται, γίνε-
 ται γὰρ αἶρας τῆς αἶρας ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀφ' ἑαυτοῦ
 ἢ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς αἶρας αἶρας ἀφ' ἑαυτοῦ

γ. εἰ πᾶν
 ὕδατος
 αἶρας

A quod verò inter terram stellâsque inter-
 cedit, aërem : ij, si quæ nunc Mathema-
 tificis rationibus abundè demonstramus,
 fuissent speculati, forsitan ab hac puerili
 opinione desisterent. Est enim animi per-
 quam simplicis, putare, singula quæ mo-
 tu cientur, ideo pusilla esse magnitudine,
 quòd nobis hinc aspicientibus appareant
 eiusmodi. Ergo tametsi vel antea in de-
 supero loco contemplationibus hac de re
 dictum sit, eandem tamen rationem in
 presentia quoque dicamus. Nam si & in-
 terualla ipsa forent oppleta igni, & cor-
 pora ex eodem constarent, dudum cæte-
 ra alia euauissent perisissentque elemen-
 ta. At verò nec aëre solo plena sunt inter-
 ualla. nam cum aër communis rationis æ-
 qualitatem ad corpora eiusdem seriei,
 haud paruo exuperaret : etiam si locus,
 qui inter cælum terramque interhiat, e-
 lementis duobus sit oppletus. quandoqui-
 dem terræ moles quæ totam etiam aquæ
 copiam complexa est, nullius (prope
 dixerim) particulæ rationem subit, ad
 ambientem magnitudinem. At molis
 excessum in tanta fieri magnitudine haud-
 quaquam videmus, vbi ex aqua secre-
 tionem subeunte aër confit, aut ex aë-
 re ignis. Sed quam tantilla ac perexigua
 aquæ portio rationem habet ad aërem
 qui ex ea cooritur, eandem & tota aqua
 ad totum aërem habeat est necesse. Ni-
 hil autem interest, si quis ea non ex
 sese vicissim gigni, æquas tamen vires
 habere dicat. Nam hoc pacto virium æ-
 qualitatem magnitudinibus eorum com-
 petere perinde est necesse, atque si ex
 sese mutuo gignerentur. Patet igitur,
 D neque aërem solum, neque ignem inter-
 patentem oppleuisse locum. Reliquum
 est autem, allatis antè dubitationibus
 dicamus, quònam pacto elementa duo,
 aër inquam ac ignis, ad primi corporis
 positum sita sint. Et quam ob causam ca-
 lor à supernis stellis ad loca quæ sunt cir-
 ca terram, profluat. De aëre igitur prius
 locuti, sicuti admonuimus, dicamus
 deinceps etiamnum de hisce rursus. Itæ-
 que si ex aëre aqua cooritur, & ex aqua
 aër, quàniam de causa nubes supere in
 loco non consistunt? Nam eo magis in-
 teribi nubes consistere addecebat, quo
 longius à terra locus ille distat, & algi-
 dior est : propterea quòd neque adeò pro-
 pe stellas existat, quibus calorifica vis in-
 est, neque prope radios à terra refractos,
 qui quòd fortiore caloris constitutiones
 segregent, vapores in nubem cogi pro-
 pe terram verant. Etenim nubium at-
 strictiones ibidem fieri solent, vbi iam
 radii propterea desinant, quòd in va-
 stum aërem offendantur disperganturque.

Igitur aut non ex quouis aëre aqua fieri assolet : aut si ex quouis similiter fiat, qui circa terram est, non modò aër, sed veluti vapor existit, proinde in aquam rursus cogitur. At verò si vniuersus aër tantus existens sit vapor, aëris natura & aquae multum excedere videbuntur, si supera intervalla corpore quodam plena sint; nec fieri possit ut igni, propterea quòd assiccata iam forent cetera omnia, sed reliquum sit ut aëre oppleta sint, & quòd telluri vndiquaque adiacet aqua. nam vapor, non nisi aquae secretio existit. Ad hunc igitur modum de hisce addubitatum sit. Nos autem quae simul & ad mox dicenda, & ad nunc dicta conducant, definientes dicamus. Quod enim supero in loco consistit, & ad lunae globum usque porrigitur, corpus esse diuersum ab igni & aëre dicimus. Verum enim vero in eo aliud magis, aliud minùs purum esse ac sincerum, differentiàsque sortiri, & imprimis qua definendo, ad aërem mundumque terrae circumquaque incumbentem pertingit. Cùm autem primum elementum, & corpora quae in eo sunt, in orbem feruntur, semper id quod ex infero mundo ac corpore illi continuum est, vi motus disgregatum accenditur, atque calorem efficit. Sic autem mente concipiamus addecer, hinc item sumpto exordio. Nam corpus quod superae conuersioni subest, veluti materia quaedam, quae potentia sit calida, frigida, arida, & humecta, ceterasque alias omnibus affectiones quae has comitantur, subeat, sit ac est eiusmodi, ratione motus & immobilitatis, cuius causam principiumque diximus antea. Grauiissimum igitur corpus atque frigidissimum, terra inquam & aqua, in medio & circa medium segregata existunt. Circa quae illa quoque sunt quae hisce haerent, aër scilicet, atque id quod, quamvis ignem affueuimus appellare, ignis tamen haudquaquam est. Siquidem ignis, caloris exuperantia ac veluti feruor existit. Verùm aduertere oportet, eius quod à nobis aër dicitur, vocaturque, quod vaporem referat terraeque exhalationem habeat, partem vnam quae circa terram est, veluti calentem humidamque esse: alteram quae superior est, calidam iam esse & aridam. Nam vaporis natura, humecta calidamque est: exhalationis, calida & arida. Estque vapor, potentia ut aqua: exhalatio, potentia ut ignis. Cur igitur nubes supero in loco non consistant, hanc esse causam existimandum est: inibi non aërem solùm, sed potius ignem esse. Nihil autem vetat, per lationem quoque orbicularem praepediri nubes, quominus supero in loco consistant.

Tom. I.

A ἢ οὗτω οὖν ὅτι ἀπὸ τοῦ αἵματος τῆς ἀέρος πίθουται ὡς
 δὲ γίνεσθαι ἢ εἰ ὁμοίως ὅτι ἀπὸ τοῦ αἵματος, ὁ αἵμα
 τὴν γλῶσσαν αἵματος ὅτιν, ἀλλ' οἱ αἵματις δὲ
 πάλιν συνίσταται εἰς ὕδωρ. ἀλλὰ μὲν εἰ πο
 σοῦτος ὡς ὁ αἵμα ἀπὸς αἵματις ὅτι δὲ ξέειν αὐ
 πολὺ ὑπερβαίνει τὴν αἵματος φύσιν καὶ τὴν
 ὕδατος. εἴπω, ὅτι τε διαστήματα τῶν αἵματι πλή
 ρη ὅτι ὅματός τις. καὶ πύρος μὲν ἀδυνά
 τιν, ἀλλ' ὁ κατεξοχὰς αὐτὸν πᾶσι πύρ. κα
 λείπειται δὲ αἵματος, καὶ τὴν αἵμα τὴν γλῶσσαν
 αἵματος, ὅτι γὰρ αἵματις ὕδατος διακρίσις
 ὅτι. αἵμα μὲν οὖν ὅτιν ἡ πορὶα τῶν τῶν
 ὅτιν. ἡμεῖς δὲ λέγαμεν αἵμα πύρος τε καὶ
 λευκὸν αἵμα διακρίσεις, καὶ πύρος τὰ καὶ εἰ
 ρημένα. ὁ μὲν γὰρ αἵμα καὶ μέγας τῆς σιλή
 νης, ὅτιν εἰς ὅμα φαίνεται πύρος τε εἰς αἵ
 ματος. ὁ μὲν ἀλλ' εἰς αἵμα γὰρ ὁ μὲν κατερ
 πύρος εἰς, ὁ δὲ ἡ τῶν εἰλικρινές, καὶ ἀλλ
 φερές ἐστι καὶ μέγας ἡ κατελήγει πύρος τ
 αἵματος καὶ πύρος τὸ αἵμα τὴν γλῶσσαν κόσμον. φε
 ρομένη δὲ τὴν πύρος τοῦ σιλήν καὶ καὶ τῶν
 C εἰς αἵμα σιλήν, ὁ πύρος αἵμα τὴν κα
 τὸν κόσμον καὶ σιλήν, τῇ κινήσει ἀλλοτρι
 ὁ μὲν ἐκ πύρος, καὶ * ποῖα τὴν θερμότη
 τα. δὲ δὲ ὅτιν ὅτιν εἰς εἰς τελεθὴν ὅτιν αἵ
 τοις. τὸ γὰρ ὑπὸ τὴν αἵμα πύρος αἵμα σι
 μα, ὅτιν εἰς τις οὐσα, καὶ δυναμὲς θερμὴ, εἰ
 ψυχρὰ, καὶ ξηρὰ, καὶ ὑγρὰ, καὶ ὅσα ἄλλα
 ὅτιν αἵμα αἵμα πύρος, γίνεται ὅτιν, καὶ
 ὅτιν ὑπὸ κινήσεως τε καὶ ἀκινήσεως, ὅτιν τὴν
 αἵμα εἰς τὴν ὅτιν εἰρήνη αἵμα πύρος
 D ὅτιν. ὅτιν μὲν οὖν τὴν μέσον καὶ αἵμα τὸ μέσον
 ὁ βαρύναντος ὅτιν εἰς ψυχρότατον ἀποκερι
 μένον, γὰρ εἰς ὕδωρ. αἵμα δὲ ὅτιν, καὶ τὰ ἐχ
 μένα ὅτιν, αἵμα τε εἰς ὁ ἀλλ' σιλήν αἵμα
 καλεῖται πύρος, ὅτιν εἰς δὲ πύρος. ὑπερβολὴ
 γὰρ θερμὸς, καὶ ὅτιν ζέσις, ὅτιν ὁ πύρος. ἀλλὰ
 αἵμα ὅτιν τὴν λευκὸν καὶ καλεῖται ὅτιν
 ὅτιν αἵματος, ὁ μὲν αἵμα τὴν γλῶσσαν, ὅτιν ὅτιν
 εἰς θερμὸν εἰς, ἀλλ' ὁ αἵμα τῶν τε καὶ ἀδυν
 μίασιν ἐστὶν γὰρ ὅτιν δὲ ὑπὸ τῶν, θερμὸν
 E ὅτιν καὶ ξηρὸν ἐστὶ γὰρ αἵματις μὲν φύσις,
 ὅτιν καὶ θερμὸν αἵμα τῶν αἵμα τῶν δὲ θερμὸν
 εἰς ξηρὸν. καὶ ὅτιν αἵματις μὲν δυναμὲς, ὅτιν
 ὕδωρ αἵμα τῶν αἵμα τῶν δὲ δυναμὲς, ὅτιν πύρος. τὴν
 μὲν οὖν εἰς τὰ αἵμα τὸ πύρος μὴ συνίσταται
 ὅτιν, αἵμα τὴν ὑπερβολὴν αἵμα τῶν εἰς, ὅτι
 ὅτιν εἰς αἵμα μὲν, ἀλλὰ μάλλον ὅτιν πύρος.
 ὅτιν δὲ καλεῖται καὶ ἀλλ' τὴν καὶ καλεῖται
 καλεῖται συνίσταται ὅτιν εἰς τὰ αἵμα τὸ πύρος.

γὰρ π. ὁ ὅτιν
 πύρος.

Rrr iij

CAPUT IV.

*Flammarum in summo aëre apparentium
causa.*

His autem pertractatis, quam ob causā flammæ ardentes, & stellæ discurrentes, & vocati à quibusdam torres, & capræ circa cælum visantur, dicamus. hæc enim omnia idem sunt, atque eadem de causa, intentione tamen ac remissione disparantur. Horum autem & aliorum compluriū principium est hoc. Incalescente namque à sole terra, halitum fieri non simplicem, vti quidam putant, sed geminum, necessarium est: alterum vaporosum magis, alterum magis spiritosum. humidi quidem halitum, quod in terra & super terram existit, vaporē: terræ verò præaridæ existentis, anhelitum fumidum. è quibus qui spiritosus est, eum caloris beneficio inuehi: qui verò humentior, subsidere ob grauitatem. Et propterea id omne quod à luna ambitu terræ circumfūdatur vndique, eleganter hoc pacto digestū est. Nam statim sub ipsa cæli conuersione situm est, quod calidum aridūque est, quē nuncupamus ignem. siquidem nomine vacat, & cuiuslibet fumidæ secretioni competit. Attamen quia quod tale est, ex omni corporum genere maximè succendiac cōflagrare suapte natura potest, ideo sic vti nominibus est necesse. Sub hac verò natura collocatus est aer. Nosse autem oportet hanc veluti succensionem, quam nunc ignem diximus, circa eius sphæræ extremum, quæ terram ambit, extensam esse. quo fit vt cū exiguū fortè fortuna motum nacta fuerit, sæpe fumi modo inardescat. Nam flamma feruor est spiritus aridi. Talis igitur constitutio, cū à circulari motu aliquo pacto agitata fuerit: qua potissimū parte ardori concipiendo idonea accommodāque est, eatenus succeditur. Successionis itaque positu aut multitudine discrimen obuenire solet. Nam si longitudinē latitudinēque habeat successio, sæpius videtur flamma collucens, propemodū ita vt in aruis sit succensus calamis. Sin autem lōgitudinem dumtaxat habeat, rum sunt quos vocant torres, nec non capræ & vagæ vtrumque stellæ. atque si in lōgitudinem magis quàm in latitudinem successio porrigatur, cū quasdam veluti scintillas dispuere videtur, & interim ardet; (quod quidem ideo cōtingit, quia minutatim quidem, sed priore parte ignem obiter excipit) id est quod capra nominatur: cū verò hæc affectione caret, torris: Sin verò exhalationis longitudo in multas simul & exiguas parteis disseminata sit, & latitudo atque crassitudo se consimiliter habeāt, tū sunt quæ creduntur vulgò vagari stellæ.

Tom. 1.

A

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Διὰ πῶς ἀπὸ τῶν αἵτων φλογες αἱ καλούμεναι
φαίνονται παρὰ τὸ ὕψος, καὶ οἱ ἀλλοτρίως
αἰσώμενοι, ὅτι οἱ καλούμενοι ὑπὸ τῶν δα-
λῶν καὶ αἵτης.

Τούτων δὲ διωρισμένων, λέγωμεν ὅτι
 τίνα αἰτίαν αἵ τι φλόγες αἱ κεκοιμηθεῖσαι
 φαίνονται παρὰ τὸ ὕψος, καὶ οἱ ἀφ' ἑσπερίων ἀστέ-
 ρες, καὶ οἱ καλούμενοι ὑπὸ πύων θαλάσσι ἐσπεί-
 ρονται. αὐτὰ γὰρ πᾶσι ὅτι τὸ αὐτὸ, καὶ ἀφ' αὐτῶν
 αὐτῶν αἰτίας. ἀφ' ἑσπερίων δὲ ὡς πολλοὶ ἐκ τῆς
 ἀρχῆς δὲ ὅτι τούτων καὶ πολλὰν ἄλλων, ἥδε.
 ἡρμηνεύουσιν γὰρ τῆς γῆς ὑπὸ τῆς ἡλίου, πᾶσι
 ἀναθυμιάσιν ἀναγαγεῖν γίνεσθαι, μὴ ἀπλῶς,
 ὡς ἡμετέριοιται, ἀλλὰ διπλῶς. πᾶσι μὲν αἰ-
 μιῶν διεξέρχεται, πᾶσι δὲ πᾶσι ματῶν διεξέρχεται πᾶσι
 μὲν τῆς ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐπὶ τῇ γῇ ὑπερῶν αἰμῶν,
 πᾶσι δ' αὐτῆς τῆς γῆς ὕψος. ἕκαστος, καὶ πᾶσι
 καὶ τούτων, πᾶσι μὲν πᾶσι ματῶν διεξέρχεται
 ἀφ' ὅς ἡρμῶν, πᾶσι δ' ὑπερτέρων ὑψίστων,
 ἀφ' ὅς βάθος. καὶ ἀφ' αὐτῶν τῶν τ' ἔσπον
 κεκοιμηται τὸ πείριον. παρὰ τοῦ μὲν γὰρ ὑπὸ
 πᾶσι ἐγκύκλιοι φορεῖται ὅτι τὸ ἡρμῶν καὶ ἑσπερίων,
 λέγωμεν πᾶσι αἰώνιοι γὰρ τὸ κοινὸν ἐπὶ πᾶ-
 σι τῆς καὶ πᾶσι ἀφ' ἑσπερίων ὅμως δὲ ἀφ'
 τὸ μάλιστα πεφυκέναι τὸ τοιοῦτον ἐκχεῖσθαι
 καὶ ὅτι, ὡς ἀναγαγεῖν χρῆσθαι τοῖς ὀνό-
 μασι. ὑπὸ δὲ αὐτῶν πᾶσι φύσιν αἶρ. διὸ ὅ
 νοῦται ὅτι ὑπὸ καύματος τῶν τοῦ ὀνόματος εἰπομένη πᾶσι,
 * ὡς τεταῖσθαι τῆς παρὰ πᾶσι γῆν σφαιρῆς καὶ πᾶσι
 ἔχοντες. ὡς τε μίχεται κινήσεως τυχόν ἐκχεῖ-
 σθαι πολλὰς ὡς παρὰ τὸ καπνόν. ἔστι γὰρ ἡ
 φλόξ πᾶσι ματῶν ἑσπερίων. ἡ αὖ οὖν μᾶ-
 λιστα διχέρως ἔχει ἡ τοιαύτη σύστασις, ὅταν
 ὑπὸ τῆς παρὰ φορεῖται κινήσει, ἐκχεῖται.
 ἀφ' ἑσπερίων δὲ ἡδὲ καὶ πᾶσι τῆς ὑπερκαύματος
 ἡσιν, * ἡ τὸ πᾶσι. αὖ μὲν γὰρ πᾶσι ἔχει
 καὶ μήκος. τὸ ὑπερκαύμα, πολλὰς ὁρᾶται καὶ πᾶσι
 κακομένη φλόξ, ὡς παρὰ τὸ ὕψος κακομένης
 καλῆς. αὖ δὲ καὶ μήκος μόνον, οἱ καλού-
 μενοι θαλάσσι, καὶ αἶγες, καὶ ἀστῆρες. καὶ ἐὰν μὲν
 πᾶσι τὸ ὑπερκαύμα ἡ καὶ τὸ μήκος ἡ τὸ
 πᾶσι. ὅταν μὲν οὖν ἀποσπινθῆται, ἀμα
 κακομένη, (τῶν δὲ γίνονται ἀφ' ὅς τὸ πᾶσι
 πυρεθῶναι, καὶ μίχεται μὲν, ἐπὶ ἀρχῇ δὲ,
 αἶξ καλεῖται. ὅταν δ' αὖτε τούτου τῆς πᾶ-
 σι, θαλάσσι. ἐὰν δὲ τῶν μήκων τῆς ἀναθυ-
 μιάσεως καὶ μίχεται καὶ πολλὰ καὶ διεσπαρ-
 μένη ἡ, καὶ ὁμοίως καὶ πᾶσι καὶ βάθος,
 οἱ δὲ κακομένης ἀστῆρες ἀφ' ἑσπερίων, γίνονται.

Ref in

ὅτι μὲν οὖν ὑπὸ τῆς κινήσεως ἐκ αἰσθημάτων A
 ἐκχυρομένη γυνῆ αὐτῇ ὅτι δὲ ὑπὸ τῆς δυνά-
 μως φύξιν σπινθηρομένη αἰέρος ἐκθλίβεται καὶ
 ἐκκρίνεται ὁ θερμὸν. δὲ καὶ εἰσὶν ἡ φορὰ
 ῥίψι μάλλον αὐτῇ, ἀλλ' οὐκ ἐκκεύσθ'. ἀπο-
 ρήσθ' γὰρ ὅς τις, πότερον ὡς τὸ ἐκ τῆς αἰ-
 λυχοῦς ὑπερμένη αἰσθημάτων ἀπὸ τῆς αἰ-
 ρι φλογὸς ἀπείτ' ἢ κατέσθ' αἰλυχοῦ. γυν-
 ματὴ γὰρ καὶ τούτου ἐκ ταχυτῆς ὅτι, καὶ ὁ-
 μοία ῥίψι, ἀλλ' ὅτι ὡς ἄλλου καὶ ἄλλου γυ-
 γνομένη πύρεθ' ἐκ * ῥίψι τῆς αὐτῆς θερμότη- B
 τος εἰσὶν αἱ ἀφ' ἀπορρομῆς εἰσὶν δὲ δι' ἀμ-
 φω καὶ γὰρ οὕτως ὡς ἐκ τῆς αἰλυχοῦ φύξ,
 καὶ εἴνα ἀφ' ὅ ἐκθλίβεται, ῥίπτεται, ὡς-
 τὸ οἱ ἐκ τῆς δακτύλων πυρῶν ὥστε καὶ
 εἰς θαλάσσαν, ἔκ τῆς γλῶ φάινεται πίπτου-
 πα, καὶ τὸν κτύπον καὶ μὲν ἡμέραν αἰσθημάτων οὐσης.
 κατὰ δὲ ῥίπτεται, ἀφ' ὅ πλεονέχουσι εἰς
 ὅ κατὰ ῥέπειν πλεονέχουσι ἀπορρομῆς. δὲ καὶ οἱ κε-
 ραῖοι κατὰ πίπτουσι. πῶτον γὰρ οὕτως ἡ
 γυνῆς οὐκ ἐκκεύσθ', ἀλλ' ἐκκρίνεται ὑπὸ τῆς C
 ἐκθλίψεως ὅτι ἐπὶ καὶ φύσιν γὰρ ὁ θερμὸν,
 αὐτὸν πύρεθ' φέρεται πῶτον. ὅπου μὲν οὖν
 μάλλον ἐκ τῆς αἰσθημάτων τῶν σπινθηρομένων,
 ἐκχυρομένης γίνεσθαι τῆς αἰσθημάτων οὐσης ὅσα
 δὲ κατὰ πύρεθ', ἐκχυρομένης, ἀφ' ὅ σπινθη-
 ροῦ καὶ φύξεται πλεονέχουσι ἀπορρομῆς αἰ-
 σθημάτων. αὐτὴ γὰρ σπινθηροῦ καὶ κατὰ ῥέπειν
 ἀπορρομῆς πυκνότης, καὶ κατὰ πῶτον τῆς θερμότη-
 τος ῥίψι. ἀφ' ὅ δὲ πλεονέχουσι τῆς αἰσθημάτων
 οὐσης, ὅπως αὐτὴ τῶν κινήσεων τῆς πλάτης καὶ
 τῆς βάθους, ὅπου φέρεται ἐκ τῆς αἰσθημάτων, ἢ εἰς
 ὅ πλάγιον. ἢ πλάγιον δ' εἰς ὅ πλάγιον, ἀφ' ὅ
 ὅ δύο φέρεται φορὰς βία μὲν κατὰ φύ-
 σιν ὅτι αὐτὸν πῶτον γὰρ καὶ πλεονέχουσι ἀφ' ὅ
 φέρεται ἐκ τῆς αἰσθημάτων. δὲ καὶ τῆς ἀφ' ὅ
 αἰσθημάτων ἐκ τῆς πλείστης λυξὴ καὶ φορὰ. πῶτον δὲ
 οὕτως αἰσθημάτων ὡς μὲν ὕλη ἐκ αἰσθημάτων, ὡς
 δὲ ὁ κινῶν, ὅτι μὲν ἐκ τῆς αἰσθημάτων φορὰ ὅτι δὲ, ἢ
 αἰέρος συγκυρομένη πῶτον. πῶτον δὲ κατὰ
 πῶτον αἰσθημάτων γίνεται. σπινθηροῦ δ' ἐκ * φα-
 νομένη αὐτῇ ταχυτῆς, ἡ μία ὅσα τῆς οὐφ' ἡ-
 μῶν ῥίπτεται αἰσθημάτων. ἀφ' ὅ τὸ πλεονέχον τῆς ἡμῶν,
 πολὺ δὲ καὶ τῆς πῶτον αἰσθημάτων πῶτον καὶ
 ἡμῶν καὶ σπινθηροῦ.

π. ῥίψι

π. κινήσ'

Interdum igitur exhalatio motionis opera
 deflagrans, ea ipsa gignit. Interdum ab aëre
 ob refrigerationem consistente, calidum se-
 cernitur extruditurque. Unde etiam fit ut
 eorum delatio projectioni magis quam in-
 censionem assimiletur. Dubitauerit enim
 quispiam utrum stellarum excursus haud a-
 liter proveniant, quam lucernæ subdita ex-
 halatio è flamma supera inferam lucernam
 reaccendit: mira enim est eiusce rei celeri-
 tas, ac iactui assimilis: nec perinde fieri vi-
 detur, quasi alius ac alius subinde oriatur
 ignis, an corporis cuiuspiam eiusdem pro-
 iectiones existant? Mihi sanè videtur, eos
 propter utrumque fieri. Nam perinde fiunt,
 ut flammæ ardentis lucernæ per fumum in
 extinctam irruptio lucernam efficitur. &
 nonnulla quod extrudantur, ideo proiici
 solent, ceu nuclei qui è digitis elabuntur
 dissiliuntque: adeò ut in terram marèque
 deferri, tum noctu tum interdiu, cum su-
 dum fuerit, videantur. Sed in partem elabuntur
 infernam, propterea quod densatio
 propellens, ea deorsum versùs excutiat.
 Proinde ipsa quoque fulmina in præceps
 ferri solent hæc enim omnia secretio quæ
 extrusionis ratione committitur, non in-
 censio gignere solet: quippe cum natura ca-
 lidum omne insitum habeat, ut sursum ver-
 sùs feratur. Quæcumque igitur superiore
 in loco consistunt, conflagrante fiunt exha-
 latione. at quæcumque in inferiore, secre-
 tione exhalationis proveniunt: quod ea
 cum sit humidiuscula, frigescat atque coag-
 mentetur. Nam hæc cum coit spissaturque
 deorsum vergendo, id propellit ac contor-
 quet infernè, quod caloris est particeps.
 Ratione verò positus utcumque exhalatio
 suo in situ forte fortuna latitudinem habue-
 rit atque altitudinem: ita demum aut sur-
 sum, aut deorsum, aut ad latus com meat,
 sed magna ex parte in obliquum, quod
 duabus cicatur lationibus: vi quidem in-
 fernè, natura autem supernè. cuncta enim
 eiusmodi per dimerientem lineam ferri so-
 lent. Quocirca & discurrentium stellarum
 delatio, magna ex parte obliqua redditur.
 Omnium igitur horum causa tanquam ma-
 teria est, exhalatio. at tanquam mouens, in-
 terdum supera latio; interdum aëris con-
 crescentis coagulatio. Hæc autem omnia
 infra lunam fiunt. Argumento est ipso-
 rum celeritas, eorum motui persimilis quæ
 à nobis iaciuntur, lacertisque nostris con-
 torquentur: quæ videntur planè multo
 stellis, luna, sole meare celerius: quod non
 procul à nobis distent.

E

ὅταν ἀφ' ὧ πλεονέων ἐλθὼν δὲ ἔωσι θιγγάνειν Ἀ
 Ἰταλῶν. ἤν δ' Ἰταλικῶν τινες καὶ καλου-
 μένων Πυθαγορείων, εἰς ἀέρος αὐτῶν εἶναι
 πλεονέων ἀέρος, ἀλλὰ ἀφ' ὧ πολλοὶ τι χρο-
 νικὴν φάσμασιν αὐτῶν εἶναι καὶ πλεονέων βο-
 λῶν ὅτι μικρὸν, ὅταν συμβαίνει καὶ πρὸς τὸν
 τῷ Ἑρμῶ ἀέρι. ἀφ' ὧ δὲ μικρὸν ἐπιδρα-
 βαίνει, πολλὰς ἐκλείπει φάσας, ὥς τι ἀφ'
 χρονοῦ * φαίνεται πολλοὶ. πρὸς πλεονέων δὲ
 οὗτοι καὶ οἱ πρὸς τὸ Ἰπποκράτη καὶ Χίῳ εἶναι
 μαθητῶν αὐτῶν Αἰσχύλου ἀπὸ φησὶν. πλεονέ
 πλεονέων καὶ χρονοῦ εἶναι αὐτῶν φασὶν ἔχειν, ἀλλὰ
 πλεονέων δὲ τὸ πλεονέων εἶναι, λαμβάνειν
 ἀεὶ καὶ πλεονέων τῆς ἡμετέρας ὁφείτως ἀπὸ τῆς
 ἐκλεμῆς ὑπερβολῆς αὐτῶν πρὸς τὸ ἡ-
 λιον. ἀφ' ὧ δὲ ὑπολείπεται βραδύτητα πρὸς
 χρονοῦ δὲ πλεονέων χρονοῦ φαίνεται ἤν δὲ αὐτῶν
 αἰσίων, ὥς ὅταν ἐκ τῶν αὐτῶν φάσμα ὑπολείπεται
 μέντοι ὅταν τὸ αὐτῶν κύκλον. ὑπολείπεται δὲ
 αὐτῶν καὶ πρὸς ὅταν, καὶ πρὸς ὅταν. ἐκ μὲν
 οὖν ὧ μακρὸν πλεονέων τῷ Ἑπικλῶ, ὅταν ἐλκεῖ
 ὅταν πρὸς εἰσόν, ἀφ' ὧ καὶ αὐτῶν ὑπο-
 τῆς τῷ ἡλίῳ φάσμα πρὸς δὲ ὅταν ὅταν φέρη-
 ται, ἀφ' ὧ δὲ ὅταν τῆς ὁφείτως ὅταν
 ἀλλὰ ἀφ' ὧ δὲ μικρὸν εἶναι * ὑπο-
 τῆς τῷ κύκλῳ, ὅταν δὲ καὶ πλεονέων
 σιόν, ὅταν αὐτῶν πλεονέων αὐτῶν ἀφ' ὧ
 πρὸς καὶ πλεονέων πρὸς τὸ ἡλιον. ὅταν ὧ Ἑ-
 πικλῶ * πλεονέων πλεονέων, ὅταν ὅταν ἡρι-
 τῆς Ἑπικλῶ ὅταν τῷ ἡλίῳ. ἀφ' ὧ δὲ οὗτοι
 μέντοι οὗτοι ὅταν γίγνεται κομήτης αὐτῶν.
 ὅταν δὲ πρὸς βορέαν ὑπολείπεται τῷ
 γρ. λαμβάνειν * λαμβάνειν καὶ πλεονέων, ἀφ' ὧ δὲ
 πλεονέων ἀφ' ὧ πλεονέων τῷ ὅταν. ὅταν
 δὲ καὶ πλεονέων τῷ κύκλῳ μικρὸν. ὅταν
 πλεονέων αὐτῶν ἀφ' ὧ πλεονέων ἀφ' ὧ
 πρὸς τὸν ἡλιον. πλεονέων δὲ οὗτοι πλεονέων
 συμπέσει λέγειν ἀδυνάτα, πλεονέων ὅταν
 πρὸς αὐτῶν πλεονέων λέγειν ὅτι τῷ πλεονέων
 μέντοι ὅταν αὐτῶν ὅταν κομήτης. οἱ δὲ πλεονέων
 πλεονέων πλεονέων ἐκ τῷ κύκλῳ ὑπολείπεται
 πλεονέων τῷ ὅταν. κομήτης δὲ πολλοὶ ὅταν
 εἶναι ὅταν τῷ κύκλῳ. εἶναι δὲ πλεονέων ἐκ τῷ
 μακρὸν πλεονέων πλεονέων. πρὸς δὲ οὗτοι, εἰ
 ἀφ' ὧ πλεονέων αὐτῶν πλεονέων καὶ πλεονέων
 ὅταν Αἰσχύλος καὶ Ἰπποκράτης, ὅταν
 ποτὶ φαίνεται καὶ αὐτῶν τῆς καὶ πλεονέων
 ὅταν. ἐπιδραβὲν ὑπολείπεται μέντοι καὶ
 εἰς ἄλλους ὅταν. τὸ καὶ πλεονέων ὅταν πλεονέων
 καὶ δὲ ὅταν ὅταν πλεονέων πλεονέων αὐτῶν.

cum quia propius accesserint, sese tan-
 gere mutuò videntur. At eorum non-
 nulli qui Italiam habitant, Pythago-
 rei que vocitantur, cometen è stellis
 errantibus vnam esse dicunt: verum,
 non nisi longo interposito tempore
 comparere in cœlo, & parum ab
 sole digredi: id quod etiam Mercu-
 rii stellæ obuenit. Nam quia non ad-
 modum ab sole recedit, sæpe eum
 se visendam præstare deberet, occul-
 tatur. Proinde non nisi longo tempo-
 re interiecto cerni solet. Hippocrates
 autem ille Chius, & eius discipulus
 Æschylus, non secus quàm hi dixe-
 re: verum non à sese habere comam,
 sed dum errat interdum, eam ratio-
 tione loci assumere dicunt, nimirum
 cum ab humore quem ad se attrahit,
 solem versùs aspectus noster refrangi-
 tur: quia verò inter cætera sidera tar-
 dissima à sole relinquitur, non nisi
 plurimo tempore interiecto, ita de-
 mum apparere, ut cum eodem ex lo-
 co, toto suo circulo relictum ab so-
 le cernitur: ac ipsum ab sole dese-
 ri, & ad austrum, & ad septen-
 trionem. In intermedio igitur tropi-
 corum loco aquam ad sese non attra-
 here, quòd ea ibi ob solis lationem
 feruore caloris absumpta sit: cum ve-
 rò ad austrum accedit, talis humoris
 copia perfrui. Verum quia supera cir-
 culi portio parua est, infera longè
 maior, non posse aspectum hominis
 refractum, ad solem peruenire, siue
 is austrino tropico propinquus feratur,
 siue in æstiuo solstitio existat. Quo-
 circa nec in hisce quidem locis come-
 tem ipsum gigni. At cum ab sole ad
 aquilonem digressus fuerit, comam ac-
 cipere: quia circuli portio quæ supra
 horizontem est, magna sit: quæ ve-
 rò subter, exigua: tunc enim aspe-
 ctum hominis ad solem facilè pertin-
 gere. Hisce autem omnibus euenit,
 quædam communiter, quædam sepa-
 ratim impossibilia dicere. Primò igitur,
 qui cometen è stellis errantibus
 vnam esse astruunt, impossibilia dicunt.
 Nam stellæ vagæ omnes ab sole in si-
 gnifero relinquuntur. At cometæ non
 pauci extra signiferum vñ sunt. Dein-
 de & plures vno sæpe simul facti sunt.
 Ad hæc si ob refractionem comam ha-
 berent, quemadmodum Hippocrates &
 Æschylus aiunt: aliquando sidus hoc
 etiam citra vltos orines apparere oportuit.
 quandoquidem & ad alia loca ab
 sole digreditur, cæsariem autem non
 vbiq; gestat. Nunc autem, præter quin-
 que illas stellas, nulla in cœlo visa est.

Sed hæc frequentes simul omnes supra horizon-
tem eleuatae uidentur. Nec minus
cometae, cum omnes hæc quinque ap-
parent, quam cum non apparent, sed
quædam solem subeunt, plerumque fa-
cti conspiciuntur. At uero ne id qui-
dem uerum est, cometen sub ipso septen-
trione solum fieri: insuper & sole circa æ-
stiuum solstitium existente. Nam & ma-
gnus ille cometes qui haud ita multo ante
factus est quam Achaia terræ motu quate-
retur, & in eam maris inundatio introrum-
peret, ab occasu æquinoctiali emicuit. Et
in austrina cæli regione multi iam facti
sunt. Porro magistratum gerente Athenis
Eucleo, Molonis filio, mense Ianuario,
sole circa solstitium hybernium existente
in regione cæli sub septentrionibus, cri-
niticum sidus apparuit, quamvis & ipsi
affirment fieri non posse ut tanta refractione
fiat. Commune autem est hisce & illis qui
cometen stellarum errantium coniunctio-
nem atque contactum esse astruunt, primò
quidem, è numero stellarum cælo adhæ-
rentium nonnullas comam accipere. Qua
in re non Ægyptiis modò præstanda fides
est (nam illi id aiunt) sed & nos uidimus.
Nam stella quædam ex hisce quæ in caniculae
coxa sunt, comam habuit, languidam
tamen atque obscuram. Qui enim
eam intentis oculis aspectabant, splendo-
rem agnoscebant exiguum: qui uero sen-
sim conspectum in eam quasi obiter iacta-
bant, maiusculum. Adhæc quotquot no-
stra tempestate uisi sunt, sine occasu supra
horizontem euanuerunt, paulatim ita
emarcescentes atque absumpti, ut nec unius
stellæ corpus, nec plurius reliquerint. Nam
& magnum illud sidus, quo de supra
mentionem fecimus, tempore hyberno,
rigente gelu, atque cælo sereno, uespe-
ri, Aristæo prætore, apparuit. Ac prima
quidem die uisum non est, quòd ante so-
lis occasum delituerit: postera autem ap-
paruit, nam quàm minima fieri potest di-
stantia, solem reliquit, & mox occu-
buit. Lumen uero ad tertiam usque cæli
partem, instar saltus porrigebatur. unde
& uix nomen accepit. Porro ad usque bal-
teum conscendit Orionis, in ibique dis-
solutum fuit. Atque Democritus opi-
nionem suam astruere contendit. Nam
post cometarum dissolutionem, sidera
quædam fuisse conspecta asseuerat. At
hoc haudquaquam interdum fieri, inter-
dum non fieri, sed semper, oportebat.
Præterea ipsi quoque Ægyptii, stellas
errantes, tam inter se quàm cum fixis
coire aiunt. Atque ipsi iam semel atque
iterum uidimus louis stellam in Geminis
existentem, quandam subiisse, ac eam oc-
cultasse: sed cometen factum, nequaquam.

Α οὗτοι δὲ πολλάκις ἅμα πάντες μετέωροι
 φαίνονται ὑπὸ τῷ ὀρίζοντι. καὶ φασκεῖν δ'
 ὄντων αὐτῶν ἀπώτων καὶ μὴ φαινομένων
 πῶτων, ἀλλ' εἰσὶν ὄντων πρὸς τὰ ἥλια,
 ὅθεν ἦτοι καὶ φαίνονται καὶ φαινομένοι πολ-
 λάκις. ἀλλὰ μὲν εἰσὶ τῆς ἀληθείας, ὅτι εἰ
 τὰ πρὸς ἄρκτον τόπων γὰρ ὁ κομήτης μό-
 νον, * ἅμα καὶ τῷ ἡλίῳ ὄντος πρὸς ἡμεῖς ἔσ-
 πας. ὁ, τι γὰρ μέγας κομήτης ὁ ἡρόδοτος πε-
 ρὶ τοῦ ὄντος Ἀχαιῶν σφοδρὸν καὶ πῶ τῷ κομήτι
Β ἔφοδον, ἀπὸ δυσμενῶς τῆς ἰσημερινῆς ἀέρας,
 ἔπρὸς νότον ἦδη πολλοὶ γινώσκουσιν. ἐπεὶ δ'
 ἀρχόντες Ἀθηνῶν Εὐκλείδης τῷ Μίλωνος,
 ἐγχετο κομήτης ἀστὴρ πρὸς δέκτον, μὲνός
 γαμψοειδὲς πρὸς ἑπὰς ὄντος τῷ ἡλίῳ κα-
 μεναι· καίτοι ἱσοῦντο αἰακλαδίων καὶ
 αἰὶ τοῦ ἀδινάτων εἶς φασί. καίτοι δὲ καὶ
 ἱούρις, καὶ τῆς πῶ σὺν ἁπλῶς λέγουσι, πρὸ-
 τον μὲν, ὅτι καὶ τῷ ἀπλανῶς λαμβάνουσιν κα-
 μέν τινες. καὶ τῷ οὐ μόνον Αἰγυπτίοις
 πιστεύουσιν δι', καίτοι καὶ αἰνῶν φασί, ἀλλὰ
Γ ἔτι ἡμῖς ἐρωτάμεθα. τῇ γὰρ εἰς τὰ ἡμέ-
 τῃ κινῶν ἀστὴρ τις ἔσθ' ἐκ κομήτων, ἀμφοτέρων
 μὲν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ νότου γὰρ εἰς αὐτὸν ἀμ-
 δρὸν ἐγίγνετο ὁ φέγγος. ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ
 ἡμέρας πῶ ὅτι, πλείον. πρὸς δὲ ἱούρις,
 ἀπὸ τοῦ εἰ καὶ ἡμῶν ὁμοίως δὴ δὴ
 σφαιρῶν φαίνεται εἰς τὰ ὑπὸ τῷ ὀρίζοντι
 τῶν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ νότου καὶ μικρὸν οὕτως,
 ὥστε μὴτε εἰς ἀστὴρ ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ
 ἡμέρας, μὴτε πλείον. ἐπεὶ καὶ ὁ μέγας ἀστὴρ
 πρὸς οὐ πρὸς τὸν ἐμνησθέντα, ἐφάνη μὲν
Δ καὶ οὐ πρὸς τὸν ἐμνησθέντα, ἐφάνη μὲν
 ὅτι * Αἰεταίου δέκτοντος. καὶ τῇ μὲν πρὸς τὴν
 εἰς ὡφθαλμῶν, ὡς πρὸς διδύκους τῷ ἡλίῳ. τῇ
 δὲ ὑπερῖα ὡφθαλμῶν, ὅσοι οὐδὲ γινώσκουσιν. * ἐλ-
 χιστοὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ νότου. ὁ δὲ
 φέγγος ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ νότου τῷ πλείονι μέγας τῷ
 ἡμέρας, ὅτι ἅμα δὲ εἰς ἀλήθειαν ὁδὸς, ἐπα-
 νῆλθ' ἐπὶ μέγας τῆς ζωῆς τῷ Διὶ, καὶ
 * εἰς τὴν διελύθη. καίτοι Δημόκριτος γὰρ
 πρὸς φιλοσοφίαν τῇ δόξῃ αὐτῇ. φασὶ γὰρ
 ὡφθαλμῶν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ νότου ἀστὴρ
Ε πῶς. τῷ δ' οὐχ ὅτι μὲν ἔδει γινώσκειν,
 ὅτι δὲ οὐ. ἀλλ' αἰεὶ. πρὸς δὲ ἱούρις καὶ οἱ
 Αἰγυπτίοι φασί, καὶ τῇ πλείονι, καὶ πρὸς
 αὐτοὺς ἔπρὸς τοῖς ἀπλανῶς γινώσκουσιν σὺν
 διδύκους. ἔτι αὐτοὺς ἐρωτάμεθα πῶς τῷ Διὶ ἀστὴρ
 τῷ εἰς διδύκους σὺν ἁπλῶς πῶς διδύκους
 καὶ ἀπλανῶς, ἀλλ' ὁ κομήτης ἡρόδοτος.

qua potissimum parte succensio densetur, latioris profecto initium, excursionis fiet finis. Tale est & criniticentum sidus, utpote, quod non aliter quam stellæ discursus. A principium in se finemque habeat. Cum igitur constitutionis principium in ipso inferiore loco existit, per se cometes apparet. Cum autem sub aliqua stella aut errantium aut cælo affixarum, motionis opera constiterit exhalatio, tum ex hisce quæpiam fit cometes. Nec enim coma ipsis adhæret stellis. sed sicuti coronæ circa solem ac lunam apparent, sidera ipsa quamuis aliò demigrent, sequentes, ubi aer adeò densatus est, ut hæc affectio sub solis itinere fieri queat, sic & astris ipsis coma seu corona existit. Verum corona tali colore ob refractionem insignitur: at comæ colorem quem præferunt in se se habent. Cum igitur iuxta stellam aliquam talis concretio facta fuerit, cometes eodem quo stella motu ferri videatur, est necesse: cum verò per se constiterit tum subsidens & relicta videtur. Nam latio mundi, qui circa terram est, agnoscitur eiusmodi. Hoc autem maximè insinuat, cometem non esse perinde ut coronam, refractionem quandam quæ in succensione pura ac nitida ad sidus ipsum, aut, quemadmodum Hippocrates affirmat, ad ipsum solem fiat: quòd & plerumque cometes per se, & sæpius quam circa stellas quasdam definitas fieri soleat. Sed de aerea hoc est, corona, posterius causam dicemus. Quòd autem ignea sit cometarum constitutio, hinc coniectare licet. Nam si plures fiant, flatus & squalores portendunt. perspicuum enim est eos ideo gigni, quòd eiusmodi secretio redundet in tantum, ut necessariò aer aridior efficiatur, & sublatum humidum copia exhalationis feruidæ adeò discutiat ac dissolvatur, ut non facile consistere ac densari in liquorem possit. Sed de hac item affectione dilucidius sumus dicturi, cum loquendi de flatibus tempus affuerit. Cum igitur crebri ac plures apparent, sicuti dicimus, atidus admodum & flatusosus redditur annus. Cum verò rariores, & magnitudine non perinde insigni conspiciuntur: haudquaquam ex æquo tale quippiam fieri solet. verum enim vero excessus quidam flatum vel in duratione vel in magnitudine magna ex parte committitur. Quandoquidem & cum lapis ille qui apud Ægopotamos ostenditur, ex ære cecidit; vento sublatus excidit interdum, comete quoquo illis noctibus flagrante.

Tom. I.

Α ἢ μάλιστα ἐπὶ κρυωσὶ τοῦ πνεύματος, ἡμοῖτ' αὖτ' ἀρχὴ τῆς φορῆς ἢ τελευτὴ τῆς διαδρομῆς. τοιοῦτος ἔστι κομήτης ὅστις ἀστὴρ ὡς τὸ διαδρομῆς ἀστὴρ, ἔχων ἐν αὐτῷ στέρας καὶ ἀρχὴν. ὅταν μὲν οὖν ἐν αὐτῷ ᾗ κατὰ τὸ πᾶν ἢ ἀρχὴ ἢ συνταύσις ἢ, κατ' ἐκαστὸν φαίνεται κομήτης ὅταν δὲ ὑποτῇ ἀστὴρ πῖος, ἢ τῇ ἀπλανοῖν, ἢ τῇ πλατύνῃ, ὑποτὶ κινήσεως σπινθηρίσαι καὶ ἀνυμνῆσαι, τότε κομήτης γίγνεται πύτων τις ὅ γὰρ πρὸς αὐτοῖς ἢ κῆμη γίγνεται τοῖς ἀστροῖς. ἀλλ' ὡς τὰ αἶμα παρὰ τὸ ἥλιον φαίνονται ἐν τῷ σιλικῶνι καὶ ἀπολοῦθοντα καὶ τὸν μαζοσαμῶνι τῇ ἀστρῇ, ὅταν ὕψους ἢ πεπικνωμένος ὁ ἀστὴρ ὡς τε τὸ πᾶν γίγνεται ὁ πάρος ὑποτῇ τῷ ἡλίου πορείας ὕψος καὶ ἐκ κῆμη τοῖς ἀστροῖς οἷον ἄλλως ὅτι πλῆθος ἢ μὲν γίγνεται δι' ἀνακλασιν, τοιαύτη τῷ χεῖρι ἐκ δὲ ἐπ' αὐτῇ τῷ χεῖρι φαίνεται ὅτι ὅταν μὲν οὖν κατ' ἀστὴρα γῆται ἢ τοιαύτη σύγκρισις, τῷ αὐτῷ αἰάγκῃ φαίνεται φορὴν κινῆσθαι τὸν κομήτην, ὡς τὸ φέρεται ὁ ἀστὴρ. ὅταν δὲ αὐτῇ κατ' αὐτὸν, τότε ὑπολὸν κομήτης φαίνεται. τοιαύτη γὰρ ἡ φορὴ ὅσον τῷ πᾶσι τῷ γῶν ποδοῦ γὰρ μάλιστα μίμνῃ μὴ εἶναι ἀνὰ λαοῖν ἵνα τὸ κομήτην, ὡς τὸ ἄλλω ἐν ὑπεκκαύσει κατὰ τὸν πρὸς αὐτὸν τὸ ἀστὴρα γιγνομένην, ἔμῃ ὡς λέγουσιν οἱ παρὰ Ἰπποκράτην, πρὸς τὸ ἥλιον ὅτι κατ' ἐκαστὸν γίγνεται κομήτης παλαιός καὶ πλεονακίς, ἢ παρὰ τὸ ὡς οἰομένῳ πῆρας ἀστέρων. παρὰ μὲν οὖν τῆς ἀλλοῦ τῷ αἰτίῳ * ὅταν ἐρῶν μὲν παρὰ δὲ τὸ πυρὸς τῷ σπινθηρίῳ αὐτῷ εἶναι, τεκμήριον γὰρ τοιοῦτον, ὅτι σημαίνει γιγνομένην οἱ πλείους πνῦματα ἐκ αἰσθησῶν δὴ δὲ ὅτι γιγνομένην, ἀλλ' ὅταν πάλιν εἶναι τῷ αὐτῷ ἐκκρίσιν, ὡς τε ἐκκρίσιν αἰσθησῶν εἶναι τὸ ἀστὴρα, καὶ διακρίσιν καὶ διαλύσιν τῷ διατμήσει ὅταν ὑποτῇ πλῆθος τῆς θερμῆς αἰσθησῶν ὡς τε μὴ συνταύσας ῥαδίως εἰς ὅδωρ. ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐρῶν μὲν καὶ παρὰ τῷ πᾶσι, ὅταν καὶ παρὰ πνῦματι λέγῃ ἢ κατὰ τὸν. ὅταν μὲν οὖν πνῦτοι ἐκ πλείους φαίνονται κατὰ τὸν λέγοντα, ἐκ τῆς πνῦματος αὐτῆς γίγνεται οἱ αἰσθησῶν ὅταν δὲ αὐτῷ αὐτῷ ἐκ αἰσθησῶν τῶν μεγάλων, ὁμοίως μὲν ὅτι τὸ τοιοῦτον ὅτι μὲν ἀλλ' ὡς ὅτι ὅταν γίγνεται τῆς ὑπερβολῆς πνῦματος, ἢ κατὰ τὸν, ἢ κατὰ τὸν μέγαν, ἐπὶ καὶ ὅτι ὁ αἰσθησῶν ποταμοῖς ἐπὶ τοῖς λίθους ἐκ τῆς ἀέρος, ὑποπνῦματος ἀστὴρ ὅταν μὲν ἡμέραν ἔτυχε ὅτι κατὰ τὸν κομήτης ἀστὴρ γιγνομένην ἀφ' ἐκαστοῦ.

555

καὶ αὐτὸ τὸ μέγα ἀστὲρ τὸ κομήτιον, ξηρὸς ἂν
 ὡς ὁ χαμῶν ἐ βορέας, καὶ ὁ κύμα δὲ ἐσθι-
 πίων ἐγγίγντο πάλιν. ἐοικὼς γὰρ τῷ κόλ-
 πῳ βορέας κατέιχεν· ἔξω δὲ νότος ἐπιδύσει
 μέγας. ἐπὶ δὲ ἐπ' ἀρχόντος ἐγένετο Νικομά-
 χου Αἰτωλῶν ἐλπίδας ἡμέρας κομήτης. αὐτὸς
 τὸ ἰσημεριὸν κύκλον ὅς ἐστιν ἀπὸ ἐσπερας ποιη-
 σάμενος πλεῖν αἰατοπλεῖν, ἐφ' ᾧ ὁ αὐτὸς Κόμης
 περὶ μεσημέριον ἤρκεται πενέπτοι. τῷ δὲ μὴ γί-
 νεσθαι πολλοὺς, μηδὲ πολλάκις κομήτας, καὶ
 μάλλον ἐκ τῶν τῶν ἐπικύβητις ἐσθιπίων, αἵτινες ἦν τε
 τῷ ἡλίῳ καὶ τῷ ἀστρονύκτι, ὅς μόνον ἐκ-
 κρίνεται ὁ ἡρμῶν, ἀλλὰ ἐ ἀφ' ἀκρίνεται ὁ
 σῆμισαίμενος. μάλιστα δ' αἵτιον, ὅτι ὁ πλάσσει
 εἰς πλεῖν τῷ γάλακτος ἀπορρίπτει χύμα.

Κ Ε Φ Α Λ. η'.

Περὶ τοῦ γάλακτος.

Ο Πως δὲ καὶ ἀφ' ἧς αἰτίας γὰρ, καὶ
 ἡ δὲ ὁ γάλα, λέγωμεν * ἡ δὲ. πρῶ-
 τος δὲ λέγωμεν δὲ καὶ αὐτὸς τοῦτο (αὐτὸς τῷ ἡ-
 λίων εἰρημνία πρῶτον. τῷ μὲν αὖτε καλουμέ-
 νῳ Γ' ὑδαρρείων φασὶ πῖες ὁδὸν εἶναι τῶν πλεῖν,
 οἱ μὲν τῷ ἐκπεσόντων τινὸς ἀστρον, καὶ πλεῖν
 λεγόμενον ὅτι φαέθοντος φθορῶν· οἱ δὲ τὸν
 ἡλίου, τῷ τῷ κύκλον φέρειν καὶ ποτὶ φασιν.
 αὐτὸν αὖτε ἀφ' ὅς κεκαρῶται τὸ τόπον τῶν, ἡ δὲ
 τοῦτον ἄλλο πεποιθὲναι πάρος ὑπὸ τῆς φο-
 ρῆς αἰσθῆναι. ἀπὸ τῶν δὲ ὁ μὴ σῶνται, ὅτι εἰσὶν
 τῷ τῷ αἵτιον, ἐδὲ καὶ τῷ ζυδίῳ κύκλον
 οὕτως ἔχει, καὶ μέλλον ἡ τὸν τῷ γάλακτος.
 ἀπὸ τῶν γὰρ ἐοικὼς αἰσθῆναι φέρειν (αὐτὸν πλεῖν-
 ἡ δὲ, καὶ οὐχ ὁ ἡλίου μόνος. δῆλος δ' ἡμῖν
 ἄπας ὁ κύκλος· αἰεὶ γὰρ αὐτὸς φαίνεται ὁ
 ἡμικύκλιος τῆς νυκτὸς, ἀλλὰ πεποιητὸς ὅτι
 φαίνεται τοῦτον πλεῖν εἴ ἡ σῶνται μί-
 κλον αὐτὸν πρῶτον τὸν τῷ γάλακτος κύκλον. οἱ
 δὲ αὐτὸς Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος, φασὶ
 εἶναι ὁ γάλα λέγειν αἰσθῆναι πλεῖν· τὸ γὰρ
 ἡλίου ὑπὸ πλεῖν γὰρ φερόμενος, οὐχ ὅτι
 εἶνα τῷ ἀστρον. ὅσα μὲν αὖτε * ὁρᾶται ὑπὸ
 αὐτῶν, τοῦτον μὲν ὁ φαίνεται ὁ φῶς· κα-
 λῶν γὰρ ὑπὸ τῷ τῷ ἡλίου ἀκτίων. ὅστις
 δ' αὐτὸν φερόντι ἡ γῆ, ὥστε μὴ ὁρᾶται
 ὑπὸ τῷ ἡλίου, ὁ τοῦτον αἰσθῆναι φῶς, φα-
 σὶν εἶναι ὁ γάλα. φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ τῷ αἰ-
 δυνάτον ὁ μὴ γὰρ γάλα αἰεὶ ὁ αὐτὸς, ἐοικὼς αἰ-
 σθῆναι ἀστρον. φαίνεται γὰρ μέγιστος ὁ κύκλος.

atque circa id temporis quo magnum illud
 crinitum sidus apparuit, sicca fuit hyems &
 aquilonia. Nec non astus ille maris qui A-
 chaiam inuasit, ob flatuum contrarietatem
 factus est. Nam sinum ipsum aquila occu-
 parat, & extrà ingens spirabat auster. Pre-
 terea Nicomacho Athenis imperante, circa
 æquinoctialem circulum paucis diebus co-
 metes apparuit, exortu suo nequaquam
 vesperi facto. quò adhuc regnante, ventum
 illum qui circa Corinthum debacchatus
 est, factum esse accidit. Cur autem plures
 non fiant cometae, nec sæpe, cùque extra
 tropicos potius fiant quàm intra, in causa
 est solis astrorumque latitudo: quæ non modò
 calidum secernit, verumetiam id segregat
 quod consistit. In primis verò causa existit,
 quòd in lactei circuli regionem, maxima
 exhalationum copia congregatur.

CAP. VIII.

De lacteo circulo, Priscorum opiniones.

Iam verò qualiter & quam ob cau-
 sam fiat lac, necnon quid sit, di-
 cendum est. Sed prius quæ ab aliis de
 hoc quoque dicta fuere, percurramus.
 Quidam igitur ex iis quos Pythagoreos
 vocitant, viam esse hanc aiunt. Alii,
 cuiusdam astri de cælo lapsi, iuxta
 cæli conflagrationem, quam sub Phaë-
 thonte ferunt accidisse. Alii, Solis, qui
 per hunc circulum aliquando ferri di-
 cunt. Hunc igitur locum veluti com-
 bustum, aut quampiam aliam id ge-
 nus affectionem passum esse ab eorum
 latione volunt. At illud perabsurdum
 est, non animadvertere, si ea foret cau-
 sa, signiferum quoque, & quidem po-
 tius quàm lactis circulum, haud aliter
 affectum esse oportere. quippe cùm er-
 rones omnes, & non sol duntaxat
 in eo ferantur. Totus autem circulus
 nobis est conspicuus: semper enim
 eius semicirculus nocturno tempore ap-
 pareret, sed nihil id genus subisse vide-
 tur, nisi si qua ipsius particula lacteo
 circulo sese applicuerit. Anaxagoras
 verò atque Democritus, lac esse quo-
 rundam siderum lumen asserunt: solem
 enim dum sub terra fertur, ex stellis
 quasdam non aspicere. Quæcumque
 igitur ab sole aspiciuntur, earum lu-
 men non videri: inhiberi enim à so-
 lis radiis. Quibuscumque autem tellus
 ipsa obsistit quominus à sole aspician-
 tur, harum proprium lumen esse lac
 aiunt. Sed quòd impossibile sit, patet.
 nam, lac assidue idem eisdem existit a-
 stris. apparet enim maximus circulus.

Quæ autem stellæ à sole non aspiciuntur, semper diuersæ sunt, propterea quodd sol haudquaquam in eodem maneat loco. Oportebat igitur migrante sole, transferri & ipsum lac. nunc verò hoc fieri minimè videmus. At si quemadmodum in coelestium rerum contemplationibus demonstratum est, ita res sese habeat, & solis magnitudo maior sit quàm terræ, & distantia stellarum à terra multiplicato maior sit quàm solis ab eadem: quemadmodum solis à terra quàm lunæ maior est: alicubi non procul à terra turbo ille qui à sole initium sumit, radios committet coniungétque: nec terræ vmbra, quam nossem appellitant, ad astra pertingeret, sed solem sidera omnia circumspicere, & eorum nulli terram obsistere necesse est. Est autem præterea de lacte tertia quædam opinio. Quidam enim lac ipsum perinde atque criniticum sidus, esse refractionem nostri aspectus ad solem dicunt. Sed & hoc fieri nequit. Nam si & videns & speculum, & totum id quod conspectui obuiam est, quiescant, in eadem speculi parte eadem visionis portio apparebit. Si verò speculum & res conspecta in eadem ad id quod videt ac quiescit distantia, sed inter se nequæ celeriter nec eodem semper intervallo moueantur; fieri profectò non poterit vt eadem visio in eadem speculi parte conspiciatur. At stellæ quæ in lacteo circulo feruntur, & sol quem versùs refractione fit, & similiter & ex æquo à nobis distantes, à seipsis autem minimè, manentibus nobis mouentur: interdum siquidem media nocte, interdum diluculo exoritur Delphin: Lactis autem partes eadem in vnaquaque manent. Atqui non oporteret, si lac emphasis atque visio esset, imò ne in eis quidem locis hæc foret affectio. Præterea noctu in aqua & id genus speculis, lac spectantibus apparet. Sed qui fieri potest, vt tum aspectus inaduersum solem versùs refrangatur? Pater igitur ex hisce, lacteum circulum neque meantium vllius viam, neque stellarum quæ non videntur, iubar, neque refractionem esse. Hæc autem sola ferè sunt, quæ ad hoc vsque æui ab aliis tradita sunt. Nos verò resumpto quod subiecimus principio, dicamus. Dictum enim est priùs, extremam aëris particulam vim ignis habere, vt aëre motus opera discreto, constitutio secernatur cuiusmodi, qualem crinita item sidera esse dicimus. Operæpretium autem est intelligamus, tale quippiam fieri quod in illis, cum ipsa talis secretio haudquaquam per so-

Tom.I.

A ὑποδὲ τῆς ἡλίου αἰεὶ ἕτερον πᾶν ὁρώμεθα, ὅθεν δὲ μὴ εἰς αὐτὰ* μέρει τῶν αἰθέρων με-
 θισταμένων τῆς ἡλίου, μὴδὲ αὖτε εἰς τὸ γάλακτος αἰθέρος
 ὅθεν φαίνεται τῶν τοιοῦτων ἀστροῦ πρὸς τὸν οὐρανόν, εἰ
 κελεύει διείκυσθαι [αὐτῶν] εἰς τοὺς αἰθέρας ἀστρο-
 γίαν θεωρήματα, ὅπως ἔχει, καὶ τὴν τῆς ἡλίου
 μέγαντος μίξιν ἐστὶν ἢ τοῦ γῆ, καὶ τοῦ ἀφ' ἑσθ' ἡμέρας
 πολλαπλασίως μίξιν τοῦ γῆ ἀστροῦ πρὸς τὸν
 γῆ, ἢ τοῦ ὅθεν ἡλίου κελεύει τοῦ τῆς ἡλίου πρὸς
 τὸν γῆ ἢ τοῦ ὅθεν αἰθέρος. ὅθεν αἰεὶ πόρρω που ἀπὸ τοῦ
B γῆς ὁ κῶνος ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἡλίου συμβεβηκὼς τῶν ἀσ-
 τρῶν. ὅθεν αἰεὶ ἡ σκία πρὸς τὴν ἀστροῦ εἴη τῆς
 γῆς, ἢ κελευμένη αὐτῆς. ἀλλ' ἀνάγκη πάντα τὸν
 ἡλίον πᾶν ἀστροῦ περιεῖναι, καὶ μὴδὲ τὴν γῆν
 αὐτὴν περιεῖναι αὐτῶν. ἐπὶ οὖν ἐστὶν τεῖται τῆς ὑπο-
 ληψίς αἰετῶν. λέγουσι γὰρ τινες ἀνάγκη εἶναι
 εἶναι τὸ γάλακτος τὸ ἡμετέρας ὅθεν πρὸς τὸν ἡλίον,
 ὡς περὶ εἰς τὸ ἀστροῦ τὸ κομμητῶν. ἀδυνάτον δὲ καὶ
 τῶν τοιοῦτων εἶναι γὰρ τὴν τε ὁρῶν ἡμερῶν, καὶ τοῦ ἐνο-
 πίου, εἰς τὸ ὁρώμενον ἀπὸ τοῦ, εἰς τὸ αὐτῶν σημείων
 τῶν ἐνοπίων, ὅθεν αἰετῶν φαίνεται μέρος τὸ ἐμι-
C φασίας, εἰς τὸν κομμητῶν τοῦ ἐνοπίου, καὶ τοῦ ὁρώμενον,
 εἰς τὸ αὐτῶν μὴ ἀπεσηματῆ πρὸς τὸ ὁρῶν εἰς ἡ-
 μερῶν, πρὸς δὲ ἡμέρας τὸ μὴ τὸ ἴσταναι, μὴδὲ
 εἰς τὸ αὐτῶν αἰετῶν ἀφ' ἑσθ' ἡμέρας, ἀδυνάτον τὴν αὐ-
 τῶν ἐμφασίαν ἐπὶ τῶν αὐτῶν εἶναι μέρει τοῦ ἐνο-
 πίου. πᾶν δὲ εἰς τὸ γάλακτος κύκλον περιεῖναι
 ἀστροῦ ἀστροῦ, καὶ ὁ ἡλίου πρὸς ὃν ἡ αἰετῶν
 κλασίς, ἀστροῦ τῶν ἡμερῶν, εἰς αὐτῶν καὶ ἴσταν πρὸς
 ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ, αὐτῶν δὲ εἰς ἴσταν. ὅτε μὴ γὰρ
 μέσων νυκτῶν ὁ διελθὼς αἰετῶν, ὅτε δὲ ἐνο-
 πίου, πᾶν δὲ μέρος τῶν γαλακτοῦ πᾶν ἀπὸ τοῦ
D εἰς ἑκάστην. καὶ τοιοῦτον εἶναι. εἰς τὴν ἐμφασίαν
 ἀλλὰ μὴ εἰς αὐτῶν ἐπὶ τῶν αὐτῶν πᾶν τοιοῦτον τοιο-
 ποῖς. ἐπὶ δὲ ἰσχυρὸν εἰς ἑκάστην καὶ τοιοῦτον ἐνο-
 πίου, ὅθεν μὴ γάλακτος ἐμφανισθαι θεωρεῖται. ὅθεν
 δὲ τὴν ὅθεν ἀνάγκη εἶναι πρὸς τὸν ἡλίον, πᾶν
 ἀδυνάτον, ὅτε μὴ αὐτῶν ὅτε εἰς τὸν πλάσιν τῶν
 ἐνοπίων, ὅτε φῶς ἐστὶν τῶν μὴ ὁρώμενον ἀ-
 στροῦ, οὐτ' ἀνάγκη εἶναι, εἰς τῶν φαίνεται
 σχεδὸν δὲ αὐτῶν. ἐστὶν μὲν πᾶν μέρος τῶν αὐτῶν
 πρὸς ἀδυνάτον πρὸς τὸν ὅθεν ὅθεν. ἡμεῖς δὲ λέ-
 γομεν αἰετῶν αἰετῶν τὴν ἀπὸ τοῦ αὐτῶν ἀ-
E χῆναι ἡμῶν. εἰρησθαι γὰρ πρὸς τὸν ὅθεν ὅθεν
 τῶν λεγαμένων ἀέρος, ἀδυνάτον ἔχει πρὸς
 ὡς τε τῶν κινήσεων ἀφ' ἑσθ' ἡμέρας τῶν ἀέρος ἀπὸ
 κινήσεων τῶν αὐτῶν οὐρανῶν, οἷον καὶ τὴν
 κομμητῶν αἰετῶν εἶναι φασίαν. τοιοῦτον δὲ αἰ-
 ρεῖσθαι τὸν γαλακτοῦ, ὅθεν ἐπὶ ἐκείνων, ὅτε μὴ
 αὐτῶν καὶ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ αὐτῶν,

555

ἄλλ' ὑποπνός τῃ ἀέρι ἢ τῇ ἐνδεδιδυμένῃ, ἢ τῇ πλάσσει. τότε γὰρ οὐρα φαίνεται κο-
 μῆσαι. ὡς δὲ τὸ πρὸς τοὺς αἰσθητοὺς τῇ φορᾷ,
 ὡς δὲ ἡλίου πλὴν τοῦ αἰσθητοῦ σύγκρισιν ἀφ' ἧς
 ὡς δὲ πλὴν αἰσθητοῦ πλὴν ἄλλω φαίνεται φα-
 ρμα, ὅταν ἔτω τύχη κεκερασμένος ὁ αἶρ. ὁ δὲ
 κεχρῆσθαι συμπαίει τῇ ἀέρι, τῇ δὲ λαβὴν
 γιγνόμενον πρὸς ὅλον τὸ ἕρπον, ἐπὶ δὲ αἰσθη-
 τῶν ἀποσπᾶται. ὡς γὰρ γὰρ, καὶ εἴδη ἢ εἰδὸς ἀέρος
 κινήσεις αἰσθητοῦ, καὶ πλὴν τῇ ἀποσπᾶται ποιῆν τι
 τοῦτον, * καὶ ἐκείνῃ. καὶ πρὸς τοῖς εἰδῶν
 καὶ οἱ τοιοῦτοι πυκνότερα, καὶ πλεονάζει, καὶ μέγιστα
 * τυγχάνει ὅταν τῇ ἀέρι, ὁ μὲν οὖν τῇ ζω-
 δῶν τοῖς, δὲ πλὴν τῇ ἡλίου φορᾷ καὶ τῇ πλα-
 σσει, δὲ πλὴν τῇ αἰσθητοῦ σύγκρισιν. δὲ πρὸς οἱ
 πολλοὶ τῇ χυμῇ αἰσθητοῦ γίνονται τῇ ἐπι-
 κλῇ. ἐπὶ δὲ ὅταν πρὸς τὸ ἡλίου, ὅταν πρὸς τὸ σε-
 λῆν γίνονται * χυμῇ γὰρ τῇ δὲ χυμῇ
 σιν, ἐπὶ ὅταν συσπᾶται αἰσθητοῦ σύγκρισιν.
 ὅταν δὲ ὁ κύκλος ἐπὶ τῇ γὰρ φαίνεται τοῖς
 ὁρῶσιν, [ὅ, τε] μέγιστος ὡς τυγχάνει, ἐπὶ τῇ
 σὴ κινήσας ὅταν, ὅταν πολὺ τῇ ἐπι-
 κλῇ. πρὸς δὲ τοῖς ἀέρι ὁ τοῖς
 πλήρης ἐπὶ τῇ τε μέγιστος καὶ λαμβανέ-
 των, καὶ ἐπὶ τῇ ἀποσπᾶται κελευμένη. τῇ δὲ
 ἐπὶ τῇ οἱ μὲν αἰσθητοῦ φαίνεται. ὅταν δὲ
 τῇ οἱ αἰσθητοῦ ἐπὶ αἰσθητοῦ πᾶσι ἀποσπᾶ-
 τῇ πλὴν σύγκρισιν σημειῶν δὲ καὶ γὰρ αἰ-
 τῇ τῇ κύκλῳ πλῆν τῇ φῶς ἐπὶ ἐπὶ γὰρ
 ἡμικυκλῇ δὲ τῇ διπλωμα ἔχοντα. ἐπὶ τῇ
 γὰρ πλείω καὶ πυκνότερα ἐπὶ ἀέρι ὁ γὰρ
 πρὸς ὅταν ἐπὶ τῇ αἰσθητοῦ γιγνόμενον
 φέρεται, ἢ δὲ πλὴν τῇ ἀέρι φορᾷ. εἰ γὰρ
 ἐπὶ τῇ κύκλῳ τῇ γίνονται ἐπὶ τῇ πλῆν
 καὶ τῇ ἀέρι, καὶ αἰσθητοῦ κύκλῳ ἐπὶ μάλ-
 λον φαίνεται καὶ πυκνότερα ἐπὶ μέγιστος ἐπὶ
 ἢ ἀέρι, τῇ πλὴν εἰς ὑπολαβὴν οἰκισ-
 τῇ αἰσθητοῦ τῇ πλῆν. λαμβανέτω δὲ
 τῇ κύκλος καὶ πλῆν αἰσθητοῦ ἀέρι ὁ
 γὰρ αἰσθητοῦ. * * τοῖς δὲ ἀποσπᾶται κελευμέ-
 νῃς, ὅταν μὲν εἰς πλὴν σφαιρῶν οἱ εἰς
 τῇ δὲ τῇ μὲν αἰσθητοῦ δὲ πλῆν ἔχον
 γὰρ φαίνεται ἔχον ἔχον. εἰς δὲ τὸ ἕρπον αἰ-
 σθητοῦ ὅταν δὲ αἰσθητοῦ ἐπὶ μὲν γὰρ τῇ
 κύκλῳ τῇ μεταξὺ πλῆν τῇ αἰσθητοῦ
 ὅταν. ἐπὶ δὲ τοῖς ἀλλοῖς δὲ πλῆν φαίνεται.
 ὅταν εἴδη ἐπὶ τῇ φαίνεται κομῆσαι
 δὲ χυμῇ πλὴν αἰσθητοῦ εἰρημῶς μετακί-
 νηται. ὅταν γὰρ αἰσθητοῦ τῇ αἰσθητοῦ
 πλῆν ἔχον. ὅταν ὅταν εἰς αἰσθητοῦ πλῆν ἢ χυμῇ.

Desidera-
 tur hodie
 Aristote-
 lica com-
 yca. quæ
 variis mo-
 dis effin-
 gunt in-
 terpretes.
 γ. αἰσθη-
 τῇ.

sed sub aliqua stella aut: cœlo af-
 fixa, aut errante, fuerit facta. Tum
 enim eiusmodi cometæ cernuntur,
 propterea quod stellarum lationem se-
 quatur; perinde atque solem, talis
 secretio, in qua per refractionem ap-
 parere coronam dicimus, ubi forte
 fortuna fuerit ita temperatus aër. Quod
 autem circa unam stellam contingit,
 id circa totum cœlum, superamque
 lationem vniuersam, fieri accipiamus
 oportet. Nam si vnius stellæ motus
 succendere queat, non etiam fuerit
 absurdum, cunctarum lationem tale
 quid committere, ac ignem excitare:
 præsertim in qua cœli parte densissi-
 mæ & plurimæ & maximæ sunt stel-
 læ. Igitur signifer ob solis & erro-
 num lationem, huiusmodi constitu-
 tionem tenuat ac dissoluit. Proinde ple-
 rique cometæ extra tropicos sunt.
 Præterea neque circa solem, neque
 circa lunam coma fieri solet. Nam
 ocus eiusmodi concretionem discer-
 nunt, quàm ut consistere queat. Ip-
 se autem circulus in quo lac spectan-
 tibus apparet, & maximus est, & ita
 situs ut positu tropicos haud parum
 excedat. Ad hæc locus ipse maximis
 splendidissimisque stellis & insuper his-
 ce quas sparsas nuncupant, oppletus
 est, (quod & oculis cernere licet,) adeo
 ut his de causis assidue ac semper
 tota hæc coaceruetur concretio. Cuius
 rei signum est. Nam in huius circuli
 parte altera quæ candorem dupli-
 cato maiorem præfert, maius lumen
 est. in hac enim maiores densioresque
 stollæ sunt, quàm in altera: quasi non
 alia vlla de causa iubar, quàm ob stel-
 larum lationem fiat. Nam hoc in cir-
 culo fiat, in quo plurimæ sunt stellæ,
 & huius ipsius circuli magis in ea
 parte quæ multis ac magnis stellis
 diffarta apparet: hanc esse causam
 affectionis familiarissimam existimare
 par est. Sed tum circulum, tum stel-
 las quæ in eo sunt, ex descriptione
 contemplemur. Quas autem sparsas
 vocitant, non licet in pilam ad hunc
 intrudere modum, quod nullam vlla
 vnquam habeat positionem quæ oculo
 notari possit. id quod in cœlum
 aspectantibus dilucidum est. in hoc
 enim circulo solo, quæ inter latera
 iacent, stellis plenas sunt eiusmodi.
 in aliis verò circulis, stellis (ut patet)
 huiusmodi vacant. Quare, si causam
 cur cometæ appareant, quasi mediocriter
 dicam recipiamus: & de lacteo
 candore, haud aliter habere sentiendum
 est. Quæ enim ibi affectio circa
 unam stellam existit,

hanc eandem circa circulum quem-
piam effici contingit. Est lac ipsum
(ut ita dixerim) veluti definitum , fa-
cta per secretionem maximi circuli co-
ma. Et proinde (ut iam dictum est)
non multi , neque sæpe sunt cometae,
quodd talis constitutio in hunc semper
locum , & continuè excreta sit , & per
singulas excernatur circuitiones. De his-
ce igitur quæ in mundo terræ circun-
fuso , qui supernis adhæret lationibus ,
fieri solent , de stellarum discursu ,
flamma ardente , & insuper de crinitis
sideribus , ac vocato lacte , dictum est.
tot enim ferè sunt affectiones , quæ cir-
ca huncce locum apparent.

C A P V T IX.

De causis pluvie , nubisque & caliginis

DE loco verò ab isto positione se-
cundo , à terra verò primo (hic
enim promiscuus aquæ & aëris locus
existit) & hisce quæ in superiore e-
ius parte contingunt , agendum est.
Oportet autem & horum principia su-
mamus , & causas omnium similiter.
Principium igitur ut mouens , præci-
puumque , & omnium primum , cir-
culus ille est, in quo manifestè solis latio,
quæ segregat congregatque, eo quodd ter-
ræ propius remotiusve fiat , generatio-
nis atque corruptionis causa existit. Ma-
nente autem terra , humor qui circa
eam est , in vaporem à solis radiis &
ab alio calore superno conuersus , in
sublime tendit. Calore verò , cuius ope-
ra surrigebatur , vaporem deferente, at-
que altero in superum locum disperso ,
altero etiam exuncto , quodd longius in
aërem qui super terram est , euehatur ,
vapor frigore contracto , ob caloris de-
stitutionem atque loci naturam rursus
consistit , & ex aëre fit aqua : quæ po-
stea quàm genita est , rursus in ter-
ram defertur. Est autem halitus , qui
ex aqua ortum habet , vapor : qui verò
ex aëre in aquam mutari solet , nubes.
Nebula autem , nubis in aquam con-
cretæ superfluitas , proinde serenos dies
potius quàm pluuios portendit : quippe
quæ veluti nubes infœcunda , & semine
exhausta existat. Circulus autem iste ,
solis circulum imitatur : simul enim il-
le ad latera , & iste sursum & deorsum
mouetur. Atque considerasse oportet hunc
veluti fluuium aëris & aquæ promiscuum,
in orbem sursum ac deorsum fluere.

Tom. I.

Α τὸ πρῶτον κύκλον πρὸς συμβαίνειν γίνεσθαι
τοῦ αἵματος. καὶ ἐστὶ τὸ γάλα, ὡς εἰπεῖν, οἷον οὐρανίου,
ὡς τὸ μέγιστον ἀφ' οὗ πλεονέχουσιν κύκλου
χρόμα. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν οὐρανὸν, ὅπου πολ-
λοὶ, ὅσοι πολλὰκις γίνονται χυμῶται, ἀφ' οὗ
ὁ σπινθηρὸς ἀποκρίσθαι τε καὶ ἀποκρίνεσθαι
καὶ ἐκείνῳ ἀεὶ οὐδὲν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀεὶ
πλεονέχουσιν οὕτως. ἀεὶ μὲν οὖν τῶν γί-
νομένων ἐστὶ τὸ ἀεὶ πλεονέχουσιν ὅτι οὐκ ἐ-
χέει τὰς φλογεῖς, εἴρηται. ἀεὶ μὲν τὸς ἀφ' οὗ
δρομῆς τῶν ἀστέρων, καὶ τῆς ἐμπροσθεν ἀφ' οὗ
φλογεῖς ἐπὶ δὲ, ἀεὶ τε χυμῶται ἐπὶ τῶν καλου-
μένων γαλακτοῦ. σχεδὸν γὰρ ἐστὶ πᾶσι τὰ πρὸς
τὸ φαεινόν ἀεὶ τὸ ποῖον τῶν.

Κ Ε Φ Α Λ. 9.

*Περὶ αἰτίων τῶν ὑετῶν· ὅπως ἀφ' οὗ φέρονται
νεφέλαι καὶ ὁμίχλη.*

ΠΕΡΙ δὲ τῶν τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν
μὲν τῶν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀεὶ πλεονέχουσιν,
λέγουσιν· (οὗτοι γὰρ κοινὸς ὕδατος τε πόπος
ἔστιν αἰὲρ,) καὶ τῶν συμβαίνοντων ἀεὶ πλεονέχουσιν
αἷμα ἡμῶν αἰνῶν. ἀπὸ τῶν δὲ καὶ οὐρανῶν τῶν
ἀρχαῖς καὶ τῶν αἰτίας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἡ μὲν
οὐκ ἐστὶν κινεῖσθαι καὶ κινεῖσθαι ἐπὶ τῶν ἀρχαῖς
τῶν κύκλων ἐστὶν· ἐπὶ τῶν φαεινῶν δὲ τῶν ἡλίου
φλογεῖς ἀφ' οὗ κινεῖσθαι, καὶ συγκρίνεσθαι, τὰς γί-
νομέσθαι πλησίον, καὶ πόρρωτερον, αἰτία τῆς
γῆς καὶ τῆς φλογεῖς ἐστὶν. * μὲν οὖν δὲ τῆς π. μ. δ. μίση
γῆς, ὁ ἀεὶ αὐτῶν ὑετῶν ἀπὸ τῶν ἀκτίνων καὶ τῶν
ἀπὸ τῆς ἄλλης τῆς αἰῶνι θερμότητος ἀτμῶ-
ν δυνάμεις φέρεται αἷμα τῶν δὲ θερμότητος ἀπὸ
λιπούσης τῆς ἀναζεύσεως αἷμα, καὶ τῆς μὲν δὲ
σκεδαννυμένης πρὸς τὸν οὐρανὸν, τῆς δὲ καὶ
συνεπυκνυνύμενης ἀφ' οὗ μετακρίνεσθαι πόρρω-
τερον εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς γῆς αἰὲρ, σπινθη-
ρῶν πάλιν καὶ ἀτμῶν ψυχρότερη ἀφ' οὗ πλεονέχουσιν
ἀπὸ τῶν θερμῶν, ἐπὶ τῶν ποῖον, καὶ γίνεσθαι
ὑδρὸς ἐξ αἰὲρος· ἡμῶν οὖν φέρεται πάλιν
πρὸς τὸν οὐρανὸν· ἐστὶ δὲ καὶ μὲν ἐξ ὕδατος ἀνα-
θυμιάσεις, ἀτμῶν· καὶ δὲ ἐξ αἰὲρος εἰς ὑδρὸν,
νεφὸς· ὁμίχλη ὅτι νεφέλης ἀεὶ τῶν τῆς εἰς
ὑδρὸς συγκρίσεως. ὁ δὲ σημεῖον μέλλον ἐστὶν
ἀέρας, καὶ ὑδατῶν. * ἐστὶ γὰρ ὁ ὁμίχλη οἷον νε-
φέλη ἀέρας. γὰρ δὲ κύκλος οὗτος μίμουσιν
τῶν ἡλίου κύκλων· ἅμα γὰρ ἐκείνος εἰς τὸν
πλάγῳ μεταβάλλει, καὶ ἐπὶ αἷμα καὶ χυμῶν. δὲ
δὲ τοῖς τῶν οὐρανῶν ποταμῶν ῥέονται κύ-
κλοι αἷμα καὶ χυμῶν, τοῖς αἰὲρος καὶ ὕδατος.

SSS iij

πλησίον μὲν γὰρ ὄντες τῆ ἡλίου, ὅτις ἀτμίδους
 αὔω ῥῆ πεπεμμένος· ἀφισταμένων δὲ, ὅτῃ ὕδατος
 καίτω. καὶ τὸν εὐδελεχὲς ἐθέλει γίνεσθαι
 κατὰ γὰρ τὴν πύξιν. ὥστ' εἴθε ἡνίχοντο τ' ὠ-
 κισμὸν οἱ περὶ τὸν, ἔχ' αὖ τῆ τοῦ τ' ποτα-
 μὸν λέγειν τ' κύκλῳ ῥέοντα πρὸς τὴν γῆν.
 αἰαζομένων δὲ τῷ ὑγροῦ αἰὲ ἀφ' αὐτῶν τῶν θερ-
 μοῦ διωκμένων, ἔτι πάλιν φερόμεν καίτω ἀφ'
 τῆς φύξιν πρὸς τὴν γῆν, οἰκείως τὰ ὀνόμα-
 τα τοῖς πάθεσι καίται, καὶ πῶς ἀφ' αὐτοῦ αὐ-
 τῶν. ὅταν μὲν γὰρ ἔσ' μικρὸν φέρηται, ψυχά-
 δις ὅταν ἔσ' μείζω μόρια, ὑετὸς καλεῖται.

ΚΕΦΑΛ. Ι.

Περὶ ἀρχῶν δρόσου καὶ πάχνης.

ΕΚ δὲ τῆ κατ' ἡμέραν ἀτμίζοντος, ὅσον
 αὐτὸ μὴ μεταβιβάσθαι δὲ ὀλιγότῃ τῇ
 αἰαζοντος αὐτὸ πρὸς, πρὸς δὲ αἰαζομένων
 ὕδωρ πάλιν καταφερόμενον, ὅταν ψυχρὴν γῆ-
 των, καλεῖται δρόσος καὶ πάχνη· πάχνη μὲν,
 ὅταν ἡ ἀτμὶς παγῇ πρὶν εἰς ὕδωρ συγκρι-
 θῆναι πάλιν· γὰρ δὲ χιμῶνος, καὶ μάλιστα
 τοῖς χιμαρειοῖς τόποις· δρόσος δὲ, ὅταν συγ-
 κριθῇ εἰς ὕδωρ ἡ ἀτμὶς, καὶ μὴ οὕτως
 ἔχει ἡ αἰεὶα, ὥστε ξηραίνει δὲ αἰαζομένη· μὴ
 οὕτως ψυχρὴ, ὥστε παγεῖν τὴν ἀτμίδα
 αὐτὴν, ἀφ' ἧς τ' ὅποι αἰαζότεροι, ἢ τὴν
 ὡραν εἶ. γίνεσθαι γὰρ μάλιστα ἡ δρόσος ἐν
 διδία, καὶ ἐν τοῖς διδιδυτοτέροις τόποις· ἡ δὲ
 πάχνη, κατὰ τὴν εἴρηται, τοῦ ἀντιπῶν. δὴλοι γὰρ
 ὅτι ἡ ἀτμὶς θερμότερα ὕδατος· ἔχει γὰρ δὲ
 ἀνὰ τὸν ἐπὶ πῦρ· ὥστε πλείονος ψυχρότης
 αὐτὴν πᾶσαι. γὰρ δὲ ἀμφὺ αἰθρίας τε καὶ
 νιφεμίας· ὅτε γὰρ ἀναρροῖται μὴ οὐρανὸς αἰ-
 θρίας, οὐτε συσπῶναι διώκει· αὐτὸ δὲ μένου
 πλείονος. σημεῖον δὲ ὅτι γὰρ τῶντα, ἀφ' ἧς μὴ
 πόρρω μεταβιβάσθαι τὴν ἀτμίδα· ὅτι γὰρ
 τοῖς ὄρεσι καὶ γὰρ πάχνη. αἵματα δὲ μία μὲν αὐ-
 τη, ὅτι αἰαζομένη ἐκ τῆς καίλων καὶ ἐφ' ὅδων τό-
 πων· ὥστε κατὰ τὴν φορτίον φέρουσα πλείον
 ἡ αἰαζομένη θερμότης, ἢ κατὰ αὐτὴν, καὶ δι-
 ναῖται μεταβιβάσθαι πρὶν καλῶν τὸν αὐτὸ τῷ ὑ-
 φέει, ἀλλ' ἐγγὺς ἀφίησι πάλιν. ἑτέρα δὲ,
 ὅτι καὶ ῥῆ μάλιστα ὁ αἰὲρ ῥέων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς,
 ὅς ἀφ' αὐτοῦ τὴν τοιαύτην σύστασιν. γίνεσθαι
 δὲ ἡ δρόσος πάντα καὶ, τοῖς τοῖς βορείοις,
 πλεον ἐν τῇ Πόντω. ἐκ δὲ τοιαύτων·
 βορείοις μὲν γὰρ γίνεσθαι, τοῖς δὲ ὑγροῖς.

A Nam cum sol prope terram fertur, vaporis
 fluuius in sublimē effluit: cum verò se di-
 mouit, aquæ fluuius in terram defluit: quod
 citra ullam intercaedinem haud absque
 ordine fieri solet. Quare si priores, Oceani
 nomine, inuolucris causa utebantur, hunc
 fortassis fluuium dixerint, qui circa terram
 fluit. Humore autem semper in altum vi-
 caloris scandente, & rursus deorsum ad
 terram ob refrigerationem ruente, contin-
 gentibus affectibus & eorum quibusdam
 differentiis, propriè nomina posita sunt.
B Nam cum minutatim descendit, stillæ:
 cum per partes maiusculas, pluuiæ nunc-
 cupari solet.

CAP. X.

De rois & pruina causis.

EX eo autem quod interdiu euaporat,
 quantumcumque attolli in sublimē
 nequiverit, ob caloris ipsum eleuantis ad
 vaporem qui surrigitur, paruitatem, cum
 rursus descendit, concepto per noctem
 frigore, ros & pruina vocitatur. Pruina
 quidem, cum vapor fuerit antè conglacia-
 tus, quàm rursus in aquam concreuerit.
 fit autem per hyemem, & potissimum fri-
 gidioribus in locis: Ros verò cum in aquam
 vapor fuerit densatus, & nec tepor tantas
 vircis habuerit, ut quod sublatum sit, assic-
 care, nec itidem frigus, ut ipsum vaporem
 gelare, propter vel loci vel temporis natu-
 ram calentiorem quieuerit. Ros enim, per
 temperiem maximè, inque temperationi-
 bus locis nasci solet. pruina uti dictum est,
D contrà. Constat enim, vaporem aqua esse
 calidiorem: quippe qui subleuantem adhuc
 ignem habeat. Quare pruinæ concretio, ad
 frigiditatem pertinet maiusculam: fiunt
 autem ambo, non nisi serena nocte, & à ven-
 tis silente. Nam neque cum sudum sere-
 numque non fuerit, attolletur quicquam,
 neque spirante vento consistere poterit:
 quæ ideo fieri quia vapor non longè à terra
 surrigatur, indicio est, pruinam in monti-
 bus non gigni. Huius rei duæ sunt cau-
 sæ: Vna hæc est, quod è locis humilibus
 & aquosis in sublimē attollitur. Proinde
 calor euehens, quasi qui pondus ferat ma-
 ius quàm suis congruat viribus, in lo-
 cum admodum altum surrigere illud ne-
 quit, sed haud procul à terra rursus
 dimittit. Altera, quod aër qui in locis e-
 ditioribus est, maximè fluitat agitatūque,
 atque constitutionem eiusmodi dissoluit
 ac dissipat. Fit autem vbique ros flante
 austro, non aquilone, præterquam in Pon-
 to, vbi contrà usu euenit. Nam spirante
 aquilone ros fieri solet: austro, non solet.

Causa autem similiter habet atque illud, quod temperatis non hybernis temporibus ros gignitur. Etenim temperiem auster importat, aquilo hyemem: algidus enim est: quare exhalationis calorem suo frigore extinguit. At in Ponto, non tantam temperiem committit auster, ut vapor cooriri queat. Sed aquilo frigore suo circumobliscens, calorem congregat: adeo ut calor maior, vehementius vaporem eliciat. Quod etiam extra Pontum fieri saepenumero cernere licet. Nam putei flante aquilone quam austro largius vaporem euomunt. Verum aquilonii flatus antè calorem prae focant, quam ut vlla vaporis copia consistat: ac austrini exhalationem astringi sinunt. Porro aqua non perinde hic concrefcit, atque eo in loco qui nubes complectitur.

A αἴτιον δὲ ὁμοίως, ὅτι ὡς αὐτὸς διδάσκει μὲν γίγνεται, χιμῶντος δ' ὅτι ὁ μὲν γὰρ νότος διδάσκει ποιεῖν, ὁ δὲ βορέας χιμῶντα ψυχρὸς γάρ. ὥστε ἐκ τῆς χιμῶντος τῆς αἰσχυμιάσεως σθένεισι πλεονεκτήματα. ἐὰν δὲ τὰς Πόντου, ὁ μὲν νότος ἔχῃ ὥπως ποιεῖ διδάσκει, ὥστε γίγνεσθαι ἀτμίδα. ὁ δὲ βορέας ἀφ' οὗ πλεονεκτήματα ἀντιπαρατίθεται ὁ θερμὸν ἀδραγίζεει. ὥστε πλεονεκτήματα ἀτμίδων μαλλον. πολλάκις δὲ ἐκ τῆς τοῦ καὶ ἐκ τῆς ἑξω τόποις ἰδεῖν γινόμενον ὅτι. ἀτμίδων γὰρ τὰ φρέατα βορείοις μαλλον ἐκ τῶν τοῖς. ἀλλὰ τὰ μὲν βέρφα σθένεισι, τῶν συσπύων πληθος. ἐὰν δὲ τοῖς τοῖς ἐκ τῆς ἀδραγίζεσθαι ἐκ αἰσχυμιάσεως. αὐτὸ δὲ ὅτι ὕδωρ ὅτι πηγύσκει, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πηγῆς τῆς τοῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

CAP. XI.

Nixis causa, generatio, & accidentia.

Περὶ χιόνος αἰτίων, καὶ συμβεβηκότων.

TRia siquidem corpora consistentia ob frigus, aqua, nix, grando, illinc venire solent: quorum duo pari ratione, ac eisdem de causis, quibus ea quae fiunt non procul à terra, effici assolent: intentione tamen ac remissione, multitudine & paucitate discrepant. Nix namque & pruina, item pluuia & ros, sunt idem. verum illud, multum: hoc paucum existit. Nam pluuia fit ex multo vapore frigescente. Cuius causa est tum loci tum temporis amplitudo, in quo & ex quo colligitur. Ros verò paucum quid existit. nam constitutio singulorum dierum, & locus parvus existit: quod & ortus celeritas, & parua multitudo significant. Consimiliter pruina & nix sese habent. Nam cum nubes fuerit congelata, nix: cum vapor, pruina emergit. Quocirca vel temporis vel regionis frigidæ indicium existit. non enim, nisi frigus dominaretur, congelasceret, cum multam adhuc retineat caliditatem. In nube namque multus adhuc calor inest, qui ex eo superest igni, qui à tellure humorem in vaporem conuersum sustulit. At grando illic quidem fit: in quo autem loco vapores non longè à terra inuehuntur, hæc deficit. Nam (sicuti diximus) ut illic nix, ita hic pruina: item, ut illic pluuia, ita hic ros enasci assolet. Sed ut illic grando, ita hic simile nullum è regione assignari potest: cuius causa, cum de grandine dixerimus, erit perspicua.

Eκ τῆς γὰρ τοῖς φοιτῶν ὁμοιότητος αἰτία ἀφ' οὗ πλεονεκτήματα ψυχρῶν, ὕδωρ, καὶ χιών, καὶ χιμῶντα. τούτων δὲ τὰ μὲν δύο ἀνάλογον ἐστὶν ἀφ' οὗ αὐτῆς αἰτίας γίγνεται τοῖς κατωτέρω. ἀφ' οὗ φέρονται τὰ μαλλον καὶ ἥτιον, καὶ πλήρη καὶ ὀλιγώρητι. χιών γὰρ καὶ πάχνη τῶν τοῖς, καὶ ὑετός καὶ δρόσος. ἀλλὰ ὁ μὲν πολὺ, ὁ δὲ ὀλίγος. ὁ μὲν γὰρ ὑετός ἐκ πολλῆς ἀτμίδος γίγνεται ψυχρῶντος. τούτου δ' αἴτιον ὅτι, τε τόπος πολὺς, καὶ ὁ χρόνος ὧν, ἐκ οὗ συλλέγεται, καὶ ὅτι δὲ ὁ δὲ ὀλίγος, ἐκ δρόσου. ἐφ' ἡμέρας γὰρ ἐκ συσπύσεως ἐκ τοῖς μικρῶς. διὰ τοῦτο δὲ ἐκ τῆς ἡμέρας ὅσα τὰ κατωτέρω, βραχὺ δὲ πλεονεκτήματα. ὁμοίως δὲ ἐκ πάχνης ἐκ χιών. ὅταν γὰρ παχὴ ὁ ὑετός, χιών ἐστίν. ὅταν δὲ ἐκ ἀτμίδος, πάχνη. ὅταν δὲ ὕδωρ ἐκ χιμῶντος σπυμίων ἐστὶ ψυχρῶν. ὅτι γὰρ αὐτὸ ἐπὶ πηγῶν, ἐπὶ πολλῆς ἐκ τῆς θερμότητος, ἐκ μὴ ἐπιτελεῖται ὁ ψυχρὸς. ἐκ γὰρ τῆς πηγῆς ἐκ τῆς ἐκ πολλῶν ὁ θερμὸς δὲ ἀπολείπει τῆς ἐκ ἀτμίδος ἐκ τῆς γῆς ὁ ὑετός πηγῶν. χιμῶντα δὲ ἐκ τῆς μὲν γίγνεται, ἐκ δὲ τῆς πλεονεκτήματος τῆς γῆς ἀτμίδων, τῆς ἐλλείπει. καὶ αὐτὸς γὰρ εἴπομεν, ὡς μὲν ἐκ χιών, ἐκ τῆς γίγνεται πάχνη. ὡς δὲ ἐκ ὑετός, ἐκ τῆς δρόσου. ὡς δὲ ἐκ χιμῶντος, ἐκ τῆς αἰσχυμιάσεως. ὁ δὲ αἴτιον, εἴπομεν ὅτι χιμῶντος ἐστὶν διὰ τοῦτο.

Περὶ χαλάζης, ποῦ ῥιναται, ἔ ποτε μάλιστα.

De grandine.

ΔΕἴ δὲ λαβὴν ἅμα καὶ τὰ συμβαινόντα
 αὐτῇ πλεονάζουσιν αὐτῇ, πᾶσι τε μὴ πλα-
 ναῖντα, καὶ πᾶσι δοκοῦντα εἶναι τὸ ἄλλοζα ἔστι μὲν
 γὰρ ἡ χαλάζα, κρύσταλλος. πηγνύται δὲ τὸ
 ὕδωρ, τῷ χιμῶντος. αἱ δὲ χαλάζαι γίνονται ἑα-
 ρος μὲν καὶ μετοπύρου μέγιστα, εἴτα καὶ τῆς ὀ-
 πύρας· χιμῶντος δὲ ὀλιγάκις, ἔσται ἡ τῆς
 ἡ ψύξης. ἔστω δὲ γίνονται χαλάζαι μὲν ἐν
 τοῖς ὑψηλοτέροις τόποις, αἱ δὲ χιόνες ἐν τοῖς
 ψυχροτέροις. ἀποποιεῖται καὶ τὸ πηγνύμεν ὕδωρ
 ἐν τῷ αἰὲρ τόπῳ· ὅτε γὰρ παλύνεται διωα-
 πόν τῶν ῥιναται ὕδωρ, οὐτε τὸ ὕδωρ ὅτινα
 χιόνι οἷον· τε μὲν μάλιστα οἷον. ἀλλὰ μὲν
 ὅτι ὡς αἱ ψυχρότερες, αἰὲρ μὲν ὀρῶνται ὅτι
 μικρότερον, * ἐστὶν αὐτῶν οἷον δὲ τῷ αἰέρι·
 ὡς αἱ ἔσται τῷ ὕδατος γῆν ἔσται χιόνος ἀφ' ἧς
 μικρομέρησιν πολλάκις ἐπιπλέουσιν· οὕτως
 ὅτι τῷ αἰέρι τὸ ὕδωρ. σιμωλῶνται δὲ πολ-
 λαὶ μικροί, μεγάλοι καταφέρουσιν ψυχ-
 ρός. τῷ γὰρ οἷον ἐστὶν αὐτῶν ῥιναται ὅτι τῆς
 χαλάζης. ὅτι γὰρ συμβαίνει τῷ πεπηγμένῳ, ὡς
 αἱ ἔσται. διὸν οἷον ὅτι αἰὲρ ὁσούτων ὕδωρ
 ἐμμεν· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν αὐτῶν. τῆς μὲν οἷον
 δοκεῖ τῷ τῷ πάθους αἴτιον εἶναι τῷ αἰέρι καὶ τῆς
 ῥιναται, ὅτι αὐτῶν τὸ νέφος εἰς τὸν αἰὲρ
 τόπον μάλιστα οἷον ψυχρόν, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν
 τῷ ἀπὸ τῆς γῆς τῷ ἀκρίνῳ ἀνακλάσει, ἐλ-
 θόντι δὲ ἐστὶν πηγνύμεν τὸ ὕδωρ. ὅτι καὶ ῥιναται
 μάλιστα καὶ ἐν τῇς ἀλεφάντας χώρας γίνεσθαι
 τῷ χαλάζης, ὅτι ὅτι πλεονάζει τὸ θερμὸν αἰὲρ
 καὶ ἀπὸ τῆς γῆς τῷ νεφέλης. συμβαίνει δὲ
 ἐν τοῖς σφοδρὰ ὑψηλοῖς ἡμισυ γίνεσθαι * χα-
 λάζην· καὶ οἷον ἐστὶν, ὡς αἱ καὶ πλεονάζει χιόνος ἐστὶν
 μὲν ὅτι τῆς ὑψηλοῖς μέγιστα γιγνομένην. ἐπὶ
 δὲ πολλάκις ὅτι αὐτῶν νέφη φερόμενα οἷον ψυ-
 φῶ πολλῶν πρὸς αὐτῶν πλεονάζει, ὡς αἱ φοβε-
 ρόν εἶναι τῷ αἰέρι αἰέτοις ἔσται, ὡς ἐστὶν αἰέτος π-
 νος μέγιστος. ὅτι δὲ καὶ αὐτῶν ψύφῳ τοιούτων
 ὁφθέντων νεφῶν, χαλάζα γὰρ πολλή, καὶ τὸ
 μέγιστος ἀπὸ τῆς, ἔσται ῥιναται ὅτι αἰέτος γὰρ
 ἀφ' ἧς μὴ πολλῶν χιόνων γίνεσθαι πλεονάζει
 αὐτῆς, ὡς * πλεονάζει ῥιναται τῆς πηγνύμενης
 γῆς, ἀλλ' ὅτι ὡς αἱ ἐκείνοι φασι. ἀλλὰ
 μὲν αἰαγῶν ὅτι τῷ μέγιστος αἴτιον
 τῆς πηγνύμενης, μέγιστος γίνεσθαι χαλάζης.

Sumere autem simul oportet, & quæ
 circa eius ortum contingant, & quæ
 haudquaquam seducant, quæque haud
 præter rationem esse videantur. Gran-
 do namque glacies est, concrescit au-
 tem aqua per hyemem. Ipsæ verò gran-
 dines vere & autumnō potissimum fie-
 ri solent, deinde & æstate, hyeme
 autem rarenter, & tum cum non ad-
 modum magnum fuerit frigus. Atque
 in totum grandines, in locis tempera-
 tionibus sunt: niues, frigidiusculis. Me-
 tas autem egreditur rationis & illud,
 aquam supero in loco congelari. Nam
 neque fieri potest, ut aqua antè con-
 glaciata sit quàm ortum subierit, aut ut
 per vllum temporis spatium in sublimi
 suspensa maneat. At verò neque prout
 stillæ ob paruitatem supernè insident,
 atque in aère versantur, perinde ut ipsi
 quoque aquæ, sæpe terra & autumnō ob
 partium subtilitatem innatant: sic in aë-
 re pluvia inuehitur. Coëuntibus autem
 compluribus paruis, magnæ stillæ deci-
 dunt: quod grandini obuenire nequit.
 non enim concreta, liquidorum more,
 coalescere queunt. Quodd igitur aqua tan-
 ta in alto mansisset, liquet. nam alioqui
 haudquaquam tanta fuisset congelata.
 Sunt igitur, quibus huiusce affectus ac
 generationis causa hæc esse videatur: nu-
 bem, cum in superiorem locum, qui ic-
 circo frigidior est, quodd solarium ra-
 diorum à terra refractiones inibi desinant,
 fuerit propulsa, perueneritque illuc, in
 aquam densari. Quocirca & æstate, in-
 que æstuantibus locis, grandines gigni
 potius volunt, quodd tum calor longius
 à terra nubes sursum versùs propellat.
 Contingit autem in locis admodum edi-
 tis, grandinem nequaquam fieri, quan-
 quam illic fieri oportebat, uti & niuem in
 altis fieri locis maximè videmus. Præter-
 ea sæpe visæ sunt nubes circa terram cum
 ingenti sono ferri, aded ut id terrorem
 incuteret hisce qui audiebant videbantque,
 quasi maius quippiam esset futurum. In-
 terdum autem & posteaquam eiusmodi
 nubes absque sono apparuerunt, sic
 grando multa, & magnitudine incredibili,
 & figura nequaquam globosa: propterea
 quodd eius delatio tempore paruo absu-
 matur, tanquam prope terram facta
 concretionē, & non perinde ut illi aiunt.
 At verò necessarium est, potissimum con-
 cretionis causam magnas efficere gradines:

liquidem grando glacies est, id quod cuius
perspicuum existit. Magnæ autem sunt,
quæ nequaquam rotundam habent figu-
ram, quod argumento est, grandines non
procul à terra concreuisse. Nam quæ emi-
nus decidunt, circumfractæ, quod per lon-
gum ferantur interuallum, ut figura rotun-
dæ, ita magnitudine minores euadere so-
lent. Patet igitur, concretionem non ideo
euenire, quod nubes in superiorem locum,
qui multo frigore riger, propellantur. At
cùm hic mutua calidi ac frigidi pugna, an-
tiperistasin fieri videamus, (ob quod, ut æ-
stuantem tempore, subterranea loca, frigida
sunt, ita gelante, calida) hoc ipsum in supe-
ro quoque loco fieri putandum est. Proinde
frigus tempore calidiusculo, introrsum
per antiperistasin coactum ob circundan-
tem calorem, interdum celeriter aquam è
nube facit. Quocirca & multo maiores stil-
læ, & aquæ impetuosiores æstuantibus die-
bus, quàm hyberno tempore, sunt. Impe-
tuosiores namque dicuntur, cùm densiores
ex alto ruunt. quod profectò euenire solet
ob concretionis celeritatem. Hoc autem
ipsum contrà fit, quàm Anaxagoras dicat.
Is etenim, nubem, cùm in frigidum ascen-
dit aërem, hoc pati asserit. Nos verò, vbi
descendit in calidum: & tum maximè, cùm
in maximè calidum. Cùm autem frigus
adhuc magis in profundum coactum fuerit
ab exteriori calore, quam fecerit, aquam
conglaciat magis, emergitque grando:
quod accidit, vbi aquæ in imum lationem
congelatio anteuerit. Nam si aqua tanto
in tempore descendat, & frigus cùm sit
vehemens in minori congelauit: nihil
vetat, aquam cùm adhuc erat in sublimi,
fuisse gelatam, si gelatio breuiori quàm de-
latio tempore absoluitur. Item quo pro-
piùs ac repente magis concretio facta fue-
rit, eo & aquæ impetuosiores, & stillæ at-
que grandines maiores euadunt, quod per
breuem ferantur locum. Grandinesque stil-
læ, non densæ, cadunt eadem de causa. Mi-
nùs autem grando æstate, quàm vère aut
autumno, magis tamen quàm hyeme fie-
ri solet: quod aër per æstatem sit aridior,
verno tempore adhuc humidus, autum-
no iam humescat. Fiunt autem (quemad-
modum diximus) grandines etiam circa æ-
statis calcem, haud alia de causa. Nonni-
hil autem facit ad concretionis celerita-
tem, præcedens aquæ concalfactio. Quan-
do quidem quæ priùs incaluit, ocylus refri-
gerari assolet. Quocirca multi cùm calidam
celerius refrigerare volunt, prius insolant.
Item accolæ Ponticum supra glaciem do-
munculas extruunt, quo piscium venatui
incumbant (venantur enim interscif-
sa glacie) aquam calidam arundinibus cir-
cunfundunt, quo celerius duretur in gelu.

A χρυσάλλος γὰρ ἐκ χαλὰ ζα. καὶ τὸ πᾶσι δὴ-
λον. μεγάλα δὲ εἶσιν αἱ τοῖς θήμασι μὴ
σπογγύλαι. τὸ δὲ σημεῖον ἔστι παλῶν πλη-
σίον τῆς γῆς. αἱ γὰρ φερόμεναι πόρρωθεν, ἀφ' ὧν
δὲ φέρεσθαι μακρὰ, πῶς δὲ φανερὸν γίνον-
ται τὸ, τι θήμα πῶς φέρει, καὶ ὁ μέγας ἐ-
λάττω. ὅτι μὴ οὕτως ὡς ἀποκρίσθαι εἰς τὸν
αἰὶν τὸν τὸ ψυχρὸν ἢ πῆξις συμβαίνει, δὴ-
λον. ἀλλ' ὅτι ὁρῶμεν ὅτι γὰρ αἰτίαι εἰσὶν
τῶν θερμῶν καὶ τῶν ψυχρῶν ἀλλήλοισι. (ὅθεν ἐν τε
παῖσι ἀλέαις, ψυχρὰ τὰ κατὰ τὴν γῆν, καὶ ἀλε-
γὰ ἐκ τοῖς πάροις) τὸ δὲ τομίζει καὶ ἐκ τῶν
αἰώνων γίνεσθαι τὸ πᾶν ὡς ἐκ τοῖς ἀλεφνότεραις
ὥραις αἰτίαι εἰσὶν αἰώνων εἰς τὸ ψυχρὸν ἀφ' ὧν
κύκλος θερμότητος, ὅτε μὴ * ἔα καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς
νέφους περὶ, ὅτε δὲ χαλὰ ζα. δὴ καὶ αἱ ψυχρὰς
πολὺ μείζους ἐκ τῶν ἀλεφνῶν γίνονται ἡμέραις, ἢ
ἐκ τῶν θερμῶν, καὶ ὕδατα λαβρότερα. λαβρότε-
ρα μὴ γὰρ λέγει, ὅταν ἀδρωτέρα. ἀδρω-
τερα δὲ ἀφ' ὧν τὸ πᾶν τὸ πυκνότερον. τὸ δὲ γί-
νεται αἰὶν τὸν αἰώνων, ἢ ὡς Ἀναξαγόρας λέ-
γει. ὁ μὴ γὰρ ὅταν εἰς τὸ ψυχρὸν αἶρα ἐπὶ ἀνελ-
θῇ. φησὶ τὸ πᾶν ἡμῖν δὲ, ὅταν εἰς τὸ θερ-
μὸν * κατέλθῃ, ἐκ μάλιστα, ὅταν μάλιστα. ὅ-
ταν δ' ἐπὶ μάλιστα αἰτίαι εἰσὶν εἰς τὸ ψυχρὸν
καὶ τῶν ἑξω θερμῶν, ὕδωρ ποιῶν ἐπὶ πῆξις, καὶ
γίνεσθαι χαλὰ ζα. συμβαίνει ὅτι τὸ πᾶν, ὅταν δα-
τον ἢ ἢ πῆξις, ἐκ τῶν ὕδατος φερόμεναι κατὰ
εἰ γὰρ φέρεται μὴ ἐκ τοῦ πᾶν χεῖν, ἢ δὲ ψυ-
χρῆς σφοδρὰ ὅταν ἐκ ἐλάττω ἐπὶ πῆξις, ὅταν
καλὴ μετέωρον ἐκ παλῶν, ἐκ τῶν πῆξις ἐκ
ἐλάττω γίνονται χεῖν κατὰ φερόμεναι. καὶ ὅταν
D δ' αὖ * ἐγγύτερον ἐκ ἀδρωτέρας γίνονται ἐκ τῶν
πῆξις, τὰ πᾶν ὕδατα λαβρότερα γίνονται, ἐκ αἱ
ψυχρὰς, ἐκ αἱ χαλὰ ζα μείζους, ἀφ' ὧν βρα-
χυὸν φέρεται πόποι, ἐκ τῶν πυκνῶν αἱ ψυχρὰς αἱ
μεγάλας πίπτουσι ἀφ' ὧν αὐτὸν αἰτίαν. ἢ τῶν
δὲ τῶν θερμῶν γίνονται ἢ ἑαρος καὶ μετὰ πᾶν μάλ-
λον μὴ τῶν θερμῶν, ὅτι ἐκ τῶν θερμῶν ὁ αἰὶν τῶν
θερμῶν ἐκ τῶν ἑαρος, ἐπὶ ὕδατος ἐκ τῶν μετὰ
πᾶν ἢ δὲ ὕδατος γίνονται. γίνονται δὲ ποτε, κατὰ
τῶν εἰρη, ἐκ τῶν πᾶν χαλὰ ζα, ἀφ' ὧν αὐτὸν
E αἰτίαν. συμβαίνει δ' ἐπὶ τῶν πᾶν ἑαρος καὶ τῶν
τῶν πῆξις, καὶ ὁ πᾶν θερμῶν ὁ ὕδωρ
δατον γὰρ ψυχή. δὴ πολλοὶ ὅταν ὁ ὕδωρ ψυ-
χῶν καὶ βυλῶν, εἰς τὸν ἡλίου πῆξις τῶν
πᾶν. ἐκ οἷον τῶν Πόντου ὅταν ἐπὶ τῶν χρυσάλλου
σκατοποιῶν τῶν τῶν ἡλίου θήρας (θη-
ράων γὰρ ἀφ' ὧν πᾶν τῶν χρυσάλλου.) ὕδωρ
θερμὸν πᾶν χεῖν τῶν χαλὰ μοις, ἀφ' ὧν δατον

πύγνυθ'· χερσίν γ' ὅτε χρυσάλλω ὡς τὰς Ἀ
 μολύβδω, ἢ ἡρεμῶσιν οἱ χάλαμοι. θερμὸν δὲ
 γὰρ τὸ χυρὸν οὐρανὸν ὕδαρ' ἐν τῇ χώρῃ, καὶ
 ταῖς ὥραις ταῖς ἀλεφναῖς· γίνεται δὲ καὶ τῷ
 Ἀραβίᾳ καὶ τῷ πλὴν Αἰθιοπίας, ὅθεν ἔρχεται
 ὕδατα, ἔστι τὸ χιμῶνος, καὶ ταῦτα ῥα γδαῖα,
 καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πολλάκις, ἀφ' ἧς αὐ-
 τὴν αἰτία. τὸ γὰρ φύχεται τῇ ἀντιπαρῶσι,
 ἢ γίνεται ἀφ' ὅτου ἀλεφνῶν ἔστι πλὴν χυ-
 ρῶν ἰσχυρῶς. τῷ μὲν οὖν ὑετὶ, καὶ δρόσῳ,
 καὶ κροτῷ, ἔστι πάχνης, καὶ χαλαρῆς, ἀφ' ἧς ἴνα αἰ-
 πὶν γίγνεται, καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν ὅστιν, εἰρή-
 ῳ ἴσται.

ΚΕΦΑΛ. ιγ'.

Περὶ πνέμεν, καὶ ποταμῶν, καὶ πηγῶν.

ΠΕΡΙ δ' αἰέμων καὶ πνέμεν πνέμα-
 των, ἐπὶ δὲ ποταμῶν καὶ θαλάσσης, λέγω-
 μεν, περὶ τοῦ καὶ τῷ οὐρανῷ ὡς ἀπο-
 ρήσονται πρὸς ἡμᾶς αὐτοῖς· ὡς γὰρ καὶ πε-
 ρὶ αἰέμων, ὅτε ἔστι πνέμεν, ὅθεν ἀφ' ἧς αἰ-
 πὶν λεγόμενον οὐρανῷ, ὅ μὴ καὶ ὁ τυχερὸν εἴ-
 ποι αὐτῶν. εἰσὶ δὲ ἕντες οἱ φασὶ τὸ χυρὸν οὐρανὸν
 αἰερεῖ, καὶ πνέμεν μὲν καὶ ῥέοντα, αἰερεῖ ἔστι· συ-
 νιστάμενον δὲ τὸ αὐτὸν τῷ πάλιν, ῥέφος καὶ
 ὕδαρ, ὡς τῆς αὐτῆς φύσεως ὅσης ὕδατος καὶ
 πνέματος· καὶ τὸ αἰερεῖ ἔστι καὶ κίνησις αἰερος. ἀφ' ἧς
 καὶ τῷ σφοδρῶς βυλόμενον λέγει πνέμεν, ἔνα φασὶν
 αἰερεῖ πνέματι τοῖς αἰερεῖ· ὅτι συμπίπτει καὶ
 καὶ τὸ αἰερεῖ τὸ καὶ πνέμεν ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν * εἴ-
 ναι πνέματι. δοκεῖν δὲ ἀφ' ἧς αἰερεῖ, ὅθεν ἀφ' ἧς αἰ-
 ερεῖται, ἀφ' ἧς τοῖς τοῖς, ὅθεν αὐτὸ τυχερὸν εἴ-
 ῥεον ἔχαστε· ὅθεν πλησίον λέγοντες, ὡς τὰς
 αὐτῶν εἴ τις οἰοῖτο καὶ τῶν ποταμῶν πνέματι ἔνα
 ἔστι ποταμῶν. ἀφ' ἧς βέλτιον οἱ πολλοὶ λέγουσιν
 αὐτὸν ζήτησεως, τῷ μὲν ζήτησεως ὅτε λεγόν-
 ται. εἰ μὲν γὰρ ἐκ μίας ἀρχῆς ἀπομνῆς ῥέον-
 σι, καὶ καὶ τὰ πνέματα τὸ αὐτὸν ὅποιον, τὰ καὶ
 αὐτὸν λέγουσιν αὐτῶν οἱ λέγοντες ὅτε. εἰ δὲ ὁ-
 μοίως εἴη τῷ, καὶ καὶ, ὅθεν ὅτι τὸ καὶ πνέμα-
 μα αὐτῶν εἴη τῷ, καὶ καὶ· ἐπεὶ τῷ γὰρ ὡς ὅτι
 κρουσθῇ ἔχ' ὅθεν, τί τ' ὅστιν ὁ αἰερος, ἔστι γίγε-
 ται πῶς, ἔστι τὸ κινεῖν, καὶ ἔστι ἀρχὴ αὐτῶν πνέ-
 μεν καὶ πότερον, ἀφ' ἧς ὡς τὰς αἰερεῖς δεῖ λα-
 βῆν ῥέοντα τὸ αἰερεῖ, καὶ μέγας οὐρανῷ ῥέον, ὡς
 αὐτὸν κινεῖ τὸ αἰερεῖ, ὅθεν ὅτε ἀσκαλὶν ἀφίε-
 μεν· ἔστι καὶ τὰς καὶ οἱ γράφει γράφου-
 σι, ὅθεν αὐτῶν πλὴν ἀρχῇ * ἀφίεσθαι.

Nam glacie ut plumbo utuntur, quo
 immotæ persistant arundines. Consistens
 autem aqua calida celeriter efficitur in
 feruidis regionibus, temporibusque.
 Fiunt etiam circa Arabiam & Æthio-
 piam per æstatem, & non per hyemem,
 aquæ, exque impetuosæ, ac eodem die
 sæpe eandem ob causam. Nam per anti-
 peristasin, quæ ob vehementem regionis
 æstum committitur, citò rigent. Sed de
 pluuiâ, rore, niue, pruina, grandine, quam
 ob causam fiant, quænam item sit eorum
 natura, tot à nobis dicta sint.

CAPVT XIII.

De ventis, fluviiisque & fontibus.

DE ventis autem, flatibusque omni-
 bus, & insuper de fluviis ac mari, al-
 latis prius de hisce aduersus nos ipsos du-
 bitationibus, dicamus. Nam ut de cæ-
 teris alijs, sic & de hisce nihil eiusmodi à
 maioribus dictum accepimus, quod non vel
 quivis dicere queat. Sunt autem qui aërem
 motum sub-
 euntem, fluitantemque, esse ven-
 tum, & hunc eundem consistentem
 nubem rursus aquamque, tanquam
 eadem sit flatus & aquæ natura, nec-
 non ventum motionem aëris asserant.
 Quocirca & ex eorum numero qui
 doctè loqui volunt, quidam ventos
 omneis vnum esse ventum aiunt: quia
 omnem aërem qui motum subeat, eun-
 dem atque vnum esse contingit. Sed
 cum nullam subeat differentiam, vide-
 ri tamen differre, propter loca vnde
 semper fluit: perinde dicentes, ac si
 quis omnia quoque flumina vnum esse
 flumen putet. Quocirca, plerique ci-
 tra inquisitionem melius dicunt, quàm
 qui disquisitione adhibita ad hunc di-
 cunt modum. Nam si tam omnes
 quàm flatus vniuersi ab vno corriuaren-
 tur primordio, forsitan qui ita dicunt,
 quippiam dicerent. Sin verò hic &
 ibi similiter res habeat, lepidè qui-
 dem hoc dictum esse, non tamen ve-
 rè, perspicuum existit. Quandoquidem
 hoc congruam habet considerationem,
 nempe quid sit ventus, quo pacto nas-
 catur, quid ventum moueat, vnde sit
 venti exordium, & utrùm haud se-
 cus quàm è vase quodam effluere ven-
 tum accipere oporteat, idque tantif-
 per fieri dum vas sit inanitum, qua-
 si ex vitro dissidiret: an perinde ut ip-
 si quoque pictores ventos depingunt,
 ex seipsis flatus initium emittentes.

De fluuiorum autem generatione haud dissimilem quidam habent opinionem. Etenim aquam solaribus radiis leuatam in sublime, cum plurima rursus aggregata congestaque fuerit in terræ visceribus, tanquam ex aluo prægrandi erumpere, aut fluuios omnem ex vna, aut alium ex alia scaturire, nec ullam gigni aquam, sed quæ hybernis mensibus in huiusmodi conceptacula collecta fuerit, hanc in amnium euadere multitudinem arbitrantur: & ob id putant maiores semper hyeme quàm æstate profuere: & quosdam perennes esse, quosdam minimè. Quorum enim congesta aqua ob conceptaculi magnitudinem ad eò multa existit vt sufficiat, nec prius absumatur quàm tempore hyberno rursus pluuiæ aqua superueniat, absque vlla interapedine fluere dicunt. Contra, qui minora habent conceptacula, hos ob aquæ paucitatem antè afficari, euacuato nimirum vase, quàm cælestis superneuiat aqua. Atqui liquet, quòd si quis velit ficto antè conspectum veluti susceptaculo, quod per singulos dies fluentem continenter aquam capiat, aquæ multitudinem contemplari: tota quæ effluit in annum aqua recepta, magnitudine molem terræ exuperabit, aut certè parum deficiet. attamen complura eiusmodi in plerisque terræ partibus euenire constat. Verumenimvero absurdum fuerit, si quis non putet, eandem ob causam ex aère aquam etiam in terræ visceribus nasci, ob quam supra terram fieri assollet. Quare si hic aër ad vaporis naturam accedens, ob frigus in aquam descendit, idem hoc ab ea quoque quæ in terra est frigiditate euenire ac fieri, & non solum aquam eam quæ in illa sequestrata sit, fluere, sed continuè fieri censeamus operæpretium est. Præterea, dato quod aqua quotidie ortum non subeat, sed in ratione rerum sit, haudquaquam tale esse fluuiorum exordium, nimirum stagna quædam sub terra semota, vt quidam aiunt, oportet: sed vt in eo quoque qui est supra terram loco, exigue aspergines coagmentantur, quæ rursus aliis coeunt, & tandem copiosus imber decidit: sic etiam in terra grandiores guttas ex paruis factas stilulare primum, necnon fluuiorum principia esse quasdam veluti scaturigines aquarum, quæ in vnam aliquam terræ partem concurrant. quod experientia ipsa declarat. Nam qui aquæ ductus struunt, scrobibus atque cuniculis aquam deducere, tanquam ab excelsis sudante terra solent. Quocirca & amnium fluxus, è montibus corriuari cernuntur: atque plurimi & maximamnes è maximis defluunt montibus.

ὁμοίως δὲ καὶ τῆς τῆς ποταμῶν γένεως δοκεῖ πῶς εἶναι. ὁ γὰρ αἰαθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡλίου ὕδωρ, πάλιν ὑόμβηται ἀθροισθὲν ὑπὸ γῆνός τινος ἐκ χειλὸς μεγάλης· ἢ * πηλὴς γὰρ ποταμοῦ ἐκ μίας, ἢ ἄλλων ἄλλης· καὶ οὐ γίνεσθαι ὕδωρ ὅθεν, ἀλλὰ ὁ συλλεχθὲν ἐκ τῆς χειμῶνος, εἰς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς, τὸ γίνεσθαι ὁ πλῆθος τῆς ποταμῶν. ὁ δὲ ἐκ μείζους αἰὲτος χιμῶνος ῥέει ἢ τῆς ἡέρος· καὶ τοὺς μὲν ἀενάους εἶναι, τοὺς δὲ ἐκ ἀενάους· ἔσονται μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ μεγέθους τῆς καλίας, πολὺ τὸ συλλεχθῆναι ὕδωρ ὅθεν, ὥστε διαρκεῖν καὶ μὴ περὶ ἀναλίσκεσθαι τὸν ἐπελθεῖν τὸ ὁμοειδὲς τῶν χιμῶν πάλιν, τοῖς μὲν ἀενάους εἶναι ὁ δὲ τέλους· ὅστις δὲ ἐλαττοῖς αἰ ὑποδοχάι, τοῖς δὲ ἐλαττοῖς τῆς ὕδατος φθάνει ἐκρηγομένης, τὸν ἐπελθεῖν τὸ ἐκ τῆς ὕδατος, κινουμένης τῆς ἀγνῆς. καὶ τοὺς φανερῶς, εἰ τις βύλεται ποιήσας οἷον ὑποδοχῶν περὶ ὁμμάτων τῶν καὶ ἡμέραν ὕδατος ῥέοντι σῶματι, νοήσας τὸ πλῆθος· ὑποδοχῶν γὰρ αὐτῶν μεγέθει τῆς γῆς ὅγκον· ἢ οὐ πολὺ αὐτῶν ἐλλείπει τὸ διχομήδον ποτὺ τὸ ῥέον ὕδωρ εἰς τὸν ἐνιαυτὸν. ἀλλὰ δὴ οὐδὲν ὅτι συμβαίνει πολλὰ τοιαῦτα παλαχρὶ τῆς γῆς· ὅ μιν δὲ ἀπὸ τοῦ εἶναι εἰς μὴ νομίζοι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰτίας ὕδωρ ὅτι ἀέρος γίνεσθαι, δι' ἡμέραν ὑπὸ γῆς ἐκ τῆς γῆς ὥστε εἶναι καὶ ὁ ψυχρότης σῶματι οἷον αἰτμίζων αἶρ εἰς ὕδωρ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐκ τῆς ψυχρότης τὸ αὐτὸ τὸ δι' νομίζου συμβαίνει, ὅτι γίνεσθαι μὴ μόνον τὸ ἀποκεκριμένον ὕδωρ ἐκ αὐτῆς, ὅτι τὸ ῥέει, ἀλλὰ καὶ γίνεσθαι σῶματι. ἐπὶ δὲ τῆς μὲν γῆς ὁμοίως, ἀλλ' ὑποδοχῶν ὕδατος καὶ ἡμέραν μὴ τοιαῦτα οἷον πλῆθος τῆς ποταμῶν, οἷον ὑπὸ γῆς λίμνας πῶς ἀποκεκριμένας, καθάπερ ἐνίοι λέγουσιν. ἀλλ' ὁμοίως ὥστε καὶ ἐκ τῆς ὑπὸ τῆς γῆς πῶς, μικρὰ σῶματι μὲν ῥέοντι, ὅτι πάλιν * αὐτὰ ἐτίθαι, τέλος μὲν πλῆθος κατὰ τὸ ὅθεν ὕδωρ ὅθεν ἐκ τῆς γῆς ἐκ μικρῶν συλλεγέσθαι τὸ ὅθεν καὶ οἷον οἷον * πιδύσας εἰς τὴν γῆς τὰς ὑποδοχάς τῆς ποταμῶν· δηλοῖ δὲ αὐτὸ τὸ ἐρ-
Vide Olympio-
dorum.

Sub ipso autem septentrione ultra extre-
mam Scythiam, montes Rhiphæi ap-
pellati, sitisunt: de quorum magnitudi-
ne fabulosa admodum sunt quæ ferun-
tur. Plurimi igitur & cæterorum post
Istrum fluuiorum maximi, inde (ut
aiunt) effluunt. Simili autem modo
in ipsa quoque Africa alii, Ægon atque
Niles ex Æthiopum montibus defluunt:
alii, qui inter celebratos maximi sunt,
amnis inquam Chremetes nomine, qui
in exterum mare exoneratur, & Nili
fluentum primum, è monte cui Ar-
genteo nomen est, ortum habent. Ex
hisce autem qui Græciam alluunt, Ache-
lous è Pindo, vnde & Inachus, effluit. At
Strymon, Nestus, & Hebrus, qui tres
numero omnes sunt, è Scombroy ducunt
originem. Multa item flumina ex Rho-
dope cooriuntur. atque similiter cæte-
ros quoque amneis fluere quispiam depre-
hendat: verum testimonii gratia hosce
diximus. Quicumque enim amnes è
paludibus fluere videntur, ex eius-
modi profectò redduntur: quas ferè om-
neis sub montibus, aut locis quæ molliter
assurgunt, esse sitas contingit. Quod igi-
tur censendum non sit, fluuiorum pri-
mordia haud secus quàm ex sequestratis
quibusdam cavernis fieri, constat. Nec
enim terræ locus, ut ita dixerim, sufficeret:
quemadmodum nec nubium, si eam dun-
taxat quæ est in ratione rerum, fluere oport-
eret: nec elaboretur vna quidem, & altera
rursus gigneretur, sed semper ex ea quæ
in rerum natura existit, promeretur. Item
illud ad montium radices fonteis esse, te-
statur, locum aquam propterea distribu-
tum reddere, quod ea ad exiguum quid,
ac paulatim ex multis confluat gutculis.
Qua etiam ratione, amnium fontes effi-
ci consuevere. Verum enim vero & talia
esse loca ceu stagna, quæ aquarum
multitudinem contineant, sed non tan-
ta ut illud accidere queat, haudquaquam
magis fuerit absurdum, quàm si quis
fluuiorum fonteis manifestos esse puer.
ferè enim è fontibus plurimi effluunt.
Censero igitur, stagna & itidem fontes,
vniuersum aquarum corpus esse, simile
existit. Quod autem terra taleis habeat
hiatus atque discessiones, flumina ipsa
quæ sese condunt, declarant. quod qui-
dem multis in locis terræ accidit, ut in
Peloponneso. plurima enim sunt eiusmodi
circa Arcadiam. Causa autem est: nam
quia montosa est, ex alueis in mare efflu-
xum nullum habet: oppleta namque
loca, & effluxum minimè habentia, amni-
bus transitum in imum inueniunt, vim affe-
rente ea quæ ex alto aduenit aqua. In Græ-
cia igitur, parua admodum talia sunt.

Tom. I.

A ἴστω αὐτὴν δὲ πλεὺς ἀρχαῖος ἴστω τῆς ἐσχά-
της Σκυθίας, αἱ καλούμεναι ῥίπαι, ὥς ὅτι
τῶν μεγάλων λίαν εἰσὶν οἱ λεγόμενοι λόχοι μυ-
θώδεις ῥέοισι δι' οὓν οἱ πλείστοι καὶ μέγιστοι
μὲν τ' Ἰστρον τῶν ἄλλων ποταμῶν, ἐπεδρα-
νέ φασι. ὁμοίως δὲ καὶ ὥς πλεὺς τῶν Λιβυῶν,
οἱ μὲν ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων, ὅ, τε Αἰγῶν
καὶ ὁ Νήστε· οἱ δὲ μέγιστοι τῶν διανομασμέ-
των, ὅ, τε Χρεμίτης καλούμενος, ὅς τις τῶν
ἔξω ρεῖ θαλάσσης, καὶ τῶ Νείλου δὲ ρεῖμα
τὸ πρῶτον, ἐκ τῶν Ἀργυροῦ καλούμενου ὄ-
ρων τῶν δὲ ὥς πλεὺς τῶν Ἑλληνικῶν τόπων, ὁ μὲν
Ἀχελαῖος ἐκ Πίνδου, καὶ ὁ Ἰναχος ἐπεδ-
ραν· ὁ δὲ Στρυμόν καὶ * Νέστος, καὶ ὁ Ἑβρος
ἀπὸρυπς τρεῖς ὄντες, ἐκ τῶν Σκόμβρου.
πολλὰ δὲ ῥόματα καὶ ἐκ τῆς Ροδόπης ἔστιν.
ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλους ποταμούς· ὡς ὅτι
τῆς αὐτῆς ῥέοντες· ἀλλὰ μὲν τυχεῖας χάριν τοῦ-
τοις εἴπομεν. ἐπεὶ καὶ οὗτοι αὐτῶν ῥέουσιν ἐξ
ἐλάν, πᾶσι ἐλάν ἴστω ὅρη καὶ ὁδοὶ συμβαίνει
πᾶσι χερσὶν, ἢ τῶν τοῦ ἐλάνος ἐκ τῶν
αρχαίων· ὅτι μὲν οὖν ἢ δι' νομίζειν οὕτω γί-
νεσθαι τὰς ἀρχαίας τῶν ποταμῶν, ὡς ὅτι ἀφω-
ρισμένων κυλίων, φανερὸν· οὐτε γὰρ αὐτῶν ὁ
τόπος ἰσχυρὸς ἢ ὁ τῆς γῆς, ὡς εἴπω, ὡς
ὅτι ἐστὶ ὁ τῶν κεφαλῶν· εἴστω τὸ ὅτι ἐξ ῥεῖ-
μάτων, ἀλλὰ μὴ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς, τὸ δὲ ἐξ ἰ-
σχυρῆς, ἀλλ' αὖτε ἀπὸ ὅπου ἐπαμίδιεν. τὸ, τε
ἴστω τοῖς ὄρεσιν ἔχουσιν τὰς πηγὰς μὲν τυχεῖ,
ὅσοι τὰς συρρεῖν ἐπ' ὀλίγον καὶ ἔξ μίκρον ἐκ
πολλῶν ἰσχύων ἀφ' ὧν εἰσὶν ὁ τόπος· καὶ γί-
νονται οὕτως αἱ πηγὰς τῶν ποταμῶν. ἢ μὲν
ἀλλὰ καὶ τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς
* ὕδατος, ὅτι λίμνης, ὅθεν ἀποποῖ· πλεὺς ἢ
πληκασίας, ὡς τε τῶν τοῦ συμβαίνει, οὐδὲν
μᾶλλον, ἢ εἰ τις οἶοιτο τὰς φανερὰς εἶναι πη-
γὰς τῶν ποταμῶν. χερσὶν γὰρ ἐκ κληῶν οἱ
πλείστοι ῥέουσιν. ὁμοίως οὖν τὸ ἐκείνας, ἐπὶ
ταῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς
ποῦ. ὅτι δ' εἰσὶ τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς τοῖς
τοῖς τοῖς τῆς γῆς, δηλοῦσιν οἱ καταπινόμενοι τῶν
ποταμῶν. συμβαίνει ὅτι τῶν πολλὰ τοῦ τῆς
γῆς· ὅτι τῆς μὲν Γελοποννήσου πλείστα τοῖς
τα ὥς πλεὺς τῶν Ἀρχαδίων ἔστιν. αἴτιον δὲ, ἀφ' ὅ-
τι ὁρῶντες ὅπου μὲν ἔχουσιν ἐκ τῶν κε-
λίων εἰς θαλάσσης. πληκασίας γὰρ οἱ τόποι
καὶ ἐκ ἔχοντες ἔχουσιν, αὐτοὶ διεξέρχονται τῶν
ὁδοῶν εἰς βάθος, ἀποβιαζόμενοι τῶν αἰν-
θεν ὁπλόντες ὕδατος. ὥς μὲν οὖν ἢ Ἑλλά-
δα μίκρον τοιαῦτα πᾶσι τοῖς ἔστι γινόμενα.

Tte

ἀλλ' ἢ καὶ ὑπὸ τῇ Καύκασου λίμνῃ, ἣν κα-
 λούσιν οἱ ἐκ τῆς θαλάσσης [Φαεργῆς] αὐτὴ γὰρ
 ποταμὸς πολλὰ καὶ μεγάλων εἰσβαλλόντων,
 οἷα ἐκ ποταμῶν ἐκροῖται Φαεργῇ, ἐκδίδωσι ὑπὸ
 γῆν καὶ Κοραξοῖς, καὶ τὰ καλούμενα βα-
 θεία τῷ Πόντῳ. ταῦτα δ' ἐστὶν, ἀπειροὶ τῇ τῆς
 θαλάσσης βάθους ὑπὸ γῆν πύκτοι * καὶ οἷς
 ἡδυνάθῃ πύκτος ἐστὶν. ταῦτα δὲ πόρρωδ' ἔχουσιν
 χερσὶ καὶ τριανκίσια πύκτος πύκτος ἀφ' ἧς
 δύνανται ὅτι πολλὰ τόποι * οἱ οὖν ἐχρῶς δὲ,
 ἀλλὰ τριανκίσια καὶ καὶ τῷ Λιγυστικῷ οἷα
 ἐλάττω τῷ Ροδανῷ κατὰ πύκτος τῆς ποταμῶς,
 ἐπὶ πάλιν ἀφ' ἧς δύνανται κατ' ἄλλοις τόποι * οἱ δὲ
 Ροδανὸς ποταμὸς καὶ οἱ πύκτος ἐστὶν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΝ.

Διὰ τὴν οἷα αἰεὶ οἱ αἰεὶ τόποι τῆς γῆς οὐτ'
 ἐνυγροὶ εἰσιν, οὐτ' ἐξηγροὶ καὶ κατὰ τοὺς αἰεὶ.

Οὕτως αἰεὶ δ' οἱ αἰεὶ τόποι τῆς γῆς οὐτ'
 ἐνυγροὶ εἰσιν, οὐτ' ἐξηγροὶ, ἀλλὰ μετα-
 βάλλοι καὶ τῆς τῆς ποταμῶν ἡμέρας, καὶ
 τῆς ἀπολείψας. οἷα καὶ τὰ καὶ τῷ ἡπείρου
 μεταβάλλει ἐπὶ τῷ θαλάσῃ καὶ οἷα αἰεὶ
 τὰ μὲν γῆ, τὰ δὲ θαλάσῃ ἀφ' ἧς πύκτος
 χερσὶ ἀλλὰ ἡμέρας θαλάσῃ μὲν ὅπου χερ-
 σὶς ἐνθα δὲ τῷ θαλάσῃ, πάλιν ἐκ τῆς γῆς
 καὶ μὲν τῶν ἡμέρας τῶν τομίζειν καὶ ταῦτα
 γίνεσθαι καὶ ἀφ' ἧς δὲ τῶν καὶ αἰ-
 πτοί, οἷα καὶ τῆς γῆς τὰ οἷα, ὡς τὰ οἷα
 τὰ τῆς φυτῶν καὶ ζώων, ἀκμῶν ἐχρῶς, καὶ
 γῆρας. πάλιν ἐκ τῆς γῆς μὲν καὶ μὲν ταῦ-
 τα συμβαίνει πάλιν, ἀλλὰ ἀμὰ πάλιν ἀκ-
 μῶν καὶ φθίνει ἀναγρῶν. τῇ δὲ γῇ τῶν
 ἡμέρας καὶ μὲν, ἀφ' ἧς φθίνει ἐκ τῆς γῆς
 τῆς. ταῦτα μὲν οὕτως αὐτῶν τε καὶ φθίνει ἀφ'
 τῆς ἡμέρας ἐπὶ τῷ ἀφ' ἧς φθίνει. ἀφ' ἧς τῶν
 ἐπὶ τῷ δυνάμειν τὰ μὲν τῆς γῆς λαμβάνει
 ἀφ' ἧς φθίνει ὡς τὰ μὲν τῶν ἐνυγρῶν δὲ
 ταῦτα ἀφ' ἧς φθίνει εἴτα ἐξηγρῶν, ἐπὶ γῆρας
 πάλιν ἐπὶ τῇ δὲ τῶν βιώσασθαι, καὶ ἐνυγροὶ
 γίνονται καὶ μὲν. ἀφ' ἧς δὲ τῶν μὲν τῶν
 γῆρας μὲν ἐξηγρῶν, τῆς πύκτος ἀφ' ἧς
 αἷς. ταῦτα δὲ συμβαίνοντων, τῶν ποταμῶν
 ἀφ' ἧς μὲν ἐκ τῶν μεγάλων μὲν, εἴτα τῶν
 γῆρας ἐξηγρῶν τῇ γῇ πύκτος μὲν τῶν καὶ
 ἐπὶ μὲν ἀφ' ἧς φθίνει, ἐπὶ ἄλλοις δ' ἀφ' ἧς
 γῆρας γῆρας, μὲν τῶν τῶν θαλάσῃ.

At sub monte Caucaso stagnum existit ;
 quod accolæ mare vocitant : id enim mul-
 tis fluminibus , iisque ingentibus receptis ,
 manifestum non habens effluxum , terram
 subit : ac demum iuxta Coraxos circa vo-
 cata Bathea Ponti , acceptas euomit a-
 quas. Hæc autem sunt , immensa quæ-
 dam altitudo maris : nam nemo vnquam
 vadum demisso fune reperire quiuit. Hæc
 itaque longè à continenti trecentis fere
 stadiis , longo tractu , non tamen conti-
 nuo , sed tripartito , potulenta redditur
 aqua. Item amnis quidam haudquaquam
 Rhodano minor , in agro Ligustico ab-
 sorbetur , rursusque alio in loco emer-
 git. Rhodanus autem fluuius est, qui non
 nisi nauigio transmitti potest.

CAPVT XIV.

De Cataclysmis , & quare fluminiū alij
 perennes , alij non.

Porro non semper eadem telluris lo-
 ca vel aquosa sunt , vel arida , sed
 mutationem iuxta annuum ortum ac de-
 fectum subeunt. Et ideo quæ continen-
 ti vicina sunt , & quæ mari , permuta-
 ri solent. nec semper hæc , terra : illa ,
 mare , omni permanent tempore , sed v-
 bi terra erat , illic mare nascitur , & v-
 bi nunc mare est , illic rursus terra erit.
 ordine tamen quodam ac ambitu , fieri
 ista existimandum est. Horum autem
 principium causaque existit , quod inte-
 riores quoque telluris partes , perinde at-
 que animantium plantarumque corpo-
 ra , iuuentutem atque senectutem ha-
 beant. Verum istis , hoc per partem sub-
 ire nequaquam contingit , sed simul to-
 rum iuuenescat atque senescat , necesse
 est. Terræ particulatim hoc idem , ob
 frigus atque calorem accidit. Hæc igitur
 accrescere simul atque decrescere propter
 solis calorem conuersionemque assolent.
 Quæ etiam de causa telluris quoque par-
 tes , vireis sibi vindicant differentes. Pro-
 inde ad aliquod vsque tempus aquosa per-
 manere queunt , deinde assiccantur at-
 que senescunt rursus. Alia porro loca
 reuiuiscunt , & secundum partem aquo-
 sa reddi solent. Sed cum loca aridiora sunt,
 fontes deleantur necesse est. quæ cum ac-
 cidunt , amnes primùm è magnis pusil-
 los fieri , deinde tandem inarescere o-
 portet. Quinetiam cum amnes aliò com-
 migrant , & hinc quidem euanescent ,
 sed aliis in locis pari magnitudine erum-
 punt , permutari mare necessario accidit.

Ξηραινόμοροι γὰρ οἱ τόποι ἔρχονται εἰς τὸ κα-
 λῶς ἔχειν· οἱ δὲ περὶ τὴν θάλασσαν, ὡς
 Ξηραινόμοροι τότε γίνονται χείρεις. ὅθεν συμ-
 βέβηκε τῇ Ἑλλάδι, καὶ πρὸς τὴν Ἀργεῖον καὶ
 Μυκηνάων χείρας. ὅτι μὲν γὰρ τῇ Τρωί-
 κῃ, καὶ μὲν Ἀργεῖον, ὅθεν τὸ εἰλωδὸς ἐστίν, ὁλί-
 γως ἡδυνάτω τρέφειν· καὶ δὲ Μυκηνάων, κα-
 λῶς εἶχε· ὅθεν ἐπιμεινέτω. νῦν δὲ τοιαύ-
 τος ἀφ' οὗ * εἰρημνύειν αἰτίας. καὶ μὲν γὰρ
 ὅθεν γίνονται καὶ ἔτι παμπόνη· τῆς δὲ, πρὸς
 τὴν ἀφ' οὗ * λιμνάζειν ὅθεν, νῦν χερσίστα
 γίνονται. ὅθεν οὖν ὅτι τοῦτο τῷ τόπου συμ-
 βέβηκεν ὅντος μικροῦ, τῷτο δὲ νομίζειν τῷτο
 συμβαίνει· ἐπεὶ μεγάλους τόπους ἐ χείρας
 ὅθεν. οἱ μὲν οὖν βλέποντες ὅτι μικρὸν, αἰ-
 τίας οἰοῦνται τῇ τοιούτῃ παθημένῃ· τῇ
 τῷ ὅλου μεταβολῇ, ὡς γινόμενου τῷ οὐρα-
 νοῦ. ὅθεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐλάττω γίνεσθαι
 φασι ὡς Ξηραινόμοροι, ὅτι πλείους φαίνον-
 ται τόποι τῷτο πεποιθότες νῦν καὶ περὶ τὴν
 ἔτι δὲ τοῦτον τὸ μὲν ἀληθές, τὸ δὲ οὐκ ἀ-
 λυγές· πλείους μὲν γὰρ εἰσι οἱ περὶ τὴν
 ἔτι εὐδρόι, νῦν δὲ χερσίστα. καὶ μὲν ἀλ-
 γῶ, τοιαύτην· πολλὰ γὰρ σκοποῦνται
 * ἀρρίστοι ἐπιπληθυῖναι πρὸς θάλασσαν.
 Ἀλλὰ τοῦτο πρὸς αἰτίαν, οὐ πρὸς τὴν χέρει
 γίνεσθαι οἷον καὶ γὰρ· μελοῖσι γὰρ ἀφ' οὗ μι-
 κρὸς καὶ ἀκαταστάτος μεταβολὰς κινεῖ τὸ πᾶν.
 οἱ δὲ τῆς γῆς ὅγκος ἐστὶν μέγας, οὐδὲν ἔστι
 δὴ πρὸς τὸν ὅλον ἕρπον· ἀλλὰ πᾶν τὸν
 πᾶν αἰτίαν· ὡς πρὸς τὴν γῆν, ὅτι γίνεσθαι ὅθεν
 χερσίων εἰρημνύειν, ὅτι ἐπὶ τῆς κατ' οἰκω-
 τὴν ὥρας χερσίων· οὕτω περὶ τοῦτο πρὸς με-
 γάλους μῆκας χερσίων καὶ ὑπερβολὴν ἔμ-
 βρυν. αὐτὴ δὲ οὐκ αἰεὶ καὶ πρὸς αἰῶνι ἔπαις,
 ἀλλ' ὡς περὶ ὁ καλούμενος ὅτι Δευκαλίω-
 νος κατακλυσμός. καὶ γὰρ οὗτος περὶ τὸν
 Ἑλλήνων ἐγένετο μάλιστα τόποι· καὶ τοῦτο
 περὶ τὴν Ἑλλάδα πρὸς ὅθεν. αὐτὴ δὲ
 ὅθεν καὶ περὶ τὴν Δωδώνην καὶ τὴν Ἀχελῷον·
 ὅθεν γὰρ πολλὰ καὶ τὸ πρῶτον μεταβέβλη-
 κεν· ὅθεν γὰρ οἱ Σελλοί ἐστίν, καὶ οἱ κα-
 λούμενοι τότε μὲν Γραικοί, νῦν δὲ Ἕλληνες.
 ὅθεν δὲ οὗν γίνονται τοιαύτη ὑπερβολὴ ὅμ-
 βρυν, νομίζειν καὶ ὅτι πολλὰ χερσίων διαρ-
 κείν. καὶ ὡς περὶ νῦν τῷ τοῖς μὲν αἰνιόταις ἐστίν
 τῇ ποταμῷ, τοῖς δὲ μὲν, οἱ μὲν φασι αἰτίαν
 ὅτι τὸ μέγας τῇ ὑπερβολῇ χερσίων· ἡ-
 μῖς δὲ, τὸ μέγας τῇ ὑπερβολῇ τόποι καὶ
 πρὸς πυκνότητά καὶ ψυχρότητα αὐτῶν.

η. οὐρα-
 νίου

η. ἀρρίστοι

A Nam quæ inarescunt loca, ad bene
 habendum properant. At quæ prius e-
 rant bene temperata, si insuper affic-
 centur, tum deteriora sunt. id quod
 Græciæ, & circa Argiuorum & Myce-
 næorum regionem vñ euenit. Etenim
 Troianis temporibus, Argiuorum re-
 gio, quod palustris esset, pauculos a-
 lere poterat: contra Mycenæorum ager
 pulchre habebat, ideoque honoratior
 habebatur. nunc autem è diuerso, ob
 B quam diximus causam. Nam hæc ste-
 rilis facta est: atque admodum ina-
 ruit: illius quæ tunc erant sterilia, quod
 aquis essent obruta, nunc fertilis sunt
 effecta. Quod igitur in illo loco qui
 paruus est, accidit, hoc idem etiam cir-
 ca loca magna, regionisque integras, ac-
 cidere censeamus oportet. Sed qui pauca
 respiciunt, vniuersi mutationem, quasi
 cælum ortum sit, causam esse eiusmodi
 affectuum arbitrantur. Quocirca & ma-
 re ipsum minus fieri, quatenus sicceretur,
 aiunt: quod nunc plura loca quàm prius,
 ita sese habere cernantur. At hoc partim
 C verum est, partim non verum. Multa
 enim sunt, quæ prius erant aquosa, nunc
 autem continenti addita sunt. Sed &
 contra res agitur. Nam si considerare ve-
 lint, mare terram multis in locis occu-
 passè comperient. Attamen huiusce rei
 causa, ad mundi generationem haud-
 quaquam referenda est. Ridiculum enim
 foret, ob paruas, breuesque mutationes,
 vniuersum moueri asserere. Porro terræ
 moles atque magnitudo, ad totum cœ-
 lum nihil profectò existit. Verùm horum
 omnium causam existimemus oportet,
 D quod vt elapsis certis temporum spatiis,
 inter anni tempora hyems: ita magno
 quodam circuitu hyems magna & im-
 brium excessus fieri soleat. At hic non
 semper eisdem in locis efficitur, sed per-
 inde vt vocatum diluuium, quod tem-
 pore Deucalionis accidit. Etenim hoc
 circa Græciam maximè, & eam potissi-
 mùm partem quam antiquam Hellada vo-
 citant, factum est. hæc autem ea regio
 est, quæ circa Dodonem & Acheloum
 existit. hic siquidem multis in locis de-
 fluxum mutauit. Habitabant etenim ini-
 E bi Selli: & qui tunc appellabantur Græ-
 ci, nunc autem Hellenes. Cùm igitur
 talis imbrum exuperantia acciderit, ad
 longum tempus sufficere censeamus o-
 portet. Item, quemadmodum ampli-
 tudinem cauernarum, quæ sub terra
 sunt, causam esse affirmant, cur amnium
 alii perennes sint, alii haudquaquam:
 ita nos ipsi excelsorum locorum ma-
 gnitudinem, eorumque densitatem at-
 que frigus, eiuscerei causam esse dicimus.

hæc enim aquæ plurimum recipiunt ,
regunt , gignunt. Quibuscumque au-
tem fluviis incumbentes montium pro-
ductiones pubillæ sunt , aut fungosæ ,
aut lapidosæ , aut argillosæ , hosce hoc
pacto ante deficere putemus oportet , quàm
eos in quos humoris delatio fiat eiusmodi ,
ut magis queat reddere perennes
locorum humiditates. hi enim progressu
temporis assicari magis videntur. & alte-
ri nempe qui aquis abundante , minus ,
quousque circuitus eiusdem constitutio
redeat. Cum autem sit necesse quan-
dam esse mutationem universi , non ta-
men ortum ac interitum , si quidem ip-
sum permaneat , necessarium est , (sic
ut ipsi dicimus ,) non semper loca ca-
dem mari aut amibus humectari , atque
siccescere , quod in ipsa quæ fieri assolet ,
liquidè constat. Tota namque Ægy-
ptiorum regio , quæ hominum antiquis-
simos esse dicimus , facta , ac amnis opes
esse , videtur : idque regionem ipsam dis-
picienti palam est. Item quæ Rubro ma-
ri contemina sunt , id abundè indicant.
Nam quidam è regibus ex eo naviga-
bilem alucum perducere in Nilum ten-
tauit. is enim , per totum quod inter flu-
men & Rubrum mare interest , ductus ,
non parua ipsis commoda afferret. quod
primus veterum Sesostris aggressus fuisse
memoratur : sed excelsus mare Ru-
brum comperit , quàm terram Ægy-
pti. Quamobrem ille prius & mox Da-
rius fodere desit : ut ne immisto ma-
ri corrumperetur aqua Nili. Pater igitur
hæc omnia vnum mare continuum
fuisse. Quocirca & Libya regio illustra-
ta Ammonis oraculo , humilior videtur
atque depressior , quàm subsidentis lo-
ci ratio postulet. Perspicuum enim est ,
quòd quia limum aut quippiam eiusmodi
aquarum vis intulit , stagna facta sunt ,
& tellus arida : quòdque inibi relicta sta-
gnansque aqua successu temporis assicca-
ta , iam prorsus evanuit. At verò & quæ
ad Mæoticum lacum pertingunt , am-
nium coniectu in tantum excrevere ,
ut naues multo minores nunc quàm an-
no ab hinc sexagesimo , quæstus gratia
ingrediantur. Quare ex hoc ratiocinari
promptum est , quòd ut à prima statim
origine plerique lacus , ita & hic quoque
amnium opus sit , quòdque tandem ut to-
tus assiccetur , sit necesse. Præterea Bo-
sphorus assidue fluit , quòd ille limo
oppleatur. Atque quonam pacto hæc
contingant , ipsis quoque oculis ad-
huc contueri licet. Nam posteaquam
fluxus citra Asiam litus fecerat , quod ab
eo ad Asiam interueniebat , parum initio
stagnum efficiebatur , mox inarescebat :

Α ὅτι γὰρ πληροὶ καὶ δίδονται ὕδωρ, καὶ εἰσέλθουσιν,
καὶ ποιοῦσιν ὅσοις δὲ μικραὶ ὑπεκρεμάσθαι
συστάσας τῶν ὁρῶν, ἐκ συμφαί καὶ λιθώδεις καὶ
ἀρχαλῶδεις, τοῖσι δὲ παραπολείπειν ὅπως
αἰεταὶ * αἱ τῆς, καὶ οἷς αὖ ἡρώσας ἐκ τῆς
τῆς ὑπερφορεῖ, αἰεταίς ποιεῖ τὰς ὑ-
περφορεῖ τῶν ποταμῶν μᾶλλον, καὶ δὲ χροῖται
ταῦτα ἐπεὶ φαίνεται μεγάλου μᾶλλον ὑπερ-
φορεῖ δὲ ἐλάττω. * καὶ ὕδωρ, ἕως αὖ ἔλθῃ
πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς περὶ τοῦ αὐτοῦ
Β ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τῷ ὅλῳ γίνεσθαι μὴ πῖνα
μεταβολῶν, μὴ ἀλλότῳ ἡμεῖσι καὶ φθορῇ, ἐ-
πεὶ μὴ εἰς τὸ πᾶν ἀνάγκη καθεστῇ ἡμεῖς
λίανδρος, μὴ τοῖς αἰετοῖς αἰετῶν ὑπερφορεῖ
αἱ θαλάτῃ καὶ ποταμοῖς, καὶ ἕσθαι δακτύ-
λοις τῶν μεγάλων οἷς γὰρ φαίνεται ἐξαιροῦ-
ται, εἰ τῶν ἀνδρῶν Αἰγυπτίους, τούτων ἡ
χώρα πᾶσα μεγάλῃ φαίνεται, καὶ ὅσα τῶν πο-
ταμῶν ἔργον ἐστὶ κατὰ τὴν χώραν αἰ-
ετῶν ὁρῶν δὲ δὴν ἐστὶ καὶ τῶν Εὐρυ-
δρῶν θαλάτῃ, καὶ μὴ εἰς ἑαυτὴν. ταῦτα
Γ γὰρ τῶν βασιλείων τῶν ἐπιτορῶν ὁρῶν τῆς
γὰρ μικρῆς εἶχεν αὖ αἰετοῖς ὡφελείας πλω-
τῶν ἀπασὶν τοῖς μεγάλων. λέγει δὲ περὶ
Σέσωστος * ὑπερφορεῖ, τῶν παλαιῶν ἄλλ'
ὅρις ὑψηλότερα ὕδαρ πλεῖν θαλάτῃ τῆς
γῆς δὲ ἐκ φύσεως περὶ τὴν, ἐκ Δαρειοῦ ὕδα-
ρον ἐπαύσαντο ὁρῶν τῶν, ὅπως μὴ ἀφ' ὅτα-
ρῃ τὸ ρεῦμα τῶν ποταμῶν, συμμιγείσθαι τῆς
θαλάτῃς. φανερόν οὖν ὅτι θαλάτῃ μία ταῦ-
τα πᾶσι συμμιγείσθαι. καὶ δὲ καὶ τῶν Ἀ-
σσυρίων πλεῖν Ἀσσυρίων χώραν παλαιότερα
Δ φαίνεται καὶ καλλίτερα τῶν παλαιῶν, τῆς κα-
τὰ τὴν χώραν. δὴν γὰρ ὡς ἐν χώρῃ μὴ
ἡμεῖς, ἐκ τῶν λίαν καὶ χροῖται. χροῖται
δὲ ἡμεῖς τῶν ἐκ πολλοῦ καὶ λίαν αἰετῶν
ὕδαρ ἐπερῶν, ἐστὶν ἡδὲ φθορῶν. ἀλλὰ μὲν
καὶ τὰ τῶν Μαγῶν λίαν ὑπερφορεῖ τῇ
περὶ τὴν πλεῖν τῶν ποταμῶν, ὥστε πολ-
λὰ ἐλάττω καὶ μεγάλῃ πλοῖα καὶ * εἰς πλεῖν
περὶ τὴν ἐργασίαν, ἐκ τῶν ἐξαιροῦται ὥστε
ἐκ τοῦτο ῥαδὺν αἰαλοῦσθαι, ὅτι καὶ τῶν
Ε περὶ τὴν ὥστε αἱ ποταμῶν τῶν λίαν, καὶ
αὐτὴ ἔργον ἐστὶ τῶν ποταμῶν. καὶ τῶν πλε-
ταῖς πᾶσι ἀνάγκη ἡμεῖς ἐπερῶν. ἐπὶ δὲ
ὁ Βασίλειος αἰετῶν καὶ τῶν ἀφ' ὅτων περὶ τῶν
καὶ ἐστὶ ἐπὶ ταῦτα καὶ τοῖς ὁμοῖσι ἰδίῳ ὅν
πᾶσι συμβαίνει. ὅτι γὰρ δὴ τῆς Α-
σίας πᾶσι ποιήσθαι ὁ ῥοῖς, ὁ ὅτι λίαν
ἐκ τῶν, συμμιγείσθαι τῶν, ἐκ τῶν
Τ

μὲν δὲ τῆς αἰτίας ἀπὸ τῆς αἰτίας ἡδὺν, καὶ λίμνη
 ἀπὸ αὐτῆς καὶ τῆς αἰτίας ὅτι σιμωβανται ὁ-
 μοίως. Τούτου δὲ γινώσκοντες πολλὰ καὶ αἰάγχα
 τῶν χρόνων περὶ τῆς αἰτίας ποταμῶν ἡμετέροι-
 γρ. (αὐτὸ δὲ π) πέλους δὲ καὶ τῆς περὶ ξηρῶν φαίνεται ὅτι οὐκ
 ὁ χρόνος ὅτι * ἀπολείπει, καὶ ὁ ὅλον αἰ-
 ὁ χρόνος ὅτι ὅτι ὁ Τανταῖς ποταμῶν, ὅτι ὁ Νεῖλος
 αἰεὶ ῥέει, ἀλλ' ὡς ποτε ξηρὸς ὁ τόπος ὅταν ῥέοι
 ὁ γὰρ ἔργον ἔχει αὐτὸν πέρας, ὁ δὲ χρόνος οὐκ
 ἔχει. ὁμοίως δὲ τῆς καὶ ὅτι ἡ ἀλλοιωμένη
 οὐκ ἀπολείπει λέγειν. ἀλλὰ μὲν εἴπω οἱ πο-
 ταμοὶ γὰρ ποταμοὶ ἐφ' ἡμέραν, καὶ μὴ αἰεὶ αὐ-
 τοὶ τῶν τῆς γῆς ἐνυδροὶ, καὶ πλεῖν θαλάσσης
 ἀνάγκη μεταβαίνει ὁμοίως τῆς δὲ θαλάσσης
 τῆς, ὅτι μὴ ἀπολιπούσης, τὴν δὲ ὅτι αἰεὶ αὐ-
 φαίνεται ὅτι τῆς πάσης γῆς οὐκ αἰεὶ τὴν αὐτήν,
 ὅτι μὴ ὅτι θαλάσσης, ὅτι δὲ ἡπειρος ἀλλὰ με-
 ταβάλλει τὰς χρόνους πάλιν, ὅτι μὴ οὐκ
 οὐκ αἰεὶ αὐτὴν ὅτι χρόνος αἰεὶ τῆς γῆς, ὅτι
 πλεονάζει καὶ ἀφ' ἧν αἰτίαν αὐτὴν συμβαί-
 νει, εἴρηται ὁμοίως δὲ καὶ ἀφ' ἧς οἱ μὴ αἰε-
 ναοὶ, οἱ δὲ ὅτι, τῆς ποταμῶν εἰσὶ.

A postea verò lictus aliud citra lictus illud, &
 citra stagnum emergebat, idque semper
 ad hunc modum eveniebat similiter. Hoc
 autem cum sexpenumero fiat, necesse fue-
 rit ut procedente tempore tanquam flu-
 men evadat, quod tandem etiam exicca-
 bitur. Patet igitur, cum tempus nun-
 quam deficiat, & universum sempiternum
 sit: nec amnem Tanaim, nec Nilum sem-
 per fluxisse: sed loca unde profluunt,
 fuisse olim arida: nam eorum opus, ter-
 minum habet: tempus non habet. Id
 quod similiter & de ceteris quoque flu-
 minibus dicere congruet. At verò si am-
 nes ortum habeant atque occasum, nec
 semper eadem terra loca scatant aquis,
 ipsi quoque mare simili modo mutari o-
 portet: quod cum assidue alia deserat, alia
 invadat: patet, non semper universæ terræ
 tractus eisdem, sive mare, illos continen-
 tem esse, sed tempore cuncta permutari.
 Igitur cum eadem telluris partes nec aridæ
 semper, nec itidem navigabiles existant, &
 quam ob causam ista usu eveniant. simili-
 ter & cum amnium quidam perennes sint,
 quidam haudquaquam, dictum est.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

Μετεωρολογικῶν τῶν β' β'

Δ τὸ Β.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ ἡμετέρας θαλάσσης ὁδοῦ τῆς. ὅτι πη-
 γαὶ ὅτι τῆς αἰτίας καὶ ἀφ' ἧς πᾶσι
 τῶν ὅτι φαίνεται ῥέουσα.

ΠΕΡΙ δὲ θαλάσσης, καὶ τίς ἡ φύ-
 σις αὐτῆς, καὶ ἀφ' ἧς αἰτίαν αἰ-
 μωρὸν ποῦν ὅτι ὕδατος πλη-
 θος, ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ τῇ αἰτίᾳ ἡμε-
 τῶς λέγουμεν. οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι καὶ ἀφ' αἰ-
 ῶντος αἰεὶ τῆς θαλάσσης, ποιοῦσι αὐτῆς πη-
 γαί, ἵνα αὐτῆς ὡς ἀρχαὶ ἐρίτω γῆς ἐπὶ θα-
 λάσσης. πραγματικῶς γὰρ ὅτι ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ
 ὑπὲρ αἰεὶ τῆς αἰτίας, ὅτι λέγουμεν, ὡς μέγα τὸ
 πᾶν τῆς τῆς μέρους οἱ. καὶ τὸ λοιπὸν ὅτι ὅτι
 αἰεὶ τῆς τῆς αἰτίας τὸ τῆς. καὶ πᾶσι χάριν
 ὡς ὅτι πᾶσι τῆς αἰτίας καὶ ἀφ' αἰ-
 ῶντος αἰεὶ τῆς αἰτίας ποιοῦσι αὐτῆς ἡμε-
 τῶς γὰρ ὅτι αἰεὶ τῆς αἰτίας αἰεὶ τῆς αἰτίας
 γὰρ τῆς αἰτίας αἰεὶ τῆς αἰτίας αἰεὶ τῆς αἰτίας
 ἀφ' αἰ-
 ῶντος αἰεὶ τῆς αἰτίας αἰεὶ τῆς αἰτίας αἰεὶ τῆς αἰτίας

ARISTOTELIS STAGIRITÆ,
METEOROLOGICORVM.

LIBER II.

CAPVT I.

*Antiquorum de maris generatione
 opiniones.*

DE mari autem, & quamnam sit
 eius natura, & quam ob cau-
 sam tam ingens aquarum co-
 pia falsa sit, atque etiam de
 prima eius generatione, di-
 cendum. Igitur veteres, quique diuina tra-
 ctant, mari fonteis tribuunt, ut tam maris
 quam terre primordia radicisque habeant.
 Sic enim fortasse quod dicitur, magis tragi-
 cum esse atque venerandum arbitrati sunt:
 quasi pars hæc haud parua quædam portio
 sit universi: atque totum reliquum cælum
 locum hunc ambire dicunt: & ob id eam
 honorabilissimum esse, rationemque prin-
 cipii subire putant. At qui humana sa-
 pientia antecellunt, ij mare ortum ef-
 fe statuunt. Aiunt enim, totum cum lo-
 cum, qui circum undique terræ innititur,
 principio humidum, mox feruore solis re-
 siccatum fuisse, quod in vaporem transit,
 flatus, conuersionesq; solis ac lunæ efficere:

quod superest, esse mare. Vnde etiam fit, ut mare minus reddi assiccatione putent, tandemque fore ut aliquando prorsus inarescat. Inter quos nonnulli mare esse veluti sedationem terræ, quæ sole recalescit, falsumque proinde haberi aiunt. etenim sudor falsus est. Alii salsedinis causam terræ tribuunt. nam ut aqua per cinerem transmissa, falsa redditur: sic etiam mare, propter terram eiusmodi sibi admixtam, falsum esse volunt. Verum fieri non posse ut fontibus mare habeat, iam per ea quæ vera sunt, contempleretur oportet. Aquarum enim quæ circa terram sunt, alix sunt fluitantes, alix stagnantes. Fluitantes quidem omnes à fontibus emanant, de quibus antea diximus; intelligi oportere fontem esse principium; non à quo quasi è vase quodam promatur aqua, sed in quod primum quæ assidue sit eodemque fluit, concurrere atque coagmentari soleat. Stagnantium verò alix sunt collectitix atque subsidentes, ut palustres & lacustres, quæ multitudinis ac paucitatis ratione inter se discrepant. alix fontanæ, quæ omnes manu productæ sunt: verbi causa, quæ puteales nuncupantur: omnium enim fontem, quàm fluxum; sublimiorem esse convenit. Ex quo fit ut quædam sponte fluant. ut fontanæ & fluviatiles: quædam artis auxilium desiderent. Igitur aquarum differentix tot numero talisque habentur. Quibus ad hunc modum definitis, ut mare fontibus sortiatur, fieri nequaquam potest. nam mare in horum generum altero esse nequit: quippe cum nec effluidum sit, nec manu factum. At fontanæ omnes alterum ex his subire consueverunt. Nec ullam tantam aquæ fontanæ copiam sponte sua stare videmus. Adhuc, cum plura sint maria, quæ nullo ipsa in loco inter se copulari siue permisceri soleant; (quorum Rubrum quidem cum eo quod extra Herculis columnas iacet, parum communicare videtur: Hyrcanum verò & Caspium, & ab extero mari seiuncta esse, & circumquaque accolæ habere;) fontes profectò haud quaquam latere possent, si quo in loco ea haberent. In angustiis autem fluere mare videtur, sicubi ratione terræ ambientis in arctum ex amplo coëat, propterea quòd vitro citròque sæpe libratur: quod in magna æquorum vastitate deprehendi non potest. At si angusto meatu sit, quia non longè refugiant terræ: quæ in vasto parua est, illic magna cernatur aquæ libratio necesse est. Totum autem id mare, quod intra Herculis columnas concluditur, sectando terræ cavitates atque amnium multitudinem, profluere solet.

Tom. I.

A τῆς φασὶ ποιῆν. ὅ δὲ λιβήν, θαλάτῃν εἶ).
 δὲ καὶ ἐλάτῃν γίνεσθαι ξηραυτομύδων οὐόντων,
 καὶ τέλος ἔσεσθαι ποτὶ πᾶσιν ξηραίν. ἐνίοι δὲ
 αὐτῇ, θερμαυτομύδης φασὶν ὑπὸ τῆς ἡλίου τῆς
 γῆς, οἷς ἰδρῶτα γίνεσθαι. δὲ καὶ ἀλμυροῖν
 εἶ). Ἐ γὰρ ὁ ἰδρῶς ἀλμυρός. εἰ δὲ τῆς ἀλμυ-
 ρότητος αἰτίας πλεονάζωσι φασὶν καὶ ἄλλως
 γὰρ ὁ δὲ τῆς τέφρας ἡθουμῶν ἀλμυροῖν γί-
 νεσθαι, τὸ αὐτοῖς ἔσται καὶ ταῦτ' ἀλμυροῖν εἶ).
 μίθρ' αὐτῆς αὐτῆς τῆς γῆς. ὅτι μὲν πηγὰς
 τῆς θαλάττης ἀδύναται εἶ), ἀλλὰ τῆς ὑπὲρ-
 χόντων ἡδὴ θερμῆς διὰ τῆς γῆς πλεονάζωσι
 ὑδαίνωνται, ἅ μὲν ῥυτὰ τυγχάνει ὄντα, τὰ δὲ σά-
 σιμα. τὰ μὲν οὖν ῥυτὰ πόρτα πηγῶν. αὐτῶν δὲ
 τῆς πηγῶν εἰρήνη μὲν πορεύονται, ὅτι διὰ τοῦ
 ἕως ὅτε ἐξ ἀγγλῶν ἀμυδρῶν ποταμῶν τῶν
 εἶ) πηγῶν, ἀλλ' εἰς ἐν αὐτῇ μολοῦσιν καὶ συρ-
 ρέον ἀπὸ τῶν ποταμῶν. τῆς δὲ θαλάττης, ἅ μὲν
 μὲν συλλογιστῆς. Ἐ ἑσπερίων, οἷς, τὰ τε λ-
 μυρῶν, καὶ ὅσα λιμνῶν, πλήρη ἐστὶν ὁλίγη-
 τι ἀφ' ἑσπερίων. Ἐ δὲ πηγῶν. ταῦτα δὲ
 πόρτα χερσῶν. λέγω δ' οἷς τὰ φρεα-
 τῶν καλούμενα. πόρτω γὰρ ἀνωτέρω διὰ τῆς
 πηγῶν εἶ) τῆς ῥύσεως. δὲ Ἐ αὐτῶν μακρῶν
 τὰ κρημνῶν καὶ ποταμῶν. ταῦτα δὲ τῆς
 γῆς πορεύονται τῆς ἐργασίας. αἱ μὲν γὰρ
 ἀφ' ἑσπερίων ἵσταται καὶ ἵσταται τῆς ὑδαίνωνται
 εἰς. ταῦτα δ' ὅτε διωρομῆναι, ἀδύνατον
 πηγῶν εἶ) τῆς θαλάττης. ἐν ὁδῷ τέρω γὰρ
 ταῦτα εἶ) τ' εἶ) τῆς γῆς αὐτῶν. οὐτε γὰρ
 ἀπὸ τῶν ποταμῶν, ὅτε χερσῶν. τὰ δὲ πη-
 γῶν πόρτα, ταῦτα θαλάττης πηγῶν. αὐτῶν
 D μακρῶν δὲ ἑσπερίων ποταμῶν πλήθος ἔστιν ὁρῶ-
 μῶν πηγῶν γινόμενοι. ἐπὶ δὲ ἐπὶ αἰετοῖς
 εἰς θαλάττης ποταμῶν ἀλλήλων δὲ συμμιγνύου-
 σαι κατ' ὁδὸν τῶν, ὅτι ἡ μὲν Εὐρώπη φαί-
 νεται καὶ μικρὸν κρημνίζουσα ποταμῶν πλεονάζωσι
 ἐπὶ τῇ θαλάττῃ. ἡ δ' Ὑπερβορέα Κασπία κα-
 χωλισμένη τε ταύτης καὶ ὁρῶνται καὶ
 καὶ ὅτε ἐν αὐτῇ αὐτῶν αἱ πηγῶν, εἰ κατὰ
 τῶν τῶν αὐτῶν ποταμῶν. ῥέουσι δὲ ἡ θαλάττα
 φαίνεται καὶ τῶν ἐνότητες, εἰ καὶ δὲ τῶν ποταμῶν
 χρυσῶν γῆς εἰς μικροὺς καὶ μεγάλους αὐτῶν
 E πελάγους δὲ ὁ θαλάττης εἶδος καὶ αἰετοῖς
 πολλάκις. τῶν δ' ἐν μὲν πολλῶν αἰετῶν θα-
 λάττης, ἀδύνατον. εἰ δὲ δὲ τῶν ἐνότητες τῆς γῆς ὁλί-
 γον ἐπὶ τῇ πόρτῃ, ἀδύνατον τῶν ἐν πελάγῃ μί-
 κρῶν θαλάττης, ἐν τῇ φαίνεται καὶ μεγάλῃ. ἡ
 δ' ἐν τῇ Ηεσπερίων ἐπὶ τῇ πόρτῃ καὶ τῇ γῆς
 γῆς κρημνίζουσι, καὶ τῇ ποταμῶν ὁ πλήθος.

Tet iiij

ἡ μὲν γὰρ Μαγὰς εἰς τὸ Γόρτον ῥέει, αὐτὴ δ' εἰς
 τὸ Αἰγαῖον. πᾶντα δ' ἡδὴ τὰ πούτων ἔξω πε-
 λᾶγι ἢ ποντοῦ παρὰ τὴν ὀπίσθιαν. ἐκείνοις δὲ
 ὄψιν δὲ τὴν πρὸς μὲν πλῆθος συμβαίνει τῆς
 (πλείους γὰρ εἰς τὸ Εὐξείνιον ῥέουσι ποταμοὶ καὶ
 τὸ Μαγὰς, ἢ τὸ πολλὰ πλασίου χῶρον αὐ-
 τῆς) καὶ ὄψιν βραχυτέραν ἢ βάθος· αἰεὶ γὰρ ἐκ
 βαθυτέρας φαίνεται ὅσα ἡ θαλάττη. ἔστι μὲν
 Μαγὰς ὁ Πόντος, πῦξ δ' Αἰγαῖος, ἢ δ' Αἰ-
 γαῖος ὁ Σικελικὸς ὁ δὲ Σαρδηνικός, καὶ ἡ Τυρ-
 ρηνικός, βαρύνεται πόντων. πᾶν δ' ἔξω πέλας.
 Βραχία μὲν δὲ τὸ πλῆθος ἀπὸ τοῦ ὅτι, ὡς
 οὐκ ἴσως τῆς θαλάττης ὄψεως. ὡς γὰρ οὐ καὶ
 μίαν οὐκ ἴσως ὑψηλὴν εἰς ποταμοὶ φαίνονται
 ῥέοντες, ὡς καὶ τῆς ὄψεως γῆς. ἐκ τῆς ὑψηλότη-
 ρων τῆς πρὸς ἀρκτον ὁ ῥέουσι γὰρ τὸ πλῆ-
 θος, ὡς τε πᾶν μὲν δὲ πᾶν ἐκ χύσει, οὐ βάθος.
 ἔστι δ' ἔξω πέλας, βάθος μᾶλλον. ὅτι δὲ
 τῆς πρὸς ἀρκτον εἰς τῆς γῆς ὑψηλῆς, συ-
 μβαίνει τε ἔστι πολλοὶ πεισθῆναι τὴν ἀρχαίαν
 μυθολογίαν, τὴν ἡλίον μὲν φέρεσθαι ἀπὸ
 γῆς, ἀλλὰ ὅτι πᾶν γῆς καὶ τὸ πᾶν τῆς
 ἀφανίζεσθαι δὲ καὶ ποιεῖν ἡμέραν δὲ τὴν ὑψη-
 λῶν εἰς πρὸς ἀρκτον πᾶν γῆς. ὅτι μὲν οὐκ
 ἔστι πηγάς, ὅτι τὸ εἶναι τῆς θαλάττης, καὶ δὲ
 τῆς αἰτίας ὅτι φαίνεται ῥέουσα, ὡς γὰρ καὶ
 ὅσα ὅτι ἡμῶν εἰρήσῃ.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

Γεῖναι τὴν ὕδατος ἔστι τῆς θαλάττης τῆς πᾶν, καὶ ὄψιν
 πᾶν τὴν μᾶλλον ὕδατος ἢ ἀρχαίαν ἔστι ἡ
 θαλάττη. καὶ δὲ τὴν ὕδατος καὶ πᾶν τὴν
 πᾶν ποταμῶν εἰσρέοντων ὅτι αὐξάνει.

Περὶ δὲ τὴν ἡμέρας αὐτῆς, εἰ γένοιτο, καὶ τὴν
 χυμῶν τῆς αἰτίας τῆς ἀλμυρότητας, καὶ
 πικρότητας, λεκτικόν. ἡ μὲν οὐκ αἰτία ἡ πᾶν
 οὐκ οὐκ πᾶν πρὸς τὴν οἶον πᾶν θαλάττην
 ἀρχαίαν εἰς ὅσον τῆς πᾶν ὕδατος, ἡ δὲ
 ὅτι. δόξας γὰρ αὐτὴν ὅτι καὶ ὅτι καὶ τὴν
 αἰτίας τοῦ ὅτι ἡ θροισμένης ὄγκος, καὶ ἀρχ-
 αίαν δὲ τὸ πλῆθος, ὅτι μεταβλητὴν τὴν μείζον-
 αἰτίας, καὶ μείζονα τοῖς αἰτίαις. ὅτι πρὸς μὲν οὐκ
 ὅτι αἰτίας τῆς αἰτίας δὲ πλῆθος, ὅτι μὲν τὴν
 πρὸς τῆς γῆς ὅσον αἰτίας, ὅτι ὅσον πᾶν
 καὶ φαίνεται. ὡς τε δὲ ὅτι ὅτι αὐτὴν ὅτι
 γῆς καὶ ὅτι ὕδατος αἰτίας ζῆτον. πᾶν δὲ ὅτι
 αἰτίας φαίνεται αἰτίας καὶ μείζονα αἰτίας, ὡς γὰρ καὶ
 τὴν αἰτίας τοῦ πλῆθος τὴν θαλάττης μείζονα.

Nam Mæotis in Pontum influit, Pontus in
 Ægeum. cætera verò ab istis maria id mi-
 nus apertè faciunt. Hoc autem illis accide-
 re solet, cum ob annuum multitudinem,
 (amnes enim plures Pontum, Euxinum at-
 que Mæotin subire solent, quàm maris in-
 terni tractum multo maiorem, tum ob ab-
 titudinis brevitatem. Nam mare, ut inco-
 dit, semper altius esse cernitur, siquidem
 Pontus Mæotide altior existit, quàm Ponto Æ-
 geum, Ægeo Siculum: omniumque altissimum
 Euxinum atque Sardinum. At æquum
 extera, ut brevius dicitur ob litum, a fluctibus
 non salicitanitur, quòd mare in caupo sit.
 Igitur ut per prætes telluris è locis excelsis
 amnes fluere cernuntur: ita etiam è totius
 terræ locis editioribus, quàm ad septentriones
 vergunt, plurimum aquarum ægmon
 coarctari assolet. Quamobrem et cætera
 maria quædam minimè alta sunt, quòd
 aliò suas refundunt aquas: æquumque al-
 tiuscula habentur. Quòd autem ea terra
 paritior, quæ ad septentriones posita est,
 excelsa sit, indicio, vel id esse potest, quòd
 non pauci ex hisce qui olim sublimium
 rerum studiosi fuerunt, solem non subter
 terram ferri, sed circa eandem, æ-
 que locum istum crediderunt. disparere
 autem atque noctem committere, quoniam
 terra ad versam excelsa sit. Igitur quòd fieri
 nequeat ut mare fontibus habeat, & quam
 ob causam ita fluere videatur, atque ac talia
 nobis dicta sunt.

De loco maris, & quare à fluminibus ipsum
 ingredientibus non reddatur.

De generatione verò ipsius, num quan-
 do ortum subierit atque sapore, quæ-
 nam causa sit salitudinis & amaritudinis,
 dicendum est. Causa quæ maiores nostros
 compulit ut mare univèrsæ aquæ corpus
 atque originem esse putarent, hæc est. Vi-
 debitur enim consonum esse rationi, ut to-
 tius aquæ corpus quoddam sit, à quo cum
 detrahatur, abscedit, & cæteris admisce-
 tur, perinde ac cæterorum quoque ele-
 mentorum congesta moles est, atque ini-
 tium quod multitudine constat: ut ignis,
 in sublimi: aëris, in loco ab igni secun-
 do: terræ, in eo circa quem omnia isthæc
 apertè sita sunt. Quare eadem quoque
 ratione, ut patet, de aqua quæramus
 necesse est. Tale autem corpus, nimirum
 quod perinde ut cæterorum quoque ele-
 mentorum corpora, alicubi univèrsim iac-
 ceat, præter mare, nullum esse videtur.

amnum enim corpus neque totum alicubi fixum est, neque stabile est, sed quotidie semper fieri videtur. Ex hac itaque dubitatione mare tum humoris, tum aquæ vniuersæ principium esse visum est. Quam ob causam & amnes ipsos quidam non modo in mare delabi, verum etiam è mari fluere asserunt: falsam eam aquam cum percolatur, potu idoneam reddi aiunt. Huic autem opinioni alia dubitatio aduersatur: curnam videlicet hæc aqua quæ consistit, potulenta non est, sed falsa, si ea totius aquæ origo sit atque principium. Causa autem, pariter & huiusce dubitationis solutio erit, & primam de mari existimationem rectè accipi efficiet. Cum enim aqua terram ambiat, perinde vt aquam aër, & aërem ignis, (hic enim omnium vltimus tam aliorum qui plurimi sunt, quam nostrâ sententiâ existit,) atque sol isto feratur modo, ob idque mutatio proueniat, & ortus simul atque interitus: quantum profectò aquæ leuissimum sit dulcissimumque, assidue eximi, in vaporem conuerti, & denique in alium seuocari videtur: quo in loco vbi frigoris beneficio constiterit, rursus ad terram delabitur: quod semper eo modo, quo dictum iam est, natura solet efficere. Quibus sit vt etiam priores omnes ridendi sint, quotquot solem humore ali existimarunt. Ob quod nonnulli solem etiam conuerti aiunt, vtpotè cui non semper eadem loca nutrimentum parare queant. id quod soli accidere, aut eum corrumpi, esse necesse volunt. nam ignem illum quem videmus, tamdiu ardere quamdiu habuerit alimentum, dicunt, & ei alimentum humorem tantum esse: quasi humor ille qui subducitur, vsque ad solem pertingat, aut non secus atque flamma quæ sit, in sublime feratur: à qua, sumpta similitudine, de sole quoque ad hunc sensere modum. At id handquaquam simile est. nam flamma per continuam humidi in siccum mutationem fieri, non ali, solet. nullo enim (propè dixerim) tempore eadem manet. Hoc autem Soli accidere non potest. quoniam si perinde nutriatur, vt illi aiunt, non solum (vt patet) in dies, sicut Heraclitus asserit, sed continuè semper nouus erit. Præterea subductio illa humoris quæ à sole fit, aquis ignis opera incalescentibus persimilis habetur.

[illegible]

Εἰ δὲ μὴ οὐδὲ τὸ ὑποκαταμένον πύρ, ἅδ' εἰ
 πῦρ ἡρμηνεύον ἔξατμίσει τὸ ὕδωρ. ἄρτιον δ'
 καὶ τὸ μόνον φερόμενον τῷ ἡλίῳ, τῷ δὲ ἄλ-
 λων ἄερος παρὰ τὴν αἰθερὰ πλεονεχέειν,
 ὑποκινῶν καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος ὄντων
 τὸ δ' αἶθερ συμβαίνει καὶ τούτου ἀλλοτριῶν, καὶ
 πῶς φαίνεται τὸ πῦρ ὕδατος ὕδατος τῆς γῆς,
 καὶ τῆς κοίτης τῆς περὶ τὴν γῆν ὑπὸ τῷ ἡ-
 λίῳ, ἡρμηνεύον, ἄερα ἡμιάσαι, ἔτι δὲ ὅ-
 λον ὕδατος αὐξήσασθαι, καὶ τῷ πνέματι
 τε πρὸς ἑαυτὸν, ἔτι καὶ ἑαυτὸν αὐτὸν πνέειν.
 Φανερόν γάρ, αἰετὸν δὲ ἀναρτῶν ὁρατὸν κατε-
 βαίνειν πάλιν ὕδωρ· καὶ μὴ κατ' αἰσθητὴν
 ἀποδιδόναι, ἔτι καὶ ἐκείνῳ ὁμοίως χεῖρην,
 ἀλλ' ἐν γὰρ τοῖς ποταμίοις χεῖροις ἀποδίδ-
 ναι πῦρ τὸ ληφθῆναι, ὡς ὅτε πεφορμῶν τῷ
 αἵματι· ὅτε τῷ μὲν ὁμοίως αἶματι ἡδὲ μὲν
 πλεονεχέειν, τῷ δὲ μὴ ὁμοίως ἔτι φερόμενον
 πάλιν εἰς ὕδωρ· ἀλλ' ὁμοίως ἀπὸ τοῦ ἀφ-
 λυομένου ἔτι σπινθηροῦ πάλιν εἰς ὕδωρ. τὸ
 μὲν οὖν πότισται ἔτι γλυκερὰ, ἔτι κουφότατα
 πῦρ αἰσθάνεται. τὸ δ' αἰμυρὸν ὑποκαταμένον
 ἔτι βαρύνει· ὅτε εἰς αὐτὸ οἰκίῃ τῷ πῦρ τῷ
 γὰρ οἰκίῃ ἀπορροήσασθαι τὸ πῦρ οὐκ ἔστι
 (ἀλλοτριῶν γὰρ εἰ μὴ τῆς ἑαυτοῦ πότος ὕδατος αἰσθάν-
 τῷ αἵματι σοιχείων) καὶ τῷ πῦρ αἰσθάνεται· ὅτε
 γὰρ ὁρατὸν κατεχέουσαν πότον πλεονεχέειν
 πότον, ὅτε εἰς θαλάσσης, ἀλλὰ μέλλον
 ὕδατος. φαίνεται δὲ θαλάσσης, ὅτι τὸ μὲν αἰ-
 μυρὸν ὑποκαταμένον ἔτι τὸ βαρύνει· τὸ δὲ γλυκερὸν
 καὶ πότισται ἀναρτῶν ἔτι πλεονεχέειν, κα-
 ταστῶν εἰς τοῖς τῷ ζῶντι σώματι. καὶ γὰρ εἰς τοῖς
 τοῖς τῆς ἑσφῆς εἰσελθούσης γλυκερίας, ἔτι τῆς
 ὕδατος ἑσφῆς ὑπόστασις καὶ τὸ πῦρ πῦρ φαί-
 νεται πικρὸν ὅτι καὶ αἰμυρὸν· τὸ γὰρ γλυκερὸν καὶ
 πότισται ὑπὸ τῆς ἐμφύτου ἡρμηνεύοντος ἐκλυ-
 οῦν εἰς τῆς (αἰσθάνεται, ἔτι πλεονεχέειν) οὐκ αἰσθάνεται
 ἡλῶν τῷ μέρει, ὡς ἔχαστον πύρην. ὡς ὅτε
 οὖν καὶ αἰσθάνεται, ἔτι τῆς πότισται ἑσφῆς
 μὴ ἰομίζοντες πότον ἔτι πλεονεχέειν, ὅτι τῶν
 ἀφανίζονται, ἀλλὰ τῷ πῦρ πῦρ, ὅτι τῷ
 ὅτε ὑποκαταμένον, ὅτε αἰσθάνεται ὑποκαταμένον κα-
 ταστῶν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τοῖς εἰς αὐτὸν γὰρ ὡς ὅτε
 λέγουσιν, ὅτε ὁ πότος ὕδατος. ἔτι καὶ εἰ ποταμοὶ
 ῥέουσιν εἰς αὐτὸν πότισται, καὶ πῦρ τὸ μὲν ὕ-
 δωρ εἰς τῶν γὰρ τὸ κοιλώσασθαι ἡ ῥύσις, καὶ ἡ θαλάσ-
 τα τὸ πῦρ ἐπὶ τῶν πότον τῶν γῆς. ἀλλὰ τὸ μὲν
 ἀναφέρεται πῦρ καὶ ἀφ' ἡλίου ἀπὸ τοῦ τῶν
 ὑποκαταμένον ἀφ' ἡλίου πλεονεχέειν αἰσθάνεται.

γὰρ αἰσθάνεται
 αἰσθάνεται

A Si ergo ignis aquæ subditus, ea non nu-
 triatur, nec solem aqua ali putare par est,
 etiam si totam in vaporem calfaciendo
 vertet. Absurdum quoque est, eos so-
 lis tantummodo curam habuisse: reli-
 quorum autem siderum, quæ tot tantâ-
 que numero ac magnitudine habentur,
 salutem neglexisse. Eadem autem à ra-
 tione aberrant hi atque illi, qui cum ab
 initio terra esset humecta, incalescente à
 sole ea mundi portione quæ circa terram
 est, ætrem ortum esse, totumque cælum
 incrementa suscepisse, atque nunc eun-
 dem status suppeditare, cœlique conuer-
 siones efficere dicunt. Semper enim aquam
 quæ superna perierit, rursus in terram de-
 labi aptè cernimus: etiam si non quotan-
 nis & in quaque regione similiter reddatur.
 Attamen raris quibusdam temporibus
 quicquid humoris diluti fuerit assumptum,
 reddi solet: quasi corpora superna minime
 alantur, nec humoris pars altera aër iam
 inde à generatione permaneat, altera rur-
 sum in aquam euadat corruptaturque,
 sed similiter totus dissoluatur, ac denuo
 in aquam consistat. Igitur pars aquæ po-
 tu idonea dulcisque, tota sursum ob le-
 uitatem trahitur: falsa præ pondere, ut
 suo in loco, subsidet. Id enim & decen-
 ter fuisse addubitatum (absurdum enim
 fuerit, aquam perinde ut cætera elementa,
 locum non habere) & hanc eius esse so-
 lutionem, putare oportet. Quem enim oc-
 cupare locum mare cernimus, is maris lo-
 cus non est, sed potius aquæ. videtur ta-
 men locus esse maris: quia quod falsum
 est, ratione ponderis in imo manet: quod
 potulentum est atque dulce existit, in sub-
 lime propter suam leuitatem, scandere af-
 solet: quo modo in animantis corpore fieri
 nouimus. Nam tametsi cibis omnis, qui in
 animalis corpus ingeritur, dulcèrem præ-
 ferat, humiditas subsidens excremen-
 titiâque materia, amara salisque depre-
 henditur. pars enim dulcis potuque ido-
 nea, quam natiuus calor ad se trahit, in
 carnes aliâque partium constitutionem
 pro cuiusque natura transire & absumi so-
 let. Igitur ut in animantis corpore, si
 quis ventrem putet non esse humidi ali-
 menti locum, quod citò evanescat; sed
 excrementi, quoniam hoc remanere cer-
 natur; haudquaquam probè existimaue-
 rit: sic & de ipsius aquæ loco dicendum
 est. hic enim, mea quidem sententia,
 aquæ locus est. Vnde fit ut amnes vniuersi,
 & quicquid aquæ gignitur, eò influant.
 Nam & ad id quod cauissimum est, fluxio
 efficitur: & terræ locum eiusmodi mare
 occupat. Verum ipsius aquæ pars altera
 tota feruore solis attolli solet, altera re-
 linqui ob eam quæ dicta iam est causam.

B

C

D

E

Porro veterem illam questionem mouisse, curnam videlicet tanta aquarum copia nusquam compareat, cum innumeri immensique amnes quotidie in mare defluant, nec ipsum vllatenus accrescat, quanquam metas non egreditur rationis, si quis tamen intendere velit, eius rei causam facile agnosceret. Nam aquarum mensura eadem, longè latèque diffusa collectaque, haudquaquam æquabili tempore reficitur: quinimo hoc an illo disponatur modo, tantopere refert, vt hæc diem integram edurare queat, illa perinde ac si quis aquarum cyathum vnum super mensam ingentem extenderit, tota interim dum eam contemplantur, euanescat. quod amnibus etiam accidere solet. Nam cum assidue amnes toti ac vniuersi fluant, semper ea aquarum portio, quæ ad locum immensum latissimumque peruenit, cito nec aperte coarescit. Quod autem de mari & amnibus scriptum in Phædone est, fieri non potest. Inquit enim Socrates, plerisqueque cavitates esse quæ omnes sub terra sibi inuicem obuiant irrumpuntque: esse verò aquarum omnium fontem atque principium, vocatum Tartarum, quandam nimirum circa medium aquarum multitudinem, à quo tam profluentes quàm stabiles aquæ omnes emanant. In singulos autem amnium riuos influere, propterea quòd assidue quod primum est atque principium, fluctuet. Nam nec fundamentum habere, nec firmamentum, sed semper circa medium spiras agere, atque cum mouetur sursum deorsumque, in amnium riuos exundare atque influere. Nonnullas item plerisque in locis stagnare, cuiusmodi nostrum etiam mare esse. Omnes autem ad principium, vnde fluere cœperint, in orbem relabi, multas quidem, per partem eandem, quasdam verò per contrariam, quàm elapsæ fuerint: verbi causa, si ab ima fluere cœperint, in superam illabi, esse verò ad medium vsque descensum. vltiorem enim prolapsam, omnibus forte ascensum. porro aquam sapores coloresque retinere, pro terrarum qualitate per quas fluxerit. Fit autem hac ratione, vt amnes non ad eundem semper locum fluant. Si enim ad medium confluant, à quo sanè effluunt, non potius infernè quàm supernè fluent: sed ad vtramlibet partem Tartarus fluctuans inclinarit. Atqui si hoc contingat, id quod aiunt, eueniet, sursum versùs incedere flumina: quod fieri nequit. Præterea vndenam erit aqua quæ ortum subit, quæque rursus in altum rapitur? totam enim eam eximere necesse est, si semper idem aquarum modus seruetur. Quantum enim aquæ effluit, tantumdem ad principium relabitur.

[illegible]

καὶ τὰ πρῶτα οἱ ποταμοὶ φαίνονται τελευτῶν-
 τες εἰς τὴν θάλασσαν, ὅσοι μὴ εἰς ἀλλήλους·
 εἰς δὲ τὴν γῆν ὕδατος· ἀλλὰ καὶ ἀφανίζονται,
 πάλιν αἰσθύνονται· μεγάλοι δὲ γίνονται τῇ
 ποταμῷ, εἰ μακρὰν ῥέοντες ἀφ' ὧν κλίτης.
 πολλὰ γὰρ δέονται ῥέματα ποταμῶν, ὑπο-
 ποταμῶν οὖν ποταμοὶ καὶ τῶν μεγάλων ὁδοί.
 ἀφ' ὧν, τὴν Ἰστρον καὶ τὸν Νεῖλον μέγιστον τῶν πο-
 ταμῶν εἶσι τὰ εἰς τὴν θάλασσαν ἐξίον-
 ται. ἔπειτα τῶν ποταμῶν ἄλλοι λέγουσι ἐκεί-
 νου τῶν ποταμῶν ἄλλας αἰτίας, ἀφ' ὧν πολλοὶ
 εἰς τὸ αὐτὸν ἐμβάλλονται. ταῦτα δὲ πρῶτα φανερ-
 οῦν ὡς ἀδυνάκῳ ὅτι συμβαίνει, ἄλλως τι καὶ
 τῆς θαλάσσης ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἐξέδοται.
 ὅτι μὲν οὖν ὕδατος τὰ πότα εἶναι ὅτι καὶ οὐ
 θαλάσσης, καὶ ἀφ' ὧν αἰτίαν ὁ μὲν ποτα-
 μῶν, ἀδύνατον, πάλιν ῥέον, ὁ δὲ ὑποταμῶν
 καὶ ἀφ' ὧν τελευτῶν μάλλον ὕδατος ἢ ἀρχῆς
 εἶναι ἢ θαλάσσης, καὶ ἀφ' ὧν εἰς τὴν σάμασι
 πλείωμα τῆς ἑσπέρης πόσης, καὶ μάλιστα ὁ
 τῆς ὕδατος, εἰρηάζω ποταμῶν ἡμῶν.

ἢ ὑποταμῶν.

ΚΕΦΑΛ. γ'.

Ἡ ἀλμυρότης τῆς θαλάσσης πόθεν γίνεσθαι.

Περὶ δὲ τῆς ἀλμυρότητος αὐτῆς λε-
 γόμενον, καὶ πότερον αἰεὶ εἶναι ἢ αὐτὴν, ἢ οὐτ'
 εἶναι, οὐτ' εἶναι, ἀλλ' ὑπολείπει. ἔτι γὰρ ὕδατος
 οἶονταί πηδες. τῆς μὲν οὖν εἰρήνης πρῶτης
 ὁμολογεῖν, ὅτι γίνεσθαι, εἴθε καὶ πᾶς ὁ κόσμος·
 ἅμα γὰρ αὐτῆς ποιοῦσι τὴν ἡμετέραν. ὡς πε-
 ρὶ τῆς θαλάσσης ὕδατος ὑποληπτέον. ὁ δὲ νομίζων
 ἐλάττω τὴν γένεσθαι ὁ πλῆθος, ὡς περὶ φησι
 Δημοκρίτης, ἔτι τέλος ὑπολείπει, τῇ Αἰσώ-
 που μύθων ὅτι ἀφ' ὧν εἰσὶν οἱ ποτα-
 μῶν ὕδατος. καὶ γὰρ ἐκείνος ἐμυθολόγησεν, ὡς
 εἰς μὲν ἢ Χάρυβδιν ἀναρροφήσασα, ὁ
 μὲν περὶ τὴν ὕδατος ἐποίησεν φανερὰ, ὁ δὲ
 περὶ τῆς ἡμετέρας. ὁ δὲ τελευτῶν ῥοφήσασα,
 * ἐπεὶ πρὶν πρὶν πρὶν πρὶν. οὐκ εἶναι μὲν οὖν
 ἡρμοσθέν ὁρμητοῦ περὶ τὸ πρῶτον τοιοῦ-
 τιν εἰπεῖν τὸ μῦθον τοῖς δὲ τὴν ἀλήθειαν ζη-
 τῶσιν, ἢ πρὶν. δι' ἧν γὰρ αἰτίας ἐμμένει ὁ περὶ τῆς
 εἴτε ἀφ' ὧν βάρους, ὡς περὶ πηδες ἔτι τῶν φα-
 σίν· ὡς περὶ γὰρ τὸ ὑπερβαλὼν αἰτίας ἰδὼν
 εἴτε ἔτι ἄλλο πρὶν εἶναι ὅτι ἀφ' ὧν τῶν ἀφ'-
 ὧν αἰσθύνονται ἔτι λοιπὸν χρόνον αὐτῶν.

ἢ ὑποταμῶν.

ἢ ὑποταμῶν.

A Atqui flumina omnia quotquot in alia
 non influunt, in mare desinere visuntur:
 in terram, nullum: sed quanquam sese
 condunt, tamen rursus emergere so-
 lent. Amnium ij magni evadunt, qui
 per caua longo itinere labuntur: multos
 enim amneis, quorum vias locorum lon-
 gitudine intercipiunt, recipere solent. Quam
 ob rem Ister & Nilus, amnium qui in
 hoc mare exeunt, maximi habentur. At-
 que de amnium cuiusque fontibus alias a-
 lii causas astruunt: quoniam in eandem
 multi immittunt. Itaque hæc omnia effi-
 ci non posse, apertum est: præsertim
 cum etiam inde originem mare habeat.
 Quod igitur locus iste aquæ, non maris
 locus sit, item quam ob causam pars al-
 tera, nempe quæ potui idonea est, haud-
 quaquam nisi cum fluit, manifesta sit, al-
 tera remaneat: denique cur mare aquæ
 finis potius quam principium existat, per-
 inde utin corporibus excrementa, nutri-
 menti omnis & maximè humidi, finis
 sunt: tot nobis dicta sint.

C

CAP. III.

De mari salitudine.

DE maris autem salitudine, & idem-
 ne semper mare sit, an aliquando
 non fuerit, & aliquando non erit,
 sed deficiet, (sic enim quidam opinan-
 tur,) dicamus oportet. Id igitur omnes
 fateri videntur: nempe quod factum sit,
 si totus etiam mundus ortum habeat. pa-
 riter enim cum eo maris ortum faciunt.
 Quare perspicuum existit, si uniuersum
 sempiternum sit, de mari quoque haud
 aliter esse sentiendum. Qui autem ma-
 re decrescere (sicuti Democritus asse-
 rit) tandemque defecturum censeret, at-
 que ita sibi persuasit, nihil ab Æsopi fa-
 bulis dissentire videtur. Is enim Cha-
 rymdim, cum bis aquas exorbuisset, pri-
 mo quidem monteis, mox insulas ape-
 ruisset, & ad postremum ubi sorbuerit,
 terram prorsus assiccaturum iri commentus
 est. Verum Æsopo in nautam irato, eius-
 modi fabulam dixisse congruebat: hisce
 autem qui veritatem rimantur, minus.
 Quam enim ob causam prius remansit,
 siue hoc propter pondus acciderit,
 quomodo etiam quidam horum aiunt (in
 promptu enim est eiusce rei causam perspi-
 cere) siue etiam propter aliud quippiam,
 patet esse necessarium, ut eandem ob cau-
 sam ipsum reliquo tempore permaneat.

Dicant

Dicant enim oportet , aut quòd aqua à sole sublata nunquam descender , aut si descender , necesse erit vt vel semper , vel quandiu illud accider , mare remaneat , rursúmque illud quod potulentum est , prius esse sublatum oportebit : quare nunquam assiccabitur , quod enim in cœlum prius ascendit , id in mare descendere anticipabit : nihil enim refert , semelne an pluries hoc fieri dicatur . Si quis igitur solis lationem interquiescere statuat , quidnam id erit quod vim habeat assiccandi ? Sin verò eam esse sinat , semper ille suo accessu partem potabilem (vti diximus) educet , rursúmque suo recessu dimittet . Hanc autem de mari sententiam ex eo sumpsisse quòd multa loca sicciora nunc quàm prius apparent . Cuius rei causam diximus , nempe quòd hic affectus propter aquæ exuperantias , quæ stato quodam tempore obuenire solent , non propter vniuersi partiúmve generationem accidit . Rursúmque contrà enoniet , & cùm facta fuerit aqua , rursúm exiccabitur : atque id ita per circulum semper ire necesse est . sic enim existimare rationi magis consentaneum est , quàm ob id , totum cœlum permutari . Sed de hisce plura , quàm par erat , diximus .

De maris autem salugine dicendum ; fieri non posse , ut qui mare semel generarint , aut omnino ipsum generant , & salsum esse statuunt. Nam siue mare residuum extet , omnis eius humoris qui circa terram existit , & à sole subuehi solet , siue in aqua multa & prædulci tanta vis saporis propter terræ cuiuspiam eiusmodi admistionem insit , non minus ipsum , ubi aqua in vaporem conuersa rursus descenderit , quam prius salsum esse , cum multitudo æquabilis habeatur , necesse est. & si non prius, nec posterius quoque. Quod si etiam prius salsum erat mare ; continuè erat dicendum quidnam in causa sit : & insuper , cur si tunc in altum ascenderit , nunc quoque idem minimè patiatur. At verò & hisce qui saluginis causam terræ tribuunt (eam enim dum ammiscetur , multos habere sapes aiunt, aded ut ab omnibus conuecta mare salsum ob admistionem reddat) non item flumina ipsa salsa esse absurdum existit. Qui enim fieri potest ut eiusmodi terræ mistio , affectum adeo euidentem conspicuūque efficere in tanta aquarum multitudine queat , in quaquo autem parte nequeat ? Constat enim , mare , totam fluuiatilem aquam esse. nihil enim à fluuiis differre, nisi quod salsum sit, videtur.

Tom. I.

Α ἡ γὰρ λεκτεὶον αὐτοῖς, ὅτι οὐδὲ ὁ ἀναρχὸς ὕ-
δωρ ὑπὸ τῆς ἡλίου ἤξει πάλιν· ἡ εἴσορ τῆς
ἔσας, ἀναρχοὶ ἦν αὐτὴ, ἡ μέγας ὕψος αὐτῆς
τῆς, ὑπολαίπτεται πλὴν θαλάσσης, ἐπὶ
αὐτῇ ἀναρχῶν ἐκείνη πρὸς τὸν δεινὸν ὁ
πῶς. ὥστε οὐδὲ ποτε ξηρανθήσεται· πᾶ-
ν γὰρ * ἐκείνη φθισέτω καὶ εἰς πλὴν ἡ. αὐτὴ ἰσ-
αὐτῇ ὁ πρὸς ἀνελθόν ἀναρχὸς γὰρ οὐδὲ ἡ. αὐτῇ
ἀπαξ τῆς εἰσῆς, ἡ πῶς αὐτῇ. Εἰ μὲν οὖν
τῆς ἡλίου πᾶσις ἡς τῆς φθισέτω, πῶς ὁ ξη-
ραῖνος, εἰ δὲ ἔσας ὅτι πλὴν ἀναρχοῖ, αὐτῇ
πλησύνων, ὁ πῶς καὶ ἀναρχὸς εἰσῆς, ἀνα-
ρχὸς ἀφῶς ὁ πάλιν * ἀναρχοῖ. ἔσας ὁ ἡ. αὐτῇ
αὐτῇ πλὴν ἀναρχοῖ ὁ τῆς θαλάσσης, οὐ
τῆς πολλοῖς πῶς φθισέτω ξηρανθήσεται [ἐν-
τῇ αὐτῇ ὁ πρὸς τὸν πῶς αὐτῇ
* εἰσῆς, ὅτι τῆς κατὰ πῶς ἡ. αὐτῇ L. i. c. vii.
βολῇ γὰρ αὐτῇ, ὅτι τῆς πῶς ὁ πῶς
δὲ αὐτῇ ὁ πῶς πλὴν τῆς πῶς ἡ. αὐτῇ, καὶ
τῆς πῶς ὁ πάλιν γὰρ ὅτι τῆς πῶς ὁ πῶς
ὅτι τῆς πῶς, ξηρανθήσεται πάλιν· ὁ τῆς πῶς
ὁ πῶς αὐτῇ αὐτῇ αὐτῇ βαδίζει. μᾶλλον
γὰρ ὅτι τῆς πῶς αὐτῇ, ὁ πῶς αὐτῇ
τῆς πῶς ὅτι τῆς πῶς αὐτῇ. ἀλλὰ ὅτι τῆς
ὅτι τῆς πῶς τῆς αὐτῇ οὐδὲ πῶς ὁ
αὐτῇ.

Περὶ δὲ τῆς ἀλμυρότητος, οὗτος μὲν ἀπὸ
 ἡμετέρας καὶ ὅλων ἐν τῇ ἡμετέρῃ, ἀδυσώστῃ
 ὄντι ἀλμυρότητος. εἴτε γὰρ ἀπὸ τῆς τῆς ὑ-
 γροῦ πρὸς τὴν γῆν ὄντος, καὶ ἀπὸ τῆς ὑ-
 πό τῆς γῆς, ὅς ἐστιν ἀλμυρότης * γὰρ τῆς γῆς
 αἰῶνα, εἴτε ἐν τῇ γῇ ὡς οὐρανὸς καὶ γῆς ἐν ὅ-
 ρῳ τῇ πολλῇ καὶ γλυκῇ, ἀπὸ τῆς συμμι-
 γνύσας τῆς γῆς ὡς αἰῶνα, εἴτε ἡ γῆς ἐλθόν-
 τος πάλιν τῆς * ἀπὸ τῆς μίξης τῆς ὕδατος, ἀπὸ τῆς
 καὶ ὅσων γὰρ ὄντος τῆς πλῆθους καὶ ὅς ἐστιν αἰ-
 εὶ δὲ μὴ ὅς ἐστιν, μὴ δὲ ὅς ἐστιν ἀλμυρότης
 αὐτῆς (εἴ). εἰ δὲ καὶ ὅς ἐστιν ἀπὸ τῆς γῆς, λε-
 πτόν τις ἐστὶν αἴτια. Ἐπειδὴ δὲ τῆς οὐκ εἶναι τῆς
 αἰτίας, καὶ τῆς πρὸς τῆς αἰτίας. ἀλλὰ μὲν
 καὶ ὅσων τῆς γῆς αἰετῶν τῆς ἀλμυρότητος
 ἐμμετρημένη γὰρ ἔχει φασὶ πολλοὺς χυμούς
 αὐτῆς, ὡς δὲ ἀπὸ τῆς ποταμῶν συγκρατε-
 ρομένης δὲ τῆς μίξης ποιῆν ἀλμυρότης ἀπο-
 πεν ὅ μὴ ἐστὶν ποταμοὺς ἀλμυροὺς (εἴ).)
 πῶς γὰρ διωκτοὶ ἐν πολλῇ μὲν πλῆθι ὕδατος
 ἐπιδιδόνον ὅττω ποιῆν τῆς μίξης τῆς ὕδατος γῆς
 ἐν ἐκείνῃ μὴ δὲ ὅττω γὰρ ὅτι ἐν θαλάσσῃ
 ὄντι ἀπὸ τῆς ποταμῶν ὕδατος γῆς * διότι
 μὴ, ἀλλὰ ἐστὶν ἀλμυροὺς (εἴ), τῆς ποταμῶν

Yuu

alterum fictum positum sit, cum eiusmodi affectuum principium esse arbitrari oportere constat. Quinimò & de quo quæ-
sisse prius necesse, utrum etiam mare per-
maneat semper eisdem numero partibus
constans, an specie & quantitate subin-
de mutatis, perinde ut aer, aqua pota-
bilis, ignis? horum enim quodque aliud
& aliud subinde euadit: multitudinis ta-
men eorum species haud aliter ac flam-
mæ, & profluentium aquarum fluxus, ma-
net. Hoc itaque apertum atque probabile
existit: fieri inquam non posse, ut non ean-
dem hæc omnia habeant rationem, & mu-
tationis celeritate tarditatēque inter se
distent, gignanturque, ac intereant: quod
tamen non absque certo quodam ordine,
hisce omnibus eueniat. Quæ cum ita ha-
beant, de salore quoque causam redde-
re enitendum est. Itaque eiusmodi sapo-
rem ob commixtionem quandam proue-
nire, multis constat indiciiis. Quod enim
in corpore minimè concoctum est, id sal-
sum amarumque haberi solet. quod idem
etiam prius diximus. Nam cibi humidi
excrementum minimè concoctum est.
Eiusmodi sunt sedimenta omnia, sed præ-
cipuè illud quod in vesicam delabitur.
Cuius rei indicium est, quòd tenuissi-
mum sit. quæ autem concoctionem admi-
sere, constant crassæque sunt. Deinde
sudor, in quibus idem illud corpus quod
hunc saporem parit, vnà cum superua-
caneo humore excernitur. Pari modo &
hisce quæ exuruntur, res habet: quod e-
nim calor non euicerit, id omne in cor-
poribus excrementum sit, in exustis cinis.
Quamobrem & mare è terra perusta fa-
ctum esse, nonnulli asserunt. Cæterum
ita quidem dicere absurdum est: esse ta-
men ex tali factum, à veritate nequaquam
abhorret. Nam ut & in hisce quæ dixi-
mus, ita in ipso quoque vniuerso, (quod
ex iis quæ nascuntur, atque per naturam
sunt, non aliter quàm ex iis quæ ignem
sentiunt, relinqui solet,) esse terram ta-
lem animaduertendum semper est. Quin-
immo & omnem aridæ telluris halitum
esse eiusmodi, putandum est: ea enim
hanc ingentem halituum copiam suppe-
ditat. Cum autem halitus vapidus cum
arido permixtus (ut diximus) in nubem
& aquam cogitur, necessariò accidit ut
semper quædam non parua huiusce fa-
cultatis portio intercipiatur, & rursus
pariter cum pluuia deorsum feratur, id-
que semper fiat ordine quodam, quan-
tum fieri potest ut quæ apud nos sunt, or-
dinem participant. Vnde igitur in aqua
salsitudo proueniat, dictum est. Ob idque
imbres, tam quos austera fert, quàm qui
autumnalium primi sunt, salusculi sunt.

Tom. I.

[illegible]

Yuu ji

Nam pars alia ascendit, alia rursus descendit. Quinetiam loca commutant, quæ per summa innatare, quæque in ima rursus deferri assolent. Porro falsitudinem in rei cuiuspiam admistione consistere palam est, non ex iis tantum quæ dicta sunt, verumetiam si quis vas è cera efformatum in mare demittat, obturato prius re tali osculo, ut nihil interhiet per quod mare introfluat. quæ enim sese valis per cereos parietes insinuat aqua, potulenta euadit. nam ut terrena portio, ita & quod falsitudinem sua admistione committit, sequestrari cum percolatur aqua; assolet, id enim tum ponderis, (falsa enim quam dulcis grauior est,) tum etiam crassitudinis causa extat. Etenim aquæ crassitudo corpulentiaque tantam asserre differentiam potest, ut nauigia æquo rerum quæ conuehantur onere pressa, in amnibus ferè demergi videantur, in mari modicè sese atque ad nauigandum peropportunè habeant. Quamobrem nonnulli eorum qui in amnibus nauicis onerant, ob eam ipsam ignoracionem damnum subière grauissimum. Quodd autem quippiam admistum sit, illud argumento esse potest, quodd eius moles crassiuscula est. nam mare, propè quasi lutum est, tantam rei corpulentæ copiam continet. si quis enim aquam indito sale vehementer falsam fecerit, in ea ouæ, etiam si plena sint, innatant. Hoc idem circa ipsa quoque falsamenta moliri solent. Quodd si in Palæstina sit, (ut quidam ferunt,) lacuseiusmodi, in quem si à quocumque homo vinctus aut iumentum iniiciatur, per summa natat, nec in aquis mergitur is; profectò testimonio fuerit hisce quæ iam dicta sunt: aiunt enim aded amaram falsumque esse lacum, ut piscis nullus innascatur: & vestimenta purget, si quis madefacta concusserit. Quæ omnia eorum quæ diximus, signa sunt, nempe quodd corpulentum quiddam falsitudinem pariat, & quodd id quod inest, terrenum sit. Etenim in Chaonia, fons quidam aquæ falsiusculæ habetur, qui haud longè ab ortu in amnem dulcem quidem, ac piscibus vacantem influit. Nam, ut aiunt incolæ, facta ab Hercule optandi potestate, cum is ab Erythia vaccas ab-

A δὲ μὲν γὰρ ἀνέρχεται, ὁ δὲ πάλιν συγκαταβαίνει, καὶ τοὺς ποταμοὺς συμμέσθαι τὰ τ' ἐπιπολάζοντα, καὶ τὰ κατώτατα πάλιν. ὅτι δὲ ἔστιν οὐ μίξεσι πικρὸς ὁ ἀλμυρὸς, δῆλον ἔστι μόνον ἐκ τῆς εἰρημύων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀγχοῦς πλάσσης. ὅτι κείνον εἰς πλεῖστα θαλάττης πεδύνας ὁ ἑρμαῖος ἵσταται, ὥστε μὴ κτεγγεῖσθαι τῆς θαλάττης. ὁ γὰρ εἰς αὐτὸν ἀφ' ἧς πίχων τῆς κείνης γὰρ πότμον ἔχει. ὥστε γὰρ διηγουμένων ὁ γὰρ δὲ ἀπαρτίζεται, καὶ ὁ ποταμὸς πλεῖστα ἀλμυρὸς ἀφ' αὐτοῦ αὐτὸς μίξει τῷ γὰρ εἰς αὐτὸν τὴν βάθος πλεῖστον γὰρ ἔχει ὁ ἀλμυρὸς καὶ ὁ πότμος καὶ τὴν πύχυν. καὶ γὰρ ὁ πάχος ἀφ' αὐτοῦ ποταμὸν, ὥστε πλεῖστα ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγχοῦς μὲν βάθος ἐκ μὲν τοῦ ποταμοῦ ὁλίγον κα- Malim i. ποταμὸν, ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ μάλιστα ἔχει καὶ αὐτὸν. hoc est, αὐτὸν πλεῖστον. ἀφ' αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς αὐτὸν. * γὰρ μὲν γὰρ τῆς πλοῦς, ἀφ' αὐτοῦ αὐτὸς πλεῖστα ἀγχοῦς ἐκ μὲν τοῦ ποταμοῦ τερματίζοντι δὲ τῇ ἀγχοῦς, locus est suspens. C εἰ γὰρ τις ὕδωρ ἀλμυρὸν πικρὸν σφοδρὰ μίξας ἀλάς, ὅτι πλεῖστοι τὰ ὡς, καὶ αὐτὸ πλεῖστον γὰρ ὥστε πικρὸς γὰρ αὐτὸν ἔχει. ὅτι τῶν δὲ πικρὸς καὶ αὐτὸς τῆς ἀγχοῦς. εἰ δὲ ἔστι, ὥστε μολογῶσι λέγει, καὶ Παλαστίνῃ ἵσταται λίμνη. εἰς αὐτὴν εἰς τις ἐμβάλλη σκιδῶντες ἀνδρες καὶ ἄλλοι, ὅτι πλεῖστοι, καὶ οὐ κατέδυσθαι τὸ ὕδατος, μὲν πλεῖστοι αὐτὸν εἰς εἰρημύων. λέγουσι γὰρ πικρὸν οὕτως εἶναι πλεῖστα λίμνην καὶ ἀλμυρὸν ὥστε μηδὲν ἰσχυρὸν ἐξ ἵνασθαι. τὰ δὲ ἱματὰ ῥύσθην, ἐκ τῆς ἀφ' αὐτοῦ, βρέξας. εἰ δὲ καὶ τὰ ἱματὰ σημεῖα ποταμὸν τῆς εἰρημύων, ὅτι ὁ ἀλμυρὸς ποτὶ σῶμα τι, καὶ γὰρ δὲ ὅτι ὁ εἰρημύων ἐν τε γὰρ τῇ Χαιονίᾳ κλίμα τις ἔστιν ὕδατος πλατυτέρου. ἀπορρεῖ δὲ αὐτὴ εἰς ποταμὸν πλεῖστον. γλυκὺ μὲν, ἰσχυρὸς δὲ ὅτι ἔχει. εἰδὼς γὰρ δὲ, ὡς οἱ οὐκ μολογῶσιν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὕδατος πλεῖστον. E τῇ Ηρακλείῳ, ὅτι ἦλθεν ἀγχοῦ ἐκ τῆς Ερυθρίας τῆς βουῆς, ἀλάς αὐτὴ τῆς ἰσχυρῆς, οἱ γὰρ οὐκ αὐτὸς ἐκ τῆς κλίμας. ὅτι γὰρ τῆς ὕδατος ἀφ' αὐτοῦ πλεῖστοι μίξας ἵσταται, καὶ γὰρ αὐτὸν πλεῖστον, ὅτι ἀπαρτίζεται ὁ ὕδωρ ἀφ' αὐτοῦ, ἀλλὰ, οὐ χοινοί, ἀλλὰ χαῖνοι καὶ λεπτοί, ὥστε χῶν, εἰ δὲ πλεῖστα δυνάμει ἀδινέσθην τῆς ἀλάς. καὶ πλεῖστοι ἰδύνουσι ἐμβάλλοντας.

καὶ πλεὺς χροῖον ὑπόχρωσιν λαμβάνει. ποιοῦται δὲ ἅ
ἐπεὶ ἡ γὰρ καὶ ἐν Ομβρεῖσι. ἐστὶ γὰρ τις
τόπος ἐν ᾧ πεφύκασι χροῖος καὶ χροῖος.
ὅταν δὲ κατακρύβηται, καὶ πλεὺς τὴν ἐμ-
βάλλοντες εἰς ὕδωρ ἀφαιρῶσιν ὅταν δὲ * λί-
πυσί πτεῖ ὕδατος, τὴν τοῦ ψυχρῆς, ἀλῶν γὰρ
πληθὺς. ὅσα δὲ ἔστιν ἀλμυρὰ ῥέματα πο-
ταμῶν καὶ κρήνων, καὶ πλείστα ἡρμαῖ ποτε
εἰς δὲ τομίζον· εἴτα πλεὺς ἡρμαῖ ἀπὲρ-
στέαται τῶ πυρὸς· δι' ἧς δὲ διηγουμένη γῆς,
ἐπὶ ἡμῶν ὅταν οἷον χροῖος καὶ τὴν πτερεῖν· εἰσὶ δὲ
* πολλὰ χροῖος καὶ κρήναι καὶ ῥέματα ποτα-
μῶν, ποταμοὶ δὲ ἔχοντες χροῖος· ὡς πλε-
τοι ἀπτατίον πλεὺς εἰσοδοῦν καὶ ἐγγινομένην
διωκόμεν πυρὸς· κακομένη γὰρ καὶ γῆ ὅτι μάλ-
λον καὶ ἡ γῆ, ποταμοὶ δὲ λαμβάνει μορφὰς
* καὶ χροῖος χροῖος· ποταμοὶ γὰρ καὶ κα-
ρίας καὶ τῆς ἄλλων τῶν ἵσθιόντων γὰρ πλήρης
διωκόμεν, δι' ὧν καὶ ἡ γῆ ὕδατα, ὅταν
καὶ γλυκίαν, μεταβάλλει· καὶ πλεὺς ὅτι γῆ
γενεῖται, καὶ δὲ ἐν τῇ Σικελίᾳ τῆς Σικε-
λίας· ἐκείνη γὰρ ὁξάλμη γῆ, καὶ χροῖος
καὶ δὲ ὅτι, πρὸς ἐνια τῆς ἐδεσμάται,
αὐτῆς· ἐστὶ δὲ καὶ τῆς Λύγκας κρήνη τις ὕδα-
τος ὁξείας· καὶ δὲ πλεὺς Σκυθικῶν, πικρῆ· ὅ-
τι ἀπορρέον αὐτῆς, τὴν ποταμὸν εἰς ἐν εἰσβαί-
λει, ποῖς πικρὸν ὅλον· αἱ δὲ ἀφ' ὧν τῶν
ταῖν, ἐκείνη δὴ λαμβάνει· ποῖοι δὲ χροῖος ἐκ πλείων
γίνονται χροῖος, εἰρηλατῶν αὐτῶν χροῖος ἐν
ἄλλοις· καὶ δὲ πλεὺς ὕδατων καὶ θαλάσσης,
δι' αἷς αἱ πλείους αἱ τε σκίοντες εἰσι, καὶ τις καὶ
φύσις αὐτῶν· ἐπὶ δὲ ὅποια πάντα καὶ φύσις
αὐτῶν συμβαίνει ποῖος καὶ πάχης, εἰρηλατῶν
δὲ ἡμῶν καὶ τῆς πλείους.

A colore item non æquè candido existit.
Aliud huic rei proximum Umbri molun-
tur. quendam enim locum habent, in
quo arundines & iunci enascuntur: quo-
rum cinerem decoquere aqua soliti sunt,
donec exiguum supersit humoris: qui v-
bi refrigit, in salis copiam evadere solet.
Quicumque autem amnium fontiumve
fluxus salii sunt, eos maxima ex parte a-
liquando incaluisse, deinde ignis princi-
pium extinctum fuisse, censendum est.
B terram verò per quam transmissi colan-
tur, cineris & calcis naturam adhuc reti-
nere. Sunt etiam plerisque in locis tam
fontes quàm amnium fluentia, quæ varia
saporum genera præferunt. quorum om-
nium causam esse igneam virtutem, siue
facultatem quæ in eis est aut innascitur,
statuendum est. Nam terra dum ignem
sentit, quodd plus aut minus id pati soleat,
varios saporum colorumque formas con-
trahit. quippe quæ aluminis, calcis, &
cæterorum id genus virtutibus plena red-
datur: per quæ dum transmittitur aqua
quæ dulcis est, permutari solet. Et quæ-
dam acescit: quo modo in Sicilia agro
Sicanico evenire videmus. Inibi enim o-
xalme, (quam acidam muriam interpre-
tor,) gignitur, quæ ut aceto in quibus-
dam epularum generibus uti solent. Est
autem & circa Lyncon fons quidam, cu-
ius aqua acida est: circa Scythiam alius,
qui amaras euomit aquas, quæ vniuersam
amnem in quem incidunt, amarum red-
dunt. Horum differentiarum hinc apertæ
sunt. Sed qui sapor ex quibus tempe-
raturis exultent, seorsim per se alio loco
dictum est. Igitur de aquis & mari, quas
D ob causas assidue semper sunt, quænam
sit eorum natura, qua ratione ac via per-
mutentur, tum etiam de plurimis affecti-
bus quos committere aut pati per narr-
tam ipsis accidit, propè diximus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

CAPUT IV.

Περὶ αἰθέρος καὶ ἀέρος γενέσεως καὶ μεταβολῆς.

Ventorum causa & generatio.

Περὶ δὲ ποταμῶν λέγωντες, λαμβάν-
τες ὅτι πλεὺς πλεὺς εἰρηλατῶν ἡμῶν ἡδὲ
πρὸς τὴν γῆν· ἐστὶ γὰρ δύο εἶδη τῆς ἀνα-
θυμιάσεως, ὡς φασί· καὶ ἡμῶν ὕδατος, καὶ δὲ
ἐπεὶ καλεῖται δὲ ἡμῶν αἰθέρος, καὶ δὲ ὅτι
ὅλοι ἀνάνυμους. πλεὺς δὲ ὅτι μέρους ἀνάγκη
χρωματίζοντες καὶ ὅλον, πρὸς τὴν γῆν αἰθέρος
οἷον καπνόν· ἐστὶ δὲ ὅτι ὕδατος ἀνάνυμους τῶν ὕδατος,
ὅτι ὅτι ἐπεὶ αἰθέρος τῶν ὕδατος· ἀλλὰ πλε-
τα ὅταν λέγεται καπνὸς πλεὺς ὕδατος.

E DE ventis autem initio quod iam
prius diximus sumpto, dicamus.
Dux enim sunt nostra quidem sententia
halitus species: alter humidus est, al-
ter siccus. Ille vapor nuncupatur, hic in
totum nomine caret. particulari tamen
utentes, vniuersaliter eum, velati fu-
mum vocemus necesse est. Cæterum nec
humidum sine arido, nec aridum sine
humido esse potest. verum hæc omnia ita
secundum exuperationem vocari solent.

Tom. I.

Vuu iij

Omniū namque ventorum plurimi Aquilones & Austri spirare solent. Nam sol hæc vna loca non adit, sed ad ea sese applicat, ab eisque dimouet, ad occasum verò & exortum assidue fertur. Quamobrem nubes in cursu solis lateribus consistere solent: atque sole accedente, humor exhalat, aduersam in partem abeunte, hyemes imbrésque excitantur. Itaque ob solis lationem qua solstitia petuntur deserunturque, ætas hyémisque fiunt, & aqua in altum rapi, rursūque in imbrem conuertri solita est. At cum aquæ plurimum in hisce locis descendat, ad quæ sol vergit, & à quibus sese remouet, (hæc autem sunt, quæ septentriones versùs atque meridiem posita sunt,) atque vbi tellus aquas recipit vberrimas, amplissimam inibi halituum copiam fieri necessum sit (perinde ut è viridi ligno fumum depromi copiosissimum videmus,) halitus autem ipse ventus sit; ratione euenit optima, ut inde flatuum plurimi principalissimique exoriantur. Qui autem à septentrionibus mittuntur, Aquilones: qui à meridie, Austri dicuntur. Porro spiritus tramite ferri obliquo assolent. nam circa terram spirant, cum tamen halitus ipse per directum feratur, quod totus circumfundens aer flatuum lationem confectetur. Quocirca quæret quispiam, vtro ex loco superòne an infero flatibus initium sit. Nam desuper ventorum motio est, & antequam spirent, illustratur aer, si nubi- bus caliginosusve sit: quippe cum nubis motio, flatu initium priusquam aperte ad nos venerit, portendat, tanquam flatu desuper originem habente. Cum autem ventus, quædam sicci halitus, quem tellus profundit, copia per terram currens sit, motionis initium ab alto peruenire, materiei & ortus ab imo, planum est. Nam qua parte quod ascendebat, inclinatur, inde sui cursus causam sortitur. Nam latio eorum quæ à terra remotiora sunt, potior ac domina existit. Et insuper exhalatio ab imo sursum versùs recta linea fertur: cunctaque plus roboris habent, cum in propinquo sunt. At ortus principium ad terram referri debere in aperto est. Porro flatuum initia multis exhalationibus sensim coeuntibus exultare, quomodo amnium fontes terra humorem fundente fiunt, experientia quoque ipsa constat. Omnes enim venti minimi sunt, vnde singuli spirare coeperint. At vbi longius se prottraxerint, ingenui venire solent. Præterea regio quæ septentrionibus subdita est, per hyemem tranquillatur, nec vllum flatum sentit. At quod paulatim expirat, atque eodem illo in loco later, id vbi præterit, iam spiritus euadit illustris.

A πλῆστοι γὰρ βορέαι ἐνότοι γίγναι τῆς αἰέ-
μων· ὁ γὰρ ἥλιος οὕτως μόνος οὐκ ἐπὶ-
χέει τοὺς τόπους, ἀλλὰ πρὸς οὕτως, καὶ ἀπὸ
οὕτων· ἐπὶ δυσμαί δὲ καὶ ἐπὶ αἰατῶν αἰὲ
φέρεται. δὲ τὰ νέφη σπινδύονται ἐν τοῖς πλα-
γίοις· καὶ γίνεται πρὸς οὐρανὸν μὲν ἐν αἰαθυ-
μίας τῆς ὑγρῆς, ἀπὸντος δὲ πρὸς τὴν ἐν-
αντίον τὸν οὐρανὸν, ὕδατα καὶ χυμοὺς. ἀλλὰ μὲν
οὗτω πλεονέχοντι πλεονέχοντι ἑσπέρως καὶ ἀπὸ ἑσ-
πέρως, ἡμέρας τε γίνεται καὶ χυμοί· καὶ αἰατῶν
B τε ἄνω ὁ ὕδωρ καὶ γίνεται πάλιν. ἐπὶ δὲ
πλῆστοι μὲν καταβαίνει ὕδωρ ἐν τοῖς τόποις
οὕτως ἐφ' οὓς πέπτει, καὶ ἐφ' ὧν (οὗτοι δὲ
εἰσὶν, ὅ, τε πρὸς ἀρκτὶν ὁ μισσημερείου·)
ὅπου δὲ πλῆστοι ὕδωρ ἐν γῇ διχέεται, εἰς αὐτὴν
πλείων ἀναγχεῖται γίνεται πλεονέχοντι ἀναθυ-
μίας, πρὸς πλησίον οὗ ἐν χλωρῶν ξύ-
λων καπνόν· ἢ δὲ ἀναθυμίας αὐτῆς, αἰε-
μός ἐστιν· διόλογος οὗτω αὖ ἐν πεδίοντι γίγνεται
C καὶ πλῆστα καὶ κυριώτερά τῶν πνέματων.
καλοῦνται δὲ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀρκτου, βο-
ρέαι· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς μισσημερείας, νότοι. ἐν δὲ
φορᾷ λοξὴ αὐτῶν ἐστὶ· καὶ γὰρ πλεονέχοντι πνέ-
ουσιν εἰς ὀρθὸν γινόμενης τῆς ἀναθυμίας· οὕτως
πᾶς ἐν κύκλῳ αἶψα, σπινδύονται τῇ φορᾷ. δὲ
καὶ ἀπορήσκει ἀπ' αὐτῆς, κατέρωθεν ἐν ἀρχῇ τῶν
πνέματων ἐστὶ· κατέρωθεν αὖ ὡς, ἐν κατέρω-
θεν ἐν μὲν γὰρ κίνησις αὐτῶν, καὶ ὡς πνέειν· ὁ
δὲ αἶψα ἐπὶ δόλος, καὶ ἢ ἡ ἡμέρα ἐν ἀρχῇ σπιν-
δύονται γὰρ * κινουμένων πνέματος ἀρχὴν, καὶ αὐτῶν
ὡς φανερὰς ἐληλυθῆναι τὸν αἶμα, ὡς αὐ-
τῶν αὐτῶν ἐχόντων πλεονέχοντι ἀρχὴν. ἐπὶ δὲ ἐστὶν
D αἶμα, πλεονέχοντι τῆς ἐν γῇ ἡμέρας ἀναθυ-
μίας κινουμένων καὶ πλεονέχοντι πλεονέχοντι, ὅτι
τῆς μὲν κινήσεως ἐν ἀρχῇ αὐτῶν τῆς δὲ ὕλης
καὶ τῆς ἡμέρας, κατέρωθεν· ἢ μὲν γὰρ ῥαβδίζονται
ὁ αἰὼν, ἐκείνην ὁ αἰὼν· ἐν γὰρ φορᾷ τῶν
πρὸς ὡς κυρία τῆς γῆς· ἐν αἶμα κατέρωθεν
μὲν εἰς ὀρθὸν ἀναφέρεται, καὶ πλεονέχοντι μὲν
λαὸν ἐγγύς· ἐν τῇ γῇ ἡμέρας ἀρχῇ, διόλου ὡς
ἐν τῇ γῇ ἐστὶν· ὅτι ἐν πολλῶν ἀναθυ-
μίας σπινδύονται καὶ μικρόν, ὡς αὐτῶν αἰ τῶν
E πνέματων ἀρχὴν γίγνεται ποτίζουσι τῆς γῆς,
διόλου καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων. ὅταν γὰρ ἐκαστοὶ
πνέουσιν, ἐλάττωσι πνέουσιν εἰς· πρὸς οὐρανὸν δὲ
ἐν πρὸς λαμπαρῶν πνέουσιν. ἐπὶ δὲ καὶ πλεονέχοντι
πλεονέχοντι ἀρκτὶν ἐν τῇ χυμῶν, νύκτα
καὶ ἀπνοα, κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὸν τόπον, ἀλ-
λα ὁ καὶ μικρόν ἀποπνέει καὶ λαμβάνει,
ἐξ ὧν πρὸς ἡδὴ πνέμα λαμπαρῶν γίνεται.

τῆς μὲν οὖν εἶναι ἡ τῆς αἰέμεν φύσις καὶ πῶς
γίνεσθαι, ἐπὶ δ' αὖχμῶν τε πίεσι, καὶ ἐπομβρίας,
καὶ ἀφ' ἧν αἰτίας καὶ παύονται καὶ γίνονται
μὲν τῆς ὁμβρίας, ὅθεν ἢ τε βορέαι καὶ νότοι
πλήθουσι τῶν ἀνέμων εἶσιν, εἴρηται· περὶ δ' ἑν-
τοῖς, καὶ περὶ τῆς φορέας αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛ. Ε΄.

Διὰ τί τὰ πνέματα ποτε μὲν πνέει, ποτε δὲ
ἡσυχάζει, καὶ πόθεν καὶ πότε πνέει ἕκαστος
τῶν ἀνέμων.

Ο Δ' ἥλιος, καὶ παύει καὶ συνέξορμαί τὰ
πνέματα. αἰθέρις μὲν γὰρ καὶ ὀλίγας
ἔσας τὰς αἰαθυμιάσεις, μῆραιν τε πλείονι
θερμῷ ὅτι τῇ αἰαθυμιάσει ἔλαττοι ὄν, καὶ
ἀφ' αὐτῆς. ἐπὶ δ' αὖτις πῶν γὰρ φθάνει ξη-
ραίνων, τῶν γὰρ ἡμέρας ἐκκρίνει ἀδρῶν, ὥστε
εἰς ὅ πολὺ πῦρ, ἐὰν ὀλίγον ἐμπέσῃ ὑπεκ-
καυμα, φθάνει πολλάκις, τῶν καπνῶν ποιῆ-
σαι, κατακαυθῆναι. ἀφ' οὗ οὖν ταῦτα τὰς αἰ-
τίας καταπαύει τὰ πνέματα, καὶ ὅτε δὲ
χῆς γίνεσθαι κωλύει, τῇ μὲν μῆραιν κατε-
παύων, ὅτε δὲ τὰς ξηρότητας γίνεσθαι κω-
λύει. ὅθεν περὶ Ωρείωνος ἀνατολῆς μάλιστα
γίνεται νιφεμία, καὶ μέχρι τῶν ἐτησίων καὶ ὁρο-
δρόμων. ὅπως δὲ γίνονται αἱ νιφεμῖαι ὅθεν
δύο αἰτίας· ἢ γὰρ ἀφ' ἧς ἀποθεοιμύνης
τῆς αἰαθυμιάσεως, ὅτι ὅταν γῆται πάρος
ἰσχυρῶς· ἢ κατεμῆραινομένης ὑπὸ τῆς πί-
ψεως. αἱ δὲ πλείους καὶ εἰς τὰς ἀνὰ μέσον ὥρας,
ἢ ὅτε μῆπω ἀναθυμιάσας, ἢ τὰς ἡδὴ ἔξε-
ληλυθέναι πῶν ἀναθυμιάσιν, καὶ ἄλλω μῆπω
ἐπιρρῆν. ἀκριτεῖ δὲ χαλεπὸς ὁ Ωρείων εἶναι
δοκεῖ, καὶ διυῶν, καὶ ἐπιτελλῶν, ἀφ' ὅτου με-
ταβολὴ ὥρας συμβαίνει πῶν δύσιν καὶ πῶν
ἀνατολῆν, ἥρου ἢ χιμῶνος, καὶ ὅθεν ὁ μέ-
γας τῆς ἄστρου, ἡμερῶν γίνεσθαι πλείονος. αἱ
δὲ μεταβολαὶ πῶν τῶν μεταβολῶν ἀφ' ὅτου
αἰεσίαι εἰσιν. οἱ δὲ ἐτησίου πνέουσι μὲν ἑν-
πῶς καὶ κωδὸς ἐπιτελλῶν, καὶ ὅτε πῶν αὐτὰ
ἔτε πλείονα μάλιστα ὁ ἥλιος, ὅτε ὅτε πῶν.
καὶ τὰς μὲν ἡμέρας πνέουσι, τὰς δὲ νύκτας
παύονται. αἰτίαι δ', ὅτι πλείονα μὲν ὦν, φθάνει
ξηραίνων τῶν γὰρ ἡμέρας πῶν ἀναθυμιάσιν· ὅταν
δ' ἀπέλθῃ μικρὸν, σύμμετρος ἡδὴ γίνεται ἢ
αἰαθυμιάσις καὶ θερμότης, ὥστε τὰ πεπηγῆ
ὑδατα τήκεσθαι, καὶ τῆς γῆς ξηρανομένης
ὑπὸ τῆς οἰκείας θερμότητος, καὶ ὑπὸ
τῆς τῆς ἡλίου, ὅτι τυφλάσας καὶ θυμιάσας.

A Igitur natura venti quænam sit, & quo
pacto oriatur, tum etiam de squalore &
imbrium abundantia: item quam ob cau-
sam post imbreis flatus & surgant & ster-
nantur, & cur Aquilo & Auster sæpissimè
spirent, ad hæc de ventorum cursu, dictum
iam est.

CAP. V.

*Ventorum cessationis & commotionis causa:
item quinquæ zonarum declaratio.*

B

Porro sol & comprimit, & exci-
tat flatus. Etenim exhalationes
cum imbecillæ sunt atque parvæ, ta-
befacit: & ampliore suo calore, ea-
rum calorem qui minor est, discernit
atque dissipat. Adde quoddam terram prius
assiccet, quàm secretio vniuersa orta
sit. haud aliter ac magnus ignis paruum
cremabile, si quod inciderit, antequam
fumum edat, deurit. Ob has igitur cau-
sas, non minùs sol flatus compescere,
quàm quominus ab initio oriantur, ob-
sistere solet: nam quia halitus ema-
cerat, ventos ponere facit: quia ce-
leriter terram assiccet, fieri prohibet.
Quapropter circa Orionis exortum &
ab eo usque ad anniuersarios priuios
aër maximè consilescit. Ad summam,
venti tranquillitas duabus de causis
provenire solet. Nam aut, quia ex-
halatio frigoris beneficio extinguitur
(ut sit, cum validum gelu coortum
est,) aut quia æstus opera elanguet.
Mediis autem temporibus creberri-
mè cælum à spiritu silet, aut quia non-
dum quicquam exhalat, aut quia
halitus iam abiit, necdum alius af-
fluit. At Orion & cum oritur, & cum
occidit, incertus ac difficilis esse pro-
pterea videtur, quoddam eius exortus &
occasus tum cum tempore euantiant com-
mutanturque, ille æstate, hic hyeme,
accidant, idque propter sideris ma-
gnitudinem diebus edurat pluribus. Om-
nium autem mutationes turbulentæ pro-
pter varietatem existunt. ac anniuersa-
rii post solstitium & caniculæ exor-
tum, & non tum cum sol maximè ac-
cedit receditve, aspirare solent: atque
interdiu spirant, noctu desistunt. Cau-
sa, quoddam sol cum proximè est, ter-
ram prius assiccet quàm ut vlla oriatur ex-
halatio. at cum paululum recessit, iam mo-
dicus exultat calor, aded ut congelatæ
aquæ deliqueant, & dum terra cum suo
tum solis calore inarescit, in quendam
veluti fumum & exhalationem transeant.

Noctu verò desinunt flare : quoniam tum congelata omnia liquifieri cessant, propter noctium frigus. Cæterum nec id quod gelu induratum est, nec id quod siccitatis habet nihil, exhalat: sed quod cum siccitate coniunctam obtinet humiditatem, id cum recalciscit, anhelitum reddere solet. Nonnulli autem addubitant, quomobrem Aquilones constantius perflant post æstium solstitium, quos Etesias, (id est, anniuersarios,) vocant: Austri verò, post hybernū æquāquam. Hoc autem minimè alienum à ratione est. nam tempore opposito appellati Leuconoti fiunt, non tamen ad eò continui. Idcirco latentes occasionem præbent inquirendi. Causa, quòd Aquilo à locis sub septentrionibus positis veniat, quæ aquarum & niuis copiosæ plena sunt, quibus à sole colliquatis post æstium solstitium potius quàm in ipso solstitio anniuersarii flare soliti sunt. Nam & ipsi quoque æstus ita fieri solent: non cum sol proximè ad septentriones accedit, sed cum diutius concallescet, & adhuc in propinquo est. Pari etiam modo Auiculares, (quos Græci Ornithias, ab aduentu auium, vocant,) post hybernū æquinoctium spirare soliti sunt. hi enim, anniuersarii imbecilli sunt, minores tamen atque tardiùs quàm anniuersarii flare solēt, nam septuagesimo die aspirare incipiunt: propterea quòd sol cum procul abest, roboris minus habeat. Non autem similiter continui perflant. quoniam quæ in summa telluris parte iacent, imbecillæque sunt, ea per id tempus secerni atque erui solent: quæ verò magis congelata sunt, plus caloris desiderant. Quomobrem hi intermittendo flare tantisper soliti sunt, quoad rursus anniuersarii in solstitio æstatis spirant. quandoquidem ab eo tempore semper ventus quàm maximè constanter flare solet. Auster autem ab æstiuo solstitio, & non ab altera vrsa spirat. Nam cum terræ habitabilis segmenta duo sint, & altera ad sublimiorem verticem qui apud nos est, altera ad alterum & meridiem posita sit, atque tympani speciem præferat, talem profectò terræ figuram lineæ à centro ipsius ductæ dissecant, atque turbines duos efficiunt: quorum alter apud tropicum, alter apud semper conspectum verticem, basin, sed vterque in medietate terræ mucronem obtinet. Eodem pacto ad inferiorem verticem, alii duo turbines telluris dissectiones faciunt. hæc autem inhabitari solæ queunt. Nec fieri potest vt quisquam ultra solstitium incolat. non enim in septentrionem vmbra iacerentur. nunc autem loca priùs inhabitabilia redduntur, quàm aut absumantur vmbra, aut mutant semet in meridiem. Pars autem orbis septentrionibus subdita, præ rigore habitari nequit.

[illegible]

φέρεται ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ τῆς γῆς τὸ πᾶν φέ-
 ρεται γὰρ ὑπὸ κεφαλῆς γινώσκουσιν ἡμῶν, ὅταν
 ἡ γῆς τὸ μέσην ἔχει. ἔστι καὶ γινώσκουσιν γὰρ
 κυκλοτερῆ πλὴν οἰκουμένην. τὴν δὲ ἔστιν ἀ-
 διώτατον κατὰ τὴν φαινομένην, καὶ γὰρ τὸ λό-
 γον. ὅτι γὰρ λόγος δείκνυσιν ὅτι ὅτι πλάτος
 μὲν ὡς εἶναι, ὁ δὲ κύκλος οὐκ ἀπὸ τῆς ἐξέ-
 ρα ἀφ' ἧς πλὴν ἔστιν (ὅτι γὰρ ὑπερβαλλεῖ τὰ
 καύματα καὶ ὁ ψυχρὸς καὶ μῆκος, ἀλλ' ὅτι
 πλάτος. ὡς εἰ μὴ καὶ καλύπτει θαλάσσης
 πλάτος, ἀπὸ τῆς πορείας.) καὶ γὰρ τὰ
 φαινόμενα αὐτὰ τὰ πλοῖα καὶ τὰς πορείας.
 πολὺ γὰρ ὁ μῆκος ἀφ' ἧς φέρεται τὴν πλάτος. ὁ
 γὰρ ἀπὸ Ἡερκλείων ἐπὶ μῆκος τῆς Ἰνδι-
 κῆς, τὴν δὲ Αἰθιοπίας πρὸς τὴν Μακάριον, καὶ
 τοὺς ἐχάτην τῆς Σκυθίας τοῖς, πλείον
 ἐκείνου πρὸς τὰς ὁδοὺς ἔστιν, ἐὰν τις
 πλοῖα τὰ πλοῖα λογίζηται, καὶ τὰς ὁδοὺς ὡς ἐ-
 δέχεται λαμβάνει τὴν τοῖς τῶν ἀκριβείας.
 καὶ τὰς * ὅτι πλάτος μὲν μῆκος τῆς αἰσθη-
 τικῆς πλὴν οἰκουμένην. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἀφ'
 ψυχρὸς οὐκ ἔστι καὶ καὶ ἐνταῦθα δὲ δὴ πλὴν
 αἰσθη. ὁ δὲ τῆς Ἰνδικῆς ἔξω καὶ τῆς Ἡερ-
 κλείων ἐπὶ, ἀφ' ἧς πλὴν θαλάσσης οὐ * φαι-
 νεται οὐκ εἶναι, τὰς συνεχῆς ἔστι πᾶσαν πλὴν
 οἰκουμένην. ἐπεὶ δὲ ὁμοίως ἔχει ἀναίσθητόν
 πᾶσα πρὸς τὸν ἐπὶ πόλον, ὡς ὅτι ὁ ἡμῶν οἰ-
 κομένη πρὸς τὸν ὑπὸ ἡμῶν, δὴλον ὡς ἀνά-
 λογον ἔχει τὰ τ' ἄλλα, καὶ τὴν πᾶσαν πλὴν
 ἐκείνης. ὡς τὴν κατὰ τὸν οὐρανὸν βορέας ἔστι,
 καὶ αἰσθητοὺς ἀπὸ τῆς αἰσθητοῦ τῆς ἀέρος
 οὕτως ὡν, ὅτι διωκτοὶ οὐδὲν δύνανται διδόναι
 ἐπὶ οὐδὲ ὁ βορέας ἔστι εἰς πλὴν οὐρανὸν οἰ-
 κομένην πᾶσαν ἔστι. ἐστὶ γὰρ ὡς τὸ ἀπό-
 χον ὁ πρὸς βορέας, ὡς ὁ βορέας ἔστι
 εἰς πλὴν οὐρανὸν οἰκουμένην πᾶσα. ἀλλὰ δὴ
 ὁ πλὴν οἰκιστὴν καὶ τῶν τῶν πρὸς ἀρ-
 κτον, πλείον βορέας πᾶσαν. ὁμοίως δὲ καὶ
 οὐρανὸν ἐλλείπει καὶ οὐ διώκται πόρρω δὴ
 κειν. ἐπεὶ αὐτὸ πλὴν ἔξω Αἰθιοπίας θαλάσσης
 πλὴν τοῖς, ὡς τὸν οὐρανὸν οἰκομένη καὶ οἰ-
 κιστὴν πᾶσαν, οὕτως αἰσθητοὺς καὶ ἐφύγει
 ἀφ' ἧς ἀπὸ συνεχῆς αἰσθητοῦ πᾶσαν. ὅτι
 μὲν αὖ οἰκιστὴς οὐκ ἔστι ἀπὸ τῆς ἐπὶ πό-
 λου πᾶσαν αἰσθητοῦ, δὴλον. ἐπεὶ δ' ὅτι αἰσθητοῦ,
 ὡς τὸ ἀπὸ χιμεινῆς Ἑπῆς. οἱ γὰρ αὖ ἄλ-
 λων ἀπὸ χιμεινῆς ἔστι Ἑπῆς. ὡς γὰρ ὁ ἀνά-
 λογον ἀπὸ τῶν. καὶ δὲ οὐκ ἔστι. εἰς γὰρ
 * μῆκος φέρεται πᾶσαν αἰσθητοῦ τῶν.

A Fertur etiam Corona quoque ipsa cir-
 ca huncce locum. nam nobis supra ver-
 ticem esse videtur, cum ad meridiei
 lineam pervenit. Quo fit etiam ut hoc tem-
 pore telluris ambitus ridiculè depingant.
 Nam parti orbis terrarum habitatae fi-
 guram tribuunt orbicularem. At hoc
 fieri non posse; ratione pariter atque
 experientia cognitum. Nam quodd in
 latitudinem definita sit, circulum ta-
 men continentem præferre per tempe-
 ricm queat, tum ratio ipsa common-
 strat, (quippe cum non per longitu-
 dinem, sed in latum nimio rigore
 atque incendio prematur, aded ut ni-
 si mare non nusquam loci prohibeat,
 peruia tota sit,) tum ea quæ circa na-
 uigationes & itinera videmus. Nam lon-
 gitude à latitudine haud parum dif-
 fert. quod enim à columnis Herculis
 ad terram Indicam usque porrigitur,
 eo quod ab Æthiopia ad Mozorin us-
 que & extremas Scythiæ partibus per-
 tingit, maius quàm quinque ad tria est: si
 quis tam nauigationes quàm vias, quato-
 nus talium certitudo sumi potest, metiri
 velit. Atqui partem orbis terræ habita-
 tam, in latum ad loca usque inhabi-
 tata exploratam habemus. Nam hic præ
 frigore, illic præ æstu habitari præ-
 terea nequit. Quæ verò ultra Indiam
 & columnas Herculis iacent, coniun-
 gi perinde quasi continens foret tota
 telluris habitata portio, haudquaquam
 videntur. Cum autem necesse sit ut lo-
 cus quidam ad alterum polum similiter
 sese habeat, atque is quem incolimus,
 ad eum qui supra nos est, constat quodd
 ut cætera alia, ita spirituum quoque
 statio proportionem respondebit. Quare
 quemadmodum nobis Aquilo sic & il-
 lis ventus quidam ab ea quæ inibi est
 versa, spirat, quem huc penetrare haud-
 quaquam possibile est; quando ne iste
 quidem Aquilo totam quæ apud nos
 est partem orbis terrarum habitatam per-
 uadat. Aquilonius namque flatus, ceu
 abterraneus est. At quia hæc habitatio
 ad septentriones posita est, ideo Aquilo
 frequentissimè spirat: sed tamen & apud
 nos deficit, & progredi longè non potest.
 E Quandoquidem circa mare Australe,
 quod ultra Africam iacet, ut hic Aquilo
 & Auster spirant, sic illic Vulturius &
 Fauonius vicissim absque intercapedine
 semper flare solent. Itaque Austrum ab
 altero polo non venire apertum est, quan-
 do ne ipse quidem ab hyberno solstitio
 spiret. nam alium ab æstiuo venire oportet:
 sic enim proportionis ratio red-
 deret. nunc autem inde nullus aspirat. so-
 lus enim vnus spirare ex illis locis videtur.

Quare

Quare necessariò fit , vt ventus qui ab exulta terrarum parte spirat , Auster fit. Locus autem ille propter solis viciniam, nullum habet humorem aut pabulum , quod per liquefactionem flatus anniuersarios committat. Verùm quia multo amplior existit , atque longè latèque patet, Auster vehementior , crebrior & magis æstuosus quàm Aquilo est. atque ille huc magis , quàm hic illuc penetrare solet. Quznam igitur Austri & Aquilonis causa sit , & quònam pacto sese alteruter ad alterum habeant, dictum est.

CAP. VI.

Venerum situs, natura, & complexiones.

DE ventorum autem situ, qui quibus aduersentur, quos simul flare contingat, & quos non, tum etiam qui & quot sint; ad hæc de cæteris affectibus qui in Problematis particularibus dicti non sunt, nunc agendum. Situs rationem ex descriptione contemplari oportet. Describatur igitur, ut res ipsa clarior euadat, horizon circulus, & proinde rotundus. Intelligendum autem est alterum ipsius segmentum, quod sub nobis est, habitari. nam & id ipsum ad eundem diuidere modum licebit. Supponatur autem primò, quæ plurimùm distant loco, loco contraria esse: quomodo quæ specie plurimùm distant, specie contraria sunt. Distant autem plurimùm loco, quæ per diametrentem lineam è regione posita sunt. Sit igitur a, occidens æquinoctialis: h verò ei ex aduerso respondens, oriens æquinoctialis. Sitque alia diameter, quæ hanc ad rectos secet angulos: cuius pars altera quæ est g, sit vrsa, altera è regione aduersa, quæ est h, meridies: Item f, æstiuus exortus: e, æstiuus occasus. Porro d, hybernus exortus: c, hybernus occasus. Ducatur autem diameter ab f, & c: item à d, ad e. Cùm igitur quæ plurimùm distant loco, contraria loco sint, plurimùm autem distant quæ per diametrum: necessariò sit ut flatuum hi inter se contrarii sint, quicunque per diametrum dispositi sunt. Flatus autem ipsi, iuxta locorum positum vocari hoc pacto solent. ab a, Favonius. nam a, occidens æquinoctialis existit. à b Subsolanus, huic contrarius. nam b, oriens æquinoctialis est.

Tom. I.

Α ὡς τ' ἀνάγκη τὴν ἀπὸ τῆς κατασκευαζομένης πό-
που πνεύοντα ἄνθρωποι εἶναι ἰσότητος. Ἐκείνος δ' ὁ πό-
πος ἀφ' οὗ πλεονάζει ἡλικίαν γένεσιν, οὐκ ἔχει
ἴδιον ἐξ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πλῆθους * πᾶσι ποιήσου-
σιν ἰσότητος. ἀλλὰ ἀφ' οὗ τὸ πλεονάζει πάλιν
πλείονος ἐκείνου τῶν ἀναπνεύοντων, μείζων,
καὶ πλείων καὶ μᾶλλον ἀνεκτός ἄνθρωπος ὁ ἰσότητος
ἐστὶ τῆς βροχίας. Ἐστὶν καὶ μᾶλλον διότι, ἢ ἐστὶ
ἐκείνου. τὸ μὲν οὖν αἶμα ἵκνται ἐπὶ τῆς αἰτίας,
ἐκ τῆς ἑλπίδος πρὸς ἀλλήλους, εἰρησίου.

ΚΕΦΑΛ. 5.

Β ΚΕΦΑΛ. 5.
Περὶ τῆς τ' ἀνέμων ἰσχύος, καὶ πότες ποταμοὶ αἰε-
τοῖς καὶ ποταμοὶ ἀμφοτέρωθεν αἰετοῖς, καὶ ποταμοὶ
ἄλλοι, καὶ ποταμοὶ τυγχάνουσιν ὅπως, καὶ πότες ἀνέμων
ποταμοὶ παρὰ τὴν αἰετοῖς, καὶ τῆς ἐκείνου φύ-
σεως.

[illegible]

Xxx

Qui ab occasu, & is quem Græci Argesten, nostri Corum vocant, Fauonius. Omnino autem ex hisce alij Aquilonij, Austrini alij nuncupari solent. Fauoniani aquiloni tribuuntur. frigidiusculi enim sunt, quod ab occasu veniant: Subsolani, austro. nam calidiusculi sunt, propterea quod ab exortu aspirant. Sumpta igitur à frigore & calore ac æstu differentia, spiritus ad hunc nominarunt modum. ab ortu autem flantes calidiores sunt ab occasu flantibus. quia sol diutius supra illos fertur, hos vero citius deserit, tardiusque eum ad locum accedit. Ventis hunc in modum dispositis, constat fieri non posse ut aduersi simul spirent. nam per dimetientem distant, Alter igitur alterius vi pressus cessabit. At qui non ita fronte aduersa positi sunt, eos simul flare nihil obstat, ut f. & d. atque ob id nonnunquam secundi ambo ad idem signum simul flare, non eodem ex loco, nec flatu eodem solent. Porro contrariis temporibus flatus contrarij maximè spirant. Verbi causa, circa æquinoctium vernum Cæcias, & omnino qui ultra æstium tropicum collocati sunt: circa autumnale, Africus. Item circa solstitium æstium, Fauonius: circa hybernium, Vulturnus. Incidunt autem in alios maximè, atque compescunt, Septentrio, Thrascias, & Corus: propterea quod è propinquo veniunt. Quinetiam hi omnium maximè crebri ac validi spirare solent, & proinde inter reliquos maximè liquidi & illustres existunt. Nam cum de prope maximè spirent, vi sua reliquos flatus sternunt, & discussis nubibus quæ coalescere ceperant, cælum sudum apertumque reddunt. nisi fortè etiam impendio frigidi sint. tunc autem sereni non sunt. Nam si frigidi magis quàm vehementes fuerint, prius nubes gelu indurant quàm ut eas repellere possint. at Cæcias serenus non est, quod in se reflectatur: vnde & illud proverbium dici solet: Ut Cæcias nubem, perinde ad se trahens. Porro pro solis discursu vicissitudo spirituum agi, ipsis in sibi proximos transeuntibus assolet: propterea quod id quod primordio cõtiguū est, movetur à sole potissimum: initium verò flatuum, ut sol ambit. Flatus autem contrarij, aut idem, aut contrariū efficiunt. verbi grati: humidi, Africus & Cæcias, quem aliqui vocant Hellepontia: sicci, Corus & Vulturnus, quem Subsolanum. hic inter initia siccus est, ad postremum aquam mittit. nivalis Mefes, & Septentrio maximè: nam hi frigidissimi sunt. Grandines Septentrio importat, & Thrascias, & Corus.

Tom. I.

A Ζέφυρος δ', ὃ, π' ἰθακήης, καὶ ὁ Ἀργίσις κα-
 λούμενος· ὅλως δὲ τὰ μὲν Βόρεια φύτων κα-
 λῆται, τὰ δὲ Νότια. πρὸς τὴν δὲ τὰ μὲν
 Ζεφυρικὰ τὰ Βορέα· ψυχρότερα γὰρ ἀπὸ
 τὸ ἀπὸ δυσμῶν πρὶν. τὰ δὲ Νότια τὰ Ἀπ-
 λιώτικα· θερμότερα γὰρ τὰ ἀπὸ αἰατολῆς
 πρὶν. διωρισμένων οὖν ὧν ψυχρὰ καὶ θερμὰ
 καὶ ἀλεφῶ τῶν πινύμεν, ὅπως ἐκάλεισθαι
 θερμότερα δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ἐξ ἑκτῆς ἀπὸ δεσμῆς.
 ὅτι πλείω χρόνον ὑπὸ τῇ ἡλίῳ ἔσται τὰ ἀπὸ
 αἰατολῆς. * τὰ δὲ ἀπὸ δεσμῆς, ἀπολείπει τε
B γὰρ τὸν, καὶ πλησιάζει τὰς τῶν ἐμφαπτερι-
 ῶν δὲ τεταγμένων τῶν αἰέμων, διότι ὅτι
 ἅμα πρὶν τὴν αἰατολῆς ἔχῃ τὴν τῆς
 ἀπὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν οὖν παύσθαι ἀπο-
 βιασθεῖς· τοὺς δὲ μὴ ἔτι καμνόντες πρὸς
 ἀλλήλους ὅτι καλῶς ὅτι τὸ ζῆ δ. καὶ ἀπὸ
 τῆς τοῦ αἵματος πρὸς αἰατολῆς ἔχει
 ἔπ' τὸ αἶμα σημείον, οὐκ οὐκ τῆς αἰατολῆς, οὐδὲ
 τὰς αἰατολῆς πινύμεν. καὶ δὲ τὰς ὥρας τὰς ἐν-
 ατίας οἱ αἰατολῆς μάλιστα πρὸς οὖν. **C** **Ε**
C Ἰσημερίῳ, τὴν μὲν ἐκ τῆς Καρκίας, καὶ ὁ-
 λως τὰ ἐπὶ τῆς ἑξῆς ἡμερῆς. καὶ δὲ τὴν
 ματοπωρινὴν οἱ Λίβες. καὶ δὲ ὅτι τῆς ἡμε-
 ρῆς μὲν, Ζέφυρος· χιμαρικὸς δ' Εὐερος. ἔτι-
 πίπτοι δὲ πρὸς ἄλλοις μάλιστα καὶ παύσθαι
 Ἀπὸ τῆς, ἐκ Θεσσαλίας, ἐκ Ἀργίας, ἀπὸ
 τὸ ἐγγυτάτω τὴν ὁρμὴν αἰατολῆς (τῆς). πολλοὶ τε
 ἐκ τῶν πρὸς μάλιστα ἔστιν. ἀπὸ τῆς αἰατολῆς
 ταῖς εἰς τῆς αἰέμων. πρὸς τὴν γὰρ ἐγγυτάτω
 μάλιστα ἀποβιαζόμενοι τε ἄλλα πινύμεν
D παύσθαι, καὶ ἀποφυσσύντες τὰ οὖν αἰατολῆς πρὸς
 φη, ποιοῦσι αἰατολῆς, ἀπὸ μὲν ψυχρὸς σφοδρὰ
 τύχουσι αἶμα ὅντες. τότε δ' οὐκ αἰατολῆς αἰ-
 γὰρ ὅτι μάλιστα ψυχρὸς ἐκ μεγάλων, φθάν-
 νουσι πηνύμεντες ἐκ πρὸς τῶν. ὅτι Καρ-
 κίας οὐκ αἰατολῆς, ὅτι αἰατολῆς πρὸς αὐτὸν
 ὅτι καὶ λέγεται ἡ πρὸς μὲν, Ἐλκων ἐκ αὐτῶν
 ὡς τῆς Καρκίας, ἔσται. αἰ δὲ αἰατολῆς πρὸς
 αἰατολῆς κατὰ παυόμενους εἰς τοὺς ἐκ τῶν
 τὴν τῆς ἡλίου ματοπρὸς, ἀπὸ τὸ κινεῖται μάλιστα
E κατὰ τὸν ἐκ τῆς ἀρχῆς. ἡ δὲ ἀρχὴ ὅτι κιν-
 εῖται τῆς πινύμεν, ὡς ὁ ἡλίας. αἱ αἰατολῆς δ',
 ἐκ τῶν ποιοῦσιν, ἡ αἰατολῆς ὅτι, ἐκ τῶν, Λίβες
 καὶ Καρκίας, ὅτι Ἐλλήσποντον ἐνίοι καλεῖται
 καὶ Εὐερος, ὅτι Ἀπλῶν τῶν ἐκ τῶν Ἀργίας
 καὶ Εὐερος. ἀπὸ τῆς δ' οὐκ ἐκ τῶν πρὸς τῶν
 ὅτι, ὅτι τῶν. ἡ φετώδης δὲ Μέσος ἐκ Ἀπὸ
 καρκίας μάλιστα. ὅτι γὰρ ψυχρὸς τῶν κατὰ τῶν
 δὲ δ' ὁ Ἀπὸ καρκίας, καὶ Θεσσαλίας καὶ Ἀργίας,
 Χκκ ii

Xxx ij

καυματώδης ὁ Νότος, καὶ Ζέφυρος, καὶ Εὐρος. A
 εἴφεισι δὲ πυκνοὶ καὶ ὑδατοῦ, Καρκίας μὲν
 σφοδρὰ, Λιβὸς δὲ ὀρμητικώτερος. Καρκίας μὲν
 ἀφ' ἧς αἰακαὶ μὲν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀφ' ἧς
 ὁ κοινὸς εἶναι Βορρῆα καὶ Εὐρον. ὥστε ἀφ' ἧς μὲν
 ὁ ψυχρὸς εἶναι, πηγὴ δὲ ἀτμώδους αἰέρος, εἰς
 πέφηνται σινίσι. ἀφ' ἧς δὲ τὰς τῶν Απ-
 λωτικῶν εἶναι, ἐξ ἧς πολλὰ ὑλὴ καὶ ἀτμώδους
 αἰέρος. αἱ δὲ Αρκτικαί, Θρα-
 σκίαι, Αργίαι. ἡ δὲ αἴτια εἴρηται πρὸς τὴν
 γ. ἀραπὴν. εἰς. * ἀραπὴν δὲ ποιοῦσι μάλιστα οὗτοι τε
 δ. π. π. καὶ οἱ Μίση. ἀφ' ἧς μὲν γὰρ ὁ * ἐγγύθεν πρὸν,
 π. αἰετὶς ψυχροὶ εἰσι. ἀφ' ἧς δὲ ὁ ψυχρὸν, ἀραπὴν γί-
 νεται. ἐκκρίνεται γὰρ σινιότων τῶν νεφῶν.
 δὲ καὶ ἐνίοι τῶν αὐτῶν οὕτων, χαλαζώδεις εἰσι.
 ὡς καὶ γὰρ πηγνοῦσι. ἐκκρίνεται δὲ γίνονται με-
 τὰ πύργον μὲν μάλιστα, εἴτε ἑσπερος, καὶ μάλι-
 στα Αρκτικαί, καὶ Θρασκίαι, καὶ Αργίαι. αἱ-
 ἧται δὲ, ὅτι οἱ ἐκκρίνεται γίνονται μάλιστα, ὅταν
 π. π. αἰ. * ἀφ' ἧς ἐκκρίνεται ἐμπέπληται ἐπερὶ οὗτοι
 δὲ μάλιστα ἐμπέπλητοι τοῖς ἀφ' ἧς πρὸς οἰ-
 ἷται δὲ αἴτια εἴρηται καὶ οὗτου πρὸς τὴν οἰ-
 ἐπὶ αἰετὶς αἰετὶς τοῖς μὲν αἰετὶς δευτέρως οἰ-
 κούσι, ἐκ τῶν Αρκτικῶν εἰς Θρασκίαι, Αρ-
 γίαι, καὶ Ζεφύρους. ὁ γὰρ Αρκτικὸς Ζέφυ-
 ρος εἶναι. ἀφ' ἧς μὲν ἀπὸ τῆς ἀρκτικῆς, πε-
 λωτικῶν δὲ εἰς τοὺς πόρους. τοῖς δὲ πρὸς
 ἡ αἰετὶς αἰετὶς μὲν τῶν Απλωτικῶν.
 Περὶ μὲν οὖν αἱ αἰετὶς, τίς τε ἐξ αἰετῶν αὐ-
 τῶν ἡμετέρας, καὶ ὑψίας, καὶ τῶν συμβαινόντων
 κοινῇ καὶ ἑκάστῳ παθημάτων, ποσῶν ἡμῶν
 εἴρηται.

ΚΕΦΑΛ. Ζ.

Περὶ σεισμῶν, καὶ ἀναξάγους καὶ ἀναξίμου
 καὶ ἀναξίμου εἰς διδωμένα.

Περὶ δὲ σεισμῶν καὶ κινήσεως γῆς μὲν ταῦτα
 λεκτικόν. ἡ γὰρ αἴτια τῶν πάθους ἐξ ἀνάγκης
 οὗτου τῶν ἡμετέρας εἶναι. ἐστὶ δὲ τὰ πρὸς ἀναξίμου
 μὲν τῶν ἡμετέρας καὶ τῶν ἡμετέρας, καὶ τῶν ἡμετέρας.
 ἀναξάγους τε γὰρ ὁ Κλαζομόνιος, καὶ πρὸς
 πρὸς ἀναξίμου ὁ Μιλήσιος ἀπεφάνηται, καὶ
 οὗτων * ὡς εἰς Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης.
 ἀναξάγους μὲν οὖν φησὶ τὴν αἰετὴν πεφυ-
 κῶτα φέρειν αἰετὴν, ἐμπέπληται δὲ εἰς τὰ κατὰ
 τὴν γῆν καὶ τὰ κατὰ τὴν γῆν. καὶ μὲν γὰρ αἰετὴν
 σινιόφληται ἐξ ἧς τοῖς ὁμοῖοις. ἐπὶ φύσιν γὰρ
 πρὸς ὁμοῖοις εἶναι ὁμοῖον, ὡς ὅτις τὸ μὲν αἰετὴν,

Æstuosi, Auster, Fauonius & Vul-
 turnus. Nubibus obducunt cælum,
 densioribus Cæcias, rariusculis Afri-
 cus. Cæcias, quia & in se reciproca-
 tur ac redit, & Aquilonis & Vultur-
 ni communis est. Quare, quia algidus
 est, vaporem compingendo, nubes con-
 stituit. quia verò ratione loci Subsolanus
 est, multum materię ac vaporis quem
 propellat, habet. Sereni, Septentrio,
 Thrascias, & Corus. Causa dicta prius
 est. Fulgura præ cæteris aduehunt & hi
 quos diximus, & Menses. Nam quia haud-
 quaquam de longè veniunt, frigidi sunt.
 Frigida autem opera fulgur gignitur:
 coeuntibus siquidem nubibus excerni as-
 solet. Quocirca & ex his ipsis nonnulli
 grandinem afferunt. citò enim in glaciem
 aquam vertunt. Procellę autem (hoc est,
 ventī, qui excussi nubibus sauiunt, Ecne-
 phias Græci vocant) autumnō maximè,
 mox vere, & præcipuè Septentrio, Thra-
 scias & Corus fieri solent. Causa verò, quòd
 procellę potissimum fiunt, cum aliis flan-
 tibus ventis alii ingruunt. Id quod isti ma-
 ximè facere solent. causa etiam huiusce rei
 antea dicta est. Porro flatus anniuersarii
 (qui vocantur à Græcis Etesię) transire
 apud Occidentalis plagę incolās ex Se-
 ptreptionalibus in Thrascias, Coros &
 Fauonios (Septentrio nanque Fauonius
 est) consuevere, incipientes ab vrsa, desi-
 nentes autem in eos qui longè absunt.
 Apud Orientaleis ad Subsolanum vsque
 ambire solent.

Sed de ventis, & primaria eorum ge-
 neratione & essentia, atque affectibus
 tam priuatis quàm communibus, ha-
 denus.

CAPVT XVII.

Tres de terra motu opinionēs.

DE concussione autem ac motu terrę
 post hæc agendum. Nam huiusce
 affectionis causa huic eidem generi hæ-
 ret. Quę autem de eo ad hoc vsque tem-
 poris tradita sunt, tria numero sunt, &
 à totidem autoribus prodita. Nam Ana-
 xagoras Clazomonius, & ante eum A-
 naximenes Milesius, & post utrumque
 Democritus Abderita, de terrę motu
 disseruere. Anaxagoras igitur, ætherem,
 qui sursum ferri aptissimus est, cum se in
 venas & cauernas terrę condit, motitare
 terram affirmat. Nam superas telluris par-
 tes coalescere imbrium beneficio asserit.
 quandoquidem natura totam similiter fun-
 gosam laxamque esse terram prædicat:

perinde quasi totius pilæ pars altera super-
ra, altera infera sit: ac supera in qua ha-
bitamus: infera, altera. Verùm aduer-
sus hanc causam, tanquam parum admo-
dum consideratè dictam, nihil dicere
fortasse congruit. Nam stultum est arbi-
trari fursum ac deorsum ita habere, ut non
corpora grauiora ad terram vndique feran-
tur, & leuiora ac ignis in superum conce-
dant locum: idque, cùm cernamus cir-
culum illum, quo pars orbis terrarum
habitata, quanta nobis cognita est, de-
finitur, nobis locum ex loco mutantibus
diuersum subinde fieri, quia terra
gibbosa sit, & in sphaeræ faciem conglo-
betur. Dicere quoque ratione magnitu-
dinis suspensam librari medio aëris tellu-
rem: quati verò, cum ab imo fursum
versus vi percussione, quæ per totam
meet, impellitur. Præterea nihil memi-
nerunt eorum quæ circa terræ motus con-
tingere solent, non enim regiones quæ-
uis, aut tempora, id sentiunt affectionis.
Demoeritus autem, terram cùm aqua re-
ferta est, & multam insuper pluuialem
aquam recipit, ab ea moueri dicit. nam
ut quæ amplior aduenit vim afferendo,
propterea quòd cauernis capi non potest,
terram quatere: ita quæ locum demutat,
atque aliò transfertur, irrumpendo ter-
ram agitare quæ afficetur, atque è lo-
cis plenioribus in vacua trahat, asserit.
Anaximenes verò, terram tam cùm ma-
det quàm cùm resiccat, rumpi, & ab
hisce fragmentis ingentibus quæ incidere
solent, quati dicit. Ideoque terræ motus
per squalores, & rursum tempore pluuiæ
fieri. nam tellurem (ut diximus) per squa-
lores siccantem rumpi, & per imbreis ab a-
quis præterea madefactam incidere affir-
mat. At si hoc accadat, humum refuge-
re in sese, plerisque in locis cerni oportuit.
Præterea quam ob causam hæc affectio
quibusdam in locis sæpenumero fieri so-
let, quæ ab aliis nullo tali excessu dissi-
dent? Acqui ea dissidere oportuit. De-
nique necesse est ut qui ita existimant,
semper minus terræ motum fieri, tandè-
que aliquando terram quati desitutam di-
cant. quod enim decutitur, talem obtrinet
naturam. Quare si id fieri nequeat, perspi-
cuum est fieri non posse ut terræ motus cau-
si iusmodi habeatur.

CAP. VIII.

*Terra motus causa & accidentis, itemque
exhalationis signa.*

Verùm cùm constet necessarium esse,
ut ab humido & à sicco halitus
Tom. I.

[illegible]

ΚΕΦΑΛ. 4^ο

Περὶ οὐρανῶν ἡ ἰσθμὸς διελθεῖ δὲ ξαν, πῶς τε ἐν
φύσιν αὐτῶν, καὶ ἔξω τῆς αἰτίας γίνονται· καὶ
πᾶσι τῶν ἀστροῦ συμβαίνει τῶν πᾶσι αἰσθεῖς.

A ΔΔ' ὅτι φανερόν ὅτι ἀναγκασίον ἐστὶ
ἀπὸ ὧν καὶ ἀπὸ ξηρῶν ἡμετέρας
Χxx iii

αἰαθυμίᾳσιν, ὥς τ' εἴπω μὲν ἐν τοῖς πρῶτοι- A
 ροῖ, αἰάγχε ἴστωι ὑπαρχόντων γίγνεσθαι
 τοῖς σφομοῖς. ὑπαρχὴ γὰρ ἐκ τῆς κατὰ αὐ-
 τὴν μὲν ἐστὶν ἀφ' ἧς δὲ τοῖς ὁμοῖς, ἔχουσιν
 ἐν αὐτῇ τοιαύτα πολλὰ ὥς τ' ὑπὸ τῆς ἡ-
 λίας καὶ τῆς ἐν αὐτῇ πυρὸς θερμότητος, πο-
 λὺ μὲν ἔξω, πολὺ δ' ἐν τοῖς γίγνεσθαι τὸ πνεύ-
 μα. καὶ τὸτο ὅτι μὲν σίωχος ἔξω εἶναι πᾶσι
 ὅτι δ' εἶναι πᾶσι· αἰότι δὲ καὶ μερίζεται. Εἰ
 δὲ τὸτ' ἀδυνάτου ἄλλως ἔχειν, τὸ μὲν τὸτο
 σκεπτικόν αὐτοῖς, ὅποιον κινητικώτατον αὐτοῖς εἶναι τῶν B
 σωμάτων. ἀνάγχε γὰρ τὸ ἐκτελεσθῆναι τε πεφυ-
 κὸς εἶναι καὶ σφοδρώτατον, μέγιστα πρὸς τοῖς εἶ-
 σφοδρώτατον μὲν οὖν ἔξω αἰάγχε τὸ πάχος
 φερόμενον. * τὸτ' εἰ γὰρ μέγιστα ἀφ' ἧς τὸ
 πάχος. ἐκ τῆς * πλείονος δὲ πεφυκεν διέναι τὸ δὲ
 πᾶσι τοῖς εἶναι μέγιστα δυνάμενον. ἴστωι δὲ
 τὸ λεπτότατον. ὥς τ' εἴπω ἐκ τῆς πρῶτης
 φύσεως ἴστωι, μέγιστα τῶν σωμάτων τὸ πνεύμα
 κινητικόν. ἔκ τῆς δὲ πῦρ ὅταν μὲν πνέουσι καὶ
 γίγνεται φλόξ, καὶ φέρεται ταχέως. ὅταν δὲ C
 αὐτὸ ὕδωρ, ὅταν γὰρ αἴθιον εἴη, ἀλλὰ πνεύμα τὸ
 κινητικόν, ὅταν ἔσω τύχη εἶναι τὸ ἔξω αἰαθυ-
 μιώμενον. δὲ γίγνεται ἡμεῖς αἰ πλείονος καὶ
 μέγιστος τῶν σφομῶν. συνεχὴς γὰρ ὥς τ' αἰα-
 θυμίᾳσιν, ἀκολουθεῖ ὥς τ' ἐκ τῆς πολλῆς ὁρμῆς
 τῆς ἀρχῆς. ὥς τ' ἔσω αἶμα, ἢ ἔξω ὁρμῆς πᾶ-
 σα. τὸ δ' αἰότι γίγνεσθαι σφομοῖς καὶ πνέου-
 σι ὅτις, ὅταν αἰσθῶν· ὁρμῶν γὰρ αἰότι
 αἶμα πλείονος πνέοντες ἀνέμους· ὅταν εἰς
 πᾶσι γὰρ ὁρμῶν δάττερον, ἔσται πνέουσι ὅ-
 τις ὁ σφομός. ἐκ τῆς δὲ ὅταν τὸ μέγιστος γί-
 γνεται, δὲ τὸ διηγεῖσθαι πᾶσι ἀρχὴν καὶ πᾶσι
 αἰτίας αὐτῶν. καὶ τὸτο δὲ οἱ πλείονος καὶ με-
 γίστος γίγνεται τῶν σφομῶν· οἱ δὲ τῆς ἡμέρας
 πᾶσι μεσημβρίᾳ· ἡμεῖς πᾶσι γὰρ ὅταν ὥς
 ὅτις τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρας ἢ μεσημβρία· ὅταν
 ἡλῖος ὅταν μέγιστα κατὰ τὴν * κατὰ τὴν πᾶσι
 αἰαθυμίᾳσιν εἰς πᾶσι γὰρ κατὰ τὴν μέγιστα
 πᾶσι πᾶσι μεσημβρίᾳ· ἔκ τῆς αἰτίας δὲ τῆς
 ἡμέρας ἡμεῖς πᾶσι ἀφ' ἧς πᾶσι πᾶσι
 τῆς ἡλίας ὥς τ' εἶναι γίγνεται πᾶσι ἐκ τῆς
 πᾶσι αἰαθυμίας, εἰς τῶν αὐτῶν τῶν ἔξω πᾶσι
 μερίζεται καὶ πᾶσι ὁρμῶν μέγιστα. πᾶσι αὐτῶν
 γὰρ ἐκ τῆς πνέουσι πεφυκεν ἀρχὴν πᾶσι.
 εἰς αὐτὸν εἶναι τὴν μεσημβρίαν καὶ ἀρχὴν αὐ-
 τῶν, ὥς τ' Εὐεπός, δὲ τὸ πᾶσι ἰσχυρότε-
 ρον πᾶσι τὸ σφομόν. ὅτι δὲ πᾶσι τῶν πᾶσι
 πᾶσι ἰσχυρότερον γίγνεται τῶν σφομῶν, ὅτις ἢ
 πᾶσι πᾶσι, ἢ ἢ κατὰ τὴν πᾶσι ὅτις.

καὶ πᾶσι
 καὶ γὰρ
 καὶ πᾶσι

καὶ πᾶσι

prodeat, id quod antea diximus : necessa-
 riū sit ut hisce in rerum natura existentibus
 terra intremiscat. Nam terra per se
 quidem arida existit, at ratione imbrium
 multum in se continet humoris : adeo ut
 cum ipsa tam feruore solis quam suo in-
 caleseat, multum spiritus intra extraque
 gignatur. Atque is interdum quidem ex-
 tra totus continenter effluit, interdum
 autem intro influit, nonnunquam verò
 & in parteis distribui solet. Itaque si hoc
 aliter habere nequeat, quod consequens
 est, considerandum fuerit, nempe qua-
 lēnam ex omni corporum numero viam
 mouendi præcipuam obtineat. Necessē
 est enim, ut id quod longissimè progredi
 natum est, atque vehementissimum exi-
 stit, potissimū tale sit. Quod igitur ce-
 lesterrimè fertur, id necessariō vehementis-
 simum existit : quippe cum præ celerita-
 te maximè percutiat. Quod verò transi-
 re per totum maximè potest, id longius
 progredi aptum est. eiusmodi autem est,
 quod tenuissimum est. Quare si natura
 spiritus talis sit, omnium corporum ma-
 ximè spiritus facultatē obtinet mouendi.
 Etenim ignis ubi spiritui admiscetur, fit
 flamma, atque celeriter fertur. Igitur ne-
 que aqua neque terra causa tremoris esse
 potest, sed spiritus, ubi scilicet quod extra
 exhalat, intro fluit. Vnde fit ut plurimi ma-
 ximique terræ motus cælo tranquillo fiant.
 nam exhalatio quæ continens ac perpetua
 existit, ut plurimum initii motum secūari
 solet. quare tota simul aut intro aut ex-
 tra contendit. Quodd autem aliqui terræ-
 motus flante etiam vento fiant, nihil ab-
 surdum : (nam interdum pluris ventos si-
 mul flare videmus : quorum ubi alter ter-
 ram subierit, terræ motus spirante vento
 accidet :) minores tamen euadunt hi, pro-
 pterea quod eorum causa atque principium
 diuisum distractūque sit. Porro noctu
 sæpius validiusque terra quatitur. Cum
 autem interdiu, id circa meridiem accide-
 re solet. nam ut plurimum meridies par-
 tium diei tranquillissima existit. quippe sol
 cum maximè euincit, exhalationem in
 terram dissoluere solitus est. euincit autem
 maximè circa meridiem. Item noctes die-
 bus tranquilliores, propter solis absen-
 tiam existunt. Quare rursus intro spiri-
 tus influit : quomodo aquarum influxus in
 contrariam atque effluxus partem fieri
 assolet. Et propinqua luce creberrimè.
 etenim spiritus tunc incipere flare nati
 sunt. Si ergo flatuum initium intro Euri-
 pi more commigret, propter copiam vali-
 dissimum excitat terræ motum. Præterea
 validissimi terræ motus circa ea loca fiunt,
 ubi mare fluidum est, aut regio fungosa
 est, atque subterraneis cauernis abundat.

Quamobrem & circa Hellespontum, Achaïam, Siciliam, & Eubœam, telus vehementissimè quatitur. nam circa ea loca mare, terram fistulis veluti quibusdam subire videtur. Quocirca & validæ balneæ, quæ circa Aedepsum positæ sunt, à tali causa prouenire. Circa prædicta autem loca terræmotus maximè fiunt ob angustiam. Nam spiritus vehementior factus, qui profectò è terra efflare natus erat, in terram rursus propelli, ob occurrentis maris copiam, assolet. Atque regiones omnes quæ subterraneas partibus inaneis atque fistulosas obtinent, cum magnam spiritus copiam admittant, crebrius mouentur. Et autumno ac verè maximè, item per imbreis & squalores haud alia de causa fiunt. Hæc enim inter anni tempora, flatuosissima sunt. Nam æstas & hyems, æris immobilitatem: hæc rigoris causa, illa æstus, aduchunt. etenim hyems, perquam algida est: æstas, impendio arida. Atque per squalores aer spirantior est. nam tum demum squalor est, cum fœcus terræ halitus humido copiosior exultat. Tempore autem pluuio terra quatitur, tum quia exhalatio in terra amplior reddi solet: tum quia talis secretio ut loco angustiore capitur, ita minorem in locum protrudi, repletis nimirum aqua terræ cauernis, assolet. Cum enim vincere cœperit, propterea quod licet ampla sit, in exiguum tamen locum impacta est, tum ventus fluens, ac terræ sese applicans, eam validè motitat. Nolle enim oportet, ut nostro in corpore flatus inclusi vis tam tremorum quàm pulsuum causa existit: ita & in ipsa quoque terra flatum similes præstare effectus: atque è terræ motibus alium esse veluti tremorem, alium veluti pulsuum. Et qualia per corpus sæpe contingere reddita vrina solent, (sit enim veluti tremor quidam, nimirum vniuerso spiritu extrinsecus intrò sese condente,) talia etiam circa terram fieri. Sed quantas spiritus vireis habeat, non solum ex hisce quæ in aëre fiunt, contemplari oportet, (nam hic spiritum sua magnitudine talia committere posse existimaucrit quispiam,) verùm etiam ex hisce quæ in corporibus animantium fieri solent. Nam & conuulsiones & distentiones neruorum, spiritus motiones sunt: tantum autem roboris habent, ut etiam si multi simul conentur allata vi reprimere ægrotantium motum, tamen euincere nequeunt. Idem in terra quoque ipsa fieri (ut rem magnam parua conferam,) intelligendum est. Harum autem rerum indicia, vel ad oculum plerisque in locis facta fuere.

Tom. I.

A δὲ καὶ περὶ τῆς Ἑλλήσποντον, καὶ περὶ Ἀχαιοῦ καὶ Σικελίας, καὶ τῆς Εὐβοίας περὶ τοῦτο τοῦ τοῦ. δοκεῖ γὰρ ἀφ' αὐτῶν ἵσθαι ὡς πάλιν γὰρ ἐν θαλάττῃ. δὲ καὶ τὰ ἡερμαῖα τὰ περὶ Αἰ-δεῖον ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας γίνονται. περὶ δὲ τοῖς εἰρημίοις τοῖς τοῖς αἰσθητοῖς γίνονται μάλιστα ἀφ' αὐτῶν γενέσθαι. ὁ γὰρ ῥέμα γινόμενον σφοδρόν, ἀφ' οὗ πλεονέχον τῆς θαλάττης πολλῆς πρὸς φερόμενης, ἀποκρίσθαι πάλιν εἰς πάλιν γὰρ, τότε πεφυκὸς ἀποκρίσθαι * ἀπὸ τῆς γῆς. αἵ τε χώραι ὅσαι συμφορὴν ἔχουσιν τοῖς καὶ τῶν τοῖς, πολὺ δὲ γινόμενα πνεύματα, σιόνθαι μάλιστα καὶ ἑαυτοῖς δι', καὶ μεταπώρου μάλιστα, καὶ εἰς ἐπομβρείας καὶ αὐχμοῖς γίνονται ἀφ' αὐτῶν αἰτίας. αἱ γὰρ ὥραι αὐτῶν πινυ-ματωδίσταται. ὁ γὰρ ἡερμαῖα καὶ ὁ χιμῶν, ὁ μὲν ἀφ' οὗ τὰ γίνονται, ὁ δὲ ἀφ' οὗ πάλιν ἀλέας, ποιεῖ τῶν ἀκινήσας. ὁ μὲν γὰρ * ἀγὰρ ψυχρόν, ὁ δὲ ἀγὰρ ξηρόν ἐστίν. καὶ εἰ μὲν τοῖς αὐχμοῖς, πινυ-ματωδὺς ὁ ἀήρ. τῶν γὰρ αὐτῶν ἐστίν ὁ αὐχμὸς, ὅταν πλείων ἐν ἀναθυμιάσει ξηρὸν γίνῃται τῶν ὡρῶν. εἰ δὲ τῶν ἐπομβρείας, πλείων τε ποιεῖ τῶν εἰς τῆς ἀναθυμιάσει, καὶ εἰς ἀποκαρμυ-ματωδὴν εἰς γενετῆρας τοῖς, εἰς ἀποβιάζεσθαι εἰς ἐλάττω τοῖς πάλιν τοιαύτῃ ἀπὸκρισθαι, πληρομεθῶν τῇ κοιλιᾷ τῆς γῆς ὕδατος. ὅταν γὰρ ἀρξῇται καὶ τῶν ἀφ' οὗ πάλιν εἰς ὀλίγον πληθύνῃ τοῖς, ἰσχυρὸς καὶ ῥέων ὁ αἰέμος εἰς πρὸς πῆλιν δι' γὰρ νοστὶν, ὅτι ὡς εἴη εἰς τὰ σώματι ἡμῶν, εἰς ἑμῶν καὶ σφυγμῶν αἰτίον ἐστίν ἐν τῇ πινύματι * εἰς ἀποκαρμυβανόμενον δύναμις, ὅταν καὶ εἰς τῇ γῇ ὁ πνεῦμα πα-ραπλήσια ποιῇ. καὶ τὸ μὲν τῶν σφισμῶν οἷον ἑμῶν οἷον, τὸ δὲ οἷον σφυγμῶν. καὶ κατὰ τὸ συμβαίνει πολλάκις μὲν πάλιν ἔχουσιν, (ἀφ' οὗ τὸ σώματος γὰρ τῶν ὡς εἴη ἑμῶς τῆς, ἀπὸ πινυ-ματωδὸν τῇ πινύματι ἐξωθεν εἰς αὐτὸν εἰσάγει) τοιαύτη γίνεσθαι καὶ περὶ πάλιν γὰρ. ὅσῃ δ' ἔχει ὁ πνεῦμα δύναμιν, καὶ μόνον εἰς τῇ εἰς τὰ αἰετὶ δι' ἡερμαῖα γινόμενον. εἰς αὐτὸ μὲν γὰρ ἀφ' οὗ μόνον ἀποκαρμυβῶν εἰς αὐτὸ τοιαύτη δύ-ναμις ποιῇ. ἀλλὰ καὶ εἰς τῶν σώμασι τῆς τῇ ζώον. οἱ τε γὰρ τέττοροι καὶ οἱ ἀσπασμοὶ πινύματος μὲν εἰσι κινήσεις, ὅταν πάλιν δι' ἔχουσιν ἰσχυρὸν, ὡς τε πολλοὶ ἀμφοτέρωθεν ἀποβιάζεσθαι, μὲν δύναμις καὶ τῶν κινή-σεως τῇ ἀρξῶνται. τὸ αὐτὸ δὲ νοστὶν τὸ ποιούτων γινόμενον καὶ εἰς τῇ γῇ, ὡς εἰς αὐτὸν πρὸς μίχρον * μείζον. σημεῖα δὲ τούτων καὶ γινόμενα πρὸς τὸ ἡμῶν ἀφ' οὗ πολλὰ καὶ γίνονται.

Xxx iij

ἤδη γὰρ σεισμός ἐς τὴν ποίαν γινώσκουσιν, οὐ
 πρὸς τὴν ἑλπίδα, πρὶν ἐκείνης εἰς τὴν ἑλπίδα
 τὴν γῆς τὸ πᾶν, φανερώς ὡς τὸ ἀνεφίας ἐξήλ-
 θη ὁ κινήσας ἀέρας· οἷον καὶ τὸ ἐν Ἡρακλείῳ
 ἐγένετο, πρὶν ἐπὶ Πόντῳ, καὶ τὸ ἐν τῇ
 πρὸς τὴν ἑλπίδα πρὶν ἱερὴν νῆσον αὐτὴν εἶναι μία
 τῇ Αἰόλου καλουμένην νῆσον· ἐν ταύτῃ γὰρ
 ἐξελυμένη ἡ τῆς γῆς, καὶ αἰετοὶ οἷον λευκῶδης
 ὄγκος μὲν φόβου· τέλος δὲ ῥαγῆς, ἐξήλ-
 θε πνεῦμα πολὺ, ἐπὶ τὸν φέφαλον καὶ πρὶν τὴν
 φεφάνην ἀνέβη, καὶ πρὶν τὴν Δικάρῳ πό-
 λιν οὐδὲν ἢ πόρρω, πᾶσιν κατετίφρωσε, καὶ
 εἰς εἰάς τῇ ἐν Ἰταλίᾳ πόλει ἦλθε· καὶ
 νῦν ἐπὶ ὅπου τὸ αἰαφύσημα τῆς ἐξήλθε, δη-
 λὸν ἐστὶν· ἐπεὶ γὰρ δὴ τῆς γινώσκουσιν πρὸς ἐπὶ τῇ
 γῇ ταύτῃ οἰκιστῶν εἶναι τὴν αἰτίαν, ὅταν κινώ-
 μενοι ἐκ τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τὴν εἰς μικρὰ κερμα-
 τιστῶς τῆς ἀέρος· τεκμήριον δὲ ἐστὶν τῆς ῥαίης
 ὑπὸ πρὶν γῆν πρὶν πνέματι, καὶ τὸ γινώ-
 μενοι τὸ ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ· ὅταν γὰρ ἀέ-
 ρος μέλλῃ πνέουσαν ἰσχύος, πρὸς τὴν
 πρὸς τὴν ἑλπίδα· ἡχοὶ γὰρ οἱ πόποι, ἐξ ὧν γὰρ
 πρὶν ἀναφυσίματα, ἀφ' ὧν πρὶν ἡλίου
 πρὶν πρὸς τὴν ἑλπίδα ἤδη πόρρωθεν· ὑπὸ δὲ
 ταύτης τὸ ἐκ τῆς γῆς ἀναφυσίματα ἀπὸ
 νῆσῳ πάλιν εἶναι, ἡ δὲ ἐκ τῆς γῆς ἡλίου
 πρὶν ταύτῃ· ποιεῖ δὲ φόβος αἰὲν ὁ σεισμός, ἀφ' ὧν
 πρὶν πρὸς τὴν ἑλπίδα τῇ πᾶσι· ὑπὸ γὰρ
 γὰρ εἰς τὸ ἀχρὸν ἐξῆλθε δὲ ὁλυγότης τῆς
 ἀπὸ νῆσῳ ἀέρος· ἐπὶ τὸ γινώσκουσιν τὸν ἥλιον
 ἀχλὺν δὲ ἀμυγρότερον αἰὲν ἰεφοί, καὶ
 πρὸς τῇ ὁρῶν σφαιρῇ εἰσὶν, νικημίας
 πρὶν καὶ ἰσχύος, σημαῖον τῆς εἰρημίας αἰ-
 τίας ἐστὶν· πρὶν γὰρ ἥλιον ἀχλὺν δὲ ἀμυ-
 γρὸν ἀναγῆναι οἷον, ὑπὸ τῇ δὲ ἀχρὸν τῆς
 πρὶν πρὸς τὴν ἑλπίδα εἰς πρὶν γῆν, τῆς ἀφ' ὧν
 ἀέρος καὶ ἀφ' ὧν πρὸς τὴν ἑλπίδα, καὶ
 πρὸς τῇ ὁρῶν, νικημίας πρὶν ὑπὸ τῇ
 πρὶν γὰρ νικημίας ἀναγῆναι ὡς ἐπὶ τὸ πο-
 λὺ συμβαίνει, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἑλπίδα πρὸς τὴν
 πρὸς τὴν ἑλπίδα εἰσὶν γινώσκουσιν τῆς πρὶν
 πρὶν καὶ μέλλον πρὸς τῇ πρὶν πρὸς τὴν
 πρὶν ἀφ' ὧν πρὸς τὴν ἑλπίδα γὰρ τὸ πρὸς τὴν
 πρὸς τὴν ἑλπίδα, ἀλλ' ἀφ' ὧν φερόμενοι, ἀναγῆναι
 ἰσχύος μέλλον· τὸ δὲ ὑπὸ τῇ συμβαίνει ἀφ' ὧν
 τὸ πρὶν ἀναγῆναι εἰσὶν πρὸς τὴν ἑλπίδα,
 φύσιν θερμὴν ὡς καὶ αὐτὴν· ὡς δὲ καὶ
 οἱ αἰετοὶ οἷον θερμὴν ἀφ' ὧν τὸ κινεῖ τὸν ἀέ-
 ρον πλήρῃ ψυχρῶς ὅταν καὶ πολλῆς ἀτμίδος,
 ὡς τὸ πρὸς τὴν ἑλπίδα τὸ πρὸς τὴν ἑλπίδα
 πρὸς τὴν ἑλπίδα τὸ πρὸς τὴν ἑλπίδα

Iam enim motus terræ quibusdam in
 locis factus, non antè desit, quàm
 ventus ille qui permouerat, facta e-
 ruptione in locum terra sublimiorem,
 apertè procellæ modo exierit. Id quod
 etiam circa Heracleam Ponti nuper
 accidit: & prius circa Hieram insu-
 lam, quæ vna est ex iis quas Æo-
 lias insulas appellant: in hac enim
 pars terræ intumescere assurgebatque
 cum sono, in tumuli speciem: quo
 tandem disrupto multum spiritus pro-
 diit, qui scintillam cineremque su-
 stulit, ac Lipariorum urbem, (quæ
 haud procul aberat,) totam in cineres
 rodegit, & ad quasdam Italix vrbes ac-
 cessit. atque isto etiamnum tempore vbi
 illa ignium euomitio contigit, aper-
 tum est. Etenim hanc esse causam i-
 gnium, qui in terra fieri solent, arbi-
 trandum est: nempe spiritus collisi in-
 censionem, discerpto prius in exigua fru-
 sta aëre. Quod autem spiritus sub ter-
 ram fluant, argumento vel id esse potest,
 quod circa hæc insulas fieri solet. Cum
 enim flaturus est auster, prius quàm cœ-
 perit, denuntiat: nam loca ea è quibus
 illæ flammæ eructationes sunt, re-
 sonare solent: quod è longinquo pro-
 pelli iam mare cœperit, & ab eo id
 quod è terra efflaturum erat, rursus
 intro propellatur. Quà autem mare ac-
 cedit, hac sonum sine motu facit,
 tum propter locorum amplitudinem,
 (nam intro subiens in immensum dif-
 funditur,) tum propter aëris repulsi
 exiguitatem. Præterea solis caligo &
 obscuritas sine nube perueniens, & ven-
 ti tranquillitas atque frigus acris, quæ
 nonnunquam ante matutinos terræ mo-
 tus accidere solent, causæ prædictæ in-
 dicio sunt. Nam & solem caliginosum
 obscurumque fieri, & cum dies instat
 atque diluculum appetit, tranquillita-
 tem atque frigus oboriri, incipien-
 te condi in venas terræ spiritu, qui
 vim dissoluendi discernendique aërem
 obrinet, necessum est. Quandoqui-
 dem tranquillitas parte plurima (quem-
 admodum etiam prius diximus,) ac-
 cidit: quia spiritus intro veluti refluit.
 Et magis ante maiusculos motus. nam
 cum spiritus non partim intrò, partim
 extra distrahitur, sed vniuersam terram
 subit, necessariò plus roboris ac virium
 habere solet: frigus verò, propterea
 quod exhalatio quæ per se suapte natu-
 ra calida est, intrò conuertitur. Non
 videntur autem venti esse calidi, per-
 inde vt neque spiritus ille qui per os ef-
 flari solet: quoniam aërem mouent, qui
 vapore frigido eoque multo refertus est.

enim ē propinquo quidem calidus est : qualis etiam est cū exhalamus , verū propter exiguitatem non æquē percipi potest . ē longinquo verò frigidus , eadem qua ventī causā . Deficiente igitur in terram tali virtute , vapida effluxio humilitatis ratione coiens , frigus importat , in quibus locis eiusmodi affectum fieri contingit . Hæc eadem etiam causa est & eius signi quod nonnunquam præcedere motu futuro consuevit . aut enim interdiu , aut paulo post occasum sereno , ceu tenuis linea nubis in longum porrecta spatium visitur : nimirum languescēte spiritu propter demigrationem . Nec absimile in ipso quoque mari circa litora euenit . nam cū mare fluctuosum exundat fluctus qui in littore frangi solent , admodum crassi & obliqui redduntur . cū verò sopitum est , propter exiguam secretionem , tenues ac recti . quod igitur mare circa terram , id flatus circa caliginem quæ in aëre est , efficit : adeo ut cū cælum tranquillum fuerit , nubes quæ veluti fluctus aëris existit , modis omnibus recta tenuisque relinquatur . Hac eadem etiam de causa nonnunquam accidit , ut circa lunæ defectus terra quatitur . Cū enim iam terræ obiectus instat , & nondum prorsus lumen defecit , nec calor à sole profectus ab aëre recessit , sed emarcescere cœpit , tranquillitas oboritur , commigrante in terram spiritu , qui ante lunæ defectus motum terræ committit , (nam ventī quoque sæpe ante lunæ defectus excitantur ,) initio quidem noctis , cū defectus medio incipit noctis : medio verò , cū mane . Id autem euenire propterea solet , quod calor lunæ hebetatur , cū cursus iam proximè est quo defectus exulcet . Remisso itaque calore quo retentus aër quiescit , rursus moueri ac spiritus reddi pro deflectionis tarditate , tardius incipit . Cū autem validus terræ exiterit motus , nec illico , nec funditus quaterē definit , quinimmo non ante quadraginta dies sistitur . plerumque & tardius , utpote cum quidam annuo & biennii spatio circa eadem loca vigeat durēque . Porro tam spiritus multitudo quàm forma cauernarum vel cuniculi per quem meat , magnitudinis terræ motus causa existit . Qua enim spiritus resultat , nec facile penetrare potest , & maximè quatit , & in specuum angustis intercludatur aquæ modo quæ pertransire non potest , necessarium existit .

A καὶ γὰρ τὸ πρὸς ἐγγύθεν μὲν ὅτι θερμὸν, ὡς ὅτε καὶ ὅταν * ἀέζωμεν· ἀλλὰ δὲ ὀλιγότητι ὕχου· π. κἀζωμεν
perpetuè
vide Pro-
bl. 160.
μοίως ὁπίσθηνον. πόρρωθεν δὲ ψυχρόν, ὅθεν * ἀντιὸν αἰθέρη τοῖς αἰέμοις. * ὁπλικοῦσης οὖν 34. 7.
κ. ἀλλοπύ-
ας
π. ἀπὸρρη
εἰς πλεῖον τῆς ποσότητος δυνάμεως, σπινθί-
σα ἀφ' ἡρώτησε ἢ ἀτμίδωδης * ἀπορρη-
ποῖς ὁ ψυχρὸς, ἐν οἷς συμβαίνει τόποις γίνε-
σθαι τὸ τοιοῦτον πάθος. ὁ δ' αἰὲρ αἰθέρη καὶ τῇ
εἰσβολῇ τοῦ αἰέτος γίνεσθαι σημεία πρὸς τῇ σφ-
σματι· ἡ γὰρ μὲν ἡμέραν, ἡ μὲν μὲν μὲν δε-
μας, αἰθρίας ὕστερ, νεφέλιον λεπτὸν φαίνε-
ται ἀφ' αὐτοῦ, καὶ μακρόν, οἷον γραμμῆς μή-
κος ἀγύρῃ διηκριβωμένον, τῇ πρὸς με-
σπορῶντορῶν ἀφ' αὐτοῦ μετρίσασιν. ὁ δὲ
ὁμοῖον συμβαίνει καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ πρὸς
τοῖς αἰθέρη· ὅταν μὲν γὰρ κυμαίνουσα
ἐκβάλλῃ, σφοδρὰ παχύνῃ καὶ σκληρὰ γίνου-
ται αἰθρίας· ὅταν δὲ χαλινῇ ἢ, ἀφ' ὅ
μικρὸν ποῖσθαι πλεῖον ἐκκρίσιν, λεπτὰ εἶσι
ἐν αἰθέρη. ὅτε οὖν ἡ θαλάττα ποῖς πρὸς τῇ
γῆν, τὸ τοιοῦτον πνεῦμα πρὸς πλεῖον ἐν τῇ αἰέ-
ρῃ· ὡς δὲ ὅταν γῆνται νύκτα, πᾶσι πρὸς
δυσίαν καὶ λεπτὴν καταλείπεισθαι, ὡς ὅτε
ρηγμῖνα ὕστερ αἰέρος πλεῖον νεφέλιν. ἀφ' αὐ-
τα δὲ καὶ πρὸς τῇ ἐκλείψει αἰέτος τῆς σι-
λῆνης, συμβαίνει γίνεσθαι σεισμὸν. ὅταν γὰρ
ἡδὴ πλησίον ἢ ἡ ἀντιφραξίς, καὶ μήπω μὲν
ἢ πᾶσι πρὸς ἀπολελοιπὸς τὸ φῶς, ἐν τῇ ἀπὸ τῆς
ἡλίου θερμὸν ἐκ τῆς αἰέρος, ἡδὴ δὲ ἀπομα-
ρῶντορῶν νύκτα γῆν, ἀντιμετρίσασθαι
τῇ πρὸς με-
εἰς πλεῖον γῆν, ὁ ποῖς τὸν σι-
σμὸν πρὸς τῇ ἐκλείψει· (γίνεσθαι γὰρ καὶ
αἰέμοι πρὸς τῇ ἐκλείψει πολλάκις) ἀ-
χρόνιοι μὲν πρὸς τῇ μεσοκρίων ἐκλεί-
ψει, μεσοκρίοι δὲ πρὸς τῇ ἐκλείψει· συμβαί-
νῃ δὲ τὸ τοιοῦτον, ἀφ' οὗ ἀμφοτέρωθεν τὸ θερμὸν τὸ ἀ-
πὸ τῆς σιλῆνης, ὅταν πλησίον ἡδὴ γίνεσθαι ἡ
φραξίς· ἐν τῇ γῆντορῶν, ὅτε ἢ ἐκκρίσιν. αἰε-
μὲν οὖν ὡς κατεῖχετο ὁ αἰθρὸς καὶ ἡρέμει, πάλιν
κινεῖσθαι καὶ γίνεσθαι πνεῦμα τῆς ὁψιμῆς ἐκ-
λείψεως πρὸς αἰέτος. ὅταν δὲ ἰσχυρὸς γῆνται
σεισμὸς, ἐκ δὲ αἰέτος, ὡς εἰς ἀπὸς παύεται σί-
σας· ἀλλὰ τὸ πρὸς τῇ μέρει πρὸς τεττα-
ρακτὰ σίσει ἡμερῶν· ὕστερ δὲ καὶ ἐφ' ἡν
καὶ ὅτε δύο ἢ τὴν ὁπλικοῦ καὶ τοῖς αἰέτοις τό-
ποις. αἰέτοις γὰρ τῇ μὲν μεγέθει, τὸ πλεῖον τῇ
πρὸς με-
καὶ τῇ τῷ πρὸς τῇ γῆντι δὲ ὡς αὐ-
ρῶν. ἡ γὰρ αὐτὴ ἀντιτυπήσῃ, ἐν μὲν ἀδίδως διέλθῃ,
μάλιστα τῇ σίσει, ἐν γῆνταλείπεισθαι ἀντιφραξί-
ος τῇ διεκρίσει, οἷον ὡς δὲ δυνάμενοι διεκρί-
-

& eo præsertim, quòd mare nullum spiri-
tui sub terra debacchanti respiraculum,
nullamque diffationem concedebar, im-
mo obstupabat intersepiebátque, nam se
mutuò oppugnando spiritus motum terræ
fecit, fluctus diluvium. Fiunt etiam parti-
culares quidam terræ motus, & plerumque
non ultra paruum procedentes tractum:
venti verò nulli. Particulares, inquam, cùm
exhalationes proprii vicinique loci in v-
num coierint: quò modo lquales im-
becisque particulatim fieri diximus. Et qui-
dem terræ motus ad hunc fieri modum so-
lent, venti minimè. Nam subterranea
principatum obtinent, vt ad locum vnum
omnes contendant exhalationes. Sol verò
non æquè facere potest vt omnes, sed magis
quæ suspensæ in aère sunt, cùm iam princi-
pium sui cursus à sole pro locorum diffe-
rentia ceperint, in vnum fluant. Quoties
igitur spiritus est multus, terram in latum
tremoris instar mouet. Fit autem & quibus-
dam in locis terræ motus, sed rarò, veluti
pulsus, cùm assurgens intumescit, alternò-
quo motu residet. Quocirca & rariusculè
ad hunc quatit modum, haud enim facilè
fit, vt ad eò multum coeat principium. quip-
pe cùm exhalatio in longum multo plus
quàm in crassitiem digeri soleat. Vbi au-
tem motus terræ factus est eiusmodi, copia
lapidum, eorum in morem qui in cribris e-
mergunt, per summa telluris iacet. Siqui-
dem terræ motu ad hunc modum facto, Si-
pylus, vocatus Phlegæus ager & regio Li-
gustica, euerfa fuerunt. Porro insulæ pro-
cul in alto positæ, minùs quàm quæ conti-
nenti vicinæ sunt, quatit solent. Nam ma-
ris copia exhalationes refrigerat, nec non
suo pondere obstat quominus quatiantur,
vimq; infert. Præterea mare flatibus cuius-
fluit, non quatitur. Itè quia mare magnum
occupat locum, haud ad hoc, sed ex hoc
veniunt exhalationes, quas quæ è terra o-
riuntur, comitari assolent. Insulæ autem
illæ quæ continenti vicinæ sunt, conti-
nenti potius sunt, & proinde quatit so-
lent: quando mare, quod insulas illas
continentemque interiacet, præ sua exi-
guitate vireis nullas habet. At quæ sunt
in medio mari positæ, nequaquam abs-
que toto mari quo ambiuntur, moueri
possunt.

Igitur de terræ motibus, & quænam sit
eorum natura, & quam ob causam fiant,
item de cæteris quæ circa ipsos accidunt,
hisque maximis, dictum est.

[illegible]

Γαί, μαρ' αὖτο σφοδρῶν, ἔπερ ἡ φύσις αὐτῶν,
ἔδρα' τὴν αἰτίαν γήσονται, καὶ περ τῶν ἄλλων
τῶν συμβαίνοντων περ αἰσῶν, εἴρηται γὰρ
περ τῶν μετρίων.

Περὶ ἀεραπνῆς καὶ βροτῆς.

Περὶ δὲ ἀεραπνῆς καὶ βροτῆς, ἐπὶ δὲ αὐτῷ τυφῶνος, καὶ ἀεραπνῆς καὶ κεραυνῶν, λέγεται ὅτι τὸ αὐτὸν πλὴν αἰτῶν ἀρχαῖον * ὁ πολυμυθὸν πύτων διττὴν τῆς γὰρ ἀναθυμιάσεως, ὡς ἂν εἴποιμεν, ὅπου διττῆς, ἡ μὲν ὑγρῆς, τῆς δὲ ξηρῆς. Ἐκ τῆς συγκρίσεως ἐκείνης ἀμφοτέρωθεν διυαίνεται, καὶ σπινθηροειδὲς εἰς νέφος, ὡς ἂν εἴποιμεν περὶ τοῦ ὕδατος. ἐπὶ δὲ πυκνότερας τῆς συστάσεως τῆς νεφῶν γενομένης περὶ ὅ ἔχεται πύρρος ἢ γὰρ ἐκλείπει ὁ θερμὸν ἀεραπνῆς εἰς τὸ αἶμα τῶν πυκνότερων καὶ ψυχρότερων ἀναγκῶν ἐστὶ πλὴν συστάσεως. ὁ γὰρ οἱ κεραυνοὶ, καὶ οἱ ἐκ νεφῶν καὶ πύτων τὰ βροχὰ φέρεται καὶ τὸ καὶ πυκνότερος αἶμα τῶν θερμῶν * φέρεται πύτων, ἀλλ' εἰς βροχὴν τῆς πυκνότητος ἀναγκῶν γίνονται πλὴν ἐκλείπει. ὅτι οἱ πυκνότεροι εἰς τὴν * ἀεραπνῆν πύτων. Ἐπὶ δὲ τῶν βροχῶν ἔχεται, φέρεται παλαιὰς αἶμα. ἡ μὲν δὲ ἐκ νεφῶν καὶ πύτων, εἰς τὸ αἶμα ἀεραπνῆς τὸ πύτων. ὅπου δὲ ἀεραπνῆς καὶ βροχῶν ἀεραπνῆς ἐκείνης ἐκ τῆς μεταβολῆς ψυχρότερος τῆς ἀεραπνῆς, αὐτὴ σπινθηροειδὲς τῆς νεφῶν ἐκλείπειται. βία δὲ φερεται καὶ περὶ τῆς συστάσεως οἷς ἀεραπνῆς καὶ βροχῶν, καὶ πύτων, ἡ δὲ ψυχρὸς καλεῖται βροχῆ. γὰρ δὲ ἡ πύτων τὴν αὐτὴν ἔχει, * ὡς πύτων καὶ μίξος μίχρος πύτων, ὅπου τὸ πύτων γενομένης ψυχρότερος καλεῖται. οἱ μὲν, * ἡ φερεται καλεῖται, οἱ δὲ τὸ ἔστιν, οἱ δὲ, ἀπὸ τῶν πύτων. γὰρ δὲ, ὅπου ἡ ἀεραπνῆς εἰς πλὴν φλόγα σπινθηροειδὲς φέρεται ἡ γενομένη καὶ ξηρομένη τῆς βροχῶν ὡς γὰρ ἐκ τῶν νέφους γενομένη ἢ πύτων καὶ πύτων ἐκλείπει περὶ πλὴν πυκνότητος τῆς νεφῶν εἰς πύτων καὶ πλὴν βροχῶν. πύτων δὲ οἱ ψυχροί, ὁ γὰρ πλὴν ἀεραπνῆς τὴν γενομένη τῆς νεφῶν, καὶ ὁ γὰρ τὰ μεταξὺ καλίας, ἡ δὲ σπινθηροειδὲς ἐκλείπει τῆς πυκνότητος ἡ μὲν δὲ βροχῆ τῶν ἐστὶ, καὶ γὰρ ὁ γὰρ τῶν πύτων αἶμα. ὁ δὲ πύτων ὁ ἐκ βροχῶν, τὰ πολλὰ μὲν ἐκ πυρρῶν λεπτῶν ἐκ αἶμα πυρρῶν, καὶ τῶν ἐστὶν ἡ καλεῖται ἀεραπνῆς ἢ αὐτὴς ἐκ πύτων ὁ πύτων καὶ γενομένη ὁ φλόγα. γὰρ δὲ μὲν πλὴν, καὶ ὁ γὰρ τῆς βροχῆς ἀλλὰ φαίνεται περὶ τοῦ, ὁ γὰρ ὁ γὰρ περὶ τῆς αἶμα.

x. εἰμα-
εἰμαx. o. d.
p. 10.Quidam
autem, non
tamen ut
res ipsa &
alii Arist.
loci ostendunt.x. o. d.
p. 10.Theoph.
lib. De
igne, sub
finem.De tonitru & fulgure opiniones aliquot
veterum.

DE tonitru autem & fulgure, & insuper de vortice, qui typhon vocatur, id est, vibratus, & turbine accenso, quem Græci prestera nuncupant, & denique de fulminibus dicamus oportet. nam horum omnium idem esse principium existimandum est. Cum enim (vbi diximus) duplex sit exhalatio, altera humida, altera sicca, cumque ipsa concretio hæc ambo potentia habeat, & in nubem consistat, (quemadmodum dictum est,) & insuper cum nubium constitutio apud supremum finem densior evadat; (qua enim calor sequestratus superiorem in locum deficit, hac constitutionem densiorem esse frigidiorēque necesse est, quocirca & fulmina & procellæ, & omnia generis eiusdem deorsum feruntur; atque calidum omne in sublime suapte natura scandit; verum expressionem fieri in contrariam densitati partem, necessarium existit; quo modo nuclei qui è digitis elabuntur, exprimi solent; hi enim quamvis pondus habeant, tamen sursum plerumque feruntur;) calor profecto qui excernitur, in superum spargi locum affolet. quantum autem aridæ exhalationis in mutatione frigescens aëris intercipitur, id coeuntibus nubibus excernitur. quod cum vi feratur, & ambientibus nubibus incurrat, ictum facit, cuius sonitus tonitru nuncupari solet. Efficitur autem ictus haud aliter (vbi parum affectioni magnam conferam) quam qui in flamma fit sonus, quem alii Vulcani risum, alii Vestæ, nonnulli horum minas vocant. Fit autem, cum exhalatio in flammam conuersa, dirumpentibus sese lignis atque siccantibus, exilit. Sic enim & spiritus secretio, quæ in ipsis nubibus fieri solet, cum nubium densitati ingruit, tonitru excitat. Varii autem ac multiformes soni sunt, tum propter nubium inæqualitatem, tum propter cavernas, quæ intermedie sunt, qua densitatis continentia deficit. Tonitru igitur id est, atque ex hac causa fit. Spiritus autem qui extinguatur, ferè confagrat tenui & imbecilli ardore. atque id est quod vocant fulgetrum, quo ceu tinctus excidens spiritus videri potest. Fit autem post ictum tonitruum, sed prius cerni quam tonitruum audiri affolet. quoniam aspectus auditum antecedit.

Id

Id quod remigatio trirremium declarat: cum enim iam rursus remos nautæ referunt, primus remigii sonus ad aureis peruenit. Quanquam quidam aiunt, haudquaquam ignem intra nubes gigni. Hunc autem Empedocles quidem id esse inquit, quod est solis radius intus circumuenitur coarcteturque. Anaxagoras vero, quod est superno æthere, quem ille ignem vocat, deorsum est sublimi defertur. Itaque splendorem huiusce ignis, fulgetrum: sonitum verò atque stridorem quem facit, cum intra nubes extinguitur, tonitru esse dicunt: tanquam, sicut prius fulgetrum fieri quam tonitruum videtur, ita etiam prius fiat. At illa ignis interclusio utroque quidem modo à ratione remota est, sed magis superni ætheris detractio. Nam dicenda causa est cur quod sursum ferri aptissimum est, deorsum feratur: & quamobrem id in cælo fiat tantummodo cum nubilum est. nec id tamen assidue cum ita est affectum: cælo verò sereno non fiat. siquidem illud leuiter dictum modis omnibus videtur. Pari modo & illud quoque, dicere inquam radiorum solis calorem qui in nubibus inhibetur, atque detinetur, esse harum rerum causam, haudquaquam probabile existit. etenim hæc ratio oscitante admodum reddita est. Nam & à tonitru & fulgetro & cæteris generis eiusdem causam semper esse discretam atque distinctam, & sic illa fieri necesse est. At illud plurimum ab hoc discrepat. simile enim est, atque si quis putet, aquam, niuem & grandinem, cum antè in nubibus essent, postea excerni, & non fieri, quasi ad manum faciente semper concretionem vnumquodque eorum. nam pari ratione hæc concretiones, illa secretiones esse existimandum est. Quare si ex hisce altera non fiant, sed sint, utrisque eadem accommodabitur ratio. Item cur caloris in nubibus interceptionem diuersiorem esse dixerit quispiam, quam ut in hisce quæ densifcula sunt: Atqui aqua à sole & igni calefit, sed tamen cum rursus coit & inalgescendo densescit, nullam talem fieri exidentiam contingit, qualem illi prædicant. quanquam eam fieri oportuit pro magnitudinis ratione: atque spiritum, ignis opera in aqua genitum feruorem facere: qui ut insit prius nec fieri potest, nec illi sonitum feruorem esse statuunt, sed stridorē. At stridor non nisi paruum feruor est. quo enim id quod incidit, dum extinguitur, cumcit ac superat, hoc feruendo sonitū edit. Sicut etiam qui fulgur, quemadmodum & Clidemus, haud esse dicant, sed appareat

A δὲ λαὶ δ' ὅτι τῆς εἰρησίας τῆς τεινέων· ἡ δὲ γὰρ αἰαφερόντων πάλιν τὰς κώπας, ὁ πρῶτος ἀφικέται ψόφος τῆς κωπηλασίας. καίτοι τινες λέγουσι ὡς ἐὰν τῆς νέφους ἐγείνηται πῦρ. τῆ δ' Εμπεδοκλῆς μὲν φησὶ εἶναι, τὸ ἐμπεδωλαμδαμίδμοι τῆς τῆς ἡλίου ἀκτίνων. Αναξαγόρας δ', τῆς αἰώλης αἰθέρος, ὅ δὲ ἐκείνος λαλῆ πῦρ, κατενεχθὲν αἰώλης κατέτω. πλεῖν μὲν οὖν ἀφ' ἀμφοῖν τῆς βούτου πυρὸς, ἀστραπὴν δ' εἶναι. τὸ δὲ ψόφος ἐκ ἀποσβεστικῆς ἐκ πλεῖον σῆξιν, βροχίῳ, ὡς καὶ δακτύφω φησὶν εἶναι γινόμενοι, ὅταν καὶ πρὸς τὸν πλεῖον ἀστραπὴν ὕδαρ τῆς βροχίης. ἄλλοι δὲ εἰ τῆς πυρὸς ἐμπεδωλαμίδας, ἐκ ἀμφοτέρων μὲν, μάλλον δ' ἐκ κατέσπασις τῆς αἰώλης αἰθέρος. τῆς γὰρ κατέτω φέρεται τὸ πεφυκὸς αἰὼν δι' ἀνάγκην τῆς αἰτίας, καὶ ὅταν πότε τῆς τῆς γένεσιν καὶ τὸ οὐρανόν, ὅταν ὅταν ἐπὶ τῆς αἰτίας, ἀλλ' ὅχι συνηχῶς ὅπως. αἰθρίας δ' ὅπως ὅταν γένεσιν. τῆς γὰρ πρὸς τὸν πλεῖον εἰρησάται πρὸς χεῖρας. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πλεῖον ἀπὸ τῆς ἀκτίνων θερμότητος φάσαι πλεῖον ἀπολαμδαμίδμοι ἐκ τῆς νέφους εἶναι βούτου αἰτίας, καὶ πρὸς τὸν πλεῖον καὶ γὰρ εἶναι ὁ λόγος ἀποσβεστικῆς εἰρησάται λέγει. ἀποκαρμίδμοι τῆς γὰρ ἀναγκῆς εἶναι τὸ αἰτίον αἰὲν ἐκ εἰρησάται, τῆς τῆς βροχίης ἐκ ἀστραπῆς, καὶ τῆς ἄλλων τῆς βούτου, ἐκ ὅταν γένεσιν. τῆς δὲ ἀφ' ἀμφοῖν πλεῖον ὁμοίως γὰρ καὶ εἰ τῆς οἰοῖτο τὸ ὕδαρ, καὶ πλεῖον χεῖρας, καὶ πλεῖον χεῖρας, οὐκ ἐπὶ χεῖρας πρὸς τὸν πλεῖον, ὅταν ἐκκαρμίδμοι, καὶ μὴ γένεσιν, εἶναι ὅταν χεῖρας ποιήσας αἰὲν τῆς συγκρίσεως ἐκαστὸν αὐτῶν. ὡς αὖτως γὰρ ἐκείνα τε συγκρίσεις, καὶ ταῦτα ἀφ' ἀμφοῖν ἀπολαμίδμοι εἶναι. ὡς τ' εἰ δακτύφω βούτου μὴ γένεσιν, ἀλλ' ἐστὶ, πρὸς ἀμφοτέρων ὁ αὐτὸς ἀρμόσις λόγος. πλεῖον τε ἐκ ἀπολαμίδμοι τῆς αὐτῆς ἀλλοιότερος λέγει τῆς, ἐκ κατέσπασις ἐκ τῆς πυκνότητος: ἐκ γὰρ τὸ ὕδαρ ἀπὸ τῆς ἡλίου καὶ τῆς πυρὸς γὰρ θερμὸν ἀλλ' ὁμοίως ὅταν πάλιν σῆξιν ἐκ ψύχεται τὸ ὕδαρ παραμίδμοι, ἐκ τῆς μίαν συμβαίνει γένεσιν βούτου ἐκ τῆς αἰτίας, οἰοῖτο ἐκ τῆς αἰτίας λέγει. καίτοι γ' ἐκ τῆς αἰτίας λέγει τῆς μεγέθους καὶ πλεῖον εἶναι ποιήσας τὸ ἐγγύς

E ἡμῶν πρὸς τὸν πλεῖον, ὡς ὅταν δύνασιν οὐκ ἐπὶ χεῖρας πρὸς τὸν πλεῖον, ὅταν ἐκ τῆς αἰτίας τῆς ψόφος εἶναι ποιήσας, ἀλλὰ σῆξιν. ἐστὶ δὲ ὅταν εἰς, μίαν καὶ εἶναι τῆς γὰρ τῆς πρὸς τὸν πλεῖον καὶ τῆς σῆξιν ἀμφοῖν. ταῦτα εἶναι τῆς αἰτίας τῆς ψόφος. εἶναι δὲ τῆς αἰτίας πλεῖον ἀστραπῆς, ἀστραπῆς καὶ κληδόνος, ἐκ τῆς αἰτίας, ἀλλὰ φησὶν εἶναι

πρὸς ἡμᾶς ὡς ὁ πάρος ὁμοίον ὄν, καὶ ὅταν
 πλεῖστον τῆς ῥαβδῶς τυτθῇ. φαίνεται
 γὰρ ὁ ὕδωρ ἀποκρίβειν τῆς νυκτὸς ὕψους ἐν τῇ
 νεφέλῃ, ῥαπιδιόμην τῷ ὕψει, πλεῖστον φαντα-
 σίαν τῆς λαμπρότητος εἶναι πλεῖστον ἀστραπῆς.
 ὅταν μὲν ὕψος σινοῦνται ἡσυχῇ τῷ αἰθέρι τῆς ἀνα-
 κλάσεως δόξαις ὅταν αἴτιον δοκῇ τῷ τοιούτου
 πάθος εἶναι. φαίνεται γὰρ ὁ ὕδωρ εἰλιδόν τυ-
 τθόμην, ἀνακλωμένης ὑπὸ αἰνῶ τῷ ὀφέως
 πρὸς τὴν λαμπρότητα. ὅταν δὲ γὰρ τῷ μάλ-
 λον νύκτωρ τῆς γὰρ ἡμέρας φαίνεται, ἀφ' ἧς
 ὁ πλέον ὁ φέγγος ὁ τῆς ἡμέρας ἀφα-
 νίσθῃ. ὅταν μὲν οὖν λαμπρότητα αἰθέρος καὶ
 ἀστραπῆς αἰθέρος τῷ αἰθέρι, αὐτὸν ὅταν τῷ
 μὲν, ὅταν ἀνακλάσεις ἐν ἀστραπῇ τῷ δὲ, ὅταν πυ-
 ρὸς μὲν ἢ ἀστραπῇ, ἀφ' ἀστραπῆς ἐν βρο-
 χῇ, ὅταν εἰς, εἰς ἐγγυνομῶν πρὸς ἑκάστον πά-
 θος τῷ πυρὸς, ἀλλ' ἐν ὑπὸ τῷ γένει. ἡμῖς δὲ
 φανερὸν πλεῖστον αἰνῶ εἶναι φύσιν, ὅταν μὲν τῷ γένει
 αἰέμον, ἐν δὲ τῇ γῇ σφοδρὸν, ἐν δὲ τῆς νεφέ-
 ρας βροχῇ πλεῖστον γὰρ εἶναι αὐτὰ πλεῖστον εἶναι
 αὐτῶν, αἰσχυμῶν ἐκείνῃ. ἐν ῥέοντα μὲν
 πρὸς, αἰέμον ὅταν. ὅταν δὲ πρὸς τῆς σφοδρῆς
 ἐν δὲ τῆς νεφέρας μετὰ βροχῆς ἐκχυνομῶν,
 σινοῦντων καὶ συκρινομένων αἰνῶ εἰς ὕδωρ
 βροχῆς τε καὶ ἀστραπῆς, ἐν πρὸς πύκνους ἀλ-
 λὰ τῆς αἰνῆς φύσεως τοιούτους ὄντα. καὶ αἰνῶ
 μὲν βροχῆς καὶ ἀστραπῆς εἶναι.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

Μετεωρολογικῶν τῶν εἰς

Δ. καὶ Γ.

ΚΕΦΑΛ. α'.

Περὶ ἐκνήφειν, καὶ τῶν τοιούτων,
 καὶ καρυμνῶν.

Περὶ δὲ τῶν ἐκνήφειν εἰπω-
 μέν ἔργον τῆς ἀκρίσεως αἰνῶ-
 τος, τὸν ὑψηλὸν ἢ δὲ ὅταν
 λήγῃ. ὁ γὰρ πλεῖστον τῶν
 ἐκνήφειν, καὶ μὲν μὲν καὶ ἀποκρίβειν
 ἀφ' ἀκρίσεως, καὶ πλεῖστον τῶν αἰνῶν, καὶ
 ἀφ' ἀκρίσεως, καὶ πλεῖστον τῶν αἰνῶν, καὶ
 αἰνῶν καὶ ἀστραπῆς αἰνῶν δὲ ἀφ' ἀκρίσεως καὶ
 πλεῖστον, ἢ ὅταν δὲ ἐκνήφῃ αἰνῶν, ἐν
 πλεῖστον ἀφ' ἀκρίσεως καὶ πλεῖστον ἀφ' ἀκρίσεως
 ὁ γὰρ πλεῖστον ἀφ' ἀκρίσεως, καὶ πλεῖστον ἀφ' ἀκρίσεως

per similitudinem dicentes, quasi affe-
 ctio similis sit, ut mare cum virga per-
 cutitur, noctu resplendere videtur, sic
 humorem, cum in nebula flagellatur, ful-
 goris apparentiam, (quæ non nisi fulgetrū
 est,) ingerere. Verum hi nondum ver-
 sati fuerant in opinionibus quæ de refra-
 ctione sunt, quæ quidem eiusmodi affe-
 ctionis causa esse videtur. Nam aquadum
 percutitur, fulgere videtur, refracto ab
 ea ad quippiam lucidum aspectu. Quam-
 obrem noctu magis quàm interdiu fulgu-
 rat. nam interdiu non apparet, propterea
 quod maius diei lumen illud offuscat &
 heberat. Igitur hæc sunt, quæ de toni-
 tru & fulgetro ab aliis dicuntur. Aliis
 fulgetrum quidem esse refractionem, aliis
 fulgorem dicentibus: tonitru verò ex-
 tinctionem ignis, non qui per singulas
 affectiones nubibus innascatur, sed qui
 insit. Nos autem super terram ventum,
 in terra terræmotum, in nubibus toni-
 tru, eandem esse naturam dicimus. Nam
 hæc omnia idem essentia sunt, nempe
 exhalatio arida: quæ cum modo quodam
 fluit, ventus existit: cum autem isto,
 motus terræ facere solet: cum autem in
 nubibus mutationem subiens excernitur,
 coeuntibus ipsis & in aquam concrescen-
 tibus, tonitrua & fulgura, & insuper
 cætera alia quæ eiusdem cum hisce na-
 turæ sunt. Atque de tonitru & fulgure
 dictum iam est.

ARISTOTELIS STAGIRITÆ, ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ.

LIBER III.

CAPUT I.

Ecnephie & typhonis causa, eorumque gene-
 ratio & differentia, ac fulmi-
 num species.

DE reliquis autem secretio-
 nis huiusce operibus, mo-
 do quo iam ceptum est,
 dicamus oportet. Nam fla-
 tus iste qui excerni solet,
 cum in partibus exiguis sparsim quo
 diffunditur, & sæpe fit, ac per-
 flat, necnon subtilior est, toni-
 trua & fulgura edit: At si univ-
 ersus, & densior, minus autem subtilis
 expressus fuerit, probellam gignit,
 quæ vocatur à Græcis Ecnephias.
 Quod fit, ut etiam vehementer existat
 nam excretionis velocitatis robur aduehit.

Cum igitur magna & continens secretio fuerit consecuta, tum profecto idem accidit, quod cum rursus aduersam in partem halituum copia tenderit, euenire assolet. tum enim pluvia iugis multaque fit. Itaque hæc ambo in materia, potentia insunt: & quidem cum veriuslibet facultatis principium factum est, quod è materia coëxernitur, cuiuscumque copia maior fuerit, abundantius subsequi assolet: fitque huius exhalationis pars altera imber, illius altera ecnephias. Cum autem flatus qui in nube erat, excretus alteri incurrando repercutitur, perinde ut cum ex lato in angustum adigitur ventus in portis visque; (nam repulsa prima corporis ad hunc modum fluentis parte, propterea quod illa nequaquam cedant aut ob loci angustias, aut quod in frontem aliquis alius esset spiritus; in istiusmodi locis flatus circulum vertiginemque fieri sæpenumero accidit. siquidem aliud ne ulterius procedat, arceat, aliud à tergo impellit. Quare cogitur in latus, qua nimirum parte non prohibetur sese vertere: atque ita semper quod proximum continuum que est, quovisque vnus euadat. Hoc autem circulus est. cui enim figuræ vnica latio competit, eam ipsam circulum esse necesse est;) ob id profecto vertigines in terra, & in nubibus similiter, iuxta principium fiunt. Nisi quod, quemadmodum cum procella fit, semper nubes excernitur, atque continuus cooritur ventus: ita hic semper nubis continuitas subsequi solet. At ob nubis densitatem impotens ab ipsa flatus secerni, in orbem primo conuertitur, ob eam quam diximus causam. In præceps autem fertur, quia continuè nubes densantur, qua parte calor excidit. Quare hæc affectio, si caloris expers fuerit, vocatur Typhon: qui quidem ventus est; veluti ecnephias, inconcæctus. Non fit autem Aquilonis Typhon, nec niue iacente Ecnephias: propterea quod hæc omnia flatus existunt. Flatus verò, non nisi calida siccaque exhalatio est. Igitur gelu atque frigus quia euincunt, principium ipsum cum adhuc fit, statim extinguunt. Quod autem euincant dominanturque, palam est. non enim esset nix, neque partes ad Aquilonem posite humerent: quippe cum hæc vincente frigore accidant. Fit itaque Typhon, cum ecnephias statim ab ortu excerni è nube non potest. Est autem ob vertiginis oblectationem, cum ad terram conuolutio ipsa delabitur, quæ secum aliquid abreptum è nube defert, à quo absolui non potest. Quia autem tramite directo procedit, ea flatu agit:

Tom. I.

A ὅταν μὲν οὖν συνακολουθήσῃ πολλή καὶ συ-
 νεχής ἔκκρισις, τὸν αὐτὸν γίνεσθαι ἔσθον, ὡς-
 ὅτε ὅταν πάλιν εἰς ζωώδητον ὁρμήσῃ· πό-
 τε γὰρ ἑστὸς καὶ ὕδατος γίνεται πληθὺς.
 ὑπερβαίνει μὲν οὖν ἀμφὸς δυνάμει ταῦ-
 τε καὶ * πλεονέκειν. ὅταν δὲ ἄρχῃ ῥήνται ^{ἢ τ. ὕλη}
 τῆς δυνάμεως ὁποτέρου, ἀκολουθεῖ συ- ^{ἢ αἰσθητικῆς}
 νεκρινόμοις ἐκ τῆς ὕλης, ὁποτέρου αὖ ^{ἢ ὕλης}
 πληθὺς εὐκρινέσθαι κλεινόν καὶ γίνεται ὁ μὲν
 ὁμοῖος, ὁ δὲ τῆς ἐτέρας αἰσθητικῆς,
B ἐκνεφίας. ὅταν δὲ ὁ ἐκκρινόμενος πνεῦμα,
 ὁ ὡς περὶ νέφους ἐπὶ αἰσθητικῇ οὕτως,
 ὡς ὅτε ὅταν ἐξ αἵματος εἰς τὸν βιαζέσθαι
 ὁ αἵματος, ἢ ὡς πύλαις, ἢ ὁδοῖς (συμβαίνει
 γὰρ πολλάκις ἐν τοῖς ζώοντι ἀπωθεντὶς
 τῷ πρῶτον μέρει τῷ ῥέοντι * ὅμοιος δὲ ^{ἢ τ. ὁ δὲ}
 ὁ μὲν ὑπερβαίνει, ἢ ἀφ' ἐνότητος, ἢ ἀφ' ^{ἢ ὑπερβαίνει}
 ὁ αἰσθητικῇ, κλεινόν καὶ δύνει γίνεσθαι τῷ
 πνεύματι· ὁ μὲν γὰρ εἰς τὸ πρῶτον κω-
 λυεῖται πρὸς τὸν, τὸ δὲ ὁποῖον ἐκπύει· ὡς
 ἀναγκάζεται εἰς τὸ πλάγιον, ἢ οὐ καλύπτεται
C φέρεσθαι· καὶ ἔσθαι αἰεὶ τὸ ἐκκρινόμενον, ἕως αὖ
 ἐν ῥήνται, τῷ τῷ ἐκκρινόμενῳ· ὁ γὰρ μία φε-
 ρεῖ ὁμοῖος, τῷ καὶ αὖτ' ἀναγκάζει κλεινόν
 εἶναι·) ὅτι τῆς γῆς οὖν ἀφ' αὐτῆς γίνε-
 ται οἱ δῖοι, καὶ ὡς τοῖς νέφους ὁμοῖος καὶ ἢ
 ἀρχὴν. πλεονέκειν, ὡς ὅτε ὅταν ἐκνεφίας
 γίνεται, αἰεὶ τὸ νέφος ἐκκρίνεται, καὶ γίνε-
 ται συνεχὴς αἵματος· ὅπως ὁμοῖος αἰεὶ τὸ συ-
 νεχὴς ἀκολουθεῖ τῷ νέφους· ἀφ' οὗ πυκνότη-
 τα ὁ δυνάμενος ἐκκρίνεται τὸ πνεῦμα ὡς
 τῷ νέφους· ἐκκρίνεται μὲν κλεινόν τὸ πρῶτον
D ἀφ' οὗ εἰρημονεῖται αἰσθητικῇ· καὶ τῷ δὲ φέρε-
 ται, ἀφ' οὗ αἰεὶ τὸ νέφος πυκνότερον, ἢ ὁπο-
 τίς τὸ ἡρμῶν· καλεῖται δὲ, αὖτ' ἀναγκάζει
 πλεονέκειν, τῷ τῷ πλεονέκειν, τυφῶν, αἵματος ὡν, ὅτι
 ἐκνεφίας ἀπείρητος· βορείοις δὲ ὁ γίνεται τυ-
 φῶν, ὡς ὁ βορείος ὅταν, ἐκνεφίας· ἀφ' οὗ τὸ
 * πλεονέκειν (ἢ εἶναι) πνεῦμα· τὸ δὲ πνεῦμα, ἔσθαι ^{ἢ τ. αἰσθητικῆς}
 καὶ ἡρμῶν αἰσθητικῇ· ὁ οὖν πλεονέκειν ^{ἢ τ. αἰσθητικῆς}
 καὶ τὸ ὕψος, ἀφ' οὗ καὶ τῷ οὐρανῷ ὡς γί-
 νονται ὡς πλεονέκειν, ὅτι ὁ καὶ τῷ, ὡς γί-
 νεται αὖτ' ὡς ὕψος, ὡς ὁ βορείος πλεονέκειν· ταῦ-
 τε γὰρ συμβαίνει καὶ τῷ οὐρανῷ· ὁ καὶ τῷ οὐρανῷ
 γίνονται μὲν οὖν ὁ τυφῶν, ὅταν ἐκνεφίας γί-
 νονται μὲν οὖν δύνει ἐκκρίνεται τῷ νέφους.
 εἰς δὲ ἀφ' οὗ αἰσθητικῇ τῆς δῖης, ὅταν ὅτι
 γίνονται φέρεται ἢ ἐλὶς συγκαταβύσσει τὸ νέ-
 φος, ὁ δυνάμενος ἀπολυθῆναι· ἢ δὲ κατ'
 ὡς οὐρανῷ ἐκπύει, ταῦτα δὲ πνεύματι κλεινόν,

Y y j j

КЕФАЛ-02

Περὶ αὐτῶν δυνάστες, καὶ συμβεβηκότες

Tom. I.

[illegible]

Yy ij

sed suam sortiti naturam sinatur, meritis
aquæ signum existit. Quando iam talem
fieri consilientiam indicat, ex qua ad
aquam venire, densatione continentiam
accipiente, necessum sit. Unde etiam
fit ut vi vaporis omnium maxime colo-
re atto sint. At cum dissipatur, statum
portendit: (nam vaporis ductio à sta-
tu fit, qui iam quidem est, nondum
tamen apud nos excurrit. cuius rei indi-
cium est, quod unde præcipua dissipa-
tio fit, hinc status accedit:). Cum verò
emarcescit, serenitatem nam si aer nullo
pacto ita sese habeat, ut quem in se con-
tinet calorem, euincat, & in pluuiam
densitatem veniat; constat, exhalationis
partem humentem ac frigidam, ab arida
& ignea nondum esse sequestratam: quod
serenitatis causa existit. Itaque quo pa-
cto habente aëre refractione fiat, di-
ctum est. Refrangitur autem aspectus à
caligine, quæ circa solem lunamve con-
sistit. Quocirca arcus non è regione, per-
inde ut arcus, apparet. Cum autem æ-
quo undique modo refrangitur aspectus,
circulū extrahere, aut certe circuli par-
tem, necesse est. Nam lineæ æquales ab
eodem puncto ad idem punctum ductæ,
semper supra circuli lineam frangentur.
Sit enim a puncto a, versus punctum b,
fracta linea a e b, & lineæ a f b, & linea
a d b, sintque æquales inter se hæ, a c, a f,
a d, & quæ ab b se conferunt, nempe c b,
f b, d b, itidem inter se æquales, at-
que producaturs linea a e b: quare trian-
guli æquales similisque sunt, quippe qui
super æqualem lineam a e b consistunt.
Ducantur autem ex angulis ad lineam a
e b perpendiculares, ab angulo c, per-
pendicularis c e: ab angulo f, perpendi-
cularis f e: ab angulo d, perpendicularis d
e. Hæ itaque inter se æquales sunt. nam
in æqualibus triangulis, & vno in plano
omnes constant. omnes enim sese ad re-
ctos angulos lineæ a e b, in vno puncto,
scilicet e, iungunt. Igitur descripta linea
circulus erit, centrum verò e. Sit autem b
sol, punctum a aspectus, circumferentia c
f d: nubes, à qua solem versus refrangitur
aspectus. specula etiam, continua intelli-
gere oportet. Verum singula ob paruita-
tem inuisibilia sunt. quod autem ex omni-
bus constat, vnum esse videtur: quia ita
digesta sunt, ut vnum deinceps post alte-
rum sit collocatum. Quod autem cerni-
tur album, sol est, qui in vnoquoque specu-
lo per circulum continenter apparet, nec
vllam quæ sensui perua sit, recipit diuisio-
nem. Huic autem proxima continuæ-
que ora, nigricat, ob illius alborem atrior
apparet. Sed circa terram magis, quod
locus terræ vicinior magis vento careat.

Том I.

A ἀλλ' ἐὰν τὴν φύσιν * ἀπολαμβάνῃ ἑα-
 τῆς, ὅθεν τὸς εἰχόμενος σημειῖται ἐστὶ. δηλοῖ γὰρ κ. ἀπολαβὴς αὐτῆς,
 ἥδη γίνεσθαι ὑπερβύτου πλεονάζον, ἐξ ἧς
 ὁ σωεχὴς ἀπολαβάνουσι τῆς πύκνωσιν,
 ἀπεργάζον ἐν ὑδατὶ ἐλθόν. ἐξ ἧς καὶ μέλας
 γίνονται πλεονάζοντες καὶ μακρὰ τῶν ἀπ-
 λων. ὅταν δὲ ἀφ' αὐτῶν, πύκνωματι συμ-
 μίον ἢ γὰρ διαίρεσις καὶ πύκνωματι γί-
 νεται, ἥδη μὲν ὄντες, ὅπως δὲ παρὸντος. σημειῖται
 δὲ ὑδατος, ἐξ ἧς ἐν τῷ ὑδατὶ γίνεται ὁ ἀέρας,
B ὅταν αὖ ἡ κυρία γίνεσθαι ἀφ' αὐτῶν. ἀπ-
 λων ἀπολαβὴ δὲ, ὁδὸς. εἰ γὰρ μὴ ἔχῃ πῶς
 ὅπως ὁ ἀέρας, ὥστε κρατῆν τῆς ἐκ ἀπολαβ-
 ῶν ἀπολαβάνουσι, μὴ δὲ ἔρχεσθαι εἰς πύκνω-
 σιν ὑδατῶν, δὴλον, ὡς ὅπως ἐν αἰσιν ἀπο-
 κερταί τῆς ἀπολαβάνουσι τῆς ἐκ τῆς πύ-
 κνωσιν. τῶν δὲ ὁδὸς ἀπὸ τῆς πύκνωσιν. πῶς μὲν
 ἔχοντες τῆς ἀέρος γίνεσθαι ἢ ἀπολαβάνουσι, εἴρη-
 σται. ἀπολαβάνουσι δὲ ἀπὸ τῆς πύκνωσιν ἀ-
 χλὸς καὶ τῆς ἡλίου πλεονάζοντες ἐν ὅφει.
 ἐξ ὅσων ἐξ ἐκ τῆς πύκνωσιν ὡς φησὶ φαίνεται.
 πύκνωσιν δὲ ὁμοίως ἀπολαβάνουσι, ἀπολαβάνουσι
C κύκλῳ εἶ, ἐν κύκλῳ μέγας. ἀπὸ γὰρ τῆς ἀπὸ
 σημείου πρὸς τὸ αὐτὸ σημειῖται αἱ ἴσας κα-
 ἀπολαβάνουσι ὅτι κύκλῳ * γραμμῆς ἀεί. ἐστὶν γὰρ π. γραμμῆς
 * ἀπὸ τῆς σημείου, ἐφ' ᾧ τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ β κ. ἀπὸ τῆς αὐτῆς σημ.
 κλάσμεν, ἢ τε τὸ α γ β, καὶ τὸ α ζ β, καὶ ἡ
 τὸ α δ β ἴσας εἰ αὐτῶν τε αἱ α γ, α ζ, α δ,
 ἀλλήλας. καὶ αἱ * πρὸς τὸ β, ἀλλήλας, ὅτι π. αὐτῶν
 α γ β, ζ β, δ β. καὶ ἐπὶ τῷ γ καὶ α β.
 ὥστε τὰ τετραγώνια ἴσα. καὶ γὰρ ὅτι ἴσας
 * τῆς α ε β. ἡ γὰρ ἀπὸ δὲ καὶ τῶν ὅτι πλεονάζοντες π. α ε β
 α ε β, ἐκ τῆς γὰρ ἀπὸ τῆς γ, ἐν τῷ π. ἀπὸ τῆς γ
 γ ε. ἀπὸ δὲ τῆς ζ, ἐν τῷ ζ ε, ἀπὸ δὲ τῆς π. ἀπὸ τῆς ζ
 δ, ἐν τῷ δ ε. ἴσας δὲ αὐτῶν. ὡς ἴσας γὰρ
 τετραγώνια, καὶ ἐν τῷ ὅτι πύκνωσιν πύκνωσιν. πρὸς
 ὅρῳ γὰρ πύκνωσιν * τῆς α ε β, καὶ ἐφ' ἐν π. πύκνωσιν
 σημειῖται τὸ εὐκλείδης. κύκλος ἀπὸ ἑσῶ π. ἀπὸ τῆς α
 * ἐν γραμμῇ. καὶ τῶν δὲ τὸ ε. ἐστὶν δὲ π. ἀπὸ τῆς α
 τὸ μὲν β ὁ ἡλίου, τὸ δὲ α ἐν ὅφει. ἐν δὲ π. ἀπὸ τῆς α
 καὶ τὸ γ ζ δ καὶ φέρει, τὸ νέφος, ἀπὸ
 οὗ ἀπολαβάνουσι ἐν ὅφει πρὸς τὸν ἡλίου. δει-
E δὲ νοεῖν οὐδὲν ἔχει ἐν τῷ ὅφει. ἀλλὰ ἀπὸ
 σημειῖται, ἔχει μὲν ἀπὸ τῆς. τὸ δὲ ἐξ
 ἀπὸ τῶν ἐν τῷ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς. φα-
 νεται δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς, ὁ ἡλίου, κύκλῳ πύκνω-
 σιν ἐν τῷ ὅφει φαίνεται τῶν ἀπὸ τῆς, καὶ
 μὴ μὲν ἔχον ἀπὸ τῆς διαίρεσιν πρὸς δὲ
 τῇ γὰρ μὲν, ἐξ ὅσων ἐν τῷ πύκνωσιν. πύ-
 κνωσιν γὰρ ὅτι * ὅσων ἐν τῷ φαίνεται π. ἐν τῷ γ, π. ἀπὸ τῆς

cum speculum quodque paruum sit atque indiuisibile. At cum magnitudinis continentia quæ ex illis omnibus exultat, videri queat, magnitudinem perpetuam eundem prætereundem colorem necesse est. nam speculum quodque, ei quod ex omnibus coalescit, suum colorem tribuit. Quare cum hæc accidere possint, quoties sol & nubes sese ad hunc modum habebunt, & nos solem inter & nubem erimus, apparitio quædam obrefractionem fiet. Quinimò & tunc, & non aliter habentibus illis, arcus in cælo cernitur. Patet igitur, arcum esse refractionem visionis in solem. Quamobrem & arcus nisi sole aduerso, arcus verò nisi circa solem non fit. Et quidem ambo, refractiones sunt, verum colorum varietas alterum à reliqua discriminat, nam alter ab aqua attritus, & è longinquo fieri solet: altera ab aëre, qui suapte natura candidior est, & è propinquo. Quod autem fulgidum est, per atrum aut in atro (nihil enim refert,) puniceum apparet. Contueri autem possumus, ignem qui è virentibus lignis fit, rubram flammam habere: propterea quod ignis qui fulgidus albusque est, multo fumo admixtus est. Quinetiam sol ipse per caliginem & fumum, puniceus apparet. Quocirca arcus refractionis prima, eiusmodi colorem habere videtur: quippe cum ea refractione, à paruis asperginibus fiat. At arcus refractionis minimæ. De cæteris autem coloribus postea sumus dicturi. Præterea talis constitutio circa solem ipsum permanere diu non potest, sed aut pluit, aut dissoluitur: dum tamen è contrariis aqua gignitur, tempus quoddam interuenit. Si enim illud eueniret, arcus modo arcus eundem forent. nunc autem integra quidem aut circularia nulla sunt, quæ talem habeant apparitionem, sed exigua & per parteis: nempe qui vocantur bacilli, seu virgæ. Quando si caligo talis consisteret, qualis esset aquæ aut cuiuspiam alius attritus, sicuti iam diximus, arcus cælestis integer, perinde ut qui circa lucernas fit, appareret. Nam frequenter per hyemem flante austro circa lucernas fit iris: quam maximè vident, qui oculos habent humidos. quoniam eorum aspectus præ imbecillitate celeriter refrangitur. Fit autem tam ab aëris humiditate quàm à fuligine illa quæ à flamma defluit, atque cum aëre miscetur. tunc enim speculum vel propter nigrorem fieri assolet. Nam fuligo fumida existit. at lucernæ lumen, non album, sed purpureum, & flori ireos simile, non autem puniceum, circulo apparet.

Αἰεὶ τοῦ δὲ οὗτος τῆς εἰσότητος μικρὸν ἐξ ἀπορρο-
πίας τῆς δὲ * ἀπορροπίας αὐτῆς οἰκιστοῦ. ὅταν
μικρὸν ὁρῶμεν, ἀπορροπίας οἰκιστοῦ μὲν
τοῦ αὐτοῦ φαίνεται χρώματος ἑκατον γὰρ
τῆς εἰσότητος δὲ αὐτῆς ἀπορροπίας χρώμα τῆς
αὐτοῦ ὡς ἐπὶ ταῦτ' ἐκδίδεται συμβαί-
νῃ, ὅταν τῆς τοῦ ἡλίου τῆς ἡλίου, τῆς ἡλίου καὶ
κεφαλῆς, καὶ ἡμῶν ὁρῶμεν αὐτῆς, ἔστι δὲ
τῆς ἀπορροπίας ἐμφανὲς ἡς. ἀλλὰ μὲν καὶ
φαίνεται τότε καὶ οἱ ἄλλοι ἐκδίδονται χρώ-
ματι ἢ ἑκῇ. ὅτι μὲν οὖν ἀπορροπίας ἢ ἑκῇ
τῆς οἰκιστοῦ τῆς ἡλίου ὅτι, φαίνεται * ὅτι
καὶ δὲ εἰσότητος αὐτῆς γίνεται ἢ δὲ ἄλλος ὅτι
αὐτῆς καὶ τοῦ αὐτοῦ * ἀπορροπίας. ἀλλὰ ὅτι
τῆς χρώματος παλαιὰ ἀπορροπίας. ἢ μὲν γὰρ
ἐκδίδεται ἐκ μὲν γίνεται ἀπορροπίας,
ἐκ πορροπίας ἢ δὲ ἐκ γῆς, καὶ ἀπὸ αἰθέρος λα-
κτοῦ τῆς αὐτοῦ φαίνεται δὲ ὁ λακτοῦ
δὲ τῆς μὲν, ἢ ἐκ μὲν (ἀπορροπίας
γὰρ ὅτι) φοινικῶν. ὅτι δὲ ἔστι τὸ γὰρ τῆς
χλωρῆς ἑλκῶν πῦρ, ὡς ἐκδίδεται ἑλκῶν
C φλόγα δὲ τῆς καπνῶ πολλῶν μίμνηται
τῆς πῦρ, λακτοῦ ὅτι καὶ λακτοῦ. ἐκ δὲ ἀχλὺς
καπνῶ ὅτι ἡλίου φαίνεται φοινικῶν. δὲ ἢ
μὲν τῆς ἑλκῶν ἀπορροπίας, ἢ μὲν πορροπίας
αὐτῆς ἑλκῶν φαίνεται τῆς χρώματος ἀπὸ ῥαμίδων
γὰρ μικρῶν γίνεται ἢ ἀπορροπίας. ἢ δὲ τῆς
ἀλλοῦ, ὅτι δὲ τῆς ἄλλων χρώματος ὅτι
ἐκδίδεται. ἢ δὲ ὅτι αὐτῶν μὲν τῆς ἡλίου ὅτι
καπνῶ ἀπορροπίας ἑλκῶν οὐκ αἰσθάνεται, ἀλλὰ ἢ
ὅτι, ἢ ἀπορροπίας. ὅτι δὲ τῆς εἰσότητος ἐκ τῆς
μὲν τῆς τῆς ὕδατος ἡμέρας γίνεται τῆς
D χρώματος ἐπὶ, ἐκ μὲν ἐκδίδεται, ὡς δὲ καπνῶ
πορροπίας ἢ ἄλλος, ὅτι δὲ ἢ ἑκῇ. καὶ δὲ, ὅτι
μὲν γὰρ καπνῶ ἑλκῶν ἐκδίδεται τῆς ἐμφανῆς,
ὅτι καὶ καπνῶ, μὲν δὲ ἐκ μὲν, ὅτι κα-
λακτοῦ ῥαμίδων. ἐπὶ εἰ * οἰκιστοῦ ἑλκῶν
ἀχλὺς, ὅτι ἡμέρας αὐτῆς ὕδατος, ἢ τῆς ἄλλου
μὲν, καπνῶ ἐκδίδεται, ἐκδίδεται αὐτῆς ἢ
ἑκῇ, ὡς δὲ ἢ τῆς καπνῶ. ὅτι γὰρ
ὅτι τῆς πλῆθος ποτῶν ὄντων, ἑκῇ γίνεται
τῆς χρώματος. μάλιστα δὲ δὴ γίνετ' ὅτι ὅτι
χρώματος ἐκδίδεται οἱ ὀφθαλμοί. ὅτι γὰρ ἢ
E ὅτι τῆς δὲ ἀπορροπίας ἀπορροπίας γίνετ' ὅτι
ἀπὸ τῆς τῆς αἰθέρος ὕδατος, καὶ ἀπὸ λι-
γνῶς τῆς ἀπὸ τῆς φλόγης ἀπορροπίας καὶ μί-
γνῶς. τότε γὰρ γίνετ' ἐκδίδεται, καὶ ἀπο-
τῆς μάλιστα καπνῶ γὰρ ἢ καπνῶ, τῆς
τῆς καπνῶ φαίνεται λακτοῦ, ἀλλὰ πορροπίας
φαίνεται καπνῶ καὶ ἑλκῶν. φοινικῶν δὲ ὅτι.

ἔστι γὰρ ἡ τε ὅλγιη ἡ αἰακωδὴ, καὶ μέλας **A**
 ὁ ἐνοπίου. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς κοκκίης τῆς αἰαφε-
 ρομένης ἐκ τῆς θαλάσσης ἔστι, τῇ μὲν ἡσυχίᾳ
 αὐτὴν γίνεσθαι ἔσται τῇ ἐκ τῆς ὕδατος, ὅ δὲ
 χρομα ὁμοιότερον τῇ περὶ πύλινους οὐ-
 χ. φαινή, γὰρ * φοινικίῳ, ἀλλὰ πορφύρεον ἔχουσα φαί-
 νεται πλεονάζουσα. ἡ δὲ ἀνὰ κλάσιν ἀπὸ τῆς μί-
 κροτάτης μὲν, σπινθηρῶν δὲ γίνεσθαι φαίνεται
 αὐτῇ δὲ ὕδωρ ἀποκκριμὲν εἶναι ἢ δὴ πρὸς
 τελευτῇ. γίνεσθαι δὲ καὶ τῆς λεπταῖς ῥαυτίσιν, εἰς τὴν
 τοιοῦτον χρομα, ὅ πλεονάζει πρὸς τὴν ἡλίου ἐ-
 γραμμένην ἐστὶ, ἢ τῇ μὲν ὁ ἡλίου ἀνέχῃ, τῇ δὲ
 σκιαῇ. ἐκ τῆς τοιοῦτης γὰρ, εἰς οἷον τῆς ῥαυτῆς
 πρὸς ἐστὶ ἐκ τῆς, * ἢ ἐπαλλάττουσιν αἱ ἀκτῖ-
 νες, καὶ ποιοῦσι πλεονάζουσα, φαίνεται ἔστι. ὁ ἔ-
 πως δὲ καὶ ἡ χρομα ὁμοία, καὶ ὁ αἴτιος ὁ αὐτὸς
 τῇ ἀπὸ τῆς κοκκίης τῇ γὰρ χρομα κίττη χρομα
 ὁ φαίνεται ὅτι δὲ ὁ χρομα τοιοῦτον, ἀμα δὲ
 λον ἔσται καὶ περὶ τῆς ἄλλης χρομας τὸ φαι-
 νάσθαι, ἐκ τῆς δὲ. διὸ γὰρ, ποικίλως, ὡς περὶ
 εἴρηται, καὶ ὑποθεμένους, περὶ τοῦ μὲν ὅτι ὁ
 λαμπρὸν οὐ πλεονάζει μέλανι. ἀλλὰ τῇ χρομα-
 νος, χρομα πλεονάζει φοινικίῳ. ἀλλὰ περὶ δὲ, ὅτι
 ἡ ὅλγιη ἀποτειρομένη, ἀδυνάστερον γίνεσθαι καὶ
 ἐλάττω. περὶ δὲ, ὅτι ὁ μέλανι δὲ ἀποφα-
 σὶς ἐστὶ. ὁ γὰρ ἐκ λυγρῆς πλεονάζει, φαίνεται
 μέλανι. δὲ τὰ πόρρω πρὸς τὴν ῥαυτῆς φαί-
 νεται, δὲ ὁ μὲν διὰ τὴν ῥαυτῆς πλεονάζει. περὶ τῆς
 μὲν οὖν τῶντα ἐκ τῆς περὶ αἰακωδὴς συμ-
 βαίνοντων ἐκείνων γὰρ ἴδωμεν αἱ περὶ τοιοῦτον
 λόγους. νῦν δὲ ὅσοι ἀνὰ γὰρ, ποικίλως περὶ αὐ-
 τῆς λεγόμενον. φαίνεται δὲ οὖν δὲ τῶντα τὸ
 αἰτίαι περὶ πόρρω μελάντι, ἢ ἐλάττω, καὶ
 λεπτέρον, καὶ τὰ ἐκ τῆς οὐπὶ τῆς. ἢ τὰ πρὸς με-
 λάντι βλεπομένης εἰς ὁ ὕδωρ, ἢ εἰς αὐτὰ τῆς
 πρὸς. καὶ τῆς πρὸς ἐπιδόλως. δὲ γὰρ πλεονάζει
 αἰακωδὴ, ὅλγιη τῇ ὅλγῃ περὶ τῆς. ἀλλὰ
 φέρει δὲ οὐδὲν ὁ ὁρῶμενον μεταβάλλει, ἢ πλεονάζει
 ὅλγῃ. ἀμφοτέρως γὰρ ἔσται τῶντα. περὶ δὲ τοιο-
 τῆς διὸ μὲν λεληθέναι καὶ τῶντα συμβαίνει γὰρ
 ὅτι καὶ τῆς ἡλίου ῥέφος πλεονάζει, εἰς μὲν αὐτὸ
 βλέποντι μετὰ φαίνεται. καὶ χροματισμένης,
 ἀλλὰ ὁ λεγόμενον. ἐκ δὲ ὁ ὕδατι τῶντα τῆς
 περὶ τῆς χρομας πρὸς τῆς ἡλίου. διὸ τῶντα
 τῶντα ὅτι ἡ ὅλγιη ὡς περὶ καὶ ὁ μέλανι κλαυδὸν δι-
 αδεῖν μὲν μελάντι πρὸς φαίνεται, * καὶ ὁ
 λεγόμενον ἢ τῶντα λεγόμενον, καὶ περὶ τῆς περὶ δὲ με-
 λαν. ἢ μὲν οὖν ἰσχυρότερον ὅλγιη, εἰς φοινικίῳ
 χρομα μετὰ βαίνει. ἢ δὲ ἐκ τῆς, εἰς ὁ
 περὶ τῆς ἢ δὲ ἐπὶ αἰακωδὴς εἰς ὁ τῆς γὰρ.

nam & aspectus qui refringitur, exiguus
 est: & speculum, attrum. At iris illa quæ
 à remis fieri solet qui è mari referuntur,
 situ quidem eodem sit modo quo quæ in
 cælo cernitur, colore tamen similior ei
 est quæ circa lucernas apparet. non enim
 puniceum habere colorem videtur, sed
 purpureum. Ipsa autem refractione à minu-
 tissimis quidem, sed continuis aspergini-
 bus fit, quæ non nisi aqua sunt, quæ
 iam prorsus discreta est. Fit autem etiam
 itis, si quis talem locum qui soli opposi-
 tus sit, & hac quidem sol faciem suam
 ostendet, illac verò umbram faciat, te-
 nuibus conspergat rotationibus. Nam in
 tali loco, si quis intrâ irroret, ei qui fo-
 ris stat, quæ solis radii permutantur at-
 que umbram efficiunt, iris apparere so-
 let. Hæc autem modo locoque consimi-
 li sit, & causa eadem qua quæ è remis effi-
 citur. nam qui irroret, manu vice remi
 uti solet. Quod autem iridis color talis sit,
 simul & de cæterorum colorum apparitio-
 ne, ex hisce patebit. Intellexisse enim o-
 portet, uti iam diximus, atque suppo-
 sisse, primò quidem rem lucidam in ni-
 gro aut per nigrum, colorem efficere pu-
 niceum. Secundò, aspectum qui se lon-
 gè deducit, imbecilliores minoremque
 reddi. Tertio, attrum esse voluti abnega-
 tionem. nam quia visus deficit, attrum ap-
 parere solet. Quocirca quæ longè absunt,
 nigriora omnia apparent, quia visus ea mi-
 nus assequatur. Sed ista ex hisce quæ circa
 sensus accidunt, considerentur. nam quæ
 de hisce rebus dicuntur, ad illa pertinent.
 nunc autem de ipsis dicamus, quantum
 nobis opus est. Hac igitur de causa tam
 quæ remota sunt, quàm quæ in speculis,
 nigriora minoraque ac leuiora apparent.
 Quinetiam nubes hisce qui in aquam,
 quàm qui in ipsas aspiciunt, nigriores ef-
 fe videntur: idque admodum insigniter.
 nam aspectu exiguo propter refractionem,
 spectantur. Nihil autem interest,
 conspectus dimoveatur, an res conspe-
 ctui jobuia. sit enim ratione utralibet ut
 idem eueniat. Adhuc nec id nos latere o-
 portet: accidit enim ut nubes cum prope
 solem fuerit, si quis in eam dirigat pupillæ
 aciem, nullo infecta colore, sed alba ap-
 pareat. at si in aqua eandem spectet, co-
 lorem quendam arcus cælestis habere vi-
 deatur. Patet igitur, quod conspectus
 fractus, ut præ imbecillitate quod nigrum
 est, magis nigrum, ita quod album est,
 minus album apparere facit, atque ad ni-
 grorem adducit. Validior igitur aspectus,
 colorem album in puniceum, proximus
 ab illo in viridem, qui præterea imbecil-
 lior est, in purpureum, mutare assolet.

Ultra hos autem colores nullus præterea apparet. sed ut plurima quoque alia, ita & hi ternario definiti sunt. Aliorum autem colorum mutatio, insensibilis est. Quocirca & arcus tricolor, uterque quidem, sed opposito modo apparet. Primus igitur extimam supremamque circumferentiam puniceam habet. nam aspectus à maxima circumferentia soli plurimus incurrit. extrema autem, maxima est. Proxima verò & tertia, iuxta proportionem sese habent. Quare si quæ de colorum apparitione disserimus, probè dicta sunt, irin & tricolorem esse, & hisce solis coloribus tingi necesse est. Flauus autem color iccirco apparet, quia iuxta positi colores spectantur. Nam color puniceus iuxta viridem, albus apparet. Cuius rei signum est: Nam in nube nigerrima, iris maximè pura sincerâque fieri assolet. tunc enim accidit ut color puniceus flauior esse videatur. Flauum autem illud quod in arcu apparet, color est inter puniceum & viridem medius. Igitur ob nubis circumstantis nigrorem, quicquid eius puniceum est, album apparet. nam puniceum ad illa, album est. Et rursus emarcescente proximè terram iride, cum dissolvitur puniceum, nebula alba iuxta viridem sese applicans, in flauum transire solet. Hæc autem maximè indicat lunæ arcus: quippe qui albus omnino appareat. quod accidit, quia & in nube atra, & noctu spectari solet. Ergo ut ignis igni adiectus, sic nigrum iuxta nigrum positum, quod remissè album est, (id quod est puniceum) prorsus album apparere facit. Hæc autem affectio, vel in floribus perspicua est. Nam in texturis & variegaturis, colores quidam iuxta alios & alios positi apparitione supra quàm dici queat, differunt, ut purpurei in albis nigrisve lanis, præterea in splendore tali aut tali. Quocirca & qui variis florum coloribus flores concinnant, cum ad lucernam operantur, sese frequenter errare, & imprudenter alios pro aliis accipere aiunt. Quodd igitur iris sit tricolor, quodque hosce colores tantummodo præferat, dictum est. Quæ autem ambit, secunda, & coloribus languidioribus est: quos item situ diuerso atque primo, hæc ipsa de causa habet. Nam aspectus longius procurrens, ut quod remotius est, ita quod hic est, videt. A superiori igitur iride refractio imbecillior exultat: quia remotiore in loco sit.

στην ζωή της. Εξ ου και η ανάγκαστη ρύθμιση.

[illegible]

τὴν αἰνὴν αἰῶνα. * μικροτέρα γὰρ δύναμις καὶ
τις ἐξουσία ἢ ἡ τοῦ Θεοῦ, ὅτι καὶ τὸ πνεῦμα ἵκεν ἐπὶ

ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಕಾರದೊಡನೆ

49. to participate with the students,

ὥστε ἐλάττω πρὸς πῶτα, τὰ χρώματα
 ποῖ ἄμυρρότερα φαίνεται. καὶ ἀντιγραμ-
 μῶς δὲ ἀφ' ὅ πλῆθος ἀπὸ τῆς ἐλάττωσιν καὶ
 τῆς ὁπῆς περιφέρειας πρὸς πῶτα πρὸς τὸ
 ἥλιον ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ὁπῆς ὥστε ἀνάκλα-
 σι ἀπὸ τῆς ἐγγυτέρω περιφέρειας τὸ πρῶ-
 τος ἰεῖδος ἐγγυτέρω δ' ὡς τῇ ἔξωθεν ἰεῖδι,
 ἢ ἐλαχίστη περιφέρεια. ὥστε αὐτὴ ἔξει τὸ
 χρώμα φοινικῶν· ἢ δ' ἐχρῶμα καὶ ἡ τρίτη,
 καὶ λόγῳ ἡ ἔξω ἰεὶς ἐφ' ὅ τὸ β· ἢ ἔσω, ἐφ'
 ὅ τὸ α. τὰ χρώματα δ', ἐφ' ὅ τὸ γ, φοι-
 νικῶν ἐφ' ὅ τὸ δ, πορφυροῖν ἐφ' ὅ ε, αἰου-
 ρῶν τὸ ξαυθὸν δὲ φαίνεται ἐφ' ὅ τὸ ζ. πρὶς δ'
 οὐκ ἔστι γίνεσθαι οὐδὲ πλείους ἰεῖδας, ἀφ' ὅ
 καὶ πῶς δὲ πλείους γίνεσθαι ἀμυρρότερον ὥ-
 στε πῶς πλείων ἀνάκλασι πέμπτον ἀπὸ
 τῇ γίνεσθαι, καὶ ἀδυνατῶν ἀφικεῖσθαι
 πρὸς τὸ ἥλιον.

ΚΕΦΑΛ. ε'.

Περὶ ἰδίων πινῶν τῇ ἰεῖδι.

ΟΤΙ δ' ὅτι κύκλοι οἱ περὶ γίνεσθαι
 τῆς ἰεῖδος, ὅτι μῆτροι ἡμικυκλίου
 τμήμα, καὶ πῶς τῇ ἄλλων τῇ συμβαίνου-
 ται πῶς αὐτῶν, ὅτι τῇ ἀφ' ὅ χρώματις ἔ-
 σται θεωρεῖται δὴ λῶν. ἡμισφαίριον γὰρ ὅτι
 ὅτι τῇ ὁρίζοντος κύκλου τῇ ἐφ' ὅ τὸ α· καί-
 τρου δὲ τῇ κ· ἄλλου δὲ πινος ἀνατέλλουτος
 σημείν ἐφ' ὅ τὸ η, ἐὰν αἱ ἀπὸ τῇ κ χρω-
 μῆ καὶ πῶς * ἐμπέπλησται ποιεῖται ὡς φε-
 ῖται ἔξωθεν πῶς ἐφ' ὅ τὸ η κ, καὶ ἀπὸ κ ὅτι τὸ μ
 ὅτι τῇ ὁρίζοντος ἀνάκλασιν ἀπὸ τῇ ἡμι-
 σφαίριου ὅτι τὸ η, ὅτι πῶς μῆτροι γινώσκου-
 μεν κύκλου περιφέρειαν, πρὸς πῶς αὐτῶν
 αἱ ἀπὸ κ καὶ ἐὰν μῶς ἐπ' αἰατοπῆς ἢ ὅτι δὲ
 σιως τῇ ἄρῃ ἢ ἀνάκλασις γίνεται, ἡμικύ-
 κλοι ἀπὸ πῶς φέρεται τῇ κύκλου ὡς τῇ ὁ-
 ρίζοντος τὸ ὡς γινώσκου· ἐὰν δὲ ὁ-
 πῶς, ἐλάττω καὶ ἡμικυκλίου. ἐλαχίστη δ',
 ὅταν ὅτι τῇ μισομυκλίου γίνεται τὸ ἄρῃ.
 ἔσω γὰρ ἐπ' αἰατοπῆς πρὸς πῶς, ὅ τὸ η, καὶ
 ἀνάκλασιν ἢ κ μ ὅτι τὸ η, καὶ τὸ ὅτι
 πῶς ἐκβεβλήσθαι ἐφ' ὅ τὸ α, τὸ ἀπὸ τῇ πῶς
 γινώσκου ἐφ' ὅ τὸ κ μ. κύκλος αὐτῶν τῇ μῆτροι
 τῇ σφαίρις. ὁ μῆτροις ἔσω, ὅ ἐφ' ὅ α. ἀφ' ὅ
 γὰρ ὅτι, αὐτῶν ὅποιον τῇ ὅτι τῇ η κ
 καὶ τῇ πῶς τῇ κ μ, ἐκβεβλήσθαι ὅτι πῶς.

A Quare cum minor inuadat, colores
 apparere languidiores efficit. Item or-
 dine conuerso, propterea quod sese
 à minori ac interiori circumferentia ad
 solem maior trudit. Nam quæ visio
 minus distat, à propinquissima primæ
 iridi circumferentia refrangitur. mini-
 ma autem exterioris iridis circumferen-
 tia propinquissima est. itaque ea puni-
 ceum colorem habebit, illi autem pro-
 xima, & tertia, iuxta proportio-
 nem. Exterior iris b, interior a: co-
 lores, c puniceus, d viridis, e pur-
 pureus. Pars autem illa quæ est f, fla-
 ua apparet. Cæterum tres arcus aut
 plures facti ad hoc vsque xui nun-
 quam fuerunt, quia secundus obscu-
 rior euadat, adeò vt tertia refractio
 admodum infirma reddatur, nec ad so-
 lem petuenire queat.

C

CAP. V.

Iridis proprietates aliquot.

Porro arcum cœlestem nec in cir-
 culum euadere posse, nec in por-
 tionem semicirculo maiorem, atque
 de cæteris quæ illi accidunt, ex de-
 scriptione fiet considerare volentibus
 apertum. Nam hemisphærio supra ter-
 minantem circulum a existente, cen-
 tro autem k, atque puncto quodam
 alio ceu g exoriente, si lineæ quæ
 à k in turbinis speciem procidunt,
 velut axem lineam g k faciant,
 & lineæ à k ad m productæ ab hemis-
 phærio ad g super angulum maiorem
 refrangantur; lineæ à k egrediuntur,
 sese circuli orz applicabunt. atque si
 in astri exortu obitæve fiat refractio,
 dimidia circuli portio quæ supra ter-
 ram sit, excipi ab horizonte consue-
 uit. Si verò dum astrum supera in par-
 te cœli existit, refrangatur aspectus,
 semper arcus minor dimidia circuli for-
 ma assumitur, minimus autem, dum
 illud circulum attingit meridianum.
 Sic enim primum in oriente g, &
 lineæ k m g refrangatur: atque pla-
 num e, quod à tergo trianguli g k
 m existit, educatur. nihil enim refe-
 ret, si quodlibet planum ex hisce quæ
 supra lineam g k, iuxta triangulum
 k m g consistunt, educatum sit. Orbis
 itaque sectura circulus erit. Maximus sit e.

Lineæ

Lineæ igitur à punctis g k hac ratione ductæ, haudquaquam in alio & alio, quàm semicirculi illius in quo e , pacto concurrent. Nam cum & puncta g k data sint, & lineæ k m data utique erit, & lineæ m g . Quare & ratio lineæ m g ad lineam in k . Datam igitur circumferentiam punctum m attinget. Sit itaque ea n m . quare circumferentiarum sectio data est. Ad aliam enim quàm n m circumferentiam ab eisdem punctis eadem ratio in eodem plano minimè consistit. Extra descriptam igitur figuram lineæ quædam, nempe d b , seorsim iaceat, seceturque ad hunc modum, ut quomodo lineæ m g ad lineam m k sese habet, ita lineæ d ad lineam b sese habeat. Maior autem est lineæ m g , quàm lineæ m k , quandoquidem turbinis refractione super maiorem angulum fit. sub maiori enim angulo trianguli m k g porrigitur: maior ergo est & lineæ d lineæ b . Accedat igitur ad lineam b , lineæ f , ut quod est lineæ d ad lineam b , id lineæ b f ad lineam d sit. deinde quod est lineæ f ad lineam k g , id lineæ b ad aliam, puta k q fiat, atque à puncto q ad punctum m producat lineæ q m . Igitur punctum q , circuli cui lineæ à k profluentes ingruunt, vertex erit. Nam ut lineæ f sese habet ad lineam k g , & lineæ b ad lineam k q , ita & lineæ d ad lineam q m sese habebit. Ponamus enim non ita habere, sed aut ad minorem, aut ad maiorem lineam q m . Nihil enim referet, utram dicamus. Sit ad lineam q r . Eandem igitur rationem lineæ g k , & k q , & q r inter se habebunt, quam lineæ f , b , d , habent. At lineæ f , b , d , rationum similitudinem subeunt. nam quod est lineæ d ad lineam b , id lineæ f b ad lineam d . Quare sicut se habet lineæ g q ad q r , sic lineæ q r ad q k . Si igitur à punctis g k , ad punctum r protrahantur lineæ g r & k r : hæc protractæ eandem seruabunt rationem, quam lineæ g q ad lineam q r . Nam lineæ trianguli g q r , & trianguli k r q , circa eundem angulum q rationum similitudinem subeunt. Quare & lineæ g r , ad lineam k r eandem habebit rationem, quam & lineæ g q ad lineam q r sortita est. Eandem autem rationem habet lineæ m g , ad lineam m k , quam lineæ d , ad lineam b . Quare quæ à punctis g k , ducuntur, ambæ non modò apud circumferentiam m n concurrent, tametsi eandem habeant rationem, verùm etiam alibi, quod sanè fieri nequit. Cum igitur lineæ d , nec cum maiori nec cum minori quàm q m (utrumque enim similiter ostendetur) communem obtineat rationem, patet idem illi cum ipsa lineæ q m euenire. Quare quod est lineæ m q , ad lineam q k , id erit lineæ g q ad lineam q m .

Α αὐτὴν δὲ τὴν h k ἀγόμεναι γραμμῇ ἐκ
 τούτων ὡς λόγος ἔσονται θύσσονται τὴν ἐφ' ἧς α
 ἡμικυκλίᾳ πρὸς ἄλλο ϵ ἄλλο σημείο· ἐπεὶ
 γὰρ τὰ τε h k σημεία δίδονται, καὶ h k δέ-
 δομένη αὐτῶν, καὶ h k ὡς τε καὶ ὁ λόγος τῆς
 m n , πρὸς τὴν m k . δεδομένης οὖν περιφε-
 ρείας ἐφαπταται τὸ m . ἔστω δὲ αὕτη, ἐφ' ἧς τὰ
 n m . ὡς τε h k τὴν περιφέρειαν δίδονται.
 πρὸς ἄλλη δὲ τῇ πρὸς * τῇ m n περιφέρειᾳ h k m n
 δὲ τὴν αὐτὴν σημειώσονται αὐτὴς λόγος ἐκ τῆς m n περι-
 φερείας. αὐτὴν ὅτι περὶ δὲ h k σπινδύλῃται. ἐκ καὶ οὗτων οὖν πρὸς αὐτὴν
 τῆς γραμμῇ h k b , καὶ περὶ ἧς οὗτος ὡς h k m n
 πρὸς m k , h k πρὸς τὸ b . μείζων δὲ ἡ m n ,
 τῆς m k . ἐπεὶ οὖν ὅτι τὸ μείζων γωνίαν ἢ ἀ-
 νάχλασις τῶν κέντρων. ὑποὶ γὰρ τὸ μείζων γω-
 νίδων ὑποκρίνεται τὸ * τῶν m k n περιγώνου. h k m n .
 μείζων ἀρα καὶ h k b τῆς b . πρὸς περὶ οὗ-
 τῶν οὖν πρὸς τὸν b , ἐφ' ἧς τὸ h k m n h k m n
 ὡς τὸν b πρὸς τὸν b , * τὸν b πρὸς τὸν h k m n
 b . εἴπατο οὖν h k πρὸς τὸν k n , τὸ b πρὸς
 ἄλλῃ πεποιθὸς τὸν k n , καὶ δὲ τὸν h k m n
 ὅτι τὸ m ἐπὶ τῇ h k m n . ἔστω οὖν τῶν
 h k m n τῶν κέντρων, πρὸς οὗν αὐτὴν τὸν h k m n
 γραμμῇ πρὸς πᾶσι τοῖς ἐσὶν γὰρ ὡς ὅτι
 h k πρὸς τὸν k n , καὶ h k πρὸς τὸν k n ,
 h k πρὸς τὸν h k m n . μὴ γὰρ ἔστω, ἀλλὰ
 h k πρὸς ἐλάττω, h k πρὸς μείζων τῆς h k m n .
 οὐ γὰρ ὁ λόγος ἔστω γὰρ πρὸς τὸν h k m n .
 τὴν αὐτὴν ἀρα λόγον αὐτὴν h k καὶ k n , καὶ h k
 h k πρὸς ἀλλήλας ἔξουσιν, ὅθεν αὐτὴν h k m n .
 αὐτὴν δὲ h k m n , ἀνάλογον ἡσθαι, ὅθεν h k πρὸς
 b , h k πρὸς b . ὡς τε οὖν h k πρὸς
 τὸν h k m n , h k πρὸς τὸν h k m n . αὐτὴν
 δὲ τὸν h k m n καὶ αὐτὴν h k m n . ὅθεν τὸ h k m n
 ὡς τὸν h k m n αὐτὴν αὐτὴν αὐτὴν αὐτὴν ἔξου-
 σι λόγον, ὅθεν αὐτὴν h k πρὸς τὸν h k m n . ὡς
 γὰρ τὸν αὐτὴν γωνίαν τὸν h k m n , ἀνάλογον αὐτὴν
 τῶν h k m n περιγώνου, καὶ τῶν h k m n . ὡς τε καὶ
 ἡ h k πρὸς τὸν h k m n αὐτὴν ἔξουσι λόγον, ὅθεν
 * h k m n πρὸς τὸν h k m n . ἔξουσι δὲ h k m n h k m n
 πρὸς τὸν h k m n αὐτὴν λόγον, ὅθεν ἡ h k m n
 πρὸς τὸν b ἀμφοτέρωθεν. ὡς τε δὲ τὸν h k m n h k m n
 μείων οὐ μόνον * πρὸς τῇ m n περιφερείᾳ h k m n
 συσταθῆσονται τὸ αὐτὸν ἔχουσιν λόγον, ἀλλὰ
 καὶ ἄλλοι. ὅθεν ἀδυνάτων. ἐπεὶ οὖν h k m n ,
 οὐτε πρὸς ἐλάττω τῆς m n , ὅτε πρὸς μείζων
 (ὁμοίως γὰρ δεῖχθῆσεται) δὴ λοιπὸν πρὸς αὐ-
 τὴν αὐτὴν εἶναι τὸν h k m n . ὡς τε ἔστω ὡς
 ἡ h k m n πρὸς τὸν h k m n , ἢ τὸν h k m n πρὸς τὸν
 h k m n , καὶ λοιπὸν ἡ h k m n πρὸς τὸν h k m n .

Contrà quæ ab eodem ad meridiem spectant, minores, (nam quæ supra terram extat, parua est: quæ autem infra, magna;) & quæ longiùs ab-sunt, semper minores sunt. Vnde fit ut diebus solstitio æstiuo vtrinque pro-ximis ob sectionis magnitudinem prius-quam punctum g ad sectionis medium meridianamque lineam perueniat, & prorsus deorsum existat: propterea quòd meridies à terra procul ob sectionis ma-gnitudinem abest. at diebus solstitium hybernum stipantibus, propterea quòd circulatorum sectiones non admodum su-pra terram sunt, contra accidere ne-cessum est. Nam paululum elevato puncto g, sol in meridie consistit.

A Τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίας τμήματα τῆ ἰση-
μειουδ, ὅ μὲν αὖτε τμήμα, μικρὸν· ὅ δ'
ὑπὸ γῆν, μῆλα· καὶ αἰὶ δὴ πρὸς πόρρωτέρῳ
μῆλῳ. ὥστε εἰ μὲν ταῖς πρὸς θειναῖς ἑ-
παῖς ἡμέραις, ἀφ' ὅ μόνος τῷ τμήματι,
ὅτι ἐπὶ ὅ μόνον ἐλθεῖν τῷ τμήματι, καὶ
ἐπὶ ὅ μεσημβρινὸν πλεὺς ὅ η, καὶ ἔτι ἡδὴ
* πρυτανεύει γ' ὅ π, ἀφ' ὅ πόρρω ἀφε-
στάναι τῆς γῆς πλεὺς μεσημβρίας, ἀφ' ὅ μῆλα-
δος τῷ τμήματι· εἰ δὲ ἢ πρὸς ταῖς χθι-
ναιῖς ἑπαῖς ἡμέραις, ἀφ' ὅ μὴ πολὺ ὑπὸ
γῆς ἔῃ τῷ τμήματι τῷ κύκλῳ, ποιῶσθαι
ἀναγκάσι γίνεσθαι. βραχὺ γὰρ ἀρδεύσις
τῆς ἐφ' ὅ ὅ η, ἐπὶ τῆς μεσημβρίας γίνεσθαι
ταῖς ὁ ἡλιος.

CAP. VI.

Virgarum & pareliorum causa ac generatio.

DE geminato autem sole , (quem Græci paretium vocant ,) & virgis siue bacillis , easdem cum iis quas diximus , causas esse existimandum est. Nam cum paretius fieri assolet , cum solem versus refrangitur aspectus. Virgæ autem , propterea quod aspectus talis , qualem semper fieri diximus , quoties nubibus prope solem consistentibus ab aliquo humido refrangitur , ad nubem sese applicat. Nam nubes cum per directum spectantur , coloris expertes esse videntur : cum vero in aqua , plene virgarum apparent. Verum tunc , nempe cum in aqua spectantur , color esse nubis videtur. at cum virgæ in celo sunt , idem in ipsa nube apparet. Hoc autem fit , cum nubis constitutio inæquabilis est , & nubes partim densa , partim rara , & una in parte aquosa magis , in altera minus existit : nam refracto in solem aspectu , solis figura non cernitur , sed color : at quia sol lucidus & albus existens , quem versus refrangitur aspectus , in se apparet inæquabili , aliud puniceum , aliud viride aut flauum apparet. Nihil enim refert per talia videre , an à talibus refringi aspectum dicamus : utroque enim modo colore simili apparet. Quare si illo modo puniceum : & hoc quoque , tale apparebit. Virgæ igitur propter speculi inæquabilitatem , non figura , sed colore sunt. Paretius autem fit , cum ær quàm maximè æquabilis & ex æquo densus est , & tunc inde albus apparet.

Tom.I.

ΚΕΦΑΛ. 5^ο

Περὶ ἐπίταφιν καὶ θύμης τας ράβδων
καὶ πύργου.

C **T** ΑΣ δὲ αὐταὶ ἀπὸ ἀποληπίων καὶ
 αὐτῶν πρὸς ἑαυτὰς, ἢ εἰς ἀλλήλους.
 ὅς γὰρ πρὸς ἑαυτὰς, ἀνακλασθῆναι τὸ ὄψος
 πρὸς τὸ ἥλιον ἀπὸ πινος· ῥαβδοὶ δὲ, ἀφ' ὧν
 πρὸς ἐπὶ τῇ ἐκαστῇ ὑποκρίνεται τὸ ὄψος, αἷμα
 εἰς πορφυρὸν γίνεσθαι, ὅταν πληστοὶ οὐρανὸν
 τῷ ἥλιον νεφελῇ, ἀπὸ ἁγίου ἀνακλασθῇ τὸ
 ὄψος πρὸς τὸ ἥθος. φαίνεται γὰρ αὐτὰ
 μὲν ἀνακλασθῆναι τὸ ὄψος κατὰ τὸ ὄψος
 εἰς βλεπόμενον· ἐν δὲ τῷ ὄψει, ῥαβδοὶ καὶ
 τὸ ὄψος· πλεονέκτημα δὲ ἐν τῷ ὄψει δοκεῖ
D ὡς ὅτι τὸ ὄψος, ἐν δὲ τῷ ῥαβδῶν ὅτι
 αὐτὸ τὸ ὄψος. γίνεσθαι δὲ τῷ πινος, ὅταν ἀνα-
 κλασθῇ τὸ ὄψος ἢ οὐρανὸς, καὶ τῷ μὲν πυ-
 κνόν, τὸ δὲ μακρόν· καὶ τῷ μὲν ὄψει δοκεῖν, τῷ
 δὲ ἥθους· ἀνακλασθῆναι γὰρ τῷ ὄψει
 πρὸς τὸ ἥλιον, ὅ ἡμέρα μὲν τῷ ἥλιον οὐχ ὁ-
 ρᾶται ἀλλὰ πλεονέκτημα τῷ οὐρανῷ· ὅ
 δὲ ὡς ὅτι, ἀφ' ὧν ἐν ἀνακλασθῇ φαίνεται
 ἀνακλασθῆναι τὸ ὄψος, πλεονέκτημα τῷ ὄψει
 ἀνακλασθῇ ἢ ὄψει, τὸ μὲν φοινικεύει φαίνεται. ὅ
 δὲ πρὸς οὐρανὸν ἢ ἥθους· ἀφ' ὧν γὰρ ὄψος
E ἀφ' ὧν οὐρανὸν ὄψος ἐν ἀπὸ οὐρανῶν ἀνακλα-
 σθῆναι· ἀνακλασθῆναι γὰρ φαίνεται πλεονέκτημα
 ὅμοιον ὥστε εἰ καὶ οὐρανὸν, ἐστὶν.
 καὶ μὲν αὐτὸ ῥαβδοὶ γίνονται δὲ ἀνακλασθῆναι
 οὐρανὸν, ἢ ὡς ὡς ὡς, ἀλλὰ ὡς ὡς ὡς· ὅ
 γὰρ πρὸς ὡς, ὅταν ὅτι μάλιστα ὅμοιον ἢ ὄψος,
 καὶ πλεονέκτημα ὅμοιον ὡς φαίνεται ἀνακλασθῆναι

ἡ μὲν γὰρ ὁμαλότης τῷ ἐνὸς πλεονεξίᾳ χρίαν
 μίαν τῆς ἐμφάνσεως· ἡ δὲ ἀνίσχυσις ἀδυνα-
 τὴς ὁφείκει, ἀλλὰ τὸ αἶμα πρὸς πλεονεξίαν
 τῷ ἡλίῳ ἀπὸ πυκνότητος ὅπου τῆς ἀχλὺς, καὶ οὐ-
 πω μὲν ὅπου ὕδατος, ἐγγὺς δ' ὕδατος, τὸ ὑ-
 πὲρ χον τῷ ἡλίῳ ἐμφαίνεται χρίμα πλεονεξίᾳ
 ὡς τὸ ἀπὸ χαλκοῦ λεῖα χλωμότης δὲ πλεονεξίᾳ
 πικρότης, ὡς τὸ ἐπὶ τὸ χρίμα τῷ ἡλίῳ
 λευκόν, καὶ ὁ πρὸς ἡλίῳ φαίνεται λευκός. δὲ
 δὲ τὸ αὐτὸ τῷ μαλλον ὕδατος σημειῖον ὁ
 πρὸς ἡλίῳ, τῷ ῥαβδῶν· μαλλον γὰρ συμβαίνει
 τῷ αἵματι θερμὸς ἔχει πρὸς ἡλίῳ ὕδατος.
 ὁ δὲ νόμος, τῷ βορείῳ μαλλον, ὅτι μαλλον ὁ
 νόμος αἵματι εἰς ὕδατος μεταβάλλει τῷ πρὸς
 ἀρκτον. γίνονται δ' ὡς τὸ εἰπομένῳ πρὸς τε
 τὰς δυσμὰς καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς, καὶ οὐτ'
 αὐτῶν ὅτε κἀκεῖ, ἀλλὰ ἐκ τῶν πλαγίων
 καὶ ῥαβδῶν καὶ πρὸς ἡλίῳ· καὶ ὅτ' ἐγγὺς τῷ ἡλίῳ
 λεία, ὅτε πόρρω πρυτανεύει· ἐγγὺς μὲν γὰρ
 ὅπου ὁ ἡλίος ἀφαιρῶν πλεονεξίαν σύστασιν· πόρρω
 δ' οὐσης, ἡ ὅφιν οὐκ ἀνακλασθήσεται· ἀπὸ
 γὰρ μικροῦ ἐνὸς πλεονεξίᾳ πόρρω ἀποτεινόμενῳ,
 καὶ αἵματι ἀδυνατὴς γίνονται. δὲ καὶ αἱ ἀλλὰ οὐ γίνονται
 αἵματι ἐν ὁμαλότητι τῷ ἡλίῳ. αἵματι μὲν αἵματι
 γίνονται καὶ ἐγγὺς, ἀφαιρῶν ὁ ἡλίος· αἵματι δὲ
 πόρρω, ἐκείθεν ἡ ὅφιν οὐκ αἵματι ὡς τε παρὲν
 ἀνακλασθῆναι, καὶ πρὸς πλεονεξίαν. ἐν δὲ τῷ πλα-
 γίῳ ὡς τὸ πρὸς ἡλίῳ ἐκ τῶν πλεονεξίαν ἀπὸ πλεονεξίαν
 τῷ ἐνὸς πλεονεξίαν, ὡς τε μὲν τὸ πρὸς ἡλίῳ ἀφαιρῶν
 αἵματι, πλεονεξίαν τῷ ὅφιν αἵματι ἐλθῆναι, ἀλλὰ τὸ
 πρὸς πλεονεξίαν γὰρ πλεονεξίαν, μὲν διικνεῖται
 ὡς τὸ δὲ ἀχλὺς πλεονεξίαν· ἀπὸ δὲ τὸ πρὸς
 ἡλίῳ καὶ γίνονται, ἀλλὰ τὸ πλεονεξίαν μὲν τῷ γῆς
 ἀφαιρῶν αἵματι ἀπὸ τῷ ἡλίῳ αἵματι δὲ με-
 συρραγίου ὅπου πλεονεξίαν ἀφαιρῶν, καὶ
 ὅφιν αἵματι ἐκ πλεονεξίαν μεσυρραγίαν γίνονται
 ἡ γὰρ ὅφιν ὅφιν ἀπὸ πλεονεξίαν φέρεται· ὡς
 τε ἐλθῆναι ἀφαιρῶν πρὸς τὸ ἐνὸς πλεονεξίαν, καὶ ὁ
 ἀνακλασθῆναι γίνονται πλεονεξίαν ἀδυνατὴς· ὡς
 μὲν αἵματι ὅφιν συμβαίνει πρὸς ἡλίῳ πλεονεξίαν
 ἐκχρῶν ὡς τῷ τόποις τῷ αἵματι· ἀπὸ πλεονεξίαν
 γὰρ ἐκ τῶν πλεονεξίαν καὶ πλεονεξίαν, ὅσα δὲ ἐκ
 αἵματι τῷ γῆ, ἐγγετακλειόμενα τῷ τῷ γῆς
 μέρει ἀφαιρῶν, λεκτέον· πλεονεξίαν γὰρ δύο
 ἀφαιρῶν συμβαίνει, ἀλλὰ τὸ διπλὸν πε-
 φυκῆναι καὶ αἵματι, κατὰ τὸ καὶ ὡς τῷ με-
 συρραγίῳ. δύο μὲν γὰρ αἱ ἀναδυμιάσεις, ὁ
 μὲν αἵματι μείδωδης, ἡ δὲ καπνώδης, ὡς φα-
 ρμακόν, εἰσὶ δύο δὲ τῷ αἵματι τῷ αἵματι γῆ
 νομῶν· τὸ μὲν ὁφείκει, τὸ δὲ μεταβάλλει

A Nam speculi æquabilitas apparitionis
 colorem vnum reddit : ac aspectus
 vniuersi refraction , quodd a caligine
 quæ densa est , & necdum qui-
 dem aqua est , sed propè est vt a-
 qua sit , ad solem concurrat ; co-
 lorem qui in sole est apparere perin-
 de facit , vt cum ab ære leui ob-
 eius densitatem frangitur aspectus. Qua-
 re cum solis color albus sit , parcius
 quoque albus apparet. Ob id ipsum
 B autem parcius , quàm virgæ , cer-
 tior aquæ futuræ index existit : quip-
 pe qui aërem gignendis imbribus pro-
 cliuem esse magis indicat : Et cum
 in Austrina cœli regione constiterit,
 magis quàm cum in Aquilonia : quo-
 niam austrinus aër quàm septentrio-
 nalis , meliùs in aquam mutari so-
 let. Fiunt etiam tam parci quàm vir-
 gæ , vt diximus , in oriente & oc-
 cidente : & nec supra solem nec in-
 fra , sed ex lateribus : nec propè ad-
 modum , nec procul omnino. Nam si
 illa aëris concrefcentis soliditas propè
 C sit , resoluetur a sole : si procul , as-
 pectus refrangi non poterit : cum enim
 longè de paruo speculo temet , imbe-
 cillus redditur. Quamobrem æræ quo-
 que fieri non possunt è regione.
 Quod si supra & in propinquo inchoë-
 tur , a solis feruore dissoluetur : sin
 procul , aspectus minor , quàm vt re-
 fractionem facere queat , solem haud-
 quaquam inuadet. Sed in latere fie-
 ri potest vt speculum ita distet , vt
 nec solis feruore absorberi possit , &
 aspectus vniuersus recurat. nam si in
 D terram quasi per immensum sparsus fe-
 ratur ; deuenire ad solem non potest.
 Sub sole etiam fieri non potest , quia si
 prope terram extiterit , consumetur
 feruore : si autem suprâ cœlo in me-
 dio , aspectus distrahetur & euanes-
 cet. Denique nec è latere quidem ef-
 fici illa potest , cum sol cœli umbi-
 licum perreptat. nam aspectus nequa-
 quam fertur in terram. Itaque exi-
 guus ad speculum venit , & refractus
 omnino imbecillus recedit. Quæ igitur
 opera in locis quæ suprâ terram
 E sunt , secretionem exhibere contingat ,
 tot ferè numero taliæque sunt. Quæ
 autem in terra ipsa , eadem in terra par-
 tibus occlusa efficiat , dicendum. Duas
 enim corporum differentias , quoniam &
 ipsa quoque duplex est , ibi perinde et
 in sublimi efficere assolet. Nam vt ha-
 litus duos sunt , (vt diximus ,) alter va-
 pidus , alter fumidus : ita & cerum quæ
 in terra fieri solent , genera duo sunt.
 etenim alia fossilia sunt , alia metalli-
 ca.

Igitur exhalatio arida suo calore fossilia omnia ; (verbi causa , tam illiquabilia lapidum genera , quàm sandaracam , ochram , minium , sulfur , ceteraque generis eiusdem ;) efficit. Plurima autem fossilium partim coloratus puluis sunt , partim lapis è tali consistentia factus , vt cinnabari. at quæcumque metallica sunt , & aut fusilia sunt aut ductilia , vt ferrum , æs , aurum , ad vapidam pertinent exhalationem. Vapida autem exhalatio , cum includitur , & in lapidibus potissimum ob eorum siccitatem constringitur in arctius , densescitque toris aut pruina modo cum excernitur , ea omnia committit , sed inibi , ea prius quàm illa excernatur , gigni solent. Vnde fit vt partim aqua sint , partim minimè. nam eorum materies potentia quidem aquæ erat , nondum tamen est. Nec ex aqua , quæ per affectionem quampiam saporum in morem fiat , constane. non enim ad hunc modum hoc æs , illud aurum euadit : sed horum singula , concreta prius exhalatione quàm ortum subeant , sunt. Quocirca & terram continent in se , & vruntur omnia , quodd siccam exhalationem habeant. at aurum vnum omnium nequaquam vri solet. Sed de his omnibus , communiter quidem à nobis dictum est. propriè autem ij considerent oportet , qui generis cuiusque determinationem suscipiunt.

Α ἢ μὲν οὖν ξηρὰ αἰαθυμιάσις ὅστις, ἢ τις ἐκ πυρρόςου περὶ τὰ ὀρυκτὰ πύματα, οἷον λίθος τε γῆν τε ἀττικα, καὶ * σφιδάρα, καὶ ὠχρεαί, ἔ μίλρον, καὶ ῥοῖον, καὶ τὰλλα τὰ τοιαῦτα. τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ὀρυκτῶν ὅστις, τὰ μὲν κοινὰ καχερωματισμένη, τὰ δὲ λίθος ἐκ τοιαύτης γῆρας συστάσις, οἷον ὁ κινάβαρι. τῆς δὲ αἰαθυμιάσις τῆς ἀτμίδωδος, ὅσα μεταλλάσσεται, ἔ ἐστὶν ἢ χυτὰ, ἢ ἐλατὰ οἷον σιδῆρος, χρυσός, χαλκός. ποιεῖ δὲ ταῦτα πύματα ἢ αἰαθυμιάσις ἢ ἀτμίδωδος, ἐγκατακλόμεν· καὶ μέγιστα ἐκ τοῖς λίθοις, ἀφ' ἑκαστοῦ εἰς ἓν * σιανθιλομεν, καὶ πηχυομεν, οἷον δρόσος ἢ πάχυν, ὅταν ἀποκριθῇ. ἐκ ταύτων δὲ ἀποκριθῆναι γινώσκαι ταῦτα. δὲ ταῦτα, ἐστὶ μὲν ὡς ὕδωρ, ἐστὶ δ', ὡς ὁ δυνάμεται μὲν γὰρ ἡ ὑλὴ ὕδατος ὡς. ἐστὶ δ' ὁ σφιδάρι, εἰ δὲ ἂν ὕδατος ἡμομεν ἀφ' ἑ πύματος, ὡς τῶν οἰχυμοί. καὶ γὰρ ὅταν γῆ, ὁ μὲν χαλκός, ὁ δὲ χρυσός, ἀλλὰ τῶν ἡμέτερον παλαιοῖς τῆς αἰαθυμιάσις ἐκαστα τοῦτοι ὅστις. δὲ ἔ πυρρὸς πύματα, ἔ γὰρ ἐκ ξηρῶν γὰρ ἐκ αἰαθυμιάσις· ὁ δὲ χρυσός μόνος καὶ πυρρὸς. καὶ ἡ μὲν οὖν εἰρηται ὅτι πύματα αἰαθυμιάσις * ἰδία δ' ὅστις πλεονεχέει τοῖς μὲν * ὅτι ἐκαστοῦ ἡμος.

His verbis spe facit nobis Aristot. libri quo sigillatim omnes species (mineras vocat) explicentur: qui profecto liber, vel quodd ab conscriptus non fuerit, nec editus, vel quod interioris est aliis multis, hodie nullus existat grauius enim falluntur interpretes, qui sequenti libro exsequi putat Aristotalem, quod huius textij fine polliceri videtur. quare etiam librum sequere non posse nisi

ARISTOTELIS STAGIRITÆ,
METEOROLOGICORVM.

LIBER IV.

CAPVT I.

Qualitatum qua actiue , qua passiuæ.



Vm autem elementorum causas quatuor esse à nobis definitum sit , & iuxta coniugationes harum , ipsa quoque elementa esse quatuor acciderit , è

quibus dux quidem , calor inquam & frigus , agere solent : dux verò , ariditas videlicet & humiditas , pati : (cuius rei fides ex inductione sumi potest.

Tom. I.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

Μετεωρολογικῶν τῶν β' εἰς

Δ τὸ Δ.

ΚΕΦΑΛ. α'.

Ὅτι τέσσαρα δύνανται αἰτία τῶν στοιχείων· τούτων δὲ καὶ τὰς συζυγίας καὶ τὰ στοιχεῖα τέτταρα συμβέβηκεν εἶναι· ὡς τὰ μὲν δύο ποιητικὰ, τὰ δὲ δύο παθητικὰ· ἔ τῶν ἡμετέρων καὶ φθόνος.



ΠΕΙ δὲ τέσσαρα δύνανται αἰτία τῶν στοιχείων, τούτων δὲ καὶ τὰς συζυγίας καὶ τὰ στοιχεῖα τέτταρα συμβέβηκεν εἶναι· ὡς τὰ μὲν δύο ποιητικὰ, ὁ θερμὸς καὶ ὁ ψυχρὸς· τὰ δὲ δύο, παθητικὰ, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν (ἢ δὲ πῖσις πύτων, ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς.

Zzz ij

φαίνεσθαι γὰρ ἐν πᾶσιν, ἡ μὲν θερμότης καὶ ψυχρότης οὐκ ὁρίζονται, ἀλλὰ συμφύονται, καὶ μεταβάλλονται τὰ ὁμοῦ καὶ μὴ ὁμοῦ καὶ ὑγραίνονται, καὶ ξηραίνονται, καὶ σκληρύνονται, καὶ μαλακίζονται. τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ὑγρά οὐκ ὁρίζονται καὶ πάλιν τὰ εἰρημόφρα πάντα πάχυνται αὐτὰ τε καὶ αὐτὰ, καὶ ὅσα χεῖρα * ὅς ἀμύματα.

Φοῖν σώματα κατέστηκεν. * ἐπὶ δὲ ἐκ τῶν λόγων δὴλοι, οἷς οὐκ ὁρίζονται τὰ φύσιν αὐτῶν. ὁ μὲν γὰρ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ὡς ποικίλῃ λέξεσιν. ὁ γὰρ συγκριτικὸν ὡς ποικίλῃ καὶ τὸ ἐστὶ. ὁ δὲ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν, παθητικῶν. ὁ γὰρ δύναται καὶ δύσεται, τὰ πάχυνται καὶ λέγεται πᾶσι φύσιν αὐτῶν. ὅτι μὲν οὖν τὰ μὲν ποικίλῃ, τὰ δὲ παθητικῇ, φανερόν. διωριζόμενοι δὲ τούτων, ληπτέον αὖ εἶναι τὰ ἐργασίας αὐτῶν, αἷς ὅπως ἐργάζονται τὰ παθητικῇ, καὶ τῶν παθητικῶν τὰ εἶδη. περὶ οὗ μὲν οὖν καὶ ὁ λόγος ἡ ἀπλὴ γένεσις, καὶ ἡ φυσικὴ μεταβολή, τούτων τῶν δυνάμεων ἐστὶ ἐργον, καὶ ἡ αἰτιατικὴ φθορὰ καὶ φύσις αὐτῶν μὲν οὖν τοῖς περὶ φύσιν ἀναρρήτοις, καὶ ζώοις, καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῶν. ἐστὶ δὲ ἡ ἀπλὴ καὶ φυσικὴ γένεσις μεταβολή ἀπὸ τούτων τῶν δυνάμεων, ὅταν ἔχῃ λόγον ἐκ τῆς ἀποκαταστάσεως ὕλης ἐκείνης φύσιν αὐτῶν δὲ εἶναι αἱ εἰρημόφρα δυνάμεις παθητικῇ. γινώσκοντες δὲ ὅτι θερμὸν καὶ ψυχρὸν, κατεπύματα τῆς ὕλης. ὅταν δὲ μὴ κατεπύ, καὶ μέρεσιν μὲν, μέλυσιν καὶ ἀπεψία γίνεσθαι. τῇ δὲ ἀπλῇ γένεσιν ὁ εἰσαπτόν μάλιστα χεῖρα, ὅπως. πᾶσα γὰρ ἡ καὶ φύσιν φθορὰ, εἰς τῶν ὁδῶν ἐστὶν, ὅτι γένεσις καὶ αὐαυσις. τέλος δὲ τῶν ἄλλων ἀπώγειν τούτων, ὡς περὶ τῆς, ἀπὸ μὲν βίᾳ φθορῇ τῶν φύσιν σπινθηρῶν. ἐστὶ γὰρ καὶ ὅρα, καὶ ὅρα, καὶ ὅρα κατεκαύσασθαι. ὡς τὸ τέλος δὲ καὶ φύσιν φθορῆς, ὅπως ἐστὶ. ὅς ὑγρὰ περὶ, εἴτα ξηρὰ, τέλος γίνεσθαι τὰ σπινθηρῶν. ἐκ τούτων γὰρ ἐγγίγνεται, καὶ ὡς περὶ τῶν ὁδῶν τὸ ξηρὸν ἐργάζονται τῶν ποικίλῃ. γίνεσθαι δὲ ἡ φθορὰ, ὅταν κατεπύ τῶν οὐκ ὁρίζονται τὰ οὐκ ὁρίζονται ἀπὸ τῶν οὐκ ὁρίζονται. οὐ μὲν ἀλλὰ ἰδίως γε λέγεται ὅπως ἐστὶ τῶν καὶ μέρεσιν φθορῶν, ὅταν κατεπύ τῆς φύσεως. ὅς καὶ σπινθηρῶν πᾶσι τὰ ἄλλα, πᾶσι πυρρῶν. καὶ γὰρ γῆ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἀήρ σπινθηρῶν. πᾶσι γὰρ ὕλη τὰ πᾶσι ἐστὶ τῶν. ὅπως δὲ ἐστὶ φθορὰ τῆς ἐκ ἐκείνης ὑγρῆς οὐκ ὁρίζονται καὶ καὶ φύσιν θερμότητος, ἀπὸ ἀλλοτρίας θερμότητος αὐτῇ δὲ ἐστὶν ἡ φθορὰ.

nam in omnibus calor & frigus, tam quæ unius quàm quæ diversi sunt generis definire, copulare, transmutare, humidare, arefacere, indurare, & mollificare videntur: arida verò & humida, tum ipsa per se, tum communia corpora quæcumque constant ex utrisque, definiri, & ceteros quos diximus affectus pati: præterea & hoc quoque rationibus ipsis quibus eorum naturas definimus, perspicuum existit: nam calidum & frigidum, uti activa dicimus: quod enim congregandi vim habet, id velut activum quid existit; humidum verò & aridum, passiva. Nam promptè & ægre terminabile, quod eorū natura quippiam sustineat, dicuntur. Esse igitur alia activa, alia passiva, in aperto est. Cum hæc inquam definita sint, eas profectò operationes, quas quæ activa sunt, exhibeant, atque passivorum species sumere oportebit. Principio igitur univèrsaliter simplex absolutæ & naturalis generatio, atque ei opposita per naturam corruptio, ab hisce potentiis effici assolent. Ipsæ ergo in plantis, animantibusque, & eorum partibus sunt. Est autem simplex naturalisque generatio, transmutatio quæ ab hisce fit potentiis, ubi ex subiecta materia ad quamque naturam rationem obtinent. ea autem sunt passivæ illæ potentie, quas diximus. Porro tum calor & frigus gignere solent, cum materiam evincunt: cum verò non evincunt, particulariter quidem inquinatio & inconcoctio effici solet. Simplici autem generationi contrarium maximè commune, putrefactio est. Omnis enim corruptio quæ natura fit, seu senectus & arefactio, ad eam ducit. Nam horum omnium finis marcor est. nisi quid ex hisce quæ natura constant, vi corrumpatur. Nam & carnem & os, & quodvis eorum cremare licet, quorum finis eius quæ natura fit corruptionis, putrefactio existit. Idcirco quæ putrent, primò humida, postea tandem sicca evadunt. Nam ex hisce facta sunt, definitumque est humido siccum, operantibus hisce quibus agendi facultas est tributa. Corruptio autem fit, cum id quod definitur, ob id quod ambit continetque, dominantius eo fuerit quod definit. Verùm putrefactio de hisce quæ particulatim corruptionem subeunt, cum à sua recesserunt natura, peculiariter dici solet. Quocirca & reliqua omnia, præter ignem, putrent. etenim terra & aqua & aer putrescunt. nam hæc omnia igni materia sunt. Est autem putrefactio, proprii naturalisque caloris in vnoquoque humido existentis, ab extraria caliditate corruptio. hæc autem est, quæ in eo quod circumfunditur ac continet, existit.

Quare cum caloris defectu patitur frigidum omne, quatenus eiusmodi potentiam desiderat, ambo utique putrefactionis cause erunt, & putrefactio frigiditatis propria & caliditatis peregrinae communis affectio. Ob id enim & quae putrescunt, sicciora redduntur omnia, & tandem finis ac terra fieri assolent. Absente siquidem calore proprio, naturalis humiditas una cum illo diffilatur, atque evaporat, nec amplius id quod humorem inuolutum solet, in ratione rerum existit. Nam calor proprius trahendo, humorem inuehit adducitque. Atque in frigore minus quam tepore, res putrescunt. Nam tempore hyberno, circumdans aer & aqua parum caloris retineant, & ideo nullas vires habent: aestate vero plus. Item nec id putredinem sentit, quod concretum est. Nam magis frigidum est, quam calidus sit aer. non euincitur igitur. At id quod mouet, vincit. Nec id quod feruet, aut calidum est. calor enim qui in aere est, minor eo est qui in re ipsa existit. Quare nec dominatur, nec mutationem ullam committit. Simili modo & illud quod motu cietur & fluit, minus eo quod quietem agit, immotumque manet, putrilagine tangitur. Nam motus ille qui ab aeris calore prouenit, imbecillior eo efficitur, qui in re ipsa etiam ante inerat. Quare facere non potest ut quicquam mutetur. Eadem causa est, & cur multum minus quam paucum putrescere soleat. Nam in remaio- re maior est caliditas propria atque frigiditas, quam ut potentiae quae in circumfuso aere sunt, euincant. Vnde etiam fit ut mare in partibus quidem distractum celeriter putreat, sed integrum ac totum haudquaquam, & reliquae aquae pari modo. Quinetiam in hisce quae putrescunt, animalia gigni solent: quod calor, qui naturalis est, dum educitur, quae segregata sunt, consistere faciat. Igitur quid sit generatio, & quid corruptio, dictum est.

CAP. II.

De speciebus digestionis & indigestionis.

Restat iam dicamus consequentes species, quas ex subiectis quae natura constant, dictae vires efficiunt. Est itaque caloris quidem concoctio, & concoctionis maturatio, elixatio, as- fatio. Frigoris vero, inconcoctio, & huius, cruditas, inquinatio, excaldatio. Haec autem nomina haudquaquam proprie dici existimandum est: non enim in vniuersum rebus similibus nomina posita sunt. Quare non has, sed tales esse species quas diximus, putare oportet.

Tom. I.

Α ὥστ' ἐπὶ κατ' ἐνδεῖον πάχ' θερμὸς, τὸ δὲ εἰδὲς ὅν ὑπάρχει δυνάμειος ψυχρὸν πᾶν ἀμφω δὴ αἴτια εἶναι, καὶ χυμὸν τὸ πάχος ἢ σπῆϊς, ψυχρότητος τε οἰκείας καὶ θερμότητος ἀλλοτρίας. Ἀλλ' οὗτοί γὰρ καὶ ἐκρούονται ὑπὸ τοῦ σπορόμενου πᾶντα, καὶ τέλος γὰρ καὶ ὑπερπλοῖον. ὁμοίως γὰρ τῷ οἰκείῳ θερμῷ, συ- νεξατμίζεται τὸ κατ' φύσιν ὑγρὸν, καὶ τὸ σπῆϊ τὸ ὑγρότερον, οὕτως δὲ ἐπὶ πάχ' γὰρ ἔλ- λουσα ἡ οἰκεία θερμότης. Ἐὰν οὖν τις ψυχρὸς δὴ ἦτοί σπῆϊται, ἡ δὲ τοῦ αἵματος. οἱ μὲν γὰρ τὰ χυμῶν, ὀλίγον ἐν τῷ σπῆϊσιν αἶμα καὶ ὕδατι τὸ θερμὸν ὥστε οὐδὲν ἰσχύει. οἱ δὲ τὰ θερμὰ πλέον. καὶ ὅτε τὸ πεπτηνέ- μελλον γὰρ ψυχρὸν ἡ δὲ αἰὲρ θερμὸς. οὐκ οὖν κρατῆται. τὸ δὲ χυμῶν κρατῆται, ὅτε τὸ ζῶον ἡ θερμὸν ἐλάττω γὰρ ἡ δὲ τοῦ αἵματος θερμότης τῆς οἰκείας τῷ σπῆϊσιν αἶμα. ὥστ' ὅτε κρατῆται, ὅτε ποιεῖ μεταβολὴν οὐδεμίαν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ χυμῶν, καὶ ῥέον, ἦτοί σπῆϊται τῷ ἀκινή- τῳ. ἀδυνάστε γὰρ ἡ δὲ ὑπὸ τῆς οἰκείας τῆς αἵματος θερμότητος κίνησις, τῆς οἰκείας τῷ σπῆϊσιν αἶμα. ὥστε ὅτε ποιεῖ μεταβολὴν. ἡ δὲ αἰὲρ αἴτια καὶ τῷ τὸ πᾶν ἦ- ται τῷ ὀλίγῳ σπῆϊσιν. οἱ γὰρ τὰ πλείονα πλείον' ἐστὶ πῦρ οἰκείον καὶ ψυχρὸν, ἡ δὲ ὥστε κρατῆται. ἡ δὲ τοῦ αἵματος δυνάμειος. ἡ δὲ ἡ δυνάμειος καὶ μέγεθος μὲν διαμετρούμενη, ἡ δὲ σπῆϊται. ἀπασα δὲ, οὐκ ἔστι πᾶσα ὕδα- τος ὥσπερ αἴμα. καὶ ζῶα ἐγγίνεται τῆς σπορῆ- νοῖς, ἡ δὲ τὸ πᾶν * ἀποκρατῆται θερμῶν. ἐκκρί- νεται. οὐδὲν οὖν οὐδὲν σπῆϊται τὸ ἐκκρί- νεται. ἡ μὲν οὖν ἐστὶ θερμότης, καὶ τὸ φθόρον, εἰρησιν.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

Περὶ πέψας καὶ ἀπέψας.

Α Οἱποὶ δ' εἰπὺν τὰ ἐχόμενα εἶδη, ὅσα αἱ εἰρημεναι δυνάμειος ἐργάζονται ἐκ τοῦ σπορόμενου καὶ φύσιν συνεστώτων ἡ- δὲ. ἐστὶ δὲ θερμὸς μὲν πέψας, πέψας δὲ πέ- πτωσις, ἐψωσις, ἐπὶ ὁσίοις. ψυχρότητος δὲ, ἀπέψας. ταύτης δὲ, ὁμοίως, μέλειος, σπῆ- τισις. διὸ δὲ ἀπολαμβάνει μὴ κυρίως ταῦ- τα λέγειν τὰ ὀνόματα τῆς περὶ τῆς αἵματος, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς καὶ τοῦ τοῦ οἰκείας. ὥστε ὅτε τὰ αἵμα- τος, ἀλλὰ ὑπάρχει δὴ νομίζεσθαι τὰ εἰρημεναι εἶδη.

Zzz iiij

εἰπωμεν δ' αὐτὸν ἕκαστον τί ἐστὶ. πῆψις μὲν ἂν
 οὕτως ἐστὶ τελείωσις ὑπὸ τῆ φυσικῆς καὶ οἰκείας
 θερμότητος ἐκ τῆς ἀντικειμένης παθητικῆς.
 οὕτως δ' ἐστὶν, ὡς οἰκεία ἐκαστῶ ὕλη· ὅταν
 γὰρ πεφθῇ, τετελείωται τε καὶ γένηται· καὶ ἡ
 ἀρχὴ τῆς τελείωσις ὑπὸ θερμότητος τῆς
 οἰκείας συμβαίνει, (καὶ ἀφ' οὗτος τῆς οἰ-
 κείας θερμότητος αἰνεπετελεσθῇ,) οἷον ἡ ἔσφρα
 ευμεπέπτεται ἀφ' αὐτῆς καὶ ἀλλων ὑπο-
 των. ἀλλ' ἡ γὰρ ἀρχὴ ἡ ἐν αὐτῇ θερμότης
 ἐστὶ· ὁ δὲ τέλος, τοῖς μὲν ἡ φύσις ἐστὶ· φύ-
 σις ὅτι μὲν λέγουμεν ὡς εἶδος καὶ ὕλην. τοῖς δὲ
 εἰς ὑποκειμένην πᾶσι μορφῇς ὁ τέλος ἐστὶ
 τῆς πέψως, ὅταν ὑποστῇ γένεσις ἐκ τοῦ
 ὅτι ὑγρὸν ἢ ὀπίονον, ἢ ἐφόνον, ἢ σπυ-
 ριδιον, ἢ ἄλλως πως θερμότητος· τίτε γὰρ
 χεῖροισιν ἐστὶ, καὶ πεπύθῃται φασὶν ὡς φθ
 γλαυκός ἐκ τοῦ τοῦ φύματος αἰνετελεσθῆναι,
 ὅταν γένεται πύον, ἐκ τοῦ δακρυον, ὅταν γένεται
 λήμη. ὁμοίως δὲ καὶ πᾶσι. συμβαίνει δὲ
 τῇ πεπύθῃ ἀπασιν, ὅταν χεῖροισιν ἢ ὕλη ἐ-
 ἢ ὑγρότης αὐτῇ γὰρ ἐστὶν ἡ οἰκεία θερμότης ὑπὸ
 τῆς ἐν τῇ φύσει θερμότητος. ἕως γὰρ αὐτῇ αὐ-
 τῇ ὁ λόγος, φύσις τῆς ἐστὶ. οἷον καὶ ὑγείας σπυ-
 ριδία πᾶσι τοῖς αὐτοῖς, καὶ ὕδατος, καὶ ὑποχωρήσει, καὶ
 ὅλως τῇ πεπύθῃ. καὶ λέγουσι πεπύθ-
 θαι, ὅτι δακρυ χεῖροισιν πᾶσι θερμότητι πᾶσι οἰ-
 κείᾳ τῇ ὑγρῇ. ἀνάγκη δὲ πᾶσι πεπύθῃν
 παχύτερα καὶ θερμότερα εἶναι· ὑποστῇ γὰρ
 ἀποτελεσθῇ θερμὸν ἀσπυρότερον καὶ παχύτε-
 ρον, καὶ ξηρότερον. πῆψις μὲν οὕτως τῇ
 ἀπείψια δὲ ἀτέλεια δὲ ἐνδύει τῆς οἰκείας θερ-
 μότητος· ἡ δὲ ἐνδύει τῆς θερμότητος, ψυχρό-
 της ἐστὶν· ἡ δὲ ἀτέλεια ἐστὶ τῆς ἀντικειμένης
 παθητικῆς, ἡ φθ ἐστὶν ἕκαστη φύσις ὕλη. πῆ-
 ψις μὲν οὕτως καὶ ἀπείψια διωρίζεται τῇ τῇ
 ἔσφρα.

ΚΕΦΑΛ. γ'.

Περὶ τῆς πέψως ἐκ ἀπείψιας εἶδων, πεπύθ-
 σις καὶ ὁμότης, ἐψήσις καὶ μαλυνσις,
 ὁψήσις καὶ σατρώσις.

ΠΕΠΥΘΙΣ δ' ἐστὶ πῆψις τῆς ἡ γὰρ τῆς οἰ-
 ποῖς περὶ καρπῶν ἔσφρας πῆψις, πῆ-
 ψις λέγεται. ἐπὶ δ' ἡ πῆψις τελείωσις
 τις, ὅτι ἡ πεπύθισις τελεία ἐστὶν, ὅταν πᾶ-
 σι τοῖς περὶ καρπῶν σπυρμασι δυνάται ἐ-
 ποτελεῖν ὑποστῇ ἐπὶ αὐτῇ. καὶ γὰρ
 ὅτι τῇ ἄλλων ὁ τέλειον ὅτι αὐτῷ λέγουμεν.

Sed quid ipsarum quæque sit, dicamus.
 Concoctio igitur, perfectio est quæ à natu-
 rali proprioque calore ex oppositis fit passi-
 uis, quæ sua cuique materies existunt. Nam
 cum quid concoctum est, perfectum est ac
 genitum: atque perfectionis exordium à
 nativo calore provenit, quamvis aliquo ex-
 ternorum adminiculo ad calcem usque per-
 duci soleat, quomodo alimentum per bal-
 nea, & id genus alia concoquitur. Verum
 principii vicem internus calor occupat.
 Porro concoctionis finis aliis natura existit:
 natura autem est, quam veluti formam es-
 sentiâque dicimus: aliis, ad quandam
 subiectam formam contendit, ubi scilicet
 humor, qui correbatur, & vel elixabatur,
 vel putrefiebat, vel alio quovis modo in-
 calefcebat, talis tantusque euasit. tunc e-
 nim & utilis est, & concoctionem recepisse
 dicitur, ut mustum, & quæ in tuberculis
 collecta sunt, cum ad suppurationem per-
 venire: & lachrymæ, cum sordes in oculis
 abortæ sunt, & cætera simili modo. Hoc
 autem omnibus obtingit, cum materies at-
 que humiditas ipsa victa fuerit. hæc au-
 tem est, quæ ab ea caliditate quæ in ipsa
 natura est, definiri solet. nam hoc tandiu
 natura est, dum in ea ratio ipsa insit. Quo-
 circa & eiusmodi, & urina & alui sedimen-
 ta, & omnino corporis excrementa sani-
 tatis indicia sunt, & concocta dicuntur,
 quod humorem à calore vinci significant.
 Quæ verò concoquuntur, crassiora eua-
 dant atque calidiora est necesse. Nam ei
 quod concoquitur, ampliorem molem ca-
 lor tribuit, & crassius illud aridiusque red-
 dit. Igitur concoctio hoc existit. at incon-
 coctio, imperfectio est quæ proprii calo-
 ris penuria accidit: caloris verò penuria,
 frigus est. Atque imperfectio ad opposi-
 ta passiva pertinet, quæ profectò natu-
 ra cuique materies existunt. Hoc igitur
 pacto concoctio atque inconcoctio defi-
 nitæ sint.

CAPUT III.

De maturatione, elixatione, assatione,
 & contrariis.

MAIUTATIO verò, concoctio quæ-
 dam existit. Nam eius alimo-
 niz quæ in arborum fructibus est con-
 coctio, maturatio nuncupatur. Cum au-
 tem concoctio, perfectio quædam sit,
 tunc maturatio perfecta est, cum semi-
 na quæ in fructuum genere sunt, aliud
 eiusmodi quale ipsum est, efficere valent.
 Nam & in cæteris perfectum ita dicimus.

Hæc igitur maturatio, fructus arborum est, at multa quoque alia ex hisce quæ concocta sunt, eadem quidem forma, sed translatione, matura dicuntur: propterea quod nomina (quemadmodum etiam prius dictum est,) cuique perfectioni circa ea quæ à nativo calore ac frigore definiri solent, haudquaquam indita sunt. Tuberculorum autem, pituitæ, & cæterorum id genus maturatio, contenti humoris concoctio, quam nativus calor efficere assolet, existit. nihil enim nisi prævaleat ac superet, determinare quicquam potest. Quæ igitur maturescunt, omnia ex æreis aquæ, ex aqueis terrea consistendo fiunt, & è tenuibus subinde crassiora reddi assolent. Atque hoc pacto natura, quædam ad maturationem adducit, quædam ab ea submouet repellitque. Dictum est igitur quid sit maturatio. Huic autem cruditas aduersatur. maturationi verò contraria est eiusce alimenti, quod in arborum fructu continetur, inconcoctio. hoc autem est humor non definitus. Quamobrem cruditas, vel ærea, vel aquea, vel eorum quæ ex utrisque constant, existit. Cum autem maturatio, perfectio quædam sit: cruditas, imperfectio erit. Imperfectio verò ob caloris naturalis defectum atque commensum humori ad maturitatem pergenti minimè respondentem, fieri assolet. Porro nullum humidum per se, sine arido maturum sit. Etenim aqua ex humidis sola non crassescit. quod ideo euenire solet, quia vel exiguum calorem, vel magnam humoris qui definitur, copiam habeat. Et proinde crudorum succus prætonuis est & gelidus potius quàm tepidus, & esu ac potu inutilis. Cæterum ipsa quoque cruditas perinde ut maturatio, multifariam dicitur. Vnde & distillationes & vrinæ & alui sedimina cruda dici eadem de causa solent: ex eo namque cruda nuncupantur omnia, quod à calore nec vincantur, nec consistant. Quod si longius progredi velimus, & fictile & lac & multa alia cruda dicuntur, si cum à calore transmutari ac consistere possint, in affecta permaneant. Quocirca elixa dicitur aqua, sed cruda minimè, quod crassa non euadat. Quid igitur sit maturatio atque cruditas, & cur utraque sit, dictum est. Elixatio autem in vniuersum quidem, est indefiniti in humore existentis concoctio ab humido calore facta. Sed vocabulum de elixis solum propriè dici solet. Hoc autem, nempe quod indefinitum est, æreum, vti diximus, vel aquosum esse potest. Fix autem elixatio ab igni, qui in humore est. Quod etiam in sarragine igni admonetur, conteri assolet.

A ὁ ἐκκαρπίου μὲν οὗτο αὐτὴ πέπνησις. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ πίπνα τῶν περιμένων, καὶ μὲν πλεονάζοντες ἰδίῳ μεταφορᾷ δὲ, ἀλλ' ὅ μὴ καὶ ἰδίῳ, καθ' ἑαυτὴν εἴρηται καὶ περὶ πλεον, ὀνόματα καὶ ἐκ τῆς τελείωσις καὶ τῆς οὐκ ἐξελίξις. ἔστι δὲ ἡ φυσικὴ θερμότης ἐκ ψυχρότητος. ἔστι δὲ ἡ φνμάτων, καὶ φλέγματις, καὶ τῶν τοιούτων πίπνησις, ἡ ἀπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος τῆς οὐκ ἐξελίξις. ἀδύνατον γὰρ οὐκ ἐξελίξαι μὲν καὶ πλεονάζειν. ἐκ μὲν οὗτο τῶν πνύματιν, ὕδατιν. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων, τῶν γνησίων οὐκ ἐξελίξαι. καὶ ἐκ λεπτῶν αἰσὶν παχύνειν γνησίων πεπνησίων. πνύματι καὶ τῶν μὲν εἰς αὐτὴν * ἡ φυσικὴ ἀλλ' ὅ τῶν, καὶ δὲ ἐκβαλλεῖ. πίπνησις μὲν οὗτο εἴρηται πᾶσι. ὁμοίως δ' ὅτι ὁ οὐκ ἐξελίξαι. ἐκκαρπίου δὲ πεπνησίων ἀπεψία τῆς ἐκ τῆς ἐκκαρπίου ἑσθῆς. αὐτὴ δ' ὅτι ἡ αἰετὸς ὕψους. ὅτι ἡ πνύματις, ἡ ὕδατις, ἡ τῶν ἐκκαρπίου ὅτι ὁμοίως. ἐπεὶ δ' ἡ πνύματις, τελείωσις τῆς ὅτι, ἡ ὁμοίως, ἀπὸ λεπτῶν. γνησίων δ' ἀπὸ λεπτῶν δὲ ἐκκαρπίου τῆς φυσικῆς θερμότητος, καὶ ἀσυμμετρίας πλεονάζει ὕψους ὁ πεπνησίων. οὗτο δὲ ὕψους αἰσὶν καὶ αὐτὸ πεπνησίων αἰσὶν ἐκκαρπίου. γὰρ οὐ καχύνεται μόνον τῶν ὕψους. συμβαίνει δὲ τῶτο, ἡ τῶν ὁμοίως ὁμοίως ἐκκαρπίου ἡ τῶν ὁμοίως πολλῶν. ὅτι καὶ λεπτῶν αἰσὶν καὶ τῶν ὁμοίως, καὶ ψυχρῶν μάλιστα ἡ θερμῶν, ἐκκαρπίου καὶ ἀπὸ τῆς. λέγεται δὲ καὶ ἡ ὁμοίως ὁμοίως καὶ ἡ πίπνησις πολλὰ γὰρ. ἐκκαρπίου καὶ ἀπὸ τῆς θερμότητος, καὶ ἀπὸ τῆς θερμότητος, καὶ ἀπὸ τῆς θερμότητος. ὁμοίως λέγεται ἀπὸ τῆς αἰσὶν τῶν γὰρ μὴ καχύνεται ἀπὸ τῆς θερμότητος, καὶ δὲ σίμωσιν αἰσὶν τῶν πνύματιν. πνύματι δὲ πνύματι καὶ καχύνεται ὁμοίως, καὶ γὰρ ὁμοίως, καὶ ἄλλα πολλὰ λέγεται, ἐκκαρπίου μετὰ βαλλεῖν καὶ αἰσὶν σίμωσιν ἀπὸ θερμότητος ἀπὸ τῆς. ὅτι τὸ ὁμοίως, ἐκκαρπίου μὲν λέγεται ὁμοίως δὲ οὐ, ὅτι αὐτὸ καχύνεται πίπνησις μὲν οὗτο ὁμοίως, εἴρηται πᾶσι, καὶ ἀπὸ τῆς ὁμοίως ἐκκαρπίου αἰσὶν τῶν ἐκκαρπίου δ' ὅτι, τὸ μὲν ὅλοσ' αἰσὶν ἀπὸ θερμότητος ὕψους τῆς οὐκ ἐξελίξις ἀπὸ τῆς οὐκ ἐξελίξις. λέγεται δὲ τῶν πνύματιν αἰσὶν μὲν οὗτο αἰσὶν ἐκκαρπίου. τῶν δ' αἰσὶν, ὁμοίως εἴρηται, πνύματις. ἡ ὁμοίως ἡ δὲ αἰσὶν γνησίων ἀπὸ τῆς οὐκ ἐξελίξις πνύματις γὰρ ὅτι τῶν πνύματιν ἐκκαρπίου

ὑπο γὰρ τῷ ἔξωθεν θερμῷ πᾶσι. ἐν δ' ἂν
 ὅτι ὑγρῷ, ποῖς ἐκείνο μάλλον ξηρὸν, εἰς
 αὐτὸ ἀναλαμβάνον· ὃ δὲ ἐφόρμον, πικρὰν-
 ποιῶν. ἐκκρίνεται γὰρ ἐξ αὐτοῦ ὁ ὑγρὸν,
 ὑπο τῆς ἐν τῷ ἔξω ὑγρῷ θερμότητος. ὅθεν
 ξηρότερα πλείονα τῶν ὑποκείμενων· ἢ γὰρ ἀνα-
 σπᾶ. εἰς αὐτὰ ὁ ὑγρὸν πᾶν ἐφόρμον· κρη-
 τὴν γὰρ ἡ ἐξωθεν θερμότης τῆς ἐντός. εἰ δ' ὅ
 ἐκκρίνεται ἡ ἐντός, εἴλκεται αὐτὴ εἰς ἑαυτήν.
 εἰ δὲ οὐ πᾶν σῶμα ἐφόρμον· οὔτε γὰρ ἐν ᾧ
 μὴ ἔστιν ὑγρὸν, οἷον ἐν λίθοις· οὔτε ἐν οἷς
 ἔστι μὲν, ἀλλ' ἀδιύατοι κρητὴν καὶ ἀφ' ἧς
 πυκνότητι, οἷον ἐν τῆς ξύλων· ἀλλ' ὅσα τῶν
 σωματικῶν ἔχον ὑγρότητα παθητικῶν ὑπο
 τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ πυκνότητος. λέγεται δὲ καὶ
 χυμὸς ἐφάσθαι, καὶ ξύλον, καὶ ἄλλα πολ-
 λα, καὶ μὲν πλεονάζοντα καὶ πλεονάζοντα· μετα-
 φορᾶ δὲ· ἢ γὰρ καὶ τὰ ὀνόματα ἀρτῶν τῆς
 ἀφ' ὧν ὁ ὑγρὸς δὲ ἐφάσθαι λέγε-
 ται, οἷον γάλα, καὶ γλεῦκος, ὅθεν ὁ ἐν τῷ ὀ-
 γρῷ χυμὸς εἰς εἶδος πᾶν μεταβάλλει ὑπο
 τῆς κύκλου καὶ ἐξωθεν πυρὸς θερμότητος· ὥς-
 τε ὅπου πᾶν τῶν ἀπλήστων τῇ εἰρημῇ ἐ-
 φάσθαι ποῖς. τέλος δὲ ἢ ὁ αὐτὸς πᾶσι, οὔτε ἐ-
 φάσθαι, οὔτε πεποιημένους, ἀλλὰ τῆς μὲν
 πρὸς ἐδωδὴν, τῆς δὲ πρὸς ῥόφῃσι, τῆς δ' ὅ
 πρὸς ἄλλων χρεῖαι· ἐπὶ καὶ πᾶσι φάρμα-
 κα ἐφ' ἧς λέγεται. ὥστε ὅσα παχύτερα δύ-
 ναται γίνεσθαι, ἢ ἐλαττω, ἢ βαρύτερα,
 ἢ πᾶν μὲν αὐτῶν ποιεῖται, πᾶν δὲ ἐκείνην,
 ἀφ' ὃ ἀφ' ὧν ὁ ὑγρὸς τῶν μὲν παχύνεται,
 τῶν δ' λεπταίνεται, ὥστε ὁ γάλα εἰς ὀρ-
 ρὸν καὶ πτύον, πᾶν δὲ ἐφάσθαι. ὃ δ' ἐ-
 λαττον ὕχ' ἐφάσθαι αὐτὸ καὶ αὐτὸ, ὅτι πύ-
 ρον οὐδὲν πᾶσι. ἢ μὲν οὖν καὶ πλεονάζον-
 τινι λεπτέρῃ πύρῃ, τῶν δ' ἐν· καὶ οὐδὲν ὀφεί-
 λει ἐν ὀργάνοις τεχνικῶν ἢ φυσικῶν, ἐὰν
 γίνεσθαι· ἀφ' ὧν πλεονάζον γὰρ αἰτίας πᾶσι
 ταῖς ἐσσι. μέλιτος δὲ, ἀπὸ φύας μὲν, ἐκεί-
 νης δὲ ἐφάσθαι· εἰ δ' ἐκείνη * ἢ τῇ πρὸς τῇ
 λεπτέρῃ ἀπὸ φύας τῆς ἐν τῷ σῶματι ἀεί-
 ρου δὲ ἐνδεδυμένης ἐν τῷ ὑγρῷ πᾶν πείρεται
 θερμότητος. ἢ δ' ἐνδεδυμένη ψυχρότητος ὅτι
 ἔστιν, εἰρημῇ· γίνεσθαι δὲ ἀφ' ὧν κίνησις ἀλ-
 λου· πᾶσι, ἀλλου· ἐκκρίνεται γὰρ ἢ * πύρρως, καὶ
 ἢ ἐνδεδυμένη δὲ ἢ ἀφ' ὃ πᾶν τῆς ἐν τῷ
 ὑγρῷ ψυχρότητος, ἢ ἀφ' ὃ ἐν τῷ ἐφάσθαι
 πᾶν τῆς· τότε γὰρ συμβαίνει πλεονάζον ἐν τῷ
 ὑγρῷ θερμότητι πλείονα μὲν εἶναι ἢ ὅσα μὲν κινῶ-
 νται, ἐκείνη δὲ ὅσα οὐ μελῶν ἐσσι πᾶσι.

π. ὅτι πᾶσι
 π. ὅτι πᾶσι
 Vicom.

π. πᾶσι,

A nam ab externo calore patitur : humo-
 rem autem illum in quo est, plenius ari-
 dum ad se trahendo reddit. quod autem
 elixatur, contrā efficit. Nam calor quem
 externus humor habet, ab eo humorem
 foras pellit. Quamobrem elixa, assis ari-
 diora sunt. non enim quæ elixantur, ad
 se humorem attrahunt : quando externus
 calor internum vincit. Quod si præua-
 leret internus, humorem ad se traheret
 profectō. Porro non omne corpus elixa-
 bile est. nam neque id in quo nihil est
 humoris, ceu lapis : neque id in quo hu-
 mor quidem inest, sed densitatis ratione
 vinci non potest, vt lignum, elixari potest.
 Sed ē corporibus ea duntaxat elixari so-
 lent, quæ humiditatem habent eiusmodi,
 vt ab igni, qui in humore existit, pati
 queant. At aurum, lignum, & pleraque
 alia, elixari dicuntur : forma quidem non
 eadem, sed tralatione, non enim differen-
 tiis propria indita sunt vocabula. Liqui-
 da quoque ceu lac atque mustum elixari
 dicimus : vbi circumdans & forinsecus ex-
 calfaciens ignis saporem, qui in humore
 consistit, in aliam quandam saporis spe-
 ciem transmutat. Quare modo quodam si-
 mile quippiam dictæ elixationi committit.
 Finem autem non eundem nata sunt om-
 nia, nec quæ elixantur, nec quæ conco-
 quantur : sed aliorum finis in elixatione, a-
 liorum in sorbitione, aliorum in alio vsu
 consistit : quandoquidem vel medicamen-
 ta ipsa elixari dicimus. Quare elixabilia
 omnia sunt, quæcumque crassiora vel mi-
 nora, vel grauiora : aut eorum quædam
 eiusmodi, quædam diuersa fieri possunt,
 propterea quod eorum quæ disgregantur,
 alia crassa sunt, alia tenuia, quomodo lac
 in serum atque caseum distribui assolet. O-
 leum autem ipsum per se non elixatur,
 quod horum nihil subeat. Igitur conco-
 ctio ea quæ elixatio nuncupatur, id est :
 nihilque interest, instrumentis atque an na-
 tura paratis fiat : eadem enim de causa fiunt
 omnia. Inquinatio autem, inconcoctio
 quidem, at elixationi aduersa existit. Fue-
 rit autem, cum ei qua de priore loco disso-
 uimus, aduersari dicatur, inconcoctio infi-
 niti in corpore existentis, quam caloris
 humoris circumfusi penuria committit.
 E Quod autem caloris penuria frigus ha-
 beat ammistum, dictum est. per alium
 tamen quàm frigus, motum fieri solet. nam
 calor ille, cui coquendi officium delega-
 tum est, depellitur ac offuscatur. Atque pe-
 nuria illa, copia frigoris in humore circum-
 iacente, vel eo quod elixatur existentis,
 prouenire solet. Tunc enim evenit vt ca-
 lor qui est in humore, amplior sit quàm vt
 non moueat, sed minor quàm vt æquabi-
 litatem asserre atque concoquere possit.

Vnde fit ut inquinata, elixis duriora sint, & humida siccantibus magis definita. Quid igitur & cur elixatio sit, atque inquinatio, dictum est. Assatio vero concoctio est, quæ ab arido & alieno calore efficitur. Ea de causa cum quis elixare quippiam nititur, si id non ab humoris caliditate, sed ab igneo calore mutari ac concoqui faciat: ubi perfectum est, assum fit non elixum, & exuperantia insuper adustum esse dicitur. Vbi autem perfectum siccus euadit, à calore sicco fit. Quo fit ut partes extimæ, intimis fiant aridiores id quod in elixis contrà euenit. Atque in hisce quæ manuum beneficio confici assolent, plus assatio negotii quàm elixatio inuolare solet. quippe cum summas & internas rei partes æquabiliter excofacere, perarduum sit. nam quæ igni viciniore sunt, semper ocius siccant, quare & impensius. Cum igitur foramina illa quæ extrà prominent, coeunt adduanturque, contentus humor exprimi non potest, sed intercluditur, ubi meatus conueniunt. Igitur assatio & elixatio, arte quidem efficiuntur, sed & natura quoque, sicut dicimus, species vniuersaliter eadem sunt. Nam affectus qui fieri assolent, tamen nomine careant, haudquamquam tamen dissimiles existunt, cum ars naturæ æmula sit. Quandoquidem & cibi in corpore concoctio elixationi permixta habetur, (quippe cum in calido & humido à corporis calore fiat,) & inconcoctio inquinatio. Nec in ipsa concoctione nascuntur vermes, sicuti quidam aiunt, sed in excrementis quæ in aluo putrent inferiore, geniti, in sublime postea sese attollunt. Nam in superiore ventriculo, concoctio effici solita est: at quod secreuit natura, id in inferiore putrescit. quam autem ob causam, dictum aliàs est. Inquinatio igitur elixationi aduersatur. At ei concoctioni quæ assatio vocatur, quippiam oppositum pari modo existit: sed eiusmodi ut difficilius sibi quàm illa nomenclaturam inueniat. Fuerit autem perinde, ut si excofactio fiat, non assatio, propter caloris indigentiam, quæ sanè aut exterioris ignis paucitate, aut in re assanda humoris diluti copia accidere potest. Nam calor tum maior est, quàm ut motum non excitet: minor, quàm ut concoquere queat.

Quid igitur sit concoctio & inconcoctio, maturatio & cruditas, elixatio, & assatio, & hisce contraria, dictum est.

A δὲ σκληρότερον μὲν τὰ μεμολυσμένα γίνε-
ται τῶν ἐφθών· τὰ δὲ ὑγρὰ διωρισμένα μάλ-
λον· ἐφθονες μὲν οὖν ἐ μολύνσεις εἴρηται, καὶ
τὴν ἐστὶ, καὶ ἀφ' αὐτῆς ἐστὶν· ὁμοίως δὲ ἐστὶ πᾶσι
ὑπὸ θερμότητος ἐκείνης καὶ ἀλλοτρείας. ἀφ' αὐ-
τοῦ καὶ ἐφθονες πᾶσι ποιεῖ μεταβολὴν καὶ πείθε-
σθαι, μὴ ὑπὸ τῆς τῆς ὑγροῦ θερμότητος, ἀλλ'
ὑπὸ τῆς τῆς πυρρῆς, ὅταν τελευτῇ, ὅπῃ οὖν γὰρ,
καὶ ἔφθον, καὶ τῇ ὑπερβολῇ πλεονεχέσθαι
λέγεται· ὑπὸ ἐκείνης δὲ θερμότητος * γίνεσθαι, κ. αὐτῶν
B ὅταν ἐκείνητερον γίνεσθαι ὅταν τελευτῇ δὲ ἐ-
στὶ ἐκείνης ἐκείνητερον τῆς ἐκείνης· τὰ δὲ ἐφθον, ὅ-
ταν αὐτῶν ἐστὶν ὅταν τῆς χρεωκμῶντος ὅ-
ταν ἐκείνης μίξιν καὶ ἐφθον· χαλεπὸν γὰρ τὰ ἐκεί-
νης καὶ τὰ ἐκείνης ὁμοίως θερμότητι· αἰετὶ γὰρ
τὰ ἐγγύτερον τῆς πυρρῆς ἐκείνηται θάλλον·
ὥστε καὶ μᾶλλον σπυρίωντων οὖν τῆς ἐξω πό-
ρων, ὅτι διώσθαι ἀκρίβειαν ὅτι ἐκείνητερον
ὑγρὸν· ἀλλ' ἐγκατακλείεσθαι, ὅταν εἰς πύρεθρον
μύσσωσιν· ὅπῃ οὖν μὲν οὖν καὶ ἐφθον, γίνονται
μὲν τῆς ἐστὶν, ὥστε λέγεται, τὰ ἐκείνη καὶ ὅ-
ταν * ταῦτα ἐφθον· ὁμοίως γὰρ τὰ θερμότητι καὶ πύρεθρον.
C πᾶσι, ἀλλ' αὐτῶν μίμνεται γὰρ καὶ τῆς αὐτῆς, καὶ
τῶν φύσιν· ἐπὶ καὶ τῆς ἐφθον ἐστὶν ὁμοίως
πᾶσι, ὁμοίως ἐφθον ἐστὶ· καὶ γὰρ ἐστὶ ὑγρὸν καὶ
θερμὸν ὑπὸ τῆς τῆς σπυρίωντος θερμότητος γί-
νεσθαι· καὶ ἀπὸ τῆς ἐστὶν ὁμοίως τῇ μολύνσει.
καὶ ὥστε ἐκείνη ἐγγίνεται ἐστὶ τῇ πύρεθρον, ὥστε
πᾶσι φασι, ἀλλ' ἐστὶ τῇ ἀποκρίσει σπορόντων
ἐστὶ τῇ κατω κοιλίᾳ· εἴτ' ἐπὶ τῇ ἐξω πύρεθρον
πᾶσι μὲν γὰρ ἐστὶ τῇ αὐτῇ κοιλίᾳ· ὅπῃ δὲ ἐστὶ
τῇ κατω ὅτι ἀποκρίσει· δι' αὐτὴν δὲ αἰετὶ, εἴ-
ρη) ἐστὶ ἐκείνης· καὶ μὲν οὖν μολύνσεις τῇ ἐφθον
ἐστὶ ἐκείνης τῇ δὲ ὥστε ἐκείνης λεγόμεν πύρεθρον
ἐστὶ μὲν τῇ ἀποκρίσει ὁμοίως αὐτῶν μίμνεται
δὲ· εἴη δ' αὖ ὁμοίως, εἰ γὰρ οὖν ἐστὶν αὐτῶν, ἀλλ'
καὶ μὴ ὅπῃ οὖν, δι' ἐκείνης θερμότητος, ἢ συμ-
βασι αὖτ' ἐστὶ ὁλιγότερον τῇ ἐξω πυρρῆς, καὶ
ἀφ' αὐτῆς πᾶσι τῆς ἐστὶ ὁμοίως ὅταν ὅταν
πᾶσι γὰρ πλείων μὲν ἐστὶν, ἢ ὥστε μὴ αὐτῶν·
ἐκείνη δ' ἐστὶ ὥστε πᾶσι.

E Τὸ μὲν οὖν ἐστὶ πᾶσι καὶ ἀπὸ τῆς, καὶ πύρεθρον,
καὶ ὁμοίως, καὶ ἐφθον ἐστὶ ὁμοίως, ἐστὶ
ἐκείνης ὁμοίως, εἴη).

ΚΕΦΑΛΑ Δ'.

CAP. IV.

Περὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, καὶ τῶν ἐπομένων αὐτοῖς
παθῶν ὡς τοῖς μικτοῖς, σκληροῦ
καὶ μαλακοῦ.

*Passionum, humidorum & siccorum,
species.*

ΤΩΝ δὲ παθητικῶν, τῶ ὑγροῦ καὶ τῶ ξη-
ροῦ, λεπτόν τε εἶδη. εἰσὶ δ' αἱ μὲν ὁρ-
μαὶ τῶν σωμάτων αἱ παθητικαί, ὑγρὸν καὶ ξη-
ρὸν τὰ δὲ ἄλλα, μικτὰ μὲν ἐκ τούτων ὁπο-
τέρου δὲ μᾶλλον, τούτου μᾶλλον πλεονέχον
ἔστιν ὅτι, τὰ μὲν ξηροῦ μᾶλλον, τὰ δὲ ὑγροῦ.
παύται δὲ, τὰ μὲν ἐπιτελεία, τὰ δὲ ἐκ τῶν
ἀντικειμένων. ἔχει δ' ὅτε τῶν πρὸς τὸ τεκ-
τὸν. ἐπεὶ δ' ἔστι, τὸ μὲν ὑγρὸν διόριστον, τὸ δὲ
ξηρὸν διόριστον, ὁμοίον τι τῷ ὅτι καὶ πρὸς τὴν
συστάσει πρὸς ἀλλήλα παροῖσι. τὸ γὰρ ὑγρὸν τῷ
ξηρῷ αἴτιον τῷ οὐκ εἶναι, καὶ ἐκαστὸν ἐκ-
τέρῳ ὅτι ἕλκεα γίνεσθαι ὡς καὶ Ἐμπεδοκλῆς
ἐποίησεν ὡς τοῖς φασικαῖς, Αλφειοὶ ὕδατι καλ-
λίστας. καὶ ἄλλοι τῶν ἐξ ἀμφοῖν ὅτι τὸ ὠρεομέ-
νον αἶμα. λέγεται δὲ τῶν σιχαίων ἰδιαιτέρας,
ξηρὸν μὲν, γῆς ὑγρὸν δὲ, ὕδατος. ὅθεν τῶν
δ' ἀπλάτων τὰ ὠρεομένα. ὅμοια ἐστὶν ὅτι
ἐκ αὐτῶν γῆς καὶ ὕδατος ὁποτέρου ἢ πλείον,
καὶ πλεονέχον τούτου ἕκαστον φαίνεται. καὶ
ἐκ γῆς, καὶ ἐκ ὕδατος ὅσα μόνον ἔστιν ἐκ αἰ-
τῶν καὶ πυρὸς, ὅσα ἐστὶν ὅτι τῶν σωμάτων ὅλη
ταῦτα. τῶν δὲ σωματικῶν παθητικῶν ταῦτα πε-
τα ἀνάγκη ὑπαρῆναι τὰ ὠρεομένα, σκλη-
ρότητα, ἢ μαλακότητα. ἀνάγκη γὰρ τὸ ἐκ
ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, ἢ σκληρὸν εἶναι ἢ μαλακόν.
ἔστι δὲ σκληρὸν μὲν, τὸ μὴ ὑποφῆναι ἐκ αὐ-
τοῦ τὸ ἐπίπεδον. μαλακὸν δὲ τὸ ὑποφῆναι τῷ
μὴ ἀντιθεύεσθαι. τὸ γὰρ ὕδωρ ἢ μαλακόν
ἢ γὰρ ὑποφῆναι τῇ θλίψει τὸ ἐπίπεδον εἰς βά-
θος, ἀλλ' ἀντιθεύει. ἀπλάτως μὲν οὖν σκλη-
ρὸν ἢ μαλακόν, τὸ ἀπλάτως τοιοῦτον. πρὸς ἑ-
πτερον δὲ, τὸ πρὸς ἐκείνῳ τοιοῦτον. πρὸς μὲν
οὖν ἀλλήλα, ἀόριστά ἐστι, τὰ μᾶλλον ἢ ἥττον.
ἐπεὶ δὲ πρὸς πλεονέχον αἰσθάνονται παύται κρίσεις
τὰ αἰσθητά, δηλοῖ ὅτι καὶ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μα-
λακὸν ἀπλάτως πρὸς πλεονέχον ὡς εἰς αὐτὸν,
ὡς μισοτήτι χρώματι τῇ ἀφῇ. ὅθεν τὸ μὲν
ὑποφῆναι ἀόριστος, σκληρὸν τὸ δὲ ἐλφῆναι,
μαλακὸν εἶναι φανερὸν.

ΡAssiuorum autem, aridi inquam &
humidi, species dicamus oportet. Sunt
autem passiva corporum primordia, hu-
midum atque siccum, cetera verò ex hisce
temperata quidem sunt, sed magis huius
per naturam sunt, ex quo largius. verbi
gratia: alia magis siccæ, alia humidi. Hæc
autem omnia partim actu erunt, partim
potentia, quæ actu adversatur. quo pacto
eliquatio & eliquabile sese habent. Cum
autem humidum facile, & siccum ægrè de-
finiantur, haud aliter sese quàm obsonium
& condimenta vicissim habent. Nam hu-
midum arido, ut definiatur, causa est &
alterutrum alteri glutinis instar existit. id
quod & ipse quoque Empedocles in natu-
ralibus asseruit, farinam aqua agglutinans.
Et ea de causa definitum corpus utroque
constat. Porro ex omni elementorum ge-
nere peculiarissimè terræ quidem siccum,
aquæ autem humidum tribuitur. Eam ob
rem omnia ista definita corpora, non sine
terra & aqua consistunt. sed potentia
quodque huius esse videtur, cuius plus ha-
buerit. Quinetiam animantes in terra &
aqua solùm sunt, in aëre autem & igni
minimè: propterea quòd terra & aqua, cor-
porum materies existunt. Ex corporeis au-
tem affectibus hi, duritia inquam aut mol-
lities, primi definitæ rei competant, est
neccesse. Nam quod ex arido constat &
humido, durum aut molle necessariò e-
uadit. Est autem durum, quod per summa
in sese non refugit: molle verò quod in se-
se non obluendo refugit: aqua namque
haudquaquam mollis est, quippe cuius
pars summa compressu intro minimè ce-
dat, sed circumobstet. Igitur absolutè
durum aut molle est, quod absolutè est
eiusmodi: ad aliud verò durum aut molle,
quod respectu illius tale est. Hæc ergo in-
ter sese vicissim collata, indefinita sunt:
quòd magis atque minus dura molliave
sint. Sed cum sensilia cuncta sensu diudi-
centur, nos tam durum quàm molle sim-
pliciter tactu eodem, veluti mediocritate
quadam vtentes, definiuisse constat. Quo-
circa rem omnem quæ tactum edomat, du-
ram: quæ verò subterfugit, mollem esse
dicimus.

CAR. V.

De corpore terminato, & aliis.

Corpus autem omne suo definitum termino, durum sit aut molle necesse est. nam aut in sese cedit, aut nequaquam. Adhæc concretum sit oportet. hac enim re definitur. Quare cum res omnis definita atque consistens, vel mollis vel dura sit, concretionisque opera euadat eiusmodi: nulla profecto composita definitaque corpora, sine concretionem esse queunt. ergo de concretionem differendum. Dux itaque sunt causæ quæ circa materiam versari solent, id inquam quod agendi facultatem obtinet, & affectus ipse hic, ut species, ac forma: illud, ut id à quo proficiscitur pendetque motus. Quare & concretionis & dissolutionis, assiccationis & humectationis causæ totidem erunt. Porro ipsum agens duplici potentia agit, & patiens duabus itidem patitur affectionibus, uti dictum est. nam agens calore agit atque frigore: at caloris frigorisve præsentia aut absentia, passionem fieri constat. Sed cum concretio, ferme assiccatio sit, de hac prius dicamus. Quod itaque patitur, aut humidum aut aridum, aut ex utroque conflatum existit. Atque aquam, humidam: terram, siccum corpus esse statuimus. quippe quæ inter humida & sicca maximè passiva sunt. Quæ circa & frigus, passiuorum magis existit: in his enim est: quandoquidem terram & aquam frigere supponimus. at frigus actiuum est, quatenus corrumpere, aut aliud quippiam per accidens efficere potest, quemadmodum antea est dictum. nam interdum & urere & excalfacere dicitur: non tamen perinde ut calor, sed quia calorem cogit, & in unum contrahit, aut eidem circumobstitit. Quæ autem aqua & aquæ species sunt, aut aquam siue aduentitiam siue insitam habent, siccescunt: aduentitiam eam voco, quæ in lanam sese insinuat: insitam, quam lacteus humor habet. aquæ verò species sunt huiusmodi: vinum, urina, serum, & omnino quæcumque nullum aut certe paucum sedimen, nec id tenacitatis ratione habent. nam tenacitas in causa est ut quibusdam nihil subsideat: id quod oleo & pici accidit. Siccant autem omnia, dum aut calefunt aut refrigerantur: utrumque tamen calor vel internus, vel externus committere assolet. Etenim quæ frigore siccant, perinde ut vestis, si cum humida est seorsim ipsa per se maneat, ab interiori calore humorem secum educente resiccare solent, si humor exiguus sit, calore ob circumfusum frigus egrediente.

Tom.I.

Α ΚΕΦΑΛ. 4.

Οὐκ αἰδῶ καὶ σκληρὸν ἡμαρταν εἶναι καὶ πεπ-
γνῶς πρὸς τὸ ὠριμένον σῶμα· ἔτι αἰ-
σχύνομαι, καὶ αἰσχύνομαι αὐτῆς.

A Νάγκη δὲ σκληρὸν ἢ μαλακὸν εἶναι ὁ
ὠριζόμενος σῶμα οἰκεία ὄρεα· ἢ γὰρ
ὑπερίκειν, ἢ μὴ· ἐπὶ πεπηγὸς εἶναι· τὸ γὰρ
εἰρίζεται, ὥστε ἐπὶ πᾶσι μὲν ὁ ὠριζόμενος
καὶ σκωληρὸς, ἢ μαλακὸν, ἢ σκληρὸν· ταῦτα
B δὲ πηξέει ὅταν ἀπαρτῇ αὐτὸ εἶναι τὰ σώματα καὶ
τὰ σκωληρὰ καὶ ὠριζόμενα οἷα αὐτὸ πηξέως·
πηξέως οὖν πλείοντες· ἐστὶ δὲ τὰ αἵπτα * τὰ Quidam,
ὡς εἶναι
ἢ ἰσχυρὰ
πλεονάζοντα ὕδωρ, τὸ, τε ποιοῦν, καὶ ὁ πᾶ-
θος· ὁ μὲν ποιοῦν, ὡς ὅταν ἡ κίνησις· ὁ δὲ
πᾶθος, * ὡς εἶδος· ὥστε καὶ πηξέως καὶ ἀφ-
χίσις, καὶ τὸ ξηραίνεσθαι καὶ τὸ ὑγραίνεισθαι.
ποιοῦ δὲ ὁ ποιοῦν δύο δυνάμεις, καὶ πάθος
ὁ πάθος παθήματα δύο, ὡς εἶναι· ποιεῖ
μὲν θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ὁ δὲ πάθος ἢ θερ-
μότητα ἢ ἀψυχότητα· θερμὸν ἢ ψυχρὸν· ἐπὶ δὲ
C ὁ πηγινοῦντα ξηραίνεισθαι πᾶσι· ὅτι καὶ αἱ
τύποι εἰπωμένοι περὶ τούτων· ὁ δὲ πάθος, ἢ ὑ-
γραίνει, ἢ ξηραίνει, ἢ αἰσθάνεται· τῆ δὲ ὑγραίνου-
σῶμα, ὕδωρ· ξηραίνει δὲ, γὰρ ταῦτα γὰρ τῶν
ἐν αὐτῷ εἶναι ξηρὰ παθήματα· ὅτι καὶ ὁ ψυ-
χρὸν τῶν παθημάτων μάλιστα αἰσθάνεται γὰρ
ὅτι· ὁ γὰρ ἢ γὰρ καὶ ὁ ὕδωρ, ψυχρὰ ὑπε-
ρίκειν· ποιεῖται δὲ ὁ ψυχρὸν, ὡς φθαρτι-
κὸν, ἢ ὡς καὶ συμβολικὸς, καθάπερ εἰρηται
πλεονάζον· οἷον γὰρ καὶ * καὶ λέγεται καὶ
καὶ θερμὸν ὁ ψυχρὸν, οὐχ ὡς ὁ θερμὸν,
D ἀλλὰ παρὰ σκωληρὸν, ἢ ἀπὸ αἰσθάνεται τὸ θερ-
μὸν· ξηραίνεται δὲ ὅσα ὅταν ὕδωρ καὶ ὕδα-
τος εἶδη· ἢ ἔχει ὕδωρ εἴτε ἐπακτὸν, εἴτε
συμφυεῖς, λέγειν δὲ ἐπακτὸν μὲν, ὅτι ἐν εἰ-
ρίᾳ· συμφυεῖς δὲ, ὅτι ὡς γάλακτι ὕδα-
τος δὲ εἶδη· τὰ πιάδα, οἶνος, αἴμα, ὀρεῖς, καὶ
ἄλλα ὅσα μετεωρίων ἢ βροχίων ἔχει ὑπε-
ρίκειν, καὶ ἀφ' ὧν γλιχρότητα· οἷον μὲν γὰρ
αἵμα, τὸ μὲν ὑφίστασθαι μετὰ, ἢ γλιχρό-
της, ὡς εἶναι εἰσὶν, ἢ πῆλη· ξηραίνει δὲ πᾶσι
E καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν· ἀφ' ὧν
καὶ θερμὸν, καὶ αἵμα τῆς αἵματος θερμότη-
της, ἢ τῆς αἵματος, καὶ γὰρ τὰ τῇ φύσει ξη-
ραίνεισθαι, ὡς εἶναι ἰμάτια, εἰς ἢ κατεχόμε-
νοι αἵμα· καὶ αἵμα τὸ ὑγρὸν, αἵμα τὸ αἵ-
μα τῆς αἵματος σκωληρὰ τῆς αἵματος, ξη-
ραίνεται, αἵμα ἰμάτια ἢ τὸ ὑγρὸν, ὡς εἶναι
τῆς θερμότητος αἵμα τῇ αἵματος ψυχρῷ.

AAs

Pleraque autem & humefiunt prius, nimirum quæ frigus ante ipsa durare reddiderat. quemadmodum & fictile dum coquitur, primum euaporat atque molliusculum redditur: ob idque in furnis perueriti assolent. Igitur ex hisce quæ cum terræ & aquæ communia sint, plus tamen terræ habeant, frigoris opera concrefcunt, quæ ideo, concrefcere solent, quodd calor egrediatur, ea calore liquefieri, eodem scilicet rursus ingrediente, assolent. veluti cænum, vbi in gelu concreuit. Quæ autem ob refrigerationem, & quia simul vniuersus calor euaporauit, concrefcunt, ea solui non nisi caloris exuperantia queunt, sed mollescere solent, vt cornu atque ferrum. Liquefit autem & ipsum quoque elaboratum ferrum, adeo vt liquidum reddatur, & concrefcant. Nec secus chalybem facere consueuere. ferri namque fex subsidet, atque in imum secer nitur. Vbi autem sepe defecatum fuit, ac purum mundumque euasit, sic chalybs. Sed id nequaquam sæpe agunt, propterea quodd dum repurgatur, substantiæ plurimum defluit, libramentumque minus efficitur. At ferrum eo præstantius est, quo minus habet excrementi. Item & lapillus ille quem Pyrimachum vocant, in tantum eliquari, vt stillet fluatque, assolent. Quod autem concreuerat, vbi fluxerit, rursus durescere solet. Quinetiam lapides molares, adeo colliquefcunt, vt diffuant. Cæterum dum id quod concreuerat, fluit: tamen si calore est atro, calcis tamen in modum albicat. Porro tam tellus quàm cænum liquefieri possunt. Eorum autem quæ calore arido coguntur, quædam humoris vi solui nequeunt, quædam queunt. Fictile igitur & nonnulla lapidum genera, qui terrâ feruore ignis deusta fiunt, veluti molæ solutionem haudquaquam admittunt. at sal, atque nitrum, humore soluuntur, non tamen quolibet, sed algido. Et ideo aqua & aquæ generibus omnibus, præterquam oleo, eliquari consueuere. nam calori arido frigus humidum aduersatur. Ergo si alterum coëgit, resoluet alterum. Ita enim contrariorum effectuum contrariæ erunt causæ.

CAP. VII.

Salium qui aqua aut terra plurimum communiunt.

QUæ igitur plus aquæ habent quàm terræ, igni solummodo spissari possunt: quæ verò terræ, concrefcere. Quocirca, nictum, sal, fictile, lapis ad terram potius quàm ad aquam spectant. Olei autem natura perquam ambigua existit.

Tom. I.

A πολλά δὲ καὶ ὑγραίνεται ὡρεῖται, ὅσα ἐκ περὶ χείας, ἢ σκληρὰ ἀπὸ ψυχρῆς περὶ ὑποχρῶνται. ὡς ὅτε ὁ κρύσταλλος ὁ ὡρεῖται ἐν τῷ ὕδατι ἀτμίζεται, καὶ μαλακώτερος γίνεται. καὶ ἀπὸ ψυχρῆς ἐκ τῆς καμίνου. ὅσα μὲν οὖν ὑπὸ ψυχρῆς πηγνύται, τῇ κοινῇ γῆς καὶ ὕδατος, πλείονι δὲ ἔχοντι γῆς, πᾶσι μὲν ὁ θερμὸν ἐξεληλυθὲναι πηγνύμενα, ὡς οὖν τῇ καται γερμῷ, εἰσιόντος πάλιν τῇ θερμῷ, οἷον ὁ πηλὸς, ὅταν παγῇ. ὅσα δὲ ἀπὸ ψυχρῆς, καὶ τῇ θερμῷ σκινεῖται ἀτμίσθης ἀπὸ τῆς θερμῆς. διὰ αὐτῆς μὴ ὑποβαλλούσης θερμότητι, ἀλλὰ μαλακώσθαι, οἷον σιδερός καὶ χάλυβος. τῇ καται δὲ ὁ εἰργασμένος σιδερός, ὡς τε ὑγρὸς γίνεσθαι, καὶ πάλιν πηγνύσθαι. καὶ τὰ σωματά ποιεῖσι ὕτως. ὑφίστασθαι γὰρ, καὶ ἀποκαθαίρεσθαι κατὰ τὴν σκωρία. τῶν δὲ πολλὰς παθῆναι καὶ παρὰ τὴν γῆν, τῶν σωματῶν γίνεσθαι. ὅς περὶ δὲ πολλὰς αἰῶν, ἀπὸ τῆς ἀποκαθάρσεως πλείονι, καὶ τῇ σκωρίᾳ ἐλάττω ἀποκαθαυμένων. ἐστὶ δὲ αἰαίωσι σιδερός ὁ ἐλάττω ἔχει ἀποκαθαίρει. τῇ καται δὲ καὶ ὁ λίθος ὁ πυρρὸς, ὡς τε σκωρία ἔσται. ὁ δὲ πηγνύμενος ὅταν ῥυθῇ, πάλιν γίνεσθαι σκληρόν. καὶ αἱ μύλαι τῇ καται, ὡς τε ῥυθῇ. ὁ δὲ ῥεῖσι πηγνύμενος, ὁ μὲν χάλυβος μύλαι ὅμοιοι δὲ γίνεσθαι τῇ τῇ καται. τῇ καται δὲ καὶ ὁ πηλός, ἢ ἢ γῆ. ὅσα δὲ ὑπὸ θερμῷ ξηροῦ πηγνύται, ὡς μὲν αὐτῆς, ὡς δὲ λυγρῆς ὑγρῆς. κρύσταλλος μὲν οὖν, ἢ λίθων εἰσὶν ὅμοιοι, ὅσοι ὑπὸ πυρρῆς τῆς γῆς συγκαυθεῖσιν γίνονται, οἷον αἱ μύλαι, αὐτοὶ. * ἢ ὡς δὲ καὶ * Vide Mercur. Var. lib. 4. ἢ ὡς ὕδατι, ἢ ὅσα ὕδατος εἶδη, τῇ καται. ἐλάττω c. 9. δὲ ὡς τῇ καται. ὡς γὰρ ξηρῷ θερμῷ εἰσὶν ὅμοιοι ψυχρῶν ὑγρῶν. ἐστὶ οὖν ἐπὶ τῇ καται, τῇ καται λυγρῇ. οὕτω γὰρ τὰ εἰσὶν ὅμοιοι ἐστὶν αἱ αἱ τῇ εἰσὶν ὅμοιοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

E Πάλιν, ὅτι πᾶσι μὲν ὑπὸ πυρρῆς, τὰ δὲ ὑπὸ ψυχρῆς παχύνεται, καθόσον ἢ ὕδατος ἢ γῆς πλείονι ἔχει.

ΠΑχύνεται μὲν οὖν ὑπὸ τῇ πυρρῆς μόνον, ὅσα ὕδατος πλείονι ἔχει ἢ γῆς. πηγνύται δὲ, ὅσα γῆς. ὅσα καὶ ὁ ἢ ὡς καὶ οἱ ἄλλοι γῆς εἰσι μᾶλλον, καὶ λίθος, ἢ κρύσταλλος. ἀποκαθαίρει δὲ ἔχει ἢ τῇ ἐλάττω φύσει.

ΑΛΛΑ

Εἰ μὲν γὰρ ὕδατος ἔχει πλέον, ἔδω πη-
 γνυθαι ὑπὸ ψυχροῦ, ὡς αἱ πάροι· Εἰ
 δὲ γῆς πλέον, ὑπὸ πυρὸς, ὡς ὁ κέρας.
 νῦν δὲ πηγνύται μὲν ὑπὸ σιδήτε-
 ρου· παχύνεται δὲ πάλιν ὑπὸ ἀμφοῖν.
 αἴτιον δὲ ἔστι, ὅτι αἶρας ἔστι πλήρης, ὅθεν
 καὶ εἰς τὴν ὕδατι ὀπιπολαῖ. καὶ γὰρ ὁ
 αἶρ φέρεται αἰώ. ὁ μὲν οὖν ψυχρὸν ἐκ
 τῆς εὐρύτης πημάτων ὕδωρ ποιοῦν παχύ-
 νει· αἰεὶ γὰρ, ὅταν μὲν ὕδωρ καὶ ἑ-
 λαίον, ἀμφοῖν γίνεσθαι παχύτερον. ὑπὸ δὲ
 πυρὸς καὶ χροῖου παχύνεται καὶ λευκί-
 νει· λευκίγεται μὲν ἑξατμίζοντες εἴ τι
 εὐλὴ ὕδατος· παχύνεται δὲ, ὡς ὁ μα-
 ρμορμῶν τῆς θερμότητος ἐκ τῆς αἶρας, γί-
 νεται ὕδωρ. ἀμφοτέρως μὲν οὖν ὁ αἶρ γί-
 νεται πάχος, καὶ ὡς ὁ αἶρ· ἀλλ' οὐχ ὡς
 αὐτῶς. παχύνεται μὲν οὖν ὑπὸ ἀμφοτέ-
 ρων· ξηραίνεται δὲ ὑπὸ σιδήτερου· οὐτα
 γὰρ ὁ ἥλιος, οὐτε ὁ ψυχρὸς ξηραίνει· οὐ
 μόνον δὲ γιγνώσκον, ἀλλὰ καὶ ὅτι αἶρας
 ἔστιν. οὐ ξηραίνεται δὲ * ὁ ὕδωρ, σιδήτῃ ἑξέ-
 ψεται ὑπὸ πυρὸς, ὅτι εἰς αἶρα μίγνεται ὡς
 γλυχρότης. ὅσα δὲ μικτὰ ὕδατος εἰς γῆς,
 καὶ ὁ πλῆθος ἐκαστέρου ἀξίον λέγεσθαι·
 οἷος γὰρ τις καὶ πηγνύται, καὶ ἐψεται, οἷον
 γλυχρὸς· ἀσφύεται δὲ ἀπὸ πᾶντων τῶν
 τοιούτων ξηρανομένων, ὁ ὕδωρ. σημεῖον δὲ
 ὅτι ὁ ὕδωρ· ἐκ γὰρ αἶρας σιωνίσσεται εἰς
 ὕδωρ, ἐκ τῆς βούληται συλλέγειν. ὥστε ὅ-
 σος λείπεται τι, τῆτι γῆς. εἴνα δὲ τοῦτων
 καὶ ὑπὸ ψυχροῦ, ὡς εἴρηται, παχύνε-
 ται καὶ ξηραίνεται τὸ γὰρ ψυχρὸν οὐ μόνον
 πηγνύει καὶ ξηραίνει, ἀλλὰ καὶ παχύνει·
 ξηραίνει μὲν τὸ ὕδωρ, παχύνει δὲ τὴν
 αἶρα, ὕδωρ ποιοῦν. ἐκ δὲ πηγνύται εἰρη-
 ραία τις οὖσα. ὅσα μὲν οὖν μὴ παχύνε-
 ται ὑπὸ τῆς ψυχροῦ, ἀλλὰ πηγνύται, ὕδα-
 τος ἔστι μάλλον, οἷον οἶος, καὶ οὖρον, καὶ ὄξος, καὶ
 κηρία, καὶ ὀρρός. ὅσα δὲ παχύνεται, μὴ ἑξατ-
 μίζοντα ὑπὸ πυρὸς, τὰ μὲν γῆς, τὰ δὲ κοι-
 νὰ ὕδατος καὶ αἶρας· μὲν μὲν γῆς· ἐλαίον, καὶ
 αἶρας, καὶ ὕδατος. ἐστὶ δὲ καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ αἶ-
 μα, ἀμφοῖν μὲν κοινὰ καὶ ὕδατος καὶ γῆς· μάλ-
 λον δὲ τὰ πολλὰ, γῆς, ὡς εἴρηται καὶ ὅτι οὖρον ὕ-
 γρῶν ἔστι γῆς καὶ αἶρας. καὶ λίθι δὲ ἐκ τῆς
 ἰσῆς σιωνίσσεται τοιούτων. ὅθεν ἐκ μὴ χροῖ-
 οῦ ὁ ὀρρός, ὁ κηρία ὑπὸ πυρὸς ἐψομένους.
 τὸ δὲ γάλα σιωνίσσεται καὶ ὑπὸ τῆς ὀπῆς,
 ἐκ μὲν πᾶσι ἐψομένους, οἷον οἱ ἰατροὶ ἐπιζήτησι.

π. π. ο. ο.
 αἶρ ὕδωρ.

A Nam si plus haberet aquæ, ut à frigore gla-
 ciei modo cogeretur, oporteret: sin verò
 terræ, ab igni, perinde ut ficiile. nunc au-
 tem à neutro cogi, sed è regione ab utro-
 que spissari videtur. Cuius rei causa est,
 quod aëre refertum sit. Quapropter & aque
 per summa insidet. etenim aër quem conti-
 net, sursum versus effertur. Frigus igitur,
 dum è spiritu qui intet oleum est, aquam e-
 licit, oleum spissescere facit. semper enim
 ubi aqua & oleum permista fuerint, quip-
 piam utroque spissius oriri assolet. Ab igni
 autem tractuque temporis albescit crassif-
 citque. albescit quidem, aqueo humore, si
 quis insit, euaporante: crassescit verò, quod
 marcescente calore, aër in aquæ vicem
 transeat. Vtrique igitur ex parte, atque
 eandem ob causam, verum non eodem mo-
 do, eadem oritur affectio. Ergo oporè v-
 triusque spissari assolet, à neutro tamen af-
 ficcatur. siquidem neque solis calor, neque
 frigus oleum assiccare potest: non modò
 quod tenax lentumque sit, sed etiam quod
 aërez sortis existat. Aqua verò, ab igni nec
 assiccatur nec decoquitur: quod tenacitatis
 ratione in fumū evanescere nequeat. Quæ
 autem terra temperantur & aqua, ea iuxta
 vtriusque copiam nuncupentur oportet. est
 enim vini genus quoddam quod decoqui-
 tur atque concrevit, ceu mustum. Humor
 autem aqueus ab omnibus eiusmodi, dum
 inarescunt, exire solitus est. quod autem a-
 qua insit, indicium est. nam vapor in a-
 quam consistit, si quis colligere velit. Qua-
 re quibuscumque quippiam remanet, id
 profectò terrenæ sortis existit. Porro ex
 hisce nonnulla frigoris etiam vehementia
 (ut diximus) crassescunt, assiccanturque.
 frigus siquidem non modò cogit & desic-
 cat, verum etiam incrassat. nam aquam
 quidem assiccat: aërem autem cum aquam
 ex eo elicit, crassescere facit. Concretio-
 nem verò assiccationem quandam esse dixi-
 mus. Quæ igitur frigore spissari nequeunt,
 sed concrevere, ad aquam potius spectant.
 quod genus sunt, vinum, vrina, acetum, li-
 xivium, serum. At eorum quæ quamvis
 non euaporent, feruore tamen ignis cras-
 sescunt spissanturque: quædam terrena
 sunt, quædam communiter ad aërem & a-
 quam pertinent: Mel quidem ad terram; o-
 leum verò ad aërem & aquam. At lac &
 sanguis vtriue, aquæ & terræ communia
 sunt: sed magis magna ex parte plus terræ
 continent: perinde ut & humores illi unde
 sal atque nitrum fiunt. ex quibusdam autē
 talibus lapides constitui solent. Quos circa
 serum nisi sequestratum sit, cum decoctio-
 nem subit, calore ignis deuritur terrena ve-
 rò portio, si quis aliquantulum decoxerit,
 uti medici ingesto coagulo faciunt, ut quo-
 que coaguli in caseum densari consuevit.

B

C

D

E

atque ad hunc modum à caseo serum so-
questratur. Cum verò sequestratum est,
haudquaquam præterea crassescit, sed aq̃ue
modo deurit. Quòd si lac atiquod nihil
aut parum habeat casei; ad aquam potius
spectat, atque nullatenus alit. Sanguis quo-
que haud secus habere sese videtur. Nam
quòd frigore sicceat, cogitur. At qui cogi
nequit, ṽt ecrorum; is ad aquam magis
pertinet, atque oppido quam frigidus habet̃-
rur. Et ideo fibras nullas habet: quippe
cùm fibræ ad terram spectent, atque quod
stabile ac firmum existit. Quare si etiam il-
læ adimantur, sanguis concreescere non po-
test. quod ideo accidit, quia non sicceat.
quod enim superest, id perinde atque lac
caseo iam exempto, aqua existit. Signum
autem est. Nam sanguis vitiatuſ concre-
tere non solet. quippe qui sanie præ se fe-
rat, quæ nō nisi pituitosus humor & aqueus
est, quòd cruda in eo t̃aque, & à natura non
victa sit. Præterea quædam solubilia sunt,
ṽt nitrum: quædam insolubilia, ṽt fistile at-
que ex hisce alia mollescunt, ceu cornu: alia
minimè, veluti fistile atque lapis. Causa au-
tem est, quia contrariorum, contrariæ cau-
sæ sunt. Quare si res duobus frigore ac sicc-
itate concreſcant coganturque, calore &
humore solvantur est necesse. Vnde fit ṽt
igni & aqua solvantur. ea enim contraria
sunt, aqua quidem quæ igni solo: igni verò
quæ frigore. Quare si qua ab ambobus co-
gi contingat, ea maximè insolubilia sunt.
Talia autem euadunt, quæcunque concal-
facta prius, frigore postea coguntur. vsu e-
nim euenit, ṽt vbi calor exeundo exhaustus
est, rursus humoris plurimū frigoris opera
inculcetur, adeò ṽt ne humori quidem trā-
situm frigus concedat. Atque ob eam cau-
sam nec calor ea soluit. quæ enim frigore
solo concreſcunt, hæc calor soluit. Nec ti-
dem aqua soluere potest: nam quæ frigus
cogit, aqua soluere non potest, sed quæ vi
caloris solummodo concreuere, potest. At
ferum caloris feruore colliquatum, frigo-
re concreſcit. Quare ṽtroque ṽt concreſ-
cat indigere conspicitur. Vnde fit ṽt solui
nequeat. Ligna verò, terræ sunt & aëris.
Quare colliquari aut mollescere nequeunt,
ṽtri queunt. Item super aquam innatant om-
nia, præterquam ebenus, quæ minimè inue-
hitur. Nam cætera aëris plurimum conti-
nent, at aër ex ebeno atra respirauit, in qua
& terræ maior quàm aëris portio inest. Fi-
stile verò, ad terram solummodo spectat,
quod siccendo paulatim concreuerit. Qua-
re nec aqua illud soluit: non enim aqua in-
gredi pot foramina illa valet, per quæ spiri-
tus solum exiit. Nec t̃idem ignis. nā eius
opera, cōcretio illius prouenit. Quid igitur
cōcretio & eliquatio, quotq; ob causas eue-
niant, & quibus cōpetere possint, dictū est.

Tom.I.

Α ἔτω ὃ χαρίζεται ὁ ἔρως καὶ ὁ τυρός. ὁ δὲ χα-
ρίζεται ἑρῶτα, σὺ καὶ παρηνύειν, ἀλλ' ἐκ-
κρίνεται ὡς φ. ὑδαρ. εἰ δὲ τίς καὶ ἔχῃ τυρός
χαλκῶ, καὶ ὀλίγον, τίς τε μαλλὸν ὑδαρὶς καὶ ἄ-
ερος. καὶ ὁ αἷμα ὁμοίως· πηρύνεται γὰρ τὰ
ξηραίνεσθαι ψυχρῶτα. ὅσα δὲ μὴ πηγνύται,
ὅτι ὁ τῆς ἐλαφροῦ, καὶ τοιαῦτα ὑδαρὶς μαλλὸν
καὶ ψυχρῶτα. ταῦτα, ὅτι καὶ οὐκ ἔχῃ ἵσας
αἱ γὰρ οἷς εἶσι γῆς καὶ αἰθέρος. ὥστε καὶ
ἐξαιρέσειν, οἱ πηγνύται. τίς τε δὲ ἔσται, ὅτι
οὐ ἐξεκρίνεται ἵδωρ γὰρ ὁ αἰσθητός. ὡς φ. ὁ
χαλκῶ τῷ τυρὶ ἐξαιρέσειν. ὁμοίον δὲ καὶ
γὰρ ταῖς ἰσοῦσιν αἵματα οὐ δύναται πηγνύ-
σθαι· ἰσχυρὸν γὰρ τὸ τοιοῦτον φαίμεν καὶ
ἵδωρ, ὅτι ὁ ἀπικτὴν ἔστι, καὶ ἀκρῶταται ὑπὸ
τῆς φύσεως. εἴπερ δὲ, καὶ μὴ λυτὰ ἔστιν, ὅτι γί-
γνεται δὲ ἄλυτα, ὅτι κίρμας, καὶ λίθος. καὶ
ταῦτα αἰ μὴ μαλακτὰ, ὅτι κίρμας καὶ αἰ
ἀμαλκτὰ, ὅτι κίρμας καὶ λίθος. αἰτίον δὲ,
ὅτι ταῖς εἰδησίαις τῶν οὐρανίων αἵτια. ὥστε εἰ
πηρύνεται δυοῖν, ψυχρῶ καὶ ξηρῶ, λυεσθαι
διὰ γὰρ θερμῶ καὶ ἰσχυρῶ. ὅτι πυρὶ καὶ ὑδατὶ
ταῦτα γὰρ εἰδησίαι· ὑδατὶ μὲν, ὅσα πυρὶ
μὲν· πυρὶ δὲ, ὅσα ψυχρῶ μὲν· ὥστε εἰ
καὶ ἀμφοῖν συμβαίνει πηγνύσθαι, ταῦ-
τα πάντα μέλυσται. γίνεσθαι δὲ ταῦτα, ὅσα
θερμαίνονται ἐπὶ ταῖς ψυχρῶ πηγνύται·
συμβαίνει γὰρ, ἔπειτα ὁ θερμὸν ἐξικμάσθαι
ἐξ ὅτου ὁ πλῆθος ὑγρὸν σπινθίλεισθαι πάλιν
ὑπὸ τῇ ψυχρῶ, ὥστε μὴ ἰσχυρῶ διδῶναι
διεδοῖν. καὶ ἀφ' αὐτῶν, οὐτὶ ὁ θερμὸν λυεῖ·
ὅσα γὰρ ὑπὸ ψυχρῶ πηγνύται μὲν, ταῦ-
τα λυεῖ αὐτὸ ὑπὸ ὑδαρὶς· ὅσα γὰρ ὑπὸ
ψυχρῶ πηγνύται, οὐ λυεῖ, ἀλλ' ὅσα ὑπὸ
θερμῶ ξηρῶ μὲν. ὁ δὲ ἀδυνάτος ταχεῖς
ὑπὸ θερμῶ, ψυχρῶ πηγνύται. ὥστε πρὸς
πᾶσι ἀμφοτέρωθεν διδῶν· ὅτι ἀδυνάτος καὶ δὲ
ξύλα ἔστι γῆς καὶ αἰέρος· ὅτι καυστὰ, καὶ οὐ τη-
κτὰ, ὅτι μαλακτὰ καὶ ὅτι τὰ ὑδατὶ ὅτι
πλῆθος, πλῆθος ὅτι οὐ. ταῖς μὲν γὰρ
ἀλλὰ αἰέρος ἔχῃ πλῆθος· ὅσα δὲ τῆς ἐβείου
τῆς ῥυαίνης ἀφ' ἐπὶ πρὸς ὁ αἷρ· καὶ ἔστι
πλῆθος ἐν αὐτῇ γῆς· κίρμας δὲ γῆς μόνος,
ἀφ' ὃ ξηραίνονται παρηνύειν καὶ μικροῖς·
ἔπειτα γὰρ ὁ ὑδαρὶς εἰσόδους ἔχῃ, δὲ ὡς μόνος πρὸς
μα ἐξῆλθεν ἔπειτα πῦρ· ἐπὶ γὰρ αὐτῶ. τί μὲν
οὐκ ἔστι πᾶσι, καὶ τῆσι, καὶ ἀφ' ὅσα, καὶ ὅσα
πᾶσι ἔστι, εἴρηται.

AAs, 100

hoc verò calorem extrudente, ita affici so-
lent. Quare alia humoris absentia, alia ca-
loris, hocce patiuntur: aquea quidem, ca-
loris: terrea verò, humoris. Quæ igitur hu-
moris absentia, ea liquefacere humor po-
test; nisi adeo sese colligerint coierintque,
ut minora partibus aquæ, foramina relictæ
sint: id quod fictili accidit. Quæcumque
autem non ita coierunt, humore liquantur,
ceu nitrum, sal, terra è cæno orta. At quæ
caloris privatione, calore deliquescent;
ut crystallus, plumbum, &c. Quæ ergo sint
concretilia, & eliquabilia, & ineliquabi-
lia, dictum est. Inconcretilia autem sunt,
quæcumque nec humorem habent aquo-
sum, nec aquæ sortis sunt, sed terræ plus
calorisque continent, ut mel atque vinum
passum; quippe quæ veluti ferventia sint.
Item, quæcumque aqua quidem sunt, sed
aëris plus continent, perinde ut oleum, ar-
gentum vivum: & si quid tenax lentum-
que est, veluti viscum, atque pix.

CAP. IX.

De reliquis passionibus,

Mollificabilia autem sunt, quæcumque concreta non ex aqua constant, ut glacies: (omnis enim glacies, aqua est) sed quæcumque ad terram potius spectant, & nec eorum humor uniuersus perinde ut in sale nitroꝝe assiccatus est, nec inæquabiliter, ut in fictili sese habet, sed tractilia sunt & non humectatilia, aut ductilia & non aquea, atque ignis opera ac feruore mollificabilia, ut ferrum, cornu, lignum. Et eliquabilium & ineliquabilium, quædam humectatilia sunt, quædam inhumectatilia. Verbi causa, æs, inhumectatile est, cum eliquabile sit: lana uero & terra, humectatilis. nam madesceri assolet. Et quidem æs colliquabile est: non tamen ab aqua colliquari potest. Sed & eorum quæ aqua liquari queunt, nonnulla inhumectatilia sunt, ceu nitrum, atque sal: nec enim quicquam humectatile est, quod cum aqua inspergitur, molliusculum non fiat. Nonnulla autem, cum humectatilia sint, eliquabilia non sunt: ut lana atque fructus. Cæterum humectatilia quidem sunt, quæ cum terrena sint & aqua duriora existant, meatus ampliores quam partium aquæ moles continent. Liquabilia uero aqua, quæcumque illos per totum commeantes possident. Cur igitur terra humore eliquari, atque humectari: nitrum uero eliquari, non humectari potest? Nimirum, quod in nitro foramina continuata totum penetrant:

Tom. I.

A ὑπὸ δὲ τῷ ψυχρῷ καθίσταται θερμὸν
ὥς περὶ αὐτὸ ὑγρὸν ἀπορροία, ἡ δὲ θερμὸς τῷ
τῷ παρὰ ὅσα μὲν ὑδατος, θερμὸς ὅσα δὲ γῆς,
ὑγρὸς ἡ μὲν αὖτε ὑγρὸς ἀπορροία, ὑπὸ ὑ-
γρῷ διασπείσθαι, αὐτὸ μὲν ἔτι πικρὸν εἶναι, ὥστε
ἐξαπλοῖται πικρὸς πρὸς λευκὸν αὖτε τῷ ὑδατος
ὄγκῳ, οἷον ὁ κερμαίνων ὅσα δὲ μὲν ἔτι, ἡ δὲ
ὑγρὸν τήκεται, οἷον ἡ ἔτι, ἄλλος, ἐν γῇ ἢ ἐν πᾶσι
λεῦ. ἡ δὲ θερμὸς θερμὸς, ὑπὸ θερμῷ τήκεται
ἡ, οἷον χρυσάλλος, * μόλυβδος, χαλκός, ποῖα καὶ μάλιστα

B αὐτὸ οὖν πυκνὰ καὶ πυκνὰ, αἶρα ἡ, καὶ πῖσα ἀ-
πυκνὰ. ἀπυκνὰ δὲ, ὅσα μὲν ὑγρὸν ὑγρὸν τῷ ὑ-
δατος, μὲν ὑδατος ὅστις, ἀλλὰ πλεονάζει
καὶ ἐν γῇ, οἷον ἡ γλυκύτης ὡς τῷ ζεῖν
γὰρ ἔτι, καὶ ὅσα ὑδατος μὲν ἔτι, ἔτι δὲ πλεονάζει
αἶρας, ὡς τῷ ὁ ἔλατοι, καὶ ἀργυροὺς χυτὸς, καὶ
ἐπὶ γλίγγρον, οἷον ἔτι δὲ πᾶσι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9'

C Γρηγορίου τοῦ ἱεροῦ, μαλακῶ, περὶ
καμωτῶ καὶ αὐτῶν. ὁ δὲ πρῶτος ἐλάτῃ, σπασ-
σῷ, πιεσῷ, ἐλάτῃ, ἐλάτῃ, δευτέρῳ, τριτοῦ,
καὶ τέταρτον. ὁ δεύτερος περὶ τῆς καμωτῆς, συ-
μμετρῇ, ἔστιν ἐξ ἀπορίας.

ΜΑΛΑΚΑΙ ΔΕ ὄντι τῇ πεπηγέταί, ὅσα μὴ ὄντι ὕδατος, αἷ χρυσάλλοι· πᾶς γάρ· χρυσάλλος, ὕδατος· ἀλλ' ἔστι γῆς μέλλου· καὶ μὲν ὀξείμαστι πρὸ τοῦ ὕδατος, ὡς αἶμα, αἷ εἴρηται ἡ ἀλοι· μὲν ἔχει σπινθάρια, ὡς αἶμα ὁ κέρσμος· ἀλλὰ εἰσι ἐλάτῃ με ὅσα ἀφ' ἧται, ἡ ἐλάτῃ με ὄντα ὕδατος· καὶ μαλακταί· πᾶσι, οἷ αἰθέρες καὶ κέρσος καὶ εἴλα· ἐστὶ δὲ καὶ οἷ τικτὴρ καὶ τῇ ἀπύκτωι, ἡ μὲν πεγνύει, ἡ δὲ ἀπύκνυται· οἷ χαλκός αἷ πύκνυν, τικτὸν ὅν· ἐρεοι δὲ καὶ γῆ τικτὸν· βρέχεται γὰρ· καὶ χαλκός μὲν δὲ τικτὸν, οὐχ ἵπτα ὕδατος δὲ τικτὸν· ἀλλὰ καὶ τῇ ἵπτα ὕδατος τικτὴρ, ἕνα αἷ πεγνύει, οἷ νῖβει καὶ ἀλει· εἴτι δὲ γὰρ ἄλλο τικτὸν ὁδεῖ, ὁ με μαλακώτερον κινεῖται βρεχόμενον· ἕνα δὲ τικτὴρ ὄντα, οὐ τικτὴρ ὄντι, οἷ ἐρεοι καὶ οἱ καρποί· ἐστὶ δὲ τικτὴρ μὲν, ὅσα γῆς ὄντα ἔχει τοὺς πόρους μείζονες τῇ τῷ ὕδατος ὄγκῳ, ὅντων δὲ φληγοτέρων πρὸ ὕδατος· τικτὴρ δὲ ὕδατι, ὅσα δὲ ὄλου· ἀφ' ἧ δὲ ἡ μὲν γῆ καὶ τικτὴρ καὶ τικτὴρ ἵπτα τῷ ὕδατι· τὸ δὲ νῖβει, τικτὴρ μὲν, τικτὴρ δὲ αὐτῷ ὡς μὲν τῇ εἴρηται δὲ ὄλου αἱ πύροι·

AAs iii

Pressatilia autem sunt, quæ pulsa colligere se se possunt, intro recedente superficie non distracta, nec aliò demigrante parte alia: id quod aqua facit, quippe quæ in sublime resiliere solet. Pulsio autem, motio est ab eo quod mouet, orta, quæ per tactionem efficitur. Ictus verò, quæ per delationem. Pressantur autem, quæcumque cognati corporis vacuos meatus obtinent. Atque pressatilia ea sunt quæ in sua coire vacua foramina possunt (interdum enim foramina in quæ coeant, inania non sunt) id quod in madefacta spongia euenit. nam sua foramina inhibito humore distenduntur. At ea quorum meatus corpore molliori quàm id ipsum quod suapte natura in eos coire potest, referti fuerint, pressatilia quidem sūt: ut spongia, lana, cera, caro: Impressatilia verò, quæ pulsione in sua coire foramina per naturā nequeunt, quòd vel nulla habeant, vel reduriore oppleta gerant. Ferrum namque, lapis, aqua, & liquidum quòdcumque, impressatilia sunt. Tractilia verò sunt, quorum superficies in latus porrigi potest. Trahi enim est, superficiem perperuam existentem versus id ipsum porrigi, quod facultatem mouendi obtinet. Sunt autem quædam tractilia, ut pilus, lorum, neruus, massa triticea, & scum: quædam intractilia, ut lapis atque aqua. Igitur quædam tractilia & pressatilia eadem sunt, ut lana: quædam non sunt: verbi causa: pituita pressatilis non est, sed & tractilis, & spongia pressatilis, sed non tractilis. Sunt porro etiam quædam ductilia, ut æs: quædam non ductilia, ut lapis atque lignum. Ductilia autem sūt, quorum superficies non tota in latus pariter atque profundum migrare eodem ictu potest: non ductilia verò, quorum non potest. Porro ductilia omnia, etiam impressilia sunt, at non omnia impressilia, ductilia, ceu lignum: quod tamen, ut in vniuersum dixerim, recurrit. Sed pressatiliū quædam ductilia sunt, quædam minimè: cera quidem atque cernūm, ductilia sunt: lana autem atque aqua, haudquaquam. Sunt & quædam fissilia, ceu lignum: quædam infissilia, ut fictile. Est autem fissile, quod ampliorem quàm quæ ab eo quod diuidit, fiat, diuisionem subire potest. Nam tum quippiam finditur, cū diuisionem quam corpus diuidens adferat, maiorem admittit, atque diuisio ipsa, quod facultatem obtinet diuidendi, anteuertit: id quod in sectione minimè euenit. Infissilia verò sunt, quæcumque istud pati nequeunt. Porro fissile nullum, molle existit. de hisce autem loquor, quæ absolute & non ad alia, mollia sunt. ad hunc enim modum, vel ferrum ipsum molle foret. Nec dura omnia, fissilia sunt, sed quæcumque nec liquida, nec impressilia, nec fissibilia existunt.

Α ἔστι δὲ πῖσα, ὅσα ὠθύνθη, εἰς αὐτὰ σπινθύναι δυνάται, εἰς βάθος τῆ ὑπεπέδου παραλλάττοντες, ὁ διασπινθύνου, ἔ μὴ μωρὰ μωρὸν ἄλλου ἄλλω μωρῷ, οἷον τὸ ὕδωρ ποιεῖ τὸ γὰρ αἰνιμύθηται ἔστι δὲ ὡς, ἡ κίνησις ὑπὸ τῆ κινήσεως, ἡ γίγνεται ἀπὸ τῆς ἀψίως· πληγὴ δὲ, ὅταν ἀπὸ τῆς φορῆς πιέζεται δὲ, ὅσα πόροι ἔχῃ κοινοὶ συγγρηῖ σῶματος· καὶ πῖσα γάρ, ὅσα δυνάται εἰς τὰ αὐτὰ κοινοὶ σπινθύναι, ἢ εἰς τοὺς αὐτῶν πόρους· εἴοται γὰρ καὶ κοινοὶ εἰσι, εἰς οὓς σπινθύνεται, οἷον ὁ βεβρεγμένος σπινθύνει· πλήρης γὰρ αὐτῶν οἱ πόροι· ἀλλ' ὡς αὐτοὶ πόροι πλήρεις ὡς μαλακωτέρων, ἢ αὐτὸ τὸ πεφυκὸς σπινθύνει εἰς αὐτὰ. πῖσα μὲν οὖν ἔστι, οἷον σπινθύνει, καὶ ἔστι, ὅσα ἀπῖσα δὲ, τὰ μὴ πεφυκτὰ σπινθύνει· ὡς εἰς τοὺς αὐτοὺς πόρους. ἀλλ' οἷον τὸ μὴ ἔχειν, ἢ σκληρότερον ἔχειν πλήρης· ὁ γὰρ σκληρὸς ἀπῖστος, καὶ λίθος, καὶ ὕδωρ, ἔ μὴ ὕδωρ· ἐλατὲ δὲ ἔστι, ὅσα δύναται εἰς τὸ πλάγιον μωρῶσαι τὸ ὑπεπέδον· τὸ γὰρ ἐλατῶσαι ἔστι, τὸ ὑπὲρ τὸ κινεῖν μωρῶσαι τὸ ὑπεπέδον συνεχῶς ὅν· ἔστι δὲ, τὰ μὲν ἐλατῶσαι, οἷον ὕδωρ καὶ λίθος· τὰ μὲν οὖν, τῶν δὲ ἔστι ἐλατῶσαι ἔ μὴ πῖσα, οἷον ἔριον· τὰ δ' οὐ τῶν δὲ, οἷον φλέγμα πῖσιν μὲν ὅν· ἔστι, ἐλατῶσαι δὲ· καὶ ὁ σπινθύνει, πῖσιν μὲν, οὐχ ἐλατῶσαι δὲ· ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν ἐλατῶσαι, ὅσα χαλκός· τὰ δὲ ἀνέλατα, οἷον λίθος ἔ μὴ ὕδωρ· ἔστι δὲ ἐλατῶσαι μὲν, ὅσα τῇ αὐτῇ πληγῇ δυνάται ἅμα καὶ εἰς πλάγιον καὶ εἰς βάθος ὁ ὑπεπέδον μωρῶσαι καὶ μέγας· ἀνέλατα δὲ, ὅσα ἀδυνάται· ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλατῶσαι ἀπῖσιν καὶ θλασά· τὰ δὲ θλασά οὐ πᾶντα ἐλατῶσαι, οἷον ὕδωρ· ὡς μὲν τοὶ ὑπεπέδον εἰπεῖν, αἰνιμύθηται· τῶν δὲ πῖσιν, τὰ μὲν ἐλατῶσαι, τὰ δ' οὐ· κηρὸς μὲν καὶ πηλὸς ἐλατῶσαι, ἔριον δὲ οὐ, ὡς δὲ ὕδωρ· ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν χεῖρα, οἷον ὕδωρ· τὰ δ' ἀχρεῖα, οἷον κέρας· ἔστι δὲ χεῖρα, ὁ δυνάμενος διαρῖσθαι ὑπὲρ πλείον ἢ ὁ διαρῖσθαι διαρῖ· χεῖρα γὰρ, ὅταν ὑπὲρ πλείον διαρῖσθαι, ἢ ὁ διαρῖσθαι διαρῖ, καὶ ὡς ὡς ἔστι δὲ διαρῖσις· εἰ δὲ τῇ τμησὶ ὅν· ἔστι τῶν ἀχρεῖα, ὅσα μὴ δυνάται τῶν πᾶσιν· ἔστι δὲ ὅτε μαλακὸν ὡς χεῖρα· λίθος δὲ τῶν ἀπῶς μαλακῶν, ἔ μὴ κηρὸς ἄλληλα· οὕτω μὲν γὰρ ἔ μὴ σκληρὸς ἔστι μαλακῶν· ὅτε τὰ σκληρὰ πᾶντα ἔστι χεῖρα· ἀλλ' ὅσα μὲν ὕδωρ ἔστι, μὴ θλασά, μὴ θρασά.

Pinguis autē, fuligo; oleosi verò, nidor. Ea de causa oleum nec decoquitur, nec crassescit: quòd exhalabile, non euaporabile sit. at aqua haudquaquā exhalabilis est, sed euaporabilis. Vinum autē passum, utpote quod pingue sit, exhalat: atque idem quod oleū facit. nam frigore cogi nequit, atque deuri asolet. Est autem voce vinum, re nequaquam. etenim eius sapor, vini saporē nō refert. Quocirca nec homines reddere ebrios asolet, vinum autem quodcumque asolet. Sed exhalationem habet exiguam. unde fit ut etiam flammam emittere queat. Combustilia autem esse videntur, quæcumque corpora in cinerem resolvuntur. id quod omnibus obuenit, quæ vel calore, vel utroque, calore & frigore, coguntur: nam hæc ab igni euinci conspiciuntur. at è lapillis gemma illa, quam carbunculum nuncupamus, minime cum sentire videtur. Porro combustilia alia quidem flammabilia sunt, alia verò inflammabilia, atque horum nonnulla carbonabilia. Flammabilia igitur sunt, quæ flammā emittere queūt: Inflammabilia verò, quæ nequeūt. Quæ autem cum liquida nō sint, exhalare possūt, ea flammabilia sunt: pix tamē & oleū & cera flammabilia sunt, sed magis cum aliis quàm per se: maximè verò, cum hisce quæ fumum ei aculantur. Carbonabilia autē sunt, quæ cūq; eiusmodi, terræ plus quàm fumi continent. Præterea nonnulla cū liquabilia sint, flammabilia non sunt, veluti æs. nonnulla item flammabilia, nō liquabilia, ceu lignum. alia utraque, ut thus. Cuius rei causa est: nam ligna compactum & ubiq; continuū, ita ut deuratur, humorem gerūt. æs, per singulas partes dispersum non continuum, & pauciorē, quàm ut queat flammā producere. Thus partim hoc pacto, partim illo habet. Planè exhalabiliū flammabilia ea sunt quæ iccirco colliquescere nequeūt, quòd ad terrā magis spectent. partem enim aridā, cū igni habent cōmunem. Hæc igitur pars arida, si calehat, ignis oriri solet. Eam ob rem flāma, spiritus vel fumus ardēs existit. Verū lignorū exhalatio fumus dicitur: ceræ verò, thuris, picis, cæterorūque id genus, & quæ picem continent, aut quippiam eiusmodi, fuligo: at olei, & eorum quæ proximè ad olei naturam accedūt, quæque sola idēd minimè ardent, quòd aridi parum habeant, per quod fit in ignem migratio, sed cum alio celeritè (hoc enim est succum pingue, aut oleosum) nider. Ergo è liquidis, quæ exhalare queunt, ad humiditatem magis pertinent: quæ verò ardere, ad siccitatem.

A ἡ δὲ πύρος θυμιάσις, λιγνὴ δὲ λιπαροῦ, κρύστα. Διὰ τὸ τοῦ ἑλαιοῦ οὐχ ἔστι, οὐδὲ παχύνεται, ὅτι θυμιάσις ἐστίν, ἀλλ' οὐκ ἀτμίζει: ὕδωρ δὲ καὶ θυμιάσις, ἀλλ' ἀτμίζει. οἷός ἐστι, ὁ μὲν γλυκὺς θυμιάσις· πῖον γὰρ καὶ γὰρ ταῦτα παρὰ τὰς ἐλαίας· οὐ γὰρ ὑποψύχους πίνονται, καί τινι τι. ἐστὶ δὲ ὀνόματι οἶνος, ἔργω δὲ οἶνος ἐστίν· καὶ γὰρ οἰνώδης ὁ χυμὸς. δὲ καὶ ἡ μεθυστικὴ τοῦ τυγῶν δὲ οἶνος μικρὸν ἔχει ἀπὸ θυμιάσις. δὲ καὶ αἰθήρη φλόγα. καὶ τὰ δὲ δοκεῖ εἶναι, ὅσα εἰς πύρον διαλύονται τῇ συμμάσει. πᾶσι δὲ τῶν πᾶσι ὅσα πίνονται καὶ ὑποψύχους, καὶ ὑποψύχους, ψυχροῦ ἐστὶ θερμὸν. ταῦτα γὰρ φαίνεται κρατύνονται ὑποψύχους· ἡμεῖς δὲ τῇ λίθω καὶ σφραγίδι, ὁ καλούμενος ἀνδραξ. τῇ δὲ καυστῶν, καὶ μὲν φλογιστῶν, καὶ ἀφλογιστῶν· οὕτως δὲ εἶνα ἀνδραξ καὶ φλογιστῶν μὲν οὖν, ὅσα φλόγα πρὸς ἑαυτὰς διώσονται ὅσα δὲ καὶ διώσονται, ἀφλογιστῶν. ἐστὶ δὲ φλογιστῶν, ὅσα μὴ ὑγρὰ ὄντα, θυμιάσις ἐστὶ πῖπτα δὲ, καὶ ἑλαιοῦ, καὶ κηρός, πολλοὶ μὲν ἄλλοι καὶ κατὰ αὐτὰ, φλογιστῶν· μαλιστα δὲ ὅσα κρατύνονται αἰθήρ. ἀνδραξ καὶ τὰ δὲ, ὅσα τῇ καυστῶν γῆς πλείον ἔχει, καὶ καπνός. ἐπὶ δὲ εἶνα τικτὰ ὄντα, καὶ φλογιστῶν ἐστίν, ὅτι χαλκός καὶ φλογιστῶν ἐστὶ τικτὰ, ὅτι ξύλον· καὶ δὲ ἀμφοῖν, ὅτι λιθωπός. αἰτίον δὲ, ὅτι καὶ μὲν ξύλον ἀνδραξ ἔχει ὑγρὸν, καὶ δὲ ὅλου συνεχές, ὥστε διακρατύνεται· ὁ δὲ χαλκός καὶ ἑκάστοι μὲν κηρός, καὶ αἰνέχης δὲ, καὶ ἑλαιοῦ καὶ ὥστε φλόγα ποιῶσι. ὁ δὲ λιθωπός, τῇ μὲν οὕτως, τῇ δὲ ὁμοίως ἔχει. φλογιστῶν δὲ ἐστὶ τῇ θυμιάσει, ὅσα μὴ τικτὰ ἐστὶ, διὰ τὸ μᾶλλον εἶναι γῆς. ὁ ξηρὸς γὰρ ἔχει καὶ τὸ πᾶσι τῶν οὖν θερμὸν αὐτῇ θερμῶν ὁ ξηρὸς, πῦρ γίνεσθαι. διὰ τὸ τοῦ φλόξ, πνεῦμα καὶ καπνός ἐστὶ καὶ κηρός. ἑλαιοῦ μὲν οὖν καὶ θυμιάσις, καπνός· κηρός δὲ καὶ λιθωπός καὶ πῖπτας καὶ οὐκ οἰοῦνται, ὅσα ἔχει πῖπτας καὶ οἰοῦνται, λιγνὴς ἐλαίας δὲ ὅσα ἐλαϊώδη, κρύστα· ὅσα ἡμεῖς καί τινι μόνον, ὅτι ὁλίγον ξηρὸν ἔχει· καὶ δὲ μεταβάλλεται δὲ οἷον· μὲν δὲ ἐπὶ πᾶσι πᾶσι. τῶν γὰρ ἐστὶ τὸ πῖον ξηρὸν λιπαρόν. καὶ μὲν οὖν ἐκ θυμιάσις καὶ ὁ ξηρὸς, ὑγρὸν μᾶλλον, ὅσα ἑλαιοῦ καὶ πῖπτας καὶ καπνὸν ξηρόν.

ΚΕΦΑΛ. Ι.

CAP. X.

Περὶ τῶν ὁμοιομερῶν.

De homœomeriis sine similaribus partibus.

Τούτοις δὲ τοῖς περὶ ὁμοιομερῶν καὶ ταύταις ταῖς ἀφ' ὧν εἰρηται, ἀφ' ὧν εἰρηται ἀλλήλων καὶ τὸ αὐτὸν· ἔστι δὲ ὁμοιομερῶν καὶ χυμῶν καὶ χυμῶν. λέγω δ' ὁμοιομερῶν, ὅτι τὰ περὶ μετὰ τὸ αὐτὸν, ὅτι χυμῶν, χαλκῶν, ἀργυρῶν, κατ' ἑτέραν, σιδήρων, λίθων, καὶ πᾶσι τὰ ζώοντα, καὶ ὅσα ἐκ τούτων γίνονται ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν· καὶ τὰ οὗτοι ζώοντες, καὶ φυτοὶ, ὅτι ὅμοιοι, ὅσα, ἰσχυροί, δέρμα, σπλάγχθον, πείλας, ἰνέες, φλέβες. ὅτι ὡς ἡδὴ συνέστηκε τὰ ὁμοιομερῶν, ὅτι πρὸς αὐτοὺς, χεῖρ, ποῦς, καὶ πᾶσι τὰ ζώοντα· καὶ οὗτοι φυτοὶ ξύλον, φλοιὸς, φύλλον, ῥίζα, καὶ ὅσα τῶν αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα μὲν ἕκαστος ἀπὸ αὐτῶν συνέστηκεν, ὅτι ὡς δὲ ταῦτα, ὅλα μὲν ὅτι ξηροὶ καὶ ὑγροί, ὅτι ὕδωρ καὶ γῆ· ταῦτα γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἔχουσιν τὴν δύναμιν, ἕκαστος ἕκαστον· τὰ δὲ ποιούμενα, ὅτι θερμὸν καὶ ὁ ψυχρὸν ταῦτα γὰρ συνέστηκε καὶ πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἐκείνων ἐκείνα· ὅτι ὅμοιοι τῶν ὁμοιομερῶν ποῖα γῆς εἶδη, ἔστι ποῖα ὕδατος, καὶ ποῖα κινῶν· ἐστὶ δὲ τῶν σωματικῶν τῶν δεδομινωμένων, τὰ μὲν ὑγρὰ, τὰ δὲ μαλακὰ, τὰ δὲ σκληρὰ· τούτων δὲ ὅσα μαλακὰ καὶ σκληρὰ πρὸς αὐτοῖς, εἰρηται πρὸς αὐτοῖς. τῶν μὲν αὖτε ὑγρῶν, ὅσα μὲν ἔχουσιν τὴν δύναμιν, ὅσα δὲ μὴ, ἢ γῆς· ἢ κινῶν γῆς καὶ ὕδατος, ὅτι γὰρ ἢ γῆς καὶ αἰέρος, ὅτι ξύλον· ἢ ὕδατος καὶ αἰέρος, ὅτι ἔλατον· καὶ ὅσα μὲν ἕκαστος θερμῶν παχύνεται, κινῶν. ἀπορροήσας δὲ αὐτὸς πρὸς αὐτοῖς, τῶν ὑγρῶν. τῶν γὰρ καὶ ὅσα τῶν αὐτῶν, καὶ παχύνεται ὡς αὐτοῖς ὁμοιοί. ὅτι ὅτι ὡς αὐτοῖς εἶδη λέγεται ὁμοιοί, καὶ ὅτι ἄλλος ἄλλος· ὅτι γῆς μᾶλλον γῆς ἢ ὁ παλαιός· ὅτι ἔστι παχύνει· ὅτι θερμῶν μάλιστα, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἢ πρὸς αὐτοῖς τῶν ψυχρῶν· ἔχουσιν γὰρ ὅτι θερμῶν πολλὸν ἔστι γῆς· ὡς αὐτοῖς ὁμοιοί. ἀρχαῖα ὅτι ἀρχαῖα εἰρηται πρὸς αὐτοῖς κατὰ τὸν αὐτοῖς, ὡς αὐτοῖς ὁμοιοί. εἰ δὲ πᾶσι ἰσχυρὸν ἔχουσιν, ὡς αὐτοῖς ὁμοιοί. ὅσα δὲ τῶν αὐτῶν παχύνεται, γῆς· ὅσα δὲ τῶν αὐτῶν, κινῶν πρὸς αὐτοῖς, ὅτι ἔλατον ἔστι μὲν ὁ γλυκύς οἶνος. τῶν δὲ σωματικῶν, ὅσα μὲν πρὸς αὐτοῖς τῶν ψυχρῶν, ὕδατος, ὅτι χρυσάλλος, χεῖρ, χαλκός, πείλας.

His autem affectionibus atque differentius similaria corpora secundum tactum, ut diximus, & insuper odore, sapore, & colore, inter se distant. Similaria dico, ut metallica, aurum inquam, æs, argentum, stannum, ferrum, lapides, & cetera id genus, & quæ per secretionem ex hisce sunt, nec non quæ in animantibus insunt, ut carnem, ossa, nervos, cutem, viscus, pilos, fibras, venas, ex quibus tandem dissimilaria constant, ceu facies, manus, pes, ceteraque generis eiusdem. item quæ in plantis: ut lignum, corticem, frondes, radicem, & quæcumque sunt istiusmodi. Cum autem similaria alia ratione ac via quàm quæ dissimilium sunt partium, constitui soleant, & ex quibus ea fiant, sint materies quidem aridum & humidum, & proinde terra & aqua; (horum enim utrumque, utriusque potentiam habet evidentissimam;) agentia verò calor atque frigus; (hæc enim ex illis similaria corpora constituunt compinguntque,) ex similaribus quæ terræ, quæ aquæ, quæ denique utriusque communes sint species, sumamus. itaque è concretis corporibus alia liquida sunt, alia mollia, alia dura. Horum autem quæ mollia aut dura concretionis ratione existant, dictum est prius. Liquidorum quæcumque evaporare queunt, ad aquam spectant: quæ nequeunt, vel ad terram, vel ad terram & aquam communiter spectant, ceu lac: vel ad terram & ætrem, ut mel: vel ad aquam & ætrem, ut oleum. Et quæ quidem feruore caloris spissantur, communia sunt. At inter ea quæ liquida sunt, de vino quispiam ambigat. Nam & evaporare potest, & spissari assolet, ut quod recens est. Causa autem est, quod vini plures sunt species, & aliud alio habet modum. nam quod recens est, magis quàm quod vetus, tertiosum existit. Quo fit etiam ut calore potissimum crassescat, & frigore minus cogatur, quoniam caloris multam ac terræ contineat, velut Arcadicum, quod utribus inditum fumo adeò assiccari solet, ut cum depromitur, concreseat. Quoddam vinum omne fecem habeat, pro fecis copia, utriuslibet vel terræ vel aquæ existit. Quæ autem frigore crassescunt, terræ. Quæ verò utroque, plurium communia sunt, ut oleum, mel, prædulce vinum. Sed ex hisce quæ consistunt, quæ frigore concreuere, aquæ; ut glacies, nix, grando, pruina; quæ

quæ calore, terræ, ut fictile, caseus, nitrum, sal; quæ utroque (cuiusmodi sunt, quæ refrigeratione coagulata sunt; hæc autem sunt, quæ priuatione vtriusque, caloris inquam atque humoris vnâ cum calore abeuntis concreuere; nam sal & quæ terra sincera constant, solius humoris: glaciæ autem, solius caloris priuatione concrescunt;) ea profectò vtriusque sunt. Quocirca ut vtrunque sortita sunt, ita ab utroque cogi assolent. Quorum igitur vniversus humor exudauit, ea omnia terrenæ sortis existunt, ceu fictile atque succinum. etenim succinum & quæcunque sibi lachrymæ nomen vsutparunt, ut myrrha, thus, gummi, refrigeratione fieri solent. Huius autem generis succinum quoque videtur esse, concrescitque, nam occlusa in eo animalia conspiciuntur. Fluminis autem rigore calor succi perinde egrediens, ut decocti mellis, cum in aquam fuerit demissum, evaporare humorem facit. Quinetiam quædam illiquabilia sunt & immollificabilia, veluti succinum, & lapides nonnulli, ceu poti qui in speluncis gigni solent. etenim hi non secus ortum ac illa subeunt, nec caloris facultate efficiuntur, sed frigoris. nam cum calor dimanat, humor pariter cum calore qui à se discedit, egreditur. aliis autem in rebus, calor externus humorem discutit. At quorum non vniversus humor exudauit: ea terræ potius sunt, sed mollescere valent, ut ferrum atque cornu. Thus tamen & eiusmodi, perinde ut ligna euaporant. Cum igitur liquabilia poni oporteat, quæ igni colliquantur, aquosiora sunt. nonnulla etiam communia, ut cera. quæ aqua, terrea: quæ neutro, aut terrea, aut ex utroque conflata. si igitur vel liquida vel concreta sunt omnia, & quæ dictis affectibus obnoxia sunt, de eorum numero sunt, nec interea quippiam interueniat, dicta sunt vniversa: quibus terræne an aquæ vel plurium quippiam commune sit, & an igni an frigore an utroque constiterit, diiudicemus. Itaque aurum, argentum, æs, stannum, plumbum, vitrum, & lapides multi nomine vacantes, aquæ sortis sunt, quippe cum ea omnia feruore caloris deliquescere solita sunt, nonnulla præterea vini genera, vrina, acetum, lixiuium, serum, sanies: nam frigore cuncta gelant. At ferrum, cornu, vnguis, ossa, nerui, pili, lignum, cortex, folia, potius terrea sunt. Adhæc succinum, myrrha, thus, omnia quæ lachrymæ nomen nata sunt, & porus, id est, totus lapis, nec non fructus, ut legumina frumentumque. nam ex hisce quæ talia sunt, tamen quædam magis, quædam minùs, omnia tamen terrena existunt.

Tom. I.

A ὅσα δ' ὑποθερμῶς γῆς, ὅς τε θερμῶς, τυρῶς, ἰσπῶν, ἄλεις· ὅσα δ' ὑπο ἀμφοῖν, (τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ψύξει· ταῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα ἀμφοῖν θερμῶς, θερμὸς ἔστιν ὁ ὕψος συνεξέχον· ὅς τε θερμῶς· οἱ μὲν γὰρ ἄλεις ὕψος μόνον· θερμῶς ὑπὸ θερμῶς, καὶ ὅσα εὐκρινῆ γῆς· ὅς τε κρύσταλλος, θερμὸς μόνον) ταῦτα δ' ἀμφοῖν. δὲ καὶ ὑπο ἀμφοῖν καὶ εἶχεν ἀμφοῖν. ὅσα μὲν οὖν ἀπὸν ἐξικμάσθην, οἷον κέρως, καὶ ἡλεκτρον καὶ γὰρ ὁ ἡλεκτρον, ἔστιν ὅσα λέγεται ὡς δάκρυα, ψύξει ἐστὶν, οἷον σμύρνα, λιβασιώτης, κόμμι. καὶ ὁ ἡλεκτρον δὲ τοῦτο τῶν ἡμῶν εἶοικε, καὶ πηγνύται. ἐμπροσθεν λαμβάνεται γὰρ ὡς αὐτὸ φαίνεται. ὑπο δὲ τῶν ποταμῶν ὁ θερμὸς ἐξίεν ὡς τῶν ἐφορῶν μολιπῶς, ἵππων εἰς ὕδωρ ἀφείδῃ, ἐξατμίζεται ὁ ὕψος, ταῦτα πάντα γῆς. καὶ τὰ μὲν ἀπὸ κρύου ἔστιν ἀμύλας, οἷον ὁ ἡλεκτρον, καὶ λίθοι ἐνιοί, ὡς τῶν οἱ πύργοι οἱ ἐν τοῖς ἀσπλάγξις. ἔστι γὰρ ἐπὶ ἐμοῖς γήμονας τοῦτο. καὶ ὅς ὡς ὑπο πυρὸς, ἀλλ' ὡς ὑπο τῶν ψυχρῶν διεξίεντες τῶν θερμῶν, συνεξέρχεται ὁ ὕψος ὑπο τῶν ἐξ αὐτῶν ἐξίεντες θερμῶν· οἱ δὲ τοῖς ἐπὶ τοῖς ὑπο τῶν ἐξωθεν πυρὸς. ὅσα δὲ μὲν ὄλα, γῆς μὲν ἐστὶ μαλλοί· μαλακὰ δὲ, οἷον σίδηρος καὶ κέρως· λιβασιώτης δὲ, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα πλησίον τοῖς ἑσπέραις ἀτμίζεται. ἐπεὶ οὖν ταῦτα γὰρ ἡγεῖται, καὶ ὅσα τήκεται ὑπο τῶν πυρὸς. ταῦτα ἐστὶν ὕδατος διεξίεν. ἐνία γ' καὶ καὶ αὐτῶν, οἷον κέρως· ὅσα δὲ ὑπο ὕδατος, ταῦτα γ' γῆς. ὅσα δὲ μὲν ὑπο ἐπὶ τοῖς, ταῦτα καὶ γῆς, καὶ ἀμφοῖν. εἰ οὖν ἀπὸντα μὲν ὁ ὕψος, καὶ πύργοντα· τοῦτον δὲ τὰ ἐν τοῖς εἰρημῶναις πύργοις, ἔστιν ὅσα ἐστὶ μεταξὺ, ἀπὸντα μὲν εἰν εἰρημῶναις, οἷον ἀφαινοσύναι, πότρεγος γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ πλάσσειν καὶ οἷον. καὶ πότρεγος ὑπο τῶν πυρὸς συνεξέρχεται, καὶ ψυχρῶν, καὶ ἀμφοῖν χυσιέται μὲν δὲ καὶ ἀργύρος, ἔστι χαλκός, καὶ κηπίτες, καὶ * μολυβδός, καὶ ὕψος, καὶ λίθοι πολλοὶ αἰώνιοι, ὕδατος· πάντα γὰρ ταῦτα τήκεται θερμῶν. ἐπὶ οἷον ἐνιοί, καὶ ὕψος, ἔστι ὕψος, καὶ κηρία, καὶ ὅρος, καὶ ἰχθῆρ, ὕδατος· πάντα γὰρ πομύται ψυχρῶν. σίδηρος δὲ, καὶ κέρως, καὶ ὄνυξ, καὶ ὄσσω, καὶ νεύρος, ἔστι ἑύλον, ἔστι πείρις, ἔστι φύλλα, ἔστι φλοιός, γῆς μαλλοί· ἐπὶ ἡλεκτρον, σμύρνα, λιβασιώτης, καὶ πάντα τὰ δάκρυα λεγόμενα, καὶ πύργος, καὶ οἱ καρποί, οἷον τὰ χείρονα, καὶ οἷον· τὰ τοιαῦτα γὰρ, τὰ μὲν σφύρα, τὰ γ' ἡγεῖται μὲν πάντα, ὅμως γ' γῆς.

BBbb

τα μὲν γὰρ μαλακὰ, τὰ δὲ θυμαλά, καὶ ψυ-
ξέει γὰρ θυμαλά. ἐπὶ ἵππῳ, ἄλλοι, λίθῳ γὰρ
ὅσα μὲν ψυξέει, μὲν τε περὶ αἷμα δὲ, καὶ
ζῷον, καὶ γὰρ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ αἰθέρος. ὁ μὲν
ἔχει ἵνα αἷμα, μᾶλλον γὰρ ὅτι καὶ ψυξέει
πύρρῳ, ἢ ἕως τῆς αἵμα. τὰ δὲ μὴ ἔχοντα
ἵνα, ὕδατος ὅτι ἢ πύρρῳ. γὰρ δὲ πύ-
ρρῳ ψυξέει αἰθέρους τῷ ὕδατος μὲν τῷ θυ-
μαλά.

ΚΕΦΑΛ. ια.

Περὶ χερσίων ἐν τοῖς μικτοῖς, ποῖα θερμά,
ἢ ψυχρά, καὶ πῶς.

ΠΟῖα δὲ θερμά ἢ ψυχρά τῶν πεπυρ-
ρῶν, ἢ τῶν ὑγρῶν, ἐκ τῶν εἰρηλοφῶν δὲ
μαλακώμεν. ὅσα μὲν οὖν ὕδατος, ὡς ὅτι ὁ
πολύ ψυχρά, ἢ μὴ ἀλλοτεῖαν ἔχει θερμώ-
τητα, ὅτι κοῖα, ὕδρ, οἶος ἔσται δὲ γῆς, ὡς ὅτι
ὁ πολύ θερμά. ἀλλὰ πῶς τῶν θερμῶν δυνάμει-
ας, ὅτι πτόμος καὶ τίφρος. διὲ δὲ γὰρ ὁ ἔχει
ἕλκω ψυχρότητα πῶς ἔχει. ἐπὶ γὰρ ὁ ἔχει
καὶ ὁ ὑγρὸν ἕλκω. ταῦτα γὰρ πεπυρρῶν. ταῦτα
δὲ σῶμα μάλιστα γὰρ καὶ ὕδρ ὅτι. ταῦτα ὁ
ψυχρότερον ὕδατος. διὲ δὲ πτόμος τὰ σῶμα.
τα ὅσα ἐκ τῶν ἀπλῶς τῶν κοῖα, ψυχρά
μᾶλλον ὅτι, αἱ μὴ ἔχον ἀλλοτεῖαν θερμώ-
τητα. ὅτι ὁ ἔχει ὕδρ, ἢ ὁ ἔχει τίφρος ἢ θερμώ-
τητα. καὶ γὰρ τῶν ἔχει πῶς οὐ τῶν τίφρος θερ-
μώτητα. ἐκ αἵμα γὰρ ὅτι θερμώτητα, ἢ πλείων,
ἢ ἔλαττων, πῶς πεπυρρῶν. ὅτι καὶ ἐκ τῶν
σπέρματος τῶν ἐγγίγνεται. ἔπειτα γὰρ θερμώτητα
ἢ φθίρεσιν πῶς ἐκείνου αἵματος θερμώτητα.
ὅσα δὲ κοῖα, ἔχει θερμώτητα. * αἱ μὲν γὰρ
τα πλείονα ὑγρῶν θερμώτητας πεπυρρῶν. ἔπειτα δὲ
σπέρματος ὅτι, ὅτι τῶν * αἱ μὲν γὰρ ὡς ἔχει
μὲν πῶς φύσει θερμά καὶ αἷμα ἢ ζῷον ἢ μὴ-
λός, ἢ ὅτις, καὶ πτόμος τῶν κοῖα. φθίρεσιν
δὲ καὶ ἐκ τῶν αἵμα τῶν φύσεως, ὅτι ἐπὶ αἱ-
ματῶν γὰρ ἢ ὕδατος γὰρ ὡς ἢ ὕδρ. ὅτι αἱ-
μάτος δὲ καὶ αἱ. καὶ οἱ μὲν ψυχρά, οἱ δὲ
θερμά. ταῦτα φασὶν ὅτι, ὅτις, ὅτι μὲν
οἱ τῶν φύσεως ὡς, θερμά. ὅτι δὲ χερσίων.
* πεπυρρῶν. ἔχει μὲν οὖν ὡς, * αἱ μὲν
δὲ ὡς διὰ τῶν οἱς μὲν ἢ ὕδατος ὕδατος
ὁ πλείον, ψυχρά. αἱ μὲν γὰρ τῶν μα-
λιστα τῶν πτόμος. ἐκ οἱς ὁ γῆς ἢ αἰθέρος, θερμώ-
τητα. συμβαίνει δὲ πτόμος τῶν αἱματῶν
ψυχρότητα ἢ θερμότητα. ἀλλοτεῖαν θερμώτητα.

χ. αἱ μὲν

χ. αἱ μὲν
χ. αἱ μὲν

χ. αἱ μὲν
χ. αἱ μὲν
χ. αἱ μὲν

A eorum enim, alia mollificabilia sunt, alia
exhalabilia atq; frigore genita. insuper sal,
nitrum & ea lapidum genera quæ neque
rigore fiunt, neque eliquari queunt. San-
guis verò ac genitura, ad terram, aquam &
aërem communiter spectant. Nam sanguis
qui quasdam veluti fibras habet, magis ter-
renus existit. & proinde ut refrigeratione
cogitur, sic humore deliquescit. Qui verò
nullas habet, aqueus: ideoque concrefcere
nescit. At genitura quod vnà cum tepore
humor deccdat, refrigeratione coagulatur.

B

CAP. XI.

Aquea plerumque esse frigida, ut
terrea calida.

EX concretis autem liquidisve, quænam
tepidæ aut frigida sint, ex hisce quæ iam
diximus, persequi decet. Quæ igitur ad a-
quâ pertinent, magna ex parte frigida sunt,
nisi calorem externum habeant, coa lixiviû,
vrina, vinû. Quæ ad terrâ, magna ex parte
calida, ob vim teporis efficitricæ, ut calx at-
que cinis. Porro quædam quâ tum ad mate-
riam attinet per quâ algida esse sumamus o-
portet. Nam cû siccû & humidû sint mate-
ria (passiva enim sũt) atq; horû corpora ma-
ximè terra & aqua, hæc autè frigore defini-
ta sũt: palâ est quòd corpora omnia, quæ v-
triuslibet elementi absolutè fuerint, frigida
magis sunt, nisi calorem externum habeant,
veluti aqua quæ efferver, aut quæ per cine-
rè trāsmissa atq; percolata fuit. etenim ea à
cinere teporè cōtrahit. nā in omnibus quæ
ignem cōsere, largiùs parciùsue tepor inest.
Quocirca & in marsidis vermes innasci as-
solēt. nā in eis tepor quidā inest, qui suū cu-
iusq; calorem disperdat absorbâtque. Quæ
autè cōmania sunt, ea calorem possidēt. plu-
rima siquidem, vi caloris eiusque qui conco-
ctione peregit, cōstiterè: quædam verò, eeu
colliquamēta, non nisi putrefactio existit.
Vnde fit ut cû suâ retinent naturam, calida
sint: ut sãguis, genitale profluviũ, medul-
la, coagulum, & reliqua id genus omnia. Cû
autem corrumpuntur, & à natura sua rocc-
dunt, non ampliùs. etenim materies quæ
terra est aut aqua, remanet. Quocirca v-
trumque quibusdam placeat, & ea alii fri-
gida esse, alii calida dicunt. quoniam ea
videant cû in sua natura sunt, calida
esse: cû autem ab ea roccessere, concreta.
Et igitur perindè omnino habet, ut de-
nitum est. Nam in quibus aquæ plurimum
materies est, ea frigida sunt. siquidem a-
qua, igni potissimum aduersatur. in qui-
bus verò terre aut aëris, calidiuscula.
Contingit autem interdum, ut eadem frigi-
dissima & calidissima extera tepore fiat.

C

D

E

etenim quæ maximè concrevere , & oppi-
do quàm solida firmæque sunt, ea vt frigida
maximè euadunt, si suo priuentur calore:
ita dentur maximè, si ignis opera concu-
lauerint: quomodo aqua quàm fumus, & la-
pis quàm aqua vehementius urit.

Α ὅσα γὰρ μάλιστα πίπτει, καὶ σπρώπται ὅτι,
ταῦτα ψυχὰς τε μάλιστα, καὶ σπρωγῇ θρη-
σκότητος. καὶ καὶ μάλιστα, καὶ πυρρῇ ὡς
ἕως κεκοῦν, καὶ λῆρος ἰδαντος καὶ μάλ-
λον.

К-Е-А-А-48.

Cap. XII.

Homomera ex elementis compar.

Cum autem de hisce singularim defini-
tum sit, quid caro, aut os, aut
quodlibet cæterorum quæ similia sunt
partium, edisseramus. Nam ex quibus si-
miliarum natura constet, eorum genera,
cuius quodque generis sit, ex ortu ipso
colliquefcit. Nam ex elementis similia
constant: ex similibus autem ut ma-
teria, integra naturæ opera conficiun-
tur. Atque omnia sunt, ut è materia qui-
dem, ex hisce quæ dicta sunt: ut autem
secundum essentiam, ratione. Hoc autem
semper magis apertum in posterioribus
est, & omnino hisce quæ ut instrumenta
sunt, & alicuius gratia. Nam quod e-
mortuus homo æquiuocè homo sit, con-
stat magis. Perinde ergo emortui hominis
manus æquiuocè manus dicitur, atque si
vel lapideæ tibiæ dicantur, nam & ex quo-
que, velut instrumenta quædam esse vi-
dentur. At eiusmodi in carne & osse minùs
aperta sunt, & adhuc in igne & aqua mi-
nùs. Nam ubi materię plurimum existit,
ibi id gratia cuius quippiam factum sit,
minimè constat. Perinde enim euenit, at-
que si extrema sumantur, nam materies
nihil aliud est quàm materies: essentia,
quàm ratio. quæ inter hæc media sunt,
ut quodque prope est: quando & horum
quodlibet, alicuius gratia existit. Quin-
etiam non quouis modo habet, aqua aut
ignis: sicuti nec caro, nec viscera, adhuc
autem magis, manus & facies. Sed suo
munere ac officio definita sunt vniuersa.
nam quæ suo fungi munere queunt, sin-
gula verè sunt: ut oculus si cernat. quæ
verò nequeunt, æquiuocè: ut emortuus
lapideusve oculus: non enim ferræ lignæ,
præterquam ferræ imago ac effigies exi-
stet. Sic & caro: verum eius officium
minùs quàm linguæ, dilucidum est. Sic
& ignis: sed adhuc forsitan minùs eius
quàm carnis officium naturaliter inno-
tescit. Sic & plantarum partes, & inanima,
ut æs atque argentum. Cuncta namque
facultate quadam aut agendi aut patiendi
sunt, uti caro ac neruus: sed rationes eorum
nequaquam ad vnguem perspectæ sunt.

Tom. I.

Περὶ τῶν ἰσομετρῶν καὶ ἑκαστοῦ, τῶν ὁμοίων
 ἑστέ, καὶ φησὶν· ἔστι δὲ τῶν στοιχείων σφυ-
 κτικῇ, καὶ ὅτι τὰ ἐξ αὐτῶν μέγιστα ἔργα
 γινώσκουσιν αὐτοὶ οἱ.

[illegible]

B B b b i j

καὶ τῶν φύξεσ ὁμματί τε θύα καταλαβού-
σα, τίς τε ἀνθρώποις προσφιλῆσαι. τὴν
δὲ ἔπειτα, καὶ ὅσοι οἱ τε ἡν, πᾶσι ἀφθό-
τως μεταδιδύμεν βελανθίσαν. τῇ δὲ πρὸς
ἡμῶν. δὲ καὶ πᾶσι μὲν ἀποδίδει ἀφθό-
τως ἡμῖν ἐνός τόπου φύσιν, ἢ μίαν γῆ-
μα πόλεως, ἢ ποταμοῦ μέγας, ἢ ὄρεος
καλλος, οἷα πᾶσι ἡδὲ πεποιήσας, φέρει
γὰρ. τίς, εἰ μὴ, πᾶσι φέρει. οἱ δὲ, πᾶσι. Νό-
σθμ. οἱ δὲ, ὁ Κερύκειος αὐτῶν. οἱ δὲ, ὁ ποταμὸς
ἐν τῇ τῇ μέρει. οἱ δὲ, πᾶσι. τίς, πᾶσι
μικροφύξιας, ὅτι τυχόντα ἐκπεπληγμένοι
καὶ μέγα φερουῦντες ἐπὶ θάλασσαν μίαν.
τῇ δὲ πᾶσι, ἀφθότως. ὁ δὲ φέρει τῇ φέρει
πᾶσι. λέγει δὲ, ὅσοι, καὶ τῇ δὲ ὅσοι
μεγίστων. οὐδὲ ποτε γὰρ αὐτῶν. ἡ ποταμὸς
ἐπὶ τῇ θάλασσῃ, ἐθαύμαζον πᾶσι ἡμῶν. ἀλλὰ
καὶ πᾶσι αὐτοῖς πᾶσι ἄλλα, μίαν καὶ φέρει
εἰς αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῇ θάλασσῃ. πᾶσι πᾶσι
ὑποφύξια. λέγει μὲν δὲ ἡμῖν, καὶ καὶ ὅσοι
ἐφικτοῖ, θαλάσσης πᾶσι. ἡ ποταμὸς συμπε-
πληγμένος, οἷα ἔχοντες ἐξ φύσεως, ὅτι θάλασσαν, καὶ
καὶ ὅσοι.

Πρέπει δὲ οἷον γε καὶ οὐκ ἡγούμενοι
ἐπὶ τῇ θάλασσῃ, πᾶσι τῇ μεγίστῃ ἰσορροπία μετῆ-
ναι, φιλοσοφία τε μὲν μικρὸν ὅτι νοῦν,
ἀλλὰ τῇ θάλασσῃ διὰ τῇ θάλασσῃ τῇ
θάλασσῃ.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

Περὶ κόσμου ἡνι ὅσον, καὶ τῇ αὐτῇ
μέρῃ ὅτι αὐτῶν.

Κόσμος μὲν οὖν, ὅτι σύστημα ὅς ὁ-
σον καὶ γῆ καὶ τῇ αὐτῇ ὅτι ὅτι ὅτι
ἐχούσων φύσιν. λέγει δὲ καὶ ἐπὶ τῇ
κόσμος, ἢ τῇ ἑλῶν πᾶσι τε καὶ ἀφθό-
τως, ὅτι Θεοῦ τε καὶ ἀφθότως Θεοῦ φε-
ρατομένη. ἡ ποταμὸς δὲ ὅτι μὲν μίαν, ἀφθό-
τως τε καὶ ἐπὶ τῇ θάλασσῃ, ἢ φερουῦντες * εἰλε-
γε γὰρ, πᾶσι πᾶσι ζῶντες ἐπὶ τῇ θάλασσῃ,
καὶ μίαν. ὁ δὲ ὅτι ὅτι αὐτῶν, πᾶσι τε
καὶ πᾶσι πεπληγμένοι. ὅτι ὅτι αὐτῶν
πᾶσι Θεοῦ οἰκιστῶν, οὐδὲ ποτε αὐτῶν.

γὰρ αὐτῶν,
πᾶσι τε.
ὅτι.

Eadem etiam cum diuino animæ oculo di-
uinarum rerum naturam comprehendisset,
subinde eas interpretari cepit, quasque
antistitis officio perfungi. Id enim libens
philosophia faciendum susceperat, ut quas
res cumque præcipue commendationis ef-
fectu essent, eas, quod deus fieri posset,
inter homines erogaret: quibus utique ipsis
abundè atque prolixè consultum ipsa cu-
pibat. Quapropter istos miserari quibus iu-
re possit, ut pusilli animi scriptores, res
quaslibet vulgòque expositas summa admi-
ratione prosecutos, qui nobis vnius loci na-
turam, aut vrbis cuiusdam formam situmque,
aut magnitudinem fluminis, aut denique
amœni montis aspectum describere institue-
runt, eum inderim magnificè de semetipsis
sentiant ob eandem quampiam naturæ per-
ceptionem: cuiusmodi nonnulli magno illi
quidem studio fecerunt, accurata ut d. Dio-
ne describerent, hic Oslam montem, ille
Nisam: alii Coryceum specum, alii quiduis
eorum quæ inter orbis particulas censentur.
Id quod ideo euenit, quod illis maiora
vidisse non contigit: mundum scilicet & præ-
cipuas eius partes. Haudquaquam enim illi
tanto opere quælibet admirarentur, si hisce
contemplandis incubuissent legitima con-
tentione, omnia verò & parua & floccifa-
cienda duxissent, dumtaxat prout extat ho-
rum excellentia. Proinde dicere ipsi aggre-
diamur de iis omnibus vniuersim colle-
ctis, quàmque fieri potest maximè theolo-
gica commentatione edisserere, quænam
sit cuiusque horum natura, situs, motus.

Tibi verò, utpote imperatorum præstan-
tissimo, hoc quoque decorum consenta-
neumque esse arbitror, eum maximarum re-
rum commentationem animo consecrari,
tum verò ex philosophiæ studio nihil iam
non grande animo agitare: optimates etiam
viros iis rebus inuitare, quibus rebus ipsi ab
eadem munificè prædico esse contingit.

CAPUT II.

De mundo superiore sive celo, & partibus
eius, ac sideribus.

Mundus est compages è celo ter-
raque coagmentata, atque ex iis
naturis quæ intra ea continentur. Di-
citur etiam aliter mundus, ordo & di-
gestio vniuersorum, quæ à Deo & per
Deum asservatur. Huius situm medium,
immutum & stabilem, terra vitæ sæcun-
ditate prædita, sortita est: animantium
quidem illa omnifariam distinctarum se-
des & parens. Huius vniuersitatis supre-
ma pars omnis, omnem in partem finita est
& terminata: cuius id quod in celsissimo lo-
co situm est, Cælum dicitur, Dei domiciliū.

Hos eam diuinis corporibus plenum sit, quæ sidera nos appellare solemus: motuque sempiterno agatur vno circumactu, orbisque ductu eodem: perenni utrique in æuum tenore sapta secum illa circumagit corpora, ad numerum in notentque præfultoris. Vniuersi autem mundi calique globosa (ut dictum est) forma compacti, iugique verrigine exagitati, duo esse puncta necesse est inter se è regione obuersa, itidem atque si globus in torno circumagatur: stabilia quidem illa, globumque continens; circa quæ mundus vniuersus vertitur. Hos vertices appellant aut cardines. Per quos si lineam rectam ab vno ad alterum porrectam intellexeris, quam nonnulli Axem vocitant; erit hæc utique mundo linea dimetrens; ita ut terram in medio, ambos autem cardines habeat pro terminis. Qui quum ipsi fixi sint, & immotialiter eorum semper sublimis apparet super verticem, ad tractum cæli Aquilonarem; ab Vrsa appellatus Arcticus: at infra terram alter semper conditus circa tractum Australem, Antarcticus dictus est, ut contrarius Arctico. Cæli porro siderumque substantiam appellamus ætherem: non quidem ideo quod ignita flagret ipsa, ut aliqui consueverunt, plurimum utique aberrantes circa potentiam illam maximè ab ignea natura abhorrentem: origine verò huius vocabuli inde ducta, quod semper æther currat motu circumductili: cum sit illud elementum à quatuor illis diuersum: tum diuinum, tum interitus experti. Eorum verò siderum, quæ intus cohibentur, ea quæ errationis nescia sunt cum cælo circumferuntur, easdem utique sedes, positumque eisdem tenentia. Quorum medius circulus (cui Signifero nomen est) duos per orbis transuersus cælum cingit: qui à conuersionibus ipsis Solis, Tropici, quasi conuersionales appellati sunt: in duodecim ille quidem regiones totidem signorum diuisus. at verò quæ erratica dicuntur, nec eadem ipsa celeritate cum prioribus moueri si apte natura comparata sunt, nec inter se inuicem, sed in aliis atque aliis orbibus, ita ut orbi ipsorum partim propius terram accedant, partim sublimè ferantur. Et statariorum quidem numerus iniri proorsus nequit ab hominibus; tamen si omnia eadem in superficie moueantur, quæ vnica est totius cæli. at verò errabundorum numerus septenario collectus, in totidem orbibus situs est deinceps substitutis: ita ut subinde inferior superiore minor sit, septemque orbis sese complectētes inuicem atque coercentes, à globo denique siderum inerrantiū comprehendantur. Huic porro globo coniguam habet semper posituram Phœnontis simul & Saturni circulus dictus. Cui proximus est Phaëthōis: & qui Iouis appellatur.

Tom. I.

Α πλὴρης δὲ τῶν σωμάτων ἡσαν, αἱ δὲ καλεῖν
ἄστρα εἰσὶν αὐτῶν, κινούμενος κίνησιν ἀείδον·
μία δὲ διαγωγὴ καὶ κύκλος σὺν ἀναγκῇ εἰς
πάντες ὁμοίως ἀπαιτῶν δι' αἰθέρος τῆς συν-
πληρῆς οὐρανοῦ τε καὶ κόσμου σφαιροειδέως
ὄντος, καὶ κινουμένου, καθάπερ εἶπον, εἰς διὰ
χωρῶν δύο ἀκίνητα ἐξ ἀνάγκης ὅτι σημεῖα,
κατομήκεν ἀλλήλων, καθάπερ τῆς δὲ τῆς
καυλοφορουμένης σφαίρας, τρεῖς μύροι-
τα, καὶ σὺν ἑνὶ πλὴν σφαίρας· καὶ αὖ
ὁ πᾶς κόσμος κινεῖται. ὁ μὲν δὲν κόσμος,
ὅτι κύκλος σφαιροειδής, καλούμεται δὲ οὕ-
τοι πόλοι· αἱ δὲ εἰς τοῦτο μὲν ἐπιβ-
λέμεναι δὴ τῶν, ὡς ἦντες ἄξονα καλοῦσι,
ἀξονόσφις ἐστὶν τῷ κόσμῳ, μέσῳ μὲν ἔ-
χουσα πλὴν γῆν, πῶς δὲ δύο πόλους, ἡ-
ραται. τῇ δὲ ἀκίνητοι πόλων ὅντων, ὁ μὲν
αἰεὶ φανερός ἐστιν ὑπὸ κορυφῇ ὡν, καὶ
ὁ βίρπον κλίμα, ἄρκτικός καλούμενος· ὁ
δὲ ὑπὸ γῆν αἰεὶ κατακείμενος, καὶ ὁ νό-
τιος, ἀνταρκτικός καλούμενος. οὐρανοῦ
δὲ, καὶ ἄστων, οὐσίαι μὲν, αἰθέρα καλοῦ-
μεν, οὐχ ὡς ἦντες, ἀλλὰ ὁ πυρώδης οὐρανός,
αἰθέρας, πλημμελοῦντες καὶ πλὴν πλεῖ-
στον πῦρος ἀπηνελαγμένῳ δυνάμει· ἀλ-
λα καὶ ἀλλὰ ὁ αἰεὶ ἡὺν κυκλοφορουμένην, σι-
χίον οὐρανὸν ἔτερον τῇ πεπάρων, ἀκίρητον
τε καὶ ἡῖον. τῇ γὰρ μὲν ἐμπαρεσχομένων ἄ-
στων, ἡ μὲν ἀπλανῆ, πᾶς συμπληρῆ οὐ-
ρανόσφι συμπεισρέφονται, τὰς αὐτὰς ἔχοντες
ἑδρας· ὡς μέσος ὁ ζωφόρος καλούμενος
κύκλος, ἐγκάρσιος ἀλλὰ τῇ ἑπικτῇ διέ-
ζωται, καὶ μέσος διηρημένος εἰς δύο διὰ
ζωδίων χώρους. πᾶς δὲ, πληρητὰ ὄντα, οὐ-
τε τοῖς περτέροις * ὁμοταχῶς κινεῖσθαι πᾶς· ἡ ἰσότης
φυκεν, οὐτε ἀλλήλοις, ἀλλ' ὡς ἑτέρους καὶ ἑ-
τέροις κύκλοις· ὥστε αἰτῶν, ὁ μὲν, περ-
χότερος εἶ· ὁ δὲ, αἰώτερος· ὁ μὲν οὖν
τῇ ἀπλανοῖν πλήρης, ὅτι αἰετῶν ἡρ-
δεόποις, καθάπερ ὅτι μίας κινουμένης ὅτι
φανείας τῆς τῆς συμπληρῆς οὐρανοῦ. ὁ δὲ
τῇ πλανήτων, εἰς ἐπὶ μέρη κεφαλαιώ-
μενος, ὡς ἑσσοῖς ὅτι κύκλοις ἐφεξῆς κει-
μενοῖς· ὥστε αἰεὶ τὸν αἰωτέρω, μείζων τῆς ὑπο-
κάτω εἶ, ὡς τε ἐπὶ αὐτῶν ἀλλήλοις κα-
εἶσθαι, πάντας γὰρ μὲν ὑπὸ τῆς τῇ ἀ-
πλανοῖν σφαίρας περιελθῆναι. σὺν ἐκῇ δὲ
ἔχει αἰεὶ * ταύτη πλὴν ἡσιν, ὁ τῆς φαίνο-
ντος ἄμα καὶ Κρόνου καλούμενος κύκλος·
ἐφεξῆς ὅ, ὁ τῆς φαίνοντος, Διὸς λεγόμενος·

Vulgo.
πᾶν

BBbb iij

Mulæ autem & alias longè quidam illas
summoræ , sed tamen veluti dirimente
freto huic ipsi esse obuersas , non absi-
milo veri est , partim hac maiores , par-
tim etiam minores : sed quarum nulla
præter eam sub prospectum nostrum sita
sit. Nam quod insulis nostris accidit, vi-
dique vñ nostræ mariæ eas alluant : idem
orbi quoque huic contigit , rationem in-
sularum ut obtineat , Atlantico mari cin-
ctæ. Complures item alii terrarum orbes
eadem positura constantes , insularum natu-
ram habent in vniuerso mari sitæ , quod
latissimè patet : eorūque nonnulli præ-
grandibus quoque ipsi maribus circum-
fusi. Etenim vero humoris vniuersi natu-
ram finitimarum interitū esse censeas naturæ
animabilis & æræ : ita ut ipsa innatabun-
da existere terram faciat per quasdam sa-
xosas eminentias , quas habitabiles vo-
camus : postquam protinus in imis mun-
di partibus & summersis , atque in me-
dio maximè mundi , vniuersa iam terra
stabiliter defixa compressaque ita consti-
tit , ut immota permanens atque illabe-
factibilis , atque hæc est mundi vniuersi-
tas, quam infernam appellamus. Quinque
igitur hæc elementa in regionibus toti-
dem globosè incubantia , mundum ip-
sum ita totum coagmentarunt , minor ut
deinceps atque minor regio à maiore co-
hibeatur : terra (verbi gratia) ut ab a-
quæ globo , aqua ab æris , hic ab ignis ,
ab ætheris denique globo ignis coetceat-
ur : cū inierim supremam regionem ,
Deorum fecerint domicilium : infernam ,
animalium in diem victitantium. Huius
porro id quod liquore constat , flumina
& scaturigines & maria vocare consueui-
mus : quod aridum est , terram & con-
tinentes insulasque nominamus. Iam in-
sularum nonnullæ grandes sunt, veluti hæc
cuncta habitabilis à nobis iam dicta est ,
aliæque, quas ingentia maria vñdis ambiunt
circumfluis : aliz minores, nobis notæ, & in-
testinæ. Quarum rursus quædam memorabi-
les, ut Sicilia, Sardinia, Cyrenus, Creta, Eu-
bœa, Cyprus, & Lesbos: quædam longè exi-
liores, tum Cyclades, tum Sporades , tum
aliz aliis nominibus nuncupantur.

Porro autem pelagus quod extra orbem nobis habitatum, fustum est, & Atlanticum dicitur, & Oceanus, à quo ipsi circumluimur: qui in faucibus ipse angustis, quæ vergunt ad occidentem, veluti via patefacta, qua parte Herculis columnæ vocatæ sunt, eliso fluxu irrumpens, mare interius efficit: formæ ut dicere eum possis in portu se recipere. Scilicet deinde amplior infunditur: sinus interea ingentes cōplectens inter se contingentes: angustis etiam ceruicibus in fauces sese cōprimens, vicissimq; latius expanans.

[illegible]

Πέλαγος δὲ, ὁ μὲν ἔξω τῆς οἰκουμένης,
 Ἰταλίας, Ἀτλαντὶκὸν καλεῖται· καὶ ὁ Ωκεανὸς,
 περὶ ἡμᾶς. ὁ δὲ περὶ τοῦτος ὕψιν
 γενεόρεα γόματι * ἀφνειοτάτος, κατὰ τὰς ν. ἡμέρας·
 Ἡρακλείους λεγόμενος πλάτος, πρὶν εἰσελθῆναι
 εἰς τὴν ἴσιν θάλασσαν, ὡς ἀπὸ εἰς λι-
 μένα· ποιεῖται. καὶ μικρόν δὲ ὀπίσσω
 πένοντος ἀναχέσθαι, μαγάλους περὶ
 χαμβάτον χόλπους ἀλλήλοις σπινθηροῦν.
 πῇ μὲν κατὰ γενεόρεα αἰχάνας αἰετο-
 μάχης, πῇ δὲ πάλιν πηλατιώδους.

αὐτὸν ἀπὸ τοῦ λόγου ἐκκαλεῖται ὁ δὲ
 δὲ αὖ εἰς πλείοντι τῆς Ἡρακλείους εἰσέλθῃ, δι-
 χῶν, εἰς τὰς καλουμένας Σύρτις, ὣν πλεῖ-
 στὴν, μεγαλύτεν· πλεῖ δὲ, μικρόν καλεῖται.
 ὅτι δὲ περὶ δὲ, ἔχ' ὁμοίως ἀποκαλεῖται, ὡς
 τὰ ποταμὸν πελάγη, τὴν Σαρδάνιον, ἢ τὴν
 λατρίαν καλουμένην, ἢ Ἀφρίαν. ἐξ ἧς ἡ πλε-
 τὴν, ἐγκαρπὸν δὲ Σικελικὴν· μὲν δὲ τῆν, δὲ
 Κρητικὴν σὺν ἡσὶ δὲ αὐτῇ τῇ μὲν, δὲ Αἰγυ-
 πτίᾳ τε καὶ Παμφύλοι, καὶ Σύριον τῇ δὲ, δὲ
 Αἰγυπτίᾳ τε καὶ Μυρταῖον. αὐτὴν δὲ τῶν
 εἰρημνῶν πολυμέρους ὡν ὁ Πόντος· ἢ δὲ
 μὲν μυχὸν τῆν, Μαργαρίτις καλεῖται· δὲ δὲ
 ἔξω περὶ τὴν Ἑλλήσποντον, σινομένην τῇ
 καλουμένην Προποντίδι. περὶ γὰρ μὲν τῆς
 διαχίσεως τῆς ἡλίκης, πάλιν εἰσέρχεται ὁ Ὀκεανός,
 τὴν Ἰνδικὴν τε καὶ Γερσικὴν ἀφ' ὧν ἔσται κόλπον,
 αἰσφάρισι σὺν ἡσὶ πλεῖτον Ἐρυθρὸν θαλάσσιον
 ἀπὸ τῆς ὁπλῆος. ὅτι δὲ περὶ δὲ κέρως ἔσται τῇ
 καὶ ὁπλῆος ἀπὸ τῆς αὐτῆς, πάλιν ἀπὸ τῆς
 πλεῖτον, πλεῖτον Ἰνδικὴν τε καὶ Κασιανὴν ὁρίζεται· δὲ
 ἔξω τῆς πλεῖτον, βαθὺν ἔχῃ τὴν ἔξω πλεῖτον
 Μαργαρίτιν λίμνην πλεῖτον. εἴπερ κατ' ὁλίαν ἔξω
 τῆς Σκιδίας καὶ Κελτικῆς, σφίγγη πλεῖτον οἰ-
 κουμένην, περὶ τὴν Γαλατικὴν κόλπον, καὶ
 τῆς περὶ τῆς Ἡρακλείους εἰσέλθῃ, ὡν ἔξω
 περὶ τῆς πλεῖτον γλῶσσοι ὁ Ὀκεανός. ὡς τὸν γὰρ
 μὲν, ἡσὶ μάλιστα τῇ τυχάνουσιν ἵστα δὲ
 Βρετανίαν λεγόμεναι, Ἀλβιον ἢ Ἰέρη, τῇ
 περὶ τῆς πλεῖτον μείζον, ἔξω τῆς Κελτικῆς
 καίμεναι. αὐτῶν δὲ οἷα ἐλθῆναι, ἥτις Τα-
 προβανή, πλεῖτον Ἰνδῶν, ἀπὸ τῆς πλεῖτον οἰ-
 κουμένην, καὶ ἡ Φεβὴ καλουμένη, ἔξω τῆς Ἀρ-
 βικῆς καίμεναι κόλπον. οἷα ὁλίαν δὲ μί-
 κρον περὶ τῆς Βρετανίας καὶ πλεῖτον Ἰνδικῆς, καί-
 μεναι περὶ τῆς πλεῖτον οἰκουμένην τῆν
 πλεῖτον, ὡς δὲ ἡσὶ εἰρημνῶν. ἥτις πλεῖτον
 ὅτι ἔξω δὲ βαθύτατον τῆς ἡπείρου, βαρὺ
 ἀπὸ τῆς τῆς αὐτῆς πλεῖτον, ὡς φασὶν
 οἱ δὲ γεωγραφοὶ μῆκος δὲ, περὶ τῆς
 πλεῖτον μάλιστα. διαρρέει δὲ εἰς τὴν
 Εὐρώπην, καὶ Ἀσίαν, ἢ Ἀφρίαν.

Εὐρώπην δὲ οὕτως ὅτι, ἥτις ὁριζομένη, ἡ-
 λίκη, πλεῖτον Ἡρακλείους καὶ μυχὸν Πόντου, ἡ-
 λίκη, πλεῖτον Ἰνδικῆς, καὶ ὡς αὐτῆς ἡσὶ
 μὲν εἰς τὴν Πόντον ἀπὸ τῆς πλεῖτον τῆς
 Ἰνδικῆς τῆς αὐτῆς πλεῖτον εἰρημνῶν. Ἀσία
 δὲ ὅτι δὲ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης Ἰνδικῆς, τῆ-
 ν Πόντον, καὶ τῆς Ἰνδικῆς θαλάσσης,

A Ac primum quidem insinuari dicitur dex-
 trofusius Herculis columnis intro navi-
 gantibus, circa utramque Syrtim. (al-
 teram earum magnam, parvam alteram
 vocant;) ac verò in alteram partem non
 iam itidem sinuosus inundans, efficit tria-
 maria, Sardoum, Gallicum, & A-
 driam. A quibus continuè Siculum se-
 quitur portectum in obliquum: quod
 & ipsum excipitur à Cretico. Cretico
 coniuncta sunt parte altera Ægyptium,
 Pamphylium, Syrium: altera Ægeum
 & Myrroum. at Pontus velut antedi-
 ctis obiectus, atque ex aduerso proten-
 sus, multis partibus constat. Pars e-
 ius in intima penetrans, Maxotis ap-
 pellatur. Quæ autem ad Hellespontum
 vortit, in fauces contracta est, quam
 Propontidem vocant. Rursus ab ortu
 Solis in orbem terræ exundans Oceanus
 infert sese velut in medium procedens,
 Indica sinu Persicòque perfosso finiti-
 mum mare Rubrum intercipiens. ad al-
 terum autem cornu simul atque oblon-
 ga ceruice angustaque penetrauit, rur-
 sus amplificans, Hyrcaniz fines Cas-
 piæque amplectitur. Mare verò quod su-
 per Hyrcaniam est, vastum illum obti-
 net locum, qui est super Maxotin pa-
 ludem. Tum autem qua parte Scythas
 Celtasque complectitur, sensim astrin-
 git orbem terrarum, ad usque sinum
 Gallicum, supradictasque columnas: ex-
 tra quas Oceanus terram fluctibus suis
 oberrat. Quo ipso in mari insulæ dum
 sitæ sunt quàm maximæ, quas Britan-
 nicas appellant, Albion & Ierna: iis
 etiam maiores, quas commemorauimus
 supra Celtas iacentes. Quæ tamen ip-
 sis magnitudine nec Taprobane cedit,
 nec ea cui Phebol nomen est. Illa su-
 per Indos posita, situ ad terrarum or-
 bem inflexo: hæc ad Arabicum sinum.
 Sunt etiam non paucæ, sed exiguæ, cir-
 ca Britannicas & Iberiam, quæ quasi co-
 rona cingunt hunc orbem, hominum
 domicilium, quem superius insulam esse
 disseruimus. Huius orbis latitudo, quæ
 continens est amplissima paulò minùs
 quadraginta millia stadiorum patet: ut
 quidem perhibuerunt auctores rectæ &
 exquisitæ geographiæ: longitudo ad se-
 ptuaginta millia. Diuiditur potro in Euro-
 pam, Asiam, & Aphricam.

Europa his finibus circumscribitur,
 Herculis cippis, Pontis recessu, Hyrcano
 mari: secundum quam angustiam
 Isthmici similes ad Pontum usque pertinent.
 Nonnulli tamen ab illo Isthmo Tanais
 fluvium, Europæ terminum esse dixerunt.
 Asia est quicquid terræ situm est ab Isthmo
 dicto, à Ponto Hyrcanòque mari.

ad Isthmum usque alterum, qui Arabicum sinum interiori, & mare interius, illud quidem cōhibitiū ab eo mari, & ab Oceano, qui eum complectitur ambitu. Sunt qui fines Afrix statuunt spatium quod à Tanai protēditur ad Nilū usque ostia. Africa ab Arabico Isthmo ad columnas Herculis porrecta est: vel, ut alii censuerunt, ab Nilo. Nam Ægypti quicquid Nili ostiis septum est, alii Aphricæ, alii attribuunt Afrix. Insulasque terræ partibus adiacentes, scriptorum partim ut ex æptiles ab orbe terrarū recēsuere: partim ut contributas iis partibus, quibus earū quæque vicinitate coniuncta est. Proinde terræ marisque naturā ac situm huiusmodi prodenda censuimus: quem habitatum orbem appellare consueuimus.

Α μέγας Ἰσθμὸς Ἰσθμὸς, ὃς μετὰ αὐτῷ
 Ἀρράβικος χεῖλος, καὶ τῆς ἑσθ' Ἰσθμίου,
 ὡς ἐχέμενος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τῷ πύρρῳ
 Ὀκεανῷ. πρὸς δὲ, ὃ δὲ Τανταῖδος μέγας
 Νεῖλου τομαῖται τῇ τῆς Ἀσίας ἑσθ' Ἰσθμίου
 Αἰβύου δὲ, ὃ δὲ τῷ Ἀρράβικῳ Ἰσθμῷ, ὡς
 Ἡρακλέους φησὶν· οἱ δὲ, δὲ τῷ Νεῖλου φη-
 σὶν, ὡς ἐκείνου. τίον δὲ Ἀἴγυπτος, ὑπὸ τῷ
 τῷ Νεῖλου τομαῖται ὡς ἐκείνου, οἱ μὲν, τῇ
 Ἀσίᾳ· οἱ δὲ, τῇ Λιβύᾳ, ὡς ἐκείνου· καὶ τῷ
Β Ἰσθμῷ, οἱ μὲν, ὡς ἐκείνου τομαῖται· οἱ δὲ, ὡς ἐκείνου
 τῆς γένεσις αἰὲν μείρα. γῆς μὲν δὲ
 καὶ Ἰσθμίου φύσις, καὶ ἰσθμῷ, ὡς πρὸς καλὴν
 εἰσὶν αὐτῷ οἰκουμένην, ὡς ἐκείνου τῆς ἰσθμίου
 μέρους.

CAPVT IV.

*De precipuis quibusque qua cum in orbe tum
circa eum existeret consingio.*

QUAS res autem tum in eo orbe cum circa eum existere contingit, quibus ille rebus quodammodo afficiatur; earum ipsarum rerum ut quæque maximè commemorandæ videbuntur, dicere porro aggrediamur, summam quandam colligentes eorum quæ sunt necessaria. Duas igitur exhalationes ab eo sursum ferri novimus in aëra nobis impendentem: tenues illas quidem omnino, nec nobis conspicuas: nisi siquid est huiusmodi ad tractus Orientales, & præterea quæ ex omnibus & locis irriguis sublimia ferri videntur. Earum autem exhalationum altera sicca est, in fumumque conformata, è terra manans: altera humida, rosida expirationis plena, ab humida natura exhalata. Ex hac nebula, rores, & gelu omne genus, nubes, pluvia, niues & grandines oriuntur. A sicca autem illa venti & flatuum differentia exoriuntur, tonitrusque & fulgura, turbines & fulmina, aliaque his cognata. Nebula est exspiratio quædam rosida, aquæ nequaquam genitrix: ut aëre crassior ipsa, sic nubis rarior. Gignitur vel ex nubis primordiis rarefcentibus: vel ex reliquiis nubis. Huius aduersaria ut est, ita esse dicitur serenitas, nihil aliud ipsa existens, quàm aër nubibus nebulæque vacuus. Ros est humidum quid è serenitate concretum, minutimque delabens. Glacies est aqua conferta à serenitate compactilis. Pruina, ros est concretus. Drosopachne, compositio nomine dicta est, ros semicōcretus, quasi ros pruinosus. Nubes est crassametum exhalationum conuolutum, vim habens aquæ gignendæ.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Περὶ τῆς ἀξιολογουμένης ἐν τῇ οἰκουμένῃ
ἐκείνῃ τῆς οἰκουμένης κατὰ τὴν

ΠΕρὶ δὲ τῆς ἀξιολογησάτων οὐ ἀπὸ
 ἐπὶ αὐτῶν παθῶν, καὶ λέγουσιν,
 ἀπὸ τῆς ἀναγωγῆς ἀνακατασκευάζου-
 μεν· δύο γὰρ δὴ πέντε ἀπὸ αὐτῶν ἀναδυμέ-
 νης ἀναφέρονται σὺν ἑξῆς εἰς τὴν ὑπό-
 μαζ ἀέρει, λεπτωμεν δὲ ἀέρει πύκνυ-
 πασι, εἴ ἢ μὴ καὶ τὰς εἰσὶν ὅτι· αἱ τε ἀφ’
 πυκνότητος τε καὶ καμνίων ἀναφερόμεναι
 θεωρούμεν. Ἰούτων δὲ, ἐκ ἀέρος, ὅτι ξηρὸν καὶ
 χαλαρόν, ἀπὸ τῆς γῆς διπύρρειον· ἐκ δὲ,
 ἰσχυρὸν καὶ ἀτμώδες, ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναδυ-
 μέω μὲν φύσεως· γίνονται δὲ, ἀπὸ μὲν θερ-
 μότητος, ὀμίχλαι, καὶ ἀέροι, καὶ πάχαι ἰσχυραί, καὶ
 φησι τε καὶ ὀμίχραι, καὶ χυνοί, καὶ χαλαροὶ
 ἀπὸ δὲ τῆς ξηρῆς, αἰετοὶ τε καὶ πεδαιμά-
 ται ἀναφέρονται, βροταὶ τε καὶ ἀφροταί, καὶ
 ἀφροταί, καὶ κεραυνοί, καὶ τὰ ἄλλα αἰ δὲ
 Ἰούταις ὅτι σήμεφους· ὅτι δὲ, ὀμίχλαι καὶ
 ἀτμώδες ἀναδυμέωσις τις, ἀγνοεῖ ὕδατος
 αἰετος μὲν παχυτέρη, ἰσχυρὸν δὲ ἀφροταί-
 ον· γίνονται δὲ, ἢ καὶ αἱ ἀφροταίως ἀρχῆς κα-
 φαι, ἐκ δὲ ὑπολείμματός. αὐτῶν δὲ
 αὐτῶν λέγεται καὶ ὅτι, αἰθρία, οὐδὲν ἄλλο
 οὐδὲν, πλεονάζον ἀφροταί καὶ αἰμίχλους
 ἀέροις δὲ, ὅτι ὑγρὸν ὅτι αἰθρίας καὶ σπ-
 ρασι λεπτὸν φερόμεναι· χρύσελλος δὲ, ἀ-
 θροὶ ὕδατος ὅτι αἰθρίας πεπληγῶς· πύκνυ-
 δὲ, ἀέρος πεπληγῶς ἀφροπαχῶς· δὲ, ἢ
 μὴ παχῶς ἀέρος· ἰσχυρὸν δὲ, ὅτι πάχος αἰ-
 μώδες σήμεφους, γίνονται ὕδατος.

Quidam
pro
ui. poi-
nās rectē.
Aruleius,
priusquam
in aquam
desinunt.

ἄμβροτος ὅ, ὅς μὲν καὶ ἐκ πνεύματος νέφους
ἢ μάλα πιπταχυσμένον. ἀφ' ὧν ὅ, ἔχον
ποικίλιν, ὅσας καὶ ἐκ τῶν νέφους θλίψιν· ἢ πῶς
μὲν γὰρ ὅσα, μαλακὰς ψυχὰς ἀφ' ὧν
σφοδρὰ δὲ, ἀφροτέρως· καὶ τῶν καλοῦν
ἢ πῶς, ἄμβροτος μίξω, καὶ σίμωχιν συστρέμμα-
τα ὅτι γῆς φερόμενα· χιών δὲ ὅ, καὶ πῶς
φῶν πιπταχυσμένων ἀπὸ θραυσιν· ὅ, πῶς
εἰς ὕδωρ μεταβολῆς ἀνακοπίντων· ἐργά-
ζονται ὅ, καὶ μὲν ποτὴν, ὅ ἀφροτέρως ἐκ κλύ-
ων· καὶ δὲ σύμπηξις, τῶν σίμωχιν ὅ, ὅ, πῶς
ψυχρότητα ὑπὸ χυθίνος, ὅ, πῶς ἡραυμένων.
σφοδρὰ ὅ, αὐτὴ καὶ ἀφροτέρως καταφερόμενα,
ἢ πῶς ἀνόμενα. χάλωζα δὲ ὅ, ἢ πῶς, ἢ πῶς
συστρέφοντες, καὶ βέλους ἐκ πλήματος εἰς
καταφορὰν ὅ, ὅ, πῶς ἀφροτέρως λαβόντες· ὅ, πῶς
τὰ μεγέθη τῶν ἀπὸ θραυσιν θραυσμά-
των, ὅ, πῶς ὅ, πῶς μίξω, καὶ πῶς καταφορὰν
γίνονται βλαστότεροι. ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῶν
ὅ, πῶς ἀναθυμιάσις πύφωσι σίμωχιν πῶς.

Εκ δὲ τῶν ξηρῶν, ὅ, πῶς ψυχρὸν μὲν ὅ-
δεσις, ὅ, πῶς ὅ, πῶς ἀφροτέρως· ὅ, πῶς γὰρ
ὅ, πῶς, πῶς ἀφροτέρως πῶς ὅ, πῶς ἀφροτέρως
ὅ, πῶς ἀφροτέρως πῶς ἀφροτέρως· ἀφροτέρως ὅ, πῶς
ἐπὶ πῶς πῶς, ὅ, πῶς φῶν, καὶ ὅ, πῶς
καὶ ἀφροτέρως πῶς ἀφροτέρως, ὅ, πῶς πῶς
γῆς οὐσία, ὅ, πῶς ἀφροτέρως πῶς ἀφροτέρως
πῶς. πῶς δὲ ὅ, πῶς ἀφροτέρως πῶς ἀφροτέρως,
καλοῦν ἀφροτέρως· ἀφροτέρως δὲ, ὅ, πῶς ὅ, πῶς
φερόμενα ἐκ πῶς. ὅ, πῶς ἀφροτέρως, οἱ μὲν
ἐκ νεοποιήσεως γῆς πῶς, ἀφροτέρως ἀφροτέρως
πῶς· οἱ δὲ ἐκ κλύων διεξάγοντες, ἐγκολ-
πίται. ταῦτα δὲ ἀφροτέρως πῶς ὅ, πῶς, οἱ μὲν,
ὅ, πῶς πῶς καὶ λιμνῶν· οἱ δὲ, καὶ πῶς
νέφους καλοῦν, καὶ ἀφροτέρως τῶν πῶς
πῶς ἐκ πῶς πῶς ἀφροτέρως, ἐκ πῶς καλοῦν
πῶς· μὲν ὅ, πῶς δὲ ἐκ πῶς ἀφροτέρως,
ἀφροτέρως ἀφροτέρως. καὶ οἱ μὲν ἀπὸ ἀναπλῆς
σίμωχιν, ὅ, πῶς ἀφροτέρως· βορέαι δὲ, οἱ
ἀπὸ ἀφροτέρως· ζέφυροι δὲ, οἱ ἀπὸ δύσεως
νότοι ὅ, οἱ ἀπὸ μωσημείας. τῶν γὰρ μὲν
ἀφροτέρως, καὶ μὲν ἀφροτέρως, ὅ, πῶς τῶν
τῶν ἀφροτέρως ἀφροτέρως πῶς πῶς ἀφροτέρως
ἀφροτέρως δὲ, ὅ, πῶς τῶν τῶν ὅ, πῶς
μωσημείας. καὶ τῶν ἀφροτέρως ζέφυρων, ἀφροτέρως
ἀφροτέρως, ὅ, πῶς τῶν ἀφροτέρως δύσεως, ὅ, πῶς
καλοῦν ὅ, πῶς, οἱ δὲ ἀφροτέρως.

A Imber sit expressione nubis magnope-
re addensataz : tot habens differentias,
quotuplex est nubis compressio : quip-
pe quæ remissa si fuerit, molles sti-
rias dispergat : si vehemens, plenio-
res. Hocque appellamus pluuiam, im-
bris contorta stillicidia, cum maiuscu-
la ipsa, tum vero iugi tenore casitan-
tia. at verò nix gignitur densitate nu-
bium friatili : quæ simul ac in aquam
veru coepta sunt, in minuta contun-
duntur, cum eo, ut illa confusio spe-
ciem spumæ, exactumque candorem :
humoris autem qui inest, concretio,
quique nondum fufus est, nec trefa-
ctus, rigorem efficiat. Hæc impetu &
confertim decidens, Niphetos appella-
tur. Quo genere volutim contorto, li-
bramentumque ex compressu capiente
ad celeriozem lapsum, sic quæ grando
vocatur : cum interea pro fragmento-
rum magnitudine quæ abruptuntur,
tum corpuscula maiora grandinis,
tum delapsus violentiores fiant. At-
que hæc quæ hactenus dicta sunt,
naturæ vi ab humida expiratione cue-
nire comparatum est.

A sicca verò tum ventus oriri solet,
cum à frigore, ita ut fluat, illa tru-
ditur, nihil ut aliud ventus sit nisi aer
multus fluctuans & coactus, qui etiam
spiritus appellatur, cum alioqui spi-
ritus appelletur substantia animata, &
genitalis in stirpibus atque in animanti-
bus existens, per omniaque pertinens,
de qua nunc differere nihil necesse fuit.
Flatus verò qui in aere spirant, ventos:
auras, expirationes dicimus, quæ ex hu-
more prodeunt. Venti qui è terra vli-
ginosa & humefacta prodeunt, Apogæi,
quasi è terra oriundi : qui è sinibus pro-
siliunt, Encolpiz, quasi sinuales, vo-
cantur : inter quas ipsos, eosque qui è
fluminibus erumpunt, ex aquisque sta-
gnantibus, intercedit non nihil proportio-
nis : Ecnephiz appellantur qui in fractura
nubis, resoluendaque eius crassitudine,
colliduntur inter se, quasi quidam nubi-
genæ : Exhydriæ quasi aquatores dicuntur,
qui cum pluuiis aquis grassantur, impe-
tu & confertim effusis. Et ij quidem qui
ab oriente iugi tenore perflant, Euri &
Vulturii : qui ab Vrsa, Boreæ & Aquilones
vocantur, Zephyri & Fauonii, qui ab occa-
su : qui à meridie, Noti dicuntur & Austri.
Vulturiorum porro is Cæcias dictus est,
qui nascitur ad ortum solstitialem : Subso-
lanus, ad æquinoctialem : ad brumalē, Vul-
turnus. At eorum qui ex obuersa parte pro-
deunt, quos Fauonios vocamus, Argestes &
Corus ab occasu solstitiali : qui etiā Olym-
pias ab aliquibus dictus est, & ab aliis Iapyx.

Fauonius

Fauonius ab æquinoctiali, Africus ab hyberno oritur. at verò Aquilonum is qui Cæcia coniunctus est, peculiariter appellatur Aquilo. Qui autem hunc à vertice statim excipit per Meridianum spirans, Septentrio dicitur. Thrafcias deinceps à Coro spirat: quem nonnulli Cæciam appellant. Rursus ex Austris is qui à vertice nobis condito sese infert ex aduerso Septentrionis, Auster, nominis prærogativa dicitur: qui inter hunc & Vulturum est, Euronotus est vocitatus, quasi dicas Vulturnauster. At qui spirat alitrinsecus inter Aphricum & Austrum, hunc alii Libonorum, quasi Africaustrum, alii Libophœnicem vocant. Ventorum porro quidam flatus rectos, quidam reflexos habent. Rectos habent ij qui lineis rectis semper grassari solent: reflexos & refractos, ut is quem Cæciam nuncupant. Rursus quidam hyeme pollent, ut Austri: quidam æstate, ut Etesia qui dicuntur, id est, anniuersarii, cinnum quendam conficientes Septentrionum atque Subsolanorum. Ornithiz; quasi Aviarum, venti quidam dicti sunt ex Aquilonio genere, verno tempore inualescentes. Cæterum è genere violentiorum flatum, Catægis nomen est flatus ingruentis supernè repentèq; euerberantis: Thyclia flatus est præualens qui repentè profilit. Lælaps & Strobilus nuncupatur, qui infernè sursum versùs repentè conuoluitur. Anaphysema, quasi efflatus terræ, dicitur ventus sublimem sese rapiens: cum aut è specu altius depresso flatus emicuerit, aut è terra in hiatum discedente: qui Turbo terrestris est tum, cum mulsus ac contortus ferri ceptus est. Flatus verò in nubè implicitus, & crassa & humida, continuatum nobis spissamentum violenta eruptione perfringens, mugitum edere cum ingenti fragore solet, qui Tonitru dicitur: modo haud absimili spiritus vehemèter in aqua impulsus. Fulgetra est spiritus ignitus & coruscans, dū nubes dirupitur: quæ tonitru antecedere solet, cū tamen post ipsū fiat: Siquidem quod oculis percipitur, ei quod auribus obiectū est, antecurrere natura cōparatum est: quippe illud è lōginquo aspectabili: hoc tū demū exaudibili, quum auribus appulsū sit: præfertim quādo alterū omniū naturarum celeritate maxima prædicū est, ignita scilicet natura: alterū, minùs volucre, quod est naturæ spirabilis & ætææ, non antequā aures pepulerit, ad auditū peruenit. at verò quod fulserit, si ad terrā vsq; cursim illisū sit, Fulmen vocatur: sin semiustū quidē, sed vniuersū tamen violentūq; incubuerit, Præster, hoc est, accensus turbo, dicitur. Quod si prorsus ignis nihil interim conceperit, Typhon vocatur: qui est vortex procellosus & euerberans. non quicquid in terrā impetu decubuerit.

Tom. I.

A Ζέφυρος δὲ, ὁ ἀπὸ τῆς ἰσημερινῆς· ἀπὸ δὲ, ὁ ἀπὸ τῆς χαμικῆς· καὶ τῆς βορέως ἰδίως, ὁ μὲν ἐξῆς τῆς χαμικῆς, καλεῖται βορέας· ἀπὸ τῆς δὲ, ὁ ἐφεξῆς ἀπὸ τῆς πόλου καὶ τῆς μισσημερινῆς πνέων· θρασκίας δὲ, ὁ ἐξῆς πνέων τῆς θρασκῆς, ὃν ἔνιοι χαμικῆς καλεῖται. καὶ τῆς νότου, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς ἀφανοῦς πόλου φερόμενος ἀντίπαλος τῷ ἀπὸ τῆς χαμικῆς, καλεῖται νότος· ὁ δὲ μεταξὺ βορέως καὶ νότου. τὸν δὲ ὅτι θάτερον, μεταξὺ λιβός καὶ νότου, οἱ μὲν· λιβόιοτον· οἱ δὲ, λιβοφοῖκα καλεῖται. τῆς δὲ ἀέμεν, οἱ μὲν, εἰσὶν διδυπνοὶ, ὅποσοι διεκπνέουσι πρὸς κατ' ἀνωτῶν· οἱ δὲ, ἀνακαμπνοὶ, κατὰ τὴν ἰσημερινῆς λεγόμενοι. καὶ οἱ μὲν, χαμικῆς, ὡς καὶ οἱ νότοι διυάσονται· οἱ δὲ, χερικῆς, ὡς οἱ ἐτησίαι λεγόμενοι, μίξιν ἔχοντες τῆς τε ἀπὸ τῆς θρασκῆς φερόμεναι, καὶ ζέφυρων· οἱ δὲ ὀρηκῆς καλούμενοι, ἐπεισὶ τίνες ὄντες ἀνέμοι, βορέας εἰσὶ τῆς θρασκῆς. τῆς γὰρ μὲν βίαων πνιδμάτων, κατὰ τὴν μὲν εἶναι, πνιδμα αἰῶνι τυπτοὶ ἀεὶ φθινῆς· θυελλα δὲ, πνιδμα βίαων, καὶ ἀφῶν πρὸς ἀλλήλους. λαίλαψ δὲ καὶ ἐπὶ βίος, πνιδμα εἰλούμενον κατὰ τὴν αἰῶν. ἀναφύσημα δὲ γῆς, πνιδμα αἰῶ φερόμενον καὶ πᾶσι ἐν θυελλῶ τῆς ῥήματος ἀνὰ δόσιν· ὅταν δὲ εἰλούμενοι πολὺ φέρονται, τρηκτὴρ ῥήματος εἶναι· εἰληθὲν δὲ πνιδμα εἰς ἰσφῆς παχὺ τε καὶ ἰσφῆς, καὶ ἔξωθεν δὲ αἰῶν ῥήματος βίαων τῆς σῆς πνιδμα τῆς ῥήματος. βέρον, βέρον καὶ πᾶσι ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς μίλας, βέρον πᾶσι λεγόμενον· ὡς καὶ εἰς ὕδατι πνιδμα σφοδρῶς ἐλαυνόμενον. καὶ ὅτι πᾶσι τῆς ῥήματος ἐκρηκτὴς πορῶν τῷ πνιδμα καὶ λαίλαψ, ἀεὶ κατὰ λέγειται· ὁ δὲ πρὸς τῆς βέρον τῆς πρὸς τῆς, ὡς καὶ γὰρ καὶ τῆς ῥήματος· ἐπεὶ τῷ ἀκούσιν τῆς τῆς ὀρεκτῆς, πνιδμα φθινῆς, τῆς μὲν, καὶ πορῶν τῆς ὀρεκτῆς· τῆς δὲ, ἐπειδὴ ἐκρηκτῆς τῆς ῥήματος· εἰ μάλιστα, ὅταν, τῷ μὲν, τῆς τῆς ῥήματος, λαίλαψ δὲ τῷ πυρῶν· τῷ δὲ, ἡ τῆς τῆς ἀεὶ ἀεὶ δὲ, εἰς τὴν πλῆξαι πρὸς ἀεὶ κατὰ ἀφικνόμενον. τῷ δὲ ἀεὶ κατὰ ἀεὶ, ἀεὶ κατὰ ἀεὶ, βίαων ἀεὶ τῆς γῆς διεκτῆς, κατὰ ἀεὶ κατὰ ἀεὶ. εἰ δὲ ἡ μίλας ἡ, σφοδρῶν δὲ ἀεὶ κατὰ ἀεὶ, τρηκτῆς· εἰ δὲ ἀεὶ κατὰ ἀεὶ κατὰ ἀεὶ, τυφῶν. ἐκρηκτῆς δὲ τῆς, * κατὰ ἀεὶ κατὰ ἀεὶ εἰς τὴν γῆν, κατὰ ἀεὶ κατὰ ἀεὶ.

CCc

Multis etiam in locis Orbis, exitus spirituum pari ratione patefacti sunt. Quorum partim fanatico furore afficiunt homines propius accedentes, partim tabifica vi absument, partim fatidicos efficiunt, ut Delphici & Lebadiei: sunt & qui prorsus enecent, ut in Phrygia. Frequenter fit etiam ut congenitus spiritus in terra conditus, cum aberrans insinuat in abstrusos quosdam eius atque cæcos meatus, quali sedibus suis erumpens, multis in locis vibrantem motum ciat. Est etiam, nec raro, cum flatus aduena, intorsus in terræ caua irumpens, deinde exitu omni exclusus, intus sese versando, ingenti vi terram quatit, nequicquam exitum inde queritans: ex quo fit naturæ facinus, quod vocamus Terræmotum. Terræmotuum autem ij qui ad angulos acutos in obliquum quatunt, Epiclinox appellatur, quasi in transuersum se agentes. Sursum verò deorsumque ad angulos rectos iactantes, Brastæ, à similitudine aquæ effervescentis. At qui latus terræ relinquunt in caua subsidentis, ab hiatus Chasmatæ nominati sunt: Quem hiatus ij qui vi eruptione facta patefaciunt, Rhectæ, id est, effractores, dicti sunt. Jam horum aliqui flatum secum erupturum rapiunt: alii saxa, alii cœnum. Sunt qui fontium scatebras edidere, quæ antea non erant. Ostas, id est, trutores, vocant, qui vno obnixu subuertunt quod impulerunt. Sunt etiam qui quassabundi, atque utroque declinantes vibrantesque, quod mouerint, semper erigunt: ob id Palmatæ, hoc est, vibratores, dicti: efficiuntque terræmotum tremoris non dissimilem. appellantur etiam Mycetæ, terræmotus qui cum mugitu quatunt: indito ob id nomine: quanquam sæpe terræ mugitus absque terræmotu contigerit: id quod assoler, quum spiritus impar quatiente terræ fuerit, intusque cohibitus ac conuolutus arictari impetu vehementi. adde quod flatus qui terram subierint, corroboratiores sunt à liquoribus terrenis, qui intus conditi sunt.

Proportione his respondent ea quæ in mari eueniunt. Nam & hiatus sunt maris, & recessus, vndarumque excursiones, interdum reciprocantes, interdum eluuiæ retro non recurrente : id quod proditum est circa Buram Helicæque cōtigisse. Szpenu-
mero etiã in mari euaporationes ignis exi-
stūt, fōtes exscaturiūt, ostia fluuiorum ape-
riūtur, arbores enascūtur, fluxiones & vor-
tices existunt, instar eorum habentes quæ à
flatibus designari dictum est, non in medio
mari modò, sed etiam in euripis & in fretis.

Тод. I.

Α ὁμοίως ὃ καὶ τῶν πνέοντων πολλὰ πολλὰ καὶ
 γῆς τόμια ἀνέωκται· ὧν, τὰ μὲν, ἐν τοιαύταις
 ποταμοῖς ἐμπελάζοντες· τὰ δὲ, ἀφ' ὧν τὰ
 δὲ, χρησιμωδεῖν, ὡς καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς, ἐν τῇ
 ὡν Λεβαδία· τὰ δὲ, καὶ πᾶσι τοῖς αἰσιν,
 καὶ τὰ ἐν Φρυγίᾳ. πολλάκις δὲ καὶ συγ-
 γνῆς πνεῦμα ἀναέρωνται ἐν γῇ * ἀφ' ὧν
 εἰς μυχίους σύειγας αὐτῆς, ἔξεδρον γνό-
 ροι ἐκ τῶν οἰκείων τόπων, πολλὰ μέρη συ-
 νεκράδων. πολλάκις δὲ πάλιν γνόρκοι ἔξω-
Β θεν, ἐγκατελήθη τοῖς ταύτης κοιλώμασι, καὶ
 ἀπὸ τῶν ἐξ ὧν, μὲν βίαις αὐτῶν συνε-
 πύαξε, ζητοῦντες ἐξ ὧν ἐαυτοῖς, ἐν ἀπειργάσας
 πάθος τῷ τοῦ, ὃ καὶ ἐν αἰῶνα μὲν σφοδρῶς τῶν
 δὲ σφοδρῶς, οἱ μὲν εἰς πλάγια σιόοντες κατ'
 ὁξείας γωνίας, ἐπικλίναν καλεῖσθαι· οἱ δὲ
 αὖτε ῥιπτοῦντες, ἐν κατὰ κατ' ὁρμαῖς γωνί-
 ας, βροῦνται· οἱ δὲ σπινθηροῦντες ποιοῦντες εἰς
 * τὰ κοίλα, χασματῶν· οἱ δὲ χάσματα αἰσιν γρ. τὸ κοί-
 λωμα,
 γοντες, ἐν γῇ ἀναρρηγνύοντες, ῥήκται κα-
 λεῖσθαι. τούτων δὲ, οἱ μὲν, ἐν πνεύματι πορρο-
 ῦντες αἰεὶ ὁ σιόοντες, παλματῶν λέγον-
Γ ται, ἔμμεν πάθος ὁμοῖον ἀφ' ὧν γινώσκονται. γίνοι-
 ται δὲ καὶ μυχῶν σισμοί, σιόοντες πάλιν γῇ
 μὲν βροῦνται. πολλάκις δὲ καὶ σισμοὶ τῶν
 μυχῶν γῆς, ὅταν ὁ πνεῦμα, σιφὶ μὲν μὲν
 ἢ ἀόταρκες· ἀφ' ὧν μὲν δὲ ἐν αὐτῇ, κατὰ
Δ ται μὲν ῥοῆς βίαις. συναναμίσχεται δὲ τὰ
 εἰσιόντα πνέοντα καὶ ἀπὸ τῶν * ἐν τῇ γῇ For. π. γ.
 ὡς κατὰ
 ἀπὸ τῶν

Fort. n. 24
v. kexa-
dhu. nam
ita fere
Stob.

Τὰ δὲ ἀλάστορι συμπιπτεῖ ὕπτις καὶ
ἐν θαλάσῃ· χάσματα τε γὰρ ὧς θαλάσ-
σους, καὶ αἰαχυρήματα πολλάκις, καὶ κυμά-
ται ὀπιδρομή, ποτὲ μὲν, αὐτομαχοπλῆ
Ε ἔχουσαι· ποτὲ δὲ, * πρῶτον μόνον, ὡς-
τε ἰσορεῖται πρὸς ἑλίκῃ τε καὶ βοῶντι.
πολλάκις δὲ καὶ αἰαφυσήματα ὧς πρὸς
ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πηγῶν αἰαβλύσεις, καὶ
ποταμῶν ἐκβολαί, καὶ δειδρωτὶ ἐκφύσε-
ρος τε καὶ δῖται, ταῖς τῇ πρὸς μέγαν α-
λάστορι, αἱ μὲν, οὐ μέσσις πηλαγοῖν· αἱ
δὲ, καὶ ὕς ὀρείταις τε καὶ κορθμαῖς.

Stob. ~~1.2.1~~
1.2.1.

CCc c ij

Tom. I.

CCc in

sententiae illi quidem fundamenta iacientes diuinæ fortasse potentiae, non item diuinæ naturæ cōgruētis. Etenim cunctorum quæ rerum naturā cōplectitur, cū seruator est Deus: tum verò quæcumque in hoc mūdo quoquo modo perficiuntur, eorum omnium idem genitor est: non sic tamen ipse ut opificis in morē, animalisq; lassitudinē sentientis, labore affici possit: ut qui ea facultate v-tatur, quæ nulli cedat difficultati: cuius ipse vi facultatis omnia in potestate continet: nec minùs etiam quæ longiùs ab ipso vidētur esse summotæ. Sūmam igitur & primam sedem mūdi sortitus, ea de causa Hypatus, quasi supremus appellatus est: & (ut inquit Poëta) in summo culmine vniuersi cæli suū habet ipse domiciliū sitū & collocatū. Maximè verò vim eius sentit, numinēque eius ante omnia fruitur id corpus, quod proximè eū sitū est: tū quod secūdū ab hoc situm habet: & vnūquodq; deinceps, prout sitū ordo ad nostrū vsq; locū naturā cōstitutus est. Quo fit ut terra & terrena omnia, quā longissimè ab diuinitatis adminiculatione abscedūt, tā infirmitate sūma sint ipsa, concinnitatēq; sibi consentaneæ maximè expertia: atq; ideo multo tumultu exagitata. Atqui cū ita sit numē diuinū natura sua cōparatū, quoquò ut versùs permeet; nimirū ea in quib⁹ ipsi versamur, ac nobis superiora, pro eo quātus est accessus ad Deum, vel abscessus ab eo, eius opitulationē quoq; sentiūt. Proinde id præstabilius esse censemus, Deoq; tū decētius, tū magis cōsentaneum, ita de eo opinari, ut dicamus, potestātē illā in cælo sedes suas habentem, incolumitatis causā rebus vniuersis præstare, iis quoque quæ lōgiùs ab ea remota sunt, nec illis assētiri, qui eā ipsā potestātē per omnia pertendentē & ventitatē ad ea quoq; quæ nec adire ipsā honestū est, nec dictū speciosū, sua illic opera efficere contēdūt, resq; terrenas administrare. atqui ne ex hominū quidem principū dignitate esse dixeris, cui libet operi incubere: ut (v. gr.) exercitus ducis, aut vrbs præfecti, atq; etiā domus primarii dispensatoris, si fasciculū farinarū cōponere, aut viliorē aliquā operā obire vsu venerit ut necesse sit; cuiusmodi munera, magni Regis tēpore, ne quodvis quidē mācipiū eius facile obuiisset. Quippe (ut proditur) visenda quædā species Cābysis, Xerxis, & Darii regnantīū, in exquisitū maiestatis fastigiū exornata erat, cōpositaq; magnificē, omnib⁹ quoque numeris venerationis augusta. Et quidē (ut fama est) Susis ipse aut Ecbatanis sedib⁹ collocatis, procul hominū cōspectu regiam sanè admirādā obtinebat, ambitu septam auiō, electro eborēq; fulgenti: cui vestibula multa erāt atriaq; cōtinētia: multæ verò ianux, multorū stadiorū interstitiis ita dimēsa inter se atq; dirēptæ, ut aditus æneis forib⁹

Tom. I.

A τῇ αὐτῇ δυνάμει ὁρῶνται καταβαλλο-
μενοι λέγειν, οὐ μὲν τῇ γένεσι. αὐτὴν αὖ
γὰρ ὄντως ἀποδύων ὅτι, καὶ ἡμέτερον τῆ
ὁπως δύνανται καὶ πῶς τὸν κόσμον οἰκονομεῖ-
μενοι, ὁ Θεός· ὃ μὲν αὖτε αὐτοῦ καὶ ὁπότε
ζῶν καίματι ὑπομένει, ἀλλὰ δυνάμει
χρῶμενος ἀγνῶν, δι' ἧς καὶ τῆς πόρρω δ-
υσμῶν ἐστὶν. περὶ γινέται. πῶς αὖτε αὐτῶν ἀν-
τιπῶ καὶ ὁρῶνται ἑδρὰς αὐτῶν ἔλασιν, ὅπα-
τός τε ἀφ' ὧν τὸ νόμισμα, καὶ καὶ τὸν πῶς
πῶς, * ἀκροτάτην χρυσοῦ τῆς συμπόσης ἐγ-
καθιδρυμένους ὄρατον. μάλιστα δὲ πῶς αὐτῶν
τῆς δυνάμεως ἀπολαύει ὁ πλησίον αὐτῶν
σῶμα· καὶ ἐπειτα, ὁ μὲν ἐκείνο· καὶ ἐφεξῆς
ἕως, ἄλλοι τῶν καὶ ἡμᾶς τόπων. ὅθι γῆ
τε καὶ τὰ ὅτι τῆς γῆς, εἰσὶν ἐν ἀπείρῳ
πλείῃ τῆς ἐκ Θεοῦ ὄντα ἀφελείας, ἀδ-
εῖν ἐκ ἀκατάλληλα ἐστὶν, καὶ πολλῆς μετὰ ἱε-
ραρχίας. ὃ μὲν ἀλλὰ καὶ, καθόσον ὅτι πᾶν
διικνεῖσθαι πύφωκα ὁ γῆτον, καὶ τὰ καὶ ἡμᾶς
ὁμοίως συμβαίνει, τὰ τε ὑπὸ ἡμᾶς, καὶ
ὁ ἐγγὺς τε καὶ πόρρωτερον Θεοῦ ἐστὶν, μάλ-
λον δὲ καὶ ἡττον ἀφελείας μεταλαμβάνου-
σι. κρείττον αὖτε ὑπολαβεῖν ὃ ἐκ ὁρῶνται ὅτι,
ἐκ Θεοῦ μάλιστα ἀρμόζον, ὡς ἐκ οὐρα-
νῶν δυνάμει ἰδρυμένων, καὶ τῆς πλείονος ἀ-
φελείας, ὡς ἐν γῇ εἰπῶν, ἐκ συμπανσι ἀ-
πείρος γὰρ σωτηρίας, μᾶλλον, ἐκ ὡς διήκουσαι
καὶ φοιτῶσαι εἶναι μὴ καλὸν μηδὲ βλάστησιν,
αὐτοῦ τῶν ἱεραρχῶν ἐκ τῆς γῆς. τῶν αὖτε γὰρ οὐδὲ
αὐτοῦ τῶν ἱεραρχῶν ἀρμόζει, πᾶσι καὶ
τῶν τυχόντων ἐφίστασθαι ἔργων· οἷον, στρατίας
ἀρχῆς, ἐκ πόλεως, ἐκ οἴκου· ἐκ εἰς χρεῶν
ἐκ ματιδισμοῦ εἶναι δῆσαι, καὶ εἰς τὴν φανό-
πῳ ἀπετελεῖν ἔργον· ὃ ὅτι τῶ μεγάλου
βασιλείας, ἐκ αὐτῶν τῶν τυχόντων ἀνδράπεδον
ποιήσθαι. ἀλλ' οἷον ἰσχυρῶς ὁ Καμβύσης,
Ξέρξης τε ἐκ Δαρείου πρῶτον, εἰς αὐ-
μότητος ἐκ ὑποχρῶν ὅπως μεγαλοπρεπῶς
δικεκέσμενο. αὐτῶν αὖτε γὰρ, ὡς λόγος, ἐκ
δρῶντο ἐκ Σόσις ἐκ ἐκβατάρις, πᾶσι αὐ-
τοῖς, θαυμαστὸν ἐπὶ τῶν βασιλείων οἴκων,
ἐκ ἐκβολῶν χρυσῶν καὶ ἡλέκτρον καὶ ἐλέ-
φαντῶν ἀσπράγιστον· πυλῶνες δὲ πολλοὶ
καὶ σῖνεχες, πρῶτον τε συχοῖς εἰργ-
άματα σταδίοις ἀπ' ἀλλήλων· θύραις τε
χαλκῆς, καὶ πύλαις μεγάλαις ὡχυρωται·

murisq; magnis obstructi atq; muniti esset.

CCC iij

ἔξω δὲ πύτων, αἰδρες οἱ πρῶτοι καὶ δοκιμώ-
ται διεκασμένωτο, οἱ μὲν, ἀμφ' αὐτὴν βα-
σιλέα, δορυφόροι τε καὶ θηρόποντες· οἱ δὲ,
ἐκείνου πρεσβύτου φύλακες, πυλωροὶ τε καὶ
ὑπακρυφαὶ λεγόμενοι· ὡς αὖ ὁ βασιλεὺς αὐ-
τῶς δεσπότης καὶ Θεὸς ὀνομαζόμενος, πᾶσι
μὲν βλέπει, πᾶσι δὲ ἀκούει. χρεῖς δὲ πύ-
των, ἄλλοι καθυστήκεσθαι προσέδωκεν αἰμαίαι,
καὶ στρατηγὸν πολέμων καὶ κωμηγεσίων, δύνων
τι δισπαστῆρες, ἧν τε λοιπῶν ἔργων ἕκαστοι
καὶ τὰς χρεῖας ἐπιμελεσθαι. πλεὺ δὲ σύμπα-
σθαι ἄρχων τῆς Ασίας, φρατυμίδην, Ελ-
λασπόντων μὲν, ἐκ ἧν πρὸς ἐσπέρου με-

η. Ιωδ θ. ρολι. * *Ιωδων δὲ*, ἐκ τῆς πρὸς ἑα, διαλι-
δε ita legē- φροσν κτ' εἴτε στρατηγὶ καὶ Γραμματεὶ καὶ
dum vel π βασιλεῖς, δοῦλοι τῷ μεγάλου βασιλέως,
8 Ιωδ, nā
ita Apul. ἡμεροδρόμοι τε καὶ στυπτοί. καὶ ἀγγαλιαφό-
Sed omne
antiquum, ροι, καὶ φύλακες, Φρυκτωρεῖν τε ἐποπιτή-
vulgò (Ar- ρος. Ὡστόσος ᾧ ὡς ὁ κόσμος, καὶ μέλισσα τῇ
sicam in- Φρυκτωρεῖν, καὶ ἀφροδοχαὶ πυρσθλουσῶν
eruffimè) ἀλλήλοισ ἐκ περιτόπων τῆς ἀρχῆς μέχρι
ab occiden- Σούσων καὶ Εὐβατέρων, ὥστε τὸν βασιλέα
te Helles- γνώσκειν αὐθυμάρην πόλιν καὶ ἐπὶ τῇ Ασία
rontai cer- χερσηγεύματα. νομιστοὶ δὲ πλὺν τῷ μεγάλου
priatibus, βασιλέως ὑπεροχῇ, πρὸς πλὺν τῷ τ' ἐξ-
abortu gē- ομοιοὶ ἐπέχοντος Θεοῦ, ποσὺν τινα κατεδίετι-
nuchabas ραν, ὅσον τῆς οὐκείνης, πλὺν τῷ φαυλοτέτου
Iudæum. τι καὶ ἀδιενεάπου ζώει. ὥστε, εἰς ἀσμεν
 ὡς αὐτοί, αὐτὸν δοκεῖν Ξέρξην αἰδοῦργαῖν
 ἀπόμα καὶ ἀφροτελῆ αὐ βέλοισι, καὶ ἐφιστά-
 μους ἀφικεῖν, παλὺ μάλλον ἀπεικέας αὐ εἶναι
 τῷ Θεῷ.

Σεμνότερον δὲ καὶ ἀρετωδέτερον, αὐ-
τὴν μὲν ὅτι τῆς ἀνωτάτω χώρας ἰδρύσθαι,
τὴν δὲ δυνάμειν ἀφ' τῆ συνπαύσεως ἐν
σχευῇ διήκουσάν, ἥλιόν τε κινεῖν καὶ σι-
λιώων, καὶ τὴν πύργον οὐρανὸν ἀεεάγειν,
αἷτόν τε γίνεσθαι τῆς ὅτι τῆς γῆς ὀφθι-
ρίας· οὐδὲ γὰρ ὅπτις ἐκείνης αὐτῇ δεῖ,
καὶ ὑποκρεσίας τῆς πρὸ ἐτέρων, ὥσπερ
τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀρχαῖοι τῆς πολυχρείας
ἀφ' ἧν ἀδύναται. Ἀλλὰ τῆν μὲν ὅ
θυόπατον, ὅ μετὰ ῥασιώνης καὶ ἀπλῆς
κινήσεως πᾶσι πᾶσι ἀποτελεῖν ἰδίαν,
ὥσπερ αἰελεῖ δρᾶσιν * οἱ μεγαλῶτε-
ροι ἀφ' ἑκαστοῦ ὄργανου σχαστικίας, πολ-
λὰς ἔτι ποικίλας οἰκονομίας ἀποτελοῦντες.

A Tum autem viri principes & leſtiſſimi in ſtationes digeſti erant, atque decuriati rectè atque ordine: pars munere ſtipantium regem ipſum fungentes, eique famulantium: pars cuſtodes circa ſepta regis appoſiti, (ianitores emiſſariosque appellabant,) cùm interim Rex ipſe, qui idem Dominus Deusque vocitabatur, omnia & videret & audiret. Ab his item erant alii veſtigalium quaſtores obuentionumque conſtituti alii duces tum bellici, tum venatores: alii coacſtores munerarii: alii denique munerum reliquorum curatores, pro ut uſus ratioque adminiſtrandarum rerum ferebat. Tum autem vniuerſum Aſiæ imperium, Hellesponto quidem ab Occidentis partibus terminatum, India autem ab Orientis, regunt pro potestate Prætores, Præfeſti, & Reguli, ſerui regis ipſius qui magnus appellatur. Curſores etiam, exploratoresque, ſtatores, & cuſtodes ſtationarii, & denique ſpecularii excubitores. Quorum erat ipſorum is apparatus, ea deſcriptæ collocationis ratio: tam rato ordine vices munerum conſtitutæ: & præſertim eorum qui ignes edere prænuncios, & tollere è ſpeculis ſoliti ſunt: deinceps in aliam illi quidem ex alia dantes accipientesque ſignū in orbem: ab uſque finibus imperii ad uſque Suſa & Ecbatana, quicquid rerum nouarum quiſquā in Aſia moliretur aut inceptaret, Rex ut ipſe vno die reſciſceret. Atqui ſtatueret nos oportet, magni ipſius Regis ſaſtigium, pro ut quidē eſt Dei eminentia, qui pro potestate Mundum tamquam prouinciā obtinet, tam eſſe infimū, quam eſſet ſummū hoc ipſū Regis ſaſtigium, ſi cum animante quodam viluſſimo atque infirmiſſimo componeretur. Quapropter ſi eſt dignitate regis haudquaquā eſſet, Xerxein

D functione propria administrare omnia & absolvere quaecumque facta cuperet, ne ipsum quidem operibus faciendis instantem, curatoris operum officio perfungi, longè id nimirum minùs Deo convenit.

Quare augustius id decentiusque ex-
stimandum est, Deum summo in loco ita
esse collocatum, numinis ut tamen eius
vis per vniuersum mundum pertinens, tum
Solem Lunamque moueat, tum cælum
omne circumagat: simulque causam præ-
beat eorum quæ in terra sunt, salutis atque
incolumitatis. Neque verò illi itidem ut
principibus mortalium, opus est, aut artifi-
ciosa molitione, aut alieno ministerio:
quando ipsi propria infirmitate præditi, ope-
rarum decurias rebus conficiendis, & nu-
merosas manus adhibent. Illud autem diui-
nitati maxime consensaneum, ut formas
rerum omnium citra difficultatem simpli-
cique motu absoluat: non secus atque illi
machinatores solent, qui instrumento vno
demittendo multos & varios effectus edut:

aut ut illi prestigiatōres faciunt, quos Neuro-spastas ob id appellant, quod im-
gunculas animatas esse fidiculis ductitan-
dis ementiuntur: qui cum funiculum ipsi
aut neruum adduxerunt, cieri ceruicem &
manum quasi animantis simulacri, hume-
rumque itidem & oculum faciunt: inter-
dum etiam omnia membra: idque qua-
dam cum venustate atque æquabilitate
motus. Hoc igitur modo natura diuina
ab vno eodēque simplici motu primo
vim suam immittit in ea quæ sunt primò
continentia: ab illisque subinde in ea quæ
longiùs atque longiùs absunt, quoad per-
meauerit per vniuersa. Quippe alterum
ab altero motum, rursus ipsum quoque
aliud mouet cum mundo: quum vnum-
quodque interim agat conuenienter con-
stitutioni suæ, nec tamen eadem sit via
omnibus, sed diuersa, nonnullis etiam
contraria: tamen si primis illis velut ad
concentum atque æquabilitatem auspica-
tus, natura sit comparatus ad vnum mo-
tum: similiter atque si quis ex eodem va-
se simul iaciat globum, tesseram, turbi-
nem, & columellam: nempe vnumquod-
que eorum accommodatè suæ formæ mo-
uebitur. Aut si quis animal vnum aqua-
tile, aliudque terrestre, & aliud volucre, è
sinu suo emittat: planum est enim quod
natatilis eò profiliens enatauerit, ut ei com-
modum est visitare: terrestre, ad suas se-
des pascuæque sua erepserit: at ærium è
terra sublimè raptum euolauerit: vna uti-
que eadēque prima causa propriam eo-
rum vnicuique aptitudinem reddente. Ea-
dēque ratio est in mundo. Si quidem
ab vna cæli vniuersi conuersione, quæ die
noctūque finitur, alix atque alix permea-
tiones sunt. Quumque vno omnia coër-
ceantur globo, pars tamen celerius, pars
mouetur tardius: nimirum interuallorum
longitudine & singulorum opificio eam
differentiam efficiente. Et Luna quidem
mense suum peragit orbem, augescens
vicissim, imminutāque & tabescens. Sol
anni spatio suum orbem metitur, & qui
eum æquant cursu Lucifer & Mercurius:
Pyrois spatio altero tanto maiore: Iouis
stella spatio Pyroëntis sexcuplici: Vltima,
Saturni quæ dicitur, tempore sequiplo ma-
iore quàm quantum est id quo circumagi-
tur illa quæ infra ipsam est proximè. Qui
verò ex omnibus concentus existit conso-
nantibus in cælo, chorūque conficiēti-
bus, ut ex vno ille quidem oritur, ita in v-
num definit. Vniuersūque ipsum com-
modiùs Cosmon nominaueris, id est, com-
pagem rerum compositam, continnōque
ordine digestam; quàm acosmiam, id est,
congeriem confusam & inconditam.

Quemadmodum porro sit in choro, ut
Tom. I.

ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἰσχυροτάται, μὴ μόνον
ἐπιπασσάμενοι, ποιοῦσι καὶ αὐχένα κιν-
εῖσθαι, καὶ χεῖρα τοῦ ζώου, & ὤμον, & ὀφ-
θαλμόν· ἐστὶ δὲ ὅτε πᾶσι τὰ μέλη, με-
τὰ πῶς ὀριθμίας. οὕτως οὖν καὶ ἐν ταῖς
φύσιν ἀπὸ τίνος ἀπλῆς κινήσεως τὸ πρῶ-
τον, πρὶν διδοῦν εἰς τὰ ζωνεῖν δίδωσι,
& ἀπ' ἐκείνων πάλιν εἰς τὰ πρῶτα,
μέγιστοι αὖτε ἀπὸ τῆς πρῆτης διεξέλθῃ. κα-
τὰ τὴν γὰρ ἐπερὶ ἵφ' ἐπερὶ, καὶ αὐτὸ πρῶ-
τον ἐκείνου ἄλλο οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅτι μὴ
πρῶτον οἰκίας πῶς σφραγίσας κατασκευάσας,
οὐ τῆς αὐτῆς δὲ ὁδοῦ πᾶσι οὕτως, ἀλλὰ
ἀπὸ τοῦ καὶ ἐπερὶ· ἐστὶ δὲ οἷς καὶ ἐστὶ
καὶ κατὰ τῆς πρῆτης οἷς ἐκείνου εἰς
κίνησιν * μίαν ἡμοῦν· ὡς αὖτε εἴ τις ἐξ
ἀγρῶν ὁμοῦ ῥίψῃ σφαιρᾶν, & κύβον, καὶ
κύλινδρον, & κύλινδρον· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν κατὰ
τὸ ἴδιον κινήσεται ὁρμή· ἢ εἴ τις ὁμοῦ
ζώον ἐνδρόν τε καὶ χερσαῖον, καὶ πτερόν τε
καὶ κελύκος ἔχει ἐκβάλλει· διὰ τὸ γὰρ,
ὅτι, ὅτι μὴ ἑκτὸν, ἀλλ' ὁμοῦ, εἰς τὸν ἴ-
διον διατῶν ἐκκινεῖται· ὅτι δὲ χερσαῖον,
* εἰς τὰ σφαιρᾶν ἢ σφαιρᾶν εἰς τοῦτον διεξέρ-
χεται· ὅτι δὲ αἰετὸν ἐξαρτῶν ἐκ τῆς με-
ταρσίονος οἰκίας πετόμενοι, μίαν τῆς πρῆ-
της αἰτίας πᾶσι ἀποδοῦναι τὴν οἰκίαν δὲ
μὴ μόνον· οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ κόσμῳ· ἀπὸ γὰρ ἀ-
πλῆς τῆς σφαιρᾶς ὁμοῦ πᾶσι πᾶσι ἡ-
μέρας καὶ νυκτὸς σφαιρᾶν, ἀλλ' οἷα πᾶσι
τῶν διεξοδῶν γίνονται· κατὰ τὸν μίαν
σφαιρᾶν πᾶσι χερσαῖον, τὸ μὴ, τὸ πτερόν· τὸ
δὲ, χερσαῖον κινήσεται, τὸ πτερόν τε καὶ τὸ
ἀπὸ τῆς πρῆτης μίαν, καὶ τὰς ἰδίας ἐκείνου κα-
τασκευάσας. οὕτως οὖν καὶ ἐν κόσμῳ τὸ ἐκ
τῆς ἀπλῆς αἰτίας κύκλον, αὐξομένην τε καὶ
μεινόμενην, καὶ φθίνουσαν. ἥλιος δὲ, ἐκ ἐκείνου
καὶ οἱ ἑσπέρου ἰσχυροί, καὶ τὰ φωσφόροι, & ὁ
Ερμῆς λεγόμενος. ὁ δὲ Πυρῆς, ἐκ διπλά-
σιον τῶν χερῶν· ὁ δὲ Διὸς, ἐκ ἐξαπλάσιον
τῶν χερῶν· καὶ τελευτῶν, ὁ δὲ Κρόνος λεγόμε-
νος, ἐκ διπλάσιον καὶ ἡμίση τῆς ἑσπέρου
τῆς μίαν δὲ ἐκ πάντων ἀρμονία συναδόν-
των ἐκ χερῶν καὶ τῶν ἑσπέρων, ἐκ ἐκείνου τε
γὰρ, καὶ εἰς ἐν ἀπολήξει· καὶ οἱ δὲ ἐκείνου
ὁ σύμπαν, ἀλλ' οἷα ἀκροῦνται, ὁμοῦ
καὶ αὐτῶν.

Κατὰ δὲ ἐκ τῆς πρῆτης, κορυφαίου κα-
ΕΕΕΕ

Forc. μίαν.
sed & μίαν
ferris po-
test.

Apuleius,
illa inter
agros legi-
bus & in-
stans
suis natu-
rali lege
aggrega-
buntur:
parū scitè
profectò,
ut alia nō-
nulla.

ταρξάντες, σὺν ἑπὶ πᾶσι ὁ χρόνος αὐ-
 δραίν, ἔαδ' ὅτι καὶ γυναικὶς ἐν ἀφ' ὧ-
 ραῖς φωναῖς ὀξύτεραις ἔβαρυτέρας μίαν
 ἀρμονίαν ἐμμελῆ κατακινῶντων· οὕτως
 ἔχει καὶ ὅτι τῷ δὲ σύμπαντι διέποντος Θεοῦ
 καὶ γὰρ δὲ αὐτῶν ἐνδοξοί μιν ὑπὸ τῷ φε-
 ρονύμῳ αὐτοῦ κορυφαίου παρασημασθέντος,
 κινεῖται μὲν πᾶς ἄστρα αἰεὶ, καὶ ὁ σύμπας
 οὐρανός. πορεύεται δὲ διττὰς πορείας ὁ παμ-
 φαῖος ἥλιος· τῇ μὲν, ἡμέραν καὶ νύκτα
 διεκίβη, ἀνατολὴν καὶ δύσιν· τῇ δὲ, ἑξ
 ἑσπέρης ὥρας ἄρῃ τῷ ἔτι, πρὸς τὴν τε
 βορείαν, καὶ ὀπίσω νότιος διεξέρπειν. γίνον-
 ται δὲ ὑπὸ καὶ χειρὸν, καὶ αἴεμι, καὶ δρό-
 σοι, πᾶσι τε πᾶσι καὶ ἐν τῷ αἰθέρι συμ-
 βαίνοντα, ἀφ' ὧν πρὸς τὴν καὶ ἀρχαί-
 ον αἰθέρα. ἐπὶ δὲ τοῖς, ποταμῶν
 ἐκροαί, θαλάσσης αἰσινδύσε, δένδρων ἐκ-
 φύσε, καρπῶν πεπλησέ, γοναὶ ζώων,
 ἐκφυαί τε πτότων, καὶ ἀκμῆ, καὶ φθί-
 σης, συμβαλλομένης πρὸς τῶν καὶ τῆς
 ἐκείνου κατὰ φύσιν, ὡς ἔφην. ὅταν οὖν ὁ
 πτότων ἡμέραν τε καὶ ἡμέραν, ἀόρατος
 ὢν ἄλλως, πλὴν λογισμῶ, σημειῶν πάση
 φύσιν μετὰ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς φερε-
 μένῃ, κινεῖται πᾶσι ἐνδελεχῶς ἐν κύκλοις
 καὶ πέρασιν ἰδίῳ· ποτὲ μὲν, ἀφ' αὐτοῦ
 ποτὲ δὲ, φαινομένη, μυρίας ἰδίας ἀνα-
 φαίνουσα τε καὶ πάλιν ἀποκρύπτουσα ἐκ
 μίας ἀρχῆς. εἴκοι δὲ καὶ μὴ δὲ δρώμενον,
 τῆς ἐν πολέμῳ χειρὸς μάλιστα γινόμενης,
 ἐπειδὴ καὶ σάλπιγγ' σημειῶν τῶν στρα-
 τῶν· ποτὲ γὰρ τῆς φωνῆς ἕκαστος ἀκού-
 σης, ὁ μὲν, ἀσπίδα ἀναιρέσει· ὁ δὲ, θώ-
 ρα ἐκδύσει· ὁ δὲ, κομίδας, καὶ χε-
 ρος, καὶ ζώνην ἀνέσθεται· καὶ ὁ μὲν,
 ἵππον χαλινῶ· ὁ δὲ, σινωρίδα ἀναβαί-
 νει· ὁ δὲ, σὺν θήμα πρὸς γυῖα· καθίστα-
 ται δὲ ἀθίως, ὁ μὲν λοχαγός, εἰς λό-
 χον· ὁ δὲ ταξίαρχος, εἰς πᾶσι· ὁ δὲ ἵπ-
 πεις, ὅτι χεῖρας· ὁ δὲ ψιλός, εἰς πλὴν ἱ-
 ππῶν· ἐκτρέχει χεῖρας· πτότων δὲ ὅφ' ἔνα
 σημαίνοντα κινεῖται καὶ πρὸς τῶν τῷ δὲ
 χεῖρας ἕκαστος ἡμέραν. οὕτως καὶ καὶ πε-
 ς τῷ σύμπαντος φερεῖν· ὑπὸ γὰρ μίας
 ῥεπῆς ὁρμητικῶν ἀπὸ τῶν, καὶ ὅτι οἱ
 καὶ, καὶ τῶν ἀόρατου καὶ ἀφανοῦ· ὅ-
 τιν' οὐδαμῶς ὅτι ἐμπόδον, οὐτε ἐκείνη
 πρὸς δὲ ἀρᾶν, οὐτε ἡμῖν πρὸς δὲ πεισισαί

π. ἀπὸ καὶ

A auspiciant praesuli aut praecentori accinat
 omnis chorus ē viris interdum foeminisque
 compositus, qui diversis ipsi vocibus, gravi-
 bus scilicet & acutis, concentum attempe-
 rant: eandem ipsi rationem statuimus & in
 Deo, qui vniuersum mundum moderatur
 & regit. Et sidera enim temper, & vniuer-
 sum ipsum caelum, eos ad numeros mouen-
 tur, quos Deus sursū quasi auspicando prae-
 cinendūque emodulatur, quem à similitu-
 dine sanè congrua Coryphaei mundi rectè
 appellaueris, quasi praesultorem ipsum, hu-
 iusque chori magistrū. Geminis autem iti-
 neribus Sol ingreditur, lumine suo cuncta
 quoquò versus collustrans: diem noctemq;
 altero itinere determinās, ortu suo scilicet,
 & occasu: altero quatuor anni tempora se-
 cum ductitans, vltro citroque per caelum
 perreptando, nunc Aquilonius ipse, nunc
 Austrinus. Quid dicam plunias tempestiue
 existentes, ventos & rores, omneisque per-
 motiones quae in aëre eueniunt à principe
 rerum causa atque primordiali: adde flumi-
 nū lapsus, maris aestus intumescētis, enascē-
 tium arborum incrementa, frugum maturi-
 tates, foeturas animalium: denique vegeta-
 tiones rerum omnium, adolescentium pri-
 mum deinde tabescentium, eodem accedē-
 tibus causis (ut dictum est) à constitutioni-
 bus singulis rerū atque opificiis. Itaque ille
 omnium princeps parēnsque, animi tantū
 sensu spectabilis, simul ac signū naturis de-
 dit inter caelum terramque vehentibus: ea-
 rum vnaquaeque in orbibus suis iugi motu
 cietur, atq; intra suos limites, alternis con-
 dita atq; apparēs, sexcentas illas formas eo-
 dē à principio exhibens, vicissimq; subdu-
 cens. Quod verò in hisce rebus agitur, ma-
 gnopere simile est iis quae belli tempore in-
 ter homines facituntur. Namq; statim ut
 classicum exaudiri in exercitu ceptum est;
 alios ipse videas scuta sibi aptantes: lorica
 alios induentes: alios ocreas vel galeam su-
 mēte, vel balteo se cingere festināteis. Rur-
 sus videas qui frenatos equos admittant: a-
 lios qui currus conscendāt: qui deniq; tesse-
 rā per explicatā acie prodant. Tū manipuli
 ductor, ad manipulū: centurio excurrit ad
 cēturiā. Postremò equites ad cornu; velites
 ad stationē quisq; suā festināt: cū interim
 sub vno ductore omnia moueantur: qui im-
 peria & ipse significanda accepit ab eo a-
 pud quem summa est imperii. Eodem nos
 & ipsos modo censere conuenit de vniuer-
 so. Quum enim ab vna vi impulsrice ciean-
 tur omnia; sit utique quod cuique com-
 modum est & conueniens. Nec verò si
 ea vis ipsa nec cerni ab hominibus, nec
 apparere potest: quoquo pacto id obstat;
 aut illi ad ea quae diximus agenda, aut no-
 bis ad fidem hisce rebus accommodandam.

Nam & anima ipsa qua vivimus, qua urbes, qua domos habitamus, cum haudquaquam sub aspectum nostrum sita sit, operibus tamen ipsis videtur: omnisque vitæ cultus nitorque ut ab ea inuentus est & descriptus, ita ex ea tenorem suum servat: Terræ cultura & consilio, arcium excogitationes, usus legum, Reipubl. rectè atque ordine constitutæ ratio, administrationes civiles, bellum extra fines patriæ, & rursus pax in ea.

Proinde hæc etiam de Deo sentienda nobis sunt: illo quidē, si vim spectes, valentissimo: si decorem, formosissimo: si vitam, in mortali: denique si virtutem, præstantissimo. Quapropter cum sit inconspicibilis naturæ omni interituræ, ipsis nihilo secius ipse cernitur ab operibus. Atque ea quidem quæ in aëre fiunt quoquomodo affecto, quæ in terra, quæ in aqua, ea certè Dei opera esse merito dixerimus: Dei inquam opera, cum imperio summo Mundum ac pro potestate obtinentis. Ex quo Deo, ut inquit Empedocles phyliscus :

*Omnia quotquot erunt, quot sunt praesentia,
quotque*

Ora fuere anebae, stirpes, hominésque, fera-
que,

*Inde etiam volucres, piscisque humoris
alumni.*

Enimvero non tam absurda quam pusilla
cōparatio (vt opinor) fuerit, si Mundū cū il-
lis lapidibus componamus, qui in operibus
fornicatis, forficis in modū dispāsi confor-
matis structura sese intersecante, vmbilici
vocātur. Etenim ii lapides in medio collo-
cati, qua parte scilicet vtroq; versus structu-
ra arcuata pandatur, quasiq; oneri cedit: in
cohærentia continēt, atq; in cōstructione or-
dinata totā formā operis, immobilēmq; as-
seruāt. Fama est etiam Phidiā illū statuariū,
quū Mineruam illam quæ est in arce, coag-
mentaret, in medio eius scuto faciem suam
expressisse, oculōsq; fallēti artificio ita de-
uinxisse simulachro, eximere inde vt ipsam
si quis cuperet, minimè posset, aliter quidē
certè, quàm vt ipsum solueret simulachrū,
opūsq; eiusmodi compactile confunderet.
Hanc eandē igitur rationem Deus habet in
mundo, vtpote qui vniuersorum coagmen-
tationem cohærentē cohibeat & coarctet,
incolumitatēq; vniuersitatis conseruet:
nisi quatenus non medio ille loco, in terra
scilicet, vbi turbida regio est: sed in excelso
situs est, purus ipse in puro loco. Quem lo-
cum tum Vranon ab origine vocis dicimus,
quasi terminum extremum supremorum
corporum: tum etiam Olympum, vt vsque-
quaque lucidum, ab omni caligine secre-
tum, motūque omni incondito, cuiusmo-
di sunt qui apud nos venti fiunt & tempe-
states. Id quod his verbis significat Ho-
merus:

A ἔτι δὲ ψυχὴν διὰ τὴν ζῴων τε, καὶ πλάτης καὶ
οἴκου ἐχρῆτο, ἀόρατος ἴσα, τοῖς ὅρτοις αὐ-
τῇ ἐπέκειτο πᾶς γὰρ ἐστὶν βίη ἀφ' ἡμετέρων,
καὶ τούτης ἔρηται, ἔλθεται, καὶ
ἐκαστὸν αὐτῇ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἔφασκεν ἡγε-
νήσιοι, χρεῖσιν νόμοι, νόμος πολιτείας,
ἐνδομοὶ ποταμοὶ, ὑψέστατος πόλεμος, ἐί-
ρων.

Τῶν τε γὰρ καὶ τῶν Θεῶν ἀφ' ὧν οὐκ ἔστι
 δύναμις μὴ οὗτος ἰσχυρότερος, καὶ ἄλλοι δὲ
 B ἀπορεσκέσκειν, (ὧν δὲ ἀδυνατοῦν, ἀρετῇ δὲ
 κακίᾳ σου· ὅτι καὶ τῇ φύσιν ἡρώδης
 ἀδωρήτης, ἀπ' αὐτοῦ τῇ ἔργῳ περικέσκει·
 ἡ γὰρ πάντα, καὶ ἡ δὲ ἀέρας ἀπὸ τοῦ, ἡ τὰ
 ὅτι γῆς, ἡ τὰ ἐν ὕδατι, Θεοῦ λέγουσιν· ἀπὸ
 οὕτως ἔργα αὐτοῦ), τῷ τ' ἐκείνῳ ἐπιχορτῶν· ὅτι
 ἡ καὶ τ' φασὶν ἐμπροσθεν,

Γὰρ ὅσα τ' ἐν, ὅσα τ' ἔξω, ἐν ὅσοις τε Metaph.
ἔστιν ἐπίστασι, ὅσα τ' ἔξω 1.1.6.4.

Δείδρα τ' ἐβλάστη καὶ αἵρες ἡδὲ γυναι-
κας,

C - Θῆρες τ' αἰωνοί τε ἐ νύκτα σπέρματας
ἰσθῦς.

εἶκε δὲ ὄντως, εἰ καὶ μικρότερον, ὡς
 βάλλει τὸν κόσμον τῆς ἐμφαλοῦς λεγόμε-
 ναις τοῖς ἐν τοῖς φαλίσι λίθοις, οἱ μὲν καί-
 ληροι καὶ πλεὺς εἰς ἑκάτερον μέρος ἐνδύουσι,
 ὡς ἀρμονία τηροῦσι καὶ ἐν τοῖς ἑξῆσι ὁ πᾶν
 * γῆμα τῆς φαλίδος καὶ ἀκίητον. φασι δὲ 11. 18^{μο}
 ἔν τῳ ἀγαλματι ποιεῖν Φιδίαν καταπολε-
 ζόμενον πλεὺς ἐν ἀκροπόλει. Ἀθηνᾶν, ὡς
 μύθη τῇ τρυφῆς ἀσπίδι, ὁ εἰαυτὸν περι-
 πονοῦν ἐντυπώσασθαι, καὶ στυγνῶσαι τὰ ἀ-
 γάλματι διὰ τὸν ἀφαιεῖν δημιουργῆσαι.
 ὥστε ἔξ ἀνάγκης, εἴ τις βούλει τὸ αἶ-
 σιωπῆν, ὁ σύμπαν ἀγαλμα λυεῖν καὶ
 συγχεῖν. τῷ τῷ οὖν ἔχει τὸν λόγον ὁ θεὸς
 ἐν κόσμῳ, στυγνῶν πλεὺς τῷ ὅλῳ ἀρ-
 μονίᾳ τῇ ἐν τοῖς πᾶσι οὐτε μόνος ὢν, ἐν-
 θαλὴ γῆ τε καὶ ὁ θαλάσσης οὗτος τόπος, ἀλλ'
 ἄνω, ἔκαστος ἐν καθαρῷ χαίρει βεβη-
 κώς, οἱ ἐνύμνος καλοῦμεν, ἑσπέρων μὲν, ἀπὸ
 τῆς ἑσπέρης (ἢ) τῆς ἄνω· ὀλυμπεῖν δὲ, ἐν ἵστοις
 λαμπρῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐφ' ἑαυτὸν κινήμα-
 τος κεχωρισμένοι, οἱ γὰρ πᾶς ἡμῶν ἔχει χι-
 μῆτος καὶ ἀνέμων βίας, ὡς καὶ εἴρηκε ὁ ποιη-
 τὴς Ομηρεὺς·

quippe cui in loco stabili immotóque collocato, omnia mouere & circumagere pro arbitratu liceat, quò libitum est cumque, & quo modo libitum est, idque diuersis in formis simul atque naturis. Id autem ratione simili facit ille, atque lex ciuilis: quæ immobilis ipsa existens in utentium animis, regit omnia ad Rempubl. pertinentia. Et ciues quidem quasi eius affectu in medium procedunt: qui autem Principes vocantur, ad prætorium se conferunt: Legislatores ad propria tribunalia: Senatores denique, & qui Concionatores dicuntur, ad confessus sibi contributos conueniunt. Rursus is in Prytaneum it, cui scilicet id datum est, in eo ut publico victu epuletur: alter rapitur ad iudicium, causam ut ibi dicat: in carcerem alius compingitur, ut supplicio afficiatur illic. Tum verò epulones in ciuitate celebres ad epulas legitimásque conueniunt. Iam verò aguntur dies festi, iam ludicra solemnia: iam anniuersaria sacrificia sunt diuis, heroésque ritu suo coluntur: postremo infertis mortuis inferuntur. Sic alia ab aliis facta vno vel imperio, vel legis vna auctoritate, asservant eum qui obtemperat;

Sic urbs simul plena est vaporibus sacris,

Resonatque cantibus piis ac iustis.

Hoc idem de vrbe quoque maiore, de hoc inquam mundo, existimare debemus. Deus enim nobis lex est: in omnem illa quidem partem ad æquilibrium vergens: nullam correctionem admittens, nullam varietatem, quippe quæ potior sit illis legibus, & stabilior, quæ in tabulis perscriptæ sunt. Eius enim auspiciis perenniter & compositè præeuntis, vniuersus hic cæli ordo regitur atque administratur, numeros omnes concinnitatis habens: in omneis ipse naturas partitus pro vniuersitate seminum, in ea quæ hærent solo, atque in animantia: quæ etiam suis ipsa generibus formisque distincta sūt. *Nam & vises sunt & palmæ, & persæ, & fruges dulces, & olivæ:* ut inquit Poëta: Tum quæ fructus expertes, alios vsus præstant, platani, pinus, buxi, alni, populus etiam nigra & cupressus odorata: Tum quæ autumnus tempore fructum suauem fundunt, sed conditu difficilem, pyri, punicæ, mali. Ac verò animantium alia feræ sunt, & alia cicures: tum in aëre, tum humi, tum in aqua victitantes: oriunturque & inualescunt & deinde intereunt, legibus obtemperantes diuinis atque cedentes. Omne enim reptile (ut inquit Heraclitus,) terram depascitur atque possidet.

Α ἀκινήτω γὰρ ἰδρυμένῳ πύμπει κινῆ, καὶ ἀειά-
γι, ὅπου βύλεται, καὶ ὅπως, ἐν ἀφ' ὧν τε
ιδίαις καὶ φύσει· ὡς τὸ ἀμύξει καὶ ὁ τῆς πό-
λεως νόμος, ἀκίνητος ὢν, ἐν τῇ τῇ ζω-
μένων ψυχῇ πύμπει οἰκοδομεῖ τὰ καὶ τὴν
πολιτείαν. ἐφεπόμενοι γὰρ αἱσῶν, δηλοῦσι
ἐξίασιν, ἀφ' ὧν τε μὲν, ὅτι τὰ ἀρχαῖα· γε-
σμοῦται δὲ, εἰς τὰ οἰκία δικαστῆρα· βου-
λάται δὲ καὶ ἐκκλησιαστή, εἰς συνέδρια τὰ
πρεσβύτων· καὶ ὁ μὲν τις, εἰς τὸ πρυτανεῖον
βαδίζει σιτησόμενος· ὁ δὲ, πρὸς τοὺς δικα-
στὰς, ἀπολογησόμενος· ὁ δὲ, εἰς τὸ δισμωτή-
ριον, ἀποθανέμενος· γίνονται δὲ καὶ δημοδοῖαι
νόμιμοι, καὶ πρυτανεῖς οἰκιστοί, καὶ τε θυ-
σίαι, & ἡρώων θορυβία, καὶ καὶ κακμηκό-
των· ἅλλα δὲ ἄλλοις ἐπεργόμενα, καὶ μὴ
πρὸς ταῖς, ἐν νόμοις ἐξοισίας, σέζει τὸ
τῷ ποιήσας ὄντως.

Πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιάμετων γάμψ,

Ὁμοῦ δὲ παλαίω τε & νεωγμάτων

Sopho-
cles initio
Oedipi
Tyranni.

ὅπως ὑποληπτόν καὶ ὑπὸ τῆς μείζονος πό-
λεως, λέγω δὲ τῷδε τῷ κόσμῳ. νόμος μὲν γὰρ
ἡμῖν ἰσοκλής, ὁ Θεός, ὁ δὲ μὴ * ὑποδι-
χόμενος ἀφ' ὧν τε, ἐν μετέωρῳ κρείττω δὲ, ἡ
οἶμα, & βεβαιότερος τῷ ἐν κέρβεσιν ἀναγε-
γραμμένῳ. ἡ γὰρ μὲν δὲ ἀκινήτως ἀπὸ καὶ
ἐμμελῶς, ὁ σύμπας διοικητομεῖται ἀφ' ὧν
σμος ὕδατος καὶ γῆς, μεμειωμένος καὶ τῷ
φύσει πάσας ἀφ' ὧν οἰκίων σπέρματων,
εἰς τε τὰ φυτὰ & ζῶα, καὶ τὰ γῆν τε καὶ εἶδη·
καὶ γὰρ ἄμπελοι, & φοῖνες, καὶ ἄρσιναι, συ-
κία τε γλυκεραί, καὶ ἐλαῖαι, ὡς φησὶν ὁ
ποιητής, τὰ τε ἀκαρπία μὲν, ἅλλας ὅτι πρὸς
χόμενα χρεῖας, πλάττονται, καὶ πίτνες, καὶ
πύξοι.

Κλήσει τ' αἰχμῆς τε καὶ διόδου κυπῶ· οὐδὲν
εἶπας

αἱ τε καρπὸν ὁπώρας ἡδυν, ἄλλως δὲ δυσ-
πιστῶνται φέρουσιν,

Ε Οὐρα, & ῥοῖαι, & μηλέαι ἀνὰ γὰρ καρπὸν οὐδὲν
τῷ τε ζῶντι καὶ τῷ ἀζῶντι καὶ ἡμεῖς, τὰ τε ἐν
αἰεὶ καὶ ὅτι γῆς καὶ ἐν ὕδατι βοσκήματα γῆς,
καὶ ἀκμάζει, & φθίρεται τῷ τῷ θεῷ πύξο-
μενα θεοῖς πύξοι γὰρ ἐρπύλλες, πύξοι γὰρ νέ-
μεσι, ὡς φησὶν Ηρακλῆς.

Περὶ τῶ Θεοῦ ὀνομάτων.

ΕΙΣ δὲ ὧν, πολυώνυμος ἔστι, κατ' ὀνομαζόμενος τοῖς πάσι πᾶσι, ὡς αὐτοὶ ποχμῶ. καλοῦσι δὲ αὐτὸν καὶ Ζεῦα, καὶ Δία, ὡς ἑλλήτως ἑρῶμενοι τοῖς ὀνόμασι, ὡς καὶ εἰ λέγομεν, δι' ὃν ζῶμεν. Κρόνου δὲ καὶ Χρόνος λέγεται, διότι αἰὼνος ἀτέρματος εἰς ἔτιον αἰὼνα ἀσραπαῖός τε καὶ βροταῖος, καὶ ἀφθαρτός ἐστί, καὶ ἀβυσσῶς, καὶ ἀβύσσος, ἀπὸ τῆς ἐστὶν καὶ κρυμμένης, ἐκ τῆς ἀλλοιωμένης καὶ μὲν ὅτι κάρπιος μὲν, ἀπὸ τῆς καρπῶν πολιδέ, δι' ὃν τῆς πόλεως ὀνομαζέσθαι. ἡμέτερος τε καὶ ἑρκείος, καὶ ὁμήγιος, καὶ πάτριος, ἀπὸ τῆς πατρὸς αὐτοῦ κρινώσας. ἑταίρος τε ἐφίλιος, καὶ ξένιος, ἐσραπίος, καὶ ἑσπέρης, καθαρόσιος τε καὶ παλαμῆος, καὶ ἰκέσιος καὶ μελίχιος, ὡς αὐτοὶ οἱ ποιηταὶ λέγουσι. σωτήρ τε ἐλάττειος, ἐτύμως ὡς δὲ πᾶσι εἰπὶν, ἡγεμῶν τε ἐρῶνιος, πάσης ἐπώνυμος. ὡς φύσιος τε καὶ τύχης, ὅτι πᾶσι αὐτὸς ἀγῆτος ὧν. ἔστι καὶ οἱ τοῖς Ορφικοῖς ὡς κακῶς * λέγουσι.

γρ. α. δ. λέ-
γουσι.
κ. ἀφ' αὐ-
τοῦ.

Ζεὺς πατρὸς ἡμεῶν, Ζεὺς ὕψιστος * ἀρχιέριμος.

Ζεὺς κεφαλῇ, Ζεὺς μέγας. Διὸς δ' ἐκ πᾶσι τε τίττεται.

Ζεὺς πύθμενός γαίης τε καὶ ὑπερῷ ἀστερόεντος.

Ζεὺς ἀρετῶν ἡμεῶν, Ζεὺς ἀμύροτος ἐπλετοῦ νύμφης.

Ζεὺς πνοὴ πᾶσι, Ζεὺς ἀκαμάτου πύρρος ὁρμῆς.

Ζεὺς πόρτου ῥίξας, Ζεὺς ἥλιος, ἡδὲ σελήνη.

Ζεὺς βασιλεὺς, Ζεὺς ἀρχὴς ἀπάντων * ἀρχιέριμος.

γρ. α. δ. λέ-
γουσι.

Πάσι γὰρ χρύψας αἰὼν φάος ἐς πολυμήδης.

Ἐξ ἱερῆς κεφαλῆς ἀνέτελλεται μέγας ῥέζων.

οἱ μὲν δὲ ἐπὶ τῷ Ἀνὰ γαίαν ὅτι ἄλλο τί λέγε-
σθαι, πλὴν τῆς οἰοῦναι ἀκίαντος ὡς αὐτοῦ ὅτι.

εἰ μὲν μὲν δὲ, ὅτι δὲ εἰς τὴν καὶ χρύψας ἀκα-
λύπτως. Πάσι γὰρ χρύψας αἰὼν φάος ἐς πολυμήδης.

πᾶσι, καὶ μηδὲν ἐν τοῖς ὅσι ἀπειροῦ ὅτι. καὶ

Μοῖρας μὲν, ἀπὸ τῆς μεμελεῖσθαι. Νέμεσις

δὲ, ἀπὸ τῆς ἐκείνης ἀφαιρέσεως. Ἀδρά-

σθαι δὲ, αἰατοδραστὶ ἀγῆτος ὡς αὐτοῦ καὶ φάος.

Αἰσθῶν δὲ, αἰεὶ ὡς αὐτοῦ. πᾶσι γὰρ ὡς αὐτοῦ

καὶ τὸν ἀπὸ αὐτοῦ, εἰς τὴν πᾶσι καὶ πᾶσι μὲν

γὰρ αἱ μῆρας, καὶ τοῖς χρόνοις μεμελεῖσθαι.

VNus porro Deus cum sit, pluribus nominibus appellatus est: ab iis utique suis omnibus affectibus denominatus, quorum specimen edere ipse solet. Atque cum quidem tum Zena, tum Dia vocant, inter se compositis vrentes nominibus, atque e regione collocatis, tanquam duabus his vocibus significare velint, per quem vivimus. Is Crono, id est, Saturno, & Chrono, id est, tempore, ortus esse dicitur, nimirum ab xuo sempiterno ad alterum xuum pertinens. Vocatur & Fulgurator, & altitonans, & Aetherius, & Fulminator, & Pluvius a pluviis utique & fulminibus, aliisque operibus, e quibus vocabula ipsa deducta sunt. Quin & Frugipotens & custos vrbium vocitatur, & Natalitius, Septitius, Cortalis, Gentilitius & Patrius: videlicet a communione quae diuino ipsi numini iis cum rebus intercedit. Ad haec Sodalitius & amicitiae praeses, tum hospitalis, Castrensis, Trophaealis, Expiator, Sanguinariis, & Supplex & Placabilis, ut poetae loquuntur: denique Servator dicitur & Assertor: & ut semel omnia complectar, Caelstis & terrenus: ab omni natura sortéque nomen adeptus, utpote qui omnium rerum auctor sit. Quamobrem quae de ipso in Orphicis carminibus dicta sunt, haudquaquam perperam dicta sunt. Et quidem necessitatem ipsam etiam nihil aliud quam Deum dici censuerim & intelligi: cui Anance ex eo nomen est, quod natura quaedam sit immobilis. Eundemque Imarmenen, id est, fatum, dictum a serie rerum conferta, inoffensioque tenore procedente, quod alio nomine Peppromenen ideo appellauerunt, quod ab eo omnia terminata sunt, ac nihil in rerum natura infinitum est. Quin & Moeran, id est, sortem, appellatum eundem Deum a partitione rerum dixerim: & Nemesis, quasi potestatem divinam, eius quod visum est cuique distributricem. Adrastiam etiam quasi causam quandam natura comparatam, quam fallere nemo queat aut vitare. Aesan denique dictum, quasi semper existentem. Iam quod de Parcis, & defuso proditum est eorum, eodem id etiam quodammodo pertinet. Siquidem tres Parcas prisca tria in tempora partiti sunt:

filiumque fusi partim iam peractum, partim futurum, partim iam intorqueri dixerunt: earum unam statuentes in eo quod iam profligatum est: quam Atropon ideo nuncuparunt, quoniam ea quae iam praeteriit, retrorsus agi nequeunt. At Lachesis functio futuris destinata est: omnium enim quae secundum naturam sunt, sors sua quodque manet. Praesentibus autem rebus aut instantibus Clothus opera attributa est, quae neru unicuique conficit quod suum est. Hocque fabulamentum rectè atque ordine compositum est. Proinde haec omnia non aliud quicquam quam Deum esse, planum est, ut eximius Plato censuit. Enim vero Deus (ut est vetusto verbo proditum) principium & finem, & media rerum omnium tenens, rectaque linea incedens, operatur ille quidem secundum naturam, & vestigio comitem habens iustitiae praesidem, quam Dicen nominaverunt, divinae legis vindicem, simul ut quicquam sanctionum eius praetermissum est. Cuius ut sit particeps numinis, iam inde oportet ab initio, qui ad vitam beatam evasurus est atque foelicem.

Ἀ ἦμα δὲ ἀπράκτου, ὃ μὲν, ἐξειργασμένοι·
 ὃ δὲ μέλλον, ὃ δὲ, ὡς εἰς τρεφόμενον· τέτακ-
 ται δὲ, καὶ μὲν ὃ γεγενός, μία τῇ μοιραῇ,
 Ἀΐας, ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν πᾶντα, ἀπρε-
 τῶν ὅτι. καὶ δὲ ὃ μέλλον, Λάχσις· εἰς πᾶν-
 τα γὰρ ἢ καὶ φύσιν μετὰ λήξας· καὶ δὲ ὃ σὺν-
 τῶς, Κλωθώ, συμφοραῖνας τε καὶ κλώθου-
 σαί τας τῶ οἰκείας· φραίνε) δὲ ἔσθ' ὁ μῦθος
 οὐκ ἀπράκτως. ταῦτα δὲ πᾶντα ὅτι, οὐκ ἄλ-
 λό τι, πάλιν ὁ Θεός, καθεύδων καὶ ὁ ἡμεῖς
 Γλάτων φησὶν· ὁ μὲν δὲ Θεός, ὡς φησὶ ὁ πα-
 λαιός λόγος, ἀρχὴν τε, ἔσθ' τελευτὴν, καὶ μέ-
 σε τῇ ὄντων ἀπάντων ἔχει, δι' ἧς φραίνε
 καὶ φύσιν πορθεόμενος· ὃ δὲ, ἀεὶ ζωνέπε-
 ται Δίκη, τῇ ἀπολεφόμενοι τῇ θύῃ νόμου
 ἡμεῖς· ἥς ὁ διδάσκει μὲν μάλων, μακρά-
 εἰός τε καὶ διδάμω, ἐξ ἀρχῆς θύς μὲ-
 τοχος εἴη.

FINIS TOMI PRIMI.



πολλὰ δὲ ἀρπύγες λέγεται, καὶ κυμάτων Ἀ
αῖρος συμπέτοισι δὲ τῇ σελήνῃ, κατὰ
τῆς ὠκεομένης τεμερὸς.

Ὡς δὲ ὁ παῦ εἶπεν, ἤντοι χεῖρας ἐγχε-
 χεμεν ὡς ἀλλήλοις, ὡς ἀέρας τε, καὶ γῆ, καὶ
 θαλάσση, καὶ ὅτι εἶχες, αἱ τῶν πατρῶν ὁμοιότη-
 τες σκάνεινται, τοῖς μὲν, ὅτι μέγας φθόρος
 καὶ θλίψεις φέρονται· ὅς δὲ σύμπαν, ἀνέλε-
 θεόν τε καὶ ἀγόντων φυλάττωσαι.

ΚΕΦΑΛ. ε'.

Διὰ τὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀφίστανται
συνεστῆτως ὁ Δ/θφθίρεται.

270 1950-
1951

ΚΑί τοι γέ τις * ἑταῖμασι, πῶς ποτε
εἰ ἐκ τῆς ἐρασίης ἀρχὴν σπένδῃκεν
ὁ κόσμος, λέγω δὲ ἑβραῖν τε καὶ ὑγρῶν, φυ-
χρῶν τε ἔθνη καὶ ἑβραῖν, ἃ πάλα διέφθαρται καὶ
ἀπόλωλεν· ὡς καὶ εἰ πόλιν πῖες θαυμα-
ζοῖεν, * ὅπως ἀφ' αὐτῆς, σπένδῃκεται ἐκ
τῆς ἐρασίης ἐξῶν· πενήτωι λέγω, καὶ
πλοσιῶνι· νέωι, καὶ γερόντι· ἀδυνάτῳ, ἰχυ-
ρατῷ· πονηρῷ, χρηστῷ· ἀγνοοῦσι δὲ, ὅτι τῷ
καὶ πολιτικῆς οἰκονομίας ὁ θαυμασιώτατον.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
 श्रीकृष्णार्चनम्
 ॐ नमः

३१. नै. मी. ३०
 ३२. नै. मी. ३०
 ३३. नै. मी. ३०
 ३४. नै. मी. ३०
 ३५. नै. मी. ३०
 ३६. नै. मी. ३०
 ३७. नै. मी. ३०
 ३८. नै. मी. ३०
 ३९. नै. मी. ३०
 ४०. नै. मी. ३०

λέγω δὲ, *ὅτι ἐκ πολλῶν μέρων, ἔομοίαν
ὅς ἀνομοίων, ἀποτελεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὑποδι-
αμερῆς καὶ πᾶσαν φύσιν, ἔτι τέλει. ἴσως δὲ
καὶ τῇ ἐκδηλώσει ἐκ φύσεως γλίσσεται, καὶ ἐκ
τούτων ἀποτελεῖ τὸ σύμφωνον, οἷον ἐκ τῆς
ὁμοίας· ὡς δὲ ἀμείλει τὸ ἄρρεν σπινθήρα
πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ ἕκαστος πρὸς τὸ ὁ-
μόφυλον· καὶ πάλιν πρὸς τὴν ὁμοίαν ἀφ' ἑαυ-
τοῦ ἐκδηλώσει σπινθήρα, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς ὁμοίας.
ἔοικε δὲ καὶ ἐκ τῆς τέχνης πάλιν φύσιν μίμουμένην,
τῷτο ποιῆν. ζωγραφία μὲν γὰρ, λαμβάνει
καὶ μιμνήσκου, ὡς δὲ καὶ τὸ ἐκδηλῶν ζω-
γράφου ἐκδηλῶν φύσιν, καὶ εἰκόνας
ταύτας πρὸς τὴν φύσιν ἀποτελεῖται συμφώνως·
μουσική δὲ, ὅς τις ἄμα καὶ βαρύνει, μακροῖς
καὶ βραχείς φθόγους μίξασα, ἐκ ἀφ' ἑαυ-
τοῦ φωνῶν μίαν ἀποτελεῖται ἁρμονίαν
ζωογραφικήν, ἐκ φωνῶνται ἔτι ἀφ' ἑαυτοῦ
ζωογραφίαν καὶ ποιῶνται, πάλιν ὅλην
τέλει ἀπ' αὐτῆς σπινθήρα. ταῦτα δὲ τῷτο
καὶ τὸ πρὸς τὴν σκοτεινὴν λευκὴν ἡμε-
κλείτω. σπινθήρας ὅλος, καὶ ἕκαστος ὅλος· συμ-
φερόμενος, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ· σπινθήρας,
καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ· ἔτι ἐκ πᾶντων ἐκ, καὶ ὅς ἐκ
πάντων.

Aliunde etiam multos æstus undarumque
sublationes statis quibusdam temporibus
cum Luna circumagi.

Atque, ut in vniuersum dicam, cum elementa in aëre, in terra, & in mari, commoda inter se temperatura mixta sint, nimirum affectionum quoque similitudines iisdem constant in ipsis: in singulis illæ quidem naturis ortus alternantes & interitus: vniuersitatem verò asseruantes generationis immunem, atque corruptionis.

CAP. V.

*Quod fiat, si mundus ex contrariis constituitur
principiis, ut non iamdum dissolu-
tus fuerit.*

TAmetsi extiterunt, qui sese admira-
ri addubitabundi dicerent, quî fie-
ri tandem posset, si è principiis contra-
riis mundus constitit, siccis dico & hu-
midis, frigidis & calidis, vt iamdiu non
dissolutus fuerit atque interierit. Perinde
quasi mirari quisquam debeat, quonam
pacto ciuitas incolumis perduret, quæ è
gentibus contrariis composita sit, egenis
inquam & diuitibus, iuuenibus & senio
confectis, infirmis & valentibus, prauis
atque innocentibus. Ignorantia est ista
vtique hominum, hoc esse in concor-
dia ciuili non videntium, longè admi-
rabilissimum; quodd ex multis ipsa vnum
efficit affectum, & è dissimilibus simi-
lem, omnis illa quidem naturæ susce-
ptrix & fortunæ. Atque haud scio an e-
tiam contrariorum appetens sit natura: ex
eisque consona, non item è similibus
conficiat. Sic certè ipsa marem cum fœ-
mina coniunxit, non etiam cum suo ho-
rum vtrumque sexu. Quin primam etiam
concordiam per contraria, non per simi-
lia deuinxit. Adde quoddars naturæ æmu-
latrix hoc idem facit. Siquidem pictura,
alborum nigrorumq; colorum, luteorum-
que & rubrorum naturas inter se attēpe-
rans, effigies rerum efficit consonas exem-
plaribus. Musica acutis & grauibz so-
nis, longisque & breuibz vnà permix-
tis in diuersis vocibus, vnum ex illis con-
centum absolutum reddidit. Grammatica,
ex elementis vocalibus & mutis inuenta
temperatura attem omnem literaturæ ex
illis compositam reliquit. Hæcque nimi-
rum illud est, quod apud Heraclitum le-
gitur, (Scotinum ab obscuritate cogno-
minatum.) *Crispa* (inquit) & *minimè cri-
spa vnà vinxtra*, *consentiens & dissentiens*,
consonans & dissonans : *vnum etiam ex om-
nibus, vniūque ex vno.*

Itaque vniuersorū coagmentationē, celi
in quā & terrę, & vniuersi mūdi, cinno quo-
dā principiorū sūmē cōtrariorū cōmodē
atrēperato, natura ipsa digessit vna eadēque
cōcinna cohærentia: quippe siccū humidū,
calidū frigidū, graui leue mixtū, & rectum
orbiculiari. Terrā etiā omnē, omne mare, æ-
thērē, Solē, Lunā, & postremō totū cælum,
vis vna per omnia pertinēs, certo ordine de-
scripsit, cōcinnēque digessit: ē diuersis ipsa
naturis atq; impermixtis, aëre, terra, igne, &
aqua. mundū architectata Quūq; eū etiam
globosa superficie cōprehendisset, naturas
quā maximē cōtrarias, veluti edicta cōcor-
dia & imperata, adstrinxit ad cōsēsū mu-
tuūq; cōmercium: cuiusmodi rerum moli-
tione vniuersitati ipsi salutē machinata est.
Huius autē rei causa est concordia elemen-
torum. Cōcordiæ porrō causa est æquabili-
tas, & quōd alterū altero nō plus pollet: ad
æquilibrium enim ad æquā grauiā cū leui-
bus, calidā cū iis quæ ipsis opposita sunt: na-
tura vtiq; nos docente, in maioribus, æqua-
litatem tutricē esse cōcordiæ & seruatricē,
cōcordiam autē, mūdi esse salutē, rerū om-
niū parētis, ac lōgē omnibus præstāis pul-
chritudinē. Nam quæ tandem natura præ-
stabilior ipso? Quā enim dixeris cūque, eius
vtiq; ipsius mundi parserit: Nam quicquid
pulchritudine præditum est, id quasi gētile
mundi, habet cum eo nominis societatem.
adeo quod rectē atq; ordine cōstitutum est,
id à mundi nomine cōcinnē digestū Græco
sermone, cōsentaneāque partium composi-
tione speciosum esse significatur. Et quid nā
est autem singularum partium, quod cū eo
æquiparari possit ordine, quo cælestis mo-
tus temperatus est & cōstitutus? Sole vtiq;
& luna, reliquis itē sideribus intra spatia se-
mouētib; exquisitissimē emodulata ē secu-
lo in seculum alterū. age ecquē tandē vices
tam ratæ esse possunt, quā est exactē com-
paratus à natura tempestatum anni tenor in
orbem redeuntium? omnium ille quidē re-
rum fecūditate præditus: æstates deinceps
hyemēsque referens temporibus destinatis:
simul dies & noctes inoffensis vicibus alter-
nātes, ē quibus menses annūsque cōficitur. ac
magnitudine quidē ambitū lōgē summum
cōplexus, motu perniciosissimo circūagitur:
claritate syncerissima præditus, vi etiā potē-
tiāque fretus exorte vt senii, sic iuuerit. Hic
omniū animātium naturas, tum aquatiliū,
tū pedestrium, tum etiam in elemento spi-
rabili visitantium, segtegat: iisque spatia vi-
tæ suis admeitur motibus. Ex hoc animam
ducunt omnia: ab hoc animam habent ani-
mantia: ex hoc deniq; miracula rerum no-
uarū existunt, quæ statis tēporibus efficiun-
tur. Vis ventorū omniuaga in seipsa confi-
ctatur: Fulmina ē cælo cadūt. Pluuiz pro-
cellosæ atque stupēdę subitos fragores edūt.

Οὕτως οὖν καὶ τὸν τῆς ὅλων σύστασιν,
 οὐρανοῦ λέγω, καὶ γῆς· τῷ τε σύμπαν-
 τος κόσμου, ἀλλ' ὅτις τῆς ἐδαμπτωτάτων
 ἀρχῶν κρείττους * μία διεκόσμησεν ἀρμό- γρ. μαθ. ἀρμονία.
 νία· ἔκρηεν γὰρ ὕδρῳ, θερμὸν δὲ ψυχρῷ,
 βαρεῖ τε κούφον μίχρη, καὶ ἔρην παρ' ἐπι-
 ρεῖ, γῆν τε πᾶσιν καὶ θαλάσσην, αἰθήρα
 τε καὶ ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ τὸν ὅλον οὐ-
 ρανὸν διεκόσμησε μία ἀλλ' ὅτι πῶτον διή-
 κουσα δυνάμεις, ὅτι τῆς ἀμίκτων ἔτε-
 ραίων, ἀέρος τε καὶ γῆς, καὶ πυρὸς ἔτι ὕδα-
 τος, ὅτι σύμπαντα κόσμον δημιουργήσασα,
 καὶ μιᾷ ἀφ' ἑαυτῆς σφαίρας ἐπιφα-
 νεία, ὅτις τε ἐδαμπτωτάτας ἐν αὐτῇ φύσεϊ
 ἀλλήλας ἀναγκάσασα ὁμολογήσῃ, καὶ ἐν
 ταύτῃ μαχόμενα μὴ πᾶσι πᾶσι σαφές·
 αἷμα δὲ, ταύτης μὲν, ἡ τῆς περὶ τὴν ὁμο-
 λογίαν· τῆς δὲ ὁμολογίας, ἡ ἰσομετρία, καὶ
 ὁ μηδὲν αὐτῶν πλέον ἔτερον ἔτερον δυνά-
 σθαι· τὸν γὰρ ἴστω * ἀντίπεσιν ἔχει· ὅτι x. + ὅτι π. apud Stob. non inperit.
 βαρεῖα πρὸς τῇ κούφῃ, καὶ πᾶσι θερμὰ
 πρὸς τῇ ψυχρῇ, τῆς φύσεως ἐπὶ τῆς με-
 τέρων διδασκούμενης, ὅτι ὁ ἴσος οὐρανὸν πᾶσι
 ὅτι ὁμοιοῦς· ἡ δὲ ὁμοιοῦς τῷ πᾶσι
 ἡμετέρως καὶ παρ' ἑαυτῆς κόσμου. τίς
 γὰρ αὐτῇ εἴη φύσις τῷδε κρείττων; ἡ γὰρ
 αὐτῇ εἴποι τίς, μέγας αὐτῇ ὅτι· ὅτι, τε καλὸν
 πᾶσι, ἐπ' αὐτῇ ὅτι πᾶσι· καὶ ὁ περὶ τὴν
 ὁμολογίαν, ἀπὸ τῆς φύσεως λεγόμενος κεκοσμημένος.
 τίς δὲ τῆς ὁμολογίας, δυνάμει αὐτῇ ἔξισω-
 δύναι τῇ κατ' οὐρανὸν πᾶσι τε ἔτι φορτῇ
 ἄστροις, ἡλίου τε καὶ σελήνης, κινουμένων
 ἐν ἀκρίβειαις μέτροις, ἔξ ἀνάγκης εἰς ἔ-
 τερον αἰῶνα; τίς δὲ ἡμετέρως αὐτῇ ἀφ' ἑαυτῆς
 τοιαύτη, ἡ πᾶσι φυλάττει αὐτῇ καλὰ καὶ
 ἡμετέρως τῆς ὅλων ὥραι, ἡμετέρως τε καὶ χιμῶ-
 νας ἐπ' αὐτῇ περὶ τὴν ὁμολογίαν, ὁμότερος τε καὶ
 ἰσότης, εἰς μέγας ἀπὸ τῆς φύσεως, καὶ ἐν-
 αὐτῇ; καὶ μέν, μεγάλῃ μὲν, ὁ αὐτῇ πε-
 ρὶ τὴν ὁμολογίαν· κινῶν δὲ, ὁ ἔξισος· λαμ-
 περόντι δὲ, * ἀναγκαῖος· δυνάμει δὲ, Scribe π. ἀναγκαῖος. Apuleius, splendore perlucidus. & ita et in Stobaei codicib.
 ἀναγκαῖος τε ἔτι ἀφ' ἑαυτῆς. ὅτι ἐν αὐτῇ ζῶντι,
 καὶ περὶ, καὶ αἰετῶν φύσις ἐκείνη, ἡ βίος
 ἐμότητος τῆς αὐτῇ κινήσεως. ὅτι τῷ
 πάντα ὅτι πᾶσι τε καὶ ψυχρῷ ἔχει τῇ ζῶντι.
 τῷ καὶ αὐτῇ περὶ τὴν ὁμολογίαν, ὁμότερος τε καὶ
 ἰσότης, εἰς μέγας ἀπὸ τῆς φύσεως, καὶ ἐν-
 αὐτῇ; καὶ μέν, μεγάλῃ μὲν, ὁ αὐτῇ πε-
 ρὶ τὴν ὁμολογίαν· κινῶν δὲ, ὁ ἔξισος· λαμ-
 περόντι δὲ, * ἀναγκαῖος· δυνάμει δὲ, ἀναγκαῖος
 τε ἔτι ἀφ' ἑαυτῆς. ὅτι ἐν αὐτῇ ζῶντι, καὶ περὶ, καὶ
 αἰετῶν φύσις ἐκείνη, ἡ βίος ἐμότητος τῆς αὐτῇ
 κινήσεως. ὅτι τῷ πάντα ὅτι πᾶσι τε καὶ ψυχρῷ ἔχει
 τῇ ζῶντι. τῷ καὶ αὐτῇ περὶ τὴν ὁμολογίαν, ὁμότερος
 τε καὶ ἰσότης, εἰς μέγας ἀπὸ τῆς φύσεως, καὶ ἐν-
 αὐτῇ; καὶ μέν, μεγάλῃ μὲν, ὁ αὐτῇ περὶ τὴν ὁμο-
 λογίαν· τῆς δὲ ὁμολογίας, ἡ ἰσομετρία, καὶ ὁ μηδὲν
 αὐτῶν πλέον ἔτερον ἔτερον δυνάσθαι· τὸν γὰρ ἴστω
 ἀντίπεσιν ἔχει· ὅτι βαρεῖα πρὸς τῇ κούφῃ, καὶ πᾶσι
 θερμὰ πρὸς τῇ ψυχρῇ, τῆς φύσεως ἐπὶ τῆς μετέρων
 διδασκούμενης, ὅτι ὁ ἴσος οὐρανὸν πᾶσι ὁμοιοῦς· ἡ
 δὲ ὁμοιοῦς τῷ πᾶσι ἡμετέρως καὶ παρ' ἑαυτῆς κόσμου.
 τίς γὰρ αὐτῇ εἴη φύσις τῷδε κρείττων; ἡ γὰρ αὐτῇ
 εἴποι τίς, μέγας αὐτῇ ὅτι· ὅτι, τε καλὸν πᾶσι, ἐπ'
 αὐτῇ ὅτι πᾶσι· καὶ ὁ περὶ τὴν ὁμολογίαν, ἀπὸ τῆς
 φύσεως λεγόμενος κεκοσμημένος. τίς δὲ τῆς ὁμο-
 λογίας, δυνάμει αὐτῇ ἔξισωδύναι τῇ κατ' οὐρανὸν
 πᾶσι τε ἔτι φορτῇ ἄστροις, ἡλίου τε καὶ σελήνης,
 κινουμένων ἐν ἀκρίβειαις μέτροις, ἔξ ἀνάγκης εἰς
 ἔτερον αἰῶνα; τίς δὲ ἡμετέρως αὐτῇ ἀφ' ἑαυτῆς
 τοιαύτη, ἡ πᾶσι φυλάττει αὐτῇ καλὰ καὶ ἡμετέρως
 τῆς ὅλων ὥραι, ἡμετέρως τε καὶ χιμῶνας ἐπ' αὐτῇ
 περὶ τὴν ὁμολογίαν, ὁμότερος τε καὶ ἰσότης, εἰς μέγας
 ἀπὸ τῆς φύσεως, καὶ ἐν αὐτῇ; καὶ μέν, μεγάλῃ μὲν,
 ὁ αὐτῇ περὶ τὴν ὁμολογίαν· κινῶν δὲ, ὁ ἔξισος· λαμ-
 περόντι δὲ, * ἀναγκαῖος· δυνάμει δὲ, ἀναγκαῖος
 τε ἔτι ἀφ' ἑαυτῆς. ὅτι ἐν αὐτῇ ζῶντι, καὶ περὶ, καὶ
 αἰετῶν φύσις ἐκείνη, ἡ βίος ἐμότητος τῆς αὐτῇ
 κινήσεως. ὅτι τῷ πάντα ὅτι πᾶσι τε καὶ ψυχρῷ ἔχει
 τῇ ζῶντι. τῷ καὶ αὐτῇ περὶ τὴν ὁμολογίαν, ὁμότερος
 τε καὶ ἰσότης, εἰς μέγας ἀπὸ τῆς φύσεως, καὶ ἐν-
 αὐτῇ; καὶ μέν, μεγάλῃ μὲν, ὁ αὐτῇ περὶ τὴν ὁμο-
 λογίαν· τῆς δὲ ὁμολογίας, ἡ ἰσομετρία, καὶ ὁ μηδὲν
 αὐτῶν πλέον ἔτερον ἔτερον δυνάσθαι· τὸν γὰρ ἴστω
 ἀντίπεσιν ἔχει· ὅτι βαρεῖα πρὸς τῇ κούφῃ, καὶ πᾶσι
 θερμὰ πρὸς τῇ ψυχρῇ, τῆς φύσεως ἐπὶ τῆς μετέρων
 διδασκούμενης, ὅτι ὁ ἴσος οὐρανὸν πᾶσι ὁμοιοῦς· ἡ
 δὲ ὁμοιοῦς τῷ πᾶσι ἡμετέρως καὶ παρ' ἑαυτῆς κόσμου.
 τίς γὰρ αὐτῇ εἴη φύσις τῷδε κρείττων; ἡ γὰρ αὐτῇ
 εἴποι τίς, μέγας αὐτῇ ὅτι· ὅτι, τε καλὸν πᾶσι, ἐπ'
 αὐτῇ ὅτι πᾶσι· καὶ ὁ περὶ τὴν ὁμολογίαν, ἀπὸ τῆς
 φύσεως λεγόμενος κεκοσμημένος. τίς δὲ τῆς ὁμο-
 λογίας, δυνάμει αὐτῇ ἔξισωδύναι τῇ κατ' οὐρανὸν
 πᾶσι τε ἔτι φορτῇ ἄστροις, ἡλίου τε καὶ σελήνης,
 κινουμένων ἐν ἀκρίβειαις μέτροις, ἔξ ἀνάγκης εἰς
 ἔτερον αἰῶνα; τίς δὲ ἡμετέρως αὐτῇ ἀφ' ἑαυτῆς
 τοιαύτη, ἡ πᾶσι φυλάττει αὐ

CCc in

sententiæ illi quidem fundamenta iaciētes diuinæ fortasse potentie, non item diuinæ naturæ cōgruētis. Etenim cunctorum quæ rerum naturā cōplectitur, cū seruator est Deus: cum verò quæcumque in hoc mūdo quoquo modo perficiuntur, eorum omnium idem genitor est: non sic tamen ipse ut opificis in morē, animalisq; lassitudinē sentientis, labore affici possit: ut qui ea facultate utatur, quæ nulli cedat difficultati: cuius ipse vi facultatis omnia in potestate continet: nec minùs etiam quæ longius ab ipso vidētur esse summa. Sūmam igitur & primam sedem mūdi sortitus, ea de causa Hypatus, quasi supremus appellatus est: & (ut inquit Poëta) in summo culmine vniuersi cæli suū habet ipse domiciliū sitū & collocatū. Maximè verò vim eius sentit, numinēque eius ante omnia fruitur id corpus, quod proximè eū sitū est: tū quod secūdū ab hoc situm habet: & vnūquodq; deinceps, prout sitū ordo ad nostrū vsq; locū natura cōstitutus est. Quo fit ut terra & terrena omnia, quā longissimè ab diuinitatis adminiculatione abscedūt, tā infirmitate sūma sint ipsa, concinnitatēq; sibi consentaneæ maximè expertia: atq; ideo multo tumultu exagitata. Atqui cū ita sit numē diuinū natura sua cōparatū, quoquò ut versūs permeet, nimirū ea in quib⁹ ipsi versamur, ac nobis superiora, pro eo quātus est accessus ad Deum, vel abscessus ab eo, eius opitulationē quoq; sentiūt. Proinde id præstabilius esse censemus, Deoq; tū decētius, tū magis cōsentaneum, ita de eo opinari, ut dicamus, potestātē illā in cælo sedes suas habentem, incolumitatis causā rebus vniuersis præstare, iis quoque quæ lōgius ab ea remota sunt. nec illis assistiri, qui eā ipsā potestātē per omnia pertendentē. & ventitatē ad ea quoq; quæ nec adire ipsā honestū est, nec dictu speciosū, sua illic opera efficere contēdūt, resq; terrenas administrare. atqui ne ex hominū quidem principū dignitate esse dixeris, cuilibet operi incūbere: ut (v. gr.) exercitus ducis, aut urbis præfecti, atq; etiā domus primarii dispensatoris, si fasciculū sarcinarū cōponere, aut viliorē aliquā operā obire vsu venerit ut necesse sit, cuiusmodi munera, magni Regis tēpore, ne quodvis quidē mācipiū eius facile obuiisset. Quippe (ut proditur) visenda quædā species Cābysis, Xerxis, & Darii regnantium, in exquisitū maiestatis fastigiū exornata erat, cōpositaq; magnificē, omnibusque numeris venerationis augusta. ut quidē (ut fama est) Susus ipse aut Ecbatanis sedib⁹ collocatis, procul hominū cōspectu regiam sanè admirandā obtinebat, ambitu septam auiō, electro eborēq; fulgenti: cui vestibula multa erāt atriāq; cōtinētia: multæ verò ianux, multorū stadiorū interstitiis ita dimēsa inter se atq; dirēptæ, ut aditus aneis forib.

Tom. I.

A τῇ μὲν θείᾳ δυνάμει τρέπονται κατεβαλλόμενοι λόγοι, οὐ μὲν τῇ γὰρ οὐσίᾳ. σωτὴρ μὲν γὰρ ὄντως ἀποδύτων ἐστὶ, καὶ ἡμέτερον τῆς ὁπώρας δίδωμι καὶ τίνεσι τοῖς κόσμῳ σῶντι λευκόων, ὁ Θεὸς. ὃ μὲν αὐτοῦργος καὶ ἐκτεκνῶν ζῶν καὶ μακρὸν ὑπομένων, ἀλλὰ δυνάμει χρωόμενος ἀγείτω, δι' ἧς καὶ τῆς πόρρω δεικνύται (εἰ). πείνεται. πλεὺς μὲν οὖν αὐτοπύτω καὶ οὐδὲν ἔδραι αὐτὸς ἔλαχεν, ὑπατὴς τε ἀφ' οὗτο νόμισται, καὶ καὶ τοῖς πνεύματι, * ἀχροτάτη χερυφὴ τῆς σύμπαντος ἐγ-
 II καὶ ἰδρυμένος ὕδατος. μάλιστα δὲ πως αὐτὸς τῆς δυνάμειος ἀπολαύει ὁ πλησίον αὐτοῦ σῶμα. καὶ ἐπειτα, ὁ μετ' ἐκείνου καὶ ἐφεξῆς ὕψος, ἀγείρει τῆς κατὰ ἡμᾶς πόπῳ, διό γὰρ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἰσὶν ἐν ἀποστάσει πλείη τῆς ἐκ Θεοῦ ὄντα ἀφελείας, ἀδοτὴν ἐ ἀκατάλληλα εἶ), καὶ πολλῆς μετὰ τερ-
 C λῆς. ὃ μὲν ἀλλὰ καὶ, κατὰ τὸν ὅτι πᾶν διικνεῖσθαι πέφυκε ὁ θεῖος, καὶ τὰ κατὰ ἡμᾶς ὁμοίως συμβαίνει, τὰ τε ὑπὸ ἡμᾶς, καὶ ὁ ἐγγὺς καὶ πόρρωτερον Θεοῦ εἶ), μάλ-
 D λον δὲ καὶ ἡττον ἀφελείας μεταλαμβάνου-
 τα. κρείττον οὖν ὑπολαβεῖν ὁ ἐ τρέπον ἐστὶ, ὁ Θεὸς μάλιστα ἀρμόζον, ὡς ἐν οὐρανῷ δυνάμει ἰδρυμένος, καὶ τῆς πλείους ἀφελείας, ὡς ἐν γὰρ εἰπεῖν, ἐ σύμπανσι αἰ-
 πῖος γὰρ σωτηρίας, μᾶλλον, ἐ ὡς διήκουσα καὶ φοιτῶσα εἶδα μὴ καλὸν μηδὲ βλάφημα, αὐτοῦργον ἐπὶ τῆς γῆς. τῆς μὲν γὰρ οὐδὲ αὐτοῦργον ἡ γὰρ οὐκ ἀρμόζει, πᾶσι καὶ πᾶσι τυχόντι ἐφίστασθαι ἔργῳ. οἷον, πρατῆας ἀρχῆς, ἐ πόλεως, ἐ οἴκου. ἐ εἰ χρεῖν σωματόδισμοι εἴη δῆσαι, καὶ εἰ πὶ φανό-
 E τερον ἀποτελεῖν ἔργον. ὁ ὅτι τῆς μεγάλου βασιλείας, οὐκ αὖ ὁ τυχὼν ἀνδράπεδοι ποιήσεν. ἀλλ' οἷον ἰσπεῖται ὁ Καμβύσης, Ξέρξης τε ἐ Δαρεῖος πρῶτον, εἰς αἰ-
 μύτητος ἐ ὑπὸ χῆς ὕψος μεγαλοπρεπὴς διεκείσμεντο. αὐτὸς μὲν γὰρ, ὡς λόγος, ἐ δρῶντο. ἐ Συστοῖς ἐ ἐκβατόμοις, πᾶσι αὐ-
 ρατος, θαυμαστὸν ἐπὶ τῶν βασιλείων οἶκον, ἐ ἐξέβολον χρεῖσθαι καὶ ἡλέκτρα καὶ ἐλέ-
 φαντας ἀσπρίοντα. πυλάδες δὲ πολλὰ καὶ σῖνεχες, πρῶτον τε συχοῖς εἰργα-
 μένα σάδοις ἀπ' ἀλλήλων. θυρεοὶς τε χαλκῆς, καὶ πύλαι μεγάλας ὡχυρωται.

murisq; magnis obstructi atq; muniti esset.

CCC iiii

ἔξω δὲ πύτων, αἰδρες οἱ πρῶτοι καὶ δοκιμώ-
 τετοι δεκαχόμενοι, οἱ μὲν, ἀμφ' αὐτὸν βα-
 σιλέα, δορυφόροι τε καὶ ἡγεμόντες· οἱ δὲ,
 ἐκαστοῦ πρεσβύτου φύλακες, πυλῶν τε καὶ
 ἀπικρυψὶ λεγόμενοι· ὡς αὖτ' ὁ βασιλεὺς αὐ-
 τὸς διασώτας καὶ Θεὸς ὀνομαζόμενος, πάντα
 μὲν βλέπει, πάντα δὲ ἀκούει. χεῖρες δὲ πύ-
 των, ἄλλοι κελευστήσαντες πρὸς ὁδὸν ἑλθόντες,
 καὶ στρατηγὶ πολέμου καὶ κωμησίων, δύναν-
 τι διαδικοῦντες, τῶν τε λοιπῶν ἔργων ἕκαστοι
 καὶ τὰς χεῖρας ὅπως μελίσσῃ. πῶς δὲ σύμπα-
 σάν τε ἀρχὴν τῆς Ἀσίας, ὠφρατουρμίου, Ελ-
 λασπόντης μὲν, ἐκ τῆς πρὸς ἑσπέρου με-
 ρεως, ἰσθμὸς δὲ, ἐκ τῆς πρὸς ἑω, διελθὼν
 φεσάν καὶ ἔστιν στρατηγὸς καὶ ἑπτάπαυς καὶ
 βασιλεὺς, δούλοι τῷ μεγάλῳ βασιλεῖος,
 ἡμεροδρόμοι τε καὶ στυποὶ, καὶ ἀγγαλιφό-
 ροι, καὶ φύλακες, φρυκτωρεῖν τε ἐποπῆ-
 ρες. ὑποδύτος δὲ τῷ ὁ κόσμος, καὶ μέγιστα τῶν
 φρυκτωρεῖν, καὶ ἀφ' ὧν πυρσὺν οὐσῶν
 ἀλλήλους ἐκ πρῶτων τῆς ἀρχῆς μέγιστοι
 Σοῦων καὶ Εὐβατέρων, ὥστε τὸν βασιλέα
 μετὰ τὴν αὐτοῦ μερὸς πάντα πρὸς τὴν Ἀσίαν
 χαλεπὸν ἔχοντα. τομίστοι δὲ πῶς τῷ μεγάλῳ
 βασιλεῖος ὑποφύων, πρὸς πῶς τῷ τ' ἐ-
 σμῶν ἐπὶ χεῖρας Θεοῦ, ποσὺν κελευστή-
 ρων, ὅσων τῆς ἐκείνης, πῶς τῷ φαυλοτέρου
 τε καὶ ἀδυνάτου ζῶν. ὥστε, εἴπερ ἀσμεν
 ἡ αὐτοῦ, αὐτὸν δοκεῖν ἑρξέειν αἰδουμένῳ
 ἀπὸ τῆς ἀφ' ἧς ἀβύσσου, καὶ ἐφ' ἧς
 ἰσθμῶν, ἀσμεν, πολὺ μᾶλλον ἀσμεν αὐτῷ εἶναι
 τῷ Θεῷ.

Σεμνότερον δὲ καὶ ἀρετωδέτερον, αὐ-
 τὸν μὲν ὅτι τῆς ἀνθρώπου χεῖρας ἰδρύσθαι,
 πῶς δὲ δυνάμειν ἀφ' ἧς τῷ σύμπασι καὶ
 σμῶν διήκουσαν, ἥλιόν τε κινεῖν καὶ σε-
 λήνῳ, καὶ τὸν πάντα οὐρανὸν ἀεικλίνει,
 αἰτίον τε γίνεσθαι τῆς ὅτι τῆς γῆς ἑπτά-
 ρειας· οὐδὲ γὰρ ὅτι περὶ τῆς αὐτοῦ δεινῆς,
 καὶ ὑπερβίας τῆς πρὸς ἑτέρων, ὥστε
 τοῖς πρὸς ἡμῶν ἀρχαῖς τῆς πολυχρείας
 ἀφ' ἧς πῶς ἀδύναται. ἀλλὰ τῷ τῷ Β
 ἡμῶν, ὁ μὲν ῥα σὺν καὶ ἀπλῆς
 κινήσεως πᾶσι δυνάμειν ἰδίας,
 ὥστε αἰετὸς ἀνέλκει δυνάμειν * οἱ μεγάλῳ τε-
 ροι ἀφ' ἧς μίας ὁργάνου σχηματίας, πολ-
 λὰς καὶ ποικίλας ἐργίας ἀποτελεῖν.

Corru-
 ptus lo-
 cus. Scrib.
 οἱ μὲν ῥα
 σὺν. Apu-
 leius ver-
 tit, machi-
 natotes fa-
 bricatum.

A Tum autem viri principes & lectissimi in
 stationes digesti erant, atque decuriati re-
 ctè atque ordine: pars munere stipantium
 regem ipsum fungentes, eique famulan-
 tium: pars custodes circa septa regis appo-
 siti, (ianitores emissariosque appellabant,) cum interim Rex ipse, qui idem Dominus
 Deusque vocitabatur, omnia & videret &
 audiret. Ab his item erant alii vestigalium
 quæstores obuentionumque constituti alii
 duces tum bellici, tum venatores: alii coa-
 ctiores munerarii: alii denique munerum re-
 liquorum curatores, prout usus ratioque
 administrandarum rerum ferebat. Tum au-
 tem vniuersum Asiæ imperium, Helleston-
 to quidem ab Occidentis partibus termina-
 tum, India autem ab Orientis, regunt pro
 potestate Praetores, Praefecti, & Reguli, ser-
 ui regis ipsius qui magnus appellatur. Cur-
 sores etiam, exploratoresque, statores, &
 custodes stationarii, & denique specularii
 excubitores. Quorum erat ipsorum is appa-
 ratus, ea descriptæ collocationis ratio: tam
 rato ordine vices munerum constitutæ: &
 praefertim eorum qui ignes edere prænun-
 cios, & tollere ex speculis soliti sunt: dein-
 ceptum in aliam illi quidem ex alia dantes ac-
 cipientesque signum in orbem: ab usque fini-
 bus imperii ad usque Susa & Ecbatana, quic-
 quid rerum nouarum quisquæ in Asia moli-
 retur aut inceptaret, Rex ut ipse vno die res-
 cisceret. Atqui statuere nos oportet, magni
 ipsius Regis fastigium, prout quid est Dei
 eminentia, qui pro potestate Mundum tam-
 quam provinciam obtinet, tam esse infimum,
 quam esset summum hoc ipsum Regis fastigi-
 um, si cum animante quodam vilissimo atque in-
 firmissimo componeretur. Quapropter si de
 dignitate regis haudquaquam esset, Xerxem
 D functione propria administrare omnia &
 absolvere quæcumque facta cuperet, ne ip-
 sum quidem operibus faciendis instantem,
 curatoris operum officio perfungi, longè id
 nimirum minùs Deo conuenit.

Quare augustius id decentiusque exi-
 stimandum est, Deum summo in loco ita
 esse collocatum, numinis ut tamen eius
 vis per vniuersum mundum pertinens, tum
 Solem Lunamque moueat, tum cælum
 omne circumagat: simulque causam præ-
 beat eorum quæ in terra sunt, salutis atque
 incolumitatis. Neque verò illi itidem ut
 principibus mortalium, opus est, aut artifi-
 ciosa molitione, aut alieno ministerio:
 quando ipsi propria infirmitate præditi, ope-
 ratum decurias rebus conficiendis, & nu-
 merosas manus adhibent. Illud autem dimi-
 nitati maximè consentaneum, ut formas
 rerum omnium citra difficultatem simpli-
 cique motu absoluat: non secus atque illi
 machinatores solent, qui instrumento vno
 demittendo multos & varios effectus edunt:

aut ut illi præstigiatores faciunt, quos A
Neuro-spastas ob id appellant, quod ima-
gunculas animatas esse fidiculis ductitan-
dis ementiuntur: qui cum funiculum ipsi
aut neruum adduxerunt, cieri ceruicem &
manum quasi animantis simulacri, hume-
rumque itidem & oculum faciunt: inter-
dum etiam omnia membra: idque qua-
dam cum venustate atque æquabilitate
motus. Hoc igitur modo natura diuina
ab vno eodémque simplici motu primo
vim suam immittit in ea quæ sunt primò
continentia: ab illisque subinde in ea quæ
longius atque longius absunt, quoad per- B
meauerit per vniuersa. Quippe alterum
ab altero motum, rursus ipsum quoque
aliud mouet cum mundo: quum vnum-
quodque interim agat conuenienter con-
stitutioni suæ, nec tamen eadem sit via
omnibus, sed diuersa, nonnullis etiam
contraria: tamen si primis illis velut ad
concentum atque æquabilitatem auspica-
tus, natura sic comparatus ad vnum mo-
tum: similiter atque si quis ex eodem va-
se simul iaciat globum, tesseram, turbi-
nem, & columellam: nempe vnumquod-
que eorum accommodatè suæ formæ mo- C
uebitur. Aut si quis animal vnum aqua-
tile, aliudque terrestre, & aliud volucre, è
sinu suo emittat: planum est enim quod
natatile eò profiliens enatauerit, ut ei com-
modum est visitare: terrestre, ad suas se-
des pascuæque suæ erepserit: at aërium è
terra sublimè raptum euolauerit: vna uti-
que eadémque prima causa propriam eo-
rum vnicuique aptitudinem reddente. Ea-
démque ratio est in mundo. Si quidem
ab vna cæli vniuersi conuersione, quæ die
nocturne finitur, aliæ atque aliæ permea- D
tiones fiunt. Quumque vno omnia coër-
ceantur globo, pars tamen celerius, pars
mouetur tardius: nimirum interuallorum
longitudine & singulorum opificio eam
differentiam efficiente. Et Luna quidem
mense suum peragit orbem, augescens
vicissim, imminutæque & tabescens. Sol
anni spatio suum orbem metitur, & qui
eum æquant cursu Lucifer & Mercurius:
Pyrois spatio altero tanto maiore: Iouis
stella spatio Pyroëntis sexcuplici: Vltima,
Saturni quæ dicitur, tempore sequiplo ma- E
iore quàm quantum est id quo circumagi-
tur illa quæ infra ipsam est proximè. Qui
verò ex omnibus concentus existit conso-
nantibus in cælo, chorumque conficienti-
bus, ut ex vno ille quidem oritur, ita in v-
num desinit. Vniuersumque ipsum com-
modius Cosmon nominaueris, id est, com-
pagem rerum compositam, continnòque
ordine digestam, quàm a cosmiam, id est,
congeriem confusam & inconditam.

Quemadmodum porrò fit in choro, ut
Tom. I.

Α ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἐλευθεραὶ, μὴ μὴ
 ὄντι ἐκαστὰ μὲν, ποιοῦσι καὶ ἀντίστα
 ναι, καὶ χεῖρα τῷ ζῶντι, ἔσθον, ἔσθ
 ὄντι μὲν. ἔστι δὲ ὅτε πρὸς τὰ μέρη, με
 τὰ πρὸς ἐνδομίας. οὕτως οὖν καὶ ἐκ
 φύσει ἀπὸ πρὸς ἀπλῆς κινήσεως τῷ
 πρὸς, τὴν διὰ μὲν εἰς τὰ ξυμμετρή
 ῃ, ἀπὸ ἐκείνων πάλιν εἰς τὰ πορρωτέρω,
 μέγιστοι αὖτε ἀπὸ τῷ πρὸς διεξέλθω. κα
 τὰ γὰρ ἔτερον ἢ ἔτερον, καὶ αὖτε πα
 λιν ἐκείνηται ἄλλο οὖν χῶμα, δρῶντων μὲν
 πρὸς οἰκίας πρὸς σφραγίδας κατὰ σφραγίδας,
 οὐ πρὸς αὐτῆς δὲ ὁδοῦ πᾶσιν οὐσιν, ἀλλὰ
 ἀπὸ σφραγίδος καὶ ἐπερὶ αὐτῆς. ἔστι δὲ οἷς καὶ ἐκασ
 τὰς καὶ τῆς πρὸς τῆς ἐκαστῆς εἰς
 κινήσει * μίαν ἡμετέραν. ὡς αὖτε εἴ τις ἐκ
 ἀγρῶν ὁμοῦ ῥίψῃ σφαιρῶν, ἔσθον, καὶ
 κῶνον, ἔσθον κῶνον. ἔκαστος γὰρ αὐτῶν καὶ
 ὁ ἴδιος κινήσεται ἡμετέραν. ἐκαστὸς οὖν
 ζῶν ἐνδομῶν τε καὶ χερσῶν, καὶ πρὸς ἐκ
 τῶν κινήσει ἔχον ἐκβάλλει. ἄλλοι γὰρ,
 ὅτι, ὁ μὲν καὶ ἄλλοι, ἀλλομῶν, εἰς τὴν ἐ
 κατὰ διατῶν ἐκινήσει. ὁ δὲ χερσῶν,
 * εἰς τὰ σφραγίδας ἢ ἐκαστὸς διεξερ
 πύσει. ὁ δὲ ἀέριον ἐκαστὸς ἐκ γῆς με
 τὰ πρὸς οἰκίας περὶ μὲν, μίαν τῆς πρὸς
 τῆς αἰτίας πᾶσιν ἀποδοῦσης τῶν οἰκίας δὲ
 μὲν. ὡς αὖτε καὶ ἐκαστὸς ἀπὸ κόσμου ἀπὸ γὰρ ἀ
 πλῆς τῷ σφραγίδος ἐκαστὸς ἀπὸ σφραγίδος ἢ
 μίαν καὶ κατὰ σφραγίδας, ἀλλοίαν πρὸς
 τῶν διεξοδῶν γίνονται. καὶ τῶν μίαν
 σφραγίδας ἀπὸ σφραγίδων, τῶν μὲν, καὶ τῶν
 δὲ, κατὰ μίαν καὶ πρὸς, καὶ τῶν
 ἀπὸ σφραγίδων μίαν, καὶ τῶν ἰδίας ἐκαστὸς κα
 τὰ σφραγίδας. οὕτως αὖτε καὶ ἐκαστὸς ἐκαστὸς
 πρὸς ἀπὸ σφραγίδων κινήσει, αὖτε οὖν τε καὶ
 μίαν καὶ πρὸς. ἡλίου δὲ, ἐκαστὸς
 καὶ αἱ ἐκαστὸς ἰσοδρομοί, ἢ, πρὸς φως φέρει, ἔσθον
 ἔσθον ἐκαστὸς. ὁ δὲ Πυρρῆς, ἐκαστὸς
 οἰκίας πρὸς χῶμα. ὁ δὲ Διὸς, ἐκαστὸς ἀπὸ
 οἰκίας καὶ πρὸς, ὁ δὲ Κρόνου ἐκαστὸς
 οἰκίας καὶ πρὸς καὶ ἡμῶν τῶν ἀπὸ σφραγίδων
 μίαν δὲ ἐκαστὸς ἀρμῶν σφραγίδων
 τῶν ἐκαστὸς καὶ τῶν ἀπὸ σφραγίδων, ἐκαστὸς
 τῶν καὶ εἰς ἐκαστὸς χῶμα δὲ ἐκαστὸς
 ὁ σφραγίδων, ἀλλὰ ἐκαστὸς ἀπὸ σφραγίδων, ἐκαστὸς
 οὐκ αὖτε.

Καθ' ὃς δὲ ἐς ἡρῶ, περιβαίον κα-
 ΕCcc v

ταρξάτος, σὺν ὅπῃ καὶ πᾶς ὁ χορὸς αὐ-
 δρᾷ, ἔαδ' ὅτι καὶ γυναικῶν ἐν ἀμφό-
 ροις φωναῖς ὁξυτέραις ἔβαρυτέραις μὲν
 ἀρμονίαν ἐμμελῆ χειρὶν αὐτῶν. οὕτως
 ἔχει καὶ ὅτι τῷ ὁ σύμπαρ διέποντος Θεοῦ
 καὶ γὰρ ὁ αὐτὸς ἐκδοσὶν ὑπὸ τῷ φε-
 ρονύμῳ αὐτοῦ κορυφαίου παρὰ τὸν ἄνθρωπον,
 κινεῖται μὲν τὰ ἄστρα αἰεὶ, καὶ ὁ σύμπαρ
 οὐρανόσ. πορθεῖται δὲ διττὰς πορείας ὁ παμ-
 φαῖς ἥλιος. τῇ μὲν, ἡμέραν καὶ νύκτα
 διεκίβηται, αἰατοῦ καὶ δύσος. τῇ δὲ, ἡ
 πᾶσα ὥρα ἀγῶν τῷ ἔτι, παρὰ τὸν τι
 βορείος, καὶ ὁπίσω νότιος διεξέρπειν. γίνον-
 ται δὲ οὗτοι καὶ χειρὶν, καὶ αἵματος, καὶ δρό-
 σοι, τὰ τε πᾶσι καὶ ἐν τῷ αἵματι συμ-
 βαίνοντα, ἀφ' οὗ τὸν παρὰ τὸν καὶ ἀρχαί-
 ον αἵμα. ἐκείνη δὲ τούτοις, ποταμῶν
 ἐκείνη, θαλάσσης αἰοιδήσεως, δένδρων ἐκ-
 φύσεως, καρπῶν πτωχότητος, γοναὶ ζώων,
 ἐκείνη τε πύτων, καὶ ἀκμῆ, καὶ φθί-
 σης, συμβαλλομένης πρὸς τῶν καὶ τῆς
 ἐκείνου καὶ αἰσθητικῆς, ὡς ἔφω. ὅταν αὖτε ὁ
 πύτων ἡμέραν τε καὶ νύκτα, ἀόρατος
 ὡς ἄλλως, πλὴν λογισμῶ, συμβαλλὴ πᾶσι
 φύσιν μὲν οὐρανόσ τε καὶ γῆς φερε-
 μένῃ, κινεῖται πᾶσα ἐκδοσὶν ἐν κύκλοις
 καὶ πύτων ἰδίῳ. ποτὶ μὲν, ἀφανισμέ-
 νῃ. ποτὶ δὲ, φανερῇ, μυρίας ἰδίας ἀνα-
 φανούσας τε καὶ πάλιν ἀποκρύπτουσιν ἐκ
 μίας ἀρχῆς. εἰκα δὲ χυμῶν ὁ δρώμενον,
 πῶς ἐν πολέμῳ χειρὶς μάλιστα γινόμεναι,
 ἐπειδὴν ἐν σάλπιγγι συμβαλλὴ τῷ στρα-
 τῷ. ποτὶ γὰρ τῆς φωνῆς ἐκείνης ἀκού-
 σαι, ὁ μὲν, ἀσπίδα ἀναρῶν. ὁ δὲ, ἡ-
 ρακα ἐκδύσκει. ὁ δὲ, κομῆδας, ἐν χε-
 ρὶ, ἐν ζυγῶν παρὰ τὸν καὶ ὁ μὲν,
 ἵππων χαλινῶν. ὁ δὲ, σινοειδῆ ἀναβαί-
 νει. ὁ δὲ, σὺν θύμα πρὸς γῆν. καὶ ἵστα-
 ται δὲ ὅπως, ὁ μὲν λοχαγός, εἰς λό-
 γον. ὁ δὲ ταξίαρχος, εἰς πᾶσιν. ὁ δὲ ἵπ-
 πικὴ, ὅτι χεῖρας. ὁ δὲ ψιλός, εἰς πᾶσι ἱ-
 ππῶν δίδω *

ἐκείνη καὶ χεῖρας. πύτων δὲ ὅτι εἰς
 σημαίνοντα κινεῖται καὶ παρὰ τὸν τῷ ὁ
 χεῖρας ἔχοντος ἡγεμόνος. οὕτως καὶ καὶ πε-
 ς τῷ σύμπαρτος φωνῆν. ὑπὸ γὰρ μίας
 ῥοπῆς ὁρμητικῶν ἀπὸ τῶν, γὰρ τὰ οἰ-
 κία, καὶ τῶν ἀόρατων καὶ ἀφανῶν. ὁ-
 παρ οὐδαμῶς ὅτι ἐμπόδον, οὕτως ἐκείνη
 πρὸς ὁ δρᾷ, οὕτως ἡμῖν πρὸς ὁ πύτων.

A auspiciantī praeſulī aut praeſentorī accinat
 omnis chorus ē viris interdum foeminiſque
 compositus, qui diuersis ipsi vocibus, grani-
 bus scilicet & acutis, concentum attempe-
 rant: eandem ipsi rationem statuimus & in
 Deo, qui vniuersum mundum moderatur
 & regit. Et sidera enim semper, & vniuer-
 sum ipsum caelum, eos ad numeros mouen-
 tur, quos Deus sursū quasi auspicando prae-
 cinendūque enodulatur, quem à similitu-
 dine sanè congrua Coryphaei mundi rectè
 appellaueris, quasi praesultorem ipsum, hu-
 iusque chori magistrū. Geminis autem iti-
 neribus Sol ingreditur, lumine suo cuncta
 quoquò versus collustrans: diem noctemque
 altero itinere determinās, ortu suo scilicet,
 & occasu: altero quatuor anni tempora se-
 cum ductitans, vltro citroque per caelum
 petreptando, nunc Aquilonius ipse, nunc
 Austrinus. Quid dicam pluuias tempestiue
 existentes, ventos & rores, omneisque per-
 motiones quae in aëre eueniunt à principe
 rerum causa atque primordiali: adde flumi-
 nū lapsus, maris aestus intumescētis, enascē-
 tium arborum incrementa, frugum maturi-
 tates, foeturas animalium: denique vegeta-
 tiones rerum omnium, adolescentium pri-
 mum deinde tabescentium, eodē accedē-
 tibus causis (vt dictum est) à constitutioni-
 bus singulis rerū atque opificiis. Itaque ille
 omnium princeps parēnsque, animi tantū
 sensu spectabilis, simul ac signū naturis de-
 dit inter caelum terramque vehentibus: ea-
 rum vnaquaeque in orbibus suis iugi motu
 cietur, atque intra suos limites, alternis con-
 dita atque apparēs, sexcentas illas formas eo-
 dē à principio exhibens, vicissimque subdu-
 cens. Quod verò in hisce rebus agitur, ma-
 gnopere simile est iis quae belli tempore in-
 ter homines factitantur. Namque statim vt
 classicum exaudiri in exercitu ceceptum est;
 alios ipse videas scuta sibi aptantes: lorica
 alios induentes: alios ocreas vel galeam su-
 mme, vel balteo se cingere festinateis. Rut-
 sus videas qui frenatos equos admittant: a-
 lios qui currus conscendāt: qui denique tessē-
 rā per explicatā acie prodant. Tū manipuli
 ductor, ad manipulū: centurio occurrit ad
 ceteriā. Postremo equites ad cornu; velites
 ad stationē quisque suā festinat: cum interim
 sub vno ductore omnia moueantur: qui im-
 peria & ipse significanda accepit ab eo a-
 pud quem summa est imperii. Eodem nos
 & ipsos modo censere conuenit de vniuer-
 so. Quum enim ab vna vi impulsrice ciean-
 tur omnia; sit vtrique quod cuique com-
 modum est & conueniens. Nec verò si
 ea vis ipsa nec cerni ab hominibus, nec
 apparere potest in quoquo pacto id obstat;
 aut illi ad ea quae diximus agenda, aut no-
 bis ad fidem hisce rebus accommodandam.

Nam & anima ipsa qua viuimus, qua vrbes, qua domos habitamus, cum haudquaquam sub aspectum nostrum sita sit, operibus tamen ipsis videtur: omnisque vitæ cultus nitorque vt ab ea inuentus est & descriptus, ita ex ea tenorem suum seruat: Terræ cultura & consilio, artium excogitationes, vsus legum, Reipubl. rectè atque ordine constitutæ ratio, administrationes ciuiles, bellum extra fines patriæ, & rursus pax in ea.

Proinde hæc etiam de Deo sentienda nobis sunt: illo quidē, si vim spectes, valentissimo: si decorem, formosissimo: si vitam, immortali: denique si virtutem, præstantissimo. Quapropter cum sit inconspicibilis naturæ omni interituræ, ipsis nihilo secius ipse cernitur ab operibus. Atque ea quidem quæ in aëre sunt quoquo modo affecto, quæ in terra, quæ in aqua, ea certè Dei opera esse merito dixerimus: Dei inquam opera, cum imperio summo Mundum ac pro potestate obtinentis. Ex quo Deo, ut inquit Empedocles phylicus :

*Omnia quosquos erunt, quos sunt praesentia,
quosque*

Ora fuere antebac, stirpes, hominésque, fra-
que,

*Inde etiam volucres, piscisque humoris
alumni.*

Enimvero non tam absurda quam pusilla
cōparatio (vt opinor) fuerit, si Mundū cū il-
lis lapidibus componamus, qui in operibus
fornicatis, forficis in modū dispāsi confor-
matis structura sese intersecante, vmbilici
vocātur. Etenim ij lapides in medio collo-
cati, qua parte scilicet vtroq; versus structu-
ra arcuata pandatur, quasiq; oneri cedit: in
cohærentia continēt, atq; in cōstructione or-
dinata totā formā operis, immobilēmq; as-
seruāt. Fama est etiam Phidiā illū statuariū,
quū Mineruam illam quæ est in arce, coag-
mentaret, in medio eius scuto faciem suam
expressisse, oculōsq; fallēti artificio ita de-
uinxisse simulachro, eximere inde vt ipsam
si quis cuperet, minimè posset, aliter quidē
certè, quā vt ipsum solueret simulachrū,
opūsq; eiusmodi compactile confunderet.
Hanc eandē igitur rationem Deus habet in
mundo, vtpote qui vniuersorum coagmen-
tationem cohærentē cohibeat & coarctet,
incolumitatēmq; vniuersitatis conseruet:
nisi quatenus non medio ille loco, in terra
scilicet, vbi turbida regio est: sed in excelso
situs est, purus ipse in puro loco. Quem lo-
cum tum Vranon ab origine vocis dicimus,
quasi terminum extremum supremorum
corporum: tum etiam Olympum, vt vsque-
quaque lucidum, ab omni caligine secre-
tum, motūque omni incondito, cuiusmo-
di sunt qui apud nos venti sunt & tempe-
states. Id quod his verbis significat Ho-
merus:

Α ἔτι δὲ ψυχὴ, δὲ ἐν ζώοντι, καὶ πολλὰ καὶ
οἴκοις ἐχούσῃ, ἀόρατος ἴσα, πῶς ἔργῳ αὐ-
τῇ ἐστὶν πᾶς γὰρ ὁ τῷ βίᾳ ἀφαιρούμενος,
καὶ τούτῃς ἄρῃται, ἔτι ἀφαιρούμεται, καὶ
ἐκείνην καὶ τῇ ἀφαιρούμεν. ἔτι φανερὸς καὶ
ὁπτινοῖσι, καὶ τῇ νόμῳ, καὶ τῇ πολιτείας,
ἐνδομοῖσι καὶ τῇ ἐνδομοῖσι, καὶ τῇ ἐνδομοῖσι,
ἐνδομοῖσι.

Ταῦτα γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀφροσύνας
 δυνάμει καὶ οὕτως ἰσχυρότατον, καὶ ἔτι δὲ
 Β. ἀπορεπείσκειν, ὡς δὲ ἀφροσύνη, ἀρετὴ δὲ
 καρτίου· ἵνα πᾶσι διηγήσῃ φύσιν ἡρώδους
 ἀφροσύνης, ἀπὸ αὐτῶν γὰρ ἔργα διακρίνεται·
 ὅτι πάντες, καὶ ὅτι δὲ ἀέρος ἀπλοῦς, καὶ τὰ
 ὅτι γῆς, καὶ τὰ ἐν ὕδατι, Θεοῦ λέγουσι· ἀπὸ
 οὕτως ἔργα αὐτοῦ, τῷ τὸ κράτος ἐπὶ πάντων· καὶ
 ὁ Χρὶς τὸ φεαχὸν ἐμπεδοχλῆς,

Γὰρ ὅσα τ' αὖ, ὅσα τ' ἔτι, ἰδ' ὅσα τε Metaph.
ἐγὼ ἐπίστω, L. C. 4.

Δείδωρα τ' ἐβλάστην ἐν ἀνέροις καὶ γυναι-
κας,

C Θῆρες τ' αἰωροί τε εἰ ὕδασι δρέμμεται
ἰχθῦς.

ὅμοιο δὲ ὄντως, εἰ καὶ μικρότερον, καθά-
 βάλλει τὸν κόσμον τῆς ὀμφαλοῦς λεγού-
 ροις ὡς εἰς τῆς ψαλίσι λίθοις, οἱ μὲντοι κεί-
 ρημοι καὶ πλεὺ εἰς ἐκάτερον μέρος ἐνδοσι,
 αὐτὴ ἀρμονία πηροῦσι καὶ εἰς τῶν ὅλων πᾶν
 * γῆμα τῆς ψαλίδος καὶ ἀκίηται. Φασὶ δὲ 11. 25^ο
 ὅτι τὴν ἀγαλματοποιὸν Φιδίαν καταπαύ-
 ζομένην πλεὺ εἰς ἀκροπόλει Ἀθηνῶν, αὐ-
 τὴ μίση τῇ τῶν αἰσθητῶν ἀσπίδι, ὅτι αὐτὴ πηροῦ-
 σαι ἐκτυπώσασθαι, καὶ σπινδιῶσαι τὴν ἀ-
 γαλματὶ ἀφ' οὗτος ἀφανοῖς δημιουργίας
 ὥστε εἰς ἀνάγκης, εἰ τις βούλοιτο αὐτὴν πη-
 ροῦσαι, ὅτι σὺν τῷ ἀγαλματι λυεῖται καὶ ἡ
 συγχίτη. τῶντοι οὕτω ἔχει τὸν λόγον ὁ θεὸς
 εἰς κόσμον, σπινδιῶσαι πλεὺ τῶν ὅλων ἀρμο-
 νίας τε εἰς ὅσας πᾶν οὐτε μίσης αἰ, ἐν-
 θα λὲ γῆ τε καὶ ὁ θάλασσαν εἰς τὸν τόπον, ἀλλ'
 αὐτὴ, ὅτι καθαροῦ αὐτὴ καθαροῦ χώρου βεβη-
 κώς, οἱ ἐτύμως καλοῦμεν, ἡμετέροις μὲν, ἀπὸ
 τῶν ἑσθ' οἱ τῶν αὐτῶν ὀλυμπεσι δὲ, οἱ ἑλ-
 λαμπρῶν, καὶ πᾶν τὸς ἑσθ' ὅτι ἀπὸ τοῦ κινήμα-
 τος κεχωρισμένοι, οἱ τῶν πᾶν ἡμῶν ὅτι χα-
 μῶνος καὶ ἀνέμων βίας, ὥστε ἔφη ὅτι ὁ ποιη-
 τὴς Ὀμηρος

οδ. 4

Οὐλυμπὸν δ' ὅθι Φαειθεὶς ἔδδ' ἀσφα- A
 λὲς αἶθ' ἄρ' ἔμμεναι, ὅτ' ἀνέμοισι πνέσσεται, ὅτε ποτ'
 ὄμβρος
 Δίδεται, ὅτε χεὶν ἐπιπίδναι· ἀλλὰ
 μάλ' αἶθ' ἄρ' ἔμμεναι, ὅτ' ἀνέμοισι πνέσσεται, ὅτε ποτ'
 Πέπταται αἰεφέλος, λακὴ δ' αἰαδίδρο-
 μῳ ἀγγλῇ.
 αἰετέπι μὲν τυρῇ δὲ καὶ ὁ βίος ἅπας, πλεὺς δ' αὖ
 χεῖρας ἀποδοῖς Θεῷ· καὶ γὰρ πάντες οἱ ἀν-
 θρώποι αἰατίνοντο καὶ χεῖρας εἰς τ' οὐρα-
 νόν, ὡς καὶ ποικίλοι· καὶ γὰρ ἐν λαῶν ὃ κακῶς
 κακῶν ἀναπνεύσονται.
 Ζεὺς δ' ἔλαχ' ἕρπον' ὠριῶν ἐν αἰθέρι καὶ
 νεφέλῃσι.
 δὲ καὶ τῇ αἰσθητῇ τὰ τιμωτάτα, τὴν αὖ-
 τὴν ἐπέχ' ὅσον, ἄστρα τε καὶ ἥλιος καὶ σε-
 λίων· μόνον τε τὰ οὐράνια· ἀλλὰ τὸ αἰεὶ
 πλεὺς αὐτῶν σῶζονται τὰς ἐν ἀσχεσίᾳ, καὶ
 οὐ ποτὶ ἀλλοιωθεῖσιν μετεκινῶν, κα-
 θάρ' ὅτ' ἐπὶ τῆς γῆς ὅτ' ἐπὶ ὄντα, πολ-
 λὰς ἐπεριώσας καὶ πᾶσιν αἰαδίδεχται. σ-
 μοί τε γὰρ ἦδη βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς
 ἀνέρρηξαν· ὄμβρος τε κατέκλυσεν, ἔξαισι
 κατὰ ῥα γῆς· ἐπιδρομὴν τε κυμάτων, καὶ
 αἰαχρήσας πολλάκις ἐκ πείρας ἐθαλάτ-
 τωσεν, καὶ θαλάσσης ἠπείρωσεν· βίαι τε
 πνέμαται καὶ τυφώνων, ἔστιν ὅτε πόλεις
 ὄλθας ἀνέτρεψεν· πυρκαϊαὶ τε καὶ φλόγες,
 αἱ μὲν, ἔξ οὐρανοῦ γρόμῳ παρ' ἑσπέρην,
 ὡς φασὶν, ὅτι φαειότες, τὰ παρ' ἑῷ
 μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ παρ' ἑσπέρην ἐκ
 γῆς ἀναβλύσασιν καὶ ἐκφυσίσασιν, καθάρ-
 σεν τῇ ἐν Αἴτῃ κατὰ τῶν αἰατῶν γῆς, καὶ
 ἐκ δὴ πλεὺς γῆς φερεμένων χιμαῶν δι-
 κλυ· εἶδα δὲ ὅτ' ὅτ' ὡς βίαιος γῆς δόξας
 ἐτήρησε ὁ δαίμων, ἀεὶ κατεληφέντων
 ὑπὸ τῷ ῥήματι, ἀλλὰ ὁ βασιλεὺς γέ-
 ροντες ὅτι τῇ ὡμῶν γοῆς, καὶ σῶζιν· πλη-
 σίον γὰρ αὐτῶν γρόμῳ ὁ τῷ πυρὸς ποτα-
 μὸς ὄξεσθαι, πρὸς τῇ τε, ὁ μὲν, εἶδα· ὁ
 δ', εἶδα καὶ ἐτήρησε ἀεὶ κατὰ τῇ γοῇ
 ὡς πλεὺς νεκρίσκει. καθάρ' ὅτ' ὅτ' ὡς ἡ
 κυβερνήτης, ὁ ἀρμαῖ δὲ λυίοχος, ὁ χορῶ
 δὲ χρυφαῖος, ὁ πόλιν δὲ νόμος, ὁ στρατι-
 δὴ δὲ ἡγεμὼν· τὸ Θεὸς ἐκ κόσμου· πλεὺς
 καὶ ὅσον, τοῖς μὲν, καματῶν ὁ ἀρ-
 χὴν, πολυκίνητον τε καὶ πολυμέμενον·
 τὰ δὲ, ἄλυσον, ἀποιόν τε καὶ πάσης
 καχομένην σωματικῆς ἀδυνατίας· ἐκ

Γλυφ. 1.

*Esse solum diuis subnixum semper Olympum
 Fuma est, haud ventu tremefactum, haud
 imbris udum,
 Ac procul à nimbis subductum: nimbibus
 illinc*

*Splendida summois candensque expanditur
 æthra.*

Huius autem rei elogium est mortalium consensus, regionem mundi summam non dubiè Deo tribuentium. Quam ob causam ipsi manus tollimus sursum inter vota concipienda. Quæ ratione nec malè illud quoque ab eodem poëta pronuntiatum:

*Cælum forte talis, simul æthra raptiter
 altum.*

Quinetiam quæ maximè eximia sunt inter res sensu perceptas, eundem illa locum obtinent: ut sidera, ut Sol & Luna. Vnde fit ut cœlestia concinno ordine digesta, suas ipsa vices conseruent perennes & constitutas, nullique obnoxias mutationi: longè illa secus atque terrena, quæ ita natura comparata sunt, ipsa in alias ut ex aliis affectiones transeant, fierique identidem altera atque altera non respuant. Certè contigisse aliquando constat, ut terræ motus violentia, terra ipsa multis in locis discesserit, indeque hiatus extiterint, ut imbres vi maiore ruentes, diluuium in terram intulerint, ut excursions vndarum recessusque tum continentes mari obruerint sæpenumero, tum rursus maris alucos adiecerint continentibus, ut vis flatuum & vorticum oppida funditus distubarit: denique ut incendia atque inflammationes aliquæ supernè delapsantes, partes orbis exusserint versas ad Orientem, ut Phaëthontis tēporibus contigisse dicitur: quædam etiam ut è terra erumpentes, veluti expirabundæ idem fecerint: ut quum crateres Aetnæ abrupta terra patefacti, conflagrationem emisserunt instar torrentis per terram, grassabundam. Quo tempore quid mortalium genere pietate erant imbuti, ij à numine diuino eximio honore ingentique affecti sunt. Siquidem iuvenes & robore valentes, cum parentes suos ætate iam confectos humeris sustulissent, igneo flumine iam iam opprimendi, in eo erant ipsi ut interirent: cum ecce flumen ipsum ita se scidit, ut huc & illuc diuersi fluctus digrederentur, iuuenesque intactos cum senibus transmitterent. Ut verò summatim iam loquamur, quod in naui gubernator est, quod in curru agitator, quod in choro præcentor: quod denique lex in ciuitate, & dux in exercitu: hoc Deus est in mundo. Nisi si hætenus interest, quod labor, & motus multiplex illos exercet, & curæ agunt variz: cum huic illaborata succedant omnia, omnis molestiz expertia, citraque corporis infirmitatem:

quippe cui in loco stabili immotóque collocato, omnia mouere & circumagere pro arbitratu liceat, quò libitum est cumque, & quo modo libitum est, idque diuersis in formis simul atque naturis. Id autem ratione simili facit ille, atque lex ciuilis: quæ immobilis ipsa existens in videntium animis, regit omnia ad Rempubl. pertinentia. Et ciues quidem quasi eius affectu in medium prodeunt: qui autem Principes vocantur, ad prætorium se conferunt: Legislatōres ad propria tribunalia: Senatores denique, & qui Concionatores dicuntur, ad consessus sibi contributos conueniunt. Rursus is in Prytanæum it, cui scilicet id datum est, in eo ut publico victu epuletur: alter rapitur ad iudicium, causam ut ibi dicat: in carcerem alius compingitur, ut supplicio afficiatur illic. Tum verò epulones in ciuitate celebres ad epulas legitimásque conueniunt. Iam verò aguntur dies festi, iam ludicra sollemnia: iam anniuersaria sacrificia fiunt diuis, heroésque ritu suo coluntur: postremo inferis mortuis inferuntur. Sic alia ab aliis facta vno vel imperio, vel legis vna auctoritate, asseruant eum qui obtemperat;

Sic vrbs simul plena est vaporibus sacris,

Resonatque cantibus piis ac iuētibus.

Hoc idem de vrbe quoque maiore, de hoc inquam mundo, existimare debemus. Deus enim nobis lex est: in omnem illa quidem partem ad æquilibrium vergens: nullam correctionem admittens, nullam varietatem, quippe quæ potior sit illis legibus, & stabilior, quæ in tabulis perscriptæ sunt. Eius enim auspiciis perenniter & compositè præeuntis, vniuersus hic cæli ordo regitur atque administratur, numeros omnes concinnitatis habens: in omneis ipse naturas partitus pro vniuersitate seminum, in ea quæ hærent solo, atque in animantia: quæ etiam suis ipsa generibus formisque distincta sūt. *Nam & vites sunt & palme, & persea, sicque dulces, & olina:* ut inquit Poëta: Tum quæ fructus expertes, alios vsus præstant, platani, pinus, buxi, alni, populus etiam nigra & cupressus odorata: Tum quæ autumni tempore fructum suauem fundunt, sed conditu difficilem, pyri, punicæ, mali. At verò animantium alia feræ sunt, & alia cicutes: tum in aëre, tum humi, tum in aqua victitantes: oriunturque & inualescunt & deinde intereunt, legibus obtemperantes diuinis atque cedentes. Omne enim reptile (ut inquit Heraclitus,) terram depascitur atque possidet.

Α ἀκινήτων γὰρ ἰδρυμένων πόλιντα κινῆ, καὶ ἀειά-
γῃ, ὅπου βύλεται, καὶ ὅπως, ἐν ἀφ' ὧν τε
ιδέαι καὶ φύσιν· ὡς πρὸς ἀμύσει καὶ ὁ τῆς πό-
λεως νόμος, ἀκίνητος ὢν, ἐν τῇ τῇ χρω-
μῶν ψυχῇ πόλιντα οἰκοδομεῖ τὰ καὶ πλεονέ-
κτειναι. ἐπεπορεύοντο γὰρ αὐτοὶ, δηλοῦντι
ἐξέειπεν, ἀφ' ὧν τε πόλιντα, ὅτι τὰ ἀρχαῖα· θε-
σμοῖται δὲ, εἰς τὰ οἰκεία δικαστήρια· βου-
λάται δὲ καὶ ἐκκλησιασταί, εἰς στενέδρια καὶ
πρυτανεῖα· καὶ ὁ μὲν τις, εἰς τὸ πρυτανεῖον
βαδίζει σιτησόμενος· ὁ δὲ, πρὸς τοὺς δικα-
στας, ἀπολογησόμενος· ὁ δὲ, εἰς τὸ δικαστή-
ριον, ἀποθανέμενος. γίνονται δὲ καὶ δημοδοῖναι
νόμιμοι, καὶ πόμπηδες οἰκιστοί, καὶ τε θυ-
σίαι, καὶ ἡρώων θεοστυχίαι, καὶ καὶ κακμηκό-
των· ἅλλα δὲ ἄλλοις ἐπερξόμενα, καὶ μὴ
πρὸς ταῖς, ἢ νόμιμον ἐξοισίαν, πᾶσι δὲ
τῷ ποιήσας ὄντως.

Πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιάματων γέμει,

Ὁμοῦ δὲ παλαῖν τε καὶ νεωγμάτων·

Sopho-
cles initio
Oedipi
Tyranni.

Εἴπως ὑποληπτόν καὶ ὑπὸ τῆς μαίζονος πό-
λεως, λέγω δὴ τῇδε τῇ κόσμῳ νόμος μὲν γὰρ
ἡμῖν ἰσοκλήτης, ὁ Θεός, ὁ δὲ μὴ· ὑποδε-
χόμενος ἀφ' ὧν τε, ἢ μεταξὺν κρείττων δὲ, ἢ
οἴμαι, καὶ βεβαιότερος τῇ ἐν κέρβεσιν ἀναγα-
γραμμένῳ. ἡγουμένη δὲ ἀκινήτως αὐτῇ καὶ
ἐμμελῶς, ὁ σύμπαρ δεικνυμένηται ἀφ' ὧν
σμός ὁμοῦ καὶ γῆς, μεμεισμένος καὶ τῶν
φύσιν πάσας ἀφ' ὧν οἰκείων ἀσπράττων,
εἰς τε τὰ φυτὰ καὶ ζῷα, καὶ γῆν τε καὶ εἶδη·
καὶ γὰρ ἀμπελοὶ, καὶ φοῖνκες, καὶ ὄφεις, συ-
κῆαι τε γλυκεραί, καὶ ἐλαῖαι, ὡς φησὶν ὁ
ποιητής, τὰ τε ἀκαρπα μὲν, ἅλλας δὲ πρε-
χόμενα χρεῖας, πλάττονται, καὶ πίτνες, καὶ
πύργοι.

Κλήσθαι τ' αἰθέρος τε καὶ ἀνέμους κυπα· οὐδὲν.

εἰστος·

αἱ τε καρπὸν ὁπώρας ἰδὲν, ἄλλως δὲ δυσ-
θυσταῖνοι φέρονται,

Εὐχαι, καὶ ροῖαι, καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι· οὐδὲν.
τῇ τε ζῶν τὰ τε ἀρχαῖα καὶ ἡμεῖς, τὰ τε ἐν
αἰεὶ καὶ ὅτι γῆς καὶ ἐν ὕδατι βοσκόμηντα καὶ
καὶ ἀκμάζει, καὶ φέρεται πῶς τῷ θεῷ πειθό-
μενα θεομοῖς· πῶν γὰρ ἐρπετὸν, πλεονέκτειν
μῆτι, ὡς φησὶν Ηρακλῆς.

filiumque fusi partim iam peractum, partim futurum, partim iam intorqueri dixerunt: earum unam statuentes in eo quod iam profligatum est: quam Atropon ideo nuncuparunt, quoniam ea quæ iam præterierit, retrorsus agi nequeunt. At Lachesis functione futuris destinata est: omnium enim quæ secundum naturam sunt, sors sua quodque manet. Præsentibus autem rebus aut instantibus Clothus opera attributa est, quæ netu unicuique conficit quod suum est. Hocque fabulamentum rectè atque ordine compositum est. Proinde hæc omnia non aliud quicquam quàm Deum esse, planum est, ut eximius Plato censuit. Enim vero Deus (ut est vetusto verbo proditum) principium & finem, & media rerum omnium tenens, rectaque linea incedens, operatur ille quidem secundum naturam, è vestigio comitem habens iustitiæ præsidem, quam Dicen nominaverunt, divinx legis vindicem, simul ut quicquam sanctionum eius prætermisum est. Cuius ut sit particeps numinis, iam inde oportet ab initio, qui ad vitam beatam evasurus est atque fœlicem.

Α ἡμῶν δὲ ἀπὸ ἀρχῆς, ὁ μὲν, ἐξ ἐργασμένου. ὁ δὲ μέλλον, ὁ δὲ, ἀπὸ ἀπὸ ἀρχῆς. τέτακται δὲ, καὶ μὲν ὁ γεροντός, μία τῇ μοιρᾷ, Ἀΐας, ἐπὶ τῇ πρὸς ἐλθόντα πόμπη, ἀπὸ ἀρχῆς. καὶ δὲ ὁ μέλλον, Λάχσις, εἰς πόμπη γὰρ ἢ καὶ φύσιν μὲν ἀλλήλῃς. καὶ δὲ ὁ εὐεργής, Κλωθώ, συμφορὰς αἰνῶσαι τε καὶ κλάουσαι ἐκείνῃ (τὰ οἰκεία. φράσιν) δὲ ὁ μῦθος εὐεργὴς ἀπὸ ἀρχῆς. ταῦτα δὲ πόμπη ἐστίν, οὐκ ἄλλο τί, πάλιν ὁ Θεός, καθάπερ καὶ ὁ ἡμεῖς Γλάτων φησὶν. ὁ μὲν δὲ Θεός, ὡς περὶ ὁ παλαιός λόγος, ἀρχὴν τε, ἐπελθὼν, καὶ μέσση τῇ οἰκονομῶν ἀπομύτων ἔχων, διὰ τὰ φράσιν καὶ φύσιν πορρωτάτος. ὁ δὲ, αἰὲν ἐκ νέπεται Δίκη, τῇ ἀπομύτων πόμπη τῇ τῆς νόμου ἡμεῖς. ἥς ὁ διδάσκαλος μὲν, μακάριός τε καὶ διδάμων, ἐξ ἀρχῆς ὡς μὲν πρὸς εἶν.

FINIS TOMI PRIMI.



